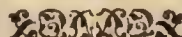
REDVCTORII MORALIS

PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS ORDINIS DIVI BENEDICTI,

Libri Quatuordecim:

PERFECTAM OFFICIORVM atque morum rationem, ac penè totam naturæ complectentes historiam:

Hoc opus quod iam vetustate consenuerat noua hac editione nostra in communem Sacræ Theologiæ studiosorum gratiam restituimus, & ab erroribus quibus scatebat, expurgauimus.

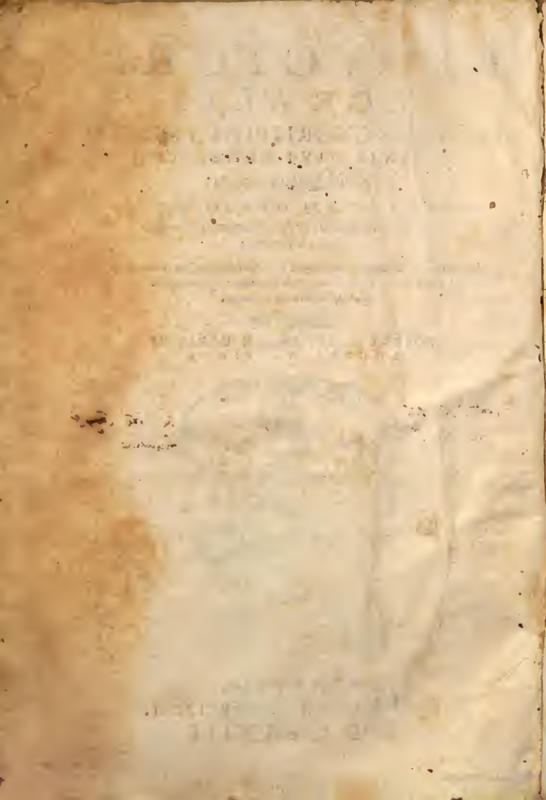
ADIECTVS EST INDEX CAPITVM LOCVPLETISSIMVS

VENETIIS,

Apud Hæredem Hieronymi Scoti.

M D LXXXIII.

ORDO E SERIES CAPITVM QVAE IN HOC REDVCTORIO MAGISTRI PETRI BERCHORII CONTINENTVR.

D

E

F

Fraxi.

Mandibula

Index Capitum.

Psittacus

Vimen.

Index capitum

F I N I S.

PETRI BERCHORII IN REDVCTORIVM SVVM MORALE.

PROLOGVS.

Videte qm̄ non solum mihi laboraui, sed oībus exquirentib. veritatem. Eccl. 14. Quia sicut dicit ille fons eloquentię Tullius de officijs li. 1. præclare scriptum est à Platone, q̄ non solum nobis nati sumus, quia partem patria, partem amici sibi vēdicāt, atq; placet etiam stoicis, quæ in terra gignuntur, ad vsum hoīm creari, hoīes vero hominum causa genitos, vt alij alijs prodesse possunt, hinc est q̄ ego videns q̄ omnis natura gaudet bonum sibi cōcessum alijs cōicare, & bonorum suorum participem inuenire, non solum mihi laborare volui, sed ad vtilitatem oīm fidelium labores meos ordinare contendi, iuxta doctrinam apostoli, qui se dicit gręcis & barbaris, & sapientib. & insipientib. debitorem, & qui docet neminem debere quod suum est quęrere, sed aliorum vtilitatib. militare. Sciens igitur q̄ teste scriptura, bonorum laborum gloriosus est fructus, quòdq; qui in talento sibi cōmisso laborare noluit, à dn̄o suo pęnam, non gloriam reportauit, necnon q̄ illi à dn̄o commendantur qui ad constitutionem tabernaculi non solum aurum & argentum & alia præciosa obtulerunt, quinimo etiam illi qui pilos caprarum & alia modici pręcij obtulisse probantur, quòdque in magna domo (prout dicit apostolus) nō solum sunt vasa aurea & argentea, sed etiam lignea & fictilia, iō iuxta mei pauperiē ingenij (cum re vera pauper sim ego, & in laborib. à iuuentute mea) in meis virib. non confidens, sed in solo Deo, à quo omne datum optimum, & omne donū perfectum desursum est descendens à patre luminum, vnice sperans, tenuitatem ingenij mei non veritus, nec scię vacuitate turbatus, manum meam nisi ad fortia, oculos meos impleui vigilijs, linguam meam calamum scribæ cōstitui, digitos meos docui ad nouos subeundum labores, & videns requiem q̄ esset bona (sicut Ruben) habitans inter duos terminos, noui. s. & veteris testi, humeros meos supposui ad portandum, & ad Dei laudem & gloriam vtilitatemq; legentium, opus sequens plenū laborib. ordinandū, vt sic recte videar verbum pro themate sumptum. Videte qm̄ non solum mihi laboraui &c. In quib. verbis vtiq; tria facio quia. s. excito aliqualem attentionem. Hic recito manualem afflictionem. Hic explico gn̄alem intētionem. Ita q̄ probat attentionem affectus iudicatiuus. Videte. Probat afflictionem affectus molestatiuus. Laboraui. Probat intentionem affectus charitatiuus. Nō solum &c. In oī .n. opere ingenij debet excitari attentio lectoris, debet recitari conditio laboris, debet declinari intentio lactoris. Igit̄ dico q̄ hic primo excitatur attentio lectoris, & hoc fit cum dr̄. Videte. Et re vera necesse est q̄ hō videat ad sciendum libri principium diligenter attendat. Ioānes .n. librum de manu Angeli recepturus & comesturus, ante oīa se vidisse p̄mittit. Angelus etiam sibi secreta cęlestia reuelaturus, ipsum ad videndum & ad attendendum inducit. Veni inquit & vide. Lector ergo libri huius si ipsum vult studendo comedere & cōtenta cognoscere, ante oīa debet videre, & ad quæda p̄ambula attendere, & studere, dicens illud Exod. Vadam. & videbo visionem hanc magnam. Videte inquio. ps. Venite & videte & narrabo, qui timetis Deum. Attende ergo & vide

Ad huius operis conditionem
Ad huius operis distinctionem
Ad huius operis denominationē
Ad huius operis ordinationem

¶ Circa conditionē operis notādum est, q̄ labores mei nihil aliud sunt q̄ quædā morales reductiones q̄dāq; proprietatū moralizationes, & quædā exemplares applicationes, quib. s. cōditiones virtutum & vitiorū possint ostēdi, & quib exemplis & figuris mediantib. possint illa q̄ ad fidem & mores pertinent, manu duci. Et sic dico q̄ in isto opere proprietates rerum, figmenta poetarum, ęnigmata scripturarum sint pro materia, applicatio vero ad mores est p̄ forma, Deus est ibi pro cā efficienti, salus vero aīarum est ibi pro cā finali. ¶ Circa distinctionē vero notatur q̄ gn̄aliter labores mei in tria distinguunt̄. s. moralitates, distinctiones seu diuisiones, & in themata & collationes. Est ergo primū opus meū circa moralitates simplr̄, ad finē. s. q̄ ad oē propositū possit hō proprietates rerū adducere, & moralizatas, expositas & applicatas ad oē qđ voluerit inuenire. Et sic dico q̄ ista prima pars cōtinet librū de proprietatib. rerū, diuersos libros mūdi mirabiliū, fabulas, & ęnigmata poetarū, quasdā figuras sanctarū scripturarū. Ista .n. oia a me sūt excerpta, & ad mores ēt applicata, & pp operis quātitatē in duo volumina sunt distincta. ¶ Scđa pars laborū meorū circa materias tā litterales q̄ morales gn̄aliter versat̄, & fm ordinē concordantiarū bibliæ oia vocabula per ordinē exponūtur necnō fm q̄ ad diuersa pōt applicari proposita. Nunc aūt p̄ distinctiones, nunc per exemplorum inductiones, nunc p̄ figurarū & proprietatum applicationes, nunc per auctoritatū diuisiones, & per cōcordantiarū tā bibliæ q̄ originaliū multiplices adductiones, dicta vocabula dissecant̄, vt sic quicunque de quocunq; vocabulo p̄dicare vel collationē facere decreuerit, & quocunq; modo ipsum vocabulū voluerit vel accipere voluerit, totū paratū & ordinatū inueniat qđ loquat̄. Et illa ēt necesse est q̄ in duo volumina distinguat. ¶ Tertia vero particula q̄. s. necdū cōpleui, erit de diuersis thematib. & auctoritatib. & de quibusdā breuib. collationib. q̄. s. non p̄sequent̄, sed ad p̄dictū opus fm, s. ad materias in diuersis vocabulis p̄sequutas facta introductione cōgrua remittentur. vt & sic primū opus sit sicut lapidicina vel puteus, ad materiā hauriēdū, fm opus sit sicut quoddā ædificiū ad exhaustā materiā collocandū, tertiū vero opusculū erit sicut ostiū ad dictū ædificiū subintrandū. Igit̄ in istis trib. intendo laborum meorū seriē terminare, vt sic opus ingenij mei, qđ à trib. aīæ dependet potentijs, possim ad trinitatis gl̄am ordinare. Iste .n. numerus ternarius multipliciter est p̄fectus, q̄a. s. ipsa beata trinitas ab ipso numero denominat̄, ipsa deitatis imago. s. aīa, trib. potentijs decorat̄, ipsa rerū machina ternario mensurat̄, inquantū in mensura, pondere, atq; numero cōstituit̄ & formatur. Ipsum cœlū per triplicitate signorū distinguit̄. Ipse angelorum numerus in tres (q̄ ex trib. cōstat ordinib.) Hierarchias diuidit̄. Ipsa natura aīaliū in tres partes, s. in volatilia, natatilia, & gressibilia variat̄. Apud ēt poetas. Apollo dr̄ tripodē portare. Neptunus fingit̄ tridentē habere Pluto supponitur tres harpyas, tres parcas, tres indices, & tres furias secum in infernu tenere. Iste est ergo numerus in reb. diuinis naturalib. & humanis sacratus, sup altos numeros priuilegiatus, & in scripturis multiplr̄ cōmendatus. In isto .n. se adhibet Arist. Deum magnificare. In isto dicit sapiens bene suo spūi complacere. In isto dicit Esaias molem terræ consistere & pendere, quapropter in tres partes labores meos disseco, & sicut præostensum est, omnia opera mea in tres particulas subdistinguo, vt sic, (exemplo Iudæ Machabæi) istis tribus ordinibus possim diabolo (qui habet tres ordines dentium) obuiare, & tribus istis lanceis corpus Absalonis confodere, & tres in vna vite propagines post huius vitæ triduum, in regis Christi calicem propinare.

Ista ergo sunt attendenda circa operis distinctioné. ¶ Circa denominationem vero operum pdictorum notãdum est q quia in isto primo opere pprietates naturales deducunt ad mores, iõ ipsum opus morale reductoriũ noio. Quia in scdo opere inueniuntur materiæ tractatæ & eludatæ, & sm vocabulorũ naturá p alphabeti ordinem explicatæ, iõ ipsum morale repertorium baptizo. Tertium vero opusculum, quia p quasdá remissiones & reductiones multa cótinebit sub breuib. eritq; quasi modus & directio vt alijs quis vtatur, iõ ipsum morale breuiarium seu directorium si vita comes fuerit, appellabo. Nec imputet quis ad psumptionem si operib. imo magis laborib. meis noia posui, vel si nomé meum ipsis inserui, quia ille qui numerat multitudiné stellarum, & oib. eis noia vocat, scit q hæc ex superbia nõ facio, sed poti⁹ hoc necessariũ esse puto. Quãq̃.n. vna sunt opera, & risu digna, cófusum tñ negocium videret, si qñq; volumina carentia nomine inuenirent, & si auctor horum voluminú nesciret. Igitur nõ insletur quisq̃ cótra me, in me. s. attendens sciæ vacuitatem, eloquentiæ nollitatem, necnõ oís moralis sanctitatis & iustitię paucitatem. Nec moueat aut dicat q epistolæ qdé graues sunt, psentia aũt corporis infirma, etiá sermo cótemptibilis. Nec subiugat etiam insultando q vita mea à doctrina discordat, & q aliter viuo q̃ pdico, & q multa facienda cósulo, q tñ non facio, sed omitto. Sed potius talia obloquutor cótra defectum sciæ cogitet q Deus qñq; secreta sua abscondit á sapiétib⁹, & prudentib. & reuelat ea paruulis, q q asina Balaam melius vidit angelum q̃ propheta, necnon q Deus magis voluit fundari ecclesiam suam per Petrum & alios simplices piscatores, q̃ per Arist. & quoscunq; philosophus & oratores Stulta.n. mũdi elegit Deus sm apostolum, vt sapientes cófundat, & infirma & ignobilia vocauit vt nobilia & fortia vilipendat. Iterum contra defectum eloquentiæ meæ cósideret talis quicunq; est obloquutor, q Moyses elinguis fuit & labijs incircuncisis non tñ pp hoc à dño reprobatus, quinimo lex ei fuit credita, & Deus Pharaonis est dictus, & ipsi Aaró qui eloquens fuisse dr, antelatus. Apostolus ét pdicat nõ in sublimitate sermonis aut sapientiæ ad corinthios venisse, nec in persuasibilib. humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spũs & veritatis apud eos pdicasse. Item cótra defectum vitæ & morum, siquem forsan in me existimat, attendat obsecro q Deus qñq; malis sicut instrumento suo ad bonum vtitur, & q etiá per Balaam & alios malos pphetas multa bona & vera pdixisse probatur. Deus.n. scit de petra mel educere, & oleũ de saxo durissimo propinare. Deus nouit de spinis vuas colligere. & sicut alter Deucalion de durissimis lapidib. filios Abraá suscitare. Quinimo, quod mirabilius est, si hoies tacuerint, lapides facit clamare, & sicut alter Sãson in maxilla asini nouit alienigenas trucidare. Quod si ista cósiderationi sufficit, sed adhoc talis obloquutor pp leuem vitá q̃ in me forsitá pcessisse cogitat, labores meos & opera vilipendit, cogitet, obsecro q vbi abũdauit delictum, qñq; gra superabundat. vel saltem saluatoris cautela vtatur, vt qđ dico si bonum est, faciat, malum vero si qđ fecero, non attendat. Deus.n. teste Isidoro de summo bono non respicit quales antea fuerimus, sed quales in fine erim⁹. His ergo cósiderationib. debet obloquutor cessare & si me videt nomé meum exprimere, & si me audit istos meos labores & opera pślibatis nominib. baptizare. Sum igitur quidá pctõr, ordinis scti Benedicti monachus, de terris Francorum genitus, natione gallus, patria Pictauinus. nomine Petrus, cognomine Berchorius, & reuerendissimi in Chro patris dñi d. Petri de Pratis diuina Dei prouidentia epi Penestrini, & sacrosanctæ Romanæ ecclĩæ cardinalis & vicecancellarii, familiaris domesticus, qui ét per ipsum libris & necessariis mihi cóicatis & traditis, ad istos labores meos sum induct⁹, & in illis ét directus multipliciter & adiutus. Nomé ergo meum iõ apertio, nõ vt inde aliqua gloria mihi detur, sed & potius siquid est in illis meis laborib. minus bene factum vel dictum, meæ imperitiæ ascribatur. Siquid vero laude dignum ibi est, totum diuinæ attribuat gloriæ, qui qñq; teste Seneca, Innocentium & simpliciũ ore fatur. Nõ.n. (inquit saluator) Vos estis qui loquimini, sed spũs patris vestri qui loquit in vobis. Hęc ergo attendenda sicut circa huius operis noiationem. ¶ Circa vero operis ordinationem multa sunt attendenda. Quocirca notandum est q istud primum volumen qđ morale reductorium appello, ordinem libri de proprietatib. rerum sequitur. Veruntñ in tot particulas non distinguitur, quia qũque duę partes seu duo libri illius voluminis hic sub vna particula continentur. Aliquos ét libros ex certa scia transposui, vt in duo volumina ęqualius partirentur. Aliquę etiam sunt in libro de pprietatib. materiæ, quas valde succinctè posui, sicut est liber de infirmitatib. & liber de arborib. de quibus notabiliora extraxi, magis vero cóia dereliqui. Multa.n. sunt ibi quæ magis visa sunt mihi pertinere ad recepias medicorum, q̃ ad dicta philosophorum, quapropter de istis me breuiter expediui. Aliqua etiam sunt, quæ in plurib. augmentaui. Multa quæ alibi reperta sunt, superaddidi, sicut patet de piscib. de quibus idem magister de proprietatib. parum tractat. Ego vero alibi reperta materia de ipsis magnum tractatum cópilaui. In libro etiam de aĩalibus, & de aquis & fluminibus, multa volui superaddere, & materiam in diuersis repertam codicibus ad suos titulos applicare. Legi.n. illud notabile & egregium volumen, s. Plinium sm de naturali mundi historia; legi Senecam de naturalib. quæstionib. legi Solinum de mundi mirabilib. legi Geruasium de ocijs imperialibus, necnon plura alia opera vel tractatus in quibus multa recitatione digna reperi, quæ in suis locis huic primo operi sm suas materias & titulos aggregaui. Vltra librum autẽ de proprietatib. cum suis additionib. & adiunctis, tres particulares tractatus huic volui operi superaddere, & ad vtilitatem legentium superiorib. aggregare, videlicet quendá tractatum qui intitulatur de naturæ mirabilib. alium qui est de reductione fabularum, & poetarum, poematib. alium vero qui est de expositione & moralizatione figurarũ, & scripturarum, enigmatib. Istorum vero trium tractatuum ordiné q plenius scire voluerit, videat prologus qui cuilibet istorum tractatuum pponuntur in quib. de istorũ librorũ ordine magis plenè tractat. Nec moueat quẽcunq; si in dictis libris de mirabilib. & de fabulis multa extranea, q forte falsitatis hñt effigiem, multaq; paganorum figmenta posuerim & ad mores duxerim, vt est dictũ, sed attendat q ægyptiorũ thesauri p ędificando tabernaculo fuerunt necessarii, & mulier pagana si in plio capiebat post lotioné aq̃ & vnguiũ lectioné, poterat ad hebræo vxor accipi, & ad populũ Israel aggregari. Quapp male nõ credo facere si thesaurũ ægypti mulierẽq; paganá. i. poetarũ & philosophorũ necnon gentilium & paganorũ doctriná accipio, & si nugas. i. errores & superfluitates aufero, & si per reductiones, moralizationes & applicationes, ipsam in Israeliticá transfero vel cóuerto. Adhuc aũt circa ordiné huius opis est notãdum q proprietates cuiusliber aĩalis vel ét alterius cuiuslibet rei in plures. §. distinguuntur, sm q diuersæ illius códitiones ad vnũ vel ad aliud ppositum applicabiles videbant. Plerunq; ét fit q idé textus vel idé. §. plurib. & diuersis modis exponit sm q p diuersos modos accipiendi, nunc in bono, nunc in malo, nũc allegoricè, nunc mysticè exponibilis putabat. ¶ Postremo vero circa ordiné istius opis oportet aduertere q iste liber siue in vno siue in duob. voluminib. scribat sexdecim particulariter hēt libros, quorum quatuor primi circa hoiem versant. alii vero circa illa q̃ facta sũt pp hoiem, occupant. Primus ergo liber tractat ea q pcedunt vel ordine tpis, vel naturæ hoís creationé, & sic ibi agit de Deo, angelis spiritib. sensib. qualitatib. & humorib. Scds agit de his q cóstituunt hoís formationé, s. de corpore & mébris tá generalib. q̃ particularib. sm ordinem quo in corpore sunt locata. Tertius agit de his q variát hoís códitioné, & de his q faciunt ad sui esse conseruationé, & sic ibi agitur de diuersis gñib. psonarũ, pře. s. filio dño, seruo, & similib. & de illis sex accidentib. q sanitaté cóseruát. s. somno & vigilia exercitio & cæteris. Quartus vero agit de his q faciunt ad hoís destructionem. s. de infirmitatib. & de morte. Quintus agit de his q pertinét ad cęli & corporũ cęlestiũ naturã & ad tporum variationé. Sextus agit de materia & forma, ignis & aeris pprietatib. & impressionib. Septimus agit de aeris ornatu. s. de volatilib. Octau⁹ agit de aquis & fluminib. Nonus agit de aquarũ ornatu. s. de marinis mostris & de piscib. Decimus de aĩalib. vermib. & serpentib. Vndecim⁹ agit de montib. metallis & lapidib. Duodecimus agit de herbis & arborib. seu de plantis & vegetabilibus. Tertiusdecimus agit de quibusdam rerum accidentibus. s. de coloribus, saporibus & liquoribus, sonis, numeris, mensuris, & ponderibus,

bus, & sic finitur ordo libri de rerum proprietatib. Quartusdecimus agit de naturæ mirabilib. Quintusdecimus agit de poetarum fabulis & enigmatib. Sextusdecimus vero agit de figuris bibliæ & earum expositionib. Et sic patet ordo huius reductorij quantum ad numerum suorum partium & librorum. ¶ Aduertendum tñ q postquã hoc opus reductorij penitus cõpleuissem, quoddam volumen qđ intitulabatur de moralizatione libri de proprietatib. rerũ, meas venit ad manus, in quo quidem non omnes libri, sed aliqui, & ẽt nõ oim capitulorum litera, sed aliquæ proprietates de quolibet excerpuntur, q̃ procul dubio in locis plurib. notabiliter exponunẽ. Paucas tñ proprietates accipit, quib. in locis suis quasi ꝑtracte vtiẽ, & deinde adiunctis alijs materijs in quolibet capitulo vel. §. multipliciter se extendit. Quem quidẽ librum, quia multa eleganter ibi exposita videbantur totum volui perlegere, & siquid inueni quod non primitus posuissem in suo loco, statui in breuiloquio collocare. Patet igitur q ad quattuor debet lector attendere vt visum est. s. ad operis ordinatioẽ, nominationem, distinctionem, & cõditionem, q̃ quidem attentio ostẽsa est, cum dictum est. Videte. vt & sic ad attendendum oẽs gñaliter inuitẽ, dicens illud Thren. 1o. O vos oẽs qui transitis per viã, attẽdite & videte. Igitur dico q hic excitaẽ attentio prouidi lectoris. Videre inquio. ¶ Scđo principaliter dico q hic recitaẽ afflictio ingentis sudoris, & hoc ostenditur dũ dr laboraui. Et verè laboraui, & opera plena laborib. & vtinam vtilib. incipere voluit, & vt verum fatear ab ipsis primordijs iuuẽtutis, & ab ipsa ianua vitæ meæ, in laborib. plurimis, in pęnis & miserijs sp fuit. Laboraui. n. in gemitu meo, laui, qñq; lachrymis lectum meũ, sciens q ille qui laborem & dolorem cõsiderat, nunq̃ ¶ cõter sine legitimo certamine & sine bonis laborib. coronã dat. Laboraui igitur primo & ante oia, bibliæ textum quater studendo, vt sic sine cõcordantijs allegare scirem, figuras, auctoritates & historias, diligẽtissime cõsignãdo. Laboraui postea librum illum de proprietatib. cum alijs qui de naturis rerum tractabãt, diligenter videndo & q̃cquid potui retinendo. Laboraui post hæc audaciã moralizandi sumendo, & in hoc annis plurimis attendendo, dictas rerum naturas, ad mores (sicut dictũ est) applicãdo, formã quoq; & ordinem eis dando. Laboraui insuper opus magis arduum & difficile qđ repertorium morale vocaui, aggrediendo, & ibi quasi per quinquenium insudãdo. Laboro vero nunc hæc oia corrigendo & sp aliquid vtile in diuersis locis & materijs aggregãdo. Laborabo vero postea opusculum breuiarij moralis, collationum. s. & thematum cõpilando, & illos labores meos sub isto triplici ordine cosummando. Nõ ignorans igiẽ q hõ nascitur ad laborem, q̃q; quilibet fidelis sicut bonus Christi miles laborare tenetur, rogo illum ad quem sunt labores oim ordinãdi, vt à sede magnitudinis suæ sapientiam mihi mittat, q̃ mecum sit, & mecum laboret, vt sic possim cũ apostolo dicere q licet sim apostolorum minimus, plus tñ plurimis laboraui, nõ ego, sed gr̃a Dei mecum. Exemplo igitur sapientis modicũ laborare volui, vt inuenirem mihi multã requiem, sciens q sancti finaliter requiescent à laborib. suis, & q bonorũ laborum gloriosus est fructus. Fructus dico nõ corruptibilis, sed æternus, q̃a reuera illum valde fatuum dicerem qui ꝑ spe tpalis mercedis labores spũales faceret, & q opera sui ingenij ad tpalem gloriã ordinaret, & hoc maxime cum videã cleri rectores & populi, labores philosophantium spernere, nulli prorsus manum largitionis extendere quinimo sępe video ignaris epulãtib. scientificos esurire. Dudum. n. & reges & p̃lati solebãt diligere illos qui in scientijs laborabãt, & qui ẽm possibilitatem ingenij se in facultatib. exercebant, sicut exemplificatur in principio historiæ tripartitæ de iudicib. qui honerauerũt homerum. De Philippo Macedone, qui ditauit Theopompum. De Seuero Cæsare, qui supra modũ remunerauit Oppianum. De Allena, qui beauit Symonidem. De tyrãno Dionysio, qui honorauit Platonem. Sicut etiam exemplificat Solinus de victore orientis Pompeio, qui possidonio philosopho reuerentiã exhibuit, & de vicense Catone, qui duos philosophos & remotis partib. Romæ aduxit, seq; plurimum eo facto senatui & populo contulisse iactauit. Sed quid mirum si tunc mundi potentes litteratos & litteras honorabãt? tunc etiã dij cœlestes ẽm antiquorum opinionem ipsos dignos honorib. iudicabant. Liber. n. pater corporis cuiusdam philosophi Athenis inhumatum iacens pp violentiam obsidionis Lisandri, de nocte Lisandro apparens, permitti sepeliri mandauit. Sine inquit sepeliri delicias meas. Apollo etiã delphicus Socratẽ sapientiorem cunctis mundi hoib. iudicauit. Pollux. & Castor Pindarum philosophum de domo ruinosa vocauerũt, quo egresso cæteros periculum mox inuoluit. Sed quid dicã, an tunc esse beatius laborare circa scientias, qñ à dijs & hominib. præmia separabantur, an nunc, qñ ingrata diuitum generatio tales respicere nõ dignatur, quin potius ipsos fantasticos & quasi in mundo superfluos reputat? Qui in naturæ operib. & in scientijs q̃ intellectum perficiunt meditantur, ita q illud euangelicũ. Dñe per totam noctem laborauimus, & nihil prendimus, cum Petro dicere iã videntur. Cuius quidem contemptus rõ est in promptu, q̃a. s. teste Apostolo, aĩalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Stultitia est. n. illi, & nõ põt intelligere alta. Est. n. stulta sapientia. Et econtra (scriptura teste) talium sapiẽtia apud Deum est stultitia. Reuera dico q imo nunc est beatius laborare circa talia q̃ tunc erat. Quia. s. tunc illi corruptibilẽ sperabant mercedem, nos autem incorruptam. Illi laudes quærebant hominum nos autem laudes quærimus angelorum. Illi gloriam acquirebant humanam, & nos aũt gratiam promeremur diuinã. Illi suæ prouidebant virtuti, nos antẽ animarum militamus saluti. Illi in mundo coronabantur hedera, nos autem in cœlo coronabimur æternę glorię fibula vel corona. Illi declamabant & tragędiabant in theatris, nos autem declamamus in ecclesijs, & etiã in nostris cordib. nobisipsis. Et sic ergo concludo q beatum est & vtile laborare, & se in bonis operib. occupare. Quia. s. teste Seneca, generosos aĩos labor nutrit. & ẽm Apostolum, qui nõ laborat, manducare non meruit. Mulier etiã fortis & eo cõmendatur, quia ociosa panem suum non comedit. Laboraui ergo ps. Laboraui clamãs, & raucæ factę sunt fauces meæ. Placeat igitur ęterno Deo q labores meos gratus habeat, & pro istis laborib. æternæ gloriæ blandimenta cõcedat. Quia ꝑcul dubio alias possem dicere illud propheticum. In vacuum laboraui sine causa, inane cõsumpsi fortitudinẽ meã. Patet ergo q hic recitatur afflictio pęnę vel sudoris. Laboraui inquio ¶ Sed tertio dico q hic explicatur intentio feruentis amoris, quod vtiq; fit cum dico. Non solum mihi, sed omnib. verus. n. & charitatiuˀ amor magis diligit visitationẽ cõem quã priuatam, & ideo ad virum bonum pertinet q sibi soli non studeat proficere, sed q magis omnib. glorietur prodesse. Stellæ. n. suas influentias sibi inuicem cõicant, cęliq; luminaria non sibi solum lucent, sed omnes generaliter illuminant & illustrãt. Et formicæ etiam labores suos solę non comedunt, imo omnes congregant pro singulis, & singulæ pro omnibus militãt & laborant. Sic re vera nunquam debet homo ad lucrum ꝓprium solum attendere, sed ad omnium salutem opera sua iugiter ordinare. Non iniquo soli mihi labo. sed omnibus. Exemplo beati Iob, qui dicit q bucellam suam solus non comedebat, sed ostium suum omnibus patens erat, & bona sua transeuntibus diuidebat. vt sic & ego dicam illud Eccles. 33. Respice quoniam non solum mihi laboraui, sed omnib. exquirentibus disciplinam. Vt exemplo etiam chameleontis (qui omnibus coloribus se conformat) possim dicere illud. 1. ad Corinthior. 9. Omnibus omnia factus sum. Illa enim quæ sine fictione didici, sine inuidia communico. Talentũq; mihi traditum in terra non fodio, & thesaurum quem mihi dedit dominus, non abscondo, sed potius omnia quæ sciro possum libenter alijs manifesto. Et qui sitit, veniat, & qui voluerit, bibat. Omnes generaliter inuoco & inuito. Nũquam .o. illos approbaui qui bona signa fecerint, soli gloriãtur habere, ipsaque solent abscondere, & more cerui (qui cornu dextrum abscondit) depositum inuidiosè sibimet retinere, quibus. s. reprehensiuè põt dici illud 1. Reg. a 1. Quare tu solus, & nullus tecum? Maximè cum dicat sapiens q sapientia abscondita & tresaurus occultus, nulla vtilitas in vtrisque. ipsi vero singuli possunt dicere illud Esai. 53. Torcular calcaui solus & de gentibus non erat vir mecum. Ego igitur post excitatam lectoris attentionem post recitatam laboris vexationem, post exemplificatam amoris intentionem seu affectionem iam intendendo opus huius reductorij incipere, à Deo sumens exordium, a quo necesse est omne principium inchoare.

REDVCTORII MORALIS
PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS.
ORDINIS SANCTI BENEDICTI.
L I B E R P R I M V S

De Deo. Cap. 1.

1 DEus quia propriè speculatiõis est de reb. subiectiuè & materialiter loqui inquantum.s.sunt reducibiles trāssumptiuè ad aliquē intellectum moralem, idcirco cum Deus sit illud ad quem oia reducunt, absurdum videret mihi de ipso hic capitulum facere & ꝓprietates eius, ad alia ꝓposita adducere, nisi viderē scripturā hūdictum nomen suum aliqñ ad hoies, aliqñ ad Angelos applica
2 re.¶ Igit breuiter dicam' q̃ s̄m Damasc. Deus est primum principium immortale & æternum, simplex, influxibile, impassibile, incōpositū, incorruptū lumen intellectuale, virtus inaccessibilis, fons bonitas, oia mensurās. Charissimi, q̃a scriptum est. Imitatores dei estote, sicut filij charissimi. q̃a ēt scriptum est de viris iustis & pfectis. Ego dixi dij estis & filij excelsi oēs. iō cōpetenter possum dicere q̃ q̃libet vir perfect' & maximè p̄latus pōt spūalr dici De', & hoc q̃a ꝑ certo talis est principiū aliorū per honorem & dignitatem, & iō ipe debet esse immortalis & æternū per perseuerātiæ cōtinuitatē. Influxibilis & impassibilis ꝑ cōstātiæ & patientiæ firmitatem. Simplex & icōpositus per mentis innocentiā & puritatem, & per verborum veritatem & sinceritatem. Incorrupt' per munditiā & castitatē. Lumen intellectuale ꝑ sciam & subtilitatem. Item iste dēt esse virtus bonum viriliter operādo. Inaccessibilis, maiestatem suā ne vilipēdat, nō nimis familiariter submittendo, vel pplaīb. exponendo. Fōs ēt bonitatis in oēs misericorditer influendo, & cūctis liberalr bonitatia suæ būficia largiendo. Itē iste dēt esse mensuras, q̃a.s. ipe debet mensurare merita & demerita subditorū per debitā cōsiderationem debet esse oia implēs, q̃a.s. vacuos virtutib. vel opib. dēt implere per bonorum documētorū & exemplorū eruditionē, & per t̄palium būficiorū subuētionē. Dēt insuper esse oia cōtinens per charitatem & dilectionem, & oia conseruās per iustitiā & defensionem, oib. imperās & dñans per potentiā & iurisdictionē. Et sic talis poterit dici De'.i. Dei imitator & filius, ita q̃ de talib p̄latis & pfectis poterunt seculares & subditi dicere illud Act. 14. Dij similes facti hoib. descen
3 derunt ad nos. ¶ Deus dr̄ fons toti' bonitatis. Bonitas āt sua summè in hoc apparet, q̃a būeficia sua oib. solet cōcedere, & ta bonis q̃ malis bona sua influere vel donare, & illa q̄ ad regimen vniuersi pertinēt nulli q̃ōis impio denegare. Vō oib. dat Deus vitā, nutrimentū regnum & tutela, siue infidelis fuerit vel fidelis. Solē.n. suū facit oriri super bonos & malos ad illuminādum. T̄palia cōcedit ad nutriēdum. Tutela vero boni angeli cuilibet ēt in fideli apponit ad custodiēdum. Ista .n. būficia q̄ ad cōem rerum ordinē pertinēt, nulli De' denegat illa tñ q̄ ad spālem grām pertinet, sicut est grā & glā, bonis & būmeritis solis p̄stat. Sic vere debet facere p̄lat'. dēt.n. esse fons totius bonitatis, & iō per liberalē pietatē in oēs dēt influere oib. ꝓficere, nulli nocere. Et dato q̃ aliquos bonos alios malos, quosdā amicos, quosdā inimicos videat, cunctis tñ illa q̄ ad suū cōe officium pertinēt, debet instruere, & ꝓpter priuatū odiū vel delictū nemini munus publicū denegare, oibusq̃ subditis nutrimentū pię subuentionis, regimen iurisdictionis, & tutelā ꝓtectionis & defensionis gnālr ministrare, & malos & bonos indifferēter libra iustitiæ, sicut oim debitor gubernare. Ro. 1. Grçcis & Barbaris sapiētib. & insipiētib. debitor sum. Veruntñ q̃tum ad illa q̄ cōcernunt grām vt potē q̃tum ad ꝓmotiones dēt alio mō se hre, q̃a tunc dēt in subditos discernere, bonosq̃; malis p̄ferre, & s̄m merita psonarum aliter & alr dispensare 1. ad Cor. 11. alius q̃dē esurit.
4 alius āt ebrius est. ¶ Deus est iustus, veruntñ rigorem suū nō statim infert delinquentib. imo multum dissimolat & expectat, vt hoies respectū habeāt pęnitendi, q̃a s̄m scripturā, nō vult Deus mortem pctōris, sed vt cōuertat & viuet, & dissimulat pctā hoim ꝓp pniam. Sic ꝓcul dubio dēt facere iudex vel p̄latus, q̃a ꝑ certo nō statim debet ad punitionē contra delinquentē, ꝓrumpere, sed sub dissimulatione multa opa trahere vt sic possit pniæ locū dare. Qđ tñ est cōtra multos q̃ magis q̃rūt punitionē q̃ correctionē si statim sine dissimulatione ꝓrumpunt ad iniuriarum executionem. P̄rou 4. Pedes eorū in malū currunt, & festināt vt effundāt sanguinē. ¶ Deus regēdo mundum. q̃rit solū creaturarū vtilitatē, & nō ꝓpriā, q̃a.s. de isto suo regimine nihil acquirit vtilitatis. Sic vere illi qui 5
vicarij sunt Dei, s principes, iudices & p̄lati, & ēt p̄dicatores & doctores nō dñt in officiis suis ad ꝓprium lucrū attēdere, sed solū de subditorū vtilitatib. ꝓducere, iuxta illud ad Co. 11. Nemo qđ suum est q̃rat, sed qđ alterius. In Deo sunt tres 6
psonæ, vna iō & eadem est sub̄a, essentia. & etiā q̃libet psona est in alia, dato q̃ nō sit alia. Totus.n. est in p̄re filius, & totus in verbō p̄r. Sic vere moralr loquendo, dato q̃ nos simus plures & distinctæ p̄sonæ in eccl̄a, debemus tñ esse vnum q̃tum ad fidei vnitatē, & alter in alterutro q̃tum ad intimā charitatē. Eze. 1. Erat rota in medio rotæ. Vel q̃ tres psonæ vna essentia sunt cōtētæ, ad denotādum q̃ tres clerici vno būficio dñt & vna p̄benda cōtenti esse. Vel dic q̃ inter psonas ecclesiasticas oēs debent de republica certare, & in vna essentia, & in vnā cōem cōcordiā cōuenire. Vel dic q̃ i diuinis tres psonę no habēt nisi vnā essentiā, in humanis āt est econuerso, q̃a vna [redacted]res habet [redacted], inquātū.s. hodie vnus clericus nō est contentus vno prioratu & būficio nisi ēt habeat duos vel plures. ¶ De noib. vero Dei siue ꝓprijs siue apꝓpriatis, de relationib. notionib. & effectuum diuinorum ad humana mem 7
bra applicatiōib. vide qñ loquit magister in ista materia, q̃a ipa noluit moralizare, nec ad aliud applicare. ¶ Hoc solū 8
superaddo q̃ spūssanctus cui attribuit bonitas, & multis nominib. noiat. Iste.n. digitus, colūba, nubes, ventus, ignis, ros, oleum, & alia similia, quæ ꝓcul dubio nō solum spui sancto, imo ēt cuilibet spūali viro pñt moraliter cōpetere, vt sic nō caro, sed spūs possit esse, q̃a. s. iste debet esse digitus, discretè subtiliter operādo. Columba, modestè & simplr cōuiuendo. Nubes piè & benigniter būficia alijs pluendo & influendo. Vētus, tribulatos refrigerādo & cōsolādo. ignis, hoies cōgelatos & indeuotos in amore Dei accendendo & inflammando. Ros, per doctrinā irrigādo & fecundādo. Oleum, per misericordia leniendo, & per būficia impinguādo. Iō nō solum de spiritu sancto, imo etiam de quolibet viro spirituali potest dici illud Sa. 7. Est (inquit) in illa supple ecclesia, fide vel sapientia, spiritus intelligentiæ vnicus, multiplex, subtilis, disertus, incoinquinatus, certus, suauis, amans bonum.

De Angelis. Cap. 2.

ANgelus s̄m Damascenum est sub̄a intellectualis sp mobilis, incorporea, arbitrio libera, deo ministras, grā nō na 2
tura immortalitatē habens. Angelus.n. summā hēt itellectua subtilitatē & claritatem, & hoc q̃a nullā habet cum materia depēdētiæ necessitatē. Habet.n. itellectum difformem, & in. supra tps est ita q̃ rex ꝑ discursum nō intelligit, sed totum simul apphendit & cognoscit. Et iō qualis est cōparatio simplicis ad cōpositū, sic intellectus angelici ad humanū. Talis angelus ꝓcul dubio debet esse q̃libet vir pfectus. Iste est.n. intellectualis ꝑ fidē & dilectionē. Sp mobilis ꝑ obediētiā, & operationē. Arbitrio liber, per amota oēm seruitutis culpæ obligationem. Deo ministras, per obsequiū & humilē subiectionē. Immortalitatē habens, ꝑ pseuerātiam in bono durationē. Deiformiter intelligens ꝑ mentis suæ cū Deo cōformationē. Cito, simul & sine discursu veritatē cognoscens, ꝑ ꝓpriā mentis adhibitionē. A materia.i.a carne vel à mundo nō depēdēs, ꝑ totalē sui ab ipsis abdicationē. et sic q̃libet talis figurat Apo 10. vbi dr. Vidi angelū fortē descēdētē de cœlo amictū nube, & facies eius erat vt sol &c. Expone sicut in si a. finali tractatu in loco suo. ¶ Scd̄m Dionisiū li. de di. no. c.
6. Angeli dñr agalmata. i. specula clarissima immaculata & 2
pura omni luminis receptiua, & ipsius alijs manifestatiua & enūtia. Quia. s. illud qđ angelus gustādo & cōtemplādo diuinitus p̄cipit, alijs inferiorib. notificat & trāsfundit. Cōtinuè

enim

n. faciē patris cōtemplat, & illud qđ ibi viderit, ad alios trāſ
fundere cōprobat. Superiores.n. illumināt inferiores & lu-
men qđ à Deo recipiunt, influunt in minores. Procul dubio
tales Angeli pñt dici viri ecclesiastici quia ꝑ certo illi dēnt
esse specula & exēplaria aliorū, quia. s. illi dēnt esse per ꝑ in-
nocentiā, immaculati per carnis mundiciā, luminis grē & sa
pientiæ à Deo receptiui, & verbis & exemplis ipsius ad alios
transmissiui, & per bona opa cæteris ostēsiui. Illuminationē.n.
grē & sciē q̄ gustando & cōtēplando a Deo solent recipere,
dēnt in alios, s. seculares & subditos trāsfundere, & quanto
gradu sunt superiores, tāto plus dēnt inferiores suo cœlesti
lumine irradiare, sicut ad literam faciunt boni ꝑdicatores &
doctores. De quib. Apo. 18. Vidi alterū Angelū descendētē
habentē ꝑtātē magna, & terra illuminata est à glā eius. ¶ An
3 gelorū mirabiles sunt operationes & virtutes. Oia.n. faciūt
sine mora & dilatione. Oia aduersa coercēt sine resistentia &
cōtradictione. Sp nobis assistunt & seruiunt sine intermissio
ne. Humanæ naturæ sunt custodes à Dei ordinatione. Libe-
rè Deo famulatur sine coactione. Subito in instātia iussa Dei
perficiunt sine procrastinatione. Proficua & vtilia oobis ꝑ-
curāt summa attentione. Deū cōtinuè cōtemplant sine fati-
gatione. Extra se apprehendunt oia sine collatione. Hoib. ꝑsi
ciunt sine ipsorū grauamine & turbatione. Inter se ordinatis
sime disponunt sine inuidia & ambitione. Ista oia pñt appli-
cari ad bonos ecclesiasticos viros & ꝑlatos, q ēt in scriptu-
ra Angeli nuncupant. Apo. 1. Septē stellæ, Angeli sunt septē
ecclesiarū. Isti.n. sine mora dñt oia facere, q.a. s. Dei & supe-
riorū mādata dēnt sine dilatione exequi, & opera miæ & q̄-
cunq; bñficia sine ꝑcrastinationis vitio exercere, iuxta illud
Senecæ. Diu delibera, cito facito. Igit isti dēnt aduersa & no
cumenta a subditis coercere, ipsisq; assistere & seruire, & cō
tra inimicos spūales & tpales tutamē & refugium adhibere.
Isti.n. Angeli, i. ꝑlati, hoim. i. subditorū sunt custodes & mini
stri, ad ipsorū tuitionē & defensione cōtra demones, tyran-
nos & hæreticos deputati. Esa. 62. Super muros tuos Ierusa
lē cōstitui custodes. Vnde de Angelis pōt exponi illud Can.
5. Inuenerunt me vigiles q custodiūt ciuitatē. Itē isti sine coa
ctione dēnt sponte & liberē dño seruire, q.a. s. nō placēt Deo
coacta seruicia. Bona oia pro posse debent alijs procurare,
Deū, & bona æterna dent cōtemplari, & oia q ad salutē per-
tinent apprehendere & videre & apprehensa perpetuo reti
nere. Mat. 18. Angeli eorū sp vident faciē patris. Itē isti dēnt
hoies sibi cōmissos. i. subditos sine q̄stu proprij lucri regere,
ipsisq; sine tyrānide principari, & præesse. Ordinatē viuere,
& nullus alteri inuidere, & alter alterius officium vel benefi
ciū nō ambire, sed in pace & cōcordia perpetua permanere.
Vnde de Angelis loquens dicit scriptura. Iob. 25. ꝙ Deus fa
cit concordia in sublimib. suis. i. in viris ecclesiasticis & pla-
4 tis. ¶ Angeli carne vel ossib. non teguñt, sine dilatione ope-
rant, Deū cotinue cōtemplantur, inter se sine discordia con
uersantur, inferiores superiorib. famulant, & maiores mino
rib. principant, nulla possibilitate grauantur, nulla varietate
alterant, nulla mortalitate corrumpunt, nulla mala affectio
ne inflāmantur, nulla inuidia stimulant, nulla iracundia cōn
turbant, nunq̄ sibinuicem iniuriant, ꝙ quicquid eis à Deo ꝓ
ceptū fuerit, subito sine tarditate exequunt, & q.a immor-
tales, sunt, nō pro cōseruatione suæ spēi nō nubent neq; nu-
bentur. Tales Angeli pñt dici quilibet boni religiosi & cle-
rici, qui ēt in scripturæ Angeli pñt dici, sicut de sacerdote dr
Mala. c. ꝙ legē requirent ex ore eius, quia Angelus dñi exer-
cituū est. Tales.n. Angeli sine dilatione dñt operari, celeriter
obediendo, cęlestia dēnt cōtemplari, se a terrestrib. abstrahē
do, sine discordia dēnt cōuersari, secum pacificē cōuiuendo,
inferiores superiorib. dñt famulari, cū reuerentia obsequē-
do. superiores & antiquiores inferiorib. & iuniorib. dñt prin
cipari, ipsos iuste regendo & gubernando, nulla possibilitate
dnt grauari, sed per patientia stabiliendo, nulla varietate al-
terari, se per cōstantiā cōfirmando, nulla moralitate seu iniq
tate corrumpi, se per perseuerātia in vita grē cōseruando.
Isti ēt ad litera nulla mala affectione dnt inflammari, nulla
inuidiæ scintilla, aut iracundia stimulari, & nunq̄ sibiinuicē
iniuriari, & quicquid eis iniunctū fuerit, dnt prompte, volun
tariē & celeriter exequi & operari, vt hc de ipsis possint in-
telligi illud qđ de nubib. dr Iob 27. Lustrant cuncta per cir-
cuitū quocūq; eas voluntas gubernātis duxerit. Et in deum
mortalitate, ꝑseuerātia & stabilitate cuiuslibet talis angeli

ci viri, pōt dici illud 2. Re. 14. Sicut.n. Angelus dei, sic est dñs
meus rex, vt nec benedictione nec maledictione mouetur.
Illi ēt carnis propagatione nō debent vti, sed in castitate ꝑ-
petua cōuersari, quia sicut dr Matt. 23. Qui digni habiti fue-
rint regno nō nubent, neq; nubentur, sed erunt sicut Angeli
Dei. ¶ Itē sicut ponit hic magister, q̄uis angelica natura sit à 5
hocamētis corporis penitus aliena in in corporali figura pin
gunt, & habere varias figuras & membra corporalia à scri-
ptura ꝑdicantur, sed per denominationē visibilium mēbro-
rum intelliguntur actiones & proprietates inuisibilium aīo
rum. Angeli ergo pinguntur cum longa coma, & cum capil
lis deorsum pendentib. Pinguntur ēt cū pennis & alijs sur-
sum tendentib. Pinguntur ēt cum aurib. & narib. cum ore &
cum dentib. cum lingua & cum labijs, cum oculis & superci
lijs, cum brachijs & manib. cum tibijs & pedib᷒, cum costis
& laterib. cū lumbis & fęmorib. Procul dubio talis Angelus
sic figuratus pōt dici quilibet vir perfectus. Eze. 34. Vidit vi-
ros depictos in parietib. imagines caldæorū expressas colo-
rib. Ad viros igitur perfectos & angelicos expositionē q̄ ad
ipsos angelos applicat hic magister, possumus applicare. Ca
pilli ergo istorū signant sanctas cogitationes, q̄ à capite mē-
tis oriuntur, & sursum in Deum cōtinuè reflectuntur, inferi᷒
vero q̄tum ad vitæ actiuæ regimē aliquotiens extenduñt. ps.
Iacta cogitatū tuū in dño, & ipse te enutriet. Alę ĕuro desi-
gnāt aptitudinē ad cōtēplādū & ad mētē sursū ad dñm ele-
uādū. Aures significāt prōptitudinē ad audiēdū. Nares vero
denotāt discretionē ad vitia fętētia repellēdū & ad virtutes
odoriferas sentiēdū. Quia ꝓcul dubio viri iusti mādata pla-
torū prōptē dñt audire, & intersudores & fętores, & inter vir
tutes aliorū & vitia dñt discernere, & vitia respuere, virtutes
vero odoriferas diligere, & in eis delectari. Io. 1. sit ois hō ve
lox ad audiēdū. Itē isti dñt habere os ad māducādū & gustā
dū ꝑ deuotionē. Dentes ad masticādū per deliberationē, La
bia ad osculādū per charitatiua dilectionē, Linguā ad loquē
dū per laudē & cōfessionē, Oculos ad vidēdū ꝑ clarā discre
tione, Manus & brachia ad laborādū per bona operationē,
Pedes & tibias ad ambulādū per bonā affectionē, Costas &
latera ad sustinēdū ꝑ patientiā & durationē, Lūbos & femo
ra ad gñandū per virtutū productionē. In hoie.n. morali os
qđ gustat est deuotio. Ala q̄ sursum volat & leuat est cōtem
platio. Dēs q masticat est deliberatio. Labiū qđ osculať est di
lectio, lingua q̄ loquiť est cōfessio. Oculus q videt est discre-
tio. Man᷒ q̄ laborat est operatio. Pars q ambulat est affectio.
Latus & humeri q sustinēt sunt patientię firmatio. Lūbus q ge
nerat est bona delectatio & virtualis ꝓductio. Et sic qlibet
talis angelicus vel angelus pōt figurari in illo angelo q appa
ruit Ioan. Apo. 1. q habebat caput & capillos cādidos sicut
lanā, oculos velut flamā ignis, & pedes siles orichalco & c. Ex
pone sicut infra i tractatu de figuris biblię in loco suo. vt de 3
quolibet tali viro angelico & ꝑfecto possit dici illud Iud. 13.
qđ dixit mr Sāsonis. Vir dei venit ad me, hñs vultū angelicū.
¶ Angeli sp pingunť iuuenes & nō barbati, vestiti & adorna 6
ti, pedib. nudi & discalciati, humeris pēnati seu alati. Sic vere
viri spūales & angelici iuuenes sūt ꝑ morū nouitatē. Vestiti
sunt ꝑ vitę honestatē, & ꝑ rectā oē turpitudinē & fęditatē.
Ornati sunt ꝑ virtutū & morū venustatē. Discalciati sunt ꝑ
pedū. i. affectuū nuditatē, & liberā in dño volūtatē alati sūt ꝑ
cōtēplationis sublimitatē, & ꝑ eleuatā ad celestia aię liberta
tē, q.a ꝑ certo viri angelici i morib. sp iuuenescunt spūq; sūt iu
uenes, q.a nūq̄ ꝑ malas cōsuetudines senescūt, ornati ꝑ bonā
cōuersationē, alati ꝑ cōtēplationē, nudi pedes ꝑ liberā affe-
ctionē, vt sic figurent i illo angelo Tho. 5. de quo dr ꝙ Tho.
inuenit iuuenē splendidū stantē, ꝑcinctū paratū ad ambulan
dum. ¶ Angeli veri & angeli picti inter se differūt, q.a s. ange 7
li picti alas habere videnť, tñ nunq̄ volāt. Os aperiunt ac si cā
tare debeāt, & tñ nunq̄ clamāt. Thuribulū portāt, & tñ odo-
rē nunq̄ vaporāt. Cereos deferunt, & tñ nunq̄ illuminat nec
illustrat. Tales picti & ficti angeli sunt hypocritæ, de quibus
ēt 2. ad Cor. 11. Qđ ipse angel᷒ sathanæ transfigurat se in ange
lū lucis, q.a procul dubio talis angelus vř hēre volatū cōtēpla
tionis, & tñ nunq̄ exercet vnū volatū alicuius bonæ affectio
nis, apparenter creditur os operire, orare. s. & Deum lauda
re; ēt tñ vocem eius nunq̄ cōsueuit dñs exaudire. Thuribulū
deuotionis gerere videtur, & tñ odor aromatum virtutum
nunquam à Deo percipitur aut sentitur. Cereos etiam bono
rum exemplorum portat, & tñ seipsum non illuminat, nec

illustrat Baruc. 6. Neq; splendebunt vt sol neq; illuminabūt
vt luna.¶ Describuntur ēt Angeli sub multiplici figura mi-
rabiliter alterari, sicut tangit Dionysius in fine Hierarchiæ.
Sicut .n. ex discursu scripturæ patet. Angeli qñq; visi sunt ala
ti atq; pennati. Esa. 6. Sex alæ vni &c. Aliqñ vestib. igneis visi
sunt induti. Dan 10 Brachia eius .s. Angeli, & q̄ deorsum erāt
vsq; ad pedes, quasi spēs æris candētis. Aliqñ Zonis aureis vi
si sunt accincti. Apoc. 2. Præcincti ad mamillas Zona aurea.
Aliqñ virgis & sceptris visi sunt cōiuncti, sicut Iud. 6. legit̃ q̄
Angelus extendit summitatē virgę q̄ tenebat. Item aliqñ te-
la & gladios visi sunt gestare, vt patet. 2. Re. 24. vbi Dauid vi
dit Angelū euaginato gladio. Aliqñ trullas & ppendicula vi
si sunt habere, sicut de Amos legit̃ q̄ ipse trulla cemētarij vi
dit. Amos. 7. Aliqñ calamos & mensuras visi sunt tenere, vt
Zac 2. vbi de quodā Angelo dr̃ q̄ habebat calamum mēsurę,
ad Hierusalem mensurandā. Itē aliqñ visi sunt cū phialis &
aromatib. Apoc 4. Aliqñ cū citharis & dulcesonantib. ibidē.
Aliqñ cum tubis durè clangentib. Apo. 9. Aliqñ cū atramen-
tis, & scriptorum instrumentis cōpetentib. Eze. 9. His & mul
tis alijs figuris Angeli figurant, per tales figuras eorum ope
rationes mirabiles designant. Ista oia pñt applicari ad viros
ecclesiasticos & platos, ēt si nō exponamus aliter q̄ expoluit
hic magister, quia .s. Angeli gracè, nuncij dñr latine, quia .s. vi
ri iusti Dei sunt nuncij & ministri. Mat 4. Accesserūt Angeli,
& ministrabāt ei. Igitur isti debent habere alas .i. sublimē af-
fectionē & cōtemplationē. Vestes igneas .i. feruentē amorē
& dilectionē. Zonas aureas .i. sapientiā & splendentē discre-
tionē. Virgas & sceptra .i. auctoritatem & iurisdictionē. Tela
& gladios .i. rigorē, seueritatē, & correctionē. Trullas & per
pendicula q̄ .s. sunt instrumenta pro ædificando .i. exemplari-
ter & verbalē ædificationē. Calamos & mensuras .i. discretā
aliorū mensurationē suorum meritorum distinctionē. Phia
las & aromata .i. suauē deuotionē & bonę famę odorationē.
Citharas & cantus .i. benigna tribulationū consolationē &
Dei laudē & grārum actionē. Tubas .s. asperā reprehensionē,
& fortē ad bonū excitationē. Atramentariū scriptorū .i. diui
næ voluntatis in alijs descriptionē notificationē & pdicatio
nem. Talia .n. officia insignia & ornamenta spūaliter intellecta
habent Angeli .i. viri angelici & perfecti, quapp Angeli pñt
dici, quia sicut dr̃ in ps. Deus fecit Angelos suos spūs & mini
stros suos.¶ Itē ponit hic magister q̄ Angeli diuersis reb. na-
turalib. cōparantur in scriptura, & sub varijs ēt figuris rerū
irrationabilium apparuisse leguntur .s. ventis nubib. ignibus,
præciosis lapidib. bobus, aquilis, &c. Sed quia vir perfectus
rebus istis oibus infra in locis & titulis diuersimodē cōpara
tur, iō de istis supersedeo quo ad psens. Omitto igit̃ istā ma-
teriā de Hierarchijs & ordinibus, & eorū pprietatib. qa nō
est psens operis de angelicis aliqd dicere, nisi in q̄tū aliquas
8 eorū pprietates possū ad aliud applicare.¶ Hoc solū sup-
addo q̄ hic in fine dicit magister q̄ bon' angelus nræ custo-
diæ deputatus ad bonum nos excitat ne in vitijs dormiam'.
Spūaliter nos reficit, ne sub onere recūbamus. Arcet demo-
nes, ne læsionē ab eis subeamus. Instruit in ambiguis vt cer-
titudinē habeamus. Cōducit in via, ne per inuia deuiemus.
Itē iste assistit nobis in tristicia positis, vt cōsulemur. Cōpati
tur delinquentib. vt emendemur. Astat pliantib. vt adiuue-
mur. Sanat vulnera ne moriamur. Itē iste pctā nra nobis re-
ducit ad memoriā, vt erubescamus. Voluntatē Dei annūciat
vt eā impleamus. Impedimenta aufert vt deo liberius serui a
mus. Frequenter nos visitat, & nobis pcauet ne offendamus.
Ista oia pñt applicari ad bonū platū subditorū custodiæ de-
putatū q̄ pcul dubio officiū hēat angelicū q̄ diuinū. Iste .n.
dēt subditos pdicādo, ne in vitijs dormiāt excitare. Figura
Act. 12. vbi Petrū in carcere positū & dormientē angelus p
cusso ipsius latere excitauit. Itē iste debet cibos exemplorū
doctrinæ tpalia elemosinæ ministrare. vt 3. Re. 19. vbi Ange
lus apportauit panē Heliæ dicēs. Surge comede qa grādis ti
bi restat via. Itē iste dēt demones .i. hæreticos & tyrānos ne
subditis noceāt coarctare, sicut de Raphaele legit̃ Tho. 8. q̄
Asmodeū q̄ Sarræ maritos occiderat relegauit. Itē iste dēt
ne errent subditi ipsos in reb. dubijs informare. Vñ angelus
dicit Danieli. Dan. 9. Nunc egressus sum vt docerē te. Itē iste
dēt subditos in via morū cōducere, & ne p vitia deuiēt, ipsis
debet verbis & exēplis viā iustitiæ demōstrare. ps. Angelis
suis mādauit de te vt custodiāt te i oib. vijs tuis. Exēplū Tho
biæ 5. vbi Raphael Angelus dixit Thob. Ego sanū ducā & re-
ducā filium tuū. Itē iste dēt tristes & tribulatos cōsolari, &
cōfortare vt Lu. 23. vbi Angelus Chrm dum erat in agonia
cōfortauit. Et Ge 16. vbi Angelus agar desperāti & fugienti
cōsolationes & cōsilia bona dedit. Itē iste dēt delinquentib.
cōdolere pliātes & certātes cōtra fortunā & cōtra vitia dēt
iuuare, & languētes & ęgrotātes à vitiorū vulnerib. dēt sana
re, exēplo boni Angeli q̄ p cōpassione supponit flere. Iud. 2.
Apparuit aūt Angelus dñi ad locū flentiū. Et Esa. 33. Angeli
pacis amarē flebunt. Exēplo ēt illius Angeli q̄ Iacob luctan
tē voluit exercitare, & cōtra Esau pmisit iuuare. Ge. 32. Exē
plo insuper illius Angeli q̄ Thobiæ cæcitatē voluit sanare, &
sibi oportuna remedia adhibere, sicut apparet Tho. 11. Item
dēt Angelus & Angelicus platus pctā sua subditis ad memo
riā reducere, voluntatē Dei eis pdicare & dicere impedimē
ta ēt & scādala siq; in via morū habeant, dēt pro virib. amo
uere. Angelus .n. filijs Israel pctā sua improperauit. Iu. 2. An
gelus Xpi natiuitatē pastorib. nūciauit. Lu. 2. Angelus insup
filios Israel pcedens ipsos ab offendiculis liberauit. Exo. 23.
Præcedet te Angelus meus & introducet & ad eueū etheū
& amorreū, quē ego cōterā. Ista igit̃ oia plati Angeli subdi-
tis suis faciūt, ipsisq; q̄rum pñt proficiunt atq; prosunt.¶ An 11
gelus cōtinue Deo ministrat, à Dei laude nunq̄ cessat, hoies
quib. Apparet si in principio cōtristat, in fine tñ cōsolat & de
lectat, qñ vult se ostendit, & qñ voluerit se occultat. Corpus
aptum pro apparēdo accipit, ipsumq; peracto officio dimit
tit, & ipsum corpus in pristinū reducere cōsueuit. & ipse An
gelus iterato à mortaliū visib. se abscōdat. Hæc oia ad bonū
religiosum pertinēt, q̄ .s. Deo cōtinue dēt ministrare. Dan. 7.
Milia miliū ministrant ei. Deo sp dēt psallere & eum landa-
re. ps. Laudate dñm oēs Angeli eius. Pctōres dēt reprehēsio
nib. cōtristare. Veruntñ ne desperent. sp debet eos cōsolatio
nib. finaliter cōfortare. Ab hoim visib. se debet abscōdere, &
in claustrorū abditis occultare. Veruntñ qñ necesse habet .s.
pro vtilitate sui vel proximi exterius hoib. apparere, corpus
ad hoc captū .i. mores ad hoc cōuenientes dēt induere, quos
.s. peracto officio debet deponere, & iterū in abditis claustri
se, inuisibilē exhibere, mundi aspectus fugere, & soli Deo in
uisibiliter militare. Vnde Iu. 13. de Angelo manue apparēte
dr̃ q̄ in flāma ascēdit in cęlum, & vltra eis nō apparuit.¶ An 12
gelus in corpore assumpto aliqñ comedere vr̃, & tñ cib. illa
in corpus assumptum non conuertitur nec mutatur, imo po
testatiuè ab ipso cōsumit̃ & adnihilat̃. Ista pñt dici de quibus
dam qui videntur cibum verbi diuini audire comedere &
recipere, inde tñ non solent reficere vel nutrire, quinimo ip-
sum sic receptū solent consumere & adnihilare .i. pro nihilo
habere, & in nullam sui vtilitatem conuertere vel mutare.
Tho. 12. Videbar quidē vobis comedere & bibere. Hæc igi-
tur de proprietatib. boni Angeli inquantum possunt ad mo-
res hominum applicari sufficiant quo ad præsens.

De Diabolo. *Cap. 3.*

Diabolus. Nota q̄ diabolus est Angelus malus, lucifer 1
.s. & quilibet alius sequax eius, q̄ sponte à Deo rece-
dēs in malitia existit obstinatus. Sunt igit̃ demones,
spūs, Angeli a Deo voluntariē peruersi & auersi, in
malitia obstinati, mēte subtilissimi, humanæ salutis inuidi, &
absq; oi lucro suo ad nocendū hoib. sp prōpti. Scd̃m .n. Da-
mas. ex Dei permissione in oēm q̄ voluerint imaginē se trās
formāt, & sic tētationes varias solēt immittere q̄b. mētes de
cipiūt & defraudat. Afflictionē .n. & dānationē humanā sum
mū appetūt, & iō nisi à Deo vel à bonis Angelis coerceant,
quāto magis nocuerint tāto nocere amplius delectant, sicut
dicit Gre. primo mor. 32. Tales demones vr̃ esse hoies q̄dā
obstinati, q̄dā crudeles impij & tyrāni, sicut sunt aliqui vsu-
rarij, & officiales principū, & balliui, q̄ .s. a Deo spōte & vo-
lūtariè vident recedere, & ex innata sibi malitia saluti & p-
speritati hoim inuidere Iob. 34. Quasi ex industria recesserūt
à Deo. Bonū .n. sociorū & vicinorū sustinere nequeunt, & iō
damnationē & tribulationē eorum sp machinant & q̄runt.
Et dato q̄ ibi aliquod cōmodum non habeant, sæpe tñ fit q̄
in nocumentis aliorum & præiudicijs se delectant, sicut pa-
tet oc̄ssis malis officialib. & balliuis qui gaudent & nō ces-
sant magistris suis subditos accusare quicquid mali possunt
aliis procurare, ipsosq; decipere & fraudare, pdari, iniuriari
& turbare, nisi Dei vel Angeli .i. nisi boni principis vel præla
ti prouidētia ipsos sciat debitè coercere, & a suis malitijs co
hibere

hibere 1.Pet.5. Aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugiēs
circuit quærens quē deuoret. Tales.n.vt cōiter in suis malitijs
sunt subtilissimi,& iō ad defraudādū simplices sunt astutissi-
mi. In varias.n.figuras.i. in diuersas fictiones & dissimulatio
nes se solent vertere, vnumq; apparenter prætendere, & aliud
latēter intēdere, vt sic melius possint simplices defraudare.
2.ad Cor.11. Angelus sathanæ trāsfigurat se in Angelū lucis,
sicut ad literā de malitiosis & de falsis amicis patet, q boni
volūt apparere, vt melius possint nocere. Tales.n.nō satiant
male facere, imo quāto plura mala fecerint & magis nocue
rint, sp desiderant plus nocere, qd bene figurat Mat.8. vbi de
mones ab obsesso fugati dicebāt dño. Si eiicis nos, mitte nos
in porcos, quia.s.isti qn̄ nō possunt plus nocere hoib.i.maio-
rib. accipiunt tn̄ licentiā nocendi porcis.i.pauperib.& mino
2 rib. ¶ Demones multi denominātur noib. in scriptura, p q.s.
ipsorū malitiæ & pprietataes malæ spūalr denotant. Igit ma
lus spūs dr̄ diabolus.i.deorsum ruens, qa de cælo cecidit. De
mō.i.sciens qa scientiā naturalem retinuit & qa summa itelli
gentia, a principio viguit. Sathan.i.aduersarius, qa humano
gn̄i sp cōtrarius extitit. Beemoth.i. bos qa mugitum desp̄a-
tionis pmittit,& qa herbā.i.carnales spūaliter comedit. Le-
uiathā.i.additamentum, eo q pænam,& culpā culpæ sp ad-
dit. Apolliō.i.exterminator, eo.s.q oēs virtutes exterminat &
destruit. Serpēs & coluber tortuosus, eo q ī malitijs suis sua
uiter collabit & incedit. Leo eo q crudelr psequit & iuadit.
Et pcul dubio ista oīa cōpetūt qbusdā malis & malitiosis di
uitib.& pctōrib. hui⁹ mūdi. Isti.n.dōr diabolus, quia deorsū
ad mūdi bonā solēt p auaritiā impetuosè & sine deliberōne
ruere & descēdere Mat.10. Videbā sathanā quasi fulgur de cæ
lo cadentē. Demō. quia mūdana sciētia & sapiētia, hoc est di
ctu, cautelosa malitia solēt alios pcellere Lu.16. Filij hui⁹ se-
culi prudētiores filijs lucis sunt Sathā qa alijs hoib. solēt ad
uersari & se opponere. Bemoth, qa sicut bos, herbas.i.diui-
tias aliorū solent depascere. Leuiathā, qa aliorū bona suis
possessionib. solent addere. Apolliō, quia pauperes solent ex
terminare exhæredare & destruere. Serpens & coluber, qa
cautè & suauiter solēt alios fraudare & decipere. Leo, qa ip-
sos finaliter solent pdari & deripere qa.s.ipsi primo sicut ser
pēs, cautè obligāt & decipiūt inocētes, & tādē sicut leo duo
rāt & diripiūt se ab eis defendere nō valētes, ps. Insidiat quasi
leo in spelūca sua, insidiat vt rapiat pauperē, rapere pauperē
dū attrahit eū. ¶ Demones, illos quos decipiūt vident dilige
re, inquātū solēt bona tpalia ipsis dare, in fine tn̄ illos solēt di
3 mittere,& dānationē ppetua ministrare. Demones ēt pmit
tūt hoib. q nō reddūt. Sic vsurarij, pauperes qb. bona sua mu
tuāt, diligere se supponūt, ipsos tn̄ in fine dānāt, exheredāt &
cōfundūt. Mlta ēt solēt eis pmittere q tn̄ in fine nolūt redde
re & q ēt more demonū solēt interptari alr intelligi debere.
Incorrigibiles ēt sunt, qa p certo vix, aut nunq̄ ad veritatis
semitā se cōuertūt. Vel dic de luxuriosis q more demonū a-
lios carnalr diligūt,& sic diligēdo ad ignē ppetuū secum tra
hūt. Qui ēt iuuēculis multa pmittūt quæ nō reddūt, & corri
gi ab aliquo nunq̄ volūt,& ēt qd' est deteri⁹, nunq̄ pñt. Ecc.
23. Hoi fornicatio oīs panis dulcis, nō fatigabit trāsgrediēs
vsq; ad finē. Prou.15. Nō amat pestilēs eū q se corripit. ¶ De-
4 mones ppriā extollētiā qrūt, bonis terrorē inserūt, ipsosq;
in hoc sclō plusq̄ malos deprimūt, atq; lædūt. Malos vero in
pñti pmouēt & extollūt. solū pp pctā ptatē sup hoies acci-
piūt Largi in pmissis,& mēdaces in factis sunt, tēpestates ex
citāt & faciūt,& post se vestigia derelinquūt. Incorrigibiles
sunt & obstinati, ita q mutari à malitia nunq̄ pñt. Tales de-
mones dñr esse mali principes & plati, qa.s.isti iram, terrorē
solēt bonis iferre, tēpestates tribulationū cōtra ipsos sulcita
re, ipsosq; lædere,& deprimere. Malos ēt extollere & fouere
ppriā excellētiā solēt qrere, & pp pctā ppři nō pp sua meri
ta regnū & dñiū obtinere. Multa pmittere, & pauca redde-
re,& vestigia malorū exēplorū post se relinqre,& a nullo pñt
aut volūt corrigi. Quapp necesse est eos in sua malitia icor
rigibiliter pmanere. Amos 5. Odio habuerūt in porta corri-
piētē,& loquētē pfectè abominati sunt. Et sicut demones in
cubi mōstra genuerūt, sic illi carnalis affectionis incūbētes ne
potulos suos, sicut qdā mōstra in Ecclia gñant, & pducūt, q
.s.pp eorū insufficientias mōstra & mōstrosi pprie dicipñt,
& maximè qa plura capita.i.plures digitos, vt cōiter possi-
dent atq; gerūt Incubi ēt dicipūt p eo q aliquotiēs cū mu-
lierib. cohabitant & incubant. Gen.11. Videntes filij Dei fi-
lias hominum quòd essent pulchræ, elegerunt sibi vxores

De Homine. *Cap. 4.*

Homo sm Isidorū est aīal deiforme, māsuetū & natu-
rale, sm legē rōnis disciplinæ susceptibile. Et sm Ari 1
stotelem, aīal est rōnale mortale. Sursum.n.versus cæ
lū erectū, inter naturā angelicā & brutalē mediū, qa
.s.cū Angelis participat p rōnem, cū brutis vero p mortalē
cōditionem. Et iō statura sursum erigit vt per rōnē videat su
prema qrere, inferius tn̄ circa terrā corporis mole detinet,
vt cū brutis videat similitudinē habere. Oīb. reb. igit plat⁹ est.
Hō solus inter aīalia bibes. Solus sursum erect⁹, Solus multos
capillos in capite habēs. Solus pullum venarū sentiens,& p
cunctis aīalib. in sensu tactu vigens. Solus aures nō mouēs &
p cæteris aīantib. respectu sui corporis os habens modicum,
& oculos magis claudēs,& solus in duab. palpebris pilos ha
bens. Nobilissimū ergo aīaliū est hō,& iō cæteris aīalib. est p
latū,& à Deo magis priuilegiatū, pditū & dotatū. Per homi
nem loquendo spūaliter pñt intelligere quemlibet bonū ec
clesiasticū vel platum, q procul dubio alijs est ppositus,& p-
fectus,& in gradu & statu alijs pelectus, Talis igit debet esse
aīal.i.res aīata p grām & charitatem. Mansuetum p mode-
stiā & benignitatem. Rōnale p prudentiā & sagacitatem. Ve
runtamen mortalem se cognoscens per pprie cōditionis no
titiā,& humilitatem, vt dicat illud Sap.7. Sum qdem & ego
mortalis homo, similis omnib. hoib. & ex genere illius qui
prior factus est. Iste igit debet esse erectus, p cælestium affe-
ctionem,& cōtemplationem, inter Angelos & iumenta.i.in
feriores subditos medius p iurisdictionem & plationem. Et
daro q in parte sit similis Angelis & supremis, iumentis tn̄
.i.simplicib. debet etiā in parte cōsiderare se similem p mor-
talem cōditionem, dicens dño illud ps. Vt iumentū fact⁹ sum
apud te. Decet.n.q platus in parte sit angelicus, purus, mun
dus & rōnalis, in parte vero iumentū.i.tentationum expers, 2
sciens,& cōpatiens fragilitatis mortalis, dicens illud Esa.53.
Ego sum vir dolorum & sciēs infirmitatem. Item iste debet
esse bipes qa.s. duo debet habere principalia fundamenta,s.
veritatem & iustitiā. Debet in capite.i.in mente habere mul
tos capillos.i.virtutū redundātiā. Debet habere optimū sen
sum tactus.i.cōpassionem & clementiā,& optimè debet pci
pere plū.i.aliorū qrimonia miseriā vel ēt sensum tactus de-
bet habere.i.prudentiā, quo cognoscat cuiuslibet cōplexio
nem & sufficientiā, dicens illud Ge.27. Accede ad me huc vt
tāgā te. ¶ Item iste aures nō debet mouere,s.ad illa q dñr, ip- 2
sas plus debito inclinando, quinimo aures debet habere im
mobiles oīa æquanimiter audiendo,& nō alteri magis q̄ al-
teri plus fauendo Os debet modicū habere.s.parū loquēdo
vel sobriè comedendo. Oculos cæteris magis debet claude-
re, magis dissimulādo & ac si nō videret plurima trāseundo:
& in duab. palpebris discretionis suæ spūalis.s.tpali debet pi-
los, q de carne noscunt, i. ppriæ fragilitatis notitiā habere sp
de morte cogitādo,& humiliationis materiā meditando, vt
sic in bono significato exponat de talib. illud ps. Oculos ha-
bent & nō videbūt, aures habent & nō audient &c. qa pcul
dubio ad hoiem.i.ad personā rōnalem,& maximè ad eccle-
siasticū platum pertinet q parum loquat, q auditu verborū
nō moueat, & q ad vidēdum & ad explorādum aliorū vitia
vltra debitum nō ferat. Esa.6. Oculos ei⁹ claude & aures ei⁹
aggraua. ¶ Hō sol⁹ inter aīalia ridet, solus pter struthionem 3
caluescit,& vt cōiter sol⁹ canescit,& cū cætera aīalia frōtem
habeāt, iste tn̄ signum lætitiæ & tristitiæ solus in frōte osten
dere cōsueuit, hō etiā solus cor in sinistra habet, pect⁹ habet
latum naturalr est nudus,& cauda caret, & in lōgum & latū
æqualitatem possidet atq; tenet. Nā vt dicit Solinus c.5. mira
biliū tāta est inter extremitates Brachiorū corporis latitudo
quāta est à plāta pedis vsq; ad verticē ipsius lōgitudo. Et iō
microcosmus.i.minor mund⁹ dr̄, eo q ad mundi similitudinē
mēsurat⁹ æqualiter cōprobat. Anthropos ēt.i.sursum erect⁹
appellat eo q eius statura superi⁹ eleuat. Revera talis hō dēt
esse qlibet hō iust⁹, rōnis.s.vsu dotat⁹,& mortaliter.i.morta
litatis cōsideratione grauatus,& humiliatus, qa pcul dubio
talis dēt esse risibilis per spē & cōsolationē. Caluescēs.i.pilos
diuitiarū deponēs, per elemosynā & largitionem. Canescēs
per prudentiā & senilē discretionē. Et frōte.i. apparētia nūc
spūalē lætitiā nūc spūalē tristitiā prēdens per pprie cōuersa
tionis variam ordinationem. In sinistra tamen aduersitatis

femp cor & menté habés p mortis & inferni cõfiderationé.
qui pro certo vir iustus ip dét cor suum ad psentes & futu
ras miserias & aduersitates flectere,& sm loca & tpa nũc læ
tus nunc tristis esse. Per sapientiã cane scere. p elemosynã cal
nescere.& p spẽ & cõsolatione ridere Iob.5.in vastitate & fa
me ridebis. Et iste procul dubio pectus debet habere latũ p
charitaté,nudus debet esse p diuitiarum cõtemptum, & per
voluntariũ paupertaté. Cauda dét carere per põpæ sequétiũ
& famulatiũ raritaté. Aequaliter dét mensuratus & quadra
tus esse p quattuor virtutũ carnaliũ moderamentũ & æquali
tatem. Apo.21. Latera ciuitatis eráı æqualia sunt. Et dét es
se erectus per cõtemplationé cælestium & mentis sublimita
té. Lu.21. Respice & leuate capita vestra. ¶ Hõ naturaliter est
4 aial nudum, in capite tñ multis capillis & crinib. est vestitũ,
p cæteris aialib. suras & tibias hét valde carnosas. Cor eius ia
cet i parte sinistra & naturaliter caret cauda. Fragile aial est,
& de humo & humore creatum,& tñ vultum habet sursum
expositum & eleuatũ. Talis est pctõr, qa quis naturaliter nu
dus & pauper nascit, imo ẽt & nudus viuat, nulla pspericitate
fruit, in capite tñ i. in mente & affectione pilos diuitiarũ ha
bere cõprobat, quia.s multi sunt q quis á statu & cõditione
debeant diuitijs esse nudi, sicut sunt religiosi maximé mendi
cãtes, ipsas tñ habent in capite i. in affectione & méte. Prou.
13. Est quasi diues cũ nihil habeat. Cor.2.& menté in sinistrã
bonorum tpalium habere dinoscunt, inquantum ad terrena
magis q ad spũalia iclinant. Cauda n. finis & mortis memo
ria diuino iut carere,& tibias. i. affectiones carnosas & carna
les solet habere. Vultum per superbia solet sursum gerere,&
ab humo & humore. i. á luxuria solet nomen & regimé védi
care. Et iõ breuiter bene dr de tali hoie illud Ecc.3. Nihil ha
bet homo iumento amplius. Vide infra de lib.5.ca.27.§.19.

De Anima. *Cap. 1.*

1 ANima sm Damascenum, est q̃dã suba viuẽs, simplex
incorporea, inuisibilis, immortalis, rõnalis, intelle
ctualis, infigurabilis, organico corpe vtens, ipsumq;
regens & inhabitãs & totá in membris singulis se dif
fundens, & ipsi corpori augmentationem, sensum & gene
rationem tribuens, liberé & voluntarié agens, & libero arbi
trio sp fungens,& in se Dei imaginé sp repræsentãs. Hæc Da
mascenus. Per aiam q corpori est plata, ipsumq; portat, viui
ficat, atq; regit, possum intelligere platũ, q procul dubio cor
pori collegij, & ecclesiæ plat⁹ est, ipsumq; per grãm, occasio
naliter & ministerialiter viuificat,& p discretioné gubernat.
Iste igit dét esse viuens, s. vita grę. simplex. i. sine plica cuiuscũ
que malitiæ, incorporeus sine carne carnalis immunditię in
uisibilis p cautelã, humilis suipsius custodiæ & immortalis
p cõtinuitaté bonæ perseuerantiæ, quia. s. ille dét esse immor
talis, nunq per culpã deficiendo, sed sp in vita grã perseuerã
do. Et dét esse inuisibilis nunq se ppalãdo, sed bona sua ab
aspectib. hoim abscõdendo, qa pcul dubio q talé immorta
litaté vult habere, dét se abscõditum & inuisibilé exhibere 1.
ad Tim.1. Regi seculorum inuisibili immortali. Iste ẽt dét es
se rõnabilis, per prudentiã & discretionem intellectualis p fi
dem scientia & cognitioné, infigurabilis p amotãoém hypo
criticã fictioné. Chorum & collegiũ inhabitas per psenté vi
sitationé, ipsumq; regens p iurisdictioné, monés ad bonam
operationé, augmentãs p spũalé & tpalé fecundationé & p
motioné, sibiq; tribuens & ministrãs sensum & rõné, & bo
norũ operũ gñationé & pductioné, voluntarié ẽt agens &
operãs métis in deũ eleuationem,& per spontaneam bono
rum actuum eleuationem & eductionem, imaginem ẽt Dei
habens p bonã & mortalé ipsi Deo cõformationé, & in mé
bris & subditis oib. singulis se diffundẽs p cuiuslibet curã &
gubernationé,& p cuiuslibet amore,& dilectioné, qa videli
cet bonus platus se dét oib. subditis intimare,& quẽlibet per
charitaté inhabitare,& de salute cuiuslibet cogitare,& nõ p
acceptioné psonarũ vnũ dimittere & aliũ pmouere, sed oi
bus se totũ & totaliter exhibere. Sapi.6. Aequaliter est cura
ei de oib. vt dicat quilibet 2. Re.1. Tota aia mea in me est vt
sic ẽt aiæ suæ. i. ipsi perfecto & spũali plato dicat qlibet illud
Lu.18. Aia mea multa bona habes, vel ẽt ista pñt dici de quo
2 libet viro perfecto q recté est aia & vita aliorũ, q debet ha
bere perfectiones & virtutes pdictas. ¶ Aia corpus nõ occu
pat, neq; grauat,& tñ ipsum viuificat, atq; portat. Habet aũt

aia similitudiné creatoris, qa. s. respectu aiæ & non corporis
ad similitudiné Dei factus est hõ sm Augu. Habet. n. aia tres
potentias. s. rõnalé cõcupiscibilem & irascibilem & c. vel in
tellectũ, volũtatem,& memoriã, & tñ in essentia est nõ multi
tiplex, imo simplex. Talis aia põt dici qlibet vir spũalis &
sctũs, qa p certo talis nõ dat occupationé vel grauamen cor
pori ecclesiæ qᵃ inhabitat, imo suis bonis doctrinis & exem
plis ipsam portat,& vegetat, viuificat,& sustentat. Iste. n. idé
& vnus pmanens & simplex sine plica malitiæ puerãs, mul
tas habet spũales potentias & virtutes. Habet. n. rõnalé. i. vir
tutem prudentiæ & discretionis, habet cõcupiscibilem. i. vir
tutem charitatis & delectationis, habet irascibilem. i. virtuté
Zeli iustitiæ, & seueræ correctionis & spũalis cõtra vitia in
dignationis. Intellectũ scientiæ & veræ cognitionis. Volũta
tem bonæ affectionis,& memoriã Dei beneficiorũ & suæ be
niuolæ saluationis. Sic. n. Dei similitudinem & cõformitaté
habebit iquatũ est creaturæ possibile, se creatoris morib. cõ
formabit. Oia insignita Dei imagine, decorata similitudine,
despõsata fide, dotata spũ &c. Vel oia pdicta dic de aia. Quæ
sicut habet pdictas potẽtias naturales, ita debet habere illa
q p istas intelligunt cõditiones morales & virtuales. Sic ergo
rõnalis &c. Expone sicut supra. ¶ In aia est multiplex virtus, 3
apprehensiua videlicet vis sensitiua, imaginatiua, intellectua
lis,& rõnalis. Sensitiua. n. est illa qua apprehendit res corpo
rales psentes imaginatiua est illa qua imaginat res corporeas
absẽtes, sicut sit qñ mõtes aureos cogitam⁹, p eo q & mõtes
& aurũ particulariter videbimus & cognouimus. Intellectua
lis est illa qua res immateriales itelligimus. Rõnalis vero est
illa qua inter verum & falsum iudicamus,& qua vnũ ab alte
ro separam⁹. Istas quattuor virtutes apprehensiuas dét spũa
liter habere qlibet hõ prudens videlicet sensum. i. prudentiã
q cognoscit exteriora. Imaginem. i. fidem, q cognoscit occul
tiora, intellectũ i. cõtemplationem q apprehẽdit remotiora
& spũaliora. Rõnem. i. discretioné q discernit meliora & ve
riora ¶ Cũ triplex sit aiæ potentia per cõparationé ad suum 4
actũ, s. vegetatiua, sensitiua,& rõnalis, ipsa potentia vegetati
ua tres habet speciales, operationes: gñat. n. nutrit,& augmẽ
tat. Gñat dico ad spéi multiplicationé, nutrit ad subiecti cõ
uersationem, augmentat ad subiecti pfectionem & cõpletio
nem. Talis aia vr esse diuina grã, q recté aia aiæ põt dici, qa. s.
ista est q viuificat aiam, & sicut forma spũalis esse morale &
virtuale dat sibi. Ergo ista inter cætera virtutem habet vege
tatiuã,& viuificatiuã ipsius mentis nræ. Quæ qdem spũalis
viuificatio & negatio operat in nobis generationem bono
rũ operũ, nutritioné virtutũ,& augmentationem meritorũ.
Per grãm. n. opa generant. virtutes nutriunt,& merita aug
mentant. Veruntamen sicut aiæ vegetabili subseruiunt, quat
tuor naturales vires, s. vis appetitiua, digestiua, retentiua, &
expulsiua, sic veré grę diuinę cooperant quattuor spũales vir
tutes, videlicet vis appetitiua bonæ affectionis, vis digestiuã
sanæ discretionis, vis retentiua pseuerãtiæ & durationis, vis
expulsiua cõfessionis. Affectio. n. appetit virtutũ cibationé,
discretio digerit. i. discernit & distinguit receptorũ in mente
cõditionem,& puri ab impuro, mali á bono facit distinctio
nem. Perseuerãtia aũt seruat & retinet illã q vtilia sunt & pu
ra. Cõfessio vero expellit illa q vitiosa sunt & impura. Sic igit
aia. i. gra diuersas in nobis exercet pfectiones,& spũales effi
cit actiones, vt qlibet sic aiatus possit dicere illud Sap.8. Sor
titus sum aiam bonã. ¶ Aia q̃uis sit de se purissima, tñ p p cõ 5
iunctionem cũ carne multas incurrit passiones & sordes. Sic
veré bona persona q̃uis pura & munda existat, si tñ carni. i.
alicui carnali psonæ associata fuerit & cõiũcta, sordes vitio
rũ cõtrahit,& ipsi⁹ malis verbis & exéplis, malas cõditiones
faciliter incurret. Eccl.13. Qui tetigerit picem, inquinabit ab 6
ea,& q cõicauerit superbo, induet superbiã. ¶ Aia sensitiua
multas habet pprietates. Licet. n. sit rõnali ignorãtior, vege
tatiua tamen est dignior,& iõ q̃diu est in corpore, multas no
biles peragit actiones. Illa. n. est sensus & motus in corpore
affectiua, ad singulas partes corporis suæ virtutis diffusiua,
sm organorũ nobiliorem dispositionem nobiliũ actionũ est
in eis cõductiua, somni & vigiliæ cãtiua, sui ad interiora re
uocatiua,& q̃to plus ad exteriora diffundit tãto magis est in
interiorib. suarũ virtũ remissiua. Talis est actiua vita seu illa di
scretio seu illa diuina grã q habent actiui. Quæ q̃uis sit indi
gnior rõnali. i. cõtemplatiua,& spũali, est tñ melior vegetati

na.i.carnali & mundiali Ista.n.in actiuis perficit motum bonæ operationis,& similiter discretionis,somnū contēplationis, & vigiliā diligentiæ,& bonæ meditationis,& occupationis. Et quanto q̄ est nobilioris vitæ, & melioris cōditionis tanto ī eo causat actus sanctioris perfectionis. Ista.n. qn̄q; se retrahit ab exterioribus,& mūdanis ad cōscientiæ interiora,& tāto ibi fortius vigorat,quāto magis dimittit exteriora,q.a.s.pluribus intentus minor est ad singula sensus.¶ Aia rōnalis di-
7 uinæ imaginis est repræsentatiua,oim rerū similitudinis cōtētiua. Semel creata est tā in corpore, q̄ extra corpus in esse perpetuo permanens Forma ē corporis qd̄ habitat,& ipsius perfectiua. Rerū oim est apprehensiua, & per reflectionē sumpsus supra se,est sumpsi⁹ cognitiua,& s̄m philo. ista ad modū tabulę rasę, est impressionū oim receptiua,boni & mali ē diiudicatiua,& liberē electiua. Corporis qd̄ inhabitat est naturaliter dilectiua,& coniunctionis cū eodē est naturaliter affectatiua.Boni naturaliter est appetitiua,& mali ēt fugitiua. Licet.n.ex defectu liberi arbitrij qn̄q; malū appetat,synderesis semp remurmurat atq; reclamat, q̄ naturaliter bonum amat. Aia.n. vegetabilis diligit esse,sensitiua vero diligit bn̄ esse, sed rōnabilis appetit optimū esse,& io non quiescit quousq; optimo se cōiūgit Locus.n aiæ rōnalis est Deus, ad quē naturaliter mouet,vt appetitus ei⁹ in eo q̄escat. Ista possunt applicari ad quēlibet virū iustū spūalem & religiosum, q est aia, viuificator & formę perfectio,& completio corporis ecclesiæ quā frequētat Iste.n debet dei imaginē per cōformitatē repręsentare,similitudinē oim gerere,& se aliorū motib. cōformare iux.a.1.Cor.9.Oib⁹ oia factus sum.semel vero creatus,& ad ecclesiā gratia vel religionē cōuersus,nō debet amplius retrocedere,sed in tali ei perpetuo permanere. Deu.23. Qd̄ semel egressum,& de ore tuo,obseruabis.Res oēs debet apprehēdere,& in laudē creatoris conuertere, & supra seipsum debet reflecti & cōditionē ppriā cōsiderare, & cognoscere.& de se no de alijs iudicare.Mat.13. Vide e vosmetipsos.Qd̄ tn̄ est cōtra multos de quibus Bernard.in meditationibus suis dicit.Multi multa sciūt,& seipsos nesciūt . Itē ille debet esse tabula rasa in qua nihil depingitr p indifferētiā voluntatis,vt s.mens sua nihil habeat propriæ volūtatis,sed sit receptiua oim q̄ a deo vel plato sibi impressa fuerint,vel mādata Sap.16 Vniuscuiusq; volūtati deseruiēs ad qd̄ q̄sq; volebat cōuertebatr. Ille ēt inter bonū,& malū debet iudicare, & discernere,bonū spōte,& liberè eligere,malum dimittere & refugere,eē,bn̄ esse,& optimū esse,debet q̄rere,& io optimo.i.deo se debet coniungere,& in ipso solo q̄escere,& manere.Aug.Inquietū est cor meū dn̄e,donec q̄escat in te.Corp⁹ vero,qd̄ inhabitat.i.claustrū vel beneficiū,qd̄ obtinet,debet diligere,& cū ipso cōiungi psonaliter appetere,& ab eo nūq̄ velle recedere,sed ibi psonaliter residere. Qd̄ tn̄ est cōtra religiosos vagantes,& cōtra ecclesiasticos in suis bn̄ficiis residere nolentes,cū tn̄ dicatur Matth.6. Quocunq; intraueritis illic manete donec exeatis.¶ Vna aia rōnalis vnum corp⁹ sibi appropriat,& in aliud nō anhelat. Nunq̄ n inueniē vna aia duo corpora inhabitare,imo vno cōtenta semp in ipso appetit latitare, quinimo qn̄ per mortē inde exire cōpellitur,ad vertēdū ibide cōtinuē inclinar,nec ex toto beatificatr quousq; pprio corpore in die iudicij induat.Sic vere q̄libet aia rōnalis.i.q̄libet persona spūalis vno corpore.i. vno beneficio debet cōtentari nec ad plura inhabitāda corpora.i. plura obtinenda bn̄ficia debet eius affectio dilatari, nec de corpore in corpus.i.de beneficio in beneficiū, de statu in statū, debet discurrere vel trāsferri,sed in corpore qd̄ primo despōsauit.i.in statu vel bn̄ficio, qd̄ primo obtinuit,nisi sit aliud canonicū qd̄ obsistat, debet cōtinuē hospitari.Allega vt supra. §.pcedenti Cuius tn̄ cōtrariū faciunt ambitiosi, qui videntr seq opinionē Pythagoræ,q posuit aīas trāsire de corpore in corpus,quia.s.isti semper volunt de beneficio in bn̄ficiū trāsuolare,cōtra illud Luc.10. Nolite trāsire de domo in domū. q.a sicut dr̄ Eccl.29.Vita nequā hospitādi de domo in domū. Vel ista oia possunt dici de bona cōiuuge, q̄ illū cui cōiungitur,debet diligere,& cū ipso,& cū nullo alio se tenere,fidelitatē ei seruire,& ad alios p adulteriū nō trāsire.Etiā si corpus.i maritus mortuus fuerit,debet aliū nō q̄rere, sed si cōtinere valeat,in viduitatis cōtinentia permanere.vel dic ēt de sanctis monialib⁹ q̄ ex quo corpus.i. monasteriū intrauerūt, nunq̄ amplius deb t ppter transire ad aliud corpus.i. ad aliu statum vel ad mundū.Vel dic,q aia est mēs nr̄a, corpus est locus vbi habet habitare,& maritus quē habet despōsare est ipse deus Illi igit debet perpetuo cohabitare; & ab ipso nō recedere,nec p pc̄tm ad alia corpa.s.ad mundū,carnem, vel diabolū se trasferre.ps.Inhabitabo in tab ernacula tua in secula. Quia si casu aliquo.s.per mortē peccati talē locū suū dimiserit,debet redire ad ipsū appetere,& quousq; ad ipsum per grām redierit,nō q̄escere nec cessare.Hier.3 Patrē vocabis me,& post me ingredi nō cessabis.¶ Aia in corpore triplicē exercet virtutē s.naturalē,vitalē,& aialem. Naturalis aut ē qua res generat,& in esse pducit,qua ēt res nutrit,& in esse custodit,qua insup res augmentat,& ad cōplementū pducit. Vitalis est qua vita sensitiua corpori infundit, qua cor & pulmonē mouere facit, & qua anhelitū,& pulsum mediantibus cordis spiritibus introducit. Aialis verò est qua motum volūtariū pficit , qua sensum cōem, & imaginationē causat, & qua sensus particulares efficit,& ministrat. Naturalis ergo virtus sedem habet i hepate. Vitalis in corde. Aialis vero in cerebro seu in capite.Per Aiam possum intelligere Deū, q sicut aia regit corpus , & in qualibet parte corporis est tota, sic Deus regit mundū,& in eius parte qualibet est totus. Dico igit.q cū in corpore ecclæ sint tria mēbra.i.tria genera psonarū.s.hepar,cor,& cerebrū.i.cōiugati,plati,& religiosi,figurati Eze.13.in illis tribus viris,Noe,Iob,Daniel,ipse De⁹ illis membris triplicē administrat virtutē.Coniugatis.n.cōpetit virtus naturalis,q.a.s.isti plus generationi,agriculturę, & mundi nutritioni,ipsiusq; augmētationi,& multiplicationi vacāt.Prælatis cōpetit virtus vitalis. Isti.n.verbis & exemplis debēt corpus ecclesiæ viuificare,spiritū grāæ oibus ministrare,& anhelitū deuotiois, pulsumq; bonæ operationis,in oib⁹ generare.Religiosis vero cōpetit virtus aialis. Isti.n.corpus ecclesiæ ad bū operādū mouent,& ibidē sensum discretiōis,& cōpassionis causant. Et sic dico q cerebrū.i.religiosi sunt i capite i.in loco eminētioris pfectionis,vt deū iugiter cōtemplentr,Cor.i.plati sunt in medio.i.in statu iustitię,& iurisdictionis vt ad oēs æqualiter ordinentr Hepar verò.i. coniugati sunt in infimo.i. in statu subiectionis vt per ipsos oēs nutriantr,& sustententr.Isti.n.sunt tres status saluandorū,de qbus pōt dicere dn̄s illud Eccl.25.In tribus beneplacitū ē spiritui meo.¶ Cū cōtinua attractio aeris sit virtuti vitali necessaria,ita q sine ista nō pōt aial viuere, nec in esse debito permanere,illud tn̄ est verū, q ille anhelitus seu ista aeris attractio pōt ex causis varijs impediri. Hoc.n.accidit qn̄q; ex cerebri oppilatione,vt in apoplexia.Aliqn̄ ex cordis lęsione, vt patet in vulneratis.Aliqn̄ ex caloris ad interiora repercussione vt patet in timidis.Qn̄q; ex pulmonis perforatione,vt patet in pthisicis . Qn̄q; ex corporis repletione,vt patet in submersis . Qnq; ex canalis seu thoracis obstructione,vt patet in asthmaticis.Qn̄q; ex cordis veoenatione . Quādoq; ex nimia caloris rarefactione,sicut patet in his, qui se in aqua calidissima balneauerūt. Qn̄q; ex nimia infrigidatione,vt patet in illis qui supra nauē dormiunt,& morantur.His ergo, & multis alijs modis impeditur anhelitus,& deficit vitalis spūs seu virtus.Sic vere cum aeris.i.spiritusancti attractio,quę.s.fit p deuotionē,& orationē, sit oino necessaria ad vitæ gratiæ cōseruationē , illud tn̄ est verū, q huiusmodi attractio oratio, & deuotio multipliciter impeditur . Et hoc pcul dubio qn̄ cerebrū.i.sensus p ignorantia oppilatur, qn̄ cor & mens vulnere inuidiæ vulneratur, qn̄ timor desperationis interius generatur,& calor spei repercutitur,& fugatur, qn̄ pulmo.i.affectio perforatr,& ad mundana exterius apertr,qn hō aquis.i. delicijs,& diuitijs submergitur,& canalis cordis cōstringitr, & replet,qn̄ aer.i.exterior societas corrūpitur,& qn̄ venenū malæ suggestionis ad cor interius intimatur, & pfundatr, qn̄ nimio calore mali amoris aia rarefit,& qn̄ nimio frigore mali timoris neruī cōsciētiæ coarctantr.Istæ sunt.n.quædā passiones,& quædā vitia,& infectiones,quę anhelitum deuotionis impediunt,& quæ per mortē culpæ , & pœnæ aiam suffocat, & occidunt & vitam gratię sibi auferunt atque tollunt,quia s.sicut dicitur Eze.18. Anima quæ peccauerit,ipsa morietur.

De Sensibus in generali. Cap. 6.

Sensus est actus virtutis sensitiuæ ipsius animæ , per quē apprehēdit formas rerum exteriorum.Et diuiditur in sensum communem,& particularem, quia scilicet sensus communis habet sedem in vētriculis cerebri, sensus vero particularis in mebro deputati organi Sunt ergo quinq; sensus

sensus particulares, qui cōi sensu famulantur, res exteriores apprehendendo, & ad sensus cōis iudicium interius remittē do. Sēsus vero cōis intus est in cerebro, de rebus acceptis, & apprehensis iudicando, & discernendo. Habet aūt ille sensus cōis tres cellulas in cerebro sicut tres sedes in quibus diuersi modè operatur. s. primam, & anteriorem, vbi vtitur apprehē siua, secundā, & mediam, vbi vtitur iudicatiua, & cognitiua, posteriorē, & vltimam, vbi vtitur memoratiua, sicut per oia dicit Iohannicius, & Cōstantinus. Sic vere in corpore ecclesiæ est dare sensum particularem, & cōem. pro eo quia ad ipsum pertinet de cōi vtilitate tractare. Sap. 6. Aequaliter est illi cura de oibus. Quilibet vero officialis est sensus particularis, ad quem pertinet de particulari negocio cogitare. Eccle. 38. Vnusquisq; in arte sua sapiēs est. Ad illos ergo sensus particulares. i. sensatos officiales pertinet exteriora negocia recipere, & extnrus ad sensus cōis. i. ad prælati iudicium repoetare, qui. s. ipla debet apprehēdere, & audire, & tandē ipla discernere, & iudicare, & finaliter memoriæ commendare. qa videlicet ad prelatum pertinet tres habere cellulas. i. discretionis, & prudentiæ gradus, videlicet imaginatiuam seu fantasticam, qua imaginetur quid est faciendū de futuris, & necdum expletis. Rōnalem seu logisticam, qua ordinet, & iudicet de præsentibus, & propinquis. Memoratiuā vero qua recordetur de præteritis, vt sic accedat verbum Senecæ dicentis Si prudens fuerit animus tuus, tribus temporibus dispensetur. Futura præcaueto, præsentia ordina, preterita memorare. Vel dic q̄ sensus cōis potest dici rō cuiuslibet, quę. s. debet habere istas tres cellulas, i. istos tres discretionis gradus. ¶ Sēsus particulares sunt quinq; in corpore per quos omnia par

2 ticularia ab aia cognoscuntur, quia s̄m Aristotelem, Ois cognitio nostra incipit à sensu. Isti autem sunt, visus qui iudicat de coloribus. Auditus qui iudicat de sonis, & de vocib. Gustus qui iudicat de saporibus. Olfactus qui iudicat de odoribus. Tactus qui iudicat de solidorum conditionibus. Sic vere anima debet habere quinq; sensus spirituales, videlicet visum prudentiæ, auditum iustitiæ, gustum & odoratum temperantiæ, tactum vero fortitudinis, & patentiæ. Vel dic, q̄ ecclesia debet habere visum. i. hoies cōtemplatiuos. Auditum. i. bonos auditores, & iustos iudices, & prælatos. Gustum. i. hoies spirituales & deuotos. Odoratū. i. hoies prouidos, & discretos. Tactum. i. hoies laboriosos, & in actiuis operibus expertos, & sic isti figurabuntur 1. Macha. 2. in quinque filiis Matathiæ qui cōtra hostes israel viriliter pugnauerunt. Vel dico, q̄ quinque sensus aiæ sunt visus discretionis. Auditus obedientiæ, & subiectionis. Odoratus meditationis. Gustus deuotionis. Tactus cōpassionis. Et sic ista erit sicut probatica piscina, quæ habebat quinque porticus. Ioannis. 5.

De Visu. Cap. 7.

1 Visus est sensus subtilior, & nobilior inter sensus, & ideo remotiora potest percipere, & de obiectis coloribus à longe iudicare. Iste ergo sensus in diuersis animalibus diuersimode se habet, quia. s. in quibusdā animalibus ad visum cooperatur claritas, sicut in aquilis, & in quibusdam obscuritas, sicut in catis, in quibusdam vero mediocritas, sicut in vespertilionibus, & noctuis. Sic verè cū visus, & virtus cognitionis, & discretionis sit inter alias virtutes nobilior, pro eo. s. quia quæcunque remota suæ subiacent potestati (quia. s. homo post visū intellectus sui cogitare, & iudicare non solum de præsentibus, & mundanis, verū etiam de reb⁹ remotissimis, infernalibus. s. & supernis) illud tū verum est quia visus discretionis in variis variè variatur. Aliqui. n. bene vident in die, & male in nocte, & in obscuritate negociorum secularium, quia s. sagaces sunt spiritualibus, ignari in temporalib. Vnde isti sunt quibus dicitur Marc. 13. videte vigilate & orate. Aliqui vero sunt econuerso, qui. s. bene vident in nocte negociorum temporalium, male vero in die, & claritate negociorum spiritualiū, sicut sunt cati. i. mūdi sapientes, qui ad insidiandum muribus. i. pauperibus semper vacant, ita q̄ isti possunt dicere illud psalmi. Nox illuminatio mea in deliciis meis. Aliqui vero sunt mediocres, quia videlicet mediocriter se habent ad vtrunque, quia nec ex toto volūt diem spiritualium, nec ex toto noctem temporaliū, sed cum vtroque volunt participare, & de quolibet aliquid cogitare, sicut sunt simplices seculares, qui more vespertilionum modicum habent de spiritualium lumine, & tū non ex toto sunt in peccatorum, & terrenorum caligine. Io. 12. Ad-

huc lumen modicum in uobis est. ¶ Ad visum formandū re- 2
quirunt multa. s. virtutis interioris operatio, organi seu oculi dispositio, aeris atq; luminis illuminatio, animæ circa actū attentio, & meditatio, rei visæ præsentatio, & oppositio, ipsiusq; rei proportionata distantia vel remotio, ipsius etiam rei stabilitas vel saltem mediocris motio, ipsius insuper rei soliditas, & grossa incorporatio, ipsius etiam rei quantitas, & debitæ magnitudinis proportio, temporis mora, & alicuius spatij ordinatio. Et sic à parte hominis videntis sunt tria, s. virtus, organum, attentio. A parte vero rei visæ sunt quinq;, s. rei præsentia, debita distantia, stabilitas, soliditas, & quantitas. A parte vero exteriorum sunt tria, s. tempus, aer, & lux. Ista igitur per. § distinguamus. Dicamus ergo, q̄ ad hoc, q̄ oculus bene videat, tria debent concurrere, s. quod organū sit bene dispositum, q̄ virtus non sit impedita, & quod attētio adhibeatur, alibique non diuertatur, quia. s. dato, quod obiectum sit præsens homo tn̄ non videt illud nisi attendat, quia. s. attentio est illud quod coniūgit aiam cum re visa. Est etiam necessarius aer qui deferat speciem rei visæ ad oculū. Lux illustrans, & aerem, & rem visam. Et tempus. i. mora infra quam aia iudicet de obiecto. Aia. n. subito non iudicat dato, q̄ res animæ subito se opponat. Sic vere ad debitum iudicium cognitionis discretionis, & discussionis de aliqua re faciendum necessaria sunt plura, videlicet virtus interior. i. naturalis sensus, & discretio. Item dispositio oculi. i. mentis disposita conditio, vt. s. non sit ibi alicuius fauoris vel odij excæcatio. Item attentio mentis. i. debita diligentiæ adhibitio quia. s. qui bene vult iudicare vel inter res discernere, necesse est, q̄ sit diligens, & attentus 2. Paral. 19. Sit timor Dei vobiscum, & cuncta cū diligentia facite Dan. 9. Attende & fac. Item est necessaria aeris exterioris. i. bonorum sociorum, & consiliariorum adiutorium, & delatio. Nullus. n. est ita sapiens, quin bene indigeat aere rerum species deferente. i. auxilio aliorum, iudicio suo sana consilia ministrante. Ecclesi. 32. Filij sine consilio nihil facias. Item est necessaria temporis fluxio, & dilatio. i. moræ & deliberationis adiectio, quia. s. nullus potest bene iudicare, nec rei veritatem subito eligere vel videre. vnde Senec. in prouer. Diu deliberandum est quod semel statuendum est. Vnde Apostolus. 1. Ad Corin. 16. Nolo uos modo in transitu videre. Item necessaria est lucis diuinæ præsentia, & interpositio, qu a procul dubio visus recti iudicij non perficitur nisi oculus. i. persona iudicans, & aer. i. consiliarius deferens, luce diuinæ gratiæ illustretur. Alias. n. nec iste bene iudicabit, nec ille bonum consiliū ministrabit. Ioan. 11. Qui ambulauerit in die, non offendit, quia lucē mundi huius videt. Qđ bene patet in pctoribus illa luce carentibus, qui de rebus discrete nesciunt iudicare. Exēplifica

quo modo uis. ¶ Ad hoc q̄ de re visa rerum iudicium habea- 3
tur, necesse est, q̄ res visui præsentetur, item q̄ res non sit nimis oculo propinqua, nec ab ipso nimium elongetur. Itē necesse est, q̄ illa res sit firma, & solida, nō aerea seu peruia imo visus per ipsam transiens ipsam non videre propter raritatē dinoscitur, & probatur. Item necesse est, q̄ res sit vel ex toto stabilis, vel mediocriter mobilis. Qn̄. n. aliquid velociter mouetur nunquam de eius forma propriè iudicatur, sicut patet de ligno longo vel gibboso, quod vr̄ rotundum si velociter moueatur. Item necesse est, q̄ res sit alicuius quantitatis. ita. n. modica esse posset, q̄ nullatenus visui subiaceret. Et sic ergo dico, q̄ sex sunt quæ visum perturbant, & quæ visus distinctionem, & cognitionē tollunt, videlicet rei absentia, rei nimis longinqua distantia, rei nimis rara, & peruia transparentia, rei etiā nimis parua existentia, rei insuper nimis mobilis apparentia. Procul dubio istis sex modis videtur impediri visus recti iudicij vel veræ discretionis in oculo cordis nostri. Et primo quidē propter absentiam ignorantiæ. Ignorātia. n. facit nobis res absentes, quia ois res quæ ignoratur, intellectui absens est. Res ergo absentes, & ignorantes videre non possumus, & ideo necesse est, q̄ res præsentialiter scientialiter videamus, ad hoc, q̄ de ipsis notitiam habeamus. Qđ est contra illos, qui male de absentibus, & ignotatiā iudicat, & qui causas præsentialiter non examinant seu tractāt, quos. s. exemplariter videtur dominus reprehendere Gen. 18. vbi auditui vr̄ credere noluisse, sed visualem præsentiam adiecisse, dicens. Clamor Sodomorum, & Gomorrheorum multiplicatus est, descendam & videbo vtrum clamorē, qui venit ad me, opere

me, opere compleuerint. Item dico, q visus recti iudicij im-
peditur pp propinquitaté affectionis, & amicitiæ. Res.n.im-
mediate superposita oculo non vr, quia pro certo qñ aliquis
oculo cordis nostri per nimiũ affectuũ superponit, defectus
eius seu conditio non cognoscitur nec vr, imo qd plus valet
q vsleat iudicatur, Vnde Sen. in prou. Amãs quid cupiat scit,
quid sapiat non videt. Item impeditur visus iste pp remotio-
tioné odij, inuidiæ, & displicentiæ, pro certo qñ aliqua pso-
na seu ét aliqua res est à corde nostro, & ab affectu remota,
& à nobis per extraneitaté vel odiũ elõgata, bonitaté ipsius
nõ videm⁹, nec de ipsa debite iudicamus. Et inde fit, q extra-
neos, & remotos contẽnimus, & respectu familiarum ipsos
modicu reputamus, sicut faciunt illi prælati, qui solos cõpa-
triotas pmouent, alios aũt non videntur respicere vel vide-
re. ps. Oculos habẽt, & nõ videbunt. Igitur necesse est, q per
sona nec per affectũ sit ppinqua, nec p odiũ remota, ad hoc
q pprié cognoscat. Ita impeditur recti iudicij visus pp pra-
uitaté hypocrisis, & fallæ apparẽtiæ. Aer.n. nõ põt videri, qa
nõ est solidus sed trãsparens Sic veré pditor, falsus amicus
vel hypocrita, q nihil habet soliditatis, multũ vero raritatis,
fictionis & vanitatis, nunq pprié vr aut cognoscitur, qa sem
per est aliud q credatur, qa pro certo tales nõ volunt vide-
ri vel cognosci. Iob 24. Obseruat caliginẽ, dicens, nõ me vi-
debit oculus. & operiet vultũ suũ. Res ergo debet esse solida
.i. hõ debet esse verus, fidelis & firmus, ad hoc q de eo possit
iudicare sensus humanus. Itẽ impeditur pp mobilitaté incõ
stantiæ. Aliqui.n. sunt ita in moribus mobiles, incõstantes &
istabiles, q hõ nõ põt ipsos cognoscere vel videre. Iob. 23. Si
me vertat ad dexterã, non videbo illũ. Itẽ impeditur iste vi-
sus pp modicitaté sufficientię, & illud fit qñ res é ita parua
.i. ita modicé virtuosa, q hõ nescit de ea iudicare. Io. 16. Mo-
dicũ & iã nõ videbitis me. Ista igit sunt sex causæ, quæ impe-
diunt iudiciũ rõnis. Vel ista possunt dici de visu miæ diuinę,
qui pro certo impedit sex modis, qa pcul dubio deus nõ di-
gnatur oculo miæ videre illos q sunt absentes. s. extra domũ
ecclesiæ, sicut sunt infideles. Itẽ illos qui sunt nimis ppinqui
.s. per psumptioné, sicut sunt illi qui se reputant Deo propin
quos, de pprijs meritis psumentes. Itẽ illos q sunt nimis lõ-
gé per peccatum, & q logé à Deo recedunt per obstinatio-
nem, & desperationé. Itẽ illos qui sunt rari, & trãsparentes p
falsitaté & hypocrisis vanitaté. Itẽ illos qui sunt nimis mobi
les p animi leuitaté, & p inconstantiæ fluxibilitaté. Itẽ illos
qui sunt nimis parui per fidei modicitaté, & p imperfectam
virtutũ quãtitaté. Tales.n. nõ videt oculus diuinus, nec ipsos
ad saluté respicit suę miæ aspectu, Eze. 8. Dereliq t dñs terrã
& dñs nõ videt nos. qa p certo iste solũ videt oculo suæ mię
illos qui p fidé sunt plenes, illos q p humilitaté mediocri-
ter sunt distãtes, illos p per veritaté sunt solidi, illos q p per-
seuerantiã sunt stabiliti, & illos q virtutũ dimensionibus sunt
cõpleti, vt sic qlibet talis dicat illud psa. Vidit dñs, & misert⁹
est mei, factus est ptector meus. ¶ Sicut dicit Seneca vbi tra
4 ctat de iride, nihil est acie nostra fallacius, & inde est q super
oẽs sensus faciliter decipit sensus visus. Et sic aliqñ vr circu-
lus in candela, aliqñ vr vna res moueri q est stabilis, sicut exi
stenti in naui vr, q littora moueant, sicq; vna res videntur
duæ. Qd cõtingit quatuor modis sicut ponit Vincẽtius cãs
tñ omitto, qa nimis sũt difficiles & pfundæ. Et breuiter cau
sæ istorũ fallaciũ visuũ sunt in ipso oculo nõ in rebus, & ipse
motus qué in littore esse credimus, in nobis est qui in naui-
cula fluctuamus. Generaliter aũt ista accidunt pp aliqualé
humoris grossi interpositioné, vel pp motũ spirituũ, & ptur
bationé. Sic vere visu, & iudicio nro nihil est incertius aut fal
lacius. Decipit.n. aut pp nimiã affectioné, & tunc vr nobis, q
vna res est duæ, quia. s. bonũ illorũ quos diligimus, duplex q
sit putamus. Aut pp mentis turbationem, & ignorãtiæ cor-
ruptioné, vel inuidiæ aut odij turbationé, qa. s. tunc nos esse
stabiles respectu aliorũ credimus, alios vero respectu nostri
nos, & mobiles æstimamus, cum re vera motus iste, & motũ
defectus sit in nobis, & non in illis, tñ nos ipsum esse credi-
mus in alijs, non in nobis. Naturale.n. est sicut dr, q in quo
quis insanit, in eodem credat alios insanire. Hõ.n. sm se alios
iudicat, & sm conditionem propriam aliorum conditiones
5 mensurat, iuxta consilium Pilati, dicentis. Accipite eũ & sm
legé vestram iudicate. ¶ Qñ spiritus visibilis, & imago rei vi
sæ in cerebro mouetur, tunc visus decipitur, quia homini vr
q oia moueantur, & sic cotingit illis, qui diu circuierunt, qa
etiam postquam steterint, vr eis, q circũeant vniuersa. Spiri-
tus.n. cerebri mouet, & ideo motũ illum qui in se est, esse in
alijs opinatur. Sic ét contingit hoi qui transit fluuium qñ ali
quo flatu aquæ superficies fuerit mota; tunc.n. vr sibi, q ipse
currat, vel q equus suus labat aut fugiat, vel q ipse moueat,
seu cadat, dato q immobilis tunc psistat. Spẽs.n. rei vitæ.i. aq
quæ est in motu, dũ oculo psentatur, spiritũ visibilem mouet
sicq; talis spẽs sic mobilis per ipsum ad sensum cõem deferi,
& sic sibi vr, q motus qui est in aquæ superficie, in seipso effi
ciatur. Ista possunt applicari ad duo genera peccatorũ in q-
bus visus recti iudicij est corruptus. Sunt.n. quidã qui sm se
iudicant alios, & quidã q sm alios iudicat semetipsos. Quia
.s. illi qui circumeunt per vitia, & peccata, pp motum, & tur
bationé suæ discretionis, & suæ æstimatiuæ virtutis (quæ. s. mo
tibus malorũ desideriorum turbatur) alios q q bonos, & sta
biles, esse varios, & mobiles, & circũeuntes per vitia opinan
tur, sicut superius iam est dictu. Psal. In circuitu impij ambu
lant. Econtra aũt quidã sunt, qui quia vident totam superfi-
ciem aquæ i. totam cõgeriem vitæ humanæ fluere per pecca
ta, & malorum vitam finaliter currere ad tormenta, illi pcul
5 dubio illud idem æstimãt de seipsis, & dum alios fluere con
siderant, seipsos posse stare desperãt, & in damnationé ęter-
nam necessario se casuros cogitant atq; putant. Eze. 13. Vi-
dent vana, & diuinant mendacium, ait dñs. ¶ Infinitæ aliæ il
lusiones, & deceptiones fiunt circa visum, & potissimé in di
6 uersis generibus speculorum, quas longum est ponere, quas
etiam nec Vincentius in speculo naturali, nec magister in li-
bro de proprietatibus rerum ponunt, & ideo ipsa omittere
volui quo ad præsens. in libello.n. Petri de cœperia qui inti-
tulat de oculo morali inuenies de visu multa notabilia ex-
tracta de scientia perspectiua, de quibus nonnulla posui in
tabula quam composui in titulo de oculo, & in titulo de vi-
dere. Vide etiam infra de oculo, vbi multa.

De sensu auditus. Cap. 8.

1 Sensus auditus in autiũ organis suum sortitur effectum,
pluraq; cõcurrunt, & requirunt ad hoc q debite exer-
ceat actũ. Reqritur.n. virtus interior bene disposita ad
sonũ iudicandũ requiritur auris exterior bene opera-
ta ad sonum recipiendum, requiritur aer ad sonum deferẽ
dũ, requiritur attentio ad sonũ iudicio aiæ presentandũ, tẽpus
ét ad deliberandũ. Ista possunt dici de auditoribus, & iudicẽ
bus, quia. s. quinq; requirunt ad hoc, q causas audiat debité
atq; iusté, s. virtus iustitiæ interioris, auris flexibis, & facilis
audientiæ exterioris, aer consilij sanioris, attentio diligentię
potioris, tẽpus seu mora deliberationis prudentioris. Expo-
ne diffusius sicut supra eodẽ. §. 5. vbi ista exponunt de visu.
2 Matth. 13. Qui habet aures audiendi, audiat. ¶ In aure est os
petrosum, durũ, tortuosum, & siccum, cooperans ad auditũ,
quia. s. aer ibi melius constringitur, & sonus fortior genera-
tur, sicut ponit Constantinus, q campanæ melius sonant flan
te borea quam flãte austro propter aeris siccitatem. Sic vere
ad hoc, quòd audiamus sonum verborum, & mandatorum
dei, & ét sonũ, & voces pauperum egenorũ, multũ cooperat
q in aure cordis os petreũ. i. duritia iustitiæ diuinæ habea-
mus. Eccl. 28. Sepi aures tuas spinis. Quia p certo iste sonus
melius nobis sonat si boreas diuini timoris nos induret, quã
si auster mundanæ psperitatis nos emolliat. Vel dic, q sonus
precũ nostrarũ melius sonat in aurib⁹ dei, qñ borea, & frigo-
re tribulationũ percutimur, q qñ austro psperitatis molli-
mur. ¶ Sonus venit ad auditũ per multas reuolutiones, quia
primo fit in loco vbi percutit, & post ad aliũ locũ refringit.
3 Et sic postq in aere multas reuolutiones fecerit, vltimo ad
auditũ peruenit & attingit. Et inde est, q qñ super lignũ percu
timus, ictũ nõ statim audiuimus, licet ipsum subito videa-
mus. Tardius.n. agit auditus q visus, & iõ videmus celerius,
q audimus. Ista possunt applicari, q magis mouẽt exẽpla q
verba, qa. s. magis mouent iudiciũ rõnis illa quæ exemplari-
ter videmus, q illa q verbaliter audimus. Vñ Seneca epistola
6. Hoies amplius oculis q auribus credunt, longũ.n. iter est
per præcepta, breue & efficax per exẽpla. Illa.n. q audiuntur,
nõ semper sunt uera, quia. s. de vno ad alium peruenerit, & p
multas reuolutiones transierunt, & iõ minoris fidei, & certitu-
dinis existunt. Vnde cato. Rara fides in est, qa multi multa
loquunt. Secus aũt de aspectu & visu, q immediate venit ad
oculum. Et iõ breuiter melius est, q exemplis prædicemus,
& quòd

& q in nobisipsis virtutes aliorum oculis ostendamus, q̄ q
verba eorū auribus exponamus. Matt. 5. Videant opera ve-
stra bona. Vel ista ēt possunt dici de iuicibus, q tardè debēt
credere audita, faciliter vero visa. Vel dic, q cū aliqua mala
dnr de nobis vel de vxore, & familia, ista vltimo ad nostrum
perueniūt auditū. Totus.q.aer tota vicinia, & tota patria ple
na ē sono infamiæ, anteq̄ veniat ad auditū nr̄æ notitiæ. vñ Se
neca. Vltimi mala domus nr̄æ cognoscimus. ¶ Auditus qnq;
patit ex vitio cerebri, qnq; ex vitio auriū, qnq; et corrosio-
ne vermiū, & qnq; ex horrore sonorū, sicut in ęgypto supe-
riori in loco vbi Nilus oritur, ex maximo fragore homines
surdi fiebant, quapropter secundum Solinum, a regione illa
penitus recesserunt. Ista ergo omnia sensum auditus vel infi
ciunt vel molestant. Sic auditus noster turbatur quandoq; a
vermibus, id est a detractoribus, & corrosoribus, insinuato-
ribus, quandoque à fragore alicuius horribilis infamiæ alio
rum &c. Vide titulo de auribus circa finem.

De Sensu olfactus. Cap. 9.

Lfactus sensus est quo inter odores discernimus, &
1 O quo in bonis odoribus delectamur, malos refugim⁹
& horremus. Odor.n.rei primo à re per aera euapo
rat. Aer vero tali odore imbutus, ipsum ad nasum por
tat, & ipsum in cauernulis narium, atq iudicio reprasentat,
qui si bonus est animam delectat, si vero malus, ipsam afficit
& molestat. Talis est virtus discretionis. Ista.n. diiudicat de fę
tore vel odore.i.de infamia & fama aliorū. A substantia.n.cu-
iuslibet.i.a vita & moribus resoluitur odor famæ, qui tan-
dem in aere.i.in vicinia propinqua miscetur, tandem ad na-
res discretionis nostræ seu ad olfactum nostrum peruenit, &
defertur. Isto ergo si bonus, fuerit, delectamur, & exemplo
ad benefaciendum inducimur, & confortamur, si vero ma-
lus fuerit, conturbamur, & aliqui ex tali exemplo inficiuntur, &
grauamur, qa procul dubio bona fama pot esse ca boni, ma
2 la mali. Cant. 1. Odor vestimentorū tuorū super oia aroma
ta. ¶ Sensus olfactus summe viget in quadrupedibus. solo.n.
odore discernunt inter herbas salutiferas, & nociuas. Potissi
me aut viget in simia, q̄ ante oia cibū odore tentat. in cane, q
odore pdam inuenit. in vulture, q cadauera ēt vltra mare odo
rat, & sentit, vt in 2nd.lib.2.c.8. hō inter aialia valde male odo
ratur, qp forte fit pp cerebri humiditatē sm Aristo. Sic vero
odoratus discretionis, & deuotionis spūalis, qua.s.inter bo-
nū, & malū discernitur, & qua bonū eligit, & malū dimittit,
magis hodie viget in bestijs q̄ hoībus.i.in laicis q̄ ecclesiasti
cis, & simplicibus q̄ in sapientibus, quia.s.isti odore deuotio
nis suauitatem cibi eucharistiæ prosequuntur, prædam æter
næ gloriæ inuestigant atque sequuntur, & cadauer mortis
Christi præsentiunt, & meditantur, dicentes Christo illud
Cant. 1. in odorem vnguentorum tuorum curremus. &c.
Reliqua vide de naso, & odoribus in titulis suis.

De sensu gustus. Cap. 10.

Vstus est sensus cuius est lingua proprium instrumen
1 G tu. Nerui.n.in lingua, & in eius porosa substantia exi
stentes, mediante humore saliuali cibi saporem acci-
piunt, & ad aiæ iudicium referūt, sicut est de alijs su-
pradictum. Est aut hic sensus summe vtilis ad indiuidui con
seruationē. Isto.n. mediante corpus nutrit, isto vero vel cor
rupto vel ablato vis enutritiua deficit, & tota natura corpo-
ris dissipat. Per istū sensum possum intelligere cōpassiōis vir
tute, q procul dubio discernit inter dulcedinem psperitatis
& amaritudine aduersitatis aliorū, vt.s.ipsis cogaudeat in p-
speris, & cōdoleat in aduersis. Mediante.n. neruo colligatiuo
charitatiuæ dilectionis, mediante saliua grę, & deuotionis
gustus pietatis, & cōpassionis perficitur, per quē aia nutritur
virtutibus & augetur, & sine qua no crescit in virtutib⁹ nec
copletur, nec in eis gr̄æ cōseruatur. Bene ergo dicit Apostolus
lus cū dicit 1. ad Tim. 4. Pietas ad oia vtilis est. Vel dic q gu
stus est deuotio, & contemplatio, per quas dulcedo diuina,
& sapor, & suauitas æternæ gloriæ bibit, & gustatur, & ama-
ritudo vitiorū, & terrenorum cotēnitur, & horretur. ps. Gu-
2 state, & videte, qm suauis est dns. ¶ Gustus quque in corpore
corrupit vel aufertur, ita vt q dulcia, amara, & insipida sen-
tiunt. Quod qnq; fit ex organi gustus infectione, & ex alicu-
ius corrupti humoris admixtione, sicut fit in febricitantib
Qnq; fit ex sanguinis menstrualis fumosa spiratione, vt patet
in nouiter concipientibus, in qbus appetitus mutatur & gu
stus inficit, ita q carbones eis sapiunt, & boni cibi desipiunt.
Qnq; ex alicuius dulcis degustatione. vt patet in illis, q fru-
ctus dulces comedent, qbus nō sapit postmodū vinū bonum
&c. Sic vere gustus, & cōplacentia bonorū spiritualiū inficit
corrūpi multis modis, videlicet ex febri, & calore cupidi-
tatis, & auaritiæ, itē ex sāguine carnalitatis, & luxuriæ, itē ex
potu, & ex amore dulcedinis psperitatis, & terrenę affluētię.
Ista.n.oia gustū deuotionis nr̄ę inficiūt, & saporē inuenite in
reb⁹ spūalib⁹ nō pmittūt. Quapropter ēt tales q in gustu ver
bi Dei, pęnitentiæ & eucharistiæ, & aliorū bonorū spūalium
nō delectant, p q̄ gustu æternæ gloriæ finaliter recreant. Lu.
14. Dico aūt vobis qa nemo virorum illorū qui vocati sunt
gustabit cęnam meā. Vide infra de cholera. §. vltimo & infra
de matre. § 4. Et vide infra de lingua vbi inuenies de gustu.

De sensu tactus. Cap. 11.

Actus sm Auicennā est vis ordinata in neruis totius
T corporis ad cōprehendendū qd tagit. Est ēt tactus il- 1
le sensus quo nos cognoscim⁹ calidū à frigido, humi
dū à sicco, lene ab aspero, molle à duro, leue a pōdero
so. Et habet iste sensus istud pprium, qa cū alij sensus ppria in
strumenta, & organa habeat, iste ad mēbra oia se extendit,
& in toto corpore diffusus existit, quimo ēt oēs alios sensus
cōcomitat, & eis ēt cooperat. Et licet iste sensus videat alijs
grossior, est tñ pro maiori parte ipsis vtilior, quia.s.tact⁹ pot
esse sine alijs sensibus, alij aut esse nequeunt sine ipso. Nullus
.n. sensus pprié de suo obiecto iudicaret, nisi rē sensibilē tan
geret, & sentiret. Per istū sensum tactus possum intelligere
illā discretionē quā habemus de rebus q mentē nostrā copri
munt atq; tangunt. Et sic dico, q iste est sensus passiuus quo
pcipiunt violētiæ tactuū actiuorū. Quia igit tria sunt q nos
tangunt.s. miseria proximorū, afflictiu tormētorū, & horror
& detestatio vitiorū, possum dicere, q per sensum, & aduer
tentiā talium tactuū, possunt intelligi tres virtutes.s. tactus cō-
passionis quantu ad primu. Tactus patientię, & tollerationis
quātū ad sm. Tactus doloris, & cōpunctionis quo ad tertiū.
Cōpassio.n. sentit proximorum miserias. Tolleratio sentit tur
baiorū molestias. Cōpunctio sentit vitiorū nequitias. Per ta
les.n. sensus, & tactus sentimus, & cognoscimus quid est frigi
ditas, & siccitas paupertatis, asperitatis, & duritia aduersita-
tis, ponderositas vero & grauitas iniquitatis. Et econuerso
per ipsos possumus sentire quid est calor dilectionis, & hu-
mor & lenitas benigna consolationis, mollities & leuitas p
speritatis, & mundanæ subuentionis. Ideo de isto triplici ta
ctu pōt intelligi illud ps. q deus respicit terra, & facit eā tre-
mere, tāgit motes, & fumigāt. Dico ergo, q licet alij sensus
spūales propria organa.i. proprios status, & personas sibi vē
dicent, quia.s. visus discretionis, est in clericis, auditus iusti-
tiæ in platis, odoratus cotēplationis in religiosis, gustus cle-
mentiæ in laicis, tactus tñ iste.s. cōpassio cōpunctio, & aduer
sorū tolleratio debet esse cōis vniuersis. Iob 20. Manus dñi 2
tetigit me. Et iō talis tactus passiuus.i. talis perceptio talium
exteriorū, & interiorū dolorū, licet sit alijs virtutibus min⁹
nobilis, est tñ ad salutē magis vtilis. Quos.n. dñs cōpunctio-
ne compassione vel correctione tetigerit, ipsos pro certo sal
uos faciet, & curabit, sicut habem⁹ p decursum euāgelij vbi
Chrs per tactum, mutū sanauit. Matt. 7. Expuens tetigit lin-
guā eius &c. Leprosum curauit. Luc. 5. Tetigit eū dicēs, volo
mundare. Mortuū suscitauit. Lucæ. 7. Tetigit loculū dicens.
Adolescens tibi dico surge. Quia pro certo qui a Deo cōpas
sione miserorū, & cōpunctione peccatorū, & afflictione tor-
mentorum bñ tāguntur, rectè p confessione loquitur, a lepra
peccati curat, & a morte perpetua liberat. ¶ Sensus tactus læ-
ditur multis. qnque.n. ex toto amittit, vt in paralyticis. Qnq;
intercipitur, vt qñ contingit propter oppilationem neruorū
spiritum liberē non transire, & sic membra contingit obdor-
mire, & tactum amittere, vt patet in apoplexia, vbi patientes
cōbustionem ignis nō sentit. Qnque ab exteriori lęditur, vt
qñ digitus frigiditate aeris taliter constringitur, q tactū vel
puncturam sentire non videtur. Quandoque etiam propter
incisionem vel corruptionem partium impeditur, quia.s. mē
brum corruptum vel præcisum nihil sentire, quādo tangit
comprobatur. Sic vere sensum compassionis, & contritionis
perdit peccator multis modis. s. quandoq; ppter paralysim
auaritiæ, quæ.s. cōtrahit manus ne dent elemosynas. Quado-

que pp apoplexiam superbiæ,q̃ s.est morbus capitis, & facit
cadere. Qñq; pp congelationé indeuotionis,& pigritiæ,quæ
.s.cóstringit digitos ne faciát bonum. Qñq; ét pp corruptio
nem luxuriæ,& qñq; pp abscissionem desperationis, & obsti
natæ malitię. Tales.n.s.auari,superbi.pigri,luxuriosi,& obsti
nati,sensum compassionis vel contritionis non habent, & iô
tactũ diuinæ correctionis vel alienæ afflictionis,seu ét præla
ti vel prædicatoris,monitionis vel redargutionis necnon fu
turi ignis inferni, & damnationis non sentiunt neq; vident.
Prouer.23.Verberauerũt me,sed non dolui,traxerunt,me &
3 ego nô sensi.¶ Per tactum pôt intelligi quæcunq; coniũctio
vel ét operatio.Res.n.quæ tangit aliam, iungitur cum eadé,
etiam cum aliquid facimus, tangendo illud facimus . Sed de
tali tactu actiuo nihil ad præsens,quia hic solũ agitur de sen-
su tactus passiuo, & perceptiuo, de quo vide in multis huius
operis.§.& capitulis vbi agitur de tangi vel sentire.

De Spiritibus. *Cap. 12.*

SPiritus est quædã substantia aerea virtutes corporis ex-
1 ercitans ad suas peragendas actiones,vt dr in li.de spiritu
& aia.Et generatur spiritus ſm medicos in hepate á san
guine per forté caloris ebullitioné, & ipsi⁹ sanguinis in
aeream substantiã conuersioné.Est aũt triplex spûs in corpo
re.s.naturalis,vitalis,& aialis.Naturalis est ille primus qui in
hepate generaẽ,& virtuté naturalé regit, & ei dominaẽ, & p
eius adiutoriũ corpus nutriẽ,& augmentaẽ. Vitalis aũt est il
le idé,q ad cor transiens amplius depuraẽ,& in vitalé spiritũ
mutaẽ,& p arterias diffusus,vitã & pulsum operatur. Aialis
aũt est ille idé q ad cerebrũ missus,ibi amplius depuraẽ, & in
aialé spiritũ côuertiẽ virtute cuius sensus, & motus toti cor-
pori ministraẽ.Per istas tres spês spirituum possum intellige
re tres spês grãrũ,videlicet gratiã þuenienté,cooperanté, &
pficienté.Gratia.n.gratis data seu pueniens est sicut spûs na
turalis,quia s.facilis est ad habẽdũ ac si naturaliter habereẽ.
Minus ét perfecta est alijs,quia ista nô sufficit ad saluté. Faci
liter.n.euaporat,& in nihilũ cedit.ps.Exibit spûs eius, & re-
uertetur in terrã suã, in illa die pibunt nés cogitationes eo-
rum.Gratia vero gratũ faciés, & cooperãs est spûs vitalis, q̃
.s.vitã aiæ tribuit,& pulsũ bonorũ affectuũ introducit.Eze.
1.Spiritus.n.vitæ erat in rotis.Gratia aũt perficiés,& côsum-
mans est spûs aialis, quia.s.ista est quæ sensum discretionis p
ficit,& motũ bonorum operũ côtinuat,& custodit,q̃ spũalia
facit sapere,& motũ bonorum operũ côsummare.Sap.7.Op
taui,& datus est mihi sensus,inuocaui,& venit in me spûs sa-
piẽtiæ,& þposui illum regnis, & sedibus,& diuitias nihil esse
dixi in côparatione illius . Quia ꝓ certo illi q spiritum sapié
tiæ,grã & perfectionis habent,respectu eius ęquiparabile ni
hil putát. Isti ergo spûs,& istæ grã,virtutes nr̃as naturales ad
bonũ excitát, vt.s.ſm Deum actus suos exerceát atq; agant.
Vna ét in aliã côuertitur,qa.s.de grã gratis data fit grã gratũ
faciés, tandé in grãm côsummanté per maioré decoctioné,
dilectionis côuertitur, & mutaẽ. Econtra aũt nunq̃ fit istorũ
spirituum reciprocatio,quia.s.ex quo quis ad gradum perfe-
ctionis,& grę côsummãtis potuerit attingere,nunq̃ debet ad
alios gradus minus perfectos, q þcesserant retroire ps. Spûs
vadens,& nô rediens. Vel dic, ꝙ isti tres spûs significant tres
virtutes theologicas.s.spé,quæ est sicut spûs naturalis.Natu-
rale est.n.sperare bonum . Charitaté, q̃ est sicut spûs aialis, á
2 quo.s. sensus, & sapientia, & rerũ ad saluté notitia oriuntur.
¶Spûs in corpore ſm mébra qbus coniungitur , diuersa di-
uersimodè operatur.Per totũ n.corpus diffusus,diuersis mé
bris se incorporat, & ſm membrorum diuersitatem opera-
tiones diuersas pergit & pertractat. Et sic dico, ꝙ in hepate
cooperaẽ virtuti naturali,í corde virtuti vitali, in capite vir
tuti sensuali,in oculo virtuti visuali,& sic de alijs. Nô é.n.ali
qđ membrũ in corpore q̃n ibi spûs humanus aliquas exer-
ceat actiones ſm ipsorũ membrorũ varias dispositiones , &
conditiones ſm Auicennã & Constantinũ.Proculdubio per
istũ spûm humanũ,qui est quædã substãtia aerea in neruis, &
venis,& arterijs côstituta , possum intelligere spiritũ sanctũ,
qui aereus pp puritatem,& pp spiramen grãe pôt dici. Iste er
go per oia membra.i.per oés status corporis ecclẽsiæ diuersi-
modè de se diffundit,& diuersas grãs, & virtutes in diuersis
peragit,& effundit. Iohe.2.Effundã de spiritu meo super om
nem carnem. Et sic dico,ꝙ isto spû mediante in hepate.i.in
viris misericordib⁹,& inferioribus secularibus,est virtus na-
turalis, & ista est clementia seu pietas , qua.s.alij per eos nu-
triuntur . In corde.i.in viris deuotis, & feruentibus abundat
virtus vitalis.i.grã & charitas. In cerebro.i.in viris discretis,
& prudentibus abundat virtus aialis.i. sapiẽtia & scientiarũ
multiplicitas. Et breuiter per istũ spm habet ecclesia vel aia
visum fidei,odoratũ spei,auditũ obediẽtiæ,gustum deuotio
nis,& gratiæ,tactum cõpassionis,motum bonæ operationis,
loquelam confessionis,sensum perfectæ discretionis.Et ideo
bene dicit Apostolus.1.Ad Corin.12.ꝙ diuisiones gratiarum
sunt,vnus autem spiritus diuidés singulis prout vult. Alij.n.
per spiritum datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ & c.

De pulsu. *Cap. 13.*

PVlsus est effectus spûs vitalis, qui nihil aliud est q̃ mot⁹ 1
arteriarum,ex cordis dilatatione, & constrictione cau
satus.Propter qđ ipsius cordis dispositio in pulsu opti
mè declaratur, & iô pulsus brachiorũ á medicis tangi
tur,vt cordis côplexio cognoscaẽ.Talis pulsus significat ope
ra vel affectus, q̃ procul dubio ab ipso corde originaliter ex-
eunt,& ſm dilatationem amoris, vel côstrictioné timoris ip
sius cordis pulsant exterius,& procedũt.Prudens ergo medi
cus,& þlatus,subditorũ pulsus, & operationes debet palpa-
re,examinare & tãgere, vt sic possit cordiũ ipsorũ dispositio
né cognoscere vel videre,qa procul dubio ſm ꝙ volũtas in-
terius bene vel male disponitur, ſm hoc pulsus exteriorum
operum ordinatur.Ideo cuilibet sic tãgendo,& examinãdo
debet medicus seu prælatus dicere illud Gen.27.Accede ad
me vt tangã te si tu es filius meus.¶ Medicus tangit pulsum 2
in brachio.Quod fuit magis cõgruum,& honestũ.Est.n.loc⁹
publicus,& expositus,q sine verecũdia pôt tãgi. Verecundũ
.n esset secretiores corporis partes tãgere,& iô ordinatũ fuit
vt pulsus brachij tangeretur. quod.s.sine vtriusq; verecũdia
tangiẽ , & vbi ét pp cordis ꝓpinquitatem cordis dispositio
melius declaraẽ. Medicus est côfessor vel þlatus. Iste igiẽ qñ
in confessione vel alias, tãgit & examinat infirmũ pctorem,
vt.s.sciat dispositionem cordis sui, & debitũ remediũ appo-
nat,nô debet tãgere verecundas partes.i.nô debet inquirere
de secretis verecundis peccatis, sed solũ debet tangere bra-
chia.i.opera vel vitia manifesta.Si.n.apud simplices de talib.
vitijs inquiretur,delinquendi occasio þstaretur.Qđ ét de þ-
dicatore dico,quia.s.tangere debet vitia publica,no occulta
ne forte si priuata delicta,& eorũ côditiones detegat, simpli
cibus necdũ talia expertis occasioné tribuat.Esa.52.Pollutũ
nolite tangere.Etiã de iudice,& prælato pôt dici, ꝙ reũ non
debet tangere vt côiter nisi membris manifestis,& in crimi-
nibus obiectis,nô de illis q̃ nesciunt,ne forte pp reuelationé
alicuius occulti scandalum oriatur. Mich.6.Non quæras ini
quitatem in domo impij.¶ Pulsuum variæ sunt diuersitates, 3
quia.s.pulsus aliqñ est fortis,aliqñ debilis, aliqñ durus, aliqñ
mollis,& sic de alijs.Isti tñ pulsus multis modis,& occasioni
bus variantur,& in diuersis diuersimodè disponuntur. Et in
de est,ꝙ pulsus est fortior in viris q̃ in fęminis,in calidis q̃ in
frigidis,in siccis q̃ in crassis.Pingues.n.fortem pulsum nô so
lent habere,& hoc pp frigidioré côplexioné, & propter ar-
teriæ in carne occultationem.Ité fortior est in iuuenibus, q̃
in senibus,qa pro certo pulsus ex maiori calore in iuuenib.
augetur,& ex ætatis frigiditate in senib⁹ debilitatur.Fortior
ét est in hyeme q̃ æstate , qa.s.in æstate propter dissolutioné
feruoris virtus fit debilis,q̃ in hyeme pp adunationé fit for-
tis.Sic vere cũ multæ sint pulsuum.i.operationũ, & affectio-
num interiorum diuersitates,illud verum é,ꝙ istæ meliores,
& fortiores existunt in viris.i.in virilib⁹,virtuosis, & fortib.
in calidis.i.in deuotis charitatiuis, & amore Dei feruentib.
in macilentis.i.in pauperibus,& abstinentibus,in iuuenibus
.i.in puris nouis,& innocentib.in hyeme.i in tribulationum
frigore viuẽtibus,& côuersantibus q̃ in illis, q côtrariæ sunt
conditionibus,& q modicæ sunt perfectionis, qa procul du-
bio pulsus operationũ affectuum mollis est,& debilis in fœ
minabus.i.in hoibus mollibus,& effęminatis,in frigidis.i.in
tepidis indeuotis, & pigritia congelatis In pinguibus.i.in di-
uitibus delicijs,& dilatatis. In senib.i.in viris in malis mo-
ribus induratis.In æstate.i.in ꝓsperitate viuentibus, & ardo
re côcupiscentiæ inflãmatis. Ista.n.oia,videlicet ętas,prospe
ritas,senectus,malæ côsuetudines,pinguedo deliciarum,fri-
giditas indeuotionis,& fęmineitas imperfectionis , pulsum
operum,& affectuum mollificát,& diminuunt,& valoré, &
forti-

fortitudinem tollunt, quia breuiter de talibus põt dici illud
4 Sap.3. Opera eorũ inutilia,& labores sine fructu. ¶ Hõ dormiẽs
pulsum habet paruum,& tardum, post somnũ vero ꝓpter
caloris cõfortationẽ pulsum habet fortẽ, velocẽ,& magnum.
Sic ille qui dormit in delicijs,& vitijs huius mũdi, pulsum
affectionis habet tepidũ, paruum & tardum, sed postq̃
de tali somno per pœnitentiã surrexerit, pulsus suæ orõnis, affectionis,
& operationis, maior & fortior apparebit. Calor.n
charitatis, & feruoris, ex somno peccati ꝓcedente efficit fortior,
q.a.s.ẽm Apostolum ad Ro.5. Vbi abundauit delictum,
ibi abundauit gratiã tãtõ maior. Vel dic, q somnus est deuotio,
postq̃ pulsus cordis,& affectus cõsueuit crescere & vige
5 re. ¶ Balneũ temperatum pulsum fortificat,& cõfortat. Si vero
aqua in calore excedat, sicut fit i illis, q bulliunt, pulsus celerrimus
efficit,& ea euaporatione spũum virt⁹ totaliter extingui,
& mors sequitur. Sic vere illi qui balneantur in tẽperato
balneo deuotionis vel lachrymosæ cõpunctionis, pulsum
affectus solent tẽperatũ, fortẽ & viuacẽ habere, quia.s.tales
in bonis affectibus,& operibus solẽt ꝓcellere, & vigere. Illi
vero qui in excessiuo balneo mundi deliciarũ se balneant,
pulsum malorũ desideriorũ,& operum citum habẽt, quia.s.
6 mundi delectabilia plus debito desiderat,& affectãt. Prouer.
21. Desideria occidũt pigrum. ¶ Ista igit excerpta,& extracta
de tribus primis tractatibus huius libri, vbi.s.agitur de Deo,
Angelis & aia & eius virtutibus quãtum ad p̃sens spectat negociũ,
sufficiãt, qa q̃uis multa ibi sint alia, ista tñ sola visa sũt
mihi moralizabilia,& ad mores applicabilia. Nunc ergo ad
moralizãdũ illa q̃ ad cõpositionẽ corporis humani,& membrorum
ptinent, manũ mittamus,& hic sub vno tractatu de
qualitatibus & humoribus, de membris hois, & ætatib⁹, nec
non de sex accidentibus sanitatẽ cõseruãtibus,& cõsequẽter
de infirmitatibus sanitatem destruentibus perstringamus.

De humani corporis compositione. Cap. 14.

DE humani corporis & partiũ eius proprietatibus tra-
1 ctaturi, ab elementalibus qualitatibus, & quattuor
humoribus ex quib⁹ cõstat corp⁹ humanũ, ẽ primit⁹
inchoãdũ. Quatuor itaq; sũt elemẽta, & quattuor
elementares qualitates ex quibus cõstituitur omne animatũ
corpus, & maxime corpus humanũ, qd inter aiata corpora
est nobilissimũ,& nobilissimis operationib⁹ deputatũ, vtpote
aiæ rõnalis organũ, ipsius actionib⁹ ordinatũ. Ex quatuor
.n. elementis constare dignoscit.s. igne, aere aqua, & terra,&
ex istorũ elementorum quatuor qualitatibus principalibus
ordinat.s. calore, humiditate, frigiditate,& siccitate. Caliditas.
n. qualitas est ignea, humiditas aerea, frigiditas aquea, siccitas
terrea. Ista.n. quatuor sunt q̃ corpus in esse cõstituũt, ipsumq;
quãdiu insimul ꝓportionatæ fuerint, in esse suo custodiunt,
& cõponunt. Re vera sicut hõ exterior corporalis formaĩ
exterius, sic ẽt spũaliter loquendo hõ interior,& moralis
formaĩ interi⁹. Quia.n. moralis hõ est organũ nobilissimæ
formæ.s. aiæ, hoc est dictu diuinę grãæ q̃ aiat mentẽ nr̃am, iõ
necesse est, q nobilissimẽ formet,& q a multis virtutibus informet.
Dico igit, q in cõpositione eius spũali,& morali debent
cõcurrere quatuor elementa, & quatuor qualitates ab
eis dependentes. Quatuor.n. elemẽta sunt, ignis.i. ardor charitatis.
Aer.i. nitor puritatis. Aqua q̃ cõgelat, & refrigerat.i.
timor diuinæ maiestatis. Terra q̃ oia sustinet, & fundat.i. fundamentũ
humilitatis. Ab istis.n. quatuor spiritualibus elementis
oriuntur quatuor qualitates principales.i. quatuor virtutes
cardinales Ab igne.n. charitatis ꝓcedit caliditas iustitię,
q̃.s. est feruida per rigorẽ. Ab aere puritatis procedit humiditas
scientiæ,& prudentiæ, q̃.s. est clara, & lucida p splendorẽ.
Ab aqua diuini frigoris, & timoris ꝓcedit refrigerium tẽperantiæ.
A terra vero fundamentalis humilitatis ꝓcedit siccitas
fortitudinis,& cõstãtiæ. Res.n. siccæ magis sunt fortes,&
durabiles q̃ humidę. Istis ergo quatuor, virtualibus qualitatibus
interior hõ noster.s. mẽs & cõscientia cõponit,& ad susceptionẽ
aiæ.i. diuinæ grę disponitur,& formaĩ. Qd bñ figuraĩ
Eze.1. in illo mirabili aiali qd habebat quatuor facies,&
quatuor pennas. Quatuor.n. facies sunt quatuor virtutes originales
.s. charitas, innocentia, timor humilitas. Quatuor aũt
pẽnæ sunt quatuor virtutes cardinales.s. iustitia, prudẽtia, tẽperãtia,
fortitudo Exo.25. Facies quatuor circulos aureos p
2 quatuor arcæ angulos. ¶ De quatuor qualitatibus duæ sunt
actiuæ, & duæ passiuæ. Actiuæ.n. sunt caliditas,& frigiditas.

Passiuæ aũt sunt humiditas,& siccitas. Istarum.n. qualitatum
actione,& passione corpus humanũ regitur, & tota eius cõditio
variatur. Sic vere de calore charitatis,& frigiditate diuini
timoris,& humiditate clementiæ,& dulcoris,& siccitate
abstinẽtiæ,& squaloris, moralis homo cõponitur.& istarũ
virtutum actionib. & passionib. tota aiæ cõditio ordinatur.

De Calore seu caliditate. Cap. 15.

CAlor seu caliditas est quædã elemẽtaris qualitas, sum
mẽ actiua,& diuersorũ effectuũ in corporibus indu- 1
ctiua, Ista est.n. oim q̃ nascunt generatiua, inferiorũ
ad superiora reductiua, cõpactorũ dissolutiua, durorum
remollitiua, molliũ vero,& liquidorũ induratiua. Per
caliditatẽ.n. cũcta generalia generant. Patet i vere, vbi calor
solis adueniens facit herbas, flores, fructus & folia generari.
Etiã qñq; fit q per calorẽ cęlestẽ ranæ sursum in nubibus generantur.
Itẽ p caliditatẽ infima ad superiora reducunt. Calor.
n. de terra & aqua fumus,& vapores dissoluit, & cũ motũ
habeat à centro ad circumferentiã, ipsos sursum secũ eleuat,
& extollit,& primo in substantiã aereã, tandẽ igneã cõuertit.
Itẽ per istũ calorẽ metalla, quæ dura sunt, dissoluũtur,
& molliunt illa vero q̃ liquida sunt p cõsumptionẽ partiũ subtiliorũ
remanentibus terrestribus indurãtur, sicut patet in
ouo liquido p calorẽ igneũ indurato. Procul dubio talis calor
vr̃ esse feruor charitatis,& diuini amoris, vel ẽt ipse spũs
sanctus, qui dr̃,& calor & amor. Quia ꝓ certo talis calor solet
in viris iustis generare virtutũ,& bonorũ operũ vbertatẽ
& pfectionẽ. Inferiores vero.i. terrenos & mundanos,& hic
inferius circa terrena atterẽos, solet sursum eleuare, & trahere
ad cęlestium affectionẽ. Cõpactos,& obstinatos solet dissoluere
p cõtritionẽ,& cõpunctionẽ. Liquidos aũt. molles &
carnales solet indurare,& solidare p cõstãtiæ,& patiẽtiæ roborationẽ,
& per pseuerãtię durationẽ. Iõ bene dicit Apostolus.
Ephe.3. in charitate radicati, & fundati, vt possitis cõprehendere
cum oibus sanctis, q̃ sit latitudo lõgitudo, sublimitas,
& ꝓfundum. Vel dic, q caliditas est cõcupiscentia mundana,
qa ꝓ certo illa est quæ vitiorũ quãtitatẽ generat, & ranas
garrulitatis in aere cõsciẽtiæ causat, sursum per superbiã
eleuat fortes, duros,& in bono cõpactos dissoluit, & debilitat,
molles, vero teneros,& misericordes,& pios per parcitatẽ
cõstringit,& per crudelitatẽ indurat, subtilesq; partes bonorum
affectuũ,& gratiarum,& virtutum euaporare faciẽs,
terrestres auaritiæ appetit⁹ in corde retinet,& reseruat. Iob
41. Cor eius indurabitur quasi lapis, & stringetur velut mal
leatoris incus. ¶ Calor solet materiã in qua agit subtiliare, ni- 2
titur.n. ipsam materiã spũalẽ facere,& iõ nõ cessat eã rarefacere,
dissoluere,& dilatare,& ad simplicitatẽ reducere,& in
ignem vel aerẽ subtiliare, sicut patet in glacie, q̃ primo p calorẽ
dissoluitur,& tandẽ si fortius agat, bullire cõpellitur,&
sic in fumum,& aerem cõmutat. Talis ẽ calor charitatis, vel
ẽt spũssanctus, quia proculdubio oẽm materiã in quã agit.i.
oẽm mentem quã calefacit, nititur in spũalem reducere, purã,
& simplicem facere,& in naturã aereã & igneã.i. purã, clarã,
sanctã,& lympidam immutare. Et ideo iste primo dissoluit
per contritionẽ, dilatat per dilectionẽ, bullire facit p bonorum
desideriorũ affectionem, & sic in aerem ipsam cõuertit,
per bonã moralẽ cõuersionẽ, & mutationẽ. Qđ ẽt de calore
tribulationum põt intelligi, quia.s. iste facit occasionaliter
oia supradicta. Iob 28. Lapis solut⁹ calore in ęs vertitur.
Vel dic de calore cõcupiscentiæ, q̃ primo dissoluit per delectationes,
dilatat ad mundi bona per ambitiones, bullire facit
p malas affectiones,& sic meotẽ euanescere facit per vanitates,
& elationes. ad Rom.1. Euanuerunt in cogitationib.
suis,& obscuratum est insipiens cor eorũ. Caliditas est naturaliter
purgatiua, vt patet i auro &c. Vide de auro,& de igne
& quõ aurum per ignem non minuitur sed purgatur ¶ Cali 3
ditas est accidentaliter corruptiua, vt est videre, qñ calor
plus dissoluit, quam consumat, vt patet in cumulo frumenti
aqua asperso. vbi calor inclusus aquam resoluit in humidam
fumositatem, quæ grana tacta remollit,& ea putrescit,& corrumpit.
Talis calor est malus amor, qui.s. cor calefacit multipliciter,
& inflammat. Iste.n. mentem in quam agit, solet corrumpere,
& in vitiorum putredinem commutare. Quãdo.n.
inuenit aquã,& humorẽ mollis affectionis in hoie. statim solet
eã in malos appetitus resoluere, qui resoluti grana virtutũ
soleut, & corrumpere, & ibidem vitiorum putredinem

geoe-

generare. 2. Petri. 3. Cęli magno impetu trāsiēne, elemēta ve
ro calore soluenē. Vel illa possūt allegari cōtra multos, q plꝰ
dissoluunt, q̄ cōsumere possint. i. q plura, & ardua negocia so
lēt incipere q̄ possint fine debito terminare, qa vt cōiter cor
ruptio, & defectus solet in talibus apparere. Exodi 18. Stulto
4 labore cōsumeris, vltra vires tuas est negociū. ¶ Caliditas est
naturaliter alleuiatiua. Humiditas. n. p calorē cōsumit, & sic
pōdus materiæ minoraē. Etiā p actionē caloris ipsa humidi
tas partim in spūs cōmutaē, p quorū multiplicationē corpꝰ
amplius leuiaē, & inde est, q corpora aīalīū viuentiū sunt in-
cōparabiliter leuiora, q̄ corpora mortuorū. Qđ fit pp calo-
rē, & spm cōtentū in arteriis, & in venis. Corpora ēt post prā
diū sunt leuiora, q̄ ante, & hoc pp calorē qui per cibū in cor
pore cōfortaē, & q occasione cibi digerēdi, fortius roboraē.
Sic pcul dubio, amor Dei feruorq; deuotionis facit hoiem
spūalem, agilē atq; leuē, ita q faciliter pōt p bona opera per
obedientiā currere, & sursum p affectionē, & cōtēplationē
ad cęlestia se leuare. Iste. n. calor humiditatē carnalitatis cō-
sumit, & spūs bonarū affectionū, generat & pducit, & sic mē
tē leuē, & agilē facit, & pōdus peccati, & malę cōsuetudinis
minorat atq; tollit. Nihil. n. est amore leuius, nihil faciliꝰ aut
prōptius. Iō bñ dr̄ 1. ad Cor. 13. q charitas oia credit, oia spe
rat, oia sustinet &c. Et inde est, q illi, q sunt vini per grām, &
prāsi p doctrinā, & scientiā sunt mortuis, & ieiunijs. i. pecca-
toribus, & virtutibus vacuis, magis leues, & ad obediendū,
& bene operādū, & ad cęlestia ascendendū, & affectandū ma
gis agiles atq; fortes, & ad sustinendū, & supportādū ipsis p-
latis, & socijs minus graues. Cuius tñ cōtrariū in mortuis. i.
in peccatoribus inueniē, quorū vita grauis, & importabilis
cōperitur. Sap. 2. Grauis est nobis ēt ad videndū, qm dissimi-
lis est alijs vita eius. Vel ēt istud pōt intelligi de leuitate spūa
lis paupertatis, qa pro certo qñ calor charitatis abundat, tūc
humorē bonorū temporaliū p elemosynas cōsumit, & alle-
uiat ab onere terrenorū. Sicq; fit q qñ quis p gratiā est viui-
ficatus, & per doctrinā vel per eucharistiā bene cibatus, ma-
gis solet esse vt cōiter à terrenis alleuiatus. Actuum 27. Satia
ti cibo alleuiabāt nauem: pijcientes triticū in mare. Vel ista
pñt dici de malo amore, & feruore, q facit hoiem leuē, & in-
cōstātem, & nihil difficile vel graue reputatē. Vel pōt ēt dici
de diuitibus bonis, q qñ sunt diuitijs satiati, tunc solent ma-
gis esse à vitijs alleuiati, & calore charitatis amplius cōforta
ti. Vel ēt dic in malo, q illi q diuitiis satianē, amplius p incō-
stātiā alleuiaē, & minus per Dei timorē pmunē, & aggrauan
tur. Esa. 9. Alleuiata est terra zabulon, & terra neptalim &c.
5 ¶ Caliditas est aliquotiens aggrauatiua. actione. n. sua habet
poros aperire, partesq; subtiles, & leues cōsumere, & spūs q
sunt cā purpureæ leuitatis, euaporari facere, & exteriꝰ à cor
pore trahere, & educere, & sic in corpore pōderosam graue
dinem generare. Et ista est rō quare corpora sunt magis pon
derosa, & laxa in æstate, q̄ in tpe hyemali. Ista oīa facit calor,
& feruor mali amoris, vel ēt cupiditas tā carnea q̄ terrena.
Mētē. n. grauē pigrā, & pōderosam, & ad bona opera inhabi
lē, & ineptā faciūt, subtilesq; partes. i. grām & deuotionē cō-
sumunt, poros sensuū, & affectuū ad mundana aperiūt, & sic
spūs, & virtutes q cā erat spūalis leuitatis, euaporare faciunt
& sic retinendo partes terrestres. s. appetitꝰ terrenorū, vitio-
rū grauedinē introducunt, & hoiem grauē ad bñ operādū fa
ciunt, ipsumq; pigrū, & desidē cōstituunt. qđ bñ vr̄ figuratū.
Io. 4. vbi vētus vrens, & calidus percussit virentē hederā, quę
6 fuit prius arefacta. ¶ Caliditas naturalis est coloris rubei,
& purpurei in corporibus generatiua, sicut patet in rosis, &
in corporibus sanguineæ cōplexionis, in qbus ex diffusione
caloris per mēbra color rubeus generaē. Caliditas vero in-
naturalis est palloris, & nō rubedinis effectiua, sicut ēt patet
ī rosa q̄ in fumo sulphuris posita statim rubore amittit, & in
colorē pallidū se cōuertit. Calor naturalis est charitas, & cō
tritio. Calor vero innaturalis est carnalitas, & cupiditatis in-
flāmatio. Quia p certo calor dilectionis, & ardor cōtritionis
solēt ruborē honestatis, & verecūdiæ generare, & per hone
stā cōuersationē totā hois superficiē colorare. Ecōtra vero ca
liditas innaturalis. s. carnalis vel mundialis cōcupiscentia, &
maxime qñ sibi adiunguntē opera, solent ruborē verecundiæ
tollere, & pallorē inhonestæ cōuersationis inducere, & to-
tā hois superficiē offuscare. Tren. 4. Obscuratū est aurū, mu-
7 tatus est color optimus. ¶ Caliditas tēperata cā est conserua
tionis, viuificationis & vegetationis, sicut patet de calore na
turali, quo mediāte corpus visitatur, cibus digeritur, & sani-
tas custoditur. Calor vero intemperatus, & excedēs, totum
cōtrariū facit, qa. s. materiā in q̄ agit, vsq; ad vltimum dissol-
uit, & finaliter destruit, & consumit. Sic vere calor, & ardor
tribulationū si sit tēperatus, pficit, vitāq; gratiæ, & digestio-
ne seu cōpositionē morum perficit, & sanitatē aiæ custodit.
Si vero vltra debitum excedit, solet mentē per pusillanimita
tē dissoluere, humorē deuotionis cōsumere, & sic per despe-
rationē vniuersam morum substantiā deuastare. Vel ista ēt
possunt dici de correctione temperata, & excessiua. Vel dic,
q calor tēperatꝰ est charitas, & cōtritio, q̄ sanitatē aiæ custo
diunt. Calor autē excedēs est cupiditas, & luxuria, & iracun-
diæ inflāmatio, q̄ bona oia destruunt, & cōsumunt 2. Petr. 3. 8
Elementa calore soluenē. ¶ Calor tēperatus, acetosa & ama-
ra cōuertit in dulcia, vt patet in fructibꝰ maturatis. Excedēs
vero, & intentus dulcia cōuertit in amara, vt est videre in hu
moribꝰ, vbi sanguis dulcis in cholerā cōuertiē, & in aqua ma
ris, vbi p actionē caloris partes subtiles euaporāt, terrestres
vero in salis substātiā conuertunē. Sic facit moderata corre-
ctio, & cōtritio, qa pctōrē amarum cōuertit in dulcē hoiem,
bonum & iustum. Si vero excesserit, tunc per desperationē
ipsum absorbebit, & partes subtiles. s. spē, & deuotionē eua-
porare faciet, & eum de dulci in amarū. i. de iusto in impiū
cōmutabit. Thre. 1. Et ipsa repleta amaritudine. ¶ Calor natu 9
raliter est fructuum maturatiuus, & quāto calidior est regio
tāto est fructuum citius ad maturitatē pductiuus, & in ipsis
amplioris dulcedinis cātiuus. est ēt calor multarum nobiliū
formarum tā naturalium, q̄ accidētalium de potētia ad actu
eductiuus, sicut patet de metallis, q̄ actione caloris de duris
lapidibꝰ educunē, de vitro, qđ per caloris violentiā de cine-
ribus generaē, & ēt de fructibus, q calore mediāte de poten-
tia arborum pcreanē. Talis calor est charitatis feruor vel cō
tritionis ardor, vel spiritussancti vigor. Ille. n. qñ abundat in
hoie, maturitatem prudētiæ solet inducere, dulcedinē deuo-
tionis solet efficere, & de ipsa materia. i. de ipsa voluntate q̄
more materiæ est formarum oīum susceptiua, nobiles, for-
mas bonorum morum solet educere, & ibidē metalla virtu
tum interiorum, vitrum. i. claritatē cōditionum exteriorum,
fructus ēt operatiōum vtiliorum solet efficaciter generare.
Vel ista expone de calore, & ardore correctionis, & tribula-
tionis, cuiꝰ impulsu hoies maturanē, & ad prudētia, cōuertū-
tur, qa sicut dr̄ Esa. 28. Vexatio dat intellectum. Et per cuius
actionē formæ virtutū, ab ipsis informibus peccatorib. edu-
cunē. Vñ illud pdictum. Iob 28. Lapis solutus calore in ęs uer
tiē. ¶ Calor solet in aere multas impressiones generare, ibidē 10
per vaporū attractionē, nunc nubes, nunc pluuiā, nunc vētū,
nunc grādinē, nunc fulmē, nunc tonitruum facere, & creare.
Sic vere calor cupiditatis tēporalis, vel ardor voluptatis car
nalis, vel ēt furor iræ, & crudelitatis mētalis, solet in aere cō
scientiæ multas impressiones diabolicas introducere. Quia
p certo ibidē generaē à tali calore pluuia voluptatis, nubes
ignorātiæ, & obscuritatis, ventus vanitatis, grādo prauita-
tis, fulmē crudelitatis, tonitruum discordię, & rixositatis. ps.
ignis grādo nix glacies spūs pcellarum &c. ¶ Calor semper 11
vult sursum tēdere, & iō corpora calida solent motum suū
sursum à cētro ad circunferentiā facere, & nunq̄ nisi violen-
ter inferius residere. Patet in igne, q semp sursum ascēdit, &
in oleo, qđ superficiē semp q̄rit. Sic vere illi q per charitatem
sunt feruidi, & calore sancti spūs calefacti, no solent ista inte-
riora diligere, sed semp superiora, & cęlestia affectu q̄rere, &
ibidem totis affectibꝰ euolare, & nunq̄ in terrenis, & infimis
p cōplacentiā remanere, dicentes illud Esa 2. Venite ascen-
damus ad montē dñi. Vel dic de calore cupiditatis, & ambi-
tionis, q possessores suos semp facit superiora petere, digni-
tates, & officia q̄rere, & statum infimum abhorrere, exemplo
luciferi dicētis. Esa. 14. Super astra cęli exaltabo soliū meum
&c. ¶ Calor seipsum solet per effectus oñdere, & cōditiones 12
suas qbusdā signis exterioribus declarare. Et inde est sm cō
stanti. li. 1. Theoricæ c. 17. q corpus si fuerit calidum erit ca-
ro multa pinguedo pauca, color rubeꝰ, pili multi, & nigri, ta
ctus calidus, intellectus bonus, hō facundus, multum mobi-
lis, audax, iracundus, amās, multum appetēs, cito digerēs, for
tis & velocis pulsus. Sic vere ille q p charitatē est calidus fer
uidus, & inflammatus, multis bonis proprietatibus est dota
tus. Calor. n. charitatis vbicunq; fuerit, se solet ostendere, &
virtutē suā nouis operibus declarare, quia teste Gregorio,

nunquam

nunq̃ amor Dei otiosus. Operaĩ.n.magna si est. Si aũt operari renuit, amor non est. Igiĩ dico, ꝙ tales qui sunt charitatiue calidi habent multá carnẽ.i. multá mollitiẽ, & teneritudinẽ pietatis, paucá pinguedinẽ voluptatis colorẽ rubeũ verecũdæ honestatis, & tactum calidũ exẽplaris charitatis, quia.s. isti quicquid exemplis, & doctrinis tangunt, ad dei amorẽ calefaciunt, dicentes illud Iacobi 2. Calefacimini, & saturamini. Itẽ isti sunt boni intellectus per discretionẽ, sermonis facundi p fraternã eruditionẽ, multũ mobiles p obedientiã, & subiectionẽ, audaces & iracundi per iustitiæ zelũ, & malorũ correctionẽ, amãtes p fraternã dilectionẽ, appetentes p sanctã affectionẽ, cito digerentes, & se disponentes per bonã cõuersationẽ, & per morũ cõpositionẽ fortis, & velocis pulsus p prõptã, & bonã operationẽ. Iste est igiĩ calor intimæ charitatis, qui causat in hoĩe mores tã multiplicis bonitatis, q̃a sicut in ps. dĩ. Nõ est q̃ se abscõdat à calore eius, q̃a sicut dicit Gregorius in homel. super Ioannẽ: Sicut ex vna radice multi rami ꝓdeunt, sic multæ virtutes ex vna charitate generanĩ.
13 ¶ Scdm Cõstantinũ, signa hoĩs calidi sunt, qñ habet multos capillos, qñ est libidinosus, iracũdus, inuerecũdus, asperę vocis, rubei coloris. Sic vere signa hoĩs calidi.i. p malã concupiscentiã inflãmati, sunt, qñ abundat in pilis diuitiarum, qñ est iracundus, & furibundus inuerecũdus, & importunus, asperę,
14 & superbæ locutionis, libidinosæ affectionis, rubeę & carnalis cõuersationis. ¶ Caliditas ſm ꝙ in diuersis agit materijs, diuersimodè variat, act⁹ suos, & inde est, ꝙ illa aliqñ est corruptiua, aliqñ generatiua, aliqñ viuificatiua, aliqñ mortificatiua, aliqñ ẽt inuenitur rarefactiua, & mollitiua, liquefactiua, & aperitiua, aliqñ vero dẽsatiua, & induratiua, constrictiua & oppilatiua, & sic de alijs. Sic verè charitas ĩ diuersis diuersimodè operaĩ. Ista.n. corrumpit vitiat, generat merita viuificat mentẽ, mortificat carnem, rarefacit cor per contritionẽ, mollit per cõpassionẽ, liquefacit p deuotionẽ, aperit p cõfessionẽ, densat per humilitatẽ, indurat per cõstantiæ firmitatẽ, cõstringit per timorẽ, oppilat.s. sensus per custodiæ diligentiã, & terrorẽ. Et hæc econtra possunt dici de calore malæ concupiscentiæ, q̃a.s. iste corrũpit bona, generat mala, viuificat carnem, mortificat aĩam, mollit & liquefacit virtutẽ, aperit sensuũ vanitatẽ, cõdensat & indurat per obstinata voluntatẽ, cõstringit per parcitatẽ, oppilat.s. os ne dicat in cõfessione veritatem, & sic bene dicitur. 1. ad Timo. 6. Radix omnium malorum est cupiditas. Et ideo bene dicitur, quòd calida stercora Thobiæ oculos excæcauerunt.

De Frigiditate. Cap. 16.

1 Frigiditas est quædã elementaris qualitas, & actiua proprietas, motum habens à circumferentia versus cẽtrũ. Et iõ frigiditas est naturaliter cõpressiua, cõdensatiua, & soliditatis, & cohęrentiæ partiũ effectiua, substãtiæ etiam ingrossatiua, & per motum circunferentiæ ad centrũ est ipsius aggrauatiua, & maioris ponderis inductiua, albedinis etiam est in corporibus causatiua. Frigiditas.n. mater albedinis dĩ, eo ꝙ vbi agit frigiditas, albedo naturaliter generatur, sicut patet in niue, & etiam sicut patet in Sclauis, & albanis, qui pp frigiditatem in illis regionibus dominantẽ, coloris sunt albi, & ẽt procreant albos pilos. Sicut econtra caliditas mater est nigredinis, sicut patet in calidis regionibus, vbi nascuntur hoĩes nigræ cutis, & nigrorum etiam capillorum. Per istam qualitatem frigiditatis possum moraliter frigus diuini timoris, vel ẽt frigus, & asperitatẽ tribulationis, & paupertatis intelligere. Ista sunt.n.q̃ ipsam substantiã mentis in quã agunt, à circunferentia terrenorũ ad centrũ ꝓpriç conscientiæ deprimunt, & eam sursum ad mundi dignitates & prospera euagari vel ascendere non permittunt, & iõ cor humanum in bono per constantiã cõsolidãt, & cõpingunt, & in ipso grauitatẽ maturitatis, & prudẽtiæ, deliberationisque, & sapientiæ introducunt, & ẽt albedinẽ castitatis, & candorem innocentiæ, & puritatis, in cute carnes, & in pilis conuersationis efficiunt, & producunt. Constat.n. ꝙ mundi paupertas, & tribulatio, diuinusque timor, & mentis conturbatio faciunt hominem humiliorem, solidiorem, innocentiorem, & puriorẽ, & ẽt per castitatem in corpore mundiorem quia sicut dĩ Prouer. 15. Per timorem dñi declinat oĩs à malo. & Eccle. 43. Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit crystallus ab aqua. Vel dic, ꝙ frigiditas significat vitium indeuotionis, quæ.s. à Dei amore infrigidat mentem nostram. Quia pro certo iste est quæ mentem à circunferentia cœlestium, inferius ad centrum bonorum terrestrium per auaritiam deprimit. Ista est quæ per obstinationem mentem condensat, consolidat, & constringit, & hominem per curiositatẽ, & hypocrisim dealbat, colorat atq; pingit, ita ꝙ ei põt dici illud
Act. 23. Percutiet te Deus paries dealbate. ¶ Frigiditas ha- 2
bet naturaliter infrigidare, aggrauare, mortificare, discolorare, coarctare, & partes inuicẽ aggregare. Quæ oĩa patẽt in hoĩe mortuo, vbi per dominiũ frigiditatis calorem naturalem extinguentis, mors sequitur, grauitas augetur, corpus infrigidatur, facies discoloratur, & cor & pulmo à suis dilatationibus coarctanĩ. Sic procul dubio frigus indeuotionis, & incõpassionis solet mentem in quã agit, infrigidare, auferendo Dei, & proximi dilectionem, & cœlestium affectionem, aggrauare per terrenam inclinationem, & per malæ consuetudinis depressionem, mortificare per gratiæ priuationem, & per culpæ introductionem, discolorare per inhonestam conuersationem, & per infamię diuulgationẽ, coarctare per parcitatis, & auaritiæ cõstrictionẽ, & aggregare per terrenorũ continuã acquisitionem. Oĩa.n. ista vitia solet frigus indeuotionis inducere, dum solet mentem ab amore Dei, & ꝓximi congelare. Et sicut videmus, ꝙ frigus constringit neruos, & membra ab operatione impedit, sic indeuotio neruos, & fortitudinem aĩæ ita solet ligare, ꝙ oẽ exercitiũ bonorũ facit quiescere, & cessare. Et ideo bñ dĩ Prouer. 20. Propter frigus piger arare noluit. Vel dic, ꝙ frigus significat pęnitentiã vel timorẽ Dñi, vel etiam mundi aduersitatem. Quia pro certo ista sunt q̃ infrigidãt à leuitate instabilis voluntatis. Quæ mortificãt vitã.s. carnalis voluptatis. Quæ discolorant a candore curiosæ vanitatis. Quæ constringunt.s. ab appetitu exterioris ꝓsperitatis. Ideo bene dĩ Prouer. 25. Aqua frigida aĩæ sitienti. ¶ Frigiditas multos habet accidentales effectus. Illa
est.n. accidentaliter calefactiua, alleuiatiua, vt dictum est. Ca- 3
lefacit.n per accidens, poros exterius claudẽdo, & vapores, & spũs interius includendo, qui corpus calefaciunt interius remanendo, & obiectu frigiditatis exterioris exitũ non habendo. Et sic corpora aĩalium sunt in hyeme calidiora, & ad digerendum cibũ fortiora. Fontes ẽt & putei sunt in hyeme calidi, ꝙ ea cõtraria cã æstatis tempore sunt frigidi. Item per accidens alleuiat.s. humiditatem exprimendo, & sic sua substantiã leuiorẽ reddendo. Item per accidens viuificat, & hoc calores repercutiendo, ipsos in spũs occasionaliter cõuertẽdo, & vitã aliquotiens generãdo, sicut patet in illis auibus, quæ vice fructuum nascunĩ in arboribus, quæ quãdiu in arbore pendeant, vitã nõ habent, rupto tñ tenaculo in mare cadentes, obstructis poris per aquæ frigiditatẽ, fumositates cõculcatæ in spũs cõuertũtur, & sic per earum diffusionem per corpus illæ auiculæ viuificantur, & in naturã auiũ cõmutantur, vt dicit cõmẽtator super librũ vegetabilium. Istud tñ nõ intelligo, ꝙ istæ aues sint arboris fruct⁹. Sed qñ abietis lignũ de fractis nauibus in mari Britãnico putrescit, limus fructis ligneis cohęrens, in auiculas trãformatur, quæ ligno per rostra adhærentes necdum uiuæ, postea in aquã rupto tenaculo cadentes, ut dictum est viuificantur. Vnde ẽt in terra mea .s. in Pictauia circa monasterium sancti Michaelis in eremo, in medietate fracti remigij inuentæ sunt, qñq; quingenta tales necdum viuæ auiculæ dependentes tandem in naturã verarũ auium transeuntes. Quæ ẽt auiculæ crauas à nr̃is marinis incolis nũcupantur. Per frigiditatem põt intelligi tribulatio, quæ.s. infrigidat, mortificat tẽporaliter atq; grauat. Veruntamen accidentaliter ista facit aĩæ multa bona, quia.s. calefacit suscitando charitatis amorẽ. Illa mentem alleuiat tollendo carnalitatis humorem. Ista ẽt mentẽ viuificat, multiplicando pœnalitatis dolorem, & recludendo fumositatem .i. affectionum feruorem. Arbor.n. moralis vitæ, & prosperitatis mundanę, aues.i. homines mortuos & sine vita, de limo humanæ carnalitatis producit, & portat, quos deinde in mũdi prosperis vita gratiæ carentes vegetat, & sustentat, qui tãdem rupto tenaculo prosperitatis, & fortunæ, qñq; in mare .i. in amaritudinem mundanorum fluctuũ, & caluum cadũt, vbi propter frigus tribulationum, fumositatis.i. affectiones, ad cordis intima se recludunt, ibique in spiritus.i. in spirituales affectus compulsæ, tribulationum, frigore se conuertunt. Sicque fit ꝙ qui per peccatum mortuus erat, vitam gratiæ recipit, & in auem, id est in spiritualem, & perfectum virum se conuertit, & sursum ad cęlestia per cõtemplationem euolat,

& ascen-

& ascendit.Luc.7. Resedit qui erat mortuus, & cepit loqui.
2.ad Corint 6 Quasi morientis,& ecce viuimus.Quo aūt vē
ter sit calidior in hyeme, vide infra de ventre vel de stoma-
4 cho §.vltimo.De fonte aūt vide in titulo suo.¶ Frigiditas est
naturaliter conseruatiua , est tñ accidentaliter corruptiua.
Per frigiditatē n.caloris actio impedit,per cōsequens humi-
ditatis resolutio retardatur, & sic res in esse suo sine corru-
ptione mediante frigore conseruatur . Ista tñ qūq; est per
accidens corruptiua. Dum.n.frigiditas caloris actionem im
pedit in corpore,digestio retardaē, & sic crudi humores ge
nerantur,qui faciliter corrūpuntur. Sic verè frigiditas diui-
ni timoris,& asperitas tribulationis, & doloris, sanitaē aiæ
conseruat, humoremq; affectionis resolui per mala deside-
ria non permittens,corruptionē peccati inducit, qū.s.timor
& tribulatio tñ excedit, ꝑ desperationem faciens, mentem
digeri,& conuerti ad dominum non permittit, quia procul
dubio illa eadem tribulatio,quæ est perfectis,& patientibus
cā salutis pōt ēt esse imperfectis , & ipsam pati nescientibus
cā dānationis,& mortis,quia sicut dr̄ ad Ro.8. Diligentibus
deū oīa cooperantur in bonum.Cuius tñ cōtrariū est de ma
lis,quia.s.ēt illa,quæ de se bona,& vtilia sunt, ipsis conuertū
5 tur in malum.¶ Frigiditas cum dnatur in corpore,solet se p
aliquos effectus externus declarare. In hoie.n.frigido respe-
ctu hois calidi est color,albus,& capillus mollis, intellectus
durus, & obliuiosus, appetitus paruus,somnus multus,inces
sus grauis,& tardus, vt dicit Constantinus lib.1.Theoricę.c.
17.Procul dubio frigus indeuotionis hęc oia facit in aia,spi
ritualiter intelligendo. Ista.n.dat possessionibus suis albū co-
lorē.i.curiosam & hypocriticam conuersationem, capillum
mollem.i.fluxibilem & deliciosam affectionē, intellectū du-
rū.i.rudē & hebetem discretionē,deiq; & iudicioꝝ suorum
obliuionē,appetitū paruū.i.boni desiderij torporē,& defe-
ctionē,somnū multū.i.pigritiæ soporē,& inuolutionē, inces
sum tardū.i.pfectus in virtutibus retardationē,raráq; & mo
dicā bonā operationē,& tardā, & pigrā obedientiæ subiectio
6 nē.Sap.15.Pedes eorū pigri sunt ad ambulandū.¶ Frigiditas
miro mō separat aquā à vino . Sępe.vidi q tēpore frigidissi-
mo vinum miscebaē cū aqua,& in vase ponebaē, frigus vero
excedens,aquā à vino diuidebat,ipsamq; ad fundū vasis de-
primebat,vbi vino non gelato,aqua congregata inuicē gela
baē.Frigus.n.in aquā agebat, in vinū verò, qđ est naturaliter
calidū agere nō valebat.Firmiter frigiditas ista mortificans
significat diabolum,q semper intendit aiam per culpā mor-
tificare.Igitur cum in vase huius mūdi vinū , & aqua.i.boni,
& mali simul mixti sint,ipsa frigiditas.s.diabolus optimè scit
aquā à vino.i. malos a bonis discernere, ipsosq; ad fundum
.i.inferius ad mundum per auaritiā deprimere , & per inde-
uotionē ēt congelare,vinum verò.i.bonos non potest vince
re,nec nocere.Apoc.6. Vinum & oleum ne læseris.Ista potis
simè sicut in die iudicij qū exibunt angeli, & separabunt ma
los de medio iustorum,sicut dicitur Matt.25.& 13.Infinitos
frigiditatis effectus particulares potes videre in titulis parti
cularibus huius libri,sicut in tabula poteris inuenire.

De siccitate. Cap. 17.

Siccitas est quædam elementaris passiua qualitas,q̄ nunc
1 caliditas,nunc frigiditas introducit, & est siccitas humi
ditati cōtraria,& iō cū motus siccitatis sit à circunferen
tia versus centrum solet siccitas fluaibilitati humidita-
tis se opponere,& ipsius motum de se interminabilem termi
nare,sicut patet in mari, in cuius littoribus Deus arenā po-
suit,& sic per ipsius siccitatem humiditatē aqueā terminauit
sicut ponit phūs,& ēt Gregorius super illud Iob.26. Qui po
suit terminum mari &c. Quia breuiter aqua perpetuo fluc-
ret nisi ipsā arenæ, & terræ siccitas terminaret . Siccitas pōt
significare mortem,in qua.s.humidū radicale consumitur,&
tota cutis superficies desiccatur, & quæ partim à calore con
sumente,partim à frigore cōgelante inducitur , & causatur.
Ista est.n.quæ humiditatē,& fluaibilitatē psentis vitæ termi-
nat,& quę mari fluctuoso huius mundi littus,limitē, & resi-
stentiā facit,& quę oēs motus suos)q de se sunt interminabi
les atq; vani)terminat,limitat,& arrestat.Quia breuiter vita
nra nunq̄ pōt mortis siccitatē pterfluere, nec sepulchri are-
nā aliqualiter pertransire. Vñ in ps. Terminum posuisti aqs,
quē nō trāsgredientur.Vel dic q siccitas est ipsa mortis consi
deratio,vel ēt ipsa abstinentiæ,& pœnitētiæ desiccatio,quas
.s.solet calor charitatis inducere, & frigus diuini timoris ali
quotiens gñrare.¶ Quia pro certo talis siccitas solet aquas flu
aibilitatis nræ motusq; carnalis incōstātis,& fluaibilis men
tis nræ itra suos limites tenere,& ne p peccata terrā aiæ sub
mergāt,ipsas retropellere & arcere.Hie.5.Posui arenam ter 3
minum mari. Vide de arena.¶ Quāuis siccitas sit naturaliter
desiccatiua,est tñ per accidēs humiditatis inductiua,sicut pa
tet in mōtibus vbi fontes inueniunē,ꝑ eo q aquei humores
q ibi sunt,à siccitate pdominati exterius expelluntē. Qđ cau-
sa pōt esse quare in mōtibus siccissimis herbæ humidissimæ,
aliquotiens gñrantē.Qđ fit quia siccitas partes humidas ad su
perficiē reijcit,q ibi in herbarū substantiā cōmutanē. Per sic
citatē quæ de se est sterilis,& mortificatiua,possum intellige
re indeuotionē,& inuidiā,& asperā conditionē malorū,quę
ꝑcul dubio sæpe est per accidēs plurimorū cā bonorum.Fit
.n.q in aliquo monte.i.in aliquo statu,& patria,hospitio vel
collegio,talis malorum qualitas dñatur , q̄ partes humidas
.i.benignos,pios & deuotos abhorrens,ipsos eijcit,ita q ex
tra locum,& patriam fugere cōpellūtur,vbi ꝑ certo qūq; in
fontes viuos.i.in viros doctos aliorum irrigatiuos,& in her
bas dulces.i.in viros sanctos aliorum medicatiuos conuertū
tur,& sic vnde damnificari visi fuerant, in melius cōmutanē,
qa sicut bñ dicit Greg. vtilitati bonorum militat malitia re
proborum.sicut de Ioseph apparuit,quē fratrū malitia a pa-
tria expulit,& sic ipsum accidētaliter,& occasionaliter ægy-
pti dominum fecit.Ista ēt possunt applicari cōtra inuidos re
ligiosos,& maximè cōtra senes,siccos videlicet, & austeros,
propriæq; fragilitatis ignaros,sed poti⁹ asperos atq; duros,
qui qñ vidēt aliquas partes humidas suæ cōditioni cōtrarias
.i.aliquos iuuenes nimis humidos,& carnales,solent eos ab
horrere, & p diuersas vexationes ipsos cōpellunt ad superfi
ciē ad mundū vel ad aliā religionē fugere trāsire . Qđ tñ qñ-
que a Deo pp bonum ipsorū permittitē,qa sic repulsi,in fon
tes & herbas.i.doctores,& viros medicinales & vtiles con-
uertuntur.Exēplū de Ioseph vt dictū est. Vnde ipsemet dixit
fratribus expulsorib⁹ suis.Gen.50. Vos cogitastis de me ma-
lū,sed Deus vertit illud in bonū.Vel dic, q siccitas est pęni-
tentia,vel cōsideratio mortis,vel ēt timor Dei vel iudicij &
inferni.Ista.n.oia hoiem pallificant,& desiccant,quia ꝑ cer-
to licet ista habeāt corporaliter,desiccare solent tñ spūaliter
humectare,qa.s humidas partes.i.flebiles affectiones,ad ex-
teriores sensus expellūtē, & sic fontem lachrymarū in oculis
faciunt,& herbas medicinales virtutum generant, & produ
cunt.Hie 9. Quis dabit capiti meo aquā,& oculis meis fon-
tem lachrymarum ¶ Siccitas est naturaliter attenuatiua , cō
sumptiua,induratiua,asperatiua,coarctatiua, cōstrictiua,re-
tardatiua,& motus impeditiua. Talis est siccitas pœnitentiæ
abstinentiæ,vel paupertatis. Ista sunt.n.quæ consumunt,& at
tenuant omnem carnalitatē,indurāt & consolidant oēm de
bilitatem,asperāt & vilificant superficiei.i.cōuersationis cu-
riositatē, constringunt & arctificant oēm malæ licētiæ liber
tatem,retardant & modificant oium cordis motuum leuita
tem.Exo.15. Filij Israel ambulauerunt per siccum in medio
maris. Vel pōt dici econuerso, q siccitas indeuotionis arre-
ouat gratiam,& deuotionem,indurat & obstinat affectionē,
asperat & dehonestat cutem.i conuersationē,constringit,&
coarctat.s.cor per incōpassionem, impedit & retardat.s.mo-
tus,& bonorum operum executionem.ps. Abierūt in sicco
flumina.¶ Siccitas accidentaliter mollificat,inquantū humi 4
ditatem quæ partes conglutinabat,cōsumit,& sic rei substā-
tiam in mollitiem,& puluerem mutat,vt patet in ligno vetu
stissimo.Est ēt destructiua,& mortificatiua, humidū.n.radi-
cale consumit,& sic subiectum suū destruit, & dissoluit. Ta-
lis est siccitas indeuotionis,quę procul dubio humiditatem
gratiæ solet consumere,& totum mixtum in quo est.i.totam
societatem, & collegium personarū indeuotarum solet ab-
inuicem per discordiam,dissoluere, & sic vnitatem solet de-
struere,& mortē culpæ,& pęnæ inducere.¶ Siccitas in mul- 5
tis est necessaria naturæ,quia.s.ista humiditatem superfluam
coarctat,& consumit,calorem remissum acuit, hominemq;
leuem,agilem & uigilem facit,sicut patet in choleris,qui na
turaliter sunt sicci,& ideo sunt vigiles,agiles,atq; macri.Sic
verè siccitas paupertatis,& carentia humoris voluptatis, &
attenuatio abstinentiæ,& asperitas pœnitentiæ solent humo
rem diuitiarum per elemosynas consumere, calorem chari
tatis accendere,& acuere,& hoiem astutū, & vigilem face-

6 re,somnomq; pigritiæ effugare.¶ Siccitas qñ excedit, est pes
simarum ægritudinum inductiua. Honorem.n.cõsumit, coc
pus extenuat,cutem corrugat,pellem decolorat, sitim ꝓuo
cat,calorem augmentat,caput à capillis spoliat,& decaluat,
articulos quoq; pedum,& manuũ cõtrahit, & incuruat.Ta-
lis est siccitas indeuotionis,& incompassionis, quia ꝓ certo
ista humorẽ gratiæ solet siccare, calorẽ cupiditatis solet aug
mentare,cutem flexibilis voluntatis solet per malitiã corru-
gare,pellem conuersationis solet per inhonestatẽ decolora-
re,caput intentionis solet capillis bonorum affectuum expo
liare,digitosq; operationis solet per pigritiam incuruare,&
à cunctis bonis actibus retardare.Vnde de siccis,& indeuo-
tis peccatoribus potest exponi illud Sophoniæ 2. Filij Amõ
quasi gomorrha,siccitas spinarum,& acerui salis.

De Humiditate. Cap. 18.

1 HVmiditas elementaris est passiua qualitas actiuarum
qualitatũ obediens,& subdita,& suarum actionũ su-
sceptiua,oium aiatorum corporũ nutritiua,augmen
tatiua,& cõseruatiua, & deperditorũ in corpore re-
staurатiua,sicut est videre in radicibus,& seminibus.Nã gra
num terræ commissum,primo quadam humiditate perfun-
ditur,& per calorẽ dilatatur, & resoluitur, pars vero purior
sursum ascendens,in stipitem,folium,florem & fructum fina
liter alteratur,quæ in humore à terra attracto nutriuntur,&
augmentantur,& in esse debito conseruantur. Per humidi-
tatẽ intelligitur deuotio,cõpassio,gratia & doctrina. Ista sunt
.n.quæ mẽtem spiritualiter nutriunt,ipsam in meritis cresce
re faciunt,ipsam in esse morali,& virtuoso custodiunt,& vir
tutes debilitatas reparant,& restituunt. Qñ.n.granũ boni ꝓ
positi in corde inseritur,tunc humore gratiæ, scientiæ,deuo
tionis,cõpunctionis,& lachrymosæ confessionis suffusum,in
melius dilatatur,& sic radix perseuerantię sibi adiungitur,&
in plãtã cõuersionis cõuertitur,ita q stipes cõstantiæ, & firmi-
tatis,foliũ honestatis, flos puritatis,& fructus bonitatis , ipsi
grano boni propositi mediantibus dictis humoribus adiun-
guntur,meritis augentur,& in virtutibus cõseruantur,vt sic
de tali planta virtutum,& de tali humore dicatur illud psal.
Quia erit tanquã lignũ qđ plantatũ est secus decursus aqua
rum,q fructum suum dabit in tempore suo. Econtra põt di
ci de grano mali propositi,cui humor carnalitatis vel ꝓspe-
ritatis,malæq; doctrinæ,& societatis adiunctus , dat dilata-
mentũ,crementum,nutrimentum,& conseruamentũ , ita q
radice malæ consuetudinis figitur , folio malæ excusationis
2 tegitur,flore malæ,& curiosę cõuersationis ornatur, & fructu
mali operis conseruatur.¶ Humiditas est deperditorum in
corpore restauratiua.Nã qđ calore cõsumitur,humoris ad-
iunctione restituitur. Et qa consumptio caloris est cõtinua,
iõ humoris appositio, & restauratio est continuè necessaria.
Ista expone sicut supra de cibo.§ 1.& quod ibi de cibo dr̃, dic
de humore.¶ Humiditas est naturaliter caloris temperatiua
3 naturæ conseruatiua,partium coniunctiua, & aggregatiua,
mollitiua penetratiua,mundatiua & depuratiua. Calor.n.ge
neratus ex motu orbis radiorum solis,& sphæræ ignis , totũ
aerem,& mundum incenderet, nisi humoris aquei abundan
tia ipsius violentiam temperaret.Et ideo ẽm Macrobiũ,fon
ti superioris caloris deus fontẽ humoris opposuit, & sic na-
turã à periculo conseruauit.Partes ẽt terræ ꝓp naturalẽ sic-
citatem ab inuicem dissoluerentur, & nulla persistentiæ for
titudine inuicem iungerentur , nisi per vndique permixtam
humiditatem aqueã ligarentur,sicut ẽt ad literam videmus
in ligno combusto,vel vetustate consumpto,vbi pars à par-
te diuiditur,& propter consumptionẽ humoris partes a par
tibus seiunguntur.Mollificat ẽt humiditas quicquid imbuit
& ẽt a pannis, & reb⁹ alijs maculas abluit,& abstergit. Talis
humor spiritualiter intellectus põt significare lachrymosam
compunctionem,vel etiam dulcorosam deuotionẽ, & com
passionẽ,doctrinamq;,& prędicationem,Christi sanguinem
& suæ passionis recordationem,& etiam baptismalem rege-
nerationẽ . Quilibet.n.talis humor in personis in quibos est
calorem concupiscentiæ temperat,coniunctionem pacis, &
concordiæ generat,mollitiem benignitatis facit,& immũdi
tiam vitiorum abstergit,& sic totam naturam animæ cõser-
uat spũaliter,& custodit.Calore.n.& ardore tentationũ hu-
mana mens faciliter comburitur, nisi alicuius talium humo
rum suffragiis obuietur.Ois ẽt charitatis,concordiæ & vni-
tatis coniunctio, & proportio in hoibus deficit,q ñ ipsos ta-
lis humoris glutinum non cõiungit. Mens ẽt per obstinatio
nẽ faciliter induratur,qõ talis humoris irriguo nõ imbuitur
aut rigatur.Mens ẽt vitiorũ fœcibus remanet maculata , nisi
sæpe dictis humoribus sit lauata. Iõ aiæ dr̃ in persona dñi il-
lud Eze.16.Laui te aqua,& mundaui sanguinẽ tuũ ex te, vn-
xi te oleo , cinxi te bysso . Quia breuiter qualibet talis aqua
mundat iniquitatem,vngit per benignitatem, cingit & strin
git per concordiam,& charitatẽ.Vel potes econtrario dice-
re, q humor carnalis, voluptatis, calori charitatis opponitur,
& mentem remollire ad luxuriã cõprobatur.¶ Humiditas na-
turaliter est labilis,& fluxibilis,& malè terminabilis,& ideo 4
necesse est,q sistatur termino alieno.Mouetur.n.à centro ad cir-
cunferentia,& iõ ẽm philosophũ substãtia eius continuè de-
flueret,nisi sibi aliqd resisteret, q fluxibilitatẽ ei⁹ p reductio
nem partiũ ad centrũ,& ad mediũ terminaret,& iõ ẽm ipsũ,
littus maris aquæ fluxibilitatẽ cõpescit,& in se quodãmodo
reuocat,& reducit.Humiditas põt mihi significare fragilem
conditionẽ humanã, vel ẽt labilẽ affectionẽ mentalẽ . Ista.n.
sunt de se male terminabilia,qa pro certo motus suorum ap
petituum à centro ad circunferentiã.i. à deo ad mundanarũ
creaturarũ cõplacentiam naturaliter tendunt , & ad mundi
delectabilia continuè currunt,& nec in se nec in centro(qui
Deus est)persistere vnquã possunt.Et iõ necesse est vt istorũ
fluxibilitas alieno termino limitetur,& q littore diuinorum
mandatorum, regulariũ statutorũ, vel ẽt diligentiæ bonorũ
ꝑlatorũ à suis vanis motibus,tẽperetur,& ad ipsum cẽtrũ, qui
Deus est,coactè vel volũtariè reuocetur . Quia ꝓcul dubio
malorũ fluxibilitas perpetuo ad vitia defluit , si littus. i. Dei
vel ꝑlati circunspectio nõ resistit.Maliq; subditi(quorũ mo-
tus sunt p inobedientiã interminabiles ,) continuè ad vitia
currerẽt,nisi ipsos ꝑlati ad ꝓprios terminos regularis obser
uantiæ coercerent. Iob.38. Circundedi mare terminis meis,
& posui vectem,& ostia,& dixi, huc vsq; venies, & hic con-
fringes tumentes fluctus tuos. Vel per littus intellige mortẽ,
vel tribulationes mundi, q̃ cohibẽt motus, & impetus mali
gnorũ,ne per vitia defluãt,& ne alios destruãt,& submergãt
&c. Vel humor significat hoiem misericordẽ & piũ , q se ad
pauperes,naturaliter cupit diffundere, nisi littus auaritiæ ip
sum faciat coarctare. Vide supra de siccitate.§.1.& de arena
similiter,vel alio mõ exponitur.¶ Humiditas est obediens tã 5
frigori q̃ calori,terminatur ẽt nõ termino ꝓprio,sed termi-
no alieno.In se.n.naturaliter non sistitur,sed alieno termino
cõcluditur, & ẽm figuram vasis vel termini cõcludentis,for
ma ipsius figuratur,sicut patet de aqua,vino & oleo,& quocũ-
que alio humore vel liquore,quæ in vase quadrato fiunt qua
drata,& rotundo rotũda.Sic verè boni,humidi,pij & deuo-
ti religiosi debẽt qualitatiuis.i. superioribus & ꝑlatis (q ex
officio sibi iniuncto in alios habent agere,corrigere,regere,
& dirigere)esse obedientes, ẽm ipsorũ ordinationẽ se termi
nãtes,& motus & affectiones ꝓprias ordinãtes . Quia ꝓcul
dubio isti termino ꝓprio. i. ꝓpria voluntate nõ sistuntur nec
terminantur,nec ꝓprijs sensibus innituntur, imo alieno termino
.i.aliena ordinatione humiliter reguntur,& aliorũ cõditionib.
cõformantur,iuxta illud ad Phi.2.Nemo q suũ est quærat, sed
qđ alterius.De Dei ẽt terminatione,& ordinatione põt dici
qa ꝓ certo viri iusti,& humiles qñ vident,q deus vel per tri
bulationes,vel p scripturę inhibitiones eorũ fluxibus.i.eorũ
appetitibus se opponit , ipsosq; ad votũ fluere vel facere nõ
ꝑmittit,ipsi nõ debẽt tristari,sed ipsi cõsentiẽdo, ipsius ordi
nationibus debẽt penitus cõformari , dicentes exẽplo Chri
illud Mat.26.Pater si possibile est,transeat à me calix iste,ve
rũtñ non sicut ego volo, sed sicut tu. Quia.s.voluntatem suã
debent voluntati diuinæ supponere, & ipsi magis quã volun
tati proprię subiacere eniti m Matth. 26.Non mea volũtas,
sed tua fiat.Vel ista expone de malis, q rõne suæ fluxibilis in
constantiæ,humor & liquor propriè possunt dici, qa.s isti nõ
sciunt in seipsis sistere, nec infra limites iustitiæ se tenere, &
iõ diabolum,& alios malos sequuntur,& eorum malis con-
silijs reguntur, & conditionibus conformãtur. Vel expone
de ignorantibus prælatis,& principibus,q per se nesciũt re-
gere se,nec suos,q a ꝓ certo alieno termino reguntur,& termi
nantur,& malorũ cõsultorũ suorũ,& ẽt adulatorum consilijs,
& moribus gubernantur,dicentes in oibus q̃ eis à talibus ma-
lis cõsultoribus suggeruntur illud prædict. Nõ sicut ego volo,
sed sicut tu vis. ¶ Humiditas est naturaliter in latũ suiipsius 6
diffusiua.

diffusiua. Dato.n. q moueatur à centro ad circunferentiã, in altum tñ hoc calore deferente nõ mouetur, sed in latũ ex cõditione propria diffunditur, & circũquaq;, vbi inueniat vbi cẽ, dilatatur. Veruntñ qñ calor humori pportionaliter adiũgit, tunc procul dubio totũ subiectũ, & in latũ, & in altum pportione debita effunditur & leuatur. Per humorem possum intelligere naturalẽ hois pietatem. Per calorẽ verò possum charitatem. Pietas.n. nutrit & vegetat. Calor verò eleuat, & inflammat. Quid ergo? Pro certo humor pietatis naturaliter, & de se in latũ. s. ad pximos, & ad illos q sunt circa nos, per beneficia diffunditur, sursum tñ ad deũ non ordinatur nec erigitur, nisi assit charitatis calor, per quem superius eleuetur, & p cuius motũ, pietatis opera ad deum ordinentur. Verũtñ qñ in aliquo subiecto. i. in aliquo opere cõcurrunt pportionaliter ista duo. s. humor pietatis ordinãs ipsum ad pximum, & calor charitatis ordinãs ipsum ad Deũ, Illud vtiq; tũc est bñ dispositũ, & pfectũ. Et inde est q dicit Seneca libro de naturalibus quæstionib. 3. q ignis exitus rerũ est, humor primordiũ. Quasi dicat. Humor pietatis primordiũ est, à proximo incipiendo, ignis verò charitatis exitus est, ad deũ oĩa sicut in finẽ vltimũ ordinãdo. Vel dic q humor significat hoiem fluxibilem, & mortalem, q procul dubio de sua natura se põt in latũ. s. ad negocia mundi, & ẽt ad dilectionẽ prima extendere, sed p certo nisi calore charitatis, & grẽ ad iutus fuerit, nunq̃ põt ad deũ, & ad bona ęterna superius per
7 ipe, & desiderium se leuare. ¶ Humiditas est naturaliter lenitiua, & superficiei cõplanatiua. Qđ vtiq; fit, qa est ois vacuitatis impletiua, & p cõsequẽs partiũ inęqualium ad ęqualitatem perductiua. Est ẽt humiditas si pportionata fuerit, actionu aiæ ordinatiua, & suorũ effectuum pfectiua. Aia.n. sine humore cerebri nõ imaginaẽ. Corp⁹ sine humore sanguinis nõ nutriẽ nec vegetaẽ. Oculus sine humore crystallino nõ videt nec cõtẽplaẽ. Lingua verò sine humore saliuali nõ gustat, nec saporũ qualitatibus immutaẽ. Talis humiditas vr̃ esse virtus pietatis, vel ẽt virtus deuotionis, & grẽ, & ẽt liquor doctrinæ, & scientię, & veritatis. Ista sunt.n. quæ in aia leniũt oẽm tristitiæ asperitatẽ, implent oẽm virtutũ carentiã, & vacuitatẽ, adęquant oẽm iniustitiæ inęqualitatẽ. Sine humore.n. grẽ & deuotiõis, nõ põt aia actiones spũales pficere, nec p dilcretionẽ imaginari vel videre, nec bona cęlestia degustare, nec virtutes nutrire vel vegetare, nec se spũaliter diligere vel souere. Id põt dicere illud 1. ad Cor. 15. Gr̃a dei sum id, q sum, & gr̃a eius in me vacua non fuit. Vel expone oia de humore sanguinis Christi, vel ẽt de humiditate pietatis, quæ pauperes, & vacuos solet bñficijs replere, & oẽm asperitatẽ desolationis tollere, & lenire, & oẽm diuersitatẽ, discordiã, & contrarietatẽ adęquatione debita cõplanare. Baruch. 5. Constituit diis conualles replere in æqualitatẽ terræ. ¶ Humor seu
8 humiditas qñ excedit in corpore, in tm̃ q à natura regi nõ põt, solet multarum ægritudinũ esse cã. Est.n. tunc putrefactionis principiũ, & cã multipliciũ passionũ sicut est apoplexia, Hydropisis, & aliæ infinitæ. Quia vix aut nunq̃ aliqua infirmitas in corpore generaẽ, nisi qu aliquis humor vltra debitũ augmentaẽ. Procul dubio sicut est in corpore naturali, sic ẽ spũaliter in corpore morali & virtuali. Humores.n. pñt
1 suot mihi denotare interiores affectiones, exteriores possessiones, necnon scientias, & rerũ cognitiones. Affectiones.n. sunt humores volũtatis, sciẽtiæ sunt humores intellectus, & rõnis, diuitiæ vero sunt humores corporis. Isti igitur humores, qñ debitæ cõmẽsurati sunt rõni, ita q taliter nõ excedũt quin rõnis regimini submittanẽ, tũc virtutũ, & sanitatis aiæ cã sunt, & ad salutẽ pficiũt, & pcedũt. Cõstat.n. q tã diuitię, q sciẽtiæ q cordis affectiones, & cũplacẽtię ad salutẽ psunt, si à natura regi se pmitunt, & si rõnis limites nõ excedũt. Verũtñ qñ ista tm̃ superfluunt, q natura. i. rõ nõ põt ipsa regere, nec intra metas debiti regiminis cõtinere, tunc multarũ spũaliũ passionũ, multorũ criminũ, & culparum possunt sine dubio cã esse. Affectio.n. q̃ rõnẽ nõ sequiẽ, sciẽtia q̃ rõne non regiẽ, tẽporalis substãtia q̃ ẽm rõnem nõ expendiẽ, nunq̃ ad
4 ad salutẽ pficit, imo putrefactionẽ luxuriæ, apoplexiã, & cã sum superbiæ, Hidropisim auaritiæ introducit. Igitur cauendum est ve talia non superfluat, & si abundant, q rõnis regimen nõ trãscendãt, qa alias diceretur de diuitijs illud Eccl.
5 Diuitiæ congregatæ in malũ dñi sui. De scientia verò dicere
2 rei illud 1. ad Cori 8. inflat, charitas ædificat. & de cordis affectionibus illud Hie. 17. Prauũ est cor hois, & inscrutabile, & quis cognoscet illud? ¶ Superflua humiditas, q̃ multarũ, & 9
quasi oim est passionũ origo, põt puenire aliqñ ab intrinseco, aliqñ ab extrinseco. Ab intrinseco, dico, sicut à naturali cõplexione, caloris remissione, & humorũ indigestione. Ab extrinseco aũt, vtpote ex rerũ innaturalium inordinatione, s. ex aere, cibo, potu, somno, vigilia, repletiõe, inanitione, exercitio, & qete. Sic verẽ superfluitas humorũ carnalis affectionis, à quibus pcedit corruptio nis culpæ, & infectionis, pcedit qñq; ab interioribus. s. qñ remittitur calor diuinæ dilectionis, & qñ per malitiã inficiẽ cõplexio ipsius mẽtalis intentionis. Ab exterioribus ẽt qñ accidẽtia exteriora aiæ nõ proportionanẽ, & qñ illa quibus vtitur, per malũ vsum in ipsius exercitium cõuertunẽ. Aer.n. q superius est. i. honor eminentiæ mundialis, cibus diuitiarũ, & substãtiæ tẽporalis, potus scientiarũ, & sapientiæ secularis, somnus luxuriæ, & immunditiæ corporalis, vigilia malitiæ, & astutiæ cordialis, repletio psperitatis, & opulentiæ, inanitio, paupertatis, & indigẽtiæ, exercitiũ supflui laboris, & diligẽtiæ, qes corporis, & negligẽtiæ, possunt humores malarũ affectionũ, & cogitationum inducere, & sic infirmitatẽ culpæ, & mortẽ pęnæ faciliter gñrare. Vñ Leu. 15. dr̃ q si carni alicuius concreuerit fędus humor, oẽ stratũ in quo dormierit, immundũ erit. ¶ Hic deducit magister qũo ex dictis causis, aere, cibo, potu, somno, vigilia, repletione, & inanitione, exercitio, & qete possunt gñrari supfluitates humorũ. Sed qa particulari in alijs titulis ponit, omitto q hic i hoc loco pdẽ magister inserit, gr̃a breuitatis. Ad psens igiẽ de quatuor qualitatib⁹ sufficiãt q̃ sunt dicta de quatuor verò humoribus aliqd ad mores ptioẽs differaẽ. 10

De Humore in generali. *Cap. 19.*

HVmor igiẽ ẽm Constãtinũ est substantia liquida per digestionẽ in corpore aialis gñrata, & ad nutriẽdũ membra naturaliter apta nata. Est igitur humor oium corporũ aiatorũ principiũ, nutrimentum pariter, & augmentũ. Sunt aũt quatuor naturales humores, q quatuor elementorũ filij dicuntur, eo q ex elementaribus qualitatibus cõplexionem trahere dnoscunẽ. Quatuor.n. sunt elemẽta. s. aer, ignis, aqua, & terra. Quatuor ẽt sunt humores corporũ, quorũ cõplexio ẽ ipsis elemẽtis pportionata, & ẽt cõformata. s. sanguis, q est calidus, & humid⁹ sicut aer: Cholera q̃ est calida, & sicca velut ignis, Phlegma, q est frigidum, & humidũ sicut aqua. Melancholia, q̃ est sicca, & frigida sicut terra. Isti suot quatuor humores q sunt corporis cnstitutiui, sanitatis cõseruatiui, & deperditi i corpore restauratiui. Quia n. corpus subiacet fluxui, ita q humor naturalis continuẽ a calore cõsumiẽ, vel io spuris, & sudoribus cõtinuẽ minuiẽ, necessaria fuit quatuor humorũ psentia vt deperditũ restaureẽ, & corruptioni, & alternationi corporis obuieẽ, vt dicit Constan. 1. theoricæ. c. 25. Per humorẽ põt intelligi gr̃a, quæ. s. hoiem interiorẽ, morũq; corpus, & cõgeriem cõstituit, ipsumq; cõtinuat atq; nutrit. Per quatuor verò elementa possum intelligere quatuor euãgelia, quæ sunt virtutũ originalia fundamẽta. Per quatuor vero humores possum itelligere quatuor virtutes cardinales, q̃. s. hois interioris sunt spũalia nutrimenta. Igiẽ dico, q in corpore cõsciẽtiæ viri iusti quatuor humores. i. quatuor virtutes cardinales existũt, q̃. s. ipsorũ elementorũ . i. euageliorũ filiæ sunt, & cũ ipsis affinitatẽ trahunt, & ab eis originaliter pdeunt, & procedunt. Humor.n. sanguis qui est dulcis, & humidus, significat virtutẽ tẽperãtiæ & modestiæ. Et ista oritur ab aere, q est elementũ tẽperatũ. i. a Matthæo, qui pingiẽ hõ, qui est aial, respectu sui corporis, minoris oris & magis in cibo tẽperatus. Cholera q̃ est calida, & feruida, significat virtutẽ rigoris, & iustitiæ. Et ista oritur ab igne. i. à Marco, qui depingitur Leo, qui rex est aialium, & est aial iracundum. Quia ad regẽ ptinet cũ zelo, & rigore iustitiã exercere. Melancholia q̃ est sicca, significat virtutẽ fortitudinis, q̃ oritur à terra, qđ est stabile fundamẽtũ. i. à Luca, q depingiẽ bos, qđ est aial fortissimũ ad laborem. Phlegma verò qđ est frigidũ, significat virtutẽ prudẽtiæ, q̃ oriẽ ab aqua, q̃ specularis est naturæ, & refrigerat supfluos appetitus. i. Ioane, q depingiẽ Aquila q̃ auis clarissimi visus significat prudẽtiæ claritatẽ. Istæ igiẽ quatuor filiæ suot nobis necessariæ, & ad reparandũ qđ de humore grẽ cõtinuã diminuitur, opportunæ. Quia si ista psentia in hoie nõ fuerint, grẽ consumptio, & criminũ corruptio cito venit. Vt sic de viro iusto, istis quatuor filiabus, & euangelistis eorum patribus dicatur illud Eze. 1.

Apparuit rota vna super terram, habens quatuor facies.i.ap
paruit iustus iuxta euangelistas, habens quatuor virtutes. In
hepate generant quatuor humores &c. Vide illa q̃ ponit hic
magister. 1.cap.de hepate.§ 6. ¶ Qñ calor in hepate remissè
2 agit, tunc generat humorem indigestū,s.phlegma. Qñ ad suf
ficientiam operatur, tunc gñatur sanguis perfectus, & dige-
stus. Qñ verò vltra debitū intenditur, tunc ea adustione san
guinis fit cholera. Qñ aūt vlterius, & vlterius extenditur, ge
neratur melācholia. Et sic fit, ꝙ per maiorē caloris decoctio
nem phlegma in sanguinē, sanguis in cholerā, cholera in me
lancholiam conuertuntur, nunq̃ tñ reciprocantur, nec iterū
in suam originem reuertuntur. Quia s.impossibile est melan
cholia in choleram, cholera in sanguinē, sanguis in phlegma
tis substantiam reducatur, vt dicit Constantinus. Quæ tñ re
ciprocatio in elementis continuè reperitur. Ista possunt ap-
plicari, ꝙ temperantia & mediocritas in oībus optimè va-
lent. Nā si calor, & feruor contritionis, & zelus iustitię in ho
mine fuerit imperfectus, tūc in ipso generat phlegma crud⁹
humor.i.indeuotio, & morū indigestio, & leuitas iuuenilis,
quia s. vt cōiter tales qui nō sunt benè cocti, sunt cōiter mo-
ribus indigesti. Si verò talis decoctio sufficiens fuerit, tūc san
guis deuotionis, & dulcedo cōpassionis in eo apparebit. Ve-
runtñ si excesserit, & si hō in calore contritionis, & zelo iusti
tiæ vltra debitū abundauerit, tunc verè cholera iracundiæ,
melancholiaq; desperationis, & tristitiæ in eo generabitur,
& sic sua cōplexio, & cōditio spūaliter corrūpetur, & ꝙ pl⁹
est, nunq̃ ad dulcedinē sanguineam nec ad grǽ benignitatē
amplius reuertet. Ista ad oculū videmus in religione, vbi q-
dam sunt minus cocti, indeuoti & crudi. Alij aūt benè cocti
& digesti, & morū dulcedine imperfecti. Alij aūt sunt plus
debito scrupulo conscientiæ perusti, & indiscreto zelo iusti
tiæ iracundi, & cholerici, & melācholicè timorosi, sicut sunt
aliqui mali senes, qui iuxta dictū Apostoli ad Ro. 10. Zelum
dei habent, sed non s̃m scientiam. qui nō considerant fragili
tatē humanam, nec læuitatem iuuenilem, quinimo iouenib.
& imperfectis non sunt benigni vel cōpatiētes, sed iracundi,
cholerici atq; tristes. Et pro certo isti nunq̃ reciprocantur,
nec amplius ad dulcedinem sanguineā reuertuntur. Hier.5.
Indurauerunt facies suas supra petram, & noluerunt reuer-
ti. Vel dic isti quatuor ętates. Phlegma īdigestionē pueritiæ.
Sanguis calorē, & humorē iuuētutis. Cholera siccitatem se-
nectutis. Melācholia verò senium, & tēp⁹ vltimę grauitatis.
Ista.n.semper de vno ad aliud transeunt, quousq; ad vltimū
peruenerint, à quo versus iuuentutem nō reuertuntur am-
plius nec recedunt. Iob 16. Semitam per q̃ nō reuertar ambu
lo. Vel dic ꝙ per cholerā intelligo irā, rapinā, & crudelitatē.
Per melancholiā vero intelligo tristitiā, & desperationis vl-
timæ peruersitatē. Quia procul dubio quicunq; peccator di-
missa cōplexione sanguinea, i. dimissa grā diuina, & cōuitio-
ne virtuosa, in istos malos humores.i. in ista vitia transierit,
vix aut nunq̃ ad statum gratiæ plus redibit. Vel dic ꝙ humo
res significāt viros luxuriosos & carnales. Elementa verò si-
gnificant alios peccatores. De humoribus ergo.i.de carnali-
bus est hoc verum, ꝙ ex quo vsq; ad melācholiā terrestrē, &
grauē, & ad cholera feruētē.i.ad ardorem libidinis, & pon-
dus malæ cōsuetudinis trāsierint, via aut nūq̃ amplius reuer
tunt, quinimo ibi per malas cōplacentias ꝑpetuo detinētur.
Cuius tñ cōtrariū est in elemētis.i.in alijs peccatoribus, qui
3 q̄uis de bonis ꝑ pęnitentiā reciprocant in bonos. Iō de luxo
rioso dr̃ Eccle.23. Homini fornicario oīs panis dulcis, nō fa
tigabitur transgrediens vsq; in finē. sed vide.c.de elemento.
¶ In hoīe naturaliter inueniunt quatuor naturales humores
.s.phlegma qđ est crudū. Sanguis, qui est humor dulcis, & di
gestus. Cholera q̃ est ignea, & facit hoiem iracundum. Melā
cholia, quæ facit hoiem tristē, grauē & ponderosum. Ex istis
.n.quatuor corpus cōponitur, & in quocunq; hoīe ista neces-
sario cōcurrere dignoscūt. Sic verè ad cōpositionē hoīs ꝑfe
cti quatuor humores. i. quatuor speciales virtutes cōcurrūt
.s.phlegma.i.quædā indigestio affabilis cōditionis, qa ét viri
sanctissimi sunt qñq; quantū ad apparentiam cōuiuēdo aliis
familiariter, indigesti, ridentes, hilares atq; læti, exēplo Da-
uid 3.Reg.6.q nudatus ludebat corā arca Itē sanguis.i.dul-
cedo cōpassionis, deuotionis & clementię, quia.s.qualiscūq;
sit exterius affabilitatis indigestio, intus tñ debet esse gratia,
compassio, & deuotio, quia sicut dr̃ Leuit. 17. Aīa oīs carnis
in sanguine est. Item cholera.i.zelus iustitiæ, & cōtra malos,
& vitia indignatio, qa sicut dr̃ Prou.28. qui derelinquunt le
gem, laudant impiū, & qui custodiunt eā, incenduntur cōtra
eū. Itē melācholia.i.spūalis tristitia, timor & cōturbatio, qa
ad virū iustū pertinet, ꝙ semꝑ sit in tristitia, & timore, & ꝙ
præparet aīam suā ad tentationē, sicut dr̃ Eccl.2. qa sicut dr̃
Proue.28. Beatus hō q semꝑ est pauidus. Dic econuerso, ꝙ
in hoīs pctōris cōpositione cōcurrunt quatuor vitia.s.phleg
ma.i.cruditas ideuotionis, sanguis.i.carnalitas luxuriosæ in-
fectionis, cholera.i.leuitas superbiæ, & eleuationis, melan-
cholia.i.grauitas auaritiæ, & terrestris affectionis. ¶ Sanguis
.s.sit de se humor bonus, digestus, & dulcis, istud tñ verū est 4
ꝙ nunq̃ inuenit sanguis purus, qa.s.semper inuenit alijs ma-
lis humoribus ꝑmixtus, & s̃m magis, & minus ab aliorū cō-
mixtione in suis conditionibus immutatur. Sic verè in hoīe
nunq̃ est inuenire sanguinē bonę affectiōis simpliciter purū,
sed semꝑ alijs malis cōditionibus adiunctū. Nullus.n.est ita
sanctus ꝓ tēpore vitę huius, quin multos defectus habeat, &
qn bonis affectionibus cordis sui aliquis malus humor alicu
ius malæ cogitationis, conditionis vel affectionis aliquotiēs
se adiūgat. Iac.3. In multis.n. offendimus oēs. Quia breuiter
non est dare aliquem bonum, quin habeat aliquid mali, nec
econtrario aliquem ita malū, quin etiā habeat aliquid boni.

De Sanguine. Cap. 20.

SAnguis est humor calidus, & humidus, in corde vel in 1
hepate generatus, in venis, & arterijs per totū corpus
diffusus, & ad mēbrorū nutrimentū, & vitā ordinat⁹. Et
iō s̃m Isid. sanguis dr̃ græca appellatione, ꝙ vegetet, &
insustētet, vitamq; in aīalibus cōfirmet. Et iō sanguis s̃m Con
stantinū dr̃ amicus naturæ, quia ꝓp perfectā decoctionē suā
ipsi naturæ ē amicabilis, laudabilis atq; suauis. Talis sanguis
est sanguis Christi, vel memoria ipsius, & diuinę passionis cō
passio. Quia pro certo iste est qui in corde, & cogitatione, in
hepate, & affectione contentus, ipsam aīam viuificat atq; nu
trit, ipsamq; confirmat in vita gratię, & custodit. Et ipsi aīæ,
quæ per ipsum redempta est, amicum, & amicabilē se oōdit.
Vel dic ꝙ sanguis est diuina gratia, q̃ naturæ.i.aīæ est amica
bilis & amica. Ipsam.n.nutrit spūaliter, & vegetat, & in bo-
no fortificat & cōfirmat. Ezec.16. In sanguine tuo viue. ¶ Cū 2
sanguis inueniatur in corpore tā in arterijs q̃ in venis, ille tñ
sanguis q in arterijs reperit, calidior, subtilior, rubicundior,
& dulcior cōperitur. Sic verè cum arteriæ quæ à corde ꝓce-
dūt.i.religiosi, & clerici, qui cordi.i.deo specialiter cōiuncti
& deputati sunt, venæ ét q ab hepate (vbi est virt⁹ nutritiua)
ꝓcedunt.i.viri laici q cura honorū tꝑalium occupant, & cō
tineāt sanguinē grǽ, & deuotionis, vel sanguinē pietātis, &
bonæ affectionis, vel sanguinē.s.memoriā dñicæ passionis, ar
terię tñ.i.religiosi & viri cōtēplatiui, debēt talē sanguinē ha
bere feruētiorē, puriorē, & dulciorē. Quia q̃nis dolor Chri
passionis, dulcor grǽ deuotionis, & cōpassionis, in oībus esse
debeat, ipsum tñ in religiosis, & clericis feruētiorē, & dulcio
rē ꝑ cæteris esse oportet. Qđ ét de sanguine Christi in sacra
mento altaris pōt intelligi, quē.s.cōtemplatiui ꝑ cæteris de-
uote recipere, & ipsum custodire debent. Ezec. 44. Stabunt
in conspectu meo offerant adipem, & sanguinē sacerdotes,
& leuitæ. ¶ Sanguis aliqñ per alienū humorē sibi adiūctum 3
inficit, & sic in sapore, & colore à conditione ꝓpria variat,
& cū corruptus fuerit vel ex ꝓpria cōplexione, vt est in le-
prosis, vel ex alterius humoris adiūctione, vt est in alijs in-
firmis, tunc in corpore multiplex infirmitas generat. Sic pro
cul dubio sanguis.i.affectio cordis humani aliqñ corrūpit ꝑ
pctm̃, & hoc ex sua naturali cōplexione.i. ex sua ꝓpria puer
sitate, & malitia, aliqñ ex aliquo humore adiuncto.i. ex ma-
la societate, doctrina, vel tētationis diabolicæ versutia. Quō
cunq; tñ mō ipse sanguis.i.affectio corrūpat, exinde infirmi
tatū.i.vitiorū multiplicitas producitur, & causat. ps. Interfe-
cta est terra in sanguinibus eorum. Quod io speciali pōt in-
telligi de sanguine carnis carnalitatis, vbi corruptio luxuriæ
gignitur aliqñ ex ꝓpria voluntate, aliqñ ex aliena tētatione:
Vnde de talibus dr̃ illud Iudith.14. Inuenerunt cadauer Ho
lofernis in suo sanguine volutatū. ¶ Oē aīal habens sanguinē 4
maius est corpore, fortius virtute alio non habente, s̃m Ari-
stotelem. Vide de animalibus in generali.§. 8.40.52.53.66.
70. 117. 144. in quibus ponuntur multa, quæ propter bre-
uitatem hic omitto. ¶ Animalia moderatæ complexio- 5
nis habent quantitatem sanguinis temperatam, quia scilicet

non abundant vltra modum in sanguine, sicut faciūt illi qui
bibunt vinum turbidum atq; nouū. Sanguis n. qñ nimis abū
dat, corrumpitur, quo corrupto virus, & sanies gignitur, nisi
per venæ apertionem minuatur. Sanguis significat delicias
corporales, vinum verò significat diuitias tēporales, q̄ s. amo-
re vini lætificāt cor hois. s. peccatoris. Illi igit̄ q in modera-
mine virtutum nolūt viuere, ounq̄ solent sanguinē carnaliū
deliciarū abūdanter, habere, sicut habēt illi q vino nouo mū
danæ pspentatis potanē, q vt cōtet carnalitatis sāguine ad
implentur. Talis n. superflua repletio corruptionē luxuriæ
solet inducere, & tādē vitiorū ægritudines gñrate nisi fortè
talis sanguinea carnalitatis supfluitas abstinentiæ bñficio mi
nuaē, & cōfessionis apertionibus vacuet. Iō peccatori dr̄ il-
lud Iob 16. Terra ne operias sanguinem. Vel dic q sanguis
est substantia temporalis, quæ p certo qñ nimis abūdat, cor-
ruptionē auaritiæ, & luxuriæ solet inducere, nisi hō studeat
ipsam elemosyna euacuare. Teste Aristotele, Oē aial quanto
plus habet de pinguedine, tāto mio' habet de sanguine. &c.
6. Vide infra de pinguedine. § 1. ¶ Sanguis faciliter corrūpitur
maxime circa ossa, & hoc potissimū qñ aial est sanguineum.
Sic verè in personis sanguineis, & carnalib', sanguis affectio-
nis faciliter corrūpiē. s. per nimiā dilectionē circa ossa. i. cir-
ca collaterales, pprios & affines, q a. s. tales plus debito dili-
gunē, & sic affectio cordis istorū per coniunctionē cordis cū
talibus siccis, duris, ignaris, osseis amicis, & parentibus, à re
ctitudine iudicij, & iustitiæ corrūpitur, & mutaē. Oseæ. 4 Sā-
guis sanguinē tetigit. ¶ Hō qñq; visus ē sanguinē sudare. Qñ
7 .n. sanguis aquosus, & liquidus supabundat in corpore, natu
ra se cupiēs exonerare, eijcit illū ad superficiē, & ad cutē, &
sic partes eius liquidas, & aquosas expellit exterius per sudo
rē. Sāguis iste supfluus, & nociuus significat carnalē cordis af
fectionē, q aquæ. i. lubricitati & incōstātiæ naturaliter est cō
iuncta. Istā igiē debet natura sagax. i. rō à se repellere, & ipsā
per sudorē laboris, & pœnitētiæ exterius vacuare. Qd ēt de
sanguine tēporalis substātiæ intelligi pōt, q exterius per ele-
mosynas est sudāda, & à cordis interioribus affectionib' exē
plo Christi (de quo dr̄ Luc. 22. Factus est sudor eius sicut gut
tæ sanguinis decurrētis in terrā. & bñ dicit in terrā i. ad pau-
peres & nō sursum in cęlū. i. ad diuites) sanguis bonorū tem
8 poralium est stillādus. ¶ Aliqua aialia habent sanguinē vene-
nosum, sicut est taur', cuius sanguis pp excessum caliditatis,
& siccitatis citissimè coagulaē, vt dicit Aristoteles libro de
aialib. 3 c. 19. Et iō haustus crudus interficit potātē, sicut de
quodam philosopho legimus, q haustu taurini sanguinis se
peremit. Per taurū cornutū intelligo peccatores elatos. Per
sanguinē eorum intelligo infectiua eorū exempla, & verba,
& conglutinatiuā amicitiā eorū. Quia p certo quicūq; talē
sanguinē crudū, & sine coctione discretionis biberit, & sibi
incorporauerit, p certo mortē culpæ, & miseriæ reportabit.
Iudith 11. Ordinant vt interficiāt pecora sua, & sanguinē eo
rum bibant. Vel dic q taurus est mala mulier ornata, & tor
tis crinibus coronata, cuius sanguis affectionis, locutionis &
socialis cōiūctionis, coagulat atq; ligat, & iō potatores, & di
lectores inuenenat atq; necat. Vel dic q taurus est diabolus
seu mundus, cuius sanguis sicut deliciæ vel diuitiæ vel scien
tiæ mūdiales, q pcul dubio si crudæ. i. incaute, sine decoctio
ne deliberationis, & discretionis bibuntur, & diligunē, mor
tē diuersorū vitiorum, & tādem tormentorū in suis potato-
ribus operantur. Apoc. 16. Sāguinem dedisti eis bibere vt di-
gni sunt. Vel dic q sanguis tauri est affectio pctōris, quæ pro
certo in cōpassionem faciliter cōgelatur, & p crudelitatē in-
duratur, ita q mortis periculum in alijs operatur. ¶ Sanguis
9 est amicus naturæ, & iō semp nititur naturā iuuare, & sibi re
mediare vel subuenire. Vnde qñ hō dormit, statim sanguis
exteriora relinquit, & ad interiora vbi natura p cōfortatiōe
virtutis digestiuç indiget, se retrahit, & recurrit, & digestio-
nē adiuuat, atq; nutrit. Et inde est, q hō dū dormit, exanguis
& pallidus efficitur, & tota coloris superficies offuscatur. Qñ
ēt corpus læditur vel scinditur, statim sanguis ad locū dolo-
ris currit, & sicut bonus amicus, quanto in se est, membro læ
so succurrere nititur, & intendit. Per sanguinē pōt intelligi
vir pfectus, qui. s. per charitatē est calidus, p cōpassionē hu-
midus, p pietatē fluidus, & per verecundiā rubicundus. Ta-
lis. n. amicus naturæ dr̄, eo q oibus naturæ filijs p posse bene
facere cōprobatur. Quotienscunq;. n. videt q in corpore di
gestio celebraē. i. q aliqđ negociū reipublicæ congruū tra-
ctaē, vel q de alicuius vicini vel amici vtilitatib' ordinatur,
statim debet solus verus amicus currere, & exteriora sua ne
gocia relinquere, & qñq; ēt totā superficiē status sui pallidā,
& exanguē vt aliis pficiat, dimittere, iuxta illud. 1. ad Cori.
10. Nemo qđ suū est quęrat, sed alterius. Si et aliqđ mēbrū i.
aliqs socius vel vicinus infortunio vel paupertate lædiē, sta-
tim iste cōpatiens ad ipsum vt subueniat applicaē, & iuuare
q̄tū pōt, fratris inopiā q̄tū in se est mediaē, sciens q sicut dr̄
Prou. 17. Frater q adiuuaē à fratre, tāq̄ ciuitas firma. Vel dic
q sanguis est affectio cordis nr̄i, q debet exteriora dimitte-
re, & extrinsecis fortunæ cōmodis non curare, interiora cor
dis, & cōscientiæ petere, digestionē morū iuuare, & doloto
so mēbro. i. cordi cōtrito se p̄sentē exhibere, & salutis reme-
diū adhibere. Vel dic q significat bona tēporalia, vel ēt affe-
ctionē cordis. Natura. n. qñ vidēs aliqđ mēbrū. i. aliquē fra-
trē suū aliquo infortunio lęsum, vel quoquo mō suo auxilio
indigere, statim appetit sibi succurrere, & iō p ipso iuuādo,
sanguinē bonorū suorū tēporaliū, vel saltē sanguinē affectuū
& cōpassionū cordialiū, cōtinuo sibi mittit, & prout pōt, sibi
subuenit, & succurrit. ¶ Sanguis qñ mēbrū est læsum vel trū 10
catū, statim solet ibi fluere, ipsumq; solet natura statim mitte
re, vt locū adiuuet patientē. Sanguis verò q p iuuādo mittiē,
nō iuuare sed nocere pbaē, q a si locus apertus nō fuerit, ibi-
dē aggregaē, & finaliter corrūpiē, & infirmitas gñraē. Si ve-
ro locū apertū inueniat, cū sit naturæ fluxibilis, nec habeat q
ipsum retineat, extra fluit, & sic corpus p sui absentiā debili
tat, & nisi retineaē, cū ipso vita defluit, & recedit. Ista possunt
gñraliter applicari cōtra quosdā indiscretos, & nimis auda- 11
ces amicos carnales, & cōsanguineos, q vidētes aliquem de
amicis suis læsum, tāto zelo volūt succurrere, & cōtra inimi
cos currere, q plus qñq; cōsueuerūt nocere q̄ pficere. Quia
fluxibilitatē motuū, & appetituū suorū cohibere nequeūt, iō
sępe fit, q dū indiscretē exteri' exeūt, se & alios secū pdunt.
Et breuiter sæpe fit, q ille q ad iuuādū mittiē, & q ēt quantū
in se est iuuare nitiē. pp sua indiscretionē plus nocere q̄ pfi-
cere reperiē. Sāguis. n. i. sanguinis affectio, nunq̄ intra metas
discretionis se cohibet, qñ amicū lęsum, & iniuriatū videt,
dūq; ad vindictā currit, & feruet, vt in plurib' nō pficit, imo
nocet. Dicat igiē ille lęsus illud psa. Quæ vtilitas in sanguine 11
meo, dū descēdo pp ipsum in corruptionē? ¶ Sanguis bñ de
coct' mutaē in pinguedinē &c. Vide de pinguedine § 1. ¶ Sā- 12
guis in parte dextera est calidior q̄ in sinistra, & inde est, q
mulier portās masculū in vtero, primo mouet pedē dextrū,
idē de leone &c. vide infra. c. de pede. § 5. ¶ Scđm Aristote-
lē, cor est pprium domiciliū sanguinis, & iō est cōcauū ad san-
guinē recipiendū, & durū ad ipsum cōtinendū, & in medio, 13
ad ipsum per corpus vndiq; diffundendū, & rubeū ad ipsum
cōplexionaliter ostendendū. Cor. n. de sanguine creaē vt dicit
idē, & iō fons, & principiū sanguinis cōprobatur, q a vt ipse
dicit, in nullo mēbro est sanguis sine venis nisi in corde. De
opinione verò medicorū, q dicūt principiū sanguinis eē he
par, & Aristotelis q dicit principiū ipsius esse à corde, nō ha
bem' curare, cū nostræ p̄senti speculationi possit vtraq; opi
nio deseruire. Cor pōt significare quęlibet virū ecclesiasticū
& p̄larum, & ad regimen corporis ecclesiæ vel patriæ cōsti-
tutū. Quia p certo isti debēt esse sanguinei. i. molles & tene-
ri, benigni, & sanguinis benignitatis, & clementiæ p̄cipuē cō
tentiui, & ipsius sontalitatis in alios diffusiui, & exēplariter
ostēsiui. Quia pcul dubio summè decet iudicē, p̄latū vel prin
cipē vel quācunq; ptatē habentē, esse clemētē, & pium. & in
oibus amicabilē, & benignum. Vnde Seneca loquēs cuilibet
correctori dicit in quadam epistola sic. Semper obiurgatio-
ni aliquid blandè cōmisce: facilius. n. penetrant verba q̄ dul-
cia sunt q̄ aspera. iuxta illud Senec. in Prouer. Optimum est
semper ignoscere, tanq̄ si ipse pteces quotidie. Vel dic qđ san
guis est memoria sanguinis Christi, q pro certo in corde cu
iuslibet per cōpassionem debet vigere, & sibi sedē, & habita
culum possidere, & cōcauitatem humilitatis, duritiamq; cō
stantiæ, & firmitatis habere, vt ipsum possit recipere, & ser-
uare. Et idem dic de sanguine diuinæ gratiæ, & deuotionis,
necnon de humore clemētiæ, & cōpassionis. Vel dic qđ cor
est p̄latus ut est dictum, qui pro certo sanguinis Christi p cō
passionē debet esse custoditiuus, & ipsius per prædicationē
in alios diffusiuus. Vel dic q sanguis significat substantiā tē-
poralē, qua humana vita nutriē & sustentaē. Vel ēt beneficia,
& bona ecclesiæ, ciuitatis vel patriæ per sanguinē denotātur,

quæ.s.cor.i.princeps vel rector vel prælatus habet contine-
re, recipere & leuare, & in medio æquitatis, & iustitiæ sine
acceptione personarum debet manere, vt istum sanguinem
possit ad membra.i.ab subditos discrete, & iuste vndiq; desti
nare, videlicet pauperibus, & indigentibus subueniendo, &
alios prout dignum fuerit promouendo, & sic cor illud.i.præ-
latus bene vtendo illo sanguine, vitam æternā mercabitur,
& per ipsum ad cæli gloriā assumetur. ad Heb.9. Per propriū
sanguinem introiuit semel in sancta, æterna redemptione in
14 uenta. ¶ Sanguis igitur naturalis & tēperatus, est purus, cali-
dus, & humidus, dulcis. aīalis nutritiuus, virtutis naturalis cō
tinuatiuus. sedes aīæ & ipsius contentiuus, vigoris cordis, &
spirituū cōseruatiuus, animi lætificatiuus & in cute ruboris
rosei generatiuus, & vt breuiter cōcludatur, sanitatis corporis
effectiuus, & ēt quādoq; doloris, & ægritudinis curatiuus, sicut
patet de sanguine colūbæ qui oculis medetur, fm Cōstanti.
& de sanguine simiæ qui leonem sanat fm Plinium. Ista pos
sunt exponi de sanguine Christi in altari sumpto, vel de me
moria dominicæ passionis, vel etiā pōt dici de humore gra-
tiæ, & deuotionis, vel de dulcedine pietatis, & cōpassionis.
Quilibet n. talis spiritualis humor est in se purus, & mundus
& cordi deuoto feruidus, dulcis, sapidus, atq; sanus. Iste.n.
habet mentē virtutibus nutrire, naturalē virtutem continua
re, à peccato seruare, aīam locare, & continere, vigorem cō
stantiæ. & audaciæ in corde facere, animū gaudentē, & lætū
in dn̄o facere, amorē dei suscitare, & ruborē honestę verecū
diæ generare, totamq; conuersationis superficiem virtuti-
bus colorare, vitiorū ægritudines sanare, & sanitatem seu in
tegritatē morū si ipsam inuenerit custodire. Heb 9. Sanguis
Christi emundauit cōscientias nostras ab operibus mortuis.
15 ¶ Sanguis quādoq; in corpore corrūpitur, & tunc nullum nocu
mentum corpori deterius inuenit. Quia n. sanguis est amic9
naturæ, ideo qñ aliquo malo humore corruptus fuerit, à na
tura tñ recipit, & rōne suæ dulcedinis naturalis, & amicitiæ
ad naturā, sua malitia nō cauet, & sic per ipsum maius peri-
culum corpori subinfertur. Adiunctus. n. sanguini malus hu
mor nō cognoscitur, & sic à natura admittitur, & nō vitatur
sicut patet in febrib. semitertianis, vbi cholericus vel melan-
cholicus humor sanguini pmistus, nō ita cito se naturæ vel
medici iudicio manifestat. Ista possunt applicari cōtra quos-
dā malos consanguineos, & carnales amicos, qa sanguis sunt
.i. consanguinei, & cognati, & p cōsequens iudicant familia-
res, & tāq amicia natura.i.a psona recipiunt, & ad hospitiū,
familiaritatē, & colloquiū admittunt, ita q iuuenculæ ipso-
rū cognatę cōfidentes in eis, dicere vident eidē illud Ruth.
3. Expāde pallium sup familiā tuā, qa ppinquus es. Sed q dr?
Pro certo sæpe fit, q talis sanguis. i. talis cōsanguine9 p luxu-
riā est corruptus, & malo humore corruptæ intentionis in-
fectus, & sic dū pp amicabilitatem, & cōsanguinitatē incau-
te recipit, latēs eius malitia, malaq; & corrupta intentio nō
pcipitur, & ita tanto cōsanguinea sua facilius decipit, & infi
cit, quāto sibi cōiunctior videbat. Exēplo Amon filij primo
geniti regis Dauid, q ppriā sororem oppressit, dū ipsius cor
ruptā malitiā pp fraternū vinculū nō pcauit, sicut dr. 2. Reg.
13. Quia sicut dicit poeta Cognato poterit nōie culpa tegi.
Jō de talibus corruptis consanguineis sub spē consanguini-
tatis alios inficiētibus, pōt intelligi illud Oseæ. 4. Furtum &
adulteriū inundauerunt super terrā, & sanguis sanguinē te-
tigit. Vel expone gñraliter ista de quolibet falso amico, q dū
amicus credit, ad cōsilia, & familiaritates recipiuntur, & dū
corruptio suæ malæ intentionis non attendit, nocumētū ab
ipso facilius subinfert. Hier. 9. Vnusquisq; à proximo suo se cu
stodiat, & in oī fratre suo nō habeat fiduciā. Et merito quia
sicut dr Mat. 10. Inimici hois domestici eius. ¶ Sanguis men
16 struālis pp humiditatis abundantiā, & caloris indigentiā in
mulierib9 gñatur, q si vltra debitū retineat, in corpore pessi
mas gñrat passiones fm q ad diuersas transfundit corporis
regiones. s. hydropisim, phrenesim, maniā, & suffocationem
spūalium mēbrorum. Et nō mirū si iste sanguis pprīū lædat
subiectū, cum ēt multipliciter lędat alienū, nisi suis tēporib.
fuerit vacuatus. Quæ quidē vacuatio est in istis remediū sin-
gulare. Sicut. n. dicit Isid. li. 11. c. 1. & Solinus. ca. 4. qui Demo
critum allegat in testem, mulier solum mēstruale aīal est, cu
ius profluuia nō paruis notata documentis, merito inter mō
struosa numerantur. s. propter effectus mirabiles, q exinde se-
quuntur. Contactu igitur sanguinis huius fruges nō germi-
nant, acescunt musta, moriuntur herbæ, fętus amittūt arbo-
res, ferrum rubigo corrūpit, nigrescunt ęra & metalla, si q d
canes inde comederint, in rabiem efferuntur. Glutinum seu
bitumen asphalti, & qd nec ferro frangitur nec aqua diluit,
pollutū isto sanguine sponte dissoluitur, quinimo ēt (vt dicit
Solinus) si illo sanguine fila inficiantur, bitumen illud spon-
te dispergitur quod paulo ante aggregatum fuerat, & sic de
continuitate connexa, ruptio & partitio repentina efficitur
virtute huius sanguinis & causat. Sanguis iste sic corruptus,
pōt significare luxuriæ corruptelam, quæ procul dubio in mu
lierib. s. in personis imperfectis, & incōstātibus (quæ solæ mē
struales sunt prodigiosæ) ea abundantia humiditatis carna-
lis voluptatis, & defectu, & carentia feruoris deuotionis, &
caloris charitatis gignitur, & in hoie pducit & causat. Ista
est. n. quæ nisi vacuetur à subiecto, sed dimittat, in suo pprio
subiecto. i. in persona luxuriosa multas passiones aliorum vi
tiorum facit. Alijs etiā multipliciter officit, & tā suum subie
ctū q alienū lædit. In suis. n. possessoribus hydropisim. i. sitim
malorū desideriorū gñrat, phrenesim. i. irrationabilitatē ani
mi puocat, maniamq; & fatuitate pp infectionē mentis p-
creat, vanasq; imaginationes excitat atq; causat. In alijs ve-
ro, verba. s. vel exempla sua attendentibus solet iste sanguis,
& ista infectio luxuriosæ personę multa mala facere, q a. s. ei9
verbali vel exemplari contactu, seges virtutum pditur, mu-
stum deuotionis, & feruoris acescit, herba. i. viror honestatis
arescit, fructus bonorū operum perit, rubigo malæ consuetu
dinis corrodit, nigredo malæ couersationis succedit, rabies
ardoris, & insaniæ affectionis accedit, & glutinū, & conti-
nuitas pacis, & concordiæ recedit. Constat. n. q per sangui-
nem luxuriæ malorum sæpe fit, q amicitia, & concordia rū-
pit, rabies iræ gignit, sicut patet in illis q à falsis amicis, & cor
ruptis consanguineis se vident in suis vitabus, & neptibus sę
datos, qui contra tales ad iram, & discordiā aiantur. In ipsis
ēt personis quæ tale liniimentum recipiunt, cōuersatio deni-
gratur, consuetudo rubiginatur, fructus bonorū operū per-
ditur, & vigor gratiæ siccatur, & seges virtutum penitus ex-
tirpatur. Ideo de tali sanguine pōt dicere diabolus cuilibet
tali sanguineo peccatori illud Eze. 32. Irrigabo terra sangui
ne fętoris tui. Sanguine. n. i. fętore impudicitiæ malorū irri-
gatur, & inficitur terra, & patria vicinorū. Vel si vis, per istū
corruptum sanguinem intellige corruptam affectionē, pec-
catum ēt & infectionem. Ista. n. sunt quę tam in nobis quā in
alijs faciunt multa mala. &c. dic sicut supra. ¶ Secundum so- 17
linum vbi supra, sanguis menstrualis ita est corruptus, & cor
ruptiuus, infectus, & infectiuus, q mulier quæ hmōi fluxum
patitur, non innocentibus oculis intuetur. Aspectu. n. inquit
specula vitiat, ita hebetetur visu fulgor offensus, faciesq; ob-
rusi nitoris quadā caligine nubiletur. Nā si talis mulier spe-
culum respiciat, solo aspectu solet obnubilari, & si speculum
nouum fuerit, talem maculam dī contrahere quæ amplius
non poterit amoueri. Ista possunt applicari contra luxurio-
sas personas, quarum visus & aspectus est alijs venenosus, &
ad luxuriam inductiuus. Et maximè qn accidentaliter sunt
in illa nefaria passione vel in luxuriæ tētatione. Dato. n. q ali
quis sit ita sanctus. & iustus q possit dici speculū aliorū, si tñ
oculus impudicus ipsum aspexit, vix erit quin aliqua tenta-
tionis vel malæ cogitatiōis caligine hebetet, iuxta illud Esa.
5. Lux obtenebrata est caligine eius. Potissimè verò si specu
lum fuerit nouum. i. si hō fuerit iuuenis, vel etiam nouitius,
& de nouo conuersus ad religionē vel ad fidē, tunc tali aspe
ctu maculā luxuriæ vel mentalis vel actualis cōtrahit, q ab ip
so amplius nō recedit. ita q pōt dicere illud Cant. 4. Vulne-
rasti cor meum in uno oculorum tuorū. Vnde. 2. Pet. 2. Ocu-
los habētes plenos adulterij, & incessabilis delicti. ¶ Itē Soli 18
nus dicit ibidem vnum valde mirabile, q. s. cum iste sanguis
in oībus sit inutilis, & nociuus, vnum tñ (inquit) habet solū
salutare, quia. sydus Helenæ auertit, qđ est perniciosum na-
uigantibus. Et quis nesciat quō iste sanguis illā stellam auer-
tat, vel eius malam influentiam impediat, possum tñ morali-
ter exponere, & dicere q Helena pulcherrima mulierū quæ
fuit causa destructionis Troiæ, pōt significare prosperitatem
mundi, per quam Troia. i. ciuitas aīæ dissipat. Per sanguinem
autem illum quo humana natura in vētre nutritur, s. illa car
nis conditio denotatur. Igitur dico, q dato, q vilis & sangui
nea caro nr̄a, de se sit inutilis, pōt in aīæ esse vtilis, quia pro
certo per istius cōsiderationem sidus Helenæ. i. claritas pro
speritatis

ægrantibus, ne ætermus vitæ noceat, impedit. Quia, procul du-
bio hõ cauet ne ipsum Sydus Helenæ. i. splẽdor mũdanæ glo
riæ ipsum decipiat, qñ sanguinẽ menstrualẽ, quo in vẽtre nu
tritur. i. vilis natiuitatis suæ originẽ cogitat atq; pẽsat. Vel si
vis dic q istud Sidus põt significare diabolũ, de quo Apoc.
7. dr̃ q stella magna ardens sicut facula &c. cecidit de cęlo, q pro-
cul dubio nauigantibus p hunc mũdũ est perniciosus, & no
ciuus: sanguinem verò q bitumen rũpit, possumus intelligere
sanguinẽ Christi, qa p certo iste est q malã influentiã, & po-
tentiã istius mali Sideris à nobis auertit, & bitumen seu liga-
mẽtũ æternæ damnationis dissoluit, & sic nauigãtes. s. fluctuan
tes pc̃tores à periculo liberauit. Zach. 9. Tu autẽ in sanguine te-
stamẽti tui eduxisti vinctos tuos de lacu in quo nõ erat aqua.
19 ¶ Postq̃ puer cõceptus fuerit natura retinet mẽstruum ad ip
sius nutrimentum. Puer. n. tali sanguine in vtero nutritur, & ad
cõplemẽtum peruenit corporale. Sic vere possum dicere, q ex
quo hõ fuerit genitus, & in esse ꝑductus, & in vẽtre huius sę
culi cõstitutus, nõ debet remere. s. in memoria, sanguinẽ men
strualẽ. i. vilitatẽ suæ ꝓpriæ cõditionis, & carnalis procreatio
nis, vt sit spũale aiæ nutrimentũ, & suum in virtutibus cõple
mentũ. Quia p certo mens in virtutibus pficit, & augeĩ, qñ
ꝓpriæ vilitatis cõditio iugiter in memoria retinet. Io bñ põt
20 dici hoi illud. 2. Reg. 1. Sanguis tuus sit sup caput tuum. ¶ Sã
guis mẽstrualis qñ debitẽ purgat, & eiicit. corporis sanitas in
troducit, & seruatur. Si vero plus debito retentus fuerit, tũc
multarũ ægritudinũ cã erit. Quãuis aũt iste sanguis sm Isid.
li. 11. nõ habeat certã tpis reuolutionẽ, accidit tñ vt cõiter in
fine lunatiõis, sicut ẽt dicit Aristoteles li. 2. de gñratione aia-
liũ. Sic verẽ si sanguis pc̃ti debitẽ purget p cõfessionẽ, tota sa
nat. & meliorat aiæ conditionẽ. Si vero in corde plus debito
retineatur, tũc vitiorũ multitudo in eo gñratur. Talis tñ eua
cuatio. s. cõfessio non habet tempus determinatũ, quia. s. sem
per, & vbiq; dẽt fieri. Veruntñ in fine lunationis. i. in fine vi-
tæ. s. senectute debet talis euacuatio, & cõfessio amplius abũ
dare, qa videlicet senes debẽt esse magis scrupulosæ cõsciẽ
tiæ, & magis ad euacuãdũ vitia studiosi. Illa aũt figurata pos-
sunt esse Luc. 8. in illa muliere q̃ erat in fluxu sanguinis, q̃ ta-
ctu vestimentorũ dñi est sanata, qa verẽ illa mulier. i. illa aia
q̃ fluit sanguinẽ vitiorum p cõfessionẽ, tunc tpis sanatã vi-
tiis, qñ tãgit vestẽ cõuersationis Christi p imitationẽ. ¶ Mu-
lier nõ patitur istam immunditiã q̃diu est in ætate puellari,
21 & hoc quia tũc venæ sunt strictę, nec põt inde fluere talis hu-
mor. Nec ẽt in ætate senili. s. post annos quinquaginta, & hoc
qa tunc humor diminuitur, & talis supfluitas exiccat. Sic ve
re illæ mulieres. i. illæ aiæ q̃ sunt puellæ per innocentię puri-
tatẽ, vel senes p prudẽtiæ maturitatẽ, & grauitatẽ, nunq̃ pa-
22 tiuntur ꝑfluuiũ menstruale. i. alicuius immunditiæ volupta-
tẽ. Eze. 16. Mundaui sanguinẽ tuũ ex te. ¶ Mulier q̃ post con
ceptionẽ patitur fluxũ sanguinis, facit faciliter abortiuũ, &
hoc pp subtractionẽ nutrimenti ipsius fętus, q tali sanguine
in vtero nutritur. Vñ retentio talis sanguinis signum est mu-
lierẽ cõcepisse. Iste. n. sanguis cõceptũ pcedit, & iõ talis flu-
xus, flos ipsius mulieris dr̃, qa more floris fructũ. i. conceptũ
pueri antecedit, sicut dicit Cõstantinus. Sic verẽ qñ sanguis
. i. humor doctrinæ fluit ab vtero. i. à memoria, signum est, q
fętus. i. cõceptus boni ꝓpositi, qui tali humore nutriri debue
rat, abortitur. Retentio vero verbi Dei, & humoris scientiæ
doctrinæ, signũ ẽ q in mẽte ipsius auditoris cõcept⁹ boni ꝓ-
positi pseuerat. Sãguis. n. bonæ doctrinæ debet cõceptũ boni
ꝓpositi pcedere, & sicut flos fructũ, sic verbum, & doctrina
23 bonũ ꝓpositum anteire. ¶ Sanguis mẽstrualis missus ad ma
millas, & ibi decoct⁹, materia est lactis &c. Vide infra de ma
24 millis. ¶ Aues & aialia nunq̃ patiunt talẽ fluxũ, & hoc qa su-
perfluitates humorum suorũ trãsferunt in pilos, & in plumas.
Sic vere illi, q sunt aialia. i. boni actiui, vel volatilia. i. boni cõ-
templatiui, non patiuntur fluxũ carnalis voluptatis nec san-
guineæ, & luxuriosæ lubricitatis, q. s. si habent aliquas sup-
fluitates diuitiarũ, solent ipsas per alias vias. s. per elemosy-
nas pauperibus emittere, & exinde pilos virtutũ ad se spũali
ter vestiendũ, & alas ad sursum ad Paradisum volandum fa-
cere, & sic non solent de diuitiarum suarũ superfluitate aliq̃
immunditiã generare. Mar. 5. Siccatus est fons sanguinis ei⁹.
¶ Item mulieres nimis se exercentes, & sæpius mouentes, nõ
25 multũ menstruant, sed qui quiescunt, & suauiter viuunt mul
ta purgatione indigent. Sic verẽ illi, qui sunt in labore, exer-
citio & ærumna, non multum incurrunt fluxũ carnalis volu
ptatis, cuius tñ cõtrariũ est in illis, q viuunt lautẽ, nec non in
solatio, & quiete. Hie. 5. Saturaui eos, & mœchati sunt. ¶ Qñ 26
sanguis mẽstrualis retinet, & inueniens vias clausas ad alias
partes infundit, & mouet, tunc ẽt solet exinde fumus exhala
re corruptus, qui cerebrum petens qñ q; maniam, & phrenesim
sim inducit, ascendens etiam ad orificiũ stomachi appetitũ
immutat, sicut apparet qñ mulier pgnãt pp retẽtionẽ humor.
carbones vel aliqua talia vilia comedere appetit, & affectat,
bona verò cibaria respuit, & refutat. Per istũ sanguinẽ possũ
intelligere humorẽ substãtiæ tẽporalis, & diuitias huius mũ
di. Istæ. n. nisi per elemosynas vacuenĩ, & si per auaritiã retĩ-
neanĩ, inducũt multas spũales et aiæ passiones. Fumus. n. ma
lorũ affectuũ, & cogitatuũ exinde ꝑducit, qa cerebrũ discre
tionis inficit, & appetit⁹ desideriorũ corrũpit, ita q tũc ma-
niã. i. turbatio rõnis incurrit, & ẽt bon⁹ appetitus peruertit, &
mutatur. Qđ patet, qa illi q p auaritiã diuitijs sunt pgnãtes, ap
petitũ videnĩ habere subuersum, qa. s. bonos cibos honoris
spũalium contẽnunt, & abhorrent, viles. n. cibos bonorũ cõ
poraliũ diligũt, & affectãt, iuxta illud Prouer. 27. Aia saturata
calcabit fauũ. Vel dic q iste sanguis significat carnalẽ volu-
ptatẽ, & deliciarũ carnalitatẽ. Ista. n. nisi diminuaĩ, & vacuet,
& et p cõfessionẽ exteri⁹ expellatũ, fumos malorũ cogitatuũ
gñrat, & rõnẽ & affectionẽ pturbat &c. Vide inf. de matrice. §. 4.

De Phlegmate. Cape. 2.

Phlegma est humor semicoctus actione caloris impfe
cti, & frigida, & humida materia gñrat⁹. Qa. n. humor
nõ plenẽ digerit, in phlegma cõmutat, qa verõ pfectẽ
decoct⁹ fuerit, & digestus, tũc exinde sanguis efficit, &
causat, & sic fit q phlegma p maiorẽ decoctionẽ p in sanguinem
fieri, sanguis vero nunq̃ phlegma. Et est phlegma humor fri-
gidus, humidus, insipidus, & liquidus. Talis est nouiti⁹, & no
uiter ad fidẽ pęnitentiã, & religionẽ conuersus, qa pro certo
talis vt cõiter in principio est impfectus, & pp actionẽ imp-
fecti caloris charitatis nõ plenẽ in moribus digestus, sed ad
huc crudus, & indeuotus, humidus, & carnalis, frigidus, &
in moribus semicoctus. Istud tñ habet bonum vt communiter talis
hõ, qa. s. ipse est in ꝓpinqua dispositione vt plenẽ in moribus
digeratur, & vt pfectẽ per charitatẽ, & cõtritionem loquat,
& ut in sanguinẽ. i. in virum pfectum p nutriendo corpore
ecclesiæ conuertatur. psal. Conuertit aquas eorum in sangui
nem. Veruntñ postq̃ in sanguinem. i. in virum perfectũ muta
tus fuerit, nunq̃ debet amplius in phlegma conuerti, nec in
virum imperfectum mutari, nec à statu perfectionis recede-
re vel reuerti. Cuius tñ faciunt multi contrariũ de quibus in
ps. Iordanis conuersus est retrorsum. Vel dic, q phlegma est
cruda nouitiorũ affectio, quæ in sanguinem, & perfectionẽ
cõuertit, & ẽt amplius si boni fuerint, ad cruditatẽ indeuo
tionis, & ad viscositatem carnalis infectionis nõ reuertit. Vel
dic, q phlegma est iuuenis, q postq̃ ad posteriores ætates p-
cesserit, ad iuuentutẽ amplius nõ redibit. ¶ Natura posuit in
venis phlegma vt in sanguinẽ cõuertat, & exinde mẽbra nu-
triat seu alat. Sic verẽ in venis. i. in ecclesia Deus posuit imp- 2
fectos cũ pfectis, malos ẽt cum bonis, iuuenes cũ puectis, vt
s. successiuẽ boni efficianĩ, & per eos alijs deficientibus mẽ-
bris ecclesiæ succurratĩ. & inde est q necesse est q imperfecti
& iuuenes doceãt, & regnãt qñ senes pfecti nõ abundant, qa
minus pfectus ad administrationẽ pficit, sibiq; aliorũ nutri-
tio cõmittitur, vbi pfectorũ copia nõ habeĩ. ¶ Phlegma quãq;
efficit in natiuitate, sm q ab alijs humoribus (q̃ sibi admiscen-
guntur) varias cõtrahit qualitates. Vñ Constantinus. Phleg 3
matis innaturalis, & accidentalis quatuor sunt spẽs. s. phleg
ma acetosum, q fit p melancholiæ admixtionẽ. Salsum calli-
dũ, q fit per choleræ rubeæ infectionẽ. Dulce, qđ fit pp san-
guinis appositionem. Vitreum, qđ fit per splint viscou phleg
matis indigestionẽ, & vitreo colori assimilationem, & à di-
gestione remotionem. Sic verẽ loquendo spũaliter, phlegma
. i. hõ imperfectus, & indeuotus, & crudus, in quatuor culpæ
spẽs põt variari, sic q à quatuor humoribus. i. quatuor affe-
ctionibus potest diuersimode associari. Ipsum. n. põt associa-
re melancholia, quæ tristitiam generat. i. timor male humi-
lians. Cholera, quæ iram augmentat. i. dolor malẽ afficiens.
Sanguis, qui lætitiam procurat. i. gaudium male alliciens. Vi
treus humor, qui sua viscositate lenit, & inuiscat. i. spes male
decipiens. His enim quatuor humoribus, & quatuor affe-
ctionibus homo inficitur, & in suis conditionibus variatur.

4 Et sicut dr Eccl.37. Verbum nequam immutabit cor, ex quo
partes quatuor oriuntur.¶ Hō qū est phlegmaticus, cogno-
scitur certis signis. Est.n. sm constantinum corpore pinguis,
motu tardus, sensu hebes, mente obliuiosus, carne mollis, &
fluidus, colore liuidus, facie tumidus. sputis plenus, somno
multo, & de aquis. pluuijs & niuibus somniās, paruęq; est si-
tis, & appetitus. Quia (sicut iam supra dictum est) per phleg-
ma semicoctum intelliguntur mores incompositi, & indige
sti, sic ēt congrue per phlegma pōt intelligi peccator, cuius
humores.i. affectiones & mores non sunt bene digesti, com-
positi seu cocti. 49. Excoxi te, sed non quasi argentum. Quia
procul dubio iste est corpore pinguis per carnalem insolen-
tiam, motu tardus per pigritiam, sensu hebes per ignorantiā
mente obliuiosus per beneficiorum ingratā desipientiā, car-
ne mollis per imbecillem inconstantiam, colore liuidus per
exterioris cōuersationes inhonestam apparentiam, facie tu-
midus per inflatam superbiam sputo plenus per malorū ver
borum spumantem eloquentiam, parui appetitus per bono-
rum aeternorum modicam fitim, & complacentiam, somni
multi per torporem, & accidiam, & de pluuiis & niuibus id
est de mundi bonis animam infrigidantibus semper somnās
per continuam de ipsis reminiscentiam.

De Cholera. Cap. 22.

1 CHolera est humor subtilis, calidus & siccus, rubeus,
& amarus, et excessu caloris in corpore generatus, q
.s. mixtus cū sanguine ipsum subtiliat, & ad penetrā-
dum habilitat. Ista ēt in cistis fellis principaliter abun
dat & habitat. Cuius pars ad intestina mittitur, & ipsa ad ea-
pellendum superflua pungit, & excitat, alia vero pars mittiē
& ad stomachum, vbi suo calore digestionem adiuuat, & cō
fortat sicut dicit Constan. Per istam choleram quae instrumē
tum est irascibilis passionis, possum intelligere contritionē,
& spiritualem contra vitia indignationē. Istam.n. concomi-
tatur calor charitatis, siccitas abstinentiae, & parcitatis, rube
do verecundiae, & pudorositatis, amaritudo doloris, displi-
centiae, & cordialis poenalitatis, vt sic de tali contritionis hu
more dicat illud Hie. 20. Factus est in corde meo quasi ignis
aestuans, claususque in ossibus meis &c. Ista igitur ad multa
proficit atq; valet. Sanguinem.n. bonae affectionis ad bonum
instruit, & subtiliat, digestionem, & compositionem volunta
tis, & morum confortat, & expulsionem seu cōfessionem foe
cum vitiorum excitat atq; causat, vt sic de ista contritionis
amaritudine dicat cōfitens illud psal. Recogitabo oēs annos
meos in amaritudine aiae meae. Vel dic, q cholera est zel⁹, &
rigor iustitiae, quae licet sit amara ad tolerandū, feruens & ca
lida ad puniendum, est tū vtilis, & proficua ad corpus eccle-
siae vel patriae gubernandum. Quia.s. per istam cibi.i. boni, &
iusti digeruntur & emendantur, foeces vero.i. mali ponun-
2 tur, & de mundo vel patria expelluntur.¶ Vix aut nunquam
est dare sanguinē in aliqua parte corporis quin habeat cho-
leram permixtam. Sanguis qui facit gaudere, significat gau-
dium prosperitatis. Cholera vero quae amara est, & facit ira
sci, significat tribulationem & aduersitatem. Verum est igitē,
q non est dare sanguinē sine cholera, quia pro certo non est
dare gaudium sine tristitia, prosperitatem sine aduersitate,
dulcedinē sine amaritudine quandiu viuimus in hac vita, q
sicut dr Prouer. 14. Risus dolori miscebitur, & extrema gau
dij luct⁹ occupat. Cholera naturalis qnq; fit innaturalis vel
pp nimiam adustionem, vel propter alterius mali humoris
adiunctionē. Vnde put dicit constantinus quatuor sunt spēs
cholerae.s. cholera citrina, q̄ fit de cholera rubea mixta aquo-
so phlegmati. Cholera vitellina, quae fit ex admixtione phleg
matis grossioris. Cholera prasina coloris viridis, quae prasi
na dr eo, q amara, & viridis sicut prasinum.i. sicut marrubiū
inuenitur, quae.s. ex comestione crudarum herbarū, porrorū
.s. & aliorum sm aliquos generatur. Cholera aeruginosa co-
loris cinerei, quae fit ex humoris consumptione, & à qua Eri
sipelas, & noli me tangere, & aliae infirmitates corrosiua, &
pessimae causat. s. Ista possunt applicari contra illos qui cho-
lera innaturali.i. excessiua inflammatione vruntur. Istos.n.
quandoque vrit cholera citrina.i. ardor iracundiae, quae.s. co
lorem variat, & citrinat. Aliquādo cholera vitellina.i. ardor
luxuriae, quae mentem more vitelli conglutinat, & inuiscat.
Aliquando cholera prasina.i. ardor auaritiae, quae mentem
sollicitudinis amaricat, & q eius crudarum herbarum.i. bo-
norum temporalium causat. Aliquando cholera aeruginosa
.i. ardor inuidiae, quae.s. subiectum suum corrodit, & dissipat,
& mentem incinerat & desiccat. Istae sunt.n. quatuor cholerę
.i. quatuor inflammationes malae, quibus.s. complexio corpo
ris.i. affectio cordis accenditur, & tota mens peccatoris vri-
tur & crematur. Eccl. 40. In ventre impij ignis ardebit.¶ Cho-
lera naturalis naturae terminos non excedens, habet multas 3
nobiles conditiones. Est.n. humorum subtiliatiua, digestio-
nis confortatiua, foecum expulsiua, longitudinis corporis cau
satiua, & staturae in altum eleuatiua, animositatis & audaciae
generatiua. Talis est zelus iustitię vel correctionis ardor, vel
etiam contritionis feruor. Quaelibet.n. talis spūalis cholera
subtiliat per discretionem, digerit.s. mores per conuersionē,
& mutationem, expellit.s. culparum foeces per confessionē,
corpus.i. congeriem morum prolongat per perseuerantiae
durationem, & in altum eleuat per spem, & contemplatio
nem, mentisq; audaciam excitat ad aggrediendum oēm bo 4
nam operationem.¶ Econtra dic q cholera multas habet il-
laudabiles proprietates, q̄ a.s. cholericus est naturaliter ira-
cundus, & immansuetus, aio leuis, motu instabilis, corpore lō
gus, carne macilentus, colore fuscus, in crinibus niger multo
& crispo pilo hirsutus, tactu calid⁹, fortis & velocis pulsus.
Istud potest applicari litteraliter de quolibet iracundo. Vel
potest dici, q cholera est pctm mortale, quod.s. more chole-
rae cor excitat, & inflammat. Istud.n. facit hoiem leuē, incon-
stantem, & instabilē, iracundū, immansuetum, & mobilē in
longū.i. pigrū, & ad bene operandū tardū, & inhabilem. Itē
facit eum macilentum per pinguedinis deuotionis subtra-
ctionem. Fusci coloris per honestam cōuersationem. Hirsu-
tum corpore per horribilem, & asperam conditionem. Ni-
grorum capillorū per infectam affectionē. Calidi tactus per
auaritiam, & ambitionem. Fortis pulsus per multiplicē ma-
lam operationem, & per fortem ad male operandum virtu-
tem, & actionem. Ista n. oia facit cholera.i. cōcupiscentia seu
inflammatio cordis mala. Quia pro certo qui ad malum plus
debito fuerit inflammatus, oibus istis vitijs erit faciliter ma
culatus.¶ Cholera quando in corpore corrūpitur, malas ge
nerat in corpore passiones. Hui⁹ igiē praedominij signa sunt, 5
quia facit sentiri amaritudinem in ore, ita q peruertitur ap-
petitus, ita q dulcia videntur amara, & sapida insipida pun-
ctura, & ardor in stomacho, abominatio cū vomitu, linguae
siccitas cum siti, dolor capitis grauis, oculorum concauitas,
vigilia, & insomnitas, alienatio mentis, & in somnis horribi
les visiōes. Tales n. somniāt de igne, fulgure, & aeris inflāma
tione. Quod fit ex fumo igneo petente cerebrū, & imagina-
tiuam immutante, sicut dicit constantinus in pantechni lib.
10. theoricę. c. 2. Sic pcul dubio, q cholera corrupta, & ex-
cessiua.i. ardor auaritiae, & inflammatio malae cōcupiscentiae
dominetur in corde, signa sunt plurima. talia In ore.i. in cor
de taliū est amaritudo sollicitudinis, & ambitionis, quae pro
certo rectum appetitū subuertit in illis, intm q talis auarus
dulcia, & spūalia, amara & difficilia, cruda & insipida sentit.
Maledictus. Esa. 5. Vae qui dicitis bonum malū. Sequitur. Po
nētes amarū in dulce, & dulce in amarū. Igitur talis patitur
puncturā inuidiae, abominationē cibi.i. verbi Dei, & vomitū
malae displicentiae, siccitatē indeuotionis, & inclementiae, si-
tim insatiabilis appetitus, & auaritiae, dolorē capitis.i. inten-
tionis. remorsum conscientiae, cōcauitatem oculorū.i. profun
ditatē malitiae, alienationem mentis, furoris & iracundiae,
vigiliam & insomnitatem excessiuae diligentiae, visiones hor
ribiles, & somnia mali pposita, & excogitatae rapinae, & scui-
tiae. Quia pcul dubio tales nō somniāt nec cogitant nisi de
cogitatione aeris.i. de populatione regionis, de fulgure alie-
nae tribulationis, & tēpestate rapinae, vsurae & exactionis. Ta
les.n. sunt ad talia multū vigiles, & plurimū solliciti, & insō
nes. Iob 24. Subuerterūt pauperū via, & oppresserunt pariter
mansuetos terrae. Quasi onagri in deserto egrediuntur ad
opus suū, vigilantesque ad praedam praeparāt panem liberis.

De Melancholia. Cap. 23.

MElancholia est humor spissus ex fęce, & turbulentia
sanguinis generatus, dictus à Melan, quod est nigrū 1
& chole quod est humor quasi niger humor. Decli
nat enim ad nigredinē, & ideo cholera nigra a me-
dicis nuncupat, sicut dicit Constantinus. Est igitur melacho
lia naturalis, & innaturalis. Naturalis aūt est vtilis corpori,
quia

quia.s.ista partim vadit cum sanguine, & habilitat ipsum ad
membra melãcholica nutriẽda, partim vadit ad splenem ad
ipsum nutriendũ, partim mittitur ad orificium stomachi ad
famem excitandã, & appetitum & desiderium prouocandũ.
Per melancholiã quæ est humor terrestris & ponderosus, &
tristitiam generans timorem, possum intelligere spũalem tri
stitiam & timorem, mortisq; & terrestreitatis nostræ depres
sam miseriam & dolorem & maximè illum statum quo hu-
mor corporis & naturæ per mortẽ obscurabit & nigrescit.
talis.n.cholera nigra & melancholia.i. timor & memoria fu
turi status mortis multum est necessaria ad salutem. Debet
.n.semper esse mixta cum sanguine, qui facit amare.i. cũ nra
naturali affectione. Cum splene, qui facit ridere.i.cum nra tẽ
porali consolatione. Cum stomacho, qui facit appetere.i.cũ
nostra tpali dilectione. Quia.s.timor & memoria mortis, sp
debet nostris affectib. & nostris consolationib. & delectatio
nib. esse comixta, quia sic habilitatur sanguis affectionis no-
stræ ad membra melancholica.i. ad tristes pauperes per ele-
mosynas nutriendum, & stomachus nostri cordis inuatur
ad bona & vtilia appetendum, & ad cibum doctrinæ & gra-
tiæ gloriæ cum desiderio affectandum. Splen etiam prosperi
tatis & consola tionis mundanæ per talem melancholicum
timorem disponitur ad non nocendum sed potius adiuuan
dum, quia per timorem dñi declinat ois à malo, sicut dr Pro
uer.15. & timor dñi delectabit cor. sicut dr Eccl.2. & sic Da
uid in ps. de ista nigra tristitia loquitur, dicens. Timor & tre
mor venerunt super me & cõtexerunt me tenebræ. & sequit
de bonis desiderio generato. Et dixi, quis dabit mihi pennas
2 sicut columbæ, & volabo, & requiescam? ¶ Melancholia est
fex aliorum humorum, qñq; generatus per modum residen
tiæ, sicut fex residet in vino vel humor grossior in vrina, ali-
quando per modum adustionis cinitiæ, qñ.s.calore agente
in humorib. naturalib. humiditas cõsumitur, & melancholia
innaturalis sicut quædã cinerea humiditas generatur, quę.s.
atra est, & etiã ebulliẽs vt acetum, pp quod etiã à muscis re-
fugitur & cauetur. Sic verè fex & infectio oim humorum &
carnalitatum, est ipsa residentia consuetudinariæ luxuriæ, q̃
.s.ex actione & inflammatione caloris cõcupiscentiæ gignit,
& ex consumptione humiditatis gratiæ properatur. Et quod
peius est, qñq; ex magna adustione & libidinis, melancholia
innaturalis.i.peccatum cõtra naturã efficitur, quod atrum
& acetosum.i. vile & horribile dignoscitur, intantum q etiã
ab ipsis muscis.i. ab ipsis peccatorib. abhorretur. Sicut enim
ista malancholia innaturalis deterior est inter humores,
ita q de ipsa non põt humor alius effici, morbosq; incurabi
les, sicut est cancer & lepra, exinde contingit effici, & incine
rationem etiã generari, sic vere inter vitia carnalia, istud est
horribilius & vilius, ita q post istud non efficitur vitium pe-
ius. Morbum etiam malę consuetudinis inducit, qui est incu
rabilis, cancrum etiam & lepram.i.abominationem, quia vt-
cõiter oibus est horribilis, & finaliter incinerationem ignis
& cõbustionis corporis, & ignis etiã infernalis æterni & du-
rabilis. Esa.9. Vestimentum mixtum sanguine erit in combu
3 stionem, & cibus ignis. Signum potissimum dñij huius humo
ris corrupti est timor. Niger.n.est iste humor, nigredo verò
& obscuritas mater est timoris, & inde est cum magis timet
homo nocte q̃ die. Est etiã humor iste terrestris, & grauis, &
ideo cor constringit, & timorem inducit. Vnde Galenus in
libro passionum dicit q non est mirum si melancholicus si-
ne causa timeat, quia.l.causam timoris continuè secum por-
tat. Per istam choleram nigram põt intelligi pctm̃, quod.s.p
pter defectum candoris innocentiæ dr nigrum, & pp defe-
ctum lucis gratiæ dr obscurum. Quia pro certo tales qui ta
li corrupto humore inficiuntur & denigrantur sine causa ti
ment & perturbantur, & nunc mirum si continuè timeant,
quia pctm̃ quod est causa timoris, continuè secum portant.
Cum.n. niger humor pcti cor per decrepationem compri-
mit, timorem seruilem necessariò introducit. vnde illud ps.
Trepidauerunt timore vbi non erat timor. Vel dic q terre-
stris humor iste, bona terrena significat, quorum fumus &
affectio cor per auaritiã coarctat, & sic timorem amittendi
ipsa bona efficit atq; causat. Quia sicut dicit Seneca, quantũ
4 accessimus ad successum, tm̃ accessimus ad metum. ¶ Signa
corruptæ melancholiæ in corpore dominantis sunt, qn hõ
somniat terribilia & tenebrosa, visus pessima, & i sapore ace
tosa, quando etiã homo gaudet de re tristabili, & tristatur de
re gaudiosa & cõsolabili, qñ ẽt hõ tacet, pertinaciter, vbi est
loquendũ qñ insolẽter loquit vbi est tacendũ. Sic verè signũ
est q in corde hois dominat melãcholia.i.tristitia & despera
tio, vel ẽt pcti mortalis obscuritas & offuscatio qñ nõ som-
niat nec cogitat nisi terribilitatẽ dãnationis, & obscuritatẽ
infernalis habitationis, vel ẽt terrorem alicuius enormis cri
minis & actionis, qñ etiam gaudet in rebus mundanis q̃ sunt
tristabilis, & qñ tristatur in rebus diuinis quæ sunt lætabiles,
qñ insuper in cõfessione vbi loqui debet, tacet, & in consilijs
& societatib. vbi tacere temperate deberet, vltra debitũ lo-
quitur. Quia breuiter mali est aliqua terribilia & enormia
somniare, proponere & cogitare, si de spiritualib agitur tri
stari, si de tpalib. gaudere, vbi nõ est necesse, plus debito lo-
qui, in cõfessione verò & vbi est necesse procaciter contice-
re. Eccle.20. Est odibilis qui est procax ad loquendũ. Sequit.
Qui multis vtitur verbis, lædet aiam suam. Visi sunt qñq, ali
qui melancholici quorum imaginatio ita erat per melacho
liã corrupta, q existimabant se esse vas terreum, & iõ time-
bant tangi, ne forsitan frangerentur. Aliqui ẽt visi sunt qui
putabant se mundum pugno claudere, & oia in manib. cõti-
nere, & sic non valentes manus ad cibum extendere, time-
bant q si manus laxarent, mundum cõtingeret ruere vel po
rire. Alij ẽt visi sunt qui angelum mundũ tenere putãt, & eũ
velle dimittere cadere p̃ tædio existimãt, & iõ manus & bra
chia & humeros subleuant, ipsum à casu sustineant atq; fe-
rant. Tales procul dubio mali opinatores & falsi existimato
res sunt multi in mundo. Quidam.n.sunt deliciosi, qui.s.se
credunt esse vasa terrea.i. fragiles & impotentes ad pœniten
tiã peragendam, & ideo tactum pœnitentiæ & correctionis
refugiunt, alias si tacti fuerint, mori credunt. ps. Factus sum
tanquã vas perditum. Quidã ẽt præsumptuosi, quib. vr q to
tum mundum contineant, & q sine eorum auxilio & cõsilio
negocia nulla valent. Qui ẽt manus nunq̃ volunt ad cibum.s.
ad tribuendum pauperib. extendere, timentes machinã sta-
tus sui deficere, si per largitatem cõtingat bona sua paupe-
rib. erogare, contra illud Eccl.4. Non sit porrecta manus tua
ad accipiendum, & ad dandũ collecta. Quidã etiã sunt fatui
scrupulosi, qui videlicet Angelum tenentem mundum.i. Dei
prouidentia regentẽ mundum, ipsum quodãmodo velle di-
mittere putant, vt pote quia timent parentib. suis Dei proui
dentiã deficere, & iõ omittunt religionẽ intrare, vel alia bo
na facere, vt applicatis humeris possint ne cadat mundus.i.
ne status parentũ decidat, procurare, & sic videntur velle istũ
Angelũ Deum in executione suæ prouidentiæ adiuuare, cũ
tñ dicat scriptura. Iob.26. Cuius adiutor es, nunquid imbe-
cillis? ¶ Item sunt aliqui qui credunt se nõ habere caput, vel
saltem habere plumbeum vel ferreum. Alij sunt qui se gallos
credunt esse, & sic quando audiunt gallos cantare, brachijs 5
sé percutiunt, & gallorum more cantant, ita q aliquotiens
rauci fiunt. Alij ẽt in suspicionẽ incidũt, ita q amicos suos si
ne cã odiunt, & aliquotiens percutiunt & occidunt. Nuper
etiã (vt ait hic magister) quidã nobilis murilegum se crede-
bat, & sub locis & bancis vbi cati insidiantur murib. tm̃ ha
bitare volebat. De quodã etiam ego audiui narrari q nudus
de lecto fugiens, in veprib. se abscondit, & philomena se asse
rens, seruitori ipsum quærenti vt se cantare, (quia philome-
na erat) permitteret, supplicauit. De alio verò qui tpe magi
stri arnaldi de villa noua, mortuum se credebat, nulloq; mo
do comedere volebat asserens q mortui comedere nõ de-
bebãt. Idẽ tñ magister assumpta veste nigra mortuum se fin-
xit, & sub illo colore ipsum infirmum ad cimiterium duxit,
vbi alios socios nigro vestitus splendide comedẽtes stare di
sposuerat, ipsosq; mortuos comedere, asseruit, & sic eorum
exẽplo ipsum infirmum caute ad comedendum inuitauit, &
ita eũ sanauit. Multa infinita talia facit melãcholia corrupta
incõmoda, & multa facit imaginari mẽdacia atq; vana. Pro
cul dubio multi tales melacholici spũaliter itellecti sunt ho
die in hoc mundo, qui.s. de se & de alijs falsa opinant, & va-
na & mendacia meditant. Et primo quidẽ sunt illi qui malo
iudicant de prælatis, qui.s. vel nõ reputãt se habere caput.i.
prælatum, vel saltẽ ipsum existimant plumbeum.i. defectuo
sum & vanũ, dicentes illud. 3. Reg.4. Caput meũ doleo. Alij
sunt qui nimis psumunt de seipsis, & illi sunt quidã qui vidẽ
tes gallos.i. prędicatores cantare et prædicare, credunt et tẽ
tant facere sicut ipsi, et prædicare et cantare volunt, & se gal
los et prædicatores dicunt, sicut patet de multis qui penitus
nihil

nihil sciunt, & tñ alijs prædicare contendunt, propter quod in multos errores incidunt atque incidunt. De quibus loquitur apostolus. 1. ad Tim. 1. Volentes esse legis doctores, nõ intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. Alij sunt qui mala se iudicant de vicinis, & isti sunt potissime Zelotypi, qui amitis faciliter opinantur & credunt, & amicos suos per sequuntur & odiunt, & in ipsis nõ confidunt nec confidunt, contra illud Prou. 3. Ne moliaris amico tuo malum, cum ipse in te habeat fiduciã. Alij sunt qui malè existimant de seipsis, quia s. quidã sunt qui credunt se esse sacrilegos, sicut propriè sunt auari, qui ad hoc videntur credere se esse factos, vt mores, i. pauperes rapiant, & vt simplicib. insidientur, eosq; decipiant & defraudent. ps. Insidiatur vt rapiat pauperem. Quidã etiã videntur credere se esse philomenas, sicut sunt illi qui mundi luxurijs sunt dediti, & sp cantare & tripudiare cum mollitia sunt parati. Iob. 21. Tenet tympanum & citharam, & gaudent ad sonitũ organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferos descendunt. Quidam etiã credũt se esse mortuos, sicut sunt illi peccatores qui de propria salute desperant, & iam mortuos & damnatos se iudicant, ita q cibum gratiæ et charitatis, pœnitentiæ & diuinæ misericordiæ repudiant, ita, q necesse est eos per culpam & pœnam perire, nisi sint discreti medici. i. cauti prædicatores, prælati, qui etiã peccatores & mortuos se fingentes, per exempla aliorum similium mortuorum. i. aliorum præcedentium peccantium, comedentium s. & pœnitentium, ipsos ad salutem pertrahant & reducant; ita q talib. exemplo aliorum de tali imaginata desperationis morte viuificatis põt dici illud ad Col. 2. Cum mortui essetis in delictis, conuiuificauit cum illo, donans vobis oĩa delicta vestra. Vel dic q iste credens se mortuum, erat humanũ genus, quod s. morte imaginaria & spũali. i. morte culpæ erat mortuum & depressum, ita q cibum grãæ sumere non valebat. Sed pro certo cœlestis medicus Christus se mortuum & mortalem effecit, & etiã mortaliter se mortuum & peccatorem quodammodo finxit, inquantum. s. sub veste nigra mortalitatis & humilitatis in similitudine carnis peccati venit, & sic isti infirmo. s. humano generi se conformans, & alios mortificatos & spiritualiter mũdo mortuos, s. prædicatores & apostolos secum habens, cibum gratiæ, & etiã proprij corporis sibi dedit, & sic istum infirmum à morte etiã opinata & vera culpæ & pœnæ, misericorditer liberauit. Io. 6. Ego sum panis viuus q de cœlo descendi, si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum, & panis quem ego dabo, caro mea est &c. Multa alia exempla de melancholicis possem dicere; sed omitto, quia esset longissimum enarrare. Sic ergo sufficienter de qualitatibus & humoribus est hic dictum.

LIBER SECVNDVS de corpore & membris humanis.

De Membris hominis in generali. Cap. I.

1 MEmbrum, Nota q sm Auicennã membra sunt corpora ex prima humorum commixtione procreata. Vel sm Ioannitium, membrum est firma & solida pars animalis, ex similib. vel dissimilibus composita, ad aliquod speciale officiũ deputata. Solida, n. dicit ad differentiam spirituum, qui non sunt membra. Compositu etiam dicit ex similibus, ratione membrorum simplicium quæ constant ex similibus, sicut caro & sanguis. Sunt. n. similia quorum qualibet particula eiusdem est naturæ cum toto, sicut qualibet pars sanguinis est sanguis. Ex dissimilib. etiam dicit, propter membra officialia, quæ ex partibus dissimilibus componuntur, sicut patet de manu, quæ componitur ex carne, neruo, vena, & osse &c. Ecclesia charissimi, sm apostolum facit generaliter vnum corpus. ad Ro. 12. Multi vnum corpus sumus in Christo. In isto corpore multa sunt membra. i. multæ congregationes, patriæ, villæ, personæ, monasteria & collegia quæ procul dubio & communiter sunt firma & solida in fidei firmitate, & certis officijs deputata in ipsius ecclesiæ communitate quia sicut dr ad Ro. 12. Omnia membra non eundem actum habent. Sed procul dubio istorum membrorũ duo sunt genera, quia. s. quædam sunt similia & simplicia, sicut sunt boni contemplatiui & religiosi & clerici, qui. s. per vnam & ad Deũ intentionem sunt simplices, & per vnam conformitatem & dilectionem sunt similes. Totum. n. & pars idem sunt, quia. s. omnes s. per intimam charitatem iidem sunt cum singulis, & singuli etiam per mutuam dilectionem assimulantur & conueniunt vniuersis. Quia pro certo in collegijs & communitatib. qualibet pars debet repræsentare totum, & in vnam voluntatem debent conuenire vniuersaliter singuli, & singulariter vniuersi. Act. 4. multitudinis credentium erat cor vnũ. Quædam autem illorum sunt dissimilia & cõposita, vt sunt seculares & actiui, qui vnam simplicem intentionem ad Deũ nõ põt habere, quia necesse est eos diuersa diuersimodè cogitare, & de domo, patria & familia pertractare, & seipsos ad multa diuidere & diuersificare. 1. ad Cor. 7. Qui aũt cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mũdi, & quomodo placeat vxori, & diuisus est. ¶ Cum Deus & natura creauit membra a sicut instrumenta virtutib. aiæ cõgruentia, necesse fuit q cũ aia diuersas virtutes habeat, diuersa membra fierent, quæ diuersis aiæ virtutib. diuersimodè deseruirent. Sic verè in ecclesia vel collegio necesse est esse plures personas in diuersis officijs constitutas, vt per ipsas sicut per instrumenta, aia. i. Deus vel prælatus suas exerceat actiones. Cum. n. ista aia. s. Deus vel prælatus vel rector cõitatis diuersa habeat facere, necesse est vt diuersa membra. i. diuersos officiales habeat, per quos possit qđ necesse fuerit, exercere. Bene ergo dr ad Ro. 12. q corpus non est vnum membrũ, sed multa. ¶ Secundum b triplicem virtutem aiæ. s. animalem, vitalem, & naturalem, tria sunt in corpore genera membrorum. s. animata, spũalia, c & naturalia. Animata sunt illa quæ administrant corpori sensum & motum, sicut sunt cerebrum, & nerui & organa sensuum. Spiritualia sunt illa quæ spiritum vitalem continẽt, & quæ vitam corpori administrant, sicut sunt pulmo, cor, & arteriæ. Naturalia aũt sunt quæ nutrimẽtum corpori tribuunt, & quæ ad conseruationem speciei generationi deseruiunt sicut sunt stomachus hepar & renes, & similia, sicut dicit Cõstantinus & etiam Auicenna. Talia tria genera membrorum. i. personarum sunt necessaria in corpore ecclesiæ militantis s. prælati, clerici, laici. Prælati. n. habent officium membrorum animatorum, quia. s. corpori ecclesiæ debent de regimine prouidere, & oẽs dirigere & mouere, sensum discretionum, motumq; bonæ operationis pro se & pro alijs exercere, quia sicut dr Eccl. 10. Principatus sensati stabilis. Prædicatores vero religiosi & clerici, sunt sicut membra spũalia seu vitalia, quia. s. illi corpori ecclesiæ, vitam gratiæ & spiritum salutis ministrant, inquantum per deuotionem, orationem & prædicationem sic & alios viuificant, & salutis spiritum conspirant. ps. Os meum aperui, & attraxi spiritũ. Laici verò sunt sicut membra naturalia, quia s. isti per vim generatiua mundum continuant, & per agriculturam & mechanica opera totum corpus ecclesiæ nutriunt & sustentant. Iob. 26. Sustentas brachium eius qui non est fortis. Sic igitur patet quomodo prælati regendo, mouendo & sensificando, religiosi verò & clerici orando, docendo & viuificando, laici etiam laborando & sustentando, operi ecclesiæ deseruiunt, ipsumq; cõstituunt & componunt. Vel dic q in ecclesia membra aĩata sunt boni prælati, qui alios regunt. Membra spiritualia sunt viri religiosi & deuoti, qui orationib. vitam gratiæ alijs tribuunt. Naturalia verò sunt prædicatores & doctores boni, qui doctrinis suis alios nutriunt, & qui etiam peccatores in gratiam generant & producunt. 1. ad Cor. 4. Per euangeliũ ego vos genui. ¶ Item aliqua sunt membra præparatoria, aliqua purgatoria, aliqua deportatoria, aliqua defensoria. Præparatoria sunt illa quæ præparant cibos corpori, sicut dentes, stomachus & similia. Deportatoria sunt illa quæ nutrimentũ, motũ & sensum per corpus deferunt, sicut venæ, quæ deportant sanguinem ab hepate, arteriæ, quæ portant per corpus spiritum à corde, nerui etiam qui portant per corpus sensum & motum à cerebro & à capite. Purgatoria sunt illa q purgant corpus à superfluitatib. sicut sunt foramina aurium, cilia tellis, & meatus corporis. Defensoria verò sunt illa q membra principaliora defendunt à nocumentis, sicut sunt cranei, q defendit cerebrum, pectus, quod defendit cor, brachia corpus &c. Sic verè in ecclesia sunt quattuor genera membrorũ. i. personarum. s. prælati, qui corrigendo & regendo subditos præparant. Prædicatores, qui cibum doctrinæ ad alios deportant.

Curati

Curati & confessores, qui vitia aliorũ purgant & emundãt,
Milites verò atq; principes, qui corpus ecclesiæ defendunt
atque iuuant & qui ipsos defendendo laborant & pugnant.
Breuiter ergo possumus cõcludere q̃ membra vniuersa in-
5 digent auxilijs singulorum, & singula vniuersorũ.1.ad Cor.
12.Pro se inuicem sollicita sunt membra.¶ Membra quadam
mirabili harmonia sunt inuicẽ ordinata, & ita pariter anne-
xa, q̃ maiora minorib & minora maiorib.correspondẽt.In-
feriora n.corpus sustinent, media corpus iungunt & ligant
superiora corpus regunt, exteriora defendunt. Et sic sunt in
corpore pedes pro sustentamento, nerui pro colligamẽto,
oculi pro regimento, manus pro defensamento. Per corpus
põt intelligi homo interior seu mens humana. Ista.n.diuer-
sas habet partes mẽbra. Habet.n.inferiora quib. sustentatur,
& ista sunt, humilitas & spes. Humilitas.n.fundat, & spes su-
stentat. Itẽ habet media quib.colligatur, & ista sunt charitas
& pax. Charitas.n.ligat, pax verò quietat. Itẽ habet superio-
ra quibus gubernatur, & ista sunt prudentia & iustitia. Pru-
dentia.n.dirigit, iustitia aũt oĩa æqualiter disponit. Itẽ habet
exteriora quib. defensatur & ista sunt fortitudo, elemosyna,
abstinentia & orõ. Fortitudo resistit, oratio verò cũ elemo-
syna gladio percutit, abstinentia aũt hostem.s. carnem pro-
sternit. His igitur spũalib.membris spiritualis homo.s.bona
mens cõponitur, & sic virtualib.partib.integratur. Bene er-
go dr̃.1.ad Cor.12.q̃ corpus nõ est vnum membrũ, sed mul
ta Vel dic sicut supra q̃ in ecclesia agricolæ sunt inferiores,
qui mundum sustentant. Religiosi & p̃dicatores sunt medij,
qui mundũ in amore Dei & proximi ligant. Superiores sunt
prælati, qui mundum gubernant. Exteriores sunt milites, q
6 mundum defensant &c.¶ Membra ita sunt ordinata in cor-
pore, & vnumquodq; contentum est officio sibi dato, ita q̃
nunquã vnum aliud in officio suo impedit, sed potius ipsum
adiuuat & custodit. Membra ẽt ita connexa sunt, q̃ vno pa
tiente aliud copatitur, & dolente vno cõdolẽt vniuersa. Et
eode est q̃ si vnum læsum fuerit, humores ibi statim confluunt
de alijs membris, vt ei possint subuenire mẽbris læsis. Mem
brum.n.sanum membro infirmo subuenit, & pro eius mor-
bo alleuiando lædi multotiens cõsueuit. Sic verè in corpore
ecclesiæ, villæ, collegij vel patriæ, nos qui s̃m apostolum su-
mus alter alterius membra, debemus esse contenti, statu, gra
du, officio & beneficio à natura naturate deo nobis dato; ita
q̃ nullus dẽt statũ, officiũ vel bonũ alterius appetere; nec ad
hoc anhelare vel ambire, nec alios in suis officijs, gradib.sta
tibus vel beneficijs impedire. Quinimo ita debemus adinui-
cem esse per mutuam charitatem connexi, q̃ dolẽte vno de
bent alij cõdolere, & pro læsione tribulationis, paupertatis
vel infirmitatis tollẽda, humores proprios.i.interiores affe
ctus & exteriores ẽt prouentus in eius auxilium destinare, &
cum eo (si gaudium habuerit) cõgaudere.1.ad Cor.12.Pro
se inuicem sollicita sunt membra, & si quid patitur vnũ mẽ-
brum, cõpatiũtur oĩa mẽbra, & si gloriatur vnũ membrum,
cõgaudent ẽt omnia membra. Vel ista põt dici de Christo,
qui cum esset sanus, sine pc̃õ, pro infirmis peccatorib. quib.
cõpassus est, infirmari voluit, carnem assumendo ipsosq; pro
prio humore inuito, pro ipsis sanguinem effundendo, & læ-
sionem corporis sustinendo. Esa.53. Ipse vulneratus est p̃p
7 iniquitates nr̃as &c.¶ Membrum q̃diu ab aĩa regitur, sanum
est, qñ verò p̃ cõtractionem neruorũ, paralyticum efficitur,
& influentia aĩæ & spũum priuatur tunc proculdubio nec si
bi nec corpori proficit, imo nocere & impedire alia cõpro-
batur. Sic verè in ecclesia illi qui aĩa & spũ.i.diuina gratia &
spũ sancto viuificantur, boni sunt, & corpori ecclesiæ profi-
ciunt. Qui verò spiritu & aĩa.i.diuina gr̃a nõ viuificantur, bo
ni non sunt corpori ecclesiæ, nec proficiunt imo obsunt, &
bonos alios in suis operationib.impediunt atq; lædũt, vt de
talib.intellectualib.membris dicat ecclesia illud ad Ro.7.Vi
deo aliã legem in membris meis repugnantem legi mentis
8 meæ.¶ Membra quãto sunt nobilioris cõpositionis, tãto ve-
hementius sentiunt molestiã cuiuslibet læsionis. Patet de ocu
lo, in quo puluis modicus nocet, vbi manũ vel pedẽ maior
in centuplo nõ nocet. Sic verè est de corde nobili & genero
so. Sicut.n.nobilis aius nõ libenter infert iniuriã, sic nec libẽ
ter sustinet, quinimo modicus puluis.i.modica iniuria aium
generosum lædit, ipsum q; inquietat & ostendit. Teste.n. Ari
stotele, nobilis animus nec facere, nec pati põt iniuriã; Vñ ẽt
Seneca dicit q̃ generosus nõ põt cõtumeliam sustinere. Vel
dic in malo significato de mundi nobilib. qui sine cã se læsos
reputant & de festuca trabẽ facientes, si modico puluere.i.
modica iniuria tanguntur, statim offensos mirabiliter se p̃-
clamant, vbi tñ nulli alij se læsos aliqualiter putarent.¶ Mem
bra officialia solent se pro membris principalib. opponere, 9
& sine deliberatione percussoris ictib.se offerre, sicut patet
de manu, quæ pro tuitione cordis vel capitis etiam gladio se
opponit, & seipsam pro salute cordis vel capitis secari per-
mittit, vnde virtutẽ & vitã se habere perpendit. Sic verè fide
lis Christianus, & maximè membrũ officiale.i.hõ in p̃latio-
ne vel officio constitutus, pro corde vel capite.i.pro tuitio-
ne Christi fidei vel ecclesiæ, sine quacunq; deliberatione pi-
gritiæ vel timoris se debet aduersarijs opponere, & ẽt si sit
necesse, morti & pœnæ exponere, & pro tuitione fidei vel li-
bertatis ecclẽæ q̃cũq; grauia sustinere. Apo.2. Sustinuisti p̃p
nomen meũ, & nõ defecisti.¶ Membra sunt aliquotiens mõ
struosa ex errore naturæ. Vnde dicit Arist.lib 4. de gñatione 10
aialium.c.3.q̃ illud accidit ex fortitudine virtutis, & ex pau
citate materiæ. Tũc.n.facit virtus de illa pauca materia mul-
ta membra, sed informia. Et sic aliqñ visus est pullus cũ quat
tuor alis vel pedib.& vno capite. Visus etiã est homo cũ duo
bus capitib.& vno corpore. Visus ẽt est hircus qui cornua ha
bebat in genib. Visus est aries qui habebat quatuor cornua.
In nano etiã apparet monstruositas. Natura.n.videns q̃ pa-
rum habet de materia, membris principalib⁹.s. capiti & pe-
ctori (quæ sunt prope cor) sicut magis charioribus dat multũ
de materia, & illa mẽbra perfectè cõplet & augmentat. Alija
verò membris magis a corde remotis modicum dat & ea im
perfecta gñat atq; format. Talis error naturæ quotidie vr̃ ac
cidere in promotionib. Prælatus.n. est sicut virtus vel sicut
natura, bona verò t̃palia sunt sicut materia, promouẽdi sunt
sicut fœtus & membra. Quid ergo? procul dubio qñ p̃latus
habet materiã præ manib.i.beneficia cõferenda, primo & an
te oĩa ipsa solet formare, promouere & cõplere membra q̃
sunt prope cor.i.illos quos magis habet cordi, s. nepotulos &
parentes. Istis ergo dat multum de materia.i.de bonis tem-
poralib. & de bñficijs ecclesiasticis, ita q̃ facit eos magnos,
diuites & formatos, alijs aũt membris, i.alija personis q̃ nõ
sunt ei cordi, solet modicum de ista materia dare, & sic eos
consueuit incompletos & informes facere, & eos paruos &
pauperes relinquere, & tenues & inopes p̃creare. Errat igi-
tur in hoc natura.i.p̃latus, qui æqualiter non distribuit bona
sua, imo vni dat excessiuè, & alij diminutiuè, iuxta illud.1.ad
Cor.9. Alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Aliã autẽ
expone, & dic q̃ natura non habens sufficientem materiã,
facit quod põt, & ideo facit membra informia & incomple
ta, vt dictum est. Sic verè prælatus nõ habens in corpore &
collegio suo sufficientem materia.i.sufficientes personas, p̃-
ducit & promouet hoies cõplemento virtutũ. Facit.n.quod
potest & non quod vult, & ideo cum meliores non habeat,
multoriẽs parturit & promouet incõpletos, & ad dignitates
emittit viros in morib. monstruosos. Quod potissime vide-
mus de prælatis carnalib. qui omnino volentes promouere
suos, cum nõ habeãt materiã cõpetentẽ, sæpissimẽ parturiũt
hoies moribus in cõpletos, & in oĩbus imperfectos. psa. Im-
perfectum meum viderunt oculi tui. ¶ Quãq; sit monstrum
in natura q̃ vnum corpus duo habet capita. Vnde visæ sunt 11
duæ mulieres quæ ab vmbilico sursum duæ erant, deorsum
verò in vnũ corpus terminabantur, quarum etiã vna mortua
est ante aliã, & per sociã aliquadiu mortua est portata, sicut
audiui fuisse (non est diu) in prouincia Tholosana. Au. etiam
de ciuitate Dei li.16.c.8. dicit q̃ temporib. suis natus est puer
qui in superiorib. partib. erat duplex, in inferiorib. vero sim
plex. Vnum.n.corpus habebat, & duo capita deferebat. Ista
possunt applicari contra multos, qui re vera videntur in ec-
clesia monstrum esse, Cum.n.ipsi vnicum corpus.i. vnica p̃-
sonam habeant, ipsi tñ duo capita.i. dignitates & prioratus
aliquotiens duos habent. Quauis.n.vnus vir vna debeat vxo
rem habere, ipsi tñ (more Lamech) nõ vna cõtenti sunt, imo
coniuncti plurib. volunt esse, cum tñ isti deberent facere s̃m
cõsilium saluationis dicẽtis. Qui habet duas tunicas, det vnã
non habenti. quia sicut dr̃ Lucæ.16. Nemo põt duobus dñis
seruire. Vel dic de multis qui per varias affectiones & inten-
tiones sunt duplices, quamuis sint in eodem corpore.i.in ea
dem ecclesia vel collegio, in apparentia vñ formes & simpli
ces. Multi.n.sunt qui vnum esse videntur qui tamen diuersia
cordi-

cordibus & capitibus.i. diuersa affectionibus & intentioni
bus seiungũtur. Vel istud etiam potest dici de electionib, vbi
sæpe in vno corpore ponitur duplex caput.i.duplex capita-
neus vel prælatus per contrarietatem discordantium electo
rum, cum tñ dicat scriptura. Oseæ.1 φ congregabuntur filij
Israel & filij Iuda pariter, & ponent sibimet caput vnũ. Vel
dic φ cum nos simus plures personæ, vnum corpus in Chri
sto, & eisdẽ pedib⁹.i.eisdem fundamentis fidei sustentemur,
si contingat aliquẽ nostrum mori per pc̄tm̄, vel in fortuniũ
incurrere, illi qui vnum sunt.i.in statu gratiæ vel prosperita-
tis cõstituti, debent talem fratrem sic defunctum & mortuũ
sustentare, & ipsum tanquam sibi cõiunctũ & unanimũ in cha
ritatis dulcedine supportare ad Gal.6. Vos qui spũales estis,
instruite huiusmodi in spũ lenitatis. Sequitur ibidem. Alter
alterius onera portate. Pullus fm Aristotelẽ vbi supra qñq;
sit monstruosus, & habet plures alas, & plures pedes quã de-
ceat, & inde est φ aliqñ inuentus est pullus cum quattuor pe
dibus, & aliquando cum quattuor vel sex alis. Sic pro certo
inter ipsos pullos.i.inter pc̄tõres quos miluus, i.diabolus sę
pe rapit, sunt aliqui monstruosi. Et isti inter cæteros sunt ad-
uocati. Illi.n.vltra modum in pedib.i.in magistris eos susten
tantib. & fouentib. & in alis diuitiarum pensionum & etiam
officiorum, quibus sursum vehuntur, abundant, ita φ respe-
ctu vicinorum suorum monstrum dissimila alijs esse patent.

De Capite. Cap. 1.

Caput fm Isid.lib.11.c.1.est à capiendo dictum. eo φ
2 omnes sensus & nerui inde initium capiãt. Caput est
sedes sensuum principalium, & origo omnium orga
norum sensibilium, animalis etiam virtutis est domi
cilium, transmittens ad omnia membra inferiora generali-
ter sensum & motum. Septem habet caput foramina, q̃ sunt
sensuum instrumenta. In firmissimo autem corporis loco po
situm est caput, sicut membrum cæteris dignius, vt totũ cor
pus ordinet atq; regat. Quatuor aut plura in cõpositione
capitis dicuntur concurrere, videlicet durorum ossium for-
titudo, medulla cerebri plenitudo, carnium exteriorũ pau-
citudo omnium ossium lympitudo, capillorum etiã multi-
tudo. Ista.n.sunt concurrentia in capitis cõpositione, & in ip
sius naturali complexione, sicut dicit Constantinus. Per ca-
put generaliter põt intelligi quilibet capitaneus vel prælat⁹,
qui.s.est caput, princeps & rector omniũ aliorum. Esa.9. Lon
geuus & venerabilis ipse est caput. Tale.n.caput debet habe
re septem foramina.i.spũs sancti dona, per quæ.s. possit vir-
tutes recipere, & vitia vacuare. Zac.4. Ecce cãdelabrum au-
reum totum, & septem lucernæ eius super illud. Iste igitur
in summo dignitatis vertice situatur, & in eminentiori gra-
du corporis collocatur, vt sic per eum corpus collegij rega-
tur, & membrorũ.i.subditorum aliorũ congeries debitẽ gu
bernetur. Ad caput.n.i.ad prælatũ vel rectorem pertinet cor
pus ecclesiæ regere, & mẽbra.i. subditos debite gubernare.
Ideo bene dr̄ prælato vel superiori illud. 1 Re.15. Caput in
tribub. Israel fact⁹ es. Sed quid? Procul dubio tale caput.i.ta
lis capitaneus quicunq; vel prælatus, debet habere sex cõdi
tiones, quia.s.ille debet habere ossa fortitudinis & cõstãtiæ.
Multam medullam mititudinis & clementię. Paucam carnẽ
carnalitatis & lasciuiæ. Neruos dilectionis & amicitiæ. Sen-
sus discretionis & prudẽtiæ. Capillos exterioris honestæ cõ
uersationis & decentię. Caput.n.quãquã durum exterius ap
pareat, multã tñ interius habet medulla. Quia pro certo p̄la
tus dato φ apparenter debeat prætendere duritiam seueri-
tatis, & sp gerere constantia solidæ firmitatis, debet tñ intus
affluere medulla mollis & teneræ pietatis, & cũ hoc dẽt ha-
bere sensus prudentiæ & sagacitatis, neruos etiam & ligami
na charitatis, capillaturã honestatis, & paucitudinẽ carnis.i.
lasciuiæ & carnalitatis. Ista autem oia in arca testamenti fi-
gurantur, quæ erat deaurata intus & foris, & continebat mã
na, virgam, & tabulas legis dei, & erat de lignis sethim incre
mabilib. Quia pro certo prælatus vel princeps debet habere
virgam, ecce duritia correctionis. Manna, ecce dulcedo cõ-
passionis. psa. Impinguasti in oleo caput meũ. Tabulas legis,
ecce scientia discretionis. Aurum intus, ecce sauor dilectio
nis. Aurum extra, ecce splendor conuersationis. L gnũ incre
mabile, ecce paucitas carnalis infectionis & cõcupiscẽtis in
flammationis. Iõ bene dicit Chrysostomus in dialogo suo li.
2. Sit inquit prælatus temperans, non superbus, reuerendus
& secretus, mitis & humilis, liber & vehemens, mãsuetus &
constans. Vel si vis dic φ caput est mens & intẽtio viri iusti,
q̃.s.regit mẽbra.i alias actiones, quia.s.capite.i.ab intẽtione
denominantur opera quo ad mores. Istud igitur caput dẽt
in summo loco.s in Deo vel in paradiso per contemplatio-
nẽ & actionẽ locari, & duritia cõstãtiæ, mollitie deuotionis
sensu discretionis, neruis dilectionis (&c. sicut supra) capae
dẽt moraliter adornari. Et sic dicetur sibi illud Cant.5. Ca-
put eius aurũ optimũ, oculi eius sicut columbæ. Vel per oia
dic φ caput istud est Xp̄s &c. sicut supra. Iste.n.habet duri-
tiã iustitiæ, mollitiẽ clemẽtiæ &c. ¶ Caput est sicut caminus 2
totius corporis, & ideo multarũ fumositatũ de toto corpo-
re ascendentiã est in se receptiuũ. Et ideo natura fecit caput
porosum, & tam manifestẽ q̃ occultẽ foraminib. multis ple-
num, vt sic per occultos poros fumositarum superfluitates
euacuauerunt, & vt per emunctoria manifesta, grossiora (ne
caput læderent) purgarentur. Per fumositates possum intel-
gere vota, affectus, petitiones & q̃rimonias subditorũ. De to
to.n.corpore.i.de toto collegio solent tales fumi ad caput.i.
ad p̄latum ascendere, & ipsum diuersimodẽ cõturbare. Ne-
cesse est igitur vt istud caput sit per discretionem & pruden
tiã perforatum, vt.s.superflua & inania dimittat transire ne-
cessaria verò retineat & discernat. Prælatus.n.nõ sufficeret,
si oẽs fumos membrorũ.i.oẽs appetitus & quærimonias sub
ditorum in se retineret. Et ideo necesse est multa p̄termitte
re, & de necessarijs tñ curare. Bene igitur cõsulit sapiẽs, Ec-
cle.7. dicens. Cunctis sermonib. qui dicuntur, non accommo
des cor tuũ. Vel dic φ caput est mens, ad q̃ pro certo fumosi
tates membrorũ.i.affectiones carnales cõtinuẽ ascendũt, ip
samq; per pc̄tã inficiunt atq; lædunt. Necesse est igit̃ multas
ibi aperturas fieri, vt per cõfessionẽ possit loco & ipe vacua
3 ri. ¶ Secundum Aristotelẽ li.4. de gñatione aĩalium: aliqñ cõ
tingit in vno corpore duo esse capita &c. vide supra titulo
præcedenti, vel vide de serpentib. plurium capitũ. ca. de an-
4 gue. ¶ Caput est radix totius corporis & ipsius principium
& etiam fundamentum, & ideo ab ipso influitur corpori sen
sus & motus, & qñ caput est bene ordinatũ & dispositũ, oia
membra corporis meliori cõsistentia disponuntur, & econ-
uerso, si caput læsum fuerit vel turbatum, oia membra infe-
riora corporis patiuntur. Per caput intelligitur intentio. Ista
est.n.oĩm actuum moralium principium & origo. Ab ista.n.
dependent oia mẽbra.i.oẽs act⁹, & fm eius dispositionẽ mo
ralẽ, bonitatẽ vel malitiã cõsequuntur. Si.n.caput intẽtionis
sanum fuerit atq; rectũ, & ad Deum in suis qualitatib. ordi-
natũ, tunc oia membra.i.oẽs actus nr̄i debita cõsistentia di-
sponuntur. Si aũt istud caput intentionis correptũ fuerit vel
turbatũ & per pc̄ti malitiã deprauatũ, tunc ẽt mẽbra actuũ
& operum malẽ disponuntur, & sanitate grãæ & meriti spo-
liantur, & dispositionẽ pc̄ti necessario sortiuntur. Cũ caput
.n.infirmũ est, cætera mẽbra dolẽt. Esa.1. Oẽ caput lãguidũ,
& oẽ cor mœrẽs. A plãta pedis vsq; ad verticẽ nõ est in eo sa
nitas. Vel dic φ caput est p̄latus, q.s.corpori ecclesiæ influit
sensum discretionis, & motũ bonæ operationis. Isto igitur be
ne disposito bene in moribus ordinato, mẽbra.i.subditi bñ
similiter in moribus disponuntur, & ecõtrario, si per pc̄tã læ
sum fuerit, alij etiã exemplo eius, pc̄ti malam dispositionem
incurrere dinoscuntur. Virtus.n.vel vitium capitis.i.capita-
nei vel prælati in corpus faciliter redundat, & tã in bono q̃
in malo, p̄lato subditus de facili se conformat. Eccl.10. Qua
lis rector ciuitatis tales inhabitantes in ea. ¶ Caput sensuum
instrumentis a natura extitit insignitum. Posuit.n.natura in 5
capite oculos, aures, nares & linguam, quibus possit visum,
auditum, odoratum & gustum habere, & ipsis mediantibus
alia mẽbra debitẽ gubernare. Sic verẽ prælatus debet sensi-
bus spũalib. præ cęteris vigere, & in se ipsos moraliter conti
nere, habeat igitur oculos claræ discretionis. Aures & audi-
tũ iustitiæ & audientiæ & attentionis. Nasum & odoratũ de
uotionis. Linguã prædicationis, & gustum pietatis & cõpas-
sionis, quo.s.gustet & sapiat dulcedinẽ & amaritudinẽ subdi
torum. Debet.n.oia videre & examinare, debet oia audire
& inuestigare, debet cęli suauitatem & inferni fœditatẽ odo-
rare, debet nihilominus subditorum (amaritudinẽ & dulcedi
nẽ, aduersa & prospera, vt.s.de illis doleat, de istis gaudeat)
prægustare. Et sic dicetur illud Prou.10. Benedictio domini
super caput iusti. De talium ergo sensuum plenitudine põt
dici illud Eccl.11. Sapientia humiliati exaltabit caput.

De

De Cerebro. *Cap. 3.*

CErebrum, vt dicitur in pantechni. li. 3. c. 12. est corpus
1 album, sine sanguine, humidum,, de spiritu & medol
la habens multum, in tribus cellulis distinctum, dua-
bus pelliculis vestitum, in altiori loco corporis col-
locatum, & duris cranei ossibus circumseptum. Tale cere-
brum debet esse interior mens humana. Ista. n. debet esse al-
ba per innocentiam sine sanguine carnalitatis per continen
tiam, plena spiritu per sapientiam, abundans medulla p cle-
mentiam, munita duro craneo per firmitatis cõstantiam, ve-
stita pellib. per suę vilitatis notitiam, tribus cellulis distincta
per fidei trinitatis prouidentiam, & in alto posita per con-
templationis æternorum eminentiã. Dicat igitur illud Eccl.
24. Ego in altissimis habito, & thronus meus in columna nu
bis. Vel si vis expone oĩa de prælato vel quolibet vno iusto.
2 ¶ Cerebrum album fuit, vt cuiuslibet coloris faciliter esset
susceptiuum. Multum habuit de spiritu, vt faciliter esset, mo
tiuum. Multum habuit de medulla, vt calor causatus ex con
tinuo motu, per eam temperaretur. Sine sanguine fuit, vt nõ
inficeretur, & ne omne quod apprehenderet, rubeum vide-
retur. Humidum, vt cito per receptionem formarum sensibi
lium immutaretur, & vt rerum apprehensio sibi faciliter im
primeretur. Talis debet esse voluntas & mens capitis. i. præ-
lati vel etiam cuiuslibet viri iusti. Ista. n. debet esse alba per
innocentiæ puritatem, vt faciliter recipiat colores virtutũ
& perfectionum. Debet esse plena spiritu sancto, vt faciliter
moueatur motu bonarum operationum. Debet habere me
dullam pietatis, vt temperetur à calore & à feruore seuera-
rum punitionum, vel iracũdiæ inflammationum. Debet esse
multum humida, mollis & tenera, vt cito in ea fiat impressio
alienarum supplicationum. Debet ẽt esse sine sanguine car-
nalis affectionis, ne sua imaginatio inficiatur rubedine car-
nalium imaginationum. Quia pro certo ad p̄latum pertinet
ꝙ in iudicio sit sine sanguine carnalis affectionis, & ꝙ sp sit
albæ, puræ & innocentis intentionis, & etiam piæ, mollis &
teneræ cõditionis, & prõpte & benignę impressionis & exau
ditionis. Et ideo de Petro qui fuit dictus cephas. i. caput, &
symon. i. audiens, dr̃ Matt. 16. Beatus es Symon bariona, qa
caro & sanguis nõ reuelauit tibi. ¶ Cerebrum in tribus cellu
3 lis seu vẽtriculis est distinctum. In primo est imaginatio. In
secundo est ratio. In tertio ad memoria seu retentio. Prima
pars est multum humida & medullosa, vt imaginatio facili-
ter imprimatur. Secunda pars est multum plena spiritib. vt
spiritu cooperante ratio inter formas discernat & diiudicet
melius & meditetur. Tertia verò respectu aliarũ frigida est
& sicca, vt qđ apprehensum fuerit, melius retineatur, & diu
tius memoriæ commendetur. Sic oĩa dicit Cõstantinus. Per
cerebrum à quo originaliter prodeunt oẽs sensus intelligo
discretionem & prudentiã animorum. Ad ꝙ facit quod di-
cit Pli. li. 7. c. 16. ꝙ zoroastres die qua nat⁹ est risit, & cerebrũ
ei ita palpitauit, vt manum apposita repelleret, quæ inquit
fuerunt futuræ presagia sapientiæ. Ista in trib. cellulis & par
tibus est distincta. Debet. n. primo habere fantasticã & ima-
ginariam, quantũ ad futura pręmeditanda. Debet scđo habe
re rationem iudiciariã, quantum ad præsentia discernenda.
Debet tertio habere puppim reseruatoriam, quantum ad p̄-
terita retinenda, & diuturnæ memoriæ cõmendanda. Istę. n.
sunt tres partes prudentiæ, quę est cerebrum aĩæ spũale, quia
. s. ista se debet extendere ad futura p̄sentia p̄terita, iuxta ver-
bum Senecæ dicentis. Si prudens fuerit animus tuus, trib. tẽ
porib. dispensetur. Futura inquit præcaue, præsentia ordina,
præterita recordare. Vel dic ꝙ tres istę cellulæ significant fi-
dem trinitatis, vel etiam tres virtutes theologicas, quæ sunt
partes cerebri. i. sapientiæ spũalis, quæ sunt habitaculum spi
ritus aĩalis. i. spũs sancti & gratiæ virtualis. Eccl. 25. In tribus
beneplacitum est spiritui meo, quę sunt probata coram Deo
4 & hominib. ¶ Cerebrum duas habet pelliculas quibus inuol
uitur & quibus tuetur & defenditur, quarum superior dr̃ du
ra mater, & interior dr̃ pia mater. Exterior. n. quæ est à par-
te cranei, magis est dura. Interior verò quæ est immediatè
coniuncta cerebro, magis est tenera atq; pia. Per cerebrum
potest intelligi prælatus vel etiã mens prælati à qua s. sensus
discretionis & motus bonæ operationis debet ad alios deri
uari & emanare. Talis igitur debet habere circa se durã ma-
trem & piam matrem. Dura. n. mater est iustitia & seueritas.
Pia mater est clemẽtia & benignitas. Iustitia est mater, quia
diligit dura, quia corrigit. Pietas est mater, quia fouet, & pia,
quia indulget. Illas igitur duas matres habeat mens p̄lati, vt
per piam matrẽ foueat & indulgeat, per duram verò matrẽ
puniat & deterreat. Istę. n. duæ matres sunt misericordia, &
veritas, quia sicut dr̃ Prou. 20. Misericordia & veritas custo
diunt regem. Vnum tñ aduertẽdũ est ꝙ pia mater propior
est cerebro q̃ sit dura, ad denotandũ ꝙ prælatus dẽt esse ma
gis misericors q̃ seuerus, & ꝙ pietas sibi debet esse intimior
q̃ sit rigor, & ꝙ magis debet esse pius q̃ rigidus seu durus.
Istę sunt duæ matres quę venerunt ad Salomonem, quarum
vna petebat occidi puerum & diuidi, altera aũt petebat oĩ-
modè sibi parci. vna ergo erat dura mater, & alia pia mater.
Sed pro certo Salomoo obediuit præcib. piæ matris dicens.
Date illi infantẽ viuum, hæc est. n. mater eius. Et præces re-
pulit duræ matris eius, sicut. 3. Re. 3. historialiter enarratur.
Salomon. n. prælatum regem vel iudicem significat, qui duas
. s. iustitiam & clementiam secum portat. Iustitia. n. dura ma
ter vult punire & occidere, clementia verò pia mater vult
indulgere & parcere. Salomõ igitur bonus p̄latus debet piã
matrem, i. clementiã exaudire, & duræ matris. i. iustitię rigo
rẽ & acutiẽ tẽperare. Ad quod facit quod dicit Bernardus
super cantica loquẽs prælatis. Discite vos subditorũ matres
esse nõ dños. Discite nõ metui, sed amari. Sit in vobis mater
na pietas, & paterna seueritas. Exhibete vos matres fouẽdo,
patres corripiendo. Suspẽdit verba, p̄ducite vbera. ¶ Cere- 5.
brum corpori sensum & motum administrat, & iõ ipso bene
disposito, cætera bene disponuntur, & econuerso &c. dic si-
cut supra de capite. §. 5. ¶ Cerebrũ sequitur motũ lunæ, qa. s. 6
crescente luna medulla cerebri crescit, & ea diminuta dimi
nuitur in substantia & virtute, sicut dicit Arist. lib. 2. de par-
tibus aĩalium. Sic verè cerebrum. i. sapiẽtia cordis nr̃i debet
regi s̃m lunam, i. s̃m diuinæ grãæ influentiam, quia. s. hõ non
debet inniti prudentiæ suæ, sed ipsam s̃m lunã. i. s̃m Dei vo-
luntatẽ ordinare. Prou. 3. Ne sis sapiens apud temetipsum. ti
me Deum, & recede à malo. Crescẽte. n. luna in lumine. i. cre
scente in nobis lumine diuinæ grãæ, cerebrum. i. sensus & di-
scretio crescit, & econuerso, Dei gratia decrescente, etiã no
stra sapientia euanescit. Gratia. n. Dei sum id quod sum, dicit
Apostolus. i. ad Cor. 15. ¶ Cerebrum omnibus membris sen 7
sum tribuit, & tñ quod mirabile est, in se cerebrum nihil sen
cit. Talis est mal⁹ prædicator & doctor, quia. s. talis verbis &
exemplis suis solet in alijs sensum discretionis & cõpassionis
inducere, ipse verò cum malus sit, nihil boni vult sapere vel
sentire. Eccl. 21. Nõ est sensus vbi est amaritudo. supple pcti.
¶ Cerebrum s̃m Arist. li. 2. de partib. animalium, membrum 8
est frigidum & humidum, & ideo cordi vbi est fons caloris,
est oppositum, & vt excessum caloris cordis tẽperet, eidẽ ex
opposito desuper est locatum. etiam s̃m Arist. cerebrũ post
cor est in creatione hominis primum membrum. Per cere-
brum corporis ecclesiæ põt intelligi beata virgo, quæ p̄cul
dubio post cor. i. post Christum tenet in ecclesia primũ lo-
cum, quæ per pietatem est penitus medullosa. Per cor autẽ
intelligo Christum, qui. s. per rigorem iustitiæ est feruidus &
accensus. Et iõ beata virgo regina miæ dr̃, Christus vero sol
iustitiæ nuncupatur. Cerebrum igitur cordi opponitur, qa
. s. beata virgo per suã miam viscerosam calori & rigori ipsi⁹
cordis Christi se opponit, & eius feruorẽ tẽperat suis præci
bus atq; lenit. Rigor. n. diuinæ iustitiæ totum mundum accẽ
deret, & oẽs pctores contereret & deleret, nisi virginalis cle
mentiæ mollities & pietas obuiaret. Allega de pietate beatę
virginis. Vel põt dici ꝙ in corpore ecclesiæ vel collegij aliq
sunt ita accensi zelo iustitiæ q̃ ad punitionem delinquentiũ
cupiunt toto impetu ruere, & eos sine pietate punire. Neces
se est igitur ꝙ cum eis in corpore sit cerebrum. i. viri molles
misericordes & pij, frigidi, deliberati & maturi, q aliorũ ri-
gorem temperent, & ipsos ne vltra debitũ seuiãt aut puniãt
suis maturis cõsilijs moderentur & cõponant. Eccl. 33. Respi
ce in oĩa opera altissimi, vnum contra vnum, duo cõtra duo.
Circa cerebrum est rete mirabile arteriarum à corde ascen
dentium, & spiritum vitalem & calorem secum sursum defe
rentium & continentium, & cerebrum continuè calefacien
tium & pulsantium. Ipsum ẽt cerebrum rõne motus sui con
tinui magnum calorẽ habet contrahere, & ideo necesse fuit
cerebrum frigidum membrum esse, vt prædictũ rete posset
refrigerare, & ẽt sui caloris accidentalis malitiam tẽperare,
sicut

ficut dicit hali,& etiam Arist.li.2.de partib.aialium. Per ce-
rebrum quo corpus regitur,& quod in alto loco.f.in capite
cõstituitur,intelligo iudicẽ vel plãtum.ps. Cõstituit eũ in ca
put gentiũ. Talis.n.oia mẽbra.i.oẽs subditos habet regere,
& p executione officij sui sollicitẽ se mouere. Per rete arie-
riarũ intelligo societatẽ curialiũ, quia.f.circa cerebrũ.i.cir-
ca iudicem vel plãtũ solent se inuicẽ aggregare,& more re-
tis per malas cõfœderationes seinuicẽ colligare,qui.f.spũ va
nitatis sunt pleni,& calore cupiditatis accensi,& iõ cerebrũ
solent verbis adulatorijs & detractorijs,& consilijs,necnon
precibus importunis pulsare, & ipsum ad faciendum malũ,
& ad subditos grauandũ accendere & mouere , & ipsum ad
faciendũ mala oia pro virib.inflammare.ita q ipse põt dice
re illud ps. Consilium malignantium obsedit me. Isti sunt.n.
rete diabolicũ pro superiorib.capiendis.Ezec.32. Expandã
super te rete meũ,& capieris in sagena mea. Quid ergo? Pro
cul dubio illud cerebrũ.i. iudex debet esse frigidus & refri-
geratus.i.prudens,maturum & deliberatus, & in talib.taliũ
pulsationib.propter et motus & appetitus affectionib.nõ de
bet inflammari,nec ad malũ aliqualiter incitari,sed in oib.pru
denter & sagaciter moderati,nec taliũ malis cõsilijs, detra-
ctionib.aut pulsationib.immutari,dicens illud psa. Non sedi
cum consilio vanitatis,& cum iniqua gerentib. Vel per cere
brum capitis intelligo sapientiã prælati & superioris,quæ p
certo ita dẽt esse frigida & matura, & a pñcipitis appetit' im
petu aliena,q reti malorum & eorũ colligationi, ipsorũque
pulsui & inductioni sciat obuiare & oia linea iustitiæ tẽpera
re dicens illud ps. Cadent in retiaculo eius pctõres. singula-
riter sum ego,donec transea. Vel per rete intelligo cõnexio
nem virtutum,& ligamina Dei mandatorũ, præcepta et le-
gum & statutorum. Isto ergo debet esse cerebrum.i.quilibet
sensatus circundatus,& isto et mediante à corde.i.à deo spũ
vitalis gratiæ vegetatus. Vel dic q istud significat bonos cõsi-
liarios & socios,qui dñt prælatos & iudices circumstare,& spũ
sapientiæ quo pleni sunt, nimietatẽ corporis ipsius excitare,
10 & sibi vitã.i.vitale cõsilium ministrare.¶ Secundum Arist.li.
2.de gñatione aialiũ,homo inter cætera aialia respectu cor-
poris sui maximũ habet cerebrum. Et inde est q pueri pp ce
rebri magnitudinẽ non põt rectũ tenere caput, donec tandẽ
fortificata natura per calorẽ cordis,mediantib.arterijs ipsi'
cerebri põderositas leuietur. Per cerebrũ q est mẽbrũ mol
le fluxibile & debile,intelligo mollitiẽ carnalitatis,vel et flu
xibilitatẽ carnalis affectionis , quia caput mentis multiplici-
ter occupatur. Dico igitur q illi qui sunt hoies.i.illi qui gra-
du & professione habẽt esse hoies.i.rõne vtentes.& Dei ima
ginẽ per imitationes habentes,sicut sunt religiosi, clerici &
prælati, habent cerebrum carnalis affectionis p cæteris ma-
gis grossum,& magis ad ista terrestria ponderosum. Et inde
est q multi qui sunt imbecilles sicut pueri, pp pondus malæ
inclinationis & carnalis affectionis, quo grauatur caput in-
tentionis,à rectitudine iustitiæ innocentiæ sæpe diuertere &
deflectere dinoscuntur,quousq; calore diuinæ charitatis ab
hmõi grauedine liberentur Luc.13. Inclinata nõ poterat sur
sum recipere. Vel dic q illi qui magis videntur esse hoies.i.
rõnabiles.f.mundi sapientes,cæteris grossius habẽt cerebrũ,
hoc est dictu q in rebus spũalib. rudiorem habẽt sensum in
oibus , & pp hoc isti non libenter caput intentionis sursum
ad Deum habent erectum, sed potius more puerorũ ad ter
rena inferius inclinatum. Io.19. Inclinato capite emisit spiri
11 tum.¶ Secundum Arist. Aialia quæ nimis magnum habẽt ce
rebrum multũ sunt somni. Humiditas.n.resoluta neruos opi
lat,vias sensuum claudit,& spiritum recludi: & sic vigiliam
impedit,& somnum inducit. Per cerebrum intelligitur sen-
sus. Illi ergo qui magnum habent cerebrũ.i. qui magno sen-
su seculari dotati sunt,vt cõiter magni sunt somni pigritiæ &
cæteris prolixius in pctis dormiunt & quiescunt. Tales.n.
abundat humore in carnalitatis,qui.f.per malas affectiones
resolutus impedit vigiliã spũalis sagacitatis. Prou.19. Pingue
do immittit soporem. Talibus ergo debet dici illud, Ionæ.1.
12 Quid tu sopore deprimeris? surge inuoca Deum tuum.¶ Ce
rebrum siccũ facit hoiem valde vigilẽ, & quod apprehẽdit,
tenaciter retinentem. Humidum verò facit hoiem somnolẽ
tum & obliuiosum & tardũ , & superfluitatib. multis plenũ,
vt dicit hali. Siccitas significat abstinentiã, quæ desiccat cor
pus, vel paupertatẽ,quæ desiccat domum. Humiditas verò
significat prosperitatẽ , vel et deliciarum carnalitatẽ. Dico
igitur q illi qui sunt sicci per paupertatẽ & abstinentiæ par-
citatem,sunt vt cõiter in bono vigiles,& Dei beneficiorũ &
iudiciorũ memores & tenaces. Illi vero qui per prosperita-
tem & carnalitatem sunt humidi, Dei iudiciorum & benefi
ciorũ sunt obliuiosi,& superfluitatib. vitiorũ pleni,& torpo
re pigritiæ somnolenti. Vnde illud prædictũ. Prou. 19 Pin- 13
guedo immittit soporem . ¶ Si in cerebro excesserit siccitas
cum frigiditate, solet hõ sensus habere & meatus mundos.
Sic verè illi qui cerebrũ cõscientiæ habent frigidũ per diui-
num timorẽ,siccum et per sublatum carnalitatis humorẽ,
claros habent sensus per prudentiã & mundos habent mea- 14
tus per cõtinentiam.¶ Habentes cerebrũ frigidum & humi-
dum,cito canescunt , & habentes cerebrũ calidum & siccũ,
cito caluescunt. Canities significat sapientiã,iuxta illud Sap.
4. Canes sunt sensus hois. Caluities verò significat elemosy-
nã. Ista est.n.quæ capillos diuitiarũ proijcit & resecat,& inde
caput mentis spoliat & denudat. Igit ille qui cerebrũ cõsciẽ
tiæ habet per timorẽ Dei frigidum, & per deuotionẽ humi
dum,cito per sapientiã efficitur canus,quia sicut dr Eccle.1.
Principium sapientiæ timor dñi. Ille vero qui per charitatẽ
est calidus,& per carnis afflictionẽ siccus,cito per contem-
ptum tpalium fit caluus , & per elemosynarum distributio-
nem capillis proprijs.i.exteriorib.diuitijs cito nudus. Quia
breuiter Dei timor sapientiã inducit , charitas verò diuitia-
rum amorem tollit Esai. 22. Vocauit dñs ad fletum & luctũ
& caluitium &c. Illi qui cerebrum hñt humidum,difficiliter
calui fiunt,& inde est q in posteriori parte capitis nunq cal 15
uitium gñatur,pro eo q ibi humor propensior aggregatur.
Sic vere illi qui in cerebro cordis & volũtatis per cõpunctio
nem & deuotionẽ humidi sunt, raro aut nunq à capillatura
virtutum calui fiunt,illis.n.capilli virtutum nõ consueuerũt
cadere,qui humore deuotionis & compunctionis soliti sunt
abundare Mat.21. Capillus de capite vestro non peribit.

De Oculo. Cap. 4.

Oculus fm Isidorum li.11.c.1.dr quasi occultus. Oculi 1
.n.sub palpebrarũ tegminib.occultantur, ne aliqui-
bus intercidentibus iniurijs offendantur. Sunt oculi
membra in cõplexione nobiliora,in situ sublimiora,
in passione teneriora in effectu vtiliora , ipsi etiam aiæ vici-
niora. Dicuntur igitur oculi cæteris membris occultiores,
pro eo q palpebris conteguntur. Dicuntur et cæteris mem-
bris nobiliores pro eo q nobiliorib. partib.f.tribus humori
bus & septem tunicis cõponuntur. Dicuntur et cæteris mẽ-
bris sublimiores , pro eo q in capite q altior pars corporis,
est collocatur. Dicuntur etiam cæteris membris teneriores,
pro eo q præ cæteris membris cito læduntur & patiuntur.
Dñr insuper cæteris membris viciniores, p eo q in ipsis aiæ
passiones ostenduntur,& siue sit amor,siue odium,siue tristi
tia , siue gaudium,exterius per oculos declarantur. Ista oiã
põt applicari ad prælatũ vel ad prædicatorẽ. Isti.n.sunt ocu-
li & speculatores ecclesiæ,q in alto dignitatis supercilio col
locantur,vt longè lateq; videant quomodo membra oia.i.
vniuersi subditi gubernent. 4.Re.19 Eleuasti in excelsum ocu
los. Isti ergo sunt in gradu cæteris altiores , & et debent esse
per affectionẽ & contemplationẽ æternorum,necnõ per vi
tæ excellentiã,& per eminentiã meritorum,cæteris subditis
celsiores. Hie.4. Leua oculos tuos in directum. Item isti dñt
esse occultiores,quia pro certo ad prælatum pertinet q non
sit nimis expositus vel apertus, quinimo sub cuiusdam maie
statis reuerentia debet esse plus cæteris absconditus & vela
tus. Quod etiã de occultatione humilitatis põt intelligi,q a
.f.iusti se debent per humilitatem abscondere,& ne videant
vanitates diuertere,& bona sua ne alijs appareant,occulta-
re. Esa.33. Claudit oculos,ne videat malum. Item isti debent
esse cæteris teneriores,fraternæ.n.miseriæ & desolationes ci
to debent istos per compassionem lædere, & suæ pietatis te
neritudinem molestare. Eccl.22. Pungens oculum educit la
chrymas. Item isti debent esse in complexione nobiliores ,
suam.n.cõplexionẽ spiritualem debent.10. principaliter cõ
ponere,f.tres humores i.tres virtutes theologicæ,& septem
tunicæ,i.septem virtutes morales,quæ debent ipsos circun-
dare & onerare. Isti.n.debent virtutum theologicarum,q sunt
spes,fides & charitas,ternarium habere, vt sic Deus appen-
dat tribus digitis molem terræ. Esa.40. Debent etiam habe-
re donorum spiritus sancti seu etiam virtutum moralium se
ptenarium,

plenarium. Eccl. 20. oculi eius septemplices sunt. Itē isti dñt
esse aiæ viciniores. Anima.n. corporis ecclesiæ est ipse Chri-
stus, qui per gratiā animat & q viuificat vniuersos. Istius igi
1 tur aiæ oculi. l. prælati, vicini ei per gradus. s. dignitatem, sibi
quoque esse debent propioqui per morum conformitatem.
Istius.n. aiæ.s. Dei, debent alijs voluntatem ostendere, & mo
tus suę ordinationis verbaliter & exemplariter declarare, vt
sic dicat Deus illud Iob. 31. Pepigi fœdus cū oculis meis. Itē
isti debent esse cæteris vtiliores, quia. s. sicut oculus nō sibi so
li, sed toti corpori est vtilis, quia. s. lumen hēt non pro se, sed
pro corpore gubernando, sic prælatus & vir iustus vtilitatē
cōem magis debet quærere q̄ propriam, & luminæ suæ scien
tiæ seu temporalis substantiæ nō debet sibi soli proficere, sed
alijs potius opem ferre. 1. ad Cor. 10. Nemo quod suum est q̄
rat, sed quod alterius. Quamuis multi de talib. suis oculis &
prælatis possint dicere illud psa. Lumen oculorum meorum
& ipsum non est mecum. Vel oia supradicta potes exponere
de oculo cordis seu mentis, qui debet in alto poni per contē
plationem, aīæ esse vicinus per suæ salutis meditationem, oc
cultus esse per suarum virtutum abscōsionem, faciliter pati
per compassionem, ex decem partib. constare per decalogi
custodiā & impletionis, alijs plusquā sibi proficere per chari
tatem & dilectionem. ps. Oculi eius in pauperem respiciūt.
2 ¶ Oculus s̄m Constantinum, septem habet pelliculas. s. tres
à parte interiori, & quattuor à parte exteriori, quæ. s. tunicæ
ab interiori cerebro originem suā sumunt. Tres ēt habet hu
mores prædictis tunicis inuolutos. Quorum. s. tam pellium
qui humorum dictus Constantinus nomina & conditiones
distingui, ipsarumq; processum diuersimodè diffinit. Oculus
est cor, quod pro certo habet tres humores. i. tres potentias
naturales. s. intellectum, memoriam, & voluntatem, vel ēt ip
sam fidē trinitatis. Tres ēt habet tunicas ex vna parte. i. tres
virtutes theologicas. s. spem, fidem, & charitatem. Quattuor
verò ex altera. s. quattuor virtutes cardinales, q̄ sunt iustitia,
tēperantia, prudētia fortitudo. His.n. septem tunicis. i. his se
ptem virtutib. debet indui oculi triplex humor. i. mentis po
tentia tripertita. Quia pro certo oculus mentis nunquā be-
ne componitur, nisi istis septem tunicis spiritualiter vestiat̄
& nisi sibi a cerebro. i. a deo intrinsecè inflāmatur. Dañ. 10.
Ecce vir vnus indutus lineis. Sequitur. Oculi eius vt lampas
ignis. ¶ De tunicis & humorib. oculorum magnum tracta-
3 tum facit auctor prospectiuę, sed omitto, quia vr̄ mihi imper
tinens. ¶ Duo oculi in capite sunt locati, ad finem vt alter al
4 terius beneficio iuuaretur, & vt si quid vnus pateretur, per
alium defectus ipsius suppleretur. Habent ēt oculi duos ner
uos in quibus spūs visibilis cōtinetur; qui tñ in frōte media
in modum crucis transuersaliter vniuntur, vt sic vnus, spūs
ab altero confortetur, vt imago rei visæ non duo, sed vna à
duobus oculis videatur. Ista dualitas significat cōbinationē
charitatis. Teste.n. Grego. Charitas minus q̄ inter duos esse
non pōt. Est igitur necesse vt oculi. i. viri spūales & discreti
sint duo. i. per charitatē & amicitiā cōbinati, & per dualem
colligantiam aggregati, & hoc vt inuicem adiuuentur. Ner
ui.n. suæ dilectionis, & spūs suæ affectionis inuicem debent
vniri. Et quāuis duo sint. i. plures, visus tñ suę discretiōnis ad
vnam debet imaginem reduci. i. ad vnam voluntatem simpli
cem terminari. Sicut.n. dr̄ Actu. 4. Multitudinis credentium
erat cor vnum & anima vna. ¶ De dualitate igitur charitatis
5 loquitur sapien. Eccle. 4. dicens Melius est esse duos q̄ vnū.
Habent.n. emolumentum societatis suæ. Sequitur. Si quis p̄-
6 naluerit contra vnum, duo resistūt ei. ¶ Quamuis oculi sunt
duo, & quamuis à seinuicem sint diuersi, ipsi tñ in actu vidē
di vnum sunt, & super rem visam vtriusq; radij in pyramide
se contingunt, & sic in vna visione conueniunt, & vnicū actū
videndi faciunt & inducunt. Quod potissimè accidit, quia
nerui concaui visibilis spiritus delatiui in modū crucis trās-
uersaliter se vniunt, & sic duo nerui sibi inuicem spirituum,
& imaginum receptatiui cōionem faciunt, & ita quamuis
sint duo, vnius tñ rei vnā non duplicem imaginem seu spēm
iudicant & decernunt, sicut dicit auctor scientiæ prospecti-
uæ. Sic verè quamuis nos simus q̄nque duo & non vnum, &
quamuis simus in aliquibus diuersi & diuisi (vtpote quia di-
uersarum regionum & conditionum, & fortè affectionum)
qñ tñ conuenimus ad iudicandum de aliqua re visa, sicut est
in electione prælati vel in alicuius vtilis negocij examina-
tione, nos procul dubio nō debemus facere iudicium biper
titum, sed potius vnum simplex, concors, vniuocum, conso
num & quietū, cuius procul dubio causa debet esse, quia pro
certo dato q̄ inter nos habeamus dualitatem. i. aliquem di-
uersitatem exterius, nerui tñ nostræ affectionis debent per
charitatem iungi & vniri interius. Quia quæcunq; sit exte-
rius diuersitas, intus tñ in cordib. debet esse vnitas & cōcor
ditas. Et quantamcunq; diuersitatem in corpore habeamus
vel in loco, idem tñ esse debemus in pectore vel in voto. Ge.
2. Erunt duo in carne vna. Et sic in videndo & in iudicando
& in discernendo & ordinando debemus simpliciter vniuo
cè, & concorditer nos habere, & non alter alteri dissonare.
Iud. 20. Conuenit vniuersus Israel quasi vnus homo, eadem
mente vnoq; consilio ¶ Oculus quādoq; vnam rem iudicat 7
esse duas &c. Multa posui in tabula tractatu de oculo & de
videre, & ideo omitto quo ad præsens, vel fortè faciam tra-
ctatum de sensib. & speculis, vbi ponam. ¶ Oculus non debet 8
esse nimis prominens, nec nimis profundus, nec nimis mobi
lis etiā nec nimis tardus. Mobilis.n. significat mentis instabi-
litatem, tardus aūt pigritiam & tepiditatem. Prominens si-
gnificat stoliditatem, profundus aūt animi malitiosam calli-
ditatem. Oculus est mens, quæ pro certo per superbiā & ela-
tionem non debet vltra debitum promittere, ne per nimiā
deiectionem nimis profunditer subiaceret. Non decet.n. vi-
rum iustum q̄ vltra debitum per superbiam eleuetur, quia. s.
sicut dr̄ Prou. 6. Oculi sublimes sunt à Deo maledicti. Nec ēt
q̄ per deiectionem plusquā deceat humilietur. Eccl. 13. Noli
esse humilis in sapientia tua. primū.n. attribuitur stoliditati
& præsumptioni, & superstitiosæ hypocrisi & simulationi. Est
.n. qui nequiter se humiliat, & interiora eī9 plena sunt dolo.
Eccl. 19. Oculus etiam hmōi non debet esse nimis mobilis p̄
inconstantiæ leuitatem, nec ēt nimis tardus per pigritiæ tar-
ditatem, non debet.n. cito de proposito ad propositū moue
ri, nec ēt ex toto tarditate & obscuritate pigritiæ in vno p̄-
posito conformari. Oculi.n. septemplices reprehenduntur.
Ecc. 20. Oculi etiā languentes & imbecilles proculdubio nō
cōmendantur. psal. Oculi mei languerunt præ inopia. Igitur
necesse est q̄ oculus mētis medium teneat, vt nequid minus
habeat, aut excedat. Medium.n. tenēdum, quia. s. ideo q̄ Ica-
rus filius Dedali medium nō tenuit, perijt, quapropter dr̄ in
versu, Icarei nati memores æstote, parati, iuga paterna pati,
medium tenuere beati. ¶ Item oculus profundus acutè, & p̄
fundè & à remotis videt, oculus verò prominēs econuerso, 9
vt dicit Arist. li. 1. de animalib. Oculus profundus est cor hu
mile & deiectum, prominens vero est cor superbum & ela-
tum. Talis igitur oculus qui per humilitatē est profundus, vi
det acutè per discretionem, & videt à remotis. s. per futuro-
rum considerationē. Iob. 30. De longè contemplatur escam.
Econtra vero oculus prominens & superbus obscurè videt
per mentis cæcitatē, & nō remota & futura, imo tñ propin-
qua & præsentia cōsiderat per terrenorum delectabiliū vo-
luntatem & cupiditatē. Hie. 22. Tui verò oculi & cor ad aua
ritiā. ¶ Oculi q̄nque valde aperti, & raro clausi, inuerecundiā 10
significant s̄m Arist. Tardę vero apertionis oculi defectum
virtutis designant. Inuerecundi.n. oculos valde apertos te-
nent. Imbecilles verò ipsos vltra debitum habēt clausos. Sic
verè inuerecundi & insolentes oculos habēt apertos ad om
nia inuestigandum, videndum & perscrutādum. Imbecilles
verò ipsos habēt clausos ad illa etiā quæ videre debent, omit
tendum & per negligentiā ignorandū. Contra inuerecūdos
ergo loquitur scriptura. Eccl. 4. dicens. Altiora te ne quæsie
ris, & in superuacuis rebus ne fueris curiosus. Non est.n. ne-
cessarium quæ abscondita sunt, videre oculis tuis. Teste Ari.
non est oculorū varietas nisi in hominib. & in equis. Ista pñt
applicari contra multos, qui quamuis appareant esse hoies
.i. personæ rationes, & equi. i. homines disciplinati, sicut sunt
aliqui religiosi vel viri scientifici, ipsi tñ in oculis mentis suæ
inueniuntur varij & diuersi, & præ cæteris mutabiles atque
vani. Quod patet, quia vix possunt in vno proposito perseue
rare, quinimo solent & in promissis & in iudicijs multiplici
ter variare. Eccle. 20. Datus insipientis nō erit ibi vtilis, ocu-
li eius septemplices sunt. Vel equi sunt carnales & deliciosi.
Esa. 31. Aequi eorum caro, & non spiritus. Homines vero q̄
sunt risibiles, sunt mundi diuites & in prosperis solatiosi. Ta
les.n, oculos mentis habent varios & per inconstantiam de-
uios & diuersos. ¶ Item teste Aristotele, aliquando inueni- 11
tur equus & capra qui habent vnum oculum vnius coloris,

& alium

& alium alterius. Sic vere sunt multi, qui oculos mentis non
habent semper vniformes per fidelitatem, vel per volunta-
tis eandem firmitatem, & identitatem, quinimo vnum ha-
bent vnius coloris, alterum alterius, quia. s. oculus. i. intentio
quæ apparet extra, videtur vna, illa verò quæ latet intra, est
altera. Quia. s. falsi homines vnum fingunt exterius, & aliud
intendunt interius, & ideo tales equi & capræ, dicuntur, quia
.s. more equorum interius superbiunt, more tamen caprarũ
humiles & simplices esse se fingunt. Vt talis sic fictus figure-
tur in illo agno de quo dr̃ Apoc 5. q̃ habebat cornua septẽ.
tales. n. sunt agni in apparentia, sunt cornuti in excellentia,
sunt oculati in malitia ¶ Oculi puerorum sunt virides, post-
12 ea autem mutantur in nigrum, vel in glaucum, vt dicit idem
Arist. Oculi vero nigri, vt ait, melius vident de die q̃ de no-
cte. Sunt. n. de die acuti visus, de nocte verò obtusi. Claritas
.n. diei oculum nigrum non faciliter disgregat, noctis verò
tenebra ipsius nigredinem amplius obtundit & obscurat.
Oculi autem glauci econuerso de die obtunduntur, & pro-
pter possibilitatem & debilitatem virtutis faciliter à solis lu
mine disgregantur, & econtra in nocte cæteris clarius dicũ-
tur videre. & claritatem in oculo de die aggregatam retine
re, & sic videndi potentiam aliqualiter plus habere, sicut pa
tet de murilego, qui oculos habet glaucos, & qui nocturno
tempore clare videt Per oculos nigros intelligo mentes hõ
minum peccatorum, vitiorum fuligine denigratas. Per ocu-
los vero albos seu glaucos intelligo mentes innocentiũ pu-
ritatis albedine candidatas. Oculi ergo nigri. i. peccatorum
mentes, in die prosperitatis mundanæ & in claritate præsen
tis vitæ clarè vident, & prudenter se habent, quia sicut dr̃ Lu
cæ 16. Filij huius seculi sapientiores filijs lucis in generatio-
ne sua sunt. In nocte tamen. i. in morte, & in tpe post hanc vi
tam obscurè cernunt, & de illis quæ ad tempus illud perti-
nent, nõ prudenter discernunt, quia vt cõiter tales qui in die
præsentis vitæ sunt discretiores, sunt in nocte mortis insipiẽ
tiores, & illi qui melius vident in mundi negocijs, obscurius
iudicant de futuræ vitæ naufragijs. Io. 11. Si quis ambulat in
die, non offendit, quia lucem huius mundi videt, si autẽ am-
bulauerit in nocte offendit, quia lux non est in eo. Econuer-
so autem oculi albi & glauci. i. mentes innocentium & sim-
plicium parum vident in die. i. in negocijs præsentis vitæ, ve
runtamen in nocte i. in illis quæ post vitam istam veniũt, hoc
est dictu, in illis quæ pertinent ad futuram vitam, solent cla-
rius videre, & de illis quæ ad salutem pertinẽt, discretius iu
dicare. psal. Nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebræ eius,
13 ita & lumen eius. ¶ Aliqua sunt animalia quibus eruti oculi
renascuntur, sicut sunt pulli hirundinis & aliquorum serpen-
14 tium. Vide de hirundine. ¶ Omne animal carens palpebris, &
est dubilis visus, sicut patet in piscib. leporibus, lacertis & si
15 milibus &c. Ea pone sicut de signis &c. ¶ Multa possunt dici
adhuc de oculo, quæ omitto, quia quando tractabo de visu,
16 multa alia superaddam ¶ Pone hic si vis quòd oculus habet
vnum vitium, quia cum omnia videat, seipsum nõ videt. Sic
verè homo cum conditiones hominum videat, cognoscat,
iudicet & reprehendat, conditiones tñ & defectus proprios
non cogitat nec aduertit. Ideo dr̃ Matt. 7. Vides festucam in
oculo fratris tui, trabem autem quæ est in oculo tuo nõ con
sideras. ¶ Secundum Plinium lib. 11. cap. 37. cum in oculis ap
17 pareat intuentis imago, inde est quòd quædã sunt alites quæ
ante omnia de præda sua oculos petunt, & velut ad cognata
desideria ratione vtiæ effigiei ad oculorum erutionem ten-
dunt, sicut patet de Aquila & de coruo. Sic verè demones,
alites infernales, summè tentant oculum cordis vel fidei
per infidelitatem extinguere & eruere, & hoc quando vi-
dent imaginem suam ibi esse, vtpote quando considerant
quod homo solet de ipsorum malitijs cogitare, ipsasque
in mentis oculo per iugem memoriam resplendere Vel dic
quod oculus est anima, in qua pro certo alitis infernalis,
scilicet diaboli, apparet effigies per peccatum, & ideo quan
do post mortem illa ales diabolus effigiẽ suę imitatio
nis ibidem reperiet, ad eam tanquam ad cogna-
ta desideria tendet, & ipsum oculum id est,
ipsam animam eruet & euellet, dicens
illud 1. Reg. 11. In hoc feriam vo
bis pactum, vt eruam
oculos vestros
dextros.

De Pupilla. *Cap. 5.*

Pupilla s̃m Isidorum li. 11. est medius punctus oculi, in
quo est vis videndi, vbi quia rerum imagines paruæ vi 1
dentur, ideo pupillæ. i. paruulę appellantur. Et dr̃ pu-
pilla, eo quod pura sit & impolluta. Habet autem illa
circa se quendam circulum quo distincta nigredine, alię par
tes oculi ab ea distinguuntur. Sicut autem dicit Hal. omnia
quæ sunt in oculo, siue sint humores, siue tunicæ. siue nerui,
pupillæ famulantur, & ideo ipsa sicut regina in medio sedet
& principatur super omnia est pupilla passibilis, & ideo dili
gentissime custoditur. faciliter. n. læditur, sed nõ faciliter re
paratur. Talis pupilla videtur esse conscientia & Synderesis
cordis nostri, quæ sicut regina animi, in cordis medio collo-
catur. Et tamen tres humores. i. tres theologicę virtutes, quã
septem tunicæ. i. septem morales virtutes, quam etiam duo
nerui. i. duo charitatis præcepta sibi. s. conscientiæ sicut do-
minæ famulantur, & ad eius compositionem moralem vir-
tualiter operantur, vt sic ipsa dicat illud Apoc. 18. Sedeo vt
regina, & vidua non sum. Ista igitur pupilla dr̃, quia pro cer-
to pura & munda sicut puella ipsa esse iubetur. Et pp̃ hoc
circulo mandatorum Dei debet cingi, & a cæteris segrega-
ri ne forte ipsam contingat aliquo vitio maculari. psa Scuto
circundabit te veritas eius. In illa igitur est præcipua causa 2
videndi, quia. s. cõscientia præcipuè videt & cogitat illa quæ
pertinent ad salutem. Et in ista etiam apparet imago, quia. s.
ratio diuinæ imaginis qua anima Deo assimilatur, in cõsciẽ-
tia & in illa superiori portione animæ præcipuè reperitur.
psal. Veruntamen in imagine pertransit homo. Et ista super
omnia est passibilis, quia pro certo nullum est ita modicum
peccatum quin conscientiam lædat, & quin læsionem suam
par naturalem remurmurationẽ synderesis immediatè sen-
tiat & ostendat. Thren 2. Non taceat pupilla oculi. Et pro-
pter ista, super omnia à læsione peccati est seruanda, & Deo
vt seruetur deuotius committenda, dicendo. s. illud psa. Cu-
stodi nos domine vt pupillam oculi, sub vmbra alarum tua-
rum ptege nos. ¶ Pupilla videt omnia, & in ea diiudicat & 2
discernit, sed tamen per lineas rectas se nunquam potest cer
nere, & non nisi mediante speculo, per refractas, lineas, po
test quomodo libet se videre. Talis est anima, quia illa agno
scit & videt alia directè & per se, se autem non potest perfe-
ctè nec directè cognoscere, imo solum per sui reflectionem
super seipsam, solet de conditione propria cogitare. 1. ad Co
rin. 2. Quis. n. scit hominum, quæ sunt hominis? Quod etiam
loquendo moraliter est verum. Homo. n. melius videt alia
quam seipsum, & melius iudicat de alienis moribus quã de
suis, & in alienis negocijs videt discretius quam in proprijs.
Bernardus. Multi multa sciunt, & seipsos nesciunt. Aliena. n.
videmus directè, & sine reflectione radij mentis per aliquã
reflectionem odij vel fauoris, nos autem & nostros videmus
indirectè, mediante. s. aliquo speculo alicuius fallacis opinio
nis, & repręsentationis. Fauor. n. & affectio quam habemus
ad nos & nostros, radium veri iudicij reflectit & frangit, &
sic homo seipsum nõ perfectè cognoscit, nec de se & suis dã
rectè iudicat, vel discernit. Quod patet & in vitijs & in virtu
tib. Vitia. n. nostra & nostrorum non benè discernimus, imo
ipsa modica reputamus, virtutes verò nostras & nostrorum
maiores esse credimus, & sic in omnibus nos erramus. Vide
Chrys. super illud Matt. 23. Væ autem vobis scribæ & Phari-
sæi. dicit sic. Aliter alterius culpa cito intelligit suam aũt d ffi
cile Hõ. n. in causa alterius cor habet tranquillum, & in sua
conturbatũ. Vel dic q̃ hõ non põt bene directè cognoscere
seipsum, imo oportet q̃ per reflectionẽ & per consideratio-
nem & per quadã reuolutionẽ se cognoscat. Et iõ specula. i.
viros speculatores & perfectos debet respicere, & sic se eis
cõparando, & radiũ suæ cõsiderationis ab illis speculis ad se
reflectẽdo, poterit se cognoscere, & q̃tum habet vitij vel me
riti iudicare. Vnde Greg. 5. moraliũ dicit sic. Si vis (inquit) in
telligere qualis es, debes primo cognoscere qualis nõ es, vt
ex forma bonorũ metiaris q̃ta boni indigentia sis deformis.
Lumen nãq; debet respicere, qui vult de tenebris iudicare.
¶ Pupilla oĩa q̃ videt, videt sub angulo. Siue. n. radij mittantẽ 3
de pupilla ad rẽ, siue de re ad pupillã sp̃ est conus & angulus
in pupilla, basis verò fundamẽtaliter in re visa sicut dicit au
ctor perspectiuę. Angulus & conus significat ipsum Deum,
qui rectè est quidam angulus spiritualis, à quo oẽs lineę. i. oẽs
creatu-

creaturæ originaliter producontur,& in quo ẽt ſicut in an-
gulo diuerſi parietes uioeiæ ſectæ,iudæorũ.ſ.& gentiliũ p
fidẽ viuuutur,quapp non immerito lapis aogularis in ſcri-
p oris a vocat.ad Eph.2.Ipſo ſummo angulari lapide Chriſto
Ieſu,in quo ois ædificatio conſtructa creſcit in templũ.Ocu-
lus igitur cordis noſtri,& pupilla ẽt mentis noſtræ debet vi-
dere,oogooſcere & ſapere angulo.i deo mediãte,qa.ſ.ois vi-
ſio,cognitio vel iudiciũ ipſius deo mediante debet fieri,
& ad ipſum deũ ordinari, & eo mediante lineæ creatura-
rum ad aiam pertranſire,vt ſic in omni iodicio noſtro deus
ſit iotermedius,per quem poſſiot oegocia terminari.

De Cilijs & palpebris. Cap 6.

1 Cilia & palpebræ ſm Iſidorũ ſunt oculorũ tegmioa;q
a palpando palpebræ,& celando cilia nũcupant.Iſta
n.ſunt à natura ad oculi iuuamẽtũ & ad corporis or
namentũ.Iuuant.n.oculũ ipſum claudendo & celan-
& a nocumẽtis exterioribus.defendendo,aereq; incidẽdo, &
1 eius groſſitiẽ motu cõtinuo deputãdo.Tenera.n.oculi ſub
ſtantia groſſo aere faciliter læderetur,& ipſius viſibilis diſgre
garetur,viſus ẽt obſcuraretur,niſi palpebris ſæpiſſime clau
deret.Quapp natura fecit cilia dura & neruoſa & leuia, &
ad motũ habilia.Et inde eſt q aĩalia carentia palpebris, ſũt
obſcuri viſus,ſicut patet ĩ piſcib.& leporib.Palpebræ hmõi
ſignificat virtute diſcretionis,q̃.ſ.duplex debet eſſe ſuperior
ſ.& inferior.Superior eſt diſcretio circa ſpũalia,inferior ve-
ro circa tpalia.Iſtę.o.duæ palpebræ.i.iſta duplex diſcretio,
oculum mentis debet claudere,& ne indiſcrete aliquid vi-
deat vel cupiat,ipſum ſub ſuo tegmine cohibere,& ne forte
aliquid exterius nociuum,ſ.aliqua mala cõplacẽtia ſubin-
troeat.pcauere. Aer.n.groſſus.i exteriora mundi negocia &
delectabilia oculũ mentis per malos affectus faciliter læde-
rent niſi palpebræ diſcretionis ipſa palparent & inciderent
& vtrum ſint nociua vel vtilia indicarent. Bene ergo dĩ Pro
ue.4.Oculi tui recta videant,& palpebræ tuæ pcedant greſ-
ſus tuos. Debilis.o.eſt oculus mentis noſtræ,& valde paſſibi
lis per varios appetitus & ideo ſpiritus gratiæ & virtutis de
ipſos per varios affectus faciliter diſpergit,& ſapientiæ clarĩ
tas impeditur,niſi diſcretionis palpebris includatur. Iõ di-
cebat Dauid in pſa Si dedero ſomnom oculis meis,& palpe
bris meis dormitationem.Illi igitur qui talis diſcretiõis pal
pebras nõ habent,& qui oculos mentis apertos ad mũdi de
lectabilia ĩpenent,lumine gratiæ & veræ ſciæ ſæpe carẽt &
ignorantiæ tenebris capti degũt Eſa.33. Qui claodet oculos
2 ſuos ne videat malũ, iſte in excelſis habetabit.¶ Generaliter
oia volatilia claudont oculom palpebra inferiori,quadrupe
dia vero ſuperiori,vt dicit Ariſ. Volatilia q̃ ſurſum p contẽ
platiõnẽ & affectionẽ volitãt ad ęterna,ſignificat viros ſpiri
tuales & bonos quadrupedes vero quæ vultum cordis ſp ge
runt inferius ad terrena,ſignificant peccatores & hoies be-
ſtiales.Cum igitur oculus mentis humanæ duas habeat por
tiones.ſ.ſuperiorem qua cõtemplatur æterna,inferiorẽ,qua
meditatur terrena,iſta eſt differentia inter bonos & malos,
inter volucres & quadrupedes,inter ſpirituales & carnales,
qa pro certo booi claudunt oculum mentis ſuæ à parte inſe
riori.i.quantũ ad affectum bonorum terrenorum mali vero
ipſum claudunt a parte ſuperiori.i q̃tum ad affectum bono
rum æternorum. Quia proculdubio palpebra concupiſcen
tiæ claodit oculos malorũ,ne videot ſuperiora.Palpebra ve
ro timoris diuini claudit oculos iuſtorũ ne attendant ad in
feriora.Et ſic oculi carnales a parte ſuperiori claudunt, in-
quãtum.ſ.nihil de bonis ſpiritualib.& æternalib.meditant.
2 Figurati io Thobia cæco;qui dicebat.Tho.5.In tenebris ſe-
deo,& lumen cœli non video.Oculi vero ſpirituales a parte
inferiori clauſi ſunt,inquantum de iſtis terrenis inferiorib.
nihil cupiunt ſeu volunt,vt recte videant audiſſe illud Eze.
3 12.Faciẽ tuam velabis,& non videbis terrã.¶ Palpebræ pi-
los habent limitatæ dimenſionis.Non.n.oportet q ſuccidã
tur,quia nunquam vltra determinatum a natura ſpatiũ aug
mentaotur.Pili in ſcriptura bona terrena deſignant, quæ.ſ.
ſunt quædam exteriores ſuper excreſcentiæ ſicut pili.Iſti igi
tur debeot circa oculum cordis noſtri habere cẽrtum limi
tem incrementi.Non debet.n.infinitum creſcere,imo apud
oos debent determinato ſpatio,ſ.ſolum ad debitam ſufficiẽ
tiam prominere.Quod vtiqs eſt contra auaros,q contra ocu
lum cordis,incrementum pilorum diuitiarum non limitãt,
imo quandiu viuunt,ſp ipſis augmentare procurant. Vnde
Ambroſius dicit quod mundum non habet auaritia,nec ca-
piendo impletur,ſed incitatur & ingenior ſit,quo plura q̃-
ſiuit.Seneca etiam dicit quod auaritia finem non ponit in
quæſitis,ſed in quærendis.Vel dic quod pili ſunt affectus &
deſideria cordis noſtri,qui proculdubio debent eſſe circa
ſtatus dimenſionẽ cootenta,& nunquam vltra debitum ter-
mini porrecta vel extenſa.Quod eſt contra ambitioſos &
auaros,quorum deſideria accreſcunt in infinitum . Vnde
plato dicit Materia fluxio infinitum , oiſi forma ſiſtat flu-
xum. ¶ Secundum Ariſtot.omne animal habens palpebras
claudit eas quando dormit,præter leonem & leporem. Sic 4
vere omnis homo quando in delicijs dormit & quieſcit ſo-
let oculos mentis claudere,& illa quæ ad ſalutem pertinẽt
non videre,nec cogitare.Veruntamen illud fallit in leonib.
.i.in viris ſapientib.conſtantibus & perfectis,& ẽt in lepori-
bus.i.in viris timidis & humilibus & deiectis Tales enim ẽt
ſi dormiunt,ideſt in mundi proſperis lætantur & quieſcunt
ſolent tamen ocolos mentis apertos habere,& noo obſtan-
te proſperitatis ſomno,ſemper de his quæ ad ſalutem perti
nent,cogitare,dicentes illud Canticorum 5. Ego dormio,
cor meum vigilat.Et numeri 24.Qui cadens apertos habet
oculos.

De Superciliis. Cap. 7.

Supercilia ſm Iſidorum li.11.ſunt illæ partes piloſæ quę 1
ſunt ſuper cilia.Intercilia vero ſunt illa ſpatia.pilis va-
cua q̃ ioter ſupercilia ſoot poſita.Sunt aũt ſupercilia fa-
cta ad corporis decorẽ & honeſtatẽ, oecnoo ad aliquã
oeceſſitatem.Sudorem.n.de fronte fluentẽ ſoleot ab oculis
repellere,& ſic oculos aliqualiter adiuuare.Dicit igitur Ari
ſtoteles q ſupercilia habent quandã vim occultam paſſioes
aiæ indicãtẽ.Vñ ẽt(vt cõiter videmus)in ſuperciliis apparet
ſignum ſuperbiæ,iracundiæ,audaciæ & timoris.Vñ dicit idẽ
q ſupercilia recta quaſi lineæ,prætẽdunt mollitiẽ fæmioeã.
Depreſſa ſignificant iouidia.Elata vero & pilis ſpiſſa ſignifi
cant animoſitatem.Longa vero & pilis rara ſignificant timi
ditatem.Piloſa vero & viſum obombraotia ſignificant iracũ
diam & cõplexionis caliditatẽ.Carnoſa vero ſenſus ſignifi-
caot paucitatẽ.Pilis vero penitus vacua ſignificant ſangui-
nis corruptionẽ,ſicut in leproſis,vel humoris conſumptio-
nẽ,ſicut in ethicis,vł pororũ oppilationẽ,ſicut in caſtratis.Per
ſupercilia poſſum intelligere exteriorẽ conuerſationem , q̃
re vera hoi ad honeſtatẽ data eſt & decorem. Iſta eñ.n. q̃ pi-
lis.i.virtutib.induit,& p q̃ aiæ paſſiones exterius oñdutur.
Teſte.n.Gregorio,per hæc quæ foris apparent,quid intus la
teat aperitur.Tale igitur ſupercilium noſtræ conuerſatioois
exterioris ſi ſit nimis planum, ſignificat mollitiem inſtantiæ
ſi ſit nimis preſſum,ſcilicet per apparentem humilitatem,ſi
gnificat fictionẽ inuidioſæ malitiæ.Eccl.o.q nequiter ſe humi
liat.Eccl.19.Si ſit altũ ſupercilium,ſ.p elationẽ,ſignificat aiof-
tatẽ ſuperbiæ.Si ſit nimis longũ.ſ.per tarditatẽ,ſignificat ti-
miditatẽ & remiſſionẽ pigritiæ.Si ſit nimis piloſum.i. p hy-
pocriſim põpoſum,& pilis virtutũ apparenter veſtitũ, ſigoi
ficat carnalitatẽ auaritiæ & iracũdiæ.Si ſit nimis carnoſum,
ſignificat imbecillitatẽ igoorantiæ.Si ſit pilis virtutũ , p̃rſus
vacuũ,tunc deſigoat corruptiooẽ luxuriæ,cõſumptionẽ hu
moris grę,& caſtrationẽ gñatiuę.i.opatiuæ potẽtiæ.Medio
critas igit in oib.eſt habenda,& cooueſationis communis
ciuilitas præ oib.eſt laudaoda,quia medium tenuere beati.

De Fronte. Cap. 8.

Frons ſm Iſidorum a foraminib.oculorum eſt dicta,
& eſt frons ſm Conſt. os ſemicirculare, intra qd' ner 1
ui a cerebro deſcendentes ad ſenſum perficiendum ſi
cut ioquodã turris refugio cõtinent.Frons igitur ſm
Ariſt.ſedes eſt verecundiæ & honoris.Frõs.n.vicinitatẽ ha-
bet cum imaginatiua virtute,& iõ triſtitia vel lætitia,decen
tia vel indecentia a rõnis iudicio ad frontẽ ſubito deferunt,
vbi vtiq; diſcernuntur. Totius ẽt aĩalis virtuoſitas in fronte
dicitur relucere,& fortitudo animi in frontis fortitudine
reſplendere.Per frontem quod eſt membrum durum & for
te,rigoris patiens & ſudoris,intelligo viros conſtantes, pa
tientes & fortes,qui.ſ. tenent in corpore eccleſiæ locum
frontis ad reſiſtendũ fidei inimicis,quales fuerunt Apoſtoli
& martyres,qui hominem non timuerunt, ſed frontoſe ſe

tyrannis opposuerunt. Vel virtutem constantiæ & fortitudinis, q̃.s.est ipsi aię loco frontis: vel ēt virtutem exterioris honestatis, q̃ s.apparet exterior more frontis. Vt sic cuilibet tali dicatur illud Esa.48. Scio.n.quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. In tali igitur fronte debet apparere, & ibi ex iteriori aïa rōnis iudicio & ministerio redundare constantiæ fortitudo, verecūdiæ mititudo, & honoris & decentiæ pulchritudo, timoris & tristitiæ mæstitudo, splēdoris & lætitiæ gratitudo. Oia.n.ista debet cōtinere frōs exterioris constantis & fortis conuersationis, qa.s.ibi dēt inueniri virtus ois moralis perfectionis. Ista.n.exterior cōstātia debet neruos i.virtutes in terius cōtinere & ipsas à læsione tentationū descendere, & sicut turris fortissima hostium læsionib.obuiare. Qđ bene figurať Exo.28, vbi super frontē pontificis lamina aurea ponebatur, in qua nomē dñi scribebatur, qua.s.ipse pontifex p̃cipue ornabatur ad denotādum q̧ frons nostræ conuersationis debet lamina aurea splendentis apparentiæ, vbi.s.inscribať nomen dei.i.perfectio ois moralis iustitiæ ornari: in cuius ēt signū puero baptizato & cōformato in fronte fit signum crucis de crismate, ad signādū q̧ ex tunc frons voluntatis interioris & frōs suæ conuersationis debet de crismate diuinæ gratiæ consecrari, & signo crucis Christi per afflictionē & per passionis Christi memoriā penitus consignari dño. Apo.8 Signemus seruos dei nostri i frontib.eorum. Vel si vis per frontem intelligē mentē q̃ est frons primo & principaliter deo apparens. Sint igitur ibi verecundia, decentia, lætitia, & spiritalis dolor & tristitia, sicut dictū est supra necnon crucis Christi signum & dolorosa memoria. Eze.9. Signa than super frontes virorū dolētiū & gementiū. Et sicut frōs inter alia mēbra valde modicū habent de carne, satis aūt de osse, cuius causa est s̃m hal. qa nimia carnositas & pinguedo impediret intellectum & virtutem imaginariā, q̃ est in fronte, sic frons conuersatiōis vel affectionis debet esse per constantiā ossea, non per voluptatē carnea: nimia.n.carnositas, seu carnalis voluptas sciā impedit. Et iō ille qui imaginationi & contemplationi vult esse proximus, carnis delicias nō admittit: caro.n. concupiscit aduersus spm ad Gal.5. Sicut ēt ruga frontis significat senectutē humoris interioris cōsumptionē, sic vere vitia conuersatiōis & plicæ verbalis simulationis & duplicis cauillatiōis, senectutē & inueterationē malorū designat, & cōsumptionē & defectum humoris gratię significant Iob.16. Rugæ meæ testimonium perhibent contra me. Vel si vis potes econuerso accipere per frontem duritiā obstinationis, & apparentē proteruiam viri stulti, & in malitia confirmati. In tali.n. frōte est taliū fortitudo, qua.s.fi ōtōsi alijs opponunť, & qua cū bonis quotidie colluctanť. Talis.n.fons est dura per indomabilē stultitiā, patens per inuerecundiā & impudentiam, elata per superbiā & signata per oium vitiorū nequitiā. Sicut.n. dicitur Apoc.13. Serui bestiæ in frontib.suis imaginē ipsius & characterem acceperunt. Quia pro certo serui diaboli in fronte suæ exterioris proteruæ apparentiæ, characterem, inuerecundiæ, & imaginē oium vitiorum portant, quib.s.ipsi demones eos signant. Vt sic cuilibet tali dicať illud Hier. 3. Frōs mulieris meretricis facta ē tibi, et noluisti erubescere.

De Temporibus. Cap. 9.

1 Tempora sunt q̃dā ossa cartilaginosa prope oculos sita, q̃ quia sunt via arteriarū spūs vitales a corde ad cerebrū deferentiū, & continuū pulsum facientiū & ibidē in magna quantitate se colligantiū, iō loca sunt valde passibilia, & ad lęsionē facilia, vel forte sanari īpossibilia. Teste.n.Arist.li.19. Percussio q̃ cadit sup ossa tporum, mortalis, & si contingat in eis vulnus aial periclitatur. Qđ accidit, quia humor tpum cito exit pp ossiū tenuitatē. Per tpa possum intelligere virtutē fidei. Ista est.n.quæ versatur circa oculos intellēs. Ista est ēt q̃ pulsum bonorū operū efficit, & q̃ cerebro mentis nostræ a corde.i.à Christo spūm vitalē gratiæ & deuotionis mittit. Iustus.n.vt dř Abac.2.ex fide viuit. Quid igiť? pculdubio lęsio & vulnꝰ tpum est mortalis. Quia p certo qui per hæresim in fide læditur, quasi necessario moritur, qa vix ad sanitatē salutis reuertiť, imo p obstinationē in malitia pseuerās, vt cōiter, est īpossibile q̧ sanetur. Hier. 46. Frustra multiplicabis medicamina, sanitas nō erit tibi. Vł illa pōt dici de religiosis & clericis, q oculis corpis ecclesiæ.s.deo & sctis in statu & gradu sunt ppinqui, quorū p certo fama de facili læditur, sed non de facili restaurať. Quod ēt de talib.pōt dici, qa procul dubio talia tpa.i.tales viri prudentes & eminentes qñ à diabolo aliquo vitio vulnerant, vix aut nunq̃ ad salutē amplius reuertunť. Constat.n.q̧ qñ sapiētes clerici & religiosi delinquut, adhærētius in vitiis sese immergunt, q̃ illi q simplices & ignorātes sunt, ita q̧ vt cōiter isti incorrigibiles sæpe fiunt figurati in dæmonib. qui quanto fuerunt conditionis purioris, tāto in pctō fuerunt adhærentiæ amplioris, & ita facti sunt voluntatis obstinatioris & irreparabilioris. Sic tales quanto sunt in sensu & scia magis subtiles, tanto procul dubio qñ peccant magis obstinati & insanabiles fiunt, ita quod talibus potest dici illud Hie. 30. Insanabilis est dolor tuus Et sicut tempora propter frigiditatem ossium facilimè canescunt, sic tales indeuoti & frigidi per exteriorem hypocrysim faciliter albescunt. Matthę.23. Vę vobis hypocritę, qui similis est sepulchris dealbatis &c.

De Auribus. Cap. 10.

Auris s̃m Isidorū dř ab hauriendo vocē. Et est auris q̃dam substa chartilaginosa, q̃ duab.de causis est necessaria.s.ad auditus cōpressionem aggregationē p vocis formatione, & ad auditus defensionē pro exteriorum incidentiū in auditus foramina retentione. Est aūt os petrosum, in quo nerui descendentes a cerebro sunt infixi, sensum & motū aurib.deferentes & mutationem vocis & auris, aiæ referentes. Et sunt foramina p q̃ intrat vox & aer, non ea tamen libera vel vacua, sed ad modū torcularis transuersa. Qđ prudenter fecit natura, ne frigidus aer nimis libere & cito ad audibiles neruos intraret, & eos læderet, & ne ēt aliqđ nociuū interius incideret, qđ auditū lęderet aut turbaret, sicut dicit Cōst.in Pantechim li.4.theorice.c.12. Per aures intelligo auditū. In ista igiť aure auditus & attētionis nostræ dñt tria conuenire, s.chartilago flexibilis, os petrosū, & neruus ad iudiciū rōnis deferens sonū. Per ista.n.intelligunt tria q̃ debet habere auditus cuiuslibet viri iusti. Primū est benignitas in attendendo, & ista est auris chartilago, q̃.s. flexibilis, & cuius q̃ relæ inclinabilis debet esse. ps. inclina aurem tuā, & exaudi me. Scđm est duritia seu tarditas in credendo, & istud est os petrosum, qa.s.petreā duritia debet habere in accusationib. credendis & recipiētis, qa sicut dř Eccl.10. Qui credit cito, leuis est corde. Et iō bñ dř de foramine huius ossis q̧ orbicularę est & tortuosum, ne aer frigidus p subito introcedat. Quia pro certo aer & vox exterior non debet inuenire cor nrm liberū ingressum, sed potius impeditu, quia.s.non cito, nec plene, nec faciliter debet admitti, sed circulariter cū inquisitione & circunspectione debet recipi atq; credi. Si.n.qđ exterius dř.faciliter reciperet & crederet, nulli dubium quod lęsio multarum iniquitatum multotiens inferretur. Et iō in portis rōnis vbi sunt iudicia solet esse scriptum. Audi aliā partē. Iō dř Eccl.32. Audi tacens simul & q̃rens. Et Eccl.28. Ori tuo facito ostia & seras auribus tuis. Tertiū aūt est sagacitas in examinādo, & istā significant nerui. Quia.s.nerui discretionis dñt ab aurib. vsq; ad cerebrū.i.vsq; ad rōnē attingere, & ibi audita in rōnis iudicio discernere & de eis vtrū vera sint vel falsa iudicare Iob 12. Nonne auris verba diiudicat, & fauces comedentis saporē? Vel dic q̧ oia p̃dicta de iudicib. & p̃latis q sunt aures ecclæ militantis, p eo q̧ habent officium subditos audiendi. Vel dic q̧ auris est virtus obedientiæ, ad quā pertinet audire q̧ iubet. Flexibilis.n.debet esse talis auris per humilitatē, & ad oia q̃ mandantur inclinabilis, sicut decet. Eccle.6. Si inclinaueris aurē tuā. excipies doctrinā. ¶ Aures hois positæ sunt
in medio capitis audiant vndiq; q̃ dñr, & vt ex oi parte so- 2
norū differentiā cōprehendant. Talis debet esse iudex seu cōfessor, qui aliorū facta habet discernere & audire. Iste.n. nō debet esse psona abscōdita cuius difficilis sit accessus, imo iste dēt esse in medio, expositus videlicet vniuersis, vel ēt in medio æquitatis.s.oia possit meliꝰ cōprehēdere & audire, & oib. æquaťr auditionis debitū exhibere. psa. Aurib. pcipite q iudicatis orbē. Vel dic q̧ iiō dēt habere aures i medio, ad denotandū q̧ ad audiendū mandata & iudicia dei, & ēt ad audiendū q̧ plato p̃cipitur, qđ à magistro docetur, vel quod a paupere petitur, debet auditū habere paratum & expositū, nō absconditum aut remotum, quia sicut dř Sap.6. Si dilexeris audire, sapiens eris. Ideo p̃cipitur Iob 6. Præbete aurē & videte. Vel illud pōt applicari ad Christum, vel ad virginem gloriosam.

gloriosam,quorũ auris I p est in medio & in promptu,parata
f.quicqd iuste petimus exaudire.psa.Oculi dñi super iustos,
& aures eius in preces eorum.Veruntñ aduerte q sicut au-
ris(vt supra dictum est)habet os durũ,& foramen nõ planũ
ita auris.i.diuinæ misericordiæ aliqñ se ostendit durã & dif-
ficilem,& non de leui qđ petitur concedentẽ. Qđ facit vel
ppter nostram indignitatẽ,quia sicut dr Iob.9.Scimus aũt
quia deus pctõres non audit. Vel p p rei petitæ inhonestatẽ
vel dãnositatẽ Sæpe.n.petit hõ q concessum sibi noceret.Iõ
dicit Tullius.O dij non amplius sunt orandi,nisi q bona dẽt
1 sciunt.n.quid vlterius vtile sit.Iõ de male petentib dr Iac.4.
Petitis & nõ accipitis,eo qđ male petatis.Vel ẽt dura est ista
auris,vt maiorem iusti petentis ex dilatione accendat cha
ritatem,& inuestigando sedulitatẽ.Vult.n.nõ faciliter audi
re,vt sanđe donum emptũ precibus, pretiosius habeatur, &
vt in nostrarum orationũ clamorib.delectetur.psa.Clama-
uit ad me,& ego exaudiam eum.Vel ista possunt dici de ma-
lis,qui in aure auditus cordis habent os durum obstinatio-
nis,ita q sine difficultate non audiunt verba dei, pauperis,
3 vel prælati.ps.Aures habent,& non audient &c.¶ Aures aĩa
lium quadrupedũ sunt in superiori parte capitis,& sunt vt
cõiter sursum erecti, exceptis tñ qbusdã canib.& quibusdã
capris,quib.sunt inferius dependentes. Nullũ ẽt volatile vt
cõiter hẽt aures.Hõ ẽt inter oĩa aĩalia aures hẽt minus nobi
les.Oĩa.n.aĩalia mouẽt aures pter hoiem.Hõ ẽt respectu cor
poris sui minus habet aures . Per hoiem possunt intellige-
re illos qui ratione debent vigere.Per volatilia vero illos q
in religione ad cælestia sursum per contemplationem & affe
ctionem debẽt volare.Per quadrupedes intelligo viros sim
plices,q circa terrena solent simpliciter laborare.Quid igi-
tur?Proculdubio illi,q sunt volucres & hoĩes,hoc est dictũ
qui plus habent in mundo de sapientia & ratione,& qui al-
tius debent volare contemplatione & affectione, sicut sunt
clerici & ẽt religiosi,vel ẽt sapientes mundani,vel non hñt
aures,quia.f.verbum dei vel prælati,vel preces amici,vel bo
nam doctrinam magistri,vel supplicationem egeni , audire
nolunt.Vel paruas habent eas,quia.f.quãuis multa loquan-
tur,parum tamen audiunt.Vel si aures habent,& si de facto
audiunt, aures tamẽ non mouẽt,q a qđ audierunt nõ faciũt
Quia breuiter,illi qui sunt inter cæteros sicut hoĩes vel volu
cres in gradu vel statu superiori,qui sunt de genere nobilio
2 ri,vel qui pollent sapientia ampliori p cæteris minus volunt
audire vtilia,& ipsa audiunt,minus volunt complere,cõtra
id q dr Iac.10. Sit oĩs hõ velox ad audiendũ,tardus aũt ad
loquendũ,& tardus ad irã.Et inde dr q non auditores legis
sed factores iustificabuntᷓ.Sed vere quadrupedes.i.viri secu
lares & simplices,aures mẽtis habent sursum ad deũ erectas
& ad audiendum,obediendũ,& faciendum vtilia sollicitas
& attentas Neem.8.Aures oĩs populi erectæ erãt ad librũ.
Exceptis tñ canib.i.insatiabilib.auaris,& capris.i.fœtẽtib.lu
xuriosis,qui.f.aures mentis non solent erigere,sed à verita-
te auertere,& alibi declinare 2.ad Tim.4.A veritate quidẽ
auditum auertent,ad fabulas aũt,conuertentur.Vel dic qđ
hoĩes & aues significant viros spũales & iustos,q pro certo
paruas aut nullas aures debẽt habere,quia.f.parum debent
rumores audire,& modicũ auditũ dñi reb.superfluis adhi
bere dicentes quilibet detractorib.adulatorib.& malis sug
gestorib.illud Amos.5.Aufer à me tumultum carminũ tuo
rũ cantica liræ tuæ nõ audiã.Cuius tñ cõtrariũ est de bestijs
& bestialib.qui more quadrupedũ aures habent magnas &
acutas.inquãtũ oĩa volũt audire.& acute aliena vitia auscul
tare,& res friuolas acutius q̃ deceat attendere & audire.Et
sñ sm Arist.aures nimis magnæ stoliditatẽ designant . Quia
p certo illi qui aures habent nimis latas.i.qui plusquã neces
se sit volunt inquirere & audire,& stolidi & fatui dignoscũ
tur esse.Iõ bñ dr Eccl.7.Cunctis sermonib.qui dñr, non ac-
cõmodes cor tuũ.Qđ tñ contra multos,qui sunt similes il-
lis hoib.æthiopicis qui aurib.operiunt totum corpus de q-
bus vide.c.de æthiopia.¶ Aures impediuntur in auditu mul
4 tipliciter.Aliqñ ex ventositate.f.inter ventriculos cerebri in
clusa,& tinnitum vel sonitũ faciente.Aliqñ ex humore cor
rupto pruriginẽ inducente.Aliqñ est apostemate in aure exi
stente.Aliqñ ex nimia siccitate neruũ audibilẽ corrugante.
Aliqñ ex calido humore aures pũgẽte & molestare.& aliqñ
ex,obliuione nræ instim auditus uo perforante,& surditatẽ
nãlẽ in puero generante.Aliqñ ex nimio sonitu aures gra-
uante. Aliqñ ex nimio ictu aures pcutiente,& neruos lædẽ
te.Re vera talib.modis læditᷓ & impeditur auditus iudicij in
malis iudicib.& auditorib.& plaus.Ipsum.n.impedit vento
sitas alienæ elationis,q̃.f.generat tinnitum & sonitum timo
ris & dubitationis.Iob.15.Sonitus terroris s p in aurib.im-
pij,& cũ pax sit,s p insidias suspicatur.Item impedit eos hu-
mor & prurigo carnalis affectionis.Apostema superbæ & tu
midæ indignationis.Corrugatio pueræ intentionis,& inæ-
qualitas psonarũ acceptionis.Punctura iracundiæ vindictę
& turbatiõis.Surditas & obturatio ignorãtiæ & indiscretio
nis.Sonitus pcum & importunæ supplicationis,ictus mune
rum & simoniacæ corruptionis:istis.n.oĩb.auditus veri iudi
cij corrũpitur,vel ex toto vel ad tps tollitur vel differtur,ita
q iã de multis põt dici illud Hie.6.Incircuncisæ aures eorũ
& audire non possunt.Vel dic de inobedientib.quos audire
mandata superiorum impedit ventus elationis.Apostema p
sumptionis.Surditas obstinationis.Sonitus malæ suggestio:
nis.Ictus fortis tẽtationis.Pruritus carnalis affectionis & p
speræ successionis.Istis ergo dr.Hiere.22.Locutus sum tibi
in abundantia tua.dixisti.non audiam.Vide infra.c.de surdi
tate.Item vide.c.de sensu auditus.

De Naso. Cap. 12.

NAres sm Isidorum dicũtur quasi gnare,quia scilicet
addiscernendum inter odores videntur naturaliter
esse doctæ.Et ideo vt ait,illi ignari dicuntur,qui qua 1
si sine nare,discretione debita non vtuntur. Sunt igi
tur nares seu nasus illa membra per quæ inter odores discer
nimus,quæ ẽt spiritum & anhelitum attrahimus & retrahi
mus,per quæ superflua oris cerebri vacuamus.Habet enim
nasus interius duo foramina videlicet vnum qđ tendit ad
concauitatem palati,quo superfluitas oris purgatur.Et alte
rum quod tendit sursum ad cerebrum,vt illuc aer deferat,
& vt inde spiritus aĩalis ad sensum odoratus perficiendum
inferius a cerebro attrahatur,sicut dicit Const.in phantech
ni.Per nasum,qui discernit inter fœtorem & odorem , intel
ligo virtutem prudentiæ & discretionis,qua.f.bona a malis
discernunt & distinguunt,& qua ẽt mentes nostræ gnare.i.
sapientes efficiuntur,& qua ẽt carentes,ignari,& siue spũa-
lib.narib.merito nuncupantur.Sap.15.Neq; nares ad perci
piendũ spũm.Iste igitur nasus discretionis duo habere dẽt
interius foramina.i.duplicem considerationẽ,f. considera-
tionẽ propriæ fragilitatis,quæ vadit ad palatũ.i.ad corpus,
& consideratione spũalis aĩæ nobilitatis,q̃ tendit ad cere-
brum.i.ad animum.Isto.n.duplici foramine mediante,debe
mus fæces & superfluitates vitiorum expellere,& tam cere
brum q̃ palatum.i.tam aĩam q̃ corpus per confessionẽ pur
gare,& aerem gratiæ ipsi aĩæ procurare,spiritum aĩalẽ.i.bo
nam & spũalem affectionẽ & ab ipso cerebro.i.ab ipsa mẽ
te deriuare & trahere, & sic sensum olfactus discretionis
& deuotionis perficere & iuuare. Vt sic dicat quilibet talis
illud Iob.27.Spũs dñi in narib.meis, non loquentur verba
mea iniquitatẽ.¶ Instrorũ odoratus sunt duæ carunculæ in 2
modum vberum narib.dependentes,q̃ aerem per odorem
immutatum attrahunt & recipiunt & per neruos sibi infi-
xos ad cerebrum transmittunt,qui ipsum aĩæ iudicio sur-
sum ferunt. Tales carunculæ quæ naso,i.discretioni & iu-
stitiæ deseruiunt,possunt significare iudices huius mundi,q
iustitiæ & prudentiæ sunt ministri .Igitur debent neruos di
scretionis habere,& aerem,i.negocia quæ ab exteriori re-
cipiunt,discernere & videre,totũ ad cerebrum.i ad deũ, &
ad orationis iudiciũ reducere,vt deliberatione habita pos-
sint de odore.i.de negocio,si bonus vel malus fuerit iudica
re.Vel dic quod nares quæ aerem recipiunt, & de ipso per
se non iudicant,sed totum ad cerebrum & ad rationẽ trans
mittunt,sunt iudices,qui in proprio sensu consili non dñt
statim p se de recepto aere.i.de receptis negocijs iudicare,
imo cerebri & rõnis.i.virorũ sensatorũ & rationabilium de
bẽt consiliũ q̃rere,& eorum iudicio totũ negociũ deferre,
& sic poterũt de re veraciter iudicare.vñ Exo.18.dr q iudi
ces & decani minora tñmõ iudicabant quicquid aũt gra-
uius erat,ad Moysen referebant.¶ Nasus sm Const. necessa
rius fuit ad multa.Est.n.aeris attractiuus & emissiuus, inter 3
odores discretiuus,grossarum superfluitatũ cerebri purga
tiu',p attractionẽ aeris pulmõis dilatatiu' & cõstrictiu',ae
ris frigidi ne lædat pulmonẽ,depuratiu',& totiu' faciei ador

oatiuus. Nasus.n.est faciei pcipuū mēbrū, quia naso abscisso
tot a dehonestat, & decore & pulchritudine spoliat. Nasus
aiæ est deuotio, q.s. suauitatē æternā odorat & diligit, fętorē
vero rerū carnaliū abhorret & negligit, & inter ipsa debite
iudicat & discernit. Ista est igit q spūm orationis solet emit-
tere, & spūm gratiæ solet attrahere. ps. Os meum aperui, &
attraxi spūm. Ista est q superfluitates pcti solet emungere, &
pulmonē interioris voluntatis solet p charitatē dilatare, &
per timorē cōtrahere, aerē frigidū tepidæ affectiunis pulmo-
nē cōlcis lædat, solet puriorē reddere, & sic totā faciē aię so-
let decorā facere, & ornamentum honestatis in tota superfi-
cie generare. Et sic aiæ pōt dici illud Can. 7. Nasus tuus sicut
turris libani. Vel dic q nasus ecclesiæ est platus, q in medio
situs, cū duab. carunculis duplicis discretiōis, ipalis. s. & spūa-
lis habet inter fragrātes & fætentes. i. inter bonos & malos
discernere, spūm sctm attrahere, & alijs emittere, totū corp⁹
purgare & corrigere, & totā faciē ecclę adornare. Pulcrius
n. ornamentū q sit in facie ecclesię, est bonus platus, (allegat
vt supra) q̄uis hodie eccla in multis locis videat tali naso &
tali ornamento priuata, & turpiter detrūcata. Eze. 23. Nasū
tuū & aures tuas pcident. ¶ Cū cōdōnes aiæ sm dispositiōes
4 corporis varienē, sicut dicit Aris. in principio physionomiæ,
(sicut vinū albū in vitro rubeo, rubeū esse vr) hinc est q sm
dispositionē nasi & aliorū mēbrorū de cōdōnib. aiæ iudicat.
Et sic dicit q nares nimis apertæ & multi aeris attractiuę,
ferocitatē ai ptendunt, & mentē faciliter indignantē. Dicit
ēt Galen⁹, q gracilitas nasi in acuta infirmitate signū est mor-
tis, maxime si colorū concauitas comitet. Nares igit sapien-
tiā significāt. Istę ergo qn sunt vltra debitū apertæ. i. qn hō in
suo sensu abūdat, & totū aerē narib. attrahere. i. oia negocia
suo sensu determinare credit & putat, multum se scire psu-
mit, & existimat, tunc dico psumptio, superbia & indignatio
in tali hoīe inuenit. Iob. 39. Gloria nariū eius terror. Si vero
talis nasus gracilis fuerit, & p ignorantiā imbecillis, vtpote
qa in fide & morib. minus sapit q̄ debeat, tunc p certo mors
pctōrū mortaliū appropinquat, & vita gratiæ elōgat. Igitur
non habeamus nares nimis apertas vel nimis strictas, vel ni-
mis magnas aut paruas. i. nō plus sapere q̄ oportet, sed sapo-
re ad sobrietatē ad Ro. 12. Quia sicut dr Leu. 21. Nasus ni-
mis magnus aut nimis tortus rephendit, & ille q eū habet, à
sacerdotio reprobat. Quia pculdubio ille a deo repudiat, q
nasum discretionis & sapientiæ habet nimis magnū p psum-
ptuositatē, nimis paruum p imbecillitatē, nimis ēt tortū per
prauitatem. vt de talib. psumptuosis & superbis intelligatur
5 illud Sap. 1. Fumus & flatus est narib. eius. ¶ Nasus & odora-
tus aliqn impeditur, ita q nō pōt libere sperare, vel odorare,
aliqn fluxū humorum a cerebro venientem. Aliqn per frigi-
ditatē cōstringentē. Aliqn per caliditatē dissoluentē. Aliqn
p corruptum humorē carunculas interius inficientē, & fęto-
rem anhelitus inducentē. Sic vere odoratum & nasum deuo-
tionis impedit & obturat fluxus cerebri. i. defectus sensus di-
scretionis. Frigus cōstringens. i. torpor desidiæ & cōgelatio
affectiōis. Calor dissoluēs. i. ardor auaritiæ & ambitiōis hu-
mor corrūpēs. i. fętor luxurię & carnalis delectatiōis. Amos
4. Ascēdere feci putredinē castrorū vestrorū i nares vestras.

De Genis. Cap. 12.

Genæ sont illæ partes faciei q̄ ab oculis protenduntur
1 ad barbā, q a nobis malæ, p p rotundā prominentiam
sunt (vt ait Isid.) nuncupatæ. Sunt igitur genæ illa fa-
ciei pars, in qua apparet summa corporis pulchritu-
do maxime qn cādore cū rubedine psundunt. Quę carnosæ
factæ sunt à natura, vt nutrimentū & calorē sensib. ministra-
rent, & vt frigiditatē ossium tparent. Cādidæ ēt & rubicun-
dę, vt totam faciem adornarent. Et sunt genæ partes cor-
poris in quib. apparent aiæ passiones, qa. s. genæ timore solēt
pallere: pudore solent rubere: dolore solet liuere: gaudio so-
lent splendere, sicut dicit Const. in pāter. Genæ spuałr, signi-
ficat exteriorem cōuersationem, in qua apparere debet mo-
ralis decentiæ pulchritudo. Et ibi debet inueniri carnositas
seu mollities pietatis: rubedo seu ignities charitatis: albedo
seu floritiēs puritatis. Et sic tales genę malæ nominabūtur,
à malis, eo q sicut mala Punica redolebunt. Cā. 4. Sicut frag-
men mali Punici genæ tuæ. In genis ergo conuersationis no-
stræ apparent ad litera interiores aiæ passiones, qa pcul du-
bio ista timorosa pallet per humilitatē: verecūda rubet p ve-
nustatē: dolorosa liuet per desolationē: gaudiosa vero splen-
det per lætam in deo exultationem. Sic igitur de talib. genis
pōt dici aiæ illud Can. 1. Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turtu-
ris, collū tuū sicut monilia. Vel si vis per genas sponsæ Chri-
intellige virgines per castitatē candidas, & martyrium rubi-
cūdas &c. sicut supra Esa. 50. Genas meas dedi vellentibus.
¶ In genis consueuit apparere dispositio complexionis &c.
Omitto de quatuor complexionibus quia supra dictum est. 2

De Barba. Cap. 13.

Barbā sm Const. faciei viri est ornamentum, & neruo- 1
rum in maxillis latentium est contra frigora iuuamen-
tum. Est aūt barba caloris naturalis significatiua viri-
lis complexionis ostensiua, & inter masculum & fęmi-
nam distinctiua. Nascitur. n. barba sicut alij pili de fumo ca-
lido & sicco, qui quia non abundat in complexionib. frigi-
dis, iō tā mulieres q̄ castrati, qui mēbra calida perdiderunt,
vt cōiter, non barbescunt, sicut dicit idē Constantinus. Cū
hō vt cōiter nec est fortis, nec est sapiēs quousq; habeat bar-
bā, vr q per barbā possim moraliter intelligere prudentiam
& fortitudinē virtuosam. Ista est. n. q faciē conuersationis or-
nat, q neruos interioris affectionis iuuat, quæ viros à fęmina-
bus. i. bonos & virtuosos à malis & à vanis distinguit & se-
gregat, & virilis, i. virtuosæ conditionis & calidæ & charita-
tiuæ affectiōis signū portat. Signum. n. est q ille qui barbā. i.
prudentiam & fortitudinem profitetur, vir non mulier. i. vir-
tuosus non fęmineus cōperitur. Vnde de quodam philoso-
pho legi quod cum solitus esset sæpissimè tangere barbam
suam, & peteretur ab eo quare hoc faciebat. Rndit; Vt dum
inquit, tango barbā, virum me esse meminerim. Et ideo tria
sunt genera personarum quæ carent barba ista. i. prudentia
& virtute, videlicet fęminæ, q significant hoies molles & de-
licijs effæminatos: castrati, qui significant hoies peccatores,
& virtute generatiua bonorum operum detruncatos & pri-
uatos: pueri, qui significant hoies ignorātes, imbecilles, & in-
sensatos. Tales. n. a virtutib. & virilitate deuiant & declināt,
& ideo parum in calore charitatis abundant, figurati in ser-
uis Dauid, quos rex Amon debarbauit, sicut dr 2. Regū. 10.
&c. Quia. s. Amon, i. diabolus multum cupit seruos Dauid.
i. Christi, effęminare, & barbam virtutis & prudentiæ eis ra-
dere & auferre. Esa. 15. Ois barba radetur. ¶ Aliqn inueniun-
tur fęminæ valde calidæ complexionis, ita q aliqualiter sūt 2
barbatæ. Aliqn ēt inueniuntur viri frigidi, ita q quā penitus
carent barba. Viri sunt religiosi & clerici, fæminæ vero sunt
seculares & laici. Est igit verū q sæpe accidit q fęminę sunt
barbatiores q̄ viri. i. q multi sunt seculares qui sunt virtuo-
siores & prudentiores quam multi religiosi aut clerici. Hie.
31. Mulier circundabit virum. ¶ Pueri non barbescunt quā- 3
uis sint valde calidi & humidi, cuius ratio est qa materia pi-
lorum transit in augmentum paruulorum. Sic vere paruuli
& simplices seculares, raro per sapiētiam barbescunt. Fumi.
n. suarum affectionum transeunt in augmētum diuitiarum,
non in barbam aut capillaturam virtutum aut scientiarum.
¶ Aliquando inueniuntur pili barbæ crispi reciproci & re- 4
torti &c. dic sicut infra dē pilis. ¶ Barba in senectute cane- 5
scit. Sic sapientia in senectute florescit. Tunc. n. solet sapien-
tia esse pulchrior, & prudenti canitie floridior. Eccl. 25. Quā
speciosum est veteranis iudicium, & presbyteris cognosce-
re consilium, quam speciosa est veteranis sapientia. ¶ Aliquā- 6
do cadunt pili de barba ex humoris corruptione, vt patet ī
leprosis. Aliquando ex caloris defectione & interceptione,
vt patet in castratis. Aliquādo ex humoris calidi & pinguis
diminutione, vt patet in phthisicis. Nam sicut dicit Aristote-
les casus capillorū, similis est casui foliorum arborum, quæ
s. solent cadere quando humor interius solet deficere vel ces-
sare, sicut est in hyeme, vbi humor arboris a ramis reuertit
ad radicem. Sic vere pili virtutum & barba spiritualis sapien-
tiæ deficiūt trib. causis, videlicet, quādo humor carnalis vo-
luptatis per lepram luxuriæ corrumpitur: quando calor cha-
ritatis euanescit & intercipitur, quando humor deuotionis
& gratiæ deficit & consumitur. Humore enim deuotionis
consumpto, calore dilectionis perempto humore etiam in-
terioris affectionis corrupto, necesse est barbam virtutum
deficere, & capillaturam exteriorum operum deperire. &
sic dicitur. Leuitic. 13. Qui leprosus iudicandus erat huic ca-
pillatura defluebat.

De

De Mandibula. *Cap. 14.*

1 MAndibula dr̃ à mandendo seu manducando. Sunt.n. mandibulæ ex pluribus duris ossibus compositæ dentibus infixis munitæ, & neruis & lacertis inuicẽ sunt cõnexæ. Quod fuit necessarium pp motus cõtinuitatem, & pp apertionis ad clausulæ necessitatem. Sunt .n. sicut duæ molæ ad conterendum & molendum cibum se mouentes, & nutrimentum toti corpori primariè præparantes, sicut dicit per oĩa Cõstan. Mandibularum in corpore ecclesiæ typum gerunt doctores & prædicatores. Isti.n. officiũ habent cibum doctrinæ terendi & præparandi, & corpus fidelium spũaliter nutriendi, & iõ isti debent esse fortes p cõstantiã, & neruis veritatis connexi per mutuam amicitiam, necnon dentibus.i.verbis discretis & distinctis coniuncti per eloquentiã. Quod ẽt de mãdibula superiori & inferiori.i.de beato Petro & Paulo dici põt, q ita fortes & cõnexi fuerunt, q̃ nunq̃ hoiem timuerunt, imo dentibus.i.inimicos fidei superauerunt. Quorum ẽt cõnexio apparuit cum eodẽ die mortui sunt, vt dicit Thimotheus in epistola ad Dionysium. Vnde ipsis canit. Qui in vita sua dilexerunt se ita in morte non sunt separati. Figurari ergo potuerunt isti in mandibula asini mortui qua Sanson philisteos strauit & fontem de eius molari vt biberet reportauit, sicut dr̃ Iudic. 15. Asinus.n. mortuus fuit Chr̃s, cuius mandibula fuit apostolorum & prædicatorum & doctorum populus. Sanson igitur.i.ecclesia fortis & inuincibilis cum tali mandibula.i.cum pdicatoribus & eorũ doctrina; philisteos.i.demones superauit, & ab ipsis ẽt fontẽ doctrinæ quo potatur quotidie, diuinitus acquisiuit. Vel dic q̃ istæ duæ mãdibulæ significant. Minores & Prædicatores. qui inuicẽ debent esse cõnexi & amici & tñ videmus q̃ magis sunt inuicem inuidi & diuisi. ¶ In mandibulis sunt quędã partes carnosæ, q̃ gingiuæ nuncupant̃, in qb. dentes nõ gignũtur, & firmiter radicantur, & à quibus neruis dentium nutrimenta debita ministrantur, quæ etiam labiorum pellibus, ne
2 indecenter appareant, conteguntur. Gingiuæ istæ quæ sunt in faucibus, possunt mihi denotare virtutem benignitatis, q̃ naturaliter est mollis tenera & carnosa. Ista.n.in ore nostro debet inueniri, & in ea dentes.i.verba fundari, & ibi neruis sapientiæ radicari. Necesse est.n. q̃ dentes & verba in benignitate fundentur, & q̃ quicquid dr̃, cum benigna dulcedine disferatur. Quod maximè ad prædicatores pertinet, p sunt mãdibula & gingiua Iesu Christi, quia sicut dr̃ Eccl. 6. Verbum dulce multiplicat amicos. & mitigat inimicos. ¶ Quemadmo
3 dum gingiuæ diuersimodẽ patiuntur, s. ex humorum corruptione, quæ oris fœtorem inducit, & ex neruorum relaxatione, quæ dentium relaxationem inducit sic veræ gingiuæ siue mandibulæ ecclesiæ, s. prædicatores, q̃nq; duas passiones incurrunt, videlicet coruptionem luxuriæ, & stultiloquium insolentiæ. Ex luxuria.n. quando ipsam incurrunt, fauces totius religionis vel ecclesiæ fœtent, & infames efficiuntur. Quãdo etiam sunt verbosi & garruli, dentes eorum.i. verba, ad multa inhonesta & maximè ad murmurationem & adulationẽ
4 laxãtur. Esa. 33. Laxati sunt funiculi sanitatis ¶ Omne animal mouet mandibulam inferiorem & non superiorem, præter crocodilum &c. Vide de crocodilo vbi inuenies.

De Labijs. *Cap. 15.*

1 LAbia sm̃ Isidorum à labendo sunt dicta. Quod autem est superius, labium dicit, quod autem inferius, labrũ vocatur. Sunt autem labia membra mollia subtilia, carnosa, circa dentes posita, & ad impediendum frigidum aerem, ne dentes lædat, inuicem se claudentia, & ad incidendum aerem multum apta. Flexibilia ẽt sunt & mobilia, & tam ad gustandum q̃ ad verba proferendum naturaliter opportuna, sicut dicit Constã. & ẽt Arist. lib. 2. de partib. aĩalium circa finem. Sunt.n. labia de nouem instrumentis voci famandæ necessarijs, q̃a verbũ nunq̃ bñ formaret̃, nisi lingua cũ labijs aliquotiens iungeret̃. Labia ecclesiæ sunt pdicatores vel ẽt pdicatorũ verba, quib. s. mediãtib. lingua dei patris spũssanctus format vtilia verba sua. Isti igit̃ molles, benigni & teneri dñt eẽ, & lux benignitate duritiã dẽtiũ.i. diuinę iustitię rigorẽ dñt reprimere, ipsumq; q̃nq; circumuoluere & claudere & ne pctõres ad desperationẽ terreat, ipsum aliqualiter temperare, sic aerẽ doctrinę intercipere, & materialiter sm̃ auditorũ exigentiã variare. Sint igit̃ molles & teneri p benignitatem, flexibiles & mobiles p sedulitatẽ, rubicũdi & colorati p verecũdiã honestatem, gustantes. s. deuotionis suauitatẽ, & verba formantes p honestæ locutionis vtilitatẽ, se ẽt inuicem claudentes p discretã custodiã & humilitatẽ, & se inuicem cõiungentes per amicitiã & charitatẽ. Et iõ Prouer. 10. Labia iusti erudierunt plurimos. Vel si vis p labia quæ a lambẽdo dicunt̃, intelligo adulatores, qui lambunt leniunt & applaudunt, qui. s. circa dẽtes.i. circa duros & mordaces principes habent hodie locũ suũ. 19. Derelicta sunt tantũmodo labia circa dẽtes meos. Tales n. sunt molles p suauẽ locutionem. Flexibiles per verborum suorum ad voluntatẽ aliorũ mutationẽ & variationem. ps. Labia dolosa in corde & corde locuti sunt. Inuicem se claudẽtes per mutuam inter se cõfæderationẽ. Vocem formãtes & distinguentes p verborũ suorũ fallacium cõpositionẽ. Osculum dantes per falsæ amicitiæ fictionẽ & simulationẽ. vñ in ps. venenum aspidũ sub labijs eorum. Quod. s. venenum facit dormire potatem. sic adulatio &c. Vel dic q̃ labia sunt valde mollia veruntamen duris & acutis dentibus sunt vicina. Sic verè verba adulatorum q̃ multã habẽt flexibilẽ lenitatẽ, sp solent iuxta se habere. dentes.i. detractoriã mordacitatẽ. psal. Gladius i labijs eorũ. ¶ La 2
bia si fuerint rubicunda, significant puram & incommixtam complexionem, si sint liuida, significãt malam corporis dispositionẽ, si sint tremula, significant irã & mentis tribulationẽ. Sic verè bona & pura complexio & conscientia facit verba & labia rubicunda per verecundiam & honestatẽ. Mala vero conscientia ipsa facit liuida & infamia per turpitudinẽ & deformitatẽ. Ita vero ipsa facit turbuta & informia p pręcipitẽ balbutiositatem. Prouer. 16. Mordẽs labia perficiet malũ.

De Mento *Cap 16.*

MEntum dicitur quasi mandibularum fundamentum. 1
Constituitur.n. mentum ex duobus ossibus mandibularũ iferiorũ, q̃ ideo mobile fuit factum vt os p ipsum faciliter clauderet̃. Est igitur in merito maxima fortitudo, & faciei ẽt maxima pulchritudo. Tangi enim se per mentum bruta animalia faciliter non permittũt, quia si mentum frangatur, totam feritatem & fortitudinem suam perdunt, sicut de Dauid dicitur. 1. Reg 18. q̃ confregit mentum leonis & vrsi, & eruit eis ouem. Per mentum quod est vltima pars faciei, intelligo virtutem perseuerantiæ. Ista est.n. finis & complementum faciei conuersationis honestæ, & vultus etiam mentis nostræ. Ista est quæ claudit os, quia. s. clausura & complementum totius boni operis est ab ipsa. Ista est totius corporis malis.i. totius cõgeriei virtutum, pars in qua debet vigere maxima fortitudo, quia. s. quilibet summè dẽt studere q̃ in perseuerãdo sit fortis. Nam si tale mentum perseuerantiæ rumpitur, tota mentis fortitudo p nihilo computatur. Si.n. ista perdimus, faciliter demonibus subiacemus, quia sicut dicitur Matthæi. 33. Solum qui perseuerauerit, saluus erit. Nos igitur tale mentum nostrum permittere a demonibus per tentationem palpari non debemus, imo si de rumpenda perseuerantia nos tentauerit debemus cõtra eũ indignari. Quod tamẽ est contra multos, qui nõ sunt sicut quadrupedes, imo sicut pueri, qui tangi in mento non indignantur sed delectantur, quia in humana natura, & maximè i pueris tactus menti signum est amicitiæ & applausus. Sic vere multi sunt q̃ mentum suæ perseuerantiæ tangi permittunt, & blanda diaboli palpatione suam fortitudine perdunt, sicut es Amasæ, cuius mentum Ioab sub specie amicitiæ tetigit, & accepit, & sic eum (loquendo sibi) occidit & decipit, sicut dr̃. 2. Reg. 20. Sic diabolus dũ nobis blandẽ suggerẽdo loqtur mortẽ nobis culpę & pęnę fallaciter machinat̃. Ecc. 12. Labijs suis Idulcorat inimicus, & si inuenerit tps, nõ satiabitur sanguine.

De Ore. *Cap. 17*

OS secundum Isidorum dicitur quasi ostiom, pro eo q̃ 1
(vt ait) per os sicut per ostium cibos & spiritum introducimus, superfluitates eijcimus, & verbum proferimus & producimus. Os. o. dicit idem animæ est nuncius, quia quod mente concipimus, ore proferimus. Est tamen or, dicit Gregorius, multis custodijs circuoseptum, scilicet dentibus atque labijs, vt scilicet tot intermedijs clausa mens prius deliberet, & discernat, quàm proferat, & vt verbum prius transeat per limam quam per linguam. Igitur per os possum intelligere locutionem, quæ pro certo mẽ

tis est ostium & ianua, p q̄ educimus verba nr̄a, & in qua masticamus & discutimus cibos sapientiæ & doctrinæ, ut prædicando & docendo auditoribus demus spūalia nutrimenta. Et sic igitur dicū, q̄ os locutionis valet ad eijciendum superflua vitiorum per confessionem, ad masticandum doctrinæ cibaria per disputationem, & ad denuntiandum aīæ dei consilia per prædicationem, dum tamen ibi sint debitæ clausuræ per discretam deliberationem, ne. s. homo vltra debitum indeliberatè prorumpat ad aliquam verbi inordinationē. Eccle. 28 Ori tuo facito ost. a, & seras aurib. tuis. Et sicut videmus q̄ homo inter cætera aīalia paruum habet os, sic ille qui hō. i. rōnabilis est, os modicum. i. modicā locutionem & paucā debet habere, & verborum multiloquio abstinere, sciēs, q̄ in multiloquio non deerit pctm̄, sicut dr̄ Prouer. 10. Et q̄ multis vtitur verbis lædit aīam suam. ¶ Os s̄m Consta. necessariū est in corpore pp corporis nutritionem. Nullum. n. mēbrū in corpore nutritur, nisi primo cibus in ore teneatur. Habet. n. os cibum masticare & ruminare, & tandem ad stomachū transmittere, & inde ad membra particularia deriuare, & cū ipsis incorporare. Talem vr̄ esse prædicator vel doctor. Iste. n. cibum doctrinæ masticat & examinat, & sic membra, i. auditoribus ipsum mittit & deriuat, & inde eos reficit & educat. Veruntā sicut ante alia membra saporem cibi recipit, sic bona doctrina vel scriptura doctori vel prædicatori per deuotionem ante alios sapit, & sibi ptius q̄ auditoribus fructum facit. Apoc. 10. Erat in ore meo tanq̄ mel dulce volumen. & in ps. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. ¶ Os quattuor habet conditiones. Est. n. cōcauum ad cibos continendum. Durum ad cibos masticandum. Neruosū ad ciborū dulcedinē sentiendum. Humidum aūt & saliuosum ad cibos trāsglutiendum. Os quod recipit oēs cibos, significat sensum audiens, qui recipit oēs cibos, & oium verborum terminos atq; modos. Sit igit̄ os istud concauum, vt quę dicuntur, capiat per attentionem. Durum tā, ne cito credat, sed vt oīa masticet & discutiat per discretionem. Sit ēt neruosum. i. sensibile, vt bene sentiat dictorum conditionem. Et tandem sit saliuosum & lubricosum, vt. s. masticata cito degluttiat, & in ventrem memoriæ reponat per retentionem. Matt. 15. Oē quod in os intrat, in ventrē vadit. Veruntā sicut videmus q̄ os cibos receptos, si non sunt boni & sani & sapidi, solet reijcere, alias si ipsos comedat, periculo possunt esse, sic auditus debet verba nisi fuerint vtilia reijcere, & eā ventri memoriæ nō cōmittere, ne forte retenta possint periculum generare, vt sic hō dicat inepto sermone audito illud Apoc. 3. Quia tepidus es, incipiā te euomere de ore meo. ¶ Os est necessarium ad sermonis formationem, & grossarum superfluitatum a cerebro, pulmone & stomacho expurgationem, ad aeris attractionē, & ad cordis inflamationis refrigerationem vt dicit Cōstāt. Sic verè os nr̄m dēt necessario laudē gratiarum actionis & cōfessionis formare, superfluitates vitiorum à capite. i. ab intētione, à pulmone. i. ab affectione, a stomacho. i. a delectatione, per cōfessionē eijcere & purgare, aerē ēt deuotionis & grā dēt per orōnem attrahere, & tentationes & inflamationes mentis suis orōnibus temperare. ps. Os meū aperui, & attraxi spiritum. ¶ Os est nuncius mentis & cordis s̄m Isidorū. Si igitur fidelis est nuncius, nunquam debet mentiri. i. contra mentem ire, nec aliquid dicere nisi quod cor (cuius est nuncius) dictat, exemplo ipsorum de quibus dr̄ Apoc. 14. In ore eorū nō est inuentum mendacium. ¶ Os hōis respectu corporis sui valde est modicum, econtra os ferarum aīalium mirabiliter est apertum, sicut patet de leone & similibus, & ēt de serpente & reptilibus, quorum respectu corporis oris latissimus est hiatus. Sic verè hō. i. persona rōnalis & discreta, debet habere os modicum per rarā & parcā locutionem, & per temperatā comestionē, q̄a sicut dr̄ Prouer. 21. Qui custodit os suum, custodit aīam. Cuius tā cōtrariū faciunt feri venenosi pctōres, qui. s. maximum habent oris hiatum per voracitatem gulosam, per mordacitatē verbosam, & per loquacitatē garrulosam. Ezec. 33. Aperto ore meo nō silui amplius.

De Dentibus. Cap. 18.

Dentes s̄m græcos dicuntur odontes, quasi edentes, dividentes seu incidentes, vt dicit Isidorus. Vel dicuntur dentes quasi demente. . Demunt. n. semper aliquam cibi partem. Sunt autem in ore viri s̄m Constant. 32 dentes: qui in incisores, caninos, & molares diuiduntur. Incisores sunt primi, qui sunt lati & scindentes. s. anteriores, qui ad incisionem & primam cibi receptionem sunt apti. Canini sunt secundi, qui sunt acutiores, qui bini ab vtroque oris latere sunt coniuncti, & cæteris fortiores ad scindendū & ad perforandum cæteris plus acuti. Molares sunt in tertio gradu, qui sunt dentes fortiores, & ad molendum quicq̄d durum fuerit, duriores. Primi habent vnā radicem, Secundi habent duas. Tertii habent tres. Et in illis est talis ordo, quia q̄ à primis dentibus nō potest præcidi, ad caninos secundos dentes trāsmittitur, & tandem ad molares (vt conteratur penitus) destinatur, sicut distinguit Constant. in pantec. Os q̄d est quoddam claustrum, potest mihi denotare in corpore ecclesiæ domus principū & prælatorum, vbi procul dubio multa cibaria. i. multi simplices diuersimodè comprimuntur. In isto igitur ore sunt dentes. i. familiares, mali, duri, rapaces atque mendaces, qui. s. dicuntur ab edendo, ab incidendo, & demendo. Edunt. n. per gulositatem, incidūt per detractoriam mordacitatem, demunt. s. alijs quicquid habent per rapinam & crudelitatem. Quia pro certo principes & prælati sunt hodie generatio quæ pro dentibus gladios habet, sicut dicitur Prouer. 30. De quibus in psal. Filij hominum, dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Istorum ergo dentium, malorum. s. familiarium tres sunt ordines, quia primi sunt incisores, s. parui balliui, qui non faciunt nisi inuadere & incidere, explorare & inquirere si aliquid potest exigi vel haberi. Et isti non habent nisi vnam radicem, quia. s. tales parum sunt infirmi, & cito consueuerunt amoueri. Secundi sunt canini. s. iudices mediocres, qui verè canini dicuntur propter insatiabilem auaritiæ appetitum, qui. s. duas habent radices, quia sunt in statu suo firmiores, & ideo isti ad rapinā sunt acutiores & peiores. Tertij sunt molares. s. propinqui cōsiliarij & magistri, qui à molendo dicuntur, pro eo q̄ omnia demoliuntur, & maximè, quia tribus radicibus plantantur, & quia firmi sunt in statu suo, quia eis creditur, nec facilè mutantur. Funiculus. n. triplex difficilè rumpitur. Eccl. 4. Horū igitur minores, quos non possunt vincere, frangere vel decerpere, mittunt ad caninos mediocres, qui etiam ipsi mittunt quos superare nequeunt, ad molares. Et sic mali plati. & principes possunt figurari in illa bestia Dan. 7. quæ erat similis vrso, & habebat tres ordines dentium in ore suo, & in ipsis dentibus principes tres, qui dicebant ei. Surge, comede carnes plurimas, Expone. Tales enim vrsi. i. principes vrsini, deliciosi. s. & auari & tribus ordinibus dentium, id est familiarium suorum, nihil aliud dicunt nisi, q̄ surgant & comedant carnes plurimas, id est q̄ plures extorqueant subiectorum rapinas emendas. Iob. 41. girum dentium eius fortitudo. Isti. n. dentes diaboli, quibus mediantibus lacerat innocentes. Deuter. 32. Dentes bestiarum immittā in eos cum furore trahentium super terram atque serpentium. Vel dic q̄ os diaboli est tentatio, quæ tres habet distinctiones dentium. i. suggestionū inquantum. s. de triplici concupiscentia solet tētare, & quod vna frangere non pōt, ad aliā solet mittere & vertere. Iob. 16 Infremuit contra me dentibus suis. Vel dic q̄ istud est os detractoris, in quo tria genera dentium & sermonum &c. Dic sicut de mānticora. ¶ Scd̄m Isidorū & Cōstan. dentium numerū distinguit qualitas sexuū. Viri. n. habent plures, & fœminę pauciores. Color ēt dentium, inter ætates solet diuidere, quia iuuenes dentes habent albos, senes autem obscuros & fuscos excepto equo, cuius dentes s̄m Arist. hoc habent proprium, q̄ tpe senectutis albescunt. Per dentes intelligo verba, quæ in ore dn̄t esse ordinata, & aliqua plana, aliqua acuta aliqua, lenia, aliqua, seuera s̄m q̄ negocia requirunt. Viri ergo. i. personæ viriles & prudentes dn̄t plꝰ dētes. i. auctoritatem plus loquendi habere q̄ fœminæ. i. q̄ personæ simplices & imprudentes. Eccl. 32. Loquere maior natu, decet. n. te. Idem dicit apostolus. 1. ad Timo. 2. Mulier in silētio discat. Docere. n. mulieri non permitto. Vel ad litteram dic q̄ plures sermones decent viros quàm mulieres, Cuius tamen est contrarium, quia & mulier, & imbecilles homines præ cæteris sunt loquaces, quia secundum Senecam. Canes insignioi es magis indulgēt latratibus. Dentes ēt isti in iuuentute. i. in spūalis vitæ nouitate, magis solent dealbari p castam & honestam locutionē, q̄ in senectute vitiosa, vbi p certo dētes huiusmodi obscurat & p inhonestā locutionē fames & nigri efficiunt, nisi forte in equis. i. in hypocritis, qui etiā antiqui & mali dentes verborū per fictionē castitatis habent albos & mūdos. Vel per dētes intelliguntur

telliguntur virtutes, quib. a iustis diabolus deuoratur. Istæ
igitur in viris & virtuosis sunt multæ, in fœminis vero defe-
ctuosis valde paucæ. Et infere hic q (sicut dr in historia Hie
rosol. & ponit Vincentius l. 30. c. 44.) ab anno quo crux dñi
per Saladinum capta est, s. & millesimo centesimo octuagesi-
mo septimo, pueri qui nati sunt, non nisi viginti vel viginti
2 duos dentes habent, cũ ante 30. vel 32. habuerint. In quo põt
notari q dentes .i. bona verba vel virtutes sine crucis deuo-
tione haberi non possunt. ¶ Aialia multorum dentium & cõ
3 iunctorum, & rectorum, sunt vitæ longioris, paucorum vero
curuorum, & separatorum vitæ sunt breuioris. Sic verè illi
reges, quorum dentes .i. familiares & iudices sunt ordinati,
multiplicati, per iustitiam recti, & in vita & morib. regulati,
diutius viuunt, & in suo statu magis perseuerãt. Illi vero quo
rum dentes & familiares & populi sunt per rapinam acuti, &
per iustitiã curui, & per dissensiones disiũcti & diuisi, diu nõ
durant, nec in statu, prosperitatis longo tempore perseuerãt
Vel per aialia intellige non reges sed regna, sicut Dan. 4. vbi
per quattuor animalia quattuor regna intelliguntur. Quia ve
rè regna non solent perseuerare, si dentes .i. populi sunt soliti
à iustitia deuiare, & à concordia disgregari. vnde Matth. 12.
Oẽ regnum in seipso diuisum desolabit. Et Eccl. 10. dr q re-
gnum a gente in gentem transfertur propter iniustitias & in
iurias. Vel dic q dentes sunt verba (vt dictum est) quæ si cõ-
iuncta sunt, matura & ordinata, signum est q hõ in statu gra-
tiæ diu viuit. Si vero varia sunt, acuta pungitiua, signum est q
homini iminet breuis vita .i. gratiæ breuis status, quia sicut
4 dr Proue. 10. In multiloquio non deest pctm. ¶ Pueri mutant
dentes & non viri prouecti. Sic verè pueri .i. imbecilles & im
perfecti mutant & variant verba sua, nec in ore habent aliq̃
stabilitatem, vel in promissis vel dictis aliquam veritatis fir-
mitatem. cuius tñ contrarium faciunt viri .i. hoies viriles, so-
lidi atq; veri, quia s. tales solent dentes .i. verba habere solida
& in veritate perpetuo permansiua. Exemplo Moysi, de quo
dr Deut. 34. q centum viginti annorum erat quando mor-
tuus est, & non caligauit oculus eius, & dentes ipsius nõ sunt
5 moti. ¶ Dentes scindentes & acuti oriuntur ante hebetatos
& latos. Dentes acuti sunt verba pungitiua, lati vero verba
sunt modesta & benigna. In multis igitur citius & facilius na
scuntur dentes acuti .i. sermones detractorij & pungitiui, quã
modesti, simplices & bonum non læsiui. Citius .n. discit hõma
lè loqui q̃ bene, qa teste Sene. 2. li. de naturalib. Virtus docto
rem desiderat, sine magistro vitia discuntur. Et sicut vidim⁹
q dens euulsus in iuuentute, iterum renascitur, sic in multis
cum unum verbum cessat & deficit, statim aliud generatur.
6 ¶ Dentes anteriores cadunt & mutãtur, posteriores vero ma
xillares nunquam. Quod accidit, quia primi dentes sunt de-
biliter radicati, posteriores vero bene, sicut supra dictũ est.
Sic verè in ecclesia sancta Dei, illi q sunt anteriores, priores
& maiores. s. ecclesiastici, sunt debiliores in morib. & ad ca-
dendũ per vitia proniores. Posteriores aũt .i. simplices & lai-
ci, q statu & gradu in ecclesia sunt extremi, sunt in fide & mo
7 rib. vt cõiter magis fixi. Vnde illud prædictum Deut. 34. Den
tes ipsius non sunt moti. ¶ Dentes sm Cõstant. multas incur-
runt passiones. Humores .n. corrupti ex malis cibis, per ner-
uos ligamentum dentium descendentes & vermes ibidẽ ali-
quotiens generantes, sunt causa quare dẽtes aliqñ corrũpun
tur, perforantur, fœtent, dolent & delocant. Sic vere humo-
res corruptę affectionis, q corrũpunt neruos sensatæ rõnis
& discretionis, & pducunt vermes mali appetitus & stimula
tionis, sunt cã quare dentes verborũ nrorũ passiones multas
incurrunt. Ex eo de .n. fit q in istis dẽtib. appatet pforatio inui
diæ, fœtor luxuriæ, dolor iracundiæ, & delocatio incõstantię.
Ista .n. oia in verbis nris exterius a malis mentis affectionib.
gñantur, qa sm prauitatẽ voluntatis verba exterius varian
tur, iuxta illud Luc. 6. Ex abundantia cordis os loquitur. Vel
si vis, p dẽtes intellige fideles, q in maxillis fidei radicati, mul
8 tis qũq; vitijs deprauãtur. ¶ Dentes aliqñ stupescunt, & quasi
sensum amittunt. Quod qoq; cõtingit ex frigiditate neruos
sensibiles spasmante, ut ex niue uel glacie neruos dentiũ con
stringente. Qñq; ẽt cõtingit ex fructu acido uel acerbo intus
neruos sensibiles penetrante, & sensum neruorum taliter im
mutante, q ẽt bonos cibos est sibi difficilè degustare. Dẽtes
oris, in scr pura affectiones mẽtis significat, q. s. more dẽtiũ
infra sub labijs .i. sub verbis abscondunt. Isti igitur qñq; stu-
pescunt, & sensum deuotionis & gustus cœlestis delectationis
amittunt, & cibos bonorũ spũalium contemnunt. Quod pro
culdubio fit quando niue & glacie diabolicæ tẽtationis strin
guntur, & quando fructibus acerbis bonorum temporalium
satiantur. Ezec. 18. Qui comederit vuam acerbam, obstupe-
scent dentes eius. ¶ Dentes igitur sunt duri, albi, acuti, radica 9
ti, in carne nascentes, & tamen a carnis conditionibus alieni,
labijs clausi, neruis colligati, & sibi inuicem coaptati, & cor
pori nutriendo necessarij, & uoci formandæ & risui faciẽdo
mirabiliter opportuni. Dentes Christi sunt uiri iusti. unde si-
bi dr Cant. 6. Dentes tui sicut greges ouium, quæ ascundunt
de lauacro. Tales igitur Christi uel ecclesiæ dentes, & maxi-
mè prædicatores, quibus mediantibus Christus manducat .i.
sibi per charitatem incorporat peccatores, (iuxta illud Io. 3.
Ego cibum habeo manducare quem uos nescitis &c.) debẽt
esse albi per castitatem, acuti per seueritatem, duri per con-
stantię stabilitatem, radicati per fidei firmitatem, de carne na
ti, nõ carnaliter uiuere per uitæ spũalis sanctitatem, inuicem
coaptati per concordẽ fraternitatem, ligati per charitatem,
labijs uelati per humilitatem. corpus ecclesiæ nutrire p do-
ctrinæ ueritatem & per clementię pietatẽ, uocẽ facere & iu-
uare p diuinæ laudis alacritatẽ, risui ẽt comparari per spei cœ
lestium iocunditate. Eccl. 19. Risus dentium & ingressus ho-
minis, denunciant de illo. ¶ De dentib. uide multa in tractatu 10
de aialibus in generali, & in multis alijs titulis animalium.

De Lingua. Cap. 19.

LINGVA sm Isidorum dr a ligendo vel a legendo. Est
.n. instrumentum gust⁹ & locutionis, & iõ cibos ha- 1
bet lingere, & verba legere. Est autem lingua natu-
raliter mobilis, carnosa, porosa, neruosa, oblonga,
plana rubicunda, subtilis, tenuis, mobilis, & acuta, loco tñ cõ
cauo & humido sita, & sicut in carcere posita, labijs & denti-
bus circũsepta, vocũ est informatiua, saporũ discretiua. aiæ in
terpretatiua, & p humorẽ saliuæ totius corpis humectatiua
Lingua Christi in suo corpe mystico ecclesię est pdicator vel
ẽt doctor, Vel ẽt lingua est quælibet bona psona locutioni
diuinæ laudis principaliter deputata, sicut præcipuè sunt cle
rici & religiosi. ps. Lingua mea calamus scribæ. Talis igĩr lin
gua debet lingere, & legere, quia scilicet, ipsa debet esse
instrumentum gustus & lecturæ deuotionis, & vocis lectu-
ræ orationis, prędicationis, confessionis, & gratiarum actio
nis. Debet enim inter cibos bonorum temporalium, & cor-
poralium & spiritualium, discernere, & loquelam spiritua-
liũ & salutarem deo & hoibus promere, voluntatem ipsius
aiæ .i. ipsius dei iterpretari & dicere, & vocẽ suã articulati &
ordinatè proponere. Proue. 15. Lingua sapientiũ ornat sciam
Et saliua bonæ doctrinæ vel diuinæ gratiæ, ecclesiã vel aiam
humectare, vt sic de tali lingua dicat ecclesia illud Es. 50. Dñs
dedit mihi linguã eruditã. Igĩr dico q talis debet esse mollis
& carnosus per benignitatẽ, porosus & penetrabilis per pie
tatẽ, neruosus & sensibilis per sagacitatẽ, oblõgus aliquantu-
lum per deliberatiuã maturitatẽ, planus & simplex per oĩ mo
dam veritatẽ, rubicundus & sanguineus per verecundam ho
nestatem, tenuis & subtilis per spũalẽ paupertatẽ, mobilis &
vertibilis per diligentem sedulitatẽ, acutus ẽt & more gladij
formatus per locutionis seueritatẽ, i loco humido situs p de
uotionis & gratię suauitatẽ, detentus & circunseptus, ligatus
& incarceratus per dei mandatorũ circularitatem. Quia pro
certo cũ hõ multas hẽat grãs & virtutes, necesse est vt car
cere diuini timoris minis disciplinæ & mandatorũ dei & pla
torũ ligeẽ, ne per inanẽ gloriã dilatet, & ne exterius ad mun-
di delectabilia pl⁹ debito plabaẽ. ps. Dixi, custodiã vias meas
vt nõ delinquã in lingua mea. Vel dic q lingua est locutio cu
iuslibet viri iusti, quæ pculdubio debet esse mollis & beni-
gna, neruosa & sensata (quia ex neruis puenit sensus & mot⁹)
oblonga & moderata, rubea & verecunda, tenuis & humilis
mobilis & subtilis, acuta etiã aliquoties & seuera &c. per oia
sicut supra incarcerata ẽt debet esse, ne. s. nimis effluat per ex
cessiuã verbositatẽ. ps. Lingua mea adhæsit faucib. meis. Vel si
vis oia ista potes exponere de malis & loquacibus, vel ẽt de
eorum locutionib. Ista .n. sciũt verba sua mirabiliter formare
& quæ ab aia .i. viris spũalibus excogita sunt mirabiliter in-
terpretari, & variè ordinare. ps. Linguis suis dolosè agebãt. Et
saliua peruersæ suę doctrinæ totam patria humectare. Igitur
talis lingua est mollis p adulationẽ, porosa & bibula p pprij
cõmodi appetitionem, oblonga & non quadrata per fallacẽ

dissimulationem subtilis & tennis p cautelosam cauillatio-
nē.gladialis & acuta p detractionē & pforationē.ps. Lingua
eorū gladius acutus.Mobilis aut plicabilis & varia per māda
torū circūuolutionē.ps.lingua cōcinnabat dolos.Rubea,san-
guinea & carnosa,per vilē & carnalē de pctis carnalibus mē
tionem.ps.Sagittæ paruulorū factę sunt linguæ eorū.Vel dic
q lingua diaboli est malus aduocatus,vel eius fallax locutio.
psa.Linguis suis dolosè agebāt,venenū aspidū sub labijs eorū.
Quod ēt de detractoribus pōt dici,qui sunt molles & plica-
biles adulando,acuti aūt & mordaces detrahendo &c. sicut
2 supra.¶ Linguæ aliquorum aialium medicinales sunt , & ali-
quæ venenosæ. Medicinalis.n.est lingua canis,quod accidit
vel ex cōplexionis bonitate,vel ex aliqua occulta ꝓprietate
Venenosa ēt est lingua serpētis draconis,& rabidi canis.Ca-
nis.n.rabidus lingua sp habet extra os,& sp stillat venenum,
quod ita inficit aquam vbi cadit , q hō inde bibens efficitur
rabiosus,Lingua serpentū sm Aristote.li.de aialibus , liuida
est acuta & malitiosa,& pp acutum sumū veneni in motu est
velocissima.Sic vere lingua & locutio in aliquibus est bona,
& in aliquibus mala.Ex lingua.n.pōt prouenire sanitas & ve-
nenum,vita & mors,bonū & malum.Prouer.18.Mors & vi-
ta in manibus linguæ. Quidam.n.sunt qui hñt linguam medi
cinalē & bonā,sicut sunt viri iusti,qui lingua & verbis alios
per bonā doctrinam & eruditionē sanant.Prou.12.Lingua sa
pientium sanitas. Et potissime tales debent esse canes.i.præ-
lati & pdicatores,qui gregis dnici sunt custodes. Quidā aūt
istam linguā habent venenosam,i.serpētina & rabidi pctōres,
qui.s.lingua & locutio taliū p suas malas exhortationes inue
nenat,& ad diuersa vitia eos pirahit & inuitat , cōtra illud.
psa.Prohibe linguam tuam a malo,& labia tua ne loquantur
dolū , Linguā.n.talium sp solet per multiloquia exempla os
aperire,venenum verborum malorum vomere, & acutaper
detractionē & punctionem esse psal.Acuerūt linguas suas si
cut serpentes.Et ēt maculosa, nigra,infamis & immunda so
let videri,& veneno malitiæ velocissimè p mendacia &, ver
bositatē moueri & p duplicitatē velociter agitari , nō aduer
tens quod Dauid dicit in psal. Disperdat dñs vniuersa labia
3 dolosa,& linguā magniloq.¶ Lingua serpētis dū viuit serpēs
est venenosa,cū vero serpēs mortuus fuerit lingua separata
& siccata,venenum perdit,& contra veneni præsentiā suda-
re consueuit. Et idcirco talis lingua reputatur vtilis & præciosa,
licet primitus fuerit venenosa.Tales serpētes significāt hoies
pctōres,qui dum viuunt.s.in pctō,linguam & locutionem ha-
bent multipharia venenosam,quia.s.verba mala & venenosa
euomunt,quibus auditores inficiunt & corrumpunt,iuxta il-
lud.Corrumpunt bonos mores colloquia praua.Sed verè qñ
tales spūaliter moriuntur,& qñ per pænitentiam mortificant
(iuxta illud.2 Ad Corin.6.Quasi morietes,& ecce viuimus)
tunc lingua taliū efficitur non venenosa,& contra venenum
pctorum multipliciter pciosa, quia.s. cōtra pctm̄ solet sudare
& clamare,& venenum culpæ hoi prodere & monstrare.Vñ
4 illud prædictum lingua sapientium sanitas.¶ Lingua contra
hit qñque multa vitia in loquendo,Qñque.n.efficitur muta,
quod fit vel ex aliquo corrupto humore linguam inficiente
vt est qñ apostema ligat linguæ neruum, vel ex cerebro ali-
quod vitium contrahente,& sensum motus linguæ debitè nō
influente.Sic verè lingua multorū muta efficitur a prædican
do & docēdo,& hoc accidit vel ꝓpter proprium vitium,vel
pp vitiū cerebri.Proprium.n.vitiū est qñ vt cōiter est ifecta hu
more & apostemate pctōrum,& iō omittit loq & prædicare
sciēs q nihil posset boni dicere quin cōtra se loqueret. Vitiū
aūt cerebri,est defectus sciæ q a cerebro & a rōne venit. Ista
n.duo faciūt hoiem mutū,& ab vsu linguæ & prædicationis
officio alienū.Eze.3.lingua tua adhærebit palato tuo. ¶ Lin-
gua loquēdo efficit balbs,vt qñ hō nescit ad plenū cito verba
formare.Et hoc fit pp linguæ nimia humiditatē , vt in ebrijs.
Vel sm aliquos ꝓpter nerui linguæ breuitatem , qui ad finem
linguæ non est extendens facit hoiem balbutire.Quæ ēt cau-
sa est quare ho efficitur traulus.i.quare aliquas literas dicere
vel formare nescit sicut.r.vel.g.Sic vere illi qui sunt nimis hu
midi per carnalitatē deliciarū,& qui ēt neruum scientiæ ni-
mis habent breuem,ita q a cerebro rationis non recipiunt
plenè sensum,nō solent habere rectā vel honestā locutionem
nec bene formatā vel discretā eruditionē vel prædicationem
Tales,n.in rebus spūalibus balbutire possunt , sed non loqui.
qa sicut dicit Seneca.Mirum est fortiter aliquid dici ab hoie

mollitię pfesso.¶ Lingua aliqñ efficit nimis celeris.Quod ac-
cedit qñ nerui linguæ nimis sunt lōgi,ita q extremitatem lin 6
guæ attingūt,vt dicūt quidā.Sic verè illi qui neruū in quo est
sensus habēt nimis longū i.illi qui nimis abūdāt in sensu suo
solent nimis esse celeres in sermone,hoc est dictu q tales ni-
mis solēt esse prōpti ad loquēdū , & ad verba superflua pferē
dum Esa.32.Lingua balborū velociter loquetur.¶ Lingua ali 7
qñ apostemate intumescit,aliqñ corrupto humore grauescit,
aliqñ ulceribus laceratur , aliqñ propter mentis captionem
locutione priuat,sicut patet in phrenesi.Sic verè locutio ali-
qñ patit apostema superbiæ.Esa.28.In loqla labij & lingua alte
ra loquar.Aliqñ putredinē luxuriæ.Aliqñ vlcera inuidiæ.Ali
qñ mentis captionem malitiæ.His.n.uitijs locutio deprauat,
& per elationem,iactantiā,adulationē,detractionem,multi-
pliciter maculatur.Iac.3. Lingua ignis est,& uniuersitas ini- 8
quitatis.¶ In principio linguæ sunt duæ venæ,quę saliuales di
cuntur,a quibus saliua egredit.s qua & lingua & os humecta
tur, & ciborū siccitas tpatur Est aūt saliua humor insipidus,
inter gustum & suum obiectum medius,quia.s.nullus rei,sa-
por sentitur nisi qñ per saliuam gustui præsentatur , vt dicit
Constan.Saliua significat gratiam dei. Ista.n.in hoie nascitur
a duabus venis & duobus principijs pceptis , quæ sunt,decli
nare a malo , facere bonum.Talib.n.venis saliua gratiæ in no
bis oritur a qua os cordis spūaliter humectat, & qua median
te gustus deuotionis in saporibus ciborum spūalium delecta
tur.Constat.n.q nisi mediante gfa diuina,cibus doctrinæ vel
eucharistiæ gustui affectionis per deuotionem non sapit,nec
in ventrem conscię faciliter labitur aut descendit.Ista autem
mediāte cibus doctrinæ ab auditoribus transglutitur, & sa-
por in documentis spūalibus inuenitur.Iō in persona pecca-
toris dicebat Iob.7.dicēs.Vsquequo non parcis mihi,nec di-
mittis me vt glutiā saliuā meam?Et sicut saliua hominis mors
est serpentis sm Ambrosium & Basilium in hexamero, sic di
uina gratia mors est spiritualis hostis.¶ Qñ hō emittit sputū 9
seu saliuam sanguineam fetentem & saniosam signum est q
pulmonem habet corruptum & uulneratum, sm Constanti.
Sic uere qñ homo de ore uerba, infecta inhonesta,sanguinea
& carnalia,saniosa & detractoria emittere consueuit,signum
est q pulmo suæ affectionis interioris diuersis vitijs est cor-
ruptus.Sicut.n.dicitur Matth. 15.Ex abundantia cordis os
loquitur.& Marci 7.dr̄ q de corde exeunt adulteria,fornica
tio.¶ Saliua & sputo intus retentis & nō euacuatis,est aliquo 10
tiens causa mortis,sicut patet in phthisicis, q uulnerato pul
mone,sputo saliua seu phlegmate a cerebro defluente, cū ip
sum expellere nequeunt,suffocantur.Sic qñ sputum & saliua
peccata à cerebro.i.a cogitatione & imaginatione descēdit
ad pulmonem affectionis,ipsamq; ulcerat per consensum os
si per confessionem possit eijci,necesse est per mortem æter
nam hominem suffocari.&c.uide supra de phlegmate.

De voce. Cap. 20.

Vox est aer tenuissimus ictus plectro linguæ, & mul-
tis instrumentis naturalibus formatus.Ad formatio 1
nem.n.uocis multa requiruntur , & potissimè pul-
mo,aspera arteria seu canales gutturis, dentes,lin-
gua,labia, vua. Et est vua membrum in gutture quod usum
aeris habet dilatare uel restringere,& aeris emissionem tem
perare,& ne ultrà debitum effluat,ipsius exitum moderari,
& sic vua mediante solet homo vocem uel diminuere, uel
augere,sicut dicit Constantin.in pant.Vox est locutio viri iu-
sti,cuius proculdubio aer id est spiritus sanctus materia de-
bet esse,& diuersa instrumenta uirtutum,formam debent &
efficaciā sibi dare.Inter alias aūt virtutes quę in locutiōe &
uocis platione necessariæ sunt,summè necessaria est una,pec
q intelligo discretionē,qa.s.ista est q uoci debet imperare,&
ea vel emittere vel tenere,qa.s.qñ est necesse, debet ipsam la
tè facere discurrere.ps.Eleuauerūt flumina uocē suā. Qñ ue
ro necesse non est,tūc debet sibi uiā claudere,& ipsam inter
secreta gutturis cohibere. Naum.1. Nō audietur vox nūcio
rum tuorum.Vltra istud ēt verum est non solum de locutio-
ne cōi,imo ēt de prædicatione,quia.s.istam qñque, debemus
effundere & qñque(ne fastidiatur)eius morem ipsius cohibe-
re.¶ Canales gutturis, & folliculi pulmonis,instrumēta suo
vocis,qui si lenes & temperati fuerint,dulcem & temperatā 2
& æqualem reddunt uocē.Si uero asperi fuerint & plus debi
to lati,uel stricti,uel distorti , tunc grauem uel exilem uocē
faciunt,

faciunt, vel inæqualem, dissonam, seu turpem, sicut dicit Cō-
stantinus. Carnales isti sunt prædicatores, qui vna cum pul-
mone aerem emittente. i. cum spiritu sancto scientiam & gra
tiam infundente, & cum lingua suæ eloquentiæ verba exte-
rius differente, vocem prædicationis habent emittere, & per
ipsam auditorum animos informare. psa. Dabit voci suæ vo-
cem virtutis. Si igitur isti carnales. s. prædicatores, sint lenes
& suaues, temperati & iusti, & vitiorum superfluitatibus non
grauati, tunc vox, prædicatio & doctrina eorum auditorib.
dulcis erit, consona & amica. Talem. n. solent libenter audi-
re, & eius vocem diligere & haurire, dicentes, Can. 2. Osten-
de mihi faciem tuā, sonet vox tua in aurib. meis. Vox. n. tua
dulcis, & facies tua decora. Sed verè si tales carnales. i. prædi
catores sint mali, & in morib. vitiosi & asperi, & vltra debi-
tum per transgressionem disciplinæ elati, vel ēt in seueritati-
bus & singultib. nimis stricti, & per vitia deuij & distorti, tunc
dico vox istorum, doctrina & eruditio non est grata, sed au-
dientib. dissona, contemptibilis, & inepta. Tales. n. non liben-
ter audiuntur, voces suæ doctrinæ ab oīb. contemnuntur. &
hoc, quia teste Gregorio, loquētis auctoritas perditur, qn̄ vox
opere non iuuatur. ¶ Pulmo sm̄ Arist. est primum vocis susce
3 ptibile, & ideo sm̄ ipsum, nullum animal carens pulmone &
lingua, habet vocem. Vnde dicit q̄ musca, locusta & similia,
non habet vocem, licet sonum faciant non cum ore, sed cum
alis. s. stringendo aerem cum alis circa corpus cuius certum
signum est, quia talia animalia sonum talem faciunt volādo,
& nūquam quiescendo. Pulmo qui deseruit cordi, significat
scientia, lingua vero denotat eloquentiā. Ista igitur duo sunt
in voce. i. in prædicatione & bona eruditione necessaria, quia
pro certo illi qui carent eisdem, nunquā articulatim vocife-
rant, dato q̄ more muscarum sonos multos faciant, & multa
inutilia verba promant. ps. In oēm terram exiuit sonus eorū.
4 ¶ Ranæ sm̄ Arist. li. 4. plus vociferant de nocte q̄ de die. Sic
vere mali magis gaudent, cantāt & vociferant &c. exultant in
nocte & obscuritate vitiorum, & de rebus malis & vitiosis,
q̄ de die. i. q̄ de rebus spiritualibus & honestis. Prouer. 2. Qui
dimittunt iter rectum, et ambulant, vias tenebrosas, qui lætā
5 tur cum male fecerint, et exultant in rebus pessimis. ¶ Aues
parui corporis magis vociferat q̄ aues magnæ. Aues etiā ma
sculæ vociferant, non fœmellæ. Quod maximè verum est in-
ter coturnices et gallos, vbi masculi, non fœminę cantant, vt
dicit ibidem Sic verè illi q̄ sunt parui per humilitatem, ma-
sculi per vtilitatem, solent per orationem, confessionem, prę
dicationem, et gratiarum actioné, melius canere, q̄ illi q̄ sunt
fœminæ per molitiem deliciarum uel sunt magni per altitu-
dinem eminentiarum. Constat. n. q̄ parui, simplices, et paupe
res, Deo voces prædictas abundantius emittunt, q̄ illi q̄ præ
lati vel clerici uel aliter magni sunt. Eec. 46. Exaltauit uocem
suam de terra. Vel dic econuerso, q̄ illi qui in scientijs et me
ritis sunt minores, sunt cōiter in uerbis et locutionib. am-
pliores. Quia illi qui minus ualere noscuntur, ad uocem gar
rulitatis iactātiæ et adulationis altius efferuntur, iuxta illud
Senecæ. Imbecilliores canes magis indulgent latratib. ¶ Gal
6 lus sm̄ Arist. ibidem, post uictoriam uociferat. Etiam quæcū
que auis canora, cum satiata fuerit, magis cantat. Oē etiā ani
mal generationis tp̄e magis clamat. Ille autem qui uim gn̄a-
tiuam perdit, sicut est castratus, suę uocis resonātiam mutat,
et imbecillius uociferat, q̄ antea faciebat. Sic uerè cum uicto
riam contra tentationes acquirimus, cum in satietatem bono-
rum spiritualium et etiam terrenorum accipimus, et cum
generationi bonorum operum intendimus, nos procul du
bio uociferationi orationis, laudis, gratiarum actionis, magis
insistere debemus. Ps. psallite dño in uoce tubæ, psallite dño
in cithara. Illi. n. qui uirtute generatiua, et bonorū operum p
ductiua. i. gratia Dei castrati et priuati sunt, spiritualium un-
cum prædictarum fortitudinem perdunt, et in se spiritualiter
uociferando uani et exiles statim fiunt. Quod iam apparet in
multis peccatoribus, qui Deum laudando, orando uel prædi
cando non uociferant, imo exiliter et imbecilliter deo can-
tant, et fœminaliter uoces mittunt. Hie. 16. Auferam de loco
isto uocem gaudij et lætitiæ, et uocem spōsi et uocem spon
7 sæ. ¶ Vox acutior est in iuuenibus et in fœminis, q̄ in senibus
aut in uiris. Iuuenes. n. et fœminæ propter debilitaté mouēt
paucum aerem, et ideo acutiorem sonum faciunt. Viri uero
et senes multum aerem mouent propter fortitudinem ner-
uorum et lacertorum et grossiorem sonum emittunt, ut di-
cit Arist. ubi supra. Sic uerè, illi qui sunt fœminæ. i. molles et
deliciosi pueri et imbecilles, ignorantes et defectuosi, solent
ut cōiter acutius et altius loqui et uociferari, et paucum ae-
rem. i. paucam sciam uociferando et loquendo mouere et at
tendere, et ideo acutius et citius et indeliberatius uerba fari.
psa. Dedit abyssus uocem suam, altitudo manus suas leuauit.
Illi uero qui sunt uiri. i. uirtuosi et uiriles, et qui sunt senes
id est maturi & prudentes, in loquendo solent plus de aere
sapientiæ ponere, & vocem suam maiore deliberatione tar
dare. Et ideo tales grauiorem, maturiorem & prudentio-
rem vocem emittunt, & non acute vel incompositè verba
promunt. Quia breuiter loquendo, prudentes solent graui-
ter, depressè & maturè loqui, fatui vero & ignari solent acu-
tè & effeminatè profari. Vnde de bonis pōt dici illud Eze. 1.
cum fieret vox super firmamentum, submittebant cherubin
alas suas. Cherubin. n. i. viri spūales debent elationis alas sub
mittere, qn̄ habent vocem in firmamento ecclesiæ formare.
¶ Vox qn̄ est grauis, rauca, aspera & dissona, valde est vitupe 8
rabilis & nociua, & discordiæ inharmonia generatiua, & au
ditus audientium grauatiua. Vox. n. vnius si sit dissona, mul-
torum bene canentium turbat harmoniā. Sic verè vox malo
rum aspera & iniuriatoria, rauca detractoria, dissona, & tur
batoria, acuta & iactatoria, non est bona, sed potius odibilis
atque vana, & i harmonia vnius concordis societatis est dis-
sensionis & discordiæ causatiua. ¶ Tales igitur voces malorū
bonis nō sunt gratæ nec amabiles, sed potius tristes, odiosæ
& turbabiles. Ezechiel. 16. Desolata est terra a voce rugitus
eius. Vel expone de voce hereticorum, quæ est horribilis, &
nociua &c. Esai. vigesimonono. Vox phitonis vox tua. ¶ Vox 9
dulcis, consona & ordinata, multas habet laudabiles proprie
tates. Est enim dulcis vox & melodia tristiū lætificatiua, amo
ris excitatiua, laboris subleuatiua, passionum animæ expres
siua puritatis complexionis ostensiua, laudis & præconij ac-
quisitiua, affectionum animæ immutatiua, ad prælium exhor-
tatiua, & mentis de timore ad audaciam, de ira ad elemen-
tiam, de auaritia ad largitatem & munificentiam conuersi-
ua, volucrum ad laqueum vocatiua, & ipsarum ad mortis pe
riculum perductiua, demonum effugatiua, sicut patet in Sau
le. 1. Reg. 16. & multarum ægritudinum lenitiua, sicut patet
in mente alienationis phreneticis, qui sæpe per melodiam ad
mentem redeunt, & ad sanitatem animi reuocantur. Talis est
vox diuinæ laudis, & bonæ eruditionis, & prædicationis. Ta-
lis vox n. solet tristibus & desperatis consolationem & spem
immittere, amorem & deuotionem in deum excitare & ac-
cendere. & oē. n laborem & tribulationem per patiētiam sub
leuare. Hiere. 11. Ad vocem loquelæ grandis exarsit ignis. Itē
ista solet passiones animæ ac defectus, & vitia mentis expri-
mere, complexionis. i. conditionis bonæ & virtuosæ signum
esse, & apud deum & homines laudis præconium vendicare,
quia. s. ille qui bene prædicat, & qui solenniter deum laudat,
a cunctis audientibus famam & præconium reportat. Dicit.
n. quilibet illud Cantic. 5. Vox delecti mei pulsantis, aperi mi
hi soror mea. Congratulando etiam dicunt illud Cantic. 2.
Vox turturis audita est in terra nostra. Item ista solet affectio
nes audientium immutare, & ad litteram mentem de ira ad
clementiam conuertere, & ad non timendum pro Christo
mortis periculum animare, sicut patet de illis qui se ad ver
ba prædicatorum martyrio pro Christo vel p republica ex-
ponunt. psal. Dedit vocem suam, & mota est terra. Item ista
vox solet demones effugare, & infirmitates pc̄ti sanare, & mē
tem a deo alienatam, ad sanitatem gratiæ reuocare, & gaudi
um spiritus in aīa generare, vt sic dicatur illud psal. Ecce da-
bit voci suæ vocem virtutis, date gloriam deo sup Israel. &c.
Vel dic q̄ vox dei patris est Christ9: vel etiam vox Christi est
ipse prædicator Matth. 3. Ego vox clamantis in deserto. Ta-
lis igitur vox lætificat per consolationem, excitat amoré &
deuotionem &c. Per omnia sicut supra. Vel dic q̄ talis vox
est planctus vel contritio, oratio vel confessio, quæ scillcet
deo vel sacerdoti passionem animæ. i. peccata exprimūt, amo
rem dei & sanctorum excitant extrahunt, & angelos lætificāt
demones fugant, & spirituales morbos sanant, & mentem ad
ad sanitatem & gratiam reuocant & restaurant. Vnde in psa.
Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum. Vel dic
q̄ talis vox est gratiarum actio, quæ benefactoré solet lętifi-
care, & amorem eius ad amplius excitare, affectioné, immu-
tare, & bonæ cōplexionis, & gratæ intētionis signū esse &c.

sicut

ſicut ſupra ¶ Secundum Pli li. 11.c.51. Pueri qui celerius lo
qui inci piunt, tardius incedunt & cõtra illi ſolent citius ince
dere, qui tardius fari cœpere. Dicit ẽt ꝙ puerũ nimis cito lo-
qui, malum eſt ſignum. Vnde ait ꝙ Crœſi filius i crepũdijs lo
cutus eſt. Ex quo prodigio ſecutum eſt ꝙ totũ illud regnum
periit, ſicut dicit. Idẽ ponit Haliabel ragel li.4.c.1.vbi ẽt de
mirabilibus ponit ſic verè moraliter loquẽdo, illi qui ad lo-
quendum ſunt celeriores & promptiores, ſunt vt cõmuniter
ad inceſſum bonorum operum tardiores. Et econuerſo illi
pueri & iuuenes citius incipiunt per bona opera progredi q
tardius maturius volunt loqui. Quia pro certo ibi tard⁹ eſt
inceſſus bonorum operum & virtutũ, vbi nimis accelerat co
pia verborum loquacitasq; ſermonũ, quinimo, ſi pueri & iu
uenes citius quàm deceat loqui volunt, totum regnũ ſuæ fu-
turæ perfectionis deſtruunt & ſubuertunt. Bene ergo docet
Iaco.1. Sit oĩs hõ velox ad audiendum, tardus autẽ ad loquẽ-
dum. Ideo benè dicitur illud Eccl.32. adoleſcens i cauſa tua
loquere vix Vel dic contra illos qui nimis cito promittunt,
quia vt communiter tardius ad reddendum incedunt, & ecõ
21 tra. Figura de duobus filiis, quorum qui primus Ite in vineã
promiſit, tardius, imo nunquam illuc iuit. ¶ Item idẽ Plinius
ibidem dicit ꝙ vox in homine magnam vultus habet partẽ,
agnoſcimus.n. eam antequam cernamus, nõ aliter quam ocu
lis. Totidem ſunt eẽ quot in rerum naturã mortales, & cuiq;
ſua propria, ſicut facies. Sic ꝓcul dubio eſt de locutione. Vt
communiter.n. iſta eſt quæ habet magnam partem vultus.i.
notitiæ conditionum noſtrarum, quia.ſ. ex verbis noſtris co
gnoſcitur quid in corde vlterius cogitetur. Quilibet.n. habet
ſuam propriam vocem i. ſuum proprium modum loquendi
per quem mores ipſius cognoſcuntur, quando cum diligen-
tia attenduntur Matt.12. Ex abundantia cordis os loquitur.
Et eiuſdem.26. Nam loquela tua manifeſtum te facit. ¶ Item
22 idem ibidem ait ꝙ aliqua animalia in aliquibus locis ſunt mu
ta, quæ in alijs ſunt loquacia, ſicut exemplificat de apris & de
ranis quæ in Macedonia mutæ ſunt, quæ tamen alibi voces
edunt. Cicadæ etiam in Rhegino agro Italiæ ſunt mutę, quæ
vbiq; alibi ſunt clamoſæ. Sic verè multi ſunt qui in vna patria
ſunt verboſi, in alia vero muti, & qui vbi timent, muti & pa-
tientes eſſe noſcuntur, iuxta illud. Ego autem ſicut ſurdus
non audiebam, & ſicut mutus non aperiens os ſuum. Qui ta
mẽ quãdo ſunt in loco vbi nihil timent, vocibus iactantijs,
deriſionibus & inanibus letitijs efferuntur. Ezech.33. Aper
to ore meo non ſilui amplius.

De Gutture. Cap. 21.

1 GVTTVR eſt extremitas canaliũ pulmonis, vt dicit
Conſtan. Et eſt guttur membrum longum, concauũ,
chartilaginoſum, in duabus extremitatibus latũ. &
in medio magis ſtrictum, tribus canalibus compoſi-
tum, & ad triplex officium deſtinatum. Guttur.n. habet cibos
in corpus traijcere, vocem perficere & aerẽ attrahere & eijce
re, vt dicit idem Conſtan. Guttur corpis eccleſiæ eſt prælà-
tus vel etiam ꝓdicator, vel quilibet religioſus, vel iuſtus. De
quo in pſal. Exultationes dei in gutture eorum, & gladij an-
cipites in manibus eorum. Talis.n. debet eſſe concauus per hu
militatem, longus per perſeuerantiæ longanimitatem, carti-
laginoſus & durus per patiẽtiæ firmitatem, in extremis.ſ. quã
tũ ad exteriores, latus per charitatem & libertatẽ. In medio
vero q̃tũ ad ſe ſtrictus per pniam & abſtinentiæ parcitatem.
Canalibus tribus compoſitus per fidei ſanctæ trinitatis veri
tatẽ, vel tribus canalibus per virtutum theologicarum trini
tatem, vel per votorũ religionis triplicem obligationẽ. Et ad
triplex officium deputatus, per triplicem quã facit hoibus vti
litatẽ, quia.ſ. ille habet corpus eccleſiæ cibo doctrinæ vel ele
moſynæ paſcere, aerẽ deuotionis attrahere, & in alios refun-
dere, & vocẽ diuinæ laudis promere, & diuerſos ſonos diul-
næ doctrinæ alijs eructare. Prouer.8. Veritatem meditabitur
guttur meum &c. Vt nũc de tali gutture dicatur illud Cantic.
5. Guttur eius ſuauiſsimum, & totus deſiderabilis. Vel dic ꝙ
guttur eſt locutio prædicatoris, quæ debet eſſe alijs lata, & ſi
bi ſtricta, dura et aſpera, & vocis.i. cibi, & aeris.i. doctrinæ ſim
plicis, groſſæ & ſubtilis, corpori eccleſiæ miniſtratiua &c. Al
lega ſupra ¶ In gutture eſt vnum membrum quod lingua gut
turis noncupatur, quia ſcilicet ipſum guttur clauditur, & via
aeri trãſeunti vel ſtringitur, vel dilatatur, & ne corruptus hu
mor vel corruptus aer, vel puluis ſubintret guttur, huius ob
ſtaculo præſeruatur. ſecundum Conſtan. Per guttur quod re
cipit cibos. intelligo voluntatem, quæ.ſ. cibos deſideriorum
mittit ad inuicem Per iſtam linguam ĩtelligo timorẽ dñi, vel
etiam virtutem prudẽtiæ, quæ.ſ. in medio volũtatis debet eſſe
ſicut vnũ oſtium verſatile, quo.ſ. via affectionibus bonis vel
malis aperiatur, vel reſtringit̃. Virtus.n. prudẽtiæ bonis ape-
rit, & malis claudit, & maximè, quia niſi diſcretio voluntatẽ
a ſuis appetitibus coerceret, ipſamq; clauderet, & reſtringe-
ret, forte corruptus aer vanæ ſuperbiæ, corruptus humor lu-
xuriæ corruptus puluis auaritiæ, per complacentiam fortiſtã
ſubintraret, qui mentẽ diuerſis vitijs ſuffocaret. Iõ de illis qui
non habent diſcretionis obſtaculo guttur clauſum, ſed ad oĩa
appetibilia expoſitum & apertum, dr̃ in pſal. Sepulchrum pa
tens eſt guttur eorum. Vel dic ꝙ talis lingua eſt temperantia,
quæ loco & tempore debet guttur per abſtinentiam ſtringu-
re, & etiam ipſum (quando neceſsitas exigit, ad aliquas deli
cias dilatare. Vel dic ꝙ guttur eſt locutio, vbi ianitor debet
eſſe dei, qui ſcilicet iſtud guttur debet mendacio, iactantiæ &
adulationi claudere, veritati vero, orationi & confeſsioni &
alijs bonis locutionibus aperire. Prouer.3. Miſericordia &
veritas non te deſerant. circunda eas gutturi tuo. ¶ Cũ gut 3
tur cibum & aerem habeat recipere vt cibo ſtomachum poſ
ſit reficere, & aere cor poſsit refrigerare, ideo natura dedit ſi
bi duas vias, ſ. vnam qua cibus tranſit ad ſtomachum, & aliã
qua pertranſit ad pulmonis ventilabrum. Iſta autem duplex
via quoddam habet operculum, quod dr̃ epiglottum, quod
alternatim vtramque viam poteſt aperire. & ideo quando
aſpirandum eſt, iſtud operculum viam ſtomachi ex toto cla-
udit. & viam cordis & pulmonis aperit. Econtra autem quan
do comedendum eſt, in hora qua cibus traijcitur, via cordis
& pulmonis aeri & ſpiritui clauditur, via ſtomachi cibis & po
tibus aperitur. Duæ enim viæ iſtæ nunquam ſimul poſſunt eſ
ſe apertæ, imo ſi vna aperta fuerit, alia neceſſario clauſa erit,
vt dicit idem Conſtan. Guttur quod omnium ciborum ſapo
rem recipit, ſignificat mentem, cui.ſ. diuerſimodè ſapiunt vni
uerſa. Iſta igitur in generali habet duo foramina.i. duas affe-
ctiones, ſcilicet vnam quæ eſt ſpiritualis, aliam quæ carnalis.
Spiritualis eſt illa per quam cibos bonorum ſpiritualium re-
cipimus. Carnalis eſt illa per quam cibos bonorum tempora
lium appetimus & optimus. Prima cooperat̃ ad cordis & aię
refrigerationem. Secunda vero tendit ad ſtomachi & ad cor
poris refocillationem. Prima eſt via per quã ad cor & ad vo
luntatem tranſeunt ſpiritualia. Secunda per quam ibi ſubin-
trãt per complacentiã temporalia. Eze.41. Duo oſtiola erant
in templo. Iſtis.n. foraminibus & appetitibus dominatur epi
glottum, per quod intelligo virtutem diſcretionis, quæ.ſ. ha-
bet claudere, vel aperire, nũc vnã, nunc aliam, & cordi nunc
temporalia, nunc ſpiritualia miniſtrare, ſecundũ ꝙ neceſsitas
hoc requirit. Iſta eſt.n. quæ claudit, & nemo aperit, quæ aperit
& nemo claudit. Apo 3. Vnum tamen attendendũ eſt, ꝙ.ſ. iſta
duo foramina non poſſunt eſſe ſimul aperta, quia.ſ. hõ non
poteſt ſimul attrahere aerem & cibum, deum & mundũ, ſpi-
ritualia & terrena, virtutes & vitia, quinimo ſi affectus cor-
dis ad vnũ aperiatur, neceſſe eſt ꝙ ad aliud obſtruat̃, quia quã
haurire vult ſpiritualia, neceſſe eſt ꝙ claudat animum ad ter
rena. Quia qui terrenis cor aperit, bonis ſpiritualibus ipſum
claudit. ſicut enim dicitur Matth.6. Nemo põt duobus domi
nis ſeruire, aut enim vnum diliget, & alterum odio habebit,
aut vni adhærebit, & alium contemnet. ¶ Item ſm Conſtan. 4
cum cibus & aer diuerſas habeant vias, vt dictum eſt, quia ſci
licet aer recipitur per tracheam arteriam, & cibus per alium
latum canalem, qui dicit̃ Iſophagus, valde eſt periculoſum
& nociuum cum cibus qui groſſus eſt & corpulẽtus, per viam
aeris ſe immittit, & tum ad pulmonẽ & ad cor labitur & de
ſcendit, tũc.n. via aeris intercluditur, & ſic animal ſuffocat̃.
Sic vere chariſsimi cum aer & cibus.i. bona ſpiritualia & ter
rena, duabus incedant vijs, & duo occupent loca, quib.ſ. ſpiri
tualia tendere debent ad cor, temporalia vero ad burſam, val
dẽ eſt animæ magnum periculum quando cibi bonorũ tẽpo
talium viam ſpiritus & virtutum ingrediunt̃.ſ. viam cordis,
quando.ſ. per auaritiam & affectum iſta temporalia ad cor tẽ
dunt, & metas ſuas excedunt, quia.ſ. tunc viam ſancti ſpiritus
& gratiæ intercludunt, & cor per auaritiam attingũt & ſuffo
cant & ſubuertunt. Cauendum eſt igitur ne dum cibus bono
rum temporalium poſsidetur, ad cor per cõplacentiã aut per
dilectio

dilectionem eius nimiã derivetur, quia sicut dr̃ Eccl. 10. Nihil est iniquius quàm amare pecuniã. Iõ bene docet David
5 in psal. Dicens. Divitiæ si affluãt nolite cor apponere. ¶ In gutture generatur infirmitas quæ dr̃ squinantia, quæ fit qñ humores fluunt a capite ad guttur, & ibi faciunt apostema, cuius cõpressione intercluditur via spiritus & aeris, & via cibi, & sic non põt hõ nec comedere nec respirare. In squinantia. n. ita constringuntur nervi maxillarum, q̃ vix potest etiam cum instrumento os ipsius aperiri, quapropter necesse est velociter hoiem suffocari. Sic verè quandoque fit q̃ humores vitiorum quandoque in apostema multiplicantur & augmentatur, solent guttur mentis per verecundiam stringere, & confessionem spiritualem impedire. Maxillas etiam devotionis taliter quoque constringunt, q̃ comestionem & aditum ciborum spiritualium. s. verbi dei, impediunt atque tollunt. Tales igitur qui per verecundiam non confitentur, & qui per indevotionem cibos doctrinæ comedere dedignantur, de facili ipsi suffocantur, & morte perpetua moriuntur, ita q̃ talis põt dicere illud. 2. Paral. 36. Incurvatus sum multo vinculo ferri, &
6 non est mihi respiratio. ¶ Squinantia aliquando ita accidit in gutture, q̃ tota latet interius, & tunc sine remedio est mortalis, aliquando tamen cum diligentia potest curari. Aliquando autem ex toto apparet exterius, & tunc facilius medicatur. Sic verè infirmitas pcti, quæ guttur animę ne per confessionem loquatur tenet ligatum, tripliciter est distincta. Quædam. n. ex toto intra in conscientia, ita q̃ nihil exterius põt apparere, sicut est in illis qui peccata sua celant, ipsaq; per confessionẽ in nullo manifestant. Et ista pculdubio est mortalis quia sicut dicitur Prover. 28. Qui abscondit scelera sua, non dirigetur. Alia autem partim apparet, partim latet, sicut est in illis, qui aliquando bene confitentur, veruntamen non plenè. Et ista per industriã medici, scilicet sacerdotis, scientis. s. materiam de profundo conscientiæ extra ad confessionem bonis inductionibus educere, potest recipere sanitatem. Alia autem est quæ exterius apparet ex toto, sicut in illis qui peccata sua exterius confitentur, ita quòd nihil interius retinetur. Et ista pro certo de facili sanatur, & sibi ex dei mise-
2 ricordia sine periculo subvenitur, quia sicut dicitur Proverbio. 28. Qui confessus fuerit, & dimiserit peccata sua, misericordiam consequetur. De alijs passionib. gutturis. s. de raucitate & similibus vide infra.

De Collo. Cap. 22.

1 COLLVM est membrum per quod caput sustentatur, cuius pars anterior gula, posterior vero, cervix & cerebri via secũdum Isidorum appellatur. Est autẽ collum, membrum rectum, rotundum, erectum, osseum, & nervosum. Osseum enim est, vt sit forte ad caput sustinendum. Maxima enim fortitudo quorundam animalium est i collo, sicut patet de bove, vrso, & leone. Nervosum etiã fuit, vt esset mobile & vertibile iuxta votum, prout dicit Cõstanti. Collum moraliter loquendo, signat virtutem spei, quę rectè est collum aiæ virtuosæ. Ista est. n. media inter corpus & caput. i. inter mentem, & deum. Sursum. n. erigitur cœlestia af
2 fectando. ad Collos. 3. Quæ sursum sunt, quærite. In amore rotundatur, mentem i deum circulariter reducendo. Per institiã rectificatur, rectè. s. & cum meritis de deo sperãdo. Per constantiam fortificatur patiẽter terribilia pro deo sustinendo. Per diligentiam nervificatur, per bona opera se movẽdo Quia proculdubio spes nostra debet esse mobilis per bonorum operum diligentiam, & fortis per constantiam & patientiam. Iob. 40. In collo eius morabitur fortitudo. Vt sic animæ dicatur illud Cantic. 4. Sicut turris David collum tuum, quę ædificata est cum propugnaculis. Vel dic q̃ collum ecclesiæ, est prælatus, qui inter caput & corpus. i. inter Deum & populum est medius. Iste ergo per iustitiam debet esse rectus,
4 per fidem rotundus, per clementiam suavis & planus, per spem & contemplationem erectus, per virilitatem nervosus, per constantiam osseus, per patientiam vigorosus. Cantic. 7. Collum tuum sicut turris eburnea. Vel dic q̃ collum animæ quod habet sustinere oĩa pondera, est fortitudo & patientia, quæ pro certo debet esse in homine ossea & nervosa, ne succumbat oneribus vel tribulationibus quæ contingunt, & vt onus dei mandatorum faciliter tolleretur, quamuis Neem. æ
2 3. dicatur q̃ principes & magistratus non supposuerunt colla sua in opera domini. ¶ Generaliter omnę aial habens tibias longas, habet collum lõgum. Patet de camelo inter animalia, de grue inter volatilia, & econtra vt communiter illa quę collum habent longum, habent etiam tibias longas, exceptis omnibus natantibus, sicut est cygnus, & ceser, quæ quamuis habent colla longa, tibias habẽt breves. Tibiæ quæ sunt finis corporis, significant perseverantiam. Colla vero quæ sursum eriguntur, significant spem & affectionem, orationem etiam & devotionem. Quia procul dubio illud est generale q̃ illi qui longum & excelsum vsque ad interiora velaminis paradisi habẽt collum spei, affectionis, devotionis & orationis, lõgas etiam habent tibias perseverantiæ & durationis, quia s. commune est q̃ illi in gratia longius perseverant, qui collum spei ad deum altius elevant, & qui per spẽm, affectione & orationem & devotionem mentem magis extendũt ad deum & exaltant. Vnde illud prædictum Cant. 7. Collũ tuũ sicut turris eburnea. Ista fallunt in natatilibus. i. in personis in delicijs viventibus. quia. s. tales habent longum collum spei & inanis fiduciæ, quia s. ipsi sperant habere sine operibus paradisum, & tamen ipsi habent valdo breves tibias perseverantiæ. Tales. n. non perseverant, & tamen paradisum cupiunt atque sperant, cum tñ de ipsis dicatur illud Iob. 40. spes eius frustrabitur eum, & videntibus cunctis præcipitabit. Vel si vis dic q̃ crus vigil & collum est doctrina, q. a. i. in collo est vox. Crus igitur & collum debent invicem coaptari, quia. s. vita & doctrina debent invicem comparari, & vnum alteri similari, vt. s. cũ longo collo magnæ doctrinæ, sit longũ crus etiã magnũ & eminentis vitæ vt q̃ magon cruce bonæ vitæ non polleat, etiam habere collum longum solennis doctrinæ non audeat. Cuius tñ contrarium est in natatilibus. i. in hypochritis, qui more cygni exterius sunt albi, & interius nigri, quia. s. in istis crus a collo. i. vita doctrinæ non respondet. Quia dato habeant magnum. s. malã eloquentiam atque vocem, ipsi tamen
habent crus breve. i. ineptam existentiam atque vitam, quia 3
scilicet isti sciunt magna dicere, & pauca facere, quia sicut dicitur Matthæi. 23. Dicunt, & non faciunt. ¶ Maxima fortitudo quorundam animalium est in collo, sicut patet de bobus vrsis, & leonibus. Et ideo generale est q̃ collo ligato, & cõlli fortitudine superata, quodcunque animal est infirmum. Quapropter qui bene vult animal in sua iurisdictione tenere, necesse est collum ipsius alligare. Per collum intelligo locutionem. Vox enim in collo formatur. In ista autem est maxima animæ fortitudo, quia scilicet nunquam potest a diabolo subiugari, quamdiu libera est ad clamandum, hoc est dictu, ad peccata sua confitendum, & ad dei auxilium invocandum. Iob. 41. In collo eius mirabitur fortitudo. Diabolus igit summè nititur istud collum per verecundiam ligare, & confiteamur & oremus, & per malam complacentiam & finalem impœnitentiam stringere, ne de ipsius manibus fugiamus. Dicit ergo diabolus illud Hiere. 27. Fac tibi vincula & cathenas, & pones eas in collo tuo. Qui. n. cathenis talibus alligatur, de subiectione diaboli non faciliter liberatur. Ideo consulitur
animæ peccatrici. Esa. 52. Consurge Hierusalem, solue vincu 2
la colli tui captiua filia syon. ¶ Aves vt communiter quæ collum habent forte, volant extenso collo, Sic vere aves idest volatiles superbi, solent erecto & extento collo incedere, & ẽt in collo cordis superbiam denotare. Esa. 3. Elevatæ sunt filiæ
syon & ambulaverunt extento collo. ¶ Animalia pulmone 5
carentia carent collo. patet in natatilibus & piscibus, quæ nõ habent pulmonem. quod patet, quia non spirant, & iõ in ipsis non est collum a corpore distinctum. Pulmo qui aerem attrahit & cor refrigerat, devotionem & contemplationem significat, collum per quod vox exit, prædicationem. Illi igitur qui pulmonem non habent, collo carent, quia pro certo illi qui virtutem devotionis non habent, & spiritum sanctum pro cordis refrigerio attrahere nesciunt, prædicationis officio nullatenus digni erunt. Vnde Iob 30. Quis circumdedit collo equi hinnitum? quasi dicat indignus est.

De Humeris. Cap. 23

HVmeri sunt illa membra quæ immediate collo & ca-
piti subijciuntur. Et dicuntur humeri in hominibus 1
armi vero in animalibus. Spatulæ vero dicũtur quędam lata ossa, quæ in eisdem armis vel humeris sunt inserta. Et sunt humeri necessarij ad cordis & membrorũ vitalium defensionem, brachiorum & pectoris colligationem. n. supportationem, & quorumcunque onerum sustentationem

supporta

Su;st.o.humeri membra ossea & neruosa,& iō fortia.& portā
dis oneribus opportuna,sicut dicit per oīa Cōstantinus.Per
humores ecclesiæ intelligo militea & homines militares,qui
,s.post caput & collum.i.post prælatos , qui more capitis ha
bent regere,& religiosos seu clericos,qui instar colli habent
vocem & cantum diuinæ laudis dicere atq; promere,altiorē
in ecclesia tenent locum.Ista.n.membra spūalea viros.i.eccle
siasticos tenentur defendere.Colligationem inter pectus &
brachia,i amicitiam & cōcordiam inter regelares & secula
res tenentur facere.Collum & caput.i.prælatos & religiosos
tenentur supportare,& eis etiam deferre,& onera quaruncū
que tribulationum & laborum ꝑ Christo & ecclesia tenenī
viriliter tolerare.Esaiæ.9.Factus est principatus super hume
rum eius.Tñ isted est contra multos milites , qui magis sunt
proni ad discordiam,quàm ad pacem. De quibus dr Iob.31.
Humerus meus a iunctura cadat.Qui etiam non sunt parati
ad onera pænitentiæ vel Christi militiæ sustinendum,sed ma
gis ad quiescandem,vnde Es.14.Onus illius ab humero tol-
letur. Vel si vis,per humeros aīæ intellige virtutes obedien-
tiæ,fortitudinis & constantiæ.Illæ sunt.n.quidam humeri qui
oībus oneribus pœnitentiæ & tribulationum debent subijci
& a quibus oīa grauia debent æquanimiter pro dño tolerari
Eccl.6.Subijce humerum tuū & porta.quamuis de inobediē
tibus,& deliciosis,& impatientibus,& onata pœnitentiæ &
tribulationū sustinere dedignātibus,dicatur illud Naemiæ
9 dederunt humerum recedētem,& ceruicem suā indurauę
2 runt,nec audierunt.¶ Humeri quandoque patiuntur pp ni-
miam fatigationem,contra quod est remediū facere de oleo
fomētationē,sicut de humeris elephantis dicit. Aristote.Pa
tiuntur etiam delocationem , & id pp alienieamali humo-
ris inter iuncturas ipsius fluxum & immiationem. Generale
est.n. in omni membro q̄ cū superfluus humor intar iunctu
ras immittiiur,dolor qui gutta dicitur, generatur.Tales do-
lores quandoque patitur homo , Quandoque enim dolet &
impatiēs est de nimia laborum & tribolationum afflictione,
& tunc sanatur olei consolationis inunctione. Quandoque
patitur errorem fidei,& inconstantiæ delocationem. & quā
doque malorum humorum.i.falsorum amicorū in iunctora
& copula amicitiæ aggregationem & cōsæderationem,Quā
do anim malus humor idest malua homo in iunctura mem-
brorum idest amicitia & societate bonorum & admittitur &
colligitur,sæpe fit q̄ multi dolores , multa damna & incom-
moda propter eum generantur.psal. Turbati sunt a veratio-
ne malorum,& dolore.Vel dic q̄ superflui humores sunt di
uitiæ vel deliciæ , quæ in iuncturis animi se per complacen-
tiā imponentes,dolorum & sollicitudinum,infirmitatum &
etiam vitiorum omnium sunt origo.

De Brachijs. *Cap. 24.*

BRachia s̄m Isidorum dicuntur a baris græcè quod est
forte latine, eo.s. q̄ in brachijs sit maxima fortitu-
do.Constan.n. brachia ex duobus fortibus ossibus
inuicem concathenatis & iunctis,& cum fortissimis
neruis humero desuper colligatis.Et sunt brachia flexibilia,
q̄ ad motum iuxta voluntatis arbitrium habilia . Neruosa
sunt etiam & parum carnosa,fortia tamen & ossea. Fortitu-
do autem eorum ad multa valet scilicet ad portādum, ad ele
uandum,ad erigendum, ad costringendum, ad repellendum
seu defendēdū,ad impegnandum seu percutiendum,ad opa
randum seu etiam laborandum . Per brachia potest intelligi
virtus bene operandi,vel etiam animi fortitudo. Igitur duo
sunt animæ brachia.i.duplex fortitudo,videlicet vna qua ma
la sustinentur,alia qua bona perficientur.Et quælibet istarum
habet duo ossa.i.duas principales virtutes ex quibus constat.
Primum os est spes præmiorum . Secundum vero est timor
tormentorum. Ista.n. sunt duo ossa quæ iuuāt fortitudinem
ad aduersa viriliter sustinendum, & ad buna viriliter peragē
dum.Brachia igitur fortitudinis nostræ debent esse flexibi-
lia,ad deo & prælatis obediendum,& neruis perpetuæ chari-
tatis cumdeo colligata, & ad omnia opera sua ad laudem ip-
sius exequendum.Et sic igitur illa fortitudo se extendit ad por
tandum pro deo onus tribulationum,ad leuandum despera-
tos beneficijs consolationum , ad erigendum mentem pro-
priam per spem æternam delectationum , ad constringendū
nobis proximos per amplexum charitatis & dilectionis.Item
ad repellendum malorum iniustitiam,ad defendendum iusto
rum innocentiam , ad impugnandum spiritualium hostium
violentiam,& ad operandum omnium bonorum actuum re
dundantiam.Ad ista enim omnia se debent extēdere brachia
fortitudinis nostræ,vt sic anima possit dicere deo illud psal.
Qui doces manus meas ad prælium,posuisti vt arcum æreum
brachia mea.Vel dic q̄ brachia ecclesiæ sunt viri iusti, & ma
ximè principes vel prælati , qui per charitatem debent esse
bini,& neruis charitatis & concordiæ simul iuncti , qui per
virtutem debent esse neruosi,& per delicias parum carnosi,
ad omnia bona opera vigorosi . Isti.n.debent lapsos erigere,
malos reprimare,bonos defendere, mala sustinere , & bona
facere.Vt sic de bono prælato dicatur illud psal . Redemisti
in brachio tuo populum tuum,filios Iacob,& Ioseph Vel p
brachia intellige Christum,qui ab humeris.i a deo patre de
pendet,& qui duobus ossibus,scilicet humanitate & diuini-
tate constat,qui parum fuit carnosus per voluptatem , fortis
autem virtuosus contra diaboli potestatem . Iste igitur fuit
fortis mala sustinendo, bona faciendo,hostes superando , &
peccatores misericorditer liberando.psa In brachio virtutis
tuæ dispersisti aduersarios meos . ¶ Ossa quæ constituunt 2
brachia,sunt fortia,concaua,medullosa,neruosa,& in suis ex
tremitatibus chartilaginosa.Fortia dico ne faciliter frangan
tur.Concaua ne nimis ponderarent,& a motu impedirentur
Medullosa,vt inde & nerui & arteriæ mitterentur. Neruosa
& chartilaginosa,vt de facili mouerentur,& in vertebris ver
terentur.Talia ossa debent esse boni subditi.Et maximè reli-
giosi vel ecclesiastici,quia,scilicet isti debēt esse fortes & cō
stantes,ne per impatientiam frangantur. Concaui & spiritua
liter pauperes,ne pondere terrenorum premantur. Medul-
losi & compatiētes,vt per eorum deuotionem & clementiā
alij circunstantes ab eis spiritualiter vegetētur.Neruosi etiā
& chartilaginosi.i.mobiles & vertibiles,vt ad votum dei vel
prælati obediendo,& bene operando , faciliter moueantur.
Vel dic q̄ isti debent esse fortes ad sustinendum, concaui ad
sustinendum , concaui ad omnia charitatiuè continendum,
medullosi ad piè omnibus subueniendum,vertibiles ad cito
superioribus obediendum.Esa.51.Brachia mea populos iu-
dicabunt. ¶ Aliqua sunt animalia aquea,quæ habent brachia 3
sine ossibus, sicut sunt polypi , & sepie , & similia . Sic vere
in ecclesia multi sunt qui in brachijs ossa habere videntur,
quia scilicet nihil fortiter operantur , imo videntur habere
brachia quia.s non nisi carnaliter conuersantur.2 . Paralipo.
32. Cum eis est brachium carneum . ¶ Brachia vicinitatem 4
& familiaritatem cum capite & cerebro videntur habere,vt
ideo quodam sensu naturæ,sine deliberatione , contra ictus
ferientium pro capite se opponunt.Sic verè boni Christiani
cerebro.i.Christo,& capiti,id est eius fidei debent esse fami
liares & vicini & etiā per gratiam contigui & coniuncti . Et
ideo pro isto cerebro & capite.i.pro Christo & fide sua se de
bent opponere,& tyrānis & idololatris obuiare,& si necesse
fuerit ictus & mortis iacula non vitare.Quod etiam de præ-
latis debet esse,quia ꝑ certo capite suo idest pro ecclesia sua,
& pro membris.i.pro subditis se debent opponere,& pro ip
sis (cum necesse est)damna & verbera sustinere . 1.Esdræ.4.
Prohibuerunt eos in brachio & robore.¶ Brachia quia cor 5
di sunt vicina,& ab eo venas & sanguinem & etiam arterias
& pulsum recipientia,solent ipsius cordis dispositionem ostē
dere, & ipsam exterius tangentibus medicis declarare . Bra-
chia sunt opera. Cor vero significat mentem & voluntatem.
Igitur per brachia cordis dispositio ostenditur quia constat
quòd per exteriora opera qualis sit voluntas interior, decla-
ratur.A corde.n.deriuatur pulsus ad brachia, & a mente de-
scēdit virtus ad opera.& ideo qui pulsum brachiorum i.mo
tum exteriorum bene attenderit,si in corde, sit sanitas vel in
firmitas cito noscit.Vnde Gregorius dicit q̄ per hæc quę fo
ris apparent,quid intus lateat aperitur.& Sap.13. Operibus
attendentes,cognouerūt quis esset artifex.¶ Brachia, quādo
corpus infirmum est,pro corrupto sanguine extrahendo, so- 6
lent vulnera recipere,& ipsā ī patiētia sustinere.Si vero pars
vt sic possit sinistræ parti corporis subuenire. Ecōuerso autē
si dextra patitur,brachium sinistrum pro ipsius remedio vul
neratur,& suo sanguine vacuatur,nisi forte materia fuerit ve
nenosa,quia tunc ad partem oppositam non trahitur,sed per
illā parte in qua est passio extrahitur,ne forte per illā cor vel
aliud mēbrum nobile vulneretur,sicut in libro de phleboto
mia dicitur & sauetur.Corpus mysticum est ecclesia,in quo
procul

proculdubio brachium dextrũ est ipse Christus, mediante
quo, pater operatꝰ oĩa. Eccl. 36. Glorifica manum & brachiũ
dextrum. Brachium autem sinistrum est genus humanũ, qḋ
proculdubio à principio fuit infirmum, & ideo pro ipso sa-
nando necesse fuit dextrum brachium. i. Christum dei filium
vulnerari, & suo sanguine vacuari. Igitur si ipsum dextrum
brachium. i. Christum in persona ecclesiæ suæ vel pauperũ
infirmari contingat, nos sinistri, qui iam facti sumus sani, nõ
debemus timere sanguinẽ nostrum effundere. s. p Christo vł
pro ecclesia martyrium etiam si necesse fuerit sustinendo,
vel sanguinem etiam nostræ substantiæ temporalis pro ipso
in persona pauperum euacuare, eisdem elemosynas conferẽ
do, vt sic cuilibet tali dicant pauperes illud Esa. 33. Esto bra
chium nostrum in mane, & salus nostra in tempore tribula-
tionis. Vel dic quod in corpore ecclesiæ brachium dextrũ
sunt plati religiosi, & clerici, sinistrũ vero sunt seculares &
laici. Igitur isti debent alter alterius infirmitates portare, &
alter p salute alterius percussionẽ & sanguinis tẽporalis sub
stantiæ munitionem sustinere, dum tñ per vnius læsionẽ pos
sit pars alia remedium reportare. Istud tñ quandoque debet
deficere in illis qui habent materiam venenosam. i. in pecca
toribus & iniquis qui aliis sunt venenum. Pars. n. sana viro-
rum non debet pro talib. mala pati, quia ex beneficijs talib.
concessis sequerentur incommoda ampliora, q. a. s. tales quã
to magis prosperantur, tanto alijs damna inferunt grauiora.
Esa. 26. Misereamur impio, & non discet facere iustitiam. Ta
les igitur, & non pro ipsis alii, sunt feriendi, & in sua impie-
tate ab aliis dimittendi, & iidem censura iustitiæ feriẽdi, iux
ta illud Apostoli ad Gal. 6. Vnusquisq; onus suum portabit.
7 ¶ Brachia mutuo sibi seruiũt, & pro infirmitate mẽbrorum
vulnerari se permittunt, & percuti ẽtiã vt sanent alia, acquie
scunt. Cum corde secundum Galenum specialem amorem
trahunt, & ideo quicquid cor diligit etiam brachia diligunt,
& ad amplexum illius se extendunt, & quod a corde diligi
sentiunt, quanto vicinius possunt cordi applicant & cõstrin
gunt. Brachia sunt prædicatores & prælati, qui. s. corpus ec-
clesiæ habent ab hæreticis & tyrannis defendere & seruare.
Dico igitur ꝙ tales sibi mutuo seruire debent, & tam tpsli
ter quam spiritualiter ministrare. Cor. i. ipsum deum qui est
principium vitæ, debent diligere, & quicquid etiam deus di
ligit. i. ipsos homines (de quib. scriptum est Sap. 11. ꝙ diligit
deus oĩa q̃ sunt, qñ sua sunt) debent ipsi similiter amare, &
amplexu charitatiuo amplexari & constringere, & ipsi cor
di. i. deo exemplis astringere, & spiritualiter applicare. Ge-
neraliter est. n. ꝙ omnis amicus quicquid amatur ab amico di-
ligit, & etiam ipsi amico fortius per dilectionem copulat &
8 constringit. ¶ Sicut in prognosticis dicitur, denudatio & in-
quisitio brachiorum est in acutis infirmitatib. signum mor-
tis. Sic vere quando homo per iactantiam denudat, publi-
cat & ostentat opera sua & maxime quando est infirmus &
peccator, vtpote quando gloriatur in operibus vitiosis, si
gnum est mortale, quia. s. tales raro ad vitam gratiæ redeunt,
imo quasi communiter tales mortem æternam incurrunt.
Isti sunt de quib. dicitur Esa. 3. Peccata sua quasi Sodoma p
dicauerunt, nec absconderunt.

De Manibus. *Cap. 21.*

1 MAnus ẽm Isidorum dr̃ quasi munus, quia. s. maximũ
munus corporis est ipsa manus. Et est dextera quæ
dr̃ a dando, & sinistra quæ dicitur à sinendo. Dexte
ra enim dat socio signum pacis sinistra vero cũ pa-
rum faciat, tamen res fieri permittit & sinit. Et sic dextera a
dando sinistra á sinendo, secundum Isidorum, nomẽ sumũt.
Palma etiam dicitur manus extensa, pugnus vero dicitẽ ma-
nus clausa. Et dicitur pugnus a pugillo, & palma palmæ ra-
mis, qui semper sunt extensi. Cum igitur manus dicatur cor
poris munus, videtur quod per manum potest munificen-
tia designari. Ista enim quandoque est dextera pacem aliis
faciendo: quandoq; sinistra bonum fieri sinendo: ꝙ non im
pediendo: quandoque pugnus se claudendo & retrahendo:
quandoque palma se extendendo, & per eleemosynam &
beneficium pauperibus dilatando. Prouerbior. 31. Pal-
mas suas extendit ad pauperem, & manus suas aperuit ino-
2 pi. ¶ Manus secundum Constan. est magnum corporis iuua
mentum, & etiã ornamentũ, & principale motus vel operis
instrumentum. Et constat manus ex pluribus ossibus in fi-
gura dissimilib. & diuersis, solidis tñ & inuicẽ concathenatis
& connexis ẽm Const. Manus aĩæ, sunt bona opera, q. a. s. per
manũ qua oĩa facimus generaliter operatio designat. ps. Fir
metꝰ manus tua, & exaltetꝰ dextera tua. Manus igiꝰ. i. operatio
nes nostræ, dñt ex plurib. ossib. i. ex plurib. virtutib. cõstare,
q̃. s. firmæ & solidæ dñt esse, & inuicẽ in cõpositiõe manus. i.
operis manualis, conuenientes & connexę. Et sic talis manꝰ,
nõ solũ erit necessariũ iuuamentũ, imo ẽt opportunũ & con
gruum ornamentum. psa. Manus. n. mea auxiliabit ei, & bra
chium meum confirmabit eũ. ¶ Secundũ Arist. li. 4. de parti
bus aialium, manus nõ est vnũ instrumentũ. sed multa. Crea 3
tio. n. manus conueniens est multis & varijs operationib. &
iõ põt hõ vti vna sola parte, vel duab. vel plurib. ẽm plures
modos. Et ideo manus est extensa & diuisa in plures articu
los & digitos, inter se varios & diuersos, alios quidem par-
uos, alios medios, alios magnos, & vt sic p eos minima, me-
dia & maxima retinere valeret. Prælatus in ecclesia, est sicut
manus in corpore. Iste est. n. manus dñi, q̃ pro toto corpore
ecclesiæ debet laborare, & alia membra defendere, pascere
& iuuare. Vnde de plato põt dici dño illud psal. Sciant quia
manus tua hæc, & tu dñe fecisti eam. Igitur talis manus non
debet esse vnũ instrm, sed multa. Debet. n. prælatus se diuer
sis & oppositis operibus coaptare, & diuersis diuersimode
conformare. 1. ad Cor. 9 Oib. oia factus sum. Prælatus. n. dẽt
diuersos digitos & varia operandi genera habere, vt sic ẽm
diuersos modos agendi possit & paruos & magnos manute
nere, & sub regimine iustitiæ continere, vt sic de sua mantenẽ
tia boni prælati possit dño dici illud psal. In manu tua domi
ne oẽs fines terræ. Nulla. n. manus, nullus prælatus potest bẽ
ne manutenere subditos, nisi in sua manutenentia ẽm diuer
sitatem personarum multos & varios seruet modos, & sicut
videmus quod manus est habilis ad aperiẽdum, & extendẽ-
dũ, ad claudendum & contrahendum, ad operandum & la-
borandum, ad percutiendum & impugnandum, ad defendẽ
dum & ad ictus alios repellendum, sic vere quilibet prælatus
debet esse manus extensa, per liberalem retributionem. psa.
Extendit manum suam in retribuendo: manus clausa. s. indi
gnis & peccatoribus per suorum beneficiorum talib. dene-
gationem: manus laborans per bonam operationem: manꝰ
percutiens, per malorum castigationem: manus obuians &
repugnans per nequitiæ malorum repressionem. Et sic de ta
li manu poterit dicere quilibet subditus illud. Eze. 3. Manus
aũt dñi erat mecum confortans me. ¶ Vola est interior pars
manus, concaua & plana, quæ hoc habet proprium, ꝙ nunq̃ 4
pilescit perpetuo permanet nuda pilis. Est etiam vola sum-
me sensibilis, & in ea viget potissime sensus tactus, & (qḋ val
de est mirabile) ẽm Plini. scorpio cum alias partes pungat &
lædat, nunquam potest lędere volam manus. Ego etiam vi-
di hoiem q̃ ꝰ casu fuerat hoc expertus. Manus dei est eccle-
sia, qua. s. mediante ipse saluandos in statu gratiæ manutenet
iuxta illud Sap. 3. Iustorum animæ in manu dei sunt. Quæ ẽt
manus ex diuersis & dissimilib. ossib. & digitis. i. personis cõ
stat. In ista igitur manu, viri religiosi & deuoti obtinẽt locũ
volę, quia. s. ipsi sunt plani per veritatẽ, concaui per humilita
tem, sine pilis per spũalem paupertatem, & per temporaliũ
raritatem, & sine læsione scorpionis. i. dæmonis per oimo-
dã sanitatem. Quia. s. tales debent pilos diuitiarum nũquam
aggregare, sed ipsas continue erogando, debent depilati &
pauperes semper esse, & sic punctionis diabolici scorpionis,
diuino freti auxilio, poterunt præiudicia deuitare. Ita quod
talib. dicetur. illud Lu. 10. Ecce dedi vobis virtutem calcan-
di super serpentes & scorpiones. & super omnem virtutem
inimici, & nihil vobis nocebit. ¶ Manus sicut etiã cætera mẽ
bra, sunt duplices seu binæ, dextra videlicet & sinistra. Dex- 5
tera aut leuior & fortior est ad laborandum, propter abun-
dantiam caloris in dextera potius abundantis. Et circa hoc
possum addere quod dicit Solinus in libro suo de mirabilib.
c. 5. quod parti dexteræ habilior ascribitur motus, læuæ fir-
mitas maior. Vnde altera gesticulationib. promptior, altera
oneribus ferendis accõmodatior est. Et ideo leuę dr̃ a leuan
do & portando. Et inde est, ꝙ in parte leua portat miles en-
sem & scutum, pharetrã & arcũ, vt dextera sit expeditior ad
agendũ. Dic ꝙ in corpore ecclæ duæ partes seu duæ manus
sunt religiosi, & clerici. Clerici. n. & platus sunt manus dex-
tra, quia. s. isti debent esse facilis & fortis motus & laboris. p
actiuã ad bona opera faciendum, & ad ecclesiæ negocia mi
nistrandum

nistrandum. Religiosi vero sont manus sinistra. Ad sinistrā.
n. positi sunt extra mūdum, & ideo istis debet inesse maior
firmitas cōstantiæ & patientiæ ad onera religionis sustinen-
da, & ad mundi tribulamina perferenda, vt sic de tali vtro-
que manu dei dicatur illud psal. Firmetur manus tua, & ex-
altetur dextera tua. Quia. s. dextera clericorum & prælato-
rum ad bona opa debet exaltari. Manus aūt, supple sinistra
contra terribilia debet confirmari. Vel dic quod pars dexte
ra est prosperitas, sinistra vero aduersitas. Igitur in dextera
prosperitatis debet esse agilitas maior ad bene operādum,
in sinistra vero aduersitatis debet esse firmitas amplior ad
mala sustinenda, quia. s. illi qui prosperatur, cum eis facultas
superat, debent bona opera facere. Illi vero qui aduersātur
(cū sit necessarium) debent (ne succumbant) firmitate cōstā
tia præpollere. Et sic isti erunt sicut illæ duæ oliuæ. Zac. 4. q̄
stabāt vna a dextris, & altera à sinistris cādelabri aurei. Vel
dic quod pars dextra significat ecclesiasticos, sinistra vero
laicos, quia. s. ad sinistros & laicos pertinet onera negocio-
ciorum tollere, & etiam arcum, scutum & pharetram acci-
pere, & pro republica debellare, vt pars dextera, s. populus
ecclesiasticus possit in suis spiritualibus operationibus li-
ber esse, quia. s. laici debent facere temporalia, vt clerici va-
cent ad spiritualia. Ad Gala. 6. vnusquisque onus suum por-
6 tabit. ¶ Teste Galeno, multi inueniuntur viri qui vtraq; ma
no vtuntur pro dextera. Hippocrates vero dicit in aphoris-
mis quod mulier nunquam potest fieri ambidextra, quod
accidit in viris propter calorem abundantem, in mulierib.
vero econtrario propter frigiditatem dominantē. Per par
tem dexteram, quæ est nobilior, & calore charitatis feruen-
tior, intelligo virtutem contemplatiuam. Per sinistram acti
uam, quæ. s. debet esse operib. & laborib. accommodatior. q̄
uis igitur raro accidat, tū qn̄que inuenitur hō. i. vir perfect'
qui est ambidexter, quia. s. ipse est in dextera & in sinistra. i. i
contemplatiua & actiua, in spiritualibus & temporalib. cir
cunspectus, sicut sunt perfecti viri & prælati, qui in vtroque
laudabiliter se habent. Figurati in illo iudice Israel qui di
cebatur Aioth, & interpretatur nobilitas, vel gloria tua, de
quo dr̄ Iud. 3. quod vtraq; manu vtebatur pro dextera, quia
s. vt dictum est, tales prælati & iudices qui in moribus sunt
nobiles & generosi, sunt & in dextera spiritualium & in sini
stra temporalium virtuosi. Quod vtique in mulieribus. i. im
becillib. & imperfectis hoib. nunq̄ inuenit nunq̄. n. fiunt am
bidextri, quia vt cōiter inter eos illi qui in dextera. i. in regi
mine spiritualium sunt fortes, in sinistra temporalium sunt
penitus inexpertes. Econuerso illi qui sunt vtiles in tempo
ralibus, parum valent in spiritualibus. Sicut enim videmus
quod quidam inueniuntur homines qui sinistram manū hn̄t
fortiorem quam dexteram, sic multi inueniuntur qui me-
lius sciunt operare in sinistra temporalium, quam in dextris
spiritualium, quia. s. temporalia optime sciunt regere, in spi
ritualibus vero nesciunt aliquid viriliter facere. Breuiter
igitur patet q̄ tria sunt genera personarū diuersimode ope
rantium, videlicet peccatores & mundani, qui de sinistra fa
ciunt dexteram, quia. s. fortes sunt ad temporalia, non ad spi
ritualia. Item simplices & religiosi, quia solum sont poten-
tes in dextera, & nihil in sinistra, quia. s. solum valent in spi-
ritualib. & nihil in temporalib. Item prælati perfecti & vir-
tuosi, qui. s. sunt ambidextri, in vtraq;. s. parte fortes, & in spi
ritualib. & temporalib. sapientes, de quib. potest dici illud
Iudicum 20. Erant viri fortissimi, sinistra, vt dextra prælian
tes. Vel dic quod dextra pars significat fœlicitatem æternam
sinistra vero prosperitatem terrenā. Prou. 3. Longitudo die
rum in dextera eius & in sinistra illius diuitiæ & gloria. Igi
tur dico quod inueniuntur quidam, qui vtraq; manu gau-
dent, sicut fuerunt sancti, qui & t̄paliter & æternaliter p̄spe
rati sunt, & qui diuitiis temporalib. ita vsi sunt q̄ ēt cæli di-
uitias impetrarunt, sicut beatus Ludouicus, & similes. Alij
vero sunt, q̄ in sinistra t̄palium parum potuerunt, & ibi de-
fectus plurimos habuerunt, & tū in dextera cælestis gloriæ
claruerunt, sicut vt communiter sunt oēs iusti. Alij aūt sunt
qui solum sunt potentes in sinistra mundanæ prosperitatis,
nihil tō poterunt in dextera æternæ fœlicitatis, sicut gn̄alr
sunt oēs diuites peccatores, qui multa possunt t̄paliter, ni-
hil tū poterunt sp̄ualiter, quia. s. tales sinistrales a Chr̄o ma
ledicentur, & à dexteræ consortio seiungētur, quia sicut dr̄
Prou. 4. Vias q̄ a dextris sunt nouit dn̄s. Peruersæ autem viæ
à sinistris sunt. ¶ Manus diuersimode patiuntur. Patiuntur 7
enim contractionem, arefactionem, postulationem, scissio-
nem, vermium corrosionem, pruritum, & titulationem, tre
morem & vacillationem iuncturarum dislocationem, &
chiragricam passionem. Sic vere manus. i. operatio nostra
seu virtus operatiua nostra multos qn̄q; patitur defectus.
Ibi. n. generatiua contractio auaritiæ & parcitatis, quę impe
dit oēs manus ad elemosynas extendatur. Ibi generatur are-
factio corporis & desidiæ, qua manus à motu bonorum
operum retardatur. Ibi gignitur postulatio & inflatio super
biæ seu manis gloriæ, qua hō in suis operib. gl̄iat. Ibi accidit
scissio schismatis & discordiæ, qua ipsum opus ab vnitate &
integritate sua variat. Ibi contingit corrosio vermis alienæ
detractionis & inuidiæ, qua opus ipsum mordetur & lacera
tor. Ibi euenit pruritus alienæ adulatiōis & fallaciæ, qua ip-
sum opus scalpitur & adulatorie commendatur. Ibi genera
tur timor dubietatis & infidentiæ, qua ipsū opus præ timo-
re difficultatis impeditur. Ibi accidit dislocatio casus & de-
sistentię, qua ipsū opus pretermittitor & interpellatur. Ibi
accidit chiragra & dolor articulorum. i. vitium impatientiæ
quod ex difficultate operū generatur. Talia igitur vitia cir
ca manus & opera nostra accidunt, ipsaque diuersimode vi
tiant, maculant & corrumpunt, vt sic de talibus possit dice
re quilibet illud Iob. 31. Manibus meis adhæsit macula. ¶ Si 8
hō vertat se econtrario, statim omnia quæ sibi erant dexte
ra, fient ei sinistra, & econuerso. Vestes etiam & calcei in-
uersentur, illa quæ pro mēbris sinistris erant, dextris appli-
cantur, & etiam econuerso. Sic vere si quis de bono in malū
versus fuerit & mutatus, statim dextera sibi in sinistra mutā
tur, inquantum illa quæ sibi primo bona & vtilia videban-
tur, s. spiritualia, nunc sibi mala & aspera reputantur. Et ecō
uerso, etiam sinistra dextera, inquantum bona terrena & vi
tia sibi fore iudicat meliora. Vnde Iob. 6. Animæ esurienti
etiam quæ amara sunt, dulcia esse videntur. Idem autem dic
illis qui conuertuntur de malo in bonum, quia scilicet tot'
suus in contrarium vertitur appetitus.

De Digitis Cap. 27.

Digiti secundum Isidorum dicuntur a decem vel à 1
decentia eo quod decem sunt numero, & eo quod
corpori decentiam præstant. Sunt igitur quinque di
giti in vtraque manu quorum quilibet tribus ossib.
est distinctus. Primusque pollex dicitur, eo quod pre ceteris
polleat virtute. Secundus index vocatur, eo quod cum eo
quicquid ostēdimus indicatur. Tertius vocatur medius, eo
quod in medio situatur. Alius anularis dicatur, eo quod
in ipso anulus deferatur. Quintus vero auricularis dicit,
eo quod ipso auris scalpatur interius & tangatur. Sunt autē
digiti mobiles & flexibiles, vt sic sint apti ad accipiendum,
vel retinendum. Sunt etiam graciles & distincti, & vnguib.
in suis extremitatibus armati, & quanto magis stricti & gra
ciles, tāto sunt ad varia opera magis apti. Per digitos in ma
nu, intelligo fideles in ecclesia vel in religione collocatos,
quia iustorum animæ in manu dei sunt. Isti igitur sunt i vni
uerso decem, eo quod decem mandatorum sunt factores.
Isti in speciali sunt quinque, eo quod quinq; sensuum sunt
debiti custodes, & cohabitatores. Quilibet constat ex tri-
bus ossibus, eo quod omnes sunt trinitatis fidei culto-
res, vel trium votorum religionis professores. Vel trium a
virtutum theologicarum humiles possessores, vt sic de man
datis & virtutibus, quæ ab istis digitis sunt habenda, possit
ecclesia dicere illud Cantico. 5. Digiti mei pleni sunt myr-
rha probatissima. Isti igitur debent esse recti & graciles per
iustitiam & per humilitatem, & flexibiles & mobiles ad se
extendendum per largitatem, & ad se claudendum per pru
dentiam & sagacitatem, quāuis de multis dicatur illud Esa.
58. Desiere nos digitum extendere. Armati etiam debēt esse
vnguib. per debitam doritiam & seueritatem, vt sic ecclesia
dicat de talib. illud psal. Benedictus dominus qui docet ma
nus meas ad p̄lium, & digitos meos ad bellum. Adhuc etiā
dico q̄ in istis debet esse pollex. i. aliqui q̄ virtutib. polleāt.
Index. i. aliqui qui p̄dicando aliis bona & mala indicent &
exhibeant. Medius. i. aliqui qui pro concordia & pace iter
discordes faciendo mediatores se p̄beant. Anularis. i. aliqui
qui anulo fidei se subarrent vt resplendeāt. Auricularis. i. ali
qui q̄ aures aliorum scalpant, subintrent, atq; doceāt. Mar.

7.Misit digitos suos in auriculas. Vel si vis per digitū intelli
ge spūm sanctum, de quo dr̄ Leu 11. In digito dei eijcio dæ-
monia. Iste est.n. digitus rectus gracilis, & ad opationes ha-
bilis, qui pollex est. virtutib. pollēdo, index saluti necessaria
indicando medius, concordiam faciendo, anularis, nos fidei
subarrando, auricularis, salutaria nostris aurib. inspirando.
Nam sicut mediante digito scribimus, sic deus pater mediā
te spiritu sancto in cordib. nostris scribit, inspirādo quæ sunt
necessaria ad salutem. Io.8. Inclinans se, digito scribebat in
terra. Vel dic qđ digitus patris est filius, qui ex trib. ossib. i.
trib. naturis constat. s. ex diuinitate anima & corpore. Et iste
pro certo dr̄ pollex, index, & est etiam rectus gracilis &c. si
cut supra. Exod.8. Digitus dei est hic. Vel per digitum intel
ligo operationem, quæ debet esse mobilis, diligens, gracilis
humilis, recta & iusta, distincta, & discreta, & vngue finalis
perseuerantiæ munita, vt sic de tali dicatur illud. Io.9. Infer
digitum tuū huc. De malorū vero opib. pōt dici illud Esa.
59. Digiti eorum polluti sunt iniquitate. & illud Matth.s3.
Imponunt onera grauia in humeris hominum, digito aurē
2 suo nolunt illa mouere. ¶ Digiti quanto sunt rectiores, gra-
ciliores & flexibiliores, tanto sunt operib. aptiores. Sic vere
hō quanto est per iustitiam rectior per humilitatem graci-
lior, per obedientiam flexibilior. tanto est ad opera bona ha
bilior & dispositior. ¶ Digitis inest viuacissimus sensus tact⁹
3 nihil.n. facilius discernit inter obiecta sensus tactus sicut ex-
trema digitorum, ad quod cooperatur carnis paucitas, cutis
tenuitas, & neruorum viuacitas, vt dicit Const. Digiti q im
mediate faciūt opera, sunt boni viri bonis opib. dediti & at
tenti. Isti igitur debent esse modicæ carnis per deliciarum
carnalium raritatem, tenuis cutis per exterioris substantiæ
tenuitatem, viuacis tactus per doloris alieni compassionem
& pietatē. Parum.n. de carnalitate debent habere, tenuē cu-
tem diuitiarum debent possidere, & aliorum miserijs debēt
tangi, & illas misericorditer discernere & sentire, & eisdem
quanto plus poterunt subuenire. Leu.16. Asperget septies di
gito cōtra propitiatoriū. Vel dic quod digiti virtutē discre
tionis significant, qua mediāte viri prudētes aliorum dispo
sitionem cognoscunt. ¶ Digiti hoc habent proprium, quia
4 ante cibū sunt grossiores quā post cibum. Vnde anulus, qui
pp sui constrictionem, vix ante prandium de digito extrahi
tur, faciliter post prandium amouetur, vt dicitur sup Apho
rismos. Talis debet esse vir iustus, quia. s. ex prādio diuinorū
beneficiorū, & ex societate diuitiarum debet gracilior & hu
milior fieri, & a tumore superbiæ, si quē ante habuerat rela-
xari. Eccl.3. quanto magnus es, humilia te. Vel per prādium
intellige receptionem eucharistitiæ, vel etiam auditū verbi
5 dei &c. sicut supra. ¶ Aues fluuiales natatiles habent pellem
inter digitos pedum suorum. sic vere deliciosi & deliciarū
fluminibus assueti, semper inter digitos id est inter opa sua
habent aliquid de corio vel de pelle id est de carnali affe-
ctione vel intentione.

De Vngulis: Cap. 27.

1 VNgula siue vnguis est extrema pars digiti secundum
Const. quæ ea cordis fumositatibus ad extremitates
digitorum ascendentib. generaē, & iō in vnguib. ip-
sius cordis dispositio multotiēs declaratur. Sunt aūt
vngues necessarij ad digitorum munimētum, & ad manuū
ornamentum. Et habent vngues carneam luciditatem, poli
tam planiciem & specularem claritatem. Per vngues intelli
guntur opera, quæ. s. a cordis fumositatib. & affectionib. ge-
nerantur, & ad ipsas manus & digitos destinantur, quapro-
pter ipsę cordis voluntatis dispositiones, in ipsis vnguib. &
operib. demonstrantur. Igitur in istis vnguib. debet appare
re luciditas bonorum exemplorum, vt sic sint in ornamēto
morum & conuenientium. s. cordium & animorum. Et sic
de viro iusto, qui talib. vngulis adornatur, poterit dici illud
psa. Quod placebis super vitulum nouellum cornua produ
2 centē & vngulas. ¶ Aues & feræ rapaces vngulas habent p-
mucronib. & ideo tales qñ quiescunt, solent vngues claude
re & reflectere, ne forte lædātur, sicut de leone & aquila in
fra patet, vt dicit Aris. li.6. animalium: istud expone sicut de
leone. §.26. ¶ Aquila s̄m Arist. li.6. quādo quiescit sæpissime
3 respicit vngues suos, timens ne forsitan hebetētur. Sic vere
vngues, qui sunt finis & extremitas digitorum. i. finem vitæ,
operum & negociorum debemus respicere & attendere, &
ne forte ibi contingat hebetatio peccati diligentissime præ
cauere, Eccl.7. In omnibus operib. tuis memorare nouissi-
ma tua, & in æternum non peccabis. Vel dic quod vngues
vbi terminantur manus & digiti sunt opera, quæ. s. semper
debemus respicere & videre, & ne ibi veniat aliqua hebeta 4
tio alicui⁹ inhonesti actus discretissime cogitare. ¶ Aues cur
uorum vnguium curuum etiam habent rostrum. Sic vere
illi qui curuos habent vngues idest opera defectuosa, habēt
communiter rostra curua idest verba excusatoria falsa & ca
uillosa. Generale est enim quod illi qui libenter male faciūt
etiam libenter se excusant fallaciter, & etiā mēdaciter mul
ta dicunt, & ideo verba curua & fallacia semper gerunt. Vel
etiam dic quod inter rostra & vngues est similitudo. i. inter
verba & opera, quia scilicet similitudinem operum repræ-
sentat similitudo verborum.

De Lateribus. Cap. 28.

LAtera secundum Isidorum dicūtur quasi lata, sunt.n. 1
illæ partes corporis, in quib. latent costę. Interius.n. la
tera costis fulciuntur, quæ etiam costæ dicuntur, eo
quod ipsis omnia interiora custodiantur & sustenten
tur. Sunt autem costæ s̄m eundē quatuordecim ossa, septena
s. ab vtraq. parte. s. ossibus teneris chartilagineis in scutella
pectoris colligantur, & ibi ad defensionem cordis & inte-
rioris inuicem adunantur, vt dicit Const. Ista latera spiritua
liter loquendo, & istæ costæ, quę sunt septenæ & septenæ, pos
sunt significare dua moralia latera, seu duas partes spiritua-
les animæ virtuosæ, s. septem dona ex vna parte, & septē vir
tutes ex altera. Istæ.n. sunt quatuordecim costæ, quæ. s. debēt
conuenire in peccatore viri iusti, vt cor & mens per eas cu-
stodiantur, & a vitiorum læsionibus præseruētur. Sicut.n. de
tali latere dicitur Prouerb.3. Ne paueas repentino terrore
potentias ipsorum dn̄s erit in latere tuo, & custodiet te ne
capiaris. ¶ Latus dextrum est mobilius, sed latus sinistrū est 2
firmius &c. Vide supra de manu. §.5. vbi exponitur. ¶ Quan
doque in laterib. generatur apostema quod dicitur pleure- 3
sis, in concauitate & teneritate costarum, & deprehenditur
per sputum, de dicti apostematis materia vel natura. Sputū
n. sanguineum denotat materiam sanguineam. Citrinū cho
lericam. Album phlegmaticam. Liuidum melancholicā. Sic
vere in lateribus & concauitate cordis latet quādoque apo
stema pcti. Illud potest per sputum. i. perverbum quod de
ore profertur, cognosci. Ex abundantia enim cordis os loq-
tur. Mat.rs. Et ideo secundum materiam corruptā affectuū
& cogitationum, quæ latet in interiori intentione diuersi-
mode variatur sputum. i. verbum in ore & in exteriori locu
tione. Gregorius. Per hæc q̄ foris apparent, quid intus lateat
aperitur. ¶ Sicut dr̄ in prognosticis in febrib. acutis, ægrum 4
iacere in latere, bonum est, & maxime in dextro. Significat.
n. latera non esse apostematizata: quia. s. qñ in laterib est apo
stema, non pōt æger desuper incumbere præ dolore. Duo la
tera aiæ possunt mihi significare spem & timorem. latus.n.
dextrum significat spē bonorum æternorum. Sinistrum ve-
ro timorem inferni tormentorum. Igitur quotiens contin-
git febris acuta alicuius tribulationis vel tentationis, bonū
est per considerationem iacere in aliquo laterū prædictorū,
quia. s. tunc optimum est signum boni viri, qñ recurrit ad cō
siderationem gloriæ æternæ, quæ victori promittitur, & mi-
seriæ, quæ victo etiam intentatur. Eze.4. Dormies super lat⁹
tuum. Maxime aūt optimū est in latere dextro. i. in spe & cō
sideratione diuinæ gratiæ & gloriæ residere, signum.n. est
tunc tpis quod apostema pcti mortalis interius in corde nō
latitat, & q interior affectio ad deum libere spirat. Isti.n. qui
apostemate vitiorum sunt pleni, nesciūt iacere in latere, nec
ad deum in tribulatione seu tentatione recurrere, nec de cę
lestib. aut infernalib. cogitare, quinimo dolorem desperatio
nis incurrunt. Et ideo iacere super ista latera nunquam quæ
runt. Eccl.42. Seruo pessimo latus sanguinare. Vel dic quod
ista duo latera sunt amor & timor, vel facere bonum & re-
cedere á malo, &c. similia. ¶ Quandoq; in latere generatur 5
ventositas & fit punctura & dolor, quandoque etiam ibi cō
tingit opilatio, contractio, duritia inflatura & distensio, spal
mus & similia: ex quibus omnibus dolor sequitur. Et si pul
sus magnus & saltuosus fuerit, & potissime si fuerit visus
oculorū horribilis, tunc etiā mentis alienatio timeē, & mors
finaliter generatur. Sic in laterib. mentis nostræ. s. in volunta
te &

te & cogitatione qñq; contingit ventositas inanis gloriæ qñ
que opilatio verecundiæ, q.s. non permittit viã oris per con
fessionem aperiri qñque contractio auaritię, quæ.s. non sinit
mentem ad liberalitatem extendi qñq; duritia obstinatio-
nis & maliciæ, qñq; etiam inflatura superbiæ, & distentio im
patientiæ & iracundiæ, qñq; etiam spasmus & insensibilitas
accidiæ & pigritiæ. Et sic proculdubio pctor infirmus dolo-
re desperationis granatur. & si pulsus exteriorum operũ fue
rit saltuosus per iactantiam, & visus suæ cognitionis & fidei
fuerit horribilis per aliquam hæreticam descendenti à mẽs
sua a recto sensu alienatur, & mors æterna proximo commi
natur, vt sic de diabolo & peccatore dicatur illud 2. Re. 20.
Percuſsit eum in latere, & effudit intestina. ¶ Vnum hic pos-
sum addere, quod omnes mundi choreæ sp fiunt ad latus si-
nistrum. Choreantes. n. ad partem sinistrã incedunt, & a late
re dextro recedunt. Sic vere omnes illi qui per mũdana gau
dia choreizant, & qui in mundi prosperis gaudẽt, tripudiãt
& exultãt, solent a dextera paradisi & cęlestis gloriæ recede
re, & ad sinistrã infernalis miseriæ accedere, & solent virtu-
tum dimittere, & ad vitia se transferre. Tales. n. hunc habẽt
dexteram prosperitatis, & ideo dignum est q vadant ad lat⁹
sinistrum aduersitatis, quia sicut dr Eccl. 42. Seruo pessimo
7 sanguinare latus. ¶ Duo homines diuersis viis incedẽtes, qñ
veniunt ad quadriuium, & vltra trãseunt, ille qui prius erat
dexter, efficitur sinister. & econuerso ille qui erat sinister, ef
ficitur dexter. Sic vere in quadriuio mortis, illi q primo erãt
in prosperitatis dextera, ponuntur in aduersitatis sinistra, &
econuerso illi, qui in latere sinistro aduersitatis erant, tunc in
dextera prosperitatis sedẽt, quia. s. diuites qui nunc sunt dex
teri, fiunt sinistri, pauperes vero qui nunc sinistri sunt, fiunt
dextri. Figura de Isaac, qui volens benedicere filios Ioseph,
cancellatis manib. impositis capitib. eorum, de dextero fecit
sinistrum, & de sinistro facit dextrum. Sic Isaac. i. deus in iu-
dicio suo manus suas mutabit & transłocabit, quia. s. manũ
dexteram fælicitatis ponet super illos, qui nunc sunt in sini
stra aduersitatis, manum vero sinistram duram iustitiæ & se-
ueritatis & etiam aduersitatis, imponet illis qui nũc sunt ad
dexteram prosperitatis, & sic erunt sinistri dextri, & dextri
sinistri iuxta dictum veritatis Mat. 20. Erunt nouissimi pri-
mi, & primi nouissimi.

De Dorso. Cap. 29.

1 Dorsum secundum Isidorum dicitur a duritia. Vnde
dorsum dicitur quasi durum sicut saxum. Tergum
etiam dicitur, a teres, quod est rotundum. Et secun
dum remigium proprie tergum est tam animalium
quam capientium, quia. s. dorsa eorum teguntur, & onerib.
& ictib. affliguntur. Est igitur dorsum pars corporis exterior
durior, fortior, atq; solidior, & ossib. duriorib. compactior.
Pellisque eiusq; grossior & fortior & tenacior, & hoc vt es-
set corporis fundamentum, & cuiuscunq; oneris sustenta-
mentum, & medullæ interioris solidum tutamentum. Con
stat. n. dorsum ex diuersis ossibus duris & spinosis, & inte-
rius perforatis, q b. costæ sicut in fundamento radicantur, a
quib. exteriora onera portantur, & in quorum medio me-
dulla cerebro veniens, quæ nucha a medicis dr, velut in re-
positorio collocatur, & ibidem a cunctis nocumentis exte-
riorib defensatur. Per dorsum in scriptura potest intelligi
fortitudo mentis, quæ scilicet debet esse dura & constans, &
per patientiam solida & firmata. Attritiones enim tribula-
tionum, onera mandatorum & statutorum, ictus & verbe-
ra correctionum debet dorsum virtualis patientiæ sustinere
& sicut quoddam solidum fundamentum omnia grauia pro
dño tolerare, vt sic medullam gratiæ & deuotionis, quæ a
cerebro. i. a deo desursum immittitur, possit sine læsiõe pctĩ
defendere & seruare. ps. Supra dorsum meũ fabricauerunt
peccatores. Vel dic q dorsum q est durũ, & onerib. assuetũ
& est a parte post, significat obliuionem, postpositionem,
mentisq; duritiam & obstinationem: Quia. s. sicut res quę di
splicent, retroponimus, & in dorsum couertimus, sic homo
postponit & obliuioni tradit illud quod nõ diligit, imo odit
& ideo peccator habet dorsum, pro eo qđ pro mundo gra-
uia bene portat, & pro eo q dei & plati mãdata postponit,
& ab eis oculos auertit & declinat. Eccl. 21. Displicebit ei, &
proijciet illud post dorsum suum. ¶ Qñ Calidris vertit dor
sum suum inferius, signum est mortis &c. Vide infra lib. 7. ti

tulo de calidri. ¶ Homo solus hoc habet propriũ q supinus 3
supra dorsum potest iacere, & dormire. quadrupedes. n. iacẽt
versa facie versus terram, & verso dorso superius, versus cœ-
lum. Sic vere inter homines & quadrupedes. i. inter bonos ra
tionales, & ipsos malos est differentia, quia. s. homines. i. bo-
ni, iusti & rationabiles possunt dormire & quiescere supini,
mente ad cœlũ versa, & verso dorso contemptus & displice
tia ad terram, i. ad temporalia & terrena. Istud tamen nõ pos
sunt facere quadrupedes peccatores, quia pro certo si in mũ
di prosperis dormiunt, non cœlum sed terrã respiciũt, & ad
terrena, non ad cœlestia attẽdunt, dorsum vero cõtẽptus &
displicentiæ, cœlo vertunt. Constat. n. q soli boni viri in pro
speritate sciũt ad dominum attẽdere, ipsa etiam terrena quæ
habere, sciunt contemnere, & dorsum ad deum & ad cœlum
per affectũ & desideriũ supinare. psa. Leuaui oculos meos in
montes. Mali vero dormiendo econuerso i prosperitatibus,
deũ & cœlestia obliuiscunt & postponunt, terram vero &
mundana diligunt, respiciunt & præponunt. vnde dominus
dicit Hier. 2. verterunt ad me tergum, & non faciem.

De Pectore. Cap. 30.

Pectus est membrum inter mamillas positum, ipsarum
que mamillarum fundamentum, & pro cordis & pul 1
monis receptaculo latum & concauum instrumẽtum.
Pectus enim fortibus ossibus componitur, mamillis
exterius sua ossietas operitur, a corde & pulmone sua conca
uitas habitatur. Et ideo latum est & concauum, vt membra
spiritualia ab eo contineantur. Quibusdam etiam pelliculis
distinguitur, vt cor & pulmo in ipso fortius teneantur. Per
pectus potest intelligi mens humana, pro eo q ex pectore
omnis cognitio procedit. Illa igitur debet esse ossea per con
stantiam, mamillata per clementiã, concaua & lata p charita
tiuam continentiam, corde & pulmone plena per deuotio-
nem & scientiam, quia. s. cor sapientiæ & discretionis, pulmo
etiam spiritualis vitæ & deuotionis, debet in isto pectore la-
titare, & in mente viri iusti constringi & teneri, & iugiter ha
bitare, vt sic figuretur in illis septem. Angelis Apoc. 15. qui
erant accincti circa pectus zona aurea. Aurum enim quod
splendet, significat discretionem. Aurum etiam quod facile
dilatatur, significat dilectionem & deuotionem, quæ. s. in deũ
superius extendunt. Exo. 44. Portabit Aaron nomina filiorũ
Israel in rationali iudicij super pectus suum. Vel dic q in cor
pore ecclesiæ, locum pectoris tenent viri constantes, qui. s. ha
bẽt cor. Et isti debẽt habere oia supradicta. Et sicut videmus
q a corde procedit cogitatio & dilectio, iracũdia, tristitia &
audacia, sic isti debent habere cogitationem meditatiuã, di-
lectionem inflammatiuam, iracundiam dedignatiuam, & au
daciam bonorum operum aggressiua. ¶ Reptilia quæ serpen
tia dicunt, sicut sunt vermes & colubri, super pectus suũ gra 2
diuntur, & cum incedũt, pectore terrã tangunt. Sic vere pec-
catores semper habent pectus affectionis suæ circa terram. i.
circa temporalia & terrena, ipsaque tãgunt & pectore & cor
pore & opere & amore. Genes. 3. Super pectus tuum gradie-
ris, & terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ. ¶ Pectus so 3
let ab homine quando pœnitet de aliquo perpetrato, percuti
atque tundi, & pro eo q exinde venit cogitatio & consensus,
manualiter castigari. Pectus. n. percutit, sonus auditur, & ma
nus in percussione apponit. Sic verè qñ homo se cogitat deli
quisse, pectus (quod est principale in delicto rõne consensus)
debet punire & percutere & per contritioné, sonũ facere per
confessionem, manũ apponere per operis satisfactioné. Vñ
de quibusdã pœnitentibus dicitur Luc. 28. Percutientes pe-
ctora sua reuertebant. ¶ Pectus eleuatum & acutũ signũ est 4
magnę animositatis, qa gñaliter oẽs aues prędales habent pe
ctus acutum, & multę sunt quę magis lędũt pectore q̃ vngue.
Sic qñ pectus. i. cor & affectio ad deum eleuatur, signum est q
homo animosè aggreditur & operat. Prælati ergo debẽt ce-
dere & conuertere subditos magis p pectus. i. per pectoralẽ
dilectioné q̃ per manualẽ correctione vł exacerbatioñẽ. Leu.
11. Pectusculũ eleuationis & armus erit Aarõ. quasi diceret q
Aaron. i. quicũq; prælatus debet habere pectus eleuatum per
affectione, & armũ & humerũ fortẽ ad bonam operationẽ.
¶ Nullũ aial habet mamillas in pectore præter hominẽ & ele 5
phantẽ. Alia. n. aïalia ipsas habent in lateribus vel in ventre,
sicut patet de caniculis & de porcis. Mamilla quæ lactat, be-
neficentiam vel etiam doctrinam designat. Igitur dico q ho-
mo &

mo & elephas.i.viri rōnabiles & iusti mamillā beneficiorū
suorū hñt in pectore, non in ventre, quia.s.ipsi bene faciunt
ex pectorali & vera dilectione nō ex ventrali & carnali affe
ctione. Econtra autē canes & porci.i.pctōres auari insanabi
les, luxuriosi & immundi, non habent eas in pectora, sed in
ventre, q.a.s.non ex pectore diligunt, sed ex carne ad. Ro.16.
Dño non seruiunt, sed suo ventri. Quia.s.isti bñ faciendo vel
6 lactando alios: sp attendunt carnis affectionē, vel proprij lu
cri acquisitionē ¶ Pectus qñq; patiē multis modis. Qñq; ex
frigore cōstringente. Qñq; calore desiccāte, sicut in ecticis.
Qñq; ex humore vias anhelitus opilante, & suffocationē in
ducente. Qñq; corruptio humore se in apostemare congre-
gante. Sic vere pectus consciæ lædit frigus indeuotionis, qđ
cōstringit ne dilatemur p dilectionē. Calor affectionis, qui
desiccat mentis dulcorem & cōpassionē. Humor carnalis in
fectionis, qui suffocat vitā gratiæ & spūs inspirationē. Apo-
stema superbiæ, qđ corrumpit mentem interiorē & intētio
7 nē. ¶ Pectus est membrum valde nobile, & iō quæcunq; læsu
ra est in pectore valde periculosa. Valde.n.est vicinum cor-
dis, & iō plus noceret modica punctura in pectore, q̄ multo
maior in brachio vel in crure. Pectus est ecclesiasticus, reli-
giosus, vel p̄latus, qui.s.gradu & statu cordi.i.deo est propin
quus & vicinus. Igitur in isto est periculosa & indecens quæ
cūq; læsio peccati: modicum.n.pctm̄ magis vr lædere vel pō
derare in ecclesiastico, q̄ vnū multo maiꝰ in brachio, hoc est
dictu in seculari vel laico Vel dic quod pectus est cor, volū
tas, & affectio, brachium vero & crus est exterior operatio,
quia procul dubio modicum pctm̄ vel modica deordinatio
magis nociua qñ est in pectore.i.qñ attingit voluntatē, quā
multo maior in opere, dū tñ cordis nō tangeret vel læderet
sanitatem, quia sicut dicit Aug. Peccatum est à deo volunta
rium, quod si non esset voluntarium, non esset peccatum.

De Mamillis. Cap. 31.

1 MAmilla fm Isidorū dr̄ a melon, quod est rotūdum,
eo q̄ mamilla naturalr̄ est rotunda. Papilla ēt dr̄, à
palpando, eo q̄ a puero sugitur & palpat. Sunt aūt
mamillæ q̄dā mēbra glandulosa in pectore sita san
2 guinem à corde recipientia, & ipsum in lac cōuertētia. Suba
n.eius neruosa est & spongiosa, & ideo sanguinem à corde
per venā aliquā sugit & recepit, ipsumq; depurat & deco-
quit, & in album lac cōmutat pro nutriēdis pueris & cōuer
tit. Et sic illa dñr vbera ab vbertate lactis sic dicta, sicut di-
cunt Isid. & Const. Mamillæ istæ in ecclesia significant p̄di-
catores & doctores, quos ecclesia in pectore suo portat pro
pueris & simplicib. spūaliter educandis. Isti igiē dēt esse ro-
tundi per veritatē sine quocunq; angulo falsitatis. Dñt pal-
pari.i.palpabili examinatione superioris auctoritatis. Dñt es
se vbera.i.vberes abundantia eloquētiæ & facundæ venusta
Dñt esse teneri & glandulosi per mollitiē benignitatis. Dñt
esse albi & candidi p puritatē cōtinentiæ & castitatis. Dñt
esse neruosi & pleni sensu sapientiæ & subtilitatis. Dñt ēt es-
se prope cor.i.prope deū per veritatem deuotionis & chari
tatis. Et ab eo debēt haurire sanguinem & humorē sciæ quē
tandem debent vertere in lac doctrinæ & veritatis, vt sic alij
lactentur & pascantur pabulo totius sanctitatis Esa.11. De
lectabitur infans ad vbere. Et merito, q̄a sicut dr̄ Can.1. Me
liora sunt vbera tua vino fragrantia vnguentis optimis. Vel
dic q̄ vbera ipsa sunt labia p̄lati, p̄dicatoris & doctoris &c.
p̄ oia sicut supra. Vel dic q̄ mamilla est vir misericors & piꝰ,
vel ēt ipsa mia viri iusti, qui sanguinē tpalis subæ quē a deo
corde nostro recipit, in lac eleemosynarum conuertit, quo
pueros & indigentes lactat & nutrit. Esa.66. Replemini ab
vbere consolationis eius. A corde.n.deo debet calorē chari
tatis cōcipere, quo possit sanguinē lac.i.diuitias in eleemo-
synas cōmutare. Vel dic q̄ mamilla est misericordia Chr̄i vł
virginis gloriosæ, q̄.s.corde nostro humorem deuotionis &
ōis dilectionis & affectionis recipit, ipsumq; in lac būficij &
consolationis nobis vertit. Et dic q̄ illa mamilla nr̄a Christꝰ
vel beata virgo fuit alba, rotūda mobilis &c. sicut supra. Vel
dic de p̄lato, qui humorē sciæ vel tpalis subæ, quem a corde
deo recipit, in lac doctrinæ vel eleemosynæ pro nutriendis
pauperib. & simplicib. cōuertit. Et dēt esse talis p̄latus in pe
ctore p charitatē, p̄pinquus cordi.i.Chr̄o p sanctitatē & cō
formitatē, alb. p castitatē, tener p pietatem. &c. sicut supra.
Vel dic q̄ mamilla est hō iustus, & maxime theologus discre
tus; qui.s. debet habere virtutē sanguinis conuersiuam, quia
p certo sanguinē mundanæ scientiæ vel philosophicæ disci
plinæ debet p expositiones & moralizatiōes in lac doctrinæ
theologicæ conuertere & in spūalem sensum mutare, vt sic
possit in Christo paruulos enutrire, ita q̄ tali possit dici illud
Can.4. Fauus distillans labia tua, mel & lac sub lingua tua.
¶ Mamillæ prægnantis dñr mollescere qñ patiunē abortum. 2
Vñ sicut dicit Hippocrates: si dextera mamilla prægnantis
mollescat, masculus abortiuus fit, si sinistra, femella. Mamil-
læ significant doctrinā, fętus vero opera designāt. Igiē illud
est verū q̄ quotiens aliquis in fetib. & operib. patitur abor-
tiuum, hoc est dictu, qñ ipse facit fætus mortuos.i.opera ma
la necesse est q̄ mamilla doctrinæ suæ mollescat & in imagi
natione hominum euanescat. Mamilla.n. doctrinæ nō pōt es
se solida si vita & opera sunt mollia & infirma, quia fm Gre
gorium: Nimirum p̄dicatio contemnitē, qñ voa operę non iu
uatur. ¶ Itē fm Hippocratē Apho. quinta particula apho.
30. Si sanguis ad mamillas conuertit maniam futurā signifi
cat. Na fm Gale. in cōmentario, si talis sanguis in tm̄ abun-
det, q̄ in lac nequeat cōmutari, fumi exinde resolutī solent
caput petere, & maniā & turbationē cerebri generare. Sic
vere qñ in homine abundat sanguis & non lac.i. sapientia
carnalis & nō spūalis, mundana & non diuina. ita q̄ in ma-
millis labiorum suorū abundant stillæ sanguinis loco lactis.
i.scia secularis & carnalis loco spūalis & diuinæ, sicut est in
multis ecclesiasticis, qui plus abundant sanguine q̄ lacte.i.se
culari scia q̄ diuina: tunc proculdubio sæpe fit q̄ fumi mala
rum affectionum & operationum, ad mentem & ad cerebrū
eleuantur & sic mania.i.sensus & debitæ rōnis perditio subse
quitur & citur. Et istud videmus ad oculum, quia illi, qui in
mundi scijs & in carnalib. prudentijs sunt discretiores: sunt
cōiter quo ad deū imperitiores, & in ijs quæ ad salutem per
tinent, rudiores. Vñ ad Ro.8. Prudentia carnis mors est. & 1.
ad Cor 3. Sapientia huius mundi, stultitia est apud deū. Quod
bene patet, quia oēs tales mundi sapientes, & lac sanguineū.
i.carnalē sapientiam mamillis labiorum stillantes, sicut sunt
mali aduocati, sunt vt cōiter maniaci & phrenetici .i. supbi
& elati, & ad rapinas & violentias effrenati. Hiere.10. & 50.
Stultus factus est ois hō à scia. Vnde Paulo dictum est Act.
26. Insanis Paule, multæ literæ ad insaniam te conuertunt.
¶ Item idem Hippocrates in eodem libro dicit q̄ in mulie 4
re prægnante si mamillæ nimio lacte affluunt, fætum debilē
esse ostendunt. Si vero strictæ, duræ & rotundæ fuerint, tunc fę
tus vtiq; sanus erit. Fetus vt supra dictum est, operationē de
signat, lac vero locutionē. Dico igitur q̄ si in aliqua persona
lac verborum, de mammis labiorum vltra debitum effluxe
rit: fętus suæ operationis debilis & nullius valoris erit, quia
s.hoc est cōe quod vbi vbera sunt plura, opera sunt modica
seu minima, sicut dr̄ Prou.14. Vbi vbera sunt plurima, ibi fre
quenter egestas. Econtra si fętus operationis fit validus, flu-
xus verborum erit nullus, imo vbera labiorum erunt tanto
strictiora, quanto opera fuerint meliora. Vel dic q̄ fætus est
anima vel propositum in corde, qui quidem fętus tunc est sa
nior, qñ in mamillis labiorum humor lacteus est rarior. Tunc
.n. anima interius infirmatur, qñ mamilla labiorum lacte ver
borum elationis & iactantię effrenaē Vñ Pro.10. In multilo
quio non deerit pctm̄. Item Hippocrates in eodem libro. Si
ventosa mamilis apponitur, fluxus sanguinis menstrualis in
mulierib. retardatur, & per attractionem ventosæ fluere im
peditur. Mamillæ quæ lac continent, prosperitatem munda
nam designant, quæ lac multarum consolationum habent,
& suos lactant, nutriunt atq; fouent. Igitur qñ fluxus san-
guinis.i. vitium carnalis infectiōis, vel fluxus vitiosæ affectio
nis in aliquo abundauerit, si ventosa seu suctorium tribula-
tionum mamillis suæ prosperitatis apposita fuerit, statim flu
xus huiōi retrahetur & cessabit, & sic tribulatio vel corre-
ctio ipsum sanum faciet, & curabit. Esa.28. Vexatio dat intel
lectum. ¶ Mulier prægnans si masculū cōceperit, dextera ma
milla maior & durior erit. Econuerso aūt si fętum fęmineū 5
conceperit, mamilla sinistra maior & durior apparebit. Et
hoc primū accidit, vt dicit Arist. de generatione aialiū, quā-
do fętus incipit primū se mouere. Fętus est interior conce-
ptus & cogitatio, mamilla vero est exteriꝰ verbū & locutio.
¶ De fętib aūt conceptis i.de conceptibus affectionis aliqui 6
sunt masculi, aliqui fęminei, aliquæ cogitationes & affectiones
sunt bonæ, masculinæ, & virtuosæ, aliquæ aūt fęmineę.i. mol-

les,carnales & vitiosę Itē de mamillis.i.de verbis nostris,ali
qua sunt dextra,aliqua sinistra:i.aliqua sunt bona & hone-
sta,aliqua vero sinistra,hoc est duplicia atq; varia. Igit̄ dico
q̄ fętus & vbera,i.cogitatus & verba,sibi ionicē corrñdent.
Ex abūdantia.n.cordis os loquit̄.Mat.12. Nā si fœtus fuerit
masculus,i.si interior cōceptus & mens fuerit bona,tūc pro
culdubio mamilla dextera.i.locutio honesta erit in nobis am
plior si aūt sinistrū & fęmineū cōceptū.i.vanū ꝓpositum ha
buerimus,tūc ꝓ certo mamillā sinistrā.i.mala verba & vana
& inhonesta,maiora & abundantiora cæteris hēbimus, q̄a
ꝓcul dubio ex bono cōceptu sequunt̄ bona verba ex malo ṫi
mist mala,q̄a sicut dr̄ Matt.12.Bonus hō de bono thesauro
suo ꝓfert bona.malus aūt sist mala.¶ Ex coagulatiōe & mul
7 titudine & retentione lactis indurant̄ mamillę,& dolor & i-
firmitas gn̄rant̄.Pilus ēt si tunc supcreuit in mamilla,dolorē
maximū facit.Sic vere in mamilla mīæ nostræ duæ accidunt
infirmitates.i.duo vitia vel defect⁹,q̄a.s.duritia parcitatis &
auaritiæ,& pilus vanitatis & inanis gloriæ qñq; ibi nascit̄,ex
qua nisi auferat̄,totū opus mīæ,q̄ ceptū fuerat viciat̄. Bn̄ er-
8 go dr̄ Mat.6.Cū facis elemosyna,noli tuba canere.¶ Lac qñ
que pp abundantiā materiæ & pp defectū decoctionis, in
mamilla non dealbat̄,imo corruptum sanguineum distillsē.
Sic vere multi sunt qui sanguinem affectionum suarum non
bene decoquunt,nec præuident,nec attendunt,ita q̄ de ma
millis labiorum suorum non lac sed sanguinē.i.nō verba pu
ra,munda lactea & honesta reddunt,sed potius sanguinea,
carnalia adulatoria,& cōrrupta.Ezech.5.Pestilentia & san-
9 guis pertransibunt per te.¶ Animalia multorum vberū mul
tos habent fætus &c.Vide de animalibus in generali.

De Pulmone. Cap. 32.

1 PVlmo s̄m Constantinum est membrū molli caroe spō
giosa & aerea creatum,vocis & spūs instrm̄.Est.n.pul-
mo in cōtinuo motu.Aerē.n.frigidū cōtinue ad refri-
gerīū cordis mittit & ipsum aerē calefactū cum cordis
fumositatib.extrapellit.Pulmo igit̄ vocē format,cor refrige
rat aerē suo motu,depurat alterat & immutat, & sic cordi
refrigerīū,& spūi vitali nutrimentum tribuit & ministrat.A
motu nunq̄ cessat & se cōstringit continue & dilatat, aerem
retinet & reseruat. Vnde aial tandiu sub aqua viuit, quadiu
aerem retentum custodit humorem spumosum generat &
cordis substantiam lateraliter circundat. Hæc oia dicit per
ordinem Constantinus.Pulmo iste significat voluntatē seu
mētis affectionē,q̄.s.debet esse mollis,carnea & benigna,pu
ra,serea,& serena.Ista igitur cor circundat,quia ab eo ꝓce-
dit,& ideo ista aerem diuinæ gratiæ attrahit,& spūale refri-
gerium cordi mittit,& ab ipso fumos malorum desideriorū
eijcit & expellit.Pulmo igitur bonæ voluntatis,vocem ora-
tionis solet formare,à motu bonorum desideriorum nun-
quam cessare,qñq; per timorem se constringere,& qñq; per
amorē se ad proximos dilatare. Aerem diuinæ gratiæ debet
retinere,& ipsū cordi & affectui ministrare,vt sic possit ani-
mam à suffocatione perpetua reseruare. Humorem spumo-
sum vitiorū debet p confessionē emittere,vt sic possit cor-
dis munditiam procurare. Vel dic q̄ pulmo est prædicator,
qui cordi.i.Deo deseruit,& aerem quem immutat & depu-
rat.i.hoies quos conuertit & sanctificat,pro summo refrige-
rio sibi mittit.Hic vocem prædicationis facit & per amorē
& timorem se dilatat & stringit,& per diligentiā continuē
mouetur & discurrit,& sic pectorē a suffocatione inferni cu
stodit,dum aerem bonæ doctrinæ eidem attrahit. ¶ Oē aial
2 spirans habet pulmonē &c.Vide de aialib.in generali .§.29.
& 67.¶ Pulmo qñq; patit̄ acumine humoris a capite deflue-
3 tis,quo.s.vlceratur. Quod quidem vlcus(pro eo q̄ pulmo
est in continuo motu)faciliter non curatur,& sic aer pro re
frigerio cordis attractus,per foramē vlceris euanescit,& ita
cor pp paucitatem attracti aeris in seipso deficit & marce-
scit.& ptisim & alias infirmitates incurrit. Sic vere qñque
cōtingit q̄ mali humores carnalium & [illegible] bonorum,
ad pulmonem affectionis nostræ,per malam complacentiam
fluunt,ipsamq; per diuersa vitia vlcerant & corrodunt, & sic
efficit inhabilis ad aerem gratię & deuotionis trahendum,
& ad cor a feruore malorum [illegible] refrigerandū &
temperandum.Sap.2.[illegible]

De Corde. Cap. 33.

COr s̄m Isidorum dr̄ a cura,eo q̄ oīs sollicitudo & [illegible]
rasciæ in eo manet.Qđ iō pulmoni iunctum est,vt c[illegible]
ira accenditur,humiditate pulmonis temperet. Est aut[illegible]
cor in medio,vt per ipsum vita toti corpori vndiq; mi[illegible]
retur,& vt spiritus vitalis sicut à centro ad mēbrorū circū[illegible]
rentiā deferatur.Et cor s̄m Const.mēbrum cōcauū,carne[illegible]
mobile,rotundum,durum oblongum,& acutū.Cor ita cor[illegible]
pore.pōt mihi significare platū in ecclesia.ille est.n.q̄ sollic[illegible]
tudinē & curam regendi corpis eccliæ dēt habere,in medi[illegible]
æquitatis & iustitiæ debet sedere,& nunq̄ ad vnā partē pl⁹ [illegible]
ad alia,p psonarum acceptionē aliqualr se habere,sed ēt([illegible]
discordes fuerint)dēt inter eos se mediatorē & mediū exh[illegible]
bere,& vitā grāæ sciæ ad oēs circūquaq; infundere,& oēs sub[illegible]
ditos exemplis & scijs vegetare. Io.20.Stetit Iesus in medi[illegible]
discipulorū suorū,& dixit eis.Pax vobis.Sit igit̄ talis cōca[illegible]
uus per humilitatē,carneus per benignitatē,rotundus & mo[illegible]
bilis p diligentiæ sedulitatē,durus & solidus p cōstātiæ sta-
bilitatē,oblongus p deliberationis maturitatē acut⁹ p sull[illegible]
tiā & seueritatē,feruens & calidus p ppetuā charitatē,cogi[illegible]
tās & intelligens p prudentē subtilitatē & sagacitatē.Prou.
16.Cor hois disponit viā suā. Dēt ēt sp habere secū pulmo-
nē.i.bonos & spūales viros aeris & spūs attractiuos, quorū.
s.humiditate & benignitate,cōsilijs & prudentia,possit flam
ma sui rigoris tpari,si ipsum vltra debitū contingeret inflā-
mari. Vel dic q̄ cor pns cor significat mētē aiæ,q̄.s.debet cor
rñdere cordi carneo,q̄ est ipsius instrm̄.Mens igit̄ dēt dici
cor a cura,quia.s.de salute sua dēt esse curiosa.In medio dēt
esse.i.in prōptu,vt.s.deo,plato & pximo sit obediens & ob
sequiosa.Lu.22.Ego aūt in medio vestri sum sicut q̄ mini-
strat.Pulmonē ēt.i.ventilabrū deuotionis iuxta se dēt habe
re,vt aere diuinæ gratiæ inflamatio suorū malorū affectuū
tpet.Et cæteris mēbris.i.cæteris aiæ potētijs debet vitā grę
diffundere,vt qlibet ab ipsa mēte mō debito regat̄.Iō bñ dr̄
Prou.4.Oī custodia serua cor tuum,qm̄ ab ipso vita ꝓcedit
igit̄ sit ista mēs carnea p pietatē & p obediendi facilitatem.
Eze.11.Auferā cor lapideū de carne vrā, & dabo vobis cor
carneū.Sit concaua p humilitatē &c. p oia sunt supra.Vt sic
ipleat illud q̄ pcipit 3.Re.8 Erit cor uiri pfectū corā dño.
¶ Cor vergit naturalr ad sinistrā.Pars.n.acuta ipsius cordis 2
ad sinistrā humani corpis se deflectit,& iō in hac parte cor
poris spūs vitalis magis vrget,& iō in sinistra parte puls⁹ for
tissim⁹ inuenit̄,& inde est q̄ medici in sinistro brachio pul-
sum tentant,& de cordis ēt dispositione in sinistra certius q̄
in dextera se informant.Cor est amor,seu verus & cordialis
affect⁹.Iud.5.Cor meū diligit principes Israel.Iste.n.amor p
cipue dēt pēdere & vergere ad sinistrā aduersitatis,q̄a.s. ve-
rus amor magis se ostēdit in aduersitatis sinistra,q̄ in ꝓsperi-
tatis dextera,q̄a sicut dr̄ Prou.17.Oi tpe diligit qui amicus
est,& frater in angustiis cōprobat̄.Et iō qui bene vult pro-
bare dispositionē cordis affectionis & dilectionis,tāgat pul
sum in sinistra nō in dextera.i.tangat & probet hoīem in ad
uersitate,nō in ꝓsperitate,q̄a ꝓ certo certior est ꝓbatio ,&
in sinistra aduersitatis certius cognoscit̄ q̄s sit cordis amor
& affectio,q̄a s̄m Senecā.Amicū ꝓsperitas inuenit,sed aduer
sitas ꝓbat.ps.Probasti cor meū,& visitasti nocte.i.aduersita
te. Vel dic q̄ cor & affectio humana nālr tēdūt ad sinistrā.i.
ad defectus,& nō ad dexterā.i.ad virtutes,q̄a sicut dr̄ Gen.
5.Sensus & cogitatio hominis in malū prona sunt. Cuius tō
cōtrariū debet esse,q̄a sicut dr̄ Eccl.10 Cor sapientis, dexte
ra eius,& cor stulti in sinistra illius. Vel dic q̄ cor significat
platū,qui.s.in corpore ecclesiæ vt cōiter plus vergit ad sini-
stram q̄ ad dexteram.i.plus efficitur ad nepotulos sufficien-
tes,q̄ ad scientificos & valentes. Istos.n.studet calefacere &
fouere,& omissis alijs promouere. Alligat vt supra.¶ Cor p 3
eo declinat ad sinistrā,vt pars illa,q̄ naturaliter est frigidior
ab eo calore foueatur,& eius naturalis frigiditas tpet.Cor
est cōpassio & affectio viri iusti,quæ pro certo ad sinistram
i.ad illos qui sunt in sinistra paupertatis & aduersitatis,vel ēt
in sinistra peccati & iniquitatis,debet tendere , & se ad eos
misericorditer inclinare,vt sic calore suæ dilectionis ipsos
temporaliter & spiritualiter confouere,& frigiditatem in-
deuotionis in peccatoribus, vel frigiditatem paupertatis
in indigentibus temperare.Ecclesiasti. 4. Declina pauperi
aurem tuam.psalm.Concaluit cor meum intra me.supple p
compassionem.Et alibi.Factum est cor meum tanq̄ cera li- 4
quescens.¶ Cor s̄m Constātinum duas hēt cōcauitates seu
tes seu

ventriculos, dextrum videlicet & sinistrum. Et sm Aristo.li.de
diffa spūs & a æ in dextro ventriculo cordis plus est de san
guine q̄ de spū, in sinistro aūt plus est de spū q̄ de sanguine.
In sinistro.n. vētriculo principaliter gñat spūs Vitalis, & ex-
inde ad mēbra cætera per arterias deriuat. Sic verè cor nr̄m
duos hēt ventriculos.i. duos affectus & amores, in quib.s. in
quadā cōcauitate id qđ diligit cōtinetur, videlicet vnū dex
trum & alium sinistrum. Dexter.n. significat illum amorem
q est in pſperitate, sed per sinistrum amor in aduersitate de-
notatur. Igitur istud est verum, q ventriculus cordis dexter
.i. amor quē t pe pſperitatis suæ ad hoies habemus, plus hēt
de sanguine q̄ de spū.i. magis est carnalis q̄ spūalis, qa.s. iste
amor magis q̄rit lucrum pprium q̄ alienum, magis cōcer-
nit corpus q̄ aiam. Sed ecōuerso ventriculus sinister.i. amor
quē in aduersitate sua ad alios habemus, magis hēt de spi-
ritu q̄ de sanguine.i. magis est spūalis, q̄ carnalis & magis ē
diuinus, q̄ mundanus, qa.s. iste nō cōcernit pprium cōmo-
dum, sed potius alienum, dicens illud 2. ad Cor. 13. Nō q̄ro
q̄ vestra sunt sed vos. Ista q talib. dr̄ Matt. 16. Beatus es Sy-
mon Bariona, qa caro & sanguis nō reuelauit tibi. Vel dic
q in corde.i. in habitaculo ecclæ, sunt duo ventriculi.i. duo
gn̄a hom.s. dextri.i. diuites, q sunt in pſperis, sinistri.i. pau-
peres, q sunt in aduersis. Sed verè in ventriculo dextro.i. in
statu diuitum plus abundat sanguinis carnalitatis, minus ve-
ro spūs grā & sanctitatis. Ecōtra vero in sinistra aduersita-
tis, & in ipsis tribulatis & pauperib. plus est de spiritu grā&
virtutum, q̄ de sanguine carnalium affectuum, qa sicut dr̄
Io.3. Quod natum est ex carne, caro est, quod natum est ex
spū, spūs est. Vel dic q cor hēt duos ventriculos, intellectū.
s. & affectum, quorum dexter est affectus, in quo dēt abunda
re sanguis i. amor, grā & charitas. Sinister vero est intelle-
ctus, in quo dēt abundare spūs.i. sapiā, discretio atq; veritas.
¶ In ventriculis cordis sunt q̄dā foramina, q̄ pelliculis q̄bus
dā operiuntur, qa.s. se aperiunt, sanguinem & spm̄ emitten-
do, & se claudunt, emissis reditum denegādo, sm Cōstanti.
5 Sic verè cor nr̄m dēt hr̄e sua spiritualia foramina, qb. spm̄
vanitatis, & sanguinem carnalitatis à se pijciat & emittat.
Ista autem foramina sunt cognitio & locutio. Et in istis fo-
raminib. debent esse pelliculæ & opercula discretionis, q̄.s.
dicta foramina cognitionis & locutionis & operiāt & con
cludāt, ne aliqd vanè cogitent seu dicāt. Istæ tn̄ pelles se de-
bent aperire in confessione, vt prædictæ superfluitates car-
nis & spiritus emittant, & deinde se claudere, ne per recidi
uā ad cor iterum reuertātur 2. Reg. 13. Eijce eā.s. culpā, fo-
6 ras, & claude ostium post eā. ¶ Latitudo cordis hēt q̄dā ossa
chartilaginea, q̄ sedes cordis à medicis appellātur. Hēt ēt in
vnoquoq; cōcaua q̄dā aurib. sita, q̄ cordis auriculæ dicunt.
Hēt ēt quendā panniculum in quo inuoluitur, q cordis cap-
sula nuncupat, sicut dicit Cōstā. in Pāt. li. 4. Sic pprie in lati
tudine mentis nr̄æ debent esse spūaliter ista tria, qa.s. cor no
strum seu mens debet habere ossea.i. cōstātiæ fortitudinem
aures carneas.i. obedientiæ prōptitudinem, seu credulitatis
habitudinem, capsulā pelleā.i. caritatis cōtinētis latitudinē.
Vel per istā capsulā pōt itelligi discretio abscōsiua, & secre
tum ipsius mentis nr̄æ. Ista.n. dēt cor nr̄m discretè celare &
cōcludere, & ne vltra debitum appareat ipsum sub sapien-
tiæ velamine cōtinere, iuxta illud Eccl. 8. Nō oi homini cor
tuum manifestes. Aures.n. dēt hr̄e cor & capsulā. Ad deno-
tādum q attenti debemus esse ad audiendum, capsulati ve-
ro & abscōditi ad secretū cordis ppalādum, & ad loquen-
dum, qa sicut dr̄ Eccl. 21. In ore fatuorum cor illorum, & in
corde sapientium os illorum. & Iac. 1. dr̄. Sit ois hō velox ad
7 audiendum, tardus autem ad loquendum. ¶ Scđum Arist. li.
2. Oia aialia habent cor in medio, pter hoiem, cuius cor de-
clinat ad sinistrā. Sic verè oia aialia.i. res oēs aiam rōnalem
habentes, debent habēre cor in medio æqtatis & virtutis,
& in iustitiæ libramento. Istud tn̄ deficit in hoie.i. in illis q
magis rōne videntur vigere.s. in sapientib. huius mūdi. Cor
.n. talium nō est in medio temperātiæ, seu iustitiæ virtuosæ,
imo declinat ad sinistrā & ad obliquitatem vitiorum mul-
to amplius q̄ corda aialium.s. simpliciū laicorū, qa sicut vi-
demus, clerici & ecclastici, q sunt sapientes & prouecti, hīc,
hodie cor magis declinē, peruersum, & iniquū, q̄ quadrupe-
des.i. simplices seculares. ps. Cor aūt eorū nō erat rectū cum
eo, nec fideles habiti sunt in testō eius. Vn̄ Baruch. 6. Bestiæ
meliores sunt illis. Vel dic de iudicibus q debēt habere cor
in medio eqtatis, vt p acceptionem psonarum nunq̄ ad vnā
partē plus q̄ ad aliā delectant. Qđ tn̄ i hoib.i. in illis q magis
dn̄t esse hoies.s. ī principib. & p̄latis deficit, quorū.s. cor & af
fectio ad sinistrā.s. ad falsum iudiciū & ad pmotionē psona
rū isufficientiū se deflectit, & p acceptionem psonarū & mu
nerū, a iustitiæ rectitudine se diuertit. Allega vt supra. ¶ Itē 8
sm Arist. ibidē, ī oī aiali pars acuta cordis tēdit īferi⁹ vers⁹
pedes, pterq̄ i piscib. i qb. cordis acumē tendit superi⁹ vers⁹
caput. Sic verè cuspis & acuties, sine & extremitas intētiōis
& cordis in aialib.i. in pctōribus respicit inferius ad terre-
na. ps. Dorsū eorum sp incurua. In piscib. aut.i. in viris deuo
tis & in aqua grā cōstitutis est cōtrariū. qa.s. acies cordis sui
caput.i. ad deū est erecta, & per dilectionē & cōtēplationem
ad cœlestia sursū versa Iob. 34. Si direxerit cor suū ad dn̄m
spūm quoq̄ ei⁹ & flatum ad se trahet. Vel dic ecōuerso q vi
ri iusti dn̄t habere cuspidē cordis & intentionis ad pedes.i.
ad cogitationē finis & mortis versus terrā.i. ad cōsideratio-
nem inferiorū tormentorum. Pisces aūt.i. pctōres cor habēt
inuersum, & sursum ad mūdana expositū & erectum. Ca. 4.
Cor ei⁹ ab humano immutat, & cor feræ det ei. Vel dic q
aialia sunt viri iusti p grā aiati, pisces vero sunt pctōres & de
liciosi. Dic igitur q iusti habēt acutiē.i. clausurā cordis sui
a parte terræ & terrenorū, latitudinē vero & aperturā sm
sensum, a parte bonorū æternorum. Ecōuerso aūt pisces.i.
mali cor habent clausum a parte cælestiū. latū vero a parte
terrestriū. Thr. 1. Subuersū est cor meū i me. ¶ Scđm Arist. li 9
12. In corde est principiū venarū, ēt principiū vitæ. Et est pri
mū & nobilissimū mēbrū, & iō positū ē a natura in loco an
teriori, medio superiori, sicut mēbrū nobilis. Principiū ēt
est (vt ait) sanguinis & caloris. Et iō læsio in corde valde est
periculosa, quia læso corde animal morit. Per cor possum
intelligere fidem, quæ re vera primum est mēbrū.i. prima &
fundamētalis virtus. ab ista.n. pcedit vita grā & virtutis, &
calor amicitiæ & charitatis, quia sicut dr̄ Abac. 2. Iustus ex
fide viuit. Igit ista anterius io publico debet apparere, sicut
.s. ipsam debemus publicè cōfiteri, et non erubescere, qa q
erubuerit me corā hoībus, filius hois erubescet eum corā
angelis dei. Lu. 9. Ista etiā debet in æquitatis medio residere
nullāq; læsionē heresis debet habere, alioquin necesse ē mor
tē corpis et aiæ sustinere. Vel dic q cor est p̄latus et maximè
papa, qui primus est, et principiū aliorum, a quo pro certo
veoæ.i. alij prælati originē trahūt, & in quo vita grā, calor
charitatis, sanguis benignitatis, dēt principaliter habitare,
& iō cæteris nobilior, anterior, mediocrior, & iustior dēt
esse. Vel dic q in corde nr̄o dēt abūdare sanguis.i. memoria
diuinæ passionis, vita grā, & calor dilectionis &c. sicut su-
pra. §. 1. ¶ Primū mēbrū qđ natura format est cor, ut dicit 10
Aris. Deinde caput, & cerebrū. &c. Sic verè nos ante oīa de
bemus cor nr̄m, mētē & cōsciam formare, & ipsam virtuti
bus adornare, & tandē de cerebro sciæ cogitare. Vel dic q
cor significat dilectionē, et cerebrū vero, à quo pcedit sen
sus, significat sapiētiā et discretionē, qa p certo hō primo
dēt cordialem amicitiam et charitatem in seipso formare,
& deinde vt formetur & informetur cerebrum p scientiam
laborare, qa.s. prius est q̄rēda dei & boni dilectio, q̄ veri co-
gnitio, charitas, q̄ sciarū veritas, morum pfectio, q̄ sensus ac
qsitio. Mat. 6. Primū q̄rite regnū dei. ¶ Cor multis causis pa
tit multos morbos. Patit.n. qn̄q; ex excessiuo calore, sangui
nē ebulliēte. Qn̄q; ex excessiua frigiditate sanguinē cōgelā
te, & cordis dilatationē impediente. Qn̄q; ex apostemate se
ī cordis capsula cōgregāte. Qn̄q; ex fumositate corrupta et
venenosa de alijs mēbris ad cor ascendente. Qn̄q; ēt patit
ex grosso humore, venas & ventriculos ipsi⁹ opilāte. Qn̄q;
ēt patit ex dissolutione spūs & virtutis cor pturbāte, & tre
morē īducēte. Sic verè cor et cōscia ex multis vitijs spualr
patiunt, videlicet ex calore auaritiæ, quo sanguis.i. affectio
inflāmat. Ex frigore inuidiæ, quo amoris dilatatio ipedit, &
calor charitatis indeuotionē cōgelat. Ex apostemate & tu-
more supbiæ sciæ, quo p cor inaniter eleuat. Ex fumositate
venenosæ sciæ quo p errorē cordis cognitio pturbat. Ex hu
mores carnalis immunditiæ, quo affectionis ventriculus opi
latur. Ex dissolutione desperationis & tristitiæ, quæ timorē
superuacuū opatur Quia proculdubio cor aliqn̄ per auari
tiā inflāmat. ps. Cōcaluit cor meū intra me. Qn̄q; p inuidiā
congelat. Iob. 40. Cor eius īndurabit q̄ si lapis. Qn̄q; p sup-
biā eleuat. Par. 32. Eleuatū ē cor eius, et facta est cotra eū ira

dñi. Qñq; per heresim & ignorantiã eius cognitio ꝑturbaṫ.
ꝑal. Cor meum cõturbatum est intra me, Qñq; per luxuriã
opilatur & hebetatur & relaxaṫ. Iob. 33. Deus mollinit cor
32 meum. ¶ Scdm Galenũ virtus boni cordis cognoscit certis
signis. s. per velocitatẽ & frequentiam pulsus, per festinam
& celerem actionem, per iram & audaciam & per latitudi-
nẽ pectoris. Sic verè signa boni cordis & bonæ mẽtis, sunt
ista, s. frequẽtia puls⁹ bonæ affectionis, celeritas mot⁹ bonæ
opationis. Iracundia & ĩdignatio sæuerę & iustæ correctio.
Audacia fortis & virtuosę aggressionis. Latitudo pectoris
.i. amplitudo amoris & dilectiõis. Es. 60. Mirabiṫ & dilatabi
33 tur cor tuũ. ¶ Scdm Hali, cor se habet per modum radicis.
Arteriæ sunt sicut rami, per quas sicut a radice, virtus Vita-
lis circunquaq; defert ad membra. Vñ corde dilatato, simul
per totũ corp⁹ oẽs arteriæ dilataṫ, & pulsum in mẽbris sin-
gulis operaṫ. Cor est ꝑlatus, qui corpe seu ĩ arbore eccle-
siæ obtinet vim radicis. In ipso. n. sicut ĩ principio fundamẽ
tali, venæ. i. ꝑdicatores radicaṫ, a qbus ad mẽbra. i. ad subdi
tos spũs. Vitalis scientiæ defertur, & quib. mediãtib. pulsus
bonorũ operũ in toto corpe ecclesiæ frequentaṫ. Vel dic ꝙ
arteriæ sunt subditi, qui ĩ corde. i. ĩ ꝑlato sunt fundati, cuius
s. motus opa p imitationẽ sequuntur, & eo dilataṫ vel eo ar-
ctãtur. Vñ dic ꝙ cor est papa, arteriæ sũt minores ꝑlati &c. si
34 cut supra. ¶ Cor sp est in motu aut. n. cõstringiṫ aut dilataṫ.
Sic cor affectionis nostræ sp debet ad aliquod bonũ moue-
ri. Aut. n. debet ad deũ & ꝓximũ p amorẽ dilatari. 2. ad Co
ri. 6. Os nr̃m patet ad vos corĩthij, cor nr̃m dilatatũ est. Aut
ẽt ad seipsũ p timorẽ cõstrigi, & humiliari. Ecc. 3. Deprime
cor tuũ, & sustine. Vel de cogitatione hoĩs, q̃ est ĩ continuo
actu, & nunc vnũ nunc aliud meditaṫ. Iob. 20. Multæ cogita
35 tiones versaṫ ĩ corde viri, & mẽs ĩ diuersa rapit. ¶ Cor ha-
bet aliqua mẽbra sibi seruiẽtia. s. pectus, pulmonẽ, tracheã ar-
teriã, & sibi similia, q̃ si sana & expedita fuerit, & virtuti cor-
dis obediẽtia, ipsum cor liberè suas peragit actiones, q̃a. s. si
ista organa se cõstringendo vel dilatãdo cordi liberè obedi-
ãt, tũc ab ipso corde egrediṫ fortis pulsus, fortis respiratio,
& opatio virtuosa. Qñ vero ista mẽbra ĩfirma sunt, & non
obediunt cordi, tunc ipsius cordis opatio ĩpediṫ. Cor est ꝑ-
latus q̃ habet mẽbra. i. subditos sibi subseruientes. Cuius q̃-
dẽ virtus in suis actionibus fortis, libera & agilis inueniṫ, qñ
sibi ab organis. i. a subditis suis sanctè & liberè deseruiṫ. E cõ
uerso vero ꝑlatus nõ ꝓficit qñ sibi subditorum populus nõ
obedit. Ex bonitate. n. vel malitia istorum organorũ, i. subdi-
torum, ipsius cordis. i. prælati bonitas & malitia deriuat, q̃a
si boni & obedientes fuerint, bonus efficiṫ, si vero inobediẽ-
tes & mali & ꝑuersi fuerint, tunc ẽt ꝑlatus in suis bonis actio
36 nibus impeditur. Vñ Greg. in quadam glosa super. 2. li. Regũ,
dicit. ꝙ est mala vita populorũ deterior fit vita rectorũ. ¶ Itẽ
idem alibi dicit ꝙ si cor fuerit nimis frigidũ & humidũ, erit
pulsus mollis, hõ effeminat⁹, piger, & timidus, & pilis nuda-
tus. Sic verè si cor. i. cordis affectio p indeuotionẽ fit frigi-
da, & per carnalitatem humida, tunc pulsus operũ exterior
mollis efficiṫ, & effeminatio & imbecilitas operationum seq̃-
tur, nuditas pilorum. i. defectus virtutum introduciṫ & timor
pigritia generatur. Et sic põt dicere hõ illud ps. Cõprehẽde-
37 runt me iniquitates meæ & cor meum dereliquit me. ¶ Itẽ
hali sup techni. Cor si fuerit nimis siccum & frigidũ, & fa-
ciet pulsum nimis asperum atque durum. Sic verè si cor, i. ꝑ-
latus sit siccus, incompatiens, frigidus & indeuotus. tunc ve-
rè pulsus suorũ opũ erit durus & crudelis, & asperitate ple-
nus. ita ꝙ sibi poterit dici a subditis illud Iob. 30. Conuersus
est mihi ĩ crudelẽ, & in duritia manus tuæ aduersaris mihi.
38 ¶ Si vis adde hic ꝙ natura sup oĩa diligit, cor, tãq̃ magis ne-
cessariũ vitæ, & ide est ꝙ ĩ morte hoĩs pedes & extremitates
p moriunṫ, cor aũt vltimo Natura. n. videns se debilitatã nõ
posse fouere totũ corpus, dimittit partes min⁹ vitæ necessa-
rias, & se retrahit ad cor & cerebrũ, & eas q̃tũ põt custodit,
tãq̃ ptes magis nobiles & ꝑcipuas, & sic vltimo moriṫ, sicut
apparet exẽplo hoĩs tenẽtis villã & castrũ q̃ primo dimittit
villã & se retrahit ad castrũ custodiẽdũ. Ista possunt allegari
& qñ hõ ĩpugnaṫ tẽtationib. vel tribulationib. & videt ꝙ si-
mul nõ põt tenere & seruare interiora membra, & tpalia &
spiritualia bona, ipse debet extremitates bonorum tpalium
dimittere, & ad custodiã cordis mẽtis intẽdere, & castrũ aĩę
suæ dimissis exteriorib. custodire. Ibi. n. est sedes vitæ spũalis
& ideo pro ipsa custodiẽda derelinquẽdæ sunt extremitates
i. tota substantia tẽporalis. Ideo bene dictum est illud Prou.
4. Oĩ custodia serua cor tuum, quoniã ab ipso vita ꝓcedit.

De Anhelitu. Cap. 41.

ANHELITVS cordis & pulmonis est motus, pp
attractionem frigidi aeris, & cordis refrigerium, & 1
pp expulsionẽ a corde aeris fumidi, generatus. An
helitus igitur est caloris cordis per attractionem
temperatiuus, & ipsius per expulsionem fumositatum pur-
gatiuus. Anhelitus iste significat diuinam gratiam, quã pro
certo per orationem attrahimus, & per bona opera emittĩ
mus. Per attractionem. n. gratiæ cor & desideria refrigeraṫ
p ipsius aũt in bonis opibus emissionem, cor a suis supfluita
tib. expiaṫ. Expone sicut supra de pulmone. §. 1. ¶ In anheli-
tu multo plus attrahimus de aere q̃ emittimus, cuius cau sa 2
est, quia magna pars attracti aeris conuertitur in spirituum
nutrimentum. Aer quem attrahimus, significat beneficiã q̃ a
deo recipiunṫ. Aer vero quẽ emittimus, significat illa bene
ficia seu seruitia, quæ deo ab hoĩb. impenduntur. Igitur plus
de aere recipitur q̃ emittitur, quia ꝓ certo plura bona & be-
neficia hoĩes a deo recipiunt, q̃ sibi retribuunt aut ĩpẽdunt
Nõ. n. humana fragilitas põt retribuere quãtum quotidie
necesse est a dño recipere. Iõ dicebat Dauid in ps. Quid re-
tribuã dño ꝓ oĩb. q̃ retribuit mihi? quasi diceret. Impossibile
est q̃ satisfaciã ex cõdigno, Iõ dicit Arist. q̃ ad deos & parẽ
tes nõ tenemur ad æquiualẽs, sed ad possibile. ¶. In anhelitu
sunt duo motus cõtrarij. Nã ibi p dilationẽ pulmonis aer at- 3
trahitur, per eius vero constrictionem expellitur & fugatur
Sic verè in pulmone affectionis nostræ duplex est mot⁹, vn⁹
bonus, & alius malus. Vnus quo dilatamur ad dei & ꝓximi
dilectionem, & ad bonã opationem. Alius vero quo cõstrin-
gimur & coarctamur per torporẽ, & boni opis retardatio-
nẽ. Quid igitur? Pro certo dilatatio ista aerem, gratiæ habet
attrahere, coarctatio vero ipsum habet fugere & excludere
Quia ꝓ certo dilatatio charitatis grãm attrahit, cõstrictio
vero inuidiæ & torporis ipsam eijcit. Ps. Os meum aperui
& attraxi spũm, q̃a mãdata tua desiderabã. ¶ Anhelitus im- 4
peditur multis modis. s. ex ventositate viã opilãte, ex calore
excessiuo pulmoni dominãte, ex debilitate virtutis neruos
debitè nõ mouente, ex vñ corruptione organa inficiente,
& anhelitum corrumpente, sicut patet in leprosis, quorum
anhelitus infirmitate corrupt⁹ aerem corrumpit, & circun-
stãtes inficit atq; lædit. Anhelitus significat locutionem seu
suggestionem, quæ. s. ex ore procedit. Ista tñ qñq; ĩpedit aut
læditur, s. ex ventositate superbiæ, qñ. s. hõ non dignatur loq.
Eccl. 20. Est tacens, qui procax ad loquendum. Qñq; ex calo-
re auaritiæ, quando. s. qui de terra loquitur. Io. 3. Qñq; etiam
deliberatæ ignorantiæ. Eccle. 20. Est tacens non habens sen
sum loquelæ. Qñq; ex corruptione & lepra luxuriæ, quia. s.
lepra luxuriæ sermonis anhelitum solet corrumpere, & ille
sermo corruptus, auditores solet inficere 1. ad Corin. 5. Cor
rumpunt bonos mores colloquia praua. Iob. 19. Anhelitum
meum exhoruit vxor mea. i. luxuria, q̃a auctoritatẽ & audaciã
loquẽdi solet auferre, sicut patet de illis q̃ q̃a luxuriosi sunt
non audet ꝑdicare, nec alios castigare. ¶ Anhelitus velox & 5
multus calorẽ extraneũ, significat virtutẽ suffocãtẽ. Si vero
ĩ acuta febre sit par⁹ & frigid⁹, significat mortificationem ca-
loris, & defectũ virtutis & subsequutionẽ ꝓpinquæ mortis.
Sic verè si anhelit⁹. i. affect⁹ & respiratio spũalis cordis nr̃i, pp
orationẽ habet fieri, q̃ exteriorũ mala & desideria calid⁹ sic, per
ĩdeuotionẽ ĩteriorũ frigid⁹, vel per tepiditatẽ modic⁹, mor-
tis pcti mortalis est signũ, q̃a. s. q̃ p pctm moriuntur tepidè,
frigide, & modicè in anhelitu orõnis occupãtur. Quod vtiq;
est signũ defectus caloris charitatis, virtutis grãæ & sanctita-
tis. ¶ Difficultas respirandi contingit ex hoc ꝙ pulmo non 6
põt se liberè constringere, vel dilatare, cuius causa sunt sicci
tas pulmonis qua constringitur, humor exterior quo cõpri
mit, humor ĩterior quo a clausione impediṫ, vel humor inte
rior & exterior quo difficiliter aperiṫ & claudiṫ. Quo fit vt
aspirãdo et respirãdo hõ æqualiter fatigeṫ. Sic verè anhelit⁹
et respiratio spũalis, qua. s. hõ p amorẽ se apit, & p timorẽ &
humilitatẽ se claudit, põt ĩ bonis multipliciter ĩpediri, videlicet
ex siccitate ĩdeuotiõis, vel ex cõpressiõe exterioris humoris
.i. ex abũdãtia terrenæ possessiõis, vel ex ĩteriori humore, hoc
ẽ dictu, p abũdãtiã carnalis, ĩfectionis vel ex vtroq; s. ex exte-
riori possessiõe, & carnalitate ĩterioris corruptiõis. Indeuo-
tio enim

tio .n.pulmonem.i.affectū contrahit,ne ad bonū pro libito
moueat.exterior vero terra possessio cōprimit affectum,ne
ad deū & ꝓximum aperiatur.Interior autē carnalis infectio
affectu aperit,ne per timorem dei clamat,& vanis appetiti
bus retrahatur.Sic igitur ipeditur spiratio oratiōis & respi-
spiratio deuotionis 2.Paral.vltimo.Multiplicatę sunt iniqui
tates meæ,& incuruatus sum multo vinculo ferri, & nō est
mihi respiratio.Vel dic ꝙ humor iterior significat pctā oc-
culta & mētalia exterior vero pctā apta & notoria.Ista igiť
sūt q̄ vł singultū vel spiramē deuotiōis vel orōnis retardat.

De stomacho. Cap. 35.

1 STomachus græcè dř os latinè ſm Isidorum.est.n.os &
ostium ventris,quia.s.stomachus cibos recipit,& partē
impurā ad intestina mittit,aliā vero partē in humores
conuertit quib.originaliter corpus nutrit dū ipsos per
quasdā venas ad mēbra deriuat & deducit. Talis est platus
vel pdicator.Isti.n.sunt os quo corpus pascitur per doctrinā
& sunt ostiū per ꝙ in ecclesiā intratur per ꝓmotionē vel fi-
dē.Isti.n.sunt qui cibos sciæ ab extrinseco per studium reci-
piunt,ipsos digerunt masticant & discernunt grossaq; a sub
tilibus, inania ab vtilib.pura ab impuris diuidunt, inutilia
per intestina obliuionis & repulsionis emittunt,pura aūt &
vtilia retinent,q̄ io bonos humores bonæ doctrinæ conuer
tunt,& sic mēbra.i.fideles spūaliter nutriunť.Oseæ.11. Ego
quasi nutritus effraim.& Io.10.Ego sum ostium, si quis per
me introierit,saluabiť.Vel dic ꝙ stomachus est hō pius qui
cibos bonorū tēporaliū recipiť,quib.per eleemosynas pau-
peres nutrit.¶Stomachus ſm Constantinū est mēbrum ro-
2 tundum,oblongum,cōcauum,asperum aspectus interius &
villosum,carnosum,& flexibile,& duob.orificijs,superiori.
s.& inferiori perforatum.Igitur rotundus est, ne aliqua su-
perfluitas in angulis occultetur.Villosus est,vt cib. per vil-
los in loco digestionis aliquādiu retineatur. Concauus est,
vt cib.receptus in eo retineatur.Carnosus est,vt per carnis
calorē digestio melius cōpleatur.Oblongus est,vt sic meli⁹
cum superiorib.& inferiorib.coniungatur.Flexibilis est,vt
ſm quantitatē ciborum stringatur vel extendatur.Perfora
tus est superius,vt cib.introducatur.Inferius vero,vt ad in-
feriora trāsmittatur.Stomachus significat bonum subditū,
qui cibum doctrinæ ab ore.i.a pdicatore recipit, & exinde
mēbra.i.virtutes & vires aīæ vegetat & nutrit,& qd' purum
& bonum est retinet,si vero quid malum vel impurum rece
petit,foras mittit.Omnia.n.per officium superius idest per
auditum recolligit,sed per officium inferius.i.per obliuio-
nē & contēptum verba inutilia & incongrua de cordis inte
stinis expellit.Mat.13.Elegerūt bonos in vasa sua,malos aūt
foras miserunt.Igiť iste debet esse rotūdus per simplicitatē,
s.sine quocunq; angulo falsitatis,quo possit retinere aliquā
pctī superfluitatē 2.Reg.7.Erat in summitate basis q̄dā rotū
ditas.Itē debet esse asper & villosus per quādā retentiuā ca
pacitatē,vt cibū gratiæ vel doctrinæ retineat per lōganimi
tatem,ne.s.cito labatur per obliuionis facilitatē,vt sic de il-
lis de qb.Lu.8.dř ꝙ audiētes verbū,retinent,& fructū affe-
runt in patientia.Itē cōcau⁹ debet esse per humilitatē,vt oia
libēter capiat per sedulitatē.Mat.19.Qui pōt capere,capiat.
Itē debet esse oblongus per contēplationis subtilitatē,vt.s,
possit mentaľr attingere ab infimis ad superiora.Sap.8.At-
tingit a fine vsq; ad finē fortiter.Itē debet esse carnosus per
pietatē,& fluxibilis per obedientię mobilitatē,vt.s.se possit di
latare vel stringere ordinare ſm Dei & plati volūtatē.Sap.
19.Vniuscuiusq; voluntati deseruiens,ad ꝙ quis volebat cō
uertebatur.Vel dic ꝙ stomachus est volūtas nostra, q̄ debet
habere condōnes pdictas &c.Dic & allega sicut supra.¶Sto
machus(& pcipue humanus)ꝓprium habet ꝙ a parte supe
3 riori est strictus,a parte vero inferiori est lat⁹, & hoc potis
sime in hoie est necessariū,q̄ erectus incedit,vt.s.cib.habeat
locū latum inferius vbi continue descendit.Stomachus qui
deuorat oēs cibos significat gulosos,qui recipiunt cibos de
liciarū,& auaros,qui deuorant cibos diuitiarum. Vel ēt sto
machus significat voluntatē deliciosorum & auarorū . Ve-
rum est.n.ꝙ istis strictitudo a parte superiorū & æternaliū,
latitudo vero a parte inferiorum & temporalium . stricti.n.
& arcti sunt affectando superiora,lati vero appetendo infe-
riora bona contra illud ad Colos.Quę sursum sunt quęrite,
4 non quæ super terram.¶Stomachus a quinque frustulis he-
patis circuitur,vt calore ipsi⁹ digestio adiuuetur. Hepar ēt
per venas mesaraicas succositatē stomachi attrahit ipsamq;
fortius decoquendo,in sanguinē alterat & conuertit.Sto-
machus significat mundi philosophos,q̄ succositatem & hu
morē philosophiæ ediderūt Hepar aūt significat viros theo
logos q̄ charitate clauerunt.Proculdubio.n.hepar.i.theolo
gus a stomacho.i.philosophis naturalib. humores sciarum
attrahit & exhaurit,ipsasq; calore,& feruore diligētiæ & stu
dij decoquit,& exinde sanguinē & doctrinā theologicā ef
ficit & cōponit,quo tādē corpus ecclesiæ nutrit, & vitā gra
tiæ sibi procurat & tribuit.psal.Conuertit aquas eorū in san
guinē.Vel dic ꝙ stomachus est prælatus,qui iuxta se debet
hepar.i.bonos feruentes & charitatiuos hoies habere , q̄ in
suo consilio debent ad digerendum.i.ad gubernandū cibos
suos.i.susceptū propriū gregem adiuuare.Eccl. 9. viri iusti
sint tibi cōuiuæ. Vel dic ꝙ hepar est hæreticus,qui bonā suc
cositatem sciæ q̄ à stomacho scripturæ recipit,mutat totaľr,
corrūpit,& in sanguinē infectæ doctrinæ per digestionē ma
larū expositionū peruertit.¶Scdm Cōst.li.1.Theoricę.c.15. 5
stomachus calid⁹ grossos cibos bn̄ digerit,subtiles vero con
sumit,multū appetit,& faciľr sitit,nec parū cibi vel potus ei
sufficit.Frigidi vero stomachi grossos cibos malæ digerunt
subtiles aūt requirunt,sitiūt,& pauca cibaria eis sufficiūt. Sic
vere illi stomachi,seu illę volūtates q̄ p auaritiā sunt calidę
& grossos cibos bonorū tpaliū solēt optime digerere & gu
bernare.Subtiles vero cibos bonorum spiritualium solent
consumere & imaginatione sua adnihilare,sitim auaritię so
lent habere,& ad sui refugium ciborum tpaliū copiā affe-
ctare.Eccl.23.Aīa calida quasi ignis ardens nō extinguetur
donec aliquid glutiat.Illi vero q̄ per diuinum timorē sunt
frigidi.s.viri scti,grossos cibos terrenorum nō bene digerūt
aut ministrāt,nec in mundi negocijs libēter se iplicāt,subti-
lia vero.i.spūalia bene tractāt,& parū per auaritiā sitiunt,&
iō paucę tpales cibi seu diuitiæ eis sufficiunt.Prou.37. Suffi
ciat tibi lac capratum in cibos tuos.¶Patitur multis causis
stomachus.Accidit.n.sibi indigestio,vomitus diarrhęa,sin-
gult⁹,inflatio,eructatio,inflatio,bulimus.i.fames grādis siue
vaccina,fastidiū,& similia.Quæ oia accidunt vel exinanitio 6
ne vel repletiōe,vel humorum corruptiōe,vel ex virtutis de
fectione,seu ēt ex aliorū mēbrorum colligatiōe.Sic vere sto
mach⁹ vocis humanæ,multas incurrit infirmitates morales,
videlicet indigestionē seu vitium insolētiæ,vomitum iactā-
tiæ,singultum inuidię,eructationē detractionis,diarrheā.i.flu
xum carnalis infectionis.Hæc .n. oia generāt in hoie vacui-
tas virtutum,repletio terrenorum,corruptio voluntatis,de
fectio virtualis cōstātiæ & probitatis,& q̄nq; colligātia alio
rū mēbrorum.i.malæ societatis.ex q̄busdā ēt accidit inflatio
superbiæ & vanitatis,bulim⁹ & insatiabilitas auaritiæ & cu
piditatis,necnō fastidium & displicentia sciæ verbi Dei,seu
auditę veritatis.Prou.13.Venter impiorum insatiabilis &c.

De Hepate. Cap. 36.

HEpar ſm Isidorū dř à pascendo,eo.s.ꝙ in hepate ge-
neratur sanguis,quo corpus pascitur totum corpus.
Est autē hepar idē ꝙ iecur,mēbrū.s.calidum & san- 1
guineum,cōcauum & lubricosum, in dextro latere
collocatum,stomacho suppositum,& ei⁹ adiutorio deputa-
tum.Per iecur ꝙ amare cogit intelligo cor vel mētē,q̄.s. de
bet esse feruens & calida per deuotionē,rubea & sanguinea
per Chri sanguinis recordationē cōcaua & ꝓfunda per hu
militatē & cōsiderationē,terrena & lubricosa per benigni-
tatē & cōpassionem,in dextero latere vitæ æternæ colloca
ta per spē & cōtēplationē,stomacho vero.i. plato supposita
per obedientiā & subiectionem,& eius operatiōib.accomo
da per obsequium & subuentionem.vnde Eccl.3.Magnato
humilia caput tuū.¶Hepar in hoie,quinq; habet partes seu
alas,quib.s.ipsa stomachi superficies circuitur,& in suis ope 2
rib.adiuuatur.Sic vere aīa habet quinq; alas.i.quinq; poten
tias sensitiuas,quib.s.stomachus.i.cor iuuatur & regitur,&
in suis operationib.supportatur Io.5.Erat autem Hierosoli
mis probatica piscina,quinq; habens porticus . Vel dic qd'
hepar est affectio cordis nostri,q̄ p cōpassione mortis & san
guinis Christi tota debet esse sanguinolenta.Quinq; etiam
partes debet habere.i.quinque vulnera Christi tenetur co-
gitare dicens illud Matth.25.Domine quinque talenta tra-
didisti mihi . ¶Iecur in aliquibus animalibus habet duas

partes in aliquib. tres, in aliquib. quinq; Sic vere mens viri in
illi, in aliquib. habet duas partes per duo pcepta charitatis,
4 aliqñ tres p fidē beatæ trinitatis, aliqñ quinq; per debita ob-
seruantiā quintuplicis sensuum vanitatis. ¶ Hō inter oīa aia
lia respū sui corporis maximū habet iecur. Sic vere iecur. i.
amor & affectio charitatis debet in hoīe. i. in viris rōnabili-
b. & discretis p cæteris abundare. Vel dic q iecur q est sedes
voluptatis ſm Isidorū, significat carnis dilectionē. Iste igit
in hoīb. i. in viris rōne vtentib. sicut sunt clerici & ecclesiasti
ci, maiores inueniunt q in quadrupedib. i. q in simplicib. lai-
cis. Quia proculdubio illi qui sunt literis & scijs mūdialibus
magis dediti sunt voluptatib. pleniores. Hiere. 4. Sapientes
5 sunt vt faciat mala. ¶ In hepate est vna vena q diuidit i decē.
Sic vere scriptura est vna virtus, s. iustitiæ, quæ in decem
6 venulas. i. in decē mandata diuidit. ¶ Hepar per venas mesa-
raicas humorē receptū in sanguinē vertit &c. vide supra de
7 stomacho. ¶ Hepar humorē a stomacho receptū cōuertit in
diuersos humores. Illud. n. q est calidū & humidū efficitur
sanguis. Quod calidum & siccum, efficitur cholera. Qd frigi
dum & siccum, fit melancholia. Quod frigidum & humidū,
phlegma. Sic vere hepar. i. pdicator sciam non conuertit in
vnum genus verborum, sed in multa. Aliqñ n. facit sanguinē
i. dulcedinem benignę monitionis, aliqñ cholerā. i. feruorem
asperæ reprehensionis, aliqñ melancholia. i. terrorem tristis
cōminationis, aliqñ phlegma. i. fluorem eloquentis collocu-
tionis. Sic bene dr de pdicatorib. Act. 2. varijs linguis loque
bant magnalia dei. Vel dico q quatuor humores sunt qua-
tuor affectiones, q a corde velut ab hepate oriuntur. Sanguis
qui facit hoiem lætum, significat gaudium. Cholera q ignea
est & vrit, significat dolorē. Phlegma q viscosum est & lene
significat spem. Melancholia aūt q contristat, significat timo
rem. Vel dic q humor est gratia, q a natura. i. a rōne in qua-
tuor humores. i. in quatuor virtutes cardinales mutatur. Ec
cl. 27. Ex corde partes quatuor oriuntur. Vide de humore in
principio. ¶ Est igitur hepar sanguinis generatiuum, puri ab
impuro separatiuum, membrorum nutritiuum, caloris exci
tatiuum, digestionis perfectiuum. Sic prædicator sanguinē
doctrinæ generare, & exinde purū ab impuro separare, ca-
lorem charitatis debet fouere, digestionem motum debet
in alijs causare, & humore doctrinę suæ debet mēbra. i. om-
nes fideles spūaliter educare. Osee. 11. Ego nutritius effraim.
9 ¶ Hepar patit multis modis, s. ex calore nimio spiritus eua-
porante, & sanguinē desiccante, & virtutem debilitante. Ex
frigiditate conuersionem humoris in sanguinem impedien-
te, & sanguinem ipsum congelante. Qnq. ex aliquo grosso
humore vias ipsius opilante, & exitum sanguinis retardan-
te. Qnq; ex apostemate substam aggrauante, vel ex ventosita-
te partes ipsius distendente. Qnq; ex sanguine causis varijs
defluente. Sic vere hepar cordis nostri patitur, spūalr ex vi-
tijs, s. ex calore mali amoris, qui inflamat desideria, qui solet
spūm sanctum fugare & euaporare, & sanguinem diuinę gra
tiæ desiccare. Matt. 9. Siccatus est fons sanguinis. Item patit
ex frigiditate maturæ conuersationis, vnde & congelat san-
guis, nostræ affectionis. Eccl. 43. Frigidus ventus aquilo fla-
uit, & gelauit crystallus. Item patitur ex opilatione verecun
diæ & obstinatæ malitiæ, qua. s. impeditur ne per confessio-
nem exeat superfluitas pcti & immunditiæ. Item patitur ex
ventositate elationis, & apostemate præsumptionis & super
biæ. Item ēt patitur pp fluxum sanguinis. i. pp profluuiū lu-
xuriæ, ex qua sequitur destructio virtutis & constantiæ & de
bilitas inconstantiæ. His. n. multis varijs causis hepar mentis
nostræ patit, & virtus ipsius eneruatur: psal. Dereliquit me
10 virtus mea, & lumē oculorum &c. ¶ Frigiditas ex cordis ca
lore tpatur ſm hali. Est. n. cor superius, & hepar inferius, & id
hepar tpatur a corde tanquam superiori. Sic vere calor &
charitas cordis. i. superiorum temperat frigiditatē & imper
fectionem hepatis. i. inferiorum, quia qū subditos contingit
per indeuotionem infrigidari, necesse est eos platorum fo-
ueri calore, & superiorum virtutib. vegetari. Hier. 9. Pascet
11 vnusquisq; eos qui sub manu sua sunt. ¶ Ex alteratione he-
patis alteratur totū corpus. Vñ qñ hepar successiue calefit,
ita q ibi cholera citrina generatur, totum corpus distempe
rat, & in colorem croceum immutat. Sic vere qñ iecur. i. af
fectio incutit calorem inordinatę inflammationis & amo-
ris, vtpote qa h… habet inordinatum appetitum ad aliqua
delectabilia, tunc cholera iracundiæ, melācholia tristitiæ san
guis corruptus luxuriæ phlegma pigritię & desidiæ gñatur,
quorum infectione totum corpus exterius & tota conuersa
tio maculatur, qa ſm Gregorium dispositiones affectionis,
immutant conditionem conuersationis. ¶ Scdm Plinium li.
11. c. 37. iecur maxime est vetustatis patiens, cētum n. annis in
uentum est durasse. hoc (inqt) obsidionum exempla pdide-
re. Hoc applica ad bonum amorem, qui per iecur designat,
iuxta illud. Cogit amare iecur, quia scilicet tale iecur debet
esse perpetuum & æternum, quia. s. perfectus amor debet in
ter bonos diutissime durare, & nunquam desiccari vel cessa
re. Sen. Sic diligamus, quasi si desinere non liceat.

De Felle. Cap. 37.

FEL ſm Constan. est membrū super hepar in quadam 1
cistula recollectum: humor. n. colericus ad cistula ag
gregat, & ibi sicut in loco proprio receptat. Est. n. fel
membrum calidum siccum, & ad multa est necessariū.
Primo quia fel impuritatem sanguinis habet recipere, & ip
sum sanguinem ad cholerā depurare. Scdō qa per vnu fora
men cholera ad stomachum habet mittere, & ibi calore suo
digestionem adiuuare. Tertio qa per aliud foramē cholerā
suā ad intestina habet dirigere, vt virtutem expulsiuā possit
in eis confortare, sicut dicit idem Constantinus. Et sic dico
q fel est sanguinis depuratiuum, & suo calore digestionis iu
uatiuum, & suo acumine & mordacitate intestinorum pun
ctiuum, & ad expulsionē superfluorum excitatiuum. Fel qd
est amarum significat amarā contritionē, q. s. semper dēt cō
comitari hepar. i. delectationē & affectionem. Quia procul
dubio illa in aia ad multa est necessaria, quia. s. per ipsam san
guis affectionis digestio & cōpositio ciborum ventri. i. appe
titum cordis iuuatur, & expulsio superfluorum. i. vitiorum
per confessionē cōfortatur. In ista. n. est calor charitatis, quē
cogitationes habet digerere. In illa est acumen doloris, quē
habet intestina ad confitendum & ad expellendum vitia ex
citare & cōpungere. In illa est subtilitas q habet sanguinem
i. affectionem abstergere & purgare. 1. Reg. 24. Ingressus est
saul vt purgaret ventrem. Vel dic q significat rigorem diui
næ iustitiæ, qui consideratus, & hepati cordis appositus, ha
bet confortare digestionē, contritionē, expulsionem confes
sionis, & purificationem affectionis. Vel dic q oia prædicta 2
facit bonus plātus vel pdicator &c. ¶ Secundum Aristo. oia
aialia habent fel, quędam tñ habent fel nimis occultum, si-
cut camelus, columba, & similia. Sic vere via est aliquod ani
mal. i. aliqua persona quin habeat. i. qui habeat iracundiā na
turalē. Veruntamen aliqui sunt qui illud fel habent valde oc
cultum, sicut sunt columbæ. i. viri iusti, qui. s. sciunt cohibe-
re impetus iræ suæ, & ipsos abscondere & celare, quia sicut
dr Eccl. 41. Melior est hō qui abscōdit stultitia suam &c. Vel
pōt dici contra hypocritas & malitiosos, qui quāuis in pu-
blico non ostēdant fel iracundiæ, odij & malitiæ, ipsum tñ te
nent in intestinis & absconditis cordis sui abscondisū & ce
latum, contra illud Leu. 19. Ne oderis fratrem tuum in cor
de tuo, sed publice argue eum. ¶ Item aia ia ſm Arist. q hñt 3
hepar sanum, & quorum sanguis naturalr est dulcis, aut ca
rent felle, aut habēt fel valde paruum, & hoc in venis gracil
lib. nō in hepate. Hepar aūt q felle caret, vt ait, est valde bo-
ni coloris. Sic vere illi qui hepar affectionis habent sanum,
dulce, purum, felle malitiæ furoris, & iracundiæ sp carent,
aut saltē fel iræ & malitiæ paruum habent, & ēt colore bonę
cōuersationis rutilant atq; pollent. Ex sanitate. n. interioris
affectionis dependent color bonæ cōuersationis, & carentia
fellis malitiæ & intentionis. ¶ In hepate locus qui iacet sub 4
felle, est valde dulcis, s. plus q alię partes. Nā per collectionē
humoris fellei ad vnum locum, partes vicinæ efficiunt sapi-
diores & dulciores. Per fel intelligo amaritudinem doloris
& contritionis vel ēt tpalis tribulationis. Quia pro certo
vbicūq; istud fel fuerit illud q est sub. i. illud q sequit dulce
erit. Quia vere amaritudinē tribulationis cōmuniter sequit dul-
cedo cōsolationū, & si fel cōtritionis vel tribulationis pces
serit, dulci9 q subsequit apparebit. ps. Scdm multitudinē do
lorū meorū i corde meo cōsolatiōes tuæ lætificauerūt aiam
mea. Vel pōt allegari q sępe accidit q iuxta hoies negotes
& felle negrię pleniores: inueniunt qnq; hoies dulciores, &
dulcedine sanctiores. Tota n. neqtia vr in illis abundare. s. in
malis, & se a iustis penit9 elōgare, qa quāto in malis maior
est prauitas, tanto in iustis qui ibi sunt amplior viget sancti
tas,

tas, vt sic de bono quolibet dicat Chrs. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. ¶ Fel sito acumine & sua subtilitate solet homores incidere & cõsumere, & ideo fel auiũ rapacium solent medici in collirijs admiscere. Sic verè fel amaræ pniæ humores pctõrum incidit & cõsumit, & iõ medicus pdicator fel auium rapacium. i. pniam sanctorum precedentium, qui verbis. s. & exẽplis aĩas à diabolo rapuerũt, debet in collyrijs prædicationum documentorum ponere, vt sic oculos mẽtis auditorum possit abstergere. & mundare. Vel dic q fel est amaritudo diuinæ iustitiæ, q̃ pro certo considerata pctã extei minat, & iõ prædicator ipsa vtit, quã do pdicationis collyrio visum sanat. ¶ Quandoq; ex feruore nimio, & ebullitione fellei humoris, sanguis in hepate inficitur, quo sic infecto & ad nutrimentum per membra trãsmisso totum corpus inficitur, & passiones variæ gñant. Sic verè qñ in iudice vel plato abundat calor excessiuus felle͛ .i. ira, vindicta, vel malitia venenata, tunc verè totus sanguis suæ affectionis per crudelitatem & rapinã inficitur, & color corporis. i. tota cõuersatio sua exterior deturpatur. Threu. 4. Qũo obscuratum est aurum mutatus est color optimus? Vel dic q excessus correctionis malorũ lædit sanguinẽ. i. societatem simplicium & bonorum &c. Vel allega oia ista de ira & fellea inuidia, quæ ipsi possessori anteq̃ alijs, est amara Ista. n. quãdo nimis feruet in corde, pallorẽ, croceitatem & maciem cãt in corpore. Vnde iræ stimulis accẽsum cor palpitat &c. in manipulo ¶ Cum fel hẽat duo foramina, s. superius & inferi͛ per q̃ colera rubea ad diuersas partes corporis deriuat, si autem foramen superius claudit vel opilatur, solet ipsa cholera tm̃ in partib. inferiorib. abundare, ita q solet ipsas croceitatis maculis vitiare, ecõuerso aũt si foramẽ inferius claudit, tn nc pars corporis superior maculat, ista possunt generaliter applicari q pctm̃ superiorum redundat in subditos & inferiores. Ex opilatione. n. obstructione & malitia inferiorũ, quãdo. s. ita sunt per malitiã oppilati q per confessionem nolunt se purgare, aliqualiter ẽt ipsę partes superiores, s. plati, religiosi & clerici, peiores efficiuntur, & in malis suis exẽplis & operib. aliquotiens corrumpunt. Si vero pars ista superiorum prælatorum & clericorum, p pctã opilata, lęsa & corrupta fuerit, tunc verè in inferiores humorum corruptio redundabit, quia sicut dicit Grego. in glo. super 2. Reg. 24. vbi agit de pctõ Dauid in numeratione populi, Ex culpa subditorum plerunq; fit deterior vita plaorum, & ex iniqtatib. platorum fit deterior vita subditorũ.

De splene. Cap. 38.

SPLEN, sm Cõst. est membrum in sinistra parte stomacho suppositum, nigrę cholerę receptiuum, sanguinis autem & choleræ purgatiuum, & sui firmitate & siccitate appetitus in stomacho excitatiuũ, & sm aliquos, risus est in hoie cãtiuum, s. sm plin. li. 11. c. 37. Nã vt ait, splene ridemus, felle irascimur, corde sapimus, cerebro sentim͛ iecore amamus. Per splenem possum intelligere amorẽ dei, qui cholerã nigrã. i. irã diuinæ iustitiæ, q̃ nigra est, tristabilis & obscura, hẽt recipere, & in cordis scrinio retinere. Et iõ ista virtus. i. timor Dei, in sinistra corporis dẽt esse, p eo q timor in sinistra aduersitatis magis dinoscitur abundare, vt sic dicat de isto splene & de sua cholera nigra illud psal. Timor & tremor venerũt sup me & cõtexerunt me tenebræ. Igit ista est q̃ hoi facit duo cõmoda. Aufert. n. malum, & cõfert bonum, q̃a. s. timor Dei hẽt sanguinem affectionis a vitijs depurare, q̃a timor domini expellit pctm̃. Eccl. 1. Et appetitum benè operãdi & æternæ saluationis in hoie excitare. Eccl. 15. Qui timet Deum, faciet bona. Ista est ẽt q̃ facit ridere, q̃a p certo risus æternæ gloriæ, & lætitia iocunditatis paradisi ex diuino timore sequit, & ex pñti dolore futura gloria generatur. Io. 16. Contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudiũ. Splen. n. diuini timoris generat gaudium & lætitiã, fel amaritudinis & doloris generat irã. i. Zelum cõtra vitia & iustitiã. Cor insuper feruentis charitatis & amoris generat æternor ũ sapiam. Cerebrum memoriæ & tenoris gñat bñficiorum Dei sensum & notitiã. Iecur vero benignitatis & dulcoris generat amorẽ & amicitiã. Ista. n. sunt q̃dã membra virtualia q̃ in nobis generãt bona opera spũalia. Et ista sunt q̃da boni rami aiæ, q portãt multiplices bonos fructus Mat. 7. Bona arbor bonos fructus facit. ¶ Splen qñq; opilat, ita q nõ põt defluere superfluus eius humor, q. s. inuiscatos & induratus. nõ purgat, & sic dolor & infirmitas generat. Splen qui facit ridere, & tñ secum habet melãcholiã, seu cholerã nigrã, q̃ tristitię est cã, significat mũdi psperitatẽ, q̃ fatuos ridere facit in pñti, & tñ cãm æternę eorum tristitiæ secum portat. Ista igitur quandoq; in hoie opilatur, qd̃ fit quando per auaritiã via liberalitatis claudit & humor bonorum temporalium superfluè retinetur. Túc. n. infirmitas pctĩ gignit & mors inferni procuratur. Vel dic q istud facit opilatio voluntatis, & obstructio vocis, qñ. s. hõ per confessionẽ nõ purgat, sed superfluos humores vitiorum retinet in corde suo p obstinationẽ vel verecundiã cõfitẽdi, ex quo mors culpæ & miseriæ sequit, qua misera aia afficitur & grauatur. ¶ Splen sicut & alia mẽbra quinq; grauatur, qñq; rõne similitudinis humorẽ melancholicũ attrahit vltra modum. Quia. s. dum membrum humores sibi similes nimis attrahit, exinde dolorem & grauedinem cito sentit. Sic verè hõ grauatur ex nimia sibi similium societate & adiunctione, & ex indiscreta sociorum amicorum aggregatione. Ex hoc. n. hõ sumptibus grauatur, & diuersis affectibus fatigat. ¶ Scd̃m sententiã hippocratis, si splẽ sit magnus, corpus macrescit. Et si splẽ macrescit, corpus pinguescit. Igit mediocritas splenis ad paruitatem tendens, bonitatẽ cõplexionis designat. Sic verè si splen q ridere facit. i. mũdi psperitas vltra modum pinguescit & crescit, tũc verè hõ virtutib. deficit & macrescit. Ecõtra aũt vbi mũdi psperitas minuitur, tũc virtutũ pinguedo in hoie generat. Melior est ergo psperitatis quãtitas tpata, quã si nimiũ fuerit augmentata. Bene ergo dr Prou. 30. Nec paupertatem nec diuitias dederis mihi dñe, tribue tantum victui meo necessaria. Et sic dr q cursores libenter faciunt sibi minui de vena splenis, vt leuius curãt, secundum Pli. vbi supra. Sic verè illi qui ad deũ volunt expeditè per bona opera currere, debẽt de vena mũdanæ psperitatis sibi detrahere & minuere, & de sanguine bonorum temporalium sibi q superfluum est detrahere, & pauperibus erogare. Vel si vis per splenẽ intellige mundi risum & lætitiam, cuius abundantia pinguedinem virtutũ attenuat, & eius paupertas ipsam augmẽtat, q̃ qui bene vult ad deum currere, sibi diminuit & detrahit, dicẽs illud Eccl. 2. Risum reputaui errorem, quia sicut dicitur Prouerbi. 14. Risus dolori miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat

De Visceribus. Cap. 39.

VISCERA sm Isidorum dicunt quasi vitalia sequentia. Subsunt. n. viscera seu intestina membris Vitalibus, & sunt sicut culcitra, sicut quædam necessaria instrumenta. Possunt ẽt dici viscera, quia innicem se inuiscant, & q se mutuo teneant Et sunt viscera necessaria p fecibus recipiendis & proijciendis, & superioribus purgandis & exonerãdis. Sunt aũt ipsa viscera rotunda gibbosa, tenera & lõga, colligata, & duabus telis seu duob panniculis circunsepta, sicut dicit Constan. Talia viscera sunt præsbyteri vel confessores, qui in ecclesia intestinorũ seu viscerum locum tenent. Isti. n. fœces & peccata totius corporis ecclesiæ recipiunt, confessiones audiendo, & ipsa expellunt & eijciunt absoluendo, & membra. i. fideles a superfluitatibus exonerant, pœnitentiam imponẽdo. Oseæ. 4. Peccata populi mei comedunt, & ad iniquitatem eorũ sublevabunt aias suar. Isti igitur debent esse teneri & flexibiles per confessionẽ & pietatẽ, debent esse gibbosi & circunuoluti per exterioris habitus ruditatẽ & humilitatẽ. Debẽt esse lõgi per perseuerantiæ dinturnitatem. Debent esse iuicẽ colligati & viscati per cõcordiæ vnitatẽ. Debẽt esse duabus tunicis inuoluti p duplicem charitatẽ, & p amoris dei & p aimi duplicitatem. Iõ ecclesia petit in psal. dicens Deo. Spiritum rectũ inoua in visceribus meis. Quãuis de ecclesia & multis ecclesiasticis possit dici illud Abacuc. 2. Omnis spiritus nõ est in visceribus eius. Vel per viscera itellige pcordia mentia nostræ, quæ p certo debent cõtinere fæces humilitatis, & memoriam nostræ fragilitatis & vilitatis, & debẽt habere teneritudinẽ pietatis, colligãtiã vnitatis, & duos pãniculos charitatis. ad Phi. 1. Qũo cupiam oẽs vos in viscerib. Iesu Chri. vt de pietate dicat illud Gene. 43. Cõmota quippe erãt viscera Ioseph super fratre. suo. Ista ẽt debẽt esse gibbosa & circũuoluta per dei timorẽ, quia. s. ille q timet, libeo eet se inuoluit & abscondit. Thre. 2. Cõturbata sunt omnia viscera mea. Debent etiã esse &c. sicut supra. ¶ Secundũ Cõ

ftan.viscera seu intestina sunt numero sex, inter q̃ est vnum
intestinum quod a medicis dr̃ ieiunũ, a se.n.eijcit q̃cquid re
cipit,& iõ sp vacuũ & ieiunum existit,& cum aial morit, sp
ieiunum & vacuũ inuenitur. Oia.n.intestina vt cõiter duo
habent foramina,& iõ quod ab vna parte recipitur, ab alia
vacuatur. Per istud possunt intelligi in ecclesia viri liberales
& pij,qui.s.quicquid a deo de bonis tpalibus recipiunt,alijs
& maximè pauperibus per libertatem reijciciũt, sibiq; pa-
rum aut nihil reseruant, pp quod vacui,ieiuni & pauperes
perseuerant.psa.Pauper sum ego, & in laboribus &c.ad Co
lo.3.Induite vos sicut electi dei viscera mis.Vel istud signi-
ficat hoies abstinentes, & ieiunio seipsos affligentes. Ioe.
2.Cõuertimini ad me i ieiunio,& fletu, & plãctu. Vel dic q̃
talia significant auditores peruersos, qui in sermonibus &
alias oia bona documenta recipiunt,nihil tñ retinẽt,imo in-
anes & vacui gratijs & virtutibus sp manent. Esa.26. Vacua
3 est aia eius. ¶ Inter intestina quodlibet vt cõiter habet duo
orificia,vnum quo recipit,aliud quo emittit, excepto eo q̃
dr̃ orbum,quod.s.ad modum sacci est factum,nec habet ori
ficium,nisi vnum,põt.n.recipere,sed non emittere. Sic verè
cum inter viscera ecclesiæ,oẽs debeant,id q̃ a deo vel a pro
ximo recipiũt,per grãrum actionem emittere & refundere,
illud tñ deficit in quibusdam qui bene habent vnum fora-
men.i.vnã capacitatẽ ad accipiendum, nullam tñ ad refun-
dẽdũ,seu grãs agendum. Optimè.n.volunt à Deo vel à proxi
mo beneficia recipere,nihil autẽ volũt recõpensare vel ef-
fundere, nec aliq̃d pauperibus emittere,sed sicut saccus dia
boli oia retinere,contra illud Eccl.4. Nõ sit porrecta manus
tua ad accipiendum,& ad dandum collecta. ¶ Inter viscera
4 est vnum itestinum quod dr̃ duodenum,eo q̃ duodecim di-
gitos habeat ad mensurã hois cuius existit sm Constan. De
alijs,ẽt intestiois vt dictum est,vnum est q̃ dr̃ ieiunũ, aliud
dr̃ orbum seu saccus,eo q̃.s.ad modum sacci retinet i intro-
missa. Sic verè in visceribus & præcordijs mentis.i.inter cæ
tera debent esse tria principaliter intestina.i.tres speciales
virtutes,videlicet fides,spes,charitas. Fides.n.est intestinum
duodenum ipso eo q̃ duodecim articulos cõtinet in seip-
sa. Spes aũt est intestinum ieiunum,eo.s.q̃ spes in p̃senti ie-
iunat,& ad futuros cibos anhelat. Charitas vero est intesti-
num quod dr̃ orbum:ista est.n. quæ ad modum orbis & cir-
culi oia circũcludit, & q̃ more sacci oia cõtinet & custodit
& tam amicos q̃ inimicos intra sui ambitũ inuoluit, ipsosq;
quod semel acceperit vel dilexerit, vlterius, nõ dimittit. Ca.
3. Tenui eũ,nec dimittam. Et sicut dr̃.1.ad Cor.13. Charitas
nunq̃ excidit. Iõ de istis tribus dr̃ ibidem. Nunc aũt manẽt
fides,spes,charitas,tria hæc,maior aut horũ est charitas. ¶ In
5 ter viscera est vnum intestinum dictum yleõ & aliud dictũ
colon,in quibus Iliaca & collica passio generatur, q̃ horri-
biles faciunt in visceribus torsiones. Sic verè inter præcor-
dia mẽtis nostræ,diuersi sunt affectus,in quibus pculdubio
torsiones inuidiæ & passiones tristitiæ generantur, a q̃bus
ipsa viscera.i.ipsi mentis affectus grauiter cruciant.a. Mat.9.
Apprehendit eum dolor dirus viscerũ. ¶ Viscera diuersimo
6 dè patiuntur. Aliqñ ex vẽtositate ostendente, & torsiones
inducẽte. Aliqñ ex siccitate opilãte,& stercora indurãte,&
exire prohibẽte. Aliqñ ex humore cholerico fluxum dysen
teriæ cãnte. Aliqñ ex apostemate.se in cõcauitate viscerum
imiscente. Aliqñ ex acuta cholera intestina pungente & cor
rodente. Sic verè intestina mentis & affectus nostri multos
spũales morbos incurrunt. Qñque.n.per inuidiam distendũ
tur. Qñque per auaritiam indurantur,& ab expulsione sum
ptorum.i.bonorum tẽporalium vltra debitum retardantur.
Thre.3. Amplexati sunt stercora. Qñque per superbiam apo
stemantur. Qñque per luxuriam fluunt & dysenteriantur,
quandoque per irã & crudelitatem pungunt atque tor-
quentur. Proue.12. Viscera aũt impiorum crudelia. ¶ Scd̃m
7 Arist. Intestina habentiũ dentes in vtraq; mandibula,cõiter
non habentibus sunt minora. Sic verè illi qui habent den-
tes discretionis in vtraque mandibula,superiori.s.& inferio
ri,hoc est dictu,illi qui discretè masticant cælestia & terre-
na, habent vt cõiter intestina modica.i.ingluuiem ventris
paruam,quia.s.d.screti viri sunt præ cæteris abstinentes, &
8 ventri modicum indulgentes. ¶ Aialia ampli & recti inte-
stini sunt gulosa, sm Arist.li.5. de partibus aialium. Cibus.n.
statim eijcitur ẽt indigestus,& iõ talia aialia multum appe-
tunt,& continuè cibum quærunt. Sic verè hoies quorum in
testina.i.affectiones sunt nimis latæ & amplæ,sunt ẽt rectæ,
hoc est dictu,extentæ,& per nullam temperantiam replica-
tæ,sunt vt cõiter gulosi per auaritiam, & continuè cibum
bonorum tpalium quærunt & appetũt per rapinã. Nihil.n.
talibus sufficit,& iõ cor eorum continuè tpalia eluriit atque
quærit. Prou.13. Venter impiorum insatiabilis. Quod et de
gulosis põt dici quorum ingluuiei nihil sufficit,imo conti-
nuè cibos petunt.46. Oẽm escam manducabit venter. Vel
dic q̃ talia aialia sunt satui nobiles, quorum intestina affe-
ctum sunt ita liberalia,seu lata,q̃ nihil sibi retinẽt de diuitijs
acquisitis, imo cũcta indiscretè eijciunt & expendunt. Et tñ
tales sp solẽt esuriẽ, & penuriam sustinere,& per rapinã &
crudelitatem cibos tpalium appetere & vorare. Prou. 21.
Alij rapiunt non sua & sp in egestate sunt. ¶ Serpens habet 9
ventrem strictum,& est similis aialis intestino, sm Arist. Sic
serpentes.i.prudentes,modicum & strictum habent ventrẽ
,i.ventris ingluuiem,quia.s.ipsum stringunt per abstinentiæ
parcitatem. Quod est contra gulosos & auaros, de quibus
dr̃ illd Actu.1. Effusa sunt oia viscera eius. Vel dic q̃ prudẽ-
tes viri ventrem habent strictum, quia.s.in bonis terrenis
suum moderantur appetitum,& stringunt desideria mentis
suæ,iuxta illud Eccl.29. Minima pro magnis sufficiant tibi.

De Renibus. Cap. 40.

RENES sm Isidorũ & hali & ẽt Arist.in corpo
re necessarij sunt ad sanguinẽ aquosum de he 1
pate extrahẽdũ,& ad ipsum ab humore vrina
li purificandũ,& ad ipsam ad vrinã & vesicã
mittẽdũ & expellendũ. In renibus vis genera
tiua dr̃ vigere,& ibi semen & originem sume
re & habere. Sunt.n.supra modum renes calidi & humidi,
& iõ frigiditatis spondilũ sunt temperatiui, vrinæ colatiui
& expulsiui,gñationis originaliter causatiui,virtutis natura
lis cõfortatiui,carnosi rotũdi,porosi,& pinguedine cooper
ti. Per renes ecclesiæ intelligi possunt viri spũales,p̃sbiteri &
cõfessores, & ẽt boni p̃dicatores. Isti.n.sunt necessarij in coe
pore ecclesiæ militantis. Habent.n. virtutem igneæ charita
tis,qua.s.operant opera multiplicis bonitatis. psa. Vre renes
meos & cor meũ. Et iõ isti solent ab vrina.i.a supfluitate mẽ
bra,i.fideles purgare, & nouos fœtus in ecclesia solent p̃dicã
do p gratiã generare. Virtutem bene agendi solent exemplis
& doctrinis in alijs confortare,& frigiditatem indeuotionis
salubriter temperare. Iõ isti debent esse carnosi per pieta-
tem,porosi & bibuli per sancti desiderij bonitatem. Rotun-
di & sine angulis per simplicitatem & veritatem, & cooper
ti pinguedine gratiæ per oimodam sanctitatem. Et sic eccle
sia dicetur illud Dan.10. Renes eius accincti auro obryzo.
Vel dic q̃ isti renes significant bonos affectus, charitate flã-
meos & ignitos. Illi.n. debent superflua p cõfessionem emit
tere,bona opera generare & producere. Et iõ modo prædi
cto isti debent pingues,rotundi & carnosi esse,hoc est dictu
diuersis,virtutibus abũdare. Et sic isti erunt illi renes quos
dñs scrutari,& in quorum virtutibus dinoscit delectari. p̃s.
Scrutãs corda & renes deus. Et sicut videm⁹ q̃ milites ante
oia renes suos p̃cingũt & stringũt, & inde fortiores sunt,sic
renes affectuum debemus per temperantiã cingere & strin
gere,& eos a vanis appetitibus coercere. Exo.12. Renes ve
stros accingetis &c. Vñ de Helia dr̃.4. Reg.1. Vir pilosus oc-
currit nobis, Zona pellicea accinctus renibus. ¶ Renes seu 2
lumbi sunt sedes & fundamentum venereæ voluptatis. In
eis.n.semen generatur,& exinde & genitalia propinatur,&
ibi calor & appetitus libidinis procuratur. Et iõ sm Isido-
rum lumbi ob libidinis lasciuiam appellantur. Sic igitur per
renes põt luxuria seu carnis lasciuia designari, p quam solet
hõ ad carnis opera inclinari. Et iõ Exo.28. præcipitur q̃ sa-
cerdotes haberent fœminalia a renibus vsq; ad femora. Ad
denotandũ q̃ renes voluptatis sunt operiendi,& castitatis
fœminalib. coercẽdi. Esa.5. Nõ soluet̃ cingulũ renũ eius.
¶ Renes qñq; patiunt ex dilatione, & humoris abundantis
extensione. Aliqñ ex nimia inflammatione, & lapillorum in 3
vijs virginalibus generatione. Aliqñ ex frigoris congelatio
ne. Sic vere nostri carnales affectus multa vitia patiuntur,
quia s.per luxuriam dilatãtur, qñq; p indeuotionem cõgelã
tur, qñq; per obstinationem idurant,& sic per tentationem
diabolicam multis tentationibus vulnerant. Thr.3. Misit in
renibus meis filias pharetræ suæ. ¶ Secundum Arist. renũ cu
lus

lus dexter est ſp altior, & pinguedine pauperior q̃ ſiniſter.
Et hoc accidit, ꝑ ea q in dextera parte calor ē maior & mo
tus amplior. Et iō pp motum pinguedo cōſumitur: & pro
pter calorem renūculus ſuperi' eleuatur, & ſic altior & ma
crior inuenit. Duo renunculi in corpore, ſignificāt duos ſta
tus hoim qui ſunt in mūdo, dextros. ſ. & ſiniſtros. i. bonos &
malos. Sed ꝑ certo iſtud eſt verum, q dextri. i. boni ſunt in
vita iſta per ſp & cōtemplationem & cœleſtium affectionē
altiores & ꝑ paupertatem macriores. Calor. n. charitatis ip
ſos ad cœleſtia eleuat, & motus tpalis aduerſitatis diuitia-
rū pinguedine ipſos nudat, cuius cōtrariū eſt in pctōrib. &
ſiniſtris, q. a. iſti ſunt diuitijs pinguiores, & per terrenorum
deſideria baſsiores, q. a ſicut dr̃ Eccle. 3. Spūs hoim aſcendit
5 ſurſum, & ſpūs iumentorum deorſum. ¶ Renūculi inuoluti
ſunt pinguedine, & tñ in ſe ſunt mirabiliter macri. Sic multi
ſunt q in religione vel eccl̃a ſunt in medio pinguedinis grẽ
& doctrinæ, & tñ ſunt alijs virtutib. macriores. Vel dic ecō-
tra de bonis diuitib. qui ſunt pinguedine diuitiarū repleti,
& tñ ipſi in ſe. ſ. io affectu ipſas vilipendunt, & ſunt ſpūaliter
pauperes atq; ſicci & a deliciarum infectionibus alieni.

De Vesica. Cap. 41.

1 VESICA ſm Conſtan. eſt panniculus durus rotuo
dus: & in modum ſacci factus, ad recipiendum &
euacuandum ſuperfluitatem vrinæ a natura diſpo
ſitus & paratus a parte inferiori vndiq; clauſus, à
parte ſuperiori vno foramine perforatus. Iſtud membrum
in corpore vr̃ ſignificare virtutem confeſsionis in aia. Con
feſsio. n. eſt ſpiritualiter quædam veſica, quæ ſuperfluitates
vitiorum per conſiderationē in profundo cordis aggregat,
& tādem per loquutionē ipſa euacuat atq; fugat 1 ad Cor.
13. Euacuaui quæ erāt paruuli. Vel dic q veſica eſt bona aſ-
fectio, quæ. ſ à parte ſuperiorum dēt eſſe aperta & perfora-
ta, a parte vero inferiorum & terrenorum dēt eſſe clauſa &
obſerata. Iſta ergo ſuperfluitatem vitiorum dēt per cōfeſsio
nem emittere & ſuperfluitatem bonorum tpalium dēt per
2 eleemoſynā vacuare. allega vt ſupra. ¶ Secundum Ariſt. nul
lum aial habēs plumas vel ſquamas, aut cortices ſiue teſtas,
hēt veſicam præter tortucam &c. Vide. li. de aialib. c. de tor
3 tuca. ¶ Secundum Ariſt. humiditas nunq̃ exit a veſica aialiū
mortuorum. In veſica etiam quandoq; generatur lapis, qui
vias impedit vrinales. Sic ꝑcul dubio illi q ſunt mortui per
pctm̃, de veſica cordis ſui nunq̃ ſolent emittere ſuperfluita-
tem vitiorum per confeſsionem, imo nec de veſica arcę ſuæ
volunt eijcere ſuperfluitatem diuitiarum per eleemoſynarū
largitionem. Lapis. n. obſtinationis in ipſorum cordibus ge
neratur, quo ois ſpiritualis euacuatio impeditur. Audiuit
. n. illud Eccl. 35. Non apparebis in conſpectu domini Dei
4 tui vacuus. ¶ Item ſm Ariſtotelem ibidem. ſ. li. 3. de partib.
aialium, oē aial habens pulmonem, multum ſitit, & ideo in
diget cibo humido, pluſquam ſicco, quapropter neceſſe eſt
q habeat veſicam, ad recipiendum cibi ſuperfluitatem. Sic
verè ois homo qui habet pulmonem, & qui recipit ventum
. i. qui habet appetitum venti inanis gloriæ, multum dēt ſiti
re diuitias huius mundi, vt. ſ. mediantibus ipſis appetitus ip
ſius ſatietur. Neceſſe eſt igitur q tales habeant veſicam con
feſsionis, qua euacuent ſuperfluas iniquitates, & veſicam ęt
largitatis, qua euacuent ſuperfluas facultates. Hier. 14. Re-
5 portauerunt vaſa ſua vacua. ¶ Veſicula in auibus, eſt quædā
pellicula in gutture conſtituta, vbi auis grana recipit & col
ligit, & ipſa ibi contra futurā eſuriem ſeruat, collocat & re-
ponit. Talis veſicula in anima videtur eſſe charitas, q. ſ. eſt ſi
cut quædam burſa animæ, vbi. ſ. omnia genera meritorū ſer
uantur, & vbi virtutum congeries aggregatur, & contra fu-
turam damnationis eſuriem cibus gratiæ & meritorum ꝓ
6 aia reſeruat. ¶ Veſica aialis quando vento eſt repleta, videt
eſſe quid groſſum & magnum, ſed pro certo quando modi
cum foramen ibi infigitur, ſtatim ventus euaporat & exit, &
totus ille tumor minuitur & decreſcit, & quaſi totum in ni-
hilum euaneſcit. Sic verè diuites ſuperbi, vento mundanæ
proſperitatis pleni, apparent hominibus valde groſsi, quia
. ſ. nunc videntur eſſe tumentes & magni. Sed proculdubio
quando per mortem fuerint perforati, ſtatim defluent & de
creſcent, & vento mundanæ gloriæ recedente ſtatim in nihi
lum euaneſcent. pſal. Vidi impium ſuper exaltatum & ele-
uatum ſicut cedros libani, tranſiui, & ecce non erat &c.

De Vrina. Cap. 42.

VRINA ſm Iſidorum eſt colamentum ſeu purga- 1
mentum ſanguinis & aliorum humorū, actione na
turæ generata. Et dr̃ vrina ab vrith, quod eſt mani-
feſtatio, eo q per vrinā interiorū diſpoſitio demō
ſtratur. Vel dr̃ vrina ab vrēdo, eo q virtutē hēt vſtiuā, cor-
roſiuā, deſiccatiuā, ſcabiei & ſerpiginis curatiuā, & humo-
rum & vlcerum mundatiuā, necnō cum ſelle accipitris mix
ta, oculorū clarificatiuā, & telæ oculi cōſumptiua, ſicut dicit
per oia Cōſtan. Per vrinā poſſum intelligere pctā per con-
feſsionem emiſſa, eiecta, & ab ipſa veſica cordis egeſta, quia
ꝑcul dubio iſta quando per conſiderationem cordi applicā
tur, multis eius paſsionibus vtiliter proficiunt & medentur.
Nam per remorſum ſolent conſciam verè, humores carna-
litatis ſiccare, & vlcera cauterizatæ affectionis mūdare, te-
laſq;. i. caliginem ignorātiæ rumpere, & malæ cōuerſationis
ſerpiginē expurgare. Vel dic oia de pnia, q̃ eſt ſicut q̃dā vri
na nobis a Chro & ſanctis exemplariter tradita, & amiſſa,
quæ. ſ. ſolet cōtritionē vrere, & oculos intellectus mūdare,
& ꝑ afflictonē & ſatisfactionem oia vitiorū vlcera expiare.
Vel dic q vrina ſignificat exterius emiſſa opera ſeu verba.
Iſta. n. ab vrith. dicunt, q eſt demōſtrare. Quia ꝑ certo inte
riores ai diſpoſitiones demonſtrantur per vrinā. i. per exte-
rius emiſſas & factas operationes & loqutiones. Greg. Per
hæc q̃ foris apparēt, quid intus lateat aperitur. Iſta aūt demō
ſtratio ſeu declaratio potiſsimè fit per reſidētiā per hypo-
ſtaſim vrinæ, hoc eſt dictu, per perſeuerantiā operis ſeu ver
bi. Quia pro certo tunc interior ai diſpoſitio per exteriora
verba cognoſcit, qñ ibi eſt reſidentia, i. qō per perſeuerātiā
hō in dictis, verbis & operibus reſidet & morat. Sap. 13. Ope
ribus attendentes cognouerūt quis eſſet artifex. ¶ Vrina ſo- 2
let interioris conditiones corpis oſtendere, & ſm q diuer
ſorum exiſtit colorum, ſolet diuerſa & varia in corpore de
ſignare. Quidā. n. colores deſignant mortificationem, ſicut
eſt niger color vel viridis. Quidam indigeſtionem, ſicut eſt
albus vel lacteus. Quidam digeſtionem perfectam, vt citri
nus vel ruffus. Quidam exceſſum & itentionē, & rubicūdus
& huiuſmodi, ſicut dicit Iſaac Theophil', Egidius & Cōſtā
tinus. Sic verè vrina & egeſtio operū nr̃orū, ſm q eſt colo-
rata & circūſtationata, diuerſimodè pt diuerſa & varia deſi
gnare. Si. n. iſta opa ſint nigra & iſamia, mortificationē mor
tis, & vitæ grẽ priuationē deſignāt. Si ſint alba & lactea. i. ad
ulatoria & hypocriſis calore florida, idigeſtionē morū ſi-
gnificāt. Si ſint excesſiua & ſubrubea. i. carnalia & ſanguinea
ītēſionē caloris & ardētis affectionis denotāt. Si aūt ſint ci
trina, ſplēdentia & aurea, ſanitatem corpis aiæ demōſtrant.

De Ventre Cap. 43.

VENTER ſm Iſidorū dr̃ a viniendo, eo q. ſ. per vē 1
trem cibi veniant ad totum corpus. Et eſt vēter lo-
cus vbi cibi digeruntur, aluus locus vnde cibi ege-
runtur, vterus aūt venter eſt mulieris, in quo pueri
concipiuntur. Eſt igit venter ſm Cōſtan. pars cpis anterius
poſita. & in corpis medio collocata, vt ſic ad diſtribuendum
cibos membris ſuperioribus & iſerioribus eſſet ęqualiter
adaptata, diuerſis pānis & inteſtinis compoſita, & ad digerē
dū & coquendū cibos ꝓ toto corpe ordinata. Eſt. n. pars to
tius corpis mollior & infirmior, attamē vtilior. Totū. n. cor
pus nutrit, & in ipſo nutriendo, in ſe mſtas feces recolligit,
quas a ſe eijcit & expellit. Et ēt pro mēbris q̃ in ſe cōtinet,
multas paſsiones incurrere cōſueuit. Per ventrē corpis ec-
cleſiæ pōt intelligi plātus, qui de viribus & mēbris tpaliter
& ſpūaliter nutriēdis ſollicitā curā gerit. Et iō iſte ī medio
ęqtatis debet cōſiſtere, vt ſuperioribus & iſerioribus, ma-
ioribus & minoribus ſm ſtatuum ſuorū exigentiā poſsit de
bitē prouidere. Iſte eſt. n. qui cæteris mollior & benignior
debet eſſe, & cibos doctrinæ debet ꝓ alijs coquere, vt prædi
cando cūctos valeat enutrire Fœces ēt. i. pctā totius corpis
eccleſiæ debet confeſsiones audiendo recipere, & ipſas a ſe
& alijs expellere. Paſsiones ēt & tribulationes debet ꝓ alijs
ſuſtinere, & pro ſubditis vel pro fide vel eccleſia, terribilia
non timere, vt alij poſsint dicere illud Iſa. 53. Vere langno-
res nr̃os ipſe portauit, & dolores nr̃os ipſe tulit. Vel dic q ꝑ
ventrē ꝗ nutrit corpus intelligunt agricolæ q nutriunt totū
mundum. Et iō q̃q̃ iſti ſint viles infirmi, debiles atq; rudes,
ſun

sunt tñ in eo tpore eccl'æ p̄ cæteris necessarij & vtiles.vñ.1.ad Corint.12. Sed multo magis q̄ videnf membra infirmiora corpis esse,necessariora sunt.Vel dic q̄ isti sunt religiosi vel p̄dicatores, q̄ q̄uis sunt cæteris quo ad mondum infirmiores,sunt tñ cæteris quo ad Deum vtiliores cibos.n.doctrinæ ministicant & decoquuot,quibus sp̄ualiter oēs alunt, eorumque in confessione fœces & pctā recipiunt & expellunt
1 ¶ Vanter est pars corpis debilior & infirmior, & iō moltas incurrit aliquotiēs passiones.Patitur.n.qñq; ex nimia repletione,& succurritur ei per euacuationem. Patitur qñque oa nimia euacuatione,& subuenitur ei per repletionē, quia.s. gñaliter contraria curantur contrarijs. Per ventrē intelligo meotem,quæ.s.continet cor.i.intelligētiā,iecur.i.affectionē fel.i.iram & turbationem. splenem.i. gaudium & cōsolatio. Ista.n.pars corpis valde mollis, nihil.n. mollios & ad delinquendum fragilius mente.vñ Hie. 17.Prauū est cor hois & inscrutabile. Et Gen.6.Sensus & cogitatio hois in malū p̄na suot.Et sæpe patitur ex repletione vitiorum vel diuitiarum, quapropter necesse est per cōfessionem euacuetur vitijs,& per elemosynam diuitijs.Qñq; vero patitur ex vacuitate virturum & scientiarum,& tūc necesse est q̄ per dei gratism impleatur fidei & scientiæ dogmatibus Luc.3.ois val-
2 lis implebitur.¶ Ventris conditio variatur s̄m tp̄s, quia io hyeme & verē s̄m hippocratem ventres calidissimi sunt,& longissimi somni.& hoc accidit, quia pp frigus circunstsna calor repercutitur ad interiora,pp q̄ virtus fortius operatur,& inde est q̄ appetitus & degestio amplius roborat ,& sic maior cibus & amplior requirit & optatur.In æstate aūt calor naturalis applaudens,suo simili, exterius effunditur, & sic ventre frigido remanente,degestiō impedit.& sic minor cibus naturaliter affectat. Sic verē in hyeme tribulationum,calor charitatis ad interiora mentis repercussus, virtutes in bono fortificat, & appetitū bonorum desideriorum augmētat,& degestionē morum efficit,& procurat.Et iō de cibis sp̄ualibus.s.eucharistiæ, sciētiæ, & pœnitentiæ, magis optat. Constat.n.q̄ tp̄s & status aduersitatis magis proficit moribus q̄ status vt cōiter p̄speritatis.Aestas.n.p̄speritatis calorē charitatis facit euaporare,& ad exteriora solet affectionem attrahere,& sic solet iteriora debilitare,& appetitum bonorum spiritualium dimiouere,quapropter parum solet de cibis huiusmodi affectare. Vel dic q̄ illi qui sunt in hyeme.i.in peccato,magis appetunt de cibis bonorum temporalium,quam illi qui suot in æstate gratiæ.

1 *De Vmbilico. Cap. 44.*

VMbilicus s̄m Isidorū dr̄ quasi vmb.iliorū.Vmb⁹.n.ē locus medius in clypeo,quapp vmbilicus vēter dr̄, eo q̄ ad modum vmbi in corpis vel ventris medio collocatur.Secundū Const.vero vmbilicus ex neruis,venis & arterijs constituitur,& per ipsum infans in matrice sugendo sanguinem enutritur. Cum vero fœtus de vētre egreditur,vmbilicus rūpitur,& io obstetricib. ad quattuor digitos alligatur.Secundū hieronymū vero sup Ezec. 16.Pueris qñ nati sunt primo solet vmbilicus p̄scindi,deinde ad diluendum sanguinem aqua lauari,tādē ne mēbra defluāt panois & cingulis alligari.Per istū vmbilicū intelligo carnis voluptatem,q̄ insita est in medio carnis nr̄ę.Ista est.n. qoa puer.i.pctōr in ventre mūdane, p̄speritatis positus sanguine vitiorū imbuitur & nutrit . Et iō qñ talis puer.s. peccatorio gratiam nascitur, & p̄dicationē parturitur, necesse est q̄ vmbilicus carnalis voluptatis ab eo per bonæ conuersationis p̄positum præcidatur, Deinde q̄ aqua cōfessionis mūdet, tādem q̄ sale discretionis a superfluitatibus exterioribus siccetur, & ne postea iterū per vitia defluat,q̄ ligamētis maodatorum salubrium alligetur. Quæ ēt quasi oia fiunt in puero nouiter nato,qui baptismo lauatur, & sale salit, & pānis lineis inuoluitur. Quod tñ pctōres & obstinati non faciont,imo vmbilicom carnalitatis custodiunt & nō p̄scindunt.Contra quos loquitur Ezec: c.16.dicēs sub specie fornicariæ mulieris. In die ortus tui non est præcisus vmbilicus
2 tuus & in aqua non es lota in salutem,nec sale salita,nec inuoluta pannis . ¶ In mulieribus est virtus venerea in vmbilico,& hoc quia genitalia mulierū in vmbilico sunt,sicut & virorū in renib. Vmbilicus aūt est quo puer matris sanguine enutritur,s̄m Gregoriū super Iob. 40 vbi de diabolo dr̄ Virtus eius in lumbis eius,& fortitudo ipsius i vmbilico vētris eius.Per vmbilicū luxuria designat.Ista est qua mulieres ,i.p̄sonæ muliebres stimulant,& qua puer.i.ignorantea & fatui,a matre soa carne vel diabolo nutriunt.Et adiūge si vis illa de p̄cedanti.§. ¶ Secundum Aristotelem , aues qñ nascuntur,habent vmbilicum &c.Vide de auribus in generali. 3

De Genitalibus. Cap. 45.

GENITALIA a gignendo sunt dicta,eo,q̄ per ipsa generationis officium complea tur. Sunt aūt genitalia ex membris principalibus,quia.s.principalis virtutis.s.generatiuæ instrumenta,& caloris naturalis præcipua sunt fomenta.Et iō istis præcisis vigor virilis & sexus eneruat,& hō in mollitiem fœmineam commutatur.Pili etiam defluunt, & voa in mollem & muliebrem alteratur. Per genitalia possum intelligere virtutem bona opera generandi,& fœtom virtutū & meritorum producendi. Ista est.n.virtus grā diuinæ,quæ qñ in aīa radicatur, possibile est q̄ fœtus boporum operum generetur, & q̄ calor charitatis in pectore vegetetur. Sed econuerso qñ hō spiritualiter castratur,& qñ genitalia diuinæ gratiæ sibi per pctm̄ a diabolo adimuntur, tunc virilis virtus eneruatur,& hō per mollitiem fragilitatis, & per debilitatem constantiæ, & per resistendi & bene agendi impotentiam,in naturam fœmineam alteratur,ita q̄ vox spiritualis, videlicet oratio, confessio, laus & gratiarum actio,in eo penitus peruertitur,& pili virtutum defluunt,& nis moralis species alteratur.Thr.4.Quō obscuratū est aurū,mutatus est color optimus,dispersi sunt lapides sanctuarij?&c.Vel si vis virtus generatiua est sciētia, qua mediāte prædicator generat in gratiā auditores.Prælati igitur & prædicatores qui talis genitalia non habuerint, generare non poterūt,sed voce virilis prædicationis amissā imbecilles & fœminei apparebunt. ¶ Animalia qñ castrant in iouentute.efficiuntur maiora.Vnde etiam vituli nisi castrati fuerunt,cito post annū remanebunt parui,s̄m Aristo. li.1.de hist.animalium.Vnde etiam dicit q̄ castratis nō crescunt cornua.Veruntamen(vt ait)qñ animalia castrantur,extrahuntur,eis genitalium radices,& si ibi accidat apostema puluis combustorum testium appositus ipsum curat. Per genitalia intelligo voluptatem carnalis procedit generatio. Quando.n.hō in iuuentute castratur,& per votum & obseruantism castitatis genitalibus.i.actu generatiuo a iuuentute priuatur,constat q̄ cornua superbiæ sibi nō veniunt neq; crescunt.imo in gratijs & virtutibus augmentatur:dum tñ radix genitalis.i.cogitatio & affectio tpsius luxuriæ sibi penitus adimatur. Veruntamen si in loco castrationis, apostema nascatur.i.si ratione castitatis suæ hō apostematos, tumidus & præsumptuosus efficiatur.debet combustum testiculum appoonere.i.dimissum carnalitatis periculum cogitare, & facilitatem recidiuandi videre,& sic apostema superbiæ poterit euitare.Ad Gal.6. Cōsiderans temetipsum,ne & tu tenteris.¶ Secundum Arist. quædam animalia castrant propter testiculos,sicut castores.Vide de castore. §. 2.¶ Itē s̄m eundem,Onagri proprijs filijs scindunt testes qñ nati sunt, nisi a matribus abscondantur.Qd̄ s̄m aliquos faciunt,quia sunt Zelotypi de vxore . Istud pōt allegari ad hoc q̄ homo non debet nimis confidere de vxore & filio ēt i illis qui sunt filij.i.familiares vel consanguinei, quinimo debet a talibus præcauere,& genitalia eis auferre,hoc est dictu, opportunitatem luxuriæ ab eis amouere . Vel istud potest dici contra zelotypos, qui etiam de vxoribus suis in proprijs filijs vix confidunt,cum tñ dicat Theophrastus q̄ mulier seruari non debeat,quia inquit,si bona est,nō debet,si vero mala,nō pōt Vel expone sicut.c.de onagro.§ 5.¶ Natura in genitalibus posuit volūtatem. Tanta est.n.vilitas & imūditia illius operis q̄ nullus prudens illud officium exerceret,nisi illū voluptas & delectatio traheret & moueret,& sic gñatio & naturæ conseruatio impediretur nisi per voluptatē & desideriū. traheretur , Sic verē deus in aīa & in affectione humana & in ipsa virtute generatiua.s.in gratia & voluntate,quādā voluptatem, & quandam cōplacentiam faciendi bonum & generandi bona opera posuit.s.fidei etiā & iustitiā originalē quæ.s.difficultatem tollit, & ad bene faciendū excitat & īducit.¶ Secundū Isidorum genitalia dicunt verēda,eo q̄ honestatem aliorum membrorum nō habēt,& eo q̄ malis gradibus rationis ad libidinem se mouent.Et iō ista teguntur, ne videantur & vt eorum motus irrationalis & brutalis,ab in

tuentib. auertant. Oia n. mēbra vt cōiter obediunt rōni pter
illa, & iō fuerunt merito verecunda. In his pōt notari q illi,
qui mēbris generatiuis viuni, & q cōtra rōnē brutalr ope-
rant, saltē hoc abscōdere & tegere tenent: ne vilitas & ¡ordi
natio ipsorum actuum immundorum ab alijs videant. Qd
tn̄ est cōtra multos qui in talib. non verecundantur, sed mo-
re animalium furiant. Esa. 3. Pctā sua prædicauerunt, nec ab
7 scōderunt. ¶ In generatione requiritur masculus & fœmina:
masculus. n. se habet per modum formæ fœmina per modū
materiæ. Sic vere in generatione bonorum operum neces-
se est q sit vir. i. Christus semen gratiæ infundendo & mu-
lier. i. voluntas, & materiam boni propositi ministrando.

De Matrice. Cap. 45.

1 MAtrix ſm Isidorū singulare mēbrū in muliere, qdā
s. vesica seu pellicula in qua seminalis humor reci-
pitur, in qua fœtus suba generat, in quā et sanguis
mēstrualis sicut qdā residentia humorū corporis
descendit, quo ipse puer in vtero enutrit, cuius qdē sangui-
nis fluxus qdiu durauerit in muliere, tādiu ptās cōcipiendi
in ea perseuerat. Matrix ista est voluntas, q semen verbi vel
gratiæ recipit, & fœtū ppositi in se cōcipit, quē sanguinis. i.
Chri sanguinis cōpassione vegetat atq; nutrit, q. i. qdiu i mē
te perseuerat, tādiu cōceptio bonorū operū durat. Si vero
sanguinis affluentia defecerit, tādiu bonorū operū genera
tio & pductio nō perdurabit. Esa. 3. A timore tuo concepi-
2 mus spūm salutis. ¶ De sanguine mēstruo vide supra. ¶ Ma-
3 trix habet tres cellulas sicut l anatomia dr. s. dexterā, mediā,
& sinistrā. Qñ aūt semē in dextera parte recipit, tunc mascu
lus generat, si vero in sinistra ceciderit, fœmina pducit, & si
in medio loco subintrauerit, hermaphroditus, (q vtrunq; se
xū habet, tūc tēporis pcreatur. Matrix est volūtas q. s. in inis
affectib. tēporalr variat: habet. n. in affectione sua partē dex
terā sinistrā ac media: Pars dextera significat affectum bonū
& spūalē, pars sinistra significat affectum malū atq; carna-
lē, pars vero media significat medium affectum, q tendit va
riē ad partē quālibet transuersālē. Igitur ſm istas varias par
tes suas mēs ista cōcipit diuersa gña filiorū. i. operū virtutū.
Qd. n. cōcipit pars dextera. i. spūalis affectus, efficitur mascu
lus. i. bonū opus perfectū & virile. Qd vero sinistra. i. carna-
lis effectus cōcipit in fœminā. i. opus molle & iprobū ipsum
vertit. Media vero affectio & indifferens siquid cōcipit, opus
hermaphroditū. i. indifferens, & aliquid de masculo & aliqd
de fœmina. i. aliquid de bono, & aliquid de malo sapiens ip-
sum facit. Vel dic q in matrice ecclesiæ aliqui sunt positi &
cōcepti in dextera. i. in amore spūaliū & æternorum, & isti
sunt masculi. i. boni cōtēplatiui. Iud. 13. Nascetur tibi puer
masculus. Aliqui vero positi sunt in sinistra. i. amore mūda-
norū vel vitiorū: & isti sunt fœminæ. i. ipersecti vl actiui. Pro
ue. 3. In sinistra illius diuitiæ. Aliqui vero sunt in medio: qui
s. more hermaphroditi vtrunq; sexū volunt habere: & vtran
q; ripā volunt pascere: & simul masculi & fœminæ. i. simul cō
tēplatiui & actiui: spūales & tēporales: diuites virtualr & tē
poraliter apparere, sicut patet de quibusdā religiosis: qui cū
elegerint spūalia: tn̄ facilimē se iplicant terrenis, q b. dr Iud.
5. Quare habitas inter duos terminos: vt audias sibilos greg
gū? Qd ēt cōtra adulatores pōt dici: q. s. hermaphroditi vnt
esse: q a vniuersis se solent diuersimode cōformare: & simul
& semel cōdōnes varias ptēdere & mōstrare. 1. ad Corin. 9.
Oib. oia factus sum. Qd ēt contra falsos pditores dr: q seau
& cōdōne duplici induuntur: & in vna parte seu apparentia
seu dextera, masculi. i. boni esse vnt: in sinistra vero. i. in ab-
sentia, falsi & malitiosi & fœminęi comprobantur. Vel dic
q cū in matrice ecclesiæ officia sint distincta, quidā tn̄ sunt
q de oib. se volūt intromittere: & masculi & fœminæ appare
re, contra illud Deu. 22. Nō induetur fœmina veste virili: nec
4 induetur vir veste fœminea &c. ¶ Matrix varias passiones in
currit. Patitur. n. qñq; ex viarum constrictione, & superfluo-
rū retentiōe. Qñq; patitur ex humorū fluxu & excessiua eua
cuatiōe. Qñq; patit ex cōpassiōe & suffocatiōe. Qñq; patit
ex apostematione. Qñq; patitur ex pcipitatione vel dextror
sum vel sinistrorsum delocatiōe. Qñq; Patitur qñ acutis hu
morib. seu choleris pūgitur. Qñq; vero patitur qñ cōceptio
per superfluā pinguedinem impeditur, & qñ partus iā conce
ptus aliquo casu adnihilatur. Sic vere matrix voluntatis &
cōsciæ, spūaliter patitur multis modis. Videlicet qñ cōstrin
gitur & retinet superflua diuitiarū per auaritiā, vel qñ reti-
net pctā per verecundiā vel malitiā. Itē qñ nimis effundit hu-
mores vitiorū per iactantiā. Itē qñ cōprimitur & suffocatur
per desperationē vel tristitiā. Itē qñ ad dexterā psperitatis
per amorē vel ad sinistrā aduersitatis per timorē nimis ac-
cedit per iprudētiā. Itē qñ cholericis humorib. pūgitur per
irā & inuidiā. Itē qñ propter pinguedinem carnalitatis cōce
ptio boni ppositi impeditur per luxuriā. Item qñ partus bo
ni operis iā concepti impeditur per aliquā pigritiā. Allega
si vis, sicut supra. ¶ In matrice qñq; accidit qdā infirmitas, q 5
dr mola, q nihil est nisi qdā massa carnea in matrice ex cor-
ruptis humorib indurata accidit post viri copulā, ex fluxu
humorum ad matricē, ita q vr mulieri q conceperit, infla-
tusq; venter, & apparēt signa cōceptionis, tempore aūt par
tus non liberatur matrix à tumore. Vñ & inuenta est mulier
q per tres annos pgnans existens finaliter peperit fructū car
nis ita durum qd vix potuit ferro diuidi. Talis infirmitas
spiritualiter loquendo quo idie accidit in multis Suscepto
n. semine verbi Dei à doctore vel pdicatore qñq; credit hō
se bonum propositum cōcepisse, vtpote proponit parere &
facere aliquod bonum opus, veruntamen multis accidit cō
trarium, q a. s. loco boni fœtus pariunt massam carneā. i. loco
operis virtuosi qd videantur concedisse, producunt ope-
ra carnalia & immunda, sicut videmus de multis in quib. qñ
que apparent signa conceptus boni ppositi, ita q vr q de-
bet parere & facere multa bona, qui finaliter nihil faciunt,
imo loco bonorum operum, opera mala proueniunt, sicut
de multis nouiter conuersis patet, primo anno faciunt mul
ta, tandem nihil. Quia acres in principio in fine franguntur
ſm Arist. de quib. dr Esa. 5. Expectaui vt faceret vuas, & fe-
cit, labruscas. Et inde prælato vel prædicatori bono potest
dici illud Mat. 13. Domine nonne bonum semen seminasti ī
agro tuo, vnde habet zizaniam?

De Natibus. Cap. 47.

NAtes ſm Isidorum dicuntur à nitendo, eo qd natib.
innitimur dum sedemus. Et iō ſm. Const. caro natiū 1
est dura & neruosa, vt molem corporis melius susti
neat. Sunt autem illæ partes truncus corporis, qui à
collo incipit terminatur, & a quibus tota corporis machina
sustentatur. Et ideo moraliter per nates potest intelligi pa-
tientia seu fortitudo corporis, q corporis moralis sunt fun-
damentum, & ipsius solidū. Vel per nates quib. vereoda cor
poris sunt propinqua, & quæ a pueris in lecto iacentib. ma-
culantur, & quæ sunt partes cæteris partib. carnosæ magis,
intelligo carnales diuitias, delicias, vel carnalem hois volu
ptatem, quæ. s. secum portat maculationem immunditiæ ve
renda verecundiæ & infamiæ, & carnositatem luxuriæ, nec
non emissionem stercorum fœtentis infamiæ. Qd bene figu
ratur in seruis Dauid, qui a rege Amon dehonestati sunt: &
præcisæ vestes eorum vsq; ad nates quia. s. diabolus non pōt
seruos Dauid, i. fideles Christi magis dehonestare q vestes
virtutum eis pscindere, ita qd nates vilis carnalitatis suæ &
suæ immundæ fœditatis faciat apparere. Esa. 20. Ambulauit
seruus meus Esaias nudus & discalciatus & discoopertis
natib. Vel dic quod nates in ecclesia sunt agricolæ, qui. s. su-
stinent totum corpus ecclesiæ in temporalib. ministrandis

De Femoribus. Cap. 48.

FEmora sunt illę partes corporis quæ ab inguinib. ad
genua protenduntur, & sunt femora membra fortia:
ossea, carnosa, neruosa, interius aliquantulum cōcaua 1
& tortuosa, à parte superiori grossiora, à parte inferio
ri graciliora. Per talia femora corporis, quæ sustentāt & por
tant totum possum intelligere principes & prælatos qui. s.
totius ecclesiæ vel patriæ portant onus. Quia. s. isti debent
esse ossei & fortes per constantiā, carnosi & molles per cle-
mentiā, neruosi & mobiles per diligentiā, concaui & tortuo
si per dissimulationis cautelam & prudentiam, & inter supe
riora & inferiora. i. deum & populum, vel inter spiritualia &
terrena medij per cōem conuenientiam. A parte tamē supe
riorum & spūaliū debent esse magis ampli q a parte inferio
rum & temporaliū per maiorem attentionē & vigilantiā, &
sic poterit dici ecclæ illud Can. 7. Iunctura femorum tuorū
sicut monilia, q fabricata sunt manu artificis. Et ēt ecclesia
pōt hodie figurari in statua Nabuchodonosor. Dan. 2 cuius
femora

femora erãt ex ære,q.ã.f.femora ecclesiæ.f.plati sunt ætel,cla
2 mosi,rubei carnales & languinei &c.¶Femora sunt illæ partes corporis in quib.vel inter quas sunt mẽbra verenda: & in qb.actus carnalis voluptatis ipleť:& iō in scriptura actus ipse carnalis colore eius circunstãtiæ per femora denotaƚ: & sic loqtur scriptura Salomoni per mulieres deprauato. Ecc. 47.Inclinasti femora tua mulierib.prætem habuisti in corpore tuo:dedisti maculã in gloria tua ¶ Antiquitus solebãt ho
3 mines iurare sup femora patriarcharũ:sicut de Abrã q fecit suũ seruum,iurare super femur suum ne acciperet vxorẽ filio suo Isaac de filiab.Chanaã:sicut dr Gen.24. Et hoc sœtissimũ erat,p eo q Chrs erat de suis semorib seminalr oriturus.Et iō(vt dictum est)per femur intelligitur ppago carnalis.Quapropter sicut videmus,p ensis portatur i sinistro femore,cultellus vero super dextrũ,sic vere gladium verbi dei:& ensem euidentẽ iustitiæ diuinæ debemus ipsis nostris femorib.i.carnalib.desiderijs applicare,vt timore ducti possumus ipsorum lasciuiã coercere.Can.3.Lectulum Salomonis.60.fortes ambiunt vniuscuiusq; ensis super femur suũ, omnes tenentes,gladium,propter timores nocturnos.

De Genibus. Cap. 49

1 Genua ẽm Isidorum dñr à genis, eo .s. q increatione pueri,genua genis cohæreut & suo tumore cõcauita tem oculorum formã:.Vnde ẽt ẽm verbum Ennij,vt ait idem Isidor⁹,genua cõprimit arcta gena. Et ide est (vt dicit,q hõ dum ad genua puoluit,facilius lachrymatur. Natura.n.voluit eos de vtero materno memorari,vbi quasi in tenebris consedebant,antequã ad lucem puenirent.Hæc Isidorus.Per genua q̃ sunt naturalr flexibilia,& per quorum plicationẽ hõ ad terrã deuoluitur,põt intelligi humilitas & timor.Ista.n.sunt duo genua,q mentem homiliant,& inclinãt,& eã ad terrã.i.cõsideratioõe suæ pprię terrenitatis deprimunt,& incitãt.ps.Genua mea infirmata sunt a ieiunio,& ego ad nihilum redactus sum. Et ad faciendum reuerentiã Deo & maiorib.ipsa flectunt,detrahunt atq; domãt. Hest. 4.Flectebant genua & adorabãt.Igitur hõ qñ flectit ista genua,debet faciliter lachrymari,q.ã.f.humilitas & timor Dei vicini sunt & focij lachrymarum,& ẽt oculorũ . Vñ ad hoc Deus in vtero oculos genib.cõiunalle vr,vt hõ videret genua sua.i.humilitatẽ & timorem dei . Vel ẽt vt genua sua.i. flexibilitatem fragilitatis suæ cõtinue intueaƚ,& vt ex consideratione vteri materni & vilis natiuitatis humanæ facilius ad lachrymas puocetur,vt sic per genua humilitatis & oculos cõsideratioĩs & lachrymas doloris & cõpunctionis,q̃dã perpetua fraternitas celebratur.Eze.21.Tabelcet omne cor,dissolventur vniuersæ manus,infirmabitur ois spiritus,& per cuncta genua fluent aquæ.Vel per genua ecclesiæ intelligere possum viros humiles & religiosos,qui se flectuot humiliando & obediendo,& reuerentiã maiorib.exibendo,& q etiã facilr lachrymas renocant,de vilitate propria cogitãdo.Et sicut videm⁹ q genua sunt membra ossea,neruosa, & parum pinguia vel carnosa,sic tales debent esse ossei per fortitudinem cõstãtiæ & durationis,neruosi per sensibilitatem prudentiæ & discretiõis & parum carnosi per macredinem abstinentiæ & maceratiõis.Mobiles vero & flexibiles (vt dictum est)per sedulitatem obedientię & subiectiõnis.Dan.6. Trib.tpib.flectebat genua sua Qđ tñ cõtra multos,q oõ sunt nec habent genua flexibilia,sed potius more elephantis per obstinationem rigida solida atq; dura.¶ Nã sicut iu ge-
2 nib.cõtingit passio q ita neruos indurat & coarctat , q hoc maximo dolore non flectuntur,sic in genib.mẽtis humanæ qq; accidit coarctatio pigritiæ & induratio obstinationis quib.ita fiunt superba & rigida,q per humilitatem & obedientiã noluot flecti nisi illud forte cũ magno impatientiæ strepitu & dolore.Quib. dicit Deu.28.Percutiet te deus vlcere pessimo in genib.& in suris.¶ Genua humana flectũtur
3 in posterius vers⁹ dorsum genua vero quadrupedum flectuntur in anterius versus ventrem excepto in elephante, q pedes posteriores dr flectere sicut hõ. Et in hoie etiã lacerti brachiorum flectuntur ad interiora,& super cor,& caput,in quadrupedib.vero flectuntur ad iuferius versus ventrem,sicut põt sensibiliter experiri,& sicut dicit Ph.li.1 t.c.45. Genua & brachia significant affectus & opera,quia.l. sicut mediantib.genib.corpus deferi & mouetur,sic aia mediantib. flectib.de vna re ad aliã flectitur & mutatur .Igitur differẽtia est & debet esse inter hoiẽ & iumenta.i. inter bonos & malos,qa p certo genua elephantum & hoĩum.i.affect⁹ pec sonarum ronabilium,spiritualium,& iustarum, debẽt flecti ad posteriora.i.ad bona futura.f.ad gloriã paradisi,q̃ veniet post hãc vitã.Brachia etiã.i.opera istorum debent ordinari ad cor.i.ad vtilitatem cõsciæ,& ad caput.i.ad honorem capitis nostri Chri,& sui honoris & reuerẽtię,q.ã.f.opera nostra debent ad cordis & aiæ vtilitatem,& ad diuinæ laudis reuerentiã fieri.Affectus vero & cogitatus nostri semper debent ad posteriora bona celestia,nõ ad mundana & pñtia inclinari 2.Par.vltimo. Nunc flecto genua cordis mei,pẽans a te bonitatẽ dñe.Sed pculdubio in quaprupedes.i.in carnalib. & pctõrib.non sic,qa p certo genua tibiarum & lacerti brachiorum,hoc est dictu,istorum affectiones & operatiões flectuntur,ordinantur & inclinantur versus ventrem.i. ad carnis voluptatem,& ad anteriora i.ad pñtẽ mundi prosperitatem.Eccl.25.Manus debiles & genua dissoluta , mulier q̃ non beneficat virum suum.i.aia q̃ non principaliter intendit ad Chrm.¶Genua sunt membra corporis, super qb. nutrix 4
soler puerum suum sustinere,& ipsum blandiendo oblectare.Et sic per genua possum intelligere sustentationem spei & diuinæ consolationis,quib.deus blanditur suis fidelib. in pñti.Et etiam sustentationem æternæ fruitionis,qua deus blandietur iustis hominib.in futuro.Esa.vlt.Ad vbera portabimioi,& super genua blandietur vobis.Vel dic q nutrix est diabolus vel mundus,cuius duo sunt genua.f.mundi prosperitas,& carnis voluptas.Super illis ergo cõsolatur & portat diabolus beatulos suos,& eis blanditur,& eos delectat, concedeos eis delectabili a huius mundi.Et ideo Iob.3. plãgebat talib.genib.se fuisse susceptum,dicens Cur exceptos genib.?cur lactatus vberibus?&c.Et sicut genua lachrymis sunt propinqua (vt supra dictum est) sic genua mundanæ prosperitatis inducunt lachrymas æternæ aduersitatis.Eze. 7.Per cuncta genua fluent aquæ.

De Cruribus. Cap. 50

1 Crura ẽm Isidorum dicuntur à currendo, eo q nos currimus cum eisdem.Tibiæ etiã dicuntur,eo quod in longitudine & concauitate instro musico q tibia dr,similantur.Sunt igitur crura membra fortia.& ossib.fortissimis composita,& sicut columnæ fortissimæ ad sustinendum totius molem corporis ordinata . Inter femora & pedes sunt media flexibilia,ẽt sunt & mobilia,& medullis interius irrigata.A parte vero posteriore solum in hoie sũt carnosa vt suræ inuenta,vt dicit Ph.li.c.45.quis in Aegypto inuentus sit hõ qui suras in crurib.oõ habebat,sicut air.Per crura ecclesiæ possunt intelligi prædicatores & doctores,q more tibiarum doctrinæ modulos citharizant.Tales.n.sunt sicut columnæ fidei,& sicut corporis ecclesiæ fundamenta. Eccl.25.Columnæ marmoreę super bases argenteas &c.Fortibus.n.ossibus constantiæ debent esse compositi,& medullis deuotionis & gratiæ irrigati , & carnositate & mollitie compassionis muniti.i.inter superiores & inferiores medij, & eisdem proportionaliter cõformati.Et ideo per istos currimus.in quãtum per ipsos sumus ad cursum bonorum operum eruditi,& tam verbaliter quam exemplariter informati,vt sic bene possit dici illud qđ de ecclesia dr Can.5.Crura eius columnæ marmoreæ,q̃ fundatæ sunt super bases aureas.Vel etiã per crura possuot intelligi boni prælati,q sunt ecclesiæ fundamenta.Carnositas tamen compassionis solũ in hoib.i.in personis rationabilibus inuenitur,inter quos ẽ quidam sunt qui suris cõpassionis priuantur,& qui carnosa teneritudine clementiæ non donantur.Vel etiam intelligo virtutem fidei & fortitudinis,quæ sustinent animæ ædificium cum virtutum membris &c.

De Pedibus. Cap. 51.

1 Pedes sunt extrema membra corporis,quæ corporis totius portant onus.Et constant pedes ex quadraginta-quatuor ossibus secundum Constan.quæ inter se neruis & ligaminibus colligantur , vt corpus per ipsos fortius sustentetur,& vt portando corpus faciliter moueantur. & sunt pedes interius ossei & neruosi, exterius vero carnosi & plani , aliquantulum concaui & annexi . Per pedes in scriptura intelliguntur affectus.Aug.Pes meus affectus meus,eo feror quocunque feror. Isti igitur pedes affectus

ctionis nræ, debent eſſe per cōſtātiā oſſei, per mollē pietatē
& clementiā carnei & per flexibilem obedientiā, neruei, per
humilitatem caui, per ſimplicitatem plani. Eze. 1. Pedes eo
rū pedes recti. Vel dic q pedes ſignificāt agricolas & mer-
catores, q in corpore ecclæ ſunt infimi & extremi, & tn̄ ſuis
laborib. portāt & ſuſtinent totum mundū. Et iō iſti dn̄t eſſe
plani per veritatem, oſſei per cōſtātiæ firmitatē, neruoſi &
colligati per cōcordiæ vnitatem. Pſa. humiliauerunt in cō-
pedib. pedes eius. Vel dic q pedes & fundm̄ ecclæ ſunt pla
ti; &c. ſicut ſupra. ps. Perfecit pedes meos tanq̄ ceruorum.
2 ¶ Scd̄m Ariſt. li. 4. de partib. aialium. Bruta aialia quattuor
hn̄t pedes, & hoc neceſſe eſt (vt ait) p eo q totum corpus
eorum per lōgum inclinatꝰ ad terrā, & p eo ēt q appetitu
brutali ipſa aialia reſpiciunt, iferius verſus humū. De boib.
vero & volucrib. nō ſic, qa quadā leuitate corporis erigunt
& ad terrā corporaliter non deprimunt. Sic verè ſunt mali
aiales & carnales, q ex toto ad terrā. i. ad terrena ſunt incli
nati & depreſſi, qa p certo iſti hn̄t quattuor pedes q b. inni
tunt. i. quattuor affectiones, q b. per bona terrena brutaliter
euagātur, q ſunt ſpes & gaudium, timor & dolor. Boni vero
ſpūales & rōnales q per cōtēplationē ſe erigunt ad æterna,
duob. pedib. i. duob. affectib. ſ. amore Dei & pximi ſunt cō
tenti dicētes illud pſ. Perfecit pedes meos tāq̄ ceruorum, &
ſuper excelſa ſtatuens me. ¶ Item ſm Ariſt. li. 4. de partibus
3 aialium; Pullus æquinus in iuuentute poſteriori pede tāgit
auriculas, cū aūt creuerit, nō: & rō eſt (vt ait) qa in quadru
pedes pars poſterior in iuuētute maior eſt & altior, anterior
aūt minor & baſſior. Qn̄ verò adoleſcit, fit ecōuerſo, quia
pars anterior creſcit & maioratꝰ, poſterior vero reſpectu an
terioris attenuatꝰ. Ecōuerſo aūt in puero ſeu in hoie, quādum
puer eſt, pars anterior groſſior eſt & pōderoſior poſteriori;
Et inde eſt q puer manib. terrā tāgit, nec ſe ſurſum erigit
vel extollit, cum aūt creuerit, fit pars poſterior maior ante
riori, & ſic ſe ſolet ſurſum erigere, cū virtute polleat leuio-
ri. Per quadrupedes intelligo malos, per hoies vero bonos.
Item per partē anteriorē intelligo ſenſualitatē, q̄ pcedit, per
partē aūt poſteriorē intelligo ſpūalitatē q̄ ſuccedit. Vn̄ dicit
xpūs 1 ad Cor. 15. Prius quod aiale, deinde qđ ſpūale eſt. Igi
tur iſtud eſt verū q in quadrupedib. i. in perſonis rudib. qn̄-
que in iuuētute & principio pars poſterior. i. ſpūales affe-
ctiones maiores ſunt q̄ anteriores. i. ſenſitiuæ & carnales,
qa. ſ. pcul dubio qn̄ creſcunt in ætate: tunc minorantꝰ in bo
nitate, & creſcunt in vanitate. Quia. ſ. pars anterior ſenſuali
tatis creſcit, & pars poſterior ſpūalitatis decreſcit. Quia p
certo multi ſunt q in iuuentute ſunt optimi, & in ſenectute
ſunt peſſimi. Mat. 12. Fiūt nouiſſima hois illius peiora prio
rib. Sed verè cōtrarium eſt in hoib. i. in perſonis rōnabilib.
qa p certo in iſtis qnq; in iuuentute anteriora. i. carnalia p-
pōderāt poſteriorib. i. ſpiritalib. & inde fit q pni ad terrena
per auaritiā inclinantꝰ, tādē verò ſpūalia & poſteriora in eis
creſcunt anteriora vero & carnalia decreſcunt, & ſic tales
carnales ad deū erigunt, & ſenſum ad bona æterna per affe
ctionē & deſiderium extollunt. Iob. 42. Dn̄s aūt bn̄dixit no
uiſſimis Iob magis q̄ pricipio. Et Iob. 8. Pacatum reddit ha
bitaculum iuſtitiæ tuæ, intm̄ vt ſi priora tua fuerint parua,
& nouiſſima tua multiplicentꝰ. Vide iſta expoſita ifra. li. 10.
c. de poledro. §. 1. ¶ Itē Ariſ. dicit q oē aial qn̄ ſedet vel dor
4 mit, ſolet flectere quattuor pedes, pter elephātem, q pp pō
dus corporis ſui, nō pōt flectere quattuor ſimul, ſed duos
poſteriores, quos replicat ſicut hō. Sic vt cōiter ois hō qui
volt per cōtemplationē dormire, qeſcere vel ſedere, dēt pe
des affectionum ſuarū flectere, reſtringere & plicare. Qđ tn̄
nō faciunt multi q ſunt in religione, qa. ſ. more elephātis no
lunt pedes & affectus ſuos ex toto flectere, ſed parti ad mū
dum extēdere, & partim à mundo retrahere & plicare, &
parti ad tpalia ſtare, & partim per cōtēplationē ſedere. Vel
dic q elephas eſt ſlatus, q ex toto nō pōt pedes affectuum
reſtringere a mūndanis, qa. ſ. partim hēt ſtare per actiuā, &
partim ſedere per cōtēplatiuā. Vide ſupra de genib. qn̄ fle-
ctuntur. ¶ Item dicit Ariſ. q pes dexter maioris eſt motus q̄ ſi
5 niſter, & inde eſt (vt ait) q aliqua nobilia aialia primo mo-
uent pedem dextrum, ſicut eſt camelus & dromedarius.
Inde ēt eſt (vt ait) q mulier in vtero habēs maſculum, ſubi-
to vocata pedē dextrum pponit, cōtrarium aūt eſt de mu-
liere q̄ portat femellā in ventre, qa. ſ. iſta ſolet ſp pedem ſini
ſtrū ante aliū mouere, vt dicit Galenus ſuper aphoriſmos.

Et inde eſt vt dicit Pli. li. 21. c. 45. q oia aialia a dextris parti.
bus icedunt, ſiniſtris icubāt. De lupo ēt & vulpe dicit Ariſ.
q primo pedē ſiniſtrum mouent, & hoc qa pedes & tibias
ſiniſtras hn̄t lōgiores, & iō ſp claudicāt qō currunt, qa. ſ a ſi
niſtris ſe erigunt, & a dextris ſe deprimunt & deflectūr. Pes
dexter eſt bonus affectus & ſpūalis & virtuoſus. Siniſter ve
ro eſt malus affectus carnalis & vitioſus. Prouе. 4. Vias q̄ à
dextris ſunt, nouit dn̄s, peruerſæ aūt viæ, q̄ a ſiniſtris ſunt. Igiꝰ
iſtud eſt verū q illi q cōceperunt maſculū. i. bonū & virtuo
ſum ppoſitum, illi ēt qui ſunt leones, nullū timendo per cō-
ſtantiæ firmitatē, cameli, ſe oneri inclinādo per patientiæ hu
militatē, dromedarij, celeriter currendo per obediētiæ agi
litatē, & p diligētiæ ſedulitatē, pedē dextrū. i. bonū ſpualem
affectū primo mouent & ſe in ipſo principaliter agitant &
exercent. Quia. ſ. primo, & ante oia, bona ſpūalia & æternā
appetunt & deſiderāt & affectāt. Et ecōuerſo illi qui fœmi-
na. i. molli & iepto propoſito ſunt impregnati, & qui more
lupi prædæ & rapinæ ſunt dediti, & more vulpis per malitiā
depraoati, ſolent ſiniſtrū pedē. i. carnales & ſiniſtros affectꝰ
primo ponere. & ipſos lōgiores & ptenſiores habere, & ſu
per eos ſe erigere & ſuſtinere, ſuper dextros aūt & ſpūales ſe
deprimere, & ibi modicum ſe tenere, ipſoſq; poſtponere, &
vltimo mouere, & per cōſequens i via morum nō rectè icę
dere, ſed per diuerſa vitia morū nō rectè icedere ſed per di
uerſa vitia claudicare. 3. Re. 18. Vſquequo claudicatiſi du as
partes? Bn̄ ergo dr̄ Eccl. 10. q cor ſapientis in dextra eius, &
cor ſtulti in ſiniſtra illꝰ. Verum eſt ergo q dextris pedibus,
i. bonis affectibus ad paradiſum mouemur & incedimus. ſi
niſtris vero. i. malis & carnalibus affectionibus, in iſtis tpali
bus incubamus, & ibi requieſcimus & ſedemus. Eſ. 34. Ibi cu
bauit lamia. & enutriuit catulos &c. Vel dic q aia ſpūaliter
habet duos pedes. ſ. dextrum quo incedit, (hæc eſt fides, qa
ſm Apoſtolum. 2. ad Cor. 17. Per fidem ambulamus. Iſta. n.
nos conſtituit viatores.) ſiniſtrum item cui incubat & hæc
eſt ſpes, in qua hō ſpūaliter requieſcit. pſa. Caro mea requie-
ſcet in ſpe. Vel dic q motus pedis dextri ſignificat bonum
opus, motus vero pedis ſiniſtri ſignificat malum opꝰ. Ergo
qn̄ qs mouet pedem dextrum. i. exercet bona opa. pfecto ſi
gnū eſt q talis eſt pgnās maſculo. i. bono ppoſito. Et ecōuer
ſo, niſi motum ſiniſtrum malorum operum exerceat, ſignum
eſt q in corde ſuo fœminei mali & vani ppoſiti fœtū por-
tat. Vel dic q pes dexter eſt ſuſtentatio ſciæ gr̄æ, ſiniſter eſt
ſuſtentatio mundanæ ſapientiæ, & terrenæ ſubſtantiæ. Boni
igitur pedem dextrum pponunt ſiniſtro: quia ſpūalia præpo
nunt terrenis. mali vero ecōnuerſo ſiniſtrum dextro. i. tem-
poralia ſpūalibus & æternis. vt ſupra. ¶ Aliqua ſunt aialia q̄ 6
pedeutuntur loco manus ſicut eſt periolus & ſimia iter qua
drupedes, pſitacus & pellicanꝰ iter aues. Sic verè multi ſunt
qui cum nō habeāt manus. i. opationes, loco manuum hn̄t
pedes. i. bonas affectiones. Quia p certo vbi poteſtas operā
di deficit, bona affectio eius loco ſufficit. Quod nō ſolum ve
rum eſt in bonis. imo etiā in malis. Apud dn̄m. n. ſiue bona ſi
ue malæ voluntas p facto reputatur. ¶ In apib. & in locuſtis 7
pedes anteriores ſunt poſteriorib. breuiores &c. vide de lo
cuſta lib. de auib. ¶ Oē aial quadrupes hn̄s multas ſciſſuras 8
pedum, gn̄at filios cæcos: vt dicit Ariſt. ſicut leo, canis, vul-
pes &c. Sic vere oēs illi quorum pedes. i. affectus diuiſi ſunt
ad diuerſa & varia bona mundi, gn̄ant filios cęcos. i. faciunt
mala opera & tenebroſa, vel filios cæcos. i. ſubditos ignorā
tes, qa. ſ. tales ſuis verbis & exemplis, illos quos gn̄ant. ſ. ſub
ditos & imitatores faciunt ignorātes & cęcos. Mat. 12. Cęci
ſunt, & duces cęcorum. Et iō tales debent carere cornib. di
gnitatum. pſa. Corona pctōrum terentur. ¶ Pes igitur in vlti 9
mo aialis eſt poſitus ad eius perfectionem, longus & planus
cōcauus ad veſtigij impreſſionem, digitis eſt diſtinctus pp
decoris formationem, oſſeus & nerueus p fortiorem duræ
tionem. Toti corpori eſt neceſſarius ad ipſius ſuſtentationē,
& de loco ad locum vehitionem. In feris etiā & in aialibus
eſt vtilis ad eorum defenſionem. In volatilib. ſciſſi pedes &
curui vngues vtiles ſunt ad cibi & victus acquiſitionem, &
in natatilib. clauſi vngues ualent ad ſui in equis regimen &
directionem. Tales pedes poſſunt ſignificare finalem perſe
uerātiā, quæ. ſ. inter membra corpis. i. in cōgerie virtutum, ſi
nalem & vltimum tenet locum. Iſta. n. debet eſſe veſtigij bo
norum operum ipreſſiua, decem articulorum. i. decem man
datorū contentiua, & oſſeæ & nerueæ firmitatis poſſeſſiua,
corporis.

corporis id est, congeriei virtutum sustentatiua, aiæ ad cœ-
lum vehitiua, prædæ æternæ gloriæ acquisitiua. et animæ
nauigando ad cœlestia regitiua. Quia q perseuerauerit vsq;
in finem, hic saluus erit, sicut dr Lu.22.psa. Pes meus stetit i
directo in ecclesijs tuis benedicam te dñe. Vel dic q pedes
sunt pauperes, qui in corpe ecclesiæ vltimum locũ tenēt. Isti
igitur debent esse plani benignitate, duri, ossei & neruei pa
tientiæ firmitate, longi spei longanimitate ad prædã æternæ
gloriæ cupiendã, diuisi charitatis capacitate, in ags vero bo
norum temporalium clausi volũtaria paupertate. Vel expone
oia de pedib⁹ affectuũ &c. Vel dic q pedes sunt senectus &c,
sicut supra. ¶ Plãta pedis est inferior pars pedis, a planitie di
10 ćta sm Isido. Et est pars pedis durior, ne. s. faciliter lederetur
eũdo &c. Et est planta illa pars aialis, quæ vestigiũ imprimit
incedendo. Ista planta pōt significare ai voluntatem, quæ. s.
debet esse plana per humilitatem, cõcaua per spē, lõga per
constantiã, fortis & dura per impressionem bonorũ operũ,
vestigij bonorum exemplorũ effectiua. Et sic dicetur illud
Ezec. 1. Planta pedis eorũ quasi plãta pedis vituli &c. Vel si
vis per plantã pedis intellige senectutem, quæ est extremitas
vitæ, vbi pcul dubio in nobis debet inueniri planities & du
11 rities &c. sicut supra ¶ Calcane⁹ est extrema pars pedis. Et
est calcaneus rotundus, durus, solidus, & cũ cauilla colliga
tus, totius corpis mole pressus. Difficilis est curationis si vul
neratur, quod accidit pp carnis paucitatem, & propter mo
tus cõtinuitatem. Calcaneus est senectus, & vltima pars vitæ
nostræ, quam pculdubio moles totius corpis. i. defectus to
tius iuuentutis pmit, & iō vulneratur. Senectutis calcaneus
p pctm vulneratus, difficiliter pōt curari, qa. s. vitia senum
sunt quasi isanabilia, & hoc facit duritia obstinationis, pauci
tas carnis. i. dulcedinis grã & cõpassionis, & multiplex mo-
tus iracũdiæ & turbationis. Et de muliere iō serpēti dictũ est.
Ge. 3. Ipsa cõteret caput tuũ, & tu isidiaberis calcaneo illi⁹.

De Ossibus. Capi. 12.

DICTO de mēbris corpis dissimilib. seu officialibus
1 dicendum est de membris consimilibus. & primo
de ossibus Nam sm Constantinum. li. 2. Ossa sunt
duriores & sicciores partes corpis aialis. & hoc ne
cessariũ fuit vt ait, ad corpis carnis sustētationē, & ad mem
brorũ interiorũ defensionem. Sunt ergo ossa frigida, sicca, al
ba, dura, fortia concaua, forma & qualitate diuersa neruis in
uicem colligata, mutuo se cõtingētia, medullis interius ple
na, & carnibus exterius cooperta, miro naturæ artificio inui
cem ordinata. In corpe ecclesiæ ossa sunt viri iusti & perfe-
cti, & maximè religiosi prædicatores & plati, qui. s. carnes &
neruos. i. fragiles & imperfectos fouent, sustinent & suppor
tant. Isti igitur debent esse sicci per abstinentiã, duri per pa-
tientiã, fortes p cõstantiã, albi per munditiã, cõcaui & vacui
per paupertate, medullosi tñ per deuotionē & pietatē, ner-
uis colligati p amicitiã & charitatē, inuicem ordinati p de-
centiã & honestatem, carne cooperti per suæ fragilitatis cõsi
deratã vilitatē. Vñ talia possunt signari in illis ossib. de qui-
bus dr Eze. 47. Ossa arida audite verbum dñi. ecce ego intro
mittã in vos spiritũ & viuetis, & dabo super vos neruos, &
super crescere faciã super vos carnes. & superextēdã i vobis
cutem. Quia. s. talia ossa ecclesię, debent habere spm grã &
veritatis, neruos charitatis, cutem exterioris honestatis, &
carnes. i. considerationem suæ carnalis fragilitatis. Vel dic q
ossa aiæ sunt virtutes, quæ. s. debent esse inuicē conchatena-
tæ, & ad sustentamentu aiæ oē p vitia defluat, ordinatæ, me
2 dulla deuotionis repletæ, & inuicē i aia ordinatæ. ¶ Ossa sunt
exterius multũ dura, intus sunt molli medulla repleta, & hoc
ne cõcauitate frangant, & vt per ipsam medullã nutriant. Cõ
caua ēt sunt ossa, & nō solida, vt leuiora efficiant, ne forte
si essent cõpacta, nimio põdere grauarent. Sic verè plati exte
rius debent esse duri per apparentem seueritatē, intus tñ in
mēte debent esse molles & medulla pleni p pietatē & beni-
gnitatē, & hoc ne forte frãgant per odiũ, vindictã, vel crude
litatē. Bonis tpalibus ēt debent esse vacui per ipsorum cõ-
temptum & spũalem paupertatē, & cõcaui p humilitatē, vt
sic sint magis leues, surgendo per affectum ad cœlestium fæ
licitatē, & minus põderado per terrenã cupiditatē. Iob. 21.
Viscera eius plena sunt adipe, & medullis ossa illius irrigan-
tur. ¶ Ossa masculorum fortiora sunt ossibus fœminarum.
3 Ossa ēt piscium, & auium valde debilia sunt respectu ossium
aialium aliorum. Pisces sunt molles & carnales & luxuriosi
Fœminæ, q naturaliter sunt auaræ, sunt auari cupidi & am-
bitiosi. Aues vero q altè volãt sunt superbi & elati, & psum
ptuosi. Igit ista tria genera personarum debilia habent ossa.
i cõstantiã debilem & fragilem, qa p certo isti sunt debiles
ad resistendum, & fragiles ad operandum. Ita q de diabolo
possunt dicere illud ps. Quasi leo sic contriuit oia ossa mea.
¶ Carnes quæ sunt ppinq; ossibus, sunt cæteris dulciores, & 4
hoc est ppter dulcedinē medullæ, q est inter ossa posita, cu
ius fumi exhalantes faciunt dulcedinem. Sic verè illi q fre-
quētãt viros bonos, osseos & medullosos, sunt cæteris melio
res. de medulla. n. suæ grã & scīa aliqd eis influit, & iō sapor
virtutis in eis gñatur. Prou. 16. Dulcedo aię sanitas ossium. 5
¶ Ossa naturaliter sunt sicca & dura, grauia & insēsibilia ner
uis inuicē colligata, & ēt medulla interius irrigata, & in est
pprium ossib. qa scissa nō recrescunt, ad ignē ēt posita nō fle
ctunt, nec curuant nec liquefiũt aut mollescũt, & si fracta fu
erint, difficiliter reiũgunt. Si vero ossa sicca inuicem, fuerint
tumult⁹ & garrulitas generat. Talia ossa sunt diabolici pctō
res. Isti. n. sunt sicci p indeuotionē, duri per obstinationē, in
sensibiles per incõpassionē, medulla pleni per carnalem af
fectionē, inuicē collidētes per garrula, & in epiã locutiōem
nunq̃ liquescentes per igneã cõtritiōem, & vix aut nunq̃ re
crescentes p pniã & cõuersationem, si scindant p pctm & infe
ctionem, & difficiliter se reiungētes p cõcordiã & dilectio
nē qñ p dissensiōem frãgunt aut diuidunt, inter se neruis &
amicitijs colligati p malã & ipbã cõfederationē. Iō de dia-
bolo dr Iob. 40. Nerui testiculorũ eius perplexi, ossa eius ve
lut fistulæ æris, & cartilago ipsius quasi laminæ ferreæ. Vel si
vis dic q ossa. i. viri cõstates & fortes nunq̃ debent liquefie-
ri vel flecti igne tribulationis, nec mollefieri aqua psperita-
tis & mundanæ cõsolationis. ¶ Aliqua aialia vident habere 6
solida ossa sine medulla, sicut ē leo & elephas. medulla. n. ta
lium per substãtiã ossiũ in occultis poris vndiq; est dispersa
Talia aũt aialia sunt cæteris fortiora, & ad libidinem minus
pna Vñ ēt Solin⁹ de lygdamo syraculano hoie fortissimo di
cit q ossa eius deprehensa sunt nō habere medullã, q ēt nec
sitire, nec sudasse cõpertus est. Et iō prim⁹ in Olympico cer
tamine pãcratij reportauit coronã. Per medullã, q est mol-
lis & vnctuosa & pinguis, intelligo voluptatem, vel dulcem
luxuriæ carnalitatem, quæ. s. ossibus nrīs. i. interiorib. virib.
& potētijs naturaliter est inserta. Illi ergo q sunt ossa & mē
bra leonis & elephãtis Chri, & q per virtutem cõstãtiæ sunt
solidi & cõpacti, & q medulla carnalitatis & immunditiæ
sunt priuati, sunt vt cõiter p alijs spũali fortitudine robora-
ti, & p victoria & certamine huius mundi, corona cœlestis
coronati, & ad spuendũ p mala locutionem, ad sitiendũ per
auaritiã & ambitionē, min⁹ sunt naturaliter inclinati. Ia. 1.
Beatus vir q suffert tentationē, qm cum pbatus fuerit, acci
piet coronã vitæ. Vel dic p ossa sunt interiores potentiæ vel
affectiones aiæ, q si medulla carnalitatis careãt, & in se soli-
da & firma pmaneat, spũali fortitudine in tentationũ & tri-
bulationũ certamine multũ valent, & ad sitiēdum per auari
tiã, ad spuendũ p luxuriã min⁹ vacãt Vel dic q medulla signi
ficat diuitias, quarũ abundãtia gñerat luxuriæ carnalitatē, ra
ritas vero & paupertas causat cõtinentiæ castitatē. ¶ Aialia 7
q̃to plus in ossib. habent de medulla, tãto sunt ad libidinē
magis pna & inde est q elephas cui⁹ ossa medulla dicunt ca
rere, castissimum aial fert esse. Sic procul dubio illi q habēt
magnã copiã medullæ deliciarũ; libenter exercent actus lu
xuriæ & immunditiarum. Et iō elephãtes. i. viri iusti & absti-
nētes, q carēt deliciarũ medulla abstinēt & luxuriæ corru-
ptela, qa sm Hyeronimũ, Vēter sat factꝰ spumat libidinem
& sm ecclesiasticum. Qui abstinens fuerit, adijciet vitam.

De Medulla. Cap. 13.

MEDVLLA sm Cõstantinum est qdã substantia vnctuo 1
la in medio ossium collocata, & ex purissimis par
tibus vnctuosi humoris, in spinæ & ossium cõcaui-
tatib. gñata. Ista igit sm ipsum calida est & humida
& frigiditatis & siccitatis ossium temperatiua, & neruis me
diantibus a cerebro per medullam spinæ descendentibus
motus & sensus in membris quæ sub collo sunt, effectiua.
Et sm Isidorum medulla dr a madefactione, eo q totũ cor-
p⁹ madefaciat & humectet. Medulla est diuina grã, q est alba
per innocentiæ puritatē pinguis & glutinosa per charitatē,
scilicet

mollis & tenera p pietate. Ista igit ad multa spūaliter valet,
qa. s. ista motū bonæ operatiōis, & sensum sapientiæ & discre
tionis pcurat, siccitatē incōpassionis & frigiditatē indeuo-
tionis tpat, & a cerebro. i. à deo per neruos bonarū affectio-
nū descedēs, totā aiam spūalr vegetat & humectat. Iob 21.
2 Medullis ossa illius irrigant. ¶ Medulla desudat humorē, q
ad luxuriā excitat &c. & inde est q aialia q multū hūt de me
dulla: luxuriosa sunt &c. Vide de ossib. §. vi. ¶ Sicut dicit Var
3 ro: Ois medulla imitat naturā lunæ, tā in aialib. q̄ in plātis si
cut est videre in cōchylijs marinis sīlib. q. s. io plenilunio aug
mentant, & in nouilunio vacuant. Vñ ēt (sicut ait) in plenilu
nio nō est bonū arbores plātare seu inserere, qa. s. fructus ef-
ficiunt vermiculosi, & de facili cōputrescunt, & hoc forsan
accidit pptersuperfluā humiditatē, q̄ tūc surcul' vel arbor
cōcipit in medulla cuius superfluū nō pōt dirigi à natura, q
trāsmissum ad fructus cā vermiculationis vel putrefactionis
existit. Luna est mūdi psperitas, q̄ q̄uis splēdeat, tñ fluit & de
fluit. Medulla est interior amor & affectio. Quia p certo vt
cōiter ois humor & amor mundanorū amicorū rōuertit se
ad lunā. i. mūdi psperitatē, & sm q ipsa fluit & defluit i illis
quos diligunt, sm hoc & medulla suæ affectionis & amoris
crescit sitr & decrescit. Et iō si cōtingat q durāte plenilunio
i. plenitudine psperitatis mūdanæ, aliqua arbor. i. aliquis per
sona surculo noui amoris alicuius inserat, nunq̄ exinde pue
nit vt cōiter fructus bonus, qnimo semper solet esse fructus
& finis talis amoris vermiculosus, & diuersis factis vitiosus
corruptibilis & nō durabilis, sed defectuus', qa. s. tales amāt
dū durāt pspera, odiūt vero vel desistūt dū venerit aduersa.
Eccl. 7. Est amicus soci' mēsę, & nō permanebit in die neces
sitatis. Vel dic q luna est mūdi psperitas & fortuna, q̄ si ple
na fuerit, hoc est dictu, si nobis fuerit, & abundauerit, humo
re superfluo & medulla diuitiarū & deliciarū talis nos reple
bit, q nra. i. discretio vel rō ipsas regere nequeat: sed ide ver
mes auaritiæ, & putrefactionē luxuriæ generabit. Cōstat. n.
q mūdi diuitiæ illis per ipsas regere nesciunt, vermes diuer
sorū criminū itroducūt. Esa. 14. Subter te sternet tinea & ope
rimentū tuū erūt vermes. Vel dic qd' fructus. i. mercedes ta
liū humorū & superfluarū diuitiarū q̄ à discretiōe debite nō
regunt, vermes æternæ dānatiōis cōcomitantur, qa sicut dr
Esa. 66. Vermis eorū nō morietur &c. Vide de teredine. §. vlti.
4 ¶ Aliqua sūt aialia quorū ossa dnr medulla carere sicut leo.
Qd' p tāto dr, qa valde hēt modicū de medulla, q patet: qa
ei' ossa ita sūt solida, q simul cōcussa ignē emittūt. Sic vere
multi sunt quorū ossa. i. quorū interiores affect' sunt sine me
dulla pietatis: qnimo in se cōtinēt ignē iracūdię & crudeli-
5 tatis. Thr. 3. Misit ignē i ossib. meis. ¶ Scdm Dioscoridē, me
dulla maxime auiū aialiū silueſtriū valde est medicinalis, so
let. n. scissurā labiorū cōglutinare, dolorē auriū sedere, duri
tiā gladiū emollire, vesicas pedū sanare, dolorē mamillarū
& gutturis mitigare, & in ecticis & phtisicis humorem per
ditū restaurare. Talis est medulla spūalis. i. pietas, charitas: vl
gra. Ista est. n. q̄ remediatur labijs tollēdo oēm scissam & ie-
ptā locutionē, cordis gladib. molliēdo oēm duritiā & obsti
nationē: pedib. tollēdo. s. exinde vesicas. i. oēm superbiā, insla
tionē & psūmptionē, gutturi & mamillis deuotionē & com
passionē tēperādo, & dilatādo eorū gustū & lactationē, ecti
cis & phthisicis. i. pauperib. & cōsumptis, reparādo in eis hu
morem. i. spem & consolationem. Bene igitur dicitur de
medulla pietatis illud. 1. ad Timo. 4. Pietas ad omnia valet.

De Cartilagine. Cap. 54.

1 Cartilago est q̄da subā inter carnē & ossa media tene
ra, flexibilis & p lucida, in ossiū extremitatib. vt leui'
moueant, potius, & ad flectendum vel mouēdum sine
sui ruptione, naturalr coaptata, sicut patet i aurib. &
natib. q̄ sunt mēbra cartilaginea, q̄ flectunt & nō frangunt, sm
Cōstātinū. Cartilago aūt significat ipsi' flexibilitatē ad bonū,
q̄ s. debet esse media inter duritiā ossea & teneritudinē car-
neā, qa. s. nō debet esse nimis dura per obstinationem nihil
credendo, vl nimis mollis per indiscretionē indifferenter re
cipiendo, et sic ad oia deflectendo. nā est. n. credendū oi spūi,
sed pbate spūs si ex deo sunt. Io. 5. Flectat igit mēs ad bonū
documētū, cū quadā duritia deliberatiuæ resistentiæ, ne for
te sub specie boni sibi exhibeatur impulsus alicuius palliatę
neq̄tiæ. Vel dic q i corpore ecclæ, cartilagines sunt viri obe
dientes, iuxta voluntatē dei & platorum a d oia se flectentes,
& sine ruptione ipatientiæ facilr se mouentes. Sap. 16. Ad q
quisq; volebat cōuertēbatur. ¶ Cartilago est naturæ insensi 2
bilis, caret. n. sensu & motu, quantum est de se. & cartilago si 3
scissa fuerit, nō recrescit, sicut supra de ossib. est expressum.
Sic vere cartilagines diaboli. i. pctōres, q. s. ad oē malū sunt
flexibiles & mobiles, nō habent sensum cōpassionis. nec mo
tum bonæ operationis, imo si per pctm scindantur, & ab vni
tate ecclesiæ diuidātur, nunq̄ amplius per pniam volunt re
crescere. sed in statu pcti perpetuo remanere. Vnde de duri-
tia obstinationis talium cartilaginum dr Iob. 40. vbi de dia-
bolo seu behemoth dr Cartilago illius quasi laīæ ferreæ.

De Neruis. Cap. 55.

Nerui sunt q̄dā corporis mēbra gracilia, longa conca
ua, mollia & flexibilia a cerebro & a nucha dorsi
orientia, spiritum aialē cōtinentia & sensum & mo- 1
tum oib. mēbris corporis administrātia: & alia mē-
bra, q̄ de se sunt inflexibilia, sua flexibilitate mouentia & fle
ctentia, sm Cōst. & Isid. Nerui corporis ecclæ sunt viri iusti
& maximē sunt religiosi, pdicatores & plati, q à cerebro &
nucha. i. à Chro & a beata Maria, vel papa & ab ecclā origi
naliter procedentes, illud Iob. 10. Pelle & carnib. vestisti me:
ossib. & neruis cōpegisti me. Igitur tales dnt spiritum aialē.
i. spūssancti gratiā cōtinere, sensum deuotionis pbere & mo
tum operationis bonæ suis doctrinis & exēplis aliis exhibe
re, & sic flexibilitate suæ bonæ voluntatis poterunt duros,
obstinatos inflexibiles, ad flexionē bonorum operum imuta
re. Igitur isti dnt esse graciles per humilitatē longi per lōga
nimitatē, cōcaui per charitatē, molles per pietatē flexibiles
per obediētiæ facilitatē: & sic corpori ecclesiæ poterunt fa-
cere mirabilē vtilitatē. Vel dic q nerui significant virtutes,
q̄ à cerebro Chro, vel a nucha. i. à beata virgine pcedunt, &
per aiam se diffundunt, & motum bonæ operationis, sensum
que cōpassionis faciunt & inducunt. Et sicut nerui inuicem
sunt cōnexi, & bini inuicē colligati cōtexti: ita vt cā fortitudi
nis aialis sint sm q magis sunt cōpressi & multiplicati, sicut
dicit Isidorus & Solinus: (vñ sm ipsum Solinum, Varro ibi
agit de pdigiosa fortitudine, ponit Tritanum gladiatorē q
& rectis & trāsuersis neruis cōpactus erat: & iō fortis erat:
manib. ēt & pedib. cancellatis, quēcunq; fortissimum aduer
sarium leui ipetu psternere solitum, sic vere virtutes in aia
sunt cōncaæ, & inuicē cō natæ & cōiunctæ, & necessario
plures inuicē adiunctæ. Et sic q neruos virtutum ex recto &
ex trāsuerso. i. ab oi parte habuerint tantā, spiritualē fortitu
dinē acquirent, q hostes spirituales faciliter superabunt &
vincēt. ad Heb. 11. Fortes facti sunt in bello, castra verterūt
exterorū. Vel si vis per neruos potes intelligere inferiores
iudices & platos, & maxime legatos, q à cerebro. i. a papa
originalr exeunt: & pleni spiritu scto ad diuersa officia per
diuersas partes mittuntur & discurrunt. ¶ Nerui qñ exeunt 2
a cerebro, sunt molles & lenes: sed quāto lōgius pficiscunt:
tāto ampli' indurantur. Sic vere qñ nerui. i. inferiores iudi-
ces & plati, primo à cerebro & capite. i. à papa & rege mit-
tuntur, ipsi pculdubio molles, dulces, benigni & suaues inue
niuntur, & potissime quandiu ipsi capiti. i. istis suis magistris
& capitaneis pximātur. Timent. n. si delinquerent, q clamo
res ad suos dños contra eos puenirent. Sed p certo qñ isti
nerui elongantur ab ipso capite. i. qñ tales iudices vel legati
sunt in distanti patria a principe vel a rege, tunc per crudeli
tatē indurantur, & quia non habent quem timeant, subditis
in duritia dñantur. Esa. 48. Sciui. n. quia durus es tu, & neru'
ferreus ceruix tua & frons tua ærea. Et sicut in corpore di-
uersi sunt nerui: & diuersis officijs deputati, qa. s. vnū par va
dit ad oculos, & aliud ad aures, & aliud ad nares, &c. sicēt in
ecclā diuersi diuersa faciūt, & iuxta doctrinā Apostoli, diuer
si diuersimode in mundo seruiunt & discurrunt. ad Ro. 12.
Omnia mēbra corporis non eundem actum habēt. ¶ Secun
dum Arist. autem neruus præcisus non recrescit, nec diuer- 3
sis reiungitur, cuius, tñ contrarium facit vena. Sic sunt mul-
titi in malo pposito indurati, qd' si aliquo casu a Deo vel
ecclā, vel religione, vel fide, per pctm, apostasia vel perfidiā,
scindunt vel diuidunt, nunq̄ ad vnitatem cōcordiæ fidei &
gratiæ amplius reuertuntur: nec corpori Chri mystico am-
plius reiunguntur, qnimo in diuisione & schismate perpe
tuo commorantur, sicut videmus de schismaticis & de græ-
cis, cōtra illud Esa. 51. Attēdite ad petram vnde excisi estis.

De

De Venis. Cap. 56.

1 VEnę ſm Iſidorū dr̄ quaſi viæ naturæ, vel quaſi viæ
naturales ſanguinis. Ve & dici poſſunt a veniendo, eo
q ſanguis veniat per ipſas ad diuerſas corporis partes:
Oriunt igitur oēs venæ originaliter ab hepate, ſicut nerui a
cerebro, arteriæ a corde. Venæ ergo ab hepate exeunt: & in
de nutrimentum quatuor humorū ſugunt, ipſumq; per cor-
pus deferunt: & ſm mēbrorū exigentiā, vnicuiq; ipſum di-
ſtribuūt, & ipſæ miro naturæ ingenio ſibi inuicē ſubſeruiūt
& p ſuo exequendo officio p oēs partes corporis ſe diffun
dunt. Per iſtas venas poſſunt in corpore eccleſiæ militantis in
telligi viri pij, qui.ſ. poſſunt dici venę a venia, p eo q alijs ve
niā & gratiā largiunt. Vel et a via ſeu veniendo, q.a.ſ. p iſtos
veniunt alijs conſolationes & bona. Quia procul dubio iſti
2 ſunt q ab hepate.i. ab ipſo deo, ſanguinē bonorū ꝑpaliū hau
riunt, ipſumq ſibi ſolis non retinent, imo oib. membris indi
gentib.i. pſonis pauperib. diſtribuunt & miniſtrant. Actu 4.
Diſtribuebant vnicuiq; ſicut opus erat. Sibiq; mutuo inter
ſe ſubſeruiunt & ſe inuicē diligunt atq; fouent. Vel pōt dici
de pdicatorib. qui a deo hauriunt ſanguinē doctrinæ, & ma
xime quatuor humores.i. ſciam quatuor euangeliorum, quē
defetunt vndiq; per diuerſas mundi partes, & ad membra.i.
perſonas diuerſimode nutriunt & imbibunt. De venis quæ
dñr arteriæ, quo a corde oriuntur & quo pulſum & vitam
per membra portant & operantur, multa dicerētur hic: ſed
ſufficit qđ eſt dictū ſupra de cerebro & de corde & pulmo
2 ne & ſimilib. ¶ Vena eſt diſpoſitionis corporis oſtenſiua: &
maxime vena pulſatilis. Vena et eſt (ſi tpe debito aperta fue
rit, corrupti ſanguinis euacuatiua, & ſanitatis inductiua: ſi
vero aperta nō fuerit, eſt mortis aliquotiens cauſatiua. Vena in
ſuper ſi indebitē aperiat, eſt bonorum humorum euacuati-
ua, & magnarum ęgritudinum effectiua. Per venā pōt intelli
gi locutio, quia ſicut dicit ſapiens Prou. 6. Vena vitę os iuſti.
3 ¶ Iſta eſt enim q interioris animi diſpoſitionē declarat, q a
ex abundantia cordis os loquit. Iſta per confeſſionē aperta,
corruptos humores vitiorum purgat, ſi vero per confeſſio
nem non aperitur aiam mortificat atq; damnat, q a mors &
vita in manu linguæ. Verumtñ ſi vltra debitum per multilo-
quium ſe aperiat, tunc humorem diuerſorum verborū eua-
cuat, aiam per ſtultiloquia depauperat ¶ In venis quoq; conti-
netur humor corruptus, qui eſt infirmitatum inductiuus, &
aliorum etiā corruptiuus, ſicut patet in leproſis, quorū ſan-
guis eſt corruptus, q et alios inficit & corrumpit. Sic vere i ve
na cordis multorum corruptus ſanguis malæ affectionis la-
titat, qui leprā pcti inducit, & circumſtantes per mala verba
& exempla fœdat. ¶ Secundum Ariſt. li. 2. de aialib. vena inci
5 ſa iterum reiungitur & recreſcit. Sic vere vena cordis noſtri
ſi per pctm̄ læſa vel ſciſſa fuerit: iterum ſe debet per pniam
reiungere: & rurſum ad integritatem gratiæ reuenire. Iob
24. Lignum habet ſpē quia ſi pciſum fuerit rurſus, rurſus vi-
6 reſcit. ¶ Quales venas habet ouis ſub lingua &c. vide de oue.

De Carne. Cap. 57.

CAro ſm Remigium dicitur a carie.i. a putredine eo
1 q ois caro putrefactioni ſit ſubiecta. Caro.n. & potiſ
ſime qñ corrupto ſanguini admiſcetur, de facili putre
dini ſubijcitur. Et ſm Conſtantinum, tres ſpecies car
nium ſunt in corpore.ſ. caro glanduloſa, quę eſt in mamillis:
caro neruoſa, quæ eſt in muſculis: caro viſcoſa & cartilagi-
noſa, q eſt in iuncturis. Per carnem pōt intelligi conditio oīs
carnis, quæ ſm veritatem carni & putredini naturaliter eſt
ſubiecta, & non ſolum corruptioni naturali imo etiā corru
ptioni morali, quia ſicut dr̄ Gen. 6. Ois caro corruperat viā
ſuā. Tres vero ſunt carnis.i. carnalis vitæ, ſpecies.ſ. glandulo
ſa & quaſi montoſa, quæ eſt vita ſuperborū, neruoſa & quaſi
ligans & ſtricta, quæ eſt vita auarorum, viſcoſa & lubrico-
ſa, quæ eſt vita luxurioſorum. Talis igitur triplex caro cor-
ruptioni vitiorum ſubijcitur: & corruptioni vermium in po
ſterum ſubijcitur. Iob. 7. Induta eſt caro mea putredine &
2 ſordib. pulueris. ¶ Secundum Conſtantinum caro eſt natura
liter calida & humida, caloris naturalis fomentum, oſſiū ner
uorum & lacertorum coopertorium, frigiditatis oſſiū tē-
peramentum: & vacuitatis membrorum corporis replemē
tū. Per carnē in bono ſignificato pōt intelligi mollities pie-
tatis, q.ſ. omnib. ſe exhibet teneram & benignā. Iſta eſt.n. q
calorē pietatis & humorē deuotionis cōtinet, & quæ nudis
operimentū, frigidis fomentū, vacuis & pauperib. replemen
tum: & cunctis deſolatis ſpamentum & ſolamentū exhi
bet atq; præbet. Vnde de carne ſtultæ pietatis poteſt intelli
gi illud pſa. Caro mea immutata eſt pp oleum. Vnde etiam
de iſta intima charitate & pia fraternitate dicebat illi 2. Re.
5. Os tuum & caro tua ſumus. Vel dic q per carnem intelli
gitur hō pius flexibilis & benignus, qui facit oia ſupradicta.
¶ Caro ſm Ariſt. li. 3. ſi inter maciem & pinguedinē ſpata fue 3
rit laudabilis eſt: ſi vero in humiditate vel pinguedine excoſ
ſerit: tunc ad intellectū o pationem inhabilis erit. Sic vere ſi caro diui-
tiarum & ſubſtantiarum ꝑpalis mediocritate abondet, vtilis eſt: ſi vero
nimis affluat pinguedo, vel mollities deliciarum, pſperitatis
mundanæ, tunc ſolent in hoie intellectualis & ſpūalia opa
retardari, & et hebetari, q a ſicut dr̄ ad Ro. 8. Qui ſm carnē
ſunt, quæ carnis ſunt, ſapiunt. ¶ Caro de ſe eſt pars corporis 4
valde mollis & tenera, & iō impatiens eſt operis & laboris.
Vnde et aialia quæ habent pedes valde carnoſos, nō poſſunt
diu laborare, vel peditare, ſicut patet de hoie & camelo quo
rū pedes carnoſi ſunt, & iō indigent corio vel calciamento.
Sic vere illi qui nimis ſunt carnoſi i. carnales & delicioſi, nō
poſſunt bene labores & tribulationes ſuſtinere. Mat. 26. Caro
aūt infirma. Et iō neceſſe eſt eos corio mortuorum aialiū.i.
exemplis & doctrinis præcedentium ſanctorum munire; vt
ſic pedes ſuorum carnalium affectuum poſſint ſecurius per
tranſire. Et tunc dicere poterit hō talis illud pſa. Caro mea
requieſcet in ſpe. ¶ Carnes pp ſimilitudinē, bonum præbēt 5
corporib. nutrimentum. Et iō aues nobiles carne & ſangui-
ne tantummodo ſolent veſci. Sic vere ſanguis & caro Chri in
ſacro ſunt optimum animæ nutrimentū. Io. 6. Caro mea ve
re eſt cib. Et iō nobiles aues.i. hoies ſpūales & virtuoſi, ſolēt
tales cibos carnis & ſanguinis comedere, & exinde ſpūalr
ſe nutrire. Vnde ibidem. Qui mā ducat carnem meam, viuet
in æternum ¶ Aues nobiles pauce ſunt carnoſitatis &c. Vi- 6
de de auib. in generali. ¶ Item caput quod eſt membrū val- 7
de nobile, magis eſt oſſeū q carnoſum &c. vide ſupra de ca-
pite. ¶ Aues ignobiles maioris ſunt carnoſitatis q nobiles: 8
& maioris in hyeme, q in æſtate. patet de anatib. & anſerib.
Carnes anitaru creſcunt in hyeme pp quietē, & macreſcūt
in æſtatis tpe pp motum. Sic vere ignobiles peccatores plꝰ
abundant in carnoſitate diuitiarū q nobiles & iuſti: & hoc
pro certo in hyeme pñtis vitæ: vbi in mundi pſperitate qe-
ſcunt: quia.ſ. q ñ æſtas & feruor iudicij aduenerit: tūc macies
æternæ paupertatis illos in inferno deuorabit. Eſa. 17. Atte-
nuabitur gloria Iacob: & pinguedo carnis eius emarceſcet.

De Pinguedine. Cap. 58.

PInguedo eſt q dā ſubſtantia mollis, alba & carnea, de congela
to ſanguine generata. Teſte.n. Conſtantino ſanguis ve- 1
niens ad loca naturaliter frigida in pinguedine cōgela
tur. Vñ et ſm Ariſt. aialia q to amplius impinguant, tanto ma
gis ſanguine pauperant: ſicut patet in hoib. valde craſſis. Pin
guedo eſt delectatio vel voluptas. Iſta.n. ex congelatione ſa
ni deuotionis generat, qñ.ſ. ſanguinis interioris affectus per
torporem & deſidia congelat, q a procul dubio mens impin
guat p carnalitatē qñ effectus congelat & infrigidat per in-
deuotionis tepiditatē. Et iō illi qui abundant in pinguedine
carnalis infectionis: vt cōiter deficiunt a ſanguine bono &
ſpūalis affectionis. 1. Reg. 15. Oblatus eſt ei agag pinguiſſi-
mus tremens. Vel dic q ſanguis ſignificat gratiā dei vel etiā
memoriā ſanguinis Ieſu Chri. Quia p certo illi q per diui-
tias & delicias impinguant ꝑpalib. tanto plus vacuant ſpūali
bus. Iō diuitib. pctōrib. dr̄ Amos 4. Audite verbū dei vaccæ
pingues quæ eſtis in monte Samariæ. Vel dic econtra q per
ſanguinē intelligitur carnalitas, per pinguedinē vero intelli
gitur gratia, deuotio pietas, & charitas. Quia pro certo illi
qui pinguedine tali dotant, vt cōiter carnalitatis ſanguine
non inebriant. Econuerſo illi qui abundant in ſanguine car
nalitatis, vt cōiter parum habent de pinguedine gratiæ &
charitatis. Vnde de bonis & pinguib. dr̄ Hier. 31. Inebriabo
animam ſacerdotum pinguedine. ¶ Secundum Ariſt. lib. 4. 2
de partibus animalium: omne animal quato minoris eſt mo
tus, tanto maioris eſt pinguedinis. Et econuerſo quanto mi
noris motus fuerit, tanto in ipſo pinguedo minor erit. Et in
de eſt quod renunculus dexter minoris eſt pinguedinis quā
ſiniſter, pro eo q in dextera, parte eſt motus & calor magis
fortis

fortis. Sic verè qñ quis motui laborū & tribulationū subijci
tur, tūc calore charitatis amplius fouetur, & in deliciarum
pingue sine imminuitur. Esa. 17 Attenuabitur gloria Iacob,
pingues carnes eius emarcescent. Et econuerso illi q quiere
prosperitatis lætātur, carnalitatis pinguedine cumulanē. psa.
Impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. Vide supra de reni
3 bus ¶ Hoies pinguissimi qñ infirmanē, tardè sanāt, & pp de
fectū motus & caloris diutius ægritudine detinenē, & facilꝰ
suffocanē. Mulier ēt qñ nimis abūdat in pinguedine, vix cō-
cipit nisi pinguedo ipsius emarcescat. Sic verè illi q pingue
dine diuitiarū abundāt, qñ p pctm infirmi sunt, nō facile p
pœnitentiā cōualescunt, & fctū boni propositi nō faciliter cō
cipiunt vel acquirunt. Talis.n. diuitiarū pinguedo solet calo
rē charitatis extinguere, motū boni operis tollere, & vias in
teriorū affectuū opilare, & sic curationē pniæ retardare, &
conceptū boni ppositi impedire. Vñ de diuite obstinato dr̄
Iob. 15. Cucurrit aduersus eū erecto collo & pingui ceruice
4 armatus ē operuit faciē eius crassitudo ¶ Pinguedo est ignis
& caloris nutritiua, & suijpsius ad superficiē eiectiua, pellis
siue corij remollitiua, pororū opilatiua, vacuitatis repletiua
rugarū cutis extēsiua, venarū, & arteriarū cōpressiua, sensus
& rōnis impeditiua, & cōceptionis aialiū retardatiua. Talis
est pinguedo diuitiarū vel deliciarū, vel ēt pinguedo mūda
næ psperitatis. Ista.n. ignē auaritiæ inflāmat & nutrit. Pellem
cōuersationis relaxat & mollit Poros affectuū opilat & clau
dit. & ibi intrare grām nō permittit. Vacuitatē cordis malis
desiderijs, & replet & cumulat. Venas volūtatis cōprimit, &
cōculcat, & se sup potētias animæ erigit & exaltat. Rōnē ob-
scurat & hebetat, & cōceptū boni propositi impedit & retar
dat Et sic de tali pinguedine & pctōrib pōt dici illud Esa. 34.
Inebriabitur terra eorū sanguine, & humus eorū adipe pin-
guiū Vel dic q pinguedo est grã & charitas, & deuotio, quę
ignem bonorum desideriorum solet nutrire, mentem mollir
re, & vacuitatem cordis virtutibus replere conceptum ma-
li propositi retardare, & poros sensuum claudere & velare.

De cute. Cap. 59.

1 CVtis fm Isid. dr̄ à cuti grece, quod est incisio, eo q est
exterior pars corporis, q pōt diuidi, & incidi. Et ista
dr̄ pellis, q i pellit exteriores iniurias, & detracta dr̄
coriū, quia carnis inuat ineptias. Est igr̄ cutis seu pel
lis, exterior corporis superficies, carnē & ossa circūplectēs,
& oia interiora muniens atq; regēs, & fm variā mēbrorū di
spositionē nunc se contrahens, nunc extendens, & pp natu-
ralem sui tenuitatē super mēbra vndiq; se diffundens, & ex-
terioris aeris iniurijs pro mēbris interiorib. se opponens. Per
pellē seu cutē in corpore, pōt intelligi exterior conuersatio.
Ista est.n. q oia membra.i. oia opera & affectus celat & cōte
git, & visus humanos ne interiora eia videant, excludit, &
pellit, super oia q cogitanē interius, se extendit, & obrutibꝰ,
hoim se exponit, & diuersimodè cōtrahit aut disponit. Quę
oia pōt dici de cute subæ tpalis. Vel dic q cutis aiæ est patiē
tia, quæ frigorib. & tribulationib. exponit, & ab ipsa oēs inte
riores affectiones aiæ defenduntur, vt sic tā de cute bonæ cō
uersationis q̄ de cute patientiæ & durationis intelligaē illud
Eze. 37. Super extendā in vobis cutem, & dabo vobis spūm,
& viuetis. Vel dic q per cutē pōt intelligi hypocritica cōuer
satio, quia sicut in quibusdā aialib. sola cutis est vtilis, sic in
hypocritis sola cōuersatio est bona. Ista est.n. quę oia, fęda &
immunda operit, & ne vitia eorū videanē, cuncta circunce-
lat & cōcludit, ita q illa sola cutis pulchra est & munda, tur
pe aūt est fęnum, quicquid absconditur & subsistit. Ezec. 36.
2 extenta est super ea cutis, & spūm non habebant ¶ Inter oia
aialia hō magis tenuem habet cutem, & ideo faciliter lędiē
frigore vel calore. Et ideo necesse est q hō habeat vestimen
ta contra estrinseca nocumenta. Sic verè homo cutem pa-
tientiæ valde habet tenuē & debilē, nihil.n pōt pro salute to
lerare, imo statim dolet & læditur, si aliquātulum pungatur,
dicens illud Iob. 7. Cutis mea aruit, & contracta est. Et ideo
necesse est q vestib. & calciamentis.i. sanctorum mortuorū
doctrinis & exemplis induatur, & contra frigora tribulatio
num cuti suæ patientiæ muniatur. Iob. 16. Saccum consui su-
per cutem meā ¶ Vix est dare aliquod brutum aial, quin ha-
3 bebat duriorē cutem q̄ homo. In senectute ēt solet indurari
cutis & ingrossari, magis q̄ iuuentute. Et hoc factum est in
hoie pp bonitatē sensus tactus, ne.s. duritia cutis impediret
in suo ope sensum tactus. Pelles ēt brutorum pilis sunt ple-
næ, cutes vero hoim quasi nudæ. Cuius significat sudam tpa
lem, q est quoddā exterius tegumentum Ista igiē participat
diuersimodè hoies & iumenta i. boni & mali. quia pcul du-
bio hoies.i personæ sanctę & fm rōnē viuentes. ista cutē ha
bent tenuē p paupertatē, & pilis diuitiarū spoliatā & nudā.
Quia.s. in eis pellis hmōi ingrossaretē, sensus tactus.i. deuo-
tio & cōpassio in eis impediretē. Bruta verò aialia.i. pctōres in
duunē grossā cute diuitiarū, & iō non sentiunt frigus mūda
narū miseriarū. Cutis.n. suæ subæ, pilis diuitiarū est plena, &
iō minus affligunē quacūq; tribulationū pęna. 1. Re. 19. Pellē
pilosam caprarū posuit ad caput Dauid. Vel dic q cutis est
cōuersatio, q pro certo hodie est in brutis.i. simplicib. secula
rib. fortior, & p patientiā durior, q̄ in hoib i q̄ in personis ec
clesiasticis, sapientib. & discretis, quia.s. tales melius sustinēt
pro Xpo tribulationē, q illi qui hoies sunt.i. qui maiorē hnt
cæteris discretionē. In senectute ēt dēt talis cutis indurari,
quia pro certo virtus sapiētiæ dēt in senib pcipuè roborari.
Thr. 5. Pellis nr̄a velut clibanus exusta est. ¶ Scdm Arist. li. 3. 4
fm colorē cutis, variaē color vnguiū & pilorū, quia si cutis
alba fuerit, & cætera alba erunt, & ecōuerso. Cutis est cōuer
satio Vngula est operatio. Pilus aūt est affectio. Ista igiē tria
vt cōiter sunt eiusdē coloris.s. cōuersatio, affectio, & opatio.
Si.n. cutis cōuersationis alba fuerit, scta & mūda, necesse est
q opꝰ & affectio sint similia. Et ecōuerso si cōuersatio nigra
fuerit & infamis, ēt signū est q opatio & affectio impba est
& deformis. ¶ Cutis i senectute corrugaē & denigraē. In aia 5
lib. ēt mortuis cutis ex toto detrahiē, vt carnes meliꝰ cōscin-
danē. Sic verè in senectute vitiorū & in morte pctī mortalis,
solet cutis cōuersationis corrugari, & deturpari, & à cādore
innocentiæ denigrari. Thr. 3. Vetustā fecit pellē meā. Quini-
mo sæpe fit q pellis cōuersationis ex toto detrahiē, ita q hō
excoriatus & nudus à dęmonib. diuersis intus laniaē Leui. 1.
detracta pelle hostiæ artꝰ in frusta cōcidēt. Pelles aialiū mor 6
tuorū ad multa valet. Fiūt.n. exinde multa calciamēta ad pe
des à læsionib defendēdū, forraturæ ad calefaciēdum, corri
gæ ad cōstringēdū, arma ad muniēdū, pharetræ ad sagittas
seruādū, vtres ad vinū & liquores alios cōtinēdū, & alia infi
nita. Sic verè pelles q à mortuis aialib. detrahunē i. exēpla &
documēta q nobis à sctis patrib. iādm mortuis dimittunē, ad
multa sunt vtilia ad salutē. exinde.n. facimꝰ calciamēta patiē
tiæ forraturā charitatiuæ cōpatiētiæ corrigias cōstrictiuę pa
cis & cōcordiæ, pharetras ad cōtinēdū sagittas diuini timo
tis & iustitiæ, & vtres ad cōtinendū vinū deuotionis & grã.
Et sic poterit hō dicere illud Iob. 10 Pelle & carnib. vestisti
me. Et. 2. Re. 7. Arca dñi sub pellib. est. ¶ Pellis multas incur- 7
rit aliquotiēs passiones. s. scissionē, corrugationē, postulatio-
nē, serpiginē & excoriationē, leprā & infectionē. Sic verè in
cute cōuersationis humanæ, multotiēs apparēt & gñant in-
firmitates diuersorū pctōrum. Ibi.n. apparet scissio iræ & di-
scordiæ, corrugatio malitiæ & inuidiæ, postulatio tumuro-
sæ superbiæ, serpigo pruriginosæ auaritiæ, excoriatio inho-
nestæ insolētiæ, pallor & liuor tristitiæ, lepra & infectio luxu
rię. Et iō de generib. diuersarum pellium dr̄ Abac. 3. Pro ini
quitate vidi tētoria ęthiopiæ, turbabunē pelles terræ mediā.

De Pilo. Cap. 60.

PIlus fm Isid. dr̄ quasi à pelle natus. Fumus.n. calidus à
corde & a corpore procedens per poros corporis egre 1
ditur, & exteriori aere siccatus, in pilos conuertitur &
mutatur, qui quāto, fumus ille pinguior fuerit, & humi
dior, tanto pilus laxior & longior efficitur quanto vero fu-
mus ille siccior & restrictior fuerit, tāto etiam pilus breuior
& crispior inuenitur. Et inde est q habitantes in humida re
gione pilos habēt laxos, molles & longos, sicut est thracia.
Habitantes vero in regione calida pilos habent breues, aspe
ros atq; crispos sicut est æthiopia. Per fumos intelligo inte
riores affectiones. Per pilos autem exteriores mores & con
ditiones. Constat.n q fumi interiorum affectionū sunt cau-
sa exteriorum operum & conditionum. Quia si fumus affe-
ctionis sit pinguis per carnalitatem, necesse est q pilus ope-
rationis sit laxus & remissus per dissolutam tepiditate. E con
uerso si sit affectio per charitatē calida, & per abstinentia sic
ca, tunc operatio & conditio erit moderata & crispa, & sur-
sum ad Deū eleuata & retroacta, & ipsum Deū replicata &
reducta. Vel dic q per pilos intelliguntur diuitiæ, seu subā
tpalis. Ita igitur q sequ tur cōditionē fumi cordis i. interio-
ris affectionis si sit p cōpassionē & pietatē pinguis, tunc pili

diuitiarum erunt inferius protensi, s. per elemosynā ad pauperes & egenos. Si aūt iste fumus affectionis fit per auaritiā calidus, tunc pilus capillis substantiæ erit contra nouem repli catus & crispus, & per nimiā custodiam circūuolutus & retortus. Mat. 3. Ipse Ioannes habebat vestimenta de pilis camelorum. ¶ Pili aliquotiens fiunt crispi. Qñ. n. fumus qui est materia pilorum, calidus & siccus, de poris cutis egreditur, duos motus sequitur, quia. f. pars fumi q est terrestris & sicca, inferius descendit illa verò quæ est subtilis, & calida, sursum petit, & sic ex duob. motib. contrarijs, pilus crispus efficitur & nunc inferius tendit, & nunc superius se deflectit. Sic verè quotiens in fumis cordis. i. in affectionib. est cōtrarietas, totiens in pilis. i. in exteriorib. operib. erit diuersitas. Homo. n. habet duo genera fumorum affectionum. f. bonus affectus & spūales, qui sursum tendunt affectando æterna, & malos terrestres & auaros, qui inferius descendunt ad temporalia & terrena. Igitur ex collectatione & varietate istorum duorū affectuum spiritualis. f. & terrestris, quandoq; efficiuntur pili crispi. i. opera quæ vtranq; sentiunt conditionem, & quæ in parte sunt spiritualia, & in parte carnalia, & in parte sursum tendunt & ordinantur ad Deū, & in parte deorsum descendunt ad mūdum. Et tales sunt multi ecclesiastici, qui ex officio volunt sursum ascendere, ex auaritia vero coguntur inferius descendere. Et sic necesse est duos motus & duas inclinationes, in suis operib. apparere, quia sicut dr in ps. Ascēdunt vsq; ad cęlos, & descendunt vsq; ad abyssos, anima eorum in ipsis tabescebat. Vel dic q isti duo motus significant duas cordis intentiones. Quia pro certo vbi intētio duplex & varia fuerit, & pilus. i. operatio, crispus duplex & varius erit, & vt cōiter in ipsis pilis operum, duplicitas affectuū apparebit, quia sicut dr Iac. 1. Vir duplex aio inconstans est in oībus vijs suis. ¶ Pili tunc consueuerunt cadere vel saltē nō
3 crescere, qñ hō fecerit se castrari & c. dic sicut supra de barba. ¶ Pili in senectute fiunt duriores, & pili quanto à duriori
4 core procedunt, tanto duriores & grossiores sunt. Pili exteriores sunt opera vt dictum est, sed pro certo cutis a iste dnr procedere possunt affectiones significare, quia p certo à dura cute duri exeunt pili, & à dura affectione dura exeunt opera & etiā ecōuerso, quia sicut dr Mat. 3. Bonus homo de bono thesauro suo profert bona, malus vero similiter mala.

De Capillis. Cap. 61.

Capilli secundum Isidorum dicuntur quasi capitis pili qui etiam coma, Cesaries, crines, alijs nominib. appellantur. Fumus. n. grossus de capite egreditur, & exterius in capillos conuertitur & siccatur, & quanto fumus plus abundauerit tanto capillorum Cesaries maior erit, & quādiu talis fumus abundat, possunt capilli nasci, & crescere. Quando vero defecerit, tunc necesse est caluitium effici, & caput à crinib. nudum esse, sicut patet in senib. & consumptis. Caput est intentio, à qua. f. fumi cogitationum emanant, qui capillos virtutum & operum extra formant, quia. f. quanto talium bonorum fumorum. i. bonorum affectuum & cogitatuum maior fuerit abundantia, tanto virtutum maior erit copia. Et econuerso si fumi isti deficiunt, tunc & crines virtutum pereunt & recedunt. Ideo bene dr Mat. 10. Vestri autem capilli capitis, omnes numerati sunt. supple secundum interiores affectus & c. ¶ Quandoq; contingit quod sit
2 caluitium, & tñ satis est in capite de materia capillorum, & hoc fit in infirmitate quæ dr Alopecia, vbi vel per opilationem viarum, vel ex corruptione humorum, casus capillorū procuratur. Sic verè casus accidit sæpe q multi carent capillis virtutum & tamen satis habent interius de materia ipsarum, qui. f. satis habent de naturali discretione vel etiam de interiori bonā affectione, sciūt. n. appetunt & proponunt benefacere, sed pro certo sæpe fit q corruptio humorum. i. carnis voluptas, vel opilatio viarum. i. terrena cupiditas, capillaturam virtutum impediunt, & quod homo proposuerat, subtrahunt atque tollunt. Quia p certo multi sunt qui sciūt & appetunt facere multa bona, sed nunquam ad actum veniunt, quia carnalitates & vitia ipsos impediunt. ad Rom. 7. Nam velle adiacet mihi, perficere autem bonum, non inuenio. ¶ Canities capillorum generatur ex frigiditate humoris
3 materialis & nutrimentalis capillorum. Frigiditas. n. mater est albedinis, & ideo capilli in senectute albescunt, quando frigidi humores in corpore [illegible] sic canities significat ætatis maturitatem, libidinis extinctionem, & instantis vitæ necessariam renouationem. Per canitiem potest intelligi senectus. Ista est. n. in qua debet frigus timoris diuini abundare, albedo honestę & castæ vitæ florescere, libido & puerilitas cessare, & in qua etiam debet homo defūctum prę sentis vitæ videre, & nouitatem futuræ mentaliter cogitare, & sic verificabitur illud Sap. 4. Cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis vitia immaculata. ¶ Caluities si in iuuentute 4
accideret, possunt capilli iterato renasci, si verò post senectutem contingerit, nunquam amplius renascūtur. Caluities seu casus capillorum significat casum virtutum, qui fit per pctm. Quia pro certo vt cōmuniter si in iuuentute efficiatur quis caluus virtutes amittendo & vitia incurrendo, potest iterū capillari & virtutum crinibus per pœnitentiam adornari. Si vero post iuuentutem in tempore senectutis contigerit caluities antedicta, tunc via poterit redire & per pœnitentiam reuenire. Vitia. n. senum incorrigibilia sunt, & ideo qui in senectute capillos virtutum perdiderit, via iterum bonus fit, quia sicut dr Prou. 26. Adolescens iuxta viam suam etiam cū senuerit non recedat ab ea. ¶ Caluitium contingit senib. in- 5
firmantib. & nimis sæpe carnales actus exercentib. Econtra autem caluitium non consueuit contingere pueris, mulieribus & castratis, sicut dicit Galenus super aphor. Et hoc facie humoris abundātia, & frigiditas prædominantia quę. f. poros claudit, & fumos euaporare non finit. Cuius contrariū est in infirmis, senib. & in venereis occupatis, sicut supra dictum est. Capilli virtutes designant, quæ caput intentionis muniunt & adornant, Sed procul dubio caluitium & defectus istorum capillorum contingit faciliter tribus generib. personarum, videlicet infirmis. i. superbis, qui. i. infirmi sunt, quia statum firmum non habent. Senibus. i. auaris, quia. i. auaritia magis abundat in senectute. Venere vtentibus. i. luxuriosis: ista. n. tria genera personarum capillos virtutum perdunt, & caluitium vitiorum incurrunt, & hoc, quia humor deuotionis & gratiæ in ipsis deficit, & siccitas incompassionis excrescit. Esa. 3. Decaluabit dominus verticem filiarum Syon, & crinem earum nudabit. Sequitur. Et erit pro suaui odore fętor, & pro crispanti crine caluitium. Sed econtra, tria sunt genera personarum quæ capillos virtutum non perdunt, s. pueri. i. illi qui sunt humiles contra superbiam. Mulieres quę à mollitie dicuntur. i. pij & misericordes, contra auaritiam. castrati. i. casti, i. innocentes, contra luxuriam. In illis. n. abundat frigus diuini timoris, & humor gratiæ & dulcoris, & sic frigus timoris solet capillos virtutum retinere ne defluant, & constringere, porosq; sensuum & affectuum claudere. Humor verrò deuotionis, & gratiæ solet istis capillis continuè materiam ministrare. vel si vis dic q capilli significant diuitias vel peccata, quæ sunt quædam exteriora hominis vestimenta. Caluitium igitur. i. nuditas capillorum, significat cōfessionem in qua mens nudatur à capillis vitiorum, vel liberalitatem, qua homo nudatur a capillis diuitiarum. Tale igitur caluitiū non incurrunt pueri. i. immundè viuentes, mulieres. i. auare cupiētes, quia mulier naturaliter est auara. castrati. i. prolem bonorum operum nullatenus generātes. Isti. n. p pœnitentiā & per elemosynā non caluescunt, & capillos vitiorum vel diuitiarū non abijciunt aut deponunt. Quod vtique facit abundantia humoris carnalitatis, & frigiditas indeuotionis & c. Esa. 22. Vocauit dñs ad planctum & fletum, & ad caluitium, & cingulum sacci, & ecce gaudium & lętitia, occidere vitulos, iugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinum. ¶ Capilli sunt capitis ornamentum, tegumentū & mu- 6
nimentum. Qui licet a parte anteriori quandoq; cadant p paucitatis raritatem, & humoris paucitatem, a parte tñ posteriori nequaquam deficiunt vt cōiter neq; cessant, & hoc propter cutis densitatem, & propter humoris abundantis quantitatem & viscositatem. Pars anterior est iuuentus, posterior verò senectus, quia pro certo dato q capilli virtutum quando que cadant & defluant in parte anteriori iuuentutis, nunquā tñ debent deficere in parte posteriori senectutis. Et dato q iuuentus inueniatur quandoque capillis virtutum nuda, senectus tamen debet esse virtutum crinibus semper plena. Apoc. 3. Posteriora tua plura prioribus. Dato. n. quod pars anterior iuuētutis rara sit & infirma, & humore deuotionis & gratiæ magis vacua & sicca, pars tamen posterior senectutis semper debet esse fortis & densa, & humore deuotionis munita, & sic licet iuuentus deficiat virtutum crinibus, nunquam tamen senectus debet deficere bonis virtutibus. ps. Senectus mea in misericordia vberi.

LIBER TERTIVS

de hominis conditionibus & de his quæ faciunt ad hominis conseruationem. *Cap. 1.*

DIcto de homine,& de corporis partib. dicendum est de quibusdam hois accidentib. & sic primo dicam de ætatibus & hoim cōditionibus, & tandem aliquid superaddam de aliquibus infirmitatib.
1 ¶ Aetas igitur ſm Isid. est spatium vitæ ætatis ab infantia incipiens, & in fine senectutis desitens. Sunt verò (vt ait idē) septem ætates. i. septē vitę humanæ partes quarum prima est infantia, durans vsq; ad septennium,& dr̄ ab in,& for faris, eo quia tunc hō non fatur imo est infans & non loquens. Scda est pueritia, extendens se ad ſm septenarium, dicta à pubertate, eo ꝙ tūc homo efficitur pubes. Tertia est adolescentia, extenta vsq; ad quartū septenarium. i. 28. annum ſm Isid. dicta ab adolescendo & crescēdo, vsq;. n. ad illud tp̄s crescit & adolescit hō. Quarta est iuuentus, durans vsq; ad quadragesimū quintū annū vel quinquagesimum,& dr̄ iuuētus a iuuando, eo ꝙ tūc fortior est hō, & pot alios adiuuare. Quinta ſm ipsum dr̄ senecta seu grauitas ſm Isid. q̄ est media inter iuuentutē & senectutem. Sexta est senectus q̄ dr̄ ascensus diminutione ſm Isid. eo ꝙ tūc sensus corporis habetantur. Septima vero est senium. i. pars vltima senectutis, in quo. s. sanguis friget, & sensus & rō deficit atq; torpet. Per istas septem ætates pōt intelligi septē virtutes spūales, ex quib. vita grē constituitur, & per quarū decursum finis vltimus æternæ gloriæ reportatur. Prima igit̄ ætas spūalis est infantia q̄ hoiem creat. Ista est humilitas quæ est principiū moralis vitæ quæ dr̄ a non fando, quia. s. ad humilē pertinet, ꝙ sit verecundus & infans. i. ꝙ vltra debitum nō loquatur, quia ſm Catonē, virtus prima compescēre linguæ, quia sicut dr̄ Prou. 5. Qui moderatur labia sua, prudētissim⁹ est. Scda virtus est pueritia, q̄ puberem efficit, & ad cōiugiū habilitat. Hæc est charitas, q̄ cum Deo, cum amicis & inimicis nititur hoiem cōiugare, & per amicitiam copulare. Mal. 2. Dñs testificatus est inter te & vxorē pubertatis tuę. Tertia virtus est adolescentia, quæ hoiem augmētat. Ista est pietas, quæ crementum meritorum procurat. Lu. 7. Adolescens tibi dico surge. i. cresce. Quarta est iuuentus, quæ hoiem fortificat. Hæc est fortitudo atq; firmitas, q̄ vires cōtra tentationes præstat, & q̄ voluntatem ad agendum, & defendendum adiuuat & confortat. 1. Io. 2. Scribo vobis iuuenes qm̄ fortes estis, & vicistis malignū. Quinta est senecta q̄ hoiem aggrauat. Ista est honestas, q̄ motus inordinatos reprimit, & gest⁹ cōponit & adornat, & totam cōuersationem modificat & maturat. psa. Multiplicabuntur in senecta vberi, & benè patientes erunt. Sexta est senectus, quæ sensus corporis hebetat, & sensum aīæ illuminat. Hæc est prudentia seu sagacitas, quę. s. sapientiam carnis solet destruere, & sapientia spūs illustrare, quod fit qn̄ hō est simplex & ignorans in tpalib. prudens vero & circunspectus in spūalib. 1. ad Cor. 3. Stultus fiat vt sit sapiens. Septima vero est senium, quæ hoiem resoluit & debilitat, & ad terra deprimit & incuruat. Et ista est timor Dei vel virtualis pauiditas, quia. s. ista est, q̄ solet erectionem superbiæ deprimere, & mentem inferius ad considerationem mortis & inferni incoruare. Esai. 5. c. Incuruabitur & humiliabitur vir, & si homo per istas septē ætates percurrit, restat ꝙ ad finē & terminū æternæ gloriæ properabit, & in mensura ætatis plenitudinis Christi in virum perfectū cum electis superius triumphabit. ¶ In senectute ſm Isid. deficiunt sen-
2 sus. Quod accidit pꝑ frigiditatem sanguinis, & pꝑ virtutis naturalis debilitatē, & ideo senectutem ſm ipsum multa sequūtur incommoda. Calor n. extinguitur, virtus minuitur, humor dissoluitur, caro consumitur, sputum emittitur, tussis frequentatur, cutis corrugatur, corpus incuruatur, iracūdia faciliter irritatur, & ipse senex grauis & onerosus oib. reputatur, & quanto plus senuerit, tanto morti amplius proximatur. Per senem pōt intelligi peccator, & maxime ille qui in vitijs antiquatur, iuxta illud Eccl. 4. Melior est puer pauper & sapiens rege sene stulto. Igitur in tali sene extinguitur calor charitatis, minuitur virtus probitatis, dissoluitur humor pietatis consumitur caro fluidæ benignitatis, emittitur sputum ineptæ loquacitatis, frequētatur tussis querulosæ ingratitudinis & impacatæ voluntatis, corrugatur & deturpatur cutis suæ cōuersationis, inflammatur & irritatur ira suæ turbationis, obscuratur & hebetat visus suæ discretionis. Ezec. 7. Peribit lex à sacerdote, & consilium a senioribus. Debilitatur & aggrauatur motus suæ operationis. Impeditur & retardatur incessus suæ affectionis. Contemnitur & onerosus habètur modus & status suæ conditionis. Thr. 1. Sacerdotes mei & senes mei in vrbe consumpti sunt.
¶ Senectus est illa 3
ætas in qua caro magis deficit, & spiritus conualescit. In senectute. n. viget sapientia & consilia, minuitur vero libido & luxuria, liberatur homo à vitæ huius miseria & molestia, & recedit à periculis, & accedit ad salutis brauia & solatia. Ista oīa facit moralis senectus. s. prudentia & maturitas honestatis. Per istam. n. carnem subijcimus, & spiritum roboramus. Per istam mundi miseriam & vitiorum pericula euadimus, & securitati futuri seculi propinquamus, vt sic de quolibet tali sene dicatur illud quod de Abraham dr̄ Ge. 25. Deficiēs mortuus est in senectute bona, prouectæque ætatis.

De Infante. *Cap. 1.*

CIrca creationem infantis multa pñt attendi, & multa
etiā concurrūt in ipsum. Interueniunt. n. ibi materia, 1
q̄ mater dr̄ ministrare, semen, quod vir dr̄ effundere, locus. s. matrix, quæ totum dr̄ recipere, secundina. i. pellicula, quæ circa istam massam in matrice gignitur, quæ omnia dr̄ concludere. Calor naturalis, qui omnia dr̄ formare & efficere. Sanguis menstruus, qui fomentum, & incremētum dr̄ dare & perficere, sicut dicit Constantinus, & etiam Galenus. Sic verè ad hoc, quòd aliquis noniter in gratiam procreatur, & ad hoc, quòd infans, & filius Dei efficiatur, & per pœnitentiam spiritualiter generetur multa spiritualiter requiruntur. Requiritur n. ibi matrix locus competens. i. fides ecclesię quę recipiat. Requiritur materia obediens. i. bona voluntas quæ obediat. Semen viri infundēs. i. verbum Dei & doctrina prędicatoris quę disponat. Calor operans. i. gratia spiritus sancti, quæ efficiat. Secundina continens. i. charitas, quæ omnia constringat. Sanguis nutriens. i. memoria sanguinis Christi, quæ cuncta foueat, vegetet & cōponat. Et sic talis taliter procreatus potest dicere illud Sap. 7. In ventre matris figuratus sum caro, decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, de semine hominis.
¶ Fętus in vte- 2
ro matris quadam pellicula inuoluitur, quæ secundina vocatur, quæ nisi cum puero exterius cū nascitur expellatur, matri periculum generatur. Fętus significat peccatum, quod in
matrice voluntatis genitum semper est aliqua carnali cōplacentia vel etiam aliquo excusationis tegmine inuolutum. Et 3
ideo quando, quis per confessionem vult parere, & fœtum peccati exterius emittere & eijcere, necesse est procul dubio secundinam suam. i. omnem malam complacentiam vel circunstantiam vel oēm excusationis malitiam exterius expellere vel fugare. Qn̄. n. talis pellicula non eijcitur, & qn̄ aliqua mala complacentia, excusatio vel circunstantia post confessionem in anima retinetur, necesse est ꝙ anima periculū patiatur. Vnde de mari. i. de peccato dr̄ Iob. 38. Quis conclusit ostijs mare, qn̄ erumpebat quasi de vulua procedens, cum ponerem nubem vestimentum suum, & caligine illud quasi pannis infantiæ obuoluerem? q. d. cum mare. i. amarum peccatum per confessionem de vulua conscientię egreditur necesse est ꝙ nube, caligine & vestimento. i. oib. suis malis circunstantijs induatur, & ꝙ totum per ipsum continentem cū eo expellatur. Vel si vis per illam secundinam intelligitur peccatum originale, quod cum ipso puero egreditur, eidem adhæret, & cū eo generatur. Et ideo ante omnia ab illo debet puer per baptismum extrahi & mundari. &c.
¶ Teste Constan-
tino, Natura primo formar in infante membra principalia q̄ 3
officialia, & primo interiora quam exteriora. Vnde (vt ait) natura ante omnia format cor, tandem cerebrum, tandem hepar, & tandem membra ab illis nascentia. s. arterias a corde, neruos a cerebro venas ab hepate, & postea format ossa capitis & pectoris, & tandē membra officialia, s. manus, pedes, & alia similia. Membra principalia significant virtutes theologicas. Cor enim quod diligit, significat charitatem. Cerebrum quod sentit, significat fidem. Hepar autē quod corpus nutrit, significat spem. Igitur nos exemplo naturæ debemus

ista membra, i. istas virtutes ante oia formare & perficere. Et deinde ad alia mēbra. i. ad alias virtutes ab illis procedētes debemus attendere & vacare. Interiora n. præferenda sunt exteriorib. & cor & mēs dēt primo virtutib. adornari & deinde mores & exteriora opera poterunt pparari. Et hoc est quod docebat Christus Mat. 23. dicens. Munda prius qđ intus est calicis & parópsidis, vt fiat & id qđ de foris est, mundū. Vel dic φ ista membra principalia significant ecclesiasticos & prælatos, qui habēt totū corpus ecclesiæ militātis regere. Necesse est igitur φ illi p̄ cæteris spūaliter formenf, & φ præ secularibus, virtutibus & moribus imbuantur. ¶ Ma-
4 ius tps requiritur ad formationē & viuificationē fœminæ q̄ masculi, & hoc accidit pp materiam calidiorem, & pp virtutem agentē fortiorem. Vnde illud est gnāliter φ in duplo masculus fœtus formatur & viuificatur citius q̄ fœmellus, quia. s. masculus viuificatur & formatur diebus quadraginta sex, fœmina verò dieb multo plurib. sicut dicit Galenus super Aphor. Aug. super Ioānem, & Constantinus in pantechni. Per fœtum masculum pōt intelligi bona & spūalia opera, per fœmellam verò intelliguntur opera inutilia & terrena. Igitur debemus esse sicut natura, quia pro certo magis debemus esse prompti & celeres ad producendum masculū φ fœmellā. i. ad faciendū bona opera q̄ mala, & ad procreandum opera spūalia q̄ terrena. Vel dic φ fœtus masculus significat viros bonos, & viriles, & virtuosos, fœmina verò imperfectos carnales & deliciosos, quia pro certo in vtero ecclesiæ masculi. i. spūales & boni citius viuificantur per gratiā & citius per bonos mores formantur, q̄ imperfecti, tepidi, vel fœmelli, quia pro certo quāto quis est fœmellior, mollior & imperfectior, tanto natura, Deus vel platus, difficilius ipsum instruit atq; format, quāto vero est perfectior aut virilior tato eius formatio vel cōuersio est facilior aut citior, & tato virtuti agenti. i. plato vel pdicatori docenti, facilius & libētius se cōformat, vt sic de ipso dicatur illud. Exo. 12. Erit. n. agnus sine macula, masculus anniculus. ¶ Augustinus super Ioā. &
5 in li. de trin. 4. c. 6. dicit φ fœtus, formatur 46. dieb. Et iō exponit de formatione corporis Christi illud Io. 2. Quadraginta sex annis ædificatū est tēplum illud vbi et interserit & quadragesies sexies seni, sunt ducenti septuaginta & sex dies, quē numerus dierum cōplet nouem menses & sex dies Et fm φ ipse cōputat, tm tps est inter conceptionē Christi sunt 8. Kalendas ianuarij. In hoc igitur vult cōcordare scripturā naturæ, & ostendere quō Christus fm quid, humanā formationē in vtero extitit imitatus, inquantū numerum quadragenarium fœtatum qui est humanæ formationis cōis numerus, est secutus, ita φ ipse potuit dicere illud pdictū. Sap. 7. Sum qui-
6 dem similis alijs hoib. &c. ¶ Scdm hippocratem. Ois infans in septē mensib. motum habet, & iō si non pōt ipse quiescere per mensem octauū pro virib. resumendis, ita φ in ipso octauo mense exeat, non est habilis ad viuēdum. Nono vero mēse ia satis est fortificatus ea quiete mensis pcedentis, & iō in nono mense vel principio decimi sine periculo pōt nasci, sicut dicit Cōstan. li. Pantechni. 5. c. 34. Numerus septenarius significat virtutes septē vel vniuersitatē virtutū Numer' vero octonarius, qui septenarium primus transgreditur, significat statū pcti, vbi est trangressio virtutum. Nouenarius autē conformitatē nouem ordinū angelorū significat. Denarius verò perfectionē decalogi designat. Ille igitur qui exterius parturitur per promotionem, debet habere septenarium virtualis perfectionis. nouenariū angelicæ imitationis, & denarium decalogicæ ad impletionis. Nā si in octauo mense. i. in statu pcti & in trāsgressione virtutū exiuerit & promotus fuerit, morti culpæ & pœnæ necessario subiacebit, & viuere per grām nō valebit Esa. 38. Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non viues. Alis rōnem quare puer natus in octauo mēse nō viuat, vide. c. de planetis. ¶ Infans in vtero ex seminib.
7 contrarijs & contrariæs qualitates habentib. generatur, sanguine menstruitur nutritur, & fomentatur, paulatim & non subito imo necessaria tps diuturnitate perficitur & formatur. Si masculus fuerit, in dextera, si vero fœmina, in sinistra parte corporis collocatur. Sic verè & moraliter accipiēdo, in creatione infantis. i. in cōuersione pctōris primo cōueniūt feminum. i. affectionū & cogitationū cōtrarietas, q. a. s. spūs & caro inuicē cōfligūt, ibi ēt in principio interueniunt sanguis. i. carnalium deliciarum & voluptatū malē alliciēs vilitas & noxietas. Et iō non subito nec cito perficitur aut moraliter formaf, quinimo necessaria est mora tpis & diuturnitas, qa s. hō quia cōtrarietate appetitiuū mouet, & sanguine carnalitatis pascit, nūq subito bonus efficit, imo oportet φ magno tractu tpis in morib. informet. Eccl. 10. Si retusum fuerit ferrū, & hoc no vt prius sed hebetatū fuerit, multo labore exacuetur, & post industriā sequet sapientia. Postq vero spūalis hō fuerit genitus in vtero ecclesiæ per fidē, si sit masculus. i. virtuosus & bonus ponit in dextera salutis æternæ, si vero sit fœmina. i. mollis imperfectus & impetus, tunc à Deo ponit in sinistra. i. in miseria sempiterna, sicut bene dr Matt. 25. vbi boni ad dexterā ponuntur, mali verò ad sinistra statuuntur.
¶ Puer in vtero nō statim nec subito, sed per interualla perficitur & formatur, excepto Christo, cuius corp' subito simul & in instāti fuit formatū, & aiatum & à verbo assumptū. Qđ 8
ēt in hoib. est verū, quia. s. oēs per successionē & laborē fiunt vel boni, vel docti, excepto Christo, in quo simul & subito abundauit & scientiarū & grārum oim plenitudo. Io. 1. Vnigeniti à patre plenū grē & veritatis. ¶ Infans sentiēs se in vtero pellicula seu secundina circundatū, quodā sensu naturæ monetur ad ipsam pelliculam rumpendum & de vtero exeundū, & iō solet seipsum cōcutere, & maternū vterū dolore nimio pgrauare. Exiens verò secundina circūdatur, & statim ciulans, miseriā vitæ (ad q̄ ingredit) protestaf. Per istā secundinā pōt intelligi ambitus vitiorū, in quo pcul dubio cū quis senit positū se & inclusum, dēt tale domiciliū abhorrere, & seipsum per cōsiderationē status sui cōcutere & mouere, & talē per cōfessionē rūpere, ipsamq; extra in publicū coram facei dote portare cōfitendo & emittere, & in vocē fletus & doloris prorūpere, & status sui miseriā deplorare. ps. Ploremus corā dno qui fecit nos. Vel dic φ qñ parturit & emittitur & ad aliquā dignitatē, magis debet flere quā gaudere, quia magis intrat ad miseriā, qua ad lætitiā, & magis vocat ad officiū laboris, quā ad fastigiū honoris. Iohe. 2. Plangite sacerdotes, vlulate ministri altaris. Et tñ Esai. 22. dr φ vocauit dñs ad fletū, & ecce gaudium & lætitia. Vel dic φ infans est pctōr, qui quādiu est in vtero mūdanę prosperitatis, & in calore carnalis voluptatis, nō percipit miseriā ad q̄ vadit, & iō tunc nō plorat, imo dormit, & sanguine mēstruo. i. carnalib. immunditijs se delectat & nutrit. Qñ verò p mortē de isto vtero emittit, tūc miseriā inferni (ad q̄ intrat) percipit, & tūc flebiliter desolat. Eze. 27. Plorabunt in amaritudine aiæ. ¶ In- 10
fans nouiter natus frequenter balneat pānis mundis inuoluitur, fasciā stringit, frequenter abstergit, os eius melle inungitur vt appetitus pvocetur, & nutrice sibi dulciter canē, & vt leuius dormiat, sæpe suū cunabulū agitatur bono lacte nutriatur, & à lacte corrupto nutritus multis infirmitatib. subiugatur, sicut dicit Cōstantinus. lib. 3. c. 34. Infans nouiter natus, est iuuenis nouiter ad religionē vocatus, vel pctōr nouiter ad pœnitentiā adductus, vel platus nouiter ad dignitatē promotus. Talib. n. sunt multa necessaria, quia procul dubio isti sunt balneādi p lachrymosam cōpunctionē, mundē cubādi per castā cōuersationē, strictē ligādi per tēperatæ restrictionē, melle inungēdi per pietatis & grāe lenitionē, sæpe abstergendi & depurādi per pœnitētiā & correctionē, dulciter agitadi & mouendi per dulcem & benignam monitionē, & sanē lacte nutriendi per bonorū consiliorū eruditionē, quia. s. tales bonū lac. i. bona verba & sana cōsilia debent accipere, alias si corruptum lac. s. adulationū & malorū cōsiliorum acciperent multis poterunt vitiorū infirmitatib. subiacere. Bene ergo talib. dr. 1. Pet. 2. Quasi modo geniti infantes lac concupiscite, rōnabilis & sine dolo. ¶ Infantes debent poni vel detinendi in loco obscuro, vt spūs visibilis congreget & cōfortetur. Lucid'. n. locus visum disgargit, & tenellos adhuc oculos lædit, & sæpius luscos facit, & iō tales sunt à nimis lucido aere abscondendi, & in loco vmbroso ponendi. Sic verè illi qui adhuc sunt infantes simplices & ignari, & maxime illi q̄ nouiter sunt nati. i. qui ad bōē, pœnitentia vel religionē, nouiter sunt cōuersi, non dōt exponi aeri lucido. i. exteriorib. publicis negotijs, nec splendori mundanæ prosperitatis. Visus. n. discretionis talium debilis est & ideo à vero iudicio lusci faciliter fierent, si se mundi negocijs nimis nouiter implicarent. In obscuro ergo humilitatis vel in secreto claustri sunt reponendi, & ibi quousq; fortem visum discretionis habeant, cōseruandi. Eze. 12. in humeris portaberis, in caligine efferreris, faciem tuam velabis vt non videas terram. ¶ Super- 12
omnia prouidendum est vt infans nutriatur bono lacte. Na
ea lacte

ea lacte corrupto multas incurruot pueri passiones, & iō ca
uendum est ne, nutrix eius concipiat, vel ne ēt infirmet, quia
.s. ea infirmitate & corruptione sanguinis nutricis lædit cor-
p' pueri vel infantis, & iō nutrix debito regimine debet die
tari, vt corpusculū tenerū possit debitè vegetari quinimò sę
pe fit q̄ nutrix recipit medicinā, vt infantulus habeat sanita
tē. Sic verè infans.i. nouitius vel iuuenis, dēt lacte bonæ do-
ctrinæ & bonorum verborū pasci & nutriri, & à corrupto
lacte adulationis vel malæ suggestionis penitus sobmoueri,
quia procul dubio qn̄ iuuenes malo lacte malæ doctrinæ ou
triuntur, sæpe fit q̄ multis vitiorum infirmitatib. supponunt.
Et iō cauendum est ne nutria corrupta sit & mala persona,
fetuq; diabolico impregnata lacte suorum malorū verborū
tales lactet aut nutriat, ne forte ipsos inficiat aut corrūpat,
quia sicut dr̄. t. ad Cor. 5. Corrumpunt bonos mores collo-
quia praua. Debet igitur nutrix paruulorum.i. pdicator vel
informator simpliciū & iuuenum medicinā pœnitentiæ bi-
bere, & sibijpsi imponere, & nō ipsam solis auditorib. & no
uitijs iniungere. vt sic verbo & exemplo ipsos possit ad sa-
nitatem grā reducere, & ad similia inuitare, quia alias tales
nunq̄ benè sanaret, si nō sibi sed ipsis medicinā.i. penitentiā
imponeret & locaret, sicut faciunt illi de quib. dr̄ Matth. 23.
Impoount onera grauia & importabilia in humeris hoium,
digito aūt suo noluntea mouere. Nā huius outricis dispositio
tio in infantes redundat, & plati vel prædicatoris bona vel
mala conditio in subditos se dilatat, & ideo se debet ista nu
trix dieta bona regiminis regere, vt sic infantulis suis possit
proficere & nō nocere, dicens illud Ose. 11. Ego nutritius Ef
fraim, in humeris meis portabā eos. Vel dic q̄ ista nutria est
Christus, qui videns genus humanum ita dobile & infirmū,
q̄ medicinā mortis non poterat sustinere, nec sibijpsi reme-
dium procurare, voluit istam medicinā amaram pro poero
isto bibere, & sic eum ad sanitatē grā reuocare. Esai. 53. Ipse
vulneratus est pp iniquitates nostras, attritus est pp pctā no
23 stra. ¶ Membra infantis ita sunt debilia & tenera, q̄ faciliter
torta vel gibbosa fierent, nisi nutrices ipsum ligamioib. & fa
scijs stringerēt & arctarent, & ideo pueri membra strictè in
cunabulo constringuntur, ne torta vel deformia fiant, si pro
libito fluere permittantur. Sic verè membra interiora.s. affe-
ctiones ipsorum iuuenum, ita sunt flexibilis & mutabilis cō-
ditionis, q̄ nisi à nutrice.i. à prælato fascia disciplinæ ligen-
tur, & statutorum ligamioib. arceantur, figuras tortas & de-
formes.i. malos mores & incōpositoa contrahere dinoscun-
tur, à quibus nunqua amplius emendantur, qoia pro certo si
talia mēbra affectionum pro libito dimittit platus fluere &
facere, nunquam ipsa poterit amplius ad rectitudinem reuo
care. Eze. 3. Fili hois data sunt super tę vincula, & ligabunt te
24 in eis. ¶ Infantes multum accipiunt nutrimenti, & iō indigēt
multo somno, & pp hoc nutrices solent eos multis cantib.
mulcere, & leuib. agitationib. & morib ad somnum inuita-
re. Sic verè illi qui multum recipiunt' de nutrimento mūda-
næ consolationis, iodigent multo somno deuotionis, cōtem
plationis, & gratiarum actionis. Et iō outrices i. prædicato-
res & prælati debent tales simplices sic diuitijs & beneficijs,
enutritas, ad tale somnum inducere, morib. exemplorū nec-
non cantilenis dulciū verborū ipsos ad hoc benigniter inui
tare, dicentes cū Christo illud Mat. 26. Dormite iā & requie
scite. ¶ Infantes non pñt recti incidere, propter pondus cere
25 bri, &c. vide supra de cerebro & supra de pedib. §. 3.

De Puero. Cap. 3.

PVer fm Isid. dr̄ à puritate, & hoc quia quandiu homo
est puer vel impobes, pp viarum angustiam motus li-
1 bidinis non cōualescuut, & quia tunc puer non pollui-
tur, ideò puer à puritate & munditia nominatur. Sunt
igitur pueri carne molles, corpore flexibiles, & pp mobilita
tem caloris ad motum babiles, atque leues, aio dociles, & si
irati fuerint faciliter placabiles, & pp humoris abundantiā
de leui flebiles & lachrymabiles. Sunt etiā pueri sine sollici-
tudine viuentes, sola iocosa appreciantes, virgā valde timē-
tes, aurum & diuitias non amantes, nec de crastino cogitan
tes, ad laudē & vituperiū noo attendētes, & denudare se ve
recondiā non putantes, alios pueros diligentes, & inter per
sonas noo discernētes, sed ita cum pueris pauperib. sicut cū
diuitib. æqualiter cōuersantes. Per pueros pñt intelligi viri
iusti, qui sunt filij & pueri Dei patris & ecclesiæ sanctæ ma-
tris. Esa. 8. Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi dñs. Igitur
isti sunt pueri & immaculabiles per castitatē, & per innocen
tiæ sanctitatem. Sunt teneri & molles per pietatem, sunt fle-
xibiles per obedientię facilitatem, sunt calidi & feruentes p
charitatem, & iō sunt valde mobiles per diligentiæ sedulita-
tem, & per bonorum operum agilitatem. Aio etiā sunt doci
les per prudentiæ sagacitatem, & intelligentiæ sedulitatem
& subtilitatē, necnon corpore sunt formosi & amabiles, per
conuersationis decentiā & honestatem, vt sic bene figurent
in illis pueris de semine regio, qui erāt sine macula, & cauti
scientia, & docti disciplina, quos præcepit rex babylonis sta
re in conspectu suo. Dan. 1. Item isti faciliter placantur.s. per
iniuriarum remissionem, faciliter plorant per cōpunctionē
& cōpassionem, faciliter amant per amicitiā & dilectionē, si-
ne sollicitudine viuunt per sufficientiæ acquisitionē, & p ter
renorū negociorum abdicationē, aurumq; & diuitias nō di
ligunt, nec de crastino curāt, sed solū de quotidianis per suæ
spei in Deum totalem positionē, & sola iocosa diligunt, per
gaudiorū celestium affectionem, & per terrenorū oim dete
stationē, ad laudemq; & vituperiū nō attendunt, p suæ men
tis cōtra fortunā solidationē, seipsosq; sine verecūdia denu
dant per confessionē, alios, pueros.i. alios mondos & puros
diligunt & frequentāt per imitationē, & inter psonas nō di-
scernunt per acceptionem, sed ad oēs æqualiter se habent p
iustitiæ adæquationem. Osee. 11. Puer Israel & dilexi eū. Et
iō Deus pater tales pueros suos diligit, ipsosq; in loco para-
disi secū collocat atq; ponit Lu. 11. Pueri mei mecū sunt i cu
bili. Quorū ēt puerorū societatē petebat sapiēs. Sap. 9. dicēs.
Noli me reprobare à pueris tuis. ¶ Puer naturaliter ad labo 2
rādū est debilis, ad cadēdū est fragilis, ad irascēdū est facilis,
quātū ad motū est instabilis, & pp suum maximū calorē ad
cibos appetēdū est quasi insatiabilis. Fortis.n. calor q̄ in eis
est, ipsos facit multū cibū appetere, qua pp solent multotiēs
infirmitates varias sustinere. Sensu ēt solēt pueri carere, sola
psentia quęrere, & nihil de futuris cogitare, ludos & vanita
tes solent appetere, & lucris & vtilitatib. nullatenus inhiare,
minima maxima & maxima minima solēt credere, & plus de
amissione pomi q̄ patrimonij solēt plāgere, & pomū plus q̄
castrū diligere & amare. Beneficiū acceptū statim solēt obli
uioni tradere, & quicquid viderint solent rogare & appete-
re, & voce & manu importunè oia postulare, imaginē pueri
magis q̄ viri solēt peligere, & puerorū sibi similiū magis q̄
senum & prudentiū solent colloquia & cōsortia libenti' fre
quētare, & (vt breuiter cōcludā) inter vtilia & inutilia nesciūt
discernere, quinimo illa q̄ sibi sunt ooxia, solēt multotiēs af-
fectare. Per pueros possum intelligere pctōres, qui pueri.i.
ignorantes & pueriles dñr. Et sic loquitur Apo. 1. ad Cor. 14.
dicens. Nolite pueri effici sensib. sed malitia paruuli estote.
Talis.n. puer.s. peccator, ad irascendum habet pronitatē, ad
cadendū, s. de pctō in pctm̄ habet fragilitatē, ad perseueran-
dum habet instabilitatē, & ad laborandū resistendū & benè
operandū habet debilitatē. Esa. 40. Deficient pueri, & labora
bunt, & iuuenes in infirmitate cadēt. Itē talis puer est appeti
tus insatiabilis per auaritiā, modici sensus per ignorātiam, p
sentiū & nō futurorū meditator p imprudētiā ludorū & va
nitatū appetitor p ineptā lætitiā & insolētiā. 2. Re. 2. Surgant
pueri & ludāt corā nobis. Itē talis puer de lucris & vtilitab.
spūalib. nō solet curare, illa q̄ minima sunt.s. tpalia solet ma-
xima, illa verò q̄ maxima sunt.i. spūalia & æterna, solet mini-
ma reputare, & magis de perditione pomi.i. alterius minimi
tpalis q̄ de amissione patrimonij sui.s. grā & gloriæ solet do
lere, & pomū q̄ castrū.i. mundum q̄ paradisum solet amplius
diligere & amare. Beneficia ēt quæ à Deo & proximo recē-
pit, non consueuit memoriā reducere, & bona alia q̄ in alijs
videt, solet desiderare, & cuncta, quæ sui vidēt oculi, solet ap
petere. 2. Re. 13. Eleuauit puer speculator oculos. Item talis
puer.s. pctōr aliorum puerorum.i. pctōrum facies & condi-
tiones, consilia & colloquia & ēt consortia diligit, senum ve
rò et virorum.i. personarū rōnabilium et bonarum mores
& societatem effugit & contēnit, & vt breuiter concludā, cū
cta quæ sibi sunt ad salutem ooxia, quærit, & appetit, & cun-
cta q̄ sibi sunt vtilia, vilipendit. Prouer. 20. Stultitia colligata
est in corde pueri. ¶ Adhuc puer aliquas habet cōditiones il
laudabiles. Nullam.n. constantiam solet habere, imo subito 3
nunc plangere, nunc ridere. Nullum secretum solet celare,
sed cuncta quæ audiuit, dicere & reuelare. Etiam pudibun-

da sua nõ verecundat denudare, continuo solet balbutire &
cachinnari, & lotua à sordib. iã solet inquinare, &. cũ à matre
pectinat vel tergit, solet recalcitrare, & pro virib. repugna-
re, sp solet de ventre cogitare, imo ventris proprij mensurã
ignorare, quia sæpissime solet cibos patere, & quasi cõtinuè
mãducare. Recte talis puer est pctõr, dicẽs illud 2. Re. 30. Pu
er ægyptius ego sum. Talis igit puer est instabilis p incõstan-
tiã, & nunc solet plorare per tristitiã nũc ridere p insolentiã,
nihil scit celare per prudẽtiã, sed cuncta q̃ accidunt solet re
uelare p stultitia, qa sicut dr, à puero & ebrio extorquet ve-
ritas, quinimo et pudibũda. i. vitia sua solet alijs detegere p
iactantiã, & quasi cõtinuo loqui & balbutire p multiloquiũ
& ineptiã. Et si qñq; mundatus, correctus & abstersus p. pla-
tum vel pdicatorẽ fuerit, solet recalcitrare per displicentiã,
& iterũ inuenta opportunitate se maculare p luxuriã & neq
tiã, & statim à munditia recedere p virtutis desistentiã, & sp
de ventre suo solet cogitare, per gulã & gastrimargiã. Iõ bñ
dr Eccl. 10. Væ tibi terra cuius rex puer est, & cuius princi-
4 pes mane comedunt. ¶ Pueri a corruptis genitis parentib. cor
ruptionẽ cõtrahere dinoscunt, sicut patet de podagricis &
leprosis, quorũ filij morbis similib. detinent. Sic vere natura
le est q filij sequãtur mores & cõditiones patrũ, subditi pla-
torũ, & discipuli magistrorum. Nam si patres magistri & p-
lati leprosi fuerint & podagrici. i. diuersis vitijs corrupti fue
rint & infectũ, illi qui istorum sunt filij, imitatores discipuli,
& subditi eorum, malis exemplis doctrinis, documẽtis, mo
ribus & vitijs similibus corrumpuntur, & eisdem contagijs
maculantur. Numer. 23. Vos surrexistis pro patribus vestris,
incrementa & alumni hominum peccatorum.

De Puella. Cap. 4.

1 PVella sm Isid. dr quasi purã sicut pupilla. Nã puella idẽ
est quod virgo, q̃ a virore ætatis virgo, & à puritate &
incorruptione, puella nominat cõiter. Est igit sm Isid.
puella nomẽ iuuenilis ætatis, nomẽ integritatis, nomẽ
verecundiæ & honestatis. Igitur puellæ quantũ ad cõplexio-
nem calidæ sunt & humidæ, quantum ad corporis disposi-
tionem sunt graciles, flexibiles, atq; per pulchræ, quantũ ad
mentis affectionẽ sunt verecundæ, timidæ & iocundę, q̃tum
ad morum cõpositionem sunt disciplinatæ, & in sermonib.
cautæ & tacitæ, & in vestib. delicatæ. Ista oia põt applicari ad
sanctas virgines & puellas; q̃. s. debẽt habere, vel vt cõiter ha
bent oia supradicta. Sed moraliter possumus dicere q puel-
la est oia, vel ẽt quælibet bona persona, & maximè sanctimo
nialis vel religiosa. Ista. n. debet esse puella, & virgo ratione
continentiæ & puritatis. Debet esse complexionis calidæ &
humidæ ratione pietatis & charitatis. Debet esse gracilis ra
tione humiditatis, flexibilis rõne obedientiæ & sedulitatis,
pulchra ratione bonæ conuersationis & honestatis. Debet
esse verecunda & pudorosa pauida & timorosa, iocunda &
gaudiosa, quia. s. ipsa dẽt habere verecondũ pudorem, diui-
num timorem, spũalis lætitiæ gaudium & dulcorem. Dẽt es-
se ad litterã disciplinata in morib. cauta & tacita in sermoni
bus, modesta io operib. & honesta in vestib. & ornatib. Et ta
lis puella fuit Rebecca, de qua dr Ge. 24 quia ipsa erat puel-
la decora nimis virgoq; pulcherrima & incognita viro. ¶ Fę
2 mina in multis differt a viro. Ista. n. vt cõiter habet capillum
flexibiliorẽ, ceruicem oblongiorẽ candidiorem, vultum pul
chriorem, vocem blandiorem, loquelã velociorem, manum
prolixiorem, gressum breuiorem, constantiã & fortitudinẽ
minorem, animum ad iracundiam & ad auaritiã & maliciã
ampliorem, vt dicit Arist. li. 4. de histo. aiali. Per fęminã intel
liguntur imperfecti, & maximè viri seculares & laici. Per vi
ros vero põt intelligi viri iusti, viriles & spũales, & boni. In-
ter istos igitur magna est differentia, quia pro certo fęminei
& imbecilles seculares & mundani habent capillos affectio
num flexibiles per mentis instabilitatẽ, ceruicẽ intentionis
oblongã per cõuertendi tarditatẽ, colorem conuersationis
candidum per vestium curiositatem, sermonem locutionis
blandũ per verborum applausum & vanitatẽ, manũ opera-
tionis prolixã per desidiæ lentã diuturnitatem, passum vero
breuem per imperseuerantiæ discõtinuitatem, constantiam
minorem per mentis mobilitatem, iracundiam, auaritiam &
maliciam ampliorem per corrupta mẽtis peruersitatẽ, quia
sicut dr Eccl. 25. Breuis omnis malitia super malitiam mulie
ris. Vide libro de anima. 10. c. de fęmina, vbi inuenies multa.

De Matre. Cap. 5.

MAter sm Isid. dr quasi mãmam tribuens pro fętu nu 1
triendo. Mater. n. dum fętus est in ventre ipsum nu-
trit proprio sanguine. Cum aũt de vtero exierit, ip
sum nutrit proprio lacte. Sanguis. n. post partũ, ad
mamillas mittit, & in lactis substã cõmutatur, de quo puerulus
educat. Vnde infantulus materno lacte laudabilius q̃ quocũ
que enutritur. Mater igitur fœtum suum miro modo diligit,
ipsum, amplectit, osculatur, lactat, balneat, custodit atq; nu-
trit. Per matrẽ põt intelligi prædicator vel prælatus, qui. s. ad
subditos maternũ affectũ debet habere, & ipsos mamilla be
nignitatis reficere & fouere ipsosq; tenerè dẽt diligere, &
ab oi periculo pseruare, & a cunctis vitiorũ fęcib. mundare,
& sanguine bonæ affectionis lacte lęuis doctrinæ & dulcis p
suasionis & panę perfectæ scientiæ & difficilioris eruditio-
nis, cum oi diligentia enutrire, dicens cuilibet illud, 2. Re. 1.
Sicut mater vnicum amat filiũ, ita te diligebã. Vel dic q Xps
põt dici mater, qui sanguine suo proprio, nec nõ lacte doctri
næ & griæ & insuper pane eucharistiæ nutrit infantes suos. i.
catholicos & deuotos. Io. 6. Caro mea verè est cibus, & san-
guis meus vere est potus. Et ibidẽ. Panis quẽ ego dabo, caro
mea est. Istud tñ verum est q paruuli. i. subditi melius & lau
dabilius nutriuntur lacte materno, q̃ alieno, i. ipsorũ suorũ
platorum q̃ mercenariorum & vicariorum doctrina, & iõ q̃
libet mater. i. quilibet curatus vel platus debet in persona p
pria (si põt) filios & subditos pascere, & alij nõ cõmittere vi-
ces suas, nec ipsos vicarij cõmẽdare. 3. Re. 3. Datę huic infan
tem viuum, hæc est. n. mater eius. Vel dic q Mater est mun-
dus & caro; Venter est mundi prosperitas, vbi fouentur pue
ri pctõres. Igit q̃ diu quis fuerit in vtero matris suæ. i. in mun
di prosperitate, ipse nutrit procul dubio sanguine menstruo
. i. delicijs carnalib. et pctis. Cum vero exinde exierit, & in re
ligione ep̃tus fuerit, tunc lacte doctrinæ & grę enutritur, &
pane vitæ & intellectus spũaliter enutritẽ. ps. Qm tu es qui ex 2
traxisti me de ventre, spes mea ab vberib. matris meæ. ¶ Ma-
ter cũ fętu masculo fuerit impregnata, pulchrioris est colo-
ris, motus leuioris, & minoris pęnæ & doloris, q̃ si fętu fęmi
neo sit grauata. Sic verè aia cũ impregnata fuerit masculo. i.
forti & bono pposito, tunc solet habere motũ bonæ opera-
tionis leuiorẽ & prõptiorem, colorẽ bonę cõuersationis pul
chriorẽ & decẽriorẽ, & dolorẽ tristitiæ & desperationis mi
norẽ & faciliorẽ. Econtra vero illa aia q̃ fętu fœmineo. i. im-
perfecto & malo proposito impregnatur, motũ bonæ ope-
rationis habet tardiorẽ, & colorẽ conuersationis habet tur
piorẽ, & dolorẽ iræ, tristitiæ, inuidiæ, & desperationis, patit
grauiorẽ. Hie. 8. Dolor meus super dolorẽ, in me cor meum
merẽs. & in ps. Cõcepit dolorẽ, & peperit iniquitatẽ. Quia p
cul dubio q pctm mortale cõceperit, amplius sine multis do
lorib. nusqua erit. Bona aũt mater bono pposito pgnans, sp
est in cõsolatione & in spe, & in conuersationis pulchritudine
& salute, dicẽs illud Eccl. 24. Ego mater pulchræ dilectionis
& timoris & agnitionis & sanctæ spei. Vel dic q fęminei se-
xus. i. mali subditi multo amplius grauãt matres. i. platos q̃
3 fętus masculi. i. boni & virtuosi. ¶ Mater quãto propinquior 3
est partui, tanto magis affligitur, & motu ipsius paruuli plus
grauatur. Sic verè quanto cõscientia debet fœtum pcti pro-
pinquius per confessionẽ parere, tanto debet per cõtritionẽ
magis dolere, & ipse fętus pctĩ ipsam magis affligere & tur-
bare. De pctõ põt exponi illud Prou. 17. Ira patris filius stul
tus, & dolor matris quæ genuit eum. ¶ Scdm Aris. & ẽt Gale 4
nũ super Aphoris. multa põt esse signa impregnationis. Ma-
tres. n. pgnantes res diuersas desiderant, & etiam quandoq;
carbones & res viles & inutiles affectant, colorem mutant,
sub oculis liuescunt, vbera turgescunt, ventres etiã tumes-
cunt & propter extensionem matricis, nauseã et vomitũ sæ-
pius incurrunt. Sic verè cum diabolus impregnauerit ali-
quam mulierem. i. aliquam personã fœtu mali propositi vel
peccati mortalis, appetitus suæ affectionis statim subuerti-
tur, et res inutiles et nocuas. s. mundi diuinas appetere com
probatur. et magis in carbonibus quam in panibus, magis in
temporalibus quam in spiritualibus delectatur. Iob 33. Abo
minabilis fit ei in vita sua panis, et animæ illius cibus ante de
siderabilis. Ille etiam colorem bonæ conuersationis solet
perdere, oculus sui intellectus per inuidiam solet liuere, ven
sus sui cordis per superbiam solet tumescere, et vbera suæ
locutio-

locutionis per iactantiam turgescere, & vomitus displicētiæ
oīs boni solet accedere, per quē solet oia bona reiicere, vo-
mere, & exhorrere. Ideo de talib. fœtib. i. de malis affectib. &
operib. sic cōceptis, pōt dici illud Ose. 5. Filij fornicationum
sunt quia fornicata est mater eorum. Vel dic ecōuerso, φ bo
na mater est bona aia à spiritusancto bono proposito imprę
gnata quæ procerto appetitum mutat & præcedentium de-
lectabilium suscipit displicentiam, amara etiam & difficilia
ipsam delectant per pęnitentiā, colorem etiam faciei mutat
per pallentem abstinentiā, vbera suæ misericordiæ implētur
& turgescunt per elemosynarū redundantiā, venter suæ affe
ctionis impletur & tumet per charitatiuā amicitiā vomitus
verò vitiorum prouocatur per cōfessionis eloquentiā, vt di-
cat talis mater illud Esa. 59. Cōcepimus & locuti sum⁹. ¶ Ma
5 ter qñ parit, maximè patitur, & iō clamat, & dolorē quē su-
stinet protestatur. Cum aūt peperit, non solet amplius dole-
re, sed gaudere protinus & ridere. Sic verè qñ hō parturit fę
tum diabolicū per confessionem, rōne verecundiæ multum
tristatur & dolet, & reuelare pctm̄ valde ei displicet. Verum
tñ qñ peperit & cōfessus fuerit, valde cōsolatur & gaudet, &
se spūaliter alleuiatum sentiens, sibi sic peperisse placet. Ioā.
16. Mulier cum parit, tristitiam habet, cum aūt peperit, iam
6 non meminit pressuræ pp gaudiū ¶ Quanto mater pro pue
ro in pariendo grauiores dolores patitur, tanto natum dili-
gentius nutrit, ipsumq; magis diligit, & in eo amplius dele-
ctatur. Illud pōt applicari, φ oīs res quanto difficilius acqui
ritur, tanto diligērius custoditur. Pōt etiam dici de Christo,
qui cum multo dolore humanū genus in grām parturiuit, &
eū acquisiuit, & ideo ipsum miro modo diligit, & dolet qñ
7 ipsum per pcta hoim perdit. ¶ Filia & filius à fouēdo sm̄ Isid.
dīr, eo φ à parentib. foueātur. Pater igitur filio virtutem ge
nerandi tribuit, & mater filiæ virtutem concipiendi & pariē
di dimittit, ipsamq; tanto magis diligit, quāto in sexu ipsam
magis similem sibi nouerit. Sic verè parētes filijs. i. prælati sub
ditis, magistri discipulis solent virtutes & cōditiones, quas
habent imprimere. & ipsos verbis & exemplis ad concipiē-
dum per bonam affectionem, ad generandū per boni operis
productionem, & ad procreandum per confessionem ipsos
diuersimodè erudire. Eze. 19. Qualis mater, ita & filia eius.

De Nutrice. *Cap. 6.*

1 NVtrix sm̄ Isidorum dr̄ à nutriendo, quia. s. ista supplet
in nutriēdo paruulum, vicem matris. vnde nutrix ad
modum matris congaudet puero gaudenti, & cōpa-
titur puero patienti, subleuat puerum cadentē, lactat
plorantem, deosculatur tacentem, ligat se nimium diffundē
tem, abluit & mundificat se sordidantem, pascit digito pue-
rum sentiētē, cibum primo masticat vt facilius transglutiat
cibum ipsum, & sic reficit puerum esurientem, ad loquendū
instruit nescientem, balbutit nutrix, & quasi linguā frāgit, vt
sic facilius doceat non loquentem, medicina vtitur vt sanet
puerum vagientem, sibilis & cantilenis demulcet dormien-
tem, balneis & vnguentis refouet indigentem, & ad inceden
dum inducit puerum incedere nō valētem, & qñq; manum
sibi ex industria subtrahit, eumq; cadere permittit, vt ad in-
cessum faciat habilem & potentem. Talis nutrix loquēdo
spūaliter, est quilibet bonus prælatus, vel etiam prædicator
prouidus & discretus, quia. s. tales pueros. i. simplices & sub-
ditos verbis & exemplis spiritualib. & etiam qñq; beneficijs
temporalib. nutriunt, & eos diuersimodè vegetant & infun-
dunt, & iō vicem matris. i. Christi dicuntur gerere, inquantū
filios eius. i. fideles solent spūaliter & tpaliter enutrire. 1. Ma
ch. 3. Reliquit rex lisiam, vt nutriret filium suum. Igitur ta-
les nutrices spūales. i. prædicatores, doctores, plati & viri iu
sti, debent prius illis. s. subditis & simplicib. patientib. cōpati,
& gaudentib. cōgaudere, & ipsos tam in aduersis quam in
prosperis actu vel affectu diligere vel fouere. ad Ro. 12. Gau
dete cum gaudentib. flete cum flentib. Et ideo cadentes. s. in
paupertatem debent subleuare per subuentionem. Plorant-
tes & desolatores debent lactare per consolationem. Tacen
tes & patientes debent osculari per dilectionem. Diffunden
tes se & ad delectabilia plus debito dilatantes debent ligare
per statutorum coerctionem. Se vero per vitia sordidantes
debent mūdare per correctionem. & sic dicetur illud Ruth.
4. Nutricis officio fungebatur Noemi. Item isti debent digi-
tis & manib. ipsos pascere, etiam renitentes. quia. s. etiā si nō
volint ipsi subditi, digitis. i. bonis exemplis manualib. sunt pa
scendi, & documentis & beneficijs recreandi. Cibum. n. do-
ctrinæ dnt̄ isti masticare per studiū & lectionē, & ipsos tādē
recipiāt per pdicationem. Debentq; ipsi prædicatores bal-
butire. i. grosso modo verba proferre & linguā suā subtilita
tis frangere, per sui cū alijs cōformationē, vt ipsos doceant
& erudiant sapientiā discretionē, & honestā locutionē. Ne-
cesse est. n. φ doctor frangat & variet linguā suā pp rudiū &
simpliciū instructionē. Esa 28. in loquela labij & lingua altē
ra loquar ad populū istū. Itē isti dnt̄ in corporib. proprijs mē
dicinas pęnitentiæ sustinere, vt. s. puer. i. subditus habeat salu
tē & saluationē. Ipsum dnt̄ portare & subleuare p fragilita-
tis & defectuū ipsios supportationē, sibilis & cantib. dulciū
monitionū ipsum dnt̄ mulcere, vt ipsum prouocent ad dor-
miendū per cōtēplationē, debent instruere ad recte incedē-
dū p iustitiæ executionē, dnt̄ ēt ipsum & de industria dimit-
tere, vt melius attēdat ad sui cautelā & gubernationē. Sūmè
tñ debēt pcauere ne incurrat periculū & dānationē, vt sic ta
lis nutrix dicat ille hō de quo dr̄ illud. 2. Re. 12. Hō quidā ha
bebat ouē vnā paruulā, q̄ emerat & nutrierat, & q̄ creuerat
apud eū. Vel dic φ talis nutrix est Xps, vel ēt beata virgo, q̄
sibi deuotos nutrit per grām atq; lactat, ipsosq; cadentes su
bleuat, stantes seruat, & sordidatos mūdat, & ad gressum bo
norum operū, & ad locutionem bonorū verborū instruit &
informat, & vt proprias vires experiatur, ipsos sibi ipsis di-
mittens, cadere in peccatum permittit, sed ipsos cito releuat
& confortat. Ose. 11. Ego nutritius effraim portabam eos.

De Obstetrice. *Cap. 7.*

OBstetrix dr̄ mulier quæ habet artē iuuantem fęminā 1
parientem, vt facilius pariat, & vt fœtus partus tpe
periculum non incurrat. Ventrē parientis vnguētis
linire solet, vt facilius pariat, partū verò enixum re-
cipit, & vmbilicū ei tollit, ipsum inuoluit, circumligat, & gu
bernat. Talis obstetrix est prædicator, vel discretus cōfessio
num auditor. Iste. n. peccatorem parientem & confitentem,
& fœtum diabolicum. s. peccatum emittere cupientem solet
iuuare, ventrem suæ conscientiæ vnguentis. i. benignis indu-
ctionibus illinire, vt sine periculo possit integrè confitendo
parturire, partumque talis peccati debet per pœnitentiam
inuoluere, & vmbilicum omnis malæ circumstantiæ sibi præ
cidere & auferre. Iob 26. Obstetricante manu eius eductus
est coluber tortuosus.

De Masculo. *Cap. 8.*

MAsculus sm̄ Isido. a mare diminutiuē est dictus. Et
sm̄ Isid. masculus in omni gñe aīalium obtinet di- 1
gnitatē, pcellit. n. mascul⁹ fęmina quo ad cōplexio-
nem, q̄ est calidior, quo ad operationē q̄ est fortior,
quo ad discretionē q̄ est amplior, quo ad conditionē & dña-
tionē q̄ est dignior. Per mares possum intelligere platos, per
fęminas subditos, vel per mares clericos, per fęminas laicos,
vel per mares hoies virtuosos, per fęminas molles, imperfe-
ctos; & defectuosos. Quia procul dubio tales masculi. i. plati
ecclesiastici & prouecti, & in mūdi superioritatib. cōstituti,
debent esse in morib. ipsis fęminis. i. subditis & laicis melio-
res, & per sanctitatis eminentiam digniores. Debent. n. eos p
cellere, quia in mentis cōplexione dnt̄ esse p probitatē for-
tiores & valētiores. In sensu & discretione dnt̄ esse p sapien
tiā clariores & subtiliores. In dñatione vero dnt̄ esse per ex-
cellentiā maiores, digniores, & superiores. Fęminæ. n. imper
fecti & laici, q̄a sunt impotentiores ad bene operādū, & in-
discretiores ad se & alios regēdū, nō dnt̄ preesse, sed platis &
viris ecclesiasticis & perfectis subijci & subesse, quia p cer-
to in talib. viris dnt̄ esse virtutes actiuæ, & dispositiuæ, in ip
sis verò fœminis debent esse conditiones passiuę, & subiecti
uæ. Vñ mulieri dictū est Ge. 3. Sub viri ptāte eris, & ipse dña-
bitur tui. Vnde de superioritate taliū masculorū dr̄ Apo. 12.
φ mulier. i. ecclesia peperit filium masculū, q̄ redempturus
erat oēs gentes. ¶ Masculi gñaliter sunt fęminis fortiores, &
ad operandū aptiores, & ad onera sustinendū durabiliores, 2
& hoc quia abundant calorib. & spiritibus amplioribus, os-
sibus grossioribus, neruis fortioribus, et iuncturis solidiori-
bus. Masculi etiam sunt audaciores quam fœminæ. Et hoc,
quia corda habent latiora, et calidiora ipū et sanguine ple-
niora, et per consequens ad audaciam promptiora. Sic

verè illi qui sunt masculi.i.superiores gradu & statu.s. ecclesiastici & plati, debent esse audaciores ad ardua aggrediendum, fortiores ad ipsa complendũ & faciendũ, durabiliores ad mala tolerandum & sustinendum, q̃ ipsæ feminæ.i. q̃ simplices seculares. Et hoc procul dubio debet esse, quia ipsi tenentur habere fortiora ossa per constantiam, neruos (in quibus est sensus) validiores per prudentiam, iuncturã amicitiæ solidiorem per fidelitatem, cor latius per charitatem, & magis de calore diuini feruoris, & de sanguine pietatis dulcoris, & de spũ virtualis vigoris per oimodam sanctitatẽ Exo. 13. Omne primogenitum masculini sexus dño consecrabis.

3 ¶ Masculus nunquam patitur emissionẽ sanguinis menstrualis sicut mulier. Et hoc, quia quicquid superfluitatis in corpore virili gignitur, aut per intensum calorem consumitur, aut in pilos conuertitur & resoluitur, aut per exercitium vacuatur. Sic verè masculi spũales.i.viri perfecti & boni ecclesiastici vel plati, nunquã patiuntur sanguinem menstrualem.i.infectionem carnalẽ vel pollutionem luxuriæ seu carnis, quia pro certo omnem superfluitatẽ carnalium suorũ affectuũ, si qui insurgant, consumit intẽsus calor amoris, extenuat exercitium boni laboris, & in pilos bonorum exteriorum exemplorum resoluit & conuertit virtus diuinæ grãæ & dulcoris. Et sic cuilibet tali põt dñs dicere illud Ezec. 16. Laui te aqua
4 & mundaui sanguinem ex te. ¶ Viri igitur & masculi sunt natura calidiores, corpore duriores, & animo audaciores, cute hispidiores, virib. fortiores, vocib. grossiores. Isti etiã plures dentes habent, & ratione caloris maioris plurib. cibis indigent. Sic verè spirituales viri.s. ecclesiastici & prælati, qui .s. fẽminis.i. secularib. habẽt præesse, debent esse calidiores p charitatem, duriores per constantiæ firmitatem, audaciores per bonam & promptam voluntatem, fortiores per probitatem, hispidiores per habitus humilitatem, voce grossiores per eloquentiæ maturitatem & auctoritatem. Plures habẽt dentes masticatiuę discretionis & deliberationis, & ideo bene digerunt & gubernant cibos multos negotiosæ occupationis, quia.s. quanto in istis maior est charitatis calor & feruor, & discretionis masticatio amplior & fortior, tanto plurium ciborum.i. plurium negociorum exteriorum digerendorum, & gubernandorũ potest adhiberi difficultas maior.

De viro, Uxore, & Sponsa. *Cap. 9.*

1 VIr à virtute virium est dictus sm Isid. Nam in virib. vir vxorẽ præcellit, caputq; mulieris est vir sm apostolum. Et ideo tenetur regere vxorẽ, sicut caput totius corporis gerit curã. Iste igitur dr̃ maritus, quasi matrem tuens, vel quasi matris tutor, quia.s. vxoris suæ, quæ mater filiorum est, curam suscipit & tutelam. Sponsus etiã à spondendo dr̃, eo q in contractu coniugali sponsæ & vxori, quam plurimum obligatur. Spondet.n. promittit, & obligatur, vt indiuiduam cum vxore vitæ cõsuetudinem teneat, q debitum ei reddat, q fidem thori sibi custodiat, & q ipsam pro alia nõ dimittat. Vir est prælatus, vxor vero est ecclesia vel subditus, de cuius cura & regimine iste vir debet esse sollicitus & attentus. Igitur iste debet dici vir, quia virib. & virtutib. debet abundare. Debet dici maritus, quia matrẽ filiorum suorum.s. ecclesiam debet tueri, defendere & adiuuare. Debet dici sponsus, quia multis pactis & sponsionibus ipsum oportet ipsi vxori suæ.s. ecclesiæ vel subditis obligatum esse, & eisdem fidem & gratiam, curam & regimen exhibere. Debet.n. eis debitum carnalis generationis.i. debitum doctrinæ & prædicationis reddere 1. ad Cor. 7. Vxori vir debitum reddat. Debet eis & societatem indiuiduam seruare, & cum eis personaliter reficere. Prouer. 5. Sit vena tua benedicta, & lætare cum muliere adolescentię tuæ. Debet eis fidem & amicitiam seruare, & pro alijs ipsos non dimittere, nec ad alium statum accẽdere vel ambire, sed cum eis fideliter permanere. Quod est contra illos, qui plures vxores.i. plures dignitates simul volunt habere, contra illud quod de rege dr̃. Deut. 17. Non habebit vxores plurimas. Et contra illos dr̃, qui nunquam sunt contenti aliqua vxore.i. officio vel dignitate, sed de vna ad aliam volunt continuẽ se transferre, contra illud Exodi. 20. Non concupisces vxorem proximi tui.

2 ¶ Vir vxorem miro affectu tenetur diligere. Vnde etiam patrem & matrem debet dimittere, & vxori propriè adhęrere. Sic verè cum prælatus habeat duplicem domũ, vnam.s. quæ dr̃ mater, aliam quæ dr̃ vxor, (mater.n. & pater est ipsius parentela, vel patria seu mundus, vxor verò est sibi coniuncta, vel etiam subiectus populus) procul dubio iste vir prælatus summè debet istam vxorem.s. ecclesiam vel subditos diligere, ipsamq; patri & matri.i. mũdo & carni & cuicũq; carnali affectioni præponere & præferre, & alijs dimissis.i. contẽptis isti corde & corpore adhærere, iuxta illud Genes. 2. Propter hãc relinquet homo patrem & matrem suam, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. Vel dic q vir est Christus, qui domum paternam.s. paradisum visus est dimisisse, & vxori suæ.i. ecclesiæ vel aiæ se iunxisse, ipsamq; vltra modum dilexisse. Nam sicut vir præ dilectione vxoris solet pro ipsa defendenda bella q̃nque facere, & q̃nque zelum incurrere, ita q nullo modo põt pati ipsam alteri se donare, & aliter facientem solet occidere vel punire, sic verè ipse Christus animam vel ecclesiam tm̃ dilexit, q pro ea defendenda prælium crucis sumpsit, zelotypus.n. est pro ipsius dilectione, & ideò non vult q per peccatum diabolo adultero copuletur, alias ipsam punit æterna damnatio. Prou. 6. Zelus & furor viri nõ parcet in die vindictæ &c. ideo bene dr̃ ad Eph. 5. Viri diligite vxores vestras, sicut & Christus dilexit ecclesiam &c. Vel dic etiam q vir.i. prælatus morti se debet exponere, si sit necesse pro vxore sua ecclesia liberãda vel pro subdito proprio
defendendo. ¶ Sponsus sponsam primo ad sui amorem muneribus & verbis allicit, nuncijs & litteris volũtatem suam sibi exprimit, multa largitur & multa repromittit, & vt sibi placeat, ludis & spectaculis, bellis & tyrocinijs se exponit, robis & ornatorijs se adornat & multipliciter componit, blande eam alloquitur, & vultum eius facie ad faciem circumspicit & attendit, & finaliter in eam consentiens & ipsam annulo, subarrans, in coniugem eam ducit, & in signum cõiugij iam contracti, dona specialia sibi tribuit, & sibi dotalia sub chirographi testimonio concedere consueuit, festa & conuiuia celebrat, dona & munera aduenientib. donat, choreis, canticis & instrumentis musicis præsentes lætificat. Quibus completis sponsam in secreto thalami collocat, & eam sociã mẽsæ & thori faciens, pecuniæ & familiæ ipsam dñam constituet & ordinat. Curã eius gerit, & præ amore & zelo ipsam corrigit, custodit & seruat. Modos, gestus, & aspectus ipsius diligenter considerat atque spectat. Hæc oia ponit fulgentius in quodam sermone de nuptijs in chana Galileæ. Christus est sponsus, ecclesia vel aia sponsa est ipsius. Ipse.n. de se & ecclesia vel etiam humana natura seu aia christiana dicit Ioan. 3. 3
Qui habet sponsam, sponsus est. Sed procul dubio iste spõsus diligit istam sponsam à principio mundi, & eam sibi coniugem constituit & decreuit. Et iõ à principio multa dona & beneficia sibi dedit.s. ipsam creãdo, & oẽs creaturas eius obsequijs deputãdo. Votum suum & beneplacitum sibi verbis & litteris patriarcharũ & prophetarum voluit exprimere, & ut sibi placeret, & ad sui dilectionem attraheret, se voluit mundi ludis & cõtemptib. crucisq; bellis & victorijs exponere, uestes & mutatoria nostræ carnis induere & uestire, ut sic eam posset ad sui spirituale cõnubium inuitare. Ipsam etiã per prædicationem blande uoluit alloqui, & vultũ eius diligere, ipsiusq; connubium, copulã & gratiæ, & charitatis consortium affectare. psal. Audi filia & uide, & inclina aurẽ tuã, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Iste igitur istam sibi annulo fidei subarrauit, & per charitatem & grãm eius coniugio usus fuit, & in charta & in chirographo euangeliorum multa sibi dotalia in paradiso tribuere repromisit. Tandem ipsam in paradisi thalamo collocat, & æternæ refectionis conuiuium sibi parat. Cantibus sanctorum & angelorum ipsam lætificat & delectat, dominamque bonorũ paradisi ipsam cõstituit, & vultum eius delectabiliter respicit, & ex tunc ab oi nocumento tanquã suam custodit, & ipsius sollicitam curam gerit. Isti igitur sponsæ dr̃ illud Can. 4. Veni de libano sponsa mea, ueni de libano, ueni coronaberis. Vel fruis de humana natura dic q eam à principio multum dilexit, & connubium suæ incarnationis poposcit, & per prophetas sibi uoluntatem propriam intimauit, & in coniugio incarnationis cantus & choros angelorũ audiri fecit, hastiludia passionis sustinuit, uestesq; nouas glorificatæ naturæ sibi & sanctis in resurrectione dedit, & tandem in ascensione istã sponsam in paradisi thalamum introduxit. Vel per istã sponsam intellige beatam uirginem, quã Dei filius dilexit, & cui per Gabrielẽ nuncium uoluntatem suam mundauit &c. Accipe de prædictis conditionib. quicquid uolueris. Vel etiã tũ

dic

dic q sponsa est ecclesia à principio summè à Christo dilecta, &c. sicut supra, Apoc. 21. Vidi ciuitatem sanctam Hierusalem descendentem de coelo tanquam sponsam ornatã monilibus suis. Vel dic, q sponsus est prælatus, ecclesia est sponsa, quam ipse summè debet diligere, blandè alloqui, benignè tractare, & de eius regimine curam habere, & ideo gestus & mores cum diligentia peruidere. ¶ Vxore mala & pessima ni
4 hil potest esse molestius atq; peius. Ista est. n. clamosa, rixosa, iniuriosa, ebriosa, luxuriosa, & garrulosa. Item est sumptuosa, curiosa, ꝑsumptuosa, inuidiosa, insidiosa, desidiosa, vaga, amara, & odiosa, zelotypa etiam, & suspitiosa. Viro igitur, q talem habet vxorẽ, nullus, miserabilior, & ipsius miseria, nulla maior, sicut dicit Fulgentius vbi supra. Vir significat spiritum, vxor verò nequam significat malã conscientiã, seu carnem. Vel etiam dic, q talis mala vxor est aĩa peccatrix, quæ. s. multis malis moribus est repleta. Vel etiam talis vxor est mala cõgregatio malorũ subditorũ. s. quorũ ecclesia est ꝑlatis, & superioribus mala vxor. Tales igitur malæ vxores solent esse clamosæ, & quærulosæ, quia vix pôt fieri aliquid ad volũtatem earum. Rixosè & iniuriosè, quia. s. caro concupiscit, & rixatur aduersus spiritum, mala aĩa contra Christum, malus subditus contra prælatum. Eccl. 25. Mulier si primatum habeat, cõtraria est viro suo. Item istæ sunt ebriosæ, luxuriosæ, & multi loquijs garrulosę. Nã vino volũtatis volunt inebriari, & cum mundo, & diabolo fornicari. Amos. 7. Vxor tua in ciuitate fornicabitur. ¶ Item istæ vxores sunt sumptuosæ, & curiosæ, & præsumptuosæ, nec nõ inuidiosæ, desidiosæ. Caro
5 .n. i. malus subditus deliciosè vult pasci, & curiosè vestiri, & contra rõnem vel prælatum præsumere, & extolli, sibiq; inuidere, & insidiari, & cõtra ipsum mala oĩa machinari. Ideo bene dr̃ Eccl. 25. Cor humile, facies tristis, & plaga mortis, mulier nequam. Vel ẽt ad litteram expone de mala muliere. Nihil ergo miserabilius viro qui talem habet vxorem, prælatis qui tales habent subditos, aĩo qui talem habet carnem. Nam vt dicit sapiens Prouer. 19. Tecta iugiter perstillantia, & litigiosa mulier comparantur. Et iõ Prouer. 25. dr̃, q melius est habitare in terra deserta, quam cum muliere rixosa & iracũ
6 da. ¶ In bona vero vxore, & sponsę iste solent, & debent esse conditiones, quia ꝓcul dubio ista debet esse frequens, & deuota quo ad Dei ministeriũ, habilis, & subdita quo ad mariti obsequium, affabilis & benigna quo ad domesticos, liberalis, & larga quo ad extraneos, misericors & pia quo ad miseros, mansueta & pacifica quo ad vicinos, circunspecta & prudens in præcauendis, fortis & patiens in sustinendis, sedula, & diligens in agendis, modesta debet eẽ in habitu, sobria motu, cauta in affatu, pudica in aspectu, honesta in gestu, matura in incessu, verecunda in publico, iocunda cum marito, cõtinens in occulto, plus composita bonis moribus quam tortis crinibus, & magis placens virtutibus quam pulchris vestibus. Ista sunt verba magistri de ꝓprietatibus serũ, valde rhetorica, & catholica, quæ expositione non indigent, quia prout iacent possunt dici de qualibet bona vxore, vel de qualibet sancta persona, & maximè sanctimoniali, & religiosa, ita tñ, q per maritum intelligas prælatum vel Christum. De tali ergo vxore potest dici illud Apoc. 19. Vxor agni præparauit se, & datum est illi vt cooperiat se byssino splendenti, & candido, quæ sunt iustificationes sanctorum.

De Ancilla. Cap. 18.

1 ANcilla est famula vxoris obsequio deputata, seruili cõditioni subiecta, & mancipata. Ista est igitur misera conditio seruitutis, q oĩs seruilis persona q vilioribus officiis deputatur, grossioribus cibis reficitur, vilioribus pannis induitur, seruitutis iugo ꝑmitur, si filiũ cõceperit, etiam seruituti ab vtero mancipat. Ista pro libito nubere non permittit, & sicut pecus venditur, & à domino suo in alium dominum transportatur, virgis & verberibus atteritur, & si aliquo casu fiat libera, pp vitium ingratitudinis in seruitutem pristinam reuocatur. Talis ancilla seu serua vr̃ esse aĩa peccatrix, quam. s. diabolus libertate conscientię priuauit, & seruituti criminum subiugauit, quia sicut dr̃. 1. Mach. 2. Quæ erat libera, facta est ancilla. Talis igitur ancilla deputatur vilibus officijs peccatorum, & officijs immundorum actuum, & peccatorum, reficitur grossis cibariis diuitiarum, & bonorum terrenorum, induitur vilibus vestibus malæ cõuersationis, & malorum morum exteriorum, pręmitur iugo seruitutis malarum cõsuetudinum, & vitiorum, filius etiam quem concipit. i. bonum opus si quod facit, seruituti subijcit inquantum caret gratia, & virtute meritorum, vel merito, & successione coelestium præmiorum. ad Gala. 4. Non erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ. Item ista sicut pecus à diabolo venditur, & subiugatur iuribus diuersorum malorum dominorum. s. mundi, carnis, & omnium maleficiorum. Nubere spiritualiter per charitatem non permittitur, nec cõiũgitur sociari Christi & sanctorum. Et quia Christo qui eã liberam fecerat, ingrata est, ideo ipsam reuocat ad arctiorẽ, seruiturem infernalium tormentorum, vbi continuo verberatur, & conteritur poenis diuersorum suppliciorum. Quod benè figuratum est Genes. 16. vbi agar ancilla Saray concepisse se videns, contempsit dominam suam, propter quod à Saray, sicut ibi dr̃, est afflicta. Quia pro certo qñ anima contra dominam suam, i. contra rationem, & contra Deum tumescit, afflictio suæ seruitutis, & pęna sibi debitæ cõualescit. Iõ tali ancillæ. i. tali animæ peccatrici dr̃ ibidem. Agar ancilla Saray vnde venis, & quo vadis? quasi diceret. Quare tantum omittis, & quare tãtum cõmittis? Et ideo breuiter de tali seruili persona dr̃ Eccle. 33. Seruo maliuolo tortura, & cõpedes. Vel dic, q talis persona seruilis, significat pauperes & miseros &c. Vel significat religiosos seruituti Dei subiectos, & alienæ voluntati submissos, multis miseriis fatigatos, & tã vilibus cibis quam vestibus adornatos. Vide infra de seruo bono, & allega sicut ibi. ¶ Proprium est seruilibus personis 2
dominos suos odire, & contemnere, & si in benignitate, & familiaritate tractentur, solent contra eos superbire, si verò cathenis, & verberibus affligantur, in humilitate, & patiẽtia obedire, & sic magis timore quam amore suis dominis obsequi, & seruire, sicut dicit Rabanus super Hiere. 9. Sic verè in religione, & ecclesia sunt aliquæ seruiles personæ, quæ. s. cum seruituti vitiorum sint subditæ, & non gratiæ libertate donatæ, (iuxta illud Ioã. 8. Qui facit peccatum, seruus est peccati, & Amos. 6. Vxor tua in ciuitate fornicabitur) dominis suis, hoc est dictu, Christo, maioribus & prælatis nunquam obediunt ex amore, & ideo necesse est quod eis seruiant ex timore. Obstinati. n. & superbi solent superiores suos odire, & ex familiaritate sibi ostensa magis intumescere contra ipsos. Prouerbior. 29. Qui delicatè à pueritia nutrit seruum suũ, postea ipsum inueniet contumacem. Et iõ necesse est, q tales per rigorem regantur, & q asperis correctionibus affligant, & sic saltem necessario superioribus famulabuntur. Eccl. 33. Seruum inclinant operationes assiduæ. Vel dic, q persona seruilis est caro nostra, quæ pro certo si delicate nutritur dominam suam rationem, vel dominum suum Deum contemnit, & recalcitrat, si vero in disciplina, & poenitentia regitur, obedit & obtemperat. Ideo bene dicitur illud prædictum. Ecclesiast. 33. Seruo maliuolo tortura, & compedes, mitte illum in operationem ne vacet.

De Patre & Filio. Cap. 19.

PAter est principium generationis. Nam pater generaliter speciem suam desiderat conseruare. Quod quia in 1
se non potest, ideo hoc studet in filijs facere, & ideo naturaliter filios nititur generare, & ipsos ad similitudinem propriam consueuit procreare, & eos cum sollicitudine gubernare, & erudire, ipsos etiam quia pater est, à pascendo dictus, pascere & nutrire. Talis pater debet esse quilibet prædicator, & doctor. Iste enim in se non potest propriam suam spiritualem speciem, maximè quantum ad scientiã, cõseruare, morte. n. interueniente necesse est, q corporaliter pereat, & q eius conditio deficiat, & desistat. Et ideo procul dubio iste speciem suam. i. mores scientias, & cõditiones suas in aliorum persona continuare, & conseruare cupit. Et quia videt, q ipse diuturno tempore non consistit, per ꝑdicationem, & doctrinã solet alios in fidem, gratiam & scientiã generare, & ipsos inquantum potest sibi similes facere, & creare, eosq; verbo, & exemplo pascere, & scientijs, & moribus erudire, dicens. Prouer. 6. Conserua fili mi præcepta patris. ¶ Pater filios suos intantũ diligit, vt aliquando alimenta sibi subtrahat, & filios suos pascat. Quod commune est in cunctis animalibus præter pauca quæ degenerant à natura, sicut 2
est Aquila, quæ non est sollicita circa pullos. Sic verè pater aliquis um prælatus debet sibi de delicijs, & diuitijs subtrahere, vt filios suos. i. subditos possit tẽporaliter necessitatis tẽpore

pote sustentare. Cuius tñ contrarium faciunt impij aquilini,
qui s. sibi non subtrahunt vt nutriant subditos, sed potius sub
trahunt ipsis filijs, & subditis, vt ditent, & nutriãt se, & suos:
3 Iob 30. duratur ad filios suos, quasi nõ sint sui ¶ Pater igitur
multum filium suum diligit, ipsumq; postq̃ ablactatus fuerit
commensalem suum facit, ipsum in iuuentute verbis erudit,
& verberibus corrigere non desistit, sub custodia magistro-
rum ipsum constituit, & ne præsumat, eidẽ vultum hilarem
non ostendit. Quanto magis ipsum videt similẽ, tãto magis
ipsum diligit, & in ipsum oculos figere consueuit. Secũdm æta
tem suam uestes, cibos & dignitatẽ pater filiis tribuit, & hæ-
reditatem ipsorum augmentare non desistit, quam tandem
moriens proportionaliter filiis, & hæredibus derelinquit. Pa
ter iste est Deus. Malachi. 2. Pater vnus est oĩum nostrum. Fi
lij sui vero sunt oẽs iusti, ab ipso per grãtiã geniti, & nutriti.
Ioan. 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credũt
in noĩe eius. Iste igitur pater. s. Deus, istos filios. s. viros iustos
multum solet diligere. psal. Dominus diligit iustos. Et postq̃
ipsos ablactatos. i. à lacte mundanarum deliciarum viderit
separatos, solet eos ad mensam scripturæ, gratiæ, vel eucha-
ristiæ recipere, magistrorumq; & tutorum. s. prælatorum cu
ræ, & subiectioni submittere, & ipsos verbis scripturæ erudi-
re, & tribulationum verberibus ne insolescant, corrigere &
punire, & quamuis ipsos multum diligit, nunquam tñ in iu-
uentute sua. i. in vita ista solet eis lætum vultum ostendere,
nec eis p̃ psperitatis solatia arridere, q̃a sicut dicit apostolus
ad Hebr. 12. Flagellat Deus omnem filiũ quẽ recipit. Et Pro
uer. 13. Qui parcit virgæ, odit filium. Item iste quanto videt
sibi in moribus magis similem, & conformem; solet eũ am-
plius amare, oculos suæ misericordiæ in ipsum figere; quia
oculi dñi super iustos. Et s̃m ætatem perfectionis q̃ in eo vi-
det, solet sibi portionẽ, & dignitatẽ eternæ gloriæ distribue
re ipsamq; paradisi hæreditatẽ solet sibi s̃m augmentũ p̃-
priorũ meritorũ cõtinuẽ augmentare, & eã finaliter sibi pos
sidendam personaliter tradere vel præstare ad Colo. 3. A do
4 mino accipietis retributionẽ hæreditatis. ¶ Vel dic, q̃ pater
est bonus prælatus, q̃ ablactatos, & à delicijs abstractos, ad mẽ
sam beneficiorum ponit, ipsosq; erudit & corrigit, & in bo-
nis moribus magis sibi similes, magis diligit, hæreditatemq;
pro viribus eis augmentat, & s̃m ætatem perfectionis, quã
habent, ipsis dignitates, & bñficia distribuit, & concedit. He
ster. 1. Bibebant oẽs aureis poculis, vnusquisq; s̃m ætatem
suam. Figura est de Ioseph, qui fratres suos s̃m ætatem suam
5 ad mensam ordinauit. ¶ Pater filium in iuuentute pascit, &
alimentat, & idem iustum est, q̃ in senectute, qñ est impotens
ipse pater, ipsum filius nutriat atq; pascat, sicut & faciunt aues
cornini generis, quarum filij parentibus reddũt vicem. Qđ
ad litterã de parentibus põt dici quos tenentur in senectute
filij nutrire, sicut ab ipsis nutriti sunt in ipsorum iuuentute.
Honori. n. parentum promittitur retributio specialis, quia
sicut dr̃ Eccl. 3. Qui honorat patrem suum, viuet longio
ri. vbi glosa dicit, q̃ honorare parẽtes est primum mandatũ
in promissione, & per consequens magnum est in remunera
tione, & eius transgressio maxima est in punitione. Et p̃pter
hoc vt dicit glosa super Ioã 8. ibi. Si filij Abrahæ estis, opera
Abrahæ facite. Pater est à filijs honorandus, supportandus,
lætificandus, & defendendus, magnificandus & laudandus,
exaudiendus, & imitandus, sicut oĩa ponit hic magister de
proprietatibus rerum. Quæ hic possunt intelligi de patrib⁹,
naturalibus, vel ẽt de patribus spũalibus. s. de prælatis, senib.
& personis discretis, & venerabilibus. ¶ Filius ex parentum
6 substantia originem trahit, & ab eis fomentum recipit, & sine
parentum ministerio nec proficit, neq; viuit. quãto plus à pa
tre diligitur, tanto plus ab eo diligẽtius instruitur, & frequẽ
tius ceditur, ita q̃ ab eo diligi vr̃, quia verbis, & verberibus,
ne insolescat, ab eo sepius lacessitur. Et tanto plus à patre di
ligitur, quanto ipsius similitudo maior in eo reperitur. Ista
oĩa possunt exponi de bono subdito, vel etiam de viro iusto,
sicut supra eodem. §. 2. Iustus. n. à patre suo Deo, subditi ve-
ro à patre suo prælato, naturaliter & moraliter procreatur,
& nutrimentum vitæ doctrinæ, & gratiæ ab eo sortiuntur,
& sine tali patre nihil valere spũaliter cõprobantur, &c. Per
7 oĩa sicut in dicto. § ¶ Paterna facies confunditur, qñ aliquid
turpe de filijs sabauditur, paternusq; animus grauiter offen-
dit, qñ aliqua contumax rebellio in filijs persentitur. Nã ma
lus & irreuerens filius deterior cunctis hoĩbus iudicatur, qñ
. s. acceptum à parentibus beneficium nõ recordatur, nec ip-
sis succurrit vel subuenit, aut obedit, vel ẽt reueretur. & iõ sæ-
pe fit, q̃ propter contemptum, & offensam, & ingratitudinẽ
parentum malus filius hæreditate priuatur, & s̃m leges di-
uersis pœnis percutitur, & mulctatur. Sic verè illi, q̃ sunt ma
li filij ipsius Dei. s. mali christiani, vel maximẽ mali ecclesia-
stici, qui. s. Deo sunt rebelles; aduersarij & inobedientes, &
contrarij, ipsum Deum præ cæteris offendunt, & quantum
in eis est, faciem eius destituunt, & confundunt. Eccl. 22. Cõ-
fusio patris de filio indisciplinato. Deus. n. amplius offendi
tur, qñ à proprijs filijs contemnitur, q̃ qñ ab extraneis secu-
laribus peccatoribus lacessitur. Deut. 32. Vidit dñs, & ad ira
cundiam concitatus est, quia prouocauerunt eum filij eius,
& filiæ. Tales igitur mali filij hodie dinoscuntur Deum plus
cæteris peccatoribus offendere, & erga eum magis irreuerẽ
ter, & ingratẽ se habere, eiusq; beneficia memoriæ minus da
re. Esai. 1. Filios enutriui, & exaltaui, ipsi aũt spreuerũt me.
Quapropter iustum est, q̃ Deus ipsos puniat, & q̃ hæredita-
tem paternam, per tyrannos. s. hæreditatem ecclesiæ, & p̃ dæ
mones hęreditatem cœlestis patriæ, eis tollat. Qđ vtiq; fit,
quia sicut videmus, bona ecclesiæ ab ingratis ecclesiasticis
quotidie per tyrannos tolluntur, bonaq; paradisi ipsis post-
modũ auferuntur, ita q̃ possunt dicere illud Thren. 5. Hære
ditas nostra versa est ad alienos, dom⁹ nostrę ad extraneos.
¶ Inter filios aliqui sunt primogeniti, aliq; postgeniti, sed iu- 8
re, & de consuetudine primogenitis datur maior portio hę
reditatis, nisi forte propter delictum vel insufficientiam ip-
sorum aliud à parentibus ordinetur. Fit. n. qñq; q̃ ex causis
prædictis minor præfertur maiori, & pauper vilis abijcitur,
qui dotandus ampliori dono naturaliter sperabatur. Sic ve
rè Deus à principio duos habuit filios. s. populum. Iudæorũ,
qui erat dignior, & primogenitus. Eccl. 36. Israel quem co-
æquasti primogenito tuo. Et populum gentilẽ, qui indignior
& vltimo genitus dicebatur. Filio igitur isto primogenito. s.
populo Iudaico maior debebatur gratiæ, & gloriæ portio, &
maior erat cũ Deo p̃pinquitas, & confœderatio, maiorumq;
beneficiorum collatio eidem fuerat attributa, quam ipsi po
pulo gentili. ad Rom. 3. Quid ergo inquit magis Iudæo quã
græco? multum per oĩa. Sed p̃ certo iste maior filius deo ex-
titit ingratus, inquantum sibi in carne venienti extitit aduer
sarius. Et p̃p hoc, iste iure primogenituræ extitit priuatus, &
hæreditate veri intellectus, scripturæ, nec non gratiæ, & glo-
rię, denudatus; vltimusq; filius. s. gentilis populus fuit assum
ptus, & in loco ipsius substitutus. Qđ figuratum est in Rubẽ
& Ioseph, quia sicut dr̃ 1. Para. 5. Ruben fuit filius primoge-
nitus Iacob, sed quia violauit thorũ patris, data sunt primo-
genita eius, alijs Ioseph. Rubẽ qui interpretatur videns filiũ
significat populum Iudaicum, qui dei filium proprijs oculis
vidit, & nihilominus ipse Dei filij patris sui cubile. i. huma-
nitatem occidẽdo violauit; quapropter regni Dei primoge
nita perdidit, ipsaq; Ioseph qui interpretatur appositio. i. po
pulus gentilis ecclesiæ per fidem appositus reportauit, vt sic
dicere possit populus Iudaicus id quod Esau dixit de Iacob.
Gen. 27. Iustè vocatum est nomen eius Iacob. i. supplãtator.
primogenita mea ante tulit, & nunc secundo surripuit bene
dictionem meã. Vel dic q̃ isti duo filij sunt populus ecclesia-
sticus, & laicus. Cum igitur populo primogenito. s. ecclesia-
stico rõne professionis, & gradus debeatur maior portio hæ
reditatis glorię paradisi, propter sua tamen vitia, & ingrati
tudines ista primogenitura priuatur, & vltimo geniti. s. laici
eisdem in moribus, & virtutibus, & per consequens in præ- 9
mijs, & retributionibus præferuntur. Pone vt supra figuram,
quo. s. Ruben. i. videns filium. s. ecclesiasticus, qui videt Dei fi
lium in altari vel in scriptura, cubile patris. i. ecclesiam Dei
multis vitijs violat, & iõ primogenituram paradisi perdit, &
laicus ipsam captat. Matth. 20. Erunt nouissimi primi, & pri-
mi nouissimi. Vnde de talibus dicitur Matt. 20. Auferetur à
vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum eius.

De Seruo. *Cap. 12.*

Seruus dr̃ à seruando, eo q̃ in bello captus à victore ser- 1
uatur à morte, vt tandẽ vel vendatur, vel redimatur. vel
dr̃ à seruiendo, eo q̃ vilioribus seruitijs, quæ dominis,
& filiis facere non competit, mãcipatur. Secundum Isi
dorum tres sunt species seruorum. s. vernaculi, qui in serui-
tute nati sunt. Emptitij, quos raptores seruituti premunt, &

alijs ca-

alijs captos vendunt. Conductitij, qui nō necessitate sed vo-
lontate spe lucri, & virtute seruiunt, q famuli magis q̄ serui,
à famulando, & obsequēdo propriè dici possunt. Sic verè in
1 mundo isto sunt multa genera seruorū, diuersis spiritualib'
dominis subiectorum, qui oēs dicuntur serui à seruando, q a
Deus seruat eos ad vitam, vt conuertatur, & a vitijs redimā
tur, vel à seruiēdo, qoia diuersis seruitijs, & officiis Dei, s. vel
diaboli deputantur. Sunt igitur aliqui qui dicuntur verna-
culi. Et isti sunt infideles, qui in seruitute peccati nati sunt, &
istā seruitutem à suis parentibus trahunt, & in ea permanēt,
& persistunt. Tales etiam dicunt paruuli qui in originali na-
scuntur, & tandem sine baptismo decedentes nunquam ab
hmōi seruitute liberantur, ita q patres talium possunt dice-
re illud Neemiæ. 5. Ecce nos subiugamus filios nostros, & fi-
lias in seruitutē. Item sunt aliqui qui dicuntur emptitij, & isti
sunt peccatores christiani, qui per baptismum, & pœnitētiā
erant liberi, & tñ à demonibus emunt pro delectabilib' hu-
ius mundi, & vitiorum seruitutibus opprimuntur, & cathe-
nis malarum consuetudinum, & complacentiæ ñ ligati, serui
re vitijs compelluntur. 2. Pet. 2. A quo quis superatus est, ei'
& seruus est. Item sunt alij qui dicūtur cōductitij, & isti sunt
boni christiani, qui. s. Deo & prælato seruiunt voluntarie, nō
coactè, s. p lucro, & Salario gloriæ paradisi dicētes ipsi Chri
sto illud Gen 47. Eme vos in seruitutem, & læti seruiemus re
2 gi. & ad Ro. 12. Spe gaudentes domino seruiētes. ¶ Magister
de proprietatibus rerū facit quatuor capitula de seruo bo-
no, & malo, & de domino malo, & bono, quę oia quasi vide-
tur moralizare, & ēt auctoritatibus cōfirmare, ppter quod
verbis ipsius intendo parum addere, sed ipsa aliquantulū ex-
planare. ¶ Conditiones igitur mali serui sunt istæ, quia p cer
3 to iste solet esse vorax, & ebriosus, quia. s. bona dñi sui solet
furari, & subtrahere, & in cibis, & potibus expendere. Itē est
remissus, & otiosus, qoia nunquam quærit aliquid diligenter
& facere, sed poti' ludere vel dormire. Item piger, & somni
colosus, necnon protervus, & ceruicosus, & si pōt, ipsi cōtra-
rius, & psumptuosus, q a. s. si potest dñm suppeditat, & sup ip
sum se erigit, & exaltat. Procul dubio talis est malus seruus
Christi. i. quilibet malus ecclesiasticus vel platus, quia p cer-
to tales sunt voraces, & ebriosi, deo. n. dño suo, & ipsius pau
peribus, bona ecclesiæ subtrahunt, & inde ventrem suum lau
tè nutriunt atq; pascūt. Lucę 12. Si dixerit seruus ille, moram
facit dñs meus, & ceperit bibere, edere, & inebriari, veniet
dñs serui illius hora qua ignorat, & partem eius ponet cū in
fidelib. Sunt etiam remissi, & otiosi, necnō pigri, & somnicu-
losi, quia pro certo isti sunt negligentes in oī opere bono, &
magis volunt quiescere, & dormire, quam in bonis operib'
laborare. Vnde Matth. 20. dr̄. Quid hic statis tota die otiosi?
Ideo Eccl. 33. dr̄. Mitte seruū in operationem ne vacet. Mul
ta. n. mala docuit otiositas. Sunt etiam rebelles, & ceruicosi,
q a procul dubio superbè contra Deū solent per superbiam
erigi, & mādatis eius cōtrariādo aduersus ipsum extolli. Vn
de Miphiboseth dixit Dauid 2. Reg. 19. Seruus meus contē-
psit me. Figurati in rhinocerôte, de quo dr̄ Iob 39. Nunquid
valet rhinoceros seruire tibi? quasi diceret, q tales proterui
sunt similes rhinocerôti, qui nunquam iugo subicitur, & ad
domesticam seruitutē nullo artificio subiugatur. Vel illa via
possunt dici de malis subditis, qui ad literam gulosi sunt, e-
briosi, otiosi, somniculosi, & cōtra prælatos, dños & maiores
proterui, & ceruicosi, &c. sicut supra. ¶ Malus seruus magis
lucrum propriū quam lucrum dñi solet quærere, bonaq; si-
4 bi commissa incautè solet expēdere, grām à dño suo sibi im
portunè fieri petit, & eandem nunquā vult alijs facere, nec-
non gratias, & beneficia sibi collata nunquā credit ex gratis,
sed ex debito facta esse. Iste ēt est iracūdus, & seditiosus, ma-
ledicus, & litigiosus, fraudulētus & insidiosus, carnalis & de
liciolus, inuidus & malitiosus. In domo. n. solet cōtentiones
inducere, de dño & de oibus obloqui, & malè dicere, mali-
tias machinari, & melioribus inuidere. Talis est peccator, &
maximè malus subditus in ecclesia vel religione, quia p cer
to tales in bonis, quæ faciunt, siue prædicando, siue pœniten
tiam agendo, siue Deum laborando, non quærunt nisi pprīū
lucrum, propriam gloriam, & fauorem, & de dei vel ecclesię
gloria nihil curant. Exemplo Giezi serui Helisei, qui sub spe
cie domini pecuniam a Naamam petijt, detulit, & abscōdit.
5. quia sicut dicitur ad Phi. 2. Oēs quæ sua sunt, quærunt, non
quæ Iesu Christi. Item tales bona sibi à Deo cōmissa super-
fluè expendunt, & ad petendum a Deo vel à prælato gratias,
& beneficia, importuni sunt, alijs tñ qui ab eis petunt, suffra-
gia concedere non volunt, contra illud Eccle. 3. Non sit ma-
nus tua porrecta ad accipiendum, & ad dandum collecta. Iō
dr̄ Matth. 18. Serue nequam nonne opportuit te misereri cō
serui tui, sicut & ego tui misertus sum? Item ad litteram isti
sunt seditiosi, & pacis turbatiui, litigiosi, & bonorū oīum de-
tractiui, inuidiosi & malitiarum excogitatiui, insidiosi & in
uidiæ seminatiui, deliciosi & gulæ, & luxuriæ frequentatiui,
& tñ dr̄ Prou. 19. Non decent seruū deliciæ. Et merito, q a si-
cut dr̄ Prou. 29. Qui delicatè nutrit à pueritia seruū suū, ip-
sum in fine sentiet contumacem. Nam sicut malus seruus in
sidiatur domino suo, ipsum quandoq; interficit, de ipso etiā
murmurat, & libenter de eo maledicit, sic malus subditus in
sidiatur plato, vt famam eius interficiat 4. Reg. 21. Tetende-
runt ei insidias serui ei', & interfecerunt eū in domo sua. Do
mino etiam libenter detrahit, & facta eius vituperat, & cōdē
nat. Eccl. 7. Ne forte audias seruum tuum maledicentem ti-
bi. ¶ Itē malus seruus domino iniuriosus existēs, ab eo fugit, 5
& ab eo discedens, eius aduersario se adiūgit. Iste etiam vix
per verba castigatur, & vix à malitia se compescit. Interroga
tus, nisi per tormenta compellatur, vix veritatem cōfitetur,
& dicit, vocatusq; ad labores, dormire & non audire se dissi
mulat atq; fingit. Sic per oia malus subditus fugit dñm, & p-
latum apostatando, vel dñm suum Deum peccādo, & se eius
aduersario diabolo adiūgendo 1. Reg. 25. Hodie increuerūt
serui, qui fugiunt dominos suos. Iste ēt peccata sua nisi infir-
mitate compulsus non confitetur, nunq̄ verbis sed solis ver-
beribus emendatur, & ad literam nūquam ex corde obedit,
imo mandata prælati audiens, fingit q aliquid non attendit.
Prouer. 29. Seruus verbis nō pōt erudiri, quia quod dicis, in-
telligit, & respondere contemnit. Vide supra de ancilla be-
nè, vbi inuenies de malis cōditionibus seruitutis. ¶ Boni ser 6
ui conditio consistit in diuersis. Nam bonus seruus est doci-
lis, & ingeniosus ad intelligendū, humilis & obsequiosus ad
obediendū, hilaris & solatiosus ad conuiuendū, affabilis &
gratiosus ad alloquendū, virilis, & animosus ad aduersarios
sui domini impugnādum, fidelis & industriosus ad bona sui
domini dispēsandū. Talis seruus est bonus christianus, & qui
libet bonus religiosus vel ecclesiasticus, q specialiter ē Chri
sti seruitio deputatus. Talis. n. debet esse ingeniosus ad intel-
ligendū Dei vel prælati voluntatem, & ad cognoscendū pro
prię salutis vtilitatem. Esa. 52. Ecce intelliget seruus meus Ia
cob. Item debet esse obsequiosus ad impendendū in Dei, &
ecclesiæ seruitio oimodam sedulitatem, vigilq; sollicitus ad
exequendum iniuncti sibi officij qualitatem. Lu. 12. Beatus il
le seruus quem cū venerit dñs eius, inuenerit sic facientem.
Itē debet esse solatiosus ad spiritualem lætitiam præferēdū,
quia. s. seruus Dei semper in domino debet gloriari, & in re-
bus spūalibus lætari, & à cunctis placidus, & hilaris inueniri.
ps. Seruus aūt tuus lætabitur. Lęte. n. gratanter, & spontè de
bet seruire, & obedire, si velit, q Deus vel prælatus suum de-
beat seruitium acceptare. Gen. 47. Læti seruiemus regi. Item
debet esse affabilis, & gratiosus ad alios alloquendum p prę
dicationis, & bonæ eruditionis venustatē. Vñ de bono præ-
dicatore vr̄ Esa. 39. Seruus meus es tu Israel, quia in te glo-
riabor. sequitur. Dedi te in lucem gentium, &c. Item debet
esse animosus ad impugnandum illos, qui cum domino suo
habent inimicitiam, & aduersitatem, quia pro certo ad seruū
Dei pertinet inimicos Dei infideles, & peccatores, inimicos
etiam ecclesiæ tyrannos, & raptores impugnare, & eorum
malitiæ inquantum pōt viriliter obuiare 1. Reg. 17. Ego ser-
uus tuus vado, & pugnabo aduersus philisteum. Itē debet es
se fidelis, & industriosus ad dispendēdum bona sibi cōmissa,
iuxta domini voluntatem, & ad seruiandum, & cęlandū Dei
& prælati sui synceritatem, & puritatē, & seruandū eius cō-
stantiam, & firmitatem. Numeri 12. Seruus meus Moyses fi-
delis in oī domo mea. Luc. 19. Euge serue bone, & fidelis, q a
super pauca fuisti fidelis, intra in gaudium dñi tui. ¶ Bonus
seruus solet esse cautus, & artificiosus ad lucrum domini sui 7
procurandum, & acquirendum. Sedulus & curiosus ad ratio
nem domino suo de datis, & acceptis reddendū, & faciendū.
Studiosus ad lectum, & prandium domini sui magis, quam
suum proprium præparandum. Amorosus ad dominum suū
custodiendum, & circa eum vigilandum. Timorosus ad ad-
uentum domini sui antequam dormire audeat expectandū.

Obediens,& affectuosus, semper intendens ad domini beneplacitum faciendum. Tales debent esse per oia serui Christi, & maximè ecclesiastici, & prælati. Isti.n.lucrum domini sui Dei, vtilitatemq; ecclesiæ sibi commissæ debent quærere, & laudem Dei magis quam vtilitatem propriam affectare, beneficia sibi à Deo tradita iustè,& debitè procurare, animas etiam sibi commissas in electorum numero sibi adiungere, necnon gratias,& scientias sibi traditas continuè augmentare, sicut patet Luc.19. vbi paterfamilias tradidit talēta seruis suis.dicens. Negociamini dum venio. Vbi ēt patet, q illi q pecuniā domini sui augmentauerunt, fuerunt remunerati. Itē isti de reddenda rōne debent esse prompti, & in hoc sollicitè cogitare. Sicut.n. q qui benè rōnem reddit Deo studiis de beneficijs acceptis,& de bonis tēporalibus, scientialibus; & gratuitis ministrates,à iusto iudice pmiatur, & lucro cœlestia gloriæ remuneratur. Qui verò bonū cōputum reddere nequiuerit, nec se bene dispensasse ostendere potuerit, æternæ mortis miserijs subiacebit,sicut patet Matthæi 25.vbi seruus qui non bene ministrauerat, in tenebras exteriores dānatus fuit. Debet igitur semper in suo computo cogitare, q finaliter diceretur sibi. Redde rōnem villicationis tuæ. Itē isti debent esse studiosi ad lectum domini sui. f. Dei in sua propria conscientia per innocentiā præparandum,& ad sibi prandiū misericordiæ in persona pauperum exhibendum. Ipse est.n. qui dicit Esa.28. Reficite lassum, & ecce hoc meū refrigeriū. Magis debet igitur Christi seruus ad talium præparationē intendere,quam ad proprias delicias vacare, quinimo nunq̄ debet in delicijs dormire vel quiescere, quandiu dñm suum Chrm videt in persona pauperū inedia laborare. Exemplo. Vriæ qui in domo sua quiescere renuebat, quia dominū suū Ioab super terram iacere in exercitu attendebat 2. Reg. 11. Item isti debent esse amorosi Deum,& prælatum diligendo, affectuosi eis corde obediendo, timorosi in eorum seruitio vigilando,& ad eorum voluntatem attendendo,& eorū misericordiam expectando. ps. Sicut oculi seruorū in manibus dominorū suorum. Timorem.n. Dei debet hō semper in corde habere, & ne forte subito ad ipsum per mortem veniat, semper attendere,& videre, ne fortè sibi contingat sicut illi malo seruo de quo dī Luc.12. Veniet dñs serui illius die qua nescit, partemq; eius ponet cū infidelibus. Amorem etiā debet habere, quia pro certo si dñm suum per gratiā vel per eucharistiam receperit, summè debet attendere, & vigilare vt eum custodiat, & q per peccatum nullatenus ipsum perdat. Vnde merito Abner & alij serui regis à Dauid reprehenduntur, quia non vigilabant, sed circa eum dormiebāt, & ipsum regem non custodiebant.1.Regū.26. Quia pro certo Christi seruus reprehenditur, qui dormiens, & negligens reperitur. Iō dī bene Lu.12. q beati sunt serui illi quos cum venerit dominus inuenerit vigilantes. ¶ Bonus seruus solet continuè
8 laborare, quia quicquid agit, solet ad vtilitatem domini ordinare. Nunquā ēt dño suo solet onerosus esse, q a veteri roba dñi contentus, bene scit q in fine seruitij, sui lucrum poterit reportare. In bonō ēt seruo sunt virtutes plurimæ requisitæ, quia.f. in ipso debent munditia, prudentia,& patiētia semper esse. Mundus.n. debet esse vt domino placeat, prudens vt in negotijs dñi diligentiam adhibeat, patiēs vt correctus nō murmuret, sed vt domini verba vel verbera humiliter sustineat. Talis debet esse per oia seruus Christi, q a pro certo ipse debet ad vtilitatem Dei, vel proximi, prælati, vel ecclesiæ semper aliquid facere, & ad laudem Dei cuncta, quæ fecerit ordinare. Eccl.33. Seruū inclinant operationes assiduæ. Onerosus ēt,& quærulosus nō debet esse, quia.f. veteri roba.i. pro cursu miseriæ vitæ, tenui victu,& vestitu contentus debet esse,& sic in fine paradisi præmiū poterit reportare. Vñ Deut. 15. præcipitur, q seruus anno septimo liber exeat,& exire vacuus non sinat. Hic igit̄ debet habere munditiam, & castitatē, prudentiā & sedulitatē, patientiam & humilitatē. Mundè .n. debet dño seruire, prudenter debet se, & bona sibi cōmissa regere,& quicquid reprehensionis, & tribulationis sibi à Deo vel prælato immittit, debet sine murmure in patientia tolerare. Ideo bene dī Eccl 10. Seruo sensato liberi seruiūt, & vir prudēs,& disciplinatus nō murmurabit correctus. Tales igit̄ boni serui à dño diligunt̄, super bona ecclesiæ constituuntur,& ad regimē familiæ fiducialiter ordinant̄. Ideo dī Eccl. 7. Seruus sensatus sit tibi quasi aīa tua, quia fidelis seruus, & prudens quem constituit dominus super familiam suam.&c.

De Domino. Cap. 13.

DOminus est nomen potestatis, iurisdictionis,& prælationis. Vnde à Deo (à quo oia potestas est super terram) 1
nullum dominium ē tirarutum. Sine.n. iusto dominio, & potentia dñorum, non posset salua manere res publica, quis non nisi repressa malorum nequitia, tuta est innocentia, nec humana vita vel societas pacifica. Dominorū.n. iusta potentia subditos suos non opprimit, sed aduersariorū malitiā pro posse reprimit,& repellit, suos ēt in necessitate nō deserit, imo cōtra potentem aduersariā p eis se opponit. subditorū ēt causas nō sm voluntatis impetū, sed sm legum imperium dirimit,& vnicuiq; quod suū est, tribuit, atq; reddit. Cōtra malitiā gladium extrahit, viduas & orphanos defendit, fures verò & maleficos persequitur atq; punit, & sic mediante iustitia innocentiam ptegit,& defendit. Et sic dñs non solum est nomen potestatis, imo & æquitatis. Talis dominus est bonus prælatus, vel quilibet bonus index, qui.f. oia p dicta debet erga subditos obseruare, & in oibus innocentiā defendere,& æquitatem facere,& tenere. ps. Iustus dñs,& iustitias dilexit, æquitatem vidit vultus eius. Vel dic per oia, q talis est Christus, qui bonos sustinet,& defendit, malos antē tam demones quam hoīes humiliat,& offendit. ps. Suscipiēs mansuetos dñs humilias aūt peccatores vsq; ad terram. Vel dic q talis dñs est spiritus,& maximè rō, quę in regno animę dñatur, quæ.f. hostes aīæ.i. tentationes suppeditat,& aiam liberat ac defensat.&c. sicut supra. ¶ Dñs est nomen potestatis nomen æquitatis, nomen liberalitatis, nomen nobilitatis, no- 2
men honoris,& dignitatis, nomen pacis,& securitatis. Sic verè prælatus q dñatur subditis, vir iustus qui dominatur carnis illecebris, pōt dici dñs Gen.27. Esto dominus fratrū tuorum. Rōne potestatis, & potentiæ debet rebellibus dominari, exemplo Noe, cui datum est dñium super bestias. Genes. 9. Sit timor vester super cuncta animantia.&c. Ad denotandū sm Greg. q dominus vel prælatus debet bestiales hoies potestatiuè regere, vt humana formidine peccare metuant, qui diuinam iustitiam non formidant. 1. Reg.2. Dñm formidabunt aduersarij eius. Item rōne æquitatis, quia sic supradictum est, talis dñs erga subditos debet,& in iudicus & in pmotionibus æquus esse. Allega vt supra.§. precedenti. ¶ Item 3
ratione liberalitatis. Largº.n.& liberalis debet esse, vt sic possit non seruus diuitiarum, sed dñs apparere, quia sm Grego. Auarus custodit diuitias vt seruus, largus distribuit eas vt dñs. Item rōne nobilitatis, quia nobiliter vitijs imperando debet viuere,& non ipsis seruiliter obedire. Et sic etiam dicetur dña ratione securitatis, quia.f. regnum suum.f. corpus proprium vel ēt ecclesiam vel patriam sibi cōmissam debet pacificare,& hostes spirituales corporales & tēporales.i. demones, orando & prædicando, motu carnis abstinendo, & pœnitentiā faciendo,& tyrannos,& maleficos puniendo,& extirpādo, fugare & extirpare,& sic ibi pacē, & securitatem cōgruā gñare,& sibi & alij dignè, & laudabiliter imperare. 2. ad Thess.3. Dominus pacis det vobis pacem. Ideo bñ dī talibus Gene.1. Crescite & multiplicamini,& replete terrā,& dñamini piscibus maris, volatilibus cęli,& bestijs terræ. Pisces.n. maris, motus sunt carnis, inter aquas nostræ fluxibilis naturæ natantes. Volucres cęli sunt demones, per aerem caliginosum circā nos volitantes. Bestiæ terræ sunt mali hoies per vitia bestialiter viuentes,& circa terrā,& terrena p auaritiam gradientes. Talibus igitur debet bonus prælatus vel vir iustus dñari,& eos a suis malitiis reprimens, ipsis cum potentia principari, vt de eo possit dicere dña illud Gen.45. Ioseph filius tuus viuit,& ipse dñatur in terra Aegypti. ¶ Malus dominus multas habet malas conditiones, per quarum etiā cōtrarium possunt cognosci bonorum dominorum mores, & conuersationes. Malus.n. dñs (vt ponit hic magister) subditos non iuuat, imo per rapinas,& exactiones ipsos opprimit, spoliat atq; grauat. Iustitiam non seruat, imo prece, prætio, fauore vel odio ipsam violat,& eneruat. A subditis vectigalia recipit, & cū eos ab inuasoribus non defensat. Malos suis nequitijs consentientes diligit, dissentiētes vero cruciat & flagellat. Aliena tanquam sibi propria vendicat,& quicqd habent subditi, suum putāt. Adorari ab omnibus affectat, & magis timeri quā amari desiderat. Leges & statuta antiquorum destruit, & sua stabilit & cōfirmat. In suis exactionibus semper aliquam causam supponit:& sub specie iustitiæ crudelitatem

crudelitatem ſuam palliat, & occultat. Iſta oĩa poſſunt ad li-
teram dici de quibuslibet malis dñis, prælatis, principibus,
iudicibus & tyrannis, qa ꝓ certo iſti ſemꝑ quærũt ſubditos
ſpoliare, iuſtitiã nõ ſeruare, ſubditos nõ iuuare, ſed ipſos cru
deliter cruciare. Eſa. 19. Dabo ægyptum in manu dominorũ
crudeliũ. Sibi diſſentientes ſolent affligere, & bona aliorum
tanq̃ propria vendicare. 1. Re. 8. Filios veſtros, & filias tollet
ſibi. Timeri gloriantur, honorari gaudent, & magnificentiã
ſuã nituntur vndiq; dilatare. Figurati in illis dijs de qbus dr̃
Baruc. 6. Oſtentantes metũ gentibus. Et in illa ſtatua Dañ. 2.
q̃ erat neceſſe ab oĩbus adorari. Muneribus ſolent iniuſtè iu
dicare, leges & conſtitutiones iniquas condere, & ſub diſſi-
mulatione, & fictione iuſtitiæ, rapinas & homicidia exerce-
re, &c. vnde Eſa. 52. Dñatores eius inique agunt. Itẽ dr̃ ab eo-
dẽ c. 10. Væ qui condunt leges iniquas, væ qui iuſtificant im-
pium pro muneribus, & iuſtitiã iuſti auferũt ab eo. ¶ Adhuc
5 dico ꝙ malꝰ dñs mẽdaces, & adulatores diligit, & eorũ ver-
bis aures accõmodat, reprehenſores aũt, & veritatẽ dicẽtes
nõ libẽter audit, ſed eorũ ſermonibus aures claudit, obſtruit
& obturat. Fidem & pacẽ nemini ſeruat, & de alienis labori
bus delicioſas veſtes, & epulas ſibi parat, illos qui ſibi diutiꝰ,
& fidelius ſeruierunt, peius remunerat, & nullus ſeruitia gra
ta æſtimat, & oĩa quæ ſibi fiũt obſequia, minora debito fore
putat. Alijs laborantibus, ludis & potibus vacat, de aliorum
miſeriis, & laboribus parum curat. Iſta oĩa poſſunt prout ia-
cent dici de quolibet malo iudice, principe vel prælato, qa
procul dubio iſti adulatores diligunt, dicentes illud Eſa. 30.
Loquimini nobis placentia. Veritatem loquentes odiũt 2. ad
Timo. 4 A veritate auditũ auertẽt, ad fabulas aũt cõuerten-
tur. Fidem nemini cuſtodiunt. Hie. 7. Perijt fides, & ablata ẽ.
De aliorum laboribus lautè viuunt, exẽplo. Balthazar Dañ.
5. Nullũ ẽt debitè remunerãt, ſed oĩa fieri ex debito ſibi cre-
dunt. Iudith 3. Nec iſta tñ facientes, ferocitatẽ pectoris eiua
mitigare potuerũt. Vel per malũ dñm intellige diabolũ, qui
ſubditos ſuos peccatores bonis ſuis. i. virtutibus ſpoliat, ip-
ſosq; ab inuaſoribus. i. à tẽtationibus nõ defendit, fidẽq; eis
nullã ſeruat. Ab ipſis honorari vult, & iniquis legibus mala-
rũ cõſuetudinũ eos grauat. Crudelẽ intẽtionẽ ſuã ſub fictis
diſſimulationibus occultat. Seruos ſuos malè remunerat, &
illũ, q ſibi in vitijs ſeruiuit diligẽtius, minus benè ꝓmiat, ſed
in inferno crudelius lacerat, & flagellat. Hie 6. Crudelis ẽ, &
nõ miſerebiẽ &c. qa breuiter cõe Prouerbiũ eſt, ꝙ ſerpẽs in
ſinu, mꝰ in pera, ignis in ſtupa male remunerãt hoſpites ſuos.

Capitulum. 14.

1 Dicto de proprietatibus hoĩs quantum ad membrorũ
diſpoſitionẽ, & ætatum, & ſexuum, & perſonarum di
ſtinctionẽ, & generaliter quãtũ ad alia quæ hoĩem in
eſſe conſtituunt, dicendum eſt aliqd moraliter quan
tũ ad illa quæ hoĩem naturaliter in eẽ cõſeruãt, & cuſtodiũt.
¶ Igiẽ ſm Ioannitiũ, ſeptẽ ſunt à quibus hoĩum vita ſeruaẽ,
2 & in eſſe debito cuſtodiẽ, videlicet aer, cibus, potus, exercita
tio, quies, vigilia & ſomnus. Sic verè ſpũaliter loquendo, vi-
ta gratiæ ſeptem habet ſpiritualia cõſeruatiua, videlicet ae-
rẽ puritatis, & innocẽtiæ, cibũ deuotionis, & euchariſtiæ, po
tum ſcripturæ, gratiæ & ſapientiæ, exercitationẽ laboris, &
diligentiæ, quietẽ tranquillitatis mẽtis cõſcientiæ, vigiliã me
ditatiõis, & ꝓuidẽtiæ, ſomnũ cõtẽplationis ſupnaturalis glo
riæ, & eminentiæ. Iis. n. ſeptẽ vita gratiæ cuſtodiẽ, & oẽ ꝑ pec
catum perext, ꝓſeruaẽ. Et iſti ſunt ſeptẽ gradus per quos ad
pfectionis culmina ꝑueniẽ, figurati Ezec 40. vbi dr̃ de quadã
porta tẽpli, ꝙ ſeptẽ graduũ erat aſcenſus eius, & veſtibulum
añ eã. Per iſtos. n. ſeptẽ gradus, portã pfectionis ingredimur
& tandẽ in veſtibulo paradiſi, gloriæ veſtibus inueſtimur.
Vel poſſunt ẽt iſta ſignificati in ſeptẽ colũnis quibus domus
ſapientiæ ſuſtentatur. Sap. 9 ¶ Quia igitur de aere alibi dici-
3 tur & tractatur, ideo hic primo de cibo aliquid inſeratur.

De Cibo. *Cap. 15.*

Cibus ſm Conſtãtinũ cõuertibilis eſt in ſubſtantiã cor
poris aĩalis, ipſumq; cibat, nutrit, ſuſtentat, & augmẽ
1 tat. Calor. n. naturalis, & innaturalis ẽ in corpore aĩ
malis in cõtinua actione, & iõ cõtinuè aliqd cõſumit
de ſubſtantia corporis, & naturæ, quapropter neceſſe eſt vt
oẽ aĩal cibum ſumat, vt ſic dum in ſubſtantiã corporis verti
tur, naturæ deperditum ſuppleatur, & quod per calorẽ con-
ſumptum fuerat reparetur. Sic verè cibus ſpiritualis. ſ. gratia
deuotio, euchariſtia, ſcriptura, lectio & doctrina in ſubſtan-
tiã moralis hoĩs conuertitur, & qđ de membris virtutũ de-
perditur, per nutrimẽta ciborum talium reſtauratur. Calor
. n. naturalis. i. carnalis delectatio, calor ẽt innaturalis. i. mun-
dana cupiditas, & inflãmatio de ſubſtantia virtutũ continuè
aliquid diminuunt, quapropter neceſſarij ſunt dicti cibi, qui
deperdita reſtituant, & reſumant. Et ſic dr̃ de iſto. Eccl. 15. ꝙ
dñs cibabit eum pane vitæ, & intellectus, & aqua ſapientię ſa
lutaris potabit eum. ¶ Ad hoc ꝙ cibus corpori proficiat, ne-
ceſſaria eſt ipſius præparatio, maſticatio, in loco digeſtionis
receptio, tãdem ipſius digeſtio, & puri ab impuro ſeparatio
& tandẽ per membra attractio, & diſtributio, tandẽ ipſis mẽ 2
bris aſſimilatio, & poſt in ea cõuerſio, & incorporatio. Si. n.
cibus membro nõ aſſimilaretur, nunq̃ in eius ſubſtantiã ver
teretur. Talis eſt cibus doctrinæ. Ille. n. primo ab apoſtolis, ꝓ
phetis & doctoribus pręparatur, tandẽ à prædicatoribus ſtu
detur, & maſticatur, & in loco digeſtionis. ſ. in ſtomacho me
moriæ receptatur, tandem digeritur, & ordinaẽ, & purũ ab
impuro diſtinguitur, & in lectionis vel prædicationis ſubſtã
tiam cõmutatur, & ordinatur. Et ſic per eloquentiam mem-
bris, & auditoribus diſtribuitur, & eis aſſimilatur, vt. ſ. ſubti
liora, rudioribus rudiora diſtribuantur, & ſic ipſis membris
. i. auditoribus per retentionem incorporatur, & in ipſos per
executionis opera conuertitur, & mutatur. pſ. Paraſti cibum
illorũ, qm̃ ita eſt præparatio eius. ¶ Cibus bonus calidus, & 3
humidus bonos generat humores in corpore, cibꝰ vero ma-
lꝰ terreſtris, & groſſus, malos humores genera, & corruptos
& magis onerat q̃ nutrit comedentem. Et ideo ille cibus ge
neraliter eſt laudabilior, qui ſanguinem generat, quã ille qui
phlegma, cholerã vel melancholiam procreat atq; format.
Generaliter aũt cibus habet immutare membra, quia ſm
qualitatem ciborum immutatur multotiens qualitas corpo
rum & membrorum. Per cibos intelligitur ſciẽtia, & doctri
na. Sed procul dubio iſtorum duo ſunt genera, quia. ſ. aliqui
inueniuntur cibi ſubtiles, & boni. i. aliquæ ſcientiæ, & doctri
næ proficuæ, & honeſtæ, & illæ pro certo generãt in hoĩe bo
nos humores. i. bonas affectiones, & virtutes & mores. Aliq
aũt ſunt inutiles, atq; mali, ſicut ſunt malæ ſcientiæ, mala ver
ba, & documenta, quæ pro certo malos humores. i. malas af-
fectiones generant, & complexionem. i. conditionem hoĩs
in malum variant, & immutant. Nihil. n. tam immutat cõple
xionẽ, & conditionem morum, ſiue ad malum ſiue ad bonũ,
ſicut cibus, qui in corpore recipitur. i. ſicut verba, & doctri-
na quæ ab auribus hauriuntur. 1. ad Corint. 15. Corrumpũt
bonos mores colloquia praua. ¶ Cibi qui habẽt multum ſan- 4
guinem generare, paucas ſuperfluitates debẽt habere, vel fa
cere, ſicut ſunt cibi delicati, & ſubtiles. Illi verò cibi qui pau
cum ſanguinem generant, multas ſuperfluitates generãt at-
que cauſant, ſicut ſunt cibi feculenti & groſſi. Sic verè cibi
ſpirituales, ſ. gratia diuina, ſciẽtia & euchariſtia, quæ ſangui-
nem deuotionis humoremq; compaſſionis ſolent generare,
nunq̃ ſolent ſuperfluitatem vitiorum generare, producere
vel cauſare. Cibi verò temporales, & groſſi. ſ. bona terrena,
ſcientiæ mundanæ, & vana verba, paucũ ſanguinem deuotio
nis gratiæ faciunt, ſuperfluitates verò vitiorum multas gene
rant & inducunt. Numeri. 11. Necdũ defecerat hmõi cibus,
& ecce furor domini. ¶ Cibi huiuſmodi & ſubtiles cito con- 5
uertuntur in corpus, & hoc propter illam quam habent cũ
ſanguine vicinitatem. Cibi verò groſſi conuertuntur & dige
runtur tarde. Et ideo cibi ſubtiles conueniunt ſtomacho ca-
lido atq; forti. Cibi ſubtiles ſunt viri iuſti, de qbꝰ dicit Chri
ſtus. Ioan. 4. Ego cibum habeo manducare, quem vos neſci-
tis. Quia pro certo tales faciliter digeruntur & diſponuntur
per fidem & gratiam, & in ipſum corpus eccleſiæ cõuertun-
tur. Cibi verò groſſi ſunt diuites, & mundani, qui pro certo
tardè volunt conuerti vel digeri, & cũ difficultate in corpus
eccleſiæ commutari. Et ideo primi ponẽtur in ſtomacho de-
licato. i. in gloria paradiſi; ſcđi verò cõueniũt ſtomacho fer-
uenti, & calido. i. miſeriæ infernali. Ezec. 21. Igni eris cibus,
ſanguis tuus erit in medio terræ. vel expone aliter ſicut titu-
lo de animalibus. ¶ Medicus debet præuidere circa cibum
vt dicit Galenus, quæ ſit cibi ſubſtantialitas, qualitas & quan 6
titas, ſumentis neceſſitas; temporis congruitas. Sunt aliqui ci
bi nutritiui; aliq medicatiui; alij inflatiui; aliqualiter nociui;
et aliqui venenoſi; et naturæ totaliter corruptiui. Neceſſe eſt
igitur

igitur q homo istorum ciborum conditiones cognoscat, ne
loco boni cibi venenosum vel pestiferum cibum sumat. Sic
verè homo qui aïæ suæ vult mederi, debet hęc oïa meditari.
Debet.n. discernere qualis est cib⁹ quo nutrire desiderat mē
tem suam.i.quales sunt res quibus affectus ipsius per cōplā-
centiam enutritur. Siue.n.agatur de scientijs, siue de diuitijs
& delicijs, siue de verbis, & blanditijs, siue de cōsilijs, siue ēt
de societatibus, & consortijs, semper est dare io illis diuersi-
tatem, & aliqñ malitiam, & aliquoties bonitatem. Aliqua.n.
inueniuntur aïæ vtilia, aliqua venenosa, & inutilia, aliqua au
tem indifferentia. Caueat igitur homo quid spiritualiter co
medat, & quarū rerū affectū in cnī de suo recipiat, & de qua
litate, quantitate, loco, tempore, & necessitate. discretè iudi
cet, & discernat, ne forte loco medicinæ, nequitiæ virus su-
matur, quia sicut dicitur Eccl 36. Omnem escam manduca-
bit venter, & est cibus cibo melior. Exemplo filiorum pphe
tarum qui credebant herbas vtiles inuenisse pro cibo, & tūc
colloquintidas inueniebant amariores absynthio. Quia.s.qñ-
que credit homo inuenire bonam herbam. i. bonam perso-
na, & bonum negotium. &c. qui tñ in fine percipit nociuam,
7 & amaram sicut dicit ille. Eccl 7. Inueni mulierem mor-
te amariorem. ¶ Cibi nimis subtiles non benè nutriunt, ge-
nerant n. sanguinem qui cito à mēbris resoluitur. Cibus aūt
grossus nutrit melius, dum tñ possit digeri, quia.s.in mēbris
remanet, nec sic faciliter euanescit. Sic verè scientia vel do-
ctrina quando nimis est subtilis ardita, & nutrit mētem, nec
in corde retinetur, sed per obliuionem recedit. Grossa vero
& simplex doctrina melius retinetur, & a memoria non ita
8 cito resoluitur, & per consequens magis proficit, & medet.
Ideo benè dr ad Roma.13. Qui infirmus est, olus manducet.
¶ Herbę crudæ, & fructus recentes, nō boni sunt cibi. &c. Vi
de de herbis, & libro de arboribus in generali § & de fructi
bus &c ¶ Cibus debet esse vniformis, q.a.s.diuersa nutrimē-
ta non debent in eadem mensa assumi, quia sicut dicunt nam,
9 dum vnus cib⁹ accipitur, alius corrumpitur, & dum huius
super inducitur, alterius iam recepti digestio præpedit. Sic
verè homini comedenti, i. studenti & satietatem scientiæ ha
bere cupienti, non est vtile vti simul in eadē mensa.i.in eodē
studio, cibis contrarijs, & diuersis.i.libris, & scientijs varijs,
& diuersis. Quod fit quando homo vnam scientiam, seu
materiam, vnum librum non prosequitur, sed nunc vnum
accipit, nunc in alio delectatur. Cibus enim scientia acquisi
ta corrumpitur, & à memoria labitur, qñ aliquid aliud de
aliena materia subito superinducitur aut studetur. Vnū er-
go cibum, & non plurimos comedamus, & non de libro ad
librum, de scientia ad scientiam transcurramus, quia vnum
aliud impedit, & quod primum acquisitum fuerat, sequens
tollit. Leuit.26. Nouis interuenientibus vetera proijcient. &
ad Hebr.10. Aufert primum, vt sequens statuat. qu a sicut ait
10 Seneca in epistola, fastidientis stomachi est multa degustare.
¶ Cibus quoq. excedit, & qō nimius est generat corpori mul
ta mala. Stomachum.n. distendit, & inflat, ructum & tortio-
nes generat, malos humores augmentat, nauseam & vomi-
tum prouocat, calorem naturalem (sicut ligna nimis verad à
ignem) extinguit & suffocat, spasmum & contractionē ner-
uorum causat, vlcera & scabiem procurat, senium & mortē
accelerat, contra quæ per ciborum multitudinem munire,
& defendere se homo credebat. Per cibum (sicut alias dictū
est) possunt intelligi scientiæ seculares, vel etiam diuitiæ tem-
porales. Isti.n. sunt quidam cibi, qui qō nimis superfluunt, &
abundant, multa mala, & vitia generant, & producunt. De
scientia.n. dr Hier.10. quod stultus factus est ois hō a scien-
tia. De diuitijs vero dicitur Eccles.5. Diuitiæ congregata in
malum domini sui. Vt de talibus cibis dicatur illud Thre.4.
Facti sunt cibi earum in contritione. Isti igitur stomachum
cordis solent distendere, & inflare 1. Corin 8 Scientia inflat.
Tortiones inuidiæ, & ructum iram solent generare, ma-
los humores, & luxuria solent augmentare, calorem chari
tatis solent suffocare, contractionem neruorum.i.impossibi-
litatem bene operandi, & vitium pigritiæ solent inducere,
& causare, vlcera & scabiem exterioris inhonestæ conuersa-
tionis solent procurare. Et sic senium malarum consuetudi-
onum, mortemque vitiorum, & criminum necnon infernal-
lium tormentorum atque turbinum solent finaliter susci-
tare. Et ista abundantia taliuor ciborum figurata videtur in
psal. vbi dr quod Deus filijs Israel in deserto cibaria misit, in
abundantia, & pluit illis sicut puluerem carnes, & comede-
runt & saturati sunt nimis, & desiderium eorum attulit eis.
Sequitur. Ira descendit super eos, & occidit pingues eorū,
& electos Israel impediuit. Ac si diceret. Superflua cibaria
diuitiarum, & deliciarum semper habent finem plenum mo
lestiarum, iuxta illud Eccle.33. Cibaria, & virga, & onus asi-
no. vel ad literam allega prędicta cōtra gulosos, quibus sunt
cibi nimij causa vitiorum, & tormentorum. allega vt supra. 12
¶ Cibus nimis tenuis atq; paucus solet multarum ægritudi-
num esse ca. Naturam.n. debilitat, visum & sensus obscurat,
& hebetat, fluxum capillorum & caluitiem procurat, phthi-
sim & eticam accelerat, corpus attenuat, cutem corrugat, &
virtutem diminuit atq; ligat, & vt dicunt medici, qñq; maio
res infirmitates quam repletio generat atq; causat. Quia per
cibos (vt dictum est) possunt diuitiæ vel scientiæ intelligi, iō
per ciborum nimium defectum pōt nimia paupertas vel mi
nor defectus scientiæ denotari. Carentia n. fames, & indigē
tia talis cibi. s. bonæ doctrinæ, & necessariæ temporalis sub-
stantiæ, faciūt aïæ multa mala, quia. s. defectus temporalium,
dum hoiem ad iram, & impatientiam & desperationem de-
uehit, & dum ipsum ad furtum, & rapinam & cupiditatē in-
ducit, solet in ipso oēm virtutem, & constantiam debilitare,
sensus discretionis tollere fluxum capillorum.i. virtutum fa
cere, phthisim & ethicā.i. siccitatem incōpassionis inducere,
cutem quoq; conuersationis corrugat, infamiæ & denigrat,
& totum hoiem per indeuotionē attenuat & desiccat. Quæ
etiam oia facit nimia carentia scientię, & doctrinæ. Ista.n. vir
tutem fortitudinis diminuit, sensum discretionis per ignorā
tiam hebetat & confundit, caluitiem.i. defectum virtutū in-
ducit, siccitatem indeuotionis, & incompassionis efficit, cor
rugationemque malę conuersationis generat & pducit. Bre-
uiter igitur nimis nocet aïę quāq; talium ciborum carentia, sicut
nimia abundantia. Ideo benè dicitur Prouerb.30 Nec diui-
tias nec paupertates dederis mihi dñe. ¶ Sufficiens cibus, me
dius inter cris & famis, laudabilis ēt atq; bonus, facit corpori mul-
ta bona. Deperdita.n. restaurat, virtutem conseruat, calorē
temperat, sanguinem augmentat, vires operandi tribuit, in-
genium acuit, sanitatem auget & custodit, suauem somnum
facit & inducit. Sic verè moderatus cibus scientiæ vel etiam
cibus lachrymosæ pœnitentiæ, cibus etiam eucharistiæ cib.
etiam charitatis, & amicitiæ, facit aïæ spiritualiter multa bo
na, quia. s. per tales cibos deperdita gratia restaurantur. Vir
tus fortitudinis & vires operandi benè roborantur Calor cu
piditatis temperatur. Sanguis pietatis augetur. Somnus con
templationis inducitur, & sic sanitas animæ custoditur. Be-
ne ergo dicitur Ioann.6 Operamini non cibum qui perit. &
sequitur Caro mea verè est cibus. Vel ēt pōt dici de cibis tē-
poralium, & de moderata substantia, quæ in benè vtentibus
facit oia supradicta. ¶ In cibatione necesse est cōsiderare cō- 13
ditionem sumentium ipsum. Alius. n. cibus conuenit sano,
alius ægro, alius iuueni, alius seni, alius quiescenti, alius se
exercitanti, alius in infirmitate vna, alius in alia. Cibus.n.q
vni proficit, alteri nocet. Et multa sunt salutifera sanitatē ha
benti, quę sunt mortifera ægrotanti, & multa sunt in vna in-
firmitate salubria, quæ in alia sunt inutilia & noxia. Per cibū
pōt intelligi pœnitentia, iuxta illud ps. Fuerunt mihi lachry
mæ meæ, panes die ac nocte Quia cinerem tanquam panem
manducabam, & potū meum cum fletu miscebam. Vel etiā
per cibum potest intelligi scientia, & doctrina vt dictum est,
iuxta illud Eccl.15. Cibauit illum pane, & intellectus, & aqua
sapientiæ salutaris. &c. Igitur istud verum est, q per confes-
sorem, doctorem & prædicatorem, tales cibi sunt diuersis
diuersimodè ministrandi, & sm conditionem personarū di-
uersimodè variandi. Nam secundum quod sunt iuuenes si-
ue senes infirmi vel sani, potentes vel debiles, secūdum hoc
debet doctrinæ eruditio à prędicatoribus, & pœnitentia im
positio confessoribus variari. Multa enim possunt alijs pro-
ficere, quæ alijs benè possent nocere, quia sicut dicitur Eccl.
37. Non enim omnibus omnia expediunt, & non omni ani-
mæ omne genus placet ¶ Aliqui cibi sunt dandi in principio
morbi, aliqui in statu, aliqui in recessu. Vnde generaliter 14
qñ videmus morbum esse in principio, & ad crementū, cibus
est subtrahendus, vel saltē cibus tenuis ministrandus. tunc.n.
natura ad digestionem morbi totaliter est intenta Vñ tunc
eius effectus diminuitur, si circa grossa cibaria occupata te-
neatur. Sic verè quando medicus Deus videt, q aliquis est in
infir-

infirmitate peccati constitutus, ad finem ne amplius talis infirmitas augmentetur, & ne ipsam mors properè generetur, ipse solet tali infirmo peccatori, quod ipsum vult reducere ad salutem, cibos grossos i. bona temporalia, delicias. s. & diuitias subtrahere, & cibos tenues. i. bona spiritualia. s. sacramenta, & spirituales sciétias, necnon eucharistiam ministrare. Si. n. talia grossa cibaria talibus concederentur natura, & mens eorum circa ista digerenda, & gubernanda occuparetur, & sic circa digestionem, & sanationem morbi peccatorum suorum minus intéderet, eo quod se circa alia amplius occuparet. Ideo de talibus grossis cibis dr Prouerbiorum 23. Ne comedas cú hoie mundo. i. cum mundo, & ne desideres de cibis eius. ¶ Iuuenes magis indigent cibo quam senes, & senes multo melius sustinent ieiunium quam iuuenes sicut dicit Hippo. Cuius rò est quia in iuuenibus fortis est calor, in senibus verò debilis, & ideo maior cibus est necessarius iuuenibus ad repressionem maioris caloris, quam in senibus ad repressionem minoris. Et ista ratio etiam est quare magis cibandi sunt laborantes, & se exercentes quam hoies quiescétes. Ista possunt dici de cibo doctrinæ, & bonæ eruditionis, quæ procul dubio maior est necessaria iuuenibus quam senibus, & maior actiuis, & laborantibus quam contemplatiuis, & quiescentibus. Tales. n. maiorem habent calorem concupiscentiæ carnalis, & mundialis, quam habent ipsi senes, qa. s. senilis ætas, quæ est frigida, & tepida, reprimit huiusmodi calores, & huiusmodi affectiones, & ideo pro tali calore, & feruore affectuum, & cócupiscentiarum in iuuenibus reprimendo, necesse est q cibum doctrinæ, & pœnitentiæ recipiát ampliorem, iuxta illud Prouerb. 6. Præparat in æstate cibum sibi. Aestas aút tempus est calidum. Vel dic q senes sunt viri perfecti, & prudentes, qui melius sustinent ieiunium paupertatis, quam iuuenes imperfecti. magis. n. sunt frigidi, & maturi, ipsi verò iuuenes magis sont feruidi, & commoti, & ideo ieiunium. i. ciborum bonorum temporalium carentia ipsos solet grauare, vbi senes. i. perfecti ipsam non videntur percipere vel sentire. Ipsique iuuenes. i. viri imperfecti multos cibos bonorum temporalium appetút, vbi senes. i. perfecti modicis contenti sunt. Prouerbiorum 12. Multi cibi in nouali-
16 bus. i. in nouis iuuenibus. ¶ Plures cibi requirútur in hyeme
17 quam in æstate &c. Vide supra de ventre. §. vltimo. ¶ Periculosa est ciborum repletio post præcedentem sterilitatem, & famem. Secundum enim Auicennam, tertia primi, tunc natura plus appetit quam digerere possit, & ideo contra propriú appetitum vir prudens à cibis se reprimit, & compescit. Sic verè quando quis fuit in sterilitate, & fame. i. in statu paupertatis, & indigentiæ, magnum periculú est aiæ suæ, si cibi bonorum temporalium sibi in abundantia concedantur, ná talis magis appetit per cupiditatem, quam digerere, & vtiliter regere possit per sagacitatem, & ideo talis abundantia prosperitatis causat in ipso multos morbos. i. multam iniquitatem, & tandem mortis æternæ periculum, & calamitaté, qa sicut dicitur Eccl. 5. Saturitas diuitis non sinit eum dormire. Et Iob 20. Cum satiatus fuerit, arctabitur, & omnis iniquitas irruet in eum. Quia vt cómuniter videmus illi, qui plus abutuntur diuitiarum saturitate, sunt illi qui ante fuerunt in famelica paupertate, quia sicut dicit Seneca, Nihil est illis crudelius, qui facti sunt nobiles, non nati.

De Potu. *Cap. 16.*

1 POtus secundum Constantinum est substantia liquida, ad nutrimentum animali necessaria. Potus. n. sua subtilitate ad remotiores partes corporis potest transire, & ideo magis nutrit quam cibus, qui propter suam grossitiem nequit per venas subito penetrare. Cum cibus & potus sint illæ rerum substantiæ, quibus corpora nutriuntur, & in esse debito cóseruantur, euidens est quòd per ista possunt diuersæ doctrinæ, & scientiæ denotari. Potus enim qui sine difficultate bibitur, simplicem & planam doctrinam significat, quæ faciliter retinetur. Cibus verò qui cum difficultate masticatur, fortem doctrinam denotat, quæ difficulter recipitur, & habetur. Dico igitur quòd plus est vtilis fidelibus, & maximè simplicibus potus doctrinæ simplicis, & facilis, quam cibus doctrinæ magis solidus, & difficilis. Talis enim simplex doctrina vsque ad interiora cordis melius penetrat, vbi difficilis doctrina nó ingreditur nec subintrat. Ideo simplicibus loquitur apostolus ad Hebræor. 5. Facti estis quibus lacte opus sit, non solido cibo. ¶ Potus secundum Constan- 2
tinum tripliciter diuersificatur. Est enim potus, qui est simpliciter potus, sicut aqua, quæ potat sed non nutrit. Item est potus qui est potus, & cibus, sicut vinum, quod potat, & etiá nutrit. Item est potus qui nec est potus, nec est cibus, sicut syrupus, qui datur causa medicinæ, non causa potus vel cibi. Sic verè tria sunt genera potuum id est, scientiarum, scilicet vna quæ tantum est potus, & hæc scientia phisica, quæ potat, & non nutrit, quia scilicet homines facit doctos, & non bonos, & valet ad sciendum veritatem, non ad faciendú bonitatem. Alia est scientia quæ est cibus, & potus, & ista est theologica, quæ potat scientiam influendo, & nutrit virtutibus impinguando. Alia vero est scientiam influédo, & nutrit virtutibus impinguando. Alia verò est scientia legalis, quę non est potus, quia scilicet non facit hominem doctum in speculabilibus. Nec etiam est cibus, quia scilicet non facit hominem vt communiter bonum in moralibus, est tamen medicinalis iniquitatem tollendo, & mediante iustitia puniendo, & vtilitati publicæ medicinæ remedia procurando. ¶ Potus aquæ in sanitate custodienda, & in infirmitate curáda est ne-
3 cessarius, & ideo necesse est medico aquarum conditiones cognoscere, vt possit laudabiles infirmis tribuere, & illauda-
4 biles præcauere. ¶ Aqua igitur fontana versus orientem currens, sapida, pura, clara, leuis, cito calescés, & cito frigescés, admodum laudabilis est. Aqua verò purior, & potui vtilior sic cognoscitur. In duabus enim aquis, duo panni linei benè mundi intingantur, & soli exponantur. Illius enim aqua subtilior est, qui citius exsiccatur, quia scilicet aqua quanto subtilior, & purior, tanto à sole citius attrahitur, & tanto facilius superius eleuatur. Et ista etiam ratio est quare aqua pluuialis inter omnes purior, & melior iudicatur, quia scilicet sol quod purius est eleuat, & in nubes & pluuias illud mutat. Aqua vt dictum est, significat scientiam, & doctrinam, quæ quia sanitati animæ seruandæ, & procurandæ proficit & iuuat, necesse est quod aquarum id est, scientiarum, & doctrinarum homo differentias cognoscat, ne fortè loco bonę doctrinæ, malá & pestiferam aquam id est, doctrinam hæreticá recipiat atque sumat. Bene igitur dicitur Ioan. 5. Nolite credere omni spiritui, sed probate spiritus si ex Deo sunt. Vnde de mala filia reprehensiuè dicitur Eccles. 26. quod sicut viator, ad fontem os aperiet, & de omni aqua proxima bibet. Igitur illa est bona, & commédabilis aqua doctrinæ, quæ est sapida id est, quæ sapit audientibus, quæ clara id est, plana & & non dubia est intuentibus quæ est pura idest, impermixta est falsitatibus, & erroribus, & maximè illa quæ calefacit, per charitatem, & cito frigefacit per Dei timorem. Et inter duas aquas id est, inter duas scientias illa est melior, & a nobis eligibilior, quæ ab isto sole iustitiæ. Christo amplius eleuatur, & magis attrahitur, eligitur & amatur, vt sic illam aquam id est, illam scientiam & doctrinam, scilicet theologicam, magis reputemus, quam à sole Christo elegi cernimus & videmus. vt sic dicat ipse sol Christus illud Iudic. 9. Quod me videritis facere, facite. Vel dic q per istas duas aquas possum intelligere duas personas ipsis pannis, & ipsis bonis téporalibus inhærentes, qua. s. sunt quidam panni, & sicut quędam exteriora indomenta, contigua & coniuncta, quia procul dubio illa aqua id est, persona, melior, purior & sanctior dignoscitur, quæ citius ab ipsis pannis id est, ab istis exterioribus mundi bonis disiungitur, & separatur, & per contemptum ab ipsis mentaliter segregatur, & ab ipso sole Christo facilius attrahitur, ipsumque libentius sequitur, & ab eo sursum ad amorem æternorum citius, & facilius eleuatur. Ecótra ille impurior spiritualiter potest dici, qui tardius se permittit à sole Christo attrahi, & leuari, & qui difficilius vult ab istis inferiorib' segregari. Et sic istę sunt illæ duæ species aquæ, de quibus fit mentio in scriptura Gen. 1. quarum quędam super cęlos positæ sunt, quædam inferius remanserunt. Quia scilicet boni sensus ad Deum mentaliter leuantur, mali verò inferius in temporalibus delectantur. Vnde in hymno. Summæ Deus potentię, qui ex aquis ortum genus, partim remittis gurgiti, partim leuas in aera ¶ Aqua fontis frigidior est æstate quam hyeme &c. Vide de fonte. Aqua quę venit cum tonitruo, melior est &c. Vide de tonitruo & pluuia. ¶ Aqua pluuialis cæteris est purior, & subtilior, & ideo conuertibilior, nisi cum diligentia conseruetur. Tamé vt di-
cit Constantinus ista aqua ex eo quòd cito putrescit, non est vi- 5
tuperanda,

superanda, sed ex puritate & subtilitate potius est laudanda.
Sic verè sæpe fit quod illi qui sunt in scientijs subtiliores, &
etiam in conscientijs puriores, sunt quandoque ad corruptionem pec-
cati faciliores, quia scilicet septies in die cadit iustus. Prouer.
24. Igitur non contemnamus in istis, illam quam habent ad
peccatum facilitatem, nec suam corruptibilem leuitatem, sed
potius laudemus in ipsis suam puritatem, & subtilitatem, quia
.s. nos debemus ad bona attendere non ad mala, & bona com-
mendare, & de malis non detrahere, sed ne similiter cadamus
(cum etiam sanctos & bonos putrefieri, & cadere videamus)
debemus stupidi formidare, iuxta illud Eccl. 31. Disce ex te-
ipso quæ sunt proximi tui. & ad Gala. 6. Considera temetip-
sum, ne & tu tenteris ¶ Aqua corrupta multas generat pas-
siones, s. raucitatem, & febres & similia. Et ideo summè cauen
7 dum est ne talis aqua corrupta potetur. Sic verè aqua corru-
pta. i. doctrina hæretica, & infecta, vel etiam sermo malus, &
mali incitatiuus, multas infirmitates spirituales. i. multa vi-
tia, & peccata generat, & ideo cauere debet quilibet ne ta-
les potus accipiat atque bibat 1. ad Timo. 5. Noli adhuc aquam
8 bibere ¶ Aqua frigida secundum Constanti. non est sana, licet sit de-
lectabilis in æstate. Quinimo secundum ipsum qui frequenter bibe
rit aquam frigidam, frigidas ægritudines non euadet, saltem
in senectute. Aqua vero calida vtilis est, & hoc quia per de-
coctionem ignis permixta sibi corpora dissoluuntur, quia. s.
stomachum ieiunum solet purgare, humores phlegmaticos
solet dissoluere, ventrem mundificare, & naturam alleuiare. Aqua
frigida significat mundi prosperitatem, & etiam scientiam se-
cularem. Istæ enim frigidæ dicuntur, quia refrigerat delectan
do, & frigus etiam indeuotionis inducendo. Aqua autem calida
est feruens compunctio lachrymosa, quæ. s. ex feruore contri
tionis procedit, & calorem dilectionis continet, & permix-
ta elementa. i. peccata decoquit, & dissoluit, & per contritio
nem digerit, & remollit, & ad expellendum per confessionem
habilitat, & disponit. At procul dubio talis aqua frigida pro
speritatis, aiæ est nociua, & frigidarum ægritudinum. s. inde-
uotionis, & mali timoris inductiua. Hiere. 6. Sicut frigidam
facit cisterna aquam suam, sic frigida fecit Israel malitia sua.
Sed procul dubio aqua calida lachrymosæ compunctionis
proficit, stomachum conscientiæ purgat, & naturam. i. con-
9 scientiam alleuiat, & attollit. ¶ Aqua calida licet sit potui vtilis
& salubris, eius tamen nimius vsus stomachum nimis remol
lit, digestionem impedit, & sanguinem de naribus fluere fa-
cit. Sic verè licet aqua calida. i. feruens compunctio & pœni
tentia, vt in multis possit proficere, potest tamen quando nimis abun-
dat, naturam & constantiam debilitare, & per desperationem,
digestionem conuersionis impedire, & sanguinem diuinæ gra
10 tiæ spei veniæ cohibere ¶ In aqua, quando ad sufficientiam
coquitur, partes terrestres digeruntur, & sic aqua sanior, &
melior efficitur. Veruntamen tanta posset esse ebullitio, &
decoctio, quod totum subtilius exhalaret, & quod grossum, & ter-
restre est, remaneret, sicut patet in aqua de qua fit sal per de-
coctionem violentam. Sic verè licet aqua. i. aliqua fragilis,
& fluxibilis persona per decoctionem arctioris pœnitentiæ,
& tribulationis possit esse melior, quando tamen nimis abundat
huiusmodi decoctio violenta, tunc quia propter defectum con-
stantiæ, & patientiæ ipsam non potest commodè sustinere, solet
.n. quicquid habet de subtili, & puro spei, & gratiæ, euanesce
re & recedere, & solæ fæces vitiorum in ea residere. Ideo be
nè dicitur Prouerb. 30. Qui vehementer emungit, elicit sangui-
nem. ¶ Aqua quæ fit ex niuis, & glaciei solutione, nunquam
potest ad pristinam puritatem redire, vt dicit Aristo. in libro
11 metheororum. Sic verè illi qui per peccatum in gelu & niuem. i.
in viros peccatores vertuntur, & à baptismali puritate caden
tes, per peccata & vitia congelantur, dato quod postea per con
tritionem, & pœnitentiam resoluantur, nunquam tamen ad pri
stinam puritatem innocentiæ reuertuntur, quia. s. ex quo quis
semel à baptismali innocentia ceciderit, ad ipsam amplius non
redibit, & tamen quandoque maiorem gradum perfectio-
nis quam ante habuerat, post acquirit. Et sic videtur innuere
apostolus ad Hebræorum. 5. vbi dicit quod impossibile est
eos, qui semel prolapsi sunt, rursus renouari per pœnitentiam,
supple ad eandem innocentiæ puritatem, licet possint re-
renouari ad maiorem sanctimoniæ quantitatem. ¶ Aquæ la-
cuales, palustres & niuales, pessimæ sunt ad potandum, & mul
tas generant passiones, splenem enim magnificant, lapidem
generant, stomachum infrigidant, & febres faciunt, & pecu-
rant. Et ideo docet Auicenna quòd si necesse est istas aquas
bibere, quod saltem illas bulliant atque coquant. Aquæ istæ si-
gnificant scientias seculares, vel etiam diuitias, & delicias tem
porales. Istæ enim illaudabiles sunt, quia splenem qui ridere
facit. i. ineptam lætitiam solent dilatare, stomachum cordis
solent per indeuotionem infrigidare, lapidem obstinationis
& duritiæ generare, & febres malorum affectuum inflamma
re. Tales igitur aquæ potandæ non sunt, iuxta illud 1. Timo.
5. Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino vtere. Verun-
tamen si necesse est talibus aquis vti, vtpote quia ratione of
ficij, & status necesse est homini diuitijs, delicijs & munda-
nis scientijs potari, tunc est consilium, quod coquantur, & ignis
charitatis ibidem adiungatur, vt scilicet totum ad amorem dei
& proximi ordinetur. Hier. 51. In calore eorum ponam po- 13
tus ipsorum ¶ Aqua salsa valet ad multa. Ventrem. n. dicitur
mollire, & mordicando intestina laxare, scabiem, & prurigi
nem curare, hydropicos iuuare. Sic verè aqua lachrymarum,
quæ salsa dicitur & amara, ventrem cordis mollit per contri-
tionem, intestina mordicat per compunctionem, & per di-
splicentiam redargutionem, scabiem & pruriginem malo-
rum desideriorum tollit, & hydropicis. i. inflatis & superbis
proficit. ¶ Inueniuntur aquarum species infinitæ, s. aqua sul-
phurea, aqua aluminosa, aqua bituminosa, aqua metallina, 14
quæ. s. omnes sunt medicinales & proficuæ, & contra infirmi
tates varias iuuatrices, licet videantur inutiles, & insipidæ,
& vtilitatis nullius effectiuæ. Aqua sulphurea significat la-
chrymas inductas per considerationem nostrorum fœtentium
vitiorum. Aqua aluminosa, quæ est acris, & salsa, significat la
chrymas per considerationem infernalium tormentorum.
Aqua bituminosa significat lachrymas per considerationem
charitatis Christi & sanctorum. Aqua vero metallina signifi
cat exempla omnium perfectorum. Metalla enim fuerunt san
cti, aquæ verò per eos transeuntes, sunt eorum exempla. Ta-
les igitur aquæ spirituales vtiles sunt aiæ peccatrici, sibique
de peccatis conferunt medicinam, quia sicut dicitur Ezech.
47. Sanabuntur aquæ, & ois anima quæ serpit quocunque ve
nerit torrens, viuet. Vel dic quòd ista significant multa quæ
videntur insipida & inutilia, quæ tamen præ cæteris inueniun
tur bona & vtilia &c. ¶ Hic ponit magister de proprietatib.
rerum de potu vini, cuius multas species ponit quarum di- 15
stinctionem ad præsens omitto, quia in libro de plantis, de
vino capitula tria pono. Hoc solum addo quod dicit hic, quod
vinum in suis qualitatibus temperatum debitè sumptum, &
non superfluè potatu, corpori nostri multiplicia bona facit. Illud
enim calorem confortat, membra refocillat, gaudium & au
daciam generat, virtutem roborat, choleram rubram cum
sudore, & vrina purgat, corpora sicca humectat, vires repa-
rat, appetitum prouocat, digestionem adiuuat, intellectum
acuit, opilationem splenis, & hepatis aperit, superflua consu
mit, lippitudines oculorum tollit, eloquentiam disertam fa-
cit, lapides in renibus frangit, & arenulas dissipat, & educit,
sanandis vulneribus conuenit, & menstruis restringendis, &
si modo sumatur debito, omnes medicinas alias antecellit. Si
verò homo modum in potando excesserit, venenum procul
dubio, & non remedium sibi erit. Per vinum illud potest intel-
ligi sanguis Christi vel ipsius memoria, siue etiam feruore de-
uotionis, & gratia, seu theologica & diuina scientia, & etiam
mordicans compunctio, & pœnitentia. Illa enim sunt spiri-
tualia vina, animæ spiritualiter nutritiua & in ipsa virtutum
omnium inductiua. Ideo sapientia dicit Prouerbio. 9. In-
ebriamini charissimi, bibite vinum quod miscui vobis. Igi-
tur dico, quòd per quodlibet tale vinum calor charitatis au
getur, virtus fortitudinis roboratur, gaudium in spiritu san-
cto, & audacia aggrediendi bona opera generatur, cholera
iracundiæ euacuatur, siccitas indeuotionis humectatur, vi
res resistendi vitijs restaurantur, appetitus bonorum desi-
deriorum prouocatur, digestio & compositio morum adiu
uatur, intellectus per discretionem illuminatur, opilatio ve
recundiæ per confessionem aperitur, superfluitates diuitia-
rum per eleemosynas consumuntur, & oculorum cordis lip
pitudines, & immunditiæ tolluntur, eloquentia laudis, &
orationis perficitur, lapis obstinationis per contritionem fran
gitur, & arenulæ vitiorum per confessionem educuntur, vulnera
doloris, tristitiæ & inuidiæ sanantur, & menstrua cuiuscunque
immunditiæ restringunt. Et sic contraria vitia quodlibet tale
vinum opitulatur, & contra mala oia suffragetur. Ideo be-
ne dicitur

ne dicitur Eccl.31. Exultatio animæ & corporis, vinum moderatè potatum. sanitas animæ & corporis sobrius potus. Vide de vino in titulo suo, vbi inuenietis multa dicta.

De Prandio. Cap. 17.

1 AD prandium ergo & cõuiuium cibus & potus habẽt ordinationem & respectum. In prãdijs.n. primo cibaria præparantur, deinde conuiuæ vocantur, sedes & sedilia ordinantur, mensæ & mensalia disponuntur & ornantur, hospitum manus ante omnia abluuntur deinde, a domino conuiuij hospites ẽm gradus suos in mensa collocantur, & qui alijs præualent, alijs in ordine pferuntur, & tam filij q̃ fili , tam serui q̃ extranei, ad mensas suo ordine combinantur. Cochlearia, scutellæ, & salaria primitus in mẽsa ponunẽ, & panes cũ poculis addunẽ, fercula varia subsequunẽ clientes & ministri cũ diligentia oĩbus obsequuntur, violis & citharis exhilaranẽ. Et nunc vina, nunc fercula renouantur. Conuiuæ sibi fercula & dapes appositas condiuidunt & compartiuntur. Tandem fructus & species subinferuntur, & tandem completo conuiuio manus abluunẽ, iterũ absterguntur, & gratiarum actiones Deo hospiti persoluunẽ & exhilarationis gr̃a, pocula iterũ & iterum offeruntur, & tãdem ad lectos quietis gr̃a recipiuntur, vel redire ad propria permittuntur. Tale prandium & tale conuiuium esse vr̃ propriè status ecclesiæ militantis, & ẽt status ecclesiæ triumphãtis. Et primo de militante dicamus. Ista est.n. illud prandiũ in quo tauri & altilia. i. diuersa genera martyrũ occisa sunt. de quo Luc.14. Ecce prandium meum paraui. In isto n. a principio cibi gr̃arum & sacrorum fuerun parati, fideles tanq̃ hospites, p ministros apl̃os a. i. illud conuiuium fuerunt vocati sedes & sedilia. i. diuersi dignitatum gradus fuerũt ordinati, & mensæ & mẽsalia. i. diuersi bñficiorũ fructus oblati & inuidati. Et sic in diuersis gradib. officijs, beneficijs & dignitatib. fuerũt iuxta merita collocati. Et ẽm q̃ magis & minus valẽt in sciẽtijs & morib. ẽm hoc sunt diuersimodè cõbinati. Dan. 5. Vnusquisq; ẽm suam bibebat ætatẽ. Ista n. oia fuerũt in ecclesia primitiua, vbi ẽm dictum Senecæ, Nullus poterat esse maior, nisi qui melior. Ibi igitur fuerunt scutellæ & cochlearia. i. diuersa paramẽtorũ gr̃a constituta. Panes eucharistiæ & pocula sciarum & deuotionis, & diuersarum doctrinarũ fercula apposita & apparata. violæ & citharæ. i. diuinæ laudis cantica decantata. Et ministrorũ. i. prælatorũ officialium collegia, aliorum obsequijs deputata. Et ipsa fercula bonorum ecclesiæ ab ipsis fidelib. sibi inuicem cõicata, & vina cõsolationis & lætitiæ ibi continuè renouata, fructuumq; bonorũ operum & specierum odoriferæ famæ ibidẽ fercula ministrata, ablutioq; confessionis iterum & iterũ celebrata, & Deo, & hospiti. i. plato, gr̃arum actio frequẽtata, vinorũq;. i. spũalium cõsolationũ potio sæpius iterata. Et sic ad lectũ q̃etis æternæ, & ad hospitiũ paradisi, erat cõuiuij hui' festiuitas terminata Lu.14. Hõ q̃dã fecit cęnã magnã, & vocauit multos, & misit seruũ suũ hora cęnę dicere inuitatis, vt venirent, q̃a parata sunt oia. Vel dic q̃ tale prãdiũ est cõuiuium gloriæ paradisi, vbi p certo ab origine mũdi cũcta fidelib. sunt parata, sicut dr̃ Matt 20 ibi. n. sunt sedes & gradus, mensæ & fruct' diuersarũ dignitatũ & gaudiorũ, in q̃b. pcul dubio illi q̃ illuc vocati sunt, dum tñ primo p cõfessionẽ & pniam abluti fuerint, sedẽt & quiescunt ẽm suorum ordinẽ meritorũ, figurati in fratrib. Ioseph. Gen.43. quos ẽm ordinẽ ætatis in mẽsa sua sedere fecit, vt sic cuilibet ibi sedenti possit dici illud Ezec.23. Sedisti in lecto pulcherrimo, & mensa ornata est ante. Itẽ sunt panes & fercula æternæ refectionis & fruitionis. Vina & pocula æternæ delectatiõis & cõsolationis. Ludi, violæ & cantica laudis gr̃arũ actionis. Esa.51. Gaudiũ & lætitia inuenieẽ in ea, gr̃arũ actio & vox laudis. Ibi est ministrorũ. i. angelorũ dulce obsequiũ. Ibi est ferculorũ. i. gaudiorũ oĩum cõicatũ solatiũ. Ibi est vinorũ. i. cõsolationũ, spẽrũ, odorũ, & affectionũ iteratũ officiũ. Ibi est lecti. i. quietis cõtẽplationis æternæ somnus, delectatio & refrigerium. Et sic poterit dici illud Thob.2. Factum est prandium bonum in domo Thob.

De Cœna. Cap. 18.

1 COEna dr̃ à cœnon quod est commune, & antiqui solebant cœnare in proparulo & communi, ne singularitas luxuriam generaret. Modo vero potest dici a scia quod est vmbra, quia iam propter parcitatem vescentes latibula sibi quærunt. Vel potest dici ẽ cynos quod est canis, quia iam more canis hoies in cœnis suis sunt gulosi, & nullũ pter se ibidẽ videre volũt, vt dictũ. Isid. & papias. Ista possunt dici de quocũque prãdio, bñficio, vel bonorũ tpaliũ solatio, q̃s pculdubio talia debẽt fieri in publico & i cõi, quia. s. nullus debet sol' bona sua cõsumere, imo p charitatẽ & pia liberalitatẽ debet oia oib. cõicare, & maximè pauperibus & indigentibus per elemosinas publicare. Iob.31. Nõ comedi de bonis meis solus. Verumtñ hodie non sic, q̃a pro certo quilibet vult hodie cœnare. i. bonis suis tpalibus vti non in publico, sed in occulto, nõ in cõi, sed in priuato; non cum alijs, sed solus sicut canis, bona sua tpalia consumendo in abscondito. Eccle. 11. Nũc manducabo de bonis meis solus. ¶ Cœna debet habere quasdã speciales cõditiones, q̃n est cõmendabilis & excellẽs: Requirĩ.n. q̃ ibi sit tporis congruitas, q̃a solet fieri in vespere vel i sero. Scd̃o q̃ ibi sit loci amœnitas, q̃a debet fieri in aula, vel in camera vel in horto. Tertiũ q̃ ibi sit hospitis hilaritas, q̃a debet fieri cũ vultu sereno & iocundo. Quartò q̃ ibi sit ferculorũ & vinorũ multiplicitas, vt. s. delectetur nõ solũ in primo, sed ẽt in scd̃o & tertio seu quarto. Quintò q̃ ibi sit ministrorũ honesta vrbanitas, vt. s. cunctis obsequanẽ vultu placido & sereno. Sextò q̃ ibi sit discumbentiũ amor & charitas, vt. s. inuicem se diligant amore solido & perfecto. Septimò q̃ ibi sit cantuum & instrumentorũ iocunditas. Octauũ est luminarium & candelarum claritas. Nonum est ciborum deliciositas, quia. s. in cœna non solent apponi grossa cibaria sicut in prãdio. Decimum est moræ diuturnitas, quia. s. expletis diurnis laboribus solet protrahi magis cœna. Vndecimũ est gratia & liberalitas, quia. s. nobilis cœna liberaliter sub hospite debet dari & nullus ad symbolũ vel solutionẽ põt compelli. Duodecimũ est, quia debet esse ibi pax, quies & securitas & sequentis somni placida suauitas. Malũ.n. est cęnare in loco litigioso & periculoso. Illo duodecim cõditiones possunt inueniri spiritualiter intellectæ, in cœna gloriæ paradisi, de quo dr̃ Lu.14. Hõ q̃dã fecit cęnã magnã. Ista igiẽ cęna 2
habet determinatã tpis congruitatẽ, q̃a. s. sicut cęna solet fieri de sero, vel in vespere, vel in nocte, (Et inde est q̃ cœna dr̃ a scia, qđ est vmbra) sic cęna gloriæ paradisi i noctis. i. i mortis tpe, post diem. s. vitę habet fieri, & post mũdi labores & studia celebrari. Exo.20. Vespere saturabimini. Itẽ ista habet loci amœnitatẽ, q̃a. s. ista fit i horto delicia rũ paradisi. vñ illud Ez.23. Sedisti i lecto pulcherrimo, & mensa ornata est ante. Itẽ ista hẽt hospitis hilaritatẽ, q̃a. s. de' hospes, & dñs hui' cęnę hilaritate vultus sui recreat vniuersos, iuxta illud Ecc.35. In oĩ dato tuo hilarem fac vultum tuum. Itẽ ista habet ferculorum & vinorum. i. gaudiorum & pmiorum multiplicitatẽ quia. s. secundum aposto. 1. ad Cor.2. Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hois ascendit, quæ præparauit de' diligentibus se. Item ista habet ministrorũ affabilem vrbanitatem, quia. s. angeli qui ministrant, omnibus sunt affabiles & vrbani, quia sicut dr̃. Eccl.10. Secundum iudicem populi, sic & ministri eius dicitur de angelis Dani.7. Milia milium ministrabant ei. Item ista habet in discũbentibus amorẽ & charitatem, quia. s. omnes sancti intimè se diligunt, & tãqua suũ propriũ, alter alterius bonũ volũt, iuxta illud Io.15. Hoc est pceptũ meũ, vt diligatis inuicem. Item habet ista cœna cantuum iocunditatẽ, q̃a. s. ibi angeli & sancti cantũ diuinæ laudis & gratiarum actionis dulciter modulantur. Apoc.14. Cãtabant canticum nouum ante sedẽ dei & agni. Itẽ habet ista cœna luminarium claritatẽ. Nobiles.n. personæ in tenebris non cœnant, & ideo illi conuiuæ, s. sancti & angeli claritatem inextinguibilem secum habent, scilicet ipsum deum. Esa. 60. Erit tibi in lucem sempiternã. Quilibet etiam est ibi vnũ luminare, quia sicut dr̃ Sapien.3. Fulgebunt iusti sicut sol. Item ista habet ciborum deliciositatem, q̃a scilicet quilibet fruitur ipso deo, qui est dulcissimus & suauis. psalm. Gustate & videte quoniam suauis est dominus. Sancti enim in prandio huju' vitæ, vtunẽ grossis cibis, scilicet sacramẽtis, & sciẽtijs, & sermonibus. In cœna vero ista quæ fit in sero mortis, ipsi vtuntur ipso cibo delicatissimo, Iesu Christo, de quo in psa. Suauis dominus vniuersis. Item ista habet spatii diuturnitatem, quia procul dubio ista cœna perpetuo nunquã cessat, imo ex quo incæperit, semper durat. Semper enim per totã diẽ præsentis vitæ laborãt, & ideo i sero mortis diuturno cõuiuio se delectant, exemplo cœnę ipsius Assueri, cuius cõuiuium centum octuaginta diebus dicitur durasse. Hester.1.

Item ista cœna habet gratam liberalitatem; quia scilicet
ista nō venditur, imo datur, et postquā adepta fuerit, nulla solu
tio amplius postulatur. Apoca. vltimo. Qui sit veniat ad me,
& accipiat aquam vitæ gratis. Item illa cœna habet quietem
& securitatem, quia procul dubio sancti qui ibi sunt nullū ti
ment amplius aduersantem, & contemplationis habent som
num placidum, & quietē, vt sic de tali quiete dicatur illud Es.
32. Sedebit populus meus i pulchritudine pacis i requie opu
lenta, & in tabernaculis fiduciæ. Et sic patet q̄ ista cœna duo
decim habet cōditiones figuratas p̄ duodecim fructus ligni
vitæ, quod (sicut dicitur Apocaly. 22.) ab vtraq; parte flumi
nis erat, & duodecim fructus per menses singulos. i. cōtinuè
portabat, fructus. s. duodecim supradictos. Vñ ipse Christus
loquens de tali cœna dicit sic, Apocalyp. 3. Ego sto ad ostiū,
& pulso, si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ia-
nuam intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ille mecum.
Qui vicerit, dabo illi sedere mecum in throno.

De Somno. Cap. 19.

SOmnus s̄m Aristote. est quies virtutum animalium cum
intentione naturalium. Augustinus autem lib. de quan
1 titate animæ dicit q̄ somnus est quædam insensibilitas
naturalis, corporis & aīæ cōmunis passio: In somno
enim sensus qui animæ & corpori communis esse censetur.
Et est sensus idem quod naturalis dispositio, & non vigiliæ
priuatio. Priuatio. i. non confortat nec delectat, somnus au-
tem sic. Igitur somnus pōt diffiniri sic, Somnus est quædam
passio delectabilis, meatos cerebri & vias sensuum opilans,
calorem naturalem ab exterioribus ad interiora reuocans,
naturalem virtutem confortans, animalem vero obnubilans
atq; ligans. In somno. n. motus voluntarius & sensus impe-
diuntur, exteriora frigescunt, & interiora calescunt, sensus
communis ligatur, & sic actus aīæ suis operationibus conso-
pitur. Ista possunt exponi de contemplatione, quæ nihil aliud
est q̄ quædā spūalis requies & somnus. psal. Cum dederit dile
ctis suis somnū, ecce hæreditas domini filij. Illa est. n. quæ fa-
cit hoiem insensibilem quo ad mundum, qa. s. vir cōtēplatio
ne raptus, nec sentit, nec sapit aliquid de terrenis. Viæ. n. i. ap-
petitus exteriorum sensuum per somnū cōtemplationis clau
duntur, calor charitatis ad interiora conscientiæ, reuocatur
interius feruet hō per deuotionem, & exterius quantū ad re
gimen terrenorum frigidus & insensibilis reperitur. Et quā-
to magis sensus terrenus & motus & labor mūdan⁹ i eo plus
ligat̄, tāto virtus interior. s. virtus aīæ i ipso amplius roborat̄.
Ideo de somno & quiete cōtēplationis pōt dici illud spal. Si
dedero somno de oculis meis, & palpebris meis dormitatio
nē, donec inueniā locū dño, tabernaculū deo Iacob. Vel ex-
pone de malo somnū. i. de quiete & cōplacētia pcti, vel ēt de
mundi prosperitate, quia p̄culdubio ista sunt quæ ligāt sen
sum & rationem tollunt motuum, & venā calefaciūt & inflā
māt interiorē carnalem affectionē, pallefaciunt & infrigidāt
exteriorem conuersationem, impediūt & retardāt aialem &
spūalem actionem, fortificant vero & roborant naturalē &
corporalem virtutē et cōditionē. Et iō breuiter Proue. 20. dī
de isto somno. Noli diligere somnū, ne te egestas opprimat.
Vel dic q̄ somnus particulariter significat peccatū accidiæ
& pigritiæ, quod facit oia mala prædicta. Ideo ad Ro. 13. Ho
ra est iam nos de somno surgere. ¶ Somnus secundū Cōstan
ti. fit ex fumo humido et claro, ad cerebrū ex toto corpore as-
2 cēdēti, vel ea cibis assumptus in stomacho, superius exhalāti
bus, neruos replentibus, sensus ligantibus, & dormitionē indu
centibus. Sic verè somnus cōtēplationis causat̄ ex multis fu-
mis. i. ea multis affectionibus & cōsiderationibus a mēte reso
lutis, sursum ad cerebrum rōnis ascēdentibus & leuatis, pu-
ris tñ, lucidis & synceris. Nā qñ cibus doctrinæ in cordis sto
macho est recoct⁹, vel purus dulcis deuotionis humor p̄ mē
bra aīæ est diffussus tūc fumi bonæ cōsiderationis exinde sol
uuntur, & sic sensibus, ne exterius exeant ad mundana, liga-
tis, somnus contēplationis & quies aīæ celebrat̄. Iob 3. Nūc
n dormiens silerem, & somno meo requiescerē. ¶ Somnus ni
hil aliud est q̄ reditus spirituū ab exterioribus particularib⁹
3 sensibus ad interiorem sensum & communē. Fit aūt somnus
propter multa, s. ppter spirituū reparationem, p̄p ciborum
degestionem, propter virtutis motiuæ quietationē. In somno
. n. spūs circa operationes sensuū fatigati, & p̄ diuersa exerci
tia dissoluti & pauperati, ad interiora reducūtur, vt ibi cō
gregati inuicem cōfortentur. Calor ēt naturalis p̄ membra
dispersus, tunc ad interiora reducit̄, vt ipso fortius operāte,
digestio melius celebretur. Vires ēt corporis per motus & ex
teriora vigilādo lassatæ, tunc quiescādo vigorantur, & ad pri
stinam fortitudinem restaurantur, qa. s. nihil est qd̄ sine inter
pellatione volūtariè moueri possit. Sic verè somn⁹ ē spūalis
& qes aīæ efficit qñ spūs & volūtas oīa ab exteriorib. mūdi
bonis ad interiora cōsciæ reuocatur, qa p̄ certo illi soli p̄
cōtēplationē dormiūt, q ab exterioribus mūdi bonis ad in-
teriora, a tpalib. ad spūalia, a terrestribus ad æterna spm̄ suū
protrahūt & cōuertūt. Talis vero somnus vtilis est ad multa.
Ille est. n. per quē spūs grā solent cōfortari, digestio & cōuer
sio volūtatis solet celebrari. Quietatio & refocillatio viriū
aīæ solet procurari. Humana. n. fragilitas motui volūtario, &
actioni bonorum operum semp̄ non potest intendere, & iō
necesse est q̄ aliqñ debeat per cōtemplationē dormire, vt fa
tigationē valeat tollere vel lenire, qa sicut dr̄ Eccl. 5. Dulcis
est somnus operāti. Vel dic q̄ qñ aliqs est in studio fatigatus,
valde proficit sibi somnus qes & interpellatio operis & labo
ris. Vires. n. intellectus, & aīæ roborātur, & ad labores subeū
dos futuros melius confortātur: Ideo bene dicit ille Cato, In
terpone tuis interdum gaudia curis. ¶ Somnus conuenit oī
aiali nullū. n. est aial quin dormiat apparēter vel occultè. Ve 4
runtū quædam aialia quæ ita leuiter dormiunt, q̄ vix perci-
pitur somnus suus. Sic verè nullum aial. i. nulla p̄sona debet
esse quæ somnū cōtēplationis non percipiat, quo modo mul
ti tñ sunt, qui dormire per cōtēplationem non percipiūtur,
& tū s̄m veritatem somno huiusmodi aliquotiēs delectant̄,
quia pro certo multi sunt qui occultè sunt cōtēplatiui & de-
uoti & tñ publicè æstimantur ab omnibus imperfecti. ¶ Som
nus nimi⁹ & excessiu⁹ multum nocet, corpus. n. hēt vltra de- 5
bitum humectare, & humores dissoluere & generare, & per
consequens calorem extinguere, & crudos humores in cor-
pore generare, & iō potionatis & flebotomatis consulitur
ne dormiant, ne scilicet fiat maior humorum resolutio, quis
natura regi non possint, cum tūc sit debilis & inepta. Per som
num potest intelligi dulcedo prosperitatis mūdanæ, & quies
& delectatio carnalis, necnō torpor & desidia carnalis. Ista
enim quando nimis excedunt, multa mala spiritualia faciūt,
solēt enim humores interiores. i. affectiones dissoluere, & per
carnalia desideria humectare, & sic calorē charitatis extīgue
re & humores phlegmaticos & crudos. i. diuersa vitia in ani
ma generare. Potissimè autem potionatis. i. illis q medicinā
pœnitentiæ de nouo biberunt, flebotomatis. i. illis qui san-
guinem carnalitatis a venis cordis per confessionē nouiter
eiecerunt. i. illis qui ad regionem vel pœnitentiam nouiter
cesserunt, non est vtilis talis somnus prosperitatis & corpo
ris, qa scilicet si tunc dormitioni huiusmodi se darent, humo
res malarum affectionum tanti generarētur in ipsis, q a natu
ra. i. a ratione eorum regi vel dirigi non valerent. Tales igit̄
non debent tali somno dormire, sed abinde pro viribus resili
re. Ideo bene dicitur ad Ephesios. 5. Surge qui dormis & exur
ge a mortuis, & illuminabit te Christus. ¶ Bonus & tempera 6
tus somnus calorem naturalem fortificat, corpus humectat
& impinguat, crudos humores decoq̄t, ebrietē tollit, īfirmū
alleuiat, & victoriam naturæ contra morbū denunciat & de
clarat. Sic verè somnus contemplationis calorē charitatis so
let fortificare, mentem per deuotionem impinguare, crudos
humores malorum carnalium affectuum digerere, conuerte
re & mutare, ebrietatem vitiorum tollere, infirmam animam
alleuiare, & victoriam contra vitia demonstrare, & ipsam na
turam animæ ad triumphandum de vitijs adiuuare. ¶ In som 7
no considerantur multa, scilicet dormitionis volūtas, qa sci
licet voluntariè se ponit homo ad dormiendum. Item dor-
mitionis breuitas, quia quando quis vadit ad somnum, cito
& iterum surgere proponit. Item virtutis vnitas, quia vt di-
ctum est, virtutes vigilando dispersæ, coadunant in somno.
Item dormientis insensibilitas, quia scilicet dormiens non
sentit quæ circa se exterius geruntur. Item dormientis audā-
cia, quia scilicet dum dormit, etiam hostis præsentiam non ti
mescit. Per somnum potest intelligi status religionis, deuo-
tionis, & perfectionis, in quo scilicet homo ab exterioribus
mundi laboribus se segregat, & quieti mentis extendit iugi-
ter atque vacat. Talis enim somnus spiritualis debet fi-
eri voluntariè, non coactè, quia sicut homo non potest com-
pelli

pelli dormire, sic nec Deo seruire. Mar. 4. Vltro.n.terra fructificat. Item debet fieri cum breuis moris (?) intentione. Somnus.n.contemplationis non potest esse diuturnus, & intensus. Debet.n.homo aliquando de tali somno surgere, & actiuè opera exercere. Ioan. 11. Lazarus amicus noster dormit, sed vado vt à somno excitem eum. Item debet fieri cum virium adunatione, q.a.s. vires suorum affectuum debet homo recolligere, & eos ad interiora ab exterioribus reuocare, & ipsos in Deum coniungere & vnire. Item debet fieri cum insensibilitatis induratione, quia.l.talis dormiens debet esse insensibilis quo ad mundum, nihil.n.sapere debet de terrenis. Et etiā per virtutem patientiæ debet insensibiliter se habere, vt quæcunque mundi tribulamina videatur non percipere vel sentire Prouer. 23. Verberauerunt me, & nō dolui, traxerunt me, & non sensi. Item debet cum spei & securitatis cōfirmatione quia pro certo illi qui per contemplationē in statu perfectionis dormiunt, hostis diaboli potentiam seu præsentiam non timescunt, quinimo ipsum faciliter superant atq; vincūt. psa. Non timebis à timore nocturno. Vel dic ꝙ ille qui dormit in peccato, voluntariè se ibi subijcit, & cum fatua spe resurgendi, & ibi modicū manendi delinquit. Peccatum ēt ipsum ita insensibilem & obstinatum facit, & ita in sua malitia securū, ꝙ hostis diaboli præsentiam non præsentit. Act. 20. Cumque graui mergeret somno, cecidit. Vel dic ꝙ iste somnus significat Christi mortem, quæ fuit voluntaria, breuis & trāsitoria,
8 insensibilis & patiens, secura, & hostem diabolū nihil timēs. ¶ Homo quando dormit, figuram variat atq; mutat. Exterius.n. videtur mortuus, intus tñ est fortis & viuus: exterius apparet pallidus & frigidus, intra tamen est rubeus & calidus, quia.s. quanto virtus magis interius roboratur &c. Sic ꝓcul dubio in illis qui dormiunt in domino per spem & deuotionem, apparet exterius quædam spiritualis mortis imago. Isti .n.apparent pallidi, frigidi, pauperes, & depressi, & virtute quo ad exteriora bona penitus destituti, & etiam in mundanis reputantur quasi mortui & amissi, veruntñ quo ad Deū ipsi sunt viuentes, & intus in conscientia calidi, & charitatiui, deuoti, & feruentes 2. ad Corin. 6. Quasi morientes, & ecce viuimus. Istorum.n.virtus & prudentia quanto minus valet exterius in mundanorum opinione, tanto magis valet interius in Dei æstimatione, & quanto minus valet exterius in mundanis, tanto plus est fortis interius in salutaribus & diui-
9 nis, quia sicut dr̄ 1. ad Corin. 1. Contemptibilia mundi elegit Deus. ¶ In dormiendo attenditur diuersitas, quia quædā ani-
10 malia dormiunt palpebris clausis quædam apertis &c. vide infra de animalibus in generali. ¶ Dormiens vsum sensuum non habet. Non.n.loquitur, non audit, non gustat, non odoratur, non videt, non tangit, non ambulat, nec voluntariè mouetur. Exterius est pallidus & frigidus, intus autem calidus. natura autem in ipso de exterioribus non curat, de interioribus vero solum tractat. Grauis etiam est, & vltra modum pōderat magis q̄ vigilans. Talis dormiens est peccator. Iste.n. somno delectationum ligatus, nihil percipit de pertinentib. ad salutem. non.n.videt per discretionem, non audit per obedientiam & subiectionem, non gustat per contemplationē, non odoratur, per spem & deuotionem, non tangit per beneficiorum collationem, nec tangitur aliorum miserijs per cōpassionem, non loquitur per confessionem, non mouetur ꝑ bonam operationem, nec ambulat per bonam affectionē, q. nimo grauis est per pigritiæ compressionem, & onerosus ꝑ importunā conuersationem, itaq; difficiliter potest portari ꝑ supernam supportationem & dilectionem. Vix etiam potest moueri de malo statu suo per prælati correctionem & prædicationem psa. Qui dormit, non adijciet vt resurgat. Vel dic ꝙ per somnum intelligitur mors, q.a.s. dormiens cōditiones mortui secū habet, q.a.s. nō audit, no videt, &c. sicut supra. Vel dic ꝙ dormiens est vir iustus & patiens, qui dissimulat oīa q̄ fiunt erga eū. Verba.n.& tribulationes non vr̄ sentire, iniurias non vr̄ audire, mala exempla non videt videre, mundi delicias non videtur gustare, aliorum infamias nō videtur odorare, mundi bona non videtur per affectum tangere, nec ad aliqua bona opera se mouere, sed per stabilem perseuerantiā graui timore Dei & humilitate pressus in vno loco.i. in vno gradu & statu residere, & non per ambitionem de beneficio ad beneficium transilire, & sic cuilibet possit dici illud Mat. 26. vbi Christus rediens ad discipulos & inueniens eos dormientes dixit. Dormite iam & requiescite.

De Somnio. Cap. 20.

1 Somnium est dormientium quædam dispositio, qua diuersarum rerum formæ dormientium mentibus imaginariæ imprimuntur. Vt.n.dicit Gregorius, & etiam Macrobius in libro somnij Scipionis, propter colligantiam & vnionem quam anima habet cum carne passiones & dispositiones corporis in ipsam resultant quæ imaginatiuam & phantasiam immutant, & eisdem quasdam similitudines repræsentant. Aīa vero quia tunc non habet exercitium rationis propterea ꝙ instrumenta tam sensus cōmunis q̄ sensuum particularium sunt ligata, illas quidem similitudines cum phantasmatibus taliter apprehendit, de ipsis tamen plenè non iudicat nec discernit, imo illud quod fictum est, verum & solidum esse credit. Per animam in corpore intelligo prælatum vel iudicem in sua maiestate. Ista.n.aīa.i.iudex qñq; est dormiens & non vigilas, quia proculdubio multi sunt iudices & prælati per ignorantiam & negligentiam dormientes & non per diligentiam vigilantes, sensus discretionis ligatos habentes, rationisq; exercitio nō vtentes. 1. ad Corint. 11. Inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiūt multi. Isti.n.habent colligantiā cum carne.i.cum carnalibus amicis, & cum suis collateralibus, & cōsiliarijs. Nam ipsis taliter copulantur, ꝙ ab ipsis pro libito immutantur, & sic phātasias malorum consiliorum ab illis recipiunt, & quicqd ab eis offeretur quamuis sit vanum & friuolum, verū credūt, & quia carēt rationis iudicio, ipsis speciebus oblatis.i. illis verbis relatis cōsentiūt, & sic ipsorum iudicia ficta, & opera nō vera certa aut stabilia, sed falsa & vana, & somnia dici possūt Esa. 29. Sicut somnium visionis nocturnæ, sic multitudo oiū
2 gentium. Zach. 10. Somnia tores (?) frustra locuti sunt. ¶ Somnia aliquando sunt vera, & tūc potissimè quando fiunt ex diuina inspiratione, vel ex bonorū angelorum impressione. Ipsi.n. beati angeli qñque ostendunt ipsi animæ multa vera. Et hæc aliquotiens nuda & plana, quādoque vero figuris & enigmatibus inuoluta, sicut apparet in multis somnijs & visionibus prophetarum, & etiam i somnio Scipionis. In talibus.n.somnijs anima non iudicat, falsa, imo facit vera iudicia atq; certa Quando vero somnia fiunt ex demonū suggestione, vel ex ciborum receptione vel ex humorū infectione, tunc talia somnia, vt communiter non sunt vera, sed potius friuola atq; vana. Sic verè quādo anima.i.rex, iudex vel prælatus qui in corpore ecclesiæ vel patriæ principatur, habet in suis iudicijs & imaginationibus Deum impressorem, vel bonum angelum .i.iustum virum inspiratorem & consultorem, ipse tunc procul dubio non solet errare, sed verè & legitimè iudicare, & de reb. verè & nō inaniter æstimare. Iohe. 2. Senes vr̄i somnia somniabūt, & iuuenes vestri visiones videbunt. Sed ꝑ certo qñ ipsi aiæ.i.principi vel pl'ato offeruntur talia somnia.i.talia verba adulatoria, relatoria vel detractoria, a demone, id est a malo & malitioso consiliatore, a ciborum.i.a munerū receptione, & ab humeris.i.carnalis affectionis acceptione & īfectione confecta & generata, vtpotè qñ ista procedūt ex malorum cōsiliariorū deceptione, ex munerū corruptione, & ex carnis affectione, tunc dico ꝙ talia somnia non sunt vera, quinimo aīa.i. prælatus vel princeps q tales exhalationes.i.informationes taliū sequit̄, nunq̄ verè poterit iudicare. sed po-
3 tius falso & imaginariè somniare. Ge. 37. Ecce somniator venit. ¶ Somnia causantur ex multis, quandoq; ex cōplexione, qñq; ex appetitu & affectione, qñq; ex nimia attētione; & institutionis applicatione, qñq; ex cerebri ꝑturbatione, qñq; sanguis corruptione, qñ ex ætatis immutatione. Complexio .n.somnia variat, vtpotè quia sanguineus somniat læta. Melacholic⁹ tristitia. Choleric⁹ ignea. Phlegmaticus pluuias, & niues, & aquatica. Appetitus etiā & affectio causat somnia, vt patet de esuriente, qui somniat quòd comedit, et de sitiēte qui somniat quòd bibit, & cum tamen euigilat, delusum se inuenit, & magis esurit atque sitit. Nimia etiam attētio causat, somnia, vt patet in vsurarijs, qui semper somniant se pecuniā numerare, & argentum & aurum palpare. Corruptio etiam sanguinis causat somnia vt patet, q.a ille qui corruptū habet sanguinē somniat se ambulare ꝑ loca fætida & immūda. Cerebri etiā perturbatio causat somnia, vt patet phreneticis, qui propter cerebri perturbationem terribilia somniant & horrenda. Ætatis ēt immutatio causat somnia, quod patet ꝭm Aristo. quia pueri infra quinquenniū nō somniāt, alij aūt sic

q̄n quinquēniū transierunt, Sic verè in aīa ad litterā. i. in quocunque iudice vel prælato causantur somnia. i. falsa & inepta iudicia multis modis. Et hoc q̄nque ex complexione suæ malæ conditionis, q̄nq; ex affectione alicuius mundanæ dilectionis, q̄nq; ex nimia attentione circa occupationē terrenę possessionis, q̄nque ex corruptione sanguinis. i. carnalis infectionis, q̄nque vero ex mutatione puerilis innocentiæ & bonæ intentionis. Constat. n. q̇ quidam ex conditione & complexione sua naturali sp̄ volunt aliq̄d somniare, opiniones varias texere, & multa vana & inutilia cogitare. Q̄d vtiq; accidit s̄m conditionē humorum. i. affectuum & vitiorum, quia. s. sanguinei & carnales semp̄ cogitant & somniant de rebus lætis & solatiosis. Cholerici. i. crudeles de rebus igneis. i. de rapinis & negocijs flagitiosis. Melancholici. i. terrestris & cupidi semp̄ cogitant & somniant de rebus. i. de mundi diuitijs, & (quæ cor cōtristāt) sollicitudinibus curiosis. Phlegmatici aūt. i. pigri & desides semper cogitant de aquis & de niuibus, i. de frigorib. præcauendis, & de aquaticis. i. de cibis deliciosis. Tales. n. s̄m suam malam conditionem, & vitiorum suorum complexionem sp̄ somniant, & nunc vnum nunc aliud cogitant & affectant, contra illud Leuit. 19. Non augurabimini & nō obseruabitis somnia. Cōstat etiam q̇ q̄n quis multum affectat aliquid, sp̄ solet de eo cogitare, & aliq̄d imaginari, & friuolè somniare, sicut patet de illis qui sitiunt & esuriunt, i. qui desiderant & affectāt promotionem sui & parentum, qui nō cessant circa hoc aliquid facere vel tractare, vel de sufficiētijs ipsorum quos diligūt, falsum aliq̄d æstimare, ita q̇ videtur eis q̇ iam bibunt & comedunt. i. q̇ id quod appetunt iam acquisiunt. Quod etiā videmus de auaris, quibus videt̄ q̇ ipsi optimè se satiāt mundi bonis & q̇ ipsi bibunt & comedunt pro libito voluntatis, quod vtique facit nimia affectio quā habent ad mundi bona, & esuries auaritiæ qua tenentur. Sed procul dubio non sic, non. n. satiantur vel implentur, imo quāto plus somniant & æstimant diuitijs repleri, tanto minus implent̄ & tanto maiori esurie auaritiæ inflāmantur. Quod etiam de diuitibus pōt dici. Quidam dormiunt i delicijs huius mūdi, & videtur q̇ ipsi mundi bonis replentur, quod tn̄ est friuolū somnium atq; vanum, cum in eis nō sit aliqua plenitudo. Et quādo de somno præsentis vitæ per mortem expergiscūtur, tunc se delusos inuenīēt, quando. s. in inferno, siti & esurie affligentur, & quanto videbantur in mundi prosperis dormiēdo amplius bibisse, comedisse, & se diuitijs impleuisse, tanto maiori esurie & penuria grauari perpetuo dinoscent̄. Esaiæ. 29. Somniat esuriens, & comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua est aīa eius, somniat sitiens & bibit, & cū expergefactus fuerit, adhuc sitit. De alijs ēt apparet quia pro certo illi qui nimis sunt attenti circa diuitias, sp̄ solent de ipsis somniare, i. ipsis falsum aliq̄d iudicare, et eas magis q̄ debeāt reputare, ipsasq; veras cū falsæ & vanę sint, æstimare. De corruptis etiam & luxuriosis, quorū sanguis affectionis est corruptus apparet; quia pro certo tales non cogitant nisi in rebus fœtidis & immundis & in luxuriæ fœtoribus impudicis. De illis etiam qui cerebrum. i. sensum & rationem habent de infirmitate inuidiæ, malitiæ, odij vel nequitiæ, perturbatum, apparet, quia pro certo tales nunquam de vero iudicant, imo aliquid falsum sp̄ somniant, & aliud q̄ dicat veritas, coniecturant. De prouectis ēt apparet, quia pro certo illi qui puesitia. i. statū innocentiæ perdiderūt, & q̄ quinquēnium. i. debitū regimen quinq; sensuū excesserunt, somnia multarū friuolarum opinionū, æstimationū & affectionē solēt icurrere, & a rectitudine veri iudicij deuiare. His igit̄ lex fiunt falsa somnia. i. falsæ opiniones et iudicia, quia q̄ ex causis istis motus i aliquo negocio fuerit, vix veraciter iudicabit, quinimo potius somniabit, ita q̇ q̄n morient̄ demones poterūt ei dicere illud Gen. 37. Ecce somniator venit. venite ergo, occidamus eū, & videamus q̄d psunt ei somnia sua. ¶ Somniū nihil aliud est quā amplexatio vmbræ pro re, signi pro signato, imaginis pro veritate, falsi pro vero. Et ideo somniās dū somniat multa imaginatur, quia aliq̄n videt̄ sibi q̇ est rex vel episcopus, & q̇ videt & facit mirabilia & stupenda, sed cum euigilauerit, inuenit oīa esse falsa. Sic verè opinio malorum de mundo & mundi fœlicitate, non est nisi quoddam somnium, quia. s. ipsi amplexantur vmbrā pro re, signum pro signato, imaginem pro veritate & falsum pro vero, hoc est dictu, amplexant̄ bona mundi, quæ nō sunt nisi quædā vmbra, quoddā signū, quædam imago futurorum bonorum, quæ reputāt esse vera, fixa, solida, atq; certa. Et iō videtur q̇ illi faciunt mirabilia in hoc mundo, & tamen quando de somno præsentis vitæ euigilauerint per mortē, inuenient se delusos, & bene videbūt q̇ oīa q̄ crediderant, falsa, & omnia quæ cætera æstimauerāt, erāt vana. psa. Dormierunt somniū suum, & nihil inuenerunt oēs viri diuitiarum in manibus suis. Et sicut talia somnia q̄nq; veniunt ex ciborum repletione. q̄nq; ex īfirmitatis grauamine, & q̄nq; ex vacuitate & inanitione, sic verè somnia talis falsæ opinionis & indebitæ reputationis procedunt repletione vitiorum & nequitiæ, ex infirmitate imbecillitatis nostrę ignorātiæ, & ex vacuitate & inanitione īsatiabilis auaritiæ. Ista. n. sunt quæ mundi bona faciunt reputari vera & certa, & quæ imaginationi offerūt ista vana. Eccl. 5. Vbi multa somnia sunt ibi multæ vanitates. & in psal. Velut somnium surgentiū domine, imaginem eorum in ciuitate tua ad nihilum rediges.

De Vigilia. *Cap. 21.*

Vigilia est quædā animalis dispositio, quæ nihil aliud est quā libera per organa sensus & motus, spiritus diffusio, animatæ virtutis in corpore peragens actiones. Nam omnis actio voluntaria aīæ in vigilando habet fieri, & omnis sensus & motus non naturalis sed voluntarius & animalis in vigilijs exerceri. Conueniunt. n. vigiliæ moderatæ omnibus operari volentibus, quia. s. istæ sunt necessariæ laborantibus vt mercedem accipiant. Speculantibus vt insidias hostium præcaueant. Expectantibus vt dn̄m suū venientem suscipiant. Itinerantibus vt dietam perficiant. Studentibus vt lectionem suam addiscere valeant. Orātibus & pugnātibus, vt coronam accipiant & habeant. Greges custodientibus, ne lupi vel fures oues rapiāt. Medicinam sumētibus, ne nimiam dissolutionem incurrant. Quibusdam ægrotantibus. s. lethargicis, vt a morbo citius conualescant. Tales vigiliæ significant sollicitudinem curiosam, & vigilem diligentiā virtuosam. Vn̄ vigilia nihil aliud est q̄ discreta & sollicita circa sua negocia meditatio, & diligēs sollicitudo & attentio. Ista. n. est quædā aīæ dispositio, quæ est necessaria ad exercendum oēs opationes virtuosas. Hō. n. dormiens, sopitus & negligens, nihil operatur. Hō vero vigil & diligens circuospectus & attendens, sentit p̄ discretionē, & p̄ bona opera mouetur, & virtuosis actibus occupatur. 2. ad Timo. 4. Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac euāgelistæ, ministerium tuū imple. Igitur dico q̇ vigiliæ circunspectionis, prudentiæ, diligentiæ & attentionis, sunt vtiles & necessariæ multis generibus personarū, videlicet laborātibus sub onere tribulationum, vt merces gloriæ reportetur. Mar. 14. Sustinete hic, & vigilate mecum. Item speculantibus in arce contēplationū, vt hostium spiritualium insidiosa tētatio euitetur. Vn̄ 1. Macha. 12. dicitur q̇ Ionathas timens aduentum hostium, p̄cepit suis vigilare, & esse in armis. Item necessariæ sunt istæ vigiliæ expectantibus. s. largitorem consolationū, ne ab ipso per mortem in aliquo vitio p̄occupētur. Matth. 24. Vigilate itaque, quia nescitis q̄n filius huis venturus sit. Itinerantibus. s. p̄ viam huius vitæ ad terminum cœlestiū mansionū, vt nostra dieta somno peccati non impediatur. Eccl. 39. Iustus cor suum tradet ad vigilandum diluculo. Itē necessariæ sunt studentibus. s. in libro suarum conscientiarum & affectionū, vt docti & prudentes efficiant̄. psal. Vigilaui & factus sum sicut passer solitarius ī tecto. i. in cordis secreto. Itē necessariæ sunt orantibus & pugnantibus in prælio tentationū, ne ab hostibus per vitia superent̄. 1. Petri. 5. Sobrij estote & vigilate, q̄a aduersarius vester diabolus circuit quærēs quē deuoret, cui resistite &c. Item necessariæ sunt greges custodientibus. i. prælatis & pastoribus, & possessoribus prælationum, ne. s. subditi sub eorum regimine damnentur, & a diabolo rapiant̄. Lucæ. 9. Si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtiq; & non sineret perfodi domum suam. Iō Luc. 2. dr̄ q̇ pastores erant in regione vigilantes, & custodiētes vigilias noctis sup̄ gregem suum. Item sunt necessariæ medicinam sumētibus. i. p̄niam accipiētibus, nec non lethargicis. i. sopitis & negligentibus, ne. s. opprimantur somno malarum delectationum, vt a tali somno criminum excitent̄, ne morte perpetua suffocentur, quia sicut dicitur Ecc. 42. Vigilia & sollicitudo aufert somnum. ¶ Multa sunt quæ solent facere q̇ faciliter vigilemus, videlicet vacuitas ciborū, timor inimicorum, terror tormentorum, amor hospitū & sociorum, spes lucri & p̄miorū, cura reddēdæ rōnis & administrādorū negotiorū, dolor ēt &

infirmitas

infirmitas capitis,& aliorum membrorum.Sic vere hoīem
faciunt spiritualiter vigilē & attentum vacuitas ciborū.i.tē
poralium tenuitas & paupertas,quia.s.illa mens q̄ circa tem
poralia non occupatur melius vigilat in his quæ pertinēt ad
salutem.Item timor inimicorum.i.diabolj,carnis & mundi
considerata,insidiosa subtilitas.Item terror imminentiū tor
mētorū.i.mortis,iudicij & inferni præmeditata aduersitas.
Itē amor hospitū & sociorum.i.grata dei & sctōrū societas,
quam.s.habet hō qui in statu gratiæ,& iō propter gratam so
cietatem debet melius vigilare,ipsosq; per pctm̄ non debet
dimittere & ad somnum delectationum abire.Item spes p̄-
miorum.i.gaudiorum paradisi desiderata fœlicitas,quæ.s.p
mittitur vigilantib.Item dolor corporis & membrorum.i.
de peccatis contrita & dolens timiditas.Item cura negocio
rum.i.reddendæ rationis ipsi iudici Christo attenta necessi
tas,& curæ regendæ vitæ iniuncta sedulitas.Quia pro certo
hō q habet de necessitate facere negocium,& qui habet cu-
stodire magnum thesaurum,& qui habet pertrāsire magnū
periculum,non libenter dormit imo vigilat diligenter.Sic
homo qui habet facere negocium salutis,custodire thesau-
rum gratiæ & gloriæ,pertransire periculum huius vitæ,dēt
vigilare spiritualiter,& nō dormire.Ionas.n.in periculo ma
ris positus dormiuit,& iō submersus fuit.Ionæ.2.Bene ergo
dr̄ Marc.14.Vigilate & orate,ne intretis in tentationem.Istę
n.sunt quæ excitant hominem de somno peccati,& q̄ ipsum
faciunt ad deum vigilem & attentum.Quia proculdubio
homo debet spiritualiter vigilare vt inimicos demones pos
sit præcauere,vt socios deum & angelū possit associare,vt
tormenta mortis & inferni possit præuidere,& vt præmia
cælestis gloriæ possit reportare,vt curam suæ salutis possit
diligenter habere,& vt in die iudicij rationem possit debi-
te reddere,& monstrare.Iō bene consulit apostol.1.ad Thes
sa.5.Non dormiamus sicut cæteri,sed vigilemus & sobrij si
3 mus.¶In vigilando homo potest habere plenum sensuū offi
cium.Tunc.n.hō sentit,ambulat,mouetur,operatur,videt,
audit,gustat,odoratur,tangit loquitur,intelligit,& veritatē
de reb.imaginatur,quæ tñ omnia deficiunt in hoīe dormiē
te.Vigilans significat virum iustum,de sua salute sollicitum
& attentum,quia proculdubio talis habet ad plenum exer
citium suorum sensuum spiritualium & virtutum,quia.s.nul
lus somnus peccati ipsos ipedit aut retardat,& iō talis mo-
uetur per sui status discussionem ambulat per amorē & affe
ctionem,sentit per discretionem,operatur per bonam ope-
rationem,videt per considerationem,audit per subiectionē
gustat per deuotionem,odorat per spem & attentionem,tā
git per beneficiorum collocationem intelligit per contem
plationem,loquitur per,confessionem,prædicationem,lau-
dem,& gratiarum actionem.Ideo ad talem spiritualem vigi
liam monet scriptura Apo.3.dicēs cuilibet viro iusto.Esto
4 vigilans,& confirma cætera quę moritura erant.¶Est q̄dā
spes vigiliarum quæ dicitur insomnietas,quæ magis est in-
firmitas quam dispositio naturalis & est quando vigiliæ intā
tum excedunt,q̄ sensus ad somnum reuocari non possunt.
Fit autem talis insomnietas multis modis.Qñq;.n.prouenit
ex caliditate & siccitate complexionis.Spiritus.n.igneus sp
petit exteriora,& sic aīal non quiescit.Qñq; fit pp malā ma
teriam lædentem cerebrum,sicut patet in phreneticis & in
firmis,in qb.mali fumi de malis humorib.resoluti cerebrū
petunt ipsumq; inquietāt atq; pungunt,& dormire aliquali
ter non permittunt.Quandoq; prouenit ex viscositate hu-
miditatis in cerebro dominantis,vt patet in decrepitis.Qñ
que ex dolore vel timore mentis vel corporis patientis,spi-
ritum quiescere non finētis.Qñq; ex superfluitate humoris
indigesti in stomacho abundantis,& ex superfluitate ebrie-
tatis & vini acutum fumum ad neruos sensibiles mittentis,
& eos claudi & oppilari non permittentis.Qñque vero ex p
funda meditationis cordis circa aliquid nimium attēdētis,
& spiritum ad exteriora trahentis,& quietem ipsius auferē
tis.His.n.oīb.de causis incurrit homo vigiliarum excessum,
& insomnietatem,& perdit somni suauitatem,& ex hoc ēt
incurrit virtutis debilitatem,sensus visus hebitudinē & ob
scuritatem,corporis siccitatem,& capitis grauitatem.Per
istam passionem vigiliarum intellige illam nimiam & nimis
vigilem sollicitudinem peccatorum,qui.s.vltra debitū sunt
attenti ad terrena negocia pertractanda,& ad bona tpalia
acquirenda,& ad mala consilia contra proximos machinā
da,de quib.Iob.24.Vigilantesq; ad prædā præparant panē li
beris,agrū suum non demetunt &c.Talem.n.vigilantiā seu
malitiā causant multa gñā vitiorū,videlicet seruor & ignei
tas auaritiæ,q̄.s.spm̄ mentis trahit ad affectādū exteriora,ita
q̄ quiescere nunquā possunt,sicut ad literā patet de auaris
mercatorib.& diuitib.qui nunq̄ à solicitudine quiescunt.Ec
cl.5.Saturitas diuitis non sinit dormire eum.Item malas vi
gilias causat fumositas iracundiæ.Quando.n.hō phreoesi fu
roris & iracundiæ percutitur,fumi malorum affectuum ce
rebrum mentis lædunt,& præ ardore vindictæ ipsum quie-
scere non permittunt.Hie.31.Vigilaui vt euellerem.Itē ta-
les malas vigilias causat humor & viscositas luxuriæ.Qñq;
ēt dolor desperationis & tristitiæ.Qñq; ebrietas prosperita-
tis & opulentiæ.Et qñq; meditatio mundanæ occupatiōis,
& executio terrenæ sapientiæ.Ista.n.sunt quæ hoīem faciūt
vigilem & attentum,& a somno deuotionis & gratiæ alie-
num.Et propter hæc talis vigilia.i.talis vigil solicitudo &
malitia solet siccitatem indeuotionis efficere,visum discre-
tionis hebetare,vires fortitudinis spiritualis & constantiæ
debilitare,& capitis.i.mentis grauedinem generare,& ēt p
torporem & pigritiam aggrauare,& finaliter per æternę dā
nationis violentiam ad infernum inferius inclinare.Ideo de
tali malo vigiliæ pōt intelligi illud Iob.21.In diē pditionis
seruatur malus,& ad diem vltionis ducet.Ipse ad sepulchra
ducetur,& in congerie mortuorum vigilabit.

De Exercitio. Cap. 22.

EXercitium est vnum de conseruantibus vitam huma- 1
nam.Siue.n.sit exercitium mētale,sicut est gaudium,
amor,lætitia,tristitia,iracundia & similia,siue sit exer
citiū corporale,sicut est ire,laborare,equitare,vigila
re & similia,dum tamen sit moderatum & non superfluum
vel remissum,multum valet ad corporis & aīę sanitatē.Nā
sicut tale exercitium (vt dicit Constantinus) calorem natu-
ralem excitat superfluitatem consumit,& membra indurat
& consolidat,sic vere dico loquendo spiritualiter,q̄ exerci
tia bonorum actuum & virtutum siue sint exercitia spiritua
lia,sicut est amor dei & proximi,timor culpæ & pœnæ,gau
dium spei & spiritualis lætitiæ,tristitia bonæ displicētiæ,ira
cundia zeli seueritatis & iustitiæ,siue etiam sit exercitiū cor
porale,sicut est gressus peregrinationis,labor manualium
operationum & elemosynarum & largitionum multum p-
ficiunt ad sanitatem aīæ conseruandam.Ista.n.sunt quæ calo
rem charitatis habent accendere,superfluitatem carnalita-
tis habent consumere soliditatem & duritiam fortitudinis
& firmitatis habent inducere & efficere.Bonorum.n.laborū
exercitium & assuefactio membrā cōsolidat,vitia adnihilat
& calorem charitatis excitat & augmentat.Ideo pulchre lo
quitur fulgentius in quodam sermone tractans illud Prou.
31.Panem otiosa non comedit,vbi dicit sic Honestus (inqt)
labor est humanæ vitæ fida custodia,dormientis naturæ sti-
mulus,sopiti caloris lima,superfluitatis consumptio,vitio-
rum fuga,morborum mors,languorum medicina,lucrū tē
poris,iuuentutis debitū,adolescentiæ disciplina,senectutis
gaudium salutis adiutorium,nutricis omnium malorū æmu
la ocij & inimica.Ille nēpe solus ab exercitio se extrahat &
labore,qui fœlicitatis gaudio vult carere.¶Exercitiū debet 2
fieri ante prandiū,vt superfluitates lubricatæ & resolutę,p
exercitiū euacuentur,ne cibus superueniēs corrumpat.Sic
vere antequam sumamus cibum eucharistiæ vel etiam cibū
spiritualis doctrinæ,necesse est q̄ exercitiū laboris & pniæ
subeamus,quo.s.superfluitatē vitiorum & dissoluam' & cō
sumamus,vt sic cibum istum in corruptionis loco non ponā
mus,sed vt sibi in consciētia locū mūdissimū faciamus.¶Exer 3
citium factum post cibum si tamen temperatum fuerit,so-
let proficere,& motu suo cibum ad locū digestionis depri-
mente,calorem excitare,digestionis officium adiuuare.Sic
vere postquam hō sumpsit cibū doctrinæ vel pniæ,ipse se de
bet per bona opera exercitare,& in bonis laborib.occupa-
re.Na talis labor calorē charitatis excitat,& digestionē mo
ralis cōuersionis perficit & procurat.Et breuiter bonū exer
citiū siue sit in moralib.siue in agilibus,siue in scientialibus,
est causa spiritualis aīę sanitatis,& causa tam corporalis q̄
mentalis fortitudinis & virtutis.Vnde vegetius libro.2.de
re militari dicit.Omnes artes & opera iugibus exercitijs

conualeſcunt. Quod ſi in minimis verum eſt quanto magis
in arduis & in magnis?

De Quiete. Cap. 23.

1 QVies eſt finis & conſummatio motus & laboris. q̃a
ſ oĩs motus ordinatur naturaliter ad quietem, q̃es.
n. eſt conſeruatiua rei, quia nihil eſt durabile in illis
inferiorib. elementis niſi aliquotiens quieſcat. vnde
poeta. Quod caret alterna requie, durabile non eſt. Per quie
tem. n. menſuratã vires reparantur, membra laſſa refocillan
tur, & interpellato labore virtutes corporis & aĩæ vigorã-
tur. Per quietem poſſum intelligere ſtatum contemplatio
nis, & vitã religioſæ conuerſationis. Ibi. n. mens ab exterio-
rib. laborioſis negociis ad interiora conſciæ ꝓducit. & ibi
in pace & quiete ſolum deum (qui eſt vera q̃es) meditat, di
cens ipſi Chriſto illud Aug. Inquietũ eſt cor meũ bone Ieſu
donec quieſcat in te. Talis. n. quies ſolet ſtatum & eſſe gratię
conſeruare, durabilitatem perſeuerantiæ generare, vires aĩę
reparare, & laſſitudinẽ mentis q̃ in terrenis fatigata fuerat
confortare. Labor. n. actionis exterioris terminari debet ad
quietẽ contẽplationis interioris, q̃a pro certo nullus põt in
ſtatu gratiæ durare vel perſeuerare, qui quietẽ contẽplatio-
nis aliq̃n non nouerit frequentare. Prou. 3. Quieſces, & ſua-
2 uis erit ſomnus tuus. ¶ Aliq̃n q̃es eſt falſa, & nõ vera, & hoc
apparet i infirmitatib. acutis, vbi hõ cõtinue eſt in febre: ha-
bet tñ aliquas horas falſæ quietis, quæ ſ non eſt propriè q̃es:
quia ſ. non ceſſat infirmos ſomniare & aliquid mentaliter cogi
tare. Si vero in mundo eſt duplex quies mentis, ſ. quam q̃ eſt
vera, q̃ñ ſ. aĩa per fidem & charitatem & per contemplatio-
nẽ et in deo requieſcit. Alia eſt q̃ eſt falſa, q̃ñ ſ. aĩa in creatu
ris quietem inuenire credit, & q̃ñ aliqua delectabilia ibi ſen
tit: iſta n non eſt quies vera, imo falſa, quia pro certo hõ nun
q̃ã tñ diuitijs vel delitijs delectatur, quin laboret amplius
q̃ quiescit, & vbi magis vř hõ requieſcere, ſolet mentis maiores
anguſtias plus ſentire. Eſa. 57. Cor impij quaſi mare ferueñs,
3 quod quieſcere valet. ¶ Quies q̃ñ nimis excedit, ſolet multa
rum ægritudinum eſſe cauſa. Ipſa eſt. n. malorum humorum
generatiua, caloris conſopitiua, virium corporis eneruatiua
corruptionis & inductiua. Aqua. n. quieſcẽs, & immota cor
rumpit, & ferrũ rubigine corrodit, q̃ñ minus debito vtitaĩ.
Sic ꝓculdubio q̃ñ hõ plus debito quieſcit labore bonorum
operum, & in mundi delectabilib. vltra q̃ decet cõſolaĩ, ita
ꝙ nullis tribulationũ ipulſib vel laborioſis actib. occupaĩ,
multorũ vitiorũ corruptio in eo generaĩ. Tunc. n. ſolet i eo
humor carnalitatis gñari, calor charitatis tepeſcere, & vir⁹
fortitudinis & cõſtantiæ eneruari. Tota n. mẽs diuerſis vitijs
corrũpiĩ, & tota cordis integritas malarũ affectionũ rubigi
ne denigraĩ. Vñ de illis q in proſperitate quieſcũt, dr in pſ. In
labore hoium nõ ſunt, io tenuit eos ſuperbia operti ſunt in
pietate & iniq̃tate ſua. vñ Hie. 48 Fertilis fuit Moab ab ado
leſcentia ſua, & requieuit in fæcib, ſuis &c. Vide ſupra de ſõ
no tã in bono q̃ in malo ſignificato. ¶ Tria ſunt mẽbra in cor
4 pore q̃ nunq̃ habent quietẽ, & q̃ a motu perpetuo nõ quie-
ſcunt, ſ. cerebrũ, cor & pulmo. Sic vere io corpore eccleſiæ
tria ſunt mẽbra. i. tria genera perſonarũm, quæ a motu bono
rum operum nunq̃ debẽt quieſcere vel ceſſare, ſ. cerebrum,
ꝙ ſignificat ꝓlatos, qui cætera membra regunt. Cor ꝙ ſigni
ficat bonos mundanos, q in corporalib. totũ corpus eccle-
ſiæ viuificant & nutriunt. Pulmo, q ſignificat religioſos &
clericos, q ſ. docẽdo & orando ipſum cor i. ipſos mũdanos
à calore cõcupiſcentia, ſia vſ ſtimuli refrigerant & ꝓlundũt.
Prælati. n. ſp dñt moueri, alios debite regendo. Actiui ſp de
bent moueri, opera pniæ & miſericordiæ exercendo. Reli-
gioſi vero & clerici ſp debent moueri ſtudendo, prædican-
do dicendo, orãdo, obediendo, & contẽplãdo. pſa. Moueaĩ
mare & plenitudo eius, orbis terrarũ, & vniuerſi qui habi-
tant in eo. Vel dic ꝙ iſta tria membra ſignificant tres theolo
gicas virtutes. Cerebrũ. n. eſt fides, q̃ intuitu ſenſus veræ co-
gitationis. Pulmo eſt ſpes, q̃ habet flabellũ refrigerantis con-
ſolationis. Cor vero eſt charitas, q̃ habet calorem amoris &
ardoris. Iſta igitur in nobis ſp debent exercere mot⁹ ſpi
rituales & horrere quietem & delectationes tpales. Fides.
n. ſp debet moueri ad verum, ſpes debet moueri ad ſummũ,
charitas vero debet moueri ad bonum. Fides. n. credit veri-
tatem. Spes ſp anhelat ad cæli ſummã dignitatem. Charitas
vero amat deũ & proximi bonitatem. Et de tali triplici
motu dř Prou. 30. Per tria mouetur terra. i. anima vel con-
ſcientia. Lu. 21. Virtutes cælorum mouebuntur.

LIBER QVARTVS

de infirmitatibus. Cap. 1.

QVoniam iam dictum eſt de homine, & de his q̃ 1
hominem conſtituunt, dicendum eſt aliquid de
his quæ hominem deſtruunt & deſtituunt, ſ. de
infirmitatib. & non quidem de omnibus, ſed ſo-
lum de aliquib. ſm quod ad mores hominũ me
lius poterunt applicari. Sunt igitur tria quæ ſo-
lent lædere, ſ. cauſa morbi, morbus, & accidens ſequens mor
bum. Cauſa morbi eſt innaturalis diſpoſitio, ſicut eſt mala
cõplexio, nimia repletio vel inanitio virtutis defectio, qua-
litatum alteratio & continuitatis diſſolutio. Morbus eſt illa
innaturalis diſpoſitio quæ ſequitur ex præmiſſis, ſicut eſt fe-
bris, apoſtema & ſimilia. Accidens vero eſt res ſequens ad ip
ſam malitiam paſſionum, ſicut ſunt ſigna aliquarum infirmi
tatum, ſicut eſt ſitis in febribus, rubor & tumor in apoſtema
tibus &c. & etiam ſicut ſunt quædam malæ diſpoſitiones q̃
morbos in corpore relinquunt, ſicut ſunt cicatrices in apo
ſtematib. debilitas & attenuatio in febrib. & ſimilia. Procul
dubio ſic videntur eſſe tria, quæ ipſi animæ ſpiritualiter ſu-
nt nociua, ſ. cauſæ morborum. i. vitiorum, ipſi morbi. i. ipſa vi
tia, accidentia i. illa quæ vitia ſunt ſequentia. Cauſæ. n. vitio-
rum ſunt diſpoſitio innaturalis & irrationalis ipſius volunta
tis, quam quidem malam diſpoſitionem efficit repletio diui
tiarum & deliciarum inanitio virtutum & gratiarum, defe
ctio virtutis & diſcretionis, alteratio qualitatiuæ conuerſa-
tionis & diſſolutio charitatiuæ continuitatis & dilectionis,
necnon ſociatiuæ coniunctionis. Iſta. n. oĩa ſunt quædam ꝓ-
ambula & cauſalia ad morbos & vitia vniuerſa. Morbi aũt
ſunt ipſa vitia ex cauſis præcedentibus introducta, ſ. febris
& calor auaritiæ, apoſtema & tumor ſuperbiæ, & ſimilia. Ac
cidentia vero ſunt illa quæ ad prædicta ſequuntur, ſicut ſunt
reliquiæ morbi, & ſigna ipſa vitiorum, ſicut eſt parcitas, quæ
ſignificat auaritiam, pompoſitas ſuperbiam, detractio inui-
diam. Sicut etiam ſunt illa quę poſt vitia remanent ſicut cica
trices infamiarum, & malæ diſpoſitiones conſuetudinum,
& facilitates ad reciditationem culparum. Et breuiter in oĩ
vitio ſunt iſta tria, cauſa efficiens, culpa inficiens, & finalis di
ſpoſitio deficiens. Allega ſicut vis.

De Cephala. Cap. 2.

CEphalea eſt infirmitas capitis, dicta a cephale quod
eſt caput. Caput enim patitur multis modis, ſicut & 1
in ſcriptura fit mentio Eſa. 1. Omne caput languidũ,
& omne cor mærẽs: accidit ergo capiti dolor qui dř
cephalea, qui q̃nq; prouenit ab extrinſeco, ſ. ex percuſſione
lædente vel ex calido aere diſſoluente, vel ex frigido cõſtrin
gente. Quandoque etiam accidit ab intrinſeco, & tunc vel
ex mala ipſius capitis vel cerebri diſpoſitione, vel etiam ex
ſtomachi euaporatione. Vnum tamen eſt, quia q̃ñ iſte dolor
ab ipſo capite eſt, tunc eſt continuus, quando vero eſt a cor
ruptis humoribus, eſt interpolatus. Per caput intelligatur
capitaneus & prælatus iuxta illud pſal. Conſtitues me in ca
put gentium. Hic igitur patitur dolorem vitiorũ multis mo
dis. Et hoc q̃nq; à cauſis exteriorib. quandoque ab interiori
bus. Ab exterioribus enim quandoq; percutitur, quandoq;
diſſoluitur, quandoque cõſtringitur. Ipſum enim percutiũt
adulatores, & precum vel munerum oblatores, vel etiã de
mones tentatores. Amos. 9. Percute cardinem, & mouebun
tur ſuperliminaria. Ipſum etiam diſſoluit aer calidus. i. deli
ciæ carnales, q̃ remolliunt & eneruant. Ipſum vero conſtrin
git aer frigidus. i. diuitiæ tpales, q̃ mentẽ per parcitatem cõ
ſtringunt, & per induratione congelant, q̃a de diuite põt
dici illud Iob. 38. In ſimilitudinem lapidis durant aquæ, &
ſuperficies abyſſi cõſtringuntur. Ab interiorib. quandoque
ratione cerebri, vbi ſunt ſenſus, vel ratione ſtomachi, vbi eſt
appetitus, hoc eſt dictu, quandoque in eius cerebro. i. in eius
intellectu, eſt vitium ignorãtiæ vel erroris, vel q̃ñ in eius ſto
macho. i. in eius appetitu & affectu eſt vitium auaritiæ, luxu
riæ, vel alicuius concupiſcentiæ vel ardoris. Iſta enim ſunt

vitia

vitia interiora, error ignorãtia in intellectu, ardor vero & cõ
cupiscentia in affectu. Ista tñ est diuersitas, qa tale vitiũ cere
bri, vitiũ erroris & ignorantiæ est & continuum. Vitiũ vero
stomachi, i. gula & luxuria, est interpolatũ. Vel si vis dic q ca
put est intentio, q. s. est caput mentis, quæ pôt lædi adulatio-
nib. pcib. & tentationib. exteriorib. vel errorib. & malis affe
ctionib. interiorib. ps. Iniquitates sup gressæ sunt caput meũ.
2 ¶ Caput dolet aliqñ ex corruptione vel supfluitate quatuor
principaliũ humorũ. Cognoscit aũt vñ prouenit dolor, quia
si sanguis est in cã, dolor est a parte anteriori, si phlegma, do
lor est a parte posteriori, si cholera dolor est à parte dexte-
ra, qa sicut dicit Galenus in libro institutionum, Nosse opor
tet caput diuidi in quatuor partes. Na sanguis in fronte dñā
tur, cholera aũt in dextera, Melancholia in sinistra, phlegma
vero in occipitio dñatur. Multa sunt alia signa carũ doloris
capitis q p p prolixitaté omitto. Per caput vt dictũ est, intel-
ligitur aia, seu mẽs, vel ẽt intentio motus nostræ, q pculdu-
bio quatuor habet partes. i. quatuor statuũ diuersitates. An-
terior. n. pars est tps iuuẽtutis, posterior vero senectutis, dex
tera vero est psperitatis, sinistra vero status aduersitatis. Itẽ
dico q sanguis q inficit, significat carnalitatem & luxuriam.
Phlegma vero q infrigidat, significat pigritiã, q. i. motũ mẽ-
brorũ aggrauat. Colera vero q feruet, & q leuis & ignea si-
gnificat auaritiã & superbia. Melancholia vero q terribilia
somniat, significat timorẽ, desperationem & tristitiã. Ista est
igit veritas, q caput mẽtis nostrę fm quatuor status nostros
à quatuor humorib. i. à quatuor vitijs pôt lædi. Ipsam. n. s an
teriori parte. i. in iuuentute lædit sanguis. i. carnalitas & lu-
xuria. Iud. 14. Inuenerũt cadauer sine capite volũtatũ in san-
guine 2. Re. 1. Sanguis tuus super caput tuũ erit. Ipsam. n. læ-
dit in posteriori parte senectutis, phlegma. i. tepiditas & de-
sidia. Esa. 1. Oẽ caput languidũ, & oẽ cor mærẽs. Itẽ ipsam læ
dit in dextera. i. in statu prosperitatis, cholera. i. feruor auari
tiæ, & leuitas superbiæ, vt de hoc exponat illud psa. De tor-
rente (supple psperitatis) in via bibit, p pea exaltauit caput.
Itẽ ipsam in sinistra aduersitatis lædit melancholia timoris,
desperationis & tristitiæ. psa. Conuertet dolor eius in caput
eius, & in verticem ipsius iniquitas eius descendet. Vel dic
q caput est platus, qui in p dictis suis statib. pôt pati vitia su-
3 pradicta. ¶ Caput patit quandã infirmitatẽ q hemicrania oũ
cupatur, qui dolor est grauissimus fm Constan. & fit de su-
mo cholerico & calido, cum ventositate punctura, arsurã &
tinnitum inducente. Sentit. n. hõ malleationẽ & percussionẽ
& tinnitum in capite & non potest pati somnum nec vocẽ,
nec lucem, neq; splendorẽ. Talis passio vr esse iracundia, q.
i. ex cholerica cõplexione nascit, & ea ventositate superbiæ
generatur. Ista. n. in capite mentis generat arsurã. i. vindictæ
appetitum, puncturã. i. doloris aculeum, malleationẽ. i. per-
pessæ iniuriæ vel displicentiæ memoriã & tinnitum, quia. s.
memoriã iniuriarũ ipsum sp malleat, & ad vindictã excitat
atq; vocat Prou. 19. Mallei pcutiẽtes stultorũ corporib. Ta
lis igitur infirmus somnum consolationis non recipit, vocẽ
applausus effugit, & vocẽ prosperitatis nõ diligit, quia pro-
culdubio nihil sibi prosperum inuenit, qui iræ & ipatientiæ
stimulis exardescit. Ideo bene dr Prou. 27. Graue est saxũ, &
onerosa arena, sed ira stulti vtroq; grauior. Vel dic q ista in
firmitas est inuidia. quæ. s. ex superbia nascitur, & a qua cor
ardescit & stimulat, intantum q vocem alterius audire, & lu
cẽ prosperitatis alterius videre, nec splendorẽ alienę glorię
respicere dignat. Io. 3. Qui male agit, odit lucẽ. ¶ Caput qñ-
4 que patitur tineã seu squamam, & potissime in pueris. Quæ
est infirmitas phlegmatica, superficiẽ operiẽs capitis, & mo
re tineæ ipsam inficiens & corrodens. Ista aũt passio immo-
deratum pruritum inducit, & nisi caute sanetur, sp cicatri-
ces post se deserit & relinquit. Contingit aũt hęc infirmitas
pueris, p p cutis raritatem & mollitiem, p p sanguinis abun
dantiam, & p p amplioris cibi affluentiam. Summum aũt re-
medium est lactantib. fm Const. a parte posteriori sanguis.
inter aures extrahatur, & ipso calido caput inungat. Poros.
n. sua caliditate aperit, & sua subtilitate subintrat, & subin-
trando materiam diuidit & cõsumit. Cib. ẽt fm Cõst. debet
subtrahi, vt subtracta materia possit curari Puer est q libet
hõ carnalis & simplex, qui more pueri est imbecillis, impo-
tens, & ignarus. Passio aũt illa luxuriã significat, quia p cer
to pruritum malorum desideriorũ & cõplacentiarum gene
rat. Cutẽ cõuersationis vlcerat sanẽ malorũ sanie modorũ
eaẽplorũ distillat mentẽ ẽt corrodit & lacerat, & dato q p
pniam sanetur sp tñ cicatricẽ alicuius notæ & infamiæ post
se cit, qa si hõ quis luxuriosus fuerit, & maxime religiosus,
clericus, vel prælatus, vel ẽt mulier & hmõi, vix aũt nunquã
est quin cicatricẽ pristinæ infamiæ perpetuo secum gerat.
Esa. 14. Subter te sternetur tinea, & operimentum tuũ erũt
vermes & proculdubio triplex pôt esse cã istius vitij inducti
ua. Prima est cutis raritas. i. debilitas fortitudinis & consta-
tiæ. Abundantia sanguinis. i. carnalitas deliciarum & intem
perantiæ. Multitudo ẽt cibi. i. abũdantia diuitiarum & terre
næ opulentiæ. Eze. 16. Hæc fuit iniquitas sodomæ, superbia,
saturitas, & abundantia, & otium. est igitur talib. pueris. i. ta
lib. imperfectis si cib. terrenorum bonorum eisdem subtra-
hatur, & sanguis deliciarum ab eis extrahat, vt sic hmõi cor
ruptio & luxuriæ infectio consumatur. Vel dic q sanguis est
pctm, qd per confessionem debet extrahi, & quo caput in-
tentionis per memoriã debet inungi, & sic infectio luxuriæ
consumi poterit, & sanari. Vel dic q caput puerile est plat⁹
puerilis, qui tineã luxuriæ patitur ex dictis causis. s. ex sua de
bili imperfectione, & deliciarum affluentia, & diuitiarum
opulentia, &c. sicut supra. Et sicut videmus quod tinea seu
scabies a pueritia est sananda, quia si antiquari permittatur,
vix amplius sanatur, sic vere luxuria nisi a iuuentute eradat
ab hoie, vix pôt amplius extirpari. Si. n. per malas consuetu
dines fuerit antiquata, vix pôt amplius extirpari. Eccle. 23.
Homini fornicario ois panis dulcis, non fatigatur transgre-
diens vsq; in finem. ¶ Patitur caput quandoq; quandam eru 5
ginosam squamositatẽ, qñq; capillorũ fluxũ, & nuditatẽ, qñ
que pediculorum, lendium & sutionum immensitatem. Sic
vere hõ prælatus vel aia qñq; patitur squamositatem malæ
conuersationis, qñ. i. squamæ malorum exemplorũ inde flu-
unt & cadunt. Item fluxum capillorum. i. defectũ virtutis &
perfectionis vermes ẽt iræ, inuidiæ & tristitiæ, & desperatio
nis. Vel dic q caput est prælatus, circa quem generantur &
aggregantur multi vermes. i. multi hoies pctores, quida fa-
ciunt pruritum adulationis, quidam, vero corrosionem de-
tractionis & accusationis. Verumtñ sicut video q tales ver-
mes non sunt in capite nudo, & capillis vacuo, & sic signũ
est q isti vermes magis capillos quam caput sequunt, sic ve-
re adulatores & detractores non sequuntur nec amant ca-
put, i. capitaneos & prælatos p p se, sed solum capillos diui-
tiarũ, quib. abundant. Et istud patet, qa si hõ vellus diuitia-
rum perdiderit, p certo tales vermes, s. adulatores, detracto
res & malos famulos & amicos circa se amplius non habe-
bit. Eccl. 13. Si habueris, conuiuet tecũ, si nihil habueris, de
relinquet te. ¶ Ex vitio cerebri & capitis, resoluti mali fumi 6
qñq; capillos inficiunt, ex quibus vel corroduntur, vel de-
fluunt, vel canescunt. Caput est prælatus, capilli sibi adhęrẽ-
tes sunt subditi vel clerici, quia pro certo ex fumis. i. ex ma-
lis exemplis capitũ. i. platorũ inficiuntur capilli. i. gtex oium
subditorũ, & sic fit q vel inuidiæ furfurib. corroduntur, aut
per canitiẽ inanis gloriæ dealbantur aut per luxuria defluũt
& laxantur. ¶ Caput qñq; patitur catarrhum, qui nihil aliud 7
est q fluxus immoderatus humorũ, qui qñq; fit à calore dis-
soluente, qñq; a frigiditate cerebri cõprimente, & partes li
quidas exprimente, qñq; ex liquiditate humorũ exterius de
fluente & qñq; ex debilitate virtutis humores cõtinere non
valente. Sic vere a capite. i. a mente nostra prouenit qnq; flu
xus humorũ. i. fluxus malarũ cogitationum & affectionũ, &
hoc qñ per psperitatẽ æstuamus & dissoluimur, qñ ẽt p fri-
gus aduersitatis formidamus & cõstring mur, qo insup hu-
mor affectionis est malẽ cõpositus & digestus, &. ad vitia flu
xibilis, & qñ nihilominus virtus contentiua, i. virtus tpantię
& fortitudinis est impotens atq; debilis. Quia p certo ex p
speritate per amorem male dissoluente, & aduersitate per ti
morem male exprimente & cõprimente, & fluxibili dispo si
tione ipsius voluntatis, necnon ex debilitate continentiæ &
cõstantiæ & firmitatis fluxus vitiorum & malorũ affectuũ
gignitur, nulloq; virtutis obstaculo phibetur. Et hoc est q
dr Eze. 21. Tabescet oẽ cor (supple p malũ timorẽ) dissoluen
tur vniuersæ manus (supple per malũ amorẽ) infirmabit om
nis spũs (ecce virtutis debilitas) & per cuncta genua fluent
aquæ: ecce affectuum & vitiorum inconstantia & labilitas.
¶ Magister ponit hic remedia & cõtra ifirmitates capitis &
cõtra catarrhu. Sed qa valde eẽt lõgũ istã medicinę remedia
moralizare, & ad mores applicare, iõ i isto c. & i alijs p ma-

iori parte omitto gratia breuitatis. Vnū tñ dicit Const. q̄
q̄diu catarrhus est vehementia fluxus, nullū est fomentū ad
hibendū, vel epithema apponendū, nunc.n. maior dissolu-
tio fieret & potius officeret q̄ iuuaret. Sic vere loquēdo mo
raliter qñ videmus q̄ aliquis est in ipsa vehementia fluxus
sui.i. in ipso actu & opere vitioso, & in ipsa effrenitate volun
tatis, siue sit circa iracundiā, vel circa luxuriā, vel et circa va
nā gloriā, vel similia, nō sunt tunc tpis remedia adhibenda,
nec ēt correctionis vel redargutiōis i ipso mētis furore sunt
verba seu verbera apponenda. Talia.n. q̄ in ipso actu furoris
menti offerunt ipsam mentē ad deterius inflāmāt, & iō ne-
cesse est vt ille furor aliquātulū recedere permittatur, & q̄
vsq; ad tps dissimulet, vt habita opportunitate melius casti-
get. Illud potissime locū habet in iracundis & luxuriosis, de
qb. dr Eccl. 8. Non incendas carbones pctōrū, arguens eos.
Sic ēt ipse deus in suis correctionib. facit, qui.s. pctōrē aliqñ
furore suæ malæ voluntatis permittit, fluxūq; vitiorū nō im
pedit aut diuertit, finalr vero cū hō se cognoscere cœperit,
ipsum melius corrigit, & conuertit. Vñ ipse est qui loquitur
peccatori & de peccatore Esa. 57. Abscondi faciem meam,
& indignatus sum, abijt vagus in via cordis sui, vias eius vi
di & dimisi eū, & reduxi eum, & reddidi consolationes ipsi.

De Phrenesi Cap. 3.

PHrenesis seu furor, est illa infirmitas de qua fit mentio
Deu. 28. Percutiat te deus furore &c. Est igit phrenesis
calidū apostema sm Con. in quibusdā cerebri pellicu-
lis gñatū, & a phrenib.i. pellib. cerebrū obuoluentib. phrene
sis nūcupatū. Cholera.n. rubea pprio calore & febrili leui-
gata furiosa efficit, & sic p venas neruos & arterias, superius
ad cerebrū rapit, ibiq; in apostema colligit & exinde passio
q̄ dr phrenesis generat. Fit aūt ex calido humore in cōplexio
ne calida, & tpe æstiuo & calido, sequuntq; accidentia s. alie
natio mentis, siccitas oris, sitis nimia, & dolor & angustia io
tius corporis, defectus spūum, & syncopis cordis per istā pas
sionē intelligo iracundiā & furorē, in qua pculdubio mens
à recto iudicio alienat. & rōnis iudicium absorbet. Et iō ista
dr apostema cerebri, qa p certo qñ cholera.i. iracundia ad
cerebrū mentis rapit, necesse est q̄ ibi apostema superbię ge
neret. Qd' vtiq; in personis feruentib. & calidis, & ad mala
opera ardētib. & acutis necnō tpe æstiuæ psperitatis magis
accidit, vbi.s. magis viuit cholera pcipitis & feruidæ volunta
tis. Talib. ergo cōtingunt plura mala accidentia, videlicet si
tis.i. ardor & appetitus vindictæ, siccitas.i. indeuotio & ipie
tas, linguæ nigredo & asperitas.i. verborū iniuriosa & insa-
nis effrenitas. dolor ēt & angustia.s. de bono aliorum, & syn
copis seu defectus cordis & spūum.i. defectus charitatis &
affectuū bonorum. Bene ergo dicit sapiens Eccl. 27. Ira & fu
2 ror vtraq; execrabilia. ¶ Phreneticus cognoscit p hæc signa.
Habet.n. mentis insaniam, vigiliarum instātiā, oculorū mo-
bilitatem & extensionem dissolutā. Itē in ipso est capitis cō-
motio, manuum proiectio, dentium frendor & collisio, sp à
lecto vult fugere, nunc solet plangere nunc cātare, se custo
dientem & medicatorem libenter solet lædere & mordere:
raro solet silere, sed quasi cōtinuè altè clamare. Isti ergo pe
riculosissimè ęgrotant, & tñ ignorant se aliqualiter ægrota-
re. Phreneticus est pctōr, & maximè superb. qui in cerebro
sensus sui, apostemate & tumore superbiæ est replet'. Tales
n. solent mentē.i. rōnis vsum perdere, & contra rōnem pluri
ma cogitare. Solent & per malas sollicitudines vigilare, per
iracundia insanire, & per excellentiā & pompositatis oculos
extendere, & per directa desideria cupiditatis: ipsos ad mū
di delectabilia circūferre faciliter & mouere. Eccl. 20. Ocu-
li eius septēplices sunt. Isti ēt caput intentionis solent moue
re per inconstantiā, manus suas.i. opera solent vndiq; proij-
cere & dilatare per iactantia, dentes ēt qñq; solent frendere
& collidere. per crudelitatem in pauperes & iracundiā ps.
Frenduerunt super me dentib. suis. Item isti de lecto.i. de qe
te & pace solent non cura, & nunc per inanem spē & lætitiā
solent canere nunc per desperationem & tristitia solēt plo
rare. Prou. 10. Risus dolori miscebitur. Custodientib. se.i. p
latos, medicantes se.i. pdicatores & correctores solēt detra
hendo mordere, & de eorum correctionib. complacentiam
non habere. Prou. 15. Non amat pestilens eum qui se corri-
pit. Sp volūt loq & raro silere, & cū sint in mortis æternę pe
riculo, tñ colorem infirmitatis culpa suæ non vīr pcō
rrationē sentire, quinimo qd' est deterius, non aduertunt se
spūaliter infirmari, nec sibi mortis ęternę periculū iminere.
Et iō tali pctōri vitiæ suæ ignoranti & pericula nescienti, dr
Apo. 3. Dicis quia diues sum nulli' ego, & nescis, q̄ tu es mi
serabilis & paup, cęcus & nudus. Phreneticis sunt remedia 3
celeriter adhibenda, alioquin cito perit. Primo ergo debet
caput infirmi abradi, & cum tepido aceto ablui, & pulmo
ne pecorino caput sæpius cataplasmari, vena frontis san-
guine minui, in loco obscuro debet collitui, & ne fugiat aut
surgat, debet ligari fortiter vel teneri. Variæ picturæ sibi oō
oñdi, silentiū astantib. debet indici, & suis verbis fatuis non
dēt aliqualr rñderi, vnguentis & fomentis dēt somnus pro-
uocari, cū medicina debita debet cholera extingui, panis &
aqua solū pro dieta debet dari. Si vero his remedijs adhibi-
tis adhuc per tres dies insania cū insomnietate perseueret,
nequaquā pōt amplius spes haberi. Phrenetic' (vt dictū est)
est pctōr ex toto vitijs deditus, a mente & rōnis vsu alienatus
sine rōnis obstaculo effrenatus, & bestialiter ad vitia cūcta
pronus. Cautus ergo medicus & platus istos callos.i. occa-
siones & excusationes & tegmina vitiorum debet abradde-
re, sanguinē pcti debet per confessionem minuere, pulmo-
nē pectoris nostri Chri.i. memoriā suæ passionis debet adhi
bere, & aceto, supple q̄ Christus in cruce potauit, debet ip-
sos abluere & portare. Ista.n. sunt summa remedia pctōri p
platū & pdicatorem adhibenda s. confessio, occasionū & ex
cusationum amotio, & mortis Christi memoria & recorda
tio. Thr. 3. Memor esto paupertatis meæ, absynthii & fellis.
Itē talia debet io obscuro.i. in secreto & solitudine religari,
& a publicis negotijs & spectaculis segregari, & in tenebris
contribulatæ cōsciæ, vel claustri & religiosis, vinculis dei mā
datorū & regularū, statutorū debet tenaciter alligari. Mat.
22. Ligatis pedib. & manib. proijcite eū in tenebras. Picturæ
que & imagines.i. mulierū pulchritudines, & honorum mū
dialium complacentiæ, ab aspectu suo debēt excludi. Vel ēt
ad literā si casus hoc requirat, ne fugiat, in obscuro carcere
debet ligari, proijci & intrudi. Silentiū illis q̄ sunt iuxta eū
s. illis qui rogant p ipso, debet indici, suisq; verbis vel deß-
catorijs vel desperatorijs nō debet rñderi, sed poti' oīa ma
ledicta & conuitia q̄ dicit debent a prælato sub dissimulatio
ne transiri, & æquanimiter sustineri, quia pro certo qñ aliqs
est in desperatione & furore non est ei rñdendum, sed poti'
de verbis ipsius non curandum. Prou. 26. Ne rñdeas stulto
iuxta stultitiam sua. Iste igitur vnguentis.i. verbis dulcib. &
consolationib. debet inungi & fomentari. Somnus autem.i.
quies mentis & effectionis debet induci & procurari. Chole
ra.i. furor cupiditatum debet extingui, & panis & aqua.i. ar
ctitudo vitę debet iniungi, quia sicut dr Eccl. 29. Initiū vitæ
hōis panis & aqua & vestimētum. Quid vltra? Proculdubio
dico q̄ post ista remedia adhibita, & postq̄ prælatus & pdi-
cator talibus correctionib. & cōsolationibus, cautelis & in-
ductionib. talem phreneticum peccatorem sanare voluit, si
ipse adhuc remanet incorrectus, nulla est de salute sua am-
plius spes habenda, imo sicut medicus desperans solet infir
mum dimittere, sic & istum sicut ethnicum debet plātus fu
gere, & in manu dei relinquere, qui solus pōt remediū adhi-
bere. Hierem. 30. Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua.
¶ Phreneticus qñq; ligatur, qui in vinculis aliquotiens glo- 4
riatur, & in eorum sonitu delectatur. Sic vere peccator ligat
à diabolo vinculis malarum complacentiarum, consuetudi-
num & vitiorū, qui tñ ex hoc non videtur tristari, imo solet
in ipsis vinculis & vitijs aliquotiēs gloriari, & in sonitu suæ
propriæ infamiæ delectari, imo etiam quandoque facit per
iactantiam quod illa vincula vitiorum audiuntur, & quod
alijs qui ipsa ignorauerant, reuelantur, ita quod in tali soni
tu propriæ infamiæ gloriantur. psalm. Quid gloriaris in ma
litia, qui potens es iniquitate? &c.

De Amentia. Cap. 4

AMentia dicitur ab a, quod est sine, & mens, quasi si- 1
ne mente. Est enim idem quod mania, quæ secundū
Constantinum est infectio anterioris cellulæ cere
bri, cum priuatione imaginationis, sicut melan-
cholia est in fectio mediæ cellulæ, cum priuatione ratio-
nis, vt dicit Platearius. Horū ergo remediū est q̄ ligent, vt
a propria & aliena cessent læsione. Et sunt tales super oīa cō
solādi, & sollicitudinib. & timoribus amouendi, instrumētis
musicis

musicis lætificandi,& mediocriter exercẽdi,& tandẽ si pur
gationes & electuaria nõ sufficiunt arte chirugica sunt curã
di.Sic vere sæpe fit ꝙ cerebrũ.i.mens & sensus hoīs ꝑ amo
rem delectabilium huius mundi taliter inficitur,ꝙ oīs spiri
tualis imaginatio & meditatio perditur,ita ꝙ de spiritualí-
bus & æternalib.nihil penitus cogitatur. Tales igitur vincu
lis statutorũ à prælatis debent ligari,melodiis dulcium ver-
borũ mulceri,& lætificari. A sollicitudinib.seculi per ꝓdica
tionem debent reuocari. In bonis operib.& laborib.debent
exercitari:& si sit necesse,chirurgia.i.correctione aspera de
bent truncari & curari. Quæ omnia bene figurantur in Saul
qui aliquotiens per arreptionem demonis alienabatur a mẽ
te,& tñ per cantum citharæ dauid reducebatur ad mentem.
1.Reg.16. Quia pro certo sæpe fit ꝙ dum Dauid.i.prædica-
tor vel prælatus cum cithara prædicationis vel dulcis mo-
nitionis vel cõsolationis modulatur,mens per pctm̃ deuia,
& a demone possessa,ad sanitatem gratiæ reuocatur, & vir
tus imaginatiua,& cælestiũ contẽplatiua,necnon inferna-
lium meditatiua,ad sanitatem debitam reparatur. Eccl. 40.
Tibiæ & psalteriũ suauẽ faciunt melodiam, & super vtraq;
2 lingua suauis.¶ Stupor est q̃dã passio aīæ quæ nihil aliud est
q̃ quædã cæcitas seu insensibilitas mentis quæ est qñ apertis
oculis hõ nihil videt,qñ ꝓꝑ defectum spũm anima non iudi
cat de sensibiliter apprehensis,sicut fuerunt sodomitæ in fo
rib.Loth:quæ aliqñ contingit ex perturbatione rationis nõ
aduertentis. Aliquando ex superfluitate humoris vias spũm
oppilatis,sicut in ebriosis. Aliqñ ex cõstrictione frigoris ner
uos sensibiles comprimentis. Et dicitur stupor a similitudi
ne stuporis corporalis,qui nihil aliud est quam obdormitio
vel insensibilitas alicuius membri. Talis infirmitas vr̃ inesse
sapientibus huius mundi. Ipsi.n.cæcitatem spiritualẽ patiũ
tur,quia.s.in bonis spiritualib.cæci esse comperiuntur. Mat.
16. Cæci sunt:& duces cæcorum. Dato.n.ꝙ oculos intelle-
ctus habeant apertos lympidos & claros quantum ad mun
di negocia,nihil tamen vident,imo cæci sunt quantum ad il-
la quæ animæ sunt vtilia Act.9. Apertisq; oculis nihil vide-
bat. Et hoc proculdubio contingit qñ ratio ipsorum per ma
litiam perturbatur.Sap.3. Excæcauit eos malitia eorũ. Qñ.s.
via spiritus eorum.i.ipsa affectiu per abundantiam bonorũ
i.per bonorum terrenorum opulẽtiã oppilaẽ & cumulaẽ. Fi
gura est de Thob. 1.cuius oculi ex stercore hirundinũ sunt
cæcati. Et quando neruus.i.sensus & cõpassio indeuotionis
frigore cõgelatur, & ne per pietatẽ ad pauperes se extẽdat
ꝑ auaritiã constringiẽ & arctaẽ. Quia ꝓ certo stupor mẽtis
i.inaduertentia rõnis,ita excæcat corda sicut stupor corpo-
ris.i.auaritia stupefacit & obdormit manus & mẽbra,impe
diens.s.ne se extendant ad pietatis opera. Et sic de talib. bre
uiter põt dici illud Iob.12.ꝙ Deus adducit consiliarios in
stultum finem,& iudices in stuporem. Aduerte tñ quod stu
por,vt cõiter accipitur pro illa mentis insensibilitate & in-
aduertentia,quã incurrit hõ cum pꝛę nimia admiratione pa
uescit,quæ de se non est vitium neq; virtus.sed sic non acci
3 pitur infirmitas supradicta.¶ Stupor prout supra accepimꝰ
est quędam falsa somnicolositas,quæ est dispositio ad grauis
simas passiones,& maxime ad lethargum,quod est aposte-
ma in posteriori cellula capitis generatum,& a lęthę(quod
est obliuio)dicitur,pro eo quod obliuionem inducit. Sic ve
re stupor & insensibilitas pigritiæ,somnusq; & somniculosi
tas negligentiæ,ad magna peccata,& ad magnas animæ pas
siones disponunt,& maxime ad læthargum.i. ad obliuionẽ
dei:quã faciliter introducunt,sicut patuit in Dauid 2. Reg.
11.qui ex otio cecidit in adulterium & homicidium,& per
consequens in diuini timoris obliuionem & fastidium. Hie.
2.Populus autem meus oblitus est mei dieb. innumeris. Ad
de si vis illum.§ præcedentis.§.& dic contra mundi sapien-
tes qđ cęcitas & insensibilitas suæ mentis facit eos deũ ob-
liuisci.psa.Obliti sunt deum qui saluauit eos qui fecit mira-
4 bilia in Aegypto.¶ Læthargus est quædam infirmitas q̃ som
num & obliuionẽ inducit,& fit qñ phlegma ex calore febri
li sursum ad cerebrum rapiẽ,& in posteriori cellula in apo-
stema cõgregatur,& sic super fluo humore cerebrum occu-
pante,ille falsus somnus qui læthargus dicitur,generaẽ. Ta-
lis autem infirmus vix vocatus respondet,& si respondet,lo
quitur aliena,supinus iacet,& si ad horam super latus verti
tur,proprio impetu iterum supinatur. Talis autem vt com-
muniter valde frigidus in extremitatibus inuenitur. Medi-
cus aũt debet talem in loco lucido constituere, loquentium
& disputantium garrulitas debet adesse. Per pilos barbæ &
capitis debet trahi sumu fætido debet fumigari, vtpote fu-
mo cornu capræ combusti,& aqua frigida debet sæpius irriga
ri,clyster pro euacuatione debet apponi. Caput eius debet
abradi & super nũ debet sternutatio prouocari. Per istum
læthargũ põt intelligi malus diues,cuius cerebrum.i. sensũ
& mentẽ,humorum.i.bonorum terrenorum per malas affe
ctiones superfluitas occupat,ibiq; mediãte ardore febrili.i.
feruore auaritiæ se collocat atq; fundat,& somnum neligẽ
tiæ,necnon dei obliuionẽ generat ita de vitijs suis interro-
gatus,respondere per confessionem nõ curat,imo in lecto
peccatorum suorum se supinat,inquantum.s.ipsis peccatis
dorsum obliuionis vertit,& quasi subtus & retro seipsum
ponit & calcat. Et si ꝑ medicum prædicatorẽ a tali mala di-
spositione qñq; vertitur,statim per recidiuationem ad pctõ
rum suorum obliuionem iterum supinatur psal. Proiecisti
post tergũ tuum oĩa pctã tua. Alio ẽt mõ supinus dr̃,inquan
tum terra.i.terreã suã conditionem & mortẽ retro post dor
sum obliuionis suæ ponere comprobatur. Eccl.21. Displice
bit ei:& proijciet post tergum suum. Medicus igitur.i.præ-
dicator confessor vel prælatus debet tales ꝓut põt in luce
veritatis ponere,disputationes & verba bonarũ exhortatio
nũ dicere,& alijs dici facere,capillos qui sibi adiacent.i. vi-
tia quæ sibi adhęrent debet per reprehensionem trahere,at
que pungere,fumũ ẽt fætentẽ.i.memoriã suorũ fætentiũ vi-
tiorũ,vel cõbustionẽ cornuũ caprinorũ.i.dãnationẽ hnium
pctõrũ debet ipsius naribus applicare,& ipsius memoriæ pñ-
tare Aqua ẽt dulcis cõsolationis ipsum debet multotiẽs ir-
rigare,spẽ veniæ ꝓmittendo,& sic sternutationẽ contritio-
nis,euacuationẽ cõfessionis,necnõ capitis abrasionẽ.i.amo
tionẽ velaminis oĩs malæ excusationis poterit ꝓuocare, &
sic istũ pctõrem læthargicũ a somno vitiorũ poterit excita-
re,dicẽs illud Apostoli ad Eph.5 Surge qui dormis, & exur
ge a mortuis,& illuminabit te Christus.¶ Sicut dicit Cõst. 5
si de phrenetico fiat læthargicus pessimũ est:si vero lęthar-
gia in phrenesim conuertatur,bonũ. Somniculosus læthar
gicus significat illos qui occulte sunt mali,sicut sunt hypo
critæ & ꝓditores,qui exterius vr̃ simplices & dormientes,
& quasi nihil mali scientes,intus tñ sunt pessimis infirmita
tib.& vitiis abundantes. Phrenetici vero publicos peccato
res designãt,qui infirmitatem vitiorũ suorũ oĩb.manifestat.
Igitur ꝙ de phrenetico fiat læthargicus.i.quod de publico
& notorio pctõre fiat pctõr occultus hypocriticus & vela-
tus pessimum est:quia.s.sub velamine hypocrisis magis no
cent vitia, eo.s.ꝙ tunc virtutes esse creduntur. E cõtra aũt
si de læthargico fiat phreneticus.i.si de pctõre occulto fiat
manifestus,melius est:nõ.n.tm̃ nocet alijs, dum ꝑcauetur si
bi.ẽt magis proficit,dũ eius vitia manifesta & cognita faci
lius corriguntur. Allega si potes.¶ Vertigo est infirmitas capi
tis q̃ nihil aliud est ẽm Const.quam corruptela spũs visibi- 6
lis,qua.s.fit ꝙ oĩa vr̃ voluctia & tenebrosa. Quod fit ex ali
quo ventoso humore,se spiritui visibili immiscente, & mo
tum & vertiginẽ in imaginatiuis spiritib.inducẽte. Procul
dubio talem infirmitatem videntur habere multi falsi iudi-
catores & opinatores,in quib.s.visus recti iudicii sic turba
tur,ꝙ oẽs alios ꝑter se,voluentes & inconstantes, tenebro-
sos & vitiosos opinant. Se.n.solos stare existimant: alios ve-
ro vagos & volubiles esse putãt. Illud.n.facit ventositas suę
superbæ ꝑsumptionis,quæ.s.mouet & decipit visum suæ di
scretionis & cognitionis,de quo dr̃ Esa.19. Dñs miscuit spi
ritũ vertiginis in medio eius:& errare fecerũt Aegyptũ. Et
dic ꝙ iste motus nõ est in reb.imo est in ipso cerebro ipsius
patiẽtis.ad denotandũ ꝙ illos motus vitiorũ quos quis ha
bet in se,alios similiter credit habere,quia sicut dicit Tullius
in quo quis insanit,in eodem alios insanire credit.

Vigilia,insomnietas &c. vide supra titulo de vigiliã,vbi
de insomnietate.i.de vigilia innaturali multa videbis.

De Morbo caduco. Cap. 5.

Caducus morbus est ille quo patiens cadere compel-
litur,epilepsia qñq;,apoplexia,seu etiam sacra passio
noiatur. Dr̃.n.ista passio(vt dr̃ in passionario) hiera- 1
ctonon.i.sacra passio,eo quod sacras corporis occu-
pet partes,s.caput & sensus. Dr̃ herculis passio,eo ꝙ infirmi
tas fortissima. Dicit etiã epilepsia,ad epi,quod est supra, &

le, sis

lepsis,quod est læsio sine capitio. Fit aũt iste morbus per ra-
ptum humorum ad cerebrum,& suorum vētriculorum oc
cupatiõem,ex quib.anima in regimine corporis impeditur,
& sensus & motus intercipitur,quousq; natura ab illo hu-
more exopilauerit viam suam. Ista igitur passio hominem
subito facit cadere,caput facit tremere,& os & faciē cũ stri
dore dentium & spumationē turpiter obtorquere. Per istā
infirmitatem intelligo pctũ superbiæ,quæ.s.sacra passio dr̃,
quia.s.sacros viros aliquotiens occupauit. Passio herculea,
quia de viris etiam sanctissimis,constantissimis & fortissimis
triumphauit. Epilepsia.i.superiorum læsio,quia.s.multos su
periores & potentes prostrauit:imo etiam ipsos superiores
angelos de cælo ad istum caliginosum aërem inclinauit. Ec
cle.10.Sedes ducum superborũ destruxit dñs. Fit.n.iste mor
bus superbiæ,qñ aliqui mali humores.i.aliquæ vanæ affectio
nes,cogitationes & imaginationes ad cerebrũ.i.ad conside
rationem rapiuntur:vtpote qñ homo nobilitatem generis,
fortitudinem corporis,opulentiam diuitiarum,& et abun-
dantiam virtutum & gratiarum aliquotiens meditat. Quan
do enim talis vana cogitatio cerebrum considerationis oc-
cupat:tunc epilepsiam superbiæ ibi causat,animamq; à suis
spiritualibus actionibus impedit,& sensum discretionis,mo
tumque bonæ operationis homini tollit,& à statu gratiæ &
prosperitatis descendere ipsam facit in psal. Tu humiliasti si-
cut vulneratum superbum. Et sic introducit in homine pec-
catore tremorem desperationis,stridorem iræ & turbatio-
nis:spuma malorum verborum & detractionis & obtorsio-
nem vultus.i.turpitudinem mala conuersationis. Vnde bre
uiter superbia est ille morbus,de quo dicitur Marc.9.quod
quotiens apprehendebat illum infirmum,allidebat eum, &
spumabat,& stridebat dentib.& arescebat.¶ Epilepticorum
2 tres sunt spẽs.s.epilepsia,analepsia,catalepsia. Sed de istarũ
diuersitatib.parum ad præsens nõ curo. Vnũ tñ aduertēdũ
quod quidam illorum præsentiunt casum suum,& qñq; per
constrictionem extremitatum casum deuitant sm Galenũ.
sentiunt.n.quasi motum formicarum,vel quasi motum auræ
superius ascendentis. Alii in nullo præsentiunt casum,sed cõ
tinua capitis grauedine laborant. Teste.n.Galeno isti febrē
sæpe patiuntur,quia sine calore nunquam sursum materia ra
peretur. Sic vere inter caducos peccatores, quidam sunt q
casum futuri peccati præsentiunt inquantum.s.raptum ma
teriæ.i.occasionem & tentationem peccati præcogitant &
cognoscunt.& hi qñque remedium apponunt,sicque per cõ
tinentiam & temperantiam taliter constringunt, qđ casum
vitiorum euadunt dicentes illud psa. Cogitaui vias meas,&
conuerti pedes meos in testimonia tua. Alij vero istũ casum
non præcogitãt nec cognoscunt,nec ad præsentia signa pec
cati attendunt,nec.s.ad raptum seu motum materiæ.i.tentā
tionis vel inflammatæ affectionis,cautelam aut remediũ ap
ponunt:& ideo enormiter in vitia multa cadunt,grauedinē
que capitis.i.obstinationem mentis continue secum gerũt,
& febre malæ concupiscentiæ faciliter incalescunt.psa. Con
caluit cor meum intra me. Bene ergo docetur Eccl.i.vbi dr̃.
Attende ne forte cadas.¶ Epilepticis est vtile frequentiam
3 hoium deuitare,quia.s.ibi solet ipsos infirmitas aggredi,vel
nocere. Sicut etiam dicit Platearius: illos curat tres guttas
sanguinis de medio scapularum scarificando extrahere, &
cũ vno ouo corui in fine accessionis pastum sumere. Proficit
et eis peonia vel porata vel portata: coagulũ leporis bibitũ,
hepar asini assatum,sicut dicit idem. Caducus significat in-
firmum,qui.s.cadit faciliter in peccatum,ad cuius tutelam
possunt esse multa necessaria,& primo quidem deuitatio ho
minum,quia.s.qui frequentiam hoium diligit & qui opera
sua publicari cōlentit,pcul dubio facilius in peccatum cor
ruit atq; cadit. Mat.6. Attendite ne iustitiam vestrã faciatis
coram hominib. Proficit etiam illis quod tres guttæ sangui
nis extrahantur.s.qđ tres partes proprij laboris & pnīæ.s.cõ
tritionem,confessionem, & satisfactionem habeant, & qđ
cum ouo corui,i.cum memoria proprij peccati(qud.s. cor-
uus diabolus in corde eorum posuit & includit)lachrymabi
liter ipsa sumant. Proficit etiã illis coagulum gratiæ dei,& al
latura passionis Christi. Quia pcerto qui allatura almi no-
stri Christi memoria suæ passionis pastus fuerit per cõpas-
sionem,qui coagulo suæ gratiæ se in pinguauerit per deuo-
tionem,& qui oua corui diaboli,hoc est dictu propria pctã
euacuauerit per ipsorum memorialem recordationē, & tres
guttas proprij sanguinis & laboris emiserit.s.contritionem
confessionem,& satisfactionem,& societates hominum fu
gerit per inanis gloriæ deuotionem: pculdubio a casu pec-
cati præseruabitur,& a casu mortis æternæ liberabitur. 3. Re.
1. Si fuerit vir bonus non cadet.

De Sternutatione. Cap. 6.

Sternutatio(vt dicit Constantinus)est violenta cerebri
commoti,ad expellendum ipsius cerebri fumosas super
fluitates. Fit autem sternutatio aliquando a natura,ali-
quando à morbo. Prima autem est bonum signũ: signi-
ficat enim naturam esse fortem & ad expellendas superflui-
tates potentem. Et ideo talis sternuatio cerebrum commo-
uet & exonerat,totumque corpus concutit & alleuiat, &
ex violenta aeris commotione in canalibus narium strepitũ
facit & generat. Proculdubio talis bona passio est contri-
tio. Ista est enim quæ cerebrum mentis mouet per suiipsius
discussionem, & quæ etiam sonum & strepitum facit per
confessionem, mentem autem superfluitatibus vitiorum
exonerat,per omnimodam satisfactionem. Et pro cer-
to talis sternutatio est bonum signum futuræ salutis scilicet
quando homo sternutat faciliter id est quando ad contritio
nem & confessionem libenter mouetur. Vel dic quod ster
nutatio potest tentationem diabolicam significare,cum qua
superfluitates malorum suggestionum eijcit, sonumque ter
rorum & desperationum emittit,de quo Iob 41. Sternuta-
tio eius splendor ignis.

De Tremore. Cap. 7.

Tremor accidit in capite vel in membris.& sicut di-
cit strabus super Genesi. 4. Istud fuit signum Cain, 1
qđ deus posuit vt cognosceretur, & ne occideretur.
s.tremor capitis. Et in hoc potest notari quod homo,
dato quod sit more ipsius Cain.i.peccator,dum tamen per
dei timorem metuat atque tremat,non merebitur perdam
nationem occidi,sed potius vitæ gratiæ & pœnitentiæ reser
uari. Bene ergo dicit Thobias 13. Cum tremore confitemi-
ni domino.¶ Tremor capitis a Constantino dicitur iectiga- 2
tio,& prouenit ex defectu virtutis regitiuæ in neruis spondi
lium,seu ossium ipsius colli,& aliorum membrorũ. Sunt .n.
in hoc morbo duo motus oppositi,quorum alter sursum,al
ter deorsum mouetur. Natura.n.facit superiorem: morbus
vero inferiorem. Natura.n.membrorum quod needũ a suo
regimine destituit,ipsum nititur regere,& in dispositione
debita continere,& sursum per consequens eleuare: morb.
vero ipsum membrum inferius deprimit,& sic ex contro-
uersia duorum motuum tremor accidit atq; venit. Procul
dubio per istam infirmitatem possum intelligere inconstan-
tiam,& dubitationem mentis,quia.s.quidam sunt quorum
mens sp tremit dubitando vacillando,& inconstanter & du
pliciter se habendo,& nunquam in soliditate fiduciæ vel cõ
stantiæ permanendo.psal. Timor & tremor venerunt super
me:contexerunt me tenebræ. Sunt.n.in homine duo motus.
s.motus synderesis & rationis,qui sursum erigit: & motus
sensualitatis;qui deorsum ad vitia premit:motus etiam vir
tutis & gratiæ,qui mentem nititur regere:motus vero cul
pæ & carnalis concupiscentiæ,qui vult inferius ad mũdi de
lectabilia trahere & deprimere. Isti.n.sunt duo motus cõtra
rij,& sibi inuicem contradictorii,de quib.ad Galat.5. Caro
concupiscit aduersus spiritum,& spiritus aduersus carnem.
Quandoq; igitur virtus regitiua.s.ratio est debilis & impo
tens,tunc non potest membrum.i.mētem in statu debito cõ
tinere,imo quauis semper p synderesim cõsciētiæ repugnet,
& infirmitati culpæ resistat, nihilominus tñ motum culpæ
non tollit,nec eneruat,nec mentem recte dirigit aut guber-
nat,sic igitur fit ibi quædam spiritualis vacillatio,& quædã
inconstantiæ titubatio:quia quantum ratio vult sursum tra
here,tantum culpa vult mentem deorsum flectere.psa. Con
turbati sunt,commoti sunt,tremor apprehēdit eos. Vel dic
quod virtus ista naturaliter significat debilem prælatum, q
quia nõ potest membrum infirmum.i.malum subditum be
ne regere,cõtingit in ipso tremorem inconstantiæ,& despe
rationem inesse. Si.n.ista virtus istius prælati esset tanta, qđ
in isto infirmo & defectuoso subdito totum motum infirmi
tatis tolleret,ipsumq; contra vitiorum suorũ inclinationē
in debito regimine cõtineret,nunquã in ipso talis tremor.i.
tegina,

talis mentis fluctuatio prouenire: sed quia in tali plato vis
regitiua, q est iustitia qnq; deficit in membrũ seu subditum
tremere & fluctuare permittit. Vel dic q natura vel virtus
significat animam, morbus vero significat carnem. Vel natu
ra est deus, vel bonus Angelus, morbus est diabolus seu mũ
dus. Isti.n. contrarios motus agunt, & ideo megrem nũc sur
sum nunc deorsum deflectunt. psa. Ascendunt vsq; ad cęlos,
3 &, descendunt vsq; ad abyssos. ¶ Frigiditas qnq; inducit tre
morẽ: neruos.n. congelat, & virtutem regitiuam debilitat &
sic membri tremorem generat atq; causat. Contingit etiam
(vt dictum est) ex defectu regitiuæ virtutis, membrum indi-
spositum & infirmum debite regere non valentis. Vnum aũt
aduertendum est, q paralysis q̃ est cum tremore, magis est
curabilis q̃ illa quæ est sine tremore. Cuius ratio est: quia mẽ
brum quod tremit, non est totaliter destitutũ à natura. Tre-
mor iste significat timorem diuinũ & maxime timorem ser
uilem, qui facit tremere & pauere. Istum.n. introducit defe-
ctus virtutis regitiuæ.s. charitatis, quia sicut dr 1.Io.4. Qui ti
met, non est perfectus in charitate, perfecta.n. charitas foras
mittit timorem. Ipsum ẽt efficit frigiditas congelans.i. exces
sus tribulationis & aduersitatis 2.Esd.9. erat omnis popul⁹
tremens propter hyemẽ. Quamuis ergo talis seruilis timor
non sit sufficiens ad præmium obtinendũ, valet tñ ad pctm
vitandum, & adhominem ad bonum aliqualiter disponẽdũ
& ad dei misericordiam obtinendũ, quia p certo paralysis
pcti mortalis, quæ.s. aufert sensum discretionis, & motũ bo-
næ operationis, tunc temporalis curabilior reperitur, qñ tre
mor talis.s. timor seruilis, quo.s. hõ timet damnationẽ & tor
menta, talem paralisim comitatur. Natura enim.i. deus nun
quam illum ex toto destituit, qui dei iustitiam tremit & me
tuit: quinimo ille faciliter ad sanitatem gratiæ perueniet qui
dei timorem continet atq; gerit. Esa.65. Ad quẽ (inquit) re-
spiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & tremẽ
tem sermones meos? Illa vero paralysis.i. illud peccatũ mor
tale, quod nullus tremor diuini timoris comitatur, videtur
incurabile, quia pro certo membrum.i. psona quæ talẽ mor
bum patitur, videtur a natura.i. a deo penitus destitutum, &
suæ propriæ voluntati dimissum, & ad nullam sanitatem gra
tiæ ordinatum, sed potius damnationi perpetuæ reseruatũ.
Eccle.1. Qui sine timore est, non poterit iustificari. Et si vis
pone hic per modum figuræ de Cain, illud quod ponitur su
4 pra.1. ¶ Membra qñ à virtute deficiunt, quadoq; tremula &
instabilia fiunt. Sic vere quando in homine deficit virtus gra
tiæ diuinæ & maxime virtus fortitudinis & spei, tunc tremu
lus per desperationem efficitur, ita quod semper titubat &
mouetur, & vbi deberet esse firmus, vacillat, fluitat & tur
batur. psal. Trepidauerunt timore vbi non erat timor.

De Spasmo. Cap. 8.

1 SPasmus est violenta neruorum contractio, motum vo
luntarium auferens, aut retardans & hoc est qñ mẽbrũ
aliquod obdormit & spasmatur: ita quod ad voluntatẽ
hominis non regitur aut mouetur. Et accidit talis infir
mitas aliquando ex repletione, aliquando ex inanitione, &
aliquando ex nimia infrigidatiõe, sicut patet in labijs & ma
nibus infrigidatorum, qui vix verba formant, & vix digitos
cõplicant & recuruant. Talis infirmitas videtur esse pigritia,
quia pro certo ista est quæ neruos affectionum contrahit, &
motum bonorum operum eis tollit, intantum quod mẽbra
eorum videntur penitus obdormire, & nullum motum bo-
ni operis exercere. Et prouenit talis infirmitas seu iniquitas
aliquando ex diuitiarum repletione, aliquando ex virtutum
inanitione, aliquando ex frigiditatis indeuotionis congela
tione: qa pro certo quando mens a virtutib. exinanitur &
pauperatur, quando insuper mens & affectio bonorum terre
norum opulentia & complacentia cumulatur, tunc solet p
accidiam contrahi, & a motu bonorum operum retardari.
Ideo de triplici causa talem immobilitatem pigritiæ indu-
cente potest dici illud Exod.10. Trib. dieb. nemo vidit fratrẽ
suũ, nec mouit se de loco suo. quasi dicat. Isti tres dies.i. istæ
tres causæ auferunt visum discretionis, & motum bonæ ope
rationis. ¶ Quando digiti frigore sunt spasmati, cauendum
2 est ne fortis calori apponantur, quia ex subita repercussione
frigiditatis extremitates neruorum dolorem nõ modicum
sentirent. Paulatim ergo & non subito debet membrum ca-
lefieri, ne læsionẽ neruorũ contingat repercussione frigoris
generari. Ista possunt allegari contra feruorem subitum no-
uitiorum. Ipsi.n qui in seculo fuerunt frigidi, & per indeuo
tionem gelati, quando tadem ad religionem veniunt feruo
ri deuotionis ita subito & indiscrete se exponunt, quod pro
priam fragilitatem obliuiscuntur, & facere mirabilia ppo-
nunt, ita etiam q plerunq; de sua perfectione superbiunt, &
alios quos vident peccare, contemnunt. Sed pro certo sæpe
fit ex occulta dei dispensatione, quod isti tentationib. expo-
nunt, & vt humilitatem concipiant sibiipsis dimittuntur. Et
tũc frigus indeuotiõis ad exteriores neruos & affectus cor
dis reuertitur: ita quod dolorem vitiorum maiorem quam
ante senserant experiuntur, ita quod etiam quandoq; a sta-
tu gratiæ cadere permittuntur. Et sic (sicut dr Mat.12.) fiũt
nouissima illius hominis peiora priorib. Magis est vtile qđ
feruor & calefactio deuotionis paulatim, vt continuetur,
crescat, quam q tota subito effundatur, & postea perdatur
& decrescat: quia sicut dicitur Prou.13. Substantia festinata
minuetur, quæ autem paulatim colligitur, multiplicabitur.
¶ Omitto multa alia quæ hic dicuntur de spasmo. 4

De Paralysi. Cap. 9.

PAralysis est læsio partis humani corporis cum diminu
tione motus vel sensus, vel vtriusq;. Fit autem quando
que ex humore opilante, quandoq; ex calore consumẽ 1
te, & neruos corrugante, quandoq; ex frigiditate neruos cõ
stringente, & spiritus congelante, & quandoque ex vulnere
neruos incidente & diuidente. Ex istis enim causis via ani-
malis spiritus impeditur, & sic membrum ad quod tẽdebat
sensu & motu priuatur: ita quod illud membrum quasi mor
tuum reputatur. Communiter autem ex superfluo potu &
& cibo solet iste morbus fieri quia.s. per multitudinẽ humo
rũ qui ibi generant, nerui solent (vt dictum est) opilari. Per
paralysim possum intelligere pctm, vel etiam debilitatẽ vir
tutis, & potentiæ spiritualis, & impotentiam operandi bo-
num. Quod pro certo motum bonorum operũ tollit, & sen
sum discretionis confundit. Contingit autem hæc infirmi-
tas.s. impotentia bene operandi multis causis, s. propter hu-
mores carnalis delectationis, propter calorem auaritiæ &
ambitionis, pp frigus timoris & desperationis, pp vulnus
inuidiæ, inuidiæ & cordialis afflictionis. Carnalis enim dele
ctatio neruos affectuum claudit & opilat. Auaritia neruos
affectionis per parcitatem contrahit & corrugat. Ti-
mor & desperatio ipsos affectus per indeuotionem infrigi-
dat & congelat. Inuidia vero ipsas affectiones scindit & vul
nerat, & schisma discordiæ inter partes generat atq; causat.
Istę enim sunt quatuor causæ quibus spiritus diuinæ gratiæ
intercipitur, & per quas, ne mentem sensificet & moueat im
peditur. Et sic propter defectum ipsius spiritussancti vel gra
tiæ membrum.i. peccator, spiritualiter paralyticus efficitur
& sensu compassionis, vel discretionis, necnon motu bonæ
operationis destituitur & priuatur, ita quod de quolibet ta
li potest dici illud Mat.8. Iacet in domo paralyticus & ma-
lè torquetur. Vel dic quod nerui sunt prælati, quibus mediã
tibus membra.i. subditi recipiunt sensum & motum prædi-
ctum. Sed quia isti nerui quatuor prędictis modis opilantur,
corrugantur, congelantur & inciduntur: ideo membra sub
dita paralytica efficiuntur &c. per omnia sicut supra. Vel dic
quod nerui sunt prædicatores &c. ¶ Paralysis est aliquando 2
generalis, occupans medium partem corporis infirmantis;
aliquando particularis, occupans solum vnum membrum,
vtpote manum, brachium seu linguam. Et est aduertendum
quod causa seu materia huius infirmitatis, s. opilatio humo
rum aliquando est in origine neruorum, aliquando etiam ĩ
ipso membro paralytico, & discernitur, qñ non solum do-
let membrum paralyticum: imo etiam locus superior spinę
dorsi vel similis. vnde Galenus primo de locis affectis dicit
se amouisse emplastrum quod sophista posuerat super ma-
lum. s. super digitos & posuisse super scapulam. Quia. s. pri-
mo est medicandus locus vnde prouenit causa morbi, quã
ẽt ipsum membrum, in quo est ipse morbus. Sic procul du-
bio quod paralysis peccati & causa eius aliqñ est in mẽbro
i. in ipso malo subdito aliquando prouenit a neruo superio
ri opilato. i. a malo prælato & infecto. Oportet ergo primõ
istũ neruum.i. prælatũ malũ sanare: alias via poterunt mem
bra q̃ sub eo sunt sanitatis remediũ reportare. Cum caput
infirmũ est, cætera membra dolent: ¶ Paralisis quæ fit ex 3
incisione

incisione nūq̄ curat. Vsis vero paralysis, maxime q̄ in senib.
accidit vix aut nunquam aut difficiliter medicatur. Sic vere
paralysis pigritiæ vel defectus bonorum operum & vitium
negligentiæ via aut nunquam potest curari, siue sit particu
laris siue sit vniuersalis, quia.s. via aut nunquam per pœnitē
tiam remediatur vitium quod per scissuram schismatis in se
nectute malæ consuetudinis generatur, quia.s. postquam ho
mo per schisma à fide & ecclesia fuerit separatus, & per ma
las consuetudines in vitijs antiquatus, vix amplius potest es
se a paralysi incertæ liberatus. 1. Mac. 9. Dissolutus est para
lysi, nec vltra potuit loqui verbum.

De Oculis. Cap. 10.

1 Oculorum variæ sunt passiones. Sunt.n. oculi mēbra
mollia tenera & fragilia: & ideo ad lædēdum vel ad
læsionem incurrendam sunt valde passiua & facilia.
Patiuntur ergo oculi à vulnere continuitatē oculo
rum dissoluente. A puluere teneram substantiam perturbante. A
vento frigido spūm visibilem repercutiente. Ab aere calido
dissoluente. A fumo obfuscante. A claritate corporis lucidi
spirituum disgregante. A nimia tenerositate spiritum visibilē
conculcante. A superfluo potu visum hebetante. A volupta
te venerea humorem crystallinum consumente & corrūpē
te. A cibo forti & violento, vtpote ab alio obscuritatem in
oculis inducente. Istis.n. decem causis oculus corporalis pa
tit̄ & tam istis q̄ alijs multis causis in suis actionib. impedi
tur. Proculdubio per oculum intelligi potest anima, quæ vi
det & intelligit vniuersa. Vel ēt oculus est mens & discretio
cordis nostri. Vel etiam duo oculi nostri sunt intellectus &
voluntas. Dico igit̄ q̄ tales oculi cordis nostri debilis sunt
naturæ: faciliter.n. per pctā læduntur: quapropter decem cau
sis & decem occasionib. vitia patiuntur. psa. Oculi mei defe
cerunt. Patitur igitur oculus mentis quando per inuidiam
vulneratur, quando puluere terrenorum per auaritiam per
turbatur, quando fumo superbiæ molestatur, & quando vē
to inanis gloriæ repercutitur, aut grauatur. psa. Oculos supe
borum humiliabis. Item patitur ille oculus qñ aere calidō
mundanæ prosperitatis dissoluitur & eneruat: qñ claritate
solis (quē vult respicere).i. profunditate diuinæ maiestatis q̄
vult perscrutari & inquirere, obtunditur & excæcatur. Iob.
38. Attenuati oculi mei, suscipientes in excelsum. Quando
ēt obscuritate ignorantiæ obfuscatur, & discretionis lumen
in eo cōpungitur & calcatur psa. Obscurentur oculi eorum
ne videant. Item patitur. Ille oculus, qñ homo vino peruer
sæ doctrinæ inebriatur, quando venere & luxuria maculat̄,
& qñ alis.i. iracundiæ acredinē prouocatur. psal. Turbatus
est a furore oculus meus. Ista.n. oīa oculum mentis lædunt,
& spiritum visibilem.i. spiritum sanctum, seu diuinam grām
in eo corrumpunt, & lumen discretionis per ignorantia im
pediunt & obtundunt: vt sic possit dicere peccator illud ps.
lumen oculorum meorum, & ipsum nō est mecum. Vel dic
q̄ oculus est prælatus vel religiosus, qui.s. qūq; patit̄ dictas
2 infirmitates vitiorum &c. dic per omnia sicut supra. ¶ Ocu
lus quandoq; patitur apostema, quod ex humoribus ad pu
pillam fluentibus super oculi albuginem aggregatur. Et vt
illud apostema melius curetur, debet medicus collyria miti
gantia apponere ex lacte fœminea, & aqua rosacea oculum
aspergere, lachrymas restringet, & aliquibus materiam leui
ter repercutere & nunquam (si materia est multum calida,
dolor fortis) debet repercussiua fortia adhibere, quia alias
si materia ad neruum opticum (per quem transit spiritus vi
sibilis repercutitur, perpetuam cæcitatem poterit inducere
vel causare. Sic vere in oculo mentis aliquando generatur
apostema superbiæ & congregatio humoris carnalitatis &
luxuriæ. Et ideo vt sanetur, debet apponi collyrium mitiga
tiuum dulcis monitionis: lac dulcis doctrinæ, & aqua rosa
cea deuotionis & compunctionis. Restringi etiam debent la
chrymę desperationis, & adhibēda est consolatio, spei & pro
missio veniæ & saluationis cum aliquantula leui & non aspe
ra repercussione timoris redargutionis, ne forte si esset ex
cussiua repercussio & correctio, induceretur cæcitas menta
lis obstinationis, & non sanitas salutis, del saluationis: psal.
Turbatus est in ira oculus meus. Vel dic quod oculi qui sont
membra valde nobilia, & ad regnum corporis instituta, si
gnificant nobiles & principes huius mundi, q pro certo de
biles sunt constantiæ vel virtutis. Nolunt.n. aspere tangi vel
corrigi, imo leniter & suauiter volunt tangi. Cōfessor.n. & p
dicator volens apostema superbiæ ab eis tollere, debet ver
ba mitigatiua & lactea adhibere, & non ipsos proterue vel
fortiter exasperare vel repercutere: ne forte ad deterius pro
uocentur, & cæcitatem & obstinationem malitiæ ipsum cō
tingit in eis generare. Vel dic quod oculus significat psonā
debilem & fragilē, quæ pro certo si forti repercussiōe timo
ris tangatur, per desperationem faciliter excæcatur: quapp
cauendum est vt confessor in talib. verbis lenitiuis, quā aspe
ris plus vtatur. Eccl. 22. Qui pungit, oculum educit lachry
mas. ¶ Patientib. in oculis apostema, vtile est capite alto dor 3
mire lucis claritatem fugere, vocis emissionē vitare, & aquā
claram & calidam potare. Sic vere patienti aliquod vitium
mortale in oculo cordis sui, prodest ei si capite intentionis
sursum erecto ad deum, per spem & contemplationem dor
miat, si claritatem mundanæ gloriæ vitet, & fugit, si vocem
multiloquij compescat & silentium custodiat, & si aquā cla
ram diuinæ sapientiæ & doctrinæ bibat & hauriat. ¶ Oculis 4
accidit lippitudo, quæ est oculorum suorum viscosa super
fluitas palpebris adhærens, & eas ingrossans, & inuiscans, &
non oculorum substantiam sed palpebras solas afficiens ita
lippis quippe oculis non pupillæ sed defluente humore pal
pebræ ingrossescunt, sicut dicit glossa super Leu. 21. Et ideo
sicut ibidem exponitur, per illos lippos oculos mundi sapiē
tes intelliguntur, qui quamuis pupillam intellectus sanā ha
beant, intantum quod veritatem clare cognoscant atq; vi
deāt, ipsi nihilominus lippitudinē & viscosum humorē car
nalis vitæ sustinent & cum lippitudine scientiæ lippitudinē
carnalitatis habentes. Et ideo ibidem Leuit. 21. præcipitur
ne ille qui habet lippos oculos, vel albuginem in oculo, seu
iugem scabiem in corpore ministrare in tabernaculo per
mittatur. Ad denotandum quod illi à ministerio tabernacu
li ecclesiæ, & a promotionibus & officiis debent repelli, qui
licet virtutis habeant scientiam, vitæ tamen carnalis scabie
lippitudine & albugine sunt fœdati. Talib. enim potest dici
illud Iob. 10. Oculi carnei tibi sunt, & sicut videt homo, &
tu videbis: quasi dicat, tu videbis rationabiliter sicut homo
omnimodam veritatem, & tamen oculi tui carnei sunt per 5
carnalis immunditiæ voluptatem. ¶ Oculo accidit quædam
macula rubea, quæ fit ex percussione, aut ex re alia punctum
rubeum sciēte. In hac autem infirmitate sanguis est dissoluē
dus postquam inflammatio quieuerit, & quandiu dolor per
seuerat, albumen oui est sumendum cum oleo rosato. Ocu
lo etiam accidit alia macula quæ tela nuncupatur, quæ fit
quando humor viscosus defluit ad oculum qui male dis
cussus: vel à principio non curatus successu temporis in
duratur & tela vel pannus efficitur: a quo pupilla & etiam
tota nigredo occupatur, & cæcitas introducitur. Quæ
infirmitas incurabilis efficitur, si aliquantulum antiquatur.
Ipsa tamen secundum Constantin. (dum recens est) dici
tur sanguis extremitatis alæ dextræ columbæ, vpupæ, vel hi
rundinis rumpere: & fortiter abstergere vel curare. Sic ve
re quando humor viscosus malæ & carnalis affectiōis & co
gitationis, ad oculum mentis defluit: nisi statim per discus
sionem & pœnitentiam curetur, paulatim per malam con
suetudinem durescit, ita quod in telam & pannum.i. in obsti
natam & compactam malitiam se conuertit, & oculum mē
tis occupans, cæcitatem obstinationis inducit, quā nulla me
la medicina postea curat, si magno tracto temporis inualescit
quia sicut dicitur Prouerb. 22. Adolescens iuxta viam suam
etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Qñ tamen talis ma
cula peccati vel ignorantiæ recens est, nec adhuc per obsti
nationem & desperationem indurata, tunc sanguis alæ dex
teræ ipsius columbæ Christi.i. memoria sui sanguinis & pas
sionis, pficit: & pcti maculam rūpit, abluit & abstergit. Apo
ca. 7. Lauerunt stolas suas in sanguine agni. ¶ Sanguis quan 6
doq; de aliqua venula desudat in oculo, & generat ibi macu
lam rubea. Ista est macula luxuriæ, quæ ex sanguine & carne
prouenit, q̄ oculum cordis inficit, siue oculū.i. prælatū vel re
ligiolum turpiter maculat & confundit &c. ¶ Lachrymarū 7
fluxus accidit in oculis, q qñ est inuolūtarius & cōtinuus, maxi
mā gnat passionē. Accidit ergo fluxus lachrymarū inuolun
tarius aliqñ ex percussione, aliqñ ex calidi aeris dissolutione,
aliquando ex frigidi coarctatione, aliquando ex fumi mordi
catione, aliquando ex pulueris perturbatione, aliquando ex
ceparum vel aliorum odoratione, aliquando ex humorum
abun-

abuodantia & liquefactione, aliquando ex virtutis contentiuę cetebri debilitate & defectione. Sic procul dubio lachrymæ compunctionis & doloris, lachrymæ etiam compassionis & dulcoris, lachrymæ deuotioois & amoris possunt ex causis varijs prouenire. Ipsas.n.introdocit percussio diuinæ inspirationis. Calida dissolutio charitatis, feruoris & dilectionis. Frigidus aer diuioi timoris & tribulationis. Fumus ignis.i.meditatio & memoria ignis æternæ dānationis. Puluis.i.cogitatio nostræ mortis, & puluereæ resolutionis. Acredo alij odorati, i. memoria diuinæ iustitiæ, & suorum iudiciorum, & suæ seueræ correctionis. Abundantia humoris, grē, & deuotionis, & debilitas contentiuæ obstinationis: hoc est dictu, teoeritudo benignæ affectionis, q̃.s. nescit lachrymas retinere, imo solet eas facillimè desudare, sicut bene apparebat io illo qui dicebat in psa. Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Vel dic ꝙ lachrymæ inuoluntariæ significant desolationem damnationis æternæ, quæ procul dubio ad modum calidarū lachrymarum damnatos decoquunt & exurunt. Istarum.n.cā est calor dissoluens mali amoris, frigus coarctans mali timoris, fumus exhalans mundi vanitatis, puluis perturbans terrenæ facultatis, humor abundans carnalis voluptatis, virtus deficiēs & nihil cōtinens intemperatæ voluptatis. Ista.n. oia lachrymas æternæ damnationis inducunt, & fletum perpetuæ desolationis infligunt Threno, 2. defecerunt præ lachrymis oculi mei. & Eccl. 22, Pungens oculum educit lachrymas. Oculi in super solent ſm medicos caligatione molestari, quæ est morbus aduenieus oculis, maximè eorum qui sunt in senectute, vnde. 3. Reg. 34. Caligauerūt oculi eius præ senectute. Isti autem sic oculis caligantes, bonum est (si uolunt curari) ꝙ oculos suos in aqua frigida demergant, & parum in ipsa aqua aspiciant, quia sic visus valde roboratur. Debent fugere vinū grossum & dulce; & etiam cibos qui non facilè digeruntur, similiter non debent comedere erucam, porrū, & ea quæ habent acrem vaporem. Multum ēt prodest si quotidie ꝑ vnū mensem integrum instilletur huiusmodi aqua in oculos, quæ fit capiendo feniculum virentem, & ponendo intra aquam pluuialem & relinquendo per vnum diem & vnam noctem, & postea instillando. Profecto per oculos sic laborantes possumus intelligere religiosos quosdā antiquos & in suis pctis valde deprauatos, & maximè luxuriæ & auaritiæ; de quibus dici potest illud. 3. Regum, 11. deprauatum est cor eorum per mulieres. Illi pro certo religiosi sunt, aut deberent esse oculi iuniorum; vt eos instruant & doceant bonis verbis, suasorijs & exemplis: sed certè oculi eorū caligauerunt, & videre non possunt, vt dr̄ de Helisæo 1, Reg. 4. Si autem tales volunt sanari, bonum est ꝙ oculos suos demergant in aqua frigida, & in ea respiciant .i. bonum est ꝙ perfundant oculos suos lachrymis contritionis & pniæ, & non parum, imo frequenter io eis cogitent, & tandem faciant illud quod dicitur 1. Reg. 3. Planxerunt donec deficerent in eis lachrymæ. & tunc oculus eorum .i. cor valde roborabitur in gratia. Item debent sumere vinū grossum & dulce, & cibos duros .i. seminaria luxuriæ: nam vt est apud Terentium, sine cerere & baccho friget venus. neque (propter hanc rationem) debent comedere erucam & similia. quia omnia ista mouēt ad luxuriam. Proderit etiam si tales quotidie per vnum mensem .i. per residuum totius vitæ suæ, instillent in oculos suos .i. in cor suum feniculum virentem .i. memoriam dominicæ passionis, quæ calida esse debet vt feniculus in corde eorum: & feniculus iste .i. memoria dominicæ passionis remaneat per aliquod tempus in pluuia .i. lachrymis continuè stillantibus vt pluuia:

De Cæcitate. Cap. 11.

1 CAEcitas est priuatio, seu perpetuum visus impedimētum, quæ.s. generatur multis modis. Accidit ergo cæcitas quandoque propter organi iodispositionē, propter nerui optici oppilationem, ꝑpter humorū coosumptionem, quandoque propter oculorum vulnerationem, quandoque propter lachrymarum effusionem, & substantiæ oculi dissolutionem, quandoque propter tunicarum oculi inspissationem, & humorum in oculo compactionem & induratıonem, quandoque propter humoris substantialis desiccationem, quandoque propter spiritus visibilis disgregatiooem. Introducit igitur (vt dictum est) cæcitatem oculi indispositio, sicut patet in cæcis natis. Neruorum opilatio, qd̄ fit quando per superexcrescentem humorem transitus spiritua per oeruum impeditur. Humorum consumptio, sicut patet communiter in senibus, vbi ex humoris consumptione hebetatur & aufertur visus. Item tunicarum inspissatio, sicut patet in macula de qua dictum est: Humorum substantialis desiccatio, & spiritus disgregatio, sicut patet in vrso; qui aspectu peluis candentis propter disgregationem spiritus visibilis, & consumptionem humoris crystallini cæcatur. Ego etiā puerum vidi, qui deprehensus in igne in combustione vnius domus in qua erat, ex splendore & ardore ignis iouentus est cæcus postquam euasisset. Procul dubio cæcitas significat vitium ignorantiæ, vel etiam vitium obstinationis & malitiæ, juxta illud Sap. 2. Excæcauit eos malitia eorum. Istud ergo vitium introducit multiplex causa, videlicet quando organū mentis est indispositum per infidelitatem, quando neruus affectionis oppilatur per carnalitatem, quando humor deuotionis consumitur per malæ vitæ antiquitatem, quando oculus ipsius mentis vulneratur per odij & inuidiæ peruersitatē quando lachrymis plus debito perfunditur per desperationem & tristitiam, quando macula & duro panno tegitur per obstioationem & malitiam, quando humor gratiæ consumitur, & spiritus .i. spiritussancti donum disgregatur & dispgitur per igneā & feruentem auaritiā & concupiscentiam; qa pro certo quando ignis auaritiæ & carnalis concupiscentiæ oculum mentis per mala desideria comburit, tunc humorē gratiæ consumit, & spiritussancti dona euacuat & dispergit, & cæcitatē ignorātiæ & obstinatæ malitiæ introducit. ps. Super cecidit ignis: & non viderunt solem. Istis igitur varijs & diuersis modis fiunt cæci mundi peccatores, ita ꝙ illa quæ ad salutem pretinent, videre nesciunt, nec illa respiciuot aut attendunt. Zachariæ. 12. Percutiam omnem equum cæcitate.

2 ¶Secundum Constantinum, inter oēs passiones miserabilior est ipsa cæcitas. Ista est enim quæ decipit cæcum in apprehendēdo in iudicando, in eligendo. In apprehendendo .n. decipit imaginatiuam. de albo.n. imaginatur ꝙ sit nigrū, & ecōuerso. In iudicando vero decipit virtutem deliberatiuam. Deliberat.n. quandoque penes se ire ad orientem, & vadit ad occidentem. Item in eligendo decipit in virtutem affectiuā. qa quandoque oblato sibi denario cupreo & aureo, quamuis affectat aurum eligere, quandoq; tameo cognoscitur loco aurei cupreum accipere. Procul dubio talis cæcitas videtur esse peccatum. quia.s. istud est quod lucem gratiæ solet tollere, & rationis iudiciū hebetare. Talis .i. cæcitas peccati decipit animam in imaginatione apprehēsiua, in deliberatione determinatiua, in affectione electiua. Cæcus.n.i. peccator decipitur in imaginando. æstimat, n. de rebus nigris ꝙ sint albæ, & ecōuerso. quia pro certo res muodanas quæ sunt nigrę, obscurę & viles reputat esse albas, claras & nobiles, & econuerso spiritualia, q̃ sunt alba, clara, nobilia & vtilia, reputat nigra, vilia & ioutilia. Iste decipitur in ordinando & deliberando, quia ꝑ certo sæpe fit ꝙ peccator deliberat ire finaliter ad orientē paradisi, vtpote quia io fine pœoitere proponit, qui tamen vadit ad occidentem inferni, vtpotè quia sine pœnitentia moritur, & decedit. Threnorū. 4. Errauerunt cæci in plateis. Itē decipitur in eligendo & affectando, quia ꝑ certo inter duos denarios sibi oblatos, cupreum.s. aureū .i. inter bona temporalia & æterna oon bene eligunt. quia quandoque & cōmuniter cupreum pro aureo .i. mundum pro paradiso eligūt, & æterois contemptis temporalia apprehendunt. Iō de talibꝰ breuiter sic deceptis dicitur Sopho. 1. Ambulabunt vt cæci, quia domino peccauerunt.

3 ¶Cæcus multas habet conditiones. Cæcus.n. sæpe est securus vbi esset timendum, & ecōuerso, sæpe est timidus vbi nihil est metuendum, quia.s. nō videt periculum, est securus, & qa causam securitatis nō videt est iō timidus; Item cæcus nunquam solet rectè incedere, pedē enim sæpe eleuat, vbi eū deberet deprimere. Ipsum etiā ecōuerso quandoque deprimit, vbi debuerat eleuare. Iste ēt facilimè offendit, & ideo vndique palpādo manu & baculo viam quærit. Et breuiter, cæcus raro securus aliquid agit. imo vt communiter in cunctis dubitat & timet. Talis est peccator et maximè ignorans & sapientia denudatus. Talis enim raro solet securus esse, lux enim gratiæ causa securitatis est. et iō quia peccator luce gratiæ caret, nunquā proprie securus est. Timet enim etiam non timenda. quia scilicet peccator timet sem per mundi tribulationem, pœnitentiam et correctionē, fortunæ delectionem, et mortis consumptionē, quia sicut dicitur

citur Iob.15.Sonitus terroris in auribus impij, & cũ pax sit,
inimicitias suspicatur Et tamen illa non sunt a sapiente timẽ
da, sed æquanimiter tolleranda quia sicut dicitur. 1.Ioan.4.
Perfecta charitas foras mittit timorem.Virtus.n.spei talibus
deficit,& iõ etiam vbi timendum non erat,quilibet pertime
scit.psal.Trepidauerunt timore vbi erat, timor. Et breuiter
homo peccator & sceleratus nunquam est securus. nihil,n.
audet securè agere vel sperare.imo solet in omnibus dubita
re.sicut patet in malis officialibus & tyrãnis & etiam in latro
nibus iniquis.Sonitus enim terroris in auribus impij, vt di-
ctum est.Isti etiam quia inferni & peccati pericula non per
pendunt,etiam vbi timere debuerant,scilicet in mundi pro-
speris,securi sunt,& dum lætantur in prosperis, ad aliquod
periculum nõ attendunt.Ecc.8.sunt impij qui ita securi sunt,
ac si iustorum facta habeãt. Igitur tales solent in via morum
offendere, & ad offendicula bonorum tẽporalium pedes af-
fectuum per desideria allidere.pedesque affectionũ sæpe so
lent ad terrena deprimere,vbi ipsos ad cœlestia debuerant
erigere,& etiam ipsos per superbiam solent eleuare, vbi per
humilitatem ipsos debuerant depressisse. Tho.11.Surget cæ
4 cus pater cepit offendens pedibus currere. ¶ Cæcus semper
solet omnia palpare,& quia semper est dubius, semp solet
manu vel baculo prætentare.Cæcus etiam non sibi sed alteri
desse solet credere,& cani vel puero regimen sui dare.vnde ẽt
sæpe fit quòd ad transeundum pontem vel aliud periculũ co
gitur credere magis cani quàm etiam sibijpsi.Cæcus etiã nõ
solet erubescere,quia scilicet cum neminem videat, nullum
æstimat se videre.Vnde quãdoque nudus & discoopertus ia
cet & tectum se æstimat,& cum videat ab hominibus,latere
se credit.Sic verè peccatores qui spiritualiter cæci sunt, om-
nia aliorum facta palpare & inuestigare volũt & quicquid fit
de alijs,scire & attractare cõtendũt Esa.59.Palpauimus quasi
cæci parietem, & quasi absque oculis attrectauimus.Tales ẽt
sui iuris propriè nõ sunt, imo pueri.i. carnis & canis insatia-
bilis.i.diaboli vel mundi dominio subsunt ipsisque obtempe
rant & obediunt,& ab eis regi,duci & ordinari se permittũt,
eorumque malis suggestionibus & tentationibus obediũt at
que credunt.sicut de Thobia cæco dr̃ Thobiæ. 11. quòd ce-
pit offendens pedibus currere data manu puero. Tales etiã
non erubescunt,dato q̃ nudi & manifesti videantur,quinimo
quamuis opera sua mala notorie faciant. ita tamen sunt he-
betes,q̃ non videri vel attendi ab alijs opinantur. Quod po
tissimè patet de luxuriosis,& etiã de vsurarijs, qui opera sua
credunt latere,licet ipsa cõtingat omnibus apparere, & quia
ipsi vilitatem propriã non vident nec aduertunt iõ alios ipsa
attendere nunquam credunt. Gen.2.erat enim vterque nu-
5 dus,& non erubescant.¶Cæcus oculos suos soli aperit faciẽ
que istam ad cœlum erigit,& tamen lumen ipsius nunquam
sentit,& dato q̃ solis radius cæco oculo se præsentet,lumen
tamen eius non percipit neque videt. Sic verè peccator cæ-
cus & obstinatus quandoque faciem voluntatis & oculos ra
tionis ad deum per aliquales cogitationes solet erigere,lumẽ
tamen gratiæ nunquã solet recipere, sed in cæcitate obstina
tionis perpetuæ remanet.sicut patet de mundi sapientibus,q
bene de deo & de salute sua aliquando cogitant,& tamẽ cor
suum a malitia nunquam mutant,imo dato q̃ radius diuinæ
gratiæ semp ipsis se præsentet, vt eos saluet & illuminet.illi
tñ illuminationem ipsius non recipiunt neque curãt, imo in
6 mentis cæcitate vsque ad mortis terminum pseuerãt.4.Reg.
6.Percute obsecro gentem hanc cæcitate. ¶ Cæcus puerum
ductorem suum quandoque verberat vel offendit. ipsa tamẽ
verbera aliquotiens dure luit.Puer enim verberum non im-
memor, ipsum in pontis medio vel in aliquo periculo dimit-
tit,& fugiens,viam euadendi periculum non ostendit.Sic ve
rè cæcus & obstinatus peccator, puerum Iesum ductorẽ &
rectorem suum nõ cessat per diuersa crimina offendere.& ip-
sum malis suis operib⁹ verberare. iuxta illud Apostoli ad He
bræ.6.rursus crucifigentes filium dei sibimetipsis Sed pro cer
to iste puer finaliter de ipsis cæcis peccatorib⁹ se vẽdicat, qa
post longam dissimulationem & patientiam sibi parcens,in
iurias recogitat,& in periculo mortis,in ponte.s.& in pũcto
per quem poterant ad cœlum transire,ipsos,solet dimittere,
gratiam suam eis non infundere. nec contritionem vel pœ-
nitentiam,per quam euadant periculum,ostẽdere,sed potius
ipsos dimittit in mẽtis suæ obstinatione & cæcitate manere
& mortis æternæ periculo subiacere.& tunc propriè ipse,mi-
ser peccator cæcus & desperans & ductore priuatus,& in pe
riculo dimissus,poterit dicere illud Gen.27.puer nõ compa
ret,& ego quo ibo? ¶ Cæcitas aliquas habet laudabiles ꝓ- 7
prietates.Solet.n.cæc⁹ eo q̃ visu noscit carere,i tactu & audi
tu & memoria plus vigere,sicut ego de quodã cæco vidi,q si
semel hoĩem tetigisset, etiam post annũ ipsum solo tactu co-
gnoscebat. Et sicut de alio audiui,solo auditu didicit officiũ
ecclesiasticum.Qui autem in vno deprimitur,in alio reuela-
tur. Vnde etiam de Demetrio philosopho legitur q̃ Athenis
fecit sibi oculos erui vt vegetatiores cogitationes haberet.
Vel vt dicunt alij ne mulieres cõcupisceret,vel vt alij asserũe
ne malis ciuibus bene esse videret.Visus enim potest cõcupi
scentiæ causa esse.Et ideo multi sunt quibus plus ꝓficeret cæ
citas q̃ videre iuxta illud Io.9.Si cæci essetis, non haberetis
pctm̃.Ista ad litterã possunt allegari ad consolationem cæco
rum,quia proculdubio oculi sunt irritamẽta & incitamenta
vitiorum.Ipsi sunt enim sicut quædam fenestræ, per quas in-
trant latrones.i.mundi cupiditates ad animam.vnde Thren.
3.Oculus meus depredatus est animam meã.Et Hie.6.Mors
intrat per fenestras. Vel ista possunt dici de cæcitate ignorã-
tiæ & simplicitatis, quantum ad exteriora mundi negotia,
quia proculdubio qui quantum ad exteriorẽ visum.i.quantũ
ad exteriorem sapientiam cæci sunt,in interioribus & in illis
quæ ad salutem & conscientiam pertinet,clarè cernunt.& au
ditu subiectionis, tactu compassionis, memoria gratiarum
actionis,plus alijs solent vigere,quia visu mundanæ sapiẽtiæ.
magis inueniuntur carere.Es.29. Oculi cæcorum videbunt.
Visus.n. mundani sensus solet quandoque multarum fallacia
rum & cautelarum & multorum appetituũ causa esse, & sic
damnationem animæ inducere & causare. Et iõ de Christo
legitur Marci.8.q̃ accesserunt ad deũ cæci & claudi.& sana-
uit eos. Et sic loquitur matthæi.5.Si oculus tuus i.mundanus
sensus scandalizet te(supple mala ostendendo & suggerẽdo)
erue eũ,& proijce abs te.Ideo Sene. de cæcitate dicit.in li.de
remedijs fortuitorũ.Oculos(inqt)amisisti hẽt ipsa vna suas
voluptates.an non intelligis partẽ esse innocẽtiæ cæcitatem?

De surditate. Cap. 12.

SVrditas est defectus auditus & priuatio, qui secundum
Constantinum ianua meotis est, qui quandoque tota- 1
liter aufertur, quandoque diminuitur, aut grauatur.
Nerui enim audibiles quandoque humoribus opilan-
tur,& sic auditus in toto vel in parte impeditur.Sic verè sæ-
pe fit q̃ humores carnalitatis, vel etiam substantia terrenæ
facultatis, in neruos affectuum nostrorum per malas com-
placentias se immittunt,& sic surditatem obstinationis indu
cũt,ita q̃ auris cordis nostri nec audire verbum dei, nec cre
dere veritati,nec obedire mandatis prælati volunt.psal. Si-
cut aspidis surdè obturantis aures suas. Vel dic in bono q̃
quando humor diuinæ gratiæ neruum effectus, & discretio-
nem claudit,tunc surditatem patientiæ introducit,quo fit vt
homo conuitia & improperia nõ audit ita parum curat,ac si
non audisset,& tanquã surdus dissimulat atque trãsit. Quod
etiam in detractionibus & adulationibus debet esse. surdos.
n.nos exhibere debemus etiam communiter vt dictas iniu-
rias non intendamus,nec verba adulatoria vel detractoria fa
ciliter audiamus.psal. Ego autem tanquam surdus non au-
diens,& sicut mutus non aperiens os suum.¶ Aliquando in- 2
trant vermes in aures, vel ibidem ex compactis humori-
bus generantur,& tunc pruritus & titillatus sentitur, & qua
si quodammodo patiẽs prurigine delectatur. Sic vere multĩ
sunt qui in auribus & auditu suo,vermes idest mordaces de-
tractores admittunt, & in eorum loquutionibus pruritum
& delectationem sentiunt,ipsisque gratificantur applaudũt.
vnde Apostolus 2.ad Thimothæum. 4. Coacerua bunt sibi
magistros prurientes auribus. ¶ Surditas si a iuuentute fue-
sit,incurabilis est.etiam si per triennium perseuerauerit, vix 3
curatur.Super omnia autem ad surditatem amouendam vel
alleuiandam valet balsamum auribus instillatum. Sic verè
surditas obstinationis,si fuerit antiquata,vix opere naturę.i.
ministerio hominis potest ad sanitatem reduci.Miraculũ.n.
diuinum est qñdo ille qui est a iuuẽtute ab auditu verbi dei
& obedientiæ dei & ꝓlati,penitus obsurdatus,& in vitijs in-
duratus,audiat & obediat sicut decet, sicut de Christo dicitˋ
Marc.7.q̃ surdos fecit audire,& mutos loqui:inter omnia er
go quæ talibus surdis & obduratis possunt ad salutẽ profice

re,

re, summe proficit balsamum diuinæ misericordię eorum auribus instillare, & in eis de dei misericordia prædicare. Vel balsamū liquorū & dulcorē benignæ monitionis significat, q̄ pro certo aures surdas & obstinatas melius prouocat, & ipsas ad bonum aperit & inuitat. Esa. 35. Aures surdorū patebunt. Vide supra de aure in fine, & supra de sensu audit⁹ &c.

De Fœtore. Cap. 13.

1 FOEtor accidit in naso, & in ore. In naso.n. accidit præcipuè ex quadam infirmitate quæ polypus nuncupat. Humores.n. grossi & viscosi descendunt ad chartulas narium: ibiq; spongiola porositate narium imbibunt, & ibi diuturnitate temporis & actione caloris condensant, & quasi in substantiam carneam commutantur, quæ tādem corrumpitur, fœtorem horribilem spirat, aerem cōtiguum inficit, & odoratum aliorū grauat, & neruos odorabiles ita obstruit & obturat, vt etiam ipse patiens proprium fœtorē non percipiat, nec etiam inter fœtores & odores discernat, imo penitus nihil sentiat. Et est polypus infirmitas corrosiua, a polypo pisce dicta, quæ nares corrodit & dissipat, & totam faciem (nisi ponatur remediū) destruit & deturpat. Per istam infirmitatem potest luxuria designari. Ista.n. præ cunctis vitijs fœtet; & fœtorem infamiæ semper habet. Ista est .n. polypus, qui nares & nasum.i. sapientiam & deuotionem deuorat, faciem conuersationis dehonestat, neruos discretionis & sensus obturat, intantum q̄ polyposus vel luxuriosus fœtorem suæ propriæ infamiæ non percipit nec cogitat, & inter fœtorem luxuriæ & odorem castimoniæ, non discernit aut iudicat: Corruptus.n. humor malæ affectionis induratus, per diuturnitatem obstinationis putrefactus, & in carnem conuersus per vitium carnalis luxuriæ & infectionis, fœtorē infamiæ diffundit, odoratum discretionis obturat & claudit, & sic miser peccator propriam suam infamiam non percipit

2 neque sentit. ¶ Fœtor oris accidit ex multis causis, videlicet quandoque ex gingiuarum corruptione, quandoque ex oris vlceratione & pustulatione, & quandoque ex thoracis mala habitudine, & spiritus mala dispositione, quandoque ex humorum stomachi putrefactione, quandoque ex totius corporis infectione, sicut patet in leprosis, quorum anhelitus est fœtidus & infectus, quandoque ex fœtidorum comestione, vt patet in comedentibus a ia & similia. Quia per os intelligitur locutio, iuxta illud Apoca. 14. in ore eorum non est inuentum mendacium: benè & congruè per fœtorem oris

3 potest intelligi infamis deformis deformitas verborum & locutionum. Os enim illi dicitur fœtere, qui fœtida verba, turpia, mendacia & infamia noscitur eructare. Fœtor ergo

4 talium verborum, ex diuersis prouenit causis, videlicet quādo gingiua mentis per hæresim corrumpitur, quando os per detractionem vlceratur, quando pectus per inuidiam inficit, & quando cor per malas cogitationes ad malè loquendum disponitur, quando stomachus affectionis per luxuriam inficitur, quando totus homo per infamiam est corruptus, & quando rebus fœtentibus id est malis operibus est cibatus. Ex his enim omnibus fœtor oris, & inhonestas verborum sequitur, & mala & improba locutio generatur. Esa. 34. De cadaueribus eorum ascendet fœtor.

Dolor dentium. vide supra de dentibus. §. 7. & 8.

De Locutione. Cap. 14.

1 LOcutio multipliciter impeditur, & hoc quando lingua calore neruos corrugante, vel frigore constringente paralyticatur, quando humore relaxatur, quādo apostemate grauatur, & quando pustulis vlceratur. Ista .n. omnia faciunt hominem mutum, vel saltem in loquendo multipliciter impeditum. Vnum tamen aduertendum est, q̄ omnis qui naturaliter est surdus est similiter mutus: nam q̄ audiendo verba formari nō didicerit, ipsa necessario formare postea ignorabit. Sic verè lingua ecclesiæ.s. prælatus vel prædicator, qui alios habet instruere & docere, iste inquam pōt fieri mutus, & ad loquendum, docendum & prædicandum, impeditus propter multa.s. propter calorem auaritiæ, propter frigus pigritię, propter apostema superbiæ, propter relaxationem & humectationem luxuriæ, propter pustulas & vlcera inuidiæ, necnon propter surditatem ignorantiæ. Qui enim ad audiendum & discendum in iuuentute fuerit surdus, necesse est q̄ ad loquendum, prædicandum & docendum, postea fiat mutus. Marc. 7. Adducunt ei surdum & mutum. Vnde breuiter aliqui sunt qui loqui nesciunt, & alios docere nō possunt propter paralysim pigritiæ. Aliqui non audent: q̄a patiuntur relaxationem luxuriæ. Alij non dignantur: quia patiuntur apostema superbiæ. Alij non volunt, quia patiuntur vlcera inuidiæ. Alij nesciunt, quia patiuntur surditatem ignorantiæ. ps. Factus sum sicut surdus non audiens, sicut mutus non aperiens os suum.

De Raucedine. Cap. 15.

RAucedo accidit in locutione, & in voce. Et fit generaliter tribus modis.s. ex spirituum & virtutum debilitate & defectibilitate, sicut patet in illis qui diu fuerint infirmi, & in illis qui multo ieiunio sunt attenuati. 1 Item ex siccitate contractionem & asperitatem seu inæqualitatem arteriæ inducente, & spiritum, ne liberè trāseat offendente. Item ex humiditate phlegmatis & sanguinis in vasis abundante, & arterias coarctante. Ista.n. omnia liberū spiritus transitum impediunt, & asperitatem vocis faciunt & sic raucedinem. Raucedo quæ est vox dissona, aspera & non placida, potest significare ineptitudinem locutionis, & doctrinæ & prædicationis, necnon impedimentum laudis, & gratiarum, & orationis, & confessionis. Oratio enim & confessio, laus & gratiarū actio, doctrinaque & prædicatio, sunt quędam spirituales voces, quæ pro certo in multis per vitia raucescunt, & deformantur, & adeo quòd nec Deo nec mūdo gratæ aut consonæ efficiuntur. Et hoc pro certo fit quando tales.spiritum.i. spiritussancti donorum & virtutum patiuntur debilitatem & paucitatem. Item quando præ siccitate indeuotionis patiuntur nimij frigoris asperitatem, & in iustitiæ inæqualitatem. Item quando præ abundantia humoris diuitiarum & deliciarū, patiuntur arteriæ.i. mentis constrictionem & depressionem per cupiditatem & carnalitatem, quia procul dubio carnalitas, cupiditas, iniustitia & iniquitas, indeuotio, & spirituū seu virtutum tenuitas, faciunt vocē hominis raucam, & deo & hominibus dissonam & ingratam. psal. Intrauerunt aquæ vsque ad animam meam. laboraui clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ. ¶ De raucedine quæ causatur quando lupus homini appropinquat, vide infra de lupo. §. 2

AVgina vulgo squinantia. vide supra titu. de gutture duobus vltimis. §.

SPirandi difficultas. vide supra de pulmone, in fine. & supra de anhelitus. §. vlti. & supra de anima. §. vltimo.

SPuti infectio, & cætera. vide supra de lingua duobus vltimis. §.

De Cardiaca. Cap. 16.

CArdiaca syncopis nihil aliud est quam tremor cordis. Syncopis autē est interpellatio motus cordis. Causatur ergo tremor cordis multiplici causa videlicet ex 1 dissolutione & euaporatione spirituum ipsi⁹ cordis. Et aliquando ex humore in pulmone abundante, & substantiam cordis comprimēte, & motum ipsius impediente. & ipsum tremere (cum se alias mouere nequeat) compellente. Aliquando fit ab hepate debitum nutrimentum cordi non mittente. Aliquando ex aliorum membrorum colligantia, sicut a cerebro vel stomacho malos fumos ad cor destinante. Aliquando ex fumo melancholico inficiente & spiritum perturbante. Tremor cordis potest significare tristitiam & desperationem. quos proculdubio multa possunt introducere & causare. Et primo quidem defectus, carentia, & exhalatio spirituum id est spiritussancti & charitatis, a corde: quia pro certo vbi deficit charitas & spiritussanctus. necessario deficit spes, & sic per cōsequens venit timor. psalm. Timor & tremor venerunt super me & contexerunt me tenebræ. supple desperationis. Item accidit quando cor multitudine humorum idest vitiorum comprimitur, & pondere eorum taliter grauatur, q̄ timore damnationis constringitur, & a dilatatione spei & charitatis cessat, & per desperationem tremere cōpellitur & arctatur. Vnde de talibus qui ex compressione humorum idest est consideratione suorum peccatorum incidunt in desperationem, dicitur Iob 15. Non credit q̄ reuerti possit de tenebris ad lucem, circunspectans vndique gladium. Itē dico q̄ tremor desperationis accidit ex defectu nutrimenti

trimēti consolationis & doctrinæ, quando.s.ab hepate.i.a prę
lato vel prædicatore non recipit consolationis & scientiæ nu
trimentū. Multi.n.sunt, qui propter defectum eruditionis &
cōsolationis desperēt. Ideo bene dicit Apostolus ad Ro. 15.
Per pati ētiam & consolationem scripturarū spem habemus.
Item accidit, ea colligatione aliorum membrorū.i.ea cōgre
gatione malorum, sociorum, a quibus.s.mali fumi.i.mala cō
silia euaporant. Accidit insuper ea fumo melancholico.i.ex
mala opinione, & fatua imaginatione, q̄ rationē inficit atq;
2 turbat.psa. Turbati sunt oēs insipiētes corde. ¶ Syncopis seu
spalmatio, quando.s.hō quasi mortuus afficitur, ita q̄ nihil
sentire videtur, acci dit aliquotiens ex subito dolore, & timo
re cor constringente. Aliquando ex gaudio in corde spiritus
dissoluente. Aliquando ea nimio sudore. Aliquando ea venæ
cordis opilatione. Aliquando ex nimia repletione. Aliquan-
do ea nimia exinanitione. Per syncopim quæ est interuallū
& Interpellatio motus, intelligo peccatum. quod.s. quotiens
accidit, vitam gratiæ intercipit, motum bonorum operū tol
lit, & per incompassionem & incompunctionem hominem
spa smatum insensibilem facit. Istam ergo peccati infirmita-
tem. introducunt, multa.s.timor desperationis, gaudium mū
danæ cōsolationis, sudor & emissio malæ cogitationis. opila
tio venæ.i.oris, hoc est dictu abstrusio obstinationis & ipe-
dimentum confessionis, repletio tēporalis possessionis, ina
nitio.i.carentia nutrimēti doctrinæ gratiæ & deuotionis. Ex
istis.n. causis cor spiritualiter deficit, & tota mentis constātia
3 spiritualiter euanescit. psal cor meum dereliquit me. ¶ Con
tra cardiacum morbum & syncopim (euacuata primo mate
ria peccatore, valēt multa, scilicet Margaritæ, os de corde cer
ui, lignum aloes & ambra. Sic verè contra desperationis &
aliud quodcunque peccatum, facta primo euacuatione con
fessionis, valet Margarita idest beata virgo & deuotio ad ip
sam, os constantiæ & fortitudinis, quæ & cuius exemplum in
corde cerui idest Christi reperiri potest, lignum aloes id est
memoria crucis Christi, & ambra quæ fit de seminebalenæ
id est semen & influentia verbi dei.

De Febribus. Cap. 17.

FEbris Secundum Constantinum est calor innaturalis
1 a corde exiens, & per totum corpus arterijs median-
tibus se diffundens, ipsius corporis actionem impe-
diēs atq; turbans. Et quia in corppribus humanis tria
sunt scilicet quædam subtilia, sicut sunt spiritus: quædam so
lida, sicut sunt humores. quædam solida, sicut sunt membra
ideo triplex febris in corpore generatur scilicet Ephemera,
q̄ fit ex dissolutione & calefactione spirituum. Putrida, quæ
fit ex corruptione humorum. Ectica, quæ fit ex consumptio-
ne membrorum. Et sic Constan. & Gal. ephemeram com-
parant vento calido, a quo locus in quo fuerit incalescit. Pu-
trida similis est aquæ calidæ, quæ posita in vase frigido ipsum
facit calefieri. Ectica vero similis est vasi calido, quod aquam
frigidam immissam calefacit. Quia scilicet spiritus sicut ven
tus calefaciunt corpora in ephemera. humores sicut aqua ca
lida in putrida. membra vero ad modum contentiui vasis
calefaciunt cor, spiritus & humores in ectica. Procul dubio
per talem calefactionem potest intelligi concupiscentia mē
tis, & feruor affectuum, & intemperantia desideriorum. Ex
ista.n. triplex febris particularis.i. triplex particularis concu-
piscentia generatur.s. concupiscentia eminentiarum, hæc est
superbia. Concupiscentia deliciarum, hæc est luxuria. Con-
cupiscentia diuitiarum, hæc est auaritia. Superbia enim est si
cut ephemera, quæ est in spiritibus.i.in rebus vanis, inanibus
& ventosis. 1. Reg 16. Exagitabat Saul spiritus nequam. Luxu
ria est sicut febris putrida, cuius materia ad littera est in fœ-
dis humoribus. Leui. 15. Vir qui patitur fluxum seminis, im-
mundus erit, & tunc iudicabitur huic vitio subiacere, cum
carni illius adhæserit atque concreuerit fœdus humor. Aua-
ritia vero est sicut ectica, cuius materia sunt res solidæ scili-
cet possessiones & metalla, quæ etiam per sollicitudines, suos
desiccat & attenuat possessores. Aggæi. 1. Vocaui siccitatē su
per terrā. Et sic breuiter dico q̄ est triplex febris corpis.i.tri
plex mēa inflāmatio & calefactio mētis. de quo Eccl. 36. A
tribus timuit cor meum. ¶ Ephemera est febris accidens ex
2 distemperantia spirituum, dicta ad ephemera bellua marina,
quæ eadem die qua nascitur, moritur. Et dicitur ab hemera
græce quod est dies, vnde dicitur ephemera, quasi vnius diei
feruor, non durat enim vltra vnum diem feruor istius febris
aut enim ex toto deficit, aut in putridam vel ecticam se con
uertit. Et accidit ista distemperantia multis modis, videlicet
a frigore poros claudente, & fumos interius retinente & cō
culcante, & calorem & distemperantiam inducente. Aliquā
do accidit ex calore aeris spiritus distemperante. Aliquādo
ex bubonibus.i.ex apostematibus inguinum. & etiam aliquā
do ea potu fortis vini, calorem plus debito intēdēte. Talis
ephemera est peccatum veniale, quod scilicet non est aliud
quàm quædam distemperantia & deordinatio spirituū.i.af-
fectuum mentis nostræ. faciliter enim accedit, & faciliter re
cedit. Feruor ille nunquam pseuerat diu in statu suo. quia.s.
aut per pœnitentiam terminatur, aut in febrem putridā vel
ecticam id est in aliquod mortale peccatum cōuertit & mu
tatur. Talis enim distēperantia & feruor male ordinatus, so
let ex toto deficere, vel in pctm̄ mortale transire, & in qua-
litate sua non subsistere vel manere: quia secundum Grego.
Peccatum quod per pœnitentiam non diluitur, mox suo pō
dere ad aliud trahit. Accidit vero talis distēperātia mali af-
fectus aliquando ex frigore tribulationum vel iniuriarum,
quando scilicet hō inflammatur per superbiam. Aliquando
ea calore mundanarum cōsolationum, quādo scilicet homo
inflammatur ad auaritiam. Aliquando ex potu deliciatū, qū
scilicet homo inflammatur ad luxuriam Eccl. 9. ex hoc cocu
piscentia quasi ignis exardescit. ¶ Ectica febris est q̄ in mem
bris solidis generatur. Et dicitur ectica.i. habitualis, quasi fe 3
bris conuersa in habitum Et.n. ectica febris, calor innatura-
lis, ipsis membris radicaliter inhærens, totum corpus cale-
faciens, & abundantiam substantialem destituens & consu-
mens. Cuius signa sunt calor diffusus p totum corpus, lenia
tamen non pungens, ita q̄ patiens vix febricitare se credit.
color liuidus, oculi concaui corpora sicca & aspera. Nutriti
ua enim humiditas ab eis est ablata. Talis febris videtur esse
auaritia: Ista enim ex quo inceperit, quasi habitualiter cōua
lescit. Ista etiam corpus mētis p mala desideria calefacit, &
humorē deuotionis & cōpunctionis & gratię siccat, attenuat
& consumit. Sap. 5. In malignitate nostra consumpti sumus
Patientes Igitur talem febrem, scilicet auari, non se credūt
infirmus vel febricitātes. quia pro certo & vlurarij & alij cre
dunt se non peccare, nec calorem suæ auaritiæ percipiunt si
bi nocere, & tamen color suæ conuersationis est indecens &
liuidus, oculus sui intellectus per malitiam est concauus, ip
sosque concomitatē erga pauperes asperitas & crudelitas, er
ga deū vero gratiæ & deuotionis siccitas & tenuitas. ¶ Mul- 4
ta talia ponerent hic de causis, signis & diuersitatibus ecticæ
febris, sed quia nimis tāgit practicā medicinæ. ideo omitto.
¶ Febris, putrida causatur ea innaturali calore humores per 5
turbante & permiscente, & corruptionem inducēte, ea qui-
bus humoribus, sic corruptis, calor cor petit, & ipsum distē
perat atque lędit, & per venas & arterias se diffundēs, febrē
corpori introducit. Iste enim calor non est naturæ regitiuus
sed potius corruptiuus: Talis febris videtur esse luxuria. Ista
enim est calore fomitis & ex humorū inflammatione & cō-
motione constituitur, & exinde fumus malæ delectationis ex
halat, a quo cor & affectio per mala desideria dissoluitur, &
tota virtus animæ eneruatur. Et sicut videmus q̄ febrem in
principio concomitatur rigor & tremor item q̄ nō semper
durat in vna qualitate. imo quāque interpellatur vel quando-
que ad salutem diminuit, item q̄ aliquādo fit satis dolor ca-
pitis, insomnietas & similia. item etiam q̄ translacta febre ad
huc remanēt malæ qualitates. scilicet corpia debilitas, & re-
cidiuandi facilitas, sic verè dico q̄ febrem luxuriæ concomi 1
tantur rigor stimuli cōscientiæ & doloris, & tremor multi-
plicis displicentia & timoris. Ista etiam interpollatur: qa ar
dor istius non est semper in sua intētione, imo nunc minuitur
nūc augetur. Istam autem concomitatur sitis malorum desi
deriorum, insomnietas malarum vigiliarum, dolor capitis
multarum displicentiarū, & debilitas virtutum ad exercitiū
operationū bonarum. Deu t. 28. Percutiat te dominus ægesta
te, febre & frigore. Et sicut febris naturam valde debilitat,
intantum quòd etiam post recessum suū homini faciliter ac-
cidit recidiua. sic luxuria totam animæ virtutem eneruat, ho
minemq; ita ad alium actum habituat & inclinat, quòd etiā
post recessum febris.i. post pœnitentiam & propositum absti
nēdi, in idipsum faciliter reincidit & iterum recidiuat. 2. Pe.
2. Canis reuersus ad vomitum. & sus lota in volutabro luti.

¶ Fe

5 ¶ Febres qñq; sunt simplices, & qñq; cōpositæ. Vna tñ caute
la semp est adhibēda, qa si febris ē simplex, simplex debet es-
se medicina, si aūt cōposita est febris, & medicina composita
debet esse. Sic verè febris peccatorū ē aliqñ maior, aliqñ mi
nor, aliqñ simplex, aliqñ duplex, sed istud debet esse genera-
le, qa s. per medicū confessorē p simplici, & non enormi pec
cato, simplex & leuis medicina pœnitentiæ detur. Si vero cul
pa sit maior, & duplior, & pœnitentia duplicetur. Deuter. 25.
5 Iuxta mensurā culpę erit, & plagarū modus. ¶ Quatuor sunt
spēs febriū s. quotidiana, quæ puenit ex phlegmate, & quoti
die affligit, nō tñ continuè. Cōtinua, q̄ prouenit ex sanguine,
& cōtinuè affligit. Tertiana, q̄ puenit ex corrupta cholera, &
de tertio in tertium diem lædit. Quartana, q̄ procedit ex me
lancholia corrupta, & de quarto in quartum diem afflictio-
nē inducit. Per istas quatuor febres intelligo quatuor gene
ra peccatorum. Et prima quidē febris peccati est pigritia, q̄
est infirmitas quotidiana. quotidie. n. patimur istum morbū,
licet interuallum aliqđ habeamus. i. licet qñq; bona aliqua
faciamus. Ezec. 30. Alexandria erit dissipata, & in mēphis an
gustiæ quotidianæ. Scđa febris & luxuria, quæ. s. bñ sequitur
ex prima, & hæc est continua, quæ ex sanguine deliciarū sur
git, & q̄ actu vel habitu possessores suos cōtinuè fatigare vĩ.
Luxuriosus. n. continuè peccat vel actu vel affectu. ad Rom.
9. Tristitia mihi est magna, dolor continuus cordi meo. Ter-
tia febris est auaritia, & hæc est tertiana, q̄. s. introducit cho-
lera. i. temporalis substantia, q̄ vrit more choleræ possiden-
tem. Ista. n. de tertio in tertium diē lædit, quia s. auaritia tres
habet dies, s. laborem in acquirendo, timorem in possidendo
dolorē in perdendo, vt de auaris dicatur illud Numeri 33.
Ambulauerunt tribus diebus per desertum errantes. Quar-
ta febris est desperatio seu tristitia, & ista est quartana. Ista. n.
ex melācholia. i. timore procedit, & quatuor dies. i. quatuor
prouectus seu partes habet. s. mentis obstinationem, Dei miseri
cordiæ obliuionem, cęcitatē ignorantiæ, & contemptū pœ-
nitentiæ. vnde Eccl. 37. Verbū nequā immutabitur, ex quo
partes quatuor oriuntur. Desperatio. n. est quartana, q̄. s. tar-
dius & rarius cæteris febribus. i. cæteris vitijs accidit, & cū
acciderit, magis durat, & difficilius sanatur & recedit. Hier.
30. Insanabilis ē dolor tuus pp multitudinē iniquitatis tuæ.
¶ Hō qui quartanā patitur, multa incurrit pessima accidētia
7 s. corporis grauitatem, ciborum indigestionem, crurió gra-
uedinem, vigiliarum insomnietatem, timorem in somnis, li-
uiditatem vnguium, tumorem splenis, dolorem lumborum,
& fortitudinē appetitus cibariorū. Quartana significat pec-
catum, quod quatuor habet, s. cogitationem, delectationem
consensum, & operationem. Ille ergo qui istam quartanam
patitur, multa mala incurrit, videlicet grauitatem, & ponde
rositatem pigritiæ, indigestionē morū, vigilias variarum so-
licitudinum, & laborum, liuiditatem & deformitatē vnguiū
. i. operum, tristitiæ timorem, superbiæ tumorem, inuidię do
lorem, auaritiæ appetitum, & ardorem, & ciborū bonorum
temporalium insatiabile desiderium & feruorem. Prouer. 13.
8 Venter impiorum insatiabilis. ¶ In febribus acutis si accidit
constipatio ventris, magnum est periculum. Fluxus vero san
guinis e naribus, est bonum signum. etiā fluxus ventris con-
fert multotiens remedium. Sic verè in peccatore febricitan
te, & concupiscentijs inflammato, periculum damnationis
est, quando venter suæ cōscientiæ per obstinationē constrin
gitur, ita q per confessionem emittere corruptos humores
vitiorum non pōt. fluxus vero, & solutio conuersionis profi-
cit, & mortis & damnationis periculum tollit. ¶ In febribus
acutis nihil est de vera quiete, habent tñ aliquid de falsa qe-
9 te, multum vero de angustia, & labore, sicut de medio hemi
triteo, patet q habet triginta horas in summo labore, & non
nisi duodecim in falsa quiete. Ista possunt applicari, q in fe-
bre, & ardore ambitionis, auaritiæ & luxuriæ, nunquam est
aliqua vera quies, sed etiā de falsa quiete delectationum est
ibi valdè modicū, respectu laborum & desolationum, quia
. s. oē peccatū generaliter plus habet de dolore, q̄ de dulco-
re, ēt in præsenti, in futuro vero verificabitur illud Aug. Mo
mētaneum est quod delectat, sempiternū aūt quod cruciat.
10 ¶ Multa ponuntur hic de materijs, causis singulis, curis &
remedijs febrium, de quibus hęc solum quę supra dicta sunt
excerpsi gratia breuitatis. ¶ Rigor in febribus & horripila-
11 tio ex eadem cā contingunt. Est. n. horripilatio quædam pra
ua dispositio ex febrili materia contingēs, actiones febriles
prænunciās & pcedens. Et dr̃ horripilatio sm Isidorū qua-
si horrida pilorū erectio. Fumus. n. de materia frigida resolu
tus, nobiles neruos tangit, ipsosq; lædit & stringit, & in suis
actionibus impedit, & ita tremere corpus facit. Qui ēt frigi-
dus fumus ad cutis superficiē se extēdēs, partes cutis restrin
git, & sic capillos erigi, & horripilari facit. Qđ ēt accidit in
forti timore, vbi. s. calor ad cor repercutitur, & sic corporis
superficies depauperata calore cōtrahitur, & pili sicut dictū
est eriguntur. Talis morbus vr̃ esse timor seruilis, & despera
tio salutis. Qñ. n. de materia frigida. i. de frigore infernalium
tormentorū resoluit fumus. i. consideratio nimis frigida, &
austera, quæ calorē charitatis solet fugare, & superficiē men
tis cōstringere, & sic capillos affectionis à sua planitie moue
re tremorē dubietatis, & timoris, necnō horrorem, & terro
rem desperationis solet inducere, & causare. Iste est. n. rigor
qui febrem æternæ dānationis pcedit, ipsamq; prænunciat,
& inducit. Sap. 5. Videntes turbabuntur timore horribili.

De Passionibus stomachi. *Cap. 28.*

CIrca mēbra nutritiua, sicut est stomachus, varię acci 1
dūt passiones, s. fastidiū, bulismus, vomitus & singul-
tº. Est aūt fastidiū ciborū atq; potuū inuolūtaria abo
minatio, virtuti nutritiuæ maximū inferens nocumē
tū. Vñ dr̃ fastidiū, quasi faciēs tediū. Fastidiosus. n. hō solet in
uenire tediū, in quo alter inuenit oblectamētum. Cāutur aūt
istud fastidiū, ex spirituū defectione, vel ex neruorum opila
tione, vel ex humorū repletione. Spiritus. n. sunt instrumen-
ta virtutū, & iō virtus appetitiua necessario languescit. Ner-
ui ēt sensibiles delectationē in cibo sentiunt, pp qđ appetitū
prouocant & faciūt, & iō qñ opilantur, & impediuntur, necesse est
q appetitus tollatur, & fastidiū generetur. Vacuitas ēt, appetitº
solet cā esse, & iō si orificiū stomachi malis humoribº reple-
tū fuerit, necesse est fastidium adesse, & desideriū deperire.
Per istā infirmitatē intelligitur abominatio, & fastidiū verbi
Dei & bonorum spūaliū, & æternorū, quod. s. peccatores pa-
tiuntur, q in istis nullatenus delectantur, sed potius ipsa asperna-
tur, quapropter digestio morū in eis impeditur, & sic virtus na
turalis. i. grã deficit, & totū corpus morū deperit, & langue-
scit. ps. Oēm escā abominata est aia eorū, & appropinquaue
runt vsq; ad portas mortis. Oēm escā dico. s. doctrinæ grãæ, &
gloriæ. Tria aūt sunt q̄ tale fastidiū in istis causant. s. defectus
spirituū. i. carētia gratiæ, & deuotionis. Itē obstructio neruo
rum. i. carentia prudētiæ & discretionis. (Nerui. n. in quibus
viget sensus, discretionē designāt.) Itē repletio humorū. i. af-
fluētia deliciarū, & diuitiarū terrenæ possessionis. Qñ. n. sto-
machus cordis humoribus bonorū terrenorū repletur p ma-
lā cōplacentiā, qñ ēt neruus sensus & discretionis obstruitur
p ignorantiā, qñ insup spūs, & gratia deficit p obstinationis
malitiā, tunc dico, q sapor in spūalibus cibis non inuenitur,
sed potius oīs eorū suauitas cōtemnitur & calcatur. Prouer. 27.
Aia saturata calcabit fauum. ¶ Bulismus. i. grandis fames, est 2
insatiabilis & quasi caninº appetitus. Fit aūt iste duobus mo
dis. Primo per frigiditatē cibos ad fundum stomachi depri-
mentē, & orificiū stomachi vacuantē, & rōne vacuitatis, ap-
petitum & famis desideriū inducentem. Scđo vero mō acci
dit ex immoderato calore mēbrorū, quorū venæ trahūt ab
hepate, hepar vero per venas meseraicas trahit à stomacho,
ex quo subito stomachº exinanitur, & appetitus immoderatus
& continuus generatur. Per istū immoderatū appetitū pōt
auaritia denotari, q̄ videlicet canina, & insatiabilis pōt dici,
qa. s. sicut dr̃ Prouer. 27. Oculi hoium insatiabiles. Ista. n. du-
plicē habet cām. vna est frigiditas ppriæ indeuotionis, alia
est caliditas alienæ voracis affectionis. Indeuotionis. n. frigi-
ditas qñ in stomacho voluntatis dominatur, solet ipsam vacuā
& inanem facere, & inde oēm plenitudinē sufficientiæ tolle-
re, & appetitū auaritiæ generare. Vbi. n. est indeuotionis fri-
gus, nunq̄ pōt esse sufficientia, vbi vero non est sufficientia,
semp est necessario auaritia. Eze. 7. Aiam suā nō saturabunt,
& vētres eorum nō implebunt. Aliena ēt depopulatio qñq;
istius auaritię est cā, & hoc potissimè in ecclesiasticis, & præ
latis qa. s. qñ mēbra. i. nepotes & familiares nimis calidi sunt
vt attrahāt & hauriant sibi humorem, & temporalem substā
tiam hepatis. i. ipsorum dominorum, & prælatorum suorum
mox in illis prælatis paupertatis vacuitas inducitur, & sic ap
petitus auaritiæ suscitatur. Constat. n. q multi sunt hodie prę
lati qui quia à mēbris suis id est familiaribus, & consan-

guines fugunt,& depauperātur,iō ad rapinas exercendū, &
ad alienos humores,& substantias attrahēdū mouent, & ad
vacuitatē sox paupertatis supplēdū conant, & ex hoc bulis-
mū caninæ,& insatiabilis auaritię patiunt. Esa.66. Canes im
pudētissimi nescierūt saturitatē. Vel pōt dici, q stomach⁹, q
cibos recipit,& pparat,& digerit,significat agricolas,& mer
catores,hepar aūt ad qđ ipse stomachus pparatos cibos mit
tit,significat plātos,principes & potentes,quibus.s.agricolæ
& subditi deseruiunt,& illa q cū labore recolligūt, pparant
atq; mittūt. Quia igit mēbra.i.familiares taliū, ipsos vacuāt,
depauperāt atq; vastāt.& ipsorum humores, & substantias,
temporales fugnot,ebibūt & manducant,iō pcul dubio isti
stomachum.i.subditos per rapinas nituntur euacuare, & sic
tā in se q in illis solent appetitum auaritiæ generare. Iō Pro-
3 uerb.21.bene dr, q alij diuidunt ppria,& ditiores sunt, alij
rapiunt non sua,& semper in egestate sunt.¶ Singultus est so
nus violentæ cōmotionis, ex spasmosa stomachi dispositio-
ne pueniens. Qñ.n.nerui stomachi calore vel frigore, inani
tione vel repletione cōtrahuntur, tunc fundus stomachi ele
uatur,aerq; exire,compulsus,alteri aeri obuians,sonum qui
singultus dr,operantur. Valent aūt cōtra singultū prouoca-
ta sternutatio,subiti timoris incussio, & alicuius rei verecun
dæ obiectio. Per istā infirmitatē possum intelligere vitiū,in-
dignationis,displicentiæ & quærelosæ murmurationis, qua
.s.fit q talibus nō pōt aliquid placere,imo solēt de oibus sin
gulare,& qcquid eis accidit,cū singultu,& dolore & displi-
centia tolerare. Talē ergo singultum impatientiæ causat in
hoīe frigus indeuotionis,calor cōcupiscētiæ,& ambitionis,
inanitio paupertatis, & repletio mundanæ temporalitatis.
Istæ sunt.n.quatuor causæ quæ neruū sensus, & discretionis
impediunt,& cōtrahunt, & sic stomachum voluntatis ad sin
gultū impatientiæ,& displicentiæ perducunt,ita q vocē qri
moniæ emittere ipsum cogūt. Veruntñ tria sunt quæ talē sin
gultum possunt sedare,& talē impatientiā seu tristitiā tēpe-
rare,videlicet qñ timor dānationis incutitur,qñ vitiosū quę
fecit verecūdia memoriam reducitur, & qñ sternutatio cō-
motionis,contritionis & confessionis,mō debito prouocat.
Ois.n.singultus iracundiæ, & impatientiæ deficit, qñ timor
inferni, peccatorum verecundia, & cerebri.s.sensus mentis
sternutatio seu discussio conualescit 1.Reg.25.Non erit tibi
in singultum aut scrupulum. Vel dic q singult⁹ est stimolus
cōscientiæ,& desperationis remorsus,quē.s.pdicta quatuor
.s.indeuotio,habēdi ardor,& affectio,inopia & inanitio,opu
lentia & repletio introducūt. Ad istum tñ sedandū valet ster
nutatio,& discussio contritionis,timor diuinæ offensæ,& in
dignationis,& verecundia quæ est in actu confessionis. Pro-
uerb.15. Per timorem domini declinat omnis à malo.

De Vomitu. Cap. 19.

1 Vomitus est humorum,& ciborum violenta à stoma
cho reiectio,q.s.habet fieri multis modis. Fit.n.qñq;
ex caloris ebullitione, quia.s.calor in stomacho abū
dans,tales humores dissoluit,& ebullire facit, & sic
ipsos sursum eleuat,& per vomitum expellit. Item fit qñque
ex ciborum,& humorum abundantia,quam.s.natura no pōt
regere, & ideo tanquam superflua ipsos nititur reijcere, &
euomere,sicut patet in ebrijs. Item fit qñq; ex humorum seu
ciborum acumine,quo.s.nerui stomachi mordicantur,& ad
expellendum ipsos per vomitum prouocantur. Item quan-
doq; fit ex debilitate virtutis retētiuæ ipsius stomachi,& for
titudine expulsiuę. Item quandoq; ex acumine medicinæ. Itē
quandoque fit ex stomachi compressione, & eleuatione, ex
aliorum membrorum colligantia contingente. Stomachus
.n.quandoque ratione incontinentiæ, nihil pōt retinere, sed
oīa euomit. Medicina etiam suo acumine dissolutos humo-
res expellit. Membrorum ēt aliorum vicinorū passio vomi-
tum inducit,sicut ex passione matricis,grauida mulier facili
ter vomere consueuit. Vnde etiam frequentem vomitum es
se impregnationis signum Galenus asserit atq; dicit. Iste vo-
mitus potest mihi denotare confessionem, & vitiorum no-
strorum a stomacho conscientiæ, & cordis per os, & linguā
expulsionem,quia pro certo multa sunt quæ vomitum pos-
sunt prouocare,& ad confitendum, & expellendum pecca-
ta hoiem inuitare,videlicet calor stomachi.i.feruor dilectio
nis. Abundantia humorū.i.horror enormis infectionis. Mor
dicatio neruorum.i.dolor & punctio contritionis. Adiuto-
rium medicinæ verbi Dei,& bonæ instructionis. Fortitudo
expulsiua.i.facilitas,& habituatio ipsius confessionis. Graui
ditas matricis, id est conceptus gratiæ & deuotionis. Fit.n.
cōfessionis vomitus quandoque ex dilectionis feruore, quo
mouetur homo humores vitiorum per contritiones dissol
uere,& per confessionem emittere,quia sicut dr 1. Ioann.4.
Perfecta charitas foras mittit timorem id est peccatum. Fit
etiam quandoque ex abundantia ipsorum vitiorum, & sic
voluntarie ad se exonerandum per cōfessionem mouetur.
& tunc fit illud apostoli ad Rom 5 q.s. vbi abundauit deli-
ctum,superabundat & gratia. Fit in super qñ ipsi humores vi
tiorum neruos conscientiæ pungunt per remorsionē. Quan
do etiam homo inuatur per medicinam verbi Dei, & erudi
tionem. Quando præterea habituatus est homo ad talem ex
pulsionem, & quando iam concepit gratiam & deuotionē.
Frequens enim vomitus confessionis est conceptus boni p-
positi,& futuræ sobolis bonæ operationis. Hiere.25. Bibite
inebriamini,& vomite. Bibite,s.doctrinæ potionem, inebria
mini per compunctionem,& vomite per confessionem. Vel
dic quod vomitus significat elemosynarum largitionem,q a
.s.qñ humores diuitiarum abundant, calor charitatis debet
eos per largitatem,& elemosynam ejicicere. Natura.n.i.tō
videns, q tales humores, & diuitiæ difficiliter possunt regi,
ipsos solet abominari,& emittere. Etiam punctio ipsorū hu-
morum.i.sollicitudo & molestatio ipsarum diuitiarum ad
hoc debet neruos voluntatis inducere. Et ad hoc debet ner-
uos voluntatis inducere. Et ad hoc etiā medicina verbi Dei
& conceptus diuinæ gratiæ,necnō fortitudo expulsiuē.i.ha-
bituatio pietatis naturalis,ad hoc solet facere,& vomitū lar
gitionis,& elemosynæ,necnon diuitiarum contemptum, &
odium prouocare. Sancti igitur & philosophi,qui senserunt
quomodo tales humores,& mundi diuitiæ erant periculosæ
& nociuæ, ipsas euomerunt & dimiserunt, & à se verbaliter
vel saltē mentaliter abiecerunt,sicut bñ pcipit Deus. Mat.19.
Si vis perfectus esse,vade & vēde oīa quæ possides,& da pau
peribus. Vel dic q vomitus significat malam loquutionē, &
multiloquij affectionē. In aliquibus.n.virtus retētiua.s.vir
tus temperantiæ ita debilis est, & expulsiua loquutionis ita
ē facilis, q nihil possunt retinere,imo qcquid habent in aīo,
solēt vomere,& narrare. Ad qđ.s.cooperatur feruens calor
incontinentis affectionis,& conceptus peccati, & malæ ope
rationis. Quia.s.qñ homo non cessat loqui,& verba mala vel
fatua & vana vomere, signum est mentem fœtu diabolico.i.
peccato,& mala intentione grauidam esse, quia.s.sicut dici-
tur Prouer.18. In multiloquio non deerit peccatum.¶ Vo-
mitus temperatus valde est infirmis,vtilis & laudabilis,solet 2
.n.stomachum mundificare,digestionem iuuare, naturā exo
nerare,causam morbi auferre,& ab ægritudine liberare. Vo
mitum tamen pręcedit motus,& tremor labiorum,conatus
& angustia spiritualium membrorum, nausea & abomina-
tio ipsorum interiorum humorum, oris apertio, linguæ di-
stentio,sudoris emissio,lachrymatio oculorum, gutturis &
oris amaricatio,& immutatio palati,& gustus in perceptio-
ne saporum. Procul dubio talis est vomitus cōfessionis, quia
pro certo iste stomachum conscientiæ mundificat, digestio-
nem morum,& compositionem adiuuat,naturam id est con
scientiam exonerat,& ab ægritudine peccati saluat & liberat.
Veruntamen istam debet præcedere tremor, & cōturbatio,
conatus dolor & contritio ipsorum.i.vitiorum abominatio
oris apertio, & linguæ locutio, sudorisque .i .boni laboris
occupatio, & oculorum lachrymosa compunctio. Gustus
etiam,& complacentiæ animæ immutatio, & amaricatio,
quia.s.confitens,& pęnitens debet totus amaricatus esse, ita
quod illa quæ sibi prius placebant, scilicet vitia & delecta-
bilia,non debent sibi amplius complacere. Prouerb.27. Ani
ma esuriens etiam amarum pro dulci sumet. Et Apocal.10.
Amaricatus est venter meus.

De dolore stomachi & ventris. Cap. 20.

Præter prædictas infirmitates solet qñq; stomacho acci
dere dolor ex multis causis, videlicet ex frigore coar-
ctante, & ex calore dissoluente, ex ventositate exedēte,
ex apostemate compite, ex humore viscoso villos sto-
machi inuiscāte. Sic verè dolor peccati, & remorsus accidit
stomacho conscientiæ multis modis. Hunc enim causat fri-
gus coarctans indeuotionis & pigritię,calor dissolues auarā

tiæ

tiæ,ventositas extendens superbiæ,apostema feces continẽs
luxuriæ,& vulnus stomachi.i.affectiones mentis inuiscans hu
mor terrenæ opulẽtiæ,seu ẽt humor gulæ, & carnalis affluẽ
2 tiæ.¶ Vẽtositas dolorẽ stomachi faciens cognoscitur ex tu-
gitu,& gurgulatiõe, & ex eructationũ insipidarũ emissione.
Nocent aũt plerũq; magis vẽtositates q̃ humores ẜm Con
stantinum,vt patet in hydropicis. Et iõ summoẽ curandũ est
vt ventositates extenuentur,ad qđ.s.prodest appositio vẽto-
sæ, circa vmbilicũ cũ scarificatione vt vẽtositates ab interio
ribus attrahant, & cumini vsus & comestio. Sic verè vẽtosi-
tas inanis gloriæ,& superbiæ quã.s.rugitus iactantiæ, & ela-
tionis,gurgulatio impatientiæ, & indignationis (iuxta illud
Ioan.6. Vento magno flãte mare exurgebat)& eructatio ma
lorũ verborũ,q̃ diffamatoriæ locutiones comitant,solet ple
runq; plus nocere aïæ,q̃ humores i. q̃ carnales infectiones,
q̃a.s plus nocent pctã spiritualia q̃ carnalia, & magis displi-
cet Deo superbia,q̃ luxuria.Iudith 9.Superbi nunq̃ placue-
rũt tibi a principio. Debet ergo hõ ventosam q̃ sugat vento
sitatẽ,hoc est dictu, cõsiderationẽ circa vmbilicum propriæ
fragilitatis apponere,vt sic mediãte cõsideratione ꝓpriæ vi-
litatis possit de stomacho cordis vẽtositatẽ superbiæ extra-
here.Scarificatione cõfessionis debet vti,& cuminũ humili-
tatis sumere,& sic ventositatẽ superbiæ poterit tenuare. Vñ
Mat.14.dr̃ q̃ cũ Iesus ascẽdisset nauiculã,cessauit ventus. Ie
sus qui interpretat̃ saluator,est humilitas.¶ Vẽtri seu intesti
3 nis accidit multiplex dolor,& potissimè tortura viscerũ,seu
torsiones intestinorũ.Tales.n.generant̃, qñq; ex ventositate
intestinorũ substantiã extẽdẽte,qñq; ex humorũ multitudi-
ne viscerũ substantiã aggrauante,qñq; ex apostemate læsio-
nẽ visceribus inducente,qñq; ex lubricorũ multitudine cor
rosionẽ visceribus inferente,qñq; ex mẽbrorũ colligãtia cõ
passionẽ intestinis adijciẽte,qñq; ex humorũ acumine itesti-
na pungente,& vlcerante.Sic verè in intestinis cordis,& cõ-
scientiæ,qñq; generatur torsio inuidiæ,& doloris,vel ẽt tor
sio.i.pctm̃ qđ mentẽ stimulat atq; torquet. Iste igitur torsio
nes diuersæ diuersimode introducuntur. Accidunt.n.ex vẽ-
tositate inanis gloriæ, & præsumptionis,q̃ intestina mentis
extendit & inuat.Itẽ ex multitudine humorũ i.ex abundan-
tia terrenæ opulentiæ,& possessionis q̃ mentem deprimit,&
aggrauat. Itẽ ex apostemate tumoris,& indignationis,q̃ mẽ
tem lædit & occupat.Itẽ ex multitudine vermiũ.i.ex infesta
tione malæ familiæ, & carnalis cognationis,q̃ mẽtẽ mordet
& stimulat Itẽ ex colligãtia. i. ex vicinitate malæ societatis,
& congregationis,q̃ mentẽ cõcitat,& perturbat.Itẽ ex acu-
mine humoris.i.ex pũctione iracundiæ, & inuidiæ, tristitiæ,
& desperationis,q̃ mentẽ lacerat & inflammat.Ista.n.oĩa tor
siones & sollicitudines mentis inducunt,& cor quiescere nõ
permittunt, q̃a ꝓcul dubio mens humana pungitur qñ ma-
la societate cingitur,qñ vermiũ, & malorũ famulorum mul
titudine roditur, qñ apostemate superbiæ inflatur,qñ humo
re bonorũ tẽporalium grauatur,& qñ vẽto inanis gloriæ di
stenditur & sufflãt. Ista.n.sunt quæ pacem,& quietem mẽtis
impediũt,& torsionẽ sollicitudinis,& peccati inducũt. Esa.
13. Propter hoc oẽs manus dissoluentur, & oẽ cor hoïs ta-
bescet,& cõteretur,torsiones & dolores tenebunt,quasi par
turientes dolebunt.¶ Secundum Cõstantinum ventositas,q̃
4 torsiones inducit,qñq; resoluit̃ à materia sanguinea,& tunc
dr̃ dolor infixiuus,qñq; ex materia cholerica, & tunc dr̃ do
lor pungitiuus,qñq; ex phlegmate,& tũc dr̃ extensiuus, qñ-
que ex melancholia,& tunc dr̃ dolor aggrauatiuus, qñq; ex
vitreo phlegmate,& tunc dr̃ cõgelatiuus,qñq; ex solo vapo
re,& tunc dr̃ deambulatiuus,vt dicit cõmentator super Io-
annitium.Sanguis significat carnalẽ consanguinitatẽ.Chole
ra inter humores subtilior,significat sapientiã & subtilitatẽ.
Phlegma qđ est humor vt dicitur,& lubricosior, & imperfe
ctior,significat carnis conditiones,s.fortitudinem,& formo
sitatem,quæ.s.de facili lubricantur atq; fluunt. Melancholia
vero,quæ est humor terrestris,significat temporalem sub-
stantiã,& facultatem.Phlegma vero vitreum,qđ est frigidis
simum,vitreã,& splendentẽ mundi gloriam, & dignitatẽ si-
gnificat. Vapor vero significat propriã affectionem,& volun
tatem. Igitur dico,q̃ ventositas superbiæ,quæ.s.inducit tor-
sionẽ doloris,& inuidiæ & iracundiæ, põt generaliter ex sex
causis induci. Quia ꝑ certo ventositas inanis gloriæ, elatio-
nis, præsumptionis superbiæ quandoque accidit, & proue-
nit à materia sanguinea.i.ex cõsideratione parẽtelæ & gene
ris. Qñq; ex materia cholerica.i.ex consideratione propriæ
scientiæ,& subtilitatis. Qñq; ex phlegmatica.i.ex considera
tione propriæ fortitudinis,& formositatis. Qñq; ex melan-
cholica.i.ex consideratione ꝓpria temporalis opulentiæ,&
terrenæ facultatis. Qñq; ex vitreo phlegmate.i.ex splendo-
re fragilis,& vitreæ mundanæ dignitatis. Qñq; ex solo vapo
re,i.ex dispositione propriæ conditionis,affectionis & volũ-
tatis. Ex istis ergo sex causis producitur superbiæ ventositas,
ex qua.s.sequitur torsio mentis,& multarũ inquietudinũ di-
uersitas,quia.s.dolor infixiuus luxuriæ dolor pungitiuus in-
uidiæ,dolor extensiuus carnalis amicitiæ,dolor aggrauatiuꝰ
auaritiæ,dolor congelatiuus indeuotionis, & desidiæ,dolor
ẽt deambulatiuus leuitatis,& inconstantiæ, tales ventosita-
tes superbiæ solẽt comitari,& à diuersis diuersimodè gene-
rari. Et sic fit q̃ iuxta verbum ps̃. diabolus ꝓducit ventos de
thesauris suis, & percussit primogenita ægypti ab hoïe vsq;
ad pecus.¶ In torsionibus dolor tãto est grauior,quãto mate
ria subtilioribus latitat intestinis, & huc q̃a tunc minus pa-
tet locus euacuationis. Sic verè pctm̃ qđ est in intestinis sub
tilibus.i.in personis sapiẽtibus & subtilibus, magis est peri-
culosum q̃ illud qđ latet in simplicibus,rudibus hoïbus atq;
grossis,difficilius.n.euacuant̃ tales p cõfessionẽ, & iõ citius
incurrunt mortẽ,& dãnationẽ,q̃a.s.sicut dr̃ Hier.4.Sapiẽtes
sunt vt faciãt mala,bñ aũt facere nescierunt. Et Seneca dicit 6
q̃ nihil molestius veritati,q̃ nimia subtilitas.¶ Qñ intestina
replent̃ grossa,& viscosa materia,tunc ligant̃ intestina,& cõ
glutinant̃,ita q̃ natura se euacuare nõ põt, & sic necessario
sequit̃ interiorũ torsio,inferiorũ pssio,& ex fumositatũ rep-
cussione superiorũ summa perturbatio,& qñq; mors,& su-
bita destructio,sicut patet in colica passione. Sic verè qñ in
intestinis affectionis nostræ est aggregata grossa,& cõpacta,
& p malã cõsuetudinẽ indurata viscositas vitiorũ, ita q̃ per
cõfessionem nõ possunt eijci vel emitti, exinde ꝓcul dubio
requirit̃ torsio & remorsus cõsciæ,ꝓpssio & obstinatio despe
rationis & ægritudinis,fumositas erroris & ignorãtiæ,& ꝑturba
tio superiorũ.i.defectus sensus & sapiæ.psal. Turbati sunt &
moti sunt sicut ebrius,& oïs sapia eorũ deuorata est.¶ In in-
feriori intestino qđ colon vocat̃,a quo ẽt colica passio noïa
tur,qñq; fæces taliter desiccant̃,q̃ quasi obstructo stomacho
in interiorib. indurant̃,nec exterius ꝓ libito expellunt̃,ita q̃
tunc dolor & colica passio & viscerum torsio gñatur. Istius
aũt indurationis(vt dicunt medici)multiplex est cã. Prima
est calor excelsiuus à quo materia siccat̃ & induratur, & exi
re non permittitur. Secunda est materiæ grossities & cibi re
cepti cõculcatio,q̃ ad exitum non disponitur. Tertia est vi-
scositas phlegmatis,a qua materia ne exeat detinetur. Quar
ta est multitudo ascaridum & vermium mortuorũ,qui inui-
scati in intestino ab exitu prohibent̃. Quinta est insensibili-
tas intestini,q̃ nocumẽtũ fæcis nõ sentiẽs,ad expulsionem ip
sius nõ mouetur. Sic verè dico q̃ in intestino cõsciæ & volũ
tatis indurant̃ qñq; fæces vitiorum,& ibi p mẽtis nõ obstina
tionẽ taliter compinguntur,q̃ per cõfessionem nõ possunt
eijci,imo solent in conscia taliter detineri, q̃ torsio mortis
æternæ exinde solet sæpius suboriri. Verum istius constipa
tionis.i. istius impedimenti cõfessionis plures possunt esse.
causæ videlicet caloris auaritiæ inflãmatio,q̃a.s. auari & vsu
rarij nunquã volunt confiteri. Itẽ materiæ grossities.i. alicu
ius grossi & enormis criminis cõmissio. Enormitas.n. crimi
nis impedit cõfessionẽ. Itẽ viscositas.i.malæ cõsuetudinis de
tentio. Mala.n.cõsuetudo crimina mõstrata p cõfessionẽ re-
cedere non permittit. Item vermium mortuorum.i. pctõrũ
mortalium abundans conculcatio,quia.s.hõ aliquotiens ex
multitudine vitiorum desperat,& sic ipsa expellere per con
fessionem nõ curat. Item insensibilitas intestinorum.i.ipsius
voluntatis malitia & obstinatio,quia.s.mẽs obstinata(q̃ sen
sum spũalem perdidit)fæces vitiorum non percipit , neque
sentit,& sic ad expulsionem vitiorum,cum ipsa non sentiat,
nec de ipsis doleat,non attendit. Ex his ergo omnib. egestio
& confessio impedit̃,& dolor & desperatio,mors ẽt & æter
na dãnatio subsequunt̃,sicut de impio antiocho dr̃ 2.Mach.
9. Quòd apprehẽdit eũ dirus viscerũ dolor,& amara iterio-
rũ tormẽta.¶ Lubrici seu vermes aliquotiens in intestinis gi
gnunt̃,& ẜm diuersas materias ex quib.fiunt,diuersarum fi
gurarum efficiunt̃,& sic aliq̃ lõgi,aliq̃ lati, aliq̃ rotũdi inue
niuntur,à quib.s.vermib. multæ molestiæ corpori inferunt̃,
& ita adhærẽt intestinis,q̃ quousq; mortui fuerit, vix à cor-

pore expelluntur. Sũt ergo primo per amaram medicinã oecidendi,& tandem ipsos mortuos abhorrẽte natura, sunt de corpore expellendi. Hi igitur in patiẽte nisi expellanť, generant multos morbos, videlicet febrem, pruritũ nariũ, stridorem dentiũ, emissionem & masticationẽ linguæ, stuporẽ animi,& alienationẽ mentis,& tremorẽ corporis. Tangendo.n. & lędendo neruos interiores, necesse est pp membrorũ colligãtiã patianť ptes supiores,& exteriores. Per istos vermes possunt intelligi pctã, quæ s. conscientiã per remorsum corrodũt,& ẽt corrosionẽ mortis æternæ inducũt. Esa. 14. Subter te sternetur tinea,& opertmentũ tuũ erunt vermes. Vermes igitur.i. peccata ſm q̃ à diuersis materijs trahunt originẽ, diuersimodè varianť, sicut patet, qa auaritia ortũ sumit à diuitijs, luxuria a delicijs, superbia ab eminẽtiis, inuidia ab aliena prosperitate, impatiẽtia à ꝓpria aduersitate. Quid ergo? Procul dubio tales vermes faciũt hoi multa mala. Generant.n. febrem & ardorẽ cupiditatis, pruritũ voluptatis, stridorẽ crudelitatis, linguæ emissionẽ,& cõmasticationẽ vanæ loquacitatis,& detractoriæ verbositatis. Apoc. 16. Cõmanducauerunt linguas suas. Generant ẽt alienationẽ fatuitatis stuporẽ hebetis simplicitatis, tremorẽ desperationis & timiditatis,& abominationẽ cibi.i. doctrinæ & veritatis. ps. Oẽm escã abominata est aĩa eorũ. Vermes igiť nisi p cõfessionẽ citius expellantur, mortis æternæ periculum operantur. Et iõ necesse est q̃ primo necentur, & mortificentur cum amara medicina cõtritionis,& q̃ deinde expellanť cũ medicina expulsiua cõfessionis, vt sic dicať illud Exo. 16. Nõ cõputruit, nec vermis inuẽtus est in eo. Vel dic q̃ isti vermes significãt remorsus conscientiæ hoium dãnatorũ, q ipsos ꝑpetuo corrodũt & mordẽt. Eccl. 7. Vindicta carnis impij, ignis & vermis. Tales.n. vermes in intestinis conscientiæ positi stridorẽ dentium, & cõmanducationem linguæ per tormentorũ dolorem solent facere, alienationẽ mentis inducere,& tremorẽ,& stuporẽ ai generare. Matthæi 13. Ibi erit fletus, & stridor dentiũ. Vel dic q̃ isti vermes sunt viles,& improbi adulatores,& detractores, qui ꝓ certo in intestinis.i. in domib. & atriis diuitũ gignuntur,& quãdiu viuũt, p̃ sua corrosoria detractione, ipsorum cũ quibus sunt,& qui eis credunt, mentẽ à bono ꝓposito alienari faciunt,& dentib'& lingua stridere cõtra alios ipsos incitant, & inducũt. ps. Obseruabit peccator iustum,& stridebit super eũ dentibus suis. Cõstat.n. q̃ tales vermes, s. adulatores & detractores sunt cã quare magnates contra alios moueantur, & cũ stridore dentiũ contra innocentes aliquotiens debacchantur. ¶ Quotiens somẽda
9 est amara medicina ꝓ vermibus occidẽdis, necesse est, q̃ cũ aliqua dulcedine, vtpotè cum melle vel lacte sit commixta. Dulcia.n. vermes diligunt, q̃ sibi in corpore,& recipiunt, & sic cũ amaritudine se occidunt. Sic verè prædicator qñ vult vermes vitiorũ in auditoribus occidere, semper cum amara medicina pęnitentiæ seu timoris dei & lux iustitiæ debet miscere lac & dulcedinẽ spei,& diuinæ misericordiæ, qa. s. dum misericordiæ dulcedo recipitur,& diligiť, pœnitentiæ amaritudo melius,& libentius incorporať,& efficacius operať. Vel dic q̃ qñ diabolus vult vermes. i. peccatores occidere, morte. s. infernali,& vitiorũ, solet semper dulcedinẽ mundi deliciarũ, vel spẽ futuræ pęnitentiæ miscere vt sic cũ tali dulcedine mixtã peccati amaritudinẽ nõ sentiant, & sic mortis æternę periculum incurrant. Proue. 27. Aĩa saturata calcabit fauũ, esuriens vero ẽt amarũ pro dulci sumet. Aĩa.n. quæ est diuina gratia satiata, fauũ mundi delectabiliuũ contẽnit, & calcat, illa vero q̃ est esuriens,& peccatrix, pro dulcedine delectabiliũ amaritudinẽ peccati assumit. ¶ Ventri & intestinis
10 accidit fluxus humorũ,& inuoluntarius,& excessiuus. Istius tñ tres sunt spẽs. s. diarrhea, lyenteria, dysenteria. Diarrhea ẽ simplex fluxus, cum cibi nõ indigesti emissione,& absq; sanguinea egestione, q̃ prouenit ex liquiditate humoris, vel ex aliquali distemperãtia dissolutiui caloris. Lyentería est flux' cum indigesti cibi,& potus emissione, qñ.s. cibus ita crudus emittitur, sicut recipitur, q̃ fit ex villorũ stomachi abrasione cibos retinere non valente, vel alijs causis similibus. Dysenteria & fluxus ventris, aliqñ cũ sanguis emissione, aliqñ cum pellis intestinorũ abrasione, aliqñ cũ ipsorum intestinorum putrefactorum egestione contingens, ex choleræ acumine prouenієns & procedens. Procul dubio per istos tres fluxus possunt intelligi tres morales inconstantiæ,& dissolutiones, videlicet dissolutio in loquendo, in audiendo, in operando. Est.n. fluxus locutionis sicut diarrhea, quia. s. quidã sunt qui in verbis,& in exteriorib' moribus dissoluti sunt, à sanguine tñ peccati mortalis, & ab indigestione inhonestæ conuersationis se custodiũt, sed ex liquiditate humoris.i. ex ipsa naturali leuitate affectionis, in verba leuia, & aliquos dissolutos gestus prorumpunt. Item est fluxus,& dissolutio audit', sicut lyẽteria. Auditus.n. aliquorũ ita est dissolutus & leuis, q̃ de cibo verbi Dei nihil possunt retinere, nec in sui vtilitatem cõuertere vel mutare, sed potius crudum, & immutatũ reijcere,& horrere. Item est flux',& dissolutio operationis, q̃ est sicut dysenteria, q a. s. cum sanguine, & cruẽtatione peccati mortalis, ẽt cũ abrasione ois moralis virtutis, & etiam qñq; cũ putredine malæ consuetudinis, & cum totali corruptione intestini.i. affectionis habet fieri. Qđ ẽt solet ex acumine choleræ.i. ex ardore malæ cõcupiscentiæ generari. Ista ergo sunt tria genera dissolutionũ, quæ.s. diuersarũ sunt conditionum, quia. s. prima est grauis, secunda est grauior, tertia est grauissima. Et sic dico, q̃ est triplex fluxus malorum, de quo in ps al. Sicut cera quæ fluit, auferẽtur, supercecidit ignis .s. concupiscentiæ,& nõ viderũt solẽ. Vel dic, q̃ triplex ꝗ̃ ẽs fluxus est triplex spẽs prodigalitatis. Prima est non multum violenta, quæ. s. oia superflua emittit, necessaria tñ custodit. Scđa est magis excessiua, quæ. s. oia mobilia abradit, substantiam tñ intestini.i. hæreditatis dimittit. Tertia est excessiuior quæ. s. nõ solũ mobilia superflua, nõ solum ẽt mobilia necessaria destruit, imo ẽt ipsam substãtiã, intestinorũ, hoc est dictu, ipsam substantiã possessionũ,& immobiliũ bonorũ scindit, vẽdit, dilacerat,& cõsumit. Esa. 48. Scidit petrã,& fluxerũt aq̃. Multa põt dici de istis infirmitatib' trib', diarrhea lyenteria, dysenteria. Sed materia vř aliquantulum inhonesta.

De Hydropisi. Cap. 21.

HYdropisis est tumor,& inflatura mẽbrorũ, ex errore virtutis digestiuæ contingens. Accidit.n. hydropisis qñq; ex indigestione, qñq; ex retentione. Nam qñ vir- 1
tus digestiua est debilis, ita q̃ pp defectũ caloris cibos receptos non põt bene digerere, nec in bonos humores cõuertere, solẽt exinde multæ superfluitates in hepate generari, q̃ diffusæ per membra, ipsa tumescere faciunt & inflari. Qñ etiam accidit, q̃ natura retinet humores qui alicubi solebant fluere, vtpotè quando hemorrhoides restringuntur, vel qñ membrum aliquod truncatur, q̃ illa portio humorũ quæ membrum illud nutriebat (cũ nõ habeat amplius quid nutriat) in corpore retinetur, tunc ex tali retẽtione, mẽbrorum inflatura, quæ dicitur hydropisis, generatur. Per istam inflatiuam infirmitatẽ põt superbia denotari, quæ s. per eleuationem inflat plus debito cor humanum. Duæ igitur sunt causæ principales quæ causanť,& principiant istũ morbum .s. defectus digestionis,& defectus expulsionis, qa procul dubio quando digestio.i. sensus, ratio & discretio, quæ. s. habet res coquere, cogitare, diuidere, distinguere, iudicare, pp carentiam caloris.i. charitatis in hoie deficit, ita q̃ cibos bonorum temporalium debitè per discretionẽ non regit, nec eos per expulsionem largitatis emittit, vel per susceptionẽ paupertatis voluntariæ à se dimittit, tũc exinde inflatura superbiæ gignitur,& mens tota erigitur,& inflatur. Deut. 1. Tumẽtes superbia ascenditis in montẽ. Sunt.n. quidam qui illũ humorẽ diuitiarũ quo deberent membra. i. pauperes nutrire, vel alias per largitatem, & elemosynã emittere, volunt per auaritiam retinere,& sic multiplicatione, & retentione earũ solent tumescere,& contra alios superbire, quia. s. ſm Augusti. Difficilè est vt superbus non sit, qui diues est. Vel illa possunt allegari contra quosdam, qbus ꝓ certo vtile est magnas curas,& sollicitudines habere,& plura mẽbra.i. plures personas nutrire, quia. s. qñ cura eorum diminuitur, & membra seu personæ, quę suis diuitijs nutriendæ fuerant, adimũtur, tunc ex retentione,& accumulatione humorum.i. diuitiarum tumescunt,& inflati hydropici.i. superbi fiũt. Nume-
ri 5. Inflato ventre cõputrescat femur eius. ¶ Hydropisis ge- 2
neratur vt cõiter ex distẽperãtia qualitatũ in hepate, pp qđ ex defectu virtutis, digestiuæ superfluitates generanť, q̃ per corpus diffusè faciunt inflaturam. Ex tali aũt morbo distẽperantia gigniť, ita q̃ hydropicus quanto plus bibit, tanto plus bibere delectatur,& ẽt rõne indigestionis humorum, tanto tumescit amplius & inflatur. Est igiť hydropicus tumidus, mollis, grauis, põderosus,& sitibũdus, ita q̃ vẽter taliũ more tym-

re tym-

re tympani resonat repercussus. Sic verè qñ i hepate.i.in mẽte quatuor humores i.quatuor affectiones distemperanť, & deordinanť, tũc virt⁹ digestiua,s.discretio deficit,& sic multiplex superfluitas vitiorũ ibidẽ gignitur,& accedit,& ita fit ibi inflatura superbię, sitis insatiabilis auaritiæ, mollities luxuriæ,& ponderositas accidiæ, q̃a procul dubio talis hydropicus,superbus s.vel auarus,quanto plus de diuitijs, & honoribus solet acquirere & bibere,tãto magis solet nouos honores & diuitias resitire, quia videlicet honores & diuitiæ potatę,& acquisitæ,mẽtẽ nõ satiant,sed potius ad alia acquirẽda ipsam irritant & inuitant. Vñ Proue.27.Infernus & perditio non implebuntur,sic & oculi hominum insatiabiles.

De Ictericia. Cap. 21.

1 ICtericia est defœdatio cutis in qualitate,& fit ex cholera superabundante, & ebulliente cum sanguine se pmiscente,& ipsum inficiente,& per membra postea diffundente, & cutis infectionem seu æruginem inducente . Sunt autẽ tres spẽs ictericiæ. Crocea.s.quæ fit infectione choleræ citrinæ. Viridis,quę ex infectione choleræ prassinæ seu viridis.Nigra,q̃ fit ex infectione nigræ seu ẽt innaturalis. Sanguis.n.à talibus humoribus in hepate corruptus,& infectus,ad exteriores partes corporis nutriendas mittitur, & ẽm suã infectionem,illas quas tangit partes inficere cõprobatur. Sic ꝓ certo sunt aliqui,qui exterius in cute conuersationis multipliciter sunt infecti . Nam aliqñ sunt crocei.i.per fictã sanctitatẽ aurei. Aliqñ virides.i.p iuueniles cõditiones, & p carnalitatẽ humidi. Aliqñ nigri.i.per totalẽ infamiã obscuri,& diuersimodè sunt effecti. Nã qñ sanguis.i.affectio intus in hepate .i.in mente ex triplici cholera.i.triplici concupiscentia ebulliens efficitur,tunc necesse est, ꝙ cutis ad quam talis sanguis infectus mittitur.i.conuersatio quæ à tali affectione oritur, corrũpatur totaliter,& fœdetur quia.s.ex interioris infectione affectionis,procedit infectio cõuersationis & locutionis. Vñ Hier.super Ezec.3. Pro signo interioris hoĩs sunt verba et superentia.Minoribus.n.maiora monstrantur,& mens luxuriosa celari non valet,quin exterioribus gestibus ostendať. Vel si vis per istum sanguinẽ intellige p̃latum,officialem vel legatũ,qui ab hepate.i. à papa mittitur ad diuersas corporis ecclesiæ partes.pro mẽbris.i. ꝓ personis spiritualiter nutriẽdis.Sed quid?pro certo aliqñ cõtingit ꝙ talis sanguis.i.talis infectus est vitijs & corruptus, & sic partes ad quas mittitur solet inficere,& non nutrire,& suis malis,& corruptis verbis,& exemplis alios corrumpere & fędare. Qđ ẽt de hæreticis,& hypocritis prædicatoribus põt dici,qui alios nutrire

2 nituntur,& quos tñ fędare,& corrumpere nitunť 1.ad Corint.15. Corrũpunt bonos mores colloquia praua. ¶ Qñ in felle foramen inferius clauditur,pars corporis inferior vitiatur.&c. Vide bñ de felle.§.vltim. ¶ Ictericiã quæ est exterior

3 cutis infectio,multæ malę conditiones comitantur,quia.s.talis patiẽs solet habere calorem in hepate, sitim in ore, dolorem in fronte, & tinnitum in aure . Sic verè illi qui ictericia malæ conuersationis sunt fędati,vt cõiter calore luxurię inflammantur,siti auaritiæ fatigantur dolore inuidiæ stimulãtur,& tinnitu timoris, desperationis & tristitiæ p̃ cæteris pturbantur. Iob 15.Sonitus terroris semper in auribus impij.

4 ¶ Hemorrhoides sunt quinq; venæ in posteriori parte corporis cõstitutæ,ad quas qñq; natura mittit multas superfluitates, quæ tunc qñq; aperiuntur , & per ipsa corpus à dictis superfluitatibus liberatus,& à multis infirmitatibus præseruatur. In istis tñ venis duo contingere solent, videlicet nimia retentio,& excessiua euacuatio. Qñ.n.istæ superfluitates pl⁹ debito retinenť,tunc grauedo capitis,pallor faciei,põderositas renũ,& dispositio ad hydropisim,phthisim, maniam & melancholiam generatur. Qñ verò plus debito aperiuntur, & euacuãtur,tunc ex tali fluxu corpus debilitatur, & passiones varię efficiuntur. Per istas quinq; venas quæ sunt in posteriori parte corporis,intelligo illos,q̃ in gradu, & statu vltimo,& infimo in ecclesia sunt positi,s.simplices laicos,& seculares,q̃ quinq; ꝓ eo eo dicũtur,q̃a quinq; sensib.i.quinq; sensuũ appetitibus gubernanť. Isti ergo sunt à Deo specialiter ordinati ad sup̃fluitates diuitiarũ q̃ ad eos p̃cipuè mittũtur,& quæ eis præ aliis abundantius conceduntur,euacuandũ,& pauperibus per elemosynas erogãdũ. Sed q̃d? Pro certo isti qñq; istas sup̃fluitates diuitiarũ retinẽt,ipsasq; p largitatẽ non euacuant vt deberẽt,& ideo tunc multæ infirmitates.i.multa vitia in eis generanť, & grauedo seu põderositas pigritiæ,sitis auaritiæ,pallor inhonestę apparentiæ,hydropisis seu inflatura sup̃biæ necnõ mania, & alienatio crudelitatis,& sæuitiæ, occasionis talium diuitiarũ,& superfluitatũ retentarũ in eis ꝓducuntur. Idẽ bñ dicit ap̃lus 1.ad Tim.6.ꝙ radix oium malorũ est cupiditas. Et Eccl.5.dr̃ ꝙ diuitiæ aggreganť in malũ dñi sui. Qñ et accidit ꝙ aliqui tales diuitiarũ superfluitates excessiuæ p ꝓdigalitatẽ emittũt, seq; plus debito aliqñ aperiunt,& nihil sibi retinent, sed cuncta imprudenter expendunt,& sic fit ꝙ debilitas paupertatis in eis inducitur,& multæ ẽt infirmitates peccatorum,vtpotè impatiẽtia, tristitia, desperatio, furtũ ẽt mundanum in ipsis aliquotiens generantur. Eccl.27.Propter inopiam multi deliquerunt.

De Renibus. Cap. 23.

REnes,vesica,& pelliculæ ventris,multas infirmitates incurrunt. Et primo quidem sciendũ est, vt de aliis si 1
leamus,ꝙ lapides & arenulæ generanť qñq; in renib. & vesica Humores.n.viscosi qñq; in renib. puectorũ vel in vesica puerorũ per intensum calorẽ indurantur, & in lapidẽ vel arenã mutantur. Per quos,meatus renũ,vel vesicę orificiũ opilantur , ita ꝙ vrinæ trãsitus totaliter impeditur, vel saltẽ cũ difficultate solent aquã illã superfluam distillare. Charissimi per renes,vbi latet virtus venerea,& p vesicã vbi aggregať superfluitas aquea, intelligo humanã affectionẽ, q̃ procul dubio quasi innatã vel venereã voluptatẽ, & quæ cõtinuè aggregat vitiorum superfluitatẽ. Per lapidẽ vero intelligo obstinationẽ,& per calorẽ,cõcupiscentiæ inflãmationẽ. Dico ergo ꝙ qñ in renibus,& vesica affectionis,& volũtatis humanæ,viscosi humores diuitiarũ , & deliciarũ abundant, (dico.s.quantũ ad affectum,& desideriũ earũdẽ) tũc procul dubio calor intensæ cõcupiscẽtiæ exinde lapidẽ obstinationis generat,& ipsos tẽporaliũ, & carnaliũ affectus p malas, consuetudines cõglutinat,& indurat, iuxta illud Iob 38. In similitudinẽ lapidis duranť aquæ. Sic ergo fit ꝙ renes,& vesica.i.interiores affectiones clauduntur, & vitiorũ suorum superfluitates per confessionẽ emittere per talẽ lapideã obstinationẽ impediuntur,vel saltem vix ẽt guttatim,& cum difficultate maxima ipsa mingere,cõfiteri & emittere dinoscũtur. Iob 20. Cum dulce fuerit in ore ipsius malũ,abscondet illud sub lingua sua,parcet illi, & non derelinquet illud . Vel dic ꝙ calor cupiditatis qñq; humorẽ viscosę, & carnalis affectionis per obstinationẽ,& parcitatis duritiã lapidificat , & constringit,& sic meatus liberalitatis obturat,& claudit,ita ꝙ superfluitatẽ vrinę.i.superfluitatẽ diuitiarum erogari , & mingi p eleemosynas non permittit,sicut patet de auaris, q̃ vel ex toto nihil p elemosynas erogãt,vel si erogãt, hoc guttatim difficiliter,& cũ dolore & displicẽtia illud stillant. Cõtra quos dicit. Senec.lib.4.de bñficijs,vbi ait. Ingratũ est bñficium qđ inter manus dantis diu hęsit, qđ quis ægre dimittere visus est,& sic dare,tanq̃ si eriperetur. ¶ Lapis in renib. qñq; gignitur ex potu aq̃ limosæ,& arenosæ. Lapis aũt iste sępissimè accidit pueris pp viscositatẽ humorũ. Mulierib.aũt aut raro aut nunq̃ accidit talis lapis, & hoc quia meatus habent largos,& q̃a multotiens,s.in menstruis,purgant humores superfluos, & corruptos. Sic verè lapis obstinationis , & duritiæ,qui ex aqua limosa prosperitatis, & mundanæ sapiẽtiæ aliquotiens gignitur,in pueris.i.in viscosis & carnalibus plusquã in aliis generatur. Mulieres aũt.i.simplices,qui conscientiæ meatus largos habent, ita ꝙ superflua vitiorũ liberè & sæpe per confessionem emittunt,& purgãt,obstinationis lapidem non incurrunt,sed per confessionem, & pęnitẽtiam ad Deum faciliter se conuertunt. Luc.21. Nõ relinqueť lapis super lapidem,q̃ nõ destruatur. ¶ Lapis qui ex viscosis, humoribus gignitur,facilius dissoluitur,q̃ ille qui ex arenulis generatur. Sic verè ille lapis.i. illa mentis obstinata duritia facilius põt frangi,quam viscositas carnalitatis inducit,q̃ illa quam arena diuitiarũ efficit , quia ꝓcul dubio carnales & luxuriosi facilius per contritionem dissoluunť , q̃ illi per auaritiam induranť. Iob 28. Lapis solus calore in æs vertitur. ¶ Cũ lapides aliquotiens(vt dictũ est)in renibus generentur hoc est verum,ꝙ si renũculus dexter lapidẽ habeat, pes dexter,& coxa faciliter stupefit,aut dormitat. Duo renunculi intellectum,& uoluntatem designant. Intellectus.n.est dexter, qui magis recta stupescit. voluntas vero est sinister q̃a semp ad simplicitatem vitiorum tendit. Duo aũt pedes significant

duplicem vitam, cõtemplatiuã.s.quæ est dextera, & quę per-
tinet ad intellectum,& actiuã, quæ est sinistra,& quæ princi-
paliter pertinet ad affectum. Lapis vero duritiã obstinatio-
nis designat, quæ nunc in intellectu,s.falsum pro vero acci-
piendo, nũc vero in affectu.s.malum pro bono obstinatẽ eli
gendo generatur,& inhabitat. Verum est igitur istud, q quo
tiens lapis obstinationis erroris q; & malitiæ,& in renuncu-
lo dextero.i.in intellectu gignitur, pes dexter.i.vita cõtẽpla
tiua obdormit, deficit,& sopitur. Si verò in sinistro rene.i.in
affectu & voluntate, obstinatio lapidea fuerint: tunc sinister
pes.i.vita actiua in hoĩe deficiet & stupebit. Idẽ bñ est necessa
rium hoĩ. q p Dei,& angelorũ seu p̃latorũ adiutoriũ defen-
datur, ne p talẽ obstinationis lapidẽ intellectus, & affect⁹ ip
sius illidat, iuxta illud p̃s. In manibus portabũt te, ne forte of
fendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. ¶ In vesica accidit passio ea defe-
ctu cõtentiuæ virtutis.s.inuolũtaria emissio vrinæ. Qñ.n.vir
tus cõtẽtiua est debilis, calorq; naturalis in renibus est for
tis, tunc pro certo rõne caloris fit in renibus magna humo-
rũ attractio,& rõne cõtentiuæ, q̃ debilis, fit illius inolunta-
ria emissio ad qđ ẽt facit qñq; relaxatio neruorũ in collo ve
sicę, qñq; ẽt somni profunditas, sicut patet in pueris, qui dor
miendo in lecto mingũt. Talẽ aũt infirmitatẽ patiẽtes solẽt
sitire,& vix aqua desideriũ satiare. Per istã infirmitatem pos
sum intelligere vitium prodigalitatis, quia.s.quidam sunt q
rõne caloris,& ardoris non cessant humores diuitiarũ attra
here, q̃a tñ virtutẽ cõtentiuã.i.prudentiã ipsas conseruandi
nõ habent, solent eas per prodigalitatẽ emittere nec ad ne-
cessitatẽ de ipsis aliquid retinere, sed potius per auaritiã con
tinuè sitire,& ardescere,& quantum per prodigalitatẽ emit
tunt, tñ volunt iterum bibere,& haurire,& semper per aua
ritiam famescere & sitire. Esa.5. Multitudo eorũ siti exaruit.
Vel dic q per tales patiẽtes intelligunt hoĩes incõstantes &
leues,& in suis operibus dissoluti, quibus p p malas cõsuetu-
dines,& habitus, quasi inuoluntariè accidit vitiorũ cursus,
& fluxus. Virtus.n.cõtentiua.i.tẽperantia, in talibus deficit,
calor vero concupiscentiæ in talibus conualescit,& iõ ab ip-
sis non cessat vrina,& superfluitas vitiorum fluere,& datu q
rõni eorum non placeat, ab ipsis nihilominus emanare. Ad
Roma.7. Velle adiacet mihi, p̃ficere aũt bonũ non inuenio.
Vel dic q ista superfluitas significat sup̃flua verba, q̃a.s.qui-
dã sunt q ea nõ valent continere, sed quasi inuoluntariè vidẽ
6 tur ipsa cõtinuè emittere, nec ab eis abstinere. ¶ Circa illas
partes corporis accidit qñq; quędã infirmitas q̃ dr̃ hernia, ni
hil aliud est q̃ ruptura vni⁹ pellis, quæ siphach à medicis dr̃,
quæ inter membra nutritiua,& generatiua collocatur. Con
tingit.n.illã pellẽ, vel ex nimio corporis conatu, sicut fit in lu
cta, vel palestra, vel in clamore,& cantu rũpi vel ea interiori
calore liquefieri,& relaxari,& sic inferius ad locũ testiũ de-
scendere,& infirmitatem non modicam generare. Per talẽ
rupturam põt intelligi viriñ discordiæ, quia p certo discor-
dia nihil est aliud q̃ quædam ruptio,& diuisio telæ seu pelli
culæ charitatis. Et p̃cul dubio ista qñq; accidit ex calore in-
terioris cupiditatis. Aliqñ ex clamore exterioris iniuriosæ
rixositatis. Aliquando ex lucta controuersiæ, litis,& contra-
rietatis. Hæc.n.omnia solent charitatem & amicitiam rum-
pere,& diuisionem discordiæ, doloremq; iracundiæ genera
re. Hiere.5. Confregerunt iugum, ruperunt vincula.

De Gutta. Cap. 24.

GVtta vulgo.i.morbus articularis, est infirmitas in iun
1 cturis membrorũ contingens,& ibidem dolorem in-
ferẽs,& inducens. Diuiditur gutta in tres sp̃es, Chira
grã.s.q̃ habet fieri in digitis,& in manibus. Ischiadẽ,
vulgo schiaticã, q̃ habet fieri in coxis atq; crurib. Podagrã, q̃
habet fieri in talis atq; pedibus. Fit aũt hæc infirmitas,& ex
humoribus ad neruos ad iuncturas cõfluentibus,& se ibidẽ
inuiscantibus,& sic per consequẽs motũ inobedientibus,&
dolorẽ inducentibus. Chiragra ligat,& contrahit man⁹ ne
aperiantur, schiatica ligat crura ne sine dolore flectant. Po-
dagra vero ligat pedes ne motu volũtario moueãt. Talis tri-
plex gutta vr̃ mihi significare triplicẽ cõcupiscentia huma-
nã.s.concupiscentiã carnis, cõcupiscentiã oculorũ,& super-
biã vitæ. hoc est dictu luxuriã, auaritiã,& superbiam, quæ.s.
in iũcturis cordis ex humoribus superfluarum affectionum
gignuntur, ita q ab ipsis dolor & remorsus cõscientiæ causa-
tur,& motus bonorum operũ impeditur. Chiragra ergo est
auaritia, quę ligat manus ne aperiantur ad largitatem, ipsasq;
claudit,& contrahit per parcitatẽ, deformesq; gibbosas fa-
cit per infamiæ vilitatem, quia.s.manus.i.opera taliũ sunt tur
pia & infamia. Impotentes ẽt & aridas ipsas efficit, per inde-
uotionis siccitatẽ. Mat.12. Erat ibi hõ manum habens aridã.
Item schiatica est superbia. Ista est.n.illa infirmitas, quæ non
permittit crura cordis per humilitatẽ flectere, imo ipsa solet
in rigiditate & austeritate cõtinue detinere. Deuter.28. Per
cutiat te Deus vlcere pessimo in genibus,& in suris. Itẽ po-
dagra significat luxuriã. Ista est.n.infirmitas pedũ spiritualiũ
.i.affectuum, quos.s.inflammat per cõcupiscentiã,& pedũ ẽt
corporaliũ.i.grossuũ, quorũ.s.actus tollit per pigritiã. Idẽ bre
uiter de talibus tã auaris q̃ luxuriosis dr̃ in p̃s. Manus hñt,&
nõ palpabũt, pedes hñt & nõ ambulabũt. ¶ Podagra seu gut 2
ta pedũ gignitur in suauiter viuentibus, qui.s.parũ se exerci-
tãt,& à superfluitatibus corpora nõ emundãt. Fit ẽt in actus
carnis frequentantibus,& hoc p p fluxum,& motum humo
rum. Et inde est q eunuchi,& castrati nullaten⁹ podagrizãt,
simil̃r nec coeunt nec ẽt mulieres q̃ multipliciter se expur-
gãt. Vñ Hippocrates. Mulieres non podagrizant, nisi forte
menstruũ defuerit. Sic verẽ podagra pigritiæ torporisq;,&
desidiæ illis accidit, q lautẽ, deliciosẽ,& quietẽ volunt viue
re,& manere, actusq; carnis,& luxuriæ impudicitias exerce
re. Sunt tñ tria genera personarum quæ istud vitium non in
currunt.s.pueri.i.simplices,& innocentes, castrati.i.casti &
cõtinentes, mulieres i.pij teneri atq; clementes, dum tñ libẽ
ter se purgent.i.dum velint esse faciliter confitentes,& men 3
strua.i.vitia per confessionem expellentes. ¶ Licet pedes po
dagrã patiãtur p p humores, qui.s.illic fluunt, parũ tñ inflarã
vel tumescere comprobant,& hoc pro eo quia carne.i.neruis
nudati sunt. Sic verẽ pauperes; qui p pedes intelliguntur, po
dagram peccati,& pigritiæ, fluxumque luxuriæ aliquotiens
possunt pati, veruntamen inflaturam superbiæ pati impediũ
tur, pro eo q carne bonorum temporalium denudantur.

De Apostemate. Cap. 25.

APostema s̃m Constantinum est superfluentium hu- 1
morũ in aliquo membro collectio putrefactionẽ fa-
ciens & tumorẽ. Fit aũt apostema hoc mõ. Humores
.n.quantitatiuè peccantes,& plus debito abundãtes
à calore cõsumi, vel à virtute expelli nõ valentes, in concaui
tatibus membrorum recipiuntur, ibiq; putrescunt,& corrũ
punt. Et sic in furno pasta posita ab igne desiccatur,& in su-
perficie crustulam quandã recipit sub qua latet, sic talis hu-
mor recollectus, p p violentiã caloris, quandã durã crustulã
sibi facit, sub qua putridus humor abscõditur,& ibi tumet;
includitur & velatur, ita q talis humor sic aggregatus,& tu
mens, apostema (sicut dictum est) nũcupatur. Apostema põt
significare peccatum in genere, quod.s.sem p concomitatur
humor tumor,& dolor, quia.s.in oĩ peccato est dare humo-
rẽ affectionis, q per malã intentionẽ corrumpitur, tumorem
elationis, quo mens contra Deũ erigit, dolorẽ remorsus,&
redargutionis, quo mens per synderesim mordetur atq; pũ-
gitur. Ideo de peccato generaliter põt dici illud Esa.1. Non
est in ea sanitas, s.in aĩa peccatrice.& quid ergo? respondet.
Vulnus & liuor,& plaga tumẽs. Fit.n.apostema peccati tali
mõ. Multiplicatio.n.humorum.i.affectionũ,& cogitationũ
malarum, vanarũ & superfluarũ, qñq; in concauitate cordis
recolligitur,& quia à calore contritionis vel charitatis non
consumuntur, quia ẽt à virtute expulsiua.i.à confessione non
eijciuntur. Idẽ tandẽ p malus consensus putrescunt,& in apo
stema peccati mortalis cõuertunt, qđ videlicet tria peccata
.s.mentis corruptio, cordis elatio,& conscientiæ remorsio
comitantur. Sed quid? Procul dubio isti humores corrupti.i.
istæ malæ affectiones p vitia putrefactæ, crustulã excusatio-
nis,& absconsionis sibi faciunt, sub qua semper latere volunt
& sub qua præ verecundia confitendi, ne appareant se abscõ
dunt. Generale est.n. q peccatum postquam consummatum
fuerit, excusationes & latibula sibi quærat,& præ verecun-
dia quantum põt secretius se abscondat, contra quod facit il
lud Prouer.28. Qui abscondit scelera sua nõ dirigetur in ter
ra, qui aũt confessus fuerit,& dimiserit ea, misericordiã con-
sequutus. ¶ Apostema qñq; sic habet fieri, quia.s.membra no 2
biliora, fortiora & superiora solent humores superfluos à
se reijcere,& ipsos ad alia membra ignobiliora, debiliora,&
inferiora mittere, ipsaque talibus humoribus penetrare,&
imbuere,

imbuere,& ibi apostema,cū se expedire nequeāt, generare, seq; de malis humoribus liberare,& mēbra quæ ipsos refutare vel expellere non prævalēt,onerare. Ista possunt allegari cōtra superiores,nobiles & potētēs,q nō cessant opprimere,& grauare subditos iferiores,& alios impotētes. Cū.n.dicat scriptura q vnusquisq; onus suū portabit, hoc tū isti nō solēt facere, imo apostemata,imminentia solent ad alios mittere,& eos io ita q ipsi portare debuerant opprimere,& grauare,& cū se defendere nequeant, apostemata ipsorū maiorum,& superiorum oporter eos tollere, & eorū grauamina sustinere. Istud spūaliter pōt allegari contra illos q subditos exactores faciūt,& loco sui ipsos fideiussores ponūt,& sic sit q eos incurrere apostemata pmittūt, & sic onus qđ illi portare debuerāt,isti tollūt. Thre.5. Patres nři peccauerūt,& nō sunt,& nos iniquitates eorū portauimus. Vel dic q qñ à superioribus nobilioribus,& ditioribus, supfluitates humorū .i.defectū & malorū exēplorum & docomentorū,ad inferiores,& debiliores mittunt, qñq; ipsa p̄ debilitate virtutis reijcere nequeūt,sed potius retinēt & recipiūt,& sic exinde apostemata vitiorū incurrūt,& qñq; morte perpetuā percipiunt & acquirunt. Eze.18. Patres nostri comederunt vuam acer-
3 bam,& dentes filiorum obstupescunt. ¶ Apostema qñq; habet fieri pp largitatē meatuū,per quos humores faciliter solent fluere. Qñq; pp liquiditatem humorum qui faciliter solent currere,& in aliquo mēbro se recludere, & arctare,ibique putrefieri,& in apostema se cōuertere,& mutare. Sic verè apostema peccati mortalis solet fieri ex duobus.s. ex largitate meatuū cōscientiæ, q̄ est nimis exposita ad peccādū. vel ex latitudine meatuum.i.sensuū,qui sunt nimis aperti ad delectabilia hauriēdū. Itē ex humorū i.affectuū fluxibili, & inconstanti liquiditate,quæ.s.sunt habiles vt ad peccata faciliter fluant,& vt per malā consuetudinē se constringāt, & in apostema alicuius mortalis criminis cōuertantur. Iob 38. In similitudinē lapidis durant aquæ,& superficies abyssi constringitur. Qđ nihil aliud est dictu,nisi q aqueæ,& fluabiles affectiones,in peccatum mortale per malas cōsuetudines indu-
4 rantur. ¶ Aliqñ sunt apostemata corrosiua,ex materia violēta,sicut est noli me tangere,quod est apostema in facie,cancer,lupus,& erisipelas. Illa sunt.n.apostemata quæ carnes,& neruos corrodunt,membrumq; cui insident,depopulant,& consumunt,q̄ postq̄ in membro radicata fuerint, vix aut nūquam amplius tolli possunt. Sic verè in corpore ecclesiæ, in diuersis membris,partibus, statibus, & collegijs qñq; generantur.i.hoīes tumidi & superbi,qui qñq; ita sunt per crudelitatē,& rapinā corrosiui. q membrū cui insident.i.locus & patria,collegiū vel ecclesia in qua manent, ab ipsis vastatur, & consumitur,& carne & neruis.i.bonis temporalibus exterioribus denudatur. Isti ergo dicuntur nolimetangere, quia pro certo ipsi nullo modo volunt tangi, corrigi vel reprehendi,quinimo ad modum illius infirmitatis, ex tactu correctionis solent amplius irritari. Prælati.n.& prædicatores istos sæpe intactos,& impunitos dimittunt, eo q ex talibus irritātur,& amplius q̄ antea mali fiunt. Iudicū 13. Caput eius non tanget nouacula. Iō bn̄ figurant isti in illis p̄latis,& prædicatoribus de quibus dr̄ Numeri 16. Recedite à tabernaculis hoium impiorū, & nolite tāgere qđ ad eos pritnet. Et dr̄ ibidem q illi qui tāgi sunt prohibiti,à terra penitus sunt absorpti.ad denotandū, q tales iniqui qui indigni sunt vt tanganē in præsenti vel puniantur, à terra.i.ab inferno sorbentur finaliter,& vorantur. Item isti dicuntur cancer, quia.s.sicut illa infirmitas quæ dr̄ cancer,plures habet pedes, brachia seu partes,ita q paulatim serpit, & p corporis latitudinē se diffundit,sic tales raptores paulatim solēt crescere, & serpere, & vndiq; brachia sua extendere,& partes vicinas rodere, & acquirere,quousq; totam patriam poteriorvsurpare 3.Re. 6. Extendebat cherubin alas suas. Itē isti dicuntur lupus, qa publicè finaliter solent rapere. Dicuntur ēt erisipelas.i.sacer ignis p antiphrasim,qa oīa solēt affligere,& cōburere, & qa more ignis nihil pōt eis sufficere. Prouerb.30. Ignis aūt nunquā dicit sufficit. Tales ergo ex quo assuefacti fuerint, & inueterati ad pmissa,via aut nūquā possunt eradicari,nec à sua malitia immutari. Esa.vlt. Ignis eorū nō extinguet. Vel si uis dic q talia apostemata significāt detractores, q membra quibus adhærent.i.socios cum quibus manēt, solent corrodere, & eos cū dentibus. i. cū verbis detractorijs, & iniuriatorijs infestare. Et pcul dubio isti dicunē nolimetagere,qa isti nullo mō volunt corrigi,seu tāgi. Prou. 15. Nō amat pestilēs eū q se corripit. Dicuntur cancer,quia occultè solēt serpere, & detrahere,qa sicut dr̄ Eccl. 10. Isti sunt sicut serpens,q mordet in abscondito. Dicunē ēt lupus, quia ēt publicè qñq; solent mordere. Dicunē insuper ignis,qa in se p malitiā, & inuidiā solent ardere,& alios affligere & nocere. Iob 31. Ignis est vsq; ad fundamentū deuorās. Vel dic q ista quatuor apostemata,sunt quatuor vitia corrosiua,& tā sui q̄ aliorū multipliciter afflictiua. Primum est superbia. Ista est nolimetangere,qa superbi nullū reputant dignum qui eos associet, & tagat. Scđm ē inuidia, quia.s.ista est p̄ more cancri occultè serpit & rodit. Tertia est iracundia & discordia seu sæuitia,qa ista more lupi publice lædit & furit. Quarta est auaritia,qa ista more ignis oīa consumit & vrit,& quanto plura acceperit,plus excrescit. Et ista quatuor figurantur Hier. 15. vbi dñs minatur pctōrib9, q ipse inducet sup eos quatuor spēs.i. volatilia cœli,ecce superbia q̄ solet se erigere,gladium ad occidendū,ecce inuidia q̄ solet pungere, bestias ad deuorandū, ecce iracundia quæ solet furere,canes ad lacerādū,ecce auaritia q̄ more canis insatiabiliter solet acqrere,& pauperes lacerare & affligere. Esa. 56. Canes impudentissimi nescierunt saturitatem ¶ Fistula est apostema qđ non est corrosiuū,sed poti9 putrefactiuū & corruptiuū. Dr̄ aūt fistula, eo q ad modū fistulæ est interius cōcaua, exterius vero foramina habet arcta. Cōtingit.n.fistula qñq; ex vulnere malè custodito, qđ interius saniē iōficitur, vñ nutrimentū adueniens in saniē cōmutatur, & dato q exterior superficies aliqñ claudatur, & solidetur,cito tñ iterū rumpit,& non solū vnum foramē,sed plura circa eā aperiuntur,& sic p vno orificio obstructo tria vel quatuor renascuntur. Talis fistula vr̄ propriè esse pctm̄ luxuriæ,qđ.s.ex vulnere tentationis malè custodito, & incautè curato, qñq; solet fieri, quia.s. humor carnalis affectionis, ibi p malū cōsensum solet putrefieri,& fistula luxuriæ generari, q̄ ppriè fistula dr̄, qa sub cute excusationū latitat,& celatur,ita q magna,imo maxima est interius, uel modica exterius æstimatur, sicut est in hypocritis. Vnum tñ verū q ista infirmitas nunq̄ ex toto pōt celari,qa pro certo dato, q foramen operiatur,& manifestatio ipsius aliquotiens ab hypocritis obstruatur,ita q eorum cutis,& cōuersatio sana,& integra videatur,finaliter tñ solet iterū aperiri,& non solū per vnum foramen.i.nō solum p vnum malū opus,sed per plura luxuria eorum quæ primitus latuerat,reuelare. Ista est.n.peccati luxuriæ proprietas, qa vbi magis latere creditur, eo magis aliquotiens publicatur. Ideò Dauid de peccato suæ luxuriæ in Bersabeæ dictū est 2. Reg. 12. Tu fecisti illud abscōditè ego vero faciam verbū istud in cōspectu oīs Israel,& in conspectu solis. Vel dic q qñ fistula luxuriæ inualuerit,vix pōt amplius sanari,imo multa foramina.i.multa ipsius opera, & genera,solēt circa eam generari,& exterius p multa orificia propalari ¶ Sunt aliqua apostemata venenosa,sicut anthrax, & erisipelas. Anthrax ēt à Cōstātino carbunculus dr̄,qa vrit sicut carbo. Vnū tñ est aduertendum, q in apostemate cuius materia est venenosa,& furiosa, nō est vtendū repercussiuis, sed potius mitigatiuis,remollitiuis,dissolutiuis, apéritiuis, ne forte materia venenosa ad interiora mēbra cōpulsa,mai9 & grauius inferat nocumentum. Et ēt in talibus venenosis anthracibus theriaca apponenda,& cum vino calido offerēda, & si corpus patiatur, ante oīa est flebotomia facienda. Theriaca.n.illam venenosam materiam ita cōsumit,& desiccat, q eam hō pro libito puluerizat. Sic verè qñ hō patitur carbunculum vel carbonem.i. furoris & iracundiæ actualem molestiam, & ardorē vtpotè qñ homo est in ipso ardore turbationis vel tentationis, nunquam est vtendum circa eum repercussiuis.i. verbis duris, & reprehensiuis,tunc.n. nihil hoc proficeret,quinimo interiora membra.s.cor & mentem grauius læderet,& turbaret,& ad faciēdum deterius irritaret, iuxta illud Eccl. 8. Non incendas carbones peccatorum, arguens eos. Contra tales igitur procedendum est cautè, cum verbis & operib9 dulcibus, māsuetis & lenitiuis,cōsolatiuis & mitigatiuis, ipsos.s. dulciter ad dissolutionem contritionis,& apertionem confessionis inducendo, & theriacā verbi Dei circa ipsum salubriter,apponendo; quia breuiter sicut dicitur Prouer. 15. Responsio mollis frangit iram; sermo durus excitat furorem. ¶ Aliqua sunt apostemata ita infectiua & corrosiua; q per medicinas uix aut nunquam curātur; & in talibus ē necesse quod ignis; & combustio apponātur.

vel etiam, q membrum in quo est, per chirurgibm abscinda
tur. Melius est.n. particulam corporis perdere, q̃ totum cor
pus periculo subiacere. Sic verè in ecclesia sunt multi ita in
se venenati, & alijs venenosi, q ad eorum curationē nihil pe
nitus valet correctionis vel redargutionis medicina, nec se-
ueritatis aliqua disciplina. Hier. 2. Frustra pcussi filios tuos,
disciplinam non receperunt. Quid igitur? Procul dubio con
tra tales necesse est per ignem, & ferrum procedere, ipsosq;
igni, & combustioni exponere (sicut fit de hæraticis) & fer-
ro et a corpore ecclesiæ præscindere, ne forte possint aliis
periculi causa esse. Ecclesię.n. prælato, patriæ, collegio, ui-
detur loqui saluator cum dicit Matth. 21. 5. Expedit tibi vt pe
reat vnum membrorum tuorū q̃ totum corpus eat in gehen
8 nam. ¶ In corpore accidunt multæ infirmitates quæ aposte-
matū similitudinem gerunt, sicut sunt vlcera, fistulæ, scabies,
& impetigo. Sunt igitur vlcera quędam vesiculæ quæ ex in-
tercutaneo humore inuicem cōgregato oriunt, & vi naturę
de interioribus ad exteriora attrahuntur, per q̃ tumor, pru-
ritus, & titillatio generatur, & cum rupta fuerint & aperta,
spsius cutis superficies defœdatur. Si verè cōcaua fuerint, si-
gnificant lepram & minantur. Talia vlcera, peccata venialia
designant, quæ.s. non ex profundo cordis, pueniunt, sed solū
in cute.i. in superficie conuersationis, ex humoribus interc
taneis.i. ex quadā assuefactione exteriori, & leuibus morib9
se dilatant. Ista tñ magna inserunt nocumenta, qa pro certo
ex talibus vlceribus venialiū peccatorū generatur pruritus
carnalis delectationis, tumor superbiæ, & elationis, fœditas
inhonestæ cōuersationis, & qñ vltra debitū abūdant, & per-
seuerant, signa sunt latentis in corde lepræ peccati mortalis
9 & corruptionis. Exo. 9. Erunt in hoibus, & iumētis vlcera
& vesicæ. ¶ Pustulæ sunt illæ vesiculæ puerorū, q̃ variolę nū-
cupant. De corruptione.n. menstralis sanguinis, à quo puer
suum sumpsit in vtero nutrimentum, dicuntur tales pustulæ
virtute expulsiua ipsius naturæ prorūpere, & ideo futuræ sa
nitatis solent (vt dicunt medici) signū esse, quinimo nisi exte
rius talis materia prorumperet, futuræ lepræ periculū desi-
gnaret. Repercutienda ergo nō est taliū pustularū materia,
sed potius cautè exterius attrahenda, ne forte si ab exitu p-
hiberet, morbus exinde grauior oriretur. Sic verè dico ipso
sanguine mēstruali.i. ex ipsa carnis, & sanguinis naturali affe
ctione & infectione (ex qua traducimus originē) generātur
in nobis pustulæ venialiū peccatorū, q̃.s. qñ natura.i. discre-
ta rō exterius p cōfessionē eijcit, sanitatis futurę in aīa signū
gerit, quia p certo illā cōscientiā sanā debemus dicere, quæ
ēt venialia per cōfessionē solet libenter eijcere, & fugare. E-
contra aūt nisi ista per cōfessionē pellant, lepræ peccati mor
talis periculū protestant, quia.s. nisi venialia per cōfessionē
exeant, faciliter in leprā mortalis criminis se cōmutant, & p-
pterea talis materia nō est repercutienda, nec ab exitu con-
fessionis impedienda, sed p confessionē exterius extrahēda,
ne forte, put dictū ē, exinde sequatur culpæ mortalis grauis
infirmitas, & horrēda. Iō bene dicit Aug. de decem chordis.
Nō negligatis venialia quia minima, sed timeatis potius qa
10 plurima, arenæ.n. pulueres, & pluuiæ guttæ nocēt, & ideo ti-
mēda est ruina multitudinis, & si nō magnitudinis. ¶ Nutrix
summè debet cauere ne aperiat pustulas puerorū. Si.n. ante
tempus rūpantur, in cute remanent deformes, & perpetuæ
cicatrices. Si verè; plātus vel corrector benè caueret ne pu-
stulas puerorū.i. defectus & vitia subditorū in cautè aperiat
& reueler, nā dato q infirmitas peccati seu pustula recede-
ret, cicatrix tñ perpetuæ infamiæ in ipsis remaneret, si ipsas
incautè aliis aperiret. Apoc. 9. Aperuit puteum abyssi, & exi-
uit fumus. Quia.s. qñ puteus vitiorū aperitur, & detegitur,
fumus infamiæ sequit, q vix amplius tollitur vel sanat. ¶ Sca
bies ēt sub noīe apostematū pōt poni. Fit aūt scabies ex cor-
11 ruptis humoribus intercutaneis, quos.s. natura mittit ad exte-
riora, vt mūdificet interiora. Humores ergo q subtiles sunt
& liquidi, faciliter fumo, & sudore soluūtur, grossi vero sub
cute remanent, & in scabiē postea cōuertunt. Sic verè calor
cōcupiscentię humores affectionū malarum, & corruptarū,
exterius ad cutē conuersationis eijcit, & scabiem malorum
exemplorū introducit. Vel dic q de humoribus corruptis.i.
de peccatis interioribus, natura.i. rō discreta intendit mūdifi
care mentē, & interiora, & iō ipsa semp nititur p cōfessionē
trahere ad exteriora. Veruntū sæpe fit q humores subtiles.i.
culpæ leues dissoluunt & confitent, grossæ vero, & enormes
abscondūtur, & recluduntur, & sub cute.i. interius in cor-
de celantur, & retinētur, & scabiē & saniē infectionis, & pru
riginē malæ delectationis in cute.i. in cōuersationis superfi-
cie finaliter operant. Et sicut scabies ex vitio splenis qnq; so
let fieri, q̃ vix aut nūq̃ pōt inueterata sanari, sic ex splene vbi
est sedes melācholiæ.i. ex desperatione, & tristitia melācho
lica, qnq; spēs pcti gignitur, q̃ vix sanatur amplius aut curat.
Hie. 30. Insanabilis est dolor tuus, pessima plaga tua. De sca-
bie inquantū sumitur p tinea capitis, vide supra de infirmi-
tatibus capitis circa finē. ¶ Impetigo est quædā cutis minotis 12
sima serpigo, ex cholerica, & ignea materia pcedens, & pru
ritū, & serpiginē introducēs. Ista ēt serpigo dr, qa.s. per mē
bra serpit & diffunditur. Delectabilis aūt est ista serpigo qñ
fricatur seu scalpitur, sed postea in fine dolor, & coctio intro
ducit. Ista passio pōt significare pruritū, & appetitū luxuriæ,
quā.s. introducit, & perficit cholera.i. ardor carnalis concu-
piscentiæ. Ista.n. impetigo dr, quia mentē semper solēt impe
tere & inuadere. Serpigo noiatur, qa p mēbra corpis solet
serpere & discurrere, & ista qñ scalpitur, & perfricatur, solet
delectationē facere, & inducere, in fine tñ coctionem, & do
lorem remorsus, & displicētiæ solet in cōscientia causare, &
in inferno afflictionem perpetuam generare, quia.s. sicut di-
cit Augus. Momentaneum est quod delectat, æternum vero
quod cruciat. Prouer. 14. Extrema gaudij luctus occupat.

De Lepra. Cap. 26.

LEpra est vniuersalis membrorū corruptio, quæ in va- 1
sis corporis.i. in venis, neruis, arterijs concauitatibus
cordis & hepatis, & alijs similibus incipit, in mēbris
vero, & extra vasa perficitur & cōpletur. Corrupto.n.
humore nutrimētali in vasis interioribus restat vt faciliter
corrumpant mēbra, q̃ ex ipsis humoribus nutriunt, & q ex
ipsa corruptione humorū corpus cū membris oibus corrū-
patur, q̃ qdē vniuersalis corruptio lepra generaliter noiat.
Sic verè qnq; accidit, q interius in vasis cordis conscientiæ
fit corruptio humorū.i. cogitationū & affectionum, iuxta il
lud Sopho. 3. Diluculo surgentes corrumpunt oēs cogita-
tiones suas. Et tunc procul dubio necesse est, q membra ex-
teriora.i. mores exteriores inficiant, & q sm corruptionē in-
teriorū exterior cōuersatio, & opatio corrūpant, q̃.i. ab ip-
sis interioribus nutrimentū seu principiū sortiunt, qa p cer-
to statim vbi corrupta est interior intentio, & affectio, cor-
rūpitur cōuersatio, & operatio, & sic lepra pcti q̃ fuerat spe
cialis, efficitur vniuersalis, & generalis. Prouer. 25. Fons tur-
batus pede, & vena corrupta, iustus cadens corā impio. Ac si
diceret q corrupta vena conscientiæ, necesse est q corā im-
pio diabolo cadat, & deficiat rectitudo totius moralis iusti-
tiæ. Vel dic q istæ venæ sunt religiosi, prælati, prædicatores
& doctores, in quibus dr esse fons gratiæ, clementiæ & bonæ
affectionis, & scientiæ, pro membris.i. p exterioribus secula
ribus nutriendis. Sed pro certo sæpe fit q in istis corrumpit
generaliter talis humor.i. affectio p delectatiōes, gratia per
peccata mortalia, clemētia per auaritiā, scientia p hæresim
vel per ignorantiā. Sic igitur fit q talib. humoribus nutrimē
talibus corruptis, mēbra i. seculares, & subditi, q ab ipsis nu
trimenta pdicta sumunt, eorum malis exemplis, & doctrinis
corrumpantur, & lepra diuersorum criminū imbuantur, qa
pro certo peccatum, & corruptio ecclesiasticorū est genera
lis infectio singulorū. Hier. 23. A prophetis Hierusalē egres
sa est pollutio super oēm terram. Leprarū quatuor sunt ge- 2
nera', sm q quatuor humores diuersimodē corrumpuntur
.s. elephantina, quæ generatur ex corruptione melācholiæ,
elephas.n. est aīal melancholicum. Itē alopecia q̃ fit ex cor-
rupto sanguine. & dr ab alopix, qđ ē vulpes, qa.s. talis lepro
sus more vulpis pilos deponit. Itē ophiasis seu serpētina, quę
fit ex corrupto phlegmate, sic dicta, eo q talis patiens more
serpentis pellem deponit, & pdit. Itē leonina, quę fit ex cho
lera rubea corrupta, sic dicta, eo q more leonis oīa deuorat
& consumit. Per istas quatuor spēs leprę, possum intelligere,
quatuor species mortaliū pctōrum.s. auaritiā luxuriā malitiā
& superbiā. Auaritia.n. lepra melancholica, & elephantina,
qa.s. istā cōcomitari solet melācholia corrupta.i. tristitia, &
sollicitudo, & elephātina terrestritas, grauitas, inflexibilitas
& grossitudo, quia procul dubio auari, more elephantis sunt
inflexibiles ad pietatem, sunt grossi, graues & inclinati ad te
renam facultatem, & sunt melācholici, & tristes per sollici-

tudinem & anxietatem, quia sicut dr̃ Ecc.5. Saturitas diuitis
nō finit eum dormire. Seneca.n.dicit q̄ nullus pōt esse simul
diues & fœlix. Luxuria est lepra ophiasis vel serpentina, quia
.s.ista est q̄ à sanguine nascitur, & quæ more serpentis, pelle
bonæ & honestæ conuersationis p̄ cunctis vitijs spoliatur, &
per quā sicut per serpentem venenū & infectio ad alios deri
uatur, quia sicut dr̃ Num.19. Quicquid tetigerit immundus
immundum faciet. Malitia est lepra vulpina seu alopecia, q̄
.s.à corruptione phlegmatis.i.à peruersitate fragilis & fluxi-
bilis affectionis ꝓcedit, & q̄ more vulpis fallaciter incedit,
ita q̄ pilos.i.amicos sibi adhærētes perdit, & nudus sine ami
cis existit. Malitiosi.n. & proditores nunq̄ amicū inueniunt,
pro eo q̄ nulli fidē custodiunt, sed oēs potius decipiunt atq;
produnt. Vnde Eccl.20. Fatuo non erit amicus. Superbia est
lepra leonina, q̄.s.à rubea cholera, quæ est humor cæteris le
uior.i.à leuitate mentis oritur, & per ipsam sicut per leonē
aial superbissimū, circumnascentes alij deuorantur. Et bre-
uiter ista sunt vera, q̄ auari sunt hodie magis in diuitijs, & in
flexibiles ad misericordiā vt elephantes, Luxuriosi alios infi
ciunt vt serpentes. Malitiosi alios decipiunt sicut vulpes. Su-
perbi vero alios cruciāt & deuorāt vt leones. Et iō tales qua
druplices pctōres figurari pñt 4.Re.7. vbi dr̃ q̄ quattuor vi-
ri leprosi famelici transfugerunt de porta Samariæ ad castra
Syriæ, vbi.s.intrantes tabernacula, inuenerunt copiā bonorū
& biberunt & comederunt, & aurum & argentum & vestes
tulerunt & absconderunt. Samaria quæ interpretatur custo
diens dñm, significat ecclesiam vel gratiam, in qua & per q̄
dñs custoditur. Syria vero q̄ interpretat̃ humecta, significat
mūdum, qui.s. per imbutionem vitiorum totus est madidus
& humectus. Sic ergo fit q̄ quattuor leprosi.i. quattuor gña
prædicta hoim spūaliter leprosorum & pctōrum.s.auari, lu-
xuriosi, malitiosi, & superbi, Samariam.i. diuinā grām & ec-
clesiam deserunt, & contemnunt, & ad castra Syriæ.i.ad sta-
tus mundi pro posse transfugiunt & accedunt, vbi qñq; bo-
norum terrenorum copiā inueniunt & acquirunt, & come-
dendū & bibendum, & ad aurum & argentum abscondendum
dum & thesaurizandū intendunt. Lu.4. In dieb. Helisei erāt
3 multi leprosi in Israel. ¶ Leprosos multa incōmoda comitā-
tur. In istis.n.caro corrūpitur, oculi scintillant, palpebræ ro-
tundantur, nares angustantur & cōtrahuntur, vox rauca effi
citur, crura insensibilitate grauantur, digiti curuantur, cu-
tis & carnis superficies vnctuosa intantū fit, q̄ aqua superfu-
sa nō adhæret, sed dilabitur, & inficitur intantū q̄ eius fœto-
re alij corrūpuntur, musculi cōsumunt̃, & tota cutis superfi
cies maculis deprauatur, & ēt ipsa leprosi facies pustulis, &
immunditijs deturpatur, pilis denudatur pediculis & vermi
bus molestatur, cutis scindit̃ & diuiditur, & squamositate, &
serpigine sordidatur, & breuiter, tanta est leprosi corruptio,
q̄ cohabitantes corrumpit & inficit, quinimo etiā leprosi ef
ficiūtur tā filius q̄ filia qui ab eo gñatur, quapropter necesse
est vt leprosi à sanorum cōsortio separentur, & vt soli & soli
tarij recludantur. Per talē leprosum possum intelligere pctō
rē, maximè illum cuius natura.i. vita ex toto est vitiosa, fœti
da, & corrupta, quia procul dubio tales leprosi.i.hmōi pctō
res multos patiuntur defectus, & ab alijs cognoscuntur per
multiplices malos actus. Isti.n. habent carnē corruptā per lu
xuriæ fœditatē, cutē ēt cōuersationis ita vnctuosam & pin-
guē p carnalitatē, q̄ nulla aqua doctrinæ vel grāæ pōt eis ad-
hærere, quinimo ipsam solēt contēnere & reijcere p obstina
tionis peruersitatē, q.s. luxuriosi sunt illi in quib. nimis ꝓfi-
cit verbū Dei. Eccle.21. Verbū sapiens quodcunq; audierit,
sciēs laudabit, & ad se adijciet. Audiuit luxuriosus, & displi
cebit ei, & proijciet illud post tergū suū. Oculi ēt taliū scin-
tillat per luxuriosos & impudicos aspectus. Rotūdi ēt, clau
si & parui sunt, per ignorantiæ defectum 2.Pe.2. Oculos habē
tes plenos adulterij. Vel alio modo oculi eorū scintillāt per
malitiam, & clausi & rotundi sunt per cautelā & fallaciā. Itē
isti valde strictas & tenues hñt nares deuotiōis, & valde rau
cā & implacidā vocē orōnis, laudis, & grārum actionis, nec
nō valde hñt insensibiles tibias & pedes affectionis, & ex to
to corruptus est anhelitus.i. flatus locutionis & malæ sugge
stionis.intantū q̄ ipse est aliorū infectiuus, q̄ sunt suæ societa
tis & cohabitatiōis. Quia ꝓcul dubio pctōr vt cōiter est ma-
litiosus & cautus, indeuotus, insensibilis, & in orōne raucus
& in verbis fœtidus & corrupt᷒. ps. Raucæ factæ sunt fauces
meæ defecerunt oculi mei. Voces.n. istorū raucæ dñr, eo q̄
Deo non sunt placidæ, nec ab eo exaudiuntur. Io.9. Scimus
qm̄ deus pctōres nō audit. Itē digiti istorum per parcitatē &
auaritiā solēt cōtrahi, ita.s. q̄ ad pauperes nō extendunt̃. Mu
sculi suæ fortitudinis solent detrahi. Cutis suæ cōuersationis
maculis & pustulis diuersorū defectuū, videlicet malorum
actuū gestuū & aspectuū solet infici, & squamositate vilis & ī
honestæ vitæ destrui. Pilis virtutū exui & nudari, & eius con
scientia vermib. malorū desideriorū, & remorsuū corrodi iu
giter & turbari. Eccl.7. Vindicta carnis impij, ignis & vermis.
Ignis dico mali desiderij, & affectus, & vermis mali suspirij,
& remorsus. Breuiter ergo isti sūt aliorū infectiui, & suis ma
lis exemplis & verbis corruptiui, & ēt malorū & corrupto-
rū filiorū.i.subditorū, sociorū & auditorū gñatiui & produ
ctiui, quia sicut dr̃ Eccl.13. Qui tetigerit picē, inquinabit̃ ab
ea. Bonū est igit̃ tales corruptos & malos ab aliorū cōsortijs
seiungere, & ne alios inficiāt, ipsos ēt per mortē corporalē (si
sit necesse) à cōicatione fideliū separare. Matt.13. Separabūt
malos de medio iustorū, & mittēt eos in caminū ignis. Iō de
leproso dr̃ Leu.13. Oī tpe quo leprosus est & immundus, so-
lus habitabit extra castra. ¶ Homo ex multis & diuersis cau 4
sis solet fieri leprosus. Aliqñ ex alterius leprosi cohabitatio-
ne & frequentatione, contagiosus.n. est morbus, & aliorum
infectiuus. Aliqñ ex mulieris, à leproso statim cognitæ, carna
li cognitione. Aliqñ ex leprosorum parentum generatione,
& traductione, lepra.n.à parentib. transfertur ad posteros, &
rōne corrupti seminis generantis transit ad generatos filios.
Item aliqñ accidit lepra ex corrupti lactis educatione, vel ēt
ex sanguinis menstrualis cōceptione, quia pro certo puer le
prosus aliqñ efficitur, qñ in profluuio sanguinis menstrualis
gignitur, & qñ lacte mulieris corruptæ nutritur. Itē accidit
qñque lepra ex causis exteriorib.s. ex corrupto aere, ex cor-
ruptis cibis, vel nimis frigidis, vel nimis calidis, vtpotè ex ni
mio vsu alij, vel piperis, vel ex vsu porcinæ vermiculosæ car-
nis. & ēt aliquando ex morsu alicuius serpentis vel reptilis.
Sic verè dico spiritualiter loquendo, q̄ homo potest lepro-
sus.i. peccator & corruptus fieri, multis modis. Ipsum.n. infi
cit leprosorum.i. est aliorum peccatorum cohabitatio & so
cietas, quia.s. societas vnius mali inficit multos. ps. Cum san-
cto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris. Item ipsos infi
cit malarum mulierum contactus, & carnalitas, parentum le
prosorum.i. malorum prælatorum exemplum & iniquitas,
corrupti lactis.i. coruptæ doctrinæ hæresis & peruersitas, &
sanguinis menstrualis.i. carnalis immunditiæ corruptio atq;
fœditas. Lepra peccati à malis parentib. & prælatis per mala
exempla ad filios.i. ad subditos transfunditur. Homo etiam
leprosus à nutricibus.i. à malis prædicatoribus, lacte corru-
ptæ, & hæreticæ doctrinæ nutritus, efficitur, & ex conta-
ctu corruptæ mulieris, & contactu sanguinis & libidinis vi-
tiatur. Esa.63. Aspersus est sanguis super vestimenta mea, &
omnia indumenta mea inquinauit. Item dico q̄ homo lepro
sus, i. peccator efficitur, qñ corrupto aere.i. corruptis alioru
exemplis tangitur, qñ malis cibis.i. bonis tpalibus, ipsum.s.
more alij & piperis per auaritiam calefacientibus, immodè
ratè vtitur. Item qñ carnibus vermiculosis porcinis.i. carna-
libus delicijs incautè nutritur, & pascitur, & qñ à reptilibus
.i. demonibus per tentationes mordetur atq; pungitur. Ista
.n. sunt, quæ hominem corrumpunt mortaliter & inficiunt,
& in ipso lepram peccatorum mortalium introducunt, quia
pro certo homo leprosus efficitur, & peccator, ex omnib. su-
prædictis.s. ex malis exemplis, & diuitijs, & delicijs, ex tenta-
tionum morsibus & violentijs. Et sicut lepra vix aut nunquā
pōt curari, quamuis possit aliquotiēs palliari, sic verè ex quo
in lepram.i. in vitiorum totalem corruptionem quis delabi-
tur, vix amplius per pœnitentiam medicatur, & nisi per di-
uinum miraculum, nūquam ad sanitatem gratiæ reuocatur,
quamuis qñque per hypocrisim pallietur. 4.Re.15. Habitauit
in domo separata, & fuit leprosus vsque in diem mortis suæ.
¶ Ad curationem lepræ vel saltem palliationem, summè dr̃
valere serpens rufus, cum ventre ambo, cauda & capite p̄ci-
sis, si coctus in porris sæpius assumatur. Vel si vinum in quo
putrefactus fuerit, sæpe sapientib. propinquetur, sicut dicit
platearius. Contra multos.n. morbos valet talis serpens be-
ne coctus (vt ait) sicut exemplificat de quodā cæco cui vxor
dedit loco anguillæ serpentem cum alijs comedere, vt eum
interficeret, qui comedit, & multo sudore emisso, visum re-
cuperauit. Talis serpens est Christus, per serpentem qui in li
gno

gno suspensus, extitit, figuratus. Num. 21. Iste. n. dr rufus, pro
eo q suo proprio sanguine extitit rufatus, qui cum portis. s.
eum passionis acredine fuit coctus, & in vino sacræ scriptu-
ræ positus & immissus. Igitur si quis lepram peccatorũ mor
talium incurrerit, & cecitatem & obstinationem mentis cõ
traxerit, sumat per deuotionem istum serpentem Christum
sic coctum & passum, mortem. s. ipsius cogitando, & potum
sacræ doctrinæ, in quo iste latitat, degustando, & sic a lepra
pcti curabitur, cæcitas suæ mentis per gratiã illuminabitur,
& à morte æterna, q̄ vxor sua i. sensualitas vel caro sibi intẽ
tare voluerat, saluabitur. Vel dic q serpẽs significat corpus,
vinum vero designat sanguinem Christi, cuius esus & potus
in sacramento altaris peccatum tollit, lumen gratiæ tribuit,
& à morte æterna custodit. Io. 6. Qui mãducat carnem meã,
6 & bibit sanguinem meum: viuet in æternum. ¶ Morphea est
macula in cute, veniẽs ex nutrimẽti corruptione. Et est mor
phea in cute, sicut est lepra in carne. Est. n. quædam infectio,
quæ est in sola cute, alba, crocea seu nigra, quæ qñq; est incu
rabilis, qñq; vero curabilis est. Si. n. illa macula acu pũcta san
guinem emittat, curabilis indicatur, si vero puncta sangui-
nem non emiserit, tunc incurabilis reputatur. Per talem cu-
tis maculam intelligo vitia exterioris conuersationis, vtpo-
tẽ insolentias verborum, gestuum, & modorum. Ista. n. in so
la cute conuersationis qñque inueniuntur, ita q intus in cor
de nullatenus profundantur, quia multi sunt qui ex quadam
morũ leuitate exterius mali, & maculati videntur qui tñ esse
interius in corde sine lepra pctõrum mortalium dinoscunt.
Sed breuiter hoc est verũ q morphea & macula peccati in-
solentiæ vel defectus siue sit mortalis siue venialis, tunc cura
bilis & sanabilis est, qñ puncta per correctionem & tribula-
tionem & redargutionem, emittit sanguinem pcti confessio
nem & per lachrymosam compunctionem. Si verò homo p
tribulationes à Deo vel a prælato pũctus fuerit, lachrimãq;
doloris contritionis & confessionis non emiserit, de talis hõ
minis curatione spirituali nulla spes erit. Qui. n. in tribula-
tione, & correctione positus induratur, ita q de se nec pecca
tum confitendo nec lachrymam cõpungendo, emittere cõ
probatur, talis proculdubio non potest sanari, nec ad bonũ
cõuerti, corrigi vel curari. Hie. 30. Insanabilis est dolor tuus
Hier. 5. Domine verberasti eos, & non doluerunt, attriuisti
eos, & renuerunt disciplinam.

De Veneno. Cap. 27.

1 VEnenum est illud per quod sine infirmitatẽ præce-
dente vel absque humorum distemperantia excedẽ
te, mors homini intentatur, & per quod ratione im-
proportionis cum humana cõplexione natura cor-
rumpitur & necatur. Venenorum igitur plura sunt genera,
quia. s. homo venenatur ex morsib. reptilium, vel serarum.
Qñque ex succis arborum vel herbarum. Quandoque ex ve-
nis lapidum vel terrarum. Argentum. n. viuum, & arsenicum
sublimatum, in venis terræ inueniuntur, succus taxi & cicu-
tæ de plantis eliciuntur, humores scorpionis & serpentis, ab
eorum spiculis & dentibus infiguntur. Et istorum venenorũ
quædam interficiunt ratione excessiuæ frigiditatis. i. cor con
stringendo, & calorem naturalem mortificando. Alia vero
occidunt ratione nimiæ caliditatis. s. calorem naturalẽ dis-
soluendo, & rarefaciendo, & ipsum euaporare & deficere cõ
pellendo. Alia, ratione nimiæ siccitatis, corrodendo intesti-
na & perforando. Alia, ratione nimiæ humiditatis putrefa-
ciendo & corrumpendo. Sic verè loquendo spiritualiter, oẽ
illud venenum animæ dr per quod anima inficitur, & per tẽ
tationes & complacentias intoxicatur, & per malos cõsen-
sus & opera occidit & necatur. Tria sunt ergo præcipua ve-
nena & venenosa ipsi aiæ peccatrici. Primum sunt dentes &
humores reptilium. i. verba suggestiones & morsus demo-
num & hominum malignorum. s. adulatorum, luxuriosorũ,
deceptorum, hæreticorum, & detractorum. Istorũ. n. sugge-
stiones, tẽtationes & verba ipsi animæ sunt venena. ps. Vene-
num aspidum sub labijs eorum. Secundum venenum est suc
cus herbarum. s. liquor carnalium delectationum, quia pro cer-
to anima per delicias inuenenatur, & morte luxuriæ & pi-
gritiæ deprauatur. Vnde de vino quod est succus plantæ, dici
tur Prou. 23. Ne intuearis vinum qn flauescit, vel cum splen
duerit in vitro color eius. Ingreditur blande, sed in nouissi-
mo mordebit vt coluber, & tanquam regulus venena diffun-
det. Tertium venenum sunt venæ terrarum. i. venæ terrestriũ
diuitiarum, quæ præcipuè in venis terrarum consistunt. s. in
lapidibus & metallis, quæ de terra effodiuntur, quia procul
dubio illa sunt quæ animam inuenenant, ipsamq; spiritualli-
ter interficiunt atque necant. Et breuiter illud est verum, q
omnia prædicta intoxicant, & occidunt animam ipsam. s. aut
frigore timoris & desperationis stringendo, aut eam calorẽ
auaritiæ inflammando, aut eam siccitate odij & inuidiæ cor
rodendo, aut ipsam humore carnalitatis per luxuriam pu-
trefaciendo & corrumpendo. psal. Corrupti sunt, & abomi
nabiles facti sunt in iniquitatib. suis. ¶ Venenum masculorũ 2
acutius est & fortius q̄ fœminarũ, tñ fœmineæ serpentes plu
res habent dentes, & ideo deteriores creduntur masculis se
cundum Auic. Sic verè masculorum venenum. i. malitia ho-
minum maior est, acutior & subtilior, quam sit fœminarum.
Veruntamen, quia fœminæ plures habent dentes mordacis
loquacitatis q̄ viri, ideo deteriores vt in plurib. reputantur,
quia pro certo dato, q malorũ virorum profundior, & sub-
tilior sit malitia, fœminarum tñ est mordacior, & dentatior.
Deut. 32. Dentes bestiarum immittam in eos. Vel dic q ma
sculi sunt mali clerici, quorum sm veritatem sunt malitiæ &
cautelæ acutiores. Fœminæ vero sunt laici, quorũ detractio-
nes & dentes cæteris sunt peiores. ¶ Generaliter deterius est 3
venenum senum serpentum quàm iuuenum, ieiunorum q̄ re
pletorum, magnorum q̄ curtorum, & in eodem genere, mõ-
tosorum, & siluestrium, q̄ locorum palustrium, & planorũ.
Et etiam peius est venenum quod effunditur in æstate, quàm
in hyeme, & de die quam de nocte. Sic verè regulariter dete
rior est malitia, vel peccatum, & alijs etiam amplius veneno
sum, quod inuenitur in senibus quam quod in iuuenibus, in
ieiunis vacuis & pauperibus, quã in repletis & diuitibus, in
magnis & superioribus quam in curtis & subditis inferiori-
bus, in montosis. i. in religiosis & siluestrib. q̄ in palustrib. &
secularib. Itẽ in illis qui sunt in die vel æstate prosperitatis,
q̄ in illis qui sunt in nocte vel hyeme aduersitatis. Quia bre-
uiter cæteris parib. & in eodem genere criminum, peiores &
venenosiores sunt senes q̄ iuuenes pauperes q̄ diuites, reli-
giosi q̄ seculares prælati quàm subditi, prosperati q̄ tribu-
lati. Ideo Hier. 5. dr. Vadam ad optimates, & loquar eis, ipsi
n. cognouerunt viam domini & ecce ipsi magis confrege-
runt iugum, ruperunt vincula q. d. Illi qui sunt cæteris ma-
iores, potentiores, & discretiores, sunt cæteris peiores,
& deteriores. ¶ Aliqua sunt venena valde calida, & ideo 4
quamuis non infrigident nec mortificent propriè, hoc tñ fa-
ciunt per accidens, quia. s. calorem naturalẽ faciunt rarefie-
ri, & euaporari, & sic calore sublato cor faciunt accidentali-
ter congelari. Et inde fit q venenum tyri & aliorum calido
rum serpentum membra facit obstupescere, & quasi insensi-
bilia frigescere, & hoc quia calor naturalis per venenũ eua-
poratus solet se à membris retrahere, & sic per consequens,
& accidentaliter frigiditatem inducere vel causare. Talia ve
nena calida & feruentia significant alia vitia, quæ mẽtem so
lent calefacere, & in malis desiderijs inflammare, sicut pro-
priè sunt auaritia, luxuria, iracundia. Illa sunt. n. quæ calorẽ
naturalem. s. charitatem & affectionem rarefaciunt & dissol
uunt, & ipsam exterius ad mundi bona attrahunt, & deuol-
uunt. Et sic mens per indeuotionem frigida manet, & mors
peccati mortalis in membris & corde. i. in operib. & in men-
te se miscet, ita q sensus cõpassionis. compũctionis & discre
tionis, in ipsis deficit atque torpet, sicut patet, quia illi qui ta-
liter per luxuriam & auaritiam inuenenantur, & mortifican
tur, p p defectum caloris charitatis propria delicta non sen-
tiunt per compunctionem, proximi miserias non sentiunt p
compassionem, Dei vero iustitias. s. illa quæ agenda, fugien-
da & timenda sunt, non sentiunt per discretionẽ. Esa. 44. Ne
scierunt neque intellexerunt, obliti. n. sunt oculi eorum ne
videant, & ne intelligant in corde suo non recogitant in mẽ
te sua, neque cognoscunt, neque sentiunt vt dicunt. Et bre-
uiter illud est verum, q mortificatio caloris charitatis, & di
stractio affectionis ad exteriora, insensibilia reddit interiora.
¶ Venenum reguli, etiam mediante hasta contingentem in-
terficit, sicut exemplificat Auicenna de quodam milite, qui 5
in Indja cum lancea tetigit vnum talem serpẽtem, qui statim
occidit mortuus cum equo suo. Per regulum seu basiliscum,
cuius est tanta venenositas, q solo visu, sibilo vel flatu inter-
ficit vniuersa, intantum q aues volantes detrahit, & quicquid
videt,

videt, immobile facit, & circa cauernam suam oīa siccat, destruit & cōsumit, intelligo personā luxuriosam, cuius aspectus, sibilus, & afflatus, alijs sunt venena, inquantū.s. aspectibus, gestibus, cātib. sibilis & suggestionib. luxuriosis, ēt aues ipsas.i. personas spūales solet à volatu cōtemplationis detrahere, circunstantes immobilea & stupentes, & motu bonorum operū carentea facere, & quicquid est circa se viroris.i. virtutis & grē, desiccare, sicut patet de luxuriosis personis tam mulierib. q̄ hoīb. quorū pulchritudine delectari efficiūtur insensibiles, stupidi, & immoti. Exo. 15. Fiant immobiles quasi lapis. Per hastā aūt intelligo vetulā macquerellā, quia .s. sicut hasta cōstat ex ligno arido & ferro acuto, sic tales leenæ vetulę sunt aridę sicut lignum, verbis tñ linguæ earū sunt scindentes, & acutæ sicut ferrum. Sap. 5. Acuit aūt ditā iram in lanceam. Quid igitur pro certo dico q̄ venenum luxurię, quod.s. regulo.i. in persona luxuriosa permouet, tātæ est violentiæ, q̄ ēt mediāte hasta.i. mediante vetula leena antequā ēt personæ inuicem se contingant, solet per cōsensus interficere, & per malas inflammationes intoxicare, & militē cum equo.i. aiam cum corpore spūaliter enecare. Prou. 26. Sicut noxius est qui mittit lanceas & sagittas, sic vir qui fraudulenter nocet amico. Vide de basilisco libro de aīalib. in littera.

6 b. ¶ Venenum aspidis si hoiem interfecerit, statim mēbra frigefacit, colorem alterat, singultum inducit, palpebras ꝓfundē claudit, & sitim ira immoderatè prouocat. vt patienti videatur q̄ totaliter siti pereat. Tale venenū est auaritia, quæ pro certo frigiditatem indeuotionis solet inducere, colorē conuersationis fędare, singultum sollicitudinis & tristitiæ excitare, palpebras attentionis claudere, & visum discretionis penitus obscurare, sitimq; malorum desideriorum, & maxime cupiditatis bonorum temporalium prouocare. Illi.n. qui veneno auaritię imbuti sunt, oculos sui intellectus à pauperib. auertunt, ipsosq; à Dei iudicijs, & ab oībus iustitijs claudunt, & vsq; ad mortē bona terrena cupiūt, sitiunt, appetūt, atque volunt. ps. Esurientes & sitientes, aīa eorum ipsis defecit. Est species aspidis quæ dr̄ ptyas.i. expuens, eo q̄ sputum emittat, cuius tactus interficit omne viuum, qui cum primū hebetat oculorum acies somnum profundum inducit, & cū torsione colli & inordinatione pulsus, hoiem dormiēdo necat. Contra istud ergo venenum nihil pōt valere, nisi sola cōbustio membri in quo est, quia.s. per cōbustionē venæ stringuntur, ita q̄ venenum ad cor transire vetatur. Talis serpens significat hæreticos & quoscunq; suggestores malos fraudulentos & falsos, qui.s. de ore non cessant sputum venenosum .i. mala & venenosa dicta, incitamenta & cōsilia vomere, ita q̄ illos quos tangunt talib. suis sputis, solent per malas voluntates inficere, & per peccata mortalia occidere, sicut ad litterā patet de hæreticis, qui suis verbis inficiunt prælatos, principes & magnates, & de luxuriosis, qui suis verbis inficiunt mulieres, & de demonib. qui suis suggestionib inficiunt peccatores. Prou. 16. Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit eum per viā non bonā. Tales igitur talib. sputis, verbis & cōsilijs infecti, solent collum intentionis tortum & peruersum habere, per malas cōplacentias in pctīa dormire, & in oculis intellectus tenebrositatem sentire, pulsum & motum cordis .i. affectuum p mala desideria citū & velocem habere, & sic per diuersa pctā dormientes interire. Iud. 4. Soporem morti

7 socians defecit. ¶ De veneno scorpionis vide infra in loco suo, & de alijs etiā reptilib. vide titulo de angue, de aspide,

8 & in alijs quibus decet. ¶ Venenum canis rabidi est perniciosissimū. Fit.n. ex cholera nigra in carne dñante interius, corrupta, & in fumos euaporante, & sursum ad cerebrū ascēdente, cerebrū inficiente, & rabiē inducente. Est.n. illud venenum summè periculosum, quia.s. super oīa alia sui ipsius est multiplicatiuū, & i alios diffusiuū. Qñ.n. canis rabidus hoiem vel quodcunq; aīal momorderit, saliua eius q̄ venenosa est, humores corporis tangens corrumpit & inficit, & per corpus cū humorib. se diffundens, locū suæ originis.s. cerebrū, statim petit, & phrenesim & rabiē introducit. Quòd si ille alterū momorderit, ipsum ēt inficit, & in rabiē cōuertit, quòd & tertius in quartum, & quartus in quintū & deinceps facit. Periculosi ergo sunt tales canes. Venenū ēt ipsorū nō statim solet occidere, imo ēt post annū solet se ostendere, & hoiem morsum inficere, & aliqñ eadē die, & hora anno reuoluto suā malitiā declarare. Canes ergo rabiosi linguā extrahunt, os apertum tenent, & continuè saliua venenosam emittunt, aquas vbi cadit saliua ipsorū, inficiunt, & inde potātes lymphaticos faciunt, quap p alij canes ipsos cognoscunt, timēt, & fugiūt, & cōtra eos latratus faciunt & emittūt. Illi ēt quos momorderint, timore terrenī, & latrare sicut canes aliquotiens cōprobanī, sicut dicit Cōstātinus in viatico. Canis iste significat detractorē, in quo procul dubio cholera nigra.i. pcti & malitię obscuritas dñatur, q̄ inficit cerebrū mētis suę, & eū facit venenosum, rabiosum, & ad nocendum & verbaliter mordendū, & ad lacerandū alios, furiosum. Talis.n. os apertū & linguā extensam, & profusam ad obloquēdū ipse solet hēre, saliuā malorū verborū emittere, & ipsos quos mordet.i. de quib. detrahit, inficere, famā ipsorū corrūpere, & ipsos rabidos, furiosos, timorosos & suspitiosos, latrantes & q̄rulosos facere, necnō aquā vbi cadit saliua sua.s. societatem vbi emittit nepharia verba, solet per malā credulitatē & opinionē de alijs inficere & fędare, ita q̄ illa infectio malæ opiniōis solet ad alios potatores & auditores venire & sic istud vitiū ab vno emissum, multos solet inficere & turbare. iō bene dr̄ Eccl. 28. Susurro & bilinguis maledictus, multos.n. turbauit pacē habentes. Lingua tertia suis verbis multos cōmouit. Cōstat, n. q̄ vnus detractor & infamator multos hoīes facit rabidos, discordes, iracundos & furibūdos, & qui ēt post annū vel post multa tempora solent venenū infamiæ reminisci, & qd̄ id abolitū credebatur, ad hois perniciē reuocare. Vel dic q̄ canis rabiosus.i. detractor, illos quos mordet, & in quib. saliuā sui veneni infundit.i. illū qui primus ipsum audit, rabidum & detractorē facit, inquantū.s. obloquendi materiā sibi dedit. ille ēt alteri narrando, & illud venenū & infamiā replicādo, ipsum solet inficere, & iterū ēt in ipso detractiōis rabiē gñare. Et breuiter, ab vno detractore multi fiūt successiuè detractores, & venenosorum morsuū illatores. ad Rom. 6. Ab vno pctōre cōstituti sunt multi. Tales igit̄ canes, & detractores, tanq̄ summè periculosi, sunt ab oīb. fugiēdi, & deuitandi, ablatrandi, & à cunctis bonis hoīb. declinādi, Eccl. 9. Terribilis est in ciuitate sua hō linguosus, & temerarius in verbo, odiosus erit. Vel dic q̄ canis rabidus est diabolus, qui per tētationem mordens pctōrē, facit eū rabiosum, & ab vsu rōnis alienū. ille ēt alios mordens inficit, & sic alter alterū successiuè corrumpit, sicut patet de hęreticis, quorū vnus alios plures solet inficere, & rabiē suā quasi p successionē ad alios destinare. Allega vt supra. Vide multa de auaris eaposita in titulo de cane. §. 34. 35. & 36. ¶ Venenū gñali- 9
ter loqnēdo, multa infert corpori incōmoda. Est.n. eius spēs naturæ, & cōplexioni humanæ cōtraria, & ideo infinita sibi infert grauamina seu dāna. Venenū ergo statim cor, q̄ ē mēbrū nobilius, aggredit̄ & impugnat, spūm aialē in cerebro p turbat, sensuum organa debilitat, neruos, venas, & arterias vulnerat, cōtrahit, & corrugat. Torsurā, morsurā & arsuram in interiorib. gñat, subalē cordis & hepatis humiditatē nūc incendit, nunc cōgelat, nunc dissoluit, nunc desiccat, & sæpe fit q̄ dū interiora cōburit, exteriora infrigidat. Tumorem in corpore gñat, colorē ēt alterat, & ipsum in pallorē, virorem & nigredinē mutat. Abominationē & vomitū in stomacho prouocat, totā naturā corrumpit & eneruat, q̄ sui violentiā ferre nō valēs succumbit, moritur & desperat. Tale venenū per oīa vr̄ esse pctm̄. Istud est.n. qd̄ est naturę aiæ cōtrariū, & cōplexioni morali obuiū & nociuum. Istud est.n. quod cor p malas cogitationes solet impugnare, spūm in cerebro.i. rōnē solet perturbare, organā sensuū (vt.s. ingressum delectabiliū respuere nō valeāt & nesciāt) solet debilitare, neruos, venas & arterias.i. interiores potentias aiæ solet vulnerare, & torsurā tristitiæ, arsurā iracundiæ, morsurā inuidiæ solet in interiorib. gñare. Interiora solet per auaritiā inflāmare, exteriora aūt per incōpassionē & indeuotionē erga ꝓximos infrigidare, humiditatēq; interioris affectionis solet per malū amorē dissoluere, aut per malū timorē gelare, aut per indeuotionē siccare. Itē timorē superbiæ solet gñare, abominationē & vomitū.i. displicentiam oīs boni solet excitare, colorē exterioria cōuersationis solet defędare, ipsamq; varijs vitiorum maculis inquinare. Et breuiter, venenum pcti naturam destruit & corrumpit, & nisi pœnitentiæ remedium apponatur, mortem spiritualem & perpetuā introducit, q̄a sicut dr̄ Iac. 1. Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum vero cum cōsummatum fuerit generat mortem. Vel si vis per venenum potes intelligere tentationem diabolicam, vel carnalem, vel etiam venenum malæ & hæreticæ

ticæ doctrinæ, quæ pro certo faciunt in aĩa mala superi⁹ no
10 minata. ¶ Homo qui veneno est infectus, solet illos quos tã-
git, inficere, & idõ periculosum est tales indiscretè tangere, ne
forte aliquo ipsorũ flatu vel actu venenoso cõtingat hoiem
interire. Sic verè illi qui sunt p vitia venenati, & per malos
mores deprauati, alios cõtingentes. i. societatẽ eorũ frequen
tantes, simili veneno inficiunt, & ipsos malis verbis & excm
plis suis maculant & corrumpunt. Bonũ est igitur tales fuge
re, & cõtactum & societatẽ ipsorum sagaciter declinare. Qđ
potissimè verũ est de personis luxuriosis, q̃ præ alijs inficiũt
contingentes. Vñ bene dr̃ 1. ad Cori. 7. Bonũ est hoi mulierẽ
11 non tangere. ¶ Signa hoĩs venenati sunt ista, qñ. s. statim sum
pto cibo sentit arsurũ in stomacho, & si subsecutus fuerit ci
to spasmus & tumor in vngulis, ardor in lingua, sudor in cor
pore, tenebrositas in oculis ẽm Cõstant. Vngues. n. de fumo
sitatib. cordis generãtur, & ideo dispositio cordis in ipsis po
tissimè declaratur. Sic verè ille à diabolo per pc̃m̃ venenat⁹
dignoscitur, qui in stomacho cordis arsuram malorum desi
deriorum patitur, & etiã qui in lingua arsurã & inflãmatio-
nẽ ad obloquẽdum sentit, & cuius discretio tenebrescit, &
in cuius vnguib. digitis & operib. pallor & deformitas inue
nitur. Vngues q̃ sunt extremitates manuũ, hoc est dictu o pa
exteriora, à fumositatib. i. ab affectionib. cordis procedũt, &
ideo ipsarum qualitatem & dispositionem ostendunt. Mat.
7. Abintus aũt ex corde hoĩm cogitationes malæ procedũt,
12 adulteria, homicidia &c. ¶ Cum venenum sit inimicum natu
ræ, & ipsi horibile & detestabile, nunquã à natura sumeret, si
nudum & sine velamine eidẽ offerretur. Et ideo sub aliquo
dulci venenum inuoluitur, (vt quia oẽ dulce amicũ est natu
ræ) mediante tali amica dulcedine libentius assumatur. Nun
quã. n. natura venenũ sumeret, nisi cũ aliquod dulce, sub quo
venenum latitat, delectaret. Bonũ est igitur vitare dulcia &
saporosa, ne forte hõ sumat cũ dulcib. venenosa. Sic verè ve-
nenum pc̃ti de sui natura nõ est aĩæ placidũ, sed horridũ, qa
s. aĩa rõne & synderesi mediante. sciens q̃ per venenum pc̃ti
mors æterna introducitur, ipsum abhorret, & naturaliter de
restatur. Et idõ diabolus qñ venenũ pc̃ti vult alicui offerre, sp
solet alicuius complacentiæ vel delectationis dulcedinẽ im-
miscere, vt sic sub illa dulcedine volũtatem decipiat. & cum
delectabili dulcedine vitiorum malitiã intromittat. Tutum
est igitur à dulcibus. i. à mundi delectabilib. abstinere, ne for
te contingat in ipsis pc̃m̃ aliquod latitare. Et exẽplifica si vis
qm̃ sub dulcedine diuitiarum latet auaritia, sub dulcedine
deliciarũ latet luxoria, sub dulcedine honorum & eminẽtia
rum latet superbia. Apo. 10 Factum est in ore meo tanq̃ mel
13 dulce, & cũ comedissem, amaricatus est venter meus. ¶ Con
tra venenum ante oĩa vtendum est vomitu & euacuatione,
scđo theriacæ comestione, tertio rerũ vnctuosarum assum-
ptione, quarto sanguinis minotione, quinto diete & regimi
nis ordinatiõe. Per vomitũ. n. materia venenosa euacuatur,
theriaca ipsi veneno contrariat̃, res vnctuosæ sicut sunt nu-
ces, ficus & similia, meatus opilant, ne venenũ ad cor euapo
ret. Sanguinis verõ minotio humorẽ infectũ extrahit, ne cor
pus per eius abundantiã ꝑgrauetur. Sic verè ad curã & sana
tionẽ veneni. i. pc̃ti mortalis multa proficiunt, videlicet vo-
mitus cõfessionis, per quẽ materia pc̃ti põt euacuari. theria-
ca, q̃. i. fit de tyro serpente mortuo, & specieb. confecta. i. me
moria Xpi mortis & passionis, per q̃ venenũ istud solet con
sumi & adnihilari. Vnctuositas misericordiæ, elecmosynæ &
cõpassionis, per q̃. s. istum venenũ ne cordi noceat, impedit.
Minutio sanguinis carnalium deliciarũ. i. abstinẽtia & pœna
carnis macerationis, per q̃ corpus spũi subiugatur, & p q̃ ite
ne veri pc̃ti potentia ꝑgrauetur. Quia procul dubio cõfes-
sio, Xpi passionis cõpassio, elemosynarum largitio, carnis q̃
sanguinis maceratio sunt remedia cõtra pc̃m̃ & cõtra oẽm
nequitiã & venenũ. Prou. 16. Per fidem & misericordiã pur
14 gant pc̃tã. ¶ Contra arsurã & dolorẽ ex reb. venenosis, valet
balsamus, & lac mulieris, casu ẽt vbi theriaca non põt habe-
ri, brodium seu ius gallinæ crassæ coctæ cum allio concassa-
to summè valet, & miro modo mitigat interiorẽ arsurã. Sic
ideo ẽm Constantinum, allium dr̃ theriaca rusticorum. Sic
verè contra venenum tentationis, & arsurã mali desiderij &
delectationis, valet balsamus. i. sanguis Christi distillatus de
vinea crucis, i. ipsius consideratio. Itẽ lac mulieris. i. miseri-
cordia & dulcedo beatæ virginis, & sui auxilij imploratio.
Ius gallinæ crassæ. i. gr̃a & clementia ipsius Christi, per pas-
sionem in aqua tribulationum cocti, dum tñ ibi sit allij. i. sui
rigoris, & acredinis meditatio. Ex his. n. aĩa sanatur, & vene
num & iniquitas extirpatur. ¶ Scđm Andromachũ theriaca 15
valet tripliciter contra venenum. s. consumendo, expellẽdo,
& confortando. Consumendo. i. ipsum venenum, & hoc qa
multa recipit veneno à tota spẽ cõtraria, Confortando. s. mẽ
bra vt melius resistant veneno, multa. n. recipit cõfortatiua.
Talis theriaca est pœnitentia. Ista est. n. quæ venenum pc̃ti cõ
sumit per contritionem, expellit per cõfessionẽ, & ad sibi re-
pugnandũ, mentẽ cõfortat per spẽ & cõsolatiouẽ. Vel si vis
dic q̃ theriaca q̃ fit de tyro serpente mortuo, & specieb. con
fecto significat passionẽ Christi, in qua. s. ipse Christus mo r-
tuus, & diuersis opprobrijs cõfectus, cõtra oĩa venena pc̃tõ
rum remedium fuit factus, quia. s. talis theriaca. i. Christi pas
sio meditata, venenum pc̃ti consumit, & expellit, & mentem
confortat, adiuuat, & custodit. ¶ Cum multiplicia sint vene 16
na, natura multa posuit remedia, vt ẽm multiplicitatem ve-
nenorum, sit multiplicitas remediorũ. Et ideo ista sunt quæ
vel simplicia vel cõposita valent contra venenum, videlicet
calamintha, succus caulis, orobus, grana citri, hypericon, na-
sturtium, ruta, sal, radix & semen asparagi, balsamum, acetũ,
sanguis leporis, lac asinæ, vrina puerorum, ceruitesticuli, &
asinini siccati & bibiti, castoreũ, allium, gentiana, menta, di-
ctamum, & alia infinita. Quamuis oia ista possent moraliter
exponi, & applicari, quia tñ nimis esset longum, & forte ni-
mis tædiosum, omitto, & si vis exinde aliquid elicere, vide
de reb. ꝑdictis in locis & titulis vbi tractatur de ipsis. ¶ Ad re- 17
mediandũ contra venenum, est primo necesse locum morsu
ræ com igne vel ferro, vt sanguis venenatus effluat, aperire,
tandem sanguisugas vel ventosas pro veneno extrahẽdo ap
ponere, byturum com cinere cancrorum fluuialium patien-
ti offerre, necnon castoreum sulphur ipsi patienti modo de-
bito ministrare. Sic dico contra venenum pc̃ti mortalis, an-
te oĩa necesse est vulnus, & remorsum cõscientiæ vel mediã
te ferro. i. duritia tribulationis mundanæ, vel igne. i. medica-
mine damnationis & cõbustionis æternæ, vel sanguisuga. i.
prædicatoris diligentia, vel ventosa. i. flatus sancti spiritus in
fluentia per confessionem aperire, & sanguinem pc̃ti inde fa
cere defluere. Et tunc ad perfectam sanitatem superadden-
da sunt, butyrum. i. dulcedo pietatis & clementiæ. Cinis. i. me
moria incinerationis, & mortis cancrorum fluuialiũ. i. sc̃tõ-
rum qui vixerunt in flumine scripturæ, & mundanę sapiẽtię.
Castoreũ. i. virtus castitatis & continentiæ. Sulphur. i. consi-
deratio fœtoris pc̃ti, & abominatio suæ immunditiæ. Ista. n.
oĩa contra venenum pc̃ti proficiunt, & ipsum destruũt, & cõ
sumunt. Ideo bene dr̃ Eccl. 4. Non confundaris confiteri pec
cata tua. ¶ Infinita alia possent dici de remedijs cõtra vene- 18
na, sed tñ nũc gratia breuitatis, & quia talia remedia infra
lib. de animalib. libro de auibus & de piscibus, necnon libro
de herbis & arboribus, in locis pluribus sunt inserta.

De Medico. *Cap. 28.*

MEdicus qui est ad curam infirmitatum & ægritudi-
num ordinatus, debet esse prudens, diligens, atque 1
doctus, & in omnibus circũspectus, nihil. n. plus im
pedit salutem hominum infirmorum q̃ ignorantia
medicorum. Oportet, ergo medicum (vt nihil omittat de cõ
tingentibus, & vt salubriter operetur) cognoscere comple-
xiones hominum, compositiones, & commixtiones tã mem
brorum quàm humorum, dispositiones temporum, condi-
tiones sexuum & ętatum. Alia. n. medicina danda est hyeme
q̃ æstate. Alia est in sene q̃ in iuuene. Alia i morbi principio,
alia in decremento. Aliam requirit ætas puerilis, aliã decre-
pita vel senilis. Oportet ergo q̃ cognoscas, accidentia, peri-
cula & signa morborum, naturam & efficaciam medicinarũ
& remediorum, vt sic cõtra morbos simplices, medicinas
simplices præbeat, contra compositos vero compositas me
dicinas apponat. Igitur iste debet scire quando debilia sunt
confortanda, stricta dissoluenda, laxa vel dissoluta constrin
genda, sana conseruanda, & noxia expellẽda. Talis medicus
debet esse quilibet prælatus, vel etiam quilibet iudex, confes
sor, presbyter, vel curatus. Omnes isti officium medici vidẽ
tur tenere, & ad curandum infirmitates morum, officium
gerere, & habere. Isti igitur debent esse valde cauti, & circa
adhibenda remedia circumspecti. Debent enim quotiẽs de
aliquo morbo. i. de aliquo peccato agitur distinguere inter
homi-

hominum cõplexiones,inter temporum, ætatum, & sexuũ
conditiones necnon inter causarum,signorum circunstãtiũ,
& accidẽrium qualitates. Omnia.n.ista põt morbum.i.pctm̃
vel minuere,vel augere,& ideo necesse est oĩa prædicta attẽ
dere,vt ſm dispositionem personarum,causarum,temporũ,
vel locorum,possit remedium adhibere,& pęnitentiã tẽpe-
rare,quia.s.aliter est procedendum cum pueris q̃ cum senib.
alter cum viris q̃ cum mulierib. & aliter cum repleris & di-
uitibus q̃ cum vacuis & pauperib. quia breuiter medicus.i.
prædicator,corrector,& confessor, debent variare verba in
prædicando,pęnitentias in absoluendo,pœnas in corrigen-
do & puniendo, ſm q̧ vident præcessisse personarũ vel cau
sarum varietatem in delinquendo,vt.s.contra simplices mor
bos & defectus,simplicib. vtantur pœnis & remedijs,& con
tra illa quę sunt cõposita & maiora,vtantur plenis duplicib.
& cõpositis.Deut.25.Iuxta mensuram culpæ erit & plagarũ
modus.Sciat ergo medicus.i.prælatus,prædicator,vel cõfes
sor,qũo obstinatos & constrictos possit per contritionẽ dis-
soluere, dissolutos vero leues & laxos possit per temperãtiã
restringere,debiles aũt,tristes,pauperes & desperatos, pos-
sit per spem & consolationem confortare,repletos vero.s.di
uitijs & peccatis possit per confessionem & elemosynam va
cuare. Diuersas.n.artes debet medicus spiritualis habere,
quibus possit ſm varietatem defectuum varia remedia adhi
bere,dicens illud Eze.34.Quod perierat,requirã, quod ab-
iectum erat,reducam,quod fractum fuerat, alligabo, quod
infirmum erat,consolidabo, quod pinguè & fortè,custodiã
& seruabo. Sequitur.Ecce ego iudico inter pecus & pecus
arietum & hircorum.¶ Medicus contrarijs solet curare,ca-
2 lida frigidis,& frigida calidis opponere. Et qñ morbus ex
repletione prouenit, solet per euacuationem & inanitionẽ
sanare.Morbi circunstantias solet attendere, & per aspectũ,
tactum vrinam,& pulsum,de eis iudicare.Iste igitur cognita
causa morbi, si materia latitat in profundis & in remotis,de
bet vti attractiuis, quia.s.ipsam materiã debet ad stomachũ
attrahere,vt ipsam inde valeat vacuare.Si vero materia du-
ra & compacta fuerit,debet vti digestiuis,incisiuis,& deuisi
uis,vt sic ad eductionem præparetur, tandem vero materia
præparata,debet vti laxatiuis, & expulsiuis.Post euacuatio-
nem autem, quia natura per violentiam medicinæ fuit debi
litata debet vti confortatiuis,& resumptiuis, & restaurati-
uis.Natura vero restituta,debet vti conseruatiuis, videlicet
balneis,electuarijs motionib. & exercitijs temperatis. Pro-
cul dubio talis medicus est confessor, quia pro certo iste cõ
trarijs debet curare, quia.s.contrarietati vitiorum debet cõ
trarietatem virtutum opponere, & illos qui per repletionẽ
carnalitatum & prosperitatum deliquerunt,debet per inani
tionem paupertatis vel abstinentiæ curare penitus & serua-
re. Vnde Greg. In arte medicinæ contraria contrarijs curan
tur &c. Iste ergo medicus & confessor debet morborum.i.
peccatorum circunstantias attendere, & eas visu discretio-
nis,& tactu inquisitionis perquirere. Et si materia peccati la
titat in profundo conscientiæ, ita q̧ propter verecundiã nõ
sit res ad euacuandum & confitendum parata,procul dubio
iste medicus confessor debet vti attractiuis,i.verbis ad con-
fessionem inductiuis, vt.s.talem remotam materiam & tale
occultum pctm̃ possit exterius attrahere, & per confessionẽ
de stomacho conscientiæ effugare.Iob 40. An extrahere po
teris Leuiatham homo?Postquam aũt materia per contritio
nem est ad confessionem & expulsionem parata,debet vti ex
pulsiuis.i.ipsa cõfessione,quæ peccata exterius expellit.Mat
thæi 13.Malos autẽ foras miserunt.Veruntamen si materia.i.
peccatum fuerit in corde per obstinationem induratum,ijs
q̧ ad expulsionem confessionis sit difficilè,homoq; non pro
ponat aliqualiter penitere,tunc debet vti incisiuis & deuisi-
uis hoc est dictu,illis quæ pertinent ad incussionem diuini ti
moris,sicut est ostensio pęnarum, mortis,iudicij,& inferni.
Ista.n.sunt quæ pctm̃ compactum & induratum incidunt,&
ad expulsionem confessionis disponunt.Eccles.1.Timor dñi
expellit pctm̃.Euacuatione ergo confessionis peracta, ꝓ eo
q̧ ratione timoris incussi,ratione vigoris excussi,ratiòne do
loris perpessi,natura.i.mens pęnitentis aliqñ tristitia debili-
tatur, necesse est q̧ confortatiua spei & consolationis appo-
natur, vt sic virtutum & gratiarum plena & perfecta restitu
tio celebretur.Iosuæ.1.Confortare,& esto robustus.Finali-
ter autem vtendum est illis quę sanitatem animæ conseruãt,
& ne in peccatũ reincidat,ipsam firmẽt. Et ista ꝓ certo sunt
balnea lachrimosæ cõpunctionis, minutio sanguinis.i.effu-
sio propriæ possessionis,vel elemosynariæ distributionis,ele
ctuaria deuotionis,& exercitia bonæ operationis.Ista.n.oĩa
sunt sanitatis aĩæ cõseruatiua,& ne in pctm̃ reincidat, tuiti-
ua.Quia vt breuiter cõcludã, intẽtio cõfessionis dẽt vitia ꝑ
cõtritionẽ digerere.& ipsa per confessionem expellere,mẽ-
tẽ pęnitẽtis ꝑ spẽ veniæ cõfortare, & sanitatẽ aĩæ per caute-
lã & diligentiã,ne in pctm̃ reincidat,cõseruare.ad Eph.4.Sol
liciti seruare vnitatẽ spũs.dicendo illud Io.5. Ecce sanus fa-
ctus es,iã noli peccare.¶ Qñ hõ ꝑꝑ infirmitatẽ multũ est ex- 3
inanitus & vacuatus,dato q̧ infirmitas recesserit, cauendũ
tñ est ne restauratio deperditi subito fiat,q̃a tũc natura plus
appetit q̃ possit digerere tãtaq; vellet simul accipere q̧ ipsa
nequiret in nutrimentum corporis cõmutare,& sic posset in
firmitates varias sustinere.Sic.vere qñ pctõr de nouo fuit ꝑ
cõfessionẽ & pniam vitijs vacuatus, & ad sanitatẽ grãe resti-
tutus,cauendũ est ne talis sic de nouo cõuersus,nimis ꝑmit-
tatur pro libito vti bonis operib.restitutiuis,& grãrũ & vir
tutũ resumptiuis.tunc.n.homo solet magis appetere q̃ possit
digerere,hoc est dictu q̧ tunc solet hõ plura aggredi q̃ pos-
sit cõtinuare,sicut patet de nouitijs & cõuersis,q̃ altiora vo-
lunt cõscẽdere,ardua opera facere,& tandẽ solent in via de-
ficere.Medicus igitur,i.platus, dẽt tales paulatim reducere
ad virtutẽ,& de vno bono opere ad aliud bonũ opus paula
tim assuefacere,donec perueniant ad salutẽ.Prouer.13. Sub̃a
festinata minuetur,q̃ aũt paulatim colligitur manu,multipli
cabitur.vel dic q̧ cęlestis medicus Deus nõ permittit natu-
rã debilitatã.i.hoiem fragilẽ,debilẽ,impotentẽ,cibos bono
rum tpalium prohibito accipere vel acquirere, quia sæpe fit
q̧ talis plura tpalia appetit, q̃ possit digerere, ministrare &
regere,sic si medicus Deus pro libito tales cibos sibi conce
deret,naturã ipsius non repararet,sed ipsam potius suffoca-
ret,inquãtum multorum criminum causa esset. Deus igitur
medicus noster illos quos habet in cura,à superfluitate taliũ
coercet & retrahit, & parce necessaria tribuit, & concedit.
¶ Quinque sunt gña medicinæ.s.medicina dissolutiua,cõstri 4
ctiua,confortatiua,restauratiua,conseruatiua.Aut.n.cõstri-
cta & compacta dissoluimus,aut dissoluta restringimus,aut
debilia confortamus,aut deperdita restauramus,aut sana &
vtilia cõseruamus.Ista sunt.n quinq; officia medici,& quin-
que spẽs medicinę.Sic ꝓcul dubio medicinæ virtutũ in istas
quinq; spẽs diuiduntur.Sunt.n.aliquę q̃ mentẽ induratẽ dis-
soluunt,& de istis est cõtritio,cõpassio,& dilectio. Cõtritio
.n.dissoluit mentẽ obstinatã.Cõpassio,s.miseriæ proximi dis
soluit bursam obseratã. Dilectio vero dissoluit mentẽ indu-
ratã & desiccatã & cõgelatã. Dan.10. Dñe in visione tua dis-
solutę sunt cõpages meæ. Itẽ aliq; cõstrictiuę,& istæ sunt(ꝑ
ut perpendo)tẽperantia timor,prudentia. Temperãtia.n.re
stringit laxã affectionẽ. Timor restringit leuẽ elationẽ. Pru-
dẽtia vero restringit leuẽ operationẽ. Vnde Exo.28.dr̃ q̧ sa-
cerdotes debebant habere tunicam lineam strictam. Cõfor-
tatiuæ sunt,spes veniæ,notitia scripturæ,& cõtemplatio glo
riæ.Spes.ỹ.veniæ cõfortat cõtra dolorem. Notitia scripturæ
seu diuinæ grãe cõfortat cõtra errorẽ. Contẽplatio vero glo
riæ cõfortat cõtra mũdanũ laborẽ. Esa.35.Pusillanimes con
fortamini,nolite timere. Restauratiuę sunt,pnĩa,patientia,iu
stitia.Pnĩa.n.restaurat sanctitatẽ. Patiẽtia restituit firmitatẽ.
Iustitia restituit æquitatẽ.psa. Tu es qui restitues hæreditatẽ
meã mihi:cõfortatiuæ aũt virtutes sunt istę.s. castitas, humi
litas,sedulitas,& voluntaria paupertas,seu ẽt bonorũ terre
norum cõtemptus,& liberalitas. Castitas.n.cõseruat à luxu-
ria. Humilitas à superbia. Liberalitas & voluntaria pauper-
tas ab auaritia. Diligentia seu sedulitas à pigritia. Tho.a.Mũ
dã seruaui aĩam meã à cõcupiscentia. Istę sunt ergo spũales
medicinæ per quas pctõr à vitiorũ infirmitatib. liberatur, ꝑ
quas in meritis restauratur,& per quas in esse & statu grãe con
seruatur. ¶ Recolligendu ergo cõditiones boni medici pos-
sumus dicere q̧ medicus infirmorũ domos & patrias visitat
morborũ causas & circunstantias inuestigat, medicinas va- 5
rias præparat.abdita membra & occulta vulnera tãgere, &
abstergere nõ recusat,spẽ sanitatis & cõualescentiæ oĩb.pro
mittit suauiter & leniter venena vrere, & secanda incidere
se affirmat & asserit,& ne pars sana corrumpatur,partẽ vrit
putridam, & præscindit dolentem, parte dextera in sinistra
percutit, & pro lachrymis patientis, ab arsura vel sectione,
si pru-

si prudens fuerit, non desistit medicinã amarã sub aliqua dul
cedine semper palliat & abscondit, & bibit & gustat ipse de
medicina quamuis sit amara, & sic exemplo sui, ad ipsam ac
cipiẽdum infirmum prouocat & inducit. Ista oĩa possunt ap
plicari ad bonũ prælatum pdicatorẽ & cõfessorem, quia pro
certo ad istos pertinet pro peragendo prædicationis officio
terras & patrias visitare, & in confessione morborũ.i. pctõ-
rum, causas & circunstantias inuestigare, & cõtra diuersa cri
mina medicinas & remedia varia præparare, vulnera occul-
ta & horrida.i. pctã enormia & horrida non debet abhorre-
re, sed ipsa tangere & abstergere benigniter & tractare, spẽ-
que veniæ & salutis promittere, & sectionẽ & vsturã pœnitẽ
tiæ suauẽ & facilẽ affirmare, & pro dolore & infirmitate par
tis dexteræ.s.aiæ, partẽ sinistrã.s.carnẽ percutere, & ne pars
sana.i.aia pereat, partẽ putridã, s.corpus debet p pniam vul-
nerare. 1.ad Cor.5. Tradidi eũ sathanæ in interitũ carnis suæ,
vt spũs saluus fiat. Ad lachrymas vero.i.ad displicentiã patiẽ
tis.i.peccatoris non debet attendere, nec pp hoc à lectione
.i.correctione & pœnitentia desistere, sed nõ obstante delin
quẽtis odio, vel murmure, ipsam proficere & cõplere. Prou.
23. Noli subtrahere à puero disciplinã, si.n.percutis eum, nõ
morietur. Iste ergo medicinã amare correctionis sp dẽt sub
aliqua dulcedine spei & coolotationis abscondere, & ne in-
firmus peccator ipsam medicinã amaræ pœnitentiæ respuat
& abhorreat, debet iste medicus.s. confessor prædicator vel
prælatus ipsam primitus degustare, & eam in seipso exem-
plariter demõstrare, vt sic infirmos peccatores possit ad eius
gustum & susceptionẽ magis faciliter inclinare, dicendo il-
lud Iod.7. Quod me videritis facere, facite, Cuius tñ cõtra-
rium faciunt multi, qui amarã pœnitentiã alijs imponunt, ipsi
tñ aliquid de eius amaritudine gustare nolunt. Matt.23. Im-
ponunt onera grauia & importabilia in humeros hoim, digi
to aũt suo nolunt ea mouere. Vel dic q iste medicus est Chri
stus, qui domos & patrias infirmorũ pctõrum.s.mundũ, per
sonaliter visitauit, spem salutis oibus dedit, peccata non ab-
horruit, sed pro ipsis curandis quotidie nos secat tribulatio-
nib. & vrit, & vt sanetur dextera.i. aia sinistrã.i.corp⁹ nostrũ
lædit, & non obstantibus lachrymis & dolorib. nostris, nos
tñ pro salute & cura aiæ tribulare & lędere non desistit. Ama
ritudinẽ tñ tribulationum semper cum consolationis dulce
dine tribuit. Et ne pęnitentiam horreamus, ipsam primo su
stinuit & portauit, maximẽ in cruce, vbi bibit fel & acetũ. Et
sic ad simile sustinendum nos exemplariter inuitauit, dicens
illud Tren.3. Memor esto paupertatis meæ, absynthij, & fel-
6 lis. ¶ Medicus infirmum suum à cibo & potu reprimit & re-
frenat, & super oia vinum & carnes sibi interdicit totaliter
atq; vetat. Illum vero infirmũ suo desiderio exponit, de cu-
ius salute diffidit penitus & desperat. Primo ad auferendum
carnem putridam, medicus vtitur corrosiuis, durante dolo-
re vulneris, vtitur lenitiu⁹, postquam vero vulnus mundifica
tum fuerit, vtitur cõsolidatiuis, & etiã sanatiuis. Et quia plus
lædunt mala intrinseca q̃ extrinseca, ideo ante oia solet medi
cus interiores morbos curare, & tandem de exteriorib. co-
gitare. Ista possunt applicari ad bonum medicum & præla-
tum, quia pro certo talis debet subditis quorum habet curã,
carnem & vinum.i.carnis delicias interdicere, nisi forte ta-
les sint in quibus non possit remedium ponere, & de quorũ
salute oportet desperare & diffidere, & suæ voluntati incor
rectos dimittere, sicut.s.sunt publici vsurarij, & alij in mali-
tijs obstinati psal. Dimisi eos sm desideria cordis eorũ, ibũt
in adinuentionib. suis. Item iste debet corrosiuis aspere cor
rectionis, semp tñ debet miscere lenitiua dulcis & benignæ
cõpassionis & consolationis, & finaliter consolidatiua fina-
lis absolutionis, & in integrum restitutionis, promotionis
& exaltationis. Quia pro certo prælatus primo debet corro
dere puniendo, secundo debet lenire consolando, finaliter
vero cum morbus & culpa cessauerit, debet consolidare ab-
soluendo, & ad gradum pristinum restaurando. Gen.40. Re-
cordabitur Pharao ministerij tui, & restituet te in gradum
pristinũ. Et quia plus nocent mala interiora, q̃ exteriora, &
vitia cordis q̃ corporis, ideo de illis tollendis & curãdis de-
bet ante aia platus curã gerere, & salubre remedium adhibe
re, dicens ipsi peccatori illud Prou.4. Omni custodia serua
cor tuum, qm̃ ab ipso vita procedit. Vel dic q iste medicus
est Deus, qui illis quos vult sanare, & de quorũ salute cõfidit
& sperat, cibos bonorum tpalium subtrahit, & carnales deli
cias illis vetat, sicut patet, quia illos quos Deus amplius dile
xit i paupertate viuere fecit, & à talib. diuitias retraxit. Tho.
4 pauperem vitã gerimus &c. Pctõres vero & obstinatos de
quorũ salute nõ est sperandũ, solet suis desiderijs exponere,
vsum ciborũ oim.i.diuitiarũ & deliciarũ eis cõcedere, & p
libito sine terrenis opib. abundare. psa. Dimisit eos &c. sicut
supra. In ægris tñ post corrosiua, sp adhibet lænitiua, & post
tribulationum discrimina, consolationũ, & consolidationũ
adhibet lenimenta. Thob.3. Post tempestatem tranquillum
facis. Iste etiã magis curat de cordis & interiorum sanitate,
q̃ de exteriorum prosperitate. Magis.n.curat Deus de sani-
tate animi perpetuo duraturi, q̃ corporis celeriter defecturi
1.Reg.26. Dñs aũt intuetur cor. ¶ Medicus non debet pro- 7
curarę euacuationẽ excessiuã, quia qñ natura plus debito ex
pellit, multũ debilitatur, & fit etiã aliqñ q plus de bonis hu-
morib. q̃ de malis exterius vacuetur. Sic verẽ medicus spũa-
lis.s.confessor, nõ debet sustinere q pctõr confitendo se eua
cuet plusquam debet.s.confitendo se fecisse plura mala, q̃ fe
cit, & maximẽ, q emittat bonos humores loco malorũ.i.q
confiteatur bona & non mala, illa ẽt quę bene facit, & nõ illa
q̃ contra dñm forefecit, sicut.faciunt aliqui, qui in confessio-
ne se solent cõmendare, pctã sua abscondere, & virtutes nar
rare. Hier.3. Iustificauit aiam suã aduersatrix Israel. ¶ Medi- 8
cinæ diuersæ diuersimodẽ operantur. Sunt.n.medicinę attra
ctiuæ, laxatiuæ, incisiuę, digestiuæ, cõstrictiuę, corrosiuæ, ape
ritiuæ, & aliæ q̃ plures, quæ oia bene patent circa finẽ huius
voluminis, vbi agitur de virtutib. humorũ & liquorũ. Expo
ne si vis prædicta de verbo Dei & scriptura sancta, quæ est
spũalis medicina, quia pro certo ista attrahit per spẽ & cõso
lationẽ, laxat p cõtritionẽ, incidit p timorẽ & cõminationẽ,
digerit p discretionẽ, cõstringit per tẽperantiã, corrodit per
pniam, aperit per cõfessionẽ. Vel ista oia põt dici de prælato
vel prædicatore, qui põt dici & medicus & medicina, qui in
alijs facit, vel facit fieri oia supradicta. ¶ Aliqua sunt signa ge 9
neralia in infirmo, ad quæ debet cautus medicus attendere
diligenter. Vnde sicut aliqui dicunt, nouẽ sunt signa gñalia,
quæ infirmum mori, vel difficiliter sanari prætendunt. Attẽ
dat ergo primo infirmi fortitudinẽ vel debilitatẽ, q.a.s.si for
titer & patienter sustinet morbũ suum, signum bonum est,
econtra vero, si debiliter, impatienter & desperãter sustinet
ipsum morbum. Item attendat vtrum color sit idẽ sicut pri-
mus, vel vtrum sit enormiter immutatus. Color.n.si sit idẽ si
cut in sanitate, denotat bonũ, si vero enormiter sit turpatus,
signũ est malũ. Itẽ attendat infirmi leuitatem vel ponderosi
tatem. Leuitas.n. & facilis mobilitas, signum bonũ, pondero
sitas vero & terrestreitas, signum malum. Itẽ attendat si infir
mus comedere appetit. Si debito tpe.s. de nocte plusquã de
die cõpetenter dormit, si anhelitus sit suauis & non corru-
ptus. Si pulsus est ęqualis & tẽperatus. Si bene decoquit & di
gerit. Si bene se purgat & egerit. Talia.n.signa si assunt, ho-
minẽ esse sanũ denotant, vel si sit infirmus ipsum esse sanãdũ
designant. Cõtraria vero signa significant infirmitatẽ, & for
te mortem, nisi apponatur remedium, affuturã. Sic verẽ spi-
ritualiter loquendo, signa hois spũaliter sani sunt hæc, vide-
licet qñ infirmitatẽ tentationis vel tribulationis fortiter, &
constanter tolerat, qñ celeriter & faciliter surgere de pctõ
tentat qñ color bonæ cõuersationis in eo perseuerat, qñ ci-
bum verbi Dei ardenter appetit, qñ hora debita.s. in nocte
aduersitatis per tranquillitatẽ animi quiescit & dormit, qñ
anhelitus suorũ verborũ dulcis est & suauis, qñ pulsus suorũ
operum temperatus est & suauis, qñ cibus verbi Dei in ip-
so bene retinetur & decoquitur, qñ superfluitas vitiorum in
ipso bene per contritionem digeritur, & per confessionem
egeritur. Si quis.n.talia habet signa, spiritualiter est sanus, &
à morte perpetua alienus. Io.11. Infirmitas hęc nõ est ad mor
tem. Et Io.6. Ecce sanus factus es, iam noli peccare. Sed re ve
ra ille qui econuerso in contrarium disponitur, & qui debilã
ter, laxę & molliter & desperanter tribulationẽ & tẽtationẽ
patitur, qui in cibo verbi Dei non delectat, in quo color bo
næ conuersationis corrumpitur & immutatur, qui cadẽs in
pctm̃, statim tentat surgere, qui hora indebita.s.die prospera
tatis solet dormire & quiescere, nocte vero aduersitatis so-
let dolere, & per impatientiam furere, qui anhelitum verbo
rũ solet corruptũ & immũdũ hẽre, q pulsum operũ distẽpe
ratũ & inæqualẽ, discõtinuũ & imperseuerãtẽ hẽt, qui cibũ
documentorũ bonorũ nõ bene decoquit & retinet, qui su-
per fui-

perfluitatem vitiorum per confessionē non egerit, sed potius per malam consuetudinem secum tenet, talis dico nō est sanus sed infirmus & periculo mortis æternæ propinquus. Vnde ergo debet dicere illud ps. Miserere mei dñe, qm̄ infirmus sum. Medicus igitur.i. prælatus, vel sacerdos, debet ad talia signa attēdere, & positi de infirmitate vel sanitate spūali de-
10 bitē iudicare. ¶ Signa mortis in hoīe moriente sunt multa, q̄ cautus medicus dēt cum diligentia p̄uidere. De charadrio qđ corā infirmo ponitur, si vertit dorsum, de imagine qđ nō apparet in oculo infirmi, & de alijs similib. quæ significant si bi mortem, habes in locis suis. Sed de alijs signis quotidianis, sicut. sunt labiorum decurtatio, nasi attenuatio, visus affenatio manuum incessabilis diuolutio, mentis alienatio, verborum impertinens multiplicatio. pulsus defectio, & vrinæ corruptio, lætalia sunt. Sic verè potes dicere, q̄ si aliquis spiritualiter & æternaliter debet mori, potest ex coniecturis varijs præuideri. Si.n. infirmus.i. peccator imaginem oculi.i. memoriam Dei & sanctorum de oculo cordis perdiderit, si charadrius candida.i. beata virgo oculos suæ misericordiæ ab eo auerterit, ipsumq́; repudiauerit & dimiserit, si nasus discretionis, & odorationis bonorum æternorum in eo attenuatus extiterit, si labium diuinæ laudis & cōfessionis in eo decurtatum fuerit, si manus suæ malæ operationis nunquam à motu malæ executionis cessauerit, si per immoderatos appetitus mens eius alienata, per diuersa vaga cōcupiscibilia discurrerit, si verborum liberā honestatē & ordinem per impudentiam confregerit, si pulsus interioris remorsus cōsciētiæ iā in ipso nō palpitauerit, si vrina & egestio.i. ipsius fama & opinio ex toto per infamiā corrupta apparuerit, talis pro cul dubio morietur morte æterna, & signis istis præcedentibus, de vita non est sperandum futura. De talib. ergo signis potest dici animæ peccatrici illud Ezec.16. In cunctis plateis ad omne caput viæ ædificasti signa prostitutionis tuæ.

Prologus in librum quintum.

COelum & terrā transibunt. Luc.21. Sicut dicit Gregorius in lib. moral. 18. exponens prædictum verbum. Cęlum & terra transibunt. Ab ea quam nūc habent imagine transeunt, sed per essentiam sine fine subsistunt. Cœlum & terra transit, & erit, & ab ea quam nunc habet specie tergitur, & tñ in sua semper natura seruatur. Ex quib. verbis possumus competēter colligere q̄ quāuis cęli & terra essentia immutabilis perseueret, & naturam habeant immortalem, durabilem & perpetuam, ipsorum tñ species & apparētia exterior, vel localiter vel formaliter potest faciliter variari, & ab vno statu in alium trāsmutari. Qđ vtique tunc plenissimè fiet, qū in die iudicij inducetur forma noua, iuxta illud. Vidi cœlum nouum, & terram nouā. Apo. 21. Et q̄ elementis purgatis introducetur claritas in vtroq; & quia corporalia spiritualib. deseruiunt, ita q̄ per corporalia & temporalia quæ videmus, spiritualia quæ non videntur, cognoscuntur, ideo per istam cęli & terræ mutationem corporalem possumus intelligere illam spiritualem & moralē, de qua in præsenti opusculo aliquid est tractandum, de qua quidem pōt dici verbum superius allegatum cœlum & terra transibunt. Cęlum.n. in cęli proprietates & cōditiones, terra.i. cuiuscunq; materiæ terrenæ & corruptibilis virtutes & dispositiones, transibunt.i. de sensu litterali ad spūalem intelligentiam conuertentur. In isto.n. tractatulo de cœlo & eius partibus.s. de corporalib. cęlestib. stellis, planetis signis & orbibus, de tempore, motu & eius partib. aliquid est dicendū, & ipsorum litteralis proprietas ad spiritualem intelligentiā reducenda. Cœlum ergo & terra transibunt. In quibus verbis ostenditur, q̄ ad illud opus faciendum tria breuitar requiruntur. Requiritur.n. q̄ homo habeat mentis sublimitatem, Dei benignitatem, actus sedulitatem. Requiritur dico mentis sublimitas intelligendo, quia homo debet esse cęlū. Dei benignitas intus influendo. Terra. Actus sedulitas opus exequendo. Transibunt. Sit igitur intellectiua mentis sublimitas, quod ostenditur cum dr̄. Cęlum. Quia sicut cęlum est altum, ab infimis segregatum, clarum & stellis lucentib. ornatum, sic necesse est q̄ ille qui est expositor talium, sit altus cœlestia contemplando, clarus & perspicuus subtiliter intelligendo, stellis.i. scientijs ornatus, alios illustrando, vt sic possit de intellectu eius & ratione eius dici illud Apo.12. Signū magnum apparuit in cęlo, mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Talis.n. debet esse signum per aliorum directionem. In cęlo per cœlestium affectionem. Amictus sole per clarissimā cognitionem. Sub pedib. habere lunā cornutā per superbiæ coculcationem. Coronari duodecim stellis, per sciētiarum & morum ampliationē. Sed nota q̄ istæ stellæ dr̄ duodecim, quia verè necesse est expositor habeat notitiam aliqualē de duodecim scientijs quibus hoīes vtuntur.s. de septē artib. liberalibus, octauo de naturalib. nono de scientia morali, decimo de legatis, vndecimo de canonica, duodecimo de theologica. Et sic dicetur illud Gen.1. Stellas posuit in firmamento cęli. Sit igitur in intellectiua mentis sublimitas. Scđ ō sit in affectiua influens bonitas, quæ ostēditur. cum dr̄ Terra. Terra.n. est influentiarum cęlestium receptiua, virtute quarum diuersos fructus ex se generat & producit. Sic voluntas & affectio expositoris debet Dei influētias & inspirationes recipere, vt diuersos fructus diuersarum expositionum possit alijs parturire. Esa.55. Descēdit imber & nix de cęlo, & inebriat eam, & infundit eam, & germinare eam facit. Tertio requiritur sedulitas in executiua, quod ostenditur cum dr̄. Transibunt. Transire.n. significat motum, exercitium & laborem, q̄ te uera sunt necessaria hoi qui ad talia vult vacare. Vnde talis debet esse sicut torrens qui raptim transit in conuallibus Iob 6. Vtile est.n. imo ēt delectabile & honestū in talib. negotijs laborare, quæ non solum præstant complacentiā aurib. sed etiam munditiam animab. Dicit ergo ista moralis scientia illud Ece.24. Transite ad me oēs qui concupiscitis me, & à generationib. meis adimplemini. Transeundū est.n. ad istā scientiam p̄p iniunctam diligentiam. Trāsite (inquit) ad me. Propter subiunctam cōplacentiam. Concupiscitis. Propter adiunctam opulentiam. Adimplemini. Laborandum est.n. in ista scientia, quia verè ipsa habet virtutem imperatiuam, virtutem delectatiuā, virtutem fęcundatiua. Sicut.n. dr̄ in quodam se sermone, labor, transitus, exercitium, diligentia, sedulitas & occupatio, sunt multum vtilia si sint bona. Vnde dr̄ quendam sapientem dixisse q̄ honestus labor est humanę vitæ fida custodia, dormientis naturæ stimulus, sopiti caloris lima, superfluitatis consumptio, vitiorum fuga, morborum mors. languorum medicina, lucrum operis, iuuentutis debitum, adolescentiæ disciplina, senectutis gaudium, salutis adiutoriū, nutricis oīm malorum.s. otij, inimica. Laborabo igitur in gemitu meo, & circa instans opusculum cum diligentia vigilabo, sciens, iuxta sententiam sapientis, q̄ ex bonis laborib. fructus est gloriosus. Ipse ergo qui pro nobiscū laborando de paradiso ad mundum transiit, qui sicut terra labores subijt, qui sicut cœlum, motum & laborem exercuit honos, virtus & gloria in secula seculorum. Amen.

LIBER QVINTVS

in quo agitur de his quæ pertinent ad cœli & corporum cœlestium naturam, & ad temporum variationem.

Capitulum 1.

MVndus est vniuersitas creaturarum, conglobata in spheræ modum sm̄ Martianum. Dr̄.n. mūdus cœlum cum omnibus suis contentis. Et habet mundus duas partes.s. prima quę est incorruptibilis, & immutabilis, quæ incipit à sphera lunæ in sursum. Secunda est corruptibilis & variabilis, quæ incipit à sphera ignis vsq; deorsum.s. ad centrū terræ. Prima pars habet cœlum cum stellis, solem & lunam, cum cæteris planetis. Secūda habet ignem, aerem, aquam & terram, cum auibus, animalib. herbis & lapidibus. In prima semper viget lux & claritas. In secunda sępe reperitur obscuritas. Et vt breuius concludatur, per primæ partis influentiā secunda gubernatur. Per mūdum intelligo ecclesiam, in qua sunt oēs creaturæ.i. omnes christiani boni & mali, q̄ ibi sunt per vnitatem fidei conglobati. Sed ista habet duas partes.s. superiorem, & hæc est ecclesia triumphans, quæ est immutabilis & perpetua sine malo. & inferiore, & hęc est ecclesia militans,

litans,quæ multum est mutabilis,variabilis & depressa,& va
rijs impressionib.i.tribulationib & tentationib. repleta,ne-
bulis & nubibus.i.diuersis ignorantijs & erroribus cõluscata.
Sed pars superior.s.paradisus,sempot habet claritatem,quia
claritas solis illuminabit eam,& lucerna eius est ago⁹.Apoc.
2 21.Sequitur.Nox.n.non erit ibi . ¶ Itẽ in prima parte.s.io pa
radiso,est cœlum.i Deus,qui oia ambit, qoatum ad essentiã
infinitam.Sunt ibi stellę.i Angeli,qui sunt stellę fixę,immobia
biles & incorruptibiles. Quia stellæ dederuot lumẽ in custo
dijs suis &c.Baruch.3.Est ibi sol.i. Christus,qui sol dr̃ iusti-
tiæ.Mala.4.Est ibi luna.i.beata virgo,quę Can.6.dr̃ Pulchra
vt luna,sunt ibi planetæ.i.sancti & sanctæ, qui solem iustitiæ
Christum iugiter sunt sequuti . In secunda autem parte.i.io
ecclesia militante,est ignis.i.ardor charitatis,est aer.i.splen-
dor honestatis,est ibi aqua i.dulcor pietatis, est ibi terra.i.in
firmitas & depressio humilitatis , sunt ibi aues.i.viri contem
platiui,sunt ibi aialia.i. viri terrestres & actiui, sunt ibi lapi-
des.i. peccatores insensibiles,duri , frigidi, & obstinati,sunt
ibi arbores i.fragiles , & imperfecti,qui flatib.tentationum
pelluntur,& sæpe virorem gratiæ recuperant atque perdũt,
quia septies in die cadit iustus,& resurgit.Prou.24. ¶ Prima
3 materia primo fuit informis & inuisibilis , confusa sine spẽ,
sine forma,sine loco,sine quantitate,sine tpe, ſm Platonem
in Timeo.Sed tandem ad multas formas nobiles est redacta,
ex quibus constat machina vniuersi.Sic verè tales sunt mul-
ti iusti & boni pauperes in vita ista,quia ipsi suot viles,paupe
res & depressi,non habentes speciem nec decorem, quia ca-
rent alimentis & vestimentis sufficientib. Esaia.53.Vidimus
eum,& non erat aspectus.Illi sunt inuisibiles,quia nullus di-
gnatur eos respicere. ipsi sunt siue quantitate.i.sine tpali fa-
cultate,ipsi sunt sine loco, quia nullus in societate dignatur eis
facere locum ipsi sunt sine tpe , quia tempus eorum non est
io vita ista,sed erit in futura, quia tunc ad formas nobiles re
ducentur,inquantum cum beatis glorificabũtur. Vnde Iob
12.Deridetur iusti simplicitas,lampas contempta apud cogi
tationes diuitum , parata ad tempus statutum.i. ad tempus
post mortem.Vel dic q̃ materia est pauper scholaris,qui pri
mo est sine loco, & tpe &c.sicut supra.sed tandem acquisita
scientia,acquirit potestatem,locum præbendam , & famam,
quia sicut dr̃ Ecc.11.Sapiẽtia humiliati exaltabit caput.¶ Ma
4 teria est immutabilis,incorruptibilis,& inuariabilis,quia li-
cet forma eius corrumpatur.& alia introducatur,ipsa tñ in-
corruptibilis perseuerat.Modo.n.est sub forma ignis,modo
sub forma aquæ,nunc aeris,nunc sub forma terræ, & tñ ma-
teria io se nullatenus variatur. Talis est vir perfectus & for-
tis,quia licet sua forma.i.sua spẽs & prosperitas,suus valor,
& felicitas destruat,& forma contraria.s.tribulatio vel pau
pertas introducatur , ipse tñ à bono proposito nõ mutatur,
quia non contristabit iustum quicquid ei acciderit.Prou.12.
Quia licet modo sit sub forma ignis.i. in ardore tribulatio-
num modo sub forma aquæ.i.in affluentia deliciarum , mo-
do sub forma aeris.i.in plenitudine diuitiarum , ipse tñ non
deserit suam bonitatem , sed sine corruptione peccati sem-
per manet.Quia homo sensatus in sapientia manet sicut, sol
stultus aũt mutabitur vt luna.Eccle.27.Vel expone de Deo,
qui est incorruptibilis,inuariabilis, & immutabilis. Quia ego
dominus,& non mutor.Malach. 3. Vel expone de firmitate
fidei vel ecclesiæ,quæ licet sit in diuersis formis & conditio-
nibus nunquam tamen perit Lucæ.22.Ego rogaui pro te,vt
non deficiat fides tua ¶ Mundus licet constet ex diuersis par
5 tibus,in se tamen est vnus numero , & hoc propter materiæ
vnitatem . Et ſm Macrobium de somno Scipionis , Orbes
mundi se contingendo, harmoniam musicam modulantur.
Sic verè charissimi licet religio,studium , vel ecclesia cõstet
ex diuersis partibus.i.personis , & nationibus , debet tñ esse
vna,quantum ad concordiæ vnitatem, & hoc quia vnam ha
bent materiam.i.vnam regulam,s. religionem , vel vnam fi-
dem.s.ecclesiam , vel vnum priuilegium , quantum.s.ad stu-
dium . Et ideo debent omnes ecclesiæ, religionis vel studij
partes concurrere io vnum 1.Mach.8.Omnes obediunt vni,
& zelus,& inuidia non est inter eos. Et ideo istæ partes de-
bent voces harmonicas , s.orationem confessionem,gratia-
rum actionem dulciter resonare.vnde Sap.vltimo.In se ele-
menta dum cõuertuntur, quasi in organo omnia sonum suũ
custodiunt.Secundum Augustinum in glosa Matt.24.Mun-
dus iste licet sit æternus quo ad essentiam & substãtiam, ista
tamen qualitas,& species eius exterior est mutabilis, & va-
riabilis,& finaliter quando Deus mundum iudicabit,ad for
mam veniet meliorem quia secundum Esai.30.cap. Erit lux
lunæ,sicut lux solis,& lux solis septempliciter . Talis est ho-
mo,quia licet sit æternus duratione, mutatur tamen quantũ
ad mores,& etiam quantum ad corporis ætates.Sed ista mu
tatio debet esse in melius , quia sol eius est intellectus suus,
luna,i.voluntas,quæ fluit & refluit,debent semper maiori lu
mine gratię decorari.Oculi eius sicut sol &c.Apo.1.Et sicut
in mundo sunt diuersæ partes,quæ io vnum rediguntur, sic 6
io homine &c.¶ In mundo quanto materia est purior, & no
bilior , tanto ad formam nobiliorem habet inclinationem,
& tanto eam fortius requirit.Sic conscientia,cor, vel volun
tas,quanto purior,& mundior à peccato, tanto formam no
biliorem.i. gloriam æternam & virtutes recipit magis cito.
Ideo dr̃ Matth.5.Beati mundo corde , quoniam ipsi Deum
videbunt.¶ Oportet semper quòd secundum formæ intro- 7
ducendæ proprietatẽ materia disponatur. Vnde si terra de-
bet fieri ignis , oportet quòd materiæ grossities subtilietur,
& depuretur,vt sic forma nobiliori induatur.Sic verè opor
tet , quod materia.i.homo anima disponatur per disciplinã,
studium , vel pœnitentiam , ad hoc quòd de viti forma.i. de
statu peccati vel ignorantiæ , ad formam nobilem.i. ad sta-
tum gratiæ vel virtutis, seu scientiæ transferatur , vel etiam
ad statum glorię in futuro.Quia si hebetatum fuerit ferrum
multo labore exacuetur. Ecclesi.10.¶ Cum mundus habeat 8
duas partes,s.superiorem & inferiorem cœlestem & elemẽ-
tarem,superior tamen est dignior , maior pulchrior , & pu-
rior,& virtutis amplioris quam infima. Sic verè cum in ec-
clesia sint duæ partes , scilicet paradisus , quæ est ecclesia
triumphans , & ecclesia militans , superior tamen,s.paradi-
sus,est nobilior & pulchrior,& virtus est amplior,quia eius
virtus semper influit in inferiorem.i. in ecclesiã militantem,
quia sanctorum bonorum orationes semper influunt in nos
alios peccatores . Vel dic de homine,cuius pars superior,s.
rationalis,est nobilior.¶ Licet inferior pars mundi,s. terra, 9
& aqua,sint ignobiliores,sunt tñ fęcundiores. Vnde quam-
uis luce careant,non tamen fructu,quia io productione sen-
sibilium,& vegetabilium,lapidum & metallorum,sunt alijs
pleniores.Sic verè cum in ecclesia sint duæ partes,s.superior
vtpotè prælati,& clerici,& inferior,scilicet subditi, & laici,
pro certo licet illi superiores præpolleant claritate, id est
scientia , & discretione vel eminenti prælatione , minus ta-
men pollent fœcunditate id est bona operatione , quia ho-
die laici plus habent & fęcundantur in fructibus bonæ con-
uersationis, & in floribus bonæ operationis , quàm clerici
vel religiosi, & quanto plus in eis claritas sapientiæ deficit,
tanto fœcunditas virtutum plus proficit,quia multi sunt qui
propter scientiam fiunt deteriores. Stultus enim factus est
omnis homo à scientia.Hierem.10. ¶ Nobilior materia no- 10
biliori indiget forma , & quanto nobilior , tanto habet in-
clinationem ad nobiliorem formam , & tanto forma nobi-
lior in ea finaliter introducitur à natura. Sic verè quanto
anima est purior,& sanctior,& magis sine fœce peccati,tan
to plus inclinatur & afficitur ad nobilem formam.i. ad glo-
riam æternam , & tanto finaliter in ea copiosius introduci-
tur,& econuerso, quia quanto quis impurior est per pecca-
tum,tanto plus inclinatur ad vilem formam , id est ad tem-
poralia , & mundana , & tanto vilior forma,scilicet æterna
miseria introducitur finaliter in eodem. Immundi enim re-
gnum Dei non possidebunt.Ad Roman.12. ¶ Licet mundus 11
videatur nutritor corporum ,est tamen carcer spirituum, &
animarum,& est locus incolatus & perigrinationis , reatus,
& transgressionis , doloris & lachrymationis , laboris & fa-
tigationis,horroris & confusionis, & motus & mutationis,
fluxus & alterationis,transitus & corruptionis,insolen-
tiæ & turbationis,violentiæ & oppressionis,fraudu-
lentiæ & deceptionis . Mundus notos allicit,
ignotos abijcit,multis obest,paucis pro-
dest,multa promittit, pauca reddit,
& quos diuitijs & honoribus
extollit , in fine nudos
abijcere consue-
uit.hæc ma-
gister.

De Cælis. *Cap. 2.*

1 COeli sunt sepeem.s.empyreum crystallinum firmamē
tū,Olympus.i.regio planetarum, igneum, superior
pars aeris coniuncta igni,inferior eius pars cōiuncta
terræ.Inter cælos est vnum immobile.s. empyreum.
Omnia autem alia sunt mobilia,& ab ipso primo immobili
contenta, & luminis & influentiæ ipsius receptina. Sic est
deus,qui stās immobilis dat cuncta mooeri,sm Boethium
de consolatione. Nā mouet̄.n.localiter,quia replet oēm lo-
cum. Hie.23.Cælum & terrā ego impleo. Non formatr, qa
incorruptibilis. Mala.3.Ego dñs,& non mutor. Ab isto oia
alia & essentialiter & virtualiter continentur,& ipse a nullo,
qa in ipso sunt oia ad Colos.1.Oēs etiam alij cæli.i. omnes
creaturę pter enm,naturæ sunt mobilis & corruptibilis quā
rnm de se ēt angeli.Iob 15.Ecce inter sanctos eius nemo est
immutabilis.Et ab ipso recipiūt lumē sapientiæ & oēm aliā
influentiam,& valorē.Per ipsum.n.mouemur & sumus.Act.
17.Vel dic de cęlo superiori.i.de prælato vel perfecto, quia
licet alij sunt mobiles & inconstantes,ipse tñ debet firm' &
stabilis permanere Eccl.5.Esto firmus in via dñi. ¶Cælum
2 sm Arist.li.de causis,est elementum,qointū ab istis inferio-
rib.elementis distinctum. Non est leue,quia tunc posset ascē
dere.Non est graue,quia tunc posset descendere.Non patit
corruptionem,nec generationem.Inquietum est,& mobile
& semper mouetur circa polum stellā immobilem,ipsumqȝ
diametraliter circuit incessanter.Talis est per oia vir perfe-
ctus,q primo separatus est ab alijs & distinctos per suæ san-
ctæ eminentiæ & vitæ sanctitatē.Act.13.Separate mihi Bar-
nabam & Paulum.Iste non est leuis per insolentiā,quia nūc
asceuderet per superbiam. Non est grauis.i. inclinatus ad
terrena,quia tunc descenderet por auaritiam.Non patit cor
ruptionem luxuriæ vel peccati,quia iugiter mouetur p bo-
ni operis deligentiam Circa polum aūt.i.Christum, qui est
immobilis & immutabilis,semper mouetur,quia circa deū
mouetur incessanter per affectionem & amicitiam,& circa
ipsum discurrit per boni operis complementum,nec ab eo
aliqualiter se elongat per peccatum.Ideo Christus sibi dicit
2.Esdr.4.Propinquus mihi ledebis,& amicus meus vocabe
ris.Vel per polum potes accipere quemlibet sanctum,quem
debemus circuire per deuotionem.¶Secundum Aristot.de
cœlo & mundo,Cœlū est vnum,nec fuerunt nec erunt mul
3 ti cœli,nec est locus alius quam cœlum.Vnde illic est vita fi
xa & sempiterna,q̄ nec deficit,nec finitur.Et est motus eius
circularis & continuus circa polum,cuius motor est spiri-
tus,qui mouet illud sua voluntate.Et dicitur firmamentum,
quia est solidum immutabile seu firmum.Talis ecclesia,quæ
est vna,non plures,quia vna est columba mea.Cant.6. Nec
fuit,nec erit plures,sed vna sola,quæ locus est omnium sal-
uandorum,quia ibi est vita fixa.s.gratiæ & gloriæ, quæ nec
deficit nec finitur.Hæc mouetur continuè.s.de prosperitate
ad aduersitatem, de pluralitate ad paucitatē,de paupertate
&c.& econuerso.Nunquam tamen cadit penitus per hære-
sim,nec a polo arctico.i.à Christo per infidelitatem penitus
elongatur,iuxta quod dixit Christus Petro.Luc.22.Ego ro
gaui per te vt non deficiat fides tua.Et ideo firmamētum.i.
firma & stabilis nuncupatur,in qua sol & luna.i.Christus &
beata virgo & stellæ diuersæ,i.sancti inter se differētes habi
tant & morant.Sol & luna steterunt in habitaculo suo.Aba
4 cuch.3.¶Oia quæ sunt sub firmamento,mouentur sm mo-
tum eius,s.planetæ & orbes,& etiam ignis,aer,& aqua,licet
diuersimodè,& motui firmamenti obediunt,ipsumq; die ac
nocte sequuntur ab oriente in occidentem,& citius & plus
mouentur secundum motum orbis,quam secundum motū
proprium.Et quanto orbis inferior est prior, tanto motui
firmamenti ordinatius se conformat secundum Rabanum.
Sic vere firmamento,i.deo vel prælato debent omnes or-
bes subditi id est,omnes inferiores obedire, & secundum
motum voluntatis suæ se regere & mouere,motumque pro
prium idest,propriam voluntatem motui firmamenti id est
voluntati prælati vel dei subijcere,& post ipsum per obediē
tiam circuire. Quia quocunque declinabat quæ prima erat
sequebantur & cæteræ.Ezech. 1. Et quanto quis prior est &
sanctior,tanto vere ad mouendum & regendum se secundū
voluntatem prælati sui vel dei est promptior.Eccl.3. Quan-
to maior es,humilia te in omnib.¶Quanto aliquod corpus 5
plus appropinquat cœlo,tanto magis est mobile.& ecōuer
so,quanto remotius,tanto minus se suo motu cōformat.Pa
tet,quia ignis ordinatior q̄ aer & aqua,terra aūt pp nimiā
elongationem à firmamento immobilis est & fixa. Sic vere
quanto quis est propinquior cælo,i.per gratiā & virtutes,tā
to mouetur ordinatius & citius per obedientiam.Et ecōuer
so,quanto plus a deo remouetur per peccatum,tanto minus
obedit eius voluntati,& minus mouet per bona opera.Ertō
multi sunt homines sicut terra id est,fixi & immobiles p pi-
gritiæ & inobedientiæ grauitatem.psalm.Fundauit terra su
per stabilitatem suam.Vel dic quod quanto quis est propin-
quior deo per gradum ecclesiasticæ dignitatis,tanto debet
eum melius sequi obediendo,& bene operando,& eom imi
tando. Vel dic quod quanto quis est alicui propinquior per
consanguinitatem & affinitatem,tanto debet ei magis obe
dire.Vel expone de bona societate,quia quanto quis alicui
vicinior efficitur,tanto ei in pluribus modis & actibus ma-
gis fit similis & conformis,dicens.Matthæi 8.Magister,se-
quar te quocunque ieris.¶Cœlum violenter mouet secum
interiores orbes(licet habeant cōtrarios motus naturaliter) 6
omniaq; inferiora per sui influentiam gubernantur. Sic ve-
re debet facere p̄latus,qa oēs subditos suos qñ inuenit eos
habere proprios motus.i.proprias voluntates,debet eos cō
pellere per violentiam correctionis sequi suum motū,si vi-
delicet sit bonus,& ipsos secum rapere,& per bonam suam
influentiam suam prouide gubernare,& suę iurisdictioni &
motui per rigorem iustitiæ subiugare 2.ad Corinthios 10.
Parati sumus subiugare omnem inobedientiam.Et sicut cę
lum habet semper vniformē & ordinatissimum motum,sic
prælatos debet habere motum voluntatis ordinatum & ma
turum vt se & alios valeat regulare.Vnde 1.ad Corinth.14.
Omnia honeste & secundum ordinem fiāt in vobis. Vel dic
quod cęlū est vir iustus,qui inferiores potentias compellit
obedire rationi.¶Cęlum mouetur velocissime, & ideo ne
motus eius velocitas mundi machinam dissiparet,voluit eū 7
natura motu planetarum retardare.Motus. n. planetarū p
prius contrarius est motui firmamenti vt sic eius impetus
motu contrario moderetur secundum Rabanum. Sic sunt
multi qui more firmamenti mouentur citissime,s.ad vindi-
ctam & iustitiæ executionem,quando inueniunt aliquem de
linquentem,non considerantes fragilitatem peccatoris, &
idō ad refrenādum impetum & motum sui rigoris,dat eis na
tura.i.deus planetas.i.subditos qui habent motus cōtrarios
i.qui eis contrariantur per rixas & appellationes, & sic in-
uento obice sua iracundia temperatur. Vel dic quod motus
contrarij planetarum significant motus & tentationes car-
nis,quæ sunt contrarij rationi,quia quando quis est nimis au
sterus,deus permittit eum tentari,vt humilietur. Exemplū
de Petro. Vel dic quod quidam sunt quorum motus & im-
petus iracundiæ non potest refrenari,nisi per contrarios mo
tus verborum & punitionum.Et ideo vtile quod inueniant
planetas.i.personas respondentes,quæ contraria sibi respō
deant,vt quiescant,& vt sua iracundia moderetur. Prouer. 8
26.Responde stulto iuxta stultitiam suam.¶Cœlum licet in
suis partib.mutet locū,in toto tamen suo nec situm variat
nec locum,quia cęteris partibus inferiorib.fluctuantibus,cę
lum nūquā motus sui tenorē & ordinē derelinquit,vt dicit
idem.Sic vere cælum.i.religio licet mutetur & varietur quā
tum ad personas,quia.s.personæ moriuntur vel mutatur de
loco ad locum,ipsum tamen cęlum religionis.i.ipsa integri
tas & vniuersitas,vel ipsa regula seu fides, nunquam moritur,
aut mutatur. Vel dic quod licet partes inferiores mun-
danæ fluctuent & mutentur,& quotidie varient statum suū,
cœlum tamen id est, ecclesia in suo toto vniuerso semper
debet immobiliter statum suum,regulam & ordinationem
obseruare,quia homo iustus in sapientia manet. stultus au-
tem immutatur vt luna.¶Secundum Aristotel.libr.de cœlo 9
& mundo, cœlum est ita perfectum & conciliatum,quod
non habet contrarium aliquod in natura,& ideo est incor-
ruptibile,quia nihil corrumpitur nisi a suo contrario.Sic ve
re illi qui sunt ita perfecti,ita mites,ita benigni qđ nullū hūt
contrariū vel inimicum in mundo sunt incorruptibilis,na-
turæ,quia.s.non corrumpuntur per pctm̄,quia .i. deus tales
præseruat.Prou.28 Qui ambulat simpliciter,salu' erit. ¶Li
cet cœlum non corrumpatur, nec generetur, est tamen

principium generationis & corruptionis, pp radios, quos
mittit ad terrá, vt dicit Arist. Sic sunt multi qui in se sunt bo
ni, ita & per luxuriá nec generant, nec corrumpuntur, tamen
habent ita malos radios .i. mala exempla, quod in aliis cau-
11 sant generationem luxuriæ, & corruptionem peccati. Eccl.
43. Radius suis excęcat oculos. ¶ Cęlum licet sit vniformè de
se, habet tñ plures orbes & circulos, pp necessitatem mor-
talium, vt sic quolibet anno diuersimode moueatur, quia si
semper vniformiter moueretur, tantum frigus vel tantum
calorem causaret, quod alimentum mortalium deperiret,
ſm Arist. lib. de causis elementorum. Cælum est deus, qui q̄
tum ad occultam suam prouidentiam habet multos circu-
los .i. plures modos secundum quos se mouet, & se habet er
ga nos, & ideo, aliquando frigus aduersitatis aliquando æstũ
prosperitatis causat, alias .n. alimentum gratiæ & virtutis pę
nitus deperiret. Non est autem necessarium quod semp se
habeat erga nos vno modo, imo vere vtile est quod homini
deus nunc frigiditatem, nunc calorem, nunc prosperitatem,
nunc aduersitatem inducat, vt sic alimenta diuinæ gratiæ in
12 nobis generet & producat. ¶ Cælum habet claritatem, rotũ
ditatem, diaphaneitatem, vel perspicuitaté. Et secundũ Ma
crobium in lib. de expositione somnij Scipiõis p orbes suos
causat harmonicam suauitatem, & motus sui impetus cau-
sat in rebus caliditatem. Sic vir perfectus habet claritaté sa-
pientiæ, rotunditatem obedientiæ. Figura .n. rotunda est sũ
mè mobilis. Habet etiam perspicuitatem veritatis & simpli
citatis, qa quilibet videt quid habet in corde interius. Cau-
sat ét harmoniam gratiarum actionis & calorem diuinæ di-
lectionis. Est etiam more cœli altus, per contemplationem.
Oia continens per compassionem. A terra, i. a terrenis elon
gatus per eorum abominationem. Stellis ornatus per virtu
tum & exemplorum possessionem. Gene. 15. Suspice cęlum,
& numera stellas eius si potes. ¶ Cælum omnia inferiora im
13 mutat, & tamen a nullo inferiore se: potest recipere aliquid.
Sic vere deus mutat oia inferiora, temporalia & spiritualia,
vnumquodque secundum propriam qualitatem, ipse tamen
nullam mutationem recipit in seipso ps. Mutabis eos, & mu
tabuntur; tu autem idem ipse es. ¶ Cœlum summæ est perfe
14 ctionis inter corporalia, sed nihil est ita vile, nec ita sibi dissi
mile in natura, quin in virtute aliqua cælesti corpori simile-
tur, & quin in aliquo, cælo melius inueniatur. Patet de pedi
culis, qui habent vitam, quam tñ cœlum non habet. Sic vere
dato q homo sit magnæ perfectionis, & vitæ cælestis, nó est
tamen ita vtilis hó in natura, quin habeat aliquam virtutem
vel conditionem meliorem, quam sint multæ quæ in ipso es
se noscuntur. ¶ Cælum habet altitudinem cunctis præeminẽ
15 tem, amplitudinem cuncta continentem, pulchritudiné stel
lis coruscantem, fortitudinem semper durantem. Sic vere
vir perfectus debet esse per contemplationem altissimus, qa
.s. eius affectio & consideratio debet esse sursum in paradi-
sum eleuata, & per contemptum ab istis inferiorib. & terre
nis elongata. Vnde Eccl. 44. Altitudinis firmamentum. & ad
Philipp. 3. Conuersatio nostra in cœlis est. Item iste debet es
se p charitatem amplissimus, quia .s. omnes homines debet
in corde suo continere .s. ipsos diligendo, & eis subuenien-
do. psal. Extendens cœlum sicut pellem. Item iste debet esse
per honestatem pulcherrimus, quia stellæ .i. virtutes & exem
pla debent in eo relucere. Eccl. 43. Species cœli, gloria stel-
larum, mundum illuminãs. Item iste debet esse firmitate for
tissimus, quia .s. ita debet esse solidus per constantiam firmi-
tatis, perseuerantiæ & longanimitatis, quod nunquã debet
corrumpi vel deficere per peccatum. vnde Iob. 37. Tu forsi-
tan cum eo fabricatus es cęlos, qui solidissimi quasi ære fu-
si sunt. ¶ Cœlum secundum Rabanum est ordinatissime pro
16 cessium, inferiorum omnium regitiuum, continuę influẽtiæ
ministratiuum, mirabilis harmoniæ causatiuum, & omniũ
quæ sub eodem sunt, ad perfectam obediẽtiam reductiuũ.
Sic veré vir iustus, & maxime prælatus, semper debet in suis
moribus & actibus procedere ordinatissime, quia nunquam
debet in vno puncto ab ordine rectæ iustitiæ deuiare .i. ad
Corinthio. 14. Omnia honeste & secundum ordinem fiant
in vobis. Item iste debet esse inferiores & subditos ordinare
& regere, & in eos mouendo & instruendo & temporaliter
subueniendo influere, concentum melodiæ, laudis, & gratia
rum actionis continue modulari, & tranquillitatem animi
seruare pariter & sectari Iob 38. Concentum cœli quis dor-
mire faciet? Item iste debet inferiora ad perfectam obedien
tiam reducere, quia .s. motus sensualitatis debet cópescere,
m ad obedientiam spiritus & rationis cogere. Pręlatus etiã
& ecclesiasticus suis doctrinis & exemplis debet post se tra-
here omnia inferiora, .s. subditos & laicos ipsos informando
& ad veritatis semitam reducendo. Eorum etiam rebellio-
nes debet reprimere, ipsos si necesse est, per violentiam com
pescendo, dicens .s. illud Ezech. 22. In brachio extenso & fu-
rore effuso regnabo super vos. Et de tali cœlo sicus dicitur
illud Deu. 28. Sit cœlum quod supra te est, æneum.

De Cælo Crystallino. Cap. 3.

Coelum crystallinum est aqueæ naturæ ſm Bedã, quæ 1
in modũ crystalli ibi diuino opere est gelata. & fuit
necessaria ad temperamentum caloris motus firmaméti.
Ad hoc ét operantur planetæ propter contrarios mo
tus suos. Firmamentum .n. per crystallum refrigeratur, & p
planetas retardatur ſm Bedam & Platonem. Per cęlum cry
stallinum quod est naturæ lucidæ & specularis, intelligo vi
ros plenos sapientiæ spiritualis, qui claritatem continent ve
ritatis. Est igitur necessarium firmamento .i. prælato vel viro
iusto, qd' habeat secum cælum crystallinum .i. socios proui-
dos & prudentes, vt .s. per eorum consilium, per prudentiam
& maturitatem, ardor suæ crudelitatis & vindictæ aliquo-
tiens temperetur. Ad q ét sibi proficit motus contrarius pla
netarum, .i. rebellio subditorum. Eccl. 9. Viri iusti sint tibi cõ
uiuæ. Vtile est .n. homini, rebelliones subditorum qnqz senti
re, vt semper in quodam timore & circunspectione & dili-
gentia cogatur viuere, & non imbecilli securitate torpere
Vel dic moraliter quod cœlestes viri ad reprimendum ar-
dorem & zelum iustitiæ, rebellionem inferiorum orbium .i.
carnalium appetituum, in seipsis sentiunt, ac per crystallinã
sapientiam ardorem istum prudenter compescunt. ¶ Licet 2
aqua sit fluxibilis, illę tamen quæ sunt supra cælum .s. in cęlo
crystallino, solidæ sunt atque firmæ, lucidæ, & tranquillæ se-
cundum gl. super. psa. ibi. Aquæ quæ super cœlos sunt. Sic li-
cet homo sit fragilis & fluxibilis in hac vita, quando tñ erit
super firmamentum .s. in paradiso, tunc more crystalli erit so
lidus per impassibilitatem, quia nulla passione poterit pene
trari, lucidus p claritatem, mobilis per agilitatem, peruius
per subtilitatem. ¶ Cęlum chrystallinum habet aquas in seip
so ligatas & congelatas. Sic vir iustus semper secum portat 3
aquas lachrymarum deuotionis & compassionis. Vnde Iob
26. Qui ligat aquas in nubibus suis. & psalm. Qui tegis aquis
superiora eius. Et sicut cœlum crystallinum lucem recipit
ab empyreo, & tribuit firmamento, sic vir iustus vel præla-
sus a deo sapientiæ & gratiæ lucem recipit, quam in alios
post diffundit.

De Cælo Empyreo. Cap. 4.

Coelum empyreum est primum cœlum. & secundum
Isidorũ dĩa pyr, quod est ignis, non pp ardorem, sed 1
pp splendorem. Et est quietum & immobile, sphæri
cum, maximum quantitate, quia oĩa corporalia conti
net, vniformi qualitate, quia caret stellis. Et secundum Ale-
xandrum, necessarium fuit istud cœlum propter compleme
tum vniuersi, quia videlicet corpus infimum, .s. terra, est im-
mobile & opacum, supremum autem, .s. empyreum, immo-
bile est & clarum. Et sic inter ista duo immobilia tota natu-
ra voluitur vniuersi, vt dicit Basilius in Hexamerõ. Talis est
deus, maximè tactus, hó, quia splendore scientiæ rutilat sup
omnes. Item est sphæricus, quia sine principio, sine fine. Im-
mobilis, quia nec corrumpitur, nec ab ęternis suis dispoſi-
tionib. immutatur. Quia ego dominus qui mutor. Malac. 3.
& Num. 23. Non est deus vt homo &c. Maximæ est quanti-
tatis, quia omnes continet creaturas, quia habet essentiam
infinitam. Cęlum & terram ego impleo. Hie. 23. Hic est vos
forqus, quia æqualiter est ei cura de omnibus. Sap. 6. Et sõ
inter ipsum & terram .i. inter deum & beatam virginem
omnia continentur, & diuersimode variantur. Ista autem
duo immobilitate perpetua continentur. Non fuit .n. aliqs
quin vacillaret in fide, præter Christum & virginem glorio
sam, maxime in passione.

De Æthere. Cap. 5.

1 Ether est regio planetarum secundum Martianum. Et est locus separatus ab inferiorib. vbi est dies perpetuus, & vbi nox diurno lumini non succedit, & hoc quia vmbra terræ, quæ noctis est causa, ad tā altū locū in æthere non accedit. Et secundum Ari. 2. Meteor. Aether nihil aliud est quam quintū elementum, quod totaliter aliud est a natura aliorum elementorum, quia æther neq; est grauis, neque leuis, neque rarus, neq; densus, neq; corruptionem recipit aliqualem. Talis debet esse ecclesiasticus, & maxime prælatus vel religiosus, quia vere debet esse separatus, quo ad vitam & ad mores ab inferioribus elementis, i. a secularib. & terrenis. Et hoc maxime quantum ad claritatem & lucem gratiæ & sapientiæ, quæ in ipso debet perpetuo permanere. Vmbra. n. terræ, i. terrenorum affectiones, non debēt ad istos accedere, & iō nos. i. ignorantia vel peccatum nunquam in talibus debet esse. Nox. n. non erit ibi. Apoc. 21. Isti non debent esse graues per pigritiam leues, per insolentiam, rari per vanitatem, densi per ruditatem, sed semper incorruptibiles per perseuerantiæ longanimitatem, vt dicant domine non sum sicut cæteri hominū. Vel expone de gloria paradisi vbi est lux indefectibilis, quia claritas dei illuminabit eam, & lucerna eius est agnus. Apo. 21. Et planetæ. i. viri sancti & angeli ibi habent proprie locum suum, quia hæc est hæreditas servorum domini. Esa. 54. Vel dic de ecclesia, vbi est lux clarissima fidei & veritatis indefectibilis est, quæ vmbra hæresum vel errorum nullatenus obscuratur. Lu. 22. Ego rogaui pro te vt non deficiat fides tua. &c. ibi sunt planetæ. i. diuersa genera prælatorum vel etiam subditorum.

De Sphæra. Cap. 6.

u Phera cæli est superficies & rotunditas eiusdem, quæ inter duos polos voluitur incessanter. Et est sphæra figura perfectissima, tum propter eius rotunditatem, quia caret principio atq; fine, tum propter eius capacitatem, tum propter eius vniformitatem, quia æqualiter a centro distat vt dicit Isidorus. Est etiam figura velocissima, quia nulla figura ad motum aptior quam rotunda. Talis est deus, primo quia caret principio atque fine per suam æternitatem, it em quia æqualiter se habet ad centrum. i. ad omnem hominem per iustitiæ æquitatem, & quia omnia capit vt continet per suam immensitatem. Vnde quidam Philosophus. Deus est sphæra intellectualis, cuius centrum vbiq; est, circunferentia nusq;. Vel sphæra est vir perfectus, qui inter duos polos id est, inter natiuitatem & mortem continuis motib. tribulationib. & motationib. est subiectus. Iste. n. est capax per ebaritatem vniformis per æquitatem, a centro, i. a mundo elongatus per voluntariam paupertatem, mobilis per obedientiæ agilitatem, vel per bonorum operum multitudinem.

De Axe. Cap. 7.

1 Xis est linea intellectualis, quæ inter duos polos & stellas immobiles protēditur, circa quam cælum diametraliter circunfertur. Cardines sunt extremitates ipsius axis, quæ ipsis polis infigunē. Hemisphærium est cæli medietas quam possumus videre. Horizon est circulus quem facit defectus visus quando cælum & terram iūgi putat. Vnde Horizon idest, visus terminatio.

De Circulo Lacteo. Cap. 8.

1 Vm in mundo sunt plures circuli, galaxia tamen est circulus candidior, & stellis notabilioribus illustratus. Et dicitur circulus lacteus, qui tendit versus septentrionem, qui nunquam a nostris visibus occultatur. Talis est religio, quæ cum in cœlo, i. in ecclesia sint plures circuli. i. plures status, iste tamen est pulchrior & melior, & stellis. i. personis. i. notabiliorib. melio rib. & honestioribus adornatur, qui etiam versus septentrionem, i. in frigore tribulationum est fundatus.

De Zodiaco. Cap. 9.

Odiacus est circulus duodecim spatijs distinctus, quæ quidē spatia duodecim ab astrologis sunt signa vocata. Sunt autem signa adinuicem distincta, & stellis notabilib. denotata. Et inter illa sunt quatuor cardinalia. s. aries, libra, cācer, & Capricornus. Zodiacus est ecclesia, quæ duodecim signa. s. t. 12. apostolos continet, qui fuerūt distincti ab inuicem proprijs stellis. i. proprijs donis & gratijs, quia vnusquisq; proprium habet donum, alius sic, alius aūt sic. 1. ad Cor. 8. Inter istos autem, sunt quatuor cardinales. i. principales. s. quatuor euangelistæ, quia maiori scientia quā cæteri, vt cōiter clauerunt. Aliqui succedēres, sicut Paulus & Barnabas, qui post ascensionem apostulatum acceperūt. Alij cadētes, sicut Iudas & Petrus qui diuersimode peccauerunt, & a statu gratiæ ceciderunt. Vnde de istis signis dī Gen. 1. Fiant luminaria in firmamento cœli, & sint in signa. 2
¶ In zodiaco sunt plura signa, quia. s. quædam sunt mobilia, alia immobilia, quędam principalia, alia sub principalia, quędam naturæ igneę, quędam naturę terreæ, quædam aereę, quædam aqueæ. Sic in ecclesia sunt plures personæ, quarum alia sunt mobiles ad bona opera, quædam non, quædā sunt principales sunt vt plati, alij sub principales vt subditi, quidam sunt ignei per charitatē, alij terrei per tępiditatem, quidam aerei per contēplationē, alij aquei per carnalitatis infectionē. ¶ Planetæ exaltantur in aliquib. signis, & in aliis deprimūtur. Vnde Sol exaltatur in ariete, & in libra deprimitur. Sic 3
vere sol Christus exaltatur & regnat in illis qui sunt similes arieti. i. in bonis, qui virtutū vellere sunt induti. In libra aūt i. in diuitib. qui non cessant pecuniam librare & computare in istis dico regimen perdit, quia tales de deo non curant. dicentes illud Lu. 19. Nolumus hunc regnare super nos. Vel dic qd̄ diuites nunc quando sunt in ariete. i. in petulantia & commota superbia, exaltantur per temporalem prosperitatē, sed finaliter in iudicio quando erunt in libra, tunc deprimentur per æternam aduersitatem, quia generaliter verum est quod qui in vno loco & statu & negotio deprimitur, in alio eleuatur. ¶ Planeta sp est fortior in domo propria quam in 4
aliena, & ex fortitudine signi in quo est, fortificatur, & ex eius debilitate debilitatur, sicut vir fortis fortior est in equo fortiquam debili. Sic vere quilibet fortior est & potentior in domo & patria sua, quā aliena vt cōiter, quia ibi habet amicos & famulos & alios adiutores. Vel dic qd̄ omnis hō fortior ad resistendum vitiis in domo sua existit. i. in statu suo, siue sit regularis siue secularis, quam in aliena. i. quam si aliena officia vsurparet, quia si sit ecclesiasticus, non debet mundi negocia ministrare. Qd̄ tamen est contra ecclesiasticos propria beneficia dimittentes, & magnatū curias frequentantes. Contra quos dī Luc. 9. Nolite trāsire de domo in domū. Et quanto coniungit cū meliori & fortiori signo. i. meliorib. socijs, tāto fortiori efficacia reperitur, & econuerso, quanto socios habet debiliores & iperfectiores, tanto minus sufficit operari. Quia vere multū proficit vel officit bonitas vel malignitas sociorum. Iō bene consulitur Eccl. 37. Cū viro sancto assiduus esto. Vel dic quod tutius est esse in religione, vel in statu meliori, quam in alio minus bono. ¶ Scdm Mesuel, 5
fm signorum ortus & occasus, oppositiones & cōiūctiones, aspectus beneuolos, & maleuolos, diuersa & cōtraria accidūt in hoc mundo, & vt dicit, illa q in natura gñant sub forti signo malcolino ascēdente, & forti planeta, & bono aspectu, bonæ sunt dispositionis, & econtrario. Signa sunt plati ecclesiæ, uel principes mondi, qa vere p eorū ortus & occasus, oppositiones & inimicitias, cōiunctiones & amicitias, diuersia accidūt in hoc mundo, vtpote paa vel Guerra &c. qa fm naturā superiorū subditi regulanē. Vnde si signu. i. plat' vel princeps fuerit ascēdens p celestiū affectionem & cōtemplationē, masculinus per virtutis & fortitudinis perfectionē, tunc vere illa quæ sub eo generant. i. subditi sub ipso de gentes, bonæ erunt dispositionis & tpaliter & spiritualiter quia beata est terra cuius rex est sapiens. Ecclesia. 10. Nam & fm beatum Gregoriū, Vita malorū facile trahitur ad exemplō, qa sicut dī Eccl. 10. Secundū iudicē ciuitatis, sic & hi qui habitāt in ea. ¶ Aliqua sunt signa q dicuntur domus angulares. s. signa cardinalia. Alia dicuntur domus succedentes. Alia domus cadentes sed inter illa angulares maioris 6

sunt virtutis q̃ quæcunq; aliæ, ſm Meſaelem. Sic in mundo vel ecclesia, quidam sunt angulares. i. principales & prælati, alii succedentes. i. subditi, alii penitus cadentes. i. mali. Sed vere illi qui sunt angulares. i. principales & prælati & iudices, ip debent esse aliis meliores, & in bonis operib. fortiores. Ideo de Saule electo dr̃ quod in toto Israel non erat vir melior illo 1. Reg 9.
7 ¶ Inter signa oia sunt bonæ significationis & influentiæ per duo. s. octauum, qui dicitur scorpius, & vndecimum, qui dr̃ Aquarius. Et ratio est, quia Mars dominatur in octauo, & Saturnus in vndecimo, qui sunt planetæ maleuoli. Et ideo octauum vocatur domus mortis & debilitatis omnium rerum, & in illo est gaudium Martis. Vndecimum autem vocatur domus inimicitiæ, tristitiæ & laboris. Charissimi per numerum octauum qui excedit & transgreditur numerum septenarium intelligo, illos qui p pctm̃ tráſgrediuntur septem virtutes. Per vndecimum autem intelligo qui transgrediuntur denarium decalogi. Dico igitur qđ illi homines qui dñr octauus, vel vndecimus i. qui per pctm̃ transgrediuntur septem virtutes, & decem mãdata, pessimi sunt. s. mundi pctõres. Nam in quibusdam istorum dominat Mars. i. deus belli. s. ira rixa, discordia, odiũ & inimicitia, & ideo isti dicuntur domus mortis, q̃a vere mors æterna apud eos poterit perpetuo hospitari. Et ẽt tales sæpe consueuerũt mortem corporalem per occisionem, & mortem spũalem p detractiõem inducere. & ideo a morte æterna digni sunt deuorari. vnde. psal. In inferno positi sunt, mors depascet eos. Item alij sunt peccatores in quib. dominatur Saturnus, q̃ dr̃ à saturitate. i. mundi prosperitas, quæ ipsos satiat mundi bonis. Et ideo tales dicuntur domus inimicitiæ, tristitiæ & laboris, quia vere mundi diuites semper sunt in inimicitia, tristitia & labore, & hoc p p diuitias acquirendas, & multiplicandas. Vnde Hie. 9. Vt iniq; agerent laborauerunt & Es. 54. in multitudine viæ tuæ laborasti &c. Et nota quomodo laborant circumeundo nundinas & mercata.
8. ¶ Signa dicũtur mutuo, se aspicere, quia planeta existens in vno signo respicit ante & retro. Sed quidam sunt aspectus mediæ amicitiæ, quidã perfectæ amicitiæ, alii mediæ inimicitiæ, alii perfectæ inimicitiæ ſm Mesaelem. Sic vere hoĩes debent se mutuo aspicere per mutuã charitatem, debent ẽt per prouidentiã aspicere ante & retro. i ad præterita & futura, quia secundũ Senecam, Futura præcaue, præterita meditare. Veruntamẽ hodie sunt multi aspectus. i. quidã amicitiæ inter bonos, alii inimicitiæ inter malos & inuidos, & in istis etiam alii sunt cõpleti, alij sunt medii, & imperfecti, quia & amor & odiũ recipiunt magis & minus 2. ad Cor. 12. Plus diligens minus di
9 ligar. ¶ Itẽ ſm Astrologos, ille aspectus dr̃ optimus ſm Mesaelem, qui quidem dr̃ tertius, & est qñ signum arietis respicit sagittarium post se, & Leonem ante se. Ille autem dr̃ pessimus, qñ aries respicit signum piscium post se, & libram ante se. Primus enim aspectus est amicitiæ secundus inimicitiæ completæ. Charissimi per arietem qui est signum diurnũ & igneum, intelligo quemlibet qui in die vitæ pñtis igne comburitur cupiditatis. i. omnem hominem. Ille enim potest habere plures aspectus & considerationes & bonas & malas, sed vere illa dicitur optima, quando hõ respicit & cõsiderat Leonem. i. diabolum ante se, qui eum post mortem expectat ad deuorandum sagittarium post se. i. mortem quæ eum sequitur, & eum multis tribulationib. impetit & sagittat. Nam cõsideratio hostis & mortis inducit dei timorem. Ideo de diuinis animalib. dicitur Eze. 1. quod habebant oculos ante & retro. Sed vere quando aries. i. homo respicit libram. i. mundi diuitias, quæ librantur & ponderantur, & pisces. i. mundi delicias & voluptates, vel mulieres deliciosas, tunc pessime cõsiderat, & dei inimicitiam tunc incurrit. Homo enim non debet habere oculos ad ista peritura. Vnde debet dicere. Auerte oculos meos ne videant vanitatem, quantum ad diuitias & delicias. Dicitur. n. Eccl. 9. Auerte oculos tuos a muliere compta. ¶ Coniunctio planetarum bona est si planetæ sint boni, & mala si fuerint mali. Oppositio autem planetarũ semper est mala secundum. Mesaelem. Sic vere cõiunctio. i. ami-
10. citia & societas hominum bona est, si boni sint. Mala autem si mali sint, quia sicut spinæ inuicem se complectuntur, &c. Oppositio autem planetarum. i. inimicitia hominum siue bo
11 ni fuerint siue mali semper est mala, quia nulli licet odire fratrem suum. vnde. Diligite inimicos vestros. Luc. 6. quia q̃ odit fratrem suum, manet in morte 1. Io. 3.

De Ariete. *Cap. 10.*

SIgnum primum est Aries, quod secũdum Mesaelem est signum igneum, masculinum, diurnum, instabile, domꝰ Martis, & Solis exaltatio, Prima facies eius Martis, secunda Solis, tertia Veneris. domus est vitæ nativitatis. 1
Talis est vir perfectus, quia est igneus per charitatẽ, masculinus per virtutum & vitium probitatẽ, diurnus per clarã veritatẽ, instabilis per bonorum operum mobilitatem, vel per obedientiæ velocitatem. Et tales sunt domus Martis, q̃a omnes qui volunt pie agere, persecutionẽ patiũtur. s. pugnæ & tribulationis, quia. s. boni sustinent hodie multas pœnas, q̃a omnes qui volunt pie agere persecutionem patiuntur 2. ad Tim. 3. Sol tñ. i. Christus in istis regnat exaltatur & gloriaẽ, & in talib. delectatur. Et ideo sunt domus vitæ, quia vitam æternam hospitabuntur & recipient in seipsis. Sapientia. n. vitam tribuit possessori suo. Eccl. 7. Vel expone de malis, q̃ sunt ignei per iracundiam, masculini per luxuriam, diurni p auaritiam, quia. s. nocte vtuntur pro die, circa temporalia laborando. Eccl. 38. Noctem quasi diem transigit: instabiles p insolentiam. Et Sol. i. mundi prosperitas in talibus exaltatur & apud eos quam plurimum honoratur, & ideo Mars. i. iracundia & contentio. Sol i. mundi gloria & possessio, Venus, i. luxuria, & infectio in corde talium habẽt domum. ¶ Aries facit in illis in quib. dominatur, multos capillos, qui corpus curuũ, faciẽ obliquã, oculos graues, aures breues, collum lõgum ſm Mesaelem. Iste est Christus, qui fuit aries signum igneum p p ipsius charitatem. Fuit etiam aries animal, p p eius passionem, quia immolatus est more arietis in ara crucis. Illi igitur in quib. Christus dominatur. s. boni possunt sic cognosci, quia habent capillorum. i. virtutum multitudinẽ. Curui sunt per reuerentiã & humilitatem. Oculos habent graues per maturitatem, quia non mouent eos leuiter. Vñ qñq; aures. i. auditum, habent breues & curtas, quia. s. parum curant audire verba falsa, vana, detractionem, garrulitatem. vnde Eccl. 28. Noli audire linguam nequam. Collum ẽt. i. deuotionem quæ attrahit spũm, debẽt habere longum per perseuerantiam & longanimitatem. Vel dic q̃ illi in quib. aries i. diabolus dñatur. s. peccatores, abũdant in pilis. i. in diuitiis. Curui sunt per auaritiam, & ad terram inclinati per cupiditatem. Facie obliqui per inuidiam & falsitatem. Aures autẽ habent breues, quia. s. nolunt audire aliquod bonum verbũ vel sermonem. vnde 2. ad Tim. 4 A veritate quidem auditũ auertent, ad fabulas autem conuertentur.

De Tauro. *Cap. 11.*

TAurus est signum terreum, frigidum & siccum, nocturnum, fixum, domus Veneris. domini eius, Venus, Luna Mars ſm Misaelem. Taurus animal est elatum, & significat mundi superbos diuites & potentes, quia pro certo sunt terrei, per auaritiã, quia nõ vacant nisi ad terrena, frigidi per indeuotionẽ, sicci per incõpassionẽ, nocturni per ignorantiæ cęcitatem, vel per malorum operum suorum velatam & palliatam falsitatem, fixi per pigritiæ tepiditatem, domus Veneris per luxuriæ fœditatem. In illis autem dominatur Venus, & regnat. i. luxuria, Luna. i. defluens incõstantia, Mars deus belli. i. iracundia. Ideo dr̃ Eccl. 6. Ne te extollas in cogitatione tua sicut taurus. Et dr̃ domus possessionis & dationis, quia isti præ cæteris possident & abundant & ẽt solent sibi inuicem dona dare. Lu. 6. Pctõres pctõrib. fenerant vt recipiant æqualia. Taurus enim terram sulcat, & significat diuites, qui vacant penitus in terrenis. Nati in constellatione tauri habent, faciẽ curuam, nasum grandem, nares amplas, oculos graues, capillos elatos & nigros. Verecundum efficit hoiem & honestũ, tñ vanum ſm Misaelem. Sic vere vir iustus & perfectus habet faciem. i. voluntatẽ curuã per humilitatẽ, nares deuotionis amplas, nasum discretiõis grandẽ, oculos intellectus graues, capillos affectionum elatos, scilicet ad cælestia. Verecundus est & honestus, &c.

De Geminis. *Cap. 12.*

GEmini secundum Misaelem est signum aereum masculinum, diurnum, mediocre, nam Saturnus est de die dñs triplicitatis eius, Mercurius de nocte. Iupi- 1
ter participat cũ eisdẽ Sic vere illi qui sunt gemini p

chari-

charitatē & duplicē, sunt aere p cōsciæ puritatē, masculinī
p virtutū spāliū ꝓbitatē, diurni & luminosi p veritatē, medio
cres per prudentiā & maturitatem. Dominat eius Saturnus
maleuolus & frigidus.i. tribulatio mundana & hoc de die.i.
dum sunt in die vitæ præsentis, quia.s.nunc multæ tribulatio
nes iustorum. Sed verè de nocte.i. post mortem dominat in
eis Mercurius i. Mercimonia gloriæ æternæ. Iupiter antē.i.
iuuās pater deus, in vtroq;.i. in vita ista & in futura regnat in
eis.s. ipsos i tribulationibus adiuuādo, & i futuro ipsius æter
2 næ vitæ præmia largiendo. Regnabit super te deus tuus. ¶ Ge
mini est dom⁹ Mercurij, & exaltatio caudæ draconis ſm Mi
saelem. & in eo dominatur Saturnus. Sic verè illi qui in acti-
bus & verbis suis sunt gemini & duplices, sunt domus & ho
spitium Mercurij, qui cum bonis est bonus, & cum malis ma
lus.s. mutatur & variatur. Cauda etiā draconis.i. malitia dia-
boli in eis regnat. Et Saturnus.i. inuidia solet in talibus domi
nari. Saturnus.n. qui facit suos tristes & melācholicos, signifi
cat inuidiam. Ideo bene dicitur Iaco.1. Vir duplex, animo in
3 constans est in omnibus vijs suis. ¶ Gemini est regio cœli, q̄
facit homines qui in eius constellatione nascuntur, pulchros
& fortunatos, & est domus propinquitatis, consilij, religionis
fidelitatis, epularum & somniorum, & disponit hominem ad
litteram & scripturam, ſm Misaelem & Martianum. Talis de
1 bet esse ecclesia, vel religio, quæ est pars cœli.i. ecclesiæ, quia
verè homines qui sibi sunt subditi.i. religiosi & clerici, debēt
esse pulchri per honestatem, fortunati per bonorum operū
multiplicitatē. Hæc.n. debet esse domus propinquitatis.i. ami
citiæ & charitatis, cōsilij & veritatis, & religionis & honesta-
tis & fidelitatis, & epularū.i sacræ scripturæ, q̄ est cibus ani-
mæ. Item somniorū.i. contemplationis, quæ semper somniat
de futuris, vt quilibet dicat. Vidi somniū &c. Ideo de tali do
mo dicitur Esai.56. Domus mea domus orationis vocabitur
¶ Castor & pollux sunt duæ stellæ in signo gemini. & ſm Mar
4 tianum, in æstate quādo noctes sunt breuissimę dum vna ista
rum nobis oritur, alia occidit. Et ideo finxerunt poetæ q̄ duo
sunt duo viri, quorū vnus cœlos, alius inferos occupauit. Sic
verè in mundo sunt duæ stellæ, duo viri.i. duo hominū gene-
ra.s. pauperes & diuites, sed verè in æstate.i. in feruore finalis
iudicij, vnus eleuabitur, & alius cadet, quia pauperes, tunc ele
uabuntur in cœlum, & diuites cadent & defluent in infernū,
& sic ad litteram vnus cœlos, alius inferos occupabit. Ipse
ascendet, tu autem descendens, & eris inferior, dicitur malis
diuitibus Deutern.28.

De Cancro. Cap. 13.

1 CAncer est signum aqueum, fœmineum, nocturnum,
instabile, domus lunæ. domini eius Venus, Mars &
Luna. Et est domus patris Cæsarum & vinearum, &
omnium quæ sunt super terram hominem facit ru-
dem & incompositum. In isto signo secundum Albumazar
oritur canicula, stella feruentissima, & turbat aerem. Talis
est mūdus, quia verè mobilis & instabilis est, & nunquam in
eodem statu permanet, quantum ad consuetudines suas, quæ
quotidie mutantur, & quantum etiam ad homines, qui quo-
tidie moriuntur & nascuntur. Et ideo dicitur domus lunæ,
quia luna mutabilis.s. mundi prosperitas vel fortuna in mun
do tantum locum habet. Et in hoc signo dominantur tres pla
netæ.i. tria genera vitiorum.s. Venus.i. luxuria, luna cornuta.
i. in superbia, Mars feruens.i. auaritia, quia omne quod est in
mundo, aut est concupiscentia carnis, aut cōcupiscentia ocu
lorum, aut superbia vitæ. 1. Ioā.2. Stella etiam canicula.i. aua
ri feruore cupiditatis inflammati, in isto signo habitant, qui
aerem sibi propinquum.i. patriam in qua sunt, turbant pro-
pter suas vsuras, rapinas, violentias, & molestant, quia sicut
dicitur Prouerb. 15. Conturbat domum suam qui sectatur
1 auaritiam. Et ideo bene sequitur q̄ istud signum.s. mundus,
facit hominem rudem & incompositum quo ad deum. Vel
dic q̄ est peccator mollis, instabilis & effœminatus, lunæ.i.
inconstantiæ vel cornutæ superbiæ, Veneris.i. luxuriæ, Mar-
tis.i. iracundiæ habitaculum atq; domus, in quo sol.i. Chri-
stus, ab eo recedendo efficitur retrogradus, & in quo canicu
la.i. auaritia semper feruet, quæ aciem suæ conscientiæ sem-
2 per mouet. psalm. Circundederunt me canes multi ¶ Sol effi
citur retrogradus in octauo gradu cancri. Nam quando Sol
est in cancro, tunc incipit versus australes circulos reuenire.
Et ideo ſm Isid. dicitur cancer, quod est animal retrogradū.
Cancer est mundus, qui semper retrogradit per vitia & pec-
cata. Sed pro certo in octauo gradu.i. tempore circūcisionis,
quæ octauo die fiebat.i. in statu & populo Iudæorum. Sol.i.
Christus factus est retrogradus per incarnationem. Nam cū
iste sol ad nos tantum se appropinquauerit per suam charita
tem & dilectionem, quousq; ad cancrum.i. Iudaicū populū
venit per incarnationem, voluit tamē fieri retrogradus.i. ite
rum reuerti vnde venerat, per ascensionem dicens. Tho. 12.
Tempus est vt reuertar ad eum qui me misit. Vel dic q̄ tunc
fuit Sol dei filius retrogradus, quādo in illo octauo signo.i.
in populo Iudaico ad humanitatem extitit inclinatus. Eccl.
48. Retrorediit sol, & addidit vitam regi. Vel dic q̄ sol apud
Iudæos factus est retrogradus, inquātū iste populus a vero fi
dei lumine, & a Christo factus est alien⁹. Hie. 15. Occidit sol
dum adhuc esset dies. Vel dic q̄ tunc Christus ab homine fu
git & retrograditur, quando ad octauum gradum.i. ad tran-
sgressionem septenarij virtutum & sacramentorū venitur.

De Leone. Cap. 14.

LEo est signum igneum, masculinum, diurnum, fixum,
domus solis, & illius exaltatio. Prima facies eius Sa
turni, secunda Iouis, tertia Martis. Domus est filio- 1
rum, nouorum vestimentorum, librorum & hono-
rum, secundum Misaelem. Leo iste significat bonorum prin-
cipem vel prælatum, quia sicut Leo est ex animalium, sic ta-
les sunt reges & iudices aliorum. Sed verè tales debent esse
ignei per seueritatem, diurni, clari per veritatem, masculini
per probitatem. fixi per constantiæ firmitatem, domus & ha
bitaculum Solis Christi per gratiam & charitatem, vel do-
mus solis, iustitiæ supple, per æquitatem ipsius exaltatio per
sui nominis magnificationem, & per diuinæ laudis iocundi-
tatem. Vnde Esa. 19. Ciuitas solis vocabitur. Et hic debet ha-
bere tres planetas idest tres speciales virtutes scilicet Satur-
num, qui pauperes satiat idest pietatem. Iouem, qui deus di-
cebatur.i. auctoritatē. Martem, qui est deus belli idest con-
tra aduersa omnia strenuitatem, vel contra dyscolos seuerita
tem. Ista.n. tria maximè spectant ad prælatum vel principē.s.
q̄ in ipso sit pietas auctoritas & strenuitas. Ista debet esse do
mus filiorū, quia omnes filij.i. omnes subditi sui debent ha-
bere refugium, ad eum sicut ad domum. Nouorum vestimē
torum, quia debet habere nouitatem virtutum & morū. Ec-
cle.9. Omni tempore sint vestimenta tua candida. Librorū ēt
debet esse domus.i. scientiarū & discretionis. Sap. 6. Diligite
lumen sapientiæ omnes qui præestis populis. item honorū,
quia.s. ille debet quēlibet subditum vel alium honorare, pro
mouere, officiare & beneficiare ſm meritum suū. 1. ad Tim.
5. Qui bene præ sunt præsbyteri. duplici honore digni sunt.

De Virgine. Cap. 15.

VIrgo est signum terreum, fœmineum, nocturnum, me
diocre, domus Mercurij. dñi eius Venus Luna &
Mars. Prima facies eius Solis. Secunda Veneris. Ter 1
tia Mercurij. Pulchros facit oculos faciemq̄ue deco
ram, & mitigāt voluptatem secundum Misaelem. Et dicitur
domus seruorum & bestiarum Iusticiam significat, & muta-
tionem de loco ad locum. Talis est per omnia beata virgo,
quia ista est & fuit terrea per humilitatem, frigida per casti-
tatem, fœminea per pietatem, & nocturna per sui absconsio
nem, mediocris per maturam discretionem. Mercurius qui
statim ad naturam illius cui cōiungitur se inclinat, significat
benignitatem, quæ vult voluntatem oium adimplere. Fuit
igitur in ea. Mercurius.i. benignitas in affectione. Venus quę
dicit lucifer.i. honestas in conuersatione. Luna alba.i. albedo
castitatis. Mars rubeus.i. rubedo charitatis. Et ideo Sol idest
Christus, primam eius faciem.i animā occupauit, carnē.s. as-
sumendo. Abacuc.3. Sol & Luna steterunt in habitaculo suo.
Hæc etiam domus seruorum.i. peccatorū, quia verè peccato
res q̄ serui sunt corruptionis. 2. Pe.2. (qa q̄ facit pctm, seruus
est peccati. Ioan.8.) qui ēt dicūtur bestiæ sine sensu, isti deo
habent ea pro refugio & pro domo, quia.s. facit eos iustos,
& mutari de loco ad locū.i. de pctō ad gratiam de pœna ad
gloriā. Et ideo dicitur q̄ ista significat & mutationē. Illos
ēt in quibus dominat.i. qui sunt sibi deuoti, facit pulchros
& gratiosos, q̄rum ad oculos discretionis, & q̄rū ad faciē cō
uersationis, quia fortitudo & decor indumētū eius. Prou.31.

De Libra. *Cap. 16.*

1 LIbra est signum aqueũ, masculinũ, diurnum, instabile, domus Veneris, dñi eius Saturnus, Mercurius, & Iupiter. Domus est vxoris & nuptiarũ, litis & contentionis, furti & rapinæ, secundum Misealem. Per libram quæ est instrumentum ponderandi, intelligo mundi diuites & auaros, qui in librandis pecunijs occupantur, Et etiam alios peccatores potissimè malos iudices & iniquos, qui alios habent iustè iudicare & librare. Tales sunt aquei idest molles & debiles ad operandum, masculini idest potentes ad luxurandum diurni idest vigiles & solliciti ad lucrandũ, & circa mũdi negotia laborãdum, quia scilicet vadunt de nocte sicut de die ad nundinas & mercata. Iob. 27. Noctem verterunt in diem. Instabiles etiam sunt idest infirmi ad resistendum, quia, s. tentationes & tribulationes nequeunt sustinere. Thren. 1. Peccatum peccauit Hierusalem, propterea instabilis facta est. Illi etiam sunt domus Veneris idest luxuriæ, Saturni qui tertæ præest idest auaritiæ, Mercurij vagabilis. i. vanitatis & superbiæ, vel leuitatis & insolentiæ, Iouis qui interpretatur inimicus separans. i. inuidiæ, vel iracundiæ, odij & iniuriæ. Nam hodie mundi diuites in istis vitijs specialiter abundant. s. in luxuria, auaritia, superbia, incõstãtia, odio vel inuidia. Et ideo bene dr̃ ꝙ isti sunt domus vxoris & nuptiarum quantum ad luxuriam, litis & contentionis quantum ad iracundiam, furti & rapinæ quantum ad auaritiam. Iõ illis dicitur Es. 3. Rapina pauperis in domo vestra Et nota quomodo sunt domus litis, quia. s. sæpe litigant inuicem propter temporalia Domus etiam furti, quia bona circunstantium vicinorum furantur per fraudes & vsuras, & etiam quandoque per excoriationes & extorsiones publicè rapiũt & furantur. Iõ de malis iudicibus dicitur Esa. 1. Principes eius infideles, socij furum. Vel dic ꝙ libra est mundus, vbi homines librãtur & exercentur. qui reuera est instabilis vltra modum, qui pro certo est domus furti & Veneris, &c. sicut supra. Iõ de ista domo dr̃ Hier. 7. Spelunca latronum est domus ista. Vel dic cõtra malos nummularios & alios mercatores, qui pecunias librant, quia vt communiter isti sunt domus furti, quia. s. diuersis fraudibus pecunias furantur. Vel dic contra malos doctores, qui librant & ponderant verba scripturæ, &c. sicut supra. ¶ Quãdo sol est in libra, tunc facit noctes & dies æquos, & iõ dicitur libra, quia monstrant ponderum æquitatẽ. Sic verè quando index est in libra iustitiæ, tunc necessario facit æquinoctium idest, æquale iudicium inter virum & proximum suum, alias non. Vel dic quòd quando sol idest, Christus ascẽdet signum libræ idest, thronum iudicij, vbi facta omnium librabit, & ponderabit, tunc verè æquinoctiũ faciet idest, iudicij equitatem, quia & noctem & diem idest, peccatorẽ & iustum secundum normam iustitiæ adæquabit, reddẽs vnicuiq; quod suum est, malis pœnam, iustis gloriam. Malachi. 2. Lex æquitatis fuit in ore eius, in pace & æquitate ambulauit. Vel dic quòd Sol est iustus, qui quo ad dies & noctes. i. quo ad ꝓspera & aduersa debet esse æqualiter libratus, & nõ plus per vnum quam per aliud motus, nec per prospera elatus, nec per aduersa turbatus.

De Scorpio. *Cap. 17.*

1 SCorpius est signum aqueum, frigidum & siccum & nocturnum domus martis, & nullius exaltatio. In eo etiam dominantur quattuor planetæ. s. Venus, Mars, Luna, Sol, secundum Misaelem. Tales sunt inuidi, quia aquei per mollitiem & imperfectionem, frigidi per indeuotionem. sicci per incompassionem, nocturni per suorum malorum operum occultationem. Domus sunt Martis idest litis & contentionis. Et nullus apud eos exaltatur, quia scilicet nullum reputant dignum exaltatione, & ita sunt inuidi, ꝙ nullum promouent vel exaltant. Et iõ quattuor vitia in talibus dominantur, scilicet Venus. i. luxuria. Mars idest odium vel iracundia. Luna mutabilis idest inconstantia. Sol solus lucẽs idest superbia, quia isti volunt soli videri & apparere. Nunc manducabo de bonis meis solus Ecclesi. 11. Et illi dicuntur Scorpius quia sicut est animal venenosum, quod facie lãbit, & cauda pungit, sic isti quando habent inuidiam super aliquem, sæpe lambunt eum, applaudendo & adulando in facie idest, in præsentia, sed vere a parte retro idest in absentia est aculeus fallaciæ & detractionis, quia scilicet quando est ab sente ipsum pungunt per detractionem & accusationem & infamationem. Ideo istis sic punctis põt dici illud Eze. 2. Impij & subuersores sunt tecũ, & cũ Scorpionibus habitas. 2 ¶ Scorpius est regio quæ ẽm Misaelẽ, membris deseruit generatiuis faciem dat paruam, multos capillos, oculos paruos, crura lõga, pedes magnos, & hoiem facit instabilem, & irascentẽ. Domus est mortis, timoris, delicti & laboris, belli, damni, & calliditatis & ingenij ẽm Misaelem. Talis est mũdus, qa iste seruit membris. i. personis generatiuis, quæ vacãt ad cõiugiũ. i. actinis, Illi aũt in quibus dominatur. s. mũdani, qui cor et affectũ in eo ponunt, habent faciem cõsciẽtiæ paruã, oculos discretionis paruos, capillos diuitiarũ multos, crura & pedes affectionũ magnos. Hoies ẽt facit istabiles & iracũdos, ꝙ est domus mortis, qa pro certo in mũdo est mors & animæ & corporis. Est etiam ibi timor, labor, delictum, bellũ, dãnum, calliditas & falsitas, quia vt dicitur Oseæ. 4. Adulteriũ, furtũ, homicidiũ, inundauerunt super terrã, & sanguis sanguinẽ tetigit. Et ideo iste bene dicitur Scorpius, quia. s. postq̃ satis lambuerit hominem, applaudendo per prosperitatẽ, puncturam mortis æternæ in fine infigit per damnationem & aduersitatẽ Vel expone de inferno, vbi sunt omnia ista incommoda.

De Sagittario. *Cap. 18.*

SAgittarius est signum igneum, masculinum, diurnum mediocre. Dominos habet Solem Iouem & Saturnum. 1 Prima facies eius Mercurij, secunda Luna, tertia Martis. In motu facit delectari, ideo dicitur domus itineris, fidei, sapientiæ, Magisterij, honoris, Astrorum, diuinationis, & somniorum. Talis debet esse prædicator, & etiam prælatus, vel quilibet ecclesiasticus, vel perfectus, qui peccatores mundi reprehẽndendo arguit & sagittat, quia verè debet esse igneus per charitatem, masculinus per probitatem, diurnus per veritatem, mediocris per maturitatem. Domus debet esse Solis qui mundum calefacit idest charitatis, Iouis qui nulli nocet idest benignitatis, Saturni qui omnes satiat. i. pietatis, quia. s. charitas, benignitas, & pietas dẽt in ecclesiasticis abundare. Vnde. 1. Petr. 3. Misericordes, modesti, humiles. Et iste pro certo facit auditores & subditos in quos agit, in motu bonorum operum delectari. Iste dicitur domus itineris, quia iter ostendit ad cœlum. Peregrinationis, quia prædicando debet discurrere sicut Peregrinus. Fidei, quia debet scire fidei sacramenta. Sapiẽtiæ qadẽt esse maturus & sapiẽs. Magisterij, quia est aliorum doctor & magister. Honoris, quia habet officium honorabile, vel quia deum debet honorare. Astrorum, quia debet de astris & cœlestibus loqui. Diuinationis, quia debet de ignotis & futuris inferni tormentis alijs prædicare. Somniorum, quia debet per deuotionem de futura gloria somniare. Ideo Paulus dicebat. Cõstitutus sum ego apostolus & Magister gẽtium. 1. ad Tim. 1. Vel dic ꝙ iste est mundus, qui dicitur sagittarius, quia bonos sagittat per tribulationes. Et vere iste est domus itineris, peregrinationis & laboris, quia sicut. 2. ad Corinth. 5. dicitur, Quamdiu sumus in corpore, peregrinamur a dño. Item diuinationis & somniorum, quia verè quicquid est in mundo. totum est somnium idest friuolum atq; vanũ Eccle. 33. Sõnia extollunt imprudente. Et sicut sol existens in Sagittario, terrã grandinibus, pluuijs, & niuibus sagittat, sic prædicator debet cum grãdine. idest, cum comminatione tormentorum, cõ niuẽ. i. cũ allectione candoris æternorum, cum pluuia idest cum irrigatione bonorum documentorum impios sagittaru. Esaiæ. 49. Posuit me dominus quasi sagittam electam.

De Capricorno. *Cap. 19.*

CAPRICORNVS est signum terrenum, frigidum, siccum, instabile, nocturnum, Saturni prima domus. 1 Prima facies eius Iouis. Secunda Martis. Tertia Solis Dñi eius Venus, Luna & Mars. Domus est dñij, regni gloriæ & imperij, substãtiæ furtim sublatæ ẽm Misaelẽ. Et dr̃ Capricornus, quia sicut caper libenter petit superiora, ita Sol ibi existẽs icipit iterũ ascẽdere per circulos boreales, ẽm Isid. Charissimi Capricornus. i. cap cornutus, significat modi superbos & pctõres (qui more capri sunt fœtidi & immũdi) maximè malos diuites & ambitiosos, qa verè terrei sunt ꝑ auaritia terrenorũ, frigidi ꝑ ideuotionẽ sicci ꝑ icõpassionẽ, istabiles ꝑ solicitudine, nocturni ꝑ ignorãtiã. Et Saturnus qui est planeta qui nõ iuuat nisi suos ẽm Misaelem ca. 4.

& nocet

& nocet omnibus alijs.i.alios periclitat, apud eos hospitatur. Prima facies.i.prima ætas eorum est Iouis.i.dei, quia in infantia sunt boni: Secūda.i.iuuētus, est Martis.i.luctæ & laboris, quia tunc laborant ad acquirendū. Sed vltimo.i.Senectus, est solis: qui est rex planetarum.i.gloriæ & honoris, quia in fine & ditantur & honorantur, & iō dicūtur domus regni imperij, dominij & gloriæ, & etiam substantiæ, sed tamē furtim sublatæ.i.malè acquisitę, quia.s.tales per substantias pauperū furtim eis sublatas acquirunt gloriam & honorē. Oseæ.8. Ipsi regnauerunt, sed non ex me. Isti etiā more capri ad superiora.i.ad dignitates & officia semper abiunt & ascendūt, siue sint ecclesiastici siue non. Ideo talibus dicitur Hie.48. Superbia cordis tui extulit te, qui habitas ī cauernis petræ, & apprehēdere niteris altitudinem collis. In talibus etiā dominatur Venus.i.luxuria, luna cornuta.i.sup̄bia, maris.i.iracūdia, cōtētio & cōtrouersia. Ea pone si vis cōtra ambitiosos & religiosos.

De Aquario, Cap. 20.

1 AQuarius est signum aereum, domus Saturni, sed nullius exaltatio. Prima facies eius Veneris, secunda Mercurij, tertia lunę. Domus vocatur amicitiæ, mercati & fortunæ, redditus & tributi, substantiæ regis & militis, s̄m Misaelem. Et iste fingitur pincerna fuisse deorum, & ideo a dijs in cœlo collocatus fuisse. Et depingitur tenens vrnam, & eorum manibus aquam fundens, vt Isido. Tales sunt diuites huius mundi, quia verè dato q̄ habeant apud se Saturnum idest diuitiarum saturitatem, nullius tamē sunt exaltatio, quia nullum adiuuant bonis suis, elemosynas erogando. Iob.20. Cum satiatus fuerit, arctabitur, & Eccle.5. Saturitas diuitis non sinit eum dormire. Prima facies.i.prima ætas scilicet infantia, communiter est Veneris.i.luxuriæ. Sed secunda est Mercurij, quia post efficiuntur mercatores. Et ideo tertia est lunæ cornutæ.i.sup̄biæ, quia vltimo fiunt diuites & superbi, & etiam quandoq; milites dicūtur domus amicitiæ, quia diuitiæ addunt amicos plurimos. Prouerb.18. Mercati & fortunæ, quia isti in mundo sunt fortunati. Redditus & tributi, quia.s.multos redditus acquirunt & alios tributarios faciunt. Substantiæ regis, quia.s.substantiam regum & nobilium & militum per vsuram & fraudem diuites acquirunt, sicut patet de burgēsibus & vsurarijs, qui redditus nobilium sæpissime acquirunt. Vnde Iob.24. Agrum non suum demetunt. Et isti dicuntur aquarius quasi aquam fundens, q̄a verè aquam.i.dona & munera fundūt super manus deorum idest, principum & baronum, officialium & prælatorum, vt.s.eorum captent amicitias, & ne ab eis de suis malis operibus & contractibus puniantur. Et ideo ab eis in cœlo.i.in altis officijs aliquotiens collocantur. Prouer. 18. Donū hominis dilatat viam eius, & ante principes spatiū ei facit. Et sicut aquarius est signum aereum, fiaū & masculinū, sic isti sunt aerei per superbiæ vanitatem, fiai per pigritiæ tepiditatem, masculini per luxuriæ fœditatē. Vel si vis dic q̄ aquarius iste significat quosdam dominos p̄latos, qui.s.sunt domus Saturni.i.saturitatis, q̄a.s, latis alijs, & maximè suis domesticis dāt comedere, verum tamen nullius sunt exaltatio, quia via aut nūquam volunt aliquem promouere. Ideo ipsis familiaribus potest dici illud Proue.23. Comede & bibe dicet tibi, & mens eius non est tecum. Aquarius fingitur pincerna &c. sicut supra. Tales sunt adulatores, quia verè in manibus deorum.i.corā principibus, aquam.i.verba mollia, adulatoria & blanda, semp̄ fundunt, & ideo ab eis collocantur in cœlo & in eminētia dignitatis, quia cōstat q̄ multi propter suas adulationes in magnis dignitatibus promouētur. ¶ Vnde.4.Reg.3. Est hic Heliseus filius Saphat qui fundebat aquā super manus Heliæ. ¶ Nāti in

2 constellatione aquarij, sunt gloriantes & deuastātes, pulchri & vnā habent tibiam altera longiorem, s̄m Misealem. Aquarius est mundus, qui aquis deliciarum & diuitiarum est plenus. Quia verè iste facit filios suos gloriantes & iactātes, prodigos & vastantes, pulchros & rutilantes.i.per curiositatem. Et cum non habeant nisi duas tibias.s.fidem, & spem, carētes tertia.s.charitate, vnam tn̄ habent altera longiorē, quia spes eorum est longior, & ad plura se extēdit, & maior est q̄ eorū fides, quia paucam habent fidem & informē, spem aūt habēt magnam licet inanem, quia semper de dei misericordia pœnitentiam sperant. In fine aūt dicent illud Thob.8. Non quēadmodum sperabamus, euenit nobis. Et illud Iob.40. Spes aūt eius eum frustrabitur, & videntibus cunctis præcipitabitur.

De Piscibus. Cap. 21. 1

PIsces est signum aqueum, fœmineum, nocturnum, mediocre, frigidum, possessio veneris, martis, & Lunæ, & vocatur domus inimici, & significat laborem, lamentationem, tristitiam, susurrationem, dolum, maleuolētiam & carcerem secundum Misealem. Tales sunt peccatores, & maximè detractores, quia aquei & fœminei per mollitiem & debilitatem. Nocturni per velamentum operū suorum & falsitatem, quia qui malè agit, odit lucem. Ioan.3. Frigidi per indeuotionem. Mediocres per palliationem, quia fingunt se esse pacificos & medios. Domus sunt Veneris.i.luxuriæ. Martis.i.iracundiæ. Lunæ.i.superbiæ. Domus sunt inimicitiæ, quia inimici sunt dei & s̄ctōrum. Eccles.11. Altissimus odio habet pc̄tōres. Et isti pro certo pro posse suo significant alijs & præparant eis laborem & lamentationem &c. ad literam, maximè detractores & ballini, falsi accusatores &c. qui alijs procurant carcerē & dolorem. Esai.42. Laqueus iuuenum omnes, & in domibus carcerum absconditi sunt. Ideo de talibus piscibus loquitur Abacuch.1. Facies hominis sicut pisces maris, & quasi reptilia non habentia ducem. Et bene dicuntur pisces maris, quorum.s. maior deuorat minorē.

De Planetis. Cap. 22. 1

PLanetæ omnes cum moueantur, alter tamen ab altero diuersificat cursum suum, quia quidam breuius, alij tardius complēt ipsum. Et quanto quis a terra remotior, tāto maior & indiget tempore ad complendum. Et hoc totum fit s̄m quantitatem circuli, qui vnicuiq; datus est a natura. Sic verè cum in cœlo.i.in mundo sint plures planetæ.i.plures homines, datu q̄ omnes moueantur & defluant.s.ad mortem per defluxum vel decursum huius vitæ, alij tamen complent citius cursum suum, & alij citius alijs moriuntur. Et hoc totum accipit s̄m q̄ deus vnicuique proprium circulum.i.proprium vitæ spatium limitauit. Quia constituisti ter- 2 minos eius &c. Iob.14. ¶ Planeta q̄to a terra remotior, tanto maiorem hēt circulū, & ipsum tardius complet, & econuerso quāto terræ p̄pinquior, tāto velocius cōplet cursum suū. Sic quanto hō propinquior est [illegible] deo per gr̄m & amorem, tanto cursum ad eundū in paradisum citius cōplebit, q̄a.s.post mortem minus ī purgatorio remanebit. Et ecōuerso, q̄to quis a deo per peccatū remotior, tāto cursum istū difficilius & tardius adimplebit, & per maiorem circuitū circuibit tribulationē pęnarū, q̄a dato q̄ pęniteat tamen magis tn̄ ī purgatorio remanebit. Vnde dr̄.1.ad Cor.9. Omnes quidē currūt sed vnus accipit brauiū.s.citius altero. ¶ Dicit Misalac phūs 3 q̄ per motum & influentiam planetarum reguntur, & disponuntur omnia inferiora in suis conditionibus. Omnes autem stellæ fixæ cooperantur planetis suis operibus. Et sicut ferrum adaptatur adamanti, ita omnis creatura adaptatur motibus planetarum. Sic verè secundum voluntatē & influētiam planetarum idest, prælatorum & superiorū, debent omnia infima idest, subditi omnes regulari & disponi, quia scilicet omnes tenent prælatis suis bonis obedire, & se (sicut est possibile) conformare, quia sicut dicitur Ioan.8. Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. Cæteræ autem stellæ idest, reliqui boni qui sunt in ecclesia vel cōuentu, debēt iuuare planetas idest, p̄latos, & ipsos ī suis operibus cōfortare, & se ī suis motibus & operibus coaptare, vt eius facta & opera ad debitū perueniāt complementum. ad Gala.6. Alter alterius onera portate. ¶ Dicit phūs Mistalac.c.4. quòd secundum coniunctionē 4 planetarum in aliquo signo, mutaī tēpus, quia si in principio anni plures planetæ fuerint coniuncti in figuris aquaticis, significat multitudinem pluuiarum in anno illo, si in aeris, ventorū, si in igneis, caloris, si in terreis, frigoris. Sic verè si in aliquo signo.i.in domo alicuius principis vel p̄lati sunt cōgregati id est coniuncti & vniti plures planetæ, stellæ erraticæ.i.plures mali consiliarij, officiales, vel balliui, ipsi p̄ certo immutant tempus.i.patriam, q̄a s̄m sua mala cōsilia, falsas accusationes & colloquia, principes gubernant hodie terras suas & sic causant in alijs ventum & pluuiam, æstum & frigus.i.diuersa genera tribulationum.s.rapinas & tallias & exactiones quia concordia malorum multū est nociua patriæ, maximè qn̄ signū.in quo sunt.i.principes vel p̄latus, est aquaticus p̄ luxuriā, aereus per superbiā, terreus p̄ auaritiā, igneus p̄ rapinam. Vnde Iob.19. Simul venerūt latrones eius, & fecerūt

5 sibi viam per me.¶ Item id om ibidem Secundum coniũctio
nem planetarum in signis, signorum operatio extendit vel
laxatur, siue in bono siue in malo. Sic verè ſm cõiunctionem
& societatem quæ nobiscum est, nostræ operationes & virtu
tesq; mutantur, augentur vel minuuntur, quia ferrum ferro
6 acuitur &c. Prouer. 27. ¶ Inter planetas quidã sunt boni sim-
pliciter. s. Iupiter Venus, quia tam suos quam non suos sem p
iuuant. Alij autem sunt mali. s. Saturnus & Mars, quia dato q
suos iuuent, alijs semper nocent. Alij autem sunt medij, sicut
Sol, Mercurius, Luna, quia suos semper iuuant, non suis, nũc
bonum, nunc malum ingerunt, vt dicit idem. Sic in ecclesia
vel religione sunt multi & diuersi principes, iudices & præla
ti, vel certi diuites & potentes. Nam quidam sunt simpliciter
boni & iusti, & isti pro certo sine aliqua acceptione persona-
rum omnes adiuuant & promouent, quemlibet ſm meritũ
suum, quia & sibi notos & non notos, suos vel nõ suos affines
vel non promouent & iuuant, iustitia mediante, quia ibi nõ
est distinctio Iudæi & græci. Deut. 1. Siue ciuis sit ille, siue pe
regrinus, nulla erit distinctio personarum. Item alij sunt sim
pliciter mali & personarum acceptores quia verè nõ iuuãt
aliqualiter nisi suos, s. notos, familiares, parentes vel compa
triotas, sicut pater de mundanis, qui cognatos & nepotes
tantummodo beneficant, & vix dant aliquid alijs, quãquam
dignis, imo verè non suis. i. illis ad quos nõ habent affectio
nem, vel inimicis, semper nocent. s. rapiẽdo, excoriãdo, sua,
vel etiam personam eorum vexando, sicut faciunt mali iu-
dices balliui qui si aliquem oderint, quanquam sine causa,
oĩa mala quæ possunt sibi faciunt & imponunt ſm illã re-
gulam. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicũ tuũ.
Leui. 19. Item alij sunt mediocres, q̃a nec penitus mali, nec
penitus boni. Alijs autem nunc bonum faciunt & nunc ma
lum, quia. s. per suam iudiciariam potestatem aliosquandoq;
grauant, quandoq; non. Contra quos dr̃. Non est personarũ
acceptio apud Deum. ad Rom. 2. Vel allega de adiutorio, q̃a
. s. hoĩes diuersimodè iuuant alios, quidam omnes alij tãtum
suos &c. vt supra Et sicut nullus est planeta tam maleuolus,
quin saltem iuuet suos, sic nullus est ita malus quin saltem de
beat in necessitate iuuare suos familiares, subditos, & parẽtes
s. ad Tim. 5. Qui suorum & maximè domesticorum curã nõ
7 habet, fidem negauit, & est infideli deterior. ¶ Secũdũ Astro
log. & etiam ſm Galenum, septẽ planetæ, mirabiliter coope-
rantur ad hominis generationem, natiuitatem & egressionẽ.
Nam concepto fœtu quilibet planeta habet ibi per ordinẽ
operationem suam per vnum mensem, ita q septimo mense
q̃n fœtus recepit influentiam omnium planetarum, si nascatur,
poterit viuere, sed si distulerit vsque ad octauum mẽsem, nõ
poterit viuere, & hoc quia tunc incipit iterum super eum in
fluere primus planeta. i. saturnus, qui est mortificatiuus, qui
sua frigiditate & siccitate fœtum debilitat, intm̃ q si tunc na
scatur, mortem necesse est q incurrat, vel q habeat pessimas
qualitates: Nono autem mẽse, quia tunc regnat iuppiter, erit
incolumis si nascatur. Sic verè cum multi sunt in ecclesia pla
netæ. i. prælati, alij boni, alij mali, illi tñ fœtus. i. subditi, q sunt
nati sub bono planeta. i. qui habent bonum prælatum, benè
formantur & disponuntur, & per eorum influentiam, vitam,
doctrinam & exempla, vitam gratiæ acquirunt. Sed verè illi
qui nascuntur sub Saturno. i. qui habent malum prȩlatũ, frigi
dum per indeuotionem, siccum per incompassionem sæpissi
me moriuntur, quia per mala ipsius exẽpla & opera, vita cha
ritatis & gr̃æ spoliantur. Ideo tali Saturno dr̃ Esa. 14. Tu ter-
8 rã tuã disperdidisti, tu populum tuum occidisti &c. ¶ Planeta
mouetur duplici motu, proprio & improprio. Sed motus suus
improprius, est ab oriente in occidentem, motus autem pro-
prius econuerso, ab occidente in orientem. Et ille qui dr̃ im
proprius, fit per raptum firmamenti, cuius cursum planeta se
quitur omni die. Sic voluntas nostra mouetur dupliciter. s.
motu proprio, quo mouetur ad omne appetibile vel delecta
bile, siue bonum siue malum. Improprio autem, quo mouetur
ſm firmamentum. i. ſm voluntatem Dei vel prælati, vel etiã
ſm iudicium rationis. Sed pro certo motus suus proprius. i.
propriæ inclinationes & affectiones ipsum ducunt ab occi-
dente in orientem. i. a bono statu in malum, a gr̃a in pc̃tm̃,
q̃a. s. per occidentem quæ est regio frigida & humida, intelli
git status gr̃æ & pniæ, vbi frigus diuini timoris, & humor la-
chrymarum & deuotionis abundat. Per orientem autem ca
lidum & siccum intelligo statum peccati & mundanæ prospe-
ritalis, quã calor auaritiæ & siccitas indeuotionis comitatur,
quia verè proprius motus voluntatis est ad mũdi prosperita
tem & peccatum. Gen. 8. Sensus & cogitatio hominis ad ma
lum prona sunt ab adolescentia sua. Sed pro certo iste mo-
tus est improprius quo voluntas sequitur firmamentũ. i. deũ
rationem vel bonum prælatum. s. benè & iustè volendo & de
siderando. Iste dico ducit eam econuerso ab oriẽte in occidẽ
tem a peccato in gratiam, a malo in bonum, de amore mũdi
ad amorem cœli. Ideo põt dicere tale firmamentũ illud Pro
uerb. 4. Ducam te per semitas æquitatis &c. ¶ Planeta sub cœ 9
lo mouetur cõtinuè per signa zodiaci, vbi nũc exaltatur, nũc
autem deprimitur, nunquam tamẽ cadit inferius, nec aliquo
tiẽs tãgit terram, nec etiam penitus tangit cœlum. Sic homo
sub cœ lo est in continuo motu & mutatione, q̃a. s. nunc tri-
stis, nunc hilaris, nunc sanus, nunc infirmus, nunc diues, nunc
exaltus, nunc pauper & depressus, & nunquam in eodem sta-
tu permanet. Iob. 14. Vel dic q homo aliquando exaltat per
contemplationem deprimitur & descẽdit ad terram. i. ad ter
rena per actionem, veruntamen nunquam debet inferius ca-
dere ad amorem terrenorum per auaritiã & ambitionẽ. Vn-
de Lumen vultus mei non cadebat in terrã. ¶ Triplex est mo
tus in planetis ab Astrologis deprehẽsus, quia planeta aliquã 10
do est directus, aliquando stationarius, aliquando retrogra-
dus. Nam quandoque directe mouetur ad orientem, versus
finem signi, quandoque retrograditur procedẽdo contrario
modo, quãdoque stat in medio sine motu. Et est sol retrogra
dationis & stationis causa, quia secundum alphraganũ, radij
solares quandoque alios planetas retropellunt, & faciũt eos
retrogrados, quandoque eos attrahũt, & faciũt eos stationa
rios. Sic verè charissimi homo dum est in vita ista, multi mo
dos habet motus, actus pariter & processus. Quia. s. quasi flos
egreditur, & fugit velut vmbra. Nã reuera charissimi, homo
quandoque mouetur directè per processum bonorũ operũ
& virtutum, aliquando stat, quia nec augetur nec minuitur, &
quandoque retrograditur, quando. s. facit peccatum mortale
quia tunc procedit modo contrario quã deberet. Iordanis
conuersus est retrorsum. psal. 113. Peccator. n. modo retroce
dit per peccatorum commissionẽ, sed finaliter retrocedet p
æternam damnationẽ. 1. Re. 4. Cecidit Heli retro, & confra-
ctis ceruicib. expirauit. ¶ Causa retrograditionis planetarũ 11
quodammodo est sol. &c. vt supra. §. p̃cedenti. Sic verè dico
q quidam mouentur directè ad cœlum, qui statim post mor
tem euolant. Quidam cadunt & retrocedunt statim vsque in
infernum. Alij autem stant & morantur vsque ad tempus in
purgatorio vel in mundo. Sol autem. i. deus est horum causa.
Sol. n. per radios suæ occultæ p̃destinationis aliquos repellit
per reprobationem, & sic fiunt retrogradi per damnationẽ.
Alios autem attrahit per suam gratiam & electionem. Et isti
fiunt stationarij per spẽ æternæ beatitudinis & per adoptio
nem dominicæ visionis. Ideò de damnatis & reprobis dicitur
Gen. 46. Mordens vngulas equi vt cadat ascensor eius retro.
Et breuiter, cuius vult miseretur, & quem vult indurat, sicut
dicitur ad Ro. 9. ¶ Planetæ sunt stellæ istorũ inferiorũ immu- 12
tatiuæ, impetus cœlestis corporis retardatiuæ, serenitatis vel
tẽpestatis cõcitatiuæ sterilitatis vel fertilitatis inductiuæ, flu
xus maris & refluxus causatiuæ. Sunt etiam harmoniæ gña
tiuæ secũdũ Macrobiũ, & per solis p̃sẽtiam sui luminis occul
tatiuæ, & a virtute solis immutationis receptiuæ. Talis est p
omnia vir perfectus, & maximè bonus prælatus, quia inferio
res se. s. vicinos vel subditos immutat de malo in bonũ p suã
doctrinam & exempla. Impetum etiam orbis. i. rigorẽ diuinę
iustitiæ per suas orationes tẽperat. Sap. 18. Proferens homo
seruitutis suæ scutum orationem, & p incensum deprecatio-
nem allegãs, restitit iræ. Fertilitatem virtutum, facit sterilita-
tem vitiorum inducit serenitatẽ pacis & clemẽtiæ bonis p-
curat, & tempestatẽ rigoris & iustitiæ in obstinatos cõcitat,
armoniam orationis vel gratiarum actionis generat, lumen
suarum gratiarum & meritorũ occultat. Seneca. Esto occul-
tator virtutum, sicut alij vitiorum. Et a sole Christo influen-
tiam gratiæ & meritorum recipit & receptat. Ideo de talibus
potest dici Eccle. 43. Gloria stellarum, mundum illuminãs. &
Eccles. 50. Quasi stella matutina in medio nebulæ. ¶ Planeta
quanto altior, tanto tardior attingit finem circuli sui, & ecõ 13
uerso quanto magis in imo, tãto citius ipsum attingit. Sic ve-
rè quanto quis est altior per dignitatem secularẽ, vel per su-
perbiam, tanto verè finem suum. s. deum rarius attingit, q̃a. s.

sæpe acci-

ſæpe accidit q alti homines & nobiles cæteris ſunt peiores difficilius ſaluantur, quod altū eſt apud homines abbominabile eſt apud deum. Lu. 16 Sed verè aliqui ſunt imi, ſ. pauperes in infimo ſtatu, qui etiā ſunt imi per humilitatē, & iſti facilius ſaluantur, & finem ſuum, qui deus eſt, conſequuntur, quia ſ. non habent tot occaſiones delinquendi. Vnde Iaco. 2. Pauperes elegit deus in hoc mundo. Vel dic quòd illi q ſunt infimi & humiles, citius veniunt ad debitum finem de nego-
3 tijs ſuis, q̄ illi qui ſunt ſuperbi & elati. ¶ Planetæ ſunt inuicē qualitatum alter alterius receptiui. Nā ſi vnus planeta circulum alterius ingreditur, ſtatim eum immutat, vel per aliū immutatur. Vnde quando Iupiter intrat circulū Saturni, per ſonis beneuolentiam, Saturni malitia temperatur, vt ait Ptolomeus. Sic verè homo per ſocietatem immutatur. Nam ſecundum qualitatem illorum quibus cōiungitur, & quorū circulos & domos intrat & ſectatur, temperamentū recipit ſuarū qualitatum, & alios imitando, ipſorum faciliter ſequitur conditiones. Et ideo bonum eſt bonam ſocietatem ſectari. Nā ſi iupiter. i. bonus homo ſaturno maleuolo. i. alicui malo cōiungitur, & alter ſibi p ſocietatem, ipſius peccatoris, malitia vel malæ conditiones ab alio poterunt temperari, quia cū ſancto ſanctus eris & c. in pſa. Vel dic quòd bona ſua debent boni ſibi inuicem communicare, & in ſpiritualibus & terrenis alter alterum adiuuare. ad Gal. 6. Alter alterius onera portate. 1. Pet. 4. Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam, in alterutrum illam adminiſtrantes.

De Saturno. Cap. 13.

1 Saturnus a ſaturando eſt vocatus, quia ſaturitatem in mundo cauſat. Et ideo Ops dicitur vxor eius idest opulentia, quia Saturnos opulentiam temporalium comitatur, ſecundum Iſido. Sic verè boni & pij dicuntur ſaturnus, quia. ſ. alios ſatiant per eleemoſynas bonis ſuis. Et iſti pro certo habent opulentiam in vxorem, quia communiter viri miſericordes ſunt opulenti, iuxta illud Lu. 6. Date & dabitur vobis. Et Prouerb. 3. Da pauperibus, & implebuntur
2 horrea tua & c. ¶ Licet ſaturnus ſit a terra remotiſſimus terræ tamen malitiæ eſt vicious, vel ſecundum aliam litteram, terræ maximè eſt nociuus. Et eſt planeta maleuolus & ponderoſus ſecundum Ptolomeum. & Martianum. Sic verè in mundo ſunt multi maleuoli peccatores, qui licet ſint a terra. i. a terrenis diuitijs remotiſſimi per paupertatem, vel per exiguitatem ſui ſtatus, ſicut ſunt religioſi mendicantes, terrenæ tñ malitiæ, i. terrenorum cautelis & fallacijs ſunt coniuncti, & in terrenis diuitijs per affectum & deſiderium implicati. Vel dic q Saturnus eſt iuſtus, qui quando plus appropinquat cœlo, vitam cœleſtem ducendo, tanto magis eſt terræ nociuus, terrenos & terreſtria cōtemnendo. ¶ Saturnus plane-
3 ta maleuolus magis nocet retrogradiendo quam directè procedendo, ſecundum Ptolo. Sic verè maleuoli & inuidi detractores, magis alijs nocent retro quam ante, quia ſ. dum retrogradiuntur. i. dum ſunt retro in abſentia, tunc per infamias & falſas accuſationes alios lædunt, quod tamen directè procedendo. i. ante & in præſentia facere non auderent. Vel dic q quandoque vir iuſtus plus nocet ſe ſubtrahendo, quā proficit apparendo. Exemplum de Helia, qui plus nocuit Acab & eius populo in abſentia quam profuit i præſentia. 3. Reg. 17. ¶ Saturnus eſt a terra remotiſſimus, & tñ terræ mirabiliter eſt nocuus. Sic boni a terrenis per contemptum ſunt elonga-
4 ti, terræ tamen. i. terrena diligentibus ſunt contrarij. Eccl. 33. Cōtra bonum malum eſt. ¶ Saturnus eſt planeta maleuolus, frigidus, ſiccus nocturnus, pōderoſus, pallidus, retrogradus,
5 a terra remotiſſimus. Et depingitur a fabulis quidā ſenex triſtis, tenēs falcem, & fingitur a filio ſuo fuiſſe caſtratus, cuius virilia in mare proiecta Venerem creauerunt, ſm Iſido. Talis eſt peccator & maximè diues, quia verè iſti ſunt maleuoli, frigidi, per indeuotionem, ſicci per incompaſſionem, nocturni per peccatorum ſuorum occultationem, ponderoſi & ad terrena inclinati per auaritiā & ambitionē, pallidi per defectus caloris charitatis oſtenſionem, retrogradi per obſtinationē, a terra. i. a conſideratione mortis, remotiſſimi per mentalem excæcationem. Iſti ſunt ſenes. i. in malis cōſuetudinibus antiquati, triſtes a ſpirituali lætitia denudati. tenentes falcē. i. in falſitatis operibus occupati. Senuit Iſaac, & caligauerunt oculi eius. Gen. 27. Si quæras quare ſunt triſtes, quia verè ſæpe accidit q filij eorum. i. ſubditi vel cōſanguinei vel vxores vel filij caſtrant diuitias ſuas furādo & ſubtrahendo, & ita q generatur inde venus. i. luxuria. Quia ſecundum Eccl. 14. Et in bonis eius, alius luxuriabitur. Item ſi quæras cur depingitur cum falce, quia verè ſicut falx retrogradiēdo rumpit herbam, ita ſaturnus quando eſt retrogradus, magis nocet quā quando directè procedit. Sic verè iſti per retrogradationem ſuam, per contractus falſos quos faciunt retro. i. non in pſentia aliorum, ſed priuatim in cameris, magis nocēt vicinis ſuis quam quando directè. i. apertè procedunt, quia. ſ. obligāt ſibi pauperes, & palliant vſuras ſuas, directè vero. i. publicè nō auderent facere quouis modo. vnde Hierem. 7. Facti ſunt retrorſum & non ante. De iſtis autem vide diffuſius lib. 15. c. 1. §. de ſaturno. Vel ſi vis dic in bono q Saturnus ſignificat bonos ſenes, qui. ſ. debent eſſe graues & ponderoſi per actus & inceſſus maturitatem, pallidi per meditationis ſagacitatē, frigidi per caſtitatem, ſicci per abſtinētiæ macerationē, nocturni per vigiliarum frequentationē a terra remotiſſimi per terrenorum contemptum & abominationē, a filijs. i. a pauperibus debēt caſtrari diuitijs ſuis per eleemoſynarū diſtributionem, & falcem iuſtitiæ debent habere per ſeueram malorum
punitionem. Apo. 14. Alius angelus exiuit de tēplo quod eſt in cœlo, habens falcem acutam. ¶ Secundum Ptolo. Subiecti 6
Saturno ſunt communiter iniqua operātes, pigri, graues, triſtes, turpes, thagadas. i. fiſſuras in calcaneis patiētes, vel ſimēta fœtida non horrentes, animalia fœtida diligētes. tales ſunt auari, qui Saturno. i. mundanæ ſaturitati & pſperitati ſunt ſubiecti, quia iſti ſunt iniqua operantes per pauperū exhæredationem, pigri ad bonam operationem. Sed & pedes eorum pigri ſunt ad ambulandum. Sap. 15. Triſtes ſunt per ſollicitudinem. Graues & ad terram inclinati per auaritiam. Turpes p malam conuerſationem. Et in calcaneo. i. in ſine vitæ ſuæ fiſſuras patiuntur. i. æternam damnationem. Fœtida autem veſtimenta, i. bona temporalia non horrent, imo diligūt per auaritiam. Animalia etiam immunda. i. malas mulieres diligunt p luxuriam. Ideo Ecc. 6. Anima eorū in abominationibus ſuis
delectata eſt. ¶ Secundū Ptolo. ſub Saturno ſunt capricornus 7
& aquarius, & ſunt domus eius, & regnat i libra, ſed in ariete perdit regnum, & ſignificat triſtitiam & merorem. Saturnus maleuolus & diabolus malitioſus, qa verè domus eius eſt capricornus. i. alta petēs. ſ. ambitioſi, & aquarius. i. molles & luxurioſi. Et regnat in libra. i. in mercatoribus per auaritiā. Sed verè in illis q ſunt aries. i. mites & benigni, vellere meritorū vallati, deficit ſibi regnum, quia iſti dicunt. Nolumus hūc regnare ſuper nos Luc. 19. Sed ipſe rex eſt ſup omnes filios ſuperbiæ. Iob. 41. Et iſte pro certo ſuis filijs. i. peccatoribus fina-
liter ſignificabit triſtitiam & merorem. i. mortē æternā. ¶ Se- 8
cundum Ptolo. Saturnus ſignificat triſtitiam & merorē. Et ideo depingitur triſtis. Sic verè chariſſimi. Saturnus. i. mūdi ſaturitas & pſperitas in ſuis poſſeſſoribus ſignificat æternā triſtitiam & merorem, temporalem. ſ. & æternam. Quia verè illi qui mundana proſperitate lætantur, & nūc & in futuro p tribulationes varias contriſtātur. Quia verè ſm Ambroſiū, Continuus ſucceſſus temporalium æternæ dānationis eſt in
dicium. Subiecti autem Saturno & c. ſicut ſupra in §. ¶ Licet 9
ſaturnus ſit plumbeus, pallidus, & maleuolus, tñ qñ intrat circulum Iouis planetæ beneuoli, ſua malitia temperat, & argēteus & candidus efficit. vt dicit Ptolo. Sic dato q hō ſit plūbeus per maculantem luxuriæ infectionem, liuidus p malam vitam & conuerſationem, qñ tñ ſectatur cōſortiū Iouis. i. alicuius bonæ perſonæ, efficitur candidus per caſtitatē, clarus per honeſtatē, & p maliū iā acquirit & vitæ morū bonitatē. Saturnus per triginta menſes moraē in quolibet, ſigno & triginta annis cōplet i Zodiaco curſū ſuū. Sic vir iuſtus p plaritudinē circuli mentis ſuæ, diu debet morari in quolibet rerū ſigno. i. in cōſideratione cuiuslibet creaturæ, vt ſic in numero tricenario, qui conſtat ex ternario decies ducto. i. in fide ſanctæ trinitatis quo ad ternarium, & in perfectione decē mandatorum quo ad denarium, compleat curſum vitæ, dicens il lud apoſto li. 2. ad Tim. Curſum conſummaui, fidem ſeruaui.

De Ioue. Cap. 14.

Iupiter eſt planeta beneuolus, maſculinus, diurnus, temperatus, calidus & humidus, in colore argenteus & 1
clarus, ſaturni cui coniungitur malitiam reprimens ſecundum Ptolomeum. Iupiter facit hominem pulchrum & coloratum. Et i d. o in Ioue cauſam fœlicitatis anti
qui po

qui posuerũt. Et ipsum patrem & summum Deorum omniũ
vocauerunt. Sub ipso Sagittarius & piscis sunt. Regnat in Cã
cro, sed in Capricorno regnum perdit. Et sub ipso continen
tur honor & diuitiæ, sapientia & ratio, ẽm Ptolo. Talis est vir
perfectus, quia masculinus per probitatem, beniuolus p mi-
sitatem, diurnus & per veritatem, temperatus per maturita-
tem, calidus per charitatem, humidus per pietatem, colore
clarus per honestatem. Et qñ Saturno.i. pctõri est associatus,
eius malitiam reprimit per vitæ & doctrinę suę sanctitatem.
Quod maximè facit prælatus respectu subditi dyscoli atque
mali. Et ideo talis potest dici cã fœlicitatis, quia bonus præla-
tus est fœlicitas & prosperitas ecclesiæ & patriæ, & subditis
a vniuersis. Prouer.29. Rex iustus erigit terrã. ¶ Iupiter est sum
mus deorum &c. sicut supra. Hic est Christus, qui pp suã bo
nitatem, saturni i. humani generis malitiam temperauit, qñ
ipsum per incarnationis suæ consortium reparauit. Istę facit
hominem. s. quem diligit, pulchrum & coloratum per gratias
& virtutes. Et sub ipso continetur, & ab ipso acquirit honor
& diuitiæ paradisi, rõ, sapientia & veritas, qm ipse sapientiæ
dux est, & sapientium emendator. Sapi.7. Et ideo fœlicitatis
æternæ cã non immerito debet dici. Sub isto sunt Sagittari⁹.
.i. quilibet vir iustus & rigorosus, qui alios sagittat, arguit &
castigat. Item piscis.i. quilibet vir mitis & deuotus vel studio
sus, qui aquas sacræ scripturæ vel deuotionis sectatur & de-
ambulat. Regnat in Cancro retrogradiendo.i. in illo qui re-
troacta vitia recordatur. Sed regnũ suũ deficit in Capricor-
no fætido.i. in illo qui in actibus luxuriæ fœtidis occupatur.
b Ecce in iustitia regnabit rex. Esa.32. ¶ Iupiter in omni signo si
gnificat bonum præterquam in vltimo, vbi significat tristitiã
seruitutem & paupertatem ex parte quadrupedum & ex par
te familiæ, ẽm Martianum & Ptolo. Sic licet Christus in om
ni signo.i. in oĩ ætate & tempore significet bonum, in tantum
q semper apud eum mia reperitur, in vltimo tñ signo.i. in fi-
nali tempore.i. in iudicio significabit & causabit quadrupedi
bus & seruis.i. peccatoribus bestialibus & peccatorum serui
tuti subiugatis, tristitiam & seruitutem & paupertatem æter
nam, quia ipsos tunc rigidè & iustè condemnabit, qa zelus
& furor viri non parcet in die vindictæ &c. Prouer. 6.

De Marte. Cap. 25.

Mars, Deus belli à gentibus putabatur. Est.n. planeta
a feruens & siccus, masculinus & nocturnus, male-
uolus. Sub Marte sunt Scorpius & aries & sunt do
mus eius. Regnat in Capricorno, sed in Tauro est
discessus regni. Sub ipso continetur prælium, carcer, inimic⁹.
Et significat iram, celeritatem & furorem. Et est rubeus, falsi-
dicus & dolosus ẽm Ptolomeum. Tales sunt mali & tyranni,
mundi principes & magnates, qui dicuntur dij bellorum, qa
per eos bella & guerræ vel prælia concitantur. Sunt.n. calidi
per feruentem crudelitatem, sicci sine humore pietatis, ma-
sculini per luxuriæ fœditatem, nocturni per ignorantiæ cæ-
citatem, maleuoli per malitiæ prauitatem. Isti sub se habent
duo signa.i. duo genera subditorum. Quidam dicuntur Scor-
pius. Isti sunt officiales & balliui, qui more scorpionis alios
inuentant per falsas accusationes & detractiones, & eos pun-
gunt per rapinas & excoriationes. Alij dicũtur Aries, qui est
dux gregis. Isti sunt consiliarij, causi dici & iudices, vellere di
uitiatum præ cæteris induti. Et ideo bene dĩ q sub eis est p
lium.s. inter se inuicem, vel contra subditos rapiendo violen
ter. Carcer, quia.s. multos iniustè incarcerant. Inimicus, quia
facillimè fiunt alijs inimici. & difficiliter amici. Et hoc, quia
isti faciliter habent iram & furorem, quando.s. ab alio conci-
tantur, contra illud Iacobi 1. Et tardus ad iram. Isti etiã sunt
rubei per crudelitatem, dolosi per falsitatem, falsidici p mẽ-
dacium vel mendacitatem, licet dicatur Prouer.17. Non de
a cet principem labium mentiens &c. Mars facit hoiem longum
& altum in iuuentute, sed in senectute disponit ad curuitatẽ,
& hoc ratione caloris consumentis, & siccitatis contrahẽtis.
Sic sunt multi qui in iuuentute.i. in vita ista, in qua oõ est ni-
si inceptio vitæ & durationis, sunt alti per superbiam & elati.
Et isti sunt filij martis diaboli, qui eos mouet per superbiam
& extollit. Sed verè in senectute.i. in tempore mortis tunc in
curuabuntur & inclinabuntur. Ponentur in infernum. Quia
Mars diabolus illos quos nunc eleuat, tunc deprimet. Quia
qui se exaltat, humiliabitur Mat.23. ¶ Mars est planeta ma-
leuolus, qui disponit ad animositatem, & ad appetitum vin-
dictæ, & ad animi mobilitatem. Ideo deus bellorum dicitur,
quia.s. bella facit secundum Isidorum. Regnat in capricorno,
sed in tauro perdit regnum suum secundum Ptolo. Sic iracun
dia facit hominem stultè audacem, & vindictam appetere, &
animo per diuersa proposita volitare. Et ideo bellorum di-
citur deus, quia.s. solet bella & contentiones, lites atque dis-
cordias generare. Et ista regnat in Capricorno.i. in mundi
peccatoribus, & maximè in mundi potẽtibu & ambitiosis,
qui more capri ad alta conscendunt. Sed verè in tauro.i. in vi
ris bonis & maturis, qui more tauri terram.i. corpus pprium
colunt, est discessus regni sui, quia sicut dicitur Eccl. es.28. Se
cundum virtutem hominis, iracundia illius est ¶ Mars est cæ
teris planetis ardentior, & rubicundior & siccior. Iste calori
dominatur, & disponit ad audaciam. Sic verè vir bonus de-
bet esse ardens per charitatem rubicundus, & rutilans p ho
nestatem, alios animãs ad bonum & ad virtutem, & chole-
ricæ complexioni.i. motibus iracundiæ prædominans. Ideo
talibus dicitur Ioann.5. Ipse erat lucerna ardens & lucens.
Et Prouerbio.15. Melior est patiens viro forti, & qui domi-
natur animo suo, expugnatore vrbium.

De Venere. Cap. 26.

Venus idem est quod lucifer, planeta beneuolus, fœ-
mineus, nocturnus, semper comitatur solem, vel prę-
cedendo, & tunc dicitur lucifer, vel subsequendo, a
& tunc dicitur hesperus. Hic cæteris gaudentius,
fulget, & ideo dicitur iubar propter radiositatem. Diem &
solis ortum immediatè annunciat & pcedit. Hic excedit Zo
diacum in duabus partibus, ẽm Bedam. Hic facit suos, cãto-
res, musicorum amatores, pigmentarios & aurifices, ẽm Pto
lo. Talis est beata virgo, quia fuit fœminea per pietatem, bene
uola per benignitatẽ, nocturna & occulta per humilitatem
radians per honestatem, solem.i. Christum semper concomi
tans per incarnatĩ societatem, ipsum præcedens p maternita
tem, ipsum sequens p filialẽ virginitatem, & etiã quia post ip
sum remãsit in mundo. Ista etiam Zodiacum.i. cõditiones no
stræ naturæ excessit in duobus.s. in hoc q virgo peperit, & in
hoc q creatura creatorẽ portauit. Vel in hoc q inuiolata p
mansit, & in hoc q super angelos ascendit. Ideo de ea põt di
ci illud Esa.14. Lucifer mane oriebaris, q dixisti. Ascendam
in cœlum, super astra exaltabo soliũ, similis ero altissimo. Ista
etiam facit suos & sibi deuotos, cantores per gratiarũ actio
nem, pigmentarios per futuræ consolationis cõtemplationẽ.
Vel si vis expone de viro perfecto, q i duabus sui partibus.s.
quantum ad affectum & intellectum, zodiacũ.i. ambitum hu
manæ naturæ excedit, inquantum.s. ad cognoscendum & me
ditandum super cœlestia eleuat intellectum, & diligendum
inuisibilia dilatat affectum, 2. ad Corint.5. Siue mente excedã
mus, siue sobrij sumus, charitas Christi vrget nos. Iste etiam
solem iustitiæ Christum semper per gratiam comitat. ad Ro
ma.8. Quis nos separabit a charitate Christi; Ipsumq; quãdo
que præcedit desiderando, quandoq; sequitur imitãdo. Mat.
8. Magister, sequar & te quocunq; ieris. Vel etiam solẽ Chri
stum præcedit & annunciat prædicando, ipsumque sequitur
obediendo. Iste ergo dicitur præ cæteris gaudentius fulgere,
quantum ad vultus hilarem tranquillitatem. Act.6. Intuebã-
tur vultum eius tãquã vultum angeli stantis inter illos. Alios
cantores facit vel efficit per diuinæ laudis quã in eis excitat
iocunditatem. Candidus est per castitatem. Fulgens per sciẽ
tiæ luminositatem. Fœmineus per pietatem. Nocturnus per
humilitatem. Et sic merito dicitur Iubar seu lucifer propter
exemplaris conuersationis radiositatem. Iste est ergo lucifer
de quo Iob.38. Nunquid producis luciferum i tempore suo,
& vesperũ super filios terræ oriri, facies? Et sicut venus i tri-
b⁹ semitonis soli dicitur occurrere, sic vir i iusti soli iustitiæ
Christo in tribus virtutibus theologicis, vel i tribus pœnitẽ
tiæ partibus, vel in tribus religionis votis, contra tres hostes
animæ, mundum.s. carnem & demonia noscuntur spiritualiter
obuiare. Eccle.25. In tribus beneplacitũ est spiritui meo. ¶ Se b
cũ Ptolome. sub venere sunt libra & taurus, & sunt domos
eius Regnat in piscibus, sed in virgine regnũ pdit. Sic verè
libra idest diuites qui pecunias librant, tauri idest, potentes
qui terrã gubernant, sunt sub venere, quia veneri & luxuriæ
famulantur. In piscibus & deliciosis regnant, sed verè in vir
gine, Maria.s. & etiam in alijs virginibus, perdunt regnum
suum, quia luxuria nunquam habuit in beata virgine aliquã
potestatem

potestatem, iuxta illud ad Rom. 6. Non regnet peccatum in
vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentijs eius.

De Mercurio. *Cap. 27.*

1 MErcurius est planeta temperatus, nocturnus, modo
masculinus, modo fœmineus, cito.n. se vertit ad
naturam illius cui coniungitur, & cum bonis bo-
nus, cum malis malus efficitur, sicut dicit Misael.
Sic verè sunt multi nocturni.i.ignorantes & imperfecti, qui
habent animum ita leuem, & propositum ita instabile, q nūc
sunt masculini, nunc fœminei.i.nunc boni nunc mali. Nā ad
naturam illorum quibus coniunguntur per societatem, facil
limè conuertuntur, vt si sint boni, boni fiant & econuerso, qa
statim per aliorū verba & exempla de vno pposito ad aliud
se conuertunt, & mutātur. Iuxta illud. Qui cito credit, leuis
est corde. Eccl. 19. Vel dic ꝙ Mercurius est verus obediens,
qui sm voluntatem illius cui coniungitur.s. prælati sui, suas
mutat & regulat voluntates. Sap. 16. Vniuscuiusq; voluntati
deseruiens, ad quod quis volebat conuertebatur. Vel dic ꝙ
talis est prælatus, quia.s. iste sm ꝙ inuenit subditos disposi-
tos, malos.s. vel bonos, vel mediocres vel medios, sm hoc ip
se debet cum eis agere, & se eis bonum.i. beneficum & beni
gnum, vel malum.i. rigidum & seuerum præbere. 1. ad Cor.
9. Omnibus omnia factus sum. ¶ Mercurius a poetis Deus elo
2 quentiæ dictus fuit & sapientiæ sm Isido. quia secūdum Pto
lo. facit hominem studiosum, eloquentem, calculatorem &
computatorem. Talis debet esse prælatus vel prædicator, qa
verè ipse debet habere sapientiam in regendo, eloquentiam
in prædicando, & virtutes & merita subditorum debet æqua
liter numerare. Act. 24. Vocabant Paulum Mercurium eo ꝙ
esset dux verbi. Vel dic ꝙ bonus prælatus facit homines stu-
diosos, inquantum vult & laborat ꝙ subditos habeat sciētia
3 & eloquentia luminosos. ¶ Mercurius semper est cum sole
vno signo ante, vel vno signo post. Quando Solem præuenit
radijs solaribus stationarius efficitur si ei sit propinquus, qñ
autem eum sequitur tunc videtur esse retrogradus. Sic boni
semper sunt cum sole Christo per gratiam & charitatem, &
sic fiunt quandoque stationarij per firmitatem & fortitudi-
nem, quandoq; retrogradi p retroactæ vitæ suæ consideratio
nem. Iordanis conuersus est retrorsum. Vel dic ꝙ Sol lucens
est mundi prosperitas, quæ oculos intellectus stupefacit. Ho
mo igitur oportet istam vt comitetur dum est in ista vita, sed
si ipsam præueniat, & eā contemnendo post se derelinquat
tunc efficitur stationarius, quia.s. ipse cōtra tentationes & tri
bulationes stat firmiter, & resistit. Sed verè qñ eam sequitur,
s. eam amando, & eius negocia tractando, tunc oportet ꝙ sit
retrogradus per peccatum, quia.s. oportet ꝙ fiat mercator,
aduocatus, auarus, & sic p diuersa pctā a recto itinere retro-
cedit. Vnde 1. ad Timo. 5. Multi abierunt retro post Sathanā.
Vel dic ꝙ quidam sunt qui ante solis occasum lucent, & isti
sunt illi qui nunq̄ peccauerunt. Et alij qui post occasum splē
dent, & hi sunt qui post pctm̄ ad pniam redierunt. Sicut autē
Mercurius nunquam vltra triginta gradus a sole recedit, sic
nec iustus trigenarium, qui constat denario ter Ducto.i. dena
4 rium mandatorum & ternariū fidei trinitatis dimittit. ¶ Mer
curius habet sub se geminos & virginem, & regnat in virgi-
ne, sed in piscibus regnum perdit. Et sub isto continentur for-
tunium & negociatio, significat rōnem & sapientiam secun-
dum Ptolo. Sic Christus habet sub se illos qui dicuntur gemi
ni.i. qui habent geminam charitatem, & virginem.i. eos q ser
uant corde & corpore, virginitatem atq; castitatem. In tali-
bus.n. regnat Christus, sed verè in piscib.i. in illis qui in aquis
deliciarum iugiter commorantur, perdit regnum suum, quia
diabolus regnat in talib. & non Christus, Habent.n. super se
regem, cui nomen exterminans. Apo. 9. Et sicut Mercurius
est planeta cum bonis bonus, cum malis malus, sic Deus
quando inuenit homines bonos, ipsum similiter inueniunt
bonum, beneficia sua largiendo, sed verè si mali fuerint, sic
& ille similiter malus erit eis.s. quantum ad malitiam pœ-
næ, quia malum pœnæ æternæ eis inferet, iuxta illud Amos 3.
Non est malum in ciuitate quod non faciat dominus, ¶ Mer-
5 curius rarissimè videtur, quia vt cōmuniter semper sub So-
lis radijs occultatur. Si verè platus non debet se nimis obstē
dere, & coram alijs publicare, quia nimia familiaritas parit
contemptum. Sed vel studendo vel orando se a mundi stre-
pitu occultare. Abscondam faciem meam ab eis, & cōside-
rabo nouissima eorum. Deut. 32. Vel expone de religiosis vel
viris perfectis, qui infra claustra sua continuè esse debent ab
scondi, & raro exterius propalati.

De Sole. *Cap. 28.*

SOL secundum Isido. dicitur quasi solus lucens, eo ꝙ 1
sit fons totius luminis. Et est planeta fortunatus, tamen
quandoque per coniunctionem mali planetæ fit malus
Sic verè licet homo sit lucidissimus per honestatem &
bona exempla, dato etiam ꝙ sit bonus, fortunatus & virtuo-
sus, quandoque tamen accidit ꝙ ipse coniungitur alicui ma
lo planetę.i. ꝙ ipse sectatur societatem alicuius malę perso-
næ, & tūc efficitur malus per eius malam vitam, exempla &
verba, quę sequitur. Ideo bene dicitur Prouerbiorum 24. Cū
stulto ne abieris. ¶ Sol oībus cœli luminaribus maior est qua 2
titate, dignitate, ptāte, effectuum multitudine, claritate (qa
.s. magis est calcari luminis) motus vniformitate, quia semp
directè mouetur, & nunquam excedit terminos zodiaci, nec
vnquam fit retrogradus luminositate, quia.s. oīa inferiora &
superiora illuminat & illustrat, vt dicit Mesalach. Sic verè
charissimi, debet esse de prælato, qui debet esse subditis ma-
ior quantitate meritorū, dignitate, potestate, & multitudine
bonorum operū, scientię, claritate, motus.i. operationis vni-
formitate & maturitate. Nūquā.n. debet exire terminos zo-
diaci.i. fidei per peccatum, vel etiam iustitiæ acceptionem
personarum, sed semper in medio incedere per iustitiæ æqui
tatem. Esa. 30. Hæc est via, ambulate in ea, nō declinetis ex ea
ad dextram vel ad sinistram. Sed vniformiter & maturè in
suis actibus debes pcedere, nec aliquo modo debet a via re-
ctitudinis & iustitiæ fieri retrogradus, nec per peccatum vel
acceptionem munerum a veritatis lumine ecclipsari. Esa. 60.
Nō occidet vltra Sol tuus. Sed subditos suos debet illustrare
scientia, siue doctrina, pariter & exemplo. Eccl. 82 Sol illumi
nans p omnia respexit, quia lux subditorū debet ab eo ema-
nare. Et sicut Sol mouetur contra firmamētum, vt ipsum tem
peret, sic prælatus se debet opponere per orationes cōtra mo
tum diuinæ iustitiæ, vt per eum temperetur, Exemplo Arō,
Numeri. 18. de quo dicitur Sapien. 18. Proferēs seruitutis suæ
scutum orationem & allegans restitit iræ. ¶ Secundū Ambro.
in Hexameron. Sol est oculus mundi iocūditas diei, pulchri 3
tudo cœli, mensura temporum, virtus & vigor omniū nascē
rium, decor & perfectio stellarum, rex & dominus planetarū
Et sm Martianum, Sol est principum lucis, res naturæ mens,
mundi, fulgor Olympi, moderator firmamenti. Talis est deus,
quia oculus & director est mūdi, pulchritudo cœli.i. ecclesiæ
mensura temporum, quia.s. immensus est, omnia mensurans,
virtus & vigor est omniū, decor stellarum.i. sanctorum, fons
lucis.s. sapientiæ, firmamenti.i. rerum omnium per occultam
prouidentiam moderator. Rex est etiam & dominus planeta
rum.i. sanctorum & etiam errantium peccatorū. Et sicut Sol
per. 12. signa incedens lumen pstat omnibus sphæris, sm Pla-
tonem, sic Christus dū fuit inter duodecim apostolos, omnes
alios illustrauit.s. lumine sapientiæ vel gratiæ. Omnis.n. san-
ctorum lux gratia vel sapientia, a Christo principaliter deri-
uatur. Vnde. Refulsit sol in clypeos aureos, & resplenduerūt
montes ab eis. 1. Macha. 6. ¶ Sol simplicis est essentiæ vel natu
ræ, & ideo incorruptibilis, quia compositio ex contrarijs, est 4
principium corruptionis, sm Aristo. Sic verè in ecclesia vel
religione debet esse simplicitas.i. vnitas & concordia, qa par
tes contrariæ.i. personæ inuicem discordes nō debēt ibi esse,
& sic semper incorruptibilis permanebit, quia societas vel re
ligio cōtinuè stat, quādo personæ sunt inuicē vniformes. Sed
pro certo illa quæ est composita ex personis cōtrarijs, & inui
cem odiosis, statim destruitur & corrumpitur, quia quilibet
trahit ad partem vbi est affectio sua, & sic lites oriunt & con
tentiones, quę totum subuertunt, qa si domus supra semetip
sam dispartiatur, non poterit domus illa stare. Mar. 3. ¶ Oē 5
corpus leue, habile est ad motum, Et ideo quia sol leuissimæ
naturæ, velocissimi est motus sm Diō. de di. no. Sic verè quā
to quis est leuior per voluntariam paupertatem, & minus ha
bet de diuitijs sarcinosis, tanto ad motū obediētiæ vel bonæ
operationis est habilior. & ideo sol.i. vir pfectus velocissimi
est motus. ¶ Sol secūdum Dio. de di. no. Renouat, nutrit, cu-
stodit, perficit, discernit refouet & fęcūdat, auget, mutat, col-
locat plantat, & viuificat. Primo dico ꝙ sol renouat, quia per
radios suos subintrantes terrā herbis & floribus vestit, & sic
radios

à statu hyemali pristino renouatur. Hic est prælatus, qui per
radios doctrinæ suæ tariam.i.terreum peccatorem facit per
pœnitentiam renouari, & herbis & floribus.i.gratijs & virtu
tibus adornari. Hic debet alios nutrire spiritualiter per præ
dicationem vel scientiam, & corporaliter per elemosynarũ
frequentiam. Custodire.s.subditos per diligentiam, & discer
nere debet inter eos per discretionem.s. qui sunt boni & qui
mali. Ego iudico inter pecus arietum & Hircorum. Ezec.34.
Hic debet resonere per compassionem. fœcundare per præ
dicationem, augere per meritorum cumulationem, mutare
per malorum subditorum depositionem, plantare per bono
rum promotionem. vel mutare, supple peccatores per con
uersionem, plantare per fidei confirmatam radicationem, vi
uificare per vitæ gratiæ vel æternæ gloriæ procurationẽ. In
talibus dr Hier.1. Constitui te super gentes & regna; vt euel
7 las, & destruas, & ædifices, & plantes &c. ¶ Sol ſm Dion. vir
tutem habet conseruatiuam, quia cõposita ex diuersis & cõ
trarijs elementis statim destruerentur, nisi per virtutem &
influentiam cœlestis corporis conciliarentur & conseruarẽ
tur. Sic verè charitas habet vim vnitiuam & concordatiuã,
quia oĩa mixta.i.collegia, societates & cõsortia, quæ ex diuer
sis personis vt cõiter sunt composita, statim destruerentur,
nisi per vim charitatis inuicem vnirentur, & inuoliatis con
8 cordia seruarentur. ¶ Sol habet virtutem perfectiuam, quia
nihil peruenit ad perfectionem vel complemẽtum inter ve
getabilia, & sensibilia, nisi per solem. Virtutem et habet fœ
cundatiuam, & augmẽtatiuam, quia nihil fructificat vel aug
mentatur, vbi radius solaris nõ attingit. Talis est Chrs, qa ve
rè per gratiam suam vel charitatem (quam immittit) ipse fœ
cundat per boni operis inchoationem, augmentat per eius
perfectum incrementum, & prosequutionem, perficit per fi
nale complementum, perseuerantiam & perfectionem. Quẽ
admodum cepit, ita & perficiet 2.ad Cor.8. Nihil.n. põt ho
mo in bono proficere, nisi radius diuinæ gratiæ tangat ipsũ.
Quod patet in peccatorib. qui quia tali radio non tanguntur,
fructum bonorum operum nunquam portant. ¶ Sol virtutẽ
9 habet confortatiuam, quia qñ appropinquat ad nos, virtutes
animalium fortiores efficiuntur, sicut etiam patet in aurora,
vbi propter aduentum solis natura fortificatur & recreatur,
& tũ corporis infirmitas alleuiatur, flores etiam in eius ortu ape
riuntur & vigorantur, qui tñ in occasu ipsius marcescunt &
clauduntur. Sic verè qñ sol Christus appropinquat ad nos p
suæ gratiæ immissionem, tunc vigoramus, & ad bene agẽdũ
vel mala sustinendum fortius roboramur, & per confessio
nem laudum vel gratiarum actionem aperimur. Vnde Aper
tum est ilico os Zach. Luc.1. Veruntamen qñ nobis occidit
per peccatum, tunc cessando a confessione vel gratiarũ actio
10 one, laude vel oratione, claudimur & velamur. ¶ Sol diuersas
recipit mutationes. Ipse.n. in mane rubet, in tertia lucet, in
meridie feruet, in vespere pallet. Et idõ ſm Bedam quattuor
habuisse equos fingitur a poetis. Vnus dicebatur Ethon.i. rube
alius eous.i. splendens, tertius pyrois i. ardens, & quartus
phlegon id est vrens terram. Sic vir iustus & perfectus debet
mutari de bono in melius, quandoque.n. debet inueniri ru
bens per charitatem, clarus per honestatem, feruens per zeli
austeritatem, pallidus per maturitatem. Ideo iste debet habe
re quattuor, equos, quibus vehitur ad cœlum.i. quattuor vir
tutes cardinales. Vnus est rubens, quem sanguis causat. ecce
fortitudo. Alius est lucens & illuminans. ecce prudẽtia. Alius
ardens ecce feruens iustitia. Alius pallidus. ecce matura tem
perãtia. Abacuch.3. Qui ascendis super equos tuos, & quadri
11 gæ tuæ saluatio. ¶ Sol virtutem habet purificatiuam. Nam ra
dijs suis aerem subtiliat vel subtiliat & auram pestilentia fu
gat. Sic vere Christus conscientiam siue animam mundifi
cat & depurat, & immissione radiorum suorum .i. gratiarũ
& bonarum inspirationum aerem pestilentem.i. peccata &
vitia exinde fugat, ipsaque destruit & consumit. Vnde dicit
Ezec.36. Effundam &c. & mundabimini ab omnibus inqui
12 namẽtis vestris. ¶ Sol virtutem habet calefactiuam, licet sub
stantiue non sit calidus. Calorem.n. causat ex radiorum suo
rum motu & confractione, & eorum concursu in superficie
obiecti corporis, & maximè si fuerit politũ vel speculare, vt
dr in perspectiua. Sic verè Chrs causat in nobis ardorẽ cha
ritatis, & hoc per immissionẽ radiorum.i. gratiarum & benefi
ciorũ suorũ. & maximè qñ inuenit cor nrũm politum p mo
rum venustatem, speculare per vitæ claritatem. Eccle.43. Sol
in meridiano exurit terram. ¶ Sol virtutem habet attractiuã, 13
vapores.n. puros attrahit sursum. & ipsos postea per pluuias
emittere consueuit. Sic Christus illos qui sunt puri per casti
tatem vel conscientiæ sanctitatem, sursum attrahit ad gloriã
paradisi. Et quanto sunt puriores, tanto facilius ascendunt, &
altius collocantur. Amice, ascende superius. Lu.14. Vel dico
sol est prælatus, qui pro certo illos qui sunt puriores castita
te & sanctitate, debet prius & altius eleuare.s. ad dignitates,
officia, beneficia vel præbendas, dicendo eisdem Esa.60. Sur 14
ge illuminare Hierusalem. ¶ Duo sunt in sole nobis occulta
.s. magnitudo & motus. Nã cũ sit octies maior terra & maxi
mæ quantitatis, hæc tñ nostris sensibus non apparet. Cum et
velocissime moueatur, tamen propter maximam suam clari
tatem a nobis hæc velocitas non videtur. Sic de deo, duo p
priè sunt nobis abscondita, incognita & inuisa.s. magnitudo
suæ essentiæ, & motus suæ occultæ prouidentiæ. Nam cum
habeat essentiam infinitam, illa tamẽ infinitas non potest ple
narie a nobis comprehendi. Iob.39. Magnus.n. dominus est
& vincẽs scientiam nostram. Tanta est etiam claritas suæ sa
pientiæ, quòd motus suæ prouidentiæ non percipitur.i. ratio
suorum iudiciorum occultorum a nobis penitus non vide
tur. Vnde Eccle.8. Omnium operum dei nullam potest hõ in
uenire rationem; & quanto plus laborauerit, tanto minus in
ueniet. ¶ Sub sole est Leo, & est domus eius, Regnat in ariete, 15
& in libra discedit regnum eius. Sub ipso continetur spes, lu
crum & fortuna, & maximẽ disponit ad aiarionem ſm Ptolo.
Sic Christus hospitatur in Leone, i. in viris iustis, fortibus &
perfectis. Regnat etiam in ariete.i. mitibus & simplicibus &
idiotis, sed in libra.i. falsis diuitibus & mercatorib9 pecunias
librantibus deficit regnum suum, quia tales per peccatum eũ
expellunt. Osee.10. Ecce deum non timemus, & rex quid fa
ciet nobis? Sub isto autem inuenitur spes, s. suæ misericordiæ,
fortuna præsentis gratiæ, lucrũ futuræ gloriæ. Ideo ipse dicit 16
Apo.3. Suadeo tibi emere aurum &c. vt locuples fias. ¶ Sol
est planeta beneuolus, masculinus, diurnus, calidus & siccus,
fulgens in se, & omnia alia illuminans, terminos zodiaci nun
quam excedens, nec vnquã retrogrado incedẽs, ſm Mesalac.
Sic verè vir perfectus beneuolus est p mititatem, masculinus
per fortitudinis probitatem, diurnus clarus & manifestus p
veritatem, calidus per charitatem, siccus, per abstinentiæ par
citatẽ. fulgens per sapientiam vel honestatem, alios illuminãs
p doctrinam vel per exemplorum suorum sanctitatem, nun
quam excedit zodiaci signa idest duodecim articulos fidei p
hæresim & incredulitatem, nec vnquam retrograditur per
peccatorum & prauitatem vel per malitiam & falsitatem, vel
per suorum operum discontinuitatem. Quia nemo mittens
manũ ad aratrum & aspiciẽs retro, aptus est regno dei. Lu.9.

De Luna. Cap. 29.

Luna dicitur quasi luminum vna.i. principalis, secundũ
Isidor. quia Soli in magnitudine & pulchritudine est 1
simillima. Et secundum Ambrosium in Hexameron.
Luna est decor noctis mater roris, humoris ministra,
dominatrix maris, temporum mensura emulatrix, solis, mu
tatrix aeris, lumen a sole mutuas, ipsumq; modo speculari ad
nos reijciens & refundens. Talis est beata virgo, qa verè lu
minarium cœli.i. omnium sanctorũ ecclesiæ est principalis &
ac soli.i. Christo filio suo similior quantum ad perfectionẽ.
Hæc est.n. decor noctis.i. huius turbulentæ vitæ, vel noctis.i.
peccatorum, quia.i. peccatorum & pœnitẽtiæ est spes, solatiũ
atq; decor. Cant.6. Pulchra vt luna, electa vt sol. Et Eccles.6.
Decor.n. vitæ est in illa. Mater etiã roris gratiæ, & humoris
deuotionis ministra. Ros luminib9 ros tuus. Esa.26. Ista domi
natur mari.i. peccatoribus tumultuosis & fluctuosis, ipsos ad
misericordiam reducendo. Vel mari.i. mundo & vitijs domi
natur, omnia superando. Eccl.24. In fluctibus Maris ambula
ui. Temporum supple suorum dicitur mensuratrix, lua.s. tem
pora debitè ordinando, & in bonis vsibus expendendo. Sene
ca. Tempus tuum in tribus dispensetur, præterita recordare,
præsentia ordina, futura prouide. Vel etiam ille tempus vitæ
nostræ discernit & mensurat. Solem.i. Christum emulatur &
ama .Lu.2. Fili quid fecisti nobis sic? Ego & pater tuus dolẽ
tes quærebamus te. Aerem.i. conscientiam peccatorũ de ma
lo in bonum immutat, lumen etiã.i. gratiarum plenitudinẽ
a sole Christo acquirit, & tandem ad nos peccatores iterum
deriuat & refundit. Nam & hic viuẽtes & in purgatorio lu
gentes

gentes loce suæ misericordiæ & gratię recreat atq; lenit. Vn
de ipsa pôt dicere, Penetrabo oẽs partes terræ & illumina-
2 bo oẽs sperantes in dño Eccl. 24. ¶ Luna est status multũ mu
tabilis, figuræ etiam & coloris. Qñ soli est propinqua illumi
natur ab ea a parte cęli, & perdit lumen à parte terræ. Quan
do aũt est Soli opposita vel remota, tũc econuerso perdit lu
men a parte cæli, & plene illuminatur a parte terræ. Clara er
go nunc est, & nunc obscura, vt dicunt Beda & Macrob. Lu
na est hõ qui fluit de vno statu ad alium, & nunquam in eodẽ
statu permanet, sed continue mutat & variat statum suum, fi
guram pariter & colorem, quia nunc efficitur cornutus per
supbiã, nũc rotũdus & mobilis p insolentiã, nũc obscur⁹ p
Ignorantiam nunc clarus per sapientiam, nunc est iuuenis,
nunc est senex, nunc est sanus, nunc infirmus, nunc est diues,
nunc est pauper. Iõ Eccl. 27. Stultus mutatur vt luna. Ista lu
na. i. hõ potest illuminari a parte cæli. i. quantum ad bona spi
ritualia per gratias & virtutes, & per sapientiam spiritualẽ
& finaliter per gloriam æternalem. Iterum potest illuminari
a parte terræ. i. a parte bonorum terrenorum, & hoc triplici
lumine, s. delicijs diuitiis, honorib. quia in istis trib. consistit
mundi prosperitas. Luna etiam ista. i. homo potest esse ꝓpin
quus, & amicus soli. i. Christo per gratiam & charitatem. Et
potest esse ab eo remotissimus per peccatum. Quia lõge est
dominus ab impiis. Prou. 15 Dico igitur pro certo, quod qñ
luna. i. homo est propinquus & coniunctus per gratiam ipsi
soli. i. Christo: tunc vere a parte cœli. i. quantum ad bona spi
ritualia & æterna recipit illuminationem. i. gratias, dona, vir
tutes & merita. Sed pro certo tunc r pris vt cõiter perdit lu-
men a parte terræ. i. mundi prosperitatem, quia vt cõiter dei
amici non prosperantur in hac vita, imo sunt leni obscuritа
se. i. paupertate & aduersitate, quia sicut dr̃ in psal. Multę tri
bulationes iustorum. Nam quamuis quandoque regula fal-
lat, tñ cõiter cæteris parib. boni minus prosperantur quã ma
li. Sed pro certo quando homo est soli. i. Christo oppositus
per vitia & pc̃tã tunc perdit lumen a parte cæli. s. gratias &
virtutes, quia obscurus & pauper efficitur quantum ad bo-
na spiritualia. Iob 28. Auferetur ab impiis lux sua Veruntа-
men a parte terræ & terrenorum acquirunt cõmuniter tũc
temporis magnum lumen. i. magnam prosperitatem. s. ma
gnas scientias seculares magnas diuitias tẽporales, magnas
delicias corporales. Hiere. 12. Impii. n. prosperãtur, bene est
omnibus qui inique agunt & præuaricantur. Vel dic quod
luna est vir iustus, qui. s. figuram & conditionem suam debet
mutare, & secũdum loca & personas & tempora, diuersis di
3 uersimode conformare. ¶ Luna non fit cornuta, nisi quãdo
recedit a sole. i. ad solem accedit. Sic vere homo non fit su-
perbus cornutus, nisi quando a deo recedit per peccatũ. Vn
de Eccl. 15. Longe. n. est a superbia & dolo. Quando etiã bo
accedit ad solem. i. ad deum per gratias & virtutes, tunc si-
militer exinde quandoq; superbit & fit cornutus per super
biam, sicut ille Pharisæus Luc. 18. Domine non sum sicut cæ-
teri hominum &c. Quia vere homo quandoq; non tantum
superbit de rebus vitiosis, imo etiam de rebus virtuosis, &
sic anima propriis armis interficitur. Vnde dicit Gregorius
Valde timendum est vitium quod ex victoria nascitur vitio
4 rum. ¶ Luna est omnis humoris augmentatiua, quia per oc-
cultam virtutẽ suam in eius incremento, medullæ, cerebra
animalium, & omne aliud humidum augmẽtatur, & p eius
decrementum similiter minoratur, vt dicit Martianus. Vn-
de eius defectus vel profectus omnium est inferiorum cor
porum decrementum vel etiam complementum. Sic vere p
latus per suã occultã influentiã. i. p suã orationẽ & deuotio
nem, debet subditis humorem gratiæ procurare. Nam quã-
to luna. i. platus maiorem claritatem sapientiæ & morũ ha
bet, tanto oia inferiora. i. subditi humorem habẽt gratiã ple
niorem. Et econuerso, quanto plus deficit in lumine discre-
tionis & sapientiæ, tanto subditi ab humore pietatis & deuo
tionis & gratiæ spoliantur, quia eorum profectus est alijs vti
lis, eorũ obscuritas & ignorantia aliis est damnosa, quia si cę
cus cæcũ duxerit, ambo in foueam cadunt. Mat. 15. Vel dic
qđ sicut aduentu. & pñtia luminis lunaris est causa cremen
ti humorũ, & econtra recessus est causa decrementi, secũdũ
Plinium, sic accessus diuinæ gratia spiritualiter nos impin-
guat, carentia autem virtutibus attenuat. Vel dic de pñtia
& accessu luminis. i. prælati, qui proficit, & de eius recessu &
absentia, quæ officit. Vel dic quod luna. i. prælatus, gratia &
scia luminosos, solet subditos humorosos & diuites habere,
& econuerso. Vel dic quod crementum luminis prosperita
tis est cã crementi humoris carnalitatis &c. Allega sicut vis.
¶ Luna est maris attractiua. Nã per suã occultam virtutem 5
mare regulat & disponit & ipsum fluere & affluere, defluere
& refluere facit: ipsum. n. eleuat & attrahit vbicunq; sit & in
tumescere facit. Vnde mare semper abundat in parte vbi lu
na, est & defluit a parte opposita. Vñ ista est regula ꝙ quo-
tienscunq; mare abundat a parte orientis per lunã ibi existẽ
tẽ, defluit & minuitur a parte occidentis, & econuerso, vt di
cit Martianus. Luna est deus, qui pro certo mare fluctuosũ.
. i. hoies gubernat & disponit per suam occultam prouiden
tiã & virtutem, & ipsum facit diuersimode minui vel auge-
ri. Oriens vbi est lumen significat bona spũalia & æterna, vbi
lux gratiæ sp̃ viget. Occidens aũt significat mũdum, qui oc
cidit & deficit omni die. Ista est igitur regula occultæ influẽ
tię lunæ. i. occultæ prouidentiæ dei, quia regit hominẽ. Quia
aliquando facit eum affluere vel abundare a parte orientis.
i. in bonis spiritualibus, gratiis & virtutib. Aliquando facit
eum affluere a parte occidẽtis. i. in bonis tẽporalib. diuitiis
deliciis & honorib. Sed pro certo istud est verũ, ꝙ quotiens
homo abundat a parte orientis. i. in bonis spiritualib. & quo
tiens deus dat sibi affluentiam gratiarum, ipsum pro certo
facit minui a parte occidentis. i. in bonis temporalib. quia fa
cit eum pauperem, & huiusmodi, & temporali prosperitate
ne ab ea absorbeatur, immunem, quia sicut dicitur Iudit. 8.
Quotquot deo placuerunt, per multas tribulationes tran-
sierunt. Et econuerso quotiẽs facit aliquem abundare a par
te occidentis. i. in bonis temporalib. tunc vt communiter ta
lis minuitur a parte orientis. i. in bonis spiritualib. Quia sępis
sime fit ꝙ illi qui abundant temporali ꝓsperitate, carent spi
rituali sanctitate. Eccl. 11. Si diues fueris, non eris immunis
a delicto. ¶ Luna est planeta fęmineus, nocturnus, frigidus,
& humidus, nunquam manet in eodem statu vel figura, in- 6
certi est motus, quia nunc est sub sole, nunc ante, nunc retro
sæpe cornuta apparet, sæpe, rotunda, & breuissimo tempore
complet cursum suũ. Talis est peccator, quia fæmineus per
inconstantiã nocturnus & obscurus per ignorantiã, frigidus
per indeuotionem, humidus per luxuriæ infectionem, varię
figuræ p gestus & vestitus curiositatẽ, incerti motus per in-
solentiæ leuitatem. Cornutus est per superbiæ vanitatẽ ro-
tundus & mobilis per incõstantiæ leuitatem, & cursum suũ
i. vitam breui tempore complet, quia vt communiter deus
non permittit ꝙ viri sanguinũ dimidient dies suos, imo dat
eis durationis breuitatem. ¶ Qñ luna est in cremento, cor- 7
nua eius respiciunt versus orientem, qñ autẽ decrescit, tunc
versus occidentem respiciunt, vt patet ad sensum. Sic vere
quando homo crescit & augetur in meritis & virtutib. duo
cornua eius. s. intellꝰ & voluntas versa sunt ad orientem. i. ad
bona paradisi voluntas nempe desiderando, & intellectus
meditando & contemplando. Sed vere econtrario, qñ ho-
mo decrescit a lumine gratiæ & sapientiæ per peccatũ, tũc
vere huiusmodi cornua vera sunt versus occidentem. i. ad tẽ
poralia ipsa gubernando, & amando & acquirendo. ¶ Qñ lu 8
na inter nos & solem interponitur, facit solis Eclipsim, & in
mundo causat obscuritatem, quod nunquam accidit sm̃ Al
bu. li. de motibus planetarum, nisi in nouilunio & in circa
ecliptica. Luna quæ fluit & refluit & mare gubernat, signifi-
cat mundi prosperitatem, quæ nunc minuitur, nũc augetur,
& super mare habet dominiũ. i. sup amaros & miseros pec-
catores. Nam quando ista interponitur inter nos & solem. i.
deum, ita quod magis est prope nos per affectionem & attẽ
tionem qua ipse deus, tunc vere radios solis. i. gratiam dei,
sapientiam, scientiam, & gloriam a nobis abscõdit, & ipsum
facit quo ad nos eclipsari, & ita nos reddit ignaros, inscios
& obscuros Ideo de illis qui seruiunt creaturæ potius quã
creatori, dicitur ad Rom. 1. Obscuratum est insipiens cor il-
lorum. Vel dic quod quando luna. i. antichristus se inter nos
& deum immittit, tunc Solis Christi lumen. i. fides in mũdo
quasi nullatenus apparebit, sed per eius opera obscuritas er
roris & hæresis per mundum erit penitus seminata. Vel dic
ꝙ sol significat principes mundi, qui re vera quando respi-
ciunt lunam. i. ecclesiam, ipsam. s. indignanter videndo, tunc
propter terram interpositam. i. occasione terrenorum ipsã
faciunt eclipsari, & diuersis tribulationibus obscurari. Con
stat. n. ꝙ maleuolentia principum vel tyrannorum est causa
depau-

9 depauperationis ecclesię & ęt clericorũ.¶ Luna qñ terra iter
ponitur inter ipsam & solem recta linea eclipsim patitur &
ꝓprium lumen perdit ,& hoc tñ in plenilunio accidere cõ-
sueuit.Sic luna.i.voluntas quæ fluit & refluit per diuersa de
sideria,tunc tꝑis lumen perdit,& a sole Christo gratiam vel
gloriam,vel ęt sapientiam diuinam recipere cessat,qñ terra
i.terrenorum amor inter eum & deum est positus,& qñ per
auaritiam tꝑalia dño ꝓponũtur.Nam quando homo nimis
vacat ad tꝑalia,tunc lumen diuinæ gratiæ vel sapientiæ ci-
10 to perdit.Vnde Prou.13.Lucerna impiorũ extinguetur.¶ Luna
ex sui corporis opacitate semper habet quandam opacitatẽ
seu obscuritatẽ,& hoc maxime quia appropinquat ad terrã.
Ideo dicit Martianus & hoc contrahit ex vmbra terræ, cui
est vicina cuius signũ est,quia qñ superiores peragit circulos
clara & sine macula tunc videtur.Sic vere naturaliter nos ha
bemus ex ipsa conditione corporis & naturæ nostræ obscu
ritatem,& nigredinẽ ignorantiæ,& multorũ maculas pctõ-
rum,& maxime qñ appropinquamus ad terram.i.qñ ad ter-
renas diuitias per auaritiã applicamur,quia tunc hõ ex vm-
bra terræ.i.terrena affectione multas contrahit maculas pec
catorũ.Figura.Apo.9.vbi dr quod obscuratus est aer de fu-
mo putei.Sic aer.i.pura conscientia fit obscura .i. maculata
per pctm̃,qñ à fumo.i.mundi prosperitate per eius affectum
tangitur quæ præterit sicut fumus.Baru.6.Nigrefiunt facies
eorum de fumo qui in domo fit.Sed pro certo qñ luna .i. hõ
vel aïa est in superiorib.circulis.i.in paradiso per affectionẽ
vel cotẽplationem,tunc huiusmodi maculas nunquam sen
11 tit.Vnde Exo.24.Ascende ad me in mõtem,& esto ibi.¶ Lu
na ſm Bedam est temporũ significatiua in nauigatiõe. Si.n.
luna scintillat ad remos imbrẽ & tẽpestatem significat affu-
turã.Et dicit Prolo.φ sub luna est cancer ,& est domus eius,
& regnat in cancro,sed in libra est discessus regni . Talis est
mundi prosperitas quia vere sua scintillatione .i. fauore vel
splendore,qñ eũ circa nauigantẽ aliquẽ in hoc mari huius
mundo emittit tẽpestatẽ.s.æternę mortis sibi prędicit finalẽ
ꝓparatã,quia ſm Amb.Continuus successus tꝑalium æter-
næ dãnationis indiciũ est.Nã luna ista.i. mundi prosperitas
regnat in cancro.i.in illis qui more cancri a recta via iustitiæ
per vitia retrocedunt.s.in mundi pctõrib.qui cor suum ha-
bent in mũdi prosperitate,& ei sicut dominæ sunt subiecti,
Sed vere in libra.i.in illis qui per libram iustitiæ regulantũ.s.
in viris bonis & perfectis pdit mũdi ꝓsperitas regnũ suum,
quia.s.ei contemnunt,nec ei famulantur.Ideo nolite dilige
12 re mundũ &c.1.Io.2.¶ Luna humorem seminib.administrat
pascua in siluis de nocte quærentib.luminis beneficium præ
stat.Et ideo dea seminum dicitur & syluarum.Aerem etiam
subtiliat,quia ſm Albu.nisi aer de nocte per radios lunares
subtiliaretũ,magna ibi corruptio ex nocturnorum vaporum
exhalationib.gigneretur.Luna ẽt maris est attractiua,terræ
fęcundatiua,& grauioris soni in cælesti harmonia effectiua.
Hæc est beata virgo vel etiam ecclesia dei, quia vere seris.i.
peccatorib.per noctem huius vitæ vagantibus,lumen discre
tionis fidei & sapientiæ pstat,semina ęt.i.illos qui iam sunt ꝑ
gratiã & fidem in agro ecclesiæ seminati humore gratiæ &
deuotionis.pietatis & cõpassionis humectat,& sic eos meri
tis & virtutib.perficit & augmentat.Aerẽ ẽt grossum.i.pctõ
res,radiis suis.i.sacramentis purificat.i.iustificat,ne vaporũ
suorum.i.pctõrum grossitie corrumpantur.Illud mare ẽt.i.
amaros peccatores quotidie ad salutem attrahit,terram cõ
scientiæ virtutib.fertilem efficit,& inter cantus diuinæ lau-
dis grauiorem & humiliorẽ sonum beata virgo cantauit,
dicens.s.Luc.1.in magnificat:quia respexit humilitatẽ ancil-
læ suæ.&c.Et sicut luna a sole recipit lumen,& semper fluit
& refluit de vna figura ad aliam,nunquam tñ deficit vel cor
rumpitur,sic ecclesia a sole Christo lumen suum .i. fidem &
sapientiã habet.Et licet continue fluat per diuersas mutatio
nes,motus & tribulationes nunq̃ tñ penitus deficit. Vñ Lu.
13 22.Ego rogaui ꝑ te &c.Eccl.40.Fides in seculũ stabit.¶ Lu-
na est frigida cũ excessu,tñ quia circulo solis est vicina,ideo
ab eo sua frigiditas & humiditas temperatur.Sic dato quod
homo sit frigidus per indeuotionem,humidus per mollitiẽ
& delicias, vel ꝑ carnalẽ delectationẽ,si tñ soli.i.alicui bonę
personæ sit vicinus.i. si bonorum societatẽ sectetur,sua po-
terit qualitas immutari,& ꝓpter eorum exemplum , vita &
verba,sua prauitas temperari Eccl.6.In medio proborũ sta.
14 ¶ Secundum Arist.luna est in dispositione hominis peccati-
ua:facit.n.hoiem mutabilem,discurrentem,& in oculis ma-
le dispositum.Et vnũ oculũ facit alio maiorem , ſm Prolo.
Et breuiter hõ in cui⁹ cõplexione lunaris cõstellatio dñium
habuerit macula in oculo nõ carebit.Luna est mũdi ꝓsperi
tas vel affectio carnalis,quæ pro certo hominẽ pessime di-
sponit per affectionem.Quia vere illi in quib.lunaris cõstel-
latio.i.amor prosperitatis,& carnalis affectio vel acceptio ꝑ
sonarum dominatur,vitio in oculo.i.in rationis iudicio,nõ
carebunt,quia.s.iudices atque multa vitia & falsa iudicia ꝑ
affectionem vel odium vel per munera faciunt.Nã cũ duos
habere debeant oculos.i.duplicem considerationem,vnum
s.ad amicos,aliũ ad inimicos,vnum ad iustitiã vnius partis,
alium ad iustitiam alterius,& cum isti oculi debeant esse æqua
les(quia.s.æque debet iudicare,sit amicus vel non,dederit si
bi vel non dederit)isti tñ habẽt vnum alio grossiorem,quia.
s.oculus quo respiciunt amicos,maior est alio , quia malus
iudex pro amico iudicabit,& alium(licet sit iustus)cõdem
nabit,vel cognatum ꝓmouebit,& alios meliores deprimet
& calcabit,contra illud Deuterono.1.ciuis sit ille,siue pere
grinus,nulla erit distantia vel distinctio personarum.ita par
uum audietis vt magnum.¶ Sub luna(sicut dicunt astrologi)
continetur damnum,amissio,timor,& ęgritudo.Sic vere est 15
de mundi prosperitate,quia vere sub ista continetur damnũ
quia.s.hõ perdit vitam æternam pro temporalib. Aegritu-
do.s.diuersorum peccatorum.Amissio gratiarum & virtu-
tum.Timor,quia.s.mundani diuites semper sunt in timore
ne diuitiæ suæ pereant,& ne status eorum decidat,& timẽt
etiam mortem perpetuam,quam expectant . vnde Seneca,
Quantum accessimus ad successum, tantum accessimus ad 16
metum.¶ Lunaris constellatio maxime operatur in hominis
dispositione & maxime quantum ad ægritudinem vel sanita
tem secundum Hippocra.in pronosticis.Vnde sicut dr in cõ
mento de dieb.criticis,per coniunctionem lunæ stellis for-
tunatis, fiũt ægritudines terminabiles ad bonum,& ecõuer
so,per coniunctionem eius cum stellis malis fiunt terminabi
les ad malum.Luna ista est princeps vel prælatus,qui ꝓ cer-
to maximam habent hodie potestatem. vnde Luc.22. Reges
gentium dominantur eorum.Per ęgrotantem intelligo quẽ
libet subditum,& pauperem vel infirmum,qui sanitatẽ pro
speritatis vel gratiæ non habent. Dico igitur quod quando
luna.i.princeps vel prælatus est coniunctus stellis.i.personis
bonis,quando.s.habet secum bonam comitiuam,bonos.s.iu
dices,officiales,consiliarios & balliuos,tunc vere dico qd
infirmi qui sunt sub eo.i.subditi sui,acquirunt sanitatem.i.tẽ
poralem prosperitatem,tunc.n.non fiunt exactiones iniusti
tiæ vel rapinæ,vt sic subditi prosperantur.Sed vere econuer
so quando ista luna habet secum malas stellas,malos socios
s.adulatores,accusatores,raptores,diffamatores,sicut habẽt
hodie multi,tunc vere infirmi pauperes subditi moriuntur
i.omni solatio spoliantur,quia.s.tunc ab eis depredantur,&
damnis & inuasionibus infestantur. Vnde Prou.28.Regenti
bus impiis ruinæ hominum. Vel dic quod sacerdos vel prę-
latus quando est coniunctus malis stellis.i. malis mulierib.
quando.s.est luxuriosus,tunc per malum eius exemplum in
firmi & imperfecti subditi moriuntur,quia.s.ad pctm in con si
mile se inclinant.Et econuerso,qñ talis est coniunctus bo-
nis sociis & honesto sub capellano & clerico,& quando bo
nos religiosos libenter associat,tũc vere facit cõmodũ infir-
morum subditorum,quia.s.bene ædificantur,& ad simile in
flammantur,& sic ad sanitatẽ perfectionis & morũ reducunt.
Ideo dicitur Eccl.37.Cum viro sancto assiduus esto. ¶ Secu 17
dum varias ætates lunæ mouentur humores in mulieribus,
bella in aialib.& passiones in corporib.excitantur, vt patet
in lunaticis & caducis.Sic vere per mundi prosperitatẽ hu-
mores carnalitatis & luxuriæ in mulierib.i.in deliciosis ge-
nerantur.Bella etiam crudelitatis & iracundiæ inter aialia.
inter crudeles principes & etiam inter alios concitanẽ,mor
bus ẽt caducus superbiæ,morbus item lunaticus stultitiæ,q̃
facit carere ratione per lunæ.i.per prosperitatis influẽtiam,
inducitur & causatur.¶ Quanto luna plus ꝓficit in lumine, 18
tanto oïa animalia plus proficiunt in medullis & humorib.
& cætera.Vide bene de mari §.1.& de conchylibus & de ani-
malibus in generali §.17.& 18.¶ Luna nunquam in eodem
statu permanet.Primo.n.parum habet de lumine, sed pau- 19
latim fit in medio sui tẽporis lumine plena,sed rursum pau
latim minuitur lumẽ suũ,& finaliter in fine mensis totaliter
obscuratur.

obscurat. Talis est vita humana, quia vere ista sp venit ad profectum contiouũ pulchritudinis, fortitudinis, & vigoris, quousq; perueniat ad perfectonẽ plenitudinis naturalis. Sed vere finaliter minuitur & decrescit ad vltimũ obscuritatẽ mortis incurrit. Vel dic ꝙ lumen lunæ est mundi scientia & prosperitas, quę primo est in homine multum parua, sicut patet in aduocatis & ballinis, qui primo sunt ignorantes & pauperes, sed paulatim ita crescit eis lux sciæ vel prosperitatis, qđ fiunt sicut luna plena, quæ in dieb. suis lucet, ita ꝙ totam patriam videntur illuminare. Sed vere in fine mẽsis. i. in fine vitæ totum illud lumen deperit, & obscuritas mortis temporalis & æternæ l occedit. Vnde Eccl. 43. A luna signum diei festi, luminare, quod minuitur in consummatiooe mensis.

De Cometa. Cap: 30.

1 COmeta est stella flammis circundata ſm Bedam, & significat mutationem aut pestilentiã, bella & ventos. breui spatio finitur. s. octo dieb. vel parum plus vel minus, semper in septentrione apparet, & nunquã in occidente. Talis est gloria & prosperitas mundi, quia vere flãmis & ardorib. auaritiæ circundatur. Et dato ꝙ splendere videatur, & in pñti tpe relucere, illis tñ, qui eã habent, significat bella & pestilentiam tribulationis æterorz. Prou. 14. Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat. Vnde Amb. super luc. Risus mundi est sicut risus phreoetici, quem ex vestigio sequitur mortis vestigium. Breui etiam durat tẽpore, quia tantummodo in vita hac, qoia in septentrione. i. in mundo isto vbi viget frigus tribulationum, tãtum, videtur, in occidente autem. i. tunc quando homo occiderit per mortẽm, non poterit inueniri. psal. Neq; descendet cũ gloria ei⁹.
2 ¶ Cometa dato ꝙ non sit planeta, videtur tñ moueri motu planetarum aliqñ, aliqñ autem immobilis videtur. In parte septentrionali apparet, & nunq̃ emittit radios versus occidentem. Breuissimo finitur tempore, quia ſm Bedam nõ durat vt communiter nisi octo dieb. licet visus fuerit cometa durare aliquotiens octoginta, vt dicit. Talis est hypocrita, q non est planeta. i. vir iustus, licet motus. i. opera consimilia habeat, & licet stare per gratiam aliquotiens videatur. Iste in septentrione. i. in frigore pœnitentiæ perseuerat, sed vere radios suæ cuosiderationis nunq̃ emittit versus occidẽtem. i. versus mortem, quia isti nunquam cogitant de morte. Et ideo parum durant. s. in sua fictione, quia cito manifestantur iniquitates palliatę, quia secundum sapientem. Sap. 4. Adulterinæ plantationes non dabunt radices altas.

De Polo. Cap. 31.

1 POlus est stella minima, immobilis, in superiori parte cęli. & est duplex polus. s. arcticus & antarcticus. Arcticus semper nobis apparens, antarcticus nunquã. Et inter istos duos polos transit axis linea intellectualis, circa quam rotã cęlum mouet, sicut circulus circa cẽtrũ. Axis iste est persona filii dei, duo poli sunt duæ naturæ. s. diuinitas & humanitas. vna est visibilis, alia non. s. deitas, ad minus ꝓ tempore huius vitæ, quia deum nemo vidit vnquam 1. Io. 1. Dico igitur ꝙ cœlum. i. ecclesia vel anima, semper debet volui per fidem, charitatẽ vel contemplationem, circa axem. i. circa dei filiũ incarnatum, qui in duob. polis. i. in duplici natura figitur & consistit. Nam circa istum semper debet circuire ꝑ deuotionem considerationem & circũspectionem. Vnde Can. 3. Surgam & circuibo ciuitatẽ. Vel dic ꝙ duo poli sunt spes & timor, vel cõsideratio natiuitatis & mortis, vł fides & charitas, circa q̃ debet anima semꝑ verti, & cursum bonorum operum exercere, vel ẽt per obedientiã circuire. Eccl. 24. Girum cœli circuiui sola, & in profundum abyssi penetraui, & in fluctib. maris ambulaui. Circuiui dico cęlum i. paradisum per contemplationem, abyssum & mare. i. mor
2 tẽ & infernum per timorem & considerationem. ¶ Polus est stella altissima & minima vř, licet sit magna, fixa & immobilis, circa quam totum cęlum mouetur. Hæc est ẽt vtilissima, quia propter sui immobilitatem terrarum situs est discretiua, nauigantium directiua, astrologorum certificatiua, ferri more magnetis attractiua, breuissimi circuli effectiua. Et iõ ista stella tã ab nautis quã a strologis potissime intuẽt. Hæc ẽt ratione sui situs, mediũ totius cœli est ostensiua omoib. vt dicit Beda. Hæc est Maria, quæ ꝓ certo altissima est per contẽplationem, minima per sui cõtemptum & detectionem tamen in se fuit maxima per meritorũ cumulationẽ. Fixa fuit per fidei & propositi per firmitatẽ. Ideo ista columna ecclesiæ dř, quia oẽs alii vacillauerunt præter ipsam, visa morte Christi in sabbato ante resurrectionẽ. Et iõ dies sabbati nomine ipsius reinnat. Eccl. 4. Ego in altissimis habito, & thronus meus in columna nubis. Ista immobils fuit per perseuerantiam & durationem. Et circa eam semper debet volui cęlum. i. mens humana per spem & deuotionem. Can. 3. Surgã, & circuibo ciuitatem. Ista nauigãtes. i. in hoc mundo fluctuãtes, & ad portum paradisi dirigit. s. per orationes suas. Astrologos. i. portum paradisi dirigit. s. per orationes suas. Astrologos. i. cælestia contemplantes, de vita æterna certificat etudit. Eccl. 24. In me omnis gratia vitæ & veritatis. Ferrum. i. peccatores duros ferreos & obstinatos, ad misericordiã redigit & attrahit. in funiculis Adam traham eos, in vinculo charitatis. Oseæ. 11. Et ideo vere ista debet a nauigantib. i. ab actiuis bonis secularib. & ab astrologis. i. a religiosis & contemplantib. per deuotionem, spem & orationem frequẽtius intueri. Breuissimum etiam facit circulum suum, qoia parũ de temporalib. ambiit vel habuit, immo maximam paupertatem tenuit, mundiq; ambitum & latitudinem oõ amauit. Eccl. 11. Breuis in volatilib. apis & initium dulcoris habet fructus eius. Et sicut polus est nobis perpetuæ apparitionis, sic etiam beata virgo nobis est promptæ & perpetuæ subuẽtionis. Apo. 3. Ecce sto ad ostium. Quinimo sicut iste polus polo antarctico semper opponitur, sic beata virgo Christo filio suo & rigori suæ iustitiæ pro pctõrib. se opponit, inq̃tũ ꝓ eis dulciter intercedit. Vel si vis expone de prælato, circa quẽ tota ecclesia debet volui. Et applica de conditionib. ſu pradictis. Vel dic ꝙ polus antarcticus qui polo arctico Christo opponit, est diabol⁹, vel antichristus, q inuisibilis est &c.

De Arcturo. Cap. 32.

ARcturus, septentrio, actophylax, Bootes, idẽ sunt.
Et est illa constellatio quæ dř currus & in modũ cur 1
rus ordinat. In ista sunt septem pulchræ, stellę, quarũ quatuor a trib. discernunt, & suus ordine distinguũtur. Constellatio ista nunquã occidit, & hoc quia circa polum arcticum est sita, circa quem circuit incessanter, vt dicit Isid. & Greg. Hæc est ecclesia, quæ septem stellas. i. septem sacramenta continet, quæ circa polum, deum immobilem & æternũ, vertitur per fidem & deuotionem, & iõ non occidet nec deficiet, nec cessabit per quãcunq; tribulationẽ. Arcturus. n. continue voluitur, sed tñ nunquam mergitur. Sic & ecclesia volui & tribulari põt: mergi aũt & deficere nonquam potest sicut dicit Gregorius super Iob. 38. Vnde illud. Bene fundata est domus dñi, super firmam petram. Quod ẽt de fide per oia dici põt. vñ Eccl. 40. Fides aũt in seculum stabit. Vel dic ꝙ hæc est aĩa, q̃ debet continere septẽ virtutes. s. quatuor cardinales, & tres theologicas, quæ ab inuicem distinguuntur. Apo. 1. Habet septem stellas in dextera sua. Quarũ dum tres. i. theologicæ sursum ad deum eriguntur, quatuor s. cardinales, ad proximum inclinantur. Hæc etiã circa axẽ vel polum. i. circa deum semper debet verti per deuotionẽ & dilectionem, & sic nunquam cadet vel occidet per pctm̃. Esa. 60. Nõ occidet vltra sol tuus. & Iob. 29. Lux vultus mei non cadebat in terram. Vel expone de prælato, qui nunquã debet occidere per pctm̃, sed septem virtutibus insignitus, circa polum Christum ambulare, & visibus subditorũ semper debet se præsentare per boni exempli dationem, & nunquam se eis occultare per sui subsidij denegationem, seu ꝑ sui absentationem. Iob 38. Gyrum arcturi quiescere facit. s. in ecclesia sua cum subditis suis &cæ. Vnde Iob 9. Qui facit arcturum & oriona &c. ¶ Cõstellatio quæ dicitur arcturus,
circa polum incessanter circuit, tardius tñ cæteris incedit. 2
Altius in firmamento persistit, breuiorem circulũ facit. Dũ in vna parte deprimitur, semper in alia se erigit, quia. s. cum habeat septem stellas, sic est ꝙ dum quatuor deprimuntur, aliarum ternarius se extollit, si vero quaternarius sursum vehitur, tunc econtra ternarius se deflectit. Arcturus etiam nũquam a nostris visibus abscõditur nisi forte qñ nube vel nebula obũbrat. In hyeme autẽ qñ fortius terra gelatur, solet arcturus clarius rutilare. Et per medium eius draco. i. quædam stella sic vocata solet ad modũ fluminis vel fulminis pertrãsire. Ista oia dic de viro perfecto & maxime de plato, quia. s. iste debet polum. i. deũ per cõtemplationem circuire. Tarde

per

per deliberationẽ debet incedere. Alte per affectiõem & vitæ perfectionẽ debet persistere. Breuem circulum.i. breuem negociorum expeditionem debet facere & tenere. Sap.4. In breui expleuit tempora multa. Si in vna parte.s. in terrenis deprimitur, in altera tñ.s. in spũalib. debet erigi. Et si hyẽs & frigus tribulationis incũbat tũc debet virtus eius clarior demonstrari, & vultus eius rutilantior & hilarior inueniri 2. ad Cor.12 Cum aũt infirmor, tunc fortis sum. Sp etiã se debet in necessitatib. aliorum pñtem & sollicitũ exhibere, nisi forte qñ occasione nubium vel nebularum.i. infirmitatũ vel necessitatũ corporaliũ ipsum oporter ad tps subtrahi vel latere. Act.20. Non.n. subterfugi quominus annunciarẽ oẽ cõsiliũ dei vobis. Draco aũt inter tales dilabi dr, quia cõstat q mali & impii, hoies draconini & puersi, talib. bonis superiorib. aduersant, & q et draco diabolus ipsis præ cæteris inuidet & contra eos machinat 1. Pet.5. Aduersarius vester diabolus tanq̃ leo rugiens circuit quærens quem deuoret &c. Vel si vis dic q ista cõstellatio significat hoiem, q.s. ex septẽ stellis.i. ex quatuor elementis quantũ ad corpus & ex tribus potentiis quantum ad animam constat. Igitur ista est veritas, q in isto illa modo contrario se vñr habere, q2.s. qñ quatuor deprimuntur tres eriguntur .i. qñ corpus ex quatuor elementis constans tribulationib. premitur, tunc pro certo anima ex tribus constans potentiis, in donis & virtutib. promouetur, & ad deum per spem & desiderium eleuatur 2. ad Cor.12. Virtus in infirmitate perficitur. Econtra vero quando corpus in pñti gloria sublimatur, tũc anima a statu suo præmit, & vitiis aggrauatur. Sap.9. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam. Et sic bene accedit illud brocardicum. Qui in vno deprimitur in alio subleuatur.

De Capite Draconis. Cap. 33.

1 Caput draconis & cauda, sunt intersectiones circulorum in ecliptica, quæ licet non sint stellæ vel planetæ, habent tñ motum planetarum. Et qñ vna est in vno signo, alia sp est in opposito, neutra autem est in medio. Et quocunq; motu moueantur, caput est contra caudã, & cauda contra caput. Et ideo pp aspectum oppositum cauda est penitus venenosa sm Arist. Draco significat diabolũ. Ecce ego ad te draco magne qui cubas in medio fluminũ. Eze.29. Corpus eius est vniuersitas reproborũ. Caput huius corporis sunt mali principes vel plati. Cauda eius sunt mali subditi. Dico ergo q caput & cauda.i. plati & subditi draconis.i. diaboli inuicẽ opponuntur, quia pro certo inter pctõres nulla est pfecta concordia charitas vel amicitia, sed potius oppositio, controuersia, ira, odiũ & inuidia. Caput.n. opponit caudæ.i. subditis per rapinã & excoriationẽ. Cauda autẽ opponitur capiti, per odiũ, murmurationẽ, rebellionẽ & cõtentionẽ, sicut patet in multis abbatiis, ecclesiis & patriis Vere quia caput caudã respicit oppositẽ, i. quia plati odiũt & psequunt subditos, ipsa cauda est hodie venenosa, q2 multi subditi fiũt mali p desperationẽ, qñ vident a platis suis se odiri & persequi, & inde solent rixæ & appellationes suboriri. Ose.7. Oẽs calefacti sunt velut clibanus & deuorauerunt iudices suos. Vẽter aũt dracõis.i. molles adulatores i medio sunt, q2 & subditis & superiorib. adulant. ¶ Si sol sit cum capite in vno signo, & luna sit cũ cauda in alio signo opposito causabitur eclypsis pp terram intermediã. Sic vere qñ caput i. princeps vel platus habet secũ solẽ.i. ardorem correctiõis vel crudelis austeritatis, cauda aũt.i. subditus habet secũ lunam mutabilem i. inconstantiã voluntatis & vacillationis, tunc vere sæpe accidit eclipsis.i. defectus apostasiæ & desperationis, sicut patet in multis statibus, vbi crudelitas prælatorum facit imperfectos & debiles subditos desperare & à gratiæ lumine eclipsari. Vel dic q qñ cauda.i. subditus, habet secũ lunã.i. mũdi psperitatẽ.i. qñ habet satis diuitias, tũc vere cãtur eclipsis.i. pęna tribulatio, rapina & excoriatio, q2 s. tunc malus princeps vel platus nititur subditum spoliare. Populum meum exactores sui spoliauerunt Esaię.3. Vel dic gñaliter q cauda est diabolus, caput Christus. Vel cauda caro, caput spũs. Vel cauda malus subditus, caput bonus pręlatus. Et sic de aliis. Ista n. sibi inuicem opponuntur, ita q vno exaltato, alius in esse suo inclinatur. Expone quomodo (Eccl.33.) contra bonum malum est, & contra vitam mors.

De Stellis. Cap. 34.

Stellæ a stando sunt dictæ, q2 stare vñr, licet moueãtur. 1
Sydera dñr a considerando, quia stellas solent mathematici considerare, sm Isidorum. Et est stella lux aggregata in suo orbe, quia quanto est maior aggregatio lucis in sua stella, tanto maioris est quantitatis, pulchritudinis & claritatis, sm alphraganum. Vnde stellæ ab eo vocant lucis vehicula. Et sunt stellæ tenebrarũ noctis illuminatiuę, vniuersi decoratiuę, solis vicẽ a quo lumen recipiũt suppletiuę, motu radiorum aeris depuratiuę, elementorum in mixto conciliatiuę, caloris naturalis in reb. conseruatiuæ, & etiã causatiuæ, in solis pñtia a quo lumen recipiunt, sui sunt luminis occultatiuæ. Tales sunt per oĩa viri iusti & perfecti. Dñr. stellæ à stando, quia licet moueantur per multas tribulationes tentationes & labores, sp tñ stant per constantis, patientiam & virtutem, nec nunquam cadunt per impatientiam vel imperseuerantiam aliqualem. Illi dñr sydera, quia vere vita eorum, aliorum est consideratio, forma, speculum & exemplar. Et tales dñr lux, quia.s. in se lucent per gratiam alios illuminant per exemplum. Et doctrinam. Nam quãto plus est in eis de lumine sapientiæ & gratiæ, tanto maioris sunt quãtitatis & reputationis apud deum, & tanto sunt pulchriores honestate, clariores veritate, potẽtiores bonorum operum actualitate. Dan.12. Qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Illi.n. noctis, i. huius mundi expellunt tenebras.i. ignorantias & errores per doctrinã & prædicationem. Vniuersum.i. ecclesiã decorant per suæ sanctæ vitæ perfectionem, & sic solis Christi a quo lumen gratiæ vel sapientiæ recipiunt supplent vicem, inquantum suos fideles illuminant per instructionem, & inquantum pro ipso gerunt vicariatum & legationem 2. ad Corinth.5. Pro Christo legatione fungimur. Isti aerem.i. ecclesiam depurant per correctionem. Elementa contraria idest discordes & rixosos vniunt & conciliant per pacis reformationem. Deo etiã peccatores, qui ei sunt contrarii, pacificant per orationem. Isti causant calorem.i. charitatem, & lumen suæ perfectionis occultant per humilitatem, quia.s. coram sole Christo parum reputant bona sua vel propriam sanctitatem, tacẽtes enim magni sunt, quia virtutes suas nolunt propalare, sed solum coram deo student magni & lucidi apparere. Vnde Baruch.3. Stellæ dederunt lumen in custodiis suis.i. in occulto & secreto humilitatis, & luxerunt ei qui fecit illas. ¶ Stellæ 2
sunt quo ad substantiam solidæ, non porosæ, quo ad formã lucidæ, quo ad actum fluidę, quo ad figuram sphericæ, non angulosæ, quo ad superficiem planæ non asperæ, quo ad naturam purissimæ, quo ad situm altissimæ, quo ad motum citissimæ, quo ad quantitatem maximæ, quo ad apparẽtiam minimæ, quo ad numerositatem plurimæ, quo ad potestatem virtuosissimæ. Sic vere si vis esse stella id est, vir perfectus & sanctus, tu debes esse solidus per constantiæ vel patientiæ firmitatem, non porosus vt in te aliquid subintret p malam voluntatem vel patientiæ ferocitatem. Item sis lucidus per honestatem vel per scientiæ claritatem. Fluidus per pietatem, sphæricus per veritatem, non angulosus per falsitatem, figura enim sphærica nihil occultat econuerso de angulo. Sic homo verus se ostendit & manifestat, & nullam in corde malitiam fingit, vel occultat, econtra de falsis. Matth.10. Nihil occultum quod non reueletur. Sis vlterius planus per simplicitatem, vel per mititatem, non asper per crudelitatem, quia beati mites. Matth.5. Iterum debet esse altissim9 per contemplationem, quia in cælo situs debes esse per affectionem. Gen.1. Posuit stellas in firmamento cęli. Item debes esse citissimus per obedientiam & subiectionem. Baruc.3. Stellæ vocatæ sunt, & dixerunt, adsumus. Maximus p meritorum cumulationes, debes tamen apparere minimus per tuarum virtutũ occultationem. Vnde poeta. Virtutes seruare si vis, tu pdere noli. Debes etiam esse virtuosissimus p bonorum operum executionem. Stellæ etiam sunt plurimæ & innumerabiles, sic & sancti. Vnde. Qui numerat multitudinẽ stellarũ. ¶ Stellæ habent cursum ordinatissimũ, quẽ nulla 3
occasione transgrediunt. Sic vere viri perfecti habent in actibus & morib. ordinem perfectissimum, quem nullatenus transgrediunt. Iud.5. Stellæ manentes in ordine & cursu suo aduersus Sysaram pugnauerũt. Vel dic de religiosis, q ordinem

4 nem suum nunq̃ dñt relinquere vel exire. ¶ Stellæ ſm ortus
& occasus sunt aeris multiplicatei immutatiuę, quia nūc tē-
pestates, gñant, nunc serenitates. Sic verè p̃lati vel principes
aerē.i. subditos oīa solēt multipliciter immutare, & nūc tēpesta
tē correctionis nūc serenitatē cōsolationis immittere vel cā
5 re. ¶ Stella aerē illuminat, ipsumq; suis radijs subtiliat & de-
purat, bonū vel malū contēplantib. significat & designat na-
uigantē in mari dirigit & gubernat. Sic p̃dicator mundū illu
minat, quia lumen veritatis & sapiæ seminat p̃dicando, & iō
radijs suis.i. verbis, aerē.i. cōscientiā auditorum purificat, &
emundat, & eū contēplantib & audientib. bonū & malū, pę
nā & gloriā affuturam denunciat & demonstrat. Bar. 3. Stel-
læ dederunt lumen &c. Nauigantes ēt per hoc mare fluctuo
sum.i. per mundum gubernat & dirigit, vt ad portū perue-
niāt paradisi. Et viā perfectionis per q̃ ambulent eis ostēdit,
dicēs. Esa. 30. Hæc est via, ambulate in ea non declinetis neq;
ad dexterā neq; ad sinistrā. vel dic de sctis qui sunt in patria,
qui suis radijs.i. suis orōnib. occultè purificant aerē.i, cōsciē-
tias nr̃as, & ipsas per grām illuminant & inflāmant. ¶ Stellæ
6 vbi adinuicē sunt coniunctæ, maioris sint pulchritudinis, &
luminis expressiuè, & cōsiderate inuicē pulchrè videntur, q̃
per se cōsideratę non essent ita pulchræ, qa ſm Mar. vna sup
plet imperfectionē alterius qñ sunt inuicem congregatæ. Sic
verè qñ illi de vna cōgregatione, villa, patria, vel religione,
studio vel collegio sunt inuicē adunati & coniuncti p cōcor
diæ & amicitię vnitatē, tunc vīr esse pulchriores, & sunt per
oīa fortiores, quia tūc perfectio', vnius supplet defectū alte
rius. Pulchrū est.n. & delectabile videre cōitatē inuicem cō
cordantē, qđ tñ nō ita esset si quilibet p se cōsideraret, qa.s.
multi sunt imperfecti q sub bonitate trāseunt aliorū. Oīs.n.
virtus vnita fortior est seipsā, dispersa ſm Philosophū. ¶ Stel
7 la quāto magis est p̃pinquior, tāto vr̃ esse minor, & ecōuer-
so, quāto à nobis est remotior, tāto vr̃ esse maior. Patet quia
sol & luna maiores vident i ortu vel occasu, q̃ meridie, qñ no
bis vicinæ sunt, & p̃pinquæ. Sic verè dū stellas viros p̃fectos
cōsideramus, qñ sunt à nobis remoti, & qñ nō sunt nobis fa-
miliares, tūc de ipsis melius iudicamus, & eos maiores quo
ad valorē & meritū, reputamus, & econuerso, qñ nobis sunt
amici & familiares tūc minores' & imp̃fectiores nobis vidē
tus, qa familiaritas parit cōtēptū, & qa non est p̃pheta sine
honore nisi inter amicos suos. Lu, 3. Et hoc nō venit ex eorū
defectu, sed ex nr̃o, quia.s. debilitas nr̃i visus vel nr̃æ discretio
nis de eorū valore & magnitudine non discernit. Vel dic q
qñ stella.i. vir p̃fectus est à nobis remotus, qa.s. supra nos nō
habet aliq̃ ptātē, tunc vr̃ nobis esse magnus in bonus & iust'.
Sed verè si cōtingat, q veniat p̃pe nos in meridie sup capue
nr̃m.i. q p̃latus noster & superior efficiat, tūc statim ipsū mi
noris esse perfectionis reputabimus, & p murmur & odium
ipsum quasi naturaliter cōtēnem'. Vñ de Dauid dicebāt illi
8 1. Re. 25. Quis est fili' Isai, vt seruiamus ei. ¶ Stella vr̃ sp esse
maior in occasu q̃ alias, sicut patet de luna, vt dicit Beda. Sic
verè magnitudo & bonitas hoīs apparet in morte plusq̃ i vi
ta, in occasu plusquā in ortu, sicut patuit in martyrib' quos
mors & passio fecit p miracula videri maiores, qa p̃ciosa in
9 cōspectu dñi mors sctōrū ei'. ps. 115. ¶ Visus qñq; decipit i iu
dicādo rōne p̃pinquitatis, quia stellas q̃ maximę sunt respe-
ctu lunæ minimas esse indicat, qñq; ēt oculus lippiēs iudicat
esse circulū in cādela, quē tñ san' oculus nunq̃ videt, & hoc
ex humore oculi prouenit, q illud qđ in se est, iudicat in can
dela, ſm Algazel. Sic verè visus discretionis nr̃æ qñq; deci-
pit, qa stellas.i. viros p̃fectos qñq; iudicat minimos, & parū
valere, licet sit cōtrariū, & in cādela.i. in aliqua p̃sona lucida
sp indicat esse circulū.i. aliqđ vitiū, vbi nō est, & qđ hō in se-
metipso hēt, in alijs credit esse. Qđ totū p̃uenit ex prauitate
oculi.i. ex nr̃i iudicij p̃uersitate, qa multi vidēt festucā i ocu
lo fratris sui &c. Mat. 7. Vñ Hieron. Faciles sumus ad indul-
gendū nobis nr̃a.n. vitia despicimus, & aliena acutè cōsidera
mus. Illi tñ q hñt sanos oculos intellectua.s. boni & iusti, nō
hñt talē circulū.i. talia vitia nō vidēt nec iudicāt in alijs, imo
10 despiciunt semetipsos. Mar. 3. Videte vosmetipsos &c. ¶ Stel
læ sunt armoniacæ ſm Mart. Itē sunt suæ virtutis & luminis
inuicē cōicatiuę. Vna.n. auget alterius claritatē, & cōfortat
ipsius bonitatē, sicut dr̃ in li de cōditionib. planetarū. Sic ve-
re alter dēt alteri bona sua cōicare, & ipsū p posse fouere &
adiuuare. Qđ potissimè verū est de notis socijs & amicis, in-
ter quos p certo oīa cōia dñt esse. Erāt illis oīa cōia. Actu. 4.

¶ Stellæ p̃priis circulis sunt contentæ. Nā si qñq; vna subin- 11
tret circulum alterius p̃priam sedē tñ non deserit, nec alij p
q̃ transit facit aliquod nocumentum. Sic verè quilibet debet
esse contentus loco & statu, officio beneficio vel p̃bēda,
quod est à dño sibi datum, neq; per ambitionem dēt aliorū
loca, hæreditates, officia vel beneficia subintrare. Si tñ circu
lum alterius ingreditur, i. si quis aliqñ ad amicum suum vel
vicinū diuertit, ipsum nullo modo debet offendere, nec bo-
num suum aliqualiter impedire. Ideo de talib. dr̃ Eccles. 16.
vnusquisq; proximum sibi non angustiabit vsq; in æternum.
¶ Stellæ sunt temporum immutatiuę, nā ſm Arist. mutatio tē 12
poris non est nisi per mutationem stellarū de signo in signū,
vel per minuta triplicitatum qua fit 250. annis. Sic verè per
stellam.i. per sanctos angelos, & per eorū ministeria tpa nr̃a
reguntur, & nunc aduersitas, nunc prosperitas ab eis causat,
quia, s. Deus complet oīa occulta sua iudicia, & omnes mun
di euentus siue bonos siue malos, per angelos, sicut patet in
Daniele & Apocalypsi. Vnde Iob. 36. Per hos.n. iudicat po-
pulos, & dat escam multis mortalibus. Et Dan. 2. Mutat tem
pora & ætates transfert regna, atque constituit.

De Orione. *Cap. 31.*

ORion ſm Isid. est astrum vel constellatio maxima, du 1
rans per latitudinē signorum triū, q̃ oritur tpe hye-
mis, q̃ in ortu suo imbres & tempestates gñat atque
ventos. Et eius obscuritas signum est futuræ tēpesta
tis, eius tñ splendor & claritas signum est futuræ serenitatis.
Hac stellis notabilib. est ornata & ideo totā regionē in qua
est purificat & decorat, & in suo ortu pp pluuias quas emit-
tit, oīa germinant & nascuntur, vt dicit Martia. Hic est Chri
stus, qui vere cum sit stellis notabilib.i. multis gratijs & vir-
tutib. insignitus, nobis in ortu suo & aduentu pluuiam.i. gra
tiarum abundantiam propinauit. Et cœlum.i. ecclesiam de-
corauit. Et terram.i. humanum genus fructificare per grām
& bona opera procurauit. Iste est obscurus & clarus. Modo
.n. est obscurus, quia non vr̃ à nobis vsq; post mortē. Et ideo
modo significat nobis & causat tēpestates, & tribulationes,
dum viuimus in hac vita, quia per multas tribulationes &c.
Actu. 14. Sed verè qñ erit clarus.i. clarè à nobis videbitur, si-
cut in patria, tunc serenitas perpetua subsequetur, quia tunc
absterget Deus &c. Apoc. 21. & Tho 3. Post tempestatē tran
quillum facit. Et sicut ista constellatio admodum armati mi
litis in trib. signis ostenditur, sic Christus miles cęlestis in tri
bus naturis hoībus reuelatur. Vel dic ſm aliquos q orion si
gnificat euangelicā p̃dicationē, quæ primo ecclesiæ induxit
aduersitatem, deinde serenitatem, & virtutū fœcunditatem.

De Hyadibus. *Cap. 30.*

HYades sunt stellæ pluuiæ sitæ in capite Tauri, quæ in 1
suo ortu pluuias generant, à quib. terra irrigat, & ēt
fęcundatur. Istæ tñ ſm Beda pluuias generant tēpe-
states, qñ à Saturno impelluntur. Sic verè boni prę la
ti pluuias doctrinæ & prædicationis, elemosynarum & sub-
uentionis, dulcoris & consolationis debēt alijs emittere, &
maximè in ortu suo.i. qñ de nouo ad officium sunt electi &
promoti, vt sic terra eorū.i. religio vel ecclesia fructu bono-
rū operū fęcundetur. Verum est tñ q qñ Saturnus maleuo-
lus.i. aliquis malus subditus hoc meretur, tempestatē duræ,
& asperę correctionis dnt causare, qñ.s. ad hoc per mala ma
lorum opera impelluntur. Prælatus.n. debet subditos mone
re & corrigere, cōsolari & conturbare. Ecc. 30. Qui diligit fi
lium suum, assiduat illi flagella. Vel per Saturnum intelligo
malos consiliarios & balliuos qui verè qñq; impellunt prin
cipes & prælatos ad faciendū tempestates.i. tallias & exactio
nes quod alias non facerēt quoquo modo. Vel dic q hyades
significant mundi prosperitatē, a qua prouenit pluuia.i. aqua
deliciarum & cōsolationum. Si.n. Saturnus.i. auaritia vel vo
luptas ei adiungitur, vt ea ad voluptatem vel saturitatē vta 2
tur, tunc pro certo noctis sibi generat tempestatē. Licet hya
des pluuiam terræ parent, & ei proficiant, in ortu tñ suo tur
batur aer, & tempestates generantur. Sic licet bonus præla-
tus debeat proficere terræ, i. ecclesiæ suæ, & pluuiam prospe
ritatis inducere, communiter tñ in ortu suo.i. in talium ele-
ctionem fit turbatio in aere.i. in cōuentu vel collegio vel pa
tria pp partialitates, & qñque etiam tempestates, rixæ & di-
scordiæ, appellationes & cōtrouersiæ gñantur, quia.s. mali &
discordes de promotione bonorū nunq̃ gaudēt. Et hoc qa

ficut dř Prou. 15. Non amat pestilens eum qui se corripit. Et quia ẽt tũc ãbitiosi & detractores adulari solẽt detrahere, vt eorũ possint gratiã acquirere. Vel dic ꝙ in nouitate taliũ tẽpestas orit, qa tũc impositiones & exactiones plusquã alias à subditis exigũtur. Vel si vis dic ꝙ hyades quæ tunc oriũť, qñ dies lõgior, clarior & feruẽtior esse incipit, significãt sãctos cõfessores, qui tũc in seculo floruerũt, qñ dies.i. fidei varitas feruentior & splendidior cępit esse. Can. 2. Flores apparuerũt in terra nřa. Illi.n. pluuias doctrinę emiserũt, terra ecclię fęcũdauerũt, in frõte Tauri.i. in audacia fortitudina & maturitate collocati fuerũt, multas lucidas stellas.i. multas bonas psonas secũ habuerũt & impulsi à Saturno.i. ab hæreticis tẽpestates cõtra eos cõcitauerũt, inquantũ.i. cõtra eos tempestuosius & audacius pugnauerũt. Figurati in Machabęis, de quibus dř 1. Mach. 3. ꝙ pręliabatur prælium Israel cũ lætitia.

De Pleiadibus. Cap. 37.

1 Pleiades sunt septẽ stellæ vicinæ, & inuicẽ ordinatæ, sitę inter genua tauri. & qñ sol trã sit p locũ illũ, tũc aer vernalib. pluuijs irrigať, & terra florũ pulchritudine decoratur, ſm Greg. & Martianum. Pleiades istæ significat vniuersitatẽ reproborũ. Taurus est diabolus obstinat⁹ & ceruicosus cuius duo genua sunt diuitiæ & deliciæ. Licet ergo pleiades.i. pctõres sint sitę inter duo genua Tauri.i. in mundi delitijs & diuitijs per nimiũ earũ affectum, & ibi sunt radicati per pctã & vitia, qñq; tñ accidit ꝙ sol.i. Christus transit per eos & eis radios suæ gřæ & misericordię immittit, & tũc pro certo gñatur ab eis & producitur pluuia lachrymarũ, q̃ terrã suæ cõsciẽtiæ flore boni propositi impregnat, & fructu bonorum operũ fęcundat. Pluuiã voluntariã segregabis &c. Vel per pluuiã intelligo elemosynã & largitatẽ, q̃ terrã.i. pauperes irrigat atq; nutrit &c. sicut supra. Vel dic pleiades viros sanctos & maximẽ bonos pdicatores designant. qui.s. inter genua Tauri.i. corã Xp̃o immolato & crucifixo p deuotionẽ dñr stare. Per quos qñ Chr̃s sol iustitiæ per gřam transit, solet mundũ doctrinæ pluuijs irrigare, & bonorum operum fructib. fęcundare. Esa. 55. Pluuijs germinat herba.

De Canicula. Cap. 38.

1 Canicula est stella feruentissima, q̃ tũc nascitur qñ sol est in leone, q̃ aerem calefacit, & humores mouet, & iõ periculosum est tunc accipere medicinã laxatiuã.

Canicula significat auaritiã quæ feruentissima dř, qa habet ardorẽ insatiabilis appetitus. Dico igitur ꝙ q̃diu sol.i. hõ sit in leone.i. in exaltatione, honore vel promotione, qm̃ tunc canicula.i. ardor auaritiæ solet in hõie plusq̃ alias abundare, tũc verẽ dico ꝙ periculosum est ꝙ nisi habeat medicinam laxatiuã.i. conscientiã largã & laxã, & à vinculis mandatorũ Dei solutã. Et hoc qã tunc hõ se occuparet in actib. auaritiæ vel crudelitatis, & sic posset mortis incurrere periculũ sempiternũ. Vel canicula est antichristus, q qñ natus fuerit, aerẽ, i. mundũ tribulationib. cõturbabit, graues ęgritudines tentationũ faciet, & ardorẽ tribulaminũ suscitabit. Et iõ tũc periculum erit vti rebus laxatiuis.i. prosperitate mundana, q̃ hoiem per diuersa desideria laxat, & hoc quia aer.i. voluntas nimis per auaritiã vreretur, & sic mortis æternæ periculũ sequeretur. vide Apo 8. Stella magna cecidit de cęlo, ardẽs sicut facula &c. Vide figurã ibi. Vel dic si vir gñaliter ꝙ tunc summẽ periculosa est medicina laxatiua.i. terrena possessio, quando regnat in homine canicula.i. auaritia, & ambitio. Vel dic quòd tunc sunt verba laxatiua & dissoluta periculosa, quando canicula in aera conscientiæ oritur.i. quando ardore luxuriæ nostra mens stimulatur.

De Luce. Cap. 39.

2 Lux licet ſm aliquos sit accidens, dicit tñ August. ꝙ est corpus, quo nihil nobilius, nihil cõius, nihil pulchri⁹, nihil velocius, nihil impassibilius, nihil virtuosius inuenitur. Talis est vir perfectus. Iste est.n. cæteris nobilior per dignitatẽ, cõior per charitatẽ, quia s. se & sua cõicat ostulanti. Pulchrior ẽi per honestatẽ. Rami eius pulcherrimi &c. Dan. 4 Iste est velox per obedientiã, impassibilis p patientiã, virtuosus per bonorum operũ efficaciã, durabilis p perseuerantiã. Iõ bene dř viris perfectis Matt. 5. Vos estis lux mundi. Iõ Sap. 7. Candor est.n. lucis æternæ. & speculum sine macula & imago bonitatis Dei. ¶ Lux cũ sit corpus ſm Au-

3 gu. ta. alteri tñ.i. aeri vel cuicunq; illuminabili immediatissimẽ se coniungit. Nec est inconueniens duo corpora esse simul, qñ vnum est multũ simplicis & formalis naturæ, aliud aũt est grossum, & materiale, sicut patet de aqua & cinere. Vnũ.n. est quasi formale & cõplementũ respectu alterius. Sic verẽ dato ꝙ Dei filius esset (sicut ẽt nunc est) nobilissimæ naturæ, subã.s. ab oib. alijs separata, nõ fuit tñ inconueniens, ꝙ grosso, & materiali corpori.i. humanæ naturæ per incarnationẽ vniretur & iungeretur, & ꝙ ad modũ formæ (licet nõ sit ei⁹ forma) ipsam naturã humanã pficeret & cõpleret. Vel dic ꝙ licet aliquis sit lux.i. vir nobilis & potẽs, & alius sit corpus rude.i. vir pauper & rusticus, nõ est tñ incõueniens si p amorẽ & charitatẽ alter alteri cõiugatur. Vnde Esaię. 11. Leo & bos pascentur simul. ¶ Lux sp apta ẽst illuminare, dato ꝙ non sp illuminet. Nam per indispositionẽ subiecti, & p eius opacitatẽ, qñq; opus eius impaditur. Sic verẽ Deus est semp aptus illuminare corda nřa per gřam, non tñ sp illuminat, & hoc non ex defectu sui, sad quia corda nostra sunt indisposita per pctm̃, & per malas cõsuetudines, val per malas coplacentias in pctõ. Vnde Act. 7. Dura ceruice & incircũcisi cordib. sp spũi sancto restitistis. ¶ Lux inuisibiliter operať, quia s. facit sensum & motum in aĩalib. vt dř in lib. fontis vitę. Viscera etiam terræ subintrat, & ẽt lapides præciosos gñat & metalla, elementa ẽt contraria in mixto cõciliat & concordat, & fluxum maris & refluxum causat, quæ oia facit inuisibilis virtus lucis. Hic ãst Deus, quia pro certo per sua occulta iudicia & per suã prouidentiã occultã, occultẽ operatur in rebus: motus.n. & opera aĩaliũ i. hoim dirigit. Sapi. 10. Direxit opera eorũ &c. in viscerib. ẽt terræ.i. in purgatorio, lapides pciosos & metalla i. viros bonos sicut in fornace fabricat & componit. Val ẽt in viscerib. terræ.i. in ipsa terrena prosperitata lapides pręciosos.i. viros bonos per suam gřam perficit. In mundo ẽt hic elementa contraria.i. rebelles & discordes per suam occultam inspirationem pacificat. Fluxum etiã & refluxum maris.i. pacem mundanæ prosperitatis in mundo causat, quia brauiter teste Gregorio, Oia Dei prouidentia aguntur. Val dic ꝙ lux est gřa Dei, q̃ pro certo inuisibiliter operatur, & sensum compassionis & motum bonæ operationis, item lapides & metalla.i. diuersa interiora merita & virtutes, conciliationem ẽt & concordia seu pãcẽ causat, & fluxum & refluxum maris.i. amararum lachrymarum & amarę pęnitentiæ inuisibiliter facit. ¶ Lux est vna simplex in se, sunt 5
tñ plura luminaria inuicem separata & distincta, quia dato ꝙ luminaria plora inuicẽ cõgregata vnũ actũ efficiant, vnũ tñ alterius substãtiam non subintrat, quamuis vnũ, sicut vnũ lumen à nostris oculis videantur, sicut exemplificat Dionys. li. de diuno. da luce pluriũ lampadarum. Sic verẽ in paradiso est vna lux, simplax, & pura.i. præmium essentiale.s. ipsa visio Dei, quæ vna est in oib. ſm apostolum. 1. ad Cor. 15. Erit (inquit) Deus oia in oĩbus. Luminaria tñ preactualia plura sunt, quæ inuicem sunt distincta, licet inuicẽ aggregata, vnum pręmium & vna essentia in generali gloria videantur. val dic ꝙ lux ex gratia vel charitas, quę licet sit vna in essentia, multa tñ in hoie causat luminaria.i. multas gratias & virtutes, multas etiam bonas operationes. Ideo de luce dř Sapi. 7. Et cum 6
sit vna, oia põt &c. ¶ Lux in gñe corporum minimum habet de materia, & maximum de forma, & vicinior est formæ q̃ materiæ. Et iõ respectu aliorum corporum formalis esse vř, licet sit corpus & suba ſm Augu. & Dionysium. Sic verẽ situ vis esse lux.i. vir perfectus, tu debes habere multum de forma.i. da spiritualitate & gřa, parum aũt de materia.i. de temporalib. diuitijs. Formæ.n.i. gratiæ Dei debes esse magis vicinus q̃ materiæ.i. q̃ mundanæ prosperitati vel carnalitati, qa verẽ respectu aliorum corporum.i. aliorum hoim formalis; & spiritualis debes esse. ¶ Corpus teste Arist. quanto est nobi 7
lius tanto magis extendit naturam suam, & ideo lux cum sit corpus nobilissimum, vel saltẽ res nobilissima in genere formarum corporalium, se maximẽ extẽdit & dilatat, & per diuersa loca se faciliter cõicat, quia.s. etiam vnus punctus lucis sufficeret ad totum aerem illuminandum, pp suam maximã actualitatem. Sic verẽ charissimi illud corpus.i. homo dř nobilior quo ad Deum, qui magis cõicat par elemosynã & largitatem, & qui plus se extẽdit per amicitiam & charitatem. Et ideo ille qui vult esse lux.i. vir perfectus, necesse est ꝙ per totum mundum se dilatet per charitatem & largitatem amicos & inimicos amando, bonis & malis sua ptopter Deum 8
largiendo. Oi potenti te tribue. Lu. 6. ¶ Lux est vna in se. Lu-

minaria

minaria aũt sol & stellæ non sunt nisi vasa in se lucis recepti
na,& contentiua,& alijs adminiſtratiua, ſm Baſiliũ.Sic vere
lux diuinæ gratiæ vel ſapientiæ eſt vna & ſimples, luminaria
tñ.i.angeli & ſancti iſtã lucem cõtinent, & ipsã nobis occulrẽ
per ſuas inſpirationes vel ſuffragia adminiſtrãt. Iob 38.Indi-
9 ca mihi per q̃ viã ſpargitur lux. ¶ Lux eſt ſummè mobilis qa
ſtatim vbi apparet in oriẽte vĩ in occidente. Sic verè nos de
bemus eſſe mobiles p bona opa vel p obedientiã,& de vno
loco vel de vno bono ope in aliud velociter nos transferre.
10 Sap.7.Cũctis mobilib.mobilior eſt ſapia. ¶ Lux eſt vſq; ad in
tima penetratiua,ſui ſimilis gñatiua,cõcordiæ inter elemen
ta in miſto cauſatiua,rerũ in eſſe productiua & cõſeruatiua,
vitæ & permanentiæ rerũ directiua & regitiua,ſui cõicatiua
& multiplicatiua. Talis eſt pdicator, quia corda pctõrum pe
netrat per cõtritionẽ,alios ſibi ſimiles facit & gñat in pdica-
: tione 1.ad Cor.4.Per euangeliũ ipſe nos genuit. Cõcordiam
inter Deũ & pctõres facit ,inquantũ ſ per eum emendanẽ.Ip
ſos ẽt pctõres in eſſe grẽ producit, & cõſeruat,& vitã ſpũalẽ
aliorũ dirigit & gubernat. Seipſum ẽt alijs cõicat,inquãtum
pro populo ducendo circuit & laborat.pſ.Circundate ſyon
& cõplectimini eã &c. Iõ iſti pñt dicere.Io 9.Quãdiu ſum in
mundo,lux ſum mundi. ¶ Lux eſt ſui & aliorũ manifeſtatiua,
11 quia nihil niſi mediante luce põt videri, vt dicit Aug.Sic ve
rè hõ planus & verus ſe qualis ſit oſtendit oĩb.quia.ſ.nõ ſe ſin
git aut palliat p hypocriſim & falſitatẽ. Vel dic q hõ ſapiẽs
ſe dẽt oſtendere.ſ.ſacerdoti in cõfeſſione, & qualis ſit penit⁹
declarare. Ite oſtendite vos ſacerdotib Luc.17. ¶ Lux in ſup
12 ficie vmbroſi corporis recepta nõ ſe profundat quo ad viſi-
bilẽ ſpẽm,ipſum tñ ſubintrat quo ad efficaciã & virtutẽ. Sic
1 verè qñ lux.i.Deus inuenit corpus vmbroſum.i.hoiem pctõ
rem, tunc pp ſui indiſpoſitionẽ ipſum nõ illuminat per ſuæ
grẽ illuminationẽ,ſed verè malis gratib. ſuis ipſum finaliter
penetrabit per ſuæ ſententiæ prolationẽ,&c virtutis ſuæ oſtẽ
ſionem,& pœnæ æternæ immiſſionẽ.Ecc.24.Profundũ abyſſi
13 penetraui. ¶ Lux eſt puriſſimæ naturę,& iõ licet per fęces trã
ſeat,fęces tñ non contrahit neq; ſordes.Sic verè nos debem⁹
eſſe puri per innocentiã,vel per caſtitatẽ , intantũ q licet p
loca ſordida tranſeamus.i. ſocietatẽ malarum inſectarũ pſo
narum frequentemus,maculam tñ alicuius pcti vel infamiæ
nullatenus contrahamus. Ideo de luce dr̃.Sap.7.Speculum ſi
ne macula &c. ¶ Lux tenebras expellit,mœrores diſſoluit,in
14 ſidias prodit ſecuritatem parit,calorem formam ,&c decorẽ
cunctis reb.tribuit & inducit, quia ſm Ambroſium & baſi-
lium,Lux eſt creaturarum oĩm pulchritudo. Sic vere Chri-
ſtus,vel quilibet bonus prædicator dr̃ lux. Primo.n.de cor-
de auditorum expellit tenebras ignorantiæ & erroris.pſ.Illu
mina tenebras meas. Iſte etiam prodit inſidias diabolicę ten
tationis mœrorem fugat deſperationis,ſecuritatẽ parit ſpei,
& conſolationis , & etiam in alijs cauſat formam, & decorẽ
virtutis & perfectionis, & colorem honeſtæ conuerſationis.
Ideo Chriſtus dicebat. Ioan.9. Quandiu ſum in mundo,lux
ſum mundi. Vel iſta omnia dic de gratia Dei.1.ad Corin.15.
Gratia Dei ſum id quod ſum.

De Lumine. Cap. 40.

1 LVmen defluans ſubã lucis eſt,& eſt triplex. Reflexum,
fractum,& directum. Corpora.n.polita lumen rece-
ptum à ſe reijciũt,& ſic fit reflexũ,ſicut eſt in ſpeculo,
vbi lumen cum ſpecie reflectitur de ſpeculo vſq; ad
oculũ. Aliud eſt directum,qñ.ſ.lumẽ inuenit corpus diapha
num,& ſibi non reſiſtens,quia tunc per ipſum tranſit, & ip-
ſum illumina,nec à ſuo inceſſu frangitur.Lumen eſt grã dei,
q p certo diuerſimodè recipitur in nobis. Quidã.n.ſunt po-
liti per curioſitatẽ ornatus,& illi reijciunt iſtud lumen,quia
verè grã corda taliũ nõ ſubintrat. Quidã aũt ſunt diaphani,
clari,ſubtiles & perſpicui per vitæ & apparentiæ ſanctitatẽ,
& illi non ponunt obicem grẽ Dei,imo ipſam recipiunt, &
ab ea donis & virtutib.illuſtrañ.Ecc.24.Penetrabo oẽs infe
riores partes terræ,& illuminabo oẽs ſperantes in dño. ¶ Lu
men eſt oculorum lætificatiuum,ſi tñ ſint ſaui, lippis autem
2 oculis eſt odioſum,& moleſtiæ illatiuum. Lumen quod diri
git ad vitã æterna eſt bonũ exemplum, documentum vel bo
na perſona,fides etiã vel doctrina veri. Qđ pro certo ſanis
oculis.i.viris iuſtis eſt delectabile videre,vel audire , qa lux
oculorum lætificat aiam.Prou.15.Sed verè mali qui ſunt lip
pientes per vitia, & maximè per luxuria, & alij imbecilles
pctõres & hæretici lumẽ iſtud nõ diligũt imo ipſum odiũt,
fugiunt atq; ſpernunt,quia qui malè agit,odit lucẽ.Io.3.Vi-
ri.n.iniqui oderunt ſimplicẽ &c.Prou.29.Quia re vera mali
nõ diligunt lumen ſapientiæ,grẽ,perfectionis,& virtutis.Vñ 3
Iob 24.Ipſi fuerunt rebelles lumini. ¶ Lumen eſt hoim a ſom
no excitatiuũ,formatiuũ , & ſpẽrum in ſpeculis impreſſiuũ,
Lumen.n.per radios ſuos illud qđ eſt exterius per ſubãm,in
ſuperficie ſpeculi collocat per figurã.Sic prędicator hoĩes à
ſomno pcti excitat,& ſpẽs & formas bonorũ exemplorũ vel
documentorum in ſuos imprimit auditores, ſi tñ ſint ſpecu
la.i.viri,plani,iuſti,lucidi,& honeſti,formas ẽt rerum paradi
ſi,vel rerũ inferni in eis collocat per imaginẽ & cõſideratio
nẽ,q tñ ſunt alibi quantũ ad rei veritatẽ. Vnde ad Cor.13.Vi
demus nunc per ſpeculũ in ænigmate. ¶ Quanto lux materiã 4
inuenit puriorẽ , tanto effectum ſuum in ipſa perficit perfe-
ctiorẽ.Si aũt materia ſit fęculenta,& indiſpoſita,tunc effect⁹
ſuus remittit & laxatur.Sic verè grã Dei ſi inuenit hoiem pu
rum.& benè ſibi diſpoſitũ per cõtritionẽ,tunc in ipſo inten
dit & augetur, & meritorũ & virtutũ effectum in eo intro-
ducit,& ecõuerſo, ſi fęculẽtus & indiſpoſitus fuerit p pctm̃,
tunc effectũ diuinæ grẽ nõ habebit. ¶ Corpus luminoſũ quã 5
to plus de lumine recipit,tanto ipſum ad alia plus refundit,
niſi forte materia recipiens groſſa fuerit,ſeu pinguis,qa tunc
lumen receptũ nõ diſtribuit vt deberet, ſicut patet de ſpecu
lo groſſo,obſcuro & infecto. Sic verè quãto plus recipit de
lumine diuinæ grẽ,vel diuinæ ſapientiæ,& ẽt de lumine bo-
norũ tpaliũ,vel aliorũ beneficiorũ, tanto verè perfectius &
copioſius dẽt ipſum deffundere alijs,vel pbere. Nã grãm re
ceptã dẽt diffundere per bonã operationẽ,& boni exẽpli da
tionẽ,ſapientiã per doctrinã & prædicationem,bona tempo
ralia per elemoſynarum largitionem, Dei beneficia per gra-
tiarum actionem.Sed verè multi ſunt ita fęculenti per amo-
rem terrenorum & auaritiam, ita pingues per carnalitatem
& luxuriam,q alijs lumen quod recipiunt a Deo,non reſun
dunt,contra illud, Da altiſſimo datum eius. Eccl.35.

De Radio. Cap. 41.

RAdius eſt luminoſus à corpore luminoſo defluens,& 1
eſt mobilis,agilis, ſphæricus & orbicularis qui de ſe
tñ rectus eſt & perpẽdicularis, & hoc qñ inuenit ma
teria nullatenus reſiſtẽtẽ. Qñq; reflectitur, qñ.ſ.à cor
pore polito vel ſpeculari reijcitur. Qñq; ẽt frangit,qñ.ſ.inue
niens corpus non oĩno perſpicuũ, obliquat in eo motũ ſuũ,
vt dicit auctor ſciæ perſpectiuæ. Sic bonus iudex dẽt eſſe lu-
minoſus per ſapientiã & diſcretionẽ,mobilis & agilis p dili
gentẽ iuſtitiæ executionẽ.vnde 2.Para.19.Oĩa cũ diligẽtia fa
cite.timor Dei apud vos,nõ.n.hoĩs exercetis officiũ.Orbicu
laris debet eſſe per diſcretã inquiſitionẽ , quia.ſ.circulariter
per pſumptionẽ & coniuncturas dẽt inquirere veritatẽ. Ve
runtñ ip debet eſſe rectus per iuſtitiæ æquitatẽ. Sed verè qñ-
que frangitur & obliquatur,ſ.odio,prætio , vel fauore,p in-
iuſtitiæ iniquitatẽ. Qñq; ẽt reflectitur & reijcit per appella-
tionum brigã & rixoſitatẽ. Et ſic diuerſimodè a rectitudine
ſui iudicij cõpellit deuiare. Acceperũt munera,& peruerterũt
iudiciũ 1.Re.8. ¶ Radius in nube cõcaua & humida diuerſas
producit ſpẽs & colores,ſicut patet in Iride ſm Ariſt. In lib. 2
Meteororũ.Sic radius diuinæ grẽ & ſciẽtiæ qñ cõcipit & re
cipitur in nube.i.in voluntate cõcaua p humilitatẽ, humida
per pietatẽ,tunc colores.i.virtutes & perfectiones ſolet quã
plurimas gñare. ¶ Ex motu radiorũ ſupra corpus politũ , &
eorũ coadunatione,conculcatione,& cõfractione, qñq; aer 3
propinquus ignitur,vt patet in cryſtallo vel berillo, q radijs
ſolis expoſitus,ſtupã incẽdit appoſitã,vt patet ad ſenſum. Sic
verè qñ radij ignei.i.pctõres iracundi inuicẽ vniuntur & iun
guntur, tunc quia alter alterũ cõculcat per verba & opera
iniurioſa,aer vicinus.i.ſtatus vel patria in qua ſunt, ſolet ſæ-
pe deſtrui vel igniri,& per eorũ crudelitatẽ ſępius diſſipari,
ſicut patet de malis principib.qui alter alterius terra vaſtãt,
Vel dic q vnio, cõiunctio & ſocietas radiorum.i. feruentiũ
auarorũ,& eorũ multiplicatio in vna patria, ignẽ rapinæ &
excoriationis , crudelitatis & exhæredationis cauſant in aë-
re circunſtante.i.in ſuis pauperib.ſocijs & vicinis. Vel dic q
coniunctio bonorum & ſocietas ignem ſp generat charita-
tis.vel dic contra diſcordes in vna abbatia,vel eccleſia,quo-
rum coniunctio & combinatio eſt cauſa inflamationis.i. de-
ſtructionis totius cõitatis.pſal. Flamma combuſſit pctõres.

De Vmbra. Cap. 42.

1 Vmbra est caloris solis repressiua, sui splendoris declaratiua, subtilitatis indoctiua, serpētū amica, colubrorum nutritiua, maturitatis fructuū retardatiua, moeroris & humoris melancholici incussiua, insequentium ēt fugitiua, & fugientium insequutiua, sole à nobis remoto. s. in mane & in sero, maioris quantitatis est ostensiua, & ipso nobis propinquo. s. in meridie, quantitatis suæ est maxime perditiua. Hæc oīa facit mundi prosperitas, quia calorem charitatis reprimit, causat. n. odiū & rancorē inter mundanos, & splendorem veritatis occultat. Exemplum de illis qui occultant & palliant falsos contractus. Sterilitatem virtutum inducit. Ego sterilis, & transmigrata. Esai. 49. Serpētū .i. circa terrena serpentiū auarorū est amica, colubrorū. i. deliciosorū est nutritiua, qui vmbras deliciarū colunt. vn̄ Iob 40. In vmbra manet, in secreto calami &c. Illa maturitatem morū retardat, quia. s. facit hoīem insolētē, & mærorē, tristitiā & timorē desperationē inducit. Timent. n. mundani prosperitatē perdere, & inferni mortem incurrere. Quia sonitus terroris in aurib. impij. Iob. 15. Hæc fugientes & se contēnentes insequit, & eis vt ab eis diligatur se offert. Insequentes & eā amantes fugit quia vix pōt eā apprehendere. Eccl. 11. Si sequutus eam iuxta votū fueris, non apprehendes. Et qn̄ sol. s. Chrs est à nobis remotus per pctā nr̄a, tunc verè vmbra mūdanę prosperitatis vr̄ magis magna. Peccatores. n. ipsam multum reputant esse magnam & hoc maximè apparet in vespere & mane qū tps est obscurū. i. qn̄ hō est in obscuritate pcti. Vnde Hie. 6. Væ vobis, quia declinauit dies & factæ sunt longiores vmbræ vesperi. Sed verè qn̄ sol Christus est propinquus hoi per grām, & ipsum illuminat per discretionē & sapientiā, tunc verè vmbrā prosperitatis mundi reputat nihil esse, dicens Sap. 5. Transiarunt oia velut vmbra. vel dic si via oia de pctō. Vmbra. n. pcti serpentib. i. peccatorib. est amabilis, & aliud vr̄ esse q̄ sit, qa cu sit amara, vr̄ delectabilis Prou. 23. Ingredit blandè nouissimè aūt mordebit vt coluber, ardorē charitatis refrigerat in viatorib. Mat. 24. Abundabit iniquitas & refrigescet charitas. Maturitatē vitæ & morum retardat, & timorem & horrorem infernalem procurat. ps. Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ &c. Sicut supra. Et sicut videmus ꝙ quāto sol est altior, sicut est in meridie, tanto vr̄ vmbra rei cuiuslibet minor, sic verè quāto hō in nobilitate & dignitate altius eleuatur, tanto vmbræ. i. culpæ & defectus sui minores ab eo reputant, sicut ad litterā videmus de diuitib. qui crimina sua quāuis magna, sp reputant esse parua, & apud Deum magis excusabilia. Vel ēt vmbræ hmōi minores pro tanto dnr, quia tales minus q̄ alij de pctis suis curare videntur. Dicunt. n. illud Hie. 2. Recessimus, vt nō veniremus vltra ad te. qa sicut dr̄ Prou. 18. Impius cum in profundum peccatorū venerit, cōtēnit. Et sicut vmbra rei maior apparet in vespere q̄ in meridie, sic verè cæteris parib. defectus & vitia maiora sunt reputanda in sene, q̄ in iuuene, & in hoie vespertino. i. maturo & graui, q̄ in iuuene insolente & leui Hier. 6. Factæ sunt vmbræ longiores vesperi. Insequētiū est fugitiua, &c. Expone sicut supra.

1 ¶ Vmbra vr̄ esse corpus, & tn̄ non est, sed corporis est similitudo vel figura. Corpori. n. se coaptat, & sm̄ eius motum vel figuram mouetur similiter, vel quiescit. Sic hypocrita vr̄ esse corpus. i. vir firmus, & bonus, & tn̄ non est, veruntn̄ corporum. i. morum bonorum similitudinem se fingit, & sm̄ motus eorum & opera per hypocrisim se disponit. Vel dic ꝙ adulator vel fallus amicus, (q sm̄ motum & conditiones hoim se regulat & conformat, quia cum stantib. stat cum motis mouetur, cum tristib. tristatur, cum lætis lætatur) vr̄ esse corpus verum, & non est. i. verus amicus & non est, imo falsus & fictus, quia tm̄ habet apparentia, non veritatē: ideo de talib. dr̄ Io. 9. Alij dicebāt quia hic est, alij aūt dicebant, non sed similis eius est.

2 ¶ Vmbra aeris calorem temperat, & sic viatores recreat & consolatur. Mærorē in melancholicis inducit sm̄ Constan. Sic pœnitentia calorem cupiditatis minuit, & viatores & hic viuentes recreat & consolatur, & ipsos ab itinere pcti retardat, & mærorem contritionis in eis inducit. vnde
3 Hie. 48. In vmbra esebon steterunt de laqueo fugiētes. ¶ Vmbra si homo vertit faciem ad solem, ipsum insequitur, si dorsum vertit ad solem, tunc vmbra sine dubio fugit eū. Per vmbram in qua viatores delectantur, & accepto itinere retardantur, intelligo mundi prosperitatem quæ pctōres ipsos ab itinere paradisi impedit & retardat. Dico ergo ꝙ si habueris faciē. i. voluntatem ad solem. i. ad Deum per charitatem, tunc vmbra. i. mundi prosperitas te sequitur, quia. s. Deus dabit tibi sufficienter de temporalib. sm̄ exigentiam tui status, quia non affliget dn̄s fame aīam iusti. Prou. 10. Si vero tu vertas ei dorsum. i. si de eo nō cures, ipsumq; cōtemnas, & postponas per pctm̄, & ad vmbrā mūdanæ prosperitatis faciem tuam vertas per desiderium & affectum, tunc vero dico ꝙ vmbra. i. temporalis prosperitas ante te fugiet, & vix aut nūquā ipsam poterit ad libitum obtinere, quia sicut dr̄ ad Ro. 10. Quod quærebat Israel, non est assequutus. Et ideo bene consulitur. Matt. 6. Primum quærite regnum Dei

De Tenebris. Cap. 43.

1 Tenebra est lucis carentia, dicta à tenendo, quia tenet & ligat oculos ne videāt, luci. n. cōtrariat. Tenebrarū morē incurrit, colorū pulchritudinē tollit, verecūdiā dirimit (quia. s. hō in tenebris nō verecondat cōmittere turpia & inhonesta) somnolentiā nutrit. Sic pctm̄ lucę grę nos priuat, & ei opponit, timorē desperationis inducit, colorē & pulchritudinē honestæ cōuersationis tollit, somnolētiā malæ delectationis nutrit, inuerecundiā, obstinationē, & iactantiā parit, quia pctā sua sodoma pdicauerunt &c. Esa. 3. Visum ēt discretionis ligat, & tollit, quia s. hō qui est in pctō nō videt nec considerat illa quæ pertinent ad salutem. Prouer. 4. Via impiorum tenebrosa, nesciunt vbi corruunt.

De Motu. Cap. 44.

Quoniā tempus est mensura motus, vr̄ ꝙ postq̄ dictū est de primo mobili, s. de cœlo & eius proprietatib. 1
dicendū est cōsequēter de proprietatib. tpis, atq; motus. De motu ergo primo aliqua sunt dicenda, & ad mores hoim & vtilitatē aīarum, inquātū partes ingenij mei poterunt, aliqualiter applicanda. Est igitur motus sm̄ Arist. trāsitus à termino ad terminū contrariū, quia. s. omne quod mouetur & permutat, de termino ad terminū trāsportatur. Sunt igitur sex spēs motus, videlicet gnātio, corruptio, alteratio, augmētū, diminutio, & sm̄ locum mutatio. Gnātio. n. est motus de nō esse ad ens. Corruptio de esse ad nō ens. Alteratio de qualitate ad qualitatē Augmentatio de minoritate ad maioritatē. Diminutio de maioritate ad minoritatem. Scd̄m sitū vero mutatio est motus de termino à quo ad terminum ad quē, & de principio ad finalitatē. Per motū in bono significato intelligo conuersionē & mutationē ad bonū. Cōuersio. n. est quidē motus de termino pcti, ad terminū veritatis, quia. s. ille quo ad mores vertitur & mouetur, qui de malo i bonū conuertitur & mutatur ps. Si dicebā, motus est pes meus, misericordia tua dn̄e adiuuabat me. Dico ergo ꝙ ille qui mouet & ad bonū cōuertit. dēt habere sex spēs spūalis motus, videlicet gnātionē virtutū, corruptionē vitiorū, alterationē propriarū ineptarū conditionū, augmentū meritorum, diminutionē affectionū, & localē mutationē bonorū tpaliū, & corporaliū operationū. Istę n. sunt sex alæ seraphin, quibus. s. ad cęlū volabant de quib. dr̄ Esai. 6. Sex alæ vni &c. quia. s. per istos sex motus sicut per sex alas ad cœlū ascendimus & volamus. Gnātio ergo virtutū est motus de non esse ad ens, quia. s. pctm̄ nihil est sm̄ Aug. Grā aūt dei propriè est q̄ etiā hoi dat esse morale & virtuosum, iuxta illud 1. ad cor. 15. Grā Dei sum id ꝙ sum. Corruptio vitiorū est motus de esse ad non ens, quia. s. qn̄ pctm̄ deficit, tunc culpæ existentia in nihilū euanescit. psal. Deficiant peccatores a terra, & iniquitas vt non sint & Prou. 12. Verte impios, & nō erunt. sup ple impij. Alteratio conditionū est motus de mala cōuersatione ad bonam conuersationem, de qua Luc. 9. Facta est facies vultus eius altera, Augmentatio meritorum, est motus de modica quātitate ad maiorē, quia. s. iustus debet sp isto motu mouere se merita acquirere & augere, & de virtute in virtutē procedere & transire Ge. 47. Habitauit Israel in Aegypto, auctusq; est & multiplicatus omnis. Diminutio aūt cordialium affectuum est motus de maioritate ad minoritatē, quia pro certo iustus debet desideria mentis per temperantiā, & delicias carnales per abstinentiam & diuitias ēt tpales per elemosynam diminuere, & oēm superfluitatē debet moderamine temperare. Ge 8. Reuersæ sunt aquæ, & cęperunt minui. Mutatio vero localium laborum, & peregrinationum, necnon actuum & operationum est motus secundum

locum

locum,quia.s.necesse est motare locũ,s.vitando malas socie-
tates,exercẽdo laborum pœnalitates, necnõ quorũcunq; bo
norum operum motus & mobilitates.ps.Terra mota est,etẽ
nis cœli distillauerunt. Vel si vis dic totũ de pœnitẽtia q̃ facit
& habet oĩa sex pdicta.Vel possumus dicere q pctõr mouet̃
sextuplici malo motu.s.gñatione vitiorũ,corruptione virtu
tum,alteratione bonarũ cõditionũ,augmento malorũ desi-
deriorum,diminutione bonarũ affectionũ , locali mutatio-
ne malarũ occupationum.ps. Turbati sunt & moti sunt sicut
ebrius,& oĩs sapientia eorũ deuorata est.¶ Motus localis plu
res sunt spẽi,quia.s.est motus reuolubilis,circularis, rectus.
2 Reuolubilis mutat locũ sm partes & nõ sm totũ,sicut patet
in motu firmamenti,vel ẽt in motu rotæ circa axem,quæ to
ta cõsiderata manet in eodẽ loco,partes tñ ipsius mutãt lo-
cum,quia.s.quod superius est,fit inferius,& qđ dextrũ est,fit
sinistrũ.Circularis est qui cõtinuẽ mutat locũ,sicut patet de
planetis circumeuntib.orbes suos.Rectus vero ẽt locũ mu-
tat,inquantũ.s.de termino ad terminũ se trãsportat,nunc sur
sum,nunc deorsum,nunc ante,nunc retro, nũc dextrorsum,
nunc sinistrorsum se variat,& se motat.Per istos tres motus
possum denotare triplicẽ hoim gubernationẽ, & alteratio-
nẽ,sm q inuenio motũ beatorum, motum mortalium via-
torum,motũ iustorũ & perfectorũ.Est igitur quidã motus q
est reuolubilis & iste procul dubio significat vitã, statum &
regimen beatorũ.Isti n.nunquã ex toto mutãtur,quia.s.æter
nitate suffulti,sp circa axẽ Deũ,per beatã cõtẽplationẽ vo-
luuntur. Particulariter tñ quantũ ad aliquid locũ mutabũt,
inquantum.s.in resurrectione corpora reintrabunt, tunc.n.
videbit̃ mutatio rotæ.i.fortunæ,iuxta illud ps.Deus meus po
ne illos vt rotã. Quia.s.illi qui in mundo fuerant depressi &
inferiores,fient summi & superiores, & ecõtra,qui in mũdo
tenuerant summũ,tunc in inferno voluentur ad imũ, & qui
in dextera prosperitatis fuerant,ad sinistrã aduersitatis, & q
in sinistra aduersitatis,ad dexterã æternæ fœlicitatis trãsibũt.
psa.Hæc mutatio dexteræ excelsi.Itẽ est motus circularis,&
iste significat motũ,fluxũ,laborẽ, vitã hoim mortaliũ viato-
rũ.Vita.n.ista motus est circularis,quia.s.trãsit de nõ esse ad
nõ ens,& sp in circulo vitæ hõ per declinatatẽ defectuũ cur-
rit,& oẽ quod est in hoc vita per quãdã circulationẽ fluit,si
cut patet de die,nocte,septimana,mẽse,& anno,q̃ sp in dies
circumeunt.Eccl.1. Lustrãs vniuersa in circuitu pergit spũs.
Itẽ motus rectus est vita,status & operatio perfectorũ, q.s.
sp iustẽ,rectẽ & sanctẽ mouentur ad bonũ, & nunquã decli
nant ad iniustitiã,vel ad malũ.Eze.1.Pedes eorũ pedes recti.
Iste.n.motus iustitiæ sex habet partes,quia.s.iustus qñq; mo
uetur sursum per cœlestiũ contemplationẽ, qñq; deorsum p
infernorũ meditationẽ,qñque ante se.s.ad tempus futurũ p
mortis cõsiderationẽ,qñq; ad tempus præteritum per vitio
rum suorũ recordationẽ , qñq; ad dexterã prosperitatis per
tẽperantiæ gubernationẽ,qñq; ad sinistrã aduersitatis per pa
tientẽ tolerationẽ. Et breuiter quocunq; moueatur iustus,
bonus & rectus est motus suus,quia sicut dĩ Esai.26. Rectus
callis iusti ad ambulãdũ.Vel dic q triplex motus,est triplex
vita,s.motus rectus.i.vita secularium iustorũ. Mot' circularis
seu obliquus.s.vita malorũ qui in actib.suis nõ rectẽ sed obli
que procedunt.ps. In circuitu impij ambulant. Reuolubilis
motus.i.vita & occupatio religiosorum & cõtemplatiuorũ,q.
.s.circa Deũ nõ cõtinuẽ sibi obsequendo, & eũ cõtemplãdo
voluuntur,de quib.Ezec.10.Rotas ipsas vocauit volubiles.
¶ Qñ aliqua elementa moueant sursum,aliqua deorsum,vi-
3 de infra de elementis.¶ Motus hoc habet propriũ,q ex mo-
4 tu gñatur calor.Ex motu.n.orbis inflãmatur æther. Ex mo-
tu rotæ(nisi stillet ibi aqua)cõburitur molendinũ.Ex motu
ligni liquescit illud qđ in eo est plumbũ. Sic verẽ motus bo-
ni exercitij & laboris , ignẽ & calorẽ charitatis accendit,&
æthera mentis,in q bonis desiderija inflãmat & vrit,molendi
numq;.i.cumulũ malarũ affectionum & cogitationũ cõcre-
mat & destruit & cõsumit,& si qđ est ibi de plũbo.i. de pctõ
totũ per cõtritionẽ dissoluit,& per cõfessionẽ diffluere facit.
Vel dic q iste motus significat motum mentis & cordis,hoc
est dictu,discussionem proprij status,quæ pro certo facit oĩa
supradicta.Vel dic econtra,q motus iracundiæ & turbatio
nis ignẽ crudelitatis accendit,& molendinum cordis inflam
mat & corrodit,& plumbũ.i. imperfectas affectiones lique-
facit.Vel per motũ,intelligere possum tentationẽ diabolicã,
quæ malorũ desideriorũ liquefactionẽ,& iræ, auaritiæ & lu-
xuriæ inflãmationẽ accẽdit.t.Mat.13. Factus est motus ma-
gnus in ciuitate.¶ Motus nõ cognoscitur nec mẽsurat̃ nisi p 5
spatiũ loci,in quo est,quia.s. sm q videm' eũ de termino ad
terminũ protendit, sm hoc possumus motũ ipsius contẽpla
ri.Sic verẽ põt dici q motus interiorũ affectionũ nõ põt co
gnosci nisi per spatiũ & cõditionẽ exteriorũ rerũ & opera-
tionũ,quia.s. per cõditione operis cognoscit̃ & mẽsurat̃ mo
tus ai seu cordis.¶ Oĩs motus fit aut à natura,sicut lapis mo- 6
uetur deorsum,aut proprietate, sicut adamas mouet ferrũ.
aut violentia,sicut sagitta mouet per arcũ.aut voluntate,si-
cut corpus mouet̃ p aĩm.Sic verẽ motus obedientiæ,& incli
natio ad bonũ,vel ẽt motus boni operis vel virtutis põt fieri
in hoĩe multis modis.Quidã.n.mouentur ad bonũ naturali-
ter,sicut sunt aliqui qui vel ab ipsa sua naturali cõplexione,
vel à cœlestis influentiæ cõstellatione,vel ex tẽtationũ vel oc
casionũ pcti carentia & abolitione,quasi naturaliter mouẽ-
tur ad bonũ,& abominantur vitium & pctm̃,quasi.n.natura
liter volunt ad centrũ.i.ad Deũ tendere,& ad ipsum menta-
liter se mouere. Alij aũt sunt qui mouentur proprietate, &
isti sunt illi quos adamas.i.Deus per specialẽ inspirationem
monet & excitat atq; trahit,qui.s. quadã occulta proprieta-
te diuinæ pdestinationis & grẽ ad Deũ trahuntur,& moueo
tur.Hie.31.Attraxit te,miseraõs tui. Alij sunt qui mouẽtur
ad bonũ violenter,& isti sunt illi quos Deus per fortes tribu
lationes, vel plures per violentas correctiones ad bonũ cõ-
pellit,& ad obediendũ & bene operandũ mouet, violentat,
& cogit.ad Heb.5. Didicit ex his quæ passus est obedientiã.
Alij sunt qui mouentur ad bonũ ppria voluntate, sicut sunt
boni & iusti,qui ex libertate boni arbitrij,ẽt cõtra naturales
inclinationes mouentur ad bonũ & ad virtutẽ.vnde Iud.12.
Suade hebreã illam.i.aĩam,vt sponte cõsentiat habitare me-
cum.Istis igitur quattuor modis mouet̃ hõ ad faciendũ bo
num,& ad fugiẽdũ malum Prou.30.Per tria mouetur terra,
& quartũ &c.Vel econtra dic q hõ quattuor modis mouet̃
ad malũ,s.ex naturali cõplexione,& ex attractiua suggestio-
ne , vel ex malæ societatis adamantina attractione, ex fortis
tribulationis timorosa impulsione, & ex voluntaria peruer-
sæ mentis obstinatione. Quidã.n.ex propria cõplexione cui
obediũt,ad malũ mouentur.Quidã per malos socios & sug.
gestores ad malum trahuntur. Quidã fortis tẽtatione vel tri
bulatione ad hoc impelluntur. Quidã vero sponte & volun
tariẽ ad malum feruntur.Iob.34. Qui quasi de industria re-
cesserunt à Deo,& oẽs vias eius intelligere noluerunt.¶ Mo 8
tus naturalis & motus violentus differunt, quia motus na-
turalis quanto plus appropinquat ad terminum, tanto ma-
gis mouetur , sicut patet de lapide descendente, qui quanto
plus appropinquat ad terram tanto impetuosius cadere con
sueuit.Motus aũt violentus est econtrario, quia.s.quãto ma
gis appropinquat ad terrã,tanto remittit amplius suũ actũ.
Et inde fit q sagitta ita de lõge põt emitti, q in fine nihil pos
sit ab ea penetrari. Et breuiter naturalis motus quãto à suo
principio est remotior,tanto est fortior & intensior. Motus
vero violẽtus quãto à suo principio est remotior,tãto est re-
missior & debilior.Per motũ naturalẽ intelligo affectũ carna
lẽ,nõ spũalem,quo.s.hõ naturaliter tendit ad malũ,iuxta il-
lud Ge.6.Sensus & cogitatio hois prona sunt in malũ ab ado
lescentia sua.Motus aũt innaturalis & violentus est ille mo-
tus quo quis ex conatu virtutis contra inclinationẽ naturæ
mouetur ad bonũ , ita q ad hoc violentat seipsum Matt.11.
Regnũ cœlorũ vim patitur,& violẽti rapiunt illud. Quid igi
tur?Pro certo illud est verum q motus iste naturalis.i. affe-
ctio carnalis & decliuis inchoatio cordialis , quanto plus ap
propinquat ad terminum.i.ad finẽ intentum,& quanto plus
vlterius procedit,& à suo principio & ortu elongatur & re-
cedit,tanto magis intenditur,augmentatur & crescit. Econ
tra aũt violentus & virtuosus motus.i.affectus, plectus & af
fectus bonus in processu suo nõ intenditur,sed potius remit
titur & laxatur,& quanto à suo originali principio sciungit̃,
tanto ipsius violẽtia plus tardatur,ita q plerũq; accidit q il
lud qđ in principio magnũ fuerat,in nihilũ terminatur,sicut
patet de multis qui in principio sunt feruentissimi,& tñ in fi
ne sunt tepidissimi,& qui ẽt in principio optimẽ incipiunt,
sed quãto plus appropinquãt ad terminũ mortis,tãto magis
deficiũt & decrescunt.Matth.12. Facta sunt nouissima illius
hois peiora prioribus.ad Galat.3.Sic stulti estis,vt cum spi-
ritu cœperitis,carne consummemini. Vel dic q illi qui mo-

uentur à natura, sunt illi qui à parentib. suis habent sufficien
tem statũ & gradũ. qui motus pro certo vt cõiter perseuerat
& crescit. Illi aũt qui cõtra naturã suã violẽter à fortuna mo
uentur, sunt illi qui sine meritis vltra exigentiã status sui à di
gnitates & diuitias exaltãtur, quia pro certo tales in fine de-
ficiunt, & in se vel in suis hæredib. cõtinuè decrescũt, sicut vi
demus de multis, qui in suo principio per fortunæ violentiã
maximi sunt, qui tandẽ vel in se vel in suis hæredib. nihil ha-
8 bent. vnde Seneca in tragedia q̃ vocat troadẽ. Violenta im-
peria nemo diu continuat, moderata durant. ¶ Motus ergo
est transmutationis oĩm inferiorũ causatiuus, caloris & inflã
mationis generatiuus, tã aquæ q̃ aeris subtiliatiuus, caloris
naturalis confortatiuus, appetitus excitatiuus, medicinæ la-
xatiuæ ad mũdificãdũ corpus cooperatiuus. vnde dicit. Hip
pocrates. Si vis helleboro ducere. i. laxare, moue corpus. Si
fuerit motus de centro ad circunferentiã, est materiæ eleua
tiuus extẽsiuus, diffusiuus, & dilatatiuus. Si aũt fuerit motus
à circunferẽtia versus cẽtrũ, erit materiæ aggregatiuus, in-
spissatiuus, & cõstrictiuus. Motus & agitatio põt mihi signifi
care quattuor. s. bonũ laborẽ & occupationẽ, mũdi pœnã &
tribulationẽ, motũ aĩ & suiipsius cõsiderationẽ & discussio
nẽ, necnõ oĩm necessariorũ discretionẽ & diligentẽ inuesti-
gationẽ, quia pro certo quilibet talis motus trãsmutationẽ
& conuersionẽ inferiorũ. i. peccatorum causat, calorẽ & in-
flammationẽ contritionis gñat, laxationẽ confessionis adiu
uat, subtiliationẽ & depurationẽ aeris conscientiæ (q̃ fit p sa
tisfactionẽ) procurat, calorẽ naturalẽ. i. charitatẽ & dilectio
nẽ confortat & appetitũ bonorũ desideriorũ excitat. Oĩs. n.
talis motus qñ transit de centro ad circunferentiã. i. de cor-
de ad ipsum Deũ per fidẽ & deuotionẽ, tunc procul dubio
solet materiã. i. mentẽ per cõtemplationẽ eleuare, per dile-
ctionẽ dilatare, per elemosynã ad alios extendere, & p com
passionẽ effundere. Si vero motus mentis à circunferẽtia. i. à
Deo, ad centrũ. i. ad cor per sui ipsius cõsiderationẽ se defle
ctat, tunc pro certo materiã affectionũ & cogitationũ solet
per humilitatẽ inspissare, per timorẽ constringere, & p suiip
sius custodiã aggregare. Et sic patet q̃ motus laboris & bo-
næ operationis, motus doloris & tribulationis, motus consi
derationis, & motus discretionis faciunt in homine multa
bona. psa. Terra mota est, etenim cœli distillauerunt.

De Tempore. Cap. 41.

1 Tempus est rerũ mutabiliũ mensura, ẽm Arist. Vel p-
vt dicit Rab. Tẽpus est dimẽsio rerum mutabiliũ ẽm
tps & morã. T pe igit quo nihil p̃ciosius, nihil cõius, ni
hil labilius, nihil imperceptibilius, nihil alterabilius,
aut mutabilius. Tale tẽpus est propriè vita nr̃a, quia pro cer
to ista est dimensio vel mensura rerũ mutabiliũ, & corrupti
biliũ, s. corporum humanorum & bonorum ẽt terrenorum,
quia. s. quicquid tẽpus vitæ p̃sentis mensurat, natura corrum
pit, alterat, atq; mutat. Dan. 2. Mutat tpa & ætates transfert
regna atq; constituit. Et pro certo isto tpe nihil p̃ciosius, qa
. s. non est aliqua res in mundo, cuius duæ partes non possint
haberi, excepto tpe, & ideo tps vitæ p̃sentis benè debet ex-
pendi, quia non põt aliud recuperari. Tps. n. vitæ præsentis
nunquã retrouertitur, & illud quod semel homo transierit,
nequaquã amplius rehabetur. Iob. 16. Semitã per q̃ nõ reuer-
tar ambulo. Itẽ isto tpe nihil labilius. Tempus. n. vitæ p̃sentis
cõtinuè fluit, & nunquã permanet aut subsistit. Mẽsura. o. na
turã sequitur mensurati, & ideo cum tps huius vitæ res mo-
biles & fluxibiles mensuret, necesse est q̃ cũ ipsis labat. Con
tinuè. n. tempus variatur, & labitur de præterito in p̄ñs, de
p̄ñti in futurũ, de die in noctẽ, & de nocte in diẽ. Vnde Gen.
8. Cunctis dieb. terræ sementis & messis, frigus & æstus, æstas
& hyems, nox & dies non requiescent. Ista aũt labilitas vsq;
ad iudiciũ durabit, qñ deficiente mĩ motu tempus etiã cessa-
bit, & quicquid est, æternitatis legib. subiacebit. Apo. 10. Et
iurauit angelus quia tempus nõ erit amplius. Et breuiter vi
ta nostra, ẽt tempus quodcunq;, vbi plus protendit & crescit
magis deficit & decrescit. Sap. 5. Nos aũt vt nati sumus, con-
tinuè desinimus esse. Item isto tempore nihil imperceptibi-
lius, aut incertius. Tempus. n. per se non dinoscitur ẽm Bedã,
sed solum per humanos actus. Quod ẽt de tpe vitæ præsen-
tis propriè põt dici, cuius fluxum & defluxum nullus vr̃ per-
pendere, nec ad ipsum attendere, & quod ẽt ita incertum &
mutabile est, q̃ nullus est qui possit de habendo momento
tpis certus esse. Eccl. 18. A mane vsq; ad vesperã immutabit
tps. Item isto tpe nihil alterabilius, nunc. n. est frigidũ, nunc
calidũ, nunc nubilũ nunc serenum. Sic pro certo tps vitæ cõ-
tinuè alterat, s. de iuuentute ad senectutẽ, de sanitate ad infir
mitatẽ, de prosperitate ad paupertatẽ, vel econuerso, & fina
liter ad mortẽ. Dan. 4. Septẽ tpa mutabuntur supra te. Istę. n.
sunt septem alterationes & mutationes tpis vitæ nr̃æ, s. quia
mutatur sanitas in infirmitatẽ, prosperitas in paupertatem,
iuuentus in senectutem, pulchritudo in deformitatem, forti
tudo in debilitatẽ, lætitia in tristitiam, & septimo ipsa vita in
mortis angustiã. Item isto tpe nihil cõius, tempus. n. ab oĩb.
cõiter possidetur, cõiter transit & cõiter deficit. Quod etiam
verum est de tpe vitæ humanæ, quia. s. istã cõiter participãt,
oẽs cõiter intrant, oẽs vniuersaliter amittunt, & mutãt. Ecc.
Oĩa tempus habent, & suis spatijs transeunt vniuersa. Vel si
vis per tempus intellige res tpales, & bona terrena, quæ pro
certo sunt debilia, labilia, indurabilia, alterabilia, & oĩbus
cõia, saltem quantum est de intentione naturæ. ¶ Tempus fa 2
cillimè alteratur, & de frigido in calidum, de claro in nebu-
losum, de sereno in pluuiosum conuertitur & mutatur. Ex
qua quidem mutatione multa incommoda corporis gene-
rantur, quia sicut dicit Hippocrates 3. Apho. particula. Tem
porum mutationes maximè generant morbos, natura. n. re-
pentinas mutationes non patitur, & si sibi contigerint mo-
lestatur. Et inde est q̃ tpa moderata patientib. sunt congrua,
& ad reuelandas ægritudines opportuna. Immoderata vero
& in suis qualitatib. distemperata infirmitatib. sunt vltra mo
dum grauia & nociua. Per tempus possum intelligere tpalẽ
huius seculi cursum & motum etiam huius mundi variabilẽ
statũ & fluxũ qui pro certo nunquã in eodẽ statu permanet,
imo nunc serenus per prosperitatẽ, nunc turbidus per aduer
sitatem efficitur, & apparet. Quid ergo? Pro certo mutatio-
nes tẽporum, maximè si subitæ sint, tunc sunt spũalium mor
borum & multorũ generatio vitiorum. qñ. n. tempus de fri-
giditate aduersitatis ad caliditatem prosperitatis subito mu
tatur, vtpotè qñ hõ subito diues & potens efficitur, constat
q̃ febres & ardores auaritiæ, luxuriæ & iracundiæ, & super-
biæ generantur. Econtra aũt si tempus. i. status noster in ad-
uersitatem mutatur, tunc ẽt morb. desperationis & impatiẽ
tiæ, desolationis & tristitiæ, p̄ducitur. Et breuiter subita mu
tatio status siue in aduersum siue in prosperum, mentem in
fuerã solet lædere, & plus debito allicere vel terrere. Distem
perantia igitur tpis. i. excessus status temporalis nostri, siue
in prosperitate, siue in aduersitate, morbos vitiorum gñat.
Et ideo temperantia & mediocritas vtilior est, quia s. naturã
mentis adiuuat confortat, & sanitatem aĩæ efficit & procu-
rat 2. ad Cor. 6. Ecce nunc tempus acceptabile. &c. ¶ De tpe 3
calido, frigido, sicco & humido, & de proprietatib. cuiusq;
eorũdem, vide supra de quattuor qualitatib. vbi tractatũ est
satis plenè. ¶ Tẽpus licet sit res valde mutabilis, alterabilis, 4
& labilis, est tñ res cõtinuabilis, & indefectibilis. tempus. n.
tpi continuatur, & cum in hyeme senuerit, in verè iterũ re-
nouatur. Sic verè mens & conuersatio nostra licet ad modũ
tpis continuo alteretur & mutetur, & quantum ad affectio
nes, cognitiones & exteriores conditiones plurimum varie
tur, nunquam tñ in morib. & virtutib. ex toto per defectum
diuinæ gratiæ debet deficere, imo dato q̃ aliqñ per morum
vetustatem & aliqualem deformitatem senescat, debet tñ se
iterum per gratiã renouare, & ad virtutum nouitatẽ & gra-
tiam redire. psal. Iuuentus tua renouabitur vt aquilæ.

De Anno. Cap. 46.

Annus vt dicit Isidorus, est solis reuolutio vel anfra- 1
ctus, qui in trecentis & sexaginta quinque diebus &
quadrãte redit ad locum suum. Et ideo dĩ annus, ab
an, quod est circum, eo q̃ redeat circulariter in seip-
sum, & ideo prout dicit idem Isidorus, ante inuentionem lit
terarum, ægypti per draconem pictum caudam suam inci-
dentem, & in se reuertentem, annum significabãt. Per istum
annum possum intelligere catholicam fidem in qua duode-
cim menses. i. duodecim articuli continentur, & solius iusti-
tiæ Christi motus, processus, & reuolutiones habentur, sẽ-
quantum. s. de ipsius diuinitate, humanitate, natiuitate &
morte plenariè diffinitur. Et ideo ista ab an quod est circum
propriè dicitur, quia circulus vitæ Christi, & omnium
credendorum ibidem propriè declaratur. Ecclesiast. 1. Orã-
tur

tur sol,& occidit,& per circulos suos reuertitur. Et pro cer
to per draconem qui caudā suam deuorat, pōt iste annus fi-
dei ꝓprię denotari, ꝓ eo ꝙ fides ĩ cauda.i.in fine.s.in patria,
mordebit,truncabit,& deficiet,& nō enigmaticę,sed intuiti
uę intellectus noster oĩa cōtēplabit & agnoscet. Fides.n.est
cognitio ex parte & enigmate, q̄ tunc deficiet qñ apparebit
veritas deitatis.1.ad Cor.13.Cū venerit qđ perfectū est eua-
2 cuabit qđ ex parte est. ¶ Annus solaris quattuor habet tp̄a.s.
ver,ęstatē,autūnū,& hyemen. Et istis quattuor tp̄ib facit sol
duo solstitia & duo æquinoctia, quia.s.sol nūqua ad nos nisi
valde modicū se habet æqualiter, quinimo qñq; facit solsti-
tiū æstiuale.qñ.s.summæ nobis appropinquat, qñq; solstitiū
hyemale,qñ summę à nobis distat. Et dr̃ solstitiū quasi solis
statio,quia.s.tūc stare à suo ꝓcessu vr̃. Qñq; tñ facit æquino-
ctiū autūnale. Istud tñ est verū ꝙ l p in solstitio æstiuali dies
sunt noctib. in triplo vt cōiter longiores,s. circa festū beati.
Ioannis. In solstitio vero hyemali.s.circa natiuitatē dñi ecō-
uerso noctes sunt dieb.longiores in triplo.In duob.aūt ęqui
noctijs dies noctib.sunt æquales. Ista pñt exponi ad tp̄s du-
rationis humanæ, q̄ pro certo quattuor pōt habere partes,s.
duas in ista vita,& duas in alia. In vita.n.ista habet ver iuuen
tutis,& autūnum senectutis. In alia vero hēt hyemē purgato
rij vel inferni,& æstatē paradisi. Quid igit̃ ꝓ certo sol iusti-
tiæ Xp̄s in istis quattuor tp̄ib. & punctis solet ad nos diuersi
mode se habere, & diē prosperitatis noctemq; aduersitatis
efficere & causare. In vita.n.p̄senti,s.in vere iuuentutis,& au
tumno senectutis nos videmur habere ęquinoctiū.i.ęquales
dies & noctes,quia modo dies prosperitatis & noctes aduer
sitatis videntur,æquales,quia.s.via est dare aliquā prosperi-
tatē,quin,si bene cōsideret,tñ habeat de miseria,sicut de lę-
titia. Nec ēt econuerso est dare aliquā tribulationē,quin oĩ-
bus cōsideratis tñ habeat de cōsolatione,sicut de desolatio
ne.ps.Scd̃m multitudinē dolorum meorum in corde meo,
consolationes tuæ lætificauerunt aĩam meā. sicut hæc oĩa be
nè vr̃ deducere. Seneca in lib.de remedijs fortuitorū. In vita
vero futura est econuerso,ibi.n.est solstitiū,non ęquinoctiū,
dierū & noctium diuersitas,nō æqualitas, quia pro certo in
hyeme inferni noctes tribulationū in infinitū superant dies
ꝓsperitatū consolationū,quia.s.momentaneū est qđ delectat,
sempiternū aūt quod cruciat. In æstate aūt paradisi dies ecō
uerso consolationis excellit noctē mundani grauaminis, q̄
ꝓcessit,quia sicut dr̃ ad Ro.8. Nō sunt cōdignæ passiones hu
3 ius tp̄is ad æternam gloriā,quæ reuelabitur in nobis ¶ Quat
tuor sunt tp̄a anni,s. ver, æstas,autumnus,& hyems. In istis
quattuor tp̄ibus, quattuor ieiunia solennia sunt ab ecclesia
instituta. Sic verè loquendo moraliter,possum dicere ꝙ an-
nus humanæ vitæ quattuor habet partes,s. ver adolescētiæ,
æstatē seu fauorem iuuētutis,autumnū senectutis,hyemē se
nij vel decrepitæ ætatis. Cū igit ista quatuor tp̄a & istæ qua-
tuor ætates ĩ quatuor vitijs abūdare videant,s.adolescētia ĩ
ignorantia,iuuēt' in luxuria,senectus in auaritia,seniū vero
in pigritia, hinc est ꝙ quattuor ieiunia facere debemus,vt.s.
per virtutū diligentiam,in istis quattuor tp̄ib.à dictis quat-
tuor vitijs ieiunemus,quia.s.in adolescentia debemus ieiuna
re à nimia stoliditate,in iuuentute à carnalitate,in senectute
à cupiditate,& in senio à pigritia & tępiditate. Iobelis.1. Sā
ctificate ieiunium. Et ibidem.2.capitul. Conuertimini in ie-
4 iunio & fletu,& planctu &c. ¶ Bisextus seu annus bissextilis
resultat ea sex horis, quæ quolibet anno remanent in cōpu-
tatione de causa solis. Sol.n.365.diebus & sex horis facit re-
uolutionem suā in Zodiaco,quæ quidē reuolutio annus vo-
catur. Istæ aūt sex horę quolibet anno non cōputantur, sed
in quarto de sex horis quater ductis,vnus dies efficitur,& sic
illa dies super aliorum numerū cōputatur. bissextus iste pōt
mihi significare gloriam paradisi,quæ.s.non omni anno,sed
in quarto.i.in quarta ætate,in fine senij.i.in morte perficitur
& completur,tunc.n.horæ.i.merita & bona opera q̄ in mun
do isto sine remuneratione fuerant prætermissa,computan-
tur,& de ipsis dies æternæ claritatis & gloriæ resultat & cō-
pletur.ps. Hæc est dies quam fecit dominus. ¶ Annus luna-
5 ris est reuolutio duodecim lunationum, & differt ab anno
solari,quia.s.annus solaris maior est lunari de 11.diebus. Sic
verè annus lunaris.i.gratiæ,nō est ita magnus aut perfectus,
sicut solaris.i.gloriæ luminositas,longior.n.& durabilior est
6 q̄ præsentis gloriæ lunaris tenebrositas,& eclipsabilis debili
tas. ¶ Annus lunaris qñq; dr̃ cursus lunæ de puncto ad pun-
ctū Zodiaci,quod fit 27.dieb.& sex horis s̃m quosdā,& qñq;
dr̃ cursus lunæ de pūcto cōiunctionis & cōiunctionis ūnius
ad vnū punctū cōiunctionis alterius,qđ 27.dieb.fit & sex ho
ris cū numero supradicto,& sic talis annus vel talis lunatio
cōtinet 29.dies cū dimidio. Luna.n.cōiuncta soli & sibi sup-
posita,renouationē acquirit. Quanto ēt plus ab illa cōiun-
ctione elongatur,tāto amplius antiquationē incurrit. Qñ ve
ro luna ad solis cōiunctionē reuertit,ipsum in loco vbi ipsū
dimiserat,nō reinuenit,pro eo ꝙ interim in suo cursu ꝓcessit,
& iō per duos dies & sex horas ipsum sequit antequā sibi pū
ctaliter iterū cōiungatur. Per lunā pōt intelligi aĩa,p solē ve
ro intelligitur Chr̃s,quia pro certo qñ luna sol.i.aĩa Christo
per charitatē coniungitur,tunc in virtutib. innouatur. Si āt
per pc̄tm̄ ab eo separatur, tunc pro certo in vitijs antiquat,
verum,quia qñq; contingit ꝙ ista luna.s.aĩa ad ipsum solē iu
stitiæ Christū per pniām vult redire, ipsum pro certo in eo-
dem puncto in quo eum dimiserat,non dr̃ inuenire,quia.s.re
motior est Christus à peccatore pęnitente,q̄ à iusto semper
cum eo permanente. Ideo necesse est ꝙ ista luna.i.aĩa quę ab
ipso per peccatum recesserat,ipsum cum difficultate & pęni
tentia sequatur,ad hoc ꝙ ipsius gratiam acquirat, & ꝙ eius
charitatiuum cōiugium iterum inueniat & attingat.ad Phi-
lip.3. Sequor autem si quomodo comprehendam.

De Vere. Cap. 47.

VEr est principiū anni,cuius principiū est qñ sol in pri 1
ma parte arietis consistit, & qñ per tria signa.s. arie-
tem,taurum,& gemini perambulat & discurrit, s̃m
Constā. Est ergo tēpus vernale calidū & humidum,
& humanæ naturæ valde congruum & amicū, in quo.s.san-
guis multiplicatur,& humores qui frigore hyemali cōstricti
fuerant dissoluuntur,& exterius emittuntur, & in flores,fru
ctus & folia cōuertuntur,ita ꝙ tota terrę superficies renoua
tur. calor.n.est cā effectiua, humiditas vero est cā materialis
oĩm florum & fructuum,foliorū ēt & ramorū. Per istud tp̄s
possum intelligere tempus pniæ,quod pro certo tunc inci-
pit, qñ sol iustitiæ Chr̃s per tria signa.i. per tres ipsius pniæ
partes.s.contritionem,confessionē & satisfactionem,appro
pinquat,& transit. In isto.n.tp̄e abundat calor dilectionis, q̄
est cā efficiens oĩm bonorum, & humiditas ēt gr̃ę & deuo-
tionis,quæ.s.est cā materialis ipsorū,& in humores affectio-
num, quæ in corde per frigus peccatorum fuerant congela
tæ & constipatæ,& in isto tp̄e incipiunt per contritionē dis-
solui,per confessionem emitti, & per satisfactionem in fru-
ctus bonæ operationis,flores honestæ conuersationis, & fo-
lia sanæ loquutionis conuerti, & sit tota terra.i. tota aĩa vel
consciētia incipit in virtutib. reuocari.ps. Emitte spūm tuū,
& creabuntur,& renouabis faciem terræ. ¶ Sicut dicit Mar- 2
tianus,Serenitas vernalis dr̃ risus Iouis, est.n. tempus ame-
num,& iocundū,in quo.s.oĩa florent & rident. Veruntamē
istud tempus qñ in suis qualitatib. distemperatur, valde est
periculosum & magnarum ęgritudinum causatiuum. Vnde
etiam dñt medici. Si ver fuerit nimis humidum & frigidum,
dum tñ præcessit hyems sicca, febres calidæ & acutæ in æsta
te generantur. Et vt ait Galenus,quia tanta fit in humido ve
re superfluitatū gñatio,vt in æstate consumi non possit,ea ꝓ
pter eisdem putrescentib. in febres putridas cōmutantur. Tē
pus veris significat mundi prosperitatē, quæ pro certo risus
Iouis pōt dici,quia.s.oĩa solent succedere & redire,ex quib.
pōt aĩus delectari,sed pro certo istud tp̄s est qñq; distempe-
ratum,& per adiuncta vitia deprauatum. Fit.n.qñque quòd
hyems pc̄ti cum siccitate indeuotionis præcedit,& ꝙ ver ꝓ
speritatis cum humiditate bonorum terrenorum succedit,
& ꝙ ibi superfluitas malarum affectionum generatur,intro
ducitur,& accedit, quæ quia à calore charitatis non consu-
muntur,necesse est ꝙ diuersimodè putrefiant,& ꝙ febres di
uersorum criminum inducantur, a quibus mors & damna-
tio subsequunt. Sicut.n.s̃m eundem Galenum, si ver frigidū
& siccum fuerit,& ꝓcesserit hyems australis & pluuiosa & se
rena,grauidæ mulieres in anno illo patiuntur faciliter abor
sum,sic verè quotiens vernalē mundi prosperitatē comittat
frigiditas indeuotionis,& siccitas incōpassionis,procul du-
bio necesse est ꝙ mulieres.i.infirmæ mētes aborsum diuerso
rū pc̄tōrū sustineāt,& ꝙ fętus bonorū operum in ipsis mor-
tificentur & pereant. ¶ Tempus veris est tp̄s quo cuncta aĩa-
lia ad libidinē stimulantur,quo aues garrire,volare & lude-

re delectantur, quo terræ nascentia abundantius producuntur, & quo tota terræ superficies herbis & florib. venustatur. Illud tñ aduertendũ est q aquę tpis vernalis nõ sunt sanę ad bibendũ, quia.s. à vaporib. tunc resolutis ingrossant & quia ẽt & ranis & vermib. tunc semen eijcientib. defendat. Talis est mũdana psperitas. Ista est.n. tps veris.i. serenũ placidum & amenũ, sui.s. dilectionib. & amicis, in quo.s. abũdat motus libidinis & luxuriæ, garritus verborũ & inanis lætitię, fruct⁹ & flores diuitiarũ & terrenæ opulentiæ, aquæ nõ sanæ mundanæ sapientiæ. Aquę.s. scientiarũ mundialium.s. sciẽtiæ fraudum & malitiarũ secularũ, qui.s. in vere mundanæ prosperitatis abundant, sunt poranib. & acquitenib. venenosæ. ranę.n.i. loquaces aduocati, ibi proijciunt fęces cantelarũ suarũ, & semina malarum opinionum suarũ, quæ reddunt ipsas nõ sanas sed potius ipsi aiæ periculosas & vanas. 4. Reg. 2. Aquæ pessimæ sunt, & terræ steriles. Vel dic q ver est tempus iuuẽtutis, & principium anni vitæ, in quo pro certo abundãt flores curiositatis, garritus vanę iocũditatis, & stimuli libidinosæ carnalitatis. Aquæ aũt istius veris significãt iuuentutis varias & fluxibiles affectiones, quæ pro certo nõ sunt sanę, nec vtiles, nec honestæ, quia.s. istæ per vapores terrestres.i. p ista terrena bona, per auaritiam ingrossantur, & rana.i. saltatricę prę sumptione per superbiam extolluntur, & feminę vermiũ.i. inficiente luxuria maculantur. Ideo de infectione talium aquarũ.i. taliũ fluxibiliũ affectionũ & cogitationũ põt dici illud Esa. 13. Aquæ dibon replετę sunt sanguine. Vel dic q ver quod est principium anni, significat vitam præsentem, quæ ad litterã non est nisi principium durationis humanæ. Aquę istius temporis significant mundi prosperitatem, & generaliter bona mundi.s. diuitias, delicias, scientias & eminentias temporales, quæ.s. aquæ dicuntur, pro eo q fluxu & instabilitate continua deficiunt & mutantur. Istę igitur aquæ pro eo q secum habent vapores terrestres.i. terrestreitatem auaritiæ, semen & humorem luxuriæ, & ranas garrulitatis & iactantiæ, animę non sunt sanæ sed potius detestabiles & nociuæ. psa. Conuertit aquas eorum in sanguinem.

De Aestate. *Cap. 48.*

1 Estas est illud tempus in quo nobis sol appropinquat in summo', & in quo sol est in sua summa eleuatione quantum ad nos,.s. quãdiu per tria signa.s. per cancrũ, leonem, & virginem discurrit. Et quia in isto tpe sol nobis amplius se præsentat, & magis ad nostrum hemisphetium appropinquat, ideo maiorẽ calorem in nr̃o habitabili imprimitatque causat, & dies longiores efficit. Et cum raras nubes & minores vmbras cæteris temporib. habeat, maiori claritate aerẽ illuminat. & illustrat. Et quamuis tps sit calidissimũ, de nocte tñ rorẽ influit & ministrat. Tempus aũt istud aues ad cantandum inuitat, & fructus qui in alijs seminati tẽporib. fuerant cultorib. restituit & restaurat. Per tẽpus ęstatis põt intelligi tempus gloriæ paradisi, & status & fœlicitas beatorum. Istud est.n. illud tempus in quo sol iustitiæ Christus hoibus,.s. beatis personaliter appropinquat, & id quo ipsis vsq; ad gradũ vltimum se p̃sentat, & in quo cum ipsis per tria signa.i. per tres dotes aiæ quæ sunt visio, fruitio, & tẽtio, personaliter peragrat atq; pausat. Est ergo ibi calor charitatis feruentissimus, splendor veritatis lympidissimus, ros deuotionis suauissimus, fructus fruitionis abũdãtissimus, dies durationis longissimus & æternissimus, cantus laudis & gratiarum actionis modulatissimus. Ista.n. oia facit ibi solis propinquitas.i. p̃sentia & intuitiua visio ipsius Xp̃i, quæ.s. nubes & vmbras ois ignorantiæ fugat, splendorẽ verę cognitionis causat, corda per charitatẽ inflãmat & fructus p̃miorũ qui in vita ista seminati fuerant, ipsis agricolis beatis recolligit, retribuit, & ministrat. Prouer. 6. Parat in æstate cibũ. Vel dic q æstas in qua sol nostris capitib. opponitur, & in qua terra à suis superfluis humorib. siccatur, & in tñ q rimis & fissuris aperitur, põt intelligi dies iudicij, in quo.s. sol iustitiæ nobis personaliter præsentabitur, & ipsis impijs taliter opponetur, q humor suæ voluptatis penitus per ipsum siccabitur, & secretum suæ voluntatis aperietur penitus & findetur, inquãtum.s. vitiorũ suorum fęces ab oib. cognoscẽtur. Mat. 10. Nihil occultum qđ nõ reuelatur. ps. Aperta est terra & deglutiuit dathã. In ista ergo ęstate diei iudicij per tria signa trãsibit iste sol.s. per signũ cancri, retrocedendo à solita malorũ dissimulatione & promotione, quia.s. cancer est piscis qui ambulat retrogradiendo. Itẽ p signũ leonis, ipsos malos puniẽdo & seueriter deuorãdo, qui.s. leo est aial valde crudele. Itẽ p signũ virginis, bonos benigniter alliciẽdo, & castè ẽt diligẽdo. Eccl. 43. Sol tripliciter exures. In ista ergo die sol iste Xp̃s per rigorẽ iustitiæ, oia inflãmabit. ps. Ignis ante ipsum p̃cedet, & inflãmabit in circuitu inimicos eius. Itẽ oim secreta & abscõdita clarè illuminabit & declarabit. 1. ad Cor. 4. illuminabit abscõdita tenebrarũ, & manifesta erunt abscondita cordiũ. Itẽ vnicuiq; fructũ.i. p̃mium suorũ laborum & operũ dispensabit 1. ad Cor. 3. Vnusquisq; propriã mercedẽ accipiet s̃m suũ laborẽ. Vel dic q æstas est tps pniæ in quo sol iustitiæ, Christus hoib. appropinquat, & p tria signa.i. p tres pniæ partes.s. cõtritionẽ confessionem, & satisfactionem ipsos visitat & frequentat, dicens illud Ecc 25. In tribus bene placitũ est spiritui meo. Ista æstas igitur.s. pnia debet cor inflammare, per cõtritionẽ, oia illuminare & declarare per cõfessionem, & oẽs humores superfluos.i. oẽm voluptatẽ siccare per satisfactionẽ, & fructus virtutũ recolligere p meritorũ acquisitionẽ. Et sicut in æstate pori aperiunt, humores p sudorẽ emittuntur, & paludes & lacus siccãtur, sic verè in pęnitentia debet esse (vt dictũ est, apertio cõfessionis, sudor laboris & satisfactionis, & consumptio carnalis infectionis & affectionis. Et sic in ista æstate pniæ recolligi dignè poterit seges eucharistiæ. & sacramentalis refectionis. Ge. 3. in sudore vultus tui vesceris pane tuo. ¶ Aestas est tps cõplexionis 2
cholericæ, quia.s. in caliditate & siccitate abundat, & ideo aerẽ inflãmat, poros corporũ aperit humores cõsumit, corpus debilitat & eneruat, cholerã acuit, & febres gñat & augmẽtat, fructuum recollectionẽ efficit. & agricolos p̃miat atq; ditat. Et in isto ẽt tpe, sol tria signa perambulat,.s. cancrum, virginem, & leonẽ. Talis æstas vr̃ esse prosperitas mundana, vbi.s. fructus bonorũ terrenorum abundant, quia pro certo in isto tpe abundare solet ardor & calor auaritiæ, gñari febris & putrefactio luxuriæ, augmentari cholera & furor iracundiæ, aperiri por⁹ sensuum per vagabilitatẽ insolentiæ, & totũ corpus potẽtiarũ aiæ eneruari per debilitatẽ mentalis inconstantiæ. Quia procul dubio sicut ad sensum patet, illi qui in hoc mundo prosperitate fruuntur, maior iracundia & superbia, auaritia & luxuria, insolẽtia & incõstantia pellunt. Et ideo in isto tpe dñr esse tria signa.i. tria principalia vitia.s. cãcer.i. retrogradatio mentalis obstinationis. Leo.i. crudelitas superbiæ & elationis. Virgo,.i. sterilitas ois moralis opulẽtiæ & spũalis fructificationis, quia.s. tales vt cõiter sunt in malitijs obstinati, superbijs elati, & bonorũ fructuũ copijs denudati. Oia.n. mala occasionaliter facit prosperitas, & ab ipsa p̃cedit omnę vitium & iniquitas. vnde Sen. epistola 36. Res est inquieta fęlicitas, quia alios in superbiam, alios in luxuriam exagitat. hos inflat, hos mollit, & totos dissoluit.

De Autumno. *Cap. 49.*

Autumnus dr̃ ab augendo, eo q illo tpe fruges abundant in horreis, & augentur. Oẽs.n. labore anni in il- 1
lo tempore recolliguntur, & in horreis & repositorijs aggregantur. Illud ergo tps solet hoẽs ad laborãdũ pro cõgregatione fructuũ excitare, terrã & arbores suis fructib. spoliare, & frigiditate, & siccitate sua frondes & folia mortificare, sterilitatẽ inducere, & vim generatiuã quasi in rebus oĩbus amputare. Tria aũt habet signa,.s. librã, scorpium, & Sagittarium, quia.s. tñ durat autumnus. Scđm medicos, istud tempus cęteris est periculosius, quia.s. tps est mutabile, nunc calidum, nunc frigidum, pp quod corpora faciliter læduntur, & in ipsis quartana & aliæ frigidæ ægritudines generantur. Frigiditate.n. illius tpis pori clauduntur, & calidæ fumositates q exire debuerãt, in corpore retinenr̃, ex quib. cum à virtute expelli nequeãt, morbi pessimi & incurabiles inducunr̃. Ista oia p̃nt applicari ad statũ diuitũ, & mundanæ prosperitatis gradum. Illud.n. est vnum tps dictum ab augendo, quia.s. in istu oẽs fructus diuitiarũ apud ipsos diuites recolliguntur, & pro ipsis recolligendis, & aggregandis ipsi agricolæ.i. diuites multis laborib. exponuntur. Ipsa vero terra & arbores.i. ipsi inferiores pauperes ab ipsis p exactiones & fraudes suis bonis & fructib. denudantur. Iob. 24. Nudos dimittũt hoies, vestimẽta tollentes. Illud est ergo tps aię periculosũ, & sanitati ipsius nociuũ atq; dãnosum. quia.s. vt cõiter in autũno mundanæ prosperitates abundãt duę mortiferæ qualitates,.s. frigiditas indeuotionis, & siccitas in compassio-

passionis. Et quod plus est ibi abundat mutabilitas inconstã
tiæ, & imperfectiõis, quia. s. ibi ẽ autumnalis calor auaritiæ,
& ambitionis, q poros sensuum ad delectabilia aperit, & fri-
gus indeuotionis inducit qđ cordis amorẽ, & dilatationem
retrahit, & restringit, & sic fumositates malarũ affectionũ &
cogitationum nõ digeruntur, nec consumuntur, nec per cõ-
fessionẽ expelluntur, sed in corde interius per obstinationẽ
retinentur, & ibi per malos consensus putrescunt, & in mor-
bos diuersorũ peccatorum mortaliũ cõmutant. Sopho. 3. Di
luculo surgentes corruperũt oẽs cogitationes suas. Quid vl-
tra. Pro certo in isto prosperitatis t̃pe, virtutes mortificãtur
sterilitas bonorũ operũ introducitur, & virtus generatiua. i.
potestas generandi, & p̃ducendi fructus bonorũ operũ, qua
si totaliter amputatur. Vñ propriè status iste põt figurari p
illã terrã deserti de qua dr̃ Numeri 20. q̃ seri nõ põt, nec ficũ
gignit, nec malagranata. Et merito, q̃a pro certo in isto t̃pe
inueniunt regnare tria signa diabolica. i. tria principalia pec
cata videlicet libra. i. auaritia, quæ non cessat pecunias libra
re & numerare. Scorpius, qui facie blanditur, & cauda pun-
git. i. luxuria quæ in facie. i. in principio est blãdiẽs, & dulcis,
& in cauda tñ. i. in fine est pungẽs, remordens, lacerans atq;
tristis. Sagittarius ẽt. i. superbia, quæ solet pauperes p crude-
litatẽ sagittare, & eos rapinis, & exactionibus molestare. Pro
certo ista sunt tria vitia capitalia in hoĩe, & in illis qui p̃spe-
ritate mũdana fruunt, principaliter inueniunt, quia. s. illi sunt
q auaritia, luxuria, & superbia præ cæteris imbuunt. Prouer.
30. Per tria mouetur terra. q̃a sicut dr̃ 1. Ioan. 2. Oẽ qđ in mũ
do est, aut concupiscentia oculorum est. ecce libra auaritiæ.
Aut concupiscentia carnis. ecce scorpius luxuriæ. Aut super
bia vitæ. ecce sagittarius superbię, crudelitatis & sæuitię Vel
si vis dic q̃ istud tẽpus significat diẽ iudicij, in quo. s. quo ad
bonos, fructus præmiorum recolliguntur, & quo ad malos,
terra. i. ipsi terrei pc̃tores talibus p̃miorũ fructibus spoliant
q̃a pro certo in isto t̃pe sol iustitiæ tria signa dr̃ perambula
re. s. signũ libræ, inquãtũ merita & demerita singulorũ hẽt li
brare & cõputare. Itẽ signũ scorpij, inquantũ illos q̃bus pri
mo fortuna mediãte applauserat. s. peccatores, curabit i cau
da. i. in fine pungere, redarguere, & siccare, qñ. s. dicet illud
Mat. 25. Esuriui, & nõ dedistis mihi mãducare &c. Itẽ sagit-
tariũ, inq̃tũ p æternã dãnationẽ malos hẽbit sagittare, vulne
rare, & cruciare. Et sic de isto sole poterit dici illud Eccl. 43.
Fornacẽ custodiẽs in operib. ardoris, tripl'r sol exurẽs mõtes.

De Hyeme. Cap. 50.

1 HYems s̃m Isidorũ dr̃ ab eundo, eo q̃ tunc sol in bre-
uiori circulo solet circuire, & ire, & iõ dies breues,
& noctes longas solet facere, & causare. Et est hyems
t̃ps frigidũ, & humidũ, phlegmatis generatiuum, gla-
ciei, niuis, nebulæ, & pluuiæ p̃ductiuũ, lutiq;, & immunditię
præ alijs t̃pibus contentiuũ. Et p̃p magnã solis distantiã, cõ
strictionis, & frigoris effectiuũ, & oium rerũ mortificatiuũ,
& pulchritudinis p̃cedentis æstatis ad nihilũ reductiuũ. Cõ
tinet aũt istud t̃ps tria signa. s. capricornũ, aquariũ, & pisces,
in q̃bus. s. sol in isto t̃pe peragrat, pambulat & circũdat. Per
istud t̃ps põt intelligi vita p̃ns, q̃ pro certo multis malis con
ditionibus est repleta. Quia. n. sol iustitiæ. Chr̃s à nobis prin
cipaliter elongatur iõ hyemalis vita nostra multis infortu-
nijs prægrauatur. In ista. n. lõgissimè & maximè sunt noctes
ignorantiæ, & erroris, breues aũt sunt & modici dies verę sa
pientiæ, & veritatis splendor, q̃a pro certo ista vita plus hẽt
de tenebris ignorãtiæ, q̃ de die veræ scientiæ & notitiæ Iob
37. Nos q̃ppe inuoluimur tenebris. Igit in ista vita hyemali
abũdãt multa genera vitiorũ. Est. n. ibi frigus indeuotionis,
glacies, & constrictio obstinationis, nix hypocriticæ cõuersa
tionis, nebula mẽtalis indiscretionis, pluuia & immunditia
carnalis infectionis, tẽpestas & vẽti tentationis & tribulatio
nis. Et merito, q̃a procul dubio in isto tẽpore tria dñantur
signa. s. capricornus. i. cornuta superbia. Aquarius. i. submer-
gens luxuria. Pisces. i. vorax & insatiabilis auaritia. Caper. n.
aial cornutũ semp alta petens, significat superbos. Aquarius
aquas fundẽs, significat luxuriosos fluxibiles & deliciosos. Pi
sces vero q naturaliter voraces sunt, & quorũ maior deuo-
rat minorẽ, significãt auaros, & ambitiosos. Iob 37. Præcipit
niui vt descendat in terrã, & hyemis pluuijs, & imbri forti-
tudinis suæ. Vel põt dici q̃ hyems t̃ps est mundanæ prosperi
tatis, in qua pro certo maior est nox ignorantiæ, & peccati, q̃
sit dies sapiẽtiæ, gratiæ, vel meriti. Sol. n. iustitiæ Chr̃s ab isto
statu mirabiliter est semotus, & iõ ibi generat diuersorũ cri
minũ impressio, seu fluctus. Est. n. ibi glacies fragilis incõstan
tiæ, & defectionis, frigus indeuotionis, gelu & cõstrictio ob
stinationis &c. per oia sicut supra. Et sicut i hyeme nerui p̃p
frigus mortificantur, ita q̃ ab operando impediuntur, & oim
corporũ vmbræ longiores efficiuntur, & reuocato ad inte-
riora calore, appetitus in stomacho amplior p̃uocatur, sic
verè in t̃pe prosperitatis, p̃p frigus indeuotionis qđ ibi abũ
dat, solent nerui. i. affectus voluntatis cõstringi, virtus operã
di vtilia impediri, & vmbræ bonorum tẽporaliũ maiores, in
æstimatione. s. hoim, inueniri, & appetit' ciborũ. i. desideriũ,
& cupiditas diuitiarũ reuocato calore auaritiæ ad interiora
mentis fortior generari, q̃a pro certo istud est verũ, q̃ illi q
mundi p̃speritate fruuntur, maiori appetitu auaritiæ stimu-
lantur, & vmbras terrenorum bonorũ maiores credunt, &
opinant, & eis nerui affectionũ indeuotionis frigore strin-
guntur, ita q̃ bonorũ operũ exercitiũ nõ operat. Prouer. 20.
Propter frigus piger arare noluit. Quinetiam æstatis gr̃æ pul
chritudo, & speciositas in hyeme nõ vr̃, sed potius totaliter
abolet. Et sicut videm' q̃ in forti hyeme oẽs aquæ vt cõiter
cõgelantur p̃ter mare, qđ cõtinuè mouet, p̃ter fontes q con
tinuè aquã calidã de venis terræ hauriũt, & præter puteos q
infra terræ viscera p̃fundantur, sic in statu p̃speritatis mũda
næ, quasi oẽs hoies per indeuotionẽ gelãtur, nisi forte sint si-
cut mare per amaritudinẽ contritionis, & per motũ bonæ
occupationis. Vel nisi sint sicut fontes cõtinuè hauriẽtes aq̃
gr̃æ & deuotionis & cõtinuè effundentes per elemosynas a-
quam tẽporalis possessionis. Vel nisi sint sicut putei profun-
dati in humilitate timoris suæ conditionis, quia s. humiles, ti
morosi, misericordes, deuoti, contriti, & in bonis laboribus
occupati, sunt illi quos frigus indeuotionis in prosperitatis
hyeme nõ congelat, nec ipsos destruit seu dãnat. Tales. n. pu
tei. i humiles, in hyeme p̃speritatis sunt feruentes, & p con-
sequens gelu peccatorũ nõ timentes 2. Mach. 1. Ignẽ de alta
ri absconderunt in valle, vbi erat puteus altus, & siccus. Vel
hyems est stat' peccati in genere, in quo sol iustitiæ Chr̃s nõ
est p̃sens ad suę gr̃æ infusionem, sed prorsus à peccatoribus
elongat. Eccl. 15. Lõgè est dñs ab impijs &c. dic per oia sicut
supra de p̃speritate. ¶ Hyems est tẽpus tẽpestuosum, pluuio 2
sum, & nebulosum, frigidũ ẽt & ventosum. In hyeme. n. est fri
gus circunstantis aeris, qđ solet poros corporũ claudere, &
calorẽ ad interiora reuocare. Et sic licet in hyeme corpora
sint exterius frigida, interius tñ calida solẽt esse. Et inde est,
q̃ fontes & putei in hyeme nõ cõgelantur, & q̃ ẽt vẽtres in
hyeme calidiores sunt, & p̃p maiorẽ calorẽ ampliori dieta
nutriri appetunt atq; volunt. Calor. n. interius repercussus,
solet venas aquarũ quas inuenit, calefacere, & virtutes aĩa-
les in corpore fortificare, & p cõsequens appetitũ fortiorẽ
tũc tẽporis p̃uocare. Talis hyems significat tẽp' & statũ tri-
bulationis, in quo. s. terra. i. terrenus homo, ventis & turbini
bus diuersorũ fortunæ casuũ impellit, & turbatur, & in quo
frigore timoris cõstringitur & gelatur. Veruntñ istud tẽpus
quauis exterius lẽdat superficiẽ status corporis, intus tñ for
tificat statũ regionis mentalis, & cordialis. Frigus. n diuini ti
moris qđ in hyeme mundi tribulationũ abundat, solet po-
ros sensuum claudere, & a vanis appetitibus cohibere, & ca-
lorẽ mẽtalis affectionis nõ sinit ad exteriora exire, sed in in-
terioribus. s. circa mẽtis cõpositionẽ & cõsiderationẽ ipsum
solet recludere tenere. Et iõ generaliter quãuis in hyeme tri
bulationum terra & corpus. i. terreni & mortales hoies sint
exterius frigidiores, & à floribus & fructib' bonorũ mundi
nudiores, int' tñ in corde sunt per charitatẽ calidiores, & in
virtutibus fortiores, & appetitu verbi Dei, & bonorũ ęter-
norũ desiderio pleniores. Generaliter. n. illi q sunt in tribula
tione, solent bona ęterna auidius appetere, Deũ feruẽtius di
ligere, & affectiones ab exterioribus cohibere, & sensus ne
ad praua desideria effluãt, claudere & continere. Vñ de fla-
gello tribulationis dicit Aug. super psal. q̃ cõpellit nolentẽ,
erudit ignorantẽ, custodit virtutẽ, protegit infirmitatẽ, exci
tat torpentem humiliat superbientem, purgat pœnitentem,
coronat vincentẽ, initiat ad mortẽ semper viuentẽ. Vel dic
q̃ hyems significat mortem, quę plena est tribulationibus,
& tormentis, quæ. s. terram. i. corpus fructibus bonorũ terre
norum spoliat, & naturam mortificat, & deformat, humo-
resque & spiritus constringit, aggregat, & congelat.

De Mense. *Cap. 51.*

MEnsis ſm Iſidorum dr̃ à mena græcè, quod eſt luna latine, eo.ſ. ꝙ antiquitus menſes ſm lunam cõputari ſolebant. Mẽſis.n. ſm ægyptios & apud iudeos illud tẽporis ſpacium dicebatur, quo luna de puncto ad punctum zodiaci voluebatur. Sed quia de hoc ſupra iactum eſt in capitulo de anno, loquendum eſt de menſe ſm ꝙ vſualiter accipitur, & ſm ꝙ menſis apud nos diuerſimodè noiatur. Sciendum igitur ꝙ in anno ſunt duodecim menſes, in quorum ſex ſol habet ad nos appropinquare, & accedere.ſ. per ſex ſigna zodiaci aſcendendo, & in alijs ſex habet à nobis ſe elongare, & recedere, à ſeptentrione in meridiem deſcendendo. Eſt igitur primus menſis Ianuarius, dictus à Deo Iano, cui ſm gentiles extitit dedicatus. vel dictus à ianua, eo ꝙ anni ianua ſit & ingreſſus. Et eſt iſte menſis in quo pp frigiditatem hõ nihil põt operari vel facere, & in quo ꝑpter repercuſſionẽ caloris ad interiora, fortior eſt appetitus & ideo plus oportet comedere, & bibere. Et ĩõ iſte menſis, vt hõ bifrons depingitur, & vno ore comedens, & altero bibẽs & ſemper ad menſam ſedens vr̃. Et in iſto menſe, ſol per ſignum Capricorni in mẽſis principio, & per ſignum Aquarij in fine, peragrat & mouetur. Generaliter, per mẽſes, qui dicuntur à mene quod eſt defectus, vel quod eſt luna, poſſunt intelligi quandoque vitia, quandoque virtutes conditionis humanæ, quæ ſcilicet à defectu dicuntur, eo quod humana conditio naturaliter deficit & mutatur. Et ideo generaliter applicando menſes nunc ad vitia, nunc ad virtutes, poſſumus dicere, ꝙ per ianuarium põt intelligi conditio guloſorum, quia.ſ. gula dicta ẽ à Deo iann.i. à carne, vel à ventre, de quo guloſi faciunt Deum ſuum. ad Philip. 3. Quorum Deus venter eſt. Dicuntur ẽt à ianua, qa ꝑ certo gula eſt ianua. & origo aliorũ menſium.i. oĩum vitiorum & defectuũ. Et iõ tales cum duplici facie pinguntur, inquantũ.ſ. facies ſuæ intentationis ad duo præcipuè.ſ. ad gulam primum, deinde ad luxuriam ordinatur. Ezech. 41. Duas facies habebat Cherub. Et breuiter iſti ſemper cogitant qũo ad menſam ſedeãt, & qũo cõtinuè comedant, & bibant, quapropter per Capricornum & Aquariũ ſolent tranſire, inquantũ tales præ cæteris peccatoribus ad Capricornum.i. ad fœtorem luxuriæ, & ad Aquarium.i. ad fluxibilitatem inconſtantiæ, ſolent accedere, & venire. Iõ de gula dicit Bernard. in ſermone. Semper ſaturitati iuncta eſt luxuria. Vicina.n. ſunt ſibi venter & genitalia, & ꝓ ordine membrorum, ordo ſequitur vitiorũ. Iõ de iſto menſe guloſitatis põt dici illud Numeri 11. Carnes comedetis vſq; ad menſem dierum, donec exeat ꝑ nares veſtras, & vertatur vobis in nauſeam. Vel dic ꝙ iſte menſis ſignificat ꝓditores, qui.ſ. duas habent facies.i. duas intentiones. quia.ſ. vnũ ꝓtendunt in vna parte, & aliud in alia, vnum ante, aliud retro. &c. Eze. 1. In quatuor partes euntes ibat. Idẽ dic de falſis amicis, & idem de detractoribus & adulatoribus, qui.ſ. in abſentia detrahunt, & in pſentia blandiuntur. Vel accipiendo in bono, dico ꝙ ianuarius ſignificat hoĩes ſtudioſos, qui.ſ. in menſa ſcripturæ ſemper ſedent, & duas facies.i. duplicẽ intellectum.ſ. hiſtorialem & myſticũ ibi habent, & ab vtraq; parte cibos doctrinæ capiunt, quibus ſe ſatiant atq; replent, & ideo duo ſigna.i. duas virtutes ſolent habere.ſ. Capricornum humilitatis & pęnitentiæ, (quia.ſ. caper eſt aĩal humile, & hirſutum) & Aquarium.i. profluuium doctrinæ & ſapientiæ. Et ſic iſte eſt primus inter menſes, quia.ſ. fides ſapientia, & ſcientia. & prudentia ſunt inter virtures prima, & originalia principia. Exo. 12. Menſis iſte principium menſiũ erit vobis. ¶ Februarius eſt menſis ſecundus, dictus à ſebruo.i. à Plutone Deo inferorum, cui ipſum error gentiliũ antiquitus cõ
2 ſecrauit. Eſt igit̃ menſis iſte ſummè frigidus, & pp ſolis elongationem, & pp aquarum redũdantem effuſionem. Et ideo depingitur ſicut ſenex ad ignẽ reſidens, & pedes calefaciẽs, & ſe calciãs. In iſto ẽt ſunt duo ſigna.ſ. aquarius in principio & ſignum piſcium in fine, & in medio. Procul dubio per iſtũ menſem poſſum intelligere auaros, qui ſuper oẽs ſunt defectuoſi, & quibus luna diuinæ gratiæ deficit & decreſcit. Iſti.o. ſunt dicti februarius, quia.ſ. februo i. plutoni Deo inferni.i. diabolo ſunt ſpecialiter dedicati. Et iſti auari menſis dicũtur, à mene, quod eſt defectus, eo ꝙ ſemper eis ſemel in menſe (hoc eſt prorſus in vita) deficit luna gratiæ ſicut bene ſuppoſuit Apoſtolus, qui dicit quòd auaritia eſt idolorum ſeruitus. Et tales auari procul dubio bene poſſunt dici ſenes, qa.ſ. in malis conſuetudinibus irreuocabiliter antiquantur. Itẽ ſe continue calefacientes, quia igne auaritiæ continuæ inflãmantur. Item pedes ſuos calciantes, quia.ſ. tales calciamentis bonorum temporalium præ cæteris induuntur. Luc. 22. Accenſó igne in medio atrij, erat Petrus in medio eorũ. In iſtis etiam viget omne frigus indeuotionis, & hoc quia ſol iuſtitiæ Chriſtus, & diuina gratia à talibus elõgatur, & pluuia bonorum temporaliũ circa eos cumulatur aqua.ſ. calor charitatis in eis ſuffocatur. Eccl. 3. Aqua extinguit ignem.ſ. charitatis, non tñ ignem cupiditatis quinimo ſicut dr̃ Sapiẽ. 19. Ignis in aqua valebat. Duo autẽ ſigna.i. duo peccata, in iſtis principaliter abundant.ſ. Aquarius.i. inconſtãtiæ mollities, & piſces.i. rapinæ & vſuræ ingluuies. Vel dic ꝙ februarius ẽ vir humilis timens Deum, qui.ſ. plutoni i. inferno vr̃ quodãmodu dedicatus eſſe, inquantum non ceſſat de eo cogitare, & inquantum ad ignem inferni ſe ſolet per conſiderationẽ ipſius calefacere & cremare. Talis.n. ſenex.i. prudens & ſapiens poteſt pingi, quia.ſ. initium ſapiẽtiæ timor domini. Et ideo iſte duo ſigna debet habere.ſ. Aquarium.i. profluuium lachrymarum, & compunctionis, & piſces.i. fluxibilitatem deuotionis, quia pro certo tales vt communiter, qui timore & conſideratione tormentorum infernalium affliguntur, ſe niſi diſcretione, aquaria lachrymatione, & piſcea deuotione
præ cæteris vegetantur. vt ſic quilibet ignem infernalem cõ 3
ſiderans, poſſit dicere illud Eſa. 44. Vah. quia calefactus ſum, vidi focum. ¶ Martius eſt tertius mẽſis, dictus a Marte romanæ gentis auctore, vel ab amore, eo ꝙ oĩa aĩalia tũc ad amorem pcipuè excitantur. Tunc.n. humores aſcendunt ad membra, & ad ramos, & propter hoc tunc eſt tempus, ꝙ ſuperflua à vitibus, & arboribus amputentur, & ꝙ etiam per medicinas ſuperfluitates corporum vacuentur. Vnde Martius ſicut homo ſcindens vineã, vel ſicut hortulanus depingit, & etiam figuratur. Eſt autem tempus miræ alterationis. corpora enim tunc faciliter alterantur, quia.ſ. in iſto tpe vernalis nouitas incipit, & tota terræ ſuperficies reparat, & in iſto fit vernale ęquinoctium, in quo dies noctibus adæquantur. Duo aũt ſigna dominantur in iſto menſe.ſ. piſces in principio, & aries in fine. Si uis, per Martiũ põt accipere tẽpus pœnitentiæ, vbi eſt & mars & amor.i. Dei & proximi. In tpe.n. pœnitentiæ hoies mouentur ad amorem, & dilectionẽ. Humores.n. vitiorum aſcendunt, & excitantur per dolorem & contritionem, & ideo non reſtat niſi ꝙ putentur & expoliẽtur per confeſſionẽ, & ꝙ mens alteretur per morum mutationem, & ꝙ ſuperficies hoĩs renouetur per bonam conuerſationem. ad Epheſ. 4 Renouamini ſpiritu mentis veſtræ. Et ideo iſte menſis vinitor pingitur, eo ꝙ ſuperfluitates aĩæ in eo reſecantur. In iſto aũt fit equinoctium, inquantum.ſ. per pœnitentiam merita præmijs adequantur, vel etiam inquantum culpa cum pęna debitè menſuratur. Deut. 25. Iuxta mẽſurã culpæ erit & plagarum modus. Duo aũt ſpecialia habet ſigna.i. duas concomitantes virtutes.ſ. ſignum piſciũ, hoc eſt lachrymoſitatem, & compunctionem (quia.ſ. piſces cõtinuè ſunt in aqua) & ſignũ arietis, & hæc eſt lucta & laborioſa ſatiſfactio, quia videlicet pęnitens ſemper more piſcis debet in aqua lachrymatũ natare, & ſemper more arietis debet cõtra carnem, mundum & hoſtem luctari, percutere, & pugnare 2. Reg. 10. Eſto vir fortis, & præliare pꝛlia domini 1. ad Corinth. 9. Sic pugno, non quaſi aerẽ verberans, ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutẽ redigo. Vel dic ꝙ iſte menſis ſignificat raptores, qui aliorum ſuperfluitates & temporales poſſeſſiones per rapinas amputant, & præſcindunt, & qui more piſcis in aqua deliciarũ viuunt, & more arietis contra alios luctant̃, & eos impetunt, & inuadunt. Thre. 1. Facti ſunt principes velut arietes, nõ inuenientes paſcua. ¶ Aprilis eſt quartus menſis, ſic dictus, eo ꝙ terra tũc tẽporis aperiatur, & ad emiſſionem florum, & fructuũ diſponatur. Et ideo ſicut iuuenis portãs florem depingitur, eo ꝙ tũc terra, necnõ & arbores florib. decorant̃. Habet aũt, ſicut alij, duo ſigna.ſ. Arietem in principio, & Taurũ in fine, & in medio. Per iſtum mẽſem poſſum intelligere illos qui ſunt in veſtibus, & actib9, & geſtibus curioſi, qui.ſ. aprilis ab aperiendo dicũtur: eo ꝙ ſenſus ipſorum per vagabilem inconſtantiam ad omnia aperiũtur, & nunquã per prudentiã clauduntur, aut à vanis affectibus cohibentur Zachar. 11. Aperi libane portas tuas, & comedes ignis cedros tuas. Iſti ergo ſicut iuuenes tenens flores,

res, possunt depingi, quia pro certo tales nõ vacãt nisi vt pos
sint apparere curiosi, & floridi, & exteriori apparentia ordi-
nati, & cõpti, dicentes illud Sap.2. Coronemus nos rosis, an-
tequã marcescant, nõ prætereat nos tẽpus. Isti aũt, duo signa.i.
duo vitia vidẽtur habere.s. Arietem & Taurum. Aries.n. qui
alios percutit, & qui luctã diligit, significat talium profanam
fatuitatẽ. Taurus vero qui sine iugo discurrit, significat isto-
rum indisciplinabilem leuitatẽ, quia ꝓ certo tales iuuenes,
solent vires suas luctando, & tentando multipliciter extolle
re, & alios etiam q̃nq; percutere, lędere & grauare. Solẽt ẽt
more Tauri elati incedere, & sine iugo disciplinæ vndiq; cur
rere, & volare, quia sicut dr̃ Iob 21. Vir vanus in superbiam
erigitur, & tãquam pullum onagri se liberum natum putat.
Vel dic in bono, ꝙ aprilis significat hoiem virtuosum, qui ꝑ
confessionem aperitur, & per bonã conuersationem virtutũ
floribus adornatur, & arietẽ simplicitatis, taurumq; laboris
& pœnalitatis imitatur, inquantum in simplicitate interio-
ri, & labore exteriori, viuere comprobatur. Maius est men-
sis quintus, à madefactione pluuiarum sic dictus, quæ ꝓpter
ortum pleiadum tunc temporis plus abũdant. Et est Maius
mensis amœnitatis, amoris, & iocunditatis, tunc.n. solent oia
ridere, & virere, aues modulari, & psallere, reges ab bella ꝓ
cedere, & oia ferè animantia ad gaudiũ se mouere. Et iõ iste
mensis depingitur iuuenis æquitans, & volucrem manu ge-
stãs. Duo aũt signa solet habere.s. taurũ in principio, & post
geminos, quia.s. post taurorum agriculturam solet terra flo-
res, & folia tunc temporis germinare. Per istud tempus pos-
sum intelligere statum hoium perfectorum, quia pro certo
isti possunt dici Maius, eo ꝙ aquis deuotionis, & gratiæ con
tinuè madidantur. Possunt dici tempus amœnum, ea ꝙ virtu
tum floribus picturantur. Possunt dici tempus gaudiosum,
quia per gratiatum actionem, & Dei laudem iubilant & læ-
tantur. Possunt dici iuuenes æquitantes, quia cum fortitudi
ne iuuenali equo suo.i. carni seu corpori dominantur. & pos
sunt dici volucrem gestantes, quia.s. per contemplationẽ vo
lant, inquantum cœlestia contemplantur. Possunt dici esse
sub Tauro, inquantum in bonis laboribus occupantur. Et
possunt dici esse sub geminis, inquantum in melius proficiũ
do, in uirtutibus geminantur. Gen.38. Instante partu appa-
ruerunt gemini. Vel dic ꝙ iste mensis significat luxuriosos,
qui.s. aquis deliciarum carnalium continuè madefiunt, & q
flore ornari, ridere, gaudere, & psallere semp volunt, & qui
etiam iuuenes possunt pingi, quia.s. semper volunt iuuenili-
ter conuersari. Auem etiam dicuntur gerere, inquantum mẽ
tis volubilitatem, quam auis significat, solent præ cæteris ha
bere. Equitare etiam dicuntur, inquantum equo suo.i. carni
continuè insidere noscuntur. Sub tauro etiam, & geminis di
cuntur esse, inquantum solent ad modum tauri fortiter la-
borare, vt suos amores improbos possint geminare. & ad in
uicem copulare, quia pro certo luxuriosi magnis solent insu
dare laboribus, vt seruiãt suis inordinatis, & geminatis amo
6 ribus. Hier.9. Vt iniquè agerent, laborauerunt. ¶ Iunius est
sextus mensis, à iunioribus sic vocatus, eo ꝙ populus roma
nus in seniores, & iuniores fuit diuisus. Est.n. principiũ æsta
tis, in quo oia incipiunt desiccari, & maximè illa quæ teneri
sunt humoris, sicut sunt herbæ virentes & similia. Et iõ iste
pingitur tenens falcem, & scindẽs herbã, eo.s. quia tunc fœna
præscinduntur, & colliguntur. Dominantur etiã in isto men
se sicut in alijs, duo signa.s. gemini in principio, & cancer in
medio. Et iõ per istum mensem intelligo balliuos, & officia
les, qui pro certo oia depauperant, & desiccãt, & maximè il-
los q ad modũ herbæ sunt debiles, & virides, calori suæ aua
ritiæ resistere nõ valentes. Isti.n. pingentur cum falce, q a pro
certo falcem falsitatis, & auaritiæ secum portant, cum qua
totã herbam regionis.i. oẽs diuitias subiectæ patriæ accumu
lant, & eas amplexando ꝑ adulationem, & scinnendo ꝑ ra-
pinã, & exactionem, acquirunt, attrahunt, & deuastant. Et iõ
dicuntur habere signum geminorũ, quia suas diuitias solẽt
geminare, & signũ cancri, quia.s. isti per falsitatem, & caute-
las solent retrocedendo incedere, vt sic possint pauperes de-
fraudare, & ad vtilitatem sui, & magistrorum oia desalcare.
Apocalip.14. Misit Angelus falcem suam acutam, & vinde-
miauit vineas terræ. Pone si vis per modum figuræ sicut ha-
bes ibidẽ. Vel dic ꝙ iste significat detractores, q oẽ viride.i.
oẽ quod habẽt alij pulchrum, & virtuosum, desiccant & de-
nigrant, & cũ falce suæ curuæ, & ꝑditiosæ linguæ, primo am

plexãdo per adulationem, deinde scindendo, & mordendo
per detractionem, oia lacerant & molestãt. Et iõ isti dicunt
eẽ sub geminis, q a geminã faciem vident habere. in ꝓsentia
.n. apparent amici, & adulatores, in absentia aũt videntur ini
mici, & detractores. Iudic.3. Aioth filius gemini, vtraq; ma-
nu ꝓ dextera vtebant. Sub cãcro ẽt sunt. Allega vt supra. Vel
dic ꝙ iste mensis qui dr̃ Iunius à iuuentute, significat bonos
prælatos, iuueniles & fortes, qui ardore iustitiæ virorẽ car-
nalitatis desiccãt, & falce correctiõis herbas.i. carnales prę-
scindunt & castigant. Et isti debent esse sub geminis, per ge-
minam charitatẽ, & sub cancro.s. retrocedendo per dissimu
latiuã sagacitatẽ. ¶ Iulius est septimus mensis, sic dictus à Iu 7
lio Cęsare, qui nomẽ sibi imposuit, vel quia in eo fuit natus
vel quia ad imperium sublimatus. Est aũt mensis feruentissi
mus, & hoc quia tunc est sol in cancro in principio, in fine ve
ro est in leone, & quia canicula stella feruentissima tunc na
scitur, & ideo tunc est periculosum sumere medicinã, humo
res.n. es caliditate nimia perturbantur, ex q bus calidæ ęgri-
tudines tunc temporis augmentantur. Depingitur aũt cum
falce segetes resecante, pro eo, ꝙ tunc segetes maturant, col
liguntur etiam, & secãtur. Iste mensis põt mihi significare ty
rannos, qui pro certo bene possunt denominari à Iulio Cæ
sare, qui.s. fuit tyrannus & crudelis, & primus romanum im
perium vsurpauit, & à cedendo Cæsar dictus est, ꝓ eo ꝙ nul
lus adhuc hoium tot hoium, cedes fecit. Ab isto ergo tyran
ni denominantur, inquantum ipsum imitãtur, quia alios cru
ciare, molestare & cedere dinoscunt. Isti.n. feruẽtissimi sunt
ad rapinam, cuius.s. tres sunt causæ.s. signũ cancri.i. retrogra
da, & peruersa conscientia, signũ leonis.i. crudelis, & proter
ua crudelitas, & audacia, stella canicula.i. canina & insatiabi
lis auaritia. Ista.n. tria sydera.s. fallacia, crudelitas, & auaritia
in istis dominantur, & iõ feruentes, & ambitiosi efficiunt, in
tantum, ꝙ seruorem tribulationũ in subditis operãtur, ita ꝙ
humores, & affectiones eorũ turbatæ, morbos calidos.s. ira,
& indignationem, in ipsos inducere dinoscũtur. Et iõ isti cũ
falce secare segetes dicunt, inquantum.s. per rapinam, & ex-
actionem segetes.i. bona temporalia pauperis depascũt, ita
ꝙ isti ꝓpriè possunt figurari in illis vulpibus, quarũ caudis
Sanson alligauit faces ardentes, & intrauerunt segetes phili
stinorum, & combusserunt eas. Iudicum 15. Quia.s. isti vul-
pes, & fraudulosi face ardentis auaritiæ inflãmati, demoliun
tur segetes.i. possessiones pauperum subditorum Cant.2. Ca
pite nobis vulpes paruulas, quæ demoliũtur vineas. Vide de
canicula in titulo suo libro de cęlo, vbi alio inserto exponi- 8
tur de autumno. ¶¶ Augustus est mensis octauus, sic dictus à
Cæsare Augusto. Et est mensis in quo segetes in horreis re-
conduntur, & iõ sicut hõ flagello triturans segetes depingit,
pro eo ꝙ illo tempore segetes triturãtur, & terra fructibus
denudatur. Duo aũt sunt signa in q bus sol in illo tẽpore cõ-
moratur.s. leo in principio, & virgo in fine. Tales sunt mundi
diuites, qui.s. dicuntur augustus ab augendo, quia.s. diuitias
suas semper cupiunt augere, & ideo illi bene pingi possunt
segetes triturantes, quia ꝓ certo isti nõ cessant segetes.i. ter-
renas diuitias aggregare, recolligere, & accumulare, & ab
ipsis terrã subiacentẽ.i. subditos & vicinos, vt se repleãt, spo
liare. Iob 24. Agrum nõ suum demetunt, & nudos dimittunt
hoies, vestimenta tollentes. Et pro certo isti habent duo si-
gna.i. duo vitia principalia.s. leonem, q semꝑ febricitat.i. fe-
brem, & ardorem cupiditatis, & virginem, quæ nunquã fru-
ctificat.i. sterilitatem & carentiam totius bonitatis. Hier.22.
Scribe virum istum sterilem, virum qui in diebus suis nõ ꝓ-
sperabitur. Vel dic ꝙ iste mensis significat viros perfectos, &
maximè studiosos, qui.s. Augustus dicũtur, pro eo ꝙ semper
per doctrinam, & scientiam augeri vidẽtur, inquantum.s. se-
getes scripturarum studere, & triturare noscuntur. Habent
.n. duo signa.i. duas virtutes speciales.s. leonẽ.i. acritatẽ in-
genij, & virginem.i. puritatẽ innocentiæ, q a.s. doctores sunt
sicut leones, difficultates scripturæ fortiter penetrãdo, & si-
cut virgines, & puræ, & innocẽter viuendo, & conseruando.
Apoca.5. Vicit leo de tribu Iuda, aperire librũ, & soluere si-
gnacula eius. ¶ Septẽber ẽ mẽsis nou9, eo ꝙ à Martio in quo
mũdus creatus extitit, septimus ẽ, & est in mẽse æquinoctiũ,
noctes.n. & dies sunt æquales, & habet sicut alij, duo signa.s.
virginẽ in principio, libram aũt in fine. Et iste sicut racemos
colligens depingitur, pro eo ꝙ vina tunc temporis colligun
tur. Totus autem iste mensis apud iudeos erat solemnis. Iste

mens-

mensis significat diem iudicij, qui pro certo à creatione mũdi erit septimus, inquantum in septima die.i.in fine temporũ erit factus. In isto.n.mense erit æquinoctium.i.æquitas retributionis, q̃a.s.noctes diebus.i.merita præmijs æquabunt, ibique sol iustitiæ Christ⁹ in libra iustitiæ, & in virgine.i.in dulcore clementiæ collocabitur, ita q̃ iustitiã malis clementiã vero bonis facere dinoscetur. Prouer.8. Meum est consiliũ, & æquitas &c. Boni.n.tunc temporis facient annuam gloriæ celebritatẽ, & recipient vinum iocunditatis æternæ, & gloriæ voluptatem. Canti.5. Bibi vinum meum cum lacte meo.

10 ¶ October est mensis decimus, qui in sui principio adhuc est calidus, in fine vero forti frigore corpus pũgit, in quo.s. sunt duo signa, libra.s.in principio, & scorpius in fine. Est aũt mensis frigidus, & siccus, in quo terra disponitur ad semina suscipienda. Et pp hoc iste mensis depingitur sicut hõ qui seminat semen suum. Iste mensis significat tempus pœnitentiæ, in quo.s. est calor dilectionis, frigus timoris, & turbationis, libra.i.examinatio ꝓpriæ discussionis, scorpius.i.pũctio doloris, & cõtritionis, siccitas.s.squaloris & macerationis. Illud.n. est tempus in quo terra.i. anima disponitur ad gratiarum semina suscipienda. Et ideo istud tempus.s.pœnitentiæ, depingitũ sicut hõ qui iacit semina, quia.s.in isto tempore in terra cordis semina boni propositi seminantur, ex quibus virtutũ manipuli reportantur, q̃a sicut dr̃ in ps. Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Vel dic q̃ iste mẽsis significat doctores, & prædicatores, in quibus debet esse libra iustitiæ, & æquitatis, ad aliorum merita libranda, scorpius.i.punctio reprehensionis, & seueritatis, seminatio doctrinæ, & totius veritatis, quia.s.isti sunt qui semen doctrinæ non cessant dispergere, & ad fructũ bonorum operum producendũ terrã.i. terrenos disponere, & aptare. Lu.8. Exijt qui seminat seminare semen suum. Vel dic q̃ sunt plati, qui semen doctrinæ, & eleemosynæ debent in alios dispergere, & libra iustitiæ oia regere,

11 & malos sicut scorpius pungere. ¶ Nouember est mensis frigidus, eo q̃ sol à nobis multum est remotus, qui duobus signis.s.scorpioni in principio, & sagittario in fine est subdit⁹, & ad modum scorpionis, & sagittarij corporibus rõne intẽsi frigoris est molestus. In isto aũt tẽpore porci impinguantũ & ideo iste depingitur sicut rusticus. q̃ glãdes excutiens, porcos reficere sollicitat, & conatur. Talis mensis est peccator vel etiam status peccati, in quo videlicet frigus indeuotionis abundat, pro eo q̃ sol iustitiæ Christus ab eis se elongat. Eccl.15. Longe est dñs ab impijs. Dominatur.n. in istis scorpius falsitatis, & sagittarius crudelitatis, q̃a.s.isti solent alios sicut scorpius decipere (qui.s.facie lambit, & cauda pũgit) & sicut sagittarius lędere, & affligere. Et breuiter isti pingũtur glandes legentes, & porcos pascentes, quia.s. isti sunt q̃ glandes.i.diuitias temporales semper nituntur colligere, vt porcos.i.carnem propriam nutrire possint, & reficere, figurati in filio prodigo, de quo Luc.15.dr̃ q̃ abijt in regionem longinquam, vbi substantiam propriã dissipauit, & tãdẽ facta fame pro porcis pascendis apud quendam ciuem regionis, illius se locauit. Regio.n.longinqua est peccatum, vbi substãtia gratiæ expenditur, & vbi de nutriendo porco.i.corpore cura diligentior adhibetur. Vel dic q̃ tales sunt diuites mali, qui.s.non cessant glandes.i.diuitias colligere, & cũ scorpione falsitatis, & sagittario crudelitatis, ipsas acquirere, vt porcos.i.carnales parentes, vxorem filios, & nepotes, possint bonis huius seculi impinguare. ¶ December est mensis duode-

12 cimus, dictus quasi decimus ab imbre Martij, sicut ẽt ad eodem imbre dictus est Nouẽber, October, & Sepẽber. Et est mensis frigidissimus, in quo ꝓp frigiditatem congelantẽ, animalia modici sunt motus, & maioris quietis, quapropter sunt amplioris pinguedinis. Et ideo iste depingitũ sicut carnifex, q̃ porcum suum mactat, pro eo q̃ porci iam impinguati ab hominibus tunc mactantur. Dominantur etiam tunc temporis duo signa.s.sagittarius in principio, & capricornus in fine. Tunc.n. incipit sol à nobis se non amplius elongare, sed ad nos appropinquare, & accedere, & ad septemtrionales circulos reuenire. Per istum mensem põt intelligi tẽpus pœnitentiæ in quo pro certo frigus diuini timoris abundat, & vbi sagittarius.i.sagittario contritionis, & capricornus (quod est animal fœtidũ).i.fœtor & abominatio peccati, & infectionis imperat, & in quo sol iustitiæ Christus nobis per gratiam appropinquat, & in quo homo sicut spiritualis carnifex porcũ suum.i.corpus per pœnitentiam subiugat atq; mactat. Vel dic q̃ iste mensis est mundana prosperitas, in qua pro certo videntur imperare duo mala signa.s.sagittarius id est pauperum sagittatio, & capricornus.i. fœtens luxuriæ infectio. Et pro certo in isto mẽse est solstitium.i.solis vltima elongatio, quia scilicet sol iustitiæ Christus ab illis totaliter elongatur, qui in mundi prosperitate versantur. Nam sicut de diuo Ambrosio legitur, cum audisset ab hospite quodam suo, q̃ nunquam acciderat sibi infortunium, sed semper prosperitas, dixit. fugiamus, quia non est dominus in loco isto. Ista est ergo quæ porcos, & bestias.i.peccatores propter defectũ motus tribulationis per delicias impinguat, ipsos iꝰ pingitur interficiens, quia pro certo ꝓsperitas illos quos primo recreat tandem damnat, quia sicut dicitur. Nouerca virtutum prosperitas, beatulis suis in principio taliter obsequitur, vt in fine perniciosè operetur. Sic ergo patet quod duodecim sunt menses.i.duodecim vitia, vel duodecim virtutes, vel duodecim genera personarum ex quibus constat annus id est tempus, & status isti⁹ miseriæ vitæ nostræ. Pone hic illa quæ sunt in sermone, Omne lignum.

De Diebus. Cap 12.

Dies dicuntur à diis, quorum nominibus sunt vocati, 1 quia.s.prima dies dr̃ dies solis, vel dies dominica, eo q̃ sol sit dñs planetarum. Secunda vero dr̃ dies lunæ, & sic de alijs, quia.s.dies ab illis planetis solent denominari, qui in prima hora diei solent dominari. Et sunt dies diuersimodè denominati, quia.s.quidam dicuntur dies naturales. Quidam dies artificiales. Quidam dies ægyptiaci. Quidam dicuntur chalendæ. Quidam idus. Quidam nonæ. Prisca.n. antiquitas dies diuersimodè nominauit, & s̃m suas varias considerationes, ipsos aliter, & aliter nuncupauit. Diem.n. vocauerunt a dyan, quod est clarum, pro eo q̃ in die relucet claritas solaris. Diem artificialem dicunt illud temporis spatium quo super nostrum hemisphærium fertur, & voluitur sol iste materialis. Dies naturalis ẽ illud spatium quo sol ab ortu suo vsq; ad eundem ortum reuoluitur, in quo viginti quattuor horæ temporis continentur. Dies ægyptiaci sunt illi quibus Deus flagellasse ægyptios dr̃, qui ideo in chalendario ponũtur, vt Dei mirabilia, & malorum punitiones ad memoriam reuocentur. Dies chalendæ sunt principia mensium, dicti a chalo, quod est vocare, eo q̃ tunc fiebant nundinæ, in quibus.s. homines vocati, per aliquot dies negotiabantur. Dies vero qui dicũtur idus, ab iduo quod est diuiduo dicuntur, pro eo q̃ tunc nundinæ diuidebantur, & hoĩes ad ꝓpria reuertebãtur. Per dies in scriptura possunt intelligi merita hominum singulorum, qui.s.à stellis denominantur, & à dyan quod est clarum dicuntur, pro eo q̃ ipsa hominum merita, à stellis.i.a sanctis, & a claritate diuinæ gratię dependere noscuntur. Dico ergo q̃ nominantur dies naturales, & isti sunt proprietates, & virtutes naturæ, quæ.s. in omnibus sunt æquales, sicut ipsi dies naturales nõ sunt alter altero longiores. Illa.n. quæ hominibus sunt naturalia in forma, & materia, in oibus sunt æqualia Deut.1. Siue ciuis sit ille, siue peregrinus, nulla erit distantia personarum. Itẽ nominantur dies artificiales, & isti significant virtutes, & merita hoium in gratia constitutorum, quos.s.sol diuinæ gratiæ perficit, & eos super hemisphærium animæ sui diffusione componit. Isti tamen dies non sunt æquales.s.virtutes morales, & merita hominum, sed vt cõmuniter sunt dispares, & difformes. Eccle.33. Dies diẽ superat, & lux lucem. Item sunt dies ægyptiaci, & isti significant conditiones bonorum, qui.s.habent memorari dei mirabilia, & punitiones malorum. ps. Cogitaui dies antiquos &c. Itẽ sunt dies chalendarũ, & isti significant merita nouiter conuersorum, & incipientium, qui.s.de nouo ad nundinas ecclesiæ, & gratiæ vocantur, & de nouo ad pœnitentiam inuitãtur. Esa 22. Vocauit dominus ad fletum. Dies nonæ significant merita pœnitentium, & proficientium, qui .s.solent sicut in quibusdam nundinis vitia cum virtutibus commutare, negotia bonorum operum exercere, & lucrum virtutum acquirere, & habere. Dies aũt iduum significant merita perfectorum, & consumatorum, qui.s.hi solent per cõtemplationem a mundo diuidere, & sursum ad domicilium paradisi expletis mũdi nundinis properare, ita quod hæc est dies quã fecit dominus, exultemus, & lætemur in ea. ¶ Dies autem a sole claritatis recepta, nunquam in vno statu est permansiua, sed sui status continuè mutatiua, & de mane ad

vesperam

veſperam continnè defluaiua, torporis etiam & ſomni eſt ex
citatiua, & circa labores, & opera hominum occupatiua. Et
ideo quanto dies plus ad occaſum perducitur, tanto bonus
operarius ad perfectionẽ diurni operis plus conatur. Scd̃m
Gregoriũ talis dies eſt vita præſens, quæ.ſ. à ſole.i. à Deo re-
cipit lumen ſuum, quia pro certo iſta eſt quæ nunquã in eo-
dem perſiſtit, imo à mane iuuentutis vſq; ad veſperam ſene-
ctutis ingiter fluitat, & diſcurrit. Eccl. 18. A mane vſq; ad ve
ſperam mutabitur tempus. Iſta tñ dies ad laborem, & opera
tionẽ eſt ordinata, quia ſicut dr̃ Iob 5. Homo naſcitur ad la-
borem. Et ideo quilibet debet in iſta die vitæ præſentis, à tor
pore & deſidia excitari. Et quanto plus dies iſta ad occaſum
ſenectutis declinat, tanto debet ad cõplementum bonorum
3 operũ plus conari. Ioan. 9. Me oportet operari donec dies ẽ.
¶ Dies eſt latio ſolis ſuper terram, & ideo dies eſt lętitiæ ge-
neratiua, ſecuritatis inductiua, colorum oium oſtenſiua, &
quanto noa turbulentior præceſſerit, tanto eſt ſubſequentis
diei ſerenitas magis grata. Talis eſt dies.i. claritas gloriæ pa
radiſi, quam.ſ. ſolis Chriſti clara pſentia illuminat inceſſan-
ter. Ibi.n. eſt perfecta ſecuritas & lætitia. Ibi eſt calorum.i. re
rum omnium ſcientia, & veritas & notitia. Ibi eſt ipſius ſolis
Chriſti grata ſocietas, & pſentia. Et quanto noa præſentis vi
tæ turbulentior præceſſerit, tanto ibi eſt gratior ſerenitas, &
complacentia. Iohelis 3. In die illa ſtillabũt montes dulcedi
nem &c. ¶ Præſentia ſolis facit nobis diem, & quanto ſol no
4 bis amplius appropinquauerit, tanto dies longior, & maior
erit, quanto autem ſol à nobis eſt remotior, tanto eſt neceſſa
rio dies breuior. Talis eſt dies ſciẽtiæ, vel claritas fidei, & ſa
pientiæ, vel ẽt claritas virtutum, & moralis apparentiæ, quia
pro certo talem diem cõtinuat, & perficit præſentia gratui-
ta ſolis Chriſti quia pro certo quanto ſol iuſtitiæ nobis per
charitatem, & gratiam propinquior fuerit, tanto dies veræ
notitiæ vel honeſtæ apparẽtiæ maior erit, & oium rerum ca
lor, & veritas apparebit, quãto vero iſte ſol à nobis per pec
catũ amplius elongatur, tanto ille dies per ignorantiã, & in-
ſolentiam amplius breuiatur. Et ideo Hier. 6. dr̃ in perſona
peccatorum. Væ nobis quia declinauit dies, & factæ ſunt lõ-
5 giores vmbræ veſperi. ¶ Dies quæ clara eſt, ſtellas occultat,
nox vero quæ eſt obſcura, ipſas oñdit, detegit, & demũſtrat.
Sic verè dies reſplendens.i. vir iuſtus lucẽ diuinæ gratiæ illu
ſtratus, nunquã ſolet ſtellas.i. virtutes ſuas oñdere, nec eas p
inanẽ gloriã propalare, nox vero.i. peccatoꝛ ſtellas.i. gratias
quas habet, per iactantiam vel inanem gloriam ſtatim oſten
dit, & bona ſua propalat oibus, & prætendit, contra illud Se
6 necæ. Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorũ. ¶ In die au
tem ſenſus vagatiores ſunt q̃ in nocte, & ad exteriora dele-
ctabilia proniores, de nocte vero ſunt ſecretiores, & in ſeip-
ſos etiam clauſiores. Et inde eſt ꝙ de nocte melius audim',
q̃ de die. Et eſt dies feruentior, & calidior quã noa, & in iſto
aues tunc temporis modulantur, & hoies laboribus expo-
nuntur, & à quiete & ſomno excitantur, die tñ nihil mutabi
lius inuenitur. Talis dies eſt mundi proſperitas, quia p certo
ibi non eſt facilè per contemplationem dormire, quinimo
neceſſe eſt ſenſus, & affectiones ad exteriora delectabilia di-
ſcurrere, & vagari, & à ſecreto mentis recedere, & tranſire.
ibi.n. abundat calor auaritiæ, cantus inanis lætitiæ, ſecuritas
ſtultitiæ, & audaciæ labor occupationis, & triſtitiæ. Et iõ bre
uiter iſta eſt dies quam ſancti ſolẽt deteſtari, & fugere, & in-
de ad noctem contemplationis mentaliter euolare, dicentes
illud Hier. 17. Diem hois non deſideraui, tu noſti. Quinimo
de iſtis dr̃ Iob 17. Noctẽ verterũt in diem, & rurſum poſt te-
nebras ſpero lucem. Quia.ſ. quando nox aduerſitatis in diẽ
proſperitatis vertitur.i. quando proſpera aduerſa, & aduer-
ſa proſpera iudicantur, tunc poſt tenebras huius vitæ, lux æ-
ternæ gloriæ acquiritur & habetur.

De Aurora. Cap. 5.

1 AVrora finis eſt noctis, principiumq; diei, & dr̃ auro-
ra ſm Iſidorum quaſi aurea hora, pro eo ꝙ ſol illa
hora aurei vr̃ eẽ coloris. Vel dr̃ aurora quaſi aura ro
rans, pro eo ꝙ tunc ros generatur, a quo terra infun
ditur, & humectatur. Aurora igitur ſolis ortum dinoſcitur p
cedere, & à ſole lumen recipere, & die ſequẽti obſcurior, no
cte vero clarior ſolet eẽ. In ortu aũt auroræ ſolent aues diur-
næ canere, latrones autem, & aues immundæ ſolẽt recedere
& fu[illegible]ere, infirmitates etiam alleuiari & ceſſare, ſe etiã ſolẽt
flores qui per noctem clauſi fuerant, aperire. Tunc ẽt lucifer
ſolet oriri, & propter dominium ſanguinis tunc ſolet ſomn'
dulcior perſentiri. Per illam auroram poſſum intelligere vir
ginem glorioſam, quæ pro certo diei legis gratiæ fuit nobis
principium, & origo, & noctis legis antiquę & caliginis pec
catorũ extitit terminus & finis. Iſta.n. dr̃ aurora, quaſi aurea
hora, pro eo ꝙ iſta quaſi aurum per ſanctitatis gratiam ruti-
lauit. Dr̃ ẽt quaſi aura errans pro eo, ꝙ rore ſuæ miſericor-
diæ totum ſeculum irrorauit, & peccatorum aĩas per deuo
tionem, & compũctionem ſpiritualiter humectauit. Iſta eſt
ergo quæ ſolem iuſtitię Chriſtũ ſicut mater filium, pceſſit, &
tñ ab ipſo claritatem, & dignitatẽ habuit, & recepit, & quan
quam die & claritate ipſi' Chriſti fuerit obſcurior nocte tñ
.i. perfectione oium aliorum clarior extitit, & permanſit, q̃a
ſicut dr̃ 2. Reg. 23. Sicut lux auroræ oriente ſole, mane abſq;
nubibus rutilat, & pluuij germinat herbã de terra. Ad literã
ergo, iſtius auroræ.i. virginis glorioſę ortu, & conceptu, tem
porali.ſ. in terrę finibus, & ſpirituali in noſtris cordibus, aues
mundæ.i. viri iuſti & boni Angeli exultant & concinũt. Her
bæ etiam.i. viri humiles, qui per peccatum clauſi fuerant, per
iſtius influentiã ad ſolem iuſtitiæ ſe aperiunt, ita ꝙ lucifer di
uinæ gratiæ in eorũ cordibus oritur, quem ipſi indeuotè ſu-
ſcipiunt, & propter dominium ſanguinis.i. memoriam dnĩ
nicæ paſſionis per contemplationem requieſcunt atq; dor-
miunt, & infirmitates tentationum deficiunt & recedunt. La
trones vero.i. dæmones & aues immundæ.i. carnis tentatio
nes viſa iſta aurora.i. viſa deuotione ad beatam virginem, &
cognito eius auxilio, ſtatim fugiunt, & recedũt. Iob 24. Si ſu-
bito apparuerit aurora, arbitratur vmbram mortis. Vel dic
ꝙ aurora eſt Chriſtus, cuius ortus fuit noctis legis finis, &
diei fidei gratiæ principium, qui.ſ. dr̃ aureus atq; rorans &c.
ſicut ſupra & applica ad ortum Chriſti vel temporalem vel
mentalem, quia.ſ. qñ iſta aurora in corde per gratiam oritur
oĩa bona quæ ſupra poſui oriuntur. Vel dic ꝙ aurora eſt di-
uina gratia, quæ diuina gloria eſt obſcurior, nocte tñ culpæ
clarior atq; purior. In illa.n. ſol & lucifer.i. Chriſtus & beata
virgo ortum ſumſerunt, qui aues immundas.i. dæmones fu-
gauerunt mundum irradiauerunt, infirmitates vitiorum tẽ-
perauerunt, & mentes hoium rorauerunt. ¶ Dies habet qua-
tuor partes.ſ. auroram, quæ ſm Conſtan. ſimilis eſt veri. Me-
ridiem, qui ſimilis eſt æſtati. Veſperam, quæ ſimilis eſt autum
no. Noctem, q̃ ſimilis eſt hyemi. Talis dies eſt Chriſtus, quan
tum ad quatuor ſtatus ſuos, quia.ſ. iſte fuit ſicut ver,i. mitis
& roridus in aurora ortus ſui, & natiuitatis. Item ſicut æſtas
per charitatem feruidus in meridie ſuæ vitæ, & conuerſatio
nis. Item fuit ſicut autumnus, per aſperitatem & tormenta
ſiccatus in veſpera ſuæ acerbiſſimæ paſſionis. Finaliter autẽ
erit ſicut hyems, frigore ſeueritatis vallatus in nocte futuri
iudicij, & ſuę iuriſdictiõis. ¶ Aurora à nocte incipit, & tñ ad 3
claritatem perfectã paulatim procedit, colorem aureũ præ-
tendit, rorem ſuper terram effundit, & ſolis ortũ prænũciat,
& pcedit. Sic iuſtus à nocte originalis culpæ naturaliter ha-
bet ortum, veruntñ a tempore baptiſmi vel pœnitentiæ per
profectum virtutum non ceſſat procedere, quouſq; ad per-
fectam claritatem, & diem luminis gratiæ potuerit attigiſſe,
quia ſicut dr̃ Prouer. 4. Iuſtorum ſemita quaſi lux ſplendens
præcepit, & creſcit vſq; ad perfectam diem. Illi igitur habẽt
coronam aureã honeſtatis, rorem pietatis, & fugat aues no-
cturnas.i. dæmones & detractores odioſę loquacitatis. ¶ Ni 4
mia ſerenitas in aurora qñ.ſ. radij ſolares flectũtur ad auſtrũ
ſignum eſt tẽpeſtatis futuræ ſm Bedam. Sic verè quando in
aurora præſentis vitæ ſerenitas mundanæ proſperitatis vltra
debitum refulget, ſignum eſt ꝙ tempeſtas æternæ damnatio
nis ſequetur, & ꝙ talis ſerenitas fine tempeſtuoſo claudetur
Mat. 16. Hodie eſt tempeſtas, rutilat.n. triſte cęlum. ¶ Dilucu 5
lum, aurora, & mane, pro eadẽ hora ſupponũtur, ſunt.n. finis
noctis principium diei, infirmitatum alleuiatio, latronum
timor, hoſtium fuga, ſecuritatis inceptio, timoris euatio, la-
boris principium, dormitationis finis, ſobrietatis & perfectę
celebratẽ digeſtionis tempus. Talis eſt pœnitentia, quia vere
iſta eſt noctis peccati finis, & egreſſus, & diei gratiæ, & glo-
riæ introitus & ingreſſus. ad Ro. 13. Noa præceſſit, dies autẽ
appropinquauit. Infirmitas.n. peccati tunc deficit, latro dia
bolus ſtupeſcit ſpei ſecuritas redit, labor ſatiſfactionis inci-
pit, abſtinentiæ ſobrietas, & prudentiæ digeſtio tunc acce-
dit, dormitatio pigritiæ deficit, & timor diſperationis rece-
dit.

dit. Ideo Prouerb. 11. bene dicitur, ꝙ bene consurgit diluculo, qui quærit bona.

De Meridie. Cap. 54.

Meridies dr̃ dies media, quando. s. sol est in medio firmamenti, distans æqualiter inter ortum & occasũ. Et ideo dr̃ meridies, quasi meridies, & ideo dies est tunc clarior, calidior, & siccior. Sol. n. tunc temporis nobis directius opponitur, & radij sui circa terram, & inferiora corpora directius restinguntur. Vmbra autem cuiuslibet corporis in puncto meridiei minor efficitur, & maior claritas in aere generatur. Per meridiẽ possum accipere diẽ iudicij, vbi. s. sol iustitiæ. Christus in æquitatis medio se tenebit, & vbi radijs suæ iustitiæ terram. i. peccatores sæuerius inflammabit, ipsisq; se directius opponet, & eisdem propinquius obuiabit. Tunc. n. vmbræ latibulorum, & excusationũ minorabuntur, tunc claritas, & veritas amplius apparebit, quia secreta omnia reuelabuntur, & tũc ardor seueritatis, & rigoris erit amplior, ita ꝙ igne perpetuo peccatores, & demones affligentur. ps. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit i circuitu inimicos eius. Eccl. 43. In meridiano exurit terram, & in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere? Vel dic ꝙ meridies significat paradisum, vbi sol iustitiæ est beatis propinquus, & præsens, & ideo ibidẽ est feruor, & ardor perfectæ charitatis, & lux & splendor perfectæ veritatis, & directio & multiplicatio radiorum. i. beneficiorum suæ opulentissimæ largitatis. Tunc. n. vmbra ignorantiæ est minima, & claritas veræ notitiæ, & scientiæ summa, & maxima. quia. s. ẽm Apostolum Deus claritas est, & tenebræ in eo nõ sunt vllæ. Vel dic ꝙ meridies est charitas, vbi sol Christus nobis est coniunctior, & ideo mens nostra feruentior est, & ardentior, & lux veritatis, & fidei tunc est splendidior atq; maior vmbraq; ignorantiæ, & peccati minor, & rarior. Illud est. n. verum ꝙ illi quibus Christus est per charitatem ꝓpinquus, sunt vmbra ignorantiæ minus grauati, & luce veræ sapientiæ plus dotati. Quanto aũt sol iustitiæ à nobis & à charitatis ꝓpinquitate plus recesserit, tanto vmbra ignorantiæ, & amor mundanæ prosperitatis, & gloriæ maior erit. Hiere. 6. Factæ sunt longiores vmbræ vesperi. Vel dic ꝙ meridies est vir iustus, qui minus habet de vmbra ignorantiæ, plus de luce sapientiæ, magis de ardore charitatis, & soli Christo propinquior est per propinquitatem gratiæ. Vnde Ber. in quodã sermone de beato Ioanne dicit sic. Meridies est plenitudo feruoris lucis, & est solis statio, vmbrarum exterminatio, paludum desiccatio, fœtorum expulsio. Applica per omnia ad virum iustum. Vel dic ꝙ meridies est mundi prosperitas, vbi claritas mundanæ gloriæ est amplior vmbra humilitatis minor, calor cupiditatis ardentior, & sol iustitiæ oppositior. Quia sicut in meridie herbæ siccantur, fruges maturãtur, & aialia venenosa ad pungendum stimulantur, sic in statu prosperitatis, herbæ. i. debiles & imbecilles à virore gratiæ faciliter possunt siccari, venenosi. i. peccatores ad nocendum, & pungendum solent faciliter excitari, fruges tamen. i. viri iusti inde solent meliorari, & in virtutibus, & moribus maturari, quia scilicet prosperitas quæ malis solet obesse, bonis & ipsa bene vtentibus solet proficere & prodesse. Eccl. 39. Hæc omnia sanctis in bona, impijs autem, & peccatoribus in mala conuertentur. Vel dic de tribulatione, cuius ardor malos desiccat, bonos vero maturat.

De vespera. Cap. 55.

Vespera est hora serotina, quæ serum dr̃, eo ꝙ ibi fores serantur, vt via in domo tutiora seruentur. Pori etiã corporum tunc temporis obstruuntur, fumi interius recluduntur, & animalia ad dormitionem, & somnũ disponuntur, greges a pastoribus ad caulas, & ad domos reducuntur, vigiliæ & custodes propter hostes, & latrones in muris, & turribus constituuntur, & operarij qui per diem laborauerunt, remunerantur, & quiescere permittuntur. Et dicitur vespera a vespero stella, quæ occidentem solem sequitur, & sequentes tenebras comitatur. Per vesperam potest intelligi status senectutis, quæ. s. occasum vitæ sequitur, & noctis. i. mortis tenebris proximatur. Ista est enim ætas in qua fores sensuum debent obstrui, & serari, & pori affectuum claudi, & fumi cogitationum comprimi, & actiones ... nus contemplatiuus prouocari, & vigiliæ discretionis in arce mentis debent constitui, vt hostiũ. i. tentationum & demonum possint insultus & impetus præcaueri. Tunc est tẽpus quo greges fidelium ad hospitium paradisi a Deo pastore ecclesiæ ducũtur, & quo illi qui in bonis operibus laborarũt, quietis & remunerationis brauio potiunt, Matt. 20. Cũ autem sero factũ esset, dicit dominus vineæ procuratori suo voca operarios, & redde illis mercedẽ. ¶ Vespera est hora in qua dies finitur, & solares radij a terræ superficie subtrahunt. Vmbræ ẽt corporũ maximè protenduñt, & flores qui ad solem aperti fuerant, tunc ꝑ solis absentiam in se contrahuntur, atq; clauduntur. Fumosi etiam vapores qui materia sunt nubis & nebulæ, tunc temporis resoluuntur. Aues nocturnæ de cauernis exeunt, & ad pastum progrediuntur. Lupi etiam a canibus vix tunc tẽporis discernuntur. Per vesperam possum intelligere peccatũ, vbi ꝓ certo dies gratiæ & veræ sciẽtiæ deficit, & sol Christus a mente subtrahitur & recedit. Ibi enim vmbra ignorantiæ protenditur, & lux fidei & sapiẽtiæ obscuratur. Ibi herbæ. i. homines qui ꝑ bonos affectiones ad solem Christum aperti fuerant, contrahuntur, & ꝑ obstinationem in seipsis mentaliter obstruuntur, vaporesq; malarũ affectionum in eis generantur, a quibus nubes ignorantiæ & nebulæ peccatorũm in aere conscientiæ producuntur, in tantum ꝙ inter canẽ, & lupum. i. inter bonos & inter malos peccatores malè discernere dinoscuntur. Aues etiam nocturnæ. i. demones tunc tẽporis discurrunt & lætantur, & in peccatũ mentibus per suggestiones clamare, & somnum horribilem facere comprobantur. Et ideo de vespere peccati põt homo dicere de anima sua illud. Ezec. 24. Mortua est vxor mea vesperi: Vel dic ꝙ vespera est mundi prosperitas, & dic per omnia sicut supra.

De nocte. Cap. 56.

Nox à nocendo est dicta. Nocet. n. oculo, quia à sua ꝑfectione. i. ab actu videndi ipsum priuat, & rerum colores in quibus delectatur, occultat. Nox igitur ab vmbra terræ inter nos, & solẽ interposito causaẽ, à qua lux solis intercipitur, & illa aeris obscuritas, quæ nox dicitur generatur. Et est nox horror. s. & timoris inculsiua, illusionũ & phantasmatum in dormientibus inductiua, immundorũ animalium, & auium est nutritiua, sicut patet de lupis, & apris, qui plus discurrunt de nocte, q̃ de die, agros & vineas, deuastando. Ipsis vero malis est nox securitatis aliquotiẽs effectiua, inquantum. s. est scelerum suorum occultatiua, & verecundiæ sublatiua, & audaciæ ad perpetrationem criminũ causatiua. In mari vero cum via eundi ad portum nõ cognoscitur, est nox periculi inductiua, & quia medium temporis occupat, iõ est nox medietatis vitæ nostræ insensibiliter consumptiua. Talis nox per omnia est peccatum, quia pro certo culpa mortalis est illa nox quæ oculo mẽtis nocet, & officit, inquantum lumẽ solis. i. Christi gratiam sibi tollit. Visum. o. veræ dilectionis impedit, & colores. i. veram notitiam rerũ à nobis contegit, & abscondit, quia pro certo illi qui nocte peccati grauantur, nunquam verẽ de rebus iudicant, sed per errores, & ignorantias obscurantur, & sepissimè deficiunt, & falluntur. ps. Posuisti tenebras, & facta est nox. Vmbra. n. terræ. i. fugax possessio bonorum terrenorum, quæ. s. inter nos, & solem iustitiæ Christũ per malum, & immoderatum affectum interponitur, noctẽ culpæ, & ignorantiæ in nostris cordibus operatur, per quam. s. terrorum phãtasmata generãtur, & timor, & horror desperationis aliquotiens inducitur. Vnde Sapien. 17. dicitur de peccatoribus, ꝙ vinculis tenebrarum, & longè noctis compediti pauentes horrendè erant, & cum admiratione nimia perturbati. Nox igitur culpæ solet immundas aues. s. peccatores lętificare, quia. s. isti sunt qui exultant in rebus pessimis. Prouer. 2. Et in mari huius vitæ viã ad portum salutis solet impedire, & damnationis periculũ generare. Latronibus. i. peccatoribus solet præsumptionem, & securam obstinationem concedere, inquantum Dei timorem, & virtutem verecundiæ solet eis tollere, & peccãdi audaciam immittere. Lupis etiam, & apris. i. tyrannis solet nox culpa fauere, inquantum ipsis præstat audaciam cõtra alios desæuire, & vineam, & possessiones pauperum rapinis, & exactionibus deuastare psal. Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiæ siluæ. Vel dic, quod significat vitium ignorantiæ, quæ lumen sapientiæ, & discretionis occultat, aerem mentis obnubilat, & in ipso vmbram mundanæ

danæ ꝓsperitatis vel peccati generat atq; causat. Ista est quæ auibus immundis.i.demonibus,& bestijs siluę.i.raptoribus, lattonibus.i.hęreticis,& alijs deceptoribus patrociniū præstat,& eis audaciam ad malum tribuit, inquātum oculos, & intellectus simplicium cum quibus habent lacere, obnubilat & obscurat. Cū ēt est periculi,& submersionis æteroꝝ,& naufragiū per mundū nauigantibus administrat, inquantum cognitionem viæ salutis impedit & retardat. Vel dic ꝙ nox est mundi prosperitas, quæ.s.facit oia supradicta, quia sicut dr̄

a Ioan. 11. q ambulat de nocte,offendit,quia lux non est in eo. ¶Ne noa ꝑ ꝑ solis absentiam esset penitus indecora, voluit eam Deus stellarum splendoribus illustrare, vt motu syderū nauigantes dirigerentur, aeris obscuritas temperaretur, & aeris grossities & densitas tenuaretur. Est aūt nox frigida, & humida, & quieti animalium virtutum necessaria. Virtutes .n.naturales quæ diurno labore fuerant debilitatæ,& quiescunt,& confortantur per noctem coadunatæ. Vita præsens est nox.s.tribulationis,q.a.s.à præsentia solis Christi,& ab ipsius gratia destituta vr̄, inquantum.s.homo tribulationi exponitur, & tribulari permittitur. Veruntū semp ad sunt ibi stellæ.i.aliquæ diuinæ cōsolationes,& illuminationes, quæ tenebras.i.noctem tribulationis temperant,& ipsam per bonam spem illuminant,& illustrant, quia pro certo nunquā est noa tribulationum tanta, vt à stellis diuinæ consolationis sit penitus aliena, quinimo ſm prophetam, ſm dolores, & tribulationes, multiplicantur diuinæ cōsolationes. psalm. Nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebræ eius, ita & lumē eius. Noa vero ista valde vtilis aiæ solet esse, inquātum.s.poros sensuū & affectuum solet claudere, & somnum cōtemplationis mē tis,& quietem melius prouocare, quia pro certo cum iustus exterius tenebris tribulationum tegitur, mentales sui affectus in seipsos clauduntur, & mens à vanis desideriis dulciter quietatur. Psal. Nox illuminatio mea in delicijs meis. Vel dic ꝙ noa est vita præsens, quæ pro certo propter solis Christi absentiam indecora fieret, nisi stellarum.i.sanctorū iustorum præsentia ipsam exēplis,& doctrinis illuminaret,& dē siitate m suorum defectuū tenuaret. ¶ Ois infirmitas plus in-

3 tenditur generaliter nocturno tēpore q̄ diurno,& noa stellis irradiata,& nubibus humectata est quieti penitus dedicata. Talis est mundi prosperitas, in qua stellæ mundi consolationū resulgent,& somnus pigritiæ, & nubes ignorātiæ abūdant, quia.s.omnis infirmitas vitiorum tunc tēporis plus augetur. vix.n.est dare aliquod vitium quod in prosperitatē habentibus non augmentetur, sicut patet de diuitibus, & potētibus, qui magis sunt luxuriosi, auari, superbi,& desidiosi ho

b minibus tribulatis.¶ Noa in quatuor vigilias antiquitus solebat diuidi. Quia.s.in castris & exercitibus, per quatuor noctis partes.s.concubium, conticinium, intempestum,& galli cantū solebant ad vigilādum excubiæ ordinari. Sic verè nox turbulentæ uitæ nostræ quatuor habet partes, in quibus necesse est vigilare,& ad salutem aiæ attēdere, & vacare.s.pueritiā, iuuentutē, senectutē,& seniū. In exercitu.n.mentis nostrę,& potentiarum, & virtutum aiæ debemus excubias rōnis constituere in quatuor partibus vitæ nostræ, vt sic possimus insultus,& tentationes demonum præuidere,& de salute aiæ prouidere, quia sicut dr̄ Lucæ 12. Si pater familias.i. Deus in prima vigilia,& secunda nos vigilātes inuenit, beati sunt serui illi.¶ Noa nihil est aliud quàm defectus seu carē

5 tia lucis,& præsentiæ solis. Vmbra.n.terræ inter nos, & solē posita, lucem nobis intercipit,& sic noctem,& obscuritatem in aere introducit, Nox significat mortem, quæ nihil aliud est quā carentia lucis vitæ. Quando enim vmbra terræ.i.defectus nostræ terreæ mortalitatis inter nos, & solem æternitatis ponitur, tunc necesse est, ꝙ noa.i.mors & vitæ carentia generetur. Gen. 1. Vocauitque tenebras noctem.

1 *De Sabbato. Cap. 57.*

SAbbatum erat in antiqua lege principium septimanæ, festū.s.qđ summopere celebrandum fuit, eo ꝙ in die septima dominus in principio à creatione nouarum specierum requieuerat. & sic sabbatum illud fuit quod de tempore requies sibi vendicauit, & quod sibi deus consecrauit. In isto.n.festo dominus requiē ab omni seruili opere indixit,& tam dominos quam seruos, tam iumenta quam homines, requiescere iussit. Igitur ista die ignis in iudæorū, domibus non accendebatur, & cibus ibi necessarius die præcedenti præparabatur indumentis cultioribus populus vestiebatur,& cibis lautioribus vtabatur, templū amplius frequētabatur, laudes, sacrificia, & orationes maiores domino reddebantur, omnis discursus,& vagatio prohibebatur,& ab oī motu,& labore populus quiescere iubebatur, sicut hoc totū patet in diuersis locis, & passibus scripturarum. Per sabbatū potest intelligi quies glorię paradisi, quæ.s.die & ætate septima reperit. Illa est.n.vbi ab operibus,& laboribus requiescitur,& vbi sempiterna festiuitas celebratur. Leuit. 16. Sabbatū requietionis est. Ibi.n.non est ignis alicuius malæ cupiditatis, sed præparatio cibi maioris voluptatis,& lautioris,& perpetuæ fertilitatis, cultiorque vestis æteroꝝ claritatis,& iocūditatis, iuxta illud Iob 40. Circunda tibi decorem,& in sublimi erigere,& esto gloriosus, & speciosis induere vestibus. Veruntamen in die præcedenti.i.in vita ista, est necesse cibos istos per bona opera pręparare,& voluptatē gloriæ paradisi per præcedentem pœnitentiam dum viuimus procurare. Eccl. 25. Quæ in iuuentute tua nō congregasti, quomodo in senectute tua reperies? In sabbato igitur paradisi templū trinitatis frequentatur, sacrificium laudis immolatur, mens in Deo perfectissimē quietatur,& ois discursus & labor,& tribulatio penitus abdicatur. Apoc. 14. Amodo.n.iam dicit spiritus, vt requiescant a laboribus suis, opera.n.illorum sequūtur illos. Vel dic oia de quiete mentis, quæ in septenario virtutum,& donorum consistit, ubi.s.omnis motus,& labor exteriorum negotiorum,& omne opus seruile peccati sistitur, & quiescit, quia.s.tale sabbatum.i.talis quies mentis est Deo specialiter dedicata, in quo omnis desideriorum inquietas est à perfectis cordibus abdicata. Ignis cōcupiscentiæ ibi solet deficere. Cibus eucharistiæ,& doctrina lautior accedere. Indumentum honestæ conuersationis pollere. Templū orationis frequētari, & sacrificium gratiarum actionis dominę immolari. Et istud est perfectum sabbatum. s. quies & vitiis & desiderijs inordinatis, in quo reliquiæ cogitationis peragūt domino diem festum Neemiæ 9. Præcepta bona,& sabbatum sanctificatum ostendi eis. Vel dic, ꝙ sabbatum potest intelligi quælibet solennitas,& festiuitas ecclesiæ, in qua pro certo debemus ab operibus mortuis quiescere, & a vagatione mentis,& corporis cessare, templa & altaria frequentare, laudi & orationi vacare, cibum deuotionis & eucharistiæ sumere; indumenta honestæ conuersationis induere; & uestire, quia pro certo sicut antiquitus in sabbatis lex a sacerdotibus explicabatur;& arma sumere illicitum; nisi pro legis defensione; putabatur;& qui frangebat sabbatum; interficē iubebatur, sicut patet Numeri 15. sic verè in diebus festiuis, lex Dei debet a sacerdotibus prædicari, bellare non licet aut rixari, imo quicunque peccato vel illicita operādo festa violauerit, necesse habebit a Deo finaliter interfici vel damnari.

De Neomenia. Cap. 58.

NEomenia erat antiquitus festiuitas nouæ lunæ, seu principium mensis lunaris, quia scilicet iudæi computabant menses secundum lunationes. In principio vero sui mensis scilicet prima die nouæ lunæ, solennitatem faciebant quam neomeniam appellabant, in qua cum tubis corneis buccinabant, & ad solennitatem populum aduocabant, & in corneis tubis parētes suos fuisse pastores pecorum memorabāt. Per lunam intelligitur Deus iuxta illud psalm. Sicut luna perfecta in æternum,& testis in cælo fidelis. Et sic per festum neomeniæ potest intelligi natiuitas redemptoris, in qua scilicet Dei filius miro modo extitit innouatus, inquantum homo mirabiliter est affectus. Ista est enim solennitas gloria, quam deuotē debemus colere, in qua deū laudando debemus psallere, & ad Dei laudem tubis prędicationis alios inuitare. psalm. Buccinate in neomenia, tuba in insigni die solēnitatis vestræ, quia pręceptum in Israel est.

(right margin, beside the first line of this chapter: 1; beside the last line of this paragraph: 2)

¶Septuagesima est spatium septuaginta dierum pascha pręcedentium, per quod quidem septuaginta anni captiuitatis babylonicę denotantur, in qua quidem captiuitate incolatus præsentis miserię designatur, & eiectio Adam & humani generis a paradiso, præfiguratur. Et ideo de ista eiectione. & præsentis vitæ incholatus, & miseriæ inchoatione ibidem mentio recitatur. Et propterea quatuor lætitiæ cautica.s.gloria in excelsis, alluia, te Deum,& gloria patri, in fine psalmorum vsque ad pascha dimittūtur, in pascha vero (per quod status futuræ resurrectionis intelligitur) reassumūtur,

Ad

Ad denotaodum q tunc humana miseria sicut quædam septuagesima termioabitur, & humanæ naturæ lætitia restitue tur, sicut in summa Ioanois Beleti de officijs ecclesiasticis cõ tinetur. Quæ quia aliter exponuntur, hoc solum igitur super addo, quod quotiens in mẽte nostra nostri incolatus, & præ sentis vitæ miseriam recolimus septuagesimę festum facim°. Cantica ergo lætitiæ depónamus, vt in paschate futuræ resurrectionis ipsa cum Christo solẽniter peragamus. ¶ Quin quagesima incipit per quinquaginta dies ante pascha, significans tempus remissionis, quod per iubileum, qui erat annus quinquagesimus, significatur. Ad denotandum, q .s. il lud est tempus pœnitentiæ, per quam finaliter peccatorum remissio obtinetur. Iubileus autem annus ante legem ẽm ali quos fuit institutus, quãdo .s. Loth qui erat quinquaginta annorum, ab Abraã extitit liberatus, sicut dicitur Gen. 14. Ad denotandum, q quando Loth in tempore declinans .i. pecca tor, ab Abraam patre multarum gentium .i. à Deo liberatur a vitiis, iubileus & quinquagesima requiei, & remissionis p-

4 petuæ expectatur. Numeri 8. Cum quinquagesimum cõpleuerint annum, seruire cessabant, eruntq; ministri. ¶ Sexagesi ma quæ sexaginta continet dies antequam pacha attingatur qoi .s. numerus sexagenarius ex sex decies ductus constat, potest significare statum actiuorum, in quo debet esse senarius sex operum misericordiæ, cum denario adimpletionis decalogicæ, ad hoc q dignè quis possit pertiogere ad pascha refectionis eucharistiæ. & ad statũ resurrectionis, & glorię. Vel dic q illi qui ad pascha eucharistiæ, & futuræ resurrectionis dignè pertingere cupiunt, quatuor tempora seruare debent .s. septuagesimam, hoc est dictu, memoriam præsentis miseriæ, & calamitatis, sexagesimam hoc est dictu, senarium elemosynæ, & pietatis, cum denario legalis, & decalogicæ sanctitatis, quinquagesimam .s. spem futuræ requiei, & fœlicitatis, & tandem quadragesimam .i. quadratum quatuor virtutum, & ieiunium afflictionis & pœnalitatis.

De Quadragesima. *Cap. 19.*

1 Quadragesima est tempus quadraginta dierum, qui .s. a prima dominica quadragesimæ inchoatur, & in cęna domini terminantur. Et est quadragesima vouni tempus militiæ, & propugnationis, tempus ieiunii, & afflictionis, tempus etiã sanctitatis, & specialis dedicationis tempus etiam cõmutationis, & solutionis. Est dico tempus militiæ, & propugnationis, qoia .s. in quadragesima contra vitia pugnamus, & carnem per ieiunium, mundũ per elemosynam, diabolum per homilitatem soperamus. In signum cuius ipse Christus postquã quadraginta diebus ieiunauit, legitur a diabolo tentatus fuisse, & ipsum fortiter superasse. Matt. 4. Ad denotandum, q si quadragesimam ieiunemus, tentationes hostiũ superabimus. Et ideo bene sequitur q illud est tẽpus ieiunii, & afflictionis, quia .s. in ista quadragesima debemos corpus affligere, & à vitiis, & deliciis ieiunare. psa. Afflictus sum, & humiliatus sum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei. Tempus est etiam sanctitatis, & specialis dedicationis, quia .s. istud tempus à deo & a pphetis fuit cõsecratum, & tanquam sanctum domino dedicatum. Christus .n. quadraginta diebus ieiunauit, tandem verò de hostis tentationibus, vt dictum est, triumphauit. Lo. 4. Helias etiã dicitur quadraginta diebus ieiunasse, & tãdem ad montem dici Oreb peruenisse, sicut dicitor 3. Reg. 19. Moyses etiam legit quadraginta diebus, & noctibus ieiuniũ celebrasse, & sic legem à domino suscepisse, sicut dicitur Exo. 24. Populus etiã Israel legitur quadraginta aonis in deserto stetisse, & tandẽ ad terram promissionis peruenisse, sicut dr Deut. 29. Adduxit nos per desertum quadraginta anois. Ad denotandum q Christus tam ipse quam in prophetis istud tempus consecrauit, & sibi specialiter dedicauit. Ad denotandum etiam, q illi qui quadragesimam dignè peragunt, diaboli tentationes vincunt, ad montem Dei Oreb. i. ad Christum securè perueniunt, legemque Dei & eius mandata accipiont, & finaliter ad terram promissionis .i. ad paradisum attingũt. Item istud est tẽpus significationis, quia .s. per quadragenarium numerum, qui constat ex denario quater ducto, significatur, q nos debemus denarium mandatorum perficere, & quaternariũ euangeliorum, credere, & seruare. Item tempus est solutionis, & commutationis, quia pro certo in quadragesima deci mam temporis anni soluimus, & pro delictis nostris satisfacimus, & perpetuam pœnam nobis propter peccata nostra debitam, in temporalem per pęnitentiam cõmutamus. Exo. 34. Primogenitũ asini mutabis ove. In anno .o. sunt 366. dies & quarta pars diei, quorum omnium decimam faciunt 37. dies ieiunabiles, qui sunt in quadragesima, vt sic propriè quadragesimam habeamus pro tẽporis vitæ nostræ decima. Ie-

iunia vero quatuor tẽporũ habeamus pro primitiis. ¶ Quadragesima inter tempora anni tempus magis est nobile, & insigne. Est .n. temp° reuiuificationis, quia .s. terra quæ mortua videbatur prius, reuiuiscit tunc temporis. & virescit. Tẽpus est renouationis, quia .s. terra herbis, & floribus, arbor vero frondibus, & folijs nouitate mirifica iuuenescit. Tempus est impregnationis. Animalia .o. tunc ad generationem mouentur. Tempus est nidificationis, quia tũc volatilia ad nidificandum, & pullificãdum aiantur. Tempus est medicinæ, & purgationis, quia tunc humores moueri incipiunt, & ideo tunc vtiliter expelluntur. Itẽ tempus est lucri, & negationis, quia .s. tũc agricolæ in terra, nautæ in mari, & mercatores in negotiis occupãtur. Item tempus est motus, & peregrinationis, quia tunc hoĩes sanctorum limina visitare noscũtur. Itẽ tempus est resecationis, & putationis, quia vineæ, & arbores & etiam segetes a superfluitatibus suis resecãtur, & præscinduntur. Item tempus est fletus, & lachrymationis, qa .s. tũc vineæ præscisse lachrymantur. Item tẽpus est seminationis, & insertionis, quia tunc semina vernalia terræ committũtor, & surculi in arboribus inseruntur. Item tempus est roris, & pluuialis irrigationis, quia tunc oriũtur hyades, & aliæ stellæ imbriferæ, a quibus terra pluuiis irrigatur. Item tempus est laudis & iubilationis, quia tunc aues quæ in hyeme quasi mortuæ fuerãt, cantãt, & dulcissime modulãtur. Ista oia possunt applicari ad virtutem pęnitentiæ, ieiunij, vel abstinentiæ, qa pro certo tale tempus est aiæ vtile, & insigne. Est .n. tempus spiritualis viuificationis. In isto .n. tempore illi qui per peccatum mortui fuerant, per gratiam reuiuiscunt, & virorem honestæ apparentiæ reassumunt. psal. Deus tu conuersus viuificabis nos. Item tempus est renouationis, quia pro certo mores hoĩum qui per peccatum fueraot antiquati, ad nouitatem decentiæ, & honestæ apparentiæ reducuntur, & floribus virtutum exterius induuntur. ad Ephesios 4. Renouamini spiritu mentis vestræ. Item tempus est impregnationis, & etiam nidificationis, quia pro certo in quadragesima pœnitentiæ solent aialia .i. viri simplices fętum boni propositi cõcipere. Aues vero .i. viri spirituales, solent per spem, & desiderium in cęlis nidificare, & ibi pullos bonarum affectionum procreare. psal. Illic passeres nidificabunt. Item tẽpus est medicinæ, & purgationis, & etiam sectionis, & putationis, quia pro certo humores interiorum vitiorum tũc debent per cõtritionem moueri, & per confessionem eiici, & expelli. Superfluitates etiam bonorum terrenorum debent à vineis & arboribus .i. à viris iustis per elemosynas resecari, & exteri° ad pauperes erogari. Cantic. 2. Flores apparuerunt in terra, tempus putationis aduenit. Item tempus est negotiationis, & peregrinationis, quia pro certo in quadragesima pœnitentiæ, viri iusti negociantur, & mercantur regnum æternum, & mentaliter peregrinantur, & properant ad paradisum 1. Pet. 2. Obsecro vos tanquam aduenas, & peregrinos abstinete uos a carnalibus desiderijs. Item tempus est lachrymationis, & continuæ irrigationis, quia pro certo in statu pœnitentiæ debemus more vineæ lachrymas compunctionis emittere, & rore, & pluuia deuotionis corda nostra dulciter irrigare, & per hyadum & pleiadum .i. per perfectorum influentia terram conscientiæ humectare. Psal. Lachrymis stratũ meũ rigabo. Item tempus seminationis, & insertionis, quia pro certo quadragesima est tempus in quo prædicatores debent semina verbi Dei disseminare, & surculos boni propositi in corda hominum inserere, vt sic possint fructus bonorũ operum reportare. Iac. 1. Suscipite insitum verbum, quod potest saluare animas vestras. Item tempus est iubilationis, quia pro certo tunc debet homo de spe veniæ gaudere, & de serenatione conscientiæ more auium canere, & garrire. Esai. 9. Lætabuntur coram te sicut qui lętantur in messe, sicut exultant victores capta præda. Vel etiam aues id est Angeli tunc tẽporis lætantur, & de conuersione peccatorum iocundantur, quia sicut dicitur Lucæ 15. Gaudium est Angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente.

De Paschate. Cap. 10.

1 PAscha dr̄ græcè idem ꝙ pati latinè,& idem ꝙ trāſitus
hæbraicè,eo.ſ.quia antiquitus agnus patiebar,& imo-
labaē.& tranſitus & exitus filiorum iſrael ex ægypto
colebaē & celebrabatur,quia.ſ.ſicut dr̄ Exo.12.qn̄ deꝰ
filios iſrael de ægypto voluit educere,agnū ꝑcepit occidi &
manducari,& ſanguine poſtes domorū liniri, ſicq; factū eſt
ꝙ angelus a deo miſſus primogenita ægyptiorum extermi-
nauit,filijs vero Iſrael quorum domus linitæ erat ſanguine,
pepercit,& eos ſibi dn̄e.conſecrauit.Præcedente ēt illo pa-
ſchate,populus per mare rubrū tranſiēs,ꝑcedente columna
ignis & nubis euasit a ſeruitute ægyptiaca liberatus,Pha-
rao vero cū ęgyptiis ī mari medio eſt ſubmerſus.Et ſic illud
paſcha.i.illa agni immolatio,filijs Iſrael ꝓfuit.ægyptijs vero
nocuit atq; obfuit.Iſta oīa poſſunt exponi de noſtra ſolēni
tate paſchali,in qua.ſ.agnus immaculatus Chr̄s paſſus & oc
ciſus fuit,per quē populus fideliū de morte ad vitā,de culpa
ad gratiā,de miſeria ad gloriā pertranſiuit,q̄a pro certo nos
qui ſumus in ægypto huius mundi,duos principes habemus
timere.ſ.Pharaonē.i.diabolū nos cū vitiorum exercitu per
ſequentē,& angelum.i.deum,ægyptos.i.pctōres percutien-
tem & perpetuo condemnantem.Sed ꝑ certo iſtud paſcha
cum ſuo agno paſchali occiſo.i.cū Chriſti paſſionis & occi
ſiōis merito,cōtra iſta duo remediaē,q̄a ꝑ certo ſi ſanguine
ipſos poſtes cordis noſtri per paſſionis memoriā inūxerimꝰ
angeli percutientis.i.dei pctōres dānantis ſniam euademuſ,
& primogenitū noſtrū.i.aīam,a percuſſione mortis ꝑpetuę
ſaluū & liberū faciemus.In virtute ēt ipſius ſacri poterimus
per mare rubrum.i.per pniæ amaritudinē trāſire,& ſic Pha
raonis.i.diaboli,cū ægyptiorum.i.vitiorum exercitu poteri
mus diſpendium non ſentire,& a ſeruitute vitiorum de cęte
ro tuti eſſe,quia proculdubio virtute iſtius ſanguinis & pa-
ſchatis,Pharaonis.i.diaboli potentia deſtruitur,& filiorum
Iſrael.i.fidelium miſeria releuatur.ad Eph.1. Habemus re-
demptionē per ſanguinē Chriſti. Vel dic generaliter qđ pa
ſcha bonis profuit,malis obfuit,quia pro certo illi qui boni
ſunt & qui iſtud paſcha.ſ.Chriſti ſacr̄m digne comedūt eam
de proculdubio ſalui fiunt. Qui vero ægypti.i.mali fuerint,
virtute ipſius interibunt.Qđ bene figurari potuit in cōſuetu
dine iudæorum,apud quos de duob.reis,vnus in paſchate li
berabatur in ſignum populi tunc liberati,alius vero dānaba
tur,in ſignū Pharaonis ſubmerſi.Ad denotandū etiā hodie
ꝙ paſcha noſtrum Chriſtus immolatus bonos & digne ſu-
mētes liberat malos & indignè recipientes dānat,quia.ſ.(ſi
cut ſcriptum eſt.)Quicunq; manducauerit corpus dn̄i indi
gnè iudicium ſibi manducat & bibit 1.ad Cor.11. Et ſicut fi-
lii Iſrael poſt tranſitum rubri maris inceperunt cantare,di-
centes.Cantemus dn̄o glorioſè &c.Exodi.15.ſic etiam nos
a diabolo liberati,debemus plurimum exultare. Vel dic ꝙ
qn̄ in corde noſtro paſcha ſpūale facimus & Chriſti paſſio-
nem & reſurrectionem ad memoriam reducimus ipſumq;
per deuotionē comedimꝰ,tūc Pharaonis dn̄im euadimus,
& mediante aqua maris.i.lachrymoſa amaritudine, colum
na ignis amoroſa & charitatiua dulcedine,& colūna nubis.
i.puritatis & innocentiæ ſanctitudine,ęgyptios.i.pctā ſub-
mergimus,& eorum perſecutionem vitamus,& primogeni
tū noſtrū.i.animam a morte perpetua liberamus.¶ Sicut po
2 nitur.Exo.12.in comeſtiōe agni paſchalis magnæ cerimoniæ
ſeruabant.Iſte.n.primitus aſſabatur,nihilq; de eo in aqua co
quebatur,os eius non comminuebatur,nec aliquid vſq; ma
ne reſeruabatur &c.Vide oīa quæ ponūtur hic qn̄ de figuris
3 agetur Exo.12.¶ Ad paſcha noſtrum pertinent quinq; dies,
ſ.paſcha floridum,quod eſt dies Chriſti receptionis,& eſt in
palmarum ramis.Dies cænæ & paſchalis refectionis dies ve
neris & dominicæ paſſionis.Dies ſabbati & dominicæ requie
tionis.Dies paſchæ & dominicæ reſurrectionis.Sic vere ad
hoc ꝙ paſcha.i.tranſitum & receſſum à vitijs celebremus,
quinq; ſunt neceſſaria,ſ.paſcha floridū.i.florida conſcīa , in
qua Chriſtus in Hieruſalem.i.mentem per deuotionem eſt
recipiendus. Cæna.i.elemoſyna & clementia in qua Chriſti
diſcipuli ſ.pauperes,ſunt cibādi.Paraſceue.i.paſſionis.Chri
ſti memoria,in qua in corde noſtro ipſe eſt mentaliter cruci
figēdo.Sabbatū.i.innocētia,in qua Chriſtus eſt in ſepulchro
cordis noſtri quietandus.Reſurrectio.i.pnīa,per quam Chri-
ſtus eſt in nobis reſuſcitādus, & nobis gratiam reſtituēdus.
Si.n.iſta quinq; præceſſerint,agnum paſchalem.i. Chriſtum
in ſacramento altaris dignè poterimus recipere & ſolenni-
tatem ipſius celebrare 1.Eſdr.6.Fecerunt filij Iſrael trāſmi-
grationis paſcha.¶ Paſcha floridū,eſt dies in ramis palmarū 4
ſicut dictum eſt,eo quod rami floridi illa die ſoliti ſunt por-
tari.Et eſt iſta dies priuilegiata,quia.ſ.iſta die Ioſuæ cum pō
pulo Iſrael Iordane ſiccato,terram ꝑmiſſionis intrauit, vbi
de nouis terræ frugibus primitus manducauit. Tali etiā die
Chriſtus a populis fuit in Hieruſalem receptus,& cum hym
nis & laudib.honoratus.Tali etiam die Chriſtus de templo
ementes & vendentes legitur eieciſſe,& nummulariorum ca-
thedras ſubuertiſſe.In quib. ſpiritualiter notare poſſumus
ꝙ illa die Chriſto per deuotiōem occurrere,& ianuas Hie
ruſalem,i.mentis ei aperire,ipſumq; per charitatem recipe
re, & cum ramis floridis & conſcientia florida ſibi obuiare
debemus,& tunc ſiccato flumine carnalitatis,ipſe nos in ter
ram promiſſionis,ſ.paradiſi introducet,& frugib.nouis ęter
næ gloriæ nos paſcet,& a templo cordis noſtri menſas num
mulariorum.i.auaritiā & amorem pecuniæ deſtruet & euer 5
tet.¶ Dies cęnæ eſt illa dies in qua a Chriſto ſacr̄m eucbari-
ſtiæ conſtituitur,& carnalis agni immolatio in ſpiritualem
mutatur,in qua etiam veteris teſtamenti terminatur figura,
noui vero teſtamenti inſtituitur natura.Iſta eſt etiam in qua
pęnitentes ad eccleſiam reconciliant,in qua criſma & oleū
a pontificib.conficitur in qua pauperū pedes lauantur,& in
qua cum mandato reficiuntur,in qua altaria denudanē,& in
qua cāpanæ non pulſantur nec audiuntur. Sic vere in cœna
dn̄i ad literam,in die.ſ.cœnæ ante paraſceuem, vel etiam in
cęna ſpirituali.i.in refectione deuotionis debent hæc omnia
interuenire,ſ.euchariſtię ſacrificio,omnis carnalis conditio
nis immutatio,veteris conuerſationis terminatio,pedum.i.
affectuum per lacbrymationem lotio & purificatio,paupe-
rum per elemoſynam refectio,altarium.i.cordium per cō
feſſionem denudatio criſmatis deuotionis compoſitio,cam
panarum iactantiæ ceſſatio,& ſic fiet pęnitentis animæ per-
fecta deo reconciliatio in eccleſiam paradiſi introductio.ꝑs.
Introibo in domum tuam in holocauſtis,adorabo ad tem-
plum ſanctum tuum,& confitebor nomini tuo.¶ Ad paſcha
etiam pertinet paraſceue.ſ.dies veneris,in qua dominus paſ 6
ſus eſt,cuius,ſ.priuilegia ſunt,Chriſti paſſio, inferni ſpolia-
tio,demonum ſuperatio,& ſimilia,hominis redemptio,pa-
radiſi apertio,& omnium ſcripturarum conſumatio,& ideo
tunc dicit in cruce moriens ipſe Chriſtus,Conſummatū eſt.
Iſta poſſunt literaliter dici de die paraſceues,vel ſpirituali-
ter poſſunt dici de memoria dominicæ paſſionis,q eſt quaſi
quædam ſpiritualis paraſceue in cordib. noſtris celebrata.
Quia pro certo ꝑ iſtā demones a nobis ſuperantur peccata
redimuntur,paradiſus aperitur,& virtualis perfectio in ho
mine cōſummatur.¶ Dies etiam ſancti ſabbati ad paſcha di
citur pertinere,quod ideo ſabbatum ſanctum dr̄,quia ſctūs 7
ſanctorum Chriſtus per totam hanc diem in ſepulchro qe-
uiſſe dinoſcitur. In iſto.n.ſabbato ignis nouus acquiritur &
accēditur,& ad accendendum paſcalem cuſtoditur. Deinde
cereus a diacono erigitur & benedicitur,cui thus in forma
crucis apponiē,tandem lectionib.lecti ab benedictionē fon
tiū accēditur,& totum diei officium ſub breuiſſimis termi-
natur,benedicamus,aūt cū duplici alleluia dicitur,ad notā
dū qđ in rōne vltima,duplex ſtola.ſ.gloria corporis & aīę fi
delibus concedetur.Iſta poſſunt dici de ſabbato quod inter
pretatur requies.i.de ſpirituali requie mētis noſtræ, quia ꝑ
certo ad hoc ꝙ iſtud ſabbatum ſanctum ſit,& ad hoc quod
mens ꝑfecta ſanctè & mūde a vanis appetitib. requieſcat,ne
ceſſe eſt ꝙ Chriſtus in ſepulchro noſtræ humilis conſciētiæ
requieſcat ꝑ deuotionē,& ꝙ ibi accēdatur ignis ſpiritus ſan
cti per dilectionē,qđq; cereus intellectus ibidē illuminetur
per diſcretionem,& benedicat per omnimodam perfectio-
nē & ꝙ habeat thus.i.orationē & deuotionē,thus tamen ha
beat forma crucis.i.oratio ſemper habeat crucis memoriā
& compaſſionē.habeatq; iſtud ſabbatum fontes benedictos
.i.lachrymoſam cōpunctionem lectiones etiam plures i.ſcri
pturæ ſtudium & lectionem,& breues veſperas.i.breuis vi-
tæ conſiderationem,& duplex alleluia .i. duplicem in deo
exultationem,vnam.ſ.quæ ad gratiæ,& aliam,quæ ad glorię
acquiſitionem pertinet.Eſa.61.In terra ſua duplicia poſſide
bunt lætitia ſempiterna erit eis.

De Pentecoste. Cap. 61.

1 Pentecoste erat solenne festũ apud iudæos, sicut est mõ apud Christianos. Est.n.pentecoste q̃nquagesima dies post pascha, dicta sic, quia pẽ-ecostos quinquagesimus dr̃. Ista est.n.quinquagesima dies post pasca, qua die populus Israel venit ad montem Sinai, vbi legem accepit, sicut dr̃ Exo. 19. Et in ista die ẽt deus pater sup discipulos in linguis igneis spũm sctũ misit, sicut dr̃ Act. 1. In septem aũt se ptimanas distinguit istud tps, ad denotandum q̃ septẽ sunt dona q̃ spũssanctus suis fidelib. tribuit & infundit in quibus oib. istis possimus notare ad literam istius festi dignitatẽ & celebritatẽ, quia vere fi illa bene & digne colitur, spũal r recipitur, quo mens & lingua charitatis incendio inflamãt, lex dei.i.disciplina & rõ suscipitur, & quo ois malus impetus cohibetur. Ibi.n.tres speciales numeri sunt contenti, s.septenarius septimanarum, quinarius decimarum, & denarius q̃narum ad denotandum quod per spiritussancti dationem, septem dona acquirimus, decẽ legis mandata cõplemus, & quinq; sensus corporis a vanis appetitib. cohibemus. Et sic tps pentecostes, est tps militiæ & strenuitatis, tunc.n. solent tyrones magis quã in alijs festiuitatib. militare. Est tps mũdi tiæ & siccitatis, quia tunc calore solis solent lutum immunditiæ desiccari. Tps lætitiæ & iocunditatis, quia tunc solent aues dulciter modulari. Tempus viroris & amænitatis, herbæ.n.tunc summẽ virent. Tps odoris & suauitatis, flores.n. tunc summẽ fragrant. Tps dulcoris & saporositatis, apes.n. tunc summẽ mellificant. Tps messis & maturitatis, quia tunc in regionib. calidis messes instant. Tps pascuæ & satietatis, quia tunc herbæ p̃ cæteris tpib. plus abundant. Tps ẽt audaciæ & aiositatis, quia.s.humores cholerici irascibilẽ tunc in flãmant, & sic cor ad audaciã & cholerã inuitant. Sic spũal loquendo pentecoste spũalis.i.gratia spũssancti facit nobis infinita bona. Per istã.n.milites Christi efficimur, contra vitia militando 2.ad Cor.10. Arma militiæ nostræ nõ sunt carnalia. Per istam munditiam acquirimus, lutum carnalitatis desiccando. Per istam lætamur & exultamus, in domino spiritualiter congaudendo, & cantum diuinæ laudis & gratiarum actionis cordialiter iubilando. Per istam virentes atq; floremus boneste conuersando & odorem bonæ famæ alijs diffundendo. Can.2. Vox turturis audita est in terra nostra. Vineæ florentes dederũt odorem suum. Item per istam mellificamus per deuotiõem. Per illam messis bonorum operũ nostrorum maturantur per omnimodam perfectionem. Per istã pascua scripturæ præparantur, per doctrinæ eruditionẽ. Et per istam spiritualis audacia animatur, s.ad bonorum aggressionem, quia breuiter spiritualis pentecoste.i.spiritus sancti missio, facit in nobis omnia bona & dat nobis omnia spiritualia dona, quia sicut dicitur 1.ad Cor.12. Dominus operatur omnia in omnibus, vnicuique autem datur manifestatio spũ sus ad vtilitatem.

De Scenophegia. Cap. 62.

1 Scenophegia erat festum iudæorum, quod dicebatur festum tabernaculorum, quod.s.fiebat in memoriam eius quod in tabernaculis manserant qñ redierant de ægypto, & idẽ sceoophegia a scenon q̃ est tabernaculum, et dr̃ cta. Istud n. festũ in septembri celebrabatur, vbi populus in tabernaculis virentium ramorum arborum exterius morabatur, & poma cedri in manib. tenebant, & sic festum sceno phegiæ cum lætitia faciebant. Per istud festum possum totel ligere statum bonorum religiosorum, qui pro certo istud festum spiritualiter videntur peragere, & in mundo isto in tabernaculis & non in domibus habitare. Tabernacula.n.sũt habitationes mutabiles, & portabiles domus autem sunt habitationes stabiles & immobiles. Iusti igitur in tabernaculis dicuntur habitare, quia.s.mansionem durabilem hic se habere non meditantur, imo quasi ad tps & in transitu in mundo commorari noscuntur dicentes, cum apostolo illud ad Heb.13. Non habemus hic ciuitatem permanentem, sed futuram inquirimus. Recordari n.debemus q̃ patres nostri, s. sancti Apostoli & alij post egressum ægypti.i.pctĩ, in taber-
2 naculis manserunt, & nihil in mundo sibi appropriauerunt, sed vita ista quasi in transitu peregerunt. ¶ Decima die Septembris erat apud hebræos tria festa, s.festum expiatiõis, afflictionis, & ppitiationis. Illa.n.die altare cũ sanguine semel in anno expiabatur, eadem die populus fuit afflictus ieiunãdo p̃ vitulo adorato, & eadẽ die fuit populus lætatus de deo sibi ppitiato, sicut dr̃ Deu.16. & Exo.32. Tale festũ est pnia. Per istã.n.virtutẽ sanguinis Christi altare cordis nostri expiatur per istã meus de vitulo.i.de diabolo obediẽto & adorato affligitur atque tristatur, & per istam finaliter veniã de peccatis & propitiatio reportatur.

De Encenijs. Cap. 63.

Encenia est noui templi dedicatio. Quia templum plurib. vicib. s̃m plures reparitione fuerat dedicatum, iõ apud iudæos festum illud pluriб. in anno vicib. populus celebrabat. Dedicationis autem festũ adhuc tenet ecclesia. Qñ.n.episcopus ecclesiã consecrare seu dedicare disponit, primo corpora mortuorum de ecclesia eijcit, ecclesias tandem circuit, aqua benedicta eam aspergit duplex alphabetum, in pauimento trãsuersaliter scribit, parietes crismare vnguit, & cruces plurimas ibi pingit, thymiama & thus per quinq; partes altaris comburit, & ipsum altare ornat & vestit, & intus sanctorum reliquias includere cõsueuit. Procul dubio tali mõ vr̃ episcopus ooster Christus dedicare & sibi consecrare templũ suum.i.aiam viri iusti. Primo.n. solet de ea corpora mortua.i.pctã mortalia per confessionem eijcere, tandem solet eam per spũalẽ visitationẽ & inspirationẽ circuire, & post solet eam aqua benedicta .i. lachrymarũ profluuio aspergere, duplex alphabetũ.i.notitiam duplicis testi in ea scribere parietes mentis, i. intellectũ & voluntatẽ crismate deuotionis vngere, & totã ipsam eccl̃.m.i.totam aiam crucib.i.crucis memoria & cõpassione signare, & altare cordis in quinque partib.i.in quinq; sensibus spiritualib. cum thure feruentis orationis per dilectionem & deuotionem accendere & cremare, & reliquias.i.exempla sanctorũ ibi per deuotionem includere, & perfecte memoriæ comendare. Sic igitur templum nostrum sanctificatum, & deo principaliter dedicatum, s.conscientia, quæ est templum & ecclesia dei patris, de quo dicitur illud 1.ad Corinthios.3. Templum dei sanctum est quod estis vos.

LIBER SEXTVS de materia & forma, igne & aere, & eorum impressionibus. Et primo de materia. Cap. 1.

Materia prima, est cũ forma principiũ oĩum rerũ. Sic est in prout dicit Aristoteles 10. Metaphysicæ, quod propria materia app petat sibi propriã formã. Vñ dicit q̃ sub vna forma est vna materia, & sub pluribus plures. Sic proculdubio qlibet materia.i. quilibet ecclesiasticus debet sibi appropriare, applicare & vendicare certam & propriam, formã .i.certũ gradũ, statũ, beneficiũ vel pbendã, in quo.s.maneat atque viuat: sic rñ q̃ vna materia vnã habeat formã & plures plures.i. q̃ vnus ecclesiasticus vnũ habeat beneficiũ, & multa multa Iob.41. Vna vni cõiungit. Mat.20. Acceperunt singulos denarios. Qd̃ potissime verũ debet esse de beneficijs curatis & dignitatib. quia sicut nunq̃ est date q̃ vna materia habeat plures formas subales, sic nunquã debet esse q̃ vnus ecclesiasticus habeat plura bñficia vel plures ecclesias parochiales. Verũtñ sicut vna materia põt subesse vni formæ substantiali, & cũ hoc plures habere formas accidẽtales, sic vñ ecclesiasticus põt bñ subesse beneficio curato tanq̃ substantiali, & cum hoc põt beneficia sine cura, sicut accidentalia possidere. Melius est tñ vt singuli singula habeant, dũ tñ ad sufficientiam status sui sufficiat. Qd̃ bene figurat Num.33. vbi pcipitur q̃ plures latiores sortes habeat, pauci vero angustiores. ¶ Dato q̃ materia sit in potentia ad oẽs formas, & nũc sub vna forma, nũc sub alia naturaliter optet esse; nunquã tñ illã candẽ formam numeroquam habet alia materia, sibi vẽdicat vel assumit, vel p̃ ipsius appetitum alia materia nunquam propriam formã perdit. Vna.n.materia nunquã subtrabit alteri formam suam. Sic vere dato q̃ homo ad habenda alia beneficia & officia ambiat & anhelet, nunquã tamen debet

debet appetere, q ab alijs occupant, nec cōtra illos machina
ri vt pp ipsum suis beneficijs spolient. Qđ tñ est contra mul
tos, qui quocunq; mō habeant, et cū alterius præiudicio, nunq
curant, contra illud Exo.20. Non concupisces rē proximi tui.
3 ¶Materia prima erat in tali potentialitate, q ois forma in ip
sa poterat introduci, & iō dicta fuit abyssus .i. aqua qa sicut
aqua est receptibilis ois coloris, sic materia ois formæ. Sic
vere tāta est capacitas in aia & volūtate, q ad modū materiæ
oēm formā virtualis pfectionis, & more aquæ oēm colorē
honestæ cōuersationis pōt in se recipere per agētis diuini i-
pressionē, & etiā econuerso formas oium malorū habituū
interiorum, & prauorum actuum exteriorum per diabolicā
operationem. Ideo dr Eccl.36. Omnem masculum excipiet
4 mulier. Et ibidem. Omnem escam manducabit venter. ¶Ma
teria quanto est subtilior & sublimior, tāto ad susceptionē
formæ est abilior, quanto autem est a natura cœlesti re-
motior compactior & terrestrior, tanto ad susceptionem
impressionum formalium est debilior, vt dicit li. de quinque
substantijs. Sic quanto aia & voluntas est subtilior per sensū
& discretionē sublimior p æternorū contēplationē, tāto ad
susceptionē formæ, .s. gratiæ & virtutū est naturaliter magis
apta. Sed quanto est a cælo remotior per terrenorū amorē
cōpactior per auaritiæ tenorē, terrestrior per pigritiæ torpo
rē, tanto ad susceptionē spūalium impressionū .s. gratiæ diui
næ, naturaliter minus est apta. Et iō religiosi & theologi qui
cælestia contēplantur plus sunt apti gratiā recipere q secula
res legistæ, qui tm in tpalib. occupātur. Et iō dr q terra erat
inanis & vacua. Itē dr q quanto aliqua res plus habet de for
ma, minus aūt de conditioib. materiæ, tanto est nobilior &
5 actualior. Sic quāto qs plus habet de gratia & virtute, minꝰ
aūt de propria volontate, tāto apud deū nobilior iudicatur.
¶Secundum Aristotelē materia, cā est diuisionis & indiui-
duationis in reb. Vnde dicit 3. Metaphysicæ, q diuisio spēi
per indiuidua, est fm materia, & non fm formā. Res et quæ
multum habent de materia, & parum de forma, multum cre
scunt, vt patet in arborib. sunt et tales minus sensibiles. Vñ
ēt fm Auicenam: Ossa parū habent sensibilitatis, quia multū
habent materiæ terrestreitatis. Et sicut dr in libro de vnitate
materiæ. Materia est contraria & dissimilis vnitati. Sic vere
in mundo isto materia .i. diuitiæ & tpalia sunt cā dissensiōis,
contentionis, & diuisionis, quia sicut dr Gen.13. Erat substā
tia eorum nimia, & nequibant habitare cōiter. Vñ materia
contraria est vnitati, quia vere diuitiæ sunt vnitati pacis &
cōcordiæ inimicæ. Res.n.i. homines qui multum habent de
materia diuitiarum, multum crescunt & eleuantur, .i. per su
perbiæ vanitatem, & multū sunt insensibiles per ignorantiæ
cœcitatē, & p compassionis duritiam & proteruitatē. Vnde
etiā diuites sunt sicut arbores p superbiā elenati, sunt sicut
ossa per incōpassionē & duritiā insensati, & hoc quia multū
habent de materia diuitiarū, parū aūt de forma .s. gratiæ &
virtutū. psā. Ecce ipsi, peccatores & abondantes in seculo ob
6 tinuerunt diuitias. ¶Materia habet quandam potentiam in-
quietam, quia habet appetitum ad infinitas formas. Vnde si
sit sub vna, statim appetit esse sub alia, & hæc causa corru-
ptionis & destructionis rerū inferiorū, quia si materia esset
cōtēta forma sua, nec aliā appeteret, nunq mixtū corrumpe
tur. Vñ ēt corpora cælestia rōne hmōi nullatenus corrumpū
tur. Sic vere leues & instabiles & maxime ecclesiastici ambi
tiosi appetunt oēs formas .i. oēs status, dignitates, & officia,
& oia volunt tentare. Vñ si sint sub vna forma .i. in aliqua re
ligione vel statu, vel ecclesiastica dignitate, nō sunt conten
ti, imo statim volunt esse sub altera, & de pbenda ad decana
tū, de statu ad statū, de officio ad officiū se conuertūt, & hæc
est cā sine dubio quare p diuersa vitia corrūpuntur, & qua
re et mixtū in quo sunt .s. religio vel eccla sua, multa patit de
trimenta. Quod si more corporū cælestiū .i. virorū iustorū cō
tenti essent gloria, sua, & sederēt in loco suo, corruptio pctō
rū in eis nō veniret, & collegiū eorū tribulationē p eos nō
sentiret, sed qa qui nitit ad maiora, ideo corpus mixtū eccle
siæ inuidijs & dissensionib. dissipatur, & ipsi et a virtutum in
egritate soluuntur. Talib. n. inquietis dr Esa.57. In multitu
dine viæ tuæ laborasti, nec dixisti quiescā. Et sicut proprium
est materiæ subijci & suscipere, & non subijcere vel suscipi,
sic isti deberent alijs p obedientia subijci, & ab eis suscipe-
re regimen & doctrinam, & nō econuerso. Subijce humerū
7 tuū & porta eā. Eccl.6. ¶Scdm Arist. 10. metap. qualibet ma
teria formam propriā sibi oppropriat, & quanto subtilior
& sublimior, tanto formæ nobilioris susceptior. Sic voluntas
cuiuslibet naturaliter ad aliqd propriū inclinat, qa milites
diligunt honores mercatores diuitias, burgenses, aut & cle
rici delicias amplectunt. Quidā volunt deū alij scientias, qa
fm apost. 1. ad Cor.7. Vnusquisq; habet proprium donū alius
sic, & alius sic. Et q iō volūtas & ipsa nra est naturalr melius
disposita, tanto ad formā nobiliorē .i. ad officiū nobilius in-
clinatur, quia dispositio vniuscuiusq; ad aliqd certū, vt ad
agriculturā vel scias, & hmōi, nō est nisi fm dispositionē na 8
turalē ipsius materiæ .i. voluntatis. ¶Materia dr infinita, vel qa
a debilis est infinitū, .i. vel qa habet appetitum ad infinitas for
mas. Et iō dicit. Plato q materia fluit in infinitū, nisi forma
sistat fluxū. Materia.n. est in potentia ad oēs formas, sed non
pōt esse in actu nisi sub vna. Et est in materia potentia qdā
actiua q est cōis formis cōtrarijs, vt frigido & calido. vñ si sit
sub vno contrario statim appetit esse sub alio. Vñ nulla for
ma pōt replere oēm appetitū materiæ nisi forma cælestis,
qa qdiu materia est sub formis inferiorib. nunq quiescit ap
petitus suus, imo de vna ad aliā variat, sed tūc qescit qn sub
forma cælesti ponit. Et hæc est rō quare cælestia nullatenus
corrūpunt, qnia .s. forma cælestis replet oēs materiæ appeti-
tur. Sic vere voluntas humana ppea q est debilis in infinitū
.i. habilis ad cōmittēdū infinita pctā, & quia habet infinitos
appetitus & desideria, (Quia multæ cogitationes versant in
corde viri. Prou.19.) pōt dici pprie infinita. Vñ Seneca, Hoc
ignoro, si nostra desideria sint æterna, qa ipa finita sunt no-
stra aūt desideria infinita. Nec est aliqua forma inferior .i. ali
qua creata natura appetitus huius materiæ, .s. volūtatis, q va
leat adimplere. Vnde quandiu voluntas est sub formis infe-
riorib. .i. in amore rerum mundialium & terrenarū, nunquā
quiescit appetitus suus, sicut patet de ducendo de diuitibus
deliciosis & ambitiosis, imo si sit sub vna forma quam ap-
petierat .i. si acquisiuerit aliquod tpale quod diu cupierat,
non pp hoc quietatur, imo statim appetit habere aliam .i. ac
quirere alias res mūdanas. Et breuiter verum est qđ dr Eze
7. Animam suam non saturabunt, & ventres eorū nō imple
buntur. Sed vere qn materia volūtatis humanæ spretis for-
mis & reb. inferiorib. ipsi formæ cælesti deo coniungitur p
amorem, tūc repletur ipsius appetitus, quia fm Augustinū.
Animam dei capacem, nihil minus deo replere pōt. Et ideo
materia .i. voluntas humana fluit in infinitum per diuersa
appetitus nisi forma, .s. ipse deus, sui pñtia sistat fluxum, quia
Inquietum est cor meum bone Iesu donec requiescat in te,
dicit Bern. Et sicut materia per diuersas alterationes perue
nit ad formam, quam tñ fastidit cum ipsa fuerit sic hō p mul
tos labores acquirit formam optatam, .s. res mondanas, a q
bus, in oon pter hoc satiatur, imo ipsas fastidit, de amo
re vnius ad aliam variatur. Prouerb.13. Vult & non vult pi-
ger. Vel dic quod forma cælestis est gloria æterna, quæ per-
fecte satiat materiæ id est animæ appetitum, forma vero se
cularis est terrena opulentia, quæ nunquam potest satiare
animam. Allega vt supra.

De Forma. Cap. 2.

Cum forma fm Arist. li. de quinq; substantijs sit lumē,
pulchritudinē, essentiā & signū oib. tribuēs, possumꝰ
dicere q p formā q materia perficit & informat, pōt
intelligi gloria æterna vel status. Nota ergo q quan
to res plus habet de cōditionib. formæ, minus aūt de cōdō-
nib materiæ, tanto nobilior, actualior & perfectior iudicat,
sicut patet in igne. Quanto vero econuerso plus habet de
materiæ conditionibus, minus vero de formæ proprietati-
bus, tunc est ignobilior, grossior, obscurior, atque peior. Sic
vere charissimi, homo quanto plus habet de conditionibus
formæ .i. aiæ gratiæ & spiritualis naturæ minus vero de con
ditionibus materiæ .i. carnis mundi vel pcti, tanto spirituali
ter est melior, & apud deum nobilior atq; maior. Quanto
vero ecōuerso plus habet de materiæ conditionib. .s. de car
nis mundi vel bonorū terrenorum infectionibus minus ve
ro de formalib. gratijs, scijs & virtutib. tāto reputatur apud
deum ignobilior atq; peior. Et ideo diuites & carnales qui
abundant in conditionib. materiæ, & nō formæ modicæ sunt
reputationis apud deum, quia sicut dr Luc.16. Quod altum
est apud hoies, abominabile est apud deum. Vel dic qđ ma-
teria quæ est appetibilis ois formæ, est propria voluntas, for

ma vero est gratia obedientia, vel charitas, quia pro certo in
ecclesia illi q minus habent de materia ppriæ volūtatis ma
gis vero de forma grē & virtutis, sunt nobiliores, & ecōuer
so. Dicat igit talis hō illud Mat. 26. Verūtn nō sicut ego vo-
2 lo, sed sicut tu. ¶ Quādiu forma mixti vnit & cōciliat ei⁹ par
tes, ipsum manet, & nō corrūpit, & econuerso deficiente cō
ciliatione formæ, partes abinuicē separant, & corrumpit ip-
sum mixtū. Sic quandiu in corpore mixto ecclesiæ religionis
vel ēt in aīa, q de plurib. potentiis est cōpacta, forma charita
tis vnā partē .i. vnā personā alteri conciliat & adiungit, ipsa
eccla vel religio manet in vnitate & pace. Sed statim vbi for
ma & charitas euaporat, & cōciliatio concordiæ deficit, tūc
vna pars ab alia segregatur per dissensiones & partialitates,
& sic corpus hmōi necessario dissipatur. Iō Christus (Io. 19.)
summe voluit discipulos habere charitatē & vnitatē &c. Et
nota ēt q ecclesia sicut & corpus, cōstat ex diuersis & cōtra
riis elementis .i. personis, q tn ad constitutionē mixti in vnū
conueniunt, mediante forma mixti, s. charitate. ¶ Forma est
3 qua differt aliquid ab aliquo, qua posita res ponitur, qua de
structa nihil de rei substantia reperitur. Et est forma sm Ari
sto. lumen vnicuiq;, pulchritudinem, signum & essentiā tri-
buens. Vnde in physico auditu dicit Arist. q forma cū mate
ria est cā oium accidentiū. Est aūt duplex .s. accidentalis &
substantialis. Sed accidentalis indiget forma substantiali, q
est causa formæ accidentalis, quæ non perficit res, neq; facit
eas. Et nulla forma est icorruptibilis nisi cælestis vel spūalis,
q ideo est incorruptibilis, qa replet oēs materiæ appetitus.
Forma ista est charitas, qua. s. materia .i. voluntas & aīa infor
matur. & hæc est qua differt vnū ab alio, quia sm Augustinū
charitas est realis differentia qua filii gehennæ à filiis eccle-
siæ distinguuntur. Hæc est ergo quæ rei .i. aīæ dat pulchritu-
dinem conuersationis signū differētiæ & distinctionis essen
tiam virtutis & perfectionis, & iō destructa forma ista nihil
de esse gratiæ vel rei substantia reperitur, quia sm apl'm 1.
ad Cor. 13. Charitatē aūt nō habeā, nihil sum. Et iō forma in
materia .i. charitas & gratia in voluntate, est causa oīum bo
norū & virtutum. Est aūt duplex forma .i. duplex dilectio &
charitas scilicet accidentalis, & hæc est amor & affectio na-
turalis. Item substantialis, & hæc est gratia & charitas gra-
tuita. Et sicut forma accidentalis indiget substantiali, & sine
ea nihil valet, sic vere charitate gratuita indiget amor & af-
fectio naturalis, alias posset dici illud ad Gal. 4. Aemulantur
vos, sed non bene. Et Lu. 6. Pctōres diligentes se diligunt, s. di
lectione naturali. Vnde forma substantialis cā est accidenta
lis, quia charitas gratuita debet aliā regulare, & sicut cā af-
fectū perficere & cōplere. Vn forma accidentalis .i. affectio
naturalis, non perficit res .i. aīas & cōscias, nec eas cōplet, qa
ois cōpletio virtualis est ab amore gratuito, non naturali.
4 ¶ Scdm q forma nobilior debet in materia introduci, ipsa
materia debet aptari primitus & cōpleri. Vn si de terra de-
bet fieri ignis, necesse est vt materia subtilietur, & primitus
disponatur. Sic quia audientes prædicationem habent per
eius influentiam & doctrinam recipere formam ignis, &
ipsum sanctū spūm, per quem cor calefit & ignitur, ideo ne-
cesse est q primitus per gratiā disponant, vt sic de terra .i. de
corde terreo & auaro efficiat ignis. cor charitatis incendiis
inflāmatū. Vn Eze. 11. Spūm nouū tribuā in visceribus illorū,
5 & auferā cor lapideum de carne eorū &c. Eze. 11. & 36. ¶ Ta
lis est differentia inter bonū plarum & malū sicut inter for-
ma cælestem & elemētarem. Forma .n. cælestis replet oēs ap
petitus & vacuitates materiæ q informat, & iō tale cōpositū
non corrumpitur. Sic bonus platus oēs defectus & vacuita-
tes ecclesiæ suæ rigore iustitiæ cōplere, & sic eius religio mi
nime corrumpetur, q est quasi corpus cōpositū, s. ex diuersis
personis. Et sicut talis cælestis forma partes cōpositi ita cō
ciliat & concordat, q vna non agit in aliam consumēdo (vn
non sunt ibi contrariæ qualitates) sic prælatus in religione
debet concordiam generare, & iras & discordias extirpare
&c. Itē sicut virtute talis formæ oia elementaria sensibilia &
vegetabilia proficiunt sicut arbores & hmōi & eius ēt virtu
te sm philosophum in terra generatur aurum & argentum
& lapides præciosi: sic exemplo doctrina & virtutibus plato
rum seculares debent gratia vegetari, & doctrina fecundari,
& in terrenis & cupidis generari aurum rutilans charitatis,
argentum candens castitatis, & præciosi lapides gratiæ & vir
6 tutis. ¶ Item quanto forma est a conditionib. materiæ magis
separata tanto est actualior & nobilior, patet in angelis. Sic
prælatus angelicus quanto virtutibus & moribus alios præ
cellit, tanto nobilior debet dici. ¶ Item in corpore quanto 7
plus est de materia, tanto minus inuenitur de forma. Sic in
homine vel religione quanto plus abundant diuitiæ mate-
riales, tanto minus inuenitur ibi de discretiōe & sciā & grā
q sunt formæ spūales. ¶ Forma elementaris nō terminat ma 8
teriæ appetitus, & iō in corporib. elementarib. cōtrariæ qua
litates, quarū actionib. & passionib. sp est corruptibilis quo
ad potentiā, & multotiens corrumpitur quo ad actū. Sic qa
vere malus platus nescit motus & appetitus subditorū me-
diante iustitia reprimere & terminare, iō per cōtrarietates
iræ & inuidiæ corpus illud in quo est .i. ecclesia vel patria si-
bi subiecta, discordiis, iniuriis & inuidiis dissipatur. Et sicut
quandiu forma mixti partes cōciliat & cōcordat, corpus est
integrum, & econuerso, sic stante bono plato stat subditi, &
cadente eo ēt cadunt ipsi. Figura 1. Re. vl. de Saule qui inter
fectus a seipso, armigerū suum ad similes prouocauit. ¶ For 9
ma sm Aris. se habet per motum viri, quia sicut vir pōt plu
res fœminas impregnare, sic forma plures materias informa-
re. Sic et & platus pōt plures subditos &c. ¶ Forma est du- 10
plex. s. accidentalis & substantialis. Sed subalis dat esse & pfectio
nem rei, nec est ita corruptibilis sicut accidentalis. Et est for
ma materiæ manifestatiua, quia nunquam vī materia nisi p
formā fuerit informata. Sic duplex est aīæ forma. s. accidēta
lis, & hæc est grā, & subalis, & hæc est gloria. Et dr grā for-
ma accidentalis, eo q in hac vita de facili corrūpat, sed glo
ria est forma subalis, quia semel habita nunq perpetuo pōt
perdi. Et iō illa dat esse & perfectionē rei .i. aīæ, quia quousf-
que ipsa per gloriam insuruetur, nunquam perfecta pprie
pōt dici, quia sp est in potētia facili ad cadendū. Eccl. 9. Ne
scit hō verum amore vel odio dignus sit. Et iō forma dr ma
teriæ manifestatiua, quia virtutes & merita materiæ .i. ipsius
animæ in patria manifestat, quia secundum merita animę q
si a deo gloria largietur, & sic per gloriam apparentem vir-
tutum quantitas apparebit. ad Colo. 3. Cum Christus appa
ruerit, vita vestra, tūc & vos apparebitis cum ipso in gloria.

De Elementis. Cap. 3.

Cum elementa sint diuersarū & contrariarū qualita-
tū, s. aqua ignis, aer, & terra, illud est verū q nunq qe 1
scunt a suo motu & actu, & nunq ēt cessant sibi inui
cē cōtrariari. vnū .n. in aliud sp vult agere, ipsum cor
rūpere & alterare, & in suā nām conuertere & mutare. Sic
vere boni nunq cessant a motib. & actibus virtuosis, & intn
charitatiuę se diligunt, q pdicando docendo, & alias pficiē
do, alii in alios sp agunt, & sic alios in seipsus per vera dile-
ctionē conuertunt, quia s. amor qui transformat amantē in
amatum, cupit ēt amatū in amantē mutari, vt de diuersis &
contrariis fiat idē, iuxta Senecā, qui dicit q ille q verus ami
cus est, est quasi alter idem. Vel illa possunt dici cōtra malos
qui cum inter se sint contrarii & diuersi per odiū, inuidiam
& rancorē, nunquam cessant alter alterum corrodere & im
pugnare, et vnus contra alium machinari, et aliorum subam
tpalem in suā per rapinam & auaritiam commutare. Prou.
13. Inter superbos sp sunt iurgia ¶ Seneca de naturalib. qōni 2
bus li. 3. volens probare q aqua qnq; fit ex terra dicit, quod
oia elementa alternatim mutant. Na de terra aqua fit, & ecō
uerso, de aere ignis, & de igne aer, q fit per intentionē & re
missionē elementorū, & maxime quia (vt ait) non est mō da
re elementum simplex, imo oia inuicē sunt permixta. quod
patet quia aer & ventus, aqua & calor & ignis, sunt infra ter
ra, terreq; vapores ignei & aquei sunt in aere, & sic de aliis.
& iō vt ait idem ibidem oia in oibus sunt, & oia ex oib. fiūt,
& oium elementorum alterni recursus fiunt, & quicquid al
teri perierit, in alterum transit, & sic cōcludit quod terra q
aliis elementis est solidior, in aquam potest transire, & maxi
me, quia aquæ naturaliter est coniuncta, & etiam admixta,
& ideo inquit facilior est transitus, quia illis in quæ trāseun
dum est, iam mixta est. Et breuiter, nullum est ita vile rude
& grossum elementum, quin possit conuerti in magis nobile
per rarefactionem & purificationē, nec ita nobile quin possit
cōuerti in minus nobile & vile per condēsationē & remissio
nē. Illa possunt exponi de bonis, qa procuidubio nullus dēt in
ueniri hodie ita secularis & simplex, & ita p solitudinē iper
mixt⁹, quin aliis p charitatē & amicitia sit coniūctus, oia .n.
debent

debent esse io oībus p mutuam charitatem Ezech.1.Erat ro-
ta;in medio rotæ.Et ideo oīa debent fieri ea oībus p alteroā
conformitatem,qoia.s.alterni debent esse recursus appetituū
humanorum,vt.s.hō conditiooes aliorū induat,& in alios se
commutet,s.vel prosperis coogaudendo,vel in aduersis con-
dolēdo,vel in bonis moribus imitādo,vt sic ſm doctrinā apo
stoli ad Rom.12.Gaudemus cū gaudētibus,fleamus cū flen-
tibus,sicut ipse de seipso dicit.1.ad Corin.9.Oibos oīa factus
sum.Vel ista possuot allegari ꝙ in mūdo,dū durat misera vi-
ta præsens,non est aliquid stabile, oia sunt mutabilia,qa bo-
oa,possunt fieri mala,& ecōtrario mala bona.Nō.n.est ita no
bile elementū.i.ita sancta psona,quin possit deteriorari,& in
vilem pctōrem deo permittēte mutari.pp quod.j.Corin.10.
dicit apostol°.Qui stat,videat ne cadat.Nec est aliqs ita pec-
cator vel vilis,quin possit deo operante fieri sanctus,& nobi
lis,quia sicut dr̄ Matth.3.Potens est deos de lapidibus suscita
re filios Abrahæ.Et potissimē talis mutatio est facilis pp mu
tuā pmixtionē.Boni.n.malis,terra aqs,& ecōtrario mali bo
nis,& aqua terris suot admiati , & iō facile est ꝙ alij io alios
permutētur.1.Reg.10.Mutaberis in virum alterū.Vel pōt ēt
dici de republica,in qua quicquid alteri perit,in alterū trāsit,
& nuuquam vous aliquid perdit,quin alius illud lucretur.Et
ideo quantū res publica io vno perdēte deprimitur, tantū in
lucrāte alio reuelatur.Oia.n.ex oibus fiunt,qa oia quæ sunt
de alijs ad alios transeunt,& oia mūdi bona aliena fuerūt,&
aliena erūt.Thre.5.Hęreditas nostra versa est ad alieoos,do
mos nostræ ad extraneos. ¶ Elementum dicit̄ res minima &
3 simplex,non quod in se partes non habeat,sed quia nō habet
partes specie differentes,qa quęlibet pars ignis est ignis,oon
autē sic de mixto,vt est metallum,qa alia pars terra,alia aer,
& huiusmodi. Sic esse debet de communitate Christiana, qa
debet esse minima p humilitatem,simplex ēt p vanitatē. Vn-
de pars a parte.i.christianus a Christiano oon debet differre,
sed per charitatem & amorē debet alter alteri coouenire &
se vnus alij conformare.Sap.7.Sum quidē hō mortalis,similis
alijs hoibus &c. ¶ Elementa cōtraria & cōtrariē agētia sunt
4 in corpore,& ibi p cæli & stellarum influentiam adunant̄,&
ad coocordiam reuocantur.Sic i corpore ecclesiæ sunt diuer
sa & cōtraria elementa.i.psonæ diuersæ moribus atq; lingua,
sed tñ ibi coadunant̄ p fidei vnitatē , & cōcordant̄ p charita-
tis glutinositatē & hoc est p cæli.i.Christi,& stellarū.i.sancto
rū & ēt p bonorū platorū influentiā & virtutē,qbus median
tibus vnus alteri noo repugnat in ecclesiæ vnitate. 1. Macha.
8.Oēs obediunt vni,& zelus & inuidia non est inter eos.¶ In
5 ter elemēta licet terra & aqua sint a motu primi mobilis alie
na,& licet per eius influentiam oō moueatur,& maximē ter-
ra,tñ non cessant a motu generationis,qui mare pisces gene
rat,terra aūt animalia,plaotas & lapides nutrit.Et breuiter li
cet siot ociosa quo ad motū,nō tñ suot vacua quo ad fructū.
Sic licet viri deuoti & contēplatiui sint a primi mobilis Chri
sti motibus.i.ab ipsis duris pænitentiæ operibus dissimiles &
alieni,nunquā tñ a motu interiori generationis,s.cōtēplatio
nis & deuotionis quiescūt,qa breuiter licet sint ociosi quātū
ad motū.i.quātū ad diuersorū bonorū,operū execution̄,q̄
pertinet ad actiuā,nunq̄ tñ sunt ociosi quo ad fructū & quo
ad cogitatuū interoorū & affectionū pductionē, nec ēt quo
ad ornatū.i.quo ad exteriorē apparentiā & conoersationē,q̄
6 pertinet ad actiuā & cootemplatiuā.¶ Licet elemēta sint io se
diuersa & cōtraria,& virtute & nobilitate differentia,nūquā
tñ est aliquod elementum ita nobile vel virtuosum,qo cōue
niat cū aliquo ignobili in aliqoa qualitate. Vñ cū siot aliqua
elemēta noblia.s.ignis & aer,& aliq̄ ignobilia,s.aqua & ter
ra,tñ igois cū terra cōuenit in siccitate,licet differat i frigidi
tate.Aer ēt cōueoit cū aqua in humiditate,licet differat in ca
liditate.Inter elemēta ēt nobilia est differētia,qa ignis est sic
cus,aer est humid°.Et inter ignobilia similiter,qa aqua est hu
mida,terra sicca.Sic in muodo & ecclesia suos diuersa vel cō
traria elementa,s.boni & mali,qui sunt couträrij quātum ad
conditiones, & contrariē aguot quantum ad virtutes & ope
rationes . Non est tñ ita nobile vel notabile elemētū.i. nō est
ita virtuosus,bonus & iustus,quin cōueoiat cū ignobilibus.i.
cū malis peccatoribus in aliqua qualitate vel cōditione. Vñ
ēt ignis.i.viri rigidi,& iusti & charitatiui,cōueniūt cū terra.i.
cū cupidis terreis & auaris,i.in siccitate incōpassiōis,qa mul
ti sunt ita rigidi ꝙ nullius misereutur.Aer.ēt.i.viri cōtēplati
ui & deuoti,cōueniūt cum aqua.i.cum luxuriosis & fluxibili-
bus,& hoc io humiliate.i.naturali cōpassione & pietate , qa
vt cōiter luxuriosi sunt cæteris pctōrib.misericordiores.Et
sic breuiter nullus est ita bonus ,quin in aliquo cū malis con
ueniat nec ita malos quio in aliquo bonis sit similis & cōfor
mis & ad minus licet afferāt io moribus,tñ sunt similes io na
tura.Siīs ero altissimo.Esa.14.¶ Duo sūt elemēta naturæ no 7
bilioris & purioris,& substātiæ leuioris,s.aer,& ignis,quæ ha
bēt motū a centro ad circūferētiā, & ioest eis nobilitas ratio
ne vicinitatis quā habēt ad corp° cæleste & stellas,'quia.s.vir
tus cælestis primo influit sup spherā ignis & aeris, quam sup
alia corpora.Et ideo illa duo elemēta sunt velociora quo ad
motū,sublimiora quo ad sitū, virtuosiora quo ad actū,purio
ra quo ad substantiā, magis pspicua quo ad formā. Alia aūt
duo elemēta,s.terra & aqua,sunt iferiora,habētia.s.motū suū
a circūferētia ad cētrū,& suot cæteris grossiora,materialio-
ra,magisq; cōpacta & obtusa,plus habentia de materia,q̄ de
forma,& pp summā elōgationē a prima sphera,motui primi
mobilis nō suot ita obediētia, & maximē terra , qa.s.cæteris
oib.ſm magis & mio° se mouētibus, nō mouet̄. Sic verē i mū
do isto sunt duo gña elemētorū.i.hoīū,s.boni & mali Sed bo
ni sunt sicut ignis p ardorē charitatis, sicut aer p splēdorem
honestatis Mali sunt sicut aqua pp frigus indeuotionis,& si-
cut terra per siccitatē & duritiā incōpassionis.In his ergo est
differentia,qa prima duo elementa,s.boni,sunt naturæ nobi
lis & puræ,qa cū sint vicini primæ spheræ & stellis.i.Christo
& sanctis & angelis p amorē & virtuositatē,ideo ab illo cœ
lo & stellis.i.a deo & sanctis suis,maiorē influētiā recipiūt gra
tiarum,& nobilitatē inde contrahūt spūalē.Deuter.33. Qui
appropinqoāt pedibus eius,accipiēt de doctrina eius. Quia
virtus cælestis.s.iofluentia dei & sanctorū , primo influit sup
ista elementa.i.sup iustos,magis quā sup alia quæ sunt ab eo
remota per peccatum. Hier.32.Tibi.n.competit , quia prior
es.Et ēt istis mediantibus influit sup infima elementa,s.pec-
catores.per eorum prædicationem,& huiusmodi.Rut.3.Ex-
tende palliom tuū super famulam tuam,quia ppinqu° es.Hæc
ista elementa.s.scti,sunt velociora qoo ad motū operationis.
In oīb.operib.tuis esto velox.Eccl.31. Item sublimiora quo
ad situm contemplationis,quia cōuersatio eorū i cælis est.ad
Phil.3. Perspicua quo ad formā honestatis. Fulgebūt iusti si-
cut sol.Matth.13.Puriora quo ad substātiā castitatis. Thob.
3.Mundā seruaui aiam meam. Et ideo habent motū suū a cē
tro ad circūferētiā, quia motus appetitus & affectio eorūdē
est ab his iofimis ad suprema,p erectionē voluntatis.Eze.10.
Eleuauerūt cherubin alas suas.Sed alia elemēta vilia,s.pecca
tores,habēt motū contrariū , quia mooentur descendēdo a
circooferentia.i.a Deo & superios,ad cētrū.i.ad mūdialia &
terrena &c.Explica.Ideo de vtrisq; dr̄ in psal.Ascendūt mō-
tes,& desceodūt cāpi.Et ideo ista elemēta.s.peccatores,sunt
grossa p ruditatem,spissa & obtusa p ignorātiæ obscuritatē,
cōpacta per tenacitatem,plus habentia de materia ppriatū,
volūtatum & affectionū,quām de forma gratiæ & virtutum,
& a prima sphera.i.ipso deo sunt p peccatū totaliter elōgati
& ideo motui eius nō obediūt.i.eius iospirationibus & pce
ptis,& specialiter terra.i.terreni & cupidi sunt totaliter imo
biles p duritiam,quia nō possunt moueri de malo statu in bo
nū,nisi forte p miraculū diuinū,vel per tonitruū timoris dei.
vñ.Fundasti terram sup stabilitatē suā,non inclinabit̄. Nam
sicut dato ꝙ terra moueat̄ in terremoto,solet tñ cito plus qo
scere sicut ante,sic terreni licet qñq; io terremotu timoris di
uini moueat̄ & cogitēt de salute,stati tñ ad imobilitatē obsti
nationis pristinę reuertuot̄.vñ i ps.dr̄ Terrę tremuit,& quieu.

De Igne. Ca. 4.

CVm ignis sit nobilissimum elementum,virtutem ha- 1
bet mirabiliter sui diffusiuam.In omnibus enim re-
bus occultē latet ignis,sicut manifestē videtur cum
duo solida corpora iouicem colliduntur , exinde
enim solet ignis egredi, qui tamen ibi credebatur minime
occultari. Sic verē Deus iouisibiliter est in omoibus &c. si-
cut supra de deo. Vel potest dici de igne charitatis , scilicet
spiritussancti,vel diuini amoris,qui in multis est, in quibus
non creditur esse,qui tō,si esset oecesse,& pro sustinenda fide
oporter collisiooem pati, ibidem clarissimē appareret, sicut
apparuit in beato Boosifacio.Quia verē multi sunt q vident̄
duri peccatores & frigidi,q tō p fide essent parati mortē pa
ti.Sapien.5.Ignis in qua valebat supra virtute suam. Expone

a sicut de calce infra.lib.12.&c.¶Ignis habet virtutem metal
lorum purgatiuã & a rubigine mũdatiuã, humorũ crudorũ
in corpe digestiuã,fructuũ maturatiuã ,& suijpsius in rebus
oibus diffusiuam,& inferiorum eleuatiuã.Sic ignis verbi dei
aias à peccatorũ rubigine depurat & mũdificat,humores cru
dos & cõscientias induratas & carnales digerit & mollificat,
fructum et bonorũ operũ pficit & maturat,& rebus omnib.
i.in oium auditorũ auribus se deffluit et cõicat,& sic ipsos ab
inferioribus & mundanis ad superiora eleuat, & ad cælestiũ
amorem attrahit & inaltat.iõ.psal.Ignitũ eloquiũ tuũ.& Pro
uer.3.Ois sermo dei ignitus &c. Hiere.23. Verba mea quasi
ignis(dicit)dñs & quasi malleus conterens petrã. & Hie.10.
Factus est i corde meo quasi ignis estuãs &c Ista oia possunt
3 dici de bono prælato,prædicatore & confessore.¶Ignis quo
dãmodo dr̃ immẽsurabilis & infinitus,sicut i Dionysij descri
ptione patet, vt habes.§.4.Et hoc quia virtus eius crescit i in
finitum, si inueniat materiam in quã agat.Itẽ ignis est mobi-
lis,qa mouet se & alia,& a nullo mouet. Itẽ dicit ibidem q
ignis est clarus,manifest' discernẽs,distinguẽs, & hoc sm cõ
mẽtatorẽ,ibidẽ,qa habet virtutẽ sui & aliorũ manifestatiuã,
qa se manifestãdo,oia alia manifestat. Itẽ naturã habet reno
uatiuã,qa oia veterescũt,deficiũt & antiquantur,quæ virtute
ignea no seruant,vt patet in illis in quib.calor deficit natura-
lis.Iõ dr̃ Dionysio,naturæ custos.Itẽ ignis virtutẽ habet im-
mutatiuã,qa materiã in qua agit,ipsam cõsumendo,cõmutat
in naturã pprã & cõuertit.Ideo dr̃ a Dionysio immutatiu'
& cõprehensiuus.Itẽ hẽt naturã suijpsius cõicatiuã & suæ na
turæ in oibus rebus diffusiuã,qa.s.ignis inuisibiliter i reb.oĩ
bus est inclusus,& eis immediatissime est cõiũctus.Et sm phi
losophos triplex ignis species est distincta,s.ignis lux,vt est in
ppria sphera.Ignis flãma.vt est in materia aerea.Ignis carbo,
vt est i materia terrestri.Talis ignis est charitas,qa materia i
quã agit,s.ipse deus q diligitur,est infinitus, & iõ dr̃ infinita.
Dicit ẽt mobilis,qa oia se participãtia mouet ad bona opera
faciẽda. Alias ẽt virtutes mouet & excitat ad act' suos. Hæc
est igit ignis clar' & manifestus,qa amor more ignis se nescit
celare, qn per act' exterius declaretur, quia sicut dicit.Gre.
Amor dei nunq̃ est otiosus,operat.n.magna si est,si vero ope
ri tenuit,amor nõ est, Nũqd.n.põt abscõdere hõ ignẽ i sinu,
vt vestimenta eius nõ ardeat?Prouer.6.Et iõ dicit distinguẽs
& discernens,quia per istum charitatis ignẽ discernuntur,di
stinguũtur & cognoscũtur filij diaboli,a dei filijs, sm Augu.
Iste ẽt ignis renouatiuus,qa charitas aiam virtutib.& gratijs
renouat.Et dicitur naturæ custos , quia per charitatem aliæ
virtutes in esse debito cõseruant,& sine charitate,corruptio
ne peccati oia bona moralia corrumpuntur . Custodit.n.dñs
diligentes se,& vias peccatorũ disperdet.Hæc et habet virtu
tem immutatiuã,quia materiã sua conuertit in propriam na
turam,inquantum amantem conuertit & effigiat in amatũ.
Et ideo põt dici immutatiua & cõprehẽsiua.vñ.psa. Mutabis
eos & muta bunt.Hæc habet naturã cõicatiuã & diffusiuam,
quia.s.charitas nõ tm̃ in corde proprio in quo est , imo i oib.
reb.alijs se diffundit,vt alia in deo diligat , alia propter deũ.
ad Rom.5.Charitas dei diffusa est in cordib. nostris &c.Hu-
ius aũt ignis,i.charitatis,est triplex species.s.ignis lux in pro-
pria natura,hæc est charitas quia deus diligitur.Itẽ ignis flã-
ma in materia aeris satis propinqua & cõsimili,hæc est chari-
tas qua amicus amatur.Item ignis carbo in materia terrestri
& penitus dissimili,hæc est charitas qa diligit inimicus.De-
scripsi ergo eã tibi tripliciter.Prou.22.quia funiculus triplex
4 difficile rũpitur.Eccl.5.Vide alia de deo supra.¶Ignis a Dio
nysio.c.2.de angelica Hierarchia describit sic. Ignis est cor
pus sensibile,oibus rebus.s.corporalibus lõgẽ subtilius,& p
pter hoc effectũ sui dissimilẽ cunctis alijs demõstrat.Ignis.n.
in oibus & per oib.dare se venit,& ab oibus remouetur . Est
tñ occultus incognitus,imẽsurabilis,inuisibilis, quodammõ
in corpore ponens ad actionem ppriã,mobilis,tradens se om
nibus quoquo modo approximantibus,mouẽs vniuersa se par
ticipãtia,renouatiuus oium, naturæ custos,illuminatiuus cir
cũuelatis splendoribus, clarus , discernens , distinguens, &
resiliens deorsum,clam semetipsum pascens , ac sui sum mo-
uens,acute means excelsus,non recipiens ignominiam mino
rationis,semper motiuus,comprehensiuus & immutatiuus,
in se reuertens,potenter actiuus. Istæ proprietates ignis per
oia cõpetũt Deo Christo spũi sancto vel ẽt viro iusto . Ignis
n. dicitur excelsus, qui põdere carens sublime quærit, & cun
ctis alijs corporalibus supeminet.Sic Christus carens ponde
re terrenorum & quærẽs sublimia æternorũm (quia s p fuit
pauperrimus)nũc supest oĩb.creaturis , qa excelsus su p oẽs
gentes dñs.Vel põt dici de bonis & spũalib.pauperibus,q qa
terrenorũ vel vitiorũ põdere caruerũt,iõ sursom ad cælestia
hic mẽtaliter,tãdẽ vero psonaliter ascenderũt.2.ad Corin.8.
Altissima paupertas eorũ abundauit in diuitias.Itẽ ignis dr̃
quodãmodo incorporeus & naturæ spũali proximus, qa pp
substãtiæ suæ puritatẽ & subtilitatẽ vr̃ esse medius, inter cor
poralia & spũalia . Vñ inquantum appropinquat superiorib.
incorporeus põt dici.Sic vere.Christus voluit esse medius in
ter spũalia(.s.deũ & angelos)et corporalia,s.hoies.s.Vñ inqã-
tũ appropinquat superioribus.s.quantũ ad diuinitatẽ incor
poreus est,sed inquãtũ appropinquat ad inferiora.i.ad hoies,
verẽ corporeus est, quia cũ hoibus est hõ , sicut cũ deo deus.
Mediator dei & hoiũ hõ Christus Iesus.1.ad Tim. 3. Vel põt
dici de bono prælato,qui debet esse p castitatem & innocẽtiã
purissimus,& inter deum & populũ medius , vt.s.apud deũ
orationibus agat causam populi,apud populum vero pdica-
tione & correctione agat causam dei.Deutero.5.Ego aũt seq
ster & medius fuit inter vos & deũ.Item ignis dicitur imme
surabilis,qa virtus eius crescit in infinitũ,si materiã inueniat
quam incedat. Sic verẽ magn' dñs noster,& magna virtus ei'
& magnitudinis eius non est finis. Vel põt dici de charitate,q
quanto plus accenditur,tanto plus inuenit quod amet. Eccl.
28.Scd̃m ligna siluæ eam descit ignis.Vel põt dici de rigore
iustitiæ,q debet crescere in infinitũ, si ligna inueniat delicto-
rum.Allega.vt supra.Item ignis habet naturam occultiorẽ,
quia in sua natura non videtur, nec sensu percipit, imo ẽt qd
sit realiter, vix cognoscitur itellectu,nisi forte cum alij mate
riæ coniungitur & vnitur,vt in carbone vel flãma.Sic verẽ es
sentia diuina,nec sensu,nec intellectu põt plenẽ cognosci,qa
lucem habitat inaccessibilẽ.1.ad Tim.6.possum'.n. intellige
re,quis est & qualis,sed nunquã quid est.ideo dr̃ Esa.45.Verẽ
tu es deus absconditus. Tñ qñ iste ignis fuit incorporatus p
beatam incarnationẽ materiæ terrestri,s.humanitati nostræ,
tunc quodammodo fuit visibilis Baruc.3.Postea in terris vi-
sus est &c.Vel põt dici de iusto,qui se debet p humilitatẽ oc-
cultare,vt vix ab alijs cognoscatur,nisi forte p opera,quãdo
.s.per actionem alicuius boni operis terreni,velut alicui gros
sæ materiæ rerum temporalium misceatur . psal.Non erat q
cognosceret me.Item ignis dr̃ mobilis,quia in ipso in princi
piũ motus,& mouet se & alia,& a nullo mouetur.Sic Christ'
ad modum mobilis se habet descendendo & ascẽdẽdo, & in
mundo cõuersando.Vñ ẽt primo se mouit,i.p bona opera,&
deinde alios,docendo,inspirando,& exemplum dando,quia
ipse cæpit facere & docere.Act.1.Et ideo dicitur ignis clarus
& illuminatiuus, qa Christus claritate vitæ et doctrinæ mũ-
dum illustrauit,Sed splendor suus dr̃ circũuelatus quia radij
doctrinæ euangelicæ quos emisit,circunvelati sunt enigma-
tibus & figuris.Ignis ẽt acutẽ means dicitur, qa propter suæ
virtutis acutiem subintrat & penetrat vniuersa.Sic deus cor
pora oia essentialiter penetrat & subintrat , quod verum est
et principaliter,& potentialiter,& essentialiter.Ideo dr̃ Eccl.
24.Penetrabo inferiores partes terræ,et inspiciã oẽs dormiẽ
tes,et illuminabo oẽs sperãtes in dño.Vel dic ẽt q per inspi-
rationes penetrat corda nra.vt patet in Paulo. Act.9.vel ẽt
in trido et morte,quo terram vsq; ad inferna penetrauit,vbi
sperantes in domino.s.sctõs pres misericorditer visitauit. Vel
põt dici de prælato vel pdicatore,qui ad hoc q alios moueat
docẽdo,debet,primo esse mobilis bene operado,et sic ipsos
illuminare poterit et docere,conuertere penetrare et circun
uelare,mouere & monere,acuteq; circũspicere,et meare,vt
ẽt acutẽ reprehendere vel punire.Allega vt supra Item ignis
habet virtutem inferiorum attractiuam ad superiora,qa ma
teriam in quam agit,rarefaciẽdo dissoluit,et sic sua violentia
sursum trahit,et ideo dicitur deorsum pascens,sursum trahẽs
Sic Christus materiam suã in quam egit.i. naturam humanã
quam deorsum pascendo assumpsit,tandẽ in ascẽsione ad su-
periora attraxit.Vñ ẽt sicut ignis dr̃ resiliẽs,quia peracto of-
ficio suo resilit in seipsum,sic Christus peracto officio redẽ-
ptionis humanæ,in seipsum,resilijt ascenendẽdo.Tps est it
vt reuertar ad deũ q misit me Tho.12.Vel inferiora trahit ad
superiora,inquantũ primo agit in aiam, ipsam rarefaciẽdo,
et p inspirationes et gratias disponẽdo,q tãdẽ ad cælestia ele
uat mũdũ cõtẽnẽdo,cælũ cõtẽplãdo,& exaltat gloriã tribuẽ
do.

do Ioan. 12. Cum exaltatus fuero a terra, oīa traham ad meip sum. Quod ēt pertinet ad prælatum & prædicatorem, qui de bent de orsū suos subditos pascere, & ipsos monitionibus & cor rectionibus, sursum ad amorem æternorū trahere & leuare. Itē ignis habet natiuam suijpsius diffusiuam. Sic verè Christ⁹ per diuersa beneficia in creaturis oībus se diffundit, ipsas cō. seruando in esse, & maximè in hoībus, & iō dr̄ ꝙ pet oīa da. re se venit, & naturæ custos, quia Christus se dedit ꝓ oībus, ſ. supplicijs & tormētis, & hoc sine sui diminutione fecit, & do trimento, & ideo dr̄ nō recipiens ignominia minorationis, quia sicut dicitur Eccl. 42. Neq; adiectū ē neq; minuit, neq; eget alicuius consilio. Vel pōt dici de plato, qui debet esse na turæ. i. patriæ & ecclesiæ custos, & se debet iō ēs. docendo, & bñficia dādo diffundere, & ꝑ oīa se dare, maximè pauperib. per pietatem, impijs per seueritatem, iustis ꝑ æquitatē, oībus ꝑ charitatem. Hiere. 12. Dedi dilectam aīam meā. Et hoc tñ debet facere sine minoratione virtutum, vt. s. cū alijs ꝓficiat, sibi non doceat Item ignis habet virtutem suijpsius cū alio corpore immediatissimè cōiunctiuā, vt patet in carbone vel ferro ignito, vbi propter subtilitatem suæ substantiæ cuilibet parti illius corporis est coniunctus. Sic deus quantū ad essen tiam cū rebus est vnitus, & i ei, absconditus & inclusus, sed spe cialiter per beatā incarnationē eū ferro & cum carbone. i. cū humano corpe se voiuit. Vel pōt dici de corde humano, qđ cū alijs se debet ꝑ charitatē immediatissime cōiūgere & vni re. Act. 4. Multitudinis credentium erat cor voū. Ideo ꝑ oīa

5 bñ dr̄. Deus noster ignis consumens est, Deut. 4. ¶ Ignis habet vim purgatiuam quæ metalla, quæ non pōt consumere, mūdi ficat & depurat, sed ligna cōsumptibilia atteouat & cōsumit. Sic ignis inferni paleas & ligna i. peccatores dānatos cruciat consumit, sed metalla. i. pœnitentes & cum gratia decedētes cū ipsos nequeāt cōsumere i purgatorio purificat & emūdat Figura numeri. 31. vbi ferrum, æs & stānum, plumbum, aurū & argentum ꝑ flāmas ignis porgata sunt, & quæ nō potuerūt ignē sustinere, aqua expiationis lota sunt & sāctificata. Sic fortes ī tribulationib. purgant, sed simplices dei mia supportant &c. Expone. Vñ Esa. 48. Excoxite, sed non quasi argentū elegi te in camino paupertatis. De damnatis aūt dr̄ Hie. 6. In igne cō sumptum est plumbum &c. Matth. 3. Paleas aūt cōburet igne inextinguibili &c. Vel ista possunt dici de igne præsentis tri bulationum, in quo boni purificantur & corrigūtur, mali ve ro affliguntur & puniuntur, & ꝑ desperatione cōsumunt & peiorantur. Ezechi. 15. De igne egredietur, & ignis consumet eos. De igne tribulationis vel purgatorij egredieut, s. boni, ignis. i. tribulationis vel inferni cōsumet eos, videlicet pecca-

6 tores. ¶ Ignis semp appetit sup aerem esse, sed si infra per vio lentiam detinetur, paulatim in mollem aerem euanescit, secū dum Isidorum. Sic verè iustus hn̄s sup aerē nebulosum. i. sup mundi negotia vsq; ad extremum contemplationem cupit se multipliciter eleuare, & ideo si per aliquam mollitiē in istis inferioribus. s. in mundanis negotijs detinet, tunc paulatim in mollem aerem euanescit. i. in naturā fluxibilē & variabilē, vtpote ad delicta, Sap. 2. Spūs diffundetur tāquā mollis aer. Ec

7 vid elupra de calore. ¶ Flamma est materia ignea, in substātia aerea, quæ ꝓp substantiæ puritatē & subtilitatē & similitudi nem quā habet cum sphæra ignis, de facili ignit, & in natura ignā cōmutator. Et secundū ꝙ materia aeris est purior, tātō flāma erit lucidior, & ecōuerso si materia sit turbida & fumo sa, tūc obscurā & turbidā reddit lucē. In motu est cōtinuo, & nunq̄ penitus requiescit. Sic ꝙ materia aerea. i. cōscientia, pꝰ spicua est ab oīb. vitijs & depurata, tunc ꝙ a sphæræ ignis amo ris. i. spū deo est cōsimilis, & vicina, iō tunc de facili ꝑ amorē inflāmatur, & in naturā igneā. i. in ipsius dei similitudinē trās formatur. 2. ad Corinth. 3. Nos aūt reuelata facie gloriā dñi speculantes, in eandem imaginē trāsformamur. Et quāto ma teria. i. cōscientia fuerit purior, & innocētior, tāto flamma exio de creata, s. amor & operatio exterior vel exemplum, erit luci dior & pulchrior apparebit. Si aūt sit turbida ꝑ iracundiā, fu mosa pet malarum cogitationum redundantiam, obscura ꝑ ignorantiam, tunc pro certo lucem exemplorū & exterioris operationis & amoris reddit turbidā & obscuram, & sic sem per est in motu diuersarum cogitationū. vñ Iob. 30. Variæ co

8 gitationes succedunt sibi, & mēs in diuersa rapit. ¶ Flamma tenebrosa illuminat abdita, prodit vitā, & viæ offendicula am bulātib. ostēdit. Sic verbū dei tenebrosa corda ꝑ ignorātiā, il luminat & illustrat ꝑ veritatē, abdita ē. i. abscōditas demonū insidias hoīb. manifestat, & abdita ꝓdit in lucem, & sic viæ ꝑ fentis vitæ offendicula, & peccatorū nocumenta notificat &

9 declarat. ¶ Flāma sm̄ Marti. tortuosè & anfractuosè mouet per aerem, & ideo ꝓ poetica figmenta vulcanus, id est ignis to terram proiect⁹, claudus fuit, quia. s. tortuosè nō directa in cedit, sed ad sinistram & dextrā tendit anfractuosè. Sic verè charitas nō tantū extēdit se directè ante se. s. ad deū, imo & ad dextrā. i. amicos, & ad sinistrā. i. ad inimicos vndiq; se exten- dit, vt amicos in deū, & inimicos diligat ꝑp deū. Et ideo vul cao⁹ in terrā cadēs. i. ipsa charitas à cælo vsq; ad terrā veniēs, claudus fuit. quia vir charitatiuus claudicando diligit vnum queq;. Figura Ge. 32. de Iacob ab angelo claudicato. Vel dic ꝙ flāma est auarus, qui semp claudicat ꝑ falsitatem, & nūquā in actibus, cōtractibus & processibus directè vadit, sed a dex tris & a sinistris rapit & accipit alieuū, tā bonos quā malos, & tam amicos ꝙ inimicos inuoluens. Eze. 1. Nubes magna, & ignis inuoluēs. Et sicut flamma fortior est & ardentior in ꝗ a extremitate, sic cupid⁹ auarior est in sua senectute. Et sicut flā ma semper nititur sursum tēdere, & anfractuosè incedēs vide tur vias asceosus quærere, sic auarus & ambitiosus semp quæ vt sursum ad dignitates & officia ascēdat, & iō ꝑ anfractuo sas & indirectas vias asceosum suū inquirit multipliciter & ꝓ curat. Vñ Cant. 3. Surgam & circuibo ciuitatem, & quæram quem diligit aīa mea. Vel dic ꝙ talis est vir cōtēplatiuus, q. s. anfractuosè ꝑ diuersas considerationes ī deū surgit, & de cō sideratione creaturarum ad creatoris cognitionem tēdit. ad Ro. 1. Inuisibilia dei ꝑ ea quæ facta sunt intellecta cōspiciunt. Vñ Es. 14. Ascēdā in cælū &c. ¶ Flāma est materia ignea i ꝗ aero 10 stātia aerea. Nā ꝑp vicinitatē aeris ad sphæra ignis, & ipi⁹ per ritatē, de facili ignit. Mouet aūt flāma naturaliter sursum, & ex oī parte in acutū tendens in extremitate, & sine sui fortior & acutior & clarior reperitur, & iō materiā sibi in extremita te appositam incendit faciliter & inflāmat. Motu cōtinuo mo uetur, nec aliquo quiescit. Locum superiorē quærere satagit, & materiā in quā agit, ad superiora eleuat & educit, & ex partiū suarū collisione mutua sonum gignit. Sic iustus quia per imi tationem suorū operū vicinus est & propinquus ipsius ignis i. eius ꝙ ignis cōsumēs dr̄ (Deuter. 4.) ideo ꝑ amoris incēdiū faciliter inflāmatur. Ille est in motu cōtinuo per bonorū ope rū consequētiā. Motus suus semp est sursum ꝑ æternorū desi derium & appetentiā, & iō locū superiorem quærere non de sistit ꝑ iugem perseuerantiā. vñ ad Colos. 3. Quæ sursum sunt quærite, nū quæ super terrā iuxta illud apostoli ad Phil. 3. Sc quor aūt si quo modo cōprehēdā. Et ex oī parte sui. i. ex oib. suis affectionibus & motibus, sursum in acutū. i. in virtutū py ramidem semper de virtute in virtutem erigitur, & ideo i ex tremitate sui scilicet senectute, calidior, & per charitatē acu tior, & per bonorum operū velocitatem celerior reperitur, tunc ēt cæteros plus accendit per documentorū & exemplo rum dationem, & ex se sonoum gignit ꝑ gratiarū actionē, & per diuinæ laudis prædicationem. Act. 2. Factus est repēte de cælo sonus. ¶ Flama ardētior & fortior est i extremitate. sic & 11 tu debes ī vitæ tuæ extremitate & senectute esse ardētior dili gendo, & fortior operando. Cum. n. infirmor tūc fortior sum 2. ad Corinth. 12. Ideo Iohel. 3. infirmus dicat, quia ergo for tis sum. ¶ Flammā a vento modico incēditur & auget, sed a vento forti & vehementi extinguitur, & totaliter dissipatur. 12 Sic ignis charitatis & virtutis modico vento tētationis & tri bulationis accenditur & augetur: sed cum fortis & vehemen tis tentatio irruerit, tunc necessario dissipatur, nisi forte per dei adiutorium tueatur. Figura. 3. Regum. 19. vbi post auram leuem sequutus est spiritus fortis, contereus petras &c.

De Fumo. Cap. 11.

Fumus vapor est ex partib. materiæ subtilioribus & hu midiorib. resolutus. Diuersificat aūt fumus sm̄ cōdi tionem materiæ de qua nascit, & sic dico ꝙ iuenit du 1 plex fumus purus. s. & impurus, odorosus & fœtidus. Fumus. n. fœtidus & amarus visum lædit, cerebrum & spiri tum aīalem turbat, & sensum grauat. Vñ sm̄ commētatorē, de animalibus, fumus cādelæ extinctæ intantū grauat equā ꝑ gnantē, ꝙ si eū senserit, facere cogit abortiuū. Læuit & accipit trem, & alias prædæ aues. Fumus autem ex rebus aromaticis resolutus sensui olfactus est delectabilis & amicus, spiritui. cordis & capitis reparatiuus, reumatis & ventris duxas

 restra

restrictiuus & desiccatiuus, venenorum contrariatiuus, & spatiorum reptilium, neruorum confortatiuus, & pororum apertiuus. Sic est rectè de bona & de mala fama, quia verè malũ exemplum & mala fama qñ in natib. i. in auribus alicuius sub intrat, visum cõtemplationis lædit sensum et & cerebri imaginationem grauat, & equam prægnantem. i. hões simplices bono proposito prægnantes facit abortire, inquantum p maliexempli dationem impeditur ne fœtus boni operis pereetur, & maximè fumus candelæ. i. personæ ecclesiasticæ (quæ .f. hẽt alios illustrare) qñ extinguunt p pctm̃, quia s̃m Bero. pctm̃ principis tantis obest, quantis præest. Accipitres et clari vilus. i. viros contemplatiuos, fumus infamiæ aliorum lædit. Esa. 6. A voce clamantis. i. diffamãtis, domus impleta est fumo. Econtra autem fumus bonus bonæ famæ, boni exempli & bonarum virtutum, qui ea speciebus aromaticis. i. ex virtuosis hoib. exhalatur, talis dico est olfactui spũali. i. auditui delectabilis, & amicus, nisi forte p inuidiã sit iofectus, qa .f. mali nunquam volunt bonã famã de alijs odorare, sed boni fie, quia vnguenta & odorib. delectatur cor Prou. 27. Hic ergo in odoratib. spũs admissos. i. gratias & dona reparat, fluxum et rheumatis. i. golæ & ventris & luxuriæ ingluuiem obstruit & restringit, & temperat, inquantum. f. aliorũ exemplorũ & famã pctor sentiens & odoras, se corrigit & refrenat, & et venenosorũ reptiliũ. i. morsus detractorũ & ipsorũ punctionũ & diffamationũ totaliter fugat, & sic neruos. i. viros spũales, vbi est sensus bonæ operationis, ædificat & confortat. Ideo Can. 3. Ascẽdit de serũ sicut virgula fumi ex aromatib. Et Cant. 4. Odor vnguẽtorũ tuorũ sup oĩa aromata.

¶ Fumus est vapor ex subtilioriб & humidiorib. partib. ma-
2 teriæ resolutus vt caloris, habens graues partes mixtas cum leoib. ex quib. obscuritatem contrahit, & fœtorem ex grossitie et materiæ contrahit, cuius acumine oculos amaricat, & lachrymas puocat & educit. Et est fumus vsq; ad intima penetratiuus, & pororum obstructorũ apertiuus & venenoso cum reptiliũ fugatiuus. Talis est fumus pniæ vel cõtritionis, qui ex partib. terrestrib. f. ex ipsis pctis resoluitur & emanat per virtutem caloris charitatis, vel per inspiratione diuinã, & iõ habet partes leues. i. spem misericordiæ diuinæ mixtas cum grauib. i. cum timore Dei, & ex hoc contrahit obscuritatem ignorantiæ, qa nescit hõ vtrũ amore vel odio dignus sit, Eccl. 9. Item fœtorem, f. propriæ displicentiæ. Vnde pter amaritudinem remorsus conscientiæ, qui ibi est: oculos mẽtis & et carnis pũgit, & sic lachrymas extrahit & educit Esa. 16. Inebriabo te lachryma mea. Fumus ergo contritionis vsque ad intima penetrat per pctõrum recordationem, poros aperit per oris cõfessiõe, venenosa fugat p malarũ cogitationũ repressiõe, spũs cordis capitis reparat per gratum & virtutum restauratiõe, rheumatis & ventris fluxum restringit per deliciarum & voluptatum abdicationem. Et sic fumus ex igne procedit, & ipsum antequã aliquãdo appareat, manifestat, sic compunctio de igne interioris charitatis emanat, & ibi esse ostendit. Et sicut fumus obscuritatẽ in aere facit, sic contritio in conscientia per sui agitationẽ, statũs proprij ignorantiæ inducit. Iõ Baruch. 6. Nigræ sunt facies eorũ a fumo qui in domo fit. Vel si vis dic q iste fumus significat consideratione infernalium tormentorũ, qui. f. oculis mẽtis appositus, & in aere conscientiæ immissus, & ab igne inferna-
3 li præambulatiuè emissus, facit oia supradicta. ¶ Fumus post ortum suum cito perit, & in aere euanescit. Fumus et ex cibis & potib. & humorib. melancholicis generatus, & ad cerebrum eleuatus, timorem generat in melancholicis, furorẽ in phreneticis, obliuionem in obliuiosis, & desipientiam in letargicis, sensus & motus & rationis priuationem in epilepticis. Fumus et terræ & maris superius attractus aerem inficit & condensat, nubes & nebulas generat, & ventis et tempestatib. fomentum et materiam administrat, radios et solares intercipit, & aerem obtenebrat et obfuscat. Talis est fumus mũdi psperitatis, qa cito post ortũ suũ deficit et ptransit, et maximè fumus psperitatis ex prauis humorib. et diuitijs indebitè generatus, et in pctis et vitijs congregatus. Timorem. n. desperationis facit, furorẽ iracũdiæ excitat, obliuionẽ Dei gñat, et desipienti sufficius causat, motus bonæ operationis et sensus deuotionis priuationem inducit, et hoc in melancholicis, phreneticis etc. i. in diuersis gñrib. hoium peccatorũ. Item fumus prosperitatis a terra. i. a diuitijs et delicijs attractus, aerẽ cõsciẽtiæ per auaritiam et luxuriam inficit, nebulam malarũ cogitationũ ibi gignit, & nubes ignorãtiæ facit, & ventis & turbinibus, discordijs & litibus & diuersis criminibus fomẽtũ & auxiliom pbet & tribuit, radios solares. i. diuinas inspirationes intercipit, & aerem cõsciẽtiæ p ignorãtias & errores & obtenebrat & obfuscat. Baruc. vbi supra. Nigræ sunt &c. sicut §. t. & vide ibi, vel dic totum de lu-
bia. ¶ Fumus vt ait Greg. domos denigrat & inficit, & i parie- 4
tibus fuliginem generat & nutrit, loca angulosa quærit, in q bus infectionis vestigia derelinquit. Fumus de stomacho ad caput procedẽs, somnum efficit, & sensus exteriores ligat, & timorem in melancholicis lubindocit & c. p oĩa sicut. §. pcedenti. Sic peccatum domũ cõsciæ per errores obtenebrat et inquinat, et fuliginem amaram, remorsum pctõrum generat, et loca angulosa. i. abscõdita et non aperta quærit et diligit et orocutat, qoĩa peccata sp quærũt fieri in occultis, q a qui malè agit, odit lucem. Io. 3. Sed contrarium est de veritate, quia veritas oõ quærit angulos. Postq aũt vestigia derelinquit, quia post peccatum remanet cõsciẽtiæ remorsus & infectio, mala cousuetudo & ioclinatio, cõuersationis & honestatis destructio, cæterorum hmõi, quæ sunt vestigia præcedẽtium peccatorum. Fumus et iste somnum pigritiæ efficit, sensum iosuper discretionis ligat, & motũ bonæ operationis impedit atq; tollit. ¶ Fumus alte ascendendo euanescit. hic superbia. dic sicut infra. §. Sequenti. Fumus et ex corpis humorib. generatus. i. superbia, ex sanguinis & generis nobilitate pcedens. Dic per oĩa sicut supra de proprietate. Itẽ fumus. i. superbia ex terra, i. ex diuitijs & aqua. i. ex delicijs & c. Dic sicut ibidem psal. Deficiẽtes quemadmodum fumus deficiẽt. ¶ Fum⁹ 5
(secundũ glo. Can. ibi Virgula fumi) cito moritur postq oritor. quãtoq; magis ascenderit, tãto amplius euanescit. a vẽto mouetur & dispgitur, & per vẽtũ vndiq; circũfertur. Sic vita humana post ortũ & natiuitatẽ cito p morte deficit & abscedit, quia licet i præsenti tempore altè ascendat ad seculi dignitates, tñ adueniẽte mortis turbine, subito & totaliter euanescit, & a vẽto aduersitatis & vanitatis mondanæ cõtinuè dispergitur & mouet, & quãto magis creuerit, tãto amplius annullatur, tanto morti & defectui proximatur. Iac. 4. Quid. n. est vita vestra? vapor est & c. Et Sapi. 2. dr. Fum⁹ et flatus est i naribus nostris. Sequitur. Spũs dissoluetur tanq mollis aer, et trãsiet vita nostra tanq vestigiũ nubes, et tãq nebula dissoluet, et Sap. 5. Nos aũt nati cõtinuo desinim⁹ esse. ¶ Fumus in principio est gracilis, sed tãdẽ superius dilatat. et est proprietas fu- 6
mi, semp moueri, et semp sursum ascẽdere vel leuari. Sic hõ iustus hic inferius paruus est et gracilis p humilitatẽ et paupertatẽ, sursum vero in paradiso dilatabitur per æternã fœlicitatem. Esa. 60. Mirabit et dilatabitur cor tuũ. Iste aũt vult semper moueri bene operando, et semper vult sursum ascendere cœlestia affectando et cootemplando. Et ideo cũ admiratione de beata virgine dicitur Canticorum. 3. Quæ est ista quæ ascendit per desertũ, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ et thuris? Et adoerte hic quod dicit Iosephus, s. l. antiquorum. fumus in lege antiqua qoi ascendebat de turibolo sacerdotis sacrificantis, si directè ascẽderet, erat signũ q sacrificiũ erat acceptũ, et oratio exaudita. Si vero anfractuosè surgeret tunc contrarij signum erat. Sic verè qñ mẽs hominis directè surgit ad deum, signũ est q a deo acceptat. Si verò circũqua que ad mundana lateraliter erigitur tunc verè signũ est q a deo reprobatur. Vel põt dici q fumus est oratio, quę directè tendens ad deum, acceptat et impetrat, anfractuosè vero vacilãs, et cor ad vanas cogitationes deflectens, a deo nihil reportat. Ideo Apoc. 8. Ascendit fumus incensorũ de orationibus sanctorum, de manu angeli coram deo. Et sicut fumus illuc vadit quo ventus eum impellit, sic iussus illuc mentaliter tendit, vbi flatus sancti spũs ipsum dicit ps. Spiritus tu⁹ bon⁹ deducet in terram rectã. Et sicut bonus fumus nulas habet bonas poptietates & c. Vide supra. §. t. ¶ Fumus quanto plus 7
ascẽdit, tanto minus habet de soliditate, & tãto amplius euanescit. Sic Superbi quanto plus exaltantur, & promouẽtur, tãto per vanitatẽ & superbiam amplius ventilantur, & vẽtis & vanitatibus agitantur, & tãto facilius euanescẽtes deficiũt, & per mortẽ & infortunij citius dilabũtur. ps. Deficientes quẽadmodum fumus deficient. Et sicut fumus semp tãdit ad illã partem ad quam ipsum ventus impellit, sic tali ũ mẽtes sem p illuc flectũt vbi a vento vanitatis vel a suggestiõe diabolica agitant. Et sicut fumus a vento portat (& inde est q p fumũ a qua parte vẽtus proueniat declarat.) sic viri vani & fumosi

tatu

tati a vento vanitatis & inanis gloriæ possidentur & ad quã
cunque partem loquendo vel operando se mouerint semper
ipsos ventus vanitatis & inanis gloriæ comitatur. Iob. a. Vir-
vanus in superbiam erigitur &c.

De Carbone. Cap. 6.

1 CArbo est ignis in terresti materia incorporatus &
contra naturam propriam inferius detentus & al-
ligatus. Vnum autem valde est notabile & mirabile
in carbone, quia. s. cum extinctus fuerit, vix aut nun-
quam perpetuo computrescit, dato q nullam habet solidita
tem firmitatis. imo facilimè confringatur. Virtute. n. ignis to
ta eius humiditas est consumpta, & iõ sublato humore, putre
factionis materia est sublata. Et inde est q caput columnæ in
terra infigendæ solet comburi, vt sic in terra vł aqua non pos-
sit putrefieri vel corrũpi. Sub lapidibus etiã qui sunt termini
terrarũ, carbones ponunt, vt locus ille p carbonũ iudiciũ p
petuo cognoscatur. Ista possit allegari de viris bonis, in qui-
b. ignis interior charitatis, & ignis exterior aduersitatis, totũ
humorẽ carnalitatis cõsumpsit, & eos p paupertatẽ & pœni-
tentiã & abstinẽtiã penitus desiccauit, quia pculdubio tales
quãuis per benignitatẽ fiat teneri, & cito ad votũ frangibiles
sunt tñ in bono stabiles, & ad pseuerandũ durabiles atq; for
tes. Christus ergo illos quos colũnas ecclesiæ voluit facere. s.
Apostolos, martyres & confessores, per quos. s. voluit termi-
nos mũdi & ecclesiæ, peccati & grãe, miseriæ & gloriæ, culpæ
& pœnæ diuidere & distinguere, primo voluit p aduersitatẽ
& charitatẽ exterius & iterius cõburere, vt sic facti carbones
possent diuitius permanere, & in ppetuã memoriã sequacib.
signũ esse. Sap. 3. Iusti aũt in perpetuo viuent. Quod de beato
Laurentio & alijs apparuit, quos dei prouidentia igne crema
ri permisit, & sic ipsorũ memoria ppetuo reseruauit. Eze. 1.
Similitudo animaliũ quasi carbonũ ignis ardẽtiũ &c. Vel po-
test dici de malis, q igne charitatis & humanæ grãe spoliati,
& per pctã denigrati, durant in mundo & viuunt vltra debi-
tum, & sunt & in scandalũ plurimorũ. Eccl. 7. Impius lõgo vi
uit tempore super terram. Vel põt dici contra damnatos, qui
igne vitæ præsentis extincti, & in inferno nigri & horridi ef
fecti, perpetuo non possunt deficere, imo ibi sine morte neces
se habent perpetuo permanere. psa. Laborauit in æternum, &
viuet adhuc in finem. Vel potest dici contra malos, qui æsti-
matione sua se putant immortales, & nunquam credunt defi
cere seu mori. ¶ In carbone substantialis humiditas totaliter
2 est consumpta per ignis violentiã præcedentis, & ideo quia
vix est ibi sufficiens glutinum quo partes inuicem coniũgan
tur, carbo de facili frangitur, & in puluerem redigitur & mu
tatur. Et licet extinctus fuerit, tamẽ q a solę partes terrestres
remanent, ideo ppter dominiũ siccitatis iterato de facili rei
gnitur. Sic verè in auaris pptcr violẽtiã ignis cupiditatis &
auaritiæ, humiditas deuotionis & cõpassionis totaliter est cõ
sumpta. & ideo quia nõ habẽt aliquod glutinũ grãe charitatis
quo partes inuicem cõiungãtur, de facili franguntur per pec
catum, & in minutissimos pulueres diuersorũ pctõrũ & cri-
minum commutantur, quia ex quo aliquis pdidit humidũ ra
dicale charitatis, grãe & cõpassionis, ille certè de facili ad vo
luntatẽ diaboli delinquit, & per desperationẽ frangitur atq;
perit. Et licet per gratiam a peccati incẽdio aliquotiẽs extra
hatur, tñ propter dominiũ siccitatis, & duritiæ & impietatis,
de facile igne cupiditatis reignit, & iterũ ad auaritiã reuerti
tur & mutatur. Oleæ. 10. Vitula docta diligit trituram. Vñ Za
cha. 3. Eritis sicut torris erutus de igne &c. q a breuiter istud
est verum de omni vitio quo quis aliquando fuerit accẽsus,
q faciliter recidit in idipsum. Vel ista possunt dici contra ira
cundos, qui quia glutino grãe & charitatis carẽt, per impatiẽ
tiam faciliter franguntur. Esa. 46. Fracta sunt simulacbra eo
rum. Vel ista dic contra luxuriosos, in quibus ignis concupi
scentiæ humorem deuotionis consumit, & ideo diabolus p
tentationes faciliter eos frãgit. ¶ Carbo acutissimum habet
3 ignem. vnde sui acumine & violentia ferrum in se durissimũ
resoluit, digerit & emollit, & ad fabricam malleationem ha
bilitat & disponit. Sic prædicator ignẽ verbi dei acutissimũ
in se gerit, quo ferrum. i. peccatores ferreos atque duros dige
rit & dissoluit per contritionem, & mollit per compassionẽ,
& sic ad malleationem tribulationum suscipiendã habilitat
& disponit. Vel potest dici q carbo est flatus rigidus & sæue
rus, qui contra ferrum. i. cõtra peccatores frigidos & obstina
tos debet vti acutissimo igne correctionis &c. sicut supra. ps.
Sagittæ potẽtis acutæ cũ carbonibus desolatorijs. Vel dic q
iste est Christus, q est carbo ex igne & ex ligno. i. ex diuinita
te & humanitate constãs, cuius. s. ignis rigoris erit in iudicio
ita acutus, q ferreos peccatores in inferno destruet & consu
met. psal. Cadent super eos carbones in ignem deijcies eos, i
miserijs non subsistent. Vel dic q ille est carbo infernalis pur
gatorij vel conflagrationis, qui. s. consideratus facit omnia su 4
prædicta. ¶ Carbo qñ ignitur, vertitur in ruborem, & exinde
contrahit pulchritudinẽ & decorem. Sed qñ ignis deficit, tũc
in nigredinẽ cõmutaẽ, & quãto p ignis cõiunctionẽ pulchrior
fuerat tãto per extinctionem turpior reperiẽ. Sic quãdu aĩa
per charitatẽ ignitur, virtutũ pulchritudine decoratur. Sed
si per peccatum extinguitur tunc efficiẽ, vitiorum nigredine
deturpata, & corã deo & Angelis totaliter ĩ honesta, & quã-
to q s pulchrior erat primitus per virtutes, tãto igne charita
tis sublato, horribilior reperiẽ. vnde Thre. 4. Nazareis dici-
tur. Cãdidiores niue. &c. Sequitur. Denigrata est facies eorũ
super carbones. Vnde. 1. Mach. 1. Secundũ gloriam eius mul
tiplicata est ignominia eius. Vel põt dici de diuitibus malis,
qui quãto per ignẽ psperitatis sunt modo splẽdidiores, tãto
extincti per mortẽ erunt turpiores, & in inferno viliores &c.
¶ Carbo est ignis incorporatus terrestris materiæ, & per vio 5
lentiam in inferioribus detentus. Vnde licet ignis i flãma mo
ueatur sursum, carbo tñ ratione, grossæ materiæ cui adiũgiẽ,
mouetur deorsum crepitãdo tñ & scintillãdo. Carbo est actĩ
uus, qui licet sit ignis p charitatem, tñ quia materiæ terreæ. i.
negocijs terenis coniungitur, ideo in infimis mũdi negocijs
quasi necessario detinetur, & ad ima per violẽtiam inclinaẽ,
quia licet calor chritatis qui in ipso est, ipsum habeat uatura
liter ad æterna superi' eleuare, terrestris tamẽ materia nego
tiorũ cui adiungitur, ipsum habet necessario inclinare. In infi
mis tamen ardet per dilectionem & bonam cõuersationẽ, &
scintillat per doctrinã & prædicationẽ &c. Vel potest dici de
Christo icarnato, & terrestri materiæ adiũcto, sicut supra de
igne. §. 5. ¶ Carbo ignitus si sub cinere fuerit inuolutus, ignẽ 6
in se custodit. Si autem discoopertus fuerit & frigido aeri ex
positus, in fauillarum multitudinẽ redigiẽ, & in se subito qua
nescit. Sic si hõ igne charitatis accẽsus sub cinere i. sub mor-
tis memoria se inuoluat, & infra humilitatis officiũ se repo-
nat, tunc amoris diuini ignem in seipso poterit cõseruare. sed
si aeri frigido. i. rebus & negocijs mũdanis, quæ frigus ideuo
tionis causant, se discooperiat & exponat, tũc ignis charita
tis paulatim deficit, & ipse hõ a virtuali perfectione totaliter
euanescit. Psal. Carbones succẽsi sunt ab eo. Et sicut videmus
q carbones accẽduntur qñ vento perflantur, sic iusti accen-
duntur ad bene agendum, quãdo flatu spiritussancti interius,
vel flatu prædicationis exterius, vel flatu tribulationis a sup
nis insufflantur. & sic iusti figurantur. Ezech. 1. vbi dicitur q
sanctorum animaliũ aspectus erat sicut carbonũ ignis arden
tium, & quasi aspectus lampadarum. ¶ Carbo trahit ignem si 7
bi icorporatũ deorsum, licet habeat naturaliter ferri sursum.
Sic bona mundi mentem humanam eis per auaritiã incorpo
ratam, inferius detrahũt ad mũdana, licet feratur naturaliter
superius. Vel dic q sicut carbo extinctus faciliter reaccendiẽ
tur, & maximè quando carbonibus non extinctis adiungiẽ,
& follibus insufflatur, sic peccator ab igne cupiditatis & pec
cati per pœnitentiam extinctus, faciliter reaccenditur, quan
do flatus tentationis insurgit, & aliorum peccatorũ ignibus
se sociat. Vel dic contra impatientes, quia sicut carbo extin-
ctus si calcatus fuerit, stridorem reddit, si vero extinctus non
fuerit, plãtas comburit, sic detractor si sit viuus idest si pote
statem habeat, libenter suum calcatorem vel correctorẽ læ-
dit, si vero extinctus idest carens potestate existat, tunc saltẽ
impatientiam promit. Vel etiam dic quòd carbo cum sonitu
frangitur dum calcatur. Sic peccator finaliter morte fractus,
cum tumultu a demonibus conculcatur. psal. Perijt memo-
ria eorum cum sonitu.

De scintilla. Cap. 7.

SCintilla est modica particula resoluta a materia ignita,
quæ quandiu igne fuerit, inflammata, sursum ascendit 1
vel manet, & quanto ignis fortior est, tanto ipsius mo
tus est velocior, & ex lignis viridib. maiores & fortio-
res scintillæ emittunt, q̃ ex siccis, licet pauciores, tñ qñ ignis
extinguitur, & naturæ propriæ relinquitur, tunc propter ter-

reitatem ad ima cadere compellitur. Sic verè homo igne cha
ritatis imbutus & accensus, ad æternorum contemplationē
se eleuat, & ibi manet per perseuerantiam quandiu ignis ille
durat. cito etiam sursum erigitur & mouetur, quando chari-
tatis igniculis inflammatur, ita q fulgens per honestam con
uersationem, & ardens per feruentem dilectionem, inferio-
ra deserit, & ad cœlestia mentaliter eleuat. Vnde Sapi. 3. Ful
gebunt iusti, & tanquam scintillæ in arundineto discurrent.
Et quanto ignis charitatis maior & fortior fuerit, tanto mo
tus & velocitas bonorum desideriorum & operum maior
erit. Charitas Christi vrget nos 2. ad Corint. 5. Et dato q ex
lignis viridib. i. ex carnalib. peccatoribus paucæ scintillæ. i. ra
ro boni viri fieri mereantur, quando tñ accenduntur p cha-
ritatem, & quando ad Deum per pœnitentiam conuertunt,
tunc scintillæ fortiores. i. viri feruentiores & meliores effi-
ciuntur. ad Rom. 5. Vbi abundauit delictum, ibi superabun-
dauit & grā. vt patet de Magdalena, de qua dr̄ Lu. 7. Dimissa
sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Sed quando
ignis charitatis deficit per peccatum, & sibi ipsi homo relin-
quitur, tunc ad infima. s. ad mundialia & terrena delectabilia
negocia inclinatur & cadit & per auaritiam cœlo & cœlesti
bus relictis, ad terram & temporalia, necnō ad peccata & tor
menta finaliter deuenit & descendit. Descende, sede in pul-
uere virgo filia Bab. &c Esa. 47. Vel potest dici de sanctis di-
scedentibus, qui gratia illuminati & charitate inflāmati, sur-
sum discurrunt ad gloriam, extincti vero peccatores inferi⁹
descendunt ad pœnam. Allega. Eccl. 3. Spiritus filiorum Adā
2 ascendit sursum, & spiritus filiorum iumentorum deorsum.
Scintilla licet sit modica, tñ qñ in materia accensibili inuol-
uitur, vt in stipula vel in stupa, exinde quandoque ignis maxi
mus generatur, quo domus & ciuitates multotiens combu-
runtur. Sic ex modico verbo iracundo inter paleas & stipu-
las. i. inter personas iracundas exposito, ignis per maximus ri
xæ & discordiæ oritur, quo domus & villæ ad litteram per
guerras & odia dissipantur. Ideo dicitur Eccl. 11. A scintil-
la vna augetur ignis, & ab vno doloso augetur sanguis. Vel
scintilla significat modicam tentationem vel modicum disso
lutum sermonem. à quo pro certo quandoque magnus ignis
fortis concupiscentiæ & tentationis gignitur, nisi à princi-
3 pio cautius extinguatur. Allega vt supra. ¶ Scintilla propter
ignem incorporatum ad pulchritudinem contrahitur, & ve
lociter mouetur & circuitur, sed extincta subito corporali-
ter euanescit, & ad terram descendens nihil præter modicā
fauillam relinquit. Sic homo propter ignem incorporatum
. i. propter animam viuificantem, dum viuit, pulcher & gra-
tiosus inuenitur, & per aerem mundi huius velociter circu-
mit & mouetur, sed tamen ignis iste. i. anima subito per mor
tem deficit, & luciditas vitæ præsentis extinguitur, atque pe-
rit, & sic homo ad terram & terreitatem veniens, pulchritu-
dinem suam perdit, & ita euanescit & dissipatur, q de eo ni-
hil præter fauillam & cinerem penitus reperitur. Sapient. 2.
Fumus & flatus est in naribus nostris, & sermo scintillæ ad
commouendum cor nostrum, & extinctus cinis erit corpus
4 nostrum. ¶ Scintilla est modica pars cineris accensa, quæ ra-
tione ignis in altum ascendit, & ibi subito extinguitur, & p-
pter terrestrem materiam statim cum extincta fuerit, ima pe
tit. Sic verè quandoque q homo fit ignitus per charitatem,
ex hoc sursum eleuatur, per superbiam & vanitatem, alios, s.
contemnendo, & de suis viribus præsumendo, & in suis viri-
bus gloriando, & per iactantiam se vndique propalādo. quo
facto sæpe fit vt iusto Dei iudicio extingui per peccata pmit
tatur, & sibi ipsi relinquatur, & sic cadit continuo in pecca-
tum, & a lumine de quo superbierat obscuratur, & in terrā. i.
in culpam deijcitur, & sufflatur. Vnde Esa. 14 Quomodo ce
cidisti lucifer? Sequitur. Detracta est ad inferos superbia tua,
corruisti in terram, qui vulnerabas gentes.

De Fauilla. Cap. 8.

1 FAuilla dr̄ à fouēdo, eo q foueat ignem &c. Fauilla est
cinis modicus ex carbone per ignis violentiam resolu
tus, quæ si ignita fuerit, sursum tendit, sed si extincta
fuerit, ima petit, vt ait Greg. Sic verè anima per mor-
tis violentiam a corpore resoluitur, & tunc si per charitatem
fuerit inflammata, sursum ad paradisum ascendit, si autem. p
peccatum mortale igne charitatis fuerit spoliata, inferius ad
terram miseriæ & tenebrarum deuoluitur in infernum. Et si
cut secundum Gregor. fauilla motu proprio descendit, mo-
tu autem alieno. s. per ignem quo accenditur, sursum vehitur,
sic anima quasi ex natura propria trahitur ad infernum, sed
sursum ad paradisum non vehitur, nisi per ignem charitatis
& per gratiam adiuuetur, & ibi per Dei misericordiam ele-
uetur, quia non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed se-
cundum misericordiam suam saluos nos fecit. ad Titū. 3. ¶ Fa 2
uilla est cinis tenuis, mollis & leuis, subalbidus & siccus, in
superficie carbonis igniti adherens fulgorem eius hebetans
& ardorem ipsius diminuens. Sic peccata venialia sunt mol
lia ad dissoluendum, sunt leuia & facilia ad committendum
sunt tamen subalbida per complacentiam & sicca, inquan-
tum siccitatem indeuotionis inducunt per eorum redundā
tiam. carboni ardenti, id est homini per charitatem & gratiā
inflammato solent adhærere, quia venialia cum gratia pos-
sunt stare, calorem tamen minuunt charitatis, & hebetant
splendorem honestatis. Explica &c. ¶ Fauilla propter defe- 3
ctum humoris, qui naturaliter nutrit ignem, licet de facili ac
cendatur, tamen faciliter extinguitur. Sic uir instabilis pro-
pter defectum humoris compassionis & deuotionis, q ignē
charitatis nutrire deberet, de facili extinguitur per peccatū,
& de facili accenditur per amorem, quia tales ad modū pue
ri modo amant, modo non &c. ¶ Fauilla ignita sursum ascē- 4
dit, si autem extincta fuerit, ima petit: Deorsum mouetur mo
tu proprio, sed sursum ascēdit alieno. De facili ignitur, & de
facili extinguitur. Sic voluntas igne amoris diuini accēsa sur
sum ad æternorū inclinatur amorē: sursum ēt ad æterna ferē
motu & adiutorio ignis & gratiæ q in ea est, sed ad ima & tē
poralia, ad vitia & peccata, motu & inclinatione propria de-
uoluitur & descēdit, quia sensus & cogitatio hominis in ma
lum prona sunt ab adolescentia sua. Gen. 8. Et propter sicci-
tatem indeuotionis & incompassionis licet de facili incen-
datur, ad amorem, tamen de facili extinguitur per pctm̄ &c.
¶ Fauilla ad modicum flatum venti dispergitur, dispersa ve-
ro vix vnquam recolligitur, vt dicit Gregorius. De facili igni 5
tur, sed faciliter pp̄ter humoris defectum extinguitur. Si sit
ignea sursum tendit, si autem extincta fuerit, ima petit. Infe-
rius tendit motu proprio, sed superius rapitur impetu alie-
no, vt dicit idem. Sic vita nostra ad modicum ventum tribu-
lationis vel infirmitatis dispergitur et aufertur per mortem,
nec vnquam amplius potest recolligi vel haberi, qñ per mor
tis impetum dissipatur. Ideo Iob 16. Ecce inquit breues anni
transeunt, et semitam per quam non reuertar ambulo. Expo
ne alia sicut supra. §. præcedenti de voluntate. ¶ Fauilla secun 6
dum Gregorium dicitur a fouendo, eo quòd ignem foueat
atque tegat. Vnde etiam sicut patet, fauillæ carboni adhæ-
rentes, claritatem eius hebetant: ignem tamen eius custo-
diunt atque seruant. Sic uerè mortis memoria, et humilitas
ignem charitatis et feruoris in hominem seruant, fouent, et
nutriunt, claritatem vero eius, id est temporalem pompam
et gloriam resecant, operiunt atque tegunt. Ideo Iob 42.
Ago pœnitentiam in fauilla et cinere.

De Cinere. Cap. 9.

CInis est despecti coloris, et amari saporis. Virtutem
mundificatiuam habet, et vestium ablutiuam et de- 1
albatiuam, et macularum abstersiuam, corrosiuam
desiccatiuam, et si calidus fuerit, ignem seruat, si au-
tem frigidus fuerit ipsum destruit et extinguit. Sic verè pœni
tentia est despecti coloris per exteriorem conuersationem,
amari saporis per interiorem contritionem, maculas pecca-
torum tamen dissipat, vestes conscientiæ mundat, saniem lu-
xuriæ abstergit, carnem adulterinam cogitationum corro-
dit, et fluxum et mollitiem deliciarum eradicat et desiccat.
Et si cinis calidus fuerit, id est si pœnitentia in calore et fer-
uore et in statu charitatis fiat, tunc ignem spiritussancti in se
ipso attrahit et custodit. Si autem frigida fuerit per absen-
tiam charitatis, tunc ignem istum conseruare nequit Apoca-
lypsis 3. Vtinam calidus esses aut frigidus, sed quia tepidus
es, incipiam te euomere de ore meo. Constat quòd pœnitēs
si tepidus fuerit, faciliter recidiuat, et sic ignem suum ex-
tinguit, destruit et adnihilat. Et sicut cinis ex terrestri mate-
ria resoluitur, sic verè ex resolutione contritionis et ex con-
sideratione propriæ terrestreitatis et culpæ, cum actione ignis
. i. cum spiritussancti inspiratione pœnitentia generatur. Et si-
cut cinis steriliorem reddit terram, sic pœnitentia hominem
facit

facit in sterilitate.i.in paupertate viuere delectabilia contem
nere,& de fœcunditate terrenæ opulentiæ nõ curare. Bene er
go dicebat Iob, Iob.43. Ego me reprehendo, & ago pœniten
a tiam i fauilla & cinere.¶ Cinis minutissimas habet partes, &
ideo de facili dispergitur & diuidit, & p turbinis impetum
dissipatur. sterilis est etiam, inquit Gregorius. & quando in
terra proijcitur, ipsam nõ fœcundat, sed sterilis fuerat, ipsam
steriliorem facit. Sic diuitiæ de facili disperguntur, sed nõ de
facili adunantur, & ab eis qui habent, p vẽtos & turbines tri
bulationũ, vel per turbines, i. p balliuos & præpositus de fa-
cili auferuntur. steriles autem sunt, quia fructũ grẽ in corde
non generant, imo ipsum per auaritiam sterilizãt cũ ibidem
fuerint seminatæ. Sapiẽtiæ. 15. Cinis est enim cor eius & ter
ra superuacua spes illius. ¶ Cinis secundum Isidorũ est a ca-
3 dendo dictus, eo q per ignis incẽdiũ de materia terrestri re-
soluitur atque cadit, & post incendium remanet eius signum.
& habet virtutem mundatiuam, & corosiuam, & ignis custo
ditiuam. Sic mortis memoria quæ post incendiũ mortis alio-
rũ debet in nostris cordibus remanere, virtutem habet mũ
dificandi conscientiam, & corrodendi vlcera peccatorũ &c.
sicut. §. præcedenti. Vnde. Extinctus cinis erit corpus nostrũ.
4 Sapienti.2.¶ Cinis est despecti coloris, ãmari saporis, mollia
etiam & tenuis, & per multam conflagrationẽ ignis & violẽ
tiam, formam suam commutat in naturã vitream atq; clarã.
Sic humilis est mollis per pietatem, despecti coloris p humi-
litatem, amari saporis per pœnitentiæ asperitatem, & quia p
ignem charitatis totaliter cõflagrat, ideo in paradiso efficit
luculentus. Vel quia per ignem tribulationis & conflagratio
nis conflagrat in morte: ideo in paradiso lucens efficit atque
clarus. Vel ad litteram post ignem conflagrationis iudicio, re
surget lucidus & refulgens per dotes corporis & animæ, qa
tunc fulgebunt iusti sicut sol. Matth. 13. & hoc, quia q humi-
liatus fuerit, erit in gloria. Ioan. 22. Vel cinis est peccator, qui
quamuis sit vilis & hispidus per horrorem, quando tñ igne tri
bulationum vel pœnitentiæ conflagrat, tũc in vitrũ. i. in virũ
perfectum, virtutum claritate lucidum commutatur. 1. Reg.
10. Mutaberis in virum alterum. Vide in c. de vitro. libr. 21.

De Aere. Cap. 10.

AEr sm Isidorum dictus est eo q ignem ferat, & ab
z aqua feratur. Habet enim duas partes, superiorẽ sci
licet quæ semper est pura, clara & quieta, ad quam
inferiores procellæ non possunt attingere. & ista
pertinet ad cælestem naturam. Et inferiorem, quæ grossa est,
opaca & obscura. & ista pertinet ad terrestrem naturam. Ta-
lis est prælatus, quia pro certo ille videtur esse medius inter
natntam cœlestem.i. penitus spiritualem. s. angelos, & terre-
strem idest penitus brutalem. s. pecudes. Vel inter naturam
superiorem. s. contemplatiuos, & inferiorem. s. seculares &
actiuos. vtriusque. n. status conditionem debet sapere, & de
vna ad aliam loco & tempore se transferre. Ioannis. 3. Me-
dius verum stetit. Iste enim habet vnam partem superiorem.
s. rationem & contemplationem, quæ est angelica & cœlestis,
clara, intellectualis & pura. Alteram autem inferiorem scili-
cet actiua, quæ est brutalis & terrestris, & magis ignorans &
obscura. Per primam. n. deo & angelis dissimilatur, per secũ
dam vero brutis. i. specularibus comparatur. Vtraque tñ para
est necessaria prælato, vt se mediatã habeat cũ pximo & cũ
deo. Ezechielis. 8. Eleuauit me spiritus inter, cœlum & terrã.
Vel dic q iste est Christus, qui medius fuit iter & cœlestes &
terrestres. deo. n. & angelis erat similis quo ad superiorẽ par
tem sui. s. diuinitatem, homini vero & bestijs erat similis quo
ad humanitatem & ideo iste dicit ab apostolo mediator dei
& hominum homo Christus Iesus. Vide bene expositam in-
fra de anima & de ecclesia. §. 4. ¶ Aer immutatur in suis quali
a caribua per solis & stellarum appropinquãtionẽ, quia tũc ca-
lesit, vel remotionem, quia tunc frigesit. Sic cõscientia calesit
tunc charitate, quando sol Christus ei per gratiam appropin
quat, sed tunc frigesit per indeuotionem, quãdo per peccatũ
ab eo elongatur. Sol autem quomodo calesit? Ecclesiast. 5.
¶ Sicut ait Auicẽna, Si sol alicui planetæ frigido, & i signo fri
8 gido coniungatur, tunc frigus & rigiditas in aere genera-
tur. Si autem stellæ calidæ copuletur, tunc calor in aere cu-
mulatur. Sic si sol. i. bona persona cum frigido planeta id est
cum peccatore indeuotionis frigore congelato communi-
cet, copuletur & iungatur, eius societatem frequentãdo, tũc
dico q aer suæ conscientiæ sibi similis efficitur. sed si cũ cali-
do planeta iungitur, tunc eius influentia, aer suæ cõsciẽtiæ ca
lidior, & per charitatem & deuotionem feruentior reperit.
Vnde Iob. 37. Vestimenta tua calida sunt cũ pflata fuerit ter
ra austro. Aer etiã ex cadauerum vicinitate corrumpitur &c.
sicut infra. ¶ Aer habet duas partes. s. superiorem clarã & pu 4
ram, & ad cœlestem naturam pertinentem, sphetæ ignis cõti
guam & vicinam. Et partem inferiorẽ, qua terræ & mari vici
natur, quæ est turbida, & multis vaporibus itermista, grossa
& compacta, & ad terrestrem pertinens naturam, in qua plu
uiæ & grãdines, & diuersæ aliæ impressiones, ex vaporib. ab
aqua & terra ascendentibus generantur. Sic anima humana
duas habet principaliter regiones Superior pars est ratio,
quæ est pura per sanctitatis dilectionem, clara p veritatis co
gnitionem. & hæc ad naturam cœlestem. i. ad dei & angelo-
rum similitudinem dinoscitur ptinere, quia in superiore par
te animæ summè viget dei effigies & imago, & iõ dicitur q
spheræ ignis est contigua & vicina, quia. s. ipsi deo, q ignis co
sumens est, immediatius similiatur. Similis ero altissimo. Es.
14. Ad imaginem dei factus est homo. Gen. 9. Sed iferior para
istius aeris (.i. aia). s. sensualitas, quæ terræ & mari. i. istis infe-
rioribus sensibilibus & animalibus vicinatur, est turbida per
ignorantiam, grossa, impura & cõpacta per carnalium affe-
ctionum abũdantiã. Et ideo propter vapores & fumositates
.i. pp desideria & affectiones quæ a terra & aqua. i. a carne &
sanguine ad eã ascẽdũt, diuersæ ipressiones. i. diuersa vitia &
peccata in ea generantur. Exinde. n. descẽdit pluuia luxuriæ,
nebulæ ignorantiæ, grãdo rixæ & discordiæ, pruina auaritiæ,
gelu accidiæ, nix gulositatis, ventus vanitatis, corruscatio hy
pocrisis, tonitruum cõminationis, fulgor rapinæ & inuasio-
nis. Istę. n. impressiones in illa parte aeris p agens diabolicũ
inducuntur. s. ignis, grando, nia, glacies &c. Ideo mouetur. 1.
Petti. 9. Abstinete vos a carnalibus desiderijs quæ militãt ad
uersus animam. Vel dic q aer qui volucrũ cœli est habitacu-
lum proprium. i. virorum spiritualium & sanctorũ, ecclesia
est, in qua. s. volucres & bestiæ. i. hoies boni & mali habitant
& morantur. Iste autẽ aer est medius inter infima. i. inter nos
alios homines q modo sumus de ecclesia, & suprema. i. ipsum
deũ & angelos. Et ideo aer iste. s. ecclesia, duplicẽ habet par-
tem. s. superiorem ecclesiam triumphantem, quæ est clara per
beatam visionem, puram per beatam fruitionẽ, calidã p bea-
tam dilectionem, vbi venti & procellæ tribulationem attinge
re nequeunt vel venire, quia ibi est pax & trãquilitas sempi-
terna, & hæc pertinet ad cælestem naturam. i. ad angelicã si-
militudinem & decorem. Ioãnis. 16. In mundo pressuram ha
bebitis, in me autem pacem. Sed est alia pars inferior. i. eccle-
sia militans mundi huius, quæ mari i. & terræ, ad litteram ele
mẽtis inferioribus, est vicina, vel mari. i. peccatorib. & terræ,
bonis & humilibus est coniuncta & in ista sunt venti & turbi
nes diuersarum tribulationũ & tentationũ, ex quibus aer iste
. s. ecclesia militans quotidie alteratur, & in suis qualitatibus
immutatur. Ideo de duplici ecclesia dicitur Es. 32. Sedebit po
pulus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiduciæ, in
requie opulenta. s. in ecclesia triumphante. Sequitur. Grando
enim in descẽsione saltus, & humilitate humiliabitur ciuitas.
scilicet ecclesia militans &c. Vel accipe per aerũ ecclesiã mi-
litãtem. Pars eius superior est religio, q est clara, & pura, & an
gelis vicina &c. Pars autem inferior est mundus, vbi sunt im
pressiones diuersorum peccatorum, quia ibi est nebula igno
rantiæ. ventus vanitatis & superbiæ &c. sicut supra de anima
Ista igitur pars est grossa per suprbiam, cõpacta p auaritiam.
turbulenta per ignorantiam, corpulenta per gulositatem,
& luxuriam, vel etiam per pigritiam, & naturæ terrestri. i. na-
turæ bestiarum & huiusmodi est vicina. Vbi etiã volucres &
bestiæ. i. boni & mali pariter cõuersant. Sed bestiæ in terra &
temporalibus remanent, aues autem. i. boni ad cœlestia se ex
tollunt, quia in domo magna non tãtum luq; vasa aurea & ar
gentia, sed etiam lignea, & fictilia. 2. ad Thimote. 2. ¶ Aer est 5
suijpsius diffusiuus, respirationis est auibus & bestijs ministra
tiuus, omnium volucrum contentiuus, bestiarum etiã & pe-
cudũ conclusiuus, suijpsius vsque ad interiora, animalium di-
stributiuus, & sic vsque ad interiora labitur, maximè corpũ
immutatiuus. Sic gratia & chatitss dei cifusa est in cordibus
nostris. ad Romanos. 5. Et sic spiraculũ deuotionis, auibus. i.
contẽplatiuis, & bestijs. i. actiuis, tribuit & ministrat, & sic tã

vola

volucres quàm animalia cõtinet & præseruat, & vsque ad eo rum interiora.i.ad cor & ad conscientiam diffunditur & subintrat,& ideo ipsos ĩ bonis motibus viuificat & immutat. sine.n.aeris istius attractione nullũ animal potest viuere qoo ad deum,imo nisi illum attraxerit, necessario moritur morte culpæ,& etiam finaliter morte pœnæ. Incuruatus sum mul to vinculo ferri,& non est respiratio mihi.2.Paralipo.vltimo.
6 psal.Os meum aperui,& attraxi spiritum. ¶ Aer secundum Aristotelem ea causa triplici inspissatur scilicet ex vapore partes terrestres suas cum aere permiscente,vel ex frigiditate partes aeris congelante,vel ex annui aeris congeneratione, se eum altero coniungente. Rarificatur autem ex causis contrarijs,scilicet propter vaporum consumptionem & decisionem, vt patet in pluuia.Secundo propter caloris attenuã tis actionem,vt patet in æstate.Tertio propter ignis ea patti bus aeris generationem: quia quando aeris partes in ignem conuertũtur,tunc alter aer rarificatur, inquãtum ad loci præcedentis repletionem extenditur. Sic rectè aer conscientiæ per peccatum tripliciter condensatur,& remouetur a lympi tudine puritatis. Nã quãdo vapor terreus.i.affectio & amor rerum corporalium & cupiditas se cum aere conscientiæ im miscet,tunc per peccatum auaritiæ cõdensatur. Quãdo etiã frigora timoris ipsum aerem conscientiæ congelant & coostringunt,tunc per peccatum desperationis multotiens condensatur.Quando et nouus aer generat.i.quãdo amor illicitus & affectio in corde introducitur, tunc similiter per pecca tum luxuriæ.condensatur. Et breuiter vel ex amore malè inflammate,vel ex timore malè deprimente, vel ex auaritia & ardore malè occupante semper in corde introducitur densi ras peccatorum. Sed pro certo cõscientia rarificatur per gratiam,ex causis contrarijs. Nam si contra vapores terreos diuitiarum quibus cor incorporatur, adhibeatur pluuia largitatis,per quam vapores huiusmodi super terram aridam.i.super paupertatẽ dispergũtur,tunc dico q aer cõscientiæ serenatur. Ideo Iob.37. Aer cogetur in nubes,& ventus trãsiẽs fugabit eas. Ventus dico largitatis dispergit puluerẽ diuitiarum. Item si calore charitatis frigus timoris de cõscientia re pellatur,& per ipsum calorem, peccati grossities extenuet, tunc dico q similiter serenatur,quia perfecta charitas foras mittit timorem. 1.Ioannis.4. Item contra amorẽ malẽ etiam maorem, si de partibus aeris i.de cõscientia ignis diuini amo ris educatur,tunc dico q cõscientia depurat, quia sicut maior calor attrahit & extrahit minorẽ calorẽ, vt patet de fon tibus in æstate, sic si ignis & calor diuini amoris in cõscientia inceodatur,calor minor, scilicet terrenorũ affectio,ab eo totaliter absorbetur,quia dies diem lupetat,& lux lucem,& sol solẽ &c.Ecclesiast.33. Et sicut in vltima parte aeris multæ fiunt impressiones,ita in sensualitate animæ &c. vide bene
7 supra de anima.¶ Aer aliquoties immutatur ex caudetũ & paludum vicinitate,qa vapores ex talibus resolnti,se cũ partibus aeris immiscentes, ipsum inficiunt & corrũpũt, & hoc summè accidit in tempore æstatis,& hoc quia tunc aer est pu rior,& ideo conuertibilior in huiusmodi corruptelã. Sic arr .i.bona & pura persona aliquotiens peccati luxuriæ corrumpitur,quando scilicet cadaueribus & paludibus ĩ. plonis cor ruptis per luxuriam & infectis vicinatur,quia ex huiusmodĩ rebus ascendant vapores corrupti,.i.mala verba & suggestiones,tentationes & occasiones,quæ cum insia cor & cõscientiam istius aeris per auditum & complacentiam immiscent, tunc dico inficitur per delectationem, corrumpitur per con sensum,& turbatur per operatione, & hoc summè accidere consueuit in æstate psperitatis, quæ scilicet sicut æstas fructibus.i.mundi consolationibus est repleta, quia verè, prosperitas luxuriæ est amica. Figura Apocalypsis.9. Ascendit fumus
8 de puteo abyssi,sicut fumus fornacis magnæ. Et sicut dicitur ibi,obscuratus est sol & aer de fumo putei &c. vide ibi.¶ Aer de sui natura est mobilis & alterabilis & mutabilis ĩ oppositas qualitates,quia ex vapore terræ & maris sępius alteratur. Nã si in aere vapor venenosus vel turbidus misceatur in ob scuritatem similiter transmutatur. Et est aer propter sui puritatem solatis luminis receptiuus,& sui vsque ad sphærã ignis superius extensiuus. Et quanto aer a terra & aqua fuerit remotior,& igni & cœlo vicinior, tanto purior inuenitur. & similior est ætheræ puritati. Rectè talis est volũtas humana, quia ex sui arbitrij libertate mutabilis est & mobilis ad contrarias qualitates,quia si homo aliquid modo diligat & appetat,statim potest eius velle cõtrarium,& ab eo resilire, & sic non est de actibus aliarum potentiarũ. Ex vaporibus etiam i.ex tentationibus cogitationibus & delectationibus, quæ ex terra & aqua.i.ex carne & sanguine superi' eleuant, & infra substantiam ipsius aeris scilicet mentis & voluntatis immiscentur,ipsa volontas multotiens alteratur. Vel per aquã accipe carnem. Per terram autem accipe mundũ, quæ immutant & variant hominis voluntatem vt in ea diuersæ impressiones.i.diuersa peccatorum genera producantur. Figura.3. Re.18. vbi nubecula.i.modica cogitatio vel delectatio ascẽdit de mari.i.de carne vsq; sursum.i.ad aerẽ volũtatis,& statim sequutæ sunt pluuiæ luxuriæ,& grandines auaritiæ,& huiusmodi. Vide melius de malia impressionibus supra de aia. Hic autem aer,scilicet voluntas,propter sui naturalem puritatem,est cœlestis luminis.i.diuinæ gratiæ vel etiam sapientiæ receptiuus,& a terra.i.a terrenis vsque ad sphærã ignis.i. vsque ad cœlestia & æterna est suijpsius extensiuus,quia voluntas potest diligere & insima,& supema,& vno relicto,se ad aliud eleuare, & ğto a terra & aqua.i.a mundo & carne remotior per vitæ perfectionẽ,& cœlo & cœlestibus propinquior per contemplationem, tanto purior per castitatem, calidior per charitatem,lucidior per sapientiæ claritatem,& similior ætheræ.i. supremæ & angelicæ puritati p omnimodã conformatem. Spiritu ergo ambulate,& carnis desideria
9 non perficietis.ad Galat.5.¶ In aere secundum Aristotelem generantur diuersæ impressiones igneæ quæ stellæ a vulgo esse creduntur,de nocte cadentes, quæ nihil aliud sunt quã vapor calidus & siccus per ignis violentiam inflammatus cuius materiam nonvidemus, sed ignis nobis tantum apparet, qui propter remotionem stella esse videtur. Quia autem statim consumpta materia deficit, ideo a simplicibus stella vna creditur cecidisse. Sic in aere, idest in ecclesia sunt multæ stellæ non fixæ, sed fictæ, scilicet hypocritæ, qui propter splendorem bonæ apparentiæ, stellæ esse creduntur.i.viri iusti et boni,& tamen non sunt nisi vapor ad modicum parens. Iacob. 4. Quorum materia.i. interior conscientia nõ videtur, quæ p certo est vapor calidus per cupiditatem,& siccus p indeuotionem & impietatem. Ignis tamen.i.exterior lucens apparẽ tia videtur,propter quam creditur esse stella. Sed pro certo consumpta materia ignis huiusmodi.i.amota fictione, q ignẽ hoc est apparentiæ nutriebat,tunc deficit & extingnit ignis iste,qñ.s peccatorũ luorum vilitas declaratur. vnde Iob 18. Lux.n.impij extinguetur, nec splendebit flamma ignis eius. Et tunc quando cadunt de aere ecclesiæ vel religionis,creduc simplices stellam cœlestem.i.aliquam bonam personam per peccatum cecidisse,quod tamen non est ita, quia solus vapor
10 cecidit & transiuit, & stellæ cadent de cœlo. Matt.24. ¶ Constantinus reddit rationem quare aer est in monte frigidior quam in valle,& dicit q oẽ subtile per motum & exhalationem infrigidatur,& quia ibi maiores & frigidiores venti vẽ tilant, ideo propter eorum motum est ibi frigidus aer. Sed econtra aer in vallib. quiescit a motu,& p cõsequens calesit & ardescit. Macrobius autem aliam rõnem assignat, quia dicit q radij solares in vallibus plusquam in montibus aggregantur, & ideo ibi fortius refringuntur, & exinde ibidem calor fortior generatur, qa repercussio radiorũ ardẽtiũ ad centrũ est cã caloris ẽm ipsum. Montes sunt prælati,clerici, diuites, & maiores,qui præ cæteris eminent dignitate. Valles autem sunt subditi & minores. Est aer conscientia vtrorũq;. Sed pro certo in montib.i.in maioribus, est aer conscientiæ frigidus per indeuotionem, quia omne subtile.i. omnis conscientia,quæ de se est subtilis & discreta, discernens ĩp toter bonum & malum pp motum & exhalationem, hoc est propter eius ad diuersa negotia applicationem, infrigidatur per indeuotionem. Sapien.9. Deprimit inhabitatio terrena sensum multa cogitantem. Et ideo cum in montibus perflet maior ventus.i.exhalatio vanitatum, & cum ex hoc aer qui est in montibus.i.conscientia iudicum & maiorum per diuersa negotia & desideria vndique moueantur, hoc est q aer suæ conscientiæ à calore charitatis paulatim spoliatur, & frigore indeuotionis totaliter cõgelatur, quia verè occupatio circa mnndana est causa, quare de conscientia calor charitatis euaporat. Sapien.2. Spiritus diffundetur sicut mollis aer. Sed econtra in vallib.i. simplicibus subditis & humilibus quiescit aer conscientiæ à motu hmôi negociorum, & per consequens calor charitatis non exhalat, sed ibi potius augmẽtatur,

tur, quia. s. in uallib. & humilib. radii solares. i. diuinæ influẽtiæ magis q̃ in montib. & potentib. & superbis aggregãtur & multiplicantur, quia radij diuinæ inspirationis tẽdunt ad centrum humilitatis, non ad superficiẽ vanitatis, qui sicut di Luc. 1. Respexit dominus humilitatem &c. Et quia radij diuinorum beneficiorum ibi refringuntur, inquantum. s. per gratiarum actionem ab ipsis humilib. iterato in deum supernus reflectuntur (quod quidem non est in montibus & superbis, quia de nullo gratias agunt deo) ideo dico quod in istis vallib. calor charitatis intensiur generatur. In istis aũt montib. maiora indeuotionis frigora perseuerant, tũ quia ibi nõ sit fractio & reflectio diuinorum beneficiorum q̃ recipiunt s. per gratiarum actionem, tum quia vẽtis vanitatũ & negociorum exponuntur. Iob 34. Quib. non est operimentum in die frigoris. Isti. n. amittunt pallium. i. charitatem, in die frigoris. Prou. 25. Subtile. n. per motũ frigescit, quia. s. p p mot° negotiorum, illi qui plus sunt in mundanis subtiles & sapiẽtes, sunt per indeuotionis frigora præ cæteris tepefcentes, quia sapientes sunt vt faciant mala. Vel dic quod isti sunt superbi & præsumptuosi, quorum conscientia sp est indeuota.

11 ¶ Aer quanto ex vaporib. terræ & maris spissior efficitur, tãto solis in eo fortiorem calorem gignit. Et ex repercussione solarium radiorũ in aere humido, sicut dicit Aristo. in libris Meteororum) ibi colorum plurium varietas generatur, vt patet in Iride. Sic quanto hõ per incorporationem vaporũ. i. alienarum miseriarum densior efficitur per compassionẽ, tanto sol iustitiæ maiorem ibi imprimit calorem. i. gratiam, charitatem & deuotionem, & ex repercussione radij solaris. i. diuinæ gratiæ in aere. i. corde humido per pietatem, color virtutum multiplex generatur &c. Eze. 16. Vestita es bysso

12 & polymito & multis colorib. ¶ Aer secundum Constantinum est elementum simplum. Et est aer substãtialiter humidus ex natura propria, sed ex vicinitate orbis est calidus. Et est aer suspsius diffusiuus, & sui a terræ & maris superficie vsq; ad sphæram ignis extẽsiuus, subtilis & perspicuus, & solaris luminis receptiuus. Sic vir iustus est simplex & disco opertus & apertus, non per falsitates & cautelas inuolutus, & humidus est naturaliter per mansuetudinem & pietatem. Sed ex orbis. i. Christi vicinitate & imitatione calidus est p charitatem. s. gratuitam, quia charitas naturalis potest inesse homini a natura, charitas vero gratuita non est nisi a deo. Hic est etiam suspsius diffusiuus per largitatem & cõpassionem, & sui a terra. i. a t palib. vsq; ad sphæram ignis superius. s. ad cælestia eleuatiuus per æternorum contemplationem. Hic est purus per castitatem, perspicuus per honestatem, cælestis luminis receptiuus per sapientiæ claritatem. Vnde Sapi. 2. Spiritus. i. vir spiritualis, diffundetur tanquã mollis aer.

13 ¶ Aer sm Constantinum, maxime corpus immutat, quia vsque ad interiora cordis & spirituũ diffunditur & subintrat, & nutrimentum spiritib. tribuit & ministrat, & ideo si fuerit purus & clarus, spiritus facit lucidos atq; puros, & sic ipsos meliorat, & ipsum cor ab inflammatione calorum impedit & retardat. Et si mediocriter in suis qualitatib. fuerit tẽperatus, vitam continuat & conseruat. Econtra autem si distemperatus fuerit & imbutus vaporib. venenosis, tunc pessimas in corpore generat passiones, quia. s. attactus talis aer, cor & spiritus inficit, & sic vitam abbreuiat & consumit. Talis recte est sapientia & doctrina, quæ per os animæ. i. per auditum vsq; ad interiora. i. vsq; ad conscientiam se diffundit, & ideo ipsis interiorib. spiritib. i. ipsius animæ affectionibus tribuit nutrimentum. quia sicut corpus cibariis nutritur, sic anima sapientia impinguatur. Deu. 8. Nõ ex solo pane viuit homo, sed ex omni verbo quod egredit de ore domini &c. Et ideo si ipsa doctrina fuerit clara sine obscuritate, pura sine falsitate, tunc vere ipsos spiritus interiores. i. aie affectiones reddit claras puras, & ipsum cor. i. conscientiã & voluntatem seruat ne per ardorem vitiorum inflammetur, & sic vitam gratiæ continuat & prolongat Ecclesiasti. 4. Sapientia filiis suis vitam inspirat. Sapientia enim tribuit possessori suo, sicut dr Ecclesi. 7. Sed econtra si aer iste scilicet doctrina fuerit vaporib. venenosis, verbis & sentẽtiis erroneis sit intermixta, vt est doctrina & sapientia hæreticorum, & etiã mundi, tunc dico q cordi a quo attrahitur. i. personæ quæ in hmõi scientia occupatur pessimas passiones, errorum. s. & vitiorum facit, & sic vitam gratiæ attenuat & cõsumit, & mortem culpæ & pœnæ approximat & inducit. Quia prudentia carnis mors est, prudentia autem spiritus vita & pax. ad Roman. 8. Vel dic q aer purus & clarus significat p deuotionẽ gratiam & discretionem, vel ẽt bonæ societatis coniunctionẽ, quæ. s. facit hoiem omnia bona prædicta. Aer vero impurus est mundi prosperitas, mala doctrina, mala exẽpla, & mala societas & c. per omnia sicut supra. ¶ Aer cũ habeat duas partes, in inferiori tñ variæ impressiones fiunt, quia. s. aer cõ- 14

ctatus facit corruscationes, & tonitrua. Contractus nubila. Conspissatus pluuias. Congelatus niues & grandinẽ. Dilẽtus serenitatẽ generat atq; causat. Sic cũ in aia sint duæ partes. s. ratio & sensualitas, in ista tamen sensualitate, quæ est pars inferior diuersæ impressiones. i. diuersa teotationũ genera commonentur, quia si concitetur per iracundiam, tũc ventos vanarum loquutionum, corruscationes fictionum, tonitrua comminationum fulgura etiam inuasionum ab ea emittuntur. Si autem per adulationẽ contrahatur, tũc in ea nebula ignorantiæ generatur. Si per delicias inspisset, tunc pluuia luxuriæ deriuatur. Si per auaritiam congeletur, tunc niues diuitiarũ insimul adunantur. Si vero dilletus p pniam fuerit, tunc serenitas & tentationum alietas præparatur in via, & etiam glotiæ serenitas in futuro. Allega si potes &cç.

¶ Aer quanto a terra est remotior, & cœlo vicinior, tãto est 15 purior, & ætheræ puritati similior & econuerso. Sic verè mens humana quanto per contemplationem cœlestium est magis alta, & a terris. i. amore terrenorum magis per contẽptum remota, tanto est per innocentiam magis pura, & puritati angelicæ plus vicina.

De Impressionibus. Cap. 11.

CVm ipressionũ generentur diuersa genera primo & 1 ante oia dicẽdũ est de impressionib. q̃ fiunt in materia calida & sicca. Est igit notandũ q superius generatur qdã impressio quæ vocatur candela. Et est cade la impressio aeris in inferiori parte aeris generata ex vapore calido & sicco, per motum firmamenti, & virtutem ignis quæ quia habet latitudinẽ & longitudinem æqualem, ideo rotunda intuentib. apparet. Sic prælatus est candela cæteros illuminans per doctrinam, in prima parte. i. in dignitate & superioritate aeris. i. ecclesiæ per motum & inspirationem, cœli, i. Christi, & virtute ignis spiritussancti per charitatẽ inflammatus, & factus prælatus populi vel candela, quia nulli debet esse prælatus, nisi motu & inspiratiõe firmamẽti. Christi fuerit euocatus. Qui vocatur a deo, sicut Aaron. ad Heb. 5. Hic debet esse æqualis, per omnes sui dimentiones & per regulam æquitatis, vt ex vna parte non sit extensior quam in alia per personarum acceptationem, sed æqualiter sit ei cura de omnib. Sapien. 6. Ideo Apocal. 21. Longitudo eius tãta est, quãta & latitudo. Ibidem. Latera ciuitatis æqualia sint. ¶ Item est impressio quæ dicitur ignis longus. Et est vapor 2 calidus & siccus in prima parte aeris inflammatus propter ignis virtutem & motum firmamenti, carens latitudine manifesta respectu suæ longitudinis. Et dicitur hæc impressio draco euomens ignem. Sic bonus homo debet esse ignis per feruorem dilectionis, longus per vigorem durationis calidus per charitatem, siccus per castitatem. Qui in prima parte aeris. i. in principio vitæ suæ per virtutem ignis. i. spiritussancti & per motum & influentiam orbis. i. Christi per gratiã inflammatur, & habet maiorem longitudinem perseuerantiæ, quam habet longitudinem charitatis, q a multi licẽt sint parum feruentes, tamen sua parua perfectione optime perseuerant, & ideo sicut draco, qui est animal longum, ignem charitatis euomunt, inquantum. s. tales longi sunt & pseuerantes, & in ignem & charitatis feruorem, a seipsis quodam modo repellunt 1. Paral. 20. Ibi fuit longissimus &c. Vel põt dici quod tales sunt mali diuites, qui caudã. i. familiam valde longam, charitatis tamen & liberalitatis latitudinem habent paucam. Isti ergo per auaritiam inflammantur, & ideo dracones per rapinam & crudelitatem vocantur. ¶ Item est 3 impressio quæ dicitur assub descendens. Assub est impressio aeris per motum cœli & ignis vicinitatem & virtutem inflammata & est duplex secundum Aristotelem. s. ascendens & descendens. Ascẽdens. n. propter leuitatem & subtilitatẽ materiæ petit superiora, sed descẽdens propter frigus circũstans & materiæ grauitatẽ, inferius inclinatur. Sic iustus debet esse inflammatus p charitatem, & hoc per motum & inspira-

ſpiratione ipſius cæli.i.Chriſti & virtutē ignis.ſ.ſpiritusſan
cti.Sed duæ ſunt ſpēs huius impreſſionis.ſ.iuſtorū, quia aliq
ſunt aſcendentes.ſ.ad cæleſtia contēplanda,ſicut religioſi &
contēplatiui,qui pp leuitatem paupertatis & ſubtilitatē.i.
conſcientiæ puritatē euolant ad ſuperna.Alij aūt econuerſo
ſunt actiui,qui pp pondus negociorum mūdanorum, & fri
gus indeuotionis,ad mundana deſcendere compelluntur.
Deu.28.Aſcendet ſuper te,& erit ſuperior tu antē deſcēdes
& eris inferior.Vel iſta poſſunt dici de bonis,qui aſcendunt
per auaritiam inferius ad terrena.Vel pōt dici de aīa ſalua-
ta,quæ inflammata charitate,ſurſum ad paradiſum aſcendit
& de damnata,quæ igne perpetuo inflammata ad infernum
4 deſcendit.¶ Item eſt impreſſio quæ dr̄ ignis perpēdicularis,
in ſuperiori parte aeris generata calido & ſicco,habens lati
tudinem in profundo,& longitudinem in alto ad modū fi-
guræ pyramidalis,per virtutem ignis & per firmamenti mo
tum inflammata.Aer eſt eccleſia,cuius ſuperior pars religio,
in qua ignis perpenditur.i.in qua perſonæ debent per mor-
tē & inſpirationem cæli.i.Chriſti,& virtutem ignis.i.ſpiritus
ſancti ſuperius generari.Et dicuntur ignis per charitatem,
perpendicularis per æternorum contemplationem,in qui-
bus ſuſpenditur mens deuota.Iob.7.Elegit ſuſpendium aīa
mea.Hic eſt longus per pſeuerantiam,a parte ſuperiori ſtri
ctus,ſemper.ſ.proficiendo & perſeuerando in melius,& ſu-
perius per bona opera propinquando ad cælum.A parte au
tem inferiori.ſ.quo ad ſocios & proximos debet eſſe latus p
charitatem & dilectionem,& ſic omnes lineæ.i.omnes eius
affectiones debent in angulum alligari.i.in ipſum vnum ſo-
lum deum terminari,vt omnia faciat propter ipſum s. Ma-
chab.8.Oēs obediunt vni.Vel principium eius i. iuuentus,
debet eſſe latū per charitatem,extremitas autem.i.eius ſene
ctus:ſit acuta & ſimplex per affectionum vnitatem &cęt.

De Vento. Cap. 12.

1 VEntus ſm Cōſtantinū,eſt vapor frigidus & ſiccus,ex
terris & aquis per calorem reſolutus,aerem per ſui in
corporationem fortiter cōmouens & impellens.Per
ventum chariſſimi poteſt intelligi aliqua vana & ventoſa p
ſona,ſicca per indeuotionem,calida,& feruens per auaritiā
& ambitionem,quæ quando a terræ & mari.i.de alienis par
tib.veniēs,incorporatur in aere.i.in aliquo collegio patria
vel hoſpitio,& tunc pro certo non ceſſat totum aerem iſtū
in quo eſt.i.ſocietatem,patriam , collegium vel hoſpitium
tribulare,& nunc detractionibus,nunc iniurijs , nunc falſis
machinationibus perturbare,& per diſcordias & triſtitias
agitare.Iaco.3.Naues cum magnæ ſint,a ventis validis cir-
2 cunferuntur.¶ Ventus circulariter proceſſiuus,& non recte
ſed tortuoſē,terræ vndiq; giratiuus,palearum leuatiuus, ci
neris & pulueris in cauernis & angulis aggregatiu'.Sic aua
rus non rectē vadit vel procedit per veritatem,ſed rectē va
dit vel procedit per veritatem,ſed circulariter & tortuoſè
per cautelas & falſitatem 2.Paral.25.Ambulauitq; non re-
cte.Vel etiam circulariter procedit,inquantum de mercato
ad mercatum,de placito ad placitum circurrit & vagatur,
vt diuitias accumulet & acquirat,quia in circuitu impij am
bulant.Et ſicut dicitur Eccl.1.Luſtrans per vniuerſa in cir-
cuitu pergit ſpiritus &c.Et ſic paleas .i.mundi bona parum
valentia eleuat & amplectitur per amorem,& puluerem &
cinerem diuitiarum in cauernis & abditis,hoc eſt , in arcis
ſuis & ſcrinijs accumulat & augmentat, & hoc per motum
& turbinem,hoc eſt dictu,per auaritiam & rapinam.Abac.
2.Væ ei qui multiplicat non ſua,vſquequo aggrauat contra
ſe denſum lutum ?¶ Ventus perflans aerem & aquam,eſt inę
3 qualitatis ſuarum partium cauſatiuus,quia ſicut dicit Iſido
rus,Aqua ſemper eſſet æqua,niſi ventorum flatib.moueretur.
Sic vere quando ventus adulationis vel carnalis affectionis
perflat aerem .i.ſuperiores,tunc aquam.i.ſubditos per acce-
ptationem perſonarum reddunt totaliter inęquales,qa aliā
partem aquæ illius exaltant per promotionē,alia deprimūt
per oppreſſionem.Et ſi iſte ventus iſte.ſ.adulatorum flatus in
aqua religionis vel eccleſiæ flaret,ſemper partes aquæ,ſ.ipſi
ſubditi,æqualitate promotionis debite æquarentur,ſicut p
cipitur.Leu 6.De parte inquit ſacerdotū cunctis filijs Aarō
æqualiter per ſingulos diuidetur Aer enim eſt prælatus &
ſuperior,qui vento carnalis affectionis vel adulationis mo
tus partes aquæ.i.ſubditos æquales non facit &c.Vel dic q
ventus eſt mollis,affectuoſus & impetuoſus ſuperior, qui p
certo aquam quam perflat.i.populum quem regit,facit inæ-
qualem,quia.ſ.alios deprimit,& alios exaltat 1.ad Cor. 11. 4
Alius quidem eſurit,alius autem ebrius eſt.¶ Ventus ſecun
dum aliquos generatur colliſione brachiorum maris,ſi bra
chium auſtrale & brachium aquilonare confligant in oriēn
te,tunc flat ſubſolanus:ſi autem in occidente confligant eūc
flat fauonius.Item ſi brachium orientale & occidentale cō
fligant in meridie,tunc flat auſter.Si vero confligant in ſe-
ptentrione,tunc flat aquilo.Ex alijs autem refluxionib ma-
ris intermedijs venti medij generantur . Sic ſi vis dic quod
generaliter quatuor partes maris.i.mundi ſunt quatuor ge
nera perſonarum.ſ.prælati,qui ſunt orientales principes qui
ſunt occidentales.Clerici & religioſi , qui ſunt aquilona-
res laici vero,qui ſunt meridionales ab illis igitur qua-
tuor brachijs maris & ab eorum conflictib.diſcordijs & mo
tib.elationib.& fluctib.omnia ventorū genera.i.vitiorū tri-
bulationū,& diabolicarum inſufflationū opera generant.
Ex inde.n.prouenit ſubſolanus orientalis, hic eſt ſuperbia.
Fauonius occidentalis,hic eſt adulatio & blanditia, fauo -
nius dr̄ à fouendo.Aquilo frigidus,hic eſt inuidia . Auſter
feruidus hic eſt ambitio & auaritia.Subſolanus igitur ſuper
biæ oritur in oriente prælatorū.Fauonius adulationis abun
dat in occidente.i.in curijs principum & magnatū.Aquilo
vero inuidiæ naſcitur in ſeptentrione religioſorū.Auſter ve
ro auaritiæ abundat in meridie ſecularium laicorum.Vnde
Zach.6.Iſti ſunt quatuor venti cęli.Vel dic q brachia maris
confligentia in occidente,ſunt hæredes & executores qui p
occidente & moriente aliquo inuicem confligunt,& ventū
vanæ laudis inducunt,inquantum bona mortui in ſuperflui
tatibus expendunt.Vel dic qd̄ diuerſa brachia maris ſunt
diuerſi religioſi vel canonici,qui in electione cōfligentes,vē
tū.i.ventoſum prælatum generant atq; creant,qnq;.ſ.orientā
lem ſubſolanum.i.ſuperbum, quandoque occidentalem fa-
uonium.i.luxurioſum,quandoq; ſeptentrionalem aquilonē
ſ.inuidum,quandoque meridionalem auſtrum .i. auarum.
Vix.n.aut raro accidit quin malus prælatus generetur quan
do electores confligunt inuicem & rixantur.Deus.n.in vin
dictam eorum ſolet eis quandoque dare malum prælatum,
qnādoq;.ſ.ſe reddunt indignos bono.Amos.4.Percuſſi vos
vento vrente, & aurugine &c.¶ Dicit Seneca de naturalib. 5
quæſt.libr.2.q ſpiritus.i.ventus in inferioribus terræ inclu-
ſus,ipſas aquas cōpellit ſurſum aſcendere,& in locis inſolſ-
tis in torrentem erumpere,& ſic cōtra naturam ſuperius ſe
leuare.Narrat etiam ibidem quod Cambiſes rex miſit exer
citū ad ſpoliandū templū Iouis hammonis.Ventus vero au
ſtri arenā eleuans,quaſi nubem,totum exercitū texit & ob
ruit.Dic q ventus eſt ſpūs ſuperbiæ,qui aquæ.i.perſonæ de
uotæ & humili,& arenæ.i.pſonæ deiectæ & pauperi qnq; in
corporatur,& ſic cōtra naturam ſurſum erigitur.& ad mul
ta mala erūpere comprobatur.Vnde Seneca ibidem.Cōtra
naturā ſuam multa conantur vata defluere . Vel dic contra
pauperes & perſonas ſeruiles,quos ventus.i.diabolus ad al
tos ſtatus quandoq; contra naturam ſuam erigit,& eos tor-
rentes violentos per rapinam & crudelitatem facit, & ipſis
mediantibus exercitū regis Chriſti.ſ.pauperes obruit atq;
lædit.Aſperius.n.nihil eſt humili cū ſurgit in altum , inquit
Claudianus.Vel ſi vis per ventum accipe fortunæ fauorem
&c.ſicut ſupra.Vel poteſt dici de ſpiritu ſancto,q cordi hu-
mano permixtus,ipſum ſurſum contra naturam ad cęleſtia
eleuat,in fontes & in fluuios.i.in viros perfectos & vtiles,
eos mutat.Eccl.24.Ego ſapientia effudi flumina.De reliquo
dic q Cambiſes eſt Chriſtus,qui exercitum eccleſiaſticorū
contra Iouem hammonem.i.diabolum deſtinauit,ſed p cer
to ſpiritus auſtralis.i.diabolus,nube arenarum.i.diuitiarum
ipſos obtexit,& ſic eos per peccatum auaritiæ obruit , & a 6
cepta militia impediuit.¶ Ventus ſecundum Conſtantinum,
eſt vapor ſiccus ex terris & aquis per calorē reſolutus, aerē
per incorporationem ſui fortiter commouens & impellēs.
Sic quando ex terra & mari.i.ex peccatis noſtris orit vapor
cōtritionis & in aere cōſcientiæ cumulatur:tunc ventus ſpi
ritusſancti ibi generat.Sed ille vapor cōtritionis debet eſſe
frigidus per timorem,ſiccus per pœnæ aſperitatem,& per ca
lorem reſolutus ideſt aer feruorem & charitatem,vel calor

ſolis

fetis.i.inspiratione dei superius eleuatus &c. Et sicut vêtus
vel spûs interiora terræ subintrat.& ipsam commouet & cô
turbat,& terræ motum gignit,& qñq; ipsam terram aperit,
ita q ventus exit,qui ædificia obruit,& subuertit,sic contri
tio & spi.itussancti inspiratio in interiorib.terræ.i. conscia,
occultatus ipsam terram conscientiæ concutit per conpun
ctionem,& fit terræ motus per suijpsius discussionem,& sic
aperitur per confessioné,& cadunt ædificia diabolica,i.pctã
per ablutionem & satisfactiouem. Figura 3.Reg.19. vbi He
lias vidit spiritum forté,qui conuertebat petras,& contere
bat montes,quem secuta est aura lenis in qua erat domi-
nus. Sic post spiritum fortem contritionis, conteren-
té & diruenté montes superbiæ & elationis,venit aura lenis
i.serenitas consciæ & affectionis,& tunc continetur ibi dñs
per introductionem gratiæ & dilectionia. Ideo psa. Sana cô
triones eius,quia commota est. Et sicut venetus ex sui inter-
partes aquæ commixtione, spumam facie superficiem ele-
uari,& ipsam aquam mundificat & depurat sic côtritio spu
mam peccatorum facit ad superficiem.i.ad os superius ena
tare per confessionem,& sic aqua.i.côscia depuratur. Exod.
14. Cumq; extendisset Moyses manum suam supra mare,ab
7 stulit illud flante vento.¶ Ventus sm Bedam generatur sic.
Dicit.n.q aer cum sit naturæ mobilis,ingreditur cauernosa
& exit cum aut vna pars nititur intrare,& alia exire,sit con-
flictus & mouetur aer sicq; vêtus & turbines generatur. Et
ideo Eolia q est regio ventorum,est regio cauernosa. Vêtus
etiam ex cibis & humoribus in corpore generatus,& ibi in
clusus,pessimas generat passiones,quia tortiones viscerum
efficit,hydropisim & artetica generat & inducit. Sic qñ vna
pars aeris.i.vnus clericus,qui est pars ecclesiæ,nititur intra
re cauernam.i.collegium vel ecclesiam vt ibi habeat locú
suum.i.beneficium vel præbendam,& alius clericus qui ibi
est,nititur inde exire,non contentus loco proprio, sed appe
tens ampliora,tunc ex istis contrarijs motibus & affectioni
bus partium aeris,ventus iræ,inuidiæ & discordiæ, in ipso
aere ecclesiæ generatur. Nam aer.i. persona ecclesiastica est
mobilis & inquieta per ambitiones,& per diuersas affectio
nes,& ideo sp nititur vel ingredi vel exire. Et ideo Zac.8. In
troeunti & exeunti non erat pax præ tribulatione. Quando
ergo ventus tentationis iræ & discordiæ,in ventre.i.in cor-
de alicuius includitur túc ibi pessimas generat ægritudines
peccatorum,quia torsiones viscerum inuidiæ,hydropisis in
flationis & superbiæ,& arteticam (qua digiti coarctatur) pi
8 gritiæ & desidiæ inducere côsueuit. Nam quandiu ira perse
uerat,nũquam potest bonum aliquod operari. Ira.n.viri, iu
stitiam non operat. Iac.1.¶ Ex terra secundum Aristotelem
duo vaporum genera generantur,vnus qui est humidus, &
est materia pluuiarum,alius autem siccus,& est materia tur
binum & ventorum. Sic de terra voluntatis oriũtur duo ge
nera vaporum.i.affectionũ. Vnus est humidus p pietaté, ex
quo oritur pluuia.i.misericordia & largitas qua,terra arida
i.statu pauperũ impinguatur. Sed alius est siccus vapor,&
hæc est affectio ad crudelitatem & vindictam,quæ sicca dr,
pp defectum humorum compassionis & misericordiæ, &
ex ista ventus tribulationis,& turbo inuasionis multotiens
procreatur. Vnde Iob.1. Ventus magnus a regione deserti
&c. Vel côpara voluntatem vento,pp eius mobilitatem &
9 versibilitatem &c.sicut supra.¶ Ventus est summe mobilis
& inquietus,motus & agitationis est in aere generatiuus,té
pestarum in mari inductiuus,& quia ad interiora maris pe-
netrat,iô procellarum suarum eleuatiuus,& diuersorum flu
ctuum causatiuus,& ipsius maris in partes oppositas diffusi
uus est. Et est ventus cineris & pulueris dispersiuus,& p sui
subintrationem infra cauernosa loca est terræ motus gene-
ratiuus,& ædificiorũ pluriũ destructiuus. Sic vere ventus su
perbiæ mobilis est,quia facit hoíem inquietum,& se in plu-
rib.partib.agitantem,& etiam ostentantem. In aere etiã hu
ius mundi generat tempestates tribulationum,a quib. ædifi
cia.i.ipsi superbi destruuntur,& vsq; ad terram miseriæ infe
rius dilabuntur. Iob 30. Quasi super ventum ponens elisisti
me valide. Quando etiã ad interiora maris.i.côsciẽtiæ (quæ
amara dr propter remorsum) ventus superbiæ se immittit,
tunc ipsam per elationé eleuat,& fluctus & procellas tenta
tionum in ea generat & inducit,& ipsum mare.i. voluntaté
& consciẽtiam in partes oppositas.i.in diuersa desideria de
flectit,& cineré & pulnerem diuitiarum dingregat & disper
git,quia superbi diuitias nô accumulãt,sed p vanitates, mul
tas ipsas diuidunt & dissipant:vt patet in militib.qui côuer
sunt pauperes & hoc quia sunt in suis festis & conuiuiis &
in guerris & in litigiis,opes innumeras expendentes. Vent9
etiam superbiæ in interioribus terræ & conscientiæ recludi
tur,& tunc terremotus iræ & discordiæ generatur,quia in-
ter superbos sp sunt iurgia. Prou.13. Et tunc ædificia circũ-
iacentia,i.pauperum vicinorum habitacula,sæpe per rapinã
& auaritiam destruuntur. Venerunt flumina,& flauerunt vé
ti,& irruerunt super domum illam,& cecidit. Mat.7.¶ Ven 10
tus si moderatus fuerit,nec nauigantibus contrarius,sui est
itineris directiuus & ad portum applicatiuus si. autem im-
moderatus & naui contrarius fuerit,tunc est itineris retar-
datiuus,nauis etiam subuersiuus. Ventus maxime borealis,
qui frigidus est,aerem depurat,nubes & nebulas fugat sere
nitatem efficit & procurat. Ventus insuper viarum est depu
ratiuus,humoris superflui consumptiuus,lubricitatis & im
munditiæ abstersiuus. Temperatus etiam venti flatus ignis
& flammæ est excitatiuus,immoderatus auté est quandoq;
ipsius extinctiuus. Talis est ventus tribulationis,qui si in ma
ri mundi temperaté perflauerit,si naui.i.animæ non sit con-
trarius (vtpote quia tribulatio pro mundo non sustinet,sed
pro deo) tunc via spiritualé dirigit,& ad portum paradisi fa
cit velocius peruenire. Gregorius. Mala q hic nos præmunt,
citius ad deũ venire compellunt. Quanto ergo maior vẽtus
& tribulatio flauerit si gubernatur nauis.i.ratio discreta fue
rit,& ipsa nauis.i.anima alicubi per amorem aliquarum re-
rum mundanarum non impegerit,tãto ibi facilius perueni
tur. Act.14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in
regnum cælorum. Sed si ventus tribulationis animæ contra
rius fuerit,vt quia p mundo vel carne & huiusmodi sustine
tur,tunc iter spũale impedit,& naue vsq; in profundum ma
ris.s. in infernum per desperationem deijcit & submergit.
Mat.14. Nauicula iactabatur magnis fluctib.erat.n.vẽtus cô
trarius. Ventus.n.tribulationis si temperatus fuerit,igné di-
uini amoris accendit,sed si fuerit excessiuus,ipsum per im-
patientiam dissipat & extinguit.¶ Qñ venti mare perambu 11
lant,multam aquositatem & multos vapores exinde eleuãt
ex quib.tãdé pluuia generatur. Sic venti tribulationum, vel
etiam ventus spiritussancti,quando mare.i.amaram conscié
tiam perambulant multi vapores bonarum affectionũ exin-
de superius ad deum eleuantur per orationem & contem-
plationem,ex quib.pluuia gratiæ,vel lachrymarum in aere
cordis deuoti generatur,& aliqñ per calorem diuinæ gratiæ
exterius resoluit.¶ Quidã dicunt esse cãm venti,nubes supe
rius eleuatas in aere qui ipsum mole sua hinc & inde præ- 12
munt,quarũ impulsu fit ventus. Sic vere causa venti tribu-
lationũ in mundo isto,sunt sæpe nubes.i.iudices & superio
res,qui mole auaritiæ qua pmuntur aerem sibi subiectum.i.
pauperes subditos deprimunt & molestant,& sic in eis ven
tus & turbo tribulationis & excoriationis imprimitur & cã
tur. Nonne diuites per potentiam opprimunt vos? Iacob.2.
¶ Vẽtus sm Aristotelem fit ex vapore eleuato a terra,& cũ 13
aere intermixto quo aer impellitur & mouetur. Vnde sm
Bedam,ventus nihil aliud est quam aer motus. Sic qñ a terra
& aqua.i.carne & mundo vapor alicuius malæ cogitatiõis
& suggestionis ascendit & eleuatur vsq; ad aerem consciæ,
tunc mens mouetur per delectationem,& sic ventus tenta-
tionis ibi efficitur & causatur, quia diabolus producit ven-
tos de thesauris suis,& sic percutiuntur primogenita Aegy 14
ti &c. expone.¶ Ventus secundum Aristotelem,est in suo or
tu debilis & occultus,sed cum paulatim super terrã insurgit
multi vapores ei coniunguntur & aggregantur,& sic maior
ac maior in tm efficitur,ita q qñq; domus & arbores diruit
& subuertit,& maximé ventus auster. Ventus etiam aquilo
veniens de supremis,sua frigiditate flores & vineas lædit,&
germina exurit & consumit,neruos contrahit & percutit,&
ab operatione impedit. Et ideo dr aquilo quasi aquas ligás
&c. Talis est tentatio,quia in suo principio debilis est,quãdo
do.s.a diabolo suggeritur Sed quando super terram volun-
tatis & côscientiæ aliquantulum inualescit,tunc multi vapo
res.i.multæ affectiones cogitationes,& imaginationes,& cô
placentiæ aggregantur,ex quib. ventus tentationis intantũ
fortis efficitur,q & domos dei.s.religiosos,& ædificia mun
di.s.laicos,destruit & subuertit,quia sm Greg. Nisi tentatio
nascenti continuo obuietur,paulatim crescens consciam
subijcit

subijcit atq; ligat. Ideo dr 1. Mac. 6. Nisi preueneris eos, pau
latim maiora his facient, & non poteris obtinere eos. Et ma
xime hoc facit auster, ventus calidus & humidus. i. tentatio
carnalis, & hoc secũdum Isidorum quia ab imo flat, hoc est
dictũ, ab interiori suggestiõe. Iõ Iob. 27 Ab interiorib. egre
dietur tempestas. Aquilo etiam qui venit a montib. i. tẽtatio
superbiæ vel mundi, quæ ab ipsis montib. superbi demonib.
immittĩ, sua frigiditate & occisione flores & vineas. i. inci-
pientes & perfectos lædit, & germina bonorum propositũ
exurit & consumit, neruus ẽi corporis ecclesiæ. i. viris in q-
bus viget sensus deuotionis & motus bonæ operationis, per
culit. s. per delectationem, contrahit per consensum & opera
tionem, & a motu bonæ operationis impedit per consuetu
dinem & reiterationem, & ideo dicitur aquilo, quasi ligans
aquas, quia tentatio ligat ipsas affectiones aiæ, ne actus suos
valeant exercere. Ventus. n. Aquilo dissipat pluuias. Prouer.
25. Frigidus. n. ventus Aquilo flabit, & gelabit crystallus ab
aquis. ¶ Ventus qñ inuenit obstaculum, est suæ virtutis ma-
15 gis quã alias ostensiuus, & inde est φ cõtra fortes & altas do
mos & arbores violentius agit & ipsas quandoq; diruit &
subuertit, qđ tñ paruis arborib. suo impetui cedentib. sic nõ
facit. Sic deus per impetum suæ iustitiæ fortius sæuit contra
præsumptuosos superbos sibi resistẽtes, & eius impetum nõ
timentes, quã contra humiles & deuotos, ipsum metuentes,
& per mentis obstinationem sibi nullatenus obuiantes. Tali
bus. n. superbis dicit dominus illud Eze. 21. In brachio extẽ
to & furore effuso regnabo super vos. Quod potissimẽ fit in
iudicio vel in morte vbi a deo tales alti, fortes diuites & ma
gni penitus destruũtur, & in inferno totaliter subuertũtur.
vbi etiam ipsis humilib. cedentib. & se inclinantibus, & mi-
sericordiam pascentib. parcitur, ita quod quamuis tribula-
tionibus impellantur, de terra tamẽ viuentium. s. gratiæ vel
ecclesiæ per peccatum & tormentum nullatenus euellũtur
quia sicut dicitur Prou. 3. Deus superbis resistit humilibus
16 autem dat gratiam. ¶ Secundum Senecam lib. 5. de naturali
bus quæstionibus, vẽti antelucani & nocturni, solent in ma
ne deficere in toto vel in parte. Nam ventus qui de nocte ve
hemens fuerit in mane minuitur, & in solis præsentia vis eius
extinguitur, nec vltra matutinum flare vel fluere sibi datur.
Ventus est tentatio quæ de nocte. i. in statu peccati & fortis,
in mane tamen. i. in statu gratię est debilis. Solius. n. Christi p
sentia quæ per gratiam acquiritur, qñ per orationem ab ho
mine accessitur, solet venti tentationis impetum retundere,
& hominem, ne succumbat adiuuare, & tentationem ne vl-
tra vires sęuiat, annullare 1. ad Cor. 10. Fidelis deus, qui non
permittet vos tentari vltra quam potestis, sed facit cum ten-
tatione prouentum. ¶ Venti licet sint auditu terribiles, tactu
17 horribiles, & ad sustinendum graues & difficiles, tamen sm
Senecam li. 5. de naturalibus quæstionibus, ad multa sunt bõ
ni & vtiles: valent. n. (vt ait) ad nubes adducendum & educẽ
dum, & ad pluuiam per mundum mediantibus nubibus di
uidendum. Item valent ad segetes maturandum & desiccan
dum, & ad fruges latis folliculis aperiendum. Item valent ad
aerem suo motu purificandum & temperãdum, & inde om
nem corruptionẽ & pinguedinẽ propellendum, ipsumq; ad
spirandũ & respirandũ habilẽ faciendum. Temperies. n. &
sanitas aeris pro maiori parte, sm ipsum, ex ventis consistit.
Vnde de vento circio dicit φ sibi quanquã ædificia rumpen
ti gallicus populus gratias agit, & hoc quia salubritatem cę
li, i. aeris ipsis generat, sicut ait. Vnde etiã diuus Augustinus
ad Gallias veniens, & illius venti vtilitatem videns, sibi tem
plum vouit & fecit. Credo tñ quod illud debet intelligi de
illa parte Galliarum quæ prouincia dicitur, quæ fortissimos
habet ventos, qui ex causa prædicta sibi necessarii creduntur
Ventus potest significare flatum & impetum tribulationũ.
Iste. n. ad salutem est vtilis, licet ad sustinendum grauis. Per
istum enim nubes. i. apostoli & martyres per mundum fue-
runt dispersi, & ad fugiendum per diuersas terras cõpulsi, &
sic ipsis mediantibus fidei & doctrinæ riuuli per mundum
sunt diuisi. Nisi. n. Paulus tribulationibus iudæorum impul
sus Romam venisset Romanis minime prædicasset. Iob 37.
Nubes spargunt lumen suum, q̃ lustrant cuncta per circuitũ
quocunq; eas voluntas gubernantis duxerit. Tales etiam vẽ
ti tribulationum solẽt segetes. i. boĩes a superfluitatib. desic
care, per discretionem maturare, per confessionem aperire,
& a erem cõscientiæ & voluntatis solent eis, ne nimis p car
nalitates & vitia pinguescat, impediret, & vt sit temperatus
& saluber procurare. Cõllat. n. qđ flatus tribulationis cor &
affectũ hominis tribulati solet tẽperare, & eum ne insolescat
plus debito, refrenare. psal. Sicut puluis quẽ proijcit ventus
a facie terræ. Tales igitur venti de occultis diuinæ ,puidẽtię
mittũtur, vt per eos animarum sanitas compleatur. ps.
Producit ventos de thesauris suis, & percussit primogenita
Aegypti ab homine vsq; ad pecus. Igitur talib. tribulationũ
ventis debemus gratias agere & ipsos quamuis graues tamẽ
vtiles reputare. Vel si vis per ventum potes intelligere spiri
tus sancti flatum &c. per omnia sicut supra.

De Turbine. Cap. 13.

Turbo secundum Senecam nihil aliud est quã diuerso
rum ventorum sibi in aere obuiantium colluctatio a
& mutua impulsio, qui quandiu durat aerẽ valde so-
let turbata puluerem & paleas eleuare, & disperge-
re, & aliquãdo domos & arbores eradicare & euellere. Tur
bo aũt prout dicit, diu non solet manere, sed vno ventorũ
alium vincente solet alius sibi cedere, & suo impetui locum
dare. Sic proculdubio est de mundi discordiis atq; guerris.
Iste. n. sp ex contrariorum flatuum, & spirituum. i. cordium
& animorum superbia solent fieri, qua. s. ad colluctandũ &
discordãdum solent inuicẽ animari. Talis vero turbo guer
ræ & discordiæ solet in subiectis patrijs multa mala facere,
paleas & pulueres diuitiarũ tollere & rapere, turres, castra
& ædificia diruere, & ad literam, quandoque siluas scindere
& terram per paupertatem nudare. Esa. 25. Spiritus robusto
rum quasi turbo impellens parietem. Finaliter tamen defi-
cit, & pacatis discordiis pax accedit. Vel turbo est diabolica
tentatio, quæ colluctãs in aere cordis humani ipsum turbat
& concutit, & ædificia virtutum exinde eradicat & subuer
tit Iob 9. In turbine conteret me. Vel dic φ aer est ecclesia.
diuersi venti sunt diuersi demones ibidem diuersimode flã
tes. Vnus. n. tentat de superbia, alius de luxuria, alius de aua
ritia, & ideo tantus turbo tentationis ibidem q̃q; generat,
φ siluæ. i. personæ per honestatem virentes, a bono proposi
to eradicantur. Turres. i. contemplatiui alta quærentes, infe
tius ad terrenorum amorem subuertuntur. Paleæ vero &
puluis. i. viti vani & pestilentes superius ad dignitates & be
neficia extolluntur. Sap. 5. Tãquam turbo venti diuidet eos
Vel dic φ qñ in aere ecclesiæ tempore electionis fit diuersi
tas & colluctatio inter ventos. i. inter ipsos electores vanita
ti deditos, tunc fiunt ibi multa mala, s. turbatio litiũ, sonus
discordiarũ, eradicatio siluarum & dumorum. i. destructio
ecclesiæ possessionum, & finaliter sæpe fit quod ex despera-
tione, vel a casu ipsi eleuant in prælatum paleam vel puluc-
rem. i. aliquam personam vilem, inhabilem, & indigna. Ose.
8. Ventum seminauerunt, & turbinem metent. Vel dic qđ
turbo est mundi tribulatio, quæ ex ventorum. i. ex persona-
rum vel elementorum contrarietate & colluctatione cõsur
git. Vel etiam turbo est motus vel iudicium, quæ totum ae
rem conscientiæ ecclesiæ vel patriæ concutit, & tam castra
q̃ paleas. i. tam fortes quã debiles eradicat & subuertit. Qđ
potissime erit in iudicio, qñ turbo furoris domini arbores
& castra. i. altos & diuites in inferno subuertet. Paleas vero
quia leues sunt. i. pauperes, puluerẽ etiam quia modicus est
. i. humiles in paradisum eleuabit & collet. Figura de Helia,
qui in turbine & curru igneo eleuatus est in cælum, sicut di
citur 4. Reg. 2. Quia. s. sancti & humiles, mediante turbine
tribulationis, martirij, mortis, & iudicij, & igne charitatis
vel purgatorij eleuabuntur in cœlum, turres vero & arbo-
rem. i. alti & superbi subuertentur in infernũ. Vnde de quo
libet bono potest dici illud Eccl. 48. Receptus est in turbi-
ne ignis. De malis vero dicitur Hier. 23. Ecce turbo domi-
nicæ indignationis egredietur, & tempestas erumpens sup
caput impiorum veniet. Vel dic quod turbo est subita pro-
speritas, quæ paleas. i. personas nihil valentes eleuat, turres
vero. i. bonos deijcit atq; turbat. Mali. n. in prosperitatẽ ele-
uantur, boni vero timent tristantur, & conturbantur. Vnum
tamen est, quod siue turbo prosperitatis, siue turbo tempo
ralis aduersitatis fuerit, parum solet durare, & subito defi-
cere & cessare. Vel dic quod turbo est fortuna, quæ eleuat
malos, & deprimit bonos, &c. sicut supra Esa. 41. Ventila-
bis eos, & ventus auferet, & turbo disperdet.

De

De Tempestate & Procella. Cap. 14.

1 Cum tempestas nihil aliud sit q̃ ventorum, tonitruorum, fulminū, & coruscationū in aere facta turbatio, vt cōiter ſm Sene. & Pli. nō fit nec ꝓfunda hyeme nec ꝓfunda æſtate. Vide infra de fulmine. §. 6. Procella vero ē vēc' fortis cū pluuia &c. Vnū tñ aduerte qđ dicit Sene. Nulla tēpeſtas magna perdurat, ſed & procellæ, quanto plus habent vitium, tanto minus tēpore durāt. Sic verè fit vt cōiter de tempestate, & procella prosperitatis, & ēt aduersitatis. Sūt.n. magnæ ſunt, & vltra q̃ deceat violentę, parum ſolent durare, ſicut videmus de multis, quotū proſperitatis more, tempestatis ſubito venit, impetus pōpæ, & ſuperbiæ magnos facit, quæ vt cōiter cito, & faciliter deficit atq; perit. Prouer. 10. Quaſi tempeſtas tranſiens, non erit impius, iuſti aūt quaſi ſtabile fundamentum. Quod ēt videmus ad ſenſum: quia hō vltra ſolitum iocundus, & lætus cito vbi non ſperat, ſit turbidus atque triſtis. Sen. Improborum læta cito ad perniciē veniūt. Sicut etiam videmus de fortibus aduerſitatibus, infortunijs, & infirmitatibus, quæ vt communiter in ſuo exceſſu non durant, imo minus quam aliæ perſeuerant.

De Vento Subſolano. Cap. 15.

1 Subſolanus ventus eſt orientalis, qui ſub ſole naſcitur, & ideo ſubſolanus congruè nūcupatur. Naſcitur.n. ſub zona torrida, in qua ſol ſemp incedit. Habet aūt duos collaterales. ſ. vulturnum ab aquilone, earum verò a meridie. Sunt igitur iſti tres venti calidi, & ſicci, quia ſub ſole diutiſſime antequam ad nos perueniant, permanſūt. aeris ſunt depuratiui. & quia a regione temperata aromatica, & florida veniunt, ſunt ſanitatis corporis præ alijs ſeruatiui Chariſſimi per ſubſolanum intelligo papa, qui ſub ſole. Chriſto immediatē ponitur, & eius vicarius ordinaē. Per duos eius collaterales, intelligo prælatos, & prædicatores, vel clericos ſeculares, & regulares. Prælati.n. & ſeculares clerici ſunt ſicut eurus, q interpretatur circuniens, & eſt à parte meridiei, vbi eſt feruor, quia. ſ. tales ad opera actiuē circuneunt, & tētationū meridialiū feruotibus ꝓpinqui ſunt. Prædicatores verò, & religioſi dicuntur vulturnus, à volādo, quia in aquilone. i. in frigore pœnitentię debēt eſſe, & p cōtemplationē debent ſuperius volitare. Eſa. 40. Volabūt, & nō deficient. Quid ergo? Pro certo iſti venti orientales, ſ. papa, religioſi & clerici, prædicatores, & prælati debent ſub ſole Chriſto per amorē, & affectionē diu manere, & mentē ſuā in zona torrida charitatis torrere, & ſic debeot calidi per dilectionē eſſe, & ſicci p abſtinentiā apparere, & ſic alijs. i. ſubditis, poterunt ſalubres eſſe, & aerē ſuæ cōſcīetiæ poterūt doctrinis, & exēplis in puritate gratiæ cōſeruare. vt de ſecularibus iſtos ventos diligētibus dicatur illud Hie. 14. Onagri ſteterūt in rupibus, attraxerunt ventū quaſi dracones. Vel dic, q̧ ſubſolanus vērus eſt ſuperbia, q ſub ſole Deo. ſ. ſurſum in oriēte paradiſi in luciſero fuit orta, & ēt nunc ab oriēte. i. à plātis & alijs ſuperioribus ſolet flare, q procul dubio duo habet vitia collateralia. ſ. vulturum volātē. i. mentis elationē, quæ. ſ. in aquilone. i. indeuotionis frigore congelaē, & eurū circūeuntē. i. ambitionē, q̃ p promotionibus vult circuire. & p deſideria ſolet ardere. Plumina cōtra oriente curretia ſunt ſaniota, p eo q̧ ventis ſalubrioribus exponunē ſm. Cōſt. Sic illi q per affectionem verſus orientē diuinæ gratiæ tendunt, & ventis orientalibus. i. ſpiritus ſancti flatibus, necnon prædicatorum bonis informationibus ſe exponunt apud Deum meliores & ſaniores ſiut.

De Vento Fauonio. Cap. 16.

1 Fauonius ventus eſt cardinalis, ab occidente veniens, q frigidus, & humidus reperitur. Dī aūta fouendo, eo q ꝑ ſuam humiditatem germina foueat, & nutriat. Iſte in veſpere incipit caleſieri ſm Cōſtan. Talis eſt delectatio, & tentatio luxuriæ, quæ ab occidente. i. a carne mortali, & occidua venit. Iſta.n. frigiditatem indeuotionis, & humiditatē carnalis infectionis habet, & germina affectionum carnalium nutrit, & fouet. ¶ Fauonius venit ab occidēte, qui eſt ventus frigidus, & hic ēt habet duos collaterales. In ſero 2 caleſit à radijs ſolaribus, ſed quia in mane non caleſit, iō aq̄ turbantur occidentales Et dr fauonius, qa fouet ea, quæ naſcuntur. Sic verè tales ſunt mali prælati, frigidi. ſ. per indeuotionē, humidi per carnalē affectionē, & quia in mane iuuentutis ſuæ nō caleſiūt radiis ſolarib. i. diuina gr̄a, iō aquæ occidentales. i. mundani populi ſunt turbidi p ignorātiā, & nō puri. Dicunē ēt fauonii, q fouētes parentelā ſuā patrimonio crucifixi. Duo collaterales ſunt rapax familia, & carnalis parētela. Iſte vētus flat rectè cōtra orientē, & cōtra curſum ſolis, qa tales cōtra Chriſti mādata iugiter operantur, ſimiles gallo ſupra cāpanile, qui ſemp vertit faciē contra vētū, licet vnde veniat vētus alis oſtendat. Sic licet per doctrinā oſtendant vnde veniat ſpiritus ſanctus, tñ ei opera ſe opponunt. Et ſicut fauonius, licet ſit frigidus in mane, in veſpere tñ eſt calidus, ſic tales in mane iuuentutis per indeuotionē frigeſcunt, in veſpere autem ſenectutis per auaritiam inardeſcunt.

De Vento Borea. Cap 17.

Boreas eſt ventus cardinalis, duos habens collaterales 1 ſ. aquilonē, & Corū. Iſti.n. venti frigidi ſunt, & ſicci, & hoc quia a locis frigidis, & gelidis oriūtur. & iō iſti vē ti ſua frigiditate corpus cōtrahūt, neruos lædūt, & mēbra obrigeſcere faciunt, & à motu, & ſenſu impediūt. Sic verè flatus malę doctrinę, malorumq; verborū, a locis frigidis & gelidis. i. a perſonis malis, obſtinatis, indeuotis & in malo congelatis, veniēs, ſolet multa mala facere, corpus eccleſiæ lædere, neruos ſenſus, & deuotionis contrahere, & man' operationis a motu bonorū operū impedire. Aquilo flabit, & gelabit cryſtallus. Eccl. 43 ¶ Aquilo borealis ſm Conſtan. tuſſim cāt, & pectoris deſiccationem, neruos ēt contrahit, & cō 2 ſtringit, & iō mēbra ad operādū inutilia reddit, flores & fructus teneros, & vineas germinantes vrit, & ſiccat, arborum virorē ſpoliat, & humorē interiorē, & exteriorē deſiccat, & ſua frigiditate herbas in terra cōtrahit, & recludit. Sic verè, & qa mali prælati p indeuotionē, & cupiditatē ſunt frigidi ſicci aūt per incōpaſſionē, & crudelitatē, iō in eorpore ecclæ pectus. i. viros plenos ſcientia, neruos. i. plenos bonis operibus, & induſtria, per mala exēpla, uel alias, contrahunt & cōſtringunt, quia vix volūt, q̧ aliquis bonus pdicator, & inſtructor veniat ſubditis prædicare, & ſic totum corpus eccleſiæ inutile reddnot ad motū bonæ operationis, & ad ſenſum ſanctæ affectionis & c. Itē flores, & vineas deſtruunt, quia p mala exēpla iſtum, hoies qui incipiebant virtutū floribus adornari, ſcandalizantur, & per eorū imitationem, a fructu bono rū operū retrahunē. ¶ Aquilo borealis pp ſuamfrigiditatem vapores reſolui nou permittit, & ſic aerem ſeruaē purū, peſtilentiam ab auſtro ortā reiicit expellit, ſpiritus purificat, ſen- 3 ſus ſubtiliat, aquam in cryſtalli duritiā cōuertit, corpus indurat, poros claudit, vim digeſtiuam adiuuat, & confortat, & ad maſculorum generationem habilitat, & diſponit. Sic verè aquilo tribulationis pp frigiditatem timoris Dei, qui cū eo perſeuerat, vapores a terra. i. a mente carnales affectiones reſolui per deſideria non permittit, imo poros. i. ipſos animæ appetitus, per quos extra ad opera habebat exitum, claudit, & ſic aerem. i. conſcientiam puram ſeruat, peſtilentiam ēt. i. infectionem ab auſtro. i. a carnali, & mundiali voluptate inductam, effugat a conſcientia, & expellit, & aquas. i. fragiles, & delicatos iu cryſtalli conuertir inquātū ipſos facit claros per honeſtatem, & duros per conſtātiæ firmitatē. Cor eius indurabitur ſicut lapis. Iob 41. Ideo Eccl. 43. Frigidus ventus aquilo flabit, & gelabit cryſtallus ab aquis. Hō.n. aſſuetus tribulationibus, fortis efficitur atq; firmus, & ſic corpus dr̄ indurare. Hic ergo ventus. i. tribulatio, ſpūs. i. ioteriores affectiones purificat, ſenſus etiam. i. diſcretionē ſubtiliat, vim digeſtiuam contritionis adiuuat, & perficit, & ad maſculi. i. viri perfecti generationem cooperatur, & diſponit, quia. ſ. per tribulationē hō efficitur maſculus. i. perfectus, & virtuoſus. Corouās coronabit te tribulatione. Elaię 22. Cum ergo aquilo tribulationis faciat tanta bona, benè poſſumus dicere illud Iob 37. Ab aquilone aurum venit. ¶ Aquilo eſt frigidiſſimus, & hoc quia. ſ. iu locis à ſole remotis generaē, & iō terrā, & corpora deſiccat, & in pectore tuſſim facit, neruos cōtrahit, & cōſtringit, & ad motum operationem impedit, aſperitatē iu corpore gignit, flores & vineas gerinātes exutit, virores arborum ſpoliat atq; tollit, humorē interius, & exterius conſumit phthiſicis eſt nociuus, vt dicit Gregorius. & aquas congelat, & conſtringit, & nunc in glacie, nunc in cryſtalli duritiā eas cōuertit. Sic tentationē, & pœnā concomitatur frigus indeuotionis, & timoris ſeruilis, & hoc quia lōgè eſt a Deo, qa ſitui dr̄ Eccl. 15. Longè eſt ſapientia a ſuperbia

& dolo. Ventus ergo iste .s. peccatum, terrã cõscientiæ ab hu
more exterioris cõpassionis, & interioris deuotionis desic-
cat. In pectore cõscientiæ tussim, & remorsum cãt. Neruos .i.
potentias aiæ percutit atq; grauat, & ad benè operandũ im
pedit. & retardat. Flores & vineas .i. bona opera dissipat, &
mortificat, in ipsisq; fructũ æternæ vitę, & spẽ salutis destruit
& annullat. Dicamus ergo illud Cant. 3. Surge .i. fuge aquilo
veni auster. quia sicut dr̃ Hie. 1. Ab aquilone pãdet oẽ malũ.
¶ Aquilo ſm Isido. venit à montibus supremis, & ideo frigi-
5 dissimus dr̃, in tñ q̃ sua frigiditate flores, & vineas lędit ger
mina exurit, & cõsumit, neruos contrahit, & ab operatione
impedit. Talis est fortis tribulatio vel tentatio. Ista.n. veniẽs
à montibus .i. immissa ab ipsis superbis demonibus, sua frigi
ditate flores, & fructus .i. incipientes, & pfectos lædit, & ger
mina bonorum propositorum exurit, & consumit. Neruos
ẽt corporis ecclesiæ .i. viros perfectos in quibus viget sensus
dilectionis, & deuotionis, & motus bonæ operationis, per-
cutit per delectationem, cõtrahit per consensum, & per ope
rationem, & ad motum bonæ operationis inhabiles reddit,
per cõsuetudinẽ, & reiterationẽ. Et ideo dr̃ aquilo, quasi li-
gans aquas, quia .s. tẽtatio ligat ipsas affectiones aiæ ne actus
suos valeant exercere. Ventus.n. aquilo dissipat pluuias. Pro-
uer. 25. & Eccl. 44. Aqlo flabit, & gelabit crystallus ab aquis.

De Austro. *Cap. 18.*

1 AVster habet multas proprietates. Est.n. calidus, & hu
midus, pluuiæ & roris ministratiuus, pororum terrę
apertiuus germinum, & seminum pductiuus, & nu-
tritiuus, & augmentatiuus, superficiei terræ renoua-
tiuus, pennarum veterũ in auibus immutatiuus, humorũ cõ
pactorũ digestiuus, fumositatis & sudorũ, & superfluorũ hu
morũ puocatiuus, reptiliũ & vermiũ ab interioribus addu-
ctiuus. Talis est gratia: quia calida est per charitatem, humi-
da p pietatẽ, & ideo pluuiæ cõpassionis, & roris deuotionis,
est ministratiua, pororũ terræ .i. sensuũ, & maxime oris ad cõ
fessionem est apertiua, seminum .i. interiorũ donorũ, & vir-
tutũ est pductiua q̃tũ ad simplices, & incipientes nutritiua,
quo ad pficientes, augmentatiua quo ad perfectos. Hæc su-
perficiem terræ .i. exteriorem apparentiã renouat per hone-
statẽ, veteres pennas malæ cõsuetudinis immutat p vitæ no
uitatẽ. Humores cõpactos .i. pctã in stomacho cõscientiæ cõ
pressa digerit per contritionem, & eorum sudorem .i. emis-
sionẽ prouocat per confessionẽ. Reptilia ẽt, & vermes .i. car-
nales affectiones ab interioribus cõscientiæ extrahit, & edu
cit p dimissionẽ, & eductionẽ. Cant. 4. Veni auster, persla hor
tum meũ, & fluẽt aromata illius. Vel oĩa possunt dici de fla-
tu spũs sancti, vel ẽt de flatu bonæ doctrinæ. ¶ Auster est ven
2 tus calidus, & humidus, poros aperit, corpora dissoluit, gra
uitatem in corpore facit ſm Hippocratem, infirmis auditũ
grauat, caliginẽ oculis inducit, colorẽ corrũpit, ægritudinẽ
facit, recidiuam pcurat, pruritum cõmouet, epilepsiã poda-
grã, & acutas febres nutrit, & hoc quia ab imo flat, & ab in-
terioribus extollitur ad externa. Talis est carnalis voluntas,
quia feruens, & calida est p cõcupiscentiã, humida p delecta
tionis mollitiẽ, ab imo ẽt pcedens .i. ab interiori carnis cõdi
tione. Hæc est igĩ, quæ poros .i. sensus exteriores aperit, qa fa
cit hoiem vagantẽ. Prou. 7. Garrula & vaga &c. Corpus ẽt .i.
mentẽ dissoluit, debilitat & remollit, & ad resistendũ reddit
hoiem impotẽtẽ, qa qui dissolutus est in opere suo, frater est
sua opera dissipantis. Prouer. 18. Hæc ẽt grauitatem pigritiæ
generat, auditũ aliorũ per infamiam grauat caliginem igno
rantiæ inducit, colorem honestatis destruit, ægritudiñẽ pcti
mortalis facit, recidiuam .i. multiplicis istius actus reiteratio
nẽ facit. Vnde Eccl. 23. Hoi fornicario oĩs panis dulcis non
fatigabitur transgrediens vsq; ad finẽ. Itẽ istud pctm̃ pruritũ
delectationis excitat, epilepsiam .i. casum vsq; ad inferos pro
curat, podagrã .i. tarditatẽ bonę operationis efficit, & febres
acutas iræ, rixæ & discordiæ gñrat atq; nutrit, & hoc qa ab
imo flat .i. ab interiori carnis suggestione, à qua luxuria pro-
greditur, & emanat, qa ab interiorib' egrediẽt tempestas &c.
Iob 37. Et sicut auster calorẽ inducit, sic luxuria facit hoiem
esse calidũ, & feruentẽ per cõcupiscentiã. Nonne vestimenta
tua calida sunt cũ perflata fuerit terra austro? Iob 37. Vel ge
neraliter ista possunt dici de pctõ quolibet, vel ẽt de statu tẽ-
tationis, vel de statu prosperitatis, quia .s. faciunt oĩa supradi
cta. Vel dic, q̃ auster .i. tẽtatio, pctm̃, psperitas & luxuria, au
ditum lædit, inquantum .s. hoiem ad contẽnendũ auditũ ver
bi Dei disponit. Hie. 6. Incircuncisæ aures eorũ, & audire nõ
possunt. ¶ Item auster ſm Isido. sub polo antarctico oritur, q̃ 3
para pręnimia frigiditate est inhabilis, & iõ naturaliter est fri
gidus, & siccus, sed quia postea trãsit per zonam torridã, &
per meridiẽ, vbi multi sunt vapores, & aquæ, ideo ibi humi-
ditatem contrahit, & calorem, & sic apud nos calidus, & hu
midus reperiẽ. Sic verè hõ licet frigidissimus per Dei timo-
rem, siccus etiam per duritiæ torporem, (ex hoc .s. q̃ sub po-
lo antarctico loco frigido .i. sub pctõrum, & tormentorum
infernalium cõsideratione oritur) per inspirationem tñ si ab
isto antarctico polo .i. cõsideratione frigoris, & infernalium
tormentorum recedit, & ad meridiẽ, & zonã torridã .i. ad cõ
siderationem æternæ lucis, & meridiem paradisi accedit, tũc
frigore timoris deposito, calore amoris diuini paulatim in-
flammantur, & humore deuotionis similiter irrigatur, & sic
efficitur calidus per charitatis amorem, & humidus per de-
uotionis dulcorem; quia .s. ex timore Dei deuenitur ad eius
amorem. Qui timetis dñm, diligite illum, & illuminabit cor
da vestra. Eccl. 2. Vel dic, q̃ auster est homo quilibet, à prin-
cipio sic frigidus per diuinum timorẽ, siccus per parcitatis
squalorem, qñ tñ fit, q̃ ipse transit per zonã torrida concupi
scentiæ, & per loca fœtida, & venenosa luxuriæ seu ẽt per q̃-
cunq; malam societatem, fętidam & corruptã, eius conditio
immutatur, & sic ad faciendum malũ, feruens & calidus in-
uenitur, & ad tolerandũ malũ mollis, & humidus persentiẽ.
Vel ista possunt dici de malis naturaliter frigidis per indeuo
tionem, & siccis per incompassionem, qui .s. per transitũ zo-
næ torridæ bonæ societatis fiunt per charitatem feruidi, &
per pietatem, & deuotionem humidi. ¶ Australis ventus, qa 4
est calidus, & humidus, ideo dissoluit mẽbra ſm Hippocra-
tem, & grauat auditũ faciens corpus graue, & causat in ma-
ri tẽpestatem, & qa per multa loca immunda plena serpen-
tibus transit, ideo ægrotantibus est nociuus, sicut patet in fe
bre cõtinua. Sic qa multi hodie sunt calidi per auaritiã, hu-
midi per luxuriã, ideo mala fama eorum, auditũ inficit alio
rũ, & a bonis operibus impedit per mala exempla illos per
quos circuit atq; transit, & sic ẽt isti mali causant in corpore
aliorũ, pigritiæ grauitatẽ, & excoriatiunem, & rapinarum in
mari mundi faciunt tẽpestatẽ. Quia.n. per loca immunda .i.
per actus luxuriæ transeunt, ideo infirmis peccatoribus sunt
nociui, ipsosq; suis malis exemplis, & verbis destruunt atq;
lædunt. Ergo nõ debet dici. Veni auster, persla hortum meũ;
(Cant. 4.) sed bene potest dici illud Ezech. 27. In aquis mul-
tis (.s. tribulationum & deliciarum) adduxerunt te remiges
tui .i. mali & vani pręlati. Ventus contriuit te, in corde maris.
Et hæc sufficiant de ventis.

De Nubibus. *Cap. 19.*

NVbes quanto ex purioribus vaporibus est cõposita, 1
tanto magis est luminis receptiua, si aũt ex grossis fu
mositatibus sua substantia cõponatur tunc obscuri-
tatem generans, solaris est luminis interceptiua, & à
nostris aspectibus ablatiua. Sic qñ conscientia ex puris vapo
rib .i. affectionibus cõponitur, tũc lumẽ cęlestis gr̃æ recipit,
& doctrinæ. Sed si ex grossis vaporibus .i. ex carnalibus affe-
ctionibus cõstituatur, tũc obscuritas ignorantiæ in ea indu-
cit, & lumẽ cœlestis gr̃æ, & doctrinæ, & solis Christi influen
tia ab intellectus oculis occultat. Ecce vẽtus turbinis venie
bat ab aquilone nubes magna, & ignis inuoluẽs. Ezec. 1. Vel
dic, q̃ nubes clara, & pura est religio, vel bona societas, quæ
ẽ ex puris vaporib .i. ex bonis psonis cõstituta. Turbida verò
est mundi psperitas, vel mala societas &c. sicut supra. ¶ Item 2
nubes quadruplici cã mouetur .s. pp huius aeris leuitatẽ, pp
vẽtorũ impulsum, pp calorẽ igneũ in ventre nubis interclu
sum, & pp attractionẽ radiorum solarium, qui nubem per
quandã violentiã mouent sursum. Sic verè aĩa triplici cã mo
uet ad bñ operandũ .s. pp aeris .i. cõscientiæ puritatẽ, pp ven
torũ tribulationum impulsum, & velocitatẽ, pp caloris cha
ritatis, & interioris animi vigorẽ, & pp radij solaris .i. diuinę
inspirationis attractionem, adiutoriũ, & virtutem. Ideo dr̃
Prouer. 30. Per tria mouetur terra, & quartum non potest su
stinere. Quamuis.n. tria prima moueant ad bonum mentem
humanam .s. bonæ voluntatis dispositio, mũdana tribulatio,
& interioris charitatis operatio, quartũ tamen potẽtius cæ-
teris mouet, scilicet diuinæ inspirationis vocatio, & attractio.

vnde Amos 3. Dñs Deus locutus est, quis nõ ꝓphetabit? Vel
potest dicere, ꝙ per tria mouetur ad pctm, & de firmitate bo
ni propositi agitatur. s. pp leuitatem aerea superbiæ, pp im-
pulsum venti, & tentationis luxuriæ, & propter intraneum,
ignem auaritiæ, quarto aũt (quod est principalius) ꝓpter ra-
dios solares. i. propter repulsionẽ diuinæ reprobationis, &
suæ occultæ iustitiæ. Eccl. 7. Nemo põt corrigere quem De⁹
despexerit. Vel pp leuitatem inconstantiæ, pp impulsum al-
terius indeuotionis, & fallaciæ, & pp calorem interioris di
spositionis, & concupiscentiæ. Eccle. 26. A tribus timuit cor
3 meum. ¶ Item nubes est impressio aeris sursum in medio ge
nerata, & ex multis vaporibus aggregata, quia calor cœle-
stiu partes leues, & vapores ipsius terræ, & aq̃ superius in ae-
re subtilissimè eleuat, & i naturã nubis cõuertit, & mutat. Nu
bes. n. licet ex mari solis radijs attrahant, tñ ois marinæ ama
ritudinis est in dulcedinẽ cõuersiua. Et ẽ nubes, quasi ois ma
teria oim, quę in aere generantur, vñ nunc pluit, nũc grandi
nat, &c. Sic verè prælatus per virtutem solis iustitiæ debet a
terra. i. ab amore terrenorum totaliter eleuari, & sursum in
aere. i. in statu totius perfectionis situari, & ibi ex multis va-
porib. i. perfectionibus plurimis aggregari, ibiq; per cõtem
plationẽ suspendi, & per affectionem cœlestium exaltari, &
ex mari. i. ex mũdo debet extrahi per contẽptũ. Ab oi amari
tudine debet absolui. Debet ẽt dulcia per cõpassionẽ, & sapi-
dus p deuotionẽ à cæteris inueniri, vt sic dicãt alij illud ps.
Quam dulcia faucibus meis eloquia tua. Hæc nubes, qñ a so
le iustitiæ per grãm resoluitur, pluit per doctrinam, & prædi
cationem grandinat per diuinarum comminationum prola
tionem, coruscat per æternorũ gaudiorũ apertionẽ. vel exẽ
plorum ostensionẽ, tonat per diuini iudicij terribilem decla
rationem, fulminat per malorum correctionẽ, & punitionẽ.
Iõ Matt. 17. Nubes lucida obumbrauit eos, & vox de cœlo
audita est. Vel dic, ꝙ bonus prælatus primo per electionẽ de
terra, & mari. i. de infimo statu sursum ad dignitatem virtu-
te solis. i. instinctu diuinæ vocationis attrahit, & licet in mari
. i. in mundo fuerit amarus. i. peccator, & malus, eius tñ ama
ritudinẽ nõ sectatur, sed in benignitatẽ, dulcedinẽ & grãm a
vocationis suæ tempore cõmutatur. Iudith. 5. Fontes amari
obdulcati sunt. Et ista nubes &c. sicut supra. Idem aũt dic de
prædicatoribus, & ecclesiasticis, & religiosis à Deo ad statũ
4 ꝑfectionis vocatis, & tractis &c. ¶ Nubes qñ ex vicinitate ca
dauerũ vel paludum vapores corruptos sibi incorporat, tũc
est pestilẽtiæ in aere deductiua. Nubes ẽt guttis terram irri
gat, & tñ eam irrigando, seipsam cõsumit, & annihilat. Sic ꝓ
certo, qñ aliquis ecclesiasticus in sua cõscientia recipit vapo
res, & suggestiones vaporum corruptorũ. i. personarũ mala-
rũ, & luxuriosarũ, vt qñ. s. sectatur colloquia, & familiaritates
mulierũ, tunc per pctm luxuriæ corrũpitur, & sic per mala,
sua exempla pestilentiam in aere ecclesię vel patriæ generat.
Apo. 9. Ascendit fumus de puteo, & obtenebratus est aer. Et
licet tunc guttis suis. i. verbis, & doctrinis terrã ecclesiæ irri-
get, ipse tñ in se minuitur, & consumitur, inquantum. s. bñ do-
cet, & malè operatur, quia ẽt verba sua erunt sibi in testimo
niũ dãnationis. Hie. 13. Tu. n. docuisti eos aduersum te, & eru
disti in caput tuum. Isti. n. dicunt, & non faciunt. Matt. 23. Cõ
stat. n. ꝙ illi, qui falsas societates sectantur, primo in se corrũ
punt, & sic per mala eorũ exempla ẽt in alijs corruptio gene
ratur. Mali ẽt doctores in eo, ꝙ alios docendo proficiunt, se
ipsos malè viuendo consumunt. ¶ Itẽ nubes quanto terræ vi
5 cinior, & a cœlo remotior, tanto maior esse vr̃, & econuer-
so, quia nubes, q̃ vr̃ maxima circa terrã, si cęlo esset ꝓpinqua
minima putaretur, sm Bedã. Sic mũdani diuites, qui terræ. i.
rebus temporalibus vicinantur, magni & potentes à secula
ribus reputantur, & hoc qa a cęlo Christo sunt totaliter elon
gati. Et ecõtra illi qui in veritate sunt magni virtutibus, si tñ
a terra, & terrenorum amore sint abstracti, cœlo aũt p amo
rẽ, contemplationẽ, & perfectionẽ propinqui, illi dico apud
mũdanos minimi reputanẽ, qa hodie bonos, & virtuosos ne
gligunt, eo ꝙ à sua vicinitate, & cõparitate sunt remoti. Ma-
los aũt, & pctõres, quia eis sunt propinqui, & similes, appre-
ciantur, & extollunt, qa qui derelinquunt legem, laudant im
pium. Prouer. 28. & 29. Abominantur impij eos, qui in recta
sunt via. Vel dic, ꝙ quanto quis terræ. i. mundo & pctis est vi
cinior, tãto per superbiã, & præsumptionẽ reputat se esse ma
iorẽ, & quanto cęlo p merita, & virtutes est ꝓpinquior, tan-
to in oculis suis ẽ minor. Eccl. 3. Quãto maior es, humilia te
in oĩb. Vel põt dici contra illos, q sibi ꝓpinquos, & cõsangui
neos reputãt meliores, veteres & extraneos minores. ¶ Nu- 6
bes p mutuã ruptionẽ solẽt, qñq; tonitruũ facere, & per mu
tuã in aere colluctationẽ solent ignẽ in aere generare. Sic ex
ruptione pacis, & colluctatione controuersiæ, & litis, oritur
qñq; tonitruũ discordiæ, & generaẽ ignis crudelitatis, & ra-
pinæ. ¶ Itẽ qñ vapor terrenus à centro ꝓprio eleuaẽ superi⁹, 7
nunq̃ quiescit, imo semp est instabilis, & motiuus, vt patet in
nube, q̃ à vento modico de facili mouetur. Sic qñ hõ à cẽtro
proprio, qđ est Deus vel humilitate, per pctm separatur, &
per superbiã sursum eleuatur, non põt quiescere, sed ad mo
dicum ventum tentationis vel tribulationis de vno peccato
in aliud, & de vna affectione in aliã circũfertur, nec vnq̃ põt
desistere a motu propriarũ affectionum, donec ad centrum
suũ Deum p charitatẽ reueniat iterato. Thr. 1. Peccatũ pec-
cauit Hierusalẽ, propterea instabilis facta est. Vel põt dici de
bonis religiosis prædicatoribus, q qñ à terra, & terrenis pe
nitus sunt remoti, & sursum ad Deũ eleuati, & suspensi, solẽt
per bonã operationẽ, & contẽplationẽ faciliter se mouere,
& sm flatũ spũs inspirantis, ad pdicandũ vndiq; circũire. Iac. 8.
3. Naues cũ magnæ sint, a validis ventis mouenẽ. ¶ Item nu-
bes, quæ simul super terram ceciderit, destruit & submergit,
sed si paulatim descenderit in pluuiã resoluta, tunc ipsam ir
rigat, & fœcundat. Sic iudex, qñ deliberatè, & paulatim plu-
uiã emittit eloquiorũ suæ, iudiciorũ & præceptorũ, tũc ter-
ram suã. i. subditos, bñ regendo irrigat, & fœcundat, sed qñ
per iras præcipites sine deliberatione insimul in eos resoluiẽ,
& cadit, tunc ipsos destruit, & submergit. Iõ iudicibus præci
pitur 2. Paral. 19. Sit timor dñi vobiscum, & oĩa cũ diligentia
facite. Et de malo iudice dr̃ Esa. 14. Tu. n. terrã tuã disperdi-
disti, tu populum tuũ occidisti Vel põt dici de pdicatoribus
qui non debent ẽt aquam doctrinę suæ simul effundere, alias
solent attediando magis nocere, q̃ ꝓficere, sed paulatim, &
prudenter debent stillare, vt sic sine populi displicentia pos-
sint eos uirtutibus fœcundare. vñ Iob 12. dr̃ de nubib. Si con
tinuerit aquas, oĩa siccabuntur, & si emiserit eas, subuertent
terram. Itẽ nubes sequens motũ firmamenti nunq̃ cadit, sed
si motũ propriũ sequitur, statim cadit. Nubes ẽt quanto pl⁹
fuerit impulsa, tanto velocius mouẽ. Et à parte cęli est figu
ræ rotundæ. Figura. n. hæc præ cæteris habilior est ad motũ.
Sic q̃diu religiosus vel subditus motũ, & voluntatẽ firmamẽ
ti. i. plati sui sequitur per obedientiam, in statu gratiæ põt sta
re, sed si se velit regere per ꝓpriam voluntatẽ, tũc statim ad
peccata descendit. Exẽplũ de Adã &c. sicut & infra. §. pe. ex
pone. ¶ Nubes sursum in aere vr̃ suspensa esse, cœlo ꝓxima,
& vicina, & tñ sm veritatem multo plus terræ, q̃ cęlo est 9
ꝓpinqua. Sic sunt multi, q in alto gradu ecclię stãtes, creduntẽ
a simplicibus esse cœlo, & cęlestib. i. Deo, & angelis p grãm,
& merita contigui, & vicini, qui tñ inde valde sunt per deme
rita remoti, & inferius terrę. i. inferno ꝓpinqui. Vel põt dici
de multis hypocritis, q sursum in aere religionis manentes.
a terra, & terrenis elõgati, & cœlo, & cęlestibus ꝓpinqui cre
duntur, q tñ sm veritatem circa terram, & longẽ a cęlo per
auaritiã collocantur. Et sicut nubes qñq; ꝓmittũt pluuiã, q̃
tñ non habent, sic hypocritæ aliqñ pluuiã gratiæ ꝓmittunt,
non habet tñ nisi ventũ vanitatis hypocrisis, & inania glorię.
Iob 37. Aer cogetur in nubes, & ventus transiens fugabit eas. 10.
¶ Itẽ nubes est cõcaua naturaliter, & ad modum spongiæ ca
uernosa, & ideo est influentiæ superiorũ corporũ receptiua,
& per subiectationẽ radiorũ solariũ formæ multiplicis oñsi
ua, vt patet in arcu cęlesti, qui nihil aliud est q̃ nubes rara, &
rotũda, in cuius substãtia calor multiplex generaẽ Est ẽt nu-
bes (eo ꝙ cęlo appropinquat) formæ; & figuræ immutatiua,
qa rotũda est ad modũ cœli à parte superiori; à latere aũt nõ
ẽ ei figura aliqua determinata; qa qñ nubes nubi lateraliter
appropinquat; in figura alteri se cõformat; vt dicit Beda Et
est nubes suæ substantiæ sursum motiua; & sm ꝙ à vẽto ma-
gis vel mi⁹ impellit; est tardior vel citi⁹ ꝓcessiua. Nubes ẽt
inter nos, & solem sua interpositione est sui caloris mitigati
ua; & iõ messoribus; & itinerãtibus est accepta. Et per solis
influentiã in pluuiã resoluta, est terrę fœcundatiua, & seminũ
& germinum ꝓductiua. Et licet à mari originaliter resoluaẽ
tñ deposita oi amaritudine dulcia; & sapida reperiẽ. Talis nu
bes vr̃ fuisse beata virgo; qa ꝓcul dubio beata virgo fuit cõ-
caua p humilitatẽ; & iõ influentiæ cęlestis. s. Dei patris fuit ꝑ
cæteris receptiua. Nã qñ radi⁹ solaris. s. ipse filius Dei ab ip-

ſo ſole deo patre vſq; ad interiora nubis.i. beatæ virginis fuit miſſus per beatam incarnationem, tunc ſtatim imago ipſius, ipſe hõ Chriſt⁹ in eius vtero reſultauit, qui arcus cœleſtis dr̃ qui pluuiã diuinæ gratiæ, conſolationis & doctrinæ peccatoribus denunciauit, & colores multiplicis perfectionis dãdo, exemplũ pctõribus repręſentauit, & confęderationem inter Deum, & hoies reparauit. Gen. 9. Arcum meũ ponã in nubibus, & erit ſignum fęderis inter me, & inter terram. Iſta ergo nubes fuit rara per paupertatem, & iõ fuit leuis per prõptã obedientiæ voluntatẽ. Vñ Eſa. 19. Dñs aſcendet ſuper nubẽ leuem, & ingredietur ægyptum &c. Et ideo qñ iſta à vẽto.i. ſpũſſancti inſpiratione impellebatur, per bona opera ad cœlum, & cœleſtia velociſſimè mouebatur. Pſa. Spũs tuus bon⁹ deducet me in terram rectam. Hęc etiam inter nos, & ſolem iuſtitiæ ſe interponit, & erga nos rigorem ſuũ mitigat, & refrenat. Ego ſequeſter, & medius fui inter Deum & vos. Deu. 5. Figura eſt ſi vis quõ Heſter ſe interpoluit ꝓ populo ſuo vt regis Aſſueri Iriam mitigaret. Heſter. 5. Et iõ meſſorib.i. bonis in agro mundi fruges virtutũ colligẽtibus eſt cõgrua, & accepta, & ẽt ipſis itinerantibus.i. peccatoribus, qui ambulãt iter tenebroſum, (Prouer. 4.) eſt q̃ plurimũ opportuna. Hæc eſt nubes, q̃ licet à mari.i. populo Iudaico ouro, & amaro per ſæuitiã, & pctã, ortũ ſumpſerit, nihil tñ amaritudinis retinet, imo dulciſſima, & benigniſſima ſemper manet, & iõ i pluuiã gratiarũ reſoluiẽ, à qua terra.i. aridi pctõres bonis, operibus fœcundantur, & ab ardore diuinæ iuſtitiæ conſeruantur, qa ardorẽ refrigerabit ros. Eccl. 18. Ideo 3. Reg. 18. Ecce nubecula parua aſcendebat de mari. ſequitur. Sequuta eſt pluuia largiſſima. Vel dic, ꝙ nubes eſt vir perfectus. Debet.n. habere conſcientiã concauã, & cauernoſam per humilitatẽ, vt ſe vacuũ reputet oĩ bono, Figura Exo. 27. de altari holocauſti qđ erat non ſolidum, ſed concauũ &c. Et iõ pp concauitatẽ humilitatis cæleſtes impreſſiones.i. grãm & virtutes faciliter recipit in ſeipſo 4. Reg. 4. Sume vaſa vacua, non pauca, & ingredere, & claude oſtiũ, & mitte inde in oĩa vaſa hæc, & cũ plena fuerint, tolles. Hic debet eſſe naturæ rotidæ per cõpaſſionẽ, à parte cæli.i. ſuperiorum ſuorũ, & Dei, figurę rotundæ.i. velocis, & prõptæ ꝑ obedientiã, & ſubiectionẽ. Altare aũt cõcauũ, a parte.ſ. inq̃ĩũ ꝓximorũ, & ſociorũ, eis cõformis efficitur in figura ꝑ ſocialẽ cõuerſationẽ, vel ꝑ bonæ vitę ipſorũ imitationẽ, vt ſm Apo. 1. ad Cori. 9. fiat cũ Iudæis Iudæus, cũ infirmis infirmus. Et quãto vẽto.i. ſpũſſancti flatu, & inſpiratione plus vel min⁹ fuerit agitatus, tãto citius vel tardius ad bona opera mouet. Hic ẽt ſui, & orationum ſuarũ interpoſitione, calorẽ diuinæ iuſtitiæ reprimit, & terrã.i. pauperes, & pctõres pluuia elemoſynarũ, & exẽplorũ, & doctrinæ irrigat & infundit. Iõ de eo põt dici illud Eccl. 34. Protector potentiæ, tegimẽ ardoris, vmbraculũ meridiãi, & adiutoriũ caſus. Hic ẽt ad Deũ ſurſum ꝑ affectionẽ ſemp mouet, & tendit, & colores bonorum exẽplorum in ſeipſo recipit, & alijs oſtendit. Eccl. 43. Pulchritudinẽ coloris eius admirabitur oculus.

De Iride. *Cap. 20.*

1 IRis ẽ repercuſſio radii ſolaris in nube reſoluta, ſicut ſplẽdor reſulgens in aqua, quapropter in ipſa iride ſicut i ſpeculo, multorum colorũ imagines reſultant. Iris igitur de die, & non de nocte vr̃. Nam iris à ſolis, & non à lunæ radijs vt cõiter procreatur. Sua ẽt virtute inferiora cum in pluuiam fuerit reſoluta, vegetat, ſolis ẽt ardorem mitigat humorẽ prædominantẽ in aere demõſtrat, cęlo & terræ decorẽ pſtat. Vñ ſm Bedã, & magiſtrum hiſtoriarũ, ꝑ quadraginta annos añ iudiciũ nõ apparebit. Cõſumptionẽ & deſiccationem elemẽtorũ denotat, pacẽ ẽt, & cõcordiã inter Deũ, & mũdũ deſignat. Semper aũt ſoli opponit, & nunq̃ in meridiei puncto vr̃, qa tũc ſol in eo, ꝙ orbẽ mediat, radios ſuos nõ plus in vna q̃ in alia parte mãdat, ſed in vtroq; horizonte æqualiter librat. Scđm Bedam vero iris añ iudiciũ per quadraginta annos nõ apparebit. qđ deſiccationẽ aeris, & finẽ ſeculi denotabit. Talis eſt grã diuina vel Dei mia, qa per radios, & per influẽtiã ſolis iuſtitiæ Ieſu Chriſti reſpiciẽtis in nubẽ.i. aĩam reſolutã, & cõtritã, in ipſa cãtur, qa gratia immediate à deo efficit, & creat, a qua ẽt multi colores.i. multæ virtutes, & pfectiones poſtmodum oriuntur 1. Mac. 6. Reſulſit ſol in clypeos aureos, & reſplẽduerunt &c. Iris aũt iſta.ſ. grã vel mia, Dei, quanta ſit in hoĩe, in nocte.i. in vita præſenti (ſicut dr̃ Eccle. 9.) nõ apparet, quia hõ nõ neſcit vtrũ amore vel odio dignus ſit. Sed qũ poſt mortem dies declarans latibula venerit .ſ. iudicium diuinũ vel ipſa ſententia æterna, tunc iris iſta q̃ta, & qualis fuerit, in quolibet apparebit, qa ſicut dr̃ Malac. 3. Tunc videbitis quid ſit inter iuſtum, & impiũ. Quare autẽ in nocte præſentis ſeculi non vr̃, rõ eſt, quia gratia non cauſaẽ a luna i. a mundana ꝓſperitate, quæ nunc fluit, & refluit, imo ab ipſo ſole iuſtitiæ. Ieſu Chr̃o. Hæc aũt iris.i. gratia vel mĩa, ardorem & rigorem ſolis mitigat, inferiora.i. viatores ꝑ bona opera vegetat, & pulchritudinem ipſi cęlo.i. eccleſiæ triũphanti, & ipſi terræ.i. eccleſiæ militanti tribuit, & miniſtrat. Humorem ẽt deuotionis in aere conſcientiæ, in qua eſt, dominari denunciat, & declarat. Et iõ quia ante iudicium elementa.i. mundus, & prædicatores humore deuotionis, & cõpaſſionis totaliter ſiccabũtur, pp perfidiam antichriſti, ideo tunc ignis mię, & gratiæ nullatenus apparebit, qđ mundi defectum, finem & conſumptionẽ veriſimiliter denotabit, quia cum iris.i. gratia habeat inter Deũ, & hoĩem deſignare concordiam, & tũc tẽporis veniat guerra dura, iõ nullum ſignũ gratiæ vel miæ apparebit. pſ. Nõ miſereatis oĩbus qui operãtur iniquitatẽ. Eccl. 28. Ira nõ habet miam. Iris ẽt ſoli opponitur, qa gratia, & mĩa diuina Chriſto quantum ad iuſtitiã, & rigorem obuiat. & repugnat, quia ros obuians ab ardore venienti. Eccl. 43. Et ideo in meridie.i. in extremo iudicio, iris diuinæ miſericordiæ, & gratiæ latitabit, quia tũc ſol iuſtitiæ orbem per iuſtitiam æqualiter meditabit, & ad vnguem iuſtè, & rigidè iudicabit, & quantum ad vtrũq; horizontem ſ. quantum ad bonos, & ad malos ꝑ rigorẽ iuſtitiæ æqualiter ſe habebit, quia tunc vnuſquiſq; propriam mercedẽ accipiet ſm ſuum laborẽ 1. ad Corin. 3. Et ideo, qa iuſtẽ habebit iudicare, nulla ibi mĩa locũ habebit. Vel dic generaliter, ꝙ vbicũque humor pietatis, & gratiæ deficit, ſignum eſt ꝙ diuinum iudiciũ, finis, & tribulatio cito erit, qa.i. iudiciũ ſine mĩa fiet illi, qui nõ fecerit miam. ¶ Itẽ iris ſemper eſt ſoli oppoſita è directo, & nunq̃ a parte auſtrali vr̃, imo qñ ſol eſt in parte auſtrali, tunc iris eſt in aquilone. Duobus etiam cornibus tãgit terrã, & vna ſola.ſ. ſui vertice cœlũ tãgit. Sic peccator ſoli iuſtitiæ ſemper opponitur per pctm̃, quia licet ſol Chriſtus ſit in præſenti in parte auſtrali.i. in ſtatu gratiæ, & miæ, & uirtutis: iſte tñ eſt in parte oppoſita.ſ. in aquilone.i. in frigiditate peccati per mẽtis obſtinationẽ, & nunq̃ in eadem parte cum Chr̃o inuenit per cõcordiã, & amorẽ, & nunq̃ in parte auſtrali.i. in ſtatu gratię reperitur, imo ipſe Chriſto, & Chriſtus ſibi ſemper cõtradictorij ſunt, quia contra malum bonum eſt & contra mortem vita, contra vitam mors. Eccl. 33. Hic etiã duabus partibus.ſ. volũtate & corpore ſeu opere tangit terrã, & tẽporalia per affectũ, ſed tñ vertice.ſ. intellectus per fidẽ tm̃modo cœlũ tãgit: intellectus.n. in cœlo eſt per fidei notitiã corpus verò, & voluntas in terra ſunt per cupiditatẽ, & auaritiam, Iõ dr̃ Sap. 18. Vſq; ad cœlos attingebat ſtãs in terra. Et ſicut iris ſm Ari. nõ apparet in meridie, ſic in meridie lucis æternæ.ſ. in paradiſo nõ inuenit peccator. vel in meridie, qũ oĩa erunt clara.i. in iudicio peccator non apparebit.ſ. q̃tũ ad apparentiã meritorum, quia non reſurgent impij in iudicio &c. Vel dic, ꝙ iſte arcus, quo boni ſagittantur, & moleſtantur, ſignificat rebelles, querulos, & obſtinatos tã in ſeculo, quam in clauſtro. Iſti.n. a natura ſe ſolent opponere ſoli .i. prælato ſuo, uel aliis perſonis bonis, claris, & ſanctis, & contra ipſos quantum præualent militare, & eorum iuſſis, & ordinationibus, moribus & conditionibus nituntur totis viribus obuiare. Dañ. 11. Nec quenquam Deorum timebit, ſed aduerſus vniuerſa cõſurget. ¶ Item iris eſt arc⁹ cœleſtis in nu- 3
be rorida, radiorũ ſolarium reflexione generatus. In iſto aliqua attenduntur primo, quantum ad eius generationem, qa generatur ex nube rorida, & ad pluuiã præparata. Aliqua ẽt quantum ad eius ſubſtantiã, & figuram, quia ipſe eſt ſphæricus, & circularis, quia duobus cornibus tangit terrã, ſed vertice cœlum tangit. Quantum ad ſpeciem, & decorem eſt ꝑſpicuus, & ſpecularis, quia in illa nube reſoluta reſulgent oẽs colores obiecti ſicut in ſpeculo vel in aqua. Na ſm Bedã ibi apparent colores quatuor elementorum, quia in principio, apparet color rubeus ratione ignis, ſecundo lacteus rõne aeris, tertio viridis ratione terræ, quarto ceruleus rõne aquæ, & multi alii colores intermedii, quos nullus pictor ſm Ariſtotel. in libris meteororum, poſſet deſcribere depingendo. Talis rectè eſt Chriſtus, qui arcus dicitur propter flexionem miſericordiæ, & propter ſagittationem iuſtitiæ, & rigoris.

Iste igitur in nube rorida.s.virgine bñedictæ ꝑ immisssionē radiorum solarium.i.per ingressum ipsios personæ filij, q est radius Dei patris,in beata incarnatione extitit generatus. Iō dr Exo.16. Gloria dñi apparuit in nube. Beata.n.virgo est q̃ fuit nubes rorida, ad pluuiam gratiæ infundendam peccatoribus totaliter resoluta.Ideo Eccl.50.Arcus refulgens inter nebulas gloriæ. Itē arcus est figuræ circularis,quia nō habet principium neq; finem,quantum ad deitatem, & quantū ad humanitatem ēt fuit sphæricus,quia sicut sphęra est mobilis & in puncto tangit terram, sic Christus in minimo terrā, & terrena ꝑ paupertatē tetigit,& per obedientiā, & bona opera mobilis fuit,& duobus cornibus terrā tetigit,qa Christus quantum ad duo.s.quo ad corpus,& aīam,terram.i.terreos, & mortales tetigit per conformitatem,quia corpore, & aīa fuit aliis similis per naturam,similis aliis hominibus.Sapi.7. Vertice aūt.i.diuinitate(quæ vertex ꝑꝑ excellentiam dr)cœlum.i.patrem & angelos tetigit per cōformē æqualitatē. Vnde Sap.18.Vsq; ad cęlū:&c.sicut supra.Ideo Esai.66.Cœlum mihi sedes ē,terra aūt scabellum pedū meorū. Itē iris ista.s. Christus quantū ad spēm,& decorē conuersationis fuit perspicuus,& specularis,quantum ad decentissimam honestatē, exēplar & speculū oīum aliorū.Speculū sine macula &c.Sap. 7.quia.s.colores,virtutes & perfectiones oīum creaturarum in ipso reluxerūt. Ibi.n.apparuit color rubeus charitatis q̃tum ad ipsum ignē.i.quantum ad angelos,qui flamma ignis, ab apostolo nūcupantur.Heb.1.Ibi etiam apparuit color lacteus claritatis,& discretionis, quantū ad ipsum aerē.i.quantum ad patriarchas,& prophetas,qui aer possunt dici ꝑꝑ illuminationē spūssancti.Ibi fuit color viridis humilitatis q̃tū ad ipsam terram.s.confessores,qui ꝑꝑ humilitatē, & pœnitētiam terra merito dicuntur. Ibi apparuit color ceruleus patientiæ,& firmitatis,quantū ad ipsam aquam,& mare.i.quātum ad martyres, qui semper fuerunt in motu tribulationū sicut aqua,nec tñ per impatiētiam sunt corrupti.Et breuiter tot sunt ibi alij colores,virtutes,& perfectiones intermedię in ista iride.s.Christo,ꝙ nullus pictor.i.nulla creatura posset eas describere vel ēt declarare.Ideo dr Eccl.43.Vide arcum & benedic, qui fecit illum . Valde.n.speciosus est in decore

4 suo.¶ Et arcus cęlestis non vr de nocte,multiplici rōne.s. vel quia a radiis lunaribus impeditur,vel propter turbulentiam aeris , vel propter densitatem nubis , vel propter debilitatem visus,ipsius visio retardatur.Talis arcus significat dei iustitiā,& maximè illam, qua peccatores in iudicio sagittabit. vel iste est Christus, & maximè consideratus per iustitiā arcuatus.Ista igitur iris in aere cordis nostri,non apparet,nisi in die charitatis,quia in nocte culpæ vix cognoscitur vel vr, quia reuera peccatores parum solent in diuina iustitia meditari,& hoc,quia tunc radij lunares.i.amor, & affectio ꝓsperitatis, quæ fluit,& refluit sicut luna, impediunt visum eius. vel ꝑꝑ turbulentiā iræ.s.& discordiæ ipsius aeris cōscientiæ vel propter densitatē nubis ignorantiæ vel propter debilitatē nostri visus,& intelligētiæ.His.n.causis iris illa à peccatoribus nō vr in nocte culpæ,q̃diu.s.in nocte culpę obdormiūt & q̃escūt,nec ab eis arcus suæ iustitiæ meditatur,in die tñ iudicij clarè videbitur ab eisdem Apoc.1.Ecce venit cū nubibus,& videbit eū oīs oculus.Vel dic, ꝙ Christus in die.i.publicè,& palā apparuit,in nocte verò.i.in occulto parū aut raro apparere voluit.Bis.n.legitur sub luna apparuisse.i.nocturne se occultasse,s.qñ in ęgyptum portatus legitur,& qñ de tēplo noscitur exiuisse.Ioan.8.Iesus aūt abscondit se, & exiuit de templo.Iste est ergo arcus de quo dr Eccl.43.Vide arcū, & benedic,qui fecit illum.vbi glosa. Vide arcū.i.vide Chrm pauperem in mundo,humilem in præsepio,fortè in inferno iustum in iudicio.Vel dic,ꝙ iris est falsus amicus,& fictus, q tñ vr in die ꝓsperitatis, in nocte aūt aduersitatis penitus nō

5 vr.¶ Item iris est nubes aquosa,per omnes sui partes solis radijs penetrata.Iris ēt plena facie respicit solē,& ab eo respicitur,& a terra vsq; ad cœlos extenditur, duobus cornibus terram tangit,& superficie cœlum. Quantum aūt ad figurā, & speciem est sphærica,& circularis,perspicua etiā,& specularis,& in colore singulariter singularis. Nā in iride ſm Bedam refulgent colores quatuor elementorū.Ista iris est,beata virgo,quæ fuit nubes aquosa per pietatem,& clemētiā,& per omnes sui partes.s.affectiones,& operationes radijs diuinæ gratiæ penetrata.Hæc semper solē iustitiæ respexit ꝑ charitatem,deuotionē,& contēplationem,& ideo ipse eā respexit per miam,& per grarum.collationē.Lu.1.Respexit inqt, humilitatē ancillę suę.Soli ēt iris ista opponitur,qa cū Chrs ipse sit sol iustitiæ,& ipsa regina miæ,iō inuicē opponuntur, inquantū per miam virginis,Christi iustitia tēperatur. Eccl. 18.Ardorē refrigerabit ros.Hæc ēt terrā tangit,qa beata virgo ipsos pctōres terreos amplectitur,& tangit per suā gr̃am defendēdo cum duobus cornibus.i.cū feruida charitate, & fluida pietate. sed cum hoc etiā vertice suæ benignæ orationis tangit cœlum.i.orat pro eisdem,vt sic ea media, cœlum & terra.i.Deus & peccator inuicem coniungantur, vt & sic signum fęderis inter eos ipsa reputetur,dicens illud Hie.24. Cœlum & terram ego impleo. Hæc etiā fuit sphærica ꝑ obedientiæ in bonis operibus velocitatē, perspicua per venustatis,& apparentiæ claritatem, colorata singulariter per perfectionū,& virtutum singularitatē.Iō dr. Virgo singularis &c. Quia oēs colores rerū aliarū.i.oēs perfectiones ipsorū quatuor elementorum ecclesiæ.s.ignis angelorum, aeris patriarcharū,aquæ martyrū,& terræ confessorum,in ea perfectissimè reluxerunt. Ibi rubor charitatis quo ad ignē. Ibi candor castitatis quo ad aerem. Ibi viror claritatis,quo ad terrā.Ibi cerulitas patientiæ,& humilitatis quo ad aquam . Sibi ergo potuit dici illud Eze.16.Sumpsisti vestimenta tua multicolora.Vel dic ꝙ iris est prælatus vel etiam quilibet vir ꝑfectus, qui debet per iustitiā arcuatus, sed tñ esse per clementiā humectatus,vt sic simul sit pietate,& æquitate temperatus. Itē debet esse colorū.i.virtutum pulchritudine picturatꝰ. & dic colores sicut supra.Soli Christo debet esse per orationē oppositus pro aliis,& obiectus,& ad faciendum concordiā inter Deū,& subditos ordinatus.Gen.6.Arcū meū ponā in nubibus,& erit signū fęderis inter me,& inter terrā.Et à terra, q̃ per actiuā habet tangere,ad cœlum ꝑ contēplationē,& affectionē mentaliter eleuatus.Gen.28.Iacob uidit scala cuius summitas cęlos tāgebat.Vel soli de iustitia potes allegare,ꝙ arcus iste semꝑ significat pluuiā.Quia arcus,& sagittatio iustitiæ semꝑ cū pluuia miæ debet esse.ps.Mia & ueritas obuiauerunt sibi.¶ Sicut dicunt Arist.& Pli. Arcus in æstate nunq̃
fit in meridiei pūcto,post ęquinoctiū verò autūnale pōt fieri 6
in oī hora diei.Cuius rōnem assignat.Seneca li.1.de natura. q̃stio.dicens,ꝙ in æstate in meridie sol est feruentissimus, & iō ita radijs siccat nubes oppositas , ꝙ nō inuenit sufficientē obiectum in nube,quæ reflecti faciat radios,vt imago ipsius solis,q̃ iris dr,ibidem vt in speculo formetur,nō sic aūt in aliis temporibus,& horis,cum sol sit debilior, quia tūc satis inuenit in nube opposita a quo suus radius reflectatur. Cuius exēplum pōt poni in speculo,ubi imago non appareret si visus vltra ꝓcederet,& nisi plūbū ex opposito, a quo reflectatur inueniret. Sol est Christus,nubes est aīa, iris est gloria æterna.Istud est igitur regulare,ꝙ iste sol Christꝰ nunq̃ iridē.i.æternæ gloriæ pulchritudinē in aīa gn̄rat, nisi in ipsa inueniat in quo sistat.i.nisi aliq̃ pulchritu[?]inē meritorū habeat, quæ radios suæ iustitiæ reijciat,& istam causare pulchritudinem faciat,& compellat,quia sicut dicit Aug. Qui creauit te sine te non iustificabit te sine te. Vel dic,ꝙ iris diuinæ grãæ,& ipsius rorifluæ miæ,& veniæ, oī hora diei uitæ nostræ pōt acquiri, excepto meridie.i.statu post mortem,& futuri iudicij rigore.tunc.n.nubes.i.pctōres à sole iustitiæ siccabuntur,& eū nō habeāt,qđ radiis suæ iustitiæ obuiet,sine gloriæ,& grãæ coloribus dimittentur.Seneca. Nō fit arcus nisi in nubilo.i.nō acquiritur grã vel ꝓmeretur gloria,nisi dum durat nubilū vitæ huius.¶ Iris ſm Aris.nō fit virtute radiorū lunariū nisi raro.s.bis in annis quinquaginta,& ſm eūdē nunq̃ apparēt simul nisi duæ irides,vna.s.quæ fiat radiis solaribus,alia lunaribus, vt si sol sit in occidente,fiat arcus in oriente,si aūt luna sit in meridie,fiat arcus in aquilone. Istud potest allegari,ꝙ luna.i. mundi prosperitas raro creat arcum.i.raro facit hoiem ꝑfectū.Est tñ possibile in aere.i.hoie duas irides.i.duas ꝑfectiones apparere,vnam.s.quæ fiat à sole Christo,quæ est spiritualis.Aliam verò,quæ fiat à luna.i.à mundo, quæ est temporalis,quia procul dubio,quamuis sit valde rarum,& valde difficile,ꝙ homo simul,& semel habeat duos arcus, & ꝙ simul in hac vita temporaliter quo ad mundum, & spūaliter , quo ad Deū sit perfectus,non est tñ impossibile,quin aliquotiens hoc cōtingat,sicut de multis bonis prælatis videmus, qui lunariter,& solariter.i.spiritualiter,& temporaliter sunt beati & in vtroque latere circunspecti,vt sic de eis possit dici illud psalm.Sol & luna steterunt in habitaculo suo.

De Rore. Cap. 23.

ROs est impressio aeris, quæ ex virtute celesti gignitur & ad terram insensibiliter descendens, herbas & plantas irrigat atq; nutrit, & quicquid ardor diurnus cōbusserat, ros nocturnus refrigerat, & remollit, & licet ad ardorem solis de herbarum superficie quo ad apparentiã euaporet, ibi tñ virtutẽ suã manifestissimè derelinquit. Hic igitur terram inebriat, & fœcundat, medullã in granis amplificat, & augmẽtat, ostrea in mari, & conchylia margaritis impregnat, pullos cornorum dũ tñ adhuc sunt iuuenes, reficit & impinguat. Aerem ẽt calefactum vltra modũ per sui incorporationẽ tẽperat, & cōdẽlat. Hic ẽt vim venenosorũ reprimit, & retardat, q̃a parũ de nocte pungunt. Et licet ad modũ aquæ sit insipidus, tñ mel in floribus aliquibus gñrat ac causat. Per rorẽ põt intelligi bonus ecclesiasticus vel prælatus, q̃ procul dubio virtute cęlesti, & inspiratione spiritus sancti in aere religionis uel ecclesiæ gignitur, & introducitur, & ibidẽ ad vtilitatem hoim eligitur, & creatur. Zach. 8. Cœli dabunt rorem suum. Iste.n. solet herbas, & plantas.i. simplices subditos & laicos, maximè pauperes, humore doctrinæ & elemosynæ irrigare, & nutrire, & cōbustos tẽtationũ, & tribulatio. ardoribus, suis cōsolationibus tẽperare. Eccl. 18. Nonne ardorem refrigerabit ros? Et sic ipsos facit in bonis operibus, & virtutibus fęcũdare, & tẽporaliter & spũaliter germinare, dicẽs illud Oseę. 14. Ego quasi ros, & Israel germinabit sicut Lilium. Ostrea ẽt.i. ipsos clausos religiosos, & humiles, lapidibus preciosis.i. donis & beneficiis impregnabit, & vt breuꝰ concludã, iste poncturas venenosorum demonum, & tyrannorum refrænabit, & ardorem aeris.i. rigorem diuinæ iustitiæ suis orationibus tẽperabit. Dañ. 3. Fecit dñs medium fornacis, quasi ventum roris flantẽ. Et quod plus est, pullos coruorum.i. pupillos, & orphanos parentum auxilio destitutos, misericorditer resouebit. Oseæ. 6. Mĩa vestra quasi nubes, & quasi ros. Et in floribus.i. in iuuenibus, suis doctrinis, & exemplis mel, & manna deuotionis, & gratię gñrabit. Numeri 11. Cũ descenderet super castra ros, descendebat pariter & mãna. Et dato ẽt q̃ iste ros per ardorẽ mortis euaporare cogatur, eius tñ virtus post ipsum in herbis.i. in subditis relinquit & in ꝓductione bonorũ operũ manifestissime declarat. Constat.n. q̃ boni viri ẽt post mortẽ, & recessum suũ, alijs ꝓficiũt ꝑ bona documẽta, & exẽpla, officia & beneficia quæ eis reliquerunt, ita q̃ q̃uis tales ab aliis personaliter separent, cũ eis tñ remanere vident, vt sic quilibet horũ dicat. Radix mea apta est iuxta aquas, & ros morabit in missione mea. Vel oĩa ista possunt dici de dei gr̃a diuinitus collata, vel de bona doctrina cęlitus inspirata, q̃a ꝓcul dubio ista sunt quæ corda irrigant, & per pietatẽ humectant, ꝑ bona opera impinguant per consolationẽ refrigerant, & temperãt, Margarita.i. Christo ipsa impregnant, & pullos & innocentes refouẽt, & oĩb. mel deuotionis p̃stant, & ẽt ꝑ bonos habitus quos generant, post se bonã dispositionẽ ĩ cordibus parãt, vt sic breuiter possit dici cuilibet rorificato gr̃a vł doctrina, illud Gẽ. 27. In rore cęli, & pinguedine terrę erit bñdictio tua. Et sicut videmꝰ q̃ ros de nocte generat, in die vero siccat, sic verè istum rorem diuinæ sapientiæ, & gratiæ, nox humilitatis, & aduersitatis procurat & generat. Dies verò mũdanæ prosperitatis vel publicæ negociatiõis ipsum desiccat. Et inde est, q̃ sancti patres qui hunc rorem acquirere voluerunt, diẽ.i. mundi prosperitatẽ præsentem, & negocia publica dimiserunt, & noctẽ .i. secretum religionis, & conscientiæ & ẽt secreta eremorũ, & nemorum elegerũt. & tõ ipsi dicebãt illud Cant. 5. Caput meũ plenũ est rore, & cincinni mei guttis noctiũ. Et sicut ſm Ambr. luna dr̃ mater roris, ros ẽt nunq̃ dr̃ cadere nisi q̃n flauerit ventus austri, sic luna.i. beata virgo & auster.i. spũssanctus rorem diuinæ gratiæ, & mĩæ nobis generant, & ꝓcurãt. Oseæ 6. Misericordia vestra quasi nubes, & quasi ros. ¶ Ros quamuis sit insipidus, res tñ dulcissimas solet generare. videlicet mel in floribus, & in herbis manna ſm Pla. Sic p̃dicator dato, q̃ in se sit insipidus.i. indeuotus & crudus, sæpe tñ fit q̃ verbis suis inductiuis dulcedinem deuotionis, & compassionis in auditoribus generat, & sic dat alijs quod ipsemet non habebat. Deute. 32. Fluat vt ros eloquium meũ. Sed sicut vidimus, q̃ ros cito euanescit, licet quandiu durat, aliquotiẽs proficere possit, sic hypocrita, & prædicator malus, & fictus modico ardore tẽtationis deficit, & per peccata ipse qui aliis ꝓfecerat euanescit. Oseæ 6. Sicut ros mane pertransiens. ¶ Ros de cœlo veniens, & herbas irrigans, & vsq; ad terram penitꝰ non descendit, sed quasi originem suam petẽs, sursum in herbarum summitatibus se suspendit. Sic verè iustus qui de cœ 3
lo se sentit per creationem venisse, nunquã debet ex toto ad terram.i. ad terrenorum amorem descendere, sed originem suæ creationis memorãs, debet sursum se per contẽplationẽ suspendere, & sem ꝑ ad cęlestia anhelare ad Colo. 3. Quæ sursum sunt sapite. ¶ Rorem auster gñrat sua humiditate, ipsum verò Aquilo siccat sua frigiditate. Luna ẽt sua humida virtute ſm Ambr. mater est roris, & eũ in aere inuisibiliter gñrat, qui tãdem suauiter descendens apparet visibiliter noctis horis. Sic verè auster.i. spũssanctus, & luna.i. beata virgo solent rorẽ deuotionis, & gr̃æ in aere cõscientiæ insensibiliter inducere, q̃ tandẽ se solet ꝑ opera visibiliter demõstrare, q̃uis aquilo.i. diabolus ipsam nitatur per frigiditatẽ pc̃i, & tẽtationũ 5
siccare. ¶ Ros pullos coruorũ nutrit &c. Vide de coruo in titulo suo. Ex rore in conchylijs generatur Margarita &c. Vide libro de lapidibus & Margaritis, itẽ libro de piscibus, & conchyliis. 2. ¶ Itẽ ros est impressio in aere generata. Nã per virtutẽ cęlestẽ, & maximè lunarẽ, ros de nocte primo in aere occultè nrĩt, & tandẽ inuisibiliter descendens, ꝑ herbarũ superficiẽ sese diffundit, & tunc herbis, & plãtis vigorẽ tribuit. & quæ æstus diurnus cõsumendo, & desiccãdo inclinauerat, ros nocturnus erigit, reparat & sustollit. Sic Christus per virtutem cœlestẽ.s. per virtutem spũssancti in aerem purum, & lucidũ.i. beatã virginẽ puram castitate, lucidã honestate descendens, occultè & inuisibiliter extitit ꝓcreatus, s. per beatã incarnationẽ, & tãdẽ in natiuitate de uirginis vtero insensibiliter se diffundens (q̃a sine ruptura claustri virginalis visibiliter apparuit) mũdo natus est, super herbas.i. super peccatores ꝑ suã gr̃am se diffundẽs, & quos calor diurnus.i. ardor tentationũ, & tribulationũ quæ in die prosperitatis mundanæ vigent, desiccauerat ab humore deuotionis, cõsumpserat à decore ꝑfectionis, inclinauerat ad mundanã cupiditatẽ, incuruauerat ad ꝓphanã carnalitatẽ, primo irrigauit ꝑ doctrinã, & deuotionem, & erexit per contẽplationẽ, humectauit ꝑ cõpassioñẽ, & per clemẽtiæ pietatem. ideo dr̃ Eccl 43 Ros obuias ab ardore veniẽti humilem efficiet eum. &c. Ardorẽ .n. refrigerabit ros. Eccl. 18 ¶ Item ros congelatus ſm Bedã cõuertitur in pruinã, & ꝑꝑ maximam frigiditatẽ ſm Arist. albescit, & herbas suꝑ quas cadit exurit, & marcescere facit, et ad calorem modicũ euanescit. Sic ros.i. religiosus q̃n congelatur per indeuotionem, tunc conuertitur in pruina hypocrisis. q̃ licet sit frigidus ꝑ indeuotionẽ, et pc̃ta, tñ calor ipsius est albus ꝑ hypocrisim, et humectus, herbas tñ suꝑ quas iste ros cadit.i. illos quibꝰ dat mala exẽpla sua, & cõsilia, marcescere à virorũ gr̃æ facit, & ipsos exurit per pc̃m, & tandẽ ad modicũ calorẽ tribulationis totaliter euanescit. Humectus vr̃ priusq̃ veniat sol. Iob 8. & ibidẽ. Ante oẽs herbas arescit. Et sicut ros in loco corrupto genitꝰ fit corruptius, & aliorũ corruptiuus, & florum, & herbarũ destructiuus, sic verè homo qui per hypocrisim vel pc̃m corrumpitur, alios etiã quos tangit, & associat, & maximè flores.i. personas iuuenes solet corrũpere, & ꝑ mala verba, & exẽpla inficere, & turbare. Vel põt dici, q̃ recorruptus est mũdi ꝓsperitas, quæ possessores suos ꝑ delectationẽ inficit, & ærugiñẽ, & rubiginem, auaritiæ in eis generat & indocit 1. ad Corin. 15. Corrũpunt bonos mores colloquia praua. Iste est ros quo tinctus est Nabuchodonor quando in bestiam est mutatus. Danielis 4.

De Pluuia. Cap. 21.

PLunia ſm Isidorum dicitur à pluralitate guttarum. Imber, ab imbuendo terram vel ab inebriando. Ntmbus 1
vero dicitur à nube, quando exinde in maxima, copia subito deriuatur, & ideo dicitur nimbꝰ quasi nubis imber. Et est pluuia impressio aeris ex vapore frigido, & humido; & in nubem congregato; per calorem inferius resoluta. Fit enim pluuia hoc modo. Fumi.n. & vapores humidi; & ex aqua et terra exhalantes superius ad medium interstitiũ aeris eleuantur; et ibi propter loci frigiditatem in corpus nubis cõdensantur; et deinde calore radiorum solarium; et motu firmamenti; et sphære ignis; humiditatem huiusmodi dissoluente; guttatim dissoluitur in pluuiam; et in imbrem vt dicit Beda. Tali modo videtur generari pluuia lachrymarum.

marum. Est.n. primo necessariũ, ꝙ hõ recolligat vapores, &
fumos peccatorũ, q̃ commisit, tã a terra quam a mari. i. tam à
spiritu quã à carne, & ꝙ sursum in aere conscientiæ ipsos tra-
hat. Et tunc est necesse ꝙ sit ibi frigus timoris dei, in quo oĩa
simul cõprimat, & exinde quandã nubẽ dubietatis illatus ꝓ-
prii constituat, & componat. Et sic debet adesse calor fortis
contritionis, & displicentiæ de peccato, radius ẽt diuinæ in-
spirationis, ignis charitatis, & dilectionis, & motus cęli. i. im-
pulsus propriæ discussionis, quæ nubem illã resoluent, & in
pluuiam lachrymarum conuertent, & ita aerem conscientiæ
serenũ faciẽt, & terrã corporis fructib⁹ bonorũ operũ cumu-
labunt atq; replebũt. Et hoc figuratur 3. Reg. 18. vbi cũ ter-
ra esset siccitate grauata, & sterilitate nudata, precibus He-
liæ factum est, ꝙ nubecula parua ascendẽte de mari, sequuta
est pluuia largissima. Quia. s. post ascensum, & cõsideratioẽ
nubis peccatorũ, sequitur pluuia lachrymarũ. psa. Operis cę-
lũ nubibus, & paras terræ pluuiã. Vel dic ꝙ pluuia est doctri
na, quæ primo de mari sacræ scripturæ extrahit, & in corpus
nubis. i. in seriẽ sermonis cõponit, & eadẽ auditoribus effun-
dit, pluit & stillat, & exinde mens auditorũ sciẽtiis fęcundat.
Et sic pluuia imber ab ĩbuẽdo ꝓpriè nũcupat. Deut. 32. Fluat
vt ros eloquiũ meũ, quasi imber sup herbã, & quasi stillę sup
gramina. Vel dic, ꝙ vapor est humilis, q a Deo sursum ad di-
gnitatẽ trahit, & nubes. i. prælatus efficitur, vñ pluuia doctri
næ, & bñficiorũ aliis distillat, & à quo terra pauperũ irrigat.
Vel dic ꝙ vapor est ambitiosus, qui sursum tractus nubes. i.
iudex vel prælatus efficit, à quo & à cuius malis exẽplis plu-
uia carnalitatis, fulgur rapacitatis, tonitruũ terroris, & impe
tuositatis, sequũt, iuxta illud ps. Producẽs nubes ab extremo
terræ, fulgura in pluuiã fecit. ¶ Vẽti mare, & terrã perambu-
2 lãtes multã aquositatẽ secũ trahũt, q̃ tãdẽ in nubẽ, & pluuiã
cõuertũt. Sic ꝑdicatores de mari scripturæ, & de terra philo
sophiæ, vapores sciẽtiarũ extrahũt, de qbus &c. ¶ Pluuia ra-
ro fit i orientalibus partibus veruntñ qñ fit, valde abũdat, qđ
3 ẽt in ꝓuincia cõperimus. Vñ ẽt de palũbo seu colũbo ciuita
te iudiarũ audiui, ꝙ est mirabiliter pluuiola. In regionib. n.
calidis, vapor q est cã pluuiæ, prius a calore coolumit, vel in
aerẽ cõuertit, q ad locũ vbi fit pluuia, sublimetur. qñq; tñ ex
ea forti calore fit ibi maxima vaporũ attractio, ex qua tan-
dem sequitur magna pluuię resolutio. Sic verè in oriente. i. in
viris sanctis, vbi sol iustitiæ Chr̃s orit, raro fit pluuia ꝓsperi-
tatis, calore. s. tribulationũ, & paupertatum, vapores diuitia-
rũ, & terrenorũ bonorũ in eis penitus cõsumẽte, fiet tñ post
mortẽ maxima abũdãtia pluuiæ ꝓsperitatis. s. in paradiso, so-
le iustitiæ abũdatiã vaporũ. i. affluentiã oim bonorũ sup eos
aggregãte, qa. s. quãto hic ꝑcipiũt rariorẽ, tãto illic inueniẽt
ampliorẽ. Figura 3. Reg. 18. vbi post diutinam siccitatẽ secu-
ta est pluuia largissima. Paucas. n. cõsolationes percipiunt bo
ni in pñti, vt tãdẽ multas habeãt in futuro. Vel ista possunt
de multis religiosis dici, quibus raro accidit pluuia peccati,
& hoc, qa seruor charitatis vapores malarũ cogitationũ cõ
sumit, & pluuiã fieri nõ ꝑmittit. Fit tñ qñq; ꝙ cõuersi in actũ
prauum fortiter peccãt, & raritatẽ multitudine recõpensant
& quãto fuerãt in principio sanctiores, tãto finaliter sunt pe
iores. psal. Posuit pluuias eorũ grandinẽ, ignẽ cõburentẽ in
terra eorũ. Vel ista possunt dici de multis, qui in principio ra
rã habẽt pluuiã deuotionis cõpassionis, & spiritualis cõsola
tionis, calore & æstu cõcupiscentiæ oĩa consumente, qbus tñ
qñq; accidit talium abundãtia pluuiarũ, ita ꝙ quãto in iuuẽ
tute fuerãt rariores, in senectute habeãt ampliores. Zach. 10.
Petite pluuiã à Deo in tempore serotino. ¶ Pluuia qñq; ẽ no
ciua, vt (sicut dr̃ in libro de natura rerũ) in ægypto circa ciui
tatẽ thebarũ, quia si ibi in æstate abundanter pluerit, tota re-
4 gio infinitis muribus abundabit. Sic verè pluuia diuitiarum
imperfectis hoĩbus multum nocet. Si. n. in æstate. i. qñ habent
feruorem auaritiæ, abũdauerit, pro certo mures rodentes. i.
peccata cõscientiam rodentia in eis generabit. Vel dic ꝙ qñ
pluuia diuitiarũ alicui aduenerit, statim mures. i. falsos ami-
cos, quorũ iecur & affectio (sicut dicit Pli.) crescit crescente
luna. i. fortuna generabit, & circa se aggregabit, quia cõstat,
ꝙ falsi amici vt aliquid rodant, & acquirãt, solent abundare
circa illos in quibus viderint diuitiarum pluuiã redundare.
Prouer. 19. Diuitiæ addũt amicos plurimos, a paupere aũt, &
iis quos habuit, separantur. Vel dic ꝙ mures sunt familia ra-
pax, nepotuli & parentes, q in ægypto huius mundi pluuiã. i.
prælatos, q alios rigare debuerãt, sequunt, & ab eis in eccle-
sia vel patria gñrant, à qbus tota regio, & patria rodit, & va-
stat. Vel dic cõtra multus q statim, ꝙ habẽt pluuiã. i. diuitias,
volunt habere mures. i. familiã rapacẽ &c. ¶ Pisces & ranulæ 5
qñq; visi sunt descẽdere, & cadere cũ pluuia, qđ fit vel quia
sursum virtute cœlesti in nube de aquosa materia fuerũt ge
niti, vel qa de aquis p ventos cũ vaporibus de qbus facta est
ipsa nubes, fuerant eleuati. Nubes est ecclesia vel religio, vbi
ꝑ certo pisces. i. deliciosi, & ranæ. i. loquaces detractores, &
qrulosi generant. Qui ab aquosa materia. i. delicijs, ibi in nu-
be. i. in religione gñrant, vel a vẽto. i. a diabolo ibidẽ de aqs,
huius seculi deferunt. Illi ergo hic inferius ad modũ ranarũ
cũ deliciarũ pluuia descẽdunt, & spectaculũ malorũ exẽplo
rũ secularibus cũctis fiũt. Vel dic ꝙ istos pluuia deliciarũ de
nube religionis ꝑ apostasiã eijcit, & ad mũdũ, pctm̃ & infer
nũ inferius secũ ducit. psal. Pluit illis sicut puluerẽ carnes, &
sicut arenã maris volatilia pẽnata. Vel dic ꝙ vẽtus est in pi-
ratio diabolica, q̃ multos sursum ad nubẽ dignitatũ, & offi-
ciorũ erigit, quos tandẽ pluuia diuinæ ꝓuidentiæ detrahit,
& expellit. Vel dic de demonibus, q sursum in nube paradisi
sunt geniti, & tãdẽ sicut pluuia inferius sunt detracti. Esa. 14.
Quõ cecidisti lucifer? &c. Vel põt dici gñaliter ꝙ illi q con
tra cõditionẽ ꝓpriã in nube aliorũ officiorũ, & statuũ se in-
gerunt, cũ pluuia tribulationis, & miseriæ iusto Dei iudicio
inde cadũt. Talibus ergo deberet dici illud 3. Reg. 18. Descẽ-
de, ne te occupet pluuia. ¶ Pluuia qñ est corrupta, herbas & 6
fructus corrũpit, & sic oues, & iumenta de eis comedentes
corrũpunt, & p eiusmodi pestilẽtiã moriunt. Sicqñ aliqs cor
rũpit p auaritiã, herbas & pascua q tãgit. i. hæreditatẽ, & pos
sessiones ꝓprias quas malè acqrit, corrũpit, & corruptiuas,
& infectiuas facit, & sic oues & iumẽta. i. filij sui & successo-
res, qui ei in malè acqsitis succedũt, corrũpunt similiter per
pctm̃, qa possident illud qđ de iure nõ erat patris sui, & ideo
per mortẽ æternã vna cũ ipsa pluuia, q̃ corrupit eos. i. cũ eis-
dẽ vsurariis in inferno moriunt, qa p talẽ viã filii vsurariorũ
ipsos sequunt ad inferos, & ad pęnã. Vñ dr̃ Eccl. 41. De patre
impio cõqueruntur filij, qm̃ per ipsum sunt in opprobrio. Vel
dic, ꝙ pluuia corrupta, est hypocrita vel ꝓperitas &c. sicut 7
supra de rore. §. vii. ¶ Qñ radij solares inueniunt nubẽ den-
sam (vbi est multa aquositas aggregata, & cõgelata frigiditate
loci) sibi fortiter resistentẽ, multiplicant & fortificant, &
faciũt ibi magnũ calorem (quia. s. oĩs ca naturalis forti⁹ agit
in resistẽs) ex quo nubes illa dissoluit, & ei⁹ aquositas in plu-
uiam conuertit, a qua terra circũiacens irrigat. & in tm̃ qñq;
per calorem pluuia illa adurit, ꝙ rubra fit, & ideo sanguis à
vulgo de cęlo cadere reputat, vt dicit Arist. Et ideo vt cõiter
post acutum calorem abundãs pluuia solet sequi. Nubes ista
charissimi est homo diues, & auarus, qui in se continet in ae
re huius mũdi multã aquositatẽ diuitiarũ, q̃ in ipso, auaritiæ
frigore totaliter cõgelant, ꝙ ex illis defluere per elemosynam
nihil põt, sed qñ radij. s. diuinæ miæ, volunt respicere nubem
istã, ibi qñq; calorem maximum tribulationum & aduersita
tem accumulant, vel etiam ignem amoris diuini ibi per inspi
rationem generant, & tunc nubes illa. s. auaritia, per compas
sionem & largitatem resoluitur; & sic pluuia elemosynarum
ad pauperes distillat, ita ꝙ terra arida circũiacens. i. status
pauperum & tota patria beneficijs irrigatur, & aquositas di-
tiarum, qua nubes obscurior per ignorãtia reddebatur, pau-
latum vacuatur, & sic aer conscientiæ serenatur. Et ideo post
magnum calorem cõtritionis, charitatis, & tribulationis, vi-
demus sequi multoties pluuiã largitatis &c. Et iõ Iob 38.
Flante Deo crescit gelu, & rursum latissimè fundũtur aquæ.
Vel si vis per istum fortẽ calorem, intelligo fortẽ miseriam
aliorum, qua. s. durum quantumcunq; duiũ deberet ad clemen
tiã remollire, &c. sicut supra. Et quia nubes ista calore chari
tatis aduritur, ideo pluuia eius, sanguis & vita pauperum di
ci possunt. Vel ista possunt dici de feruore diuinæ charitatis
quæ volens ostendere suæ diuitias pietatis, quandoque for-
tius agit in illum qui sibi magis in via morum per pctm̃ resi-
stit, sicut apparuit in Paulo, Bonifacio, & Magdalena. Qñ. n.
videt nubem cõscientiæ indeuotionis frigore cõgelatam; &
ea multis vaporibus, & uitijs constipatam; obstinatã, & indu
ratam; soles eam vel interius inspirando; vel exterius tribula
tionibus affligendo cõburere; & sic solet eos per cõtritionẽ
dissoluere; & lachrymarum pluuiam distillare. cuius ẽt qñq;
robea inuenitur, in quantum p̃ nimia cordis adustione solet
ruborẽ verecũdiæ cõtinere; & sic solet Deus in aere sua cõ-

scientiæ serenitatē innocentiæ generare. Et quanto amplius congelatus quis fuerit, tanto solet post conuersionē magis virtutibus abundare. Ad Ro.5. Vbi abundauit delictū, ibi superabundauit & gratia. Et ideo ſm Gregoriū licet homo vi destur congelatus per peccata, non propter hoc debet contemni, quia nescimus qn̄ deus sibi gratiā suam dabit. Et ideo ſm ipsum dominus vocat tales, thesauros niuis, præparatos in diē pugnæ. Iob 38. Et vt ait Hieronymus, timēdum est ne nobis cadentibus resurgat, qui nobis stantibus irridetur. &c. Ideo pōt dici illud ibidē. Iob 38. Quis est pluuiæ pater, aut qs genuit stillas roris? q.d. solus Deus est causa quare huiusmodi pluuia generatur. Vel dic q̄ nubes est pura humanitas Christi, quę de puris mariæ vaporib. s. i. de sanctis Mariæ humoribus extitit generata, quæ tandē in cruce eleuata, & ibi feruore fortis passionis, & dilectionis resoluta fuit, & sic sanguinem loco pluuiæ nobis pluit. Psal. Conuertit aquas eorum in sanguinem. Pluuia ſm Constan. est fluxus humorum resti. Aqua quæ cum cæteris aquis sit purior, & leuior, ideo facilius corrūpitur, & in contrarias qualitates variatur. dulcior tñ est, & etiam sapidior præ cæteris quandiu in puritate debita perseuerat. Pluuia etiam tēperata ad infinita vtilis est quia terram fęcundat, rimosa conglutinat, caloris intemperiem mitigat, aerem serenat, ventos sedat, pisces impinguat, siccam complexionem adiuuat, & confortat. Sic pluuia diuinæ scientiæ, gratiæ & deuotionis, fluxum vitiorum, & malarum cogitationum obstruit, & plusquā aquæ scientiæ mundanæ, & aquæ prosperitatis humanæ, & cæteræ. t. plusq̄ aquæ scientiæ mundanæ, & aquæ prosperitatis humanæ, & cæteræ, huiusmodi pluuia dulcis, & sapida reperitur contra peccatum. Vtilis ēt est, qui terrā cōscientiæ per bona opera fœcundat, rimosa. i. corda diuisa per discordiam & irā, cōglutinat per amorem, calores concupiscentiæ mitigat, aerē conscientiæ serenat, ventos tētationum sedat, pisces. i. hoies deuotos virtutibus impinguat, siccam etiā complexionē. s. cor indeuotum, & impatiens, qn̄ ibi immittitur, adiuuat, & humectat. Ideo dr̄ in Psal. Pluuiam voluntariam segregabit Deus. Et 2. Reg. 23. Pluuijs germinat herba. Hæc etiam omnia possunt dici de bono prædicatore, vel de eius doctrina, quæ descendit sicut pluuia in vellus, & sicut stillicidia stillantia super terram. psal. 71. Vel dic q̄ pluuia est conscientia innocentis, quæ quanto purior, innocentior & simplicior, tanto facilius decipitur per errorem, & corrumpitur per horrorem.
9 ¶ Itē pluuia quanto cœlo propinquior, & a terra remotior fuerit, tanto dulcior, & cum guttis gracilioribus descendit, quanto autem terræ est vicinior, & à cœlo remotior, tanto impetuosius descendere, & cum guttis grossioribus consueuit. Sic quanto iudex prælatus vel alius est melior, & à terrena cupiditate remotior, cœloq; & cęlestibus propinquior per amorem iustitiam, & æquitatem, tanto pluuia ab eo resoluta. i. verba ab eo promulgata sententiæ correctionis, dulcius & mitius proferuntur. Sed si terrenæ cupiditati, & inordinatæ affectioni vicinus sit, tunc impetuosè p iras, & discordias, pfert verba, durè proteruè, & aspicerè subditos puniēdo, indebita & importabilia onera imponendo. Vel potest dici de quolibet qui quanto magis est cœlestis, & bonus, tanto mitius, dulcius & benignius alios consolatur, & tāto verbis, & factis magis est alijs mansuetus, & mitibus super oēs hoies. Numeri 12. Econtra autem terreni per affectionē ppinqui, & à cęlo, & Deo per peccatum remoti, impetuosè & impiè oia faciunt atq; ducunt. Vnde de rotis deambulantib. super terram dr̄ Ezec. 1. q̄ vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebatur.
10 ¶ Itē pluuia in suis qualitatibus distēperata solet esse damnabilis, & nociua. Nam immūditiæ, & lubricitatis est in vijs, & seminis effectiua, graminum & herbarum inutilium multiplicatiua, fructuum & seminum corruptiua, caloris naturalis in seminibus extinctiua, obscuritatis in aere inductiua, radiorum solarium interceptiua, nebularum & nubium causatiua, operum & itinerum retardatiua, maturitatis segetum impeditiua, rheumatis & fluxus augmentatiua, morborum oīum aggrauatiua, sterilitatis inductiua, corruptionis & pestilentiæ in iumētis, & in hominibus effectiua, quia pluuia corrumpit herbas, & pascua, ex quorū esu aialia postmodum corrumpuntur. Talis est mundana prosperitas, & consolatio, quia qn̄ distemperatur in suis qualitatibus, ideo ea ce dit limites debiti regiminis, & affectionis, solet esse multum nociua, & aiæ peccatrici. Hæc. n. lubricitatem luxuriæ, & immunditiæ generat, gramina inutilia malarū cogitationū, & affectionum multiplicat, fructus & semina. i. bonorum operū proposita corrumpit, & damnificat, calorem diuinę dilectionis extinguit, obscuritatem ignorantiæ, & dei obliuionis inducit, quia diuites mundani nec Deum amāt, nec ipsꝰ recordantur. Populus aūt meus oblitus est mei &c. Hiere. 2. Hæc etiam radios solares. i. diuinam influentiam, & gratiam intercipit, nebulas & nubes diuersorum peccatorum inducit, & sic iter bonorum operū quo itur ad cęlum, impedit & excludit. Conclusit vias meas lapidibus quadris. Thren. 3. Maturitatem honestatis retardat rheuma gulositatis, & fluxum carnalitatis augmentat, & omnes morbos humidos. s. pigritiam guiam, luxuriam aggrauat, sterilitatē virtutū efficit, famem, auaritiæ producit, vel famē æternam post mortē, corruptionem etiam peccati, & malorum exemplorum generat, & pducit. Et sic talis pluuia fuit in diluuio figurata, vbi 40. diebꝰ & noctibus illa pluit, q̄ præter paucos, qui in arca erant, totiꝰ mundi populus submersus fuit. Quia vere illi qui pluuia mūdanæ prosperitatis tanguntur, vt illi necessario submerguntur, nisi fortè pauci qui in arca diuinæ protectionis clauduntur. psal. Pluet super peccatores laqueos, ignis, sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum. Vel per oia dic q̄ pluuia superflua significat mundi delicias, & carnis voluptates, & dic per oia sicut supra. Et similiter ſm Constantinū aqua pluuialis corrupta si potetur, facit raucescere vocē, & inducit febrem. Sic mundi prosperitas & voluptas febrem, & feruorem malorū desideriorū inducit, & vocē orationis, pdicationis, laudis, & cōfessionis raucescere facit, q̄ ſm Senecam Mirū est fortiter aliquid dici ab hoīe mollitiē professo. psal. Raucæ factæ sunt voces meæ, infixus sum in limo profundi.

De Pruina. Cap. 23.

1 Pruina nihil aliud est quam ros congelatus ſm Bedam in hyeme. n. ros ad terram descendens congelatur, & in pruinæ albæ substantiam commutatur, à qua flores, & herbæ exuruntur, & marcidæ efficiuntur, modico tñ solis radio euanescens totaliter dissipatur. Talis est peccatum quia rore gratiæ congelato, pruina peccati gignitur, quo flores, & herbæ virtutum marcescere comprobantur. Illud tñ modico calore soluitur, quia. s. non potest esse in homine ita modicus gradus charitatis, quin peccati substantia deleatur. Sap. 19. Facile dissoluebatur sicut glacies. Et sicut videmus, q̄ gelu, & pruina fortior sequitur cū fuerit noa serena, & stellarum lumine decorata, sic verè gelu peccatorum in præsenti, & gelu tormentorum in futuro fortius in eos inualescit, quibus serena noa præsentis vitæ fuerit, & in quibus mundanæ prosperitatis claritas antecedit. Zachar. 14. Non erit lux, sed frigus & gelu. ¶ Pruina est impressio ex vapore non congregato in corpus nubis, in loco frigidissimo generata, in qua nō est aliqua pars caloris ſm Aristotelem, & ex nimia frigiditate noctis in substantiam duram, & frigidam comutatur, & pruina efficitur, & causatur. Talis est peccator, quia cum deberet esse ros per deuotionem, tamē quia de acre. i. de statu gratiæ descendit ad terram per temporalium affectionē, ideo tunc infrigidatur per indeuotionem, & exinde indurātur per obstinationem. Indeuotio. n. obstinationem causat. Ideo Iob 38. In similitudinē lapidis durantur aquæ, & superficies abyssi constringitur. Et sicut pruina est alba, & tñ flores teneros exurit, quæ tamen tandem calore modico deliquescit; sic peccator maximè hypocrita; album. i. cautum & mundum se nititur ostendere; & tamen quando potest; solet in ea feriorībus. i. in iuuenculis humorem gratiæ deficcare; qui ēt ardore modicæ tribulationis solet a sua bēta pfectione euanescere & perire. psal. Transiui, & ecce non erat.

De Grandine. Cap. 24.

2 Grando est impressio in aere generata ex vapore frigido & humido. Et est grando quæ sursum in altis nubibus, & partibus generatur, parua & rotunda; quia ex diuturnitate motus quam descendendo facit in aere, & ex calore ipsius aeris dissoluitur, & minuitur, & rotundatur. Sed si generatur circa terrā; tūc impetuosa & grossa, acuta & frigida reperitur; quę terrā perit & pcutit, iuncas & fructus multū lędit; & frequentius per dīē quā per nocte; & hoc quia calor diurnus fugat frigus adinteriora nubis; et sic grandinis substantiā ibi gignit. Grando est tribulatio et aduersitas.

uersitas. Nubes ex qua progreditur, est ipse Deus, quia non
est malum (.s. pœnæ) (in ciuitate).s.mundi, qđ non faciat dñs.
Amos.3. Quādiu ergo nubes ista.s. Chrs est in suprema par-
te aeris, sursum.s.in cœlo.i.quādiu durat mundus iste (quia si
cut dr̄ Act.3. Ipsum oportet cœlum recipere vsq; in diem re
surrectionis oium) grando tribulationis q̄ immittit inuenit
modica & minuta, quia modica est tribulatio mundi huius,
tum quia cito finitur, tum quia semper ibi possunt homines
consolari. Ideo dr̄ Iob.35. Nunc.n.non infert furorem suum,
nec vlciscitur scelus valde. Sed quando nubes ista erit propè
terram.s.in valle Iosaphat, qñ bonos & malos finaliter iudi-
cabit, tunc grando grossa & impetuosa æternæ tribulationis
immittetur ab eo per sententiam damnatiuam, & super ter-
ram.i.terrenos, cupidos & auaros peccatores (qui plus gau-
dent de tempestate quam de trāquillitate, vt melius possint
vinum & bladum suum vendere) inferetur per molestiam
afflictiuā, & tunc grando ista percutiet atque lædet ipsos flo
res.i.hoies curiosos, vineas, i.ebriosos &c. Ideo dr̄. Apo.16.
Grando magna sicut talentum descendit de cœlo. In die au
tem grando efficitur plusquam in nocte, quia in illis qui sunt
in nocte obscura per aduersitatem, grando pœnæ perpetuæ
non causatur. In illis vero qui sunt in die clara prosperitatis,
generatur. Et hoc accidit quia in die prosperitatis calor aua
ritiæ & cupiditatis, frigus indeuotionis repellit ad interiora
nubis.i.conscientiæ & voluntatis, nec ipsum euaporari per-
mittit per confessionem, contritionem, & satisfactionem, &
ideo exinde grando pœnæ perpetuæ componitur & causat.
Ideo ps. Ignis, grando, nix, glacies, spūs procellarum, pars ca
licis eorum. Quod benè figuratum est Exod.9. Vbi dr̄ q̄ dñs
dedit tonitrua, & grandinem, & discurrentia fulgura super
terram, tantæq; fuit magnitudinis grando, quantę antea nū-
q̄ apparuit, & percussit grando cuncta quæ fuerunt in agris,
& oē lignum regionis confregit. Per istam grandinem pęnæ
inferni possunt intelligi, quia.s.cōstat ligna.i. peccatores de-
strui & cassari. Vel dic q̄ grando est homo, qui quanto ab al
tiori loco & gñre descēdit tāto humilior, minor, & simplici
or debet esse. Cuius cōtrariū est de illis qui inferius de plebe
infima generantur, quia vt cōmuniter tales grossiores & su-
perbiores inueniunt, & ab ipsis, quando in aliquo officio prę
ponuntur, alij impetuosius feriunt. Vel potest dici q̄ illi qui
ue sursū à deo processerunt, & in aere huius vanæ vitæ mul-
tis motibus tribulationum circuierunt, parui & humiles, ro
tundi, & per obedientiam vertibiles inueniūtur. Alij q̄ hoc
circa terrā in prosperitate manentes, maius tribulationū nō
sunt experti, grossi & superbi efficiuntur, & ab ipsis alij cru-
deliter verberantur. Vnde de talib. pōt dici illud quod Apo.
16. dr̄. Grando magna sicut talentum descendit de cœlo in
hoies, & blasphemauerunt deum pp plagam grandinis. Vel
dic si vis q̄ grando alta est pęna quæ sustinetur pro Deo, bas
sa verò est illa quæ sustinetur pro mundo, quia vt cōiter ma-
iora sustinent hoies pro mundo, quam pro Deo, & maior est
2 grando infima quam suprema. ¶ Grando fit sæpius de die q̄
de nocte, & in æstate gignitur, non in hyeme. Sic verè tribu-
latio accidit iustis in die & in æstate vitæ præsentis, in nocte
vero mortis & in hyeme futuræ vitæ non, tunc.n.non gran-
dinabuntur, sed sempiterna requie lætabuntur. Apo.21. Ab
sterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum. ¶ Item
3 grando s̄m Arist. sic generatur, quia frigus fugiens aeris ca-
lorem, ad interiora nubis se recipit, & ibi inueniēs vapores
humidos & frigidos, congelat eos & constringit, & substan-
tiam conuertit grandinis & naturā, & ideo magis in ęstate q̄
in hyeme generatur, quia tunc calor est in aere, per quem fri
gus repercutitur ad intima nubis, vbi grādinem causat. Sed
econuerso, in hyeme non est calor in aere qui frigus reperc̄u
tiat ad interna. Sic qñ per calorem tentationis frigus inde-
uotionis ad intima nubis conscientiæ repercutitur, tunc ibi
inuenit multos vapores humidos.i. multas cogitationes, &
affectiones carnales, quas inuicem coadunat per delectatio-
nem & complacentiam, & tandem per consensum in grandi
nem pc̄ti mortalis ipsas constringit & gelat, & per obstina-
tionem contrahit & indurat. Grando ēt peccatorū gignitur
magis in æstate prosperitatis q̄ in hyeme tribulationis & ad
uersitatis, & hoc quia in prosperitate abundat calor tētatio
nis frigus indeuotionis ab intima conscientiæ repercutiens.
In hyeme aūt tribulationis non abundat huius tentationis
feruor, sed potius diuini timoris algor, pc̄ti grandinē nō cō-
stituens aut cōponens. Vnde de tali grandine calorem hmōi
comitante dr̄ Exo.9. Ignis & grando mixta pariter ferebant.
Vel dic q̄ grando est peccator, quia calore diuini amoris tā
quā indignus repellitur, & in ventre nubis.i.in carcere cœci
tatis mentis & obstinationis includitur, vbi indeuotionis fri
gore duratus, in grandinē.i.in durum & crudelem commu-
tatur, qui plus de die q̄ de nocte apparet, quia.s. pc̄tor plus
in die prosperitatis, q̄ in nocte aduersitatis delinquere & no
cere alijs cōprobatur. Generaliter.n.verum est q̄ plura mala
fiunt dum ducant prospera q̄ aduersa. Ideo Aug.li. confess.
Væ prosperitatib. seculi. Væ semel, & væ secundo, & vę iterū.
Ista est.n.dies illa de qua dr̄. Væ desiderantib. diem dñi. Vel
dic q̄ grando est peccator, quæ calorem diuinę charitatis fu
git, & in profundum nubis & caliginis.i. in profunditatē vi-
tiorum se ingerit, vbi per obstinationis duritiam in diaboli
cam grandinem se conuertit. Prone.18. Impius cum in pro-
fundum peccatorum venerit, contemnit. ¶ Grando s̄m Be- 4
dam aliqñ sic efficitur, quia qñ ros in terram cadit, tunc ven-
tus Aquilo frigidissimus ipsum coagulat & constringit, & in
substantiam grandinis congelat & conuertit. Sic ventus fri-
gidus auaritię hominem per auaritiam congelat, & de ipso
facit grandinem .i.virum impium & raptorem, quo vineæ &
fructus pauperum dissipantur. Figura Exod.9. vbi grando &
ignis mixta pariter ferebantur, quæ terras ægyptiorum peni
tus vastauerunt. Sic isti qui sunt grando per crudelitatem,
ignis per cupiditatem, bona ægyptiorum.i.pauperum, igne
& ardore tribulationum vstorum, dissipant & consumunt.

De Niue. Cap. 25.

NIx s̄m Aristo. generatur de vapore frigido & humi-
do, vbi est calor repugnans, sed tamen frigus prædo- 1
minatur, & vincit calorem, & sic vaporem congelat,
& in eo formam nobiliorem, quam potest introdu-
cit.s.albedinem. Sic licet in vapore nostro.i. in carne nostra
repugnet motuum & tentationum calor & concupiscentia,
tamen si ibi prædominetur frigus timoris, non obstante hu-
iusmodi calore, ibi poterit generari albedo niuea castitatis.
Ideo Sap.16. Nix & glacies sustinebant vim ignis. Et genera-
liter nix castitatis summopere in vapore humido & frigido
.i.in persona quæ est humida per deuotionem, compassionē,
& dulcorem, & frigida per Dei reuerentiam & timorem, ge
neratur. Et sicut nix in montibus plusquam in vallibus per-
seuerat, sic in contemplatiuis plus viget castitas qua in acti-
uis. Figura Mat.17. vbi dr̄ q̄ in monte fuit dominus transfi-
guratus, & habitus vestis suæ cādidus vt nix factus. vnde Ps.
Niue dealbabuntur in selmon, mons Dei mons pinguis. Vel
dic, q̄ color albus, & niueus significat gloriam paradisi, de
qua Eccl.43. Pulchritudinem candoris admirabitur oculus.
quæ.s. introducitur in vapore.i.in persona vbi cum repugnā
tia caloris tentationum frigus timoris diuini generatur. Fri
gidus ventus Aquilo flabit, & gelabit crystallus. Ecclesi.43.
¶ Item nix est aqua durior, & fortior grādine, tñ est mollior
& debilior, quia fit ex admiratione caloris in ventre nubis, vt 2
dicit Arist. & ex frigiditate dealbatur. Nec est tñ frigus s̄m
Arist. in nube vbi nix generatur, sicut in illa vbi grando ge-
neratur, & ideo cæteris mollior efficitur, & ad calorem mo
dicum euaporat. Aqua est pœna & tribulatio mundi, q̄ sem-
per, est in terra. Nix autem quæ in loco a nobis remotior gi
gnitur, est pęna purgatorij. Sed grando quæ in nubibus re-
motissimis a nobis generatur, pœnā significat infernalē. Nix
igitur.i.pęna purgatorij, aqua.i.pœnitentia huius mundi du
rior est & frigidior, sed minus est dura & aspera q̄ hic grando
.i.pœna gehennalis, quia nix purgatorij mollis, & tenera re-
peritur respectu grandinis infernalium tormentorum. Et rō
est, quia in loco niuis.s. in purgatorio semp est calor spei, &
charitatis, quia.s.isti habent certam spem q̄ finaliter saluabū
tur. Et etiam vapores illi.i.hoies in calore charitatis, & spei
moriuntur, quapropter ibi nō est tm̄ frigus timoris & despe
rationis, sicut in nube grādinis in inferno, & ideo nix non du
ratur taliter, nec efficitur aspera sicut grado, quia calor diui
nę cōsolationis & angelicæ visitationis ipsam multū alleuiat
& remollit. vtraque tñ dura & frigida reperitur. Ideo dicit
Iob.38. Nunquid ingressus est thesauros niuis, aut thesauros
grandinis aspexisti? Nix tñ calore resoluitur, q̄a pęna illa ca-
lore diuinæ mīæ finaliter relaxatur. Ideo dicitur Sapient.16.
Qđ ab igne poterat exterminari, modico solis radio calefa

ctum tabescebat. Ac si d cerei. Illa pęna quam ignis consumptio non terminat, diuinæ misericordię radius qñ ipsi soli iustitiæ placuerit, euaporat, quod vtique fit qñ eos qui ibi sunt liberat atque saluat. Vel dic q pruina quæ citius niue dissoluitur, præsentem tribulationem significat, nix verò æternã aduersitatem designat, quæ. s. fortius molestat atque grauat. Bene ergo dr̃ Iob 6. Qui timet pruinam, irruet super eum nix. ¶ Item nix pp calorem intermixtũ in vapore in quo generatur, non est ita dura sicut grando. Et ex mora super terram, impinguatur humus. Nam sua frigiditate poros terræ claudit, vnde reuncato calore ad interiora seminum & radicum, fit humoris interioris attractio ad radices, ex quo terra impinguatur. Vnde nix herbas malas mortificat & attenuat, bonas vero nutrit & impinguat. Nix etiam fętida tegit & occultat, & iter impedit & retardat Feris & aialib. nocumentum præstat, & eorum pascua tegit, & vestigia manifestat. Vnde in ipsa niuis venator facilius q̃ alias eas capit. Est etiam aqua niuis stiptica, & ideo fluxum stringit. Talis est pęnitentia, & etiam pęna præsentis seculi. Multo. n. lenior est q̃ sit grando. i. pœna gehennalis, & hoc accidit pp calorem diuinæ gratiæ, & consolationem spei, & feruorem charitatis, q̃ niuem pœnitentiæ & tribulationis præsentis comitantur, q̃ . s. ipsam attenuãt & remolliunt miro modo. Nix igitur pęnitentiæ terram. i. animam inebriat per cõtritionem, facit germinare per confessionem, & fructum facere per bonam operationem. Et ratio est, quia in ista niue est frigus timoris dñi, q poros terræ exteriores. i. sensus aię & appetitus, recte claudit per discretionem, non permittens eos ad mundialia aperiri, & ideo calor charitatis ad interiora conscientiæ reuocatur, & sic humor gratiæ & deuotionis attrahitur, & ipsa terra. i. aia virtutib. & donis impinguatur. Ideo dr̃ Esai. 55. Descendit imber & nix de cælo, & inebriat terram, & germinare facit eam. Hæc malas herbas malarũ cogitationum mortificat & excludit, sed bonas affectiones & cogitationes multiplicat & nutrit, & fluxum carnalitatis retrahit, & restringit, & loca fętida. i. ipsa pctã contegit & abscõdit (quia sm Aug. Si tegis, ipse deteget, si detegis, ipse teget) & sic iter demũ q ducit ad mortem, impedit & retardat, vt dicat illud Iob 19. Semitã meã circũsepsit, & transire non possum. Ipsis etiã aialibus. i. demonib. nocet, quia pascua in quib. pascebant per tentationem & carnales affectiones & voluptates, contegit, & per cõfessionem ipsa vestigia demonum i. pctã quæ post iter tentationum remanent, declarat sacerdotib. & ostendit. Vel expone oia de cęlesti gratia & doctrina. ¶ Item nix in suo ortu strepitum non facit, sed suauiter descendẽs ab occulto aeris interstitio sup herbas æqualiter se coaptat. Et est nix mollissima & candidissima, & ideo pp sui pulchritudinem ad sui speculationem oculos attrahit. Sed si nimis diu aspiciatur, visũ hebetat, disgregat & dispergit. Sic ab occulto aeris interstitio. i. de sinu Dei patris nix. i. Christus ad terram vteri virginalis ab occulto & sine strepitu exercitij coniugalis venit humiliter & descendit, & super herbas. i. super virginis viscera se insensibiliter coaptauit. Ideo dr̃ Sap. 18. Cum quietum silentium oia tenerẽt, & nox in suo cursu medium iter ha. om. ser. tu. domine a rega. se. venit &c. Iste igitur est nix mollissima per benignitatem, quia ipse est tenerrimus ligni vermiculus 2. Re. 23. Iste est candidus per innocẽtiæ puritatem, & apparentiæ venustatem, & ideo pp pulchritudinem candoris istius niuis, ad ipsum considerãdum, & modum suum, & viã ortus & conceptus sui inquirendum, oculus intellectus allicitur, sed pro certo exinde disgregatur & hebetatur, qa pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus Ecc. 43. Quia . n. ista nix Dei filius est cãdor lucis æternæ, & speculum sine macula, (Sap. 7. Ideo impenetrabilis redditur oculo fidei limitato, quia sicut. n. dr̃ Io 3. Maior est. n. Deus corde nostro. quia sicut dr̃ Iob. 36. Magnus Deus est, & vincens scientiam nostram. Et breuiter visus & scientia fidei, & etiam intellectus non valens tantam albedinem intueri, necessario hebetatur, & in se resilit, & tepescit. Ideo dr̃ Prouer. 25. Sicut qui mel comedit multum, non est ei bonum, sic qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. ¶ Item nix sm Bedam in alto mari raro aut nunquam cadere consueuit, cuius ratio est, quia exhalationes & vapores eius vel a ventis ibi flantib. disperguntur, vel antequã in niuem valeant condensari, in nebulam vel pluuia resoluuntur. Altũ mare significat diuites, & superbos, qui sunt alti per superbiã, & amari per amaritudinẽ peccatorum. Nix aũt e. s. Dei gratia seu pęnitentia, quæ frigus timoris Dei secum portat. Sed ista nix in mari. i. non cadit, quia verè mundi diuites niue pœnitentiæ vel cœlestis grãæ non teguntur. Et idẽ est, quia dato q habeant aliqñ multas exhalationes bonarum affectionum, propositorũ, & contritionum. i. de pęnitentia facienda & hmõi, tñ antequam in niuem pęnitentiæ valeant congelari, à vento tentationis vel vanitatis mundanæ auferuntur & dispergũtur, vel in pluuiã deliciarum, vel in nebulam malarum cogitationum totaliter euaporant. Sępe. n. cogitant diuites de salute, sed nunquã perficiunt quod intendunt. Vnde ista est de qua dr̃ Iob 28. Abyssus dicit, non est in me. & mare loquitur, non est mecũ. ¶ Item nix sua pulchritudine ad sui cõsiderationẽ oculos attrahit, in quib. visum debilitat & dispergit. Et est aqua niuis sm Constan stipatiua, & fluxus restrictiua, neruos percutit, superfluitatem in bibẽtib. generat, membra stupida, & quasi insensibilia & dormitiua facit, lapidẽ in vesica gignit, hydropisim prouocat atq; nutrit. Sic candor & pulchritudo glorię & prosperitatis mundanæ cor humanum ad sui speculationem & amorẽ attrahit, afficit, & delectat. Sed ibi intãtũ oculus cordis per diuersa desideria disgregatur, q quãq; a lumine grãæ totaliter spoliatur. Eccl 43. Pulchritudinem candoris &c. sicut supra. Hæc. n. fluxum & lachrymarum, & deuotionis stringit, neruos bonæ operationis percutit, superfluitatem vitiorum generat, membra ad benè operandum paralytica, hydropisim auaritiæ prouocat, in vesica conscientiæ lapidem obstinationis inducit, & ad modicũ calorem tribulationis mortis penitus euanescit. ps. Qui dat niuẽ sicut lanã, nebulã sicut cinerẽ spargit. ¶ Nix loca mõtosa & soli propinquiora frequentius inhabitat, & ibi pp frigus cui exponuntẽ mõtes magis quã valles diutius perseuerat. Valles. n. sunt calidiores montib. & ideo ibi nix citius q̃ in montib. euaporat. Sic qa montes. i. viri ecclesiastici & religiosi soli iustitiæ sunt propinqui per grãm & vicini, frigore timoris diuini congelantur, & econtra valles. i. seculares, & actiui calore tẽtationum dissoluuntur. Et ideo nix pniæ puritatis, & castitatis in illis perseuerat, quæ ea causis oppositis in vallib. i. in auaris feruidis euaporat. Vel dic q nix significat candorẽ glorię paradisi, quæ in montib. i. in viris contemplatiuis abundat, vbi de cœlo à Deo mittitur, & vnde nunquam perpetuo euaporat. Vnde de beatis dici põt illud Thr. 4. Candidiores Nazarei eius niue, rubicundiores ebore, sapphiro pulchriores. Vel põt dici q nix quæ loca fœtida tegit, est hypocrisis, vel etiã frigus indeuotionis, quæ pro certo hodie in mõtibus. idest in altis hominibus ecclesiasticis & superioribus plusquam in vallibus & inferioribus abundant. Vel dic q niues sunt diuitiæ, & mundi prosperitas, quæ plus abondant in superbis & montosis, quam in vallibus. i. humilibus virtuosis. Valles abundabunt frumento. supple non niue. ¶ Niuea sm Senecam lib 1. de naturalibus quæstionibus, & sm librum naturæ rerum, si sub terra paleis fuerint coopertæ, seruantur indissolutæ per annũ. Vnde in oriente seruant eas pro vino in æstate refrigerando, & pro infirmorum aere temperãdo. refrigerant. n. valde. Vnde si quis membrum aliquod niue fricauerit, licet, ad horã frigus intolerabile patiatur, mox tñ calore temperatissimo refouetur. Per niuẽ põt intelligi timor Dei, qui. s. candorem innocẽtiæ secum portat, quia per timorem dñi declinat omnis a malo, sicut dicitur Prouerbi. 15. quod est proprium innocentiæ. Iste igitur optimè custodit, si in palea. i. in humilitate & cõsideratione nostræ vilis fragilitatis sub terra. i. sub memoria nostræ mortis & terrenitatis sagaciter teneatur. Viri. n. orientales. i. sancti, niuem diuini timoris seruabant, & cũ ea in feruore & æstate tentationis aerẽ cõscientiæ tẽperabãt, & a vino deliciarũ cõsciẽtiæ calorẽ cõcupiscẽtiæ excludebãt. Constat. n. q tentationis igne non cõburit, q hac niue tẽperat. Ista ẽt niue q refrigeratus fuerit mox calore charitatis resouebitur & ardebit. Vel dic q niues sunt diuitiæ, quas auari indissolubiles seruant, vt eis in æstate pñtis vitæ refrigerent & delectent, q tñ eos fortius calefaciunt & inflãmãt. Vel dic q nix est pœnitentia & tribulatio, q̃ si ad horam frigore membra lædant, ipsa tamen in paradiso finaliter refouent & delectant, quia sicut dicitur Thobiæ 3. Post tempestatem trãquillum facis. ¶. Nix durata minus sentitur frigida quã recens & nouiter dissoluta. Sic tribulatio assueta minus lædit quam insolita vel nouella. Seneca. Nihil miserum, quod in naturam cõsuetudo perduxit.

De Nebula. Cap. 26.

1 NEbula ſm Ariſto.ex reſolutione nubis gñatur,& ſm
Iſidn.nubilum & nebula à nubẽdo.i.ab nperiẽdo &
nbſcurando dñr, eo ꝙ ipſis aeris ſuperficies operit.
2 ¶Nebula(& maximè ſi cnrrupta fuerit) mnltiplici-
ter,eſt læſiua, quia tunc florum & vinearum eſt cnrruptiua,
infirmitatum in aialib.eſt cauſatiua.Latronib.etiam eſt ami-
ca,quia inſidiarum ſuarum eſt occultiua.Itinerantium & pe
regrinantium eſt retardatiua,& viæ ipſorum abſconſiua.So
lis eſt ſtellarum luminis interceptiua,& ita nauigantib. noci
ua,quia qñ(ſm Bedã) nebula ſuperficiẽ maris contegit,tunc
pp obſcuritatem maris gubernatur quo debeat nauẽ duce
re non cngnnſcit,& ideo ſæpe ſubmergitur huius cauſa. Sic
nebula ignorantiæ & pc̃ti,vel etiam prnſperitatis mundanę,
qñ in aere conſcientiæ eſt diffuſa, & maximè ſi per deſpera-
tionem vel conſuetudinem ſit cnrrupta,tunc ipſi aiæ multũ
nocet,quia vineas virtutum,& flnres affectionum diſſipat,in
firmitatesq; diuerſorum peccatnrum generat,& ipſis latrõ-
nib.i.demonib.eſt amica:qa inſidias ſuas & tentatinnes ſuas
palliat & occultat. Itineratinnum etiam & à mundi peregri
natinne ad cęli patriam tendentium eſt impeditiua,& vſq; ve
ritatis ab eis abſcnnſiua, & lumen doctrinæ & grĩæ, quod à
ſole & ſtellis.i.à Christo & ſanctis nnbis mittitur,intercipit,
& ſic nauigantib.per mare huius mundi,mnrtis periculũ in
ducit,quia dum aer cnnſcientiæ à tali nebula nccupatus fue
rit,gubernator nauis aiæ.ſ.ratio,quo nauẽ ſuam dirigat,ne-
ſcit,& ſic hnĩ ineſt illa dies de qua dr̃ Sopho.1.Dies tenebra-
rum & caliginis,dies nebulæ & turbinis. Vel per nebulã quę
claritatem diei obnubilat,ſacra ſcriptura intelligitur,in qua
ipſe ſol Deus ſub figurarũ nebula cnntinetur Iob.26.Tenet
vultum ſolij ſui,& expandit ſuper illud nebulã ſuam. Vel ne
bula humilitatem denntat,quæ aerem conſcientiæ obnubi-
lat,& ſolem & ſtellas,i.virtutes in viris perſectis nccultat, &
pluuiam grĩæ gñat atq; parit.Et ſic iuſtus eſt ſicut dr̃ Eccle.1.
quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, & quaſi luna plena.
Vel dic ꝙ nebula eſt vita humana,quæ ita eſt fragilis & vana
ꝙ modico ardore tribulationis diſſnluitur &c.Sap.2.Tran-
ſiet vita nnſtra,& ſicut nebula diſſoluetur.Vel dic ꝙ nebula
ſignificat peccata venialia,quæ faciliter diſſipantnr,& tñ ſo-
lis.i.mentis claritatem obfuſcant. Iter ẽt ſalutis impediunt,
& latronib.i.perſonis leuib.ſunt amica.Quque etiam per cõ
denſationem & multiplicationẽ in nubes.i.in magna & mor
talia crimina coouertuntur,niſi fortè radijs ſolis.i.motu di-
uinæ grĩæ deleantur.Eſa.44.Deleui vt nubẽ iniquitates tuas,
& quaſi nebulam peccata tua. Vel nebulæ ſunt vani pc̃tores
ſine coostantia & virtute,qui 2.Pet.2.dñr nebulę turbinibus
agitatæ. ¶ Item nebula à radijs ſolis attracta, ſi directè ſur-
3 ſum meat,in nubes coonertitur, & pluuiam ſignificat affutu
ram.Si autẽ à radijs ſolis repercuſſa fuerit, tũc in ſeipſam re
dit,& euaneſcit,& ſic ſerenitatem aeris denunciat, & præſa-
git.Sic verè mundi proſperitas quæ more nebulæ eſt fragilis
atque vana,ſi aſcenderit & abundauerit, ſignum eſt pluuiæ
& tribulationis ęternę.Ecõtra verò ſi a ſole iuſtitiæ deo de-
ſtructa fuerit,& tribulationib.re pcuſſa, ſignũ eſt futnræ ſere
nitatis & gloriæ ſempiternæ.vñ Amb.dicit.Cõtinuus ſucceſ
ſus tẽporaliũ æternæ dãnationis eſt indiciũ. Et nota ſi vis ꝙ
nebula muodanæ proſperitatis facit mala omnia ſupradicta
4 2.§.præcedenti.¶ Nebula eſt impreſſio de reſolutione nubiũ
geoerata,quæ quanto terræ eſt vicioior,tanto ſpiſſior,obſcu
rior,& frigidior inuenitur quanto aũt magis ſuperius eleua
tur,tanto magis eſt ſoli peruia, & minus frigida & nbſcura.
Nubes ſunt aiæ,ex quibus emanat nebula affectionum, quæ
ſi terræ.i.terreois propinquæ fuerint per amorem, tunc ſunt
obſcuræ per ignorantiam,& frigidæ per indeuotinnem. Sed
ſi nebulæ affectionum ad cęlum & cęleſtia fuerint eleuatę p
contemplationem,tunc radio ſolari diuinę contemplatiooi
ſunt peruiæ,& à frigore indeuotinnis, & obſcuritate ignnrã
tiæ totaliter ſiunt immunes.vnde Eccl.43.Aperti ſunt theſau
ri,& euolaueruot nebulæ quaſi aues. Vide de ſuperbia.

De Fulmine. Cap. 27.

1 FVlmen ſm Iſido.ictos cœleſtis iaculi nuncupatur.Vn-
de prout dicit,fulgurare idem eſt ꝙ ferire. Fulgur er-
go & fulmen multotiens pro eodem ſumuntur quãuis
inter ſe differãt,ſicut inferius apparebit. Eſt ergo fulmẽ ſm
Iſido.generatus ex vapore groſſo,& in cõcauitate nubis ve-
hementiſſimè inflammato,qui cnlliſione, & attritu nubium
interinrum impellitur,& quaſi lapis igneus per mntus vinlẽ
tiam inferius deriuatur, & ideo ictus cęleſtis iaculi ab Iſido
ro nũcupatur.Vnde fulmina colliſa, ad mnd um lampadum
fulgida per aerem diſcurrere diſcernuntur.Et quia ſm Iſid.
de ſubtilioribꝰ.elementorum partib.cõpnnitur,ideo per ma-
ximæ eſt virtutis,Et quia in deſcenſu ſuo incenditur & vr̃,iõ
dr̃ fulgur.Penetrat & ſcindit,ideo dr̃ ſulmen, & nihil cnrpo
rale ei reſiſtit.Vapores iſti ſunt demones, qui in concauitate
nubis paradiſi per ſuperbiam & inuidiam inflammati,ex col
liſione & repugnatione nubium iuteriorum.i. Dei & angelo
rum inferius ſunt impulſi, & ignei per ſquitiã & malitiam &
crudelitatem ſunt facti, & ſicut lampades fulgentes.i. ſicut
creaturæ Dei ſcientiſſimæ & ſagaciſſimæ in iſto caligĩoſo
aere ſunt detruſi.ſ.circa hoĩes ad eorum exercitium habitan
tes.Ideo improperatur lucifero Ezec. 28. Poſui te in monte
ſancto Dei in medio lapidum ignitorum &c. Iſtud fulmen
eſt maximę virtutis, quia ſicut dr̃ Iob.41. Non eſt poteſtas
ſuper terram.& Abac.1.Fortem vt corriperes fundaſti &c.
Et ideo nihil ei pñt de ſe reſiſtere, quin penetret per inſpira-
tinnem.Vel dic ꝙ qñ in nube religionis vel ſocietatis vel ec-
cleſiæ inflammantur aliqui mali vapores.i.aliqui mali ſubdi
ti per inuidiam & liuorem,attritu & colliſione nubiũ & ven
torum.i. impugnatione aliorum bonorum prælatnrũ & ſo-
ciornm debent exterius impelli, & de aliorum cõſortio re-
legari.Prnu.22.Eijce deriſorem, & exibit cum eo iurgiũ,ceſ
ſabuntq; rixæ cnntumeliæ.Vel dic ꝙ illi mali vapores qui de
oube.i.qui de patria banniunt & impelluntur,in fulmen.i.in
crudeles & homicidas conuertuntur,quibus alij multiplici
ter moleſtantur.&c.¶ Scd̃m Plin.Aliqua ſunt gña fulgurum 2
quæ ſunt humida,quę non vrunt nec diſſipant,ſed infuſcant,
Alia ſicut ſicca & calida,quæ cõburunt & diſſipant,& inflam
mãt.Sic in mnndo ſunt diuerſa genera hoĩm pc̃tnrum. Sunt
.n. ibi humidi luxurioſi, qui licet nõ vrant per rapinas & ex
cnriationes, tñ ipſi infuſcant & maculant contingentes per
luxuriæ fœtiditãtem. Sed illi qui ſunt ſicci per indeuotionẽ,
calidi per auaritiæ ardorem.ſ.vſurarij & auari, iſti dico licet
non infuſcent per luxuriã,tñ pauperes circunſtantes vrũt,&
diſſipant per auaritiam & ardorem. Ante faciem eius ignis
voraos,& poſt ipſum exurens flamma Iohel 2. ¶ Secundum 3
Pli.li.2.c.53.Eſt quoddã genus fulminis quod pecuniã nõ læ
ſis ſacculis liquefacit,& vinũ non læſis dolijs adnihilat & cõ
ſumit.Sic detractores ſaccũ & dolia.i. ipſa facta exteriora le
uia permittũt intacta, licet aliqualiter ſiot cõſumptiua & re
prehenſiua. Sed ipſam pecuniam interiorem & vinũ.i.inte-
riorem hoĩm intentionem ſiniſtrè interpretãdo liquefaciũt
& conſumunt &c.Allega. ¶Secundũ Senecam de naturalib. 4
quæſtionib.li.2.Fulmen eſt coactus ignis,impetu iactus. Nã
vt ibi dẽ ipſe dicit,ſicut ſolemus duabus manib. inter ſe iun-
ctis aquam concipere,& cõpreſſa vtrinq; palma,in modum
ſyphonis exprimere, & ſic in fulminis emiſſione ſimile quid
fieri putãdum eſt.Nnbium.n.inter ſe cõpreſſarom anguſtiæ
medium ſpiritum emittunt, quem ex hoc ipſo inflammant,
& tormenti modo eijciunt.Libidinoſa affectio eſt ſpũs inter
anguſtias nubium rõnis & ſenſualitatis incluſus,qui tandem
iſtarum nubium concurſu(Caro.n.concupiſcit aduerſus ſpi
ritum,& ſpiritus aduerſus carnem)incẽditur per operis exe
cutionem,& cum vehementiſſimo ſono ad omnes defertur
per infamiæ diffamationẽ.¶Triplex genus igneæ impreſſio-
nis oobis à nubibus deriuatur.ſ.coruſcatio,fulgur,& fulmẽ, 5
quæ mnltum inter ſe differunt & qualitatib.& virtute.Coru
ſcatio.n.noo maculat neq; lædit,ſed aerem illuminat & illu-
ſtrat,nec ad terra deſcendit,ſed in aere euaporat. Fulgur eſt
impreſſio grnſſior,quæ ad terram deſcendit,& herbas mol-
les penetrat & cõburit.Sed fulmen eſt vapor ignitus groſſus
compactus & ſolidus,impetuosè cadens,findens & vrens et
diſſipans quicquid tangit, cui reſiſtere nihil corporale põt,
coruſcatione & fulgure præſtantius io virtute.et ideo ſm Iſi
dorum fulgurare idem eſt ꝙ ferire.Super loca aũt alta faci-
lius cadit,ſed in locis humilib.non deſcendit. In hyeme vel
in ęſtate vix aut ounquam deſcendere conſueuit,quia in hye
me non eſt calor qui vapores inflammet, et in æſtate nõ eſt
vapor qui a calorib. valeat inflammari, ſed in autumni prin
cipio et fine veris vbi eſt ſufficiens vapor inflammandus, et
calor inflammans,crebrius deſcendere cnnſueuit. Iſte ignis

inſigniũ-

significat Dei iustitiā & rigorem, tribulationē etiam & dolorem, quæ in triplici differentia pôt esse, quia est ibi coruscatio & hæc est tribulatio mundi, fulgur autē est tribulatio q̄ post immittetur in purgatorio, sed fulmen est tribulatio quę in die iudicij damnatis in inferis immittetur. Sed verè coruscatio.i. tribulatio mundi huius nihil lædit, nec maculat, respectu.s. aliorū. Ideo ab apostolo 2. ad Cor. 4. vocatur momētaneū & leue tribulationis quod nunc est, quod æternum tū gloriæ pondus operabitur in nobis. Et ideo bene dr̄ coruscatio illuminat, quia tribulatio lumen beatitudinis & sapiētiæ administrat. Esa. 28. Vexatio dat intellectū. In aere etiā & in vita præsenti deficit & euaporat, nec ad terrā.i. ad statū post mortem peruenit vel descendit. Fulgur aūt.i. pęna purgatorij ad terra descendit, quia subtus terram efficitur, & qñ corpora sunt sub terra & est multo fortius & ardentius q̄ coruscatio, quia herbas molles.i. pctōres cum mollitie grāæ descēdentes vrit & affligit & afficit. Sed fulmen est pœna æterna, quæ in die iudicij pctōrib. ab illa nube fulgida Christo terribili iudice infligetur. Et hæc sine dubio coruscationē & fulgur excedit, quia nulla pęna tēporalis pôt ei comparari. Hic est.n. vapor igneus ad literā.n. erit ignis grossus per obscuritatem, cōpactus per multitudinem, solidus per inextinguibilitatē & durationis rigiditatē, & ideo damnatos quos tanget, vret, fundet & affliget quod dr̄ Sap. 16. Fructus inimicorum exterminabit, ignis ardens, in grandine & pluuia coruscans. Dr̄ fulmen intrare terram, quia pœna æterna postquā corporaliter sub terra fuerit, in terræ medio infligetur. Nec ei aliquid corporale resistit, quia miseri pctōres ex quo adiutorio diuinæ grāæ priuabuntur, contra huius fulminis impetum nullū adiutorē consequentur. Iō quęrebat Esa. 33. Quis habitauit ex vobis cū igne deuorante, cū ardorib. sempiternis? q.d. nullus. Iō. Iob 9. Deꝰ cuiꝰ irę nemo resistere pôt. Imo fulgur etiam cadit super loca alta, quia æterna tribulatio altos diuites & superbos & nō valles.i. iustos & humiles cruciabit, quia à facie eius cruciabuntur populi, oēs vultus redigentur in ollā. Iohel 2. In æstate aūt vel in hyeme forti.i. in illis qui fortiter ardent per amorē, vel fortiter algent per timorē, non generabit illud fulmen. &c. vide infra. §. sequenti.

6 ¶ Fulmina s̄m Plin. in æstate calida, vel in hyeme multū frigida nunquā solent generari, & rō est, quia in æstate non abundant vapores qui valeant inflammari, & ex quib. fulmen possit fieri. Et in hyeme licet multi sint vapores, tñ non est calor tantus, q̄ possint in naturā fulminis cōmutari. Sed ex causa contraria in fine veris & in principio autumni, vbi & calor & vapores abundant, fulgura multiplicantur. Fulminib. etiā inest calor tantus q̄ aere igniunt & inflāmant, & quæcunq; tangunt, dissipant & cōburunt. Aestas significat hoies perfectos pp fructus & flores diuersarū virtutū & pp æstum feruentissimæ charitatis. Hyems aūt significat hoies humiles & depressos, pp pluuias & ventos tribulationū, & pp frigus timoris diuini, quo arctantur. Fulmen aūt significat tentationem vel ēt pctm̄ mortale, ex quo aīa cōburitur in pręsenti p̄ culpam, & finaliter per gehennam. Fulmen igitur non fit in æstate, quia fulmen violentæ tentationis in viris perfectis & contēplatiuis nunq̄ cadere consueuit, quia ibi est tātus ęstus charitatis q̄ nunqua pñt ibi vapores malarum affectionum & cogitationum imprimi vel oriri, ex quib. tentationis fulmina oriantur, quia calor iste vapores hmōi adnihilat & absorbet. charitas.n. oīa sustinet, sicut dr̄ 1. ad Cor. 13. In hyeme aūt.i. in viris humilib. & tribulatis, licet insurgant multi vapores affectionū & cogitationum, tñ quia ibi viget frigus timoris diuini, & deest calor concupiscentiæ & voluptatis, ideo affectiones hmōi per delectationem non inflammātur, nec exinde fulmen pcti mortalis efficitur vel causatur. Sed p̄ certo in vere & in autūno.i. in mūdanis tepidis & voluptuosis, qui nec Dei amore accenduntur, nec Dei frigore vel Dei timore premuntur, sed vaporib. affectionum abundāt, & calore cupiditatis inflammantur, in talib. dico tepidis fulmina tētationum efficiuntur, quæ eos penetrant per cogitationem, inflammant per delectationem, comburunt per consensum, frangunt & diuidūt per operationem. Ideo Apo. 3. Vtinā calidus esses aut frigidus, sed quia tępidus es, incipiam te euomere de ore meo. Et sicut fulgur cadit super loca alta, sic tentatio super multos &c. Vide de luxuria. Ideo de diabolo pôt dici illud ps. Fulmina multiplicauit, & cōturbauit eos. ¶ Va-
7 por grossus & compactus nubes ascendens, qñque ibi ignitur, & in fulmen cōuertitur, & sic ad terrā descendit, & abipso oīa cōburuntur. Motus verò fulguris anfractuosus est, & hoc satis facit diuersitas materiæ de qua cōstat. Habet.n. fulgur partes leues & igneas, quib. superiꝰ eleuaē, & partes graues & terreas q̄b. ad terrā deprimit, & iō pp repugnātiā motuū diuersorū, nō directè tendit ad terrā, sed ad modū falcis circulariter & anfractuosè descēdit. Vñ Sen. li. 2. de naturalibus q̄stionibꝰ. dicit q̄ iter fulminis obliquū est, quia natura ignē sursum vocat, & iniuria deorsum p̄mit. Ista pñt allegari cōtra multos ambitiosos, q̄ q̄uis sint vapores vani cōpacti, rudes & ignari, tñ tñ faciūt q̄ qñq; sursum ad nubes.i. ad altitudinē dignitatū & officiorū ascēdunt, & alijs p̄dominantur & p̄sunt. Sed dū sunt sursum, statim in flammā se conuertūt, & ardore rapinæ & auaritiæ succēsi, statim cōburere & inflāmare, rapere & impugnare volunt. Nā sicut fulgur lucet, ardet discurrit, p̄cutit, findit, vrit, & s̄m Senecā fętorē sulphuris eius cōbustiō secum gerit, sic tales lucent mala exempla, dando, ardent alieno cupiendo, discurrūt subditis insidiādo percutiunt falso accusando & imponēdo, findūt vindicādo & puniendo, vrunt rapiēdo & affligendo Vnde Eze. 1. Animalia ibant & reuertebantur in similitudinē fulguris coruscantis. Sed quid? p̄ certo isti qñ descēdunt inferius ad rapinā, non directè solent descēdere, sed obliquè, quia.s. obliquè .i. sub simulatione iustitiæ, & per varias impositiones & cauillationes rapiunt alienum. Sic.n. directè descenderent, & patenter irruerent, nō iudicis sed raptoris acquirerent, sibi nomen. Habent tñ duos motus & duas inclinationes, duas etiā cōsiderationes. vnā igneā, & aliā terreā. vnam rectoris, aliam raptoris. vnam iustitiæ, aliā sæuitiæ. Iustitia.n. quæ eis incumbit ex officio, ipsos sursum erigit, nec ad grauamen subditorum eos descendere permittit. Auaritia verò et sæuitia eos inferius trahit, & ad nocendum subditis eos impellit. Isti igitur obliquè habent descendere, vt istorū duorum contrariorum motuum possint discordiam concordare, vtq; sub dissimulatione iustitiæ possint nequitiā p̄petrare, & alios rapinis & affectionib. inflammare. Luc. 10. Videbam sathanam sicut fulgur de cęlo cadentem. Sed quid? Pro certo ois talium inflammatio sulphureum habet fœtorem, quia.s. fętor infamię gñatur, qñ iniustè per istos patria rapinis & iniurijs inflāmatur. ps. Ignis, sulphur & spūs procellarū pars calicis eorum. Vel gñaliter ista possunt dici de hoie rationali, qui qñ descēdit ad pctm̄, duos gñaliter habet motus, vnū.s. spūs sancti, alium carnis & delectationis, vnū conscientiæ quæ tendit, sursum, alium nequitiæ quæ deprimit deorsum, & sic igitur nō directè nec statim cōscientia consentit. imo obliquè & per interualla carne vel diabolo obtinente intentionem, finaliter ad cōsensum descēdit. Mat. 24. Fulgur exit ab oriente.i. à statu grāæ, & apparet in occidēte.i. in statu pcti. Vel dic q̄ qñ fulgur diabolus descendit ad tentandum de aliquo pcto, nō directè tentat de eo, sed per indirectas & obliquas inductiones. &c. Allega sicut supra. ¶ Fulmina fiunt in vere facilius, q̄
alias, quia tunc abundat vapor, qui fulminum materia dēt esse, & sufficiens est in aere calor, qui vaporē debet inflamare. 8
Et s̄m Senecā ibidem, montium cacumina sępius fulmine tanguntur, pro eo q̄ nubibus opposita sunt, & de cęlo cadētib. per hæc transeundum est. Fulgur est diabolica tentatio, vel æternæ mortis damnatio. Ver verò est tēpus prosperitatis. Montes verò statum significant dignitatis. Quia procul dubio in vere & in montib.i. in illis qui magis affluunt prosperitate, & magis eminent, solent accidere fulgur tētationis in p̄senti, & fulgur damnationis in futuro. Et rō est, nā quia procul dubio in illis abūdat humor carnalitatis, feruor cupiditatis, eleuatio & tumor vanitatis, & oppositio obstinatę voluntatis (q̄ oia nubib.i. Deo & sanctis opponunē) iō de cœlo venientib. & cadentib. malis angelis per hos transeundū est supple vt morte perpetua moriantur, & dānationis ignib. cōburantur. ita.n. per montes.i. tumidos, p̄sumptuosos & superbos transitur, qui Deo per obstinationem opponuntur, & cōtra eum per superbiā eleuantur. vt sic dicatur illud Ezec. 7. Prope est dies occisionis, & non gloriæ montium. ¶ Fulgurū seu fulminū multa sunt gñā, sicut dicit Plin. & Seneca vbi 9
supra. Vnum autem inter cętera valde est mirabile, q̄ vinum in dolijs exhaurit, aurum in sacculis, etiam s̄m Plin. intacto cæreo sigillo. liquefacit gladium in vagina, & ferrū in dolabro dissolui facit, et tñ lignum, vaginam, saccum vel dolium nunq̄ lædit. cuius rōnem vtait Guillermus de conchis, non

est facile

est facile inuenire. Seneca tñ de naturalib. quæstionib. lib. 2. rónem assignat. Dicit.n. ꝙ fulmen illud qñ impingit in aliqđ corpus solidum, necesse est ꝙ perinde viam sibi quærat, & ꝑ consequens ꝙ illud saniet, aut dissoluat. Si verò corpus rarū fuerit, sicut est pannus vel lignum, tunc illius ignis subtilitas libere per medium transit, & cū non inueniat obicē virtutē suam contra eum non ostendit. Istud.n. genus nō habet cōburere, sed inuisibiliter dissoluere, vel frangere. Vnde etiam de quodam audiui q̃ aurū in arca habens post factum tonitruū in sacculo non inuenit, aliquemq́; oia infracta reperiēs, furarū credidit, & tñ post tres dies illā pecuniam liquefactā subtus arcam in quodam penu per duo salaria reperit. & inde est ꝙ Seneca dicit ꝙ fulgur violenta quæ resistunt, violētius dissipat, cedentia verò sine iniuria transit, cū lapide, ferroq́; & durissimis quibusq́; confligit, teneris aūt & rariorib. parcit &c. Charissimi per fulgur intelligo Christū, qui etiā fulguri se cōparat in scriptura. Matt. 24. Sicut fulgur erit ab oriente, ita erit aduentus filij hois. Huius procul dubio mirabilis est virtus, & maximè contra materiā resistentē. i. contra præsumptuosos & proteruos, qui eius inspirationi & voluntati nolunt aliqualiter obedire. Tales.n. dato ꝙ sint aurei per diuitias, ferrei per duritias, vinei ꝑ delicias, ipsos tñ solet q̃nq; per infortunia destruere, exhaurire, & ad paupertatē deducere, & finaliter dissoluere, & per mortē corporis & aiæ ipsos totaliter dissipare. Ista videntur quotidie in religione, vbi q̃nq; sunt aliqui duri, ferrei, & incōpatientes, & ꝑ sanctitate sicut aurū prima facie refulgentes, alios contēnētes, & de suis virib. ꝓsumentes, contra quos procul dubio fulgur diuinæ iustitiæ mittiť, & ipsos seipsis relinquit, & sic mediante igne tentationis dissoluuntur, & à sua ꝓsumptuosa fortitudine deficiunt, & cassantur. Vel fulmen tentationis fortis tales percutit, & quia resistere ꝓsumunt de suis virib. cōfidentes, tentationi cedunt, nec occasionē fugiunt, ideo sæpe fit ꝙ ipsos destruit & dissoluit, quib. tñ si cederent, & si propriā fragilitatē cogitarent, & cū humilitate occasionē vitarent, tentatio non noceret, nec fulmē diabolicū ipsos grauaret, quia dñs manum supponeret, & eos adiuuaret. Iō de superbis dř Iudit. 6. Non derelinquis ꝓsumentes de te, & ꝓsumentes de se, & de sua virtute gloriantes humilias. Vel dic ꝙ tale fulmen est bonus prælatus, vel iudex, qui pro certo contra fortes debet esse fortis, & contra flexibiles & humiles dēt esse flexibilis, humilis, atq; dulcis. Si.o. inueniat aliquē tyrannum fortē & potentem, vel subditū obstinatum sua crimina excusantem, correctioni resistentē, & obedire seu cadere non volentē, dēt eū destruere & eneruare, & contra tales vires suas ostendere, & in ipsorum proteruiā debacchari, iuxta illud. Sapiē. 6. Fortiorib. fortior instat cruciatio. Sed pro certo qñ inuenit nō resistentē materiā sed cedentē. i. qñ inuenit subditum tenerum, humilē & benignum, qui. s. defectus suos non defendit, sed emēdare promittit, debet sibi parcere, ipsumq́; sine læsione transire, & virtutē potentiæ suæ contra talē non ostēdere, sed cum eo benigniter se habere. Iac. 4. & 1. Pet. 5. Superbis resistit, humilib. aūt dat grãm. Vel fulmē ēst sñia iudicij futuri, quæ duros pčtōres destruet humilib. aūt parcet. Vel dic ꝙ fulmen significat vsurarios, q̃ pro certo mirabilis sunt naturæ, quia. s. isti sunt qui imperceptibiliter bursas & arcas exhauriūt, & dimissis sacculis vacuis oia secū tollunt. Aurum.n. & vinū solent tollere, de arca aūt seu dolio non curare. Qđ etiam de mala muliere pōt dici, quæ in illis quos tangit & inuoluit, solet oīa consumere, & aurū de arca, vinū de dolijs exhaurire. Iob 31. Ignis est vsq; ad fundamenta deuorans. Vel dic ꝙ fulmen est diabolus, qui aurum diuinæ grãæ inuisibiliter adnihilat, saccum aūt seu arcam corporis no detruncat. Vel dic ꝙ talis est mors, quæ. s. solet vaginam & arcā & dolium. i. corpus dimittere, & illud quod est intra, aiam. s. secum ferre. Vel si vis dic ꝙ fulmen est verbum Dei, vel etiā radius & grã spūssancti, qui re vera in aīa cōsumit vinum carnalis delectationis, aurū sapientiæ secularis seu amorē subæ temporalis, & gladium. i. spem potentiæ & fiduciæ mundialis. Saccus tñ, & vagina nō læditur, quia. s. ipsa aia & ipsius potentia non lædi, sed potius liberari & euacuari pp hæc comprobantur. ¶ Secundum Sene. li. 2. de naturalib. quæstionib. notam de hoibus q̃ cæteris aialib. illud annotandum est, ꝙ qñ fulmine occisa sunt, caput spectat ad exitū fulminis, oimq́; percussarū arborū hastilia contra fulmina surgunt. Et istius causam credo, quia fulmine subito transeunte, & exeūte, ad partem illam, præ doloris rabie caput vertunt. quibus statim expirantib. in illa parte vbi versa fuerant capita obrigescunt. De arborib. aūt fulmine percussis audiui à quodā credibili viro, ꝙ in quadam turre vbi fulmen ceciderat, de quolibet ligno quod tetigerat, solum resilierat quędā hastula seu gleba, vt rectè ex industria videretur illa ligna taliter exglebasse. Cuius æquidem rationem dimitto ꝓuido lectori. Ista possunt allegari cōtra damnatos peccatores, qui cum fulmine mortis æternæ percussi fuerint, caput mentis & voluntatis in illa parte per obstinationē tenent, ad q̃ ipsam conuerterant cū perirent. Necesse est.n. ꝙ mens in eo statu perpetuo permaneat, in quo fulmē mortis, & diuinæ sententiæ hominē inuenit quē fulminat. non licet.n. post pœnitentiā agere, sed in eo statu in quo hō inuētus fuerit, ipsum necesse est permanere, iuxta illud Eccl. 11. Vbicunq; ceciderit lignum, ibi erit. Et ad ipsum fulmē quod eum occidit. s. ad mortē, dānationē, vel Dei Iniam sp per desperationem caput mentis conuertere, & per remorsum conscientiæ ibidem animū inclinare. Quod potissimæ verum est de dānatis, qui absorpti pęnis non aliud cogitant, nec alio caput intentionis conuersunt, nisi in fulgur æternæ damnationis, quo se sentiunt interisse. Vel ista pñt dici de oppressis, qui fulgur per qđ sunt oppressi. i. tyrannum, per quē sunt vexari, sp solent aspicere ꝑ rancorē & ēt odiū, & crudelitatē ipsius cogitare Iob. 24. Aię vulneratorum clamabunt. Vel dic ꝙ ille qui fulmine alicuius, tentationis per pčtm̃ mortale interijt, vultum mētis dēt sp ad illud conuertere, & in pčtō pterito ne iterū reincidat cogitare, quia ſm Sen. in Prou. cautio est in reliquum, lapsus anterior. Vel dic ꝙ fulgur est pčtm̃ luxuriæ, vel mala mulier, quæ si aliquem illaqueauerit, & spūaliter occiderit, necessario extunc pēr malā cōplacentiā ad eā caput vertit, & irreuocabiliter ad eā se deflectit. Cuius est exemplū 3. Esdr. 4. vbi dicit sic. Videbā inquit Apemen concubinā regis sedentē iuxta regem ad dexterā, & auferentē diadema de capite eius, & imponentē sibi, & palmis cedebat regē, & sup hoc rex aperto ore intuebatur eam, & si arriserit ei, ridet &c. Quia breuiter talia fulgura. i. tales ornatæ mulieres & cōcubinæ, etiam ipsos reges. i. viros discretiores qui se & alios deberent scire regere, solent taliter decipere, ꝙ diadema diuitiarū & bonorum solent eis auferre, & sibi imponere, & ipsi nihilominus in eas solent ꝑ nimio affectu stupidi ore aperto respicere, & irreuocabiliter residere. ¶ Dicit idē ibidē ꝙ fulmen percu- 11
tiens aialia venenosa, venenū adimit ab eisdē. cuius certum est signum, quia cum aial venenosum mortuum non vermescat, inuentum est ꝙ occisa à fulmine infra paucos dies vermescēbāt, & eorū corpora vermib. scatebant. Per fulmē possum intelligere mundanas tribulationes, quibus boni quotidie fulminantur. Per venenosa verò aīalia possum intelligere impios pčtōres, quorū verbis & exēplis alij veneniātur, & qui venenum pčti in se continent, & sectantur, qui procul dubio vermescere nō solent, inquantū se futuros vermes & putredinē nullatenus meditantur. Quid igitur procul dubio fulmen tpalis tribulationis talib. venenosis proficit ipsosq́; tangens, venenum peccatorum in eis consumit, & ipsos vermescere. i. seipsos vermes cognoscere facit inquantū. s. ipsos ad sui & suæ vilis conditionis considerationē inducit, quia breuiter homo percussus fulmine tribulationum, ad sui cognitionē reducitur, & se esse vermē & futurū cibum vermiū meditatur. Vnde 2. Mac. 9. de antiocho dř ꝙ in agnitionē sui' ductus est, percussus à dño plaga. Dicāt igit isti cū p̄sa. Ego sum vermis, & non hō, & abiectio plebis. Vel dic ꝙ venenosi peccatores, quos venenū malitiæ nō sinit vermescere. i. non permittit cogitare de morte, nec se futuros vermes esse, qñ eos fulmen mortis vel damnationis percutiet, in ipsis illud venenum. i. illam suam venenosam præsumptionem consumet, & faciet vermescere eos, & corrumpet. Corpus.n. eorum rodeť vermib. in sepulchro, & aia eorum affligetur vermib. i. conscientiæ stimulis in inferno. Figurati in Herode. Actu. 12. de quo dř ꝙ cōsumptus à vermib. expirauit, quia sicut dř Esa. 14. Detracta est ad inferos superbia tua. Subsequitur. Subter te sternetur tinea, & operimentū tuum erunt vermes. ¶ Sene ca ca vbi supra volens probare ꝙ attritu nubiū fiunt tonitrua, ignes & fulmina, dicit ꝙ mons æthna visus est aliqñ magis solito flāmis abundare, & ingentem vim arenæ vrentis ꝑ aera effundere, & quasi noctem inducere, & populos nocte subita deterrere, & tunc ēt plura fuisse fulmina & tonitrua, quæ

constat

confiat facta esse concussu aridorũ corporum & non nubiũ
quas verisimile est in tanto ardore aeris tũc tpis nullas esse.
Idem aũt in eodẽ libro dicit q aliquę sunt insulæ,q post diu
turnũ calorem late incendio peruagante, ex se ignẽ conce-
pere. Itẽ idem in eodẽ dicit q glans excussa funda liquescit,
& attritu aeris velut igne distillat.Ex quibus vult Seneca cõ
cludere q ex attritu nubium,ignis & fulmina gñantur.Mõs
iste charissimi significat mundum,qui flammas cõcupiscẽtię
sp emittit,& arenas diuitiarum per auaritiam vrẽtium, bea
tulis suis effundit,& sic eis mediantib. noctem ignorãtiæ cir
ca eos inducit, & fulmina & tonitrua mortis æternæ eis vlti
mo præparat,& terrorem perpetuum administrat.ps.Fulmi
na multiplicauit,& conturbauit eos. Multi.n sunt qui ignẽ
auaritiæ solent faciliter cõcipere,& in aere mũdanæ prospe
ritatis deficere & liquescere,& à perfectione virtutum tota-
liter defluere & cessare,vt sic de tali liquefactione, cõbustio
ne,inflammatione & ignorantię obscuratione,dicatur illud
psal.Sicut cera quę fluit auferentur.super cecidit ignis,& nõ
13 viderunt solem. ¶ Teste eodem ibidem,in tpe sereno benè
fiunt tonitrua & etiã coruscationes, fulmen tñ nunquam.Se
renum(inquit)sine fulmine est,non habet istos motus aer pu
rus.Tempus serenum est tps status grẽ, sed pro certo in isto
bene fiunt tonitrua fortium tentationũ , & ẽt coruscationes
pctõrum venialium,nunquã verò fulmina mortaliũ pctõrũ.
Aer.n.purus conscientię iustorum,fulmina vitiorum morta
lium non recipit, & serenitas grẽ pctã criminalia nõ admit-
14 tit.¶ Fulguratio & fulmen eiusdẽ sunt materiæ,& non diffe-
runt sm Sen.ibidẽ,nisi prout remissum & intẽsum.Vnde di-
cit q fulguratio est ignis futurus fulmen, si tñ habuisset vi-
rium.Fulguratio.n.ab eadẽ nube procedit qua fulmẽ,sed nõ
habet tñ virium q cadat, pp raritatem materiæ,quę euapo
rat antequã cadat.Rectè talis vr̃ drĩa inter venialia,& morta
lia.Ab eadem.n.nube.i.ab eadẽ mẽte pñt procedere,quia tñ
materia subiecta non est eadẽ, iõ solẽt diuersitatem habere.
Fulguratio.n.venialium si incendatur,in fulmen pcti morta
lis conuertitur.si verò in sua pprietate permaneat facile de-
ficit & euaporat,& mortis æternę periculũ non operaĩ. Est
tñ fulguratio quadam fulminũ & tonitruorũ præambula si
gnificatio & cõminatio,quia procul dubio sæpe fit q pcedẽ
tia & assuefactio venialiũ,periculũ minatur mortalium:quia
aliqñ venialiũ coruscatio siue fulguratio est tonitrui fortia
tẽtationis & fulminis mortalis operationis inductio, & desi
gnatio.Eze.1.Hæc erat visio discurrens in medio quattuor
15 aialiũ.¶ Itẽ Seneca ibidẽ dicit q nõ est mirũ si nubes diuer-
sas habeãt partes,& si aliqua sui parte sint humidę,& pluuiã
distillantes in alia vero parte siccæ,ignẽ, & fulgura faciẽtes.
Et pone exẽplũ de ligno viridi, qđ ex vna parte ardet, & ex
alia stillat aq̃.Sic verẽ est de multis, quia videntur habere in
se cõditiones varias & diuersas,pro parte.n.sunt humidi,&
carnales,p pte sicci,& spũales, & iõ fit vt simul qñq; ardeãt
charitate,& pluãt carnalitate. Istud patet de multis q bñ vo
lunt comedere & bibere,& exteriora sollicitè gubernare,&
sic videnĩ virides esse,& sicut molles,q deliciosi aqua carna
litatis madere.Sed procul dubio cũ hoc sæpe fit q isti in alia
parte ardẽt per charitatẽ, & reducti ad cõscientia.igne diui
ni amoris flãmescunt & rutilãt per bonorũ operũ charitatẽ,
tonitruum pdicationis vel religionis emittunt p verborũ so
noritatẽ , & fulgure bonorũ exemplorũ alios accendunt ad
bonorũ oĩm probitatem . Quia breuiter istud verum est tã
inter regulares q̃ inter seculares,q multi sunt q per torporẽ
& indeuotionẽ in vna sui parte.i.exterius in aliquib.suis acti
bus vidẽtur humere,qui tñ inuisibiliter in alia parte.s.in cõ-
scientia, in dei amore solẽt ardere,& p indeuotionẽ calesce
16 re,& feruere.Sap.16.Ignis in aqua valebat supra suã virtutẽ,
& aqua extinguẽtis naturæ obliuiscebat ¶ Seneca vbi supra
volens probare,q ẽt maxima humiditas nubiũ,nõ põt extin
guere illũ maximũ ignem superius accensum, nec impedire
quin exinde fulgura procreentur,adducit vnũ exẽplũ mira-
bile.Dicit.n.q infra terrã & subtus aquas est immensa quãti
tas ignium æternorũ, qui aliqñ nõ obstantib. aquis maris,in
medijs fluctib.erumpũt. Vnde narrat,q tpe auorũ suorum,
in ægeo mari, in loco vbi erant ducenti passus profunditatis
aquæ, de ipsis profundis abyssi flãma terribilis non continuè
sed intercisè & per interualla erupit, sm q pondus aquarũ
superiacens,ignis euincere potuit,quæ multitudinẽ rupium
& lapidum insulcem cacuminatorum in ipso succẽdio secum
traxit,quorum quosdã in læuitatẽ pumicis cõuersos esse ap
paruit.Nouissimè aũt cacumen cõbusti montis emicuit. Po
stea altitudine adiectũ,& saxum illud in insulę magnitudinẽ
creuit.Vult ergo cõcludere Seneca,q in tanto aquarum im-
petu tñ ignis valuit,multo fortius in nubib.esse põt,vt non
obstãte humore nubiũ,ibidẽ ignis,& fulgura generẽtur.Ista
pñt applicari ad gñationẽ nouæ insulæ.i.ecclesiæ. Per mare
in intelligo mundi amaras tribulationes. Per ignẽ verò in-
telligo charitatis feruorem,& sancti spũs inflãmationes.Per
lapides verò , deuotos & sanctos viros ecclesiæ fundatores,
& eorum fortes,firmas & lapideas cõditiones. Quid igitur?
procul dubio in principio tãtus ignis feruoris charitatis, &
tanta virtus spũssancti in mundu efferbuit, q mare profun-
dissimũ mundanarũ tribulationũ,& diabolicæ perfidiæ ip-
sum impedire non potuit,imo intercisè,& per diuersa inter
ualla in ipsis medijs tribulationũ fluctib.fortius exarsit,intm
q lapides fundamenti.i ipsos sanctos apostolos,& martyres
& alios ecclesiæ fundatores de profundis diuinæ prędestina
tionis eduxit,quorũ quosdã velut fundamẽtales fecit , & sic
alija,& alijs per fidem aggregatis,insulã ecclesiæ constituit,
& fundauit.Ista ad littera apparuerunt in ecclesia primitiua,
vbi tantus erat ignis feruoris charitatis in martyrib.q nulla
aqua tormentorũ ipsum poterat extinguere, quinimo quã-
to maiores erant tribulationum fluctus,solebãt amplius ex-
ardere,& quanto plus seuiebant tyranni, tanto plures ad fi-
dem solebãt currere, & martyriũ sustinere,& in suo sangui
ne insulam ecclesiæ constituere,& fundare.vnde Sapi.16.de.
Quod.n.mirabile erat,in aqua , quæ oia extinguit,plus ignis
valebat.Vel ista pñt dici de inferno,vbi sub aquis in profun-
do & centro mundi est ignis inextinguibilis,& æternus,qui
lapides.i.duros & obstinatos pctõres,& angelos malos con
cremat , & de ipsis in medio mari.i.in profundo amaritudi-
num,& dolorum inferni insulam cõstituit atq; format, vt sic
illi insulæ infernali dicat dñs illud Hie 51.Dabo te in montẽ
cõbustionis,& non tollent ex te lapidẽ.Vel illa pñt dici de
bonis diuitib. qui sub aquis mundanæ prosperitatis ignẽ cõ
tinent charitatis,quia q̃uis exterius abundet prosperitas,nõ
tñ extinguit illam q̃ interius latet ignea charitas. Quod etiã
de aquis tentationum põt dici,quia breuiter in multis tan-
tus est charitatis ignis,q nec aquis tribulationũ,nec abundã
tia consolationum,nec fluctib.tentationum põt extingui,sed
potius augmentari.Sap.16.Ignis ardẽs in grãdine,& pluuia.
Vel põt dici contra multos,qui ita sunt inflamati cupiditate,
q nulla vis aquę mundi diuitiarũ eis sufficit,imo quãto plus
de aquis maris.i.de bonis mundi habuerint,tanto flãma cu-
piditatis fortior exardescit.Allega vt supra.§.pcedẽti. Ignis
in aqua valebat &c.Vel dic q ille ignis est carnis cõcupiscẽ-
tia, q̃ procul dubio nulla vis aquæ marinæ.i.nulla tribulatio
nũ vel paupertatũ amaritudo põt extinguere, sed cõtra oĩa
remedia inuito hoie solet pualere.Allega vt supra.Vel dic,
q iste est ignis iræ,riæ,crudelitalis,& discordiæ,qui qñque
in mari religionis vel ecclesiæ gñatur, ita q ẽt ipsum religio
nis mare cõtra naturã propriã, qñq; per discordiã cõcrema
ri vr̃.Allega vt supra.¶ Vnũ adhuc superaddã ex Seneca, qui 17
dicit ibidẽ,q antiq crediderũt fulgura à Ioue mitti,sed hoc
(vt ait)à prudentissimis viris fictum est,ad coercendum aios
imperitorum, quib.innocentia nisi metu non placet,vt.s.su-
pra se aliquid timerent, contra quod nemo sibi satis potẽs vi
deretur. Et istud etiam de fulmine diuinæ iustitiæ põt dici,q̃
supra capita nr̃a eminet, & timeri merito a quibusuis quan-
tumcunque satuis possit.Hie. 10.Quis non timebit te rex gẽ
tium?¶ Dicit adhuc idẽ Seneca,q cum diuersa sint fulminũ
gñа,diuersimodè significantia,quia(prout dicit)aliqua signi 18
ficant hoĩ prospera aliqua aduersa,aliqua mittebantur vt iu
uarẽt,aliqua vt interficerent,& nocerent circa hæc mira fuit
fictio sapientum. dixerunt.n. q Iupiter fulmina læta,& pro-
spera solus sine cõsilio mittebat,si vero fulmina sinistra,& ad
uersa significantia volebat mittere,tunc oẽs Deos ad consi-
lium inuocabat.In quo notare voluerunt(prout ait)q iupi-
ter.i.quicunq; platus,rex vel princeps,ad benefaciẽdum vel
ad fulmen prosperum mittendum,nõ debet diu deliberare,
nec aliorum consilium expectare, imo debet hoc per se face
re,& implere.Sed procul dubio quotiens velit aliquẽ pcute
re vel punire,non dñt tunc inniti prudentiæ suæ, sed Deos
.i.prudentes viros ad consilium vocare,& cum eis ex delibe
ratione, & cũ cõsilio oĩa executioni mãdare,vnde dicit idẽ
Senec.

Senec. ibidem. Discant ij qui inter hoĩes magnam potentiã
adepti sunt, sine consilio ne fulmen quidem mitti. Aduocẽt,
considerent, multorũ sententijs nocitura tẽperent, & hoc si
bi proponant, vbi aliquid percutẽ debeat, ne Ioui quidẽ suũ
satis esse consilium. Ac si diceret ꝙ nullus est satis sapiẽs ad
alios puniendum, imo vbi quis punitur vel percutitur, sp̃ est
cum prudentũ consilio procedendũ Eccl. 32. Fili sine cõsilio
nihil facias, hæc Seneca de naturalib. quæstionib. li. 2. ¶ Ex li
19 bro verò de natura rerum excerpit. Vincẽtius ꝙ hoĩem quẽ
tangit fulgur, non sp̃ occidit, alia vero aĩalia semper, hũc ho
norem (vt ait) natura homini tribuente. Cui addo ꝙ in mul-
tis fauet natura hoĩ plusq̃ animãtib. cæteris. Vulnera. n. hoĩs
occisi ad præsentiam occisoris dñr sanguinem emittere sm̃
Arist. in problematib. Gladius quo homo occisus est, dr̃ nun
q̃ amplius rect⁹ esse. Ho ẽt submersus sm̃ Solinũ si vbi est,
supinus, fœminã prona cõperti sunt fluctuare, & ẽt tali mõ
dñr de matris vtero promeare. Et quod oĩm mirabilius est,
de facto quotidie cõperitur si corp⁹ submersi vbi sit in aqua
nesciatur, & scutũ militis de gñe antiquo & naturali, in aqua
ꝓijciatur, vndiq; circuit quousq; supra locũ vbi est mortuus
veniat, vbi se sistit. Ista pñt applicari ꝙ homo hoĩ debet ho-
norẽ impendere, quẽ videt naturã & in his & similib. hono-
rare, & maximè qñ considerat ꝙ hõ intellectu sicut angelus
dotatur, & ꝙ statura corporis sui ex speciali priuilegio sur-
sum erigitur & leuatur, & ꝙ insuper ab ipso Dei filio taliter
adamatur, ꝙ sibi spretis angelis coniungitur & vnitur, & ꝙ
post oia pro hoĩe redimendo, ipse Dei filius morti traditur,
& sanguis ipsius dispensatur. Hęc. n. considerant, hõ dẽt natu
ræ humanæ & in se & in alijs honorẽ impendere, alios hono
rare & diligere, & se ẽt tñ reputare, ꝙ seruituti pctõrum nõ
se dẽt faciliter subiugare 1. ad Cor. 6. Empti estis precio ma
gno, nolite fieri serui. & tñ de multis dr̃ in ps. ꝙ hõ cũ in ho-
nore esset, nõ intellexit cõparatus est iumentis insipiẽtib. &
similis factus est illis. Vel si vis expone oĩa particulatim ali-
ter, & dic ꝙ fulgur occidens sp̃ aĩalia, non hoĩem, est tẽtatio
diabolica, quæ pro certo hoĩes. i. personas rationabiles non
sp̃ solet occidere, quia. s. ipsi sciunt vel resistere, vel occasio-
nes fugere, vel alias suis periculis obuiare. Sed pro certo be
stias. i. brutaliter & bestialiter viuentes, & eius impetui resi-
stere nescientes, quotiens percutit, occidit, & quotiens ten-
tat, ad pc̃m mortale perducit. Vnde diabolus dicit. Ezec. 38.
Commouebuntur à facie mea volucres cęli, pisces maris, &
bestię terræ. De hoĩe verò occiso, qui in præsentia occisoris
sanguinẽ emittit, & gladio occisionis; qui nunq̃ amplius re-
ctus existit, potes dicere ꝙ in hoc vr̃ Deus & natura abhorre
re homicidium, & homicidã prodere, vt pęnam debeat susti
nere. iuxta illud decretũ diuinũ Ge. 9. Quicunq; humanũ fu
derit sanguinẽ, fundet sanguinis illius. Vel põt dici de Chri-
sto à nobis occasionaliter occiso, cuius vulnera in nr̃is cor-
dib. sp̃ sanguine stillare debent, vt nos ad cõpassiones mo-
ueant & accendant. Gen. 4. Vox sanguinis fratris tui clamat ad
me de terra. Reliqua verò de scuto expone sic, ꝙ homo sub
mersus, est Adã cum humano genere. Iste. n. in vitijs fuit sub
mersus, & in profundo inferni conditus, quẽ inuenire volẽs
Christus & extrahere, accepit scutũ crucis, quæ ad litteram
fuit ad modũ scuti. s. sursum lata, & inferius stricta, & sic isto
scuto mediante humanum genus mortuum inuentum est, &
extractum de profundo inferni & liberatum. ps. Scuto circũ
dabit te veritas eius, nõ timebis à timore nocturno. Vel dic
ꝙ scutum militis Christi est patientia, quæ triangularis dẽt
esse, quia, s. patientia se habet ad iniuriarum prolationem, ad
pœnarum illationẽ, ad rerũ sublationẽ. Scutum ergo patien-
tiæ Christi. i. exempla de Christi patientia, & passione si debi
te adhibeantur à sacerdote, summè valẽt ad hoc ꝙ cadauer
pc̃ti mortalis de profundo cõscientiæ extrahatur. Vel dic ꝙ
scutum est pęnitentia, quæ triangularis debet esse, pro eo ꝙ
constat ex cõtritione, confessione, & satisfactione. Ista est er
go quæ mortuum. i. diabolum vel pc̃m in profundo cõsciẽ
tiæ prodit & inuenit, & ipsum inde extrahit & expellit. Expo
ne aliter si potes. Alia verò de erectione staturæ habes alibi.
20 Sicut dicit liber rerum, ille à fulmine non percutitur, qui co
ruscationem primo viderit vel tonitruum audierit. Sic verè
illi fulmine mortis æternæ non feriuntur, qui coruscationẽ,
& comminationẽ ipsi⁹ primo benè viderint & aspexerint, &
qui tonitruũ terroris ipsius benè audierint, & perceperint,
quia pro certo si ista benè videntur, & attenduntur, ictus eo
rum præcauet, nec incurritur aut sentitur, iuxta illud Nau.
3. Oĩs qui viderit te, resiliet à te. ¶ Itẽ ibidem dr̃ ꝙ fulmina- 21
torum vulnera frigidiora sunt reliquo corpore. Locus vul
neris pc̃ti est cor. qñ verò hõ per pc̃m fulminatur & interi-
mitur, ipsum vulnus, vel ipse locus vulneratus, i. cor per in-
deuotionẽ infrigidatur, vbi tñ corpus calore concupiscen-
tiæ non priuatur. Vel dic ꝙ in corpore ecclesiæ illę partes. i.
illæ personæ quæ per pc̃m mortale sunt à diabolo fulmina-
tæ. sunt cæteris ad bonũ frigidiores, & indeuotionis tpibus
pleniores. ¶ Secundũ Sene. qñq; fiunt tonitrua sine fulmine, 22
imo etiã sine coruscatione. Et rõnem reddit, quia inquit im-
becillis spũs qui in ignem non valuit, in sonum valuit. Sic ve
rè de multis est, qui non habent opera vel exempla, sed benè
habent tonitrua seu verba. Sunt. n. sicut spũs imbecillus, qui
in ignẽ. i. in bonorum exemplorum & operum claritatẽ non
sunt valentes, & ideo in sonũ verborũ sunt potentes, quia il-
li qñq; cui minus bene operãtur, celsius prędicant & loquũ
tur, & etiã illi qui facta pñt minora, verba habent sæpissimè
latiora. Istud potissime patet d iactatorib. qui in oi gñe, re-
rum quanto minus possunt, tanto maiora dicũt. Vnde Sene.
in Prou. dicit ꝙ canes imbecilles quanto plus defecerint vi
rib. tanto magis solent latratib. indulgere. ¶ Fulmen licet sit
clarum & rubicundum, tñ summè est periculosum, quia in- 23
tuentes excęcat, tangentes penetrabit, loco cuicunq; ẽt mon
tuoso non parcit, imo super cãpanilia, & loca alta cadere sæ
plus consueuit, & cum aliquod corpus percutit, exinde fœ-
tor pessimus exit. Et est quoddam genus fulguris sm̃ Plin. &
Senec. quod vinum intra dolium, pecuniã intra saccos lique
facit & consumit, saccis & dolijs illæsis. Fulmen est mulier
ornata, quæ clara est, & rubicunda ꝓ pulchritudinem cor-
poralem, intuentes tñ excecet per peccatum. Iudith. 17. San-
dalia eius rapuerunt oculos eius &c. Tangentes etiã per ten
tationem penetrat, quia Ecclesi. 9. dr̃ Colloquium eius quasi
ignis exardescet &c. Ista etiã nec personis ecclesiasticis, nec
laicis parcit. Vina & pecunias exhaurit, & solũ saccos, & do-
lia derelinquit, & fœtorem infamiæ secum ducit.

De Tonitruo. Cap. 28.

Tonitruum habet fieri sm̃ Arist. qñ igneus vapor ex-
tinguitur in nube rorida & aquosa, quia sicut ferrum 1
candens extinctum facit stridorem, sic ignis ille cum
extinguitur, stridorem generat & terrorem. Tonitruũ
autem solet comitari coruscatio, & etiam pluuia, seu vẽtus.
Sic verè qñ ignis rigoris, & iustitię, & feruentis charitatis, &
amicitiæ. s. ipsa persona filij (qui Deus, & ignis consumens
est. Deut. 4.) fuit immersus per beatam incarnationem in nu
be rorida per pietatẽ. i. in virgine sacrosancta, tũc exinde to-
nitruum. i. ipse mediator Dei & hoĩm homo Christus Iesus
qui se etiam tonitruum nominauit, inquantum discipulos
suos fratres Boanerges. i. filios tonitrui appellauit. Matth. 3.
Tunc. n. ferrum & ignis iustitiæ, & duritiæ diuinæ fuerũt mi-
tigata, & in mansuetudinem totaliter cõmutata, & aqua cle
mentiæ, & flatu spiritussancti temperata, quia pro certo oẽs
actus saluatoris fuerunt in benignitate. Miam. n. volo inquit,
& non sacrificium. Oseę. 6. Et sicut tonitruum circulariter &
anfractuose auditur, sic Christus orbiculariter vndiq; præ-
dicando circuibat, & ideo dicit ps. Vox tonitrui tui in rota.
Vel dic ꝙ ignis est vir religiosus ecclesiasticus, vel prælatus,
qui charitate est feruidus, & sapientia luminosus. Iste. n. qñ in
nube aquosa mundanarum voluptatum immergitur, & ibi
per pc̃m luxuriæ extinguitur, tonitruum infamiæ exinde ꝑ
cæteris gñatur, quo alij. s. seculares mirantur, & etiã contur-
bantur. ps. A voce tonitrui tui formidabunt. ¶ Tonitruũ sm̃
Arist. aliqñ causatur ex vento & turbine, qui impetuose sese 2
ingerit in nube, & ipsam concauat, & dum inualescit, & exi-
tum quærit, nubem incidit & confringit, & cum impetu ma
gno, & sonitu horribili ad audientium aures venit, sicut vesi
ca inflata, licet sit modica, tñ si cõplosa fuerit, sonitũ magnũ
reddit. Sic qñ in nubecula cordis nostri ventus superbiæ vel
iræ & inuidiæ se includit, ipsum pro certo per tristitiã stimu
lat, concauat, & corrodit, & ideo nubes cordis non valẽs vẽ
tum huiõi continere, & maximè qñ ibi accenditur & igniẽ ꝑ
malitiam & furorem, rumpitur per exteriorem oris apertio
nem, & sic tonitruum rixæ, & discordiæ, pompæ, iactantię,
comminationis, & diffamationis, & iniuriæ generãtur, quod
exterius auditur, & in publicum propalatur. Eccl. 40. Quasi

tonitruum in pluuia personabunt &c.¶ Item tonitruum fm Arist. in libris meteorũ, efficitur qñ vapor siccus, & calidus ad interiora nubis frigidè, & humidè se recludit, ibiq; naturaliter suum cõtrariũ (quo circiter inuoluitur) abhorrẽs, discutitur, & quærens exitũ, ex forti motu inflãmatur, nubeq; rũpens egreditur, & exeundo, vapor ille igneus aut in aqua nubis se extinguit, aut per aera euaporatur, & sic ex ruptione nubis efficitur sonus tonitrui qui audit, & ex igne euaporante fit coruscatio quæ vĩ. Sic qñ aĩa (quæ debet esse vapor siccus per castitatẽ, & calidus per charitatẽ) in nube, & turbulentia prosperitatis mundanę vel pctõrum diuersorum inuoluitur per amorẽ, tunc quia hmõi nubes est sibi totaliter contraria, & nociua, eo.s.q in ipsa est humor carnalis infectionis, & frigus indeuotionis, ideo vapor iste.s.aia contrarietatem in qua detinetur abhorrens, mouetur & discutitur per suipsius consideratioñẽ, & sic ibi inflammatur per amorem & dilectionẽ, & nubem pctõrum rumpit per dolorem, & contritionem, & sic tonitruum efficitur exterius per clamorem, & confessionem, & coruscatio circunquaque emittitur per decorem, & bonorum exemplorum dationem, & nubes pctõrum totaliter euaporat, & deficit per satisfactionẽ. Apo.4. De throno procedunt fulgura, & vocis tonitrua. Vel expone si vis de beato Francisco, in quo ignis diuini amoris rupit nubẽ corporis, & sic emicuit p stigmata fulgor mẽtis. Vel dic q nubes ista est Xpi humanitas, qua in cruce rupta, tonitruũ Christus fecit, qñ clamans voce magna spũm emisit, quo facto ignis diuinitatis per aerẽ huius mundi diuersis miraculis coruscauit. ps. Apparuerũt coruscationes tuę orbi terræ, vidit & cõmota est terra. Vel dic q talis pctõr sic cõtrarius, & cõfessus qñq; sit vir perfectus & prædicator, & sic tonitruum prædicationis, & coruscationẽ bonæ conuersationis, pluuiã dulcis cõsolationis, fulgur asperæ cõminationis emittit, & auditores irrigat, & infundit. Et sicut tonitruum nunc altè, nunc bassè, nunc circulariter tonat, & sic pdicator nunc altè de paradiso & virtutib. nũc bassè de inferno, & criminib. nunc circulariter à latere de mundo, & demonib. sonum facit. Et sicut tonitruum si cũ igne, & aqua simul descẽderit, vtile est, si aũt cũ solo igne vel fulmine, summè nocet, sic pdicator cum igne diuini rigoris miscẽs aquã diuini dulcoris, & clementiæ, vtilis est audientib. sed si solum cum fulmine diuini rigoris descendat, tunc maximè simplicib. est nociuus. Ideo Sap. vlti. Ignis in aqua valebat supra suã virtutẽ, & aqua extinguentis naturæ obliuiscebatur &c. dic per de timore, & applica cõtra duros pdicatores. Durus est hic sermo, & quis põt eũ audire? Io.6. Ideo sequitur q multi cõuersi sunt retro, & iã cũ Christo non ambulant. ps. Vox tonitrui tui in rota. Vel dic q vapor siccus est malum verbũ, qđ in ventre nubis.i. in corde receptũ, per iracũdiã inflãmatur, & sic exterius per discordiã coruscat, & per rixas infamię & iniurias tonat. Vel si vis dic, q tonitruum est pdicatio, q si aqua diuinæ grãe comitatur, tunc vtilis auditorib. cõprobat. nisi verò ista aqua affuerit, tunc ista vox vtilis nunquã erit, quia fm Gregorium, In vanum laborat lingua, nisi affuerit saluatoris grã. Vel dic q tonitruum significat sacrã scripturam, quę.s.diuersimodè tonat, & nunc altè cõminando, nũc bassè alliciendo, nunc circulariter inducendo prædicat atq; clamat, vnde illud ps. Vox tonitrui tui in rota. ¶ Tonitruũ, & coruscatio simul efficiuntur, sed quia lux citius q sonus se diffundit, & sensus visus est celerior, q auditus, ideo coruscatio ante tonitruũ rutilat & vĩ, sicut hoĩe arborẽ incidente, ante videmus ictũ percuti q sonus ipsius audiat. Tonitruum est hõ, lux q vĩ, sunt opera & exempla, sonus aũt qui audit, sunt verba. Et licet simul hõ bonorum verborũ & lumen exemplorũ, &c. operũ administret, tñ lux citius vĩ, quia opere plusq verba corde attenduntur, quia multi hñt vocem Iacob, & manus Esau. Gen.26. Ideo dr Io.5. Opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me. Et pp hoc dicit Seneca epistola 108. Sic dicamus, vt quæ fuerint verba, sint opera. ¶ Qñ ignis in aqua extinguitur, tunc fm Aris. tonitruum gñatur. Sic qñ ignis charitatis extinguitur in nube aquea voluptatis, tunc tonitruum infamiæ vndiq; circũfertur. Quod summè patet in luxuria &c. Ecclesiast.3. Aqua extinguit ignem. ¶ Tonitruum qñq; gignitur fm Philosophum ex collisione onbiũ, qa qñ diuersis ventis, & cõtrarijs agitantur, inter se inuicem collidũtur, & sic sonus efficitur, qui tonitruũ nuncupatur. Et dr fm Isid. tonitruum, à terrore, eo q audiẽtes discutit, & deterret.

Sic qñ nubes.i. principes, & superiores diuersis vanitatũ turbinib. agitantur, tunc qñq; per iras, & discordias collidũtur, & sic tonitruum terrorum, & cõminationum in aere circunstante.s. in subditis efficitur, & auditur, à quo audientes vndiq; deterrentur. Nota hic si vis quo guerræ mouent ea superbia Fontes sine aqua, & nubes turbinib. exagitatæ &c.2. Pet.2.¶ Tonitruum qñ descendit cum aqua, & plurimum vtile est fm Arist. sed qñ tñ descendit cum fulmine, tunc multipliciter est nociuum, quia tunc motu suo oia concutit, cerebrum commouet, animum terret, turres altas deijcit, & destruit, & euellit (quia non in locis humilib. sed in sublimib. sę dere consueuit) sonũ orbicularem anfractuosum, & inæqualem reddit, quia nunc altè, nũc submissè more rotarũ strepitus, & sonũ reddit. Qđ fm Cassiodorũ accidit inæqualitate nubium, quæ rumpũtur, quia tonitruũ nihil aliud est q ignis & ventus rũpens & diuidens nubes. Tonitruũ iste est Christus, qui dupliciter descendit ad terrã.s. primo per incarnationẽ, & scđo per aduentũ ad iudiciũ. Sed pro certo primus aduentus suus fuit cum aqua.i. cum dulcore miæ & benignitatis, qua fuit ignis suæ iustitiæ tpatus, & ideo cunctis hoib. fuit vtilis, & iocundus, quia aqua suæ miã terrã aridã.i. pctõres multipliciter irrigauit, & donis, & virtutib. fœcundauit, & iden ignis suæ iustitiæ tunc tpis non nocebat. ps. Fulgura in pluuiã fecit. Sed pro certo secundus descensus ad iudiciũ cum fulmine erit, & sine pluuia, quia ibi erit fulmen rigoris, & iustitiæ sine pluuia clementiæ vel dulcoris, quia ẽr ad littetam ignis conflagrationis ante iudicium apparebit, qui erit signum summæ Dei sæuitiæ rigorisæ. Ideo dr Esa.66. Ecce dñs in igne veniet, & quasi turbo quadraga eius reddere in indignatione furorem suum, & increpationem suam in flam ma ignis, quia dñs in igne diiudicabit &c. Et iõ dr tonitruũ à terrendo fm Isid. quia tunc qñ tonitruũ diuini iudicij fulminabit, cœlum & terra sed litterã mouebunt, cerebrũ (in quo viget sensus deuotionis) & motus bonæ opationis.i. ipsi beati & angeli terrebunt, & animus oĩm audientiũ obstupescet. Leo.n. tuc rugiet, qs nõ timebit? Amos.3. Quia sicut rugitus Leonis, ita est terror regis, q offendit cum peccat in animam suã. Prou.20. Leo.n. rugiet, & formidabunt filij maris. (Osee 11.) demones, & dãnati, & hoc quia tũc tonitruum istud turres altas.i. diuites, & superbos destruet, & euellet, sed vallib. i. deuotis & humilib. non nocebit. Et sicut tonitruum cũ fulmine lædit ova q cubantur, flores exurit, & vina turbat, sic iudiciũ ipsa oua diaboli.i. pctõres, qui in peccato in delicijs mũdi huius fouentur, cõteret, flores.i. pulchritudine, & vestib. curiosos exurit, & vina.i. lenones & luxuriosos, q b. alij in ebriãtur totaliter cõturbabit. Iõ dr 2. Pe 3. Per quẽ cœli.i. superbi, ardentes soluẽtur, & elementa.i. alij pctõres, ignis ardore tabescent. Sonus ẽt & inia huius tonitrui iudicatis erit circularis, & orbicularis, q inæqualiter illa inia resonabit. nũc.n. altè & crudeliter ad dãnatos oiret. Ite maledicti &c. Nũc verò bassè, & suauiter saluandis dicet. Venite bñdicti &c. Mat.25. Sed pro certo inæqualitas huius foiæ pueniet ex inæqualitate nubium.i. hoim qui rumpuntur.i. per istã foiam ab inuicẽ diuidunt. quia.n. nubes istæ, boni.s. & mali inæquales fuerunt meritis, iõ inæqualia sunt pmia bonorum, s. & malorum. Qñ.n. veniet filius hois in nubib. congregabuntur ante cũ oẽs gentes, & separabit eos abinuicem, sicut pastor segregat gregem suum &c. Matt.25. Vel expone si vis de iustitia, q ouũq debet esse sine mia, quia fm decre. nimia seueritas reprehenditur, si sine pietatis clementia teneatur. ¶ Dato q in tonitruo 8 sit vapor humidus, in nube cũ aquola p motum igniatur. Sic boni pp motum tribulationũ in aqua miseriæ, charitatis incendio igniuntur. Sap. vlt. Ignis in aqua valebat, & aqua extinguentia naturæ obliuiscebatur. ¶ Tonitruum cũ aqua de- 9 scẽdẽs vtile est, si solum cum fulmine, summè nocet, q a tunc motu suo vina in dolijs concutit atq; turbat, mulieres pgnantes qñq; abortire facit, pullũ ẽr in ouo interficit atque necat, altas ẽt turres impetit atque lerit. Sic timor Dei si cũ aqua suæ miæ descẽderit, & vtrũq; insimul misceat, tuc pficit audiẽti. Sed si timor Dei cũ fulmine suę iustitiæ tñmõ cõtẽplet, tunc summè nocet, & officit iocuẽti, q a tunc in despe rationẽ immittit, & vina in dolijs.i. bonos infra dolij statũ ecclesiæ cõuersantes, ipsa ẽt diaboli pctõres, ipsas mulieres.i. simplices incipientes, ipsas ẽt altas turres.s. contemplatiuos & perfectos, q oque per desperationem dissipat, & occidit &c. Cõsideretur igit tonitruũ istud cũ aqua, nõ cum fulmine,

mine quia miserationes eius super oia opera eius. Vel dic de prælato, q̃ sp debet esse aliis terribilis & seuerus, vt.s. ipsum timeant, ne delinquant. Ip tñ debet pluuiam benignitatis habere, q̃a alias si cũ solo fulmine crudelitatis appareret posset cia dissipare. vñ illud Exo. 9. Ignis & aqua mixta pariter ferebantur. Vel dic q̃ tonitruũ q̃ ẜm Aristotelem est spũs ventorum in sinu nubiũ receptus, qui exitũ quærens nubem rũpit, & strepitũ istũ facit, est ambitiosus, qui in sinu religionis vel ecclesiæ in statu subiectionis detentus, non facit nisi quærere exitũ ad aliquod exterius beneficiũ obtinẽdũ, & iõ vt exeat & vt ꝓmoueatur, solet totã nubem ecclesiæ cõcutere & turbare, & aliq̃n statuta regularia rũpere, & per appellationes tonare, & corruscationem malorum exẽplorum aliquotiẽs
10 secũ ferre. Eccl. 43. Vox tonitrui eius verberabit terrã. ¶ Secũdũ Sen. li. 9. natura. q. diogenes ait tonitruũ qñq; vento qñque igne, qñq; vtroq; simul fieri. Sic vere tonitruum rixę discordiæ, & inuidiæ in nube religionis vel ecclesiæ generatur a duob. generib. personarum, s. a vento. i. a superbis & ambitiosis, hypocritis & vẽtosis. Prou. 13. Inter superbos sp sunt iurgia. Et ab igne. i. ab iracundis, risosis, flammeis & brigosis quia sicut dr̃ Prou. 17. Semper iurgia quærit malus, angelus autem crudelis mittitur contra eum. Isti. n. duo sunt qui nu-
11 bem societatis vel cõitatis in qua sunt, turbant & rumpunt, & tonitruum discordiæ generant & inducunt. ¶ Vapor frigidus & siccus si sit sub terra, facit terræ motum, si sit in aere, facit flatum, si sit in nube, facit tonitruum. Tales sunt ambitiosi. infra terrã. n. in loco subiectionis positi, generant terræ motũ dissensiõum, in aere aũt in libertate sua positi, exercẽt flatum adulationum. In nube vero. i. in alta dignitate sublimati, faciunt tonitrua pomparum et commiotationum terrorũ pariter & tribulationũ. q̃ figuratur Exo. 19. vbi dr̃. Extendit Moyses virgam in cœlum, & facta sunt tonitrua.

De Corruscatione. Cap. 29.

1 Corruscatio ẜm Arist. q̃a habet aliquas partes terrestres, iõ cõpellitur inferius deriuari, & q̃a est magnæ subtilitatis & vehementis inflammationis, iõ apparet alba, & iõ corpora ad q̃ pertingit, nec inficit nec corrũpit. Sic qñ in hoie sunt partes terrestres. i. cõsideratio mortis, tunc cogit̃ inferius descendere p̃ humilitatem, & per propriæ fragilitatis considerationem. Et quia est ibi magna subtilitas intelligentiæ & pauca inflammatio concupiscentiæ, idcirco talis corruscatio. i. talis hõ rutilans per exemplũ, apparet albus per castitatẽ, & sic alios non inficit nec corrũpit p̃ insolentiã inhonestã. Sed econuerso quidã non sunt sicut corruscatio, sed magis sicut fulgur &c. ¶ Corruscatio ẜm Anaxagoram sic efficitur. Aetheris. n. aliqua pars ad inferiora descedit & in nubib. se includit, quia tñ nubes illa est multũ humida, ideo ignis iste ibi extinguitur & per aera euaporat, & eius extinctio, & apparitio est corruscatio, quæ cæcat vel lædit oculos intuentes. Secundum Aristotelem autem est vapor igneus, qui de nube exeundo extinguitur, & apparendo per aera se diffundit, & ignis apparens est corruscatio, & sonus & stridor extinctionis tonitruum nuncupatur. Sic quando mens alicuius est multũ humida per delicias & voluptates tunc amor dei, qui ignis dr̃, ei à supremo æthere per inspirationẽ immissus, extinguit̃ p̃ pctm̃, & sic nubes consciæ rũpitur p̃ diuersas malas cogitationes & affectiones, & apparet corruscatio malorum exemplorum, quæ circunstantib. ostẽduntur, ex quib. ipsi excęcantur cum ipsa pctã volunt imitari & tonitruum infamiæ subauditur, hoc maxime patet in re-
2 ligiosis. ideo psa. Apparuerunt corruscatiões tuæ orbi terrę, vidit & commota est terra. ¶ Fulgur & corruscatio est ignis sui subito ostẽsiuus, quia; ẜm Gregorium, in ictu oculi exit, & in seipsum reuertens, suam originem non relinquit, & sic ex subita sua apparitiõe est aspectus intuentium repercussiuus & ab oriente & occidente sui subito diffusiuus, & futuri tonitrui denunciatiuus. Si pluuiã secum ferat vtilis est, si aũt sine pluuia veniat, illos quos tũc tãgit mirabilr̃ est nociu᷒. Ignis iste est Chr̃s, q̃ nũc dr̃ coruscatio, q̃a parũ lædit, sed post mortẽ dicetur fulgur q̃a magis tunc lædet. Sed in die iudicij fulmen cęleste iaculum poterit nũcupari, quo pctõres destruet & subuertet. Tũc. n. ad literã in ictu oculi in nouissima tuba (1. ad Cor. 15. de excelso cælorũ habitaculo, per totũ mũdũ ab oriente per occidentem transibit, ita q̃ ipsum ois creatura videbit Apo. 1. Ecce venit cũ nubib. cœli, & videbit eum ois oculus. Et tunc oculos intuentiũ verberabit, cõcutiet & terrebit. Mat. vl. Erat aũt aspectus eius sicut fulgur. Figura de Moyse descendente de monte, cui᷒ faciẽ cornutã & clarã nequibãt alij cõtẽplari. Exo. 34. Sic quia tunc Chr̃s de mõte paradisi veniet cũ duplici corona potẽtiæ, s. quo ad diuinitatẽ & humanitatẽ, vel cũ sctis & angelis, iõ facies eius damnatos miseros deterrebit, vt dicãt illud Hest. 15. Turbatũ est cor meũ præ timore gloriæ tuæ. Et sicut fulgur tonitrũ futurũ indicat, ita ẽt statim q̃ fulgur Chr̃s veniet tonitruũ terribilis Iniæ fulminabit dicens. Ite &c. Mat. 25. Sed q̃a tonitruum istud cũ aqua miæ veniet ad electos dicens eis. Venite benedicti &c. iõ ipsos non lædet, sed iuuabit, q̃a tñ ad dãnatos veniet sine aqua clementiæ, & cũ igne iustitiæ rigorosæ, iõ per mortẽ æternã ipsos afficiet, ꝓcutiet & consumet, & igne æternũ cum demonib. vinciet & recludet, sicut dr̃ Mat. 25 Ignis. n. accensus est in furore. Deu. 32. Vel dic q̃ corruscatio splendens & lucens est mundana prosperitas, q̃ pro certo subito apparet & subito disparet, & oculos mentis per malam complacentiam lædit, bonos turbat, terrã ẽt concutit, & tonitruũ futuræ damnationis p̃cedit, & ipsum futurũ & venturũ ostẽdit, & eius signũ veracissimũ existit. Ambr. Successus tpaliũ futuræ damnationis est indicium. Veruntamen si pluuia eleemosynarũ & pietatis ipsam concomitata, fuerit nõ lædit, sed proficit: si vero fulmen crudelitatis eã associat, tunc ex toto nocet & officit, & alios per rapinas & exactiones cõburit. Vel potest dici de malis exemplis, quæ subito discurrunt, & tonitruum infamiæ pręcedunt, & intentium oculos scandalizant & lædunt. ps. Apparuerunt fulgurationes tuæ orbi terræ, vidit, & commota est terra. Vel dic q̃ fulgura sunt angeli, qui velocissimẽ mouentur ad nutum dei. vel boni subditi, qui celeriter discurrunt ad votũ prælati, qui sunt per sapiẽtiã clari, per innocẽtiam puri, & per charitatẽ ignei. de q̃b. Iob 38. Nunquid mittes fulgura, & ibũt, & reuertentia dicent tibi, assumus? Vel dic ẜm aliquos q̃ coruscatio significat diuinas cõminationes, quas quotidie tonando p̃ sacrã scripturã, vel fulmen tribulationũ & iudiciorũ terribilium emittẽdo, vel ẽt miracula faciendo per mũdũ mittit deus, & generalr̃ p̃ omnes mundi partes ita ad magnos sicut ad pauperes eas ostendit, q̃. s. stuporem & admirationem solent inducere, & futurum tonitruum mortis vel æternæ damnationis solent p̃cedere. Quod nisi hõ per talia sese emendet, solet eius dãnationis euidens signum esse. Tales igitur coruscationes si cũ pluuia. i. cũ gr̃a & patientia recipiuntur, ꝓficiunt. Si vero cũ igne impatientiæ venerit, tunc occasionaliter multũ lædũt, inquantum. s. talia videntes & sentientes, & tñ non se ꝓpter hoc corrigentes, grauiorem damnationem incurrũt. Iste est igitur ignis præambulus de quo dr̃ in psa. Ignis ante ipsum p̃cedet. Et breuiter infirmitates & casus infortunia quæ quotidie sentiuntur, nihil aliud sunt quam quædam dei coruscationes præambulæ. quib. mortẽ æternam diuina nobis iustitia comminatur. Eccl. 32. Ante grandinem præibit coruscatio. Vel dic q̃ coruscationes significant bona prædicatorũ exempla, q̃. s. tonitruũ p̃dicationis debent præcedere, quia. s. prius debent facere quam docere, & prius debent factis exẽplariter in se ostendere, quam verbaliter imperare.

LIBER SEPTIMVS

De Auibus. Cap. 1.

Avis secundũ Isidorum dr̃ ab a, quod est sine, & via, quasi sine via, eo. s. quia non seruat in aere rectã viã. 1
Habet communiter duos pedes & duas alas quibus graditur & volat, sic vere homo qui hic difficiliter tenet rectam viam, cum duplici charitate debet volare de bonis æternis cogitando, & ambulare de bonis temporalib. ordinando. Vel dic q̃ anima habet quatuor membra, i. quatuor affectiones quæ ipsam portant, s. duas alas quib. volat ad consideranda futura, & ista sunt timor suppliciorum, & spes cœlestium præmiorum. Item duos pedes quibus mouetur in præsenti, & isti sunt dolor de præsentibus malis, & gaudium de præsentibus bonis. Illis enim quatuor instrumentis fertur aĩa tam in præsentibus quam in futuris. Vnde Ecclesia. 37. Ex corde quatuor partes oriuntur. Vel per ista

quatuor, intellige, quatuor virtutes cardinales. Vel dic qđ
duo pedes sunt duplex charitas, duę vero alæ sunt duplex di
2 scretio, s. in spiritualib. & temporalib. ¶ Aues quædam ciban
tur carne & sanguine, sicut sunt aues, q̃ sunt curui rostri, &
acuti vnguis, q̃ comedunt oia aialia quæ possunt inuenire, nõ
tñ comedunt aues sui generis, sicut faciunt pisces ſm Arist.
oẽs aũt alias sibi non similes afficiunt & infestant. Et tales
aues ſm Arist. vt cõiter nunquam potant aquam nisi forte
qñ infirmant. Sic vsurarii & raptores carne & sanguine pau
perum. i. eorũ substantijs & bonis tẽporalib. nutriunt. Eccl.
13. Pascua diuitum sunt pauperes. Quæ quidẽ tpalis subſa san
guis dr pauperũ, qa sicut sanguis est vitę necessarius & ipsius
nutrimentũ, sic subſa pauperũ nõ est in eis supflua imo ad ne
cessitatẽ vitę ipsorũ est strictius ordinata, & tñ istũ suũ sangui
nẽ eis vsurarij & raptores auferũt & deuastant. Num. 23. Nõ
accubabit leo donec rapuerit pdã, & occisorũ sanguinem bi
bat & tales ẽt aues. i. supbi & volatiles habent hodie rostrũ
curuum. i. verba & dicta fallacia, curua deceptoria atq; ficta,
quia. s. vnum dicunt, & aliud intendunt. Vnde Prou. 15. Simu
lator ore decipit amicum suum. Item Prou. 29. Qui blandis
fictisq; sermonib. loquit amico suo, rete expandit pedib. eius
& Hier. 9 Pacem cum amico suo loquit & occultẽ ponit ei
insidias. Et de illa circuitate falsitatis dr Iob 39 Incuruantur
ad fętum & pariunt &c. Habent ẽt rostrum acutum, qa. s. eo
rum verba sunt acuta autentica & comminatoria & pungiti
ua, qa. s. cũ feruore loquunt pauperib. & horrore. ps. Lingua
eorum gladius acutus. Vngues ẽt & pedes. i. manus raũ sunt
acutæ & curuæ. Acutæ. s. per rapacitatẽ, curuæ tñ per tenaci-
tatẽ & parcitatem, libenter. n. rapiunt per acutiem crudelita
tis, q vero rapuerint, non dimittunt pp curuitatem parcita
tis & tenacitatis. Can. 3. Tenui eum, nec dimittam Apoca. 3.
Tene quod habet. Nolunt. n. restituere, nec pauperib. aliquid
dare, sed totum sibi volunt improbẽ retinere. 2. ad Thessa. 2.
Qui tenet, nunc teneat donec de medio fiat. Inter hos autem
aliqui auib. rapacib. sunt peiores, quia etiam illis de suo gñre
non parcunt, sed rapinis & exactionib. eos præmunt. Mic. 7.
3 Inimici hois domestici eius. ¶ Aues curuorum vnguium, s.
aues rapaces societatem non diligunt, nunq̃ ẽt gregatim va-
dunt, sed binæ, & in locis remotis solitariis vitam ducunt. Sic
vere vsurarii & raptores societatem non diligunt, quia vsu-
rarij & raptores nollent sibi consimiles inueniri, eo, q quan
to minus est de vsurarijs in patria, tanto, ad ipsos pauperum
crebrior fit concursus. Idẽ possunt dicere illud Eccle. 11 Nũc
mãducabo de bonis mẽis solus. ¶ Quauis aues rapaces alias
4 aues pdentur, sibi tñ similib. vel quæ sunt de suo genere nun
quam nocẽt, aliarum autem sibi dissimilium carnes & sangui
nem sitiunt & affectant. Sic procul dubio acceptatores perso
narum, & maximẽ prælati, vel iudices mali cum oib. nocere
soleant, & oium carnes. i. substantias tpales sitire, sibi tñ simi
lib. s. aliis malis, & maximẽ illis de suo genere, s. consangui-
neis & nepotib. & amicis solẽt parcere, & e uoratis alijs illis
solummodo non nocere, quia sicut d. Eccl. 13. Omnis caro
diligit sibi simile. ¶ Quãuis aues prædales cõiter non come-
5 dant sibi similes in specie & natura, illud tamen in piscib. fal-
lit, quia. s. illi illis de sua spocie nunquam parcunt. Sic quauis
mali generaliter sibi similes non prædetur, (quia. s. raptor ra
ptorem, & vsurarius vsurariũ non iona dit) & etiã cõiter eos
qui de suo sunt genere, non deuorent, pisces tñ. i. luxuriosi cõ
trarium facere sępius dinoscũtur, quia luxuriosi etiam illis
de parentela sua sepius abutuntur per incestũ. Vnusquisque
carnem brachij sui vorabit. Esa. 9. & Hiere. 19. Vnusquisque
carnes amici sui comedet in obsidione. Vel dic de religiosis
vel beneficiatis, qui illos suæ religionis vel capituli psequun
6 tur. Allega vt supra. ¶ Quamuis aues prędales alijs præda-
libus auibus noceant, innocentes tñ auiculas comedere nun
quam cessant. Sic cum mali malis non noceant, innocẽtes tñ
& iustos lædere & excoriare non cessant, ipsosq; plus quam
alios afficiunt & infestant. Esa. 59. Qui recessit a malo, pdę pa
7 tuit. ¶ Aues pdales teste Arist. nunq̃ potant aquam nisi forte
qñ infirmant. humor. n. sanguinis auium innocentium est eis
pro potu. Sic vere vsurarii & raptores, qui de sanguine. i. sub
stantia pauperum, potũ acquirunt, bibere aquã sacræ scriptu
re p auditum & pdicationem dedignantur, nisi forte, & raro
qñ infirmant, qa tunc aliqui bibunt, quia aliquas emendas fa
ciunt, & instituunt testa. vñ dicunt Aquã non biba, & nõ co
medam panem in loco isto 3. Reg. 13. Ideo Hier. 13. Locutus

sum tibi in abundantia tua, dixisti, nõ audiã. Et sicut auis no-
bilis habet caudã longam, qua se volando dirigit & prædan
do, sic isti caudam. i. finẽ corporis sui. s. mortẽ habent longã.
i. longẽ a se æstimant absuturam, quia. s. vr̃ eis q multum de-
bent viuere, & tñ ad volandum ad superbiã, ad prædã dũ p
rapinã multipliciter diriguntur. Hababãt caudas sicut scur- 8
pionũ, &c. in qua. s. est aculeus mortis æternæ, & potestas eo-
sum &c. Apoc. 9. ¶ Itẽ auis primo ponit ouũ, deinde ipsum
fouendo pullum intus producit, quo perfectẽ formato p de-
cem dierum spatium viuificatur, & tandẽ rupta testa euolat
ad superna. Auis est deus, qui in nido huius mundi ponit ouũ
i. hoiem quo ad corpus, (qa ſm aliquos deus imediatẽ creat
substãtialem formã.) sed postea istud ouum fouet qñ ipsum
corpus lineat, postmodum vero in ouo pullũ gñat, qñ aiam
in corpore procreat. Verum est tñ q iste pllus in principio
est imperfectus, qa ois aia eo ipso q carni coniungitur, rea-
tus æterni cõtagiũ secũ defert. Sed pullus per decẽ dies per-
ficitur, quia aia (quæ pullus est dei) p obseruantiã decẽ mãda
torum & per gratiã viuificantẽ morib. & virtutib. perficit &
completur. Et iõ pullus sic formatus. i. aia sic pfecta, tãdem
rupta corporis testa per mortẽ, ad paradisum euolat & ascẽ
dit. Eccl. 43. Aperti sunt thesauri, & euolauerunt nebulæ si-
cut aues. Vel dic q diabolus primo ponit ouum suggestiõis,
deinde fouet per calorẽ delectatiõis, deinde rupta testa vere
cundiæ post transgressionẽ decalogicæ perfectionis, egredit
pullus pcti actum exterioris executiõis, & sic volat ad aures
aliorum per auditum diffamationis. ¶ Itẽ masculus auis fæ- 9
mellam suam multum amat, & ad nutriendum pullos ipsam
iuuat. Masculus tñ cũ fęmella, vt cõiter nullũ pullũ nutriunt,
nisi illos quos inuicẽ generant & pducunt. Masculus iste est
Christus, fæmina eius est aia, q̃ in baptismo Christo p fidẽ ex
titit matrimonialiter copulata. Pulli eorũ sunt opera. Mascu
lus ergo pullos quos genuit non alios nutrit quia Christus
operib. q̃ sunt per eius instinctũ in aia. cõcepta, tñ mõ proui
det de vigore meriti vel virtute, quia nullum opus aiæ, nisi a
deo originaliter sit conceptum, rõnem habet gratiæ meriti
sempiterni. Vnde ẽt bona opera quæ fauore mundi fiunt, nõ
merentur apud deum. Vnde etiã hypocritæ receperunt mer
cedem suam Mat. 6. Nec ẽt fęmella aia debet pullum. i. opus
aliquod nutrire per complacẽtiam in eodem, nisi ipsum de
Christo se nouerit concepisse, nisi forte sit adultera, quia tũc
relicto viro proprio. s. Christo, mundi vel diaboli filios in se
nutrit. i. mala opera vel peccata. Oseæ 2. Filii fornicationum
sunt, quia fornicata est mater eorum. Et generaliter oĩs auis
est bipes. ita anima cum pedib. duplicis charitatis tendit &
graditur ad æterna. Vel dic q masculus est prælatus, fæmina
ecclesia, qui nullam prolem subditorum debent nutrire nisi
quæ ibi canonicẽ sit concepta. ¶ Aues quanto plures habent 10
plumas, tantõ in altum leuius & facilius extolluntur. Sic quã
to aliquis melius est indutus pluma diuitiarum, tanto in altũ
per superbiã p cæteris facilius se extollit, quia diuitiæ super
fluæ causa sunt superbiæ & vanitatis. Secundum. n. Aug. im-
possibile est vt diues quis sit, & superbus non sit. Vel dic qđ
plumæ quæ operiunt carnem auis, sunt opera charitatis siue
misericordiæ & pietatis, quæ operiunt corporalem vitam
& peccata. Vniuersa cui in delicta operit charitas. Prouerbi.
10. Qui ergo plus habet de hmõi plumis, s. de operib. charita
tis, altius volat ad deũ Hie. 48. Ecce quasi aquila volabit, &
extendet alas suas ad Moab. qui interpretatur de patre, & si
gnificat virũ qui est de deo patre, ad quẽ hõ misericors alas
extendit. & apprehendit. ¶ Itẽ quædã aues sunt quæ nesciũt, 11
nisi in arborum frondib. residere, & illæ p cæteris auib. sunt
mundioris vitæ, sunt cantus dulcioris, sunt lætitiæ amplioris.
Nam aliquæ sunt quæ oi tpe resonant, sicut sunt philomenę.
Aliæ aũt in æstate & non in hyeme cantant. Aues ẽt istæ in ar
borib. requiescunt, & ibi pullos suos faciunt, nutriunt & pro
ducunt. Et vt cõiter quandiu in arbore manserint, a visco &
laqueis sunt securæ, statim aũt q arbore relicta ad terrã de-
scenderint, pati possunt periculum & iacturã. Charissimi ar-
bor est crux. Auis est cõtemplatiuus, q quãdiu in arbore cru
cis p memoriã manserit, nec visco luxuriæ, nec laqueo auari
tiæ, nec sagitta inuidiæ capiet. Si aũt arbore relicta ad terrã.
ad terrena descenderit per affectum, tunc aliquo triũ vitiorũ
a diabolo poterit defraudari. Teste. n. beato Ioanne 1. Ioã. 2.
Omne, quod in mundo est, aut est cõcupiscẽtia oculorũ, aut
concupiscentia carnis, aut superbia vitæ. Et in ista arbore

aues

aues pullificant,quia viri spûales in cruce & eius memoria
pullos bonorû operû faciunt,cû ibi per compassionem iugi
ter cômorantur & habitant.Can.3.Sub vmbra illius quê de
siderabâ sedi.Isti sunt cãtus dulcores per gratiarû actiones.
Sume eitharam,frequenta canticum,circui ciuitatem,vt me
moria sit tui.Esa.23.Sume eitharam quæ de ligno est.i.crucis
memoriam per compassionê.Frequenta canticum.p actio-
nem gratiarum.Circui ciuitatem.i.paradisum p contempla
tionê.Vt memoria sit tui,s.apud deum.Item isti sunt lætitiæ
amplioris,quia tales in spiritu sancto gaudêt.Gaudete in do
mino iusti.iterû dico gaudere &c.Ad Phil.4.Item sunt vitæ
mundioris per continentiam,& per pniam,& per abstinen-
tiam voluptatum.Qui mundus est in domo tua,vescetur ea,
s.carne.Leu.7.Et sicut aues in arborib.victum quærût,& de
fructib.arborum comedunt,sic in arbore crucis potes inue
nire eibum deuotionis fructum perfectionis,s.Christum,qa
satiat sine fame.Ideo Can.7.Ascendã in palmam & appre-
hendam fructus eius.Figura in arbore Nabuchodonosor,in
qua aues diuersi generis habitabant &c.Dan.4.Vide eam in
fra in loco suo lib.decimo sexto.& expone bene,quia bona
est.Et sicut ros ab arborib.stillat,sic a eruce ros deuotionis
emanat Esa.26.Ros lucis ros tuus.¶ Item auis fm Arist.lib.
12 6.de animalib.cum in nido ouum posuerit,super ipsum cu-
bat,& intrat virtus auis in ouum,& tunc creatur ibi pullus,
qui post decem dies totaliter lineatur,Vnde qui tunc frãge
ret testã,inueniret pullum perfectè lineatum & distinctû,&
caput maius toto reliquo corpore inclinatû super crus dex
trum & alas pulli expansas sup caput tandê pulli virtute na
turali fortificata,viuificata,& sic pgredit ad externa. Ista êt
dicit Pli li.10.c.53.vbi êt ait q oua post decê dies i vtero ma
turescunt,& vbi êt adiungit q oua quæ decem dies habêt a
rpe partus,sunt vtilia ad fouendû,vetera aût & recentia in
fecunda.& sic quodammodo videtur innuere q numerus,
denarius,quendam spâlem respûm habeat ad naturam aui-
um,& quod ipsis sit spâliter dedicatus, sicut nouenarius vr
spectare ad hoies.Charissimi,auis ista est deus,nidus suus est
mundus,ouû suû est fides,pullus in ouo est corpus ecclesiæ,
cuius caput Christus est,cuius crura corpus iustêtâtes sunt
illi q diuersis laborib.in ecclesia sunt subiecti.Alæ eius sunt
hoies virtuosi,plumis virtutû induti,quibus mediantib.ec-
clesia volitat ad æterna.Primo igitur auis ouûm in nido po
nit,quia a principio deus fidem suam hoib.inspirauit.Sed tâ
dem ouum auis ista fouit,s.qñ promotiuo ardore suo & ca-
lore.i.feruore spiritussancti,fidê ecclesiæ dilatauit,& iô pul
lus fuit ibi genitus.s.mysticum corpus Iesu Christi.i. eccle
sia sacrosancta,qđ intra ouum.i.intra sanctæ fidei ambitum
calore.s.spiritussancti est productum,& per decem dierû spa
tium.i.p decem præceptorum complementum totalr est p
fectû Leu.27.Quicquid decimi venerit sanctificabitur.De-
narius.n.i.complementum decalogi mãdatorû numerus est
pfectus,& auib.i.viris spûalib.spâliter applicatus.Iste est.n.
quo mediante ipsæ aues spûales in ouo.i.in fide creantur &
perficiuntur,per quæ êt ipsum ouum.i.ipsa fides vel ipsum
bonum propositum perficitur & formatur,quia.s.fides sine
isto numero est informis.& quo êt mediante ipsa oua.i.ipsa
bona pposita a Christo fouentur & acceptãtur,quia.s.dena
rio mandatorû oîa perficiuntur,quæ alias impfecta & inuti
lia iudicanê.Qđ bene figuratum est Hester 2.vbi dr q Hest.
i.aia decimo mense.i in decalogi obseruatione ducta est ad
cubiculum regis.i ad gratiã Christi.De qua etiam perfectio
ne loquit Sap.7.vbi dicit.Decem mensium spatio figuratus
sum.Caput tñ istius auis est maius corpore, qa totus Chri
stus qui est maius ecclesiæ,maior est cunctis hoib.huius mû
di,tam gratia quam virtute.Maior in donis,prior imperio.
Gen.penu.Iste aut super crus dextrû inclinatur,quia Chri-
stus super illos qui laborant continuè per pniam pro dex-
tera prosperitatis æternæ finaliter obtinenda,per amorê &
affectû misericorditer se inclinat.Christus.n.illum diligit,q
dextera æternæ prosperitatis laborib.se submittit.Iô Eccle.
10.Cor sapientis in dextera eius.Cor.i.affectio Christi sapiê
tis in dextera sua ponitur,quando per amorem ad laboran-
tes p ista prædicta applicatur.Caput autem auis alis ipsius
regitur,qa alæ corporis ecclesiæ.i.viri spûales caput suum
Christum & fidê eius contegunt,ipsum.i.ta verbis q actib.a
psecutionû iaculis defendendo.Vel alæ super caput residêt,
qa viri spûales requiê non inueniunt,nisi residêdo per amo
rê super caput proprium,quod est Christus.Ideo Aug.Inqe
tum est cor meû bone Iesu,donec quiescat in te. Vel dic q
alæ sunt supbi,qui p certo requiê non inueniunt, quousqꝫ
ad caput dignitatû ascendût.Thren.1.Facti sunt hostes eius
in capite.Iob 3.Requieuerût fessi robore.Vel dic q auis est
hô cuius oua.i.bona proposita mediante denario isto in vte
ro.i.in corde côcipiunt,& in aues.i.in opera bona transfor
mãtur,& a Christo fouentur,acceptantur & pmiant.Allega
per oia sicut supra.¶ Itê masculus vxorem suam diligit, &
13
ipsam ab aliis pro pnsse protegit,& defendit,nec vult alij co
pulari quandiu vixerit vxor sua,& tã ille quam illa solos pul
los nutriunt,quos inuicem generant & producunt.Sic Chri
stus vxorê suam ecclesiã diligit,& ab aduersitatib. protegit
& tuetur.Exo.33 Protegam te dextera mea.Nec alii vxori
se copulat,quia nullã sectã Christus diligit nisi ista.Iô Oseæ
2.Sponsabo te mihi in fide in sempiternû.Et illa êt alium ne
scit,qa ecclesia non nisi fidê catholicã,q est arra matrimonij
Iesu Christi recipit,vel admittit,nec ab eo pp alium separa
tur.Can 3.Tenui eum,nec dimittam. ne forte tanquã adul-
tera puniatur,quia mulier viuente viro alligata est legi. ad
Rom.7.Et masculus quos genuit pullos nutrit,quia Chri-
stus nutrimentû gratiæ non ministrat nisi illis quos per fidê
generat in ecclesia.Marc.7.Non est bonû sumere panem fi-
liorum,& dare canib.Nec êt fœmella.i.ecclesia debet aliis p
uidere de beneficiis & pbendis nisi illis quos de Christo se
cognoscit concepisse,s.bonis & iustis,q in ecclesia a Christo
generanê.Hier.6.Pascet vnusquisqꝫ suos sub manu sua sunt.
Sed hodie fit contrariû,quia re vera illi qui a mundo conci-
piuntur.i.ab affectione carnali vel tpali,hodie beneficiis ec
clesiasticis lautius quã alij nutriuntur. Iô possunt plangere
cum Hieremia(Threno.4.)filij Christi.Hæreditas nra versa
est ad alienos,domus nostræ ad extraneos ¶ Itê satiatæ aues
incipiunt cantare,sed bruta incipiunt dormire.Sic aues spûa
14
les.i.contemplatiui diuitiis vel aliis beneficiis dei satiati, inci-
piunt cantare p gratiarû actiones,sed porci & bruta.i.diui-
tes mundani non cantant pp beneficia dei,imo dormiut in
pctis.Figura de Holoferne,qui satiatus obdormiuit,& occi
sus est a Iudith.Iudith.14.Et de Sizara occiso a Iahel.Iud.4.
Quia vere illi qui satiati epulis & diuitiis non curant gratias
agere deo vel cãtare,sed magis in delicijs obdormire, finalr
occidenê,& morte perpetua damnabuntur .¶ Item auis fm
15
Arist.li.2.de aialib.quæ habet vncos vngues,vt sunt aues ra-
paces,non insidêt libenter super arbores,ne forte vngues,ip
sius hebetentur.Illa etiam vt communiter cantare nesciunt,
sed magis solêt,aut penitus mutæ esse,aut terribiliter rebo a
re.Sic rapaces principes & vsurarii sup arborem memoriæ
crucis,vel supra lapidê pniæ non morantur,sciences q opor
tet eis dimittere vngues acutissimos rapinarum.nullo.n.mô
volunt hebetare vngues suos.i.dimittere rapinas, & iô tales
quãtum ad confessionem & gratiarum actionem muti sunt,
& præterquam reboando.i.terrendo,iactando, iurando,aut
comminando pauperes,nihil dicunt.Apo.13. Habebat cor-
nua sicut agnus & loquebatur sicut draco.¶ Item auis gene-
taliter habet vmbilicum qñ nascitur,sed qñ creuerit & vola
16
re inceperit,latet totaliter vmbilicus.Per vmbilicû qui a ma
tre oritur,& quo mediante fœtus in vtero matris percipit in
fluentiam & virtutem,intelligo pctm originale quod a ma-
tre.i.a carne naturaliter nobis inest,& mediante quo influen
tiam maledictionis paternæ.i.ipsius Adã,percipimus in hoc
mundo.Istum aût vmbilicum habet auis.i.hô qñ nascit,quia
vt côiter ois hô cû nascit,isto vitio est infectus.Ioê.9.Totus
in pctis natus es.ad Ephe.2.Natura filij iræ.Sed cû hô creue
rit per virtutes,qñ.s.post natiuitatem suam regeneratus fue-
rit in baptismo,tunc in ipso vmbilicus huiusmodi non appa
ret.Quæsierunt eum,& non est inuentus .Regum.9.Gene.5.
non apparuit,quia tulit eum dominus.Vel dic quod vmbili
cus significat carnis delectationem,sicut dicit Gregor.super
illud Iob 40.Virtus eius in lumbis eius.Ista.n. cum homine
nascitur,& in omnibus naturaliter radicatur.Eze.16.In die
qua nata es,non est præcisus vmbilicus tuus.Quando tamen
homo per virtutes creuerit,& pfectus factus fuerit talis vm
bilicus per rônem taliter resecatur q ibi non percipitur aut
vr.Allega vt supra. ¶ Item fm Magistrum de proprietatib.
pugnæ sunt inter animalia & aues sed hoc est semper aut ra
17
tione loci & habitationis,aut rône cibi vt côiter.Sic lites &
contentiones mundanorum sunt vt côiter aut propter ci-

bos! onnıũ mobilium,quia breuiter omnis pugna & cõtro
nersia mundanorum aut propter honores,aut ꝑꝑ diuitias,
aut ꝑꝑ delitias generatur. Dan.7.Quatuor venti pugnabãt
in medio mari.Erat aũt briga inter pastores Loth & pasto-
res Abraã,quia erat possessio eorum nimia &c.Applica figu
18 ram.¶ Item quædam aues quæ societatem diligunt & sequũ
tur vt sunt illæ q̃ gregatim consueuerunt morari,& istæ ro-
strũ acutũ non habent,nec altera alterã ꝑcutit vel inuadit,
& si contingat ꝙ aliqñ se percutiant vel deplument,nũquã
ꝑꝑ hoc abinuicem se diuidũt,imo quasi reconciliatæ simul
volant,& societatem pristinam non declinant.Sic in mundo
isto sunt duo hoium genera.quidã sunt charitatiui & boni,
qui societatem vnus alterius diligunt & sequuntur,qa vnus
bonus sp vellet bonis alijs esse comes,quia oẽ aial diligit si-
bi simile.Eccl.13 Et eccl.17.Volatilia ad sibi similia conue-
niunt,& ideo talis non habet rostrum acutum.i.verba pun-
gitiua & acuta,nec inter se pugnat ꝑ dissensiones,quia non
leuabit gens contra gentem gladium.Esa. 2. Et si cõtingat
ꝙ aliqñ se diplument per diffamationes,malum alter de al
tero proferendo & ꝙ se percutiat ꝑ iniurias & inuasiones,
tñ ꝑꝑ hoc non se diuidunt per odium & rancores,imo in-
uicem reconciliati per concordias amores simul habitare ꝑ
charitatem,vel volare per contẽplationem non omittunt,
imo iniuriæ pristinæ obliti non declinant alter alterius co-
mitiuam. Eccl.9.Oib.quæ dñr non accommodes cor tuum
&c.Et Ecc.28.Memento nouissimorum,& desine inimica
19 ri.Luc.6.Dimittite & dimittemini.¶ Aues prædales vngues
& rostra acuta habent,quib.innocentes auiculas deuorant
societatem fugiunt,& sine sociorum multitudine separatæ
esse volunt.Istæ ergo aues significãt detractores & inuidos
qa ꝑ certo ista rostra hñt.i.verba pungitiua ꝑ detractionẽ,
murmurationẽ & cõminationẽ,& cũ istis rostro & vnguib.
i.cũ verbis & opib.suis malis aues innocentes.i.pauperes &
simplices sibi cõtiguos & alios bonos dãnificãt & molestãt,
qa illos quos ꝑ opa turbare nequeũt rostro.i.verbis diffama
torijs & detractorijs diripiunt & infestant.Lingua.n.eorum
gladius acutus,vt dr̃ in psal.Isti societatem non diligunt,qa
vere vnus inuidus nollet alium reperiri imo solus vellet in
tota sua patria remanere.Nunc manducabo de bonis meis
solus.Ecclesi.11.quia dr̃ in prouerbio gallicano, ꝙ gulosus
in coquina non sibi parem,Gloum encusine son par ne de-
site.Ideo isti possunt dicere illud Hie.15.Solus sedebam,qm̃
amaritudine replesti me.Et ratio quare auis prædalis socie
tatem non diligit,est,quia timet ꝙ prædę circumiacentes nõ
sufficerent vtrobique & ꝙ propter alterius societatem mi
nus inueniret ad prædam.Sic quia inuidus & auarus timẽt
ꝙ prædæ.i.diuitiæ & honores circumiacentes in illis partib.
vni ꝑꝑ alium subtrahantur,& ꝙ prædæ,præbendæ,locra,of
ficia & dignitates,q̃ vn⁹ habet vel habere sperat,sibi ab alio
auferentur,& ideo nollent alios sibi similes inueniri.Prou.
5.Habeto eas solus,& non sint alieni principes tui.dicũt.n.
illud Mat.25.Ne forte non sufficiat nobis & vobis. Et illud
Ge.26.Recede a nobis quia potẽtior nobis &c.Et istæ aues
sæpe propter prædam pugnant,quia inuidi ꝑꝑ tpalia inui-
cem litigant & cõtendunt.Prou.13.Inter superbos sunt iur
gia.& io a se inuicem separantur.Gen.13.Erat possessio eo
rum nimia & nequibat habitare cõiter.Et hæc maximę ha
bent locũ in aduocatis & præbendatis,quorũ vnus gaudet
de alterius morte vt ipsius officiis perfruatur.Ro.11.Fracti
sunt rami,& ego inserar.¶ In auib.dñar aerea & aquea subã
20 & iõ motus sunt leuioris quam gressibilia,quia illis in ter-
ra remanentib.aues volitant ad suprema.Na aer qui in plu
marum concauitate includitur,ipsas habilitat ad volatũ,&
ideo quanto maioris sunt pennositatis & minoris carnosi-
tatis,tanto velocius & facilius possunt volare, vt patet in
auib.ꝑde,q̃ ꝑꝑ carnis paucitatem & plumarum densitatẽ,
sursum facilius eleuant,acuti visus & magnæ aiositatis & ef
ficaciæ existẽtes.Aues sunt iusti & cõtẽplatiui,q ꝑꝑ subãm
aqueã deuotionis,aereã contẽplationis , motus sunt fortis
& leuis ꝑ exercitiũ bonæ operationis,qa.s.gressibilib.in ter
ra remanentib.i.pctõrib.circa terrena vacantib. ipsi ad æter
na & superna volitant ꝑ amorẽ.ps.Ascẽdit sup cherubin,&
volauit. Et iõ quãto minus habet de carnalitate voluptatis,
& plus de plumositate virtuositatis,tanto velocius ad ęter-
na ꝑ amorẽ ascendunt,& infima tpalia derelinquũt. Nã qa
in plumis.i.in affectionib.eorũ reperit vacuitas & cõcauitas
pau ꝑtatis,affectu.s.vel effectu,iõ aer inclusus.i.clara æterno
rũ cognitio ipsos alleuiat,& eleuat ꝑ æternorũ feruidũ ap-
petitũ.Eze.8.Eleuauit,me spũs,& adduxit in hierlm in visio
ne dei.Ista.n.duo mẽtẽ alleuiant & eleuãt a terrenis.s.vacui
tas pau ꝑtatis,& aerea puritas scientificę veritatis.Esa.9.Al
leuiata est terra zabulon.¶ Itẽ auis ẽm Isidorũ dr̃ quasi si- 21
ne via, eo ꝙ suorũ gressuũ i aere nullũ vestigiũ derelinqt.
Dr̃ ales,quia ꝑ alas volat,vel eo ꝙ alat dei ꝓuidẽtia,nõ sua.
Dr̃ volucris & volatile a volãdo.Altile a se supius inaltãdo.
In auib.aũt aquea & aerea subã dñat, & inde naturalr̃ hñt
supius euolare licet sæpe inferius cõuersent,vbi ẽt aliquo-
ties occidunt,dũ incautẽ circa victualia occupant.Sic hõ si-
ne via realiter põt dici,qa qñ per aerẽ.i.per mundi vitã trã-
sierit,nullũ post se vestigiũ.i.nullã vitæ suæ memoriã dereli
quit.Sap.5.Commotia alia trãsuolauit,& nullũ signũ inuenit
itineris eius.Dr̃ ẽt ales,quia hõ per alas virtutũ dẽt ad cęli
cacumina per contẽplationẽ leuari,& a rerũ ꝓuisore Chri
sto debet donis & virtutib.enutriri.Oseæ.11.Ego quasi nu-
tritius effraim.Et sic dr̃ volucris altile,quia.s.ad bona terre-
na per contẽplationẽ volabit,& ibi se per desideriũ inalta-
bit.Eccl.39.Euolauerunt nebulæ quasi aues.Aquea.n.subã
deuotionis & lachrymosæ cõpunctionis,& aerea virtus cõ
tẽplationis ipsos debet sursum per desideriũ erigere, & ab
amore tpaliũ segregare.Qđ quidem multi sunt qui non fa-
ciunt,quinimmo quia indiscrete inferius ad mundi negotia
descendũt,hinc est ꝙ diuersorũ vitiorũ ꝑiculũ incurrũt.Et
iõ bene consulebat angelus Loth.Ge.19.Non maneas in oi
circa regione,sed in monte saluũ te fac.¶ Itẽ auis de albumi 22
ne nascit̃,& vbi creata fuerit,vitello oui & rubedine enutri
tur,& tandẽ vitã recipit,& plenatiẽ figuratur,testãq; oui rũ
pens & lanians exterius exit & ꝓgreditur,& ad volandũ fi-
naliter præparatur.Sic hõ de pcti frigiditate naturaliter pro
creatur,quia oẽs sum⁹ natura filii iræ.ad Eph.2.Sed qa post
vitello charitatis enutritur,iõ vitã gratię recipit,& testa cor
poris per pniam frãgit,& sic ad sublimia per contẽplationẽ
ascendit.Naum.3.Sol ortus est,& auolauerunt,& nõ est co
gnitus locus eorũ.¶ Itẽ duo sunt genera auium . Nam q̃dã
sunt q̃ hoium societatem & habitacula diligunt & frequen- 23
tant,sicut sunt illæ q̃ gregatim volant.Alia consortia fugiũt
hoium & abhorrent, sicut sunt fluuiales,siluestres & moro-
sæ.Sic rectẽ dico ꝙ duo genera sunt hominum in hoc mun-
do,s.boni & mali.Nam boni gregatim volãt,quia oẽ aial di
ligit sibi simile,& ois caro ad sibi simile coniungit.Eccl.13.
Et hoium.i.personarum rationabilium diligunt comitiuã.
Prou.8.Deliciæ meæ esse cum filiis hoium . Sed illi qui sunt
siluestres ꝑ auaritiam fluuiales ꝑ luxuriã,motani per super
biã,tales dico societatem virorũ rõnabilium non sequũtur,
sed eos fugiunt,& summopere detestantur,quia sicut dr̃ Pro
ue.20.Detestantur impii eos qui in recta sunt via.¶ Itẽ aues 24
vt cõiter sibi inuicẽ fidẽ seruant & ad nutriendum pullos in
uicem se adiuuant & ad pullos procreandos congruitatẽ tẽ
poris eligunt,& obseruant,in quo.s.ad amorem & coitum
inuicem se inuitant.Nam in vere ad generandum cõueniũt
sed in hyeme ab hmõi actib.se separant & disiungunt,& do
nec hyẽs transeat,ad actus veneris non attendunt.Sic coniu
ges debent sibi inuicem fidem seruare,& circa ouera inuicẽ
se iuuare,& ad opus generationis tps debitum expectare,qa
in hyeme.i.tempore pniæ & austeritatis,vt in quadragesima
& in ieiuniis & in festis & hmõi non debent hmõi actib. oc
cupari,sed ab hmõi operibus per continentiam segregari.
Hier.31.Donec tempus veniat,non vindemiabunt . ¶ Item
aues ẽm Isidorum secundum varias suas complexiones, va
rias & diuersas sibi vendicant mansiones:quia illæ quæ sunt 25
naturæ siccioris,montes & siluas inhabitant: & etiam gre-
gatim quandoque habitationes hominum frequentant: si-
cut patet de anserib.hirundinibus,gruibus & gallinis.Sed il
læ quæ sunt naturæ humidioris,in mari & fluminibus con-
uersantur,vbi acquisitioni victuum & pullificationibus oc-
cupant:sicut sunt merguli & anates,Sic in mundo sunt duo
genera hoim.s.quidã qui sunt siccæ naturæ per castitatẽ.s.re
ligiosi.Alii aũt humidæ per voluptatẽ.s.actiui & seculares.
Primi autem.s.contemplatiui,aut in montibus contempla
tionis , aut in nemoribus pœnitentiæ & macerationis,vt
sunt eremitæ,aut in congregationibus & domibus,s.in cæ-
nobijs fraternæ charitatis & dilectionis cõiter conuersant.
Alii autem qui sunt humidæ & carnalis .i.fragilis mollisq;
naturæ,

naturæ,s.seculares actiui,in mari & fluminibus habitāt hui⁹
mūdi.i.in insulis & in terra vbi aquas deliciarū & diuitiarum
frequētāt,& vbi in matrimonio pullificationi & multiplica
tioni generis humani intendunt & vacant. Pariat filios & fi-
26 lias & multiplicamini,& nolite esse pauci numero Hier.29.
¶ Aues quæ versantur in fluminibus, pedes habēt latos,clau
sos iūctos,& nō in articulos diuisos. Quod sagaciter fecit na
tura,vt.s.quando aquam pedibus retro pulsent,sicut cū quo
dā remigio vel cum pala,vt sic in anterius se deflectāt. Cau-
dā aūt habēt tales volucres valdè breuē,ne.s.caudæ madefa
ctæ magnitudine natādo impediātur,& a capto itinere retar
dentur. Sic verè illi qui in mari mundi negociorū volent tu-
te natare,& ad partē anteriorē.i.ad bona æterna trāsmeare,
necesse est vt pedes affectuum suorū sint tali p charitatē &
dilectionem,continui & clausi per discretionem,ne.s.ad om
nia voluptuosa p inordinatos appetitus diuidanē,qa de ma-
lis dicit Eze.16. Diuisisti pedes tuos omni transeūti viā. Nō
.n.debēt esse diuisi p diuersas voluptates,qa deprimit habita
tio terrena sensum multa cogitātē. Sap.9. Ideo Lu.10. Turba
ris erga plurima. Imo debent esse clausi per appetituū vnita-
tem,vt oia ordinent ad vnum bonum,s.ad deum. 1. Mach.8.
Oēs obediunt vni.& Luc.10. Porro vnum est necessariū. Fi-
gura Leui.2.vbi aues dño offerēdo non debebant diuidi,ani
malia aūt sic. Ad denotandum q perfecti spūales nō debēt
circa plurima esse diuisi,sed magis deo offerri itegri & pfe-
cti,quod in aialibus.i.secularibus magis licet.2.Reg 3. Date
ei infantem viuum & nolite diuidere eum. Et ideo aquam di
uitiarum & deliciarum cum pedibus.i.cū affectionibus clau
sis debēt repellere,cōtēnēdo.s.& eas dispergere p misericor
diam pauperibus largiēdo,& sic ab aquis istis non suffocabū
tur,sed vlterius vsque ad portum paradisi fæliciter pducenē.
Act.17. Iussitq; eos q possent natare,se in mare ponere pri-
mos,& euadere. Itē debet habere caudā breuē. Per caudā.n.
quæ est corporis finis intelligitur finis vitæ,mors, quā debēt
habere boni actiui breuem, vt.s.eam breuiter cito & veloci
ter reputent aduturam,quia sicut dicitur Eccl.10. Omnis po
tentatus breuis. Quod si haberēt eā longā.i.si viuere diu,&
mortem esse longè sperarent,tunc a natādo.i.proficiendo p
virtutes, & aqua diuitiarū cōtēnendo & dispergēdo possent
non modicum impediri,& a bono itinere retardari. Ideo Ec
cl.14. Memor esto quoniam mors non tardabit. Iudex.n.ante
27 ianuam assistit sicut dr̄ Iac 5. ¶ Item tria sunt genera auiū,qa
qdā carnes & sanguinē comedūt,qdā puris granis & semini
b⁹ nutriunt,qdā vero mixtim,modo granis modo carnib.sa
tiant,vt sunt aues coruini generis,vt picæ,monedulæ, coruo
res,atq; corui. Sic verè in mundo quidam carnibus vescunē
p luxuriam,quidam seminibus & granis per auaritiā, vt vsu
rarij,qui frumentum recōdunt, & quidam vtraque de pascū
tur, vtroque vitio laborantes, & tam luxuriam quā auaritiā
exercentes. Exo.16. Vespere comedetis carnes,& mane satu
rabimini panib. Illi.n.vespere.i.in obscuro & de nocte carni
bus immūdis se satiant,mane vero.i.publicè vel de die ad pa
nes diuitiarum vacant. Vel dic q aues quæ granis viuūt,sunt
boni & religiosi,q granis & seminib.i.doctrinis & virtutib.
nutriunē. Carnē aūt comedētes,sunt peccatores, q carnes,
pauperū comedunt p rapinam,vel carnibus viuis vtuntur p
luxuriam.1.Reg.2. Non accipiā à te carnem coctā,sed crudā
dabis mihi. Figura Apoc.18. vbi dr̄ q babylon facta est ha
bitatio ois volucris immundę & odibilis. Alij aūt mixtim ve
28 scuntur,s.illi qui modo boni sunt,mō mali, qui modo cātant
Mirabilia,modo cantant Defecit. ¶ Item est quædam auis q
dicitur ossifraga secundum Arist. quæ cū aquila pullos suos
degeneres proiecerit ipsos in suos recipit & adoptat. Hic est
mundus,qui oibus a Christo degeneribus præbet & puidet
icremētū. Vel dic q ille est deus,q oibus ab aquila.i.a diabo
lo vel a mūdo expositis & relictis solet subuenire,& eis in ne
cessitatibus prouidere,& ipsos tā temporaliter quam ęterna
liter adiuuare.ps. Tibi derelictus est pauper,orphano tu eris
adiutor. ¶ Item nota q aues fluuiales habent caudam breuē,
29 ne impediantur in natando. Econtra aues rapaces caudā ha-
bent longam,qua ad volatum se dirigunt & ad pdā. Sic illi q
in fluuio deuotionis resident,caudam quæ est finis corpis.i.
mortem reputant esse breuem citam & velocē, quia verè in
natando p bona opera retardātur, si caudæ longitudine p-
munirenē. Sed ecōtra aues rapaces,s.vsurarij,causidici,rapto
res,præpositi & balliui,& alij huiusmodi,q altè volant p sup
biæ vanitatē,& cæteras aues occidūt p auaritiæ falsitatē,car
nibusq; crudis viuunt p luxuriæ fœditatē,tales dico habēt lō
gam caudā,& in longū protēsam.i.mortē suā credunt lōge
esse ab eis,quia.s.nō credūt cito mori,& sic pro certo magis
sunt apti & leues ad volandum p superbiæ vanitatē,& ad ra
piendum per auaritiæ & leuitiæ crudelitatē. Es.30. Leena et
leo,ex eis vipera & regulus volās. Vel dic q illi q versanē in
fluuijs orōnū,ieiuniorū vel deuotionis, habēt caudā breuē
.i.modicā seculi pōpā, qa magna cauda i.pōpa seculi multū
retrahit a bono. Sed aues rapaces.i.vsurarij &c.habent lōgā,
qa semper volūt magnā comitiuā. Allega vt supra. Vel dic q 30
cauda est familia &c.sicut supra. ¶ Itē auis qn volat,pedes ad
posteriora extendit,& collū & caput ad ima deprimit, alas
aūt erigit ad volatum, & maximè aues fluuiales pp colli sui
longitudinem,& debilitatē. Sic si vis in paradisum volare p
contēplationē,pedes tuos.i. affectus extēde ad posteriora,s.
ad mortē per iugem ipsius meditationē,vel ēt ad bona para
disi,q post vitā istā veniūt,per affectionē,& cogitationē. Ca-
put vero intētionis deprimere debes ad ima. i. ad infernū.s.
cogitando pęnarū, quæ subtus sunt afflictionē,alas aūt tuas
.s.timorē,& spē debes ad Deū erigere,s. alā timoris ad diui
næ iustitiæ considerationē,alā vero spei ad diuinæ misericor
diæ implorationē. Et sic procul dubio poteris sursum ad bo
na cęlestia volare, & te ibi nūc mentaliter, tādē vero perso-
naliter transportare. Vō de talibus dr̄ Esa.40. Scti q sperant
in dño,mutabūt fortitudinē assumēt pēnas vt aqlę,current
& nō laborabūt,volabūt,& nō deficiēt. ¶ Aues fluuiales ca- 31
put,& collū habēt valde lōga & debilia,& in qn volat, por-
tant eū semp inferi⁹ inclinatū. Sic verè fluuiales aues.i.secu-
lares,simplices,molles & deliciosi,q collū & caput.i.intētio
nē,& cogitationē habēt debilē, & rudē ad cogitandū de pa
radiso, tales dico dnt caput & collū deprimere.i. intētionē,
& cogitationē ad inferni supplicia declinare,vt si amore pa
radisi nequeūt,saltē timore inferni resiliāt ab iniquitate,qa p
timorē dñi declinat ois a malo. Prouе.15. ¶ Itē nota,q duo 32
sunt genera auiū,qdam q cōsortia hoium diligūt,& frequen
tāt,& eorū vtilitatibus obsequunē, s. aues q gregatim volāt,
vt anseres, & colūbæ. Aliud genus qđ societate hoium non
diligit nec frequentat,nisi forte ad ipsius nocumētū, vt sunt
aues prædales,& mōtani,siluestres & fluuiales. Sic duo sunt
gñra angelorū,s.boni,q hoies diligūt, & mali, q eis in oibus
aduersanē,nec eorū diligunt comitiua,nisi vt ab eis rapiant,
& furētur. Ideo dr̄ Io.10. Fur non venit nisi vt furetur & ma
ctet & pdat. Et Malach.4. Aemulanē.n.vos,se non benè. Isti
aūt mali angeli mōtani sunt, inquantum lucifero rege suo
sunt ordinati ad tētandū de superbia,siluestres de auaritia,
fluuiales de luxuria,qa sicut dr̄.Io.2. Oē qđ in mūdo,aut est
cōcupiscētia oculorū,aut cōcupiscētia carnis, aut superbia
vitæ. Figura Apo.16. de tribus ranis q exierūt de ore draco-
nis,q exierūt ad reges vniuersæ terræ,cōgregare eos in plīū,
qa p certo ab ore draconis luciferi mittunē in mūdū tres
spūs.i.tria gña spuūm immūdorū,vt.s.cātādo de tribus vitijs
antedictis possint bellū īter hoies gñare. Gen.15. Descēde-
rūt volucres sup cadauera. ¶ Itē cū de gñali appetitu naturæ
sit generare sibi simile,inde est q aues quæ virtutē habent se 33
minalē,teste Aristotele,ouum ponunt, & ipsum decem die-
bus fouent,& pullum in eo producunt & generant. Sic cum
generalis appetitus prælatorum & prædicatorū sit velle sibi
similes.s.per prædicationē generare, iuxta illud apostoli.1.
ad Cor.7. Volo oēs hoies esse sicut memetipsum, hinc est q
ipsi debent ouū.i.bonum documentum in nido cordis audi
torum ponere,& eum ibi p spatiū decē dierū.i.per obseruā
tiā decē mandatorū nutrire & fouere, & sic pullū bonorū
operū poterūt in alijs gñare.ad Galat.4 Filioli mei,quos ite
rū parturio,donec formeē in vobis Christus. ¶ Nota q ois
auis quæ in aquæ pfundo cibum suum quærit,necessario ha 34
bet collum longū. Sic pdicator qui in profundo fluminis sa-
cræ scripturæ debet cibū qrere sapientiæ & doctrinæ, debet
habere collū lōgū.i.longa deliberationē, q īter pectus & os
ad modū colli est media,vt si qd ab aliquo cogitaē,diu ante
deliberet q̄ loquaē. sic iuxta sapiētia doctrinā Eccles.21. sit in
corde boiū os illorū. Et Sene. Diu delibera cito,facito. Quic
qd.n.hō dicit,& maximè pdicando,lōga deliberatione debet
examinari, ne forte cōtingat aliqd fatuū corā alijs emanari.
Ideo Sene. li.de mor. Quicqd alijs dicturus es,antequā alijs
dixeris,tibi dic. Vnde Eccl.11. Verbis tuis facito stateram, &

35 sori tuo facito ostia. ¶ Item nota q aues in tempore veris cā-
tant & vociferant, & ad amorem mutuum se inuitant, oua &
pullos generant, generatos nutriunt & educant, sed cōpleto
generationis officio, & aduenīēte hyeme, a cantu & genera-
tione cessant. Sic prædicatores in vere.i.nunc in tēpore gra-
tiæ, vel in tempore nouo, s. aduentus & quadragesimæ, qñ flo
res apparent in terra nostra, s. Christus, qui est flos cāpi & li-
lium cōuallīū: (Cantic.2.) tunc dico debēt cātare & resona
re per prædicationem, & se ad amorem motuū inuitare, &
tunc debēt p gratiā pullos facere.i. peccatores p pœnitētiā
generare. Nā sicut p gñationē est p cessus de non esse ad esse,
sic p prædicationē fit processus de non esse ad esse.i. de statu
peccati qui non est: (Iob.18 Socij eius qui nō est) ad esse gra
tiæ vel virtutis. Ideo.1.ad Corint.4. Per euāgelium ego vos
genui. Et illos quos genuerunt, debent per doctrinā & bona
exempla iugiter educare & ēt p subsidiū tēporale si possint
enutrire. Vñ Hiere.3. dabo vobis pastores secundū cor meū,
qui pascent vos scientia & doctrina. Vel dic de viris pfectis,
qui in prædicto vere solent cantare per gratiarū actionē, lau-
dem & cōfessionem. psa. Volucres cœli habitabūt, de medio
petrarum dabunt voces. Item debent ad amorē se inuitare
p mutuam dilectionē. Debēt aūt pullos.i. pauperes in nidis
suis.i.in suis domibus generare & inducere, & eos educare p
epulum & compassionem. Esaiæ.58. Frange esurienti panem
36 tuum &c. ¶ Itē nota q aues quæ prædæ sunt deditæ, vt sunt
aquila & accipitres & huiusmodi, sunt naturę calidę & siccæ
magnæ plumositatis, paucæ carnositatis, respectu aliarū, cla
ri visus, leuis motus, curui & acuti rostri, vt prædā suā lcient
& possint diuidere & scindere vel secare. Vngues similiter
habent acutos & curuos. Caudā habēt subtilē, quia in volan
do se regant. Sic prædicatores qui ad prædandū animas sunt
dediti, & ēt oēs viri perfecti, maximē ecclesiastici & plati de
bent esse calidi per charitatem, sicci p castitatē, magnæ plu-
mositatis p virtutum pluralitatē, paucæ carnositatis p volu-
ptatis paucitatem vel p vitæ austeritatē, motus leuis p obe-
dientiæ velocitatē, volatus fortis p bonorū operū exercitiū
& probitatem, clari visus p discretionem & sagacitatē & in-
telligentiā, vt.s. sciant qd debeant facere vel dicere, iuxta il-
lud Mar.8. Restitutus est ita, vt videret clarē oia. Itē istū ro-
strum.i. verbum debēt habere acutum p asperā correctionē
& redargutionem: in se tamen debet esse recuruū & reflexū
p propriorū verborū adimpletionem. Caudā vero, quæ pse
uerantiam significat, debent habere longam p bonorū ope-
rum continuitatem. Vngues vero.i. manus debent habere di
uisas expansas p liberalem elemosynarū erogationē, quia p
certo ad tales ptinet acutē & asperē loq alios corrigēdo. Esa.
49. Posuit os meū dñs quasi gladiū acutū. Verba sua ad se
flectere, ipsa iplēdo & faciēdo. 3. Re.8. Ore locutus es, & ope
re pfecisti. Ipsa bona opera in lōgū cōtinuare, nō deficiēdo,
sed pseuerando. Et ēt manus suas ad alios debēt extēdere &
diuidere bona sua pauperibus erogādo. 2. Mach.2. Arcipiēs
37 manu porrigebat eis. ¶ Aues q̄ tum mari volāt, vt sunt grues
& anseres, tempestatem sentiunt & præcognoscūt, & idcirco tūc
ante eius euentum solent clamare, & inuicē cōuenire. Sic ve
re nos qui turmatim in ecclesia vel religione, ī collegijs vel
cenobijs viuimus & manemus, tempestatē mortis ęternę de
bemus pcognoscere & sentire, & eā clamādo p prædicatio
nem alijs innuere & monstrare. Clama ne cesses &c. Esa.58.
38 ¶ Generaliter omnis auis habet duos pedes quibus inferius
ambulet circa terram, & duas alas plenas plumis, quibus su-
perius volitet erga cœlum. Sic pro certo boni & perfecti viri
habent duos pedes.i. duplicem charitatem & affectionē, s. ad
deum & ad proximū & duas alas.i. intellectum & voluntatē
quæ plumis virtutum tam moralium quā naturaliū sunt ple-
næ, vt sic per contemplationē volēt superius ad æterna. Et si-
cut auis p pedes gradit, & cū alis volat, sic pdicator debet
gradi per mūdum se discretē ordinādo cū affectionibus cha
ritatiuis, vt.s. oia opera sua ad dei vel pximi dirigat vtilitatē
& cum alis virtutum altē debet ascendere contēplādo. Esa.
40. Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas syō.
39 & Esa.52. Quām pulchri sup mōtes pedes. ¶ Generaliter oīs
auis quæ longum habet collum, longa crura habet, & ecōtra
quæ curtum habet collum curtis cruribus sustētat, exceptis
tamen fluuialibus, quæ crura habent breuia, & collū lōgum,
sicut patet in ansere & in cygno. vnde Pli.li.11.c.37. ait. Qui-
bus longa colla, ijs longa & crura. Per collum quod caput su-
stinet ne ad terram defluat, intelligo amorem æternorū, quo
caput intentionis erigitur, ne defluat ad terrena. Per crura q
bus corpus sustentat, intelligo bona opa & virtutes, p quas
aīa spūaliter sustinetur: q̄a sicut crura a pedib' eleuant, sic vir
tutes ab affectionib', q̄ pedes sunt aīæ, oriunt. Qui ergo habet
collū longū.i. desideria æternorū magna & lōga & ptēsa, cru
ra ēt ipsi'.i. opa & virtutes solēt p longanimitatē & pseuerā
tiā esse longa, exceptis tñ fluuialibus & deliciosis, q collū de-
sideriorū habent longū, crus vero bonorū operū habent cur
Quorū aūt collū est breue, qui.s. parū curāt de æternis, eorū
tū ēt crura.i. virtutes & opera breuitate incōstātiæ sin iunt.
Quod patet in diligentib' mūdū, qui si habent aliqū aliquas
virtutes, cū eis tñ nō longē pseuerāt. Vel dic qđ collū est me
diū inter corpus & caput, significat principes & prelatos, q
.s. sunt medij inter populū & deū. Crura vero quæ in corpo
re inferiorē locum tenēt, significant populū & subditos. Re-
gulare ē ergo in corpore ecclesiæ vel collegii, qualia sunt col
la, talia sunt crura, q̄a quales sunt supiores, tales sunt inferio
res, qualis platus, talis populus, qualis dñs, talis sua domus.
Eccl.10. Qualis rector ciuitatis, talis populus, qui habitat eā
Vel dic q collum in quo format vox, significat verba, crura
vero quæ corpus portant, significant virtutes & opera. Quia
verē qui longū collū vult habere.i. qui magna vult dicere &
prædicare, debet habere similiter lōga crura.i. magna & vie
tuosa merita & opera. Vel dic q collū significat virtutem de
liberationis, vt visum est. Crus verō significat virtutem pse-
uerantiæ & durationis, quia.s. crura dicuntur corporis esse fi
nis. Istud ergo verum est quōd qui longo collo, id est longa &
discreta deliberatione vtitur, longis cruribus & diuturnis suc
cessibus iocundatur. E conuerso verō breue collum.i. breuis
deliberatio, crura breuia dicitur habere, inquantum quæ sine
longa deliberatione fiunt, dicunt parum durare, & breuiter
deficere & cessare. Bene ergo dicit Seneca q diu deliberādū
est, quod semel statuendum est. Exemplū de illo qui si fieret
rex, desiderauit esse grus, vt habito collo lōgo posset verbū
suum diu deliberare antequam de pectore ad os transiret, q
propter bonum responsum, regnū a patre habuit, alij vero
fratres quorū vnus accipiter, vt bene volaret vt raperet, ali'
aūt merula vt bene cantaret, fieri desiderauerāt, de regno pa
terno nihil habuerūt. Vide si vis supra li.2.c.22.§.3. vbi quasi
idem ponitur. ¶ Secundum Aristo. aues quæ multū ouificāt, q 40
cito moriuntur, & maximē gallinæ. Sic multi q in principio
multis bonis operibus se exercēt idiscretē, cito & velociter
moriuntur, s. cessando & quiescendo ā feruore, quia acres in
principio, franguntur in fine ſm Aristo. Ideo Prou.20. Sub-
stantia ad quā festinatur in principio, in fine benedictione ca
rebit. Vel dic q illi qui in hoc seculo multum ouificāt.i. q in
præsenti vita multa oua diuitiarum habent, tales dico cito p 41
peccatū moriuntur, & ad mortem perpetuā deducunt. ¶ Itē
generaliter oēs aues quarū est vita quieta, habent rostrū par
uū & breue, & vix aut raro rostro se pcutiūt, licet ab alijs vul
nerent, rectum tñ est rostrum earū nō acutū, & hoc quia car
nes non comedūt, sed tm semina seu fructus. Sic boni & paci
fici, qui dei filij vocabūtur, rostrum.i. verba habent parua.i.
pauca & breuia, exemplo quo verbum abbreuiatū fecit do-
minus sup terrā. ad Rom 9. Rostrū istud habent planū.i. re-
ctū, q̄a verba eorū sunt recta, nō tortuosa p falsitatē, nō cur-
ua p caliditatē, sed magis recta iusta & plana p veritatē. Pro
uer.8. Aperientur labia mea vt recta pdicent. Et tales rostro
.i. verbis non se pcutiūt p iniurias, p detractiones & pūctio
nes. Vnde rostrum eorum non est acutū, quia boni nō habēt
verba pungitiua. Nō carnes nō comedūt aliorū, s. detrahēdo
de ipsis, sed tantū semina seu fructus.i. bona opa aliorū de ip-
sis rectē loquendo ipsa comedēdo, & imitando. ¶ Aues q̄ in 42
profundo suum cibū quærunt, habent rostrū lōgum, sicut pa
tet de auibus fluuialibus. Sic verē illi q in pfundo sacræ scri
pturæ quærūt victum doctrinæ, ibi diligēter studēdo habēt
rostrum & os longū & magnū, in verbis p eloquentiā affluē
do. Vñ Eccl.39. Tanquā imbres mittet eloquia. Vel dic q nos
qui de aquis paradisi mortis & inferni debemus nobis acquī
rere spūalē victū: debemus collū intentionis & discretionis,
& eos eloquentiæ & prædicationis lōgū & ptensum habere.
Esa.50. Dñs dedit mihi linguam eruditā, sciā sustentare &c. 43
¶ Aues pdales rostrū habēt acutū & curuū, & hoc vt possint
carnes deuorare, & ipsas faciliter lacerare. Sic verē sunt aues
pdales, quæ inter se pugnāt p dissensiones, lites & cōtētiones
scilicet

.f.diuites & superbi, inter quos iurgia semper sunt. Prou.13.
Rostrum, n.i. verbum talium est curuum per falsitatem, qa pa
cem cũ amico suo loquitur, & occultè ponit ei insidias. Hier.
6. Est acutum per punctionem & detractionẽ & crudelitatẽ.
quia lingua eorũ gladi⁹ acut⁹. Et hoc vt possint carnes auiũ
innocentium.i.bona & substãtias simplicium & pauperũ p
rapinam & prædationem deuorare, vel carnes etiam.i.perso
nas bonorum per detractionem lacerare. Deu.32. Inebriabo
sagittas meas sanguine, & gladius meus deuorabit carnes. &
Gen.40. Lacerabunt volucres carnes meas. ¶ Aues quædã sunt
44 quæ societatem diligunt & frequentãt, excubias & vigilias or
dinant, & regem sibi præficiunt & præponũt, quo se eleuãt, &
eo ad pascua descendente descendunt. & rex ipse caput p cæ
teris frequentius eleuat, circunspicit, & si quem aduersarium
viderit, vociferat, & ad canendum alias excitat & pmunit, si-
cut patet i anseribus siluestribus & gruib⁹. Sic verè religiosi
& clerici in grege & societate viuentes per charitatem sibi re
gem faciunt.i.prælatum cui in omnibus obtemperẽt, & secũ
dum eius eleuationẽ a terra.i.a temporalibus, & descẽsionẽ
ad terram.i.ad pænitentiã & laborẽ, se debent subditi regula
re, quia religiosi in bonis & virtutibus platis suis cõformari
debent Ezech.1.&.10. Cumq; aialia eleuarentur à terra, ele
uabunt pariter & rotæ. Et nota quomodo rota intra rotã cõ
uertitur, & sic alter intra alterum per amorẽ conuerti debet.
Religiosi.n. dicuntur rotæ pp volubilitatẽ obedientiæ. Præla
ti dicuntur animaliã oculata per discretionẽ & circũspectio
nem prudentiæ. Pone si vis p modũ figuræ & expone illud. Vi
de eam infra li.16. Eze.1. Num.6. Ad imperiũ dñi fiebãt ten-
toria, & ad imperiu illius deponebãt. Et rex ipsorũ dẽt plu-
ries caput erigere, qa prælatus circunspectus debet caput in
tentionis ad æterna præ cæteris eleuare, & p discretionẽ &
prouidentiam vbiq; debet circunspicere & videre Lu.21. Re
spicite & leuate capita vestra. Et si quẽ aduersariũ.s.diabolũ
vel hæreticũ viderit, debet clamãdo p pdicationẽ subditos
pmunire. Esa.58. Clama ne cesses &c. Esa.40. Sup mõtẽ excel
45 sum ascende ¶ Sunt quædã aues q in tm̃ solitudinẽ diligũt, q ẽt
pullos proprios secum habitare non permittũt, imo statim
q volare possunt ipsos a se eijciũt & emittũt, sicut sunt gene-
raliter oẽs aues prædæ, sicut exẽplificat Pli.li.10.c.3. de aqui
la quæ proprios filios eijcit, & eis alimẽta denegat, quod pro
uidenter est factum a natura (vt ait) quia alias ad ipsos nutriẽ
dum non sufficerent pulli circuniacentium auium aliarũ. Isti
sunt religiosi, q sollicitudinẽ religionis diligũt, & à cõsortio
hoium se seiungunt. psal. Ecce elõgaui fugiens, & mãsi in soli
tudine. Maximè aues prædæ.i.prædicatores, q p clamationẽ
prædicationis in silua mundi animas prædantur, qa pro cer
to pullos proprios, s.affectus parentum & carnaliũ amicorũ
debẽt abijcere, & se ab eis totaliter elõgare. Quod maximè
verum debet esse de prælatis & iudicibus, quia verè tales nõ
debẽt pullos.i. carnales nepotes imoderate diligere, sed a ni
do cordis sui potius effugare, quia pculdubio prædæ & rapi
næ patriæ illis non sufficiunt, qui nutriẽdis & ditãdis pullis
.i. nepotibus intendunt. Multum igitur deus illis pfuisset, si
talem affectũ de talium cordibus abstulisset, nihil.n. remanet,
si possunt, quin mali iudices, acquirant, vt filios & nepotes di
tare valeant. Et ideo commendatur Aaron Deu.33. q ipse di
xit patri suo & matri sua Nescio vos. & fratribus suis, ignoro
illos. Vel põt dici cõtra illos q ẽt proprios parentes abijciũt
1.ad Timoth 5. Qui suorum domesticorũ curã nõ habet &c.
46 ¶ Aues naturaliter & gñaliter sunt naturæ purioris & leuio-
ris, nobilioris, melioris mot⁹ fortioris, & agilioris, vis⁹ clario
ris & lympidioris, carnis sanioris & digestibilioris, & circa
pullos solertiæ amplioris & attẽtioris. Sic verè dico q reli-
giosi & clerici debẽt esse naturę melioris & nobilioris p spũa
litatẽ, motus fortioris p bona operationẽ, visus acutioris p
discretionẽ, carnis digestibilioris per obtẽperantiã & subie-
ctionem, carnis sanioris p bonam conuersationem, & circa
pullos nutriendos solertiæ amplioris per elemosynarũ lar-
gitionem, vel doctrinam & prædicationem. In toto Israel nõ
erat vir melior illo.1.Reg.9. ¶ Istud est gñale inter aues ge-
47 tæ vitæ, sicut sunt colũbæ, grues, anseres & gallinæ, q quauis
fortiter quãque rostris & alis se verberẽt & infestẽt, statim tñ
post prælium solẽt sicut pri⁹ simul habitare, & viuere, & quasi
reconciliatæ non solẽt pristinam societatẽ dimittere, sed obli
ta omnium, sicut prius communiter habitare. Sic verè qua-
uis cõtingat inuicẽ nos irasci, & pugnas & cõtrouersias nos
habere, ex hoc tamen non debemus odium concipere, nec al
ter alterius consortium declinare, quinimmo iniuriarũ debe
mus obliuisci, & non memorari, & ad simul habitandum nõ
debemus magis quàm antea retardari. Vnde Leuitici. 19.
Non memor eris iniuriæ ciuium tuorum.

De Aquila. Cap. 2.

AQuila est auis nobilissima, qui volitando desuper so- 1
let pullos suos prouocare ad volatum, et eos ad ex
eũdũ de nido tali modo docere. Quod si sic exire
noluerint, solet eis cibũ subtrahere, & facere ieiuna
re. Qd si adhuc exire pigritauerint solet eos verberare, & vn
guibus pungere & arcere, & ad exeundum de nido cogere.
Sic verè facit deus pullis idest fidelibus suis, quia verè volan
do desuper per bonorum exemplorum ostensionem, & per bē-
neficiorum collationem, ipsos prouocat ad volatum bono-
rum operum exercendum. psal. Sicut aquila prouocans ad vo
landum pullos suos, & super illos volitãs. Si verò ipsum se-
qui p imitationẽ noluerint, sed adhuc in mũdi pigritauerint
solet eos facere esurire, temporalia subtrahẽdo. Quod si non
sufficiat, solet vngues & pũctiones adhibere, ipsos tribulatio
nibus & infirmitatibus affligẽdo, qa sicut dicit Greg. Mala q
hic nos premunt, citius ad deũ ire cõpellunt. Vel dic q aqui-
la est prælat⁹, pulli sunt subditi, quos bonis exemplis & bene
ficijs solet de nido carnalitatis extrahere. q si nequeat, debet
eis cibũ & beneficia subtrahere. & si hoc non sufficiat, debet
corporalia verbera.i.pænas corporales adhibere &c. Allega
vt supra. ¶ Itẽ sm Plini. Aquila in nido suo reponit duos la- 2
pides preciosos nomine etites, vt pulli eius per eos seruent
ab omnibus venenosis. Sic verè prælatus in nido ecclesiæ vel
religionis debet seminare duplicem virtutem, s. charitatẽ &
castitatẽ. Et sicut sm Pli. vnus istorũ lapidũ est masculin⁹, ali⁹
fœmininus, sic istarũ virtutũ vna est masculina.i.perfectior, s.
charitas, alia fœminina & gratiosior, s. castitas, vna tñ sine al
tera nihil valet. ¶ Item est quædam species aquilæ, quæ quã- 3
do altissimè volat, talem tamen & tam lympidũ habet visum
q in mari videt pisculos natare, & descendens ad modũ lapi
dis, rapit eos, & secum sursum eleuat, & ipsos deuorat, & mã
ducat, secundum Plinium libro.10. vbi istã aquilã vocat ha-
lietum, quam dicit esse quandam speciẽ aquilarum. Sic verè
licet prælatus & in altitudinẽ contemplationis commoretur,
tamen lympitudine visus discretionis debet videre & cõside
rare quid fit in mari mundi &, quid inferius faciũt pisciculi.i.
subditi diuagantes in aquis deliciarum, & ad eos descẽdere
per affectum, & eos a mundo eleuare per prædicationem, &
ipsos comedere, & sibi incorporare p dilectionẽ, quia breui
ter prælatus nũquam debet tãtum vacare cõtẽplationi, quin
sp videat & intẽdat subditorũ gubernationi. Vnde de aqui-
la dicitur Iob.39. De longe cõtemplat escam. Vel dic q iste
est Christus, q ab altissimo loco paradisi vidit pisciculos pec
catores in mari mundi vagantes, quibus miseri⁹ subito p in
carnationem descendit, & eis raptis & ad fidem cõuersis, sur
sum ad statum gratiæ & glorię leuauit, ipsosq; comedit, & si-
bi per fidẽ incorporauit. Ipse enim leo factus est, & didicit ca
pere prædam. Ezechielis.19. ¶ Item aquila est naturaliter cali 4
da & sicca, prædæ auida, & p alijs auibus animosa & fortis
cuius fortitudo maximè consistit in alis, pedib⁹ & rostro, qa
alæ suæ sunt multum neruosæ, & parũ carnosæ. Sic prælatus
prædicator vel clericus debet esse calidus, i charitate, dei sic
cus in castitate sui, prædę auidus per charitatẽ proximi, ani-
mosus ad bonum faciendum & aggrediẽdũ, fortis ad malũ
tolerandum & transgrediendũ, cuius fortitudo in alis virtu-
tũ & operationis, in pedibus amoris & affectionis, in rostro
sermonis & prædicationis debet maximè apparere: qa scili
cet alæ suæ.i. cõditiones & operationes debẽt esse neruosæ p
stabilitatem, & in bono constantiam. quia Nemo mittens ma
num ad aratrum, & respiciẽs retro, aptus est regno dei, sicut
dicitur Lucæ.9. Parum vero debent esse carnosæ p carnaliũ
voluptatum abdicationem, quia sicut dicitur.2.ad Corinth. 5.
10. Arma militiæ nostræ non sunt carnalia. ¶ Itẽ aquilla respe
ctu magnitudinis corporalis, parũ habet de carnositate, mul
tũ aũt de neruositate, & multũ de plumositate, & iõ est auis
leuissima, & tam lympidi visus q solem irreuerberatis ocu-
lis intuetur. Sic verè vir perfectus vel religiosus, prælatus de
bet habere pẽnarum.i. virtutum multitudinem, neruorũ li-
gamentum.i. charitatis specialis fortitudinem, carnis.i. carna-

lis voluptatis pãocitodioem,& ſic ſolem inſtitiæ Chriſtum in
tota eminentiæ ſuæ, ſioe retroceſſu ad amoré mũdi, poterit
per contẽplatiooem ingiter ſpeculari,& oculos mẽtis ſuæ in
ipſum figere,& in ipſo contiouè meditari, quia ſicut dicitur
Eccleſiaſt. 11. Delectabilis eſt oculis videre lumẽ. Quia bre-
uiter ocruoſitas ligantis amicitiæ, ſiccitas attenuãtis abſtinẽ
tiæ, pulmoſitas virtualis ſufficientiæ, luminoſitasq́ contemplã-
tis ſapientiæ, debent eſt cooditiones ſpiritualium aquilarũ,
6 ideſt virorum perfectorum, clericorum & religioſorum. Vn-
de Eſaiæ 33. Regem in decore ſuo videbunt,& oculi eius car
nent ad terrã de longe. ¶ Itẽ aquila volitãdo pullos ꝓuocat
ad volandum antequam habeant plumas perfectas,& vngue
ſuſpenſos cogit & docet eos reſpicere ſolem, & illum cuius
oculi lachrymantur, tanquam degenerem vilipendit, ſecun
dum Pli. vbi ſupra. Sic prælatus debet volitare per virtutes,
vt exemplo ſuo pullos ſubditos ad ſimilia prouocet & indu
cat,& cum vngue caſtigationis dẽi eos docere & vrgere, vt
ſolem iuſtitiæ reſpiciant per amorem,& lacbrymantes ꝑ im
patientiam,& à contemplatione oculos auertentes debet de
nido amoris ſui eijcere,& eos ſicut alios nõ amare, rectè a n
tem contemplantes & reſpicientes debet diligere, & eos ꝓ-
mouère, dirigere, nutrire. Vel dic ꝙ aqla eſt Deus, cuius eſt
tota cura, ꝙ pulli ſui. i. fideles ſolem claritatis æternæ reſpi-
ciant & affectent, & ideo illos qui ipſum dedignantur reſpi-
cere,& de bonis paradiſi non curant, ſed ab ipſo oculos mẽ
tis ad tpalia conuertunt, a nido amoris ſui eijcit,& ipſos va-
gari per bona tpalia ad libitum derelinquit. pſal. Dimiſi eos
ſm deſideria cordis eorum ibunt in ad inuentionibus ſuis.
7 ¶ Item ſm Gregorium in moralibus. Aquila neceſſario indi
get acuto viſu, vt prædam ſuam a lõge videat, quia ſcilicet ſp
remanet in locis altiſsimis,& tutiſsimis,& ſi pro prædã ad ter
ram deſcẽderit, parum ibi remanet, imo ſuperius cito ſe ex-
tollit, ſecundum Gregor. Sic verè prælatus indiget diſcretio
ne & ſciẽtia lympida & diſcreta, vt a lõge videat & cogno-
ſcat quicquid ſit inter ſubditos faciẽdum Eſai. 33. Oculi eius
cernent terram de longe. Et ſemper debet in virtutũ vel con
templationis celſitudine conuerſari, & ſi pro neceſſarijs ne-
gotijs ad terrena deſcenderit, debet ſtatim ſurſum ad contẽ
plationis apicem eleuari. Iob 39. Eleuabitur aquila, & in ar-
duis ponet nidum ſuum. Vel iſtud poteſt exponi de Chriſto,
qui ſurſum ab æterno in paradiſo permanſit,& quando infe-
rius pro ſalute humani generis per incarnationẽ deſcendit,
8 ibi parũ ſtetit quinimmo ſtatim facto ſalutis noſtræ negotio,
ſurſum aſcenſionem iterum reaſcẽdit. Allega vt ſupra. ¶ Itẽ
ſecundum Ariſtotelem quando aquila circa pullos proprios,
vel circa oua fouenda intendit, nõ poteſt bene venari pullos
auium aliarum, quia nimis debilitatur. Sic prælatus nimis car
nalis fouens propriam parentelam, a ꝑdicationis officio re-
tardatur, quia huiuſmodi amore eius fortitudo mirabiliter
9 impeditur. ¶ Item idem. Aquila poni. tantum tria oua, vel
pullos tres ad plus producit, ſed tertium proijcit, ne in nutri
tione eorum grauatus, a volatu impediatur ſm Plinium li-
bro. 10. cap. 3. Sic religioſus vel prælatus debet cõcipere duo
oua, ſ. amorem dei & amorem proximi, ſed ſi cum hoc tertiũ
ouum concipiat, ſcilicet amorem mundi vel carnis, debet ip
ſum reijcere, ne grauet. Vel dic quòd pulli noſtri ſunt carna-
les parentes, quorum proculdubio copia nos multum efficit
atque grauat,& a multis bonis retardat, et iõ ipſos debemus
de nido noſtræ affectionis eijcere, & de ipſis vltra debitũ nõ
10 ocurare. Deuteron. 33. Dicit patri & matri ſuæ, neſcio vos, &
fratribus ſuis, ignoro illos. Item ſecundum Ariſtotelem lib.
6. eſt quædam ſpecies aquilarum quæ longo tẽpore pullos fo
uet præcedens ipſos in omni volatu & prædatione, parata ip
ſos defendere,& pro eis reſiſtere & pugnare,& maximè quã
diu ſunt iuuenes, nec alas habent ꝑfectas. Plinius vero libro
10. cap. 3. vocat iſtam aquilã meneleton, quæ vt ait, ſola aqui-
larum pullos ſuos nutrit.& ſine clangore volat, & in monti-
bus moratur. Sic prælatus debet cum ſubditis eſſe in oi ope-
re vel labore,& ipſos temporaliter & ſpiritualiter protegere
& nutrire,& maximè ſimplices & infirmos, qui non poſſunt
defendere ſemetipſos; & ſine murmure & clamore ſineque
quacunque terroris concuſsione debet eos pacificè guberna
re. pſalm. Adiuit pauperem in inopia & poſuit ſicut oues fa-
11 milias. ¶ Secundum Plinium & Ariſtotelem eſt quædam ſpe-
cies aquilarum quæ venatur in aqua quæ reſpectu aliarũ val
de eſt de generis naturæ, quia ſcilicet coru⁹ verberat eã. Iſta

autem vnum pedem habet clauſum more anſeris, cũ quo na
tat,& alium acutum, cum quo rapit. Talis eſt malus religio-
ſus & eccleſiaſticus, quia ſcilicet cum ſemper deberet quære
re prædam ſuam ſurſum in aere paradiſi per cõtemplationẽ
& affectionem, ipſe tamen quærit eam in qua fluxibilis vitæ
per temporalium acquiſitionem. Semper. n. habent cũ pede
aquilino pedem anſerinum, id eſt cum affectu ſpirituali affe-
ctum terenum,& ideo iſti vtramque ripam volũt paſcere, et
hic cum delicioſis natare,& ſurſum cũ viris ſpiritualib. euo
lare,& prædam paradiſi ſperant rapere & habere, cuius rñ
contrarium dicit Chriſtus Matth 6. quòd ſcilicet Nemo po
teſt duobus dominis ſeruire &c. ¶ Penna aquilæ aliarum ali
tum pennas ſolet corrodere & conſumere, ſecundũ Plinium 12
libro. 10. capitulo. 3. Sic verè ſi ſubſtãtia ſeu pecunia diuitis
penois, ideſt ſubſtantijs aliorum ſimplicium adiungatur, ita
quòd poſſeſsio talium rebus & bonis ſimplicium propinqua
ſit, ſolent bona ſimplicium cõſumi & alijs aggregari. Vel dic
quòd ſi pecunia aquilina & vſuraria, pecuniæ iuſtè acquiſitæ
miſceatur, ipſam conficit,& finaliter bonum cum malo,& ꝓ
pter malum perit. Vel expone ſicut de corde lupi, capitulo
de lupo. ¶ Item ſecundum Gregorium in moralibus, Aqui- 13
la pullis ſuis ægrotantibus, vel quando recenter nati ad reci-
piendum cibum & digerendũ ſunt impotentes et inepti, in
ore ſuo ſanguinem attrahit prædæ ſuæ,& in ora pullorũ euo
mit & ſic eos reficit cibo leui quouſq; poſsint comedere groſ
ſiorem. Sic prædicator de ꝑda ſacræ ſcripturæ debet ſangui-
nem, ideſt ſanum intellectum vel ſanguinem Chriſti accipe-
re per deuotionem,& ex ore ſuo per prædicationem euome-
re,& infirmos ſubitos enutrire, quouſque deueniant ad ma-
iora. 1. ad Corinthios. 3. Spiritualibus ſpiritualia comparãtes
1. ad Corinthios. 3. tanquam paruulis in Chriſto lac dedi vo
bis edere, non eſcam. ad Hebreos. 5. Facti eſtis quibus lacte
opus, non ſolido cibo. Quia breuiter illis danda & dicenda
ſunt leuiora, qui propter imbecillitatem fidei vel ingenij non
poſſunt recipere vel intelligere fortiora. ¶ Item ſecundũ Au 14
guſtinum & Plinium, Aquila ſi ſenectute vel infirmitate, ala
rum grauedinem & viſus obſcuritatem patiatur, quærit fon
tem aquæ viuæ,& aſcendit ſuperius quantum poteſt, vt calo
re ſolis & aeris & motu corporis & labore ſtomachus incale
ſcat, & ſic in fontem deſcendit,& ſecundum Iorath. & lib. de
natura rerum, ſtatim nidum petit, vbi plumas veteres exuit,
& ibi ſe foueri a pullis proprijs permittit,& reſumptis priſti
nis viribus iuueneſcit. Sic homo cuius viſus cõtemplationis,
& volatus bonæ operationis, aliqua peccati ægritudine impe
ditur, debet altè aſcendere per æternorum conſiderationẽ,
& labore pœnitentiæ, & deſiderio ſupernorum incaleſcere
per dei amorem,& per cœleſtium affectionẽ, & ſic in aquam
compunctionis & deuotionis per humilitatem debet deſcen
dere, plumas. i. cõuerſationem dimittere,& ita poterit ad ſta-
tum virtutum priſtinum reuenire, & iuuentutem morum in
ſe per pœnitentiam renouare. pſalm. Replet in bonis deſide-
rium tuum, renouabitur vt aquilæ iuuẽtus tua. Vel dic quòd
aquila eſt peccator, qui aſcendit altè ſuperbiendo,& in fonte
deliciarum ſeſe balneat per luxuriã,& rãdem incaleſcit aua-
ritiam lectando,& ſic in malo ſe renouat, de malo in deterius
procedendo. Iudic. 20. Filij autem Iſrael peccatis veterib. ad
dentes noua &c. ¶ Aquilã timẽt generaliter omnes aues. Vn 15
de ſecundum Plin. Herodiua illã die qua aquilã audierit vel
viderit, vix aut nunquam ad prædam vadit, quod forſitan ac
cidit præ timore. Sic verè nos Chriſtum debemus timere,&
ideo quotiẽs ipſius vocem in ſcriptura audimus, aut quotiẽs
eius iuſtitiam & potentiam videmus & cogitamus, nunquã
debemus audere ad prædam malorum operũ volare, ſed ab
ipſa amplius abſtinere, dicentes illud Hie. 10. Quis nõ time-
bit te o rex gentium? ¶ De aquila quòd ſocietatem fugiat, & 16
quòd proprios pullos odiat, vide ſupra de auibus in gene-
rali. §. penul. item glo. ſuper pſalm. Aquila cum ſenuerit, ita
ingroſſatur duratur & curuatur roſtrum eius, quòd cibos ac
cipere non valet, ita quòd ſecundum Plin. lib. 10. c. 3. quãdo
que moritur fame, ſed naturali inſtinctu quærit petrã duram,
ad quam roſtrum allidens onus roſtri deponit,& ſic cibũ ca-
piens iuueneſcit. Roſtrum per quod auis cibum capit, eſt au
ditus vel affectus, qui ſi vt roſtrum induretur per obſtinatio-
nem, debet fricari ad petrã. i. Chriſtum per eius duræ paſsio-
nis meditationẽ, vel exẽpli acceptionẽ,& ſic aia deponet gra
uedinẽ & duritiẽ auditus,& ſic cibũ doctrinæ & ꝑdicationis

audiens

ſtudiens virtutibus iuueneſcet. ¶ Plinius dicit ꝙ aquila ſtans
17 ſuper rupem non ceſſat ſolem inſpicere, vel prædæ inſidiari
vel vngues proprios intueri. Sic verè vir perfectus religioſus
in rupe dignitatis vel in aſperitate religionis exiſtens, ſemper
debet aut ſolem iuſtitiæ reſpicere per cōtemplationē, aut in
prædatione & acquiſitione animarum cogitare per prædica
ſionem, aut vngues .i. defectus & ſuperfluitates intueri ꝑ con
ſiderationem. Vngues .n. in carne nati, & tamē corporis regu
lam excedentes, naſcentes de ſuperfluo alimenti, peccatorū
& defectuum ſignant curuitatem. Iſta ſunt tria in quibus de-
bet totaliter intendere quilibet eccleſiaſticus vel perfectus ſ.
ad contemplandam maieſtatē, ad præuidēdum prædarum .i.
faciendorum operum qualitatem, & ad conſiderandum vn-
guium .i. propriorum defectuum curuitatem. Hiere. 3. Leua
oculos tuos in directum, & vide vbi nunc proſtrata ſis. Leua
inquit oculos tuos in directum, deum & cœleſtia contemplā
dum. Vide inquit ſ. circūquaque ad quam prædam .i. ad quod
bonum opus poteris volare diſcretè conſiderando &c. Vide
vbi proſtrata fuiſti diuerſimodè peccando, & ſtatū gratiæ de
cipiendo. Vel dic ꝙ aquila eſt prælatus malus, qui in rupe di-
gnitatis ſedens, non vertit oculos mentis niſi aut ad ſolem &
claritatem gloriæ mundialis, vel ad prędam lucri tēporalis,
18 vel ad pedes conſanguinitatis carnalis. ¶ Aquila eſt auis libe-
raliſſima. neſciret .n. ſola prædam ſuam comedere, ſed ipſam
ſolet alijs auibus ꝑdalibus cōmunicare & diuidere, & ideo
aliæ aues prædales ſolent eam ſequi & frequentare, vt de ꝑ-
da ipſius poſsint aliquid reportare. Talis eſt Chriſtus, qui p-
dam æternæ beatitudinis ſolus habere non voluit, ſed ipſam
hominibus dimiſit & diſpenſauit, propter quod multitudo ſe
quacium & pœnitētium ſuum ſub ſpe habēdæ gratiæ & glo-
riæ frequentauit, dicens Matt. 8. Magiſter, ſequar te quocūq;
ieris. Vel dic ꝙ iſte eſt homo liberalis & pius, qui bona ſua ſo
let àlijs diuidere, propter quod ſolet ipſum turba pauperum
ſociare. Vel dic ꝙ aquila quæ eſt liberalis auibus prædalibus,
quibus auium innocentium (quarum ſanguinem ebibit) præ
dam cōmunicat & largitur (vt dicit Pli.) ſignificat principes
rapaces, qui rapinas innocentium ſubditorum ſuis rapacibus
ſequacibus largiuntur. ¶ Secundum Ariſto. li. 16. Aquila ha-
19 bet vocem terribilem auibus alterius ſpecie, & innocētibus
auibus eſt maximè inimica. Roſtro enim ꝑcutit, & vnguib⁹
rapit. Sic vox & minæ principum balliuorum terrorem in-
cutiunt pauperibus & egenis. Nam licet raptores vnus alte-
rum non infeſtant, alienos tamen cruciant & affligunt. Nam
Innocentes roſtro .i. falſis ſententijs & vnguibus .i. extorſioni
bus ſanguinem pauperum deprędētur, & eiſdem in omnibus
20 aduerſantur. ¶ Item ſecundum Pli. eſt quædam ſpecies aquilę
nobilior altera quæ in aere prædatur, quam timent generali
ter omnes aues. Hi ſunt principes ſuperbi, ſequentes tornea-
menta & huiuſmodi. Alia eſt quæ tantum prædatur in terra,
quam timent aues quarum conuictus nō elongatur a terra, vt
galinæ huiuſmodi. Hi ſunt principes auari, quos cupidi &
vſurarij multū timent. Alia ſpecies tātum prædatur in aqua,
quam aues fluuiales tantum timent, quæ ſpecies ſecundū Pli.
multum degenerat a moribus aliorum. Hi ſunt principes lu
xurioſi, qui non quærunt niſi delicias & quietem. Quia breui
ter iſta tria genera malorum ſuperiorū ſ. ſuperbos auaros &
luxurioſos debent diuerſi diuerſimodè timere, ſecundū ꝙ vi
dent, ipſos ſibi poſſe officere & nocere. Vel dic ꝙ iſtæ tres ſpe
cies aquilarum ſunt tres ſpecies demonum tentatorū, quia ſ.
quidam rapiunt in aere tentādo de ſuperbia, quidā in terra
& terrenis de auaritia, alij in aquis & delicijs tentando de lu
xuria. Primum ergo timeant illi qui volat ſurſum in dignita
tibus. Secundum qui manent in diuitijs temporalibus. Ter-
tium vero illi qui verſant ſeorſum in aquis .i. in delicijs cor-
poralibus. ¶ Item aquila, quando pullus ſuus exēplo eius nō
21 vertit oculos ad ſolem, ipſum tanquam ſibi non ſimilem abij
cit & repellit. Vide ſupra eodē. ¶ Sicut dicit Pli. Aquila quā-
22 do præda ſua nō ſufficit ſibi & ſequacibus ſuis ſolet de ſeipſis
met ſequacibus ſuis ꝓximiorem aſſumere, & ſicut rex viuēs
de publico, ipſum deuorandum alijs exhibere. Sic verè prin-
cipes ſepe ſolent conſiliarios & officiales & ſequaces ſuos ra
pere, & ipſos prædari & ſpoliare, & iuſto dei iudicio illos q
ipſos ad innocentes deprædandos adiuuerāt, denudare, vt ha
beāt vnde poſsint ſibi & ſuæ ſequaci familiæ prouidere. Hie.
30. Omnes prædatores tuos dabo in prædā. Periculoſum eſt
ergo ſequi curias principum & magnatū. Ideo bene dicitur
Eccle. 13. Aduocatus a potentiore diſcede. ¶ Secundum Pli. 23
lib. 10. ca. 3. Morphnos eſt quædam ſpecies aquilarum, cuius
vita eſt circa lacus, & iſtam repertum eſt nō habere linguam
ſed habere dentes vt ait Pheomone apollinis filia. Tales ſunt
detractores, qui ſcilicet non habent linguam ad benè loquen
dum. pſal. Filij hominum, dentes eorum arma & ſagittæ. Ta-
les vero circa lacus deliciarū ſolēt viuere, & carnis delicias
diligere atq; velle. ¶ Aquila quæ aues rapit aquaticas, duo- 24
bus modis ipſas venatur: quia ſcilicet quando videt eas timo
re eius infra aquā merſas: tantū expectat donec ſopitas laſ-
ſaſque rapiat: vt dicit idem ibidem. Quando etiā videt auē
in aqua natantem, ponit ſe a parte ſolis, & vmbram ſuam aui
natanti oſtendit ſub aqua, quam fugiens auis ad littus in arun
dineta properat, vbi ſtatim ipſam occupat. Sic vere videntur
hodie decipi multi homines: quia ſcilicet dum in aqua mun-
di negotiorum natantes vmbrā aquilæ .i. diaboli tētationes
vident & timent: ſæpe fit ꝙ euadere & fugere diabolū ſe cre-
dentes, ad litus & ad arundinetū religionis tranſeunt, vbi tu-
tè & ſecurè habitare credunt, ſed pro certo ibi inueniūt aqui
lam diabolum fortius inſidiantem, & ipſos magis quam in ſe
culo aliquotiens inuadentem, ſicque fit quòd iſti vbi crediderant
ſe ſalutare, ſolēt amplius ſe damnare. Vbiq; enim inſidia
tur hoſtis, & vbi minus eſſe creditur, ibi facilius inuenit. Iſte
enim videtur dicere homini illud Amos. 9. Si aſcenderint ad
cœlos, inde detraham eos, & ſi abſconditi fuerint in vertice
carmeli, inde ſcrutans auferam eos. Et breuiter illud ſæpe fit
ꝙ talis auibus aquis tribulationum & tentationū iandiu de-
tinet, ꝙ fatigata ſe reddit diabolo, a quo crudeliter deuora-
tur. ¶ Aquila pugnat cum ceruo, & in arena ſe volutans, tan- 25
dem excuſsis alis in oculos cerui, ipſum arena excœcās, pen-
niſque ora verberās, ipſum præcipitari a rupibus compellit.
pugnat etiam cum dracone, & eum in aere volātem inuadit,
& oculos ſibi eruit, vt dicit idem ibidē. Aquila eſt diabolus,
qui pro certo ceruum .i. auarum tunc excæcat, quando arenā
bonorum temporalium, & eorum amorē in oculis cordis ia
ctat. Viſum enim diſcretionis per auaritiā ſolet eis auferre,
& ſic ſolet eos in infernum præcipitare. Dracones etiam .i. ſu-
perbos & ambitioſos ſurſum in aere .i. in ſtatu eminentiarum
excœcat, quando proprię conditionis cōſiderationē, & mor
tis, inferni, iudicij & paradiſi notitiam ipſis tollit & negat.
Summè enim nititur aquila .i. diabolus oculum diſcretionis
extinguere, vt ſic poſsit in infernum hominem detrahere. Eſ.
6. Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, &c. Vel dic
ꝙ ceruus diabolus cornutus & ſuperbus, vel etiā ipſum pec-
catum ſuperbiæ tunc temporis vicinitur, quādo arena .i. mor
tis conſideratio ſibi opponitur, & quādo ibi homo humiliter
volutatur. ¶ Sicut ponit hic Pli. Aquila cognoſcit benefacto- 26
rem. vnde ait in ciuitate ſeſto aquilam a quadam virgine edu
catam, quæ ſibi gratias referens, primo aues quas venabatur,
virgini afferebat. Tandem mortua eſt virgo, & ſecūdum mo
rem ad concremendū loco ſepulturæ deducta. Aquila vero
ſe in rogum eius iniecit, & cum virgine conflagrauit. Factum
eſt igitur ibi templum ioui & virgini, intitulatum hærotum,
pro eo ꝙ ioui eſt iſtum animal dedicatum. Iſta igitur ad virtu-
tem gratitudinis poſſumus applicare, quia ſ. benefactores no
ſtros debemus recognoſcere, & de noſtris venationib. & bo
nis tēporalibus ipſos debemus paſcere, & ſi mors ſeu infortu
nium ipſis accidat, debemus per compaſsionem eodē igne
i. eadem tribulatione nos affligere & comburere. Quod ma-
ximè verum debet eſſe de illis amicis noſtris qui deſcendūt
in ignem purgatorij, cum quibus ſ. per dolorē compaſsionis
debemus nos mentaliter concremare. Quod etiā poteſt dici
de illis qui cremantur igne peccati, quibus ſ. debemus cōpa-
ti, & cum eis mentaliter concremari. Iuxta illud dictū Apo-
ſtoli. 2. ad Corin. 11. Quis infirmatur & ego nō infirmor? quis
ſcandalizatur, & ego non vror? ¶ Secundum Pli. ibidē, ſunt 27
quædam aquilæ quæ cōmedūt piſces. Cū ergo quædā aquila
quadam die quādam tortucā in littore rapuiſſet, & eā vellet
ſurſum leuare, vt dimittēdo ab alto cadere, cōfringeret & co
mederet, contigit ꝙ Eſchilus poeta oculus contemplādo ſpa-
tiaret, capite diſcooperto. Aquila ergo vidēs caput poetæ nu
dum & credens eſſe lapidem, tortucā ab alto cadere dimiſit,
& philoſophum interfecit. Cognouerat autē poeta ipſa die
ſe eſſe moriturum, per ſcientiā cœli quod ſummè euitare vo
lebat. ſed dum euitare voluit, magis incurrit. Iſta etiā recitat.
Vincentius in ſpeculo naturali lib. 6. ca. 54. Iſta poſſunt appli

cari

27 cari côtra illos qui volunt euitare fata, & occultæ dei prou
dentiæ iudicia, qui dum præuenire desiderât, incurrût potius
quod vitabât. Exemplum de Iona, qui dû a Niniue voluit fu-
gere contigit ipsum a ceto absorptû, & in partes Niniue euo
mitum, delatum esse. Ideo bene dicitur Prouerb 21. Nô est
consilium, non est prudentia, non est scientia contra dominû.
Vel dic contra illos qui spiritualiter sunt calui. i. qui caput cô
scientiæ a capillis virtutum habent nudû, quia p certo aqui-
la diabolus tales finaliter iterficit, & têtationibus primo eos
percutit, & damnatione prosternit. Bene ergo dicitur Leui.
28 20. Capita vestra nolite nudare, & vestimenta vestra nolite
scindere, ne forte moriamini. ¶ Secûdum Pli. ibidê, Sex sunt
species aquilarum quando vero diuersas species inuicê cô-
iunguntur, quædam tertiæ species exinde generant, sicut est
ossifragus, & etiam quædam species vulturum, quæ omnino
non generant, sicut ait. Halietus etiam generatur de diuersis
speciebus aquilarû &c. Si vis expone sicut de asino & de mul
29 lo q a speciebus diuersis generantur. ¶ Aquila non venatur
prope nidum suum, sed lôgè ne in rte côtra pullos prouocet
circunstantes. Sic faciunt multi latrones, qui vadût rapere &
furari in partibus remotis, & non iuxta locum vbi morantur,
30 sic percipi possint &c. Vel expone sicut de lupo. ¶ Aquila pul
los suos etiam adultos lôge a se fugat. & eis certa spatia deter
minat & assignat. Magna. n. spatia sunt eis ad populandum ne
cessaria, & ideo non vult vnum par aquilarû alia iuxta se pa-
31 ria &c. secundû Pli. vbi supra. Expone sicut de vulture ¶ Pul
los ab aquilis eiectos recipit ossifragus atque nutrit. Sic fa-
ciût pij viri. q recipiût orphanos derelictos &c. expone sicut
32 de aqua. s. & de vulture. ¶ Aquila non solû alijs auibus innocê
tibus imo etiâ pullis proprijs solet esse inimica, quia. s. illos so
let de nidis proprijs eijcere, & ipsos rostro & vnguibus pun
gere, & societate propria effugare. Sic verè multi sunt tyran-
ni, qui non solum extraneos, imo etiam pullos & subditos pû
gunt, rapiunt & infestant, & de suis domicilijs eos fugant.

De Accipitre. Cap: 3.

1 ACcipiter secûdum Isidorum est auis regia, tam rostro
quam vnguibus animosa & armata. Vnde longe
maiores se aues accipit. Et est auis plumis varijs &
coloribus insignita: prædæ est auida, & pullos de ni
do exire compellit, & ad volatum cogit, ipsos rostro & vn-
guibus verberando, & nutrimenta etiam subtrahendo, & est
struthioni simillima in colore, sed impar & dissimilis in virtu
te. Nam ita altè aliquando se eleuat, vt humanum transcêdat
visum, & tamen visa præda subito petit ima, vt ipsam rapiat
& occidat. Sic verè Christus est auis regia, quia ipse est rex re
gû terræ. Apocal. 19. & rostro. i. verbo sacræ prædicationis &
vnguibus seueræ correptionis armatus, cum sit paruus cor-
pore & vilis habitu, quia. s. inuentus vt homo (ad Phili. 2.) ma
gnas tamen aues. s. reges & imperatores, tam sua quam suo-
rum prædicatione diripuit & accepit, ipsosque per fidem ser-
uitutis suæ & ecclesiæ subiugauit, iuxta illud Esa. 49. Erunt re
ges nutritij tui. Item iste plumis varijs coloratur p bonâ cô-
uersationem, fuit prædæ auidus per animarum desiderata ac
quisitionem, dicens. Gene. 14. Da mihi animas, cætera tolle ti
bi. Item ille filios suos electos in nido mundi esurire facit, &
vt melius euolent ad æterna, nutrimêtum bonorum têpora-
lium eis subtrahit, & si de nido mûdi exire pigritauerint, ip
sos primo rostro. i. verbis, secûdo vnguibus. i. verberib. & tri
bulationibus cogit, quia secundum apostolû ad Heb. 12. Fla-
gellat dominus omnem filium quem recipit. Iste accipiter est
similis in habitu & colore struthionibus. i. hominibus pecca
toribus qui ad modû struthionis sunt graues & inhabiles ad
volatum, quia deus misit filium suû in similitudinem carnis
peccati. ad Ro. 8. Ideo dicitur ad Phili. 2. In similitudinê ho-
minum factus &c. Vnde potuit dicere Sapiêtiæ. 8. Sunt quidê
de genere terreno illius q primo factus est. s. Adã similis alijs
hominibus. Sed licet sit similis in humanitate, dispar est tamê
in virtute & deitate, iuxta illud psal. Nô est similis tui in dijs
domine, & non est secundum opera tua. Et alibi. Deus quis si
milis erit tibi. Item iste accipiter ascêdendo cœlum, se sustu
lit a visibus hominû sed tamê in die iudicij visa præda in ter
ra. i. visa spurcitia reproborum, ad eorum occisionem subito
veniet & descendet, quia sicut dicitur Esa. 30. Subito dû nô
speratur veniet côtritio eius. ¶ Christus et diabolus venanê
& capiunt prædâ suam more accipitrum, quorû sunt duo ge
nera. s. siluestris & domesticus, quia. s. siluestris rapit aues do-
mesticas, domesticus vero siluestres. Charissimi per siluestrê
intelligo diabolû, per domesticû Chrm. Siluestris aût sem p
rapit aues domesticas, q a diabol⁹ bonos & domesticos in do
mo ecclesiæ per peccatum rapere summè petit. Ecôuerso au-
tem domesticus Christus siluestres & deuios pctôres ad gre
mium ecclesiæ per prædicationê allicit & adducit. ¶ Accipi 2
tri de præda sua ab aucupe dat cor, sic & tu de te debes cor
dare Christo. Prouer. 23. Fili pbe mihi cor tuû. ¶ Dicit Gre-
gorius in mora. q accipiter senectute sentiês se grauari, & pê 3
narum pondere inhabilem ad volatum, flante austro ad solis
radios se côuertit, & aura & calore ipsius resoluête, apertis
poris exhalât grossi vapores, & tûc fortiter se excutiês, facit
cadere veteres pennas, & nouis recrescentibus renouat. Sic
peccator quando pondere peccatorû, & senectute malæ cô-
suetudinis se videt grauatum, & ad volandum in cœlû tota
liter impotentê, flante austro vento calido & humido & viui
ficatorio. i. durante vita præsenti, vbi sumus in statu merendi
debet respicere solem iustitiæ, veniam postulando p oratio
nem, debet resolui per contritionem, pori aperiri per côfes-
sionem, peccata exhalari per satisfactionem, & tunc se debet
concutere p pænitentiam & castigationem, & sic resumptis
viribus per gratiam iuuenescet, & cadentibus plumis veteri
bus peccatorum, loco earum nouis plumis virtutum orienti
bus ad cœlum poterit euolare. Iob. 39. Nunquid per sapiêtiã
tuam plumescit accipiter? Vel dic q accipiter est Christus q
veteres plumas mortalis côditionis in fonte tribulationis &
crucis deposuit, nouasq; pennas immortalitatis per resurre-
ctionem assumpsit, & sic renouatus finaliter in cœlum ascen
dit. Apo. 12. Datæ sunt ei pennæ aquilæ duæ, & volauit. ¶ Itê
nota q accipiter est auis regia, nobilis & pulmosa, & habet 4
pectus acutum, carne tñ aliquantulum velatum. Et tanto se
cundum Pli. melioris est volatus, quanto pectus plus habue-
rit acutum. Per accipitrem intelligo prælatum. Per pectus in
quo est cor, scientiam intelligo. per acumen, rigorê & iusti-
tiam. per carnem clementiam & dulcorem. Debet ergo præla-
tus plumis virtutum indui & ornari, debet pectoris acumi-
ne. i. rigore vel iustitia præmuniri. Debet tamen acumê rigo
ris sui carne. i. consideratione propriæ fragilitatis & dulcore
vel clementia temperari. Et quâto pectus. i. sciêtia in ipso fue
rit acutior & sanior, tantum volatum côtêplationis arripiet
altiorem. Figura. de arca testamenti, in qua cû virga & ta bu-
lis. i. cum correctione & scientia erat manna. i. côpassio vel
dulcedo. Nam sicut dicit Grego. Nimij rigoris iustitia desti-
tuitur. si sine pietate clementiæ teneatur. Et hæc fuit causa se
cundum Greg. quia deus principê ecclesiæ Petrû cadere per
misit, vt ex suæ fragilitatis consideratione alijs disceret mise
reri. Iuxta illud Eccl. 31. Disce ex teipso quæ sunt pximi tui.
¶ Dicitur etiam q accipiter habet fortitudinem suam in ro-
stro, in vnguibus & in pectore. Vnde statim excerebat pdam 5
suam. Eius fel est medicinale, & vtiliter admiscetur in colly-
rijs oculorum, quia visum acuit, & albugines destruit & con
sumit. Sic inde a vel prælatus debet habere fortitudinê & au-
ctoritatem in rostro locutionis, in vnguibus correctionis, in
pectore cognitionis. Vnde homines ceruicatos debet exce-
rebrare per correctionem, & ab eis auferre cerebrû. i. fatuã
imaginationem & obstinationem. Fel. n. & amaritudo zelo se
ueritatis & iustitiæ proficit quando in oculis. i. in aspectibus
aliorum ponit, quia. s. timore ipsius homines a peccato retra
huntur, & sic albugo vitiorum abstergitur & aufertur. Apo.
3. Collyrio inunge oculos tuos vt videas. Vel si vis per fel in
tellige considerationem diuinæ iustitiæ, quæ pro certo sole
cordis oculos abstergere & mundare. Vel p fel intellige qd
Christus in cruce potauit, quod per côsiderationem & com
passionem in oculis cordis debet imponi vt a peccatis purge
tur, & vt in dei cognitione clarificetur. Iuxta illud Threno. 3.
Memor esto paupertatis meæ, absynthij & fellis. ¶ Differêtia 7
est inter gallinam & accipitrê, quia accipiter dum viuit mul
tum appreciatur, & carus a suo domino reputatur, eo q præ
dam accipit vnde viuit, mortuus vero vilipenditur & in ster
quilinium proijcitur, & supra fimum. Gallina autem viuens
parum appreciatur, mortua autem corâ rege in mêsa hono-
rabiliter præsentatur. Sic accipitres. i. diuites & potêtes, qui
rapiunt & opprimunt innocentes, quandiu viuunt honoran-
tur, & ab aucupe diabolo magistro suo carissimè seruantur,
eo q prædam prauorum operû capiant & faciant, in qua dia
bolus,

bolus delectatur, sed post mortem a diabolo proijciuntur in
sterquilinium infernale. Hiere. 22. Sepultura asini sepelietur;
putrefactus & proiectus extra portas hierusalē. Sed gallina
i. pauperes pro certo licet in mundo parum apprecientur, tñ
mortui ad paradisi conuiuium deferuntur. Et sicut auceps
oculos aperit accipitris, ne visa præda laqueos rumpat, & p-
dam sequatur, sic diabolus ante oculos illorum ponit coriū
amoris mundani, vt non videant prædam paradisi, & rūpant
8 laqueos peccatorum. ¶ Nota autē ꝙ duo genera sunt accipi
trum. Sunt. n. quidam qui prædantur in terra (& similiter de
aquilis) & alij qui tantum prædantur in aere. Sed columba in
ter istos discernit, & respectu diuersorum diuersa remedia si
bi parat, quia. s. quādo videt illum qui rapit in terra, solet sur
sum ascendere, qñ vero videt illū qui in aere rapit, tūc solet
ad terram inferius declinare, & in petrarum foraminibus la
titare sm Pli. li. 10. c. 8. Sic in aere caliginoso mūdi huius sunt
diuersa genera aquilarum & accipitrum i. demonū. Nam ali
qui prædantur in aere per superbiam. Alij in terra p auari-
tiam. Alij in aqua per luxuriam. Et ideo colūba. i. anima de-
bet pro singulis singula virtutum remedia prouidere: vt per
humilitatem, largitatem & castitatem deuitet malitiā demo-
num prædatorum. Si. n. videt rapientē in aere. i. tentātem de
superbia & vanitate debet inferius per humilitatē & p mor
tis considerationē descendere: qñ vero videt in terra rapiētē
. i. diabolum de auaritia terrenorum tentantē, tunc debet sur
sum ad bona æterna per contemplationem & desideriū euo-
lare psal. Quis dabit mihi pennas sicut colūbæ, & volabo &
requiescam? Vel per colūbā auem simplicē, intelligo iuuenē
puellā, & eam maximè quæ in cælibatu viuere proposuit. Nā
hæc inter accipitres pcos suos optimè discernit, ne ob eis ca
piatur. Nam qñ ad eam venit qui in aere prædatur, s. eminen-
tias dignitatum sibi vendicando, tunc ad terrā fugit. i. ad ori-
ginis suæ infirmitatem, allegans ꝙ ipsa nō sit ipso digna. Quā
do vero ad eam venit qui in terra prædatur, hoc est, terrenas
possessiones sibi accumulat, tūc rursum ad cœlestium bono
rum contemplationem euolat, allegans ꝙ nō terrenā hæredi
tatem cupiat, sed incorruptibilē & incontaminatam, cōserua
9 tam in cœlis. 1. Pet. 1. ¶ Accipiter est indignātis naturę. Vnde
si a manu aucupis ad prædam accipiendam dimittat, si à ca-
ptione deficiat, intantum indignatur, ꝙ nō reuertitur facili-
ter ad magistrum. Sic quādo de manu aucupis diaboli dimit
titur homo mundanus ad prædam honorū temporalium ac
quirendam, si à captione deficiat, vtpote si ei prosperè nō suc
cedat, dum videt tēporalium vanitatem, ad æterna pluries se
conuertit, & ad aucupem diabolum redire respuit & conté
nit. Esa. 43. Indignatio mea & ipsa auxiliata est mihi. ¶ Teste
10 Pli. li. 10. c. 8. Accipitres nunquam comedūt corda auiū quas
prædantur. carnes. n. comedūt & nō corda. Sic verè raptores
principes & tyranni de corde. i. de amore aium, i. subditorū
suorū non curant, carnes. n. temporales substantiæ per rapi-
nas comedunt, & ipsas diligunt & affectāt, & ideo hodie qa
tales tyrāni magis curāt de carne quā de corde magis de sub
stantia, q̄ de amicitia, magis de lucro pprio q̄ de populi cō-
modo, iō verificatur in subditis illud psal. Cor autē eorū nō
erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt i testamēto eius.
11 ¶ Cocyx est quædam species accipitrum, quæ de nocte volat,
& paucis diebus æstatus tm̄ cernitur, postea vero nūquā hæc
ab vlla auium vult videri, & sola vt cōmuniter parturit vnū
ouum, raro aūt duo, & (quod in omni genere auiū nusq̄ est)
hæc ab illis de sua specie deuorat, quia. s. alij accipitres occi-
dūt eam. Ista igitur nidū nō facit, & de propria prole timet, &
propter hoc in alienis nidis ouum suum ponit, maximè in ni-
do palūbæ, pullumq; suū fouēdum alijs dereliquit. Timet. n.
vt dicit Pli. li. 10. c. 9. ꝙ si proprium nidū haberet, quilibet ip-
sum pro libito inueniret. Timet ét ꝙ si propriū ouū suū foue
ret, pullus suus cōtra ei insurgeret. Iste aūt accipiter in nul-
lo est alijs similis, exceptā pluma, sicut dicit. Per veros accipi
tres nobiles, & aiosos, intelligo Christū & angelos. Per illū
vero degenerē cocycē intelligo peccatores, q. s. veris accipi-
tribus. i. Christo & sanctis nihil habēt simile præter plumā. i.
præter humanitatē, vel præter fictā apparētiā exteriorē, sicut
patet in hypocritis. Isti n. videri nolūt, quia q malè agit, odit
lucē Io. 3. Et in alienis nidis. i. in bonis vicinorū habitationē
sua cōstituunt, & de propria prole. i. proprijs amicis & parē-
tibus suspitiosi sunt, inquantū in aliquo nō cōfidūt, iuxta il lud
Hiere. 9. In omni fratre tuo nō habeas fiduciam. Quid ergo?
Pro certo datur ꝙ videat cōtra rationem ꝙ illi qui sunt eius-
dem speciei, inuicem se occidāt, veri tamē accipitres. s. Chri
stus & angeli & etiā boni principes, iudices & prælati tales
cocyces. i. tales pctōres & malefactores puniūt & occidunt
& de ipsis iustitiam faciunt condecentem. Christus. n. istos in
nido. i. in corpore & anima interficit, boni vera iudices ipsos
corporaliter puniunt in præsenti, quia sicut dicit Seneca Ge
nus mis est malos cito occidere. Vel dic ꝙ cocyx est homo,
qui pro certo nunquam tot mala patitur ab aliqua creatura:
sicut ab illis qui sunt eiusdem speciei. s. ab alijs hominib. Vn-
de Pli. li. 7. de naturali mūdi historia circa principiū. Cæterā
animalia videmus stare contra dissimilia, plurima vero ho-
mini ex homine sunt mala. Vel dic etiam ꝙ illi qui sunt de
vna specię. i. consocij, conuicini, correligiosi cōcler ici, plura
ab inuicem mala patiuntur, quia. s. nos qui eiusdem speciei &
professionis sumus multa alter ab altero præiudicia sustine
mus, & quandoque iniurijs, quandoque malis, quandoq; ver
bis & detractionibus nos inuicē impugnamus. Hie. 9. Inimici
hominis domestici eius. Et potissimè impugnat cocyx a bac
cipitibus. i. rustici & degeneres à nobilibus, pauperes a diui
tibus, simplices & timidi qui se non audent defendere, a tyrā
nis & raptoribus. Vel dic contra quosdam degeneres & rusti
cos, qui. s. nidum seu hospitium nō volunt habere vel souere,
sed in alienis locis & domibus discurrere & manere, qa. s. ni-
hil volunt expēdere, & ideo nolūt ꝙ ipsos aliquis valeat in-
uenire. qui etiam illos proprios de genere suo nolūt videre
Et propter hoc omnes solēt tales inuadere, & etiam proprij
parentes & amici, vicini etiam & socij solēt eos impetere &
odire. Tales. n. auari & parci ab omnibus impugnant, & etiā
ab illis qui sunt eiusdem speciei. i. a proprijs amicis, parenti-
bus & socijs contemnuntur. Allega vt supra. Vel dic cōtra su
spiciosos, qui. s. in proprijs parentibus & filijs non cōfidunt,
& ideo proprium ouum souere. i. pprios filios & parentes se
cum tenere non volunt, imo ipsos alijs educandos dimitūt.
¶ Cocyx nidum nō facit, sed in nidis palumbarū ponit ouū, 12
vt communiter vnum solū. Palumba autē ouum illud cum
suis fouet, sed pullus cocycis cum adoleuerit, cibos aliorum
pullorum comedens, pinguiorem se facit. Miratur igitur nu
trix se talem filium peperisse, & suos proprios, quia tales nō
sunt dāmnat, & eos absumi. i. deuorari iudicat, & ab ipso pul
lo cocycis, se quoq; spectāti deuorari pmittit. Illum ergo ex
traneum pro proprio recipiens, ab ipso, cum volādi potēt ef
ficitur corripitur, & sic non solū in pullis, imo in psona pro-
pria præiudicium consequitur. Ista secūdum intellectū meū
dicit Pli. li. 10. ca. 9. Ista possunt applicari contra quosdā tam
principes quā alios, qui more istius palumbæ, extraneos i ni-
dis & hospitijs recipiunt, ipsosque tanquam pprios fouent,
ditant & nutriunt, sicut ad litteram videmus de multis q &
familiares & balliuos & stipendiarios plus volūt habere ex
traneos, quam propinquos. Isti. n. illa quæ deberēt comedere
proprij filij. i. illa lucra quæ deberēt recipere proprij subditi
compatriotę & vicini, recipiunt, & ideo p cæteris pulchrio-
res fiunt, & sic fit ꝙ comparatione ipsorum proprij contēnū
tur & ipsis ad deuorādū cōcedūtur, & ipsi pro proprijs ado
ptātur, sicut ad litterā videmus de multis principibus, qui de
alienis partibus habent seruitores & balliuos, quibus permit
tūt deuorare proprios subditos. Ipsi vero eos diligūt, & eis
credunt super omnes alios, acsi ipsos crederent propriè esse
suos. Quod etiam de stipendiarijs videmus in multis, qa ma-
gis diliguntur extranei. quam propinqui. Verūtamen finali-
ter tales pulli & tales extranei nō sunt contenti proprios nu
tritoris sui filios & subditos deuorasse, quinimo cōtra ipsos
nutritores insurgunt quando vires sibi suppetūt, & ipsos im
pugnant & afficiunt prout possunt. Exemplū habemus de Sa
xonibus, qui in curia regis Britānorū p compatriotis hono
rati, primo barones britaniæ, deinde regem occiderūt, & p
eo regnauerunt. Igitur bene dicitur Eccl. 9. Ne derelinquas
amicum antiquum, nouus. n. non erit similis sibi. Vel vide de
cuculo. §. 2. & expone per omnia sicut ibi quia idem videtur.
¶ Secundum Pli. vbi supra in quadā thraciæ parte homines 13
& accipitres solent quadam societate occupari, qa. s. homi-
nes auiculas eleuari faciūt, statim vero assunt accipitres silue
stres, qui eas capiunt, & tandem captas inuicē homo & acci
piter condiuidunt. Ego etiam simile vidi de illis paruis auicu
lis quæ dicuntur vulgo emerillones. Conducebant enim ho
mines venari pergentes, & statim ꝙ homines alaudā vel aliā
auicu

aniculam eleuari fecerant, illæ filuestres emeriliones ipsas ac
cipiebát, & captas hoibus dimittebant, & sic capiẽdo hoibus
auiculas. post homines volitabát. Istud applica si vis in malo
& dic ꝙ accipiter est crudelis iudex, vel superior, auceps ve
ro est malus balliuus, vel inferior, quia pro certo isti quadam
societate vidẽtur venari, quia auceps. i. balliuus inferior vel
aduocatu. aut procurator solet nocendi materiam explora
re, accipiter vero. i. malus ꝑpositus vel iudex statim est para-
tus ad impetendum, & ad accusatum hominẽ inuadendum,
& ad emendas & exactiones extorquẽdum. Igitur isti prædá
& lucrũ inter se cõdiuidunt, & lucrũ quilibet inde sumunt,
psal. Diuiserunt sibi vestimenta mea. Et sicut videmus ꝙ au-
ceps qui non facit nisi tenere prædá, plus habet de præda q̃
accipiter, sic sæpe fit ꝙ plus habet de lucro inferior balliuus
quàm magister. Tales igitur balliui figurãtur in dentibus qui
erant in ore bestiæ Dani. 7. qui dicebant. Surge, comede car
14 nes plurimas. Vide eá infra li. 16. in loco suo. ¶ Secũdum Isid.
accipiter magis armatur animo quàm virtute. Ná aues me-
liores & maiores se destruit & inuadit. Est etiam auis ꝓprijs
alijs inimica, eis subtrahens nutrimentũ, ipsosq; rostro & vn
gulis lacerat & affligit. Et est auis prædæ auida, & carnib⁹ vi
uit auium innocentium quas venatur, & quas cum omni solli
citudine accipit & prædatur, & ideo ab accipiendo accipiter
nuncupatur. Sic mali iudices & balliui & superbi, magis ani
mosa potentia quam virtuosa prudentia, muniunt. Maior. n.
in istis est audacia quá potentia, maior ꝑsumptio quá perfe-
ctio maior arrogãtia quàm virtus & efficacia, sicut ad litterá
de officialibus & iudicibus regũ, principum & prælatorũ pa
tet, de quibus dicitur Hiere 48 Vidimus superbia Moab, su
perbus est valde, superbia eius & arrogãtia eius plusquá for
titudo eius. Isti. n. no formidant inuadere aues multo se maio
res. s. principes & magnates, aues etiá. i. viros spirituales ma-
gnos virtutib. & valore, quos excoriát & infestát, & proprios
filios & subditos rostro cõminationum, & vnguibus lacera-
tionũ afficiunt & impugnát, eisq; dirè subtrahũt bonorũ tẽ-
poralium nutrimenta. Hi ad prædá excoriationum & rapina
rum inuigilant tota cura, & de sanguine pauperũ viuũt. i. de
bonis temporalibus ad vitæ necessaria sibi datis. Et ideo Iob
24. dicitur de talibus ꝙ vigilantes ad prædá præparát panẽ li
beris. Agrum non suum demetunt, nudosq; dimittũt hoĩes
vestiméta tollẽtes. Et ideo dici possunt accipitres ab accipiẽ
do munera vel personas. Es. 1. Principes tui infideles, socij fu
rũ oẽs diligũt munera &c. ¶ Itẽ nota ꝙ est domesticus simul
15 accipiter & siluestris autẽ domesticus autẽ capit aues silue-
stres siluestris autẽ domesticas. Domesticus autẽ plus lædit
auiũ cõitatem q̃ siluestris, quia oportet ꝙ pro se & ꝓ dño ra
piat, alias nõ seruaret, eum dñs suus, sed siluestris solũ pro se-
rapit. Sic sunt latrones siluestres, qui domesticos. i. bonos affi
ciunt. Latrones aũt domestici, sunt iudices & balliui, q amı-
cos domesticos non lædũt, sed tñ extraneos & siluestres &c.
quod. s. facit in eis acceptio personarũ. Et sicut accipiter do-
mesticus plus damnificat aues quá siluestris quia. s. siluestris
pro se solo nutriẽdo rapit, domesticus aũt ꝓ se & dño suo ha
bet rapere, quia alias nullatenus teneretur, sic verè isti latro
nes domestici. i. officiales. &c. plus nocent subditis, quá illi q
sunt in nemoribus, pro se. n. & magistris habent rapinas face-
re, quia nunquam alias in seruitio tenerentur, nec a suis domi
nis amarẽtur. Vnde Gen. 25. Isaac diligebát Esau, eo ꝙ vena
tionibus eius vesceret. Vnde Seneca epistola. 9. Qui vilitatis
16 causa assumptus, est quadiu placebit tãdiu vtilis fuerit. ¶ Itẽ
nota ꝙ accipitres quãdiu viuunt in honore habent, gestãtur
super brachia, in periculis eleuant, & a suis dominis multum
diliguntur, quãdiu sunt potentes & habiles ad prædãdũ, sed
statim qñ moriuntur, a cunctis inhabiles iudicantur, & ideo
vilipẽduntur, & in sterquilinio proiecti, a porcis & a canibus
deuorantur. Sic iudices & aduocati dum viuunt, ab hoib. ho
norantur, & a suis magistris. s. a principibus diligũtur, quãdiu
sunt potentes ad prædandũ, & ad rapinas & ad excoriationes
pauperum faciendum, propter quas habẽdas & per eos exer
cẽdas & principibus diligunt, & sup pertica altorũ officiorũ
& dignitatũ honorabiliter collocantur, sed quãdo moriũtur
tunc diuitiæ eis a suis dñis auferuntur, & ab eis cõtemnũtur,
& proiecti in sterquilinium infernale a dæmonibus deuorant.
17 Hie. 22. Sepultura asini sepelietur. ¶ Accipitres ꝭm Magistrũ
de proprietatib. rerũ, debẽt cautè dietari, nõ nimis laute, vel
tenuiter. Ex abundantia. n. cibi impinguãtur & insolescut, &
ad clamatoriũ aucupis nõ descendũt, & ad volãdũ pigriores
sunt: si autẽ dieta fuerit nimis parca tũc accipiter efficiẽ im-
potens ad prædandum. Ne aũt ad cuiuslibet auiculæ pdá li-
berè efferantur, eorũ oculi conteguntur, & ẽt pedes eorũ ali
quibus squeolis astringũ tur, & gestãtur in sinistra aucupis,
vt dextra aliquid eis detur. Accipitres isti sunt religiosi viri,
& cæteri imperfecti, qui plumis virtutũ induti altẽ debẽ evo
lare per contemplationẽ. Auceps aũt eorum est Christus vel
prælatus. Debent autẽ cautè & mediocriter dietari, vt nõ ni
mis lautè per delicias nutriantur, quia tunc impinguanẽ, car
nalitatibusq; insolescunt & leuitatibus, & ad manũ obseruá
tiæ regularis, & ad clamatorium cõsciẽtiæ vel prædicationis
& monitionis nõ descendunt, & ad volatum cõtemplationis
fiunt totaliter pigriores. Hie. 22. Locutus sum tibi in abũdá-
tia tua, dixisti. nõ audiá. Et deutero. 32. Dicitur. Impinguatus
est dilectus, & recalcitrauit. Si etiá nimis lautè nutrianẽ, tũc
& ad ꝑdandum fiunt inhabiles, & ad prædam meritorũ per
patiẽtiá capiẽda fiunt penitus impotẽtes, & iõ necesse est ꝙ
mediocriter nutrianẽ. Mediũ. n. tenuere beati, sicut dicit Oui
dius. Ideo Salomon Proue. 30. Nec diuitias nec paupertates
dederis mihi dñe, tribue tantũ victui meo necessaria. Et isti
sunt communiter qui regulas nimis arctas & paupertes ꝓfi-
tentur, & qui p indiscretas abstinẽtias plus debito maceran
tur. Debent ẽt oculi eorũ. i. sensus, per discretionẽ. velari co
rio. i. memoria mortis, ne vis⁹ cordis sui ad auiculas ad quas
anhelant. i. ad mũdi delectabilia liberè afferantur, vt & ipsi
dicant illud psa. Auerte oculos meos ne videant vanitatẽ, in
via tua viuifica me. Et vt hoc melius teneatur, auceps eorũ. i.
prælatus debet pedes. i. affectus eorum, cõstitutionũ laqueo
lis alligare. Etiam in sinistra aduersitatis & pniæ sunt gestan-
di, vt a dextra prosperitatis æternæ possint habere gloriæ nu
trimentum in futuro, etiam per cõtemplationem eandem re-
fici in præsenti. Ista. n. tria religiosis sunt necessaria. s. ꝙ corá
futuræ mortis præ oculis habeant. Itẽ ꝙ vincula statutorum
in pedibus affectionum teneant. Item ꝙ in sinistra aduersita-
tis & pœnitẽtiæ maneant & resideant. Sic. n. a volatu malorũ
desideriorum ad mundi bona impediunẽ, & sic dicentur ac-
cipitres ab accipiẽdo, quia tunc accipiẽt regnum decoris, & ss
diadema speciei de manu dei. Sapiẽ. 5. ¶ Item nota ꝙ auceps
videns accipitrem pigrum ad volandum aliquãdo dat ei car
nes venenosas comedere, & post reponit eũ in mutatorio, &
sic virtute carnis venenosæ expellit pennas veteres põdero-
sas, & sic mutatis pennis & viribus, iuuenescit. Sic verè si ho
mo efficitur tepidus ad volandum per cõtemplationẽ, vt qa
præsumit de meritis suis, vel huiusmodi, tunc auceps Christ⁹
permittit eum vti carne venenosa. i. peccatis, laxando. s. ma-
num suam, & dimittit eum peccare & etiá quãdoq; cadere a
statu ꝓprio. s. a religione vel a fide, sed post reducit eũ ad mi
sericordiam & ad gratiá, & ponit ipsum in muratorio pœni-
tentiæ. Vel ad litteram ponit eũ in mutatorio carceris supe-
riorum, vt ibi peccata sua cogitando & ruminãdo, fragilita
tem propriam cogitãdo, & ad deum per orationis suffragiũ
recurrendo, dimissis pennis veteribus vitiorum, viribus vir
tutibusque resumptis per pœnitentia iuuenescat, & sic habi
lis efficiatur ad volandum per cõtemplationem, & ad ꝑdan
dum per prædicationẽ, & ad alia opera virtuosa, & sic dicat.
Mutabo habitum, & sic ad pugnam vadá. 2. Paral. 18 & Esa.
57. Abijt vagus in via cordis sui. s. via senis vidi & dimisi eũ,
& reduxi eum. ¶ Itẽ dicit Beda ꝙ accipitres maximè grauat 19
fumus, & ideo mutatoria eorũ a locis fumosis debẽt esse re
mota ne oculi eorum hebetenẽ, & fumi amaritudine & in-
fectione tam plumæ quá corpora denigrentur. Sic fumus car
nalis delectationis religiosos inficit & denigrat, & iõ debẽt
a locis fumosis. i. suspectis familiaribus & personis & locis
infamibus remoueri, ne forte vitiorum nigredine polluanẽ
Figurati Gen. 19. vbi dictũ est Loth, ꝙ de loco pessimo sodo
morũ, qui igne & sulphure perire debebat, fugere, & ꝙ lõge
in quodam montis vertice, se saluaret. Vnde sibi dicitur. Loth
ne respicias retrorsum, nec stes in omni circaregione, sed in
monte saluum te fac. Sic religiosus sodomá debet fugere. i.
mundum, eo ꝙ sulphure luxuriæ & igne auaritiæ deleaẽ. Cui
dicit Angelus. Ne respicias &c. sed in monte religionis salua
uare. Vxor autem eius. i. carnales religiosi ad tẽporalia auer-
tentes, in statuam conuertuntur. Nota totam historiam & ap
plica ad propositum.

De Halieto. Cap. 4.

1 HAlietus ſm gloſam Deu. 24. Idē eſt ꝙ falco, auis aīoſa & parua, vñ multo maiores ſe inuadit. Pli. aūt halietū dicit eſſe quandam generoſam ſpeciem aquilarū, de qua ſupra de aquila. §. 3. Sic bedelli, balliui & iudices aduocati, licet parui ſint morib. & virtute, magnos tñ aggredi non timeſcunt, imo præſumptuoſè omnib. ſe opponunt. Vel halietus ſm Magiſtrum auroræ, idem eſt quod niſus, paruula auis tam corpore quam virtute, quę dum magnas aues inuadere non valeat, paruas tñ diripit & deuaſtat. Sic pauperes & parui iudices aduocati & balliui, cum magnus aues ſcilicet diuites non audeant inuadere, pauperes tamen affligiunt & inuadunt. Figura de Iſmael Godoliam occidente, & viros raſis barbis. Vide eam alibi, quia breuiter ſicut dicitur, Iob 24. Vulgum pauperem ſpoliauerunt, pupillos deprędantes &c.

De Alanda. Lodola Cap. 5.

2 ALauda eſt auis ſummæ lætitiæ, & ideo alnada a laudando ſm Iſid. dicta fuit. Iſta. n. in ſereno tpe ſp cātat, nunquam vero in tpe pluuioſo. Iſta ēt quandiu eſt in terra, nunquā dr cantare, ſed dū eſt ſurſum in aere, & verſus cælū aſcendit, tunc ſolet multipliciter modulari. Chariſſimi tps turbulentum ſignificat ſtatum pcti. Alauda ſignificat hoiem qui ad laudandum dñm eſt electus. pſa. Exulta & lauda habitatio ſyon. Veruntamen iſtud eſt verū ꝙ quandiu eſt in tpe pluuioſo & turbulento. i. in ſtatu pcti. i. quandiu eſt in terra. i. in terrenis negociis occupatus: nunquam proprie dominum laudat nec in deo iocundatur aut exultat, quia ſicut dr Eccleſ. 15. Non eſt ſpecioſa laus in ore pctōris. Sed vere qñ ſerenitas conſciæ & ſplendor diuinæ gratiæ abūdat, & qñ ipſe ſurgit de terra. i. de terrenis ipſa cōtemnendo, & ſurſum ad cælum & ad paradiſum aſcendit, ipſa affectando, tunc in ſpiritualem lætitiam reſolutus, tunc ad laudem & gratiarum actionem erigitur, & tunc in deo læti ficè gloriatur, dicens cum pſal. Lauda anima mea dominum laudabo dominum in vita mea, pſallam deo meo quandiu fuero. Vel iſta poſſunt allegari de illis qui deum laudant in ſereno proſperitatis, & nunquā in turbulo aduerſitatis. Vel
2 poteſt dici de angelis, quia illi qui in ſerenitate paradiſi remanſerunt, laudant dominum, illi vero qui ad terram proſtrati fuerunt laudant eum. ¶ Alauda intaium timet nilum, quod videns eum ſolet qñq; ad ſinū vel ad manum hoīs refugere, ſperans cum homine facilius miſericordiam inuenire. Sic & peccator qui modo de Chriſto vero homine non curat ſi bene crudelitatem niſi. i. diaboli conſideraret, ipſum proculdubio fugeret, & timeret, & homini Chriſto qui naturaliter eſt benignus, per pœnitentiam ſe traderet, vt cum ipſo miſericordiam inueniret, dicens illud pſal. Libera me domine, quia ad te confugi.

Vccello, che nidifica nel mare.

De Halcyonibus. Cap. 6.

1 HAlcyon ſicut dicit Amb. in exhameron, dr ab ales & oceanus, quaſi ales oceani. Eſt. n. auis q̄ in medio hyemis vbi mare eſt tēpeſtuoſum, ſolcot in mari nidum ſuum facere, & in ipſo oua ſua ponere, ſed ſtatim ꝙ in nido incipit cubare, in toto mari ſit maxima ſerenitas, ita ꝙ ſeptem diebus quib. oua fouet, & ſeptem aliis quibus pullos eductos nutrit, nulla penitus turbatio ſit in mari, & ideo nautæ iſtos quatuordecim dies perpetuæ ſerenitatis obſeruant, & ipſos halcyonidas vocant. Et iſta vr eadē velle Ouidius in li. Meta. Chariſſimi per mare fluctuoſum intelligit mundus iuxta illud pſal. Hoc mare magnum & ſpatioſum. Per hyemem intelligitur tps antiquæ legis, in quo mare huius mundi erat tot fluctibus & tot tempeſtatibus plenum, ꝙ nulla nauis. i. nulla aīa poterat venire ad portū paradiſi. Per iſtam volucrem intelligo dei filium, qui. ſ. recte dr halcyon ales oceani inquantum. ſ. ille, qui erat proprie ales cœli, fieri voluit ales oceani. i. huius mundi quando. ſ. poſtea in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Baruc. 3. Iſta ergo halcyon. i. dei filius videns quod motus & fluctus tribulationum & contentionū, diſcordiarū & diuiſionū, in mare huius ſeculi abundabant (iuxta illud Mat. 8. Motus magnus factus eſt in mari, ita vt nauicula operiretur fluctib.) volens oīa pacificare & ſedare, venit ibi per beatam incarnationem in nido vteri virginalis, & ēt in nido eccleſiæ militantis. Io. 21. Manifeſtauit ſe Ieſus ad mare tyberiadis. Ibiq; oua & pullos. i. fideles & diſcipulos ſpiritualiter genuit, & pduxit, iuxta illud Iacob. 1. Volūtariè gēuit nos verbo veritatis. Et tūc pculdubio facta eſt ſerenitas pacis & concordiæ, necnon ſerenitas virtutis & gratię in iſto mari, quia. ſ. diſcordia q̄ erat inter deū & hoīes, & etiam inter hoīes & hoīes, fuit penitus cōcordata, ita ꝙ tunc Angeli cecinerunt. Gloria in excelſis deo, & in terra pax hoībus. Et ideo etiam Eſaias vocat iſtā halcyonem. i. dei filium, patrem futuri ſeculi, principē pacis. Eſa 9. Et ſic factum eſt ꝙ ex tunc per quatuordecim dies. i. per tempus iſtius vitæ quæ duplici ſeptenario currit. ſ. ſeptē diebus & ſeptem noctibus nautæ. i. fideles ſerenitatem proſpere nauigandi ad paradiſi portū habeant, & ibi naues ſuas i. animas deducendi. Et iſta figurantur Mat. 8. vbi cum tanta eſſet tempeſtas in mari ꝙ diſcipuli fere ſubmergebant, clamauerunt ad dominum dicentes. Domine, ſalua nos, perimus. Et dr ibi qd Ieſus imperauit vento mari, & facta eſt trāquillitas magna, ita vt alii mirarentur dicentes. Qualis eſt hic, q a venti & mare obediūt ei? Vel iſta exponi poſſunt moraliter de corde humano, qd quandiu caret Chriſto, fluctibus malorū cogitatuum agitatur, ſtatim autem vbi halchyō i. Chriſtus vbi per gratiam cubauerit, fluctib. tentationū & malarū affectionum ceſſantib. ſerenitas conſcientiæ generatur. Chriſto. n. cor noſtrum ſpiritualiter viſitante, & ibi oua bonorum cogitatuum, & pullos bonorum cōſenſuum generante, mare cordis & conſciæ ſerenatur, ita ꝙ ad portū paradiſi ſi volumus ſine periculo peragramus. Et ſi vis p 14. dies potes intelligere decem præcepta legis, & quatuor cardinales virtutes, quorū obſeruantia neceſſaria eſt ad hoc vt huiōi ſerenitas teneatur. Vel dic qd halcyon eſt bonus princeps p latus, vel etiam homo iuſtus, vel etiam bonus legatus, cuius præſentia cauſat in mari. i. in patria collegio vel ſocietate trāquillitatem & pacem, quæ alias poterat concuti vel turbari. Quando. n. halcyon. i. prælatus vel curatus, vel etiā quicunq; bonus princeps vel iudex perſonaliter in nido officii vel beneficii, ſui, ibiq; fouet perſonaliter ſubditos ſuos, totum proculdubio mare. i. tota ſubiecta patria ſtat in pace, & in lætitia & quiete, quia ſicut dr Lu. 11. Cum fortis armatus cuſtodit atriū ſuū, in pace ſunt oīa quæ poſſidet. Aduentus. n. halcyonum mare turbidum pacificat, & aduentus bonorum legatorum gentium guerras ſedat. Prou. 14. Legatus fidelis ſa- 2
nitas. ¶ Halcyon teſte Ariſt. contra naturam aliorum auiū in profundo hyemis parit & nutrit pullos ſuos, parit autem in medio mari, & ibi conficit nidū ſuum, ita fortiter, ꝙ vix aut nunquā pōt gladio diſſipari. Sic vere viri iuſti in hyeme tribulationis fructificant pullos bonorum operum & virtutum. In ipſo. n. mari aduerſitatum & amaritudinū huius mūdi ita debent nidum conſcientiæ ſuæ ſoliditate, & ipſum tā fortem & ſolidum efficere, vt nullus gladius deſperationis vel peccati per impatientiam ipſum valeat caſſare, iuxta illud Prou. 12. Nō contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit.

De Anate. Anatra. Cap. 7.

ANas eſt auis fluuialis, quæ multum amat aquam, & iſta ſicut dr in li. de natura rerū, ita eſt libidinoſa, ꝙ ſi plures maſculi fuerint, & vna ſola fęmella, ſe viciſſim cohabitando cum ea ſolent occidere vel leuare. Iſtud poteſt contra luxurioſos applicari, qui in fluminib. deliciarum cupiunt ſemper eſſe, & ibi carnalitatis opera exercere, & illos cum quibus cohabitant ſolent necare. qui plures non verecundantur cum vna viciſſim ſuam libidinē adimplere, figurari in filijs Beniamin, qui viciſſim abutentes vxore leuitę eam mortuam reliquerunt. Iud. 19.

De Anſere. Oca. Cap. 8.

ANſer ſecūdum Iſidorum nec ſine aqua nec ſine herba bene ſuſtinetur. Sic verè nec homo ſine herba 1
ſanctæ doctrinæ, nec ſine aqua compunctionis & deuotionis & gratiæ pōt ſpiritualiter bene viuere. Vn de Eſaiæ. 50. Computreſcēt piſces ſine aqua. ¶ Anſer quam 2.
uis ſit animal libidinoſum, ita ꝙ i aquis coeat. iſtud tamē verū eſt ſecundum Iſidorum quod vni maſculo ſufficiunt tres
fœmellæ

femellç. Qđ est contra impudicos luxuriosos, qrb. non pót
sufficere multitas mulierum. Exemplo Salomonis, qui mille
habebat tā reginas quam concubinas per quas tñ fuit cor ꝓ
3 sius deprauatum sicut dř.3.Reg.11.¶ Anser assiduis clangori
bus vigilias noctis testatur. Et ſm Isid. Nullum aïal ita sentit
odore hominis sicut anser. Vnde cum Galli vellent capere ca
pitolium, ascensus eorum per clamorem anseris deprehēsus
est. Idem autem narrat Ouidius de Sabinis ꝙ cū vellent ciui
tatem romanam capere, clamor anseris dormientes milites
excitauit. Sic vere prælatus & prædicator debent circa suum
officium, vigilare, hoim ēt hostiú.i.demonum (de quib. dř
Mat.13. Inimicus hō hoc fecit) debent insultus & insidias prę
sentire, & ne capitolium animæ capiant per peccatū, dñt suis
clamorib. & prædicationibus dormientes hoïes excitare, &
eis imminentia pericula vt præcaueant declarare. Figura Eze.
33. vbi dř quod speculator videns venire gladium, debebat
ciuibus annunciare, vt præcauerent, alioquin si quis aufere-
batur, ille in sua iniquitate moriebatur, & nihilominus ani-
ma eius speculatoris manib. requirebatur. Et ideo prælato &
4 ꝑdicatori dř Esa.58. Clama ne cesses &c ¶ Anser aliena oua
non excludit, sicut dicit Pli.li.10.c.59. Sic vere multi sunt qui
nolunt bonum facere nisi suis, sicut patet ad literam de aua-
ris, qui ouis suis.i.filijs & filiab. vltra modū nituntur benefa-
cere, & eos excludere.i.ad statum promotionis educere, nul
lis aūt alijs volūt aliquid boni facere. Vel dic de eo qui solos
suos.s. quos prædestinatos cognouit, facit per gratiā exclude
re, & telam mundi & carnis exire, & finaliter ad eum euo-
lare. Vel dic de deo qui oua sua.i.opera ab ipso in nido cor-
dis posita facit excludere, & pullum æterni præmij generare
5 &c.¶ Secundum eundem ibidem pullis anserum sunt vrticę
mortiferæ. Sic verè vrticæ quæ vrunt.i.mundi diuitiæ q̄ men-
tem sollicitant & vrunt sunt pullis.i.simplicibus & ipsis vti-
6 nescientib. venenosæ.¶ Anseres siluestres ordinatæ volāt mo
re gruum, & ita in volatu tñ se delectant quod vix quiescūt.
Quod est contra naturam domesticorum. Ista tamen in volā
do habent mirabilem industriam, quia nunquam vadunt cō-
tra ventum, sed semper subius, ac si a facie vēti fugerent. Qđ
si ventus se vertat, anseres etiam se conuertūt. Vnde si aquilo
flauerit, solent volare siluestres anseres versus austrum, & ēt
econuerso, sicut dř li. de naturali historia 10.c.22. & ēt in lib.
de natura rerum. Ventus significat flatus tribulationum & tē
tationum malarum, & suggestionum & occasionū. Anseres
autem siluestres significāt contemplatiuos & regulares. Do
mestici vero significant seculares. Dico autem qđ siluestres.
i.contemplatiui religiosi debent in volatu contemplationis
summè delectari & nunquā ab isto debent quiescere vel ces-
sare Esa 40 Volabunt & non deficient. Veruntamen non de
bent conari volare & ire & repugnare contra ventum tenta
tionum & tribulationum & malarum occasionum, quia for
te non possent præualere, sed pro certo ipsi debēt a facie vē-
ti fugere, & tentationum occasiones euitare, & tribulationi
bus cedere, ne forte possint periculum subire. Figura de mu
liere Apoc.12. quam cum draco vellet deuorare, fugit & vo-
7 lauit in solitudine.¶ Anser impinguatur in nouem dieb. Alis
& sibilo pugnat pro pullis, & si societatem suam perdiderit
valde dolet, ipsamq; clamando & circunspiciendo requirit.
Sic iustus in nouem diebus qui constat ea tribus per ductis.i.
in fide trinitatis debet virtutib. impinguari, pullos suos.s.sub
ditos debet sibilo orationis & alis protectionis tueri & defen
dere, & si a societate fidelium per peccatum & excommuni
cationem errauerit & ceciderint, debet per pœnitentiam do
lere, & quousq; recuperet, non debet a clamorib. & lachry-
mis & ab inuestigatione cessare Es.58. Clama ne cesses.¶ An
ser locum vbi est, totum aut ore depascit aut stercorib. fędat.
Sic luxuriosi totam patriam vbi sunt non cessant suis verbis
& operibus maculare.

Simil' alle Rondine.

De Apodibus. Cap. 9.

1 APodes quæ alio mō cypselli dñr, sunt aues quæ vsum
pedū non habentes, quasi continuè sunt volando. Vñ
ē quantumcunq; nauis ad remotissima maris vehat,
2 sp tñ inueniuntur apodes commeantes. Sicut.n. dicit
Plin.li.10.c.39 aut iacent aut pendent. hisque quies nisi in ni
do nulla. Ista in scopulis nidificant, & similes sunt hirundini-
bos. Hæc Plin. Ego autem de istis audiui quod in maiorica,
vbi multæ sunt tales, cum ambulare nequeant, nec a terra ēt
si descendere contigerit, amplius se mouere, in scopulis tali-
ter faciunt nidos suos ꝙ facili motu & impulsu possunt infe
rius cadere, & sic dum cadunt recipiuntur in aere, & volatū
recipiunt in cadendo, quia sicut dictum est, nunquam de ter
ra perpetuo surgunt ex quo semel quieuerunt. Ibidem aliud
ēt audiui de istis ꝙ.s. cum breuissimas tibias habeant, vt po
te quarum nullum habent vsum, duo tñ fortissimi hoïes non
possunt autem rumpere, nec tibiam a tibia separare. Per istas
aues possum intelligere quosdam qui sunt optimi in cōtem-
platiua, nihil tñ valent in actiua, quia.s. optimè per contēpla
tionem volant, & per mare pniæ circumeuntes nauiga ntes.i.
in isto seculo fluctuantes per orationes cōmeant & associāt,
nunquam vero per terram.i.per terrena negotia ambulant,
nec ibi se dirigunt aut gubernant, quinimo quod peius est, si
ad terram.i.ad terrena negotia descenderunt ibi ex toto resi
dent, & inde ad contemplatiuam ascendere plus non valent.
psa. Qui cadit, non adijciet vt resurgat. Tales igitur non dñt
in terra cubare, nec se in terrenis negotijs implicare, sed in
scopulis.i. in statib. paupertatis, asperis, & mollitie prosperi-
tatis carentib. debent quiescere, & valde parum de terra &
terrenis bonis accipere, vt possint faciliter in aere.i. in bonis
spiritualibus per contemplationem se suspendere & volare.
Iob.7. Elegit suspendiū aïa mea. Sic igitur isti si ex toto terrā
& terrena spreuerint, & volatui cōtemplatiōis se dederint,
& breues tibias & pedes i.truncatas affectiones modicas &
limitatas habuerint, fortitudinem & constantiam tantam ha
bere poterunt ꝙ quicunq; quanquam fortissimi demones ip
sos per peccata diripere non valebunt. Breuitas.n. & pauci-
tas affectuum & concupiscentiarum volatusq; contemplatio
nis & amor cælestium mansionum faciunt hominem fortē,
& ad resistendum vitijs stabilem & potentem. Esa.40. Sancti
qui sperant in domino, mutabunt fortitudinem, assument
pennas vt aquilæ &c.

Vn cert' Vcello che vola assai in alto

De Ardea. Cap. 10.

ARdea ſm Amb. in hexamerō dř ab arduo volatu. Ita
n. arduè altè volat qñ sentit pluuiā, ꝙ nubes trāscen-
dit, vbi ventus & pluuia nō attingant, & ista ſm Pli.
li.18. vl. si tristis perāmbulat prænosticat duplicē tēpe
statem. Et sicut in libro de natura rerum dř ardea videns ac
cipitrem sibi infestum, applicat ei anum, & eiicit stercora cō
tra ipsum, quæ.s. stercora faciunt alas accipitris putrescere,
& hoc videns consueuit ardeæ dare pacem. Philosophus au
tem dicit ꝙ ardea accipitri se persequenti piscem putridum
proiicit, circa quem intentus accipiter eam ire permittit. Sic
vere charissimi cum ventus superbiæ & pluuia prosperitatis
& luxuriæ sint nobis valde contraria & nociua, nos debem⁹
per affectum & desiderium volare, & ascendere supra nubes
i. sursum ad contemplationem cœlestium nos leuare, ne.s.
talib. vento & pluuia fatigemur, si inferius in mundanis re-
manserimus per affectum. Esa.14. Ascendam super altitudi-
dinem nubium. & in psal. dixit Dauid. Ascendit super cheru
bin, & volauit, volauit super pennas ventorum. Si.n. inferius
in arenis vanitatis mundanæ tristes remāserimus & inertes,
duplicem nobis prænosticabimus tempestatem.s. corporis &
aïæ damnationem & mortem. Accipitri ergo nos persequē-
ti.i. diabolo nos tentāti stercora bonorum temporalium &
fætorem deliciarum carnalium dimittamus, & ipsa a nobis
per contemptum eiiciamus & expellamus, iuxta apostolum
ad Phi.3. Oia arbitratus sum sicut stercora. Et sic manus ip-
sius euademus, & sursum ad contemplationem cælestium su
per nubes cum angelis ascendemus, exemplo Ioannis, qui di
misso pallio nudus fugit. Vel potest dici quod qñ accipiter.i.
iudex vel prælatus prosequitur ardeam.i. vsurarium vel luxu
riosum clericum vel curatum, vt eum corrigat & puniat, sta
tim solet ei stercora & piscem putridum.i. dona & munera ꝓ
ijcere, & sic solet euadere & abire. Prou.6. Donum hoïs dila
tat viam eis, & ante principes spatium ei facit. ¶ Secundum
Plin. libr.10.cap.60. Ardeola auis est quæ maximam pœnam
sustinet & generando & pariendo. Vnde ait quod mares cū
vociferatu sanguinem ex oculis profundunt, nec minus ęgre
.i. minus difficulter pariunt grauidæ. Applica si vis ad luxu-
riosos, ex quorum oculis scintillat sanguinis.i. luxuriæ pecca
tum per impudicos aspectus, iuxta illud 1.Pet.2. Oculos ha-
bent

bent plenos adulterij. Vel dic ꝙ mas & fœmina sunt malus ꝑlatus & malus subditus, quorum alter. s. prælatus cum difficultate vult generare. i. prædicando. Fœmina vero .i. malus subditus cum difficultate vult parere, bona opera faciendo. Aduerte tamen quod dicit Plinius lib. 10. c. 90. quod est species ardearum dicta leucon, quæ semper altero oculorum caret &c. Expone sicut de monoculis.

De Ansolomibus. Cap. 11.

1 Ansolomes seu aues paradisi sunt quædã aues ad quãtitatem anserum, alias circa, quæ ita sunt diuersis coloribus coloratæ, vt nullus color dicatur eis deesse, & istę ita habent vocem piam & dulcem, ꝙ excitare possunt hominem ad deuotionem. Et dicuntur aues paradisi eo ꝙ nescitur vnde veniant, aut quo vadant. Earum. n. coitus aut generatio non videtur, sed certis temporib. aggregatæ veniunt, in certis tẽporib recedunt, sicut ponit auctor in lib. de natura rerum. Talis per omnia fuit Christus, quia. s. generatio ipsius fuit hominib. penitus ignota. Esa. 53. Generationem eius quis enarrabit? Ideo etiam dixit iudæis de seipso. Io. 8. Vos autem nescitis vnde venio, aut quo vado. Iste. n. certo tẽpe per incarnationem venit, quia sicut dr̃ Hie. 8. Turtur, hirundo & ciconia cognouerunt tp̃s aduentus sui. Certo ẽt tẽpe per passionem recessit. dicens Io. 16. Tempus est vt reuertar ad eum qui misit me. Iste igitur dr̃ auis paradisi, q. a. s. iste ad literam de paradiso venit in mundum. Eccl. 24. Exiuĩ de paradiso &cæ. Et ideo iste fuit coloratus omni colore virtutis & perfectionis. Ezech. 16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria. Et vocem etiam habuit ita piam, sicut patet ꝑ decursum euangeliorum, quod sm̃ rei veritatem hoiem potuit ad deuotionem mouere, & ad compassionem & fletum aliquotiens excitare. Ideo de voce suæ locutionis, & de colore suæ decoræ cõuersationis dr̃ Can. 2. Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in aurib. meis, vox. n. tua dulcis & facies tua decora. Vel põt exponi de Angelis. Angeli. n. sunt aues paradisi, quorũ generatio & cõditio penitus ignoratur. Vel dici potest de viris iustis, qui sunt aues & habitatores paradisi, nunc spe, tandem facie, qui. s. debent habere coloratã cõuersationem, & piam & dulcem prædicationem.

De Barliata. Cap. 12.

1 Barliatha est auis quæ in arbore nascitur, & in mari in lignis putrefactis. Et istas aues dicitur Innocentius prohibuisse in quadragesima manducari. Istas vocat Arist. tubonides. Iste in pictauia circa maritima vbi plurimæ sunt tales, vocantur crauantij, & ideo de istis vide in titulo de pictauia infra libro quartodecimo.

De Bitarda. Cap. 13.

1 Tarda quæ vulgo bitarda appellatur, est auis magna, vulgo sic nuncupata, eo ꝙ bis tardat se quãdo vult volare, nunquam. n. subito surgit a terra imo bis vel ter saltum facit in terra antequam subleuetur. Vnde quãque contigit ꝙ dũ taliter se retardat ab aucupe sagittatur, sicut dr̃ in li. de natura rerum. Sic vere multi sunt qui nunquã volunt dimittere terrã & terrena subito vel aperte, nec deũ celeriter euolare, imo solent bis vel ter, iter boni propositi retardare, & sic sæpe fit ꝙ dũ nimis deliberant, solet eos diabolus tentationib. sagittare, & a volatu bonorum operũ impedire. Bene ergo consulit qui dicit Eccl. 13. Fili ne tardes conuerti ad dominum. Vel potest allegari de prudentib. qui non debent præcipitanter volare ad opera sua, imo bis vel ter debent deliberare, & aliquotiens vsquequo opportunitatem vident rectoire Sen. Diu deliberandũ est, ꝙ statuẽdũ est

2 semel ¶ Tarda comedit carnes & ẽt pene sola inter comedẽtes carnes, herbas depascit. Ista tamen in volando nõ capit ꝑdã sicut aues prædales, sed ex spectat ꝙ sint plures tarde simul congregatæ, & tunc aliã simul aggrediuntur & occidunt, & earum carnibus vescuntur, sicut dicitur ibidem. Tales sunt multi mali, malitiosi & iniqui, qui quamuis vescant per rapinam carnib. i. substantiis aliorum, ipsi tñ volando ꝑ superbiam, vel publice rapiendo non prædantur, quinimo solent se plures inuicẽ aggregare, & alter alterũ adiuuare, & sic insimul in bonos inuadere, & contra eos ꝓualere. Ista patẽt de balliuis, officialib & aduocatis, & dei vsurariis, q. vt cõiter plures sunt eiusdẽ societatis quinimo oẽs in vnũ conueniunt ad alios occidendum & prædandum. ps̃a. Cõgregati sunt aduersus dominũ & aduersus Christum eius. Istus. n. detractores & malitiosi se solent inuicem coniungere quando volunt aliquem impugnare. Vnus. n. accusat, alius testificatur, alius consulit, alius iudicat, alius exequĩt. Et breuiter illud ꝙ per vnũ fieri non potuit, per plurimorum malitiam adimpletur. psal. Multiplicati sunt qui tribulãt me &c.

De Bonosa. Cap. 14.

Bonosa est auisquę & sapore & quantitate quasi assimulatur perdici. Ista mirabiliter concipit, quia. s. masculus qñ vult generare, hianti ore currit donec de ore spumam emittat, quam fęmella ore recipiens concipit atque parit. Tales sunt luxuriosi, quia dum fœmella recipit & audit spumam. i. immunda verba quæ de ore suo profert masculus, sæpe fit quod malum propositum concipit, & parturit malum opus. Vel potest allegari de hæreticis, quorũ spuma. i. immunda doctrina dum ab auditoribus pro vera recipitur, in ipsis omnis error concipitur, & omnis iniquitas parturitur psal. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Vel potest de bono prædicatore dici, cuius spuma verborum facit alios concipere cuncta bona. 1

De Bubone. Cap. 15.

Bubo. Diues auarus similis est buboni, quæ onusta plumis, a cunctis aliis auib. impugnabitur, & ab eis deplumatur. 1 Et frequens eius ululatus sm̃ augures de nocte præsagium est mortis. Stercorib. & aliis immũditiis vescitur, & cum ea alias aucupes deprehendunt. Lucẽ odit, & cauernas inhabitat. Et si aliquis vult eam accipere, in supinam se vertit, & rostro & pedib. se defendit. Sic diuites & auari a cunctis aliis. s. ballinis & principib. impugnantur, & hoc quia sunt onusti plumis. i. diuitiis superfluis sunt induti propter quas ab omnib. impetuntur, & paulatim etiam deplumãtur. Hiero. Quid. n. est aurus, nisi arca latronum, bursa principũ, sibilus omnium? Vlulatus etiam & verba diuitum, fraudulentiam, mortẽ & exhæredationem præsagiunt pauperib & egenis. Isti immunditijs & stercorib. vescuntur. i. bonis temporalib. quæ ad Phil. stercora ab apostolo nuncupantur. Vnde aucupes. i. inferni diaboli cũ istis capiunt alios, quia isti sunt occasio quare multi faciũt multa mala: pauperes de eis grauiter murmurando, & detrahendo. principes & alii eos iuuãdo, vel sustinendo ꝓpter munera sibi data, & sic de aliis. Isti lucem fugiunt veritatis. contractus. n. suos faciunt non in luce & apparentia veritatis, sed in abditis & tenebris. i. sub velamento multiplicis falsitatis. Io. 3. Omnis q. male agit, odit lucem. Et si aliquis velit eos accipere corrigendo, tunc se supinant versus cælum, se. s. excusando, & facta sua esse tota cælestia. i. iusta & licita asserendo, & sic a prælatis & correctoribus vix capiuntur aut concluduntur, quinimo cum rostro verborum & vnguibus fictorum operum ab omnib. defendũtur. Eccl. 8. Sunt impij qui ita securi sunt, ac si iustorum facta habeant. ¶ Bubo secundum Isidorum est auis plumis & rostro & vnguib. auib. prædalibus similis non tamẽ virtute, q. a grauι detenta pigritia, nimis est debilis ad volatum. in sepulchris & cauernis de die inhabitat, & de nocte prædã q̃rit, & 2 in vrbe visa sm̃ augures solitudinem præsagit affuturam, vt dicit Pli. li. 10. c. 12. & secũdum Arist. li. 8. Monedula quę est coruini generis, comedit oua bubonis de die, quia debilis est visus, & econtra bubo comedit oua monedulæ de nocte, quia clarius videt de nocte quam de die. Auceps autem cũ ea alias aues deprehendit. Ecclesias autem frequentat nõ vt deo seruiat, sed vt oleum lampadarum bibat suis stercorib. ecclesiam maculat & deturpat. Sic vere hypocrita in plumis apparentiæ, in rostro eloquentiæ, in vnguib. potentię, auibus prædalib. i. sanctis hominib. simulatur non tamẽ in efficacia virtute, quia iste ad volatum contemplationis totaliter piger & debilis inuenitur Apo. 3. Sciens quod modicam habet virtutem: Iste de die id est in apparentia hominum, in sepulchris & cauernis pœnitentiæ & humilis conuersationis videtur manere, vel in sepulchris. i. in consideratione mortis & inferni se fingit coram hominibus habitare, tunc enim

a præ-

à præda pcti quiescit, sed de nocte in abscondito circa prędā
malorum suorum operum insistit, psal. Posuisti tenebras: &
facta est nox in ipsa pertransibunt oēs bestiæ siluæ. Oua eius.
i. exteriora bona opera comedit diabolus, quia cum ipsa pra
ua intentione corrumpat, in hoc delectatur, & econtra oua
monedulæ. i. diaboli peccata, quæ diabolus generat & produ
cit & ponit in corde suo ipse de nocte comedit, quia in occul
to multa mala cōmittit. Clarius. n. videt tunc ad opera tene
brosa quā de die. i. in publico ad opera virtuosa. Vñ aucupes
inferni cū ipso alius deprehendunt. Quia tñ pp plumas ap-
parentiæ ab aliis anib. i. a simplicib. insequuntur, tandem ab
eis corrupti a diabolo per vitia capiuntur. Exemplifica be-
ne. Sanctam autem ecclesiam suorum stercorib. peccatorum
maculant & inquinant Hier. 11. Quid est q dilectus meus in
domo mea facit scelera multa? Nunquam tamen eam ad lau
dem dei frequentant, sed vt, oleum vanæ gloriæ accipiant &
acquirant, quo. s. sua hypocrisis impinguet. Ose. 12. Fędus cū
assyrijs inijt & oleum in Aegyptum ferebat. Vel vt etiā oleū
bonorum temporalium recipiant & acquirant, sicut potissi
mè patet in canonicis secularib. qui bene frequentant eccle-
siam vt habeant distributiones, non vt faciant orationes. Vel
per bubonem & monedulam intelligo diuersos huius seculi
deceptores, quorum vnus alteri insidiatur, & dū non aduer
tit, oua & bona ipsius depredatur. Istud patet in aduocatis,
quorum cum vnus venit ad obscuritatem & ignorantiam se
nectutis, alius clare vidēs & astutus ipsum solet decipere, &
bona eius surripere & auferre, quia breuiter inter illos ille q
ad obscuritatem istam puenit, bona sua quæ aliis primo sub
ripuerat per alios tandē perdit, & per illum quē adhuc iuue
nem & parum videntem & scientem deceperat, tandē factus
senex & ignorans oua sua. i. officia & alia bona perdit, sicut
patet de iuuenibus aduocatis & de senib. hebetatis. Vñ Esa.
13. Prædabuntur eos qui præda fuerant, & subijcient exacto
res suos. Et pro certo sæpe fit quod magni aduocati alios q
parum vidēt, prædantur a quib. postea pauperantur. ¶ Mun-
dani & seculares similes sunt buboni, quæ clarius videt de
3 nocte quam de die, & ideo cum sp habitet in cauernis mone
dula comedit oua eius, & econuerso ipsa ouis monedulæ no
ctib. impinguatur. Et est auis onusta plumis, & rostro vngui-
busq; munita paucæ tamen est virtutis, quia non nisi mures
& vespertiliones & cętera vilia deprædatur. De nocte circū
uolat ad prædandum, de die autem lucem solis ferre non su
stinens, in cauernis & abditis se abscondit. Sic vere charissi-
mi in nocte obscura. i. in negotiis mundi clarius vident mun
dani, q̄ in die salutis & spiritualitatis, quia sapiētes sunt vt fa
ciant mala. &c. Hier. 4. Clarius etiam vident de nocte quam
aliæ bonæ aues, quia filii huius mundi sapientiores sunt filiis
lucis in generatione sua Lu. 16. Isti tamen in die. i. in negotiis
spūalib. & in illis quæ ad salutem pertinent, parum vidēt. Isti
n. sunt illi de quib. dr Io. 9. Vt videntes non videant, & qui vi
dent, cęci fiant. Isti ergo in cauernis terræ. i. amore tempora-
lium habitant, & ideo monedula nigra. i. diabolus oua eorū
de die comedit. i. bona eorum prępostita vel opera si q̄ faciūt
diabolus eis aufert, quia. s. isti peccatis obtenebrati bona sua
spiritualia non defendunt & sic licet ponant oua. i. licet con-
cipiant plura bona proposita proposita, tamen partū vel pul
lum bonorum operum emittunt, quia. s. totum a monedula.
i. a tentatione diabolica surripitur & furatur. Io. 10. Fur non
venit nisi vt furetur. Econtra autem in nocte. i. in obscurita-
te peccati, isti oua diaboli. i. bona temporalia rapiunt, & ea
sibi accipiunt & acquirunt. Vel in nocte ouis monedulæ nu-
triuntur. i. prauis delectationib. quas diabolus in corde eo-
rum ponit Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur, &
quod confotum est, erumpit in regulum. Isti et plumis. i. di
uitiis, rostro. i. iactantiis, vnguib. i. potentijs sunt muniti, sed
pro certo paucissimæ sunt virtutis. s. apud deum, quia quod
altum est apud homines abominabile apud deū est. Luc. 16.
Magnæ sunt apparentiæ, sed paucæ efficaciæ, de nocte volāt
ad prędā, quia pctorū tenebris obscurati, & virtutem solis iu
stitiæ fugientes, ad vespertilionum & murium. i. pauperū &
egenorum circunuolant rapinam. Esa. 3. Rapina pauperis in
domo vestra. ¶ Item secūdum Pli. Bubo de ouo a cauda exit.
4 caput. n. eius ita est ponderosum quod posteriorem partem
primo fouendam matri exhibet, sicut dicit Pli. li. 10. c. 16. Qui
etiam idem dicit de coruo, coruice, noctua, & pico. Sic vere
sunt multi qui de ouo. i. de mundo exeunt a cauda, quia. s. po
steriora. i. corpus pmittunt, caput vero. i. aīam & intentione
adhuc quantum possunt interius retinent, quia. s. quāuis cor
poraliter de mundo exeant, ibi tñ cordialiter remanent atq;
restant. Isti. n. sunt qui matri suæ deo vel prælato potius exhi
bent fouendam caudam quam caput. i. carnem quam aīam,
inquantum. s. magis sunt solliciti de salute corporis quā mē
tis, & plus de illis quæ necessaria sunt ad carnem fouendam,
quam ad animam recreandam. Quod etiam potest dici de il
lis qui ad hoc ad matrem. i. ad ecclesiam & religionem, ve-
niunt, vt caudam, non caput. i. vt carnem non aīam præficiāt
& præponant, caudamq; præcedere caput volunt, inquātum
fomenta corporis magis quam animæ curant, ita quod bre-
uiter deus, ecclesia, religio, vel prælatus potest dicere illud
Hier. 2. Verterunt ad me dorsum, & non faciem. Et sicut bu-
bo nunquam recte volat secundum Pli. vbi supra, imo sp ad
aliquam partem flectitur quando volat, sic vere peccatores
nullum volatum. i. nullum opus suum recte faciunt, nec rectā
intentionem, aut formam custodiūt, imo tortuosè & inepte
faciunt quicquid agunt. Cor autem eorum non erat rectum
cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento eius. Vel dic de
proditorib. qui sp vadunt tortuosè & fallaciter &c. ¶ Cor
bubonis suppositum sinistræ mammæ mulieris dormientis, 5
omnia secreta sua narrare eam facit secundum Pli. li. 30 Sic
aīa cui cor bubonis. i. malitia diaboli & eius mala voluntas
ostenditur, secreta peccata libenter dicit & confitetur.

De Caprimulgo. Cap. 16. 1

Caprimulgus est auis maior merula, q̄ de nocte volat,
& de die nihil videt, quæ dr caprimulgus, quasi mul-
gens capras. sicut. n. dicit. Pli. li. 10. ca. 40. ista auis no-
cte stabula pastorum ingreditur, & ad vbera capra-
rum euolat, & lac sugit, & se inde satiat. Ista aūt iniuria vber
quod suxit moritur, & ipsa capra cæcitate damnatur. Capra
significat ecclesiam, vel etiam quemlibet prælatum simplicē
& malitia carentem. Aues autem istæ significant malitiosos
& ambitiosos, in die. i. in bonis spiritualib. cęcos, & in nocte
i. in negotijs secularib. valde astutos. Igitur tales quandoque
solent de nocte. i. occultè & cautè stabulum ecclesiæ ingredi
& caprarum vbera. i. ad simplicium prælatorum pinguia be
neficia se transferre. Cum vero tantum possunt facere quod
ad talia beneficia attingunt, ipsas capras. i. ipsos prælatos sim
plices per malitias vel per munera excęcant, vbera vero quæ
sugunt, i. beneficia quę obtinent, destruunt, depauperant, &
mortificant. Istud. n. videmus q beneficia q̄ tenent ambitiosi
ab eis destruuntur, & tamen ipsi prælati ab eis plusquam ab
aliis decipiuntur. Non curant. n. de vbere sed de lacte, nō cu
rant de beneficio, sed de lucro. Eze. 34. Lac comedebatis, &
lana operiebamini, & quod crassum erat occidebatis gre-
gem autem meum non pascebatis.
Cynamulgus est auis arabię vide de arabia.
Cocyx est genus accipitris. vide de accipitre.

De Columba. Cap. 17.

Columba stultè est curiosa, quia sedens super arborē
circunspicit ad quam partem velit sedere. sed ante- 1
quam deliberauerit, multotiens impetitur sagitta,
& sic propter suæ tarditatem deliberationis, propo
situm non adimplet. Sic multi circumspiciunt & deliberant
de sua salute, ad quam partem velint & possint animum de-
clinare, sed quia statim veniente bono proposito non adim
plent, sed tumultuante conscientia retardatur, ideo ab aucu
pe diabolo subito variis tentationibus sagittantur, & sic
de arbore deliciarum & honorum mundanorum vsque ad
barathrum descendentes, & ab incepto bono proposito re-
tardantur. Et idem dicitur Ecclesi. 5. Ne tardes conuerti ad
dominum, & ne differas de die in diem. ¶ Columba secundū 2
glo. Cantico. 1. Felle caret, rostro non lædit nisi forte parem
suum. in cauernis pullos nutrit alias columbas errātes secū
recolligit, iuxta fluenta manet, vt a longè videat vmbram
accipitris venientis. meliora grana eligit gemitum pro can-
tu reddit, gregatim volat, societatem diligit, alis & rostro
se defendit, cadauera & alia immūda non comedit, geminos
pullos nutrit, & super fluenta nidificans, vmbramque accipi
tris

ris de longe veniẽtis intuẽs,ad interiora foraminis se abscõ-
dit.inter accipitres discernit,quia contra volantes & rapien
tes in aere in cauernas fugit,contra rapiẽtes in terra vł aqua
ad arborem cunlat,& ẽm Orig.quanto pennosior, tanto fœ
cundior inuenitur.Vnde habentes pedes penoatos fære pul-
lificant oi mense.& sp geminos pollos nutrit.Charissimi pp
istas.13.proprietates columbæ possum intelligere virũ iustũ,
vel quemcunq; ecclesiasticũ vel plaũ vel ẽt aiam christianã
Isti.n.felle carent,quia s.sine felle malitiæ & inuidiæ debent
esse.1.ad Cor.5.Non in fermento malitiæ & nequitiȩ &cæt.
Quia sicut dr̃ Mat.10.Isti debent esse prudentes sicut serpen
tes,& simplices sicut columbæ.Secundo columba nullum læ
dit nisi parem.Per parem animæ intelligo corpus,vel per pa
rem prælati intelligo subditũ,quem solum debet lędere per
pniam & correctionẽ,vt ipsum subijciat disciplinæ.Eccl.33.
Serũ inclinant operationes assiduæ.Tertio in cauernis nidifi
cant,quia.s.viri perfecti in cauernis & foraminib. plagarum
Christi per compassionem & deuotionem faciunt nidũ suũ,
vel etiam in cauernis inferni & sepulchri per consideratio-
nẽ mortis. Hier.48.Quasi columba nidificans in summo ore
foraminis.Quarto alias columbas secum recolligit,quia vir
perfectus debet recolligere pauperes & errantes,& per ho-
spitalitatem & misericordiam debet recipere pęnitentes , &
etiam in sinu amoris & charitatis tam in deum quam ꝓpter
deum nẽm debet colligere creaturam.psal.Continui in sinu
meo multarum gentium.Quia breuiter viri columbini & p
fecti solent societatem diligere,& alijs per charitatem se co
iungere & viuere.Psa.Si dormiatis inter medios cleros pen-
næ columbȩ.Quinto iuxta fluenta manet.Per fluenta intelli-
go deuotionem,lacbrymationem,doctrinam,& eruditionẽ,
quia pro certo iuxta tales aquas debet quilibet residere.Can
ti.5.Columbæ iuxta riuos aquarum resident,iuxta fluẽta ple
nissima.Sexto meliora grana eligit.Per grana a palea separa
ta intelligo bona spiritualia & æterna,vel sanum intellectũ a
cortice litteræ depurgatum,vel bona bonorum documenta
& exempla,quæ pro certo debemus si bona sunt recipere &
eligere,& paleas.i.vanas scientias,vana mũdi bona,vana bo-
norum exempla & documenta debemus totaliter refutare.
2.ad Cor.13.Eligite crismata meliora.Septimo gemitum ꝓ
cantu reddit,quia spretis mũdi solatijs vanitatis aia in gemi
tu contritionis & compassionis lectum cõsciæ per noctes sin
gulas abluere vel lauare.Vnde psa.Laboraui in gemitu meo.
Es.59.Quasi columbæ meditaotes gememus.Octauo grega
tim volant,& socios diligunt,quia hõ debet bonorum con-
sortia frequentare,& vna cum eis ad cęlestia euolare . Nau.
3.Sol ortus est & euolauerunt.Nono columba alis & rostro
se defendit,quia aia cum rostro feruẽtis orationis , & cõ alis
ardentis contemplationis debet a diabolo se tueri. Decimo
cadauera & immũda nõ comedit,quia hõ pctã aliorum non
debet per imitationem comedere. & sibi per complacentiã
incorporare,sed oia vt immunda & fętida refutare.Leui.11.
Non comedetis neq; tangetis ea quæ immonda sunt.Vndeci
mo geminos pullos nutrit,quia in nido cõsciæ debet amorẽ
dei & proximi enutrire.Can.6.Oẽs gemellis fętib.& sterilis
nõ est in eis.Et iõ in scriptura dr̃ ꝙ deo debebãt offerri duo
pulli colũbarum.Leu.5.Duodecimo vmbra visa accipitris in
aqua,statim ad interiora foraminis intrat,vel ẽt arborẽ ascẽ
dit,quia vir perfectus qñ in aqua deliciarum videt vmbrã.i.
prauam delectationem & tentationẽ,quæ volatilis est & vm
bratica & fallax,statim ad arborem crucis & interiora fora-
minis petræ in qua nidificari.i.ad memoriam passionis Chri,
qui fuit vera petra,clauis & lãcea perforata debet refugere.
vt rapinã & tentationẽ diaboli valeat declinare . Figura Ge.
8.vbi colũba non inueniens vbi requiesceret pes eius,reuer-
sa est ad Noe in arcã,quia.s.ẽm historiam scholasticam terra
erat lutosa,fæcibus & cadauerib.occupata.Columba aũt est
auis munda,quæ nunquam in talib.figit pedem.Sic aia emis-
sa a Noe.i.a deo per creationem,statim vbi in mundo inue-
nit lutum auaritiæ,& cupiditatis,& carnalitatis,debet redi-
re ad deum in arcam per memoriam passionis , quæ cũ esset
lignea,in ea saluatum est omne genus.Sic in cruce &c. Ideo
columbæ dicitur Cant.2.Veni columba mea in foraminibus
petræ,& in cauernis maceriæ.Et sicut columba inter accipi-
tres discernit,sic &c.vide supra de accipitre.§ 8. Tertio deci
mo quanto colũba penosior,tanto fęcundior,quia hõ quan
to plures virtutum pẽnas habuerit,tanto plures pullos.i.plu
ra bona opera procreabit.Vnde si pedes eius.i.effectus bene
fuerint plumati per virtutes,tunc in oi tpe,tam in æstate ꝓ-
speritatis,quã in hyeme aduersitatis pullificare p bona ope-
ra non cessabit Eccl.9.In oi tpe sunt vestimenta tua candida
&c.¶ Secundum Constantinum in viat.Columba habet san- 3
guinẽ calidum & consumptiuum.Vnde si sub dextera ala ip
sius sanguis extrahatur & caliginosis oculis instilletur,sanat
ophtalmiam.i.inflammationem oculorum.Et est colũba ẽm
glo.Can.5.felle carens,nullum lædens nisi forte parem,alie-
nos pullos nutriens,societatem diligens & frequentans . Dr̃
ẽt quod columba domesticatur ab aucupe,& melle nutritur
& sic dimittitur euolare ad alias siluestres , & quia eã vident
sibi similem,ratione mellis quod habet in ore,vnacum ea va
dunt ad columbare,vel ad rete aucupis,vbi illa primo intrã
tes omnes aliæ consequuntur.Et ẽm Amb.columba de vna
prouincia ad aliam literas defert,sed multotiens antequã ve
niat ad terminũ ab hostib.sagittat̃ pp litteras , & ꝓpter eas
occiditur quȩ alias non timeret.Quid per columba simplicis
simam intelligitur,nisi Christus mitis & humilis corde?San
guis.n.ipsius præcinsius est,& cõsumptiuus,quia eius virtu-
te peccata tam originalia quam actualia consumunt̃,& sicut
de ala dextra columbæ subtus sanguis extrahitur,ita de bra
chio dextro.i.de vulnere lateris sanguis & aqua profluit,vñ
inflammatio omnis carnalitatis a mentis nostræ oculis diluı
tur & lauatur,quia ibi sacramenta secundum Augu.efficacia
ciam acceperunt.Ista columba felle caret,quia cum maledi-
ceretur,non maledicebat Esa.53.Nullum lædit nisi parem.
Per parem filij dei intelligo corpus eius proprium,quod ad
eosdem honores per vnionis gratiam eleuatur.Istud solũ læ
sit Christus , quia ipsum solum pro peccatoribus saluandis
voluit vulnerari.Zac.13.Gladius super pastorem meũ,& su
per virum adhærentem mihi.Alienos pullos nutrit,quia so-
lem suum oriri facit super bonos & malos.Mat.6.Societatẽ
diligit.s.charitatis,quia deliciæ meæ esse cũ filijs hoium Pro
uer.8.Item ista columba per aucupem domesticatur,& mel
le &c.Per aucupem.n.intelligo deum patrem,qui filium suũ
melle beatitudinis ab æternis temporibus satiauit , & ad co-
lumbas siluestres.i.ad homines huius mundi misit,& dulce-
dine mellis i ore eius reperta,id est dulcore beatitudinis no
bis per prædicationem eius promissæ,Christum ad colum-
bare sequimur paradisi,& sub rete ecclesię permittimus nos
inuolui.Extendam super te rete meum,& capieris in sagena
mea.Eze.12.Ista autem columba literas nostræ reconcilia-
tionis a prouincia paradisi ad mundi prouinciam attulit,qñ
fidem nos docuit trinitatis sed antequam rediret ad ꝓpriũ
columbare.s.ad paradisum propter literas hmõi & propter
verba salutis quȩ docebat,occisus est ab hostib.iudæis.Io.8.
Quæritis me occidere,hominem,qui vera locutus sum vo-
bis.Figura.2.Reg.11.vbi Vrias miles strenuus propter litte
ras quas a Dauid rege attulit,occisus est in prælio. Sic pro-
pter litteras salutis nostræ,quas a deo patre Christus accepe
rat,occisus est in prȩlio mũdi huius.Littera occidit, spiritus
autem viuificat.1.ad Corinth.3.¶ Dicit Aristote. 8.libro qđ 4
inter columbas est masculus & fœmella, & generant pullos
multos,& si fœmella tardauerit venire ad cubandum super
oua vel pullos , cogit eam masculus ad cubandum desuper.
Masculus etiam,fœmellam nisi cito pariat,solet percutere,
& ipsam ad citius pariendum compellere. Colomba mascu-
lus est prælatus maior fœmella autem prælatus minor . Illi
habent pullos communes,quia tam maior quam minor eis-
dem subditis dominantur.Et ideo quando fœmella.i.minor
prælatus.s.curatus,pigritatur cubare super pullos & subdi-
tos,(sicut illi qui nolunt morari in ecclesia sua)ipsos.s.calefa
ciendo & fouendo in dei amore , tunc pro certo masculus
idest superior prælatus debet ipsum cogere & cum rostro
id est cum verba eruditionis,& monitionis , & etiam cum
vnguibus coercitionis & correctionis ad cubandum sup sub
ditos,& ad faciendum in loco suo residentiam compellere,
dicens illud.4.Reg.14.Contentus esto gloria tua , & sede in
loco tuo.Et etiam ad pariendum oua bonorum operum, &
ad faciendum fructum sibi & alijs per virtutes. ¶ Colũba in
ore solet fugere terram salsam,& in ora pullorum immitte- 5
re,vt ad cibũ sumendũ ipsos paulati valeat edocere ẽm Pli.
li.10.c.34.Sic prælatus quando videt ꝙ creuerint in discre-
tione & mentis pulli sui tunc debet in corpore proprio reci
pere terram salsam.i amaram pniam,vel sal sapientiæ & do-

ctrinæ,& in os subditorum.i.in auditũ,qui est os aĩæ, immit
tere cum ore suo per p̃dicationem,vt sic ad cibũ æternæ re-
6 fectionis recipiendũ habiliter disponantur.¶ Columba quã
do dimittit pullum suum solet coire cum ipso,& ipsum ante
q̃ recedat ab eo fęcũdare s̃m aliquos.Sic vere si pullus.i.sub
ditus prælatum adiuerit pro consilio,confessione,vel alio re
medio,prælatus non debet ipsum dimittere vacuũ,imo ver
bo & doctrina debet in ipso bonum ꝓpositũ generare,& eũ
bonis operib.fæcundare,& ẽt affectionib.Figura Deu.15.vbi
non licebat alicui dimittere seruum suum,nisi viaticũ sibi da
ret.&c.Explica & applica.¶ Item nota ꝙ columba fimum ha
bet ardentem,& ideo ipsum de nido eijcit & pullum suũ eij
7 cere docet.Sic vere cum stercora t palium suot ardentia per
auaritiam,& ardorem cupiditatis generãtia,hinc est ꝙ præ
dicator vel prælatus debet subditos suos docere ipsa de ni-
do suo eijcere.i. de corde & affectione pœnitus abdicare,
eaemplo Christi,qui dicebat,Mat.19.Vade & vende vniuer
8 sa q̃ habes,& da pauperib.¶ Item s̃m Ambrosium columba
in Aegypto & in syria instruitur vt de prouincia ad prouin
ciam literas portet.Naturaliter.n.diligit locum vbi primit⁹
fuit enutrita,& sic longinquus deferatur,tñ ibi redit si liber
tati fuerit restituta.Vñ tali columbæ solent alligari, sub ala
litteræ,quæ dimissa,statim ad loca natiuitatis nititur se trans
ferre,sed qñ in via ab hostib.cognoscitur ab eis ꝑꝑ litteras
sagittatur,& sic sæpe per litteras occiditur,quæ alias non ti-
meret,nisi forte ita altè euolet,vt ad loca hostium non de-
scẽdat.Vñ ẽt Pli.li.10.c.37.ait ꝙ colũbæ in reb.magnis inter
nũciç fuere,epistolis ad pedes ligatis,& exemplicat de Anto
nio ꝙ per colũbã certificato.Per cęlum(inquit)eunte nũcio
Sic vere charissimi sæpe fit ꝙ colũba.i.vir simplex & bon⁹ in
ægypto & syria.i.in religione instruitur,& litera ei traditur,
inquantũ in verbis sacræ scripturæ informatur.Et tunc litte
ras ad aliã defert prouinciã,qñ sacram scripturã ꝑ p̃dicatio
nem cõicat alienis.Et tunc sub alis littera ligat̃,qñ subtilita-
tem ingenij & litteram sciam nititur alis cõtemplationis re
gulere,& se ad deũ superius eleuare,& sic oobis obsessis in
hoc mundo voluntatem dei portare & per cęlum.i.per vitã
cælestem ad nos accedere. Veruntñ tunc ꝑꝑ literas ab hosti
bus occiditur,qñ ꝑꝑ sciam in superbiam eleuatus,a diabolo
moraliter vulneratur.Esa.47.Sapientia & scia tua hæc dece
pit te.& 1.Cor.8.Scientia inflat &c.Et ideo debet ita altè vo
lare per contẽplationem,ꝙ ad fines hostium.ad mundi dele
ctabilia nullatenus appropinquet,alioquin in sui periculum
literas defert,quia quãto quis scia clarior,tanto si delinquat
culpa est grauior 2.Pe.2.Melius erat eis viam veritatis non
agnoscere,q̃ post agnitã retrocedere a sancto mandato &c.
Figura de Vria,qui ꝑꝑ literas quas sibi Dauid tradiderat , a
Ioab principe militiæ occasionaliter est occisus.Sic ꝑꝑ lite
ras sciæ & scripturæ quas Dauid.i.Christo influit, Vrias.i.p-
dicator vel doctor occiditur a Ioab.i.a diabolo,qui est prin
ceps militiæ superborum,qñ exinde in superbiam & p̃sum-
ptionem leuatur.Vide ergo ne deferas litteras mortis tuæ,
quia sicut dr̃ t.ad Corin.3,Litera occidit,spũs aũt viuificat
&c.Columbæ s̃m Isid.dõr quasi colentes lumbos,qa in acti
bus veneris se exerceot,& ideo ab antiquis venereæ dicebã
tur.Et ẽt s̃m fabulas poetarũ,currum illius deæ veneris co-
lumbæ ducebant,Istæ ergo societatem diligunt & gregatim
volant osculo concipiunt,& in oĩ tpe nidificant,si fuerit mã
sio earum calida.Vnde s̃m Arist.colũba est auis voluptuosa
quia dato ꝙ senex coite non valeat,osculari tñ nõ cessat, &
aliqñ fęmina super fęmina salit,& masculus super masculum
ex quo coitu pulli nullatenus procreantur s̃m Aris.sed exin
de generantur oua subuentanea,quæ ad pullificandum peni-
tus nihil valẽt sicut dicit Pli.li.10.ca.58.Et vbi ẽt ab ancupe
fuerit excęcata,seductrix efficitur pluriũ aliarũ.Istæ charissi
mi columbæ colentes lumbos sunt luxuriosi,qui actus vene
reos exercendo impudicæ veneri famulantur.Iob 40.Virtus
eius in lumbis eius.Hi gregatim volant, quia vnus alterius
in suis nequitijs vtitur adiumento.Oẽ aĩal.n.diligit sibi simi
le.Eccl.13.Societatem diligũt,s.mulierum, contra ꝓhibitio
nẽ.Eccl.9.cũ aliena muliere nõ sedeas.&c.Osculis ẽt & tacti
bus inhonestis malum propositum concipiunt,quia s̃m illud
Eccl.13.Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea.Quod po-
tissime patet de illis qui suas consanguineas osculari nõ ces-
sant,quib.sæpe contingit ꝙ ad malos conceptus & actus ꝓ-
siliunt & procedunt Luc.22.Iuda osculo filium hoĩs tradis?

Isti in oĩ tpe nidificant,quia & tpe ieiuniorum & alijs tẽpo
rib.vacare veneri non cessant,& maxime si fuerit mansio eo
rum calida.i.si in calore deliciarum & prosperitatis commo
rent̃.vnde Iob 37.Nonne vestimenta tua calida sunt cum ꝑ-
flata fuerit terra austro?Auster ventus calidus & humidus si
gnat delicias.Colũba aũt senex nõ cessat osculari.&cæ.Quia
proh dolor,dato ꝙ multi ꝑꝑ defectũ caloris naturalis actũ
illum non valeant exercere,tñ in osculis & amplexib.in ver
bis & aspectib.delectantur.Isti sunt senes tam ætate q̃ mali-
tia ꝓuecti.2.Mac.2.Vel allega si vis de senib.& Susanna.Da-
nie.13.Et ẽt multi obliti iudiciũ naturale,alter altero abutũ
tur,ꝙ horribile est & nephandũ.Tbr.5.Adolescentib.impu-
dicè abusi sunt.Isti ab aucupe diabolo excæcant̃,qñ.s.oculi i-
tellectus & sani iudicii taliter carnalitatis inflammatione cõ
turbantur,ꝙ nec mundi honorem deperditum,nec dei hono
rem depositum,nec inferni dolorem repositum,nec propriç
famæ & substantiæ perditæ percipiunt nocumẽtũ.Sap.2. Ex
cęcauit eos malitia eorũ.Et tunc efficiunt̃ aliarũ auiũ dece-
ptores,qa nulli dubiũ quin vnus luxuriosus suis prauis nuti
bus & attractib.plures corrũpit & seducit mulieres,& econ
uerso,& tanq̃ venator diaboli ipsos ad coquinã deuehit in-
fernalẽ.Hie.5.Inuẽti sunt in populo meo impij insidiãtes ve
lut aucupes,laqueos ponentes ad capiendos viros.Sicut de-
cipula plena auib.sic domus eorũ plena dolo.Vel si vis dic ꝙ
oua subuentanea sunt opera hypocritarũ,vel ẽt opera inanis
gloriæ de quib.pullus retributionis & gloriæ paradisi nõ ꝓ-
ducitur nec habet̃.¶ Nota ꝙ aliqñ instruit̃ colũba domestica 10
ad decipiendũ alias siluestres.Nã eis se associat,& ad rete au
cupis eas ducit,& rete intrat,vt cũ ea aliæ intrantes pariter
inuoluantur,& sic sub amicitiæ specie eas allicit sed allicien
do ad mortem & interitum ipsas trahit.Et vt ait Pli.li.10.c.
37.Est illis ars inter se blãdiri & corrũpere alias, easq; comi
tantes secum ducere.Sic hypocrita a diabolo instruit̃ & do
cetur qũ sub spẽ boni alios ad rete diaboli pertrahat & ꝑdu
cat,& ipsos secũ in infernũ traijciat & seducat . Qđ patet de
hæreticis.vñ Prou.29.Qui blandis fictisq; sermonib.loquitur
amico suo rete expandit pedib.eius.¶ Colũba est auis stultis
sima & obliuiosa,qa in loco vbi tã ipsa q̃ p̃decessores sui pul 11
los suos emittere consueuerunt,nidificare ꝑꝑ hoc nõ omit
tit.Itẽ stolte est curiosa ,quia sedens in arbore circũspicit ad
quã partẽ velit sedere,& dũ in hoc deliberat, multotiens oc
ciditur a sagitta,& sic volatus propositũ impeditur,vt dicit
Greg.Itẽ s̃m Isaac in dietis particularib.colũba grossa & du
ra est ad digerendum,& viscosa,& grossum dat nutrimentũ
maxime caro pullorũ,sed qñ volare assuescunt, multũ ꝑdũt
de sua grauitate.Quãto aũt colũba est vetustior,tãto durior
est ad digerẽdũ,& illaudabile p̃bet corporib.nutrimentum.
Sic mundani pctõres in loco vbi pereunt,s.in mundo,pullos
diuitiarũ nõ cessant ꝑꝑ hoc congregare.Vnde ipsi in mũdo
sicut in colũbari diaboli qñ satis laborauerunt, derelinquunt
alienis diuitias suas,& tandẽ(vt est in psalmo)sepulchra illo
rum,domus eorum in æternũ.Itẽ dũ in arbore eminentiarũ
sedent,bene qñq; mouent caput consciæ & circunspiciũt,&
cogitant de salute,& vbi volare,& qd facere debeant,& vbi
post mortẽ sedeant,deliberant diligenter,sed quia tardi sunt
ad volatum boni operis incboandum,ideo auceps diabolus
mittit eis sagittam tentationis a qua per malum consensum
occiduntur,& sic volatus boni operis impedit̃ , ꝙ nõ esset si
propositũ impleuissent.Iõ Eccl.9.Quodcunq; põt man⁹ tua
facere,instanter operare.& Eccl.31.In oib. operib. tuis esto
velox,& oĩs infirmitas nõ occurret tibi.Itẽ tales vix possunt
digeri vel conuerti per prædicationẽ,quia grossi sunt ꝑ su ꝑ-
biã,duri per auaritiã,viscosi per carnalitatẽ ,& ideo eos imi
tantib.prauũ generãt nutrimẽtũ,quia.s.excẽpla taliũ nõ nu-
triũt aĩam,sed corrũpũt.Esa.59.Qui comederit de ouis eorũ
moriet̃.Si tñ assuescãt volare per pniam,tunc perdunt hmõi
grauitatẽ.Quanto aũt mundani vetustiores sunt,& magis in
vitijs antiquãt,tanto ad conuertendum ad pniam duriores
sunt,& ẽt ad clementiæ opera facienda & ad volatũ bonorũ
operũ pigriores.Esai.44.Scio ꝙ durus es, & neruus ferreus
ceruix tua,& frons tua ærea.¶ Secundum Isidorum colum- 12
ba dr̃ colorata,& est auis diligens societatem,mãsuetissima
& in hoim frequentia delectatur.pluries pullificat quam aliç
aues,quia in vere & æstate & autũno,& etiam in hyeme si ca
lida fuerit domus sua.pullos tamen meliores procreat in au
tumno quam in vere vel æstate,& hoc s̃m Isidorũ, qa tunc
reperit

reperit abundantius nutrimētū. Solo osculo cōcipit, & amore. & vt cōiter non nisi duo oua ponere cōsueuit. Sic pfecti, & religiosi debēt esse plumis.i. virtutibus colorati, & mites, & mansueti, exemplo Christi, qui erat mitissimus super oēs hoies qui erant in terra. Num.12. Isti debent hoium.i. virorū sm rōnem viuentiū consortia frequētare. Eccle.6. In medio presbyterorum prudentiū sta, & sapientiæ eorum coniungere. Isti si in calido cōmorentur i. in statu feruidæ charitatis, tā in æstate prosperitatis, q̄ in hyeme aduersitatis pullos bonorū operū faciunt, & producunt, iuxta illud Prouer.17. Oī tēpore diligit, q amicus est. Quia tñ in vere prosperitatis pauca inueniunt spūalia nutrimenta, quia.s. prosperitas mūdana non aiam, sed corpora nutrimentat, & econtra in aduersitate plura nutrimēta spūalia inueniuntur, idō bona opera tēpora autumnali aduersitatis facta valent melius apud deum, q̄ illa quæ fuerunt in vere prosperitatis, iuxta illud Eccle.7. Melior est finis orationis q̄ principiū. Isti solo osculo concipiūt. Naboī considerati a sola dei bēgnitate, & ēt seueritate, quasi quodā osculo sibi dato aggrediūtur opera virtuosa. Figura Gen.30. de ouibus, quæ ad aspectum virgarū coocipiebant. &c. Explica. Esa 26. A timore tuo cōcepimus, & parturiuim⁹ spūm salutis. Vel solo osculo.i. solo amore, quia.s. isti faciūt bona opera amore non tēmore, osculo non iaculo, ex voluntate, non ex necessitate. psal. Voluntariæ sacrificabo tibi. Isti plus alijs pullificant, quia plura debent facere opera virtuosa q̄ cæteri seculares. Isti faciunt duo oua.i. duo bona propo-
13 sita, quia aut ad amorem Dei, aut ad amorē proximi debēt, reducere quicquid agūt. ¶ Itē nota, q duo sunt genera colūbarū, s. masculus & fęmella. Et dicit Arist. libr.8. q cum duos pullos faciant, vnus tñ alio citius excluditur. Et habet proprium columba, q qñ bibit, caput non erigit quousq; totum biberit sm Pli.li.10.c.34. & vsq; ad annos 15 pullificat, & totidē cōiter annis viuit. Sic verè virtuosi, & perfecti quamuis bibant potum gratiæ salutaris, cumulationē.s. meritorū, nō tñ caput intentionis erigūt per superbiam, & vanam gloriā. īmo quandiu bibunt merita p grām to plenti, caput intentionis p humilitatē deprimunt, & inclināt, quousque ipsum eleuent p gloriam in futuro. Et licet duos pullos faciant.i. licet amorē dei, & proximi generent in seipsis, vnus tñ alio citius excluditur, q amor dei debet amorē pximi puenire. Isti ēt generaliter quindecim annis viuunt, & pullificant. Quindenarius.n. numerus cōstat ex septē, & octo. Per septem intelligo vitam actiuā in qua septē pietatis debent opera tā tēporalia, q̄ spūalia reperiri. Per octo intelligo cōtēplatiuā, in qua octo beatitudines, & virtutes debent iugiter meditari, s. paupertas spiritu. &c. Math.5. Hi sunt octo dies, qui in purificatione Nazarei requirebant. Numeri.6. Vel octo sunt, quę debent cōsiderari in cōtēplatione bonorū æternorū, s. visio dei dilectio summi boni, perpetua laus, perpetua æternas vitæ, societas angelorū, sanctorū cohęreditas. Chri adoptio filiorū, cōe gaudium sanctorū. Figura. Esa.38. vbi Ezechiæ ægrotanti, & moriituro.i. peccatori additi sunt qndecim anni. Vel
14 dic, q qñ hō potat aquā gratiæ, scientiæ vel doctrinæ, nō debet desistere nec cessare quousq, ad plenū fuerit satiat⁹. ¶ Inter colūbas, mascul⁹ de die, fęmella vero de nocte fouet pullos. Fęmella vero maioris est solicitudinis circa pullos educādos, q̄ masculus sm Pli.li.10.c.34. Sic verè masculus Christus fouet hoīes de die.i. in statu gratiæ existentes, sed p certo fœmina beata virgo ipsos de nocte.i. dū sunt in statu pctī vel tribulationis, p spem misericordiæ fouet. Ista.n. fęmina.s. beata virgo, valde est solicita circa pullos educandos.s. circa salutem hoium procurandā, quia sicut dr̄ Hier.31. Fœmina circundabit. Vel dic, q masculus significat prælatos, vel clericos, vel ecclesiasticos. Fęmina vero subditos.i. simplices & imperfectos, q pro certo fęminæ.i. seculares, & simplices hodie sunt plusquam clerici erga pullos i. erga pauperes nutriendos soliciti, & attenti. Vel p pullos intelligo bona opa, ad quorum nutritionem plus vacant hodie subditi quā prælati, & seculares, q̄ regulares, quia hodie sunt nouissimi primi, & primi nouissimi. ¶ Secundū magistrum in proprietatibus, sæpe sunt pugnæ inter columbas, & alias ēt aues, & ēt bestias, sed vt cōiter hoc est pp cibum, & mansionem. Sic inter aues spirituales.i. religiosos sæpe sunt pugnæ inuidiarum, detractionū, & hmōi, & hoc pp cibum scientiæ quē vnus credit vel pręsumit maiorem alio se habere, vel pp mansionem status, & eminētiæ, in qua vnus credit alio præualere, & hoc in minoribus, & pdicatorib. maximè locū habet. Figura Ge.13. vbi Abraam, & Loth egressis de Ægypto, & in terrā promissionis peregrinantibus, qn uis essent fratres, & amici, orta est briga inter pastores eorū, eo q esset possessio eorū nimia, & sic fuerunt inuicem segregati, licet essent eiusdē parētelæ. Abraam pater exaltatus, est beatus Franciscus, quē paupertas, & humilitas fecerunt cęteris celsiorē. Loth declinās, est beatus Dominicus, q a mundi tumultibus declinauit. Pastores eorū seruantes gregē dominicū, sunt fratres minores, & prædicatores. Et q possessio scientiarū suarū hodie ē nimia, ideo inter se briga, & discordia generantur. Et licet sint eiusdē parētelæ, s. status & paupertatis, & sic se magis diligere teneantur, tñ ab inuicem p odia, & inuidias separant. Vn⁹ aūt tenet vnam opinionem, alius aliam. Vnus vult præferri, 16
alius vult anteferri. ¶ Columbæ sicut, & aliæ quædam aues libenter in puluere se volutant, & libenter in aqua se balneāt. Sic & hō debet in puluere.i. mortis memoria se volutare, & in aqua lachrymarum, & in confessionis lauacro se lauare. Iob 10. Ecce nunc in puluere dormio. ¶ Colūba alienos pullos, & adulterinos dr̄ de nido eijcere, sed anteq̄ eos eijciat, solet cum eis carnaliter habitare. Sic deus pctōres de nido sui amoris eijcit, tñ illos bonis temporalibus fœcundat, & nutrit. Vel columba est plātus, qui de nido.i. de ecclesia vel collegio eijcere dēt malos, & maximè symoniacè introductos, ipsos tñ per semen bonæ doctrinę debet fęcundare, & ad fructū bonorum operum grauidare. Figura de Abraam, qui ancillam, & filium Ismael eiecit, eis tñ panē, & aquam pro viatico concessit. Oseæ 9. Propter multitudinē adinuentionū eorū de domo mea eiciā eos. ¶ Columba in pulchritudine plumarū colli sui gloriās, solet rostro plumas cōpōnere, & se sm modulum suū pectinare. pp qđ, vt ait Pli.li.2.c.36. Gaudentem in ipsa gloria solet accipiter rapere. Est.n. vt ait colūbis gloriæ intellectus. Sic illi qui in sua pulchritudine gloriant, nō cessant cōponere vestes suas, ibiq; inaniter gloriari, pp qđ solent ab accipitre diabolo, nunc superbia, nunc luxuria sæpe rapi. Ideo bene dr̄ Prouer. vltimo, q fallax gloria, & vana est pulchritudo. Vel pōt exponi in bono, quia aia admirans pulchritudinem, & nobilitatē proprię cōditionis, & naturæ, debet se diligenter cōponere, & cunctis honestis moribus se ornare. Eze.19 Sumpsisti vestimenta tua multicoloria, & or- 19
nata es eis. ¶ Inter columbas masculus, & fœmina quandiu simul viuunt, fidem inuicē sibi seruant. vnde Pli.lib.10.c.34. dicit, q maxima illis inest pudicitia, & neutri nota adulteria coniugij fidem non violant, & cōiter domum seruāt. Sic per oia debent, & cōiuges &c. ¶ Scd̄m Arist. columba frangit te- 20
stam oui cum rostro, vt pullus egrediatur. & qñ sm Arist. pullum suum a se dimittit ipsum fœcundat. Sic doctores, & prędicatores, & etiam religiosi ouum i. sacram scripturam cum rostro eloquentiæ, & prædicationis debēt aliis aperire, & testam grossæ litteræ diuidere, vt pullus interior appareat, sanus videlicet intellectus, quia littera occidit, spūs aūt viuificat 2. ad Corin.3. Et quando pullū suum.i. mundanū hoīem, & peccatorē quē cōuertendo per prædicationē pullum suū, & filium effecerunt, volunt dimittere in eo fętum boni ppositi debent generare, vt ad pullū bonorū operū proferendū ipsum valeant fęcundare. Vel dic, qđ colūba est pænites, qui testam corporis debet per pœnitentiā frangere, vt pullus.i. aia possit liberi⁹ ad deū euolare. Eccl.43. Aperti sunt thesauri, & euolauerunt nebulæ quasi aues. ¶ Dicit Orige. q colūba pacis est nuncia, simplicitatis forma, natura munda, pietatis æmula, societatis amica, iniuriæ immemor, prole fęcunda naturaliter timida, raro secura, nisi qñ est in foramine petræ, vbi aliqualiter quiescit, damni obliuiosa, quia sublatis pullis ibidem nidificare iterum non omittit, super fluenta nidificat gemitum pro cantu reddit, immunda abhorret, locū vbi nutrita fuerit diligit, & ibi reuertitur quantumcunq; alibi deferatur, & tm̄ est fœcundior, quanto pennosior inuenitur, & de nido suo stercora calida eijcit, & egredi pullos docet, & antequam alicubi sedeat, deliberat curiosè. Colūba est religiosus, qui nunciator pacis, & concordiæ debet esse. Iste debet esse simplex per innocentiam, mundus per castimoniā, vt fuit simplex, & rectus, & timens deū. Iob 1. Itē debet esse pietatis, & clemētiæ æmulator, q beati misericordes. Mat.5. Charitatis seu societatis, & amicitiæ frequentator, iniuriæ etiam īmemor, & ois patiētiæ seu modestiæ imitator, exēplo Christi, qui cum malediceretur, nō maledicebat. Iuxta illud Leui.

19.Non memor eris iniuriæ ciuium tuorũ.Hic debet ꝓle bo
norum operum esse fæcũdus,& gemitu pro cătu.i.dolore, &
pænitẽtia debet esse facundus,quia beati qui nũc fletis.Mat
th.5.Naturaliter ẽt debet esse timidus & raro securus, videli
cet timore filiali,vt timeat de peccatorũ cõmissione, de gra
tiarum amissione,de bonorũ omissione,de status dubitatio
ne,de patriæ ꝓlõgatione, & de incolat⁹ peregrinatione &c.
Si.n.omnia ista hõ cõsideret de seipso,necessario trepidar at
que timet,qa sapiens in oĩbus metuit. Eccle.18.Beatus hõ q
semper est pauidus.Prouer.28.Vñ vt columba nunquã est se
curus,nisi qñ ẽ i cauerna maceriæ,vbi requiescit.i.in Christo
qui fuit paries exterius per carnem,luteus,interius vero per
deitatem lapideus,& foris ꝑ quinq; vulnera ꝑforat⁹. In hoc
ergo foramine columba quiescit,qa religiosus nõ nisi in deo
& in suæ passionis memoria debet requiem inuenire.Iõ Can
tico.2.Veni colũba mea.Sequitur in foramine petræ,& in ca
uerna maceriæ.Hæc autem sunt foramina aspidum,& forami
na reguli,in quibus,qui ablactatus fuerit, manum suã mittet
Esa.11.Itẽ debet esse obliuiosus damni,quia dato qd cecide
rit in peccatum,& sic diabolus rapuerit pullos eius,s.gratiã
& virtutes,& licet de amissione doleat,nõ tamẽ debet despe
rare,imo debet intendere ad alios procreãdos, vt sic recupe
ret quod amisit.Exemplo nautarũ,qui post naufragia maria
tentant,secundum Senecam,afferentes iuxta cõmune dictũ,
ꝙ vbi quis perdiderit,ibi faciliter lucraẽ , iuxta illud ad Ro.
5.Vbi abundauit delictum,ibi suꝑ abũdauit & gratia.Itẽ de
bet ad locum suæ natiuitatis, s.ad deum ꝑ iugẽ suorũ bene-
ficiorum memoriã finaliter reuenire, licet ꝑ diuersas curas,
& solicitudines ipsum qñq; oporteat lõgè ab eo euagari,vel
ẽt aliquotiẽs ꝑ peccatũ,quia.s.septies in die cadit iustus.Pro
uer.24.Numeri.10.Reuertar ad terram in qua nat⁹ sum.Eze.
Reuertere ad vaginam tuam.Item abhorrere debet fœces &
immunditiã peccatorũ,quia qui diligit cordis mũditiã. &c.
Prou.23.Et ideo debet eijcere stercora de nido suo,qa amo
rem terrenorum,quæ stercora ab apostolo diciẽ, de nido cõ
scientiæ debet eijcere & suferre.ad Phil.3.Omnia arbitrat⁹
sum vt stercora.Itẽ quãto plures plumas virtutis habet etma
ximè si pedes,i.affectua sint plumati virtutibus, tãto est fæcũ
dior operibus.psal.Pennæ colũbæ deargẽtatæ, & posteriora
12 dorsi eius in pallore auri.¶ Item antequam sedeat alicubi per
amorem.i.antequam diffiniat aliquid faciendũ,debet ꝓ cer-
to diu in se deliberare,vtrum sit et expediens vel nociuũ.vñ.
Sine consilio nihil facias,iuxta illud Senec.Diu delibera,cito
facito.Vel dic ꝙ columba est is qui naturaliter diligit locũ
natiuitatis & patriæ suæ,&c.quia vnicuique patria sua dulcis
sima.¶ Tinnunculus est auis cuius & visum & vocem accipi
13 tres timent,& ideo dicit Pli.li.10.c.37.Ista auis cum colũbis
debet nutriri , vt eius auxilio possint ab accipitre custodiri.
Columbas.n.libenter defendit,& accipitres terret,& offen-
dit,& ideo(vt ait)columbæ ipsum mirabiliter diligunt,& cũ
eo manere cupiunt atq; volunt . Vnde etiam columbæ quã-
uis sint aues vagabundę,& quæ faciliter mutant sedes,verũ-
tamen non solent locum mutare,quandiu tinnunculum secũ
nouerit habitare. Ista auis põt mihi significare bonos ꝓlatos
vel etiam quoslibet viros prudẽtes,& iustos, quorum.s.aspe
ctum & vocem,i.quorum conuersationem,& orationẽ,quo
rum etiam visum,& redargutionem habeant timere accipi-
tres,i.demones & tyranni,etiã vsurarij,& raptores.Tales igi
tur in columbarijs,i.in collegijs,& vniuersitatibus sunt con
stituendi,& cum columbis.i.cũ simplicibus collocandi,& in
eorum iudicaturis,prælaturis & officijs promouendi,vt.s.ip
sos protegant, & defendãt,& vt ipsos accipitres,s.demones,
hæreticos,vsurarios,& tyrannos,malos ẽt balliuos terreãt,
repellant.Eze.1.Statura quoq; erat in rotis,& aspectus horri
bilis.Columbæ etiã.i.simplices debent talẽ diligere, & amo
re ei⁹ in patria vel collegio velle manere,& ibi cũ talibus vi-
ris personaliter residere,locumque suum non dimittere nec
mutare.Cuius tñ contrarium fit qñ habent crudeles iudices
& magistros, quia.s.libenter ad alienas iurisdictiones se mu-
tant,& tales impios fugiunt,& deuitant.psal.Transierunt de
14 gente in gentem,& de regno ad populum alterum.¶ Secun-
dum Pli.li.10.c.34. inter columbas, qñ fęmina parturit,ma-
sculus ministeria,& solatia sibi impendit.Sic verè mariti de-
bent suis vxoribus obsequi, & ministrare quãdo in perpetio
cõtingit eas esse.Vel dic ꝙ masculus est deus,vel prælatus,fę
mina vero est hõ vel subditus,quia pro certo Deus,& bonus
prę͏latus fœminam suam.i.subditum vel aĩam tunc diligunt,
& ei solatia spũalia,& temporalia tunc impendunt,qñ ipsam
per bona opera parturire cernunt,quia pro certo ille meretẽ
a superioribus consolari,qui laborat per bona opera fęcũda
ri.Vel dic si vis,ꝙ iste partus confessionem significat, quia.s.
Deus illum per gratiam adiuuat, qui per cõfessionem partu
rit,& se purgat.Prouer.28.Qui abscondit scelera sua,nõ diri
getur , qui autem confessus fuerit,& dimiserit ea misericor-
diam consequetur. ¶ Item ſm eundẽ ibidem , inter colũbas
est qñq; aliqua adulterij suspicio , ita ꝙ masculus rostro ver-
berat fœmellam.veruntamen ista suspitio non diu durat,qa
statim in oscula ruentes ad carnis opera reuertuntur.Sic ve-
rè inter coniuges si aliqua suspicio vel malum zelus irrepse-
rit,statim debent ipsum dimittere,& per pacem,& amicitiã
oscula sibi dare,& ab actibus matrimonialibus non se pro-
pter hoc retardare 1. ad Corinth.7. Rursum conuenientes
in idipsum ne tentet vos sathanas.

De Cicada. *Cap. 18.*

CIcadæ ſm Isidorum canendo dictæ sunt, eo ꝙ in par-
uo gutture mirã sonent cantilenã,& in æstatis calore, 1
quanto aerem puriorem attrahunt,tanto sonum effi-
ciunt clariorem, sed si cicadæ oleo ꝑfunduntur , statim
moriuntur,quia pori, oleo obstruuntur,vnde solebãt aerem
attrahere,sed si statim aceto aspergantur,tunc eius virtute po-
ris apertis,resumpto aere,reuiuiscunt,vt dicit Abr.in hexa-
meron.Pli.aũt li.11.c.26.dicit ꝙ cicadæ solo rore viuunt, fę
minæ silent, & mares solummodo voce canunt.Sic licet ꝓdi
cator sit minimus corpore.tñ sonum cantilenæ diuinæ,s.suæ
prædicationis debet in suũ guttur resonare, & quanto habet
aerem.i.spiritum sanctum puriorẽ , vel ẽt aerem sciẽtiæ mũ
diorẽ,tanto sonum prædicationis efficiet dulciorem.Isti er-
go rore deuotionis debẽt viuere,& inter eos viri.i.hoies ꝑfe
cti debent prædicare,& canere, fęminæ.i.ignari debent tace
re,iuxta illud 1. Tim.2. Docere mulieribus in ecclesia nõ ꝑ-
mitto.Quod ẽt vbiq; debet esse,quia.s.meliores & pruden-
tiores debent loqui,fęminei vero tacere.Vel ẽt ad literã de
fœminis põt dici ad quas ꝑtinet magis tacere ꝙ̃ loqui.1. Ti-
mo.2.Mulieres in ecclesijs taceant,non.n.permittitur eis lo-
qui.Isti igitur si deliciarũ oleo ꝑfunduntur,statim pori.i. spi
ritus appetitus,& affectionis eorũ deliciarũ pinguedine ob-
struuntur,& sic via scientiæ, & sancti spiritus impedita, cito
per vitia postmodum moriunẽ.Sed si post hęc aceto pœnitẽ
tiæ fuerint perfusi , tunc à poris affectionis oleum deliciarũ
retropellitur,aer aũt gratiæ,& sancti spũs ingrediẽ, & sic vi-
ta gratiæ,& gloriæ in eis reducitur.Vel per oleũ accipe adu-
lationem , quia multi homines spiritualiter moriuntur , per
acetũ aũt correctionẽ,qua viuificantur, vt sic dicant cũ Da-
uid . Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me
oleũ aũt pctõrum nõ impinguet caput meũ. Aduerte tñ ſm
Solinum ꝙ apud rheginos ciuitatem Italiæ cicadæ sunt mu
tæ, cum tñ apud Locrenses licet vicinæ, plusquam alibi sint
sonoræ.Solebat aũt tũc gentilitas allegare,ꝙ cum Hercules
ibidẽ dormiret,& cicade obmurmurarẽt, iussit eas amplius
non strepere,& sic contigit ipsas extũc inibi mutas esse . Qđ
si verũ fuit, cõstat ꝙ arte magica idem Hercules istud fecit.
Rheginenses igitur significant mundi principes atq; reges,
apud quos pro certo cõstat cicadas.i.ꝓdicatores mutos esse,
& veritatem dicere non audere.Si ergo contingat,ꝙ Hercu
lem.i.aliquẽ magnũ dominũ in vitijs quiescentem velint cla
more ꝓdicationis inquietare,statim indignatus solet eis cla-
more redargutionis interdicere, & sic quia veritatẽ non au
dent dicere,necesse est ipsos in dñorũ curijs mutos esse.Esa.
56.Vniuersi canes muti non valẽtes latrare.Vel dic generali
ter,ꝙ sunt muti.Allega vt supra.¶ Scđm Isidorũ Cicadæ na- 2
scuntur de sputo cuculorum.Habẽt aũt cicadæ hebetissimũ
visum,quia si digitũ vel aliquẽ obicẽ admoueris,non ꝓꝑ hoc
deuiabunt,sed potius impingẽt in ipsum,nec ab eo p[illegible]cauebũt.Tales sunt multi,q rectè oculos intellectus hebe[illegible] mos
videnẽ habere,q ꝓ certo daro,ꝙ quotidie in suo itinere ma-
lo inueniãt obices infinitos,& impedimenta,& [illegible],
valde magna,vtpotè tẽtationes, tribulationes,& [illegible]
nationes,ipsi ꝓꝑ hoc a cepto malo itinere nõ desistunt, imo
quasi ex scientia certa contra obices impingunt,& [illegible]
re cõtendũt.ps.Oculos habent & non videbunt. Visu.n priua
ti videnẽ,inquantũ cõtra fortunã nituñẽ,& inquantũ [illegible]

tere

tere a malo itinere non dignantur. Tales ergo de sputo cocu lorum.i. de suggestione demonum videntur creati, inquantum more dęmonum videntur in suis malitijs obstinati. Io. 8. Vos ex patre diabolo estis.

De Coturnice. Cap. 19.

1 Coturnix vel ortygometra quod idem est naturaliter timet accipitrem, vñ quãdiu ipsum videt de terra nõ surgit. Vnde sm Isidorũ dr̃ a metuendo. & gregatim volat & mare transit, vt inueniat pascua vberiora, & qñ fatigatur a volatu, descendit ad mare, & dum ibi quiescit, vnam alam eleuat ad ventum, quasi velum, & cum alia io ma ri se regit. ¶ Item auis ista qñq; patitur morbum caducũ, &
2 e it helleborus cibus eius, q eit venenosus, tñ pp venas quas habet strictas sibi non nocet fumus eius, quia.s. ad cor nõ po test ascendere, nec superius penetrare. Sic aia diabolum natu raliter timet, & ideo de terra humilitatis non se debet aliqua liter eleuare. Esa. 47. Descẽde sede in terra virgo filia Babylonis Mare pnię debet transire, vt venire possit ad vbera pa scua paradisi. Sz hæc habet duas alas, s. spem & charitatem, & ideo quando fatigatur laboribus peccatorum, debet descẽ dere ad mare pnię. & cum ala charitatis in fluctibus tribula tionum se debet regere, quia charitas oĩa sustinet 1. ad Cor. 13. Et ne tribulationibus obruatur, alam spei debet superius eleuare, vt per hmõi pniam sper ad patriam peruenire. Tran si ieci am tuam quasi flumen filia maris. Esa. 23. Et sic non tar dabitur, nec a fluminibus obruetur. De helleboro expone si cut infra. Morbũ autem caducum.i. peccatũ de leui & mul totiens, patitur, quia septies in die cadit iustus. Prou. 24. Hel leborum venenosum.i. bona tpalia aliqñ comedit, & admi nistrat, verumtamen quia ad cor per complacentiam nõ ascẽ dit, hinc est q ibi mortẽ culpæ vel miseriæ nõ propinat. iõ
3 &c. Allega. ¶ Differentia est inter animalia illa quæ habent la tas venas, vt sunt animalia & aues quæ sunt magnæ quantita tis, & illa quæ habent venas strictas, vt sunt aues paruæ. Illa. n. prima non possunt recipere venenosum cibum. in stomacho, quin.s. moriantur pp cibum venenosum qui ascẽdit ad cor. Ista autem fumum illũ infra stomachum retinent, & p strictas venas vlterius nõ ascendit, & sic minime pp hoc mo r iuntur. Vnde licet passeres & coturnices comẽdant helle- borum, non iden moriuntur, licet sit aliis animalib. veneno- sus. Per latas venas, cõscientias latas intelligo, p strictas cõ- uerso, per venenum peccata, per stomachum qui oia intran- tia recipit, cogitationem, per fumum delectationem, p cor voluntatem. Illi ergo qui conscias latas habent. qñ de pctis cogitant, statim fumo delectationis per consensum mali ope ris perimuntur. Illi autem qui strictas habent hmõi venas.s. viri iusti, qui hñt cõscias scrupulosas, tales non statim mo- riuntur, si venenum alicuius delectationis eis offeratur. Fumⁿ n. tentationis ad cor pp malam complacentiam non ascẽdit, & ideo ipsum faciliter ooo occidit, quia.s. fumum illũ vsque
4 ad cor ascendere non permittit, dicens. Num. 20. non transi- bis per me, alioquin armatus occurram tibi. ¶ Contemplati- uus debet esse similis coturnici ortygometræ. Primo quia il- la accipitrem timet & ideo a terra non se eleuat quandiu vi det eum. Sic religiosus debet timere diabulum, & quãdiu vi det eum in tentatione sibi insidiãtem, a terra.i. a pnia vel hu militare non debet aliqualiter se leuare. Esa. 29. Homilia- beris, de terra loqueris. Secundo quia illa gregatim volat, & ducẽ habet, sicut grues, cui obedit, & seipsas multũ diligũt, & velocter pedib. suis currunt, seque inuicem iterpellant. Sic religiosi qui gregatim morantur, duci & prælato obedi- re debent, & se cordibus & sermonibus diligere vel amare, & cum pedib. affectus velociter debent per bona opera cur- rere. Sic currite ad comprehendendum 1. ad Cor. 9. Tertio quia illæ aues licet cibum comedãt venenosum, & in suo sto macho recipiant, s. helleborũ, tñ quia habent strictas venas fumus exinde non euolat, vsq; ad cor, & iõ non pp hoc mo- riontur, imo in stomacho remanens subtiliat, & in earum nu trimentum a calore cõuertitur. Sic licet in stomacho cordis aliqñ recipiant p cogitatioẽ cibũ venenosum.s. peccatũ, de eo.s. cogitando, tameo quia debent habere venas strictas.i. cõscieutias scrupulosas, iõ fumus prauæ delectationis non debet ad cor.i. ad voluntatem ascendere, imo a calore chari tatis debet digeri in stomacho.i. in cogitatione examinari, & sic cor.i. voluntas per prauum consensum non lædetur, imo per detestationẽ & resistentiam cõuertetur venenum in the riacã.i. vitium in virtutes, & sic efficitur aiæ nutrimentu. vñ psal. Inquit de dracone. dicit. Dedisli eũ escam populis ethio pum. Quarto qa coturnix habet duas alas, & mare trasit vt inueniat vberiora pascua & calidiora, & sequitur solem, & qñ fatigaĩ a volatu, ita q oportet eam descendere in mari, vnã alam erigit ad ventũ, & cum alia se regit in aqua, vt sic a mari minime submergatur, ne a capto itinere totaliter tar- detur. Duæ alę sunt ratio & voluntas, vel charitas & discre- tio, vel etia spes & timor. mare est mundus. Debet ergo reli giosus mare mundi transuolare per terrenorum cõtemptũ, & sequi solem iustitiæ per imitationem & affectũ, vt in loco calido, qui est vltra mare.i. in religione quæ est vltra mũdum grariarum inueniat nutrimenta, & sic si propter necessitatẽ vitæ ad mare mundi descenderit ad tẽporalia acquirẽda, vel regenda, tũc ad ventum sancti spũs debet ala spei, volũtatis, & charitatis erigere, & cum ala rectæ discretionis & timoris se debet in mu di pelago gubernare, & sic nec in aquis mũ di delectationum submergetur, nec a processu bonorum operum totaliter retardabiẽ. ps. Petierunt & venit cornix. Et de hoc figuraliter Num. 11. dr̃ q ventus arripuit trãs ma- re coturnices & adduxit eos ad tabernacula filiorũ Israel. qa s. ventus.i. spũs sancti inspiratio adducit tales coturnices.i. vi ros pfectos ad tabernacula angelorũ, qui filii Israel appellã- tur, & hoc p transitũ maris.i. pnię amaritudinẽ. Sap. 10. Tran stulit eos per mare rubrũ, & transuexit eos per aquã nimiã.
¶ Coturnices gregatim mare transuolant ad pascua melio- ra, & ortogometra illa quæ inter alas gregem ducit sm 5
Isidorum & Solinum. Sic est tñ q quia accipiter insidiat illi quæ gregem ducit, vt cum primo ad terrã applicuerit, rapiat eam statim, iden coturnices cum se sentiant debiles, sulent sollicitare & inuocare ducẽ generis externi s. cornices, & de alio auium genere eligere sibi ducet, qui. s. accipitri insidian ti possint resistere, & eas secure ducere, & ad vlteriora litto ra locare, sicut dicit Solinus. c. de ortygia insula, vbi et dicit q istæ aues mare transituræ, flante austro nunquã exeunt, & q plurimum aquiloni se credunt, timeot. n. flatum austri tu- midiorem, & eligunt aquilonis spũm siccirẽ, vt. s. corpusen la sua pigra & tarda facilius pronet ficcior & vehemen- tior spũs. Dicit insuper q du mare transeunt, rimentes spa- tia longiora, impetus differunt, & veloces cursus non faciũt, sed vires sua tarditate nutriunt, & tarde & maturẽ ptedũt. Per istas aues intelliguntur religiosi & viri, ecclesiastici quĩ mare huius mundi pretereunt & transeunt, & ad vlteriora pa radisi pabula corde & aiu deflectuot. Gregatim igitur & so- ciabiter solent viuere, & ducẽ. i. plaũ sibi eligere & habere, austrũ ventũ mollẽ.i. mundi carnalẽ prosperitatẽ debẽt ti- mere & fugere, & aqoiloni frigido.i. mũdi tribulationi & pæ nitentiæ & paupertati se cõmittere, vt sic mentes eorũ carna les & debiles possint ad paradisum impetus tribulaminũ trã spotrare, qa breuiter cęteris parib. viri iusti potius aduersita tẽ q pßperitatẽ eligunt, & per ipsam ad littora paradisi citius attinguot, & maris huius pericula ptranseunt, & euadũt, qa sicut dicit Greg. Mala q hic nos præmunt, citius ad deũ veni re cõpellunt, iuxta illud psa. Multiplicatæ sunt infirmitates il lorũ, postea accelanerunt. Voum tñ debent aduertere cotur nices.i. religiosi, l. longitudinẽ vitæ suæ, & maris.i. huius vitæ amaræ diuturna spatia cogitare. Ne ergo ipsos cõtingat de ficere, non debent volare nimis cito, nec prorumpere ad ni- mis ardnos volatus operum perfectorum, sed potius tarde & paulatim in bonis operib. proficisci, vt melius continuent laborẽ pnię quẽ ceperunt. Quod est contra fatuos noniros & inuenes, qui in principio ita volunt ardua opera, facere, & per indiscretã pniam ad paradisum ita celeriter volare, q ipsos necesse est in via deficere & cessare. ad Gal. 5. Curreba- tis bene, quis vos impediuit? Isti ergo religiosi & clerici, ne ab accipitrib.i. mundi crudelib. raptorib. infestentur, si se de fendere nequeant debent cornices.i. externos duces, l. secula res milites & principes in auxilium inuocare, qui ipsos de- bent defendere & iuuare. Ad hoc. n. ordinati sunt principes seculares, vt iuuẽt & defendãt pauperes, & clericos, & alios regulares. Gen. 49. Gad accinctus præliabitur ante eum : vel illud põt allegar. quo accipiter diabolus plus insidiatur or- tygometræ, quæ ducit gregem, i. prælato quam aliis, & ideo necesse est quod prępõnat sibi ducem generis alieni, scilicet Christum, qui ipsum gregem suum dirigat & defendat, di-

te,seu ēt gratiæ diuinæ horas.i.conditiones nobis denotēt & cū serpentes.i.demones & pctā a nobis tollant, & cū etiā nos purgare rostro.i.per cōfessionem doceant,nullus debet eis nocere,sed vbicunq; venerint,salui & liberi debent esse, q̄a pro certo qui ciconia.i.pdicatorē vel religiosum læserit, apud deū criminis reus erit:vñ in psal.dicit dñs inhibēdo.No lite tangere Christos meos,& in prophetis meis nolite ma lignari.¶ Ciconia circa hoīum domos nidificat,quorū socie tatem diligit & frequentat,& nidū suū primū,nisi coacta fue rit,de facili non dimittit,& he pet hyemem nidū reliquerit, in vere reueniens reuertit ad eundē,nec aliū nidū qrit.Cico nia est vir perfectus qui circa domos hoīum.i.io societate vi rorū rationabiliū commoratur.Tam Pli. q̄ Solinus dicūt q̄ aliq; ciconiæ carēt lingua.Nidus talium est pfectio vel reli gio,in qua debent pullos bonorum operum procreare.Noo debent ergo per instabilitatē & incōstantiā nidū pfectionis relioquere,imo si hyeme.i.si tentatione vel tribulatione coa ctū fuerint ab eo recedere:tñ sedata hyeme & adueniēte vere pſperitatis debēt iterū reuenire,nec aliū nidū qrere,nisi pri mū.Qđ est cōtra eos q̄ de pbenda ad pbēdā,de religioue ad religionē cupiunt euolare.4.Re.14.Cōtētus esto gloria tua, & sede in loco tuo.Qđ ēt est cōtra apostatas,q̄ sine pposito redeūdi dimittūt aliquotiens statussuos.Vel pōt allegari de

20 patria,qūo vnicuiq; dulcissima debet esse ¶ Ciconia mire di ligit pullos suos,qa ex sollicito accubitu su p eos,plumarum suarū vestib.denudat,sed ecōuerso qñ ad senectutē parēs ve nerit pulli sibi vicissitudinē recōpēsant,eūq; in nido senectu te fessū releuāt,& quousq; vires depditas recupet ēt,circa pa rētū educationē intēdūt,& diligētius laborant,fm Amb.in hexa.Qđ ēt dicuot Solinus & Isidorus & ēt liber rerū,q oēs dicunt maximā ciconijs inesse pietatē.Sic vere parentes p fi lijs educādis qnq; plumas diuitiarū perduot pro ipsis pmo uendis,& in scholis & alibi nutriendis,& iō vice reciproca debent in senectute a filiis enutriri,& ipsi eis humilr famula ri.Qui.n.honorat patrē suum,vita viuet looga.Eccle.8. Qđ ēt de parentib.& filiis.i.de plātis & subditis pōt dici,qa.f.isti debent sibi inuicē deseruire,& nutrimentum & obsequium

21 ea hibere.ad Gal.6.Alter alterius onera portate.¶ Sicut di cit Pli.li.10.c.23.Ciconiæ certo tpe anni veniunt & certo re cedunt,veruntamen satis est(vt ait)mirabile q̄ bene venisse, vel recessisse noscunt,sed earū recessus vel aduentus nunquā actualiter vr.Locus aūt quo vadunt,vel vñ veniont pænitus ignoratur.vñ ait.Qm̄ inquit e loco veniant, aot quo se refe rant,incompertum adhoc est.de longinquo tñ venire nō du biū.Nemo inquit vtiraq3mē discedentiū,aut venientium, sed venisse cernimus.vtrūq3.n.nocturnis fit tpib.Ait ēt q̄ in asia patentib.cāpis conueniunt,vbi inter se congregatæ com murmurant,sed eam quæ vltima venerit,lacerant, Simul er go congregatæ noctu recedunt.& nullā pter captiuas & ser uas seu in domib.detentas post se dimittunt.Ista si vis appli ca ad aduentum Christi,qui a loco nobis ignoto,s.a paradi so venit,& illuc ēt post rediit.Noctu ēt dr venisse nascendo & noctu ēt abiisse resurgendo.Nobis tñ oia sunt ignota, qa. s.nemo est qui bene sciat modū seu horam qua venit,vel qua ēt surrexit,vel locū ēt vñ venit,& quo postea remeauit. vñ ipse est qui ait Io.7.Nescitis vnde venio,aut quo vado. Qđ autem ciconia Christi aduentum significat,patet Hie.8.Mil uus in cœlo cognouit tps suum,turtur,hirundo,& ciconia cognouerunt tps aduentus sui.Vel si vis allega contra illos q̄ tardi & vltimi volunt ad onera & opera publica venire,qui s.debent pœnam & supplicium sustinere.Quæ etiam consue tudo solebat esse apud gallicos fm Iuliū Cæsarē,quia.s.illū q̄ vltimus ad congregatum exercitū veniebat multitudo alio rum protinus occidebat.& hoc faciebant,vt quilibet accele raret venire,& nullus præsumeret remanere.Io omni ergo bono negocio,illi qui plus accelerant plus laudantur,illi ve ro qui vltimi veniunt,reprobantur.Quod etiam contra illos potest dici qui vltimo ad fidem & ad pniam volunt venire,& qui solent senectutis terminum expectare,& qui tardi & ne gligentes sunt,quia.s.istos solent in inferno demones lacera re.Vnde 3.Reg.14.Interficiam de Hieroboam mingentem ad parietē,& claudum,& vltimum in Israel.& Amos 9.No uissimum illorum gladio interficiam.Bene ergo dicitur Ec clsia.5.Ne tardes conuerti ad dominum,neq; differas de die in diem.Vel si vis allega cootra illos qui in aduentu & recess su suo faciunt magnas pompas & magnum tumultū & rumo res,volentes,quod ab oib.sciatur vt eorom gloria ab omni bus videatur,sicut patet de principib.& prælatis,qui tñ si ef sent bene humiles,deberent ignotē ingredi & exire, ita qđ prius perciperentur venisse quam venire.Lu.12.Veniet dns 12 serui illius hora,qua nescit &c.¶ Scriptum reperi q̄ ciconia caret lingua,verso tamen capite supra dorsum alte mutmu rat atq; stridet,& ideo sicut ponit Ouidius li.6.Antigone io ciconiam mutata fingitur,quia contra deos stridusse & mur murasse probatur.Sic vere detractores lingua ad bene loquē dū videntur carere,stridorem tamen faciunt inquantum cō tra deos.i.contra boaos solent multotiens murmurare.

De Cynomyia. Cap. 21.

Cynomyia secundum Isidorum est musca canina,quæ 1 respectu aliarum est magni corporis & lati,parui vo latus maximę tñ est adhærentiæ & tenacitatis , quia in vilibus pellibus animalium & maxime canum ad hæret,& pellem lacerat,& corrodit, & sanguinem attrahit atq; sugit.Vñ ēt antiquorū canum,qui ipsam propter nimiā assuefactionem nesciunt expellere,aures rodit, & ibi scabiē generat & fætorem.Per istas muscas intelligo mulieres, per canes impudentissimos,qui nesciunt saturitatem.(Esai.56.) intelligo luxuriosos,per sanguinem intelligo substantiā cor poralem,p pellem intelligo exteriorem conuersationem. Fœminæ ergo sunt cynomyiæ.i.muscę caninę per impietatē, sunt ventris lati per appetitus insatiabilitatem,sunt corpntis magni per luxuriā & carnalitatem,sunt volatus parui q̄ mo dici per iocrtiam & tepiditatē,maximæ ēt sunt adhęrētiæ & tenacitatis per importunam societatem,quia vere luxurio sus si se a mulierib.permiserit inquinari, nunquā pōt eas post modum effugare,quandiu in ipso sanguinem inuenerint sub stantiæ temporalis Eccl.13.Si habueris coouiuet tecum,si ni hil habueris,dereliuquet te.Istę pellē bonę cōuersationis la niaot & dirumpunt.Istæ sanguinem diuitiarum attrahūt & ebibunt,& aures.i.auditum veterum mastinorum.i.luxurio sorū induratorū taliter lacerant & crueotant,q̄ verba saluti suæ congrua nooaudiunt oec attendunt.Eccl.21.Quodcūq; audierit scius laudabit,& ad se adijciet.Audiuit luxuriosus, & displicebit illi,& proiiciet illud post dorsum suum.Et ibi dē.23.dr.Hoi fornicario ois panis dulcis,noo fatigabit tral grediens vsque ad finem.Et breuiter talem fætorem generāt in eis muscæ istæ,quod fœtor suæ infamię vndiq; seminatur.

De Cornice. Cap. 22.

Cornix sua voce pluuiam significat,& licet ex hoc pof sit bonum prætendere,suis tameo operib.incolas di 1 noscitur infestare,& bona eorum comedere vel va stare.Itē hæc auis diutissimē viuit & licet in senectu te eius pluma exterior dealbet,tñ caro interior quanto plus vixerit,tanto amplius denigratur.venenosis & alijs cadaue rib.pascit,& cunctis pdalib.auib.aduersatur.Nā nimium odit & accipitri insidiatur & resistit,& aquilæ licet ipsam tāgere non audeat,tñ voce horribili est infesta. Sic licet auari vi cinis suis,verbis fallacib.bona plurima conijciāt & promit tant,& eis pluuiā subsidiorum denuncient atq; dicant,sicut patet de illis qui sub specie bonæ intentionis pauperib. pro mittunt dare mutuo,& eos in necessitatib.adiuuare,tñ de 'a cto contrarium inuenitur,quia per excoriationes & rapinas eos diripiunt & infestant,ipsosq; bonis temporalib.spoliant & denudant.Esa.3.Rapina pauperum in domo vestra.Et li cet quantum ad venustatem exterioris habitus,vel etiā quā tum ad fictam exteriorem conuersationem in senectute sua dealbentur,tamen caro interior,id est conscientia,peccato rum nigredinem non dimittit,imo tunc plus per luxuriam denigrantur , & magis per auaritiam induruntur . Vnde Seneca . Cum cœtera vitia senescentibus nobis senescant sola auaritia iuuenescit . Isti loogo tempore viuunt in hoc mundo, nec mirum,quia hic dat eis suus dominus paradi sum. Vel multo tempore viuunt,scilicet reputatione pau perum quibus nocent . Ecclesiastici.7.Impius longo vi uit tempore in malitia sua . Istæ aues prædales,id est præ dicatores & etiam principes , & prælatos, qui bona sua per phas vel per oepnas prædantur,oduint,& eos vocib. detra ctionis improbis persequuntur.Aquilam ēt regem prælato

rum.i.Christum suis malis operib.rumorib.blasphemis locu
tionib.persequuntur,sed cum eorum nequitias satis dissimu
lauerit,tunc in ira conuersus eos morte æterna feriet & ne-
cabit.Nunc.n.non infert furorē suū deus,nec vlciscitur scæ-
2 lus valde Iob.25.Sed zelus & furor non parcet in die vindi-
ctæ.Prou.¶ Scdm augures,cornices dñr hoium curas agere,
insidiarum abscondita monstrare,futura & maximè pluuiā
ꝑdicere.Sed quicquid sit de istis opinionib. incolis tñ terræ
vbi habitāt cornices sunt nociuæ,quia eorū fructus & semi-
na diripiunt & deuastant,& voce sua horrida eos discutiunt
& conturbant,& aues magnas & potentes,s.accipitrē & aq-
lam,suis clamorib.persequi non formidant,a quibus tamē sę
pe fit quod pœnam & vindictam reportant.Sic aduocati cla
more suæ eloquentiæ dicuntur curas & mundi negotia age
re causarum abscondita declarare,& futuros causarum euē
tus prædicere & monstrare,& etiam pluuiā ꝓsperitatis suis
verbia conijcere,& eam etiam hoīb.promittere.Sed ista ver
bs augurum sunt fallacia,imo de facto sæpe inuenitur cōtra
rium,quia ꝓ certo isti super omnes alias aues incolis,& ha-
bitatorib.terræ suæ sunt impiæ & nociuæ, quia seminibus &
fructibus temporalium ipsos expoliant,& voce horribili mi
narum fosrum multotiens ipsos turbāt.Magnas etiam aues
& prædales,i.principes & potentes non verentur propter eo
rum nimiam præsumptionem clamore litigatiōum suarum
offendere,vel turbare,propter quod ipsos contingit sæpe pę
nas & supplicia reportare,contra illud Ecclesi.8.Non litiges
cum homine potente,ne forte incidas in manus illius. Et si-
cut cornia seipsam & pullos suos nutrit cadauerib.veneno-
sis,sic tales tam se quam suos nutriunt diuitiis malè & ipiè
congregatis,de quib.potest dici Naum.2.Leo cepit sufficiē-
ter catulis sois,& mactauit leenis suis.& Iob.24. Vigilantes
ad prædam præparant panem liberis.Et sicut cornices gre-
gatim volant,& quanto plus viuunt,tanto duriores efficiun
tur,sic aduocati gregatim viuunt,qa vnus aliū protegit,dili
git,& defendit,nec vnus cōtra aliū vult pro aliqua pecunia
vt cōiter aduocare,imo sicut vna cornice in campo alicuius
sedente alię similiter ibi sedēt,& sic quicquid est seminis va-
stant,sic &c.Et quanto plus vixerint,tanto in sua malitia gra
uius indurantur.Cor eius indurabitur sicut lapis,& stringeť
velut malleatoris incus.Iob.41.Et ideo cor durum male ha-
bebit in nouissimo.Eccl.3.Et qui mentis est duræ,corruet in
3 malum.Prou.28.¶ Cornix secundum Pli.li.10.ca.12.Magnæ
est industriæ.Nucem enim quam non potest rostro frange-
re,in altum leuat,& super saxa cadere permittit,& hoc to-
tiens reiterat quod eam frangit.Talis debet esse plātus,quia
pro certo quando habet aliquam nucem.i.aliquem subditū
durum & obstinatum præ manibus,quem.s.rostro .i. verbo
non potest frangere vel donare, debet illum allidere ad sa-
xa.i.ad duritiam tribulationum,vt sic qui verbis non frangi
tur,verberibus,castigetur.psal.Beatus qui tenebit & allidet
paruulos suos ad petrā.Vel dic ꝙ petra est Christus, ad quē
debet illum prælatus per orationem allidere,& eum sibi cō
mendare & committere,quem non potest verbo doctrinæ
frangere vel domare.Vel dic ꝙ nux rotunda est cor nostrum
quod si sit ita durum quod frangi vel inclinari ad bonum ne
queat,nec pro certo ipsum debemus eleuare per cælestium
contemplationem,& tandem ab alto ad inferiora deprime-
re per mortis & inferni considerationem,& ad petram Chri
stum ipsum allidere per deuotionem & orationem,& sic ip
sum poterimus frangere per cōuersionem & subiectionem.
Vel dic ꝙ sæpe accidit ꝙ deus quando videt hominem ni-
mis seuerum & durum,& ad compatiendum aliis minus frā
gibilē,& austerum,permittit ipsum in pctm̄ cadere,vt sic ex
propria fragilitatis cōsideratione possit eum frangere,& ad
compassionem,humilitatem,& iustitiam inclinare . Exēplū
de beato Petro,qui scdm Gregorium,ob hoc permissus est ca
dere,vt disceret aliis cōdolere.Quod etiam de casu statu ꝓ-
speritatis potest intelligi,quia.s.sæpe fit vt deus ab alto gra-
du & statu hominem detrahat,& ad lapidem.i.ad aduersita
tis duritiam ipsum allidat,ut eū ad bonum facilius frangat.
Vnde Iob 30.Eleuasti me,& quasi super ventum ponens col
lisisti me valide.Vel dic quod cornix est diabolus,qui vidēs
quod non potest nucem.i.hominem clausum ad se custodiē
dum astutum,fortem,stabilem atq; durum frangere per pec
catū,nec comedere ꝑ tormentum,eleuat ipsum.s.procuran
do sibi seculi dignitates,& pro sic libito ipsum ad pctā detra
hit,& finalr damnat & frangit.Quod etiam de ecclesia pri-
mitiua possumus dicere,quia tunc eā diabolus frangere vel
lædere non potuit,quousq; eam per mundi diuitias & potē
tias eleuauit.vnde Greg.Sępius in altum quis tollitur, vt ca
dens fortius conquassetur.Aduerte tñ quod dicit Plin. vbi
supra.s.li.10.c.12.s.quod cornia raro inuenitur in templis &
lucis mineruæ,quæ erat dea sapientiæ.Oino autem athenis,
quæ literarum mater dr̄,cornicula non videtur.Sic illi q mo
re cornicis sunt garruli,domos & templa deæ sapientiæ , &
ciuitatem literarum non inhabitāt,inquantum.s.tales vt cōi
ter versm sapientiam non vendicant nec frequētant.Garru
la.n.loquacitas plerunq; est perfectæ sapientiæ contraria,qa
vt cōiter illi sapientiam non attingūt,qui more cornicis gar
ruli & magniloqui sunt,& maxime qñ per diuersa crimina
nigri fiunt.Sap.1.In maliuolā aiam non introibit sapientia,
nec habitabit in corpore subdito pctis.Vel dic ꝙ tales pctō-
res templa & ecclesias nolunt frequentare , nec orationi vel
deuotioni intēdere vel vacare.¶ Dicit Amb.in hexam.ꝙ cor
nices filios suos summe diligunt,illos ēt volantes aliquan- 4
diu persequunť,& pascunt,& qñ per longęuam senectutem
parentes cornices plumas perdiderint,& volatum,cornices
iuuenes plumis proprijs eos fouēt,& ad volat⁹ pristinos eos
pro posse habilitant & reformant.Sic si parentes nostri(qui
dum sumus iuuenes valde nos diligūt,& diligēter ēt nos fo
uent & nutriūt)plumas pdiderint diuitiarum,& volatū po
tentiæ tpalis,ipsos debemus tā virib. quā diuitiis adiuuare.
Exo.20.Honora patrem tuum & matrem tuam.&c.Vel pōt
exponi de bonis prælatis,& de bonis subditis,quorum alter
debet alteri in necessitatib.subuenire.ad Gal.6.Alter alteri⁹
onera portate.¶ Cornia a tergo de ouo exire dr̄,sicut & bu
bo,secundum Plin.li.10.c.16.Sed de hoc vide de bubone.§. 5
pen.Cornix quamuis nigra sit tamen loqui ad modum ho-
minis docetur,& cum in aqua clamando & aquam respgen
do se balneat pluuiam pronosticare vr̄.Ouis columbarū insi
diať,ipsaq; comedit & furatur.Sic cū pctōres in suis actibus
retrogradi sunt nascendo.i.intrando in mundum,s.pq; caro
quæ est posterior prima vadat,isti tñ qñq; vt hoies loquunē
recte docendo,& pluuiā æternæ fęlicitatis aliis denunciat p
dicando,& se in aquis fictæ cōpassionis & deuotionis in ap-
parētia balneādo,sicut ad literā pōt de hypocritis experiri.

De Coruo. Cap. 23.

Coruus scdm Aris.li.9.pugnat cū asino & Tauro , & est
amicus vulpis,& pro ea pugnat contra Esalonem ac 1
cipitrem,& scdm eundem,corui contra se inuicem pu
gnant,& fortior lædit & percutit debiliorē.Per asi-
num intelligo pauperes mercatores,per Taurum intelligo
pauperes agricolas,per vulpem causidici designanť, p cor-
uos autem qui furantur pecuniam & abscondunt, intelligo
cupidos & auaros.Ab istis ergo Tauri & asini infestanť , qñ
ab auaris pauperes mercatores & agricolæ opprimunť, sed
tūc ab eis vulpes diligitur,qñ fallaces causidici pp suas tustā
nendas malitias ab eis alloquuntur & donis & beneficiis ꝓ-
miantur.Et coruus contra coruum pugnat qñ pro cadaue-
re.i.pro diuitijs tpalib.inter eos iurgia concitantur,quia in
ter superbos sp sunt iurgia.Prou.13.Sp.n.iurgia quęrit ma
lus.ibidem 17. ¶ Nota ꝙ coruus est auis immunda,& cada- 2
ueribus vescens,& pugnat cum tauro,& asino,& eos rostro
& pedib.percutit & infestat,& de pullis suis aliquotiens eii
cit extra nidum,& est amicus vulpis,& pro ipsa pugnat con
tra alios scdm Aris.li.9.& hoc forte quia vulpes sua fraudulē
tia aues & alia aīalia occidēns,coruo dat aliquotiens partē
prędę,sed quicquid fit,qñ vulpes moritur,a coruis pelle &
carnib.spoliatur.Per Taurum agricolam intelligo, p asinū
pauperes mercatores,per coruum principem iniquum,per
vulpem fallacem balliuum vel aduocatum.Impij ergo prin
cipes qui cadauerib.i.rapinis & excortationib.nutriunt,pul
lis suis.i.subditis sunt infesti,& eos de nido sub ę proprię eij
ciunt & expellunt.Mich.2.Mulieres populi mei eiecistis de
domo deliciarum suarum. Agricolas & pauperes rostro cō
minationum percutiunt & affligunt,vulpes autē, i.balliuos
& aduocatos diligunt,protegunt & defendunt,& hoc quia
per fraudes eorum rapinæ suæ & malitię palliantur,& de ꝑ
dis per eos pręparatis ipsi tyranni comedunt & vescuntur.
Mich.7.Principes postulat,& iudex in reddendo est.Sed qñ
tales vulpes.i.balliui & aduocati moriuntur pro certo prin
cipes

cipes eorum substantiam comedunt, lacerant & prædantur,
quia sicut coruus non diligit vul, é nisi quaudiu viuit & quā
diu ab ipso potest commodum reportare, sic nec principes
aduocatos vel ballitios. Eccl. 12. Si occurterint tibi mala, in-
3 uenies eum priorem ibi. ¶ Coruus cum cadauar inuenarit
primo & principaliter oculum petit, quam primo extrahit
& comadit, & tandem cerebrum, & postea alia mambra de-
uorat & consumit. Causam autem allegat Pli. li. 11. ca. 37. di
cens quod pleræq; alitum oculos appatunt, quia effigiē suā
ibi cernētes velut ad cognata dasidaria tendunt. Coruus est
diabolus, qui anta oīa oculum fidei vult extinguere, & tādē
cerabrum a quo emanant sensus naturales. i. virtutam discre
tionis nititur destruere, & sic secura post alia membra. i. alias
virtutes animæ dissipare. Vnda Prou. 30. Oculum qui subsan
nat patrem, & qui despicit partum matris suç, effodiāt eū cor
ui de torrentibus, & comedunt eum filij aquilæ. Vel dic qđ
sic facit deus, quia. s. oculum mātis & cordis summè diligit,
pro eo quod ibi imaginem trinitatis essa cognoscit, & maxi
ma qñ pctm̄ hmōi imaginam non corrumpit. Prou. 23. Fili p̄
4 be mihi cor tuum. ¶ Coruus paucissimi est cuitus, & ideo diu
5 tissimè niuit. Expone sicut da elephāte. ¶ Coruus sicut aquī
la si plusquā duo oua vel duos pullos feterit, tertium de ni-
do aijcit. pullos verberat, & ad exeundum & ad volandum
compallit. &c. Expona sicut supra da aquila. ¶ Coruus scđm
Arist. in 1 pa æstatis pullificat & ouat contra cursum aliarum
6 auium. quod etiam dicit Pli. vbi supra & contra asinū & tau
rum pugnat, vulpem autem protegit & diligit, cum autam
vulpes mortua fuerit, eius carnes dauorara propter pristinā
amicitiam non omittit. Sic diabolus in æstata prosperitatis
oua malorum propositorum, & pullos malorum operum in
nido cordis humani procreat & p̄ducit. Paccatum. n. ab eo
ponitur per cogitationam, fouetur per delectationem, con
creatur pullus per consensum, excluditur per operationem.
Iste contra asinum. i. religiosos, & contra taurū. i. contra bo-
nos actiuos pugnat, & eos rostro & vnguibus tribulationū
& tentationū percutit atq; grauat. vulpes. i. peccatores nunc
videtur diligare, & eos in prosparitate seruare, sed cum mor
tui fuerit, eos in inferno sine vllo remedio deuorabit nō ob
stanta amicitia præcadenti. Carnes amici sui comedet in ob
7 sidione & in angustia, in qua concludent eos inimici eorum.
Hier. 19. ¶ Nota secundum fulgentium, Coruus habet vocū
quadragintaquatuor mutatiōes. Sic adulatores infinitis mo
dis variat verba sua &c. Eapone. Act. 1. Varijs linguis loque
bantur. Ideo ad Titum. 3. Prophanas vocū nouitates deuit-
ta. Vel expone de datractorib. qui multimode variant verba
sua Sed sicut ſm Plin. li. 10. c. 12. tunc est pessima coruorum
significatio, qñ glutiunt vocem quasi strangulati, sic vere, tūc
verba detractorum sunt pessima, qñ sub quadam gluriendi
& retinendi, vel totum dicara non audendi formula sunt p̄
lata, vt pota quando fingūt se multa alia de homine scire, sed
cuncta dicere non audare, tunc. n. maiorem faciunt contra
hominam suspitionam, quam si planam ederant locutionē.
8 ¶ Secundum Isidorum coruus pullis suis non prouidet, quo
usq; sibi similes eos vidarit in nigradina & colore, sed cum
plumarum nigredinem in ipsis vidarit, tunc eos tanquam p̄
prios recognoscit, & ipsos allicit atque nutrit. Sic mundus il
los qui non habaut nigredinam peccatorum, abijcit & con-
tamnit, sad illos quos vt se nigros innanerit, tanquam suos
recolligit & extollit, iuxta illud Eccl. 13. Omne animal dili-
9 git simila sibi. ¶ Coruus nidum suum perpetuo nunquā mu-
tat. Sic nec homo debet statum, officium, & beneficium suū
mutare nisi forte euidens ratio cōtradicat 1. ad Cor. 7. Vnus
quisq; in qua vocatione vocatus est, in eadam p̄maneat. Qđ
est contra ambitiosos & instabiles, qui nunquam aliquo gra
10 du seu benaficio sunt cōtenti. vida supra de ciconia, vbi inue
nies idē. ¶ Secundum fatuos augures coruus habat quādam
vim præsagij, & diuinatiōis, & ideo ſm antiquos, inter aues
quæ dedicabantur apollini, enumaratur. Hæc auis ſm Fulgē-
tiū diuersas habet vocis mutationes. s. quadraginta quatuor,
& est auis fraudulenta, quia pecuniam & alias res furtinè
subtrahit, & eas abscondit in abscondius & cauernis, quibus
postmodum se non iuuat. Sic aduocati & diuites & fatuis au
gurib. & mundanis, vim præsagiantem habere dicuntur. i. sa
pientiam aacellentem, & ideo digni iudicantur ab homini-
b9 deo apollini. i. diabolo sacrificari. Isti multipl' voces mu
tant, quia pauperes attrahēdo vtuntur allectiuis & dulcibus

ipsos autem terrendo vtūtur comminatorijs & tristib. & lu
per cadauera. i. super bona mundi & carnalis delicias p̄ ma-
la dasideria commorantur, & ibi vltra quam decaat occupā
tur. Figurati in coruo diluuij, qui plus amauit circa cadaue-
ra remanere, quam ad Noe in arcam reueoire, sicut Gen. 9. &
pecunias & alias res furtiuè subtrahant, & eas in arcis & ab
ditis recludantes, eis postmodum non se iuuant, quia morte
subita præuenti, cum habuerint quod cupierant, non pote- 11
runt possidere. Iob. 20. ¶ Secundum Arist. coruus hoc habet
proprium, q̄ in æstatis mediæ feruorib. ouat & pullificat, cō
tra naturam auium aliarum. Sic boni qui nigrescunt per pœ
nitantiam, in calora tribulationum positi, pullificara per bo
na opera non omittunt. Et sicut coruus diutissimè viuit, q̄a
ſm Ouidium, coruus viuit milla annis vel saltam nongentis.
¶ Vnda commune Prouarbium, q̄ vna sepes spinarum durat
trib. annis, canis durat quantum tres sepes, equus quantum
tres canes, homo quantum tres equi, ceruus quantū tres ho
mines, coruus quantum tres carui. Sic vere viri iusti debent
diutissima per perseuerātiam viuere, & nunquam a vita gra
tiæ deficere vel cessare. Sap. 3. Iusti autam in perpetuū viuēt
& apud dominum est merces eorum. ¶ Secundum Isidorū
pulli coruorum antequam habeant nigredinem, a coruis nō 12
diliguntur, nec ab eis pascuntur, imo tunc tamporis roris cę
lestis beneficio nutriuntur, sed postquam plumarum nigredi
nem accaperint, a coruo racogniti, cibis fœtidis. s. cadaueri-
bus sustentātur, roris vero beneficio ex tunc nullatenus edu
cantur. Sic vere charissimi quandiu nos fuarimus sina nigra
dine vitiorum, albi. i. innocentes & puri, tandiu deus rore cę
lestis gratiæ nos nutriat & perfundet. psal. Cibauit eos ex adi
pe frumenti, & de pane cæli saturauit eos. Quamuis tunc pa-
ter noster mundus nos odiat & contemnat, & nutrimēta mū
danæ prosparitatis nobis tunc subtrahat atq; tollat. psal. Pa-
ter meus & mater maa dereliquerunt ma, dominus autem
assumpsit me. Et econuerso statim quod nigredinem pctōrū
acquirimus, pater noster caro seu mundus nos cognoscit, &
carnibus bonorum tamporalium nos nutrit, Daus vero tūc
rorem. i. nutrimentum gratiæ nobis subtrahit, & in manu no
stræ prouinciæ dimittit. psā. Dimisit eos sacundum desideria
cordis aorum, ibunt in adinuentionib. suis. Vel potest allega
ri de diuina prouidentia, quæ innocentes & simplices quib.
vel fortuna vel natura vires & adiutorium denegauit, solet
amplius subuenire, & econuerso illis quib. propria industria
sufficit, & qui propriæ prudentiæ innituntur, solet sua subsi-
dia subtrahare, & de ipsis amplius non curara figura de filijs
Israel, quibus oī alio auxilio destitutis pluabat manna domi
nus in deserto, statim vero q̄ da terræ fructib. gustauerunt,
manna qđ de cælo soliti erant parcipera, pardiderunt, sicut
dr̄ Iosuæ 5. ¶ Sicut coruus sacundum Arist. si plures pullos
habuerit aliquos eijcit, ne in nutriendo grauetur, sic raligio 13
sus da nido cordis sui deber amorem mundi & carnis eijce-
re, vt circa amorem dei & proximi valeat occupari. vide idē
supra de auib. in ganarali. §. panult. ¶ Plinius li. 10. c. 43. natu 14
ralis mundi historiæ facit specialem titulum & coruorū in-
talligātia. Ait. n. coruū magni essa intellectus, & verba huma
na aliquotiens edoceri. Vnde narrat Romæ fuisse vnam cor
nicē q̄ humano sarmoni assuefacta, omnib. matutinis ad cer
tum locū volabat, & Tiberium & germanicum & Drusum
Cæsares nominabat, & transeuntem Romanum populū sa-
lutabat. Moa vero cornia a quodam fatuo fuit occisā, sibiq;
populus Rumanus exequias fecit, & super humaros duorū
æthiopum præcedēte tubicine funus eius portatū est. Ipsa ve
ro occisor ipsius extitit in vltionam mortis cornicis interem
ptus. Narrat etiam de quibusdam cornis in troezena regione
asiæ, qui assidentes humaris cuiuldā, cum ipso ad vanatiōem
ibant, & eum ad eundū aliquotiens excitabant, & in venatio
nis officio adiuuabant. Narrat adhuc de cornicula q̄ sitiens,
nec aquam a profundo monumento extrahera valans, visa
est tot paruulos lapides apposuisse, vt aqua ad summitatam
monumēti exūdaret, & sic pro voto biberet, vt placeret. Ista
si vis applica q̄ multō fortius debat hō verba humana. i. ho-
nasta & rationabilia promere, venationam prædicationis fa
cere, & si a monumēto & a fonta misericordiæ. s. deo vel bea
ta virgine aquam gratiæ & aloquentiæ non possit extrahere,
lapillos bonorum operum & orationem debet apponere,
vt sic possit illa aqua vsq; ad os ipsius redundare. quod maxi
me debat facare prædicator, qui debet esse humanorum &

ratio-

ratinnabilium verborum prolator,& aiarum venator,& in
principio debet orationes ad fontem misericordiæ mittere,
vt aqua gratiæ & eloquentiæ possit ros ipsius irrigare. Es.12.
Haurietis aquas in gaudio de frontib. saluatoris. Vel dic qd'
si populus Romanus voluit mortē vnius auis vindicare,& ei
dē exequias sepulturæ facere, multo fortius est mors vnius
15 hōis iniustè occisi vindicāda,& sepultura debita exhibēda.
¶ Sicut ponit Pli.li.10 c.12. Vulgus arbitratur coruū ore pa-
rere,& concipere. Aristo.tñ negat. Sic vere hō debet parere
oua sua.i.confiteri peccata sua ore.s.verbaliter exprimendo,
quia.s.sicut dr̃ ad Rom.10. Ore aūt fit confessio ad salutem.
Aristoteles tñ.i.mundi sapiētes & pagani philosophi ad hoc
non concordant, qui confessionem non necessariam prædi-
cāt, sed eā refutauit atq; negant. Vide infra.lib.14.ca.42.§.19.

De Cygno. Cap. 24.

Ygnus habet caput rubeum, pedes autem habet ni-
1 C gros. Sic multi in principio rubent charitate, sed in
fine peccatis & vitijs denigrantur. dic de statua Dan.
2. quæ.s. in capite erat aurea, in pedib. vero erat testea
ferrea, significans illos qui meliores sunt in principio quam
2 in fine. ¶ Cygnus sm̃ Isidorum dr̃ à canēdo, nam eo q̃ habet
collum lōgum & reflexum,& caput altum & eleuatu, modu
lum suauem reddit. Vnde in hyperboreis partibus (sm̃ eum)
concinentib. citharedis, pulli cygnorum de nidis euolant,&
vna cū eis dulcis melodiæ cantum sonant. Et est auis in flu-
minib. habitans, alba plumis, sine nigredine intermixta,& in
ter pisces nutritus, ipsos non deuorat, neq; lædit. Nautis bo
nū præsagit,& in alia est eius maxima fortitudo. Cygni tñ q̃
iuxta hominum habitacula nutriuntur, minoris sunt volatus
& maioris carnositatis,& pinguedinis amplioris. Illi autem
qui siluestres sunt, minoris pinguedinis,& collis extēsis, alis
eleuatis, pedibusq; ad posterius applicatis, sunt volatus gene
raliter fortioris. Et licet mors eis institerit, cantare pp̃ hoc
non omittunt. Isti in fluuijs nidificant libenter vbi ligna sunt
vndiq; inserta,& collo extenso ad profundum aquæ de radi
cib.& herbis quas ibi inueniunt, cibū sumunt. Cygnus cha-
rissimi significat generaliter viros iustos, quia.s. illi capite cor
dis & intentionis ad deum superius eleuato, cantum modu
losæ orationis, confessionis, prædicationis, laudis,& gratia-
rum actionis debent emittere lætabundè. psa. Cantabo dño
in vita mea, psallā deo meo quamdiu fuero. Et tunc cygnus
cum citharædis cantat, qñ vir contemplatiuus pro posse suo
faciem patris cum Angelis contemplatur, cum ipsis ad actio
nes prouehitur gratiarum,& ad lætitiam spūalem, vt gaude-
re cum gaudentib. dinoscatur. ad Rom.12. dicentib. Angelis
& beatis illud Exo.15. Cantemus dño, gloriosè.n. magnifi-
catus est. Ille gemitum & dolorum nescit,& in morte dulci-
ter canit, quia vere vir eleuatus & iustus intantum allicitur
ad æterna, quod mundanæ tristitiæ vel doloris,& æternæ an
gustiæ vel horrores in ipso gemitum desperationis & impa
tientiæ non producunt, quinimo in morte & tribulatione po
situs semper in supremo delectatur,& ideo continuè iocun
datur. Esa.61. Gaudens gaudebo in domino: & hoc q̃a sicut
sapientiæ.3. dr̃, Sperat iustus in morte sua. Itē isti in aquis de-
uotionis debent nutriri,& ibi herbas & radices sacrorū vo-
luminum ruminare,& de profundo fluminis scripturæ debēt
radices & herbas veræ doctrinæ elicere, quib. se valeant im-
pinguare. Gen.41. Pascebantur in ipsa fluminis ripa. Et licet
q̃nque inter pisciculos commorentur, i. inter hoīes pctōres,
non tamen ipsos debet comedere detrahendo, aut contēnē-
do, sed eos in pace tolerare, exemplo Christi qui publicanos
recipiebat,& vt eos conuerteret, cum ipsis sæpius manduca
bat, dicens Luc.11. quod non est opus valentib. medico, sed
male habentibus. Hic duas alas habet.s. duplicis charitatis,
in quib. consistit omnis virtualis & spiritualis fortitudo. Itē
cygni qui iuxta domus hominum habitant, sunt carnosi, q.a.
contēplatiui, qui hominum secularium gratias & fauores q̃
runt,& mundi negotijs se implicant, a volatu contemplatio
nis retardantur,& pinguedine carnalis affectionis multipli-
citer hebetantur. Sed illi qui quo ad mundi negocia sunt sil-
uestres, extenso capite intentionis eleuatis alis dilectionis,
& ad posteriora.i. ad celi futura bona inclinatis pedibus affe-
ctionis, cum paucæ sint pinguedinis,& carnalitatis, per con-
templationem fortiter euolant ad æterna Esa.40. Volabunt
& non deficient. ¶ Item habent cygni pedes clausos, quib. se 3
iuuant in natando, quia.s. vno pro remigio,& altero pro gu-
bernaculo vtuntur. Charissimi per pedes intelligo intellectū
& voluntatem. Isti debet esse clausi, quia voluntas nō debet
esse diuisa per diuersas affectiones, imo oia debet reducere
ad dei charitatem,& in ipsum oia claudere p affectum. Pes
et intellectus debet esse clausus, vt non plus sapiat quam ne
cesse est. Eccl.7. Sed sapiat ad sobrietatem. ad Ro.12. Non di
uisus per errores & dubitationes, quia dr̃ Oseæ 10. diuisum
est cor eorum, nunc interibunt. Istis ergo duob. pedibus de
bet homo ad celi gaudia nauigare, quia.s. pede voluntatis &
affectiōis vtimur pro remigio (illa.n. ad modum remigij flu
ctuat in hoc mundo, pede vero intellectus vti debemus pro
gubernaculo, quia.s. quicquid agamus, totum debet discre-
ta rō gubernare. ¶ Cygnus sine aliqua nigredine habet plu- 4
mas: in fluminib. habitat & nautis suo occursu bonum præ-
sagit. Sic prædicatores in plumis.i. in apparentia dñr esse al
bi, mūdi videlicet & honesti, sine alicuius vitij nigredine in-
termixta,& nautis.i. naufragantib. in mari hoīs mūdi, ætet
næ fęlicitatis suis debent prædicationib. solatium diuinare.
¶ Cygnos qñ coierit cum fęmina sua, hoc habet propositum 5
q̃ cibū non comedit donec fuerit balneatus, sicut dr̃ in li. de
natura rerum. Sic peccatores antequam cibum sacri altaris
recipiant, per confessionem debent si peccatis carnis fuerint
maculati, ante oia balneari,& sic mundè poterunt pane cæle
stis eucharistiæ satiari 1. ad Cor.11. Probet autem seipsum ho
mo,& sic de pane illo edat. ¶ Nota quod cygnus est auis cā- 6
dida & canit & carmine modulosa in aquis nutritur,& cir
ca pullos suos educandos est sollicita & eos rostro aliq; & si
bilo defendere cōsueuit,& si aliquod eis velit obsistere, sp in
ter aduersarium & pullos se medium consueuit ponere. Et li
cet inter pisces nutriat eos tñ non deuorat, imo panem qui si
bi proijcitur, eis communicat comedendum. Cygnus est pla
tus, qui in aquis sacræ scripturæ nutritus, debet esse cādidus
per castitatem, modulosus per prædicationis vtilitatem, pul
los suos & subditos debet ab inuasorib. spiritualibus & tem-
poralibus protegere,& se contra inuasores hęreticos, demo
nos & tyrannos medium obijcere,& ipsos rostro orationis,
sibilo pdicationis,& alis protectionis debet diligēt' defen
sare, vt sic dicatur sm̃ illud psal. Adiutor in opportunitatib.
in tribulatione. Caput debet habere eleuatum.i. intentionē
erectam ad æterna. Lu.21. Respicite & leuate capita vestra.
Collum debet habere longum.i. discretionem deliberatiuā,
vt.s. antequam cogitatio a corde exiens, exterius ad os & ad
opus perueniat, possit considerare,& videre vtrum bona sit
vel mala: & iste licet inter pisces.i. licet inter subditos & cō
pares cōmoret, ipsos tñ non debet comedere per rapinā, sed
panem sciæ & scripturæ, vel etiam panem diuitiarum tpaliū
a deo sibi datum debet eis misericorditer erogare,& de her
bis quæ crescūt in aqua.i. de verbis sacræ scripturæ debet ac
cipere sibi cibum. Gen.3. Et comedēt herbas terræ. Cygnus
fæmella qñ masculus cū illa coierit, ipsum eijcit & expellit, li
cet ei primitus blandiretur. Et sunt cygni magnæ carnosita-
tis & pinguedinis,& paucissimi sunt volatus,& habent car-
nem interius multum nigram,& ad digerendū nimis duram
& in fluminib. iugiter commorantur. Sic luxuriosi in flumi-
nibus deliciarum pro posse cupiūt enutriri: magnæ sunt car
nositatis & pinguedinis,& ad volatum contemplationis &
bonorum operum nimis pigri, quia sm̃ Aug. Nihil adeo ab
arce contemplationis virilem animum eijcit, sicut fœminæ
blandimenta. Isti ēt carnem interiorem.i. conscientiam ha-
bent nigrā & durā ad digerendū & ad conuertendū p prędi
catione, q.a sm̃ qd' dicit Eccl.24. Homini fornicario ois pa-
nis dulcis, nō fatigabitur transgrediens vsq; ad finē. Et qñ fę
minæ de ribaldis suis cōmodū quod potuerunt extraxerunt,
ipsos abijciunt & repellūt. Figura de Dalida, quæ postquam
Sansonem totondit, abiecit ipsum,& manui hostium suorū
tradidit occidendum. Sic mulieres postquam tpalem substā
tiam & vellus diuitiarum a luxuriosis excusserint ipsos abij
ciunt & dimittunt. Eccle.13. Si habueris, cohabitabit tecū, si au
tē nihil habueris, derelinquet te. ¶ Cygnus percussus capite
statim moritur, pcussus vero in alijs partib. multos sustinet 7
ictus, sicut dicitur in lib. de natura rerum. Sic vere periculo
sum est hoīem percuti a diabolo per peccata in capite inten-
tionis, vel in pricipio iuuentutis. Aliæ.n. partes vitæ nō sunt
ita pe-

ita periculosè, quia mors æterna ex ista citius sequitur, inq̃-
tum corrupta iuuẽtute vel intentione q̃cquid de vita vel de
operib. sequitur, viciatur, iuxta illud. Cum caput infirmũ, cæ
tera mẽbra dolent. ¶ Hypocrita est similis cygno, q̃ est auis
8 exterius candidissima, interius aũt caro eius est valde nigra,
& dura, rostrũ habet tuberosum & densum, pedes tñ habet
nigros & clausos, & licet in aquis maneat, interiorem tñ ni-
gredinẽ nunq̃ mundat, licet exteriorẽ albedinẽ nõ amittat.
Sic hypocrita est exterius cãdidus in apparentia gratiosa, sed
niger interius in cõscia vitiosa. Iste habet rostrũ densum &
tuberosum, q̃a verba sua sunt ornata põderosa & honesta: du
ra est eius caro. i. cõscia ad digerendũ & cõuertendũ, & ni-
gra ẽt & horribilis ad videndũ. Apo. 6. Ecce equus niger, &
qui sedebat super eum, nomen eius mors. Et licet in aquis sa
cræ scripturæ cõmoretur, pctõrũ tñ nigredinẽ nõ amittit, iuxta
illud Hie. 13. Si mutare põt æthiops pellẽ suã &c. Pedes aũt
eius. i. finis vitæ ipsius, sunt nigri qualis est caro alia demon-
strãtes, q̃a finis hypocritarũ optimè demonstrat qualis erat
cõscia, q̃ sub honestatis albedine latitabat. Nã tales cõiter
in fine cadunt sic apparet quales erat. Iob. 33. Ossa quę tecta
fuerant nudabuntur. Et sicut olor caput & collũ extẽdit, vt
de terra cibũ accipiat, tales cor & affectum extendunt ad ci
bum bonorum temporalium acquirendum. Et sicut cygnus
vult in aquis sp̃ viuere, sic hypocritæ in deliciis, sicut ad lite
ram videmus de multis rigorosis, qui quãuis prudentiam cõ
fiteantur, ipsi tñ in aquis deliciarũ præ cæteris viuere cõp
bantur. ¶ Cygnus masculus blandit fæmellæ & post ample-
9 xionẽ colli mutuã, vnus alterum attrahit ad opus carnis, sed
post actũ solẽt se vterq; balneare anteq̃ cibũ aliquẽ audeat
mãducare, & post actũ illũ fęmina masculũ deijcit, masculus
aũt fugit, & ab ea corporaliter se elongat, sicut dr̃ in libro de
natura rerũ. Sic vir & mulier debent alterutrũ amplexari, &
vnus alteri reddere debitũ, sicut decet copulã maritalẽ, sed de
lectationẽ q̃ in actu carnis dñt balneo lachrymarũ vel elemo
synis & cõpassionis expiare & fæmina masculũ debet expelle
re, & retrahere, & ab actu illo q̃tũ põt elõgare. Qđ tñ est cõ
tra cõsuetudinẽ multarũ malarũ mulierũ, q̃ nõ solũ nõ retra
hunt suos, imo ẽt sequunt alienos, sicut apparuit in dña Io-
seph & ẽt in Rachele, q̃ dicebat viro suo Iacob Gen. 30. Ad
10 me intrabis, quia mercede conduxi te p̃ mãdragoris. ¶ Secũ
dũ Marc. & Amb. Nautæ qñ sunt in maris periculis, visis olo
rib. eis obuiantib. delectant, & est auspicium lætitiæ & secu-
ritatis, & tũc securius tolerant freta maris. Per nautas intelli
go tribulatos q̃ in mari tribulatiõum sunt positi. Per cygnũ
totũ candidũ intelligo bonos & iustos, q̃ more cygni verbis
& cantib. sciunt aliorũ tristitiã consolari. Nautę ergo visis cy
gnis lætant, quia magnũ est solatiũ tribulatis, obuiatiõib. cõ
solari bonorũ. Vel dic q̃ cygni sunt Angeli, q̃ obuiã veniunt
nantis. i. bonis & iustis morientib. & ad portũ paradisi tẽden
11 tib. Mat. 25. Ecce spõsus venit, exite obuiã ei. ¶ Nota q̃ cygnus
prope mortẽ dulcius solito cantat, & cũ gemere nesciat, solus
inter aĩalia ẽm Ambrosiũ cantũ pro gemitu reddit. Sic boni
adueniente tribulatione & morte nõ debent tristari, sed ma
gis in deo gloriari oportet, in tribulationib. meis gloriabor
2. ad Cor. 12. Vel põt allegari de diuitib. quib. mors æterna
parata est, qui tñ in mundi prosperis plus iocundãtur & cã
tant. Iob 21. Pueri eorũ exultant lusib. & postea ad inferos de
scendunt. Vel ẽt põt dici q̃ hõ vt cõiter qñ aliqđ infortuniũ
sibi est paratum, nescio quo spũ cõuenit excessiue lætus es-
se, iuxta illud Prou. 16. Contritionẽ p̃cedit superbia, & ante
ruinam exaltatur spũs. Talis. n. superflua & excessiua lætitia
periculi est prænuncia, quia sicut dicitur Prouerb. 14. Risus
dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. ¶ Cy-
gnus nunquam eijcit stercora in aqua quam inhabitare so-
let, imo uadit exterius circa littus. &c. Expone sicut infra de
diomedeis auib. §. vlt. ¶ Qñ cygni volando fatigati sunt, solẽt
alter alterius dorso colla imponere, & p̃cedentib. inniti, &
duces ẽt fatigatos ad dorsa recipere, & sic dũ alter alterũ iu
uat, solent laborem melius tolerare, ẽm librũ rerũ, & ẽt ẽm
Pli. li. 10. c. 23. Sic vere nos qui per aera vitæ præsentis vola-
mus debemus alter alteri inniti, & alter ab altero supporta-
ri, & maxime præcedentes, id est superiores debent fessos &
infirmos sustinere, vt vice reciproca ipsos duces & præla-
tos debent alii supportare. Bene ergo dicitur Galat. 6.
Alter alterius onera portare, & sic adimplebitis legem
Christi.

De Culice. Cap. 25.

CVlex ẽm Isidorum dr̃ ab aculeo, eo quod cũ aculeo 1
pungat & sanguinẽ extrahat & ebibat. Et est musca
modica. & licet inter volatilia reputetur, corp' tñ &
effigiem habet vermis, & plures pedes quam alas ha
bet. In aere strepitum generat, & equis vlcerosis est infestus,
& etiam suis punctionibus a requie sua excitat dormientes.
Hic de cadauerib. & plaustrib. generat, & lumen videre mul
tum diligit, sed quia nimis incaute cãdelæ lumini aliquotiẽs
appropinquat, iõ multotiens se incendit, & licet duris aĩali-
bus noceat, statim tñ q̃ tangitur, destruitur, & crepat & est
culex cib. hirundinum. Et ẽm Isidorum culex fere idem est
q̃ cynifes, quę est minutissima musca, sed punctionib. & acu
leis permolesta. Teste autem Pli. cum plures sint species culi
cum, oẽs tñ in ore habent aculeum, cum quo vel sugunt, vel
cum quo pungunt. Talis per oĩa est detractor, quia detracto
res aculeũ murmurationis, armati, sanguinem vindictæ ab
aliis expetunt, quos suis detractionib. lacerant & cruentant,
dicentes illud Deut. 32. Inebriabo sagittas meas sanguine, &
gladius meus deuorabit carnes. Et isti licet modici sint, me
riti sciẽ, corporis, & virtutis, magna tamen animalia. i. potẽ-
tes personas autenticas & solennes tam scientia quam digni
tate, inuadere non timescunt. Isti inter volatilia computant
quia inter spirituales in conuentibus habitantes, eiusdẽ esse
naturæ a secularibus reputantur, sed si bene considerentur,
vermes sunt corruptibiles & infesti, sicut patet de multis de
tractorib. religiosis & ecclesiasticis, qui gradu & statu aues
. i. viri spirituales esse creduntur, qui tamen per corrosionẽ
detractionum vermes esse certissime comprobantur, ita vt
possint dicere illud psal. Ego autem sum vermis, & non hõ,
opprobrium hoim, & abiectio plebis. Quod etiam p̃prie de
hypocritis potest dici. Isti. n. in aere huius mundi strepitũ di-
scordiarum generant, dormientes. i. innocentes pungunt &
excitant, & plures pedes quam alas. i. plures affectiones quã
virtutes & perfectiones portant, equos. i. luxuriosos & eorũ
vlcera. i. eorum malefacta, mordent & lacerant, & plus in vl
cerib. i. in hominum criminib. quam in virtutib. se delectãt.
Isti candelę lumen videre diligunt, quando facta aliorũ sibi
cupiunt fieri manifesta, vt occasionem habeant murmurãdi.
sed tamen a cãdela comburuntur, qñ nimis inquirentes, ver
bis duris & aliis responsionibus feriuntur. Et licet aliis (vt
dictum est) quam plurimum sint nociui, & libenter de cęte
ris obloquentes, tñ si tangant parua iniuria vel murmuratio
ne, statim per impatientiam crepant, quia. s. tales qui de om-
nib. consueuerunt obloqui, nullo modo volunt, quod aliq̃s
de eis obloquatur. Isti sunt cibus hirundinum. i. dęmonum,
qui. s. tales comedent in inferno quos modo per vitia sua dul
citer recreant & educant. Breuiter igitur isti in ore portant
aculeũ punctionum, quo. s. solent sugere & pungere. Sugere
dico adulando, & vtilitatẽ propriam procurãdo, & alias pũ
gere mordẽdo & inquietando, quia. s. isti qñ non sugunt, pũ-
gunt, quia qñ non inueniunt qui det eis aliquid, ipsum detra
hendo corrodunt. Mich. 3. Si quis nõ dederit in ore eorum
quidpiã, sanctificant super eum pręliũ. Ideo Eccl. 38. Susurro
& bilinguis maledictus. multos. n. turbauit pacem habentes.
& Ecclesiastic. 21. Susurro & bilinguis coinquinabit ani-
mam suam, & ab omnibus odietur. Prouerbio. 26. Verba su
surronis, quasi simplicia, & ipsa pręueniunt ad intima cordis
Leu. 19. Non eris susurro. &c. ¶ Secũdum. Pli. li. 10. culices aci
da & aspera. s. mundi aduersa appetere, dulcia vero. i. mundi
prospera & delectabilia refugere. Iob 6. Amarum pro dul-
ci sumet. Vel dic quod culex hominem vnctum in absynthio
non potest tangere, & qui a fumo ligni pigri solet fugere se-
cundum Auicennam, est diabolus, qui absynthium. i. memo
riam ligni crucis fugit, & hominem absynthio pœnitentiæ
vnctum non tangit, nec acida. i. homines contritos & ama-
ros inuadit. ¶ In cypro in ærariis metallorum. sicut dicit Pli.
li. 11. c. 36. in ipso igne fornacium generatur q̃da species cul
cum ad quantitatem maioris muscæ, pennatum quadrupes, &
& appellatur pyralis siue pyrausta. Illud igitur quandiu est in
igne durat, & in igne generatur, viuit & volat, si vero extra
volauerit, postquam aliquandiu volauerit, moritur & expi-
rat. Ista possunt applicari ad quosdã viros perfectos, quorũ.
s. spiritualis vita est incendium charitatis, iuxta illud Augu.
scio anima mea q̃ amor est vita tua. Quãdiu. n. sunt ĩ fornace
charita-

charitatis,& in ipso feruore amoris & deuotionis,tādiu solent per gratiā viuere,si vero a fornace charitatis suæ recesserint,vtpote si a claustro ad mundū transierint, & ad mūdi
3 negotia se elongauerint,statim solēt per pctā mori,& in deuotionis frigore congelari. Vnde Exo.8. Ibo & videbo visionē hanc magnā.quare.s.rubus arderet & nō cōburebatur. Vel dic q ignis significat ardorē tribulationum,quæ p certo sunt multis hominibus spiritualis vita. Multi.n.sunt qui quandiu sunt in tribulationum fornace,per gratiam solent viuere,& in statu gratiæ permanere,quia.s.tribulatio vanitatem suorum appetituum refrenat,& sic vitam gratiæ sibi continuat & conseruat. E conuerso aūt prosperitas istos interficit,quia s.si ab igne aduersitatis recesserint, & ad prosperitatū refrigeria accesserint,statim per diuersa vitia pereunt, & sic q in aduersitate boni fuerant,positi in prosperitate succumbunt: quia breuiter multi sunt qui melius sciunt in aduersis quā in prosperis viuere,& iō tutius est talib. esse in igne quā exterius remanere,iuxta illud Esa.47.(sm aliam literam) Habens carbones ignis sede super eos,& erunt tibi in refrigerio.& Esa. 43. Cum ambulaueris per ignem,flamma non nocebit tibi.
4 Et si vis applica ad Laurentium. Agatam,& Iustinam.¶ Hemerobion est species culicum,quæ in fluuio hipani generatur in ponto,quæ vltra vnum diem non viuit. Sed certe iste sunt quæ nascuntur in aere,super quædam flumina galliarū. Vide de pictauia infra li.42.c.42.

De Carduele. Cap. 26.

1 CArduelis est auis paruula,& ad cantandum in cagiis enutrita. Mirabili modo docetur aquam pede per filum de imo eleuare,vas inferius deiectum vsq; ad os eleuare,& ad bibendū ori suo applicare,sicut ad sensum patet,& ponitur in libro de natura rerum. Charissimi sic vere cum nos in cagia religionis vel ecclesiæ simus positi ad cantandum.i.ad deum laudandum,hinc est quod vas plenum aquæ.i.sacram scripturam plenam scientia debemus de infimo sursum erigere ipsam in reuerentia habendo ipsa cū pede affectionis & cum filo subtilis intellectionis debemus ad os nostrum applicare,ibi meditando,vt possimus bibere aquam sciæ & doctrinæ studendo atq; legendo. Vel dic qd' ista auis est prædicator,qui ad prædicandum & cantandum est specialiter deputatus,& iō ante oīa ipse debet vas plenū aqua.i.Mariam plenam gratia interpellare, & ipsam cū filo orationis,& cum pede amoris & affectionis ad se attrahere, & leuare,& eam vt de aqua gratiæ possit bibere,ore suo debet ante oīa applicare,dicendo pro gratia impetranda. Aue maria iuxta.illud Non recedat a corde,non recedat ab ore.

De Cuber seu perdice. Cap. 27.

1 CVberh est auis luxuriosa,intantum q masculus non vult q fœmina occupetur circa oua fouenda,& ideo frangit ea masculus autem secretè & subtiliter vadit ad fœminam,ne ab aliis masculis audiat,& ne ab ipsis in suo opere perturbetur. Tanta est aūt istarū auium libido, quod fœmina ex solo auditu vel olfactu masculi impregnatur, & ouat. Pugnant autem adinuicem,& victor cum victa solet cohabitare,& locum secretum solent ad hoc eligere ad voluntatem victoris,sicut dicit Arist. Est autem ista auis idem quod perdix,licet translator hoc ignorauerit,sicut dicit Vincentius. Rectè charissimi tales sunt luxuriosi, quia pro certo isti non quærunt quod fœmina faciat prolem, quinimo,qnq; fit quod ipsi oua fœminæ.i.semen in vtero receptum frangunt & destruunt cum medicaminib & cum herbis vt proles non oriatur,& ne ipsi cognoscātur & ne voluptas eorū impediatur. Isti igitur secretè vadunt ad fœminas,occulte.s.& de nocte ne forte amici & vicini sciant,& ne ipsos impediant & retardent. Inuicem etiam verbis & suggestionib. falsis.& promissionibus,& allegationibus pugnare solent, & tandem vno victo & consentiente,ad quærendum loca secreta diligenter vacant & student. Istud autem inter istos quotidie fit quod fœmella solo odoratu famæ solo tactu masculi, & solo auditu verborum ipsius luxuriosi sæpe inclinatur ad malum & oua mali propositi concipit,& tandem pullos mali operis parturit & emittit. Non est bonum tales audire, quia sicut dicitur Eccl.28. Sepiendę sunt aures spinis,& non est audiendum verbum nequam.

De Cuculo. Cap. 28.

CVculi sm Isidorū ips certum habent quo ad nos veniūt,sed quia pauci & inertis sunt volatus, solent se in humeris miluorum ponere,qui ipsos solent p lōga spatia transportare. Sic vere charissimi, cum nos simus debiles & imbecilles ad volandum in cęlum per opera virtuosa,hinc est quod in humeris miluorū.s. Christi Mariæ & sanctorum & perfectorum etiam virorum debemus nos per deuotionem ponere,& nos eis & eorum tuitioni cōmittere,& sic eorum virib.& suffragiis,eorum meritis & beneficiis poterimus ad cęli gloriam transuolare. Deu.32. Expandit alas suas,& assumpsit eos,atque portauit in humeris 1
suis.¶ Cuculus nolens fatigari in cubatione ouorum, ponit oua sua in nido auiculæ dictæ curruca sm Hugonem, & de ouis dictæ auiculæ totidem demit,ne forte si numerus excederet,auicula cognosceret fraudem suam,sicq; fit q auicula oua cuculi fouet,tanq sua,dū iā fota fuerit & exclusa,pulli ad augmentū deducti solent cibos aliorū præripere,& se præ alijs impinguare. Nutrix ergo videns eum maiorem cæteris, in eo gloriatur,& alios respectu ipsius contemnit,& se talem peperisse miratur. Finaliter tamen cuculellus ad propriā matrem redit,& suam nutricem deserit,& si eum secuta fuerit, in eā atrociter insurgit. Ista dīr in li.de natura rerū. Plin. vero li.10.c.9. Ista dicit de cocyce,quæ est qdam species accipitrū. Charissimi auis fraudulenta cuculus potest diabolū designare,oua autem eius possunt hypocritas pessimos diaboli filios denotare. Curruca quæ est auis innocens religionem vel ecclesiam significat,cui.s.diabolus furtiuè oua sua.s.hypocritas & malos ecclesiasticos in nidis.i.in claustris,officiis,vel per carnis affectionē,vel per simoniam collocat,& quod dolendū est,exinde propria oua auiculæ.i.viros iustos & proprios filios ecclesiæ subtrahit & elongat,quia nulli dubiū qn diabolus ab ecclesia & ecclesiasticis promotioib. bonos subtrahat,& loco eorū malos substituat atq; ponat,iuxta illud ad Heb.10. Aufert primum vt sequens statuat. Et quid? Pro certo curruca simplex,s.ecclesia,credēs istos cuculellos esse suos,& pia hypocritica fictione videns eos esse plus cęteris apparentia virtuosos,& p virtutes & gratias credēs eos plus cæteris impinguatos se peperisse tales filios gloriat, & ipsos plusquā suos proprios exaltat promouet,& amplexatur,quinimo quod peius est,alios respectu istorum contemnit,& ipsos impfectiores ęstimat atq; credit. Sed quid? Pro certo isti qui sic ab ecclesia fuerint honorati,& eius dignitatibus exaltati,finaliter de ista nutrice sua non curant,sed eā oppressam calamitatibus deserunt,sibique seruire in nullo volūt, quinimo ipsum impugnāt,& malis exēplis & operibus cōtra eā insurgūt,& diabolo,q est propria mater sua in oībus obediūt & ad ipsum per mala opera se cōuertunt, & ideo de talibus ecclesia potest dicere illud Esa.1. Filios enutriui & exaltaui,ipsi autem spreuerunt me. Ista potissimè patent de malis prælatis,qui ab ecclesia nutriti & exaltati,ipsam præ cæteris opprimunt & impugnant, & tribulationibus principum secularium & ipsam desolatam dimittunt. Baruch. 4. Exacerbastis enim eum qui nutriuit vos,& cōtristastis Hierusalem nutricem vestram. Ista etiam patent de hypocritis & hæreticis, qui a diabolo in nido ecclesiæ positi,aliquandiu cum ea perseuerant,sed finaliter apostatando ipsam deserunt & dimittunt,eamque impugnant,diffamant,& comedunt.& de hoc trista tur ecclesia Baruch.3. dicens. Nutriui eos cum iocunditate,& dimisi eos cum fletu & luctu. ¶ Cuculus a sono nomen accepit,eo.s.quod voce importuna semper nominat se metipsum.& non semel,imo continuè nomē suum recitat alta voce. Tales sunt iactatores & vanigloriosi,qui.s. alta voce prædicant laudes suas,& nomen & famam suam sp habent in ore,& vix aut nunquā volūt loqui nisi de seipsis & de suis operib.atq; factis contra illud Prou.27. Laudet te alienus,& non os tuum,extraneus,& non labia tua. Pli.li.30.ca.3. dicit vnum valde mirabile de cuculo,q.s. vbicunq; primum ipsum homo audierit,si pedem dextrum circunscribat,& locū seu vestigium ipsius pedis effodiat,& ne terra aliquem locū aspergat,ibidem pulices non gignuntur. Sic vere si vocē domini audieritis & pedes affectuum vestrorum circunscripseritis & ordinaueritis,terramq;.i.mortis puluerizationem p memoriam effoderitis.& exinde domum conscientiæ per timorem 2

morem

morem & asperitatem aspesseritis, proculdubio omnem pulicem id est omnem malã cogitationem exinde fugabitis &c. allega vt vis.

De Auibus diomedeis Cap. 29.

1 DIomedeae aues sunt quæ pennas albas habent, & oculos scintillantes, sic dictæ secundum fabulas, ex eo q̃ socij diomedis militis græci a troiano prælio redeuntis dum naufragium paterentur, in aues homini sunt mutati quæ nunc in mari siculo solent insulam diomedeam frequẽtare, vbi ſm Solinum & nusquã alibi sunt repertæ. Istæ autem inter notos & ignotos discernunt, græcia .n. tanquam incolis suis non nocent, imo ad eos solent accedere, & eis blandiri, aduenas vero solent percutere, & mordere, sicut dicunt Isidorus & Solinus. Istæ possunt significare bonos prælatos, qui diomedis idest Christi socij per naufragium tribulationum in aues idest in viros spirituales castos & candidos conuertuntur, qui inter veros incolas ecclesiæ & alienos .i. inter iustos impios debent discernere, & illis applaudere, & eos promouere, illos vero fugere, pungere & corrigere, & punire. Vel etiã potest dici de Christo & angelis, qui in die iudicij optimè discernẽt inter incolas & inter aduenas, inter suos & extraneos .i. inter bonos & malos, iuxta illud Eze. 33. Ego iudico inter pecus & pecus arietũ & hircorum Nam suos .i. iustos secum recipient, & eis gloriã concedendo applaudent, malos vero tanquam extraneos percutient, & per æternam damnationem eos vulnerabũt & lædẽt iuxta illud Matt. 25. vbi dicitur q̃ dñs statuet agnos quidẽ a dextris, hædos vero a sinistris. Vel põt optimè allegari de acceptoribus personarum qui suos iuuant, alijs nocẽt. incolis & compatriotis fauent, alienis vero tribulationes inferũt, familiares & amicos suos sustinẽt, in extraneos vero rapinas & iniurias exercẽt. Isti ergo de hominibus in aues marinas mutãtur, inquãtum .s. tales acceptores in mari .i. in amaritudine infernali perpetuo collocãtur, & ibi in naufragio diei iudicij a deo condemnantur. Exo. 10. Ventus arreptam locustã proie-
2 cit in mare. ¶ Diomedeæ autem aues coloris sunt cãdidi, oculorum igneorum, rostri dẽtati. Hæ gregatim s. lẽt incedere, duos duces solent sibi statuere, vnum .s. qui præcedendo iter gregi ostendat, alterũ vero, qui succedendo tardas vrgeat, sicut dicit Solinus in libro de mirabilibus mũdi, & Pli. li. 10. c. 44 Ista possunt applicari ad militarem disciplinam, quia .s. in exercitu non solum ductores, qui præcedant, imo etiã retro custodes qui caueant ne aliqui ab exercitu remaneant aut recedant, statuũtur. Potest etiã applicari ad religiosos, q̃ gregatim & simul debent viuere & morari, quia .s. in magnis cõuentibus ipsi habent vnum ducẽ .s. priorem, qui ipsos p̃cedit ad matutinum, & aliũ .s. qui vocatur gardia, qui cauet ne aliquis remaneat a matutinis. Vel potest dici de fidelibus, qui gregatim per charitatẽ debent viuere, oculos intellectua igneos .i. lucidos per prudentiam habent habere, rostrum vero .i. locutionem dentatam & mordacem per correctionem. Es. 49. Posuit os meum dominus quasi gladium acutum. Isti igĩ duos duces debent habere, vnum .s. priorem, alium posteriorem .s. prælatum qui vadit primus, & prædicatorẽ qui vadit vltim⁹. vnum iter ostendentem, alium exhortantẽ & ad procedendum vrgentem .s. vnum qui exemplariter pręcedendo voluntarios ad volandum in cœlum inuitet, aliũ qui succedendo pigros exhortetur & sollicitet Prælatus .n. debet alios p̃ bona exempla præcedere, prędicator vero debet alios exhortãdo succedere. prælatos debet viam salutis exemplariter demõstrare, prædicator vero debet ad procedendũ in isto itinere pigros & desides exhortari. De prælato .n. præcedente potest dici illud Ex. 23. Mittam Angelum meũ qui præcedat te. De prædicatore vero exhortãte dicit̃ ad Tit. 2. Hęc loquere &
3 exhortare. ¶ Diomedeæ aues sunt cãdidæ &c. sicut supra. & sicut dicit Solinus, aues istæ in altis rupib. in mari vel circa mare vbi difficilis est accessus, faciũt domos suas, vbi simul & inuicem cõmorantur. Rostris .n. fossas faciunt, lignis, desup̃ ordinatis, terra, ne vento spargantur, desuper cooperiunt. Aditũ autem publicum faciunt, vnum .s. a parte orientis p̃ quẽ egrediuntur ad pastum, & alium ad occidentem, vt reuertẽtibus a pastu pateat aditus domus suæ, vt sua exeuntibus & redeũtibus non negetur. Et quod valde est mirabile, istæ aues oĩ die in aqua se imergunt, & pennis adhuc madidis ad domum sacram .i. ad templum & tumulũ diomedis (quod est in illa insula) redeunt, & domũ lustrantes seipsas, excutiunt, & aqua pẽnarum circunspergentes totam domum irrigãt, & p̃fundũt, & sic omni die quasi quodam ritu ipsam cõsecrant, & expiant, & tunc pennis supplaudentes inde peracta religione discedunt. Ista etiam dicit Pli. vbi supra. Istę aues possunt significare oẽs mortales homines huius vitæ. Domus autẽ & nidus istarũ quæ in mari huius mũdi est posita, & multis fluctibus exposita, significat corpus, qđ est terra & lignis .i. carne & ossibus circũseptum. Ista .n. domus habet duos aditus .s. oriẽtalẽ, hæc est natiuitas. occidentalẽ, hæc est mortis necessitas. Per vnam .n. ianuam intramus in mundum, & per aliã redimus a mundo. & de hoc Eccl. 7. Vnus est omnibus introitus ad vitã & similis exitus. Templum autẽ diomedis significat cor, vbi ipse Diomedes .s. Christus corporaliter & p̃ memoriã sepelitur. Veruntamen istam domũ cordis debemus purificare, & deo specialiter dedicare. Debemus .n. ĩ pẽnis affectionis & cogitationis aquã lachrymarum & cõpunctionis accipere, cor & corpus per pœnitentiã aspergere, & sic ista domus purificabitur, & deo specialiter consecrabit̃. Vel fac duos. §. vnũ .s. de morte, & dic q̃ ista dom⁹ nostra est terra, a qua exiimus p̃ portam oriẽtalem nascendo, & ad quam redimus per portã occidentalẽ moriendo. de residuo fac. §. & dic q̃ domus nostra est cor, quæ debet aqua compũctionis lustrari, & a cũctis criminibus expiari, & omni die a cunctis vitijs emũdari. Iac. 4. Emũdate manus peccatores & purificate corda duplices animo. Vel potest dici de cõsecratione, reconciliatione, & benedictione cemiteriorum, & ecclesiarũ, quomodo ab episcopis consecrantur, & aqua benedicta lustrantur, & reconciliãtur, & deo specialiter dedicantur. Et si vis ad vtrãque purificationem & moralem & corporalem potes allegare quomodo domus quæ leprosa fuerat, cũ aqua, Hisopo cedro, & occiso passere purificabat̃. Leu. 14. In fine quia .s. tunc cor & ecclesia purificatur & lustratur cum aqua cõpũctionis, qñ Hisopus humilitatis & confessionis, cedrus & cõtẽplationis, & passer mortuus .i. memoria dñicæ passionis spiritualiter adhibẽtur. ¶ De istis auib. dicit adhuc Solinus. c. de italia & Pli. li. 10. c. 44. qñ fæces seu stercora volunt eijcere, solent contra ventum volare, & volando stercus eijcere, vt vento p̃cul pellẽte nullam possint sorditiem reportare. In nidis .n. suis mũditiam custodiunt & ideo fæces, eijcere p̃cul volunt. Ventus qui purificat aream cordis nostri, est sacerdos. Si igĩ nidos conscientiarum mundos seruare volumus, stercora vitiorũ nostrorum isti vento .s. confessori pandere & expandere debemus, vt sic ad cœlestia mentaliter volando, spiritualem munditiã reportem⁹. Es. 1. Mũdi estote, auferte mala cogitationũ vestrarum. Vel potest dici contra immundos religiosos, vel clericos, q̃ nidos & cõuẽtus suos, domos & hospitia sua, parochias & consortia per luxuriam stercorizant, cum tamẽ immunditiam suam procul extra magis facere deberent. Et de hoc conqueritur dominus. Hiere. 11. Quid est q̃ dilectus meus in domo mea facit scelera multa?

De Falcone. Cap. 30.

FAlco sicut dicitur in libro de natura rerum, quando ad ardeam volare dimittitur, non debet ei præda sua statim ostendi, imo debet dimitti aliquantulum elongari, vt in consequendo prædam aliquandiu immoretur, vt sic sui animi impetus aliquantulum temperetur, alias tanto impetu prædam caperet, q̃ seipsum in accipiendo interficeret. Sic facit deus. suis .n. fidelibus a longe, non a prope ostendit prædam gloriæ paradisi, iuxta illud Iob. 39. De longe contemplatur escam, quia .s. nunc ostendit eis eam per spem, & non per speciem, iuxta illud. 1. ad Cor. 13. Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Si .n. illam prædam de prope viderent, & quid sit propriè cogitarent tanto impetu ad eam currerent, q̃ morti & supplicio se submitterẽt, sicut apparuit in martyribus, qui ipsam aliquantulum amplius a prope viderũt, & ideo pro acquisitione ipsius mortem & supplicia contempserunt, 2. Mach. 6. Voluntariè præibant ad supplicium. Vel põt dici contra impetuosos & iracundos, qui tanto impetu iracundiæ feruntur ad vindictã, q̃ sæpe fit, q̃ & se & alios morti exponunt, & ideo vtile est q̃ pręda cui volunt nocere ab eis aliquantulũ elongetur, vt dilata vindicta donec pertranseat ira, factũ suũ modestius prosequant̃ Vel põt dici q̃ deus prædã bonorũ tẽporalium & mundi prosperitatis amicis suis a p̃pe nõ ostẽdit,

ſed à longe, quia ſi ipſam a prope viderent.i.ſi ipſam cito ſe
acqnirere crederent, tanto appetitu ad eã currerent, q ſeip-
ſos per auaritiã ſpũaliter occiderẽt. Illam ergo permittit ab
eis dñs elongari, vt impetus cordis humani attenta difficul-
tate habendi, à proſecutione ipſius tẽperetur. Proue.23. Ne
erigas oculos ad opes quas habere non potes quia facient ſi
bi alas, & volabũt. ¶ Falcones renes habet debiles, & pectus
robuſtum. Et non ſolum ad prædã q̃ videt ante ſe, imo ad il
lam quæ eſt poſt tergũ, dr̃ ſollicitus vigilare, & oculos in ira
cum volutione ſolet vertere, & mouere. Sic & nos debemus
habere renes.i.carnem debilem, pectus aũt.i.ſpũm valde for
tẽ 2.Cor.12. Cum aũt infirmor tunc fortior ſum. Ad prædã
aũt non ſolũ anteriorẽ, imo etiam poſteriorẽ.i. non ſolũ ad
bona tpalia quæ ſunt anteriora, & præſentia, imo ẽt ad bo-
na paradiſi quæ ſunt poſteriora, & futura, debemus reſpice-
re, & attendere, & oculos nr̃æ cõſiderationis nõ ad vnũ locũ
tm̃ imo circa nos ad oĩa quæ poſſunt contingere, debemus
vertere, & girare Apo.4. Habebat oculos ante, & retro. Qđ
maxime pertinet ad plãtos, quia quãuis neceſſe habeãt vaca
re ad pdam quę eſt ante ſe ad regimen.i.tpalium, ad illam tñ
quæ eſt poſt tergum.i.ad bona æterna debent ſp conuertere
mentem ſuam. Oculos vero ſuæ diſcretionis debẽt vertere,
vt quid alij faciant, poſſint ſcire, & cognoſcere. &c. ¶ Falco
aues maiores inuadere non pertimeſcit, licet ab eis aliqñ oc
cidatur. Viſum habet clarum. Cãpanas habet in pedib. Ocu-
li eius velantur, ne ad quãlibet auem viſam abuolet in perti
ca altè, & honorabiliter ſituaẽ. Pedes eius laqueolis aſtrin-
guntur. Sic bonus plãtus vel iudex debet corrigere quaſcũ-
que magnas perſonas, & pro executione iuſtitię, mortis ſup
plicia non timere. Vſq; ad mortẽ certa pro iuſtitia Eccleſ.4.
Clare debet videre per ſapientiã, ſonum campanarũ dẽt ha
bere per eloquentiam, ſenſus eius debent operari per diſcre
tionem, ne ad prædam delectabiliũ mundi, vel nimis impe-
tuoſe currat ad vindictam, & punitionem, aut afferatur per
ambitionẽ, & diſcernat vbi, & qñ debet corrigere. Et licet in
eminentiæ pertica ſituetur, pedes tñ affectus eius debent la-
queolis.i.timore dñi vel cẽſura iuſtitię laqueari, ne p ſupbiã
efferatur. Rectorẽ te poſuerũt, noli extolli. Eccl.32. ¶ Ad ca
piendũ ardeã ſunt duo falcones neceſſarii, vnus q ipsã ad ter
rã pſternat, alius q eã proſtratã detineat, & occidat. Sic duo
tentatores capiunt hoĩes.i.diabolus, qui ſuggerẽdo ad pctm̃
impellit, caro vel mundus qui per malas cõplacentias. ne re-
ſurgat impedit Amos.5. Cęcidit, non adijciet vt reſurgat.

De Philomena. Cap. 31.

1 PHilomena eſt auis quæ alias dr̃ luſcinia, alias credula,
& eſt auis in tm̃ modulationi dedita, q in ſuo cantu p-
cedere ſolet diẽ. nam circa ortum ſolis ſolet ſummope
re modulari Adeo aũt in ſuæ vocis modulatione dele-
ctatur, q rariſſime comedit, & cũ maxima feſtinatione ad cã
tum iterũ ſtatim redit, ſicut dr̃ in li.de nat.rerũ. Tales debent
eſſe viri religioſi, eccleſiaſtici, & perfecti. iſti.n. debent dulci
ter per orationẽ, laudẽ, confeſſionẽ, & gratiarũ actionem, ca
nere, & diẽ æternę lætitię ſuis modulaminib. sateire, dicẽtes
quilibet illud Eſa.61. Gaudens gaudebo in dño, &c.pſ. Lęta
bitur iuſtus in dño &c. Hoc potiſſime debet eſſe de pdicato
rib. Fuit ẽt verificatum in prophetis, & ſanctis patrib. Iſti.n.
ortũ ſolis iuſtitiæ Chriſti præſciuerunt, & eũ futurum hoib.
ſuis canticis prædixerunt. Et iſti procul dubio iſti ſpũali mo
dulationi ita debent intendere, q parũ debent bibere, & co
medere.i.parũ debẽt carnis delitijs impinguari, ſed ipſis po
tius abſtinere, & ad ipsũ ſtatim recurrere, & redire, ſicut ad
litterã faciunt religioſi, q poſtquã comederint, ſolẽt grãs age
re, & cantare, Exemplo Chriſti qui poſt cenã legitur dixiſſe
hymnũ.pſal. Edent pauperes, & ſaturabuntur, & laudabunt
2 dñm. ¶ Philomena non cantat in hyeme, ſed ſolum in æſtate,
vel in vere. Tpe vero coitus perdit cãtum, ſicut dicit Pli. Sic
multi ſunt qui nunquã cantant Deum laudando tpe hyemis
.i.tribulationis, ſed ſolum in verẽ proſperitatis, & cõſolatio-
nis.pſal. Confitebitur tibi cũ benefeceris ei. Qñ aũt homo co
habitationi luxuriæ ſe tribuit, tunc iſta modulamina ſtatim
perdit. Quia verè luxurioſi neſciunt Deũ laudare, aut ſpũa-
liter pſallere, aut cantare. Eſa.24. Cum cantico non bibẽt vi
num &c. ¶ Philomenę qñq; ſolent inter ſe certare cãtando,
3 intantum q vna præ zelo alterius ita feruenter cantat, q vi-
tam ſępe finaliter, prius deficiente ſpũ quam cantu, ſm Pli.li.
10.c.29. Et ideo dr̃ à philos, quod eſt amor, & mene quod eſt
defectus, quaſi deficiens præ amore modulandi. Sic verè vi-
ri iuſti debent alter alterũ ad modulandũ, & Deo laudandũ
excitare, & mouere, & alter præ zelo alterius debet conari
per ſprædicationẽ, & orationẽ fortiter decantare, & ſic Deũ
cantando, & laudando, & in Deo exultãdo, dñt vitã ſuã dele
ctabiliter terminare. pſ. Laudabit vſq; ad mortẽ aĩa mea do-
minũ. Vel põt allegari cõtra cãtores, qui p inuidia alter alte
rius cantando certant, ita q p ſuperbia, & inuidia vitã grãæ p
dunt. &c. ¶ Teſtatur Pli.li.10.c.42. q filij Cęſaris habebat phi
lomenas gręco, & latino ſermone edoctas, cõtiguè noua ca 4
nentes, & iuſſum cuiuſlibet ſtatim canere incipientes. Sic p-
dicator debet eſſe in gręcis, & latinis litteris eruditus, & ſic
prædicationis officium inchoare. Vel põt allegari de canto-
rib. Quod eſt cõtra illos qui de cantando vel prædicando fa
ciunt ſe rogari. &c. ¶ Philomena quanto maiorem ſentit tur
bam, & quanto maiorem audit ſtrepitum, tanto altius, & li-
bentius per vanam gloriam modulantur, & ſi quid notabile
fuerit, facere volunt, iuxta illud Sap. 8. In multitudine vide-
bor bonus, & in bello fortis. Vel dic q iſta ſignificat prædica
torem, qui tanto plus debet conari bene dicere, quanto ſen-
tit maiorem populum excitari, & amplius commodum ge-
nerari. Vel poteſt dici de multis prædicatorib. qui non volũt
prædicare, niſi quando vident multitudinem inter eſſe, non
aduertentes, q dominus ſoli mulieri iuxta puteum prædica
uit, ſicut dicitur Ioannis.4.

De Fulica. Cap. 32.

FVlica eſt auis nigri coloris, marina ſm Philoſophũ, q̃
pace & paſtu contenta, de loco ad locum non circun- 1
uolat, ſed vbicunq; inuenit iſta duo exinde nunquã re-
cedit quãdiu viuit, niſi exinde per violẽtiã expellatur.
Iſta aũt auis ſm Iſido. maris profundo delectatur, & ideo in
aqua vel in petris mari circundatis ſolet cõſtruere nidũ ſuũ.
Talis debet eſſe quilibet homo iuſt9, quia.ſ. iſte debet eſſe ni-
ger per humilitatẽ, debet in petra nidificare per conſtantiæ
ſtabilitatem, debet circa mare viuere per pęnitẽtiæ amaram
aſperitatem, debet pace, & cibo cõtentus eſſe per cordis ſuf
ficientiã, & tranquillitatem, debet de loco ſuo in quo primo
habitauit.i. de gradu vel ſtatu quem primo occupauit, nunq̃
ſe mutare per ambitionis inſtabilitatem, niſi forte exinde ex
pulſus fuerit per aduerſitatem, vel per aliam iuſtam, & licitã
neceſſitatem 4.Re 14. Cõtentus eſto gloria tua, & ſede in lo
co tuo. & ſic dicetur illud pſ. in pace factus eſt locus eius, &
habitatio eius in ſyõ. Ita q ipſe poterit dicere illud Eze. 27.
Perfecti decoris ego ſum, & in corde maris ſita. ¶ Fulica in
mari ludens, & de mane cantans, ſignificat tempeſtatem, vt 2
dicunt Iſid. & Pli.li,18. Sic mundi diuites ſuis cantib. ſaltib.
& ſuis lætitijs temporalib. ſibiipſis præſagiunt mortis perpe
tuæ tempeſtatem, iuxta illud Prou.14. Extrema gaudij luct9
occupat. Fulica vt dicit Ambr. in hexa. pullos ab aquila dere
lictos ſolet in nido proprio recipere, & tanquam pullos pro 3
prios enutrire, In quo (prout idem dicit) hominib. rationabi
libus exemplum datur quãnta debeant in extraneos, & pau-
peres pietate moueri, quia brutis quib. vident exemplo tam
notabili ſe doceri. Sic faciebat Iob, qui dicebat. 31. Foris nõ
manſit peregrinus, oſtium meum viatori patuit. & Eſa.48. di
citur, Frangi eſurienti panem tuum, & egenos vagoſque in-
duc in domum tuam &c.

De Phenice. Cap. 33.

PHęnix eſt auis vnica, diutiſſimẽ viuens, plumis cholo-
rata, pauoni ſimillima, victũ diligens mundũ, & grana 1
comedẽs pura, imo etiam (ſicut dr̃) de thure viuens, &
nihil aliud pter thus comedens, vt refert Ouid. Solitu
dinem amat, & ſentiens defectũ naturæ ſuæ, quęrit ſigna aro
matica, & eis inuicem conglobatis facit nidum ſuum, & eis
ex feruore ſolis flante fauonio inflãmatis, ſponte ignẽ intrat,
& ibi incineratur, & tandem poſt tres dies ex iſto cinere ver
mis gñatur, quia alis reſumptis in volucrem reformatur, &
ſic exit, & euolat ad ſuprema. Per phenicem intelligo hoim
perfectum, qui debet eſſe coloratus per exteriorẽ honeſtatẽ
debet viuere munde, & grauis.i. donis, & virtutib. debet ani

mam

mam enutrire per vitæ sanctitatem, debet iste esse vnicus per
affectionû vnitatem, vt .s. oia ordinet ad vnius dei amorem.
Illa de thure orationis debet viuere per deuotionis cōtiouitaté. Iste etiam debet diligere solitudiné, & a mûdi negotijs
remotâ habere voluntaté. Iste diu debet viuere per vitæ gra
tiæ perpetuitaté. Sap.3. Iusti autem in ppetuum viuēt. Quia
.i. ip debet in vita gratiæ residere. Iste qñ sentit defectum na-
turæ suæ.i. qñ se videt debilé ad pniam tolerandam, & pōde
rosum ad bona opera facienda, debet accipere ligna aroma-
tica.i. ligna redolentia crucis Christi, & per veram compas-
sionem & passionis memoriam debet illa in nido conscien-
tiæ congregare, & sic flante fauonio.i. inspiratione sancti spi
ritus ex aspectu solis iustitiæ, si bene ibi cogitet, ignis ibi ge-
nerabitur charitatis, in quem ipse debet iogredi, & per suo-
rum factorum examinationem resolui, & per reputationem
sui deber in humilitaté incinerari, & se vermem mortalé &
putrediné reputare & imaginari, vt dicat. Vermis sum ego
& non hō. Et sic alas virtutum acquiret & iā quasi totalr re-
nouatus, sursum ad contemplationem cœlestium volabit mē
taliter, & ibi in fine personaliter ascendet. Apo. 12. Datæ sunt
ei alæ vt volaret in desertum. Vel expone de resurrectione,
sic q illorum qui in igne charitatis incinerātur & moriūtur,
post finé trium dierum.i. postquam tempus legis naturæ, le-
gis scriptæ, & legis nouæ fuerit adimpletum, ex eisdem cine
rib. corpus idem reparabitur & resurget. Oseæ 6. Viuificabit
nos post duos dies, & in die tertia suscitabit nos &c. ¶ Nar-
rat philolophus & etiā Amb. q phœnix est auis vnica, parem
non habens in natura. de coitu non oritur, sed virtute cœle-
sti a combustis cinerib. parentis sui generatur, & cum diutis
sime viaerit, lignis myrrhæ & thuris & ēt aliis aromaticis cō
gregatis & calore solis flante fauonio inflammatis sponte in
tra ignem vbi incineratur, & ex isto cinere vermis post tri-
duum generatur, qui resumptis alis in auem pristinam refor
matur, & sic euolat ad aera. Hic est Christus, qui sine virili se
mine virtute cælesti.i. sancti spiritus, infra ligna aromatica.i.
infra virginis viscera virtuosa, munda casta & odorosa, & ip
sius cinerib.i. ex sacris & purissimis virginis sanguinibus ex-
titit procreatus. Nam sicut ex lignis aromaticis fumus exit
redolens & delectabilis odoraru, sic ex virginis intimis affe-
ctionib. calore sancti spiritus inflammatis exiuit fumus virtu
tum, qui vsq; ad præsentiam dei patris superius euolans, tāto
odore dei filium perfudit, q ad virginis amorem ipsum inef
fabiliter inclinauit. Can.4. Quæ est ista quæ ascēdit sicut vir
gula fumi ex aromatibus mirrhę & thuris? In ista ergo pbæ
nix.i. Christus de aue.i. de deo in hominé imutatus, & in ipsa
mirabiliter innouatus, & pennis virtutum indutus, ad mû
di solitudiné euolauit, vbi diu in solitudine & penuria habi-
tauit. Sed quid? pro certo iste phænix.i. dei filius postquā cur
sum vitæ cōpleuit, volens iterum renouari, alia ligna aroma
tica quæsiuit.s. ligna crucis, quib. inuicem congregatis & ca
lore solis & igne tribulationis ibidem multipliciter inflāma
matis, flante fauonio vento occidentali.i. iudæorum inuidia
super ista ligna crucis se posuit, & ibi per corporis passioné
& caloris despectionem incineratus & in vermem mutatus
fuit, iuxta illud Esa.53. Vidimus eum, & nō erat aspectus, di-
cens illud ps. Ego sum vermis & non hō, opprobriū hoium,
& abiectio plebis. Etiam iste vermis tandem post triduū re-
uixit, alas.i. dotes corporis recepit, & ad paradisi solitudiné
euolauit. Apo.12. Datæ sunt alæ, & volauit in solitudinem. Et
hoc fuit figuratum ſm Asa in quodam facto quod accidit ī
Aegypto in ciuitate heliopoleos, vbi Onias templum ad si-
militudiné tēpli hierosolymorum fabricauit, & cū in die de
dicationis eius super altare ligna aromatica plurima accen-
disset, omnibus videntib. descendit in medio talis auis, quæ
igne in cineré statim est redacta, & cū cineres collecti de mā
dato pontificis seruarētur, in die tertia apparuit vbi vermis
qui alis resumptis in volucré reparabatur, & sic cunctis vidē
tib. euolauit. Quid per Oniam nisi deus pater, quid per tem
plū in ægypto nisi ecclesia in gentilitate? (Esa. 19. Erit altare
dñi in terra ægypti.) quæ rōne moraliter intellecta, similis est
tēplo q fuit hierosolymis materialiter fabricatū. Quid per
altare nisi passio, quid per ligna nisi crux? inter quæ dei filius
in passione descendit, qñ fuit visibiliter crucifixus & ibi inci
neratus, qñ per igné tribulationum corpus fuit ab aīa separa
tū. nā incineratione vna pars tm̄ ab alia separat. Sed Christus
auis extitit reformata, qñ p resurrectioné fuit corpus dñi in
triduo reparatū. Vñ Gen.40. Tres adhuc dies sunt, post quos
recordabit Pharao ministerii tui, & restituet te in gradū pri
stinū. Sed tunc cunctis vidētib. auis euolauit, qñ Chrs viden
tib. discipulis ascendit ad dexterā dei patris. Act.1. videntib.
ille eleuatus est in cęlū. Et sicut phænix est vnica, sic de Chri
sto. Non est inuentus similis illi &c. Eccl.45.

De Gallo. Cap. 24.

GAllus ſm Plinium est animal lætum & audax, & ge-
nerat in se lapidé præciosum qui alectoria seu alecto-
rius dr. Et si fuerit alb. a leone mirabilr timet, & hoc 1
forte dicti lapidis pciosi virtute. Sic vere charissimi si
hō albus fuerit per castitatem, audax per spūalis constantiæ
strenuitatem lætus per spiritualem iocunditatem, solet lapi-
dē præciosum Christum in corde suo generare, virtute cuius
leo.i. diabolus timet, quia vere diabolus timet & metuit vi-
rum castum. Nam sicut pugil timet aduersarium qui tenet
eius lanceā manu, sic diabolus hoiem pertimescit qui per ca
stitatem carnē (quæ est gladius diaboli) in manu retinet disci
plinæ. Sap.8. videbunt me & timebunt reges horrēdi. Vel p
istum lapidē intelligo humilitatem, vel charitatē, q facit de
diabolo triūphare &c. vide si. de lapidib. c. de alectoria. ¶ Gal
lus inuentis granis voce sua cōuocat alios ad edendē, & sibi
ēt subtrahit vt gallinis eius sequentib. largiatur. Nā cū rostro
& pedib. paleā reseruat, vt granū quærat, sed eo inuento sta-
tim clamat, & non solus eū comedit, sed conuocatis aliis eia
distribuit & exponit. Sic hō pius & liberalis licet rostro & pe
dib.i. laboriosius operib. & affectōib. bonorum temporaliū
grana quærat, tū qñ ipsa inuenit & acquirit, non debet ea so
lus comedere, imo voce pietatis debet gallinas.i. paupes cō
uocare vt eis de bonis suis benigniter possit erogare. vñ Lu.
14. Voca pauperes &c. vt sic eis dicat illud quod dicitur ibi-
dē. Oia parata sunt venite ad nuptias & debet ēt sibi subtra
here a cibis & potib. superfluis, vt cæteris suis beneficiis ad-
iuuentur. Quod tū non faciunt cupidi & auari, qui pauperes
non cōuocant imo fugant, contra illud Iob.31. Non comedi
ex eis &c. ¶ Gallus est calidæ & siccæ cōplexionis, & ſm Pli.
pinguedo ipsius est tantæ virturis, vt quis eam inunctus, a pā
theris & leonib. tutus sit. Et si caro ipsius serpentum morsib.
applicetur, uenenum demit, & ad hoc valet cerebrū ipsius, si
in potu sumatur. Ossa aūt eius auro liquescēti apposita, ipsū
diminuunt & consumunt. Vñ os Gallinaciū dicitur esse ve-
nenum auri. Et est auis audax & animosa, læta & hilaris & di
ei nūciatrix uxores suas multum diligit, & sibi subtrahit ut
eas pascat, & quæ pinguior & tenerior, hanc secum uicinam
recipit & admittit, & inuento grano uel cibo uoce quadam
garrula, eas ad cibum allicit & inducit. Gallus est Chrs pin-
guedo ipsius sunt grę & uirtutes. Caro eius est eucharistia,
de qua ētipse dicit Io.6. Caro mea uere est cibus. Cerebrum
in quo uigent sensus est prædicatio, seu eloquētia, ossa eius
interius inuoluta sunt affectio & amicitia. Serpens aūt leo &
panthera sunt demones & peccata, quorum morsus sunt ten
tationes, aurum sunt mundanæ diuitiæ, uxores aūt galli sūt
aīæ, q per fidē Christo dño desponsantur. Oseæ.2. Sponsabo
te mihi in fide. Gallus ergo.s. Christus calidę fuit complexio
nis, quia Christus fuit feruentissimæ charitatis.s. Io.4. Deus
charitas est. Pinguedo.i. gr̄a eius a leonib. liberat & a panthe
ris, quia.s. qñ aīa Christi gratia est iniuncta, tunc a demonib.
& pctis mortalib. liberat. 2. ad Cor.12. Sufficit tibi gr̄a mea.
s. contra Angelum sathanæ & stimulū carnis tuæ. Caro uero
galli.i. caro Christi in eucharistia a morsibus serpentum.i. a
malis tentationib. noscitur liberare, uel caro eius.i. conside
ratio carnis eius in cruce suspensæ & laceratæ Figura in illo
serpente æneo, qui palo affixus, est ut eius intuitu a serpentū
morsibus populus sanaretur. Nume.21. Io.5. Qui manducat
carnem meā & bibit meū sanguinem, mortem non gustabit
in æternum. Galli aūt cerebrū.i. Christi scia uenenum exter
minat. qñ sacra scriptura & doctorū prædicatio uenenatos
peccatores ad pœnitentiam immutat Tunc uero ossa galli
aurū cōsumpserūt qñ affectus & amor Christi cōsumpsit &
contēpsit diuitias, & eas tam uerbo quam exemplo docuit
cōtēnendas. psa. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Et
sic os galli uenenum auri dr, inquantum amor Christi diui-
tijs cōtrariat, & earum reputationem adnihilat atq; dānat,
dicēs. Ec cc.5 Qui amat diuitias, fructū nō capiet ex eis. Mat.
10. Vos

19. Vos qui reliquistis oia &c. Iste gallus fuit lætus lætitia spirituali, io de eo dr Esa. 42. Nō erit tristis nec turbulentus. Et ibidem. 41. Gaudeos gaudebu in dño &c. Iste per prędicationē cantando, diem æternæ prosperitatis hominib. nunciauit Io die illa videbitis quis ego sum Io. 14. Iste gallus est animosus, non timens asperę passiōis, quia noluit timere eos qui occidunt corpus. Mat 10 Iste vxores suas .i. animas sibi per fidei coniugium copulatas diligit, quia sicut dr Ezec. 18. Oēs aiæ meæ sunt. Mire profecto ças diligit & dilexit, & quanto plus habuerint de pinguedine gratiarum & virtutum, tanto eas sibi propinquus collocat per gratiam in præsenti, vel ēt per ꝓmotionem ad dignitatē ecclesiæ, & per gloriā in futuro. psal. Offerantur regi virgines &c. Iste igitur sibi subtrahit, vt eas nutriat, quia .s. vitā & sanguinem sibi subtrahit, vt cibum beatitudinis pctōrib. daret, & vt aias per gratiam & gloriam impingnaret. Et iō iste ad grana æternæ beatitudines, q̄ ab æterno quæsiuerat & habebat, oēs aias clamore prædicatiōis vocauit, & liberaliter inuitauit. Mat. 20 Voca operarios, & redde illis mercedem. Et iō de tali gallo dicitur Iob 38. Quis dedit gallo intelligētiā? Vel dic ꝙ ossa galli sunt discipuli Christi .s. viri sancti & perfecti, de quib. Thren. 3. De excelso misit ignē in ossib. meis & erudiuit me. Isti ergo aurum consumūt & auri sunt venenum inquantum .s. aurum & diuitias vilipendunt, & eas vilipendendas docent & dicunt ipsarumq; statū & amorem adnihilant & confundunt, dicentes illud. Ecc. 31. Beatus diues qui inuentus est sine macula, & qui post aurum
4 nō abiit. ¶ Gallus vxores suas miro affectu diligit, & sibi pinguiorem & teneriorem proximius associat & adiungit, & ꝓ eis cōtra alios gallos tam rostro quam calcarib. præliatur, & in inuentis granis solus non comedit, sed gallinis conuocatis sibi subtrahit, vt eis largiatur. Et est ſm Pli. circunspectus in inquirendo cibo, tñ accipitrē & aquilā timet, & iō qñ circa victū & grana oportet eum inferius inclinari vnum oculum ad terrā inclinat & alio superius eleuato de aquilæ vel accipitris circumcauet aduentu, quem videns statim cōuocatis gallinis in abditis se abscōdit. Gallus est prælatus, vxores eius sunt subditi, qa sicut vir vxori, affectu tenerrimo debet eis sincerius copulari. Grana sunt bona tpalia accipiter est diabolus, duo oculi sunt duplex discretio .s. de temporalibus & æternis, quæ prælatis competere dinoscuntur. Gallus igit̄ vxores diligit, qñ p̄latus affectu intimo suis subditis p amicitiam se cōiungit, sed tunc pinguiorem gallinam sibi associat, qñ meliores subditos in altiorib. officiis collocat, & qñ ipsos magis sibi dilectos & propinquos constituit & ordinat 2. Esd. 4. Propinquus mihi sedebis & amicus meus vocaberis. Quia .s. & prælatus & quicunq; vir iustus semper debet meliores sibi associare & appropiare, & se a deteriorib. elongare. Eccl. 9. Viri iusti sint tibi conuiuæ. Iste aūt gallus .s. p̄latus istis gallinis .s. subditis suis grana cōicat, qñ de bonis suis tpalib. illis necessaria administrat, & tunc sibi subtrahit vt aliis largiatur, qñ a superfluis pompis, cibis & vestibus abstinens, quicquid de residuo est, in vsus pauperū elargitur, iuxta illud Apost. 2. ad Cor. 8. Semper egentes multos autem locupletantes. Et si oculum discretionis actiuę ad terram .i. ad bona tēporalia & gubernanda mundana negotia ipsum contigerit inclinare, sp tū oculum spūalis contemplatiue debet ad deū superius eleuare, vt tam ipse quam subditi accipitris diaboli possint insidias præcauere, quem si sibi insidiantem per tētationes viderit, debet ad latibulum & profundum humilitatis & orationis refugere, & in cauernis petræ .i. vulnerib. passionis Christi debet, tam se quam alios abscondere & celare. Iste ergo pro gallinis suis pugnat, qñ tam rostro quam vnguibus .i. tam verbis quam operib. subditos ab inuasorib. protegit atq; iuuat. ¶ Gallus gallinaceus .i. capo propter abscissionem testiculorum totus in complexione mutatur, cristam ꝑdit, audaciam amittit, cantum & vocem deponit, alis non se percutit, nec ad prælium se accingit, gallinis se associās earū escā comedit, sed nec fęcūdat nec reficit, nec pro ipsis aduersarijs se exponit, & ex timidioris & humidioris naturæ quā gallus non effęminatus, & finaliter pedes ei alligant, & dimisso capite versus terram portatur ad mercatum, & exinde geritur ad coquinā & eius calcaria vel hebetant vel cadūt. Hic est prælatus tepidus & ineptus, qui ob defectum testiculorū .i. virilitatis & virtualis perfectionis perdit christā rubeæ charitatis, dimittit cantum prædicationis & veritatis, alis non se ꝑcutit per patientiā, corpus suum non accingit per continētiā, & licet gallinarū .i. subditorū cibos comedat, ipsos tñ nō recipit temporaliter, nec fęcundat per bona opera spiritualiter, nec ipsas ab aduersarijs protegit aut defendat, nec ꝓ eis præliatur aut pugnat nec cantando per prædicationem ipsos ad benefaciendum excitat aut inuitat. Nam iste cum sit naturæ humidæ & carnalis timidus esse dinoscitur ad aggrediendum opera virtuosa, & in naturam fęmineam, mollē & carnalē mutat. sup pullos .i. supra nepotulos & parentes cubat per nimiū affectū, & circa illos accelerat sibi proprij occupatur, & iō pedes affectuū dñr frangi inquantum .s. sunt ira malē & pessimē ordinati, & in amore indebito damnati. vñ Io. 16. Rogauerunt Pilatum vt frangerentur eorum crura. Tādē igitur talium pedes .i. affectus, pctōrum vinculis astringūtur & ad forum pctōrum in taberna mundi huius deportātur, & finaliter qñ moriuntur, ad coquinam inferni dimisso capite superbiæ suæ deuehuntur vbi perpetuo decoquuntur. Vnde Esa. 22. Asportari te faciet dominus deus sicut asportatꝰ gallus gallinaceus. ¶ Gallus a castratione est dictus, nā inter oēs aues ei soli testiculi adimuntur, ſm Isid. Et est auis calidæ & siccæ cōplexionis, ꝓ suis vxorib. contra aduersarios pugnans Auis est multum audax & aiosa, nam rostro & calcarius aduersarium impetit & lacerat, & obtēta victoria statim cātat, antequam autem cantet, alis se verberat, & seipsum feriens ad cantandum efficit aptiorem in noctis profundo sonum solet reddere clariorem & etiam fortiorem. super caput christam habet rubeam ꝓ corona, qua amissa multum perdit audaciæ vel vigoris. Hic rostro suo impinguato terram percutit, & plumas circa collum erigens, efficitur audacior ad pugnādū, & promptior ad cantandum. Ista autem auis sola dicitur ad cęlū aspicere ſm Pli. li. 10. Cantū aūt eius leo rex aialiū timet, vt dicit idem, & hoc vel propter lapidē præciosum quē qñq, in se generat, vel pro eo quod basilisco assimilatur, vel melius pro eo ꝙ sibi inditum est a natura. Itē ſm Const. si vetus gallus proiectis interiorib polipodeo impleatur, & cum quinq; libris aquæ coquatur, efficitur vtilis colicā habentib. passionē. Nā viscosos humores purgat, & phlegmaticos contra melancholiam iuuat, ventositatem stomachi cōsumit, & dolorem arteriarum curat. Gallus iste qui dormientes excitat, est p̄dicator, qui debet esse castratus per lucidā castitatē, calidæ cōplexionis per feruidā charitatem, magnæ audaciæ & virtutis per rigidā probitatē Nā alia poiæ opera debet aggredi, & contra aduersarium .i. cōtra diabolū, mundū & carnem, verbis & operib. debet congredi, & obtenta victoria cōtra vitia, tunc debet alte clamare p p̄dicationē, & ēt per laudē & gratiarū actionē, sed tō priusquam cantet & prædicet, se debet ꝑcutere per pniam & carnis macerationē, & sic primo per exempla, secundo per verba altius & lætius prędicet atq; cantet diuinā scripturā & lectionem, quia ſm Greg. Loquendi auctoritas perditur, qñ vox opere non iuuatur. Iste in noctis medio .i. contra profunditatem vitiorū, vel ēt in ꝓfundo noctis aduersitatis debet sonū fortē & clariorē ondere, & per cōicationem iudiciorum diuinorum, per terrorē infernaliū tormentorum dormientes debet a somno criminū excitare. ad Ephe. 5. Surge qui dormis, & exurge a mortuis. Iō canitur in hymno. Gallus iacentes excitat, & somnolētos increpat, gallus negantes arguit. Sed qō est ꝓpe diem .i. qñ de die prosperitatis æternæ loquitur, tunc vocem debet habere clarā, leuē, dulcem .s. allicientē, vt magis spe præmiorum quā timore tormētorū hoies moueat ad virtutes. Can. 3. Vox .n. tua dulcis, & facies tua decora. Et si carnalitate aliqua os eiꝰ .i. prædicatio fuerit impinguata, ad terram pnię se concusserit & plumas .i. affectus ad deū eleuauerit, virtus eius renouatur & fortificatur iterum ad cantandum, & ad prædicādum sicut primitus aiatur. Iste super caput intentionis debet crista rubea coronari .i. feruida charitate, quam si per pctm̄ perdiderit, ad prædicādū efficitur inhabilis & ineptus. Nā cuius vita despicitur restat vt eius prædicatiō contemnatur, teste Greg. & si vetus gallus .i. sacerdos prædicator morigeratꝰ & honestus proiectis interioribus .i. carnalib. affectionib. & cōcubinis impleatur polipodio .i. odorifera castitate, & quinq; libris aquæ .i. memoria quinq; plagarum Christi, quæ in statera crucis fuerūt pōderatæ & liberatæ, igne charitatis bullitus fuerit & excoctus, tunc vita ipsius & doctrina aliis efficitur fructuosa. Nam si tales comedant p imitationē, tūc colici (qui sunt quidā infirmi qui nō possunt purgari, purgant, & humores phlegmatici & viscosi carnalitatis & luxurię expelluntur,

lnntur ventositas superbiæ euanescit, & etiã febris auaritiæ
à talib. effugatur, vt de istis dicatur illud Apoc.2ȧ. Ezec.47.
Erit fructus eius in cibum.i.;cius opera in exemplũ, & folia
eius ad sanitatẽ.i.verba eius, & doctrina dabunt pctõrib.me
dicinã. De hoc gallo Iob 38. Quis dedit gallo intellectũ?&c.
Iste ergo ad cęlestia, & cęlum debet respicere per cõtépla-
tionem, lapidem præciosum.s.Christum debet concipere p
7 gratiam deuotionem, & sic rex pctõrũ leo.i.diabolus ipsum
timebit, nec in aliquo prænalebit. ¶ Decrepitus gallus in se-
nectute sua oua ponit parua, & rotũda, quæ si aliquo verme
venenoso diebus canicularib. foueanť, exinde serpẽs veneno
sissimus basiliscus procreatur. Gallus auis luxuriosa est caro
nr̃a. Oua eius quæ ponit, sunt praua colloquia, cogitationes,
& aspectus. Vermis venenosus est diabolus. Basilisc⁹ est pec-
catum luxurię, qui visu interficit, & occidit. Dies caniculares
sunt deliciæ. Qñ igitur ponitur ouum malæ cogitationis in
nido conscientiæ, tunc vermis venenosus.s. diabolus ipsum
per delectationem souet, & nutrit, & sic tandem pullus pra-
ui propositi producitur, testa continentiæ frangitur, & basili
scus praui operis, & pctm̃ luxuriæ gñatur, à cuius aspectu aĩa
penitus venenatur. Esa.59. Qui comederit de ouis eorũ, mo-
8 rietur, & quod confotum est, erumpet in regulum. ¶ Nota q
gallus gallinace⁹ licet cantare, & pugnare, cętera similia gal
li non valeat, tñ plumis est fęcundior, & apparẽtia pulchrior
inuenitur, christã tñ perdit, & audaciã amittit, & eius pedes
qñq; frangũtur, vt cubare super oua aliena cõpellatur, & vo
cem fęminæ similat, & more fęminæ pullos vocat. Sic hypo
crita licet cantum amiserit veritatis, & gratiarum actionis,
& laudis, & spũalis ẽt iocunditatis, licet ẽt cristã rubeã per-
diderit charitatis, tñ sæpe fit q plumarum.i.morum exterio
rum habet apparentiam pulchriorem, pugnare tñ contra vi
tia nescit, imo cum sit mollitiei fœmineæ, ad sui imitationẽ
pullos, & simplices attrahit atque vocat. A dño tñ suo.i.à p-
lato debent pedes.i.affectus eius frãgi per correctionẽ, vt cu
bare super oua.i.super bona opera cõpellatur. Vel posset al-
legari de multis effęminatis viris, qui nihil virile faciũt, imo
opera fœminalia tm̃ exercent, & peragũt, sicut patet de mul
tis inertib. militib. qui circa pullos.i.regimen filiorum, & do
mus continuè vacant, & ad strenuitatis opera non intendũt.
Vel põt dici de multis malis p̃latis, q oua & pullos.i.paruos
nepotulos gñis sui nõ cessant souere, & ducere, & more galli
næ per nimium affectũ sup eos incubare. Et isti nec cantãt p
dicando, nec se verberant pęnitendo, nec cristã rubea chari
tatis habent proximos diligendo, sed potius plumas hñt su-
perfluas, se pulchrè, & pompaticè vestiendo. Pedes aũt hñt
fractos, quia affectus non habent rectos, sed potius maleuo
9 los, & puersos. ¶ Gallus est auis calida, & sicca, audax & aio-
sa, de nocte cãtaos fortius q̃ de die. Cõtra aduersariũ pugnat
(Nam & ipsum esse pugilẽ natura indicat, inquantum tela in
pedib. sibi donat, ipseq; & caudã, & pennas eleuat, vt aptius
ad prælið se accingat, & leo ipsum metuit, & formidat.) Ob-
tenta aũt victoria prius alis se verberans, statim cantat, ro-
stroq; terrã percutit, vt sit aptior ad cantandũ. Si verò victus
fuerit, tunc non audet cantare, sed silens, & verecundus se cõ
sueuit abscondere, & celare, sicut dicit Pli.li.10.c.21. Sæpeq;
fit q nõ à p̃lio cessare velit quousq; ibi mortuus cadat. Ossa
aũt eius s̃m Pli. aurũ liquefactũ diminuũt, & cõsumunt. De-
crepitus aũt gallus oua ponit, ex quib. basiliscus gñatur. Gal
lus est religiosus vel ẽt quilibet ecclesiasticus vel perfectus,
& ẽt oĩs qui est fidelis, & catholicus christianus, qui debet ca
lidus esse per charitatẽ, siccus per castitatẽ, audax ad aggre-
diendũ opera virtuosa per cõstantię probitatẽ. Iste dẽt aduer
sarium.s.carnem, & mundum ieiunijs, & vigilijs impugnare,
& ẽt vsq; ad mortem pro iustitia certare, & crista seu galea
salutis telisq; bonorũ operum, & virtutũ debet armatus es-
se, vt miles Christi digne valeat apparere 2.ad Ti. 2. Labora
sicut bonus miles Christi. Igitur iste obtenta victoria contra
vitia debet statim per gratiarum actiones psallere, & canta-
re, se tñ primitus verberato per pęnitentiæ disciplinam. Iste
rostro debet terram percutere, quia.s. ipse terram.i.terrena
rostro, & verbis debet detestari, & vilipendere, & contẽnen
da alijs prædicare. Vel etiam terra significat pctõres, quos vi
ri iusti dñt detestari, & fugere, & rostro.i.verbis corrigere, &
percutere. Esa.11. Percutiet terram virga oris sui, & spũ labio
rum suorum interficiet impium. Istius ergo ossa.i.istius inte
riores affectus debent aurũ.i.diuitias in sua æstimatione cõ-
sumere. Sapi.7. Diuitias nihil esse dixi in cõparatione illius.
Caudã verò.i. senectutẽ debet ad Deum per deuotionẽ p̃ci
pue erigere, & ita si oĩa habuerit, tunc apertè poterit canta-
re, & gratias agẽdo in Deo spũaliter exultare. Iuxta illud ps.
Cantate dño canticum nouum, laus eius in ecclesia sancto-
rum. Et de obtenta victoria gaudere. Sic etiam leo.s. diabo-
lus ipsum merito poterit formidare. Sed qñ gallus iste efficiť
decrepitus, qñ s.calore charitatis refrigerato efficiť in mo-
ribus tepidus atq; segnis, tunc oua ponit.i.desideria veneno
sa, & etiam malas cogitationes, & proposita minus bona, de
quibus basiliscus.i malum opus de facili gñatur. Iste ergo si
victus fuerit a tentatione, tunc nõ debet canere sed dolere,
& p verecundia, & humilitate se abscondere, & latere. ¶ Di-
cit Constant. q carnes galli castrati sunt carnib. omnium aia
lium, & volatilium meliores, & melius generant nutrimẽtũ.
Sic qñ hõ, maximè religiosus per perfectã castitatẽ castratur,
eius conuersatio efficitur vtilior, & nutrimentũ exemplo-
rum prębet alijs magis bonum. Vel dic ẽt s̃m Plin. q gallus
põt significare milites. Vnde etiam castrensis disciplina vř in
gallis ẽ natura exemplificata. Isti.n.habent cristas p galeis,
calcaria pro telis, cantum pro vigilijs, pugnam pro prælijs,
erectionẽ caudę pro vexillis, cantum post victoriã pro triũ
phis. Isti ergo taliter inter se qñq; pugnant, q dimicando in
campo remanent. Gallus aĩal est superbũ. Iste.n.caudam eri
git, calcaria portat, pẽnas suas hispidas facit, & cristã eleuat.
Tales p certo sunt nostri milites moderni. Superbi.n.sunt, p
aliorum.s. contemptum, & sui exaltationẽ, & caudam.i.ip-
sum gestum corporis erigunt, & extollunt, calcarib. & ensib.
se muniunt, & quasi quotidie in cantib. inanis lętitiæ se occu
pant, & alter contra alterum per discordias litigant atq; pu
gnant. Ista optimè videmus in nostris iuuẽculis domicellis,
qui ad modum galli pręsumptuose erecti sunt, & in actib. iu
uibus quasi totaliter occupati. Vnde Num.16. Multum eri
gimini filij leui. Et Iob 11. Vir vanus in superbiam erigitur, &
quasi pullum onagri se liberum natum putat.

De Gallina. Cap. 31.

Gallina s̃m Gloss. Matt.23. est pia circa pullos, & eos
sub alis souet dolore filiorum ægrotat, & plumam 1
deponit, plus pullos q̃ se pascit, pro pullorum defen-
sione fortiorib. auibus, se opponit, & inuẽto cibo eos
vocat, & cõtra miluum sub alis eos protegit, & defensat. Sic
pręlatus debet erga subditos pius esse, & eos sub alis prote-
ctionis à miluo.i.à diabolo, & alijs pctorib. hæreticis, & ra-
ptorib. debet eos protegere, & saluare, ps. In velamento ala-
rum tuarum protege nos. Et si pulli.i.subditi infirmitate pctĩ
aliqua infirmentur, gallina illa per compassionem debet cũ
eis infirmari. 2.ad Cor.11. Quis infirmatur, & ego non infir
mor? Et pro ipsis souendis, & tam t paliter q̃ spũaliter nutriẽ
dis debet plumam diuitiarũ deponere, & eos plusquã se pa-
scere, & nutrire. ps. Pauit eos in innocẽtia cordis sui, & in in-
tellectib. manuum suarum deduxit illos. Iste aũt pro pullo-
rum, & subditorũ suorum defensione debet se opponere for
tiorib. sc.s. diabolo vel principib. & tyrannis, & si cibum tem
poralis prosperitatis, & facultatis inuenerit, debet pullos.i.
subditos vocare, & per elemosynarum largitionem ipsis be
nigniter erogare. ps. Dispersit dedit pauperib. &c. Gallinę ali
quæ sine coitu faciunt oua, & s̃m Arist. qñ producũt gemel- 2
los, vnus pullorũ efficitur menstruosus, quia natura non põt
in vno ouo formare congruè duos pullos. Sic prædicator si-
sine coitu luxuriæ debet gratiã in hoĩes generare, sed qñ ge-
mellos producit.i. qñ duplici ci prædicat.s. Dei amore, & va
næ gloriæ, tunc pullus efficitur monstruosus, quia totum per
illam vanam gloriam deturpatur. Vel dic s̃m aliquas cõsue-
tudines nobiliũ, q scd'o genitus filius menstruosus est, quia
.s. caret hæreditate. minus.n.hñt secundo geniti q̃ alij. Vel al
lega simpliciter, de intentione quacũque, quia.s. qñ homo in
vno actu habet duas intentiones, necesse est q vna sit men-
struosa.i.bona, sed defectuosa. Ideo dř Eccles.3. Veh duplici
corde. Vidẽ si vis simile supra &c. ¶ Gallina oua quidem po- 3
nit, sed quotidie ea perdit, & tñ propter hoc parere in loco
eodem non omittit. Sic viri iusti dato q multotiens perdant
oua sua, id est opera sua bona per peccatum, non tamen de-
bent propter hoc desistere, quin quotidie reiterent bene-
facta, quia sicut dicitur Prouerbiorum .34. Septies in die
cadit iustus, & resurgit. Vel potest dici de mundi cupidis

quibus licet sæpe vel per principes, vel per latrones, vel per
alia infortunia auferantur oua sua.i. bona tpalia, ipsi tñ pp
hoc ouare.i. ad acquirendum bona tpalia laborare nõ omit
4 tunt &c. Expone sicut supra de columba. ¶ Gallina intantũ
gaudet de ouis suis, ꝙ ipsa nunquã vult celare, quinimo can
tando & clamando solet ea raptorib. reuelare. Tales sunt ia
ctatores, qui intantum gloriantur in illis quæ habẽt vel quæ
faciunt, ꝙ non cessant ipsa clamare, & suis dictis, & iactãtijs
alijs dicere vel narrare. Quod etiam nõ solum verum est de
bonis, imo etiam de malis, quia multi sunt qui peccata sua
5 prædicauerunt nec abscõderunt. Esa. 3. ¶ Gallinæ & Galli
retropellendo paleam, granũ quærunt. Sic si illũ qui est gra-
num frumenti .s. Christũ, vel etiã grana gratiæ & gloriæ vo-
lumus inuenire, necesse est paleam bonorum tpalium, & vi-
tiorum cõtemnere repellere, & horrere Mat 3. Paleas cõbu
rite, triticũ congregate. ¶ Gallina in parte dextra ventris ge
rit oua ex quib. producuntur pulli masculi, & illa sunt oblõ-
ga. In parte vero sinistra gerit oua ex quib. dñt produci pulli
fœminei, & illa parua sunt, & rotunda, sicut dr̃ in li. de natura
rerũ. Sic verè Christus illa oua i. illos hoies quos videt pul-
los masculos.i. bona opera producturos gerit in dextera par
te ventris.i. in ventre, & abscondito prædestinationis suæ. ip
sos.n. iam constituit ad dexteram prosperitatis æternæ. Illa
verò oua.i. illos hoies quos nouit pullos fœmellos.i. mala, &
imperfecta opera facturos, gerit in sinistra.i. præscit in pro-
speritatis mundanæ sinistra nutriendos, & ad sinistrã aduersi
tatis æternæ cum demonib. separandos Matt. 25. Constituet
oues quidem à dextris, hœdos verò à sinistris. Vel pot simpli
citer dici ꝙ filij dextri.i. boni, & prædestinati, faciunt pullos
masculos.i. bona opera. Filij verò sinistri.i. mali, qui prosperi
tatis mundi, & aduersitatis inferni sunt filij, faciunt sp mala,
& hoc potissime, quia isti boni sunt oblongi per longam per
seuerantiã, alij aũt sunt rotundi per mobilem inconstantiã.
7 ¶ Dicit palladius, ꝙ oua imparia debent dari gallinæ ad fo-
uendum, & sunt tunc optima, qñ decẽ dierũ numerũ nõ ex-
cedunt. Nam sicut dr̃ in li. de natura rerum, nimis vetera aut
recentia infœcũda sunt. Oua imparia significant pauperes, &
humiles, qui alijs non sunt pares. Isti ergo ad productionem
pullorum.i. bonorũ operum sunt optimi, qñ in denario.i. in
decem præceptorum numero fuerint cõstituti. Tunc.n. si nõ
sint nimis recentes per lasciuiam iuuenilem, nec nimis vete
tes per pigritiam, & obstinationem senilem, solent fructifica
re, & pullos bonorũ operum procreare. Vel põt allegari cõ
tra illos qui sunt aut nimis iuuenes, & nouitij, aut nimis ve-
teres, & antiqui, quorũ quilibet in multis negotijs est inept⁹.
8 Mediũ.n. tenuere beati. ¶ Oua in aqua supernatãtia, nihil va
lent ad fœtificandũ, sed illa q in fundũ descendunt. Sic illi qui
sursum in superficie per superbia remanent, ad producendũ
pullos bonorũ operũ non sunt apti, sed solũ illi qui inferius
ad fundum per humilitatem descendunt. Esai. 48. Descende
9 sede in puluere &c. ¶ Oua quæ sunt sub gallina, debent sæpe
ad solem ostẽdi, & si nihil intus appareat post quattuor dies
sterilia reputantur, & ideo debent alia subilini, & illa de ni
do submoueri. Sic prælatus oua.i. pullos qui sunt in nido ec-
clesiæ suæ, debet discrete circunspicere, & nisi germen boni
propositi, in eis viderit, debet eos expellere, & alios in loco,
& officio eorũ debet substituere & ponere. Qđ maximè dẽt
facere princeps vel pˀlatus de suis officialib. & balliuus vel ẽt
pˀlat⁹ de nouitijs, q nisi infra quattuor dies.i. infra quattuor
anni tpa, hoc est dictu, cõpleto anno pbationis ipsos ad sãn-
ctificandum per bona opera habiles viderit, debet eos expel
lere, loco eorum alijs substitutis. Leu. 26. Nouis superuenië-
10 tib. vetera proijcietis. ¶ Gallinarum oua in ægypto qñq; ster
core inuoluuntur, & in sabulo sepeliuntur, & sic sine gallinæ
fomentis, & laborib excludatur, & in pullos finaliter cõuer
tuntur, sicut dr̃ in li. de natura rerũ. Sic verè sæpe contingit
in ægypto mundi huius, ꝙ multi gallina.i. amicis & parẽtib.
orbati, & in stercore vilitatis, & sabulo paupertatis sepulti,
calore solis.i. ardore tribulationum, ex sola Dei prouidẽtia
sine cuiuscunq; alterius auxilio vel fomento crescunt, & na
scuntur per gratiam spũalem, & per promotionem, & glo-
riam tpalem, ita ꝙ pulli.i. viri alti, & magni efficiuntur per
promotionem, & excellentiam supernalẽ, quia sicut in psal.
dr̃, Deus de terra suscitat inopẽ, & de stercore erigit paupe
11 rem. ¶ Sicut dr̃ ibidem, visus est qñq; pullus gallinæ ita mon
struosus, ꝙ in vno corpore habebat duo capita, & vtroq; mã
ducabat. Sic multi sunt inter filios gallinæ.i. Christi vel eccle
siæ, qui in vno corpore.i. in vno pectore habent duo capita
intentionum, sicut sunt duplices & maligni. Expone sicut ali
bi &c. ¶ Subitus sonus tonitrui facit oua fallere, & accipitris 12
audita voce faciliter vitiãtur, vt dr̃ ibidem. Sic homo qui de
nouo cõcipit pullũ boni ppositi, tonitruo fortis tribulatio-
nis, & auditu accipitris.i. auditu diabolicæ suggestionis vel
cuiuscunq; malæ loquutionis faciliter impedit. ¶ Gallina te- 13
ste Ari. qñ appetit coitũ, sedet ãte gallũ &c. Sic mala, & luxu
riosa mulier gallorũ.i. luxuriosorũ solet cõsortia frequẽtare.

De Gruibus. Cap. 36.

Grues ordinatè volant. Regẽ vel præcessorem eligũt.
Et sm Soli. sp decimam vigilem alijs dormientib. or
dinant, & constituunt, & illa quæ ducit alias, illas ad
rectos volatus cogit tam vocis instigatione, & clamo
re, q̃ suo pcessu præambulo, & si illa raucescuerit, statim alia
in simili officio sibi substituitur, & succedit, & grus illa quæ
vigilat inter consortium aliarum, caput frequenter eleuat, vt
si quid nociuum viderit, alias clamando excitet, & præmu-
niat. super vnum crus stat, & in altero lapidem gerit, pede à
terra suspenso, vt si casu aliquo dormitet, p casum lapilli ex-
citetur, vt dicit Ari. & ẽt Pli. li. 10. c. 23. & sm Hie. prima aliæ
sequuntur ordine litterato. Charissimi in grege fideliũ plã-
tus est pcessor, & vigil. vbi.n. alij dormiunt, ad illũ pertinet
in cura regiminis vigilare. 2. ad Tim. 4. Tu verò vigila & Ge.
33. Præcedat dñs meus seruum suum. Iste ergo dẽt alios.i. so
cias, & subditos ad rectitudinem itinerum, & operũ clamo
re prædicationis incitare, & etiam pcessu præambolo virtua
lium exemplorum. Gen. 33. Eroq; socius itineris tui. Iste aũt
super gregis sui custodiã debet sollicitè vigilare, & alios qui
in delicijs pctĩ dormiunt, debet prædicationis clamorib. ex-
citare, & contra insidias hæreticorum, & demonum diligen
tissimè præmunire. Apo. 3. Esto vigilans, & confirma cætera
quæ moritura erant. Et ne in pctĩs obdormiat in sin, & alio-
rum præiudicium, vno solo crure.i. tecta intẽtione debet ter
ram tangere.s. ad tpalia gubernãda. Sed aliud crus, s. volunta
tem, & affectum, debet a tpalib. eleuare, & lapidem durũ pœ
nitentiæ, vel duram mortis, & inferni memoriã portare, vel
Christum, qui est petra vnde fluxit aqua, & sanguis, vt sic a
peccatorum somno se valeat præseruare. Surge qui dormis
ad Eph. 5. ¶ Nota ꝙ grues societatẽ diligunt, & gregatim vo
lant, & sm Amb. in sursum se eleuant, vt videãt ad quas per- 1
gere debeant regiones, ordine litterato pronolant, & voce
præconia terram petunt vbi requiescere valeant. Ducẽ ha-
bent, & vigilias seruant, sm Pli. vbi supra. In iuuentute sunt
cinericiæ, in senectute aũt totaliter fiunt nigræ. Vociferãdo
perditas socias reuocant, & quærunt, & cum accipitrem, &
herodium sibi insidiantẽ viderint, statim rostro superius ele
uato contra ipsum se muniunt, vt sic ab eo rostri sui acumine
se defendant. Sic verè viri perfecti, clerici & religiosi, q gre-
gatim per charitatẽ morantur, ducem, & prælatũ, & vigilẽ
habent cui obediunt, & quẽ sequuntur, à terrenis negotijs
per contemplationem se eleuant, & per prudentiã vniq; re-
spiciunt, deliberant, & contẽplantur, vt.s. videant ad q̃ partẽ
dñt tendere, vel ad q̃ regionem, & locum se cõuertant, vt ibi
mentaliter cõmorentur, & vtrũ sit melius ire per pniam ad
paradisum, q̃ per delicias ad infernum. Lu. 11. Respice, & le-
uate capita vestra. Et licet qñq; in iuuẽtute sint parum nigri,
& cinerei per modicam humilitatem, tñ in senectute dñt to
taliter denigrari.i. per omnimodam honestatem. Th. 4. Denigra
ta est facies eorum super carbones. Socias aũt suas.i. alios fi-
deles qui per peccatum ceciderint vel à rectitudine virtutũ
errauerint, debent clamore exhortationis inde reuocare, &
voce etiam præconia orationis debent iugiter petere terrã
paradisi, vbi possint perpetuo habitare. ad Hebre. 4. Festine
mus ingredi in illam requiem. Et cum accipitrẽ.i. diabolum
sibi per tentationẽ viderint insidiantẽ, statim debẽt eleuare
rostrum.i. os cordis, & corporis ad Deũ per humilem ora-
tionem, vt acumine huius rostri à tentationum periculo libe
rentur. Vigilate igitur, & orate, ne intretis in tẽtationẽ. Mat.
26. Et sicut grues dormiunt capite sub ala inclinato, & vno
pede sursum eleuato, & alio tñmodo ad terram extenso, sic
vir perfectus, si eum in mundi prosperis dormire contingat,
pro certo caput rõnis debet sub ala cõtemplationis repone-
re, pedem affectionis debet à temporalib. erigere pedem au
tem

tem diſeretionis debet inſerius ad terram.i.ad terrẽnorũ re
gimen extendere,vt ſic per vtrunq; pedẽ.ſ.amoris,& prudẽ
tiæ poſſit & erga ſuperiora,& eega inferiora ſe debitè guber
nare.Proue.25.Retrahe pedem tuum de domo proximi tui.
3 ¶Grues circa terra volantes præſagiunt tempeſtatẽ,ſurſum
aũt ſe pins ſoliro erigentes ſignificant ſerenitatẽ,vt dicit Pli.
li.18 c.35.Sic verè illi qui inferius circa terram,& tpalia vo-
lant,& ſe occupant per auaritiam,tẽpeſtatem æternæ mor-
tus ſibi præſagiunt,& diuinaot. Illi verò qoi ſurſum per affe-
ctionem,& contemplatiooẽ volitant,ęternę proſperitatis ſe
renitatẽ ſibi pronoſticãt, ipſamq; videnẽ adhuc in terris ma
nentes ſpũaliter præſentire.Vnde Deut.33.Habitaculũ eius
ſurſum.¶Grues inter ſe pugnant ita fortiter,ꝙ qñ in pugna
4 ſunt caleſactæ,faciliter pñt capi.Sic iracundi verbis & iniu-
rijs ioter ſe pugnant,ita impetuosè,ꝙ per irã, & odium dia-
bolus faciliter capit eos.¶Cum inter grues eligãtur vigiles
5 & ꝓceſſores,iſti rñ ſolent inter ſe ordinẽ obſeruare.Nam qñ
vigil vel præceſſor eſt fatigatus ſolet ſtatim alius ſuccedere
loco eius.Nam mira diſeretione naturæ,illa q̃ vigilandi offi
cium cõpleuit, facto clamore illã cui officiũ ſuum creditura
eſt,à ſomno excitat,quæ ſtatim omni ſomno depoſito ad vi-
gilandum vice alterius ſe pręparat,& coaptat.Alia verò quę
officium geſſerat,ſomno eum ſociab.ſe ręcreat & cõfortat.
Iſtæ etiam qñ volant,ſeruant ordinem in clamando.Semper
.n.eſt ibi vna qoæ clamando alias exhortatur, ſed ſi iſta ob-
raucata eſt,ſtatim ſolet altera ſuccedere,& loco eius ex hor-
tatricis officiũ exercere.ſicut dicit Amb.in Hexameron.Idẽ
ẽt(vt dicit)faciunt earum ꝓceſſores, quia.ſ.vſq; ad conſtitu-
tum tp̃s gregem præcedunt,& finito tp̃e oẽs aliæ per ordinẽ
ſibi viciſſim ſuccedunt,ſicut etiã innuere vr̃ Pli.vbi ſupra.&
ſic cõpenſato labore nõ grauantur, dum ſic in ſuis officijs al
terantur.Re vera chariſſimi, iſta rectè fieri debent in eccle-
ſia,& religione. In iſto.n.grege ſunt ꝓceſſores,& duces, iſti
ſunt prælati,& rectores.Sunt vigiles,iſti ſunt doctores.Sunt
clamatores,iſti ſunt ꝑdicatores. Sed quid? pro certo iſti dñe
inter ſe ordinẽ ſeruare,& ſibi inuicẽ in ſuis officijs ſucce de-
re,& honores,& labores inter ſe diuidere,& per vices & tpa
officia ſua diſponere,& onera alter alteri⁹ ſupportare, ſicut
in ſuis prælationib.& in ſuis lectionib.& diſputationib.& in
ſuis etiã prædicationib.ſeruant ad litterã mendicantes. Ioſ.
5.Filij in locum ſucceſſerunt patrum, & à Ioſuæ circuncisi
ſunt.Quia breuiter inter fideles qñ contingit aliquem fatiga
ri vel deficere, ſtatim alius debet libenti aĩo onus ſui officij
ſuſtinere.ad Gala.6.Alter alterius onera portate. Verunti il
lud cauendum eſt,ꝙ prælatus qui loco ſui alium ad vigilan-
dum,præcedendum vel clamandum ſubſtituit,debet eũ cla
more exhortationis mouere,vt circa iniunctum officium at
tente ſtudeat vigilare,exẽplo Moyſi,cui præcepit dñs ꝙ Io-
ſuæ qui ſibi in ducatu populi debebat ſuccedere exhortaret
vt ad regendum populum confortaretur,ſicut dr̃ Deute.31.
Alius verò qui officium aſſumit, debet ſtatim oẽm ſomnũ
pigritiæ excutere,& ſine oĩ grauitate ſumptum officiũ exer-
cere 2.ad Ti.4.Tu verò vigila in oĩbus labora, opus fac euan
6 geliſtæ,miniſterium tuum imple,ſobrius eſto.¶Dicit Solin⁹
ꝙ grues mare tranſituræ anguſtias captant,& oẽ vi flatuũ,&
ventorum impediãtur, ſolent arenã deuorare, & lapillos ad
temperatam grauitatem in pedib.portare,vt ventus nõ poſ-
ſit eas ita agitare, qñ verò ad terram applicare voluerint,pe
des farcina lapillorum liberant,ſicut nautæ prodiderunt, q̃
caſu dictorum lapidum ſæpius ſunt cõpluti. Arenas tñ quas
deglutierant,non prius euomunt,q̃ locũ vbi manere debeãt
intrauerint.hæc Solinus,& ẽt idem dicit Pli.li.10.c.22.Cha-
riſſimi nos oẽs habemus huius ſeculi transfretare mare, &
ideo pro certo ne ventos vanitatis, & mundanæ proſperita-
tis per ſuperbiã nos ducat in profundum,arenam aſperã pœ
nitentiæ vel mortis memoriæ,& lapillos.i.grauitatẽ timoris
diuini debemus glutire,& accipere,& ipſis nos q̃diu in mũ-
do nauigabim⁹,onerare nec ipſa prius euomere vel dimitte
re, q̃ ſedes ſecuras paradiſi ꝑ mortẽ potuerim⁹ introire,vbi
tute poſſimus perpetuo habitare,quia ſicut dr̃ Eccl.22.Are-
nam,& ſalem,& maſſam ferri facilius eſt portare, q̃ virũ ſtul
tum.i.q̃ diabolũ,q.d.Melius eſt onus pęnitentiæ, timoris,&
mortis memoriæ ſuſtinere, q̃ in inferno viro ſtulto diabolo
ſubiacere.Vel põt dici ꝙ grus.i.religioſus,qui tranſacto ma-
ri huius mundi ad terram religionis applicat,debet lapillos
bonorum tpalium de pedibus affectionum ſuarum depone
re,vt ſic poſſit liberius pertranſire,arenam vero pœnitentiæ
quam glutit,vouit,& promiſit,remouere nunquam dẽt quo
uſque ad ſedem paradiſi venerit, vbi ipſam penitus euomet,
& dimittet,quia.ſ.tunc arena pœnitentiæ caſſabit, & homo
in pace,& lætitia habitabit.Hier. 5. Poſuit arenam terminũ
maris.¶Gruibus maximus ineſt amor,& pietas.Nam vt di- 7
cit Solinus,ſi dum volant aliqua ita fuerit fatigata, ꝙ agmen
ſequi nequeat,aliæ grues ſolent eam ſuſtollere, & leuare,&
ſuper alis ſuis in aere ſuſtinere,quouſque vires eius reparatę
fuerint ex quiete.Sic vere chariſſimi nos,q̃ oẽs ſimul,& gre-
gatim volatum facimus ad æterna,ſi quis ſociorum,& vici-
norum noſtrorũ defecerit à virtute, ita ꝙ ꝑ aliquam infir-
mitatem pc̃ti neceſſe habeat poſt alios remanere, nos ꝓcul
dubio ipſam debemus fouere,& ſuſtinere, & inter nos ora-
tione,& conſolationib.ſupportare,& ſic virtutes eius repara
buntur,& volatus ſuus ad paradiſum continuabitur. Et iſta
ſunt vera de nĩbus fatigatis.ſ. de pauperib. qui per elemoſy-
nas debent foueri,& de oneroſis, qui per impatientiam dñt
portari,& de pc̃torib.& deſperatis,qui per charitatẽ,& pie-
tatem debent tractari,& conſolari.Et ideo apoſt.1.ad Theſ.
5.dicit.Rogamus vos fratres,Corripite inquietos, conſola-
mini puſillanimes,ſuſcipite infirmos,patiẽtes eſtote ad oẽs.
¶In li.de natura rerum dr̃ ꝙ grues qñ vident nubes pluuio 8
ſas,ſolent.ſolicitare ducem ſuum, vt celeriores volatus acci
piat,ne ipſas pluuia deprehẽdat. Rex autem earum cum ad
terram deſcenderint,ſolet in cuſtodiam nĩm caput erigere,
& ſic aliæ ſecure depaſcunt.Sic verè chariſſimi ſi videmus ꝙ
dux,& prælatus noſter ſit piger,& inutilis ad volãdum.i. ad
benẽ operandum,& ad nos exemplariter ad paradiſum præ
cedendum,ipſum debemus ſolicitare, & exhortari ad cele-
rius volandum.i.ad melius operandum, ne fortè pluuia dã-
nationis æternæ nos præoccupet,& capiat,& in infernũ de-
trahat & ſubmergat.Figura 1.Re.18.vbi regi Iſrael dr̃. Iun-
ge currum,& deſcende,ne te occupet pluuia. Ipſe verò pro
gregis ſui cuſtodia debet caput diſcretionis erigere, vt ipſo
curã oĩm gerente poſſint alij ſecurè paſcere,& manere. Aba
cu.2.Super cuſtodiam meam ſtabo,& cõtemplabor,quid re
ſpondeam ad arguentem me.¶Sicut in dicto libro dr̃, grues 9
in montib.orientis arenas aureas tranſglutiunt, quas tandẽ
in partib.tranſmarinis euomunt.Vnde expertum eſt ꝙ lapis
quem grues euomit,mediante igne trãſit in aurũ. Iſtæ grues
chariſſimi ſignificant mundi doctores,qui in montib. orien
tis.i.in montib.ſacræ ſcripturæ hauriunt, & trãſglutiunt are
nas aureas.i.dicta Dei,& prophetarum, quæ tandem in au-
rum multiplicis ſcientiæ,& grãæ conuertuntur, qñ per prædi
cationem euomita in auditorum cordibus pecoquontur.
Vel dic ꝙ grus iſta eſt Gabriel,qui de montibus paradiſi la-
pillum.i.Dei filium ad noſtras tranſmarinas huius mũdi par
tes attulit,& eum in vterum virginis euomuit,dicẽdo. Aue
maria dñs tecũ &c.Quæ in igne ſancti ſpũs decoctum,virgo,
in aurum.i.in hoĩem transformauit. Dei.n.filius de lapide ſa
ctus eſt nobis aurum,qñ ille qui durus eſt, & lapideus per ri
gorem,factus eſt mollis,& plicabilis per amorem. Ideo de
ſponſo cauit eccleſia.Can.5.Caput eius aurum optimum.

De Garrulo. *Cap. 37.*

Garrulus eſt auis à garriendo dicta. Iſta.n.garriendo, 1
& quaſi deridendo de ramo ad ramũ ſaltat,voces ho
minum,& etiam aliarum auium addiſcit,non ad cã-
tus delectationem,ſed magis ad eorum deriſionẽ,ſi-
cut dr̃ in li.de natur.rer.Illud poteſt applicari contra deriſo
res,qui nõ ceſſant verba deriſoria dicere,voces & actus alio
rum addiſcere,& inquirere,vt ipſos tandem valeant deride-
re.Thre.1. Viderunt eam hoſtes, & deriſerunt ſabbata eius.
Garrulus qui fortè idem eſt ꝙ graculus, aliquando vertitur 2
in furorẽ, ita ꝙ in ramo arboris bifurcato aliquotiens ſe ſu-
ſpendit.Sic faciunt illi,qui præ deſperatione,vel ſe occidũt,
vel ſe ſubmergunt vel ſuſpendunt dicentes illud Iob.7. De-
ſperaui, nequaquam viuam iam.

De Glote. *Cap. 38.*

Glotis eſt auis,quæ imminente hyeme, quando cico- 1
niæ, & hirundines recedunt, blandiente ſibi ſocie-
tate iter cum eis auidè aggreditur, tandem labore
in volatu comperto pœnitentia ducitur, & tamen,
quia incomitata redire non audet, lente, & poſt eas vadit.

ita qđ præ tardis,& paruit dietit quas dimissa societate post
eas facit, hyemt incōpleto itinere eam anticipat, & eam ali-
quotiens interficit atq; necat. Econtra aūt cenchramus auit
est Asiæ, quæ acies aliarum auium perseueranter associat ip
sasq; sollicitè præcedit, & nocte ēt eacitat somnolētas vt dr̄
in li. de natura.rer. Plu.aūt li. 10.c.23. ista dicit de coturnicib.
dicit tñ ꝙ coturnices mare transuolādo diuersa,& certa ha-
bent hospitia. Glotis verò cum vltra procedere non valeat,
& ipsam solā redire pigeat, in primo hospitio residet,& quo
usq; sequenti anno simili forte veniat altera, sola manet. Cha
rissimi per hirundines , ciconias & coturnices intelliguntur
boni religiosi, viriq; sancti & perfecti, qui mare mundi tran-
seunt,& dimittunt,& ad paradisum transuolant,& transcē-
dunt. Deu.4. Vos transibitis, & possidebitis terram egregiā.
Ista igitur sunt duo gña auium.i. hoim comitantium.s. qui-
dam qui per glotem intelligūtur,& illi sunt instabiles, & im
becilles, qui acies religiosorum,& perfectorum videntes, ip
sis cum magno desiderio se coniungunt,& cū eis mare mun
di transire,& ad paradisum volare proponunt, veruntamen
qñq; illi nimio labore terrentur, ita ꝙ a cepto itinere retar-
dantur. & ita lente procedunt post bonos, ꝙ hyeme mortis
vel pctōrum mortalium occupati, ad cœli patriam nō attin
gunt, sed in profundum inferni finaliter se submergūt. Istud
maximè patet in religione, vbi multi cum alijs viā perfectio
nis incipiunt,& quamuis dum sunt nouitij, pnia qñq; ducan
tur, præ confusione tñ recedere nolunt,& iō profitendo, so-
cietatem aliorum sequuntur, sed finaliter dum religionis la-
borib. grauātur, per apostasiā societatem aliorum dimittūt,
& finaliter adueniente hyeme mortis,& eos præoccupante,
ad proximum hospitium.i. ad infernum descendunt, & vsq;
ad paradisi limites non transcendunt. De quib. & similib dr̄
2.Petr. Melius erat eis viam iustitiæ non agnoscere, quā post
agnitam retrorsum conuerti. Quia vere multi sunt, qui ꝗuis
alta incipiant, non tñ perseuerant. Multi ēt sunt qui ꝗuis pę
niteant ꝙ aliqua fatue inceperint, non tñ volunt retrocede
re qñ possunt, & ideo dum continuare pergunt maius peri-
culum incurrunt. Sed quid? Pro certo illos comitantur alia
gña auium, quæ dicuntur cenchrami.s. viri boni, & iusti, qui
non solum bonis se associant, imo etiam apud ipsos perseue
rant. Sciunt.n. ꝙ qui perseuerauerit in finem saluus erit.

De Harpyis. Cap. 42.

HArpyiæ sicut dr̄ in li. de natura rerum sunt aues iuxta
5 mare Ionicū, quæ fere sunt insatiabiles. vngues.n. ha
bent acutos,& ad rapiendum paratos. faciem habēt
humanam, sed nihil penitus habent humanę pietatis,
& virtutis. Hæc auis primum hoiem quem in deserto inue-
nerit, occidere fertur,& tandem aquam inueniens,& ibi vul
tum suum videns, & exinde hoiem similem occidisse cogno
scens, in immensum tristatur,& qñq; vsq; ad mortem ipsoq;
totius vitæ suæ tpe lamentantur. Ista pōt allegari de homici
dis, quia si aial irrationale de occisione hois sibi solū in vul-
tu similis tristatur,& penitet, multo fortius si quis aliquo ca
su fratrem suum,& in corpore, & in anima sibi similem occi
derit,& hoc corporaliter per tormenta vel spūaliter per do
cumēta,& exempla, perpetuo debet,& quamdiu vixerit de
illo corde lugubri pęnitere. Vel dic ꝙ qñ hō aiam propriam
interfecit, debet ad aquam confessionis currere,& ibi quāti-
tatem sui delicti cogitare,& agnoscere,& sic debet pęniten-
tia duci,& proinde ꝗdiu vixerit, lamentari. Hier.6. Luctum
vnigeniti fac tibi planctum amarum Vel potest allegari de
Iudæis, qui Christum hominem sibi similem (quia erat in si-
militudinem factus, & habitu inuentus vt homo) in deserto
huius mundi inuenerunt,& occiderūt, propter quod ipsum
in inferno perpetuo deplorabunt. Zac.13. Plangent se super
eum omnes familiæ &c.

De Herodio. Cap. 40.

HErodius sm̄ Gre. vulgo dr̄ fulica seu falco,& est auis
pia circa pullos, quæ non solum proprios nutrit, imo
1 etiam alienos. Nam illos quos aquila proijcit, & con
temnit, in suos recipit,& adoptat. Et ista sm̄ alios dr̄
girfalcus. A Plin. aūt li. 10.c.3. nominatur ossifrag⁹. Sic Chri
stus non solum pullos proprios.s. angelos, imo etiā alienos
.s. peccatores in filios adoptauit,& maxime illos qui ab aqui
la.i. à mundo vel diabolo contemnunt.s. pauperes, & deuo-
tos. Ideo dr̄ de patre ꝙ solem suum.s. Christum oriri facit su
per bonos,& malos. Mat.16. ¶ Herodius est auis regia, falco 1
vulgariter nuncupata, acutissimi visus,& pectoris, & fortis
vnguis,& plus lædit prædam super ipsam irruendo pectore,
quā rostro siue vngue,& licet ad prædam circumuolet, tñ ad
manum gestantis post prædæ captionem redire solet, & sibi
prædam suam apportat,& sm̄ Glos. super Plinium ista prędi-
cta auis est magna circa pullos, quia & suos proprios fouet,
& nutrit,& eos quos aquila proijcit, in suos recipit, & ado-
ptat. Sic prælatus debet esse acuti visus per cognitionē, acu-
ti pectoris per dilectionem, acuti vnguis per correctionem,
& tñ prædam suam quam arripit.i. peccatorem quem corri
pit, debet magis lædere.i. corrigere pectore feruidæ charita
tis per benignas monitiones, quam vnguib. iustitiæ vel rigo
ris. Nam sm̄ Senecā, liberalis est animus hominis, & facilius
dr̄ quam trahatur. Et postquam ad prædas volauerit.i. post-
quam ad actiua opera intenderit, debet per contemplatiui
ad manum veri aucupis reuenire. Figura de Moyse qui de
monte ad populum descendens, postea ad dominum in mō
tem iterum ascendebat. Exo.30. Figura de Iacob, qui post-
quam Lię est vsus amplexibus, ad Rachelis connubia conno
lauit. Gen.29. Et dr̄ quod amorem sequentis priori prætulit.
Sic prælatus postquam ad actiuam intenderit, debet ad con
templatiuę brachia reuenire,& quicquid in actiua prędatus
fuerit, debet aucupi deo tribuere,& ad Dei laudem, & glo-
riam facere quicquid facit,& pullos.i. subditos tam suos, ꝗ
alienos debet affectu miserabili recipere,& iuuare. ¶ Hero- 3
dius est tantæ animositatis, quod si ab aucupe ad prædam
missus fuerit,& in captura defecerit ea indignatione reuer-
ti renuit ad eundem. Vnde siluestris eo die quo prædam quā
impetit non ceperit, nullam aliam quærit. Domesticus autē
ad manum aucupis non reuertitur, sed vagatur. Victum.n. se
æstimat qñ de aue quam impetit non triūphat, vt dicit Gre-
gor. Sic sæpe quando homo ab aucupe diabolo mittitur ad
prædam temporalium acquirendam, quandoq; propter tri-
bulationes,& difficultates, quæ sunt in acquirendo, reuerti
ad manum diaboli dedignatur, quia hoc viso ꝙ ei tempora-
lia non succedunt, monetur fortius ad æterna. Esai.63. Indi-
gnatio mea ipsa auxiliata est mihi Vel potest allegari de de-
speratis, qui quando deficiunt vel delinquunt, præ desperā-
tione ex toto ad manum aucupis,& magistri sui Dei, vel pre
dam bonorum operum amplius non reueniunt nec intēdūt.
Hier.18. Desperauimus, post cognitiones cordis nostri ibi-
mus. ¶ Herodius secundum quod dr̄ in lib. de natura rerum 4
idem est quod girfalcus, qui est quædam species falconis in-
tantum nobilis,& fortis ꝙ aquilam capiat, intātum vero ani
mosa quòd si ad quinque grues dimittatur, non prius cessat
quousque omnes, vnam post aliam ad terrā deijciat, & ideo
necessarius est canis qui deiectas capiat,& occidat. Herodi⁹
iste potest significare virum iustum qui contra aquilam dia-
bolum debet præualere,& si ad plures grues capiendas.i. ad
plura bona opera facienda dimissus fuerit, non prius debet
desistere, quousque omnia se viderit adimpleuisse. Vel ista
possunt dici de diabolo, qui aquilam.i. contemplatiuos gra-
nes.i. religiosos,& simplices actiuos solet ab altitudine con-
templationis detrahere,& non solum vnum, imo omnes si
potest solet inferius ad terram.i. ad amorem terrenorū pro-
sternere,& eos ibi cani insatiabili.i. peccato auaritiæ cōmit-
tere, ꝗ ipsos in terra expectantes, parata est deuorare. Prou.
23. insidiat in vijs quasi latro,& quos incautos viderit interfi
ciet. ¶ Girfalcus antequam volet ad prædam, diu deliberat, 5
vt videat si est præda ad quam debeat ire. Sic verè antequam
nos ad aliquam prædam.i. ad aliquod opus demus operam,
necesse est quod primo deliberemus vtrum sit vtile vel noci
uum ad illud intendere,& volare. Eccl. 32. Fili sine consilio
nihil facias,& post factum non pęnitebis. Seneca de morib.
Diu deliberato, cito facito. Herodius dū venit de vltra ma-
re, aues plurimas secum adducit, & de nocte qñ dormit vnā
viuam ponit sub pedib. contra frigus, aliam verò in crastino
comedit,& eam ꝗ sub se de nocte tenuerat, viuam abire per
mittit. Tales sunt tyranni, quia pauperes secum violenter tra
hunt,& alios sub se in seruitute mancipant, alios per rapinā
occidunt,& spoliant. ¶ Herodius idem est quod falco vel fu 6
lica sm̄ Greg. Et est auis prędę auida, paucæ carnis respectu
corporis, acuti pectoris, magnæ plumositatis,& ideo fortis-
simi,& leuissimi est volatus sm̄ Grego. quia parum est in eo
quod

quod aggrauat, & multum quod eleuat. Et licet struthioni sit similis in pennarum colore, ei tamē est dissimilis in vigore. Et si auem vel prædam quam impetit, non arripit primo vel secundo volatu, quasi de se vindictam petit. Et est auis munda, & cadauera fugit, nec etiam infamis vehementia ea tangit. sed magis famem sustinet & laborem, quousq; prędam sibi reperiat competentem. Herodius est vir perfectus. Præda eius sunt merita, Plumę eius sunt virtutes. Color est conuersatio. Pectus in quo est cor est dilectio. Cadauera sunt bona mūdi. Herodius igitur. i. religiosus debet esse auidus in præda meritorū feruentius acquirenda. debet esse paucæ carnis: quia affectiones carnales per castitatem spiritualiter debet deponere, & plumis virtutum adornatus debet per contemplationē in pręsenti & per gloriam in futuro ad paradisum superius euolare. Nam cum religiosus debeat esse pauper voluntate, ideo ponderositas bonorum mundi & amoris temporalium non debet ipsum inferioribus aggrauare, quin sublimius euolet ad æterna. Es. 6. Volauit ad me vnus seraphim. Hic debet esse acuti pectoris per feruidam charitatem, debet esse coloris varij ꝑ fulgidam honestatem, & licet struthioni. i. hypocritæ sit similis in colore: (iuxta illud Iob. 39. Penna struthionis similis est pēnæ herodij & accipitris.) debet tamen esse dissimilis in viribus & & virtute. Sapie. 2. Dissimilis est alijs vita eius. Iste si prædam impetierit. i. si bonum opus inceperit, quod perseuerando non acceperit, ipse pro certo debet per pœnitentiam se punire. Cadauera autem id est, mundi bona non debet tangere per affectionem, nec eis saturari aliqualiter per complacentiam & delectationem, imo debet quadiu vixerit esuriem sustinere, quousque paradisi prædam inueniat competentē, vbi se possit per gloriam satiare: quia beati qui esuriunt & sitiunt, quoniam ipsi saturabuntur. Matthæi 5. & Luc. 6. vt sic dicat cum psal. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Item psa. Expectabit onager in siti sua. Quod maximè verum est de bonis religiosis q̄ plus debēt velle sustinere famem & indigētiam temporalē q̄ cadauera bonorum temporalium per complacentiam tangere, vel quam in mundi negotijs se implicare. Leuit. 11. Non tangetis ea, neque comedetis: quia immunda sunt.

De Hirundine. Cap. 41.

1 IRVNDO mare transuolat, & in hyeme nō videtur, quia tunc in vltra marinis calidis regionibus creditur habitare. Sed adueniente æstate pristina loca petit, vbi pullos procreat & ꝑducit. Vnde eius aduentus verū est indiciū & ęstatis. Sic adueniente hyeme peccatorum, quando. s. Adam peccauit, deus a mundi regionibus aliqualiter se subtraxit, & quātum ad gratiam beatificam tunc temporis solum in vltramarinis cœli regionibus habitauit. Sed verè tempore gratiæ appropinquante, tunc ad mundi redijt regionem carnem scilicet assumendo, vbi tunc pullos plurimos procreauit, quando peccatores in filios adoptauit, & more hirundinis aduentu suo æstatem æternæ prosperitatis hominibus nunciauit. Vnde Hie. 8. Turtur & hirundo & ciconia cognouerunt tempus aduentus sui. Per turturem. n. intelligo animam Christi: quia sicut turtur de amissione sociæ tristat, sic anima a carne non petit aliqualiter separari. Per ciconiā quæ est auis grauis & ponderosa, corpus eius intelligitur. Per hirundinem agilem intelligo deitatem. Sic est ergo quòd Christus in triplici natura. s. diuinitatis corporis & animæ tempus aduentus agnouit, & ad nos personaliter applicauit.
2 ¶ Item hirundo secundum Aug. habet sub ala dextra sanguinem oculi iuuatiuum sicut columba, & fimus eius est multum ardens, vstiuus & corrosiuus, & oculorum etiam excęcatiuus, & ideo oculis est nociuus, & id hirūdo fimum de nido eijcit, & etiam pullos eijcere instruit & erudit. Sanguis de sub ala dextra est sanguis de latere dextro Christi &c. vt supra de columba. Stercora sunt diuitiæ temporales, quia sicut stercus est vilior pars hominis & est superflua, & non de necessitate, & a natura, respuit tanq̄ inconueniens, sic mundi prosperitas inter omnia bona data & danda a deo, est pars vilior & inutilior, nec est de necessitate salutis, imo tanquam superflua & nociua debet a nobis abijci & expelli. Vel stercora sunt peccata: quia sicut dicitur Ecclesi. 1. Timor domini expellit peccatum. Ergo Christus de nido. i. de affectione stercora diuitiarum expulit, & hoc quia sunt corrosiua & ardentia, & humoris gratiæ consumptiua, & ardoris auaritiæ inductiua, & per consequens oculis mentis vel etiam oculis. i. viris spiritualibus sunt nociua. Exemplum de Thobia, qui stercore hirundinum calidi excœcatus. Thob. 2. Ideo ipsa Christus eijcienda docuit pullos exemplo pariter & doctrina, sicut patet in decursu euangelij, vbi contemptus diuitiarum præcipitur, & peccatorum exclusio edocetur. Ideo ad Philip. 3. dicitur. Omnia arbitratus sum vt stercora, vt Christum lucrifaciam. Vel dic idem de prælato, qui. s. debet stercora diuitiarum & vitiorum contemnere, & ad hoc pullos. i. subditos edocere. Vel etiam dic idem de prædicatore. Allega vt supra.

¶ Dicit. Arist. q̄ si quis cęcauit pullos hirundinum, reuertūtur oculi eorum: quia hirundo quærit chelidoniam herbam, asperā & amarā, cuius succo illinit oculos filiorū, & sic visum recipiunt iterato. Sic verè quando peccator priuatus lumine gratiæ, cæcus efficitur per vitia & peccata, si chelidonia. i. amara pœnitentia inunctus fuerit, visum recipiet luminis spiritualis. Apoc. 3. Collyrio inungo oculos tuos, vt videas. Vel per hirūdinem accipe prælatū, ꝑ pullos eius subditos &c. sicut supra. 3

¶ Dicit Arist. li. 6. q̄ aues quæ carnes comedunt, non ouāt nec pullificant nisi semel in anno, excepta hirundine, quæ bis pullificat. & est auis multum agilis & pennosa. Per duplices pullos, intelligo duplicem fructum. s. prosperitatis æternæ & temporalis. Per hirūdinem paruam plumosam & agilem nigram intelligo virum iustū, qui in sui reputatione debet esse paruus per humilitatem, debet esse pennosus per virtutum multiplicitatem, debet esse agilis per obedientiam vel diligentiam & sedulitatem, debet esse niger per pœnitentiam & austeritatem. Aues ergo carnes comedētes sunt principes, qui per executionem iustitiæ carnem malefactorum habent occidere vel vastare. Isti ergo non habent bis pullos: quia. s. isti vt cōmuniter nō gaudent gloria temporali & æterna. Veruntamen si hirundini similes extiterint in conditionibus prælibatis, tunc pullos habebunt duplices. s. prosperitatem temporalem & æternā, qa. s. boni propter mundi bona gloria æterna minimè sunt priuati, si ipsa mundi prosperitate nullatenus abutuntur. Vel per duos pullos intelligo duo opera charitatis. s. gratiam in præsenti, & gloriam in futuro. Prouerb. vlt. Omnes domestici eius vestiti sunt duplicibus. 4

¶ Secundum Pli. est vnum genus hirundinū quod timēt generaliter omnes aues, & maximè aquilę & accipitres, & illam hirundinem fugiunt tanquam hostem, & fortè hoc est s̄m ipsum ꝑꝑ morsum ipsius venenosum. Vnde aues prædales quandiu ipsam viderint, non audent irruere super prædam. Omnis autem hirundo generaliter habet bifurcatam caudam. Per istam auem intelligo mortem, quam timet gñraliter oīs caro, sed maximè aquilæ & accipitres, hoc est vsurarij cupidi, & mundi principes & raptores. Eccles. 41. O mors quā amara est memoria tua hoī iniusto. Et ratio est: quia morsus mortis est talibus venenosus: Nam mors æternæ damnationis venenum talibus propinat & ministrat. Sed non sic de bonis: quia sicut dicitur Sap. 4. Iustus si præoccupatus fuerit morte, in refrigerio erit. Et ideo ista auis caudā bifurcatam habere dicitur, inquantum mors ad bonos & ad malos diuersimodè variat, & inquantum ꝑ ipsam bonis gloria, malis miseria intētatur. Ista est. n. acuta quasi gladius biceps, & penetrabilior omni gladio ancipiti. ad Heb. 4 Et ideo pro certo si aues prædales huius mundi istam auem benè inspicerēt, & mortis memoriā præ oculis haberent, super prædam. i. super pauperes nunq̄ irruerent per rapinam. In omnibus ergo operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Eccl. 7. Et sicut hirundo est auis agilis, parua, & velocis volatus, sic mors est ita parua q̄ non pōt videri, ita velox q̄ sine præuisione subito se diffundit, vt ei dicatur. Esa. 8. Accelera, spolia, detrahe, festina prædari. Et Esa. 35. Subito dum non speratur veniet contritio. & Ecclesiast. 13. Memor esto, quoniam mors non tardabit. 5

¶ Dicit Aristot. quòd hirundo sola inter aues agrestes bis ouat in anno & licet quandoque oua propter hyemem corrumpantur, posteriora tamen cōmuniter complentur, & pullos faciūt & producunt, & est auis in dorso nigra, in ventre alba, magnę est pennositatis velocissimiq; volatus. Et ideo nullius auium prædalium prædę cedit: qa ratione pennosi & velocis volatus ab omnibus fugiens se defendit, & mare transuolat vt inueniat calidas regiones, vbi in hyeme requiescit. Et ista non in terra residendo, sed per aerem volando dicitur cibum sumere. Ædificia lapsura nunq̄ dicitur frequentare, nec ibi nidum facere, præsentit. n. futuram ruinam s̄m Soli. Vnde thebas quarū mœnia sepissime capta sunt, hirūdines nō frequentant. lapsura. n. nō petunt culmina, & aspernantur peritura quoquo mō tecta. 6

Etiam coloniā byziæ, vbi fuit antiquitus Arx Terei regis, hi-
rundines non subintrat, vbi multotiens habitabāt aut frequē-
tabant, vt dicit ibi. Soli. c. de thracia. Quod etiam dicit Pli. acci
dere propter ipsius terei scelera quæ abhorrent. Ista autē præ
dicta dicuntur a Pli. lib. 10. c. 24. Et secundum Macro. in ventre
hirundinis inueniuntur duo lapides præciosi, qui chelidonij
dicuntur quorum vnus est albus, & alius rubeus, & sunt ma-
gnæ virtutis, maximè si de ventre pulli extrahātur, antequam
tangat terram, vt dicitur in lapidario. Et pugnant hirundinea
contra passeres, & eos de nidis suis proprijs expellunt. Hirun-
do est vir pfectus & iustus, & maximè religiosus, & potissimè
de ordine prædicatorum, qui ad litteram sunt albi & nigri: qa
verè ipse debet esse niger exterius per humilitatem, albus ve-
rò in ventre per castitatem, plumosus per virtutum abundan-
tiam, agilis per obedientiam, & velocis volatus per bonorum
operum perfectam diligentiam. Et ideo bis debet ouare. s. in
præsenti per gratiam, & in futuro per gloriam: quia hic in præ
senti debet producere oua gratiæ & meritorum, & sic in futu-
ro poterit oua gloriæ pullulare. Vel bis ouare est benè viuere
quo ad seipsum, & rectè conuersari quo ad proximum. Et licet
prima oua. i. gratiæ & virtutes per hyemem tentationis multi-
pliciter corrumpantur, vltima tamen oua. s. gloriæ nunquā p-
petuo corrumpentur: vt. s. quia gratia potest perdi, sed gloria
nunquam. Vnde talibus potest dici illud Apo. 2. Opera tua po-
steriora plura prioribus. Et Eccle. 8. Melior est finis orationis
quam principium. Et si velociter volauerit per contemplatio-
nem, nullius auis prædalis. i. nullius demonis præda erit: qa ra-
tione talis volatus a cunctis vitijs se defendet, & maximè si fle-
xuose. s. nunc considerando paradisum, nunc infernum, volaue
rit diligenter. Ideo consulitur Eccles. 31. In omnibus operibus
tuis esto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi. Mare mū
di debet transuolare per cōtemptum, & ad paradisi regionem
calidam per affectum debet totaliter se trāsferre, & ibi in hye-
me tribulationum, vel in hyeme huius vitæ debet mentaliter
habitare. Hie. 48. Propagines eius transierunt mare. Iste ergo
non debet in terra. i. in mundo cibum mundi delectabilium su
mere, sed sursum in aere. i. in contemplatione cœlestium debet
cibum deuotionis & gratiæ manducare. Ioan. 4. Cibum habeo
manducare quem vos nescitis. Casura autem ædificia. i. mundi
dignitates quæ faciliter cadunt & pereunt nunquam debet mē
taliter frequentare vel appetere, nec in arce. Terei regis. i. in cu
ria regum & magnatum libenter ingredi vel manere, cum ibi
notum sit scelera redundare, sed solum in ædificijs mansu-
ris. i. in firmo habitaculo paradisi debet facere sibi nidum. psal.
Firmissimo habitaculo quod operatus es domine. Vel etiā in
stantibus paupertatis, a quibus nulla fortuna potest aliquem
fruitum diruere, secundum Senecam. In ventre autem huius
hirundinis debent inueniri duo lapides præciosi, videlicet la-
pis albus & fœmininus. s. castitas, & lapis masculus & rubeus
. s. charitas: qui quidem lapides a Christo verò aurifabro præ-
ciosissimi reputantur, si in pullo. i. viro perfecto vel religioso
antequam terram tangat. i. antequam negotijs terrenis se impli
cauerit, in mente fuerint receptæ. Nam religiosorum & perfe-
ctorum castitas & charitas multū a Christo diligitur, qui ter-
renis negotijs non vltra debitum implicantur. Passeres autem
hoc est dictu, carnales motus & tentationes debet homo solli-
citè impugnare &, eos de nido cōscientiæ vel de nido corporis
effugare 4. Reg. 13. Pugnauerunt contra philistijm. ¶ Item vt
7 dicit Pli. duo sunt genera hirundinum, quædam quæ in homi-
num habitaculis commorantur, societatem hominum diligen
tes. Aliæ quæ in cauernis & rupium foraminibus cōuersantur
secundum Pli. lib. 10. ca. 24. Vtręq; tamen caudam habeat mo-
re forcipis bifurcatam, & vtræq; in terra nidificant argillosa.
Per istas duas intelligo contemplatiuos & actiuos. Nam actiui
circa domos hominum. i. circa mundi negotia conuersant. Re
ligiosi autem & contemplatiui in rupibus contemplationis, in
foraminibus memoriæ passionis debent iugiter conuersari.
Vtraque autem species in terra argillosa nidificat: quia tā acti-
ui quā cōtemplatiui debent in humilitate versari. Vel in terra
argillosa. i. in morte (quæ terra dicitur, quia ducit ad terreitatē
argillosa, quia incuasibilem habet tenacitatem;) per memoriā
continuè commorari, & ibi pullos bonorum operum operari,
& vtraque caudam habet bifurcatam: quia finis virorumq; (q
per caudam designatur) est duplex. Nam tam de actiuis quam
de contemplatiuis aliqui vadunt ad vitam, alij ad mortē. Ioan.
5. Procedant qui bona fecerūt, in resurrectionem vitæ: qui ve-
rò mala egerunt, in resurrectionem iudicij. ¶ Hirundo non in 8
terra, sed in aere cibum capit, ibiq; muscas & culices volando
comedit atque rapit secundum Pli. li. 10. c. 24. Hæc iuxta aquas
saltando, & aquam alis percutiendo, tempestatem protēdit, &
in hyeme tantum effugit & recedit. Talis est peccator, qui ci-
bum delectationis non inuenit inferius in terra. i. in statu humi
litatis, sed sursum in aere prælationis & dignitatis. volantes. n.
per superbiam muscas inanis gloriæ capiunt, seq; exinde satiāt
& nutriunt. Ludus verò talium circa aquam mundi prosperita-
tis aduentum tempestatis æternæ eis præsagit & designat: quia
sicut dicitur Prouerb. 14. Risus dolori miscebitur. Illi autē in
æstate mūdanæ vitæ apparent, eminent & videntur, sed in hye
me mortis nec coram deo nec coram angelis videbuntur. psa.
Transiui & ecce non erat, quæsiui eum, & non est inuentus lo
cus eius. Vel potest dici de falsis amicis, qui in æstate prosperi
tatis circa hominem volitant & apparent, in hyeme verò. i. in
tempore paupertatis & aduersitatis fugiunt ab hominibus &
disparent. Allega vt supra sicut dicitur in lib. de natura rerum.
In ventre pullorum hirundinis lapis præciosus chelidonius in-
uenitur. Illi autem pulli qui istum lapidem habēt, in eo cogno
scuntur: quia ore ad os in nido, ac si sibi darent osculum cōmo
rantur. Sic verè in nido ecclesiæ illi qui habent lapidem præ-
ciosum. i. Christum, ore ad os per amorem & concordiam per
seuerant, & simul per pacis osculum se salutāt. Gen. 27. Da mi
hi osculum fili mi ¶ Hirundo est auis, quæ circunflexis amba-
gibus volat, quapropter nullius auis rapacis prædæ cedit sm 9
Pli. Tales sunt malitiosi, qui tot habēt circuitus & ambages &
in operibus & in dictis, q nunquam possunt cōcludi in aliqua
veritate. ¶ Sicut in lib. 10. histo. mundi c. 33. dicit Pli. Hirundi- 10
num siluestrium duo sunt genera in ægypto. Vnum. s. quod de
terra facit nidos, sicut aliæ diuersa tamen figura, & aliud quod
rupes excauat, & ibi pullificat sine nidis. Primæ istarū in ægy-
pti heracleotico, hostio, euaganti nilo molem cōtinuatione ni-
dorum opponunt, & per spatiū vnius stadij tot nidos & ita con
tiguos faciunt q aduenienti Nilo fluminis inexpugnabiliter re
sistunt. Quod tū vt ait opere humano perfici non posset. Est ēt
vt dicit iuxta opidum Coption insula quæ dudū fuit sacra Isi-
di deæ ægyptiorum, ad q̄ omni anno conueniebant, & oē dirū
peretur a flumine, stramētis & paleis insulæ latera muniebāt,
& ad istam militiam omni anno redibant, & cum tanta diligen
tia laborabant, q ipsarum plurimæ deperibant. Aliæ vero sunt
hirūdines quæ flūminū ripas excauāt, & ibi (vt ait) pullificāt.
Quod si fluuius creuerit, hæc oīa præsentiunt, & priusq̄ eas
præueniat locū mutāt. Per ista duo gña hirūdinū possunt intel
ligi duo gña hoim perfectorum: quia. s. quidam sunt q impetui
fluminis. i. impetui tentationū & tribulationū volunt per virtu
tē fortitudinis resistere. Alij verò qui p prudentiæ virtutē sibi
volunt cedere, & occasiones pcti vitare & fugere. Primæ signi
ficāt bonos religiosos & clericos, qui prope seculares iuxta ip
sum fluuium mundanæ psperitatis māserūt, sed isti nidos suos
de terra fecerunt. i. in meditatione suæ terreitatis & mortis ta-
liter habitauerunt, q tentationum flumini restiterunt, sicut ad
litteram de multis apparuit, quos fluminis tentationū impetus
nō submersit. Es. 43. Cū transieris per aquas, tecū ero, & flumi
na nō operient te. Secundæ aūt hirundines significāt eremitas,
& alios qui a seculo longius recesserunt, qui. s. impetū fluminis
noluerunt expectare, sed magis in rupibus & cauernis volue
runt manere, & si fluuium mundi prosperitatis viderunt ad se
accedere, statim voluerunt se elōgare, & alibi se mutare, sicut
legimus de Paulo, Antonio & Benedicto, Hilarione, & cæte-
ris eremi cultoribus, in quorū persona dicitur in psal. Ecce elō
gaui fugiens & mansi in solitudine. ¶ Nota q hirūdo aliqñ po
nit bis oua sicut dictum est, sed prima ratione hyemis corrum 11
puntur & gelantur, secunda aūt perficiuntur & complent. Sic
religiosi aliqñ bis intrant religionē, sed primus introitus hye-
me tribulationum corrumpitur qñ propter tribulationes a sta
tu vel a factione per apostasiam decidunt & recedūt, & iō tū se
cunda vice debent ponere: qa iterū debent ad religionis ob
seruantiā reuenire, & tunc cōiter nisi sint pessimi procreant &
perficiunt oua & pullos sine corruptione. i. bona opera. s. in sta
tu religionis iugiter perseuerantes. Figura Numeri 6. vbi dr
q si Nazareus dū erat in tēpore sanctificationis suæ, tangeret
aliquē mortuū polluebat, & irriti fiebāt dies primi, & iō debe-
bat radere caput, & iterū sanctificationē de nouo incipere, &
in obseruātia pseuerare quousq; sanctificationis numerus cō-
pleret. Nazare q se deo expressis verbis psonaliter ad pœnitē-
tiam

tiam obligat, est religiosus. qui tacitè vel expressè pniam pro
fitetur. Iste aliqñ tangit mortuũ, qa sicut ille qui tãgit aliqd,
cũ eodẽ se copulat, & ab alio se diuertit, sic qñ religiosus à
Deo auertitur per indeuotionẽ, vel per pc̃m mortale, sæpe
fit q̃ cadendo à statu proprio, cũ diabolo infecto & mortuo
se cõiungit, & tũc fiũt irriti dies primi, qa si auerterit se iust⁹
à iustitia sua, & fecerit iniquitatẽ, oẽs iustitiæ quas fecit, non
recordabuntur Eze. 3. bona. n. opera p sequẽs pc̃m mortifi-
cantur, quia q̃ deliquerit in vno, multa bona perdet. Eccl. 9.
Et iõ tũc dẽt ad pristinũ statũ reuenire, & de capite. i. de intẽ
tione capillos. i. amorẽ diuitiarũ (qui per capillos designãt)
remouere, & denuo incipere statũ suũ, quousq; cõpleatur
dies sanctificationis suæ. i. quãdiu vixerit in hoc mũdo, vt dr̃
Leu. 8. De ostio tabernaculi non exibitis octo diebus, donec
impleatur tp̃s consecrationis vestræ. Hier. 31. Donec tp̃s ve-
niat, nõ vindemiabũt. ¶ Hirundines qñq; inueniunt i hyeme
a 1 in cauernis arborũ sine plumis, sicut dicit Plin. vbi supra. Sic
verè mũdi diuites q in æstate p̃sentis vitæ, & p̃speritatis mũ
danæ plumis diuitiarũ optimè sunt vestiti, in hyeme mortis,
qñ cauernã sepulchri intrauerint, inuenient de plumes; pau
peres atq; nudi. Iob. 1. Nud⁹ egressus sũ de vtero matris meę
& nud⁹ reuertar illuc. Vel expone si vis de turture aliter. §. 2.

De Ibide. Cap. 42.

1 IBides sicut dr̃ in li. de natura rerũ, sunt aues circa nilum
morantes, aquã tñ nunq̃ ingredientes, sed cadauera eie-
cta comedẽtes, q̃ cũ cibis nimijs fuerint cõstipatę, rostro
p secreta naturę indigestibiles cibos trahũt, & sic periculũ
euadere cõsueuerunt. Differt aũt ibis à ciconia, vt dicit Pli.
quia ibis habet rostrũ curtũ, & aduncũ, ciconia verò longũ,
& acutũ. Sic verè pc̃õr aquã deuotionis nunq̃ vult intrare,
sed hic in littore mũdi cadauera eiecta. i. pc̃tã & mũdi bona
à Xp̃o & sanctis contẽpta consueuit delectabiliter manduca
re. Verũ quia p p tales corruptos cibos vitiorum venter cõ-
scientiæ qñq; grauat, iõ cũ rostro. i. cũ ore dẽt ipsos p ipsa se
creta naturæ. i. secretè loquendo sacerdoti p cõfessionẽ ex-
trahere, & sic poterit mortis ęternę periculũ euitare. Iob 20.
De ventre eius extrahat eas Deus. Vel p istos cibos intelligo
diuitias malè acquisitas, q̃ sunt de secretis naturæ. i. de abscõ
2 ditis extrahendæ, & paupe ib. erogandæ. ¶ Ibis ẽm Pli. ore pa
rit, sed si quis comederit de ouis eius, morieť. Sic hypocritæ
ore benè docendo multa bona pariunt & emittũt, veruntñ
si quis oua eorũ comederit. i. si quis eorũ opera imitatus fue
rit, & sibi incorporauerit, procul dubio p pc̃m morieť, qa
s. istorũ verba sunt bona, opa venenosa. Esa. 59. Qui comede
rit de ouis eorũ, morieť, & qd̃ cõfotũ est, erũpet in regulum.
¶ Ibides serpentib. inimicantur, & ideo ægyptij cõtra incur
3 sus serpentũ ibides inuocant, inuocatæ verò statim assunt, &
ad defendẽdos primos fines cohortẽ cõtra serpẽtes faciũt.
Oua ẽt serpentum comedunt, & inde fit, q̃ ex illis rarescũt.
vt dicit Pli. li. 10. c. 17. & Soli. c. de ægypto. Quod bene à natu
ra prouisum fuit, quia alias oẽs illæ terræ serpentib. deperi-
sẽt. sagax. n. natura nihil sine remedio derelinqt. Ibides sunt
boni plati, quos natura naturãs Deus ad extirpandos serpẽ
tes. i. malos & impios pc̃õres sagaciter ordinauit. Nisi. n. isti
essent serpẽtes ægyptios. i. aridos pauperes penitus deuasta-
rent. Et iõ qñ ægyptij. i. pauperes sentiũt a serpẽtib. i. à malis
hoĩbus se infestari, statim dñt ibides inuocare, i. bonos iudi-
ces, & balliuos, vel bonos principes, & prælatos qui statim
dñt adesse, & cõtra eos cohortẽ facere, & primos fines. i. ter-
ras, & patrias sibi subiectas & cõmissas à talib. serpentib. libe
rare, & semẽ eorũ p virib. extirpare, quia alias multiplicati
possent terrã, & patriam deuastare. vñ 2. Mac. 2. dr̃ q̃ Matha
tia, & amici eius p̃secuti sunt filios supbiæ. Qd̃ figuratũ fuit
in Moyse, q ẽm Iosephũ volẽs ducere exercitũ cõtra ęthio-
pes, & volens eos p̃uenire eũdo p desertũ, timẽs serpẽtũ mul
titudinẽ, ibidũ fecit p̃ire exercitũ, q̃ serpentes comederit, &
sic tute hoĩes transierũt, & contra æthiopes p̃ualuerunt. Sic
verè Deus volens ducere exercitũ fideliũ per desertũ huius
mundi ad æthiopes. i. ad demones impugnandos, videns, q̃
p p serpentes. i. p p hoĩes impios tute nõ poterant pertransi-
re, fecit p̃cedere ibides. i. prælatos, principes, iudices, & balli
uos, vt. s. per eorũ ministeriũ serpentes hmõi fugarentur, vel
de medio tollerenť. Vñ Exo. 23. dr̃ q̃ Deus p̃misit crabrones
ante filios Israel, qui eueũ, Chananeũ, & ętheu iniquos popu
los fugauerunt. Vñ ẽt de Iuda Machabeo dr̃ 1. Mac. 3. q̃ fuit
lis factus est leoni, & persequutus est iniquos, p̃scrutans eos,
& eos qui conturbabant populũ suũ, succendit flãmis. ¶ Secũ 4
dũ Soli. c. de ægypto, ibides nõ tñ in ægypto vbi sunt imo in
alijs mundi partib. prosunt, à paludib. n. arabiæ serpentes vo
lantes, qui prius interimunt q̃ sentiantur, in ægyptũ gregã
tim accurrunt, sed anteq̃ primos fines intrent, ibides excita-
tæ eis obuiã occurrunt, & in aere pugnantes agmen illud pe
stiferum deuorant, & cõsumunt, & sic necessario serpẽtes ẽt
illuc vñ prouenerãt, plus rarescunt. Sic verè ibides. i. iusti sta
tim q̃ sentiunt serpentes volantes, i. demones superbos à pa
lude inferni ad primos fines suæ cõscientiæ, p tentationẽ ac-
cedere, anteq̃ ibi per malas cõplacentias intrent, dñt occur
rere, & eorũ ingressum in terminos cordis sui cautelis debi
tis impedire, dicendo illud Nu. 20. Nõ transibis per me, alio
quin armatus occurrã tibi. Vel dic q̃ ibi serpẽtes sunt tẽta-
tiones, aĩam anteq̃ p̃cipiat spũaliter occidentes, q̃. s. à palude
carnis exeũt, & in fines patriæ nr̃æ. s. volũtatis per cõsensum
intrare contendunt. Istis ergo dũ adhuc sunt in cognitione, 2
ante ingressum occurramus, & eas repulsione debita trucia-
demus. Vel põt allegari ad illam regulam. Melius est ante tẽ
pus occurrere q̃ post causam vulneratam remedia quærere.

De Chitone. Cap. 43.

CHito seu siloquis est q̃dam auis q̃ vocib. diuersis voci
ferans, quasi fere oĩ die nouiter vocẽ mutat, vt dr̃ in li 5
bro de natura rerum. Tales sunt boni & perfecti viri;
quia. s. continuè dñt innouare voces suas ad Dei glo
riã atq; laudẽ. ps. Cantate dño canticũ nouũ. Nunc. n. dñt vo 2
ciferare p̃dicando, nunc pc̃ta propria confitendo, nunc Deũ
laudando, & magnificando, nunc verò grãs agendo & exhi-
bendo. Act. 2. Linguis loquenť nouis. Vel dic q̃ isti sunt adu
latores, & detractores, qui adulando, mentiendo, detrahen
do, obloquendo, mutant quotidie verba sua. Iob 12. Cõmu-
tans labium veracium, & doctrinã senum auferens. ¶ Itẽ iste
anes valde sunt piæ erga parentes. Nam senio cõfectos in ni 1
dis suis eos reponunt, & ibi eos nutriũt atq; pascunt. Sic, &
nos debemus parentes nostros in domib. nr̃is recipere, & ibi
eos si indigeant, clementer pascere, & nutrire, exemplo Io-
seph, qui patrem suum, & fratres ad se fecit in ægyptum de-
scendere vt ab eo nutrirẽtur, sicut de Ge. 45. Quod non solũ
verũ dẽt esse de corporalib. imo etiam de spiritualib. ¶ Col- 3
lerius est quædam auis, vt dr̃ ibidem, in cuius morte dolent;
& vociferant dolorosissime omnes aues. Sic verè, & nos de-
bemus facere in morte Christi. Eccl. 38. Fili super mortuum
produc lachrymas, quasi dira passus incipe plorare.

De Charadrio. Cap. 44.

CHaradrius est auis albissima, ẽm Phisologũ non ha-
bent aliq̃ nigredinẽ intermixtã. Et est talis naturæ, q̃ 1
si ægrotarẽ erectis oculis inspexerit, signũ est q̃ à mor
bo sine periculo cõualescat, si aũt ei quasi indignans
terga verterit, tunc absq; dubio moritur, hõ ille. Hic est Xp̃s,
qui albedinẽ innocẽtiæ sine pc̃ti nigredine retinuit intermix
tã, facies eius sunt bona spũalia, dorsum autẽ, & posteriora
sunt bona tpalia. Si ergo quis ægrotauerit morbo, & ægritu
dine pc̃torum tunc verè si charadius Chr̃s vertit ad eũ faciẽ
grãæ, correctionẽ, s. & tribulatione mũdi aduersitatũ, & auer
tit ab eo dorsum. i. bona mundi, & prosperitatẽ tpalium, tũc
pro certo signum est q̃ ab infirmitate pc̃ti per grãm conua-
lescit. Sed si ecõuerso pc̃tori ostenderit dorsum. i. bonorum
abundantiam terrenorum, & faciem suam. i. gratiam, corre
ctiones. s. & tribulationes ab eo auerterit, tunc procul dubio
talis moritur, & sicut moriturus de quo medicus desperat,
voluntati suæ derelictus ab alijs iudicatur. ps. Dimisi eos ẽm
desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionib. suis. vt sic di
cat illud dñs illud Hiere. 18. Tergum & non faciem ostendã
eis in die perditionis eorũ. Et hoc ideo sicut dr̃ Hie. 2. & 23.
quia. s. tergũ & non faciem verterunt mihi, dicit dñs. Vel dic
q̃ charadrius, q̃ ẽm phisologum, & librũ de natura rerum ad
sanandum infirmum adducitur, & si sanari debeat, ipsum as
tente respicit, & infirmitatem ipsius in se accipit, & sic infir-
mo curato auis infirma recedit, & infirmitate illa in aere ad
solem comburit, & dispergit, est propriè Christus, qui infir-
mitates humani gñis in se recepit, & eo sanato seipsum mor
ti, & infirmitati tradidit, quia sicut dr̃ Esa. 53. Verè languo-
res nr̃os ipse portauit, & infirmitates nostras ipse tulit &c.

De Laro. Cap. 45.

1 LArus sicut scribitur in aurora & in glosa. Leuit. 11. est
auis triplicis cōditionis. Nam in aere volat, vt auis, in
terra habitat vt bestia, in aqua aūt natat, vt piscis. Ta-
les sunt aliqui peccatores, qui volāt vt aues per super
biam, repunt vt bestiæ per auaritiam, natant in aqua delicia-
rum more piscium per luxuriam. Et ideo dr̄ Leu. 11. q̄ hmōi
animal immūdū est. ¶ Nota de laro & mergulo, q̄ sunt aues
2 quę cum auib. volant, cum animalib. peditant, cum piscibus
natant. Sic instabiles nunc volant in religione per contem-
platiuam, nunc peditant in mundo per actiuam, & tādem in
aquis deliciarum se inuoluunt per vitia & peccata, contra il
lud Eccl. 5. Esto firmus in via Dei.

De Locusta. Cap. 46.

1 LOcusta vnum solū intestinū habet, & iō quia est quasi
tota in ventre, ideo sp̄ esurit, & est quasi insatiabilis. Si
quod viride inuenerit, sp̄ comedit & corrodit, & flo-
ribus amygdali impinguatur, sicut dr̄ in lib. de natura
rerum. Sic gulosi vnum solum appetitum habent. s. circa de-
licias carnales, & ideo quia toti sunt in ventre. i. in amore de
liciarum ventris (iuxta illud ad Phili. 3. Quorum Deus ven-
ter est &c.) ideo habent insatiabilem appetitum, & quandiu
viriditatem, & florem amygdalarum inueniunt. i. cibos deli-
ciatos, sp̄ comedunt, & corrodunt. Prou. 13. Venter impio-
rum insatiabilis. Ecc. 11. florebit amygdalus, impinguabitur
2 locusta. ¶ Nota q̄ locusta habet os quadrangulum, & habet
pro cauda aculeum, & pedes posteriores priorib. longiores.
In ęstate aūt apparet, in hyeme non reperitur. Vento australi
gignitur, sed aquilonari borea effugatur, sicut dr̄ vbi supra.
Sic detractor iuxta caudā blandimentorum portat aculeum
detractionum. Nam sicut canis cauda blanditur illi quē sępe
mordet, sic tales more barbitonsorum primo vngunt vt vi-
deantur charitatiuē loqui, quem post ea acerrimē pungunt.
Prou. 18. Verba susurronis quasi simplicia, & ipsa perueniūt
vsq; ad interiora ventris. Et ideo habent os quadrangulum,
quia nunc adulando, nunc pungendo, nunc murmurando,
nunc iniuriando, quadrangulant verba sua. Cetera expone si
3 cut de diuite. ¶ Secundum glo. Ioh. 1. sunt athelabi. i. paruę lo
custę, sine alis, & post crescentib. alis efficiuntur locustę, quæ
sunt aues quarū maior minorem deuorat, & à maiore se er
deuoratur. Os habent quadrangulum, & pro cauda hn̄t acu
leum. germina herbarum, & arborum comedunt, & corro-
dunt, & in saliendo locusta se erigit, & in saliendo cadit. Isti
sunt balliui, officiales, & quicunq; ambitiosi, qui primo sunt,
athelabi. i. parui, & pauperes, & sine alis superbiæ, sed cū ali-
quantulū excreuerint in diuitijs, tunc in eis alæ superbiæ ge-
nerantur, & efficiūtur locustæ. i. magni raptores, & crudeles.
maior aūt minorē deuorat, quia balliui pauperes deuorant,
& tandē à principib. deuorant Eccl. 5. Excelso excelsior alius
est &c. isti tn̄ fructus, & germina. i. bona pauperū deuorāt, &
corrodunt, & post se nihil penitus derelinquunt. Deu. 28. Se
mentem multa iacies in terrā, & modicum congregabis, qa
locustæ deuorabunt oīa. Et Ioh. 1. Residuum erucæ &c. Isti
habent os quadrangulum, quia verba eorū in quattuor par-
tib. reflectuntur. Nunc. n. principib. adulantur, nūc pauperib.
comminantur, nunc alijs iniustē detrahunt, nunc alios frau-
dulenter decipiunt. Vnde Eze. 1. Quattuor facies vni. Et pro
cauda habent aculeum, quia finis & intentio eorum (qui per
caudā designatur) in aculeum terminat, & ad punctiones, &
ad rapinas ordinat. Isti in ęstate. i. in prosperitate apparent. s.
circa hoiem discurrendo, & hoibus blandiendo. Sed p̄ cer-
to in hyeme tribulationum fugiunt, & disparēt, quia. s. tales,
& quicunq; falsi amici in prosperis blandiuntur, sed in aduer
sis fugiunt. & ab hoibus elongantur, & quod peius est, illi q̄
in prosperitate videbantur amici, fiunt si aduersitas aduene-
rit inimici. Vnde Eccl. 15. Si occurrerint tibi mala, inuenies
eum illic priorem. Isti in saliendo de vno gradu ad alium, de
vno officio ad aliud se erigunt per ambitionē, sed antequā se
eleuauerint cadunt per mortē, vel per tribulationē. Ezec. 31.
Cecidit, & fuit ruina eius magna. Et sicut s̄m Pli. locustæ qñ
volant, tn̄ strepitum faciunt, vt volucres esse credantur, vna
etiam eorum ab occipitio oriri vr̄, sicut dicit idē li. 11. c. 29.
sic tales per iactantiam & comminationem solēt strepitū, &
sonum pompæ in suo incessu causare. Et ideo tales optimē si
gurantur Apo. 9. vbi Ioannes vidit similitudines locustarū,
quæ erant quasi equi parati ad prælium, & habebāt coronas
aureas super caput, & facies eorum quasi facies hoim, & ha-
bebant capillos sicut mulieres, & dentes eorum dentes leo-
num, & habebant loricas ferreas, & vox alarum earum sicut
vox curruum & equorum currentiū ad prælium, & habebāt
caudas similes scorpionum, & aculei erant in caudis ipsarū,
& potestas earum nocere hoibus mensib. quinque, & habe-
bant super se regem angelum abyssi, cui nomen erat Abadō,
gracè Apollion, latinè aūt exterminans. Charissimi per lo-
custā intelligo officiales, iudices, & balliuos, & quoscunque
in officijs, & mundi principatib. cōstitutos, quia. s. sicut locu
sta habet pedes curuos, & reflexos, sic verè amor talium (qui
per pedes designatur) semper reflectitur in seipsos, quia nul-
lum diligūt nisi p̄p vtilitatem suam propriam. Per equos in-
telligo superbos. Per coronas aureas intelligo honorem, &
gloriam, & prosperitatem mundanam. Per hoim facies intel
ligo fallacias, & blanditias sub spē amicitiæ, & amoris. Nihil
. n. tam vultu amicabile sicut homo, quia homo est aīal mā-
suetum natura. Per capillos intelligo diuitias. Per mulieres
delicias. Per os leonis intelligo crudelitatem, & rapinā. Per
loricas ferreas intelligo felicitatem, & malitiā, quia. s. sicut
lorica plurib. annulis sese tenentib. componitur, quarum vir
tute corpus p̄tegitur, sic tales sunt induti lorica malitiæ vel
nequitiæ, in quibus sunt multi annuli cautelarum, quarū vna
alteri copulatur, ita q̄ ea mediante ab oibus protegūtur. ps.
Operti sunt iniquitate, & impietate sua. Nā si pauper de istis
balliuis, & causidicis conqueritur, tot habent cautelas, & re
fugia, q̄ ab oibus ac si haberent iustitia, se defendunt. Per vo
ces aūt eorum intelligo terribiles comminationes. Per cau-
das scorpionum cum aculeo, intelligo talium insidias, & ma
las eorum intentiones, quæ sp̄ aculeum secū portant, in quā-
tum ad punctionem nituntur rapinarum. Per angelū abyssi,
regem eorum, qui exterminans dr̄. i. qui per auaritiam, & ra-
pinam bona pauperum exterminat, & deuastat. Dr̄ ergo, q̄
Ioannes vidit locustas, quasi equus paratus ad prælium quia
verè tales more equorum per superbiam eleuati, contra oēs
& maximē pauperes præliantur. Nam sicut equus tantæ est
superbiæ, q̄ non timet vel considerat fortitudinem nec debi
litatem resistentis, s̄m. n. voluntatem equitis indifferenter oi
bus se opponit, sic hodie causidici, & balliui tanta superbia,
& audacia sunt elati, & non timent nec milites, nec barones,
nec pauperes, nec egenos, sed manus eorum est generaliter
contra omnes, Deum. n. non timent, nec hoiem reuerentur,
sicut dr̄ de paruo iudice. Lu. 18. Sunt igitur, similes equis &c. 4
¶ Item habent coronas aureas super caput, quia pro certo
oīs honor, oīs dignitas, oīs gloria vel potestas talibus attri-
buitur in hoc mundo. Per aurum diuitiæ, per coronam verò
eminentiæ designantur. Corona aurea super caput eius, ex-
pressa signo vanitatis, non sanctitatis. Eccl. 45. Isti habent fa-
cies hoim, quia verè tales ante faciem habent blanditiem fal
sitatis, sub specie amicitiæ, & charitatis. Qūo causidici p̄ dul
ces sermones decipiant mentes innocentium (ad Rom. 16.)
Est oibus manifestum. Item habent capillos mulierum, quia
tales diuitias vna cum delicijs amplectuntur. Isti habent den
tes sicut leones, quia verè crudelitas talium tanquam leo ra
piens, & rugiens pauperes deuorat, & deuastat, quia sicut leo
alios leones non deuorat, sed alia aialia quibus pręest, sic im
pij iudices, & balliui alter alterum non infestāt, quinimo po
tius se defendunt, sed quibus præsunt pauperes deprædant.
Dan. 7. Habebat dētes sicut leones. Item vox alarum earum
sicut curruum, & equorum paratorum ad prælium, quia vo-
rè eorum vox, strepitus, & comminatio, & verbalis inductio
& allegatio est terribilis audientib. & maximē pauperib. Ge.
3. Vocem tuam dn̄e audiui, & timui, eo q̄ nudus essem. Nu-
di. n. i. pauperes hn̄t vocem talium formidare, & velut equos
paratos ad prælium trepidare. ¶ Item habēt caudas scorpio-
num: quia verè finalis talium intentio est ad inferēdum acu- 5
leum rapinarum. In cauda. n. habent aculeum, licet habeant
facies hoim, quia verè falsi hoies, maximē tales balliui & vsu
rarij, licet in principio pauperib fallaciter blandiantur, ipsi
tn̄ per punctiones, & rapinas eis in cauda. i. in fine crudeliter
aduersantur. Et ideo dr̄ quōd potestas eorum in caudis ip-
sorum, quia potestas suæ malitiæ in fine hominibus innote-
scit. Prouerb. 23. Ingreditur blandē, in nouissimo autē mor-
debit vt coluber. ¶ Item potestas eorum nocere hominibus
mensibus

mensibus 5.quia verè plus nocent tales reipublicæ quã latro
nes siluestres,quia illi possunt præcaueri,isti aũt non.vnde dr̃
1.ad Thessa.2 Deo non placent,& cunctis hominibus aduer
santur.Sed hoc est tm̃ mẽsibus quinq; , per quos intelligo vi
tam præsentem,quia sicut quinarius est numerus imperfect⁹
pro eo,ꝙ quadraturam perfectionis excedit, sic vita talium
non perficitur,imo vt cõiter ante tempus,& subito moriunt̃
Esa.34.Dum adhuc ordirer,succidit me.Isti habent super se
regem angelum abyssi,qui dicitur exterminãs,videlicet aua
ritiam,& rapinã,quæ rectè dr̃ angelus abyssi, quia sicut abys
sus est locus ꝓfundus,& insatiabilis,& vbi solis claritas non
attingit,sic illi quib⁹ angelus iste.s.auaritia dominatur, sunt
insatiabiles,quia venter impiorum insatiabilis. Prouerb.23.
Quia nõ implebitur auarus pecunia,vt dr̃ Eccl.5. Et ad eua
solis claritas.i.lumen gratię spiritualia non attingit,quia lux
impij extinguetur.Iob 17.Et iste angelus dr̃ exterminans: qa
verè auaritia qñ in corde hoĩs principat,oẽs gratias, & vir-
tutes exterminat,& corrumpit.Et iste est rex huiusmodi lo-
custarũ,quia sicut rex subditos regit,sic auaritia istos ad vo
luntatem suam gubernat,& ducit. Iob 41. Ipse est rex super
oẽs filios superbiæ.¶ Locustæ ſm Ambro.comedendo folia
7 oliuæ,ab infirmitate lauantur.Sic hõ faciendo opera miseri-
diæ per oliuam designata à peccato liberatur.Eccl.3.Elemo
8 syna extinguit peccatum.¶ Locustis sicut,& vespis contingit
senectam exuere ſm Aristo. Sic viris iustis necesse est oẽm se
nectutem malæ consuetudinis spoliare. Exuentes veterẽ ho-
minem,& induentes nouum.¶ Vox locustarum non ab ore,
9 sed ab occipitio capitis vr̃ oriri.Sic vox orationis,& confes-
sionis ab ipso capite.i. ab ipsa cordis intẽtione debet produ
10 ci.Act.18.Feruens spiritu loquebatur.¶ Locusta de mane nõ
volitat,sed in meridie,qñ æstu fuerit calefacta,sicut dr̃ in gl.
super Ioan. Sic multi sunt qui in tempore matutino iuuentu
tis non volant per superbiam,imo cõiter sunt humiles,& in-
nocentes,sed tandem in meridio.i.in progressu vitæ,crescen
te æstu tentationum incipiunt volare per superbiam , & per
11 desideria inhonesta. Vnde Exod.10. Ventus vrẽs leuauit lo
custam . ¶ Locustæ ſm Plinium Maria transuolant,plurium
dierum fame continuata,& ita fortiter volant, ꝙ aues meri-
to credi possunt. Sic nos debemus mare huius mundi per cõ
temptum transire,famem & ieiunium sustinere,& sicut aues
12 per cõtemplationẽ volare. ¶ Locustæ gregarim volantes vbi
accumbunt, totum corrodunt.tria sunt tñ ſm Plin.remedia
contra eas.s.aues quæ dicuntur graculi, quæ aduerso volatu
locustas fugant. Item vnam locustam cõburere quia ſm Pal
ladium,odore eius percepto aliæ creduntur fugere. Itẽ istas
locustas colligere,& in fossis sub terra abscõdere,quia alias
si extra terram dimitterentur mortuæ,de ipsis mortuis ver-
mes, quos viuæ conceperant nascerentur, qui in locustas po
stea formarentur, & iõ in fossis sunt inhumandæ iuxta dictũ
propheticum.Esa. 33.Colligitur bruchus cũ fossæ plenæ fue
rint de eo.Locustę sunt hæretici,qui gregatim volãtes faciũt
sibi de sanguinibus conuenticula.Isti ergo vbi accũbunt,om
nem virorem gratiæ,& fidei destruunt,& consumunt. Iohel
1.Residuum erucæ comedit locusta. Nocumenta tñ istorum
sunt vitãda tripliciter,quia garruli seu graculi loquaces.i.bo
ni prædicatores contra eos sunt mittendi,& si nõ sufficit,alĩ
qui sunt igne cumburendi, vt saltem ex terrore alij desinant
esse mali. Vel in fossis sub terra sunt personaliter fodiẽdi.Isti
n.toti mortui generarent,& de vermibus, quos viui cõcepe
rant.i.de malis doctrinis,quas dum viuebant docuerãt, alias
locustas.i.alios hæreticos post se producerent, si non corpo-
ris cõbustione vel consolatione transirent. Ideo breuiter tali
bus debet dici illud Esa.14.Igni eris cibus,& non eris in ppẽ
tuum.¶ Dicit Pli.ꝙ locustæ pariendo moriuntur.statim.n.ꝙ
13 deperint,generãtur quidam vermes circa earum guttur,qui
eas strangulant. Sic verè de hoie qñ parit peccatum per con
fessionem solet qñq; in eo generari vermis verecundiæ , qui
guttur stringens ne integre confiteatur,facit spiritualiter eũ
14 mori.¶ Locustarum sunt tria genera.s.quædam circa Hieru-
salem in deserto,quæ sunt aialia comestibilia, minora cuni-
culis.& ista gregatim volant,iuxta illud Prouer. 30. Locusta
cum non habeat regem, per turmas suas progreditur. qa de
aliis esset falsum.& istis vtebatur beatus Ioannes in deserto,
sole aliquantulum induraris, quamuis multi dicãt,ꝙ locusta
est quædam herba subdulcis. Aliæ sunt vermes volatiles, de
quibus dictum est. Aliæ sunt pisces aquatiles,de quibus po-
stea dicetur. ¶ Locustæ ſm Plinium lib.11.c.29. sunt in India 15
trium pedum lõgitudinis, quæ in quibusdam regionibus ita
abundant,ꝙ quasi nubes solem obnubilant,& vbicunq; in-
sederint,rodunt,deuorant & deuastãt, ita ꝙ etiã fores tecto
rum corrodunt,& dissipant,& inde est(vt ait)ꝙ in Lenno in
sula certa mensura ordinata est,quã incolæ enecare tenẽtur,
ne per istas regio deuastet̃. Dicit ẽt,ꝙ graculos pro eo colũt,
ꝙ locustis in aere obuiant , & occurrunt. Etiam istę longin-
qua maria transire noscuntur, & famem dierum pluriũ susti
nere,vt sic possint ad externa,& longinqua pabula trãsuola-
re. Istæ ẽt qñ finaliter vento proijciũtur in mare, & inibi sub
merguntur,ad littus proiectæ aerem inficiunt, & pestilentiã
generant,& inducunt,sicut exemplificat Orosius,ꝙ semel in
Aphrica tanta copia earum in mari submersarum,& ad litt⁹
reiectarum aerem infecit, ꝙ de solo regno Numidiæ nongẽ
ta milia hoĩum, de ciuitate verò Vtica centum milia militũ
perierunt. Et sic fit, ꝙ istę viuentes corrodendo fruges famẽ
faciunt,mortuæ verò pestilentiam inducunt. Et iõ ſm gl.su
per Esa.Istæ congregatæ solent in fossis abscondi,ne per eas
possit aeris corruptio generari, & ne etiã post mortem ipsa-
rum possint fœtum quem ante cõceperant, parere & post se
suum semen pestiferum dimittere.Aiunt etiã quidã ſm Pal-
ladium locustas fugari,si aliquas earum in medio contigerit
concremari. Locustæ significant hæreticos, qui pro certo si-
mul volantes,& congregationes,& conuenticula facientes,
solẽ veritatis obnubilãt, fruges virtutũ deuastant, & corru-
ptionem errorum generant, per longa spatia circumeunt, &
famẽ,& abstinentiam subeunt , vt iniquitatem suam vndiq;
circumfundant. Igitur vtile est talea vel igne comburere, vel
fossis,& carceribus personaliter includere, ne fortè si expe-
ctetur,ꝙ ventus tribulationis ipsos ad mare mortis naturali-
ter ptrahat,ipsorũ tabes,& corruptio in aere.i.in patria hę-
resim,& pestilentiam introducat, & ne etiam semen malorũ
discipulorum mortui pariant,si libere mori ipsos iudices, &
prælati dimittant. Comburantur igitur vel incarcerẽtur,ne
post ipsos discipuli generentur , & ne corruptio hæresis pa-
triam populetur.psal. In ignem deijcies eos in miserijs, non
subsistent. Graculi ergo.i.prælati & prædicatores,& etiã in-
quisitores sunt honorãdi, qui potestatẽ habẽt talibus obuiã
di.¶ Scd̃m Pli.vbi supra locustæ semper moriunt̃ pariendo. 16
qñ.n.pariunt,solet quidam vermis circa guttur earũ nasci,a
quo solet locusta ꝓtinus enecari.Sic verè sunt multi , ꝙ ipso
partu bonorum operum quę emittunt,per inanem gloriam
moriuntur. qñ.n.pariunt.i.qñ aliquod bonum opus emittũt,
vermis inanis gloriæ solet eos arripere,qui per elationẽ so-
let eos spiritualiter enecare,figuratus in verme, qui hederã
Ionę viridem desiccauit. Ionę 3. Vnde Esa.14.Subter te ster- 17
netur tinea,& operimentum tuum erũt vermes.¶ Scd̃m Pli.
locustæ parthis gratissimæ fiunt escæ. Sic verè tales mali ho-
mines prædicti.s. vsurarij, balliui, hæretici, vaniglorosi ipsis
parthis.i.dæmonibus finaliter erunt cibi.psal. Dedisti eis escã
populis æthiopum.¶ Postquam locustæ omnes fruges deuo
rauerunt,solent duobus modis perire.s.aut per vermẽ , qui
eas interficit qñ pariunt,aut per ventum,qui ipsas in mare de-
primit, & deuoluit. Sic verè balliui,& vsurarij qñ p rapinas
patriam vastauerunt,& quando partus multarum diuitiarũ
acquisiuerunt solet eos vermis.i.mors occidere , vel ventus
tribulationis in mare paupertatis , & infortunij aliquo casu
detrahere. Figura Exo.9. vbi ventus proiecit in mare locustas
quæ ęgyptiorum fructus consumpserant,quia.s.ventus tribu
lationis tales finaliter deijcit,qñ fructus.i.substantia paupe-
rum per eos est consumpta. psal. Excussus sum sicut locusta.
Et alibi. Dedi erugini fructus eorum, & labores eorum locu
stæ.¶ Locusta longiora habet crura posteriora, quã anterio- 18
ra,& est auis vna alteram deuorans. Nam maior minorẽ de
uorat,& tandem à maiore se postmodum deuoratur. In ęsta
te apparet,sed in hyeme latet, crura & pedes habet replica-
ta,& in se reflexa. Vento australi generant̃,sed ab aquilonari
moriunt̃, & de earum stercoribus vermes multotiens gene
rant̃. Locustæ sunt diuites, pedes eorum sunt affect⁹, æstas &
auster sunt prosperitas , hyems & aquilo est aduersitas, pars
anterior ad quã oportet tendere,sunt bona æterna,posterio
ra aũt,quæ oportet dimittere,sunt bona tẽporalia . Locustæ
ergo habẽt pedes posteriores longos,sed anteriores breues,
quia verè maior , & lõgior pars affectuum ipsorum est circa
bona temporalia, minor autem circa spiritualia acquirenda

2. Pet. 2. Posteriora facta sunt deteriora priorib. Maior comedit minorem, quia verè diuites minores suos pauperes deprædant, sed eadem vice reciprocè à suis maioribus deuorant. Esai. 33. Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? nam cũ consummaris deprędatione, deprædaberis. Nã vsurarios, & auaros deuorant latrones. Eccl. 5. Excelso excelsior ali⁹ est &c. Isti in æstate apparent, & non in hyeme, qa diuites mũdi amicis suis apparẽt in æstate prosperitatis, sed in hyeme tribulationis ipsos impie derelinquunt. Sodalis amico cõiocundat, in oblectatione, & in tẽpore aduersitatis aduersari⁹ erit. Eccle. 37. Et tales ẽt habẽt pedes reflexos, quia verè affectus eorum, & amores ad semetipsum reflectũtur, cum in affectione, & amore quibus adiligunt, suum attendant cõmodũ, & solamen. ad Philipp. 2. Oẽs quæ sua sunt quærunt. Tales in austro prosperitatis generantur, sed cũ ventus frigidus aquilo. i. tribulatio perflauerit, tunc ac si essent mortui, ab amicis suis in necessitatibus minimè possunt reperiri, & de eorũ stercorib. i. de eorum diuitiis (quæ à sano intellectu debẽt stercora reputari) vermes alij generantur, sicut ad litterã apparet in bladis, & vestibus diuitum, quæ multotiens putrefiunt. Iac. 5. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt. Figura ad hoc Apoc. 9. vide eã .§. præcedenti, & pone eam si vis. ¶ Aliquæ sunt locustę, quę sine rege p turmas suas incedunt. Vnde ait Sigebertus, & ponit Vincentius li. 25. c. 42. q tẽpore Karoli minoris regis Frãcorũ locustæ innumerabiles gallias depopulatæ sunt. Erant aũt cæteris maiores, sex alas, & sex pedes habentes, & duos dentes durissimos, turmatim incedentes, spatiũ diurni itineris quinq; miliarijs continentes, solẽ obnubilantes, & ad metanda loca duces suos cum paucis spatio itineris vnius diei ante aduentũ multitudinis præmittentes hora nona incubãtes, & ibi solis ortum expectantes, & oẽ viride corrodentes. Tali ergo spectaculo ad mare britannicum peruenerunt, & flatu ventorum in pelago perierũt, sed ab oceano ad terram reiectę cõputruerunt, & aerem inficientes, vna cũ fame, quã causauerant, quasi tertiam partem populi gallicarũ ea pestilẽtia perimerunt. Ista si vis applica per ordinem circa exercit⁹ tyrannorum, qui aduentu suo oĩa destruunt, & finaliter ipsi pereunt, sicut apparuit de Vandalis & de Gothis. Vel dic de confœderatione balliuorum tyrannorũ, qui vna concordia alios deprædantur, & famẽ, & paupertatẽ in patria introducere comprobantur, & finaliter à vento mortis in mare inferni importantur. Vnde Iudic. 6. dr̃, q madianitæ & orientales populi, instar locustarum vniuersa complebãt. Isti ergo sunt de quibus Prouerb. 30 dicitur, q regem locusta non habet, & per turmas suas egreditur. Vel si vis dic omnia contra detractores. Expone si vis, quod sex alæ, sunt sex species superbiæ, duo verò dentes sunt vsura, & rapina.

De Lucidijs. Cap. 47.

1 Lucidij sunt aues habitantes in hercynio germaniæ saltu, qui dicuntur lucidij, quasi lucem dantes. Habẽt. n. pennas lucidas, & lucernæ, ita q qui illas habẽt, ab ipsis in noctis tenebris diriguntur, sicut dicit Plin. libr. 10. c. 48. & etiam Sol. c. de germania. Tales sunt sancti, qa vere per gnæ suæ conuersationis fuerunt alijs pro lucerna, ad ipsos in tenebris huius vitæ illuminandos, & exemplariter, & scientialiter dirigendos. Matth. 5. Vos estis lux mundi. Isti ergo in saltu, id est in altitudine contemplationis, vel in sublimitate prælationis apparuerunt, vnde lumen cunctis hominibus præbuerẽt. Sicut enim dicitur ibidem, lucerna sub modio non ponitur, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt.

De Miluo. Cap. 48.

Miluus est auis rapax, audax in minimis, sed in maioribus timorosa. Nam cum siluestres aues inuadere non audeat, domesticas impetere nõ formidat. Cadaueribus insidet, & pprer sui pigritiam à vilo minore se impeti timet. In iuuentute sua alijs auis prædalibus nõ videtur differre, sed quanto plus vixerit, tanto magis degenerem se ostendit. Nam sm Arist. est quoddam genus miluit qđ in iuuentute volat ad aliquas auiculas sed tandem in medio vitæ ocmittit volatum, & circa cadauera intendit, sed tandẽ dum senescit, non nisi vermes comedit vel prædatur, & finaliter fame moritur, & est impium circa pullos sicut vultur. Nam cum videt eos impinguari, rostro eos percutit, & cibũ eis subtrahit vt macrescat. Vocem habet querulam rapinæ. nã qñ esurit, voce qrula cibum quærit, sm Plin. li. 10. c. 10. Sic platus malus ad magna virtutis opera timidus, ad minora & incongrua est apertus. Nam aues siluestres. i. principes, & raptores non audet inuadere, sed tñ domesticos. i. subditos, & maximè pullos simplices, & innocẽtes inuadit, & ipsos p extorsiones, & rapinas deuorat, & occidit. Iste sup cadauera insidet, qa tales super carnales delicias fœtidas, & corruptas, insident & qescunt. Isti in iuuentute sunt qnq; boni, alijs auibus prædalibus. & bonis similes, maximè rostro, & coloce. i. In apparentia vel sermone, sed paulatim volatũ contemplationis remittentes, tandem cadaueribus. i. luxuria, & delicijs se nutriunt, & impinguant, & tñ p senectute cadauera. i. actus carnis relinquunt, tandẽ vermibus diuitiarum nutriũtur, & circa eorum prædã occupant. diuitiæ. n. tẽporales mox vermium cõscientiã lacerant, & corrodunt. Nã cũ in senectute ad aliquas auiculas. i. ad aliqua bona intẽderint, tãdẽ. s. in senectute prius luxuria defœdati, fame auaritiæ moriuntur. ad Galath. 3. Cũ spiritu cęperitis carne consummamini. Isti habent vocẽ rapinæ querelã, quia sicut oibus patet, nostri prælati cũ rapere nõ audeãt violenter, tñ a pauperibus sacerdotibus non verecundantur vilissime mendicare, & qñ esuriunt. i. diuitias subditorum, voce mendicabili cibũ quærunt. Nã qñ pullos pprios. i. subditos vidẽt diuitijs impinguari, eis nequiter inuidentes, cibos. i. bona temporalia eis subtrahunt, vt ita fiant pauperes, & macilenti. Iob 39. Duratur ad filios suos ac si non sint sui. Et ideo non mirum si tales a suo Iesu minore. i. mundi principibus superent, qui de iure sibi debent subijci, & subesse. Figura de Achar qui per regulã aureã turbauit Israel, sicut dr̃ Iosuę 7. Sic illi per auaritiam conturbãt domum Israel. i. religionem & ecclesiam, & ideo viri hav. & mundani præualent contra ipsos, & auxiliũ Dei cessat. ¶ Miluus est auis rapax in minimis audax, & in maximis timorosa. 2 Nam serpentes, & cadauera mortua deuorat, & pullos inuadere non formidat. Nam cum siluestres aues inuadere non audeat, domesticis insidiatur. Nam pullos circa grana occupatos rapit, & semper sunt in periculo, q ab illo rapiant, nisi quandiu sub alis gallinæ securius abscondunt. Hic est diabolus, q aues siluestres. i. viros cõtemplatiuos, siluas religionũ, & solitudinum frequentãtes, inuadere timet præsumptiones, sed domesticos, q circa hospitia. i. circa mundi negocia, & sapores habitant, illos obsidet, & inuadit, & ad peccata allicit & inducit. Vñ tantummodo pullos. i. timidos, & simplices & imbecilles, serpentes tortuosos. i. cupidos & auaros, q in terra. i. in tẽporalibus semper repũt, & mortua cadauera. i. fœtidos luxuriosos deuorat in inferno, quia cũ habeat dẽtes fractos nõ põt comedere nisi molles &c. Conterebã molas leonis &c. Iob 29. & ideo simplices pullos. i. qui circa mũdi negotia occupantur, nisi sub alas gallinę confugiant. i. nisi Christi protectioni, & custodię se cõmittant, per peccata destruit, & occidit. Vel dic, q iste sunt moderni iudices, & balliui, q magnos raptores nõ audet inuadere, pullos tñ. i. simplices subditos non cessant cõtinuè molestare, & eos nisi a gallina. i. a bonis prælatis, & principibus defendantur, per rapinã crudeliter deuorare. Esa. 59. Qui recessit a malo, prædæ patuit. Miluus est auis patiens dolorũ, & laboris, & est lenis volatus, & 3 mollis, & ideo miluus dicta est, qa molliter volat, & circa rapinam vermium, & pullorũ quærulosè cõtinuè semper vacat. Sic mũdani mollis, & lenta sunt volatus, quia in mollitie deliciarũ cõtinuè volutantur. Magni sunt laboris, quia plus laborãt vna die pro tẽporalibus, quam vnus bonus religiosus diebus pluribus p Christo. Et pullos in humeris deferunt, quia pro diuitijs, & honoribus suis filiis acquirendis corpus & humerũ subijciunt, & angustias sustinent, & laborẽ, & circa pullos alia vilia. i. circa tẽporalia est cura tua. ¶ Miluus volando cũ cauda se regit, & ipsa pro gubernaculo vtitur. Vnde etiam ars gubernandi nauẽ vr̃ ab eo prouenisse, sicut dicit Pli. li. 10. c. 10. Cauda significat spem finalis pœnitentiæ, q̃ pro certo est totum gubernaculum peccatorum, quia de malis, quę nunc perpetrant, in cauda. i. in fine penitere sperãt, & sic cum ista cauda. i. cũ ista spe in suis nequitiis tuti volant. Vel dic, q cauda est spes longę vitę &c. sicut supra. Vel dic, q cauda est cõsideratio mortis, quæ est optimũ regimen vitæ nostræ. Ideo bene dr̃ Eccles. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.

De mergulo.

De Mergulo. Cap. 49.

1 MERGVLVS secundum Isido. est auis quæ in aquis totaliter se mergit pro suis cibarijs acquirendis, & cognoscens tempestatem in pelago affuturã cũ clamore solet ad littus super sabulũ se transferre. In hyeme autem impinguatur, sed in æstate propter volatus libertatem pinguedine vel carnibus pauperat. Mergulus est pctõr, qui in aquis maris .i. mũdi delicijs vbi amaritudo peccati inuoluitur, multotiẽs impinguatur: ibiq; morator & habitat pro cibis bonorum temporalium acquirendis, quibus misera sensualitas recreatur. Sed qñ cognoscit tempestatem æternæ dãnationis pro huiusmodi delicijs generandam, tũc debet exire de amaritudine peccati per contritionem, debet clamare per confessionem, debet se ad littus pœnitentiæ super sabulum humilitatis ponere per satisfactionem, vt sic iste qui in æstate prosperitatis fuerat pinguedine gratiæ spoliatus, in hyeme tribulationis & pœnitentiæ sit in ea plenariè restauratus. Figura de Moyse, q occisum ægyptium sub sabulo sepeliuit. Sic peccatum occisum per contritionem debet de domo cordis eijcere per confessionem, & ipsum sabulo pœnitentiæ & humilitatis abscondere per satisfactionem.

2 ¶ Nota q mergulus est auis quæ in aquis se mergit, in arundineto nidificat super ligna pauca, & statim q nati fuerint pulli, matrem in pelago sequuntur non obstantibus fluctibus & tormentis. & qñ ab auibus rapacibus impetũtur, in aquam se immergunt, & sic eius beneficio liberantur. Et est auis quæ nunc in terra, nunc in aqua inhabitans & conuersans, in hyeme propter motus paucitatẽ impinguatur, sed in æstate propter motũ carnibus & pinguedine pauperatur. Mergulus iste charissimi est prælatus, qui pro certo debet pullos .i. subditos in arũdineto paupertatis nutrire .i. in paupertatis amore, super ligna diuitiarum panca, vt .s. habeat ad sustentationem non ad superfluum, & pulli sui .i. subditi debent eũ sequi per obedientiæ promptitudinẽ, etiam in fluctibus maris .i. in fortibus actibus pœnitentiæ & tribulationis: quia quando prælatus præcedit dans exemplum, tunc subditi de facili consequuntur. Figura 1. Machab. 5. vbi dicitur q populus timuit intrare iordanẽ & transire cõtra Timotheum, sed tunc Iudas princeps eorum primus transijt, & sic alij sunt sequuti, & victoriam etiam habuerunt. Sic populus pugnaturus contra diabolum & peccata timet intrare fluuium pœnitentiæ, sed quando princeps & prælatus præcedit eos dans exemplum, tunc alij ipsum sequuntur, & sic victoriam obtinent vitiorum. Figura etiam Iosuæ 2. vbi sacerdotes qui portabant arcam, primo intrauerunt iordanem & ibi tandiu steterunt, quousq; populus transijsset. Sic &c. expone. Et qñ mergulus iste videt auem rapacem .i. diabolũ per tentationem insidiantem, tunc debet tam se quam pullos immergere in aqua pœnitentiæ & tribulationis, & periculum euitabit. Aquæ .n. deuotionis, compunctionis, & tribulationis, & compassionis, sunt defensio deuotorum. Naum. 3. Cuius diuitiæ mare, aquæ muri eius. Item isti in hyeme aduersitatis & pœnitentiæ impinguantur virtutibus & gratijs, in æstate autẽ prosperitatis, quando liberè volant ad mundi delectamenta, donis & gratijs spoliantur: quia verè bonis plus proficit aduersitas quam prosperitas, & maximè religiosis: quia .s. in æstate prosperitatis attenuabitur gloria Iacob, & pingues carnes ei᷒ marcescent, sicut dicitur Esa. 17.

3 ¶ Mergulus est auis secũdum Isidorum ab assiduitate mergendi taliter nuncupatus. Nam in aqs se mergit vt pisces rapiat & mãducet. In hyeme impinguatur propter motus paucitatem, sed in æstate propter volatus libertatẽ carnibus & pinguedine pauperatur, & quando ab aue rapace impetitur, tunc in aqua se mergit, & aquæ beneficio liberatur. Per aquas quæ fluũt & refluũt, diuitias intelligo. Per hyemem, præsentem vitam, propter frigora tribulationũ. Per æstatem futura paradisi lætitia designatur. Per aues rapaces, intelligo principes & raptores. Mergulus ergo est diues, qui in aquis diuitiarum per omnimodum affectum totaliter absorbetur. Nam ibi se immergit & balneat, ibi pisciculos .i. pauperes deuorat & manducat, & ideo in hyeme præsentis vitæ impinguatur delicijs diuitiarum & honorũ. Sed quando veniet æstas æternæ prosperitatis .s. post mortem, tunc propter volatus & motus pluralitatẽ .i. pp tribulationũ laborem & aduersitatem quos in inferno sustinebit, æternæ calamitatis pauperiem sustinens, diuitiarum pinguedine nudus erit, quia diues cum mortuus fuerit, nihil secum auferet. Iob 27. Et cum ab auibus rapacibus, & a mundi principibus & prælatis impetitur, tũc statim currit ad aquam id est, ad arcam, scilicet dando sibi munera, & sic aquæ id est, diuitiarũ beneficio liberatur. Nau. 3. Aquæ muri eius, & eius diuitiæ mare.

De Mennonidibus Auibus. Cap. 50.

MENNONIDES sicut ponit Plin. li. 10. c. 26. aues sunt æthiopię, quæ singulis annis de æthiopia Ilium aduolant, & iuxta Mennonis regis sepulchrum inter se confligunt & pugnant. Compertũ etiam est (vt dicit Cremutius) q istę aues de quinto in quintum annũ in æthiopia regiam mẽnonis visitant, & inter se fortiter ibi pugnant. Istas autem aues vocat idem Pli. peregrinas. Mennon autem fuit rex æthiopiæ, q occisus est in troia, quæ fuit in asia minori vel turquia, vbi venerat ad auxilium troianorum. Idẽ autẽ dicit de meleagridibus auibus q sunt gallinæ plumis varijs sparsæ, quæ omni anno circa sepulchrũ Meleagri pugnãt in beotia aphricæ. Ista possunt applicari ad milites christianos, qui scilicet ad regiam regis mennonis .i. Christi, scilicet ad ciuitatem Hierusalem debent in peregrinationem ire, & sepulchrum ipsius visitare, & ibi contra infideles bella facere & mouere. Si .n. istę aues nescio quo spiritu ductæ, hominum istorũ sepulchra honorant, & de longissimis partibus illuc vadunt, multo fortius christiani debent honorare & sepulchrum dñi, & de remotis partibus illuc ire, & ibi bella domini frequentare. Esa. 60. Filij tui de longè venient &c. & peregrinationis officium adimplere. Esa. 11. Erit sepulchrũ gloriosum. Vide de fabulis infra lib. 15 c. 13 § p.

2 ¶ Hic tamẽ aduerte q in quodã libro quo fabulæ poetarum rithmis gallicis exponuntur, fabulã mennonis sic inueni. Aurora .n. Iouis filia, cuius officium erat noctem a die diuidere, regis mennonis mater erat, qui quia in auxilium Troianorũ venerat, & ibi gladio Achillis occubuerat, ideo mater eius videns q corpus eius sepulturę & ignibus tradebatur, rogauit Iouem q ipsum faceret immortalem. Sic ergo factum est, vt dicit fabula, q scintillæ quæ de rogo ipsius ascendebant, in aues sunt mutatæ, quæ inter se statim tam fortiter pugnauerũt, q in rogum mennonis mortuæ ceciderunt. Primo .n. gemendo rogum tribus vicibus circumeuntes, & tandem flebilem sonum promentes, in partes varias se diuiserunt, & inter se grauiter dimicantes, in ignẽ vnde natę fuerant, mortuæ reuenerunt. Tandem verò postquam sol per signa duodecim peragrasset, de cineribus dictarum auium combustarum illę aues nascuntur. Vel sicut supponit fabula, eædem aues ad vitam restituuntur, & liberè per aera euolant, vt iterum moriantur. Ista possunt applicari contra hæreticos. Mennon .n. q contra græcos pugnabat, aliquem magnum hęresiarcham potest significare, qui .s. impugnat catholicos atque iustos, qui .s. finaliter comburitur, & ad incendium condemnatur. Iste tamen de scintillis malæ doctrinæ quas euomit, solet aues .i. successores hæreticos gignere, qui .s. post rogum & damnationẽ ipsius solẽt in seculo remanere, & de morte eius gemere & dolere, & per impiam cõpassionem ignem magistri sui & ipsius mortem & supplicium mentaliter circuire. Ezech. 37. Pharaonem filiæ gentium. Finaliter tamen isti mali hæreticorum successores ab inuicem se solent diuidere, & inter se per discordiã dissentire, & diuersas sectas & hæreses introducere, ita q finaliter in ignem a quo processerant .i. in supplicium ignis materialis vel infernalis solent per sua demerita cadere, & perire, & eodem fine quo magister eorum perijt, interire. Ezech. 15. De igne egredientur, & ignis consumet eos. Isti tamen finaliter de suis cineribus iterum resurgent, & quando sol iustitiæ Christus a duodecima signa zodiaci percurrerit .i. quando temporum curricula compleuerint, iterum ad vitam reuenient, & vt iterum moriantur .s. morte secunda in inferno, ppria corpora rursum sumenr. Eccle. 1. Ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur, vt iterum fluant. Vel si vis dic q ista possunt allegari de Lazaro, & alijs resurgentibus, qui .s. de cineribus mortis surrexerunt, & mortem iterum gustauerunt. Vel dic q tales aues videntur esse sancti quia .s. isti qui spiritualiter de scintillis doctrinæ suæ, vel de flama suæ charitatis, vel de fide suæ passionis nati sunt, sepulchrum & ignem dolorem & angustiã passionis regis sui Christi debent vel peregrinando vel saltem mentaliter cogitando circuire, & pro morte eius gemere & dolere, & maximè qñ cogitant q græci qui interpretantur incolę ruminantes .i. Iudei vagi & desperantes, ipsum pro salute nostra humani generis occidere. Isti ergo debent ignem suæ passionis

passionis intrare, & ibi per compassionis & dilectionis ardorē secum eo concremare. ad Galath. 3. Christo confixus sum cruci. & cum eodem commori & dolere. Sol verò iustitiæ deus ipsos finaliter quando mundum iudicabit, resuscitari de suis cineribus faciet, & eos sursum ad cœli gloriam secum ducet. Vel etiam dic quod isti cum Christo morientes spiritualiter, debent per vitæ nouitatem cum ipso resurgere, & per contemplationem superius euolare. ad Col. 3. Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite.

De Monedula. Cap. 51.

1 MONEDVLA dicitur quasi monetam diligens. Ista. n. teste Isido. & Plin. aurum furatur, & furatum abscondit. Vnde Cicero dicit. Non plus aurum tibi quam monedulæ committendum est. Tales sunt auari, qui diligenter aurum & argentū alienum per fraudes subtrahunt, ipsumque occultant & seruant, & aliquid expendere nunquam volunt. ¶ Mo-
2 nedula docetur loqui, veruntamen mane in ortu solis melius & tenacius addiscit. Sic verè bō in mane iuuētutis melius addiscit & retinet quicquid fuerit sibi dictū, & ideo in mane iuuentutis debet scholas & studia frequentare, vt detur paruulis astutia, & adolescenti scientia. Prouerb. 1. ¶ Ista auis est nigra
3 & turpis coloris, est tamē propter modulamina quæ addiscit, hominibus valde grata. Sic multi defectus naturæ si quos habent, arte & gratia recompensant & supplent.

De Merula. Cap. 52.

1 MERVLA sicut dicitur in lib. de natura rerum, est auicula nigra, dulcissime modulans, libēter in aqua se balneans, & rostro plumas ordinans atque purgans. Hæc auis plumas non exuit, sicut aliæ aues, sed omni anno rostrum mutat, & hoc in ebur seu in candorem, veruntamen mascula solum secundum Pli. lib. 10. c. 29. Et quamuis sit nigri coloris, tñ coloris turpitudinem cantus modulamine recōpensat. Visa est. n. merula quæ nouem notas concordantiæ musicalis ita benè dicebat, quod a nullo poterat musico reprehendi. Addit tamē Plin. vbi supra quod merula æstate canit, hyeme balbutit, circa solstitium mutescit. Tales debent prædicatores esse, quia isti debēt se sæpe balneare per compunctionem, nigri esse per humilem conuersationem, modulantes per altam prædicationem, rostra .i. verba renouare & mutare per multimodā bonam distinctionem, & maximè in candorem per castam & honestam loquutionem. Plumas. i. exteriorem apparentiam debent purgare per omnis superfluitatis abstersionem, & si quid sit in eis naturaliter defectiuum, debent recompēsare per sui spiritualis cantus perfectionem. Psallite deo nostro, psallite sapiēter. Igitur boni dum sunt in æstate gratiæ, per laudem & gratiam canūt. Si verò hyems. i. status peccati aduenerit, balbutiunt, nec cantum debitum faciunt. Si verò solstitium. i. totalis elongatio solis iustitiæ ab ipsis abfuerit, tunc a dei laude & prædicatione penitus muti sunt. Esa. 46. Vniuersi canes muti, non valentes latra-
2 re. ¶ Merula dū est in silua cū alijs auibus, loquitur sicut auis, qñ verò ponitur in cagia & homines audit loqui, tunc loqui incipit sicut homo. Sic verè religiosi dū sunt in silua religionis cum alijs sanctis viris, ipsi loquuntur more auium. i. more virorum spiritualium. s. deum laudādo, & vitia redarguēdo &c. Quando tamen accidit quod isti ponuntur in cagia. i. in domo alicuius principis vel prælati, tunc verè quia audiunt homines ibi loqui more humano. s. adulando & detrahēdo, & ideo ipsi cantum spiritualem obliuiscuntur, & sicut alij homines adulantur &c. ¶ Secundum Solin. cum merula vbique sit nigra ge-
3 neraliter, in Achaia tamen circa ciuitatem cyllenem inuenitur candida. Ego autem in domo cuiusdam domini cardinalis merulam candidissimam vidi, quæ in caturcena galliæ prouincia fuerat inuenta, & fortè de Achaia aduolando, vel ipsa vel eius parēs fuerat apportata. Sic verè licet sit generale quod merulæ. i. peccatores & seculares per incontinentiam & malam conuersationem nigri sunt, illi tamen qui sunt in achaia, quæ interpretatur laborans. i. in labore pœnitentiæ & ærumna, & per continentiam albescunt. Non est. n. ita niger & infamis peccator, quin per innocentiam & castitatem non possit albescere, si tamen de achaia. i. de laboriosa pœnitentia velit esse. Ideo Apo. 7. dicitur. Isti qui amicti sunt stolis albis, qui sunt & vnde venerunt? Et respondet. Isti sunt qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt &c. Pli. lib. 10. c. 30. dicit omnia præmissa, hoc excepto, quia loco Achaiæ ipse ponit archadiæ, & melius credo.

De Nycticorace. Cap. 53.

NYCTICORAX dicitur quasi noctis coruus, 1
& est idē quod noctua. Est. n. auis quæ de nocte clamitat, & est eius sonus odibilis & horribilis auibus vniuersis. Hæc cum columbis & monedula pugnat, & earum oua deuorat & frangit, & talis auis in insula creta minimè reperitur. Sic murmuratores rostro suo. i. suis verbis detractorijs oua columbæ. i. bona opera bonorum virorū comedunt, destruunt & adnihilant, & ideo sonus & vox talium. i. verba eorum detractoria alijs sunt auibus. i. probis hominibus odiosa, & tam malis quam innocentibus sunt nociua. Eccle. 9. Terribilis in ciuitate sua homo linguosus, & temerarius in verbo odiosus erit. Et ideo tales in insula cretæ. i. in paradiso minimè reperiuntur: quia foris canes & venefici &c. dicit de paradiso Apoc. 22. &c. ¶ Ny- 2
cticorax est auis nocturna: quia lucem solis odit & fugit, & de nocte cum clamoribus cibum quærit, circa domos hominum habitat, & in sepulchris mortuorum nidificat & frequētat, & est eius clamor secundum Isido. auibus cęteris odiosus & secundum eum in cretensi insula minimè reperitur. Isti sunt luxuriosi: qui de nocte & caligine tenebrescente die (Prouerb. 7.) actus venereos perficiunt & adimplent. Nam qui malè agit, odit lucem. Ioan. 3. Idcirco oculus adulteri obseruat caliginem. Iob 24. Isti lucē claritatis & manifestationis fugiunt & deuitant, & in nocte. i. in occulto cibum luxuriæ sibi parant. sepulchrum autem mortuorum. i. malas & fœtidas mulieres frequentant, & circa eas absorpti, quasi in eis totaliter sepulti iacent. Isti tamen clamore cibum quærunt, nam cum prauis verbis & suggestionibus cibum luxuriæ sibi parant. Isti circa domos habitant: quia verè isti in delicijs & quiete, quæ per domos designātur, iugiter & continuè perseuerant. Et clamor. i. verba inhonesta talium est cæteris auibus. s. deo & bonis hominibus odiosus, & sine dubio in insula cretensi. i. in paradiso tales minimè sunt reperti. Nam creta interpretatur vocatio consummata, per quā intelligitur paradisus, in quem si quis introierit, benè patet quod eius vocatio consummatur. ¶ Noctua seu nycticorax est auis noctur- 3
nalis. Nycticorax hæc dicta, in ruinis & parietibus nidificat, & dr noctua: quasi de nocte tuens quia de nocte acutè videt, sed adueniēte splēdore solis eius visus mirabiliter hebetatur. Hanc insula cretēsis nō habet, & si aliunde venerit, moritur, & est auis de nocte cibū quærens, & clamitans in quærendo. Hi sunt aduocati: qui clamando per litigia, cibum diuitiarum acquirunt. Hi in ruinosis. i. in mundi prosperitate, quæ semper fluit & ruit habitant & versantur, & ibi pullos. i. filios & filias nutriunt & educant. Isti de nocte. i. in negotijs secularibus acutè vident: quia verè in talibus ita sunt astuti, quod via possunt ab aliquo redargui vel concludi, sed in die iudicij adueniente sole iustitiæ Iesu Christo, tunc visus sapientiæ & discretio talium erit totaliter hebetata, & tunc verificabitur illud 1. ad Corinth. 1. s. Perdam sapientiam sapientium, & intellectum prudentiū reprobabo. Tunc. n. adducet dominus consiliarios in stultum finem. Iob 12. &c. Et ideo cretensis insula, quæ interpretatur vocatio consummata, i. paradisus, tales aues non sustinet, imo illi qui ibi voluerunt litigare & contendere. s. angeli mali, statim exinde vlterius sunt eiecti. Sepultura asini sepelietur putrefactus & proiectus extra portam Hierusalem. Hie. 22.

De Niso. Cap. 54.

NISVS est auis prædalis minor herodio, sibi tñ 1
est similis in colore, & tamen socialiter volare recusant. Nisus. n. non vult habere socium in capiendo auem, solus. n. habere honorem vult, vt dicunt. Causa est, ne si haberet socium in volatu, ipsum haberet postmodum in pastu, sicut dicitur in lib. de natura rerum. Tales sunt superbi: qui si aliquid laudabile facere debeant, soli volunt esse si possint, ne fortè alteri gloria tribuatur, vel de lucro cum ipsis condiuidere teneatur. Mouentur. n. ex inuidia, ex superbia & ex auaritia. Ex inuidia: quia nolunt habere parem. Ex superbia: quia vellent sibi vendicare gloriam & honorem: Ex auaritia verò: quia soli volunt habere emolumenti commodum & valorem. Eccle. 6. Nunc manducabo de bonis meis solus. Teste Aristo. Solus nisus inter aues prędales comedit aues sui generis. Sic sunt auari, qui etiam

qui etiam illis de suo genere non parcunt. Vel etiam luxurio
si, & incestuosi, de quibus Hier 9. Vir fratrem suum venatur
ad mortem, & inimici hominis domestici eius.

De Onocratolo. Cap. 55.

1 ONocrotalus est auis, quæ ore suo horridū sonum fa
cit, & est duplex ſm Isido. Est enim quædam aqua-
tilis, alia solitudinis, & rostro suo in aqua vel luto
immerso horridè stridet. Hæc maximè anguillis in-
sidiatur, quas in ventre suo viuas deglutit, & postea ita rumi
nat ac si eas inter dentes ꝓprios masticaret, & dum in litto-
re quiescit, rostrum suum sursum erigens ab aquila vel acci-
pitre rostri sui acumine se defendit. Illud aūt genus quod in
aqua versatur, ſm Isi. mirabiliter est gulosum. Habet onocro
talus duos ventres, & in primo sine masticatione cibos trāſ-
glutit, & post in secundo ventre transmittit, vbi postmodum
digeruntur. Primus tñ venter sibi pro gutturis vesica repu-
tatur, sicut dicit Pli. li. 10. c. 47. Hic est detractor: qui ore suo
sonū detractionis facit, Nā in luto, & stercoribus. i. in malis
operibus aliorum os suum immittit, qñ detractoribus detra
ctoria verba dicit, & sic aspirans per detractionem horribilē
sonum reddit. Apoc. 3. Loquebatur sicut draco. Anguillis tñ
.i. mollibus, & deliciosis, & etiā luxuriosis maximè tales ad-
uersantur. Istos. n. viuos deglutiūt, qñ eos eorumq; facta per
iugem memoriam sibi incorporāt, & post ita dentes mouēt,
& masticant per detractionem, ac si eos proprijs dentibus la
cerarent. Isti habēt duos ventres. primus venter est visus: qa
oia volunt scire, & videre, & in isto ventre quicquid possunt
reponunt. Sed secundus venter est os, in quo cibos. i. aliorū
facta per visum recepta detrahendo digerunt, lacerāt & cor
rodunt. Habebant dentes ferreos, & comedebant, & corro-
debant. Dan. 7. Et sunt duo genera : alium onocrotalorū, qa
& in deserto religionis, & in aqua mundanæ flexibilitatis in
ueniuntur hodie detractores. Vnde Soph. 2. Onocrotalus, &
hericius in liminibus eius morabuntur. Item rostro sursū
eleuato ab accipitre se defendunt, quia qñ accipiter. i. præla-
tus vult eos corrigere, eleuant os. i. verba sua versus cęlum,
loquendo & adulando prælatis, & sic accipiter nō lædit eos:
quia per verba huiusmodi a grauamine proteguntur, cum
tñ prælati deberent dicere illud Iob 41. Non parcam ei ver-
bis potentibus, nec ad deprecandum compositis. Vel accipi
tres sunt ꝑdicatores, qui. ſ. non audent tales tangere vel cor
rigere, propter acutiem rostri sui. i. ꝓpter verba sua detracto
ria, timentes ne ab eis diffamentur. Et isti procul dubio val-
de sunt golosi, quia vt communiter detractores sunt ciborū
maximi voratores, quod potissime patet inter religiosos &c.
Nota ꝙ onocrotalus buthor est, auis. ſ. quæ rostrum ponit
in luto vel in aqua, & flando horribilem sonum gignit. Sic il
li os suum ponunt in aquis deliciarum, & prosperitatum, &
in luto peccatorum suorum, & inde efficiunt sonum iactan-
tiæ, de peccatis suis scilicet, & prosperitatibus gloriantes,
qui quidem sonus deo, & hominibus est tędiosus. Prouer. 2.
Lætantur cum malè fecerint. Et Esa. 3. Peccatum suum sicut
Sodoma prædicauerunt. &c.

De Aureola. Cap. 56.

1 AVreola est auis crocei coloris, quæ nidum suū in ra-
mis arborum pendentem mira subtilitate facit, ac si
in solo aere pendere videretur. Sic illi qui sunt colo-
ris aurei per auream conuersationem, faciunt sibi ni
dos sursum in ramis crucis per deuotionem, ibique ex toto
pendere videntur per spem, fiduciam & affectionem. Iob 7.
Elegit suspendium anima mea.

De Oto. Cap. 57.

1 OTus est illa auis, quæ dr̄ hua gallicè, quæ de nocte cla
mat hu, hu, vocem prætendens humanam, ita vt ho-
minem deuiatum, a frigore congelatum, in nemore
clamare credas. Hæc auis bubone minor est, noctua
maior, & eminentibus plumis aures habere vr̄, & est odio,
alijs auibus vniuersis. Istis sunt similes aliqui hypocritæ, &
pauperes falsi, qui si audiūtur, propter eorum vlulatus, & q-
rimonias, tectè depressi vel mortui esse videntur, quamuis
talis vlulatus non sit bonæ necessitatis, sed potius rōne truā
nicæ fictionis. Et isti aures. i. virtutē obedientiæ habere vidē
tur, verumtamen hæ non esse aures, imo plumæ vanitatis, &
hypocrisis dinoscunt. Cornuti. n. sunt ꝑ superbiam, q̄uis vi-
deant habere aures per obedientiā. Aures. n. eorū sunt de plu
mis inq̄tum obedientia taliū semper habet plumas. i. vanita
tem adiunctam. Iaco. 5. Plorate vlulantes in miserijs vestris.

De Pellicano. Cap. 58.

PEllicanus qui idem est, quod porphyrio ſm phisiologū,
& ſm gl. super ps. est auis nimis amans filios suos. Isti tñ
filij cum incipiunt crescere, parentes in faciem percu- 1
tiūt, ꝓpꝑ qđ ipsos parēs repercutit, & occidit, quos mor
tuos mater per triduum deflet, & se in costa percutiēs, & san
guinem calidum super pullos infundens, ipsos ad vitā resti-
tuit iterato. Pellicanus est Deus, pulli eius sunt humanum ge
nus. Pellicanus ergo pullos suos diligit, quia deus diligit oia
quæ sunt, qm̄ sua sunt. Sapi. 11. Sed pullus patrem suum in fa
cie percussit, qñ Adā per peccatum se opposuit contra Deū,
in facie sibi dicens. Vxor quam mihi dedisti &c. Genes. 3. Nā
peccatum in eum retorsit, & sic eum velut iaculo in facie ꝑ-
cussit. Sed pater pellicanus cum repercutiēs occidit, qñ mor
ti duplici subiectum de paradisi viridario relegauit. Sed ve-
rè verus pellicanus. ſ. Dei filiꝰ, per tres dies luxit pullos suos,
quia toto tempore legis naturæ, & toto tempore legis scri-
ptæ humano generi condoluit. Doleo super te fili mi Absa-
lon. 2. Re. 18. Et ideo tertio die, videlicet tempore legis nouę
tēpore. ſ. passionis, in costa se percutit, qñ sine contradictio-
ne aliqua crucifixus, latus suum permisit lancea perforari. Et
tunc sanguine suo pullos occisos perfudit, qñ virtute sangui
nis, & passionis sanctos patres peccato originali mortuos, a
peccati, & inferni morte, & carcere liberauit. Vel dic, ꝙ pel-
licanus Christus postquam in cruce pro pullis sanguinē suū
fudit, post tres dies ipsos resurgendo spiritualiter suscitauit
& a morte perpetua liberauit. Vnde Oseæ. 6. Venite reuerta
mur ad dñm, qm̄ ipse cępit, & saluabit nos. percutiet & cura
bit nos, viuificabit nos per duos dies, in die tertia suscitabit
nos. Vel pone ſm magistrum Iacobum de vitriaco li. de mi
rabilibus orientalium regionum, ꝙ est quidam serpēs in de-
serto, qui inimicatur pellicano, & ideo nidū suum intrat dū
est ad pascua, & pullos eius inuenenat, & occidit, & rediens
pellicanus, & eos mortuos inueniens, per triduum deflet, vt
dictum est, & virtute sanguinis ipsius ipsos ad vitam suscitat
& reducit. Sed ex isto sanguine emisso multum infirmatur, &
debilitatur, & aliqui pullorum naturali instinctu matris be-
neficia sentientes, matrem debilitatam pascūt. Alij aūt dege
neres, nullam eius penitus curam gerunt, & ideo mater sa-
nata, & ad prosperitatem veniens pascentes se resouet, & se
cum in nido recipit, degeneres aūt deijcit, & expellit. Sic ve
rè charissimi serpens antiquus. ſ. diabolus, pullos pellicani. i.
ipsos filios, & creaturas dei. ſ. Adam cum tota posteritate in
terfecit. Sed pro certo istos ipse verus pellicanus Chr̄s vir-
tute sanguinis a morte criminum suscitauit. Sed verè charis
simi multi sunt pessimi peccatores huius beneficij immemo-
res, & de ipso sic debilitato, & pro nobis mortuo, & infirma
to penitus non curantes, iuxta illud Amos 6. Nihil patiebant
super contritionem Ioseph. Boni tñ ei compatiuntur, & sibi
debilitato in personasuorum pauperum beneficia largiūtur.
Esa. 28. Reficite lassum, & ecce hoc est meum refrigeriū. Et
ideo Christus inter vtrosq; diuidet in die iudicij, dicens ma
lis, ite. bonis autem dicet, venite. bonosq; secum in nido pa-
radisi recipiet, malos verò in infernum expellet Matt. 25. Ve
nite benedicti patris mei &c. Ibidem. Ite maledicti &c. ¶ In
ægypto sunt duo genera pellicanorum. Nam cum in ęgypto 2
sit quidam fluuius exiens de paradiso, qui dicitur nilus, cir-
ca illum in solitudine versatur vnum genus pellicanorū, cu
ius cibus sunt lacertæ, & alia reptilia venenosa, sed quia ha-
bet naturam calidam, ideo digerit, & minimè nocent. Aliud
genus versatur in fluuio, cuius cibus sunt pisciculi qui in flu-
mine oriuntur. Et nihil comedit pellicanus, nisi aliud cū pręda
in aqua primitus intingatur. Aegyptus est mūdus, vbi ha
bitant duo genera pellicanorum. i. hoium. ſ. contemplatiui,
qui circa mundi fluuium i. circa deuotionem morantur, vbi
pisciculis. i. verbis deliciosis doctrinæ vescuntur. Aliud aūt
genus habitat in solitudine mundi huius, vbi (si tñ calorem
habuerint charitatis) lacertas & venena. i. mundi negotia, q̄
comedunt, & perperunt, poterūt dirigere. i. debitè diuidere,
& etiā dispensare. Apo. 3. Vtinam calidus esses. Figura Leui.
14. vbi dicitur, ꝙ erat duo passeres cuius vnus immolabatur
in aquis

In aquis, vnus alius intingebatur in sanguine immolati, & permittebatur euolare in agrum, & sic purificabatur leprosus. Primus passer est cōtēplatiuus, qui Deo se immolat in vase fictili humilitatis, & religionis, sup aquas viuas deuotionis. Sed passer alius est actiuus, qui traditus libertati, euolat ad mundana. & in sanguine alterius intingitur, quia actiui sanguine, & pęnitentia religiosorum liniti, & adiuti, à peccatis facilius liberantur, & sic leprosus mundatur qñ peccator in aliqua istarum vitarū à suis iniquitatibus emendatur. ¶ Nota φ pellicanus siue porphyrio est auis, quæ cibū non comedit nisi prius in aqua intingat. Vnde pede suo vtitur loco manus, qa primo eius cibum in aqua intingit, & post ad os suū applicat, & manducat. Iste aūt à Pli. lib. 10. c. 46 porphyrio dr̃. de quo ēt dicit idem, φ solus inter volucres aquam morsu bibit. Pellicanus est prædicator. Manus eius sunt opera. Os eius sunt verba. Aqua est sacra scriptura. Debet ergo prædicator quicqd comedit. i. quodcunq; opus sibi incorporat per imitationem vel alijs comedere tradit per pdicationē, in aqua. i. in sacra, scriptura intingere, vt. s. s̃m sacræ scripturæ dictamētum oia ordinentur, & manum ad os debet applicare inquantum cibum doctrinæ quem per os suum pdicando dicit, primo manu per ipsius complementum palpare debet, & tangere. Vnde 2. Paral. 3. Ore locutus es, & opere perfecisti. Et sicut pellicanus est auis solitaria, & valde sicca, sic & prædicatores debent esse solitarij, mundi negotia fugiendo, & sicci abstinentiam sustinendo &c. Sed non sic est de multis. Quę dicunt facite, q̃ aūt faciunt nolite facere. Matt. 23. Mordendo aūt debent bibere, quia. s. aquam sacræ scripturæ debent mordaciter. i. acide recipere, & findere. Vel dic, φ talis est malus auditor, qui. s. aquam quam bibit. i. prædicationem quā audit, mordere dr̃, inquantum de ipsa libenter murmurat, & obloquitur. Vel dic, φ prædicatores moderni aquam mūdanæ psperitatis, & deliciarū reprehendendo mordet, & tñ ipsam, quam mordere, & contemnere videntur, bibunt libēter, hauriunt, & affectant. ad Roma. 2. Eadem. n. agis quæ tu iudicas.

De Perdice. Cap. 59.

1 Perdia s̃m Isid. est auis fraudulenta, & oua rapit, & furatur alium auiarū, & in nido suo tanquam propria fouet sed tandem pulli exclusi vocem matris propriæ audientes, putatiuam dimittunt matrem, & ad propriā reuertuntur. Nec multum laborat accubando super pullos, imo plusquam aues aliæ faciliter, & leuiter eos fouet, & statim, φ pulli nati sunt, sequuntur matrem, & quærunt cibum. Et est paucæ pennositatis, & multæ carnis, & ideo debilis est volatus, & si aliqñ volet, parum volando in aere se leuat, & statim post modicum terram petit. Nisum timet, & dū ipsum in aere viderit, a terra nullatenus se erigit vel suttollit, & dū ad sonitum paruæ campanellę fugit, in reti vel laqueo subito se inuoluit, vbi eā auceps arripit, & occidit. Talis est diues auarus necnon vsurarii fraudulēti, causidici & raptores, qui oua. i. bona temporalia aliorum per cautelas furantur, & in nido arcarum suarum tanquam propria condunt ipsa. Et qū exclusa fuerint. i. per eos multiplicata, & credunt eis vti, tunc sine dubio occidunt à morte, & pulli ad matrem propriā id est, ad diabolum, qui eis ipsa genuerat, reuertunt. Na diabolus dispensat bona, & dignitates diuitū, de vno ad alium. s. post mortem. Vel mater est mundus, qui oia tenet, & ad eum totū post mortem reuertitur. Hie. 17. Perdix fouit, quæ non peperit fecit diuitias, sed non in iudicio, in medio dierum suorum derelinquet eas. Vel dic, φ perdia est fraudulentus diabolus, q nos de nido veræ matris nostræ religionis vel Christo, per peccatum subtrahit, & in nido suo. i. in mundo fouet & nutrit. Et iō statim vocē, φ veræ matris nostræ in scriptura vel in prædicatione audimus, matrem putatiuam. i. diabolum vel mundū dimittere debemus, & ad matrem nostrā. s. Christum redire. Io. 19. Fili ecce mater tua. ¶ Nota φ perdix
2 non multum laborat pullos fouendo. Sic vsurarij in filiis, bonis temporalibus impinguādis, non multum laborant, quia sine magno labore diuitias ipsis accumulant, & acquirunt. Nam dr̃ Eccl. 51. Modicū laboraui, & inueni mihi multā requiem. Præterea filii sequuntur matrem, & cibum quærunt mox vt sunt nati, i. scientes aliquid intelligere. suos. n. parentes imitātur, eorumque exemplo per vsuras vel alias cibum diuitiarum acquirere satagunt, & cōgregare. Actuū 7. Sicut patres vestri, ita & uos. Iudicū 5. Isti in locū surrexere patrū
suorum. Ezec. 15. Sicut mater, ita & filia eius. ¶ Perdix paucas habet plumas, & multā carnem, & ideo à terrā non mul- 3
tum eleuatur, & si eleuata fuerit, statim ad terrā reuertitur. Sic verè multi sunt, qui paucas habent plumas. s. virtutū, sed multam habent carnem. i. carnalem affectionē. & ideo à terra. i. ab amore temporalium non se leuār, nec ad aera. i. ad bona spiritualia deferuntur, & si aliqñ ad spiritualia, vt pote semel in paschate eleuantur, ad terram cito redeunt, spiritualia dimittentes. Præterea perdix nisum, & campanellam timet. Sic mali, prædicatores qui per nisum significantur, & cāpanellam. i. verbum Dei & sonū eius fugiunt, & abijciunt, & abhorrent, & ideo videntes in ecclesia prædicatorem, nunquam de terra. i. de domo sua recedunt, nec ad eius sermonē vadunt, ne audiant qūo debeār a temporalibus se leuare. &c. Vel dic, φ campanellæ. i. prædicationis sonitum fugiūt, & in reti auaritiæ se inuoluunt, vbi à diabolo capiunt, & per mortem occiduntur, & plumis bonorum temporalium vel amicorum carnalium spoliantur, & tandem in veru inferni coquuntur, & ab aucupe diabolo deuorantur, & sic fit, φ illi, q aliena furantur, tandem ab alijs affligontur. Vnde Esa. 29. Vę qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? ¶ Perdia est auis libi-
dinosa, intātum φ linguis inuicem applicatis præ desiderio 4
æstuāt, masculus etiam super masculum salit, sexū totaliter obliuiscens. Vnde ēt Solinus dicit, φ inter perdices dimicāt circa connubium, victosq; credunt fęminarū vice venerē sustinere. Tātæ sunt ēt libidinis pdices (vt ait) φ si ventus à masculo flauerit, fiant prægnantes odore. Qđ etiam dicit Plin. li. 10. c. 33. & de nocte coūersis posterioribus perdices sedēt. Et habent parum de plumis, ideo parum volant. &c. Timet nisum, & campanellæ sonitum, ideoq; frequenter fugiens, in rete aucupis se inuoluit. sic luxuriosus paucis plumis indutus virtutum, multis carnalibus implicitus, ad spiritualia parū volat. nisum. i. prædicatorē, & cætera vt. §. præcedenti, ac per hoc in rete luxuriæ se inuoluit. qñq; autem sexū naturalem obliuiscens propter libidinis ardorem, opera indicibilia peragit, & contra naturā turpiter, & bestialiter aliquotiens multa facit. ad Ephe. 5. Quæ in occulto ab eis fiunt, turpe est dicere. Et breuiter inter pdices. i. luxuriosos, flatus masculi. i. verbum, & odor famæ ipsius à fęminis auditus, & perceptus, facit eas concipere libidinem, & ardorem. Vel pnt est dici de beata virgine, quæ solo odore. i. solo auditu concepit verbū.
Esa. 7. Ecce virgo cōcipiet. ¶ Perdia est auis, quæ pullos suos 5
multum diligit, & ideo circa venatorem, circūuolat, seq; debilem, & claudam simulat, vt dum eam venator credens capere sequitur, à nido pullorum suorum elongetur, vt p hoc, pullis eius euadendi, & euolandi libertas detur. Sic veræ patres spūales pro filijs liberandis, debent volitare contra diabolum, & ei taliter se opponere, vt ab ipsius insidijs ipsos valeant liberare. Perdix. n. fingit se non posse currere, vt auceps ipsam tentans capere, filios euolare dimittat, post quos, & ipsa deluso aucupe euolat. Quia veræ matres. i. prælati & perfectiores debent se pro subditis, aduersarijs opponere, & plus de salute gregis, quam de propria curare, & debilitati subditorum suam firmitatem, scutum & galeam exhibere, exēplo Christi, q de discipulis, aduersariis dixit. Si me quæritis, sinite hos abire. Vel allega qūo debilitas, & fragilitas aliqñ ē fingēda, s̃m φ negociū requirit, vt. s. inde sequatur sibi, & aliis vtilitas. De Christo. n. habemus, φ fingit se longius ire. Et dauid astutè se fingendo furiosum, periculum euasit 1. Reg. 20.
Perdicis s̃m Pli. fel mixtum cum totidem mellis, multū clarificat visum, sed oportet, φ in pyxide argentea cōseruetur. 6
Fel est tribulatio propter eius amaritudinem. Argentū conseruans est diuina scriptura. Mel dulce est spes de æterna gloria. Qū igitur oculus intellectus alicuius est carnalitatis vitijs obfuscatus, tunc si fel tribulationis ei eueniat, multū sibi prodest ad salutem, quia mala, quæ nos hic præmūt, ad Deū citius ire compellūt. Gregorius Si tñ cū melle. i. cū spei æternæ dulcedine, & quasi tranquillitate suscipiatur, & si in argēto inuoluatur. i. si hō tribulationem sustineat eo modo quo sibi sacra pagina dictat. Nam sicut medicus amarā medicinā aliquo dulci inuoluit, sic pater misericordiarum cum tentatione facit prouentum 1. ad Corint. 1. Figura Leui. 7. vbi dr̃, φ cum hostia cōburenda libamina efferebant. s. oleum, & farinā. Farina est sacra scriptura, quæ mola sani intellectus teritur, & cassatur. Oleum est consolatio spūalis, quia. s. Deus qñ aliquem cōburit per tribulationē, semper adhibet lenitiuam

conso-

consolationē, vnde dñs cū panibus hordeaceis dedit pisces.
Mat.14.& a.ad Cori.1. Cōsolatur nos in oi tribulatiōe nr̃a.
7 ¶Perdices vna post aliā intrant rete, & sic ꝑ primæ sequelā,
aliæ periculo se exponūt.vbi.n.dux gregis, quæ prima vadit
intrauerit,statim scd̃a, deinde tertia mox itrabit ſm Pli.vbi
supra.l ca.33.Sic multotiens fit, ꝙ dum malos socios sequi-
mur,in rete diaboli inuoluimur,& sic vna cum eis per eorū
sequelā,& imitationem, decipimur.Facile est.n.vt quo pri-
ma intrat,aliæ sequanẽ,& ꝙ illud qđ à prælatis,& prioribus
8 efficiẽ,ab alijs in exemplum trahaẽ,qa sicut dr̃ Ezec.1.Quo-
cunq; declinabat,q̃ prima erat,sequebanẽ,& cæteræ.¶Perdi
cum filii dum aucupem volunt euadere, solent glebas terræ
in pedibus ponere,& resupini iacere, & ita fit ſm Solinū, ꝙ
ēt deprehensi sæpe lateant.Sic & nos ad cælum per deuotio
nē nos sopim⁹,& glebam terream.i.mortis memoriā,ꝓ ocu-
9 lis habeamus,& ita diaboli insidias euadem⁹.¶Masculi ꝓ ni-
mia libidine non volunt, ꝙ fœminæ vacēt ad pullos,& ideo
oua frangunt nisi caute à fœmina abscōdanẽ.&c.Vide supra
10 de cubeth,quod idē est quod perdix ſm Iunocentium.¶Per
dix cum caput habet absconditum, totū corpus suum abscō
sum credit,& ita stulta est,vt cū neminē videt,à nemine cre-
dat videri,& inde fit,ꝙ faciliter ab aucupe pōt capi. Sic sunt
multi,q ita sunt ꝑ malitiā excęcati,ꝙ ꝓ vt ipsi aliquid nō vi-
dent,quodq; vitia sua non ꝑcipiunt nec cognoscūt,ipsi vilia
facta, & opera sua à nemine sciri vel videri credāt, q̃uis oīb.
nudi,& manifesti cōfusibiliter appareāt.Credūt.n.ꝙ alij nō
videant in vita sua malū, nisi quantū ipsi.Istud potissimè ve-
rum est de hypocritis,qui quia caput intentionis suæ abscō-
dunt,credunt ꝙ totum corpus.i.tota superficies vitæ suæ oī-
bus intuētibus sit ignota,cū tñ à plurimis cognoscanẽ. Nau.
3.Reuelabo pudenda tua,& ostendā gentibus nuditatē tuā,
& regnis ignominiā tuā. Tales ergo diabolus faciliter deci-
11 pit,& ad inferni introitū secū trahit.¶ Solinus dicit,ꝙ cū ꝑ-
dices in toto orbe sint liberæ,in beotia tñ sunt seruituti sub-
iectæ.In ipso.n.aere habent certos terminos, quos nō audēt
trāsgredi.In pictauia ēt ꝓuincia galliæ(de qua natus sum)est
quædam modica insula propè mallaicū,vbi nulla perdix dr̃
posse viuere.Qđ ex imprecatione beati Hilarij dr̃ factū es-
se.Beotia ista significat religionē, q̃ à boue qđ est aial disci-
plinæ deditū,pōt beotia nuncupari , qa ꝓcul dubio cū ꝑdi-
ces .i.hoies sint naturaliter liberi,in religione tñ efficiuntur
serui,habēt.n.claustra,& disciplinæ suæ terminos,& statuto
rū suorū limites assignatos,quos ꝑtergredi nō debēt, sed ibi
in obedientia viuere semꝑ habent. Hilarius n.i.Christus hi-
laris,ipsis insula mūdi interdixit, & à solo Attico.i. a seculo
totaliter separauit,& ī statu suo viuere eos instit.ps.Terminū
posuisti eis,quē nō trāsgredienẽ,neq; cōuertenẽ operire terrā.

De Passere. Cap 60.

1 PAsser est auis clamosa, garrola & instabilis pullos in fę
no,& plumis fouens,muscis,araneis,& granis veneno
sis ipsos nutrit,& pro nidis hirundinū occupandis eis,
rostro,& vnguibus resistit,& se quantum potest oppo
nit.Sic auari vsurarii,& maximè causidici, & garruli,per li-
tigia,instabiles etiā sunt;quia de assisia ad assisiam,de merca
to ad mercatum transeunt, & labuuẽ.Dilexit mouere pedes
suos,& dño nō placuit.Hie.14.In plumis,& mollitijs nutriūt
pullos suos,& muscis,& araneis,& seminibus venenosis.i.di
uitijs malè acquisitis,se & suos nutriunt,& impinguant,pro
nidis hirundinum.i.pro habitaculis,& possessionibus paupe
rum occupandis,totis viribus se opponunt,& rostro eloquē
tiæ,& comminationis,viribus potentiæ,& dñationis eos di
ripiūt,& infestant.Figura de Achab & vinea Naboth 3. Re.
2 21.Applica bñ.¶ Passer fęnū,& plumas in nido suo ponit,&
sic souet pullos, stercora de nido eijcit,& eijcere pullos do-
cet.pullos ab alijs derelictos tanq̃ suos recolligit atq; souet.
mustellā timet,& eius præsentiā clamādo ꝓdit. vxorē zelat,
& pugnare consueuit pro nidis hirūdinū occupandis,& ro-
stro,& morsu se opponit. Sic prælatus in nido suo.i.ecclesia
cui præsidet,debet plumas virtutum ponere (vt eis median
tibus subditi volitent ad suprema)& fœnum insuper viride
honestæ , & gratæ conuersationis , & exinde stercora debet
eiicere.i. temporalia superflua debet ab ecclesia deiicere , &
& ad hoc proprios pullos incitare. Mustelam debet timere
.i.demonem,cuius pręsentiam clamore pręędicationis debet
alijs intimare.pullos subditos debet souere,& tā pro suis pa
rentibus,& notis, q̃ etiam alienis debet zelare , & pro eis se
aduersantibus opponere, seu pugnare, pro nidis hirundinū
.i.subditorum conscientijs ab hirundinibus.i.demonibus,&
vitiis habitatis, per prædicationem occupandis , debet tota
cura iugiter laborare.Ioan.4.Alii laborauerunt,& vos in la
bores eorum introistis.¶ Passer est auis instabilis,& garrula 3
inata hoium habitacula nidificans, multum libidinosa, & iō
ſm Constan. est libidinis excitatiua si frequēter comedatur.
lepram ēt,& morbū caducum sæpe incurrit.Sic hoies leues
instabiles,& garruli,eorum verbis,& motibus ad libidinem
incitant audientes,maximè si comedanẽ.i. eorū conuersatio
imitetur, & iō tales sic adulationibus expositi,leprā luxuriæ
patiunẽ,& morbum caducū superbiæ vel apostasiæ sortiunẽ.
¶ Passer est auis,quæ multū diligit suā spēm . Qñ.n.cōtingit
aliquem eorū laqueo capi,statim ꝙ clamitando,auxiliū q̃rit
cito currūt aliæ ad ipsā adiuuare,& circūuenit passerū mul
titudo,& captū eripiūt,& defendūt. Sic verè hō debet alte-
rutrum diligere,& si vnus Christianus capiaẽ laqueo pauper
tatis,statim eo clamitante,& ipso auxiliū petēte,debēt ei alij
miter subuenire,& ipsum ꝓ posse de tribulationū laqueo li-
berare.Iob 36.Si paupertatis funib.vinciatur,liberabit eū.

De Platea. Cap.61.

PLatea est auis,quæ cum piscari nesciat, pisces tñ libēter 1
comedit,& manducat.vnde sicut dicit Plin.lib.10.c.40.
Ista auis solet auibus sub aqua se mergentibus,& ibi pi
sces rapientibus insidiari,& eas ad caput accipere,& ꝓ
dam quam acceperūt compellit dimittere,q̃ solet postea mā
ducare. Ostreā.n.integrā transglutit,sed cū ipsam digerit,&
venter eius calefit,testam eijcit,& expellit.Per istas aues pos
sunt ꝓpriè intelligi quidam principes,& reges seculares,qui
.l.pisces.i. diuitias aliorum non volunt rapere , rapias tñ ab
alijs benè solent accipere,& vorare,quia pro certo isti solent
auibus,quæ pisces furanẽ sub aqua.i.balliuis vsurarijs,& ra-
ptorib⁹ insidiari,& cū viderint eos pisces,& diuitias rapuis-
se,& indebitè acquisisse , impetunt eos, & dictas diuitias di-
mittere cogū: ipsos. verūtñ ipsas illis à quibus iniustè raptæ
fuerant,non restituunt,sed potius ipsas sibi retinent,& cōfi-
scando oia sibi sumūt.Et breuiter de oībus quæ talibus solēt
auferre,non euomunt vel restituunt,nisi testas.i.nisi illud qđ
penitus nihil valet,illud verò quod bonum est,retinent sibi-
ipsis.Matth.13.Elegerunt bonos in vasa sua,malos aūt foras
miserunt.Vel dic,ꝙ ista auis significat,mendicantes, qui di-
cunt se iniustè nihil velle , acquirere de bonis tamen , quæ
vsurarij,& alij iniustè acquirunt,solent libenter eleemosynas
accipere, & pitantias manducare . dicunt.n. illis illud Lucæ
16.Facite vobis amicos de mammona iniquitatis.

De Pauone. Cap.62.

PAuo habet carnē durissimā, quæ nec facile coquiẽ, nec 1
de facili putrescit.Sic auari nō possunt coq, digeri, vel
conuerti igne tribulationis , correctionis , vel amoris
imo taliter indurantur per auaritiā, ꝙ ꝓ cōpassionis co
ctionē nullatenus remollescunt , nec putredinem sentiunt,
quia.s.futuram suæ carnis putredinē non aduertunt.Iob 40.
Cor eius indurabitur quasi lapis.¶ Pauo habet caput cristū,
debile & serpentinum,pectusq; aureum,& sapphireū,& de-
corum,incessum occultum,caudā oculatā,& decoram,vocē
terribilē , & clamosam.vnde cōiter dr̃,ꝙ pauo habet plumā
angeli,vocē diaboli, passumq; latrōis. Sic verè multi sunt in
capite.i.in principio serpentini,per fallaciā.s.deceptionū, &
iō habent pectus aureū per fictionē amoris,& charitatis, vt
sic decipiant alios.caudam habent oculatā.i. finem vitæ suæ
sperant habere oculatum per discretionē, inquantum.i.spe-
rant in fine pœnitere.Vel per caudam intelligo fraudū mali
tiam,& intentionem,quæ oculis malitiarū plena est.Ezec.1.
Totum corpus in circuitu erat plenum oculis. Passum.i.viā,
& processum in actibus suis habēt simplicem,& occultū,qa
rapinas,& vsuras verbis palliāt atq; chartis,sed in fine habet
vocē terribilem,qñ.s.pauperibus comminando,ipsos exhæ-
redāt.Habebat cornua sicut agnus,& loquebaẽ sicut draco.
Apo.13. Et sic breuiter ista habēt in principio plumā angeli
per fictam dilectionē,tandem habēt passum latronis ꝓ frau-
dis deceptionem,finaliter verò habent vocem diaboli ꝑ cru
delē exhæredationē,sicut patet ad litterā de vsurarijs,& aua
ris.¶Pauo masculus inuidet fœmellæ sua, & insidiaẽ ouis ei⁹ 2
vt ea

vt ea rapiat, atq; spargat, qđ timés ipsa sollicite abscõdit. Sic
impij prælati suis inuident subditis simplicibus, & ouis corũ
.i. diuitijs & bonis temporalibus. insidiãtur, vt ipsos p extor-
tiones, & excoriationes diripiant, & consumant, nisi ab alijs
discretius tueañ. ¶ Pauo ẽm Pli inuidet hoium vtilitati, & iõ
4 cum habeat stercus multũ medicinale, ipsum abscondit, ne
ab hoib.s inueniatur. Sic multi prædicatores abscondũt ser
mones ab ipsis editos, & egestos, aiabus vtiles, & medicina-
les, tanq̃ ipsis diabolicè inuidentes. Iob 20. Cũ dulce fuerit
in ore eius, abscõdet illud sub lingua sua Cõtra illud Sapi.7.
Sine fictione didici, & sine inuidia cõico. ¶ Pauo sẽtũ suũ ꝑse
quitur. habet debile caput, infirmũ, deformè, & serpentinũ,
5 cõiter tñ cristatum incessum habet simplicẽ, & occultũ. col-
lũ modicũ, & erectũ pectus sapphireũ, caudã oculatã, pedes
deformes, vocẽ terribilẽ, & clamosam. ponit duodecim oua
ẽm Arist. Sic diabolus caput. i. principiũ suggestionũ habet,
serpentinũ p deceptiones, debile tñ, & infirmũ, qa cogitatio
q̃ est caput, & principiũ pcti, de facili dissipaẽ. Non est caput
nequius sup caput colubri. Eccl.25. Tñ cristã pulchrã ibi ha-
bet, qa iuxta malã cogitationẽ q̃ immittit pulchritudinẽ dele-
ctationis pẽdit. incessum habet simplicẽ, qa occulte, & frau
dulẽter ꝓcedit in tẽtationibus, quas immittit. Pectus habet
sapphireũ, & caudã oculatã, qa nũc vr̃ pctõrẽ charitatiuè, &
pectoraliter, & diligere, & caudã pulchrã, & oculatã. i. finẽ
pspeũ eis ꝓmittere, quos tñ in inferno faciet suã vocẽ terri
bilẽ obaudire. Ipsi aũt duodecim oua ponit, inq̃tũ in corde
duodecim gñra malarũ cogitationum immittit, de qbus dr̃.
Marci.7. ꝙ de corde exeũt adulteria, fornicationes, homici-
dia, furta, auaritiæ, neq̃tię, dolos, impudicitia, oculus malus,
blasphemia, supbia, stultitia. Ista sunt. n. duodecim oua, q̃ pa-
6 uo diabolus ponit in corde humano ¶ Pauo insidiatur fęmel
læ, & eius oua nitit pdere, & quassare, sed pullis natis solet
eos diligere, & fouere. Pauo masculus est mundus, pauonissa
religio. Qñ igitur pauonissa oua ponit. i religiosos generat,
& producit, aliquos filiorũ. s. mũdanorũ ad se trahẽs, tũc mũ
d' eos psequit, & eis insidiaẽ, vt de religiõe extrahat, & edu-
cat, & iõ mater religio primo abscondit eos, sicut pauonissa
oua, donec plumas virtutũ receperint, & scientiarũ, & tunc
mũdus. s. pauo vidẽs eos plumatos, & discretos, eos diligit at
que nutrit. Vel põt dici de mũdanis, q̃ hoiem q̃diu est in ouo
.i. in paupere statu frãgũt, & psequunẽ. qñ verò ouũ auis fue-
rit effectũ. i. qñ hõ diues factus fuerit, & ad pspèritatẽ redu-
ctus, tũc solet diligi, & foueri, & ã cũctis alijs honorari. Pro-
uer.14 Etiã ꝓximo suo pauper odiosus erit, amici verò diui
7 tũ multi ¶ Pauo vidẽs plumarũ suarũ pulchritudinẽ supbit,
& caudã erigit, & facit rotã, sed qa habet pedes deformes, &
rugosos ac ẽt pallidos, vidẽs eos, subito rotam deijcit, & di-
mittit. Sic si ex pulchritudine corporis vel generis supbias,
& rotã, & pompã facias respice pedes i. vitæ finẽ. s. mortẽ pal
lidã, & deformè, & sic sine dubio superbiã derelinques. Ecc.
8. Memorare nouissima tua, & in æternum nõ peccabis. Et
Thr.1. Sordes eius in pedibus ei', nec recordata est finis sui.
8 ¶ Pauo est pulchris pennis indutus, pectore sapphireo, cum
cauda oculata, & pulchra. Scđm Arist primæ arbori se con-
formaт. Nã cũ primo arbor amittit folia sua, sic pauo amittit
plumas suas, & ecõtra, cum prima arbor sua recuperat folia,
sic & pauo plumas, & hoc in vere, & post tres annos pullifi-
cat, & tũc coloranẽ plumæ suæ, sicut ẽt dicit Pli li.10.c.59. &
oua souet 30. dieb. duodecim verò oua ponere cõsueuit. Ta
lis debet esse religiosus, q̃ debet indui plumis honestæ con-
uersationis, maximè i cauda. i. in fine vitæ suæ. s. circa senectu
tẽ, qa. s. tunc summè debet relucere per honestatem, & habe
re sapphireũ pectus per charitatem, debet etiam primæ arbo
ri. i. Chro conformari. s. in plumatum. i. in diuitiarũ spiritua-
liũ, & tẽporalium depositione, & recuperatione, qa. s. ei' exẽ
plo plumas. i diuitias, quæ in altũ faciũt volare per superbiã
debet oĩno abijcere, & detestari, & eas p elemosynas in hye
me caristiæ seu paupertatis emittere, & largiri, & sic in vere
.i. in paradiso alias recipiet. s. diuitias æternales, & ẽt in præ-
senti gratias & virtutes. ad Heb. 12. Deponentes oẽ põdus,
& circunstans nos pctm̃, aspiciamus auctorẽ fidei. Ille post
tres annos pullificat, qa post tria vota religionis suæ poterit
Christum in seipso per gratiã generare, & colorem honestæ
conuersationis præcipuæ vendicare. Ezec.19. Sumpsisti vesti
menta tua multicoloria. Debet ẽt cubare super oua 30. die-
bus, quia bona opera, quæ per oua designantur, debet fouere
toto tempore vitæ suæ, q̃ in tricesimo numero. i. numero de-
cem mandatorũ sub obseruãtia triũ votorũ suorũ debet ter
minari, & 12. oua debet ponere, qa duodecim fidei articulos
vel duodecim solis Chri reuolutiones, seu 12. particulas vi-
tæ Chri (quas vide infra de agno li.10.c.3.§.14.) seu etiã 12.
fructus spiritus (quos vide ad Gal.5. credendo implendo vel
imitando debet gerere, & habere. Figura Apoc.12. de mulie
re amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius duo
decim stellarum corona. Sic religiosus debet esse amictus so
le. i. splendore honestæ conuersationis, & luna debet eẽ sub
pedibus eius, quia mundanã prosperitatẽ, quæ per lunã desi
gnatur, debet habere per contẽptũ sub pedibus affectionis,
& coronã stellarũ 12. in capite, quia in eius interiori se semp
debent duodecim Christi reuolutiones. i. 12. fructus spũs in
ueniri. vel pone figuram Ezec.47. & Apo.22. de arbore, quæ
duodecim fruct' apportabat, q̃ plãtata erat iuxta fluuium. i.
iuxta sacrã scripturã, cuius folia. i. verba erãt in medicinã, &
cuius fructus. i. opera erãt in cibũ. i. in imitatioẽ &c. Appli-
ca bene figurã, qa bona, & ad multa ꝓposita multũ reducibi
lis, & fęcunda. Vide eam infra li.16. in loco suo. ¶ Pauo cum
habeat pulchras pennas, delectaẽ qñ ab hoibus secrete aspi- 9
citur, & vr̃, & ẽt ẽm Plin. qñ a circunstantibus laudatur, & iõ
ad plumarũ pulchritudinẽ osñdã caudã erigere cõprobatur,
ipsamq; ad solẽ dr̃ vertere, vt color eius splendidior habeat
ẽm Pli vbi supra. De nocte verò qñ subito euigilat, & p tene
bris nõ põt suas plumas videre, horrẽde clamare incipit, &
totã suã pulchritudinẽ amisisse se credit, sicut in lib. de natu
ra rerũ dicit auctor. Tales sunt vanigloriosi, & curiosi, quia
.s. pulchritudinẽ suã tã moralẽ q̃ corporalẽ. i. pulchritudinẽ
operũ, & corporũ gaudẽt ab oibus intueri, & ipsam verbali-
ter cõmendari, qnimo ad ipsam amplius osñdendã, solentia
pompã erigi, & extolli, figurati in Assuero, qui vxorem suam
iussit corã oib' adesse, vt osñderet cunctis populis pulchritu-
dinẽ eius. Vxor. n talium est hypocrisis, quam. s. volunt vide-
ri ab oibus, vt pulchritudo cõuersationis ipsi' videatur. Nã
qñ tales in tenebris. i. in abscondito vbi à nemine possunt vi
deri, se esse cognoscũt, valde dolent, cõqueruntur, & gemũt.
Io.7. Nemo in abscõdito facit opera sua, & quærit ipse in pa
lam esse. ¶ Pauo habet vocem terribilẽ oibus venenosis, & iõ 10
in loco vbi vocẽ eius sępe audiũt, habitare aliquatenus non
præsumunt, vt dr̃ ibidẽ. Sic verè oĩa venenosa, & oẽs demo-
nes, oẽs hæretici, & detractores timent, & horrent vocẽ cu-
iuslibet viri iusti, videlicet vocẽ orationis, vocẽ cõfessionis,
vocẽ prædicationis, & vocẽ grãrũ actionis, & cuiuslibet ve
ræ locutionis, qa procul dubio vbi solent voces huiusmodi
resonare, nunq̃ solent dicti venefici habitare, qa ꝓ certo dia
bolus timet vocẽ cõfessionis, & orõnis, hæreticus aũt vocẽ,
veritatis & p̃dicationis. Inuidus verò, & detractor vocẽ lau-
dis, & grãrũ actionis, & vocẽ lætitiæ, & spiritualis iubilatio-
nis. Vñ Hier.30. Vocẽ terroris audiuimus, formido, & non 11
est pax. ¶ Pauo qñ ascẽdit altè magis solito, pluuiã significat.
Sic hõ qñ per superbiã se eleuat plus debito, pluuiã æternæ
miseriæ sibi pronosticat, & designat. Qui altè ædificat domũ
suam, quærit ruinã. ¶ Dicit Arist. Vnus pauo quinis vxorib.
sufficit, si vẽro vnã solã vxorẽ habeat, eorũ perdit fallacitate 12
fęcunditas, prout dicit, & inde est, ꝙ pauones, & pauonissæ
plus abundant in filijs: qñ sunt plus, q̃ si bini, & bini essent, &
singuli per se soli. Sic verè dico, ꝙ boni magis ꝓficiũt in vir
tutibus, & plus fęcũdi fiũt in bonis operibus, qñ sunt plures,
in eadẽ societate, q̃ qñ soli habitant in singularitate. Magis ẽ
.n. fęcũda charitas societatis, q̃ solitudo singularitatis, qa ma
gis fuit fęcũda Lya, quæ significabat actiuã, q̃ Rachel q̃ deno
tabat contẽplatiuã. Bñ ergo dicit, q̃ dicit; Ecce q̃ bonũ, & q̃
iocundũ habitare fratres in vnũ. Vel põt allegari de libidine
mulieris, cui nõ sufficerent quinq; viri, cũ quinq; pauonissis
sufficiat vnus pauo. Et iõ bñ Salomõ os vuluæ inter insatia-
bilia cõputauit, sicut dẽ Prou.30. ¶ Teste palladio, pauonib. 13
vna est cura, vt fęminæ suæ p agros incubãtes a vulpibus cu
stodiant. Sic verè plaris esse vnica debet cura, vt fęminæ suæ
.i. simplices subditi a vulpibus. i. à demonibus, hæreticis, vel
tyrãnis, vel ẽt à quibusuis malis hoibus tueañ. Tales. n. vul-
pes. i. tales deceptores sunt præ cæteris præ cauẽdi 1. Reg.18. 14
Videns Saul, ꝙ prudens esset Dauid, cępit cauere eũ. ¶ Teste
Arist. Pauo propriã ꝓlẽ nunq̃ dignaẽ recognoscere quousq;
in crista sibi similem viderit esse. Expone sicut supra de cor-
uo. ¶ Ad hoc vnũ aduertendũ est de pauone, qa. s. cũ sit auis,
pulcher-

pulcherrima,rarissimè tñ venit ad bonũ,de decem.n.pulli s
pauonũ vix euadit vnus.vnde ẽt a:iqñ audiui,ꝙ de centum
quadraginta pullis vnicus ad vitã fuerat reseruatus. Istud po
test allegari contra illos,qui corporali pulchritudine,& cu-
riosæ cõuersationis gratitudine sunt ꝓ cæteris colorati, q̃a
ꝑ certo facilius, q̃ cæteri periclitant,& per diuersa vitia mo
riuntur. Talis.n.sua pulchritudo est eis occasio superbiendi,
& luxuriãdi,& sic est causa ad bonũ rarius attingendi. Ideo
bene dr̃ Prouer.vltimo ꝙ fallax gr̃a,& vana est pulchritudo.
26¶ Teste Isi.caro pauonis vix aut difficile putrescit. Vnde di-
cit Aug.li.de ciuitate Dei 21.ꝙ caro pauonis cocta,& ꝑ an-
nũ seruata,nihil putredinis habuit, nisi ꝙ corpulẽtiæ siccio-
ris,& cõtractioris fuit. Sic boni hoĩes nunq̃ debẽt putrefieri
ꝑ pctm̃,sed magis in gr̃a perdurare,& maximè si igne sancti
spiritus sunt excocti. Vel põt dici de carne Christi,q̃ nullam
sensit corruptelã,& quæ in igne passionis fuit excocta. ps. Nõ
qui in sua extimatione sunt imputribiles,& immortales,qñ
nunquam cogitant se corrumpendos nec etiam morituros.

De Palumbis. *Cap. 63.*

Palumbi sicut credo,sunt illæ columbæ,quę in arbori-
1 bus nidificant,& s̃m Arist.binæ cõiunguntur,& si quis
eorũ parẽ suũ amiserit,vlterius nunq̃ coit. Sic sunt bo-
ni,& casti cõiuges,q̃ bini in casto cõiugio viuentes,cũ
vnus moritur, alius in viduitate semper manet. Allega vt in
fra de turture. ¶ Palumbi inuicẽ se diligunt, stercus de nido
2 eijciunt,& eijcere pullos docent,terram salsam in ora pullo
rum euomunt &c. Vide omnia ista supra de columba.

De Pegaso. *Cap. 64.*

1 Pegasus sicut dr̃ in libro de natura rerum, est quoddã,
mirabile monstrũ, qđ corpus habet equi,alas aquilæ,
sed longe maiores,caput cornibus armatũ,& adeo est
mirabile, ꝙ cuncta aĩalia terreat hoĩbus aũt, & aĩalibꝰ
est infestus,potius aũt currit,quã volet,& aere colliso virtu-
te pennarũ more turbinis ventos impellit. Vide ti.de ęthio-
pia,vbi inuenies de eodem. Sic verè sunt in mundo multi ty
ranni,quia ipsi habent corpus equi per luxuriã. Equi amato
res in fœminas &c. Hier.5. Itẽ habẽt alas aquilæ ꝑ superbiã.
Apo.12. Datæ sunt ei alę duę aquilę,& volauit.&c. Itẽ habẽt
caput cornutũ per proteruiã,& duritiã 3.Reg.22. Venit Se
dechias portans cornua ferrea. Isti ergo pp detestabilẽ vitã
suam,cunctis hoĩbus sunt mirabiles,infesti,nociui,& terri-
biles,quia sicut dr̃ 1.Thess.2. Deum non timent, & cũctis ho
minibus aduersantur. Et alis superbiæ suæ in aere huius mũ
di suscitant motꝰ,turbines,tribulationes formidabiles. Mat.
8. Motus magnus factus est in mari.

De Pica. *Cap. 65.*

1 Pica est auis valde garrula,q̃ ad modũ hoĩs loqui docet.
Hæc aũt inter cæteras cõditiones suas unã habet lau-
dabilẽ,q̃a de indẽnitate loci vel horti in quo nidificat,
curat,& insidias latitantiũ multis clamoribus manife-
stat,ita vt sæpe pp eius clamorẽ à nocẽdi proposito reuocẽ
tur,vt dicunt Isid.& Pli. Talis est prædicator, qui more hu-
mano.i.more prudentis,& rõnalis personæ debet addiscere
scire loqui. Iste ergo horti vel loci,patriæ vel ecclesiæ debet
vtilitatibus prouidere, & clamoribus prædicationis debet
insidias diaboli reuelare,vt sic ipsos possit à nocendi ꝓposi
to repellere, & fugare. Ezec.3. Fili hoĩs,speculatorẽ dedi te
domui Israel &c. Et Esa.58. Clama ne cesses,quasi tuba exal-
ta vocem. ¶ Pica de terra,& spinis facit nidũ suũ vndiq; clau
2 sum ꝑter vnũ foramen per qđ intrat, & adhuc illud foramẽ
ponit à parte dumi magis spinosa,vt ibi difficilior sit acces-
sus. Si aũt nidũ suũ ab hoĩe visum præsenserit,transfert oua,
& cũ pedũ digitis ad locũ aliũ ipsa portat, vt dr̃ in libro de
natura rerum. Nidus,nr̃a est cõscientia vbi oua bonorũ ope
rum cõcipimus,& primitus procreamus. Ista ergo est, terra
& spinis.i.humilitatis,& pœnitentiæ asperitate cõponenda,
& per discretã custodiã ne pctã subintrẽt,vndiq; est claudẽ-
da,& a visibus hoĩum abscondenda. Si quis vero aliquid se-
cretẽ facere voluerit,& nidum cõscientiæ ab inimicis,& in-
sidiatoribus deprehensum esse viderit, mutanda sunt loca.i.
alteranda sunt consilia,& proposita, & aliter negocia facien
da,ita vt docet Vegetius li.de re militari. Si inquit negocia
tua,quæ facturus es,ab inimicis pręuenta senseris,muta con
silium. ¶ Cũ putat se laqueo deprehensam corpus nõ mouet
sed solum rostrum,ne forte motu corporis se amplius impli
caret. solo.n.rostro nititur laqueum aperire,& se de pericu-
lo liberare. Sic homo cum se sentit per peccatum a diabolo
laqueatum nõ debet ad sui expeditionem nisu,& motu cor-
poris laborare,nec per propriam fortitudinẽ debet credere
se posse a diabolo liberari,cũ reuera hoc sit impossibile,quia
quanto plus confidens de proprijs viribus se expedire cre-
det,tãto superbia ipsum in peccatum fortius implicaret. Cũ
solo ergo rostro, id est cũ solis verbis debet ad hoc per ora-
tionem, & confessionẽ laborare,& peccati laqueum aperire
& sic,non per se,sed per Dei gratiam se poterit expedire. ps.
Laqueus contritus est,& nos liberati sumus.

De Pico martio. *Cap. 66.*

Picus martius s̃m Pli.lib.10.c.18.auis est in augurijs val 1
de potens,cuius est mira proprietas,quia arbores ro-
stro suo durissimo cauat,& sub cortice aliquem cibum
congruum sibi latere pronosticat, & etiam in cauatu-
ra nidum suum ædificat,& pullos suos educat,verum si quis
foramen illud cuneo vel lapide, quamuis fortissimè obstru-
xerit,veniet picus,& s̃m aliquos tactu vnius herbæ,s̃m Tre
bium vero, solo tactu seu insessione sui, cuneum vel clauum
eijciet,& inde cum strepitu exilit, & sic nidum suum aperit.
Picus est homo,qui pro certo in arbore crucis,& in forami
na plagarum Christi debet per deuotionem nidificare,& ibi
pullos desideriorum suorum nutrire, iuxta illud Cant.2. In
foraminibus petræ,& in cauernis maceriæ &c. Igitur si dia-
bolus istud foramen.i.deuotionem ad Christi vulnera tibi clau
serit,& cuneum vel clauum obstruationis tibi obiecerit, de-
bes ipsum per orationem tollere, & ad Christi passionis me
moriam redire,& impeditum aditum aperire. Gen.7. Cata-
ractæ cœli apertæ sunt. Vel dic,ꝙ foramen nostrum est cor,
vbi pulli nostri.i.vitia nostra latent. Igitur si diabolus introi
tum huius foraminis.s.os per obstinationem vel verecundiã
obstruxerit,debet herbã contritionis afferre, & illam obstru
cturam rumpere,& per cõfessionẽ oĩa reserare, dicens illud
ps. Os meũ aperui,& attraxi spũm. Vel dic,ꝙ picus est Chri-
stus,qui pullos suos.i. sanctos patres in foramine inferni col
locauerat, vbi spe futuræ redẽptionis ipsos dulciter nutrie-
bat. Veruntñ diabolus istos taliter incluserat,& obstruxerat
ꝙ nemini exitus patebat,& ideo picus noster Christus se ad
istud foramen applicuit,& seras,& ostia fregit,& sic ad pul-
los suos liberãdos itrauit,iuxta illud Esa.45. Aperiã corã eo
ianuas,portas æreas cõterã,& vectes ferreos cõfringã. ¶ Itẽ
ibidẽ dr̃,ꝙ in capite ꝑtoris vrbani tuberõis dũ in foro iura ꝑ
tribunali redderet,quidã picus cõsedit ita placide, vt manu
apprehẽderẽt. Aruspices interrogati,q̃d hoc significat,rñ-
derunt,ꝙ si auis dimittebat,ꝑtendebat excidiũ futurũ impe
rio. Si vero exanimaretur,ꝑtori futurũ excidiũ designabat. Prę
tor vero magis diligẽs vtilitatẽ publicã,quã priuatã, picum
statim cõcerpsit,& mox prodigiũ secutũ est. qđ ẽt dicit Va
lerius maximus. Imperiũ.n.nihil fuit passum, ipse vero ꝑtor,
cito post peruenit ad summum infortunium. Hoc põt alle-
gari,ꝙ magis est diligẽda vtilitas publica,q̃ priuata, & ꝙ il-
le,q̃ est ꝑtor.i.ꝑlatus vel princeps,nõ debet timere propriũ,
danũ incurrere,vt possit dãnum reipublicæ præcauere. Vel
dic,ꝙ picus est Dei filius. Prætor est populus iudaicus,apud
quem.s.iste per incarnationẽ consedit. Hunc igitur iste præ-
tor.i.iudaicus populus exanimauit,& occidit,& sic toti im-
perio.i.toti mundo vtilitatem fecit, se vero destruxit peni-
tus,& subuertit. ad Rom.11. Optabã ego anathema fieri pro
fratribus vt sic exponatur illud Io.11. Expedit vt vnus (sup-
ple populus iudaicus) moriatur,& non tota gens pereat.

De Psitaco. *Cap. 67.*

Psitacus est illa auis, quæ gallicè dicitur papegaudus,
de qua dicit Isidorus, quod sola india psitacum nutrit.
Est autem auis speciosissima, viridis coloris per to- 1
tum corpus, præcincta torque crocea, seu aurea circa
collum. Hæc auis linguã habet latissimam, atque grossam,
& ideo verba articulatim proferre dicitur,& ad modum ho
minis loqui docetur,vt dicit idem. Secundum Pli.autem illa
nullam locutionem põt addiscere præter humanam. Talis
est virtus,qui debet habere viridem colorem honestæ con-
uersationis,torquem auream.i.vinculum charitatis & dile-
ctionis,linguã articulatã.i.verbũ prudentis & discretæ locu

tionis.ad modũ.n.hoiũ.i. ad modũ personarum rõnabiliũ
& non aliarũ debet loqui, & ad hoc specialiter informari 1.
ad Cor.13.Cũ essem paruulus,loquebar vt paruulus,cũ aũt
factus sum vir,euacuaui quæ erãt paruuli.¶ Psitac⁹ os & ro-
2 strum habet ita forte, ꝙ ipsum tanq̃ scutũ ꝑ reliquo corpo
re oĩ difficultati exponit.vnde ẽt si ab alto ceciderit super la
pidẽ,rostrũ suũ anteponit,& super ipsum totũ corpus suum
sine læsione sustentat,& recipit ſm Pli.li.10.ca.42.Rostro ẽt
loco manus vtitur,qñ repit.Ramos ẽt rostro sicut manu ap
prehendit,qõ aliqñ per suam cagiam sursum scandit. Nunq̃
.n.vnum pedẽ a oĩe aliũ ponit,quousq; ante oĩa cagiæ vir-
gulã ore vt sursum se eleuet, apprehendat.vñ non in pedib⁹
sed in ore virtus eius exi⁹it.dum est.n in cagia,nunq̃ volan
do sursum graditur, sed pedibus transuersaliter ambulãdo,
& ad quemlibet pastum tactu oris se iuuando,superius ele-
uatur. Talis est os.i.eloquentia viri iusti.ista.n.debet esse for
tis,cõstãs,solida atq; firma,quia.s.ad virum iustũ pertinet,ꝙ
in verbis nõ sit varius neq; duplex.Eccl.32. Si bis interroga
tus fueris,habeat caput responsum tuũ,quia sicut dr̃ Eccl.5.
Peccator cognoscitur in duplici lingua.Rostrum ergo istud
.s.verbalis oratio,cõfessio, gratiarũ actio, ꝑdicatio sunt bo-
minibus,iustis pro sustentamento , & contra casum peccati
ꝑ firmamento, & cõtra lapsum tribulationis ꝑ cõsolationis
subleuamento,& ẽt ad repandum, sursum per desideriũ ad
æterna pro potissimo leuamento.vnde Prouer.12.Os insto-
rum liberabit eos.Vel põt dici de illis,qui habẽt linguã oĩ-
potentẽ in eloquentia,in tñ,ꝙ in oĩ culpa,& infortunio suo
per fortitudinem oris.i. per virtutẽ suæ verbalis eloquentiæ
se custodiunt,& defendunt. Esa.49. Posuit os meũ dñs quasi
3 gladiũ acutum.&c. ¶ Psitacus habet caput durissimũ,& qñ,
hõ vult ipsum docere loqui,necesse est,ꝙ caput eius cũ feru
la vel virga ferrea verberet , sicut dicit Solinus.aliter.n.ver-
ba nõ addiscit,vt dicit Pli.vbi supra. Sic verè multi sunt qui
ad bene loquendum,dicendum,docendum.&c.vel etiam ad
benefaciendum difficiliter instituuntur, quia sicut dr̃ Eccl.1.
Peruersi difficile corriguntur.Caput.n.habent ita obstinatũ
& durum,ꝙ nihil boni volũt facere,nisi compulsi.&c. Et iõ
breuiter dico,ꝙ tales sunt ferula ferrea feriẽdi,& atroci cor
rectione castigandi,& leuiter puniẽdi.ps.Reges eos in vir
ga ferrea,tanquam vas figuli confringes eos.Sic.n.per violẽ
tiam bonum facere docentur,qui voluntariè nihil boni age
re dignabantur.ad Heb.2,didicit ex his,quæ passus est,obe-
4 dientiam.¶ Inter psitacos sunt quidam qui habent in pedib.
quinq; digitos,& isti sunt nobiliores , & ad loquendum etiã
dociliores.Ista ẽt auis intra annum melius edocetur,quan-
to vero plus senescit,tanto ad addiscendum amplius indura
tur,vt dicit Pli.vbi supra. Sic verè illi sunt inter alios melio-
res,& ad discẽdũ fidem,& scientiam aptiores,qui quinq; di-
gitis.i.discretione quinq; sensuum sunt dotati,si tñ in domo
ecclesiæ doceantur.Illi aũt qui solũ tres digitos.i.illi qui ha-
bent triplicem mundi concupiscentiam i. concupiscentiam
oculorum,concupiscentiam carnis , & superbiã vitæ, rudes
sunt ad bene addiscendum,& faciẽdũ,& maximè in tẽpore,
senectutis,quia istud verum est, ꝙ quanto homo malus am-
plius antiquatur,tanto in malo potius induratur,& bonũ fa
cere vel discere dedignatur,quia sicut dr̃ Hier 17. Non pote
ritis bonum facere,cum didiceritis malũ.¶Psitacus ſm Isi-
5 dorum naturaliter hoĩes salutat,dicens aue vel chere.Ista.n.
vox , & locutio est ipsis naturalis. Iste ẽt hoĩes amat,& ideo
domesticos,& notos osculari amicabiliter cõsueuit.In aspe
ctu ẽt verginio delectaĩ,sicut dicit phisologus.Sic verè mul
ti sunt ita naturaliter amicabiles,& benigni, ꝙ alios volũt li
benter,& fauorabiliter salutare, & qđ plus est,osculũ chari-
tatiuum aliis dare,& in aspectu mundarũ personarũ ẽt virgi
nũ se mirabiliter delectare.Iõ dicit Apostolus.Salutate inui
6 cẽ in osculo sancto.¶ Psitacus qñ cibum siccum comedit,ip
sum primum,& ante oĩa aqua mergit,sicut de quodam vidi,
qui nebulam in vase industriose mergebat,& q̃a tota in par-
uo vase mergi non poterat,ideo illud quod in vna parte im
mersum fuerat,comedebat,& tandẽ ad immergendũ partẽ,
reliquam redibat.expone sicut de pellicano.§.4.¶ Item ista
7 auis dum in speculo se videt,multũ lætaĩ,& iõ si offers ei spe
culũ,lætificat ipsum,si vero speculũ sibi abstuleris,ipsum tur
bas.Istud põt allegari contra iuuenes curiosos, qui in specu
lando se delectat,& si speculãdi deficit copia,cõturbanĩ. Ia.
1.c. cõparabitur viro cõsideranti vultũ natiuitatis suæ in spe-
culo. Vel per speculũ intelligo scripturam, vbi iusti , sicut in
speculo defectus proprios vident,& ideo ibi delectantur,&
si aufferatur speculandi.i.studendi copia,male dolẽt. Vel spe
culum significat viros speculatores, exẽplares, & iustos,qui
sunt bonis in solatium,& eorum carentia in tędium. ¶ Psita- 8
cus auis est luxuriosa,quæ in aspectu, virgineo delectatur,&
vinum libenter bibit,& eo etiam inebriatur,& libẽter etiam
domesticos osculatur,sicut dicit phisologus, & est in libro,
de natura rerum. Sic verè viri carnales non curant, nisi vinũ
lautè bibere,virgines impudicè aspicere,oscula domesticis,
mulierib⁹ dare,ipsisq; applaudere,& eas salutare, & se vino
voluptatis,& luxuriæ inebriare,contra illud ad Ephe.5. No 9
lite inebriari vino,in quo ẽ luxuria.¶ Psitacus pede vtitur lo
co manus,quia quicquid ad os ponit,primo & ante oĩa ma-
nu tangit,& cum pede sicut cum manu cibum suum ad mo-
dum hoĩs ad os gerit. Tales sunt illi,qui pedem volũtatis, &
affectionis habent loco manus,& operationis, sicut sunt illi,
quibus adest bona volũtas,ipsis tñ deficit operandi potestas.
Vel dic de prædicatoribus,qui quicquid ad os deferunt præ
dicando,primo manu tangunt,& portant manualiter operã
do,quia.s.q̃cquid alios solent verbaliter edocere, debẽt exẽ
plariter adimplere. Act.1.Cępit Iesus facere,& docere.vnde
3.Reg.8.Ore locutus es,& manibus perfecisti.¶ Psitacis nul
la alia aqua nocet præter pluuiã,ipsos.n.pluuia occidit,& iõ
sicut dr̃ in libro de natura rerum,in montibus gelboe nidifi 10
care feruntur, vbi nec ros nec pluuia nascuntur.Sic verè de-
monibus nulla aqua displicet.i.nulla voluptas præter pluuiã
.i.præter illã , quæ de sursum est descendens a patre luminũ.
Pluuia.n. gratiæ vel etiam spiritualis voluptatis talibus sum
mè displicet,ipsosq; destruit atq; nocet. Vel potest dici con
tra carnales,& peccatores,quibus aliæ aquę præter pluuiam
non nocent,quia.s.isti delectantur in aquis prosperitatis,car
nalitatis,& scientiæ mũdialis.Sed vera in aqua pluuiali,quæ
venit de sursum.i.in aqua gratiæ,& spiritualis scientiæ,quę a
Deo descendit,non gaudent,imo ac si eos interficeret,io ei⁹
perceptione tristãtur,& dolent,sicut patet de illis, qui de ꝑ-
dicatione vel de salute aĩæ nihil curant 2.Reg.1.Montes gel
boe,nec ros,nec pluuia veniant super vos.Vel dic, ꝙ pluuia,
est aqua mundanæ ꝓsperitatis,vel scientiæ secularis,quæ ani
mam interficit,vbi.s.alia aqua deuotionis,compũctionis,cõ
passionis,& scripturæ,& gratiæ eam nutrit.¶ Psitacus sum-
mam ponit curam in pectinatione plumarum suarum,& ea-
rum ordinatione. Potissimè autem summum studium appo
nit in custodia caudæ suæ.Sic verè nos debemus,plumas ex-
terioris conuersationis, nostræ per honestatem diligenter
componere,& caudam,id est finem vitæ nostræ scilicet sene-
ctutem à peccato summopere custodire. psal. Senectus mea
in misericordia vberi.vel expone contra curiosos, & pom-
posos.&c.vide de columba.

De Selencidibus auibus. *Cap. 68.*

SEleucides ſm Pli.li.10.c. 27. sunt quædã aues generatio
nis occultæ,quæ.s.vnde veniant, vel quo abeant ignorã 1
tur,nec(vt ait)earum ꝑsentia videbatur,quousq; a Ioue
ꝑcibus impetrabaĩ, & nisi quãdiu ipsarũ ꝑsentia indige
batur.Vñ ait,ꝙ incolæ montis casij contra locustas eorũ fru
ges consumentes istas aues ꝑcibus impetrabant,quæ statim,
locustis consumptis iterũ recedebant.Deus.n.vel natura il-
li populo de istis auibus ꝓuidebat,cuius tñ error à ioue fieri
æstimabatur. Vel per istas aues possunt intelligi angeli,quo-
rum.s.cõditio hominibus est ignota, nescit.n.homo vnde ve
niunt,aut quo vadunt,quinimo ad hoĩes non accedunt, nisi
qñ à ioue.i.à Deo missi sunt, quia sicut dicit.ad Hebr.1. Oẽs
sunt administratorii spiritus in ministerium missi. Et breui-
ter qñ locustæ i.carnis tentationes,vel demones,vel ẽt hęre
tici,vel tyranni deuastãt, & diripiũt fruges nostras.s.nostras
gratias,& virtutes,vel etiã fidei vel ecclesiæ libertates, debe
mus istas aues.s.Angelos à Deo precibus impetrare,vt locu
stas huiusmodi velot à nobis fugare,& in pace,& cõcordia,
contra nos locare.Sæpe ergo visum est,ꝙ angeli subito ve-
niebant,& pro hoĩbus debellantes subito data victoria rece
debãt,sicut apparet.2.Mach.11.& multis alijs locis. Vel dic,
ꝙ talis auis Christus a Deo patre a sanctis patribus pro tol-
lendis locustis.i.demonibus,& vitiis precibus impetratur,
& tandem ad locum,vnde venerat reuocatur. Ioan.3.Spiri-
tus vbi vult spirat,sed nescis vnde veniat,aut quo vadat.

De stru-

De Stbrutione. *Cap. 69.*

STruthio ſm Iſidorum habet pennas ſicut auis,ſed tanti
1 eſt corporis, ꝙ alæ ipſius non poſſunt eum in aere leua-
re,maximè qa alę ipſius ſunt tenues ſicut pilus,nec ſunt
babiles ad volatū.In īferiori parte corporis plumas ha
bet plures,q̄ in ſuperiori, & ideo nunquā volat. pedes habet
duos,ſed tñ ſunt more quadrupedis. Tantæ eſt caliditatis,
ꝙ ferrū comeſtū conſumit,& ſm Greg.ſuper Iob 39. alas ſæ
pe,an ſi deberet volare,erigit, & hoc maximè qñ videt equū
quē naturaliter odit,ſed à terra propter hoc non ſurgit.Ta-
les ſunt aduocati,auari,vſurarij,& ſapientes mundi, qa mul
tas habent plumas ſcientiarum diſcretionis,& ſapientię,per
quas poſſent ſe erigere à temporalibus,ipſa deteſtando,& ſe
eleuare in ſpiritualibus,ea contēplando,ſed quia ſunt magni
corporis.i.maximæ carnalitatis,ideo nūquā à terra,& amo-
re temporalium ſubleuantur,& hoc quia alæ eorum.i.ſcien-
tia eſt tenuis ad modum pili. Per pilum.n.intelliguntur diui
tiæ,quæ ſuperfluæ ſunt,ad quas regulatur ſcientia cupidorū,
cū oia quæ ſciunt,ad hmōi tēporalia ordinentur,& iō in in-
feriori parte plures plumas habent, quia maior pars,& qua
ſi tota ſcientia, & eorum affectio ad hæc inferiora miſera or
dinantur. Vnde in parte ſuperiori.ſ.reſpectu bonorū æterno
rū paucas habent plumas ſciētiarū,& virtutū, & ideo ab his
temporalibus ad cœleſtia non aſcendunt.Alas tñ ſæpe erigūt
ad volatum,quia vere cauſidici,& vſurarij alas affectionum
ſuarum bene erigunt aliqñ,quia proponunt pęnitere,& in al
tum per pęnitentiā aſcēdere,& hoc maximè qñ vident equū
.i.prædicationem,q̄ equus dr̄ in ſcriptura. Abacuch.3. Via fe
cisti equis ſuis in mari. Quia.ſ.aliqñ audita pdicatiōe cogitāt
d ſalute,ſed quia talis ſtruthio odit equū.i.prædicationem,
ideo ipſum non audiunt nec eidē obediunt, imo cōtra eū ſe
erigunt, & erectionē alarū.i.conuentionē ſuarum fallaciarū
& brocardorū ipſos fugere faciunt, & cōpellūt,iuxta illud.
Conſiderat peccator iuſtum,& quęrit mortificare eū. Vñ de
ſtruthione dr̄ Iob 39. Cū tempus fuerit,in altum alas erigit,
2 deridet equū, & aſcenſorē.¶ Itē ſtruthio ad ſtellas pleiades
oculos leuat,& tunc oua ponit,& in ſabulo abſcondit. Et q̄-
uis ſtruthio in corpore ſit equo ſimilis in multis ,equū tñ na
turaliter odit,vt dicit Pli.& Greg.in moralib⁹ ſuper Iob 30.
Per pleiades iſtas q̄ ſunt ſtellæ ſpecioſæ,ſitæ inter genua tau-
ri ſm Mart.q̄ in ortu ſuo cauſant pluuiā,& terrā fęcundāt,&
irrigant,intellige pſperitatē mūdanā,quæ vr̄ illuſtris, & pec-
catoribus gratioſa,quę rectè ſita eſt inter tauri genua.i.inter
ambitus,& ſubiectionē diaboli, qui more tauri aial eſt ſupb-
bum.genu.n.dextrū iſtius tauri ſunt diuitiæ.genu ſiniſtrū de
liciæ,& inter iſta duo genua labit̄,& voluitur tota proſperi-
tas mundanorū.Ad iſtas igit̄ ſtellas.i.ad claritatē mūdanæ p
ſperitatis,& ad gloriā diuitū ſtruthio oculos erigit,qñ mēs,
& voluntas taliū ad mundi pſpera ſolū erigitur , & attēdit,
& cū illas viderint,oua ponūt,qa dū mūdi delectabilia cōſi-
derāt,tunc oua,& appetitus,& deſideria de ipſis habēdis cō
cipiunt,& emittūt.Et oua ſua obliuiſcit̄ in ſabulo,qa dū oua
.i.deſideria ſua in ſabulo diuitiarū inuoluūt,ibi ea obliuiſcū
tur,quia ad cogitandū de ſpūalibus ipſa amplius nō recupe-
rant,nec inueniunt.Iob 39.Obliuiſcitur vbi poſuerit ea.Et li
cet corpus eorū ſit eqs ſimile i.alijs hoībus,tñ equis.i.hoib.
maximè pauperibus ſunt nociui. Ideo de ſtruthione dr̄ Iob.
39.Durat ad filios ſuos quaſi non ſint ſui. Quia pro certo iſtē
deo non placent,& cunctis aduerſantur 1.ad Theſſa.2.vnde
Thren.4. Filia populi mei crudelis ſicut Struthio in deſerto.
Vel pōt dici de bonis,qui tunc oua.i.opera ſua faciūt, qñ ple
iades.i.exēpla ſanctorū rutilare cernūt. Equos vero.i.carna-
les odiūt,& eos pſequuntur,& inuadunt,quia.ſ.hō iuſtus ad
aſpectū claritatis,& exēplari luminis ſanctorū oua boni p-
poſiti cōcepit,& per bona opera parit,equos vero.i.pctōres
3 fugit & odit.pſ Iniquos odio habui.¶Struthio habet pedes
duos fiſſos ſicut quadrupes.tāta aūt eſt caliditatis,ꝙ ferrum
digerit ſicut cibū.Sic affectus malorū,qui per pedes deſigna
tur,fiſſus eſt,& diuiſus,qa ad vxorē, & familiā ad diuitias de
licias,& honores affectus taliū ē diuiſus Oſeæ 10. Diuiſum ē
cor eorū,nūc interibūt.Per ferrū aūt qđ eſt durū diuina iudi
cia intelligo , q̄ ſunt peccatoribus dura.ſed iſti ferrū iſtud di
gerūt,qa diuina mia, & ſpes finalis pęnitētiæ illud emolliūt,
Nā ſicut res vel cibus,qui digeritur emollit̄, ſic tales dū hu-
morē,diuinæ mię cōſiderāt,ferrū & duritiā cōminationū di
minarū digerūt,& humectāt. Dicūt.n.ſic nō me fecit De⁹, vt
me damnet,&c.hmōi.Et iſtis dr̄ Eſa.47.Sapientia tua, & ſciē
tia hæc decepit te,cōtra quos dr̄ Eccl.3.Noli inquit eſſe ſine
metu,nec adiiciat pctm̄ ſuper pctm̄,nec dicas, mia dñi ma--
gna eſt,oim peccatorū meorū nō recordabit̄,qm̄ mia, & ira
ab ipſo cito proximant . ¶ Struthio oua in ſabulo cōtēnit,& 4
obliuiſcit̄,ſed vbi pullū nō ſua virtute, ſed ſolis,& arena na-
tū intelligit,& vbi plumis indutū,& quaſi iā ſibi ſimilē i de-
ſerto reperit,ipſum cōtinuo recognoſcit, & eū diligit atque
nutrit.Sic vere mundani amici, & pſonarū acceptores filios
.i.cōſanguineos, qui ſunt in ſabulo.i. in paupertate inuoluti,
cōtēnunt, ſed ſi educti fuerint de ſabulo paupertatis virtute
ſolis Chr̄i,nō ſua,tunc eos appreciant,& honorāt. Vel pone
ꝙ illos,qui ad ſabulū pęnitentiæ , & religionis ſunt impulſi,
mundus contēnit atq; fugit,ſed ipſos de hmōi eductus dili-
git atq; nutrit,qa.l.plus diligit mūdus,& diabolus malos, q̄
bonos, apoſtatas quā religioſos, iuxta illud ſaluatoris Apo-
ſtolis dicētis.Si de mundo fuiſſetis, mundus vtiq; qđ ſuū eſt
diligeret,ſed qa de mūdo nō eſtis,iō odit vos mūdus.¶ Stru 5
thio eſt auis tāti feruoris,& ita calidæ eſt naturæ,ꝙ ferrū di-
gerit,& cōſumit,& iō ſicut dicit Auicen.ne nimietas caloris
eius ipſam cōſumat,dedit ei natura groſſa oua duriſſimæ te
ſtæ,vt natura circa hmōi oua occupata,feruor caloris ipſius
remittat̄ Illa ēt oua quādiu ſunt iteſta in ſabulo,negligit,ſed
edita diligit atq; fouet.Sic qñ aliquis platus zelo iuſtitiæ ac-
cēſus vult ferrū.i. peccatores conſumere, ſine aliqua pietate
corrigendo, ſicut ſunt multi qui nō cōſiderāt aliqđ de huma
na fragilitate,ſæpe ſit,ꝙ natura naturās.i.Deus ad temperan
dū iſtā naturā.i.iſtū calorē iuſtitiæ, dat vbi oua groſſa.i.car-
nales motus fortes,duros & rigidos,vel altas tribulationes.
Vel dat ei oua dura. i. pmittit eū facere enormia uitia, vt ex
fragilitatis propriæ cōſideratione diſcat alijs miſereri, & vt
feruor ſuæ rigoroſæ iuſtitiæ tēperet.Oua ēt in ſabulo negli-
git,qa ſubditos,& pullos q i ſabulo tēporalitatis inuoluunt̄
dēt cōtēnere.Sed qñ de hmōi ſabulo.i. de mūdi vanitatibus
virtute ſolis iuſtitiæ.& ei⁹ inſpiratione,vel ſua ēt caſtigatio-
ne exeunt,& ad factū pęnitētiæ reuertunt̄, ipſos cū pietatis,
affectu debet colligere,vel nutrire reuertētes, vt dicat eis il
lud.Si ſeparaueris pcioſum à vili,quaſi os meū eris. Hie. 15.
Exēplo Chr̄i q cū peccatoribus manducat,& bibebat,eo ꝙ
nō venerat uocare iuſtos,ſed peccatores ad pęnitentia. Luc.
5.Matt.9 Mar.3. Vbi.n.abundauit delictū abundabit & grā.
ad Ro.5. Vel pone cōtra malos prælatos,ſicut ſupra de acce
ptione pſonarū.§.præcedēti.¶ Struthio licet habeat plumas 6
ſicut auis,& roſtrū,tñ corpus,& pedes quadrupedi ſimilan-
tur. Nā duo pedes eius quadrupedi , & corpus eius equo ur̄
ſimilari,& ideo per pennas ſuas in aere non volat. Sic hypo-
critæ in plumis apparentiæ,in roſtro eloquētiæ,auibus nobi-
libus.i.viris ſpiritualibus ſimilant̄.Iob. 39. Penna ſtruthionis
ſimilis eſt pennæ herodij,& accipitris.Sed pedes eorū.i.inte
riora affectus,& coſcientia,caro eorū.i.corporis infectio, &
petulantia quadrupedibus comparantur. Alia nota ſicut ſu-
pra.¶ Itē ſtruthio ſicut dr̄ in natura rerū,eſt auis quaſi beſtia
lis,& alas habet ſicut auis , ipſis tñ nunquā vtitur in volatu, 7
Ipſas.n.habet de natura pili, ipſas tñ currēdo erigit,& in ter
ra ita celeriter currit,ꝙ qñq; equos tranſcendit pedes,habet
biſulcos,quibus contra inſequentes iacit lapides, qñ currit.
Sic verè mundi ſapientes quamuis habeant alas ſicut auis.i.
intellectum ſubtilem,& rationabilem ſicut hō,ipſi tñ viden
tur in moribus beſtiales.nunquam.n.videntur vti alis intelle
ctus ſe prudenter,& ſm Deum regendo,imo videntur ſem-
per eſſe in terra,& terrenis manendo,& nihil de cœleſtibus
cogitando. Illi tñ quāuis non volent in ſpiritualibus, celeri-
ter tñ currunt,& circa terrā,& terrena aſtute ſe regunt in tē
poralibus. Nā tales qui in ſpiritualibus ſunt inepti,ſunt in tē
poralibus plus aſtuti,ita ꝙ etiam equos. i. viros ſanctos do-
mitos,& diſciplinæ ſubditos in talibus antecedunt, quia bre
uiter mali,qui in ſpiritualibus oībus ſunt peiores,ſunt boni
in regimine tēporalium, vt cōiter potiores, qa ſicut dr̄ Luc.
16. Filij huius ſeculi prudentiores filijs lucis in generatio-
ne ſua ſunt. Iſti tñ qñ inſequuntur.i.qñ a plato ſuo corrigun-
tur,vel qñ a prædicatoribus arguuntur,ſolent lapides.i.ver-
ba dura contra eos iacere,& eos ſi poſſunt, compellere re-
troire,ſicut ad literam videmus de obſtinatis peccatoribus,
& ēt de mūdi diuitibus,quos reprehendere nullus audet,qa
ſicut Prou.9.dr̄.Qui erudit deriſorē,ipſe ſibi iniuriam facit.

8 ¶Struthio sicut dr̃ in libro de natura rerum, habet duo ossa,
vnum in pectore, quo vtitur loco scuti, & aliud sub alis quo
qñ prouocatur ad iram, vtitur loco calcarum, ita ꝙ primo
osse solet defendere, alio vero se solet ad ꝑliũ stimulare. Sic
verè charissimi nos debemus habere duo ossa.i.duplicẽ vir-
tutem.ſ.spem q̃ est scutum securitatis, & timorẽ qui est stimu
lus voluntatis. Spe.n.bõ sicut scuto in aduersitate defenditur
9 timore vero tanquam calcari in prosperitatibus stimulatur.
Eccl.38. Stimulo boues agitat.&c.ps. Scuto circũdabit te ve
ritas eius. ¶Struthio tantæ est stoliditatis, ꝙ qñ caput abscõ
ditum habuerit, totum corpus suum absconditum credit, vt
10 dr̃ ibidẽ. Expone sicut supra de perdice.§.vlt. ¶Struthio cal-
uescere sola inter aues dr̃, & plumas perdere cõprobatur, vt
dr̃ ibidem. Veruntamen cutis eius est ita dura, ꝙ plumis defi
ciẽtibus.& tempestate, & frigore defensatur. Sic vere homo
plumas diuitiarũ faciliter solet amittere, & ideo cutem cor-
poris.i. constantiam mentis debet ita fortem, & stabilem ha
bere, ꝙ ex tali amissione nõ debet dolere, & ꝙ nullum frig⁹
aduersitatis ipsum debet lædere, vel grauarẽ. Iob 41. In stipu
là versi sunt ei lapides fundæ. ¶Struthio est aial obliuiosum,
11 & ideo oua sua in factam foueam sabulo solet ponere, & o-
perta fouea statim recedere, & totum obliuioni tradere, sed
tunc qđ calor matris ouis denegat, calor solis, & aeris eis ꝓ
stat, quia s.oua ipsa pulli virtute solis efficiunt̃, ac si matris in
cubitu continuè fouerentur, vt dicit phisologus. ad quod ẽt
vr̃ facere illud dictũ Iob.39. vbi dr̃, ꝙ Deus priuauit eam sa-
pientia.i.memoria, & ꝙ obliuiscit̃ in arena oua sua. Sic verè
sæpe fit, ꝙ vbi pater, & mater.i. quicũq; amici corporales re
linquunt hoiem, & eum in paupertatis sabulo positum dere
linquunt, sol.i. Deus per sua occultam prouidentiam eos so
uet, & nutrit, & ipsos in pullos.i.in prudentes, & diuites cõ-
mutat, & vertit, & sine humano adiutorio ipsos de pauper-
tatis sabulo extrahit mirabiliter, & educit. vnde ipsi deo pos
sum⁹ dicere illud Iob 39. Qñ struthio ponit in arena oua sua
tu forsitan calefacies ea. Vel dic ꝙ sabulum est status peccati
ex quo sol.i.deus peccatorem per suam occultam inspiratiõ
nem educit, & eũ pullum.i.virum perfectũ facit. Vel expone
generaliter contra duros parẽtes, & ẽt prælatos, qui filijs, &
subditis non solent prouidere, sed eos oblitos contẽnere, &
horrere. ps. Pater meus, & mater mea dereliquerunt me. vn-
de ẽt de struthione dr̃ Iob 39. ꝙ duratur ad filios suos, ac si
12 non sint sui. ¶ Teste eodẽ struthio seu asida vno oculo cœlũ
aspicit, & alio terram cernit. Sic cum hõ debeat habere du-
plicem oculum discretionis. s.spiritualem, & temporalẽ, vnũ
qui pertineat ad contemplatiuã, alium qui pertineat ad acti
uam, vno debet cęlum respicere, & cęlestia cogitare, altero
vero debet terram, & terrena videre, ad se in eis debitẽ gu-
bernandum, & ad ea ꝑcauendũ. Vnde Esa. 33. Regem in de-
core suo videbit, oculi eius cernent terram. ¶ Secũdum ali-
quos struthio respiciendo oua sua souet, & ad perfectum de
ducit Sic deus oculo suæ misericordię hominem respiciens,
ipsum in moribus perficit, & eum souet per gratiam atq; nu
trit &c. Vide simile de crocodilo. infra lib.13.ca.22.§.31.de
Tinnunculis supra de columba.§. penultimo & antepe.

De Turture. Cap. 70.

TVrtur est auis simplex, sicut columba, sed longe dispa
1 riter est pudica. Nam amisso compare, alterius copu-
là non requirit, sed solitariè incedit, hominumq; cõ-
sortia valde fugit, & in desertis habitans si ad hortos
ꝑꝑ cibũ descendit, statim iterum pristina loca quærit. Sic ho
mines casti, & maximè viduati, qñ cõparem amittũt.i.qñ al-
ter cõiugũ moritur, vere alius si castus fuerit, ad alterius co
pula non accedat, & ẽt hmõi quicuq; castus esse voluerit,
dẽt esse solitarius, & a consortio hoium, & maxime mulierũ
totaliter segregatus, & licet oporteat, ꝙ ꝑꝑ corporis necessi-
tatem ad hortos hoium.i.ad bona mundi, & hoium consor
tia multotiens se extendat, statim tñ debet ab hmõi consor-
tio separari, & ad locũ habitatiõis suæ.i.ad domum propriã
si sit secularis, vel ad religionem si sit religiosus, redire. Reli
giosi.n.debent esse vidui à mundo, qui tñ ſm Apostolũ. 1.
Timo.5. Frequentant domos, & cũ fornicati fuerint, quærũt
nubere. Vel dic, ꝙ turtur ẽ anima, quæ de sui natura simplex
est, & casta, multumq; diligit sociam suam.s.corpus sibi vni-
tum, de cuius separatione multum dolet, & tristatur, inquan
tum.s. nunquam post separationẽ alteri corpori copulatur,
imo pro societate perdita semper gemit, quia ſm Augu. Aia
ẽt beata semper habet appetitum, & inclinationẽ naturalem
ad corpus suũ, qui quidẽ appetitus non adimplebitur gloria
vsq; post resurrectionẽ. Vel expone, ꝙ cõiunx aiæ est Chri,
cui sponsata est in baptismo. Oseæ.2. Sponsabo te mihi in fi-
de. Istũ aũt sociũ perdit, qñ mortaliter peccat, & tñ ad pœ-
nitentiã reuertens debet gemere per contritionẽ, dum amis
sionem sui cõparis per pc̃m pristinũ recordatur, vt dicat il-
lud Hiere.2. Recordatus sum tui, miserans adolescentiã tuã,
& charitatem desponsationis tuæ. De vtraq; expositione dr̃
ad Roma.8. Nos ipsi intra nos gemimus adoptionẽ filiorum
Dei expectantes, redemptionem corporis nostri. Et ideo hu
iusmodi pęnitens, & gemens nõ se debet alij corpori copu-
lare.i.diabolo siue mundo, sed cõparem propriũ.s. Chrm̃, vt
sibi in præsenti per gratiam, & in futuro per gloriam coniu
gatur, debet cum pœnitentiæ gemitibus expectare. Figura
Oseæ 3. vbi Oseæ accepit mulierem adulterã ex qua genuit
filios, & filias, & dixit sibi, multis annis expectabis me, nec se
queris alios viros. Mulier adultera est aia per peccatũ adul-
terata post baptismũ. hanc Oseæ 1. Christus accipit, qñ ꝑ pę
nitentiã reuertitur ad eundem. Ista ergo multis annis debet
eũ per spem, & patiẽtiam expectare, & nulli alij per pc̃m se
coniungere vel ligare. Hæc in locis secretis à consortio ho-
minum segregatis habitat.s.in paradiso per affectũ, & contẽ
plationẽ. ad Philip.3. Nostra conuersatio in cęlis est. Eleuabi
tur aquila, & in arduis ponet nidũ suum. Iob.39. De summis
silicibus videbo eum. Numer.23. Et si ꝑꝑ cibum in hortum
hoium descenderit.i.si ad mundi negocia ꝑꝑ necessitatem se
extenderit, statim obtento cibo solitaria loca petit, quia ob
tentis bonis temporalibus debet se per gratiarum actionem
in superius eleuare. ¶Turtur in hyeme deplumis efficitur, &
tunc in antris, & cauernis absconditur, in nouo vero tempo
re de cauernis exit plumas resumit, & ad pullificandum cõ-
grua loca petit, & in ramis duris, & nodosis nidum cõstruit,
& facit. Sic verè charissimi aia in hyeme.i. in tempore pecca
ti deplumatur à plumis.s.virtutis, & in cauernis.i.in negotiis
mundi, & terrenis occupationibus habitat, & moratur. Sed
adueniente nouo tpe.i.qñ per gratiam, & pœnitentiã inno-
uatur, tũc exit de istis cauernis, & plumas virtutum resumit,
& ad pullificandum.i. ad bona opera faciendum congrua lo
ca petit. Vnde tunc inter densos ramos.i.inter ligna crucis ꝑ
eius frequentem memoriam, de lignis nodosis, & duris.i.de
operibus asperis, & duris pœnitentiæ debet construere nidũ
suum, & sic in nido talis disciplinæ debet pullificare per bo-
na opa, & ibi iugiter cõmorari. ¶ Prætereà turtur dr̃ bis pul 3
lificare, tertio vero non, nisi primi pulli corrumpãtur. Sic hõ
pullos.i.opera sua bis producere.i. ad intentionem duplicẽ
debet facere.i.ad laudẽ Dei, & vtilitatem proximi. Tertiò ve
ro.s.ad laudem mundi, nunquã debet pullos bonorũ operũ
procreare. ¶ Prætereà turtur 15 annis cubat, super cadauera 4
nõ residet, sed pro victu quærit grana pura. Sic vir perfectus
super pullos.i. super opera bona debet semꝑ cubare, & hoc
15.annis.i.in obseruatione decem mãdatorũ, & in memoriã
quinq; plagarũ Chri. Hic super cadauera non residet, quia.s.
in amore vel delectatione proprij cadaueris.i.carnis fętidę,
non debet aliqualiter residere, imo ꝑ victu suo debet acqrẽ
re grana pura, sacrã scripturã, vel ẽt grana.i.virtutes, quæ re- 5
ctæ sunt aiæ nutrimentũ. ¶ Turtur semper gemit dũ conside
rat societatẽ, quam amisit, & alijs garrulantibus auibus, hęc
pro cantu gemitum reddere cõsueuit, & ex tunc vt dicit phi
sologus, semper in ramis siccis, ꝙ nunquã in viribus sedere
consueuit. Sic hmõi pęnitens considerans, ꝙ propter pecca-
tum amisit consortiũ Iesu Christi, debet semꝑ gemere per
contritionẽ, peccatum propriũ cogitando. Treno.1. Ipsa aũt
gemens &c. psal. Laboraui in gemitu meo. Et licet garruliẽt,
& rideant mundani, ipse tñ debet iugiter tristis esse. ideo dr̃
Ezec.35. Lætante vniuersa terra, in solitudinem te redigam.
Io.16. Gaudebit mundus, vos aũt cõtristabimini. Vel dic, ꝙ
cõiunx aię est Christus, & iõ in morte, & ꝑ morte eius debet
gemere, & dolere. ¶ Turtur nõ tãgit cadauera immunda, sed 6
pro se, & pro pullis educãdis quærit, & prouidet grana pu
ra. & pulli turturis ſm Constantinũ in principio sunt viscosi
& graues ad volatum, sed paulatim assuefcũt ad volãdũ, quia
viscositas tẽperat. Sic nouitij & subditi, & maximè religiosi,
in principio, qñ veniunt à seculo, sunt viscosi per carnales af
fectiones, & inhabiles ad volatũ cõtemplationis. Sed quan-
to plus

to plus ad volatum contéplationis intenderint, tanto carna-
litatis vifenfitas melius temperatur, & ideo isti grana pura fa
cræ scripturæ debét comedere, cadauera vero.i. mulieres nô
debent per luxuriam tãgere, nec earum confortium frequen
7 tare. ¶ Turtur tépore hyemis ꝑdit plumas, & in caueruis ha-
bitat atq; antris, sed tempore veris de antris exiẽs plumas re
cuperat, quas amisit. Sic boni, & pij in tpe hyemis.i. pauperta
tis, & tribulationis aliorum, qñ.s. vident alios indigere, tunc
fine dubio debent plumas diuitiarũ deponere, eis misericor
diter largiẽdo, & in antris, & spelũcis.i. in aliorũ miserijs per
compassionẽ debent iugiter residere. sed qñ adueniet tẽpus
veris, qñ.s. post mortem aduenict ꝓsperitas sempiterna, tũc
sine dubio exiẽt de antris, & cauernis.i. de miserijs huius mũ
di, & iterato in paradiso recipient plumas, quia Christus cẽ-
tuplum retribuet illis, qui plumas diuitiarũ pauperibus emi
serunt, quia beati misericordes, qm ipsi misericordiam conse
quentur. Matt.5. item 19. Centuplum accipiet. &c. ¶ Turtur
8 est auis nullum lędens, sed erga oẽs patienter se habens, in lo
cis tutis, & delectabilibus habitans, & sicut dr in libro de na
tura rerum hæc auis sola de nocte pullos suos pascit, & hæc
auis sola teste phisologo in æstate pinguescit, cum generali-
ter oẽs aliæ aues in æstate macrescant. Talis est vir bonus vel
vir perfectus, quia nullum debet lędere, sed in aliorũ lęsioni-
bus patientiã habere, loca vero tuta religionis, & loca amę-
na æternæ habitationis debet per contemplationẽ, & desi-
deriũ frequẽtare, & talis in nocte aduersitatis pullos suos de
bet per doctrinã pascere, ipsosq; in nocte, & turbulentiã pau-
pertatis debet per elemosynã enutrire, quia s. plus indigent
subditi per doctrinã nutriri spũaliter, qñ est nox tribulatio-
nis, ne forte cadãt in barathrũ desperationis. vnde Mat.13. dr
ꝙ media nocte gall9 cãtauit. ps. Tota nocte in illuminatione
ignis. Et isti ẽt in æstate pinguescũt, q a.s. viri iusti in æstate ꝓ
speritatis ꝓficiunt, & per temperantiã ibidẽ virtutibus pin-
guescunt, & sic isti vbi oẽs alij generaliter cõsueuerunt defi-
cere, conualescunt. Vel potest generaliter allegari de quibus
dam, qui in hyeme tribulationis, & paupertatis macrescũt à
virtutibus rõne impatientiæ, & desperationis, qui tñ in æstã-
te prosperitatis proficiunt rõne temperantiæ, & gratiarum
actionis, & inde est, ꝙ martyres in hyeme præualuerunt, qui
in prosperitatis æstate forsitã defecissent. Et ecõuerso multi
fuerunt sancti confessores, qui in ꝓsperitate sanctè vixerũt, q
forte in martyrio succubuissent. & hoc est quod figurat. Nu-
meri 21. vbi Deus præcipit, ꝙ illud quod ignem nõ põt susti-
nere, aqua expiationis purgetur. hoc est dictu, ꝙ illi qui per
ignem aduersitatis ad Deũ nequeunt venire, per aquã diuinę
misericordiæ, & mundanæ prosperitatis ad ipsam valeant ap
9 plicare. ¶ Vt dicit philosophus, turtures non bene volant flan
te austro, quia ipsius vẽti humiditate pennæ suæ fiũt graues.
Sic verè charissimi qñ auster vẽtus calidus.i. fauor fortunæ,
& mũdani successus nos afflat, pennæ mentis nr̃æ humidæ ꝑ
pigritiã fiunt, ita tunc ad cęlũ per contẽplationẽ, & affectio-
10 nẽ volare non possumus. ¶ Vt dicit idẽ, qñ turtures volãt ver
sus aquilonẽ, nõ habent rectorẽ. Econuerso vero si ab aquilo
ne versus austrum volauerint, tunc habent rectorẽ quem se-
quuntur, quod ad hoc põt adduci, nam illi qui in aquilone.i.
in frigore aduersitatis habitãt atq; volant, rectore non indi-
gẽt, q a.s. vexatio dat intellectũ, vñ in illo statu põt hõ se suffi
cienter regere per seipsum, sed verè illi qui ad austrũ mũda-
næ prosperitatis volitant, & anhelant, rectore prouido indi
gent, qui ipsos regat, & manuteneat ne delinquant, quia bre
uiter illi, q appetũt ꝓspera, citius delinquũt, q̃ qui aspera, &
iõ rector magis est necessarius his q̃ illis. vnde ps. Dñs regit
me, & nihil mihi deerit, in loco pascuę ibi me collocauit.

De Valello. *Cap. 71.*

1 VAlellus est auis colombino capite, & eristato, collo-
que viridi, & corpore varietate distincto. Hæc auis,
cum hoiem à lõge nido suo appropinquare viderit,
egressa sibi cum clamore occurrit, sicq; fatua auis, q̃
clamore suo hoim a nido suo se fugare credit, ipso clamoris
iudicio nidum prodit, sicut dr in libro de natura rerum. Ta-
les ꝓcul dubio sunt multi, qui cum clamoribus suis, iniurijs
& detractionibus credũt de alijs triumphare, & hoies nido
suo insidiantes.i. inimicos suos sibi, & suo statui inuidentes,
credunt a se hmõi clamoribus elongare, & tñ ex hoc solent
eos amplius in sui præiudicium aĩare 2. Reg. 1. Odiuũ cõtra
te locutũ est. & Iudith.8. Nõ sunt ista verba quæ miam ꝓuo-
cẽt, sed potius, q̃ irã excitent, & furorẽ. Vel ad litterã põt alle
gari cõtra multos simplices, q cũ se multis verbis, & iuratio
nibus excusare credũt, seipsos tñ magis suspectos reddunt.
Vel põt allegari cõtra iactatores, qui si habẽt aliquod secre-
tũ, nõ cessant clamare, donec illud oibus cõtigerit reuelari.

De Vespertilione. *Cap. 72.*

VEspertilio ſm glosam Esa.2. lucem odit, & tenebras
amat. Nã in die in parietũ foraminibus se abscondit.
Cæca est ad modũ talpæ, & puluerẽ lingit. Tales sunt
cupidi, maximè vsurarij, quia cęci sunt, & duces cæ-
corũ. Matt.15. ad modũ talpæ, quæ semꝑ est in terra, vbi op-
timè se regit, & ibi quærit victũ. Iõ tales lucẽ manifestationis
odiunt, & abhorrẽt. Et iõ qñ contractus suos faciunt, nolũt
ꝙ manifestetur veritas, imo in cauernis.i. in occultis eos fa-
ciunt, inquãtũ ipsos palliãt cautelose, ne appareat falsitas vel
vsura, & sic tenebras obscuritatis diligũt, q a q̃ i occulto ab
eis fiunt, turpe est dicere. ad Ephe.5. Et lumen manifestatio-
nis fugiunt, & deuitant. Oẽ.n. quod manifestat, lumen est. ad
Eph.5. Quia ergo qui malè agit odit lucẽ, iõ in die in rimu-
lis parietũ.i. in secretis cauernis se abscõdũt, vñ Iob.24. in te
nebris quasi in luce ambulãt. Prou.2. Relinquunt iter rectũ,
& ambulãt per vias tenebrosas. &c. Iõ Eze.9. Vide filij hois,
qui filij Israel faciũt in tenebris. Vel per noctẽ accipe bona
tpalia, & per lucẽ, & diẽ spũalia, & applica ad ꝓpositũ. Dile-
xerunt hoies magis tenebras quã lucẽ. Io.3. ¶ Vespertilio q̃-
uis pp alas, & pp volatum auis esse credatur, eẽ tñ bestia sex 2
rõnibus cõprobatur. Primo q a nõ ouat, imo more bestiarũ
pullos cõcipit, & procreat, quod tñ inter volucres nõ habeẽ.
Scđo quia dentes habet. Tertio q a cauda caret. Quarto q a,
lac & mamillas habet. Quinto quia per terram currit, & qua
tuor pedibus graditur. Sexto quia muri in corpore similatur
sicut in libro de natura rerum dr, & etiam Isid. quorũ ẽt ma-
gnã partẽ dicit Pli.li.10.c.61. Sic verè charissimi multi sunt, q
quamuis habeant nomen, & famã, ꝙ sint aues.i. viri spũales,
& iusti, isti tñ bestiæ.i. viri bestiales esse noscuntur, & hoc q a
isti nõ pariunt oua, sed aialia.i. non faciunt opera spũalia, sed
carnalia. vnde ad Ro.8. Qui.n. ſm carnẽ sunt, quę sunt carnis
faciũt. Itẽ isti habẽt dentes.i. verba detractoria. Cauda carẽt
.i. mortis memoria. Lac & mãmillas habent.i. verba fallacia,
dulcia, & deceptoria, cõtra illud Prou.24. Ne lactes quẽquã
verbis tuis. Itẽ isti in terra cũ quatuor pedibus.i. cũ quatuor
affectibus per auaritiã gradiuntur, & per inhonestã conuer-
sationẽ muribus similantur. Iudith.14. Egressi mures de ca- 3
uernis suis. &c. ¶ Vespertilio binos parit pullos, ipsosq; pedi
bus amplexã, aliqñ de loco ad locũ volando portat, vt dr ibi-
dem, & etiam Plin. vbi supra. Sic mali, nepotes & filios vltra
modũ carnaliter amplexantes, ipsos inter pedes affectionis
suæ cõtinuè secũ portant. ¶ Caput vespertilionis aridum ad 4
collũ suspẽsum, impedit somnum. caput hoium est Adam. ca
put angelorum fuit lucifer. Qui ergo tale caput per peccatũ
aridum, & ad mortis ariditatem damnatum per considera-
tionem portauerit, nunquam somno peccati, & pigritiæ suc
cumbet, sed semper per diligentiam vigil erit. Vel per caput 5
aridũ intelliges mundi capitaneos, & potentes, quos q a De9
sæpe facit aridos in inferno, consideratio mortis suæ nos de-
bet facere vigiles præ timore. Sicut dr in libro de natura re-
rum, in India sunt vespertiliones maiores, habentes dentes
sicut homines, quæ si hominem in facie percutiunt, nasum
aut aures ei præscindunt. Sic verè faciunt tyranni, & homici
dæ, qui.s. columbinam simplicitatem excedunt, quia.s. tales
homines crudeliter percutiunt, & eos turpiter mutilãt atq;
lædunt. Vel dic, ꝙ isti sunt demones, qui hominibus auferũt
nasum deuotionis, & aures obedientiæ, & auditionis. ¶ Ve-
spertilio est frigidissimæ naturæ ſm Constantinũ, quia si san
guine eius supercilia liniantur, non sinit ibi crescere pilos.
Sic prælatus auaritiæ frigore constipatus, qñ sanguis eius tã
aliquem.i. qñ sua crudelitas (quę per sanguinem designatur)
circa subditum aliquem applicatur per rapinam, & excoria-
tionem, pilos diuitiarum inde eradicat, & subuertit. &c. Vel
per sanguinem intelligo affectionem, & amorem talium, qui
sine amissione diuitiarum in sumptibus, non seruantur. Ideo
consulitur Eccl.13. Ditiori te ne socius fueris, si enim largi-
tus fueris, assumet te. si nihil habueris, derelinquet te. ¶ Te-
ste Aui. Vnguentum vespertilionis ꝓhibet mamillas puella-

rum ne nimis crescant. Sic vnguentum carnalis voluptatis vel
temporalis prosperitatis attenuat, & minuit mamillas clemē
tiæ, & pietatis vel doctrinæ, & veritatis. ¶ Vespertilio ē auis
muri similis ſm Isid. Volucris, & quadrupedis formā gerit,
& tam voce, q̄ stridore sonū reddit, in die latet, in nocte pa-
tet. Idō vespere à vespere nominatur, eo q in vespere circunuo-
lat ad rapinam. & ſm gl. Esa. 7. oleum de lampadibus bibit.
de die in parietum rimulis se abscondit. & licet auis esse cre-
datur plumas tamen aliquas non acquirit, imo alæ eius car-
neæ sunt. Sic hypocritæ formam volucris habēt, & quadru-
pedis, quia licet esse volucres. i. contemplatiui videātur, qua
drupedis tñ. i. carnalitatis formam nō mutant, imo muri sunt
similes, qui stercora comedit, & qui in domo patrisfamilias
nullum fructum facit, imo comedit panem suum. quia tales
in ecclesia non proficiunt, sed potius panem beneficiorū co
medunt sine fructu. Isti in die. i. in manifesto apparentia ho-
minum latent, quia tunc videtur esse boni, sed in vespere pa
tent, & in nocte, quia qui ipsos videret in abscondito vel in
nocte tunc parerent, quia. s. tunc faciunt opera sua praua. Idō
Eph. 5. Quę autem in abscondito ab eis fiunt, turpe est dice-
re. quia tunc temporis circunuolant ad prædandū. i. ad car-
nis suæ delectabilia perpetranda. & tales de lampadibus bo-
norum suorum, quæ lampades ſm Grego. nominantur, nisi
oleum vanæ gloriæ non quærunt. Eze. 16. Similā. i. sacrā scri
pturam, & mel. s. mundi prosperitatis, & oleū comedisti. &c.
Ideo Oseæ 12. Fœdus cum assyrijs init, & oleum in Aegyptū
ferebat. Et ideo tales in die. i. in manifesto est apparentia, quę
per parietes designatur, latere dicātur. Et ideo licet isti cre-
dantur esse aues. i. viri contemplatiui, & cœlestes, plumas ta
men virtutum aliquas nō acquirunt, imo alæ talium. i. perfe-
ctio virtutum quas videntur habere, sunt carneæ. i. ad carnis
delectabilia ordinata. Vel alæ eorum. i. sapientia & industria
carnalis ē, terrena, aialis, & diabolica. Iac. 3. ¶ Vespertilio ha
8 bet alas carnosas, & volat de nocte, & habet debilem visum,
ita q diem nequit sustinere. Sic aliqui prælati alas. s. affectus
habent carnoles, quia ois amor talium ad carnem & sangui
nem. i. ad parentes, & nepotulos, vel etiam delicias ordinat,
quia qui ſm carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt. ad Roma.
8. Et ideo visum habent debilem. i. spiritualium paucam co-
gnitionem, quia diem. i. bona spiritualia nequeunt speculari,
sed in nocte. i. in negocijs secularibus optimè volitant, & di
scurrunt. psal. Errauerunt, in tenebris ambulant. Vide 8. §. de
auaro, Et applica. Et sicut vespertilio nō volitat nisi in nocte,
ita tales non volitant nec ascendunt ad statum dignitatis, &
bonorum nisi in vespera vitæ, quando. s. sunt propē mortem.
&c. Et tunc cum habuerint quod cupierant possidere nō po
terunt Iob 20. Quia etiam subito dum non speratur, veniet
contritio eius. Esai. 30. vel per volatum intelligo bona ope-
ra, quæ isti ante senectutem non faciunt. Vel de nocte id est,
per occultas pactiones, & promissiones aliquotiens volant
ad seculi dignitates.

De Vlula. Cap. 73.

VLula quæ idem est qd̄ bubo, qui de nocte vlulat, oua
2 monedularum rostro frangit. Vlulatus eius ſm au-
gures portendit aduersitatem, taciturnitas vero p-
speritatem. Et est auis plumis onusta, templa frequē
tans, vt oleum bibat. Alij autem volūt, q Vlula idē est quod
onocrotalus. sed tam de bubone, quàm de onocrotalo suffi
cienter dictum est. Tales sunt murmuratores, qui plumis ho
nestæ apparentiæ induti, in templis & ecclesijs. i. religionib.
conuersantur, vt oleo lampadum. i. vanagloria satietur. Oleū
enim vanam gloriam significat. Lampades vero bona opera
designant. Oleum igitur lampadum bibunt quādo gloriam
de suis operibus expectāt. Isti oua. i. bona opera. s. & fructus
aurium aliarum cum rostro suo. i. cum verbis detractorijs frā
gunt, dissipant, & absorbent, & vlulatum detractionis in no
cte emittunt. i. in oculto. & non in præsentia personarum, &
ideo talis vlulatus præsagit aduersitatem, quia per huiusmo
di murmura, aduersitas inuidiæ, & discordiæ in conuentio-
nibus generatur. Ad vocem loquelæ grandis exarsit ignis.
Hierem. 11. Ideo Esai. 18. Respondebunt vlulæ in ædibus
suis &c. Eorum taciturnitas prosperitas est, & concordia
aliorum. Ideo prudēs in tempore illo tacebit, quoniam dies
mali sunt. Amus. 5.

De Vpupa. Cap. 74.

VPupa est auis quæ fimo, & stercoribus hoium nutrit,
cristis tñ est à capite prodeuntibus galeata. Sic detra
ctores stercora, & fimos aliorum hominum. i. eorum
mala, & vitia ore proprio comedunt, & corrodunt,
dum de ipsis murmurant, & loquūtur. Et tales in capite sunt
cristati, quia cornibus superbiæ præ cæteris sunt elati, se. s. præ
alijs perfectos reputantes. ¶ Vpupa est auis spurcissima, semp
in fimo residens, vel sepulchris. Vnde de stercoribus homi-
num nidum facit, & eis vescitur, & nutritur, & quamuis sit
spurcissima, tñ cum crista est multum decora. Et qui sangui-
ne eius se inunxerunt, demones in somnis se suffocantes vi-
debit. & eius cor in maleficiis valet, quia eo vtuntur magi in
maleficijs faciendis. Tales sunt luxuriosi, qui sepulchra fre-
quentant. i. mulieres, in quibus per nimium affectum totali-
ter sunt sepulti. Mulieres dominatæ sunt eis. Esa. 3. Stercora
comedunt atque fimum, dum. s. actus luxuriæ faciūt, & exer
cent, quia. s. sicut stercora fœtent, ideo tales sunt spurcissimi,
& vilissimi, quia in actibus spurcissimis occupantur. & licet
ita sit, tñ tales vigent cristis, & pulchritudine corporali. San
guis talium est peccatum. ps. Virum sanguinum, & dolosum
abominabitur dñs. &c. Quo si quis inunctus fuerit, eis. s. fauē
do, complacendo, vel ēt imitādo, pro certo in somnis. i. post
mortem videbit demones suffocātes se. s. in inferno. Iob. 20.
Venient super eū horribiles. sequit. Deuorabit eos ignis qui
non succenditur. Et cor vpupæ maleficijs est conueniens, quia
s. amor voluntas, & affectio luxuriosorū, in seminalibus male-
ficijs est complacens, inquantū per eorum gestus, instigatio-
nes, & suggestiones trahuntur alij ad pctm. Ideo pp hæc oia
dr̄ Iob 21. ipse. s. luxuriosus, ad sepulchra ducetur, & in con-
gerie mortuorū vigilabit, dulcis fuit glareis cocyti, & post se
oēm hoiem traher, & ante se innumerabiles. & Iacobi. 5. Epu
lati estis super terram, & in luxurijs enutristis corda vestra.

De Vulture Cap. 75.

VVltur ſm Aristotelem carnibus crudis vescitur, &
ideo pro ipsis pugnat, & si aliqd de cibis eius rema- 1
net, alijs non diuidit, sicut facit aquila, imo in nido p
prio reponit pro pullis suis fouendis. Sic luxuriosi
carnib. crudis. i. mulieribus per luxuriā satiatur, & si de præ
da. i. de bonis suis temporalibus aliquid eis remanet, quod. s.
non totum in actibus luxuriæ, & superbiæ, aut in pompis, &
vestibus expendatur; illud alijs auibus ad modum aquilæ. i.
more viri iusti pauperibus minime largiuntur, imo in nido
arcarum suarum totum reponunt pro pullis suis. s. corpora-
libus parentibus, vel bastardis nutriendis, vel etiam pro vxo
re, & filijs nutriendis. Vnde Naum. 2. Leo cepit sufficiēter ca
tulis suis, & necauit leænis suis, & impleuit præda speluncas
suas, & cubile suum rapina. &c. ¶ Vultur licet aliquando ascē 2
dat altè, tamen visa in terra præda, seu cadauere, subito de-
scendit ad prædandum. Sic sunt multi qui de alta contēpla-
tione ad carnalia terrena descēdūt, & sicut ēt vultur, licet ci
to descendāt, vix tñ reascendunt. Vix. n. per contemplationē
ascendunt, faciliter vero descendunt, sed tamen difficiliter
reascendunt. ¶ Vultur pugnat cum herodio, ſm Aristotelē. 3
& est quædam auis fluuialis dicta almacar cui insidiatur, vt si
aquam dimiserit, ipsam rapiat, & occidat, vel si exire nō au
deat, ibidem suffocetur, & pereat. Sic diabolus herodios, qui
boni dici possunt, impugnat, & religiosis fluuialibus insidia-
tur, ut si fluuium religionis reliquerint, temporalibus inhęrē
tes, vel etiam si ibi remanserint de spiritualibus præsumen-
tes, ab eo protinus occidantur. psal. Insidiatur vt rapiat pau-
perem, rapere pauperem dum attrahit eum. ¶ Vultur come
dit carnes crudas, pro quibus pugnat. &c. sicut supra. Et no 4
ta, q carnes eius duræ sunt ad digerendum, grauis fœtoris, &
mali saporis. Sic luxuriosi duri sunt, & obstinati ad digeren
dum, id est ad corrigendum, quia peruersi difficile corrigū-
tur. Ecclesiast. 1. Grauis etiam saporis, & odoris id est ma-
læ vitæ, & famæ ad conuersandum. ¶ Vultur videns pullos
impinguari eis inuidet, & eos percutit, sicut miluus. Sic 5
inuidus bonis inuidet aliorum. Iaco. 3. Ibi zelus & conten-
tio ibi inconstantia, & omne opus prauum. ¶ Vultur frequē 6
tat exercitum, vt de cadaueribus equorum, & hominum la-
tetur. tarde volat, & diu viuit, s. c. annis. Sic cupidi,
& super domos principum, & regum &c. Vel per exercitum
intelligo lites, & contentiones. ¶ Item vultur sequitur exerci-
tum

tum equorum,& hoĩum,vt cadaueribus satietur. Sic & ma-
li prælati domos principum,vt donis,& honoribus exaltenẽ
8 vt patet in curia fráciæ,vbi oẽs sunt episcopi.¶ Secundũ phi-
losophum vultur habet optimum sensum olfact⁹,& ideo ca-
dauera longè sentit. Sic tales habent sagacitatem in tẽpora-
9 libus.¶ Item ab ortu solis vsq; ad meridiem vultur non ve-
natur, sed post meridiem circa occasum vacat ad prædandũ.
Sic isti in principio boni sunt, sed in fine vitæ fiũt rapaces, &
10 cupidi.¶ Item ẽm Aristotelem vultur circa nidum suum , &
pullos non , sinit alios appropinquare, timens ne prædę non
sufficerent vtrobiq;. Sic tales prohibent subditos ab alienis,
vt pinguiores eos reperiant ad prædandum , similes cani qui
pugnat cum aliis pro osse carnoso,vt solus illud rodat,sicut
11 etiam catus seruat caseum.&c.¶ Item dicit Pli.ꝙ cor vultu-
ris in pelle leonis inuolutum, librat portantem a feris,& leo
nibus.Sic cor.i.affectio circa personam aliam,licet sit crude-
lis,impia, & leonina, tñ eam fouet, & sustinet ab aliis defen-
dendo,si tñ habeat pellem leoninam.i.temporalem substan-
12 tiam leoninè congregatam.¶ Item ẽm Pli.penna vulturis al
ligata pedi sinistro mulieris prægnantis,facit eam parere,&
si diutius teneatur ibidem educit intestina.Per mulierẽ prę-
gnantem intelligo subditum diuitem,per pedem sinistrũ tẽ-
poralia.Prouer.3.In sinistra illius diuitiæ.Per pennam intel-
liguntur balliui,& officiales prælatorum, qui simplices sub-
13 ditos faciunt parere.i.emendas gagiare.¶ Item ẽm Plin.lin-
gua vulturis appensa collo personæ ,facit eam gratiosam ad
impetrandum quid vult.Sic prælati per verba,& præces,ma
14 lis suis familiaribus impetrant multa bona . ¶ Vultures ẽm
Isidorum etiam vltra mare cadauera sentiunt, & ad ipsa co-
medenda volant,& currunt. Sic verè charissimi deuotus po
pulus christianus debet carnẽ mortuã,i. carnis Christi mor-
tem,quæ facta fuit vltra mare,sentire, & ad ipsam per deuo-
tionem currere,& per crucis assumptionem ad eam trans-
fretare.Esa.23.Transi terram tuam filia maris. Vel per cada-
uera intelligo fœtidos sarracenos, quorum fœtorem, & insi
delitatem debem⁹ vltra mare sentire , & ad eos personaliter
15 currere,ipsosq; occidere,& necare. ¶ Vultures ẽm Isidorũ,
præsentiunt futura cadauera,& hominum, & bestiarũ mor-
tes,& ideo præ gaudio futurorum cadauerum solẽt insimul
conuenire.Vnde etiam talium conuentus, solet futura præ-
lia,& mortes hominum pręsignare.Tales sunt multi ecclẽsia
stici,maxime ecclesiarum curati, & religiosi etiam mendicã
tes.Isti.n,diligunt,& ꝑsentiunt cadauera,& funera mortuo-
rum,& ad ea volant,& discurrunt,iuxta illud Iob.39.Vbicũ
que senserit cadauer,statim adest.Vnde qñ plures tales alicu
bi plus solito conueniunt,istud communiter signum est futu
16 ri cadaueris vel præsentis.¶ Teste Aristo.vultures in olfactu
præcellunt,sicut aquilæ in visu . Per vultures intelliguntur
grossi,& ponderosi,simplices atq; rudes.Per aquilam intelli
guntur prælati,clerici,ecclesiastici,& subtiles.Istud est ergo
verum,ꝙ hodie quamuis aquilæ.i.viri ecclesiastici præcellãt
alios in visu , & discretione, vultures tamen.i. simplices eos
præcellunt in odoratu,& deuotione. Augusti.Simplices ra-
17 piunt cœlos.&c.¶ Secundum Isidorum nidos vulturum ne-
mo attingit, pro eo ꝙ in altissimis rupibus nidificant. Vnde
etiam secundum Aristo. dicitur ꝙ vultur propter volatum,
altissimum sola dicitur auis dei.Sic nos debemus ita altè per
contemplationem ascendere,& ita altè nidum spei nostræ in
Deo,& in paradiso ponere, ꝙ nemo diabolus, seu quicunq;
spiritualis inimicus debet ad nos per tentationem attingere
18 Iob.39.In præruptis silicibus commoratur in inaccessis rupi
bus.¶ Vultur antequam volet, vt communiter facit tres salt⁹
ita.n.est auis ponderosa vt subito volare non posũt,ita ꝙ qñ
que agilitate canis capitur , antequam a terra penitus eleuẽ.
In terra autem libenter graditur,nisi hoĩem viderit, & ideo
gradipes appellatur,vt dicitur in libro de natura rerum. Sic
vere sunt multi ita tardi,& ita pigri ad volatum bonorũ ope
rum exequendum, & ita libenter gradiuntur per terrena ne
gocia , ꝙ nunquam celeriter volunt incipere aliquem vola-
tum contemplationis,vel bonæ operationis,imo semper cõ
sueuerũt multos saltus.i.multas interceptiones, & pigras de
liberationes,retardationesque facere,antequam possint ali-
quem spiritualẽ volatum bonorum operum exercere , & ita
libenter gradiũtur per terrena negocia,quod nunquam spi-
ritualiter celeriter volunt incipere, propter quod sępe con-
tingit ipsos, antequam bonum volatum quem proposuerãt
impleant, canis inferni tentationibus arripi , & per diuersa
peccata ab isto penitus impediri.Isti ergo sunt uultur,qui di
citur ẽm Isidorum quasi volans tarde. Contra illud Eccle.6.
Non tardes conuerti ad dominum. ista videntur in multis
peccatoribus,qui quotidie proponunt pęnitere, & quotidie
vidantur velle incipere,sed dum procastinant,finaliter nihil
faciunt,quinimmo canis.i.morte præuenti subito pereũt.Vel
dic quòd quicunq; aliquem volatum boni operis alicuius fa
cere vult,debet prius deliberando ter vel amplius se moue-
re.Seneca.Diu delibera,cito facito.¶ Vultur indifferẽter ad 19
omne cadauer volat,& ideo faciliter capitur ẽm philosophũ
& sicut dicitur in libro de natura rerum. Vultur pugnat cũ
herodio,herodius tñ cum sit agilis,impetui vulturis cedit,&
sic vultur impetu ruens,cum propter pondus se retinere nõ
valeat,contra terram uel lapidem se occidit.Sic vere charis-
simi illi,qui sine discretione indifferenter ad oia cadauera.i.
ad omnia mundi delectabilia per desiderium volant , facili-
ter per diuersa peccata se illaqueant.Potissimè vero superbi
dum contra herodium.i.contra suos aduersarios se minores
sine temperamento misericordiæ cum toto vindictæ impe-
tu debacchantur , ipsosque totis viribus eneruare nituntur,
sæpe fit ꝙ aliis per diuinam prouidentiam liberatis , nisi per
iudicium diuinum impetu proprio destruuntur.Istud quo-
tidie videtur in guerris, & hastiludijs.Illud apparuit in Sen-
nacherib.qui toto impetu volebat destruere regem, & po-
pulum iuda,& tamen illis saluatis, ipse in sua superbia est ꝑ-
emptus.Esaiæ 51. Percussisti superbum, vulnerasti draconẽ.
¶ Vultur pullos suos statim ꝙ sunt adulti,à nido suo proijcit 20
ipsosq; nec circa nidum suum manere permittit &c.Expone
sicut supra de aquila.& sicut de auibus in generali.§.45. Vel
si vis dic,ꝙ sic debent facere nobiles, quia scilicet filios suos
non debent secum in domo tenere, sed exterius ad videndũ
& experiendum mundum eijcere,& mittere,& eos propriæ
prouidentiæ exponere,vt necessitate ducti,discãt de se,& de
salute propria cogitare.¶ Item vultur alios vultures ,& pro- 21
prios pullos adultos iuxta nidum suum morari non permit-
tit,timens ne prædæ non sufficerent vtrobique. Magnũ cor-
pus enim habet vultur,& ideo magna patria pari vulturum
necessaria est ad prædandum.Tales sunt ꝓ certo magni vsu-
rarij,& raptores & ambitiosi,& potissime inuidi, & aduoca
ti. Isti enim iuxta domum vel patriam suam nunquam volũt
alios sibi similes inuenire, quamuis etiam sint eorum pulli,
id est consanguinei vel amici,nec cum istis habitare volunt,
& nunquam parem habere quærunt,dicentes illud Eccles.6.
Nunc manducabo de bonis meis solus.Timẽt.n.ꝙ patria nõ
sufficiat prædæ plurium.rapinis.n.suis & vsuris est magna pa
tria necessaria,& ideo tales alios sibi pares repudiant, vt so-
li patriam deuorẽt,& corrodant.¶ Vultur magnas aues in- 22
uadit, sed minimis parcit. Sic iudex plus debet irruere con-
tra malefaciẽtes diuites,quam pauperes.Econtra de miluo.
&c.¶ Vultur iuxta nidum suum non venatur,docente natu- 23
ra pacis amica,ne vicinarum gentium odium contra se,& ni
dum suũ excitet,sicut dicitur in libro de natu.re. prædicto.
Expone istud sicut infra de lupo, & sicut supra de auibus in
generali.¶ Vultur cum adulta fuerit, matremque suam debi- 24
lem ad volandum viderit,eam impetere, & occidere consue
uit,vt dicitur ibidem.Sic vere religiosi,& clerici videntes, ꝙ
mater sua id est ꝓlatus suus defectuosus est, & debilis ad vo-
landum,id est ad operandum , debet contra eum insurgere,
& eum à statu suo deponere. Teste.n.Arist. bonum est macta
re patrem in treballis,quia sicut dicitur in euãgelio. Qui nõ
odit patrem , & matrem , non potest meus esse discipulus.
Vel potest allegari contra filios impios,& iniquos,qui pro-
prios prælatos,& benefactores,amicos & parentes,quam-
uis ipsos , quandoque fouissent tanquam matres , si vident
eos in aliquo defectiuos, vel præ paupertate,vel alias ad vo
landum, & ad eis amplius benefaciendum debiles, & infir-
mos,solent cõtra eos insurgere.& ipsos accusare,& spiritua
liter occidere,& grauare.Lucæ.21.Exurgent filij in parẽtes,
& eos morte afficient.¶ Vultur vt dicitur ibidem, pro eo ꝙ 25
propter pondus corporis , non potest acquirere sibi cibum
faciliter,ideo reliquias cibi aliis non diuidit , sed pro se, &
pullis in nido suo reponit, quia pro certo , quod difficilius,
acquiritur,diligentius conseruatur. Vel potest dici de viris
prouidis,qui oia nõ solent expendere, sed pro tempore futu
ro reponere,& seruare.Prouer.10.Sapiens aũt seruat in po-

26sterũ.¶ Itē vultur optimũ odoratum habet ad cadauera sentienda,& ideo sequitur exercitũ. Vnde sm augures, qñ plurimi vultures circonuolant, signũ est prælij futuri, qa aliquo occulto sensu præsentiunt cadauera, quæ vultur in sero prædatur,& non in mane,& illa quæ de cibo suo remanēt alijs, non largitur, sed in nido recolligit pro se,& pullis educādis, vbi aliquoties putrescunt. Sic auari optimũ olfactum,i. discretionem optimam habent ꝑ cadaueribus bonorũ tēporaliũ sentiendis,& ideo exercitum.i.lites & cōtentiones sequũtur,& spe cadauerum habendorum.i.tēporalium acquirendorũ insimul conueniunt, atq; volant. Qđ quidē est signum futuri prælij. Nam ꝑꝑ lucra hmōi, sæpe vnus contra alium præliatur. Isti in sero senectutis magis, ꝙ̃ in mane iuuentutis prædantur, qm̃ auaritia plus viget in senectute sm Senecam. Expone cætera sicut infra.¶ Vultur sm aliquos sine coucubitu nascitur,& habet hanc proprietatem, ꝙ os eius inuolutũ in pelle leonis, vel lupi, liberat se portantē à lupis, & leonib. Pes eius dexter sm Plin. sanat dolorē pedis sinistri hois, & econuerso pes sinister, hois pedē dextrum sanat. Charissimi habet duos pedes, dextrũ.s.i.misericordiam, sinistrum.i.iustitiam. Sed hō duos ēt habet, dextrũ.s.i.gaudiũ de lumine prosperitate,& sinistrũ.i.timorē de salute. Ergo si hō patitur in pede dextro, nimis gaudens, & se delectans in prospera fortuna huius mũdi, super illũ pedē apponat Dei pedē sinistrũ .s.eius iustitiam cogitando,(Ideo dr̃ ad Ro.10. Noli alte sapere)& tunc cito sanabitur. Sed econtra si hō considerans, sua peccata patiatur in pede sinistro nimis timendo,& quasi de salute desperando, apponat de pede dextero Dei.i.cogitando eius misericordiam,& cito saluabitur. Sic.n.loquitur ps. Saluum me fecit dextra tua. Dicat ergo Cant.2. Leua eius sub capite meo,& dextera illius amplexabitur me. q.d. leua iustitiæ diuinæ, & dextera suæ misericordiæ me liberabunt. Vultur etiam qui sine concubitu nascitur, Christum significat, qui de virgine sine virili semine de sancto spiritu conce-
1 ptus est. Os ei⁹ igitur in pelle leonis siue lupi inuolutũ significat diuinitatem, quæ fuit inuoluta in pelle humanitatis in incarnatione,& illa certe hoiem hanc gestantem per deuotionem, liberat ab incursibus luporum infernaliũ, & leonũ. Et de hoc scribitur Eccl.51. Liberasti me sm multitudinem, misericordiæ nominis tui, a rugientibus præparatis ad escā. ¶ Dicit Pli. ꝙ penna vulturis apposita pedi sinistro mulieris
27 parturientis facit eam parere. Sic vere si imitatio vitæ Christi, virtutum eius,& perfectionum, apponatur pedi sinistro .i. affectioni aiæ prægnantis, & dolores parturientis,(illius quidem aiæ de qua loquitur ps. Concepit dolorem,& peperit iniquitatem.) si hæc inquam vitæ Christi perfectio tali affecti inordinato alligetur, facit eam parere, non peccatũ qđ ex carne conceperat, sed virtutē quam eam spiritus sanctus docuerat. Esa.60. Nunquid ego parturiam?¶ Secundum Pli.
28 lingua vulturis sine ferro auulsa facit portantem se gratiosum. Sic verè charissimi lingua, locutio, oratio & intercessio virginis Mariæ gloriosæ, quæ more vulturis sine carnali copula peperit,& concepit, qñ sine ferro.i.sine peccati duritia imploratur, facit & in verbis,& operibus gratiosum,& ideo prædicator in principio sermonis illam linguam vel gratiā petit, & inde est quòd pro gratia impetranda dr̃ Aue maria
29 petit.&c.¶ Cinis vulturis serpentes fugat,& cōmuniter sanguinis eius lepram curat. Sic vere cinis.i.memoria mortis,& sanguinis Christi serpentes.i.tentationes, quæ in nobis serpunt, & etiam lepram luxuriæ, & peccati curat spiritualiter atque sanat. Ad Heb.9. Omnia fere in sanguine mundantur, & sine sanguine non fit remissio peccatorum.¶ Vultur secũ
30 dum Pli. de ꝓprijs filijs impia,& crudelis, quia si videat pullos suos impinguari, percutit eos rostro, vt fiant ex hoc vulnere macilenti. Sic principes,& prælati subditis suis sunt crudeles, quia si uident pauperes subditos, vtpote sacerdotes, & agricolas inferiores impinguari diuitijs, statim inuident, & cum rostro potētiæ per phas vel nephas, seu per falsas impositiones, rapinas & excoriationes, ipsos faciũt macilētos.
13 ¶ Vulturi assimilantur multi quantum ad eius malas conditiones. Vultur dicitur quasi tarde volans, quia præ magnitudine carnis præcipites volatus non habet. Sic tales quia magnitudine,& pondere affectionis carnalis detinentur,& prę munitur, ideo per contemplationem superius nunquam volant. Sapiē.9. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam,

LIBER OCTAVVS

De aquis & fluminibus, & primo de aqua in generali. Cap. 1.

AQVA secundum Isidorum dicitur quasi æqua. Semper est enim æqua nisi per violentiam motua fuerit exæquata. Est autem aqua naturæ specularis, quia rerum sibi obiectarum radios recipit, & per actionem reflexi luminis earum imagines repræsentat, & facies intuentium manifestat. Talis est conscientia, quia qualemcunque imaginem impresseris.i. qualecumque peccatum feceris, ipsum per remorsum reflexiuum (nisi deleatur per pœnitentiam) perpetuo reuidebis. Prouer.27. Resplendent vultus respicientium in aquis. Et sicut aqua mota,& turbata non quiescit a moto, quousq; eius superficies adęquetur, sic nec conscientia quiescit a dolore, & remorsu quousq; pacificetur, & per pœnitentiam quietetur, Esa.57. Impij sicut mare feruens quiescere non valent. Et sicut in aqua turbata imagines non apparent,& si apparent, videntur imagines monstruosæ,& deformes, sic in corde,& conscientia turbatæ desiderijs,& cogitationibus, vel etiam vitijs,& criminibus, imagines idest virtutum pulchritudines non apparent, quousque per gratiam fuerit adæquata,& a turbatione huiusmodi quietata. vnde Augustinus. Inquietum est cor meum bone Iesu, donec quiescat in te. Veruntamen sicut in aqua adæquata imagines, quæ propter motum fuerant dissipatæ, iterum reuertuntur, sic virtutes, & opera quæ fuerāt per peccatum mortificata, cum ipsa conscientia adęquata fuerit per pœnitentiam, & peccata, ibi iterum per gratiam reuiuiscunt. Et tu reuerteris ad antiquitatem tuam. Eze.16. ¶ Aqua 2
quanto est profundior, & purior, tanto apparet obscurior, nisi à solis radio subintretur, sicut Basilius dicit in hexameron. Sic anima quanto est profundior per subtilitatem ingenij, quanto purior per naturæ nobilitatem, tanto per ignorantiam spiritualiũ est obscurior, nisi solius Christi gratia spiritualiter illustretur. Istud maxime patet in sapientibus huius mundi, qui licet sensu vigeant naturali, nihil tamen de Dei iudicijs cognouerunt. Baruch.3. Exquisierunt scientiam quæ de terra est: sequitur. Viam autem sapientiæ nescierunt. Vel dic, ꝙ aqua profunda est humilitas, quam.s. semper comitatur obscuritas, eo.s. ꝙ vir humilis bona sua solet occultare & non alijs propalare. Seneca de moribus. Est occultator virtutum, sicut alij vitiorum. Vel dic, ꝙ ista est profunditas peccati, vel etiam prosperitatis, quæ semper obscuritatem ignorantiæ gestat. ps. Obscurentur oculi eorum.&c.¶ Aqua sm 3
Basilium in hexameron, habet vim vnitiuam ipsius terræ, qa per humorositatem aquarum se per interiorem partem terræ vndiq; diffundentium ipsæ partes terræ iungerentur, ipsa terra præ nimia siccitate in puluerem verteretur. Et aqua sic naturæ specularis, ideo radios rerum sibi obiectarũ quas recepit, iterum refundit in maiorem latitudinē,& transmittit,& hinc est, ꝙ res visę in aqua maiores apparent, quam in se sint sm rei veritatem, ꝙ.s.fit propter grossitiem medij ipsius. Sic ipsa charitas, gratia, vel concordia, seu etiam aqua baptismalis, terrā.i.ecclesiam, religionem, vel animam vnit, conglutinat,& coniungit. Actu.4. Multitudinis credentium erat cor vnum. Nam nisi per aquam istam status ecclesiæ vel religionis iungeretur, in moribus,& in fide statim in diuersos pulueres partialitatis,& sectarum dissolueretur,& sic ei⁹ integritas rumperetur. Et est ista aqua, scilicet charitas naturę specularis. Res enim quas in se recipit, scilicet beneficia quæ alijs percipit, per gratiarum actionem maiora reddit,& semper in ampliorem latitudinem retribuere,& refundere, & commendare contendit. Vel dic quòd aqua ista est amor, & affectio carnalis. Ista enim illos quos in se recipit, per affectuosum amorem maiores repræsentat,& credit, quia semp res quæ amatur, maioris bonitatis videtur esse, quàm sit in rei veritate. Nam sm Senecam, Solus amor verum iudicium nescit. Vel dic, ꝙ imaginem boni documenti vel exempli, ꝙ̃ ab alijs recipimus, per operis executionem non solum tantam, imo etiam maiorem refundere debemus. Quod etiam de beneficiis debet esse, quæ debemus, vice reciproca refundere,& maiora etiam, quàm receperimus cōpēsare. ¶ Aqua 4

de sui

de sui natura est sine sapore,& colore, vt sic esset indifferens
ad oēs sapores,& colores rerum omnium assumēdos. Ideo
transiens per occultos meatus terræ,à locis per quæ transit,
in colore, & sapore recipit mutationem , & inde est ꝙ nunc
dulcis,nunc amara, nunc clara,nunc turbida , nunc subtilis,
nunc grossa,dinoscitur apparere.Talis aqua debet esse ois ꝑ
sona publica,quia verè nō debet esse determinata ad aliquē
certum colorem seu saporem.i.ad aliquorum affectionē, &
dilectionem specialem, per personarū acceptionē, imo dēt
esse indifferens ad oēs,vt generaliter sit ei cura de oib᷒. Sap.
6.quia non est personarum acceptio apud Deum. Ad Ro.2.
Ideo ſm qualitatem terræ per quam transit.i.ſm bonitatem
vel malitiam personarum quibus præest,debet eius qualitas
immutari,quia cum terra salsa per peccatum debet esse sal-
sus per correctionem, cum dulcib. per deuotionem dēt esse
dulcis per compassionem,& beneficij largitionem, cum cali
dis per iram,& tribulationem,debet esse calidus per seuerā
punitionē,cum grossis,& rudibus debet esse grossus,& sim-
plex,& cum subtilib.subtib᷒,vt sic ſm exigentiam omnium
indifferenter omnib.se conformet 1.ad Cor.9.Omnib. om-
nia factus sum,vt omnes lucrifacerem. Vel ista possunt de ꝓ-
dicatore dici,qui mores aliorum debet imitari , & induere,
vt eos possit ad viam salutis trahere,& inducere. Exemplo
Apostoli vbi supra,q̄ fiebat cū gentilib.gentilis,& cū iudęis
iudæ᷒.,Vel dic ꝙ talis est anima,quę ſm ꝙ in diuersis fundis
.i.diuersis considerationib.situatur,ſm hoc in suis conditio
nibus variatur. Vel expone de societate sicut infra.c.de fon
5 te.§.12.¶ Aqua secundum Basilium in hexameron,est valde
vtile elementum inter omnia elementa,cœlum.n.temperat,
terram irrigat,& fœcundat,aerem suis vaporib.incorporat
& condensat,scandit in sublime,& cœlum sibi vendicat . Et
sunt aquæ causa omnium terræ nascentium , quia fruges gi-
gnunt,arbores & plantas producunt,sordes detergunt,pctā
abluunt.Et est aqua terræ coniunctiua, penetratiua, repleti-
ua,caloris cœlestis nutritiua,inferiorum temperatiua. Nisi
.n.hæc inferiora suis exhalationib.temperaret,cęli motus,&
ignis conflagratio omnia inflammaret. Piscib.etiam dat spi-
raculum.& animalib.nutrimentū Talis est gratia,vel lachry
ma,vel doctrina,quia sicut aqua.s.cœli crystallini,cœlū tem
perat,s.firmamentum.quantum ad calorem qui ex vi motus
proprij oritur,sic istę spirituales aquæ , quę sunt in hoīe,ip-
sum raptum cœli.i.ipsum cęlestis iudicis rigorem temperat,
& refrenant. Ardorem refrigerabit ros.Eccl.18.Et etiam ae
rem.i.ipsam animam suis vaporib.i.diuersis virtutib. incor-
porant,& cōdensant. Et sic terram corporis bonis virtutib.
irrigant,& fœcundant. Istę igitur causa sunt omnium terrę
nascentium.s.bonorum operum,quia in terra plantas,& ar-
bores.i.in corpore vniuersos actus bonorum operum pro-
creant,& producunt.Sordes etiam peccatorum abluunt, &
abstergunt.Eze.36.Effundam super vos aquam mundam,&
mundabimini.Hæ terrę partes.i.affectiones aiæ coniungunt
per charitatem,penetrant per humilitatem,replent per bo-
norum operū fęcunditatē.Hæ sunt caloris cęlestis.i. amoris
charitatiui in nr̄is cordib.nutritiuæ , inferiorum.i.motuum
carnalium temperatiuæ,ardoris desideriorum malorū refri
geratiuę,quia.s.nisi per aquæ gratiæ, lachrymæ, & doctrinæ
exhalationem,influētiam,& inspirationem inferiora,carnis
.s.desideria temperarentur, totum corpus in conflagrationē
luxurię verteretur.Hę igitur piscibus.i.deuotis hoībus dant
spiraculum,animalib.vero.s.secularib. nutrimentū. Eze.31.
Aquæ nutriuerunt illum,abyssus exaltauit illum.Eadem per
oīa possunt dici de confessione,& de baptismo . Vel oīa dic
de elemosyna,& pietate,quia sicut dr̄ Ecc.3.sicut aqua extin
guit ignem,ita elemosyna peccatum. ¶ Aqua in nihilum de-
6 flueret,nisi termino alieno sisteretur.Sic peccator de despe-
ratione deueniret in nihilum,nisi eū alienus terminus.i. Dei
mia retineret,quia.s. Dei mia causa est quare impius nō de-
sperat.Iob.38.Circūdedi illud terminis meis. ¶ Aqua est co
lorum,& saporum oīm susceptiua,& de vno ad alterum mu
tatiua sp defluit nisi termino alieno sisteretur,male.n. est ter
minabilis pp defectum soliditatis , & ideo necesse est, ꝙ ab
extrinseco teneatur,& alio solido termino limitetur Sic hō
leuis,& instabilis vno statu non est contentus , de colore ad
colorem,de præbenda ad prębendam,de dignitate ad digni
tatem,de statu ad statum,quotidie vult esse mutatus,& trās-
latus.Eccle.27. Stultus mutabitur vt luna.Mich.7.Ad mare
de mari,& ad montem de monte.Ideo motus & affectiones
talium non quiescunt,nisi per alienum terminum.i. per ꝑla-
torū suorum resistentiam,vel per ipsius Dei grauam, vel re-
pulsiuam iustitiā, & tribulationē & violentiā sistantur,& in
fra suos limites arceantur,& à suis vanis appetitib.cōpescā-
tur. Dicat ergo talib.Deus vel prælatus illud Oseæ.2.Sepiam
vias tuas spinis,& sepiā eas maceria.& illud Iob 28. Hucus-
que venies,& hic confringēs tumentes fluctus tuos. ¶ Aqua 7
semper deflueret nisi termino alieno sisteretur. Et est aqua
oīm colorum,& saporum receptiua,& ad oēs suipsius tral-
latiua,& motus sui est à centro ad circunferentiā eleuatiua.
Sic verè aīa vel aīæ voluntas sp fuit per diuersas creaturas,
vnā post aliā diligendo,vel per diuersa desideria,vnum post
aliud emittendo nisi per amorem Dei,& per eius solius ap-
petitus,tanq̄ per alienum terminū terminetur. Aug.Inquie-
tum est cor meū bone Iesu,donec quiescat in te.Et est aqua
ista motus sui.s.affectus,& desiderij,à centro ad circunferē-
tiā.i.à rebus creatis ad ipsam increatam essentiā eductiua,&
rerum oīm colorū, & saporū per amorē , & desideriū rece-
ptiua,quia.s.cor hoīm est in potentia ad amorē oīm creatu-
rarū,quia sicut aqua est indifferēs ad colorē,& saporē, nō ha
bens terminum colorum,& saporum,sicut aīa est quasi tabu
la in qua nihil depingitur , nisi postea color rerum in ea de-
pingatur. Et est ēt aqua qualitatis propriæ mutatiua,q̄a vo-
luntas quotidiè de vna re ad aliam circunfertur.Iob.20. Cō
gitationes variæ succedunt sibi.Et Prou.19.multæ &c.Et si-
cut in aqua mota,& turbata imagines nō videntur,sic nec in
voluntate,& corde turbato per tristitiam notitiæ describun
tur,quia sicut dr̄ Eccl.21.Non est sensus vbi est amaritudo.
¶ Aqua ſm Isid.dr̄ quasi ęqua,eo ꝙ à motu nunquā quiescat, 8
donec eius fuerit superficies adæquata. Et est aqua elemētū
frigidū,& humidum,& respectu terræ subtile,& perspicuū,
proprio termino nō contentū,deflueret.n. nisi termino alie-
no sisteretur.Et habet ēt aqua motū suū à centro ad circun-
ferentiam,& spēs in se receptas more speculi ostēdit,& hoc
in maiorē quantitatē q̄ sint ſm rei veritatem.Sic iustus nun
quam quiescit à motu bonorū operum,quousq; superficies
conscientiæ suæ in præsenti per grām,& in futuro per gloriā
quietetur.Deut.12. Necdū venistis ad requiem q̄ dn̄s Deus
noster daturus est vobis. Et est aqua ista elementū frigidū ꝑ
castitatē,humidum per pietatē,subtile per paupertatem, ꝑ-
spicuum per subtilitatē,& veritatem,imaginē bonorū exem
plorum receptiuum per honestatē,& honestę imitationis cō
formitatem 2.ad Cori.3.in eandē imaginē transformamur.
Et respectu terræ.i.hoīm peccatorum habet multiplicē no-
bilitatē,quia terra erat inanis,& vacua, sed spūs Dei ferebat
super aquas. Ge.1.Ista proprio termino nō sistitur,nec volū
tate propria regitur,sed alieno.s.Dei vel ꝑlati ordinationib.
regulatur.Iustus.n.non se præsumit regere, imo nihil de sua
bonitate præsumens,diuinę mię,& prouidentiæ se cōmittit,
sine cuius termino se timet in nihilū redigendū. Circundedi
illud terminis meis.Iob 38.& in psa.Terminum posuisti eis,
quē non transgredientur. Quia.s.iste ſm Dei, & ꝑlati volūta
tē,prouidentiam,& ordinationē , oēs motus suos terminat,
& concludit,& infra ambitum regularium statutorum,& di
uinorum mandatorum se contineri permittit & motū suū.i.
naturalem appetitum à centro ad circunferentiam.i.à crea-
turis in ipsum Deum applicat,& reducit ſm oīa alia expone
sicut supra. Aqua, & terra pp suam elongationem ab orbe
non sunt ita mobilia,nec orbi obedientia,sicut sunt alia ele-
menta,& ideo terra , quia summè distat,non mouetur, imo
stat immobilis atq; firma. Sic illi qui pp peccata sua sunt ab
orbe.i.à Deo(qui est orbis oīa continens non habens prin-
cipium neq; finem)remoti,& elongati non sunt eius influē-
tiæ participes,nec eiusdē voluntati obedientes,vel ad motū
suæ inspirationis volubiles.Exod.15.Fiant immobiles quasi
lapides.Et ideo illi qui sunt duri vt terra per incompassionē,
frigidi per indeuotionem,immobiles per accidiæ torporem
sicci per auaritiæ ardorem,non mouentur per obedientię vi
gorem,imo sunt fixi,& immobiles per inobedientiæ , & ob-
stinationis tenorem.ps.Qui formasti terram super stabilita-
tem suam non inclinabitur in seculum seculi.Vel dic ꝙ secu
lares,qui magis sunt à Deo,& à suo seruitio elongati,minus
sunt mobiles ad bona q̄ clerici,& religiosi,q orbi Deo sunt
proximi,& ei᷒ seruitio specialiter dedicati. Allega vt supra.
Vel dic econuerso quod illa elementa.i.illæ personæ q̄ à cœ

lo.i.à Deo gradu,& ſtatu amplius elongantur, ſtabiliores in
bono reperiuntur, ſicut in ſecularib.reſpectu malorum ec-
11 cleſiaſticorũ quotidie cõprobatur. Allega vt ſupra. ¶Aqua
nõ habet determinatum colorem,ſaporem,vel figuram,ſed
ſm ſaporem,colorem, & figuram loci in quo ponitur, & à
quo clauditur,eius qualitas variatur. Sic religioſus non de-
bet habere motus,voluntates,& deſideria propria, & deter-
minata,imo debet ſm exigentiam ſtatutorum clauſtri, reli-
gionis,& loci à quo clauditur,& ſecundum voluntatem præ-
lati ſui accipere colorem,conditionem,& formam,quia.ſ.ip-
ſe debet eſſe indifferens ad oĩa quæ ſibi à ſuperiori dicuntur
& imponuntur dicens illud euangelicum. Veruntamen non
12 mea volũtas ſed tua fiat. ¶Aqua ſm Iſidorum dr̃ quaſi æqua,
eo q nunquam quieſcat à motu, donec eius ſuperficies ad-
æquetur.Sic nec homo debet quieſcere à motu bonorũ ope-
rum, donec in paradiſo per gloriæ pulchritudinem eius ſu-
perficies.i.aĩæ ſuæ capacitas adæquetur.Baruch.5. Cõſtituit
Deus replere valles in æqualitatem terræ, vt ambulet Iſrael
13 diligenter in honorẽ dei.¶Aquæ maris quę naturaliter ſunt
amaræ,tumultuoſæ ſunt,& ſonoræ. Sic in mare mũdi huius,
amari.ſ.peccatores multipliciter volunt loqui, & præ cæte-
ris tumultus,& iurgia cõcitare.Semper.n.iurgia quærit ma-
ſus Prou.17.¶Aqua quæ ſurſum gignitur.ſ.pluuias, cæteris
14 aquis eſt melior, & ad terrã fęcundadam vtilior,maxime qñ
cum tonitruo cadit,quia tonitruum ſuo motu aquam,& va-
porem ſubtiliat,& depurat,& ſic terram magis pœnetrat,&
fœcundat.Aqua iſta eſt gratia,prædicatio; vel doctrina,quæ
ſurſum gignitur in excelſis,deſcendẽs à patre luminum.quæ
præ cæteris aquis melior eſt ad terram aĩæ bonis operib. fœ-
cundandam,& maximè ſi cum tonitruo diuini timoris ſit re-
cepta,quia tonitruum diuini timoris aquam grãæ, & ſapiẽtiæ
reddit ſubtiliorem,& ad terram.i.aĩam pœnetrandum peni
tus aptiorem.Eccl.1.Timor Dei,ſcientiæ religioſitas custo-
diet,& iuſtificabit cor.¶Aqua fluuialis ſm Conſtan.quæ ab
15 altis rupib.deſcendit,ſana eſt,qñ fluit cõtra orientem,& tũc
præualet illi,quæ fluit contra occidentem. Sic ſapientia Dei
& ſcientia catholica,quæ ab altis rupib. paradiſi per reuela-
tionem extitit deriuata,deſcendens de ſurſum à patre lumi-
num,(Iaco.1.)ſana eſt,competẽs animæ ſanitati, & maximè
qñ fluit contra orientem.i.qñ ad ortum grãæ, & virtutum to-
taliter ordinatur,quia quæ de ſurſum eſt ſapientia, primum
quidem pudica eſt.Iac.3.Sed illa quæ in vallib.oritur.i.mun
dana ſapientia,q̃ in valle mundi huius ortum habuit,vt ſunt
leges quas fecerunt imperatores, & quæ ad occidentem.ad
mundi negocia ſp deficit,& occidit,tendit,ordinatur, & ter
minatur,animæ non eſt ſana,quia.ſ.infirmitates ſuperbiæ, &
præſumptionis,& contẽptus aliorum producere conſueuit.
Scientia.n.inflat charitas aũt ædificat 1.Cor.8.& Eccle.1.In
ſapiẽtia multa eſt indignatio.Figura de aqua fontis hierico,
quæ faciebat ſterilem terram,quę tñ alias erat optima.4.Re.
2.Quia multi elati per ſcientiã, à bonis operib. ſteriles ſunt
qui alias boni erant.Ideo eis dr̃.Sapientia tua,& ſcientia tua
hæc te decipit.Eſa.47.Hæc eſt ſapientia terrena,animalis,&
diabolica.Iac.3.Et ideo dr̃ ad Ro.8.. Prudentia carnis mors
eſt,prudentia aũt ſpũs vita & pax,Et ibidem ſapientia huius
mundi inimica eſt Deo.ideo.1.ad Corin.3. Sapientia mundi
16 ſtultitia eſt apud Deũ. ¶Nota q ſm Iſidorum aqua dr̃ quaſi
æqua,pro eo q eius ſuperficies ſemper eſt ęqua,& plana,niſi
ab extrinſeco ventis vel cauſis alijs exequetur.Eſt autẽ aqua
ſicut dicit Seneca lib.3.de naturalib.quæſtionib.mundi pri-
mordium,quod prius omnib.fuit,& ex quo ſunt omnia.Se-
neca.n.dicit q aqua,& ignis terrenis dominantur,& his or-
tus,& ex his interitus eſt.Supponit.n.q ex aquis omnia ince
perunt,& per ignem omnia finientur. Vnde ait.Ignis exitus
mundi eſt,& humor primordium.Quod etiam vr̃ fides inue
nire,quæ de aquis.i.de informi materia, quæ nomine aqua-
rum intelligitur, cuncta facta fuiſſe prædicat.Ge.1.Spiritus
dñi ferebatur ſuper aquas Et per ignis conflagrationẽ cun-
cta elementaria ante iudicium immutãda declarat.pſ. Ignis
ante eum exardeſcet. Moraliter autem per aquam poteſt in-
telligi dulcor,& mollities pietatis,per ignem vero feruor,&
acuties charitatis.Iſta.n.duo omnib. dominantur, & ex iſtis
duobus omnium virtutum congeries generatur.Humor n.
pietatis eſt materiale virtutum principium, & eorum debi-
tum nutrimentum,ignis vero charitatis eſt ipſarum cauſa,&
eorum finis,& congruum complementum.Ideo Eccleſ.39.

dr̃ q initium vitæ hominis ignis & aqua.Vel dic q in rebus
moralib.ſunt duo.ſ.vnum quo conſtruuntur, & vnum quo
deſtruuntur.Primum eſt humor deuotionis,& gratię,a qua
virtutes originantur.Aliud eſt ignis cupiditatis,& auaritiæ,
vel etiam ignis cuiuslibet malæ concupiſcentiæ,à qua virtu
tes exterminantur.Bene igitur dr̃ Eccl.15. appoſuit tibi ignẽ
& aquam,ad quod volueris,extende manum.Vel dic q hu-
mor eſt carnalitas,à qua peccata ortum accipiunt,ignis vero
eſt pœnitentia,& aſperitas,a qua vitia diſſipantur.Sapiẽ.19.
Ignis in aqua valebat ſupra ſuã virtutem. ¶Senec.licet eſſet 17
infidelis,agit tñ diffuſè de diluuio,quo oĩa perierunt, & re-
ducit ipſum ad cauſas ſuperiores, & inferiores,exteriores,
& interiores.Cauſę n.ſuperiores fuerũt ſtellę in capricorno
conuenientes Vnde ſicut ait,Beroſus ſm naturalẽ,& certũ
tempus aſſignat tam diluuio,q̃ futuræ ignium conflagratio-
ni.Arſura.n.(vt ait)terrena contendit.Cauſæ inferiores fue
runt maria,quib.terra circundatur, quæ(vt ait)ſuis fluctib.
naturaliter contra terram,& littora pugnãt, quaſi appetant
eam ſubmergere.Vnde ẽt dicit q natura nos humore.i.ma-
ri circũdedit,vt vndique nos cum voluiſſet, aggredi poſſet.
Cauſæ ẽt exteriores erant fluuij excreſcentes,imbres a nubi
bus deſfluentes,torrentes de montib irruentes, & fontes de
terra ſcaturientes,& infra terram lacus,& fluuij decurrẽtes,
quia(ſicut ait) aquæ q̃ ſunt ſub terra, & qui ſunt ſicut terra,
amnes amnib.iungent,paludib ſtagna. Cauſæ vero interio-
res ſunt ipſa naturæ inſtituta,quib.à principio natura ſtatuit
diluuium futurum.vnde ait.Sunt oĩa facilia naturæ,vtique à
primo facere conſtituit,atq; non ſubito, ſed ex denunciato
venit;& à principio qñ mergerentur terrena,decretum eſt,
& ne ſit qñq; veluti in nono opere dura molitio,olim ad hęc
maria ſe exercent. ¶Dicit etiam q nihil difficile naturæ eſt,
vtiq; vbi in finem ſui properat,& ſequitur. Omnia adiuua- 18
bunt naturam vt ſua conſtituta peragantur.Et concludit.Er
go qũq; erit terminus rebus humanis Et poſt. Vnus huma-
num genus cõdet dies.Vnum tñ aduertendum eſt hic q Se-
neca vr̃ ponere diluuium futurum ſecundum modum ſuum
loquendi,& tñ credo ipſum intellexiſſe iam factum,maximè
quia Solinus,& Ouidius ipſum factum iam ante poſuerunt,
qui forte Senecam tpe præceſſerunt.Et breuiter ipſe ſuppo-
nit diluuium naturaliter factum Vnde dicit q natura nõ mi
nus ordinauit res,q̃ rerum mutationes.In his(inquit)inun-
datio fuit,quæ non ſecus q̃ hyems,& q̃ æſtas lege mundi ve-
nit.Suppoſito ergo, q iſtæ quatuor cauſæ potuerunt conue
nire in diluuio de quo facit mẽtionem ſcriptura,dico chariſ
ſimi q per diluuium poteſt intelligi profluuium lachymarũ,
quo procul dubio obruitur, & ſubmergitur tota congeries
vitiorũ.Sed procul dubio hmõi diluuium,inundatio vel pu-
rificatio quattuor habet cauſas.ſ.ſuperiores,quæ ſunt influẽ
tiæ ſtellarum.i.bonorum induſtria prælatorum. Inferiores,
quæ ſunt affluentiæ marium.i. compunctio cordium amaro
rum.Exteriores,q̃ ſunt torrentes tribulationum,& tormen
torum,imbres bonorũ documentorũ,fontes & flumina bo-
norũ ſociorũ,& viciniorũ, necnon lacus.i.horrores,& infe-
ctiones ipſorũ criminum interiorum,Anteriores aũt,q̃ ſunt
prædeſtinatio,& pordinatio Dei,& ſuorum conſiliorum.Ex
his.n.quattuor oritur diluuium lacbrymoſæ cõpunctionis,
& mundificatio,& lotio ſerioſę cõfeſſionis, & per cõſequẽs
renouatio,& mutatio moralis,& virtuoſę conuerſationis.Oĩa
.n.adiuuant naturam.ſ.naturantem Deum vt ſua conſtituta
peragantur, quia.ſ.ex quo hoĩem ſaluare decreuerit, multis
adminiculis vtitur,& per multas vias vitiorum ſuorum dilu
uium procurat,& quærit quia ſicut dr̃ ad Ro. 8. Diligentib.
Deum oĩa cooperantur in bonum.Vel põt dici q diluuium
ſignificat diem iudicij,vbi.ſ.erit terminus reb.humanis,& q
humanum genus è mundi vſib.condet. Tunc.n.oĩa, & ſupe-
riora,& inferiora naturam naturantem Deum iuuabunt,&
ſuum decretum,& primordiale ſtatutum pro virib.ad imple
bunt,quia ſicut dr̃ Sap.5.Pugnabit pro eo orbis terrarũ con
tra inſenſatos.Vel dic q diluuium ſignificat huius vitæ tribu
lationes,quibus homines.i.iuſti diſcrimodè fatigantur. Ad
hoc.n.faciunt ſydera ſuperiora.i mali prælati. Maria infe̹rio
ra.i.circunſtantes nos mali officiales,& balliui, fontes lacus
torrentes, & flumina exteriora.i. mali vicini,& falſi amici,
ſtatuta naturæ anteriora.i.ordinationis ſtatuti diuini,quo.ſ.
à principio cautum eſt quòd homo naſcatur ad laborẽ, auis
vero ad volandum.Iob 5.quia ſicut dicit Iſidor. impoſſibile
eſt q

est q homo sit & tribulationes non patiatur Seneca vbi su-
pra dicit q consumpto humano gñe per diluuium dabit ter
ris homo innocẽs, inscius scelerum, & meliorib. auspicijs na
tus. Istud põt exponi de Christo, qui procul dubio datus est
terris purus, & innocens , & scelerum ignarus toto mundo
iam diluuio vitiorum præconsumpto, qui tñ meliorib. auspi
cijs, q̃ alij fuit natus, quia s. non per corruptionem carnis, si-
cut alij, sed per incarnationem diuinitatis. Iden de ipso dr.
Esa. 9. Puer natus est nobis, & filius datus est nobis. Et Baru.
20 3. dr. q postea in terris visus est. &c. ¶ Dicit Seneca q post di
luuium, dato q detur terris, homo inscius scelerum, tñ inno
cens non diu abit nisi dum noui sunt. Cito inquit nequitia
surrepit, virtus difficilis inuentu est, rectorem ducemq; desi
derat, etiam sine magistro vitia addiscuntur. Ista possunt alle
gari de nouiter promotis, & introductis, qui innocentes, be
nigni & simplices inueniuntur, qui cum tractu tpis mali effi
ciuntur , quia vitia naturaliter etiam sine magistro discũtur.
Vel potest dici de hominib. in quibus non durat innocẽtia,
nisi dum noui, & iuuenes sunt. statim. n. surrepit nequitia, &
dum homo corporaliter crescit, succedentib. vitijs innocen-
tia retrocedit. ¶ Dicit Seneca ibidẽ q mundus diu antea du
21 rans, subito per diluuium periet. Dicit. n. q ad originem re-
rum natura parce vtitur virib. & subito ad ruinam toto im-
petu venit. Et exemplificat de hoie, qui diu nutritus cito mo
ritur, & addit q vrbes constituit ætas, hora dissoluit, momẽ-
to fit cinis, diu silua. Sic verè moraliter loquendo sæpe fit, q
mundi prosperitas, quę multis fuit interuallis confecta. subi-
to per infortunium destruitur, & homo qui diu in gloria ste
terat, fortunæ impetu modico dissipatur. Quod etiam in vir
tutib. qñq; fit quia ille q diu in statu salutis steterit, subito Deo
permittente per tentationem perit. Vel ad litteram expone
de ruina mortis hoim, vrbium, & terrarum, quia sicut dicit
idem, magna tutela stant aut vigent omnia , cito ac repente
22 dissiliunt. ¶ Item idem dicit, q sicut in corpore humano nõ
tñ est vnus humor, s. sanguineus, sed multi, sic in terra nõ est
tantummodo humor aqueus, imo sulphureus, alumineus, au
reus, & argenteus &c. Quod ad ecclesiam vel religionẽ ap-
plicari potest, in qua non tñ est vna species humorum. i. vna
conditio personarum, sed plures, quia. s. aliqui sunt ibi puri,
mundi, & aquei, alij vero mali, immundi et sulphurei. aliqui
clari, aurei & argentei, alij vero duri crudeles, ærei atq; ter-
rei. quia breuiter sicut dicit Apostolus 2. Ti. 2. In magna do
mo non tantum sunt vasa aurea, & argẽtea, sed etiam lignea,
23 & fictilia. ¶ Item idem ibidem, s. de naturalib. quæstionib. li.
3. ait q aliqua sunt flumina seu stagna in quibus res difficili-
ter merguntur. Vnde ait q quidam sunt lacus qui nandi im-
peritos ferunt, vt notum est in Sicilia. Et adhuc est in Syria
quoddam stagnum, in quo natant lateres , & mergi proiecta
non possunt, licet grauia sint. Ad q videtur facere quod in-
fra dictum est de arethusa lacu, quę oia solet onera sustinere,
& quod de lacu asphaltite iudeæ dicunt tam Iosephus q̃ So-
linus, q nihil viuum in eo potest mergi. Cuius etiã simile di-
cit Isidorus li. 13. de stagno poreidami, in quo (vt ait) oia flui
tant, & nihil mergitur. Rationem autem hmói assignat idem
Seneca ibidem. Dicit. n. quod grauiora descendunt, leuiora
gestantur, paria vero æqualiter stant. Vnde ait q si res impo
sita sit grauior, & ponderosior ipsa aqua, statim descendit. Si
vero sit leuior, supernatabit, & tanto altius quanto leuior. Si
vero paris sit põderis, ipsi aquę erit ęqualis. Supponit igitur
ex præmissis q talis aqua est grauissima , vbi grauia non de-
scendunt ad infima, quia (vt ait) illud à quo nõ vincitur aqua
pondere, non permittit aqua grauissima descendere. Et inde
est etiam q in quibusdam stagnis etiam lapides supernatãt,
sicut etiam Isidorus ait. lib. 13. de fonte marsya, qui etiam sa-
xa portat. Et similis ratio potest reddi, sicut vr̃ mihi quare ar
gentum viuum sustinet omnia pondera præter aurum, quia
s. excepto auro, argentum viuum est grauius , & pondero-
sius vniuersis. Igitur concludit quòd de duobus grauib. mi-
nus graue eminet magis graui, & magis graue sustinet min⁹
graue. Tales lacus videntur esse mundani status, vel etiã mũ
dani iudices & magistri. Hodie. n. mali licet sint graues pec-
catores, & maligni, & descendere ad gradum subiectionis di
gni, & submergi etiam aliquotiẽs, & puniri, ipsi tñ hodie nõ
submerguntur, nec ſm grauium peccatorum suorum exigẽ
tiam inferius deprimuntur , imo quod peius est superius in
dignitatibus extolluntur, & ibidem vltra sua demerita deti-
nentur. Et quæ est ratio? procul dubio, quia isti ab aqua gra-
uissima sunt gestati. i. à malis prælatis, & principib. se peiori-
bus, & grauioribus tolerati, & in statibus, & officijs sublima
ti. Mali. n. superiores malos inferiores sustinẽt, ipsosq; cade
re non permittũt, sed in suis malitijs potius ipsos fouẽt. Qđ
pro certo ideo faciũt, quia ipsi grauiores, & deteriores sunt,
& inquantum eos indebitè sustinent , deteriores etiam illis
fiunt, sicut de bachide. 1. Mac. 9. dr̃ q elegit viros impios, &
constituit eos dños regionis. Vel dic q homo debet sustine
re, & tolerare alios, quamuis sint intolerabiles atq; graues,
& maxime qñ bene cõsiderat, q etiam ipse grauior forte, &
intolerabilior potest esse. Nam si defectus grauissimos nr̃os,
qui necesse habent ab alijs aliquoties sopportari, bene at-
tendamus , alios minus graues cognoscemus, & videbimus,
& sic eos tolerabimus, & in patientia sufferemus. Ecc. 31. Di
sce ex teipso quæ sunt proximi tui. Bene ergo dr̃ ad Galat. 6.
Considerans temetipsum, ne & tu tenearis. alter alterius one-
ra portate. Vel dic q aqua grauissima est vir iustus, qui pro-
cul dubio per timorem diuinum est ponderosus, & per hu-
militatem semper inferiora descendens . Isti igitur qui pon-
dere propriæ virtutis norũt inferius subiacere, facile est grã
uia tribulationum, & impositionũ onera, & quicquid à deo
vel à prælato sibi imponitur, in patientia tolerare. ps. Propter
te sustinui opprobrium. operuit confusio faciem meam. Vel
dic q talis aqua est peccator, qui pondere vitiorum grauat.
ps. Iniquitates meæ supergressę sunt caput meũ, & sicut onus
graue grauatæ sup me. Iste igitur quicquid graue sibi à Deo
vel prælato imponitur, tenetur sustinere , eum omnis pœna
imposita, grauitati vitiorum qua premitur, dignè nõ valeat
respondere. Peccata. n. nostra semper sunt pœnis impositis
grauiora, & ideo cuncta, q̃ nobis imponuntur, portãda sunt,
tanquam plus debito leuiora. Vnde Prou. 27. Graue saxum,
& onerosa arena, sed ita stulti. i. pc̃tm vtroque grauior. ¶ Ad
hæc prædicta addit Seneca ibidem q hęc quę supra dixit, in 24
telligit de solidis atq; duris, non de leuib. & pumicosis. Dicit
. n. q in india sunt insulæ de materia pumicosa, quæ vndique
supernatant. Spuma. n. aquæ calore solis in pumicem muta-
tur, & per additionem continuam continuè augmẽtatur, &
in insulam aggregatur. Pli. etiam li. 2. c. 97. multas tales insu-
las nominat, s. in agro Cecubo, & Reatino, Mutinensi, Stato
niensi, & in Vadimonia lacu, & ad cotylias aquas opaca sil-
ua. Sicut etiam ponit idẽ de insulis calaminis in Lydia, & de
saluarib. insulis in Nympheo mari, quæ nõ solum vento, imo
etiam in symphoniæ cantu pedib. modulantium mouentur.
Pomponius etiam vnã talem insulam asserit in ægypto , vbi
natabat templum apollinis, sicut patet infra li. 14. c. de ægy-
pto, quod est. 13. Cancellarius etiam parisiensis solebat dice
re, q in mari circa brabantiam semel apparuit quædam insu
la cum populo, & cum villis, quæ ibi ab alienis partib. fuerat
vento vecta, ibiq; aliquò stetit tempore, sed vento flante cõ-
trario disparuit & recessit. Secundum Senecam igitur li. 3. de
naturalib. quæstionib. talis esse Cutilia insula fertur, quæ per
aquam natãs modico vento huc atq; illuc impellitur, ita q
nunquam per diem, & noctem in eodem loco sistitur, sed de
loco ad locum continuè agitatur. Cuius inquit duplex cau-
sa esse põt, s. leuitas materiæ de qua constat, & grauitas aquę
quæ eam vectat. Dicit etiam quòd ista insula Cutilia herbas
& arbores nutrit, quia. s. possibile est q pinguis humor aquæ
truncos & frondes arborum, pulueres etiam, & arenas illuc
iniectas conglutinet, & in herbas, & in arbores mutet. Per ta
les insulas moraliter loquendo possunt intelligi sancti eccle
siæ primitiuę, s. apostoli, & alij, qui procul dubio terrę, & ter
renis nullatenus adhæserunt, imo leues, & pumicei per pau-
pertatem voluntariam extiterunt , quapropter nunquam se
in aqua graui mundanę prosperitatis, & carnalitatis per ma
las complacentias immerserunt, sed eas calcando & contẽ-
nendo desuper natauerunt, & ad flatum, & inspirationem spiri
tussancti prædicando per mundum vndique cucurrerunt, &
sicut peregrini, & egeni in mundo vagati sunt, & vt Christi
imitatores, nihil in rebus sibi ciuiliter vendicauerunt vel ap
propinquauerunt. ad Heb. 11. Peregrini, & hospites sunt su-
per terram. Isti tamen licet fuerint vagi, & pauperes herbas
tñ, & arbores. i. alios fideles pinguedine charitatis in simul
compegerunt, & suis verbis, & exemplis in fide, & moribus
spiritualiter nutrierunt, & eos ne in infernum caderẽt, suis
orationibus portauerunt. Ose. 11. Ego nutritius eorũ eram por
tabam

tabameo s.Ista potissimè apparuerunt in Christo qui vagus
per mundum in paupertate vixit, & nidum aut foueam vbi
se reclinaret non habuit,sed contempsit,imo sicut colonus,
& peregrinus in alieno solo per aquas mortalis vitæ vagat⁹
est. Et ideo admirãdo dicebat Hier.14. Quare sicut colonus
futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum?
quare futurus es velut vagus? Vel dic ꝙ insulæ firmę,& terrę
adhęrentes,sunt religiones redditítales,& in bonis tempora
lib.fundatæ.Insulę aũt natantes sunt religiones mendicãtes,
quæ terrenum fundamentum non habẽt,sed in solo Deo spe
rare,& aquæ.i.mũdi rebus fluxibilib.supernatare,& flatu spi
ritussancti ad patriam nauigare,& herbas, & arbores virtu-
tum nutrire,& portare debet,vt ſic quęlibet talis sit vna na-
uis spiritualis, quæ multos hoies continens , soli flatui spiri-
tussancti exposita,de temporalib.nihil curet.Prou.31. Facta
est quasi nauis institoris,de longè portans panem suum. Vel
expone in malo significat,& dic ꝙ tales insulæ sunt superbi,
qui rectè de materia inani,& pumicea videntur constare,q a
.s.nunquam solent ad fundum per humilitatem descendere,
nec in aquis fluxibilis fragilitatis per considerationem se im
mergere,sed sursum per elationem mentis natare , & vento
vanitatis mundanæ se exponere, & per seculum vndiq; diua
gari.Esa.57.Abijt vagus in via cordis sui.Vel dic ꝙ talis insu
la generaliter est peccator,qui terræ.i.Deo,qui est immobi-
lis,& fertilis sicut terra non adhæret per charitatem , sed in
aquis mundanæ prosperitatis vagatur per mentis instabilita
tem,& semper vult supernatare,& præminere per superbiæ
vanitatem,& flatu venti.i.tentatione tribulatione, vel inspi-
ratione diabolica, vel ẽt vanitate mundana taliter vacillarę
per inconstantiæ leuitatẽ, ꝙ nunquã in eodem statu perma-
net per alicuius perseuerantię firmitatẽ,nihilominus herbas
& arbores.i.terrenas possessiones portat, & habet per auari
tiam,& cupiditatem . Quia breuiter istud est verum ꝙ,s.ille
qui Deo non adhæret per amorem,nunquam stabilis potest
esse, imo necesse est ipsum per multa desideria fluctuare, &
continuè mẽtaliter laborare.figuratus in Cain, qui interpre
tatur possessio,qui caput habuit tremulum , & fuit vagus,&
profugus super terram,sicut dr.Gen.3.Quia.s.tales peccato-
res possessiones seculi diligentes,ab ipso deo per peccata di
stinguntur,& sic instabiles,& tremuli efficiuntur, & vagi,&
profugi quoad mentem in seculo conuersantur,& sic verifi-
catur verbum Augustini qui dicit, inquietum est cor meum
bone Iesu donec quiescat in te.Bene ergo Dauid dicit in ps.
Mihi aũt adhærere Deo bonũ est,& ponere in domino Deo
spem meam. Vel dic ꝙ ista insula est cor,quod est in corpo-
re,sicut insula in mari,& ꝙ more insulæ fluctib.cogitationũ
continuè lacessitur.Illud ergo nisi cum terra.i.cum Deo ra
dicetur,fit instabile,& mobile& per res mũdanas desiderijs
vagum,& natabile.vnde illud prædictum. Abijt vagus in via
cordis sui.Esa.57.vnde Aug.in libro confessionum. Væ ai ę q
putauit si recessisset à te,se aliquid melius habiturum,gira &
regira,versa & reuersa in tergum,& in latera,& in ventrem,
35 & ecce omnia dura,& tu solus requies.¶ Item Ouidius dicit
li.6.Metamor,ꝙ Delos insula quæ nunc ortygia dr, ante di-
luuium vagabilis fuit , & ab aqua sustentata vndiq; portabi-
lis sicut nauis,in diluuio vero facta est stabilis atq; fixa . Cu-
ius ratio potest esse,quia in diluuio limus, arena & terra,lapi
des & rupes illi insulæ adiunctæ fuerunt, ipsamq; ita pondo-
rosam effecerunt,ꝙ eam terræ fundamento; à qua disiuncta
erat infertus,reiunxerunt,& sic eam stabilem effecerũt. Ad-
uerte tñ ꝙ vbi Ouidius & alij poetæ loquuntur de diluuio,
intelligunt de diluuio quod factum est in thessalia,vbi deu-
calion regnabat. Tria.n.fuerunt diluuia sicut dicit Isidorus
libr.13.Talis insula significat malos,qui in mari huius mũdi
incerti,& instabiles vagantur, & nulla firmitati boni propo
siti radicati,fluctib.tentationum,& tribulationum per diuer
sas affectiones iactantur . Sed quid? Procul dubio sæpe fit ꝙ
cum diluuium compunctionis,lachrymationis vel deuotio
nis circa eos abundauerit, vel etiam cum Deus diluuio for-
tis tribulationis ipsos submerserit , & oppresserit, tunc verè
stabilitas constantiæ, & boni propositi firmitas eis venit.ad
iungitur.n.eis terra,limus , & arena , & lapides,qñ.s.in statu
tribulationum cõpelluntur cogitare de limo.i.de sua limosa
& vili conditione,& procreatione,de arena.i.de futurę mor
tis sepultura & absconsione,& in terrã resolutione, de lapi-
dibus.i.de futuri iudicij duritia & percussione.Ex talũ igi-
tur cõsideratione & adiectione talis insula,s.vanus & instа-
bilis peccator,terræ fũdamẽto.i.deo coniungitur,& stabilis
constans.& firmus in fide, & moribus efficitur, & flatu tẽta-
tionum vel cogitationum ad malum amplius non mouetur.
Iob 11.Leuare poteris ad deum faciem tuam,& eris stabilis,
& non timebis. Vel põt dici ecõuerso de bonis religiosis,&
clericis,qui per mundum debet esse pro Christo vagabundi
& nullo terrenorũ affectu inferius alligati,sed vbi flatus spi-
ritus sancti illos duxerit,illuc per obedientiam concitati.Ve
runtamen qñ diluuium mundanæ prosperitatis eis adiungi-
tur,& circa eos terra,& arena, & lapides.i.bonorum terre-
norum copia aggregatur,tunc per pigritiam immobiles ef-
ficiuntur,& à motu bonorum operum quietantur.Exod.15.
Fiãt immobiles quasi lapides.¶ Gutta est minima pars aquę, 16
quæ sm Isid.quamuis sit minima quãtitate,mollissima, & fri
gidissima,tñ maxima est virtute,quia ex frequenti casu lapi-
dem durum excauat,& corrodit.Et est gutta in substãtia hu
mida,clara,& rotũda,& ex casu suo terram irrigat, & hume
ctat,radices nutrit,virorem in herbis inducit,pisces in mari
reficit,& in ostreis margarita gignit,maxime stilla roris, sm
Isid.Gutta quæ vi caloris ex nube resoluitur,significat scien
tiam vel doctrinam.s. prædicationis , quæ vi caloris ignei, à
corpore nubis.i.à corpore sacrę doctrinæ est per studium re
soluta. Et licet gutta prædicationis vel benignæ monitionis
sit modica tñ ex frequenti casu lapidem.i.cor lapideum irri-
get,& emollit iuxta illud quod dr. Gutta cauat lapidem nõ
vi,sed sæpe cadendo.Ista igitur terram.i.terrenos irrigat per
gratiã,& radices.i.incipientes,arbores.i.proficientes,pisces
.i.deuotos,& perfectos irrigat,& recreat per gratiam & hu-
mectat,& in conchylijs.i.in duris peccatorib. gignit lapides
præciosi.i.boni propositi voluntatem. Vel dic ꝙ gutta est tẽ
tatio vel etiam peccatum veniale, quæ.s.paulatim rodit,la-
dit,& excauat cor lapideum atque firmum.Iob.14. Lapides
excauãt aquæ,& alluuione terra consumitur.

De Fontibus. Cap. 1.

FOns sm Isidorum dr à fouendo,vel à fundẽdo aquas. 1
scaturiendo.n. aquas continuè recipit , quas fluendo
continuè refundit.Fons sicut sensu probatur, calidior
est in hyeme quàm in æstate, quia in hyemis tempore
aerea frigiditas calorem intus repercutit,& recludit,& ideo
ibi congregatus calor fortius conualescit,sed in æstate pro-
pter causam contrariam calor interior dispergitur , & per
actionem caloris exterioris subtrahitur, & sic in fonte frigi-
ditas propter caloris absentiã remanet, & causatur.Sic vere
in hyeme tribulationum , vel etiam senectutis , debet calor
charitatis in fontib.i.in hominibus plus vigere,quàm in æsta
te prosperitatis,vel etiam iuuentutis,quia propter frigus na
turæ in senectute , vel propter frigus aduersitatum in tribu-
latione,calor interior charitatis recluditur,inquantum.s.ho
mo ad seipsum redire,& ad Deum recurrere compellitur,&
sic cumulata charitas plus augetur , quia.s.affectio exue ad
res exteriores propter tribulamina prohibetur.Sed in æsta-
te prosperitatis, quando aer circumiacens.i.status exterior
calefit,s.feruore feruorum,& amicitiarum,& etiam delicia-
rum,tunc calor interior charitatis per diuersa desideria eua
porat , & à rebus exterioribus attrahitur paulatim ad mun-
dum,& sic fit homo tepidior, & frigidior quo ad Deum.s.ca
lor,& affectio suæ mentis exterius occupatur,& sic plus pro
ficere aduersitas quàm prosperitas comprobatur 3.Regũ.1.
Cumq; operiretur vestib.non calefiebat. Quia.s.quãto quis
diuitiarum vestibus amplius exterius operitur,tanto minus
per deuotionem, & charitatem feruidus interius reperitur.
vel dic ꝙ fons significat virum iustum,qui.s.in æstate prospe
ritatis debet esse frigidus per diuinum timorem , in hyeme
verò aduersitatis debet esse feruidus per diuinum amorem,
& sic poterit dicere illud ad Philip.4. Scio abundare,& scio
penuriam pati. ¶ Fons terras sibi vicinas solet facere herbis, 5
& floribus præ cæteris abundare. Sic homo terreus,& sim-
plex,quando fonti viuo.i. viro probo est socius , & vicinus,
per eius influentiam magis efficitur virtutibus, & operibus
fructuosus.psalm. Et erit tanquam lignum quod plantatum
est secus decursus aquarum , quod fructuum suum dabit in
tempore suo.Et sicut aqua fontis secundum terram adiacen
tem,& eius naturam variatur, sic homo secundũ conditio-

nes illorum quos freqnentat, aliquando melior, aliquando
deterior reperitur. psa. Cũ sancto sanctus eris, & cũ viro &c.
3 ¶ Fons & aqua semper sentit naturam fundi sui, quia si pur⁹,
& petrosus fuerit, aqua sapida, & dulcis erit. Si verò fundus
sit fœtidus, & limosus, aquę sapor erit terreus, & impur⁹. Sic
verè dico q opus sentit naturam intẽtionis super q̃ iacet, &
fundatur, quia. s. si fundus intẽtionis purus fuerit, opera erũt
pura, & bona, & econuerso, si fuerit corruptus opera erunt
mala. Et sic exponitur illud Mat. 6. Si oculus tuus fuerit simplex,
totum corpus tuum erit lucidũ, &c. Vel dic, q fons est
filius, qui. s. fundum suum. i. parentes suos faciliter imitatur,
& ad eorum conditiones faciliter inclinatur. Nu. 32. Vos sur
rexistis pro patribus vestris. Vel si vis dic illa de societate, q̃
frequentat, & per quam transit homo, cuius. s. cõditionib. &
4 moribus faciliter se conformat. ¶ Fons est caput, & origo
aquæ viuæ, quæ manet continuè, & effluit de occultis, & abditis
terræ venis, & ideo dr̃ fons, quasi fonens aquas s̃m Isidorum,
siue fundens. Occultum. n. habet de terra egressum,
& de meatibus petrarum profundis consequitur ortum suũ.
Et est fons aquæ suæ multiplicatiuus, & sui communicatiu⁹,
quia nulli se occultat, sed indifferenter se omnib. exponit. sui
que renouatiuus, quia. s. aquæ fontis continuè renouantur, &
auibus in se balneantib. beneficij renouationis administratiuus,
vt patet in accipitrib. & aquilis, qui in fontib. renouãtur,
sicut patet superius locis suis. Est etiam fons sordium mundatiuus.
Et licet fons originaliter sit paruus, est tñ quandoq;
multorum, & magnorum fluuiorum causatiuus. Et s̃m sitũ
suæ originis est fons aquarum suorum ad æqualem altitudinem
emissiuus, quia fons in montis altitudine scaturiens, per
conductus potest ad eandem altitudinem peruenire. Est insuper
aqua fontis lacuum per quos transit, à corruptione ser
uatiua, & piscium ibidem degentium melioratiua, arenularum
verò, & puluerum sibi obiectorum reiectiua. Talis est
Christus per omnia, qui (. s. Eccl. 1.) dr̃ fons sapientiæ, verbũ
Dei. Quia. s. istæ de occultis terræ venis effluit, quia videlicet
continuè à patre emanat per æternam generationem. Etiam
de occultis terræ venis. i. de viscerib. virginis emanauit per
carnis assumptionem, & de profundis petrarum. i. de ipsius
Dei patris vel virginis intimis consequitur ortum suũ, quan
tum ad suam duplicem cõditionem, quia (Mich. 5.) egressus
eius à diebus æternitatis. Igitur aqua huius fontis est gratiarum,
& bonorum omnium plenitudo, quia in me omnis gra
tia vitæ, & veritatis, vt dr̃ de sapientia. Ecc. 24. Ille ergo fons
aquæ suę est multiplicatiuus, & communicatiuus, quia Chri
stus bona sua malis, & bonis diuidit, & diffundit. Ego sapien
tia effundi flumina. Eccl. 24. & Prou. 5. Deriuentur fontes tui
foras. Quia Christus per suam occultam prouidentiã, aquã
beneficiorum suorum tam infidelibus q̃ fidelibus elargitur,
quia sicut dr̃ Mat. 5. Solem suum oriri facit super bonos, &
malos. & Iohe. 3. dr̃. Erit fons patens domui Iacob. in quo. s.
quilibet habet ius seruitutis, s. bonus, & malus, quia. s. cum fi
lius Dñi liber esset ex omnibus, se seruum omnium fecit. Itẽ
fons est sui innouatiuus, quia Christus multipliciter se reno
uauit, & hoc quia de æterno factus temporalis, & mortalis
per incarnationem, & iterum de temporali, & mortali fact⁹
est impassibilis, & immortalis, & æternus per mortem, & re
surrectionem. Iob 29. Gloria mea semper renouabitur. psal.
Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Renouationis etiã beneficij
alijs est administratiu⁹, s. in die vltimę resurrectionis,
vbi finaliter boni renouantur, maximè quia eius resurrectio
est exemplum, & quodammodo causa nostræ renouationis,
& resurrectionis futuræ. Quia si Christ⁹ resurrexit, ita & nos
resurgemus. 1. ad Corin. 15. Aqua igitur istius fontis, i. gratia
vel doctrina, vel etiam misericordia sordes peccatorũ mundat,
sitim auaritię temperat, ardorem luxuriæ refrigerat, are
nas diuitiarum reijcit, terram adiacentem, i. ecclesia vel animam
folijs honestatis, florib. puritatis, fructibus probitatis
fęcundat. Fons de domo Dei de paradiso ægredietur, & irri
gabit torrentem spinarum. Iohel. 3. ideo Gen. 3. Fons ascẽde
bat de terra, irrigans vniuersam superficiẽ terræ. Et licet iste
fons originaliter fuerit paruus per humilitatem, tñ multorũ
magnorum fluuiorum, i. multarum magnarum virtutum, &
gratiarum est causatiuus, vel magnorum fluuiorũ. i. potentũ
principum, & magnorũ est in fide ecclesiæ productiuus. Hester
10. Paruus fons creuit in fluuium magnũ. Præterea fons
ad æqualem altitudinẽ ortus sui se eleuat, quia cum Christ⁹
ab æterno, & de cęlo natus, & ortus fuerit, s. in altitudine pa
radisi, & per canalẽ, & conductum corporis sui in vtero be
nedictæ virginis fabricatum, ad mundum fuerit destinatus,
iterato per conductum illum in die ascẽsionis rediit ad eandẽ
altitudinẽ ortus sui. Io. 16. Exiui à patre, & veni in mundũ.
iterũ relinquo mundum, & vado ad patrem. Fons etiã la
cum meliorat, quia. s. lacus huius mundi per influentiam hu
ius fontis à peccatorum putredine conseruatur, & pisces ibi
degentes. i. hoĩes donis, & virtutib. impinguanĩ. Figura Eze.
47. vbi aquę quę exibant de sanctuario, intrabant mare, & sa
nabantur, &c. Vel possumus dicere q fons est beata virgo, q̃
pro certo aquas misericordiæ, & gratiæ per multos riuulos
beneficiorum diffundit, & sitientes. i. deuotos recreat, & ar
dorem tentationum, & tribulationum tollit. Eccl. 18. Ardo
rem refrigerabit eos. Pctõres per gratiam renouat, & virtutum,
& operum floribus, & fructibus oĩa vegetat, & fœcun
dat, & lacum. i. peccatorem per quem trãsit ipsum misericor
diter visitando, purificat, & eum à corruptione mortis æter
næ præseruat. vnde illud Zac. 13. Erit fons patens domui Ia
cob in ablutionem peccatoris, &c. Et bene dicit patẽs, quia
pro certo iste fons nescit alicui se negare. Vel dic, q talis est
iustus, qui se renouat per pęnitentiam, & etiam alios per do
ctrinam, & sapientiam. 2. Cor. 4. Renouatur de die in diem.
Item iste se communicat per clementiã, alios irrigat per be
neficentiam, & pauperes reficit, & recreat, & ardorem suarũ
tribulationum refrigerat per elemosynarum redundãtiam,
arenas diuitiarum reijcit, & contemnit per paupertatem vo
luntariam. Esa. 54. Excutere de puluere, consurge sede Hye
rusalem. Vel dic q fons est lachrymarum fluxus, vel pęniten
tia, vel etiam gratiarum origo. Ista sunt quæ mentẽ renouat,
quæ fœces, & peccata mundant, ardorem tentationum tem
perant, & quæ hominem in cunctis bonis fęcundãt. ad Heb.
5. Factus est oib. obtemperantibus sibi causa salutis. ¶ Fons 5
est in Epiro s̃m Isid. in quo faces accensę extinguũtur, & ex
tinctæ accenduntur. Secundum Aug. similis fons dr̃ esse iux
ta ciuitatem Gratianopolitanam in delphinatu Viennæ. Si
milem etiam fontem dicit esse Plin. in dodone iouis, qui. s. ar
dentes faces extinguit, extinctas verò si admoueantur accẽ
dit. Pomponius etiam dicit idem, & Soli. Sic verè in Christo
iudæi, qui erant ardentes per fidem, sunt extincti per infideli
tatem, sed gentes prius extinctæ per peccatum, accensę sunt
& illuminatæ per fidem, & charitatem. Ioã. 9. Ego in iudiciũ
in mundum veni, vt qui non vident videant, & qui vident cę
ci fiant. Vel dic q talis fons est fides, & salus Christiana, vbi
s. accensi, & illuminati, hoc est dictu mundi sapientes, & phi
losophi extincti, & repudiati sunt, ignorantes, & simplices
sunt electi, & fide alijs in errore manentib. illustrati. Mat. 11.
Confitebor tibi pater qm abscondisti hæc à sapientib. & re
uelasti ea paruulis. Istud etiam videmus quotidie, quia. s. mũ
di sapientes extinguuntur in his quæ pertinent ad salutẽ, sim
plices verò potius accẽduntur. Vel dic q fons epiri est mors,
quia pro certo in isto fonte illi qui nunc per tribulationem
sunt accensi. s. pauperes, & egeni, extinguuntur, & ad paradi
si refrigerium deducuntur. Illi verò qui nunc à tali igne ex
tincti, & refrigerati sunt, s. diuites, qui in prosperitatis refri
gerio viuunt in isto fonte, s. in morte igne tribulationum in
fernalium succẽduntur. Vel dic econtra, q in morte extincti
à charitatis igne accẽduntur incẽdio infernali. Illi vero qui
ardẽtes igne charitatis extiterant, tunc ignem fontis, s. infer
nale incendium non timebunt. ¶ Fons est in Aphrica qui ca
noras voces facit. Et est fons tuberonis in Italia, q medetur 6
vulneribus oculorum. Fons est in Ephiro sicut in prędicto. §.
talis est pœnitentia, quia facit vocem canoram per confessio
nem vel orationem, sanat oculos. s. intellectus per carnalium
abstersionem, & faces extinctas. i. hoĩes sine igne charitatis
accendit per charitatem qñ ibi immerguntur, & accensos. s.
igne cupiditatis ibi extinguitur per gratiam qñ in fonte ip
sius balneantur. Eze. 13. Interficiunt animas quę non moriũ
tur, & viuificant illos qui nõ viuunt. ¶ Sicut fons nulli se ne- 7
gat, sic pęnitẽtia bonis & malis communis efficitur. Zac. 13.
Erit fons patens domui Iacob in ablutionem peccatoris, &
menstruatæ. Sic pęnitentia more fontis est sordium ablersi
ua. Et sicut in fonte aquila à caligine, & senio renouatur, ita
animæ in fonte pœnitentiæ renouantur. Vide supra. §. 1. Vel
dic q iste fons aphricæ significat gratiã Dei, quæ. s. prædicato
ri voces canoras, & delectabile, & audientibus placidas, &
sonoras

sonoras solet dare qñ ipsam à Deo potest in principio sermo
nis impetrare. ad Eph. 5. Implemini spiritu sancto loquentes.
8 ¶ Fons circumiacentem terram facit fructiferam, floridam,
& decoram, & etiam fructibus fluidam, & fęcundam. Sic qñ
terra. i. anima fonte lachrymarũ, & deuotionis irrigatur tũc
efficitur viridis per honestatem, florida per castitatem, fru-
ctuosa per charitatem. Hie. 9. Quis dabit capiti meo aquam,
& oculis meis fontem lachrymarum? &c. Et sicut aqua fon-
tis plus vno tpe quàm alio abundat, sic aqua lachrymarum,
& deuotionis non semper æqualiter fluit, ideo potuit figura
ri per quendam fontem syloem ad radicem Syon, qui ſm Isi
dorum non semper, sed certis horis effluit, & ebullit. Sic fons
deuotionis, & lachrymarum non semper effluit, sed ſm Dei
ordinationem. ¶ Fons est aquarum lacualium per quas tran
9 sit, melioratiuus, depuratiuus, & à putredine seruatiuus, &
piscium ibi degentium nutritiuus. Sic bonus prælatus aquas
.i. populos, lacus i. ecclesias vel religiones in quã vel in quas
influit per prædicationem, & quibus præest per iurisdictio-
nem, meliorat & depurat, & à corruptione peccati seruat, &
pisces. i. deuotos reficit, & educat ad Heb. 5. Factus est oibus
obtemperantibus causa salutis. ¶ Item Senec. li. 3. de q. natu-
10 rali. dicit, ꝙ certi sunt fluuij, qui certis horis. & temporib. mi
norantur, & crescunt. Certi etiam fontes qui senis horis ple-
ni sunt, senisq; alijs manent sicci. Ad quod aliam rationẽ nõ
assignat, nisi ꝙ naturaliter aquæ sua interualla habent, quib.
se retrahant, & redeant. Sicut. n. (inquit) quartana ad horam
venit, podagra ad tempus respõdet, purgatio si nihil obstat,
statutum seruat diem, æstasq; suo tempore incalet, sic aquæ
interualla habent quibus se retrahant, & quibus redeãt. Nec
hoc mirum (vt ait) cum videamus ordinem rerum secundũ
constituta procedere. Et talis fons ſm Isid. est fons Syloe cir
ca Hyerusalem, qui. s. non continuè, sed intercise, & statoris
horis ebulliebat. Et forte iste est fons callirhoe quem dicit
Solinus esse propriè hierusalem medicinalem, & probatissi-
mum, sicut ait c. de Iudea. Ad quod etiam facit illud quod di
cit Isid. li. 13. ꝙ in Iudæa solebat esse quidã riuus, qui per sex
dies fluebat, sed in sabbato siccabatur, quod etiam dicit Pli.
li. 31. c. 2. Ista possunt applicari ad profluuium gratiarum, &
etiam lachrymarum vel scientiarum. Non. n. continuè fluũt,
sed aliquando siccantur, & aliquando redeunt. Homo. n. nõ
semper abundat in pluuia gratiæ, & deuotionis, scientiæ vel
discretionis, lachrymosæ pęnitentiæ vel compunctionis, qui
nimo aliquãdo inuenit se ita siccum, ꝙ nihil sibi occurrit ad
propositum vel ad votum. Aliquando verò istorum affluen-
tia homini ꝓ voto succedit, & prout necesse est, humor gra
tiæ, scientiæ, & lachrymarum accedit. Bene ergo dr̃ Eccl. 3.
ꝙ omnia tempus habent, & suis spatijs transeũt vniuersa. Vel
potest dici, ꝙ Deus ordinauit homini tempus, quo debeat
esse plenus, & siccus, quia. s. illi, qui modo sunt pleni. s. tempo
ralib. in alio seculo erunt sicci, pauperes, & depressi. Et econ
tra illi, qui modo per paupertatẽ siccantur, postea in alio se-
culo bonis omnib. cumulantur. Lu. 1. Esurientes impleuit bo
nis, & diuites dimisit inanes. Vel dic ꝙ talis est fortuna pro
spera siue aduersa, quæ. s. intercidenter videtur fluere, & nun
quam in eodẽ statu manere. Quod etiam de vita humana vi
demus, quæ nunquam in eodẽ statu permanet. Dato. n. ꝙ sex
diebus. i. sex ętatibus durauerit, & fluxerit, in septima iñ tota
liter siccatur & perit. Vel dic ꝙ est fluxus tribulationum, quẽ
per sex dies. i. per sex ætates vitæ fluere constat, in sabbato tñ
.i. in requie paradisi siccatur, & cessat. Iob 5. In sex tribula-
tionibus visitabit te, & in septima non tanget te malum. Vel
dic econuerso ꝙ mali, qui per sex dies ętatum vitæ suæ aquã
voluptatis, & prosperitatis abundanter habent, in sabbato
mortis vbi cessat labor humanus, & septimanæ vitæ cursus,
pęnitus istis carent. Vel dic ꝙ ribaldi multi sunt sicut iste ri-
uus, qui per totam septimanam fluunt, & laborant, lucrãtur,
& acquirunt, & tandem in sabbato. i. in festo sequenti totum
siccant, & consumunt, & expendunt. Quod et moraliter põt
dici de multis qui in diebus ferialib. qñ. s. laborant aquas gra
tiarum seruant, in sabbato verò. i. in diebus festiuis peccãdo
plusquam alias oia siccant, & vastant, & aquis gratiarum pri
uantur, & carent. Exo. 23. Sex diebus operaberis, septima die
cessabis. Quod bene figuratur. 1. Macha. 2. vbi dr̃, ꝙ gentiles
commiserunt prælium filijs Israel in die sabbati. Ad denotã
dum, ꝙ vt communiter plura genera tentationum in festis,
& plures vitijs prosternuntur. ¶ Teste Seneca vbi supra. in
chærronesso rhodiorum fons est qui certis interuallis ex inti
mo fœda quædam, & turbida fundit, donec liberatus eliqua
tusq; est. Idem etiam dicit de mari, ꝙ cũcta sordida solet ad
littus eijcere, & maximè circa messenam & insulas sinũ qui
dem Sylę turbolentę auis mare profert, feruetq;, & æstuat
non sine fędo colore. Sic debet facere quisq; christianus, qa
pro certo congruis interuallis dẽt de intimo cordis sui quic
quid ibi est fœdum, & turbidum vitiorum, per confessionẽ
emittere, donec se senserit penitus mũdum esse. Maximè aũt
à mari cordis nostri contriti, & amari simus, & stercora tur-
bulentæ auis diaboli. i. peccata, quæ per malam suggestio-
nem egessit in medio cordis nostri, sunt cum æstu, & feruo-
re contritionis eijcienda, & cum fœdo colore crucis, & pal-
lidę faciei per confessionem humilem expellenda. Mat. 7. De
corde exeunt furta, homicidia, &c. ¶ Secundum Senecã ibi- 12
dem, causa aquarum calentium vel fontium calidorum ſm
Empedoclem est ignis subterraneus, qui terras circumiacen
tes calefacit, & vrit, & ideo vena aquæ desuper transiens ne-
cessario incalescit. Idem verò Seneca dicit sulphur esse causã
caloris. Aqua. n. transiens per venas sulphureas, ratione cali
dæ materiæ calorem contrahit, & saporem. Quod apparet,
quia ois talis aqua calida saporem habet sulphureũ, & odo-
rem, & ponit exemplum de calce viua, cui superfusa aqua sta
tim feruet. Ista possunt applicari ad hominum societatẽ. Si
.n. aqua. i. aliqua simplex persona trãsierit, & habitauerit, fre
quentauerit, & tetigerit ignem. i. illos qui ardent auaritia, sul
phur. i. illos qui fœtent immũditia, calcem viuam. i. illos qui
alios dealbãt adulatrice eloquentia, procul dubio eorũ ma-
lis verbis, inductionib. & exemplis statim incipiet calescere,
& malorũ desideriorũ feruorib. exardere. Vel dic ꝙ ignis q
apertè est calidus, significat publicos luxuriosos. Sulphur, &
calx quæ apparenter calida non videntur, significat hypocri
tas carnales, & immundos, qui quamuis videantur esse casti,
& frigidi, sunt tñ realiter luxuriosi, & fœtidi. Tales igitur lu
xuriosi siue sint publici, siue occulti solent alios per se tran-
seuntes calefacere, & verbis, & exemplis ad immũditiam in-
flammare, & saporem sulphureum. i. fœtorem luxurię cõtra-
here & portare. ps. ignis sulphur, & spũs procellarum pars ca
licis eorum. ¶ Item teste eodem Sene. Aliquæ sunt aquæ quę
fœcundant steriles, vt aliquæ in Lycia, quæ retentiuam virtu 13
tem iuuantes non patiuntur fieri abortiuum, sicut ẽt exẽplifi
cat Isidorus li. 13. de Lino fonte archadiæ. quod est dicit Pli.
li. 31. c. 2. vbi etiam dicit, ꝙ thespiarum fons conceptus mu-
lierib. repręsentat. Talis est fons misericordiæ, & pietatis, qa
procul dubio iste steriles, & pauperes fœcundos, & diuites,
qñq; in hoc mundo, & necessario in alio solet facere, ipsosq;
facit bonis temporalib. virtualib. & æternalib. abũdare. Esa.
47. Non sedebo vidua, & sterilitatẽ ignorabo. Vel dic ꝙ talis
est aqua lachrymarũ, gratiæ, deuotionis, & lectionis. Ista. n.
solet per bona opera hominem fęcundare, & fœtũ boni pro
positi in ventro conscientiæ retinere, & virtute retentiuam
perseuerantiæ refouere, & abortiuum pcti vel operis imper
fecti fieri nullatenus sustinere. Ista igitur aqua potest dicerę
homini illud Ge. 30. Quam diu fui tecum, oues tuæ, & capræ
tuæ steriles non fuerunt. ¶ Teste Ouidio Salmacis lacus vel 14
fons est in lycia iuxta capreas, cuius aqua est mirabilis, quia
si quis de ea biberit vel in ea se balneauerit, statim effęmina
tur, & medietatem virium perdere comprobatur, & in mol
litiem fœmineam eneruatur. Et ideo fictum est à poetis ꝙ q
ibi balneatus fuerit, in fœminam commutatur. Ista propriè
dici possunt de prosperitate, vel de carnali voluptate. Istę. n.
sunt quæ possessores, & dilectores suos effęminant, & ener-
uant, & virtute virilis probitatis, & constantiæ ipsos priuãt,
& sic loquendo spiritualiter, in fœminas eos mutant. de qui-
bus Hier. 51. Deuoratum est robur eorũ, facti sunt quasi mu-
lieres. ¶ Ouidius ibidem, s. Meta. 51. vlt. dicit ꝙ est quidam 15
fons, qui medio die alget vt gelidus, ortu verò, & occasu so
lis calescit. Et fortè istæ sunt aquæ de quibus dicit Isid. li. 13.
ꝙ apud Troglodytas est fons qui ita alget de die, vt non bi-
batur, de nocte verò ita feruet, & ardet, vt sine periculo non
tangatur. Quem tñ fontem Solinus dicit esse circa debridem
opidum garamatum, quod etiam idem Solinus reputat val
de mirum. Pli. verò li. 2. dicit idem, s. ꝙ Iouis hammonis sta-
gnum interdiu frigidũ, noctib. feruet. Apud troglodytas ẽt
est fons solis circa meridiẽ frigidus, & dulcis, mox paulatim
tepescens, nocte vero media feruore, & amaritudinę infecta
tur.

tur. Talis fons pôt illos significare qui in ortu iuuẽtutis sunt
per deuotionem feruidi, in meridie verò.i.medio vitæ, qñ iá
sunt in mundi negotijs inuoluti, tunc fiunt per indeuotionẽ
gelidi, qui tandem in occasu senectutis iterum ad conscien-
tiam reuertentes, iterum fiunt feruidi, & deuoti. Quod potis
simè de apostatis in religione videmus, qui in iuuentute bo
ni, in vitę medio mali, tandem ad religionem reuertentes, in
vitæ termino iterum aliquotiens fiunt iusti, iuxta illud consi
lium Apocal.2.quo dr. Memor esto vnde excideris, & prima
opera fac. Secundum vero expone, ꝙ illi qui in die præsentis
vitæ per indeuotionem gelantur, & dulcedine prosperitatis
fruuntur, & calore charitatis taliter priuãtur, ꝙ à nemine bi
bantur, vel ꝙ eorum beneficia ab aliquo non gustẽtur, in no
cte mortis.s.in inferno taliter cremabuntur, & amaricabunt
ꝙ nunquam amplius extinguentur, dicentes illud Gene.31.
Die noctuq; ęstu vrebar, & gelu. Vel dic ꝙ illos quos dies ꝓ
speritatis per indeuotionẽ congelat, nox aduersitatis per cõ
ditionem amaricat, & per charitatem inflammat. Vel dic, ꝙ
iste fons significat infernum, qui.s.nunc ardet, & nunc algee
per pœnarum diuersitatem. Iob.24. Ad calorem nimium de
16 scendent ab aquis niuium. ¶ Secundum Isid.li.13.fons est in
aphrica qui virtutem habet mirabilem ad conglutinandum
& congelandum. Vnde etiam dicit ꝙ de cinerib. & fauillis ce
spitem facit, & in vnum corpus ipsos consolidat, & constrin
git. Istud idẽ dicit Soli.ca.de aphrica. Est aũt (vt ait) iste fons
soli specialiter dedicatus, & est Ionis iuxta templum hãmo-
nis propè arenas syrtium. Tales sunt viri boni, dulces, aquei,
& benigni, qui verè virtutem habent cõsolidatiuã, cõcorda
tiuam, & disiunctorum, & discordium ad concordiã reducti
uam. Non cessant.n.laborare pro vicinis discordib. reconci
liandis, & in charitate, & vnitate tenaciter solidandis. Et ta-
les specialiter debẽt esse mediatores, & legati. Exẽplo Chri-
sti qui fuit fons sapientię, verbum Dei, sicut dr Eccl.1. Qui ci
neres, & fauillas.i.pctõres inconiunctibiles & diuisos, & per
vitia concrematos, & à virtutib. consumptos, humoreq; grę
denudatos, simul per fidem & charitatem reiunxit, & pacem
inter se inuicem, & etiam inter se, & Deum, & Angelos reu-
niuit. ad Eph.2. Euangelizauit pacem vobis, qui longe estis,
17 pacem his qui longe, & pacem his, qui prope. ¶ Teste Isid.li.
13. in insula quę chius dr, q̃ est propè turquiam fons est quidã
qui potatores suos sensu dr hebetare. Pli. aũt dicit in Cea in-
sula non in Chio, sicut patet infra. Talis est fons deliciarum
carnalium, ꝙ maximè fons vinolentiæ, & ebrietatis. Qui.n.
ibi vltra debitũ impotatus fuerit, sensu, & animo hebes erit,
quia sicut dicit Petrus rauennas. Vbi regnat ebrietas rõ exu-
lat, consilia deuiant, intellectus obtunditur, consilia subuer-
tuntur. Vel dic idem de mundana prosperitate, quæ.s. valde
hebetat mentem. ps. Turbati sunt, & moti sunt, sicut ebrius,
18 & ois sapientia eorum deuorata est. ¶ Item Isid. ibidem ait,
ꝙ fons Cyzice tollit veneris appetitum. Dicit ẽt ꝙ in Cam-
pania fontes sunt qui fęminis sterilitatem, masculis vero in-
saniam abolere dicuntur. Talis fons est mundi aduersitas, &
paupertas. Ista est.n. quę venerem mitigat, insaniam tentatio
num sedat, & sterilitatem seu carentiam virtutũ tollit, & bo
norum operum vbertatem procurat. Idem dic de pœnitẽtia
vel de consideratione, vel timore, vel etiã de deuotione, vel
etiam de fonte sacræ scripturæ. Prou.16. Timor dñi fons vi-
19 tæ. ¶ Item idem Isid. ibidem ait ꝙ in idumea est quidam fons
qui ab incolis dr fons Iob, qui quater in anno mutat colo-
rem. trib.n. mensibus est cinereus, & coloris terrei, trib. ceru
leus seu viridis, & coloris aquei, tribus clarus, & lympidus,
& coloris aeri, tribus verò rubeus, & sanguineus, & coloris
ignei. Talis fons vr esse vita humana vel etiam homo. Con-
stat.n. ꝙ iste continuè mutat vices, quia sicut dr Iob.14. Qua
si flos egreditur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem
statu permanet. Primo.n. in pueritia est mollis, fluxibilis, &
aqueus, & hic pro certo habet tres menses.i. tres pueritiæ
defectus, quæ sunt ignorantia, impotentia, immunditia. Tan-
dem in iuuentute ipse est pulcher, clarus, & aereus, & hic ha
bet tres menses, qui sunt luxuria, stultitia, curiosa apparẽtia.
Postea in senectute iste fit siccus rugosus atq; igneus, & hic
similiter tres menses habet defectuosos, quia.s. tũc fit homo
iracundus, superbus, & auarus. Finaliter verò in senio iste fit
ponderosus, & terreus, & tandem per mortem cinereus, &
puluereus, dicẽs illud Iob.7. Ecce nunc in puluere dormio,
& si mane me quæsieris, non subsistam. Et hæc ætas etiã tres
menses.i. tres defectus habet, s. debilitatem virium, hebetudi
nem sensuum, dolorẽ infirmitatum, & incursum. De tali igi-
tur defectuũ quadruplici trinitate dr Prou.30. Per tria mo-
uetur terra, & quartum non potest sustinere, quia.s. vita hu-
mana per triplicitates prædictas variatur. Quartum autem
est mors, quod ferrè non sustinens necessario dissipatur. Vel
dic ꝙ talis fons vr esse vita mutabilis peccatoris. Iste.n. nun-
quam est contentus vno vitio vel duobus, imo continuè de
vitio ad vitium mutatur, & color suæ malę conseruationis
continuè variatur. Eccle.27. Stultus aũt mutabitur vel luna.
Habet igitur quatuor principales mutationes, quia pro cer
to iste aliquando est aereus, & ventosus per superbiam, & va
nitatem, qñque igneus, & sanguineus per ardẽtem auaritiã,
& cupiditatem, quandoque mollis, & fluxibilis, & aqueus ꝑ
luxuriæ voluptatem, quandoque ponderosus, & terreus per
torporis, & accidiæ grauitatem, & etiam in colore conuersa
tionis cinereus per inhonestę apparentię deformitatem. Sed
quid? procul dubio quodlibet illorũ vitiorum habet tres mẽ
ses.i. tres potissimos defectus, quia mensis dr à mene, quod
est defectus, pro eo ꝙ menses antiquitus à defectu lunæ inci
piebantur, quod etiã adhuc apud hæbreos obseruatur. Tres
ergo menses.i. tres defectus superbiæ aereæ sunt, sui nimia
reputatio, mendax iactatio, stulta ꝓsumptio, & de hoc Eccl.
25. Tres species odiuit aĩa mea, & aggrauat valde aĩa illorũ,
pauperem superbum, diuitem mendacem, & senem fatuum
& insensatum. Tres menses, & tres defectus auaritiæ igneæ
sunt, ardor in acquirendo, timor in habendo, dolor in amit-
tendo. Vt sic auarus figuretur in illa bestia. Dan.7. quę erat si
milis vrso, & habebat tres ordines dentium in ore suo. Aua-
ri.n. sunt voraces ad modum vrsi, & in ore suæ rapacis, & in-
satiabilis voluntatis sunt tres ordines dentiũ.s. ardor, timor,
dolor. Tres menses luxuriæ aqueæ, sunt breuis voluptatis, fę
da vilitas, infamiæ deformitas. vt.s. de luxurioso dicatur il-
lud Ionæ.2. Fuit Ionas in ventre piscis tribus dieb. Ionas.n.
interpretatur columba, quæ est auis luxuriosissima. Tres mẽ
ses. aũt accidię terreę, sunt membrorum eneruatio, sensuum
hebetatio, virtutum omniũ abstersio, & perditio. Et de hoc.
Esa.40. dr ꝙ Deus appendit tribus digitis molem terrę. Qua
ter igitur.i. per quatuor vitia mutatur peccator, & etiã qdli
bet istorum vitiorum per tres durat menses.i. tribus particu
larib. vitijs commutatur. Ecc.26. A tribus timuit cor meum.
Vel ista possunt exponi in bono, ꝙ iste fons significat virum
iustum, qui.s. semper in bono mutat, & variat mores suos, qa
.s. aliquando iste est aqueus, per pietatem, aliquando aereus
per puritatem, aliquando igneus per charitatem, aliquando
terreus per humilitatem. Isti sunt quatuor colores de vestib.
sacerdotum, s. purpura roseæ pietatis, coccus igneæ charita-
tis, byssus mundæ, & aereæ puritatis, & hyacinthus terreę, &
puluereæ humilitatis, vt sic de gratia dicatur illud. Genes.2.
Fluui⁹ egrediebatur de loco voluptatis, qui inde diuidatur
in quatuor capita. ¶ Secundum eundem Isid. duo sunt fontes 20
in Beotia, quorum vnus obliuionem inducit, alius retentio-
nem, & memoriam iuuat. Et forte isti sunt fontes cadmi, de
quibus loquitur Soli. qui dicuntur inspirationem litterariã
facere, quod.s. idem chadmus circa thebas in beotia dr repe-
risse. Dicit etiam idem Soli. duos esse fontes in Sicilia, quo-
rum vnus steriles fęcundat, alter vero fęcundas si inde bibe-
rint sterilizat. Pli. aũt li.31.c.2. ait idem de fontib. obliuionis
& retẽtionis, & subiungit ꝙ in Siciliæ apud oppidum Iusgũ
fluit riu⁹ cuius potu dicũt subtiliores sensus fieri. Varro aũt
ſm ipsum ponit in Cea insula esse fontem, cuius potu sensus
dicuntur hebetari. Ponit etiam Plin. ibidem in campania est
aqua quæ sterilitatem tollit. In pyrrha verò flumen est dictũ
aphrodisium, quod sterilitatem inducit. In vita etiam sancti
Brandani dr ꝙ in quadam insula quendam fontem inuenit,
qui potus somnum inducebat, ita ꝙ pro quolibet scypho po
to, homo per diem vnum dormiebat, & vt ait Soli. in beotia
sunt duo flumina quorum vnius potus de ouibus albis facit
nigras, alterius autem de nigris facit albas. Sed de hoc vide
infra. Per istas aquas quarum quædam sunt vtiles, aliæ sunt
nocinæ, possum intelligere spiritualiter loquendo quædam
aiæ vel proficiunt vel nocent. Aquæ.n. nociuæ possunt signifi
care prosperitatem mundi, voluptatem carnis, malam socie
tatem, verba mollia adulatorum, & etiam vetularum mala
consilia, malam sciẽtiam, & doctrinam, excessiuum amorem,
& affectionem parentelæ. Istæ.n. sunt aquæ mentium infecti-
uæ, &

uæ,& obl.nionis Dei.& propriæ salutis, & benefactorum,&
amicorum,& pauperum inductiuę,sterilitatis virtutum cau
satiuæ,sensus,& rationis hebetatiuæ,& mali saporis,& dele-
ctationis causatiuæ,& onium, & innocentium castorum at-
que mundorum,in nigredinem conuersiuæ, & eorũ qui ip-
sas indiscretè bibunt,vitiorum,& malæ conuersationis fuli-
gine fœdatiuæ.quia breuiter nullus est,ita bonus qui si tales
aquas vltra debitũ biberit, quin in proximo malus erit.Hie.
25.Bibunt,& turbabuntur,& insanient, Aliæ verò aquæ vti-
les,& istis contrariæ,significant deuotionem, lachrymatio-
nem,scripturæ lectionem,bonam societatem,& bonam bo-
norum doctrinam,& locutionem.Istæ n.memoriam Dei,&
propriæ salutis.pauperum benefactorũ,& amicorũ faciunt,
fœcunditatem virtutum,& bonorum operum inducũt,sen-
sum,rationem,& discretionem acuunt.Eccl.15.Aqua sapiẽ-
tiæ salutaris potabit illum.Et nigros peccatores in albos,&
innocentes conuertunt.ps.Asperges me dñe hyssopo,& mũ
dabor,lauabis,&c.Vnde Io.4.Fiet in eo fons aquæ salientis
in vitam æternã.Vel dic,ꝙ isti duo fontes obliuionis,& me-
moriæ significãt beneficium,& iniuriam, quia s.beneficium
est obliuionis fons,facillimè.n.senescit,& in obliuionem ce-
dit.Iniuria verò fons est memoriæ,quia quilibet de ea tenaci
ter reminiscitur.Vnde Sene.de morib.dicit,ꝙ memoria be-
neficiorum labilis,iniuriarum verò tenax. Vel dic de aquis
21 sopitiuis sicut exponitur de mandragora infra li. 12.¶ Item
Solinus dicit,ꝙ in Sardinia fontes sunt calidi,qui medicina-
les esse probantur.Ossa.n.fracta balneantium consolidãt,ve
nena illarum arenarum,quæ dicuntur solifugæ, abolent,&
oculos se in eis lauantium sanant.Cauendum tñ est de periu
rio(vt ait)quia si quis suspectus de furto dato iuramẽto ocu
los ibi lauerit,si immunis sit,clarius videbit,si vero periuriũ
commiserit,cæcus erit.Et(sicut ait)aqua detegit facinus cę-
citate,& deprehẽsus facinus fatetur. Ista possunt allegari hi
storialiter contra periurium,& cõtra furtum. Natura.n.illa
duo crimina bene vr̃ horrere,quę ad eorum detectionem tã
insigne miraculum vr̃ creasse. Sunt ergo ista duo crimina fu
gienda,& præ cæteris vitijs præcauenda. Quod benè etiam
vr̃ innui in scriptura Zac.5. vbi de volumine magno volãte
non refertur aliud ibi scriptum fuisse nisi ista duo,Oĩs fur(si-
cut ibi scriptũ est)iudicabitur,& omnis iurans similiter iudi
cabitur.Vel dic ꝙ talis fons est feruens contritio vel pœni-
tentia,quæ venenum tentationum araneæ.i.diaboli, & car-
nis exterminat,ossa etiam fracta.i.mentis fortitudinẽ redin-
tegrat,& oculum mentis purificat,dum tñ nõ sit fur.i. fictus
vel periurus,qui in ea sese lauat. Ille.n qui in fonte pœniten
tiæ se lauare per confessionem nititur, si peccata sua confitẽ
do furatur,& tñ ea se dixisse mẽtitur,in hoc fonte procul du
bio non sanatur,sed potius excæcatur,& oculus mentis eius
plusquã antea vitijs obscuratur.Vel dic ꝙ iste fons est Chri-
stus,in quo fures,& periuri iudæi sunt excæcati.Debiles ve-
ro oculis,s.gentiles,in eo sunt per fidem illuminati.Io.9.Io
hoc veni in mundum,vt qui non vident videant,& qui vidẽt
22 ceci fiant.Vel dic aliter sicut c.de Sardinia infra.li.16.¶ Item
Solin.c.de Sicilia dicit ꝙ in Helesina regione fons est q alias
quietus & tranquillus,si iuxta eum tibiæ insonuerint, exulta
bundus ad cantus eleuatur, & quasi miretur vocis dulcedi-
nẽ,vltra margines intumescit. Talis fons debet esse quilibet
iustus homo.dato.n. ꝙ alias non moueatur ad deuotionem,
vel sursum in Deum eleuetur per affectionem,& contempla
tionem,& dilectionem,quando tñ videt, & audit tibiam,&
melodiam verbi Dei,vel etiam modulationem cantus eccle
siastici, & officij, & seruitij diuini, ipse in hoc summè debet
delectari,& ad deuotè auscultãdum animari,& ad Deum su
perius exaltari.Vel dic ꝙ iste est fons compunctionis, & de-
uotionis,qui tunc præcipuè ebullit,& surgit,qñ homo melo
diam verbi Dei,& diuinæ laudis, & gratiarum actioois au-
dit.Io.4.Fiet in eo fons salientis aquæ in vitam ęternam.Vel
dic ꝙ fons pietatis, & misericordiæ tunc debet in homine
erumpere,& crescere qñ videt pauperes in aurib. suis peten
do eleemosynam decantare.Prou.5.Deriuentur fontes tui fo
ras,& in plateis aquas tuas diuide.Vel dic etiam de Christo,
vel de beata virgine,cuius fons misericordiæ quasi gratulan
do lætatur, & erumpens nobis diffusior distillatur quando
circa eum cantus laudis,& orationis deuotior decãtatur ps.
Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum.Vel dic in malo,
ꝙ malum est audire cantus,& melodias mundanorum.quã-
nis.n.aliquis fons.i.aliquis bonus homo sit pacificus,& tran
quillus,& nulla tentatione turbatus,tamen sępe fit ꝙ auditis
tibijs mundi gaudiorum,vel malorum verborum vel consi-
liorum,vel blandarum adulationum, solet homo per super-
biam eleuari,& in corde suo exaltari,& per tẽtationem mo
ueri,& per insolentiam excitari Esa.41. Aperiam in medio
camporum fontes¶.Idẽ Soli.ibidẽ dicit ꝙ in Sicilia in agro 23
Agrigentino fons est qui de se non aquam sed limum emit-
tit, & solo nunquam deficiente, ęterna reiectione terra ter
ram euomit.Talis fons est misera caro nostra. Ista.n.nullum
bonum liquorem solet emittere,sed limum,& feces,& ver-
mes,& lendes, & per cõductus corporis immunditias disti
lare.Io.Quod natũ est carne,caro est. Vel dic ꝙ iste fons fuit
Adam vel etiam humana natura,qui limosus, & de limo fa-
ctus fuit,& ideo limum.i.limosos,carnales,& fragiles hoĩes
continuè producit,ipsosq; in mortem euomit, & loco eorũ
alios substituit,& inducit.1.ad Cor.15.Qualis terrenus,tales
& terreni. Vel dic ꝙ homo carnalis potest fons limosus im-
mundus.s.& lubricosus dici, qui.s.de scaturigine cordis sui
semper solet limum.i.viles & carnales cogitationes euome-
re,& inhonesta verba coram alijs eructare,quæ sicut dr̃. Io.
5.Qui de terra est,de terra loquitur. ¶ Secundum Soli.mons 24
Tomarus in molossia græciæ prouincia.templũ Iouis,& cir
ca se centum fontes habet. Talis est ecclesia,quæ templũ est
Iouis.i.Christi,qui dr̃ Iupiter.i.iuuans pater, qui etiam cen-
tum fontes.i.vniuersitatem bonorum circa se habet,quibus
continuè vegetatur Esa.12.Haurietis aquas in gaudio de fon
tibus saluatoris.Numerus.n.centenarius, qui constat ex de-
nario decies ducto, significat perfectam decalogi custodiã,
quæ.s.pertinet ad perfectos.¶ Item Soli.dicit Varronem as- 25
serere in arabiæ litore fontem esse,quem si oues candidę bi
berint nigræ fiunt.Sed illud expone de fonte tentationis dia
bolicę,quem si quis per consensum biberit, candorem inno
centiæ, & castitatis amittet, & per diuersa vitia niger erit.
Vel dic quòd iste fons est mors. Non est.n.ita candidus aut
formosus,quin si ibidem biberit,fiat niger, hispidus, & ful-
uus.Tren.4.Denigrata est facies eorum super carbones.Vel
expone sicut supra.§ 20.

De Fluuijs. Cap. 3.

Est e Seneca li.3.de naturalib. quæstionibus sicut ven
tus est fluens aer,ita fluuius est fluens aqua. Vnde flu 1
uius sm̃ Isid.dr̃ à fluendo,continuè.n.fluit & labitur,
quia alias torrens,non fluuius diceretur.Quãdiu igi-
tur fluuius est in ripa sua,nec inundat, multum est vtilis,sed
quando limites suos transit,tunc est damnabilis, & nociuus,
quia.s.terræ planitiem dissipat & destruit,& circumiacentes
possessiones dirumpit.Diuitiæ possunt dici fluuius,quia defi
ciunt atq; defluunt.Istę igitur quando non excedunt,sed in-
fra limites debiti regiminis continentur, tunc prosunt.s.de-
bitè eisdem vtentib.sed quando in aliquo tãtum est de aqua
diuitiarum ꝙ non potest eas continere per debitum earum
vsum,& gubernationem,imo superabundant & exeunt fines
suos,tunc nocent circunstantibus, pauperibus & egenis,qa
.s.per tales aquas fluuius iste,i.diues, pauperum vicinorum
terras dissipat, & per extorsiones alienas possessiones vastat.
Iob 22.Fluuius subuertit fundamẽta ipsorum,s. pauperum.
Ideo Iob. 12. Si continuerit aquas, omnia siccabuntur,& si
emiserit eas subuertent terram. ¶ Fluuius dato ꝙ in princi- 5
pio fuerit paruus in fine tamen mare ingreditur multum ma
gnus, & licet aquas multas in se aliunde recipiat, tamen vix
aut nunquam nomen suum primarium, & alueum principa
lem mutat,imo nomina aliorum qui principali fluuio adiun
guntur,communiter mutantur secundum nomẽ fluuij prin
cipalis,& eidẽ incorporantur,& vniuntur.Sic licet in princi
pio ecclesia fuerit parua,& tenuis atq; pauca,quia soror no
stra paruula(Can.8.)tñ modo multipliciter creuit,& multi-
plicata est.Eze.16.& Hest.10.Fons paruus creuit in fluuium
magnum. Licet autem in ecclesia conueniant multa flumina,
multi populi,multæ sectæ,s.Iudæorũ,& gentilium,& aliorũ
nomen suum non perdit, imo omnes aliæ suo nomine nomi
nantur.s.nomine Christiano.Inde dr̃ ad Galat.3.Non est Iu
dæus neque græcus,non est seruus neque liber,omnes.n.nos
vnum sumus in Christo Iesu. Nam ecclesia omnia sibi in-
corporat tanquam fluuius principalis, & ipsa à nemine in-
cor-

corpocatur, alia mutat a nemine mutatur. ipsa stat & alia va-
riantur. Iô psalm. Mutabis eos & mutabunt, tu aût idem ipse
es, & anni tui non deficiêt. Et Deu. 15 Fęneraberis nationib.
3. plurimis, & ipse a nullo accipies mutuû. ¶ Flumina ſm Iſid.
q̃ currunt versus orientê, & ipsum mare orientale intrât, sût
meliora & saniora, qa à ventis ibi generatis subtiliant. Sic vu
re boni currêtes p affectionê ad orientê paradisi, vbi est lux
gratiæ & virtutû, a ventis. i. a platis debêt deputari per defen
sionem, clarificati per instructionem, viuificari per côpassio
nê, adiuuari p fraternalem dilectionê, & sic boni fient p san-
4 ctitatê & pfectionê. ¶ Amnis ſm Iſid. est fluuius amenus fron
dib. & ramis vndiq; circumseptus, iuxta quê herbæ medici-
nales abundant, volucres siluestres nidificant & ex cuius po
tu feræ æstum suû refrigerant, & ex cuius vicinitate prata cir
cûiacentia & pascua virorê suû & vigorem diutius reseruât,
& in cuius pascuis pecora nutriuntur & ad laborandum for-
tificantur, & ad comedendû êt impinguantur. Recte talis est
sacra scriptura theologiæ: quia ista est ramis & frôdib. i. Apo
stolorû & prophetarum auctoritatib. circunsepta. Figura de
horto Hest. 7. qui erat arborib. côsitus, in quem intrauit rex,
&c. Hester est ecclesia hortus est sacra scriptura, Rex Chri-
stus, &c. Iuxta ergo istam, crescunt herbæ medicinales. i. do-
cumenta, exempla, & pręcepta, quę sunt infirmis pctôrib. me
dicina. Altissimus de terra creauit medicinam. Ecc. 38. Iuxta
istam volucres siluestres nidificant: quia. s. viri contemplati-
ui & spûales, qui siluestres dñr, pro eo quod in silua religiôis
ab hoib. separantur, s. p iuxta fluenta sacræ scripturæ per eius
studium conuersantur, vbi cantum gratiarum actionis profe
runt, & voces prædicationis emittunt. psa. Super ea volucres
cæli habitabunt, de medio petrarum. i. duorum testamento-
rum, dabût voces. Aqua istius amnis feras refrigerat: quia p
potum aquæ sapientiæ & intells qui in isto fluuio exhauritur
ardor concupiscentiæ mitigatur, & sitis auaritiæ tpatur, dû.
s. scripturę colloquia cogitantur. Prouer. 31. Bibant & obliui
scantur egestatis suæ. Ex istius vicinitate prata virescunt. i. ho
nestæ personæ, quæ virorem honestatis retinent sicut pratû,
ex scripturæ sanctæ vicinitate humorem gratiæ reseruant in
terius, & êt exterius apparentiæ venustatem. Prou. 27. Aper-
ta sunt prata, & apparuerunt herbę virentes, & collecta, &c.
In hmôi êt pascuis pecora nutriunt, quia in verbis sacræ scri
pturæ aiæ humore gratiæ impinguanê, & ad laborandum p
pniam roborantur, & ad manducandum. i. ad per imitatio-
nem incorporandum ab aliis disponuntur. Ideo dř Eze. 34.
In pascuis pinguib. pascentur, & in montibus israel erunt pa
scua earû. Figura Gen. 16. De amne egressæ sunt septê vaccæ
pingues, & formosæ, q̃ in Ripa fluminis carecta carpebant,
quas septê aliæ macilentæ deuorauerût. Sic illi p gratiam &
virtutes in isto flumine impinguanê, tandê ab aliis. s. a macris
& pctôrib. comeduntur. i. vitia eorum & exempla ab aliis as-
sumuntur, & sic eos sibi incorporant, dum eos imitantur. ps.
Comedit pingues eorum. ¶ Amnis ſm Iſidorû est fluuius sic
5 ex amenitate vocatus, iuxta quê herbę medicinales abundât
volucres Siluestres nidificant, ea cuius decursu feræ potan-
tes ardorem refrigerant, ex cuius vicinitate pascua & pra
ta suum virorê diutius retinêt & reseruant. Talis fluuius est
pnia deuotio vel lacbrymatio, vel êt baptismus: qa iuxta eû
herbæ medicinales. s. virtutes crescût, volucres êt Siluestres
i. viri spûales nidificant & hábitant, & in eo se balneant. psa.
Super ea volucres cæli habitabunt. Et ex earum potu feræ. i.
pctôres feri & hispidi æstû concupiscêtiæ suæ mitigant, qñ. s.
ipsam sibi incorporât. Et per istum êt fluuium prata. i. viri iu
sti suum virorem gratiæ & honestæ apparentiæ diu seruât. Fi
gura Hie. 17 vbi de ligno plantato super aquas dř q erit fo-
lium eius viride, nec aliqñ desinet facere fructum. Et sicut
fluuius nulli se denegat, sed indifferenter paruis & magnis,
mundis & immundis se exponit, sic peccatores quantuncun
que sordidi p peccatum, dum tû sunt in vita ista, s. p possunt
in istis aquis se balneare, & ab oib. criminib. se lauare. Zach.
13. Erit fons patens domui Iacob in ablutionem peccatoris
& mêstruatæ. Vel si vis eapone de sacra scriptura, de qua &c.
6 vide. §. præcedenti. ¶ Fluuius continue fluit, habens quo ad
fluxum perennitatem, quo ad situm profunditatem quo ad
motum circularitatem, quo ad tubam puritatem, quo ad spe
ciem perspicuitatem & specularitatem, quo ad impetû vir-
tuositatem. Sic Christus perenniter a diuina essentia est ema
natiuus, & per beneficiorum largitionê ad nos côtinue deflu
xiuus, nisi. s. obstaculû inueniat pctôrû. Et êt pfundus. i. quo
ad diuinitatê, ita q non pôt inuestigari Ecc. 1. Profundû abys
si qs dimensus est? Itê hoc est êt circularis: qa de mari eaiês
& p Ripâ mûdi trâsiês iterû ascêdêdo ad cælû ad idê mare
paradisi extitit reuolutus. Eccl. 1. Ad mare vñ exeût flumina
reuertunê, vt iterû fluant. s. grâm côferendo. Ita est êt impe-
tuosus, q nullus pôt suæ resistere volûtati. Can. 4. Sicut pute⁹
aquarû viuentiû, q̃ fluunt impetu de libano. Itê iste est specu
cularis & purus, s. in pria, vbi. s. in ipso bti continuê speculâ
tur, refrigeranê & recreâtue Eze. 32. Purissimas reddâ aquas
eorû & flumina. Iste igiř est continue emanâs quantû ad pa-
ternâ gñationê, inferius desluens q̃tum ad maternam incar
nationê, circulariter procedens q̃tum ad resurrectionem, &
ascensionê, impetuosê incedens q̃tû ad futuri iudicii execu-
tionê, purus vero est & lympidus q̃tô ad æternâ beatorû de
lectationê & consolationê. Iô bene dř Apo. 21. Ostendit mihi
Angelus fluuiû aquæ viuæ splendidû q̃tô crystallû. Vel dic q
iste fluuius est gloria æterna, q̃ continuê à Deo emanat pro-
funda & imensa, & de vno ad aliû circulariter fluit & oês re
ficit & delectat. Gen. 2. Fluuius egrediebaê de loco volupta-
tis. Vel si vis dic oîa de spû sancto, cuius emanatio est æterna
lis, cuius fluxus & influentia est salutaris, cuius motus est im
petuosus, cuius aspectus est lucidus & luminosus, & sic dic si
cut supra § 3. Vnde Esa 59. Veniet sicut fluuius violêtus, quê
spûs dñi cogit. ¶ Fluuius suo impetu naues mouet, rotas vo-
luit, sordes in se recipit, loca p q̃ transit mundificat, stagna & 7
lacus a corruptione pleruat, eorum pisces meliorat & impin
guat, fętorê & malû saporê ab eis abstergit & abstrahit & eli
minat, oib. fluuiis indifferêter se côicat, siccitates potat, æstu-
antes refrigerat circûiacentia suo humore irrigat & fęcûdat
radices herbarû ipinguat & ingrossat ciuitatem sua circûferê
tia munit & fortificat, naues onustas mercimoniis ad portû
ducit & applicat, terras & patrias victualib. & mercimoniis
ditat & locupletat. Fluui⁹ est Xps, spûs sctûs, vel êt beata vir
go. Sicut. n. fluuius mari oritur, & tû non amarus, sed dulcis
reperiř, & hoc qa dû per terrâ colaê, ab oi amaritudine cauiř
& purgetur, sic vere Xps ab amaro Iudæorû populo natus,
non amarus, sed dolcissimus, est inuêtus, & hoc quia in incar
natione per venas mariæ terræ dulcissimæ est coatus, quâdo
s. ſm psa. Veritas de terra orta est, & iustitia de cęlo p spexit.
Xps est igiř q naues. i. viros virtuosos oneratos virtutib. &
gratiis mouet p inspirationê, & ad portû paradisi adducit p
salutationê, vř naues. i. tribulationû fluctib. ventilatos mouet
ad portû quietis, s. paradisi. Figura de Salamôe, qui mittebat
naues in Ophir vbi erat aurû 3. Reg. 20. Vel naues. i. diuites
mouet. s. de mundi gloria ad miseria infernalê. Figura. 3. Re.
vlt. vbi dř q naues onustæ auro, confractæ sunt. ps. in spû ve-
hementi conteres naues tharsis. Præterea isto rotas voluit qa
Xps illos qui ad modû Rotę sunt mobiles p obedientiâ, sunt
sphærici p sui in deû eductionê, & mortis & natiuitatis iugê
meditationê, tales dico p bonarû opationû voluit executio
nê, & deimo mûdi eius reducit ad altitudinê paradisi p sui
in deû reuolutionê. Ezech. 10. Ipsas rotas vocabit volubiles.
Præterea fluuius iste sordes in se recipit: quia Xps sordes hu
mani gñris in se tulit, dissoluit, purificauit & purgauit. Vñ
Esa. 54. Languores nros ipse portauit. Et Apo. 1. Lauit nos a
pctis nostris in sanguine suo. Præterea loca p quę transit pur
isficat qa nullâ fęcê pcti côpariês, aqua suæ gratiæ possesso-
res suos facit puros. Purificati gratia ipsius hæredes sumus
&c, ad Titû 2. Præterea lacus aquas meliorat: quia lacû mun
di huius, & pisces eius. i. deliciosos, cû ipsum per incarnatio-
nê fuerat ingressus, per gratiâ suâ meliorauit, & a corruptio-
ne pcti saluauit. Eze. 47. de aquis de sanctuario exeuntib. &c.
vt supra. Na totum humanû genus per irrigationê istius flu-
minis extitit depuratum, & malus sapor infidelitatis per eius
aduentû extitit dulcoratus. Figura. 3. Re. 2. de sale in vase no
uo. i. de filio dei in virgine, quæ fontê in Hierico sanauit. Præ
terea fluuius aquam suam omnibus indifferenter communi-
cat: quia Christus aquam gratiæ suæ iumentis & hominibus
. i. simplicibus & prudentibus exponit, diuidit & dispensat:
quia omnibus omnia factus est, vt omnes lucrifaceret. 1. ad
Corinth. 9. Figura Numeri 17. & 20. vbi de petra aqua mul-
ta egressa est, ita vt biberent homines & iumenta. Petra est
diuina essentia, vel etiam Deus Pater, à quo nobis Dei filius
fuerit misericorditer destinatus, qui desertum mundi huius
fœcundauit, & aquas gratiæ & doctrinæ diuisit & côicauit.

Iô Prou.5.Deriuent fontes tui foras,& in plateis aquas diuí
de.Præterea fluuius loca circumiacentia fęcundat, quia Xp̃s
illos qui merito & professione suor sibi propinqui facit, do-
nis & virtutib.fęcundari, vt eis dicatur illud Esa.58.Eritis si-
cut hortus irriguus,cuius nô deficiêt aquæ.Præterea iste flu
uius radices herbarũ nutrit:qa xp̃s per suã gratiã cor & vo-
luntatẽ,quæ radix est aiæ, nutrit per deuotionẽ & alit Iob 14.
Ad odorẽ aquæ mittit radicẽ.Itẽ iste sitiens potat qoia ipse
dicit.Qui sitit veniat ad me & bibat.Io.7.& Esa.45.Item iste
æstuantes tentatiõib. & fatigatos tribulationibus refrigerat
quia Xp̃s est tegimen ardoris,vmbraculum meridiani.Eccl.
34.Præterea ciuitates munit:quia viros perfectos,q sunt ci-
uitas regis summi,ab aduersariis protegit & defendit. Nau.
3.Nunquid melior es Alexandria populorum , quæ habitat
in fluminib.cuius diuitiæ mare,aquæ muri eius? Præterea ci
uitates replerat:quia per aduentũ huius fluminis ad ciuitatẽ
ecclesiæ,ipsa abundauit in diuitijs gratiarũ:quia sicut mediã
te fluuio naues & diuitiæ ad ciuitates veniunt, sic mediante
fluuio Xp̃o,ad ciuitates ecclesiæ naues.i.sc̃ti hoies peruene-
runt,q eã morib.& scia ditauerunt.Iô Eze.31. Flumina eius
manebãt in circuitu eius,& ramos suos emisit.Præterea flu-
uius herbas & arbores circa se nutrit & fęcundat: quia Xp̃s
sanctos & sanctas diuinæ gratiæ suæ humore nutrit & fructi-
bus bonorum operum fęcundat,& eos sua inaliat per virtu-
tes q ad altitudinẽ paradisi pueniunt & pertingunt.Figura
notabilis Eze.31.Ecce assur &c.Explica & applica figurã,qa
bona est vide eã si vis in loco suo infra.li.16.Vel dic q fluuius
est prælatus,vel prædicator, vel ẽt quilq; iustus.iste.n.naues.
i.iustos mouet ad portum salutis per deuotionem rotas pc̃tõ
res voluit per conuersionẽ,fęces peccatorũ recipit per cõfes
sionem,& oia mundat & purgat per vitiorum abstersiõem,
ciuitatem ecclesiæ munit per orationem & per ipsius defen
sionem, omnibus se côicat per charitatem & dilectionẽ,sic-
citates.i.pauperes potat & refrigerat per elemosynarum di
stributioneĩ,totam patriam ditat & locupletat per suam di
scretionem & sapientiam totam terram lætificat per dei lau
dem & gratiarum actionem.psal.Fluminis impetus lætificat
ciuitatem dei.Vel si vis dic oĩa de beata virgine, vel dic oĩa
de spiritu sancto,vel ẽt de quolibet sc̃tõ,vel etiam de lachry
mosa pnĩa vel doctrina,vel ẽt de impetu tribulationum,quę
.s.si patienter portentur,aiam mouent ad bonum,& eam vo
8 luunt & purgent.¶ Fluuius licet a paruo fonte oriatur,tñ an
tequam mare intret,propter aquarum collectionem in ipso
aliquotiens maximus reperitur & quãto a suo principio am
plius elongatur,tanto propter aquarum influentiam maioris
efficitur quantitatis. Vnde narrat Isidor. de Istro .i.danubio
fluuio Germaniæ qui cum in occidentalib. Germanicis par
tib.paruus oriatur tendens contra orientem 60.in se fluuios
recipit,& finaliter per septem ostia in mare ponticum termi
natur & exit sicut etiam Soli.dicit,addens q Danubius seu
ister tanto impetu in pontum fluit q p 40.millia passuũ aqs
ponti impermixtus existit.Et quanto fluuius a ciuitate est re
motior,tanto purior reperitur,quia a corruptione & fęcib.
ciuitatis potius elõgatur.Sic iustus licet a fonte baptismatis
paruus oriatur p grãm baptismalem,tñ quia aqua gratiarũ
& virtutũ recipit & sibi incorporat & adiũgit p opa virtuo-
sa iô qñ ad mare.i.ad Deũ a quo originalr pdiit p creationẽ
& recreationẽ,reuertit p mortis resolutionem , tũc magnus
quo ad gratiã & merita reperitur.Hest.11. paruus creuit in
fluuiũ magnũ.Et iô quanto a principio suo.i.a natiuitate per
ætatis processum longior est,tanto debet maior in gratiis ap
parere.Exo.19.Sonitus buccinæ paulatim crescebat in mai⁹
& prolixius tendebatur:quia iustorum semita quasi lux splẽ
dens procedit & crescit vsq; ad perfectum diem.Prou.4. Et
ideo ab occidente exiens idest a peccato originaliter na-
scens(quia.s.nos sumus natura filij iræ.ad Ephes.2.)& sp ver
sus orientẽ gratiæ & virtutum tendens , tandem per septem
ostia,i.per septem opera miæ spũalia vel corporalia,vel septẽ
dona spũs sancti,debet in mare.i.in Deũ fluere,opera & ap-
petitus suos in ipsum finaliter ordinando,vel mare.i.in para
disum intrare,eius(quæ ibi est)abundantia perfruendo. Ec-
cl.1.Omnia intrant mare.Et Deu.28.Per vna viam egrede
re contra eos,& per septem fugias . Præterea fluuius purior
est,quia gentibus remotior,quia homo quanto a ciuitate &
mundi negotiis & tumultu est remotior per mundi contem
ptum & abiectionem,tanto purioris conscia & efficaciæ re
peritur.Exemplum de Eremitis,qui in desertis & nemorib.
latitabant.Iô Oseæ.2.Ducam eam in solitudinem, & loquar
ad cor eius.Nam flumina prope ciuitates fęces recipiunt:qa
quasi impossẽ est quin hõ qui in ciuitate mundi .i. in mundi
negotiis se implicat fœcib.seculi auaritiæ,s.& luxuriæ macu
lis se polluat.Eccl.13.qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea
Et pone de.§.præcedenti:quia sicut fluuius habet irrigare,fę
cundare,refrigerare,sic iustus suis doctrinis & exemplis si-
cut supra.Vel expone de ecclesia parua,deinde magna,sicut
supra.§.Vel expone de vsurariis,qui in principio sunt fontes
i.parui pauperes,humiles & benigni,qui tandem per aduna
tionem aquarum diuitiarum magni fluuij efficiuntur,a qui-
bus tota patria circumiacens dissipat.Vel dic q fluuius car-
nalis tentationis a paruo fonte.i.a modica cogitatione oriẽ,
& tandem per adiunctionem aquarum.i.malarum cogitatio
num & delectationũ fluuius violentus efficitur,quo mẽs ad
consensum & ad opus rapitur,& sibi nõ faciliter obuiatur.
Vel ista ẽt põt dici de bona consideratione,quæ cõtinuẽ cõ-
fortatur & crescit,& paulatim in fluuiũ lachrymarum,& de
uotionis inualescit,qui ędificia diabolica subuertit,rotas vo
luit,&c.sicut supra.§.præcedenti.¶ Fluuius sp fluit,nec aliqñ
9 quiescit,pisces nutrit,fęces in se recipit,rotas molẽdinorum 9
voluit,arbores de terra eradicat & subuertit,& ad mare fi-
naliter terminat & descendit.Et licet a mari originaliter p
deat,aquę tñ eius dulces sunt & in ipso pisces maiores mino
res deuorãt & consumũt.Talis fluuius est mũdus, vel ẽt mũ
di pperitas.Ista.n.sp fluit & nunq̃ in eodẽ statu permanet.
Iob.14.Pisces.i.deliciosos diuites & mundanos nutrit, quo
rum maiores,minores & pauperiores deuorãt & occidunt
Abac.1.Facies hois sicut pisces maris,& sicut reptilia nõ ha-
bentia ducẽ.Nã pascua diuitũ sunt pauperes.Eccl.13.Fœces
ẽt in se recipit,qa tpalia q̃ fęces dñr ab apl̃o.ad Ephes.3.pro
portione sua amplectitur & assumit.Thr. 3. Qui vescebatur
voluptuosẽ,amplexati sunt stercora Hie.48.Requieuit in fę
cib.suis.Rotas molẽdinorum.i.diuites mundi,qui circa gra
na tpaliũ diuitiarũ molenda & aggreganda iugiter intẽdũt
facit volui.i.de alto.s.fortunę dñio,ad ima inferni declinari.
1.Reg.15.Impij rotabũtur sicut rota plaustri.Et Iob.22. Flu
uius subuertit fundamenta ipsorum.i.mundi psperitas.Prę
terea arbores eradicat:qa ẽt illos qui in terra humilitatis,re
ligionis & pniæ plantati,fructum bonorum operum faciunt
mũdi qñq; prosperitas a firmitate boni ppositi dirnit & sub
uertit.Allega sicut supra:Iob 22.Fluuius subuertit &c.Præ-
terea ad mare.i.ad inferni amaritudinẽ finaliter terminatur:
quia oia flumina intrant mare.Eccle.1.Et licet a mari origi-
naliter veniat & in mare vadat.i.licet cum laborum amaritu
dine mundi prosperitas acquiratur & veniat,& licet ad in-
ferni vel tribulationũ amaritudinẽ terminetur & intẽdat,dũ
tñ est in ripa huius moralis vitæ,dulcis & sapida bibentib. re
peritur:quia aiæ esurienti ea quæ amara sunt,dulcia esse vñr.
Iob.7.Proue.27.Et sicut fluuius arbores bene radicatas non
euellit,nec lapides ponderosos euertit,sic nec mundi prospe
ritas illos qui in profundum humilitatis sunt radicati non de
struit,nec illos,qui lapides spirituales sunt , s. ponderosi per
humilitatem,sicci per castitatem, frigidi per temperantiam
& maturitatem,agitat vel offendit.Figura de domo ædifica-
ta super petram,super quam venerunt flumina.Item Mat.&
Luc.6.de domo ædificata in arena .i. in amore diuitiarum, q̃
fluuius mũdi prosperitatis destruxit,vt dicitur ibidem. Ideo
dr̃ Naum.1.Portæ fluuiorum apertæ sunt,& templum ad so
lum dirutum est.¶ Fluuius est qui continue fluit omni tempo
re:quia causam habet indeficientem, s. fontem viuum a quo 10
emanat,sed torrens est qui ex inũdatione aquarum & etiam
imbrium colligitur.& licet iste aliquando maximus appa-
reat,tamen statim transit & arescit quia non procedit a cau
sa indeficiente , immo a causa transitoria non durante. Vnde
in æstate talis fluuius totaliter deficit,& ideo illos qui de ip-
so bibebant,nisi altam aquã habuerint,sitis penuria necessa-
rio tunc affligit.Et est occursus torrentis impetuosus & for
tis:quia quæcunque sibi obuiant secum rapit,terram in qua
fluit,concauat & corrodit,lapillos & paleas coaceruãs,post
se vestigia derelinquit,vias destruit,vicina mergit & in ma-
re finaliter descendit.Primus fluuius est prosperitas paradi-
si,quæ quia à fonte bonitatis procedit immediate,scilicet à
deo,ideo inexaustibilis & indeficiens reperitur . Esaia.58.
Eritis sicut hortus irriguus,cuius non deficient aquæ . Sed

recte mundi prosperitas est sicut torrens,qui nunq̃ magnus
videai in oculis mundanorũ tñ statim labıtur atq; traosit.Er
hoc quia non habet cãin stabilem,sed labilẽ.i.delicias & di-
uitias,eminentias,scias,amicitias fortitudinẽ & pulchritu-
dinẽ tpales & hmõi,qoç quia defectiua sunt & transitoria,ıõ
ciro transir.Torrẽs iste ẽt in mare.i.in inferni vel mortis vel
tribulatiouis amaritudioẽ coiter termiuat.Proue.14.Risus
dolore miscebit & eatrema gaudij luctus occupat. Figura
de septem bob.qui ascenderunt de flumine pingoes & pol-
chri,qoos alij septem macri vorauerunt,qoib.ẽt voratis nul
lũ saturitatis dederũt vestigium,sicut dr Geo.41.Sic illos q
in flumine mundanæ prosperitatis delitijs & diuitijs impin-
guantur demooes,qoi suot macilenti:quia noo comedũt oe
que bibunt,in Inferno deuoraot in æternũ,nec tñ tm possunt
comedere,vt possint ad sufficientiã se replere,imo sp cupiũt
alios absorbere. Vude Abac.2.Ipse quasi mors,& ooo adim
pletur,&c.Et Iob.41.Absorbebit fluuios flumioa,& nõ iooo-
uabitur,&c.Et iõ com talis flouius i.mundi psperitas in ęsta
te.i.post hyemem huius vitæ totaliter destroatur:quia.s.post
mortem oihil inuenit de prosperitatib.huius vitæ(quia oon
est apnd ioferos inuenire cibũ. Eccl.14.)nisi illi qui in boc
mundo istam aquam bibebant,s.diuires aliam aquam sibi p
curauerint dũ viuebant.s.aquã abũdantiæ paradisi per elee-
mosynam & opera virtuosa,oportebit q in inferni ardorib.
siti pereant atq; fame.Eao.17.Exire oos fecisti de Aegypto,
vt interficeres nos siti in deserto.Præterea impetus huius flu
minis.s.mundi prosperitas fortis:quia est sibi obuiantia,s.mũ
di cõtẽptores secũ rapit,& obluctatores suos, nisi forte sint
in booo proposito optimè radicati,præterfluit & destruit &
excauat quia aiam qua prosperitas pterfluit,sępe per luxuriã
& auaritia & alia pctã excauat & corrodit.Iob. 14.Lapides
excauant aquæ & paulatim alluuione terra consumit.Er iste
ẽt torreos vicina destruens,palearũ & arenarum post se vesti
gia relinquit:qoia.s.malorũ prosperitas loca vicina,s. habita
cula & bona pauperum sibi propinqua diripit,& exinde pa-
leam & arenam.i.temporalia quæ arenæ.& paleæ pp vilita
tem comparaotur,io cumulos,s.in borreis sibi congregat &
adiuogit.Et ideo post transitũ suũ.i.post vitã istam,qñ io ma
re inferni iam inerint,post se vestigiũ derelinqoent:quia.s.cu
muli bladi,vini,vestium & pecuniarum diuitum q̃ post mor
tem remanent,affluentiã denotant præcedentem iu Iaco. 5.
Thesaurizastis vobis irã in oouissimis dieb.Mali portãt aquã
istã torbidã,quæ irrigat Aegyptum,sed boni eapectãt aquã
21 bonã paradisi.¶ Quanto cursus fluminis est rectior,taoto ue
locius ad mare fluit.Sic q̃to aia magis est rectificata p iusti-
tiã,tanto ad mare paradisi venit citius & attingit.Vo Prou.
22 21.Qui autem rectus est corrigit viam suam. ¶ Flumina quã
to sunt a ciuitate remotiora,tanto puriora sunt & clariora
& ad pisces nutriendos simpliciter meliora.Nã a fecib.ciuita
tum cõiter flumina cõtrahunt corruptelã.Sic quanto religio
est a muodi ciuitate remotior,& per abdicationem tpalium
& deliciarum abstractior,tanto purior est per castitatem, &
clarior per intelligeotiæ spũalium veritatem, & ad pisces.i.
ad aias nutriendas per deuotioné magis apta.Nam flumina
prope ciuitates.i.religiosi qui ppe muodi ambitiones situan
tur per ambitiooẽ tpalium,& uegotia mundana,limum lu-
xuriæ & sordes auaritiæ cõtrahunt,ex quib. aqua fluminis.i.
gratiæ & virtutes,quæ in religiosis sunt,multotiens corrum
puntur & pisces.i.ipsi religioo,qui sunt ibi per diuersa vitia
moriuntor.Figura Apoc.8.vbi in aquis & fluminib. cecidit
stella ardens sicut facula,q̃ dr absynthiũ,& amaræ factæ suot
aquæ,& mortua est hoium multitudo.Figura ẽt Exo.7. vbi
aquæ fluminis versæ suot in sanguinem,& mortui sunt pisces
eius,&cæ.Nota historiã & vide expositionem infra li.26. in
locis suis.¶ Secundum Const.aquæ fluminis sunt laudabiles,
23 cuius fluctus velox,fortis & currẽs super lapillos,habẽs fun
dum arenosum,solidom,sapidum & muodum.Nam fm co-
lorẽ & saporẽ terræ,aquæ flooiales colorem & saporẽ suum
im mutant.Sic vere quaodo aquæ fluminis.i.personæ religio
sæ sunt veloces p obedientiã,fortes per patieotiã currentes
super lapillos per bonorum operũ executiooem,& per aspe
ræ poiæ tolerationem,tuoc suot laudabiles & virtuosi ad po
randũ alijs per imitatiouem multum apti.Et quaodo fluuius
i.religiosus habet fuodũ & fundameutũ solidũ per constan-
tię firmitatẽ,mundũ per cõtioentiæ puritatem, lapidum per
charitatẽ, arenosum per paupertatem(arena.n. sterilis pau-
pertatẽ significat)tunc dico q hic fluuius est laudabilis apud
deũ,& fm loca.i.familiaritates & societates,per quæ transit
& frequentat persona religiosa,fm hæc dico saporẽ vel ama
ritudinẽ cõtrahit gratiæ vel pcti:qa qcquid tetigerit immũ
dus,immuodũ faciet.Num.19.Quia cũ sancto sanctus eris.
psa.17.¶ De ppetuitate aũt fluminũ antiquitus fm Sen.li.3. 24
de naturalib.qõnib.fuerũt diuersæ opiniones,sed ioter cęto
ras ipse tres vel quatuor reddit causas.Dicit .n. vbi supra q
per aeris sub terra cootinuã in aquã motationem,per ipsius
aquæ abuudantiẽ & labilẽ conditionẽ per stagnorũ & lacuũ
iofra terrã existentiũ inuodationẽ,& per ipsius oaturæ legẽ
& constitutiooẽ,flumina perpetuantur,& de terra sine eius
detrimeoto perpetuo prolabuorur.Nã(vt ait)sub terra sunt
caoernæ p maxime,vbi aer ppetua vmbra & frigiditate dẽ-
sat in aquã,& hoc in tãta abũdãtia q exiode fontes & flumi
oa cootinuẽ possunt nasci.Aqua ẽt(vt dicit) quarta pars est
oaturæ,& iõ nõ mirũ si rerũ naturæ magna portio põt sp ex
se aliquid effundere.Et addit q infra terrã sunt lacus & im-
mensa aquarũ dulciũ receptacula,ã qb.cootinuẽ fluit aqua.
Nec mirum(vt ait)si terra detractos nõ sentiat,cũ adiectos
maria non sentiant.Natura insup vt dicit,fluminib.ã mundi
priocipio cursum dedit,& certũ est(vt ait)flumina(quorum
inenerrabilis est nra)cũ ipso mũdo traxisse principia.Chari
simi per flumina intelligo beneficia,quib.ad alios debemus
fluere,& alios irrigare.Ista igit in oobis debent esse cõtinua,
multiplici rõne.Primo quia q̃tũ effuodimus,tñ de aere di-
uinæ miæ recipimus.Aer.n.diuinæ miæ occultè aquã diuitia
rũ solet illis stillare,quos videt flumina eleemosynarũ & be
neficiorum aliis erogare.Et q̃to magis per bñficia effluimus,
tanto p iustã dei prouidentia fit q amplius abundamus.Lu.
6.Dare & dabit vobis.Scdo qa qñ aqua bonorũ tpaliũ abun
dat,iustum est q aliquẽ beneficiorum fluuiũ sp fuudat.Tho.
4.Si multum tibi fuerit abundanter tribue.Tertio qa sunt in
stituta naturæ tã naturantis q̃ naturatæ. Hoc.n.deus & natu
ra ordinauerunt & fluuiũ bñficiorũ ad alios distillari a prin
cipio statueruot. Et sic dico q tã rõne statuti diuinæ volunta
tis,tã rõne abuodantiæ terrenæ facultatis q̃ rõne diuinæ re-
sarcitiuæ & cootinuatiuæ pietatis,flumina eleemosynarũ scia
rũ & tpaliũ & spũaliũ beoeficiorum,debemus alijs effunde-
re,& nulli hoi uns oegare.Gen.2.Fluuius egrediebat de lo-
co voluptatis,irrigãs vniuersam superficiẽ terræ. Vel dic oia
de fluuio sapientiæ & doctrinæ,qui quaoto plus effuodit, tã
to magis augei,& qui potissime ab illis qui abundant io scia
debet effuodi,maximè cũ boc a deo videant instrui & mã-
dari.Vel dic cum deus sit maaima portio rèrum, non mirũ si
flumioa beneficiorũ suorũ tã spũalium q̃ terrenorũ q̃ ẽt ęter
norũ cootinue oobis fundat.Eccl.24.Ego sapiẽtia effudi flu
mioa.¶ Teste Sen. vbi supra:terra contioua emittit flumina, 25
nec pp hoc siccatur,& mare ipsa continuè recipit, & oõ tñ
pp hoc augmentat.Sic vere booi continuè funduot aliis flu
mina elemosynarum & beneficiorũ,nec ex hoc depauperan
tur,imo diuioo munere sicut supra dixi,quãto plꝰ alijs effun
dunt tãto ad effundendũ potẽtiores fiũt.Mali vero ecõtrar
ad modũ maris oia beneficia volunt ab alijs recipere,& tã q
to plura habent & recipioot tanto minus solent abũdare, &
tanto minus,q habeor,solet sibi sufficere,& in eis apparere.
Eccl.1.Oia flumina intrant mare,& tñ ooo redundat. Istud
patet de ambitiosis,qui ounq̃ satiant recipere beneficia ec-
clesiastica,& tñ vt cõiter sp sunt paupes & egeoi.Melius est
ergo dare nostra,vt abundemus,q rapere aliena,ne sp pau
peres perseueramus:quia sicut dr Prou.11.Alij diuiduot p
pria,& ditiores sunt, alij rapiũt nñ sua,& sp io egestate sunt.
Bene ergo cõsulitur Eccl.4.Nõ sit porrecta manus tua ad ac
cipiendu,& ad dandum collecta.¶ Sen.dicit q terra natura 26
regitur,& iõ sicut in corpore humano natura venas & arte-
rias instituit quib.humores cootinuè circunfundit,sic per ve
nas terræ natura flumina & footes mittit. Dicit etiam quod
mare in occulto vias suas habet,& pp hoc nunq̃ exhauri-
tur(vt ait)quia solum quod sibi superfluum est emittit . Sic
vere homo debet in occulto conscientiæ venas misericor-
diæ habere, per quas debet saltem illud quod superfluum,
diffundere & præbere.Lucæ.6.Quod superest date elemosy
nam, & eccè omoia munda suot vobis. Natura enim id est
pietatis affectu,qui naturaliter inest homini,debet regi, pro
pter quod ad effundeodum continue debet agi. ¶ Sicut di
cit idem Seneca , Aliqui posuerunt causas fluminum esse 27

imbres,& exinde est (vt ait) q Ethiopica deserta in quib.sunt
horrendi feruores,ibiq; raro aut nullotiens fiunt imbres flu
minib.dñr carere.Galliā vero & Germaniā q ibrib.affluunt,
constat fluminib.abundare.Sic vere imbres diuinæ gratiæ flu
uios deuotionis & lachrymosæ compunctionis & elemosy-
nariæ cōpassionis sciæ & lectionis,in nobis generant. Illi ve
ro qui talib.carent imbrib.virtutum fluuios nunq̃ stillāt.Idē
dic de imbre diuinæ sciæ & doctrinæ.Deserta.n. Athiupię.i.
mundi pctores super quos imber diuinæ gratiæ & sciæ nō de
sceudit,fluminib.lachrymarū & miæ alios non infundūt .a.
Reg.1.Montes Gelboe,nec ros,nec pluuia veniat super vos.
¶ Itē idē dicit ibidē q flumina aliqn siccant,& alio loco quā
18 consueuerant prorumpunt.Sæpe q.(vt ait ex terræmotu ve
næ aquarū intercludunt,& per interiores rimas intercidunt,
& tunc nouos exitus sibi q̃rūnt & alibi q̃ fluxerant fluunt,&
qnq; longe alibi translati viā qnā perdiderant,vbi possunt si
bi faciunt.Et inde est q fontes & flumina al.qn siccant,& no
ui fontes & noua flumina vbi nunq̃ alias fuerunt,oriuntur,si
cut Theophrastus exēplificat de Auctorico mōte,in quo ter
rarū tremnre noua vis fontiū emersit.Charissimi per flumina
quæ continuè fluunt,possum intelligere hoies,qui continuè
sunt in fluxu & quantū ad naturæ varietatē & q̃tum ad fortu
næ instabilē vanitatē.Quid igitur?pro certo isti qnq; siccan-
tur,& pauperes & tenues efficiuntur,& per terræmotum tri
bulationis vel mortis venæ & viæ sui fluxus.i.cāę suæ prospe
ritatis & status eisdē intercluduntur,pp quod necessario de
struuntur,& ad paupertatem & infortunium deducuntur,&
aquæ suæ subæ tpalis suorumq; officiorum & beneficiorum
alibi transferunt,& de ipsis noui fontes & flumina cōstituū
tur,hoc est dictu q loco eorū alij subrogant.sicut.n.dr.Iob.
34.Deus cōteret multos & innumerabiles,& faciet alios p
eis stare:quia sicut Eccl.40.dr.Subæ impiorum sicut fluuius
siccabuntur.Ista videmus tpaliter ad oculum de officialib.
& diuitib.qui terræmotu tribulationis vel mortis obruunt,
& aquæ suarum diuitiarum præbendarum & statuū ad alios
deuoluuntur.Istud insuper videmus naturalr:quia.s.oēs flu-
uij.i.oēs mortales hoies ter terræmotum mortis siccātur,&
de loco ad locum transferuntur.s.de mūdo ad sepulchrum,
& loco eorum alij suscitantur.Vnde Sen.de morte dicit q.
natural.li.2.in fine.Totum hunc quem ceruis populum,cito
natura reuocabit & cōdet.Eodem citiusue,tardiusue veniē
dum est.De malis vero pōt dici illud Baruch.3.Exterminati
sunt,& ad inferos descenderunt,& alij loco eorum resurre-
xerunt. Vel potest dici quod illi qui modo per terræmotum
mortis siccantur,non faciunt nisi locum mutare:quia in iu-
dicio noui per resurrectionem emergent, & de antiqua via
mortalitatis se ad nouam viam immortalitatis conuertent.
Leu.26.Nouis superuenientib.vetera ptoijcietis. Vel potest
dici de ambitiosis & balliuis,qui quando a cursu statu & of
ficio præcluduntur,nō cessant circuire,& viam sibi quærere,
quousq; possint alibi emergere,& aliud officium acquirere
& qnq; maiores q̃ ante fuerant,in publicū prosilire.iuxta il-
lud Mat.10.Si vos psequuti fuerint in ciuitate ista fugite in
aliā.Vel dic q si terræmotus tētationis viam salutis, & fluxū
lachrymarū,& alios bonos motus nobis impediat & pclu-
dat,statim debemus aliam viā nobis q̃rere,& si necesse fue-
rit,locū mutare,& quousq; fluamus per bona opera non ces
19 sare.Mat.2.Per aliam viam reuersi sunt in regionē suā.¶ Te-
ste ēt Sen.vbi supra Theophrastus ponit q incisio nemorum
est qnq; causa fluminum & aquarum.Nā vt ait,mons Erinius
aliqū fuit sine aquis,sed Gallorū gens à Cassandro obsessa,
ad illum montē fugiens,siluas excidit,& tunc aquarū copia
apparuit:quia.s.ille humor quē arbores ad sui alimentū tra
hebant,exterius distillauit.Sic proculdubio sæpe fit q in Mō
te Erinio .i. in ecclesia vel patria est siccitas & paupertas &
hoc fit:quia ibi inter alios sunt aliquæ magnæ arbores.i.ali-
qui diuites & eminentes,qui totum humorem diuitiarū pa
triæ ad se trahunt,& in alimentum suum & status sui conuer
tunt,& sic per consequens alii vt cōiter sicci fiunt,qa isti to-
tam patriā siccant,& depauperant & consumunt,& se solos
augmentant,nutriunt & extollunt.Patet de quibusdā q totū
Bladū vnius patriæ congregant,de aliis qui vineas & hære-
ditates totius viciniratis sibi accumulāt,de alijs q omnia be
neficia procurant,& sic isti soli impinguantur, & omnes alij
sicci & pauperes perseuerant.Nudos.n.dimittunt hoies,ve
stimenta tollētes,sicut dr Iob.24.Quid ergo?pro certo Gal-
lorum gēs quæ ab auctorib.ferocissima esse dr.i.deus,mors
& Angeli,seueritate iustitiæ armati istas magnas arbores qn
que succidunt & de medio tollunt,& sic humor suæ tpalis
subæ diffunditur ad alios,& tūc saltem de bonis eorum alij
pingues fiunt,& per taliū successionem & mortē, in tota pa
tria aquæ bonorum tpalium abundant circiter & emergunt
quia sicut Prou.11.dr.In ruina impiorū erit laudatio.Quia si
cut dr Iob.20.diuitias quas deuorauit euomet,& de ventre
eius extrahet eas deus.¶ Itē Sen.ibidem dicit q dictus Theo
phrastus asserebat culturam terrarū qnq; esse cam fluminū
& aquarū.Vnde ait q circa Arcadiam in quadam insula vr
bs quædam fuit diruta,& quia terra remansit inculta,fontes
& lacus sunt siccati,tandē vero vrbe reædificata & terra ex-
culta,fuit ēt aquarum copia restituta.Vnde dicit q obdura
uerat constricta tellus,nec potuerat imbres magitata trans-
mittere Per culturā charissimi itelligit pnia, qua.s.terra cor
poris fodit & arat.Per aquas vero intelligit pietas, & clemē
tia,& lachrymarum,necnon gratiæ & deuotionis redundan
tia.Quid igit?procul dubio qn vrbs aiæ per pctm cadit & pe
rit & cultura pniæ tribulationis & correctionis,in aliqua pa
tria religione vel persona deficit,ibi ēt tunc aquarum gratię
& compassionis,& compunctionis & deuotionis copia abū
dare desistit.Si vero vrbs aiæ virtutib.reparatur, & terra p
pniam & correctionem foditur,& aratur & honio prędica-
torum & peccatorum stimulationibus agitatur,tunc et præ
dictatum aquarum profluuium generatur.Necesse est igitur
cuilibet homini vel statui quod iam a deo quam a pręlato p
tribulationem,correctionem per pniam agitet,vt aquis spi-
ritualib.vegetetur.Vel dic q terra ista est Deus:quia pro cer
to si a nobis debitē non colit,nullum ab eo nobis gratiæ &
gloriæ profluuium distillatur.Si verò à nobis dignis seruitu
tib.excolat,tūc aqua suæ miæ,grę & glorię nobis abūdātissi-
mē deriuatur.Quod ēt de aqua pluuiæ potest exponi quam
Deus incultus,& a nobis dimissus subtrahit,cultus vero &
humiliter requisitus infundit.Bene ergo dr 2.Macha.1.Det
vobis cor oibus,vt colatis eum & faciatis eius voluntatem.
quia sicut dr Deut.11.Si seruieritis dño in toto corde vestro
dabit terræ vestræ pluuiam. Vel dic quod illi qui tribulatio
nib.non agitantur aut coluntur,sed in mundi quiete & pro-
speritatis otio dimittunt,per obstinationem durant & aquis
miæ & cōpunctionis non rigant.Cū vero incipiunt tribula- 31
tionib.agitari,tunc aqua deuotionis & cōpūctionis incipiūt
humectari idem ibide dicit q cauernæ vacuæ & inanes,hu-
morem rōne vacuitatis attrahunt,& per fontes & flumina il
lum iterum refundunt.Sic vere illi qui bonis tpalib.& vitiis
& pctis vacui sunt,humorē sciæ & deuotionis solent præ cæ
teris attrahere & ipsum per pdicationem alijs distillare. Ec-
cl.24.Ego sapientia enudi flumina.¶ Idē ibidem dicit,q subtra
terra sunt amnes perpetuo decurrētes fędorum piscium fer
tiles,qui qn erumpunt,immēsam turbam aialium secū ferūt,
horrida aspectu,& noxia gustu.Et exemplificat quod in p-
uincia Cariæ circa vrbem dictam Idimum erupit quidā flu-
uius de sub terra,qui secum pisces alias non visos adduxit,
quos quicunq; comedent perierunt.Nec mirum(vt ait) qa
erant pingues,& inexercitati,& ex longo otio in tenebris sa
ginati,lucis erant etiam inexperti ex qua salubritas & sanitas
reb.datur.Charissimi per talem fluuium intelligitur auari-
tia,quæ sub terra dicitur currere, inquantum res subterra-
neas,s.metalla noscitur quærere,& diligere inquantū in oc-
culto contractus suos solita est exercere.Quid igitur?procul
dubio ille fluuius vbi erumpit,pisces veneuosos.i.pctores ne
pharios secum trahit,s.vsurarios & ambitiosos,raptores,cru
deles & tyrannos.Isti.n.aspectus sunt horridi per infame co
uersationem,corpore sunt pingues & saginati per carnaliū
deliciarum frequentationem.Otiosi sunt & inexercitati per
nullorum bonorum operum executionem luce etiā diuinæ
gratiæ non sunt illustrati non purificati,sed potius ipsa priua
ti per longam mentis obtenebrationem.Et sic procul dubio
isti sunt comedentibus & gustantibus.i.vicinis societatē suā
frequentātibus,& bona eorum ad vsuram accipientib.mor
tiferi,& venenosi per finalem exhæredationem, & per vitæ
suæ & temporalis substantiæ sublationem.Iob.6.Potest ali-
quis gustare quod gustatum affert mortem?,Vel ista possunt
exponi de fluuio prosperitatis,quæ de terra prosilit pro eo
quod in rebus terrenis consistit.vel de fluuio carnalitatis qa
.i. vterque pisces venenosos, s. peccatores & luxuriosos,
pingues

pingues, carnales, otiosos, & in nullo bono excitatos, & a luce diuinæ gratiæ, & sciæ elongatos secum trahit, quorum gustus i. quorum imitatio & moralis conformatio, & incorporatio, allociatio & frequentatio, alios per mala dicta & exempla inuenenat & occidit. Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum morietur, & quod confotum est erumpet in regulũ. Vel dic q̃ talis fluuius est peruersa doctrina, quæ de abysso diabolicæ confictionis erumpens, pisces venenosos, & longè à lumine veræ fidei nutritos secum portat, quorum gustus, auditus & consensus alios per hereses inuenenat atq; necat. Et ideo Leu. 11. præcipitur quod illa quæ in aquis sunt, quæ pinnulis. i. alis sani intellectus carent, comedi & tangi. i. credi vel imitari non debent. Deu. 14. Non tangetis ea neq; comedetis: quia immunda sunt. Vel si vis dic omnia contra illos qui prædiligunt nouos & ignotos qui eos sibi associant: q̃a sæpe fit q̃ venenosi sunt & latrones, & magistros suos perimũt, & intoxicant, vel saltem produnt, vel deprędãtur & molestat. Deu. 32. Noui recentesq; venerunt, quos non coluerunt pa-
32 tres eorum ¶ Item Sen. ibidem de naturalib. q. lib. 3. dicit q̃d aquę lacuum fontium puteorum & fluminum, solent s̃m naturam fundi in quo sunt vel conditionẽ venæ terræ a qua proueniunt, vel s̃m spũs qui in aquas mutantur & transeunt, vel ẽt s̃m corruptionem quam a casu per iniuriam contrahunt, virtutem & saporem suum multipliciter variare, & s̃m hoc mortem vel sanitatem bibentibus apportare, & s̃m hoc aliquæ aquæ inueniuntur leues, aliquæ graues, aliquæ frigidę, & aliquæ calidæ, aliquæ sanatiuæ, aliquæ mortis & periculi inductiuæ. Sic procul dubio hoies contrahunt vitia & virtutes ex contactu fundi. i. societatis quam frequentauerint Ex vena. i. ex genere a quo prouenerunt. Ex acie. i. doctrina quam perceperunt. Vel ex corruptione propriæ voluntatis, qua multipliciter incurrerunt. Ex his. n. causis fiunt hoies leues ad bene operandum vel graues & bona opa exequendũ, feruẽtes per dilectionem, frigidi per indeuotionem, medicinales aliis doctrinis & exemplis, vel eisdem perniciosi suis malis operibus & documẽtis. Bonum est igit̃ homini esse bene associatũ & informatũ, & a bonis venis. i. prælatis & parentib. trahere originẽ & progessum. Iob. 28. Habet argentum venarum sua-
24 rum principia. ¶ Item multæ sunt aquæ quæ oia coniecta cõmutant in lapides. Vñ ibidem dicit, & allegat Ouidiũ q̃ Cicones. i. siculi habent vnum fluuium in Sicilia, cuius tãta est pernicies q̃ oia q̃ tangit, facit lapidea atq; dura. Et ideo si quis ex eo biberit, viscera lapidea possidebit. Vnde ait Ouidius. Flumen hñt Cicones, q̃ potũ saxea reddit. Viscera, q̃ tactis inducit marmora rebus Et idẽ est (vt ait idem Sen.) q̃ res in eundem locũ proiectę lapideæ extrahuntur. Quod etiam (vt ait) in Italia in quibusdã locis inuenitur, in quib. si virgam sine frondem immiseris, post paucos dies lapidẽ extrahes. Vñ tale est illud flumen de quo dicit Pli. li. 2. q̃ vltra Surrentum in flumine Silari non solum virgulata sed & volatilia lapidescunt. In exitu ẽt paludis Reatinæ sicut dicit, saxũ crescit. Idẽ aũt Pli. de multis talib. aquis meminit. li. 31. c. 2. dicens q̃ in Per perennis fons est qui quamcunq; rigat terram facit lapideam. In Eurymenis deiectæ coronæ in fontem, lapides fiũt, Lateres lapidescunt in Colossorũ flumine. In Scyrctico metallo arbores quæcunq; riuo alluũtur, saxa fiunt cum ramis. Distillantes quoq; guttæ lapidescunt in antris in corycijs, & cætera similia. Nec hoc mirũ vt dicit Sen. si attendamus q̃d aqua in ciphis & canalib. suis in diuturno cursu in fundo lapides ex arenarũ residentia producit. Ad quod ẽt facit q̃ a magistro Garino audiui, fontem esse in Lothoringia, q in hyeme viuidus fluit, in æstate vero tota aqua quæ remanet, efficitur vnus lapis, qui oi anno ab incolis extrahit̃, vt sic fons nouus iterum oriat̃. Talia flumina vñr esse ista quæ continuè fluunt tpalia mundi bona, s. diuitiæ, deliciæ, eminentiæ, & sciæ mundiales. Istæ. n. sunt aquæ, quæ potatores. i. possessores & dilectores suos inficiunt, & viscera cordium ipsorum per indeuotionẽ refrigerant & constringunt, & per obstinationẽ indurant, lapidificant & compingunt. Quod etiam nõ solum de ipsis virgultis. i. de simplicib. & secularibus est verum sed etiam de ipsis volatilibus. i. de Clericis & religiosis, & contẽplatiuis hominib. Quia breuiter illi qui talibus aquis potantur, & qui ideo eis per delectationes & complacentias vltra debitum immerguntur, duri & lapidei efficiuntur, & per meritum & morum duritiam, crudelitatem, & obstinatam malitiã in lapides conuertuntur. Et hoc accidit q̃nq; siue sint virgæ id est prælati alios regentes, siue sint coronæ id est religiosi tonsuram portantes, siue volatiles id est clerici alta contemplantes. Vnde de quolibet sic indurato potest dici illud Iob. 40. Cor eius indurabitur quasi lapis Quod patet: quia tales efficiuntur duri. i. dure per crudelitate malos vulnerantes, duri id est obstinati & impænitentes duri etiam id est sicci, indeuoti, parci, tenaces, & incompatientes. Deuteronomij. 15. Descenderunt in profundum quasi lapis. Vel si vis expone in bono, & dic quod illæ aquæ significant mundi tribulationes, diuinæ scripturæ scientiam & lectiones deuotionis etiam & compunctionis lachrymosas distillationes. Talibus enim aquis qui immersus fuerit vel potatus proculdubio in visceribus cordis sui fiet per constantiam & fortitudinem lapideus atque durus, & ad tolerandum aduersa fortis atq; immobilis. Apoc. 21. Structura muri eius ex lapide Iaspide. Vel dic de illo fonte Lothoringiæ, in quo aqua quandiu est multa, & est frigus, pura remanet, quando vero efficitur pauca, & est calor, lapidificatur. Potest allegari quod esse in societate multorum proficit, maximè quando frigus & hyems diuini timoris vel tribulationis ibi p̃sistit, paucitas vero aquarũ i. sociorum, & solitudo officit: quia si calor cõcupiscentiæ & æstas prosperitatis vigeat, in lapidem obstinationis se vertit Multi. n. sunt qui in societate manentes per gratiam viuunt, qui si sint pauci & solitarij, in vitijs indurescũt: vnde primo Regum 15. Emortuum est cor eius & factum est quasi lapis. Vel dic quod fons qui quandiu fluit & currit non lapidificatur, significat hominem, qui quandiu currit & laborat, per obstinationem non induratur, quod præsertim in hyeme id est in tempore tribulationis accidere cõsueuit, vbi. s. homo amplius est in motu. Qñ vero cessat a motu laboris, s. in æstate prosperitatis, vbi homo per accidiam magis torpet, tunc dico, quod solet per obstinationem lapidificari, & per malam consuetudinem indurari. Allega vt supra. ¶ Item idem ibi- 25
dem Seneca, scilicet libro tertio de Naturalibus quæstionibus, dicit aliqua sunt flumina, quæ palam in aliquos specus aliqua quæ paulatim consumunt & intercidunt, & sic ex oculis auferuntur, & sub terra diu currunt eademq; ex interuallo longe alibi oriuntur, & nomen & cursum recipiunt. Cuius causam reddit ibidem. Nam (vt inquit) aqua naturaliter ad ima & ad inane defertur, suumque sub terra secretius facit cursum, sed cum primum aliquid solidi quod obstat inuenit, prærupta terræ parte, quæ debilior est, & quę minus ad exitum repugnat, exterius prorumpit & exilit & ab incolis illis nomen & originem suam primariam ignorantibus, nomen nouum recipit & assumit. Vnde Ouidius Sic vbi terreno Lycus est epotus hiatu, Exstilit procul hinc alioque renascitur, ore. Sic modo cum bibitur tacito modo gurgite lapsus, Redditur Argolicis ingens Erasinus in vndis. Idem & in oriẽte Tigris facit, absorbetur, & desideratus diu, tandem remoto loco purgamenta eiectat. Talis est Arethusa lacus vel fluuius siculorum. Et secundum Solinum, talis est Padus seu Eridanus fluuius italorum. Talis est etiam Nilus fluuius ægyptiorum. Isti enim fluuij ab ortu suo non continue desuper currunt sed aliquando ab arena bibuntur, vel ab aliquo specu sorbentur, & tandem alibi erumpunt, sicut optime exemplificat idem de nilo, qui sub Athlante monte videtur transire. & de Tigri, qui sub Tauro noscitur penetrare, prout ponit in capitulo de ægypto & de Perside, vbi etiam ponit quod dicti fluuij diuersis locis diuersimode nominantur. Et probatur quod illi idem sunt per fæces & purgamenta, quæ primo ante absorptionem in eis proiecta, tandem quando renascuntur, exterius ab eis deferuntur. Ista charissimi possunt applicari ad Christum. Ille enim de fonte paradisi ortum sumens, tandem in specum corporis virginalis sub terra humanitatis se reclusit, ibique secretum cursum peragens, nouem mensibus latitauit, tandem vero exinde parturitur & renascitur, & nouum ortum in mundo consequitur, & etiam nouo nomine nominatur. Fuit enim tunc Iesus nouiter nominatus, sicut ab Angelo fuerat appellatus. Esaiæ. 62. Vocabitur tibi nomen nouum, quod os domini nominauit. Vel dic quod iste qui sub terra nostræ humanitatis fuerat abscõditus, vel etiam in specu & spelunca sepulchri positus & absorptus, postquam ibi cursus suos secretos vsque ad inferos fecisset, iterum per resurrectionem renatus extitit, & exiuit, & purgamenta nostrorum criminum secum tulit. Esaiæ. 53. Vere languores

nostros ipse tulit,& dolores nostros ipse portauit. Vel isti ꝗ
possunt applicari ad malitiosos,qui quamq; diu latent, & spelu
cas variarum palliationum intrant,& diu in occultis cursus
secretos.i.machinationes suas peragunt & frequentant, &
tandē inuenta opportunitate nascuntur exterius & manant,
& malitias,suas ꝗ latuerant,subito & vbi non aduertuntur ma
nifestant. Vel dic ꝗ fluuij sunt hoies fluxibiles & mortales,ꝗ
proculdubio super terram primo nascuntur,deinde a terra
per mortē absorbentur. Apoc. 12. Aperuit terra os suum,&
absorbuit fluuium. Sed postquam ijdem secretè ad diem iu-
dicij fecerint cursus suos iterum per resurrectionem nascū
tur,& ab ipsa quæ eos absorbuerat terra euomuntur. Iob.
20. capite. Diuitias quas deuorauit euomet. Vel istud expo-
ne de terra i.de terrenis diuitibus,qui flumina diuitiarū ab-
sorbent;ipsasq; dum viuunt,secrete tenent & custodiunt,fi-
naliter tamen soliditate diuinæ iustitiæ & morte compulsi,
ipsas dimittunt reijciunt atque vomunt. Iob. 40. Absorbebit
fluuium,& non mirabitur. habet &c. Vel dic qđ boni diuites
flumina.i.diuitias recipiunt & seruant,vt tandem necessita-
tis tpe per elemosynas ipsas refundāt. Vel dic ꝗ iste est pœni
tens,qui flumina vitiorum, quæ absorbuerat & diu tenuerat
eandem per confessionem euomit & reuelat. Vel dic ꝗ talis
specus est prędicator,qui flumina sciarum recipit & custodit
& tandem prædicando & docendo,loco & tpe alijs ipsa vo
mit. Vel potest dici de viro iusto,qui flumina gratiarū & be-
neficiorum a deo non cessat recipere,quæ tñ nouit per bona
opera,vel per gratiarum actiones reddere. Vel dic ꝗ fluuius
est peccator,qui a terra.i.ab amore terrenorum per auaritiā
absorbetur,sed cum diu ibi steterit,sępe fit quod per obsta-
culum alicuius tribulationis vel infirmitatis,inde tandē exi
re compelli per diuitiarum contemptum exterius compro-
batur. Vel dic ꝗ isti sunt mali religiosi,qui in specu religio-
nis,quē intrauerunt,& vbi aliquandiu cucurrerunt,alicuius
difficultatis obstaculum inueniunt,& terram regularis ob-
seruantiæ rumpunt,& per apostasiā exeunt & recedūt. Gen.
26 2. Fluuius egrediebatur de loco voluptatis. ¶ Item ibidē di-
cit Seneca ꝗ puluis Puteolanus,si aquā attigerit ipsam aquā
in lapidem conuertit. Prædictæ.n.aquæ de pulueribus & re-
bus alijs lapides faciunt. Isti vero pulueres aquas quas tan-
gunt in lapides cōuertunt. Talis puluis vr esse memoria mor
tis nostræ & nostræ puluereitatis futurę. Iste .n. si benè tāgat
aquam cordis humidi & deuoti,vel si in aqua lachrymarum
& compunctionis fuerit intermixtus, ipsam pro certo facit
lapideam atq; fortē,& contra aduersa oia stabilem & duram
Iob. 39. In similitudinem lapidis durantur aquæ. Non est.n.
aliqua persona vel aliqua mēs ita aquea,fragilis & carnalis,
quin contra tentationes & tribulationes fortis efficiatur, si
puluis humilitatis & memoria suæ mortis ipsi mentiatr mi-
sceatur. Iō benè dr Michez primo. In domo pulueris,pulue-
re nos conspergite. Vel dic in malo ꝗ iste puluis significat di
uitias,& alia bona terrena. Iste n. puluis si aquæ.i.personæ im
perfectæ & fragili immixtus fuerit & concessus,vtpote si il-
le qui vti diuitijs nesciat,ipsis abundauerit statim pro certo
lapis,i.durus,incompatiēs,crudelis,parcus indeuotus,& ob
stinatus erit. Allega vt supra. In similitudinem,&c. Illud pa-
tet de malis diuitib qui quanto plus habent de puluere diui
tiarū,tanto magis fiunt lapidei atq; duri,& ideo talis puluis
est periculosus. pp quod Christus dicebat Apos. Mat. 10. Ex-
cutite puluerem de pedib. vestris. ¶ Item idem ibidem ait ꝗ
37 sunt quidā fluuij qui vellera ouium aquas eorum potantium
tingunt. Vnde ait quod in Beotia sunt duo amnes,qui ambo
de vno lacu exeunt,ea tñ diuersa faciūt:quia.s.vnus oues po
tantes si albæ sint facit nigras. Alius vero oues si nigræ fue-
rint,facit albas. Et ideo vnus eorū melas grecè, quod niger
latine dr, nuncupatur. Isidorus autem li. 13. Beotia dicit ibi-
dem per omnia. Vnum alium talem fluuium dicit Theophra
stus esse in Macedonia,in quo oues albæ nigræ fiunt cum aliquandiu
potauerint. Vnde etia(vt ait)si indigent lana nigra,
gratuitum habent(qñ voluerint)infectorem seu tinctorem.
Dicit etiam idem Sen. in Galatia flumen est quod idē in om
nibus efficiat. Idem autem videtur Sol.c.de Gręcia,de Beo
tia dicere de duob. sublimibus supradictis, quæ albas oues
nigras,& nigras faciunt esse albas. Plinius autem lib. 31. c. 2.
dicit per omnia quasi idem. Vnde ait duos esse fontes,s.Ce-
nem & Melem,quorum primus oues nigras dealbat si bibe
rint,alius autem albas denigrat,ex simul autem mixtis va-
rias esse constat. Theophrastus etiam dicit fluuium in thurijs
Crathin candorem facere,sybarim in bobus & pecoribus
nigritiā generare, quod etiā(vt ait)sentiunt homines quia
qui primum biberint,fiunt candidiores,qui secundum bibe
rint,nigriores. Idem etiam ait in Macedonia esse duo flumi
na.s.Haliacmon,quem oues potantes faciunt fętus albos,&
Axium quo faciunt fuscos aut nigros. Charissimi ista flumi-
na tam mira & tam varia,quorum quædam alba denigrant,
& alia nigra dealbāt,possunt mihi significare mundi prospe
ritatem & aduersitatem. Prospera.n.& aduersa,flumina dñr:
quia.s.in eodem statu nunquam permanent,imo cōtinuè va
riantur. Quid igitur? Procul dubio ista flumina licet de vno
lacu.s.de mundo exeant & emanent,diuersa tñ in morib. fa-
ciunt atq; causant:quia procul dubio fluuius aduersitatis &
paupertatis de nigris obscuris & hispidis facit albos.i.de ma
lis & de pctōrib. facit iustos & de iniquis innocentes & mū
dos:quia constat ꝗ per aduersitatem hoies ad se redire com
pelluntur & vrgentur,& sic timore dei cōcepto, innocentes
& candidi,qui nigri fuerant,efficiuntur,ita ꝗ tūc potest eis
dici illud Apoc. 14. Ambulabunt mecum in albis,qm̄ digni
sunt sicut de martyribus dicitur Apocal. 7. quod ipsi dealba
uerunt stolas suas in sanguine.i.in tribulatione. Econuerso
autem fluuius prosperitatis operatur. Illi.n.qui ad istum flu
uium albi,innocētes & mundi accesserint,& isto flumine po
tati,delectati,& repleti fuerint,successu tpis per vitia deni-
grantur,& mens & conuersatio eorundem vitiorū fuligine
maculantur. Baru. 6. Nigræ fiunt facies eorum de fumo ꝗ in
domo fit. Ista possunt figurari in canalibus laban, in quibus
per virgas nudas & decorticatas,oues nascebantur cādidæ,
per virgas vero indutas & cortice nō priuatas,oues genera
bantur nigræ,sicut dicitur Gene. 30. Quia pro certo canalis
huius mundi,si virgas diuini timoris cum nuditate pauper-
tatis habuerit,albos fętus.i.hoies innocentes generari facit.
Si verò econuerso cortex diuitiarum affuerit,tunc hoies ni
gros,pctōres,& infames producit. Vel dic ꝗ fluuius albifica
tiuus est pnia lachrymosa,confessio,vel bona societas,vel ēt
bona doctrina,vel etiam religio,quæ proculdubio potato-
res,dilectatores,& frequentatores suos de nigris faciunt al-
bos,& de peccatoribus innocentes & mundos. Fluuius vero
denigratiuus & infamatiuus & obscuratiuus,est carnis volu
ptas,mala societas,mala doctrina,vel etiam mundus. Ista.n.
albedinem innocentiæ & munditiæ tollunt, & nigredinem
vitiorum & luxuriæ introducunt. Apoc. 6. Sol factus est ni-
ger quasi saccus cilicinus. Ezec. 32. Nigrescere faciam stellas
cæli. Et breuiter quotiens diabolus indiget nigra lana vitio-
rum & peccatorum,non oportet nisi ꝗ oues suas,s. peccato
res,ducat ad istas aquas in aliquo fluminum prędictorum,&
statim per se sine tinctore alio nigrabuntur,ita ꝗ dici pote-
rit illud. Naum. 2. Facies eorum sicut nigredo ollæ. Vel dic,
duo vltimi fluuij,sunt duæ scientiæ.s.diuina & mundana. Vel
duæ fortunæ aduersa.s.& secunda. Vel duo bona,spiritualia
s.& terrena. Vel duo status religio scilicet atque mundus. Igi
tur quæcunque ouis vult fœtus albos,bonos conceptus, vel
munda opera facere,debet de primis fluminibus bibere, &
se in diuinis scientijs,tribulationibus,& bonis spiritualibus
solummodo delectare. Econtra vero illi qui alia flumina bi-
bunt,& qui mundi scientijs,prosperitatibus & diuitijs se im
buunt,nigros fœtus idest mala opera generant & produ-
cunt:quia sicut dicitur Matthei. 7. Bona arbor bonos fructus
facit,& similiter mala malos. Vel dic quod fœtus sunt subdi
ti,matres vero prælati,quia scilicet prælati boni, & bonis
prædictis fluminibus potati, solent albos & bonos & inno-
centes subditos facere. Mali vero malos econtrario gene-
rare. Ezechielis .16. Qualis mater talis & filia eius. ¶ Se-
cundum Senecam vbi supra in cappadocia dicitur esse flu-
men quod si equi biberint, spargitur in eis alba cutis,quod
tamen (vt ait) non accidit alicui alij animali. Charissi
mi per equum potest intelligi bonus subditus, & obediens
qui scilicet per disciplinam permittit se frenari, & per pa-
tientiam equitari, & conculcari. Per fluuium igitur istum
intelligo statum religionis vel ecclesiæ tribulationis pœni-
tentiæ, diuinæ scripturæ vel scientiæ. Ista enim sunt flu-
mina purificatiua, & conscientiæ mundatiua. Sed quid?
Pro certo soli equi in talibus candidantur: quia dato
quod ista flumina sint bona de se,non tamen possunt profi-
cere nisi equis.i.nisi personis disciplinatis patientibus, hu-

milibus

milib.& subiectis:tales.n.soli in flumine pniæ scripturæ,& re
ligionis dealbantur,& a vitiorum maculis depurantur.Ma-
li vero dato q in religione maneant,& flumine sacræ pagi-
næ se imbuant,nunquã p hoc spũaliter dealbant. Vñ Apo.
6.Ecce equus alb. & qui sedebat super eum, babeat arcum
& data est ei corona.Scriptura.n.nõ vr facere mentionẽ de
aliquo aiali albo,nisi de equo.Vel si vis potes dicere q pro-
speritas est fluuius qui dealbat malos per curiositatẽ, aduer
sitas vero denigrat bonos per humilitatem & squalentẽ au-
steritatem . Vel dic quod fluuius dealbans est hypocrisis,
quæ vellera conuersationis facit candida.Fluuius alba deni
grans est veritas,q.s.albedinẽ hypocrisis finaliter denigrat
& infamat,& quicquid album aut floridum fuerat, pallifi-
cat,& desiccat.Bene igitur dicit Apost.Act.23.Percutiet te
29 dens paries dealbate.¶ Tigris fluuius,Euphrates, sicut Soli-
nus affirmat,oriũtur ex eodem,fonte in Armenia. Et est Ti
gris fluuius rapidissimus,per lacum transiens Brethusæ.Eu-
phrates vero frugifer interpretatur,eo quod vberem & fru
giferam reddit terram,& maxime in quibusdam locis Meso
potamiæ in quib.inũdat certis temporibus,sicut Nilus,pro
ut refert Solinus & Iosephus.Est ẽt(vt aiunt)gemmis variis
copiosus.Tigris denotat sapiẽtiam mundanam, quæ ad mo
dum tigris cito defluit atque trãsit:quia defecit sapientia in
theman.Hier.49.Et lacum mundi imbuit atq; tegit.Euphra
tes autem dei sapientiam significat & theologiam, quæ ter-
ram .i animam per quam transit,irrigat & fœcundat gratia
& virtutibus & lapides pręciosos.i.merita apud deum præ-
ciosa in ea generat atque causat.Isti duo fluuij de vno fon-
te exeunt:quia omnis sapientia à domino deo est.Eccles.1.
vna terra egrediuntur ambo.Ezechie.21. Duæ mulieres ma
tris vnius filiæ erant.Eze.23.Sed licet ab eodem fonte pro-
deant tamen per eadem itinera non incedunt.Iõ Iaco.3.Nũ
quid eodem de foramine emanat dulcis,& amara aqua?Pręterea ibidem.Ex eodem ore procedit maledictio & benedi
ctio.¶ Item Ouidius ibidem,s.vltimo libro Metamorpho-
seos,dicit quod fluuij Athamentis aquæ mirabilis sunt natu
30 ræ.Si quis n.in fine lunationis istis aquis lignum asperserit,
vel in eis ipsum immerserit,mox accendetur & ardebit. Sic
vere in fluuio infernali illi qui sunt lignum sine fructu.s.pec
catores ,in lunatione vitæ suæ scilicet quando per mortem
fuerit vitæ suæ lunatio diminuta accendentur,& in ipsis mi
seriæ perpetuo comburentur.Sapien.19. Ignis in aqua vale-
bat supra suam virtutem.Et ideo Apo.19.dicitur quod ma-
li missi sunt in stagnum ignis.Vel dic quod iste est fluuius de
liciarum,qui dato quod homo sit lignum aridum .i.persona
abstinens atque sicca,si tñ hmõi aqua fuerit delibutus,p con
cupiscentiam carnalem faciliter accendetur.Quod etiam de
aquis diuitiarum dici potest,quæ mentem solent contiguã
31 per auaritiam inflammare.¶ Item idem Ouidius ibidem di-
cit quod Sybaris & Crathis fluuius vt Italiæ,qui capillos fa
ciunt similes auro,vel electro. Capilli significant exteriorem
conuersationem quæ pro certo aurea per honestam præsen
tiam efficitur,si sæpe in lachrymarum vel deuotionis flumi-
32 nibus balneetur.¶ Rhodanus est fluuius vnus de tribus ma-
ximis Europæ,secundum Solinum.tria enim maxima flumi
na Europæ sunt Rhenus,Rhodanus & Ister.i.danubius. Est
igitur Rhodanus fluuius valde impetuosus: terrarũ circum
iacẽtium corrosiuus,& ideo Rhodanus dicitur,quasi Rho-
dens amnis De alpibus autem præcipitatur , & per lacum
Geneuræ transiens,cum aquis lacualibus nõ miscetur,tandẽ
mare mediteraneum ipso mari turbulentior ingreditur, nisi
(vt ait Solinus & Sen.) quãdo fœtum ventis excitatur.Rho
danus vero etiam cum serenum est,seuit & fluctibus agita-
tur.Ista possunt applicari contra illos qui de alpidus & de
altis montibus.i.de altis parentibus & nobilibus oriuntur.
Isti enim per superbiam intumescunt,terras aliorum per ra
pinas corrodunt lacui etiam per quem transeunt.i.societati
aliorum quos frequentant se immiscere dedignantur,& etiã
cum serenum est tempore pacis seuiunt per iracundiam &
turbãtur,& superbia & tumultibus effrenantur.Iob.22. Flu
uius subuertit fundamenta ipsorum.Vel dic quod tres maxi
mi fluuij Europæ.i.ecclesiæ sunt pater,verbum , & spiritus
sanctus:quia sicut dicitur Io.5.Tres sunt qui testimoniũ dãt
in cęlo.Vel spes,fides,charitas,qa sicut dicitur infra ad Co-
rint.13.Nunc autem manent spes,fides,charitas.Hic expo-
ne quod non commiscet se alijs aquis,sicut de Arethusa la
cu infra.c.7.§.11.¶ Item Solinus capitulo de Sicilia dicit qđ 33
Diana fluuius est iuxta Camarinam ciuitatem fluit,ex quo si
habitus impudicè,aquam hauserit , non coibunt in cor-
pus vnum vinum & latex aquæ. Quod intelligo quod si ali
quis impudicè se habuerit longe ante , & aquam illam de
flumine hauserit,aqua illa cum vino misceri non poterit, &
sic haurientis impudicitiam reuelabit.Per aquam potest in
telligi doctrina,& maxime per aquam Dianæ,quæ interpre
tatur clara.Per vinum vero voluntas humana accipiẽ,aqua
enim doctrina refrigerat,voluntas vero humana per deside
ria seruet.Aqua ergo bonæ doctrinæ vino seruentis volun-
tatis apponitur,vt seruor sui appetitus debitè temperetur.
Igitur ista possunt dici cõtra impudicos prædicatores.Tales
enim impudici,si aquam dianæ.i.doctrinam sacræ scripturæ
vino.i.voluntati auditorum immiscuerint,vt.s.ipsam tempe
rent ab affectionib.inhonestis,ipsi proculdubio nunquã mi
scebitur:quia secundum Gregorium. Cuius vita despicitur,
restat vt eius prædicatio contẽmnatur . Vel dic quod aqua
Dianę,quę dicitur a dian,quod est clarum,significat clara &
bona opera & exẽpla. Vinum vero quod dulce est & suaue,
significat suauitatem gloriæ paradisi.Quid ergo?pro certo
ĩpudici mente & corpore si fuerimus,& si deo spõso nostro
fidẽ spũalis integritatis fregerimus,& adultero diabolo per
peccatum nos coniunxerimus,nunquam aquam quam hau
rimus.i.bonum opus quod facimus,vino cælestis gloriæ cõ
iungemus,vel per ipsam cæli dulcedinẽ acquiremus.Vel dic
quod haustor impudicus est mala intentio, quæ dato quod
aquam claram hauserit.i.dato quòd bonum opus fecerit,ip
sum vino diuinæ gratiæ vel acceptionis vel beneuolẽtiæ,vel
etiam dulcedini futuræ gloriæ non miscebitur , quia.s. bona
quæ in peccato mortali, vel quæ mala intentione fiunt,diui
nam gratiam non requirunt , & etiam iocunditati perpetuæ
non seiungunt.Prouerbiorum.13.Gaudio eius non miscebi 34
tur extraneus . ¶ Item Solinus ibidem capitulo de Græcia,
dicit q in beotia est vnus fluuius de quo oues quæ biberint,
fœtus suos facient coloris cuius fuerint.Sic vere si ouis.i.sim
plex,& vilis prędicator, fluuium scripturę primo biberit.i.
impleuerit,& perfecerit, fœtus id est auditores sibi in bono
similes generabit,quia scilicet faciliter homines illos imitan
tur,qui quod docuerint operãtur,& econuerso. Teste enim
Greg. Loquentis auctoritas perditur, quando vox opere nõ
iuuatur. Vel dic in malo quòd illi qui fluuiũ mundanæ pro-
speritatis bibent,filios sibi similes si possunt faciunt, quia.s.fi
lij libenter imitantur,scilicet vsurando,mercando, &c. pa-
tres suos,quos bibisse prospera attendunt,& intuentur. Ioan 35
nis.3.Quod natum est èx carne,caro est. ¶ Item Solinus. ca.
de Beotia dicit ibi flumen esse de quo si oues nigræ potaue-
rint,albæ fient, &c. Vide supra vbi factum est,scilicet.§ 27.
¶ Item Solinus cap.de Sicilia , dicit quòd in Sicilia est quidã
fluuius nomine Herbessus , qui in medio flumine subita ex- 36
æstuatione seruet. Tales sunt multi,qui quamuis fluant per di
uersa vitia,& frigidi,& indeuoti sint, aliquãdo tamen venit
eis subito deuotionis, & contritionis seruor , & contra om-
nem,spem bonæ voluntatis ardor.sicut enim dicitur Ioa. 3.
Spiritus vbi vult spirat,vt de eo exponatur illud Iob.41.Fer-
uescere faciet quasi ollam,profundum maris. Vel dic econ-
uerso de feruore tentationis,qui subito in medio.i.in corde 37
fluminum.i.iustorum erumpit,& eos ad malũ excitat,& ac-
cendit.Allega vt supra. ¶ Item idem ibidem dicit quòd Hi-
mereus est fluuius in Sicilia , quem cœlestes mutant plagæ,
quia.s.vbi ad aquilonem fluuit, amarus est , vbi verò ad au-
strum flectitur,dulcis est. Aquilo est vita præsens, vbi frigus
tribulationum abundat.Auster verò est vita futura, vbi splẽ
dor æternæ claritatis coruscat . Iste fluuius igitur significat
Deum, qui proculdubio in aquilone præsentis vitæ suis in-
nititur amarus,tribulationes immittẽdo. Ad austrum verò
vitæ futuræ suis erit dulcis,consolationes faciendo. Iudith.
5.Fontes amari obdulcati sunt.Vel dic q fluuius iste est pœ-
nitentia,quæ in aquilone præsentis vitæ est amara, in austro
verò paradisi erit in dulcedinem versa. Allega vt supra. Vel
dic quòd aquilo est peccator,qui fluuium pœnitẽtiæ vel re
ligionis inuenit amarum.Auster vero est iustus,qui ipsum in
uenit sapidum,& iocundum. Vel dic q fluuius iste est mun-
dus,qui aquilonaribus.i.iustis frigore diuini timoris gelatis
videtur amarus,& insipidus,australibus verò id est peccato
ribus auaris , & feruentibus , luxuriosis , & humescentibus

vr̄ dulcis & ſapidus Prou.27. Aīa eſuriēs amarū pro dulci ſu
38 mei.¶ Itē Solinus dicit ꝙ Hypanis fluuius eſt nobiliſſimus,
qui a Scythia vſq; ad Indiam protēſus Alexandri Magni iter
terminauit, ſicut ēt aræ in ripa eius poſitæ declarāt, quas idē
Alexander conſtruxit ibi, iſte igitur in principio dulciſſimus
eſt & hauſtu ſaluberrimus, ſed vbi callipodū terminos attin-
git, quidam fons infamis & amarus q̄ dr̄ exampeus, ſibi ad-
iungitur, cuius amaritudine dulcedo aquæ ipſius vitiatur, &
in amaritudinē cōmutatī. Et ſic fit ꝙ ille q̄ prius dulciſſimus
fuerat amariſſimus in maria deuehatur, & ſic (vt ait) opinio
nes de hypane diſcordant: quia qui ipſum in principio, noue
runt, prædicant, qui vero in fine, execrantur & horrēt. Et for
te iſte eſt ille fluuius quem Alexander cum exercitu ſitiens
in arenis, nec aquam dulcem reperiens, inuenit, qui hellebo
ro erat amarior, quem cum ducenti milites trāſnataſſent, ab
hippotamis ſunt abſorpti, ſicut dr̄ in hiſtoria Alexandri. Iſta
poſſunt applicari contra multos, quorū finis a principio di-
ſcordat, & qui in iuuentute qn̄ primo currūt per mundū dul
ces & deuoti inueniuntur, qui tn̄ in fine. i. in ſenectute, in pec
cati amaritudinū conuertunī. Dato. n. quod aliquis ſit dulcis,
bonus potabilis. i. mirabilis & famoſus qn̄ tn̄ fons exampeus
. i. infamis & amara mulier, vel ēt quæcūq; mala ſocietas, vel
etiam malus conſiliarius vel mala doctrina, vel etiam mūda
na proſperitas in tales influit, ipſos proculdubio per peccata
variat, amaricat & corrumpit. Iob. 3. Occupet eum caligo &
inuoluatur amaritudine. Vel dic ꝙ iſte fluuius eſt vita p̄ſens,
quæ in principio dulcis eſt homini: quia. l. dulce eſt homini
viuere, ſed tādem fons amarus. i. mors ei adiungitur. ex quo
in amaritudinem commutatur. Vel dic quod iſta eſt munda
na proſperitas vel voluptas, quæ nunc eſt dulcis eam biben-
tibus, ſed finaliter, quando perpetuæ vel temporali morti ad
mixta fuerit mirabiliter erit amara. Idem autem dic de ma-
la muliere, quæ primo dulcis eſt & gratioſa, tandē eſt ei ama
ra & tedioſa, qn̄. ſ. per ipſam corpus, famam bona & aīam ꝑ
didit. Prou. 5. Fauus diſtillans labia meretricis, nouiſſima au
tem eius amara velut abſynthium. Vel dic quod iſte fluuius
eſt mors, vel etiam infernus. Iſta eſt. n. iuſtis & bonis dulcis &
ſapida. Sapi. 4. Sperat aūt iuſtus in morte ſua. Iniuſtis autem
eſt amariſſima, iuxtā illud Eccl. 41. O mors quam amara eſt
memoria tua homini iniuſto. Ibi. n. ſunt Hyppotami. i. dę-
mones, qui Alexandri. i. diuites huius mundi, in arenis diui
tiarum per auaritiam ſitientes, deuorabunt, & ipſos ꝑpetuo
abſorbebunt. Iob. 26. Ecce gigantes gemunt ſub aquis, & qui
habitant cum eis. Vel dic quod iſte fluuius eſt mundus, quem
fons infamis peccati facit eſſe amarum. In iſto ergo latent
hyppotami. i. demones, qui proculdubio milites & diuites, ſi
ne naui gratiæ indiſcrete per aquas bonorum temporalium
trāſnatare volentes ꝑ diuerſa tormēta deuorāt & abſorbēt.
Vel ēt in iſto latent hippotami. i. vſurarii, & raptores, q̄ mili-
tes Alexādri. i. Chr̄i ſeruitores deuorāt, & eos rapinis & exa
ctionib. moleſtāt. Hie. 51. Abſorbuit me quaſi draco, ipleuit
39 ventrē ſuū teneritudine mea.¶ Itē Solinus dicit ꝙ Boryſthe
nes fluuius eſt Veuriæ, q̄ eſt Scythiæ ꝓuincia, in quo ſunt pi-
ſces egregii ſaporis, qui nulla penitus hn̄t oſſa, ſed carthilagi
nes tenerrimas. Talis eſt fluuius religionis & deuotionis, cu
ius piſces. i. habitatores debent oſſib. i. duritia & obſtinatio-
ne carere, & cartilagines flexibiles. i. virtutum obedientiæ (q̄
hominem facit plicabilem) habere, & ita poterunt aliis boni
& lapidi apparere, ita quod talis poterit dicere. Eccl. 42. Spi-
ritus meus ſuper mel dulcis, & hæreditas mea ſuper mel &
fauū. Vel dic ꝙ talis per oīa fuit beata virgo. Vel dic ꝙ ille
fluuius eſt mundus vel proſperitas vel voluptas. Huius. n. pi-
ſces. i. homines, carent oſſibus cōſtantiæ & firmitatis, & ſunt
molles & flexibiles per inconſtantiam fragilitatis.¶ Item So
linus capitulo de Aphrica, dicit ꝙ in Aphrica propè ſyrtes
40 eſt Ciuitas Berenicæ, vbi eſt fluuius dictus Lethon ſeu Le-
the, qui (vt ait) ex infernorum creditur eructatione prorum
pere, & ſm̄ priſtinos vates potatorib. ſuis obliuionem infer
re. Talis fluuius poteſt dici tentatio, quam. ſ. ab infernali ſeu
diabolica eructatione prorumpere conſtat. Iſta eſt. n. quādo
fortis eſt. quæ obliuionem propriæ ſalutis inducit, & dei pa
radiſi, inferni, & etiam ſui memoriam abolet atq; tollit. Hie.
2. Populus autem meus oblitus eſt mei dieb. innumeris. Vel
dic ꝙ iſte fluuius eſt mundi proſperitas, quę potatores & poſ
ſeſſores ſuos obliuioſos facit: quia vt communiter tales ſūt
ingrati, & obliuiſcuntur benefactorum. Tales ſunt ſunt ſup-
bi, qui obliuiſcuntur ſuiipſius & defectuum propriorū. Ta-
les ſunt elati, & delectationib. capti, qui obliuiſcunt̄ dei &
ſuorum iudiciorum. Gen. 40. Succedentibus proſperis obli
tus eſt interpretis ſui. Vel dic quod iſte fluuius eſt mors, quæ
ab inferno idest à diabolo originaliter dr̄ prouenisse, iuxta
illud Sap. 3. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terra-
rum. Iſta eſt ergo quæ obliuionem ſuis guſtatoribus paſſiuè
tribuit, inquantum lapſu temporis memoriam eorum de-
ſtruit atq; tollit pſal. Obliuioni datus ſum tāquam mortuus
à corde.¶ Item Solinus dicit quod Hidaſpes eſt fluuius fluēs
currens per Perſidem tantæ dulcedinis & ſaporis, quod re-
ges perſici de eo potum ſumere ſoleant, & etiam qn̄ ad loca
peregrina pergunt, pro potu aquas ipſius ſecum ferāt. Hoc 41
idem dicit de Euleo flumine, qui a Media in arabiam trāſit.
Talis fluuius eſt ſacra Scriptura, iſta eſt. n. dulciſſima deuotè
contemplanti. pſalm. Quā dulcia faucib. meis eloquia tua.
Et iō reges Perſidis. i. viri religioſi & clerici (qui ſe & alios
bene debent regere, & deo ſeruiendo regnare, quia. ſ. ſe ruī-
re deo regnare eſt) non debent alios potus. i. alias ſcias quæ
rere, ſed in peregrinatione huius vitæ, iſta ſe reficere & foue
re. pſalm. Quoniam apud te eſt fons vitæ, & in lumine tuo vi
debimus lumen.¶ Item Solinus capitulo de india dicit quod
Ganges fluuius eſt orientis, cuius minor latitudo octo mi- 42
lia paſſum habet; maior vero latitudo ipſius viginti mi-
lia, profunditas vero ipſius tanta eſt quod in loco vbi eſt va
doſior, centum pedes habet profunditatis. De hoc vero di
cit Lucanus quod ſolus inter fluuios currit verſus orientē.
Sicut tamen dicit Oroſius, iſte fluuius quamuis maximus, à
Cyro tamen rege, pro eo quod vnum de militibus ſuis ſub-
merſerat, in 360. àlueos fuit diuiſus, & ſic eū vadoſum exer
citui ſuo fecit. Iſtā poſſunt applicari, qd̄ nihil ęſt hoī vel hu-
manæ rationi & induſtriæ impoſſibile, cum audiamus talem
& tm̄ fluuium tanquam profundum & altum, per humanam
induſtriam vadabilem factum eſſe. Vel per iſtum fluuium in
tellige diuites huius mundi, contra orientem. i. contra deū
currentes, & ſe ei vitijs opponentes. Iob. 15. Cucurrit aduer
ſus deum erecto collo. Quia vere dato, ꝙ ſint profundiſſimi
ſenſuum ſubtilitate, & latiſſimi diuitiarum & potentiæ diffu
ſa facultate, nihilominus Cyrus rex. i. Chriſtus, quando vult
ipſos per mortem diuidit & ſubuertit, & ad nihilum pertra-
hit & deducit. Magnus. n. fluuius fuit Alexander qui tn̄ diui
ſus eſt in partes, quia. ſ. de regno eius facta ſunt multa regna.
Matth. 12. Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur, &
domus ſupra domum cadet.¶ Phiſon ſeu Ganges eſt fluuius 43
de paradiſo veniens, & per terram Euilath. i. Indiæ defluens.
Et interpretatur phiſon caterua: quia ſecundum Iſidorū ca
teruam fluminum, ſ. decem flumina in ſe recipit. Interpretā
etiam oris mutatio: quia ſecundum diuerſas ſui partes mul-
tipliciter mutatur, & in colore, & in quantitate, & ſecūdum
Magiſtrum in hiſtoria, defert arenulas aureas, gemmas etiā
ꝓcioſas, & circa ſe herbas & arbores aromaticas nutrit. Sic
ſacra ſcriptura a paradiſo reuelationem prodijt, & decē flu
mina. i. decem præcepta in ſe recipit. Figura. 3. Reg. 7. vbi in
atrio ante templum erant decem lateres, vbi ſacerdotes &
ſacrificia lauabantur &c. Templum paradiſus eſt, atrium ſa-
cra ſcriptura, decem lateres ſunt decem præcepta, &c. Item
hic fluuius mutatur in calore: quia alibi clarus & planus, ali
bi obſcurus & incognitus alibi eſt turbidus. i. ſemiplenus: q̄a
pro certo ſcriptura quantum ad calorem ſuæ apparētiæ, mō
obſcura eſt, modo plana, modo mediocris. Figura. Ezec. 47.
vbi vidit fluuium primo vſq; ad talos, & ſecundo vſq; ad ge
nua, tertio quem nō potuit tranſuadare: quia. ſ. ſacra ſcriptu-
ra aliquando eſt facilis, aliquando profunda. Item mutatur
quo ad quantitatem: quia alibi paruus, alibi diffuſus. Sic ſcri
ptura in quibuſdam locis multum diffuſè, in alijs parce tra-
ctat: quia infirmis & rudib. & ſubtilibus ſe coaptat infra ad
Cor. 9. Factus ſum infirmis. Item mutatur in ſenſu: quia ali-
bi eſt ſacra ſcriptura frigida per comminationes, alibi calida
per promiſſiones gloriæ paradiſi. Item arenulas auri, & cæt.
quia fluuius ſacræ ſcripturæ defert aurum ſapientiæ, argen-
tum eloquentiæ, medicinam pniæ, & aromata gratiæ, & vir
tutum. In iſto fluuio continentur fæces pœnarum inferni, q̄
ſunt in fundo, flores gloriæ paradiſi, qui ſunt in ſummo, mun
di ētiā pericula, & ſpiritualis pocula diſciplinæ. Et iſte fluui⁹
ad mare tendit, quia ſacra ſcriptura ad ipſum deum qui eſt
origo ipſius, ordinatur. Eccl. 24. Factus eſt mihi trames abū
dans,

44 dans,& fluuius meus ap ppinquauit ad mare.¶Abana & Far
far fluuij sunt qui irrigant regionem Syriæ, & etiam herbis
& fructib. fæcūdant,& maxime Damascenam ciuitatem. Sy-
ria quæ interpretatur alta vel sublimis,arida vel humecta,si
gnificat mundum,qui aret per auaritiam,qui humectatur p
luxuria,& qui est sublimis per superbiam . In isto est ciuitas
Damasci,quæ interpretatur sanguinem bibens & mittens &
significat statum diuitum,qui in sanguine pauperum biben
do delectatur. Num.31.Occisorum sanguinem bibit. In ista
regione sunt isti duo fluuij,qui istam præterfluunt ciuitatem
Primus dr̃ farfas qui interpretatur talpa vel fodiēs vel dissi
pans,qui significat sciam legalem,s.causidicorum per quam
ad modum talpæ,terræ & hæreditates pauperum fodiuntur
& dissipantur. Alius dr̃ Abana,qui interpretatur pater gra-
tus,& sciam significat medicorū,q patres grati diuitū nūcu
pant,quia.s.plus in eis confidunt,quam in deo. Isti ergo duo
fluuij damascum irrigant & fęcūdāt, quia p istas duas scias
regitur in reb.& corporib. totus mundus,& fructib. t paliū
irrigantur diuitum regiones,quia hodie videmus q̃d diues
non vult audire scientiam,nisi aliquam istarum,vt inde fru-
ctum t palium recipiat & acquirat. Ideo Eze.13. Fluuij ma-
nabant in circuitu eius. Et tn̄ finaliter isti in mare inferni
descendunt. Et ideo tales figurantur. 4.Reg.5. vbi Naamā
venit de Syria ad Helisseum,vt sanaretur a lepra,qui præce-
pit ei q se in iordanis fluuio septies lauaret,q indignatus di-
xit. Nonne abana & farfar meliores sunt? Et volebat lauari
sed potius recedebat,& tn̄ nunquā sanatus fuit,quousq; bal
neatus extitit in iordane Naaman qui interpretatur decorus
vel pulcherrimus significat clericos nostros beneficiatos, q
totam curam adhibent in pulchritudine corporali. Hi sunt
principes exercitus regis Syriæ,quia tales in ecclesia quæ est
Christi exercitus,principantur. Hi tn̄ aliquotiens sunt lepro
si,& hoc quia per simoniam vt communiter in ecclesiam in
grediuntur,vel etiam quia lepra luxuriæ corrumpuntur. Hi
apparent coram Heliseo vt sanentur coram deo.i.in eccle-
sia.s.horas canonicas & officium faciendo,& beneficia ec-
clesia.s.horas canonicas & officium faciendo,& beneficia ec
clesiastica acquirendo,sed ille præcipit eis vt in flumine Ior
danis.i.in sacræ scripturæ studio balneentur,quia.s.Christus
vult vt ecclesiastici studeant in theologica disciplina. Sed pro
certo illi declinant,& non curant,imo dicūt q abana & far
far meliora sunt,quia hodie seculares scias sacræ scripturæ
pponunt,nec de ea curant,sed ad leges euolant audiendas.
Aspera.n.stulto via doctrinæ. Eccl.1. Sed tn̄ nunq̄ lepra pc̄ti
mundabit nisi Iordanis fluuio fuerint balneati. Ideo monet
Sapiens,Stulte sapientiæ fili mi. Et Prou. 18. Non recipit.n.
stultus verba doctrinæ,nisi ea dixeris quæ versant in corde
45 suo.¶Gozā est fluuius qui regionem Medorum irrigat,q ab
oriente in mare rubrū terminatur. Pręterea Chobar est alius
etiam fluuius qui Babiloniam irrigat,ab euphrate seu tigri
oriens secundum Hieronymum,circunscriptus vndiq; sali-
cibus & carectis. Babylonia vel Media significat mundū,q2
Babylonia idem est q confusio,Media idem est q adæqua-
tio,quia mundus confusione est adęquatus Gozan qui inter
pretatur nux,significat delicias,a quibus exprimitur oleum
vanæ laudis. Chobar qui interpretatur iuxta electum,signi-
ficat diuitias,quæ electæ reputantur a malis. Iuxta ista flumi
na sunt salices, & carecta , arbores.s. sine fructu , & floribus
hoc est dictu,homines mundani,qui vt communiter vel cir-
ca diuitias vel delicias commorantur. Hi fluuij figurati sunt
in scriptura,vbi dr̃ q Salmanasar & Nabuchodonosor capti
uauerunt filios Israel & eiecerunt eos de terra promissionis,
Salmanasar illos quos captiuauit,misit ligatos in regionem
Medorum super fluuium Gozan,sicut patet 4.Reg.18. Na-
buchodonosor autem illos quos cepit,super fluuium Cho-
bar posuit & ligauit. Salmanasar.n.rex medorum significat
luxuriam,quia Salmanasar interpretatur pacificans angustia
tos,quia.s.luxuria pacem promittit illis quos carnis stimul⁹
angustiat & affligit Nabuchodonosor qui interpretatur se-
dens in tristitia,significat auaritiam,quæ est in corde auaro-
rum,quod mirabiliter est sollicitum & triste. Quos ergo Sal
manasar.i.luxuria a terra promissionis.i.a statu gratiæ capti
uat,super fluuium gozam.i.super delicias alligat & exponit,
quia deliciosus semp cupit delicijs inhærere. Sed illos quos
Nabuchodonosor.i.auaritia a statu gratiæ relegat,super flu
uium Chobar.i.super diuitias situat pc̄t amorē. Et sicut (put
in scriptura dr̃) quandiu Israel fuit in terra babylonis,nunq̄
perfecte fuit lætus,& quousq; ad terram promissionis est re
uersus non est gauisus,(quod etiam Dauid figurans dicit in
psa. Super flumina babylonis illic sedimus & fleuimus,dum
recordaremur tui syon) sic quandiu hōmo sedet super flumi
na diuitiarum & deliciarum in babylone mundi huius nun-
quam perfecte potest gaudere quousq; ad terram promissio
nis.i.ad statum gratiæ iterum reuertatur,quia inquietum est
cor nostrum bone Iesu donec quiescat in te. Aug. Vel dic q
Nabuchodonosor est diabolus. Israel est humanum genus.
Babylon mundus. Terra promissionis paradisus,sicut supra.
¶Dorix est fluuius rapidissimus exiens de paradiso median-
te tigri vel euphrate,quorum brachium videtur esse sm̄ glo 46
sam Eccl.34. Et est fluuius gignens lapides præcinsos, qui et
aromatica lingua nutrit,& ex eodem fonte quo tigris vel eu
phrates oritur & emanat. Sic Christus est fluuius rapidus &
fortissimus,& circa malos impetuosissimus. Figura Danie.7.
vbi de sede antiqui dierum.i.dei patris egrediebatur fluuius
igneus rapidusq;. Et iste igitur de paradiso oritur,quando p
incarnationem ad mundi spatia dest.natur,sed tamen mediā
tib.tigride & euphrate,qui sunt duo fluuii maximi quorum
creditur membrum esse.i.mediante patre & spiritussancto,
quorum membrum Christus est,quia diuina persona est, &
eius per omnia coęqualis. Ideo ex eodem fonte oritur,quia
ex eadem essentia & cum patre & spiritu sancto filius deriua
tur. Eccl.24. Ego sicut fluuius dorix exiui de paradiso &c. Et
Ezechiel.21. De terra vna egrediuntur ambo. Et in isto flu-
uio sunt lapides præciosi.i.gratiæ & virtutes,quia omnis la-
pis præciosus operimentum eius est. Ezec.28. Et circa ipsum
lingua aromatica.i.sancti sunt lapides præciosi .i. gratiæ &
virtutes,quia omnis lapis præciosus operimentum eius est.
Eze.28. Et circa ipsum lingua aromatica.i.sancti sunt & san
ctæ,qui in hoc mundo virtutum aromata profuderunt,qui.
s.circa Christū per fidem charitatem & dilectionem habita
uerunt. Figura Eze. vbi dr̃ q de sanctuario egrediebatur flu
uius qui intrabat mare,& sanabat aquas, & circa ipsum ab
vtraq; parte erat lignum fructiferū & decorū,cuius fructus
erat in cibū & folia ad sanitatē,& i isto fluuio erāt pisces mul
ti & latis. Sanctuariū est paradisus,fluuius Christus,vna ripa
diuinitas,lingua ei⁹ angeli,altera ripa humanitas,lingua ei⁹
sunt sancti,mare est mundus,pisces vero Christi exēpla ope
ra,documenta,fructus arborū sunt sanctorū virtutes & ope
ra,folia eorum verba,quia proculdubio ex vtraq; ripa Chri
sti de paradisi sanctuario venientis Angeli & sancti p fidem
habitant,& angeli ripā diuinitatis,sancti vero ripam huma
nitatis per deuotionē frequentant,qui proculdubio fructus
& folia.i.opera & verba alijs sana & vtilia portant. Apo.22.
Erant fructus eius in cibū,& folia ad sanitatē. Vel si vis po-
ne figuram de fonte qui ascendebat de terra Genesi.2. Ideo
Ioh.3. Fons de domo domini egredietur &c.

De Iordane. Cap. 4.

IOrdanis est fluuius a libano monte oriens secundū Hie- 1
ronymum a duobus fontibus,quorum vnus ior,alius dā
dicitur. Et hic fluuius iuxta ciuitatem Hierico in mare
mortuū terminat,q ipsum fluuiū absorbet penitus & cō
sumit. Et hic fluuius tempore messis triticeæ solet plus solito
abundare sm̄ glosam Iosu.3. Et etiam illud forte accidit ex
imbrium inundatione,& ex nimium resolutione. Iste fluuius
iudæorum & gentilium regionem.s.arabiam & iudæam dr̃
separare. Et de isto legitur quod coram filijs Israel de Aegy
pto & de deserto venientib. se aperuit,& ad ingressum terrę
promissionis aditum eis dedit,& ad arcæ & populi præsen-
tiam se diuisit. In isto fluuio Naamam syrus a lepra fuit sana
tus quando ibi septies est intinctus,sicut dr̃ 4.Reg.5. Iste flu
uius testimonium sanctitatis Helię & Helisei phibuit,dū ad
tactum pallij Heliæ ante eos se diuisit 4. Reg. 2. Iste fluuius
ferrum quod in fundo aquæ erat ligno mediante subleuauit
prophetæ quod perdiderat restaurauit 4.Reg. 6. Præterea
iste fluuius ex tactu carnis Christi,vim regeneratiuam acqui
siuit. Itē in isto fluuio Ioanne baptizante Christū, cęli aper-
ti sunt & spiritussanctus ibidem reuelatus,sicut dr̃ Matth.&
Luc.3. Talis fluuius est pœnitentia,quia originaliter a mōte
libani.i.a paradiso oritur mediantibus duobus fontibus.s.
fonte cōtritionis ex parte pęnitentis,& mediante fonte mi
sericordiæ & compassiōis ex parte remittentis,quia quan-
do mi-

do misericordia & veritas obuiāt sibi.s.misericordia ex par
te diuinę remissionis,& veritas ex parte humanę cōfessionis
tunc iustitia & pax osculantur se,quia.s.hō per pniam iustifi-
catus paci restituitur angelorum.Esa.27.pacem faciet mihi
& 48.Facta fuisset velut fluuius pax tua.Ideo dr̄ Can.4.Quæ
fluunt impetu de libano.ideo iordanis interpretatur riuus iu
dicij,quia in isto riuo debet seipsum hō iudicare taxando in
pergameno rōnis qualem pœnam meruerit pro peccatis &
se s̄m debitam exigentiam puniendo.1.ad Corin.11.Si nos
metipsos diiudicaremus,non vtique diiudicaremur.Præte-
rea iste fluuius iuxta Hierico in mari terminat̄, quia pnia qñ
est iuxta Hierico,quæ luna interpretatur.i iuxta mundi ne-
gotia exposita,a mari mortuo.i.a delicijs & a peccatis absor
betur,quia difficile est hominem esse pęnitentem, qui in mū
di ludibriis pleuerat.Apo.12.Aperta est terra, & absorbuit
fluuium psal.Iordanis conuersus est retrorsum. Præterea iste
fluuius tempore messis triticeæ abundat , quia ꝓ certo qñ
verum granum frumenti.i.corpus Christi debemus in hor-
reis nostrorum cordium suscipere,maxime pascatis tempo-
re,tunc in nobis fluuius pniæ abundat Iosuæ.3. Iordanis ri-
pas aluei sui tpe messis impleuerat.Et causa debet esse niuiū
resolutio.i.pctōrum memoria & compunctio,& imbriū in-
fusio.i.beneficiorum dei recogitatio.Hier.2.Vide vias tuas
in conualle,scito quid feceris.Præterea istum fluuium tran
sijt Iudas,& vicit Tim.1.Mac.5.quia cōfitēs dum se in aquis
pniæ balneat,diabolum iugulat,& de ipso triumphat.Item
iste fideles iudeos.i.cōfitētes & pęnitentes & bonos ab infi-
delib.diuidit.s.ab impęnitentib.atq; duris.vel fidelis & infi
delis per pniam distinguuntur,quia.s.fidelib.pnia ad salutē
datur,infidelib.vero in secta sua nulla salutaris pnia concedi
tur,& sic per consequens per iordanem pniæ fideles ab infi-
delib.diuiduntur.Iob.28.Lapidem caliginis & vmbrā mor
tis diuidet torrens a populo peregrinante. Iste coram filijs
Israel se aperuit,quia ad hoc quod homo qui in Aegypto.i.
in obscuritate peccati manet,vel etiā in deserto infidelitatis,
ad terram promissionis paradisi.i.ad statum gratiæ trāseat,
necesse est quod per iordanem pniæ se exponat.Iosuæ.1.Sur
ge & transi iordanem illum te.&c.Deuter.4.Iordanem vos
trāsibitis,& possidebitis terram egregiam.In isto fluuio Na
aman mundabitur,quia peccator qui est commotio eorum
s.demonū per pniam expiatur,dum ibi septies.i.cum execu
tione septem operum misericordiæ balneatur. Vade lauare
septies in iordane.4.Reg.5.In isto fluuio ferrum enatat,quia
pctōr qui ad modū ferri est frigidus per indeuotionem, du-
rus per incōpassionē ponderosus per obstinationem de pro
fundo vitiorum ad libertatem gratiæ leuat̄,dum in hoc flu
uio abstergetur & lauatur,mediante illo ligno(Benedictū.n.
est lignū per quod fit iustitia.Sap.14.)crucis & passionis Ie-
su Christi suffragante.Iste fluuius ex tactu carnis Christi vim
habet regeneratiuam,quia eo ꝙ Christus fluuio pniæ & pę
nalitatis se balneauit,pniæ efficaciam & virtutem in remis-
sionem peccatorum donauit.Act.2.Pœnitentiam agite, &
baptizetur vnusquisq;.In isto etiam fluuio Ioanni cęlum pa
tefit,quia illis qui in fluuio pniæ lauantur,mysteria cælestia
reuelantur,& spiritussancti gratia inspiratur.Ideo Eccl.1.Fi-
li concupiscens sapientiam sta in iustitia,& deus dabit ti-
bi illam.Ideo dicere possumus illud Iosuæ. 1. Parate vobis
cibaria,& post diem tertium transibitis iordanem.q.d.infra
tres dies,qui.s.sunt contritio confessio,& satisfactio, Iorda-
nis pnię debet transiri vt sibi gratiæ eucharistiæ & gloriæ de
bitē valeāt præparari.Vel si vis dic quod iordanis est baptis
mus , quia contactu Christi carnis habet virtutem, quæ.s.
est fidelium & infidelium distinctiua.lepra pcti sanatiua ad
a terram promissionis paradisi perductiua, spiritussancti pro
curatiua,& cæli aperitiua . ¶ Iordanis fluuius iudeæ magis
abundat solito tpe messis triticeæ, sed circa Hierico deficit
& in mare mortuum absorbetur.Sic iustus qui est fluuius iu
deæ cōfitentis.i.ecclesiæ,debet in messe & ꝓsperitate & abū
dantia,bonis operib.abundare,& per gratiarum actionē me
rita cumulare.psal.Confitebitur tibi cū benefeceris ei . Sed
quādo procedit circa Hierico,quæ luna interpretatur.i.iux
ta mobilitatem mūdi per desideria & affectus,tūc sępe a ma
ri.i a diabolo q est amarus & mortuus & per pctm̄ totaliter
absorbetur.Iob.40.Absorbebit fluuiū & non mirabit̄,& ha-
bet fiduciā ꝙ influat iordanis in os eius.¶ Iordanis est fluui⁹
3 a libano oriens qui a duob.fontib.ortum sumit,quorum no
mina sunt ior & dan.Et tpe messis triticeæ abundat & veniē
tib.de Aegypto & deserto ad terrā promissionis, ipsum ne-
cesse est transmeare.Mons libani qui candor interpretatur,
est paradisus,vbi est candor lucis æternæ,speculum sine ma
cula Sap.6.Ab isto iordanis oritur , qui a Christi diuinitate
& paradiso.i.ab æterna dei dispositiōe baptismus hominib.
deriuatur.Fons hortorum &c.Cant.4.Iste a duobus fonti-
bus oritur,qui a Christi diuinitate & humanitate accipit ef-
ficaciam & vigorem.ad.Rom.6.Quotquot baptizati sumus.
Vnus de istis fontib.dicitur &c.Ior, qui interpretatur riuus
vel fluuius,hoc est persona diuina,quę sicut fluuius dorix exi
uit de paradiso Eccl.24.Alius dicitur dan,qui interpretatur
iudicium.Hic est Christi humanitas,quæ in iudicium venit
in mundum,vt videntes non videant,& audientes non intel
ligant.Io.9.Ipse.n.fluuius est violentes,quē spiritus domini
cogit.Esa.59.Et ab istis duob.fontib.oritur iordanis.i. fluui⁹
baptismalis.Iste tempore messis abundat,quia qñ venit ple-
nitudo temporis,qñ.s.tempus æstatis gratiæ cepit in mundi
machina celebrari,quando messis triticea,scilicet ipse Chri
stus,qui est granum frumenti cadens in terram:(Io. 12.)qui
est messis multa,licet operarij sui pauci(Matth.10.)quando
dico messis ista salce crudelis passionis de campo huius mū
di fuit collecta,& in horreum paradisi recondita,tunc dico
cepit fluuius baptismi desertum infidelitatis vndique irriga
re.Et sic fluuius suo euentu quasdam arbores de solo eradi-
cat,& alias per terræ adiunctionem fortificat atq; plantat,&
insulas ex arenarum cumulis aggregat,& componit, sic flu-
uius baptismalis iudæos de solo fidelitatis auulsit , & paga-
nos in fide statuit & plantauit.Hier.1.Vt euellas & destruas
& ædifices & planes Iob 22.Fluuius subuertit ipsorum fun
damenta.i.iudæorum.Et ex arenarum collectione.i.ex diuer
sarum gentium tribuum & linguarum collectione, insulam
ecclesiæ fabricauit,q̄ licet in primo parua fuerit,tñ median-
te isto fluuio creuit in vineam latiorem.Ezechiel.17. Super
aquas multas plantata est in terra bona,vt faciat fructum,&
sit in vineam grandem,

De Nilo. Cap. 1.

Nilus est fluuius qui Aegyptū & Aethiopiā circūfluit,q 2
in tā remotis partib.oritur,ꝙ ortus eius quasi ignora
tur,vt dicit Solinus.c.de Aegypto. Iste est Nilus quē
Sen.li.4.de naturalib.qō.sup oēs mūdi fluuios extol-
lit,dicens sic.Hunc nobilissimum amnem natura extollit,an
te humani generis oculos.Igitur in hoc conueniunt tam Se
neca quam Solinus ꝙ iste fluuius vltra æthiopiam oritur,&
per immensa terrarum & arenarum spatia ad æthiopiam &
deinde ad Aegyptum veniens,tunc nilus primitus nuncupa
tur.Dr̄ igitur Solinus ꝙ punicis libris & Iuba rege testanti
bus,iste fluuius a monte inferioris Mauritaniæ nascitur,lacū
nilidē faciens,mox arenis sorbetur,& deinde iterū renascēs
iterum subsidit,nec prius de sub terra promeat quousque in
æthiopiæ finibus iterum de sub terra niger exeat & proce-
dat.Et iste lacus,& flumen nilus esse deprehenduntur, pro eo
quod quilibet corū tales herbas,arundines,pisces & beluas
sicut nilus producere comprobantur . Ista oia potes expone
re sicut supra vbi dictum est de fluminib.q̄ certis locis oriun
tur,& certis iterum reconduntur.Vel dic ꝙ nilus,q tunc pri
mo niger oritur qū in ęthiopiam deuehitur,& qui per vastas
& exustas solitudines niger & adustus defert̄,significat quos
dam,quib.æthiopia cum populo nigro & exusto .i. mundus
& mundi negocia cum peccatoribus nigris & infamib. val-
de nocent.Nam etsi ante puri & innocentes fuerint,tunc tñ
cum hos attigerint,nisi fiunt,& peccatorum nigredinem ex
malorum societate,vel ex mundi negotiorum administratio
ne acquirunt faciliter & incurrunt.Malum est ergo in ma-
la loca venire,& ad malorum societates transire , quia sicut
dr̄ Eccl.13.Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea , & quī
cōicat superbo induet superbiam . ¶ Nilus fluuius in duo se
diuidens ,infra se insulam Meroen facit , quæ quinq; dieta- a
rum spatio populis est referta.Tandem vero teste Solino,ad
q̄dā altissima promontoria veniens,(quę a Seneca Phile insu
la noiant̄(occursantib.ibidem scopulis asperatur,& ab angu
stis rupibus cadens non manare sed ruere cernitur , tantum
clamorem in ipso casu faciens,ꝙ incolæ qui ex horribili sono
surdi

furdi fiebant illã regionẽ dimisisse, & in quietiora loca seces
sisse feruntur, ſm Senecam vbi supra. Istud potest applicari
circa multos, qui qñ dimittitur currere & facere pro libito,
patientes vñr, quia sine tumultuatione feruntur. Veruntñ qñ
obicẽ inueniunt, & qñ deus per tribulationes, & prælatus ꝑ
inhibitiones, in via sua mala obstaculum eis ponit, tunc pec
superbiam intumescunt, præ impetuositate deseuiunt, & tñ
frigorem horroris & discordiæ faciunt, ꝙ auditores stupore
deficiunt & surdescunt. i. more surdi faciunt, inquantum præ
horrore abeunt & recedunt. Istud est.n. vnũ remediũ. s. a tu
multu talium recedere & fugere, quia alias videretur esse ne
cesse clamore talium surdos esse. Isti ergo possunt dicere il-
lud 1. Reg. 3. Ecce ego facio verbum in Israel, quod quicun-
que audierit, tinnient ambæ aures e. s. Vel potest de Christo
veniente ad iudicium intelligi, qui clamorem & stridorẽ fa-
ciet, & circa obstaculum peccatorum per seueritatem iusti-
tiæ intumescet, & eos stupefaciet & subuertet. Esa. 59. Veniet
3 quasi fluuius violentus, quem spũs domini cogit. ¶ Nilus ſm
Senecam & Solinum omni anno per quatuor menses redun
dat, & super terram Aegypti vndiq; se dilatat. & eam in æsta
te ꝑ quatuor menses irrigat & humectat, & ꝑ quindecim pe
des ad minus su ꝑ agros hoium se ꝓfundat, & sic terras quas
tangit fęcundat. Quicquid vero non tetigerit, fructu vel ger
mine non abũdat. Tunc ẽt vt dicit Seneca ciuitas & opida si
cut paruulæ insulæ vñr, ita ꝙ de loco ad locũ per nauiculas
papyreas nauigatur, & quanto quis de agris suis minus vide
rit, plus lętatur, quantoq; aqua amplior fuerit, tanto maior
fœcunditas expectatur. Iste.n. fluuius pro eo quod sub terra
totiens absorbetur, turbidus est & limosus, & iõ ad terrã fœ
cundãdam est amplius operosus. Per illum fluuium possum
intelligere fluuium tribulationum. Iste.n. est terreus & limo
sus, quia. s. per illam hõ considerat se factum fuisse de limo,
& futurum terrã. Et iõ iste fluuius qñ super terram corporis
inundat ipsam occasionaliter virtutib. fœcundat, quinimo
quanto iste plus inundauerit, & quãto maior tribulatio pau
pertas & miseria nobis a deo immissa fuerit tãto fructus vir
tutũ in pñti, & cælestis gloriæ in futuro vt cõiter maior erit,
quia sicut dicit Apostolus. Vnusquisq; propriam mercedem
accipiet ſm laborem suum. Illi aũt quos iste fluuius non atti
gerit, & quos tribulationum inundatio non vexauerit virtu
tib. non fęcundantur vt communiter & æternæ gloriæ fructi
bus non ditantur, quinimo sterilitate perpetua desolantur.
Es. 47. Veniẽt tibi hæc duo simul, sterilitas & viduitas. Boni
igitur & sapientes qñ vident eiusmodi inundationem, & tri
bulationum occursionẽ, non solent tristari, imo quãto plus
de aquis tribulationũ & minus de agris terrenarum diuitia-
rum viderint, debent in deo potius iocundari, & ampliorem
gloriæ fructũ & gloriam ꝑstolari. Et sic de talib. aquis videt
loqui scriptura Eze. 47. vbi dr. Intumuerunt aquæ profundi
torrentis, qui non pot transnatari. sequitur Postquam vene-
rint illuc aquæ sanabuntur oia ad quæ venerit torrens, viuẽt
& stabunt. Vel si vis expone de flumine gratiæ & scripturæ.
¶ De inũdatione Nili q̃ vt cõiter omni anno & in æstate, qua
4 tuor menses & certo tpe habet fieri, diuersi diuersa senserũt
Arist. n. & Hieronymus videntur dicere qđ istud fit ꝑꝑ are-
nas, q̃ in ostijs fluminis aggregatæ cursum eius ad mare im-
pediunt, & sic fluuium retrocedere & exundare compellũt,
quæ tandem in mare imprimuntur, & sic aquæ quæ retroces
serant vacuantur, & fluuius ad solos limites rediens, vsq; ad
determinata tempora non augetur. Solinus vero & Seneca
omissis plurib. aliorum opinionibus, ad causas superiores at
tendunt, & solem in locis vbi Nilus per æthiopiam & Aegy
ptum fluit, feruentissime aquas. s. de suis canalibus & cunicu
lis & de sui fontis abditis attrahentem, hmõi fluxus causam
omnem dicunt. Et ponit exemplum Seneca de lucerna, vbi
oleum, sursum vbi exuritur, attrahitur & fluit. & sic vult con
cludere ꝙ propter fortem solis attractionem huiusmodi flu-
xus venit. Dico igitur qđ hmõi fluxus causæ sunt arenæ cur
sum impedientes radii solis aquas superius eleuantes. Per
istum fluuium possum intelligere virum iustum, qui. s. certis
horis ad deũ per contemplationem erigitur, & eius doctri-
nis & exemplis alij irrigantur, eius etiam beneficijs & elee-
mosinis tota patria circumiacens fœcundatur. Hmõi igitur
eleuationis in deum duæ possunt esse causæ. s. calor solis. i.
amor & charitas q̃ sursum eleuat, pondus etiam arenæ. i. ti-
mor & humilitas, quæ fluxum affectionum ad mare mũdi &
pctĩ ipedit & retardat. Istæ ergo causæ sunt amor præmij &
timor supplicij. Amor. n. ad deum mentẽ erigit, timor vero
mentem ne fluat ad mare pctĩ, impedit & recolligit, & sic ꝑ
certo fluuius. i. hõ crescit in bono, & virtutib. augetur, & ei[9]
irrigatione tpali & spũali ecclesia vel patria promouetur, vt
sic ecclesiæ possit dici illud. 4. Reg. 24. Pulchra sunt taberna-
cula tua Iacob, & tentoria tua Israel, vt horti iuxta fluuios ir
rigui. Vel dic ꝙ aqua fluminis. Nili. i. iusti, est interior affe-
ctio, quæ tunc tpis ad deum eleuatur & augetur qñ arena. i.
pondere diuini timoris & cõsideratione mortis & fluxu pctĩ
retropellitur, & calore diuinæ gratiæ superius sublimatur &
trahitur. Vel dic ꝙ solis ardor significat mundi suauitatẽ,
pondus vero arenæ significat humilitatem & subiectionem
Ista ergo duo aquam gratiæ faciunt, crescere & hominẽ vir
tutibus abundare. psal. Abundantia diligentib. te. ¶ Nilus flu 5
uius est qui irrigat Aegyptum. Nã ſm Hieronymum, cumu
li arenarum semel in anno se interponunt in ostijs eius, &
sic non ingreditur mare, sed in tantum redundat quod totã
terram Aegypti irrigat & fęcundat. Quatuor. n. mensib. stat
super terram, ita ꝙ agricolæ tanto plus gaudent, quanto mi
nus de suis terris vident. quicquid. n. aqua operitur mirabi-
liter fæcundatur, quicquid vero nilo non tegitur, sterilitate
& penuria lacessitur, sicut dicunt Sen. & Solinus. In isto aũt
fluuio habitat quidam magnus serpens venenosus, qui dicit
crocodilus, qui hoies quos circa ripã fluminis inuenit, deuo
rat & occidit in isto ẽt fluuio habitat bestia quæ dr Ichneu-
mon, quæ in luto se volutat, dum crocodilus dormit, dilabi
tur in os eius & omnia interiora ipsius lacerat & deuastat, vt
dicit Plinius. Iste fluuius sp est turbidus & limosus, & iõ ma
gis facit terram fructiferam & fęcundam: Iste fluuius a para
diso oritur, tñ ibi nunquam reuertitur. Sic vere mundi sapiẽ
tia Aegyptum tenebrosum. i. mundum gubernat, & cum ad
mare vnde originat & venit, deberet redire, i. ad ipsum deũ
(in quo & a quo omnis sapientia est) per debitum eius vsum
ordinari deberet, tñ cumuli arenarum. i. abundantia bonorũ
tpalium et ad dei introitum & ordinationem impedit & ex
cludit, quia qñ ostium huius nili. s. huius sapientiæ (quod est
cor humanum, per quod hic fluuius deberet intrare ad mare
. i. reduci & ordinari in deum) per arenas. i. diuitias, auaritiã
& earum amorem obstruitur, tunc debita in deum ipsius re
ductio impeditur, sicut patet in aduocatis, qui per auaritiam
impediuntur ne sua sapientia ad deum ordinet, imo tunc su
perabundat hmõi scia, & ad ægyptum irrigandum & fœcun
dandum. i. ad mundi negotia se dilatat. De hoc dr Iosuæ 13.
Fluuius turbidus qui irrigat ægyptum. In isto fluuio habitat
crocodilus. i. aduocati & vsurarij, qui veneno suæ malitiæ ho
mines circa sua habitacula commorantes intoxicant & oc-
cidunt, iõ bestia Ichneumon. i. diabolus, cũ crocodillus iste
in fluuio sapientiæ mundi dormit, se inuoluit in luto. i. in bo
nis mundi, & in os crocodili labit, qñ per pctũ auaritiæ & ꝑ
amorem tpalium in eorum consciam se diffundit. Et tunc in
teriora ipsorum. i. cor & affectionem lacerat per auaritia &
ambitionem, & sic mortem perpetuam eis parat, vt tales di
cant illud. Venter meus. i. conscientia, quasi mustum absq; spi
raculo, quod lagunculas nouas disrumpit. Iob. 32. Et iste flu-
uius est turbidus, quia mundi sapientia propter limum car-
nalitatis & bonorum temporalium ad quæ ordinat, turbida
est, non clara per ueritatẽ, idcirco terrã quam irrigat. i. terre
nos facit fontib. tpalium abundare. Et licet de paradiso. i. de
deo originaliter veniat, ad ipsum tñ per gratiarum actionẽ
ei debita nunquam reddit. Iõ dr Esa. 55. Descendit imber &
nix de cælo, & illic vltra non reuertitur, sed inebriat terram,
& germinare eam facit. &c. Vel per istum fluuium intellige
peccatorem, quem arenæ diuitiarũ ad mare. i. ad deum flue-
re non permittunt, imo ad mundum & ad mundi amorẽ per
auaritiã retrouerti cõpellunt. Vel dic ꝙ iste est iustus quem
arena. i. pniæ vel timoris dei duritia, vel etiam paupertatis
sterilitas, vel futuræ mortis memoria ad mare. i. ad pctũ vel
ad mundũ fluere non ꝑmittunt, imo ꝑ contritionẽ ipsum ad
deũ retrouertunt, & ipsum irrigatorẽ terræ. i. doctorẽ & ꝑ-
dicatorẽ, faciunt & in sciũ virum aliquotiens euertunt. ps.
Iordanis conuersus est retrorsum. Vel dic ꝙ iste fluuius est
dei gratia, deuotio vel lachrimatio, vel ẽt mia, quæ. s. arena.
i. pondere diuini timoris super terrã cordis reijcit, vt hic bo
nis operib. fæcundetur, quæ vero non tetigerit, a virtutibus 6
desiccantur. Vel dic quod iste fluuius est tribulationis, ꝙ pru
dentes

dentes non turbat,sed beatificat,quia.s.de ipsis sciunt quod
si iste terram sui corporis irrigat,ipsam virtutib.plus fęcun-
dat,& quod illi qui isto fluuio non merguntur,steriles virtu-
tibus inueniuntur.Bene ergo dicitur prou.12.quod non con
tristabit iustum quicquid ei acciderit.

De Riuo. Cap. 6.

1 RIuus a fonte paruus egreditur,tandem ex ipso fluuius
generatur,à quo terra circumiacens irrigatur, qui an
tequam intret mare, per marinus reperitur.Sic gra-
tia a fonte baptismi parua emanat sed eum tandē per
processum bonorū operū creuerit,exinde fluuius.i. diuersa-
rum virtutum abundantia per maxima scaturit , quæ anteq̄
ad mare.i.ad mortis amaritudinem veniat per diuersa bona
opera affluit & abundat,& terrā.i.aiam bonis virtutibus irri
2 gat & fęcundat.Et est riuus &c.vide per oīa de effectib. gra-
tiæ sicut dī.§.sequenti de prædicatore.¶Riuus a rigando di
ctus est s̄m Isidorum.Nam a fonte vel a riuo fluuius ducit,
vt terrarum ariditas irrigetur.Riuus naturaliter sapit natu
ram suit fundi originalis.Et est riuus immunditiarum pur-
gatiuus,terræ fœcundatiuus,potus auib.& aialib.ministrati
uus,viroris herbarum & arborum conseruatiuꝰ,lapillorum
& glarearum attractiuus.Sic prædicator vel doctor a rigan
do.s.hoies per doctrinam pōt riuus,quia.s.cum aquā sapien
tiæ in fonte scripturę hauserit,& in se per studium receperit,
exinde terrarum.i.auditorum ariditatem indeuotionē im-
buit & infundit.Debet ergo riuus iste naturam suæ originis
iugiter retinere.i.humilitatem quæ in origine cuiuslibet po
tissime reperit,vel etiam regularem disciplinā & obseruan-
tiam sui status.Iste igitur riuus per p̄dicationem,pcōrū im-
munditiam a cordib.auditorum noscitur purgare , terras.i.
aīas bonis operib.& virtutib.fęcundare,potum laetę gratiæ
& deuotionis auibus & aialib..i.bonis & pctōrib.administra
re,glareas & lapillos.i.pctā magna & parua de fundo cordis
auditorum extrahere,& educere,& virorē honestatis in her
bis & arborib.i.in suis auditorib.summopere cōseruare.ps.
Riuos eius inebrians multiplica genimina eius,& in stillici-
dijs eius lætabitur germinans,vel dic quod p̄latus qui a fon
te,i.a deo procedit,facit omnia supradicta.Vel etiam Chri-
stus qui a fonte paradisi,vel a beata virgine nobis funditur.
Vel dic quod riuus est gratia,quæ a Christo vel a virgine no
bis infunditur,vel eius beneficiis irrigemur.

De Lacu. Cap. 7.

1 LAcus est repositorium aquarum non fluentiū sed qe-
scentium.Est.n.lacus in quo aqua retinentur, nec flu-
minib.admiscetur.Est igitur differentia inter flumina
& lacum,quia flumina in mare discurrunt,lacus sistiē.
Fluuius ēt aqua a fonte receptā nō retinet,sed ēt p̄mitit fluc
re.Lacus vero aquas receptas alijs nō cōicat,imo ratiōe cal-
ciatæ terreę solet eas retinere,sed qn̄ calciata terrea rumpit,
tunc totum effunditur,& prata circumiacentia abundantius
irrigantur,& sic lacus retentis solum fęcib.& vermib. aquis
quibus repletus fuerat vacuatur.Charissime per fluuium in-
telligo bonos.Per lacum vero intelligi malos & maxime te-
naces & auaros.Quia reuera ad modum fluuij bonus homo
aquam gratiæ & consolationis,aquam ēt diuitiarum & scię,
quam a fonte Chr̄o accepit,in seipso nō retinet,imo ipsam p
misericordiam & pietatem ad mare fluere permittit.i.affli-
ctos & debiles qui præmuntur amaritudine paupertatis,eis-
dem.s.elemosinas largiendo.Sed auari sunt recte sicut lacus
qui mediate calciata terrea.i.clausura auaritia,& amore ter
renorum aquam diuitiarum retinēt in seipsis,pro se & pisci
bus suis.i.vxorib.& filijs irrigandis,sed qn̄ inspiratione diui
na clausura auaritiæ rumpitur,& lacus per misericordiā ape
ritur,tunc larga manu ois hmōi affluentia effunditur, & oīa
pauperibus largiuntur & prata circumiacentia.i. vicini pau
peres per eorum beneficia irrigantur.Exēplo de Zacheo Lu.
18.Ideo dī Gen.7.Rupti sunt oēs fontes abyssi,& cataractæ
cæli apertæ sunt &c.Vel dic quod calciata terrea,est corpus
p̄p cuius indigentias auari retinent & nō distribuunt bona
sua. Illud igit̄ per mortem rumpitur,& sic aquæ diuitiarum
alijs effunduntur,& tunc saltem de bonis eorum alij irrigan
tur,ipsi vero cum fęcibus pctōrum & cum vermibus remor
sus conscientiæ,vacui diuitijs dimittuntur.Iudicum.1.Remi
serunt eos vacuos & sine honore lacus aquas quas scaturien
do recipit,alibi nō transmittit,nisi.s.cum difficultate hauria
tur Idem ranas,vermiculos,& herbas superfluas multas nu
trit,calciatam habet terream, quæ tenet ne aquæ fluat , quæ
tā aliquotiens rumpitur,& quicquid intus aquæ & aliorum
diu seruatū fuerat,lacus perdit.Et est aqua lacualis s̄m Con
stan.cæteris aquis grossior,fæculentior & illaudabilior ad po
tandum.Nam pisces qui in ea morantur,reddit pingues, &
quasi limum sapiētes. Aqua autem vnius fontis qn̄ lacum in
trat pisces eius meliorat,& lacum a corruptione protegit &
præseruat. Lacus est aduocatus,qui.s.aquas sapientię munda
næ quas scaturiendo.i.addiscēdo paulatim acquirit,alibi nō
transmittit.s.pro causis pauperum fouendis,nisi forte ibi ali
quis hauriat cum situla pecuniæ vel donorum.Gratis.n.non
solet aquam suę sapientiæ emittere,sed quousq; haustorē pe
cuniosum inueniat,retinere.Prou.5.Habeto eas solus,& nō
sint alieni participes tui.Hi ēt nutriunt herbas superfluas va
narum cogitationum,affectionum & desideriorum,ranas va
narum locutionum,vermiculos ēt.i.remorsus conciæ & cō
punctionum a quibus.s.iugiter infestantur,quia vermis eo-
rum non morietur.Mar.9. Aquæ dictorum lacuum sanæ non
sunt,quia.s.aquæ sciarum mundialium,quæ in his lacubus p̄
cæteris inueniuntur,spiritualiter non sunt sanæ,sed eas bibē
tib.& amantib & eis debitē non vtentib.sunt nociuæ atq; va
næ.Multa.n.peccata generant in bibēdo.Ideo pisces in istis
aquis nutrit.i.homines in scientijs mundialib.eruditi, limo
si sunt per delicias & carnalitates,terram sapiunt per auari-
tias & cupiditates,pingues sunt p luxurias & voluptates.Qn̄
aūt clausura terrea.i.corpus per mortis impetū dissipat,tūc
lacus hmōi.s.aduocati,aqua sapientiæ vacuatur.Vnde cōiter
dī & vr̄ quod sapientia illis in morte subtrahitur,quam.s.vē
dere quandiu vixerant videbantur.Iuxta illud Ezech.7.Qui
vendit,ad id quod vendidit non reuertetur,& adhuc in vi-
uētibus vita eorum.Quasi dicat,ipsis viuentib. subtrahitur
eis aqua sapientiæ.i.in monte.Vnde ad Rom.1.Quia nō pro
bauerunt deum habere in notitia,tradidit illos deus in re p
bū sensum.Tunc ergo ab eis fugiunt pisces.i.parentes & ami
ci,tunc deficit rana eloquentiæ, tunc cessat aqua sapientiæ,
tunc cessat limus voluptatis & immunditiæ,vermes tñ.i.re-
morsus conscientię in eis remanent,qui sub luto & fęcib.pec
catorum perpetuo se occultant.Vnde Iudith vltimo. Dabit
super eos dominus ignem & vermes. Veruntamen qn̄ aqua
viua gratiæ & charitatis subintrat lacū huiusmodi,vel aqua
viua scientiæ spiritualis,a corruptione peccati potest aliqua
liter præseruari,quia sicut aqua lacualis per aquam viuā sub
intrantem purificatur,sic mundana sapientia quando diuina
scientia & gratia sibi adiungitur,melioratur,& ne animæ no
ceat,retardatur.quod bene figuratur Eze.47.vbi de aquis de
sanctuario egredientib.i.de scia diuina & gratia a deo p̄ue
nientib.dī quod aquæ istæ ingredientur mare,& sanabūtur
aquæ: quia breuiter aqua mundanæ sapientiæ non officit,qn̄
aqua viua diuinæ sapientiæ & gratiæ ipsam regit.Vel dic q̄
aquæ lacuales sunt bona terrena,quæ grossa sunt & simplici
bus nociua,& infirmitates diuersorum peccatorum & vitio
rum in ipsis generatiua.In lacu est aliquando aqua sic corru
pta qd̄ pisces ibi generati moriuntur.Sic vere aquæ.i.diuitię
possessiones ipsorum lacuum.i.aduocatorum & vsurariorū
sunt quandoque ita corruptæ.i.ita male acquisitæ, quod pi-
sces eorum.i.filij in aqua hmōi partibus succedentes moriū
tur per peccatum,& per mortem ęternam,quia.s.in male ac
quisitis non deberent succedere,sed ipsas restituere.iō Apo.
8.Multi hominum mortui sunt ex aquis , quia amaræ factæ
sunt,& Eccl.41.De patre impio queruntur filij,qm̄ p ipsum
sunt in opprobrio.¶Lacus secundum diuersitatem & quali- 3
tatem fundi,diuersas participat qualitates.vnde in æthiopia
est lacus secundum Isidorum a quo perfusa corpora velut
oleo nitescūt.In aphrica est lacus qui canoras voces facit.In
italia etiam est lacus qui bibentib.tedium vini facit.In reati
nis etiam paludib.iumentorum vngulæ durantur.Italia men
tis excessus.Aethiopia caligo.Aphrica fertilis vel augmenta
ta interpretat.Lacus ergo est p̄nia vel plenitudo diuinæ gra
tiæ & misericordiæ in quo ecclesia regina,& Christus rex pi
sces suos.i.fideles animas nutrit abluit,& impinguat.Sed ille
lacus diuersificatur secundum personarum qualitates. Nam
si iste lacus sit in æthiopia.i.in obscuritatis peccatorum fuli-
gine,ipsos facit oleo gratiæ relucere,quia peccator p pœni
tentiam dealbatur.Ille si fuerit in aphrica.i.in bonis & vtilis,
gratijs

gratijs & virtutib. fertilib.& fęcundis,tunc non ſolum facit
eos relucere,imo ēt dat eis voces canoras laudis diuinæ &
gratiarum actionis,vel deuotæ orationis,quæ dulciter reſo-
nat corā deo.Si aūt fuerit in Italia.i.in contēplatiuis,qui mē
tē excedunt,tunc ſaporem vini in eis efficit inquantum vini
æternæ dulcedinis aliquid percipiunt contēplando.Et ibi iu
mentorum vngulæ durantur.quia per hmōi cōtemplationē
& pniam,carnales & debiles in perſeuerantia confirmantur
Eſa.24.Congregabuntur in congregatione vnius faſcis in la
cum.Vel dic ꝙ lacus Aethiopiæ qui facit niteſcere,eſt pnīa,
qua tota conuerſatio reniteſcit.Lacus Apbricæ eſt dei mia,
qua iuſtus ad ſuauiter cantādum,& Deo regratiandū incale
ſcit.Lacus vero Italiæ eſt ſcripturæ ſcia,in qua vinū proſperi
tatis mundanæ non dulceſcit,& in qua pes.i.affectus per per
ſeuerantiam dureſcit.Vel dic ꝙ lacus Italiæ eſt luxuria, quæ
pro certo. vinum & dulcedinē deuotionis & gratiæ facit hor
rere,& vngulas.i.affectus equorum.i.luxurioſorum per mē-
tis obſtinationem & per malam conſuetudinem dureſcere
4 facit.Eſa.5.Vngulæ equorum eius vt ſilex.¶In regione Tro
glodytarum eſt lacus in die ter amarus,& toties dulcis, ſm
Iſidorum li.14.& in nocte ſimiliter ſicut dicit Pli.li.31.cap.2.
vbi ait iſtum lacum Inſanum vocari,qui albis ſerpentib.vice
norum cubitorum eſt refertus.Troglodyta ſeruus ſuccinct⁹
interpretatur,& ſignificat pęnitentē,qui debet ad bona ope
ra ſuccingere & armare:Dies eſt vita præſens.In hoc igitur
peccatore debet eſſe lacus pnīæ , qui in die vitæ ſuæ eſt ter
amarus.ſ.amaritudine contritionis in corde,pudoris in con
feſſione,laboris in operatione,ſed iſte lacus totiens eſt dul-
cis,quia p cordis amaritudinē acquiritur dulcedo recōcilia
tionis Deo,per confeſſionem eccleſiæ,per ſatisfactionē recō
ciliatur proximo,& ſic bene dicit̄ Iudith.5.Fontes amari ob
dulcati ſunt.& illud pſal.Secundum multitudinem dolorū
meorum in corde meo,conſolationes tuæ lætificauerūt ani
mam meam.Vel ſi vis dic ꝙ talis lacus vel fons ſignificat vi-
tā humanā,quæ.ſ.& in nocte aduerſitatis,& in die proſperita
tis,tm̄ vr̄ habere de dulcedine conſolationis,ſicut de amari
tudine deſolationis,& econuerſo. Si.n. bene attendatur nox
tribulationis inuenies triplicem amaritudinem.ſ.dolorē ai,
lāguorem corporis,amiſſionem rerum. Econtra vero ibi eſt
triplex dulcedo ſeu conſolatio,quia videlicet tunc homo co
gnoſcit ſeipſum,tendit in Deum,contemnit mundum,& ſic
verificatur illud pſal.prædictum.Secundū multitudinē. &c.
Econtra autem in die proſperitatis fons humanæ vitæ tripli
cem habet dulcedinem.ſ.diuitias,delicias,& eminētias. Sed
pro certo econtra iſte triplicem habet amaritudinem.ſ.ſolli
citudinem quo ad diuitias,faſtidium quo ad delicias, timo-
rē caſus quo ad eminētias.Et breuiter age quicquid volue
ris,quia & in die proſperitatis & in nocte aduerſitatis tot in
uenies dulcia,quot amara,ita quod ſm Eſa.9.Deus poſuit lu
cē in tenebras,& tenebras in lucē,amarum in dulce,& dul-
ce in amarū.Vel dic ꝙ lacus inſanus eſt mundi proſperitas,
q̄ facit per mala deſideria inſanire,q̄ ſicut dictū eſt,tot habet
5 amaritudines,quot dulcores , q̄ ēt ſerpentes.i. malos hoīes
maximos & potentes nutrit,ipſoſq; cōtinet & cuſtodit. ¶Se
cundum Iſidorum lacus Tyberiadis eſt ſanior qui ſit in iu-
dæa.Sic lauacrum pniæ eſt vtilius & ſanius pro criminib. ſpi
ritualiter abluendis,qui in eccleſia poſſit reperiri.Tyberias
n.interpretatur bonitas teſtificationum,& pniam & confeſ
ſionem ſignificat,in qua hō contra ſe teſtificatur.pſal. Dixi,
6 confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam dño.¶Stagnum
Geneſareth eſt in Iudæa,quod propter ſui magnitudinem ſę
pe mare dicitur in ſcriptura.Hic ſuis fluctib.& vndis auram
generat.Et ideo dicitur Geneſareth quaſi auram generatus.
& pp eius motum & agitationem efficitur ſanior,purior,&
ſubtilior ad potandū ſm Iſidorum.Iudæa cōfitens vel glori
ficans eſt eccleſia,q̄ vnū deum glorificat confitendo. In iſta
eſt lacus Geneſareth.i.tormentum tribulationum & pniæ,q
pp ſuā magnitudinē mare.i.amarus multotiens indicat̄,qa
ſm Apoſt.ad Heb.12.Omnis diſciplina non videtur eſſe gau
dij,ſed męroris.Sed ſm rei veritatē aquæ eius non ſunt ama
ræ,imo ſanæ ſunt bibentib.atq; dulces,quia fontes amari ob
dulcati ſunt.Iudith.5.Et ideo dr̄ quaſi auram generans,quia
tribulatio generat auram lætitiæ ſempiternæ.Dan. 3. Fecit
medium fornacis,quaſi ventū roris flantem.& Tho. 3.Poſt
tempeſtatem tranquillum facis.Figura.Matt.14.& Marc.6.
vbi nauicula in ſtagno Geneſareth iactabatur fluctib.& labo
rabant intus exiſtentes.in remigando contra ventum.Sed dū
ſic laborarent ſtatim affuit dominus qui omnem tempeſtatē
ſedauit,& Petrum ſuper aquas ire præcepit.Sic quando ec-
cleſia vel perſona fluctib.tentationum in mari vel in ſtagno
tribulationum ſoluitur,dum tū remigando,& contra ventū
mundanæ gloriæ reſiſtendo, homo debitum ſuum faciat ſta
tim adeſt dñs per auxilium gratiæ ſuæ & omnem ventorum
turbationem facit quieſcere vel ceſſare,quia.ſ.ſicut dr̄ 1. ad
Cor.10.Fidelis deus eſt qui non permittet vos tentari vltra
quam poteſtis.Petrum agnoſcentem.i.quemlibet virū ſpiri
tualem iubet ire ſuper aquas mundanę proſperitatis, ſuper
aquas deliciarum & diuitiarum,ſuper aquas tribulationum
& miſeriarum,ipſas.ſ.calcando per contemptum,& ſe diui-
nę prouidentiæ committendo.Eſa.26.Conculcabit eam,pes
pes hominis pauperis.greſſus egenorum.& 1.Petr.5.Omnē
ſolicitudinem proijcientes in eum,qm̄ ipſi cura eſt de nobis
&c.¶Lacus Aſphalti mare mortuum nuncupatur.Dicit̄ ma
re propter profunditatem & magnitudinem : mortuum dr̄, 7
quia nihil gignit,quia.ſ.nihil de genere viuentiū ibi reſidet,
imo ſi qua arte ibi aliqua viua merſa fuerint,ſtatim reſiliunt
& excutiuntur.Vnde nulla auis eſt ibi nec etiam piſces nulla
etiam nauis,quia omne vita carens ibi ſubmergitur in pro-
fundum.vnde candela accenſa ſupernatat,mortua & extin-
cta ſubmergitur.Vnde ſm Ioſephum Veſpaſianus quoſdam
ligatis membris in hunc lacum fecit proijci,qui ibi ſubmer-
gi non potuerunt,ſed viui de profundo ſuperius emiſerunt.
Mare ēt iſtud a ventis nō mouet̄ ,quia pp naturā bituminis
quaſi oīs aqua ſtagnat̄. Naues aūt bitumine linitę ibi natāt,
ſed nihil aliud ibi natat.Scd̄m comeſtorē poma exterius pul
chra,interius ignea vel cinerea inueniunt̄ circa mare illud(ſi
cut etiam dicit Solinus c.de Iudæa)quæ q̄uis exterius deco-
ra apparent,ſi tamen manu præmantur,fumus,cinis & fauil
lę interius eſſe probantur.Glebas ēt nigras bituminis iſte la
cus a ſe vomit & reijcit,quod ſecundum eundem ita eſt te-
nax,ꝙ quicquid eo iniungitur,citius rumpitur quam ab inui
cem diuidatur,niſi forte cum filo intincto in ſanguine men-
ſtruo diuidatur.Mare iſtud eſt infernus,qui mare magnū &
ſpatioſum dr̄ manib.vbi reptilia &c.quia tanta eſt ipſius ma
gnitudo ꝙ nunquam pōt animabus hoīum ſaturari.Abac.3.
Dilatauit quaſi infernus aīam ſuā.&c.& non adimpletur.In-
fernus ēt dr̄ mare mortuum,quia ibi eſt vmbra mortis.Iob
10.Dr̄ etiam mare propter profunditatem,quia(Eccl.1.)Pro
fundum abyſſi quis dimenſus eſt?In iſto.n.nihil quod vitam
gratiæ & charitatis habeat,ſubmergitur,imo ſi boni aliqua
permiſſione diuina ad inferos per demones ducerentur,ſta-
tim inde reſilirent & reuerterētur,ſicut patet per plura exē
pla,Ideo ibi nulla eſt auis.i.nullus vir cōtemplatiuus,nec pi-
ſcis.i.vir compatiens & deuotus,nulla nauis.i.nullus bonus
actiuus,ſed quicquid vita caret,videlicet tota cōgeries pec
catorum,totum ibi ſubmergitur in profundum.Iob. 17. In
profundum inferni deſcendent oīa mea. Nihil.n.ibi ſuperna
tat niſi vitā gratiæ habeat. Candela.n.i.hō,ardens.ſ.per cha-
ritatem & dilectionem,lucens per honeſtatem & bonam cō
uerſationem,ibi non ſubmergitur,ſed ſi his duob.priuetur,
ſtatim ibi inferius infundatur. Vnde Mat.8. Deſcendit grex
porcorum in mare,& mortui ſunt in aquis.idem Mar.4.Lu.
8 aquæ aūt.i.populi(quia ſicut dr̄ Apoc.17.Aquæ multæ,po-
puli multi.)quæ.ſ.in iſto mari ſunt,a ventis.i.ſanctarum ora
tionib.non mouentur,imo bitumine diuinæ diſpoſitionis &
tenacis & durabilis dānationis,ibi taliter & tam firmiter ſi-
tuantur,ꝙ nunquam ad miſericordiam perpetuo admittun-
tur Eſa.14.Veruntamē in infernum detraheris,in profundū
laci.Solus.n.ſanguis Chriſti iſtud bitumen fregit qn̄ in filo.i.
in miſericordiæ vinculo ſanctos patres extraxit,& de lacu
iſto de ſuæ tenacitatis bitumine liberauit.Zach.10.Tu autē
in ſanguine teſtamēti tui duxiſti vinctos tuos de lacu.Poma
quæ ibi ſunt.i.damnati(ſicut per multa exempla probatur.)
licet exterius ſint pulchra & appareāt,tn̄ interius continue
ſunt combuſti,& exinde glebæ nigræ bituminis .i. demones
nigri per pctm̄,bituminoſi & tenaces p obſtinationē,ad mū
di ſuperficiē emittuntur.quo.ſ.in mundo, iſto peccatores in
vitiis bituminantur & ligantur. Nau.2.Facies eorū ſicut ni
gredo ollę.Vel dic ꝙ iſte lacus eſt mundus vel mundana ꝓ-
ſperitas,in quo.ſ.ſubmergitur.p affectum ſe eius negotijs im
plicando,quiſquis vita caret gratiæ,ſed pro certo illi q vita
gratiæ viuificatur,in aquis huius maris.i.in deliciis & diui-
tijs,

tijs, quæ in mūdo fluunt & refluunt, solent supernatare p ea
rum contemptum, nec in eis submerguntur per affectus. Bo
ni.n.mari mundi seu eius fluctib. non libenter se implicant.
Mali vero ibi mētaliter se profundant. Exo. 15. Descēderūt
in profundū quasi lapis. Vel dic q mare huius mundi viuos
i. bonos a se fugat & reijcit. Mortuos vero.i. malos pctōres
recipit, promouet, & custodit. Quod ēt de mari mortuo.i.
de mortuis pctōrib. pōt dici quia.s. ipsi gaudēt malos & mor
tuos & infames hoies secū recipere, & habere, viuos vero.i.
sanctos hoies solent reiicere & horrere, sicut patet de mul-
tis secularib. qui citius ad se hospitem reciperent vnū pes-
simū secularem q̄ vnū optimum regularem. Sicut patet etiā
de multis dñis & prælatis, qui bonos & probos hoīes in suo
seruitio nolunt habere, malos vero solēt recipere & tenere.
Io. 3. Dilexerunt hoies magis tenebras q̄ lucē. Sicut ēt patet
de qbusdā aliis, qa mortuus.i. pctōres solēt siqn̄ delinquūt,
abscōdere & celare. Vnū aūt viuū.i. aliquē clericū vel religio
sum non dignantur excusare, sed malū suum oib. reuelare. vñ
Mat. 8. Sinite mortuos sepelire mortuos suos. Mortuū.n. ma
re res mortuas quas recipit, quia.s. vnus malus alios malos di
ligit & defendit. Circa littus huius maris.i. in mūdo sunt po
ma.i. pctōres colore & pulchritudine gratiosi, qui.s. scalpantur
per inuestigationē, in eorum medio.s. in corde, scintillæ iræ
& inuidiæ vel motuum carnalium, & cinis auaritiæ reperiē.
Sap. 14. Cinis est cor eius, & luto vilior vita eius. &c. In hoc
ergo mari nō sunt aues.i. cōtēplatiui, nec pisces.i. humiles &
deuoti, quia.s. huius mundi personæ fugiunt ad desertū reli-
gionis vel ecclesiæ, & in mari mortuo huius mundi nolūt vt
cōiter remanere. Apo. 12. Datæ sunt ei alæ, vt fugeret in de-
sertum. Naues ēt.i. boni actiui qui faciunt operationē in aqs
multis, non possunt ibi esse quin submergantur per peccatū
iniquitatis & cupiditatis, nisi liniantur bitumine charitatis.
Gen. 6. Butumine linies eam intrinsecus & extrinsecus. Illud
ēt mare glebas bituminis nigras eijcit, qa.s. mare mūdi illos
qui sunt nigri per pniam, qui sunt bituminosi per charitatē,
a se & à pmotionib. suis eijcere & expellere consueuit. Gen.
21. Eijce ancillā & filium eius. & 2. Reg. 13. Eijce eam foras,
& claude ostiū post ipsam. Vel expone oia prædicta de pec-
cato si vis. Vel si vis dic q istud mare mortuū significat bo-
nos, qui per pniam mortificant semetipsos, quia.s. isti res vi-
uas & non mortuas sustinent, inquantum.s. labores vtiles &
vitales libēter tolerant, labores vero mundanos & mortise-
ros nō sustinent, nec portāt. ps. Propter te sustinui opprobriū.
Vel dato q pctōres sint mare mortuum.i. spiritualiter mor-
tui & amari, ipsi tñ nūquam volunt res mortuas.i. alios pctō
res diligere vel portare, nec charitatiuē sufferre, seu in patiē
tia sustinere, nec eos in suis necessitatib. adiuuare. Quod etiā
in religione videmus, quia multi sunt qui quamuis sint defe-
ctuosi, alios tñ defectuosos tolerare vel supportare nō volūt,
cū tñ dicaē ad Gala. 4. Supportate inuicē. & Gal. 6. Alter alte
ri' onera portare. Vel nauis bitumine linita significat aliquos
qui glutino charitatis & gratiæ sunt iuncti. Generale est er
go q in lacu inferni oia vita carent.i. oēs qui moriunē, mer
guntur, nisi q bitumine charitatis & gratiæ iuncti reperiū-
tur. ps. Eruisti de inferno aiam meā, & de lacu mortis vnicā
meā. Vel dic de pomis, quod isti sunt hypocritæ, qui circa la
cum mūdi per affectionem versantur, qui quamuis exterius
in apparentia per fictam cōuersationem sint pulcherrimi, in
tus tñ in corde sunt pessimi, qa.s. ibi sunt per auaritiam cine
rei & puluerei, p luxuriā fauillei & ignei, & p superbiam fu
mosi & aerei, ita q si per inuestigationē cum diligentia scal-
perentē, nihil valere penitus noscerentur, quāuis prima facie
boni & vtiles videanē. Sap. 14. Cinis est cor eius, & luto vilior
vita eius. ¶ Teste Sen. de naturalib. quę. li. 3. sunt sub terra mi
8 nus nota iura naturæ, sed non minus certa. Crede (inquit) in
fra quicquid extra vides. Illi.n.s. sub terra, sunt specus vasti, i
gentes recessus spatia laxa, & abrupti in infinitum hiatus. qui
vrbes illapsas aliquando receperunt. Hęc ergo (cū non sit da
re vacuum) spiritu.i. aere plena sunt, illicq; sunt stagna obses
sa tenebris, illicq; animalia nascuntur, sed tarda & informia,
vt in aere cæco & pingui, & in aquis torpentib. concepta &
facta, quæ vt plurimum cæca sunt, ratione defectus luminis.
Charissimi per tales lacus & stagna possum intelligere infer
num, & inferni noxias mansiones. Ibi.n. sub terra.s. in loco
tenebroso & cęco sunt hiatus, cauernæ, recessus & stagna, q̄
sunt per maximę quantitatis, in quibus pro certo sunt aialia
informia, cęca, & tarda, & perpetuo lumine carētia.s. ipsi dā
nati, qui dicuntur informes, quia per dei gratiam non infor-
mantur, dicuntur cœci, quia dei visione non consolantur,
dñr tardi, quia de eodē loco perpetuo non transferunē, dñr
autem lumine carere, quia nullo lucis solatio delectanē, sed
tenebris tristissimis desolantur. Ista est igitur illa terra tene-
brosa, & operta mortis caligine, vbi vmbra mortis, & nul-
lus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Iob. 10. Vt sic de
talib. piscib. & damnatis exponatur illud Iob. 26. Ecce gigan
tes gemunt sub aquis, & qui habitāt cum eis. Vel ista possunt
exponi de mundo qui pro certo loco subterraneus videē es
se, pro eo q in tenebris ignorātiæ & in caliginoso aere dino
scitur hic latere. Iob. 37. Nos qppe inuoluimur tenebris. Hic
n sunt diuersi lacus & stagna, & diuersi recessus & hiat' hoc
est dictu, diuersi status, in quib. proculdubio multa animalia
.i. multi peccatores continentur, qui perpetuis culparum te
nebris inuoluti cęci sunt per mentis hebetationē, informes
sunt per incompositam conuersationem, tardi sunt p torpo
ris & desidiæ inuolutionē, sine lumine sunt p gratiæ fidei &
sciæ priuationē, vt sic quilibet talis proprie dicat de diabolo
illud psal. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi in
tenebris & in vmbra mortis. Si vis aduerte bene ad hoc qđ
dicit hic Seneca.s. q infra sunt, quæcunq; supra vides. Quod
aliqui vñr intelligere q inferius infra terram & in mari sunt
flumina dulcia currentia, nemora, & etiam formę animaliū
& cætera q̄ sunt supra, sicut etiam refert Geruasius in libro
suo de mirabilib. sed de hoc vide alias. ¶ Arethusa fm Sene-
cā ibidem lacus est, seu fluuius de Achaia per Olympiam ci-
uitatem decurrens tandem a terra absorbetur, & sub mari
viam suam paragens in insulam Siciliæ, circa ciuitatē Syracu
sas nascitur, & algas & purgamenta secum portas, manifeste
ostenditur q aliunde venit & progreditur. Vnde Pli. li. 2. ca.
106. dicit q Arethusa est fons Syracusanus, in quo reddun-
tur iacta in Alpheū. Simile etiam dicit de aliis multis. Illud
pōt applicari ad Apostolos, & alios viros iustos, q in patria
in qua nati fuerunt noluerunt multū subsistere vel manere,
imo p terræ & maris spatia voluerūt ad regiones alias, vt ibi
pdicando pficerent & fluerent, se transferre, sciētes q iuxta
sniam saluatoris, Lu. 4. Nemo pphera acceptus est in patria
sua. Vel expone per oia sicut supra. c. 3. §. 26. Et per mare hic
intellige idem qđ ibi intelligitur per terrā. ¶ Arethusa fm
Solinū lacus est per cuius mediū fluuius tigri transit, & hoc
mirū, quia nec aqua nec pisces fluminis aquæ lacus se iūgūt
& econuerso aqua lacus & eius pisces nunquā flumine se per
miscent. Et iō Seneca vbi supra ponit versus Virgilij de illo
lacu, dicēs. Sic tibi cū fluct' subter labere Sicanos, Doris ama
ra suas nō intermisceat vndas. Nota aūt q Doris idem est qđ
Tigris, vel saltem quoddā tigris brachium, vel fluuius, q sub
intrat tigrim fm Isidorū & fm glosam Eccl. 24. Charissimi
per lacum istum possum intelligere mundum. Per fluuium
vero intelligo virum iustum, qui tigris lingua persica.i. sagit
ta potest appellari, pro eo q more sagittę debet ad bona ope
ra cito ferri, & ab ipso sicut a sagitta debent impij vulnerari.
Quid ergo? Proculdubio qñ aliquis tigris fluuius.i. aliquis iu
stus, ex iniuncto sibi officio habet transire per lacum Arethu
sæ.i per mundum & negocia mūdana, bene debet cauere ne
ipsi lacui.i. mūdo per malas cōplacentias se immisceat, & qđ
ēt secum admisceri aquas lacus.i. bona mundi per acquisitio
nem indebitam non permittat, sed q purus & vitiis imper-
mixtus per medium eius curat, iuxta illud 1. Io. 3. Nolite di-
ligere mundum, neq; illa quæ in mundo sunt. Vel dic qđ flu
uius in lacus medio est religio in medio mundi, quæ p cer-
to se & pisces suos.i. religiosos in se contentos debet a mūdi
pmiatione seruare, & ēt ne ipse mundus lacuosus & immun
dus sibi per imitationem vel malā complacētiam misceatur,
debet sollicite præcauere, iuxta illud Num. 16. Recedite de
tabernaculis hoīum impiorū & nolite tangere quæ ad illos
pertinent, ne inuolamini cū eis. ¶ Arethusa fm Solinum la-
cus est qui oia sustinet onera. Aduerte tñ q istū non arethu-
sam sed arethissam Plinius vocat dicens li. 2. c. 106. q more as
phalti onera portat. Vō credo q alius est a primo, qa sicut
ibi patet primus est in Græcia & Sicilia, iste aūt est in maiori
Armenia. Dic ergo q lacus iste est charitas, vel vir charitati
uus & cōstans, qui.s. oia tribulationum onera sustinet p Chri
sto, & nulli cedit miserię vel tormēto 1. ad Cor. 13. Charitas
oia suffert, oia sustinet. Vel dic quod talis lacus est peccator,
qui pro

qui pro mundo,& pro bonis mundi acquirendis non fatiga-
12 atur grauia sustinere.¶ Aliquæ sunt aquæ ſm Senecā de natu
ralib.lib. 3.quæ saporem vini prætendere vīr. Vnde dr̄ quod
aliquam causam illi babent lacus,quos quicūq; biberit(vt in
quit Ouidius.)Aut furit,aut patitur mirum grauitate sapo-
rem.Inebriant.n.valde.Et ideo aut faciunt furere.aut dormi
re.Et ēt fluuius quē Seneca ibidē Mintiū vocat,Ouidius aūt
lyncestium eū dicit,Quem quicunq; parum moderato guttu
re traxit:Haud aliter titubat quā si mera vina bibisset. Pli.ēt
li.2.dicit q̄ lyncestis aqua quæ vocaī acidula,vini mō temu
lētos facit.Idē ēt ait li.31.c.2.q̄ Eudoxus & Theopōpus di-
cunt istos esse fontes quorum aqua suos inebriat potatores.
Igiē charissimi vī q̄ istæ aquæ lacus & flumina significare pos
sunt mundi delitias,adulatorum blanditias,malorum consi
liariorū fallacias,& hæreticorum scias.Ista sunt.n.quæ ine-
briant,hebetant & obtenebrant mentē suorū potatorum.i.
auditorum possessorum,& amatorū. Nam ipsos faciunt fure
re p malorū desideriorum inflammationem,dormire p ma
læ consuetudinis innolucionem,titubare per fidei dubitatio
nē,& p incōstantiæ vacillationē,inebriari per sensus & rōnis
priuationem Hie.26.Bibentur,& inebriabunt, & insanient.
Ista.n.oia facit aqua deliciarū suis potatorib.Ista facit aqua
prosperitatis suis possessorib.Ista facit aqua blandæ locutio
nis suis auditorib.Ista ēt facit aqua hæreticæ prædicationis
suis creditorib.Ideo de talib.dr̄ in psal.Turbati sunt & moti
sunt sicut ebrius & ois sapientia eorum deuorata est. ¶Secū
13 dum Senecam ibidem de naturalibus quæstionib.li. 3. Aliq
sunt lacus in quos quicunq; respicit,moritur,aues ēt quæ de
super volitāt moriūtur sicut est Auernus ſm Isido.Lacus est
in Italia inter Neapolim & Puteolos,ſm Geruasium appa-
ret quasi stagni ficta vestigia,qui dr̄ Auernus ſm Luca.quasi
auib.contrarius in quo quicquid viuum proijcitur moritur
ſm Geruasium.Pli.aūt.li.31.c.2.de auib.dicit ibidem in quo
ēt aues supernolantes necantur.Quod Augustus Cæsar pro
pter densas siluas,exhalationes aquæ retinentes fieri intelli-
gens,siluis excisis sine periculo facit lacum Talis.n.est aer vt
dicit idē Seneca,talis est locus,ex quo lethalis aqua distillat.
Et esse pōt q̄ locus inficit aquam,aqua aerē,aer vero exhala
tio aquæ inficit personam vel volucrem.Talis vero lacus di-
citur esse tibureris.&c.Per tales lacus possum itelligere pul
chras & malas mulleres,quæ lacus dūr pp immunditiam lu
xuriæ,& propter profunditatem malitiæ.Istę.n.sunt alijs ve-
nenosæ,infectiuæ & perniciosæ,tot.n.malas exhalatiōes, tot
nutus,gestus,aspectus,& locutiones ex seipsis producunt, q̄
illos qui in eas aspiciunt per desideria carnalia inficiūt & oc
cidunt.ideo Eccl.9.dicitur.Non circunspicias mulierem alie
nam,pp speciem mulieris multi perierunt.Ex hoc.n. concu
piscentia quasi ignis exardescit.Et quod plus est , ipsę aues.
i.ipsi viri contemplatiui & spirituales talibus lacubus incau
tē appropinquantes,& iuxta eas voluntates,qn̄q; per luxu-
riam pereunt,& in lacum luxuriæ se immergunt,& a volatu
contemplationis deficiunt atq; cadunt Prou.22.Fouea pro
funda os alienæ,cui iratus est dn̄s,incidet in eam. Tales aues
fuerunt Sanson,Dauid,& Salomon,qui aspectu mulierū sunt
decepti,& in lacum luxuriæ immersi.Thren.3.Lapsa est in la
cum vita mea,posuerunt lapidem super me.Quia.s.qui in la-
cum luxuriæ labitur lapis & pondus malæ consuetudinis ei
superponitur de quo non faciliter liberatur. Vel dic q̄ talis
lacus est mundus & mūdana prosperitas,cuius delectabilia
qui aspicit per tentationes auaritiæ,luxuriæ,superbiæ, quæ
ex diuitiis delicis & eminentiis surgunt,perit.Et ideo mul
tæ aues.i.multi religiosi & viri spirituales qui ad istum lacū.
s.ad mundum & ad mundi negotia & delectabilia respiciūt
per diuersa pctā ruunt & deficiunt,quia sicut dr̄ Marc.9. Ne
mo mittens manum ad aratrum,& aspiciens retro,aptus est
regno Dei.Vel dic q̄ iste est lacus inferni,vbi aues.i. superbi
hic desuper volitant,labuntur,& ibi finaliter moriunē. Esai.
24.Congregabunē cōgregatione vnius falcis in lacū,& clau
detur ibi carcere.Vel pōt allegari q̄ sicut fundus corrumpit
aquam,aqua aerē,aer personam(quia sicut dicit ibidem Se-
neca. Nulla res est q̄ non eius a quo nascitur notas reddat)
sic in morib. vnus malus dictis & exemplis alium corrūpit,
ille vero alium & alius alium simili modo inficit,& sic vnum vi
tium de vno ad alium cito nutrit ad Ro.5.Per inobedientiā
vnius,pctōres constituti sunt multi. Quod etiam de infamia
vel de verbo infamatorio videmus,qd de loco ad locū, de p
sona ad personam velociter trāsuolat,& sic ab vno malo ori
tur,sed tandē alios plures turbat, & multorū mentes inficit,
& immutat. Vel dic,q̄ qn̄ silua malarum excusationū de la-
cu cordis peccatoris succiditur,& verecundiæ tenebrositas
remouetur, tunc vapor corruptus.i. pctm̄ per confessionem
exhalat,& sic lacus iste sanus efficiūr,à quo aues.i.bonæ affe
ctiones primitus necabātur.ps.Super ea volucres cœli habi
tabunt.&c.¶ Item idem ibidem ait,q̄ sunt quædam aquæ fal
laces,& proditiosæ,quia.s.aspectu qn̄q; inueniuntur lucidæ,
& gustu ēt sapidæ,& tn̄ effectu sūt venenosæ,& morbidę.Vn̄
dicit, q̄ circa Nonacriū ciuitatē Arcadiæ est aqua q̄ stya ab
incolis appellatur, q̄ aduenas fallit,quia nec facie nec odore
suspecta est, quæ tn̄ summa celeritate corrumpit, nec reme-
dio locus est,quia protinus hausta duraē, & ad modum gy-
psi statim alligans uiscera in utero congelatur.unde Pli.li.2.
dicit, q̄ iuxta nonacrium arcadiæ stya, nec colore nec odo-
re differēs,epota ilico necat.Ista possunt applicari cōtra hy-
pocritas,hæreticos,& fallos & proditores hoies.Isti.n.in fa
cie,& colore,in odore fama,& opinionib.videntur eē pota
biles atq, boni,sed procul dubio ipsi sunt dānabiles, & puer
si.Illos.n.a quibus bibuntur.i.illos a q̄bus frequentantur,as-
sociantur,& incorporantur, audiuntur & imitantur, solent
dictis,& exēplis,suggestionibus & inductionibus suis malis
corrūpere,& ipsos sine remedio vita gratiæ spoliare.Bn̄ er-
go docet Christus Matth.7.dicens attēdite vobis a falsis p
pheris,qui ueniunt ad uos in vestimētis ouiū,intrinsecus aūt
sunt lupi rapaces. Vel dic,q̄ talis aqua delectationē cogita-
tionem uel suggestionem significat. Ista.n.in principio nō vr̄
esse venenosa, quia.s.hō sperat uti rebus licitē, & nullo mo-
do intendit consentire peccato. Et ideo qn̄q; hō istum aquā
bibit, & delectationem peccati cogitationem vel suggestio-
nem in corde recipit, & admittit, & tunc pcul dubio ipsam,
non faciliter extrahit,imo subito induratur,& per consuetu
dinem inolescit , & ita in breui alligat viscera affectionis ad
cōsensum trahendo , q̄ mortem inducit,peccare mortaliter
faciendo,& finaliter ad mortē inferni perducendo.Apoc.8.
Multi hoies mortui sunt ex aquis,quia amaræ factæ sunt.Bo
num igitur est aquas huiusmodi fugere , & malas cogitatio-
nes,suggestiones,& delectationes non recipere, sed cauere.
Subito.n.viscera mentis rapiunt, & mortem criminū intro-
ducunt.Bn̄ ergo dr̄.1.ad Tim.5.Noli iā aquā bibere.Vel dic
q̄ ista est aqua mundanæ prosperitatis,vel aquā ēt deliciarū
quæ a fatuis periculosē non creduntur, licet tn̄ magno peri
culo bibantur,& recipiātur,quia sæpe fit,q̄ exinde multa vi-
tia generātur.Vel dic,q̄ talis aqua est doctrina hæretica, vel
ēt malū verbum dictum de aliquo , vel ēt mala inductio ad
peccatum.Tales.n.aquæ dū verē videntur,nō cauētur, & sic
in corde recipiuntur,& auribus ebibuntur,& tandē p tena-
cem memoriam,& per firmam crudelitatem indurantur,&
sic mors,& dānatio subsequūtur.Illas ergo aquas.s.mala uer
ba de aliis,malaq; & hæretica dogmata,malasq; narrationes
non libenter per auditum bibamus ne forte postquā in cor-
dibus indurata sint,pro voto discurrere nō possumus,qa si-
cut dr̄ Iob.38.In similitudinem lapidis durantur aquæ.¶ Itē
Sen.ibidem ait q̄ in Thessalia circa tempe est quædam aqua
noxia q̄ & feræ & pecora deuitent,quæ nec arbusta alit,imo
etiam herbas necat.Ista.n.est tantæ penetrabilitatis,& tanta
inest ei virtus etiam dura molliendi,q̄ per ferrum & æs pōt
exire:Ista vr̄ Pli.lib.30.c.vlt.in fine intelligere de aqua stygis
quā non dicit posse teneri aliquo vase , nisi sit de soleis sine
vngulis mularum.vnde ait venenum aquæ stygis ab antipa-
tro in tali vase ad occidendum Alexandrū esse missum, ma-
gna(inquit)Arist.infamia excogitatū.De tali vel simili aqua
audiui q̄ in quadā insula maris Caspii,in imperio vsbec, est
quidā fons aquæ similis oleo seu bitumini continuē fluenti,
quæ tantę penetrabilitatis ea it q̄ nihil præter equi vngulam
ipsam tenere possit.Est etiam illud bitumen tantæ caliditatis
q̄ hoies inde vncti vel modico gustu potati non timent fri-
gus cuiuslibet septentrionalis aduersitatis.Ista possunt expo-
ni in bono de veritate,quæ procul dubio valde est penetrabi
lis virtutis,ferrū.n.& æs.i.quodcunq; forte obstaculum solet
penetrare,& non obstante quocunque operculo in publicū
promeare.Ista est.n.quæ herbas & arbusta.i.velamina & o p-
cula palliationum & excusationum non nutrit ,quia.s.veri-
tas non q̄rit angulos . Et ideo statim ois fera & pecus.i.ois
homo malus istam fugit,& quia nihil potest eā tenere vel ab
scondere

scondere quin in publicum veniat, ipsam odit. 2. Tim. 4. A ve
ritate quidé auditum auertent, ad fabulas aût conuertentur.
Vel dic q talis aqua est caro vel carnalis tentatio, vel etiá ma
la mulier, q pro certo feræ siluestres. i. viri solitarij & regula
res, pecudes êt. i. boni actiui & seculares debent fugere, & eá
totis virib. præcauere. Ista est. n. quæ herbas. i. virorem hone-
statis desiccat, & arbusta. i. virtutum plantulas nó educat, sed
quascunq; duras materias. i. quęcunq; dura & firma corda ꝓ
posita remollit ad luxuriam & humectat, & ad modum præ
dicti olei istis inunctos delicijs incendit per concupiscentiá
& inflammat, tandem vero non potest esse celata vel occul-
ta, imo per infamiam publice se ꝓpalat, & etiam per ferrum
& æs exit & penetrat, & se hominib. manifestat. Quorû oim
exemplum habemus in Dauid, qui in perfectione erat firmis
simus, & tñ fuit per Bersabee ad adulteriû remolliens. Aqua
vero suæ lubricitatis & luxuriæ non latuit, imo tandem in pu
blicum exiit & apparuit. vnde sibi dictû est. 2. Reg. 12. Tu. n.
fecisti verbû hoc abscondite, ego aût faciam illud in conspe
ctu ois Israel, & in cóspectu solis. Vel dic q talis aqua est mû
di prosperitas quæ reuera dura & firma corda solet ad malû
mollire. Vel talis est adulatio, quæ penetrat vniuersa. &c. Vel
si vis de dicto oleo dic q ista est gratia dei, quæ. s. bonos solet
penetrare vngulas vero mulinas. i. obstinatos & carnales nó
solet aliqualiter subintrare. Illos aût quos potauerit, solet in
amorem dei taliter inflammare, q nullum frigus tribulatio-
nis vel tentationis pôt eis officere vel nocere. Bene ergo con
fulitur Eccl. 9. Oleum de capite tuo non deficiat. Vel dic qđ
aqua diuinæ doctrinæ solet oés hoies penetrare, pter vngu-
16 las &c. sicut supra. ¶ Clytorius lacus Italiæ sm Isidorû li. 13.
talis est virtutis, q quicunq; de ipso biberit, viuum vlterius
nó amabit. de quo memorans Ouidius ait. Clytorio quicúq;
sitim de fonte leuauit. Vina fugit. &c. Pli. êt li. 31. c. 2. p oía di
cit idê. Talis lacus seu fons vt esse gloria paradisi, quicúq;. n.
sitim desideriorû suorû de torrente voluptatis ęternæ per de
uotioné & contéplationé reuelauerit, procul dubio ex tunc
vini, supple in quo est luxuria. i. dulcedinis deliciarû carnaliû
& prosperitatis mundanæ pocula non amabit, sed ipsa fugiet
& horrebit. Io. 4. Qui biberit ex aqua quam ego dabo, non si
tiet inæternû. Quia breuiter qui bene gustat qualis & qta est
cælestis dulcedo, nihil sapit sibi quæcunq; terrena delectatio
ebrietas, vel pinguedo. Bene igitur videbať sapiens eá gustas
se cum dicebat Eccl. 2. Proposui a vino abstinere carne meá,
vt transferam aiam meam ad sapientiæ lucem. Vel dic q ta-
lis aqua est carnis vel mundi delectatio, quia vere qui talib.
aquis sunt imbibiti, non solent vinum. i. diuiná gratia seu scri
pturá, seu êt æternæ gloriæ dulcediné diligere, sed eá potius
abhorrere. Ideo bene dr Apo. 1. Tim 5. Noli iam aquam bi-
17 bere, sed vinum &c. ¶ Itê Ouidius Metam. li. vlti. dicit q in
Arcadia lacus est quem antiqui Phęneû dicebát, cuius aquæ
sunt ambiguæ & suspectæ, de nocte. n. potatæ nociuæ sunt, si
vero de die potatæ fuerint, nullû lædût. Tales aquæ sunt hy
pocritę, qui propter mollitié conditionis, aquæ possunt dici.
Isti. n. sunt qui de die. i. in pręsentia hoim, in publico. l. & aper
to nihil faciunt mali, quia. l. verba & côuersatio eorû ita sunt
bona, q magis sunt vtilia q nociua. de nocte vero. i. in abscó
dito & secreto solent nocere, & tunc venena malitiarû effun
dere, & suos actus luxuriæ exercere. Qđ êt de hęreticis pôt
dici, qui de nocte faciunt conuenticula sua, & tñ in die & in
publico boni apparêt. Nee. 6. Nocte venturi sunt vt occidát
te. Vel dic q istæ sunt aquæ bonorû terrenorum, quę. l. si de-
die. i. in statu gratiæ bibantur & acquirantur, nó nocent, si ve
18 ro in nocte culpę habeantur, inuenenant. ¶ Item Ouidius vbi
supra ait q est palus in Græcia, alias in Aphrica, quæ Triton
dř, in quo. s. tritonia. i. Pallas dea sapientiæ colit. In qua si qs
nouê vicib. immergitur, mox pennis assumptis in volucrem
cômutať. Istud nescio si dicit Ouidius fabulosè, quia videtur
dicere narratiue. Dicit êt ibidê q erát in Scythia quædá mu
lieres, quæ quibusdá incantationib. hoîes in aues mutabant.
cuius simile narrat Vincentius allegans Guillesmû q in Ita
lia duę vetulę erát, q qñ hospitem solum in tugurio suo reci
piebant, ipsum statim in aliquod aîal cômutabant, & sic eos
vel alijs vendebát, vel in suo seruitio detinebát. Sed de hoc
vide infra libro de mûdi mirabilib. Lacus iste charissimi vbi
dea sapiétię pręsidet, pôt mihi significare sacrá scripturá, vbi
proculdubio perfecta sapientia, quę est dei notitia reperitur
Per numerum nouenariû qui constat ex triplici ternario, in
telligo fidem catholicá, quæ continet tria. s. in deo trinit. té
personarum, in Christo trinitatem naturarum in ecclesia tri
nitaté saluandarum animarum, q. s. per Noe, Daniel, & Iob
intelliguný. s. coniugatorû, virginum, & continentium. Quid
igitur? Proculdubio quicunque se in palude tritone. i. sacra
scriptura studendo, & quæ stinduerit implendo, balneauerit,
dû tñ hic nouies. i. per fidei catholicæ ambitû côtinuauerit,
auis. i. vir spûalis & contéplatiuus erit, & terrenis psperis sur
sum ad amorem cælestium euolabit. Qđ bene in hoc potest fi
gurari, quia de aquis volucres fuerunt factæ, sicut dř Gen. 1.
Ad quod facit hymn⁹ qui canitur vbi dř. Qui ex aquis ortá
genus partim remittis gurgiti, partim leuas in area. Ad de-
notádû q illi qui aquis diuinæ sapiétiæ in gurgite sacræ scri
pturæ potanť volucres. i. viri spûales efficiuný, & per contem
plationé ad deû p cęteris eleuanť. Eccl. 43. Aperti sunt thesau
ri, & euolauerunt nebulæ quasi aues. Vel p paludé istá intelli
ge aquas deuotionis, vel êt lachrymosæ cópunctionis. &c. si
cut supra. Vel dic ecóuerso q lacus iste est mûdi prosperitas.
Numerus vero nouenarius. qui non attingit ad decalogû má
datorû est imperfectionis fragilitas. Illi ergo q in nouenario
iperfectionis existêtes in lacu mundanæ ꝓsperitatis mergun
tur, in aues. i. in viros vanos & superbos faciliter mutanť, &
in vanitaté faciliter eriguný. Iob 5. Vir vanus in superbiá eri-
giť, & sicut pullû onagri se liberû natû putat. Residuû vero
adde hic si vis, & dic q illæ mulieres sunt auaritia, luxuria,
vel êt mundus & diabolus & caro. Vel êt ad literá malæ mu
lieres, vel êt molles & fallaces adulatores. Isti enim verbis &
inductionibus, tentationibus & delectationib. suis faciût ho
mines esse aues. i. superbos bestias. i. carnales imundos, iumé
ta. i. cupidos & auaros, & oneri terrenorû assuetos, & sic in
ri suo penitus subiugatos. Qđ bene apparet de mulierib. &
adulatorib. qui alios ita bestiales faciunť, q a iure suo recede
re nesciunt, imo in eorû dominio & seruitio perpetuo deti-
nentur & sistunt. Quod êt de diabolo & de alijs vitijs vide-
mus, quibus mutati in bestias. i. in peccatores necessario de
seruimus, & per malam consuetudiné in eorum dñio reside
mus. vnde psal. Vt iumentum factus sum apud te, & ego sp
tecum. ¶ In Boetia sm Isidorû ibidem lacus est de quo qui bi
berit, furore libidinis inardescit. Dicit êt ibidê q in Aethio
pia fons est rubei coloris. de quo qui biberit, lympharic⁹ sta
tim erit. Tales fontes sunt rubea verba, immunda, carnalia,
mollia, & dulcia multorum. Vel êt ipsæ malæ mulieres, vř de
liciæ carnales, vel mundi prosperitas vel êt vetulę lenæ. Si qs
n. talib. aquis inebriatus fuerit, ardore libidinis vexabiť lym
phaticus. i. sensu carens efficietur, & in ipso præ tentationis
dore sensus & ratio obtundetur. Ista enim sunt quæ solent
hominem lymphaticû & sine rône facere, & ardorem libidi-
nis excitare. vt de verbis talib. dicatur illud Eccl. 9. Speciem
mulieris multi admirati reprobi facti sunt, colloquium. n. il-
lius quasi ignis exardescit. ¶ Secundum Isidorum ibidem ali
qui sunt lacus in qb. nihil submergitur, sicut est porcidamus
Arethusa, Asphaltius, & Marsyas fons, de quib. supra dixi. Et
sm Plin. li. 31. c. 5. Talis est lacus Apuscidamus, in quo omnia
fluitare, & nihil submergi noscitur. Ibidem etiam dř qđ Cte-
sias tradit in Indis esse stagnum in quo penitus nihil innatet,
sed omnia mergantur. Et econuerso aliqui sunt lacus in qui-
bus nihil potest natare, sicut de lacu Sideri (alias Sila) ibidem
exemplificat, in quo nihil innatat, sed omnia merguntur. Ta-
lis lacus videtur mundus, difficile. n. esse videtur, imo quasi
impossibile q hó possit supernatare, & a submersionis seu dá
nationis periculo se saluare. Nullus. n. potest in lacu mundi
vel in mundanis negotijs esse, quin per malas cóplacentias in
aquas inferni deuoluatur. Esa. 14. Veruntamen in infernû de
traheris in profundum laci. Vel illa possunt dici de antiquis
patribus ante aduentum. Tunc. n. omnes qui in lacu huius
mundi erant inferius in inferno mergebantur, & nullus erat
tunc tpis qui supernatando sursum ad æthera veheretur. ps
Infixus sum in limo profundi, & non est substantia. Si vis per
illa stagna potes intelligere profluuium misericordiæ, in quo
nullus existés pôt submergi, nec ad statû dánationis deprimi,
quia sm Hier. non faciliter male moritur, qui libêter pieta-
tis opera operatur. vt sic talis dicat illud psa. Neque absor-
beat me ꝓfundum neq; vrgeat super me puteus os suû. Vel
dic q talis lacus est lachrymosa côtritio, vel dulcis & rorida
deuotio, vel êt mundi fluctuosa tribulatio. & cæt. sicut supra.
¶ Lacus sm Solinû vnus est in Sicilia, in cuius medio est quæ
dam

dam atavsque ad q̃ potest aliquis crurum tenus pedester per aquã peruenire, tñ quod vltra aram est, nec explorari licet, nec attingi. Quantũ.n.lui partẽ quis gurgiti vltra arã ingurgitauerit, tanta sine remedio perdit. Vnde narrat, q̃ quidã piscator ibidẽ lineã iecit, ad quam recuperandam, dũ de mersu brachio vltra aræ limitem se extendit, pro manu cadauer reportauit. Iste lacus põt mihi significare sacrã scripturã, in qua ara diuini cultus dilucidè cõtinet. Ista igitur duas habet partes, vnam.s.citra arã, & aliam vltra, vnam moralẽ, & aliã sciẽtialẽ. Prima ergo per q̃ peruenitur vsq; ad arã diuini cultus, est scriptura moralis. Istã.n.sine difficultate peruadamus, istã sine periculo pertransimus. Scdã aũt quæ vltra aram diuini cultus protenditur, est scriptura sciẽtialis, quæ iuxta verbum Senecę, magis nos facit doctos, q̃ bonos. Ista igitur pp suam obscuritatem, profunditatem, & opinionum varietatẽ, si indiscretè tangitur, hõ faciliter per errores periclitatur. Et ideo vtile est simplicib. vt ista hmõi lacus pericula ab eis nõ tangantur, & vt cõtenti his q̃ ad salutẽ pertinent, vltra aram diuini cultus nihil amplius perscrutentur. Quod benè figuratum est Exod.19. vbi in monte fuerunt certi termini constituti, vltra quos populus pro videndo dño non trãsibat, alioquin interibat, sicut dr̃ Exo. 19. Quia pro certo mons sacræ scripturæ, & fidei certos hẽt terminos, & limites, vltra quos non licet simplicib. progredi, & ne per errores pereant, vlterius perscrutari. vsq; ad arã.n.i.vsq; ad illa quæ ad finẽ, & mores pertinent, pñt quęrere, sed nullo modo vlterius pertransire. Prou.22. Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Vel dic q̃ iste lacus significat mũdum, vel etiam mundi bona, quib. procul dubio sine periculo vti possumus, dum tñ limites aræ.i. sacræ scripturæ vel fidei vel etiã terminos morum, & ecclesiæ, vel mandatorum Dei, & prælatorum minimè transeamus. Qui.n. vltra terminos à Deo pręfixos se in locũ tpaliũ immiserit, procul dubio mortis æternæ, & infernæ periculo subiacebit. Figura vt supra, & allega vt supra. Et qui lineã voluntatis, & manũ operationis ibi miserit, vitiorũ putredinẽ, & damnationis periculũ reportabit.

22 ps. Terminũ posuisti eis, quẽ non transgredientur. ¶ Itẽ Solinus ibidẽ dicit, q̃ in Sicilia est Geloniũ stagnum, quod tetro odore abigit proximantes. Istud est infernus, qui pro certo ita est teter, & horridus, q̃ qui benè ipsum aspexerit, non libenter ad eum proximabit, imo per cursum bonorũ operũ ab ipso fugiet, & cauebit. Na.3. Ois qui viderit te, resiliet à te.

23 ¶ Itẽ dicit, q̃ ibi est stagnum petrensium, cuius potus est hominib. vtilis, & salutaris, serpentib. perniciosus, & malus. Tale stagnum vr̃ esse sanguis Christi, & sui perceptio sacramenti. hoĩbus.n.i. viris rõne vtentib. si ipsum biberint, & perceperint, proficit, serpentib.i. venenosis pctõrib. nocet, & officit, quia sicut dicit Apostolus. 1.Cor.11. Quicunq; biberit calicem dñi indigne, reus erit corporis, & sanguinis dñi. Vel ista possunt dici de lacu diuitiarũ, & deliciarum, quia iste hoies, & viros rõnales, qui ipsis debitè sciunt vti, solent iuuare, & p gratiarũ actionem in deum eleuare, serpentib. verò.i. auaris, & circa terrena repentibus est venenosus, & cum ipso malè vtantur, malorum plurium operosus, quia breuiter terrena bona vtilia sunt bonis, & etiam mala malis. sicut.n. dr̃ Eccle. 39. Hæc omnia sanctis in bona, & impijs, & peccatoribus in

24 mala conuertentur. ¶ Item Solinus ibidem dicit, q̃ in Sicilia stagnum est agrigẽtinum, in quo quędã pinguedo sicut oleũ supernatat, quæ morbos armentorum sanat. Talis lacus est baptismus, vbi ad litteram oleum vnctionis, & crismatis imponitur, quo omnis peccatorum macula emũdatur. Eze.18. Laui te aqua, & vnxi te oleo, & mundaui sanguinem tuũ ex te. Vel dic q̃ iste est mũdus in quo oleum carnalitatis natat, quod morbos concupiscentiarum bestiarum.i. peccatorum

25 sanat. ¶ Item sm Senecã quanto aqua est purior, & leuior, tãto minus sustinet quodcunq; pondus. Et ad hoc facit quod dicit Solinus q̃ in Aethiopia lacus est, quo lota corpora velut oleo nitescunt. Cuius potus saluberrimus, & cuius aqua ita est tenuis, & liquida, q̃ modicas arborum frõdes sustinere nequeat, sed statim ad fundum reijciat, & dimittat. Talis est pura, & innocens conscientia, ista.n. pondus tribulationum si imponitur, pondus etiam iniuriarum si fit, vel si dicitur, non sustinet, nec infra per rancorem, & iracundiam admixtum tenet, ideo totum ad fundum per obliuionem reponit, & infra se non retinet, nec custodit, iuxta illud Dimitte proximo tuo nocenti te.

De Puteis. *Cap. 8.*

Puteus est lacus in terra defossus sm Isidor. cuius quia 1
aqua est cęteris grossior, & impurior sm Constã. ideo nisi hauriendo idem frequenter moueatur, faciliter cõtrahit corruptelam, & quanto aquæ viuæ est vicinior, tanto aqua putealis frigidior, & dulcior reperitur. in hyemali tpe nunquam, vt cõiter congelatur, imo tunc tpis calidior q̃ in æstiuo tpe perseuerat. Aqua aũt putealis pp sui profunditatem difficiliter extrahitur, & habetur. Puteus ẽt iuxta puteum positus si sit profundior, aquã alterius attrahit, & assumit. Diues, & maximè auarus, puteus dici põt, maximè quia in terra.i.in terrena cupiditate totaliter est defossus, & ibi p amorẽ & attentionem intimæ profundatus. Aquæ huius putei sunt diuitiæ, quæ ibi per multas terræ exhalationes.i. per diuersas industrias, & labores iniquẽ congregantur. Hyems aũt significat pauperes, pp tribulationes, & frigora tempestatum, & pp paupertatis multiplicis nuditatem. Hyems.n. à fructib. est nudata. Aestas aũt vbi sunt fructus, statum diuitum significat, & magnorum, qui diuitiarum, & deliciarum fluctib. affluunt, & abũdãt. Est igitur puteus diues, aquę eius diuitiæ, quę nisi continuè ibi hauriendo per erogationem in pauperes moueantur, quantum ad diuitis imputationẽ quo ad Deum faciliter, vel ẽt ad litteram corrumpũtur, quia blada, & vestimenta diuitũ tineis, & vermib. corroduntur. Iac. 5. Diuitiæ vestrę putrefactę sunt &c. Iõ sicut in puteo frequẽter hauritur, vt inde sordes abluãtur, sitientes, potẽtur, ignis extinguatur, sic diues in arcis suis debet frequenter haurire, vt aqua diuitiarũ suarũ sitientes pauperes potet, sordes pctõrum suorũ.s. propriorũ abluat, ignemq; auaritiæ extinguat. Eccl.3. ardentem extinguit aqua, & elemosyna resistit pctis. Et ideo puteus iste.s. diues, in hyeme.i. in tpe caristiæ, & paupertatis, non debet per incõpassionis duritiã congelari, sed tunc plusquã in æstate.i. plusquã in tpe opulentiæ ad pauperes per feruorem cõpassionis calidior reperiri. Iob.37. Vestimenta tua calida sunt cũ perflata fuerit terra austro. Et si puteus.i. diues iuxta fluuium vel aquã viuã deuotionis, & grãæ situetur, tunc aqua eius.i. diuitiæ sapidior, & dulcior reperitur, & frigidior pro igne auaritiæ extinguendo, quia ignẽ ardentẽ extinguit aqua Eccl.3 quia Beatus diues q̃ inuẽtus est sine macula. &c. Eccl.31. ¶ Aqua putei si sit profundus, nõ si 2
ne difficultate extrahitur. Sic in auaritia, profundi.s. mali diuites, in tm̃ sunt auari, q̃ more putei vix, & cum maximo labore põt aqua elemosynarũ inde extrahi, & haberi, quia nec per p̃dicationem nec per pauperũ clamorem volunt aliquid erogare, dicẽtes illud. Tenui eũ, nec dimittã. Can.3. Vel istud die de aqua lachrymarum, q̃ nõ faciliter extrahitur ab hoie in vitijs profundato Prou.18. Impius cum in profundũ pctõrum venerit contemnit. ¶ Si fiat puteus profundus iuxta mi 3
nus profundum plenum, aquas eius sibi attrahet, & se replendo plenum exhauriet. Aqua.n. sm Senecã semper fluit ad vacuum, & inane. Sic verè puteus pfundus.i. diues cautelosus, & malitiosus, aquas.i. diuitias, & possessiones alterius putei .i. vicini sui minus profundi.i. minus malitiosi, per fraudes, & cautelas attrahit, & furat, & ipsum euacuat, vt ipse de bonis ipsius impleatur. Luc.1. Diuites dimisit inanes. Ista ẽt de mulierib. patent, quæ fatuos exhauriunt, & se replent. Illud maximè patet de iuuenib. & subtilib. causidicis, qui ẽt alios diuites, & antiquiores causidicos, qñ de nouo veniunt spoliant rebus suis, iuniores.n. semper sunt subtiliores, & ob hoc alijs subtrahunt possessiones, lucra, & pensiones. Quod etiam in studijs videmus, vbi magistri subtiliores solent antiquierib. scholares subtrahere, & eorum auditorium vacuare, iuxta illud Leu.26. Nouis superuenientib. vetera proijcietis. ¶ Puteus sm Isid. est lacus defossus in terra profundus. Nam quãdo terræ vena subtrahitur, tunc interiores vapores quasi fumando euaporant, ex quibus euaporatis aqua gignitur putealis, vt dicit Isidorus. Et quanto puteus profundius fodit̃, tãto aqua exinde difficilius exhauritur, & sicut supra dictũ est, quãdo puteus profundus est iuxta alium puteum vel fluuium, tunc aqua alterius putei in eo de facili scaturit. Et in hyemali tempore propter calorem intraneum vix aut nunquã aqua putei congelatur. Puteus est humilis, qui sui reputatione est defossus, & profundus.i. præ ceteris infimus, & depressus. Aqua huius putei est gratia, deuotio, lachryma, elemosyna, vel compassio, quæ propter subtractionem ter-

ræ.i. pp abdicationem temporalium,& contemptum, quib. iste puteus cauatur per voluntariā paupertatē, sibi abundātius generatur. Nam qñ puteus.i. homo cauatur per humilitatē,& terra ab ipso aufertur per paupertatis amorem, tunc ex ipsis terræ interiorib.i. ex ipsa conscientia fumus bonę cogitationis vel contritionis exhalat, ex quo in hoīe aquę pdictæ cumulantur. Figura 3. Reg. 18 vbi post ascensum nubeculæ, sequuta est pluuia largissima. Et quanto puteus est pfundior.i. quāto quis humilior est, tanto aqua grāæ siue aqua deuotionis,& virtutū sibi per tentationē difficilius auferūtur, vt talis dicat diabolo tētatori illud Io. 4. Puteus altus est, neque cum quo haurias habes, quia.s. soli humiles tentationes euadunt. Et quia puteus iste iuxta puteū Christum plenum, videlicet grāæ,& veritatis. foditur & versatur, ideo aquarum abundantiam.i. grārum plenitudinē sibi sugit, quia de plenitudine eius oēs accipimus. Io. 1. Et in hyemali tpe.i. in tpe tētationis,& aduersitatis nunquā frigore pcti mortalis cōgelatur, imo tunc tpis per charitatis influentiā calet. Iusti n. in hyeme tribulationis feruescunt, qui in æstate psperitatis tepescunt. ad Ro. 12. Spū feruentes, tpi seruientes. Aduerte tñ q sicut in puteo corruptio gñat, nisi aqua sua sæpissime hauriatur, sic & in homine corruptio pcti gignitur nisi per confessionem multotiens aqua grossa malorum cogitatuum extrahatur. Idem dic. de aqua scientiæ, quæ quanto plus hauritur communicando, tanto amplior,& melior reperitur.

De Piscinis. *Cap. 9.*

2 PIscina fm Isid. est aqua ad nutriēdum pisces recollecta,& ad hoc ēi coaptata. Et fm eundē ad bonitatē piscinę tria requiruntur.s. fundi soliditas, aquæ influentis puritas, influentię cōtinuitas. Et iō ne aquę ipsius putrefiāt, solent ibi per canales aquę viuæ influi,& immitti,& ne aquę de piscina defluant, solent ibi valli,& aggeres circumponi. Piscina est aīa Dei sponsa quæ ad continendum aquam grāæ vel doctrinæ,& pisces bonorum operū nutriendos, est principaliter instituta. Ad cuius bonitatem necesse est q fundum habeat solidum.i. q super Christū, qui est solidum fundamētum, per amorē immediatius solidetur, ipsum.s.& alios pp ipsum summopere diligendo. Item q aquā dulcem,& recētem.i. doctrinam,& grām recipiat,& q per canales.i. prædicatores sibi ipsam continuè incorporet,& assumat. Io. 4. Mulier de Samaria veniebat ad hauriendum aquam. quia.s. alias aquæ eius prædictæ cito putrescerent,& perirent. Ne ergo aquæ deuotionis grāæ,& doctrinæ de aīa effluant, vallis,& aggerib.i. studijs,& disciplinis, obseruantijsq; regularib. se debet vndiq; conuallare. Figura Io. 5. de probatica piscina.&c. Quinq; porticus sunt quinq; corporis sensus, sicut quinque portæ,& ibi descendebat Angelus.s. magni consilij Christus &c. Aqua piscinæ.i. gratiæ,& doctrinæ mouebatur per bonorum exercitium, quæ per inspirationem illius Angeli causabatur,& sic languentes ibidem à carnis affectione, quæ per diuersa desideria languet, in aqua hmōi curabantur. Vel dic q ista est piscina pœnitentiæ, quæ.s. facta est,& inuenta p peccatorib. emundandis, vbi ne per impatientiam putrefiat aqua tribulationum, necesse est q influat aqua recens diuinarum consolationum, vt sic pisces.i. fluidi pctōres per gratiam impinguentur. Figura de probatica piscina Ioan. 5. vbi curabantur infirmi,& cęcus illuminatus est, cuius.s. quinque porticus sunt quinq; opera satisfactoria.s. ieiunium, oratio, eleemosyna, vigilia,& disciplina ¶ Piscina nisi continuè aquas
1 influentes recipiat, eius aqua immota de facili corrumpitur. Sic nisi grām Dei continuè à Deo recipiamus, illam aquam gratiarum quæ est in corde nostro, in puritate diu conseruare nequimus. ¶ Piscina fm Isid. est aqua ad nutriēdum pisces
3 collecta, ad cuius perfectionē vt dictum est requiruntur fundi soliditas, aquæ influentis puritas,& fluxus continuitas, qa alias pisces ibi nutriti pp malum fundū efficerētur insipidi,& aquæ ibi collectæ de facili putrescerent. Circa piscinas ēt solent arbores fœcundius fructificare,& herbæ speciosius virere. &c. Sic sacra doctrina est aqua in qua pisces.i. deuotæ, flebiles,& humidæ animæ nutriuntur. Sed ne aqua sapientię per vitia corrumpatur necesse est vt solidum habeat fundamentum.s. Iesum Christum, vt amore eius,& non amore mūdi scientia acquiratur. Si n. lutositas prosperitatis mundanæ, vel amore terrenæ,& inanis gloriæ sit fundamentum,& causa huius aquæ.i. acquisitionis scientiæ theologicæ, tunc pisces .i. hoīes ibi conuersantes insipidi per indeuotionem fiunt. 1. ad Cor. 3. Fundamentum aliud nemo pōt ponere, præter id quod positum est Iesus Christus. Aqua etiam dulcis,& recēs debet ibi influere i. grā,& deuotio, alioquin nō pōt diu aquę doctrinæ puritas præseruari, quin aliquo vitio corrumpatur. Oportet ēt q fluxus gratiarum ibi continuè per perseuerantiam reseruetur. Arbores.i. hoīes qui iuxta piscinā sacræ doctrinæ habitant, virorē honestatis,& fructus probitatis abūdanti⁹ faciūt atq; portāt. Et sicut valli,& aggeres circa piscinas aggregant, ne ea his aqua defluat, sic & tu debes vallū disciplinę circare aggregare,& ne aquas sciæ perdas, debes ipsas intra ambitū memoriæ retinere. Oīb. n. mobilib mobilior ē sapiētia. Sap. 7. Vel dic q piscina cui⁹ aqua,& riuuli ad irrigandum terras deducuntur,& ad eius esse tria requirunt, vt dictum est supra. §. 1. est religio, de qua emanant riuuli i. prædicatores, qui mediāte aqua doctrinæ terrā.i. terrenos,& de terrenis solum viuentes irrigant,& fęcundant,& ac etiā fructus bonorū operū in eis inserunt atq; plantant. Vel dic q piscina est religio, q pisces.i. deuotos hoīes, nutrit,& continet,& aquas deuotionis infra aggeres claustri tenet &c. sicut supra Et dic, q ista est piscina probatica, vbi Angelus testi descendit, qui infirmos carne sanat,& aquam deuotionis,& lachrymarum monet excitat,& inducit.&c. Vide infra Inā. 5.

De Gurgite. *Cap. 10.*

GVrges fm Isid. est locus in flumine profundus, à gutture dictus, eo q aquas influentes recipiat,& iterum 1
eas euomat,& emittat. Vnde pp eius pfunditatē motu circulari,& reflexo circunfertur. Sic purgatoriū est locus in medio fluminis huius mundi, vel in medio maris.i. circa centrum prope infernum, vbi aquæ influentes.i. aīæ pœnitentes per mortē de collib. huius mundi defluentes pp aliqua pondera pctōrum recipiuntur,& puniuntur, sed tñ inde fm Dei voluntatē iterum euomuntur,& ad paradisi gaudia remittūtur,& ideo motu reflexo mouētur, quia.s. aīæ ibi depositę rursum sursum veniunt,& ad cęlorum gaudia transferuntur. Ideo possunt dicere illud ps Deus redimet aiam meā de manu inferni cū acceperit me. & illud Aba. 3. Fluuios scindes terrę, viderunt te aquę,& doluerūt montes, gurges aquarum transijt. vide infra. c. se. §. 19. de periculo maris quod dr charybdis, vbi simile exponit. ¶ Gurges est locus profundus in fluuio, vbi aquæ plurimæ absorbentur, in quo hoīes natantes de facili submerguntur, vbi ēt pisces in imo se abscōdunt ne faciliter capiant. Sic in fluuio ecclesiæ,& maximè in fine, gurges.i. pfunditas tribulationū erit.s. in tpe antichristi, vbi
de facili submergentur, qui exterius voluerint enatare, sed pisces.i. hoīes deuoti tunc tpis se abscondēt, ne a piscatore diabolo capiantur. Esa. 26. Vade populus meus intra in cubicula tua,& claude ostia tua super te, abscondere populum ad momentum, donec pertrāseat furor meus. Vel dic q gurges est pfunditas humilitatis, vbi vt cōiter plus abundant aquę grārum, lachrymarū & scientiarū. In isto igit nos abscondam⁹, ne à piscatore diabolo capiamur. Esa. 48. Iustitia tua quasi gurgites maris. Vel dic q iste est mundus, vbi pro certo periculū est natare,& viuere, ne fortè pp aquarum deliciarum & diuitiarum, seu tētationum copiam ibi contingat submergi spiritualiter,& perire. Vel dic q iste est auarus, qui omnes aquas diuitiarum solet insatiabiliter deuorare. Hierem. 46. Veluti fluuiorum intumescunt gurgites eius.

De Mari. *Cap. 11.*

MAre fm Isid. est cōgregatio aquarū,& dr mare quasi amarum. amarū. n. est vel vinū aquæ dulci est per- 1
mixtum, vt dicit Arist. li. 8. de aīalib. Mare aūt arenis clauditur, inter quas qñq; reperiuntur lapides preciosi, qui attritu arenarū politi, per vndarū maris motū ad littora transferuntur. Itē licet aqua maris sit amara, tñ rōne venarum terræ super quas transit, dulcorē,& efficaciā contrahit, sicut patet in fontib. quia à terra calida oriuntur, qui licet originaliter egrediantur amari,& frigidi, tñ rōne venarum terræ sulphureæ vel aliæ per q̄ transeunt, dulce,& calidi scaturiuntur. Sic procul dubio in mari huius mundi inter aquas amaras.i. in pctōrum societate sunt aquę dulces.i. boni hoīes & benigni, qui simul vsq; ad iudiciū sunt permixti. Veruntamen sicut mediante vase terreo non cocto in mare proiecto, aqua dulcis ibidem subintrans ab amara separatur, sic

tur. sic Christo mediante qui terreus, & sine coctura cōcupi
scentiæ fuit genitus, qñ.s. in mare mundi ad iudicium adue-
niet, illi abinuicem diuidentur, & dulces. & boni ab eo reci-
pientur, amari vero, & impij in amaritudine inferni dimittē
tur. Mat. 13. Elegerunt bonos in vasa sua, malos aūt foras mi
serunt. In mari ergo huius mundi sunt lapides præciosi.i.ho
mines virtuosi inter arenas.i.inter hoīes peccatores, vbi.s.p
aduersitatem desęcantur, & sic per patientiam politi, & apta
ti vsibus cęlestib. pręparantur, quia ſm Greg. vtilitati bono-
rum militat nequitia reproborū. Et sicut aqua amara, & fri-
gida transiens per venam terræ calidam, & dulcem, dul-
cis, & calida efficitur, sic peccator amarus per desperationē,
frigidus per indeuotionem, qñ trāsit super venam dulcis ter
ræ, & calidæ.i. qñ manet, & frequentat societatem bonorum
hoīm, dulcium per compassionem, calidorum per dilectio-
nem, tunc eorum similis efficitur, & tunc induit colorē ho-
nestatis, & calorem charitatis, & dulcorem etiam pietatis, ac
valorem, & efficaciā probitatis, quia.s. sicut naturaliter aquæ
maris valent contra multiplices passiones, sic mali per bo-
norum societatem conuersi exemplis, informationib. & do-
ctrinis, valent cōtra diuersa genera pctōrum. Vel pone si vis
ecōuerso, φ aqua amara.i. bonus hō, & iustus, amarus per pę
nitentiam, transiens per venam terræ dulcis, & calidæ.i. per
mundum, vbi est dulcedo deliciarum, & ardor diuitiarum,
similis efficitur, & ſm societatem q̄ frequentat, sua conditio
variatur. Eccle. 13. Qui cum sapientib. graditur, sapiens erit,
1 qui vero cum stultis ambulat, similis efficietur. ¶ Mare est cō
gregatio, & locus oīm aquarum tam dulcium, q̄ amararum.
Et quamquā mare oīm fluuiorū, & fontiū aquarū multitudi
nem recipiat, nunq̄ tñ impletur, nec redūdat, ſm Isi. li. 13. Hu
ius aūt rei assignat ibi causas. vel quia s. pp suam magnitudi-
nē aquas ibi influentes non sentiat. vel quia aqua eius amara
aquas dulces ibi influentes consumat. vel quia ipsa concaui-
tas nubium multam aquositatem ad se attrahat. siue quia il-
las auferant partim venti partim ēt sol exsiccet. siue q a aqua
dulcis per occulta quædā foramina percolata, ad capita flu-
uiorū vñ venit, iterum redeat. Mare est auarus, qui.s. est aqua
rum.i. diuitiarum tā amararū q̄ dulcium.i. tam benè q̄ malè
acquisitarum in suis terminis.i. in suis arcis, & scrinijs colle-
ctiuus, & oīm inexplebiliter absorptiuus. Et licet diuitiarum
multitudinē recipiat, nunq̄ tñ eidē sufficit aut abūdat. Prou.
21. Infernus nō adimpletur sic, & oculi hoīm insatiabiles. q a si
cut di. Eccl. 1. Oīa flumina intrāt mare, & mare non redūdat.
Rō aūt quare mare.i. auarus non impletur aquis diuitiarū,
multiplex pōt esse. Primo, quia eius amplitudo est ita magna
φ influentes aquas nō sentit, quia pro certo cor humanū est
ita magnū, φ ipsum Deū infinitū pōt per intellectū capere, &
per grām cōtinere. & ideo quia aquæ, & flumina huius mūdi
.i. bona tpalia, respū maris.i. ipsius Dei valde sunt pauca, &
quasi nihil, hinc est φ locū suū.s. cor humanū replere nō pñt,
quia ſm Aug. Aīam Dei capacem nihil minus Deo replere
pōt. Minus est aūt totus mundus respectu Dei, q̄ gutta aquæ
respectu maris. Et ideo sicut non est mirū φ mare fluminib.
non impletur, sic nec ēt si cor diuitijs nō satiat. Alia est rō, q a
aquæ maris aquas dulces consumunt. Per aquas.n. amaras, q̄
sunt propriè ipsius maris, intelligo vitia, & pctā ipsorū aua
rorū, q̄ sunt propria eorum. ſm.n. Aug. Nihil habemus pro-
priū nisi pctm. Et ab his ergo aquis amaris.i. à vitijs, & pctis
aquæ dulces.i. mundi diuitiæ consumuntur, & ne abundent
vel sufficiant, impediuntur. Hie. 5. Peccata nrā prohibuerūt
bonum à nobis. Et sic mare.i. auarus diuitijs vt dictū est non
repletur. Prou. 13. Est quasi pauper, cum in multis diuitijs sit.
Et iō Prou. 15. Melius est parū cū timore Dei q̄ thesauri in-
satiabiles. Alia rō quia ipsę nubes.i. mundi principes, & p̄lati,
ballini pariter, & præpositi, multam aquositatem.i. diuitias à
mari.i. ab auaris ad se trahunt, & quicquid pōt ab eis rapiūt,
& assumunt, & sic ipsos ne affluant, impediunt, quia quantū
aliunde capiunt tñ ab eis isti tollūt. Vnde Hier. Quod n. est
auarus, nisi bursa principum, arca latronū, sibilus oīm ? &
pp hoc di Prou. 22. Qui calumniatur pauperē vt augeat di
uitias, dabit ipse superiori, & egebit. quia.s. & donis, & exa-
ctionib. & mutuis, & rapinis auari à principib. spoliantur.
Alia est aūt rō, quia partim venti superbiæ, & vanitatis, par-
tim sol inuidiæ, & alienæ prosperitatis, partim fluctus discor
diæ, & rixositatis istas aquam faciunt exhalare, quia pro cer
to lites, & cōtentiones, pompæ & elationes, sunt causæ qua
re non pñt diuitiæ diuitū ad sufficientiam abundare. Et ideo
Eccl. 5. Vbi diuitię multę, multi sunt qui comedunt eas. Alia
est rō, quia per occultos meatꝰ.i. ſm occulta Dei iudicia ad
illum locum vnde originaliter veniunt, reuertuntur. Quod
maximè patet in ballíuis, & curialib. qui sub vmbra dñorum
suorum acquirunt multa, q̄ tñ ad capita fluuiorum.i. ad prin
cipes dños suos iusto Dei iudicio reuertuntur, & per modi-
cam occasionem ab ipsis principib. auferuntur. Eccl. 1. Ad lo
cum vnde exeunt flumina reuertuntur vt iterum fluāt. ¶ Sic 3
est de aīa, & corpore sicut de luna, & mari, quia qñ luna ple-
na est lumine in summo vel à parte cęli, vt est nouilunio qñ
soli est cōiuncta immediate, vel à parte terræ qñ à sole est se
parata.i. in plenilunio, tunc in his duob punctis mare totali-
ter est plenū vsq; ad summū. In alijs aūt pūctis sicut luna vel
respectu cęli vel terræ lumine diminuitur, sic mare abundā
tia aquarū crescit vel spoliat. Luna est aīa. Mare corpus. vtrū
que fluit, & refluit. s. aīa per diuersa desideria, & affectiones.
Prou. 19. Variæ cogitationes versantur in corde viri, & Iob.
20. Cogitationes varię succedunt sibi. Corpus verò fluit à sa
nitate ad ægritudinē, de quiete ad motū, de vita ad mortē.
Iob 13. Cōteritur, & effugit velut vmbra, & nunq̄ in eodem
statu permanet. Qñ ergo luna à parte terrę est plena.i, qñ aīa
existens in terra.i. in mundo gratijs, & virtutib. plena est, qñ
.s. à solis sponsi sui Christi pñtia est separata, tūc mare.i. cor
pus plenum est.s. pnīa & operib. virtuosis. Sed qñ luna reno-
uatur, qñ.s. aīa in patria soli iustitiæ coniungitur, & ab ipso à
parte cęli.i. à parte paradisi plenitudinē luminis recipit, hoc
est dictu plenitudinē glorię sempiternę, tunc per hmōi lumi
nis influētiam mare.i. corpus per dotes gloriosas perficiē, &
repletur, quia ſm Aug. tanta erit in luna.i. in aīa gloriæ pleni
tudo, & in mare.i. in corpus exterius redūdabit, & quatuor
dotes gloriosas in eo gñabit. Et sic mare per lunæ influentiā
plenum efficitur, qñ corpus per aīm gloriosis dotib. adorna
tūr. Io. 2. Impleuerunt hydrias aqua vsq; ad summū. & c Ma-
4 crobius dicit, φ mare in principio lunationis minuitur sep-
tem dieb. iterum alijs septem augetur iterum aūt per alios
septem minuitur, & tandem septem dieb. alijs reimpletur. Et
inde fit φ in nouilunio, & plenilunio mare plenissimum in-
uenitur, omni autē alio tpe variatur. Dic φ mare significat
cor humanum, quod.s. per desideria fluit, & refluit incessan-
ter, ita φ in principio lunationis istius defectuosæ vitæ, solet
qūq; per septē dies.i. per septem peccata mortalia decresce-
re, qñque vero per virtutum septenarium se replere, qñque
etiam per alium septenarium.i. per septem dierum curricu-
lum lumine prosperitatis minuitur, in fine vero per vltimū
septenarium.s. per septē dotes corporis, & aīæ in gloria aug
mentatur. Igitur ista est veritas φ quocunq; modo fluat, &
refluat cor humanum nunquam habet plenitudinē, nec suffi
cientiam, nisi in duob. punctis.s. qñ ipsum contingit in pñsen-
ti renouari, & qñ in fine ipsum continget per gloriā illustra-
ri. Cor.n. impletur & sufficientiam acquirit, ita φ nihil appe-
tit seu quærit, qñ per gratiam in præsenti, & finaliter per glo
riam in futuro satiatur. psa. Replebuntur ab vbertate domus
tuæ. Vel quicquid sit de alijs temporib. in nouilunio tamen
.i. in ortu Christi vel virginis gloriosæ, vel etiam in plenilu-
nio.i. in Christi passione, quæ semper in plenilunio vel circa
celebratur, mare.i. cor, amarum.i. humiliatum, & contritum
debet aquis deuotionis compassionis compunctionis reple-
ri. Threno. 3. Inundauerunt aquæ super caput meum. Idem
potes dicere de quolibet festo, vbi.s. sanctus nobis ursē quasi
nouus inquantum festū eius annis singulis innouatur. ¶ Ma
5 re licet oīa flumina dulcia recipiat nunquam tñ efficitur dul
ce, imo cōtinuè est amarum. Sic sunt multi, qui quamuis oīa
flumina bonorum documentorum, beneficiorum, dulcorū,
& miserationum à Deo vel à prælato vel à prædicatore reci
piant, suæ tñ malæ conditionis amaritudinem nunquam mu
tant. Patet de obstinatis, qui miserationib. non emendantur,
qui obsecrationibus non flectuntur. De ingratis, qui benefi-
cijs non inclinantur. De auaris, qui multis a Deo receptis di
uitijs, ad elemosynas, & miam non vertuntur, imo amari, &
crudeles continuè dinoscuntur. Talib. ergo potest dici illud
Act. 8. In felle amaritudinis, & in obligatione iniquitatis vi-
deo te esse. ¶ Mare rubrum ſm Isidorum est quidam sinus
maris oceani, circa quem Aegyptij, & Aethiopes conuersan 6
tur Littora enim, & terra circuniacens est rubea. ideo aqua
maris vndis roseis est perfusa, & ideo de littoribus illis

excipiuntur colores rubei ad picturandũ parietes, & ẽt minium pro libris, & codicib. illuminandis. Ibi ẽt inueniuntur lapides preciosi rubei. Sic verè passio Christi põt dici mare rubrũ, & pp pęnarum amaritudinẽ, & pp sanguinis rubedinem. Et est mare rubrum. i. ipse Christus per passionis amaritudinẽ rubricatus, q dr̃ sinus vel reflexus oceani. i. ipsius Dei patris, qui quia caret principio atq; fine ideo oceanus. i. circulus nuncupatur, & ab hoc oceano influitur per æternã generationem, vsq; ad Aegyptum. i. vsq; ad mundum istũ. Esai. 19. Ascẽdet dñs super nubẽ leuem, & ingredietur Aegyptũ. Si igitur sis liber. i. vir litteratus, & velis illuminari per diuersarum virtutum decorem, vade ad mare rubrum. s. passionis, & ibi accipe minium bonorum exemplorum. s. patientiæ, & humilitatis, & hmõi illumina librũ tuum. Si aũt sis paries. i. laicus durus, & frigidus, accipe ibi colorem largitatis, inquantum dedit latroni paradisum, & colora parietẽ tenacitatis, & cupiditatis. Item colorem charitatis contra frigiditatẽ indeuotionis. Itẽ colorem pietatis, quia crucifixorib. indulsit, & colora duritiẽ incompassionis, & sic parietem consciẽtiæ poteris picturare. Ibi ẽt põt inueniri lapis rubeus præciosus, maximè, quinq; vulnera rubicunda, q̃ sui pciositate destruũt adnihilant oẽm potentiã inimici. ideo psa. Fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Chan, terribilia in mari rubro. Itẽ sicut in mari rubro sunt multi portus, sic in Christo passo multa vulnera. ps. Qui diuisit mare rubrum in diuisiones. Figura Exo. 14. Vbi mari rubro diuiso, filij Israel transierunt ad terrã promissionis. Pharaone cum exercitu submerso. Si corpore Christi in passione diuiso ab aĩa per mortem, & in se per vulnera, filij Israel. i. fideles aĩæ quæ sub Pharaone. i. luciferi dñio seruierant in luto luxuriç, latere auaritiç, & palea superbiæ in ægypto, vsq; ad terrã promissionis paradisi transierunt, & ipse Pharao. i. lucifer cum demonum exercitu totaliter est contritus. Exod. 15. Qui submersit Pharaonem, & exercitum eius in mari rubro. Vel dic q aqua de se lympida significat aĩam, de se purã, & mundã, quæ re vera tunc vndis rubeis. i. carnalib. uitijs inficitur, qñ terræ rubeæ. i. carni, vnitate suppositi sociatur, sicut patet quia pctm̃ originale contrahit, & rubedinẽ carnalis concupiscentię secum gerit. Hnc ẽt ad societatem malorum applica, quia. s. nulla est persona ita munda quæ sit terræ rubeæ. i. personis luxuriosis, & carnalib. iungitur, quin colore. i. vitio consimili vitietur. Allega illud prædictum Exo. 15. Submersit Pharaonẽ. &c. ¶ Mare est receptaculum oim aquarum tam dulcium q̃ amararũ, & ſm philosophum mare in suis mutationib. sequitur motum lunæ, & ſm eius influentiam minuit vel augetur. Mare ẽt inspissatur ſm ascensum illius stellæ q̃ canicula nuncupatur, quia tunc mutat colorẽ, & efficitur nunc ceruleum, nunc viride, nũc obscurũ. Mare insuper ex suorũ brachiorũ collisione vẽtos, & turbines gñat, & pducit, sicut dicit Beda. Sic eccl͞a est habitaculũ aquarũ dulciũ, & amararũ. i. bonorũ, & malorũ, & ẽt sequitur motũ lunæ. i. motũ, & influẽtiã diuinæ prouidẽtiæ, & voluntatis æternæ, quia s. ſm lunæ influentiã. i. ſm diuinæ dispositionis prouidentiã actiuè vel permissiuè diuersimodè operantẽ, mare. s. eccl͞æ militantis nunc est trãquillũ per prosperitatẽ, nunc turbidũ per aduersitatẽ, nũc augetur numero credentiũ, nunc minuitur per incredulitatẽ retrocedentiũ, quia. s. Deo agente vel permittente numerus discipulorum crescebat. Act. 6. Et multi discipulorũ abierunt retro. Io. 6. Et qñ super hemispherium huius mundi ascendet stella canicula. i. antichristus, in fine mundi, qui more canis rabidi multos inficiet per pctm̃, tunc mare. i. ecclesia mutabit colorem pristinæ cõuersationis, & per errores fœdabitur perdẽdo calorẽ charitatis, & dilectionis, quia. n. ibi calor, & ardor aduersitatũ, & tribulationum ab ista stella suscitabitur. ideo aquę huius maris. i. populi ecclesiæ multipliciter mutabunt. Figura Apo. 8. vbi stella ardens quasi facula, missa est in tertiã partẽ fluminũ, & factæ sunt aquæ amaræ, & multi hoium mortui sunt. Tertia pars fluminum est ecclesia, q̃ velut quoddam tertium de gentilib. & Iudæis est collecta, inquantũ cadens, & veniens stella ista. s. improbus antichristus cõuertit aquas. i. populos in absynthiũ & moriuntur hoies per pctm̃. Vel si vis dic q canicula stella feruida ardorẽ auaritiæ significat, q̃. s. mare. i. mũdum multipliciter turbat. vel mare. i. cor humanũ qũ in ipsum ascenderit, valde fędat, ipsumq; p mala desideria exagitat, & bonæ cõuersationis colorib. totũ priuat.
8 Idẽ dic de concupiscentia carnis &c. ¶ A mari per occultos meatus prodeunt flumina, & aquæ dulces, q̃ terrã irrigãt & fęcundant. Sic a Deo inuisibiliter procedit gr̃a, q̃ terram . i. aĩam irrigat, & ipsam facit herbas, arbores, flores fructus, & folia. i. diuersa virtutum gñ͞a germinare. Eccl. 1. Ad mare vnde exeunt flumina reuertũtur. Vel dic q flumina. i. fluxus & ordo rerum, & ẽt contingentiæ actuum humanorũ, à mari. i. per occultos meatus suę prouidentię & suorũ iudiciorũ dr̃ procedere, & ab ipso tanq̃ à cã primaria originaliter puenire. vnde Thre. 3. Quis dixit, vt fieret dño nõ iubente? Et Amos. 3. Si erit malũ in ciuitate, q nõ fecerit dñs ¶ Scd̃m Basilium in Hexame. mare est hospitiũ oim fluuiorũ, & fons imbrium, & aquarũ. Et est mare quo sibi discrepãtes populi copulantur, & ipso intermedio coniungũtur. Est ẽt subsidiũ in necessitatib. refugiũ in periculis, itineris cõpẽdiũ, & laborãtib. lucrum. Rõ aut quare mare sit amarũ est, quia calor solis subtiliores, & aqueas partes cõsumit, vel facit exhalare, & remanent grossæ, & fęculentæ, q̃ calore solis plenius aduruntur, & sic in amaritudinẽ, & salsedinẽ conuertuntur, quia de adustione gñatur salsedo, sicut patet in aqua colata per cinerẽ, q̃ salsa reperit. Est aũt aqua maris grossior q̃ dulcis, & ex hoc nauigationi vtilior, quia nauis profundius mergitur in aqua dulci, q̃ in salsa, & facilius ibi perit. Ouũ ẽt in aqua maris natat, quod tñ ad fundũ descendit si fuerit in aqua dulci. Mare ẽt est suiipsius purgatiuum, mortuorũ corporũ electiuũ, fluxus continui fluminũ, & fontium causatiuum, pciosorum lapidum generatiuum, & licet sit amarũ, & salsum ad potãdũ, tñ est plurium infirmitatũ curatiuum, vt est hydropisis, & vlcera. Sed econuerso est capitis turbatiuũ, vomitus, & nauseę prouocatiuũ cibi, & potus. & appetitus ablatiuum, aquarũ dulciũ receptarũ in amaritudine cõuersiuum. Itẽ rõne loci per quẽ transit, est sui saporis amari in dulcedinẽ mutatiuũ. Mare est pnĩa, tribulatio, vel tpalis afflictio, vel ẽt religio vel ecclesia. Istud est. n. hospitiũ fluuiorũ. i. sctõrum virorũ, qui more fluuiorũ terram. i. ecclesiam per doctrinam fœcundat, & irrigant. Dr̃ ẽt fons imbrium, quia ibi nubes. i. pdicatores imbrem doctrinæ hauriunt, & assumunt. Per mare populi copulantur, inquantum per pnĩam mali bonorũ collegio coniunguntur, à quo diuisi fuerant per pctm̃. Esa. 54. Aduena quõdam tuus adiungetur tibi. Et est mare illud in peccatorum necessitatib. subsidium, in tentationum periculis refugiũ, itineris ad cœlum compendium, laborantur in mercimonijs virtutum lucrum. Nume. 3. Cuius diuitiæ mare, aquæ muri. Mare etiam pœnitentiæ, religionis, & tribulationis, nauigantib. ad portum paradisi est tutius q̃ aqua dulcis. i. q̃ status prosperitatis mundanæ, quia nauis. i. bonus homo non tm̃ deprimitur versus terram. i. ad amorem temporalium si sit in mari pœnitentiæ, vel in tribulationis seu paupertatis amaritudine, sicut si esset in aqua dulcissima. i. in prosperitatib. & delicijs huius mundi. Ouũ etiam fragile. i. imperfectus, & pctor qui in mari pœnitentiæ, & tribulationis ad cœlum enatat, si in aqua dulci prosperitatis fuerit, submergitur in infernum. Est etiam istud mare pœnitentiæ suiipsius purgatiuum per contritionem, mortuorum. s. peccatorum electiuum per cõfessionem. Et est fluctus fontium causatiuum per lachrymarum redundationem. Pręciosorum etiam lapidum. i. virtutũ generatiuum per oẽm peccati abstersionem. Et licet mare istud potantib. sit amarum, tñ infirmitatum plurium peccatorum est sanatiuum, & ratione venarum terræ quas transit . i. ratione Christi, & sanctorum, quos mare pęnitentiæ, & tribulationis prius tetigit, aqua eius. i. aduersitas in dulcedinẽ consolationis transmutatur, inquantum per consideratiõẽ tribulationis Christi, & sanctorum, dolor nostrię miseriæ tẽperatur. Ideo Iud. 6. Fontes amari obdulcati sunt. Dicit etiã q mare istud caput. i. mentẽ hois turbat per cõtritionem 4. Reg. 4. Caput meum doleo. Nauseam etiam motis humoribus peccatorum prouocat per contritionem. Nu 21. Anima nostra nauseat. Appetitum etiam immutat per deliciarum, & vitiorum detestationem, & per bonorum spiritualium dilectionem. Iob. 6. Animæ esurienti. i. pœnitenti, quæ amara sunt. i. opera pœnitentiæ, dulcia esse videntur, & quæ prius cum esset in delicijs, nolebat tangere anima mea, modo prę amaritudine. s. pœnitentiæ, cibi mei sunt. Ideo benè dicitur, quod mare aquas dulces amaricat, quia omnes mundi dulcores, & delicias facit amarescere in corde pœnitentis. Thr. 1. Et ipsa repleta est amaritudine. ¶ Secundum Aristo. lib. de elementis, mare secũdum motum lunæ suas mutat, & variat qualita-

qualitates.vnde si aliquis fluuius ſm suum motum naturalē
fluit in mare,si tunc qñ mare intrat,luna oriatur in illa regio
ne,eadem hora diei,ac si esset fluuius per violētiā repressus,
in seipsum reuoluitur versus originem, & reflectitur cōtra
motum proprij sui cursus. Sicut.n.ferrum relicta natura ꝓ-
pria sequitur adamantē,sic mare sequitur motum lunæ. Per
mare quod semper fluit, & refluit,intelligo hoīs uoluntatē
quæ de vno proposito in aliud continuè fluctuat, & mutat,
qa Vult & nō vult piger. Prouer.13. Per lunā quæ à sole lu-
mē accipit,& qñq; totaliter obscuratur,intelligo gratias, &
virtutes,q̄ à Christo immediate oriunt̄,& nunc minuuntur,
nunc augent̄,& qñq; per peccatum mortale totaliter obscu-
rant̄. Vel per lunā accipe voluntatē diuinā, q̄ nunc est nobis
lucida per prosperitatem quā nobis dat. Nunc verò obscura
dr̄ per aduersitatē quā immittit. Aliqñ ēt lux eius nobis oc-
cultatur per æternam damnationem,qua percutit. Sicut igit̄
mare sequitur motum lunæ,sic ēt per motum,& inspiratio-
nem voluntatis diuinæ,gratiarum etiam & virtutū debet vo
luntas humana totaliter regulari, ita vt dicat hō Deo illud
Luc.22. Veruntñ non sicut ego volo, sed sicut tu. Et ideo si
aliquis fluui⁹.i.aliqua mollis fluxibilis, & carnalis cogitatio,
in mare voluntatis nostræ intrat, si in illa hora oriat̄ luna in
regione cordis nostri.i.si perceperimus quid dictet Dei vo-
lūtas faciendū,& si aliq̄ spūales consideratio p̄ oculis habea
tur,statim p influentiā hmōi lunæ debet fluuius carnalis de
lectationis,& cogitationis repercuti, & ne mare voluntatis
nostræ introeat,impediri,& sic debet mare.i.volūtas nostra
ſm influentiam lunæ.i.volūtatis diuinæ attrahi,& leuari. Et
sicut aq̄ maris sunt salsæ, & amaræ, aq̄ aūt fluminis repcussi
dulces,sic in voluntate debent aq̄.i.affectiones, & cogitatus
amari per penitentiā,& contritionē, admitti,aquæ verò dul
11 ces.i.cogitationes carnales sunt penitus repellendæ. ps. Ior-
danis conuersus est retrorsum. ¶ Secundum Arist.in lib. Me
teo. Mare est oīum fluuiorum, & aquarum principiū, & ori
go,& aquarū quies,& plenitudo. Et iō mare in nubes,fon-
tes flumina diuidit̄, & aqua ei⁹ occultè ad vegetationē oīm
impartit̄. Mare istud est beata virgo,in qua reperit̄ gratiarū
oīm plenitudo,& iō in nubes.i.in p̄dicatores, & pfectos, in
fluuios.i.in pctōres, & infectos, & in fontes.i.in ꝓficientes,
& refectos.&c.a mari isto.i.a Maria diuidit̄, & mittit copia
grarū. Hier. Cęteris p partes, Mariæ aūt tota simul se infun-
dit plenitudo gratiæ. Ioā.1. De plenitudine eius oēs accepi-
mus. Et sicut in mari ponit̄ vas terreū crudū,vel sine igne fa-
ctū,ibi ſm Aris.li.8.de aīalibus,p dič,& noctē ingredit̄ aqua
dulcis,si tñ clausum fuerit,alias nunq̄, sic verè in vase virgi-
neo Mariæ,q̄.s.fuit cruda,& nō cocta,sine igne cōcupiscen-
tiæ carnalis, vndiq; clausa per integritatē pudicitiæ virgina
lis,dū eēt in mari mūdi hui⁹.i.in amaritudine pnīæ,intrauit,
in eā aqua dulcis.i. Dei filius Iesus Christus,q in ea fuit inui
sibiliter,& mirabiliter incarnat⁹. Io.20. Venit ianuis clausis.
12 Et sicut mare ē hospitiū fluuiorū.&c. sic Maria &c. Expone
sicut supra.§.9. ¶ Scd̄m Bedā ex collisione brachiorū maris
q̄bus cingit terrā,vēti multotiens generant̄. Sic verè qñ bra
chia ecclesiæ.i.seculares & clerici,se p inuidiā, & irā colli-
dunt,tūc in eis diuersi vēti tribulationū,& fluctuū generan
tur. Iob 30. Quasi super ventum ponens,collisisti me valide.
¶ Scd̄m Aristotelē in li.meteoror.in mari sunt aquæ dulces
13 & amaræ,sed amaræ,& salsæ pp terrēitatis, & grauitatis pō
dus,in terra remanēt,dulces aūt per solis inflammationē su
perius euaporant,fiuntq; nubes,ex q̄bus imber resoluitur,à
quo terra postmodū irrigatur. Sic verè in mari huius mundi
sunt duo genera aquarum.i.hoīum, quia aquæ multæ popu
li multi. Apoc.17. Amaræ & dulces.i.boni & mali. Sed aquæ
amaræ & salsæ.i.peccatores pp grauitatē accidiæ qua p̄mū-
tur,& pp terrenitatē auaritię,qua grauant̄,in terra remanēt
per affectū.i.in bonis terrenis,& tpalibus mundi huius, in q̄
bus.s.totam fiduciā suā ponunt. Sed aquæ dulces.i.boni ho-
mines, per solis iustitiæ influentiā superius ad bona cęlestia
eleuantur, & ibi per sanas affectiones euaporāt, & in nubes
.i.in viros pfectos cōuertunt̄,& maximè qñ fiūt prædicato-
res,quia tunc ab ipsis tonitruum p̄dicationis, fulgor,hone-
stæ conuersationis,aqua bonæ doctrinæ, consilij & eruditio
nis, ad terram.i.ad terrenos inferius deriuantur. Exodi 14.
Erat nubes tenebrosa illuminās noctem. Expone & applica
Vel dic ꝙ istę duę species aquarū, sunt duo genera animarū
.s.dulces & bonæ, quæ sursū ad paradisum ascendunt,amaræ
& peccatrices,quæ inferius ad infernū descendunt. Eccle.3.
Quis nouit si spiritus hominū ascēdat sursum, & spiritus Iu
mentorū descēdat deorsū? Vel dic ꝙ mare est cor, vbi sunt
aquæ dulces & amaræ.i.cogitatiōes rationis & sensualitatis.
Illæ ergo naturaliter sursum tēdūt,istæ verò naturaliter ima
petunt. ¶ Mare Ponticū qd̄ est ab aquilone, pp paucitatē ca 14
loris partiū illarū, & pp aquarū dulciū ibi influētiū multitu
dinē,parum est amarum, imo quasi dulce reperitur. Sic mū
dus propter aquarum dulcium.i.delectatio nū quantitate,&
propter caloris charitatis paucitatem, parum est amarus.s.
malis ipsum bibētibus,imo dulcis & sapidus est eisdē. Quia
pro certo causa quare mundus vr̄ eis dulcis, est defectus ca-
loris charitatis,& abundantia dulcedinis carnalitatis. Iob 6.
Aīæ esurienti,quæ amara sunt,dulcia esse vidētur. Vel istud
est peccator,qui ex p̄dictis causis per contritionē nō amari-
catur. ¶ Mare est aquarum collectio,quæ est in fluxu, & re- 15
fluxu cōtinuo,ꝓ motū lunæ. Et sunt aq̄ istæ spumosæ, & flu-
ctuosæ,& est mare habitaculum oīum fluuiorum. Est ēt ma-
ris aqua amara,quia per calorē cœlestem partes humidæ,&
dulces exhalant,& remanent grossæ,& fœculentæ, quæ ma
gis ac magis adustæ,in amaritudinē conuertuntur. Præterea
mare licet sit amarum,est tñ dulcium pisciū nutritiuum, qa
.s.ibi est aliqua dulcedo,quam sugunt,& incorporāt sibi pi-
sces. Est etiam mōstrorum mirabilium productiuum, & est
ēt continuo fluxu,& refluxu suiipsius cōmotiuum. Talis est
mundus,continuè.n. fluit & refluit de vno statu ad alium,&
hoc ſm motum,& influentiam lunariā, per q̄ intelligo for-
tunam seu prouidentiam,quæ occultè, & inuisibiliter mare
mouet.i.mundum,& ipsum facit p prospera,& aduersa nūc
turbidum,nunc tranquillum,nunc minui,nunc augeri, quia
oēs motus, & varietates seculi ſm Dei prouidentiam ordi-
nantur,& eius motus,& tribulationes,variationes & muta-
tiones,vel actiuè vel passiuè per eius occultam ordinationē
& influentiam regulantur. Esa.51. Conturbo mare,& intume
scunt fluctus eius. vnde dr̄ Amos 4 ꝙ non est malum in ciui
tate qd̄ nō faciat dñs. Aquæ huius maris sunt populi, & tri-
bus,& linguæ. Aquę multæ populi multi. Apoc.17. Istæ ergo
aquæ.i.pplī mundiales sunt sonori per lites,& cōtentiones,
sunt spumosi p peccatorū,& malarū cogitationum emissio-
nes,quia impij sicut mare feruēs,qd̄ quiescere nō valet. Esa.
57. Sunt motiui,& instabiles per diuersorum negociorū eua
gationes,sunt amari per diuersas tristitias,& turbationes Iō
Apo.8. Multi hominum mortui sunt ex aquis,quia amaræ factæ
sunt. Cā aūt quare hmōi aq̄.s.mūdani amaræ fiunt.i.tristes &
turbulenti,est ista,q a.s.calor auaritiæ facit euaporare aquas
dulces.i.dulcorē deuotionis,gratiæ,& cōpassionis,ita ꝙ in-
corde eorū nō remanent nisi fæces,& partes grossæ.i. Amor
& affectio temporalium. Et quia magis ac magis aduruntur
calore auaritiæ,iō per rancorem,& tristitiam,per horrorem
& inuidiam,in totalē amaritudinē cōuertuntur, quia ꝓ cer
to fœces diuitum nō causant in corde lætitiā, sed timorē, &
sollicitudinem,& dolorē. Iob 20. Panis eius in ventre ei⁹ cō
uertetur in fel aspidū intrinsecus. In isto tñ mari mundi sunt
pisces dulces.i.hoīes deliciosi,qui inter aquas amaras.i.inter
mundi amaritudines,& dolores inueniunt aliquā dulcedinē
.s.prosperitatis,& deliciarum,quam.s.sibi incorporant,attra
hunt,atq; sugunt,& sic impinguant̄,dilatantur,recalcitrātq;
contra Deum. Mundus.n.qui in se est amarissimus, illis vr̄ es
se dulcissimus,& amenus. Iudith.5. Fontes amari obdulcati
sunt. Et sicut pisces amari cum sagena extrahunt̄,& squāmis
& vesiculis spoliātur,& in calderia decocti, a peccatoribus
comeduntur,sic deliciosi cum sagena mortis,quæ paruos,&
magnos extrahit a mari mundi,extrahuntur. Capietur in sa
gena mea. Ezec.12. Et squamis sese præmentibus (Iob 41.)&
vesiculis.i.amicis,& parentibus,diuitiis & honoribus spolia
ti,& in inferni calderia cocti,a demonibus comeduntur. Iō
dr̄ Ezech.38. Cōmouebuntur à facie mea pisces maris.i.deli
ciosi,& luxuriosi, bestiæ terræ.i.auari, & volucres cœli.i.su-
perbi. Et ideo illud mare dr̄ origo,& habitaculum fluuiorū
quia fluuij.i.delicati in mari mūdi huius habitant, & quie-
scunt. Eccl.1. Oīa flumina intrat mare. Vel dic,ꝙ mors solet
à mari mūdi aq̄s dulces.i.bonas psonas tollere, & sic ī mari
solēt aq̄ amaræ.i.psonę defectuosæ,& inutiles remāere. Sap.4.
Raptus est iustus,ne malitia mutaret intellectū eius. Vel dic
ꝙ in mari amaro sunt pisces dulces, q a.s.in ipso mūdo tēpe-
stuoso,& iniquo, inter ipsa mōstra.i.inter pctōres inueniunt̄

pisces dulces.i.homines aliqui boni,& benigni,dulces,visce
rosi,misericurdes & pii. Vel dic ecõuerso,ꝙ in amaritudine
status religionis inueniuntur multi dulces.i. deliciosæ cõuer
sationes.Esa.5.Ponentes amarũ in dulce,& dulce in amarũ.
16¶ Amor mundi similis est mari,qđ ẽ fluctuosum,salsum ama
rũ,& sequit̃ motũ lunæ.vñ crescente luna crescit,& decrescẽ
te decrescit. Sic mũdi amor semper habet aliquam salsedinẽ
peccati, quia.s.auarus auarũ, luxuriosus luxuriosum diligit.
Lu.6.Peccatores diligentes se diligunt.Iste ẽt amor sequitur
motũ lunæ prosperitatis,& fortunæ,quia.s.quãto in luna.i.in
hoĩe maior est lux ꝓsperitatis, tanto mare.i.amor mundano
rũ amicorum ad eũ plus abundat,& econuerso si lux prosperi-
tatis deficit,ẽt mare.i.amor mundanorũ amicorũ circa eum
tunc decrescit.vnde de amico sallo dr̃ Eccle.13.Si habueris,
cõuiuet tecũ,si nihil habueris,derelinquet te. Mare igitur.i.
amor mũdanus,vel ẽt cor humanũ, & generaliter oẽs illi in
quibus luna.i.mundi ꝓspetitas dominatur,& qui ad istã lu-
nã(quæ de se est mutabilis, & varia) principaliter attẽdunt,
& per eam regulantur, inquieti & inconstantes efficiuntur.
Et ista pro certo est rõ quare corda sunt inqeta, & vaga mũ
danorum.Augustin⁹.Inquietũ est cor meũ bone Iesu donec
quiescat in.vnde illud prædictũ Esa.57.Impij sicut mare fer-
uens,qđ quiescere nõ valet.Vel dic,ꝙ luna est aĩa,quæ.s.ma-
re.i.corpus debet regere,& non econuerso. Vel dic,ꝙ luna
perfecta inæternũ,& testis in cęlo fidelis,est Deus vel bonus
prælatus. Mare verò est inferior subditus,qui.s.debet se isti
lunæ.i.Deo vel bono prælato conformare,& ſm ꝙ plus vi-
derit in eo de lumine bonorũ exẽplorũ,debet aquas luæ vir
tutis,& gratiæ plus augere,& se eis in oĩbus cõformare.Esa.
14.Similis ero altissimo. Vel dic econtra,ꝙ luna est vanus,&
mutabilis prælatus,cui.s.conformatur mare.i.malus, & flu-
ctuosus subditus.Eccl.27. Stultus autem mutabitur vt luna.
¶ Mare est tempestatũ,& fulgurũ causatiuũ,& nubiũ,& tur-
binum productiuum,tumultuum,& fluctuum nutritiuũ,ra-
17 diorum solarium interceptiuum , calorum ẽt solariũ repres
siuum,& in aere caliginis inductiuum.Sic rectè mũdana ꝓ-
speritas tẽpestatẽ tribulationũ alijs causat , nubes turbines,
& caliginem ignorantiæ,& falsitatis generat, & lucẽ verita-
tis obnubilat,tumultus discordiæ nutrit,& radius solis.i.di-
uinam gratiam obumbrat,& abijcit, & suis vaporibus.i.suis
prauis amoribus mentẽ refrigerat,& calorẽ feruidæ charita
tis subuertit.Sicut ẽt mare sæpe colores suos mutat,sese etiã
continuè mouet, & agitat, sic mundi prosperitas nunquã in
vno perseuerat,sed continuè fluctuat,& nũc crescendo, nũc
deficiendo variè se retractat.psal.Mirabiles elationes maris.
18¶ In mari ſm Isid.sunt multa pericula. Est.n.ibi vnũ pericu-
lum quod dr̃ Scylla quod nihil est nisi eminens saxũ vbi col
liduntur fluctus,& strepitum faciũt,ad qđ collisæ naues vix
à naufragio saluæ fiũt. Est ẽt ibi aliud periculũ quod dr̃ Cha
rybdis,quod est mare voraginosum,qđ naues attrahit,& de
glutit.Aquam.n.accipit vt iterum euomat,& econuerso,ſm
Isid.li..3.c.de ęstibus maris.Et est ibi aliud periculum,quod
dr̃ Syrtis, qđ est inæqualitas fundi in mari vadoso, qa arena
in cumulos congregata,& ab interiori per ventum cõtinuè
mota,& agitata,& ad modum,quæ mota,& ventilata,naues
dit translnatare.Est ẽt ibi aliud periculum quod dr̃ Bithalas-
sus,quod est terra bituminosa, & glutinosa, in qua sic forti-
ter hæret nauis,ꝙ à vẽti impulsibus non mouetur.Hæc sunt
quatuor notabilia pericula,maris mundi.Per primũ.n.i.scyl
lam,intelligo eminẽtiam dignitatum,in qua oẽs fluctus ma-
ris.i.ambitiosorum mundanorũ desideria reflectuntur,& ꝓ
eis acquirendis cum eis continuè reluctãtur.Et cum ibi per
immoderatum affectum nauicula mentis impingitur, mor-
tis æternæ periculum reportatur.psal. In spiritu vehementi
conteres naues tharsis. Per charybdim intelligo amorẽ mũ
di,qui semper aquã attrahit, quia amor mũdi non est nisi ꝓ-
pter attractionem propriæ vtilitatis , & diuitiarũ lucrũ. Aq̃
ẽt diuitiarum euomit,vt recipiat, quia peccatores peccato-
ribus fęnerantur,vt recipiant. Luc.6.Per syrtim auaritia seu
personarũ acceptio designatur, quæ in mari mundi inæqua-
lem fundum facit,quia.s.vno loco.s.in pauperibus, nihil po-
nit de arena diuitiarũ,sed satis de aqua tribulationũ. In aliis
.s.in diuitibus ponit magnos cumulos arenarum.i.diuitiarũ
abundantiam,& parũ de aqua tribulationis.Et sic nauis are
nis diuitiarum impingens per amorem immoderatum , de
facili subuertitur in pctũ.De ista fundi inæqualitate dr̃.ß.de
ac.emp.l.1.Quod vni(inquit)superest, plerunq; accidit vt al
teri desit.Et apostolus 1 .ad Cori.11.Alius inquit esurit,ali⁹
quidem ebrius est.quia vt dr̃ Mat.25. Habenti dabit̃,& abũ
dabit . Per quartum periculũ Bithalassum intelligo luxuriã,
quæ ita ligat fortiter,& astringit, ꝙ nauem volũtatis vel aĩ
mæ ibi per immoderatum affectum impingentẽ ex toto de-
tinet,& arrestat.Prou.7.Irretiuit eum multis sermonibus.&
Eccle.7.Inueni mulierem morte amariorẽ.vincula sunt ma
nus eius.Bene ergo dr̃ Eccl.43.Qui nauigant mare,enarrẽt
pericula eius. De aliis autem periculis maris sicut de rupi-
bus adamũtibus,& Syrenibus,& aliis mõstris,vide in titulis suis
.s.in libro de lapidibus,& in libro de piscibus . ¶ Mare est fi-
nis,& habitatio oĩum fluuiorum,quia ibi oẽs aquę,& flumi
na terminantur,& ibi tanquam in finale hospitium hospitan
tur,& cõduntur.Talis est mors,quia in eam oẽs aquæ & flu-
mina.i.hoĩes magni,& parui finaliter tanquam in finale hospi
tiũ concluduntur.Iõ dr̃ Iob 30.Scio ꝙ morti trades,me vbi
cõstituta est domus oĩ viuenti.Sed sicut dr̃ Eccl.1.Oia flumi
na intrant mare,vt iterum fluãt. Quia oĩs caro licet modo
mari morte necessario absorbeatur, tñ in die resurrectionis
vltimæ iterum fluet.s.de morte ad vitam. Figura Apoca.21.
vbi dr̃,ꝙ prima terra abijt,& mare iã non est, quia absorpta
est mors in victoria 1.ad Cori.15.quia mare.i.mortalis natu
ra abijt.s.primo in morte,sed facta resurrectio ne iam nõ erit.
Præcipitabit.n. dñs mortẽ in sempiternum, sicut dr̃ Esa.25.
Et sicut mare non impletur ꝑ flumina, licet magis,& mi-
nus abundare vr̃ ſm influentiam lunarẽ,sic mors nũ imple-
tur,Abac.2.Sed ſm lunarem influẽtiam.i.ſm occultam Dei
prouisionem,plures aquæ in mari.i.plurium hoĩum vel pauco
rũ mortalitas efficitur in hoc mũdo.Esa.9.Nouissimo aggra
uata est via maris trãs Iordanẽ. Et sicut de mari puriores a-
quæ euaporant,& amaræ remanent,sic in iudicio,& in mor
te, sancti qui non sunt mortui, sursum ad cęlum ascendent,
peccatores verò cum ipsa morte perpetuam mãsionẽ faciẽt.
Esa.28.Pepigimus fœdus cum morte. Vel dic, ꝙ mare ama-
rum,est infernus,in quo pro certo aquę dulces. i.mundi car-
nales,& deliciosi hospitantur,& in quo fluctus, & tẽpestates
tribulationũ inueniuntur,& in quo monstra periculosa.i.dæ
mones commorantur,& in quo procul dubio flumina.i.mũ
di diuitiæ in amaritudinem cõuertuntur.psa.Transferentur
montes in cor maris.Et iterum ps.Inimicos eius operuit ma
re.¶ Mare Mediterraneum dr̃ ſm Isid. magnũ mare, in quo, 19
sunt diuersi sinus,& reflexiones,inter quos Ponticus est cæ-
teris dulcior,nebulosior, & obscurior propter aquarum dul
cium influentium multitudinem , habens à tergo Meotides
paludes.Sic sacra scientia per medium terræ.i.ecclesiam tran
sit,habens plures sinus , & reflexiones.i. plures libros,inter
quos sinus ponticus.i.liber euangelicus cæteris dulcior ęgu
stui intellectus propter aquarum dulciorum. i. verborum,
actuum Christi delectabilem multitudinem influentem . est
tamen obscurus,& nebulosus per ænigmata,& figuras,quia
sicut dicitur Mat.51. Christus sine parabolis non loquebat
eis.Et habet à tergo meotides paludes.i.scientias seculares,
quæ.s.retro dicuntur esse,tanquam diuinæ sapientię inimicę
quia sapientia huius mundi inimica est deo.ad Rom.8.Et re
ctè paludes huiusmodi scientiæ dicuntur,quia oẽs sunt luto
carnalitatis,& auaritiæ terrenæ permixtæ,inquantum ad lu-
cra temporalia ordinantur. ¶ Secundum Aristotelem in li-
bro de vegetebilibus,mare habet durum fundum,littus so-
lidum,durum & arenosum, ideo terra mari propinqua are-
nosa est,& sine humore, ibi tñ sæpe generantur lapides pre-
ciosi.Sic religio,sita prope mare pœnitentię,& in amaritudi
ne paupertatis, est arenosa per humilitatem, sicca per casti-
tatem ,& ad modum arenę infructifera per paupertatem,ibi
tñ lapides generantur.i.bonæ personæ,& sanctæ virtutibus,
& moribus preciosæ. Per arenam.n.& sabulum, quod parũ
appreciatur,& tñ vna cum calce in ædificijs ponitur, rectè
humilitas designatur,quæ cum calce feruentis charitatis cõ
iuncta,cementum debet esse ædificij mentis nostræ . Figura
Exod.2.vbi Moyses.i.bonus religiosus postquam ęgyptium
.i.diabolum iugulatum , vel peccatum ipsum sub humilita-
tis sabulo sepeliuit,Pharaonis imperium refugiens,Aegypti
.i.mundi habitacula prætermisit . Sicut enim in mari sunt a-
quæ amaræ , in quibus tamen viuunt pisces dulces,sic in re-
ligione licet amaritudo tribulationum abundet, ibi tamen
pisces dulces , id est viri deuoti viuunt , aquis amaris præ-
dictis

dictis.i.miſerijs,& tribulationib. Aſſueti. Et q arena ſit termi
22 nus maris, vide.c.de Arena. ¶ Secundũ Ariſtotelem mare in
ſpiſſatur poſt aſcenſum ſtellæ quæ canicula nuncupatur, co-
loremq; mutat,& nunc efficitur ceruleum, nunc viride, nũc
turbulentum Plinius eti.li.9.c.16.ait q hoc ſit maximè in bo
ſporo, vbi algæ,& piſces ſuperferuntur, oĩa ab imo verſa. Sic
verè qñ in mari religionis aſcendit canicula,i.auaritia, quæ
more canis habet appetitũ inſatiabilẽ (quod.ſ. tunc factũ eſt
qñ religio, & eccleſia bonis fuit ꝑalib. impugnata) ſtatim
pro certo per diuerſa vitia fuit turbata, & colorem honeſta
tis amittens, nunc in vnum pctm̃, nũc in aliud cõmutata eſt,
ſicut patet quod aliqñ auari,& cupidi religioſi de officio ad
officium, de ſtatu ad ſtatum abhelant,& ſe quantum poſſunt
erigunt, vt ad gradus altiores aſcendant,& ipſi in ſe turban-
tur,& alios oẽs turbant. Iſta.n. peſſima ſtella.ſ.auaritia,& am
bitio, piſces maris.i.ipſos religioſos,& clericos facit per ela-
tionem ſuperferri, & oĩa contra ordinẽ ab imo humilitatis
inuerti. Sicut aũt aqua maris fluit ſp & refluit, ſic cor ambi-
tioſi,& auari ſp fluit ad aliquid acquirendũ,& nunquam per
ſufficientiam proprij ſtatus quieſcit, ſed ſp aliquid aliud ap-
petit,& requirit Prou.13. Venter impiorũ inſaturabilis. ¶ Mũ
23 dus ſimilis eſt mari religio, naui portus noſter eſt paradiſus,
intra igitur nauem ne ſubmergaris. Figura Eze. 12. Fili hois
vaſa tranſmigrationis fac tibi in humeris portaberis, in ca-
ligine efferèris. Fode inquit parietem, faciem tuã velabis, ne
videas oculo terram.. Fode igitur parietẽ corporis per pœni
tentiã, noli videre terram,& terrena per auaritiam, intra cali
ginem tribulationum,& tranſmigra in naui religionis in cœ
24 li portum.&c. ¶ Nauis in maris fluctib. multis cauſis mergit.
Quãq; pp ventos, fluctus,& turbines quibus operitur. Qñq;
pp aerem turbulentiam,& obſcuritatẽ, pp q̃ rectitudo itine
ris impeditur. Item qñ venti contrarij oriuntur, quia ſ. quãto
per vnius venti impetum citius mouetur ad portum, tanto
p ventum contrarium impetuoſius fertur ad pcipitium. Sic
verè in mari huius mundi nauis, i.aĩa multis cauſis ſubmer-
gitur per pctm̃.ſ.pp turbines inuidiæ, vel aduerſitatis,& vio
lentiæ. Propter caliginẽ erroris, hæreſis,& ignorantiæ. Pro-
pter ventos contrarietatis, diſſenſionis,& diſcordiç. Et quã-
to nauis aĩæ per ventum tranquillũ pacis,& amoris, ad por-
tum citius ducitur paradiſi, tanto per diſcordiã ab eo retar-
datur. Matt.14. Nauicula in medio mari iactabatur magnis
25 fluctib. Dan.7. Quatuor vẽti pugnabãt in medio mari. ¶ Pe
lagus eſt latitudo maris ſine littore, ſine portu, ſm̃ Iſid. ſum-
mam habens profunditatẽ, inſtabilitatis, & motus continui
tatem, monſtrorũ,& beluarum diuerſitatem, vaporis,& fu-
moſitatis generans denſitatem, obnubilationẽ,& obſcurita-
tem, vẽtorum mutationẽ recipiens coloris mutabilitatem,
ex ſua colliſione ſpumarum generans fœditatem , & tumul-
tuoſam reddens ſonoritatẽ. Rectè talis eſt pctõr, quia pp ap
petitum ſuorũ irrefrenabilitatẽ, ſine littore dici põt. Littus.n.
tenet,& terminat fluxus maris. Peccator aũt à nemine termi
natur, nec a rõne ſiſtitur, nec à malo ſuus impetus refrenat̃.
ſine portu ẽt dr̃, quia nũquã ad portum gloriæ applicat Eſa.
57. Impius ſicut mare feruens, quia igitur portus eſt quo pa-
radiſum intramus. Iſte dr̃ profundus pp peccatorum occul-
tationem, quia ſicut res profundæ non videntur, ſic nec iſti
pctã ſua volunt videri pſ. Qui conturbas profundum maris.
Et dr̃ inſtabilis,& motiuus, pp voluntatum , & propoſitorũ
mutabilitatẽ, quia modo vult vnum, modo aliud. Prou.13.
Vult,& non vult piger. Prou.19. Multç cogitationes verſan
tur in corde. Eſt etiam monſtrorum inconſuetorum.i.malo
rum operum productiuus quia peccatores regulantur in re
bus inconſuetis, qñ eis aſſcribuntur. Hier.50. Terra ſculpti-
lium eſt,& in portentis gloriatur. Item vapores,& fumoſita
tes.i.diuerſas ignorantias habet, quia nihil videt niſi in terre
nis. ideo pſ. Obſcurentur oculi eorum ne videant. Item colo
rum mutationem recipit pp ventum, quia.ſ. ſm̃ ventum va-
nitatis mundanæ, peccatores mundani de vno colore cõuer
ſationis ad alium ſe conuertunt. Hoc patet in ritib. quotidia
nis,& in mutationib. veſtium & geſtuũ. Eccl.27. Stultus mu
tabitur vt luna. pſa. Moueatur mare,& plenitudo eius. Item
ex ſui colliſione,& diſcuſſione, immũditiam cogitationum,
& ſpumarum generat fœditatem,& per tumultum diſcordiç
vocum,& iniuriarum detractionum,& contumeliarum, effi
cit ſonoritatẽ. ideo Eſa.5. Sonabit in die illa ſuper eum ſicut
ſonitus maris. Bene ergo dr̃ illud Eſa.57. Impius ſicut mare
feruẽs quod quieſcere non valet,& non eſt pax impijs, dicit
dñs. Mare Caſpium in hoc eſt mirabile ſm̃ Solinum, quia im
bribus maciatur , & decreſcit æſtibus verò augmentatur, &
creſcit. Huic ergo, ſimiles ſunt quidam quibus plus proficiũt
æſtus aduerſitatis, quàm imbres proſperitatis , quia.ſ. quidã
ſunt qui in æſtu aduerſitatis ſolent virtutibus augmentari, in
imbre verò proſperitatis ſolent meritis maciari . vel dic, q
æſtus ſignificat charitatem , imber verò carnalitatem , quia
p certo carnalitas aquas deuotionis in nobis attenuat, quas
tamen charitas augmentat.

De Abyſſo. *Cap. 12.*

ABy ſſus eſt aquarum profunditas impenetrabilis , ad 1
quam ſolis vel lucis effuſio non attingit. Ideo dr̃ abyſ
ſus, quaſi ſine baſe.i.ſine fundamento, quia eius fun-
dus videri non põt. Vel dr̃ quaſi ſine byſſo.i.ſine can
dore, vt dicit Iſidorus. Habet igitur abyſſus profunditatẽ &
obſcuritatem, oim aquarum capacitatem, inſcrutabilis inex
hauribilitatis inſatiabilitatem, quia nũquam tot aquas ſuſci-
pit, quin plures ſuſcipere poſſit. Talis eſt infernus , obſcurus
ſine lucis candore , impenetrabilis,& inſerutabilis, quia ne-
mo põt excogitare quanta ſit ibi profunditas tormẽtorum.
Profundum abyſſi quis dimenſus eſt? Eccl.1. Eſt igitur infer- 2
nus inſcrutabilis pp pœnarum qualitatem , inexauſtibilis
pp pœnarum pluralitatem, inſatiabilis propter ſuam maxi-
mam capacitatem, quia nũquam tot aquas.i.tot aĩas recipit,
quin plures recipere paratus ſit. Ideo Proue.27. Infernus,&
perditio non implebuntur. Et ſicut abyſſus fluuios attrahit,
& abſorbet, ſic infernus hoies delicatos. Eccle.1. Omnia flu-
mina intrant mare,& mare non redundat. Vel dic q abiſſus
eſt peccator, qui candore,& luce gratiæ,& fundamento ſeu
baſe.ſ. Chriſti, ſeu etiam ſpei & conſtantiæ, caret. Ille eſt er-
go inſatiabilis per auaritiam, inſcrutabilis per malitiam, ob-
ſcurus per ignorantiam, ſine candore caſtitatis , & ſine baſe
firmitatis. Ge.1. Tenebrç erant ſuper faciem abyſſi. Vel abyſ
ſus eſt Deus, qui eſt inſcrutabilis,& profundus,& infra ſe re-
rum omnium contentiuus. Ecc.1. Profundum abyſſi quis di
mẽſus eſt? Vel abyſſus eſt vir iuſtus profundus humilitate, ca
pax charitate , inſcrutabilis ſubtilitate, ſonorus,& clamoſus
prædicationis ſedulitate. pſal. Abyſſus abyſſum inuocat. Vel
abyſſus eſt mors, quç omnia deuorat,& abſorbet. pſ. De abyſ
ſis terrç iterum reduxiſti me. Vel abyſſus eſt immenſa gloria
paradiſi, continens copiam inexauſtibilium gratiarum. pſal.
Adaquauit eos velut in abyſſo multa.

De Fluctibus. *Cap. 13.*

FLuctus agitatione ventorum aquarum mouentes,& ſe
inuicem collidentes, ſpumam generant,& fundi arenç 1
particulas eijciunt,& emittunt, quæ interius latitabãt.
Sic fluctus iræ , & triſtitiæ aquã conſcientiæ agitant,&
conturbant , & ſpumam diuerſarum cogitationum faciunt
emanare , & multa ſecreta quæ in fundo conſcientiæ latitã-
bant, vomunt exterius,& declarant iuxta illud Hie 31. Tur
bat mare,& ſonant, fluctus eius. Vnde Eccl. 21. Non eſt ſen-
ſus vbi eſt amaritudo. Vel dic q fluctus ſunt mundani pecca
tores, qui ventis & vanitatib. agitari, ſeſe per lites , & diſcor-
dias impetunt,& conturbant,& ſpumam immundorum ver
borum per iniurias, detractiones,& inuaſiones emittunt ,&
lapillos voluntatum,& affectionum ſuarum, ac etiam malo-
rum propoſitorum quæ latuerant, oſtendunt, declarant , &
etiam manifeſtant, quia ſicut dr̃ Prou.29 Totum ſpiritũ pro
fert ſtultus. Adiunge ſi vis.§.ſequẽtem. ¶ Fluctus intumeſcũt 2
in mari ex venti ſubintratione , & ſm̃ venti impetum nunc
deſcendunt, nunc aſcendunt,& ex ſua colliſione acrẽ,& vẽ-
tum concitant,& producunt, naues eleuant,& ad ripas veni
re compellunt. Sic quando in cordibus mundanorum ſubin
trat ventus vanitatis, tunc fluctus ſuperbiæ intumeſcit. pſ. Ele
uauerunt flumina fluctus ſuos. Et nunc aſcendunt vſque ad
cœlum per elationem, nunc deſcendũt vſque ad inferus per
deſperationem, vel aſcendunt per ſuperbiam , deſcendunt p
auaritiam,& ſic aerem ſibi contiguum.i. vicinos ſuos concu
tiunt,& conturbant,& in eis ventum, turbinem, & tempeſta
tem tribulationum , & rapinarum generant , atque cauſant.
Naues id eſt bonos , & virtuoſos ? quando ipſos concutiunt
per tribulationes, ad Deum occaſionaliter eleuant, & exal-

tant,

tant, quia.s.iusti per malos infestati, compelluntur fortius ad
deum recurrere, & sic solét ad portũ salutis occasione taliũ
fluctuum peruenire. psa. Multiplicatæ sunt infirmitates eorũ
3 postea accelerauerunt. ¶ Fluctus aquã agitãtes spumã emit
tunt, pisces meliorãt, propter motũ aquã à corruptione præ
seruant, & diuersas fũdi particulas faciũt enatare. Sic qñ flu-
ctus tribulationum aquam.i aliquam personã egitant & im-
pelluut, spumam peccatorũ per confessionẽ amittere faciũt
& ipsum ne per vitia corrũpatur, custodiunt, & pisces.i.inte
riores affectiones & ipsas cogitationes aïæ meliores reddũt
& etiam lapides præciosos virtutum, si qui in fundo cõsciẽ-
tiæ latuerant, apparenter ostendunt. psal. Exaltati sũt fluctus
eius, & lætari sunt: quia siluerunt, & deduxit eos in portũ vo
luntatis eorum. ¶ Fluctus solẽni nauem agitare, & eam quã
4 doque in profundum submergere. Sic verè tentatio nauem
animæ in profundum peccati mergit, & finaliter fluctus tor
mentorum ipsam in infernum subuerit. Exodi.14 Inuoluit
eos dominus in medijs fluctibus.

De Spuma Maris. *Cap.14.*

1 SPuma maris licet sit fluxibilis & fragilis, tamen calore
solis excocta, in spongiã & pumicẽ induratur. Sic verè
molles, & fragiles, & ad cadendum per tentationem fa
ciles, per calorem solis.i.charitatis incendium, vel tri-
bulationum infortunium solidantur. Iob 28. Lapis solutus
calore in ęs vertitur. Vel dic q̃ spuma est pctĩn. qa pro cer-
to peccatum in principio qñ est in cogitatione, facile est ad
medẽdũ, sed cum vsq; ad calorem consensus venerit & ibi
per longam moram excoctũ fuerit, tunc dico per illã malã
consuetudinem in obstinationem totaliter induratur, ita q̃
faciliter non diminuit vel cassatur, eo q̃ difficile sit assueta
relinquere. Cõsuetudo.n. altera est natura. ideo Iob.41. Cor
eius indurabitur quasi lapis. ¶ Spuma est aquæ immunditia
ex collisione fluctuum & aeris subintratione exterius cõgre
gata, quę modico vento laniatur, & pcella modica dissipaẽ
Sic qñ aqua.i.cor aqueum peccatorum fluctibus contritio-
nis colliditur, tunc spumæ.i.peccatorũ immunditiæ per cõ-
fessionẽ exterius emitũtur, & sic vento modico satisfactio
nis, & pœnitentiæ laniantur, & totaliter dissipantur. Iob 27.
Aer cogetur in nubes, & ventus trãsiens fugabit eas. Vel dic
q̃ spuma est vita humana, quę ex sordib. gignitur, debili sub
stantia constituitur, & ideo vento modico tribulationis vel
mortis faciliter dissipatur. Vel dic de prosperitate malorum
& diuitijs, quæ ex sordibus.i.ex causis malis colliguntur, &
ideo faciliter destruuntur. Vel dic de amore mũdi, qui ex in
honestis causis prouenit, & ideo raræ soliditatis existit, qua-
propter occasione modica cito perit. Vnde de his oib. dici
potest illud Sap.5. Spes impij quasi lanugo quæ à vento tolli
tur, & tanquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur.

LIBER NONVS

De piscibus. *Cap. 1.*

PIsces sm Isidor. dicuntur à pascendo, eo q̃ in
1 aquis herbas, & alia, quæ ibidem inuenerint,
depascuntur. Et sm Ambrosium in Hexame
ron, tanta est inter pisces, & aquam conuenié
tia, q̃ sine aqua nõ possunt viuere, in aqua ve-
ro, & non alibi possunt de posteriori in ante-
rius se transferre, & ibi natando viuere, & manere. Ad quod
facit scriptura. Esa.50. vbi dr. Deficiẽt pisces sine aqua, & mo
rientur in siti. Sic verè tanta est inter animam, & aquas gra-
tiæ, & deuotionis comparitas, & congruitas, q̃ extra huius-
modi aquas vitam, vel esse proprium nequeat conseruare,
quia nullum alibi sufficiens spiraculum poterit reperire, sed
in aquis istis.i. doctrinæ, & gratiæ inuenit cibum sciẽtiæ quo
nutritur, & ibi rependo, & natando per profectum bonorũ
operum, de parte posteriori.i.amore mundanorum, ad partẽ
anteriorem, bonorum.s.æternorum per desiderium se trans
fert. ad Phil.3. Quæ retro sunt obliuiscens, ad eã verò quæ an
te sunt extendens me ipsum, ad destinatum prosequor bra-
nium. ¶ Pisces vniuersaliter diuersificãtur quo ad locum, vbi
2 generantur, quo ad escam qua cibantur, quo ad colorem, &
formam variam qua inuicem distinguuntur, quo ad substan
tiam ex qua compõnuntur, quo ad virtutem qua diuersimo
de operantur. Nam sm Isid. quidam versantur in aqua tan-
tum, quidam in terra tantum, quidam in terra, & aqua mix-
tim, qui amphibia.i. dubia ab Isidoro nũcupant, vt sunt hip-
potamii idest equi fluuiales crocodili, castores, & phocæ, qui
& in terris cum bestijs, & in aquis cum piscibus cõsueuerũt
generaliter habitare. Alij etiam in aquis dulcib. alij in mari,
alij nunc in vno loco, alij autem in alio cõuersantur. Et sunt
quidam pisces qui nominib. aïalium nuncupãtur, propter ra
pacitatem consimilem, vt est canis, & lupus. Sic hoies maxi-
mè peccatores, & viri iusti variantur, quia boni à malis diffe
runt quo ad locum mansionis, & attentionis, quia conuersa-
tio eorum in cœlis est. ad Phil.2. Quo ad escam gratiæ, & de
uotionis. Tertio quo ad colorẽ honestæ cõuersationis. Quar
to quo ad substantiam benignitatis, & compassionis. Quinto
quo ad virtutem probitatis, & bonæ operationis, quia quan
tum ad hoc est maxima differentia inter bonus, & malos, qa
non est conuentio iustitiæ cum iniquitate 2. ad Corint.6. Et
istorum piscium.i. hominum quidam versantur in aquis deli
ciarum & luxuriæ, quidam in terram auaritiæ se deflectunt,
quia sicut illi de aqua ad terram veniunt, sic luxuriosus aua-
ritiam requirit, vt per eam nutriatur. Vel quidã in aquis de-
uotionis habitant, quidam in terra pœnitentiæ, & maceratio
nis versantur. Sap. vlt. Quęque nascẽtia in terram transibant.
Quidam etiam morãtur in aqua dulci.i. in scientia theologi
ca. Quidam in mari.i. in scientia mũdiali. Quidam partim in
vna partim i alia occupanẽ. Inter istos ergo sunt multi q̃ pp
crudelitatẽ & rõnẽ plurium criminum quæ committunt, na
turam aïalium sortiuntur, vt canes per auaritiam, lupi p ra-
pinam & sæuitiam nominentur. Esa.56. Canes impudentissi
mi nescierunt saturitatem. Bar.6. Bestiæ meliores sunt illis.
Vel dic quod quidã sunt qui volunt qñque in aqua, qñque in
terra morari, illi.s. qui omnia volunt tentare, sed in nullo sta
biles esse, qui nunc in mari religionis, nunc in terra.i. in tem
poralibus negociis conuersantur, & nunc in cælo cum ange
lis, nunc vero in terra cum bestijs occupantur, ita breuiter
q̃ illi volunt pascere vtrauq; ripã, & hic volunt gaudere cũ
mundo & illic regnare cũ Christo: isti ergo sunt qui turbanẽ
erga plurima, q̃uis vnum sit necessariũ. Luc.10. ¶ Oua fæmel-
læ nõ fructificat nisi in loco vbi semen piscis masculi sit aspe
rium. Charissimi, oua piscis.i. aïa sunt eius opera, masculus
sponsus & maritus eius Christus est. Oua igitur piscis nõ va 3
lent nisi semine masculi imbuantur: quia opera animæ non
valent quantum ad meritum, nisi gratia diuina fuerint infor
mata, nisi.s. in loco vbi effusum est semen.i. in statu gratiæ fue
rint perpetrata: quia alias ex ouis hmõi nunq̃ pullus ęternæ
gloriæ procreatur. Ouum.n. est bonum opus. Nidus vello-
eus vbi ponit, est status gratiæ. Pullus autem qui producitur
est vita æterna. Et sic dr̃ q̃ maxima pars ouorum damnatur
qñ fæmella ouat euagando: quia ibi nõ est præsens masculus
ad oua ipsius fęminæ infundenda. Sic qñ aïa facit oua bono
rum operum indistincta, vtpote non ad debitum finem, sed
euagando per temporalium amorem, eius opera pereũt: qa
suus masculus Christus illa non approbat, vbi suam gratiã
non infundit. Iob.39. Qui ponit in arena oua sua. ¶ Præterea
nota q̃ sm Arist. oẽs pisces fouẽt & diligunt pullos suos, ex 4
ceptis ranis. Sic debent prælati omnes subditos suos fouere
& diligere, nisi fuerint ranæ.s. de aquis deuotionis exeuntes
& ad terrã auaritiæ se vertentes, & clamorẽ discordiæ emit
tentes: qa vbi verba sunt plurima, ibi frequẽter egestas. Pro
uer.14. Secundum Auic. capita piscium salita, congrua sunt
medicinæ vsui: qa saoãt morsum canis rabidi, & scorpionis,
carnẽ adulterinam eradicant, vlcerib. saniosis conferunt, cõ
tra venena iuuant. Sic prælati qui sunt capita piscium aliorũ,
si sale sapientiæ & discretionis. vel pniæ & macerationis fue
rint saliti, spũali congruũt medicinæ: quia de corpore eccle
siæ carnem adulterinam.i. carnalem parentelam, vel luxurio
sos eradicant, morsus canis rabidi.i. detractorum latratus sa
nant, vlcerib. saniosis.i. pctõribus & infestis ab eis peccatorũ
saniem per correctionem abstergendo, & eos vnguento cõ
passionis & misericordiæ vngendo, sanitatẽ conferunt, & cõ
tra venena malorum consiliorum adiuuant atq; prosunt.
Iõ Marc.9. Habete in vobis Sal, & pacem habete inter vos.
¶ Sicut dicit Arist. li.4. Pisces in odorib. delectantur, & odo- 5
rem sequuntur, sæpe per eum defraudantur. Vnde etiam pi-
sces libentius vadũt, & se capiunt in vasis nouis, quã in alijs.

propter

propter odorem ipsius vasis. Vasa pro piscibus capiēdis sunt
prædicatores. vnde de Paulo dr̃ Actuum 9. Vas electiōis est
mihi iste. Quæ si fuerint odorifera per bonam famā, & per
pœnitentiam innouata, tunc in eis pisces. i. peccatores ꝑ cō-
uersionem facilius capiūtur, & a mari. i. a peccati amaritudi
ne extrahuntur 2. ad Corint. 2. Christi bonus odor sum⁹. vn-
de Prouer. 27. Vnguētis & varijs odoribus delectat̄ cor. Sic
6 aīa bonis amici consilijs dulcoratur. Prouer. 27. ¶ Qñ piscia
fœmella ponit oua, masculus suus sequitur eā, & semine suo
oua infundit, quia alias non fructificarent, oua. n. illa pereūt
quæ in loco vbi effusum est semen masculi, nō ponunt. Et ip
si pisces sicut pulli conueniunt insimul, & sicut grex pariter
conueniunt, & vagantur. & multi cū pullificant infirmantur.
Et licet generēt, nullos tñ piscis habet testiculos nisi castor.
Piscis fęmella est ꝑdicator, masculus suus est Christus, sper-
ma eius est gratia, oua sunt verba, & documēta, quæ tunc pe
riclitantur & pereunt, quando in loco vbi sperma non ceci-
derit, i. in auditoribus vbi gratia Christi non venerit ponūt,
quia in vanū laborat lingua prædicatoris, nisi intus affuerit
gratia saluatoris. Isti igitur tēpore pullificationis. i. prędica-
tionis cōueniunt, & partes vndiq; circumeunt. & licet gene-
rent spiritualiter ꝑdicādo, tamē testiculis. i. luxuriæ officio
sunt priuati per sanctimoniam castitatis. ¶ Secundū Aristo.
pisces qui alios prædant̄, habēt plures dentes fortes, acutos,
& minutos. vñ dentex est piscis, qui præ fortitudine dētium
ostreis vescitur & nutritur, sicut dicit Isido. Et s̄m Aristo. pi
sces pro maiori parte comedūt carnes, & sūt gulosi & auidi
excepto sustalenote. Pisces sunt principes, quorū dentes, qui
bus mediantibus pauperes deuorant & māducant, sūt iudi-
ces & balliui, qui sunt acuti per cautelas & fallacias, fortes ꝑ
iniurias, & rapacitates, minuti multum per infinitam falsita-
tū multiplicitatē, & istis dētib⁹ mediātibus ostreas. i. bonos,
subditos & pauperes, dato ꝙ sint clausi per suipsi⁹ custodiā
diligentem, principes deuorant, & denudant excoriationib.
& rapinis. Figura Dan. 7. vbi i ore bestiæ erant tres ordines
dentium, qui dicebāt ei. Surge comede carnes plurimas. Sic
in ore. i. in familia principum, sunt tres ordines dētium. i. ser
uientium. s. balliui, iudices, & consiliarij, qui suggerendo, &
cōsulendo rapinas, & extorsiones, dicūt principibus, ꝙ sur-
gāt. & carnes. i. pauperum substantias deuorent, & cōsumāt.
Ideo principibus benè consulitur Prouer. 23. Noli esse in cō
uiuijs eorū, qui carnes afferunt ad vescendum. Vel dic, ꝙ isti
pisces sunt detractores, qui. s. alios quāquam fortes bonos,
& clausos, per detractionē deuorāt atq; cassant, & iō tres or
dines habēt dentium. i. tria genera malorum verborū. s. de-
8 tractionē, q̄ deuorat carnes ꝓximi, blasphemiā, quæ carnes
Dei, iactantiam, quæ carnes sui. vide figurā infra Dan. 7. li. 10.
c. de manticora. ¶ Pisces lacuales palustres, & fluuiales, plus
ouant, & citius quam marini, qa vt plurimū post quinq; mē-
ses, alij aūt nōs post vnum tm̃. Et sunt pisces intus pleni acu-
leis, & exterius pleni squamis. Isti sunt peccatores, qui in la-
cubus deliciarum, in paludibus diuitiarum, in fluminibus su
perbiæ, & discordiarum, continuè conuersantur. & isti plus
ouant, plus crescunt, & se multiplicant in bonis temporalib.
quam boni, qui in aquis amaris pęnitentiæ cōmorantur. Pi-
sces tamen. i. peccatores licet intus sint pleni aculeis. i. remor
sibus conscientiæ, isti tū exterius habent squamas, quibus ꝓ
teguntur. i. peccatorum suorū palliationes, quibus se prote-
gunt, & excusant. Sepiā vias tuas spinis, & sepiam eas mace
ria. Oseæ. 2. Spinæ. n. sunt interiores remorsiones. Maceria ve
rò significat exteriores excusationes, quia generaliter q̄uis
peccator spina conscientiæ remordeat, se tamē cōtegit sem-
per & excusat. ¶ Pisces in mari se mutuo deuorāt, quia apud
9 illos minor est esca maioris, & tandem qui aliū deuorauerit
a maiore se post modum inueniet deuoratū se ipsum. Sic in
mari huius mundi pisces. i. diuites se deuorāt mutuo, qa qui
libet minorem & respectu sui pauperē deuorat & deuastat,
sed qui alios deprædatus fuerit, deprædabuntur eū qui reliq
fuerint de populi. Abacu. 2. Et hoc qa excelso excelsior alius
est. & c. Ecclef. 5. Sicut ad litterā videmus de vsurarijs & bal
liuis, qui inferiores deuorant, & tādem a superioribus deuo-
rantur. Esa. 33. Væ qui prædaris, nōne & ipse prædaberis? qua
10 si dicat, sic. ¶ Pisces s̄m Aristotelē quidam sunt qui mouent
ad cōceptum & ortum s̄m cōstellationes. vnde dicit Iorath
Isidorus de australi pisce, ꝙ pisces ipsius generis non apparēt
nisi quando pleiades oriuntur, & qñ pleiades occidunt. tunc
etiam illi pisces incipiunt disparere. Sic homo dicitur appare
re, quādo pleiades. i. viros cœlestes & bonos & iustos viderit
aduenisse, eorum. n. societate debet delectari, & eorū influē
tia ad bona opa fortius animari, sed quādo pleiades. i. bona
societas discesserit, & tu similiter debes infra domū tuā, vel
conscientiam, tandiu per discretionem recedere, quousq; ite
rum pleiades. i. bonorum societatem, vbi possis ꝓficere, sen-
seris aduenisse. Figura Ezec. 1. Stantibus animalibus oculatis
rotę similiter stabant, & eis eleuatis eleuabātur. Sic si sis rota
volubilis per obedientiam iuuentutis, tūc cum bonis debes
stare, & eorum exemplo te eleuare vel etiam occultare. vel si
vis expone. §. istum sicut supra lib. 7. c. de struthione. §. 2. ¶ Pi- 11
sces prægnantes tunc temporis pariunt, quando ventre suū
fricant ad arenam. Sic homines vitijs impregnati, tūc pariūt
per confessionem, quando ad arenam contritionis, vel ad cō
siderationem mortis fricant ventrem suum. i. conscientiā ag
grauatam. Cant. 5. Venter meus intumuit ad tactū eius. ¶ Pi 12
sces qui alios prædantur, s̄m Isido. dentes habēt fortes. vnde
dicit ꝙ pagrus est piscis, qui dētes habet ita fortes, ꝙ in mari
ostreis nutriatur. Sic detractores qui alios deuorant detrahē
do & pungēdo, dentes. i. verba, cæteris habent fortiores, ita
etiā ꝙ ipsas ostreas duras & clausas. i. bonos & iustos clausos
per pœnitentiam, duros per contritionem & discretionē, frā
gunt, dilacerant, & deuastāt. Figura Dan. 7. vbi bestia alijs dis
similis, quæ habebat dentes ferreos, deuorabat & cōminue-
bat. & c. Nota figurā & expone sicut infra Dani. 7. & c. ¶ Pisces 13
s̄m Aristotelē seruant in suo genere paritatem, quia vt dicit
ibidem, non inuenitur piscis qui cū alterius genere misceat̄,
& pisces longo tempore fœtus suos nutriunt, & educant, s̄m
Aristo. Sic coniuges debent fidem alterutri cōseruare, nec
alteri per adulterium commisceri, & certe pullos & filios edu
candos sollicitare, intēdere eos diligere. 2. ad Cor. 12. Non
debent filij parentibus thesaurizare, sed parētes filijs. Vel dic
ꝙ masculus & fœmella sunt prælatus, maior, & minor, q pa- 14
ri cōsensu debēt pullos. i. subditos gubernare. ¶ Pisces in ma
ri natantes squamas habent duras, & spinas infra carnis suæ
substantiam acutas. Pisces autē aquæ dulcis squamas habēt
teneras atq; molles. Sic verè homines qui i mūdi amaritudi
ne, & negociorum fluctibus cōuersantur, squamas habēt du
ras. i. verba execratoria & obstinata, & pungitiua, īfra carnis
tamen substantiam. i. in cōscientia habēt sibi spinas acutas &
duras. i. remorsus conscientiæ multum duros. Esa. 62. Nō est
pax impijs, dicit dominus. Sed pisces. i. homines q̄ i aqua dul
ci deuotionis & religionis versantur, habēt squamas. i. opa
& verba exteriora mollia & mansueta, quia respōsio mollis
frangit iram. Prouer. 15. Et spinas. i. remorsus cōscientiæ ha-
bent similiter temperatos. & c. Applica ad propositū, quia ge
neraliter religiosi sunt vel debent esse in respōsione & cōuer
satione. i. in moribus & verbis clemētiores, molliores, & affa
biliores, & ipsis marinis. i. i secularib. dulciores. ¶ Pisces s̄m 15
Auice. lib. 2. qui herbis & radicibus nutriunt̄, meliores sunt
illis qui sordibus, quæ de ciuitatibus effluunt, nutriūtur. Sic
theologi, q herbis & radicibus. i. sanctorum auctoritatibus
& doctrinis nutriūtur per studium, meliores sunt quam legi
stæ, qui sordibus, quæ de superfluitatibus. i. a legib. a ciuitate
Romana deuolutis, vel sordibus ciuitatū. i. studio de regimi
ne ciuitatum in hoc seculo nutriuntur. Thren. 2. Sordes eius
in pedibus eius, nec recordata est finis eius. Sordes. i. diuitiæ
vel scientiæ mundiales in pedibus. i. in affectionibus eius. s. ani
mæ, nec recordata est finis sui. s. mortis, quia. s. sciētiæ vel diui
tiæ mundiales mortem faciūt obliuisci. ¶ Pisces plus laborāt
de nocte quam de die, illi præsertim qui more animalium ra 16
pacium sunt crudeles, & plus ante mediam noctem, q̄ post,
quia ante solem aliquantulum dormiunt, & ideo tūc vt com
muniter malè vident, vnde & tunc faciliter capiuntur. Sic pi
sces. i. homines qui plus laborāt de nocte. i. in operationibus
nocturnis & malis, quam de die. i. in operib⁹ spiritualibus &
diuinis, ab inferni piscatoribus faciliter ꝑ vitia capiūtur, ma
ximè cum aliquantulum dormiant per negligentiā & torpo
rem. Vel potest dici de illis qui plus laborat in malo ante me
diam noctem, quā post. i. ante mediū suæ nocturnæ vitę, hoc
est in tempore iuuentutis quam tēpore senectutis. Es. 40. De
ficient iuuenes & laborabunt. Qui autem in nocte peccatorū
ambulant & ibi per delicias quiescūt, a piscatoribus demoni
bus in tentationum periculis & sportulis capiuntur Hier. 16.
Mittam in vobis piscatores. ¶ Secundum Aristotelē, pisces 17
fœmellæ

fœmellæ sunt masculis lõgiores & duriores, maximè in poste
riori parte. Sic in mundo fœmellini.i.simplices sunt masculis
.i.sapientibus & discretis longiores per perseuerantiã, & in
posteriori parte,i.in senectute duriores,s.tẽtationibus resistẽ
do & in bono perseuerãdo,q.s.sicut res dura benè se seruat
nec de facili mordetur, sic verè diabolus eos nõ potest p ten
tationes mordere &c.Esa.48.Scio.n.quia durus es tu. Vel dic
q pisces fœmellæ.i.mali, & imperfecti sunt masculis duriores
logiores, & maiores.i.bonis hoibus ditiores, crudeliores,
& potentiores. Quod patet de pauperibus quãdo ad dignita
tem aliquam erigũtur, q.s.cæteris masculis,i.diuitibus & no
bilibus sunt peiores. ¶ Secundum Aristotelem, pisces genera
18 liter præter rapaces plus laborant de die quã de nocte,& ge-
neraliter plus audiũt de nocte,& plus odorãt. Sic iusti in die
vitæ præsentis per pœnitentiam plus laborãt, sed in nocte.s.
post vitam præsentem in gloria requiescũt. Requiesces,& nõ
erit q te exteriat.Iob 11. Vel dic q pisces.i.homines in nocte
tribulationis melius audiunt diuinam prædicationem,& me
lius odorant æternam consolationem, quã in die prosperita
tis,& ideo gñaliter loquẽdo, vtilior est aduersitas q̃ prosperi
tas,quia sicut dicitur Esa.28. Vexatio dat intellectũ. Et sicut
inter pisces duros,naturaliter melior est minˀ durus, ĩter mol
les verò melior est minus mollis, sic inter illos q naturaliter
sunt duri,rigidi & seueri, plus valẽt minus duri.i.illi qui sciũt
iustitiam duritiæ cum clemẽtia temperare,& inter molles &
remissos qui minus mollis, melior est,qui.s.nouit quãdoque
se ad iustitiam suscitare,quia sicut dicitur Prou.18. Qui mol
lis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opa dissipãtis.
19 ¶ Secundum Auice. illi pisces inter cæteros sunt meliores,q
sunt nutriti in aqs discoopertis vẽtis, flatibus & motibus ex
positis. Et sunt generaliter pisces meliores qui in mari,quã q
in aquis dulcibus oriuntur. Nam illi q sunt in aquis vehemẽ
tis motus & laboris, sunt p cæteris meliores. Generaliter ẽt
pisces sunt meliores in mari orientali vel aquilonari,quã me
ridionali,quia propter ventorum flatum plus illi mouent &
exercitãtur,& sic magis a suis superfluitatibus depurãtur. Sic
quãtum ad deum meliores sunt illi qui in motibus laborũ &
occupationum, flatibus dolorum & tribulationũ in hoc secu
lo nutriuntur,quia.s.sicut in psa. dicitur, Multæ tribulationes
iustorum. Nã huiusmodi motibus, hi a superfluitatibus & di-
uitiarum & vitiorum multipliciter depurãtur, quia s̃m Au.
quod lima ferro, fornax auro, flagellũ equo, hoc facit tribula
tio viro iusto. Qui igitur in mari tribulationum morãtur, me
liores sunt illis qui in aquis diuitiarum & deliciarum cõmo
rantur. ¶ In piscibus qui nimis sunt mollis & fragilis naturæ,
20 necessariæ fuerunt spinæ, quibus sustentaretur fluxibilia caro
sua. Sic fragilibus & simplicib. necessariæ sunt spinæ timoris
domini, vel remorsus conscientiæ, vt sic possint per gratiã su
stentari, ne.s.defluant ad peccata, quia.s.per timorem domini
21 declinat omnis a malo. Prouerb 15. ¶ Secundum Arist. sunt
aliqui pisces ita passibilis naturæ, q non possunt pati excessus
frigoris vel caloris. Nam ad ascensum caniculæ ppter calo-
rem moriũtur, & similiter in hyeme propter intẽtionẽ fri-
goris multotiens pereunt, & maximè illi pisces qui habẽt la
pidem in capite, sicut cancri, quia.s.lapide congelato ex frigo
re, de facili periclitatur talis piscis. Quod etiam dicit Pli.li.9.
c.16. Sic rectè quidam simplices velalij, sunt inquantũ ad pec
cata ita passibiles, q nesciunt tenere medium, imo vel ppter
excessum caloris.i.propter inflammationẽ amoris vel ppter
excessum frigoris.i.propter depressionem timoris pclitant,
faciliter per peccatum. Nam quando super hemispheriũ cor
dis sui ascẽdit canicula.i.amor alicuius psonæ siue rei, ipso a
lumine suæ pulchritudinis vel sapiẽtiæ, & calore suæ societa
tis & amicitiæ ardentius inflammãtis, ratione propter amoris ex
cessum pereunt, inquantum.s.huiusmodi amore prorũpunt
ad multa scelera perpetranda. Figura de stella ardẽte sicut fa
cula quæ cecidit i aquas, & ea eis mortui sunt homines. Apo.
8. Expone & applica. Illi autem pisces qui habẽt lapidẽ.i.pec
catorum & inferni & tormẽtorũ duritiam in capite & ima
ginatione, de facili periclitantur per desperationẽ, & hoc qñ
excessu frigoris.i.timoris nimij congelantur. & hi sunt cancri,
pisces.s.retrogradi, q cũ ad anteriora.s.ad bona paradisi de
berent principaliter tendere per spem & affectum, ipsi tamẽ
ecõtra retrocedũt, principaliter respiciẽdo ad pœnas & tor
menta. Ideo de istis potest dici illud Ge.31. Die noctuq; æstu
vrebar & gelu. Vel dic q calor prosperitatẽ, frigus vero ad-
uersitatem designat, quia.s.quidã sunt ita imperfecti, q ipsis
nocent tam prospera quã aduersa. Illi.n. qui in corde habẽt
lapidẽ obstinationis, vel timoris pœnitẽtiæ.s.retrogradi pec
catores, qui modico frigore tribulationis, & tentationis per
desperationem moriuntur, & per indeuotionẽ penitus coa
gelant. Eccl.43. Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit cry
stallus ab aquis. ¶ Pisces parui in aqua parua pullificãt, & tẽ-
pore tranquillo descẽdunt ad fundum magis, magni aũt tũc 22
temporis natant superius, & paruos deuorant. Sed econtra
tempore tempestatis magni ad fundum descẽdunt, & parui
superius eleuantur. Sic parui pisces.i.hoies humiles in tẽpo
re tranquillo præsentis vitæ, & prosperitatis mundanæ, sunt
in fundo.i.in imo.s.vilipensi, & despecti. Maiores verò super
eminent, in honoribus.s.huius mundi. Econtra tñ erit in tẽ-
pore tẽpestatis iudicij, & mortis, quia.s.tunc magni erũt in
fundo, & imo iferni, & parui.i.pauperes superius cũ angelis
enatabunt. Deut.28. Aduena qui versatur tecum ascendet su
per te, & erit superior, tu aũt descendes, & eris inferior. ¶ Pi- 23
sces nutriti in aqua dulci, mari gustato vt plurimum moriũ-
tur, tñ aliqui pisces de aqua salsa maris ad aquam dulcem se
vertentes, ibi impinguantur, & delectantur. Alij aũt econtra
de aqua dulci veniũt ad aquã maris, vbi vt dictũ est, qñq; su-
bito moriunt. Aqua dulcis est diuina sapiẽtia, amara est mũ-
dana. Qñ igitur piscis.i.sapiens mũdanus de aqua amara mũ
danæ sapientiæ, vel ẽt prosperitatis ad aquã dulcẽ theologiæ
vel gratiæ, & charitatis se conuertit impinguatur ibi donis,
& virtutibus, & quam plurimum delectatur, q nihil dulciˀ
quam attendere in mandatis domini. Eccl.23. Vnde legitur,
q salmo exiens à mari, & veniens ad aquam dulcẽ, ibi fontẽ
inueniens, & de eo bibens, nunquam ad mare redit. Fons est
Christus, qui in aqua dulci scientiæ vel gratiæ reperiẽ, à quo
qui a mundo amaro veniens biberit, recedere nõ debet. Ecõ
tra aũt qñ de aqua dulci theologiæ vel gratiæ ad aquã ama-
ram mundanæ prosperitatis vel ẽt sagacitatis, quis venerit,
subito moritur per peccatum, qñ ipsam gustauerit per affe-
ctum. Apo.8. Mortui sunt ex aquis, q amaræ factæ sunt. Vel
dic, q aqua dulcis est prosperitas mundana, cuius pisces vix
volunt amaritudinem religionis gustare. Marini verò, & re-
ligiosi delectantur prosperitatis dulcedinẽ intrare, q p cer
to facilius declinãt religiosi ad secularia, quam seculares ad
regularia. ¶ Pisces s̃m Auicen. sunt meliores qui in mari, q̃
qui in fluminibus degunt, & qui in fluminibus quam illi, qui 24
in lacubus perseuerant. Mare est sacra scriptura, pp obscuri
tatem, & profunditatem, & amaritudinem pœnitentiæ, & sal
sedinem, quam inducit. Fluuii à mari exeuntes sunt scientiæ
philosophicæ. Lacus sunt scientiæ lucratiuæ, pp limũ tẽpo-
ralium, & quietem deliciarũ. Dici ergo põt, q pisces marini
.i.theologi, sunt meliores quã fluuiales.i.philosophi, & isti q̃
lacuales.i.legiæ. ¶ Secũdum Ambr. in Hexameron, pisces ha
bent dentes multos, & minutos, vt cibos cito incidant, & fa
cile deglutiant sine mora, ne aquæ alluuione paulatim con
sumantur, si in ore diutius teneantur. Sic ẽt hõ debet habere
dentes.i.affectus, & desideria, quibus cibum.i.verbũ Dei vel
bonum consilium cito incidat discernendo, & transglutiat
adimplendo, quia si in ore cogitationis diuetius teneatur, de
liberando.s.& proponendo, alluuione tẽtationis, & diaboli
cæ suggestionis paulatim consumetur. Esa.28. Statim vt ma-
nu tenuerit, deuorabit illud. ¶ Pisces in æstatis tempore à ca- 26
lore littoris, & terræ timentes, fugiũt ad profundum maris,
vt ibi pp frigus, quod ibi est, ab huiusmodi caloribus tuean-
tur. Profundũ maris est timor Dei pp inferni profunditatẽ,
& tormentorũ frigiditatem. Terra est temporalis affluentia.
Aestas psperitas. Calor concupiscentia. Si igitur circa terrã
bonorum tẽporalium videris in æstate præsentis prosperita
tis esse immoderatum calorem tentatiõnis, & cõcupiscẽtiæ,
statim debes exinde fugere per contemptum temporaliũ, &
te in profundo maris frigidissimo.s.timore tormẽtorũ infer
nalium, q offensæ diuinæ, attentius balneare, & sic calorẽ tẽ
tationis poteris deuitare. Esa.23. Transi terram tuã, quasi flu
uium filia maris. &c. q timenti Deũ non occurrẽt mala. Ec
cle.33, &c. ¶ Piscis viuus habet in natando dorsum superiˀ,
ventrem inferius, si verò mortuus sit econuerso vẽter emi- 27
net, dorsum latet. Charissimi dorsum in scriptura significare
potest virtutem constantiæ, & patientiæ, quibus.s.sustinẽt i
sti oĩa grauia onera, quæ imponuntur. Venter verò significat
vitium lasciuiæ, & luxuriæ, quia.s.omnia ista versantur ge-
neraliter

naralirer circa ventrem. Quid igitur? Pro certo illi qui sunt
viui per grãm atq; iusti dorsum suæ patientiæ ꝓponunt,& ip
sum Deo,& prælato ad impooẽdum qnicquid voluerinr an
teponuor,ventremq́;.i.appetitũ carnis spũi subijcioot,& sup
ponuot.Ge.4.Sob te erit appetitus tuus,& tu dnminaberis il
lius.Sed pro certn illi,qui sunt mortni per pc̃tm̃,faciunt ecõ
uerso,qoia.s.ventrem præponunt dnrso,caroẽ spiritui,lasci-
uiam patieotiæ,ioiqultatẽ iustitiæ , & licentiã præferunt di-
sciplinæ.de qoibus in ps. obscurentur oculi eorũ ne videant,
28 & dnrsum eorum sp incurua. ¶ Pisces aquilonares præualẽt
aostralib. & boc quia ventis vehementib. & frigidis melius
depuraotur,quia aquæ quæ suot nutrimentum piscium,mo-
tu ampliori agitantur, & per consequens magis à quacuoq;
putredioe præseruantur.Sic verè illi qui in aquilnoe aduersi
tatis,in frigore paupertatis generantur,præualẽt illis,qui io
aostrali prosperitate fouẽtur.Aduersitas.o.à superfluitatib.
purgat,& liberat,prosperitas verò superfluitates,& vitia ag
gregat,& augmẽtat.ideo dr̃ Iob 38.Ab aquilnoe aurũ venit.
29 ¶ Pisces vt dicit Isidorus,habere memnriã certum est, quod
ex eo probat quia in piscina Bethleẽ ipse vidit ꝙ pisces, q pa
nem accipere ab astantib. insliti erant,post hoĩes circa pisci-
nam euntes,turmatim incedebãt , & primi pastus memnres
30 alium expectabaot.¶ Teste ẽt Plin.& Amb.pisces nouerunt
tp̃s quo debent ad pastom procedere , vel redire.Habent ẽt
domicilia,quæ à nullo eiusdem gñis iouaduotur,ad quę etiã
redire facto pastu cõperiuntur. Hæc.n.nĩa prout dicit idem
Amb.impressit eis natura , quæ verè magistra est pietatis.;In
hoc charissimi excitatur humana discretio,ne nberret,qoia
multn fnrti⁹ homo debet habere memoriã de ꝓteritis, & fu
turis. Debet.o.recordari,& cogitare , qui sunt illi qui pnoij-
ciuot ei panẽ.i.qui sunt benefactnres, vt eisdem regratietur.
Debet ẽt scire,& discernere,qñ debet pastum, bonorum tẽ
poralium quærere,& qõ debet ad cnoscientiã suã redire , &
qñ debet per bona npera parere,& qñ debet ad propria do-
micilia paradisi à mũdi fluctib.reuenire, quia si bruta hoc fa
ciunt,peinres soot , q̃ bestiæ qui horũ memoriã perdiderũt,
cootra quns dr̃ io ps.Obliti sunt beneficiorũ,eius oõ fueruot
memores moltitudinis misericordiæ suæ.¶Ideo reprebendit
dñs Apostolns Matt.15.dicens.'Adhuc,& vos sine intellectu
31 estis supple, qui videtis qđ bruta faciunt facta sua.¶ Arist.io
li.de vita & morte , dicit ꝙ aquetica sunt breuinris vitæ quã
gressibilia.Quod fit(vt ait)quia lunt oimis fluxibilia, & mol
lia, & quia ẽt suot sanguine carentia pro maiori parte.Sic ve
rè illi breuẽ habent vitam grãæ & perseuerantię,qui in aquis
.i.in delicijs coouersantur,quia vt cõiter tales moriuntur fa
ciliter per pc̃tm̃.vode 1.ad Ti.5.dr̃.ꝙ vidua viuẽs io delicijs,
mortua est. Qund potissime accidit qñ sangoine carent.i.qñ
non habent memoriã mortis,& sanguiois Iesu Christi,quia
sicut dr̃ Leui.& Deute. 12. Aĩa omnis carnis in sanguine est.
Anima dico.i.vita.Tales.n.vt cõiter suot molles, inconstan-
tes,& luxuriosi,& ideo sunt faciliter cnrruptibiles , & defe-
ctuosi.Apoc.9.Multi hnminnm mortoi sunt de aquis.Cuius
tñ est cootrarium in gressibilib.& in assoetis laborib.atq; pę
nis,& io paupertate viuentib.quia.s.tales diutius in gratia &
in bono perseuerate noscũtur.Dan.5.Rex inæteroum viue.
32 ¶ Pisces debiliter vidẽt,maximè de nocte,quod fit quia ocu
los habent semper apertos,cum careãt palpebris, & ideo vi
sus debilitatur in ipsis,spiritu visibili cnotiuuè exeuote . Sic
multi sunt qui visum discretionis habẽt debilem,maximè de
nocte.i.in rebus difficilinrib.& obscuris,& in rebus spũalib.
& profundis,& maximè io nocta mortis , quia.s.de ista nihil
cngitant,sicut potissimè suot mundani,de quibus in psal.dr̃.
Oculos habeot,& non videbunt. Et hoc fit,quia oculos ha-
bent apertos & expositos ad mundana,& ideo continuè spi
ritu.i.spirituali sensu ab eis dilabente,oecesse est ꝙ visus di-
scretionis in eis teouetur, & ꝙ vitiorum laqueis ,;& demo-
num tentatinnib.capiaotur.psa.Obscurẽtur oculi enrum ne
videaot.¶ Teste Arist.quamuis pisces nõ sint naturaliter acu
33 ti visus,vident tñ meliusin parte dextera, quam sioistra. Sic
verè homò qoamuis sit hebes inscius, & ignarus , semper tñ
debet melius videre illa quæ suot ad dextera.s.bona spũalia,
& æterna, q̃ illa quę sunt ad sinistram.s.bona terrena.vode ip
se debet dicere illud Gen. [illegible].Si tu ad sioistram ieris , ego ad
dexteram ibo.Vel dic ꝙ ille est Christus, qui oculo miseri-
cordiæ suæ videt melius illos qui ambulaot in dextera.i.in
affectu boorum spiritualium,quam illos qui ambulãt ad si-
nistram terreoorũ. Qund potissime fiet in iodicio,qñ dicet
his qui ad dexteram eruot. Venite.alijs aũt.Ite.Matt.25.Vel
põt dici de malis,qui libentius vident prospera q̃ aduersa,&
dextera q̃ sinistra. ¶ Teste Arist.pisces qñque dormiunt,sed 34
cõiter etiã dnrmieodo sp snleot caudam mouere.Dnrmiũt
etiam aliqui ita fortiter vt dicit Plin.ꝙ etiam maoib.possint
capi.Tales suot multi qui in aquis mundanę prosperitatis ita
lopiuotur,& delectantur,ꝙ ibi sine difficultate a diabolo ca
piuntur:in oullo.o.per boua opera mnuẽtur,oec ad aliquod
exercitium agitantur.caudam tñ dõr mouere,inquantũ mo
tum bnnorom operum io cauda.i.io fine vitæ speraot finali-
ter exercere,quia breuiter totum corpus dnrmit , & est im-
mobile præter caudam.i. tntam vitam volont voluptati da-
re præter finem, sp.o.sperãt in cauda.i.in fioe vitæ pœnitere,
& ibi motum boonrum operum adimplere.Apo.9.Potestas
eorum in caudis enrum.Vel dic ꝙ cauda quæ retrn stat,con
scientiam sigoificat,quæ bndie pnstpnnitur, in mũdanis. Ta
lis tñ conditionis est ista cauda, ꝙ nunqoam cessat à motu.i.
à remorsu,datn ꝙ hnmo dormiat in pc̃tõ.Vel põt dici ꝙ da
to ꝙ tntum corpus.i.tota vita nostra dnrmierit in pc̃tis, cau
da tñ.i.fiois vitæ,& seoectus ono debet dormire, sed emen-
dando iuuẽtutis delicta,in boois operib.se mnuere.¶ Pisces
sm Amb.in bnc sunt dissimiles animalib.quia non delectan̄ 35
io tactu seu in lenimentn maouum,vel applausu. Tales,sunt
viri iusti,& maximè tales debeot esse bnoi principes,& præ
lati,quia verè isti ooo delectantur io applausu adulatorum,
nec io verbis commendatitijs deceptorũ. A talib.n.pisces.i.
deooti,& iusti fugiunt,in quibus tñ bestiæ.i.peccatores dele
ctantur,& obdnrmiunt,quia.s.palpari eum blanditijs semp
voluot dicentes illud Esa.30.Loquimini oobis placẽtia.&c.
¶ Dicit Arist.vbi supra,ꝙ pisces qñ pullificat, cibãtur pullis
suis.Sic verè multi sunt mali iudices, & prælati qui proprios 36
pullos,& subditos comedunt,& deuoraot per rapioas. Eze.
5.Patres comederuot filios io medio toi.Sicut.o.pisces ma-
iores cnmedũt mioores,ita ꝙ ẽt illis qui sunt de prnpria spẽ
vel gñe nuoquam parcunt,sic inter auaros, & crudeles ma-
ior,& poteotior minores deuorat,& quod peius est etiã illis
qui suot eiusdem speciei generis vel patriæ, ẽt si siot proprij
filij,& subditi,nunquam parcuot Hie.19.Vnusquisq; carnes
amici sui comedet io obsidione.¶ Oẽs pisces generaliter in-
uicem se comeduot,excepto qundã aĩali ꝙ Arist. Fustaleon 37
vncat,& bnc ideo quia carnes nõ comedit ninn. Pisces signi
ficant mundanos,qui alter alterutrum per litigia deuorant,
& infestant.Fustaleon verò significat religiosos , & maximè
prædicatnres,quia.s.isti caroes oon debẽt comedere,oec car
nes ẽt alinrum per detractionem vnrare , & per consequẽs
oon debet alter alterum mnlestare.Vel dic ꝙ pisces suot de-
tractores,qui caroes.i.vitas,& mores comedũt aliorũ.Deu.
32.Gladius meus deuorabit carnes. Fustaleon verò sigoifi-
cat iustos.qui.s.per detractionẽ carnes non cnmeduot alio-
rum diceoies illud ps.Nunquid mãducabo carnes Taurorũ,
aut sanguioẽ hircnrũ potabo?q.d.nõ deben. ¶ Pluuia impio 38
guat pisces. veruotamen multi suot pisces quos pluuia eacœ
cat,nno quia multa,sed quia frigida,vt dr̃ in li.de natura re-
rũ.Pluuia est prosperitas,qua mali impioguantur,& si oimia
fuerit,per obstinationem,& malignitatem excæcantur,quia
sm Seoecã,fortuna quem oimium souet,stultum facit.Hoc
tñ non est rõoe istius pluuiæ,quia prnsperitas de se booa est.
vt.n.dicit Seneca.li.de paupertate,non in reb.vitium est,sed
in animo . Sed rõne frignris indeuotionis quod snlet cõiter
in talib.abundare,& talem pluuiam comitari. Deut.28.Per-
cutiat te dñs egestate fame,& frigore.¶ Pisces loogi sm Pli.
impinguantur ventn aqoilonari,ampli verò australi.Aquilo 39
frigidus est aduersitas,& iste est qoæ gratijs,& virtutibus im
pinguat pisces longos.i.illos,qui suot cnostantes , & fortes,
& diu in bnoo perseueraotes.Prnu.3.Longitudn dierum in
dextera eius.Auster aũt ventus mnllis est prosperitas, & ista
est quæ impiogoat amplos,& latos.i.misericnrdes, & chari-
tatiuos,bona sua alijs per elemnsynas extendentes,quia bre
uiter prosperitas proficit pijs,& liberalib.aduersitas vero ꝓ-
ficit longis.i.diu perseoeraotib.& cnnstantib.Ideo Christus
dicit de ecclesia.Caut.4.Surge aquilo,veoi auster,perfla hor
tum meum,& fluant arnmata eius.¶ Plio.li.10.dicit ꝙ pisciũ 40
omne geuus mira celeritate adolescit, & crescit. Sic procul
dubio mali io mundo cito crescunt,& per diuitias cito,& su
bito magni fiunt , & de paruo.i.de humili plebe , & statu ad
quan-

quantitatem status crescunt. Hest. 10. Fons paruus creuit in
41 fluuium magnum. ¶ Scdm Ambr. in Hexameron, sicut auib.
sic, & piscib. cauda pro gubernaculo est in natando. Cauda
aiæ, est consideratio finis, quia procul dubio in oi opere ista
cauda. i. consideratio finis, est directio operantis. Ideo dice
bat versificator ille. Quicquid agas, sapienter agas, & respice
finem. Vel dic q ista cauda, est consideratio mortis, quæ pro
certo est causa qua benè operando natamus, & qua directè
quod volumus ambulamus. Iuxta illud Eccle. 8. In omnibus
operibus tuis memorare nouissima tua, & inæternum non
peccabis. ¶ Secundum Ambrosium vbi supra aqua bona ma-
42 ter est piscib. Aquæ n. respiraculum piscib. tribuũt aquę oua
sua pisces cõmittunt. Pisces ẽt neq; nidos texunt, nec diutur
ni fœtus laborem sentiunt, non cum sui molestia nutriunt,
quin potius aqua quæ fętum ipsum recipit, quodã naturę gre
mio, velut nutria blanda suscipit, & aial celeri fotu reddit.
Aqua quæ dr̃ quasi æqua, significat, ipsum Deum, vel virginẽ
gloriosam, religionem vel ecclesiam militantẽ. Pisces verò
sunt hoies deuoti, & perfecti, quia pro certo istis deuotis, & religiosis est aqua diuinæ grã vel etiã ipsa religio bona ma-
ter, Sicut. n. videmus, non oportet ipsos nidificare, nec fouen
do pullos suos seu filios laborare. Oua. n. sua. i. vota, & deside
ria aquæ diuinæ prouidentiæ cõmittunt, quæ cito, & celeri-
ter ipsis ignorantib. multotiens adimplentur, vel saltẽ in me
lius cõmutantur. Ista est. n. blandissima nutria sua, quæ curã
habet de filijs plusquã ipsi, vt ipse dñs dicit illud Ose. 11. Ego
quasi nutritius Ephraim. Et illud ps. Iacta cogitatum tuum
in dño, & ipse te enutriet. vt ẽt de ecclesia vel religione dica
tur illud Ezec. 31. Aquæ nutrierunt illum, abyssus exaltauit
illum. ¶ Nullus piscis nidificat sm Arist. quia. s. ab aqua sine
43 labore recipit nutrimentũ, & pullos suos aquæ cõmittit, præ
ter fucã siue phicin, qui est piscis, & alga nidum faciẽs, & ibi
pullos pariens, & nutriens. Sic verè nullus religiosus debet
nidũ proprij status facere, sed aquę diuinę grę se, & pullos. i.
parentes, & deuotos per orationẽ cõmittere, & de nido diui
tiarum spalium non curare. Cuius tñ quidam contrariũ fa-
ciũt, qui ẽt in ipso mari religionis de alga, & herba maris. i.
de ipsis bonis religionis, & ecclesiæ nidũ sibi cõstituunt, vbi
se & pullos. i. parentes, & nepotulos nutriunt atq; ponunt, si
cut de quibusdã mendicantib. inuenitur, qui contra naturã
aliorum piscium. i. aliorũ pręcessorum suorũ nidificant, diui
tias acquirendo, vt sic non pisces proprię dicantur, sed aues.
Mat. 8. Vulpes foueas habent, & volucres cęli nidos filius aũt
hois. i. bonus religiosus non habet vbi caput suum reclinet.
44 ¶ Pisces qñque infirmantur. Nã chalcides pisces sunt in quo
rum branchijs inueniuntur pediculi, à quibus sępius occidũ
tur, vt dicit Arist. Sic verè vermes multorũ malorũ deside-
riorum branchias amplexuum, & affectuum nostrorum qñ-
que taliter obsidẽt q mortẽ diuersorũ pc̃tõrum parãt. Act.
45 12. Consumptus vermib. interijt. ¶ Inter ipsos pisces multæ
sunt inimicitiæ. Nam vt dicit Plin. mugil, & lupus mutuo fla
grant odio. Concha, & murena inuicẽ sibi nocent. Locusta
polypum videre pauet, & si propè viderit oino moritur, &
sic de alijs plurib. Sic verè charissimi inter hoies inueniũtur
inimicitiæ infinitæ. Mugiles. n. & Lupi. i. ipsi mali inuicem se
odiunt. Conchę ẽt. i. velati hypocritæ, murenas. i. viros deuo
tos non diligunt. Locustæ insuper. i. pauperes, ipsos polypos
. i. tyrannos metuunt, & sic inter diuersos diuersimodè lites
& inimicitię sp fiunt. Gen. 3. Inimicitias ponã inter te, & mu
46 lierem, & semen tuũ, & semen illius &c. ¶ Pisces si biberint
oleum moriuntur, sicut dicit Pli. Sic verè illi qui oleũ adula
tionis vel deliciarum bibunt, morti vitiorũ succumbunt. Di
cat ergo hõ illud ps. Oleũ pc̃tõris non impinguet caput meũ.
47 ¶ Secundum Arist. quidã sunt pisces qui solum luto, & cęno
nutriuntur, sicut carabus siue locusta, qui luto viuet, ideo est
lutosus, quia cũ capitur, in eius interiorib. multum de luto
inuenitur. Huic est auarus similis, qui in luto, & cęno diuitia
rum solum inuenit nutrimentum, & ibi tm̃modo delectatur
& ideo cum captus à demonib. per mortẽ fuerit, in eius in-
teriorib. i. arcis, & absconditis multum de luto. i. de cõgrega
tis diuitijs inuenitur. Abac. 2. Væ ei qui congregat non sua,
vsquequo aggrauat super se densum lutum? Vel potest dici
cõtra detractores, qui luto, & cęno. i. vilib. aliorum defectib.
nutriuntur, & ipsos per obloquutionẽ in ore suo ponere de-
lectantur. ¶ Plin. li. 9. c. 16. dicit, q sunt quædam piscium gña
inter quos nõ sunt mares, sicut (inquit) sunt erythini, & chio
mes, cuius inquit signum est, quia oẽs inueniũtur cum ouis.
Expone sicut infra li. 14. de amazonia.

De Halecibus. *Cap. 2.*

HAleces sunt pisces marini parui, & sapidi, qui opti- 1
mi sunt tam recentes, q̃ sicci, & hi certis tpib. s. ab au
gusto vsq; ad finẽ Decembris in mari apparent, vbi
in maxima copia vsib. hoim diuino munere capien-
dos se exhibent. Alijs aũt temporib. ita in secretis maris ab-
scondũtur, q vix aliqui inueniuntur, vt dicit Isid. & sensu ẽt
experitur. Tales debemus esse, quia tam recentes quã sicci. i.
tam iuuenes q̃ antiqui debemus apud Deũ, & hoies esse bo-
ni. Certis vero temporib. debemus apparere, & maximè qñ
necesse est. s. in hyeme tribulationũ, nos debemus aliorũ vti-
lbus, & vtilitatib. exhibere, & qñ non est necesse, iterũ ad se-
cretum maris conscientiæ recedere, & abire. Istud potissimè
pertinet ad prædicatores, qui ad vtilitatem aliorum certis
temporib. debent ire, tandẽ facto officio se debent in maris
secreta. i. in suum claustrum, & conuentum recedere, & abi-
re. Hier. 8. Turtur hirundo, & ciconia cognouerunt tempus
aduentus sui. Eccle. 3. Tempus loquendi, & tempus tacendi.
Vel põt dici, q haleces. i. religiosi dum sunt in profundo ma
ris. i. in claustris, & conuentib. suis, vbi à retibus secularium
absconduntur, tuti sunt, qñ verò apparent, & qñ ad publicũ
veniunt, & mundi negotijs se exponunt, tunc piscatorib. i. de
monibus prædæ fiunt. Ideo consulitur Esa. 26. Vade populus
meus, intra in cubicula tua, & abscondere. ¶ Haleces ex sola 2
aquã dñr viuere. Quod patet, quia extra aquã non viuunt ẽt
per momentum, imo etiam eodem momento quo tangunt
aerẽ, moriuntur. Et istæ solitæ diutius possunt seruari, quam
quicunque alij pisces. Oculi earum in aqua lucent vt candelę,
sed horum splendor moritur cum eisdẽ, quia. s. extra aquam
perdunt non solum vitam, sed ẽt oculorum splendorem, vt
dicit Isid. Charissimi. Mare est status pęnitentiæ. Aqua est di
uina scientia vel gra. Aer verò est mundi vanitas vel prospe-
ritas. Sic est ergo q halec. i. iustos qui re uera diu sine corru-
ptione pc̃ti seruari põt si sale sapientiæ sit conditus, ex aqua
deuotionis, mix, grã, & scientiæ totale recipit nutrimẽtũ, &
spũalis vitæ aiæ cõplementum. In ista. n. non solũ habet spũa
lis vitæ perfectionem imo etiã oculorum intellectus splẽdo-
rem, & discretionẽ, quia. s. in mari pniæ, & scientiæ, & deuo-
tionis nõ solũ spũaliter Deo viuitur, imo ẽt splendor verita
tis, & sapientiæ ibidem clarius intuetur per quẽ ipse dñs sub
tilius contemplatur. Apo. 1. Oculi eius sicut sol in virtute sua
lucent. Veruntñ statim q hõ exterius ad aerẽ mundanæ pro
speritatis, & vanitatis exponitur, & ab aquis eiusmodi extra
hitur, necesse est q spũaliter per vitia moriatur, & q lux ocu
lorum ipsius hebetetur. Ista videmus de illis qui a statu perfe
ctionis ad mũdana transeũt, & relicto Deo, & deuotione, &
religione vel ecclesia, ad secularia se exponunt, qui. s. morte
multorum vitiorum prosternuntur, & lumine discretionis,
& sapientiæ quantum ad illa, quæ ad salutem pertinent, spo-
liantur. Quod etiã in scientialib. apparet, quia pro certo ocu
lus intellectus obtunditur, qñ aqua studij dimissa, ad negotia
pertransitur. ps. Lumen oculorũ meorũ, & ipsum non est me
cũ. vnde Bar. 3. dicit scriptura. Disce vbi sit virtus, vbi sapiẽ-
tia, vbi sit prudentia, vbi sit longinquitas vitæ, vbi sit lumen
oculorũ, & pax. q. d. solummodo in aqua religionis & deuo-
tionis. ¶ Haleces sm Isid. vbicunq; supra mare viderint lu- 3
men, gregatim ibidem conueniunt, & hac cautela ad retia
deducuntur. Sic verè multi sunt qui lumine prosperitatis ta-
liter delectantur, q dum ad aspectum ipsius conueniunt, &
dum ad eius pulchritudinem attendunt, retib. malarum cõ-
placentiarum inuoluuntur, & sic à diabolo capiuntur, & per
diuersa vitia occiduntur, & sic vnde sperauerant lætitiã, mi-
seriam, & periculum consequuntur. Quod etiam cõtra iuue
nes dici potest qui videre lumen. i. pulchrãs mulieres dele-
ctantur, quibus mediantib. per mala desideria capiũtur. Esa.
59. Expectauimus lucem, & ecce tenebræ.

De Anguillis. *Cap. 3.*

ANguilla secundum Isidorum ab anguis dicitur si-
militudine, est enim piscis lubricosus, & flexuosus, 1
vltra modum, difficilis ad tenendum, difficilis etiã
ad excoriandum. Nam sicut dicitur in lib. de natura
rerum, excoriata adhuc solet viuere, & etiã secta aliqualiter
palpitare

palpitare. Diutissimam.n.habet vitam. Aquis fluuialibus cla
ris gaudet, semina & oua aliorum piscium comedit, & exli-
mo generat, & venit. Tales sunt viri falsi, cautelosi & iniq., q.a
s.isti ita sunt flexuosi, & lubricosi p diuersas cautelas, q vix
aut nunq̃ possun' in vno loco verbo teneri, nec in vno ppo-
sito custodiri. Anguillæ.n.i. diabolo sunt similes, & iõ lubri-
cosi sunt, & variabiles, & fallaces. Act.2. Impossibile erat te-
neri illũ. Isti.n.nascuntur in culpa, & generantur ex limo car
nalitatis, gaudẽt aquis claris mũdanæ psperitatis, semina &
oua.i. diuitias aliorũ deuorãt rapacitate vsuræ, & crudelita-
tis, duram, & longã habent vitam malæ, & obstinatæ volun-
tatis. In vita.n. sua mala sunt radicati, & ibidem ad perseuerã
dum diutissime confirmati. Eccl.7 Impius longo viuit tem-
pore super terram in malitia sua. Et ideo benè dr, q isti diffi
ciliter excoriantur, quia pro certo difficile est, q tales pelle
suæ malæ cõsuetudinis per conuersionẽ spolientur, iuxta il-
lud Eccl.1. Peruersi difficile corriguntur. Nã si qs prædica-
tor velit tales excoriare, & conuertere, vix aut nunq̃ poterit
ipsos verbis, & exẽplis taliter scindere, quin ipsos semp sen-
tiat palpitare, & in cõtrariũ allegare. Qđ potissime verũ ẽ de
hæreticis, & ẽt de obstinatis, q ẽt excoriati, & cõuicti, & sem
per aliquid in contrariũ murmurant, & susurrant. Radica-
ta est.n. illa mala uita in ipsis, & non possunt recedere, nec à
malis suis opinionibus resilire, figurati in pisce Thobiæ, quẽ
post quam de fluuio extraxisset in siccum, cepit ante pedes ip
sius palpitare, sicut dr Thob.6. Vel ista possunt dici cõtra su
perbos, qui etiam reducti ad statum infœlicitatis, nudati, af-
flicti, & tribulati, adhuc palpitant, & rebellant, & cũ aliud ne
queant, suspirant, murmurant & reclamãt. Figura in Saul 2.
Reg.1. qui occisus adhuc viuebat, dicens. Adhuc tota anima
mea in me est, & tenent me angustiæ. Vel põt dici de bonis,
qui ẽt excoriati temporaliter, & corporaliter nudati, & scis-
si per tyrannos, vitã gratiæ non perdiderunt, sed ẽt mortui
corporaliter, & diuisi, vitam istam palpitãdo miraculis nõ-
derunt, dicentes illud Apostoli ad Gal.2. Viuo ego iam non
ego, viuit aũt in me Christus. Vel põt allegari de beato Bar-
tholomeo, qui etiam excoriatus viuebat, & viuens alijs præ-
dicabat. Leui.1. Detracta pelle hostiæ corpus in frusta con-
cident. ¶ Anguilla ad vocem tonitrui commouetur, in aquis
2 turbidis pascitur, Pleiadibus occidentibus maximè capitur,
assata melior inuenitur, & eius pinguedo auribus medetur,
sicut dr in eodem li. de natura rerum. Tales fuerũt sancti, q.a
pro certo isti tonitruum diuinarũ cõminationum, & prædi-
cationũ timuerunt, in aquis turbidis tribulationum nutriti,
fuerunt & stellis Pleiadibus pluuialibus occidentibus.i. mũ-
di cõsolationibus eis deficientibus capti sunt, & conuersi p-
cipuè exiuerunt, & sic se assari, & nudari pro Christo permi
serunt ita, q pinguedo.i. sanguis, & martyrium ipsorum, vi-
tia aurium.i, duritiam auditorum efficaciter sanauerunt, q.a
s. oĩs obstinatio, & duritia tollitur, & homo ad credendum,
eorum exemplo inducitur, qñ sanguis, & fides martyrum co
gitatur, & maximè beati Laurentij, qui ad litterã assatus exti
tit, & crematus. psal. Sicut adipe, & pinguedine repleatur aĩa
mea. ¶ Sicut dr in eodem lib. de natura rerum, anguilla mor
3 tua sola inter pisces non fluctuat nec super aquam sicut alij,
mortui supernatat, nisi solum cũ aquis putrefacta fuerit, &
dissoluta. Istud põt applicari ad quosdã peccatores, qui quã
uis peccatis sint mortui nunq̃ tñ per superbiam supernatant
imo semper vtilitatem proprij status cogitant, & ad fundũ,
per humilitatem descendunt. & iõ de talibus peccatoribus
dicit beatus Greg. q nunquã Deus mentẽ deserit, quę se esse
in tenebris recognoscit. Et hoc patet, quia pro certo qñ ta-
les putrefacti creduntur, & ex toto aquis vitiorum corrupti
tunc de peccato eriguntur, & quasi miraculose a deo cõuer
tuntur. Non desperet igitur peccator, qui e a morte culpę, q̃
secum habet humilitatẽ concepit, & ad fundum descendit,
quia Deus finaliter tales conuertere consueuit. Iob 11. Cum
te cõsumptũ putaueris, orieris vt lucifer, & habebis fiduciã,
proposita tibi spe, & defossus securus dormies. Isti.n. sunt cõ
tra naturam aliorum pisciũ.i. peccatorum, quia.s. qñ mortui
sunt per pctm̃, tunc magis sunt supernatantes, & vagãtes, su-
perbi, variabiles, inconstantes, & seipsos per iactantiam effe-
rentes, & in suis vilitatibus gloriantes. Prouer.18. Impius cũ
in profundum pctõrum venerit, contemnit. Vel põt allegari
cõtra obstinatos, qui mortui per pctm̃ nunq̃ per pœnitẽtiã
volunt resurgere, sed in cœno deliciarum inferius semp esse.
Exo.15. Descenderunt in profundum quasi lapis. nisi fortè,
qñ sunt putrefacti.i. senes, & inueterati in vitiis, & corrupti.
Vel põt dici de dãnatis, qui mortui iacẽt inferius in inferno,
& putrefacti finaliter resurgent in iudicio. Vel dici põt gñra
liter de mortuis uniuersis, qui mortui iacẽt inferius in sepul
chro, vnde per resurrectionem nõ supernatabunt nec resur
gent, nisi in die iudicij, qñ ex toto corrupti fuerint, & cõsum
pti. Vnde illud prædictũ Iob 11. Cum te consumptum &c.
¶ Secundum Pli. plus viuit anguilla sine aqua flante aquilone,
q̃ austro. Sic verè plus uiuimus uita gratiæ. & melius in aqui
lone aduersitatis, q̃ in austro psperitatis. Eze.27. Ventus au
ster contriuit te. ¶ Anguilla nunq̃ hyemat in aqua parua, sed
potius in profunda, timet.n. forte q si gelaretur, moreretur.
Sic verè in hyeme tẽtationis nõ debemus esse contenti mo-
dica aqua gratiæ, deuotionis vel lachrymarũ, sed potius re-
currere ad profundam, quia alias gelu obstinationis, & inde
uotionis nos posset gelare, & vita gratiæ spoliare. Eccle.43.
Frigidus ventus. Aquilo flauit, & gelauit crystallus.

De Abide. Cap. 4.

ABides sm Alberi. aĩal est Marinum quod primo est,
aquosum, & nutrimentum eius est aqua, deindeverò 1
mutatur eius forma conditio, & nomẽ, & vocat ato
yes, & efficitur aĩal terrestrẽ, in terra habitãs non in
aqua, & hoc mirũ, q mutata forma, & dispositiõe mẽbrorũ,
morum, ẽt conditio cõmutetur. Tales pcul dubio sunt apo-
statæ, qui.s. in principio sunt aĩalia marina, & in mari religio
nis, & fidei natantia, aqua diuinæ gratiæ viuentia, sed p cer-
to processu temporis ipsi de pisce mutãtur in bestiã.s. mare,
religionis dimittentes, & ad terram.i ad mũdum se per apo-
stasiam conuertentes, mutant sibi formam.s. in habitu ne co-
gnoscantur, conditionem.s. in moribus, vt secularibus con-
formentur, & ẽt aliquotiens mutant nomen, vt.s. alij eẽ cre-
dantur. ps. Mutauerunt gloriam suam in similitudinem vitu
li comedentis fœnum. Et breuiter isti ex toto fiũt terrei, ter
renè, & temporaliter uiuentes, & mare religionis præ cæte-
ris abhorrentes. Vel põt dici de religiosis, qui postmodũ fiũt
prælati, & qui de contemplatiua veniunt ad actiuã, q.a.s. qñ-
que ex toto videntur conditiones mutare. Mutant.n. nomẽ
tõne dignitatis, & sic iuxta cõe Prouerbium, cum mutatio-
ne nois mutant mores. Qđ apparet, quia primo erant aquei,
deuoti, marini, pœnitentes auari, qui tñ qñq; fiunt terrei, &
amari, ita q in forma, & conditione sicut in noie inueniun-
tur varij, & diuersi. Esa.8. Voca nomen eius, accelera, spolia
detrahe, festina prædari. Vel põt dici de religiosis, q in prin-
cipio qñ sunt nouitij, sunt pisces.i. deuoti, flebiles & aquei tã
dem verò mutata conditione fiunt bestiæ, & crudi, indeuotĩ
& terrei. Sap.19. Quæcunq; natãtia in terra trãsibant. Qđ po
tissimè apparet de religiosis mendicantibus, qui terreis ne-
gotiis se occupãt indiscretè. Vel põt dici ĩ bono de illis, qui
ad dignitates noiantur, & eliguntur, vtpote qui iã non cleri
ci sed episcopi noiantur, q.s. ipsi cũ mutatione nois ẽt cõdi-
tiones, & mores in bonũ mutare tenentur, q.a si prius erãt pi
sces.i. carnales & aquei, tñ ex tũc debẽt esse aĩalia.i. iusti, aĩa-
ti fortes, & terrei. Figurati in Ioseph, quẽ Pharao præficiens
ægypto mutauit nomẽ eius, & vocauit eũ saluatorem, sicut
dr Gen.41. Vel põt dici de Christo, qui primo ante incarna
tionẽ erat aĩal marinũ.s. Deus per rigorem iustitiæ auarus,
sicut exemplis pluribus cõprobatur. Sed pcul dubio iste tan
dẽ in incarnatione fuit mirabiliter trãsmutatus, qñ de Deo
hõ, & de pisce animal est effectus, tunc.n. mutauit formam,
carnẽ vestiendo, mutauit conditionẽ, pietatem & misericor
diam induendo, mutauit nomen Iesu ab Angelo vẽdicãdo.
Mutatus est igitur de deo in virũ, de iusto in pium, de deo in
Iesum. Mutatus ẽ in forma per noui habitus assumptionẽ 3.
Reg.22. Rex Israel mutauit habitũ, & ingressus est bellum.
Itẽ mutauit se in conditione per pietatis ostensionem. Exo.
13 Primogenitum asini mutabis oue. Mutat' etiã est in noie
per noui nois impositionẽ, quia.s. sicut dr Lucæ 2. Vocatum
est nomen eius Iesus. Esa.62. Vocabitur tibi nomen nouum,
quod os domini nominauit. Et breuiter iste qui à principio
in aqua æternæ voluptatis, & in profundo maris paradisi ha
bitauerat, terrestre animal est effectus, inquantum in terra
cum hominibus fuit personaliter conuersatus Baruc.3. Post
ea in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est.

De Alphora. *Cap. 5.*

ALphoras ſm Iſid. piſcis eſt modicus,& iſte ſine coitu ex limo aquæ naſcitur, cito.n.diſſoluit,& parũ durat prodiderunt tñ naturæ, φ ſi piſcis iſte diſſoluatur, dũ tñ remaneant caput, & oculi eius, iterum renaſcens longo tẽpore durabit, ſicut dicit Ariſt. Talis piſcis fuit Chriſtus, iſte.n.non ex ſemine virili, ſed diuino ſpiramine fuit natus, parum durauit in mundo.ſ.ſolum triginta duobus annis cũ dimidio, poſt quos fuit morte terribili diſſolutus. In ipſo tñ remanſerũt caput,& oculi.i.diuinitas & aia, quæ mori ſ.nequiuerunt,& idõ renatus eſt reſurgendo,& diu poſtea durabit,& durat æternè perpetuè permanendo.ad Ro.6. Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Vel pôt dici de peccatore, qui quãuis per peccata videatur penitus diſſolutus, non eſt tñ de eius conuerſione pp hoc deſperandũ, dũ tñ caput fidei, & oculi diſcretionis remanſerint in eodẽ, ſemper.n.pôt per gratiam renaſci,& per pœnitentiam ad ſtatum gratiæ reparari, & poſt etiam perſeuerando diutius,& cautius immorari. Io.11. Qui credit in me, et iam ſi mortu⁹ fuerit, uiuet, & oĩs qui viuit. & credit in me, non morietur in æternum. Vel pôt dici de vſurariis,& balliuis, qui quamuis qñq; per aliqua infortunia diſſoluantur,& ad paupertatem,& miſeriam deducantur; dum tamen eis remaneat caput; id eſt corrupta ſua intentio, oculi id eſt cautela;& circunſpectio, ſemper ſolent ad ſtatum priſtinum reparari;& ad maiores dignitates,& diuitias eleuari. Heſter.10 Fons paruus creuit in fluuium magnum.

De Albirem. *Cap. 6.*

ALbirem vt dicit Ariſt. eſt piſcis marinus habens cutem fortiſſimam, adeo ſpiſſam & duram; vt ea milites utantur pro galea, faciunt.n.ſibi quaſi pileum de cute piſcis huius,& ſub galeis ferrei ponũt illud, qua dam.n.occulta virtute ictib. reſiſtit;& ſi accidit percuſſio; gladii, in illo dolorem non inducit. Piſcis iſte ſignificat Chriſtum ſanctos,& bonos eccleſiaſticos & prælatos. Iſti.n.cutẽ .i.aiæ,& corporis conſtantiam durıſſimã habuerunt, inquantum pro Chr̃o tribulationibus reſtiterunt. Iob 7. Cutis mea aruit,& contracta eſt. Nos igitur ſi milites Chriſti fuerimus de cute iſta.i.conſtantia ſanctorum per imitationem ipſorũ nobis cõtra ictus aduerſitatem, patientiæ galeã faciemus, & ipſa taliter armabimur, φ dolores mũdi pœnarũ minime ſentiemus. Si.n.cogitamus quanta Chriſtus & ſancti ſuſtinuerunt,& qualem cutem habuerunt, diſcrimina tolerãdo, pro certo uirtutem patientiæ concipiemus, eorum exempla ſequendo,& ſic galeati non ſentiemus nec reputabimus mundi pœnas. Prouer.23. Verberauerunt me,& non dolui, traxerunt me,& nõ ſenſi. Galeam ergo ſalutis aſſumite,& gladiũ ſpiritus, quod eſt verbum Dei. Vel ſi vis per galeam iſtam, intellige fidem, quę de cute.i.patientia martyrum roboratur &c. ſicut ſupra. Vel dic, quod milites fuerunt martyres, qui cute.i.conuerſatione & patientia Chriſti ſe armauerunt, & ideo nulli ictus gladii ipſos vincere potuerunt.

De Ariete Maris. *Cap 7.*

ARies maris vt dicit Pli. lib.9.ca.44. eſt piſcis qui graſſatur ſicut latro. Nam in vmbra magnarũ nauium in ſalo ſtantiũ occultatus, ſi quem natãdi voluntas inuitat, expectat, erectoq; extra aquam capite, piſcantiũ cymbas ſpeculatur, ut occultus adnatans arripiat,& ſubmergat. Tales arieres ſunt officiales vel balliui,q. ſ. in vmbra magnarum nauium.i.magnorũ dominorũ,& ſub velamento ſeruitii,& officii ipſorũ in ipſa aqua deliciarũ manentes,& caput intentionis peruerſæ ad ſpeculandũ quid fiat in partib. erigentes, inſidiantur natãtibus,& in ſubiecta patria manentibus,& ſi ipſos incautè pcedere viderint, vel ſi cõtra ipſos, quãcunq; minimam inuenire potuerint, ſolẽt occulte exploranda, ad eos adnatare, & eos inuadere, & ad profundum tribulationum trahere,& per exactiones accuſationes & inuaſiones ſubmergere & opprimere. Prouer.23. Inſidiatur in viis quaſi latro,& quos incautos viderit, interficiet. Vel dic φ iſte eſt diabolus, qui natantibus,& ſe in aquis mundanæ pſperitatis balneantibus, inſidiatur, & eos per diuerſa vitia ſubmergere nititur niſi præcaueant ne labantur. pſa. Inſidiatur vt rapiat pauperem. Vel poteſt generaliter dici cõtra latrones & homicidas, vel ẽt cõtra vſurarios &c. ſicut ſupra.

De Aureo vellere. *Cap. 8.*

AVreum vellus eſt piſcis qui lanam in ſimilitudinẽ auri portat. Vnde dicit Ambr. Aureum vellus mare nutrit,& lanam in ingendo, ipſe metalli ſignit, cuius colorem (vt ait) nullus adhuc fullo potuit imitari. Et de hoc velleris genere creditur fuiſſe illud pp quod multæ ciuitates in Troianorũ partibus ſunt exuſtæ. Quod.ſ.Iaſon in prouincia Colchodorũ quæſiuit, ſicut Ouidius in Metamorphoſi recitat atq; ponit, & Dictys in Troiana hiſtoria aſſerit. Piſcis iſte chariſſimi Beatam virginẽ ſignificat, quæ in mari huius mũdi aureũ vellus.i.ipſum Chriſtum portauit, cuius colorem,& perfectionem, & uirtutem nullus adhuc perfectè potuit imitari, nec aliquis fullo vel prædicator plene depingere vel deſcribere vel rimari. Eſa.4 Generationẽ eius quis enarrabit? Iſta eſt.n.illud vellus in quo Gedeon habuit ſignũ victoriæ, dũ illud in area ſicca inuenit, rore madidũ, cum nõ in area ſicca fuit. Iudic.6. Quia.ſ.per iſtud vellus, corpus.ſ. Chriſti, dũ in area ſicca ſine virili ſemine vteri virginalis ponit, ibique rore diuinitatis impletur, Gedeon.i humano generi ſignum ſalutis,& victoriæ miniſtratur. Vñ de iſto rore in iſto vellere mirabiliter deſcendente.i. de Dei filio hoc vellus aureum habitare dr̃ in pſ. Deſcendet ſicut pluuia in vellus,& ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. Vel dic, φ iſtud vellus ſignificat exteriorem cõuerſationem chriſti, virginis vel ſanctorum, quæ pro certo ita fuit aurea, precioſa & alta, φ nullus eſt, qui poſſit eam imitari, vel ad eius ſimilitudinem ſuũ vellus.i.ſuam cõuerſationem tingere, vel eorum ſanctitudini conformare. Eccl.44. Non eſt inuentus ſimilis illi, qui cõſeruaret legem excelſi. quia ſicut dicitur in pſal. Aſtitit regina à dextris tuis, in veſtitu deaurato.

De Acipenſere *Cap. 9.*

ACipenſer ſm Plinium li.9.c.17. piſcis eſt apud antiquos valde nobilis, dictus ab aliquibus Elods, qui in hoc mirabilis reputatur, quia contra natura m omnium aliorum ſquamę eius ad caput,& ad os ex aduerſo tendunt,& ordinantur, contra etiam aquam natando meare fertur, vt ait idem ibidem. Per ſquamas illas in corpore piſcis, intelligo malos religioſos vel clericos in corpore eccleſiæ. Vñ etiam Behemoth intelliguntur reprobi, q diabolo adhærent per vitia ſicut ſquamæ,& qui in corpore diaboli inter ſe concordes,& cõiuncti ſunt cõtra bonos Iob 41. Corpus eius quaſi ſcuta fuſilia, cõpactum quaſi ſquam mis ſe ſe prementibus vna vni coniungitur. Quid ergo? pro cul dubio, iſti hodie oẽs tendunt & eriguntur ſurſum cõtra caput, os,& oculos.i.contra prælatos, adminiſtratores & viros bonos & doctos. Prælatus.n.eſt caput os quod paſcit oia n. membra t palũ adminiſtratores oculi vero, qui regunt, ſunt alij prudentes & diſerti rectores. Cõtra iſtos ergo vadunt ſquamæ corporis religionis vel eccleſiæ.ſ. mali ſubditi eis.ſ. contrariando, de eis murmurando,& de eorum regimine conquerendo. Can.2. Filij mei pugnauerunt contra me. Cum tñ illi econuerſo deberent tendere,& iſti capiti ſubditi eſſe & obedire,& ſe ſub eo humiliter ordinare. Iſti.n. retrogradi ſunt,& ſemper in oppoſitum, ſ.contra mandatum ſuperiorũ & contra regulam ſuam,& diuina mãdata ex aduerſo ſaciũt atq; tendunt. Iud.2. Mandata dñi audientes omnia fecerunt contraria. Vel poteſt generaliter dici de malis, qui contra deum caput & creatorem omnium, per obſtinationem tendunt,& eidem per vitia contrariantur,& contra eum ſe erigunt & contendunt pſal. Fiant contra dominum ſemp. Vel dic quod piſcis iſte eſt homo, caput intentio, oculus vero diſcretio, os vero quod membra paſcit eſt pietas & deuotio, φ ſ.cibat mentem, ſquamæ vero ſunt carnalium deſideriorũ machinatio: quia proculdubio ſemper tendunt ſquamæ noſtræ, i. carnis appetitus contra caput intentionis & conſcientiæ, contra oculos diſcretionis & ſapientiæ,& contra os deuotionis atque clementiæ: quia .ſ. ſemper eriguntur carnia deſideria contra animam,& motus corporis contra mentẽ. ideo dicitur s.Pet.s. Obſecro vos abſtinete a carnalibus deſideriis, quæ militant aduerſus animam. Piſcis enim iſte ſem per in contrarium natat: quia ſcilicet ſenſualitas ſemper rationi repugnat: quia ſicut dicitur ad Galath.5. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.

De amio.

De Amio. Cap. 10.

Amius ſm Iſido. piſcis eſt ſaxatilis, qui lapidem portat interius, qui virgulas habet in lateribus puniceas & totus ad mundum panni ſerici pulcherrimi eſt coloris. Talis eſt iuſtus, qui lapidem viuum Chriſtum per deuotionem continet, & exterius virtutum coloribus per conuerſationem honeſtam ſplendet. Ezech. 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria.

De Aſſoro. Cap. 11.

a Aſſorus ſm Iſid. piſcis eſt modicus, qui pp exiguitatẽ hamo capi non poteſt. Sic verè viri humiles ita parui eſſe cenſent, & exinaniũt ſemetipſos, q hamo tentationis diabolicæ non læduntur. Cõſtat.n.q dum homo humiliter recognoſcit ſuam fragilitatem, & ſic recurrit ad diuinam protectionem, & bonitatem, taliter à Deo adiuuatur, q nunquam tentationum hamulis inelcatur. pſal. Humiliatus ſum, & liberauit me. Vnde de Beato Antonio legitur in Vitiſpatrum, q videns mundum plenum laqueis dixit. O Deus quis euadet iſtos? & reſpondit voa de cœlo. Humilitas. Auſtralis. vide ſupra in generali. §. 10.

De Aranea. Cap. 12.

a Ranea ſm Iſid. genus eſt piſcis, q in auribus ſuis aculeos (alijs ſtimulos) habet, & ideo auribus pcutit appropinquantes. Aureſin ſcriptura deſignant auditũ. Tales ergo araneæ videntur, eſſe quidam qui alijs audiendo iniuriantur, & qui rñdere non dignantur, ſed quaſi indignos reſponſione alios reputantes, tacent & audiũt, nec loquuntur. Iſti ergo acrius alios lædunt, q̃ ſi eis loquerentur. Et ideo iſti auribus percutere dicuntur, inquantum audiẽdo alijs iniuriari conantur. de quibus dr̃ Prouer. 29. Seruus verbis non poteſt erudiri, quia audit quæ dicis, & reſpondere contemnit. Vel pôt dici contra illos, qui oĩa volunt audire, & qui ſtimulos prurigines de audiendis rumoribus in auribus habent, quia.ſ. ipſimet ſtimulantur ad audiendum, & alios ſtimulant ad loquendum, ſmiles Athenienſibus, de quibus dr̃ Act. 17. q ad nihil aliud vacabant niſi aut dicere, aut audire aliquid noui. Vel poteſt dici de bonis diſcipulis, qui.ſ. aculeos diligentiæ debent habere in auribus, quibus.ſ. ſtimulentur addiſcere, & audire, & quibus ſtimulet alios aliquid dicere vel docere. Et ſic iſta eſt auris audiens, de qua dicitur Iob 29. Auris audiẽs beatificabat me. Vel pôt dici de bonis ſeruitorib⁹, & religioſis, qui aculeum timoris in auribus debent habere, quo.ſ. ſtimulentur, & ſollicitentur audire quid à magiſtris vel à prælatis vel a deo præcipitur, vt ſtatim cum dictum fuerit, per obedientiam impleatur, exemplo Samuelis dicentis 1. Regum. 3. Loquere domine, quia audit ſeruus tuus. ¶ Pli. li. 9. c. 48. dicit q araneus maris habet aliquos aculeos veneno ſos, ſicut etiam dicit de radio Marino, quia ſi qs ipſos incaute calcauerit, pungitur, & veneni malitiam ſtatim ſentit. Sic ſunt multi, qui pro certo aculeos malorum verborum venenoſos habent, intantũ, quod ſi quis eos calcauerit vel contempſerit, ſtatim venenum, & puncturam, detractionem, iniuriam & infamiam contra eum monẽt. Apoc. 9. Aculeus erat in caudis earum.

De Bochis. qui apud Alber. boce dicuntur. Cap. 13.

a Ochæ piſces ſunt fluuiales, lati & tenues, qui cum venantur ad fundum, deſcendunt, aquam turbant, dorſum oſtendunt, vt non videantur, & euadant. Talis eſt vir humilis, qui piſcatorem diabolum, & rete ſuæ tentationis timens, debet ad profundum conſcientiæ deſcendere per ſuiipſius conſiderationem, debet ſe proſternere p humilitatem, & ſubiectionem, debet aquã, & fluorẽ cordis turbare per dolorem, & contritionem, & debet dorſum oſtendere, fugiendo omnem malam occaſionem, & ſic procul dubio nõ rapietur per pctm̃, ſed euadet periculum danationis. pſal. Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſeculi, & anxiatus eſt ſuper me ſpiritus meus, in me turbatũ ẽ cor meũ. Vel ſi vis dic cõtra malitioſos ſubditos. quos ſi piſcator.i. prælatus velit capere & corrigere, ſtatim p fallacias & cautelas ſolent cogitium ita turbare, quod homo non poteſt eos cõprehendere vel punire.

De Barchora. Cap. 14.

Barchota (à Germanis & flandrenſibus miles pp ſcutũ, & galeã vocata, a Plinio (vt credimus) teſtudo ſm Ariſtote. Aial maximum eſt in aqua, cuius orificiũ fortius eſt oĩ aiali, ſi angit.n. lapidem quẽ mordet, cutẽ habet duriſſimam, & iõ oportet, q in aqua ſæpiſſimè immergatur, quia aliàs cutẽ eius ſol taliter induraret, q ſe flectere nõ valeret, & etiam propter læuitatẽ ad volutatẽ ſuam in aqua non ſe profundaret, ſed neceſſa io ſuperius enataret. Iſta vẽ. eſſe tortuca marina, & iõ vide in libro de aialibus. e. de tortuca, & infra littera t. Dic tñ hic, q nos religioſi, & clerici, & ẽt prælati, qui more iſtius aialis terrã, & aquã habemus habitare, & tẽporalia & ſpũalia miniſtrare, qñ cõtingit nos exire ad terram. i. ad tẽporalia miniſtrãda, nõ debemus ibi diu ſtare, quin ad aquã deuotionis, & ad mare religionis per cõtemplationem redeamus, & quia aquis lachrymarũ cõpunctionis, & deuotionis nos ſepius balneemus, qa alias ſi nimis extra circa temporalia manſerimus, cutis voluntatis noſtræ ca lure tentationũ per indeuotionem deſiccabitur, & per obſtinationẽ taliter indurabitur, q ad bona ſpũalia nos flectere nequibimus, nec iuuat a votũ in aquam deuotionis nos profundabimus, imo ſuperius circa tẽporalia vagabimus, & per inanẽ gloriã ſupernatabimus, & curremus, quia pro certo q circa temporalia nimis intenderit, ita efficietur indeuotus, & durus, q vix ad ſpũalia plus redibit, & q nunquã in aquã deuotionis ſe amplius pfundabit. ad Ro. 2. Scd̃m duritiam cordis tui, & impœnitens cor tuum, multiplicas tibi irã. ¶ Barbotha aũt alius eſt piſcis Marinus, qui in Tanai, Danubio, & rivo fluminis dr̃ abũdare, cuius lnla cauda ſeu pars poſterior comeditur. pars verò anterior proijcitur. q reſpectu corporis habet oculus valde paruos, & maximè qñ ſit magnus, qa tũc vr̃ quaſi oculos nõ habere, creſcente. n. corpore oculi ipſi⁹ nõ creſcũt. Illud pôt applicari cõtra magnos hoĩes, & potẽtes, q reuera oculus verę intelligentiæ paruus habet, quia .ſ. iſti ſunt q p cæteris minus ſciũt de ptinẽtibus ad ſalutẽ. Io. Adhuc modicum lumen in nobis eſt. Pars. n. taliũ anterior. i. iuuentus vt cõiter parũ valet, & ſi qd habeut validũ, & virtuoſum, hoc cauda ſenectutis tenet. Multi. n. ſunt q in principio ſunt mali, in ſfine verò, & in ſenio fiunt boni. Caput igitur, & principium vitæ talium abijciamus, caudam verò. i. ſuæ ſenectutis exempla imitando ſumamus, exemplo Moyſi, Exod. 3. qui caudam ſerpentis apprehẽdit, & ſic ſibi non nocuit, ſed in virgam mutatus fuit, quia ſcilicet ſi cauda ſenectutis, & finis bonorum exemplariter accipitur, accipientibus in virgã virtutis, & directionis mutatur. a

De Balena. Cap. 15.

Balena maxima beluarum ſm Iſid. dr̃ a Balin græcè, q eſt emittere latinè, eo. q aquas more fluminis de ore ſuo eijciat, & emittat, quibus naues conuicinas ſiq; deijcit, & ſubmergit. Vñ dicit Baſili⁹ magnus, q ipſe vidit Balenas incedentes p mare, tãtos fluctus emittẽtes, q aũ eas fluere torrens maximus videbatur. Et eſt balena fœmina, cœtus aũt eſt maſculus, vt dicunt Iorath & Ambr. in Hexameron. Tales videntur tyrãni, quia pro certo iſti fluctus tribulationum, iactãtiarũ & comminationũ, non ceſſant emittere, quibus naues. i. mercatores & circunſtantes vicinos ſolent ſubmergere, & ad profuodũ miſeriæ deducere. pſa Oẽs fluctus tuos induxiſti ſuper me. Et ſicut balena cũ quadam fiſtula dr̃ ſpirare, & dormiẽs ſtertere & reflare, ſic tales ſpirãt ad ſæuitias, & anhelaot, & in delicijs dormiũt atq; cubãt a. Mac. 9. Ignem ſpirans aio Antiochus &c. ¶ Qñ balena ſeneſcit, arena more inſulæ dorſo ipſius aggregatur quam nautæ in tempeſtate ſe reperiſſe gaudentes, miſſis anchoris de ſup falſa quiete quieſcunt, & ibidem gratia uictus ignes accendunt, quos dum beſtia ſenſerit, ſubito ad profundum deſcendit, & ſic nautas quos prius portabat, ſubmergit. vt ait Iſi. & Pli. Tales videnť eſſe vſurarii, qui pro certo arenam diuitiarum aggregant ſibi multam. Nautæ igitur. i. hoĩes mare huius vitæ tranſeuntes, qñ accidit paupertatis tempeſtas, gaudentes ſe tales inſulas inueniſſe, ſub ſpe quietis, & ſalutis accedunt, & arenas diuitiarum ſuarum mutuant, & ad uſuram accipiunt, & ſic ibidem ad tempus ſine moleſtia quieſcunt, & ſe portari, & ſuſtentari videntes, ad futurum periculum non attendunt. Sed pro certo tandem iſta balena. i. vſurarius videns,

videns, ꝙ isti secure stant, & de soluendo nõ cogitant, & sentiens, ꝙ naues.i.hæreditates eorum cum anchoris bonorum
instrumentorum sibi sunt obligatæ, & alligatæ, subito se solet mouere, & eos per lites impetere, & finaliter in mare.i.in
paupertatis amaritudinem submergere, & naues.i.hæreditates eorũ secum trahere, & portare Figura 2.Para.20.vbi naues
quæ ibant in Tharsis vt haberent aurum, confractæ sunt. Ideo dr̃ Eze.26.Stupebunt naues in die pauoris tui. ¶ Balena postquã peperit, si videt fœtus suos esse infirmos, impotẽ
3 tes & paruos, & needũ benè formatos, & potissime, qñ videt tẽpestatẽ imminere, solet eos in ore recipere, & sic eos à periculo saluare, & tandem cum perfecti fuerint, ipsos iterum
euomere, & iterum parturire. Istud põt applicari bonis prælatis, qui ante clericos.i.subditos suos per ꝓmotiones ad exteriora beneficia pepererunt. Nam si vident eos imbecilles,
& infirmos, & in tempestatem fluctuum.i.negotiorũ seculi se regere nesciẽtes, debẽt eos iterũ in claustrũ recipe, & in ore
proprio verbis, & doctrinis eos instruere, & formare, vt post cũ perfecti fuerint, & moribus cõpleti, possint eos ſm merita ad promotiones, & beneficia iterum parturire. Io.3. Nunquid põt hõ intrare in vterũ matris suæ, & renasci? Vel dic,
de prædicatore, qui videns illos quos in fide, & moribus peperit ꝓdicando, esse imperfectos, & tẽpestati tẽtationũ non
sufficere, cõtraire debet, & ipsos in ore per loquutionẽ, & instructionẽ iterũ recipere, & tãdiu ibi eos instruẽdo tenere,
donec eos in fide, & motib' ꝑfectos eẽ cognouerit, & sic dicet cũ apl̃o.ad Gal.4.Filioli mei, quos iterũ parturio, donec
formetur in vobis Christus. Vide de corto infra li.eod.c.21.

De Cancris. *Cap. 18.*

1 CAncri ſm Isid. vocati sunt, qa sunt conchæ crutibus. & sunt cancri pisces testas habentes, nõ directæ ante faciẽ, sed lateraliter incedentes. ostrearũ sunt inimici
carnes earũ cũ ipsas apertas inueniũt deuorantes, &
in eis, qñ se ad rorem aperiunt, vt deuorari possint, nec claudant, lapillũ mittẽtes, sanguine carentes, & in locis mollib'
viuẽtes, & cũ pedibus arenas lapides fortiter retinẽtes, sicut dicit Pli.lib.9.c.28.vbi tñ vr̃ ista dicere de polypis, & nõ de
cãcris. Ouidius aũt Meta.li. vlt.ponit ꝙ cãcer si demant sibi brachia, & sub terra sepeliat, in scorpionẽ mutat, & de carnibus eius scorpiões creari. Vñ. Cõcaua littorio si demas brachia cãcro, Cætera supponas terræ, de parte sepulta, Scorpi'
exibit, caudaq; minabit vnca. Charissimi cãcer significat peccatores, & maximè illos, qui in officijs, & dignitatibus alios
antecellũt, balliuos.s.& ꝑpositos & similes. Tales.n.nunq̃ directè sed retrograde, nunq̃ veraciter sed dolosè, nunq̃ iustè
sed iniquè in suis actibus dicũtur incedere, & nunq̃ ad partẽ anteriorẽ, s.ad bõa æterna, sed lateraliter ad bona tẽporalia
volunt aliqualiter se transferre. Hie.6.Facti sunt retrorsum, & nõ in añ.Cãcer.n.ita currit ad partẽ dexterã, sicut sinistrã,
nunquã tñ ad partem anteriorẽ vel posteriorẽ, quia pro certo cautelosi, & falsi ad vtrãq; partẽ currũt, & mõ ad dexterã
iustitiæ in apparẽtia, mõ ad sinistrã nequitiæ in absentia se variant, & deflectunt, sicut ad litterã de aduocatis videmus, qui
nunq̃ volũt directè ad veritatẽ negotij tẽdere, sed a dextris, & à sinistris lateraliter currere. Qñq; ẽt vtranq; ripã pascũt
& ab vtraq; parte munera accipiunt, & sic retrogradè, & lateraliter lemper vadunt. sicut ẽt de fallacibus, & dolosis vr̃,
qui nunq̃ directè rñdẽt ad factum, sed semper lateraliter circumeunt ad falsum. de quibus dr̃ Proue.2. ꝙ ipsi relinquunt
iter rectum, & ambulãt per vias tenebrosas. Tales igitur habent testas duræ, & obstinatæ voluntatis, carent sanguine.i.
dulcore pietatis, & benignitatis, viuunt in locis mollibus.i. in delicijs carnalitatis, & voluptatis, & arenas diuitiarũ cũ
pedib.i.cum affectibus amplectuntur per vitium auaritiæ, & cupiditatis. Thr.4. Qui vescebant voluptuose, amplexati sũt
stercora. Quid plura? procul dubio isti sunt inimici ostrearũ .i.simpliciũ subditorum, grossa testa.i.diuitijs vel pannis rudibus indutorum. Vidẽtes.n.iudices & balliui, ꝙ violẽter nõ
possunt nec audent comedere carnes ostrearum.i.simpliciũ subditorũ nec exigere tallias vel emendas, solent captare si
in aliqua parte viderint eos apertos esse, & si occasionẽ poterunt inuenire, & sic istis solent insidiari, & obsistere. & lapillũ alicuius impositionis eis immittere, & obijcere, vt sic carnes suæ substãtiæ tẽporalis possint exactiõib. deuorare. Eccl.
22.Mittens lapides in volatilia, deijciet illa. Iõ de insidijs illorum dr̃ in ps.Sedet in insidiis cum diuitibus in occultis, vt
interficiat innocentẽ, insidiatur vt rapiat pauperem. Isti igĩ qñ perdunt brachia.i.virtutes bonæ operationis, & sepeliuntur sub terra..i.in amore terrenæ possessionis, efficiunt scorpio fallacis intentionis, & proditionis, & minationis pũcturæ, & exactionis, qa pro certo illi, q in amore terrenorũ per
auaritiã sunt sepulti, sunt vt cõiter sicut scorpius fraudulẽti. Vel põt dici, ꝙ cãcer est inobediẽs, & rebellis, q nunq̃ directè obedit, sed semꝑ, & i factis, & in dictis lateraliter circuit
quinimo ẽt semꝑ retrograde incedit inquantũ cõtrariũ dictis facit. Iudic.2. Audientes mandata dñi, oĩa fecerunt contraria. Vel cancer est diabolus, qui videns hoiem apertũ per
cogitationẽ ad rorẽ ꝓsperitatis mũdanæ, subito solet lapidẽ malæ cõplacẽtiæ, & delectatiõis immittere, & ne claudi possit aut retrahi, impedire, & sic tãdẽ ꝑ malũ cõsensum, & opera solet eũ deuorare. Itẽ dic de cogitãtibus in mulieribus, &
in quibuscunq; malis delectabilib. Vel ẽt dic de illis, qui q̃uis se aperiant ad rorẽ.i.ad bona spũalia haurienda, diabolus tñ
lapidẽ.i.vanã gloriã vel præsumptionẽ immittit, & sic eos ꝑ pctm̃ cõsumit. Vel ẽt dic, ꝙ q̃uis hõ credat se ad rorẽ.i.ad bonũ aperire, & q̃uis intẽdat aliquid ad bonum finẽ facere, diabolus tñ insidians, lapidẽ malæ cogitationis, & obstinatæ voluntatis immittit, & eũ ne ꝑseueret, impedit. Proue.23.Insi-
diatur in viis quasi latro, & quos incautos viderit, interficiet. 2
¶ Cancri vt dicit idẽ ibidem, hyeme læduntur, autumno &
verè impinguantur, sed in plenilunio magis. Sic verè multi sunt qbus hyems fortis tribulationis ẽ nociua, sicut sunt simplices, quibus tñ autumnus, & ver, q̃ sunt tẽperata, ꝓficiunt,
qa.s.si tẽperate tentant, sustinent, si violenter, succũbunt. Tales igĩ debet pleniluniũ.i. ꝓsperitas impinguare, & gratus,
& virtutibus dilatare, qa ꝓcul dubio multi sunt q ꝓsperitate bñ vtentes, ꝓficiunt, q tñ hyeme aduersitatis deficiũt. Iõ dicebat ipõsus. Can.2. Iã hyems transijt imber abijt, & recessit.
Surge amica mea, & veni, flores apparuerũt in terra nostra.
Cãcer octonos habet pedes. in verè se renouat sicut anguis. 3
lacte potatus sine aqua viuit, longam.n.habet vitã, sicut dr̃ in
libro de natura rerum. Talis debet esse iustus. Octo.n.pedes
.i.octo beatitudines, vel octo pedes.i.quatuor cardinales virtutes, & quatuor bonas affectiões debet habere, quibus possit ad bona opera circumquaq;, & lateraliter ambulare. Sic
etiã per pniam renouare, & pellem malæ consuetudinis dimittere. Diu debet in gratia per perseuerantiã viuere, quod
maximè poterit, si cibis corporalibus, & temporalibus, abstinens, lacte doctrinæ se voluerit nutrire. ad Hebre.5. Facti
estis qbus lacte opus sit, non solido cibo. ¶ Inter cancros fœminæ habẽt primo pedes duplices, masculi simplices. In quo 4
notatur, ꝙ inter cãcros.i.inter ipsos malos, fœminę sunt deteriores viris, subditi prælatis. duplices.n.habent pedes malorũ affectuum, alij non; quia vt cõiter magis cupiunt nocere, q̃ illi, & magis sũt raptores, cupidi & auari. iõ mulieri malæ dr̃ Ezec.16. Diuisisti pedes tuos oĩ trãseunti. Vel põt dici
de fœminis, quæ magis vt cõiter sunt misericordiores viris, & magis ad pauperes extendũt, & diuidũt pedes suos, & affectus. Vel dic in malo cõtra mulieres, quarũ pedes anteriores.i.manus diuisæ sunt, & apertæ ad accipiendũ, & ad auarè
acquirendũ ꝑ masculis magis apertæ. Vel ẽt põt dici de simplicibus, & subditis, qui ẽt viris.i.præl[illegible], & superioribus,
sunt meliores, & ad diuisionem misericordiæ promptiores. 5
¶ Cãcer cohabitare vxori suæ volens, ascẽdit super dorsum,
vxor verò abhorrens huiusmodi coitum, ad eum se vertit, & sic fit copula inter eos. Ista possunt applicari contra concubitum Sodomiticum, qui est horribilis, & a quocunq; fu-
giendus, qđ tñ nõ faciebat ille impudic' Hostius de quo narrat Seneca in li.de naturalibus q.1.vbi agit de speculis. ¶ Teste Solino, in occidente sunt cãcri, qui dorla habent dura, & 6
ossea sicut crocodili, & hi ita fortia habent brachia, ꝙ hoies
apprehensos submergunt. Tales lunt duri tyranni, in dorso .i.in exteriori apparentia obstinati; quia.s.isti solent hoies apprehendere, & in mari.i.in paupertatis amaritudine lubmergere, & rapinis; & iniuriis molestare Eze.19. Leo factus est,
& didicit capere præda, hominesq; deuorare. ¶ Cancer intra conchas, & alia loca vacua aliquando, vt ibi se nutriat, &
cum creuerit, mutat se ad testam seu concham maiorem, secundum Pli.lib.9.c.31.Tales sunt vsurarii; & balliui, dum.n.
parui sunt; sufficit eis intrare aliquam paruam cõcham.i.aliquod paruum officium, seu statum; cũ verò cõchæ carnes.i.
substan-

substātiā totius patriæ vel dñi sui deuotauerint,& ipsi de bonis aliorū in diuitiis creuerint,solēt maiores cōchas,& maiora officia,& solenniores dños quærere,vt ibi possint subintrare,vt carnes eius possint sicut alteri' deuotare,& se semper in amplius augmentare. Istud patet de aduocatis,& officiarijs principū,& platorū,q primo minoribus seruiunt,& carnes eorū deuorāt, inquantū de terris ipsorū totā vtilitatē recipiūt,& cū totū cōsumpserit,ipsos dimittunt,& seruitia maiorū ꝓcurant,& q̄runt. Qđ & verū est de adulatorib. & falsis amicis,q prioribus amicis,& dñis vacuatis,& consumptis,alios pleniores,& maiores q̄runt,vt similiter eos vastent. Proue.13. Si habueris,cōuiuet tecū, si nihil habueris, derelinquet te. contra illud Eccl.19. Propter mādatum Dei assume pauperem,& ꝑꝑ inopiam ne dimittas eum vacuum.

De Carpa. Cap. 17.

1 CArpera seu carpa seu carpea seu carplo piscis est fluuialis,& stagneus,squamas habēs aureas,& latas. huius mirabilis est conditio, sicut dr̄ in libro de natura rerum. sentiens.n. sesse ꝓpinquam partui,masculū suum adit,qui lacteum semen in os eius immittit, virtute cuius carpea statim parit,& plus ēt in futurū proficit. Charissimi masculus iste significat Xp̄m qui est vir,& maritus noster fęmina aūt eius est aīa christiana. Si igit̄ carpa.i.aīa christiana ouis variorū propositorū bonorū, & desideriorū sit plena,& timeat ne ipsa nō possit parere, vel ad opus per executionē debitā demādare, adeat Chr̄m virū suū ꝑ deuotionē, & partum suorū operū ei cōmittat ꝑ fiduciā,& orationē, & tunc Xp̄s semē lacteū suæ gr̄ę sibi infundet, virtute cuius bona opera pariet, & emittet. Leuit.12. Mulier suscepto semine peperit masculū. Vel pōt dici,ꝙ iste maritus ē ꝑlatus, vel prædicator,fęmella est subditus vel auditor,quia pro certo dū ab isto mare prædicatore semē lacteū dulcis doctrinæ auditoribus in os cordis immittitur,partus bonorū operū,adiuuatur,& executioni debitæ demandaī. Esai.66. Parturiuit syon filios suos. Vel expone de adulatore, q semen lacteum dulciū verborū infundit in auribus auditorū,& sic facit eos parere,dicere & reuelare quicquid interius latitabat. Pone si uis figurā de Iahele,quæ syzare offerēs vtrē lactis,occidit eū. quia.s.tales suis lacteis verbis faciunt alios dicere damna sua. Vñ Prouer.16. Vir iniquus lactat amicū suū, & ducit eū, per viā nō bonā. Contra quos Proue.1. Si te lactauerint peccatores,non acquiescas eis. Vel pone ꝙ confessor verbis lacteis consolationis facit peccatorē parere,& dicere culpam suā,qđ tū alias nō volebat. Vñ Aps. Facti estis quibus lacte opus sit. Vel pone,ꝙ ista carpa est imbecillis prælatus,q semper habet vnū maritū.i.vnū principalē consiliariū,quem qñ vult parere vel aliquid facere, solet adire , & s̄m eius lactea consilia mala opera parturire. ps. Cōcepit dolorē,& peperit iniquitatē. Vel per partū intellige promotionē,& emissionē ad exteriora beneficia , q̄ hodie faciunt multi indebitē per consiliū malignorū. Vel masculus est diabolus,lacteū semen est tentatio parturiens malū opus. 2 ¶ Carpa sentiens retia piscatorū,multis modis ipsa nititur euadere,& exire. Primo, ergo vt exeat,rete circūiens,foramē quærit,qđ si nō inuenit supra rete si pōt vt retro cadat salit,qđ si non proficit,herbā in ora tenet, vt rete desuꝑ trāsiēs nihil agat. Si vero istud nō valet,caput in limū fortiter infigit,vt sic super caudam rete trāsiens nihil trahat,sicut dr̄ in eodē li. Sic verè debemus facere quotiēs videmus rete piscatoris.i. tētationē diaboli paratā esse. Oībus.n.modis q̄bus possumus,vt euadamus capturā mali operis vel cōsensus,debemus cū diligentia laborare. Quatuor igitur sunt nobis necessaria.s. foramen q̄rere, herba in ore tenere,saltare superius,caput infigere inferius. Foramen quærit pro exitu ille, q vitat tentationis occasiones. Herbā in ore gerit ille,qui ore suo recurrit ad faciendū Deo orationes . Superius ille saltat, qui recurrit ad contēplandū cœli consolationes. Inferius vero infigit caput ille,q recurrit ad meditandū mortis, & inferni turbationes. Ista.n.sunt quatuor ad euadendū tentationes,& peccata,necessaria.s. fuga malarū occasionū,verbū deuotarū orationū, contemplatio cęlestiū mansionū,& meditatio infernaliū passionū. Si.n. hō cogitauerit,ꝙ ꝑ pc̄tm̄ inducunt occasiones,& cōtra tentationē adiuuant orationes,ꝙ ꝑꝑ peccatū perdunt cœlestes cōsolationes, & ꝙ ꝑꝑ pc̄tm̄ acquirunt infernales tribulationes, istud rete poterit euadere, & a diaboli tentationibus se saluare. Figura Lu.7. vbi mortuus,qui à quatuor portabatur a Christo extitit suscitatus. Quia.s. peccator qui ꝑdictis quatuor vtitur,a Christo spūaliter suscitaī. Ezec.38. A quatuor ventis veni spūs. dicens cum ps. Laqueus cōtritus est,& nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine domini.

De Conca. Cap. 18.

1 COncha paruulus est piscis totaliter inclusus in testa, sicut ostrea, & habet similitudinē nauis. Ista igit̄ hospitiū ē cācrorū. Paruuli.n. cācri testas eius intrāt,vbi se nutriūt,& de carnibus seu humoribus eius viuūt, sicut dicit Pli.li.9.c.30. Sic verè multi sunt qui in domibus,& familijs suis liberius recipiūt,extraneos q̄ ꝓpinquos,a quibus tñ nulla eis vtilitas ꝓcuraī,imo humorē suæ substātię cōsumūt deuotant,& prædantur. ps. Diripiant alieni labores eius.

De Conchylijs. Cap. 19.

COnchilium dr̄ illa cōcha seu ille piscis marinus , qui de rore cœ li cōcipit atq; parturit Margaritas s̄m Isidorū Pli.& Soli. Et ista alio noīe Cęloe noīatur . Illæ cōchæ s̄m Sol. in mari gregatim incedūt , maior natu ducit gregē, q̄ si capta fuerit, fugiūt alię q̄ sequunī. Pli. vero ait. li.9.c.35. ꝙ singuli greges cōcharū duces habet,sicut apes, mire ad cauēdum solertię. si vero dux ipsa capta fuerit aliæ faciliter capiunī, & in retibus includūt. Sic verè charissimi viri iusti,maximè religiosi,& clerici,per mare pœnitentiæ ambulātes, & gregatim charitatiuè,& socialiter habitātes, & Margaritas bonorū operū pariētes,& infra testas humilitatis se clausos, & absconsos tenētes,debēt maiorē natu.i. prudentiorē,& in motib' seniorē sibi in ꝑlatū ꝑponere,& ipsos alios in gradu, & statu facere ꝑcedere,& ipsum obediēdo seq,& super se regē cōstituere, qui.s. ad ꝑcauendū pericula mire sollertiæ debet esse. Apo.14. Hi sequunī agnū quocunq; ierit. Eccle.32. Loquere tu maior natu,decet.n. te primū verbū. Qđ si iste q ꝑcedit.s. iudex,per pc̄tm̄ aliqđ captus fuerit,ipsi ꝓ certo eius exēplo nō debent peccare , nec diaboli retibus se immittere, sed potius retrocedere , & fugere, & a consimili abstinere 1. Mach.8. Iudas cecidit,& cæteri fugerūt. Vñ dicit Sen. in prouer. ꝙ optimū est maiorū seq vestigia,si rectè ꝑcesserint . Ex vitio alterius sapiēs emēdat suū . Veruntñ(qđ dolendū est) hodie fit cōtrariū,qa ꝓ certo si dux,iudex vel ꝑlatus ꝑ peccata capiī,alii eius exēplo facile capiunī,& vitiorū retib. inuoluunī, exēplo Saulis,q se interficiente,armiger eius exemplo ipsius se peremit sicut dr̄ 1. Reg.1. Vel pōt dici, ꝙ si nos viderimus ꝑcessores nostros aliquo vitio,& aliqua ca,& modo à diabolo captos fuisse,vel in aliquo deliquisse, nō debemus eos ꝑ imitationē seq,sed ab eorū cōuersatione ex timore casus ipsorū fugere,& auerti. Peccata.n. ꝑcedentiū.s. Dauid Salomonis,Adę,Luciferi & Sansonis, debēt nobis eē exēpla,& speculū ne cadamus , q a sicut dicit idē. Sene. Ruina ꝑcedentiū posteros docet. ¶ Cōchæ margaritiferæ dū sunt in aqua, testā habent flexibilē atq; mollē, extractæ vero duranī in lapidē, vt dicit idē. Istud expone sicut exposuī de corallio qđ dum est in mari,est radix mollis,extractū vero efficiī lapis durus. vide infra. li.11.c.53. 3 ¶ Pisces sunt q dā in mari s̄m Pli. (vt sunt conchylia) qui in testis duris degentes,quandiu sunt in aqua maris amara, nunquā aperiunī, sed de nocte ad litus exeūt,vbi ad aduentū roris se aperiūt quo nutriunī,& impinguanī, & margaritis preciosis impregnanī , & statī in seipsis iterū claudunī, nec aperiunī quousq; rorē cęlestē iterū senserint aduenisse. Sic verè debet facere quęlibet persona diligēs custos sui, qa existens in mari huius mundi, nō se debet per desideria aperire ad aquas amaras.i. ad bona delectabilia hoīs mūdi,q̄ in se realiter sunt amara, imo ꝓ certo affectus suos infra testam cōscientiæ debet recolligere,& ad littus pęnitētiæ peruenire,& ibi ad rorem cęlestis gratiæ vel doctrinæ aperiri per amorē , vt sic uirtutibus impinguetur, & Margarita,quę Chr̄s est per gr̄am imprægnet,& tūc iterū debet se claudere ꝑ discretionē,quousq; rorē gr̄ę vel doctrinæ iterū senserit aduenisse. Vñ Esai.26. Popule meus intra in cubicula tua,& claude ostia tua suꝑ te. Qđ est cōtra religiosos,q ad mūdi negotia se exponūt, & q indiscretē se aperiūt secularib.&c. ¶ Scđm Pli. pisces cęloæ.i. cōchylia,ꝑ noctē ad litus ægrediunī,& ibi aperiunī,& aduenięte, & descēdente in eis rore cęli exinde pascunī,& nutriunī,& virtute cęli, & rore impꝑgnanī,& sic sine coitu pariūt,& cōcipiūt,& in eorū carne

carne margarita lapis præciosissimus solidatur,& sic ſm Sol.
plus habet partus de cælo q̄ de mari. Sic beata virgo de ma
ri huius mundi ad littus pniæ se conuertens, & per colenſum
seipſam lancto aperiens, dicens illud Luc. 1. Ecce ancilla dñi
&c. rorē verbi infra beati sua viscera habuit,& concepit, vir-
tute cuius donis, & virtutibus extitit impinguata,& marga
rita corporis Christi impręgnata,& sic sine virili semine pe-
perit,& cōcepit intacta, & immaculata. Can. 5. Aperui ostiū
dilecto meo &c. Esa 7. Ecce concipiet,& pariet filium. Et sic
plus de cælo quam de mari. i. plus de Dei gratia quā virtute
humana extitit fęcundata. ¶ Coochylia in mari per motū,&
5 influentiam lunarem teguntur. Vnde quanto in luna plus est
de lumine, tanto sunt pleniores, & quanto luna lumine suo
diminuitur, tanto plus coochylia vacuantur. Sic in mari hu
ius mundi per influentiam lunæ. i. iudicum,& superiorū, cō-
chylia. i. subditi gubernantur,& ideo quanto lux grę, & sa-
pientiæ maior in luna fuerit. i. in superioribus, tanto in con-
chyliis. i. in subditis plenitudo grę,& bonorum temporaliū
maior erit, quia. s. sicut dr Eccl. 10. Secundum iudicem ciuita
tis, ita & hi, qui habitant in ea. Et cōuerso qn̄ luna. i. superior
Eclipsim. i. defectum ignorantiæ vel paupertatis patitur, tūc
conchylia. i. subditi per eorum malum regimē, bonorū suo-
rum plenitudine vacuantur, quia. s. pauperes principes sub-
ditos spoliant,& denudant, Prouer. 28. Leo rugiens, & vrsus
esuriens, princeps impius super populum pauperem. Et ēt
multotiens ignorantia prælatorū est cā vacuationis,& crimi
num subditorū. Prouer. 28. Dux indigens prudentia, multos
opprimet. Ber. Cā sunt ruinæ populi, sacerdotes mali.& vide
6 libro de lapidibus. c. de margaritis. ¶ Cōchæ certo anni tpe
luxuriante conceptu, rorem velut maritum sitiunt, quo hau
sto concipiunt grauidæq; fiunt,& de quantitate roris exhau
sti Margaritas cōcipiunt, & ſm q̄ ros fuerit paucus vel mul
tus, turbidus vel clarus, ſm hoc Margaritæ maiores vel mi-
nores, clariores vel roffiores excrescūt. Igit regula est, q̄ me
lior,& clarior Margarita generat mane q̄ vespere,& de ma-
gno haustu roris, q̄ de paruo,& tpe sereno quā coruscatio-
ne vel tonitruo, sicut dicit Sol. c. de taprobane. Coruscatiōe
.n. (vt ait) subito clauduntur,& sic haustus roris intercipitur
& abortiuum generatur. Idem ēt dicit Pli. li. 9. c. 35. Sic verè,
nos debemus rorem. i. spiritumsanctum vel diuinam gratiā
pro marito appetere, ipsumq; recipere,& ab ipso margaritā
quæ Xp̄s est, vel ēt bona,& preciosa opera generare. Regula
ergo est q̄ Margaritæ. i. bona opera, q̄ fiunt cum magno hau
stu roris diuinæ gratiæ,& quæ fiunt in mane iuuentutis, & q̄
fiunt sine coruscatione vanæ laudis, sunt ceteris meliora,&
apud Deū,& hoies pulchriora. Corruscatio. n. i. propalatio
inanis gloriæ, vanæ laudis, & iactantiæ, Margaritā boni ope
ris impedit, ipsamq; aborriri,& fructu,& merito carere facit
sicut dr Matt. 6. de illis qui coram populo orabant, & qui vt
ieiunantes apparerent exterminabāt facies suas,& qui vt vi-
derentur, ab hoibus, oia sua opera faciebant, & sic corā aliis
corruscabant. de quibus dñs ait. Amē dico vobis, receperūt
mercedem suam. Sic ergo sua Margarita abortiuum peperit
pro eo, q̄ ibi corruscatio interuenit. Vel dic, q̄ Margarita. i.
operatio disponitur ſm naturā roris i. verbi vel cogitatiōis
quo cōcipitur, ita q̄ ſm, q̄ ros cōceptus. i. cogitatio vel uer-
bi seu doctrinæ receptio, bonus est vel malus, ſm hoc mar-
7 garita sequentis operis variatur. ¶ Scd̄m Soli. vbi supra ipsis
inest sensus partusq; suos maculari timent, & ideo ne radijs
solis lapis eius fuscetur, in profundum maris in ipsis diei fer
uoribus se abscōdunt. Sic verè hō qn̄ percipit se Margaritā
alicuius boni propositi cōcepisse, debet timere ne radius so
lis. i. feruor concupiscentiæ vel tentationis vel ēt lux inanis
gloriæ,& mundanæ propalationis, ipsum maculet aut corrū
pat,& pp hoc ipse debet se in profundum humilitatis abscō
dere, visus & aspectus hoim fugere occasiones vitare,& se a
tentationibus elongare. ps. ecce elongaui fugiens &c. Vel dic
quod profundum maris est consideratio mortis, iudicij &
8 inferni a. ad Cor. 11. Nocte & die in pfundo maris fui ¶ Mar
garita in aqua mollis est, maximè du est in viscere matris, du
ratur aūt euiscerata, nunquam duæ simul inueniuntur, & iō
dicta est vnio,& appellatur, sicut dicūt tam Pli. quā Soli. Ta-
les sunt mali, quia pro certo dum sunt in aqua tribulationū,
molles,& benigni sunt, si vero exinde extracti fuerint, p ob
stinationem protinus indurescunt. Iob. 30. In similitudinem
lapidis durantur aquæ. Tales ergo vniones dicuntur, q̄ a pro

certo nunquā simul per charitatē,& concordiā inueniūtur,
imo singuli,& diuisi, singulares & particulares per irā, odiū
& discordiam reperiuntur,& semper abinuicem seiungunt.
Gen. 13. Diuisi sunt alterutrū a fratre suo. ¶ Cōcha timet re
natium insidias,& ideo aut inter scopulos habitat, aut inter
canes marinos moratur ſm Solinum vbi supra. Sic verè iusti
timentes insidias piscatorū. i. demonum, debent ad scopulos
.i. ad asperitatem pęnitentiæ fugere,& inter canes maris. in
ter bonos pdicatores manere. Vel dic, q̄ canes isti sunt prin
cipes seculares,& ad quorū auxiliū cęloe. i. religiosi fugiunt
qn̄ piscatorum,& mundi tyrannorū fraudes, & insidias me
tuunt. Vel dic, q̄ mali qn̄ hoim. i. prælatorum correctiones
timent, ad societatem canum marinorum. i. principum secu-
larium confugiunt,& ad eorum seruitia se transportant.

De Glaucio seu claucio seu glani. Cap. 20.

Laucius seu glanius piscis est multum ingeniosus, q̄ 1
cibum in hamo appetens, sed aculeū timens, nō mor-
su, sed suis pinnulis hamū complectitur, nec prius di-
mittit quousq; circunroserit totā escam. Charissimi,
in mari huius mūdi cibus delectabilium hamum peccati in
se continet, sed discretus hō cibum appetens, cū ore cordis,
& amoris non debet ipsum accipere, quia tunc peccati acu-
leo se necaret, sed ipsum peccati aculeum debet accipere. s.
cum pinnulis rationis, & discretionis, eius punitionem præ
oculis habendo, & euitando, & sic sine periculo corrodere
poterit istum cibum, quia. s. comedere & acquirere diuitias,
non est malum, si peccati aculeus caueatur.

De Coruo. Cap. 21.

Oruus est piscis marinus ſm Isidorum, qui a voce dr 1
coruus, quia pectoris voce semper grunnit, maximè
dum pullificat, & ideo voce ppria proditus capitur,
cum auditur. Sic verè sunt multi serui,& ēt religiosi,
qui quicquid faciunt, semper grunniunt, murmurant,& ob-
surgūt, quapropter sæpe fit, q̄ magistri eorū dum ipsos mur
murantes audierint, eos capiunt, & puniunt, qui si patienter
obedirent, & operarentur, nunq̄ plus solito grauarent. Vel
pōt allegari contra quosdā rusticos, q̄ videntes se habere pul
los diuitiarū,& terrenorū, non possunt abstinere se a grūni
tu iactantiæ,& à somno superbiæ, quapropter uoce ppria p
diti, sæpe fit q̄ à ballinis capiūtur,& spoliant. Vel pōt dici cō
tra incautè loquentes, qui ex verbis,& confessionibus pro-
priis capiuntur. Bn̄ ergo dicit sapiens Prouer. 21. Qui custo-
dit os suum, custodit aiam. mors. n.& vita in manu linguæ.
Vel pōt dici contra quærulosos seruitores, qui oīa cū grun-
nitu,& murmure solent facere, pp quod piscatores. i. magi-
stri eorum audientes solent eos plus grauare. His ergo po-
test dici Act. 9. Durum est tibi contra stimulum calcitrare.

De Ceto. Cap. 22.

Etus & balena ſm Iorath sunt idem, sed cetus est ma 1
sculus, balena est fœmina. Et est cetus piscis maxim⁹,
qn̄q; quatuor iugerū latitudinē habēs, q̄ in tm̄ aliquo
tiens augmentatur, q̄ magnus mons ad cœlū erectus
esse vr. Iste tū vltra modum in concentum,& in fistulis dele-
ctatur,& iō sicut dr in li. de natura rerū, taliter solet capi. Pi
scatores. n. in nauibus iuxta ipsum conueniunt,& vt insequē
tē alliciāt, tādiu cātibus,& fistulis citharizāt,& ipsum attoni
tum,& sopitū reddunt. Qd̄ videntes, instrumentū ferreū clā
in ipsum inagūt,& statim fugiūt,& recedūt. Cetus vero eui-
gilās,& se vulneratū sentiens, fundū maris petit,& fricans se
dorso ad terrā vt ferrū cacutiat, ipsum magis ac magis infi-
git,& sic perforata pinguedine, aqua salsa intus ingreditur,
& sic bestia moritur,& super aquā fluitās inuenit,& ad terrā
funibus cū gaudio trahit,& multæ regiones ex eo in victuali
bus fęcundant. Charissimi p istū cetū possum intelligere dei
filiū bn̄dictū, qui reuera est in quātitate maximus, cū sit & in
potētia,& in essentia infinitus. ps. Magnus dn̄s, & laudabilis
nimis,& magnitudinis eius nō est finis. Sed qd pro certo, iste
cetus arte mirabili fuit captus, & de pfundo paradisi ad mū
dum per incarnationem attractus. Piscatores. n. i. antiqui pa
tres veteris testamenti coram ipso piis orationibus cecine-
runt, & ipsum modulantibus præcibus uocauerunt. Vnus
.n. de piscatoribus erat Dauid, qui dicebat. Veni ad liberan-
dum

dũ nos dñe deus uirtutũ. Alius fuit Esaias, qui dicebat. Vtinã disrũperes cęlos, & descẽderes. Sed alius fuit Salomon, q dicebat. Veniat dilectus meus in hortũ suũ. Cãt. 5. Et breuiter, & isti, & alii taliter cecinerũt, q ipsum aliqualiter sopierunt, & q ipsum delectatũ eorũ amore in carne obdormire fecerũt. ps. Excitatus est tanq̃ dormiẽs dñs, tanq̃ potẽs, & crapulatus à vino. Sed q dr p certo iste cetus sic dormiẽs ab istis nantis vel ab eorũ sequacibus. s. iudęis, instrumento ferreo. s. clauis, spinis & lancea, in cruce vulneratus, & occisus fuit, & exinde ad fundũ maris inferni, ad liberãdũ. s. sanctos patres descẽdit, & tandẽ resurgẽs iterũ supnatauit, & ascẽdit, & sic in vsus hoium p fidẽ cõuersus extitit, ita q tota regio ecclesiæ veritate ipsius plena fuit, & p sacramẽtũ altaris corpus eius in cibũ hoium venit, & ad salutẽ fideliũ se diuisit. Vñ ipse est q dicit Io. 6. Caro mea verè est cibus. Vel pôt dici cõtra multos, q quis sint fide, & moribus valde magni, in fistulis tñ, ludis & solatiis delectanĩ, & maximẽ in cãtibus, & choreis mulierũ, & iõ diabolus vidẽs eos sopitos, & delectatos, solet illã tim gladiũ tẽtationis infigere, & sic facit eos ad fundũ maris .i. ad executionẽ operis descẽdere, & tandẽ quasi de pctõ nõ curantes, iã in publicũ, & in superficie sine verecũdia cõparere. Sic igit capiuntur, & ad littus inferni deducunĩ. Iõ bñ cõsulitur Eccl. 9. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illã, ne forte pereas in efficacia ipsius. Vel pôt dici, q istæ modulationes sunt sibili, & tentationes demonũ, q primo applaudũt, & bniem delectãt, & post gladiũ mali pposìti immittũt & sic hniem morti tradũt. Vel isti modulatores sũt adulatores, i. quorũ verbis principes, & magnates lętanĩ, & sic diuersis peccatis pp eos occasionaliter moriũĩ. Isti ergo debẽt talibus citharedis dicere illud Amos. 5. Auferã me tumultum
2 carminum tuorũ cantica lyræ tuæ, non audiam. ¶ Dentes ceti in iuuentute sunt nigri, in senectute vero albi, sicut dr ibidẽ. Charissimi per dentes intelligunĩ verba, q̃ in ore debent esse ordinata. & sic dico, q q̃uis dẽtes. i. sermones nri in iuuẽtute sint qñq; nigri infames, & mali, rõne insolẽtiæ iuuenilis, in senectute tñ debẽt esse mũdi, honesti & albi, rõne maturitatis, & prudẽtiæ senilis. Thre. 4. Cãdidi facti sunt nazaræi eius &c. ¶ Cetus ẽ piscis fm Iorath, in quo materia terrestris dominatur, plusq̃ aquea, & ẽ miræ pinguedinis, & magnitudinis.
3 Vñ in senectute p̃ magnitudine corporis, in eius dorso coadunaĩ puluis, & cõdẽsaĩ arena, intm q herbæ, & frutices ibi crescãt, ita q belua mõti similis videaĩ, ad quẽ nautæ appropinquãtes, sine piculo vix euadunt, q a aq̃ eiciens qñq; nauẽ obruit, & absorbet. Tãtæ ẽt pinguedinis est, q qñ telis piscatorũ impetitur, non sentit, nisi prius pinguedo totaliter perforetur. Sed qñ caro interior lęditur ferro, tũc aq̃ maris salsũ dinẽ nõ sustinẽs, littus petit, vbi capit, & pp eius magnitudinẽ de captura ipsius tota patria emendaĩ. Catulos aũt miro diligit amore, & eos per pelagus lõgo tpe circũducit. Tales rectè sunt diuites, & auari, quia. s. nõ natura aquea miæ, & cõpassionis, imo terrea auaritiæ, & indeuotionis in eis dñaĩ, & iõ pro certo sunt magni p potẽtias, & dignitates, & pingues per delicias, & carnalitates. Nã circa eos adunatur arena bonorũ terrenorum, & maximẽ in senectute, qñ. s. in ipsis ardor auaritiæ iuuenescit, & herbæ, & frutices. i. diuersæ possessiones in eis aggreganĩ, ita q quidã mons p superbiã, & quædã insula per apparentiã esse videnĩ. Quid tu mons magne contra Zorobabel, Zach. 4. Et iõ qñ nautæ. i. pauperes fluctuãtes, istis insulis appropinquãt, qñ. s. sunt vicini taliũ diuitũ, tunc vere sine periculo. s. rapinarũ, & exhæredationũ vix euadũt, q a pp fluctus tribulationũ, q̃ sibi ab eis immittuntur, nauis eorum. i. sua hęreditas totaliter absorbetur. Esa. 13. Dissipabo & absorbebo simul. Quid plura, pcul dubio isti tm habẽt de diuitiarũ pinguedine exterius, q via io tẽporalibus vt cõiter possint lædi. Parũ. n. est si pinguedo suarũ diuitiarum aliquo infortunio in aliquo pforetur, sed procul dubio qñ piscator Chrs ipsos per mortẽ vsq; ad interiora perforauerit, & salsedinẽ mortis æternæ immiserit, tũc ad littus inferni veniẽt, & de pinguedine diuitiarũ, & p̃bendarum quas tenebant, sal tem tunc alij læti fient, quia breuiter auari, vt cõiter nihil valent, nisi qñ moriunĩ, q a tũc (sicut de behemot dr Iob 40 cõcident eũ amici, diuidẽt eũ negociatores. Vel dic, q isti sunt tantæ pinguedinis. i. tot & tantis deliciis carnalibus impinguati, q venatorũ. i. p̃dicatorũ iacula, uerba. s. pũgitiua non sentiunt nec verent, sed qñ t. e. deliciarũ pinguedine pforata interior cõsciẽtia deo inspirare p cõ, unctionẽ lædit, tunc aq maris, i. pctõrũ suorũ amaritudinẽ ferre nõ sustinẽt, & ad littus pniæ se cõuertũt, & tũc pp magnitudinẽ suæ carnis, & pinguedinis. i. pp bonorũ, & diuitiarũ suarũ multitudinẽ, q̃ vndiq; pauperibus dispgunĩ, tota patria emendaĩ, q a cõuersio diuitũ vt plurimũ vtilis est. Sed sicut captura balenæ raro accidit, ita cõuersio diuitũ rarissime inuenit. Et isti fetus suos .i. filios valde diligũt, & ad natandũ, & se gubernãdũ p mare mũdi erudiũt, & informãt. ¶ Scdm Iorath cetus miro affectu diligit catulos suos, & p eis cõtra oia nociua se opponit, & eos lõgo tpe per pelagus circũducit, & si ipsos cumulis arenarũ cõtigerit arrestari, timẽs ne forte a piscatoribus capiantur, vadit ad pfundũ maris, & ibi sumpta aqua in copia, ipsã tanq̃ fluuiũ supra catulũ eiicit, & sic ipsum ad mare retrahit & reducit, & a periculo liberat piscatorũ. Sic vere Chrs catulos suos. i. hoies quos creauit, in ista uita p mare pniæ, & tribulationũ lõgo tpe circunducit, & p eis oibus aduersitatib. se opponit, & maximẽ in cruce, & passione, q a dñs pugnabit p vobis, & uos tacebitis. Exo. 14. ipsos ẽt mirabiliter diligit, & custodit. Sed qñ ipsos pp arenarũ. i. diuitiarum cumulos in mari mũdi p affectũ uiderit arrestari, & a pcessu bonorũ operum retardari, timẽs ne ab inferni piscatorib. p pctm mortale capianĩ, & a mari pniæ extrahanĩ, & p mortẽ occisi in iferni calderia decoquanĩ, assumit magnũ fluuiũ tribulationũ, quẽ sup eos euomit, & sic ad ipsum recurrere cõpulsi ad mare pniæ reuertuntur, q a deus illis quos suos catulos esse nouit, & quos ab æterno suos futuros p̃uidit, qñ nimis circa tpalia occupanĩ, multos fluctus tribulationũ immittit, vt ab ãnre seculi retrahanĩ. Fig. Apo. 12. Ea pôe & pôe si uis de dracone fluuiũ emittẽte. vñ Greg. Dñs electis suis iter asperũ facit, &c. Quia multæ tribulatiões iustorũ p̃s. Vel dic, q cetus iste est diabolus, mare est mundus, littus est paradisus, arena est pnia, piscator est p̃dicator. Quia p certo qñ diabolus videt, q pullus suus pctõr ẽ i prõptu, q ei p pniam à piscatorib. p̃dicatorib. subtrahaĩ, & ad littus salutis, & religiõis trahaĩ, & q iã incipit hr̃e ppositũ ad pniæ arenã, super eũ fluctus tẽtationũ, & ẽt tpaliũ cõsolationũ solet immittere, & fluctus negotiorũ ei pcurare, & sic solet eũ ad se, & ad mare mũdi, & pcti retrahere, & ne ad littus salutis veniat, impedire. Fig. Apo. 12. vbi draco insequens mulierẽ, q̃ in solitudinẽ fugiebat, misit de ore fluuiũ post eã, vt ipsam attraharet ne volaret. Sic diabolus vidẽs, q hõ vult ab ipso fugere, & volare in solitudinẽ religionis uel pniæ, flumẽ tentationũ, & consolationũ ei immittit, & sic eũ ne fugiat, ad se attrahit. Exod. 14. Inuoluit eos in mediis fluctibus. Vel dic, q fluctus significat mortis tormenta, q̃ diabolus super diuites arenis terrenorũ hærẽtes solet piicere, & ipsos secũ ad pfundũ maris, & amaritudinẽ inferni trahere, & submergere. Vel dic, q cetus est Xps, q videns Apostolus suos arenis tribulationũ p timorẽ herere, & p mare huius mundi p̃ timore iudæorum incedere nõ valere. s. post passionẽ, iuit ad profundũ paradisi in ascẽsiõe, & exinde fluuiũ scti spũs attulit in pẽtecoste, quẽ super eos ĩlundẽs fecit audacter discurrere, & cõfirmatos p mare mũdi misit uiriliter p̃dicare. Eccle. 24. Ego sapia effudi flumina. Vide Fig. infra. Apo. 12. in trac. vlt. ¶ Pugna est inter cetũ, & leuiathã, q ẽ piscis venenosus, & maximus fm Iorath, & tũc pisces alii ad caudã ceti se ponũt, vt cũ piscẽ illum venenosũ vicerit, per eius victoriã liberenĩ, q si a leuiathã uictus fuerit morinnĩ, sed cũ leuiathã cetũ vincere nõ pôt, fauces aperiẽs fumũ venenosum emittit, & fętentẽ, vt cetus cũ suis sequacibus veneneĩ, sed ecõtra cetus fumũ odoriferũ de ore emittẽs, & dictũ malũ odorẽ repellens, liberat se & suos. Sic verè cõtra Xpm, & alios pisces. i. cõtra fideles pugnat serpens venenosus. i. diabolus; cuius timẽtes impetũ boni uiri ad cetũ .i. Xpi auxilium refugiunt; & se in eius custodia deuotis orationib. cõmendãtes, ptectioni ipsius se cõmittunt; & q a tunc nõ pôt cõtra eos diabolus p violentiã p̃ualere; iõ per os suũ .i. p detractionẽ; hæreticos & falsos p̃dicatores fumũ prauæ doctrinæ: inflamationis acẽt erroris mittit; vt sic veneno peccati ipsos possĩt inficere; & mordere; sed ecõtra Xps p os suũ .i. per p̃dicatores; & doctores fumum bonæ doctrinæ; & bonæ famæ educit; et emittit; et sic venenum diaboli repellit; et grex fidelium liberatur. Ideo isti pisces dicũt illud Cant. 1. In odorem vnguentorum etc. Vel dic; quod leuiathã est detractor. qui contra cetum; id est contra bonos non cessat fumum; & fetorem infamiarum mittere; uidens quòd nequit aliter præualere; de quo non debet cetus; id est iustus curare; sed econtra odorem bonæ famæ debet emittere; et sic poterit sua bona fama totam infamiam effugare.

De Congro. Cap. 23.

COnger sic dr̃ in li.de na.re.piscis est magnus vt anguil
la,multo tñ maior. Carnes habet dulcissimas atq; pin
1 gues.hæc in rupibus manet in spelúcis maris. flãte vẽ
to,impinguat: & ita fortes habet dẽtes,ꝙ polypũ for
titudine lacerat. Talis debet esse uir iustus,q̃a debet habitare
in mari pœnitentiæ, & in cauernis humilitatis.debet esse dul
cissimus ratione pietatis,& benignitatis,vento & flatu spiri-
tussancti debet impinguare.s.pinguedine gratiæ,& bõitatis,
& armatus esse dentibus fortibus iustitiæ, & seueritatis, vt
sic laceret polypum.i.quemlibet virum neqnitiæ, & maligni
tatis.Iob 41.Per girum dentium eius fortitudo.

De Crocodilo. Cap. 24.

CRocodilus inter pisces noĩatur,pro eo,ꝙ in aqua vi-
1 uere cõprobat.de eo tñ dictũ ẽ in li.de aĩali.satis ple
ne.Vnũ tñ aduerte,qđ dicit Pli.ꝙ crocodilus amisso
corde aliquãdiu viuit Sic vere multi sunt,q̃ sine corde.i.sine
fide vel sine discretione viuũt,q̃a in nullis q̃ faciũt cor appo-
nũt,sicut sunt illi,q̃ nõ ex corde obediũt vel diligũt, vel ser-
uiũt,cõtra quos Oseæ.7. Ephraim quasi colũba seducta, non
hñs cor. ¶ Quãuis crocodilus sit belua hoĩbus horribilis,&
crudelis,est tñ ẜm Sol.populus tẽtyrorũ iuxta nilũ,gẽs.s.par
2 ua corpore,audax tñ aĩo cõtra istos,q̃ sola in fluuio habet au
daciã balneãdi.saltãt.n.sup dorsa eorũ,ipsosq; more equorũ
eq̃tat,& hiantibus beluis resupinato capite,cũ vtraq; manu
clauã immittũt in ora hiãtiũ loco freni,ipsosq; in terrã capti
uos adducũt,& voce sola territos corpore recẽter assumpta
euomere cogũt.Hæc Sol.li.de mirabilib. Crocodil⁹ ẽ diabo
lus,q̃ in flumine huius mũdi nõ cessauit à mũdi origine aĩas,
deuorare,& in vẽtre suo.i.in inferno recondere,& locare,ita
ꝙ iã nõ poterat aliq̃s tute ꝑ flumẽ sclĩ trãsfretare. Gẽs vero
ista.s.tẽtyri significat Xp̃m,q̃ ẽt populus põt dici ꝑꝑ natura-
rũ pluralitatẽ in ipso inuicẽ cõgregatã.Iste ergo ppl̃s Xp̃s so
lus crocodilũ nõ timuit,& sup ipm ꝑ ꝓdominatiã ascẽdit.Su
per aspidẽ,& basiliscũ ambulabis,& cõculcabis leonẽ,& dra
conẽ.ps.Et mediãte claua crucis,ipm euomere corpa q̃ co-
mederat.i.restituere sctõs quos ĩ vẽtre inferni collocauerat,
cõpulit,& coegit,qñ.s.ipsos de inferno liberãs, & ad corpus
resurgẽdo rediẽs,secũ duxit.Fig.Iona.2.vbi dr̃, ꝙ ꝓcepit pi-
sci,& euomuit Ionã in aridã. Vñ Iob 20.Diuitias quas deuo
rauit euomet,& de vẽtre ei⁹ extrahet eas deus. Vel dic,ꝙ isti
tẽriri sũt sctĩ,q̃ q̃uis fuerint humiles atq; parui,ipsi tñ croco
dilũ.i.diabolũ superauerũt, & mediãte claua crucis, & uoce
orõnis,& ꝑdicationis ptãtẽ ei⁹ eneruauerũt,& multos pc̃tõ-
res quos deuorauerat ꝑ pc̃tm̃,ipm euomere, & dimittere cõ
pulerũt,inq̃tũ eos ad deũ ꝑ pniam conuerterũt.vt sic q̃libet
diceret illud Iob 29.Cõterebã molas ini q̃, & dẽtib.eius au-
ferebã pdã.Vel dic,ꝙ isti signãt cõfessores,q̃ suis iductiõib.
& cõminationib.crocodilos.i.pc̃tõres obstinatos solẽt subie
ctos sibi,& deo reddere,& pc̃tã cõfitẽdo facere eos vomere,
& ipsos voce iductiõis, & claua cõminationis ad litus pniæ
cogere,& inuare. Proue.23.Cibos quos deuorauit euomet.
Vel dic,ꝙ isti tentyri sunt boni ꝓlati,q̃ q̃uis sint parui in gñe
vel facultate,dñt tñ esse audaces fortitudine,& virtute cro-
codilos.n.i.obstinatos cum dura cute,vsurarios videlicet,re
belles subditos,& tyrãnos dñt audacter inuadere , & sibi cũ
fortitudie submittere,& mediãte claua.i.potẽtia regis pasto
ralis ipsos taliter infrenare,ꝙ ad euõendũ.i.ad restituẽdũ alie
na ipsos possint cõpellere,& eos malis grauib.in iustitia rege
re,& sup ipsos potẽtialiter eq̃tare.ps. Reges eos in virga fer
rea,& tanq̃ vas &c. Vel dic,ꝙ crocodili sunt detractores,&
maximè religiosi mẽdicãtes,q̃ ita insidiant hoĩbus,& maxi-
mè diuitibus,ꝙ si vidẽt eos se in flumine ꝓsperitatis balnea-
re, & aq̃s deliciarũ se aliqualiter recreare , statim solent eos
verbis detractorijs impetere,& terribiliter lacerare.boni tñ
illos timere nõ dñt,q̃nimo(dũ tñ qđ faciũt iuste faciãt,vt i bo
nis t̃palibus ꝑꝑ eos nunq̃ cessant,ipsosq; cõtẽnũt reprimũt,
& cõculcãt.De talib.n.detractoribus dr̃ ap̃ls 1.ad Ti.4.ꝙ isti
sunt q̃ cauterizata hñt cõscia,& q̃ ꝓhibẽt nubere,& faciunt,
abstinere a cibis quos deos creauit.Tales igit̃ sunt a suis ver-
bis detractorijs cũ claua iustitiæ coercẽdi, & ad euomendũ,
& retractãdũ verba mala, q̃ dixerãt cõpellẽdi,& ad restituẽ-
dũ bonã famã, q̃ aliis abstulerãt sunt cogendi, & vt a talibus
abstineant infrenandi.ps.In chamo,& freno maxillas eorum
&c.¶ Si uis contra inuidos, & falsos machinatores potes hi-
storialiter allegare illud quod dicit Iac. ꝙ.i.in quodã palesti

ne fluuio fuerunt crocodili multiplicati, & erãt duo fratres
nobiles quorũ vnus alterũ palã occidere verebat̃,q̃a tñ i flu
mine erat solit⁹ balneari,fecit iuid⁹ fratrẽ in dictũ fluuiũ cro
codilos afferri,vt fratrũ ex cõsuetudie balneãtẽ i fluuio deuo
rarẽt labẽte vero t̃pe cũ idẽ iuid⁹ nõ recordat⁹ de crocodilis
flumẽ balneãdi grã introisset,su ira dictis beluuis deuorat⁹,&
sic verificatũ ẽ ꝙ dr̃ Ecc.19.Qui fodit foueo ĩcidet in eã,q̃ sta
tuit lapidẽ ꝓximũ offendit in eo; & qui laqueũ ponit,peribit
in illo.¶ Cætera de crocodilo vide li.de aĩali.in cap.suo vbi
inuenies satis multa & infra li.12.c.de ouis.vbi iuenies aliq̃d. 4

De Cahab. Cap. 25.

CAhab aĩal est maximũ,marinũ paruõs in respũ corpo
ris habet pedes,vnũ vero habet alio lõgiorẽ,quo vtit̃ 1
loco man⁹,q̃a.sicũ ipso cibũ ad os transmittit herbas
eradicat,& alia facta facit.Tales sunt multi qui pedes
affectuũ.i.amorẽ & amicitiã respũ corporis.i.respũ apparen
tiæ q̃ ꝓtendunt hñt paruos:sicut sunt falsi amici,quorũ affe-
ctio est modica,licet sit amoris apparentia valde magna.Qđ
aũt iste pede vtat̃ loco manus,expone sicut li.7.de auib.c.de
pellicano.§.3. de quo scribit̃ simile.Cahab in aqua non põt
spirare,& iõ solet sursum ad superficiem ascendere & aquam
euomere, & aerem attrahere & spirare,significãs bonos acti
uos,qui de aquã mũdi aliq̃ñ ascendunt,& aqua mũdanorum
negotiorũ euomunt & dimittunt,& sic aerem spiritussancti
attrahunt.ps.Os meum aparui,& attraxi spiritũ.Expone la-
tius sicut de delphino.§.5.infra eodẽ libro vbi simile reperies.

De Crico. Cap. 26.

CRicos ẜm Aril.est aĩal marinũ duas fissuras hñs in pedi 1
b⁹,faciẽtes tres digitos cũ vngulis.Pedẽ aũt dextrũ pár
uũ hẽt sinistrũ vero magnũ,& iõ cũ ambular,totũ corp⁹
sup pedẽ sinistrũ portat.Cuicũq; vero ei adhęret,fortiter ad
hæret.Charissimi ꝑ pedes in scriptura denotant̃ affectus.Au
gu.Pes meus,affectus meus,eo feror quocunq; feror.Per par
tẽ dexterã aũt intelligunt̃ bona spũalia & æterna, ꝑ sinistram
vero denotant̃ bona.t̃palia & mundana Prou.3.Longitudo
dierũ in dextera eius & in sinistra illius diuitiæ & gl̃iæ. Dica
mus ergo ꝙ cricos põt significare hoĩes mũdanos,q̃ procul
dubio pedẽ dextrũ.i.affectũ ad bona spũalia & æterna hñt vt
cõiter tenuẽ atq; breuẽ.Parum.n.cogitãt de æternis, & parũ
affectãt illa q̃ pertinent ad salutẽ.Pedẽ vero sinistrũ.i.amorẽ
terrenorum hñt vt cõiter valde lõgũ,q̃a.s.multũ diligũt t̃pa-
lia & sinistra.Io.3.dilexerunt hoĩes magis tenebras q̃ lucem.
Et inde est ꝓculdubio ꝙ hodie quasi ex toto ipsi innitunt̃ su
per pedem sinistrum.i. super amorẽ terrenorum,parũ curan
tes de affectu spũalium & æternorum.Quod potissime vide
mus de ꝓlatis qui habent in manu sua spũalia,& terrena,qui
pro certo magis sunt diligentes de terrenis congregandis,q̃
de spũalib.gubernandis,& minus caute ministrant spũalia q̃
terrena vel mundana.Quod patet in multis qui citius darẽt
quadraginta dies de indulgẽtijs,q̃ quadraginta denarios de
bursa propria.Iõ dr̃ Eccel.10.Cor stulti in sinistra illius. Vel
dic quod duo pedes sunt mia dexter,iustitia sinister.Multi er
go prælati sunt qui pedem dextrum miæ paruum habent,pe
dem vero sinistrum valde longum,& iõ quasi ex toto innitũ
tur isti sinistro pedi per iustitiæ rigorem, & nunquã dextro
pedi miæ vel clementiæ per compassionis dulcorem.Quia ꝓ
certo iudices & prælati sunt hodie valde prompti ad punien
dum,tardi vero ad miserandum, & hoc ꝓcul dubio quia dũ
puniunt,sp solent aliquid exigere,& exinde confiscationes,
emendas vel vtilitatis acquirere,qñ vero indulgent, non so-
lent aliquid reportare.¶ Cricos ẜm Arist.fortissime adhęret 2
cuicunq; adhæreat.habet aũt in pedib.duas fissuras & tres di
gitos.Tales sunt luxuriosi,qui vltra debitum adhærẽt aliis ꝑ
amorẽ.Pes aũt.i.affectio eorũ duas habet fissuras.i.duas ma-
las intentiones.s.decipiendi & dehonestandi,Tres vero digi
tos.i.tria præcipua dãna.s.ꝑditionẽ aĩæ,famæ subæ.Loc. 52.
Duo in tres & tres in duo diuident̃.Vel põt dici contra illos
qui in opinionib.suis vltra modum adhærent & qui ab obsti
nato proposito suo auelli nõ pñt,maximẽ contra hæreticos.
psal.Adhæsit pauimento aĩa mea.vel põt dici de bonis qui in
pedi.i.affectuũ hñt duplicẽ figurã.i.duplicem charitatem,&
tres digitos.i.tres virtutes theologicas.s.fidẽ iustitiã & veri
tatẽ,& iõ isti tã deo q̃ ꝓximo fortiter adhærẽt ꝑ amoris cõti
nuitatẽ firmitatẽ.ps.Mihi aũt adhęrere Deo bonũ est,& po-
nere in dño spẽ meã.¶ Cricos ẜm Aril.vidẽs tẽpus turbidũ 3
& ventosum,efficitur debilis,& ideo tũc applicatur & adhæ

rer lapidibus,& quiescit,qñ verû tps est serenum, tûc absolu ce deambulat vndeqꝫ. Istud pôt applicari ad quosdã qb. magis ꝓficit aduersitas,q̃ ꝓsperitas,quia.s.qñ ventus,& turbo tribulationû flauerit, isti solent ad lapides.i.ad Deum sanctos,& angelos recurrere p orationẽ,& eisdẽ firmiter adhærere per spẽ fiduciã,& dilectionẽ. Iob 5.Cû lapidibus regionis pactû tuû.Et iô qa cogitãt de sui debilitate ꝓpria p luips sius côsideratione, iô isti quiescût, & liberant̃ per Dei auxiliû,& ꝓtectionem.Allega vt supra.Si vero tps per ꝓsperitatẽ clarû, & serenû fuerit,tûc libere discurrant̃,& multa mala operantur.& sic bene dicit Greg.q plus nocent prospera,q̃ aduersa.Vel pôt dici côtra multos,q tpe aduersitatis torpẽt timent,& sunt debiles, tpe vero prosperitatis apparent fortes,læti,& vagabides,sicut potissimè patet de mûdanis amicis,qui in aduersitate torpent,& timent, in prosperitate verô discurrunt, obsequuntur & gaudent. Vel dic contra affectuosos prælatos, qui in tempore huius turbulentæ vitæ nullum habent solatium , nisi lapidibus.i.luis insensibilibus nepotibus adhærere,& eos diligere,& fouere.

De Celione seu chylone secundum Alb. Cap. 27.

1 CElion vt dicit Arist.aĩal est marinû,quod nunq̃ pascit̃ extraneo nutrimento.Sua.n.humiditate, quæ de corpore suo exit,cibat̃,& inde fit,q illud aĩal semp est ieiunû,& tñ ẽ validû, & robustû,cuius câm assignat esse humiditatẽ huius aĩalis,cû sit aĩal mirabilit̃ humidû,& viscosum.sicut ẽt dicit,q mulieres eo,q ita sunt frigidæ,& humidæ, possunt plusq̃ viri ieiunia sustinere. Istud pôt dici de abstinentibus,& ieiunis,qui de ꝓpria humiditate. de lachrymis accipiunt sibi cibû iuxta illud ps. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte.Et q̃uis a cibis corporalib' multû abstineãt,sunt tñ spûalr validi,& robusti, qa istud est gñale, q vñ fit caro debilior,spûs fit robustior, iuxta illud 2.ad Cor.12.Cum infirmor,tuoc fortis sum. Vel pôt dici contra quosdam incestuosos,qui humiditate sua vescuntur,inquantum illis,quæ sunt de consanguinitate propria abutuntur.

De Canibus maris. Cap. 28.

1 CAnes marini pisces sunt,q crudelitate, & morsu sunt horribiles,habentes branchias clauorû mõ formatas & venantur alios pisces, sicut canes in terra aĩalia venant̃. Nô tñ latrãt, sed latratus loco afflatû horribilẽ habent. Tales sunt iniqui officiales, & balliui, q̃a.s.cû morsu detractionis,cum afflatu adulationis,cû clauis rapinæ, & exactionis,alios ꝓsequuntur,& ideo canes maris.i.canes amari dici propriè promerentur.psalm.Circundederunt me canes multi,consilium malignantium obsedit me.Vel per afflatum intellige mala consilia officialium,principum & pastorum &c.sicut supra.

De Ceruleo. Cap. 29.

1 CEruleus siue ceruleû monstrû est noie , & colore, qđ Ganges fluuius gignit. Hoc fortia habet brachia , & adeo robustum est viribus, vt elephantes ad flumẽ ꝓ potu veniẽtes, mordic' côprehẽsa manu detrahat, sicut dicit Pli.l.9.c.15. Fluui' Gãges charissimi significat fluuiû deliciarû vel statû mundanæ prosperitatis, qui semper fluitat sicut flumen.Iste ergo ceruleus,diabolum significat, qui fortissimus est,qa sicut dr̃ Iob 40.Nô est potestas super terrã,quæ côparetur ei.Iste igit̃ magnis bestiis.i magnis,& prudentibus viris ad fluuiû ꝓsperitatis per affectum descendẽtibus, & ibi aquas deliciarû, & diuitiarû haurientibus, solet insidiari,& ipsos per diuersa vitia submergere,& in ꝓfundû inferni deiicere,& grauare.Istud videmus de multis,q priua boni, dû ad fluuiû ꝓsperitatis descendunt per multa iadẽ vitia mali siût Iob 22.Sublati sunt añ tps suû,& fluuius subuertit fundamẽta ipsorû. Iste.n.habet duo fortissima brachia.s. tribulationẽ impellentẽ sicut dextrû, & tẽtationẽ attrahẽtẽ sicut sinistrû.Istis ergo mediantib.hoies ia pc̃m detrahit,& eos in fluuio mũdanæ ꝓsperitatis per pc̃m submergit.Exo. 15.Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus.

De Dentrice seu dentice. Cap. 30.

1 DEntrix fm Isid.piscis est a fortitudine dẽtiû sic vocat'.Ita.n.fortes habet dẽtes,q ẽt ille dr̃ viuere ostreis & tortucis.Tales ꝓcul dubio sunt multi, q dentes.i. mordacia verba taiꝫ hñt fortitudinis, & uirtutis, q ẽt ipsæ ostreæ.i.ipsi iusti qui duro pniæ pallio sunt inclusi,ab ipsis detractoriè côfringunt̃,sicut patet de multis,q ita sunt verbosi,& iniuriosi in publico,& ita detractores,& linguosi in occulto,q nô est q se ernat a uerbis suis.ps. Filii hoim,dẽtes eorum,& sagittæ,& lingua eorum gladius acutus.

De Delphinis. Cap. 31.

1 DElphini sunt beluæ marinæ agilissimæ, fm Isi.q in dorso sunt cristatæ. Et fm Ari.côtra naturã pisciû delphini spirãt,nô in aqua,sed in superficie in aere.Ossa hñt & nô spinas. & fm Phi.ocls hñt a parte superiori in capitis occipitio, os vero à parte inferiori.& inde est,q p̃dã suã nô bñ capiût a pte oculorû, pp distorsionẽ oris, & iô qñ p̃dã volût capere solent os,& rostrû ad cęlû,oculos vero ad terrã vertere,& se totalr innersare, qđ iô fecit natura, q capiẽdo cibû retardarent̃, qa als pp suã p̃cipitẽ velocitatẽ nihil,qđ vellẽt capere,ab eorû dẽtib.saluaret̃. Charissimi delphini,q i melodia delectant̃,signãt viros iustos, q libẽter audiût melodiã verbi Dei.Isti.n.sunt valde agiles mãdata Dei, & p̃latorû celeriter faciẽdo.Dorsum eorû,i.patiẽtia qua sustinẽt labores,ẽ cristalû.i.sursum ad Deû erectû p spẽ de futuro cęlesti p̃mio obtinẽdo.Spirãt & anhelãt nô in aqua bonorû tẽporaliû,sed i aere spûaliû,ipsa desiderãdo.Ossa vero habẽt nô pinnulas.i.fortitudinẽ,& constantiã,oĩa grauia pp Deû sustinẽdo,& oĩa vtilia fortiter opando. Oculos mentis habẽt a parte superiori,deû & cęlestia côtẽplãdo.Os vero.i. gulã,& ingluuiẽ a parte inferiori gulę, & carni viriliter dominãdo.Et qñ volût p̃dã.s.bonorû tẽporaliû capere,oculos mẽtales.s.intellectû ad terrã deprimût,mortẽ & isernû cogitãdo,qa.s.oĩatura naturãs deus ordinauit,q ad cęlû, & tẽporalia se côuertãt,oĩa in Deû referẽdo,& eidẽ gratias exhibẽdo,& nihil facere vltra voluntatẽ ipsius volẽdo,sed se cû p̃dã sua ordinationi ipsius supponẽdo,qa ꝓcul dubio charissimi ad virû iustû pertinet melodiã verbi dei libẽter audire, qa sicut dr̃ Luc. 11. Beati q audiût uerbû dei, & custodiût illud. Itẽ volûtatẽ Dei,& p̃lati celeriter implere. Eccl.32.In oĩbus opibus tuis esto velox . Spẽ vero in aduersis ad deû eleuare, qa fm ps. Bonû est sperare in dño.Spiritû deuotionis attrahere,& haurire.ps.Os meû aperui,& attraxi spiritû. Ossa vero firmitatis,& côstãtiæ in oĩbus habere.ps.dñs custodit oĩa ossa eorû. Os vero & gulã rôni subiugare. Gen.4.Sub te erit appetitus tuus. Terrena vero acquirẽdo,& cupiẽdo, vultû.i. mentẽ sursum leuare,& pęnas inferni cogitare,& nos ea totû ad deû inuersare.ps.Côuersus sum in ęrumna mea dû côfigitur spina. Vel pôt dici,q p̃da nr̃a est gloria æterna, q̃ si capere volumus,necesse est q ex toto ad Deû sursum cordis,& affectus faciẽ eleuemus,& q dorsum.i.côtemptû,& obliuionẽ terræ.i.terrenis operibus côuertamus. Cuius tñ qa multi côtrariû faciunt,& mundo faciẽ,deo dorsum obliuionis côuertunt iô p̃dã gloriæ æternæ nô accipiunt . de quibus dicit dñs. Hie.2.Verterût ad me dorsum, & nô faciẽ. Vel istud pôt allegari ad hoc, q semp deus côtra ineuasibilia pericula de aliquo remedio ꝓuidet.Et pôt allegari côtra malos officiales,iudices & balliuos,q ita sunt ad malû præcipites,& veloces,& ad nocẽdû agiles,& crudeles,q nullus malitias eorû euaderet,nisi qa oportet,q p̃dã accipiẽdo,se sursum ad cœlû.i.ad superiores conuertant, & q noie superiorum ista faciant,& q rônẽ finaliter eis reddãt. Nã qñ attẽdunt, q p̃dando pauperes,& lędẽdo necesse habent se ad superiores vertere,& rônẽ eis reddere, solent a talibus abstinere, vel se saltẽ in aliquo retardare. Vel pôt dici,q illi, q sunt veloces ad malû,& vt p̃dã bonorum tẽporaliû a grãt,seipsos quantum ad mores inuersant penitus,& subuertunt.faciẽ.n. cordis, & affectus côuertunt ad p̃dã,oculos vero recti iudicij a deo auertunt,& ipsos côuertunt ad terrã.psal.Obscurent̃ oculi eorû ne videãt,& dorsum eorum semper incurua. Et sic tota iter inuersant̃ ad nequitiã, & a rectitudine peruertuntur per malitiam.¶ Delphinis inest affectus pietatis,pro morte.n.sociorû dicuntur plorare. Scđm.n.Pli.& fm Aristo.qñ vident sociû mortuû, ipsum in maris ꝓfundû solent portare, & ne comedat̃ a beluis, sepelire. Vñ narrat Pli li.9.c.8.q aspecti iã sunt defunctû ferẽtes ne lacerarẽt a beluis.dicit ẽt idẽ ibidẽ q cû rex Carię delphinû cepisset,& circa litt' ligasset, affuit delphinorû a mari maxima multitudo,quibus plangentibus & quasi miserationem pro socio poscẽtibus,rex misertus solui eum præcepit. In hoc ergo docetur humana natura affe-

ctum amoris & pietatis ad hoies habere,& pro eorum mor-
te,paupertate,& infortuniis dolere, & p liberatione & sub-
uctione eorū apud reges & iudices implorare. Dēt ēt mor-
tuos plorare,& eos sicut tō decet sepelire. Vñ Eccl.38. Fili in
per mortuū pduc lachrymas,& quasi dira passus incipe plo
rare,& fm iudicium contegere eius corpus, & ne despicias
sepulturā illius. Vel dic q mortuus est pctōr, cui p certo pij
socij debent compati,& de eius culpa, dolere,& pro eius li-
beratione á rege Christo miām orationibus implorare,& eū
á beluis inferni defendere,& eū in profundo maris.i.in ama-
ritudine contritionis,& in sabulo pniæ,ne deuoretur in infe
ris sepelire,exemplo Thobiæ,de quo dr Thob.12. q ipse ora
bat cum lachrymis,& sepeliebat mortuos. ¶ Delphinus cap-
3 tus plorat,& lachrymatur,sicut dicit Philos. & sicut dr in li.
de nat.rerum. Isti pro voce habent gemitum humano similē.
Sic verè homo qñ se videt per pctm à diabolo esse captū de-
bet gemere,& plorare,& per cōpunctionem dolere, & p cō
tritionis suspiria lachrymari. Eze.27. Plorabunt te in amari-
tudine aiæ.& in ps. Laboraui in gemitu meo, lauabo per sin-
gulas noctes lectū meum,lachrymis meis stratum meū riga
3 bo. ¶ Delphina pariente solet masculus fœtū deuorare,qua-
pp mater se solet cū fœtib. occultare sicut dr in lib. de natu.
rerum. Ista expone sicut de aue pauone supra li.7.c.61.n.5.&
6. vbi simile inuenies de pauone,qui deuorat oua pauonissæ,
& ideo se occultat. ¶ Secundum Pli & Soli. delphini spirant,
veruntamen quia in aqua spirare nequeunt, ideo sursum ad
5 aerē se eleuant vbi spirāt. Vias ergo odoratus manifestas nō
habent,& tñ odorant sagacissimè. Aculeatas habent pinnas
q inhorescūt cū irascuntur, cū vero placati fuerūt deprimunt,
& inter se ēt cōplanant,& velut in qbusdā vaginis recōdunt,
vt dicit Sol.in li.suo. Tales sunt iusti, q spirāt,& spiritum san
ctū per deuotionē olfaciūt,& bona æterna psentiūt,& odo-
rāt p cōtēplationē,& cōtra malos inhorrescūt,& irascunt p
iustitiæ executionē. Istud pōt pcipuè dici de bonis prælatis,
& secularib' actiuis, q quis nō videat spirare vel odorare p
cōtēplationē vel deuotionē, p eo.s. q aquatici sunt,& secula
res,sciunt tñ qñq; de aqua ad aerē.i. de terrenis ad spūalia se
trāsferre,& ibi de salute aiæ cogitare. Spinas ēt dorsuales in
ita erectas.i. motus iracūdiæ sciūt refrenare,& in vagina tē-
perātiæ collocare. ¶ Delphinus habet ad hoiem quādā ami-
citiā naturalē. vnde dicit Pli.li.9.c.8. Delphinus nō expaue-
scit hoiem vt alienū, imo exultans obuiam nauigijs venit,&
quasi alludēs vela pterit,& quasi ex pari nauigādo certat, &
iuxta nauē discurrit sicut ēt a quibusdā audiui. Vñ dicit Phil.
q delphini dicunt naufragātibus subuenisse. Ad q facit exē-
plū, q narrat Solinus, q dicit libro de mirabilibus, q cū qdā
nautæ vellēt Arionē quendā citharistā occidere vel submer
gere,ab eis obtinuit, q cithara pri' caneret, quo facto ad cā-
tū delphinorū greges cōuenerūt. Ille vero in mare se pijciēs
ab vno illorū exceptus,& ē ad litt' puectus,& sic quē hoies,
occidere voluerūt,beluæ saluauerunt. Arion.n. q apud regē
corinthiorū erat maximus,cū in Sicilia pecuniā maximā ag-
gregasset,timēs siculos,se eis noluit cōmittere, ne forte pp
suā pecuniā ab eis necaretur. Corinthios ergo nautas cōpa-
triotas elegit, q in mare ab eis piectus,cū prius cithara ceci
nisset per delphinū ad littus est deuectus. q cū à rege oō cre
deret, nautis postea venientibus, cū ab eis peteret si viderant
Arionē,dixerūt se eū i Sicilia florentē diuitijs dimisisse, quo
statim cōparēte, nautarū mendaciū,& delphini miraculū p
batū est, Qđ ēt pbat tēplū cū imagine ærea, & descriptione
tēporis, qđ in tanti facti memoriā in pmōtorio ppls fabrica-
uit. Sic pcul dubio debet eē de nobis, qa hoies.i. psonas rō-
ne vtētes debemus diligere, & eorū melodias.i. eorū verba,
& documēta libēter audire, & ad ea cōiter audiēda cōueni-
re.pla. Venite filij, audite me, timorē dñi docebo vos. Et ip-
los ēt si indigeāt supportare, vel ēt naufragātes,& diuersis pe
riculis pereūtes debemus suscipere,& eos eripere, & salua-
re,& maximè, qñ videmus ipsos in oris auribus p dulces p-
ces flebiliter insonare. Prouer.24. Erue eos, q ducunt ad mor
tem,& eos qui trahuntur ad interitum, libera ne cesses. Vel
dic, q delphini sunt Christus & Angeli, & sancti,qui viden-
tes hoiem in mortis æternæ periculo, & q nautæ infernales
ipsum occidere volūt si cithara flebilis cōfessionis ipsum re-
sonare audiūt,statim adsunt,ipsumq; in mare pniæ se cadere
pmittentē sustinēt, & excipiūt,& ad litus paradisi pducūt.
ps. Ad dñm cū tribularer clamaui, & exaudiuit me. Vel pōt
allegari cōtra crudelitatē humanā, cui pfertur pietas aialis.
Vel p nautas nobis siles intelligo ppinquos, p delphinos di
spares intelligo extraneos, qa sæpe fit, q hō impugnat a pxi-
mis,& ab extraneis adiuuat. Vel pōt dici cōtra platos hoies,
qbus bestiæ.i. subditi sunt meliores. Baru.6. Bestiæ meliores
sunt illis. Vel ēt pōt allegari qño nihil occultū,qđ nō reuelet
& qño qđ hoiem malitia celare voluit, Deus p beluā reuela
uit. Vel dic, q delphinus est nouitius seu simplex, q.s. hoim,
& psonarū rōnabiliū nō dēt societatē expauescere, sed poti'
diligere,& libēter aio frequētare. Vel ēt dic de Xpo, q hoim
societatē dilexit,& cū eis psonaliter habitauit. Prouer.8. De-
liciæ meæ eē cū filijs hoim. ¶ Teste Aris.& Pli.li.9.ca.8. Fœtus 7
delphinorū cito crescūt,& vsq; ad decē annos cōtinuè ado-
lescūt, & postq in ætatē puenerūt, decimo mēse solent pare
re nouos fœtus, diutissimè aūt viuere dicūtur.s. circa cētū.40.
annos vt dicit experimētator, q caudis amputatis aliquos del-
phinos in mari dimisit, q post totidē tēpora ibidē sunt inuē
ti. Plinius tñ vbi supra, & ēt Solinus dicūt solūmō de trigin
ta,qđ ēt magis credo. Charissimi numerus denarius in scri-
ptura significat decalogi cōplemētū. Decē ergo mēses sunt
decē mandatorū inchoatio,q p certo necessaria ē ad hoc vt
plē bōorū operū generemus. Decē vero anni sunt decē ma-
datorū adimpletio,q p certo necessaria est ad hoc, q ad pfe-
ctū crementū virtutū spūaliū attingamus. Leu.27. Quicquid
decimū venerit,sanctificabit. Si igit ad tale cōplementū pue
nerimus,tandē diutissimè p gratiā, & finaliter p gloriā pse-
uerabim',& viuemus. Sap.3. Iusti aūt in perpetuū viuēt. Igit
cito p merita debemus crescere,vt ad tale cōplementū,pos
simus ppere peruenire. Gen.2. Creuit puer,& ablactatus est
&c. ¶ Delphini paruuli vadūt p mare, sicut greges,& habēt,
duos custodes antiquos, & mutuo sese diligunt miro mō,vt
dicit Aris. Plinius vero vbi supra dicit, q paruos sem p aliqs
grādior comitat vt custos. Sic verè charissimi nos, q sum' in
mari huius mūdi,in grege religiosis vel ecclesiæ constituti,
debemus antiquos delphinos.i. prudētes & circūspectos cu-
stodes,& prælatos habere,qui nos possint præcedere, & fo-
uere,& ad salutem aiæ gubernare,qui ēt duo simul debēt es-
se,& non soli,per copulam vnitatis,quia sicut dicitur Eccle.
4. Melius est esse duo quē vnū. Nos vero debemus alter alte
rū diligere per vinculū charitatis. Io.13. Hoc ēst præceptum
meum,vt diligatis inuicem. ¶ Scđm Solinum delphini flante 8
aquilone celerius audiūt,flāte vero austro auditus obstruun
tur eorū. Sic vere charissimi,qñ erga nos flat frigidus ventus
aquilo tribulationis tunc mandata dei & prælatorū & pdica
torū melius audimus,& promptius in omnib. obedimus, si
vero auster mollis prosperitatis flauerit, tūc auditus obediē
tiæ obscuratus erit. qa dū psperitate gaudemus mandata dei
vilipēdimus,nō audimus. Hier.22. Locutus sum tibi in abun
dantia tua dixisti,nō audiā. ¶ Delphinus fm Arist. valde di-
ligit filios suos,& longo tpe pascit eos. Istud tñ intelligo de
matrib. quia patres filios deuorant,cū nascunt, sicut superi'
iam dictum est. Tales ergo debēt esse boni prælati, qui filios
& subditos dñt diligere,& ipsos tā tpaliter quam spūaliter rege
re,circunducere,& nutrire. 4. Reg.3. Mesa rex Moab nutrie
bat pecora multa. ¶ Sicut dicūt tā Pli. quā Soli. delphini quē
dam habent benignitatis affectū,quo hoies vnt diligere, &
maximè illos quos pueros gratos & innocentes sibi applau-
dentes potuerint inuenire,& inde est q Sol.li. de mirabilib.
c. de Hellesponto,& Pli.li.9.ca.8. dicit q sub Augusto princi
pe in cāpania puer quidā fragmentis panis delphinum quē-
dam qui in lacū luchrinum a casu intrauerat,illexit, deinde
manib. eius se palpandū præbuit. Puer vero tādem audax ef
fectus dorso delphini insiliens,ab eo vectatus fuit,ita q ali-
quādo a baiano littore vsq; ad puteolos ab eo portabat. Del
phinusq; quantuncunq; esset occultus,quocunq; diei tpe in
clamatus ad vocē pueri leuabatur. Quod tandiu factum est,
quod apud eos miraculum esse desijt. Mortuo autem puero
cū ad solitam equitationem delphinus ipsum reuerti non vi
deret,in oculis vulgi publicè interijt,quod præ desiderio &
amore nullus accidisse(vt dicit idē Pli.)dubitauit. Hoc idē
ēt narrat senator Fabianus. Narrat etiam idem Solinus qđ
apud Hipponem vrbem Aphricæ, in qua.s. fuit episcopus
beatus Augustinus,ab Hipponensib. delphinus pastus tractā
dū & equitandum sæpe se præbuit. Flabianus vero procon-
sul Aphricæ cum eum deliniisset vnguentis,odoris nouitate
sopitus,super fluctus velut mortuus iactabatur, qui tandem
euigilans

euigilans, a solita mansuetudine longo tpe abstinuit. Histo-
ria Persarũ habet quõ apud Iasum vrbẽ Babiloniæ puerum
delphinus adamauit, quẽ post colludia recedentẽ impatien-
tius sequẽs arenis inuectus hesit. Circa eãdẽ vrbẽ ẽt eũ puer,
delphino vectatus, in vndosis fluctibus necaretur, ipsum del
phinus ad terram reuexit, & vt (ac si confiteret reatum suũ)
dolens de puero pp se mortuo, seipsum morte mulctauit, &
ad mare amplius redire noluit, sed iusta mortuũ præ dolo-
re decessit. His ergo exemplis põt induci humana conditio,
ad naturam humanam amandam, & ad fidelitatem, & amici
tiã eidem cõseruandũ, & potissime qñ videmus personas es-
se beneficas, & pueros. i. puras innocentes & mũdas. Ad tria
ergo possunt exempla prædicta adduci, videlicet q humana
natura, & hõ inquantum homo, à quolibet debet diligi, quẽ
videt etiam à beluis adamari. Qđ est contra crudeles, q cõ-
tra humanam naturam debacchantur, & pro nihilo habent
si occiderint hoiem, imo in hoc multotiens gloriant. De qui
bus Eccl. 28. Hõ hui reseruat iram, & a deo quærit medelã.
In hoiem similem sui non habet misericordiam, & pro pec-
catis deprecatur. Talem ergo rationem. s. q ratione humani
tatis hoi sit parcẽdum, allegat Pilatus iudæis de Christo, cũ
dicebat. Ecce hõ. Item istud põt allegari contra ingratos, q a
. s. ista aialia rõne pastus, & beneficij suscepit feritatem depo
nunt, & hoi seruitium quod possunt faciũt, & eidem applau
dere volunt. Qđ tñ nõ faciunt ingrati, qui illos à qbus bene
ficia receperunt, perpetuo nollent videre, quia ſm Senecam
epistola 81. Ingratus quia reputat turpe esse non reddere, nõ
vult esse cui reddat. Põt ẽt allegari de bonis amicis, qui ami-
cos suos libenter vident, & cum eis lætantur, solantur &
gaudent, & si in mare tribulationũ ipsos intrare contingat,
eos portant, sustinent atq; fouent, & ẽt pro posse liberãt atq;
saluãt. Qđ si mors vel infortuniũ eis accidat, & maximè pp
eos, cum eisdem mentaliter commoriunt, cõpatiuntur & do
lent. ad Ro. 12. Gaudere cum gaudentibus, & flere cum flẽti-
bus. Vel põt vltimũ exemplũ exponi de Christo q cũ a prin-
cipio cum puero. Adam amicitiam cõtraxisset, & eum fluctĩ
bus tentationum diaboli peremptum vidisset, ipsum de ma-
nu inferni eripuit, & in littore iudeæ pro eo mortuus fuit, &
sic mortẽ alterius morte propria puniuit, dicens illud Eccl.
22. Amicum salutare non confundar, & a facie illius non me
abscõdam, & si mala mihi euenerint pp illum, sustinebo. Vel
põt dici, q iste est Deus, q pueros. i. innocentes amat, & qua-
cunq; hora ab eis per orationẽ inclamatur, ipsos exaudit p-
tinus atq; iuuat. ps. In quacunq; die inuocauero te, velociter
exaudi me. Vel dic, q puer est Christus, quem nulla belua
. i. nullus peccator debet expauescere, sed diligere, & ei in p-
sona pauperum pastum dare, & mortem quam pro nobis su
stinuit, compatiendo deflere, & quia ipsum tempestate iudai
cæ prauitatis videmus mortuum debemus cum eo mori spi
ritualiter, & dolere, dicendo illud Gen. 37. Puer nõ cõparet
& ego quo ibo? ¶ Delphini soli inter pisces mãmas habent, &
lac, quo fœtus suos lactant, & nutriunt, dum sunt parui. Vn-
de ẽt dicit Pli. li. 9. c. 8. q delphini paruulos suos diu comitan
tur, magna erga partũ charitate. Solinus vero ait, q vberib.
fœtus alunt, tenerosq; in faucibus recipiunt, inualidosq; ali-
quandiu prosequũtur. Sic prælati, & pdicatores fœtus suos
. i. subditos, & auditores lacte doctrinæ, & tẽporalis subuen-
tionis debent enutrire. Duplex aũt mãma prælati est, tẽpora
lis subuentio sinistra, eruditio spũalis dextra, vel dextra, mĩa
sinistra iustitia. Prædicatores ẽt debẽt habere duas mãmas,
dextrã quãtum ad nouũ testam, sinistram q̃tum ad antiquũ
testamẽtum. His igitur mamillis debent lactare subditos, &
egenos, & erga eos oñdere affect᷒ beniuolos, & paternos, &
maximè circa pauperes iuuenes, impotentes, & egenos, quia
. s. tales debent charitatiuè psequi, & eos confortari, & defen-
dere, & pro viribus auxiliari. Vnde 1. ad Thess. 5. Suscipite in
firmos &c. & 1. ad Cor. 3. Tanquã paruulis in Christo lac de
13 di vobis. ¶ Delphini simones à græcis dicuntur. quia simon
interpretatur audiens, eo q audita symphonia in mari insi-
mul congregantur, & ad sonum melodiæ venientes, ibi mi-
rabiliter delectantur. Vñ ẽt Pli. lib. 9. ca. 8 ait q oẽs miro mõ
nomẽ simonis diligunt, & ita ẽt appellari malunt, & musicè
cantũ volunt. Sic verè statim, q plectrum linguæ tangit sym
phonia pdicatorũ, & ex ipso sonat sonus melodiæ verbi dei,
simones. i. audientes debent insimul cõgregari pro hmõi me
lodia audienda. Et sicut ſm Philosophũ, Isid. & Soli. delphi-
ni proprio simonis vocati vocabulo, istud sibi vendicãt, quo
audito hoiem sequunt, sic iusti vocati ad pdicationẽ vel con
uersionẽ vel alicuius operis boni executionẽ, statim debent
intelligere, & audire, & obediendo sequi, & operi demanda
re Baruch. 5. Vocati sunt, & dixerunt, adsumus. Et sicut qsq;
pp hmõi congregationẽ simones capiuntur, sic p pdicato-
rẽ auditores in rete diuinæ gratiæ inuoluunt, & sic a mari. i.
peccatorũ amaritudine extrahuntur. Figura Iudic. 2. vbi ap
paruit Angelus dñi in galgalis, & cõgregati sunt ad eũ de i-
lis partibus, & improperauit eis defectus suos, & fleuerunt
&c. Sic in aduentu Angeli. i. prædicatoris, hoies ad lachry-
mas commouentur. A voce Angeli fugerunt populi. Esa. 33. 14
¶ Delphinis ſm Soli. & Plin. in mari nihil est velocius, qa sa-
liendo nautes transuolãt, quorũ ludus signũ est, & præsagiũ,
tẽpestatis, vnde ẽt Pli. 9 c. 8. ait q velocissimũ oĩum aĩalium
nõ solũ marinorũ est delphinus, est. n. ocyor volucre, acrior
telo, & nisi eos occultum ac pene in ventres haberet, celeri-
tatẽ eius nullus piscium euaderet. Solin᷒ ẽt dicit, & ante oĩa
nihil velocius habent maria. Sic multi sunt veloces per incõ-
stãtiam, & naues. i. religionẽ, & statũ ecclesiæ, de vno ad aliũ
transeundo, transuolant & transnatant, quorũ ludus, & pro-
speritas, & gaudiũ signum est futuræ tempestates, quæ eis fi-
naliter reseruatur. Nos igitur ludus, & prosperitatis istorũ
videntes, naues aĩæ cautius gubernem᷒, & a periculo timea-
mus. Hi. n. solent lætari contra malum suum. Iõ prouerb. 18.
Antequã conteratur exaltat cor hoĩs, & antequã es aliẽ hu-
miliatur Vel dic de illis quorum affectus, & appetitus ẽ val
de velox ad mala opera facienda. Vnde pro certo si ita pos-
sent malum facere sicut vellẽt, nulli essent, qui eorũ malitiã
pcauerent, sed qa non possunt ita capere, sicut currere, ideo
nõ solent pro libito alios offendere vel nocere. Quod potis-
sime patet de istis officialibus, & balliuis, q ad oĩa mala sunt
veloces. ps. veloces pedes eorũ ad effundendum sanguinem.
¶ Delphinus ſm Iorath in mari hoiem mortuum reperiens, 15
statim sentit vtrũ de delphino comedit dum viuebat, quod
si fecerit, ipsum comedit, & ab aliis piscibus deuorari pmit-
tit, sed si nõ comedit ipsum ad litus pellit, & defendit a mor
sibus aliorum. Sic qñ Christus in mari huius mundi hoiem
mortuum per pctm̃, vel ad litterã mortuũ post hanc vita re-
perit, statim sentit si aliquos delphinos sibi similes i. paupe-
res, & ignorantes, qui sunt de eadem specie cũ ipso (quia ip-
se in mundo voluit pauper esse) comederit, & deuorauerit p
vsuras, & rapinas, quod si fecerit tunc ipsum primo impetit,
& deuorat, & per condẽnationẽ æternam ab aliis piscibus. s.
demonibus deuorari permittit in mari inferni. Hier. 30. Præ
datores tuos dabo in prædam. Sed si pauperes non comedit,
imo ipsos per elemosynas sollicitauerit, tunc verus delphinus
Christus ipsum a morsibus demonũ liberat, & ad litus para
disi ipsum deducit, qa beati misericordes, qñ ipsi misericor
diã consequent. Matt. 5. Et ẽt expone, q Deus videns hoiem,
in peccato, si tñ sit naturaliter pius erga pauperes, ipsum ad
litus pœnitentiæ finaliter reducit. Si aũt econuerso impius
sit ipsum a vitiis deuorari permittit. Prædatores tuos dabo
in prædam. Hier. 30. Vel id põt exponi de bonis prælatis, &
iudicibus, qui qñ aliquis cadit in mari. i. in manibus eorum
. s. aliquid committendo, si aliis consueuit parcere, debent ei
subuenire, sin autem, iuxta illud Iac. 2. Iudicium sine mĩa fiet
ei qui nõ fecerit mĩam. ¶ Delphinis i mari nihil velocius, qa
plurimi saliendo naues trãsuolãt. Dicuntur ẽt ſm Soli. nõ so 15
lum velocius volucri, imo ẽt citius volare telo. Habent. n. in
dorso aculeatas pinnas, quibus iuuantur ad saltandum. Vn-
de ẽt Pli. li. 9. c. 8. ait q qñ pro respirando sursum promouent
ita subito prosiliunt, q vela nauium transuolant, & transcen
dunt. Et habẽt dorsa serrata, quibus mollitiẽ ventrũ secãtes
interimunt crocodilos. Sic iusti propter velocitatem bono-
rum operũ naues mercimonia cõtinentes. i. mundi status, &
officia diuitiis onerata trãsiliunt, & transuolant per cotem-
ptum, & ad cœlum se eleuant per affectum. Esa. 40. Qui sunt
isti, qui vt nubes volant? Et isti ẽt habent dorsa. i. verba serra
ta. i. acuta & pungitiua, vt crocodilos. i. molles, & delitiosos
corrigant, & reprehẽdãt, quia qui delinquunt legem &c. De
delphinis nota quomodo ſm aliquos sunt milites, qui in ma
ri habent habitationem suam sibi a natura cõcessam, & quo
modo (vt videtur) quãdo de palatiis suis subterraneis in ma
re intrant, tunc in pisces se transformant. Vide infra libro
13. in prologo de mirabilibus mundi, vbi exempla inuenies,

ed nescio si sunt vera. Vnũ tñ scio q multa sunt secreta rerũ quæ ignoramus, & multæ possunt esse rerũ generationes occultę, quæ nobis penitus sũt ignotę. Vnde sapiens postquã de mirabilibus dei dixisset Ecc.43. de mari dicit sic. Illic pclara & mirabilia opera, varia genera bestiarũ & omniũ pecorũ, & creatura beluarũ. Sequitur. Benedicentes dñm, exaltate illum quãtũ potestis, maior est.n. oñi laude. & post. Multa abscõdita sũt maiora, his pauca.n. vidim⁹ operũ eius. Sed quia illa quæ in dicto prologo recito non moralizo, dic si vis q tales milites vident nostri moderni, nobiles, quia reuera in palatijs suis sub aquis deliciarũ ipsis, vidẽt milites esse, inquãtum.s. ipsi de factis militaribus solent loqui, & de virtutibus, & fortitudine disputare, & de mirabilib⁹ sese iactare Ioh.3. Infirmus dicat, quia ego fortis sum. Sed vere in mari pisces fiunt, quia qñ ad mare.i. ad fluctus, & amaritudinem laborũ venitur, tunc verè pisces.i. fluxibiles, deliciosi, timorosi & debiles inueniuntur, inquantum nullũ actum militiæ exequuntur. Hier.9. Erunt Aegyptij sicut mulieres.

De Dracone. Cap. 32.

DRaco maris sm Isidorũ ẽ aial marinũ, & crudele, instar, draconis terrestris in lõgitudine protensum, sed
1 alis caret, & loco alarũ pinnulas habet. & sicut dr̃ in libro de natura rerũ, illud aial valde habet modicũ caput respectu magnitudinis corporis, hiatum vero oris habet valde magnum, & cutem durissimam, trãscurrit magna marium spatia vno impetu. Morsus eius ẽ tã hoĩbus, q̃ piscibus venenosus. Tales videntur hoĩe esse multi peccatores, qa.s. ipsi sunt crudeles per aliorum iniustam inuasionẽ, longæ caudę per longæ vitæ æstimationem, doræ cutis per malę consuetudinis obstinationem, nullarum alarum per nullã cęlestium affectionem, & cõtemplationem, quia procul dubio nunquam volant sursum cęlestia contẽplando, quinimo per mare huius mundi impetuosè currũt, terrena negotia in superbia gubernando. Dan.8. Euulsæ sunt alæ eius, & sublata est de terra. Quid plura? pro certo isti habẽt magnum corp⁹, & magnum os, & paruum caput, quia pro certo tale caput, vbi vigent sensus.i. rationem, & sapiẽtiam habent paucã, corpus vero, & os.i. carnalitatem, gulam & prudentiam bestialem habent magnã, quia.s. isti multum habent de corpore, parum de capite, multum de carne, parum de spiritu, multum de conditione carnali, parũ de perfectione morali. Abundãt .n. in superfluis, & deficiũt ĩ necessarijs, & sic figurari possunt ĩ Holoferne mortuo, q habebat corp⁹, q carebat capite. Vñ Iudith.13. Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non est in eo. Et iõ breuiter hoĩes, & pisces.i. bonos & malos solent rapinis, exactionib⁹, iniurijs, detractionibus, & falsis accusationibus mordere, & veneno suæ malitiæ inficere, & nocere, ita q breuiter talibus põt dici illud Ezec.32 Leoni gẽtium assimilatus es, & draconi qui est in mari. ¶ Secundum
2 Pliniũ, draco maris in arenam deductus, mira celeritate cauernam sibi parat. Sic pro certo sunt multi officiales, & alii q positi in littore.i. aliquo statu, officio vel gradu, si arenas diuitiarum habeant tangere, & ministrare, mira celeritate cauernas, & hospitia, domos & palatia sibi fabricant, & valde cito ad magnũ statũ properant, & modico tpe magna parãt. Istud patet de vsurariis, & balliuis, q in duobus anois vel tribus fiũt diuites, & potentes, & merito, quia sicut dr̃ Ioannis. 4. Alii laborauerunt, & vos ipsi in labores eorum introistis.

De Echino seu echeneide. Cap. 33.

EChinus alio noĩe sm Pli. dr̃ echeneis. Est ergo Echi-
1 nus sm Isid. & li. de natura rerum piscis paruus, quasi semipedalis, qui habet spinas pro pedibus, sicut Cancer. Alas vero habet sub ventre, quæ pedibus assimilãtur, & in ore loco dentiũ habet aculeos valde fortes. Hic ergo piscis mirabilis est virtutis. Nam vbi alicui parti alicuius quantuncunq; magnæ nauis adheret, ipsam à cursu velut anchora stare facit, ita vt nec impulsu modico moueat. Quod intantum est mirabile vt incredibile videretur, nisi omnium magnorum auctorum in hoc sententia cõueniret, sed in hoc conueniunt Ambrosius, Basilius & Isidorus, Arist. & Pli. Plinius autem addit exempla de naui Antonii prætoris. qui cũ vellet circuire suos, & exhortari, subito nauis ipsius est retẽta. De naui etiam Caii principis dicit idem, q attestata ea inuentus est in gubernando piscis paruus, magnæ limaci similis, qui hmõi retinentiæ causa erat. Isti tñ exempla non ponit Pli. li.9.c.25. vbi agit de echeneide, sed ibi ponit bene de [illegible] aue portãte Periandum vt castrarentur nobiles pueri. sed [illegible] ponit li.32.c.1. vbi diffuse tractat de mirabilib⁹ huius pisc[illegible] dicens. Caium indignatum fuisse, q piscis semipedalis sola adherentia nauẽ retenuisset, quadringẽtorum remigum [illegible] sequio contra se renitente. Sicut aũt dicit Pli. vbi supra, [illegible] mulis potentiæ videntur esse apud quidã venerẽ conchę. Hunc vero piscem quidã ex latinis Remoram appellauerunt. Charissimi per istum piscem potest intelligi amor Dei vel et ipse Christus. ipsi.n. ad retinendum nauem aiæ, ne tentationũ vel tribulationum fluctibus moueatur, eximiæ sunt virtutis. Cuicunq;.n. per grãm adhæserit iste pisces, sibi.s. fauendo, & pium auxilium exhibendo impossibile est, q fluctibus tribulationis tentationis pulsetur, vel q à firmitate boni ppositi, tutæ perseuerãntiæ cõputetur. Si.n. Deus pro nobis, quis cõtra nos. ad Ro.8. Vnde Lu.7. Illisum est flumen domui illi. & nõ potuit eã mouere. Vel dic q iste piscis est patiẽtia, vel et fides, vel charitas vel cõstãtia vel fidelitas, quæ si naui cordis fortiter hæreant ipsam in firmitate perpetua stabiliunt, & cofirmãt. Apparuit hoc in martyribus, qui nulla tribulatione vel tentatione, fuerũt moti, sed in Christo mãserunt perpetuo radicati, iuxta doctrinã Apli.1. ad Cor.15. dicẽtis. Stabiles estote, & immobiles. Qđ et de bonis amicis dici põt, qa.s. erga eos, qui sibi adhęrent per cõsanguinitatẽ vel amicitiã & fidelitatẽ, debent ita immobiliter se tenere, q nullo casu, debent ab eis se mouere, nec in lege fidelitatis vel amicitiæ, vacillare. ad Coll.1. In fide fundati, stabiles & ĩmobiles. Vel ista possunt dici in malo, q piscis iste significat aliquã creaturã nobis per affectum inordinatũ vltra debitu adhęrentẽ, sicut sunt bona mũdi, mulieres, parẽtes, & dignitates, & talia. Ista.n. quamuis sunt modici valoris, & uirtutis, qñ tñ immoderate diliguntur. faciunt hoiem a motu bonorũ operũ quiescere, & flatu spũs sancti nõ obedire, & ad portũ paradisi non venire, sed sine profectu virtutũ in mari mundi in pctõ sistere, & manere; sicut ad litterã videmus, q multæ adhærentiæ & societates, mali affect⁹ nepotũ, & iuuiũ psonarũ, multos à magnis, bõis ĩpedierunt, & ne ad portũ salutis vel ad statũ maioris honoris tẽderẽt tardauerũt. Esa.40. Quærit quo statuat simulacrũ qđ nõ moueat. ¶ Echinus sm Amb. Pli. & Ba-
si. iudex est futuræ tẽpestatis, præsentit.n. qñ debet venire, & 2
iõ tũc solet calculũ arripere, & cũ eo fortiter se tenere, & de eo quasi anchorã facere, vt fluctus superuenturus ipm nequeat de mari eijcere vel mouere. Hoc igitur videntes nautæ sibi pcauent, & futurã tẽpestatẽ eius exemplo præuident atq; timẽt, & nauẽ suã anchoris statuunt atq; firmant. Idẽ aũt dicit Plinius li.9.c.31. Reuera charissimi, talis piscis debet esse quilibet uir discretus. debet.n futuras tempestates tribulationũ vel tentationũ sagaciter præuidere, & cõtra ipsas cũ eas imminere cõspicit, de opportuno remedio præuidere. Igit lapidẽ angularẽ.s. Christũ per deuotionẽ q̃rat, & ei p fidẽ, & dilectionem adhęreat, seque & fragilitatẽ suã sibi cõmittat, & in eo ex toto speret, & cõfidat, & sic fluctibus tentationũ, afflatibus adulationum & suggestionũ, tẽpestatibus tribulationũ, necnon moribus tẽporaliũ cõsolationum vel elationũ non mouebit, nec de mari pęnitentiæ, vel de aqua gratiæ amouebitur, sed stabilitate ppetuæ cõstantiæ fulcietur. Matt.7. Descendit pluuia, venerunt flumina, flauerunt venti, & irruerũt super domum illã, & non cecidit, fundata.n. erat super firmã petrã. Bñ ergo dicit ille qui dicit. Mihi aũt adhęrere Deo bonum est, & ponere in dño Deo spem meã. Vel põt dici de nobis religiosis, qui adherendo plato, & sm motũ volũtatis ipsius nos regẽdo, & nos ei penitus summittendo fluctibus tẽtationũ non obruimur, q si sm volũtatẽ nostrã nos gubernauerimus, faciliter culparũ fluctibus perimus, & extra aquã, gratiæ percurremus. Et quia ergo nos videmus, q sancti pcessores nostri tẽpestates vitiorũ, & tormentorũ taliter puiderunt, & eas talibus remediis pcauerunt, tempestates et huiusmodi debemus eorũ exemplo timere, & nauẽ aiæ nrǽ anchora spei, & dilectionis firmare, & ne periclitari contingat, mentem nostrã in dño stabilire, dicentes ipsi domino illud ps. Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non moueãtur vestigia mea. ¶ Echinus est piscis spinosus, habens alas sub ventre similes pedibus, dẽtes habet velut aculeos, uenenosus est comedenti, quia vsq; ad mortẽ dissoluit. & ipso vtunt aliq ad inimicorũ odium concitandum, vt dr̃ in libro de natura rerum.

rum. Tales sunt multi, maximè detractores. Isti.n. sub ventre gulositatis habent alas superbiæ, & vanitatis, quia vt cõiter tales sunt gulosi, & pomposi, ideo isti sunt per totum corpus spinosi ꝑꝑ suam asperam cõditionem. Dentes habet vt aculeos propter mordacem loquutionem. Venenosi sunt alijs, ꝑꝑ periculosam conuersationem, & ipsis demones vtuntur ad seminandum odium, inimicitiam, & dissensionem, quia.s. detractores cum ipsi inter se sint inimici, cum etiam cum oĩbus hoĩmicitias habeant, faciunt'q; etiam inter alios inimicitiæ multæ fiant Eccl. 38. Homo iracundus succẽdit litem, & in mediu pacem habẽtium immittet inimicitiam. ¶ Echinus est piscis semipedalis, cuius est virtus mirabilis ad omnia retinendum, & à cæpto motu retardandum. Nam, vt dicit Pli. li.9.c.35. si iste naui adhæret, tardius currit habitus, & portatus iudicia, & lites morari facit, partus in vtero prægnantia continent, & fluxus parientium sistit, & fętum patere nõ permittit, & si salus fuerit, & aurum in profundissimum puteum ceciderit iste admotus, & applicatus ipsum aurum secum extrahit atq; rapit. Talis piscis vr̃ esse vitium negligentiæ, quia pro certo ista est, quę cuncta negocia facit fieri magis tarda. Si quis.n. istud vitium habuerit, cursum, & nauigationẽ obedientiæ sibi tollit, partum boni operis impedit, & conceptũ boni propositi per executionem parturiri non finit, lites etiã & iudicia dirimi ab ipsis negligentib. iudicib. non permittit. Hoc solum habet, q; aurum, & munera attrahit, & emergit; & quamuis in omnibus sit lenta, ad aurum tamen hauriendum, & acquirendum sollicite se extendit, non est.n. ita negligens homo circa virtuosa negotia quin bene sit capax auari, & diligens in auaritia. Quod etiam potest dici de multis qui sale mundanæ sapientiæ conditi, de ipsis profundis puteis.i. de ipsis iniquis auaris, & vsurarijs absconditis, & celatis sciũt aurum extrahere, & sibijpsis per auaritiam vendicare. ps. Viuet, & dabitur ei de auro arabiæ, Vel dic cõtra munera, quæ portata solent iudicia retardare, & lites, & iustitiam impedire, & omnem fluxum iracundiæ mitigare. Idem etiã dic de ꝑcibus magnatum, & de affectione carnali, vel etiam de odio partis aduersæ, quia sicut dicitur Dente. 16. Munera excæcant oculos etiam iustorum.

De Ephemoro pisce. *Cap. 34.*

1 EPhemeron secundum Iorath, de animalib. est piscis q̃ sine coitu nascitur, & cum per tres horas vixerit, tunc moritur. Sic Christus non ex virili semine generatus, postquam in cruce per tres horas vixit, s. a sexta vsque ad horam nonam, clamando emisit spiritum, &c. Vel põt cõtra inconstantes dici qui in vita gratiæ non perseuerant, imo eadem die qua per confessionem, & confessionem nascuntur, eadem iterum per vitia moriuntur. Sapien. 5. Sic nos nati continuò desinemus esse.

De Escaro seu scaro. *Cap. 35.*

1 EScarus, Plinio scarus, ſm Isid. li. 13. piscis est qui solus inter pisces dr̃ ruminare, & ſm Plin. Iste est ingeniosus. Si.n. piscatores sportulam intrauerit, non ex fronte erumpit, nec violenter contra vimina currit, scit.n. q; quanto plus violenter luctaretur, tanto inter vimina sportulæ se amplius implicare. Cõsueuit ergo retrocedere, & frequenti caudæ ictu sportulæ fores laxare, & sic euadere & exire. Quod si forte alius escarus luctantem ad exeundum viderit, caudam eius dentib. arripit, & ipsum ad exeundum adiuuat, & pro viribus extrahit, & educit. Istud dicit Plin. lib. 32. c. 2. allegans Ouidium in lib. halieuticon. Re vera iste piscis videtur significare viros prouidos, & discretos, cui.s. facta, dicta, & opera solent ruminare, & matura deliberatione præmissa de eis prouide cogitare. Seneca. Diu delibera, cito facito. Ingeniosa autem prudentia summe debet apparere in exeundo de peccato, nam si quis in sportulam diabolicæ tentationis per peccatũ intrauerit, nõ statim ex abrupto nitatur exire, sicut faciunt quidam, qui videntes se in aliquo vitio deliquisse, vtpote in ebrietate vel similib. iurant nõ perpetuo se facturos, & sic indiscrete volunt erumpere de sportula quam intrarunt, quod tñ non faciunt, imo ex ipso iuramento magis tentantur, & citius reincidunt, & delinquunt ad Rom. 7. Nam peccatum occasione accepta per mandatum seducit me, & per illud occidit me. Quid ergo debet facere hõ prudẽs? Pro certo ipse debet paulatim retrocedere, occasiones vitando, & cũ cauda.i. cum memoria finis percutere, de morte, inferno, & iudicio cogitãdo, & sic fores obstinatæ voluntatis, & diabolicæ tentationis laxabit, contritionem habendo, & tunc exibit faciliter, confitendo, & peccatum totaliter dimittendo, vt sic de anima contrita dicatur illud. Thren. 1. Ipsa gemens conuersa est retrorsum. Alius verò escarus, s. ꝑlatus vel prædicator, sacerdos vel peccator, qñ videt, q; homo luctatur, & laborat exire de peccato, & q; pęnitens facit quod in se est, debet cum ore suo, & verbis per orationẽ vel per correctionem, inductionem, & monitionem ipsum adiuuare, & pro ipso de peccato extrahendo verbis, & operibus laborare iuxta illud Mat. 10. Si peccauerit frater tuus, corripe eum. Si.n. te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Et sicut ſm pli. escarus non cedit prædę alicuius piscium dentatorũ, sic verè talis sic discretus non capitur tentatione demonum malignorum. Vel ista possunt dici generaliter de quocunq; qui facit posse suum, vt de peccato vel de infortunio exeat, quem socius Christus statim apiuuat, & ipsum liberat atque saluat. Vel potest etiam dici q; quando videmus q; aliquis diligenter, & prudenter luctatur exire de sportula, & de periculis fortunæ, & de alieno magno infortunio, procul dubio alij debent moueri ad eum misericorditer adiuuandum, & ad ipsum de huiusmodi infortunijs liberãdum. Plus.n. decet iuuare hominem, qui diligenter ad bonum laborat, & qui facit quod in se est, vt fortunam superat atque vincat, q̃ illum qui totaliter in alienum auxilium sperat, & qui torpens de se non cogitat neque pensat. Figura Matt. 14 Vbi vr̃, q; videns Christus Apostolus laborantes in remigando (Erat.n. ventus contrarius illis) statim affuit, & ventum contrarium cessare fecit, quia pro certo qui contra ventum contrarium tentationum, vel tribulationum luctatur, à Deo, & à proximo adiuuari meretur. Vnde ad Roman. 8. Spiritus adiuuat infirmitatem nostram.

De Eso. *Cap. 36.*

ESos piscis est maximus in fluuio danubij, intantum, q; vix vna quadriga ipsum potest portare, qui etiã, quia cibus est delicatus, ad longinquas portatur partes. Est autem animal benignissimum, & timorosissimum. 1
Nam à pungitiuo minimo pisciculo.s. culpea siue alosa sæpe perurgetur ad fugam, vt dicit Plin. libr. 9. capit. 15. vbi ait quod propter venam quandam quam habet in faucibus, ipsum auide appetit, & occidit. Huic libenter affricat se sturio iocandi causa. Cum autem captus fuerit vino fortissimo, & lacte potatur, & sic inebriatus pluribus diebus viuit etiam extra aquam & sic ad remotas partes portatur. Bibit tamen quandoque quatuor sextaria vini antequam inebrietur. Talis est iustus, quia licet quandoque sit, & temporaliter, & spiritualiter magnus, est tamen, & timorosus, & humilis, & benignus. Eccl. 3. Quanto magnus es, humilia te. Minimis.n. pisciculis cum ipso brigam habentibus debet cædere, & eisdem locum dimittere, & abire, & maxime illis qui pungitiui dicuntur.i. illis qui verbis pungunt alios, & qui faciliter obloquuntur. Tales.n. à iustis solent timeri, & ne pungantur ab eis præcaueri, quia terribilis in ciuitate sua homo linguosus. Ecc. 8. Et sic sequitur, q; sturiones delectantur cum eo iocari, quia pro certo sicut videmus, talium humilium personarum societatem cupiunt alij frequentare. psal. Cum sancto sanctus eris. Isti etiam lacte deuotionis, & vino scientiæ, & lectionis inebriantur, adeo vt sic diu viuant in statu gratię, & longe lateque ad vsus fidelium deportentur. Apparuit hoc in paulo, qui per cõuersionem captus, lacte, & vino gratiæ, & doctrinæ à Deo fuit inebriatus, & ideo per peccatum non fuit amplius mortuus, sed late, & longe prædicando fidelium vsibus applicatus. Esaia. 60. Filij tui de longe veniẽt. Vnde talibus dr̃ Esa. 55. Properate, emite absque argento vinum & lac. Vel dic quòd piscator diabolus postquam iuuenes, & imbecilles cepit, & inuoluit in aliquo peccato, solet eos inebriare vino, in quo est luxuria, & lacte dulcedinis tẽporalis, & sic portat eos vbi vult. Vel dic litteraliter contra ebrios, qui permittunt se potari, & circumduci à diabolo ad omnia alia peccata. Vel dic q; tales sunt multi, qui magni sũt in apparentia, timorosi tamen, & imbecilles in existentia, q a etiam à paruulis piscibus.i. ab indignis hominibus, & modi-

eis tribulationib. viruntur, & ab ipsis fugere compellũtur.
2 ¶ Eros in fluuio fodit sibi foueas, vt se abscondat, cum sit aial timorosum, & ideo qñ videt sturionem qui vult cum eo ludere, solet ad foueam pro latitando fugere, & de ipsius ludis non curare. Sic verè religiosi qui timorosi, & humiles debent esse, in fluuio religionis debent foueas. i. cellas habere, quapropter si sturio. i. secularis ipsos velit quandoque ad ludos. i. ad mundi solatia inuitare, statim debent ad cellam secedere, & ibi ne delinquant in aliquo, se abscondere, & se à secularium vanis lusionib. & colloquijs elongare. psal. Elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Vel potest dici quod si diabolus vel quilibet homo malus ad ludum malorum solatiorum, & colloquiorum nos inuitauerit ad foueam conscientiæ vel ad foueam sepulchri vel mortis memoriæ debemus fugere, & ibi nos à vanis gaudijs absentare. Vel pôt dici contra partiales, qui de bonorum solatijs, & consortijs non curant, sed ad cauernas, & domos suas soli fugiunt, vbi in tristitia soli viuunt. Hie. 15. Solus sedebam, qm amaritudine repleisti me.
3 ¶ Sturio in danubio flumine intantum excitat eos ad ludendum quod dum simul ludendo per fluuium vagãtur, aquã mouent, & sic deprehenduntur, & capiuntur. Sic verè sæpe fit quod ludus, & solatium vanitatis est causa quod non solum vnus sed plures simul à diabolo capiuntur, & vnus propter alium decipitur, & diuersis vitijs laqueatur. Sunt ergo vana solatia fugienda, & inutilia consortia dimittenda, quia sicut dicitur Prou. 14. Risus dolori miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Quod etiam de latronibus potest dici, qui inter se talia ducunt solatia, quod iudices, & balliui ipsos deprehendũt, & eos capiunt, & suspendunt.

De Hericio maris. Cap. 37.

2 HEricius Maris est piscis sm Arist. habens os, & caput inferius, anum verò, & superfluitatis exitũ superius, & hic contra naturam omnium animaliũ spinis vtitur loco pedum. Spinosus. n. est, & hispidus, & oibus alijs piscibus horridus, & carnes habẽt rubeas vltra modũ, sicut dicit Plin. Secundum Isid. verò lib. 13. Hericius testulas habet more castaneæ, ex oi parte aculeatas. Charissimi per istum piscem possum intelligere detractores, qui ex oi parte pungẽtes sunt mordaces, & aculeati, ita quod de spinis faciũt sibi pedes inquantum pedes. i. affectus eorum ad pungendũ, & detrahendum totaliter ordinantur. Quid vltra? pro certo isti anum, & fęces habent superius, inquantum. s. fæces infamiarum etiam superius contra superiores non cessant proijcere, & eos suis verbis detractorijs diffamare. Caput verò, & os per falsam humilitatem deprimunt inferius, inquantum. s. humiliter cũ reuerentia videntur viuere, & verba sua charitatiuè proferre, quia prò certo istud est planum, quod detractores ad finem vt eis melius credatur, os deprimut reuerenter loquendo, caput inclinãt humiliter reuerẽdo, & hoc totum ad finem vt fęces sursum eijciant alios turpiter diffamando: Et ideo bene dr̃ Ecc. 19 Est qui nequiter se humiliat,
4 & interiora eius plena sunt dolo. Sed quid? pro certo iste piscis omnibus alijs est horridus, quia detractor ab oĩbus abhorretur, & à cunctis vilipenditur, & oditur Eccl. 5. Susurratori aũt odia, inimicitia, & contumelia, & Eccl. 9 Linguosus, & temerarius in verbo odiosus erit. Vel pone quod spinæ sunt diuitiæ, sicut etiam Christus dicit Lucę 8. Isti ergo sunt mali habentes spinas pro pedibus, inquantum s. ipsis mediantib. mouentur, & in suis malis operibus sustinentur, & diuersimodè in mundi negotijs peruagantur. Et hoc potissimè patet de vsurarijs, & malis diuitibus, qui etiam spinis diuitiarum nudati, Deo & hominibus sunt odibiles, & maximè quia caput. i. animam deijciunt, & contemnunt, dorsum vero, & fęces. i. carnem perficiunt, & præponunt. Dorsum enim. i. carnem superius ponunt in honore, caput verò. i. animam habent inferius in horrore.

De Exoceto. Cap. 38.

1 EXocetus Piscis est in Arcadia, vt dicit Plin. li. 9. ca. 59. qui non potest viuere sine somno, & ideo, vt dormiat in siccum exit, & aquam dimittit, & sic dormit suauiter, & quiescit. Tales sunt viri deuoti, sine somno. n. contemplationis nequeunt viuere. & ideo aquam mundanæ prosperitatis solent dimittere, & mare mundanorum tumultuum relinquere, & ad siccum religionis, vel pœnitentiæ se transferre, vt sic in bonis æternis possint quiescere, & dormire, exemplo beati Ioannis, qui mundum dimisit, & vt per contemplationem dormitet, ad siccitatem deserti transiuit, Figurati in Helia, qui in deserto legitur dormiuisse, & sub vmbra pungentis iuniperi quieuisse, sicut dr̃ 3. Reg. 19. vt sic dicat quilibet talis illud. Iob 7. Ecce nunc in puluere dormio. Vel pôt dici de malis, qui viuere sine somno deliciarum non possunt, vel qui etiam sine somno peccati esse nolũt, & ideo mare pœnitentię vel religionis, & aquam deuotionis dimittũt, & ad siccum. i. ad mundum, vt quiescant in vitijs se deflectunt. psal. Abierunt in sicco flumina.

De Heracleodibus seu Heracleoticis piscibus. Cap. 39.

HEracleodes secundũ Theophrastum pisces sunt circa heracleam (quæ. s. est ciuitas campaniæ) positi, qui 1
in hoc sunt valde mirabiles, quia extremas fluminũ aquas sectari nituntur, terras. n. quæ inter flumina suo mediæ cauare solent, & de flumine ad fluuium se transferre, & mirum videtur (vt ait) quod piscis iste tãtos labores assumat, vt vitet aquas contrarias. Quod sic potest intelligi, vt. s. ille piscis abhorreat contrarium motum fluminis, vel quod ipse piscis aquam fluminis in quo est fastidiat, & tanquam contrariam ipsam abhorreat, & quod pro veniendo ad aliud flumen, laborem penetrandi terras intermedias assumat. Dico ergo quod ille piscis potest significare quosdam qui contrarietatem fluminis fortunæ, & aduersitatem tribulationũ, non possunt sustinere, imo statim quod eam sentiũt, volunt ad locum alium se mutare, & labores infinitos non verentur ferre, vt possint alibi se trãsferre. Illud videmus de multis qui culpas suas attribuunt locis in quibus sunt, & ideo de loco ad locum transeunt, & locum inuenire vbi contrarium non habeant credunt. Contra quos dicit Seneca Epistola. 18. Aium (inquit) debet mutare, non cœlum. Sequentur te quocunque perueneris, vitia, nihil tibi peregrinationes prosunt, cum te circunferas, q. d. melius est animum quàm locum mutare, & se contra fluminis impetum fortunæ firmare, & non propter contrarietates vel culparum, vel pęnarum, alium locum quærere, sed in eo in quo quis est, se potius emẽdare, & sibi non locis defectus suos imputare. Vnde Ecc. 10. Si spiritus hominis potestatem habentis super te ascenderit, locum tuum ne dimiseris. Vel potest dici cõtra ambitiosos, qui si sint in aliquo 1
flumine. i. in aliquo beneficio, statim fastidiũt illud, & statim volunt ad aliud se transferre, & ideo magnos labores solẽt recipere, terras, & patrias perfodere, vt possint ad fluuium optatum. i. ad optatum beneficium peruenire. Esa 57. In multitudine viæ tuæ laborasti, nec dixisti, quiescam. Et sicut sm Theophrastum iste piscis in aqua facit sibi foueas ad habitandum, sic isti in flumine ecclesiæ non quærunt nisi foueas bonorum temporalium ad manẽdum. Esa. 34. Ibi habuit foueã Hericius. Vel potest dici ad finem, quod de fluuio mũdanæ prosperitatis (qui velut nobis contrarius, deuitari debet) ad flumen gratiæ, & gloriæ (qui velut vtilis debet concupisci) nos transferre possimus, necesse est magnos labores. i. pęnitentię sumere, & per foueas humilitatis, per ipsam terram bonorum terrenorum, ipsa contemnendo transire. Eccle. 24. Penetrabo omnes inferiores partes terræ. ¶ Plin. li 9 c. 57 Theophrastum videtur alio modo intelligere. Dicit. n. circa heraclidẽ esse genus piscium, quod extremas aquas fluminum sectatur vbi cauernas in terra sibi facit, ibique etiam recedente flumine, & cauerna in sicco remanente viuit, ibidemque tales pisces postmodum effodiuntur, & quanquam prima facie videantur mortui, motu tamen corporum videre comprobatur. Ista possunt applicari ad religiosos, qui nimis volunt in secularibus occupari, quia s. quidam sunt qui in flumine deuotionis. i. in religione non se profundant, sed extrema fluminum. i. ipsa secularia negotia sectantur, & amant, ibique foueas, & cauernas, domos & possessiones sibi ædificant, & infra ipsam terram. i. infra ipsum terrenorum amorem, se per affectionem sepeliunt, & inhumant. Sic ergo fit, quod fluuius deuotionis ab ipsis ex toto recedit, & ipsi in sicco sine deuotionis humore remanent, & infra terram, & terrena velut mortui in ipsis terrenis implicari relinquunt, & iam de aqua fluminis quæ recessit. i. de deuotione, & gratia quæ eis defecit, pe-

penitus nihil curant. Hier. 9. Confortati sunt in terra de ma
lo ad malum egressi sunt. Tales ergo quando à Prælatis, &
prædicatorib. effodiuntur, quæruntur, & reprehenduntur.
inueniuntur spiritualiter mortui. Motu autem côscientię vel
motu aliquorum bonorum operum deprehenduntur ali-
quotiens esse viui, qui. s. multi sunt qui daro, q propter impli
cationem in terrenis, & propter carentiam fluminis gratiæ
spiritualiter mortui videantur, ipsi tñ habere motum bonæ
conscientiæ, & executionem bonorum operum comprobá-
tur. 2. ad Cori. 6. Quasi morientes, & ecce viuimus. ¶ Secun-
dum Plin. ibidem ideo Theophrastus asserit in Paphlagonia
effodi de altis scrobibus pisces grauissimos, & de locis qui-
dem vbi nullæ restagnent aquæ. Miratur aût, & ipse siue coi-
tu pisces gigni, & sine aqua viuere subtus terrâ. Dicit tñ Pli.
illam terram forte habere in hoc aquę naturam, vel forte ip
sos pisces habere naturam vermium terrenorum. Dicit etiã
ex hoc minus mirabile esse q tale possint viuere subtus ter-
ram. Adducit etiã ad propositum qũo Nilus post recessum
suum mures quasi semiformatos relinquit, qui etiã pro par-
te sunt mortui, & pro parte viui. De istis etiã videtur recor-
dari Seneca li. 3. de naturalibus quęstionibus, vbi ait q Theo
phrastus affirmat, q pisces de quibusdam locis eruũtur. Dic
si vis q locus vbi aquæ deuotionis, & compunctionis non re
stagnant nec abundant, est mundus, & mundanorum status,
& tamen constat, q in ipsis fossis, & scrobibus. i. in ipsis terre
nis negotijs pisces. i. aliqui viri deuoti inueniuntur ibique vi
uere vita gratiæ comprobantur. Ipsi. n. mures, & talpæ. i. ipsi
seculares licet visu veræ discretionis careant, vitam tamen
gratiæ in se seruant, ita q Deo, & Angelis cibi gratissimi effi
ciuntur, quando per mortem effodiuntur, & de ipsa terra. i.
de ipsis terrenis negotijs quæ debitè administrauerant, eru-
untur. Isti ergo videntur dicere illud. 1. ad Thessa. 5. Siue vi-
gilemus siue dormiamus, simul cum illo viuamus. Ac si di-
cat, siue vigilemus per actiuam, siue dormiamus, per con-
templatiuam, semper debemus gratiam viuere, & in statu sa
lutis persistere.

De Equo marino. Cap. 40.

EQuus Marinus ſm Isidorum monstrum est, sic dictũ
1 eo q prima parte equus est, postremo vero soluuntur
in piscem. Tales sunt multi, qui in principio. s. in iuuẽ-
tute sunt equi. i. viri fortes, spirituales, & firmi, postea
vero in cauda. i. in fine, & senectute sunt pisces, s. fragiles, car
nales, debiles atque vani. Ista videmus de multis, qui in prin
cipio cantant mirabilia, postea verò cantant defecit. De qui
bus dicit Aristo. q acres in principio, franguntur in fine. Vel
dic etiã de ipsis malis, qui in capite. i. in principio sunt equi. s.
superbi, & crudeles, tandem verò qñ senescunt, in cauda. i. in
fine dierum efficiuntur pisces, deliciosi, s. carnales. Ideo de ta
libus equis marinis dr̃ Abacuc. 3. Viam fecisti in mari equis
tuis in luto aquarum multarum. Quasi dicat, isti primo sunt
in mari. i. in amaritudine pœnitentiæ finaliter verò sunt in lu
to carnalitatis, & immunditię. ¶ Equus marinus ſm Arist. in
2 aqua viuit, & nihil extra aquam potest, sed statim, vt aquam
carebit natura, carebit, & vita. fortissimum tamẽ monstrum
est, dũ est in aqua, comedit. n. alios pisces, & de eorum viuit
carnibus, & in pugna mirabiliter est crudele. Tales sunt ty-
ranni, qui. s. equi sunt. i. superbi. & clari, Isti. n. in aqua huius
fluxibilis vitæ possunt, & multa faciunt, & cômittunt, & con
tra pauperes crudeles sunt, & de eorum carnib, & tempora-
libus substantijs pascuntur, & viuunt. Statim vero q aquam
istam post mortem exierint, nil poterunt, quia cum vita cor-
poris, vita gratiæ, & gloriæ tunc carebũt, quia. s. anima cum
corpore spiritualiter morietur, & sic eorum potestas cum ip
so corpore finietur, & ideo ad consolationem pauperum lo-
quitur scriptura dicens in psal. Ne timeas cum diues fuerit
homo, & cum multiplicata fuerit gloria domus eius, quoniã
cum interierit, non sumet omnia secum, neque transibit cũ
eo gloria domus eius, quoniã omnia ipsius in vita ipsius be-
nedicetur &c. Vel dic côtra deliciosos milites, qui dum sunt
in aqua deliciarum. i. in côuiuijs iuxta ignem, multa possunt
. s. quantum ad iactantiam, & ad dicta, extra verò pœnitus ni
hil valent. Sap. 16. Ignis in aqua valebat supra suam virtutẽ.
¶ Equus marinus est aial crudele contra alios pisces maris
3 hominem tamen dicitur timere, & cũ ipso bella gerere for-
midat, vt dicit Arist. Tales autem sunt multi, & maximè bal-
liui, vsurarij, & auari, isti. n. contra pisces. i. contra debiles, flu
xibiles, & pauperes sunt audaces, côtra hominem verò. i. cô-
tra rationales personas defendere se potentes, mirabiliter
sunt fugaces, quia. s. isti tales homines timent, formidant, at-
que verentur, pisces verò id est debiles, & pauperes depre-
dantur, de quibus. 1. Reg. 15. potest dici quòd pinguioribus
Amalech pepercerunt, quicquid autem vile, & reprobum
fuit, demoliti sunt. Vel potest dici de diabolo, qui contra pi-
sces. i. contra deliciosos peccatores est fortis, contra homi-
nes vero. i. contra iustos, & rationabiles est debilis, quia il-
los solet metuere, & ipsos inuadere non audere. Iacob. 5. Re-
sistite diabolo, & fugiet à vobis, & Prouer. 19. Qui timet ho-
minem, cito corruet.

De Equo fluuiali. Cap. 41.

EQuus fluuialis monstrum est mirabile ſm Aristot. ha- 1
bens sublimem faciem, crines vt equus pedes fissos, vt
vacca, caudam, vt porcus corium eius valde grossum,
& hinnit vt equus, magnus est vt asinus. Sic verè mali
sunt sublimis faciei per superbiam, pedum. i. affectuum fisso-
rum vt vacca per inconstantiam, & lasciuiam, caudam verò,
quæ retro stat. i. absentiam habent, vt porcus per immundi-
tiam. Magni sunt vt asinos per imperitiam, hinniunt verò vt
equus. i. et detractionem, corium verò exterioris côuersatio
nis spissum habẽt, & impenetrabile per obstinationem. Ideo
de talibus equis carnalibus, & peccatoribus dr̃. Esa. 31. Equi
eorum caro, & non spiritus.

Non intellexit Auctor Plinium hoc loco. Tu vi de Pli. lib. 9. cap. 5. Cap. 42.

EXposità ſm Plin. est bellua quæ in mare Iudeæ inueni 1
tur, cuius dentes sunt longissimi, pinguedo verò maxi
ma, quandoque. s. quinque cubitorum, sicut narrat idẽ
de quadam tali belua quæ à Scauro Romanorũ Aedi
le in ædilitate sua Romam fuit pro spectaculo ablata. Tales
sunt detractores, qui præcipuè in iudæa, quæ interpretatur
confitens. i. in religione, & ecclesia, in qua est vera confessio,
inueniuntur. Isti. n. longissimos habent dentes, quia. s. vsque
ad remotas partes mordent, detrahunt, & diffamant. Maxi-
mè verò sunt pinguedinis, quia vt communiter tales per car
nales delicias præ cæteris se impinguant, & ideo tales finali-
ter in inferno spectaculum mundo fient, quando. s. In mun-
do de flumine deliciarum extracti, Romam id est ad Impe-
ratoris Christi præsentiam venient, & accedẽt. ¶ Vel potest
dici de raptoribus, qui quia dentes habent longissimos pro 2
pter rapinæ crudelitatem, ideo vltra modum fiunt pingues
per diuitiarum facultatem, finaliter tamen spectaculum cun
ctis fient, quando in iudicio recipient iuxta propriam iniqui
tatem, vnde 1. ad Cor. 10. Spectaculum facti sumus mundo,
& Angelis, & hominibus.

De Elco. Cap. 43.

ELcus seu selcus, idem est quod vitulus marinus. Sed de
isto vide ad plenum in libro de animalibus, in titulo de
vltimo marino.

Puto mugilem esse de quo hic loquitur uide Ari. lib. de Hist. animalium. 8. c. 2. Cap. 44.

FIme belua est marina, gulosior vniuersis, vnde fit q p-
pter nimiam comestionem extenditur venter eius, & 1
vltra modum impinguatur. Veruntamẽ quando timet
aliquem insidiatorem, & se contrahit semetipsam, si-
cut Hericius, & infra seipsam se replicat, recolligit, & abscô-
dit, & si insidiator perseuerauerit, & famescat, solet belua ca
rens proprias deuorare, malens se in parte côsumere, quàm
cum periculoso suo se hostibus explicare, vt dicit Aristote-
les. Sic verè quando homo videt quòd nimis gulose viuens,
fuit vltra debitum impinguatus, etiã propter hoc videt dia-
bolum sibi per tentationem luxuriæ insidiantem, debet sibi-
ipsi timere, & per status sui considerationem seipsum recol-
ligere,

ligere,& se infra seipsum abscondere, & celare, & per ieiunium, & abstinentiam carnes proprias deuorare, & consumere, vt sic possit tentationum hostis malitiam declinare, vt sic, dicat illud Iob. 19. Pelli meæ consumptis carnibus adhesit os meum.

De Phoca Cap. 45.

a PHoca idẽ est quod bos marinus, & istud est fortissimũ animal, iracundum, & animosum, vt dr̃ in lib. de natura rerum, & non solum contra extraneos, verum etiam contra illos de suo genere. pugnam.n. habet perpetuá cum fœmina sua quoadusque eam interficiat, interfectam vero eijcit à loco, & aliam superducit, nec sic cessat eijcere, & superducere fœminas, quousque cõtingat eum propria morte mori, vel à femina interimi, vt dicit idem, & etiam Arist. Charissimi vxor nostra est illa cui coniungimur ecclesia vel præbenda. Huic.n. tanquam matrimonialiter copulari debemus fides seruare, & vtilitatem ipsius procurare. Sed quid? Procul dubio multi sunt sicut phoca, quia verè non solũ extraneis reb. sunt crudeles, imo etiam ipsis ecclesijs proprijs, & propinquis. Constat.n. q multi sunt qui contra propriam vxorem.s. contra præbendam vel ecclesiam suam pugnant, dũm.1. ad eam auriendum, & depredandum solum vacát, & de aliqua vtilitate ipsius nunquam curãt, quinimo cũ ipsam interfecerint.i. destruxerint, & cõsumpserint, de habẽda alia statim tractant. Quam cùm habuerint, cõsimili casu grauãt, & sic breuiter nõ cessant quandiu viuunt beneficia mutare, & cum prima consumpserint, alia procurare, quousque per mortem propriam de medio tollãtur, vel nisi per ipsam vxorem, capitulum, ecclesiam, vel conuentum ipsi de gradu proprio deponantur, & temporaliter auellantur. Similes in hoc Imperatori Neroni qui, & matrem, & vxorem nequiter interfecit. Vel potest dici de malis rectorib. & tyrannis, & iudicibus, qui contra vxorem propriam.i. contra plebem sibi cõmissam non cessant pugnare, & ipsam per exactiones, & rapinas occidere, & grauare, quare sæpe contingit ipsos ab ipsis subditis interimi, & perire, iuxta illud Ezec. 5. Patres comedent filios in medio tui, & filij comedent patres suos. Ista.n. vxor.s. plebs subiecta, vidẽs se, q præcessores suos taliter impugnari, solet contra tales insurgere, & eos apud superiores accusare, & eos quãdoque etiam ad mortem ducere vel trahãre. Eze. 39. Depredabuntur eos quibus prędęfuerant. Vel istud potest dici de luxuriosis, qui semper nouas feminas habere volunt habitas vero quantum ad animam, & famam interimunt, & occidunt, & primis iã occisis, & diffamatis alias super ducunt. Leu. 26. Nouis superuenientibus vetera proijcient. & Heb. 10. Aufert primum, vt sequens statuat. Vel etiã posset allegari contra vsurarios, qui contra vxores suas.i. cõtra miseros sibi obligatos pugnant, ipsosq; temporaliter interimunt, & exheredant, & sic successiue, nunc vnum, nunc alium grauant. Abac. 2. Ipse quasi mors, & non adimpletur,
a & interficere gentes non cessat. ¶ Phoca, sicut dr̃ in libro. de natura rerum nunquam solet locum mutare, sed vbi ipsam natura creauit, semper consistere, vel manere, vt dicit experimentator vbi supra. Tales debemus esse, quia in loco nr̃o, vbi natura sumus cõditi.i. vbi à Deo per vocationem sumus positi, debemus manere, & sine causa rationabili locum huiusmodi nõ mutare, nec ad aliam religionem vel ecclesiam, præbendam vel beneficiũ nos transferre. Ecc. 10. Locum tuũ non dimiseris. Cuius tñ faciunt contrariũ ambitiosi, qui nullo loco gradu vel statu contenti, non cessant mare, & aridã circuire, & de loco ad locum, de beneficio ad beneficium se transferre, contra illud 4. Reg. 14. Contentus esto, gloria, & sede in domo tua. Vel dic q tales debemus esse, & q patria nostra in quã nati sumus, debet nobis sufficere, & q alienas terras, possessiones, & hereditates non debemus appetere, nec eas per desiderium curare. Exemplo Aglai quem narrat Solinus, q apollo beatissimum censuit, eo q propria hæreditate contentus, solum natiuum nunquam excessit, ipsumque Apollo illi Regi ditissimo, qui fœlicissimum se credebat, & vtrum aliquis esse fęlicior petierat, prætulit. Allega vt supra. Vnde etiam Seneca de morum. ait crede mihi nõ potes esse diues & fęlix. Vel potest applicari ad scholares, qui non debent volare de loco ad locum, de studio ad studiũ, quia sicut dicit Seneca secunda epistola: Non conualescit planta, quæ sępe transfertur. quinimo in vno loco, & studio debent perseuerare, pacificè quiescere, & manere. Vel dic q locus in quo natura nos, creauit, est patria nostra, quæ pro certo summè est diligenda, & cęteris paribus præ alijs eligenda. Vel dic cõtra illos, qui patriam suam in qua nati sunt, nimis diligunt, & qui exterius exire nolunt & qui alibi viuere, nesciunt, sed ibidem cõtinuè stare volunt, propter quod, & temporaliter, & spiritualiter aliquotiens multa perdunt, quia sicut dr̃ Luc. 4. Nemo propheta acceptus est in patria sua. Ideo Seneca epistola 28. reprehendit illos, qui cætera loca sibi appropriant, & commendat eos, qui indifferẽter animum suum ad omnia loca parant. Magis (inquit) quis veneris quam quo intersit, & ideo nulli loco adijcere debemus animum. Non sum vni angulo natus, patria mea totus est mundus. Sequitur. Bene viuere, omni loco positum est.

De Fustaleone. Cap. 46

FVstaleon vt dicit Arist. animal est marinum, quod omnino nõ comedit carnes. &c. vide supra in generali vbi ponitur. §. 37. Iorath. dicit quòd in mari est quidam piscis nomine fastem, in cuius ore aqua dulcescit, cuius causa pisces alij oaciuas intrant, & sic ab eo deuoratur. Sic in ore aduocatorũ dulcescit aqua.i. mundana sapientia per eorum eloquẽtiam deceptiuam, & ideo simplices, qui propter istam aquam ipsos insequunt committendo eis causam suã, tãdem ab eis deuorantur, inquantum.i. plus constat eis salarium aduocatorum, quàm valeat tota causa. Cant. 2. Vox.n. tua dulcis. Vel dic q fastem est mala mulier, quæ dulcia facit verba sua, & ideo a fatuis diligitur, & insequitur, & finaliter per animæ, famæ & substantiæ destructionem, ab ea deuorãtur. Vnde prou. 5. Fauus distillans labia meretricis, & sequitur. Nouissima eius amara quasi absynthium. Vel dic q fastẽ in cuius ore aqua dulcescit, propter qđ pisces ipsum sequentes ab eo capiuntur, & retinentur, est Christus, quia pro certo in ore Christi.i. prædicatorib. vel etiã in ore eius proprio dulcescit aqua doctrinæ vel sapientiæ, vel etiam aqua tribulationum, ideo debemus eũ sequi. &c. Vox.n. tua dulcis. &c. Cant. 2. Vel dic contra adulatores, & hereticos, qui per dulces sermones decipiunt mentes innocentium, secundũ apostolum, quia pro certo multi etiam propter dulcedinem oris.i. verborum hypocritarum, adulatorum, & falsorum amicorum decepti, ab eis defraudantur. psal. Multi sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. 1 a

De Phyci. Cap. 47.

PHicis seu fuca latine est piscis qui omni tẽpore est candidus, excepto vere, vbi est varius, colorem.n. mutat omni anno secundum Pli. li. 9. c. 26. Sic sunt multi, qui ita sunt variabiles, & inconstantes, q nunquam in codẽ colore.i. in eadem conuersatione vel proposito perseuerãt, quia quamuis aliquando sint candidi atque mundi, in vere tamen prosperitatis sunt varij, atq; vani, & diuersi. Zach. 6. Ecce equi varij, & fortes. ¶ Phicis est piscis, qui contra morem omnium piscium ex alga facit nidum. &c. Vide supra in generali. §. 43. circa finem vbi ponitur. 1 2

De Galaga siue Gelalca, Galga seu Galgata. Cap. 48.

GAlaga siue galiga secundum Arist. monstrum est natura mirabile. Nam contra morem omnium hoc fœtum sentiens viuere de ventre extrahit, & si ipsum ad vitam maturum viderit foras dimittit, si vero insufficiens ad vitam fuerit, ipsum fouendum iterum in matrice reponit. Tales sunt multi prælati, qui pro certo fœtus, & nepotulos suos statim q sentiunt eos viuere, volunt eos parturire, & exterius ad beneficia de ventre claustri emittere, & ad beneficia promouere, & si quidẽ sufficientes fuerint, quod tamen raro accidit, solent eos exterius in suis beneficijs dimittere, si vero insufficientes, solent eos iterum in utero suo, hoc est in domo sua reponere, & ipsos, secum sicut pueros refouere, sicut patet hodie, quia circa multos prælatos inueniet greges puerorum beneficiorũ, qui quia nimis cito promouentur, necesse est q iterum in ventre.i. in domo prælato 1

iuni

rum vt pueri foueantur. Vel expone sicut supra de balena. §. vltimo, vbi inuenies de balena quasi idem.

De Glauco. Cap. 49.

1 GLaucus ẽm Isidorum piscis est, sic dictus à colore albo, quo per totum est tinctus. Greci.n. glaucũ album dicunt. Hic (vt ait) æstate raro apparet, nisi tantum in nubilo. Talis vir castus, candidus, innocens, aque purus, quia pro certo hic in æstate prosperitatis non debet apparere, nec in ea ad publica negocia aspirare, sed potius in hyeme aduersitatis &c. se delectare, & solum in nubilo humilitatis gaudere 2. Mach. 1. Refulsit sol, qui prius erat in nubilo. Prosperitas.n. est castitatis, & innocentiæ inimica, paupertas vero tribulatio, & humilitas est ipsius amica.

De Glano. Cap. 50.

1 GLanis latine silurus, vt dicit Arist. monstrũ est in aquis fluminalibus, cuius masculus circa pullos fouendos valde est sollicitus, ita q̀ propter ipsos fouendos facit circa eos quasi quoddam opus more domus, & tunc vociferatur fortiter, vt aduersarij terreantur, & timeãt inuadere pullos suos, & si illo tempore contingat eum in aliquo reti capi, fortificatur, & animatur amore pullorum ad euadẽdum, ita q̀ tunc magis q̃ alias cum dentibus scindit rete. Fęmina vero sua de catulis nunquam curat, sed circunquaque per aquam vagatur, & ambulat, & de ipsis nõ cogitat neque tractat. Charissimi generaliter scriptura per parentes vult intelligere prælatos, & ideo masculi significãt prælatos bonos, virtuosos, & fortes. Fęminæ vero significant prælatos malos fœmineos, atq; molles. Quid ergo? Pro certo masculi.i. iusti, & boni p̃lati sunt solliciti circa pullos, & circa subditos gubernandos, & circa eos à cunctis aduersantib. tam spiritualibus q̃ temporalibus protegendos. Fœminæ vero.i. pręlati fęminei de pullis, & de subditis, non curant, & de ipsorum regimine, nutrimento, & fomento, tam spirituali, q̃ temporali pęnitus nunquã tractant. Iob 39. Duratur ad filios suos quasi non sint sui. Boni.n. solent subditos associare, & præsentialiter defendere, & nutrire, & per prædicationem, & orationẽ, pro eorum tuitione ad terrẽdum aduersarios clamare, & cũ ipsis personaliter habitare, & etiam amore ipsorum ad exeũdum rete tentationum fortius conualere, & ne dent eis mala exempla tentationum, rete peccati diligentius pręcauere, ipsumq; fortius rumpere, & exire. Fęminei vero cum pullis p̃sentialiter non morantur, sed dimissa cura pullorum, circunquaque in curijs regum, & principum diuagantur. Ioan. 10. Mercenarius, & qui non est pastor, fugit, & dimittit oues, qa non est ei cura de ouibus.

De Gladio. Cap. 51.

1 GLadius maris est monstrum marinũ quod Xiphie ẽm Pli. li. 32. c. 2. nomen habet. Habet.n. rostrum acutum vt gladius, quo naues p̃forat, & submergit, & ẽm Aristo. iste est similis scorpioni. Tales sunt detractores, & balliui accusatores, & oblocutores, q. s. retro in absentia pungendo scorpioni sunt similes, & conformes. Isti.n. habent os ad modum gladij acutissimè pungendo, & perforando. psal. Lingua eorum gladius acutus. Et ideo qñ vident aliqua nauem.i. aliquem simplicem diuitem, & bonorum temporaliũ mercimonijs abundantẽ statim cogitant quomodo cum gladio oris sui ipsum per falsas accusationes, & impositiones p̃forent atque lædant, & sic ipsum ad emendas indebitas trahunt, & ita eum ad paupertatem deducunt, & quandoq; per mortem, paupertatem, vel infamiã ipsum penitus destruunt & subuertunt, & in profundum tribulationum detrahũt, & submergunt. Vnde breuiter de talibus sic submersis dr̃ in ps. Tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt. Vel dic q̀ gladius est diabolus, cuius os.i. tentatio, & suggestio naues.i. iustos quos per mare, & amaritudinem pęnitentiæ, & per flatum sancti spiritus videt ad patriam properare, solet quandoque perforare, & penetrare per tentationem, & aquam mundi delectabilium immittere per complacentiam, & delectationem, & sic solet eos submergere in peccatum per malum consensum, & operationem, & in profundum inferni detrahere per animæ, & corporis damnationem. ps. Gladium suũ euaginauerunt peccatores. Vel dic, q̀ iste piscis est Christus 2 qui in iudicio os habebit sicut gladium per asperæ sententię fulminationem. Vnde etiã Apo. 1. Ipse dr̃ habere in ore gladium bis acutum. Nã naues.i. peccatores nunc per mare huius mundi vento vanæ laudis vagantes, tunc puniendo perforabit, & eas submerget, destruet, & damnabit. Vnde ipse est qui dicit Deu. 32. Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus deuorabit carnes. Vel dic qđ iste piscis est mors, q̃ currens per mare huius mundi lædit, & perforat, mergit, & sepelit vniuersos. Hier. 50. Gladius ad fortes illi⁹, gladius ad equos, gladius ad turres, gladius ad thesauros. quia. s. iste gladius. s. mors perforat omnes, quia. s. fortes ab ipso nequeunt se defendere, equi i. veloces ab ipso non possunt fugere, turres.i. sublimes ipsius insultum nequeunt euadere, thesauri vero.i. diuites ab isto nequeũt euadere, thesauri vero.i. diuites ab isto nequeunt se saluare Hier. 46. Deuorabit gladius, & saturabitur. Vel dic q̀ iste piscis debet esse prædicator, vel prę latus, cuius os debet esse gladius alios seueriter corrigendo, & arguendo, & vsque ad intima perforando, & per contritionem immissam penetrando, & in mari lachrymarum, & pœnitentiæ submergendo. Vnde Esaiæ 49. Posuit os meum quasi gladium acutum. ad Ephesi. 6. Gladium spiritus, quod est verbum Dei.

De grano seu granio secundum Alber. Cap. 52.

GRanus est piscis marinus, qui contra naturam omniũ 1 aliorum vnum habet oculum super caput, quo super intendens cauet insidias aduersantiũ. Charissimi, oculus mentis est intellectus attẽtio, vel cõsideratio cordis, & iste debet esse vnus. simplex, & ad vnum finem. s. ad salutem animæ semper tendens, quia sicut dr̃ Matt. 6. Lucerna corporis tui est oculus tuus. si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Sed procul dubio iste oculus semper debet sursum esse, & supra caput intentionis imminere, quia. s. oculus mentis semper debet superius intendere, & sursum ad Deum, & ad bona cœlestia affectanda, & cõtemplanda vacare. Iob. 16. Ad dominum stillat oculus meus. necnon ad præuidendas aduersariorum temporalium, & spiritualium malitias cogitare, quia sicut dr̃ Prou. 20. Aurẽ audientem, & oculum videntẽ Deus fecit. Quod est contra malos, qui non habent oculos cordis superius, sed inferius, non ad superna, sed ad terrena. Matt. 20. An oculus tuus nequam est? Vel si vis dic, q̀ granus significat ambitiosos & superbos quorum oculus semper est sursum elatus ad concupiscendũ seculi dignitates. Iob. 41. Omne sublime videt oculus eius. Hericius maris. vide in littera e, vbi & aspiratur.

De Hippopotamo. Cap. 53.

HIppopotamus ẽm Isido. est equus fluuialis. non credo tamen q̀ sit idem quod equus fluuialis sicut dictũ 1 est, sed credo, q̀ idem est quod equus nili, de quo agitur in lib. de natura rerum. Nota ergo q̀ Michael dicit equum nili immanẽ beluã esse, pedes & vngues vt crocodilus habentem, sed multo maiores. Humanorum morsuũ est cupidissimũ, nam (vt ait) cum nauim inuenerit, vnum pedem in terra figit, alterũ supra nauẽ, quo ipsam facillime scindit vel saltẽ inclinatã demergit. Charissimi per nauẽ quæ fluctuat, intelligo pauperes subditos, in mari huius seculi laborantes. Per terrã vero firmã, & fixam, intelligo principes, & p̃latos in fortitudine, & firmitate seculi permanẽtes, quorum. s. hippopotamos, & fluuiales equos intelligo esse officiales, & balliuos flumini deliciarũ deditos, & humanæ cedis, & tribulationis cupidos, & subditorũ pestilentiæ sitibũdos. Quid igitur? Procul dubio isti hippopotami, s. officiales, & balliui, ita sunt hodie crudeles, & impij, & iniqui, q̀ oẽs naues.i. oẽs subditos, quos per mare.i. per patriam vident incedere, volunt, & appetunt submergere, & p̃ exactiones destruere, vel grauare, & iõ vnum pedem fundamenti, & intẽtionis suæ ponunt super terram.i. super dominos suos, vt eis placeant, alitũ autem ponũt super nauem.i. super ipsos subditos, vt ipsis noceant, & vt eos fallo occultãdo mergant, & vrgeant, & sic p̃ certo sæpe fit, q̀ ipsos per tribulationes solẽt lędere, & ad terram.i. ad magistros suos inclinãdo, & trahẽdo p̃ exactiones mergere, & ad paupertatẽ, & infortuniũ destruere. Figurati.

Apoc

Apo.10.in illo angelo,qui tenens vnum pedem supra mare,
alium supra terram,iurauit per viuentem in secula,quia tps
amplius non erit.Talib.ergo potest dici illud ps.In spiritu ve
hementi conteres naues Tharsis.¶Equus nili animal est for-
tissimum,in tantum q in loco vbi habitat,hominum multi-
tudinem magnã perdit,in hoc tñ prouidit natura saluti mor
taliũ,q istud aial rarissimè inuenitur.Iste equus nullis instru
mẽtis capitur,nisi reti ferreo ex cathenis,quod tñ apud Da
a mascenos in hoc opus fabricatum est vt dicit idem Michae.
Pellis eius cubitum habet in spissitudine prout dicit, q̃ tan-
tę est duritiæ,vt nullo iaculo penetretur.Captus vero cũ fue
rit,necesse est vt cum malleis ferreis perimatur,quia vix aut
nunquam aliter moreretur.Charissimi istud aial significat ty
rannos,& mundi huius crudeles dños,& magistros,q.s.mul
titudinem hominum aliqñ interimunt vel occidunt,vel lal
tem vallant,depopulantur,& consumunt.Ezech.19.Didicit
prædam capere,& hoies comedere.Rete verò ferreum signi
ficat mortem,figuratam in craticula quæ facta erat in modũ
retis ęrei super altare holocausti,pro aialibus comburẽdis,
sicut dr̃ Exo.27.Ista mors.n.est rete irrumpibile, & ineuasi-
bile,quæ concludit generaliter vniuersos.Aba.1. Totum in
hamo suo subleuabit,traxit illud in sagena sua,congregauit
in rete suum.Quid ergo? Procul dubio multi sunt hodie ty-
ranni in flumine huius mũdi crudeles, & hoies deuorantes,
quorum pellis.i.cõuersatio ita est per obstinationem solida,
& ita in malo indurata,q nullo prædicationis, correctionis,
vel tribulationis iaculo perforatur, & per cõtritionem pene
tratur,vt ad pęnitentiam conuertantur.Iob.41. Nõ fugabit
eum vir sagittarius,in stipulã versi sunt ei lapides fundæ.Isti
ergo capi non põt dum viuunt,nec ab aliquo separari vel cõ
cludi,& ideo Damasceni qui interpretãtur sanguinẽ biben-
tes.i.demones qui in sanguine nr̃æ mortis,& dãnationis de-
lectantur,istos in reti ferreo mortis includunt, & capiunt,&
per mortẽ captos malleis æternæ tribulationis,& damnatio
nis occidunt,quia sicut dr̃ Prou.19.Parata sunt derisorib.iu
dicia,vel supplicia,& mallei percutiẽtes stultorũ, corporib.
Nisi.n.esset rete ferreum mortis,quo illi in fine concludunt,
nullus ab eorũ inuasionib.saluaretur,quia sicut dr̃ Matt.24.
Nisi abbreuiati fuissent dies illi, nõ fuisset salua omnis caro.
¶Hippopotamus ſm Plin.li.8.c.25.in nilo flumine belua est
3 immanis,quæ qũque quantitate superat elephantes,dorsum
habet hirsutum sicut equus, caudã habet tortuosam, rostrũ
resimum dentes aduncos,qui de nocte segetes in terra depa
scitur,de die vero in aquis latet. Et huius mirabilis est astu-
tia,qñ.n.de nocte vadit ad segetes depascẽdas, retrogradiẽs
pergit,vt venatorem retrorsum vestigio deludat,& vt vena
tor ipsum reuertentem, & nõ euntem ęstimet atque credat.
Tales possunt dici diuites vsurarij vel auari, qui præ cæteria
sunt diuites,& magni,iuba diuitiarum hirsuti,rostro falsorũ
verborum resimi,dentib.crudelitatis,& rapacitatis vnci, &
curui,& in cauda malitiæ tortuosi. Isti.n.aliorum segetes,&
possessiones vallantes,& per vsuras,& rapinas oia consumẽ
tes,mirabilem habent artem venatorum.i.prælatorum cor-
rectionem,capturam,& punitionem euadendi.Solent.n.per
fallacias,& cautelas,gressus actus,& contractus suos maloa
retrouertere,& sub specie alicuius causæ legitimæ,oia mala
sua opera transuersare, & sic venator prælatus credit eos ad
vnam partem incedere,quamuis verum sit in cõtrarium eos
ire.Quod etiam de proditorib. verum est, qui ita gressus, &
actus suos peruertunt,q cum vnum faciunt semper aliud in
tendunt,& vt cõiter nunquã faciunt quod prætendunt,imo
semper prætendunt aliquid quod non agunt. Mat.16. Vade
retro sathana,quia non sapis ea quæ Dei sunt.Et sic ne depre
hendantur,fugiunt,& euadunt. Vel potest dici de Diabolo,
qui qñ tentat aliquem,& qñ segetes virtutũ suarum vult de-
pascere, solet gressus suos vertere, & sub specie boni multa
suggerere,ne forte deprehensus,minus possit ad illam quã
intendit nequitiã peruenire.ps.conuertantur inimici mei re-
trorsum.Vel põt dici de inobedientib.& rebellibus,qui oia,
quæ faciunt,retrogradiendo,& contradicendo agunt.Hier.
7.Facti sunt retrorsum,& non in ante. Iusti verò nõ sic,quia
.s.semper in suis actib.vadunt recte,& nunquam saltè,retro
gradè,vel inutilè.ps.Non recessit retro cor nostrũ. dicentes
illud Esa.50.Ego autem non contradico,retrorsum nõ abij.
4 ¶Hippopotamus ſm Plin. cum nimia satietate repletus fue
rit,spinas vel arundines recenter incisas quærit, & tãdiu de-
super volutatur,quousq; vena quædam in crure vulneretur,
& sic defluẽte sanguine maceretur. Sic verè charissimi cum
nimia vitiorum satietate repleti fuerimus, necesse est q nos
super spinas pungentis contritionis, vel super arundinẽ cru
cis,& passionis diligentissimè voluemus,& q ibi per consi-
derationem,& cõpũctionem,& cõpassionem aperiamur, et
sic sanguine peccati fluẽte,satietas vitiorum minuatur,& sa
nitas aiæ reportetur.ps. Cõuersus sum in ærumna mea dum
configitur spina. Vel dic q spinæ significãt coronam spineã,
arundines vero baculum arundineum,& spongiam, quæ cõ
siderata peccatorem satiatum peccatis, per contritionẽ vel
per compassionem vulnerant,& sic sanguinem substantię tẽ
poralis per elemosynam,vel sanguinem pcĩi mortalis per cõ
fessionem distillant,& sanitatem aiæ,sic reportant. Diues.n.
satiatus temporalib.se debet ad istas spinas, & arundines cõ
fricare,vel etiam ad spinam æternæ punctionis , & mortis p
timorem,& considerationem vrgere,& sic vulneratus com
passione,vel contritione,dimittet sanguinẽ suum,i. diuitias
quousq; fit pauper,& macilẽtus,per elemosynas fluere,& sic
à morte culpę,& pęnę poterit se saluare.Act.27.Satiati cibo
alleuiabant nauem,proijcientes triticũ in mare.i.Dantes ele
mosynas amaris pauperib.¶Hippopotamus dorso est impe 5
netrabilis ſm Pli.nisi tñ aqua madeat.Sic obstinati penetra-
ri timore,vel amore nequeunt,nisi aqua gratiæ, & compun-
ctionis à deo fuerint madefacti.Vel potest dici de diuitibus,
vel de quibuslibet obstinatis, qui nullo modo nec prædica-
torum sagittis,nec pauperum miserijs penetrantur,vt ad mi
sericordiam moueantur,nisi forte aqua diuinę grãę madidẽt.
ſm.n.Greg.in vanum laborat lingua prędicantis,nisi intus
affuerit grã saluatoris ¶Hippopotamus ſm Isido.est equus
fluuialis,quem nilus fluuius gignit,& est piscis in dorso,& in 6
ba similis equo, qui de die in aquis latitat, & de nocte terrã
perambulãs,segetes lacerat.Sic vsurarij in die.i.in apparen-
tia hoim,in aquis misericordię,& elemosynarũ se balneant,
ac si essent misericordes,sed in nocte.i.in absconditis, & oc-
cultis segetes,& diuitias pauperũ cum vsuris,& cæteris ma-
lis contractib.depascuntur.ps. Posuisti tenebras,& facta est
nox,in ipsa pertransibunt oẽs bestiæ siluæ.¶Hippopotamus 7
equus fluuialis de nocte per terrã ambulat, & segetes vastat,
sed de die recluditur infra aquã . sic diuites dum durat nox
præsentis vitæ,vbi pp obscuritatẽ ignorantiæ,& erroris,lux
veri luminis non refulget,in terra.i.in mundo ambulant , &
ibi segetes aliorum.i.temporales substãtias vicinorum totis
virib.depascuntur, sed cum post mortem dies dñi amara ve
nerit.i.iudicij Dei manifestatio luculenta, vbi oẽs eorũ cau-
telæ,& malitiæ apparebunt, tunc sub aquis inferni perpetuo
recludentur.Iob.26.Ecce gigantes gemunt sub aquis,& qui
habitant cum eis. Vel isti sunt hypocritæ,qui de die.i.in ap-
parentia sunt in aqua deuotionis,& compunctionis,de no-
cte vero.i.in occulto,& in absentia faciũt multa mala.¶Hip 8
popotamum vnum cum quinque crocodilis, scaurus vasib.
Romanis ostendit(vt dicit idem Plin.)pro spectaculo.

De Hirundine pisce. Cap. 54.

HIrundo maris piscis est,vt dicit Pli. volucri hirundi-
ni similis.Habet.n.alas,vt hirundo,continuas tñ vt 1
vespertilio,quibus subito in aera fertur, & quasi per
iactum lapidis volitans iterum in aquam cadit,& im
mergit.Qui quidem pisces circa insulam maioricarum sunt
in copia,sicut ab aliquibus insulanib.intellexi.Charissimi,pi
sces illi significare põt bonos actiuos,qui in mari.i.in mundi
fluctuosis negotijs habitantes,in aqua mundanæ prosperita
tis non semper morantur,imo cum alis charitatis,& spei ali
quando sursum ad aerem serenitatis æternæ mentaliter ele-
uantur,& cœlestia relictis temporalibus contemplantur,&
ad mare mundi negociorum,loco,& tempore iterum reuer
tentes,sic vicissim sua opera alternãt. Quod potissimè perti
net ad prælatos,qui figurati in Moyse, qñque ascendunt in
montem ad dñm,qñq; vero descendunt in vallẽ ad populũ,
& qñque ascendunt superius ad paradisum per contempla-
tiuam,quandoq; vero descendunt ad mundum, & ad mun-
dana negocia inferius per actiuã.Et isti põt dici pisces,& vo
lucres,pro eo,q more volucrum volitant,contẽplando,mo
re vero piscium in mari mundi natant , inferius de agibilib.
ordinando.ps.Volucres cęli,& pisces maris. Vel isti possunt
dici

dici de multis, qui de mari mundi, & de aqua amari pcti qñque nituntur exurgere, & sursum ad altiorem perfectionem volare, quapropter qñq; solent subito volatum alicuius boni operis arripere, & se sursum ad Deũ eleuare, veruntamẽ isti volando non perseuerant, sed statim ad aquam mundanæ ꝓsperitatis, & ad mare peccati redeunt, & declinãt. psal. In cõspectu eius cadent oẽs qui descendunt in terra. Vel põt dici de peccatorib. qui per carnalitatem sunt pisces, & per superbiam volunt esse aues. Nam in aquis deliciarum vt pisces volunt natare, in aere vero mundi eminentiarum, vt volucres quærunt se per superbiã, & ambitionẽ erigere, & eleuare. ps. Ascendunt vsq; ad cęlos, & descendunt vsq; ad abyssos, aia eorum in malis tabescebat. Vel põt dici de quibusdã, qui naturaliter sunt pisces. i. viles personæ, & rusticæ, in mari. i. in laborum amaritudine manẽtes, & inferius natantes, qui qñq; videntes se habere alas diuitiarũ, vel sustentamentũ amicorum, volunt aues. i. nobiles esse, & sursum cũ nobilib. se erigere, & ad statũ militiæ se leuare. Sed quid? Pro certo iste volatus parum durat, quia vel in se, vel in hæredib. suis cito à tali volatu cadunt, & ad statum pręcessorum suorũ reueniũt, & iterũ de nobilibus rustici, & de auibus pisces fiunt. Amos. 9. Si ascenderint vsque ad cęlos inde detraham eos.

Hoc habet Arist. de mugils capitone & muraeno. li. 8. c. 19. Cap. 55.

KAleon piscis est marinus, & oriẽtalis, cuius ſm quod dr̃ in li. de natura rerum mirabilis est natura. Nã cum pluuia alios pisces iuuet, & impinguet, illi mirabiliter nocet: si. n. multa fuerit pluuia, cœcanr̃ oculi eius, & fame, & inedia moritur. Charissimi per pluuiam intelligitur mundi prosperitas, quæ procul dubio oibus piscib. i. bonis oibus ipsa vti scientib. est vtilis atq; sana. Sed procul dubio Kalion significat peccatores, quibus. s. ꝑ ꝓ suum malum vsum, illa inueniuntur esse mala, q̃ sunt alijs valde bona, quia. s. pluuia ista si circa eos abundet, solet eos per superbiã excęcare (quia. s. mali in prosperitate positi, nullum videre dignãtur) & ẽt per malitiam, & ignorantiã, visum suæ mentis penitus obscurare. Quod patet, quia tunc nõ vident quid fuerũt, quid sunt, vel quid erunt. Sap. 2. Excecauit eos malitia eorũ. Et quod plus est isti fame auaritiæ tunc tpis cruciantur, quia. s. quanto plus abundauerint, tanto inedia solicitudinũ amplius molestantur, & ardore auaritiæ potius inflammanr̃. Iõ de tali pluuia dr̃ Prou. 28. ꝙ similis est imbri in quo paratur fames vel Kalaõ significat hęreticos, quos pluuia diuinę sciẽtiæ, & scripturę occidit, & excęcat, quę fideles impinguat, & saluat, sicut patet de iudæis, qui per pluuiam sacræ scripturæ amplius fiũt cęci. Vel etiam pluuia est prædicatio vel doctrina. Deu. 32. Concrescat in pluuiam doctrina mea. Ista igitur malis est tristabilis, & nociua, q̃ bonis est amabilis, & iuuatiua, & virtutum pinguedinis inductiua, quia. s. inde mali per obstinationẽ moriuntur, vnde boni spũaliter augmentãtur. 2. Cor. 2. Christi bonus odor sumus, & alijs quidẽ odor mortis in mortem, alijs odor vitæ in vitam. Vel isti significant inuidos, qui à pluuia prosperitatis aliorum lęduntur, & cruciãtur. Vnde cum vident ꝙ alij diuitijs, & beneficijs impinguantur, ipsi mentaliter cęcantur, & præ tristitia moriuntur. Pluuia. n. eadem quæ bonos impinguat, inuidos cruciat atq; grauat, quia sicut dicit Seneca. Quot sunt bona fœliciũ, tot sunt tormenta inuidorum. Vel potest dici boni de pluuia prosperitatis alienæ impinguantur per complacentiam, & lætãtur, inuidi occiduntur per displicentiam, & tristantur.

De Kiloz. Cap. 56.

KIloz piscis est marinus, qui ſm Arist. ita est sensus viuacis, ꝙ quicquid ei appropinquat, sentit. Quattuor habet pedes, & duobus posteriorib. adhæret lapidib. duob. vero anteriorib. vtitur loco manus, ita ꝙ quicquid per eum transit de piscib. depredatur. Quod si ꝓualere nequiuerit, torpet in seipso, & tumescit, & lapidi suo cui adhæret, fortiter se coniungit. Charissimi per istũ piscẽ põt intelligi malus prælatus, ille. n. habet duo gña pedũ. i. affectuũ. s. posteriorum, & anteriorum. Affectus posteriores, qui sunt magis absconditi, & secreti, significant affectus quos habet ad nepotulos, & parentes. Affectus vero anteriores qui sunt magis aperti, & publici, significant affectiones ad mundi diuitias, & honores, quia breuiter oẽs affectus istorũ, aut sunt anteriores, aut posteriores, aut sunt ad diuitiarũ acquisitionem, aut ad parentum promotionem. Et istud est quod sequitur, quia pro certo isti cum pedib. posteriorib. i. cũ affectibus carnalib. adhærent lapidib. i. lapideis nepotulis, & ignorantib. ipsos indebitẽ diligendo, & promotiones eorum vltra q̃ debeant procurando. Anteriores verò pedes, s. affectus diuitiarum sunt eis loco manuum, transeuntib. insidiando, subditos depredando emendas, & munera exigẽdo, & sic diuitias aggregando. ps. insidiatur vt rapiat pauperẽ, rapere pauperẽ dum attrahit eum. Et sic sequitur aliud, quia qñ nequeũt cõtra aliquẽ, quem molestare voluerant præualere, solent procul dubio pręfurore, & superbia tumescere, & torpere, & in seipsis præ tristitia deficere, & languere, & circa lapides quibus adhęrent. i. circa parentulos, & nepotes seipsos retrahere, & manere. Ideo breuiter de talib. põt intelligi illud Iob. 24. Non habentes velamen, amplexantur lapides, vim fecerunt depręedantes pupillos, & vulgum pauperẽ spoliauerũt. ¶ Kiloz piscis est ſm Arist. qui os in medio vẽtris habet. Charissimi os qđ loquitur, & quod comedit, significat lectionẽ, & ẽt gulam, & comestionem. Isti ergo pisces significant gulosos, quorum os in ventre videtur, inquantũ de pascendo vẽtre continuè meditantur, & de ventris delicijs quasi cõtinuè loquuntur. ad Phil. 3. Quorum Deus venter est. &c.

De Kola, seu Koky secundum Alber. Cap. 57.

KOla ſm Aris. animal est marinum, in terra, & mari habitans, in terra, fętificãs circa mare, & mamillis paruulos suos lactans, ipsosq; post dies duodecim ducẽs, ipsosq; ad natandum inducens, difficiliter, autem interimitur. &c. Breuiter istud animal videtur esse felcus seu vitulus marinus, & ideo non expono, sed vide libro de animalibus de vitulo marino.

De Kylione pisce: quem Alber. Kykon uocat. Cap. 58.

KYlion vt dicit Arist. aĩal est marinũ, in quo natura errasse vel vlus ordinem mutasse vr̃, sed absit, vt errasse credar̃ natura. Oĩa. n. bene disponit, & vnicuiq; creauit quod iustum, & rectum est, vt dicit idẽ. Istud igitur pro tanto dicit, quia cum natura omnib. animalibus tam paruis q̃ magnis hepar in latere dextro, splenem vero posuerit in sinistro, in Kylione est contrarium, quia. s. splenẽ habet in parte dextera, hepar vero in parte sinistra. Re vera multi sunt in quibus sic errasse vel mutasse ordinem videtur natura. In scriptura. n. per dexteram intelligitur æterna fęlicitas, per sinistram vero mundana prosperitas. Prou. 3. Longitudo dierũ in dextra eius, & in sinistra illius diuitiæ, & gloria. Itẽ hepar vbi est sedes sanguinis ſm medicos significat amorẽ. Splen vero qui est sedes melancholiæ, significat tristitiã, & timorem. Sanguis vero facit hoĩem amorosum. Melãcholia. n. facit hominem timorosum. Quid ergo? Procul dubio ad omnes pertinet, ꝙ hepar amoris, & affectionis sit in dextera fęlicitatis æternæ. Splen vero timoris, & turbationis sit in sinistra prosperitatis mundanę, quia. s. boni debent amare, & desiderare cęli fœlicitatem, timere vero, & formidare mũdi prosperitatem, iuxta illud ad Col. 3. Quæ sursum sunt, quærite. vbi Christus est in dextera Dei sedens, quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram, quia sicut dr̃ Prou. 4. Vias quæ à dextris sunt nouit dñs, peruersę autem vię q̃ a sinistris sunt. Sed quid? Pro certo multi sunt sicut Kilion, quia. s. hepar sui amoris est in mundanæ prosperitatis sinistra. Splen vero sui timoris est in æternæ fęlicitatis dextera, quia videlicet illi amant prosperitatem mundanã, timent vero, & fugiunt fęlicitatem æternam. Quod patet de multis, qui hic perpetuo vellent viuere, & nunquam curarent cęlestem gloriam introire, quinimo in præsentib. solẽt lætari, vbi vero de futuris agitur, contristari, diligunt. n. bona terrena, fugiunt vero spũalia, & æterna, quia breuiter boni diligunt dexteram, mali sinistram, iuxta illud Eccl. 10. Cor sapientis in dextera illius, stulti vero in sinistra illius. Et ecõuerso mali sinistra, & tpalia diligunt, æterna vero, & cęlestia odiunt, & contemnunt. Figurati in Angelo illo Apoc. 10. qui super terram (quæ propter suam opulentiam paradisum designãt) posuerat pedem sinistrum,

strum, super mare vero (quod propter fluctus mũdum denotat) posuerat pedem dextrum, quia. s. vt dictum est, isti terrã paradisi reputãt sinistram, & aduersam, mare vero mundi prosperum reputant atq; dextrũ. Si vis per dexterã intellige virtutes, & bona spũalia, per sinistrã vero vitia, & peccata, quia. s. boni amant virtutes tanquã dexteras, odiunt vero vitia, vt sinistra. Econuerso vero mali amant vitia, & odiunt virtutes & spiritualia. Vel dic econuerso, q pars dextera est mundi prosperitas, sinistra vero est mũdi aduersitas. Generaliter pisces & alia aial. a.i. mundani hepar affectionis habent in dextera prosperitatis, quia vt cõiter oĩa appetunt prosperari. Splen vero timoris, & tristitiæ habent in sinistra aduersitatis, quia vt cõiter oĩa metuũt tribulari. Sed quid? Pro certo iusti sunt sicut Kilion totaliter econuerso, quia. s. plus amant in hoc seculo tribulari, q̃ prosperari, & magis tristari quã lætari. Hepar. n. affectionis habent in sinistra tribulationis. Splenẽ vero timoris, & displicentiæ habent in dextera mundanæ consolationis, quia breuiter boni timẽt, & tristãtur in prosperis, gaudent vero, & tripudiant in aduersis, & merito, quia teste Augustino super ps. Aiæ periculosiora sunt prospera, q̃ aduersa. Ideo dicit Greg. 11. moralium, q iustis plus placet in aduersitate mala perpeti, quàm inter mundi prospera consolari.

De Karabo. Tu vide Aristot. histor. animal. lib. 4. cap. 2. Cap. 59.

Karabus sm Arist monstrum est magnum in mari, qd alias gammarus dr. Pugnant aũt huius generis monstra inter se fortissimè velut arietes. Vnde vbi sũt, aliqñ videtur gregatim incedere, & adinuicẽ bella partiri. Tales sunt superbi crudeles, & iracundi, qui in pace nequeunt viuere, quia sicut dr Esa 57. Non est pax impijs dicit dñs. imo, & verbis, & factis solent inuicẽ dimicare, & bella, & litigia inter se velut arietes suscitare. Thr. 1. Facti sunt principes eius velut arietes. vnde Prou. 13. Inter superbos sp sunt iurgia. ¶ Hic inseritur in lib. de natura rerum, q inter aiantia fiunt prælia multis causis. Prima est pp innatã ipsis aiantibus superbiam. Scd̃a est pp habitationes suas quas qñque volunt alter alterius vsurpare. Tertia est pp vxores. & pp earum cohabitationem. Quarta vero est propter cibum. Quinta aũt est propter fœtus. Re vera istis quinque de causis fiunt hodie brigæ, lites, & controuersię in hoc mundo. Fiunt. n. primo pp superbiam, & crudelitatem, quia sicut dr Proue. 13. Inter superbos semper sunt iurgia. Item fiunt pp habitationum. i. terrenarum possessionum auaritiam, & cupiditatem. Vnde Genes. 13. dr, q factum est iurgium inter Abraham, & Loth. & redditur ibi causa, quia erat possessio eorum nimia, & nequibant habitare cõiter. Item fiunt propter vxorem, & fęminarum carnalitatẽ. Constat. n. q propter mulieres fiunt quotidie multæ brigę 2. Esd. 4. Multi dementes facti sunt propter vxores. Item fiunt propter ciborum. i. propter bonorũ mobilium ambitionem, sicut de Iacob, & Esau fratribus dr Gene. 36. q diuites erant valde, & simul habitare non poterant, & sic dicuntur alter ab altero recessisse. Item fiunt propter fœtuum. i. propter filiorum, & amicorum affectionem. vnde 1. Reg. 30. dicitur, q populus iudæus filios suos doctos captiuos plangens volebat Dauid lapidare, quia amara erat anima vniuscuiusque super filijs suis, & filiabus.

De Luligine. Cap. 60.

Luligo sm Andelinum, monstrum est maris adeo mirabile, vt naturam in eo lusisse credas, quę hoc creauit oibus ferè belnis præferendum marinis. Hoc. n. aĩal squamarum est cum gregib. piscium, & sectatur profunda maris. Per quod intelligo q istud monstrum circa cutem loco squamarum, habet pisces more squamarũ corio ipsius adhærentes. Habet aũt istud monstrum alas penningeras, quibus cum aquas maris fastidierit, cum auibus fertur in æthera, sed flatus ventorum ferre nõ sustinens, vbi flatus senserit, cito relabitur in profunda. Charissimi per istam beluam possum intelligere mundi sapientes. s. aduocatos, cõsiliarios, & rectores. Isti. n. videntur esse squamati gregib. piscium. i. gregib. hoim. Cõstat. n. q quasi totus popul' illos sequit, istis adhæret, & p cõsilijs, & negocijs hi ad se cõgregãt vniuersos. Ezec. 29. Adglutinabo pisces fluminum tuorũ squamis tuis. Illi igitur alas habent sicut aues, per quas quidem alas intelligo scientias seculares, diuitias temporales, & dominorum suorum potentias magistrales, mediantib. n. talib alis isti sursum ad dignitates cum auib. i. cum alijs hoibus efferuntur, & in altis statib & officijs omnib. alijs præficiuntur. Apo. 12. Datę sunt ei alæ velut aquilæ, vt volaret. Sed quid? Pro certo iste volatus nõ multum durat, quia s. ventus, & flatus mortis istos tandem prosequitur, & sic in profundum inferni finaliter dilabuntur. Exo. 15. Descenderunt in profundum, quasi lapis, submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementib. Vel ista possunt dici de multis, qui sm veritatem naturaliter sunt pisces. i. rustici, viles, & pauperes, & in fundo maris, i. in statu infimo conuersantes. Veruntamen isti multos habent pisces. i. multos nepotulos, & parentes sibi per consanguinitatem contiguos, & hærentes, & sic fit etiam, q isti habẽt alas. i. amicos scientias, & diuitias tpales, quibus. i. mediantib. isti sursum ad officia, & ad dignitates tolluntur, & sicut aues, & nobiles qñque sursum ad militiam efferuntur. & qñ sonant ipsi, imo etiã pisces, & parentes, & adhærentes sui ad magnos status cum eis eleuantur. Sed finaliter per ventũ mortis vel tribulationum sæpe fit, q isti cadunt, & labuntur à sois statibus & sic ipsis cadentib. pisces sui prædicti vix remanẽt in aliquibus beneficijs, officijs, & honorib. Vel si vis etiam per adhærentes intelligo quoscunq; imitatores, familiares, & sequaces, qui etiam cum magistris suis primo in altum tolluntur, & tãdem profundum inferni cum eis dilabuntur. Figura ad præmissa valde notabilis Ezec. 29. vbi dr sic Ecce ego ad te Pharao draco magne, qui cubas in medio fluminũ, & extraham te de medio fluminum tuorum, & vniuersi pisces tui squammis tuis adhęrebunt, & proijciã te in desertum, & oẽs pisces fluminis tui super faciem terræ cadent. Sequit. Bestijs terræ dedi te, & volatilib. cęli ad deuorãdum. Isti. n. sunt Pharao. i. discooperientes, s. alios spoliãdo per rapacitatem. Sunt dracones. i. inflammati per cupiditatem. Cubant in fluminibus. s. deliciarum per carnalitatem. Habent pisces adhærentes. i. sequacium nepotum, vel familiarium, vel ẽt imitatorũ multiplicitatem. Sed quid? Pro certo sequitur q isti per mortem vel infortunia de fluminib. prosperitatis, & deliciarũ extrahũtur, & in desertum paupertatis præsentis vel saltẽ æternæ damnationis sequentis vna cum suis piscib. adhærentib. proijciuntur, & à bestijs terræ. s. à tyrannis secularib. quãtũ ad bona, & à volucrib i. à demonib. quantum ad animã deuorantur. Constat. n. q deductis talib. in desertũ inferni, mortis vel aduersitatis, amici, & tyranni solent bona eorum rapere, & demones aĩas deuorare, & non solum ipsos in proprijs personis, imo etiam in nepotib. & filijs, ab ipsis dum viuerent indignẽ promotis, inuadere, & punire. Deut. 32. Dentes bestiarum immittam in eos. &c. Sicut ad litteram videmus de hæredib. aduocatorum, & de nepotib. prælatorum. Vel dic, q isti significant multos seculares, qui de mari mũdi vbi habitant, & de fluctib negociorum secularium, cum alis spei, & charitatis se qñq; eleuant sursum cum auib. i. cum virtutib. spiritualib. cogitando de superiorib. & æternis, & de pertinentib. ad salutem, ita q qñque aggrediũtur aliquod opus bonum, & aliquem volatum operis virtuosi. Sed quid? Pro certo isti mirabiliter timent ventum. i. pęnitentiæ, & tribulationis vel tentationis flatum, & ideo statim, q istum sentiũt, solent à volatu incepti boni operis retrocedere, & iterũ ad mare, & ad mundana redire. & rursum de aue in piscem. i. de iusto in impium se mutare. Figurati Mat. 14. in Petro, qui ex præcepto Christi ambulans super aquas, cum vidisset ventũ validum, timuit, & cœpit mergi, & ideo sibi redarguendo dictum est. Modicæ fidei quare dubitasti? Talib. igitur vtile esset, q ipsi cum Petro dicerent, domine saluum me fac. vt Christus apprehensa manu saluaret eos.

De Ludolotra. Cap. 61.

Ludolotra sm Arist. aial est marinum, quod pro eo vr mirabile, quia duas alas habet in facie, & duas in dorso, quib. vbi voluerit velocissimè se transportat. Charissimi iste piscis significat aiam, seu mentẽ. Quattuor alę sũt quattuor affectiones, s. dolor, & gaudiũ, spes, & timor quib. procul dubio aia vertitur vbicũq;, iuxta illud Aug. Pes meus affectus meus, eo feror quocũq; feror. Facies aũt secũ

dum

dum Gregorium præsentiā significat, pro eo, ꝙ ista est à par
te ante constituta. Dorsum vero absentiā designat. Dico igiẽ
ꝙ aīa quattuor habet alas.i.quattuor cordis affectiones, q b.
.i. mediantib. de vna volitione ad aliā circūferiut. Sed ꝑ cet
to de istis quattuor duæ sunt in facie.i. in præsenti.s.gaudiū,
& dolor. duę vero sunt in dorso.i. in futuro, & ī absēoti.s. spes
& timor, quia.s. istæ duæ affectiones.s. gaudiū de bono dolor
de malo, versant circa res p̄sentes. Alię vero duæ.s. spes boni
& timor mali, versāoī circa res futuras, & absentes. Istę sunt
ergo quattor alæ, quib. mens nr̄a in mari huius mundi diuer
simodè mouetur, & quib. de vno ad aliud agitatur. Da.7. Ha
bebat alas quattuor super se. Vel dic, ꝙ ludolatra est sapiens
homo, qui.s. habet faciem, & dorsum. faciem dico.i. audaciā,
qua solet apparere, dorsum vero.i. fugam qua solet dispare-
re. in dorso ergo, & in facie habet alas, quia.s. volando.i. cito,
& velociter debet apparere, & accedere si oportet, vel ēt su
gere & se tetrahere si decet. Es.45. Dorsa regū vertā. Vel dic
cōtra illos qui sicut hn̄t alas in facie, ita in dorso, hoc est di-
ctu, ꝙ sicut sunt audaces ad accedendū, ita & ad fugiēdum.

De Loligine. *Cap. 62*

LOligines pisces marini sunt, vt dicit Pli. qui capiūtur
1 quinq; cubitorū, & vltra duos annos rara est eorū vi-
ta. Et duos hn̄t pedes, quib. loco manus vtuntur, cibū
ad os deferendo. Asperi sunt eorū pedes aliqui, quib.
vtuntur in pugnando, & se turmatim ad pugnā stabiliendo.
Caput vero, & ventrē habent inter pedes, & vtuntur pedib.
loco manus. Et isti extra aquam sagittæ modo volando, in
tanta copia aliqn̄ se efferūt supra aquā, vt naues obuias mer
gant, & hi in Mauritania non procul ad flumine lixo in ma-
gna copia abundāt s̄m Pli. Ista possunt exponi de multis ma
lis diuitib. aduocatis, vsurarijs, & balliuis. Isti.n. sunt quinq;
cubitorum.i. isti habent quintupertitā sensuum incontinen
tiam duob. aonis viuunt duplici vita, naturæ, s. & culpæ. nam
vita gratiæ vel gloriæ nunquam viuunt. Isti aūt habent duos
pedes.i. duo gn̄a portatorū, fautorum, & sustentatorū, princi
pes.s. & prælatos, quia procul dubio isti à principib. & præla
tis tanquam quibusdam pedib. sustinētur, & in suis nequitijs
cōsouentur, & ideo isti pedes sunt eis loco manuum, pro eo
ꝙ istis mediātib. cibus bonorum temporalium ab istis attra
hitur, & habetur, & pp hoc os, & venter istorum inter suos
pedes esse dr̄, pro eo ꝙ os istorū.i. locutio, & vēter eorum.i.
affectio tota vacat pedum.i. magistrorum suorum vtilitati,
& obsequio. Patet.n. quia isti non vacant nisi vel ad dicendū
vel ad cogitandum modum, & viam faciendi voluntatē, &
vtilitatem magistrorum suorum, etiā in suarum præiudiciū
animarū. Quid igitur? Pro certo isti turmatim vadunt, quasi
faciēdo vnam societatem, & communitatem. Patet, qa vnus
sustinet alium contra oēs. Sursum sicut aues volant p super-
biam, & pomposita tem. More sagittæ incedūt per proteruiā
& crudelitatem. Contra naues.i. contra subditos in mundo
fluctuantes, & laborantes pugnant per nequitiam, & rapaci-
tatem, & eas in profundū tribulationes demergūt per impo
sitionū sallacitatē, & per excoriationū iniquitatē. ps. Ibi do-
lores vt parturientis, in spū vehementi conteres naues thar-
sis. Timeo ꝙ loligo idem est quod luligo. & ideo vide supra

De Locusta. *Cap. 63.*

LOcusta maris s̄m Pli. li.9.c.31. hyeme læditur, autūno
1. & verè pinguescit, sed plenilunio magis. Testā habet
fragilē, sanguine caret, cornua habet, quib. contra so-
cias suas pugnat, & quod satis mirādum est, os ipsius,
& dentes non sunt in parte anteriori, sed in medio ventris,
in stomacho interiori. Locusta vero à polypo comeditur, &
ideo ipsum timet in tm̄ locusta, ꝙ eo viso moritur præ timo-
re. Talis est peccator, quia pro certo iste est cornutus per su-
perbiam fragilis cutis per inconstantiam, sanguine pietatis
caret per sæuitiam, in plenilunio prosperitatis pinguescit p
luxuriam pugnat cum alijs per discordiam, vere iuuentutis,
& autumno senectutis impinguatur per opulētiam, hyeme
vero mortis lęditur per damnationis miseriam. In stomacho
vero habet dentes, sp cogitando circa gulæ, & ventris intem
perantiam. Et ideo tales à polypo.i. à diabolo comeduntur
per æternæ mortis pestilentiam, & per ipsum vsq; ad mortē
terrentur per perpetuum timorem, & tristitiam. Illæ sunt er

go illæ locustæ quæ corroserunt oēm virorem in terra ægy
pti, & tandem dn̄s flare fecit ventū ad occidentem vehemen
tissimum, & arreptas locustas proiecit in mare rubrū. Quia
procul dubio charissimi tales à quib. alij vel per rapinam vel
per detractionem roduntur, tandem flante occidentali ven-
to, s. morte, in mare, i. in inferni amaritudinem deportantur,
Vel oia possunt dici contra detractores, qui etiam in stoma-
cho.i. intus in cordis gremio dentes habent, inquātum in se
creto detrahuntur, & mordent, & inquantum intus in seip-
sis de alijs tristantur, & dolent. Et tales vt cōiter carent san-
guine.i. dn̄icæ mortis cōpassione, vel etiam sanguine gr̄æ, &
deuotionis. Habent cornua elationis, fragilis sunt testę, quia
per impatientiam cito franguntur, inuicem pugnant, quia fa
cillimè inter se rixātur. &c. Allega vt supra. ¶ Locusta maris 2
tp̄e veris pellem antiquam de tergo exui., & se iterum reno
uat sicut cācer. &c. Expone sicut de cācro. §.3. ¶ Locusta ma- 3
ris hyeme lædit, verè & maximè plenilunio impinguat. &c.
Expone sicut de cancro. §.2. Locusta maris qn̄ non timet ali 4
quid, vtpotè qn̄ non videt aliquem piscem, vel aliquid aliud
quod vereatur, solet cornua ad latera porrigere, & retroce-
dendo natare, qn̄ vero timet, & causam videt pauendi, tunc
cornua solet erigere, & obliquè in latera procedere, sicut di
cit Pli. li.9.c.30. Charissimi ista eadem facit in hoīe bonus ti-
mor. Qn̄.n. homo, & maximè iudex, p̄latus, vel princeps, ni-
hil timet.i. qn̄ homo non habet timorē Dei præ oculis, & qn̄
causas timendi, s. mortem, iudiciū, & infernum, offensam dei
& culpam sui non cogitat neque videt tunc procul dubio so
let cornua affectionum suarum ad latera.i. ad lateralia mūdi
bona diuertere, vel cornua etiam.i. rigorem iustitiæ à sua re
ctitudine flectere, & retrocedendo à via veritatis, & iustitiæ
per vitiorum deuia ambulare. Io.6. multi discipulorum abie
runt retro, & iam cum eo non ambulabant. Constat.n. ꝙ ca-
rentia timoris facit hoiem à iustitia retrocedere, & cornua
iustitię relaxare. Quod bene innuit. Lu. 18. vbi de iudice ini
quitatis dr̄, ꝙ Deū non timebat, nec hoīem reuerebatur. qa
sicut dr̄ Ecclesi. 1. Qui sine timore est, non poterit iustificari.
Qn̄ vero timorem Dei ex causis prædictis conceperit, tunc
cornua iustitiæ eriget, & obliquè, & lateraliter, hoc est dictu
circumspectè, & sagaciter ad veritatis inquisitionem proce
det. ps. Exaltabuntur cornua iusti. Bene ergo dr̄ Proue.15. ꝙ
per timorem domini declinat omnis à malo.

De Lepore. *Cap. 64.*

LEpus marinus, & leo marinus contrariantur. teste.n.
Isid. leo terribilis est in terris, sed dulcis in fluctib. s̄m 1
vero Amb. lepus est animal timidum in terris, in ma-
ri vero formidabile. Dr̄ autem lepum, vt dicit Isidor.
pro eo, ꝙ in similitudinem leporis habet caput. Leo animal
audax, & regium, significat mundi nobiles, & potentes, qui
procul dubio in terris mundani status sunt alijs terribiles, &
tyranni. Sed quid? Pro certo illi qn̄ ad fluctus religionis, vel
ad statum pęnitentiæ veniunt, tunc præ cæteris dulces, & hu
miles fiunt, quia vt communiter illi, qui in seculo fuerant de
teriores, fiunt in religione, vel ecclesia meliores, exēplo Pau
li, quia sicut dr̄ ad Ro.5. Vbi abundauit delictum, ibi supera-
bundauit, & gratia. &c. Et etiam illi, qui à nobiliori statu ad
aquas religionis, & ecclesiæ veniunt, vt cōmuniter videmus,
benigni, dulces, & humiles magis fiunt, iuxta illud Eccles 3.
Quanto magnus es, humilia te. Vnde Senec. li. de clementia.
ad Nero. dicit ꝙ pleriq; qui in domo sua sæuissimè erāt tyrā
ni, in alienis domib. humillimi fiunt. Lepus vero significat p-
sonas viles, humiles, & inertes, qui procul dubio dū sunt in
terra, i. in mundo, vel in seculo, timidi sunt, pauperes, atq; vi
les, quando vero in aquis religionis vel ecclesiæ inueniūtur,
tunc præ cęteris formidabiles, superbi, crudeles, venenosi, &
detractores comperiuntur, quia quanto fuerant in terris sta
tus vilioris, & plebis humilioris, tanto in religione vel eccle
sia positi, sunt nequitiæ, & supbię amplioris, & sic dicit Clau
dianus. Asperius nihil est humili cum surgit in altum. Et bre
uiter istud uidemus multotiens, ꝙ nobiles uenientes ad reli
gionē uel ecclesiam, fiunt humiles, lepores uero, i. uiles, & ti
midi, superbi, fiunt & crudeles. Vel pōt dici de nobilib. leoni 2
bus, qui in terra, s. in siccitate, & paupertate positi, crudeles,
& tyranni sunt, in aquis uero prosperitatis, & diuitiarum si
fuerint, dulces, & liberales fiunt. E contra uero de rusticis,

qui in terra.i.in statu sicco,& paupere sunt humiles,si verò in
fluctib.prosperitatis fuerint,sunt crudeles. Abac.3.In flumi-
nib.furor tuus,aut in mari indignatio tua.Iô bene teste Clau
diano,viles personæ non sunt in dignitatib.erigendæ,quia si
cut dr̃ Prouer.29.Qui delicatè nutrit seruum,ipsum sentiet
cõtumacem.¶ Lepus marinus ẽm Pli.aĩal est venenosissimũ,
lutosum est declinans ad rubedinem. In tm̃ autem est vene-
nosus piscis iste, ꝙ tactu eius omne aĩal moritur. tactus etiã
homo à lepore marino piscem olet,& moritur, & etiam al-
ter alteri fit venenum,vt dicit Pli.li.32.c.1.Tales sunt multi,
qui pro certo ita sunt diuersis vitijs infecti,ꝙ ipsi sunt oium
aliorum infectiui,& alijs omnib.venenosi.Nam quicunq; ip
sos tetigerit,eorum consortia frequentando,statim eorũ ma
lis dictis,& exemplis moritur per pctm̃ Eccl.33. Qui tetige
rit picem,inquinabitur ab ea.Quinimo homo.i.quæcunque
bona rationabilis,& iusta persona,si ab istis fuerit tactus,as-
sociatus,& frequentatus,necesse erit,ꝙ piscem oleat.i.ꝙ in-
famiam incurrat,& ꝙ eorũ malas conditiones sapiat, ꝙ tan
dem per multa vitia intereat, & finaliter per tormenta mo-
riatur,& pereat.Nu.19. Quicquid tetigerit immundus,im-
mundum faciet. Quid plura?etiam ipsi marini lepores.i.ipsi
mali sunt sibi inuicem contagiosi, & per contactum mutuæ
societatis sunt alter alteri venenosi.Constat.n.ꝙ vnus malus
alium ad malum solet inducere,& sic solent iniquitatis alter
alterius cã esse.¶ Plinius li. 32.c.1.dicit ꝙ mulieres grauidæ
solo aspectu fœminæ leporis marini stomacho nauseante fa
ciunt abortum.Remediũ tñ est, vt mas induratus sale in bra
chialib.habeatur. Charissimi, mulieres significant simplices
imperfectos,ad resistendum debiles,& inertes. Quid ergo?
Pro certo qñ aliqua mulier.i.qñ aliquis homo simplex est p̃
gnans aliquo bono proposito quod concepit,& videt illum
piscem venenosum.i. aspicit ad mala opera malorum fœmi
neorum,& imperfectorum , solet aspiciendo malum exem-
plum pati scandalum in eisdem,& fętum boni propositi reij
cere,& abortum facere de eodem. Quod potissimè verũ est
de religiosis,& ecclesiasticis malis,quorum aspectus,& visio
mulierib.i.simplicib.subditis,& secularib.est venenum. vn-
de Aug.li.de past.dicit,ꝙ qui in cõspectu populi malè viuit
quantum in se est,oẽs se vidẽtes interficit. Et ideo iste debet
exemplariter portare masculos salsos.i.illos quos scit esse ꝓ
uidos,& discretos.si.n.talium exempla portauerit,ab aliorũ
veneficijs liber erit,quia pro certo dum vir discretus, & bo-
nus attenditur,venenum malorum exemplorũ ad quę prius
homo aspexerat,emundatur. Vel dic ad litterã,ꝙ qñ mulier
bona,prægnans grã,& fœcunda, fęminam leporis marini.i.
adulteram vel lenam venenosam respexerit,& ad eius exem
pla,& dicta mala attenderit,tunc sibi boni propositi abortũ
faciliter facit,& exemplo alterius se corrumpi sinit.Ideo be
ne docetur Eccl.9.vbi dr̃. Ne respicias mulierem multiuolã
ne forte incidas in laqueos ipsius. Vel dic,ꝙ mulier pręgnãs
est religiosus bono proposito fętans, qui.s.fęminam veneno
sam,& malam non debet respicere,ne forte contingat ipsum
per mala desideria & opera abortire.Allega vt supra.¶ Teste
Auicenna,qui de lepore marino comederit,quasi fętorẽ pi-
scis putridi in ore sentit,& quod plus est,videns pisces terre
tur ab eis,sicut dicit,& ꝙ sanetur signũ est, si pisces vidẽs nõ
timet,sed comedit,& appetit. Sic verè fit in ecclesia vel reli-
gione.Accidit.n.qñq; ꝙ in mari religionis vel ecclesię,inter
alios pisces est vnus venenosus.i.aliquis malus ecclesiastic⁹,
infectus criminib.& corruptus.Sic ergo fit,ꝙ illi,qui istũ ma
lum comedunt.i.qui malam eius vitam gustãt, masticant,&
terunt,ita infamia eius qñque inficiuntur, ꝙ etiam cõtra bo
nos saporem fętidi piscis.i.malam opinionẽ concipiunt, in-
quantum omnes alios tales credunt , & sic ꝑp istum malum
oẽs alios abhorrent,& fugiunt,& ab ipsis terrentur, & rece
dunt.Istud videmus ad oculum quotidie,quia vnus malus si
est in vno collegio,facit oẽs alios infamari,& eos à seculari-
bus abhorreri,& de ipsis malam opinionem haberi.Nume.
16.Vno peccante,contra omnes ira deseuiet.

De Lucio. Cap. 61.

1 LVcius est piscis fluuialis,cum magnis dentib.& ore la
to,& ẽm librum de natura rerũ,lucius est lupus aqua
ticus,depopulatur.n.alios pisces, etiam illos qui de ꝓ
pria illius sunt specie. Nã propria semina depascitur.
vbi formam piscis acceperint.Si diu viuat, in longitudinem
maximam crescit,& iste ita est rapax,ꝙ inter cibos nõ distin
guit,& inde fit ꝙ non solum pisces,imo etiã ranas, & buffo-
nes comedit,& consumit.Tales procul dubio sunt crudeles
vsurarij,& auari,& maximè officiales,& aduocati.Isti.n.pro
eo ꝙ alios innocentes deuorant,& prædantur non solum lu
cij,imo lupi aquatici possunt dici.Hie.5.Lupus ad vesperam
vastabit eos.Nulli.n.generi hominum parcunt, quia nõ soli
pisces imo buffones,i. non solum bonos , imo etiam malos,
non solum extraneos,imo etiam illos de suo genere,s.vici-
nos,subditos,& propinquos,per vsuras exactiones exhære-
dant,& deuorant,& consumunt. De buffonibus,i.de malis
constat,quia pro certo præpositi , & officiales non quærunt
nisi buffones.i.nõ desiderãt habere nisi malos, & maleficos,
in quibus occasionem habeant extorquẽdi.Et inde est ꝙ ho
die multi sunt,qui non viuunt nisi de venenosis,i.de malori
exactionib,& emendis. ps. Venenum aspidum sub labijs eo-
rum. De piscib. etiã patet , quia etiam ipsis piscib.i.bonis,&
simplicib.nunquã parcunt,& cum causam non habeant,fal-
sum supponunt,exemplo Achab,qui pro habenda vinea Na
both,suppositis falsis testibus ipsum occidit 3.Reg.21.De ꝓ
prijs etiam seminib.patet,quia pro certo dato, ꝙ aliqui sint
proprium semen suum,s.ipsi subditi,parentes , vel vicini,dũ
tñ videant,ꝙ formã piscis attigerint, & ꝙ diuites affecti fue
rint ipsos non omittunt ꝑp hoc deuorare,& rapinis,& exa-
ctionib.infestare.Hier.19. Vnusquisque carnes amici sui co-
medet in obsidione.Et inde fit ꝓcul dubio,ꝙ tales si diu vi-
xerint,in longitudinẽ crescunt,& si diu regnauerint,in disi
tijs magni fiunt.Eze.17.Creuit in vineam latiorem. &c. Ista
etiam possunt dici de malis principibus,& prçlatis.¶ Lucius 2
cum deuoret generaliter oẽs pisces, est tñ piscis qui dr̃ per-
ca,qui per longum dorsi asper est , & spinosus , qua propter
raro vel nunquam lucij efficitur præda , & maximè si ipsam
accipiat à parte caudæ. tunc.n.aculeis obuiantibus impedi-
tur.Veruntamen si ipsam à parte capitis , faciliter ipsam de-
uorat,& transglutit.Lucius est diabolus, qui pro certo faci-
liter omnes pisces.i.omnes homines per tẽtationes solet spi
ritualiter deuorare 1.Pet.5.Circuit,quęrens quem deuoret.
Sibi tñ obuiant illi pisces qui sunt pleni spinis,& aculeis cõ-
scientiæ interius , & asperæ pęnitentiæ exterius, & maximè
qñ opponitur sibi cauda.i. mortis memoria. humiles.n per
hæc omnia sibi taliter obuiant,& contrariantur, ꝙ ab ipsius
tentationibus non pereunt vel vorantur.Iud.1. Non potuit
delere habitatores vallis, quia falcatis curribus abundabat.
Veruntamen cauendum est de capite.i.intentione, affectio-
ne, vel cogitatione,quia pro certo nullus est ita spinosus,nec
ita iustus,humilis vel seuerus,vel etiam ita conscientiosus,si
caput eius.i.intentio affectio vel cogitatio per aliquam malã
cõplacentiam à diabolo occupetur, quin per consensum ip-
se totus faciliter deuoretur.obtento.n. capite intentionis,fa
ciliter pereunt membra exterioris conuersationis.Cum ca-
put.n.infirmum,cætera membra dolent. Vel si vis per caput
intelligitur iuuentus,qua à diabolo obtẽta,& occupata,cor
pus reliquum.i.totum vitæ residuum sibi cedit.Vel dic ꝙ ꝑ-
ca est ecclesia,collegiũ vel parochia. Lucius ergo diabolus
si à cauda.i.à subditis incipiat,nihil facit,quia.s.mediantibus
prælatis,& superioribus faciliter ipsos perdit. Sed pro certo
si caput.i.capitaneos,maiores,& prælatos primo occupaue
rit,cito totum residuum occupabit.Esai.9. Auferet à te dñs
caput,& caudam.quia sicut dr̃ Zacha.13.Percute pastorem,
& dispergẽtur oues gregis. ¶ Lucius caput in sportula vel in
reti,si antequam amoueatur,lucem diei viderit,vix inuenie 3
tur ibidem,quia viam quærit,& euadit. Sic vere dato ꝙ ho-
mo in sportula alicuius peccati detineatur , si tñ lux fidei,&
discretionis sibi luxerit,de ipso desperandum non erit, quæ-
ret.n.sibi viam pęnitentiæ,& exibit,& sic in piscatoris diabo
li laqueis nõ peribit.psal. Illuminabo oculos meos.ne vnquã
obdormiam in morte. Vel per lucem intellige diuinam gra
tiam.&c.¶ Fœlina Lucij cum peperit,aquã ascendit,& a ma
ris sui præsentia recedit,& fugit,sciens, ꝙ etiam proprios fi- 4
lios comedere consueuit.Quod facit secundum aliquos.vt
quanto plus versus fontem ascenderit tanto aquam dulcio-
rem inueniat.Vel vt dicunt alij, vt alios suos à rapina patris
liberet,& abscondat. Charissimi per patrẽ intelligitur mun
dus,per matrem intelligitur religio. Iste enim pater mũdus
vel diabolus cõsueuit omnes suos paruulos deuorare. Eze-
chi.5.Patres comedent filios in medio tui.Et ideo mater re-

ligio

ligio istos pro posse sibi nititur (ne deuorentur) per pdica-
tionē subtrahere, & auferre, & ideo ipsos ab isto patre solet
per pniam elongare, & ad aquam fontis grę, deuotionis, &
sciæ, secum ferre. Prædicator.n. vel prælatus qñ more pię ma
tris vult pctóres in grām parturire, sursum contra aquā mun
danæ prosperitatis debet ascendere, & ad fontem grę, & glo
rię ipsos ducere, vt sic eos possit à patris sm mundi vel diabo
li oequitia liberare. Religiosi ēt mendicantes cum aliquē io
religionē parere volūt, ipsum à patrib. suis secularib. elongāt
& tollūt, & ne ab ipsis inuenenatur, vt melius pñt disponū,
ducunt cum ad fontem grę, scientię, & glorię, & sic saluatur
à furore paternæ nequitiæ, quæ s. volebat ipsum in mundo p
dere per deuorationē ioiquitatis, & auaritiæ. Cōstat.n. q isti
mondani ad hoc volunt retinere filios suos, vt mundani effi
cianſ, & vt per consequens diuersis vitijs deuorantur qua pp
maximè quādiu sunt nouitij, ab eis sunt elongādi, & in aqua
dulcis fontis deuotionis continuè patiendi. Vel pōt dici, q
qñ prædicator vult parere verbū Dei, ante oīa debet ad fon
tem misericordiæ, s. ad Xpm, vel ad beatā virginē per deuo-
tionem ascendere, & aquam dulcē lnæ grę quærere, vt semē
verbi Dei quod parturiet, possit fructū meliorē proferre, &
mediante ista aqua magis pficere, & valere. Recurremus igi
tur ad istum fontē humiliter orando, vt nobis aquā suæ grę
infundat, nos salubriter inspirando. Ge. 24. Ecce ego sto pro
5 pe pontem aquę. &c. ¶ Lucius qñ multū antiquatur lapidem
crystallo similē in cerebro gerit. Sic verè quilibet dum ad se
nectutē venerit, debet lapidem præciosum. i. Christū, in capi
te per deuotionē habere, & ipsum semper secū gerere, & por
tare. Quicquid.n. homo iuuētute faciat, qñ tñ senuerit, si pru
dens est, Christo totaliter se coniungit, & ipsum in capite in
tentionis per deuotionem, & fiduciam semper gerit. ad Gal.
6. Stigmata domini Iesu in corpore meo porto.

De Lupo. *Cap. 66.*

Vpus marinus sm Isi. ab auiditate appellatur. in aqua
1 L lupo terrestri assimilatur. Et est lupus piscis candidus
& sapidus, qui bis in anno dr̄ parere, & sm Arist. cum
magnus fuerit, aerem attrahendo spirare, & cum reti
se circundatum senserit, cauda arenam fodere, & se in fouea
abscondere, & sic à reti transeunte desuper se saluare sm Pli.
li. 32. c. 2. Sic verè iusti per castitatem candidi, & per benigni
tatem sapidi sunt. bis etiam in anno gratiæ pariunt, inquan-
tum. s. non solum fœtus bonorum desideriorum, verum etiā
fœtus bonorum operum producunt, & sub arena humilita-
tis mediante cauda i. mortis memoria se reponunt, & sic re-
te diaboli fugiunt, & euadunt.

De Mullo. *Cap. 67.*

M Vllus sm Isido. fuit à mollitie sic vocatus. Est.n. pi-
1 scis mollis, tener, sapidus, atq; dulcis. Est aūt piscis
fęcūdissimus, quia ter in anno dr̄ parere, & sm Ale
xandrum, se in fimo bouis dr̄ delectare. Sic verè iu-
stus in anno fidei Christianæ, qui. s. ex duodecim mensib. i. ex
duodecim articulis, constat, ter parit, inquantū corde ore, &
opere bonum facit. Parit.n. contritionē in corde, confessionē
in ore, satisfactionem in opere. Ex. 23. Ter in anno appare-
bit omne masculinum coram dño. Iste ergo in fimo bouis. i.
in suæ vilitatis cōsideratione delectatur, & ibidem virtutib.
impinguatur, & sic apud deum, & hoies mollis, dulcis, & mi
tis, & sapidus inuenitur, dicens Ecc. 24. Spūs meus super mel
dulcis. ¶ Mullum sm Pli. li. 9. c. 17. concomitatur quidam pi-
scis sargus nomine, & cum mullus foderit cœnum, ille piscis
pabulum deuorat excitatum. Sic verè fit de multis qui liben
ter sequuntur alios, non ad iuuandum, sed ad cibos bonorū
tpalium, cum eos foderint vel acquisierint, manducandum,
quia. s. q alij acquirere cōprobantur statim isti rapiunt vel fu
rantur. ps. Insidiatur vt rapiat pauperem. Vel pōt dici de fal-
sis amicis, & adulatorib. qui ad nihil aliud sequuntur hoies,
nisi, vt possint de eorum cibis satiari, & de eorum diuitijs im
pinguari. Ecclesi. 6. Est amicus socius mensæ. Vel pōt dici de
quibusdam magistris in religione mēdicantium, qui illud qđ
simplices fratres cum laborib. fodiunt, & acquirunt, gulosè
comedunt diripiunt, & consumunt. Io. 4. Alij laborauerunt,
& vos in labores eorum intrauistis. Vel pōt ēt dici de seruis,
& eorum dñis, quia, s. illud quod serui solent fodere, domini
solent comedere. Deutero. 28. Vineam plantabis, & fodies,
&. vinum non bibes.

De Miluo. *Cap. 78.*

M Iluus sm Pli. li. 9. c. 27. piscis est qui alio nomine ap
pellaſ lucerna, subit.n. (vt ait) in summa maria, vbi 1
sesquipedalia cornua ex ipō mari attollit. Habet au
tem linguam igneam, quæ per os exerta tranquillis
noctib. relucet, quapropter lucernæ nomē accepit. Tales vi-
dentur esse aduocati, quia procul dubio isti sunt qui per ma
re huius mundi erectis cornib. elationis, & psumptionis ince
dunt, linguāq;, & loquelā ignea ardentē, & scindentē, & elo
quentiā, & mūdi sapientiā splēdentē hñt, qua noctē huius vi
tæ se credunt illuminare, inquantū. s. mundi negocia dirigūt
atq; regūt. Talib. ergo psumptuosis vr̄ loqui apostolꝰ ad Ro.
2. Confidis teipsum ducē cęcorū, lumē his qui tenebris sunt
eruditorē insipiētū. Vel dic cōtra malos doctores, & pdicato
res, q nihil hñt lucidū nisi linguā. i. nisi eloquētiā, & doctrinā.
Illū tñ videnſ habere igneā, inquātū verba eorū videnſ p cæ
teris resplendere, dicentes illud Eccl. vlt. Dedit mihi dñs lin
guā mercedē meā. Vel dic q tales sunt boni doctores, & pdi
catores, quorū lingua, & locutio dr̄ ignea, ad alios inflāman
dum, & dr̄ lucida, ad alios dirigendum. Eccl. 74. Surrexit He
lias quasi ignis, & verbū eius ardebat, vt facula. Isti ergo pos
sunt dici lucerna. vnde Matt. 5. Vos estis lux mundi.

De Mugili. *Cap. 69.*

M Vgilis sm Isid. ab agilitate sic est dictus. Hic.n. vbi
præ paratas piscatorū senserit insidias, ita cito rete 1
retrorediēs transilit, vt volare ipsum credas potius
q̄ saltasse. Sic verè hō dēt esse spualiter agilis, & ad
benefaciēdū facilis, quia si sportulā alicuius tētationis nobis
paratā viderimus, ita cito retrocedere ab illo actu in quo tē
tamur, debemus, vt non solū saltasse, sed ēt volasse potius vi-
deamur. Da. 9. Ecce vir Gabriel cito volans. ¶ Scđm Iorath
Mugilis est piscis quē grauidū si hō viderit, visum suū obstu 2
pefaciet, & offuscabit, & ipsum videntē ad luxuriā incitabit.
Sic verè mala mulier solent cōtēplatores suos ad luxuriā in-
ducere, visum eorū obstupefacere, & mentis ēt intuitū à di-
scretionis lumine offuscare, & ad carnis luxuriā iclinare. Mū
di est igitur tales respicere, & bonū est à visib. suis abstinere.
Iō bñ dr̄ Eccl. 9. Cū saltatrice ne assiduus sis, ne forte pereas
in efficacia illius, virginē ne cōspicias, ne scandalizeris in de
core eius. ¶ Sicut dr̄ in li. de natura rerum, Mugiles inter pi-
sces fatuus dr̄, p eo q capite abscōso totū corpus tutū, & ab 3
scōsum arbitraſ, qđ ēt dicit Pli. li. 9. c. 17. Tales sunt multi, q
cū caput intētionis abscōditū hēat atq; tutū, vtpotè quia ex
bona intētione faciunt aliquē actū, totū residuū. s. exteriorū
operū credunt esse securū, qđ tñ falsum est, qa nō solū est ne
cessariū, & intentione sit bona, imo ēt necesse est q exteriora
opera bona sint honesta, qa. s. intentio, & cōsciētia posset esse
erronea, & sic nō excusaret exteriora. vñ dicit Sen. Nō refert
qua intētione feceris, qđ vitiosum ē fecisse. Vel dic q ille ha
bet caput abscōditū, seipsum nō videt, & sic dico, q p mugilē
significanſ quidā q caput mētis, & rōnis abscōditū excęcatū,
& offuscatū habētes, credūt (quia ipsi seipsos nō vidēt) q a
nemine videanſ, cū tñ totū corpus eorū. i. tota mala vita ipso
rū oīb. sit apparens. Cōtra quos dicit. Sen. epla. 83. q hoc nos
pessimos facit, q nemo vita suā respicit. Ista pcipuē videmus
de luxuriosis ecclesiasticis vel platis, qui quia vilitatē status
sui nō cōsiderāt, hinc est, q videri à nemine ipsam putāt. Iob
24. Oculus adulteri obseruat caliginē, dicēs, non me videbit
oculus. ¶ Inter mugilē, & luciū, sm Iorath sūt inimicitiæ hye
me tñ, æstate vero cōcordes sunt. Cuius credit esse cā, quia 4
hyeme rarus est cibus p quo dimicāt, in æstate vero abūdat,
quare pacifice manent. Ista pñt allegari cōtra paupertatem.
Hyems.n. q̄ caret cibis, & fructib. statū paupertatis designat,
q̄ fructus diuitiarū, & cibos deliciarū nō habet. Aestas vero
q̄ vtrunq; hēt, statū sufficiētię, & prosperitatis denotat, qui. s.
sufficiētes diuitias, & delicias secū portat. Quid ergo? Procul
dubio multi sunt sicut mugilis, & lucius, qa. s. tpe hyemis. i.
dū sunt in statu paupertatis, inuicē p discordias solēt pugna
re, & p rapiēdis, & acquirēdis necessarijs, alter contra alterū
dimicare, & sic paupertas solet inimicitię cā esse, & inter par
tes discordias gñare, necnō rapinas, & homicidia multasiēa
procreare. Eccl. 28. Propter inopiā multi deliquerunt. in gsta

te vero.i.in tpe prosperitatis est contrarium. Istud.n.tempus solet pacis,& concordiæ esse,tunc.n.abundant,& cibi,& necessaria,& sic cuilibet sufficiunt propria, pp quod non inuadit nec impetit aliena,nec pro alienis habẽdis mouet litigia seu bella.& sic dico q̃ tẽpus sufficientię pręferendum est tpi miseriæ,quapropter Salomon petebat Prou.30.dicens.Mendicitatem,& diuitias ne dederis mihi, tribue tm̃ victui meo necessaria.Vel pōt dici q̃ mugilis est homo,lucius rapax est diabolus.Isti ergo tpe hyemis.i.tpe tribulationis, & pęnitētiæ inimicantur,quia.s.tunc homo efficitur iustus , & sic per consequens ipse,& diabolus sibijnuicē contrariantur, cuius tñ est contrarium in æstate prosperitatis,tunc.n.vt cōiter hō fit peccator,& sic obedit diabolo, & cum ipso concordat,si bñ; non contrariatur,nec ipsius tentationib.obuiat aut rebellat,dicens Esa.28.Pepigimus fœdus cū morte,& cū inferno fecimus pactū ¶ Plinius tradit vnū mirabilē modū piscādi mugiles. Dicit.n.q̃ ī narbonēsis ꝓuinciæ stagno Laterna, delphini cū hoīb.mugiles piscātur.Populus.n videns certis tpib.mugilum multitudinē in stagnum introire,vociferando è littore simonem clamat. Cuius vocē delphini audiunt, & ex improuiso veniūt aduocati, ac protinus aciē dispōnūt, & mugiles trepidos ad aliquē certū locū fugere cōpellūt,piscatores vero tūc tendūt retia circa ipsos , & fortis superius ipsos leuant,& capiunt,siqui vero rete trāsiliūt,ipsos delphini suscipiunt,& apprehensos,occidunt,& cōtenti victoria,ci bū piscatorib.dereliquūt.Piscatores vero nō solū pisces imo ēt panē,vinū suis coadiutorib.distribuūt.Hæc.Pli.lib.9.c.8. Isti delphini charissimi pr̄ mihi significare stipēdiarios milites,qui vocati à piscatorib.i.à principib.ad plium statim adsunt,&dato q̃ cōtra mugilē.i.cōtra aduersarios pugnātes,ipsos obtineāt,de acquisitis tñ nihil reportāt,imo piscatorib.i. illis qui ipsos aduocauerāt cuncta relinquunt.Vel ista pōt alegari cōtra quasdā, qui dum vnū periculū indiscretè vitare volunt,in peius incidunt,qa dū à retib.hoim volunt fugere, solent se beluis cōmittere,& mortis ĩpediū reportare. Qđ potissimē de apostatis verū est,qui retia hoim.i.statuta sanctorū,& disciplinā religionis In lita leuitate transilientes, & exeūtes,beluis infernalib.& ēt beluis, & tyrannis secularib. se cōmittunt,qui ipsos spūaliter vulnerant,& occidūt,iuxta illud Iob.20.Fugiet arma ferrea,& irruet in arcū ęreū. Qđ ēt de oīb. pctōrib. pōt dici,qui dum rete Dei,& mandatorū fugiunt,in manus demonum transiliunt,qui ipsos in inferno occidunt.vnde.Decidit in scyllā qui vult vitare charybdim. ¶ Mugil videns escā , sed hamum ibi esse sentiens , comedere non audet,veruntñ solet cibos cauda verberare, vt ipsos ab hamo cadentes possit tutè comedere,& vorare,ſm Pli.li. 32.c.2.Sic si cibum diuitiarū,& deliciarū appetimus, ab hamo luxuriæ vel auaritiæ caueam⁹. Nā si delicias vel diuitias ab istis hamis excutimus,ipsa pro certo sine periculo māducamus.Bona.n.tpalia securè,& sine periculo pfruunt,dū tñ vitia caueātur.Eccl.8.Bona est substātia cui nō est pctū. ¶ Pisces differunt ingenio,& sagacitate,quia vt dicit Isido.mugil est piscis agilis,q̃ ita cito q̃ senserit insidias piscatoris,ita citò à reti trāsilit,q̃ volasse ab astantib. videatur. Sic statim,q̃ piscatoris diaboli insidias videris esse paratas, vt in reti tētationū capiaris,debes,& statim & velociter resilire,de reb.cōtrarijs cogitando,& ad partes reti oppositas euolando, vt si rete luxuriæ tibi apponitur,rei ocedere, & euolate ad abstinentiā,& hmōi.Et sicut rete multis auulis cōpingitur,sic diaboli tētatio multis suggestionib. & inductionib. est cōpacta. Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum.Prouer.1.

De Murenis. *Cap. 70.*

Mvrena piscis est tortuosus,flexuosus,& mollis,qui à gręcis dr̄ myrena,pro eo q̃ complicet se in circulos.Est aūt propriū murenę,q̃ ictu fustis vix interimit, modico vero gustu ferulæ protinus enecat ſm Pli.l.23.c.1.& sicut dīt Isid.teste Pli gustu aceti in rabiē vertitur.Sic verè sunt multi flexuosi,& deliciosi qui ictus fustis.i. graues pro mundo labores optime sustinent , ferulā vero,i. est herba medicinalis,licet gustu aspera,& amara , vel acetū .i.laborem tribulationum vel pnīæ pro Deo nequeunt sustinere,quia quamuis iugum Xp̄i. sit suaue,& onus eius sit leue, ipsos tñ lędit mirabiliter atq; grauat.Labor vero mundanus quāuis sit difficilis atq; durus, ipsos nō lædit,nec fatigat, vel molestat.Isti ergo fortes sunt ad sustinendū,pro mūdo, & ꝓ carne grauia,debiles vero ad tolerandū pro Xp̄o etiā leuia, cum tñ ipsi deberēt dicere Deo illud ps.Fortitudinē meā ad te custodiā.¶ Murenę fœtus velocissimè crescit. Vñ Pli.li.9.c. 23.dī q̃ murena quocunq; mense parit,cū cęteri pisces stato pariant tpe.Sic filij diaboli in hoc mundo celeriter in bonis tpalib.magni fiut.vide supra in gñali.§.40. Vel dic cōtra luxuriā hoim q̃ oi tpe vacāt libidini, cū alia aialia certo tpe vacēt.¶ Murena licet ſm aliquos aliquid in se continet venenosum,in tñ spēb.& aromatib.condita,efficit cibus dulcis.Sic verè licet hō sit venenosus,& periculosus per pctm̄ , qū tñ pniam decoquitur,& cū virtutum aromatib.condicitur,tunc Deus,& Angelis cibus dulcissimus reperitur , quia sicut dī Lu.15.Gaudium est angelis Dei super vno peccatore pniam agente.¶ Murena ſm Iorath,& ſm Ambr.nunquam concipit à suo simili,sed à serpente quem sibilo prouocat,& inducit.Licet ergo serpens de se sit venenosus,tñ quia ante hmōi coitum venenum euomit,ideo murena fœtum concipit non venenosum,serpenti in nullo similem,sed sibi.Sed serpens cōpleto coitu redit iterum ad venenum. Murena est beata virgo,quæ non concepit à suo simili,s.ab hoie,sed potius ab ipso Deo,& spū sancto, qui tunc serpens dici poterat pp venenum iustitiæ vel rigoris,nā pro certo in ista copula beneditta depoluit ille serpens,s.Deus , totum illud venenū.i.oēm iustitia,& rigorem , & sic murena.s.beata virgo fœtum nullo modo concepit venenosum aut maliciosum,sed potius mansuetissimum,& benignum. Iste aūt serpens,s.Deus pater finaliter in die iudicij veneuum sui rigoris resūmet, qū pctores ęternis ignib.tradet,ita q̃ ille qui nunc vt veneno iustitiæ caret vita dissimilando, tunc apparebit ipsis venenosus vitia puniendo.Esa.42.Tacui,semper silui,patiens fui,quasi parturiens loquar,dissipabo,& absorbebo simul.Et sicut serpens ſm Pli.lib.32.c.a. Murenam sibilo prouocat ad copulam,sic Deus patet beatam matrē ad Christi copulā prouocauit mediante suo sibilo Gabriele,qui illud. Aue dulcissimū suis aurib.sibilauit,quod bene figuratur.3.Re.19.vbi dr̄ quod post ignē venit sibilus auræ tenuis,& in sibilo dñs,quia post ignē rigoris,venit sibilus Gabriel,quem aura.i. spiritus sanctus insufflauit,qui nobis dñm apportauit.Vel si vis dic,q̃ murenæ inter quas non sunt masculi,sed oēs fœmellæ, & quæ concipiunt a serpente.significant quosdā hoies imbecilles,in quorum collegijs, & consortijs nullus it.ue itur masculus.i.per fectus,sceuitificus aut virtuosus, quapropter cū non habeāt qui ipsos impregnet per doctrinam, solent à serpentibus.i.à diabolo,& hæreticis conceptum quærere,legem,& disciplinam accipere,& se ipsis subijcere,& in fide,& morib.conformare. Nau.3.Ecce populus tuus mulieres in medio tui. Ista aūt omnia in scismatis apparent, qui propter carentiam bonorum doctorum hæreticis crediderūt.Patet etiam in ignorantib.fœmineis,& insufficientib.religiosis, qui pp defectū, & carentiam boni viri,quandoque serpentem.i.aliquem peruersum , alienæ naturæ.i.de alieno gremio in maritum.i.in prælatum solēt eligere,& se eius imperio subiugare, quē.s.in principio cum assumitur, solet venenum maliciæ deponere, & se bonum,& mansuetum fingere,loco tñ & tempore solet venenum suum resumere,& erga fœminas istas suam malitiā declarare. Iob 34. Regnare facit hominem hypocritam pp peccata populi.Vide hoc satis plene infia lib. 10.cap.vltimo de vipera.¶ Murena habet vitam in cauda,quia ibi percussa vel ea abscissa statim moritur.Sic si caudam.i.mortis memoriam perdideris , diu in statu gratiæ viuere non valebis. Figura Leuiti.22.Vbi animal sine cauda in sacrificijs non valebat Esaiæ 9. Auferet à te dominus caput,& caudam. Vel dic quòd cauda ista est perfectio,quia.s.vita, & perfectio cuiuslibet est in finali perseuerantia, quæ per caudam designatur. Quia qui perseuerauerit vsque in finem,hic saluus erit. Matthe.10.& 20.Vnde illud.Exitus acta probat. Vnde si caput.i. inuentus,& principium vitæ hominis percutiatur multis vitijs,& peccatis, non propter hoc moritur, nec propter hoc mortuus aut damnatus debet dici , nam Paulus malè incepit,qui tamen benè finiuit. Vnde Ecclesiastici.7. Melior est finis orationis quàm principium. Sed si murena in cauda percutitur,id est si homo delinquat in senectute sua,& in fine vitæ,vel si cauda spei finalis pœnitentię,& perseuerantiæ ab eo abscinditur,tunc mortuus poterit iudicari. Figura Leuitico. 22. vbi in sacrificijs votiuis non sufficiebat animal quod autem,& caudam amiserat. Sic super altare paradisi domino

ounquam

nunquam offeretur, qui aurem obedietiæ perdiderit, & cau dā finalis perseuerantiæ non habuerit. vnde Apo. 9. Potestas
6 eorum in cauda ipsorū est. ¶ Murena fluuialis. i. lampreda, nō habet in toto corpore os neq; spinā, excepto ore. Os. n. tm̄ habet lapideū, totum residuū est carneū. Veruntā cum ille ore osseo, ita fortiter adhæret lapidi seu ligno, q via euellif vel auferur. Sic et multi sunt qui in corpore vel in vita non pñe aliquod os alicuius firmitatis, & cōstantię vel aliq̄ spinā. i. aliquē remorsum cōsciēntiæ, ore tñ excepto. os. n. ipsorū est forte, & osseū, quia verba talium sunt fortia, notabilia, & seuera sed pro certo totū residuū, f. facta, & mores, est carneū atque molle, lolo. n. ore adhęrēt lapidi. i. Christo, factis vero ab eo sunt disiuncti. ad Titum. 1. Cōfitentur quidā se nosse Deum, factis autē negant. Et tñ dicit Seneca q mirum est fortiter ali
7 quid dici ab hoie mollitiē professo. ¶ Scd̄m Pli. lib. 9. ca. t. in Gallia septentrionali murenis oibus in dextera maxilla sunt septē maculæ seu notulæ, ad formā septētrionis, aureo colore fulgeotes, & hoc duntaxat viuentib quia cū aia pariter extinguunt. Tales sunt iusti, quia. f. in septētrione. i. in frigore tribulationū positi, septē notis seu stellis. i. septē virtutib. seu donis insigniuntur, & ipsi dū vita gr̄æ comes fuerit decorātur, figurati in illo filio hois Apoc. 1. qui habebat septē stellas in dextera sua. Dextera. n. iusti est interior, cōnscientia, q̄ p certo septē stellas. i. septē dona seu virtutes cōtinet, quib. in mū do rutilat atq; splēdet. Aduerte tñ q si vita gr̄æ p pc̄m mor tale defecerit, statim pro certo stellarū. i. donorū seu virtutū septenarius euanescit. ¶ Murenæ atrociter lugendo, solēt bo
8 mioem affligere. Vñ et Vedius Pollio damnata mancipia in murenarū viuario proiecit, vt ea faceret miserabiliter interire, sicut dicit Pli. vbi supra. Seneca et lib. de clementia ad Nerone. Istum Vediū valde vituperat, eo. f. q murenas humano sanguine saginabat. Tales sunt balliui, & alij inferiores tyrāni, qui rapinis, & exactionib. sugunt sanguinē. i. tēporalē substantiam aliorum. Istis ergo qui traditur, acerbè moritur, & ab eis atrociter laceratur. Vel expone de detractorib. quorū os osseum est, & dorum. Vel de demonib. quibus traduntur
9 damnatæ aię cruciandæ. ¶ Pli. li. 9. c. 55. dicit. q C. Hirrus fuit ille qui primus excogitauit reseruatoria seu viuaria murenarum, & ideo iste in cęnis triūphalib. Iulij cęsaris obtulit sex milia murenarum, sed de hoc nihil ad præsens.

De Megari. Cap. 71.

1 Megaris piscis est vilis in partib. vbi capitur, salsus tñ & ad longinquas partes delat' dulcis, & sapidus p praritatē ab incolis reperitur, sicut dicit liber rerū. Et istud non solū de isto, imo et de multis alijs piscib. est verū. Per istos pisces q minus valent recētes, q̄ sicci, significant quidā qui parū in recentia iuuentutis proficiunt, multū vero in siccitate. i. in senectutis tpe boni fiunt. Pōt et dici de quibusdā qui in loco vbi nati sunt, f. patria propria nihil valent, vilesq; vel rōne parentū, vel alias reputantur, qui tñ in alijs, & remotis partib. proficiunt ad maiora, & boni atque vtiles æstimantur. Luc. 4. Noo est propheta sine honore nisi in patria sua. Vtile est igitur multis patriā dimittere, maximè cum dicat Sene. q omne solum patria est viro forti.

De Murice. Cap. 72.

1 Murex est quoddam genus conchyliosum, qd̄ incisum ferro lachrymas emittit purpureas. &c. Color muriceus seu purpureus in sola vena candida est in murice, reliquū vero corporis eius sterile est. Charissimi vena candida significat purā, mundā, & innocentē cōscientiā, color vero iste purpureus significat verecundiam. Istud igitur est verum, q purpureitas, & rubor verecundiæ, pura, & bona cōscientia procedit, quia præter istam venā. f. cōscientiæ puritatem, non est dare in hoie verecundiæ roseitatem. Quod bene patet, quia ea quo quis conscienriā, & innocentia perdit, eo ipso verecundiā amittit. vnde aiæ peccatrici dr̄ Hie. 3. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. ¶ Murex solūmodo sanguinē purpureū semel emittit, nam in ipsa emissione vitam finit. Sic verè Christus semel p pc̄tis nostris mortuus est, & semel pro hoie sanguinē suū fudit. Qd̄ tñ de alijs resuscitatis nō sic, qui bis mortui reperiunt. Vel illud et pōt dici de martirib. qui cū sanguine vita finierunt, & ideo semel pęnas soluerunt, quia post mortē nunquā amplius doluerunt 2. ad Cor. 11. Semel lapidatus sum. Apo. 21. Absterget Deus oēm lachrymam ab oculis eorum, & iam non erit amplius neque luctus, neq; clamor &c.

De Musculis. Cap. 73.

Musculi s̄m Isid. sunt conchæ, quæ cum balena amicitiam dicuntur habere, eo q eius cursi inueniuntur adhærere. Quæ dicuntur musculi quasi masculi, eo q ostreæ eorū lacte impręgnantur, & dicuntur gallicè moulles, & sunt illæ quæ supra dictę sunt conchæ, q̄ ad similitudinem nauis sunt factæ. Tales sunt iusti, qui cum balena. i. cum Christum amicitiam noscuntur habere, & ei p charitatem iugiter adhærere, & ostreas. i. simplices seculares lacte doctrinæ suæ impregnare solent, & replere. Cant. 4. Mel & lac sub lingua tua. Vide supra. f. de concha. 1

De Mure marino. Cap. 74.

Mus marinus s̄m librum de natura rerum, ad terram exit, & fouea facta, ibidem oua ponit, sicut etiā dicit Pli. li. 9. c. 19. qui. l. terra aperiens, & post triginta dies rediens foueā aperit, & pullos genitos secū ad aquā ducit, qui aliquandiu visu carent. sicut gn̄aliter pulli oim aquatilium, & postea visum recipiunt, sicut ponit Plin. ibidē. c. 51. in fine. Mus iste charissimi pōt mihi significare religiosū, vel et pdicatorem. Isti. n. fętus suos. i. subditos solent primo qñ pariuntur. i. qñ conuertuntur, parere in terra. i. in pęnitentia, & asperitate, & ponere in fouea. i. fundare in reuerētia, & humilitate, includere infra terrā. i. detinere i obedientia, & disciplinæ capacitate, & per trigiota dies qui cōstant ex denario ter ducto, ipsos ibi dimittere, id e ipsos teoere in obseruatia decalogi cum trinitatis credulitate, & sic pro certo ibidem pulli isti formabuntur per morū, & virtutum honestatē, ita q ad mare paradisi poterunt duci, nunc per cootemplationis subtilitatem, post mortē vero per præsentialis adeptionis fęlicitatem, & tunc acquirēt perfectum visum, qñ. f. oculo ad oculum videbunt diuinæ essētiæ claritatem. Ista. n. se habent per ordinem in nouiter conuersis, q a. f. primo debent in pęnitentia, & humilitate fundari, in fidei & maodatorum obedientia seruari, & tandem recepta vita gratiæ, in mari deuotionis balneari, & ad contemplationem cęlestium informari, vt sic eis dicatur illud psal. In mari via tua, & semitæ tuæ in aquis multis. Vel dic quòd mus qui filios suos in terra parit, sed ipsos ad mare ducit, significat vsurarios, qui filios suos hic in terra huius mundi pariunt, & ipsos per mala opera secum ad mare inferni ducunt. Ose. 9. Effraim ducet ad interfectorem filios suos. Vel pōt dici de prælato, qui debet filios, & subditos suos de terra. i. de amore terrenorum tollere, & ad mare pœnitentiæ inuitare. &c. Vide de vitulo marino in libro de animalibus, vbi inuenies simile expositum multis modis. 1

De Mustella maris. Cap. 75.

Mustella maris s̄m Ambr. more delphini, dr̄ fętus vluos de ventre educere, ipsos tō fętus, qñ videt insidiantium periculū, solet iterum in ventrem recipere, quousq; ad resistendum ipsos viderit fortes esse. Vide similes supra de balena, & supra de Galaga, & eapone sicut ibi. 1

De Molli seu mullo pisce Cap. 76.

Mollis piscis est pp teneritudinem sic vocatus. Dr̄ autem iste piscis oculorum aciem heberara, & q qui ipso multum vsi fuerint, pescem olent. Talis est mollities deliciarum. Ista. n. oculos intellectus hebetat, & se vltra debitum vtentes olere piscem facit, inquantum ipsos pisces. i. carnales æstimari procurat, & inquantum odorē suæ famæ in infamiā commutat. Patet de multis religiosis, q quia viuunt deliciosè, carnales creduntur, & olent piscē, inquantum mores carnalium imitantur. Ideo bene dicit Seneca epistola 27. q debellandę sunt aute oia voluptates, quę etiam sublimia ingenia rapuerūt. ¶ Mollis piscis comest' de luxuriam minuere. s̄m Isid. Sic vere iusti molles sunt, misericordes, & pij, & si per imitationē sumuntur, & comeduntur & incorporentur, certū est, q eorū eæplo motus luxurię refrenātur. ¶ Mollis, qui ab Isidoro mullus appellatur, s̄m eun 1

& alia similia dimittere, alias ab isto stupore, & in isto inepto amore non poterit se saluare Et sic talis mala mulier pôt dicere illud Zac.12. Percutiam oēm equum in stuporem. Equū inquit.i.luxuriosum. Vel dic idem de quacunque mala societate. Vel dic de morte sicut infra de torpedine.

De Nereidibus. *Cap. 81.*

NEreides ſm Plin. beluæ sunt marinæ, quæ toto corpore sunt hirsutæ, & aliquā similitudinem habet cū homine. harum cum aliqua emori deberet, vt imitatricis cōditionis humanę, gemitus eius, & planctus longe ab incolis audit⁹ est, & cōsecta est tristitia (sicut dicit) mortis necessitatem amara esse mortalib. Ista belua pôt significare malos diuites, qui procul dubio hirsuti sunt diuitijs atque pleni, & rerum tpalium vellere præmuniti. Isti.n. cum hoīe habent aliqualem imaginem, & non plenam, quia.s. nō ex toto sunt hoīes.i. personæ rationabiles, imo pro parte sunt bestiæ.i. sensu, & ratione carentes. ps. Homo cū in honore esset, non intellexit, comparatus esse iumētis insipientib. & similis factus est illis. Quid igitur? Pro certo tales qñ veniūt ad mortem, vel detristantur, & præ desperatione planctus gemitus emittentes, & mortis non solum corporis, imo ēt aiæ amaritudinem protestantur. Impij.n. qui desperant de paradisi, lorte præ cęteris tristantur in morte, & vltra modum timēt mori, qñ vident, φ post mortem non sunt requiem habituri. Ideo bene dr̄ Eccl.41. O mors q̄ amara est memoria tua hoī iniusto, & pacem habenti in diuitijs suis. Quę tn̄ viri boni nō faciunt. in morte n. non timent, sed ipsam gaudenter expectant, & recipiunt. Vnde Seneca Mortem nunquam timeas, semper vero cogita. Vel ista possunt dici de anima damnata, quæ morti æternæ se videns adiudicatam, merito tristatur, & gemit. Sap.5. Intra se pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes. &c. Videntes turbabuntur. &c. Vide infra lib. quartodecimo cap.63.§.8.

De Nautili. *Cap. 82.*

NAutilius seu nautiles, & ſm alios pompilos, ſm Plin. li 9.c.29. est monstrum marinum, inter pręcipua miracula, quod.s. Pli. ibidem dicit esse de gn̄e polyporum. Vbi.n. alicubi per equora nauigare voluerit, totam aquam per fistulas de corpore enomit, & cum vacuatus fuerit, duo prima brachia sursum retorquens, membranam miræ tenuitaris, q̄ inter alas habet, loco veli sursum ad auras extendit, cum alijs aūt pedib. per mare natat, cū cauda vero media loco gubernaculi sese regit, & sic per mare velificat atque transit. Si vero causam timendi inueniat, statim hausta aqua, vt magis ponderet, vela sua deponit, & in equora se immergit. Sic verè qñ homo de nullo dubitat neq; timet, tunc solet ire per mundum, appetere, & velle ad mundi negocia, & delectabilia nauigare, & ideo tunc solet aquā deuotionis, gratiæ, & compassionis euomere, & brachia laborum suorū sursum ad auras mundani fauoris extendere, & velum cordis sursum per inanem gloriam erigere, & se ad oēm flatum diabolicę tentationis exponere, & sic dimisso pondere timoris diuini, solet per seculum remigare, & tūc de negocio ad negocium, de officio ad officium, de vitio ad vitium diuagari, sicut ad litterā videmus de superbis, & vaniglorìosis, de quibus Eze.28. Eleuatum est cor tuum in robore tuo. Sed quid? Pro certo contrariū est qñ homo est in aduersitate, & qñ est in tristitia, & timore. tunc. n. solet ūelum superbiæ deponere, brachia, & amplexus affectuū suorum ad seipsum recolligere, aquam deuotionis, & compunctionis bibere, & iterum in mare, i. in pęnitentiæ amaritudinē se mergere, & ad profundū humilitatis redire, & sic se à periculo liberare, & sic istud est verum, φ magis (vt cōiter) proficit aduersitas q̄ prosperitas, quia homo in aduersitate per timorem retrahitur, & saluatur, qui in prosperitate per vanitatem erigitur, & laxatur. Ideo bene dr̄ Prou. 15. Per timorem dñi declinat oīs à malo. Vel ista possunt dici econuerso de bonis. Illi.n. volētes velificare per contemplationem ad æterna, debent primo aquā mundanę prosperitatis & pc̄ti de corde, & affectione ejcere per contemptum, & abominationē, debent brachia amoris, & amplexus sursum ad Deum, & bona paradisi extendere per desiderium, & affectionem, debēt velum cordis ad flatum spiritussancti erigere per superiorum contemplationē, & sic procul dubio poterunt per mare huius mundī discurrere per bonam operationem, & ad portum paradisi pertingere per finalis gloriæ affectionem. Eze. 1. Eleuauerunt cherubin alas suas. Si verò tunc aliquis timor peccati, vel pntē inanis glorię sibi accidat, aquam amaram contritionis bibat, & inferius in profundum mortis, & maris inferni per considerationem, & timorem se deflectat quousque tentatione sedata, iterum ad contemplanda cęlestia reascendat ps. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris.

De Orca. *Cap. 83.*

ORca ſm Plin monstrum est maris cuius imago nulla representatione exprimi pôt, nisi φ est quædā moles carnis immensæ magnitudinis Hę beluę balenas graui odio persequuntur, & dentib. truculentis irrūpūt in secreta earū inuaduntq;, & fętātes grauidas, & fętus earū, Illū vero proprio pōdere prægrauatas, ad flexū inhabiles, & ad repugnandum inertes, nullum refugium nouerunt, nisi in altū mare refugere, & se toto oceano defendere. Quib. malitiosę beluæ obuiantes, nituntur incautos occidere, aut in vada cōcludere, aut saxis illidere, sicut dicit idem naturalis historiæ. lib.9.c.6. vbi dicit se vidisse orcam in portu hostiensi, ibique à Claudio principe cum militib. & nauigijs oppugnantē, & captā. vbi ēt ait vnū ē nauigijs, & flatu beluæ submersum, & aqua oppulentū. Ista pñt historialiter allegari, φ nō est dare aliquē ita magnū, nec ita fęlicē, aut diuitē, quin aliquē hēat inimicū, quia sicut dicit idē Pli. Rerum naturæ nihil esse placuit sine pari. Balena.n. beluarū maxima orcā in mari inimicā inuenit à cuius impetu vix euadit, ad denotādū, φ fortea solent inimicos inuenire fortissimos, & φ sicut dr̄ Ecc.5. Excelso excelsior alius est Et φ ſm Senec. miserrima est fortuna q̄ inimico caret. Vel pôt dici, φ natura naturans Deus, ēt ipsis balenis maximis.i. mūdi huius regib. diuitib. & tyrānis, orcā beluā crudelē s. mortem inimicum creauit. Cuius procul dubio imago dissimilis oī rei, & in potentia, & in modo, quia sicut dr̄ Iob 41. Non est ptās super terrā quæ cōparetur ei. Ista.n. istas beluas, & magnas, & paruulas, & pauperes, & diuitijs grauidas, & iuuenes, & antiquas solet inuadere, & cōtra eas secretè, & subito irrumpere, & eas in vada.i. in angustias seculi includere, & ipsas ibidē saxis sepulchri illudere & tenere, & quod plus est, ipsas facere vsq; ad pfunda maris inferni descēdere, ipsasq; ibidē occidere æternaliter, & mordere. De illis ergo dr̄ illud ps. φ sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos. Esai.27. Visitabit dn̄s super leuiathā serpentē tortuosum, & occidit cœtū qui est in mari. Vel balena pôt significare simplices, diuites, pingues diuitijs, & pręgnātes, nulla tn̄ mundi malitia sagaces Orca vero significat malos balliuos, aduocatos, & officiales, & malitiosos tyrannos, & principes, qui.s. ppter execrabilē vitā suā alijs sunt dissimiles, & deformes, & more massæ carneæ viles, & insensibiles, & carnales. Sap.2. Grauis est nobis ēt ad videndum, qm̄ dissimilis est alijs vita eius. Quid ergo? Isti mali graui odio persequuntur balenas.i. bonos simplices, & inertes, & maxime qñ vident ad defendendum debiles, & imbecillas, & ad fugā, & timorē faciles, & veloces. Tales.n. solēt inuadere, & ipsos in angustijs tribulationū, & falsarū impositionū includere. Iob 7. Nunquid mare sum ego, aut cetus, quia cōclusisti me carcere? Et carnea suæ tpalis substantiæ rapinis, & exactionib. deuorare, & eos ad mare paupertatis, & miseriæ effugare. vnde Prou.29. Viri sanguinum oderunt simplicem. Sequitur. Abominantur impij eius qui in recta sunt via. Vel pôt dici de diabolo, q simplices de nouo ad religionē vel ad pœnitentiā conuersos solet tentationib. impetere, & nunc in angustias paupertatis, nunc in vada luxuriæ, nunc in saxa.i. duritiā cordis ipsos impellere, ita φ ipsi miseriæ inexpertes, q ad alta refugia orationis, & contēplationis nesciunt recurrere, qñq; desperatione fracti, ad profundum maris inferni sen pc̄ti solent recedere, vbi orca diabolus eis finaliter obuians, solet eos in inferno deuorare crudeliter. Talib. ergo dr̄ illud Sopho.2. Væ qui habitatis funiculum maris gens perditorū. Vel sic quilibet talis dicat diabolo illud Ionæ 2. Proiecisti me in profundum in corde maris. Vel dic φ simplices debēt diabolum, & peccatum, & occasionem fugere, & ad profundum maris, id est ad amaritudinem conscientiæ secedere, & sic se toto oceano defendere. &c. Vel dic φ oceanus est infernus, quem per considerationem debemus intrare & cete.

De Ostreis. Cap. 84.

1 OStrea de genere conchyliorum sunt, sed supra de cōchylijs, & de cancris satis est dictum. Hoc solum attendendum est quod Seneca dicit, q vt cōiter pisces testa inclusi nullum habent sensum, ēt vt ait, ostreas nullos habent oculos. Sic verè illi qui in testa dure obstinationis, sensu ēt deuotionis, & cōpassionis, priuantur, & in oībus quæ ad salutem pertinent hebetātur. Vel si vis per testā intellige exterioris substantiæ tpalis velamentum. & diuitiarum rude, & improbū vestimētū, q̄ qui hñt, sunt insensibiles, & ad bonū inhabiles & inertes. vnde isti sunt, qui dicūt illud Sa. 5. Nos isensati vitā illorū. s. bonorū, æstimabam⁹ insaniā.

PHacrus ſm Isid. idem est quod dentex, qui fortissimos dētes habet, quibus quassat ostreas, & pisces innocuos. Vide supra de dentrice, & vide supra in generali.

PErca seu percis piscis est fluuialis, varij coloris, cursu velocissimus, spinis dorso armatus, quibus horrens ab alijs piscibus se defendit. &c. Vide supra de lucio.

De Pectine. Cap. 85.

1 PEcten ſm Pli. li. 9. c. 33. Piscis est qui in mari recondit, & in magnis frigorib. & in magnis feruorib. aerem. n. vult temperatum piscis iste. Tales sunt multę simplices & fragiles personæ, q̄ indigēt statu temperato, qui. s. nō excedat nec in frigore aduersitatis, nec in feruore prosperitatis, cito. n. in aduersitate pereunt per impatientiā, & in prosperitate per superbiā, & luxuriā. Vtile est ergo talib. imperfectis, q talib. excessiuis temporib. abscondantur, & q occasiones fugiant, vt saluent. bene ergo dicebat Salomon Prou. 30. Nec diuitias, nec mendicitatem dederis mihi, sed victui
2 necessaria. &c. ¶ Pectines ſm Pli. li. 9. c. 33. sunt pisces de genere cancrorum, qui per summa equora velificant, saliuntq; & extra volitant. Isti igitur tam hyeme q̄ æstate profundis maribus se abscondunt, & magnos æstus, & frigora fugiunt, & dimittunt. Tales videntur esse superbi, quia. s. solent discurrere, volare, & saltare, & se in mundi lusibus delectare. Isti ergo non volunt æstus aut frigora sustinere, sed in tempore, & refrigerio viuere, & manere. Isti ergo videnť esse illi de quibus Iob. 21. Gaudent ad sonitū organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.

De Pinna. Cap. 86.

1 PInna piscis est de genere concharū corpus rotundū habet. Mas. & fœmina socialiter ambulant. Hęc ad lunā se aperiens, paruis piscib. quasi mortuā se exponit, qui ꝓtinus assultantes conculas eius intrat, q̄ vbi se plenā pisciculis senserit, subito se claudit, & apprehensum quicquid intrauerat retinet, & consumit, cōiugiq; suo diuidit, & exponit, sicut dr̄ in li. de natura rerū, sicut ēt dicit Pli. li. 9. c. 42. Ista possunt allegari de bono coniugali. Constat. n. q cōiuges socialiter debēt viuere, & illud quod vnus acquirit, debet alijs condiuidere, & oīa alter alteri cōicare, & distribuere. Qđ ēt de bonis religiosis, & de bonis socijs debet esse verū. Exemplo Dauid, qui prædam Amalechitarum socijs suis æqualiter distribuit, & eam, quæ præsentib. & remanentib. ad sarcinas dispensauit, sicut dr̄ 1. Reg. 30. Vnde Act. 3. Erant eis oīa cōia, & diuidebatur vnicuiq; prout opus erat. Vel ista pñt dici contra fallaces, & proditores, qui. s. simplicib. sub spē boni solent se, & secreta sua aperire, se eis offerre, & exponere, & per fallas promissiones, familiares adiutores, & amicos se superficialiter exhibere. Quod totum faciunt, vt alij concepta in ipsis fiducia possint societatem, & familiaritatem eorū intrare, vt per obligationes, & falsos cōtractus, illos possint retinere, & carnes suæ hæreditatis, & substātiæ deuorare, sicut ad litterā videmus de vsurarijs, & aduocatis, & alijs fallacib. adulatorib. & amicis. Quod ēt de malis mulierib. videmus, quæ ad hoc se fauorabiles ostēdunt, & se, & sua in principio exponuntur, vt fatuos attrahant, & spūaliter occidant. Exēplo Dalilæ, quæ Sansoni se exposuit, & aperuit, & sic eum ꝑdidit, & decepit. Nam breuiter hoc est verum, q si quis ad tales deceptores, & deceptrices intrauerit, & se eis cōmiserit, ita ab ipsis illicitur, & irritatur, q cum voluerit non exibit. Prou. 2. oēs qui ingrediuntur ad ea non reuertentur, nec apprehendunt semitas vitæ. Vsurarij ēt postquam pauperes incluserint, & in suis contractib. inuoluerint, claudunt se, eis nihil amplius dando, & deuorant eos exhæredando, dicentes. s. illud Matt. 5. Amen dico tibi, non exibis inde donec reddas nouissimum quadrantem. Vel generaliter ista possunt dici de diabolica tētatione. Diabolus. n. in principio late se aperit, & exponit, & viā latā diuersorum delectabiliū vniuersis ostendit, Cum vero quis intrauerit, ipsum per mentis obstinationē, & per malā consuetudinem taliter retinet, & includit, q viā exeundi per pniam sibi tollit, & ipsum tandē in inferno deuorat, & consumit. Figura de Iahele Iud. 4. quæ Sisare ostium aperuit, & eum ad intrādum inuitauit, & ei lac, vt dormiret propinauit, quē sibi retinuit, & occidit. Sic diabolus, mala mulier, vel vsurarius. &c. allego vt supra, vide figuram de Iobele expositam lib. de animalib. tit. de aranea.

De Porco marino. Cap. 87.

PОrcus marinus seu stillus, sicut dicit liber rerum, est piscis in magna parte porco similis, habet. n. carnes pingues, & lingua absolutam, vt porcus, sed voce differūt. Hic etiam more porci in fundo maris fodiendo arenā, cibum quærit. Sic verè carnales, & delicio si porco sunt similes per vilitatem, sicut porcus sunt pingues per carnalitatē. Linguam habent vt porcus per immūdā loquacitatem, & in terræ arena i. bonis terrenis quærūt cibum diuitiarū, vt porcus per auaritiā, & cupiditatē, & hoc in profundo maris peccati per omnimodam iniquitatē. Mat. 25. Abiens fodit in terram, & abscondit talentum. ¶ Porcus marinus ſm Pli. habet spinas venenosas in dorso, quarum punctura valde cruciat, sed fel illius remedium est. Sic verè contra puncturas detractorum, & insultantium iracundorum, remedium est ad patientiam fel tristitiæ, q̄ in corde primo sustinēt ipsi mali, patientius. n. fertur hmōi punctura, quādo homo cogitat, q ipsi primo dolore felleo cruciātur. vnde, & Seneca dicit, q huiusmodi dolori remedium est patientia. 1 2

De Pungitiuo. Cap. 88.

PVngitiuus est oīm piscium minimus habens pungētes spinulas, propter quos dr̄ pungitiuus. Est. n. piscis quibusdam maculis variatus. Illum piscē vulgus sine coitu nasci dicit, & quod plus est, matrem aliorum pisciū ipsum vocat. Dicunt. n. q si stagnum nouiter fiat, vbi nulli ponantur pisces, q primo anno ibi pungitiui inueniuntur, & secundo anno multorum piscium genera ex ipsis propagabuntur. Charissimi. piscis iste significat Christum, qui procul dubio minimus fuit in incarnatione per humilitatem, dicens illud ps. Ego aūt sum vermis, & non homo, opprobriū hoim, & obiectio plebis. Pungitiuus vero erit in iudicio per seueritatem, qñ. s. sicut dr̄ Apo. 1. In ore habebit gladium bis acutum. Quid ergo? Iste sine coitu virilis seminis fuit cōceptus, & in stagno nouo vteri virginalis vel nouæ sponsæ ecclesiæ fuit natus. Et q plus est, iste mater aliorum dr̄ pro eo q cœtus fidelium ab ipso fuit in ecclesia propagatus. Constat. n. q Christus sine semine natus fuit, & q in stagno nouo ecclesię fideles genuit, & concepit, dicens illud Esa. 66. Nūquid ego qui alios parere facio, ipse non pariā, dicit dominus q. d. sic, Vel dic quòd pungitiuus est vir humilis, qui in religione ꝓprio motu sine coitu laboris alterius nascitur, & conuertitur, à quo postmodum multi alij in fide, & moribus generantur. vnde Apostolus. Filioli mei quos iterum parturio donec formetur in vobis Christus. 1

De Purpuris. Cap. 89.

PVrpuræ sicut dr̄ in lib. de natura rerum, conchæ sunt, q̄ colorem purpureum, & roseū saliendo emittunt. Istæ aūt infra annum totam magnitudinem suam complēt, & si amplius creuerint, nihil ad colorem emittendum amplius valent. & iō testæ eis franguntur, ne plus debito crescant. Charissimi illæ conchæ possunt significare prædicatores, & doctores, qui de ore solēt saluare illum pretiosum liquorem sapiētiæ, & doctrinæ, quo peccator per verecundiā purpuratur, & quo iustus per honesta apparētiam coloratur. Sed qđ? Procul dubio ad hoc vnū est necessariū, ne. s. nimis crescāt in diuitijs, & delicijs, & honorib. hui⁹ mūdi. Sicut. n. 1

vita

videmus ad oculum, qñ aliquis in temporalibus augmenta tur, in saliuando, & purpurando. i. docẽdo & prædicado impeditur. Et ideo dñs Apostolis, & sanctis prædicatoribus, te stam corporis, & tẽporalis substãtiæ per tribulationes fregit & eos ab hmôi cremento impediuit, & sic ipsos ad prædicãdũ officiũ habiles reddidit, & efficit. Videmus. n. ad litteram de istis mendicantibus, ꝙ dum sunt in suo debito cõplemento, docent, pdicant, & per deuotionem & oratioñé saluant. Si vero p diuitias, & platuras creuerint, statim hæc oia sibi cessant. Igit vtile est, ꝙ Deus hoies, & deuotos, & doctos a talibus crementis impediat, & ꝙ per tribulationes ipsos aliquo tiens frãgat, vt sic eos per orationem, & per doctrinã saluare doceat, & instruat. vnde Eccl. 32. Operatur in disciplina,
2 & quærit requiescere, laxa manus illi, & quærit libertatem.

¶ Purpuræ conchæ marinæ si in aqua dulci ponantur, necantur, semi neces vero mari redditæ reuiuiscunt, vt dicit Pli. li. 9. c. 37. Sic verè est de multis religiosis, testeis, doris & grossis, & vilibus pannis more concharũ indutis, qui. s. in mari religionis, & pœnitentiæ viuunt per gratiam, & deuotioné, inde vero ad aquas dulces consolationis mundanæ extracti, & mundi negotijs implicati, faciliter moriunt per gratiæ amissioné, qui dato tñ, ꝙ non sint semineces. i. dato ꝙ aia sit iam, mortua per peccatum, & non restet nisi, ꝙ corpus moriatur hoc est dictu, ꝙ non sint in peccato, dum tñ adhuc viuant in humanis, si mari pœnitentiæ restituantur, semper viuificãtur per grãm, & sanantur. Sap. 14. Transeuntes mare per raté li-
3 berati sunt. ps. Io via tua viuifica me. ¶ Pli. ibidé, purpuræ cõchæ capræ possunt extra mare, quinquaginta diebus viuere sola sua propria saliua Istæ aũt malis odoribus faciliter solẽt mori, Charissimi saliua, quæ de ore emittitur, significat oratioñé. Vel saliua ista, quæ ẽ lachryma purpurea, significat verecundiam, compunctionem, & lachrymationem. Iusti igiẽ sunt istæ purpuræ quibus sua propria lachrimatio, saliuatio, & oratio, est spiritualis vita, iuxta illud ps. Fuerũt mihi lachrimæ meæ panes die ac nocte. Iusti. n. in vita, sua tali saliua, dũ sunt capti in corpore, possunt diu spũaliter viuere, & vsq; ad quinquagesimũ diẽ. i. vsq; ad iubileũ æternæ requiei pseuerare, dum tñ a fœtore peccati, qui iustos occidit, sciant legitime pcauere. ¶ Purpura fm Pli. vbi supra, linguam habet ma-
4 gnitudine digitali, ita acutam, & duram, ꝙ reliqua cõchilia, perforando pascitur. sub lingua autem est illa vena. vnde liquor preciosus euomitur. Talis est pdicator, quia. s. lingua eius, & loquutio debet esse seuera, & dura, & ad penetrandũ duros, & obstinatos acuta. Vena aũt saliuæ. i. bonæ doctrinæ ibi debet latere, qua. s. prædicando possit per virtutes alios purpurare. Cant. 5. Mel & lac sub lingua tua. Vel dic, ꝙ talis est detractor, cuius lingua est acuta, & dura, & eius saliua. i. eius locutio carnalis, & rubea. ps. Lingua eiꝰ gladius acutꝰ.

De Pauuo marino. Cap. 90.

1 Pauus piscis ẽ fm Isidorum a pauone aue sic dictus, eo ꝙ ei sit similis in colore, dorso. n. & collo simili colore pictus est. Tales sunt sancti, qui Christo pauoni volucri celesti fuerunt in moribus conformati, iuxta illud Math. 5. Estote perfecti sicut, & pater vester perfectus est. In collo. n. eorum. i. in spe sursum erecta, in dorso ẽt illorũ. i. in patientia omnibus obiecta, colores virtutum, & perfectionum, apparuerunt quibus ipsi sancti coram Deo, & hominibus reluxerunt Ezec. 16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria.

De Perna generis concharum. Cap. 91.

1 Perna fm Andelinum est quod inter conchas nascitur ostreorum more, & inter conchas vescitur, vellere nobilissimo fuluo nimis, & rutilo, vnde conficiuntur preciosæ vestes. s. pepla & ornamenta tam virorum, q̃ mulierum. Charissimi conchæ quarũ vestis est testa dura, deformis & hispida, põt significare religiosos, qui in colore habitꝰ debent esse humiles, & deformes. Pernæ vero possunt significare quosdã dissolutos, & curiosos, q. s. inter conchas. i. inter alios religiosos de bonis ecclesiæ viuentes, non eisdẽ in habitu cõsors vtuntur, sed preciosis vestibus, & in colore, & precio statum suum dedecentibus, ab ipsis diuersificantur, & lanæ sui coloris multotiens induuntur, ita ꝙ iam non pisces bestiæ, iam non religiosi, sed milites esse videntur. Vnde Ber. in persona talium dicebat. Habitus noster (qđ dolẽs dico) non est hodie humilitatis sed vanitatis. Miles. n. & monachus sibi de eodem panno chlamydem, & cucullam partiuntur. Vel dic, ꝙ inter conchas. i. inter duros, & terreos peccatores inueniuntur qñq; aliqui seculares singulariter boni, q vellerĩbus virtutum interius, & velleribus diuitiarum exterius sunt induti, & fulgore honestæ apparentiæ variati Psal. Astitit regina a dextris tuis, in vestitu deaurato. Vel si vis vide supr. in littera A. de vellere aureo pisce, & expõe sicut ibi.

De Physetere. Cap. 92.

Piscis ingens est quem fm Solinum indi nominant physeterem, & vt dicit Pli. est in illa parte oceani, quæ galliam respicit. Et est piscis tantæ altitudinis, vt extollens se super fluctus, ingentis columnę similitudinem proferat, altiorq; nauium velis deluuium aquarũ euomit, & eructat, ita vt stupefaciat fluctuantes. Plin. aũt lib. 9. ipsum vocat physetera. Istud vidi applicatum ad beatum Augustinum, & alios excellentes doctores. Isti. n. ecclesiæ columnæ, & fortissimæ fuerunt, intñ ꝙ vela in mari fluctuantium nauium. i. alta ingenia Philosophorum, & mundi sapientium præcelluerunt, & iden fluctus doctrinæ, & scientiæ tantos ad irrigandum ecclesiam emiserunt, ꝙ fluctuantes Philosophos paganos, & hæreticos in stupore, & miraculũ conuerterunt. psa. Eleuauerunt flumina vocem suam, eleuauerunt flumina fluctus suos. Mirabiles eleuationes maris, mirabilis i altis dñs. Vel si vis ista possunt dici de altis mundi diuitibus, officialibus, & præsidibus, qui quãuis a natura sint pisces. i. de humili plebe, ita ꝙ in mari amaritudinis, & laboris naturaliter in basso statu debeant currere, ipsi tñ hodie per superbiam eriguntur, & fauente fortuna intantum extolluntur, ꝙ etiam ipsis altis velis. i. ipsis nobilibus, & principibus in honoribus, adæquantur, ita ꝙ iam isti esse columnæ patriæ videntur. Numer. 16. Multum erigimini filij Leu. Et quod plus est, ab istis tot fluctus tribulationum, comminationum & iniuriarum, pomparum, & iactantiarum, super alios emittuntur, ꝙ non mirum si isti a cunctis nauigantibus. i. a cunctis simpliciter, viuentibus timeantur Matt. 14. Nauicula in medio mari iactabatur magnis fluctibus. Vel dic, ꝙ iste piscis significat diabolum, qui contra naues. i. contra iustos per superbiam erigitur, & sicut columna contra ipsos taliter confirmatur, ꝙ fluctibus tribulationum, & tentationum ipsos submergere in profundum peccatorum molitur, propter quod iusti non immerito conturbantur. Vel iste significat quemlibet virum iustum, qui per contemplationem sursum erigitur, & sicut columna per constantiam firmatur, & fluctus orationis prædicationis, & deuotionis de ore eructat, quibus ipsos mundi nauigatores demones stupefacit, & turbat. Esa. 41. Aperiã in supremis montibus flumina. & Ioan. 7. Flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ.

De Platanistis, & quibusdam vermibus. quos alij stachios, alij stacias, Albertus autem facias appellat, quanquam Plin. quem allegat, nullum eis nomen tribuat.

Platanistæ fm Pli. libr. 9. c. 15. beluæ sunt in Gane fluuio Indiæ, rostrum habentes vt delphini, & caudam habentes quindecim cubitorum. His sociæ sunt beluæ quas, stachios vocant, brachiis binis, quibus tantas vires esse dicunt, vt elephantes ad potum venientes, morsibus infestent, & eorum promuscidas abstrahant atq; rumpant. Sic verè in flumine deliciarum huius mundi latẽt platanistæ, i. diaboli, & stachij. i. mali tyranni eorum locij, a quibus procul dubio elephantes. i. iusti diuersimode grauantur, & per tentationes; & tribulationes multipliciter infestantur. Prouer. 28. Viri sanguinum oderunt simplicẽ. Vel põt dici de auaris, qui in flumine deliciarum: & diuitiarum manentes; quãuis ad superfluitatem habeant, tñ dolent; qñ alij eis cõicant; & participant; & qñ aliquid de aqua sui fluminis elephantes. i. pauperes secum portant; quanqua suæ diuitiæ pluribus sufficerent; & valerent. Quod etiam de inuidis videmus; qui flumina; i. bona communia sibi volunt appropriare; & alios solent inuadere; & molestare; si ipsos viderint approximare; vt sic soli nunquam domini possint gloriari in communibus & gaudere. Ista maximè patent in monasterijs & collegijs; & ẽt in com-

in cõitatibus villarum, in quibus semp est innenire aliquas,
maguas beluas, quæ se repuřát dños. Et iõ intrare volẽtes in
eorum collegium, & congregationẽ, vel de aquis fuorũ be-
neficiorũ auctoritate apostolica, vel alias, iuste aliquid assu-
mere volẽtes, mordẽt atrociter, & impugnát. Cõtra quos dř
Eze. 29. Ecce ego ad te draco magne, qui cubas in medin flu
miaũ tuorũ, & dicis, meus est fluuius, & ego feci meipsum.

De Polypo. *Cap. 94.*

1 POlipus ẽm Isidorũ li. 13, idem est, qđ multipes. Et est pi
scis quasi de similitudine lepiarum, babet.n. multos pe
des.s. octo, quos habet squamosos, & porolos, & inde ẽ
ꝙ scopulis, & lapidibus supinus, & auersus fortiter ad-
hæret, ita ꝙ exinde vix amouetur, nisi eum aliquis fœtidus
odor ipsius naribus applicatur, sicut ẽt dicit Pli. li. 9. c. 29. Ta
les sunt mundi diuites, quia pro certo isti pedes affectuũ, &
desideriorũ multiplices habent, quibus pro certo lapidibus,
& scopulis .i. rebus insensibilib⁹ nimis hærent. Et iõ isti auer-
si dicuntur hærere, quia pro certo conuertendo se ad diligẽ
dum mundi bona, necessario a deo se auertunt. Nullus.n. ad
vnũ extremũ conuertitur, quin a reliquo se auertat. & istud
est totũ pctm̃. quod est in adhæsione, & dilectione terreno-
rum, quia s. ibi auertitur mẽs a bono incõmutabili, & cõuer-
titur ad bonũ cõmutabile. Prouer. 1. Auersio paruulorum in
terficiet eos. Sola.n. ista auersio pctm̃ est 3. Reg. 11. Iratus est
dñs Salomoni, eo ꝙ auersa esset mẽs eius à dño. Quid vltra?
Procul dubio planum est, ꝙ isti ab illa adhęsione, & à terre-
norum dilectione nequeunt separari. Et ideo piscator deus
odorẽ fętidum. s. mortem eorum naribus applicabit, & sic
istos ab istis scopulis separabit. ¶ Vel per lapides intellige ne-
potes insensibiles, & ignorãtes prælatorũ, quibus per nimiũ
affectum adhęrent, iurantum ꝙ a deo pp hos se auertũt. Al-
lega sicut supr. c. 58. de Chylone. Vel dic, ꝙ dato ꝙ aliquis vt
a Deo auersus, & scopulis bonorum terrenorum, & honorũ
& adhęrens, & conuersus, ita ꝙ per aliquem prædicatorẽ ne
queat separari, si tñ applicetur ei res fętida. s. mors, & corru-
ptibilis carnis, & mortis consideratio, separabitur, & ad deũ
conuertetur. Amos. 4. Ascendere feci putredinem castrorũ
2 vestrorum in nares vestras. ¶ Polypus quicquid pedibus ap-
prehendit, faciliter voluit, & habet brachia fortissima, intan
tum, ꝙ si hoĩem incautè super nauẽ stantẽ viderit, si brachijs
ad collum eius iactis apprehẽdit, ipsum faciliter detrahit, &
submergit, nec ipsum dimittit donec velut gladio brachia si
bi sciderit. Vnde ẽt Pli. li. 9. c. 30. ait ꝙ negant vllum atrocius
esse aĩal ad conficiendum hoĩem in aqua. Talis est diabolus,
quia pro certo iste tantæ est potestatis, ꝙ faciliter voluit ad
malum, & de bono proposito diuellit omnem hoĩem cui se
applicauerit ad tentandũ, nisi sit dominus qui defendat. Nõ
est.n. potestas super terram, quæ comparetur ei, sicut dř Iob
41. Iste.n. fortissima habet brachia, quibus. s. hoies amplexat.
Et ista pcul dubio nihil aliud sunt, q̃ malæ suggestiones, blã
dæ delectationes, fallaces inductiones, & fortes tentationes.
Si quis.n. incautè de naui ecclesiæ vel religionis, vel de statu
gratiæ ad mare mundi, & ad bona tẽporalia descendens, bra
chijs istis ab isto insidiatore amplexatus fuerit, nisi cito ipsa
a se absciderit, cito per malum consensum ad peccatum tra-
hetur, & per mala opera in profundum vitiorũ trãsibit, & tã
dem ab eo inferno deuorabitur, & peribit. psal. Insidiatur vt
rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eũ. Vel dic
ꝙ polypus est mala mulier, quæ ad votũ ducit, & voluit ho-
minem cui adhęsit. Illum.n. quem prædictus brachijs vel ẽt
corporalibus amplexibus, & applausibus amplexata fuerit,
solet taliter detinere, ꝙ a statu diuinæ gratiæ & mundani ho
noris ipsum solet detrahere, & mouere, & in mari peccati,
vel etiam in amaritudine paupertatis ipsum submergere vel
necare, & carnes suæ temporalis substantiæ totaliter deuora
re, nisi forte a principio hõ promptus fuerit ipsum a se reijce
re, & truncare, & sic dř Eccl. 7. Inueni mulierem morte ama
riorem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor eius, vin-
cula sunt manus eius. Et ideo bene cõsulitur Eccl. 25. vbi de
mala muliere dř. A carnib⁹ tuis abscinde illã ne te abutatur.
3 ¶ Polypus qui natat, semper obliquus incedit, & habet caudã
bifurcatam, cum quadam fistula in dorso, quam quandoque
ad dexteram, quandoque ad sinistram mouet, quando natat.
Sic sunt fallaces, & proditores, obliquè enim, & nõ rectè in-
cedunt in actibus suis, cauda.n. suæ intentionis, & suis bifur
cata est, quia. s. vnum prætendunt apparenter, & aliud inten-
dunt latenter. Fistulam etiam habent, quia. s. fistula dulcium
verborum, & attrahentium in talibus semper viget. Fistulã
ergo blandorum verborum, & attrahentium solent diuersi-
mode vertere, & flectere, & nunc ad partem dexteram appa
renter, nunc ad sinistram latenter mutare, vt sic nunc vnum
nunc aliud fingendo, possint ad executionem intenti operis
transnatare. vt sic de falso, & malitioso homine intelligatur,
illud Eccle. 1. Girat ad meridiem, & flectitur ad aquilonem,
lustrans vniuersa, in circuitu pergit. ¶ Polypus caput habet, 4
durissimum ẽm Pli. li. 9. c. 29 Inquit.n. ꝙ polypi natant obliq
in caput, quod prædurum est. Carnes etiam cum senuerit ha
bet duras, ita ꝙ quãdo comeditur, necesse est, ꝙ carnes eius
vt teneriores fiant, fortiter verberentur. Sic verè mali, & ob-
stinati ita sunt in capite mentis in suis vitiis indurati, ꝙ nun
quam ad Deum possunt dirigi vel conuerti, nec per spiritua
lem comestionem, & prædicationem in corpus suum mysti
cum commutari, nisi a Deo per tribulationem, vel a prælato
per correctionem fuerint verberati, quia sicut dř Esa. 28. Ve-
xatio dat intellectum. ¶ Polypus carnibus cancrorum, & cõ 5
charum vescitur, & in cauerna vbi iacet, de ipsis aggregat, &
quicquid põt, ad suum cubile comportat, & ideo locus eius
per tales conchas deprehenditur, quando earum multitudo
mortua alicubi reperitur. Dicit tamen Arist. ꝙ qñ quicquid
in ipsis idoneum est comederit, testas extra cauernã eijcit, &
cum ipsis pisciculos venatur, & eos deuorat, & consumit, si-
cut etiam dicit Plin. vbi supra. Ista possunt dici cõtra auaros,
vsurarios, & raptores, quia pro certo isti cancros & conchas
.i. pauperes, & simplices deprædantur, & ipsorum carnibus
.i. eorum temporalibus substantiis satiãtur, & cauernas suas,
& domos inde replentes, sibiipsis de ipsis bonis eorum le-
ctum. i. quietem, & solatium nperantur. Nau. 2. Leo cepit suf
ficienter catulis suis, & mactauit leęnis suis, & impleuit præ
da spelũcas suas, & cubile suum rapina. Si igitur vis scire vbi
est cauerna polypi, vide vbi inuenies testas conchyliorum i.
bona & possessiones pauperum aggregatas, sic.n. cognosces
ꝙ illa est domus talium tyrannorum, ita ꝙ poteris dicere il
lud Iob 18. Hæc sunt ergo tabernacula iniqui, & iste locus,
eius qui ignorat deum. Quid ergo; Pro certo illi illud, qđ si
bi melius est, retinent, illud vero quod nihil valet. s. bladum
& vinum corruptum, pisciculis. i. pauperibus sub specie mu-
tui eliciunt, & sic eos sibi obligantes, ipsos tandem decipiũt
capiunt, & consumunt. Patet ad sensum, quia isti bonum vi-
num, & bladum nolunt mutuo dare, sed potius retinere vel
vendere, illud vero quod nihil valet, mutuo dant, & cũ illo,
pauperes capiunt, exhæredãt, atq; grauãt. Vnde isti sunt, qui
dicunt Amos, 8. Possideamus in argento iustum, & pauperẽ
pro calciamentis, & quisquilias frumenti vendamus. ¶ Poly- 6
pus solus inter pisces molles in siccum exit, vt dicit liber re-
rum. Est.n. polypus piscis extra aquam diu viuens, & quãque
pro pastu de aqua ad siccum transiens, & multis malitijs, &
ingenijs cibum quærens, sicut de quodam exemplificat Pli.
li. 9. c. 30. qui per arborem vltra sepem noctu transibat, & pi
scatorum cibaria comedebat, qui tandem a canibus depre-
hensus, vix tridentibus est confossus, cuius. s. tanta erat ma-
gnitudo, ꝙ caput ad similitudinem dolii habebat, ita ꝙ am-
phoras quindecim capiebat. Ego etiam semel audiui narra-
ri, ꝙ piscatores in mari prouinciæ in littore super carbones
locustas decoqui posuerant; & cum circa ignem dormirent,
ecce vnus polypus odore locustæ tractus de mari exit, & ad
ignem veniens, ꝙ cum pede locustam accipere volẽs; sed ca
lorem ignis timens ad mare redijt, & quadam tunicam, quã
loco caputii habet super caput, aqua implens, totiens eun-
do & redeũdo super ignem proiecit, ꝙ ipsum extinxit, & sic
locustam accipiens secum ad mare detulisset nisi vnus de pi
scatoribus, qui hoc videbat; ipsum accipisset, & loco locustæ
super carbones comedendũ posuisset. Ista possunt allegari
de balliuis, vsurariis; & demonib. Balliui.n. & officiales. qui
naturaliter appetunt locustas. i. pauperes deuorare; qñ consi
derant, ꝙ aliqua locusta. i. aliquis subditus a piscatoribus. i. a
maioribus principibus ponitur super carbones, vt comeda-
tur. i. impetitur; & tribulatur super aliquibus impositis vt ad
emendam trahatur, tunc procul dubio vt, & ipsi deuorent
partem suam; solent aquam amaram. i. accusationes contra;
ipsum afferre. vt sic possunt istam locustam miseram. i. illum
pauperem in igne tribulationum positũ deuorare. Sed quĩ
pro

pro certo sæpe diuino iudicio fit, q ipsi piscatores.s.prælati
vel principes istorum polyporum, vel balliuorum malitias
aduertentes, in ipsos animaduertunt, & eos super carbones
desolatorios cũ ipsis quos deuorare voluerant, ponũt ipsosque reddere tonem facientes, cum non possint, depauperãt,
& consumunt, & sic fit, q qui minores deuorare voluerant,
maioribus prædecedunt. Esa. 33. Væ qui prædaris, nonne &
ipse prædaberis? Vel dic, q tales balliui qñq; dum talium tri
bulatorum ignem, & miseriã per excusationes, & patrocinia
extinguere volunt, vt sic lucrum, & emolumentũ reportent,
sæpe fit, q piscatores.i.eorũ magistri, dum hoc percipiũt, in
tribulatione cum alijs eos ponũt, & sic dum alios iuuare vo
luerant, se occidunt, & dum lucrari crediderant, magis per-
dunt. Vel dic, q polypus est vsurarius, qui videns locustas.i.
pauperes super carbones.i. in arcto paupertatis vel tribula-
tionis positos, solet eis aquã amaram.i.bona sua temporalia
.s.bladum, vinum, pecuniam, de mari.i.de propria domo tra
dere, & quasi miserando ignẽ suæ paupertatis, & arsurã suæ
tribulationis ad tempus extinguere, vt ipsos tandẽ possit vsu
ris, & exactionibus deuorare. Piscator vero Deus ista consi-
derãs, istos polypos per mortẽ arripit, & ipsos coquendos su
per carbones æternę tribulationis ponit, & sic locustas.i.pau
peres de eorum manibus liberat & educit. tũc.n.fit illud ps.
q sagittæ potentis acutæ, cũ carbonib⁹ desolatorijs. Vel dic
q polypus est diabolus, q videns locustas.i. humiles in igne
paupertatis vel charitatis decoqui, cũ aqua voluptatis vel p
speritatis, q̃ immittit, istum ignem nititur extinguere, vt sic
7 possit ipsos in inferis deuorare. ¶ Polypus cũ sit aial fallacissi
mũ, & extra aquã diu viuens, solet se qñq; mortuũ fingere, si
fortè opportunitate capta possit euadere vel abire. Vñ audi
ui q semel in quadã villa prouinciæ, polypus qui videbatur
mortuus fuit emptus a quodã, cuius vxor ipsum in pelui cũ
aqua ponens decoquendũ cũ aliquantulũ diuertisset, nõ in-
uenit in pelui, q̃ vndiq; cũ quærens nec inueniens, tandẽ sur
sum respexit, & super trabẽ domus polypũ vidit, qui sentiẽs
calorẽ aquæ, per cathenã qua peluis pendebat, sursum ascen
derat, vnde ipsum decoquendũ retraxit. Tales sunt in religio
ne multi falsi, & ficti, qui præ malitia fingũt se mortuos.i.sim
plices, humiles, & deuotos. Veruntñ qñ vident opportunita
tem, bene sciunt super trabes dignitatũ ascendere, & calefa
cti auaritia promotiones suas ad alia officia, & beneficia p-
curare. Et sic verificatur illud Eccl.19. Est qui nequiter se hu
miliat, & interiora eius plena sunt dolo. Vel ista possunt di-
ci de simplicibus, & de bonis actiuis, q videntur esse mortui
inquantũ nihil videntur scire boni, sed pro certo qñ se vidẽt
esse in calore tẽtationis, & in periculo, q in perpetuo bulliã-
tur, solent sibi remedium quærere, & altè per cõtẽplationẽ
ascendere, & sic a tentationis periculo se saluare, iuxta illud
ad Colo.3. Quæ sursum sunt sapite, nõ q̃ super. ¶ Polypus ha
bet inimicitias cũ Karabo, qđ est marinũ monstrũ, & ipsum
non per potẽtiã, sed per malitiã occidit, & vincit. Et istud ex
hoc probatũ est, quia vbicunq; in eodem reti capti inueniũ-
tur, semper inuenitur Karabus mortu⁹, vel lętaliter vulnera
tus. malitiosus.n.est piscis. vnde ẽt in vmbra saxorũ se solet
abscõdere, & sic cõtra pisces solet subito prosilire, sicut dicit
liber rerum. Ista possunt dici de diabolo, qui cõtra hoiem p̃-
ualet, non per potẽtiã, sed per fraudes. Scit.n.diabolus, q vo
lũtas, quæ libera est, per potentiã nõ vincitur, & ideo sub vm
bra diuersarum palliationum, & fictionũ se occultãs tenta-
tiones suas contra hoiem machinatur, & dũ non aduertit, in
ipsum insiliens, & cũ fortiter per aliquam tentationẽ impu-
gnans, ipsum spiritualiter occidit, vulnerat, atq; vincit. Vel
ista possunt dici cõtra malitiosos, qui multo fortiores, & po
tentiores solent vincere, & de ipsis non per potentiã, sed per
malitiã triũphare. Vel ẽt põt dici in bono, quia iusti, qui per
potentiam de inimicis suis.s.diabolo carne, & mundo p̃uale
re nequeunt, sæpe tñ per sapientiam ipsos vincunt. Qđ ẽt ge
neraliter de oibus prudentibus põt dici, qui maiores p pru-
dentiã solent vincere, quos nequirent per potentiam supera
re. Sicut.n. dr Eccl. 9. Dicebã ego meliorẽ sapientiam esse, q̃
fortitudinem. ¶ Polypi sicut dicit liber de natura rerũ, vulu
9 bus inuicem coeunt, in hyeme concipiunt, & verè pariunt,
& fœmina vnum ouum tm̃ ponit, in quo est innumerabilis
multitudo ouorũ paruorũ, de q̃bus prolẽ infinitã deducũt.
sup oua aũt sua incubantes, cancellatis inuicẽ brachiis qua-
si camerã faciũt. Ista possunt dici de cõiugibus, q per amorẽ
mutuum debent alteri alter vultum vertere, & sę per amorẽ
amplexãdo, oua.i.filios defendere, & fouere. Vel põt dici de
prælati bonis.maribus & fœmellis.i.superioribus, & inferio
ribus, qui se inuicem debẽt amplecti, & diligere, & cõtassen
su oua.i.subditos tẽporaliter, & spiritualiter gubernare. Vel
dic, q polypus est peccator, qui in hyeme tentationis, ouum
mali propositi concipit, ex quo in verè prosperitatis, qñ.s.op
portunitatem habuerit, filiorũ.i.malorum operum multitu-
dinem parit. de vno.n.ouo multa proles producit, qñ ex vno
ouo.i.ex vno malo proposito multitudo malorum operum
pcreatur. Esa.54. Multi filii deserti magis q̃ eius quæ habet
virum. Vel dic, q polypus est diabolus, qui vnũ ouũ.i.vnum
hæreticũ vel peccatorem producit, qui tandem multum pe
stiferum semen gignit, & multos alios pestiferos successores
in ecclesia derelinquit, sicut fuit Arrius & alii similes. Eccl.9.
Qui in vno peccauerit, multa bona perdet. ¶ Polypus mutat
colorem ad similitudinem loci in quo est, sicut dicit Pli. lib.
9.c.29. Istud expone sicut de tharando vel chameleõte. ¶ Itẽ
polypus insidiatur conchis, quas si apertas uiderit, lapillum
iniicit ne claudantur, & sic securè ipsarum carnibus satiatur
sicut dicit Plin.lib.9.c.30. Idem autem dicitur de cancro, &
ideo vide ibi.§.1.vbi exponitur.

De Rana. *Cap. 91.*

Rana marina sm Aris. piscis est qui habet caput spino 1
sum, habet aũt alas, & sub oculis quædam cornua, q-
bus turbat aquas, vt non vidẽtes pisces rapiat, ipsaq;
mouens, quasi ad vermiculus pisces allicit, & accedẽ
tes propius ipsos rapit, sm Pli.li.9.ca.42. Rana clamosa aduo
catos malos designat. Isti.n.caput intentionis habens spino-
sum per intentum punctionum rapinæ, & exactionis, alas ha
bent.i.superbiæ, & elationis, & sub oculis suæ cautæ malitiæ
& cauillationis habent cornua proteruiæ, & duræ obstina-
tionis. Quid ergo? pro certo isti aquã negotiorũ, quæ habent
præ manibus taliter turbant, & suis malitiis inuoluunt, & li-
gant, q alii pisces.i.simplices nihil ibi uidẽt, & ideo sicut vo
lunt ipsos capiunt decipiunt atq; fraudant. Illud ẽt de qui-
busdam malitiosis põt dici, qui.s.ante oĩa solent negotia tur
bare, ne eorum malitiæ possint apparere, vt sic possint con-
tra alios pręualere. Hie.31. Turbat mare, & consonant fluct⁹
eius. ¶ Teste Pli.li.9.ca.51. diuersa genera piscium simul non 2
coeunt, præter squatinã & ranã, ex quibus nascitur piscis par
te priori ranæ similis, qui Rhinobatus appellatur, qui habẽs
duo cornua prominẽtia, turbat aquam vt pisciculos rapiat.
Sic verè licet nullum genus hoium debeat alteri speciei.i.al
teri mulieri se coniungere, istud tñ fallit in rana, & squatina
.i.in adulteris, & luxuriosis, qui.s.fidẽ alter alteri non seruãt,
imo cum alienis cohabitant, & inde spurios, & adulterinos
filios generant, qui cum cornibus superbiæ patriã totam tur
bant, ita q pisciculos.i.pauperes depopulantur, & deuastãt.
Istud patet de brodis seu spuriis q in Gasconia, & alijs mul
tis terris faciunt cuncta mala, quibus indignanter loquitur
scriptura Esa.57. Accedite huc filij auguratricis, semen adul
teræ & fornicariæ. Vel dic, q qñ mediante symonia malus prę
latus coniungitur cũ ecclesia vxore, quæ sua.s.non deberet
esse vxor, sed potius aliena, tunc ibidem generantur, & pmo
uentur ab eo multi mali, qui piscatores vocãtur p auaritiã,
alas habent per superbiã, cornua habent p proteruiã, & du-
ritiã, & sic turbant totũ mare.i. totã patriã vel ecclesiã p cru
delitatẽ, & discordiã, & pisciculos.i.pauperes decipiunt per
fallacitatẽ, & malitiã. Eze.34. Cum lympidissimã aquã bibe-
ritis, reliquã pedibus vestris turbabatis. ¶ Oẽs pisces pullos
suos nutriunt præter ranã. vide li.de aialib.c.de rana. Scđm 3
Plin.li.9.c.57. Theophrastus dicit esse in Babylonis irriguis
quosdam pisces in capite similes ranis marinis, qui cauernas
sibi fodiũt, ita.s.profundas, q etiam desiccato flumine, aquæ
in illis cauernis persistunt. Exinde ergo cauda, & pinnulis se
mouentes, ad siccum pro pastu exeunt, & tandem reuertun
tur ad cauernas, vbi obuersi persistunt. Sic verè debet bon⁹
actiuus cauernã.i.memoriã mortis in ipso mundi flumine si-
bi fodere, ibiq; in aqua deuotionis, & lachrymationis viue-
re, & si pro necessitate vitæ ipsum cõtingat ad terrã.i.ad ter-
rena negotia transire, semper debet ad cauernã suã.i.ad mor
tis memoriam reuenire, vbi.s.obuersus.i.contra diabolum,
& tentationes uersus, & obuius debet persistere & manere.
Esa.56. Ingredere in cubicula tua, abscondere &c.

De Raris. Cap. 96.

RAie seu rays gallicè pisces sunt lati. & quasi rotundi,
nam in longitudine, & latitudine quasi sunt æquales.
Isti ergo oculos habent horribiles. os habent non in
loco vbi sunt caput, & oculi, sed inferius circa ventrẽ
caudam habent longam, & gracilem more colubri, sed aco-
leis plenam. Et isti ẽm Aris. oẽs sunt pisces lati. Si vis talis pi-
scis est ecclesia. Nam dato, ꝙ istà in longitudine perseuerao
tiæ, & in latitudine charitatis Christo fuerit in suis membris
per iustitiam adęquata (iuxta illud Apoc. 21. Latera ciuitatis
erant æqualia, quanta latitudo eius, tanta & longitudo (nihi
lominus ista est multipliciter variata: oculos. n. i. iudices ha-
bet horribiles per crudelitatẽ, caput. i. platos habet sine ore
.i. sine pastu miæ per tenacitatem, quia. s. isti non videntur ha
bere os, quo corpus ecclesiæ nutriatur. l. per clementiam, &
pietatẽ. os etiam quod spũaliter corpus cibat. i. prędicatores
sunt iuxta ventrem per gulam, & carnalitatem. Cauda. i. bal-
liui & officiales pleni suot aculeis per exactionẽ, & rapacita
tem. Hæc oia possunt dici de malo prælato, cuius. s. oia mem
bra. i. oẽs familiares pleni suot aculeis rapinarũ, & maximè
caudæ. i. balliui. sed solũ dicas, ꝙ caput. i. intentio rarer ore,
&c. sicut supra Apoc. 9. Aculei erant io caudis ipsarum. ¶ Ra
a bas seu rabis ẽm Iorath. habet virtutem stupefactiuam. Stu-
pefacit. n. pisces qui eum vident ita, ꝙ se mouere nõ possunt
& stupefactos capit. Pli. etiam libr. 9. c. 42. quasi videtur idem
sentire, sed de torpedine. Sic diabolus procurat facere hoĩes
stupidos. i. immobiles & insensibiles, hoc est dictu, ꝙ primo
curat eos facere indeuotos, qui dolorem proximi per com-
passionẽ non sentiant, & qui per bona opera se non moueãt,
& tunc procul dubio ipsos ad votum per diuersa peccata ra
pit, & inæternum deuorat atque capit. Hier. 25. Interficiam
eos, & ponam eos in stuporem, & sibilum.

De Rhombo. Cap. 97.

1 RHombus est piscis fortis, & magn⁹, & astutus, sed tar
dus. hic latus est sicut pecten, & in limo latens turbat
aquas ne uideatur, quapropter io Frãcia dr̃ turboth.
Quicquid vero de piscibus tunc ad eũ appropinquat
rapit, & corripit, & hm̃oi solertiæ argumentum est, ꝙ mugil
piscis velocissimus in ventre ipsius, qui tardus est inuenitur,
sicut dicunt Phisologus, & ẽt Pli. li. 9. c. 42. Istud põt allegari
contra multos, qui vidẽtur tardi, simplices & boni, & ꝙ nul
lo modo scirent malitiosum aliquid cogitare. ita etiam, ꝙ in
prouerbio de eis dicitur, ꝙ nescirent aquam turbare, qui tñ
p falsa sua consilia omnia solent turbare, & insidias suas sub
limo diuersarum palliationũ solent celare, & ita solent alios
decipere, ꝙ mugiles. i. quoscunq; subtiles, & agiles inueniũ-
tur suis fallaciis deuorare. Istud videm⁹ quotidie, ꝙ tales tar
di, qui videntur hebetes, & ignaui, ẽt subtiles, & agiles deci
piunt, ipsosq; supant atq; vincunt. Vel istud põt dici de Chri
sto, qui tardus est ad vindictam sumendam, & ad diu cõuer
sionem nostram expectandum. nunc. n. absconditus videtur,
sed pro certo non est aliquis ita agilis, quin ab ipso (nisi con-
uersus fuerit deuoretur, potissimè io iudicio vel in morte, qñ
.s. iste turbabit oia elementa, iuxta illud Esai. 13. Turbabo cę
lum, & mouebitur de loco suo terra. Et de hoc dicitur Hier.
49. Terror vndiq; ait dñs, non fugiet velox, nec se saluari pu
tet fortis. Ad aquilonem iuxta fluuium Eufratem victi suot,
& ruerunt. Terror. n. iste est dies iudicij, vbi pro certo est aq
lo. i. frigus, & asperitas quantum ad malos, & Euphrates, qđ
interpretatur frugifer. i. fœcunditas gloriæ & fęlicitas quan
tum ad bonos. Ad aquilonẽ ergo iuxta euphratem. i. ad sini
stram iuxta dexteram, ad pœnam iuxta gloriam ponentur
fortes, id est illi qui præ cæteris cautelis, & malitiis more mu
gilum sunt veloces. Amos 2. Peribit fuga a veloce, & fortis,
non obtinebit virtutem.

De Salomone. Cap. 98.

1 SAlmo piscis est qui a Barbaris lastos dr̃. Et est salmo di-
ctus à saliendo. Iste. n. in arcto positus solet caudã in ae-
re ponere, & ut euadat, in altissima saltat e, quod non fa
cit corporis leuitate, sed magis ex fortitudine, & virtu-
te. Iste. n. contra flumium currere, & ascendere delectatur, &
a cursu tali non desistit, quousq; pascatur, & reficiatur, & cũ
refectus fuerit, ad vada, & domicilia sua reuertitur, ibiq; resi
det, & moratur. sit tñ qñq;, ꝙ qñ sic cõtra fluuiũ ascẽdit, sclu-
sam seu aggerem in qua factum pro piscando vel pro molen
dinis vel aliud obstaculum in flumine inuenit, & quia in in-
teruallis seu aperturis illis sclusæ est aquæ transitus violẽtus,
ideo vt trãseat, cauda aure imposita, vt dictum est, fortissimè
vltra transilit, ita ꝙ aliqñ inuentum est, ꝙ in aliquo palo scla
sæ acuto super calciatã se infigit, & sic vbi credit fortiter age
re, magis perit. Violentia ẽt aquę ipsum qñq; inferius reper-
cutiendo retrahit, & in sportulã ibi præparatã includit. Ista
possent historicè allegari cõtra psumptuosos, qui in fortitu-
dine confidentes cõtra imperum, & cursum fluminis natorę
& contra Dei ordinationẽ, vel contra potentiorum iurisdi
ctionẽ, & super vires suas multa facere conantur, & saltare,
& alios excessus exercere gloriãtur, vnde sæpe fit, ꝙ inopina
tæ mortis dispendio moriũtur. Talibus igitur põt dici illud
Exod. 18. Stulto labore consumeris, vltra vires tuas est nego
tium. Fatuum est. n. cursui fluminis, & ordini rerum, impul-
sui fortunæ, & dispositioni Dei se opponere, & superiorum
motibus per superbiã contraire, multa. n. mala exinde sequi
tur, & mors, & infortunia incurrũtur. Ideo bene consulit Sa
piens Eccl. 4. Noli resistere contra faciem potentis, nec co-
neris cõtra ictũ fluuii Istud ẽt videmus in morib. vbi aliqui
nõ formidãt aggredi fortiora se, & incõsultè nitont actus p-
fectos facere, & contra, & supra naturã conari, quos p certo
sæpe contingit ab incepto deficere, & in diaboli sportulam
ruere, sicut de multis nouitiis videmus, q in principio ardua
aggrediuntur, sed finaliter cadere, & deficere cõprobantur.
Bene ergo dr̃ Eccl. 3. Altiora te ne quæsieris. Vel si vis expo-
ne de Christo. qui propriũ vadum. s. domicilium paradisi exi
uit, & vt pasceretur aiabus, & eas per prædicationẽ, & salua-
tionem, & de inferno liberationẽ piscaretur, contra cursum
fluuii. i. cõtra cursum naturæ in mũdũ p incarnationẽ venit,
& calciatam peccati, & tentationũ taliter transilijt, ꝙ in palo
Crucis corporaliter se infixit. ad Galath. 2. Cõfixus sum cru
ci. Et iterum per resurrectionem, & ascensionẽ ad proprium
domiciliũ remeauit. Reuertar in domum meam vnde exiui.
Luc. 11. & Matth. 12. & Numeri 10. Vel dic ꝙ salmo est perfe
ctus, qui procul dubio pro pastu virtutũ acquirendo, debet
domum parentes, & patriã relinquere. Gen. 12. Egredere de
terra tua, & de cognatione tua. Et cursui fluminis huius mũ
di. i. impetui fortunæ, siue quantum ad fluxũ secundarũ rerũ,
siue quantum ad fluctus aduersarũ, cũ mentis constãtia cõ-
traire, ꝙ cum animi fortitudine tentationũ, & tribulationũ,
violentiam transilire. Et hoc est qđ dicit Seneca de naturali
bus quęst. li. 3. vbi dicit, ꝙ præcipuus est animus contra cala
mitates fortis, & contumax, luxuriæ non aduersus tm̃, sed &
infestus, nec cupidus periculi, nec fugax. Et si forte tantus sit
impetus, & obstaculum huius contrarietatis, & tentationis,
vt liberè transire non possit, ponat caudam in aure. i. memo
riam mortis, & finis in corde. i. cogitet in cauda, & in fine re-
rum. s. morte, iudicio, inferno & paradiso, tunc. n. in seipso re
uertetur, & complicabitur, & transiliendum difficilia aiabi-
tur, & ad prętereundum tam aduersa, q̃ prospera munietur,
& sic iste dicetur salmo, quasi saliens montes. i. quasi transi-
liens passus difficiles atq; graues. Cant. 22. Ecce iste venit sa-
liens in mõtibus, & transiliens colles similis ẽ dilectus meus
capræ hinuloq; ceruorum. ¶ Salmo fluuialis ẽm Pli. li. 9. in 2
aquitania oĩbus marinis piscibus præfertur. Habet. n. carnes
rubeas atq; dulces. Veruntñ super oẽs cibos isti sunt, qui ci-
tius satietatem adducunt. Iste est Christus, qui pro certo oĩ-
bus antefertur in dulcedine, & sapore, & in saltando. ps. Quã
magna multitudo dulcedinis tuæ dñe, q̃ abscondisti timenti
bus te. Et potissimè in gloria, vbi ipse oẽs gustantes, & fruen
tes perfectissime satiabit. psal. Satiabor cũ apparuerit gloria
tua. Vel dic, ꝙ carnes salmonis significant delicias huius mũ
di, q̃ pro certo nõ habentibus sunt dulces, habentibus vero
sunt satiatiuę, fastidiosæ & graues, quia ẽm Greg. in homiliis
delitiæ mundi cum non habentur, sunt in desiderio, cum ve
ro habentur, sunt in fastidio. ¶ Salmo sicut dr̃ in libro de re- 3
rum natura, non bene viuit in stagno, vult. n. esse in loco vbi
ad aquas viuas, & fluuiales eidẽ liber sit egressus. & sicut di-
cunt quidam, ipse parum valet tam in colore quam in sapore
quousq; de salsedine aquæ maris gustauerit. Talis est iustus,
quia pro certo sine aqua viua fluminis deuotionis, scientiæ
& gratiæ, spiritualiter nõ viuit, & si de aqua maris. i. de ama-
ritudine mundi tribulationum non gustauerit, parum pro-
cul dubio proficiet aut valebit. homo. n. qui mundi amarito

dines non est expertus, sed semper in aquis dulcibus munda
næ prosperitatis nutritus, parum potest valere, & de vtilib.
modicum cogitare. Eccle. 34. Vir in multis expertus cogita-
bit multa, qui autem non est expertus, pauca recognoscit.
Ideo Sen. dicit, Miserum te puto, quia nunquam fuisti miser,
transiuisti vitam, & non inuenisti aduersarium. Miseri sunt,
qui nimia fœlicitate torpescunt.

De Sturione siue thyrsione. *Cap. 99.*

1 STurio, vel sm Pli. torsio, sicut dicit liber rerũ a barbaris
dr̃ storã. Est aũt piscis in lacis, & magnis fluminibus ha-
bitans, & sine aquis fluuialibus diu viuere nõ valens. &
sicut dicit liber rerum, & ẽt Vincentius, iste piscis respe
ctu corporis modicum habet ventrem, & valde modica in-
testina, nihil. n. aut parum cibi admittit in corpore. Sola. n. ae
ris serena tranquilitas sufficit sibi pro cibo, & inde est, ꝙ iste
ore caret. illa. n. pars capitis clausa est, quã os occupare solet
foramen tñ habet sub gutture clausum, & cũ voluerit aper-
tum ad aeris serenitatem. & hic in lacte dicitur diu uiuere si
cut in aqua. Austro aũt flante contra naturã pisciũ longorũ
dr̃ pinguescere, & flante aquilone in aquarum profundis la-
tere. Per sturionem charissimi possunt intelligi viri sancti, &
& maximè confessores. Isti. n. non aquas lacuales mundi di-
uitiarũ, sed aquas fluuiales Christi scientiarum summopere
dilexerũt, cibũ modicũ sumpserunt, & in abstinentia viuẽtes
ventrẽ, & intestina. i. carnis, & ventris ingluuiẽ modicã ha-
buerunt. Isti ẽt ore qd̃ loquit, & comedit caruerunt inquan-
tũ. s. a cibis abstinuerunt, & inquantum inaniũ verborũ silen
tiũ habuerunt. Quid plura? procul dubio quasi ꝓ maiori par
te cibi sui aerẽ. i. spiritũ sanctũ, & contẽplationẽ, & deuotio-
nẽ habuerunt, & isto spũali cibo cõtenti parũ de reliquo cu-
rauerũt 1. ad Cor. 10. Bibebãt aũt de spũali, cõsequente eos
petra, petra aũt erat Chr̃s. Ista. n. oĩa debent esse in religiosis
quia pro certo isti debent carere ore per taciturnitatẽ. Eccl.
5. Sit digitus tuus super os tuum, ne capiaris in verbo indisci
plinato. Isti debẽt vti paucis cibis per abstinentiæ parcitatẽ.
Matt. 11. Venit Ioannes non manducans neq; bibens. Itẽ de
bent habere modicũ ventrẽ. i. deliciarũ carnaliũ paucitatẽ,
& per castimoniæ restringentẽ puritatẽ. Cant. 5. Venter eius
eburneus, distinctus sapphiris. Itẽ debẽt diligere aquã flumi
nis. i. sacræ scripturæ scientiã, & veritatẽ. ps. flumẽ Dei reple
tũ est aquis pasti cibũ illorũ. Et præ oĩ cibo debeãt habere,
serenitatẽ aeris. i. diuinæ grã sinceritatẽ, & cœlestis patriæ trã
qllitatẽ, qa. s. isti debẽt viuere contẽplando, post mortẽ vero
adipiscẽdo ꝓ mẽtis plenã satietatẽ. ad Ro. 8. Si spiritu viuim⁹
2 spiritu ambulemus. ¶ Sturio habet hepar magnũ, & ventrẽ,
paruũ. Sic verè iusti debent habere parũ de vẽtre. i. de carnis
voluptate, multũ vero de hepate, vbi est sanguinis loc⁹. i. de
charitate, & pietate. Et sicut sturio sm librũ rerũ cõtra natu
rã pisciũ longorũ austro pinguescit, & aquilone in profundo
languescit, sic talibus ꝓficit auster ꝓsperitatis, qa. s. ipsa vir-
tutibus pinguescũt, ea bene vtendo, ipsos aũt turbat aquilo
tẽtationis fortis, & aduersitatis, quia. s. ipsos per timorẽ deij
3 cit a bonis operibus retardando. ¶ Sturio dulcissimũ habet
hepar, & iõ ꝓ dulcedine, q̃ posset fastidium facere comeden
ti, vtile est, ꝙ ipsum hepar felle quod ei adiacet inungatur, vt
nimia eius dulcedo fellis amaritudine tẽperetur. Sturio est
Chr̃s, qui. s. oẽs conditiones habuit supradictas. Hepar eius
significat eius miam, q̃ est dulcissima, fel vero ipsius significat
eius iustitiã, q̃ est amarissima. Quid ergo; pro certo hepar di
uinæ miæ ita est dulce, ꝙ ipsam comedentibus. i. in ea confi-
dentibus, & eã cogitantibus, posset forte abominationẽ vir
tutum, & contemptum dei generare, quia sm Innocentium.
Nimia familiaritas parit contemptum, & facilitas veniæ in-
centiuũ tribuit delinquendi. Et pp hoc necesse est vt fel suæ
iustitiæ sibi adiũgatur, & ꝙ cum hepate sui dulcoris ẽt fel soi
amari rigoris ponatur, vt sic de ambobus tẽperamentũ de-
bitũ cõponatur, vt sic iuxta psa. Misericordia & veritas ob-
uient sibi, iustitia & pax osculentur se. Vel dic, ꝙ sturio ẽ bo-
nus prælatus, qui hepar cum felle debet habere. i. clementiã,
cum iustitia exercere, vt sic hepar pietatis felle rigoris acuat
& amaritudo iustitiæ dulcedine clementiæ tẽperetur. Vnde
Greg. 20. moral. Rogat rigor iustitiæ mansuetudinem præsi
dentis, & alterum ab altero commedetur, vt nec vigor sit ri
gidus, nec clementia dissoluta. ¶ Sturio diu in lacte potest vi
uere &c. Expone sicut supra de esõ, de quo dicitur simile.

De Salpha. *Cap. 100.*

SAlpa sm Isidorum piscis est obscœnus, & vilis. Hic cõ
tra naturam natatilium, sui miraculũ præbet, hic. n. nun
quam decoqui potest, nisi prius fuste vel ferula fortiter
verberetur, quod etiam dicit Pli. libr. 9. c. 18. Tales sunt
multi, qui pro certo ita sunt in peccati vilitatibus inuoluti,
& in malo tã fortiter indurati, quod igne sancti spirit⁹, vel di
uinæ charitatis amore decoqui nequeunt, vel conuerti, nisi
prius per fortes tribulationes, infirmitates, uel afflictiones,
verberati fuerint vel attriti. sicut enim dicitur Eccl. 1. peruer
si difficile corriguntur. Vel istud dic contra naturam seruo-
rum, qui non nisi suppliciis emendantur. Quod etiam de ob
stinatis dicitur, & proteruis. Vnde Prouerbior. 29. Seruus
verbis non potest erudiri. Et ideo dicitur Eccles. 34. quod iu
gum, & lorum curuant collum durum, & seruum inclinant
operationes assiduæ.
Scarus idem est quod escarus. vide supra in littera. E.

De Scorpionibus maris. *Cap. 101.*

SCorpio maris dicitur eo, quod manum tenentis lædit, 1
& sicut dicit liber de natura rerum, a philosophis tradi
tur, quod si decem cancri cum manipulo ocymi. i. basi-
liconis in uno loco maris ponantur, omnes scorpiones,
maris circumuicini ibidem congregantur. Per istos charissi-
mi possum intelligere quosdam subditos dyscolos, & ꝓter-
uos. Isti enim illos qui eos manu tenent scilicet prælatos, &
superiores, quando eos volunt palpare, visitare & corrigere,
solent lædere, & appellationibus, infamijs, & iniuriis infesta
re, quia sicut dr̃ Prouer. 9. Qui erudit derisorem, ipse sibi in-
iuriam facit. s. derisor. & qui arguit impium, generat maculã
sibi supple ipse impius. Et rõ, quia sicut dr̃ Prouerb. 15. Non
amat pestilens eum qui se corripit. Et tales procul dubio vbi
retrogrados. i. alios malos uiderint congregatos, solent cõ-
uenire, & vna cum aliis malis congregationes, & conspira-
tiones facere, & alter alterum in sua malitia confouere. psal.
Congregati sunt, conuenerunt in vnum aduersus dominum
& aduersus Christum eius. Sicut ad litteram videmus de con
spirantibus contra Abbates, & Episcopos, & Prælatos, q cõ
gregant sibi conuenticula de sanguinibus. Vnde Esa. 34. Ibi
congregati sunt milui alter ad alterum. ¶ Scorpio maris sm 2
Diosc. fel habet medicinale, & præ cæteris aialibus valet ei⁹
fel contra albuginẽ oculorũ. Scorpio est diabolus, fel vero
eius significat amaritudinem infernalem, vel ẽt malitiã vel
tribulationem temporalem. Tale. n. fel. s. præsens tribulatio
sentita, vel futura damnatio considerata, solet oculum cor-
dis clarificare, & ad præcauendum nociua clarius illustrare,
quia. s. sicut dicitur Esa. 28. Vexatio dat intellectum.

De Sepia. *Cap. 102.*

SEpia vt ait Isidorus dr̃ sic, pro eo, ꝙ interclusa sepibus
capitur. habet aũt atramentum nigrum, qd̃ ei pro san- 1
guine est, quod sm quasdam lucernę intermixtum, amo
to priori lumine, æthiopes videri facit. Laruas. n. facies
repræsentat, & sensum visus decipit atq; turbat. Per sepiam
intelligo diabolum, per ventrem eius intelligo mundũ. San-
guis vero, & atramentum significat delicias, & diuitias, quæ
fœdant & inficiunt cor humanum, quia procul dubio si istud
atramentum lucernæ cordis per nimium affectum coniun-
gitur, tota imaginatio hominis perturbatur, intantum ꝙ qñ
prior lucerna præsentis vitæ amota fuerit æthiopes. i. torto-
res demones in inferno sentiuntur, & videntur. Sap. 17. Per-
sonæ tristes apparentes timorẽ incutiebant. Vel dic, ꝙ istud
nigrum atramentum significat infamias, & diffamationes,
opinionem hominis denigrãtes. Si ergo sepiæ. i. detractores
atramentum falsarum diffamationum lucernæ. i. considera-
tioni alicuius adiunxerint, ipsum pro certo taliter corrum-
pent, ꝙ fœdabunt, & ipsum contra alios taliter informabũt,
ꝙ isti qui sunt hoĩes albi sibi æthiopes apparebunt. Homo
. n. taliter infectus bonos esse malos iudicat, & illos qui sunt
hoĩes albi. i. iusti & rationabiles, nigros, infames, vt Aethio-
pes esse putat, dicẽs illud Hie. 13. Si mutare potest Aethiops
pellem suam, sic & vos poteritis bonum facere, cum didice-
ritis malum. ¶ Sepia multos habet pedes, molles, sine ossib⁹, 2
& carnosos, quibus. s. in mari natat, & quib⁹ palis se colligat,
ita, ꝙ piscator extracto palo sepiam adhærentem secum le-
uat. Sic verè mali multos habẽt pedes effectuum, qui tñ sunt
sine aliqua firmitate. Proue. 21. Desideria occidunt pigrum.

tota die concupiscit, & desiderat. Isti.n.cum talibus mollib⁹ pedibus, & affectionibus suis, palis ex industria in mari fixis .i.mundi bonis, quæ sunt similia baculis arundineis Aegypti per auaritiam, & ineptam amicitiam adhærent, vnde fit q ipsis mediantibus piscatores demones, ipsos ad culpam, & miseriam secum leuant. Amos 4. Eleuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruentibus. Vel dic, q isti pali significant malos, quos primo diabolus in terra, & in mari .i. in diuitiis, & delitiis, vel in amaritudine hæresis vel peccati stabiliter, & fortiter infigit. Istis.n.dum sepiæ.i.simplices per amicitiam, & societatem incaute colligêtur, cum eis, & ipsis mediantibus ab istis piscatoribus capiuntur, & mox ad diuersa vitia, deinde ad supplicia rapiuntur. Malû est ergo malis socialiter adhærere, & bonum est ab eorum consortijs abstinere, iuxta illud Prouer. 24. Ne emuleris viros malos, nec desideres esse cum eis. ¶ Sepiæ cum se capiendas timuerint, solêt

3 atramentum suum nigrum in aquam effundere, & sic aqua obscurata & turbata, solent se abscondere, & ne videantur, ab aduersarijs se celare. Sic mali subditi cum se a prælatis capiendos, & puniendos metuunt, atramentum insamiatû côtra ipsos proijciunt, & per lites, appellationes, & côspirationes negotium ita turbant, & inficiunt, q ipsi velut abscondi ti, impuniti transeunt & recedunt. Per istud attamentû intellige fictiones, palliationes, & allegationes malorum, & maximè vsurariorum, & similium. Istis.n.solêt taliter se munire, & sic mala facta sua abscondere, & celare, q oculos iudicti aliorum solent decipere, & fallere, & illæ sic a correctoribus recedere, & abire. Tales.n.semper diligunt obscuritatem, nolentes q alii videant iniquitatem suam, quia sicut dr̃ Ioã. 3. Ois qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucê, vt non arguantur opera eius. ¶ Inter sepias mas iuuat fœminã,

4 cum parturit, tridente vero percusso mare, fœmina fugit, ipsumq; iuuare non curat, sed insurgit potius contra eum. Vide li. de aialib. e. de fœmina vbi exponitur. Sepia inter alios duos habet longos pedes, quibus cibum ad os transmittit, & quibus in fluctibus velut quibusdam anchoris se stabilit atq; figit. Sic verè cum nos habeamus multos pedes .i. multos affectus, & desideria, inter cæteros tñ debent esse duo magni .s.affectus, & amor dei, & proximi, qui.s.per perseuerantiã lôgi debent esse, vt istis mediantibus cibum diuinæ gratiæ, & gloriæ possimus acquirere, & habere, & nos in fluctibus huius mundi contra motus tentationû fortiter stabilire. Amor .n.dei, & proximi anchoræ sunt, quæ hoiem côtra fluctus têtationum, & tribulationum confirmant, & stabiliunt, quia p certo nullus firmus in fide, & moribus efficitur, nisi in amore dei, & proximi solidetur. Eccl. 5. Esto firmus in via domi-

5 ni. ¶ Secundum platearium, os sepiæ valet ad dentes dealbandos, si cum subtili panno lineo cum eo defricentur. Dentes sunt uerba, qui tunc nigri efficiuntur, qñ per detractioñe mala de aliis obloquuntur. Osse ergo sepiæ.i. Christo in panno vteri virginalis vel humanæ carnis, vel ad litteram, pannis in præsepio inuoluto, qui.s.fuit os de ossibus nostris, & caro de carne nostra, sicut dicitur Geo. a. sunt per imitatione ̃ usi dentes fricandi, & sic eius exemplo albi esse pnt eunt atq; mun

6 di. ¶ Ad odorem vstæ sepiæ pisces conueniunt, & ideo in vase ponitur piscatorum. Sepia vsta igne luxuriæ est mala mulier, quia.s.pisces.i. deliciosi ad eius odorem, & infamiam côueniunt, & ipsa mediante in demonum retibus se immittût, dicentes Cant. 1. In odore vnguentorum tuorum curremus supple ad perditionem. Sepia ore concipit sicut vipera &c. capone sicut de vipera.

De Siluro. Cap. 103.

1 Silurus piscis est sicut dicit liber rerum, cui circa fœtus mira est sollicitudo, postquã.n.fœmina oua peperit, masculus quinquagint a diebus ipsa custodit, & ab aduersariis defendit. Talis est bonus prælatus, qui oua.i.subditos quos fœmina sua.s.ecclesia sibi pe peit, & dedit, debet souere, & contra aduersarios spirituales, & temporales defendere, & iuuare, & vt ad quinquagesimû diem.i. ad iubileum æternæ requiei illa si perueniant, totis debet viribus laborare. ¶ Pli. lib. 9. c. 15. dicit q silurus est piscis, qui grassatur vbi-

2 cunq; est, oẽ anima appetens. Vnde ait. q in Meno germanie flumine appeteos equos innatantes sæpe demergit. & est piscis ita magnus, q captus, & exanimatus, iugis boû trahaẽ ad littus. Sic vere mors, & diabolus in flumine mûdi prosperitatis natantes equos .i. luxuriosos apperunt, ipsosque dum non aduertunt capiunt, & subuertunt. Vel etiam dic, quòd equi sunt superbi, & cœtera sicut supra. Vnde Gen. 49. Mordens vngulas equi & c.

De Solari pisce. 104.

Solaris est piscis, qui alio nomine dicitur barbotha, qui 1 pro eo solaris dicitur, quia libenter in ripis ad solê manere perhibetur. Hic enim anguillis est similis, & hepar habet dulcissimum, & præcipue essibilitatis. Per istû pos sunt significari illi, qui soli iustitiæ Christo per affectum, & desiderium se exponunt, & hepar interioris voluntatis dulce, & beneuolum semper gerunt.

De Squantina. Cap. 105.

Quantina seu squatus sm Isidorum lib. 12. est ille piscis 1 marinus, cum cuius cute aspera ligna quamquam durissima poliuntur. Ista autem cutis vocatur gallice pellis rustici. Et secundum Plin. iste est piscis longitudinis quo que pedum, caudam vero habet semipedalê, qui in limo absconditus, pisces subito corripit. Cutis ergo eius est ita aspera, q exinde roduntur, & poliuntur ligna. & totus iste piscis ita durus est, q vix aliquo ferri, vel calybis acumine potest abscindi. Per istum piscem possunt significari illi, qui in limo fallaciarum absconditi, aliis insidiantur, vt eos inuadant, & rapiant, sicut sunt tyranni, causidici & balliui, qui sub absconsdita palliatione insidiantur simplicibus, vt inuenta occasione, ipsos pœnis afficiant atrocibus. Cutis ergo istorum.i. exterior conuersatio est crudelis, & aspera, & ad polimentum bonorum, & exercitium virtutis eorum, & ad corrosionem, & consumptionem superfluitatis illorum valde apta, q sicut dicit Greg. Vtilitati bonorum militat vita reproborum. Isti autem absq; dubio ita sunt duri, & obstinati, q nullo gladio uerbi dei per contritionem penetrantur, nullo etiam tribulationis correctionis tormento scinduntur aut emendantur. Eccl. 5. Peruersi difficile corriguntur. Tales.n. tyranni, q alius fricant, rodunt, poliunt & affligunt, præ suæ mentis obstinatæ duritia vix aut nunquam scindi p̃netrari, aut corrigi possunt. Et hoc est quod de obstinatis dicitur Iob 41. Cor eius indurabitur quasi lapis, & stringetur velut malleatoris incus. Sequitur. Quasi stipulam æstimabit malleum, & deridebit vibrantem hastam. Vel potest dici de detractoribus, & obstinatis, & insolentibus in ecclesia vel religione, qui alios verbis detractoriis fricant, & rodunt, qui ita indurati sunt, q nulla scissura correctionis corrigi possunt. Allega vt supra.

De Scolopendris. Cap. 106.

Colopendræ secundum Pli. pisces sunt similes terrestri- 1 bus, qui centipedes vocantur. Hi hamo deuorato, omnia intranea euomunt, donec etiam reijciant ipsum hamum, & tandem præter ipsum hamum quicquid reiecerant, iterato recipiunt, & resorbent. Sic debent facere iusti, quia sentiêtes se cibos cum hamo comedisse. i. diuitias cum peccato acquisiuisse totum reijciunt restituunt, & dimittût. Vbi vero vident hamum peccati omn esse in cibis, hoc est dictu, vbi vident, q cibus diuitiarum sine peccato, & sine conscientiæ stimulo manducari potest, tunc ipsum libenter forbent, & acquirunt, & pro necessitate sui, & aliorum ipsum libenter procurant, & assumunt. Sicut.n.cibus non est malus, sed hamus, sic temporalis substantia non est mala, sed vitiû. Eccl. 13. Bona est substantia cui non est peccatum in conscie tia. Vnde Seneca li. de paupertate dicit, q non est in rebus, vitium sed in animo. Vel dici potest de malis diuitibus, qui sentientes aculeum, & hamum tribulationis vel infirmitatis habere, & timentes periculum mortis, cibos quos comederant.i.diuitias quas iniustè acquisiuerant, quandoq; euomere, & restituere curant, & sic vomendo, & restituendo, etiam hamum infirmitatis, & mortis euadant tandem vero quãdo vident, q hamum reiecerunt, tunc sæpe fit, q iterum diuitias & cibos recipiunt, & resorbent, quas antea vomuerant. Vel etiam generaliter ista possent dici de malis religiosis, q proficiscêdo religione, ad finẽ q hamû peccati euadant, solêt cibos bonorum temporaliû abdicare, & eiicere. Iob 20. Diuitias quas deuorabit euomet. Tãdê tñ arctati auaritia; proprietarij fiunt. & diuitias quas reiecerant, resumunt, & si possunt, dimites

nites rursum fiūt, sicut patet de multis mendicantibus, q vbi mundi negotia reiecerant, p̄ c̨ cæteris volūt resumere, & diuitias nituntur acquirere & habere c. a. Petri. 2. Canis reuersus ad vomitum, & sus lota in volutabro luti.

De Spongijs. *Cap. 107.*

1 SPongiæ ab Isidoro li. 12. dicuntur fungiæ. & s̄m Pli. istæ in mari nascuntur in locis abruptis, & petrosis, quibus quasi incorporatæ adhærent, & aluntur conchis vel pisce vel limo. Sicut. n. dicit idem Isidorus, Spongia docet esse aial p̄ eo, q abrasa de lapidibus sanguinē emittit. Secundum ēt Pli. li. 9. c. 45. spongia habere intellectū vr̄. qd̄ apparet, quia vbi auelli se senserit, contracta in se, multo difficilius abstrahitur. Qd̄ quidem (vt ait) fluctu impulsæ faciūt, & euulsæ e radicibus iterum, crescunt. Putrescunt in apertis locis, sed in gurgite bene viuont. sicut. n. dicit Isidorus ibidem, viuentium in aquis, alia discurrūt, vt pisces, & beluæ, alia vero stant fixa vt ostreæ, ecini, & spongiæ, & dicuntur fungiæ prout dicit, fingo fingis, qd̄ idē est quod abstergo abstergis. Charissimi p̄ spōgias intelligo humiles, pauperes & depressos, qui quauis nō cōputentur inter pisces. i. quāuis rōne deformitatis, squaloris & paupertatis, in numero hoim, & estimatione mundanorū non babeantur (iuxta illud Esa. 53.) Vidimus eū, & nō erat aspectus, virū dolorū, & scientē infirmitatē, & sic a multis æstimetur p̄p simplicitatē eorū, q ipsi careant vita tam gratiæ, quā fortunæ, isti tn̄ realiter viuere dinoscuntur, & in mari. i. in amaritudine paupertatis, & in gurgite humilitatis viuere per gratiam comprobātur. Isti. n. scopulis, & petris. i. Christo & sanctis per fiduciam immobiliter adhærent, & si diabolus ipsos per pctm̄ anellere voluerit, statim se contrabunt ad seipsos, & cum Deo se fortius coniungunt, & tenēt, diceotes illud ps. Mihi adhærere Deo booū ē, & ponere in dn̄o Deo spē meā. Et sic pro certo isti probanē sanguinē. i. humorē deuotiōis, & pietatis, intellectū. i. sensum discretionis, fidei & sagacitatis, & crementum profectus virtuosi operis, & bonitatis. Isti ēt, & maximè religiosi, in apto positi. i. in mundo, & aspectibus hoim, & mundi negotijs expositi, cito moriuntur per culpā, in gurgite. tn̄ religionis, & claustri sepositi viuere possunt per gratiā. Qd̄ ēt de gurgite tribulationis dici pōt, vbi. s. melius viuit bomo vita. s. gratiæ, quā si extra aquā miseriæ exterius in mundi prosperis exponatur, quia. s. tunc solet sanguis deuotionis siccari, & ipse vita grāe spoliari. Eziec. 16. Dixi tibi cum esses in sangnine tuo, viue. Vel si vis dic contra mundi dilectores, qui quāuis fine aialia. i. boies sensu, & intellectu dotati, ipsi tn̄ lapidibus. i. rebus insensibilibus, & terrenis per affectum adhærēt, ita q re ūtē vr̄, q sensu, & intellectu carent, inquantū per bona opera non se monent. Exo. 15. Fiant immobiles quasi lapis. ¶ Spon-
2 gia raræ, & porosæ, & bibulæ est naturæ, & iō aquā attrahit, & eā sibi incorporat atq; bibit, ipsamq; cum plena fuerit, nisi prætsa luerit, non euomit vel emittit. Veruntn̄ si aliquantulū præmitur, tota aqua ab ipsa sic exprimitur, & spongia inanis remanet, & penitus vacuaē. Talis est auarus, est. n. rarus p̄ incōstantiæ debilitatē, porosus per malorum affectuum multiplicitatē, bibulus per bonorum terrenorū appetitum, & cupiditatē. Isti. n. aqnā bonorum mūdi, quæ sunt fluxibilia sicut aqua, nō cessant attrahere, & in concauitatibus. i. in arcis, & abditis aggregare, ipsam vero cū ea pleni, & diuites fuerint, nolunt amplius largiri vel euomere, sed per parcitatē oia retinere, iuxta illud Prouerb. 5. vbi de aquis dr̄. Habeto eas solus, & non sint alieni participes tui. Sed quid? pro certo deus videns, q isti nolunt aliquid de istis aquis absorptis, & auarè acquisitis per largitatē dimittere, solet eos per tribulationes vel per mortē præmere, & sic pro certo quicquid biberāt de diuitiis euomere, & dimittere cōpelluntur, & ipsi nudi, & vacui de isto seculo emittuntur. Iob 20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de vētre eius extrahet eas deus. Vel dic, q spōgia est peccator, qui sicut dr̄ Iob 15. Bibit quasi aquā iniquitatem. quā. s. cū plenus luerit, nō libenter dimittit, qa sicut dr̄ Prouer. 18. Impius cum in profundū peccatorū venerit, contemnit. In fine tn̄ aquā istam. s. peccata per confessionē euomit, qn̄ Deus morte vel tribulationibus ipsum p̄mit. sæpe tn̄ fit, q per recidiuum iterum hāc resumit. obstinati. n. nunquā volunt peccata dimittere, nisi pressi. Vel dic, q mali qui act⁹ peccatorum modo dimittere nolunt, sed continuè ea bibūt, in fine morte compulsi, ipsa dimittendo euomunt.

De Sparo & solea. *Cap. 108.*

SParus s̄m Isid. li. 12. est piscis sic dictus, eo q sparo. i. lanceæ missili assimilatur, sicut solea piscis est pro eo, q soleæ sotularium aliqualiter conformatur. In quibus notare possumus, quod illorum quibus nos assimilamus, & quorum nos moribus cōformamus nomen, & famam acquirimus, & habemus. Qd̄ tam in bono significato verum est, q̄ in malo 1. Reg. 25. Rectè vocatum est nomen eius nabal.

De Stella. *Cap. 109.*

STella s̄m Pli. lib. 9. c. 40. piscis est in mari Oceano, factus ad similitudinem stellæ, carnem interius habens mollē, 1
callum vero exterius valde durum, & s̄m Arist. & Plin. iste piscis igneum dicitur habere calorem, ita vt oia in mari contacta adurat, & oē aial, quod comederit, in ventre durissimum quasi panis bis coctus inuenitur. Per istā stellam intelligo mulieres, quæ rōne ornatus superflui lucent, & rutilant sicut stellæ. Istæ. n. habent virtutem vestiuam & igneā. Quicquid. n. tangunt flamma faciunt, & incendunt, & per ardorem luxuriæ igne malorum desideriorum comburūt, qa p̄ certo, & tactus, & nutus, & aspectus, & verba, & facta earum inflammant ad libidinem cor bumanum. Vnde Eccl. 9. Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex boc concupiscentia quasi ignis ardescit. Et sic bene sequitur, q illa quæ iste piscis comedit indurantur, quia pro certo quicunq; malæ mulieri per amorem incorporati fuerint, per obstinationem in mentis duritiam commutantur, & ideo propriè pani bis cocto comparātur, quia. s. bic per luxuriam, in inferno vero per miseriam decoquuntur. Et istud patet de luxuriosis, qui præ cæteris indurati, & obstinati videntur, quod. s. ex boc patet, quia etiam in senectute nolunt pœnitere, & dato q perdant famam, animam & substantiam, nesciunt erubescere vel dolere, quia sicut dicitur Eccl. 23. Homnini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens vsq; in finē. Et pone si vis figuram Apo. 8. de stella ardente sicut facula, qui cecidit in tertiā partem aquarum, & amaræ factæ sunt & multi hoies mortui sunt ex aquis, & nomen stellæ absyntbium. Aquæ fluxibiles significant bona mundi, quorum tertia pars sunt deliciæ. Stella ergo quæ ardens dicitur, & amara velut absynthium, est mala mulier. Eccl. 7. Inueni mulierē morte amariorem. Ista. n. deducit bominem ad amaritudinē paupertatis, infamiæ peccati, & tormenti. Ista igitur in tertiā partem aquarum. i. in delicias mundi vult semper cadere, & ibi viuere, & manere, quapropter homines aquas deliciarū suarum bibentes, per diuersa peccata moriuntur, & istam esse absynthium experiuntur, quia sicut de muliere dicitur Prouerbior. 5. Nouissima eius amara velut absynthium, & acuta velut gladius biceps.

De Serra maris. *Cap. 110.*

SErra s̄m Isidorum est monstrum maris a re nomen habens Habet. n. serratam cristam, qua subnatans occultè 1
nauibus, eas occultè secat, & sic aqua subintrāte, de submersorum carnibus se satiat atq; cibat. Talis est mos, qa pro certo ista tam serra dicitur quā serratrix. Nibil. n. est qn̄ ab ipsa serretur, secetur aut pœnetretur. nauibus. n. i. corporibus in mari buius vitæ fluctuantibus subnatat occultè, ipsaque oī die paulatim secat inuisibiliter, & secretè 1. ad Cor. 15. Quotidie morior. Sic igitur naue corporis perforata, homines moriuntur, & in mortalitatis flumine submerguntur, & ab ista serra in sepulchro comeduntur, & cōsumuntur. ps. Mors depascet eos. Vel serra est diabolus, qui occultè tentationem, & delectationem suggerendo, nos secat, & sic aqua malæ complacentiæ vel consensus nauem voluntatis iotrante, nos per peccatum submergit, & necat, & tandem in inferno deuorat atque grauat. Esa. 44. Artifex lignarius extendit normam, formauit illud in runcina, id est in serra. ¶ Serra sicut dicit liber rerū, est monstrum in mari, habens alas imma- 2
nes, & pinnulas latissimas, quæ contra nauem velificantem in mari, in cōtrarium erectis alis velificare contendit. Quod cum stadijs 40. Aliquando fecerit, labore victa, alas deponit, & ad sese retrahēs lassa subsistit, ipsam vero fluctus in profundum ad locum suum reportare tūc temporis consueuit. Nauis quæ m spiritussanctus ducit ad portum, & quam gubernaculum prouideotiæ regit per fretum est ecclesia. serra vero cum pinnulis excoriationis, & rapinæ, & cum alis prælum

ptionis.

ptionis, elationis & superbiæ, est tyrannus. Quid igitur; pro certo sæpe fit vt serra .i. aliquis crudelis princeps, & secularis imperator vel tyrannus inuideat naui ecclesiæ per mare huius seculi velificanti, & quia displicet sibi, q tot, & tantis vtitur libertatibus, & q ita libere, & autenticè tendit ad portū, in contrariū nititur velificare, & ecclesiæ libertatibus obuiare, & sic solet alas superbiæ erigere, pinnulas acutæ crudelitatis extēdere, & se isti naui opponere. & eam in cursu sui regiminis impedire. Sed quid? procul dubio pro nihilo tentat hoc facere, quia necesse est nauem ecclesiæ præualere. teste .n. scriptura Eccl. 56. Pugnare contra dñm non est facile. qa
a ēt sicut dī Luc. 22. Christus pro Petro dī rogasse, vt non deficiat fides sua. Et etiam ipsa nauicula Petri fluctuasse legit, non perisse. Quid plura? pro certo finaliter necesse est, q talis tyrannus alas superbiæ deponat, & q lassus, & fatigat' se ad se contrahat, quousq; lassum, & fatigatum fluctus mortis ad profundum inferni pertrahat, & deducat. Esa. 33. Dum fatigatus desieris contēnere, contēneris. Vel illa possunt dici de tyrannis paganis, qui fidem, & ecclesiā extinguere voluerunt. qui fatigati, & victi nihil contra dñm potuerunt, sed in profundū inferni descenderunt. Esa. 14. Detracta est ad inferos superbia tua. Vel generaliter pōt dici de præsumptuosis & crudelibus, qui nituntur contra fortiores, & superiores, q finaliter lassi remanent atq; victi. Vel pōt dici de tyrannis, & balliuis, qui in principio iaciunt contra naues .i. cōtra iustos quicquid possunt ipsisque malitijs, & iniurijs obuiant, & resistunt, qui finaliter lassi in morte subsistunt, & fluctus mortis ipsos in profundum inferni deducunt. Eze. 32. Dederunt timorem suū in terra viuentiū, & portauerunt ignorantiā suā cum his, qui descenderunt in lacū. ¶ Si alio mō accipias textum, istum .s. q ista serra non contra nauem, sed potius cū naue velificare contendat, & cum ea per mare se posse currere credat, donec tandem labore victa, & fatigata subsistat, pōt cōtra præsumptuosos allegari, qui se maioribus, & melioribus nituntur æquiparare, & ex æquo cū eis contendunt currere, & se eis in gloria conformare. qđ quia continuare nequeunt, necesse habent lassi subsistere, & cessare. Istud videmus in multis temporaliter, quæ in expensis, & strenuitatib. supra vires patrimoniorū suorū magnis nobilibus, & diuitibus se cōformare nitunt, & sella continua, & arma incautè sectant, qui cū seipsos cōsumpserint, desistere cōpellunt. Cōtra quos Esa. 16. Audiuimus superbiā Moab, superbus est valde. Superbia eius, & arrogantia eius plusquā fortitudo eius. Videmus ēt ista spūaliter in religione, vbi multi nouitij viriū suarū ignari, supra vires nituntur qnque opera perfectionis facere, & nauibus .i. sanctis se credūt æquiparare, qui tñ victi, solent finaliter deficere, & a cœpto proposito vacillare. Bene ergo dicitur Eccl. 3. Altiora te ne quæsieris.

De Syrenibus. Cap. 111.

a Syrenes sēm Phisologum, & Andelinum sunt quædā mōstra marina, q̄ faciē muliebrē, brachia & mamillas habētia, pceræ magnitudinis, & facies sunt horrendæ, in reliquo corpore aquilis sunt similes, cū alis & vnguibus ad laniandum aptis. In fine vero corporis squamosas pisciū caudas habent, quibus natando in fluctibus se gubernant. Vsæ aūt sunt pueros inter brachia portare, quibus visis solēt nautæ, q̄ plurimū formidare, & ideo eis lagenā vacuā solēt proijcere vt dum cum illa luserint, possint se ab eis elongare. Et sicut dicit liber rerum, hæc narrauerunt illi, qui se vidisse asserebant. Tale monstrū vr̄ esse mala mulier. Ista .n. habet mammas blandientis delectationis, quibus .s. catulos, & sequaces suos lactat, delectat & nutrit. Threno. 4. Lamiæ nudauerunt mām̄as, & lactauerunt catulos suos. Ista ergo licet videatur esse fœmina in prima parte .i. principio .s. dulcis amicabilis, & benigna, est tñ aquila in sequenti, habet .n. alas & vngues. alę .n. significant suā volatilē voluntatē, vngues vero suā auarā cupiditatē, & suam rapacem tenacitatē. Mulier .n. per varia desideria dicitur volare, & illos quos decipit, solet bonis fortunæ, naturæ, & gratiæ rapaciter spoliare. Dan. 7. Vngues habebat ferreos &c. Ista tñ dr̄ habere caudam pisceā, quia pro certo cauda .i. finis & intentio istarū principaliter quærit aq̄ deliciarū, & fluxum luxuriæ corporalis. Vel dic, q istæ syrenes possunt significare iudices pcipites, & crudeles, qui volare dicuntur, & pungere, eo q sine deliberatione solent rapinas, & punctutas præcipitanter, & celeriter exercere. maliebrem tñ .i. dulcē faciem, & apparentiam dicuntur habere, & mamillis dulcium verborum, & fallacium in principio dicitur lactare, vt sic possint deceptos melius deuorare, & de spolijs aliorū se, & catulos .i. filios, & neporulos enutrire. Esa. 34. Ibi habuit souea hericius, & enutriuit catulos. Quid igitur? Procul dubio nautæ .i. simplices tales solent valde timere, & ne ab eis obruātur, præcipuè formidare. Necesse ergo, q aliquid ad ludēdum ipsis proiiciant .i. q aliquod munus vel encœniū eis offerant, vt sic locū fugiendi habeant, & euadant. alias .n. si se muneribus non redimunt, submersionē, rapinam & exhæredationem timere possunt, quia sicut dr̄ Michea. Si quis non dederit in ore eorum quippiam, sanctificant super a eum prælium. ¶ Syrenes saltantes & ludentes significant tempestatem sēm Phisolo. tūc .n. maiorē faciunt lætitiam, qn̄ sentiunt tempestatem in proximo futuram. Sic verè multi sunt qui tunc summè lętantur, & gaudent, qō tempestatē tribulationum aliis venire vident, contra illud Prouer. 24. Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, quia sicut dr̄ Prouerb. 27. Qui in ruina lętatur alterius, non erit impunitus. Vel pōt dici contra prædones, quorum saltus, festa & conuiuia, signa sunt tempestatis, & rapinæ subditorum. Constat .n. q cū multa expenderint festinando, magis & acrius solent rapere, suā paupertatem supplendo, dicunt .n. faciamus bonum festum, quia rustici totum soluent. Nautæ ergo .i. simplices debent sibi de futura tempestate, & rapina timere, qn̄ vidēt tales syrenas festa, & conuiuia, & alias lætitias celebrare. Prouerb. 24. Extrema gaudii luctus occupat. Vel istud potes exponere sicut supra de auib' tit. de fulica. §. 2. ¶ Syrenes dulcissimè dicuntur cantare &c. vide libro de animalibus ca. de syreni- b
bus, & dic per omnia sicut ibi.

De Scylla pisce. Cap. 112.

Scylla sicut dicit li. de natura rerum, allegans Andelinum a monstrum est secūdum rei veritatem habitans in illo mari quod Italiam, & Siciliam secludit, & habet pectus, & caput vt virgo, sicut syrenes, rictus vero, & hiatum oris, & dentes habet horribiles. Istud vero nautis, & omni generi hominum inimicum est, & in eius sanguine delectatur, in aqua difficiliter vincitur, in terra vero quasi penitus est imbelle. Vocem autem habet quasi musicam, & in melodia delectatur. Tale monstrum charissimi videntur esse multi, qui scilicet simul sunt crudeles, & falsi, quia videlicet ipsi faciem .i. apparētiam habent virgineam, & benignam, vocem vero dulcem melodiosam, & suauem, & tamen humani generis sunt inimici, & ad deuorandum, rapiendum, & tribulandum nautas .i. simplices semper prompti. Nam cum sua simplicitate virginea, & cum sua voce, & locutione mellea quas ipsi prætendunt exterius, illi pro certo pleni sunt crudelitate selles, quā sub falsitate palliata sibi seruant interius. dentes .n. crudelitatis, & voracitatis noscuntur habere. quibus nō cessant alios, temporaliter & verbaliter rodere, & mordere. Ista parent, de diabolo, & hæretico, qui sub spē alicuius blandimenti, q̄ pterunt, hoiem ad dānationem pertrahunt atq; terūt. Ista parēt de vsorariis, & alijs falsis iudicib', officialibus & balliuis qui vt decipiāt, in principio virgines esse videntur, & tñ constat, q mordere semper, & rapere machinantur. Istud patet de hypocritis, qui sunt virgines in apparētia, qui tñ sunt animarum inimici in existentia. Istud etiam patet de detractoribus, qui .s. in prima parte .s. in hoim apparētia, sunt virgines posterius vero in eorum absentia sunt pessimi. Isti ergo dum sunt in aqua mondanæ fluxibilis pspiritatis, & vitæ, vix possunt ab hoie superari, cū vero ad terrā .i. ad mortē venerint, tunc nullius sunt valoris, quia tunc vel in se quantū ad aiam vel in filiis quantum ad mundum superantur, & eorum fortitudo ad nihilum deducitur. Ezech. 32. Dederunt fortitudinem suam in terra viuentium, non dormierunt cū fortibus, qui descenderunt in infernum. Isti igitur poterūt in locustis figurari, quæ (sicut dr̄ Apoc. 9.) facies hoium, capillos mulierum, & tñ dentes leonum, & caudas scorpionum habuerunt quia .s. tales sunt hoies, & mulieres in facie. i. in apparentia blandiendo, sunt tñ leones in existentia deuastando, et scorpiones posterius in absentia detrahendo, & pūgendo mordaciter, & vrgēdo. Proue. 23. Ingreditur blandè, nouissime aūt b
mordebit vt coluber. ¶ Et non aq scylla periculū ē marinū, et sēm poetas, scylla ēt dea est maris. Sed de hoc vide alibi .s. li. 8. c. 12. §. 18. et infra libr. 15. vbi agitur de fabulis poetarum.

De

De Scincis. Cap. 113.

1 SCinci ſm Iſid. circa Nilum frequentiſſimæ ſunt beluæ, q̃ crocodilis ſunt ſimiles, ſed minores, & horũ carnes medicinales eſſe videntur, quia ſi quis in poculo ſuo carnes huius beluæ poſuerit, inde veneni potentiã expellit. Iſti ſcinci poſſunt mihi ſignificare aliquos tã ſeculares q̃ religioſos, qui rectè in apparentia videntur eſſe ſimiles crocodilis, rõne. ſ. alicuius familiaris vel leuis vitæ, quam ptendunt, veruntamẽ iſtis ſunt valde minores in malitia vel errore. Dato. n. q eſſe videantur mali exterius in conuerſatione, ſunt tñ boni, & medicinales interius in intentione, & iſtud patet, qa etiam vinum doctrinæ, quod per eos tranſit. i. illa documenta dicta vel verba, quæ ipſi alijs dicunt, & emittũt, procul dubio contra venenum peccati remedium ſunt, quia quamuis multis inſolenter, & leuiter videantur viuere, ſciunt tñ vtiliter, & facere, & docere. Non oportet ergo de talibus iudicare ſm faciem, ſed ſm peccata, iuxta illud Ioan. 7. Nolite iudicare ſecũdum faciem, ſed rectum iudicium iudicate. ¶ Sicut dicit liber rerum, ſcinci beluæ ſunt, quæ præuident tempeſtates, & ventos, cauda enim ſua villoſa obturant foramen cauernæ, a qua parte debet flare ventus, oppoſitum verè apertum dimittunt &c. Expone ſicut lib. ſequenti de animalibus titu. de taxo. §. 2. vbi inuenies ſimile.

De Tencha. Cap. 114.

1 TEncha piſcis ẽ lacualis, qui luto nutritur, & aliqñ pelle nigra, qñq; verò aurea coloratur. Piſcis eſt exterius valde viſcoſus rectè quaſi anguilla, dulcis eſt cibus, ſed duræ digeſtionis, & ſm opinionẽ vulgi, iſte coire dr̃, cum buffone. Talis eſt peccator, qui luteus eſt per auaritiã, viſcoſus per luxuriam, niger per infamiam, aureus tamen per curioſam veſtitus apparẽtiã malæ digeſtionis, & cõuerſionis per obſtinationem, & malitiam, & cum buffone diabolo coiens per malam amiciam, & ab ipſo concipiẽs peccatum, & nequitiam pſal. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem.

De Trutha. Cap. 115.

1 TRutha ſm librum rerum, & etiam ſicut ſenſu patet, eſt piſcis, qui in fluminibus inueniuntur, qui de altis mõtibus oriuntur, & qui lapideum litus habent. Eſt aũt ſalmoni ſimilis in colore cutis ẽt in rubore, & partim in ſapore carnis, ſed hoc ſolum in æſtate, quia. ſ. in hyeme carnes habet albas, ſicut alij piſces dulcedinisq; minoris. Tales ſunt boni religioſi, quia pro certo, iſti in flumine religionis inueniuntur, quæ. ſ. fundũ, & fundamentũ habet lapideum. ſ. ipſum Chr̃m, q lapis, & petra dr̃ in ſcriptura, & ab altis mõtibus. i. a ſanctis, & perfectis patribꝰ noſcitur deriuata. Iſti. n. Salmoni. i. Chr̃o pro viribus aſſimilantur, & quantũ ad cutẽ honeſtæ conuerſationis, quantum etiam ad carnem interioris affectionis, ipſum pro viribus imitãtur, quod tñ ſolum fit in æſtate. i. in tempore gratiæ, qñ. ſ. abundant calor charitatis & ſplẽdor veritatis, & fructus bonitatis. Nam in hyeme. i. in ſtatu peccati, vbi frigus indeuotionis, & ſterilitas virtutis, & perfectionis abundãt, iſta ſimilitudo deficere cõprobat̃, qa. ſ. ſapore charitatis, & colore honeſtatis ceſſantibꝰ, iſti nõ Chriſto, ſed alijs piſcibus. ſ. peccatoribus, & malis etiam ſecularibus cõformantur. Tunc. n. põt de ipſis dici illud pſa. Non eſt ſimilis tui in dijs domine, & non eſt ſecundum opera tua.

De Thymalo. Cap. 116.

1 THymalus ſm Iſid. li. 12. ex flore, q thymus dr̃, nomen habet. Nã (vt aiũ) cum ſit colore gratus, & ſapore iocũdus, tñ ſicut iſte flos fragrat, & corpore odore aſpirat. Tales ſunt ſancti, qui exemplo floris fragrantiſsimi Ieſu Chriſti colorem gratæ conuerſationis induunt, & odorẽ iocundæ famæ in aliorum naribus diffundunt. Cant. 4. Odor veſtimentorum tuorum ſuper omnia aromata.

De Teſtudinibus. Cap 117.

1 TEſtudines ſm Pli. li. 9. c. 10. mare Indicũ habet ita magnas, q de teſtis earum homines ſibi faciũt lata domicilia, atq; inter inſulas maris rubri de ſingulis teſtis ſingula fiunt nauigia. Iſtud mõſtrum caret dentibus, acutum tñ habet roſtrum, & durum, nam tanta eſt ſibi oris duritia, q lapides cõminuat atq; frangat, & iſtud oua parit vſque ad centena, q̃ in terra foſſa, & pectore pauita incubat noctibꝰ, fœtus verò educat annuo ſpatio ſicut ait. Chariſſimi per teſtudines poſſunt intelligi plati, qui cutem exterioris apparentiæ debent per conſtantiæ, & patientiæ firmitatem præ cæteris, habere ſolidam, teſteam atq; duram. Ezec. 3. Dedi frontem, tuam duriorem frontibus eorũ, & faciem tuam valentiorem dentibus eorum, quaſi ſilicem, & adamantem dedi faciẽ tuã. Quid ergo? pro certo iſti debent eſſe tales, & tanti, q ipſi poſſint eſſe domus ad alios continendũ charitatiuè, & naues ad alios deferendũ ſuſtentatiuè, quia. ſ. iſti ſicut domus ſubditos debent contra frigora tribulationum, contra pluuiam tentationũ, contra latrones. i. contra impios mundiales, & contra feras. i. contra demones infernales defendere, & ſicut naues ipſos in mari. i. in amaritudine paupertatis miſericorditer ſuſtinere, & pro ipſis ſpiritualiter, & temporaliter nutriendis, merces virtutum, exemplorum, documentorum continere. Prou. 31. Facta eſt quaſi nauis inſtitoris, de longè portãs panem ſuum. Quia pcul dubio iſti oua, & fœtus. i. ſubditos ſuos debent in grãm ſpũaliter parere, & in terra. i. in ſuæ mortis memoria per humilitatẽ infoſſare, ipſoſq; pectoraliter pauitos fouere, & pſonaliter exemplis, doctrinis & elemoſynis, educare. Eſa. 34. Ibi habuit foueã hericius, & enutriuit catulos. Quid ergo? p certo iſti dentibus crudelitatis rapacis, & detractionis mordacis, debẽt carere, qa. ſ. nullũ debent iniuſtè affligere vel mordere. Veruntñ quãtũ ad impios puniendos, roſtrũ oris debẽt p ſeuerã locutionẽ ita fortè, & durum hr̃e, q lapides. i. lapideos pctõres poſsint cõfringere vel domare, & rigore iuſtitiæ caſtigare, vt ſic de ipſis dicat̃ illud 3. Reg. 19. Ecce dñs tranſit, & ſpũs grandis, & fortis, ſubuertens mõtes, & cõterens petras ante dñm. Vel p dentes poſſunt intelligi verba mordacia, qa p certo ſæpe fit, q dato, q hõ prælatus vel iudex careat hmõi dentibus. ſ. iniurioſis ſermonib. non eo minꝰ ſolet ꝓteruos corrigere, & frãgere, & lapideos hoies caſtigare. Vel põt allegari, q plus ꝓficit qñq; roſtrum durũ. i. dura, & ſeuera reprehenſio, q̃ dẽtes acuti. i. q̃ mordax & crudelis punitio, qa ſicut dr̃ Prouer. 17. Plus ꝓficit correctio apud prudẽtes, q̃ cẽtũ plagæ apud ſtultũ. Et hoc qa prudens verborũ correctionibus emendat̃, ſtultus verò plagarũ ictibus indurat̃. Vel illud põt allegari de diuitibus, qui rectè apud mũdanos domus, & naues. i. magni, & notabiles reputantur, q pro certo fœtus, & filios ſuos, ſolent in terra. i. in amore terrenorũ ſepelire, & ipſos vltra debitũ diligere, & fouere. ¶ Teſtudo cũ vxore ſua cohabitat carnaliter pecorum 2
more. Veruntñ vxor ſua nõ libẽter patit̃ copulã, quouſq, maſculus ea auerſa ori eius feſtucã imponit. Iſtud põt intelligi, de bonis mulieribus, q̃ copulã carnis ẽt cũ ꝓprijs viris debẽt difficiliter, & cũ quadam diſplicẽtia ſuſtinere, maximè qñ vidẽt eos beſtiarũ, & pecudũ more effrenari, & carnaliter motos eſſe, & ſolũ pp feſtucã, q̃ habẽt in ore. i. pp frenum legis diuinæ, q̃ hoc pcepit, ſe debent bonæ mulieres in talibꝰ exercere, vt. ſ. non ex libidine, ſed ex iuſtitia moueantur, iuxta illud 1. ad Cori. 7. Vxori vir debitum reddat, ſimiliter, & vxor viro. Aduertens ad illa, quæ dixit Angelus Thobiæ, Thobiæ. 6. q. ſ. in illis, qui coniugium ita ſuſcipiunt, q a ſe Deũ excludant, & ſuæ libidini ita vacent ſicut equus, et mulus, poteſtatem habet demonium ſuper illos. Vel põt dici contra malas 3
mulieres, quæ nõ patiunt̃ libidinẽ a procis ſuis, niſi ẽt feſtucã donorũ, et munerũ recipiãt ab eiſdẽ. ¶ Teſtudines marinæ, intm̃ diligũt liberè reſpirare, q ſurſum in aq̃ ſuperficie volũt quaſi cõtinuè ſupernatare, et ſic fit, q dũ teſtudo nõ aduertit et reſpirando aerẽ delectatur, teſta eius a ſole taliter ſiccatur et induratur, q ſe ſubmergere vel in aqua ꝓfundare impedit̃ et inuita ſupernatare cõpellitur, et ſic piſcatorũ manibus exponit̃ deprædãda, ſicut dicit Pli. lib. 9. c. 10. Reuera ſic vr̃ hodie de multis eccleſiaſticis, et religioſis, conſtat. n. q iſti ſunt poſiti in mari pœnitentiæ, vt in aq̃s deuotionis, et gratiæ balneent̃, et per humilitatẽ inferius ꝓfundent̃. Sed q̃d? Pro certo hodie ita appetũt fatuæ teſtudines. i. fatui religioſi, et clerici libere reſpirare, et ita gloriant̃ ſurſum ad auras mũdani fauoris aſcendere, et ſe mũdi negotijs implicare, et ita abhorrent in ſtatu religionis manere, et in ꝓfundo ſtatu humilitatis iacere, q pcul dubio ſurſum in paulo in ſtatu alicuius, eminẽtiæ gloriant̃ aſcendere, et in officijs, et dignitatibꝰ vel 5
in mũdi fauoribus vel in curijs principũ vel in executionib. mortuorũ vel i alijs adminiſtratiõib. terrenorũ delectant̃ et appetũt pſidere, ſicut ad litterã patet ẽt de mẽdicãtib. q quaſi vident̃ mare religionis dimittere, et extra quaſi ex toto ad

feculi negotia se transferre. Esa. 23. Exi terram tuam filia maris, non est cingulum vltra tibi. Ac si diceret, isti cingulũ obedientiæ dimittunt, & rumpũt, & de mari religionis ad mũdũ exeunt, & accedũt. Quid plura? Procul dubio ibi sui ipsius taliter obliuiscuntur, q a sole, mundanæ prosperitatis, & ardore cõcupiscentiarum ibi a humore deuotionis siccantur, & per obstinationem, & malam consuetudinẽ taliter indurantur q se in mari religionis profundare amplius impediuntur, imo quasi seculares effecti, ẽt contra voluntatẽ rõnis sursum sup mundana sup eruatare, & euagari, & mentaliter, & personaliter dinoscunt, & sic p cõsequẽs ipsis piscatoribus infernalibus exponuntur. Qđ potissimè patet de apostatis, qui libere aspirare volentes, libertatem plus debito diligentes, mare religionis abhorentes, exterius sicut seculares vagantur, ita indurati in malo, q amplius redire dedignantur. Marc. 13. Qui supra tectũ est, non descendat in domum 4. Reg. 1. De lectu-
4 lo super quẽ ascendisti nõ descẽdes, sed morte morieris. ¶ Testudo maris faciliter capitur, qñ primitus inuersatur, rõne. n. duræ & latæ testæ nõ se põt faciliter releuare, seu iterum reuersare. Scit igitur dicit liber rerum, testudines de nocte exeundo ad terram depascuntur, & satiantur, & tandem redeuntes ad aquã, super aquam dormiunt fluctuando. Tunc ergo duo piscatores natando seu nauigando accedunt, qui ipsam inuersant, & qui ẽt pedem suum firme ligant, & sic eã inuersam, & supinã ad littus trahũt. Charissimi tunc hõ spũaliter inuersatur, qñ errans in fide, contra Deũ supinatur, & fidei eius repugnat, & sibi mentaliter aduersatur, vel qñ per desperationem a statu spei retrouertitur, & per obstinationem contra dñm voluntarie aduersatur. psal. Auertantur retrorsum, & confundantur. Ex quo n. homo a statu fidei per hæresim auersus fuerit, & euulsus, vix aut nunquã põt resurgere, nec se a sua perfidia releuare. Hie. 8. Qui auersus est, nõ reuertetur. Quid igitur? Procul dubio qñ hõ in terra diuitijs satiatus fuerit, & in aqua deliciarum supernatando dormierit, & quieuerit, tunc adsunt piscatores, qui ipsum per hæresim vel per desperationem inuersant, & ipsum contra deum, & paradisum per obstinationem supinant, & vinculo malæ consuetudinis ipsum alligant, & sic cum propter duritiẽ cutis. i. mẽtis resurgere nõ valeant, ad littus inferni p libito ipsum portant, exemplo mortui, qui auersus ad tumulũ trahitur, & supinus in tumulo sepelitur. Vnde de talib. põt dici illud Dan. 13. Euerterunt sensum suũ, & declinauerunt oculos suos vt non viderent cœlum, neq; recordarentur iudiciorum iustorum. Vel dic, q inuersatio ista est mors, quia ẽt mortui inuersi sepeliuntur, quia pro certo mali qui modo vinci nequeunt, tunc saltem superabuntur, quando per duos nautas. i. per dei occultam ordinationem vitam limitantem, & per casum vel infirmitatem corpus affligentẽ, per mortem inuersabuntur, & per alium nautam. s. diabolum ligabũtur, & ad littus inferni trahentur, & de mari fluctuosæ vitæ, & prosperitatis extrahentur. Ezech. 29. Extraham te de medio fluminum tuorum. Vide ad hoc figuram supra de fuligine.

De Testeo Pisce. Cap. 118.

1 TEsteum ẽm Arist. aĩal est in mari arabico, quod pp duritiam testæ suę, pro eo q fumi euaporare nõ possunt, aliquotiẽs infirmatur, & calore intrinseco inflãmatur. Vadit igitur ad aquam dulcem & potat, & in ipsa aliquandiu habitat, & sic cutis eius subtiliatur, & sudore exeunte sanatur. Sic vetẽ si propter duritiam mentis nostræ, corporis, cordis & oris clausi, mali vapores vitiorũ a nobis per confessionem non exiuerunt cõpetenter, pp q calore concupiscentiæ generato moraliter fuerimus infirmati. restat, q aquam dulcem deuotionis, & compassiõis bibamus, & q in aqua lachrymosæ confessionis, & compunctionis nos corporaliter balneemus, vt sic dura cute voluntatis nostræ obstinatæ madefacta, sanitatem animę reportemus 4. Reg. 5. Vade lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua.

De Tortuca Maris. Cap. 119.

1 TOrtuca maris, barcora, testudo, & testeum animal, videntur supponere pro eodem, & etiã magister de proprietatibus rerum de prædictis non facit speciales titulos. Veruntamen quia liber de natura rerum ponit diuersos titulos de eisdem, ideo ego posui sub diuersis. Dicit ergo, q tortuca marina ẽ belua ingẽs similis tortucæ terrestri, sed eius quantitatem in infinitum excedens. Octo. n. cubitos habet in lõgitudine, latitudo verò eius quattuor est cubitorum. scutum habet testeum, triãgulare, quinq; cubitorũ. Crura habet longa, digitos magnos sicut leo, fortitudine, & audacia est mirabilis. tres. n. hoĩes inuadere non formidat. Illa possunt capi in bono, & sic per tortucam intelligã virum iustum, mari pœnitentiæ deditum, & ad tolerandũ aduersa oĩa induratum. Iste. n. debet habere octo cubitos. i. octo beatitudines, scutum ẽt testeum constantiæ, & fortitudinis, debet habere, qđ tres virtutes theologicæ. s. fides, spes, charitas, debent triangulare, & quod quinq; cubitorum debet esse, inquantum debet contra quinq; sensuum ille cebras preualere, sic igitur armatus vnguibus iustæ correctionis, & scuto fortitudinis, & perfectionis, tres viros. s. superbos, auaros, & luxuriosos, vel tres viros. s. mundum, diabolum & corpus proprium non timebit inuadere, ipsosq; poterit superare. ps. Scuto circundabit te veritas eius, non timebis a timore nocturno. & ad Ephe. 6 Sumentes scutum fidei, in quo possitis, oĩa tela nequissima ignea extinguere, & galeam salutis assumite, & gladium spiritus quod est verbũ dei. Vel ista possunt dici de fatuis, & protervis, qui qñ scuto, & armis alijs sunt circuncincti, ad mala omnia sunt audaces. Vel per scutum intelligo obstinationem mentis, & duritiam voluntatis, qđ. i. triãgulare dr̃, p eo q a tribus pessimis vitijs fabricatur, quæ sunt falsitas, crudelitas, cupiditas. Ex istis. n. tribus constat scutũ, iniquitatis malorum. isti. n. habent falsitatem vt decipiãt, crudelitatem vt diripiant, cupiditatem & accipiunt. Tali ergo, scuto sic triangularo armati solent audacter tres viros. i. vniuersitatem bonorum (qui per tres viros, Noe, Daniel, intelliguntur Ezech. 14.) prælatos. s. continentes, & coniugatos solent inuadere, & eos multipliciter infestare. Vnde de talibus dr̃ Iob 41. in persona Behemoth, q corp' eius quasi scuta fusilia &c. Vel per istam beluãm intelligo incorrigibiles, & obstinatos, qui ita duri sunt contra veritatem, & contra iostiniã scutati, q nulla correctionis sagitta possunt penetrari, q primo alios verbis, & iniurijs non timent inuadere, & eis temerariè contrare. Esa. 48. Scio enim quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. ¶ Tortuca maris si inuersatur, vires perdit, se enim vix potest releuare. Sic tales cũ mors eos inuersauerit, nil valebunt, cum amplius a vitiis nõ resurgant. Vel expone sicut supra de testudine, vbi est simile. Vide lib. de animalibus. cap. de tortuca.

De Thyno. Cap. 120.

THynnus monstrum est marinum caudã habens latitudinis duorũ cubitorũ, qđ in mari fœticãt, & non alibi, q istud taliter impinguat vt dehiscat, & vltra biennium raro viuit, vt dicit Pli. li. 9. c. 15. Scđm verò Alber. bestiæ sunt in Aethiopia quæ colore fusco binas habent mamillas, quibus lactant catulos Pli. verò li. 9. c. 3. ait thynnorũ tantam multitudinem in mari indico classi Alexãdri magni obuiam fuisse, vt classis econtra aciem direxerit, cũ alias nõ esset sparsis euadere, thynnorum multitudine obuiante. Tales sunt multi, qui caudam. i. spem futuræ vitæ habent latam, & hoc binorũ cubitorũ, quia. s. bis credunt viuere, diu. s. in hoc seculo, & futuro, & inde est, q duas mammas habere dicuntur, inquantum spe prosperitatis, et futuræ lactantur, & delectantur, & iõ pro certo fœtus suos. i. desideria sua, voluntatem & propositum, solent in mari. i. in mundo, et mundialis amore patere, et nutrire, et se ibi taliter diuitiis, et delicijs impinguare, q vitam gratiæ continuare nequeunt aut seruare. Quod ẽt de temporali vita verum, est: quia pro certo, qui vltra modum corporaliter delicijs impinguantur, et quorum mentes carnalitatibus cumulantur, et quorum status prosperitatibus augmentatur, vita tam temporali, quam spirituali, et æterna faciliter spoliantur, figurati Agag pinguissimo, qui a Samuele est occisus 1. Reg. 15. Quia pro certo illi, qui prædictis pinguedinibus impinguantur, mortem reportare sæpius promerentur. Ideo dicitur 1. ad Timoth. 5. Vidua in delicijs uiuens mortua est. Illi etiam contra classem Alexandri id est, contra statum bonorum se congregant, & ei obuiant, et repugnant, quare etiam necesse, est ut econtra ipsi boni, contra eos se colligant, confœderent atque iungant, vt eorum impetum securius fugiant, et euadant primo. Machabeor. quinto. Congregatæ sunt gentes vt dimicent contra, nos. ¶ Thynus procedens ad terram, vt pascatur, dextera solet

so let ripa intrare,& leua exire. Quod accidit fm Pli. lib.9.c. 45. quia dextero oculo melius creditur videre q̃ sinistro, na sura tñ vtroq; oculo habēte. Et sic ergo supponitur q̃ semp vult oculum impouere versus partem illam ad q̃ tendit. Sic mali modo procedentes ad pastus bonorum tpalium acqui rendos, dextera prosperitatis solent ad terrena intrare, sed procul dubio sinistra aduersitatis es inde p mortem solent recedere,& exire, quia pro certo illi, qui nunc ad terrena intrant prosperè,& quietè, finaliter inde sinistrè exeunt,& molestè. quod bene figuratur Ezec.50. vbi dr q̃ ille q per portam meridionalem in solemnitatem ingrediebatur per portam aquilonarem egredi iubebatur. Meridies.n. prosperitatem, Aquilo frigidus aduersitatem designat, ad deno tādum, q̃ illi qui ad mundana prosperū habent ingressum.f. diuites, in fine sinistram aquilonarem,& aduersum habebūt egressum, quia sicut dr Prou.14. Extrema gaudij luctus occupat. ¶ Thynnus fm Pli. belua est marina, quæ curiositate vi dendi vela nauium agitari vēto, naues persequitur, & intm stupore efficitur, vt tridente percutiatur absq; eo q̃ moueatur. Simile videmus multis accidere, & maximè curiosis,& religiosis,& iuuenculis mulierib. Isti.n. valde appetunt videre vela nauium volare, i. mundi ludos, solatia, ludibria, pompas, choreas,& similia celebrari. Sed quid? pro certo dato, q̃ in principio non intendant aliquid mali, ita tñ stupore, delectatione,& admiratione,& cōplacentia afficiuntur,& tenentur, q̃ vbi non aduertunt, à natura diabolo tridente tētationis triplicis concupiscentiæ.f. superbiæ, luxuriæ, & auaritiæ, percutiuntur,& sic per pctm spiritualiter occiduntur. Cuius figuram habemus in Dina virgine, quæ volens videre mulieres regionis Sichimorū egressa, vbi à Sichem filio Emor est corrupta, quia verè mulier iuuenis curiosa facta, & mores aliorū videre sollicita, corruptionem pcti solet faciliter, reportare. ideo benē consulitur Eccle.3. vbi dr. In superuacuis rebus noli scrutari multipliciter,& in plurib. operib. eius nō eris. Sequitur. Multos.n. supplantauit suspitio illorum, & in vanitate detinuit sensus eorum. ¶ Secūdum Soli. thynni sunt beluæ quæ in ponto solū(quod est mare cætetis dulcius) inueniuntur, qui flumina intrant dextera, & ea exeunt leua. Sic tales, qui in dulcedine deliciarum volunt viuere, flumina statum,& beneficiorum,& diuitiarum mundialium, quæ dicuntur flumina, quia fluunt, dextera prosperitate adipiscuntur, sed sinistra aduersitatis per mortem exinde egredi compelluntur,&c. dic vt supra.co.§.2.

De Tomo seu Tonio. *Cap. 121.*

Tomus seu tonius piscis est magnus, sicus porcus marinus, qui circa massiliā in abundantia reperitur. Iste super omnes pisces magis iners,& timidus fertur esse, non pot.n. ita modicum obicem innenire, quin continuo retrocedas,& inde est q̃ in reti captus, nullā prorsus adhibet diligentiā exeundi, solū obstaculū retis timens. Vnde q̃nque inuoluuntur centum in vno reti,& ibi quādiu piscatori placuerit, nisi alio vinculo detinentur, et in aqua existētes sicut in armento temporib. distinguuntur. Veruntā qñ delphinus aliqn cum talib. in eodem reti capitur, tunc statim ipse rete rumpit,& alij post sequuntur,& sic illi qui multi imbecilles existunt aggredi non audebant, vnius delphini fortitudine,& audacia liberantur. Ista.n. inueni in libris, sed audiui ab illis, qui mare massilieum frequentauerans. Ista pōt allegari narratiuē, quō vna bona persona proficit in cōitate vna, sæpe.n. sit q̃ vbi vna magna congregatio exire aliquod periculum nesciebat, vnus bonus,& sapiens exit,& dat exemplum,& viā alijs exeundi,& ista in tpalib.& politicis,& moralib.& theologicis, quotidie videmus, quia sicut dr Eccle.16. Ab vno sensato habitabit ciuitas,& à multis fatuis derelinquetur. Ista potissimē apparent in moralib. vbi multi sunt ita imbecilles, q̃ omnem obicem tentationis vel tribulationis solent timere,& statim à vita virtutum retrocedere,& infra rete diaboli se ligare,& fine quocunque conatu pœnitentię in piscatorum infernaliū dominio totaliter remanere, nisi forte sit ibi aliquis delphinus.i. aliquis prudēs homo, qui rupto reti diaboli exeas, vt eius exemplis,& monitis possint alij se saluare. Eccl.9. Rex magnus vallauit ciuitatem,& munitiones ea ruuit per girum,& inuentus est in ea vir pauper,& sapiens, qui liberauit vrbem per sapientiam suam. Vel ista pōt

dici de bonis, qui in reti religionis,& Dei mandatorū,& in dñio prælatorum manent pacificè,& quiete, & timēt impingere in obicem pctorum. Veruntā qñ est ibi vnus malus delphinus qui retē rumpit, mādata frangit, vel religionem exit, tūc malo exemplo suo aliorum multitudinem secum trahit. Figuratus in dracone. Apo.12. cuius cauda.i. cuius exemplū sequela trahebat post se tertiam partem stellarum. quia breuiter per vnum malum qñq; damnātur multi,& econuerso, per vnum bonum saluantur aliquotiens multi mali. Vnde ad Ro.5. Sicut per inobedientiā vnius hoīs pctōres constituti multi, ita per vnius obedientiam iusti constituentur multi. Vel ista pōt dici de sanctis patrib. qui in reti inferni detenti,& à morte oēs ligati, nullam habebant potentiam euadēdi, veruntā delphinus Christus, qui cum eisdē fuit mortuus,& captus, rete mortis.& inferni resurgēdo rupit,& sic alios mi seros secum duxit, quia breuiter sicut oēs per vnum.f. Adam facti fuerunt transgressores, ita nēs per vnum.f. Christum sancti sunt peccati,& inferni egressores. vnde ad Ro.5. Si.n. vni hoīs pctō multi mortui sunt, multo magis vnius hoīs Christi grā in plures abundauit. ¶ Tonij ita sunt simplices pisces, q̃ vbi piscator eorum congregationem inuenerit, statim pisciculos qui sarde dicū pro pabulo eis proijcit, qui statim mo re porcorum, qui cum glandib. trahuntur post pastorem, ipsum piscatorem sequuntur,& eis sequentib. etiam alij adiunguntur,& sic q̃q; per duas dietas vsq; ad portus supercilia ducūtur, vbi cum reti tenui de ripa ad ripam, vel de rupe ad oppositum protenso dapti, ineuasibiliter retinentur, ibiq; sicut in carcere quādiu piscatorib. placuerit reseruant. Tales sunt mali, qui sardella mundi delectabilium piscatorum sequuntur,& eorū exēplis ēt alij aggregantur, quousq; in gurgitem inferni ab eis concludantur, vbi necessario,& perpetuo pro rete mortis ineuasibiliter detinētur. Prou.7. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimā,& nescit q̃ ad vincula stultus trahatur. Vel dic, q̃ fatui tracti delectabilib. sequuntur diabolum vel mundi ludibria,& non cauent q̃ gurgitem peccati intrent,& q̃ reti malæ consuetudinis se inuoluant,& quòd necessario ibi restent. Allega vt supra.

De Torpedine. *Cap. 121.*

Torpedo fm Isid. lib.12.& Pli. lib.9.c.42. Piscis est sic dictus eo q̃ quicquid tāgit facit obstopescere,& torpere,& in sensu,& motu deficere,& languere,& hoc non solum eum tangitur imo etiam cum ei appropinquatur. Nam dato q̃ in luto lateat, pisces tñ desuper securè natantes solet stupefacere,& subito corripere,& mordere. Si quis etiam mediante virga vel hasta torpedinem tetigerit, brachia tangentis quamquam fortissima subito obstupescūt,& torpent. Quid plura? tanta est vis torpedinis(vt aiūt) vt etiam aura desuper eam transiens, torpore inficiat eorum hu manum, nec est ita velox aial(vt dicunt) quin pedes eius subito tractu torpedinis alligentur, sicut dicit idem Plin. lib.3. ca.5. Quod etiam à quodam abbate, qui se asserebat vidisse in pictauia, audiui. Charissimi p certo talis torpedo vr esse mors, ipsa.n. torpedo dici potest, pro eo quòd torpidē,& tarde videatur venire. Verumtamē ista est tantæ fortitudinis,& virtutis quòd omnem creaturam quam tangit facit obstupescere,& torpere,& motu,& sensu deficere,& carere. Nō valent.n. mundi deliciæ natantibus, non valet virga prædib. non valet hasta militibus, non valet cursus velocibus omnis enim tactus ab ista immobilis efficitur,& insensibilis,& stupidus congelatur,& sua omnis velocitas alligatur. Amor.2. Peribit fuga à veloce. Nec mirum, quia etiam ipsa aura ab ipsa flans,& veniens, i. ipsa fama ipsius mortis cum benè considerantur, profundē, solet hominem turbare,& præ stupore,& extasi congelare. Deute.28. Stupebis ad terrorem eorum q̃ videbūt oculi tui. Vel si vis pone de muliere, cuius tactus,& habitatio, fama auditus,& consideratio facit hominem stupidum, insensibilem, inaduertentem,& tutum, sicut supra de natce,& sicut secundum Plinium libro.9. capit.42. vbi supra. Iecori torpedinia teneritas nulla præfertur. Sic verè iecori,& affectioni mulieris nulla dulcedo vel tepitudo coæquatur, quando,f. fatuus animus ab ea decipitur,& fraudatur. Quod bene patet in luxuriosis, qui auri mulierum nihil præferunt. Vnde Prouerb.5. auns distillans labia meretricis &c.

De Trebio. Vide Pli li. 9. c. 21. non enim intellexit auctor. *Cap. 123.*

1 TRebius sm Pli. piscis est pedalis longitudinis, qui cũ inueniť pinguedinis quinq; digitorũ (vt ait.) Et estius tantia est virtus sm ipsum, q pars eius assata, & certo sale salita, quicquid in altissimos puteos ceciderit, fluctuare facit, & extrahit applicata. Tales sunt viri humiles benigni, pingues, & dulces, qui maximæ sunt virtutis. Nam qñ applicantur alicui puteo profundo. i. alicui obstinato peccatori, quicquid procul dubio. i. quodcunq; pctm in profundũ suæ conscientiæ per obstinationẽ intrauerit, sciũt facere enatare, & per confessionem caute extrahere, & facere cõfitẽdo exterius fluctuare. Quod quidem faciunt dum ipsum sciunt dulciter tractare, & sagaciter iducere, & mouere. Figura de Helisco 4. Re. 6. vbi ferrum quod in fundo aquæ lucebat, ligno apposito supernatare fecit, & exterius extraxit, & eiecit quia pro certo Heliseus. i. prudens pdicator cõfessor vel corrector, scit lignũ. i. exẽpla de ligno crucis & de passionis memoria apponere, & sic facit ferrum. i. pctĩ duritiam à profundis cordibus per cõfessionem supergredi, & exire. Vel dic q iste piscis pinguis, & assatus est Xps, dulcis, & benignus, & tñ in veru crucis positus, & caustus. Iste ergo cõsideratus deuotè, & menti obstinatæ applicatus discretè facit per cõfessionẽ supernatare pctã, & ipsã emittere ppetrata. Figuratus in Helisco cũ ligno & c, Sicut supra, quia. s. Heliseus cũ ligno. i. Xps in cruce cõsideratus, facit natare de cordib. ferrũ culpç. Vel dic q iste applicat⁹ profundo puteo inferni exinde fecit exire, & natare, & egredi sanctos patres, qui ibi à mũdi origine latitabant. Qd petens Dauid dicebat in ps. Nõ me demergat tẽpestas aquæ, neq; absorbeat me pfundũ, & non vrgeat sup me puteus os suũ. 2 ¶ Trebi⁹ piscis est q in çstate est niger, in hyeme verò cupidus. Sic verè fit q hõ in çstate mũdanç psperitatis habitans, fit per pctã niger, & vilis, qui tñ in hyeme aduersitatis, & paupertatis fit mundus, cãdidus, impollutus. Thre. 4. Candidi facti sunt Nazarei eius. 3 ¶ Solus trebius sm Pli. ex alga nidum facit & c. Vr iste piscis esse phycis quãtum ad hoc, & quantum ad coloris mutationem. vide supra in littera F. 4 ¶ Trebius dr à terendo. habet. n. rostrum durissimum, cum quo naues terebrat, & perforat, quod benè videtur inuenire Pli. li. 32. c. a. & est piscis in oceano, & c. Vide simile supra in littera G. de gladio, & expone sicut ibi.

De Tritone: *Cap. 124.*

1 TRiton dr esse piscis qui in ore habet fistulã quasi tubam, ita q per Maria tubicinando nauigat, pp quod populus maris tubicinem ipsum vocat. Iste igitur antiquus inter Deos maris fuit cõputatus, & pictus cũ tuba à gentib. veneratus. Vnde & poetæ finxerant miserũ tubicinẽ qui in mari submersus est, à tritone fuisse submersum pro eo q dum tubicinabat, ipsius tritonis officiũ exercebat, Ad oia autem ista alludit Pli li. naturalis historiæ mundi 9. c. 5. vbi dicit q olypponensiũ legatio pp hoc ex certa scientia sibi missa, nunciauit Tiberio principi in quodã specu auditum visumq; tritonẽ, concha canẽtem, quia noscitur forma. i. in illa figura qua antiquitus pingebatur. Tales debent esse prælati, & prædicatores, quia pro certo isti debent in ore tubam prædicationis habere, & per mare huius seculi prędicationis tubicinium exercere. Figurati in angelis habentib. tubas. Apo. 9 & c. Isti etiam per vitæ sanctitatem, & excellentiã in isto mari debent esse dij. Ps. Ego dixi, dij estis. Et illos qui suum vsurpant officium, s. hæreticos & falsos prædicatores, & hypocritas debent submergere. i. deponere, & deprimere & prædicationis officium denegare Istis ergo dr Oseæ. 8. In gutture tuo sit tuba sicut aquila super domum dñi. Vel dic q talis est Christus, qui maris huius seculi prædicando fuit Tubicen, & est Deus. Tubam. n. prædicationis in ore habuit, quia pctõres de vitijs excitauit. Igitur ille videns alios tubicines. s. falsos, & malos prædicatores, suũ officium vsurpare, & turpis quæstus vel vanæ laudis grã prædicare contra ipsos indignatur, & in profundum inferni eos demergit, & per dãnationem æternam ipsos destruit, & confundit. de istis ergo dr illud ps. Peccatori aũt dicet Deus, Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum. Tu verò odisti disciplinã, & proiecisti sermones meos retrorsum, si videbas furẽ. currebas cũ eo & c. Vel dic q maris huius seculi tubicines sunt magniloqui, & adulatores, qui pro certo dij maris dñr, quia. s. in huius mũdi pelago à prælatis, & principibus tales sicut dij adorantur, & tanquam dij in hoc seculo dñantur. Isti & alijs tubicinib. i. alijs suis imitatorib. adulatorib. solẽt inuidere, & eorum submersionem, & casum prauis procurare. Vel dic q tales sunt ioculatores diuitum, & regum, qui cum instrumentis musicis, vel cũ verbis encomiarijs, solent in aurib. diuitum tubicinare, facta eorũ commendare, & sic solent eos diuites, & fatui nobiles sicut deos adorare, & Deos, & consolatores seculi reputare, dicẽtes eis illud psal. Ego dixi, estis. & filij excelsi omnes.

De Venth pisce vulgariter sic dicto seu Venth secundum Alber. Venth autem Vincentio, siue de arista. *Cap. 125.*

VEnth piscis est qui aliter dr Aristolus, eo q aristis innumerabilib. sit repletus, qua pp pauperum cibus est & inter alios pisces vilis reputatur, & aristolus. Iste verò si capiť Super rete. n. arcus ligneus aquæ supereminens ponitur, vbi nola seu cãpanella suspẽditur, cuius sonum audientes isti pisces, in magna quãtitate solent illuc cõuenire, & in magna multitudine in retib. insilire Tali modo videntur capi a diabolo multi peccatores. Piscatur. n. diabolus volens capere, & in reti vitiorum inuoluere viles, & abominabiles pctõres, plenos aristis. i. conscientiæ remorsib. & pctis, adhibet suarum sonum, & sibilum campanarum, & iste sonus nihil aliud est q mundi gaudiorũ luctus, risus cãtus, & consolationes mulierũ, sibili, & incantationes mundanorũ, ad superbiam pompam, & auaritiã incitationes, & ipsius hostis occultè suggestiones, & tentationes. Isti. n. pisces. s. pctõres in talib. delectantur, & dum incautè ad talia appropinquant, dumq; in instrumẽtis musicis, choreis, & adulatorib. & mulierum sibilis se delectant, in rete diaboli. i. pctõ inuoluuntur, & intrant, & in inferno capiuntur, & dolent. Aba. 1. Traxit illud in sageñ sua, & congregauit in rete suum. Fatuũ est igitur in talib. nolis, & sonulis delectari, imo vellet ille dicere illud Amos 5. Aufer à me tumultum carminũ tuorũ, cantica lyræ tuæ non audiam. Vel põt dici illud in bono de illis, qui delectantur in sonitu, i. in auditu pdicationis, quia vix ẽst quin aliqñ cadãt in rete diuinæ grę, & conuersionis. Eze. 12. Extendam super te retẽ meũ, & capieris in sagena mea.

De Vipera. *Cap. 126.*

VIpera maris piscis est quasi cubiti vnius, qui in capite super oculos cornu acutum habet quod venenosum. & mortiferũ est. Quicquid. n. ex eo vulnerat, ex eo inficitur, quod cauẽtes piscatores, capto pisce amputãt ei caput, & reliquum quod valde est esibile, vsib. cedit humanis. Iste piscis qui bonus est, & esibilis pter caput, significat mihi quosdam in religione, & ecclesia, qui vt in pluribus bonis sunt esibiles, imitabiles atq; iusti, veruntñ habet qñq; caput cornu fatuitatis, & præsumptionis ita armatũ, q inter oculos. i. publice, & patenter habere, & prætendere, & cum eo alios impetere, molestare, q verbis detractorijs venenare, frontosè, durè, & procaciter non verentur, & ideo piscatores. i. boni prælati talib. debẽt caput. i. captositatem cũ cornu proteruiæ per iustitiam amputare, & capitis eorum impetum refrenare, & sic cum sine tali capite fuerint, poterunt omnibus boni esse. Illud patet de multis in omni hoim gradu, & sexu, qui in oib. boni inueniuntur, excepto q capitosi, & cornupeti, frontosi, & cholerici plus debito in alios efferuntur. Figurati in boue cornupeta. Exod. 21. qui debebat recludi, & ne noceret alijs coerceri, alijs eius dñs tenebatur. Sic tales cornupeti, proterui, & iniuriosi necesse est q à dñis suis. i. à prælatis, & superiorib. arceantur, & quòd eorũ caput, & capitositas auferatur alijs, q ipsi domini, & superiores de eorũ fatuitatib teneatur, & sic de talib. correctis, humiliatis, decapitatis, & subiugatis. poterit dici illud Iud. 14. Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non est in eo. Vel põt de multis dici quis rñne cornu sui. i. potentię, & iurisdictionis, & capitis. i. capitaneorum, dominorum, & parentum quos habent, sunt alijs nociui, & venenosi, & occasione pdictorũ faciunt multa mala. & iõ piscator de⁹ (q̃a isti alias essent boni)

solet

solet eis vel per mortem vel per infortunia caput.i.ista omnia auferre, vt sic possint spiritualiter boni esse. Esa.9. Disperdet dominus ab Israel caput & caudam.

De Vergilialibus piscibus. Cap. 127.

1 VErgiliales pisces dicti sunt, eo quod in ortu stellarũ quæ vergiliæ nominantur, apparent, reliquo vero tẽpore absconduntur, & sicut Plinius dicit lib.9.c.18. in duobus lacubus Italiæ, qui larius & verbanus dicuntur, inueniuntur, qui squamis crebris conspicui sed præacutis inueniũtur. Vergiliæ quæ sunt stellæ lucentes, diuitias & eminentias designant, isti vero pisces mundi parentes, cognatos, amicos significant: quia pro certo quando illæ stellæ circa nos incipiunt lucere, & quando mundi prosperis incipimus præfulgere, tunc procul dubio amici nostri circa nos incipiunt apparere, & se familiares & obsequiosos erga nos exhibere. Cum autem istæ stellę.i.mundi prospera aliquo casu disparuerint & cessauerint, tũc & illi pariter cessabunt, & ab istis frequentijs & obsequijs recedentes, vna cum eis disparebunt. Eccl.6. Est amicus socius mensæ, & non comparebit in die tribulationis. Et si vis dic q̃ isti falsi amici conspicui sunt ad applicandum, acuti tñ ad rapiendũ, & ad acquirẽdum, & vtilitatem propriam faciendum, qui.s. in principio, qñ.s. homo non est pauper, parati sunt ad obsequendum, & ad suum communicandum, tandem vero.s. quando vident hominem occidere & depauperari & cadere, parati, sunt ad disparendum, & ad eum dimittendum. Allega vt supra.

De Vulpibus Marinis. Cap. 128.

1 VLpes maris ſm Pli.lib.9.ca.43. pisces sunt qui hamũ glutiunt attractumq; vsq; ad infirma lineæ facile perrodunt, significãtes illos qui cum esca delectationis hauriunt & glutiunt hamum peccati, & conscientiæ remorsionis. Eccles.4. Pisces capiuntur hamo. Non intelligo benè textum, & ideo transeo.

De Vacca Maris. Cap. 129.

1 VAcca maris ſm Arist. monstrum est magnum & iracundum, & pronum ad iniurias. Quod non oua, sed fœtum facit: quem tenere diligens, ducit, vbicunque vadit decem mensib. imprægnatur, & viuit hoc aial. 39. annis sicut ait Quod probatum est caudis eorum amputatis, sicut de delphinis dictum est qui viuũt annis 30. ſm Soli. Istud potest allegari contra nimis diligentes filios, & eos secum habere volentes, contra illud Ecl.30. Lacta filium tuum, & pauentem te faciet, lude cum illo & cõtristabit te. Vel potest allegari contra malos, qui sunt iracundi, & ad iniurias proni, & filiorum carnaliter dilectiui, & decem mensib.i. decem defectib.s. per transgressionem decem mandatorum dicuntur parere, supple mala opera. Mensis autem dicit̃ a mene, quod est defectus, pro eo quod lunæ defectio mẽses facere solebat, multum vero dicuntur viuere, & caudas.i. mortis memoriam dicũtur amputatam habere, & ea deficere & carere. Ecclesi.7. Impius longo viuit tempore super terram.

De Vitulo Marino. Cap. 130.

1 VItulus marinus qui alio modo dicitur elcus, qui etiã idem videtur esse quod Kola (quia per omnia eadẽ sunt conditiones positæ de Kola in lib. de natura rerum, sicut de vitulo marino in libro de proprietatibus rerum) mõstrum est marinum, & forte idem est qđ vacca marina. Vide igitur de vitulo marino. li. de animalib. titulo suo vbi ponitur. Credo etiã quod idem est quod phoca.

De Vrtica Maris. Cap. 131.

1 VRtica maris est quasi de natura spongiarum, dicit. n. Pli.li.9 c.45. q̃ vrticæ & spongiæ non videntur esse nec frutex nec animal, sed quædam media inter vtrãque naturam. Sunt ergo vrticæ maris quidam pisces similitudinem fruticum præferentes, quib. eadem est vis pruritu mordax, quæ vrticis terrestrib. Noctu vagantur, contra huncq; se q̃ maxime rigentes. Istæ ergo prænatantib. pisciculis frondem suam porrigunt, attractosq; deuorant & consumunt. Istæ pectines & echinos noctu perquirunt, & attritu suo quicquid tangunt vredine & pruritu lædunt. Si quis vero ipsos manu capere voluerit, colorẽ mutant & cõtrahunt, & si tps habuerint absconduntur. Tales vñr esse quidã mali simplices tam in seculo q̃ in claustro: quia.s. non vñr esse aliquid, nec animal nec herba, inquantum.s. nihil de mundi malitia vñr sapere. Vel sentire. Veruntamen isti habent virtutẽ vstiuam: quia.s. alios qui eos tãgunt.i. suos socios & vicinos solent verbis detractorijs vrere, & pruritum iræ & displicentiæ in eis generare, pisciculos ẽt.i. pauperes solent inuoluere & rapere, & eos vsuris & exactionib. deuorare, & sic per mordacitatem suam tam verbalem quam realem solent aliud q̃ credebantur se oñdere, & suam malitiam quæ latuerat declarare. Ista vñt ad litteram de rusticis vsurarijs in hoc seculo, & de quibusdam rudib. malitiosis in claustro, qui nihil vidẽtur scire, & tamen solent alios vrere & mordere, psalm. Sicut ignis qui comburit siluam, & sicut flamma cõburens mõtes.

De Vngue Pisce. Cap. 132.

VNguis est piscis marinus de genere concharum, qui alio modo dicitur dactylus, qui ad humanorũ vnguium similitudinẽ sic vocat̃. Iste ergo q̃dã lucẽ innatã habere vr̃, quia.s. relucere ẽt inter ora manducantiũ comprobatur. In tenebris.n. siue in manib. siue in veste, siue in ore relucet, & vbicũq; succus vel humor eius fuerit nocte splendet, sicut dicit Pli.li.9.c.pe. Tales videntur esse viri sciẽtifici & perfecti: quia s. lumine claræ & honestæ vitæ, splẽdore ẽt sapientiæ & doctrinæ mirabiliter sunt dotati. Lucent.n. in tenebris huius vitæ & alios illuminant & dirigunt exemplis pariter & doctrinis. Mat.5. Vos estis lux mundi. Et hoc potissime verum est de sanctis, qui ẽt adhuc in ore manducãtium.i. in verbis & locutione prædicantium, & eosdem laudantium, relucere vñr inquantum eorum verba & exẽpla nobis pro lumine offeruntur. Istis ergo & alijs similib. dr̃ ad Phili.2. Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo verbũ vitæ continentes. Vel dic de hypocritis, qui q̃uis regulariter non sint nisi quidam pisces.i. carnales & deliciosi, ipsi tñ per honestã apparentiã lucent, & in ore manducantium.i. in verbis laudantium lucere desiderant, inquantum famam & laudem cupiunt & affectant. Iob.41. Post eum lucebit semita. 1

De Zedrosis seu gedrosis. Cap. 133.

ZEdrosi ſm Pliniũ beluæ marinæ sunt in arabia, quæ tantæ sunt magnitudinis, q̃ ossa earum qñq; quadraginta cubitorũ inueniunt, & iõ de istis ossib. paratis. & sectis, domus & alia ædificia cõmede construunt. 1 Talis est Christus, qui maximus fuit in gloria & virtute ossa n. eius.i. apostoli. martyres atq; sancti, qui more ossium fortissimi ad toleranda tormenta fuerunt, quadraginta cubitos habuerunt, qui.s. constant ex denario quater ducto.i. decem mãdata legis in fide quatuor euangeliorum tenuerunt, & iõ fecti martyrijs, & tormentis facti sunt trabes pro ecclesia construenda, & pro salutis nostræ fabrica sustinenda, Figurari ĩ ossib. Helisei, de quib. dr̃.4 Reg.13. q̃ ad eorum tactum reuixit hõ mortuus. Quia.s. cum isti ossa Christi, peccatores.s. mortuos prædicando tetigerunt, eos a peccato resurgere fecerunt, ecclesiam etiam mortuam & depressam ad vitã gratiæ reduxerunt. Isti ergo Christo potuerunt dicere illud 1. Paral.1. Os tuum sumus & caro tua. Vel dic quod ista ossa fuerunt fundatores religionum, &cæ. sicut supra. Vel dic quod isti pisces sunt viri perfecti & sancti, quorum ossa sunt virtutes & scientiæ, & fortes actus animæ. vel etiam constantiæ & virtutes, maxime in martyribus. de istis enim est anima vel ecclesia fundata, & fidei nostræ machina fabricata, & salutis nostræ fabrica roborata. Prouerbiorum 16. Dulcedo animæ sanitas ossium.

De Zidrach. Cap. 134.

ZYDrach ſm librum rerũ, monstrũ est marinum quod licet videatur terribile in figura, est tamen innocuum. habet enim caput vt equus, sed valde minus, totũ corpus vt draco, cũ cauda longa, gracili, serpentina. Corpus.n. diuer- 1

fis est maculatū coloribus,& pinnas habet vt piscis,quib. natat.Sic vere pleriq; inueniūtur qui licet ipsorum caput.i. cor sit equinum.i.elatum per superbiā,corpus vero & caro sunt draconina.i.inflammata per luxuriam,cauda vero.i.finis & intentio sit serpentina & tortuosa per malitiā, & longa per diuturnam in malo perseuerantiam,cutis vero conuersatio nis sit colorata per curiosam apparentiam,habeant ēt pinnulas pungentes idest diuitiarum abundantiam,& per consequens tales prima facie videantur alijs terribiles & nociui, ipsi tamē nulli hominum sunt infesti multi enim sunt q̄ quāuis mali sint in se,alicui tamen alij nunquam nocent,imo erga alios socialiter benigniter se habent.Esa.11.Super foramen aspidis & in cauerna reguli qui ablactatus fuerit,manū suam mittet,non nocebunt,& non occident in vniuerso mōte sancto meo.

De Zistri: Cap. 135.

1 Zistris vt dicit magnus Basilius in Hexameron,marinā est belua,quæ excedens æstimationem hominū, tanta est,vt prouida mater rerū natura in isto monstro lusisse videatur.Ista.n.belua nulli rerum , nec piscib.maris,nec bestijs terræ,nec volatilibus cæli assimilaꝰ, sed in sola & in singulari figura ipsa belua gloriatur vt recte valde mirandum spectaculum cunctis videntib.videatur,vt ex hoc laus & potentia creatoris in omnibus extollatur. Si.n.inquit caput videris mōstruolum,omnino velut abyssum fugies,si oculos horrebis,si reliqua corporis te nihil simile vidisse fateberis.Tales possunt dici multi , qui recte in nullo uolunt alijs informari,imo gloriantur soli & singulares videri,& in nullo alios imitari.Istud patet de quibusdam , qui ita gloriantur in malitia,& potentes sunt iniquitate , & ita sunt mōstruosi per vitiorum enormitatem , quod nec inter volucres cęli.s.superbos nec inter bestias terræ.s.auaros,nec inter pisces maris.s.luxuriosos est facile eis aliquem similem reperire.Et ideo mores eorum sunt ita monstruosi,& dispares vniuersis,q̄ merito omnibus sunt horribiles ad vidēdū. Sap.2.Grauis est nobis etiam ad vidēdum,q̄m dissimilis est alijs vita eius.Vel istud potest allegari de singularib. in religione,qui vitam cōem nolunt tenere,imo vitam habere singularem & alijs dissimilem gloriantur.Gaudent.n.alijs dispares apparere,& alijs per hypocrisim præpollere.Potest ēt allegari de fatuis iuuenibus,qui ita in habitu & gestu transformantur,quod nulli assimilari gloriantur:quia.s. isti gaudent quando dicitur illis illud psal.Non est similis tui in dijs domine,& non est secundum opera tua.

De Zytiro. Cap. 136

1 Zitiron.i.miles marinus,monstrum est marinū sicut dicit liber de natura rerum,ingens & fortissimum cuius dispositio talis dicitur esse .In parte.n.prima formam militis armati præfert, habēs caput quasi casside galeatum,ex cute rugosa,dura,& valde firma,a collo eius dependet scutum latum magnum,concauum atque durum,vt pugnantium more possit monstrum contra ictus defendi.Venæ autem & nerui fortissimi de collo & spondylib.eius protenduntur in humerum,quib. suspenditur dictū scutum.Formæ triangularis ipsum scutum est,ita forte & solidum,q̄ vix vllo iaculo perforatur.Brachia habet fortissima,manum bifurcam,cum qua durissimè percutit , fortissimæ est vitæ,ita q̄ via potest interimi cum capiꝰ, nisi malleis ferreis occidatur.Et istud monstrum humanas discordias dicitur imitari:inter se.n.bella & turbationem maris tantā cōmouent in pugnando,vt in loco certaminis tempestas quædam exurgere videatur.In mari autem britannico hoc mōstrum dicitur reperiri.Hic libet mihi inserere qđ a religioso viro præposito sancti Michaelis in eremo,in solo pictanico vnde oriundus ego sum,supra littus oceani aquitanici situato,me recolo audiuisse,vidisse.s.in mari iuxta monasterium capi piscem cum facie & manib.humanis, squamis armato capite,ad modum loricati,ab vmbilico vero ad modū lati pectinis terminatum,qui vix a nautis capi potuit,in quodam rupis maris recessu se retinens,& manibus proijciendo lapides se defendens.Ab altero vero audiui semel in eodem mari propè insulam ciocam paruulum piscem captū ad formā armati militis,figuratum casside & scuto,& lorica armatū.Cuius simile audiui a venerabili viro magistro Philippo de vitriaco,asserente in normandia similē interfeni vidisse. Ego etiam scutum vnum semel vidi,latum & forte,quod cōstabat de squama piscis esse,& dicebatur a nonnullis marini militis fuisse.Tale vero scutum a quodam maximo monstro seu milite marino extortum apud Boloniam in gallijs fuit esse.Istud potest allegari & applicari.q̄ militia a Deo est inuenta quod patet quia ab ipso in natura extitit p̄signata. Et ideo milites nostri debent in domino gloriari,& militiam iustè & licitè exercere,& militares actus sanctè & vtiliter operari.Habent.n.a natura exemplar sui status & gradus, & ideo non ad destruendū,sed ad defendendum naturam debet exercere & facere suos actus.sicut.n.dř.Iob.7. Militia est vita hoīs super terram.Et propter hoc cuilibet potest dici illud 2.ad Ti.2.Labora sicut bonus miles Christi.Vel ista possunt exponi de bonis & iustis,qui sunt spūales milites Iesu Christi.Isti.n.debent in mari & in amaritudinib.huius vitæ milites Christi esse,& contra inimicos aīæ,mundum scilicet carnem,& hostem viriliter dimicare,& contra tentationes & tribulationes more humanæ discordiæ spūalia litigia excitare.Habeant igitur scutum bonæ voluntatis , quod per tres virtutes theologicas trianguletur,& quod per contemplationem cum laqueis spei & cōsiderationis,sursum ad caput & collum.s.ad Deum suspendatur,quod etiam interius per humilitatem concauetur,& quod per patientiam & continentiam taliter infirmitate boni propositi solidetur,quod nullo tentationis vel tribulationis iaculo vulneretur.psal. Scuto bonæ voluntatis coronasti eum domine,& voluntate labiorum eius non fraudasti eum. Voluntas.n.si per spem fidē & charitatem,fuerit triangulata,si per contemplationē ad collum,i.ad Deum fuerit suspensa,ligata & eleuata,si insuper p̄ humilitatem fuerit concauata,si nihilo minus per constātia & fortitudinem fuerit solidata,& ad sustinendum omnia aduersa per patiam confirmata,scutum procul dubio tutū erit quo armatus homo non facilè penetrabitur aut peribit.Sapien.5.Sumet scutum inexpugnabile æquitatem. Item hēat talis miles galeā super caput,& ista pro certo & timor Dei, qui super omnia debet esse,iuxta illud Eccl.15.Timor Dei super omnia se superposuit. Iste.n.caput mentis debet tegere, & ipsum ne superbiat vel in vana deuiet cōtinere,& ideo ista galea de pelle rugosa hoc est dictu de nostræ mortis & fragilitatis & futuræ rugositatis memoria debet esse,quia.s.homo debet caput intentionis & mentis timore Dei,qui ex consideratione mortis & fragilitatis concipitur,galeare.ad Eph. 6.Galeam salutis assumite.Item habeat ille miles manum.i. i.operationem bifurcatam,vt scilicet oīs operatio ad Laudem Dei,& vtilitatem proximi ordinetur,vt sic spiritualis hostis quilibet bonorum operum ictibus vulneretur.psalm. Manus tua gentes disperdidit . Sic igitur armatus miles Christi audacter contra vitia procedat , & bella spiritualia excitet,faciat & ostendat,dicens illud 2.ad Corint.10. Non secundum carnem militamus,sed secundum spiritum,arma enim nostræ militiæ non sunt carnalia. Vel illa possunt exponi in malo,contra malos milites , & nobiles & proteruos, impios & crudeles,qui scilicet galeati & scutati in mari huius mundi tempestatem & brigas suscitant atq; causant , & manib. suis bifidis id est,a dextris & a sinistris,hoc est dictu bonos & malos durē percutiunt atque grauāt, & totum mare idest,totam patriam molestant atque turbant.vt sic cuilibet tribulato per eos afflicto dicatur illud Ezech.23.Lorica & clypeo & galea armabuntur contra te.Vel ista possunt dici contra studentes vel etiam contra monachos insolentes, quia pro certo multi sunt qui dato quod pisces id est, deuoti,studentes humiles,& diligentes esse debeant,ipsi tamē milites mali esse uolentes,scutum & galeam accipiunt,& mūdi.i.mandatorum discordias imitantes,inter se bella faciūt atq; gerunt,ita quod totum mare.i.totum studium vel totā religionem turbant,destituunt & confundunt. Quod generaliter contra omnes ecclesiasticos arma portantes potest dici Matt. 8.Factus est motus magnus in mari,ita vt nauicula operiretur fluctibus.Vel potest dici cōtra diuites rusticos, qui quamuis a natura habeant esse pisces id est,infimi , subditi atque viles ,vtpote de infima plebe nati,ipsi tamen milites volūt esse,& galeā & scutū habere,& mūdanæ discordiæ

actus

actus militares copiunt exercere,& contra naturã propriã
gloriant guerras & torneamenta facere,& mouere & habe
re.Vel pôt dici de litigiosis & detractorib.religiosis,qui quã
nis naturaliter debeant esse pisces.s.benigni,deuoti,humiles
atq; mites,& in mari.in statu amaritudinis & pniæ commo-
rantes,ipsi nihilominus mũdi discordias volunt in mari re
ligionis & ecclesiæ imitari,& cũ scuto obstinatiõis,& galea
puersæ intentionis,tribulationes & litigia in ecclesia machi
nari,& cõtra naturã sui status in brigis & litigiis occupari.
De quib.dr 2.Machab.14.Bella nutriunt,seditiones mouẽt,
nec patiuntur regnum esse quietum. Vel si vis ista die con-
tra fatuos scholares,qui cũ debeãt esse pisces.i.vigiles & stu
diosi,ipsi tamen more multum sunt in studio litigiosi & bri
gosi.& quamuis sint de piscib.i.de rustica plebe nati, in stu-
dijs tamen discordias suscitant vt milites bellicosi.

LIBER DECIMVS.

reductorij moralis tractans de animalibus,vermibus,& serpentibus. Cap. I.

1 ANimal dicitur quicquid vitali spiritu viuificat.
Et sunt animalium tria principalia genera.s.ae
rea.i.volatilia,aquea.i.natatilia,terrea.i.gressibi
lia.Sic vere in mundo sunt hominum tria gene
ra.s. religiosi clerici & seculares.Primi debẽt es
se aerei per puram vitã & cõuersationem,& vo
latiles per contemplationem.Secũdi.s.clerici dñt esse aquei
per mollitiem pietatis,& natatiles per exercitium scientifi-
cę facultatis.Tertii autem.s.seculares & actiui debẽt esse ter
rei.s.quantum ad bonorum operum fœcunditatem,& gres-
sibiles quantũ ad pniæ laborem & mobilitatem . Sed hodie
pro certo non sic :quia primi.s.religiosi,sunt volatiles p am
bitionem,aerei per vanam gloriatiõem. Clerici autem sunt
aquei per luxuriam & voluptatẽ,natatiles quantum ad vaga
bilitatem & instabilem læuitatem.Seculares autem sunt ter
rei quantum ad indeuotionem & auaritiam, gressibiles aũc
quantum ad mundani laboris occupationem.Ideo Eze. 38.
Commouebuntur a facie mea volucres cœli & pisces maris
2 & bestiæ agri.¶ In terra sunt quatuor aĩalium genera.s.homi
nes,reptilia,bestiæ,& iumenta.Sic vere in religione,mundo
& ecclesia,sunt diuersæ species psonarum: quia quidã sunt
homines.i.rationales,iusti & pij sunt iumenta in auxiliũ alio
rum data.i.simplices,laborib.expositi.Alij autem sunt repti
les quantum ad auaritiam & cupiditatem:quia circa terras.
i.terrena repunt.Alij sunt bestiæ.i.sensuales & brutales ho-
mines quantum ad luxuriam & carnalitatem , mordaces p
detractionem,crudeles etiam & voraces:quia sm Apost. 2.
ad Tim.2.in magna domo non tantum sunt vasa aurea & ar
gentea,sed etiam lignea & fictilia.¶ Secũdum Basiliũ in He
3 xameron,quædam animalia dñr iumenta.s.illa quæ in adiu-
torium huius vitæ hominib.sunt cõcessa.s.boues ad arandũ,
oues ad vestiendum,sues ad manducandum.Sic vere ad ad-
iutorium vitæ spiritualis nobis proficiunt,& adiuuant,si vo
lumus,omnes nostri locij & vicini.s.boues.i. viri perfecti ad
nobiscum laborandum per pniam, oues.i.simplices ad nos
vestiendum per innocentiam,porci.i.voluptuosi peccatores
vel etiam viles & pauperes,ad eos manducandum,& nobis
incorporandum per compassionem & clemẽtiam. Et sic pa
4 tet q diligentib.deum omnia cooperãtur in bonum ad Ro
ma.8.¶ In terra sunt tria genera reptilium.s.quædam quæ di
cuntur se trahentia,quæ ore se trahunt in anterius,sicut ver
mes.Alia sunt serpentia,quæ vi costarum,de loco ad locum
se transferunt,sicut colubri & hmõi.Alia sunt reptilia, q pe-
dibus se rapiunt sicut lacertę,botraces,& hmõi. Sic vere in
terra nostra.s.in mundo,sunt tria genera reptilium.i.pecca-
torum ad partem anteriorem.i.ad statum dignitatis & ex-
cellentiæ,diuersimode promotorum,quia quidam se trahũt
ad anterius.i.ad statum potiorem & altiorem cum ore.i. cũ
verbis suis,vt sunt vermes,s.adulatores & causidici . Alij cũ
vi costarum lateralium.i.amicorum,& isti sunt colubri , qui
colunt vmbras deliciarum.s.religiosi & clerici: qui hodie ab
amicis carnalibus promouentur.Alij cũm pedib.proprijs.i.
per proprios labores,eundo,s.& discurrendo,sicut sunt vsu
rarij,mercatores,& alij laici. Vnumquodq; ante faciem suã
ambulabat Ezec.1.Vel dic in bono,quod in terra.i. ecclesia,
sunt qui diuersimode se transferunt ad anterius.i.ad æterna
bona,vel etiam ad promotiones & spiritualia. Quidam.s. p
orationem dominum orando. Quidam costis,quæ sunt cir-
ca cor.i.per bonam affectionem Deum diligendo. Quidam
pedib.i.per bonam occupationem seruiendo impetrãdo &
laborando.¶ Bestiæ dñr omnia animalia non mitia potestati 5
hominum subiecta.Et dicuntur bestiæ quasi vastiæ,a vastan
do & seuiendo:quia nunc seuiunt dẽte,vt aper,nunc vngue,
vt Leones,nunc cornu,vt Cerui & Rhinocerotes & similia,
vt dicit Isidorus.Tales sunt recte mũdi tyranni,qui aliis no-
cent diuersimode.s.cum cornibus suæ potestatis & iurisdi-
ctionis,cum dentibus minarum & suæ locutionis,cum vn-
guibus rapinæ & excoriationis,vel cum cornib. superbiæ &
elationis,cum dentibus detractionis & falsæ infamiæ, impo
sitionis & accusationis , cum vnguibus rapacis & manua-
lis inuasionis,sicut patet in balliuis & officialib.qui alios ac-
cusant,& sub nomine iurisdictionalis potestatis rapiunt, &
prædantur.Ideo dicitur Deu.32.Dentes bestiarum immittã
in eos.¶ Inter bestias siluestres,sunt quædam aliis mitiores,
scilicet cerui,onagri & hmõi,quæ licet sint domesticis ani- 6
malibus seuiores,tamen sunt feris aliis,s.Leonibus & huius
modi mitiores.Sic vere inter bestias siluestres .i.inter pec-
catores,& etiam infideles semper est reperire aliquos q na-
turaliter sunt aliis mitiores,& ad misericordiam promptio
res.Barbari autem non modicam humanitatem impende-
bant nobis,dicit Apostolus Actuum.28.Sunt etiam inter se
culares aliqui aliis mitiores,scilicet boni,& iusti, q licet nõ
sint ita mites & boni sicut domestici id est,sicut religiosi, tñ
aliis feris.i.mundi raptoribus sunt mitiores,& ad misericor
diam promptiores.¶ Secundum Basilium in Hexameron,& 7
Aristote.de animalibus,secundum quod complexio est in
aliquibus purior & melior , secundum hoc viuacioris sunt
sensus & ingenii & æstimationis,& pluris sagacitatis,& hinc
est quod bos est tardus & stabilis,asinus stolidus,Vulpes do
losa,Lupus & indomitus,equus feruẽs ad fęminas,canis gra
tificus,& amicitiæ memor.Na vt dicunt isti,ois ista diuersi-
tas venit ex diuersitate virtutis agẽtis diuersimode in diuer
sis.Sic vere charissimi,sm p dominiũ interioris sanguinis.i.in
terioris affectionis & naturalis dispositionis,& diuinæ gra-
tiæ occultæ inspirationis vel subtractionis, mores animaliũ
idest,hominum variantur:quia pro certo quidam sunt tardi
per pigritiam sicut bos,quidam sunt stolidi per ignorãtiam
sicut asinus:quidam sunt dolosi per malitiam sicut vulpes: q
dam sunt indomiti per obstinationem & duritiam sicut Lu
pus:quidam sunt feruentes ad fœminas per luxuriam sicut
equus:quidam autem sunt gratifici & amicitiæ memores p
bonitatem & iustitiam sicut canis.Quia secundum naturalẽ
interiorem dispositionem,& moralem alluefactionẽ & diui
næ gratiæ inspirationem,morum & actuum varietas genera
tur,siue in malo siue in bono.Ideo Eccl.13.Cor hominis im
mutat faciem eius,siue in bono siue in malo.Nam secũdum
quod virtus,i.Deus agit diuersimode per suam occultã pro
uidentiam in diuersis,secundum hoc morum & gratiarum
diuersitas variatur.Quia vnicuique nata est gratia secũdum
mensuram doni.Christi ad Ephes.4.& 1.ad Corin.12.¶ Se- 8
cundum quod dicit Aristot.lib.1.quædam animalia habent
quædam non, sed illa quæ habent sanguinem sunt maioris
corporis & virtutis potioris , illa tamen quæ non habent
sanguinem habent aliuni humorem luco eius,sicut patet in
apibus,& cæteris anulosis.Sic vere quidam hominũ habent
sanguinem,i.memoriam passionis Christi, alij non.sed pro
certo illi qui habent secum hmõi sanguinem,sunt aliis me-
liores & perfectiores quantum ad gratias & virtutes , atiis
dico indeuotis,qui non habent istum sanguinem , sed loco
eius habent in corde suo humorem scilicet carnalitatem &
affectionem,& voluptatem mundi & carnis. Sanguis enim
ille est vita animæ spiritualis. Leuiticorum decimoseptimo.
Anima omnis carnis in sanguine est. ¶ Item vt dicit idem.
Quædam animalia societatem diligunt & sectantur, ut Cer 9
ui,onagri, boues & oues . Quædam autem fugiunt, ut aues
& bestiæ quæ de carnib viuere consueuerũt.Vnde dicit Aui

cenna li.1.q quædã sunt vrbana,quædã agrestia,sed inter cæ
tera homo non posset viuere solus. Formicæ autem & apes
in hoc cõicant:quia.s.non solæ,sed in in consortijs & societa
tib.esse volunt.Sic vere inter hoies est differentia talis: quia
quidem volunt viuere simul & in societare,sicut boni. Quia
volatilia ad sibi similia conueniunt.Eccl.27.Nam illi q sunt
hoies quantum ad sagacitatem discretionis cerui quo ad ve
locitatem bonæ operationis,apes quãtum ad mellificationẽ
deuotionis,onagri quantũ ad calorem prædicationis,formi-
cæ quãtum ad laborem cõtinuæ occupationis,non possunt
viuere soli per discordiam & partialitatem,imo cupiũt inni
cem esse per concordiam & vnitatem:quia,Ecce q̃ bonum
& quam iocundum habitare fratres in vnum.Sed p certo q-
dã sunt qui societatem suorum similium non amant.s.illi qui
viuunt de sanguine.i.de crudelitate & rapina:qa tales volũt
esse soli per partialitates.& societatẽ alter alterius non affe-
ctant.Patet in causidicis vsurarijs,& falsis mercatorib.& cæ
teris raptorib.quorum alter nollet q in sua patria esset alius
sibi compar,ne.s.per eum sibi rapinę vel vsuræ vel lucri por
tio minoretur,vnde non sunt vniti per concordiã,sed p dis-
cordiam & inuidiam separati.Inter superbos semper iurgia
sunt.Prou.13.¶ Item animalia variantur quantum ad nutri-
10 mentum:quia quædam nutriuntur carnib.tm̃,vt Leo & Lu-
pus.Quædam tantum graminib,vt bos & Ceruus.Quædam
omnib.vt Canis & Vrsus.Quædam suis sustentabilib. liquo-
ribus,vt apes melle,araneæ humore muscarum,vt dicit Ari.
li.1.Sic vere spũaliter inter homines sunt quidam q carnib.
i.rapinis & extorsionib.viuunt,sicut Leones & Lupi.i.crude-
les principes & tyranni.Alii vescuntur humorib.i.deliciis &
carnalitatib.Alii graminib.i.diuitiis & terrenis facultatib. si
cut boues.i.mercatores,& laborib.mũdanis occupati,& cu-
pidi,s.& auari.Alii autem omnibus:qui.s.nutriuntur carnib.
per crudelitatem,humoribus,per carnalitatem, & gramini-
bus per cupiditatem,& isti sunt canes.i.aduocati,vrsi.i. cleri
ci ambitiosi,qui arbores dignitatum scandunt.Vnde Eccles.
36.Omnem escam manducabit venter.Vel dic in bono q q̃-
dam mentes nutriuntur carnib.i.exemplis martyrũ & alio-
rum sanctorum mortuorum.Aliæ graminib.i.sanctæ scriptu
ræ pascuis & auctoritatib.Aliæ liquoribus.i.gustu deuotiñis
& hmôi.Aliæ autem omnibus:quia.s.sunt deuotæ & sciẽtes,
& huiusmodi sunt canes.i.prædicatores,vrsi.i.hirsuti religio
si.Alius autem credit se manducare omnia ad Rom.14.¶ Se
cundum Aristo.li.1.aliqua sunt animalia quæ carnib.aliorum
11 vescuntur,& suum non accumulant nutrimentum,vt Leo &
Aquila.Alia quæ suum accumulant nutrimẽtum,vt hericius
& mus & formica.Sic vere inter malos quidã reponunt nec
prouident in futurum,sicut sunt Leones & Aquilæ.i.fatui no
biles principes & tyranni,qui pp nimias expensas & impro
uidentiam,fiunt pauperes,ita q ad quotidianum victum vtũ
tur carnib.i.extorsionib.rapinis,& exactionib.subditorũ.Re
ge sene & stulto qui nescit prouidere &c.Eccl.4.Alii autem
sunt qui sua accumulant nutrimẽta.s.inuidi, cupidi & auari,
qui cum magnis laborib. cauernas suas.i.arcas & cellaria re
plent victualib.i.diuitiis huius mundi.Vel per istas formicas
intelligo sapientes & prouidos,per alia stultos & impuidos
& prodigos.Vade ergo ad formicam o piger.Prou.6 ¶ Secũ
dum Auicennam,omne animal indiget nutrimẽto. Nã quia
12 humor naturalis semper & continue per actionem calidi cõ
sumitur,ideo necesse est q per nutrimẽtum restauretur. Sic
vere charissimi, quia in anima humor.i.gratia & deuotio &
compassio continue consumitur & diminuitur a calore.i.a
feruore & concupiscentia carnali & mũdiali,vel a calore tri
bulationis & tentationis,ideo necesse est q cõtinue recipiat
spiritualium nutrimenta.s.doctrinam,sacræ scripturæ prædi
cationem,bona exempla,bonam informatiõem, vt sic humi
ditas deuotionis & gratiæ restituat,& ne per pctm̃ depereat,
continue vegetetur.Comede ergo & bibe,grandis.n.tibi re
stat via 3.Reg.19.¶ Itẽ quædam aialia quærũt victum de die
13 sicut oues & hmôi.Quædam de nocte,sicut lupi & aues luci
fugæ & hmôi.Sic vere inter hoies quidam vadunt ad cibum
i.ad opera & negotia de die.i.patenter & manifeste.s.oues.i.
personę simplices & benignæ,quæ sunt planę in actib. & ope
rib.Sed vere quidam de nocte incedunt.i. in obscuritate ca-
uillationum & cautelarum,qui fugiunt lucẽ veritatis & suos
actus abscondunt scilicet vsurarii & aduocati, qui suos con
tractus semp faciunt in occulto,& ita de luxuriosis & hmôi
quia Qui male agit odit lucem.Io.3.¶ Secundum Ari.& Aui 14
cennam,quædam sunt aialia semper domestica,vt ouis & ca
pra & hmôi.Alia sp siluestria,vt leo & lupus & hmôi. Alia
autem quæ licet sint naturaliter siluestria,tñ cito domesticã
tur,vt elephas & similiã.Alia quælibet sunt naturaliter do-
mestica,tñ qñq; siluestria efficiuntur,vt patet in catis, & hu
iusmodi.Sic vere inter homines quidam sunt omni tempore
domestici.i.domui ecclesiæ assueti,& in statu gratiæ perseue
rantes.s.boni & perfecti.Alii autem omni tempore sunt silue
stres per vitia & peccata,& a domo ecclesiæ separati.s.tyran
ni & crudeles,vel etiã infideles.Alii autem qui licet sint ali-
quo tempore siluestres.i.indomiti & peccatores, tamen per
prædicationem & correctionem faciliter conuertuntur, &
per gratiam domesticantur,sicut sunt multi seculares & alii.
Alii autem sunt qui licet sint domestici per gratiam,& in do
mo ecclesiæ uel religionis conuersantes,tamen aliqñ efficiũ
tur siluestres per apostasiã uel peccatum,& à statu ecclesiæ
segregati.Non.n.omnia omnibus expediunt , & non oi aiæ
omne genus placet.Eccl.37.¶ Secundum Aristotelẽ, de om
nib.aialib.domesticis inueniuntur aliqua siluestria, sicut sil-
uestris bos,hõ siluestris,equus & asinus &c.Sic vere de om- 15
nibus statib.animalium.i.hominum inueniuntur aliqui apo
statæ & siluestres mali pariter & peruersi,quispreta societa-
te bonorum siluam incolunt huius mundi. Quod in societa
te Christi apparuit,ubi Iudas siluester & nepharius est inue
ntus.Apostata vir inutilis.Prouerb.6.¶ Quædam aialia sunt 16
magnæ iræ & impetuositatis,& maxime tempore coitus:qa
tunc pugnant pro mulierib.& vxorib.& certant, sicut patet
de apris.Et in cunctis aialib. sm Auicẽnam,est appetitus de
lectationis.Animalia ergo sunt homines,& maxime clerici:
Vxores suæ sunt beneficia,dignitates,officia,vel præbendæ.
In cunctis ergo animalib.est appetitus delectationis.i.pmo
tionis:quia.s.omnes & boni & mali cupiunt pmoueri, & cũ
dictis vxorib.copulari,quia secundum Augu.nemo est quin
se gaudeat aliis dominari. Et iõ multi sunt magnæ iræ impe-
tuositatis per ambitionem:quia.s se ingerunt non vocati &
maxime tpe coitus i.qñ vident vxorem paratam,qñ.s.aliqđ
officium vel beneficium vacat,quia tunc vnus solet pugnare
contra alium per lites & discordias , vt vxorem obtineat q̃
affectat.Collidebantur pueri in ventre matris.Gene.25.i.in
claustro:quia.s.quilibet volebat primus exire,& ad exterio- 17
ra beneficia promoueri.¶ Itẽ animalia quædam sunt magnæ
iræ & furoris,sicut leo.Quædã autem magnæ benignitatis si
cut ouis,& quædã magnæ refrenationis,sicut elephas.Sic ve
re ad litteram quidã sunt multum iracundi,alii benigni,alij
aũt sciunt per discretionem suam choleram refrenare,& ma
xime elephantes,qui inter oia bruta plus vtuntur rõne, sm
Plin.i.viri iusti & perfecti. ¶ Quædam animalia sunt tenacis
memoriæ,sicut canis,qui est memor amicitiæ,& optimè re- 18
colit beneficia sibi facta asinus ẽt & camelus.Quædam autẽ
magnæ sunt obliuionis,sicut struthio & Columba.Solus aũt
hõ sm Auicennam memorat oblita vt ẽt dicit Arist.li.1 Nã
sm Augustinum,In solo homine est memoria,inquãtũ sub-
iacet rõni.Sic vere inter homines quidam sunt qui sunt ma
gnæ obliuionis:quia vere beneficia ab aliis sibi facta,& ma-
xime Christi beneficia statim obliuiscuntur,nec ea per vicis
situdinem recordantur.Populus meus oblitus est mei.Hier.
2.Peccata ẽt præterita non recordantur.s.ad confitendũ , &
ideo dicuntur struthio,de qua dr̃ Iob.39.q cum in arena po
suerit oua sua,obliuiscitur vbi posuerit ea.Mala etiã præ-
terita non recordantur,ad præcauendum ea,ideo dicunt co
lumba,quæ.s.ibi pullificat vbi pullos suos semper se pcipit
amisisse.Sic isti licet in mundo per multos casus perdat diui
tias,tñ ibi pullificare,& eas ibi acquirere nunquã cessant.iõ
Esa.36.Redite præuaricatores ad cor , recordamini prioris
seculi.Non recolunt etiam beneficia aliorum,significati in il
lo pincerna qui succedentib.prosperis oblitus est interpræ-
tis sui.Gen.40.Exemplifica contra ingratos. Sed pro certo il
li qui sunt hoies.i.rõne vtentes,qui sunt canes.i gratifici & fi
deles:qui sunt asini.i.fortes & constantes cameli .i. humiles
& obediẽtes, tales dico boni sunt memoriæ & retentionis,
qa.s.aliorũ beneficia bene recolunt & habẽt in memoria,&
ipsa vice reciproca recõpensant,contra illos qui nõ fuerunt
memores beneficiorũ suorum,quæ ostendit eis psa.77.¶ Se- 19
cundum Auicen.solus homo memorat oblita,bruta.n.illa q
obliuiscuntur,nunquam amplius recordant.Sic uere isti qui
sunt

ſunt pecudes & carnales pctõres, non recolunt oblita .i. pctã
ſeu beneficia ſeu mandata Dei, quæ poſtponunt & obliuiſcũ
tur. Sed illi q̃ ſunt hoĩes .i. iuſti & rõnales, licet aliqñ videant
obliuiſci illa quæ viderunt. ſ. pctã quæ cõmiſerunt, beneficia
quæ perceperunt mandata quæ audiuerunt, tñ loco & tpe
reminiſcuntur. ſ. pctã ad confitendum, beneficia ad remune-
randum, diuina mandata ad implendum. Memor eſto igitur
20 vnde excideris, & prima opera fac. Apoc. 2. ¶ Secundum Au
guſtinum, admiranda eſt in brutis & animalib. prudentia ſeu
ſagacitas, & quædam ſimilitudo rationis, quæ euidentem ha
bent ſolertiam in æducatione filiorum, in ædificatione man
ſionum & latibulorum, in medicatione vulnerum, in fuga no
ciuorum, in præſagio mutationis temporum futurorum, in
cognitione & dilectione comparum ſociorum: quia vxores
proprias, filios & ſocios recognoſcunt, vt dicit Aug. 11. de ci
uitate Dei. Recte tales debẽt eſſe boni & diſcreti & perfecti
viri, & maxime prælati & prædicatores; quia vere iſti debẽt
filios & alios ſibi ſubditos vel ſe minores educare p bonam
eruditionẽ & inſtructionẽ, manſiones. ſ. celi, ſibi & ſuis para
re per bonã vitam & operationem, vulnera .i. peccata medi-
cari per pniãm & cõfeſſionem, nociua .i. mala exempla & cõ-
ſortia fugere per prudentiam & diſcretionem, mutationem
præſentis tpis prouidere, per mortis & inferni & aliorum fu-
turorum recordationem. Cœpiſti cogitare quid futurum eſ-
ſet poſt hæc. Dan. 2. Nouit præterita, & de futuris cogitat. Sa
pient. 8. Suos autem compares & filios .i. ſuos ſocios, amicos
& ſubditos, dñt diligere per charitatem, recognoſcere p ſub
uentionẽ & pietatem, & cum eis pacifice conuerſari per con
cordem amicitiam & vnitatem: quia qui ſuorũ domeſticorũ
21 curam nõ habet, fidẽ negauit, & eſt infideli deterior 1. ad Ti-
mo. 5. ¶ Secundum Ariſt. In oĩ animali eſt vnũ radicale & ori
ginales membrum, quod eſt principium omnium virtutum
naturalium, & per quod infunditur in membris aliis vita &
virtus. ſ. cor: & illud primo formatur & perficit̃ in corpe aĩa-
lis. Sic vere in aĩa eſt vnum membrum .i. vna virtus principa
lis & prima reſpũ oĩum aliarũ. ſ. fides, quæ eſt origo & prin
cipium omnis virtutis moralis. Per hanc. n. habent virtutem
& efficaciam opera noſtra: quia ſm Apoſtolum Ro. 14. Om-
ne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Et ideo iſta debet pri-
mo & principaliter conſtrui & componi, & ſummopere cu-
ſtodiri: quia ſine fide impoſſibile eſt placere Deo. ad Heb. 11.
Vel dic q̃ in corpore eccleſiæ iſte eſt Chriſtus, qui eſt prim⁹
& primogenitus aliorum, a quo omnis virtus & gratia deri-
uatur: quia ipſe eſt primogenitus in multis fratrib. ad Ro. 8.
Vel expone ſi vis de charitate p omnia ſicut ſupra. vel de p̃-
22 lato. ¶ Omne animal habet vultum naturaliter inclinatũ ad
ſuum originale principiũ. ſ. ad terram, excepto homine, cui
ſoli tanquam nobilioris naturæ, eſt ſtaturæ erectio reſeruata
ad deuotandum. l. ſm Baſilium q̃ hõ non debet terrena, ſed
cœleſtia contẽplari, & non de infimis cogitare. Sic vere inter
aĩalia .i. inter pctõres hoĩes oẽs naturaliter inclinant̃ ad terrã
i. ad amorẽ terrenorũ bonorũ, illi tñ qui ſunt homines .i. iuſti
rationales & perfecti habent faciẽ .i. intentionem erectam p
ſpem affectionem & contemplationem, ſuperius ad æterna,
nõ inferius ad terrena, vt ſic videantur cæteris beſtiis .i. pctõ
rib. nobilioris eſſe naturæ. Iob. 40. Circũda tibi decorem, &
23 in ſublimi erigere. Et 2. ad Cor. 4. Contemplantib. nobis nõ
quæ videntur, ſed quę non videntur. ¶ Secundum Ariſt. Om-
ne animal habẽs ſemen, generat ſibi ſimile, & ideo quia non
poteſt ſeruare ſpeciem ſuam per ſe, dedit ſibi natura per ge-
nerationem ſpẽm propriam cõſeruare. Sic vere boni cupiũt
alios facere & generare ſibi ſimiles in morib. & natura, ſicut
pater de religioſis, qui alios generant per prædicationem, &
hoc vt ſic ſua ſpẽs, ordo. ſ. ſeu ſtatus eorum poſt ſe maneat, &
p ſucceſſionẽ & generationẽ aliorum ſeruetur. Illi in locũ
ſurrexere patrũ ſuorum. Ioſuæ. 5. Act. 26. Opto omnes q̃ me
24 audiunt, fieri tales quales ego ſum. ¶ Ad generationem ani-
malium neceſſario requiruntur et coiter maſculus & fœmel
la. l. maſculus qui ſemen emittat, fœmella quæ in matrice ſe
men recipiat, & ſic ibi fętus generatur, qui poſtmodũ emitti
tur, perficitur & nutritur, & hoc diuerſimode in diuerſis: q̃a
aliter in ouantib. aliter in parientib. Maſculus. n. ſe habet per
modum formæ, fęmina per modum materiæ, & ideo omne fę
mininum habet matricem, vbi fœtum recipiat, vel aliquid lo
co eius. Sic vere in generatione bonorum operũ, hæc omnia
requiruntur. ſ. maſculus, i. Chriſtus, ſemẽ .i. gratia vel bona in

ſpiratio, fęmina .i. anima matrix .i. volũtas & ſubiectio,
quia vere oportet q̃ primo maſculus .i. Chriſtus immittat ſe
men .i. bonam inſpirationẽ & gratiam preuenientẽ, & q̃ fęmi-
na .i. aĩa iſtud recipiat̃ in matrice. l. voluntatis, & ſic q̃ fętum
boni propoſiti concipiat per bonũ conſenſum, & eũ foueat
per bonam dilectionem emittat, & pariat per bonam opera-
tionem, & eum nutriat per continuã frequentationem. Vel
dic econtra de generatione malorum operũ: quia mas .i. dia
bolus emittet ſemen malæ ſuggeſtionis & tentationis in ma
tricẽ fęminæ .i. in voluntatem aĩæ, & ſic concipit per malum
propoſitũ, parit per malam operationem, nutrit per conſue
tudinem & iterationem. Exiit q̃ ſeminat ſeminare ſemẽ ſuũ.
Mat. 14. Quia quæ ſeminauerit homo, hæc & metet. ad Gala.
6. Vel per maſculũ intelligo bonos vel malos prædicatores,
per ſemen, bonã vel malam doctrinam, per fœminam, ſubdi-
tos auditores, & expone de quolibet ſicut ſupra. ¶ Oĩa aĩalia 25
ſm Auicennam, in aliquo differunt, & in aliquo conueniunt:
quia omnia conueniunt in carne & neruo, differũt tñ in mul
tis, quia differunt in qualitate & habitudine mẽbrorum, tã
ſimplicium quã compoſitorum: quia teſtudo habet teſtas,
hericius ſpinas, equus caudam, & tamen hõ non. Sic vere in-
ter hoĩes & bruta .i. inter iuſtos & iniuſtos, bonos & malos,
eſt aliqua conuenientia, & aliqua differentia, quia pro certo
omnes conueniunt in neruis .i. in naturali ſenſu & diſcretio-
ne, & in carne .i. in naturali mollitie & compaſſione: q̃a oĩs
homo naturaliter eſt rationalis, & animal manſuetum. Verun
tamen in aliquib. differunt: quia vere inter bruta .i. inter pctõ
res, quidam ſunt qui habent ſpinas .i. diuitias & tpalem poſ-
ſeſſionem ſicut hericius, quia ipſi peccatores in ſeculo abun
dauerunt diuitiis. Alii habent teſtas .i. duritiam & obſtinatio
nem: quia nolunt corrigi, nec audiunt prædicationem. Scio
q̃a durus es tu. Eſa. 48. Alii habent caudam .i. ſpem longę vi-
tæ & durationis, quæ per caudam deſignatur. Sed vere hõ nõ
quia pro certo ſunt homines .i. ratione & perfectione viẽtes
carent omnib. iſtis: quia non habent teſtam obſtinationis, ſpi
nas .i. ſollicitudinem temporalis poſſeſſionis, cauda lõge ſpeĩ
& durationis: quia homo natus de muliere, breui viuens tẽ-
pore. Iob 13. ¶ Differunt etiam animalia in quantitate oculo 26
rũ, vñ noctua habet oculos multũ apertos, Aquila aũt multũ
paruos. & hoc eſt neceſſariũ: quia noctua obſcure videt, &
de nocte vadit, & ideo ſibi eſt neceſſariũ habere oculos ap-
tos. Econtra autem in aquila: quia acute videt, & de die pua
tur, iõ bonũ fuit q̃ oculus eius eſſet ſtrictus non apertus. Sic
vere differentia eſt inter mũdi ſapientes & ſimplices: q̃a ſim
plices ſunt ſicut noctua. ſ. obſcuri & nocturni per ignoratiã,
& iõ pro certo talib. eſt neceſſariũ q̃ oculus intellectus aper
tus ſit per vigiliam, vt poſſint. ſ. videre quicquid eis præcipi-
tur vel docetur. Sint oculi tui aperti. Neem. 1. Sed veræ aqui-
læ .i. ſapientes & doctores, cũ habeant oculos intellectus cla
ros & acutos per ſciam & cognitionem, vtile eſt q̃ ſint coo
perti & parum aperti .i. parũ expoſiti ad vanas q̃ões & opi-
niones, oẽ forte per nimiam ſubtilitatem in hæreſim dilata-
bant̃. Amictu ora velabis, oculo nõ videas terrã. Eze. 12. Vel
dic q̃ noctuę .i. ſæculares, habent oculos apertos & vagãtes:
aquilæ autem .i. viri ſpũales tenent eos clauſos: quia oculi ſa
pientis in capite eius, ſtultus autẽ ambulat in tenebris. Ec-
cl. 2. Dicunt .o. ſapientes, Auerte oculos meos ne videat vani
tatẽ ¶ Differunt etiam aĩalia ſm Auic. in numero pedum: q̃a 27
quædam bipedia, quædam quadrupedia, quædam multipe-
dia ſunt ſicut patet in araneis & erucis. Sic vere differũt ho-
mines in quantitate pedũ .i. affectionũ: quia quidam ſunt bi-
pedes per duplicem charitatem. ſ. Dei & proximi: quidã qua
drupedes quantũ ad quatuor virtutes, vel quatuor affectio-
nes: quidã multipedes per multiuolas affectiones, ſicut ſunt
inſtabiles atq; leues, quia multæ cogitationes verſant̃ in cor
de viri. Prou. 19. ¶ Differunt etiam animalia in qualitate pe- 28
dũ, quia quędã habent eos valde teneros & molles, ſicut ho
mo & camelus, q̃dã valde duros, ſicut equus & bos. Sic vere
quidam ſunt qui habẽt pedes .i. affectiones multũ teneras &
molles per benignitatẽ & cõpaſſionẽ, & hoc illi qui ſunt ho
mines per manſuetudinẽ & rationem: quia hõ eſt aĩal ratio-
nale & manſuetum. & illi qui ſunt cameli per patientiam &
humilitatem: quia camelus ſe inclinat dũ oneratur. Sed pro
certo alii habent eos multũ duros per duritiam crudelitatis
& obſtinationis, & hoc illi qui ſunt boues q̃tum ad labores
terrenos. l. auari, equi quantum ad ſuperbiam. ſ. principes &

tyran-

tyranni:quia plāta pedis eorū sicut planta pedis vituli. Eze.
1. Vel dic q pes est finis vitę & senectus,qui aliis est mollis p
misericordiā & pietatem,vt sit senectus sua in misericordia
vberi,in aliis durus per partialitatē & auaritiā,quia vespere
decidit,induratur & arescit. Vel dic q quidam habent pedes
i. affectus molles per delicias,quidam duros per constantiam
& virtutem &c. ¶ Differunt aialia in situ mamillarum:quia q
29 dam habent eas in pectore,sicut elephas,quædam in ventre
sicut sues,quædā inter crura,sicut vaccæ. Sic vere prędicato
res differunt:quia vere quidam habent mammas.i. prædica-
tionem & doctrinam in pectorib.s.illi qui prædicant ex cor
de & ex charitate. Alii in ventre qui .s. prædicant cā ventris.
Alii inter crura,qui.s.prædicant cā luxuriæ. Alii.n.aliud cla-
mabant. Act. 19. Patet ad Phi. 1. de diuersitate annunciantiū
Chrm. Vel dic q vbera,quæ pro certo quidā habēt in pecto
re.s.illi qui sp volūt loqui de suis pectoralib.& amicis, quos
habent prope cor. Alii in ventre sicut gulosi, qui nolunt nisi
de ventre & de bonis cibis loqui. Alii inter crura,sicut luxu-
riosi,qui sp volunt loqui de membris & operibus impudicis.
Illi ergo loquuntur varijs linguis magnalia diaboli. Actu. 2.
30 ¶ Item differunt aialia in actiōe,quia diuersimode cum alijs
pugnant,& ab alijs se defendunt. quædam enim cum narib.
& auribus, vt elephas,quædam cum naribus vt sus,quædam
cum cornibus, vt ceruus,quædam cum dentibus vt serpen-
tes,quædam cum vnguib. vt leones,quædam cum pedib.fu-
giendo,vt lepores,quia sm Plinium & Auicennam,Ingenio
sa natura dedit cūctis animalib. contra nociua munimentū.
Sic vere charissimi boni pugnant contra hostes spūales, dia-
bolum.s.carnem,& mundum,diuersimode,quia quidā cum
aurib.audiendo per obedientiam & subiectionem, quidam
cum narib.olfaciendo.s.futuram suauitatem per deuotionē,
quidam cum dentibus id est cum verbis per orationem gra-
tiarum actionem & confessionē,quidam cum cornib.i.cum
virtutib.per constantiam & perfectionem,quidam cum pedi
bus fugiendo omnem malam occasionem,alii vnguib.i.ma-
nib.bene operando,vel elemosynam largiendo per compas
sionem. Vnde de elemosyna dr Eccl. 29 Super scutum & lan
ceam propugnabit pro te. ¶ Item differunt oculorum virtu-
31 te,quia quædam habent oculos valde debiles,sicut vesperti
lio,quædam multum fortes,sicut hirundo. Sic vere quidā ha
bent oculos intellectus valde debiles.s.per ignorantiā & in-
credulitatem,quia.s.oculos aię.i.fidē habent valde debilem,
quia.s.faciliter titubant. Ideo talib dr. Io. 12. Adhuc modicū
lumē in vobis est. Alij autem habent huiusmodi oculos mul
tum,fortes,quia.s.discretè vident ea quæ sunt fidei & doctri
nę,de quib. Apo. 1. Oculi eius sicut sol. ¶ Differunt animalia
32 in appetitu coeūdi,quia quædam sunt multum prona ad coi
tum,sicut columba & porcus,quædam magnæ refrenationis
sicut elephas & turtur,quædam autem perpetuo continent
a coitu,sicut apes. Sic vere inter hoīes,quidam sunt faciles &
proni ad actus luxuriæ.s.soluti & luxuriosi,alij autem se de-
bent refrenare.s.boni actiui & cōiugati. Alij autem ppetuo
debent continere.s.clerici & religiosi. Vnusquisq;.n. propriū
33 habet donum,alius sic & alius sic 1. ad Cor. 7. ¶ Quædā sunt
animalia quæ appetunt coire cum omni specie,alia tm cum
sua,alia cum nulla. Primum patet de pardo cum Leena. Secū
dum de elephantib. inter quos sunt coniugia sm Pliniū. Ter
tium de apib. Sic vere in mundo isto sunt quidam qui appe-
tunt coire cum omni specie.s.cum solutis & coniugatis.s.lu
xuriosi. Alii seruant coniugia, sicut boni coniugati. Alii aūt
perpetuo continent sicut casti clerici & religiosi,quia nō om
nia caro eadem caro sed alias volucrum & alia bestiarum.1.
34 ad Cor. 15. ¶ Differunt autem animalia in comedendo, quia
quædā sunt magnę voracitatis,sicut lupus,canis & leo. Alia
autem parci victus,sicut serpentes. Sic multi sunt voraces p
gastrimargiam, alii autem modici per abstinētiam. Vel dic
quod quidam sunt voraces per auaritiam & rapinam,qa ci-
bos diuitiarum indiscrete deuorant & acquirunt. Alius cre
dit se manducare omnia. Alii aūt sunt abstinentes ab hmōi
cibis per paupertatem. Primi sunt similes lupis &c. Vide ibi.
35 Sed qui abstinens est,adiciet vitā. Eccl. 37. ¶ Differunt etiam
bestiæ in tempore venandi,quia quædam semper de nocte,
venātur,vt lupus qui dr hala,quædam semper de die.vt aqui
la & accipiter. Alia autem & de die & nocte,sicut catus. Cha
rissimi nox significat bona temporalia,dies bona spiritualia.
Quidam ergo boni sunt & iusti,q in die,i. bonis spiritualib.

vel in statu gratiæ prędantur.s.merita & virtutes,de quib. vi
uunt. Alii aūt in nocte,i. in bonis & negociis mūdi acquirūt
prædas suas.s.bona temporalia & diuitias. Alij autē partim
vtroq; vtuntur,quia.s.volunt tpalia simul & spiritualia exer
cere,& vtranq; ripam pascere,& Christi & mundi negotia
ministrare. Sed pro certo. Nemo potest duobus dominis ser
uire. Mat. 6. ¶ In corpore humano necessaria sunt diuersa mē
bra,pp eius diuersas operationes. Vnde ibi sunt ossa necessa 36
ria ad totius corporis sustentamētum,cartilagines ad defen
sionem ab ossium læsione. Sic in corpore ecclesiæ vel religio
nis,necessaria sunt plura diuersa membra,homines.s. & per-
sonæ. Vnde necesse est ibi esse ossa.i. viros iustos cōstantes ri
gidosq; fortes & maxime prælatos,vt sic corpus ecclesiæ
sustiēretur per iustitiam,ne.s defluat ad peccata, quia iustitia
eleuat gentem. Prou. 14. Sed quia ossa illa nimis cōsueuerūt
esse dura per rigorem,& carnem.i. viros carnales lædere per
asperam correctionē,ideo necesse est ibi esse cartilagines,q
sunt molles & flexibiles.i. viros pios,cōpatiētes & misericor
des,vt sic per eos ossium illorum durities temperetur ne ca
ro.i. carnales totaliter dissipentur. Exemplū de Moyse pio,q
se opponebat Deo per orationem,ne carnalis populus neca
retur Num. 16. ¶ Nerui in corpore sunt necessarii ad mēbro
rum coniunctionē,& sensus & motus administrationem, & 37
ideo sunt molles & flexibiles,concaui & spū aereo pleni. Sic
in corpore ecclesiæ sunt necessarij nerui.i. viri spūales & p
fecti qui sunt molles per benignitatem,flexibiles per pietatē
concaui per humilitatem,spiritu sancto pleni per virtutū &
gratiarū abundantissimam vbertatem,& iō isti per sua bona
opera,exempla & verba,alia membra copulant & coniūgūt
s.per charitatē,& per fidei & amicitiæ vnitatē,& in eis sen-
sum discretionis,deuotionis & cōpassionis,& motum bonæ
operationis cānt,efficiunt & procurant. ¶ Caro in corpore
necessaria pp vacui repletionem,& vitalis caloris conserua 38
tiōem. Caro autem necessarium est propter spirituum vita-
lium generationem,& vitæ conseruationem. Sic vere in aīa
debet esse caro.i. mollis & fluida compassio, quæ vacuum.i.
pauperes per eleemosynas repleat,& calorem vitalē.i. amo-
rē & charitatē custodiat & cōseruet. vbi.n. cessat pietas, cito
deficit charitas,qa vbi non sunt ligna extinguet ignis. Prou.
26. Cor aūt.i. fides est necessaria,vt exinde vita spūalis.i. gra-
tia & charitas deriuet. Vel dic q in corpore ecclesiæ oportet
esse carnem.i. pios & compatientes,& cor i. calidos & chari
tatiuos spiritu feruentes domino seruiētes. ad Ro. 12. ¶ Pul 39
mo fuit necessarius propter frigidi aeris attractionem ad ca
loris cordis mitigatiōem. Sic vere charissimi in anima est ne
cessaria pulmo.i. deuotio seu oratio, quia circa cor .i. circa
cogitationes nostras calor carnalis concupiscentiæ æstuat,
& iō necesse est quod cū pulmone deuotionis aspiremus p
orationē,& aerē.i. diuinā gratiam attrahamus,vt sic.s. tēpere
mus calorem cordis.i. carnalē inflammationē & diabolicam
tentationem & suggestionē. Os meū aperui,& attraxi spiri-
tum. ¶ Stomachus est necessarius propter primam digestio-
nē,quia cibos in se recipit,& puram substātiā ad corporis nu 40
trimentum retinet,impuram autem & superfluam per secel
sum emittit. Sic vere in anima oportet esse stomachū.i. discre
tionem,quæ receptis cibis.i. rerum exteriorum notitia p os
.i. per cogitationē recepta,debet quicquid ibi deponitur de
bono,retinere ad animæ ædificationem,alia aūt tanquam su-
perflua refutare. Vel stomachus est auditus,qui debet bonos
cibos.i. bona verba retinere,alia aūt prætermittere. Nonne
auris verba diiudicat? Iob 12. Vel dic q stomachus est homo
pius,q sibi & corpori & domui retinet tm modo necessaria,
superflua aūt exterius pauperibus emittit. Vel dic q ille est
auarus,qui oīa pura & bona sibi & membris suis.i. vxori &
filiis retinet & reseruat,illud aūt quod est impurum,& quod
penitus nihil valet,exterius ad pauperes p elemosynas emit
tit,sicut est vinum & bladum corruptum. ¶ Hepar in corpo 41
re est necessariū ad sanguinis generationem,p corporis nu-
trimēto,venæ autem sunt necessariæ ad illius sanguinis per
corpus deportationem,vt corpus debite nutriat. Sic vere in
corpore eccl'æ necessarii sunt doctores,qui vicē hepatis por
tant,quia sanguinē.i. doctrinā generant per suę scię actionē,
venæ autem.i. prædicatores istum sanguinem deferunt p p-
dicationem,& sic alia membra .s. seculares & alii mediante
diuina apientia vegetantur,& in esse gratiæ conseruant. Vel
hepar sunt seculares,sanguis est subā temporalis. Pulli eius
iam-

4 alambu nt sanguinem Iob.36.¶ In corpore necessaria sunt in
testina,ad superfluorum depuratione & euacuatioue,sel ad
digestionis conforiatione,sple ad humoris melachnlici re-
collectione,sic in aia oportet q sit sel.i.amara & serues cötri
tio.vt sic.s.cibi.i.pctā digeiantur & decoquantur per enpun
ctinnem.Putum dabn eis aquam sellis Hie.9.Iotestina.i.cō-
fessio,vt.s.feces peccatorum emittantur per locutinnem, &
venter.i.interior cōscientia depuretur.Splen ēt.i.mortis me
moria est necessaria,vt sic melancholia.i.tristitia spūalis col-
ligatur.Splen.n.est membrū terreum & melanchnlicū & si-
gnificat mortis & terræ recordatione,quę tristitiam generat
spiritualem,& lætitiam reprimit mundialē. Tristitia .n. quæ
43 sm Deum est vitā operatur.¶ In corpore necessarij sunt re-
nes ad faciendum generatione,& speciei conseruationem.
Caput etiam cum suis contentis ad totius corporis sensifica
tione & gubernatione.Sic vere in corpore ecclesiastico ne-
cessarü saut renes.i.seculares & mundani,vt sic per actus ge
neratiuę humana spēs cōseruet.Caput sūt.i. prælati ibi sunt
necessarij cū contentis suis.i.cū diuersis sensib.oculis & au-
rib.& hmōi.i.cum diuersis suis officialib.,vt sic totum corp⁹
debite gubernetur,& in suis actib.dirigatur:quia debet ha-
bere oculos discretionis,os prædicationis,nalum deuotiōis
aures misericordiæ & cōpassionis,vel aures iudicij & ęqua-
lis exauditionis:quia ita paruum audietis & magnum.Deu.
1.Vel per caput intelligo fidem quæ est principium omniū
virtutum quæ necessaria est in anima.¶ Collum in corpore
44 est necessarium ad capitis & corporis mutuam coniunctio-
nem vocis formationem,ciborum & nutrimētorum ad sto
machum transductionem.Sic prædicatores in ecclesia:quia
sn vere alia membra.i.fideles habēt cū capite Christo reuni-
re per gratiam & affectionem,quando ab eo sunt separati p
pcti diuisione:quia iniquitates vestræ diuiserūt inter vos &
Deū vestrum.Esa.59.Vocem ēt prædicationis habent emit-
tere,& nutrimētum sacræ doctrinæ ad stomachum.i.ad secu
lares & alios transmittere per suam spūalem educationem.
Collū tuum sicut turris eburnea,oculi tui sicut piscinę in ese
45 bon Can.7.¶ Pectus est necessariū ad cordis & spirituum de
fensione,costæ & latera ad membrorum spūalium & natura
lium protectiooem.Sic in corpore ecclesiæ necessaria sunt
pectus & latera.i.exteriores principes,& mūdani milites &
potentes,vt.s.per eos mēbra spūalia.i.clerici & religiosi, mē
bra ēt naturalia.i.seculares & mundani nocumenos omnib.
præseruentur.Defendite qui inter vos est gregem.Actu. 20.
¶ Manus etiam sunt necessariæ ad operationem,& corporis
defensione.Pedes autem & crura ad totius corporis susten
46 tatione,& volnntariam de loco ad locum motione.Sic vere
in ecclesia pedes qui terram immediate tangunt.i.viri agri-
colæ sunt necessarii:vt.s.tota ecclesia sustentetur in tpalib.
& victu.Manus etiam in milites & ecclesiæ defensione ne-
cessarij sunt,& ad totius corporis Christi mystici munimen
tū.Vel dic q in aīa debent esse manus.i.bonæ operatiōes &
pedes.i.bonę affectiones.Multa mēbra in corpore habemus
47 s.ad Corin.12.¶ In corpore est cutis necessaria ad interiorū
oium munimentum & conseruationem ab exteriorib.nocu
mentis.Pili autem necessarij sunt ad cutis ipsius munimētū.
Sic in corpore morali.i.in viro iusto debet esse cutis.i.exte-
rior apparentia & conuersatio honesta,ā qua oia interiora.s.
opera & affectus defendantur & muniantur, abscondant &
veleotur.Etiam pro illa cute defendenda necessarii sunt pili
i.exteriora ornamenta & vestimenta.Econtra de multis dr
Iob.17.Cutis mea aruit & contracta est.¶ Vngulæ in anima-
48 lib.sunt necessariæ ad pedum & mannum munimentum , &
ideo istę solent esse duræ.Sic vere in anima debet esse vngu-
la,quæ est extremitas corporis.i.nostræ extremitatis.i.mor-
tis & finis memoria;vt sic pedes.i.affectiones,manus.i. ope-
rationes valeant pmuniri a nocumento.s.vitiorū.Eccl.7.In
omnib.operibus tuis memorare nouissima tua,& in æternū
non peccabis.¶ In corpore ergo sunt diuersa membra sibi in
49 uicem subuenientia,& ideo nullum est in corpore superfluū
vel diminutū. Sic vere in corpore ecclæ nihil est spfluum,
vel diminutum,quia.s.omnia mēbra.s.pauperes & diuites, cle
rici & religiosi,prælati & subditi sunt necessarij,& ad cōple
mentū mystici corporis opportuni,& iō alter debet alteri in
suis necessitatib.subuenire,& defectus alter alterius suppor
tare.ad Gal.6.Alter alterius onera portare. Nam sicut dicit
Apost.1 ad Cor.12.Si quid patitur vnum mēbrum, compa-
tiuntur omnia membra. ¶Omne animal generans aliud,ha 50
bet oculos,pter talpam,q habet oculos opertos tela,quæ da
ta est ei propter debilitatem visus.Sic vere omnis hō qui ge
nerat alios.s.in fidem per prædicationem & doctrinā,debet
habere oculos.i.intellectus discretioēm.vt.s.videat & agno-
scat quid debet facere vel vitare.Totum corpus in circuitu
plenum erat oculis.Ezec.1.Verūtamen aliqui sunt sicut tal-
pæ.s.carnales,prædicatores,quorū intellectus est opertus &
velatus modica tela.i.amore carnis & mundi, & ideo isti in
spiritualib.sunt cæci.Oculos tuos velabis.Eze.12.& Es.42.
Quis cæcus nisi seruus meus.¶ Oē animal habens aures mo 51
uet eas,pter hominem sm Auic.idem.Sic vere illi qui habēt
aures.i.virtutem & promptitudinem audiendi verbum Dei
vel obediendi mouet eas.i.per bonā operationem.s.implen
do quæ audierunt,& faciendo.Istud tñ fallit hominib. quia
vere illi qui sunt homines.i.rationales & sapientes mūdi,nō
mouent aures:quia licet habeant aures.i.licet audiant ver-
bum Dei & mandata Christi,tamen non exercent motū bo
nę operationis.Audiunt verba tua,& non faciunt ea , sed in
canticum oris sui vertunt illa.Ezec.33.¶ Secundum Auicē. 52
Omne animal spirat,sed quædā per vias honestas,vel mani-
festas,vt per os,& p nares:qdā per non manifestas, vt apes
& cætera anulosa.Sic vere omnis hō debet spirare.i.emittē-
do spūm orationis,& attrahendo spiritum gratiæ & conso-
lationis.Et hoc quidā occulte per meditationem,quidā ma
nifeste per bonam operationem:quia qui cōseruat legē mul
tiplicat oratione.Eccl.35.¶ Oē animal quadrupes habēs san 53
guinem,habet medullam,& maxime homo multum habet
de medulla,respectu corporis sui, qd' est ei necessarium pp
multiplices eius operationes. Sic vere illi qui habent secū.
i.in memoria & compassione,sanguinem.i.Christi mortem
& passionem,habent medullam i. vnctuositatem charitatis
& compassionis,& pietatis & benignitatis , & hoc maxime
apparet in hominib i.in viris perfectis & rationabilibus , q
p cæteris debent abundare in medulla charitatis & pietatis.
¶ Item idem Auicenn. dicit q omne animal habens sangui 54
nem habet cor,carens sanguine,caret corde, licet loco cor
dis habeat aliquid quod est sedes vitæ.Omne etiam aial hñs
sanguinem,ambulat,vigilat,& dormit,sm Arist.Sic vere il-
li qui habent sanguinem.i.memoriam sanguinis Christi, ha
bet cor.i.constantiam & virtutem & perseuerantiam firmi-
tatis in bono.Cor eius datū est ei,& super pedes quasi hō ste
tit.Dan.7.Quia tales sunt magis fortes ad resistēdum tribu-
lationib.& vitijs & peccatis quam alij.Et tales etiam ambu
lant per bonam operationem ,vigilat per deuotionem,dor
miunt per deuotionem & contemplationem.Illi aūt qui ca
rent isto sanguine,pro certo carent corde.i.constantia forti
tudine,& virtute.Colūba.n.seducta nō hēt cor.Oseæ 7 Vel
per sanguinē intelligo pietatem,& dic p omnia sicut supra.
¶ Omne animal habens cornu,habet vngulas pedū fixas, ex 55
cepto vnicorni & asino indico,qui in frōte hēt cornu,& vn
gulā non fissam.Sic vere illi qui habent cornuam dignitatē,
debent vngulam.i.operationem findere per discretionē.qui
dā sunt tñ fatui prælati,similes vnicorni quo ad superbiā &
crudelitatem,asino indico,quo ad stultitiam & stoliditatē,
& ideo tales non findunt vngulam per prudentiam & saga-
citatem.&c.vide de asino. ¶ Omne animal cornutum habet 56
cornua vacua,pręter ceruum & vnicornem.Sic vere omnes
illi qui habent cornua.i.iurisdictionem & potentiam tpalē,
debet ea habere vacua per humilitatem,& per donorū ab-
dicationem,quia.s.non debent accipere munera propter iu
dicaturam,& debent manus suas a talib.vacuare.Exodi. 23.
Non accipies munera.&c.Illi tamē qui sunt sicut ceruus ti
midi,& indociles sicut vnicornis.i.crudeles & effrenati,hñt
cornua plena.i.iurisdictionē donis & munerib.repletā.Esa.
Væ qui iustificatis impiū pro munerib.& iustitiā iusti aufer
tis ab eo.Isti.n audiunt illud Exo.24.Non apparebis in con
spectu meo vacuus.¶ Itē omne animal cornutum est quadru 57
pes,pter cerastem & pter testitudines & limaces, quæ carēt
pedib.Sic vere ois iudex & platus debēt habere quatuor pe
des.i.quatuor virtutes vel affectiones quib.s.in actibus suis
moueātur,illi tamen qui sunt serpentes & cerastæ idest frau
dulenti,malitiosi,& cupidi & ambitiosi,illi etiam qui sunt li
maces.i.carnales & delitiosi , carent huiusmodi pedibus. Vi
de conditiones cerastæ.vnde psal.Pedes habent & non am-
bulabūt.¶ Item omne animal cornutum habet cornua dur: 58
& ossea

& ossea præter limacē, & cætera similia. Sic vere omnis iudex q
habet cornua.i.constantiam & virtutem, debet habere cor-
nua iurisdictionis & ptātis dura & rigida per iustitiam & ri-
gorē, præter limaces.i.pter molles & imbecilles prælatos &
carnales.i.deliciosos, qui nō audent corrigere delinquētes.
Vnde Esa.48. Scio.n.quia durus es. ¶ Item fm Auic. Quædā
59 aialia habent dentes in vtraq; mandibula, sicut homo: qdam
in inferiori mandibula tātum, & talia, vt cōiter sunt cornuta:
quia illa materia transit in cornua. Nulla autem animalia ha
bent dentes in superiori mandibula tantum. Dentes qui ma-
sticant & ruminant, significant discretionē, qui habet omnes
cogitatus & opera ruminare per examinationem & discus
sionem. Sed pro certo quidam habent dentes discretionis su
perius & inferius.i.quātum ad æterna, superna & spiritualia
& cœlestia, & quantum ad inferiora.s.mūdana & terrena. Et
tales sunt homines.i.viri iusti & perfecti, q in terrenis & spi-
ritualibus sunt discreti: quia dedit eis dominus irriguum su
perius & irriguum inferius. Iud. 1. Sic vere alij sunt qui non
sic: qa in inferiori mandibula.s.quantū ad infima negotia &
terrena, habent dentes.i.discretionem & sapientiā, quia.s.nō
sunt discreti in spiritualib. sed in temporalib. quia sapientes
sunt vt faciant mala. Hie.4. sicut patet in aduocatis & multis
alijs vbicunq;. Sed pro certo tales sunt cōiter cornuti.s. per
superbiam & elationem: quia istud est regulare, quod illi q
minus sciunt & valent, plus alijs sunt elati. Nullum.n.aīal est
i.nullus est homo ita perfectus, q tātum dentes habeat supe
rius.i.qui de superiorib. & cœlestib. tātummodo se intromit
tat, quia multi sunt merè terreni, sed nullus merè spiritualis
contra illud Aposto. ad Colo.3. Quæ sursum sunt sapite &c.
Vel per dentes si vis intellige loquutionem &c. Ea pone per
ordinem sicut supra. Vnde Io.3. Qui de terra est de terra, lo-
quitur. Et 1. Io.4. Ipsi de mundo sunt, ideo de mundo loquū
tur. ¶ Nullum animal habens dentes acutos seu culmos re-
curuos, sicut aper, habet cornua: quia materia illa transit in-
culmos. Culmus.n. & cornua simul non conueniunt. Sic ve-
60 re charissimi illi q habēt dētes acutos.i.verba pungitiua, de
tractoria, & diffamatoria, & culmos curuos, i.verba curua
fallacia & deceptoria, nō debent habere cornua dignitatū:
qa tales non dñt promoueri ad officiū prælationis: quia non
decet seruum dñari principib. Prou.19. Vel si vis per cornua
intellige virtutes, quib.s.carent detractores & loquaces, qa
vbi verba sunt plurima, ibi frequenter est egestas. Prouer.14.
Quia vere materia cornuum & virtutum .s.cogitationes &
affectiōes trāsit in culmos.i.in verba vana detractiones, & af
fectionis loquutiones. Vel dic q dentes acuti & culmi, signi
ficant crudelitatem & rapacitatem, q̄ habētes, & exercētes,
non sunt promouendi. Dentes eorum arma & sagittæ &c. si
61 cut supra. ¶ Omne aial habens cornua, habet dentes clausos,
resecatos & coniunctos. Sic vere omnis prælatus vel virtuo
sus, debet habere dentes.i.verba ordinata p discretionē, con
iuncta per identitudinem, resecata per benignitatem: quia.s.
non debet habere verba diuisa: quia si bis interrogatus fue-
ris, habeat caput responsum tuum. Eccl.32. Non debent etiam es-
se nimis acuta per punctionem, & asperam correctionē, qa
verbū dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Eccle.
6. ¶ Omne aial domesticum vt vacca, equus, & domesticabi-
62 le, vt elephas habet dentes coniunctos, ordinatos & hebeta-
tos, vt sic melius scindat herbā. Sic vere illi qui sunt domesti
ci, simplices & benigni, debent habere dentes.i.verba & ser-
mones planos & ordinatos, & cōiunctos, nō varios vel diui
63 sos, & cætera sicut supra.§.præcedenti. ¶ Oē aial deputatum
prædæ, & carnib. deuorandis habet dentes separatos, acutos
& diuisos, vt sic meli' carnes diuidat atq; scidat. Patet i Leo
nib. canib. atq; lupis. Sic vere homines q sunt deputati ad p-
dā, vsurarij.s. & raptores, habent dentes.i. sermones acutos
per crudelitatem diuisos per cautelarū varietatem & falsita
tem, & iō carnes aliorum.i.subas pauperum melius deuo-
rant & prædantur, sicut patet in lupis & Leonib.i. in mundi
principib. & auaris violenter tollitis pelles eorū desuper eis,
& carnes eorum desuper ossibus eorum. Mich.3. Vel dic de
detractorib. qui consumunt carnem aliorum per diffamatio
nem, qui habēt dentes verborū acutos per mordacem detra
ctionē, diuisos per fallacem palliationem. Vel dic de prædi-
catorib. qui habent carnes.i.pctōres carnales scindere p cō
tritionem, & ideo debent habere dentes.i.verba acuta & pū
gitiua per correctionem, diuisa autem per discretionem, &
multimodam variationē: quia.s.nunc debent attrahere, nūc
terrere, nunc de inferno, nunc de paradiso loquendo, vt sic p
dā.i.aīas accipiant & conuertāt. Didicit capere pdam. Eze.
19. ¶ Omne aial ouans, sicut sunt reptilia, natatilia, & volati-
lia, carent renib. & vesica, & hoc quia superfluitas talium ce- 64
dit in plumas quantum ad volatilia, & in squamas & pinnu-
las quantum ad natatilia. Sic vere illi qui volant per super-
biam & elationē, qui repunt per auaritiam & ambitionem,
q natant p carnalē delectationē, carēt renib.i. feruore deuo
tionis & dilectionis, & vesica.i.euacuatione confessionis, &
largitione pietatis & cōpassionis, quæ ad modū vesicæ super
flua diuitiarum cōgregat, vt ea pauperib. eiiciat, & emittat,
& hoc quia omnia superflua sua.i.oēs diuitiæ tpales quæ de-
berent euacuari per elemosynam, trāseunt, in plumas & squā
mas.i.in vanitatem & pompositatem vestium & sumptuū mū- 65
danorum ¶ Omne aīal habens cornua, & carens dentib. su-
periorib. ruminat & remasticat cibos suos. Sic vere charissi-
mi illi qui habent cornua.i.virtutem constantiæ & perfectio
nis, vel cornua i.potestatem iurisdictionis & prælationis, qui
carent dentib. .vanitate locutionis, vel mordacitate detra-
ctionis, tales dico ruminant per examinationē cuiuslibet suæ
operationis, ruminant dico per virtutem discretionis & con
tritionis: quia omne q ruminat & non findit vngulam in mū
dum erit. Leu.11. Et sicut fm Pli. li.10.c.73 animalia rumina
tia solent magis ruminare iacendo quam stando, & plus hye
me quam æstate, sic vere homo magis vagat ruminationi, dis
cussioni & discretioni, qñ tacet per humilitatem & pauperta
tem, quam qñ stat per vanitatem & prosperitatem, & quan-
diu hyems tribulationis ipsum affligit, quam quando æstas
mundanæ consolationis ipsum allicit atq; cingit. iō benè dr
Esa.28. Vexatio dabit intellectum. Vel dic q homo dum est
iacendo in strato suo, quandoq; melius vacat ad sua negocia
ruminandum, quam qñ stat ad aliquid aliud peragēdū. ¶ Oē 66
animal ruminans habet duos ventres, vnum magnum alium
paruum: quia de paruo extrahit cibos vsq; ad os, deinde trās
mittit eos vsq; ad fm, & ibi perfecte digeruntur. Nam ppter
gulositatem & auiditatem comedendi cibus suus in princi-
pio est multum siccus, & non bene masticatus, & ideo opor-
tet q iterum masticetur, & talis iocunda masticatio vocatur
ruminatio fm Auicennā. Vide infra de camelo. Sic vere cha
rissimi illi qui ruminant per contritionem, debēt habere plu
res ventres.i.plura receptacula peccatorum suorum. Prim'
venter conscientia, quæ pro certo in pctōrib. est magna & la
ta. Secundus est memoria pctōrū. Quia ergo p p auiditatem
concupiscentiæ & carnalitatis mundialis, cib. sui.i. peccata
quæ faciunt & comedunt, non sunt bene masticati per discus
sionem vel examinationē, iō necesse est q de ventre primo,
.i.de conscientia extrahantur ad os per cōfessionem, & iterū
in secundo ventre.i in memoria ponantur per iugem decis
memoriam & recordationem, vt ibi perfectè coquantur &
digerantur per contritionem. Omne.n.quod in os intrat, in 67
ventrē vadit. Mat.15. & Marc.10. ¶ Omne animal habens ce-
rebrū pingue habet medullam vnctuosam, & ecōuerso. Sic
vere quorum cerebrūm.i.sensus & discretio est pinguis per
gratiā & deuotionem, habēt medullam.s.charitatis vnctuo
sam per compassionem, & econtra illi quorum sapientia est
iodeunta, eorū similr charitas est impia & crudelis. ¶ Omne 68
aial spirans habet pulmonem vel aliquid loco eius fm Aui-
cennam ibidē, sicut patet in piscib. qui habent brāchias me-
diantib. quib. aerem & aquam attrahunt & expellunt. Sic ve
re illi qui spirant per deuotionem, necesse est quod habeant
pulmonē.i.bonam & sanctam affectionem, per quam aquam
gratiæ, & aerē spiritussancti attrahunt per deuotionem, & ip
sum emittant p bonam operatiōem. Os meū aperui & attra
xi spiritum &c. ¶ Omne aial generans & spirās habet fel, vel
occulte sicut mulus & ceru', vel manifestè, sicut bos & alia. 69
Aues etiam & serpentes habent fel, vel paruum vel magnū,
fm Aristotelem. Solus autem delphinus caret felle, licet ge-
neret & spiret. Sic vere illi qui generant per propagationem
i.seculares, & illi qui spirant per deuotionem.i.regulares, ha
bent fel.i.zelum & iracundiam naturalem, vel etiam spūalē,
sed quidam manifeste, qui.s.nesciunt in loquendo cohibere
spiritum suum, quia totum spiritum suum profert stultus.
Prou.29. Alii autem occultè, qui.s.sciūt motus iracundiæ re
frenare. Et generaliter aues.i.cōtemplatiui, reptilia.i. actiui,
pisces.i.deliciosi habent fel iracundiæ naturaliter secundum

magis

magis,& minus.Solus aũt delphinus.i.solus Chrs caruit isto
felle. In felle amaritudinis video te esse Actuũ 8. Vel dic, q
quidã habent fel.i.iram & correctionẽ,manifestè,sicut boni,
& aperti,alii aũt occultè,qui.s.i corde suo seruãt irã,& odiũ
sicut sunt viri malitiosi,qui expectant locũ,& tempus vindi-
candi,& nocendi,cõtra illud Leu.19.Ne oderis fratrẽ tuum
in corde tuo, sed publicè argue eũ,ne habeas contra eũ pec
70 catum ¶ Oẽ aial spirans,& generans habet fel, & habet san-
guinem generaliter.Sic verè illi qui generãt per pdicationẽ,
spirant per deuotionẽ,& orationẽ,debent habere fel.i.ama-
ram,& asperã correctionẽ.Argue,obsecra, increpa.2.ad Ti-
mo.4.& sanguinem.i.benignã monitionẽ,q.s.debent punge
re,& vngere sicut decet.Vel si vis per fel intellige contritio-
71 nẽ.¶ Oẽ aial generans habet quinq; sensus, pter talpam, quæ
habet oculos opertos.Oẽ ẽt aial habens sanguinẽ, habet se-
men,vt dicit Auicenna.Sic verè oẽs illi,qui generant p præ-
dicationẽ,vt ẽt per bonã operationẽ,necesse est, q habeant
quinq; sensus.i.oimodã sapientiã,& discretionẽ. Vñ tales de
bent habere sanguinẽ.i. memoriã passionis,vt sic habeant se
men.s.gratiæ,scientiæ,& discretionis.Veruntñ aliqui sunt si-
cut talpæ, quorum.s.oculus intellectus est opertus corio car
nalis infectionis,ita q nihil vidẽt,sicut patet in luxuriosis cu
ratis,& religiosis,& clericis,qui nõ vidẽt ppriã infamiã.&c.
Oculos habẽtes nõ videtis.Mar.8.Vel dic, q illi qui habent
sanguinẽ.i.Christi passionẽ benignitatẽ,& compassionẽ,sem
per habent semen.i. gratiam & deuotionem, vel bonũ ppositũ,& affectionẽ ad bonorũ operũ productionẽ.Semen ceci-
72 dit in terram bonã.Matt.13.¶ Viæ sensuum in quibusdã aia-
libus sunt occultæ, vt aures & nares in piscibus,quibus vidẽ
tur carere,& tñ audiũt,& odorant. Quod patet:quia fugiũt
strepitum,& odorem sentiunt nouorũ retium. Vñ canceri in
trãt retia piscatorũ,qñ ibi sentiunt lac,& carnes assas. Sic ve
rè in mari huius mundi sunt pisces.i.fluaibiles seculares, qui
licet videantur carere auribus.i.auditu obedientiæ, & subie
ctionis,naribus.i.odoratu deuotionis, ipsi tñ audiunt qñque
per obedientiã,& odorãt per deuotionẽ,quia pro certo bo
ni seculares fugiũt strepitum negociorum secularium, & ẽt ip
si canceri retrogradi.i. peccatores ad odorẽ carnis assæ. i. ad
memoriã diuinæ passionis,ad odorem ẽt lactis.i. ad spem fu
turæ dulcedinis , & cõsolationis intrant retia pdicationis.s.
implendo & faciendo,quæ dicuntur a piscatore.i.a prædica-
re.Iob 18.Immisit in rete pedẽ suum.i.affectũ,& tenebit plã
ta eius laqueo.i.bono concepto proposito.Vel dic, q rete pi
scatorum diaboli est mũdus,vbi est lac,& carnes.i.delectabi
lia mundi huius,quæ qñ sentit, & odorat cancer.i. peccator
retrogradus,statim intrat rete mundi per affectum, vt hmói
lacte,& carnibus satietur.Iob 39.Vbicunq; senserit cadauer
statim adest . Et sic a piscatore diabolo capitur per pctm̃ , &
in inferno comeditur per tormentũ,sed prius in caldaria cu
piditatis coquiẽ,& squamis.i.diuitijs in mortis termino spo
liatur.Ideo dicit diabolus. Ezec.12.Extendam super te rete
73 meum, & capieris in sagena mea ¶ Scd̃m Aris.vt dicit Auic.
Delphini & vnũ aliud genus piscium, ad tonitruum vel aliũ
motum magnum cadunt in fundum,ac si essent epileptici,&
tunc a piscatoribus velut si essent ebrij,capiũtur.Sic verè bo
ni, & iusti qñ audiunt tonitruum.i. terrorẽ diuinorum iudi-
ciorũ,tunc verè descendũt ad fundum.i.inferius ad infernũ
per cõsiderationem tormentorũ infernalium, & ita cadũt p
humilitatem,ac si essent ebrii.s.vino gratię,& deuotionis.In
ebriabo te lachryma mea.Esa.16.Et ideo tunc a piscatoribus
.i.prædicatoribus facillime capiunẽ,& conuertuntur.Vox to-
nitrui eius verberat terram.Eccl.43.Vel dic, q quidã incon
stantes habent debile cerebrum spirituale,quia statim, q au
diunt,& sentiunt tonitrum i.aliquã fortem tentationem,ipsi
cadũt.s.in pctm̃,& a diabolo sicut ebrij vino.s. delectationis
74 capiũtur.Turbati sunt,& moti sunt sicut ebrius.¶ Pisces sm
Auicennam,& maximè delphini,fugiunt tria.s.locum ablu-
tionis alterius piscis interfecti,sanguinẽ ẽt alterius piscis,&
sportulas sordidas, & immundas, & libenter subintrant no-
uas.Sic nos debemus timere , & fugere, & cauere locum in-
terfectionis,& sanguinis aliorũ.i.cãs & peccata,pp quas vi-
cini nostri spiritualiter vel temporaliter vel æternaliter oc-
cidunrur,& malas mortes diuitum mundanorum . Vñ quia
videmus diuitem mortuũ pp gulam , luciferum pp super-
biam,& cætera huiusmodi,ideo talia debemus fugere,& ca
uere.Manus suas lauabit in sanguine peccatoris.Pestilẽte.n.
flagello stultus sapientior erit. Prouerb.19.Sportulas ẽt sor-
didas.i.societates immundas, & per peccatũ infectus, debe-
mus fugere.s.luxuriosorum,& mũdanorum,& in sportis no
uis.i.in societate bona,& noua per gratiam nos trãsferre.In
nouitate vitæ ambulemus.¶ Aialia anulosi corporis.s. apes,
araneæ,& formicæ,& cętera similia,habẽt sensus acutos,sed
occultos,& audiũt,& olfaciunt a remotis, & in bonis odori
bus delectanẽ, in fœtidis aũt interficiunẽ,vt in odore sulphu
ris,vel pellis,vel cornu combusti.vnde sm Auicen.Apes nõ
moranẽ in loco mali odoris. Sic verè illi qui sunt anulosi per
perfectionẽ,& virtuositatẽ, & rotundi, habent & debent ha
bere acutos sensus spirituales:quia.s.debent acutè videre p
discretionem,audire per obedientiã,& subiectionẽ, odora-
re per deuotionem. Veruntñ isti sensus debent esse occulti,
quia.s.non debent se exponere per uanitatem , sed bona sua
occultare per humilitatem.Intra in cubiculũ tuum,& clau-
so ostio &c.Matt.6.Contra illos,qui deuotionem, & oratio
nem suã in cõspectu hoium magnificanẽ, vt inani gloria nu-
trianẽ. In bonis ẽt odoribus.i. in bona fama aliorũ delectari
debent,& in malis tristari,& iõ boni ad modum apũ nõ ma-
nent in locis,& in societatibus fętidis,& infamibus, & fæto
re luxuriæ maculatis . De cadaueribus eorũ ascendet fętor.
Esa.34. Quia in locis odoriferis.i.in bonis bonorũ societati
bus vbi fragrat odor bonæ famæ,& vitæ, debent iugiter cõ-
uersari, vt dicant, Cant.1. In odore vnguentorum curremꝰ.
& Prouer.27. Vnguentis & varijs odoribus delectatur cor.
¶ Differunt ẽt aialia sm Auicennam in mõ vociferandi:quia 76
quædã habent vocem fortem,& acutam, quædam tenuẽ, &
remissam, quædam aũt valde modicã seu nullã Et oẽ aial ha
bens vocem habet pulmonẽ,& tracheam arteriam, & respi
rat:illa aũt,quæ non respirant,non faciunt vocem, sed sibilũ
seu sonum.Sic verè hoies differunt in vociferando.s.per ora
tionẽ,confessionẽ,gratiarum actionẽ,& prædicationẽ,quia
alij altè, alij bassè, alij feruenter,alij remisse, vnusquisq; sm
propriam virtutem,& perfectionem,& diuinam gratiam,&
inspirationem differenter vociferat atq; clamat . Alij autem
aliud clamabant.Act.19.Et illi pro certo solummodo q spi-
rant per deuotionem,habent huiusmodi voces,qui.s.spiritũ
gratiæ attrahunt a Deo.Illi aũt qui non sic spirant.s.peccato
res,carent voce hmói:quia.s.non loquuntur per orationem,
confessionẽ,eruditionẽ,& Dei Laudationem . Os.n.habent,
& non loquuntur. Sed pro certo loco istarum vocum faciũt
sibilum malarum suggestionum , & sonitum vel strepitũ ia-
ctantiæ,& comminationũ, & temporalis lætitiæ & consola-
tionum. Vox phitonis vox tua;de humo audietur eloquium
tuum.Esa.29. Vel per vocem intellige adulationem; vel ia-
ctantiam ; quam peccatores mundi diuersimodè participãt,
vt apparet,quia quidã se iactant altè, vt superbi, & vanoglo-
riosi,quidam remissè vt luxuriosi,& auari,quidam nunquã,
vt vsurarij &c.Oia vocẽ suã habent.Sap.vlt.¶ Oia aialia vo-
ciferantia, & respirantia, faciunt tonos,& maximè tempore
coitus,& amoris vociferãt atq; clamant,& per voces se co
gnoscunt,& ad amplexus mutuos se inuitant.Sic verè illi,q
emittunt sonos prædicationis,& spiritum orationis, debẽt
facere tonos.i.vocum varietatem,quia.s.nunc debent loqui
altè.s.de Paradiso,nunc bassè de inferno,nunc mediocriter
de mundo,nunc dulciter attrahendo, nunc fortiter.s.cõmi-
nando,& hoc maximè tempore conuenienti, in quadragesi
ma,s. vbi animæ debent cum Christo coniungi per charita-
tem,& vxorari, quia verè tũc debet alter alterum ad ample
xus charitatis incitare.Vel dic,q tẽpore amoris.i.gratię de-
bent fideles vociferare per orationem,& copula Christi q̃re
re per gratiam,& charitatis vnionem. Christus etiam per se
& per suos clamat per prædicationem,et per bonam inspira
tionem, vt sic charitatiuè coniungatur.Ad vocem loquelæ
grandis exarsit ignis Hier.11.¶ Omne animal habens palpe-
bras , claudit eas cum dormit, et omne animal ouans facit,
somnum tenuem,patet in auibus,serpentibus,et piscibus, q
leniter excitantur sm Auicen.ibidem.Sic verè quando ho-
mo vult quiescere,et dormire per deuotionem , et contem-
plationem,ipse debet claudere palpebras.i. sensus et motus
exteriores, et uagos affectus reprimere . Claude ostia super
te.Esa.26.Illi tamen qui sunt aues.s.volantes per superbiam,
serpentes.s.repentes in diuitijs, pisces.s.natantes in delicijs,
ab huiusmodi somno faciliter excitantur, quia verè qui ha-
bent cor ad diuitias,delicias,et honores,non dormiunt con
templando.

templando.Eccl.5.Dulcis est somnus laboranti,saturitas aût
79 diuitis non finit dormire eû . ¶ Oẽ aîal indiget nutrimento,
vel pp indiuidui conseruationẽ,vel pp eius conseruationẽ,
vel pp augmentationẽ,vel pp deperditorum restaurationẽ.
Sic vere ois aia indiget nutrimento doctrinæ grã , & deuo-
tionis, & hoc vt possit in statu gratiæ conseruari meritis , &
80 virtutibus augmentari, & vt deperdita.s.gratia & virtutes q̃
per peccatum perduuẽ,gloria etiam paradisi, quam per pec
catum Adæ perdidimus,nobis valeant restaurari. Comedi-
te ergo pinguia,& bibite multum.¶ Aîalia diuersimodè bi-
bunt,quia quædam sugendo,quædam lambendo . sed rõ di-
uersitatis est, quia quædam aialia sunt æqualis labij, & den-
tium cõiunctorũ,vt hõ,equus,mulus,bos,ouis, & similia,&
talia sugendo,& sorbendo bibunt. Alia aût habent inæqua-
lia labia,& dentes serratos,& diuisos,vt sunt porci,& canes
cati,Leones,& hmõi,& ista bibunt lambendo,vt dicit Auic.
& Pli.li.10.c.73.Aqua significat scientiam, & doctrinã,den-
tes autẽ, & labia significant verba. Sed verè ista aqua, & ista
scientia diuersimodè accipiuntur,& acquiruntur a diuersis,
quia quidã acquirunt,& bibunt scientia sugendo.s.per aspi-
rationem,& deuotionem,& hoc pro certo faciunt tantũmõ
boni,iusti & perfecti,simplices & deuoti,quorũ labia,& dẽ-
tes.i.quorum verba,& dicta sunt æqualia per veritatem non
inæqualia per mẽdacium,& falsitatem,quia lex veritatis fuit
in ore eius,in pace,& æquitate.&c.Malac.2. Et sunt coniun
cta per identitatem,nõ diuisa per varietatem,cautelas & ma
litiositatem.Alij aût istam aqua bibunt, & acquirunt lambẽ
do.i.laborando, studendo, & vigilando, & hoc illi faciunt,
quorum dentes,& labia.i.verba sunt disiuncta per varietatẽ
& inæqualia per mendacium,& falsitatem.s.leues,indeuoti,
loquaces,instabiles,& mendaces,q̃a tales nõ acquirunt sciẽ
tiam per aspirationem,sed per laborem, & loquelã, & occu
pationem,quia disperdit dñs oia labia dolosa,& linguã ma-
81 guiloquã.i.labia inæqualia, dentes diuisos. ¶ Aîalia aquam
lambendo bibentia,habent linguã tenuem,longam, & flexi
bilem,vt sic melius aquam recipiant,& assumant. Sic verè il
li qui lambendo.i.adulando & applaudendo, acquirunt aq̃
.i.bona temporalia,sicut sunt trutanni,mimi,& cæteri adula
tores,habent labia,& dentes linguã.i.verba sua, & dicta in-
æqualia,& diuisa,mendacia, falsa & diuersa, quia verè eorũ
lingua.i.sua verbositas est flexibilis, & longa:quia s.sua ver-
ba se deflectunt ad suam partem,pro & contra.s.amicos cõ-
mendando,inimicos diffamando,& sic aquam.i.bona tẽpo-
ralia a diuitibus recipiunt,& acquirunt.Figura Iudic.7.de il
lis qui lambendo biberunt,qui electi sunt a Gedeone. Sic ve
rẽ illi,q lambunt per adulationem , hodie a principibus eli
guntur.Loquimini nobis placentia.Esa.30 ¶ Quædam aialia
multũ bibunt q̃dã parũ,vel nihil,& rõ diuersitatis est:q̃a q̃-
dã vtuntur cibo sicco,sicut columbæ,& equi,& similia,& iõ
talia bibunt aquam vt nutrimentorum,temperent siccitatẽ.
Alia aût vtuntur cibis multum humidis,vt cuniculi, & lepo
res,qui vtuntur herbis virentibus.Aues ẽt rapaces, quæ vtũ
tur crudis carnibus,& iõ tales non bibunt,quia ciborũ suo-
rum humiditas est eis loco potus , & sufficit vt per membra
deferat nutrimentum . Aliqñ tñ bibunt, qñ.s.infirmantur, &
tunc est signum excedentis caloris,vt dicit Arist. & Auicen.
Sic verè charissimi inter hoies sunt quidam qui bibunt aquã
.i.doctrinam & prædicationem,seu deuotionem,quidam de
ista aqua non curant. Vnde pro certo illi , qui vtuntur cibo
sicco.i.cibarijs non delicatis,vt sunt simplices & columbini
videlicet rustici agricolę seculares,tales dico libenter bibũt
& audiunt per prædicationem,& doctrinam.Sed verè illi q
comedunt cibos humidos , & qui vtũtur cibariis delicatis.s.
lepores.i.diuites,qui herbas diuitiarum comedunt, aues p̃-
dæ.i.principes & raptores , qui carnibus.i.excoriationibus,
& rapinis viuunt, tales dico non curant bibere aquã doctri
næ,& prædicationis,gratiæ & deuotionis, nisi fortè infirmẽ
tur, quia.s.quando timent mori,tũc audiunt aliqñ bona do
cumenta,& huiusmodi,sed alias non,cum tñ dicatur, Initiũ
vitæ hois aqua & panis.Eccle.29.¶ Animalia parui corporis
plus cæteris sunt ingeniosa,vt patet in apibus,araneis,& for
83 micis, quarũ opera sunt ita subtilia, q̃ ad similia sensus hois
nõ attingit, supplet.n.in eis natura in sensus sagacitate quod
eis videtur deficere in virtutis, & corporis quantitate, vt di
cit Auicẽna.Sic verè illi qui sunt parui per humilitatem,ali-
quando sunt ita sagaces per prudentiam, & spiritualem sub

tilitatem,q̃ ad similia non attingit sensus,& operatio ipsorũ
hoium.i.virorum rationabilium discretorũ. vnde Eccle.37.
Anima viri iusti annunciat aliquando vera, magis quam se-
ptem viri sedentes ad spectaculum in excelso vrbis loco,q̃a
vbi humilitas,ibi sapientia Proue. 11.¶ Item ſm Solinum de
mirabilibus mundi. Oẽ aîal gulosum filios generat imperfe
ctos,sicut patet in cane,& vulpe,& lupo,qui cæcos generant
filios,in vrsa & similibus,qui habent dentes acutos,& serra-
tos. Nam quia filii talium sunt gulosi, et auidi, ideo ventres
matris corroderent,et sugerent humorem,et mordendo ma
trem interficerent,si vsq; ad tempus debiti partus, et suæ p-
fectionis debitæ expectarẽt,et ideo oportet,q̃ tales imperfe
ctos expellat natura ante tempus, ne eorũ mora in vtero sit
matri propriæ nocumentum.Rectè sic est in religione,et ec-
clesia,vel prælato,quia verè hodie cõpellitur parere.i.emit-
tere, et promouere extra ventres claustri sui.s. ad externa
officia,et bñficia.filios impfectos.i.subditos indignos,cęcos
et ignorãtes,et rõ est;q̃a verè ita sunt hodie filij gulosi p aua
ritia,et ambitiosi,q̃ nisi emittantur et promoueantur,matrẽ
suam.s.p̃latum vel ecclesiam corroderent,et morderẽt,et eã
diuersis appellationibus,rixis et contentionibus vulnerarẽt
et iõ oportet q̃ ante tempus debitũ emittantur,et q̃ imper
fecti,indigni promoueantur.Esa.42.Quis cœcus nisi seruus
meus? Omne aîal gulosum; rapax et bellicosum, generat fi- 85
lios incõpletos;sicut patet in leone qui mortuos: ursus mas
sam carneam;canis cœcos,similiter lupus,vulpes,panthera,
pardus.Sic verè illi qui sunt gulosi,carnales et raptores, bel
licosi & discordes.i.seculares mũdani,faciunt filios suos im-
pfectos.s.malè informando et corrigendo,sicut patet in vsu
rarijs, qui filios suos sibi similes eẽ volũt. Vnde breuiter illi
qui sunt leones per superbiã,vrsi per luxuriam,lupi per rapi
nã,canes per auaritiam, vulpes per malitiam,pãtheræ et par
di.i.varij per fallaciam,tales dico imperfectam faciũt prolẽ
suã, quia patrem sequitur sua proles.quacunq;.n.viderit fi-
lius patrem facere,hæc faciet & filius similiter Io. 5. Vel dic
de malis & carnalib.prælatis superbis & malitiosis : q filios
& subditos malis suis exemplis faciunt imperfectos,& eosi-
perfectos generant.quia.s.illos qui sunt imperfecti.s.mortui
p infamiã carnales per luxuriã,cæci per ignorantiam , p̃mo
uendo pariunt & emittunt.¶ Oẽ aîal faciẽs multos filios pri
mo nascentem magis diligit:& magis sibi reputat naturale,
& ideo quædam aîalia filios suos deuorant præter primũ , si-
cut quædam porcę facere sunt cõsuetæ.Filij isti sunt duo ge
nera subditorum.Primi signant affines & familiares,poste-
riores autem signant alios remotos,ad quos non habẽt affe
ctus specialis.Prælati ergo moderni qui multos & subditos
faciunt & acquirunt,plus diligunt et melius beneficiant il-
los qui sunt primi & naturales.i.suos carnales cõpatriotas &
affines primo ẽt eos faciũt & promouent,cæteros autem de
uorant & manducant exactionibus,afflictiõ b.laquęis & sta
tutis.Comedent patres filios in medio tui.Eze.5. Vide mires
de sue. Vel dic si vis de parentib.q primogenitos plus amant
& eos plus p̃mouent,& maxime iuxta consuetudinem bri-
tanniæ,vbi primogeniti habent totam hæreditatem, alij aût
nihil.¶ Itẽ ſm Solinũ ibidem, Oẽ animal bellicosum generat
multos filios.Nam quia ſm Aui.talia aialia habent propter
victum sępius dimicare,ideo necesse fuit multos nasci, vt si
in bello perirent multi,tñ in paucis remanentib. species ser
uarent.Et ideo lupi canes,& Leones & cætera,multos filios
generant & producunt.Aialia autem pacifica paucos filios
producunt,patet in ouib.& equab.Charissimi animalia bel
licosa sunt diabolus & mundus , & caro, qui contra bonos,
quotidie præliantur.Animalia autem pacifica sunt Christus,
& religio , qui pacem concordiam faciunt, & sectantur.Sed
p̃ certo ista aialia bellicosa .s.diabolus caro & mundus mul-
tos generãt subditos & filios pctõres,quia stultorũ infinitus
est numerus.Eccl.1.Nam diabolus generat superbos caro lu
xuriosos,mundus generat auaros.Et isti filii pro certo pp
victum.i.pp bona temporalia multum habent pugnare,liti-
gare,et rixari.Et iõ multi tẽporaliter et spiritualiter et æter
naliter habent mori.Inter superbos semper sunt iurgia.Pro
uer.13.Sed vere animalia pacifica.s. Christus et ecclesia hñt
hodie paucos filios:quia pauci sunt hodie boni et iusti paci-
fici et quieti.Multi.n.sunt filii deserte magis q̃ eius,qua ha-
bet virum.Esa.54.Nã plures sunt hodie mali q̃ boni, plures
obediunt mundo et diabolo quam Christo.Figura 3.Re.19.
vbi eum

vbi cum rege Syriæ erat innumerabilis exercitus, cum rege
aût Israel nō, imo exercitus suus erat sicut duo parui greges
caprarum. Sic vere rex Syriæ diabolus habet hodie secū mul
tos, rex aût Israel Christus multū paucos. Vel dic q̄, illi qui
sunt bellicosi, s. mundi auari, & superbi, habent multos filios
88 .i. multos imitatores, illi aūt, qui sunt pacifici, paucos. ¶ Aia-
lia quę ḡnant filios gulosos, cito sterilescunt, & hoc quia filij
sugunt multum de humiditate matris, & sic eam debilitant,
vt patet in Leena, quæ sexto anno sterilescit ſm Plin. Aliqñ
etiam matrem occidunt nimis auidè fugendo, vt patet in vi
pera, quæ pp̄ gulositatem filiorum moritur pariendo, ſm Isi
do. & Solinum. Sic verè hodie parentes multi qui habent fi-
lios gulosos. i. auaros, auidos, & ambitiosos, cito sterilescunt
per paupertatem. Nā quia tales mali filij fugunt, & attrahūt,
rapiunt, & furantur humorē parētum. i. t̄pales diuitias quas
pp̄ eorum promotionem expendunt, tenendo eos ad scho-
las, & hmōi, idcirco cito deueniunt ad sterilitatem. i. ad sta-
tum paupertatis, quia multi pp̄ expensas filiorum pauperes
fiunt. Filij. n. comedent patres suos. Eze. 5. Vel pater est præ-
latus. Filij sunt subditi ambitiosi, & cætera p omnia vt supra.
89 ¶ Aialia quæ habent pedes multę fissuræ, & dentes acutos, &
diuisos, sunt multorum filiorum, & multa habent vbera. Pa-
tet in canib, & in porcis, & in similib. Aialia verò quæ habēt
dentes coniunctos, nō acutos, & pedes in pauca diuisos, sunt
paucorum filiorum, & pauca habent vbera, vt patet in oui-
bus, & in capris, & cæteris similib. vt dicit Arist. & ēt Auice.
Sic verè charissimi inter hoies illi qui habent pedes diuisos
per multiplices affectiones, dētes. i. sermones acutos per de-
tractionem, disiunctos per fallaces variationes, tales dico fa
ciūt hodie multos filios. i. multas diuitias, & possessiones, q̄a
multi filij desertę. Esa. 54. Et habent ēt multa vbera. i. multas
carnales cōsolationes, quia tales pc̄tōres tam in delicijs q̄ in
diuitijs præ cæteris affluunt, & abūdant. Istud maximè patet
in canib. i. in mundi sapientib. & causidicis, qui latrando va-
riant, & palliant verba sua. Sed verè boni, & iusti, & pacifici,
& quieti, quorum pedes. i. affectus, dentes. i. verba sunt cōiun
cti per simplicitatem, & veritatē, non abundāt in filijs, & vbe
rib. i. in mūdi fructib. diuitijs, & delicijs, quia ipsi t̄m pc̄tōres
in seculo obtinuerūt diuitias. Vel si vis p filios intellige pc̄tā
& dic sicut supra, vel etiam imitatores. Vel dic q̄ illi, qui ha-
bēt plura vbera per adulationem (qui. s. bene sciut alios lacta
re) dentes acutos per detractionem, tales dico abundant in fi
lijs. i. diuitijs vel in pc̄tis, vel imitatorib. Vel dic q̄ illi qui ha-
bent plura verba. i. plura beneficia, diuitias, & præbēdas, plu
res habent filios. i. plures sequentes, & subditos, familiares. s.
atq; notos, quia multi colunt personā potētis, & amici sunt
dona tribuentis. Prou. 19. Vel multos filios. i. multam familiā,
quia vt dr̄ Eccl. 5. Vbi multæ diuitiæ, multi q̄ comedunt eas.
Et econuerso illi qui hn̄t pauca vbera diuitiarum, paucos in
ueniunt filios, & sequaces. Patet in oib. i. in mundi paupe-
rib. quia à paupere, & hi quos habuerat recesserunt. Prou. 19.
90 ¶ Aialia quæ habent paruum corpus, sunt pluris generatio-
nis q̄ aialia magni corporis. Sic verè illi qui sunt parui cor-
poris per humilitatē vel ēt paupertatem, sunt multæ genera
tionis. i. multæ bonę operationis, q̄a plura bona opera ḡnant
& producunt. Illi aūt qui sunt magni corporis. i. magni fastus
& diuitiarum, parum de bonis operib. pariunt, & emittunt.
91 ¶ Secundum Arist. Auic. & etiam Gale. aialia casta, & q̄ raro
libidini vacant, vt elephas, longioris sunt vitæ, q̄ quæ super-
flui sunt coitus. Et rōnem assignat Auic. li. de animalib. quia
sperma est de bono sanguine, & digesto, apto ad transeundū
in nutrimentum membrorum, & ideo plus debilitatur cor-
pus in emittendo sperma, q̄ si quadragesies exiret de corpo-
re tantus sanguis. Et ideo eunuchi, quia nunquam coeunt, vi
tę sunt longioris. Sic verè hoies qui raro vel nunquam libidi
ni vacāt, ad litteram diutius viuūt, & temporaliter in hac vi
ta, & æternaliter in futura. s. boni religiosi, & casti. quia dabo
eunuchis locum in domo mea &c. Esa. 56. Illi aūt qui multū
vacant huic operi, breuioris sunt vitæ t̄palis, spūalis, & æter
nalis, quia verè luxuria vitam corporis, & aiæ exterminat, &
eneruat. Huc vsq; Arist. & Auic. & Solinus. ¶ Secūdum Isaac
92 in dietis, aialia diuersimodè considerantur quantum ad ho-
mines, quia quędam sunt naturæ humanę congrua, & vicina
s. oues, porci, boues, cerui, volatilia, & hmōi. Alia autē sunt
penitus cōtraria, & hoc pp̄ nimiam caliditatem, vt tigrides,
& dracones. Alia autem pp̄ nimiam frigiditatem, vt araneæ
& scorpiones. Alia aūt sunt non ex toto contraria, sed multi
pliciter nociua, vt sunt vulpes, & hericij, & cætera graui odo
ris, quę pessima pręstant corporib. nutrimēta. Sic vere hoies
diuersimodè variantur quantum ad nutrimentum aliorum
.i. quantum ad exempla, & bonā vitam, quæ vere est alijs vi-
dentib. spirituale nutrimentum, quia quidam sunt alijs con-
grui, & temperati. s. boni, & iusti, oues, & boues, & cætera. i.
simplices, q̄ perfecti. Caro. n. i. vita talium vtilis est ad vsum
.i. ad imitationem. Dedi vobis carnē eorum in cibum. Gen.
9. Alij aūt sunt penitus contrarij aiæ nutriendę. s. serpentes i.
auari, scorpiones. i. detractores, & cęteri peccatores veneno
si. Nā quia tales excedunt in frigore indeuotionis, vel in ca-
lore auaritiæ, luxuriæ, & infectionis, & ideo caro, & vita ta-
lium sumentib. & imitantib. est venenū, quia. s. suis malis exē
plis alios inficiunt, & corrumpunt. Qui comederit de ouis
eorum morietur. Esai. 59. Alij aūt sunt, qui non sunt penitus
contrarij. s. seculares, & mundani, qui licet nō sint ex toto ve
nenosi per pc̄tā, tū non sunt cōiter in suis actib. imitandi, q̄a
carnes eorum. i. vita sua grauis aliquotiens est odoris. i. malę
famæ, & maxime illorum qui sunt hericij. s. vestiti spinis diui
tiarum, & illorum qui sunt vulpes. s. cautelosi, & mundi sapiē
tes. Isti. n. mala dant aiæ nutrimenta, si per imitationē sibi in-
corporet vitā suam. Nolite comedere de carnib. eorum, &
cadauera eorū ne tangatis, quæ immunda sunt. Leu. 11. ¶ Ani 93
malia siluestria sunt calidiora, sicciora, & macilētia, q̄ dome
stica, & hoc pp̄ sui nutrimēti siccitatem, & pp̄ inhabitati ae-
ris caliditatem, & pp̄ motus, & laboris continuitatem, & iō
eorū carnes sunt duriores, & indigestibiliores, quod patet,
quia non ita pro certo putrefiunt. & minus sapidæ, & nutri-
biles quā domesticæ, præter paucas ſm Isaac in dietis. Cha-
rissimi aialia domestica sunt religiosi, siluestria verò secula-
res, qui in silua huius mundi vagantur sine iugo disciplinæ,
& isti pro certo sunt cæteris sicciores per incompassionē, ma
cilentiores per indeuotionem, calidiores per auaritiā, luxu-
riam, iracūdiam, & ambitionem. Nam caro talium. i. vita est
indigestibilis per obstinationem, quia vix pōt digeri, corri-
gi, vel conuerti, & est dura per crudelitatem insipida, & non
nutritiua per malorum exemplorum, & operum multitudi
nē. ideo talib. dr̄ Esa. 48. Scio. n. quia durus es tu, & neruus fer-
reus ceruix tua, & frons tua ærea. Nam pp̄ motum, & labo-
rem, & sollicitudinem mundanorum negociorum, pp̄ aeris
.i. societatis in qua habitant cupiditatem, pp̄ etiam ciborum
quos comedunt. i. rerum quas administrant, vel exemplorū
quæ accipiunt, siccitatem, & humoris ḡfæ paucitatē humor
compassionis, & deuotionis in eis desiccatur, & duritia obsti
nationis, & siccitas incompassionis generatur. Vel expone in
bono de religiosis, qui in silua religionis habitāt, qui pp̄ mo
tum bonæ exercitationis, pœnitentiæ, & tribulationis, pp̄ ci
bum siccum parcæ sustentationis, & pp̄ aerem calidum bo-
næ, & feruentis associationis, habent esse sicci per castitatē,
macilenti per paupertatem, vel pniæ austeritatem calidi per
charitatem, puri per constantiæ firmitatem, incorruptibiles
per perseuerantiæ longitudinem. ¶ Vt cōiter aialia domesti-
ca sunt meliora, & nutribiliora, q̄ siluestria. Istud tn̄ fallit in 94
aliquib. s. in capriolis siluaticis, quia pp̄ motus continuitatē,
rarificatur, & purificatur caro, aperiuntur pori, & euaporāt
grossi humores, & odoris grauitas amputatur, & rōne sicci
tatis caro à mēbris tardius dissoluitur. Sic vere licet cōiter
domestici. i. viri religiosi, & contēplatiui sint siluestrib. i. acti
uis, & secularib. meliores, illud tn̄ aliqñ fallit, quia multi se-
culares ecclesiasticis præexcellunt. Nam pp̄ motus tribula-
tionum, & exercitationem, caro. i. carnalis vita digeritur p
contritionme, & pori. s. cordis, & oris operiuntur per con-
fessionē, & sic exeunt grossi humores, vita, & peccata, & ces-
sat grauitas odoris, & infamiæ, & sic efficiuntur boni, & dige
stibiles, & apti, vt ab alijs per imitationem comedantur. Et
tales ēt membris, & corpori ecclesiæ tenacius adhærent per
charitatem, & perseuerantiæ firmitatem. Adhæsit os meum
carni meæ. Vnde infra de capreolo. ¶ Item ſm Isaac, quædā
animalia nutriuntur in locis humidis & aquosis, quædā aūt
in locis altis, & montosis. Sed vere ista sunt alijs meliora, & 95
nutrimento corporis aptiora, & in regenda sanitate cōuenie
tiora. Sic vere quidā hominum nutriuntur, viuūt, & cōuer-
sant in locis humidis. i. in delicijs, & voluptatib. huius mūdi,
quidā aūt in mōtosis. i. in altitudine cōtēplationis, pniæ, & p
fectionis. Sed p certo isti sūt alijs meliores, & ad nutrimētū
spiri-

ſpirituale aliorũ,ſ.ad b onorũ exemplorum dationẽ penitus
aptiores.ideo de bonis dr̃ Eze. 34. In excelſis montib.Iſrael
96 erunt paſcua eorũ.¶ Aĩalia ſm Iſaac quæ in domib. nutriun
tur,vnctuoſiores habent carnes,& groſſiores,pp multas co
meſtiones,& cibi ſui corruptiones, & iõ durioris ſunt nutri
menti,& ad digerendum in ſtomacho tardioris. Sic verè illi
qui in domib.i.in mundi curijs,& familijs prælatorũ,& prin
cipũ nutriũtur, ſunt cæteris vnctuoſiores quo ad delicias,&
carnalitatẽ,groſſiores,& pinguiores quo ad diuitias,& tpa-
litatẽ,duriores quo ad duritiam,& crudelitatem, & ad dige
97 rendũ.i.ad conuertendũ, & corrigendũ tardiores per obſti-
nationẽ,& peruerſitatẽ.Hier.4.Impinguati &c. ¶Sicut dicit
Hippocrates,ad cognitionẽ bonitatis aĩaliũ prodeſt ſcire lo
ca,& paſcua vbi nutriũtur, aerẽ ſiccũ vel humidũ in quo cõ
uerſantur,quãtitatẽ, & qualitatẽ exercitij vel otij quo diuer
ſimodè diſponunt.Sic verè ad cognitionẽ bonitatis vitæ alio
rũ,cõfert ſcire quib.paſcuis nutriunt,verũ.ſ.diuitijs aut deli
cijs,vel ſcientijs,& doctrinis.Itẽ aerẽ.i.ſocietatẽ in qua con
uerſant,motũ,opus,& exercitiũ,quo & quib.& qualiter oc-
cupant.Iõ Ionæ.1.Quod eſt opus tuũ,q̃ terra tua,vel ex quo
populo es tu?Hæc.n.oia dẽt medicus.i.plat us diſcretè conſi-
98 derate,vt conditiones ſciat ſubditorum.¶ Aĩalia domeſtica
ſunt ſiluaticis caliditatis minoris,& humiditatis maioris,ex
multa.n.quiete pori claudunt,& per incluſum calorẽ humo
res diſſoluunt. & ſic carnes eorũ mollificant, & quia multũ
comedunt,iõ humorũ ſuperfluitas,& pinguedo in talib.gñā
tur,& iõ corruptioni ſunt carnes taliũ vicinæ,& humoris ſu
perflui emiſſiuæ. Verè tales ſunt domeſtici,ſeculares,& mũ-
dani , quia pro certo ſunt magnæ humiditatis, & carnalitatis,
paucæ aũt caliditatis.i.charitatis,& iõ pp quietẽ pigritiæ, &
tepiditatis pori ſui.i.affectus boni, & appetitus claudunt,&
oppilant,& ſic humor carnalitatis gñatur,& calor interior.i.
cõſcientia per graua deſideria diſſoluit,& mollitur. Et quia
ad litterã multũ comedũt atq; bibũt,iõ corporaliter impin-
guant,& ſic caro taliũ.i.vita p luxuriã corrũpitur, & fedat,
& in emittendo humorẽ fœtidũ occupant, quia vere gula,&
luxuria ſunt vicinæ,& de vna ad aliã faciliter deuenit. Hier.
99 5.Saturaui eos,& mæchati ſunt.¶ Aĩalia q̃ habent carnes hu
midas,& vt ſunt aĩalia domeſtica,facilius digerunt, & in nu
trimentũ corporis faciliter cõuertunt, pluſq̃ ſilueſtria quo-
rũ carnes ſunt duræ,ſiccæ,& indigeſtibiles,& iõ parũ natu-
raliter,nutritiuæ. Accidẽtaliter tñ carnes humidæ minus nu
triunt,q̃ ſiluaticæ,ſiue ſiccæ,quia licet faciliter conuertãtur,
tñ pp ſuã lubricitatẽ,de membris,faciliter diſſoluuntur,car
nes aũt duræ licet tardius digerant, tñ digeſtæ in mẽbris diu
tius perſeuerãt,& tenacius eis adhærent, & ſic accidẽtaliter
melius nutriunt. Sic verè chariſſimi in mundo ſunt duo gñā
carniũ.i.hoim.Quidã molles,humidi,flexibiles,& facile cõ-
uertibiles. Alij aũt duri,obſtinati,& in ſua malitia cõfirmati.
Primi ſunt illi,qui ad grãm,religionẽ,vel ad finẽ faciliter de
trahuntur,& cõuertuntur,ſed exinde per pctm̃ vel apoſtaſiã
faciliter cadunt,& euelluntur. Figura de ſemine q̃ ſtatim na
tũ aruit,quia radicẽ(inquit)nõ habuit.Mat.13.& Luc.8.Exẽ
plum de Petro,qui ad Xpi vocationem ſtatim ſecutus eſt eũ.
Alij aũt qui ſunt duri,& obſtinati, licet tardius cõuertãtur,
digerant,& mutent,tñ diutius perſeuerãt in corpore religio
nis vel eccleſiæ.Exemplum de Paulo. vnde ipſe dicit ad Ro.
Vbi abundat delictũ,ibi magis abundauit,& grã. Tñ diffici-
100 liter eſt cõuerſus,vt patet Act.8.& 9.¶ In oĩ genere aĩaliũ
maſculi ſunt fœminis cõiter meliores, & fortiores , maioris
caloris,& minoris humiditatis , & iõ magis laudabilis nutri
menti.Fallit tñ inter capras , quia feminæ ſunt maſculis me-
liores,ſm Iſaac ibidẽ.Chariſſimi mas eſt platus,vel ẽt vir ſa
piens,& diſcretus,fœmina eſt ſubditus. Sed verè iſti maſculi
.ſ.plati dñt eſſe cæteris ſubditis meliores,virtuoſiores,perfe
ctiores,& virtute,& cõſtãtia fortiores,maioris caloris,i.cha
ritatis,minoris humoris.i.carnalitatis,qa ſm vegetiũ,tũc bñ
res publica regebatur qñ nõ poterat eſſe maior,niſi melior.
Iſtud tñ fallit in capris.i. inter ſeculares, qa verè illi qui ſunt
maſculi.i.in ſcientia,& potentia alijs elegãtiores, ſunt cæte-
ris deteriores,& ad nutriendum aĩam exemplis, & operib.
101 ſunt peiores.¶ Inter capras fœminæ ſũt maſculis meliores,
& nutrimento corporis aptiores, quia cum humore fœmini
eatis naturalis ſiccitas tẽperatur,quæ per calorẽ maſculini ſe
xus impẽditur,& augetur, & potiſſimè qñ lacti ſunt adhuc vi
cinæ,quia rõne duplicis humiditatis,ſiccitas melius tẽpera-
tur. Sic verè inter hoĩes,illi qui ſunt fœminei,& humidi & la
ctei per pietatẽ,præualent illis,qui ſunt maſculi ſicci,& ra-
di per rigorẽ,& auſteritatẽ,quia ſicut dr̃ Iac.2.Superexaltat
mia iudiciũ.¶ Aĩalia caſtrata ſunt medioctis cõplexiõis,& tẽ
tẽperatæ,inter naturã maſculi,& fœmellæ, quia fœminis ſunt
calidiora,maſculis aũt frigidiora.Sic vere illi qui ſunt caſtra
ti per votũ caſtitatis.ſ.boni religioſi,& clerici,ſunt quaſi me
dij inter maſculos,& fœminas.i.inter Angelos,& hoĩes,inter
perfectos,& pctõres. Et iõ licet iſti ſint angelis tepidiores p
indeuotionẽ,tñ fœminis.i.alijs hoib.ſunt calidiores per cha
ritatẽ,& in oĩb.vt cõiter meliores Ideo Sap. 4. O q̃ pulchra
eſt caſta generatio cum claritate. Nam ſm Hier.ſp eſt Ange
lis cognata virginitas. ¶ Itẽ aĩalium quædã ſunt naturali- 103
ter humidæ complexionis,& in eis magis valent maſculi,q̃
fœmellæ,& magis valent in ætate perfecta q̃ imperfecta.In-
ter aũt illa quæ ſunt naturaliter ſicca, plus valent fœminæ q̃
maſculi,& plus illa quæ ſunt ætatis imperfectæ,q̃ prouectæ.
Sic verè in mundo ſunt aliqui,qui ſunt humidi per naturalẽ
pietatẽ,& cõpaſſionem. Alij autem ſunt ſicci per naturalem
rigorem,iuſtitiam,& incompaſſionem. Sed verè inter humi
dos,& pios,plus valẽt illi qui ſunt maſculi,& ætatis perfectæ
.i.qui ſunt perfecti diſcreti,& ſapientes , q̃ alij , quia.ſ.ſciunt
cui debẽt,qñ & qualiter miſereri. Inter aũt illos, qui ſunt na
turaliter ſicci,i.duri,rigidi,& auſteri,pro certo plus valẽt fœ-
minæ,& ſimplices,& ætatis imperfectæ.i.illiterati,& ignorã
tes,& illi qui plus accedunt ad mollitiem pietatis, quia.ſ.p
ſimplicitatẽ,imbecillitatem, et pietatem, rigor ſuæ iuſtitiæ
temperatur:eſt.n.filia filio melior. Eccl. 36.¶ Aĩalia lacti vi 104
cina ſunt magnæ humiditatis,et viſcoſitatis naturaliter,et iõ
carnes , et humores phlegmaticos gñant , niſi forte qñ ſiccæ
ſunt naturæ,vt ſunt bouinæ,et caprinæ,quia humiditas ætatis
per ſiccitatẽ naturalẽ tpatur.Sic vere illi,qui ſunt propinqui
lacti.i.iuuenilis ætatis ſunt multum humidi,et viſcoſi natura-
liter per luxuriam,voluptatem,et carnalitatem,et plegmati
ci per pigritiã, et tepiditatem , niſi forte illi qui ſunt naturæ
ſiccæ.i boni religioſi et alij perfecti,et viri,qui ſunt locati et
fundati in pœnitentiæ,et abſtinentiæ ſiccitate,quia macera-
tio pœnitentiæ, et abſtinentiæ iuuenilem minuit voluptatẽ.
Omnis.n.qui lactis eſt particeps, imperfectus eſt ad Hebr.5.
¶ Inter aĩalia ſicca meliora ſunt illa, quæ ſunt lacti vicina, 105
et propinqua , et maximè qñ lacte congruo ſunt nutrita. Sic
verè inter ſiccos,et indeuotos pctõres,et meliores debẽt eſ-
ſe illi qui lacti.i.ſacræ prædicationis ſcientiæ,et doctrinæ de
diti,ſunt et vicini.ſ.clerici,et maximè ſi lacte cõgruo.i.ſi bo
na doctrina fuerint enutriti. Quaſi ergo modo geniti infan-
tes rõnabiles lac concupiſcite. 1.Pet.2.¶ Inter aĩalia humi 106
da meliora ſunt illa quæ à lacte ſunt ſeparata , quia minoris
ſunt humiditatis,et viſcoſitatis Sic verè inter hoĩes qui ſunt
humidi,et fluidi,molles,et inſtabiles,leues,et inſolentes, me
liores,et minus mali ſunt illi qui a lacte.i.à carnalitatib.et vo
luptatibus per tribulationem,pniam, vel abſtinentiam ſepa
rantur,quia viſcoſitas,i.carnalitas, et humiditas carnaliũ af-
fectionũ in talib.temperatur. In cauernam.n.reguli,qui abla
ctatus fuerit,manum ſuam mittet Eſai.11.¶ Qñ aĩalia ſunt 107
iuuenilia, tunc ſunt magis humida, et ideo facilius digerun
tur,qñ aũt ſunt in ſtatu ætatis perfectæ,tunc ſunt carnes taliũ
magis duræ,et ideo tardius digeruntur,verum digeſtæ cor-
pore diutius perſeuerãt et à membris tardius reſoluuntur.
Sic verè hoĩes,qui ſunt adhuc iuuẽculi,ſunt naturaliter ma-
gis molles,humidi,et benigni,et ideo facilius digeruntur,et
conuertuntur.i.ad pœnitentiam,et religionem , vel ad quã
aliam informationem,vel emendationem. Illi aũt qui iã ſunt
in ſtatu vel ætate prouecta,quia iam ſunt duri, et indurati p
malas conſuetudines,ideo tarde et difficiliter digeruntur et
cõuertuntur,emendantur,et corriguntur,quia ſicut dr̃. Eſai.
48.Durus es tu,et neruus ferreus ceruix tua,et frõs tua ærea.
Veruntñ qñ digerunt emendantur,et corriguntur melius p
ſeuerãt in corpore eccleſiæ , vel religionis,et in ſtatu gĩæ,et
mẽbris,et pſonis p charitatẽ tenacius coadhærẽt,q̃ alij qui iu
uenes cõuertunt,iuxta illud. Eſto firm̃ in via dñi Ec.5 Aĩa- 108
lia q̃ ſunt in ſenili,et decrepita ætate,naturaliter ſunt peſſima
quo ad nutrimẽtũ hoĩm, et maxime qñ ſiccæ ſũt cõplexiõis.
Nã et tũc ſũt uicina caloris naturalis extinctioni, et humoris
ſubalis cõſumptioni,iõ carnes taliũ ſunt duriſſimæ et ad dige
rẽdũ penitus ĩportunæ,et peſſima pbẽt corporib.nutrimẽta.
Sic vere illi q ſũt ſenes,et decrepiti ſpũaliter , et corporalr,

.ſ.in

.i.in peccatis,& vitijs antiquati,& indurati per malas cõsue-
tudines,sunt cæteris mundi peccatoribus peiores,quia verè
mali senes ad literá sunt malis iuuenibus nequiores, & ma-
ximè,qñ sunt sicce naturę,.s.iccitare nequitię,& crudelitatis
infecti Nã quia in talibus calor naturalis.s.amor,& charitas
extinguitur,humor ẽt substantialis.i.cõpassio,pietas & beni
gnitas minuitur,& cõsumitur,idcirco tales sunt duri,& per
obstinationẽ,incompassionẽ,& crudelitatem sicci,& per in
deuotionẽ ad digerendum,i.conuertendum,& corrigendũ,
penitus importuni,ideo pp malam vitã,& operationẽ pessi
ma dant alijs nutrimenta.i.exempla & documenta.Ideo be-
ne dicit Sapiens Eccl.25.vbi inter tria quæ odit, numerat se
nem fatuum,& insensatum 2.Macha.4. Aetate inquit,& ma
litia pronecto. Et Idem Prouer.22. Adolescens iuxta viam
109 suam, ẽt cũ senuerit, non recedet ab ea.¶ Generale est ꝯm
Isaac inter cuncta animantia,ꝙ dũ sunt in cremento,melio-
ra sunt ad nutriendum corpus,q̃ qñ sunt in decremento, qa
qñ decrescunt,& declinant ad senium,tunc magis ac magis
indurantur,& onerosa efficiuntur.Sic verè charissimi illi ho
mines, qui sunt in cremento bonorum operũ,& in ꝑgressu,
profectu & cõtinuatione virtutum,sunt meliores,q̃ illi qui,
sunt in decremento , quia.s.cessant a cõtinuatione bonorum
operum,& virtutũ,& decrescont a statu grę pvitia,& pctã,
& ad mortẽ tẽpnralẽ ꝑperant,& æternã,quia tales indurant
p malã cõsuetudinẽ, & obstinationẽ,& ponderosi efficiunt
per pigritiã,& tepiditatẽ. Ideo de bonis dr̃ Gen.21. Creuit
puer,& cõfortatus est,& mansit in solitudine Vel dic, ꝙ illi,
qui sunt in incremento,& profectu gratiæ plus ualent,q̃ illi,
qui cessant ad hmõi incremento . Vel allega ioculatoriæ, ꝙ
meliores sunt iuuenes,qui adhuc sunt in incremẽto q̃ senes.
110 ¶ Aĩalia,quæ in montibus nutriuntur melioris sunt sanguĩ
nis,& pinguedinis minoris.Illa aũt,quæ in palustribus viuũt
sunt sanguinis grossioris,& pinguedinis amplioris. Sic verè
illi qui nutriuntur in locis montosis i.in religione,& statu p
fectionis,habent sanguinem.i.affectionem puriorem,& mi-
noris sunt pinguedinis,deliciarum.i.& carnalitatis,vel ẽt di
uitiarum,& temporalitatis.Illi aũt qui sunt,& qui nutriunt
in locis infimis & palustrib.i.in mundi delicijs,& diuitijs, &
operibus, sunt sanguinis grossioris.i. affectionis impurioris,
& pinguedinis.i carnalitatis , & libidinis amplioris.Iõ bene
consulitur Gen.19.Ne maneas in oĩ circa regione,sed in mõ
111 te saluũ fac.¶ Duo sunt genera aĩalium,.s.quædam quæ her-
bis,& graminibus nutriuntur,.s.oues & boues,& similia. Et
ista in hyeme macrescunt pp paucitatem nutrimenti,in ve-
re aũt,& æstate,qñ suum abundat nutrimentum vel alimen-
tum,impinguantur,ingrossantur, & augmentatur. Alia aũt
sunt aĩalia , q̃ nutriuntur cibis humidis, vt sunt porci, qui in
domibus nutriuntur, & tales in hyeme melius impinguant,
pp paucitatem motus . In vere aũt macrescunt, & in æstate
similiter.Sic verè duo sunt genera hoium in hoc mũdo,qui-
dam qui viuunt herbis,& graminibus.i.sacris doctrinis, exẽ
plia & operibus,.i.viri iusti,& perfecti. Alij qui viuunt,& nu
triuntur in humidis.i.in mundi delicijs, diuitijs, & carnalib.
Sed verè primi.i.boni in hyeme psentis vitę sunt macri pau-
peres.s.& depressi . Sed verè qñ veniet ver, & æstas æternæ
beatitudinis,.s. qñ cessabit hyems vitæ præsentis in tempore,
postmortem tunc verè impinguabuntur.s.voluptate gloriæ
paradisi, & grossabuntur, & augmentabuntur. Pinguescent
.n.speciosa deserti, & exultatione colles accingentur.ps.64.
Sed pro certo totum est contrarium de illis,qui mundi deli
cija nutriuntur,.s.de mundi diuitibus,quia verè impinguant,
& dilatantur in hyeme præsentis v.tæ per temporales diui-
tias,delicias,& honores.Impinguatus est dilectus,& recalci
trauit Deut.32.Sed pro certo qñ veniet æstas.i. tempus post
mortem,tunc cessabit pinguedo prosperitatis,& introduce
tur macredo perpetuæ aduersitatis, & paupertatis.s.in infer
no.Attenuabit.n.gloria Iacob, & pingues carnes eius mar-
112 cescent.Esai.17.¶ Quædam sunt aialia,quę vescunt extre-
mitatibus arborũ,& ramorũ,& ista sunt meliora,& pinguio
ra in æstate,q̃ in hyeme,quia tunc hmõi rami sunt magis te-
neri,q̃ alias, & potius impinguantur. Extremitas arborũ est
sensus historialis,& exterior apparentia scripturarũ,quibus
nutriuntur,.s.simplices & rudes,qui pro certo plus valent in
æstate prosperitatis, q̃ in hyeme aduersitatis, quia tales, qui
profundũ scripturæ non penetrant,via in aduersitatia, tem-
tales perseuerant.Et hi radicem non habent , sed sunt tẽpo-
rales Mat.13.Et sicut aĩalia,quæ herbis minutis nutriuntur,
meliora sunt illis,quæ ramis,& frondibus pascunt,& ista me
liora sunt illis,q̃ fructibus in domibus nutriũtur,vt dicit idẽ
Isaac in dietis, sic illi,qui herbis minutis i.subtilibus scriptu
ræ intellectibus nutriuntur,& pascuntur,meliores sunt illis,
qui extremitatibus ramorũ.i.q historiali,& exteriori pascũ-
tur.Et illi qui in hmõi delectantur,pro certo plus valẽt, quã
illi qui in domibus.i.in mundi dignitatibus,& officijs,fructi
bus diuitiarum, & deliciarũ nutriunt, quia verè bono melius
inuenitur.Eccle.36.¶ Scdm Isaac in dietis,Aialia quæ parui 113
sunt cibi,& potus,sunt cunctis cæteris meliora,& multũ co-
medentibus aptiora.Sic verè illi hoĩes,qui vtuntur paruo ci
bo per abstinentiam,sunt multum comedentibus,& se lautẽ
impinguantibus proponendi, & in nutrimentum aliorum.i.
in boni exẽpli dationem cæteris pexcellunt. Vel dic,ꝙ illi, q
de cibis diuitiarũ parũ comedunt , & acquirunt.i.pauperes,
sunt multũ comedentibus,i.mundi diuitibus meliores.Ideo
pauperes elegit Deus,Iacob.2.¶ Aialia siluestria, & cãpe- 114
stria saniora sunt, & meliora illis, quæ in domibus nutriunt,
& hoc pp cibi parcitatem, motus cõtinuitatem,& pp aeris
attracti puritatem , à qbus humorũ superfluitas desiccatur.
Illa aũt,quæ in domibus pascuntur,pp paruitatem puri ae-
ris,& defectionem motus,& multitudinẽ cibi, minus lauda
bilia sunt.Sic verè charissimi illi,.s.qui sunt campestres.s.eccle
siastici,& religiosi,pp motum laboris,& tribulationis,pro-
pter parcitatem cibi abstinentiæ,& macerationis,pp purita
tẽ aeris sacræ scripturæ, & deuotionis,meliores debent esse
illis,qui in domibus.i.in mundi delicija,& carnalibus nutriũ
tur,quia pro certo tales mundani,& seculares pp multos ci
bos, & gastrimargiam, pp impurum aerẽ malæ doctrinæ,&
suggestionem,quam attrahunt,pp quietem pigritiæ, & tepi
ditatis, magnæ sunt, & superfluæ humiditatis, & voluptatis.
Requieuit in fęcibus suis.&c.¶ Carnes aialium,quæ sunt pin
gues,pessimæ sunt quo ad esum, qa nocẽt digestioni, ventrẽ
inflant,super cibum natant,lubricitatem,& viscositatem in-
ducunt,quia nimia pinguedo stomachum accendit, & consu
mit,& sic digestionem destruit,deficiente contentiua,& cõ-
fortatiua & expulsiua.vt dicit idem Isaac. Et ideo vtile est vt
comedatur macredo talium,non pinguedo. Charissimi istæ
carnes sunt diuitię huius mundi , quæ pinguedini cõparant,
quia re verã nõ sunt nobis vtiles ad acquirendum , & come-
dendũ. Nã qa pinguedo diuitiarũ ventrẽ imaginationis affe
ctus,& conscientiæ inflat per superbiã,& tumore, accendit
per auaritiã,& ardorẽ,dissoluit p inconstantiam,& liuorem
iõ vis digestiua contritionis,vis expulsiua cõfessionis,vis cõ
tentiua perseuerantiæ,& durationis a talibus impeditur,& sic
viscositas deliciarũ,& carnalitas generat.¶ Carnes pingues 116
in stomacho semper volunt cibis alijs supernatare , & iõ vix
possunt bñ digeri,qa inferius ad fundum vbi est locus dige
stionis faciliter non descendunt.Sic verè hoĩes,qui diuitiar
& deliciarum repleti sunt pinguedine,per superbiã, & præ-
sumptionem volunt alijs præesse,& super alios enatare,ad p
lationis,& superioritatis apicem ambiẽdo,quia sicut ad sen
sum patet,diuitiæ generant lubricitatem luxuriæ, & tumo-
rem superbiæ. Et isti vix conuertuntur ad bonum, quia.s. ad
infirmitatem humilitatis nolunt descendere,vbi locus con-
uersionis, digestionis & emẽdationis dinoscit principaliter
esse.Vnde Aug. Difficile est vt superbus non fit, qui diues ẽ.
Et iõ carnes macræ.i.s.pauperes diuitibus pinguibus præferẽ
di sunt.¶ Carnes aialiũ, q̃ sunt excessiuæ macra,& neruosa, 117
& parum sanguinis habentia, & parum sunt corporis nutri-
tiuæ.Sic verè mali pauperes,et inuoluntarij, ab oĩ diuitiarũ,
pinguedine denudati,& macerati,parum habent de sangui-
ne,& humore.i.de benignitate cõpassionis,gratiæ & deuo-
tionis,qa verè si potestas adforet,se crudelissimos demõstra-
rent,qa vellẽt oẽs diuitias diuitũ sustulisse.Et iõ tales p exẽ-
pla sua,& opa nõ dãt alijs spũalia nutrimẽta,nec eis confert
sua paupertas aliqd bonitatis,qa neqssima paupertas i ore im
pij.Eccl.13.¶ Aialia quæ sunt inter pinguedine,et macredi- 118
nem,i.tẽperata,laudabilia sunt ad esum,qa.s.nõ habent tñ de
pinguedine,qđ stomachũ inflamet,et lubricitatẽ faciat,nec
ita sunt macra, ꝙ naturã infrigidẽt,et eã sanguine depaupe-
rent atq; priuẽt. Sic verè charissimi illi, q tenẽt mediũ inter
pinguedinẽ diuitiarũ,et macredinẽ paupertatis,qui.s.habẽt
sufficiẽtiã ad necessitatẽ,nõ ad superfluitatẽ, tales dico sunt
alijs ex toto pinguibus,et macris.i.pauperib⁹, et diuitib.me

liores,quia.s.nō habēt tm̄ de pinguedine diuitiarū, q stoma
chus voluntatis inflāmet p auaritiā, & cupiditatē,& lubrice
tur p luxuriā,& carnalitatē,nec tm̄ sunt macri per excessum
paupertatis,q infrigident p indeuotionē impatientiā, & de
sperationē,& q a sagine.i.ab humore grē spolient. Idō bñ pe
tebat ille Prouer.30. Diuitias & paupertates ne dederis mi-
119 hi,sed tm̄ victui meo tribue necessaria.¶ Aialia variant fm
tēporū immutationē,quia.s.alio tpe inueniuntur plena me-
dulla,& sanguine, in alio aūt a talibus penitus vacuantur,si-
cut patet sensibiliter in cōchylijs maris,& in cerebro aialiū,
& medullis,q crescēte luna crescunt, decrescente decrescūt.
Sic verè inter hoies ē mutatio fm tēpus,s.aduersitatis,& p-
speritatis,qa pro certo falsi amici alio tēpore inueniunt ple
ni sanguine cōpassionis,& medulla amoris,& dilectionis,&
hoc in tēpore prosperitatis,qa verè in luna.i.in aliqbus ami
cis suis, & alijs psonis abundat lumē psperitatis,& gloriæ,
tēporalis,tunc verè apparent eis aialia.i.falsi amici tēpora-
les,& mundani,pleni sanguine,& medulla, quia vidētur eis
esse cōpatientes, & amici, sed verè in tempore opposito,s.in
tēpore aduersitatis,qñ in ista lumina minuitur sua affluentię
tēporalis,tunc verè in aialib' illis deficit sanguis copassionis
& medulla amoris, & affectionis, quia est amicus fm tēpus,
sed nō permanebit in tpe necessitatis. Eccl.6. Et breuiter di
uitiæ addunt amicos plurimos,a paupere aūt,& ij quos ha-
buerat recesserunt Prouer.19 Et istud maximē patet in cere
bro.i.in mundi sapientibus, & aduocatis, in cōchylijs maris
.i.in diuitibus,& auaris,quia verè isti nō amant aliquē,nec ei
subueniut,nec erga ipsum diuidit sanguis,& humor affectio
nis suæ,nisi quandiu ipse est diues, & de eo possunt facere lu
crū suū,sed statim,q amicus suus venit ad paupertatē,amis-
120 so lumie psperitatis,ipsum ipiè deserūt,& omittūt.¶ Mul
ti sunt,qui in vno tēpore sunt sani,in alio aūt sunt infirmi,si-
cut patet de lunaticis,maniacis,& caducis,q fm lunam sani
vel egri efficiuntur . Simia ēt fm Auic.fm cursum lunæ tri-
stis efficitur seu lęta.Sic verè leues,& mundani,vno tempo-
re sunt infirmi per pctm̄,alio tempore sani per gratiā,alio tē
pore pleni medulla,& sanguine charitatis,& cōpassiōis,alio
tēpore vacui,alio tēpore læti spūaliter,alio tempore tristes,
& hoc verè totum fm cursum,& influentiā lunæ.i.per influē
tiā miseriæ,& mutabilis psperitatis,& fortunæ mūdanæ, qa
verè fm euentū rerum fortunæ mundanæ in suis actibus va
riantur,nec habent aliquem statum seu propositi firmitatem.
Quia verè quidā sunt sicut caduci, qa pro certo licet aliqñ,
stēt per gratiam,tñ sępe cadunt per recidiua peccatorū.Alij
sicut maniaci licet vno tēpore habeāt vsum rōnis,& discre-
tionis,alio tēpore isto videntur penitus carere.Ideo bene dr̄
121 Eccle.27.Stultus aūt vt luna mutabitur.¶ Quædā aialia in
vno tempore macerantur,quantumcūq; victualia abundēt,
quæ alio tēpore impinguantur,sicut patet de gliribus,& vr-
sis,qui dormiendo in hyeme impinguantur, qui tñ in æstate
euigilant, & exeunt de cauernis. Sic verè charissimi cupidi,
& auari licet abundent per cibaria diuitiarū,nunquam tñ est
in eis pinguedo pietatis,deuotionis,& gratiarum,& hoc tē-
pore æstatis,& prosperitatis mūdanæ,qñ ardor auaritiæ ma
gis viget, sed in tēpore opposito.s.in hyeme paupertatis , &
tribulationis tunc magis abundat pinguedo pietatis, & cō-
passionis,& somnus deuotionis,& contemplationis,licet mi
nus abundent cibaria temporalis possessionis , quia sicut vr̄,
illi qui in prosperitate,& in diuitijs sunt duri, sicci & incom
patientes,in tempore infirmitatis, paupertatis & aduersita-
tis sunt pij,benigni,& misericordes,quia oi negocio tempus
est,& opportunitas.Eccl.8.Et ideo Deus dat aliqñ pauperta
tet,& infirmitate ,vt hoies ad elemosynā moueant.¶ Aues
122 ēt seruāt tempus. Vnde narratur de hirūdinibus, q in hye
me dormiunt,& quasi mortuæ in arborū concauitatibus in-
ueniuntur,quæ tñ tempore æstiuo exeunt,& volitant vnde-
quaq;,& fortes & agiles se ostendunt.Sic verè inter aues.i.vi
tos spūales, & prædicatores,& religiosos, sunt quidā qui in
hyeme.i.in tempore tribulationis latent,& dormiunt, & q-
escunt,nec exeunt nec volitant vsq; pdicādo.Sed verè qñ ve
nit æstas prosperitatis, qñ.s.sciunt vel sperant fauorē hoium
acquirere,laute & splendidè comedere, tūc verè ad opus p-
dicationis volitant,& discurrunt. Quia breuiter ficti homi-
nes se ostendunt dormientes, mortuos & debiles ad aspera,
& aduersa , sed fortes & valentes ad prospera huius mundi.
Turtur & hirundo cognouerunt tempus aduētus sui. Cū tñ
econuerso deberent cū apostolo in tribulationibus gloriari.
Eapone si vis de falsis amicis; q in aduersitate nō videntur,
in psperitate sic.¶ Pisces vno tēpore impinguant,& statī 123
sequēti tpe macerant. Sic verè inter hoies, quidam sunt,qui
licet vno tpe.s. tempore pdicationis vel quadragesima im-
pinguent pgratiā,& virtutes,charitate.s.& passiōe,statim ti
in sequēti tpe.s. post pascha vel pdicationē, iterū macerant,
p vitia,& peccata,qa non habēt isti radicē,sed sunt tpales,q
cum audierint verbū credūt, sed in tpe tētationis recedunt.
Mat.13.¶ Pisces diuersimodè fm qualitatē tēporis ipingua 124
tur , quia quidā fm Arist. impinguat in vento septentrionali
.i. pisces longi. Alij in vento australi.s.pisces ampli. Sic verè
inter hoies quidā impinguant p gratiā,& virtutes,qñ flat fri
gidus vētus aquilo.i.tpe aduersitatis,paupertatis, & tribula
tionis,qui tñ in vēto australi.i.in tpe prosperitatis maceran
tur p vitia,& pctā.Et tales sunt pisces longi.i. illi qui credūt
habere lōgam vitā,& diu durare.s.mundi diuites;quia verè
plus prodest talib' aduersitas, q̄ prosperitas,qa prosperitas
facit eos multa facere,a qb' tñ aduersitas eos cōpescit. Alij
aūt sunt ecōuerso,q tpe australi,& psperitatis impinguant,
p grās & virtutes,& hoc illi,q sunt ampli p latitudinē chari
tatis,& curti per considerationē vitæ,& humanæ breuitatis
qa tales,q sunt benigni, & cōpatiētes, & charitatiui;& q ha
bent mortē p oculis, sciunt bñ vti psperitate.s.deo grās agē
do,& elemosynas erogando. Florebit.n.amygdalus, impin-
guabitur locusta.&c.Eccl.12.¶ Scđm Arist.qdā sunt pisces, 125
qui impinguant tpe pluuiali,qdam non,quia pluuia conue-
nit oībus testei corij præter purpurā,q si de aqua pluuiæ bi-
berit;ipsa die morit. Nocet ēt aliquib' alijs pluuia, qa ipsos
execcat si sit magna. Pluuia est mundi prosperitas,a qua pro
certo quidā impinguantur per gratias, & virtutes.s.boni, &
iusti,qui ea sciūt bñ vti,& maximē illi,qui habēt testam duri
.i.qui in duritiā pœnitentiæ sunt inclusi . Sed pro certo mul-
tis alijs nocet.s.mūdi pctōrib.qa uerè ipsos excęcat p ignorā
tiam,quia.s.impedit ne.fragilitatē propriā,mortē,infernū &
iudiciū,puideant,et cognoscāt,et eos ēt occidit,hic.s. p cul-
pā,in fine p pęnam,qa psperitas stultorum pdet eos.Pro.1.
Vel pluuia est sacra doctrina,a qua quidam impinguant per
grām,alij excęcant per inuidiam, et malitiā , alij moriuntur
per desperationē,qa oia bonis in bona,malis aūt in mala cō-
uertunt.Eccl.39.¶ Variant iterū aīalia q̄ntū ad sui mutatio 126
nē,qa qdā se immutant,et renouāt,qdā nō.Vñ ceruus mutat
cornua,coluber spoliū,accipiter et aquila plumas, equus dē
tes,hyena sexū,mustela colorē,et cācri testat.Sic uere charis
simi inter aīalia.i.inter pctōres,sunt multi ita duri et obstina
ti in malo;q nullo mō possunt corrigi uel mutari.Sunt tñ ali
qui boni q a malo statu in bonū se immutāt p pniam, et hoc
quia deponūt cornua superbiæ et elationis,sicut ceruus,spo
lium tpalis possessionis sicut serpentes , plumas tumoris et
præsumptionis,sicut aquila,dētes inhonestæ locutionis,sexū
carnalis dilectionis,testas duras obstinationis,colorē veteris
cōuersationis, et sic cum Saule mutant in uirum alterum 1.
Reg.10 Mutabo ergo habitū, et sic ad pugnā vadā. 2. Parali.
18. Renouamini in spiritu.etc.ad Eph.4.¶ Scđm Isaaci die 127
tis.Carnes humidæ et pingues in æstate sunt laudabiles, sed
in hyeme pessimæ.Aialia autem q macræ,et siccæ, sunt natu
ræ,in æstate sunt illaudabilia,in hyeme magis valent.Sic ve-
rè hoies pingues q̄tum ad diuitias, honores et delicias hu'
mundi,in æstate uitæ præsentis sunt boni.s. q̄tum ad reputa-
tionē aliorum,quia qui melior est inter eos , quasi paliurus.
Miche.7. Sed in hyeme uitæ futuræ.i. in tpe post mortem in
aduersitate.s.inferni,tunc inuenientur pessimi,qñ.s.a demo-
nib.comedentur. Exemplum de porco.vide infra . Sed verè
econuerso illi qui sunt macri per paupertatē , licet in æstate
vitæ huius illaudabiles reputentur,et nihil apprecientur, tñ
in hyeme.i.in statu post mortē optimi apparebunt,corā deo
et angelis reputati.Sapiē.5.Hi sunt quos aliqñ habuimus in
derisoriū.etc.Ecce qūo etc.¶ Carnes quæ sunt calidæ et sic 128
cæ naturæ,in hyeme magis ualent, quā illæ quę humidæ sunt
et frigidæ,fm Isaac.Sic uerè illi qui sunt sicci per pęnitentiæ
macerationem calidi per feruorem et dilectionem , in hye-
me.i. in tempore tribulationis et tentationis magis valent,
quia.s.melius resistunt aduersis, q̄ illi qui sunt humidi per car
nalitatē,et frigidi per indeuotionem.¶ Quædā aialia in ve 129
re sunt bona ad edēdum,alia in autumno ,quædam in ęstate,
alia in hyeme.Sic uerè sunt quidā qui præcellunt in verē in-
uenientis,

uētutis, alij in autumno senectutis, alii in æstate ꝓsperitatis,
alij in hyeme paupertatis, & aduersitatis, qui tñ in oppositis
téporibus deteriorantur per pctm̄, vel minus boni inueniun
130 tur, qa Oia tēpus habent Eccl. 3. ¶ Itē variātur aialia ſm di
uersam præparationē, quia aliqñ assantur, aliqñ frixantur, alij
qñ cum sale, & aqua elixantur, & sic ad humanos vsus diuer-
simodē ꝑparantur. Sic verè hoies fideles ad vsus diuinos di-
uersimode pręparantur, quia quidā sunt assati. s. per martyrii
tolerationem, q̇dam frixantur per pœnitentiæ macerationē
quidam elixantur, s. in aquis deuotionis vel sacræ scripturæ,
& cum sale sapiæ, & discretionis. Primi fuerunt martyres, se
cundi confessores, tertij doctores. Et ista sunt tria fundamen
ta, & tres ordines atrij Salomonis. i. ecclesiæ 3. Reg. 7. Iō Ioā.
4. Tres sunt qui testimoniū dant in cœlo. Et istis tribus mo-
dis præparantur fideles, vt in mēsa domini superius collocē
131 tur. ¶ Carnes assæ sunt duriores, & ficciores, qa dato, ꝙ na
turaliter essent humidæ, tñ ardor ignis humorem elicit, & iō
ſm Isaac, carnes multum pingues non sunt comedendæ nisi
assæ. Sic verè sancti, qui ad ignē martyrij sunt assati fuerunt
sicci. i. ab oi humore deliciarū, & carnalitatis depurati, & du
ri. s. per constantiæ firmitatē, & iō dato, ꝙ naturaliter essent
humidi, & carnales, tñ ignis tribulationis oēm superfluū hu
morem carnalitatis desiccauit, & sic puri effecti sunt atque
sani. Patet in Bonifacio. &c. Vapor ignis vret carnes eius. Ec
cle. 38. Vel si vis per ignē intellige paupertatē, & tribulatio-
nem, q̄ carnalitatē destruit & cōsumit. Et iō illi, qui sunt pin-
gues, & deliciosi, carnales. s. & luxuriosi non ponūtur a deo
in mensa paradisi, nisi primitus tribulationis ignibus sint as-
132 sati. Comederis carnes assas igni. Exo. 12. ¶ Carnes elixę sūt
humidiores, & digestibiliores, qa aqua eas tēperat, & hume
ctat, aliqñ ēt apponūtur in aqua diuersæ spēs, vt sic carnes sa
pore, & odore efficiant meliores. Sic verè illi, qui in aqua sa
cræ scripturæ, & deuotionis elixantur humidiores sunt ꝑ cō
passionē, quia verè hmōi aqua ipsos efficit teneros, & hume-
ctos, & maximè qñ spēs aromaticę. i. bona exēpla sanctorum
talibus adiungunt, quia tūc sapore bonæ vitæ aliorū, & odo
re bonæ famæ, fiunt hmōi meliores, & ad expellendos mor-
bos vitiorū pœnitus aptiores, quia super aquas multas plan
133 tata est, vt faciat fructū. Eze. 17. ¶ Carnes siccæ in aqua sunt
elixandæ, humidæ aūt ad ignē fortiter sunt assandæ, qa per
aq̄ siccitatis, ꝑ ignē aūt humiditas temperatur. Carnes aūt me
diocres condimentis sunt varijs ꝑparandæ. Sic verè Deus di
uersos diuersimode sibi parat. Nā ꝑ ignē tribulationis humi
ditas carnalitatis cōsumitur, per aquā diuinæ misericordiæ
siccitas indeuotionis, & duritiæ tēperatur, & iō pingues, &
diuites sunt assandi per tribulationes, macri & pauperes in
aqua ponēdi ꝑ consolationes, & maximè in ꝑdicatione, vbi
macri, & pauperes sunt cōsolādi ne desperēt pingues aūt, &
diuites igne correctionis, & terroris, & comminationis sunt
vrendi, ne ꝑsumant, qa talibus non est ꝑdicandū de dei mia:
ne forte magis ac magis allicianē ad peccandū, sed magnis,
& duris increpationibus deterrendi, qa serno malinolo san
guinare latus. Eccl. 42. Alij aūt ecōuerso est cā contraria. Iō
bñ dr̄, Argue obsecra increpa 2. ad Tim. 4. Et breuiter nullus
trāsit ad mēsam paradisi, nisi aliquo istorū duorū modorum
a dño ꝑparet, aut ꝑ misericordiā aut ꝑ iustitiā. Figura Nu.
31. de illis q̇ purgata sunt ꝑ ignē, & aq̄ expiationis. ps. Trāsi-
134 mus ꝑ ignē, & aq̄ & deduxisti nos. &c. ¶ Scd̄m Io. da. Aia-
liū q̇dā creata sunt ad humanū adiutoriū, & nutrimentū, vt
boues, & cerui, q̇dā ad hois punitionē, vt leones, & pardi, q̇-
dam ad excitationē vt pediculi, & hmōi, q̇dā ad iocunditatē
s. merulæ, simiæ, & cætera hmōi: vt. s. hō territus ab istis suā
cognoscat fragilitatē, & ad diuinū auxiliū recurrens æternā
timeat maiestatē, & auctoritatē. Sic verè spūaliter quidam
hoium sunt alijs nutrimētū, & adiutoriū. s. quantū ad elemo
synarū subsidiū, & bona exēpla. s. boni & iusti, clerici & laici.
Alij ad punitionē aliorū. s. crudeles principes, & tyrāni, leo-
nes & tygres. Sunt spūs q̇ in vindictā creati sunt. Eccl. 39. Isti
. n. sunt nisi virga furoris dñi i filios pestilēres, qa sicut pater
virgā in ignē mittit, vt ꝑcussus filius pacificet, sic isti finaliter
in ignē æternū ꝓijciunt. Exēplū de Nabuchodonosor. Alij
aūt ad bonorū exercitiū. s. latrones, vsurarij, & hmōi, balliui
& officiarij. q̇ more pulicis oia inquietāt, & sanguinē bonorū
ꝑ aliū sugere nō cessant, & hoc patit deus, vt. s. hō cognoscat
ꝓpriā fragilitatē, & ad auxiliū fugiat diuinæ maiestatis, & suā
ꝑ orōnē inuocet ꝑtātē, & futurā q̄rat fœlicitatē, dū in mundo
non inuenit voluptatē, quia. s. Seruietis ibi dijs alienis, q̇ nō
dabunt vobis requiē die ac nocte. Hie. 16. Alij autē ordina-
ti sunt ad iocunditatē aliorū. s. mimi, hydraule & ioculatore
Et sic patet ꝙ tā boni q̄ mali ad vsum corporis ecclæ sunt
dicati, qa corpus nō vnū est mēbrū, sed multa s. ad Cor. 12.
Diligētib. n. Deū, oia cooperātur in bonū. ad Ro. 8. ¶ Aialia ēt 135
tā silusestria q̄ domestica ad vsum cōpetūt medicinæ. Vñ car
nes accipere valent ad theriacā, fel cācrorū & auiū ad caligi
nē oculorū, pellis colubri in oleo cocta ad auriū surditatem.
Sic verè māli hoies sunt alijs medicina, qa verè carnes eorū
. i. vita & operatio, fel ipsorū. i. ira & inuasio, pellis talium. i.
mala sua cōuersatio bonis proficiunt dū eis bñ vtunē, & sunt
eis theriaca cōtra diuersa vitia & pctā, qa ea inde ad audien
dū. s. Dei ꝓmissiones disponunē, & ad videndū ꝑ discretio-
nē. s. ea q̇ vidēda sunt illustranē, dū ꝑ eorū euasiones ad Deū
& ad bona æterna currere cōpellunē. Collyrio ergo inunge
oculos tuos vt videas. Apo. ¶ Scd̄m Esculapiū libro de oc 136
cultis viribus mēbrorū, si pariēs hemorrhoidas sederit suꝑ
pellē leonis, recedēt, & si sepo vel fimo leōis corpus alicui9
snūctū fuerit, ab eo lupi fugiēt. Leo ē Xps, pellis eius ē bona
cōuersatio, sepū eius charitas, & cōpassio, fimus eius ab eo di
gestus, & egestus doctrina, & ꝑdicatio. Si ergo suꝑ pellē cō-
uersationis Chri ꝑ eius imitationē sederimus, si fimo doctri
næ suæ ꝑ eius adimpletionē nos linierimus, si sepo suæ beni-
gnitatis, cōpassionis, & charitatis nos inunxerimus, tūc vere
hemor rhoides. i. vitia & pctā a nobis recedent, & lupi. i. de
mones, & tētationes, & mūdanæ tribulationes a nobis repel
lenē, qa nouit dñs suos de tētatiōe eripere. 2. Pet. 2. ¶ Itē idē 137
idē ibidē, si quis suspēderit caudā Zenet i. lupi ad ꝓsepe vaca
rū, nō appropinquāt alii lupi. Lupus iste significat mūdi tyrā
nos, vel ēt ipsum luciferū, quorū si caudā. i. finē uitæ suæ, &
memoriā mortis eorum appenderis in ꝓsepio cordis tui. i. si
mortē, & dānationē malorū iugiter fueris recordatus, tunc
verè lupi. i. demones, & tētationes a te fugiēt, & recedēt, qa
vix audēt tētare hoiem quē in mortis memoria vidēt fixum.
Videte ergo canes, videte veneficos. ad Phil. 3. & ps. Donec
cōsiderē in nouissimis eorū. &c. ¶ Scd̄m eūdē & ēt ſm Py- 138
thagorā & Pli. dētes canini lupi sanāt eos q̇ in principio lu-
naticā sustinēt passionē. Sic verè illi q̇ sunt lunatici leues, &
mutabiles; & nō ꝑseuerātes in vno ꝓposito, expedit eis ꝙ à
principio. s. iuuētutis sentiāt dētes lupi. i. tētationes & tribu
lationes diaboli: vt sic a leuitate & fatuitate ꝑcaueāt in futu
rū. Et ista ē rō quare deus ꝑmittit multos insolētes; & leues
cadere ꝑ apostasiā & alias: vt melius corriganē; qa ſm Sene-
cā, Cautio ē in reliquū lapsus anterior. 16 1. ad Cor. 5. Quos
tradidi inqt sathanæ interitū carnis suæ, vt spūs saluus fiat.
Vel ꝑ dētes intellige durā correctionē, & increpationē ꝓla-
torū qua tales hoies sunt mordēdi. Dentes habebat ferreos.
Dā. 7. ¶ Itē ibidē dicit, ꝙ oia aialia quadrupedia timēt ocu 139
lū lupi erutū, & ab ipso fugiūt atq; cauēt qñ. s. eū vidēt. Sic ve
rè hoies qñ vident, & ꝑcipiūt oculū lupi. i. cautelas, & insi-
dias diaboli, ipsi ꝓ certo timēt, fugiūt atq; cauēt. Lupus insi
diās suꝑ ciuitates eorū. Hier. 5. Vel ꝑ oculū lupi intellige cau
telas, & malitias vsurariorū, & aduocatorū rapaciū, & lupo
rū principū, & crudeliū ꝓlatorū, q̇ a quadrupedib. i. simplici-
bus merito sunt timēdæ, & fugiēdæ. Leo rugiet, q̇s nō time-
bit? ¶ Scd̄m Cōstāt. i uiatico, pili canis albi nullā maculā ha 140
bētis, si fuerint suspēsi ad collū epileptici, iuuāt & ꝓhibent
eius casū. Canis latrās, & custos gregis, ē ꝓlatus vel ꝑdicator
q̇ ꝓ certo si fuerit albus ꝑ castitatē, nō habēs aliq̄ maculā. s.
aliquā prauitatē, pili eius. i. exteriora opa, & exempla iuuant
epilepticos. i. pctōres labiles, & debiles, & caducos, & eos a
casu vitiorū ꝓtegūt; & tuenē; qa verè bona vita ꝓlatorū est
i refugiū subditorū. Nō cadēt de manu sua. &c. ¶ Simile di 141
cit Pytagoras in libro romanorū: fiat inqt anulus ex vngula
zamur. i. asini nigredinē nō habētis; & induat eū epilepticus
& ꝓhibet eius casum. Asinus albus ē uir iustus; simplex & ꝑ-
fectus; laboribus pęnitentiæ deputatus; nullā habēs nigredi
nē pctōrū; cui9 vngula (q̄ ē extremitas corporis) significat ꝑ-
seuerātiā; mortē; atq; finē; q̄ ꝓ certo si epilepticus. i. pctōr se
cū portauerit ꝑ memoriā; & recordationē; & induerit ꝑ bo
ni exēpli acceptionē; a casu vitiorū sine dubio liberat; qa vo
rè q̇ vngulā. i. ꝑseuerantiā sanctorū ꝑ imitationē induit; nō
cadit ꝑ uitia & pctā. i. a statu grāæ q̄q̄ a diabolo diuersis ten-
tationibus impellatur. Pugnabunt aduersum te; & non præ
ualebunt. Hierem. 1. Vel dic ꝙ vngula, quæ est extremitas; ē

mors & passio Chri puri, cādidi, & immaculati, ex qua ꝑ cer
to si annulū feceris. i. si annulo fidei dñicæ passionis te subar
raueris ꝑ ipsius memoriā, deuotionem & cōpassionē, casum
pctōrum seu ēt casus dānationis æternæ penitus nō timebis.
142 ¶ Scđm eūdem fel Tauri, qñ quis sub vmbilico eo inūctus
fuerit, soluit ventrē. Item ſm eundē, dens serpētis erutus dū
viuit, suspensus sup patientē soluit quartanā eius. Charissimi
per serpentē, & ꝑ tm̄ intelligo Chrm in die iudicij, q dr̄ ser
pens pp prudentiā, & dr̄ Taurus ꝑꝑ iustitiā, quia. s. ibi appa
rebit durus, & ceruicosus. Dentes huius serpentis significāt
asperā eius verborū correctionē, & locutionē. Fel eius signi
ficat irā vindictam, & reproborum cōdemnationem, in qua
est amaritudo æternæ dānationis. Sed ꝑ certo illi qui habēt
ventrē durum. i. conscientiā obstinatā, itē q habēt quartanā
. i. affectionē infrigidatam, si inungant se illo felle per iugem
eius recordationem, hoc est dictu, si asperitatē iudicij consi
derent, statim soluentur ꝑ contritionē, & prauis humoribus
vitiorū vacuabuntur ꝑ confessionē, & sic euitabunt mortē,
& dānationē. Vel si vis ꝑ fel intellige fel qd̄ in cruce potauit
Chrs, qd̄ consideratū soluit, & liquefacit ventrē cōscientiæ
ꝑ cōpassionem. Iō dr̄ de vtroq; Thre. 3. Memor esto pauper
tis meæ. s. quantū ad primū aduentū, absyntij & fellis, quātū
143 ad ſm. ¶ Dens serpētis erutus dū viuit suspēsus super patiē
tē soluit quartanā eius, vt dicit idē Pythagoras. Serpens est
Chrs, ꝑlatus vel ꝑdicator. Estote prudentes sicut serpentes.
Matth. 10. Dens istius serpentis est eloquentia, & ꝑdicatio, q̄
pro certo si circa nos ꝑ eius adimpletionem suspendimus, a
quartana. i. a frigore indeuotionis, & pctōrū liberamur, qa
144 viuus est sermo dei & efficax ad Heb. 4. ¶ Si domū cū pul
mone asini subfumigaueris, mūdas eā ab oi reptili ſm eūdē.
Asinus est Chrs, cuius pulmo, q aerē attrahit, & emittit, est
benignitas, & cōpassio, a qua ille aer vel illa orō emanauit in
cruce dicēs, Pater dimitte eis qa. &c. Si ergo in domū men
tis tuæ fumū istum pulmonis. i. memoriā Chri benignæ com
passionis detuleris, ipsam pro certo a reptilibus. i. a malis tē
tationibus reddis tutā. Impleta est domus fumo. Esa. 6. vel
145 asinus. &c. Vide infra de asino. ¶ Scđm ergo Pli. Multæ vir
tutes latitant in mēbris aīalium, sicut in particulari de quoli
bet apparebit, quia sicut dicit, nō est membrū in corpore qd̄
occulta est aperta careat medicina, qa pellis, & pilus, cornu
& vnguis, caro & sanguis, non carent remedio, efficacia, vel
valore. Sic verè charissimi in aīalibus. i. in fidelibus Chri spū
gratiæ aīatis, non est aliquod membrū. i. aliqua ꝑsona, quæ
nō habeat aliquā virtutē medicinā, vel bonitatem, occultē. s.
aperte, qa sicut dr̄, nō est ita malus hō in mundo qn quantū
ad aliquā bonā conditionē præpolleat meliori de mundo.
Vñ breuiter in bonis, & malis semper inuenitur aliquid bo
ni, vel in pelle sđæ cōuersationis, vel in vngue suæ perseuerā
tiæ, finis senectutis, & durationis, vel in cornu suæ potestatis,
& iurisdictionis, vel in carne suæ cōpassionis, vel in sanguine
suæ affectionis, vel in pilis suorum exēplorū, & operationis,
affectionis, uel in pilis suorū exēplorum, & operationis, qa
Vnusquisq; propriū habet donū, ali⁹ sic, alius aūt sic 1. ad Co
146 rin. 7. ¶ Aīalia habentia sanguinē non tot indigent pedib.
ad ambulandum vel alis ad volandum sicut nō habentia, &
iō oīa, q̄ habent sanguinem, quatuor tm̄ habent pedes, sicut
quadrupedia, vel duas alas vel duos pedes, & duas manus, si
cut est in humana natura. Aīalia vero, quæ carent sanguine,
multis alis aut pedibus sunt munita sicut patet de araneis, q̄
habēt multos pedes, & de papilionibus, q habēt multas alas,
sicut dicit auct. Charissimi ꝑ alas, qbus auis volat intelligo
virtutem considerationis, cogitationis, & meditationis. Per
pedes autē quibus gradit̄ hō, intelligo laborem pœnitentiæ,
& occupationis. Est ergo generale, & regulare, ꝙ aīalia. i. ho
mines q habent sanguinem. i. considerationem & memoriā
sanguinis Chri, & deuotionē ad suā passionē, vel sanguinē. i.
dulcorem cōpassionis, & pietatis, paucioribus alis. i. paucio
ribus pœnis, & laboribus indigent ad uolandum, & gradien
cū in cęlū, & ad gloriā sempiternā, q̄ alij q isto sanguine ca
rent, & facilius, & cū minoribus laboribus trāseunt ad ęter
na, q̄ illi q ꝑ feruorē deuotionis, & cōpassionis nō habē: istū
sanguinē in seipsis. Sit ergo sanguis eius sup nos, & sup filios
147 nostros. ¶ Mēbra q̄ sunt ꝓpe cor, magis participant sangui
nē, q̄ illa q̄ lōgē sunt a corde, & ꝑ cōsequens sunt magis leuia
fortia, & mobilia, sicut patet de mēbris anterioribus respe
ctu posteriorū, vt i manib. respectu pedū Sic verē quāto ma
gis qs est propinquus cordi. i. Christo, & quanto magis est i
parte anteriori. i. in statu virtuoso ꝑ gratiā, & charitatē, tanto
sanguinē dñicæ passiōis vel ēt sanguinē pietatis, & cōpassio
nis magis participat atq; tenet, & ꝑ cōsequēs magis est mo
bilis ad bōa opa exequēda. Vel dic, ꝙ illa mēbra. i. illi hoīes
q in corpore religiōis vel ecclæ sunt magis ꝓpinqui cordi. i.
ꝑlato, magis habēt de sanguine ipsius corporis. i. de hōibus
religiosis, sicut patet de copatriotis, nepotib⁹ & familiarib.
qa corde. i. a ꝑlato sibi ꝓpinquo recipiūt maiorē ꝓmotionē
& affluentiā q̄ illi q sunt lōgē. isti. n. in parte prima, & anteriori
. i. in bonis & pinguib. bñficijs & officijs collocant̄, alij aūt in
pte posteriori. i. i statu vili, & depresso sine ꝓmotione, & san
guine dimittūt̄, & ꝑ cōsequēs tales sunt hodie leuiores, infir
miores, iocūdiores, & tpali potētia fortiores. ¶ Aīalia diuer 148
simode bibūt aq̄, q̄dā lābendo sicut canis, alia sugēdo, & sor
bēdo sicut porcus, alia mordēdo sicut vrsus. Sic verē hoīes
diuersimode bibūt, & acqrunt, aq̄ bonorū tpaliū, qdam lābē
do ꝑ adulationē, alij sugendo ꝑ mercaturæ laboriosam ope
rationē, alij mordendo, ꝑ rapinā & exactionē. Talibus ergo
loquitur diabolus, Omnes sitientes venite ad aquas. Esa. 55.

De Ariete. Cap. 2.

ARies dr̄ ab ares qđ est virtus, vel ab aris ſm Isidorū, 1
eo ꝙ sit præ aliis ouib. virtuosus, & magis deorū sa
crificijs deputatus, & ꝓ pctis offerri aptus. Sic mar
tyres q in virtutibus cæteros ꝑcellēbant, in aris deo
rū. i. in fide Xpi & ecclesiæ occisi sunt immolati. Occidere vitu
los, iugulare arietes. Esa. 22. ¶ Aries aliter veruex dicit̄, quasi 2
vermē habēs, qa in capite habet vermē, qui excitat ad alios
impetendū, & ad durū oē qđ obuiat feriendū, solet aūt aries
primo retrocedere, vt post possit durius ꝑcutere. Sic verē q
dā habēt in capite vermē. i. fatuitatē, & iracundiā, q̄ excitan
tur, & mouent̄ ad alios verbis, & verberibus feriēdū. Aliqui
tñ sunt malitiosi, & fallaces, qui dissimulādo amicitiā, viden
tur retrocedere, vt iuxta opportunitate acrius feriāt atq; le
dāt. Eccl. 12. In oculis suis lachrymatur inimicus, & si inuene
rit tps, nō satiabitur sanguine. Vel dic ꝙ iste est ꝑlatus, vel iu
dex iniquus, qui verme auaritiæ excitatur, vt subditos ꝑ rapi
nā ꝑcutiat, & affligat, qđ vt melius ad notū faciat, sæpe ꝑ fi
ctitias simulationes, & ꝑ fraudes, & malitias retrocedit. Io. 3
6. Multi aūt discipulorū abierūt retro. ¶ Scđm Pli. li. 8. c. 47.
aries habet ꝓpriū agnos fastidire, & ouiū senectā cōsectari,
& earū cōsortiū frequētare. & ipse in senectute melior repe
ritur. Sic verē bō, & maximē ꝑlatus, nō debet sequi societatē
agnorū. i. iuuenū lasciuorū, sed ouiū senectā. i. virorū maturo
rū, & iustorū debet cōsortia frequētare. In medio senatorū
assidu⁹ esto. Eccl. 6. ¶ Aries flāte aqlone gñrat mares, flāte au 4
stro fœminas. Similiter teste sinistro ꝑligato gñrat mares, dex
tro aūt ligato gñrat fœminas, vt dicit Pli. ibidem. Sic verē qñ
flat aqlo tribulationis, & teste sinister mundanæ ꝓsperitatis
ē ligatus, & ꝑcisus, tūc mares. i. bona, & ꝑfecta opa gñram⁹.
Si aūt ecōuerso auster mūdāæ ꝓsperitatis flauerit, & dexter
testis. i. affectus & desideriū ad bona æterna astrictus fuerit,
tūc fœminas. i. vitiosa opa ꝓducimus & patiamus. ¶ Arietes 5
naturaliter sequunt̄ capros, & nō se abscōdūt a frigore vel a
pluuia, & a loco calido ad locū frigidū se cōuertūt. Sic verē
qñ in societate arietū, & bonorū ē caper. i. vir luxuriosus, bo
ni ipm sequunt̄, & ei se cōformāt, & a bono statu in malū se
mutāt, & a pluuia voluptatis, & a frigore cupiditatis ꝑeunt,
nisi a pastore Chro ꝓuidē verbo vel verbere reducant̄, qa q
cū stultis gradit̄ similis efficit̄. Prouer. 13. ¶ Arietes timent to
nitruū, & qñ dormiūt, caput tenēt erectū, & semp ducuntur 6
ruminare, nisi qñ sunt infirmi. Sic verē iusti, & boni debēt ti
mere tonitruū diuinarū cōminationū, & iudiciorū, & licet
dormiāt delectent̄, et quiescāt. s. i delicijs huius mūdi, semp tñ
habent caput erectū. i. intentionē ad cęlestia eleuatā. Respici
te et leuate capita vrā. Luc. 21. Et semp ēt debent verba sacræ
scripturæ ad propriā cōsciētiā ruminare, qa sicut dr̄ Leu. 11. 6
Aīalia q̄ nō rumināt, immūda sunt. ¶ Aries in iuuentute car
nes habet teneras, et digestibiles, et maximē si sit castrat⁹. In
senectute aūt carnes habet duras, et idigestibiles atq; siccas,
ſm Auic. et Isaac. Sic verē hō in iuuētute habet voluntatē te
neram, digestibilē atq; mollē, et ad conuertendum ad bonū
facilē atq; aptā. Sed verē si tps senectutis aduenerit, tunc qa
iam hō est siccus per indeuotionem, et in malis consuetudi
nibus indurατus, ideo vix pōt digeri, corrigi, vel conuerti,
vnde

vnde Esa.48. Scio quia durus es tu,& neruua ferreus ceruix
8 tua ¶ Aries cũ habeat caput debile, & plenũ spiritibus atq;
neruis, iõ dedit sibi natura in sui capitis armaturã duo cor-
nua fortia,plicata, & iouoluta,vt his caput propriũ muniat,
& vt sic armatus dua,& defensor appareat aliorũ. Et sic con-
tra naturã propria aries fit feroa, pforet iuata auriculã dex-
erũ cornu, & sic sua ferocitas temperatur,vt dicit Pli.ibidẽ.
Re vera charissimi talis debet esse platus vel ẽt pdicator. Cũ
.o.aries.i.hõ naturaliter habeat caput.i.imaginatiunẽ debilẽ
atq; vanã,& neruis & spiritibus.i.hæsitationibus, & quæstio
nibus,& opinioonibus valde plenã necesse est sibi p certo, q
duo habeat cornua.i.duo testamenta, & eorũ scientiã,& do
ctrinã vt sic munitum caput suæ imaginationis,& intellectio
nis defendat a nocumentis hęresum & errorum. Et in signũ
huius plati deferunt mitram cornutã, ad denotandũ, q cor-
nua duorũ testamentorũ debent in pectore retinere. Aba.3.
Cornua in manibus eius. Ista aũt cornua sunt duo.s.dextrũ,
qđ est oouũ,& sinistrũ qđ est vetus. Ista cornua sunt inuolu-
ta p figurã,& difficultatẽ,sunt dura p cõminationũ austeri-
tatẽ,sunt plicata p promissionũ cõsolabilẽ benignitatẽ, sunt
eudis apparentiæ,& coloris p sensus historici litteralẽ rudi-
tatẽ. Quia si forte aliquis ferocitatẽ habuerit,iracundiã,sæui
tiã,vel furorẽ,debet cũ gladio iotellectus dextrũ cornu.i.no
uũ testamentũ,vbi cõtinent opera Chri,psforare, hoc est di-
ctu,debet videre,cõtẽplari, & cõsiderare,qđ interius est cõ-
tentũ,& sic pro certo si bñ aduertat exempla,& documenta
Chri q ibi sunt cõtenta,ipse p certo in mãsuetudinẽ coouer
tet.vñ ad Gal.6. Vos q spũales estis instruite in spũ leuitatis.
sup quo Ber. Prælatus suspẽdat verbera, pducat vbera. Vel
dic q aries dua gregis est Chrs,qui.s.in principio,t pe.s.vete
ris legis erat valde pcutiẽs,& seuerus,qđ patet in hoc,q tũc
delinquẽtes durissimẽ puniebat. Verũ ea quo cornua sua.i.
manus in cruce extensæ clauis psoratæ fuerũt, misericors &
mãsuetus est factus. Hier.11. Ego aũt quasi agous mãsuetus
9 qui di ad victimã.¶ Aries duris cornib' ẽ munitus, & habet
aries vermẽ in capite, cuius motu excitat ad alios feriendũ.
Nã ad motũ illius vermis solet aries qcquid obuiũ habuerit
durissimẽ pcutere,& ferire. Vñ ẽt visus est aries,q & leonem
& vrsum pcutere psumebat,& iõ sm Isidorum aries dr ver-
uex,quasi vermẽ vehens. Qñ aũt aries solet pcutere, primo
solet retrocedere,sed tandẽ cũ impetu veniens,quãto magis
retrocesserit,tanto fortius,& durius percutit atq; lædit,pue
ros aũt præcipuẽ odit, & eos plusquã alios impetit, & inua-
dit. Re vera charissimi talis ẽ Chrs,quia.n.iste sit naturaliter
mãsuetus,habet tñ in capite cordis sui quendã vermẽ.s. rigo
rẽ iustitiæ interclusnm,quo q dẽ mouet,& excitat ad percu-
tiendũ.s.finaliter p tormẽta tẽporalia,& æterna,qcquid ob
uiũ habuerit.i.illos qui p obstinationẽ, & rectã suæ cootra-
dicũt,& obuiãt volũtati.Iõ dicit Leu.26. Si ambulaueritis cõ
tra me,& ego incedã aduersum vos in furore cõtrario. Ve-
runtamẽ iste aries aliquotiẽs retrocedit per patiẽtiæ longa-
nimitatẽ,& maximẽ p tẽpore vitæ huius,qa sicut dr Iob 35.
Nunc.o.nõ infert furorẽ suũ,oec vlciscit scelus valde. Sed ve
cẽ qñ satis expectauerit cõuersionẽ pctõrũ, cõtra ipsos subi-
to prumpet ad iudiciũ, & q̃to diutius in vita ista eorũ con-
uersionẽ expectauerit, tãto p rigorem iustitiæ acrius ppera
bit,& eoa durius cõdẽnabit. Zelus.n.& furor viri nõ parcet,
in die viodictæ,nec acquiescet cuius q̃ pcibus, oec recipiet,
p redẽptioõe dona plurima. Prouer.6. Qđ ẽt Deus t paliter
seruare vr,qa verẽ postq̃ diu expectauerit, & sustiouerit ali-
quẽ pctõrẽ in suis iniquitatibus, & delictis,qõq subito pcu
tit eũ p mortẽ subitã,& improuisam,& ad infernũ detrahit,
& deuoluit. Potẽtissimẽ aũt iste aries pugnabit in iudicio cõ
tra leones.i.cõtra impios, & supbos. Itẽ cõtra vrsos.i.cõtra
diuites,& auaros. Itẽ contra pueros.i.cõtra carnales, & luxu
riosos,qa breuiter oõ parcet sexui vel psooę,nec alicuius po
tẽtiã formidabit. Esa.11.a. Percotiet terra virga oris sui, & spũ
labiorũ suorũ interficiet impiũ. Vel dic,q aries ẽ platus,cor
nibus.i.potestate iudicatia pmunitus,q q̃uis naturaliter de-
beat esse pius,& benignus,vermẽ tñ.i.feruorẽ,zelũ & rigo-
rẽ iustitiæ debet cõtinere,quo.s.debet excitari ad malefacto
res pcutiendũ, & puniendũ. Qđ vtiq; debet cautẽ facere,&
mature,sępe.n.debet retrocedere.i.fingere & dissimulare,&
multa sub dissimulatione trãsire, & tandẽ loco, & tẽpore p-
cutere seuerẽter,& puoire,vt sic dicat illud Eze.9. Scietis qa
10 ego sum dñs pcutiens. ¶ Scđm Auicen.li.8. si tu grege fuerit

hircus,aries sequit eũ. & sic fit q aries q naturaliter est dux,
gregis facit de hirco fętido ducẽ suũ. Sic verẽ multi sunt,qui
q̃uis sint duces,& magistri,& in grege ecclesiæ iudices,& p-
lati sæpe accidit,q hircus fętens.i.pctm luxuriæ eos suppedi
tat,& supplatat, ita q ipsi q aliorũ duces erãt,& q oues gre-
gis Chri ducere,& regere debuerãt,ab hirco.i.a vitio carnis
& a luxuria ducunt,& eidẽ obediũt,& obsequuntur. Figura
Dan.7. vbi dr q quidã aries,qui habebat duo cornua, vnum
maius altero,stabat añ portam vlai. & dr q quidã hircus ve
niebat ab occidẽte,cui nihil poterat resistere,qui efferatus ẽ
in arietẽ,& cornua eius diminuit,ipsum q; subiugauit, & dis
sipauit. Sic re vera sæpe accidit,q hircus fętens cui nihil põt
resistere.i.pctm luxuriæ,qđ quasi totũ moodũ subiugauit,ef
feratur i arietẽ.i.io aliquẽ ecclesiasticũ,iudicẽ, vel platũ,qui
duobus cornibus.i.scientia duorũ testamentorũ,quorũ vnũ
.s.nouũ,est altero sublimius,est munitus,sibiq; totaliter pua
let hircus iste,ita q ipsum ad terrã.i.ad vilitatẽ reputationis
detrahit, & prosternit. Patet de multis, qui p pctm luxuriæ
pdũt honorẽ,famã,substantiã & valorẽ,& qui ptpl im t pa-
liter,& æternaliter destruuot, pctm.n.luxuriæ destruit illos,
& oõ ædificabit eos. Vide si uis figurã istã io opusculo, qđ fe
ci p Danielẽ,vbi quadrupliciter exponit ¶ Aries dr ab ares,
qđ est virtus sm Isidorũ &c. Aries aial est laniferum, & lana
plusquã oues fęcundũ, pellem habet ouibus fortiorẽ, & ad
tingendũ,tincturasq; sustineodũ,pęnitus aptiorẽ. Est.n.prin
ceps ouiũ,& defensor,& iõ pcellit eas virium fortitudine,&
corporis quantitate.& sm Pli.propriũ est arietibus oues im
pregnare,custodire & fæcũdare,& p eis pugnare.pugnat.n.
fortiter aries cõtra alios,& vt fortius pcutiat,primitus sicut
dictũ ẽ,retrocedit. Talis est platus,quia verẽ ille qui dux, &
magister est oium aliorũ debet esse aial laniferũ, lana virtu-
tũ,& bonorũ operũ debet esse præ cæteris indutus. Vestimẽ
tũ tibi ẽ,esto princeps noster. Esa.3. Pellis ẽt sui corporis de-
bet esse fortior alijs p patientiã, alios dẽt pcellere p vitæ, &
morũ eminentiã,oues.i.subditos ducere,& regere p prudẽ-
tiã,ipsosq; defendere a demonibus per orõnis instantiam,&
eos custodire per pastoralẽ diligentiã, & ẽt bonis operibus
fœcundare per bonæ doctrinæ influentiã,& per bonorũ exẽ
plorũ redundantiã,& sic de talibus platis dicetur Threno.1.
Facti sunt principes eius velut arietes ¶ Scđm Auic. Arietes
ante media noctẽ stant,sicut & oues, sed post mediã noctem
sparsim dormiunt cũ ouib. Charissimi nox significat tribula
ta & miserã uitã istã,de qua Iob.3. Noctẽ illã tenebrosus tur
bo possideat. Dico ergo q multi sunt hodie sicut arietes, qa
re vera ante mediã noctẽ.i.in tpe iuuẽtutis isti stant,& in sta
tu grãæ perseuerant, sed vere qñ mediã ooctem.i.mediũ vitæ
suæ transierint,& qñ ad statũ senectutis peruenerint,tũc ve
re sæpe accidit q in pristina bonitate nõ perseuerantes, stati
dormire iocipiunt & in mũdi psperitatib. consopiti. Nã mul
ti sunt qui io sua iuuẽtute sunt spũales,in senectutis vero tpe
sunt carnales,& q in iuuentute sunt vigiles in senectute sunt
desides & torpentes figurati in statua Nabuchodonosor,cu
ius caput erat aureũ,pedes vero ferrei & terrei,quia.s.caput
& principiũ.i.iuueotutis taliũ est aurea respũ pedũ.i.respũ i-
probæ senectutis ad.Gal.3. Sic fatui estis & insensati Galathę
& cũ spũ cæperit,nunc carne coosummemini? ¶ Arietes bis
io anoo mutãt latus ad dormiẽdũ Nã sup latus quo dormiũt
io hyemẽ dormiũt in æstate,imo si in æstatis tpe dormierint
super lat' dextrũ,adueniente hyeme dormiũt super latus si-
nistrũ,& ecõuerso si super latus sinistrũ dormierint in æstate
super lat' dextrũ dormiẽt in hyeme. Bis.n.sm eũ, mutãt lat'
in anno,in vere.s.& autũnn. Charissimi p partẽ dextrã in sa-
cra scriptura iotelligitur psperitas, p sinistrã aduersitas deno
tat,iuxta illud 2.ad Cor.6. A dextris & a sinistris p arma iu
stitiæ Per æstatẽ aũt intelligit tps põs,p hyemẽ intelligit tps
futurũ. In æstate.n.præsentis tpis lux humanę vitæ refulgẽs,
in hyeme aũt futuri tpis mortis turbulenta obscuritas sub
sequit. Dico igit charissimi,q arietes.i.hoies i dormiẽdo mu
tãt lat',qa re vera istud ẽ regulare,q illi q in æstate hui' tpis
dormiut & quiescũt io latere dextro.i.in statu iocũditatis & p
speritatis,qõ tps hyemis.i.mortis aduenerit,ipsi p certo dor
miẽt in latere opposito,qa.s.oportebit illos dormire i latere
sinistro æternæ aduersitatis Et ecõuerso si i æstate hui' vitæ
sup lat' sinistrũ paupertatis & aduersitatis steterim', qõ p cer
to hyẽs futuri & mortis aduenerit,tũc in latere dextro pro-
speritatis æternę supi' cũ angelis dormiem'. Nã sicut videm'

ꝙ in rota q̃ vertiẽ,illud qđ etat ſuperius fit inſerius,illud aũt
qđ erat infetius fit ſuperius,ſic verè cũ rota humanæ vitę cõ
uerſa fuerit,& mutata,tũc illi q nunc ſunt inferiores,fient ſu
periores.ſ.in patria.Illi aũt ęcouerſo qui nũc ſunt ſuperiores
in põpa,& ſupbia,fiẽt inſeriores in pęna,& miſeria . Exẽplũ
Lu.16.De diuite & Lazaro,de qbus dicit Abraham.Fili re-
cordare,quia recepiſti bona in vita tua,& Lazarus ſimiliter
mala.Nũc aũt iſte lętaẽ,tu vero cruciaris.¶ Aries eſt aĩal mũ
dũ ĩ quo nihil ẽ,ꝙ vtilitate careat aliquali, & dr̃ aries ab aria
eo ꝙ in aris,& altaribus ꝓ pc̃tis antiquitus occidebaẽ,& im-
molabarur,& ꝙ p eius ſanguinẽ pc̃m̃ expiabaẽ,vt dicit Iſid.
Talis eſt Chr̃s,q re vera mũdiſſimus atq; putiſſimus fuit per
innocentiã,& caſtitatẽ,q a verè nihil fuit in ipſo, qđ caruerit
virtute,& medicina ſpũali.Iſte.n.ara crucis pc̃tis hoium fuit
Deo patri immolatus, ſicq; fuit ſanguis eius ad pc̃tórum in-
dulgentiã ordinatus,& p eius effuſionẽ ſuit Deus pater pla
catus,& hõ a mortis periculo liberatua . Figura Gen.22.vbi
Abrahã immolauit,& occidit arietẽ hęrentẽ cornibus inter
vepres, & ſic Iſaac a morte fuir liberatus,q tñ ex p̃cepto dñi
ad mortẽ fuerat adiudicatꝰ . Sic re vera chariſſimi Abrahã.i.
populus iudaicus arietẽ.i.Chr̃m,q inter vepres.i.inter ligna
crucis(q̃ ad modũ vepris aſpera,& pũgentia poſſunt dici)hę
rebat cornibus.i.manibus q̃.ſ.fuerunt ad modũ cornuũ extẽ
ſæ,& cõſutę,& ibi clauis ferreis adhæſerũt,iſtũ dico arietem
in beata paſſione occidit, & immolauit,& ſic Deũ patrẽ pla-
cauit,& Iſaac.i.humanũ genꝰ morti adiudicatũ p pc̃m̃ Adę,
liberauit & ſaluauit.Iõ canit eccleſia.Adoramus te, & bñdi-
cimus tibi,q a p crucẽ tuã redemiſti mundũ. ¶ Aries qualea
15 habet venas ſub lingua, talis coloris ſolet filios generare, q a
ſi habet albas,albos,ſi nigras,nigros,ſi varias,varios generat
& ꝓducit. Aries ẽ p̃dicator,q re vera ſm̃,ꝙ venæ ſuæ,q̃ ſunt
ſub lingua.i.verba ſua alba vel nigra,caſta vel turpia, ædifica
toria vel vana fuerint, ſm̃ hoc ſui filij.i. ſui auditores vel ſub
diti in colore,& cõuerſatione mutanẽ,& variantẽ. Si.n.iſtæ ve
næ.i.verba ſint alba munda caſta, & honeſta, tunc filij ſui, &
auditores,ſubditi & imitatores,albi fiunt caſti & mundi . Et
ecoouerſo ſi venas nigras vel varias.i.ſi verba inhoneſta ha-
buerit,tunc ſimiliter turpes,& nigros,malos & peruerſos fa
ciet fętus ſuos,q a breuiter ſicut dr̃ Prou.18.Mors, & vita in
manus linguæ.Vel dic ꝙ venę ſunt interiores affectiones,ſm̃
quarũ qualitatẽ varianẽ,& mutanẽ exteriores fętus.i.exterio
res operationes.Cor.n.hois immutat faciẽ eiꝰ,ſiue in bono,
16 ſiue in malo. Eccl.13.¶ Itẽ ſm̃ Ariſt.& Auice. Arietes habẽt
voces proprias,per quas ſe clamãt,& vocãt fœminas tẽpore
coitus,generationis,& amoris,& potantes,aquã ſalſam vna
cum ouibus,anticipant actum generatiuè.Sic p̃dicatores de
bent ad amorem charitatis,verbis amicabilibus alterutrum
inuitare,& tempore amoris,& generationis ſpũalis.ſ.tempo
re prædicationis,vbi fętus bonorum operum generãtur,de-
bent fęmellas.i.ſimplices ad ſtatum gratiæ coouocare , & tã
quàm ſui auditores debent ſal ſapientiæ, & aquam ſalſam pę
nitentiæ bibere,vt ipſi melius generent prædicando , & alij
melius concipiant audiendo . Eſa.26. Concipimus, & quaſi
parturiuimus,& peperimus ſpiritum ſalutis.

De Agno. *Cap.3.*

1 AGnus græcè ſm̃ Iſidorum dr̃ pius latine,q a inter oĩa
aĩalia ẽ aĩal manſuetũ,& innocẽs,nullũ lędit, nec dẽ
te,nec cornu, nec vngue,q cquid in eo reperiẽ, vtile
eſt,pellis ad foraturas ꝓ calore,pilus ad veſtimẽta,fi
mus ad medicinã,q a ſm̃ Dioſcorid.diſſolutus cũ aceto,ignẽ
ſacrum curat,& mixtus cũ cera virginea combuſturas ſanat,
cornu ẽt eius,& vngues valẽt ad medicinã. Per agnũ intelli
go Chr̃m qui pius,innocẽs & mãſuetus fuit ſup oẽs qui mo
ranẽ in terra. Num.13. Nullũ lędit,q a nec dẽte blaſphemiæ,
vel iniuriarũ,q a nõ inuentus eſt dolus in ore eius 1.Pet.2.&
Eſa.53.Nec cornu potẽtiæ vel dñationis,nec vngue inuidiæ
vel detractionis,imo in oĩbus vtilis reperiẽ. Nã pellis, & pi-
lus ſuæ cõuerſationis cornu ſuæ iuriſdictiõis, fimus ab eo di
geſtus,& egeſtus.i.doctrina ſuæ p̃dicationis,vngues ſuæ cor
rectionis vtilitatẽ cõferũt aĩabus, maximè ſi cũ aceto.i.cum
amaritudine pęnitẽtię recipianẽ,& cũ cera virginea.i.cũ vir
ginis memoria bñdictæ. Nã tũc ignẽ inferni,& vſturas tẽta-
tionũ refrigerãt atq; ſanãt,ignẽ ẽt auaritiæ, vel ignẽ ẽt tribu
lationis,& anguſtiæ tẽperãt,& refrenãt,& ſic in iſto agno ni
hil eſt qđ ſpũali careat medicina,q a ipſe vulnerat, & medeẽ,
ꝑcutit,& manus eiꝰ ſanabũt.Iob 5.¶ Itẽ ſm̃ Pli. Agnus amat 3
ſocietatẽ,& de eius amiſſiõe triſtaẽ,nec vult eẽ ſolitarius, in
gregẽ ſalit, & ſaliẽdo ludit. Vidẽs lupũ aliquandiu fugit ſed
tandẽ ſubito gradũ figit,& ſibi nõ voce vel balatu,ſed ſimpli
ci vultu tantummõ parci petit, & ſiue ſpoliet vellere ſiue cu
te,nõ mordet,& ligatus a carnifice,captuſq; ab hoſte, mini-
me ſe defendit. Hic eſt agnus Dei q tollit.&c.Io.1. Hic ergo
diligit ſocietatẽ hoĩum,q ei p grãm cõiunguntẽ. Prou.8.De
liciæ meæ eẽ cũ filijs hoĩum.Et q a qñ hoẽs peccãt,tũc amit
tit iſtã ſocietatẽ,iõ tũc triſtaẽ,nã ſolitarius eẽ nõ vult. Vñ ẽt
ſemp dr̃ eſſe in medio diſcipulorũ.Io.20.Iſte aũ gregẽ fideliũ
ſalit,& ludit.Ecce iſte venit ſaliẽs in mõtibus, tranſiens col-
les.Cãti.2. Nã quaſi p̃oſtendẽs viã humilitatis, ſalijt de cęlo
in vterũ virginis, viã patiẽtiæ, in patibulũ crucis, viã miæ,in
carcerẽ inferni,viã cõtemplationis,ad apicẽ cęli.Prou.8.Lu
dẽs corã eo,ludẽs in orbe terrarũ.Iſte vidẽs lupos.i.iudęos,
quãtũ ad apparentiã timuit,& fugit, dans exemplum ſimpli
cibus,& infirmis. Io.10.Abſcõdit ſe,& exiuit de tẽplo,ſed ſu
bito in paſſione fixit gradũ,vbi captus fuit ab hoſtibus,& li-
gatur à carnificib.Matt.26.Spoliatus ſuit vellere veſtimento
rũ.Io.19.Ligatus fuit ad ſtipitẽ.vbi ſpoliatus eſt pelle per la-
cerationẽ,& flagellationẽ,& tñ nec cornu ꝑcutiẽdo, nec pe
dibus ſugiẽdo,nec balatu iniuriãdo, ſed tm̃ vultu ſimplici ſe
defendit.Eſa.53. Tanq̃ ouis ad occiſionẽ ductus eſt ,& tanq̃
agnus corã tondente.&c.¶ Agnus matrẽ cognoſcit, voce & 1
balatu eã vocat, & flexis poplitibus ab eiꝰ verberibꝰ lac edu
cit.Sic Chr̃m debemus ꝑ fidẽ,& diſcretionẽ cognoſcere,&
corã eo genua cordis,& corporis flectere,& lac temporalis
ſubuẽtionis,& ſpũalis,& æternalis cõſolatiõis cũ balatu ora
tionis,ab vberibus ſuæ miſericordiæ erecto capite rectẽ intẽ
tionis poſtulare. Dicat ergo q libet illud p̃s.Ad te leuaui ocu
los meos,qui habitas in cęlis . ¶ Agno ſummè nocet pluuia, 4
frigus,ſolitudo,tonitruũ & eſſe ſine paſtore.Sic verè agnis.i.
ſimplicibus iuuenibus,& infirmis nocet frigus tribulationis
tonitruũ tẽtationis,pluuia ꝓſperitatis,& tẽporalis cõſolatio
nis,& eſſe ſolũ per partialitatẽ,& carere paſtore.i.nõ habere
diſcreti p̃lati cuſtodiã,& ſedulitatẽ.Nõ eſt.n.bonũ eẽ hoiem 5
ſolũ,ſicut dr̃ Eccl.4.¶ Scđm Auic.& Ariſt. Agni q dã naſcunẽ
tẽpore veris,alij in autũno,ſed vernales ſunt meliores, cor-
pore maiores,& viribus fortiores. Per tẽpus veris floridum,
& calidũ intelligo iuuentutẽ,ꝑ autũnum aũt tempus ſiccum,
& frigidũ intelligo ſenectutẽ.Illi ergo qui ad Deũ conuertũ
tur, in iuuentute,meliores ſunt apud deũ q̃ illi,qui ſenectutis
tp̃e conuertuntur,& apud eũ ſpũaliter generantur.Iõ Eccl.
6.Fili a iuuentute excipe doctrinam.¶ Dicit ẽt Pli.q agni q 6
generantur flante aquilone , meliores ſunt q̃ illi , qui flante
auſtro generanẽ.Aquilo frigidus ventus, eſt tẽpus aduerſita
tis.Auſter tẽpus deliciarũ, & voluptatis.Si ergo aliqua reli-
gio perflatur pęna,& paupertate,illi qui ibi generanẽ, & in-
troducũtur meliores ſunt illis,q̃ generanẽ in religiõibus de-
licatis. Vel ẽt nota,ꝙ amici q ſunt fideles ĩ tribulatione,p̃ua
lent illis,q in ꝓſperitate tm̃.Nã illi qui in amicitiã generanẽ,
et acquiritur tp̃e aduerſitatis,qñ aquilo.i.tribulatio nos in-
uadit,ſunt meliores,& prædiligẽdi illis, qui in vento auſtra 7
li.i.in proſperitatis tẽpore acquirunẽ.¶ Itẽ agnus matrẽ agno
ſcit,& ei cũ cauda blandiẽ,& erecto capite flexiſq; poplitib.
& emiſſo balatu mãmas petit,& lac ſugit, & niſi caput prius
erexerit,nunq̃ bibit.Sic agnus.i.vir ꝑfectus,matrẽ ſua debet
agnoſcere.ſ.Deũ,vel eccleſiam, vel religionem, eis cũ cauda
iugis perſeuerantiæ blandiendo. (Per caudã.n.perſeuerãtiã
intelligo,quæ ſicut dr̃ Leu.1.in ſacrificio poni debet.)Debet
ẽt erecto capite intẽtionis,emiſſo balatu orationis,flexis po
plitibus affectionis,mamas æternæ beatitudinis poſtulare,
hæc.n.tota intentio debet eſſe . Nam niſi caput intentionis,
ad Deum erexerit,& lac cœleſtis affluentiæ nõ guſtabit. Re 8
ſpicite ergo,& leuate capita veſtra Luc.21.Agnus eſt aĩal hu
millimum,& manſuetum. Agnus enim græce dicitur pius la
tinè.Iſte enim matrem ſuam ſequitur, & agnoſcit, & coram
ea poplites flectit, & ſiue ducatur ad victimam, ſiue traha-
tur ad paſcua,non recalcitrat,ſed obedit,neminem etiam lę
dit,& quicquid in eo eſt,bonum totum eſt. Sic verè religio-
ſus debet eſſe humilis , atque matrem ſuam religionem vel
prælatum diligens, & agnoſcens,& debet eidem ſubijci per
obedientiam atque flecti,& ſiue ducatur ad victimam tribu
lationis,ſiue ad paſcua conſolationis, non debet murmura-
re,nec contradicere,ſed ſapienter in omnibus obedire,quia
ſicut

ficut dicitur Matt. 5. Beati mites, qñ ipsi possidebunt terrã.
9 ¶ Agni colorem velleris talem habent, qualẽ in venis linguę
habuerint partes sui, quia si nigras venas habuerint, nigri co
loris sunt, si aũt albas, albedinẽ retinẽt in colore. Patres agno
rũ sunt prælati, qui si verba casta habuerint in struendo, tunc
per castã conuersationẽ alba fiunt velleta subditorũ. & ecõ-
uerso a nigredine peccatorum prælatorum, subditorũ nigre
dines generantur. Ideo dr̃ Eccle. 10. Qualis rector ciuitatis,
10 ita & populus qui habitat in ea. ¶ Agnus societatẽ maximè
similiũ sibi diligit, & de eius amissione tristatur, & dolet, so-
litarius.n. esse non vult. Sic verè nos debemus diligere socie
tatem bonorum, & iustorũ, & maximè illorum qui nobis in
conditione, & moribus sunt similes, & conformes, & de eius
amissione quocunq; infortunio nobis accidat, debemus do
lere, & summopere contristari. 1. ad Cor. 16. Gaudeo inquit
amplius in pręsentia Fortunati. Stephane & Achaici. Vel dic
q̃ agnus significat hoĩem iuuenem, & ignarum, qui nõ dili-
git societatem nisi sibi similium. s. aliorũ iuuenũ lasciuorũ, &
nõ se conformantiũ prudentiæ perfectorũ, quorũ typum Ro
11 boam gerebat, qui adhęrens consilio iuuenũ, & non senũ, p-
didit monarchiã regni sui. 3. Reg. 12. ¶ Agnus naturaliter to
nitruũ timet, & iõ vtile est ei esse in societate, q̃a si solus fue-
rit, aliqñ timore tonitrui moritur atq; perit. Habet.n. ſm Pli
nium caput debile, & ideo remediũ est eos simul aggregare
vt ex societate mutua contra periculũ animent̃ Sic verè sim-
plices, & imperfecti timent vltra modum tonitruũ tentatio
num, & diuinarum comminationũ, ſm illud quod dr̃ Eze. 18.
Aĩa quæ peccauerit, ipsa morietur. Et ideo sæpe accidit, q̃ p
desperationem faciliter morerentur, nisi bonorũ sociorũ cõ
solationibus, eruditionibus, & orationibus iuuaretur. Et iõ
vtile est talibus in bonorum societate viuere, & solitudinem
abhorrere, iuxta illud ps. Confitebor tibi dñe in toto corde
12 meo, in consilio iustorum, & cõgregatione. ¶ Agnus est aĩal
carnale, humidum & viscosum, imbecille, impotens & defe-
ctuosum, q̃ nec dentibus nec vnguibus est armatus, sed igno
rantia, & simplicitate est præ cæteris aĩalibus hebetatus. Re-
vera tales sunt multi ecclesiastici, & p̃lati, quia verè viscosita
te deliciarũ, & carnalitatũ præ cæteris sunt infecti, & debili-
tate impotentiæ, & tepiditatis præ cæteris sunt affecti. Isti.n.
non sunt armati nec dẽtibus locutionis aut p̃dicationis, nec
vnguibus correctionis, nec cornibus fortis iustitiæ, & iurisdi
ctionis, & iõ nec se nec subditos suos possunt defendere vel
tueri, & maximè quia tales sunt cõiter præ cæteris ignorãtes
imbecilles pariter, & imbelles. De talibus ignorãtibus eccle
siasticis, & p̃latis dr̃ Apoc. 14. Vidi supra montẽ syon agnum
stantẽ, & cũ eo cẽtũ quadraginta quatuor milia habentia no
men eius, & nomen patris eius scriptũ in frontibus eorũ. Nã
p certo charissimi in mõte syon. i. in ecclesiastico statu hodie
sunt multi agni ignorãtes, & carnales ecclesiastici, & p̃lati, q̃
reuera secũ habent maximã multitudinẽ illorũ, qui portant
nomẽ patris sui. i. suorũ familiariũ, & parentũ, qui eadẽ natio
ne, sanguine & noĩe sunt vocati, quos. s. promouent in eccle-
siasticos officiarios, beneficiarios & præbendarios. Patet de
multis p̃latis qui nullos volunt promouere, vel secũ habere,
nisi illos de partibus suis, de familia, vel de parentela, alios
aũt quoscunq; q̃q̃ p̃uidos & discretos, dimittũt penitus im-
promotos. Et iõ de talibus illud ibidẽ. Hi sequunt̃ agnũ quo
cũq; ierit. Vide plene figurã illã ĩ opusculo sup apocalypsim
vbi quadrupliciter exponit̃. Vñ ibi nota cõtra adulatores p-
latorũ, q̃ sunt similes citharędis, qui añ agnũ citharizabant.
¶ Dicit Pli. li. 8. c. 47. q̃ in aliquibus regionibus meliores sunt
13 agni q̃ nascunt̃ in hyeme, q̃ illi qui nascunt̃ in verè. Dr̃.n. hõ
aĩal, vt dicit idem, solum vtiliter in bruma. i. in hyeme nasci.
Hyems est status aduersitatis, q̃a ibi sunt pluuiæ, turbines &
tonitrua. Ver aũt est status p̃speritatis, vbi sunt flores, & her
bæ, & vbi oĩa incipiũt virere. Dico igit̃ q̃ in regione, & reli-
gione fidei christianæ mulieres reputant̃ apud Deũ illi agni
. s. illi hoĩes quorũ generatio. i. quorũ status, & vita tpalis ma-
gis est in hyeme, q̃ in vere. i. in statu tribulationis q̃ in statu p
speritatis. Est.n. summè vtile agnis. i. hoĩbus iuuenibus, carna
libus & lasciuis, q̃ vernali p̃speritate careãt, & q̃ hyemalis
aduersitatis, & correctionis frigoribus cõstringant̃. Bonũ.n.
est viro cũ portauerit iugũ ab adolescẽtia sua. Thr. 3. Vel dic
q̃ sæpe accidit, q̃ illi q̃ nascunt̃, & conuertunt̃ in hyeme. i. in
tpe senectutis, meliores sunt illis, q̃ cõuertunt in vere iuuen
tutis. Exẽplũ de Petro, & Paulo, q̃ fuerũt multis alijs melio-
res. ¶ Agnus anniculus est ille agnus q̃ adhuc est infra annũ, 14
q̃ tãto ẽ melior, & sapidior, quãto a lacte est remotior, dũ tñ
sit infra annũ, & iõ talis agnus p̃ cæteris erat sacrificijs magis
aptus. Iste agn' significat virũ p̃fectũ, & maximè ecclesiasticũ
vel religiosum, q̃ p certo quãto est a lacte carnalitatis vel a
dulcedine p̃speritatis magis remotus, tãto moraliter ẽ me-
lior, & deo & Angelis acceptior põt dici, dũ tñ sit infra annũ
hoc est dictu, infra fidẽ veritatis, vel infra statũ gr̃æ, vel infra
ambitũ ecc̃liæ sanctæ mr̃is, q̃ p annũ moraliter designat̃. si-
cut.n. annus ẽ illud spatiũ tp̃is in quo sol duodecim signa p-
ambulat, sic fides ecclesiæ est ille ambitus, & circuitus infra,
quẽ duodecim sp̃ũales reuolutiones, cõditiones & cõsidera
tiones istius solis iustitiæ Chr̃i p̃nt, videri & cognosci, & in
ueniri. Nã sicut dr̃ Io. 11. Duodecim horæ sunt diei. Istæ aũt
sunt reuolutiones isti' solis. i. duodecim stat' quos Chr̃s ha
buit dũ in mũdo reuolueret̃. s. Incarnatio cõtra superbiã. Na
tiuitas cõtra auaritiã, q̃a pauper natus ẽ. Circũcisio cõtra in-
obedientiã, q̃a nõ astrictus obediuit legi. Apparitio cõtra in
uidiã, q̃a gẽtibus effulsit se cõicando. Sap. 7. Oblatio in tẽplo
cõtra ingratitudinẽ, q̃a in hoc docuit gr̃as agere & adorare.
Baptizatio cõtra vetustatis immũditiã. Ieiuniũ & in deserto
tẽtatio cõtra luxuriã. Eius passio cõtra iracũdiã. Ad inferos
descẽsio cõtra duritiã, q̃a cõpatiẽs ad vinctos descẽdit. In se-
pulchro requietio cõtra mũdi tumultũ, & discordiã, q̃a in pa
ce factus est locus ei'. Resurrectio cõtra pc̃ti vetustatẽ. Ascẽ
sio cõtra terrenorũ amorẽ, & cupiditatẽ. Ille ergo agnus, q̃
in isto anno. i. in istorũ statuũ Chr̃i cõsideratione, affectione
& deuotiõe versat̃, cæteris laudabilior põt dici. Exo. 12. Erit
aũt agnus sine macula masculus anniculus. Talis agnus fuit
figuratus Leuit. 1. vbi dr̃, q̃ de agno anniculo offerebãt holo
causta, detracta pelle bestiæ, mẽbris cõcisis pedibusq; lauatis
si tñ esset immaculatus, nec eũ reprobabat macula velleris,
sed carnis. Sic de viro p̃fecto fit holocaustũ, qñ se totũ Deo
dedicat, & accendit. Pellis extrahit̃, qñ cõuersatio seculi spo
liat̃. Mẽbra cõciduntur, qñ mẽbra eius in bonis operibus occu
pant̃. Pedes lauant̃, qñ de carnis affectionibus cõfitet̃. & dato
q̃ maculã aliq̃ in cõuersationis vellere patiat̃, nisi caro inte-
rior. i. cõsciẽtia vitiis maculet̃, nunq̃ a Deo pp hoc reprobat̃.
¶ Scd̃m Arist. li. 3. c. 17. Agni si circa renes inpinguent̃ infir-
mant̃ pp paucitatẽ caloris, q̃ superfluũ humidi no digerit vt
oportet, & iõ ab vberibus pascuis sunt arcendi ne crescente
pinguedine moriant̃. Sic q̃a simplices imperfecti parũ habẽt
de calore charitatis si pinguedo deliciarũ in eis augeat̃, tũc
faciliter circa renes per luxuriã infirmant̃, & iõ ab vbertate
deliciarũ sunt arcẽdi, et pascuis sterilibus pœnitẽtiæ recrean
di, ne huiusmodi pinguedine moriantur. Non sic autem in
magnis, & perfectis, q̃a calor charitatis huiusmodi pingue-
dinem põt digerere, & eius superfluitatibus obuiare.

De Angue. Cap. 4.

Anguis est oẽ serpentũ genus, & dr̃ anguis quasi angulo
sus, q̃a angulariter, & tortuosè incedit, & nõ rectè. Dr̃ 1
serpes a serpẽdo, & reptile à repẽdo. Dr̃ coluber, eo q̃
colit vmbras, vel eo, q̃ collabit̃ dũ tenet̃. Et sunt serpẽtũ di-
uersa genera. Sed quot genera tot venena, quot spẽs tot p̃ni
cies, quot colores tot dolores, vt dicit Isid. li. 12. Rectè sic est
de peccatoribus mũdanis, q̃a p certo ipsi sunt angues angu
losi p falsitatẽ, q̃a sicut in angulo minus ẽ de luce, & plus de
sordibus, sic in istis minus est de luce veritatis, & magis de
sordibus pc̃tõrũ, & iniquitatis, veritas. n. nõ q̃rit angulos. Isti ẽt
in actibus, & negociis nunq̃ incedũt rectè vel iustè ſm regu
lã cõsciẽtiæ, imo semp tortuosè, angulosè, malitiosè, & falla
citer. Dicunt̃ ẽt serpẽtes, q̃a semp serpũt, & circũeunt circa
terrã. i. circa tẽporalia, & mũdana, in q̃bus tñ vacãt. iõ serpẽ-
ti dictũ est Gen. 3. Terrã comedes. i. in tẽporalibus tantũmõ
delectaberis. iõ Esa. 63. Serpẽtis puluis panis eius. Dicunt̃ ẽt
colubri, q̃a p certo ipsi colũt vmbras, hoc ẽ dictu tenebras,
& loca secreta, sicut patet ĩ vsurarijs, q̃ in cauernis. i. in locis
secretis, et abscõditis faciũt cõtractus suos. Patet in luxurio-
sis etc. Quia qui male agit odit lucẽ Io. 3. Vel dicunt̃ colubri
a collabẽdo, q̃a vere dũ aliqs credit eos tenere. i. amicos ha-
bere; ipsi collabunt̃: et fugiunt; nec tenent̃. Vel expone; q̃ qñ
aliquis credit eos tenere p aliquas cõuentiones; et promis-
siones; ipsi de manu eius p cautelas et malitias dilabunt̃ Ob
stetricante manu eius eductus ẽ coluber, tortuosus. Iob 26.
Istorum autem peccatorum multa sunt genera, cõtra stul-

torum infinitus est numerus, Eccl. 1. Alij.n. causidici, alij falsi
mercatores alij vsurarij. &c. Sed pro certo quot sunt genera
tot sunt venena, qa qđlibet genus habet propriū venenū ꝓ-
priæ malitiæ vel cautelæ, & propriū gen⁹ nocēdi. Quot ēt co
lores, tot dolores, qa verè quot habent exteriores colores. i.
blādities, & fictiōes, tot habēt interius malitias, & prauas af
fectiones, qa vestigiū cordis boni, & faciē bonā difficile iue-
nies Eccl. 13. Vel si vis expone de demonib⁹, q colūt vmbras
occultè suggerēdo, serpūt terrā videlicet. i. bonos calcādo,
& molestādo, angulosè & tortuosè incedunt malitiosè pctā
ꝓcurādo, multa eorū sūt gñā; & tētationū suarū multiplicia
2 sunt venena. ¶ Quidā sunt maximi serpētes. vt dicit Pli. li. 8.
c. 14. ꝙ Megasthenes tradit io India serpētes esse tātæ magni
tudinis, ꝙ ceruos, & tauros integros hauriant. Vñ dicit, ꝙ in
punico bello iuxta flumē Bagradā fuit, qdā serpēs interfect⁹
à Regulo imperatore cū machinis, & balistis, q habebat cē-
tū viginti pedes lōgitudinis, cui⁹ pellis, & maxillæ fuerūt su
spēsæ añ quoddā tēplū Romæ, & durauerūt vsq; ad bellū nu
māntinū. Sic verè charissimi qdā sunt maximi demones, & for
tissimi, intm̄ ꝙ ceruos i. veloces ꝑ obedientiā, tauros. i. fortes
ad pęnitētiā innadāt ꝑ tētationes, lędāt ꝑ delectationes, occi
dāt ꝑ cōsum, &. operationes, & sic eos comedāt, & sibi incor
porēt, & de corpore suo eos faciāt, & tandē i cloacā inferni,
eos egerāt & emitiāt. In vētrē vadit, & ꝑ secessum emittitur.
Mat. 14. Vñ vnus erat inter eos maximus. s. lucifer, qa nō est
potestas sup terrā q̄ cōparetur ei, q factus est vt nullū time-
ret. Iob 41. Et iste ꝑ certo in Xp̄i aduētu, & maximè in bello
punico. i. in ꝓlio crucis occisus ē, & deuict⁹. Nā ab imperato
re Xp̄o armis induto mediātib⁹ machinis, & balistis. i. ꝓdica
tionibus, & scripturis, occisus & victus, & in inferni carcere
ē detrusus, & sic pellis eius. i. sui falsi ꝓphetæ, & hypocritæ,
& defensores, q ipsum tegebāt, & defendāt ad modū pellis,
maxillæ ēt ei⁹. i. oratores, Philosophi, & eloquētes. apud Ro.
. i ad romanā ecclesiā añ tēplū fidei Christianæ sunt delati, in
quantū mediātibus ꝓdicatoribus crediderūt, & fidē ecclesia
sticā susceperūt. Exēplū de btō Dionysio. Act. 17. & de Pau-
lo Act. 9. q primo fuerūt maxillæ diaboli ꝑ eloquētiā, & do-
ctrinā, & facti sunt maxillæ Xp̄i ꝑ ꝓdicationē. Iō Iob 40. Im-
plebis gurgustiū pelle ei⁹. &c. ¶ Itē sub claudio Cęsare Italia
fuit quidā serpēs occisus in cuius aluo puer integer ē reper-
3 tus, vt dicit Pli. ibidē, & hūc serpētē vocat idē Pli. boā. Istud
fuit rectè in passione Xp̄i, qa in Italia q̄ interpretař mētis ex-
cessus. s. in Xp̄i passione, q̄ oēm mentē. & cognitionē excedit
fuit victus, & occisus serpēs maxim⁹ lucifer, in cuius vētre. i.
in cuius abscōditis, & cauernis. s. inferius in inferno, & maxi-
mè i limbo erat puer. i. humanū genus, & sancti patres, quos
à mūdi principio absorbuerat ille draco. iste. n erat fera pes-
sima q̄ deuorauerat filiū Deū Ioseph Gen 37. ¶ Scd̄m Pli. in
India sunt serpētes maximi. in tm̄ ꝙ ēt tauros deuorant atq;
ceruos, & tales inqt Pli. maximè lędūt, qa nūc visu, nūc flatu
nūc caudæ ictu, nūc morsu alios iterficiūt, & occidūt. Sic ve
rè tales sunt demones, qa ꝑ se, & ꝑ mēbra sua alios. s. bonos
lædūt, qa verè tātæ sunt quātitatis, & virtutis, ꝙ ceruos. i. ve-
loces per obediētiā, tauros. i. fortes ad laborādū ꝑ pęnitentiā
spūaliter occidūt. & summè docēt, qa nūc flatu suggestionis
nūc morsu tētationis, nūc ictu tribulationis, nūc visu subtili-
tatis, & fallacis discretionis alios inficiūt, & corrūpūt. Deu.
32. Dētes bestiariū immittā in eos cū furore trahentiū, super
terrā atq; serpentiū. Vel dic ꝙ tales serpētes sunt magni ty-
rāni, mali balliui, iudices & ꝓlati, q tauros. i. agricolas, & cer
uos q vndequaq; mouent. i. mercatores rapinis, & exactioni
b⁹ occidūt. Tales ēt serpētes, hoc ē dictu, mūdi puersi pctō-
res, multipliciter nocēt bōis, qa nūc visu, & aspectu veneno-
so inuidiæ, caudę ictu malitiæ, flatu adulationis, morsu detra
5 ctionis. Allega vt supra. ¶ Sūt qdā serpētes minimi corpo-
re, sed maximi nocēdi potestate, q dipsades dicūtur, vt dicit
Isidorus, & allegat poetā. Et ē serpēs tātæ exiguitatis, ꝙ cum
calcat vix vř, & iō eius venenū citius interficit, q̄ ab illo qui
percutiř sentiař. Sic verè Charissimi quidā sunt ita parui. s. fi-
ctitiè humiles, & deuoti, vt sunt hipocritæ, & hæretici, & ma
litiosi, ꝙ vix videnř, & cognoscunř. imo eos q sup eos calcāt
. i. qui eorū fallaciis credūt, & circa eos habitāt, & morantur
prius interficiūt per aliqđ vitiū suggestū eos citius corrūpen
do, q̄ sentiāt, quia dū credunt esse bonū, qđ suggeritur, non
ꝑcipiunt nocumentū qđ ingerit. Verberauerūt me & nō do
lui, vulnerauerūt me, & nō sensi. Proue. 23. Est. n. qui nequi-
ter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Eccl. 9. ¶ Ty 6
rus est quidā serpens minimus, sed tñ contra eius venenū vix
remediū inuenitur, vt dicit Arist. li. 7. Sic verè qdā pauperes
viles, & despecti inueniūtur in seculo, & in claustro, qui licet
sint minimi quantū ad vires, & quātū ad potestatē, tñ sunt ve
nenosissimi quantū ad malitiosam voluntatem. ita ꝙ contra
multorum rusticorū, & pauperum malitias vix possunt plati
& principes sui remedium inuenire. Eccl. 13. Nequissima pau 7
pertas in ore impij. ¶ Amphisbena est serpens duorū capitū
quorū vnū habet in cauda, & aliud in principio, & vtroq; ca
pite currit, śm Isidorū li. 12. Pli. lib. 8. c. 23. Habet inquit am
phisbena duo capita, quasi parū esset vno ore venena funde
re, sicut ēt alij serpentes plures, habentes duo capita, tria vel
quatuor, vt dicit Isidorus ibidē. Rectè sic est in ecclesia Dei,
quia multi sunt q habēt plura capita. i. plures dignitates, be-
neficia & præbendas, vnū. s. in principio, duo vel tria vel qua
tuor in fine vel in cauda, quia pro certo in principio. i. in iu-
uentute contenti sunt vno beneficio, vel præbenda, sed quia
tandem semper crescit cupiditas, ita fit ꝙ in fine. i. in senectu
te acquirunt capita. i. præbendas vel beneficia, duo tria vel
quatuor, vel iniustè loca plurima occupantes. Vel expone
contra illos, qui habent duo capita. i. duplicem intentionem
in actibus suis, & vtraq; currunt. i. vtraq; se iuuant, ac si esset
parum, ꝙ vno mō venenum malitię suę diffunderēt in alios.
Eccl. 2. Væ ingredienti terrā duabus vijs. & Iac 1. Vir duplex
aīo inconstans est in oībus viis suis. Isti etiam qñ faciunt ali-
quod bonum opus habent duo capita. s. spiritualem, & tēpo
ralem intētionē, quia iuxta honorē, & laudē diuinam semp 8
intendūt laudem propriam. ¶ Hydra à quibusdā fingitur ser
pens quinq; capitum, qualis in prouincia Arcadiæ apparuit
in palude lerna, & dř latine excetra, ꝙ vno ceso tria capita
surgebant. Dř etiam śm eundem Isidorum ꝙ hydra erat q-
dam locus euomens aquas vastantes proximā ciuitatem, &
qñ vnus meatus claudebatur, tres vel quatuor consurgebāt.
Quod videns Hercules totum meatum illum obstruxit, &
sic fingitur serpentem quinq; capitum occidisse. Rectè sic est
in ecclesia dei, & in mundo, quia pro certo multi serpētes. i.
multi clerici, mali officiales, aduocati & balliui, qui habent
plura capita. i plures dignitates, beneficia, officia, & præben
das, qñ vnum ꝑimditur. i. qñ vnum beneficium dimittunt,
tunc loco eius surgunt tria vel quatuor, quia loco illius di-
missi, ipsi per ambitionem conantur plura alia rehabere. Sed
Hercules. i. bonus prælatus debet oēs tales fontes, & oēs ta-
les serpētes excludere de ecclesia, & eis sua capita detrunca
re. Qđ vtiq; in fine faciet Chřs, qui tales hydras obstruet, &
occidet finaliter in inferno. Figura Apoc. 12. vbi Ioannes vi-
dit bestiā ascendentē de mari habentē capita septē, cui dedit
draco tantā virtutem, ꝙ nihil poterat ei resistere, & erat simi
lis pardo, & habebat pedes sicut pedes vrsi, & os leonis, sed
sicut dř. 14. c. ibidem, bestia & sibi adhærentes missi sunt in sta
gnum sulphuris, & ignis. Sic vere de mari. i. de statu pauper-
tatis, ascendit bestialis clericus, aduocatus, vel baliuus vnus
similis pardo quantum ad auaritiam, & parcitatem, quia nō
audet comedere ad saturitatem, os habens leonis, qđ. s. mor
det, ꝙ fetet quantum ad detractionem. Itē similis vrso quan
tum ad luxuriam, & infectionē, habens capita septem. i. plu-
ra beneficia, & dignitates, & ꝑꝑ virtutem sibi datā à draco-
ne. i. a diabolo, vel a dracone. i. principibus, & prælatis, qbus
tales seruiunt, nullus pōt eis resistere, quia ꝓlati, & reges ali-
quando tales sustinent, & sic oportet, ꝙ omnes eos honorēt,
& adorent, & ipsos & bestiam aliā, quæ secum est i. eorum fa
miliares, & parentes, veruntñ in fine apprehendetur bestia ꝑ
mortē, & in stagnū ignis, & sulphuris. i. in infernū mittetur.
Iō Dan. 7. Ecce alia bestia quasi pardus, & alas habebat qua-
tuor quasi auis, & quatuor capita habebat, & potestas data
est ei Vel pone figurā Dan. 8. vbi vno cornu fracto quatuor 9
surrexerunt. ¶ Serpentes śm Isidorū li. 12. differunt in colo-
re. Vnde scytale est quidā serpēs maculis variis insignitus, in
tm̄ ꝙ ꝑꝑ tergi pulchritudinem, ad sui mirationem attrahit
intuentes, & dum circa eum intuendum occupantur, eos sæ-
pe interficit & occidit. Sed quāto colorosior, tāto magis ve-
nenū ipsius est nociuū, quia calidissimū, & acutissimū esse di
citur. Vñ exuuię eius. i. pellis eius deposita, śm Lucanū dř fer
uescere ēt in tpe frigoris hyemalis. Rectè sic est de mulieri-
bus, quia cum sint pulcherrimi, & varij coloris, & apparatus
quantum ad exteriora, ideo attrahunt ad sui speculationem

transeuntes.s.fatuos iuuenes,& lasciuos,& sic ab eis capiunẽ
per praua desideria. & occiduntur per malos consensus, &
opera. Prou.23. Insidiatur in vijs quasi latro, & quos incau-
tos viderit,interficiet. Nã isti serpẽtes.i.mulieres sunt clarissimæ quantum ad feruorẽ luxuriæ,& cupiditatis,& ideo ve-
nenum earum.i.verba sunt acutissima, quia penetrãt vsq; ad
intima cordis. Item calidissima, quia alios inflammant igne
luxuriæ. Ecc.9. Eloquium eius tanquã ignis exardescit. Vnde
etiã tpe hyemis.i.in tpe tribulationis,& paupertatis, vel in-
firmitatis,vel in tpe pœnitentiæ,vel quadragesimę,feruor suę
luxuriæ non quiescit,quia pellis eius, & exterior apparatus ita
est feruens,& luxuriosus tũc tpis sicut alias,ideo Iob.41. Fer
uescerẽ faciet quasi ollam profundum maris. Vel per istũ ser
pentem intellige hypocritas,vel hæreticos,qui exterioris cõ
uersationis apparentia lucente ornati, simplices attrahunt,
quos per errores,& hæreses occidunt,dum sub spẽ boni eis-
dem mala suggerunt,& immittunt. Periculum.n.in falsis fra
10 trib.2.ad Cor.11. ¶ Item ibidem. ophites est serpens maculis
distinctus,qui tot habet nocẽdi modos, quot habet colores
varios,& distinctos. Sic verè multi sunt exterius colorib.bo-
næ cõuersationis depicti,vt sunt falsi hæretici, & hypocritæ,
& malitiosi,& fallaces etiã vsurarij. Sed vere quot habẽt ex-
terius colores.i.blanditias,& fictiones,tot habẽt nocẽdi mo
dos,s.cautelas fallacias,& deceptiones. Ideo.2.ad Ti.3. Spẽm
11 pietatis habẽtes.veritatem eius abnegantes. ¶ Differunt ser-
pentes quantũ ad habitationẽ, quia quidam habitant in ca-
uernis,& puluerem comedunt, & terræ humiditatẽ fugiunt.
Alij versantur in aquis,& alij in siluis. Sic verè dr̃ia est inter
peccatores,quia quidã morantur in terra,vt auari, qui pulue
rem diuitiarum lugunt,diligunt,& affectant. Alij versantur
in aquis,i.in delicijs,vt luxuriosi.alij in siluis.i.in officijs, ho-
norib.& eminentijs,vt superbi.& sic patet q omne quod est
in mundo,aut est concupiscentia carnis,aut est cõcupiscẽtia
12 oculorum,aut superbia vitæ. Io.2. ¶ Hydrus est serpens aqua
tilis,à quo percussi inturgescunt, & efficiũtur hydropici sm
Isid.sed fimus bouis remedium est. Talis est cupiditas,quę in
aquis prosperitatis mundanæ hodie conuersatur, quia illos
quos percusserit.s.cupidos diuites fecit hydropicos.s.turgi-
dos per superbiam, & sitibũdos per insatiabilem appetitum,
quia vẽter impiorum insaturabilis. Prou.13. Fimus tñ bouis
.i.consideratio vilitatis putredinis,& mortis bouis.i.carnis,
auxiliatur,& iuuat,quia sm Hier. Facile cõtemnit oĩa,qui se
13 semper cogitat moriturum. ¶ Nutrix est serpens aquarum,q
oẽs aquas in quib.fuerit,veneno inficit,& corrũpit sm Isid.
& Lucanum.vnde Lucanus. Et nutrix violator aqua. Sic ve-
rè sunt luxuriosi,quia si sunt in aliquib.aquis.i.in aliqua socie
tate,(quia aquæ multæ populi multi. Apo.17.) ipsas veneno
malorum verborum,& suggestionum per luxuriam inficiũt
& corrumpunt. Figura Apo.16. vbi dr̃,q erant septem ange
li habentes septem phialas plenas ira dei Sed dr̃ q tertius an
gelus effudit phialam suam in aquas,& facta est sanguis. Sic
verè in mundo sunt septem mali angeli.i. vniuersitas hoium
pctõrum,qui septem peccatis mortalib.sunt imbuti. Istorum
quilibet habet phialam suã.i.suum genus delectationis,quia
in omni genere pcti est semper inuenire aliquid delectabile.
Et ideo talis phiala dr̃ ira Dei,quia summè Deo displicet. Et
inter istos primus angelus est superbus,secundus auarus ter
tius luxuriosus. Iste igitur tertius effundit phialam.i.verba,
& actus luxuriæ,s.iactando, & suggerendo, in aquas.i.inter
suos socios, & sic exemplo suo alij vertuntur in sanguinem
carnalitatis,& efficiũtur carnales,luxuriosi,& pctõres. Ideo
Exod.7. Percussit aquam fluminis,& versa est in sanguinem.
14 ¶ Quidam serpentes habitant in specub.vmbris,vel siluis,&
venenantur aniculas,quas deuorant, & earum sugunt humi
ditatem sm Arist. & qñ inueniunt os alicuius animalis apert
tum,ipsum subintrant,sed cõtra eos lacerta quæ dr̃ saura pu
gnat,& animal excitans qñ dormit, & super faciem eius sa-
lit,& pedibus eum scalpit,sm Auice.anguis insidias manife-
stans. Sic verè in siluis conuentuum,& religionum sunt qui-
dam serpentes.s.detractores,qui aniculas.i.ipsos, & contem
platiuos suis verbis detractorijs inficiunt,& inuadunt,& eo
rum humiditatem,i.eorum bona, & gratias deglutiũt detra
hendo. Insidiãtur ẽt dormientib.i.absentib. vel dormientib.
.i.illis,qui per aliquas tpales consolationes dormiunt,& læ-
tantur,& qñ inueniunt eos,& verba alicuius aperta.i.aliquã
tulum dissoluta,tunc ea subintrant,de eis detrahẽdo,& eos
vilipendẽdo. Sed pro certo lacertula.i.quilibet bonus debet
eos defendere vel excusare,& iuuare,& maximè quãdo dor
miunt.i.qñ sunt absentes,vel ẽt debet eos excitare,i.eos præ
munire,& reuelare insidias,& verba talium detractorũ. Vel
pone,q qñ serpens.i.diabolus vult subintrare hominem per
peccatum,& tentationes,& ipse dormit per ignorantiam,&
negligentiam, lacerta,i.prædicator vel prælatus debet eum
excitare per prædicationem,& contra hostis insidias pręmu
nire. Prou.6. Vade & suscita amicũ tuum. Et nota,q Auicẽ-
na,& Isidorus vocant eum sauram. ¶ Saura sm Isid. lib.12.& 15
etiam stellio sunt duo genera lacertorum quorum saura, qñ
senuit visus obscuritatẽ,in verè exit de cauerna, & mutat lo-
cum, & quærit sibi cauernam ad orientem, & solem iugiter
respicit donec consumatur humor,qui oculorum caliginem
inducebat,& sic visus sui claritas restauratur. Sic verè charis
simi,qñ nos videmus,q pp vetustatẽ vitiorum in nobis defi
cit lux discretionis,gratiæ vel virtutis, debemus mutare lo
cum,& malam societatem, dimittere cauernam nostrã.i.mũ
danam cupiditatem,respicere ad orientem.i.ad nostram vi-
lem natiuitatem,aperire oculos ad solem.i.ad Christum per
fidem,& charitatem,& sic ipse consumet humores oculorũ
.i.cordis vitium,& carnalitatem, & lumen nobis restituet.i.
gratiam,& veritatem. Ideo Mar.8. Restitutus est ita vt vide-
ret clare oĩa. Et sic debet illuminari oculus cordis. Surge er-
go qui dormis,& exurge à mortuis, & illuminabit te Chri-
stus.ad Eph.5. ¶ Item sm Isid. differunt serpentes in incessus 16
qualitate. Nam quidam tortuosè,alij rectè incedũt,sicut cẽ-
chris qui semper sm Lucanum incedit rectus, nec se põt fle-
ctere,& semper facit rectum iter. Alij proni versus terrã am
bulant super pectus.alij autem à pectore,quæ,s.vadũt, & ere
cti,& directi,sicut chelidrus,qui incedit erectus,& directus,
qui si dum currit se torserit statim crepat. Venenum aũt sem
per spirat,& ideo loca per quæ transit videntur fumare, sm
Isid.li.12.& sm Lucanum. Sic verè in mundo est multorum
diuersitas peccatorum,quia quidam vadunt tortuosè,& fle-
xuosè,vt fallaces,& malitiosi. Alij aũt vadunt rectè per ni-
miã austeritatem,vt duri iudices, & crudelitate furiosi, qui
.s.se nolunt flectere per misericordiam,& dulcorem. Alij ser
punt,toti tãgentes terram,vt cupidi,& ambitiosi. alij vadũt
erecti per superbiam,sicut chelidri, qui non possunt flectere
vel curuare per humilitatem,& venenum malorum verbo-
rum.s.iactantiæ, & comminationum quantum ad pauperes
semper spirant,& ideo ab eis fumus superbiæ,vanitatis,& ia
ctantiæ,sp manat. Figura Apo.9. de equis spirantib. fumum,
ignem,& sulphur,qui habebãt capita sicut leones,& caudas
sicut serpentes. Sic verè ab ore istorum non procedunt nisi
verba fumosa per superbiam, ignea per crudelitatẽ vel aua-
ritiam,sulphurea per luxuriã,detractionem,& infamiã,& ha
bent caput leonis per superbiã,& pompositatem, cauda ser-
pẽtis per malitiam,& calliditatem. Isti ergo sic erecti sunt
ita rigidi, q se non põt flectere ad humilitatẽ aliqualẽ, imo
potius creparent,q̃ se per humilitatem aliquam inclinarent.
Ideo talib. dicit diabolus,Leu.16. Confregi iugum vestrum,
vt incederetis erecti. Vide figuram pręcedentem ad plenum
in opere super Apo.9. ¶ Serpentes differunt quantum ad mo 17
tum,quia quidam tardissimè se mouent,vt scytale de qua su-
pra dictum est. Alij ita velocites volare videntur, vt iacu-
lus,q salit in arborib. & magnas bestias sibi obuias inuadit,
& super eas salit,& eas occidit,vt dicit Isidorus& ideo tales
à velocitate iaculi sunt dicti. Sic pro certo peccatores huius
mundi differre videntur,quia quidã sunt tardi motus per pi-
gritiam,& ociositatem,quia non se mouent per exercitium
& labores,& maximè scytale corpore picta, hoc est dictu,vi
ri deliciosi,iuuenes,& mulieres,picturata,i.pulchritudine cor
poris pollentes. Malæ bestiæ vẽtris pigri.ad Ti.1. Alij sunt ve
locissimi motus per furorem,iracundiam, & rapinam, sicut
sunt praui iudices,principes,& balliui,qui sine deliberatio-
ne sunt præcipites iudicando, & etiam vindicando,& iõ ia-
culus.i.diabolica iacula põt dici. Isti.n. volant per superbiam
ad arbores.i.ad alta culmina dignitatũ,ad quas semper am-
biunt, & anhelant, & si quam bestiam obuiam habuerint.i.si
aliquis eis fuerit obuius,& contrarius in actib.suis,ipsum sta
tim inuadunt eum causando,& cum suis dñis accusando, &
sic veneno suæ malitiæ eos sæpe ad literam faciunt interfici
vel occidi. uel etiam ipsum inuadunt per detractionem, læ-
dunt per rapinam, & excoriationem, eũ interficiunt per fa-
me al-

me ablationem,& destructionem. Istud patet in causidicis,
qa occasione modica se applegiant super bona aliorũ. Iõ Sa.
2. Venite circũueniamus iustum, qm̃ contrarius est operib.
nostris. Et sic patet q̃ quidam se mouent citra debitum, alij
18 extra debitum. ¶ In Arabia sunt quidã serpẽtes qui à multis
syrenæ dr̃, habentes alas, qui ita cito currunt, q̃ quasi volan
tes equos transcendũt, quarum virus, ita est perniciosum, q̃
ante interficiat, q̃ dolorem inferat patienti. Et tales vidẽtur
serpentes, qui de Arabia volant in Aegyptum, de quib. vide
ti. de ibidib. Sic verè in mundo sunt quidam tales serpentes,
qui alis superbię, presumptionis, & elationis erecti, vel alis. i.
amicis carnalib. collateralib. & fauorabilib. directi equos. i.
bonos hoĩes præueniũt ad honores, quorum tñ venenum. i.
macula vitę prauitas, & iniquitas tanta est, q̃ alios interficit
antequã sentiatur vel aduertatur. Et nota q̃ isti dr̃ syrenæ,
quia syrenis monstris marinis. pp dulcedinem cantus. i. pp
mulcedinem verborum suorum, sunt similes, & conformes.
Ideo de istis dr̃ Eccl. 12. Verbis. n. suis obdulcat inimicus, &
cum inuenerit tp̃s non satiabitur sanguine. Vide infra de sy-
19 rene, vbi ad plenum inuenies. ¶ Boa ẽm Isido. est quidam ser
pens immensæ malitiæ, qui in Italia boum, & bubalorũ vbe
ribus lacte irriguis se innectit, & sugendo ipsos interficit, &
occidit, & ideo à boum depopulatione bona ẽm Isid. nuncu
patur. Sic verè quidam malitiosi subintrant societatem boũ
. i. religiosorum, & clericorum cautelosè humiliter atque fi-
ctè. Sed hic pro certo non pro Deo seruiendo, sed vt lac be
neficiorum temporalium attrahant atq; sugant, & ideo sua-
uiter per fictam humilitatem vsq; ad vbera lacte irrigua. i. vs
que ad bonas præbendas officia, & dignitates se transferũt,
& vsq; ad statum prælationis, vel hmõi, & tunc lac tempora
lis subuentionis quod pauperib. debebatur, sibi, & suę carna
lis parentelæ sugunt, & attrahunt, & sic corpus ecclesiæ de-
pauperant, & denudant, & totum destruunt, & dissipant, spo
liant. n. ecclesias, accipientes stipendium. a. ad Cor. 11. Ideo
ad Hebr. 5. Oĩs. n. qui lactis est particeps, expers est sermonũ
iustitiæ. Exemplum de Saule, & Abimelech, qui in regnũ hu
militer intrauerunt, sed tandem per crudelitatem oĩa destru
xerunt. Vnde Prou. 23. Ingreditur blande, sed in fine morde
bit vt coluber. ¶ Secundum Isid. li. 12. Diuersa sunt gña ser-
20 pentum, s. angues, aspides, & dracones, sed tantus est nume-
rus morsuum vt nominum. ¶ Generaliter autem oẽs serpẽtes
sunt frigidæ naturę, nec de facili percutiunt, nisi cũ calescũt.
Vnde in nocte vel in hyeme minus nocent, q̃ de die, vel ęsta
te, in hyeme se conuoluunt, & torpent, in æstate autem se dis
soluunt, & in malitia multum vigent. Sic verè in mundo sunt
multa gña peccatorũ malitiosorum. sunt. n. ibi angues, & an
gulosi per malitiam, aspides venenum aspergentes per inui
diam, dracones dentib. cedentes per detractionẽ, & infamiã.
Et gñaliter oĩs serpens i. oĩs peccator est frigidus per inde-
uotionem, & incompassionẽ. Hi aũt summè nocent atq; læ-
dunt alios, qñ calescunt per tentationem, iracundiam, auari
tiam, & ambitionẽ, & hoc in æstate prosperitatis, plusquã in
hyeme aduersitatis. Nam in hyeme vel in nocte. i. in tp̃e pau
pertatis, & aduersitatis, parum põt nocere, quia licet venenũ
malæ voluntatis habeant, tñ pp tempus, & statum in eis con
sopitur, & ideo tunc tp̃is se complicant, hoc est dictu, se ab-
scondunt, & inuoluunt per fictam humilitatem, quia est qui
nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Eccl.
19. Sed pro certo in tp̃e æstatis, vbi est fructuum abundãtia,
hoc est dictu in prosperitate tunc se explicant, & dilatãt per
iactantiam, & superbiam, & ideo tunc summe viget malitia
sua quia circunstantes pauperes exhęredat percutiũt, & in-
uadunt. ideo Prou. 23. Ingreditur blande, sed in fine morde-
bit vt collubet, & tanq̃ regulus venena diffundens. Vel po-
ne q̃ diabolus non põt tm̃ nocere in aduersitate sicut in p-
speritate, quia frigus timoris Dei reprimit vias suas. Vel dic
q̃ illi, q̃ nocent in die, & in æstate huius vitæ, vbi sunt in pro
speritate, & iocunditate, & vbi diuersis inflammationib. ca-
lescũt, qñ saltem tempus hyemis, & noctis venerit. i. tp̃s mor
tis, & aduersitatis, qñ. s. in sepulchro fuerint cõputati, tunc sal
tem omittent nocere, & bonos lædere, & venenis suæ mali
21 tiæ infestare. ¶ Secundum ẽt Lucanum percussus à serpente,
primo obstupescit quasi insensibilis, pp veneni frigiditatem,
deinde cum venenũ in corde exãlerit, subito perimit, & oc-
cidit. Venenum. n. non nocet nisi sanguinẽ tangat, sed tunc p
venas vsq; ad cor rapitur, & vita subtrahit, aiam expellẽdo.

Sic verè qñ aliquis est percussus à serpente diabolo p tenta-
tionem, & veneno delectationis fuerint intoxicatus, tũc effi
citur primo insensibilis, quia pro certo pc̃tõres nõ sentiunt,
quanta est criminum ægritudo, nõ sentiunt ẽt per cõpunctio
nem, & contritionem, imo venenum tentationis, & delectio
nis, ita capit, & occupat voluntatem, & rectè obstupescit, &
fit insensibilis, non aduertens, nec sentiens, nec considerãs, q̃
patet in pc̃tõ carnis, sed tandem cum calor, & inflammatio
tentationis inualuerit, & sanguinẽ affectionis tetigerit, tunc
per venas i. per diuersas cogitationes ascẽdit vsq; ad cor. i. vs
que ad voluntatem, & eã inficit per consensum, & vitam gra
tiæ sibi subtrahit, & sic mortuus efficitur homo per pc̃m. So
porem morti socians defecit, & mortuus est Iud. 4. ¶ Serpẽs 22
ẽm Isid. & Pli. cum summa diligentia caput custodit, vnde p
capite abijcitur totum corpus ferienti. Sic verè boni viri, &
sancti caput suum, s. Christum, debent cum summa diligẽtia
custodire, & corpus proprium ad martyrium, & verbera ex
ponere ipsius ecclesię impugnatorib. & tyrannis pro capite
Christo defendendo, sicut fecerunt martyres. Act. 10. & at.
mori paratus sum pro Christo, nec facio aiam meã pretio-
siorem q̃ me. ¶ Secundum Pli. pars coniuncta capiti viuit, abs 23
scissa autẽ moritur, pars tñ abscissa aliquandiu se mouet, &
fortiter recalcitrat moriẽdo. Sic illi qui fide & charitate sunt
cõiuncti capiti Xp̃o, uiuunt per grãm, Alij aũt abscissi p pec
catum æternaliter moriuntur. bene tñ apparet aliqñ aliquis
motus & recalcitratio in peccatorib. quia. s. semper est in eis
stimulus conscientiæ vel remorsus, & titubatio timoris pari
ter, & laboris, quia ẽm Greg. Mens impii, semper in labore
est, quia aut mala molitur, quę inferat, aut trepidat ne sibi ab
alijs inferantur. ¶ Idem Isid. dicit, q̃ nullum animal tanta ce- 24
leritate mouet linguam sicut anguis, quia cum non habeat
nisi vnam, triplicem tamen vr̃ habere pp motus velocitatẽ.
Sic verè peccatores huius mundi, & maximè leues, & insta-
biles, sine discretione mutant, & variant verba sua, q̃ tripli-
cem linguam videntur habere, quia nunc adulando vel de-
trahendo, nunc iurando, vel blasphemando, nunc iactando,
vel gloriando triplicant, & multiplicãt linguam suam, quia
in ore fatui verba inenarrabilia. Eccl. 21. Figura si vis de be-
stia, quæ habebat tres ordines dẽtium in ore. sic aliqui, cum
tñ non debeant habere nisi vnam linguam. i. verborum vni-
tatem. Sit sermo vester est, est, non, non. Mat. 5. Ideo 1. ad Ti.
vl. Prophanas vocum nouitates deuita. ¶ Item idẽ ibidẽ. Oĩa 25
serpentum gñ̃a habent corpus humidum, & molle, & iõ ser-
pens post se cuiusdã uiscosi humoris vestigium derelinquit,
& serpentes à principio gutturis pleni costis, & spinis, quib.
utuntur pro crurib. & squamis pro pedib. incedendo. Sic ue
rè peccatores quia sunt molles. i. carnales, luxuriosi, ideo ubi
cunq; fuerint, uestigium uiscosum, i. malum exemplũ de car
nalitate uel luxuria derelinquunt, quia uerbis aut factis sua
dant, & derelinquũt alijs exemplũ de pc̃tõ. Ideo Iob. 41. Post
eum lucebit semita. Sunt ẽt pleni spinis, & costis. i. malis affe
ctionib. quę ipsos pungunt, & inquietant tanquam spinæ. Itẽ
squamis. i. malis cogitationib. quibus tanquam pedib. & cru
rib. ad perpetrãdũ crimina deferuntur, & sicut una squama
cum alia connectitur, & incipit ubi alia finitu, sic plures ma-
le cogitationes in eis coadunantur, & una ab alia progredi-
tur, & succedit alia desinente, quia multæ cogitationes uer-
santur in corde uiri. Prou. 19. & Iob 41. Vna uni coniũgitur, 26
& nec spiraculum quidem incedit per eas. ¶ Serpens qñ lædi
tur, & percutitur, debilitatem ad motum, & circuitum per-
agẽdum, & maximè si percutiatur in principio circa caput.
Sic uerè qñ homo percutitur per mortale pc̃m debilis effi-
citur ad motum bonorum operum peragendum, & maximè
si in principio circa caput. i. tp̃e iuuentutis, quia pc̃m quod
tunc cõiret, dum in consuetudinem uertitur, totam uita de-
bilitat, & corrumpit. Prouer. 22. Adolescẽs iuxta uiã suam,
etiam cum senuerit non recedet ab ea. & Hier. 30. Plaga ini
mici destruxit te castigatione crudeli. ¶ Item ut dicit idem. 27
Serpentes diu uiuunt, etiam sine cibo, & qñ senectute se sen-
tiunt esse grauatos, pellem deponunt ueterem, & resumptis
uiribus iuuenescũt. Sic uerè si sine cibo diuinæ gratiæ uel do
ctrinæ diu quis uixerit in hoc mundo, tñ in senectute quan-
do se uidet diuersis uitijs aggrauatum, debet se renouare p
pœnitentiam, & pellem ueterem conuersationis deponere, &
sic resumptis uiribus gratiæ, & uirtutum, per nouitatem ui-
tæ iterum iuuenescet. Deponite ergo ueterem hominem, &
indute

ioduite nonum,qui ꝭm Deum creatus est ad Eph. 4. Vel dic
de bonis,qui debent esse magnæ abstioentiæ,vt vitā grē ha-
beant loogiorem,quia pp crapulam multi perieruot qui aū
28 abstinens est,adijciet vitam.Eccl. 37. ¶ Anguis ꝭm Philolo-
gum taliter reoouatur,quia qñ sentit se seoio ꝑgrauari, sua-
romq; virium defectum,primo diu ieionat, vt sic per carois
consumptionē pellis à caroe leuius relaaetur,tandem come
dit quandam herbam amarā per q̄ ad vomitum prouocetur,
& sic euomit viruleotum bumorem,qui erat cā suæ infirmi-
tatis,tādem vt cutem durā mollificet , io aqua se balneat, &
humectat,& tādem angustam rimam alicuius petræ quærit,
vel cauernam,vbi cum violentia intrat, & trāseuodo à pelle
veteri se decorticat,& deoudat,& iocipiens à capite successi
uè se expoliat ex toto per diem naturalem,& tādem soli ex-
positus se desiccat,& in carnis superficie nouā cutem recupe
rat,& sic resumptis virib.videt clarius,iocedit fortius , repit
velocius,viuit lōgius,comedit auidus,q̄ prius faciebat.Hęc
eadem dicit Isid.li. 12.& Arist.& Auic. Rectè charissimi tali
modo se debet pctōr renooare,quia dum videt se grauatum
pranis bumorib.pctōrū,& senio malæ consuetudiois,dēt pri
mo ieiunare , & maximè tpe quadragesimæ , & potissimè à
pctō cessando,vt sic per cōsumptionem carnis.i. caroalis vo
luptatis,pellis.i.exterior mala cōuersatio facilius relaaetur,
& leuius deponatur. deinde comedere herbam amaram.i.si
bi incorporare amarā contritionē,& humorem virulentum
.i.ipsa vitia sibi nocentia debet vomere per coofessionē,de-
iode pellem videlicet prauæ consuetudines debet mollifica-
re io aqua per deuotam lachrymationem,tandem debet quę
rere arctum foramen.i.arctam viam pniæ, & asperitatis,quia
arcta est via q̄ ducit ad vitam.Mat.7.Et ibi successiuè,& pau
latim se assuefaciendo transire,& à capite.i.à iouentute inci-
pere,& vsq; ad caudam.i.ad mortem cootiouare, & sic vete
rem pellem.i antiquam consuetudinē ex toto dimittere , &
tandem soli iustitiæ Christo per deuotionem amorem,& cō
templationem se exponere,& per carnis desiccationē.i.car-
nalitatis totalem abdicationem,pellem nouę vitę,& coouer
sationis acquirere,& sic vires virtutum, & gratiæ recupera-
bit,clarius ēt videbit per fidem, & cognitionem,Auidius co
medere per amorem,& deuotionem,fortius incedet per bo
nam operationem,altius repet per cōtemplatiooē,velocius
se mouebit per obedientiā,& subiectiooem, & sic oia deper
dita per pniam restaurabit. Ideo renouamini spū mentis ve-
stræ,& induite nouum hoiem &c.Eph.4.Et Leuit.26.Nouis
superuenientib.vetera proijcietis.& Heb. 10.Aufert primū,
vt sequens statuas.Vel expooe,ꝙ booi per mortem,& resur-
rectionem renouentur,quia transeuodo per arctum foramē
mortis dimittūt tunicam mortalitatis, & per virtutem solis
iustitiæ recuperaot nouam immortalitatem, & sic in die iu-
dicij renouati videbunt clarius per cognitionem,comedent
auidius per fruitionem,ibunt velocius per agilitatem, ince-
dent fortius per compassionem,& viuent longius per dura-
bilitatem,& æternitatem.Mortui.n. tunc resurgent incorru
29 pti,& nos immutabimur 1.ad Cor.15. ¶ Item ꝭm Isid.li.12.
c.3.Pythagoras, & Ouidius asserebāt de medulla spinę hois
mortui nasci anguē.Vode Pli.lib.10.c.66.Anguem inquit de
medulla spioæ hoī nasci accepimus.Et hoc quia(vt dicit Isi-
dorus)rōnale est sicut per anguem moritur hō,ita per mor-
tem bois viuat anguis . Anguis significat humanum genus,
quod ad modum anguis de sui natura est tortuosum, & de-
fectuosum.Homo mortuus est Christus passus.Medulla aūt
eius est mia,vel ēt gratia.Anguis ergo.i.humaoum genus de
Christi mortui clementia,& grē medullla est geoitus.s. per
regeneratiooē spūalem,quia mors Christi est causa regene-
ratioois humanæ.Nam quia per anguem.i. per ipsum geous
humanum,hoī Christo mors extitit propinata, ideo Deo di
sponente factum est,ꝙ per mortem huius bois anguis.i.hu-
mana natura à morte fuit suscitata,quia breuiter loquendo,
sicut anguis occidit hominem,& de homine occiso nasci-
tur anguis , sic humanum genus fuit cā occisioois Christi,
qui occisus fuit de natiuitatis,& viuificatioois humani gnis.
Ideo dr̄ 1.ad Cor.15.Sicut per hoiem mors,ita & per homi
30 nem resurrectio mortuorum.¶ Secondum Isid.li.12.Serpens
timet hominem nudum,nec eum audet contingere , quāuis
insiliat in vestitum.ꝭm Pli.aūt ieiuni hois sputum serpentib.
est venenum,si de eo gustauerit. tactū etiam eius sicut aquā
feruentem fugiunt,sicut ait idem li.7.c.2.Sic verè serpēs dia
bolus timet hoiem nudum.i.voluntariè pauperem , & à ve-
stibus diuitiarum, & negociorum tpalium quaotum ad affe
ctum totaliter denudatum.& licet ipsos vestuos.i.diuites in
uadat per diuersas tentatiooes, tñ oudos & pauperes oō po
test nec audet taliter infestare. Nudi ergo cum nudo lucra-
ri debemus,dicit Greg.Sputum etiā quod ab ore exit.i,ora-
tionem,laudem,& confusionē hois ieiuoi,& abstinētis timet
diabolus,& horret,quia pro certo qñ homo est ieiunus per
abstineotiam corporalem, & ipse spurcitiam pctōrum spuit
per confessionem,& maximè ieiunis à vitijs,& peccatis,tuoc
in tm̄ displicet diabolo,ac si venenum,ꝙ supplicium sibi da-
ret.Simus ergo spuentes,& nudi.Iob 1.Nudus egressus sum
de ventre matris meæ,nudus reuertar illuc.¶ Dicit Diosc.ꝙ 31
serpentes io hyeme latitant io cauernis.Vode pp diuturnita
tem obscuritatis,& tenebrarum,hebetatur visus eorum , &
ideo vernali tpe qñ de cauerois exeunt,comedunt fęniculū,
vt eius virtute visus recipiant claritatem. Sic verè pctōr nui
tpe hyemis.i.pcti mortalis latitat io cauerna.i. in amore ter-
renorum.tpe veris.i.tpe grē debet inde exire per mondi cū
temptum,& contra obscuritatem visus.i.contra ignorantiā
iotellectus,vel etiam cootra pctm̄ debet comedere fœnico-
lum,hoc est dictu sacram scripturam vel pęnitentiam, & sic
virtute eius,scientiæ, & gratiæ recipiet claritatem.Figora 1.
Reg. 14.de Ionatha qui comedit mel,& illuminati sunt ocu
li eius.Sic verè si mel sacræ scripturæ comederis,lumē, & vi
sum intellectus recuperabis.Ideo ps. Declaratio sermoonum
tuorum illuminat &c.¶ Secuodum Pli.Diosc.& Auice.An- 32
guis aliquando mordet tortucam, sed qō ipsa seotit venenū
serpere,quærit cunilam,& eam comedens,remedium inue-
oit contra anguem.Sic verè si anguis diabolus nos momor-
derit per tentatiooes, statim ꝙ seotimus venenum pcti mor
talis,debemus quærere cunilam.i.pęnitentiæ medicioam,&
eam nobis incorporare,& sic mortis æternæ periculum eua
dimus.Nisi pœnitentiā egeritis,oēs simul peribitis.Lucę.13.
¶ Auicēna li.2.sic ait,ꝙ serpeos odit rutam,& odorem eius, 33
& ideo mustelam fugit qō sentit eam ruta pastam. Comedit
aūt serpens libentèr carnem , & fugit eius humiditatem , &
transglutit oua auiū,& pullos viuos,& qñ transglutit eapel-
lit ea per posteriora,& non permittit,ꝙ io ventre eius morē
tur.Serpens est diabolus,venter eius muodus, vbi igne luxu
riæ,copiditatis coquit cibaria sua.s.pctōres, Iste ergo serpēs
diabolus odit rutam.i.amaram pęnitentiam,& mustelam ca
pastam.i.bonos, & iustos viros in pniæ amaritudine coouer
santes fugit,oec eos audet tentare,vel appropinquare. Iob.
4.Resistite diabolo,& fugiet à vobis.Sed pro certo carnem,
& pullos auiom,hoc est dictu carnales,& deliciosos inuadit
per tentationes,& eos sibi incorporat per pctm̄,& in ventrē
suum,hoc est dictu.io amorē muodaoum eos traijcit, & in-
ducit . Sed pro certo ibi noo sinit eos morari,quia vt cōiter
magni peccatores oon dimidiāt dies suos, imo statim expel
lit eos per posteriora.i.per mortem,& in cloacam deijcit in-
fernalem.Ideo de eis dr̄ Deut.28.Ibi quoq; nō quiesces,nec
erit requies vestigio tuo. Nam postquam suxerit eorum hu-
miditatem.s.gratias,& virtutē,de eis non amplius curat,sed
quā citius pōt per mortem eos eijcit,& expellit.Heri venisti
& hodie compelleris exire.2.Re.15. Vel pooe,ꝙ serpens est
mulier,quæ attrahit carnales,& luxuriosos,sed postquam su
xerit eorum humiditatem.i.substaotiam temporalem,oō cu
rat amplius de eisdem,sed eos refugit,& expellit. Exemplū
de Dalila,quæ postquam totoodit Sansonem,expulit eū &c.
Eccl.13.Si habueris conuiuet tecū,& si nihil habueris, dere
linquet te.¶ Item Auic. dicit ꝙ interiora intestioa serpentū, 34
suot similia ioteriorib.auium ouantium,& habent matrices
loogas ꝭm loogitudioem corporis sui,& habent vias ad mo
dum pisciū interius dispositas. Per aues superios volantes in
telligo oaturā angelicam.Per serpētes in terra versaotes in-
telligo humanam oaturam. Per pisces aūt naturam brutam.
Ioteriora ergo serpeotum,hoc est dictu, rō & intellectus,q
interius latet in hoie,similis est interiorib.auium.i.Aogelo-
rum,quia eiusdem spēi est Angelorū ratio,& intellectus ho-
mioum , in exteriorib. autem.i.quantum ad corpus piscib.i.
brutis bestijs similatur.& ideo pot dici Daoi. 7. Erat inquit
quasi pardus,& alas habebat quasi auis.¶ Lingua serpētū ꝭm 35
Auic.li.2.est longa,& oigra , tenuis & io duo diuisa,leuis,&
facilis ad mouendum,& habet cor paruum iuxta collū pro-
pe linguam.Recte sic est de vaniloquis huius mundi, qui ha
bent

bent linguam longam,intantum q se extendit ad oia verbo
rum gña proferenda,& ideo furcatã habent linguã,quia ꝑ-
fecto verba eorum sunt in duo diuisa,quia vnũ dicunt ante,
& illud retro.Ex eodẽ ore ꝓcedit benedictio,& maledictio.
Iac.3.Diuisum est cor eorũ,nunc interibunt.Esee.10. Et iõ
lingua eorũ est nigra, & leuis, quia pro certo verba sua sunt
nigra.i.disformia,& turpia per insolentiæ lenitatẽ,& ideo fa
cilis est ad mouendũ,quia tales de vna materia ad aliam sine
discretione leniter se conuertunt. In multiloquio nõ deerit
pctm̃,Prou.10.Et ideo bene sequitur q cor habẽt prope gut
tur, quia quicquid in corde suo versatur , totũ statim guttur
transmittunt,vt dicatur illud Eccl.21. In ore fatuorum cor
ipsorum,sed in corde sapientum os ipsorum. Acutæ ẽt sunt
linguæ serpentum prout dicit,quia pro certo verba eorum
sunt dura, pungitiua,& acuta ps. Lingua eorum gladius acu
36tus.¶ Item Auic.dicit q serpentes habent ventrem longum,
& iecur,& intestina longa,& super iecur est fel.Sic verẽ pec
catores habent ventrẽ.i.cõscientiam,& cognitionẽ, intesti-
na.i.affectionẽ iecur.i.pcti amorem,& delectation ẽ lõga, &
extensa,sed pro certo super iecur est fel,qa fel ęternę amari-
tudinis,vel ẽt laboris exterioris, vel remorsus cõscientiæ ie
cur suum.i.pcti complacentiam comitatur.Hier.9. Cibabo
eos absynthio,& potum dabo eis aquam fellis. ¶ Dentes ser
37pentum ſm Auic.sunt multi,& acuti,recurui aliquantulũ &
coniuncti,distincti tñ sunt,& diuisi. Serpens est diabolus,cu
ius dẽtes sunt peccatores,& maximẽ causidici, & raptores,
mediantib.quib.diabolus deuorat,lædit,& lacerat innocen-
tes.Isti ergo sunt multi, quia stultorũ infinitus est numerus.
Eccl.1.Sunt recurui per cautelam,& falsitatem,sunt acuti p
rapinam,& crudelitatem,sunt coniuncti per multã defensio
nem,& societatem,quia isti vnus alium sustinet. Iob 41.vna
vni cõiungitur.Sunt tñ inter se diuisi,& distincti per irã,inui
diã,partialitatem.Et de his dentib.diaboli dr̃.Iob 41.In cir-
cuitu dentium eius terror.Isti.n.dñr dentes, quasi demẽtes,
quia isti demunt de substantijs aliorum.Dan.7. Dentes fer-
reos habebat,comedens atq; comminuens.Vel per istũ ser-
pẽtem intellige falsos principes. Figura de bestia q̃ habebat
tres ordines dentium.i.tria gña malorum seruorum.s.causi
dicos,præpositos,& balliuos &c.vel consiliarios.scutiferos,
38& seruientes.¶ Serpentes habent triginta costas ſm numerũ
dierum mensis.& si quis eorum oculos cęcauerit , ad visum
dicuntur iterum reueniri,sicut pulli hirundinum.Per nume
rum triginta qui causatur ex numero ter ducto,intelligo ob
seruantiam decalogi in fide trinitatis,qm̃ si quis pęnitens ha
buerit visum discretionis,& grę,quem per pctm̃ perdiderat,
39rehabebit.Restitutus est,vt videret clare oia.Marc.8. ¶ Secũ
dum eundem cauda serpentis abscissa iterum crescit, sicut
& cauda lacerti.Sic verè licet cauda.i.perseuerãtia abscinda
tur aliqñ per peccatum,tñ dr̃ iterum crescere per virtutem,
qñ.s.homo per pniam reuertitur. Quod est contra despera-
tos,qui si semel cæciderint,nolunt amplius crescere,nec cõ-
uerti,de quib.dr̃ Hest.10. Fons paruus creuit in fluuium ma
gnum.Vel per caudam quæ est retro,intelligo retroacta pec
cata,quæ aliqñ crescunt,qñ.s.homo ad ea reuertitur iteran-
40do.Canis reuersus ad vomitum &c.Prou.26. ¶ Serpẽtes ſm
Arist.non generant aial intus,sed oua,quæ cum emissa sunt,
tñ aial transformantur,sicut aues,excepta tñ tyro,& vipera,
qui interius faciunt oua,& ex illis pullus interius gñatur.sed
habet serpens matricem in duo diuisa, habens quasi parietẽ
intermedium,& ibi sunt oua per acies ordinata , & qñ ouat,
non emittit ea simul,sed potius successiuẽ.Serpens est pctõr,
matrix est cor seu voluntas,quod diuisum est per diuersas af
fectiones.Oseę.10.Diuisum est cor eorum.Oua sunt malę af
fectiones,& cogitationes,pulli sunt mali actus,& operatio-
nes,s.vitia,& pctã.In matrice ergo serpentes i.in corde sunt
oua per acies.i.malæ affectiones,& cogitationes. Sed isti pa
riuntur per consensum,& sic generatur pullus.i.pctm̃ morta
le per operationem.Vnde ex ouis interius non fit pullus, qa
pro certo cogitatio dũ tñ non exeat fines suos,pullus.i.pec-
catum mortale,non efficitur.Ista etiam oua successiuẽ emit-
tunt,quia.s.duæ cogitationes non pñt esse simul, imo veniũt
successiuẽ,quia ſm Iob.20.Variæ cogitationes succedunt si
bi.& ab vna mala voluntate ad aliam homo transit.¶ Secun
41dum Arist.li.5.c.4.tempore coitus ita se applicant,& inuol-
uunt,q videntur esse vnum corpus,habẽs duo capita. quod
etiam dicit Pli.10.c.62.Serpens et ſm Arist.li.8.de aialib.ca-
pite.4.& maximẽ qñ transglutit auem,primo se erigit,dein-
de se stringit,& hoc facit pp stomachi paruitatem . Sic verẽ
mali ita in mundo isto se vniunt,& coniungunt per malã cõ
cordiam,& societatem,q videntur esse vnum , ita q qui læ-
dit oẽs,sicut patet in aduocatis,& balliuis, quia. Qui adhæ-
ret meretrici,vnum corpus efficitur cum illa.1.ad Cor.6.Ad
transglutiendum autem aues.i. ad deuorandum pauperes,
vel ad aues.i.ad diuitias acquirendas ipsi se erigunt per su-
perbiam,& elationem , & qñ eas transglutierunt.s.per rapi-
nas,ipsi se stringunt per auaritiam,& parcitatem.Iob 20.Cũ
satiatus fuerit,arctabitur,& oĩs dolor irruet in eum. Et hoc
eis accidit pp stomachi paruitatem.i. pp cordis cupidi par
citatem.Vel pone si vis de bonis,qũo debent vnum fieri per
amorem.Sint vnum sicut,& nos.Ioã.17.Ad quod 1. Cor.12.
multa cum sint,vnum est corpus.Vnde de fideli amico dicit
Seneca q ipse est quasi alter idem. Vel pone de cõiugio,vbi
vir,& mulier debent effici quasi idem , & duo capita in vno
corpore,vt sint duo in carne vna.Gene.2.Ita q iam non sunt
duo,sed vna caro Mat.19.¶Secundum Arist.de animalib.li. 42
9.c.6.Mustela pugnat contra serpentes, maximẽ comedẽtes
mures,& hoc quia mures comedit,& ideo ei displicet qñ in-
uenit alios comestores. Sic verẽ præpositi,& balliui venant
.i.rapiunt,& excoriãt mures.i.pauperes,& innocentes, & nõ
pugnant contra serpentes murium inuasores.i. contra vsu-
rarios,& latrones , & contra procuratores, & clericos,non
amore murium.i subditorum suorum,sed vt soli valeãt eos
deuorare.Ecc.1.Nunc manducabo de bonis meis solus.Vel
pone q mustella est prędicator,qui comedit,& sibi incorpo
rat per amorem mures.i.miseros peccatores, & ideo serpen
tes.i.dæmones qñ volunt eos comedere , & sibi incorporare
per pctm̃,debet repugnare prædicando,& rotam amarã pœ
nitentiæ comedendo.¶ Serpens inueniens os hoĩs apertum, 43
illud ingreditur,vt in calore quem diligit foueatur,& sugen
do humorem ipsius nutriatur.Serpens tñ naturaliter diliga
lac,& ideo ad odorem lactis exterius exit qñ ipsum sentit,&
de corpore egreditur,qđ intrauit. Serpens est homo pctõr,
homo dormiens est Christus,qui nunc dormire dr̃ per pa-
tientiam,& dulcorẽ.Istum autem serpens pctõr ingreditur,
qñ per fidem,& charitatem de eius corpore mystico efficiẽ.
Nam cum sit frigidus per indeuotionem,ideo calorẽ diuinę
dilectionis,& humorem cõpassionis diligens,debet ad eum
se transferre,vt sic per virtutes,& grãs foueatur.Sed pro cer
to diabolus volens ipsum extrahere,ostẽdit ei lac.i.volupta
tes,& delicias huius mundi,& sic exit pctõr de corpore Xpi,
& in lac delectationum ingreditur per affectum, & sic a dia
bolo capitur,& occiditur spiritualiter,corporaliter,& æter
naliter.Figura si vis de Iohele,qui ostendit. Sisare vtrem la-
ctis,&c.sicut infra de aspide.Ideo Iud.5. Aquam petenti lac
dedit.Vel pone,q qñ serpens.i pctõr intrauit corpus diaboli
per pctm̃,debet ei ostendi lac diuinæ misericordiæ,quo de eũ
extrahat à pctõ.vel lac etiã sacræ scripturæ, cuius odore ho-
mo attrahitur ad virtutem.Ideo ad Heb.5. Facti estis quib.
lacte opus sit.¶ Secundum Arist.li.4.de partib.animalium.c. 44
11.Hoc habet serpens propriũ,q põt respicere retro, & hoc
quia spõdyles dorsi eius sint cartilaginosæ,& bonæ inflectio
nis,& hoc necesse fuit , vt respiceret caudam, vt corpus suũ
longum posset regere,& contra pericula toti corpori pręca
uere. Serpens est homo,caput eius intellectus vel intentio,
cauda est finis,& mors,vel pars retro est vita præterita. De-
bet igitur homo caput intentionis ad partem retro.i.ad vitã
præteritam flectere,& ad caudam.i.ad finem operis,vt.s.con
sideret principium atq; finem in omni tempore , & maximẽ
in vita,vt sic possit corpus.i vitam, & personam suam fęlici
ter gubernare,& cõtra peccatorum pericula præcauere.Nã
si fuerit bonæ flexionis.i.debitæ diligẽtię,& discretionis,tũc
se regere poterit vel tueri.Eccl.36.Festina tempus,& memẽ
to finis.Econtra de incircunspectis dr̃ The.1. Sordes eius in
pedib.eius,nec recordata est finis sui.& Esai.47. Nec recor-
data est nouissimi sui.¶ Serpentes natant in aqua corporis fle- 45
xionẽ,sicut repunt in terra,carent.n.alis vt volent sicut aues
& non habent pinnulas sicut pisces,& ideo quod aues faciũt
alis,pisces pinnulis,hoc faciunt serpentes corporis flexione,
vt dicit idem.lib.1.cap.5.Sic verè mali in aqua.i.in delicijs,in
terra,id est in diuitijs vndique se deflectunt , & licet careant
alis,& pinnulis.i. bonis affectionibus , tamen per flectiones
corporis.i. per carnales cordis sui affectiones motum suo-
rum

rum prauorum operum exequuntur. Nam se vndiq; circun
flectẽdo,i.per cautelas,& malitias, & carnales affectiones se
voluendo,se regunt suis hmôi flexionib.ad mala opera,sicut
iusti alis,& pedib.i.sanis affectionib.ad bona opera perpetrã
46 da.¶ Serpentes non habent pedes vel alas pp corporis longi
tudinem,quia si haberent multas pp pluralitatem essent tar
di motus,si haberẽt paucas, corpus longum recte regere nõ
valerẽt.&c.Sunt in aqua quidã pisces similes serpẽtib.in cor
poris longitudine, & ideo natat in aqua corporis flectione,
adiutorio duarum pinnularum quas habẽt.In terra etiã ali-
quandiu viuunt sine aqua sicut serpentes sine cibo ſm Arist.
li.8.c.4.Sic vere in mundo isto sunt quidam similes serpẽtib.
hoc est dictu boni actiui,qui quantum ad labores exteriores
similes sunt serpentib.i.peccatorib.& cupidis. Nam in aqua
fluxibilitatis humanæ flexuosè,& tortuosè,s. de vno nego-
cio ad aliud,de vna re ad aliam se conuertunt. In hoc tñ dif
ferunt à serpentib.& malis,quia.s.habẽt duas pinnulas.i.duo
præcepta charitatis,s.Dei,& proximi , à quibus sustinentur,
& reguntur,ne.s.in aqua mũdanæ prosperitatis per vitia sub
mergantur. ¶Quidam pisces similes serpentib aliqñ ad ter-
47 ram translati sine aqua aliquandiu viuunt, sicut murenæ vel
anguillę,sed tñ diu pp defectum aquæ viuere nequeunt sine
aqua.Serpentes ẽt diu possunt viuere,sine cibo , tñ oportet,
ꝙ pp defectum cibi finaliter morerentur ſm eundem ibi-
dem.Sic verè homo qui est in terra.i.in religione vel etiam
in vita ista, non põt diu viuere spiritualiter per gratiam sine
aqua gratiæ,compassionis vel deuotionis,& sine cibo doctri
næ & eruditionis.Et licet homo aliquandio viuere,& perse-
uerare in statu grẽ sine istis posset, tñ oporteret , ꝙ finaliter
moreretur nisi tali aqua , & tali cibo aliquotiens nutriretur.
Esa.40.Putrescent pisces sine aqua,& morientur in siti.Ideo
Iob.8.Nunquid viuere potest scyrpus sine aqua? ¶Secundũ
48 Arist.li.de generatione animalium 4.c.4.Generationi serpẽ
tium raro accidit error vel monstruositas, & hoc fit pp ma
tricem quæ est longa,& recta,& stricta,& in duo diuisa,& di
stincta.Vnde,& oua serpentum sunt oblonga. Sic verè in ge
neratione nostra.i.in productione operum nostrorum, non
debet esse mũstruositas per pctm̃, & hoc pro certo, quia ma
trix , vnde proueniunt ista opera hoc est conscientia nostra,
debet esse longa per fortitudinem.s.in perseuerando,recta p
iustitiam,stricta per temperantiam,distincta per prudentiã,
& iõ in ouis,& pullis.i.in operib.eainde procedentib.nõ de-
bet esse superfluitas prauitatis, quia bonus homo de thesau-
49 ro suo profert bona.Matt.12. ¶ Cerastes ſm Isid.est serpens
astutissimus,quia cum habeat cornua sicut aries,abscõdit to
tum corpus sub arena,exceptis cornib.quę tantummodo ex
terius apparent.Ad quæ dum volucris vel aĩal accesserit,nõ
arietem,sed anguem nequissimum cõperit. Nam dum aues
credentes de suis cornib. ꝙ sint vermes,descendunt ad eum,
ab eo capiuntur.Vias obsidet,& semitas,& tã equos q̃ hoĩes
sibi indiscretè apptopinquantes inficit subito,& occidit. Ce
rastes est Antichristus,cuius duo cornua sunt duplex ptãs,q̃
se signat habere.s.tpalis, & spiritualis , quia finget se regem,
& sacerdotem,& sic in vijs publice se ostendens,& arena pę
nitentiæ se cooperiens,& occultans, & cornua arietina.i.fi-
ctam mansuetudinem præ se ferens,& potestatem duplicem
vsurpans,& se esse verum arietem.i.Christum fingẽs,aues,i.
hoĩes ad se attrahet,& eos per errores inficiet,& occidet. In
sidiator i via quasi latro,& quos viderit incautos interficiet.
Prou. 23. Vel per istum serpentem intelligo hypocritam in
religione, qui corpus suum.i. interiorem malitiam occultat
sub arena.i.sub asperitate pœnitentiæ,qua velatur. Cornua
aũt duo,hoc est dictu,conuersationem honestam, & eloquẽ
tiam rectã exterius tm̃ monstrat,quæ arietis dñr,quia ad mo
dum arietis se fingit humilẽ,& benignum. Sed pro certo dũ
ad eum acceditur,& in aliquo officio vel dignitate eligitur,
& ponitur,tunc per crudelitatem aues.i.subditos innocẽtes
deuorat,& occidit.Vnde tunc ipsum percipiunt non arietẽ,
sed cerastem.Exemplũ de Saule,qui primo fuit humilis, de-
inde factus est rex crudelissimus.Est.n.qui nequiter se humi-
liat.Ecc.19.Figura de bestia quę habebat cornua sicut agnus.
Apo.13.Quæ totum mundum decepit,& ideo finaliter mis-
sa est in stagnũ ignis.Sic verè tales qui prætextu arietinę hu-
militatis decipiunt mundum, finaliter in igne inferni crema
buntur.¶ Cerastes ſm glossam Gen.49.Tantæ est venenosita
50 ris,mordens vngulam,& pedem equi,ipsum equum,& equi
tem simul necat. Sic diabolus per morsum pcti in solo pede
.i.in affectione,equum.i.corpus,& equitẽ.i.aĩam occidit.Per
pedem intelligo finem vitæ, in quo diabolus momorderit
equum.i.aĩam ipsam enecabit. Gen.49. Fiat Dan.coluber in
via,cerastes in semita,mordẽs angulas equi vt cadat ascẽsor
eius retro.¶ Behemoth ſm Iorath est serpens qui aĩalib.se in
nectens,ipsa circuit atq; ligat , & cum fortiter ligauerit,ipsa 51
mordet,vulnerat atq; necat.Tales sunt vsurarij,qui primo li
gant hominem per contractus,& obligationes,deinde mor
dent,& occidũt eos per exhæredationes,& exactiones.Pro
uer.11.illaqueatus es verbis oris tui,& captus es proprijs ser
monib.¶ Leuiathan ſm Hieronymũ hebraicè dr draco.Vn- 52
de ſm Greg.draco in terra serpit,in aqua natat,& in aere vo
lat.Vnde Esaias in spiritu loquens de diabolo,vocat eum ser
pentem,cetum,leuiathan.Esa.27. Visitabit dñs super leuia-
than serpẽtem vectem,& occidet cetum qui est in mari.Istũ
autem serpentem vocat Iorath leui vel leuiathan,sed de hoc
vide supra li.9.c.de ceto.§.vlt.¶ Sicut ponit Vincẽtius in suo
speculo naturali(sed nõ inueni allegatum vnde accipit) Dra 53
concopedes est serpens qui habet faciem virgineam, corpus
tñ eius terminatur in draconem.Et forte(vt aiũt)talis erat ser
pens qui decepit Euam , quia faciem virgineam dr habuisse.
Tales sunt deceptores,quia.s.isti faciem.i.principium,& in-
gressum habẽt virgineum atq; blandum , veruntñ corpus,&
cauda eorum.i.processus,& finis talium in draconem finitur
inquantum draconinam malitiam exercere finaliter compro
bantur.Ista apparent de proditorib. & vsurarijs , qui primo
blandiuntur,postea nocent,& prædantur. Vnde Prou.23.In
greditur blãdè , nouissimè aũt mordebit vt coluber,& sicut
regulus venena diffundet.Istud patet de hypocritis luxurio
sis,qui in facie.i.in apparentia apparent virgines,& casti,qui
tñ in cauda.i.in occulto inueniũtur bestiales, & serpentini.
Vel dic ꝙ talis serpens significat vetulã ruffianã, quæ sub spẽ
boni loquitur,ita ꝙ in principio virgineã faciem habere vr,
tandem vero incipit loqui de materia,& sic apparet esse dra
co,inquantum agit de venenosa malitia.Allega vt supra.Vel
dic ꝙ iste est diabolus,vel pctm̃,quorum principium.s.cogi-
tatio,& suggestio est virginea,& delectabilis,finis vero dra-
conin',& dãnabilis.Vel dic ꝙ talis est mala mulier,q̃ in prin
cipio blandiuntur,in fine vero dracn aĩa deuorans.& vitã,fa
mã,& substantiã adnihilans inuenitur. Prou.5. Fauus distil-
lãs labia meretricis &c.Vel dic ꝙ tales sunt multi , quorum
facies.i.ingressus in ecclesiã,religionẽ vel prælaturã,est vir-
gineus,humilis.s.& benignus,corpus aũt,& cauda.i.proces-
sus vitæ eorum,& finis est venenosus,& draconinus,sicut pa
tet de multis prelatis,qui in principio sunt optimi, tandẽ ve
ro fiunt raptores,& pessimi.Exẽplũ de Saule,& Abimelech,
qui primo benignissimè,tandẽ crudelissimè regnauerunt. Iu
dic.9.& 1.Re.10.& 22. ¶ Padera serpens est germaniæ gros- 54
sus,& curtus,cuius est tm̃ venenũ, ꝙ gladium flatu denigrat,
& inficit,virgã vero virentem vesicis,& pustulis replet,si ori
ipsius applicetur. Igneæ.n.est naturæ, & iõ venenum eius sp
tendit sursum.Vnde si in pede morsus homo fuerit,non ces-
sabit quousq; occupauerit corpus totum.Est ergo remediũ
ꝙ eleuatis pedib.illico suspendatur, vt vis ignea veneni sur-
sum ascendens ad pedum extremitates eleuatur,& sic illa ex
tremitas vbi est venenũ,debet abscindi,& sic põt homo cu-
rari.Serpens iste significat superbos,quia.s.venenum,ipsorũ,
quod est superbia,sp sursum ascendit , & dum more ignis p
ambitionem accenditur,sp loca,officia,gradus,& status su-
periores quærit.Igitur istud venenum superbiæ nõ sanatur,
nisi homo per contemplationem cœlestium suspendatur, &
nisi pedes.i.finis,& mors præponantur,& per consideratio-
nem præ oculis habeãtur,ita ꝙ ipsum venenum superbiæ ad
pedes.i.ad considerationem mortis retrocedere compellat,
& sic concepta humilitate , sanetur immensa superbiæ vani-
tas,& pars in qua venenum resederit.i. mens per cõtritionẽ
& ferro linguæ per confessionẽ scindatur. ¶Spuens ſm Ani
cen.dr quidam serpens inter genera aspidum,ptyas à Gale- 55
no dictus,qui sputum mittit,quod illum super quem cecide
rit occidit,odor etiam sputi necat, quem vero momorderit,
sine sensu,& motu,& sine dolore interiorum deficit atq; pe-
rit.Talis est persona luxuriosa,q.a.s.sputũ.i.mala verba,& ve-
nenosa solet emittere,quib.solet alios inuenenare per dele-
ctationes,& occidere per consensus.Sic ergo fit ꝙ tales sine
dolore moriuntur,inquantum vitia eorũ eis placẽt, & sic cũ
peccati

peccati complacentia ad morté inferni deducuntur. Vel dic
q tales sunt hæretici, quorum spũtum.i.quorũ venenosa do
ctrina inficit. & cum eorum sequaces bene credant facere, ip
sos sine dolore ad inferos deducunt. Prou.23. Verberauerũt
me sed non dolui, uulnerauerunt me, & non sensi. ¶ Lacerta
sm Pli. l.10.c.63. ore parit. sed Arist. negat. Istud tñ verum
est q lacerta nũquã incubat, oblita statim vbi ipsa enixa fue
rit. Huic.n. aiali nulla est memoria. Itaq; inquit per se catuli
erumpũt. &c. Expone ista sicut titulo de struthione. §.11. vbi
inuenies simile. ¶ Scdm Pli.10.c.72. Aialia venenosa sine po
tu, & cibo diutissimè viuunt sicut patet inquit in serpentib. q
inclusi seruantur, corpora.n. eorum nec sudore nec sanguine
resoluuntur. Et inde est (vt ait) q nunquam interit fame aial
venenatum. Per aialia venenosa intelligo peccatores, & ma
ximè enormes impios, & tyrãnos, quia p certo tales, qui ve-
neno iniquitatum, pleni sunt, nunquam fame aut siti.i. quocũ
que mundi tribulatione pereunt aut succũbunt, imo vt cõt-
tet tales sine infirmitate sudore. & labore viuunt, & pręcęte
ris diuitijs, & prosperitate læti sunt. Hier.12. Impij prospera
tur, bene est oibus, qui præuaricantur, & iniquè agunt. Vel
dic q serpẽtes sunt viri prudentes, frigore diuini timoris al
gentes, quos licet ieiunium, & abstinentia affligant, fames tñ
& extrema inopia ipsos vt cõiter nunquam interimunt atq;
grauant. Prou.10. Non affliget dñs fame aiam iusti. Vel dic
de venenatis damnatis qui inclusi in inferno, nunquã come-
dunt, & tñ mori nequeunt, imo in ipso famis languore sine
morte persistunt. ps. Labor abit in æternum, & viuet adhuc in
finem. ¶ Lacertæ q̃nque inueniuntur habere duas linguas, &
etiam duas caudas sm Pli.11.c.37.& 50. Sic verè multi sunt
ita varij, & duplices, q cauda.i. ipsorum finis, & intentio, &
lingua.i. eorum verbum, & loquutio semper inueniuntur ge
mina, & bifurca. In fine.n. apparet in eis fuisse duplicitas, &
proditio, in lingua vero varietas, & deceptio, vnum.n. inten
dunt, & aliud prætendunt, vnum loquuntur publicè, & in p-
sentia, aliud autem occultè, & in absentia, contra illud Eccl.
5. Non ventiles te in omnem ventum, neque eas in omni via.
sic.n. peccator cognoscitur in duplici lingua.

De Apro. *Cap. 6.*

1 APer apud græcos dr̃ lyagros pp suam summã respe-
ctu parui corporis feritatem, apud latinos dr̃ verres
eo q magnas habeat vires. Est.n. aial sæuissimum, &
indomabile, quia etiam amotis testiculis, vix aut nũ
quam se exhibet mansuetum, cum tñ alia animalia ablatis te
stibus mansuescant. Culmis duobus magnis vtitur pro gla-
dio ad pugnandum. Est etiam tantæ feritatis q contra vena
toris venabulũ intrepide se infigit, & ardore vindictæ, mor-
tis periculum non timescit, vt dicit Pli. li.8. & Auic. Rectè ta
lis erit antichristus, quia summæ erit seuitiæ, & crudelitatis.
Verres etiam dicetur pp magnas vires, quia non erit pote-
stas super terrã quæ comparetur ei. Iob 40. Quia licet sit ca-
stratus.i. licet se castum, & pudicum esse fingat, tñ mansuetu
dinẽ non acquiret, imo contra sanctos impie, & crudeliter
militabit. Figura Dan.7. vbi dr̃, q illi cornu modico datũ est
os loquens grandia, & q bellum faceret contra sanctos vsq;
ad tempus, & tpa, & dimidium tpis. Sic verè iste habebit os
loquens grandia.i. Deum blasphemãdo, bonos terrendo, ma
la indicendo, bellum etiam facit contra sanctos, quia per cõ
minationes, & iactantias, oẽs audientes impiè deterrebit, &
ideo ad modum apri dentes.i. verba habebit fortia, & cõmi
natoria, & eos qui obedire noluerint, impiè cruciabit, quia
sm Dan.7. Dentes habebat ferreos, & deuorabat, & commi
nuebat. & reliqua pedib. conculcabat. Et ideo dr̃ aper duos
culmos habere, q̃a iste duplicia verba habebit. s. iactãtiã, &
cõminationem. Iactantiam dico, quia dicet se esse Deum, &
promissum in lege messiam. Comminationem, quia quos nõ
poterit habere blanditijs, cõminationib. deterrebit. Vel duo
culmi sunt duplex potestas, quam se finget habere, quia di-
cet se regem, & sacerdotem. Item aper venatorum iacula vi
lipendit, quia pro certo licet ipse antichristus sciat sibi mor-
tis æternæ iaculum præparatum, tñ quasi mortem vilipen-
dens, contra Deum, & sanctos pugnabit, & sic in Dei iaculũ
& mortis æternæ sententiam se infiget, quia testante Chryso
stomo, Obstinata malitia impossibilia aggredi nõ formidat.
Vel pone si vis de diabolo, qui cum sit crudelissimus cũ duo
bus culmis.i. duplici tentatione, aperta & priuata, nõ cessat
cõtra sanctos pugnare, licet mortis æternæ iaculo se inde no
uerit vulnerandum. Vel dic q aper significat aliquos præla-
tos, qui quamuis sint castrati per votum castitatis, vel per cõ
tinentiam carnis, feritatem tñ detractionis, rapinarum iracũ-
diæ, & fallaciarum non amittunt. Similes demonib. qui sunt
castissimi, & tñ nequissimi. Vel dic de quibusdam malis, qui
licet castrentur, puniantur, & depauperentur, nunquã tñ pp
hoc domantur, vel à feritate crudelitate & rapina temperã
tur, sicut patet de vsurarijs, & balliuis. Aper culmos habet 2
fortissimos, quibus vtitur pro gladio ad pugnãdum. Et si he
betati fuerint, contra arborem vt acui valeant eos fricat. Na
scuntur autẽ apri dentati, vt dicit Nigidius sm Pli. li.8.c.51.
Sic detractores habent maximam potẽstatem in dentib. suis
.i. in verbis detractorijs, & eis pro gladio vtũtur ad alios de
uorandum, occidendum, & mortificãdum. Prou.30. Ista est
generatio quæ pro dentib. gladios habet. Isti etiam q̃nq; ira-
cundia furibundi facti, contra arborem, hoc est dictu, cõtra
crucem dentes suos acuunt, inquantum ipsam per blasphe-
mias, & detractiones persequũtur. Tales videntur dentati na
sci, quia. s. ab ipsa natiuitate, & iuuẽtute dentib. detractionis
vtuntur. Vel pone de prædicatorib. qui debent dentes.i. ver
ba acuere per feruorem ad memoriam dominicæ passionis.
Vel pone de antichristo, qui verbis malignis vtetur, & cõtra
Crucem dñi impiè proloquetur. Esa.36. Lignum saltus eius
ego succidi. ¶ Aper in latere dextro habet vnum os durissi- 3
mum, & fortissimum quod semper opponit venabulo perse
quentis, & ipso esse vtitur pro clypeo cõtra impetũ venato-
ris sm eundem Pli. Per dexterã intelligitur status psperita-
tis, & in isto latere summè est necessarium, q habeamus os du
rissimum.i. virtutem constantię, fidei, fortitudinis, & perseue
rantiæ, & ideo si venator diabolus iacula tẽtationum nobis
ingerat, pro certo statim debem9 sibi opponere scutũ istud,
& eidem per firmitatem, & fortitudinem resistere, & tenta-
tionum iaculis obuiare ad Eph. 6. Sumentes scutum fidei in
quo possitis oia tela inimici ignea extinguere. Vel dic q os
istud est patientia, & ẽt fortitudo, q̃ in aduersitatib. & tribu-
lationib. debemus semp opponere ferienti. Iob 41. Ossa eius
quasi scuta fusilia. ¶ Aper est ita ferum aial, q venatoris gla-
dium vilipendes, intrepidè contra eum prorumpit, & sic in 4
eius gladiũ se infigit. Habet etia vnũ os ita durũ in latere q
vix põt gladio penetrari, & ideo illud solet sp opponere ia-
culis venatorum, vt dicit Pli. & Auic. Tales sunt obstinati, q
gladium.i. correctionem venatoris.i. superioris, vel ẽt gladiũ
diuinę sententiæ contemnunt per obstinationem, imo con-
tra eum, & eius mandata prorumpunt. Os ẽt quod habẽt in
latere.i. cor suum quod est durum, & obstinatũ, ei obijciunt
& sic quasi ex certa scientia in gladiũ hmõi se infigunt, & sic
per temporalem, & æternam damnationem se ipsos vulnerãt
& occidunt. Ideo de talib. obstinatis dr̃ Iob 15. Cucurrit ad
uersus eũ extento collo, & Iob 41. Cor eius indurabitur qua
si lapis ¶ Aper intantum grauatur ex vrina sua, q nisi eã ege 5
rat, fugere non valebit. Nam sm Pli. ex vrina cõburitur nisi
egesta. ista autẽ vrina medicinalis est. Nã cum egesta fuerit,
multarum est ęgritudinum curatiua. Per vrinam quod est su
perfluum alimenti, intelligo superfluũ diuitiarum, quod nisi
ab apro.i.a diuitib. expellatur, & egeratur, pauperib. largiẽ-
do, à diabolo, & à morte æterna fugere non valebũt, quia ab
hmõi vrina per auaritiam comburuntur, soli.n. nudi possunt
fugere dum fugantur. Amos.2. Inter fortes nudus effugiet, si
tñ ista vrina egeratur.i. si diuitiæ huiusmodi per elymosinas
dispergantur, tunc infirmitates pauperum, s. eorum miseria
releuatur, iuxta illud. Dispersit dedit pauperib. Infirmitates
peccatorum ab istis diuitibus abstergũtur. Peccata ergo tua
elemosynis redime, & Iniquitates tuas misericordijs paupe-
rum, dictum est Nabuchodonosor, Dan.4. rectè fuerat sicut
aper, quia ad litteram sm aliquos ipse fuerat ille de quo di-
cit Dauid, Singularis ferus depastus est eam. ¶ Aper vt dicit
Plin. li.10. c.73. Radices comedit, & ut eas inueniat terram 6
fodit. Et est aper fœmella debilior quàm masculus, & lædit
fœmina fodiendo, & mordendo, & masculus sursum erigen
do, & ideo nec masculus potest lædere iacentem, nec fęmina
stãtem. Sic rectè diabolus multum appetit. radices.i. sanctos
& humiles, qui sunt radix, & fundamentum omnium operũ,
& uirtutum. Et differunt demones sicut masculus, & fœmel
læ, quia quidam sunt alijs fortiores, & peiores uerumtamen
ne

nec masculus.i.quantumcunque fortis demon potest lædere
cum qui iacet per humilitatem, quia.s.non pôt eum erigere
per superbiã vel leuare.nec ét fęmel:a.hoc est dictu debilior
diabolus pôt nocere ei qui stat per constantię firmitatem iõ,
State succincti lumbos vestros.ad Ephesi.6.Diabolus.n.ẽm
Chrysostomum suggerere pôt,cogere non pôt. Bene igitur
consulitur Eccles.2.Sta in iustitia,& timore,& præpara aiam
7 tuam ad tentationem. ¶ Duo modi sunt quib.pôt apri sæui-
tia deuitari.s.φ homo prosternat se ad terram,vel ad arborẽ
ascendat.Sic si demonis tentationes vis euadere,necesse est,
vt te prosternas per humilitatẽ,vel vt ascendas crucis arbo-
rem,per passionis memoriã,& pietatem. Ascendit in arborẽ
sycomorũ.Lu.18.Sycomorus aũt est ficus fatua, & significat
crucem,quia verbum crucis pereuntib.stultitia est 1.ad Co.
8 1.¶ Aper impinguatur qñ per septem dies quiescit, & maxi-
mè qñ parum potat,sicut dicit Plin.li.8.c.51.Sic verè homo
qñ quiescit per septem dies.i. a septem pctis mortalib.vel qñ
quiescit per septẽ dies.i.qñ se exercitat in septem operib. mi
sericordiæ,vel in septem donis spiritus sancti,tũc dico impin
guatur per gratias,& virtutes,& maximè si parũ potat.hoc
est à dicto,si à potu deliciarum prosperitatis abstineat huius
9 mundi.In pace in idipsum dormiam,& requiescam.¶ Pugna
est inter lupum,& aprum,quia lupus insidiatur paruus eius,
& ideo aper contra eum pugnat.Dicit ẽt Pli.lib.8. φ contra
venatorum insultus aper pro filijs se opponit,& qñ nõ est ei
locus fugere,mortis pro eis periculo se exponit. Nam vt di-
cit idem li.17.Natura dedit culmos apro,vt fęminas,& filios
suos qui debiliores sunt defenderet,& iuuaret.Sic rectè in
ter prælatum,& lupum infernalem debet esse pugna,quia cũ
lupus diabolus filijs suis.i.subditis insidiatur,prælatus debet
se opponere pro eisdem,compatiendo,orando, & eos mo-
uendo,& instruendo,cõtra etiam venatores alios, hoc est di
ctu,contra mundi principes,& tyrãnos,pro fęmina.i. pro ec
clesia,& pro filijs.i.pro salute subditorum debet se expone-
re,& mortis periculum pro ouibus non timere,quia bonus
pastor aiam suã ponit pro ouib.suis.Io.10.Vel pone φ Chri
stus contra diabolũ se opponit,φ pro vxore,& filijs.i.pro fi
de ecclesiæ,& fidelib.Christianis venatorum.i.diaboli, & iu
deorum se opposuit iaculis,& tormentis.Esai.53. Vere lan-
guores nostros ipse portauit. Et sicut ẽm librum de natura
rerum,oia aialia præcedit auditu, sic prælatus vel iustus de-
bet audire verbum Dei,& superiorum obedire mandatis.Se
neca in pro.Magis audias q̃ loquatis.¶ Inest ẽm Plin.apris
10 maxima seritas qñ sunt in amore,quia tunc setas erigũt,cul-
mos vibrant,terram fodiunt,atrociter pugnãt, parum come
dunt,attenuantur,& macrescunt,& horrendo gemitu furiã
pectoris ostendunt,& in locis,& vallib.horrendis cõmoran
tur,vbi de radicib.arborum victum quærunt.Sic verè qñ san
cti,& sanctæ in principio ecclesiæ, vbi summè fuerant incẽsi
amore feruidæ charitatis facti sunt per zelum fidei spũaliter
furibundi,tunc certe setas.i. affectus erexerunt ad æternorũ
desiderium,& contemplationem, culmos.i.verba vibraue-
runt per orationem,& prædicationem,terram.i.tpalia fode
runt,& eiecerunt per mundanorum contemptum,& abomi
nationem,parum comederunt per abstinentiam,& macera-
tionem, atrociter pugnauerunt per martiriorum toleratio-
nem,& contra ẽt diaboli tentationẽ,verbis suis, & remitib.
ardorem pectoris ostenderunt per prædicationem , in locis
vmbrosis,& horrendis habitauerunt.sicut patet de eremitis
per solitudinem,& elongationem,vbi de radicib. arborũ vi
xerunt ad litteram.vel per sanctorum exemplũ,& imitatio-
nẽ,sicut per oia patet ad Heb.11.Circuierũt in melotis, &c.
tentati sunt secti sunt,in occisione gladij mortui sunt. Expo-
ne si vis in malum cõtra luxuriosos,qui tpe amoris, & ardo
ris,pectoris sui malitiã,& voluntatẽ horrende gemitu.i.ver
bis,& suggestionib.manifestant,setas.i.capillos erigunt, pe-
ctinant,& componunt, & ad litterã post fœminas discurrũt,
parum comedunt,& attenuantur,& in locis vmbrosis,& oc
cultis diligunt facere actus suos,quia oculus adulteri obser-
uat caliginem.Iob 24.Attenuantur dico exemplo Ammon.
2.Reg.13.Quare sic attenuaris fili regis?sequitur.Amo Tha
mar sororem meam.¶ Aper tpe pugnæ,& coitus spumat.Sic
11 homo qui est in pugna iracundiæ,& detractionis,in coitu lu
xuriæ,& infectionis, tunc maximè saniem malorum verbo-
rum emittit.Nam iracundi,& iniuriosi,carnales ẽt, & luxu-
riosi spumam malorum verborum ex ore proprio sępe pro-
mont,quia malus homo de malo thesauro suo profert Mal.
22.¶ Aper vt dicit Arist.li.6.c.18.contra venatorum insultus
vtitur hac cautela,quia costas suas fricando ad aliquã arbo- 12
rem indurat,& luto se inuoluit,& tandẽ calori solis exponit,
& sic siccatus,& luto sicco taliter induratus venatorũ iacu-
la minus timet.Sic vere qñ tu sentis insultum diaboli per tẽ-
tationem,debes ad arborẽ crucis te fricare per passionis me
moriam,& cõpassionem,debes te in luto inuoluere per mor
tis tuæ recordationem,& per humilitatẽ,& subiectionẽ,de-
inde te debes soli Christo exponere per feruentem oratio-
nẽ,& eius calore te siccare per ardentem dilectionẽ,& sic ia
cula,& tentationes diaboli non timebis. His.n.modis nibus
induratur,& stabilitur, & firmatur latus.i.conscientia nr̃a,
& sic tentatio deuitatur,s.per mortis Christi cõpassionẽ,per
mortis proprię recordationem,per Dei dilectionẽ, & p fer
uentem orationem,homo.n.si ista faciat,taliter per constan-
tiam induratur,φ diaboli iaculo non perforatur. Ideo de ta
lib.constantib.& duratis dr̃ Eccl.Esto firmus in viadñi,ideo
Iob 41.Non fugabit eum vir sagittarius,in stipulã versi sunt
ei lapides fondæ.¶ Fœminæ aprorum ẽm Arist.li.6.post par 13
tum sunt crudeles,& asperæ,& amore filiorũ, crudeli mor-
su impetunt filiorum inuasores.Apri etiam qñ vident venato
res vt dicit Arist. filios præcedunt,vt sic eos à venatore tuti
Sic rigorosi prælati amore filiorum , & subditorum quos p
Christi euangelium genuerunt,debent cõtra inuasores dia-
bolum, & principes.s. seculares pugnare , & ipsos per bonũ
exemplũ præcedere,vt eos possint melius defendere,vel tue
ri.¶ Secundum Isaac in dietis,caro apri est durior,& purior
& delicatior ad edendum q̃ porci domestici,& magis est fri 14
gida,quia pp motus continuationem,victus sui siccitatem,
aeris cui exponitur caliditatem,melioratur, & superflua pin
guedo,& viscositas consumitur,& ideo verres domestici ve
hementer agitantur,& verberãtur, antequam occidantur,
vt caro tenerior,& delicatior habeatur. Sic vere illi qui per
bonum exercitium mouentur , & per laborẽ disciplinæ cõ-
tinuæ agitãtur,aeri calido.i.bonæ societati exponũtur,cibo
sicco.i.sobrietate nutriuntur, tales dico sunt priores per in-
nocentiam,duriores per constantiam,& ipsi Deo,& angelis
delicatiores,& amabiliores,quia oia mala docuit ociositas.
Eccl.33.Sic econuerso labor,& occupatio docuit oẽ bonũ.
Ideo taliter exercitati , & tribulati sunt sicci per sobrietatẽ,
& frigidi per castitatem, quia,Reddebat castas humilis for-
tuna sabinas.dicit poeta.Et ideo qñ Deus vult aliquem ver-
rem domesticum,hoc est dictu,aliquem peccatorem ab æter
no electum,& prædestinatum conuertere,et comedere,i.si-
bi incorporare, et in cainarin paradisi reponere solet ipsum
primo in hoc mundo agitare per tribulationes,et canibus.i.
mundi principib.vel etiam demonib.ad mordendum,et oc-
cidendum vel alias afficiẽdum exponere, vt sic tenerior fiat
per compassionem,discẽs ex seipso aliorum fragilitatẽ.Eccl.
31.Disce ex teipso quę sunt proximi tui.et sic Deo est delica
tior et acceptior,sicut oia patẽt in Paulo,qui primo fuit ver
res crudelissimus contra Christi discipulos,et ideo tribula-
tionib.expositus,tener et compatiens est effectus. Act.9.q2.
vbi abundauit delictum,ibi superabũdauit ei gratia.ad Ro.
6.Didicit.n.ex his quæ passus est, obedientiam. ad Hebre.5.
Vel expone φ quando aliquis verres nimis est seuus per ze-
lum immoderatum iustitiæ,dimittit eum dominus in manu
canum infernalium et tentationum,vt sic ex consideratione
proprię fragilitatis discat alijs condolere,sicut patuit in bea
to Petro. ¶ Fimus apri desiccatus valet summè eijcientibus 15
sanguinem , si cum vino vel aqua bibitus fuerit,dolores la-
teris sanat cum aceto,frãcta ossa consolidat et confirmat. Ex
pone si vis vt dicit Diosc.li.2.

De Apibus. Cap. 6.

Apes ẽm Isid.dictę sunt eo φ sine pedib.nascantur,vel
pedib se ligent inuicẽ et connectant. Solertes sunt in 1
generandi mellis officio, quod miro artificio ex flo-
rib.conficiunt,et ad hoc proprias incolũt mãsiones.
Tales debent esse religiosi,quia procerto sine pedibus.i.sine
propriis affectionib.debent esse, quia ipsos debent per obe-
dientiam resecare.Vel quia etiam seipsus inuicem debẽt cõ
nectere et coniungere per amorem,et cum affectionum pe-
dib.colligare:et in proprijs suis sedib.hoc est dictu in colle-
gijs

gijs,& conẽu tib.mel deuotionis,& cõpassionis debẽt confi-
cere,& ipsum de floib.i. de sanctorum exemplis, & morib.
accipere,& congregare Eccl.11.Breuis in volatilib.apis, &
2 initium dulcoris fructus eius.¶ Apes ẽm Isid.in proprijs do
micilijs habitant,& quælibet est in loco suo,& aliena domi-
cilia non inuadit.Sic viri ecclesiastici,& ẽt seculares dñt es-
se contenti locis suis,hoc est dictu statib.suis,officijs,& prę
bendis,nec debent per ambitionẽ inuadere aliena.4. Re.13.
Contentus esto gloria tua,& sede in loco tuo.Item Ioelis.2.
viri in vijs suis gradientur,vnusquisq; in semitis suis ambula
bit.Eccles.16.Vnusquisq; proximum suum non angustiabit.
Quod est contra ambitiosos,& clericos,& auaros inquietan
3 tes loca pauperũ proximorũ,quib. non sufficit quicquid ha-
bent.¶ Apes castra sua nimia prole replent,exercitũ,& regi
men hñt,bella mouent,fumum & ventum fugiunt,& tumul
tum. Sic prædicatores castra.i.ecclesiã replent prole nimia,
hoc est dictu,fidelib.quos conuertunt.2.Para.11.Filios mul
tos dedit mihi dñs.Isti dñt habere regimen,quia regũt alios
per doctrinam,dicuntur exercitum , & bella mouere,quia
contra demones,& vitia continuè præliantur, & exercitum
fidelium docent,& incitant præliari,& ideo isti debent fuge
re fumum infamiæ denigrantem,ventum superbiæ cõmouẽ
tem,tumultum litis,& discordię concitantẽ,iuxta illud.Stul
tas,& sine disciplina quæstiones deuita, sciens q generant li
tes.2.ad Ti.2.¶ Itẽ ẽm Isido.multi experti sunt apes nasci de
cadauerib.boum. Vnde vitulorum occisorũ carnes optimæ
verberantur, & sic de putrefacto sanguine gñantur vermes,
qui alis receptis apes efficiuntur.Sic Deus volens in alueari
ecclesiæ apes.i.fideles gñare,& pducere,primo occidit tau-
ros suos,s. sanctos martyres,qui fuerunt verberati,laniati,&
occisi,& sic ex eorum sanguine,& passione prouenerũt apes
.i.fideles, quia dũ videmus q martyres pro fide Christi mor
tui sunt,in fide solidamur & firmamur.Vnde illud est primũ
fundamẽtum ecclesiæ,s.sanguis Christi,& martyrum. Et iõ
põt dici illud Zac.9. Tu aũt in sanguine testi tui emisisti vin-
ctos tuos de lacu in quo non erat aqua. Christus n.emisit in
sanguine martyrum vinctos.i.infideles de lacu pcti,& infide
litatis,in quo non erat aque grę,& charitatis. Figura Matt.
22.vbi Christus dicit:Tauri mei,& altilia occisa sunt , dicite
inuitatis,venite ad nuptias. Quia verè post occisionẽ Chri-
sti & martyrum , fuit facta maxima conuocatio fidelium ad
5 conuiuium fidei Christianę.¶ Secundum Ambr.in hexame-
ron:Mirabiles sunt proprietates apum.Nam apes cõem ha-
bent sobolẽ,vnam incolunt mansionẽ,vnius portę claudunẽ
limine.Oibus cõis est labor,cõis cibus,cõis vsus,cõis opera
tio,cõis fructus,cõis volatus,cõis corporis integritas virgi-
nalis,& cõis generatio. Nullius.n.concubitu miscentur,nul
la libidine resoluuntur, & tñ maximum examen generant fi
liorum.Sic vere debet esse de religiosis, quia eandem mãsio
nem,conuentum,& habitationem debent incolere , & eadẽ
porta claudi,quia non debẽt in diuersis cauernis iacere, sed
in vno dormitorio quiescari.Isti debẽt habere oĩa cõia, quia
labor pœnitentiæ,& operationis,cibus doctrinę,& deuotio
nis,vsus diligẽtiæ,,& exercitationis,fructus perfectionis,vo
latus contemplationis,debent esse coes omnib.Act.4.Habe
bant oĩa communia , & diuidebatur vnicuique prout opus
erat,nec quisquam illud quod habebat , suũ esse dicebat.Istẽ
etiam per castitatem,& virginitatem debent ab omni carna
li copula abstinere,steriles tñ propter hoc non dicentur, qa
filiorum spiritualium maximam generant quantitatem.s. il-
los quos ad religionem attrahũt,vel per prædicationem,vel
per bona exempla ad pęnitentiam conuertunt, vel ad fidẽ p
euangelium.Ego vos genui.1.ad Cor.4.1.Reg.2.Sterilis pepe
6 rit plurimos &c. ¶ Apes ẽm Auic.licet sint sine libidine , &
virgines perpetuo perseuerent,tñ præ alijs auib.sunt fęcun-
dæ,quia non solum vnum fętum , imo gemellos generant oĩ
anno. Sic licet beata virgo libidinem nesciuerit corporalẽ,
tñ partem peperit duplicem,hoc est dictu,illum qui duplicẽ
naturam continet in seipso,diuinã.s.& humanam,vel dupli-
cẽ habet partũ,hoc est dictu,populum Iudaicũ,& gentilem.
vel ẽt bonos,& malos, qui ab ipsa tanquam partus proprius
diligunẽ defendũtur,& protegũtur. Et iõ sibi põt dici illud
Esai.54. Lætare sterilis,quæ non paris,quia multi filij deser-
tæ &c.Apes ẽm eundem pro defensione regis sui certant, &
7 pugnant,& pro eo perire pulchrum putant. Sic martyres p
rege suo Christo,& eius fide,& nomine defendẽdo,certaue
runt vsque ad mortem,& pro eo mori gloriã putauerunt.&
ideo de eis põt dici illud.3.Esdrę.4.Iugulantur, & iugulant,
& regis verbum non prætereunt.Vel pone hic si vis de fideli
bus vassallis,qui moriuntur pro dñis suis, quia fidelis homo
non debet timere mortem pro illo cui se videt obligatum.
¶ Apes ẽm Ambr.tantam reuerentiam exhibent regi suo,q 8
de domib.suis exire non audent,nec ad quoscunq; pastus p
dire,donec ipse exierit primus, & sibi volatus vendicauerit
principatum.Sic verè boni,& iusti tantam reuerentiam,dñt
regi Christo,q ad aliquẽ pastum,hoc est dictu ad aliqua de-
lectabilia non dñt egredi vel exire , nisi ad illa ad quæ vide-
rint ipsum primitus exiuisse.s. ad oia illa opera perfectionis
ad quæ ipse dum viueret est egressus. Vbicunq; declinabat,
quæ prima erat sequebantur &c.Eze.1.Vel pone si vis q re-
ligiosi se debent suis regib. prælatis,& maiorib. cõformare,
& eos præficere,& præferre.¶ Apes ẽm eundem, regem sibi 9
eligunt magnitudine,& spẽ insigniorẽ,& mansuetudine ani
mi clariorem,quia si habet aculeum,eo non vtitur ad vindi
ctam.Sic verè prælatus maior virtute,& perfectione,& spe-
ciosior honestate,& conuersatione benignior mãsuetudine,
& compassione præ cæteris debent esse,quia aculeo vindic-
tiuæ potestatis non debet vti ad vindictam,sed tñ ad corre-
ctionem.ideo ad Titũ.1.Oportet Episcopum esse sine crimi-
ne,non vinolentum,iracundum &c.¶ Apes gñaliter quanto
sunt corpore maiores,tanto sunt aio mitiores. Sic homo q̃- 10
ro est maior dignitate,nobilitate,officio vel fortuna,tãto be
nignior debet esse.Eccl.3. Quanto maior es,humilia te &c.
¶ Apes ẽm Amb.in hexameron,obediunt regi suo, & si qua
inobediens fuerit,seipsam puniẽs proprio aculeo se occidit. 11
Sic subditi debent obedire prælatis suis, alioquin inobediẽ
tiæ suæ iaculo mortem propriam incurrunt. Vel pone si vis
q ipsa aĩa quæ non obedit regi Christo , & mandatis eius,p-
prio suo aculeo,hoc est dictu,remorsu cõscientię uulnerat.1.
Re.vlt.Irruit super gladium suum,& mortuus est. Vel dic q
homo qui videt,q regi suo Christo vel prælatis, aut eorum
mandatis.vt debet non obedit,dẽt seipsum punire,iaculari
& pniã castigare.1.ad Cor.9.Castigo corpus meum,& in ser
uitutẽ redigo. ¶ Secundũ eundem,in apium examine nulla
est ociosa.Nã aliæ certãt quasi in bello campestri cõtra alias 12
apes,alię vigilant circa victũ,alię futuros explorant imbres,
& speculantur concursus,alię ceras florib.& mella cõponũt,
aliæ cellulas,nunc rotundas, nunc quadras mira cõnexione
faciunt,& tñ inter tã diuersa opera,nulla alienis laborib.insi
diatur,nulla raptu victum quærit,sed proprio volatu,& labo
re inter herbas,& flores congrua cibaria recolligit, & requi
rit.Recte sic dẽt esse in examine apũ spũalium , hoc est dictu
.in collegio ecclesiæ.Nullus.n.debet vacare ocio vel corpo-
ri,sed oẽs ẽm exigentiã status proprij laborare.Ibi.n.alij de
bẽt certare.Isti sunt milites,& principes,qui cõtra alias apes
.i.contra malos christianos,vel et infideles , debent totis vi-
scerib.dimicare,de malis iustitiam faciendo,& pro fide con
tra incredulos propugnando.2. ad Ti.2. Labora sicut bonus
miles Christi.Item alij circa victũ inuigilant,& isti sunt agri
colæ,& mercatores per quos cunctis fidelib.de victualib.p-
uidetur.Eccl.38.Est qui tenet aratrum,& qui gloriatur in ia
culo.Item alij futuros explorant imbres,& concursus,& isti
sunt doctores,prædicatores,& speculatiui, qui futurum im-
brem venturæ fęlicitatis quo ad bonos,& cõcursum futuræ
aduersitatis quo ad damnatos,cõtinuè meditantur,& ipsam
præuidentes,aliis ipsam suis sermonib.manifestant. Vel per
istas apes intellige dispensatores,& officiales,q dẽt de futu-
ris puidere,& ea prouidere.Sap.8.Nouit pterita, et de futu
ris æstimat.Alij mel,& ceram componunt,isti sunt religiosi
vel alij perfecti viri,qui mel deuotionis,et ceram compassio
nis,à qua nutrit ignis dilectionis cordiũ vel cõuentuũ suo-
rum,conficiunt,et componunt.Can.4.Mel,et lac sub lingua
tua.Itẽ alij cellulas rotundas vel quadras faciunt. Isti sunt p
dicatores,qui alios ædificant suis doctrinis , et ipsos faciunt
domos dei,tunc rotundas per velocitatẽ,et obedientiã,nũc
quadras per firmitatem,et cõstantiã. Esa.9.Quadris lapidib.
ædificabimus.Item nullus alii inuidet,qa p certo nullus dẽt
in ecclesia alii inuidere,nec victum q̃rere per rapinam,sed la
bore,et exercitio necessaria procurare,nec alter alterius de
bet laborib.insidiari.Quod est contra ambitiosos,et auaros,
qui aliorum laborib.vt diuitijs insidiantur,nec sunt contẽ
ti quilibet loco suo,imo alter alteri insidiatur, vt suum offi-
cium

ſuo,imo alter alteri inſidiatur, vt ſuum officium vel benefi-
cium fraude vel violentia ſibi tollat.Ge.3.Et tu inſidiaberis
calcaneo eius. Vel pone ſi vis ꝙ clerici non dñt vſurpare offi
cium militum,vel econuerſo &c.ſicut fecit Ioſias rex,qui ſa
13 cerdotis officium vſurpauit,& iō factus eſt leproſus.¶ Apes
habent ſpicula ſua,quib.ſe defendunt,& morti ſe exponūt ꝓ
domicilioꝝ tū ſuorū defenſione,& licet ſint infirmæ corpore,
non tñ ſapientia vel vigore,vt dicit idē Amb.in hexameron.
ſic boni religioſi vel ēt prælati dñt habere ſpicula zeli,iuſti-
tiæ correctionis,& rigoris , vt domum ſuā ſ.religionem vel
eccleſiam ab alijs.ſ.detractorib.& inuſorib.tueantur , & ꝓ
tuitione, & defenſione hmōi domus vel cōmunitatis debet
quilibet vſq; ad mortem certare.Ecc.4.Vſq; ad mortem cer
ta pro iuſtitia.Et licet ſit homo infirmus corpore ad litterā,
vel potentia,debet tñ ſapientia præpollere a. ad Cori.11. Si
imperitus ſum ſermone,non tñ ſciētia. Hucuſq; Ambroſius
in hexameron.¶ Secundum Ariſt.li.9.c.40.Apes adducūt ex
14 herbis,& florib.in ſuis aluearib.illa quibus indigent ad præ-
parationē mellis,& præcipuè in quibus eſt glutinoſitas,qui-
bus illinunt ſuperficiem aluearis,ne intrent aīalia venenoſa,
& ſi nimis amplus fuerit introitus,ſtrictificant eum.Sic ve-
rè boni debent aggregare in alueari cordis ſui flores,& her
bas.i.exempla ſanctorum,vel dicta ſacræ ſcripturæ, ad faciē
dum,& generandum mel deuotionis, & grę, & ſuperficiem
ſui cordis debent illis exemplis illinire, ne ſubintrent aīalia
venenoſa.i.tentationes diaboli,& peccati,& ſi introitus.i.ſen
ſus exteriores,vel cogitatio,vel ēt conſciētia, fuerint nimis
ampli,aperti , & expoſiti,ſ. ad delectabilia huius mundi dñt
ipſa ſtrictificare per arctitudinem conſcientiæ, & diligentiæ
clauſuram,ne.ſ.aliquod delectabile ſubintret.Eſai.26.Clau-
de oſtia tua ſuper te,& 1.Mach.5.Obſtruxerunt portas lapi-
dibus.Nam ſicut dr̄ Mat.7.Arcta eſt via ad vitam.Vel dic,ꝙ
apes,quæ ſunt alijs animalib.ſapientiores,ſignificant bonos
prædicatores, qui.ſ.mel ſuauis eloquentię ſecum portant,ꝙ
bene dicit Pli.li.11.c.17.Vbi ait ꝙ examen apum ſuper os Pla
tonis dum erat infans,ſedit,in ſignum eloquentiæ,& ſapien-
tiæ futuræ,quod etiam de beato Ambroſio audiui.Tales er
go de florib.i.de ſanctorum autoritatibus debent conficere
mel doctrinę,vt ſic poſſint alios prædicando ſuauiter enutri
re,& ſic eis dicatur illud Cantic.4. Fauus diſtillans labia tua
mel,& lac ſub lingua tua. Et ſicut apes primo ædificant do-
mos regum ſuorum,deinde aliorum qui cuſtodiunt alueare
ſm Ariſt.ibidē, ſic in alueari eccleſiæ prædicator primo de-
bet certare de ædificanda domo regi Chriſto cordib. audi-
torum,deinde alijs,ſ.angelis atque ſanctis. Vel dic quòd re-
ges,hoc eſt dictu,prælati,& epiſcopi dñt eſſe primi, & dein-
de illi qui ad cuſtodiam alueorum deputātur, hoc eſt dictu,
milites,& barones,qui habent eccleſiam defendere vel tue
ri 1.ad The.4.Qui in Chriſto ſunt reſurgent primi.Gen.49.
prior in donis,maior in imperio.Vel pone ꝙ illi,qui ſunt re-
ges,ſe & alios bene regendo,habebunt in paradiſo primam
ſedem.Figura de Ioſeph,& fratribus ſuis ſedentibus ordina
te.Ge.43. quia.ſ.ipſe fecit eos ſedere ſm ꝙ erant priores æta
te,in priori loco . Sic Chriſtus ſeniores.i.meliores in priori
dignitate per aliquid promouet atque locat. Vel pone quòd
prælati debent regibus.i.melioribus qui ſe ſciunt debite re-
gere,dare primam ſedem.i.meliorem præbendam. Vel dic,
ꝙ in alueari cordis noſtri non debemus primo,& principali
ter facere ſedem Chriſto regi noſtro,& deinde ſuis familia-
ribus,& propinquis,ſ.angelis atque ſanctis, ipſoſque per iu-
gem memoriam eorum debemus collocare in aula cordis
15 noſtri.¶ Apes primo recolligunt mel in pedibus anteriorib.
deinde ad medios pedes tranſmittūt,deinde ad poſteriores,
& ſic volant ad alueare,& tunc manifeſtatur in eis pondero
ſitas.Sic fideles debent mel gratiæ, & deuotionis recollige-
re in primis pedib.hoc eſt dictu,in prima ætate, & pueritia,
& ipſum remittere ad medios pedes,hoc eſt dictu,ad mediū
vitæ ad iuuentutem, & deinde ad poſteriores,ſ. ad ſenectu-
tem,vt.ſ.ab ipſis annis puerilibus incipientes, vſque ad mor
tem in gratia perſeuerent,& ſic erunt ponderoſi.i.maturi,&
honeſti,& volare poterunt ad aluearia paradiſi.Contra mul
tos qui in iuuentute non incipiunt,vel ibidem deficiunt.Cō
tra quas Ecc.11.Mane ſemina ſemen tuum,& veſpere ne ceſ
16 ſet manus tua.¶ Apis ſm Ariſt.Propter paſtum,& mel acqui
rendum aliquando dimittit alueare,vadens ad campos pro
floribus inueniendis,verumtamen de vno flore ad alium nō di-
ſcurrit imo florem primum non dimittit, quandiu ibi inue-
nerit neceſſarium nutrimentum,& poſt cum onerata fuerit,
ad locum reuertitur vnde venit. Talis debet eſſe clericus,ꝙ
ſi alueare ſuum.i.eccleſiam vel officium aliquādo dimittat,
vt ad campos,hoc eſt dictu, ad ſtudium vadat pro melle do
ctrinæ,& ſcientiæ acquirendo,nō debet de vno flore,hoc eſt
dictu,de vna facultate,& ſciētia ad aliam euagari,vtpotè de
theologia ad ſcientiam ſecularem , ſed cum oneratus fuerit
.i.ſufficientem ſcientiam acquiſierit , debet ad alueare pro-
prium,hoc eſt dictu,ad ſuam eccleſiam reuenire,vt ibi Deo
ſeruiat,& ſubditos ſuos doceat,vt tenetur,vt dicat illud Lu.
ia.Reuertar in domum meam vnde exiui. Et Prou.25. Mel
inueniſti,comede quod tibi ſufficit.¶ Apes ſm eundem libē 17
ter frequentant folia,& flores oliuæ, & manent ſuper ipſam
longo tpe, & ibi accipiunt materiam vnde tādem conficiūt
mella ſua. Sic debent boni Chriſtiani iugiter commorari ſu
per oliuam,hoc eſt dictu,ſuper opera miſericordiæ,quę per
oliuam(cuius oleum recreat feſſa membra) deſignantur, &
exinde colligere materiam,hoc eſt dictu,merita, & virtutē,
vnde mel æternæ dulcedinis conficiāt,& acquirant. Beati.n.
miſericordes,qm̄ ipſi miſericordiam conſequentur. Matt.5.
¶ Qñ rex apum non poteſt volare, ferunt eum turba apum, 18
& ſi rector fuerit viuus,tunc mares ſunt in vna parte,& fęmi-
næ in alia.Si autem mortuus, tunc fœminæ cum maribus cō
uerſantur.Sic verè quando prælatus eſt defectuoſus,nec po
teſt volare ad opera actiuę vel contemplatiuę, apes aliæ, vi-
delicet ſubditi, debēt ipſum totis affectionib.ſupportare.ad
Gal.6.Alter alterius onera portate.ad Ro.15.Debemus nos
firmiores.&c.Et ſi rector fuerit viuus hoc eſt dictu,ſi præla-
tus ſit bonus diligens,& circunſpectus,tunc facit mares à fę
minis ſeparari,quia bene cauet ꝙ ſacerdotes nō habeant cō-
cubinas.Sed ſi rector iſte fuerit mortuus,hoc eſt dictu,ſi fue
rit prælatus negligens,& vitioſus,tunc mares habitant cum
fęmellis,quia tunc quilibet ſacerdos,& clericus habet ſuam
vt ſit ſicut populus ſic ſacerdos Eſa.24.& Oſeæ.4. Figura. 1.
Eſd 9.vbi populus Iſraeliticus,i.ſacerdotes in abſentia Eſd.
1.boni prælati,duxerunt alienigenas.i.concubinas, quas fe-
cit poſtmodum ſeparari.Vel pone, ꝙ prælatus bonus dr̄ di-
ſtinguere inter mares.i.inter virtuoſos,& fęminas.i.viles,&
vitioſos,vt.ſ.illos promoueat,hos repellat Sed econtra prę-
latus mortuus non diſcernit,& ideo fęminę ſunt in domibus
maſculorum,hoc eſt dictu quòd pueri,& peccatores ſunt in
dignitatibus,& officijs,quæ tantum maribus.i.bonis homi-
nibus debebantur.Vel pone ꝙ rector eſt Chriſtus, ante cu-
ius mortem mares,& fęminæ,ſ.fideles , & infideles iudæi.&
pagani diſtinguebātur,ſed poſt mortem ipſius inuicem ſunt
vniti,& facti ſunt vnū ouile,& vnus paſtor.Io.10.Ideo Eſai.
11.Habitabit lupus cum agno,& pardus cum hædo accuba
bit.& Eſa.65.Leo & bos paſcentur ſimul.¶ Inter apes fęminę 19
habēt acutiorem aculeum,quam maſculi. Et multi marium
carent aculeo,& fęmina rectoris eſt dupla.Sic verè inter ho
mines,fęminæ habent acutiorem aculeum.i.aſtutiorem ma
litiam,q̄ maſculi, quia breuis omnis malitia ſuper malitiam
mulieris.Eccl.25.Acutius.n.pungunt per verba,& imprope
ria quàm mares.Multi etiam marium carent aculeo detra-
ctionis,& huiuſmodi. Vel pone quòd mares ſunt boni præ-
lati, fœminæ ſunt mali,tepidi,& imbecilles . Sed pro certo
fœminæ acutius pungunt, quam maſculi , quia mali prælati
aculeo ſeuitiæ,& rapinæ acrius corrigunt, excoriant, & pu-
niunt,q̄ benigni.Aculei carent in caudis earum. Apocal.9.
¶ Secundum eundem fœmina rectoris eſt dupla reſpectu
aliarum apum.Sic verè chariſſimi fęminæ,i.prębendæ recto 20
rum.i.maiorum,& pręlatorū ſunt duplæ,quia.ſ.iſti pro parte
ſua accipiunt non ſolum duplum,imo totum.¶ Aliquę apes 21
carent aculeo,& volunt quaſi pungere,& nō poſſunt.Et ſunt
rectores apum duorum modorum,quia quidam ſunt rubri,
& hi ſunt meliores,alij ſunt nigri,qui ſunt deteriores.Sic in-
ter prælatos aliqui ſunt imbecilles,ſine aculeo debitæ corre
ctionis,iuſtitiæ,& punitionis,qui libenter punirent, & pun-
gerent,ſed non audent.Et ſunt duo genera prælatorum,bo-
ni.ſ.& mali Primi qui ſunt rubri per charitatē Alij nigri per
peccatorum deformitatem. Denigrata eſt facies eorum ſup
carbones.Thren.4.Quod etiam poteſt dici de malis paupe-
ribus,qui.ſ.libenter pungerent,& nocerent,ſi aculeum po-
teſtatis haberent.Eccl.13. Nequiſſima paupertas in ore im-
pii. ¶ Conditio bonæ apis eſt , quòd ſit parua,rotunda,in le 22

côstricta, in medio cura mediocriter villosa. Talis esse debet
vir rectè perfectus, quia debet esse paruus per humilitatem,
constrictus per conscientiæ arctitudinem, villosus per appa-
rentiç sanctitudinem. Villus.n.exterius paret, & significat ho
nestatem, quia in isto debet esse villositas, & hirsuties per ha-
bitus humilitatem, & debet esse rotundus per obedientiam,
& boni exercitij velocitatem, curuus in medio.i. in corde p
compassionis, & clementiæ pietatê. Esa.51. incuruare vt trá-
23 seamus. ¶ Aliquç apes pascunt florib. montanis, & aliquç hor
tulanis. Sed primç sunt minores, & fortiores, & magis patiê-
tes laboris, & sm Plin li.10.c.18. horribilioris aspectus, & in
concauitatib. arborum vel in specu cômorantur. Per primas
intellign religiosos, qui in montib. contemplationis, & perfe
ctionis accipiunt victum suum, s. gratias, & virtutes, & isti de
bent esse horribilis aspectus per habitus vilitatem, & abstinê
tiæ squaliditatem, & in concauitate arboris Crucis Christi,
& in sepulchris suis debent cômorari per considerationis sa
gacitatem, iuxta illud Apostoli. Absconderunt se in speluu-
cis. Per alios intelligo seculares, qui in hortis, & ciuitatib. cô
morantur, & conuersantur. Sed primi sunt minores per hu-
militatem, & fortiores per patientiam, & firmitatem, & ma-
iorem laborem pçnitentiæ sustinentes, quia qui veraciter pç
nitet, laborem pçnitentiæ non abhorret, dicit Aug. Vel si vis
expone de angelis, & hoibus, quia angeli in montib. paradisi
morantur, hoies aût in hortis, & specub. huius múdi. ¶ Apes
24 sedent super aluearia sua, & fugunt quod superfluú est in fa-
uis, & dr q si hoc non facerent, exinde nascerêtur araneæ, &
apes morerentur. Sic verè homo debet sedere super alueare
proprium.i. super conscientiam suam per eius iugem discus-
sionem, & si viderit ibi aliquid esse superfluum vel nociuum
debet, illud fugere, hoc est dictu, extrahere vel expellere per
confessionê, vel alias, alioquin ibi generabitur aranea.i. pctm
mortale, & sic apis.i. aia spiritualiter morietur. Vel pone q di
uites debent superflua fauorum.i. diuitiarum suarum expel
lere, pauperib. erogando, alioquin vermes.i. ad litteram ge-
nerantur, vt patet in blado, & vino vsurariorum, & sic homo
moritur per pctm. Figura de manna quod seruatum côpu-
25 truit. Exo.16. Iô Iac.5. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt. ¶ Apes
qñ parum est de melle in oíbus earum, deserunt eas, & pu-
gnant cum illis, quæ volunt extrahere mel, & ideo sape vidê
tur sedere super aluearia quasi paratæ ad resistendum. Sic ve
rè qñ in domibus conscientiarum nostrarum parum est de
melle deuotionis, debemus eas delerere, i. desertas reputare,
& desuper debemus sedere per earum discussionem conti-
nuam, & contra eos qui mel deuotionis nobis volunt aufer
ri.i. contra demones, & eorum insultus, & tentationes debe
mus per perseuerantiam, & per virtutum militiam fortiter
dimicare, & semper esse parati eorum malitijs contraire. ad
Eph.6. Induite armaturam Dei, vt possitis resistere. Vel po-
ne q qñ mundani vident, q in domo sua.i. in mundo deficit
mel grę, & deuotionis, debent eam relinquere quantum ad
desiderium, & affectum, & ad paradisum, quæ est terra lacte,
& melle fluens, euolare. Hier.12. Reliqui domum meam, &
dimisi hæreditatem meam. Vel dic qûo iuuenes debêt relin-
quere mundum, & ad religionem volare. Exi de terra tua, &
de cognatione tua, & veni in terram. &c. Ge.12. ¶ Inter apes
26 sunt quædam longiores, quæ nimis comedunt de melle, nec
tñ mellificant, nec laborant, & ideo aliæ apes breuiores pu-
gnant contra eas pugna forti, & nituntur eas expellere de al
ueari. Sic verè in religione vel côuentu vel etiam in ecclesia
seculari aliquando sunt aliqui longitudine.i. statu, & eminen
tia alios præcellentes, qui tñ mel deuotionis, & grę etiá mel
temporalis subuentionis non conficiunt, vel acquirunt, vnde
non faciunt nisi comedere labores aliorum, quia labores spi
rituales comedunt per detractionem, temporales autem co
medunt per inutilam promotionem, quia volunt habere pri
mas cathedras in synagogis, & primos recubitus in mensis.
Mat.23. Vt communiter.n. tales qui de nullo seruiunt in ec-
clesia, habent beneficia pinguiora, & ideo aliæ apes breuio-
res, hoc est dictu, fratres, & clerici boni, & religiosi, & humi-
liores, debent ad eorum expulsionem, prout poterunt labo-
rare, quia sm Aposto.2. ad Thes.2. Qui non laborat, non má
ducet. ¶ Rex apum sm Aristot. non apparet extra alueare, ni
27 si in magno apum strepitu circûseptus, & qñ rex vnus apum
volat cum agmine suo, aliquando apes alterius examinis af-
ficiunt eum, & dimittunt primum regem, & illi qui plures ha
bet, aliæ se adiungunt. Quod si rex suus velit eas sequi, vt
ad imperium suum retrahat, occidunt eum, & sequuntur
nouo electû. Talis est Christus, quia qñ alueare paradisi ca-
uit, ipsum concomitata fuit apum.i. angelorum cçlestiú mul
titudo. Lu.2. Facta est cum angelo multitudo Luc.2. Facta est
cum angelo cçlestis exercitus. In mundo etiam habuit alias
apes secum.s. apostolos, & discipulos, in quorum medio p
fuit. Ioan.20. Et qñ iste rex cum examine suo.i. cum captiuis
quos redemerat volauit, s. ad cçlum in ascensione, tunc apes
alterius examinis, videlicet peccatores, & maximè gentiles,
qui erant de examine diabolo per infidelitatem, reliquerût
ipsum diabolum regem suum, & istum regem Christum per
fidem, & dilectionem sunt secuti. Et ideo si primus rex tuus
diabolus, cui obedisti in statu pcti, te insequitur per tentatio
nes, vt suo imperio iterum te supponat tu debes ipsum occi
dere.i. contra eum inquantum poteris repugnare, & cum re
ge Christo electo fortiter te tenere. Leu.26. Nouis supe
nientib. vetera proijcietis. Ge.29. Amorem sequentis priori
prçtulit. Heb.10. Aufert primum, vt sequens statuat. Iste ha
bet plures ex parte sua, quia.s. angelus, & hoies, & ideo ma-
gis est eligendus. Figura 3.Reg.12. vbi separatæ sunt decem
tribus à Roboá, & sequutæ sunt Hiereboá, & principem tri-
butorum à Roboá missum pro eorum reuocatione, lapida-
uerunt. Roboam dissipans plurimus, significat diabolum.
Hieroboam superius iudicás significat Christum. Iste ergo
eligitur, alius repellitur, princeps etiam tributorum (nouus.
superbia, à nobis penitus destruitur. Vel pone si vis figuram
de arbore Da.4. qua incisa fugerunt bestiæ de sub ea. Vel po
ne figuram de controuersia domus Isboseth, & domus Da
uid 2.Reg.3. finaliter autem domus Dauid obtinuit. &c. Vel
pone q rex primus est Christus, qui examen generis huma-
ni perdiderat, & maximè populum iudæorum, qui alium.s.
diabolum sequebantur, & ideo ad eos reducendos præsen-
tialiter venit, & ab eis est occisus. Figura de Hieroboam.i.
de patre qui principem suum misit pro populo suo reducen
do, qui ab eis occisus est Tho.2. Occiderunt regem filij eius.
¶ Apes sm Arist. per diuersas partes se diuidunt, & vna pars 28
sequitur vnum regem, alia alium, & quando sunt diuisæ, tûc
faciliter sequuntur illum regem qui plures habet. Si in aluea
ri religionis vel ecclesiæ fit sæpe dissensio, diuisio, & partiali
tas, & maximè in electione noui prælati, quia tunc vna pars
se tenet cum vno, alia cum alio, & faciliter ad illum qui ha-
bet plures fautores, & adiutores, alia se conuertunt. Figura
3.Re.16. vbi vna pars sequebatur ambri, altera autem secuta
est zambri. ¶ Inter apes accidit q qñ apes vnius regis, alteri 29
se coniungunt, & iste primus vult eas sequi, & reducere, oc-
cidunt eum apes. Sic verè qñ aliqui coniungunt se diabolo
per pctm, & ipsum faciunt regem suum, tunc si rex proprius
.i. prælatus vel prædicator vult ipsos reducere per correctio
nem, ipsum sæpe occidût per infamiam & detractionem Ma
lu.n. suos prædicatores, & correctores occidunt, & diffamat,
qñ prædicant veritatem, vt eos reducunt ad statum salutis.
Figura vt supra de Hieroboá, & Roboá, quia sicut dr Prou.
9. Qui erudit derisorem; ipse sibi iniuriam facit, s. derisor.
¶ Apes sm Arist. qñ pungunt, cito moriuntur, si totum infi- 30
xerunt aculeum, quia tunc exit cum aculeo intestinum. Re
ctores etiam apum raro pungunt etiam incitati. Sic verè illi
qui totum aculeum correctionis volunt infigere sine aliqua
pietate per inmoderatum zelum vindictæ, cito moriuntur
per crudelitatem, quia si sic se exulcerant, q interius intesti
num, i. conscientia vulneratur, quia testante Seneca, Culpa
est totam culpam persequi. Rectores etiam.i. prælati raro, &
inuiti debent pungere per excommunicationem. Ideo dicit
Seneca, & Hugo, Alteri sęnis et ignoscito, tibi autê nunquá.
Quod est contra multos, qui nimis sunt seui ad puniendum,
& nimis prompti ad excommunicandum. ¶ Quando in al- 31
ueari apum est aliqua mortua, aliæ apes festinant eam expel
lere, sunt.n. animalia munda, & ideo res fçtida grauant eas.
Sic verè qñ in alueari ecclesiæ vel religionis est aliqua perso
na mortua per hæresim vel per obstinationê, aliæ apes.i. bo-
ni, & fideles debent eam expellere, nec debent cum ea con-
uersari, ne forte per eam corrumpantur, quia qui tetigerit pi
cem, inquinabitur ab ea. Eccl.13. Ideo Proue.22. Ejice deriso-
rem. &c. Numeri 16. Separate vos de tabernaculis hominû
peccatorum. Figura de leproso qui expellebatur extra ca-
stra. Leuiticor.13. ¶ Foetor, vt dicit Aristote. est grauat apes, 32
& ideo

& ideo volando eijciunt stercus suum antequam in alueare
rotrent. Ventus etiam eis nocet, & ideo tpe ventoso debet
tegi alueare, & ex fœtore sepius infirmantur. Sic religiosi an-
tequam intrent alueare religionis, debet relinquere stercus
suum. i. diuitias temporales, saltem quantum ad affectum, &
debent fugere fœtorem luxuriæ, alioquin infirmari poterũt
per delectationẽ, consensum, & cogitationem. Ventũ ẽt ina
nis gloriæ dñt fugere, & contra eum discretionis operculo
se velare, & per humilitatem se ab hoĩbus occultare. Seneca.
33 Esto occultator virtutum, sicut alij vitiorum. ¶ Apes infir-
mantur qñ nimis quiescunt, & ideo non amant otiũ vel quie
tem, imò otiosas à se eijciunt, & expellunt. Sic verè qñ hoĩes
& maximè religiosi quiescunt in delicijs, & otio, nec se exer
citant per pœnitentiam, & laborem, tunc faciliter infirmãtur
per delectationem, & tandem moriuntur per consensum, &
operationẽ, & ideo non debent esse otiosi, sed otiosos de suis
colonijs effugare. Eijce ancillã. i. otiositatem, & filium eius
.i. otiosum. Ge. 21. Ideo 1. ad Tim. 4. Exerce teipsum ad pieta
34 tem. ¶ Apib. in æstate conuenit locus frigidus, in hyeme aũt
locus calidus. Sic verè in æstate prosperitatis mundanæ ne-
cesse est ꝙ in loco frigido, hoc est dictu, in timore dñi, qui ad
modum frigoris cõprimit, & constringit, habitemus. In hye
me aũt aduersitatis debemus calorem spei, & charitatis quæ
rere, vt. s. speremus ꝙ sicut abundant passiones Christi in no
bis, ita & per ipsum abundabit cõsolatio 2. ad Cor. 1. Iõ Iob
35 24. Ad calorem nimium trãsiet ab aquis nimium. ¶ Si homo
dimiserit apib. nimis de melle, parum post modum operabũ
tur, & si nimis parum dimiserit, tunc senescent ad operãdũ,
& ideo ſm quãtitatẽ apũ debet eis mel relinqui. ꝙ si mel nõ
habuerit. ficubus & alijs dulcib. nutriantur. Sic verè si hoĩes
& maximè religiosi habeant multum de melle hoc est dictu,
de scientia, & doctrina. tunc parum operantur per pœniten-
tiam, & laborem, sicut patet in mũdanis, quia scientia ad mo
dum mellis inflat, charitas aũt ædificat 1. ad Cor. 8. In multa
.n. sapientia multa est indignatio. Eccl. 1. Si autem nimis pa-
rum habuerint de hoc melle, tunc similiter nesciunt labora-
re, & ideo custos aluearis. i. prælatus debet ad sufficientiam
in aluear ecclesiæ relinquere, & introducere mel doctrinæ,
ꝙ si mel scientiæ, & doctrinæ eis deficiat, debet apes. i. subdi
tos suos ficubus dulcib. hoc est dictu, sanctorum patrum exẽ
plis, & imitationib. enutrire. Mich. 7. Præcoquas ficus dilexit
aĩa mea. Vel dic ꝙ abundantia mellis. i. bonorum tempora-
lium facit hoĩes inhabiles ad laborem. Ideo Prouer. 25. Qui
mel multum comedit, non est ei bonum. Nimia etiã pauper
tas, & indigentia aliquando impedit bonũ opus, sed medio-
critas in olbus prodest. Ideo Prou. 30. Nec diuitias nec pau-
pertates dederis mihi dñe, tribue tm̃ victui meo necessaria.
36 ¶ Qñ apes contendunt in alueari, signum est quòd volunt il
lud, relinquere, & ideo custos earũ debet irrorare vino dul-
ci, & sic manebunt. Sic verè qñ in alueari ecclesiæ vel religio
nis contendunt ipsæ apes. i. clerici vel religiosi per conspira-
tiones ac discordias atq; lites, tunc ne forte dimittant aluea
re suum per appellationem vel apostasias custos suus prælatꝰ
debet eis infundere vinum dulce, hoc est dictu, dulcẽ & be-
nignam consolationẽ, & monitionẽ, & sic sedari poterit bri-
ga sua, & in alueari proprio remanebunt. Exemplum de Ge
deone qui sedauit Effraim. Iud. 8. Responsio. n. mollis fran-
git irã. Prou. 15. supra dicta dicit Aristoteles li. 8. & 9. ¶ Apes
37 non faciunt strepitum nisi volando. Sic nec homo facit stre-
pitum iactãtiæ vel detractionis, nisi qñ volat per superbiam
& vanitatem. Strepitus alarum ipsarum. &c. Apoc. 9. ¶ Dicit
38 Arist. lib. 4. & ẽt sensui patet, ꝙ pedes apum posteriores sunt
anterioribus longiores, & hoc pp ambulationem, & vt à ter
ra facilius eleuantur. Primi pedes sunt affectiones ad tpalia,
posteriores affectus ad spiritualia 1. ad Corin. 15. Prius quod
animale est, deinde quod spirituale est. Quia pro certo affe-
ctus spirituales debent in nobis esse longiores per longani-
mitatem, altiores per contemplationem, quã ipsa pars ante-
rior. i. quam affectus carnales, vt semper proficiamus de bo-
no in melius. Ideo Apo. 2. Posteriora tua plura priorib. Iob
8. Prima tua fuerint parua, & nouissima tua multiplicentur
nimis Iob. 42. Dominus autem benedixit nouissimis. Iob. Et
hoc vt à terra. i. ab amore terrenorum citius valeant nos le-
uare per desiderium æternorum. Figura Leuit. 11. Nam aial
volatile quadrupes erat immundum nisi haberet pedes po-
steriores anterioribus longiores. Sic illi qui non habent affe
ctus spirituales maiores, & longiores. i. durabiliores carnali
bus, immundi quo ad Deum iudicantur. Vel si vis pars ante
rior est iuuẽtus, posterior est senectus, quæ pro certo debet
pedes longiores. i. virtutes durabiliores, & affectiones per-
manentiores, & à terra. i. à temporalib. per contemptum ele
uatiores. Quod est contra multos, senes qui iuuenib. sunt pe
iores, & auariores ¶ Secundum Arist. li. 9. qñ in alueari cor- 39
rumpitur mel tunc exinde generatur vermes, qui faciunt tex
turam sicut aranea, & sic infirmantur apes vel moriũtur. Sic
verè qñ in aluear ecclesiæ corrumpitur mel. i. doctrina eccle
siastica per hæresim, & errores, tunc multi vermes diuerso-
rum peccatorum exinde generantur, & sic apes. i. fideles aut
infirmantur in fide titubando, aut totaliter moriũtur per hæ
resim, & errorem, & isteo Amos 8. Multi morientur, in omni
loco proijceretur silentium. ¶ Arist. li. 3. de generatione ani- 40
malium dicit quod apes multiplicãtur tempore pluuioso,
pp humiditatem, econtra autem tempore sicco minuuntur
propter defectum humoris. Sic pro certo, amici mundani
tempore pluuiæ, hoc est dictu tempore prosperitatis, & con-
solationis temporalis multiplicãtur, sed verè qñ humiditas
temporalis prosperitatis, & consolationis deficit, & siccitas
aduersitatis, & paupertatis abundat, etiam carnalem amici
minuuntur. Ideo Prou. 14. Etiam proximo suo pauper odio
sus erit, amici vero diuitum multi Proue. 19. Diuitiæ addunt
amicos plurimos. Secundum Isaac in dietis particul. duplex 41
inuenitur mel. apes. n. pascentes iuxta flores amygdalarũ fa-
ciunt mel magis temperatũ, & saporosum, & membrorum
spiritualium maximè mundificatiuum. Apes autem quæ pa-
scuntur super herbas amaras, vt est absynthium, faciunt mel
amarum, i. minus dulce, est tamẽ summẽ mundificatiuũ opi
lationis, hepatis apertiuum, hydropicorum iuuatiuum, mor
sus carnis rabidi curatiuum. Rectè talis est scriptura sacra, q̃
à florib. tam dulcibus, quàm amaris, i. ex auctorib. & verbis
tam dulcibus per promissiones, quàm amaris per communa
tiones est confecta, & ab ipsis apibus. i. ab ipsis patriarchis, ꝓ
phetis, & apostolis est conscripta, & ideo illud mel conscien
tiæ mundificatiuum, opilationis verecundiæ per confessio-
nem apertiuum, hydropisis insatiabilis auaritiæ curatiuum,
cõtra morsum canis rabidi. i. detractionis iuuatiuum. Ista. n.
omnia per mel sacræ scriptura sanantur, inquantum ibi dan
tur remedia cõtra cuncta. Verbum tuum dulce, quod sanat
omnia. Sap. 16. ¶ Secundum Pli. li. 11. c. 6. Apes in hyeme latẽt 42
& abscondunrur, quia vires non habent vt resistant niuib. &
pruinis, & flatib aquilonis. In verè aũt faba florente exeunt
ad labores. vñ tunc nulli licet inter eas vacare otio vel quie
ti, & primo faciunt de cera cellas suas, deinde vacant sobo-
li, postea mella parant. Hyems est tempus ante incarnatio-
nem, vbi abũdabat frigus infidelitatis. apes sunt sancti, & san
ctæ, vel tempus gratiæ, faba virgo, flos est Christus. In tempo
re ergo hyemis, hoc est dictu ante Christi incarnationẽ vbi
abundabat frigus infidelitatis, pluuia carnalitatis, gelu incõ
passionis, venti, & turbines tribulationis, apes. i. sancti, & san
ctæ, latitabant, s. in cauernis mundialis amoris. & temporalis
prosperitatis, quia tunc nullus erat ita sanctus, qui in tempo
rali substantia non gauderet abũdare, sicut patet de Abraã,
Iob & alijs, qui fuerunt ditissimi, & ratio est quia non pote-
rant resistere flatib. aquilonis, hæc est dictu, tentationib. luci
feri, qui tunc flabat in persona propria, quia ab aquilone pã-
datur omne malum super faciem terræ. Hier. 1. At vbi venit
plenitudo tpis, videlicet tempus gratiæ, quando faba. i. bea-
ta virgo Maria florem suum Dei filium nobis emisit, tũc exie
runt apes, id est sancti de alueari suo. i. de amore temporaliũ
per voluntariam paupertatem, dicentes Matth. 19. Ecce nos
reliquimus omnia. Tunc cœperunt laborare per pœniten-
tiam, & sedulitatem, vacare soboli per prædicationem, do-
mos suas in cœlo facere per meritorum acquisitionem, ce-
ram mollem componere. i. elemosynam, & compassionem,
mella construere, id est æternæ dulcedinis contemplatio-
nem, & deuotionem. Et ideo potuerunt dicere. Canticor. 7.
Mane surgamus ad vineam, videamus si floruit vinea, si flo-
res fructus parturiunt. Vel pone quòd boni tempore hye-
mis, id est tribulationis latitant, nec succumbant, tempore
autem veris & prosperitatis exeunt ad laborem, sicut patet
in martyribus, qui sæpe in tribulatione latebant, & in con-
fessoribus, qui tandem data pace ecclesiæ, labori pœniten-
tiæ se dederunt, vt eis diceretur. Canticorum 2. Iam hyems

43 transijt &c. ¶ Apes triplici munimine muniunt fauos suos,
quia primo faciuot vnam crustulam amaram, secundo aliam
dulciorem, tert.o aliam grossiorem, quæ fauorum est funda
mentum, & initium, vt dicit Pli. li. 11. c. 7. Sic boni, & peniten
tes ad munimentum fauorum suorum. i. bonorum operum,
& virtutum, debent habere tres crustulas, primam amaram
hæc est dolor contritionis, ſm dulcē, hęc est clamor cōfessio
nis, tertiā duram, & grossam, hæc est labor satisfactionis. Ista
.n. tria sunt fauorum. i. virtutum, & gratiarum, & melleæ de-
notionis primarium fundamentum, & coutra bestias vene-
nosas. i. contra demones, & vitia ne subintrarent ꝑsidium, &
munimen. Funiculus. n. triplex difficile rumpitur Ecc. 4. Cō
sideratio ēt mortis pctōrū, iudicij, & passionis Christi, ē fun
damentū perfectionis, ex qnibus surgit dulcis crustula spei,
& deuotionis, & cōsonationis, & tanoē alia durior. i. virtus
cōstātiæ, & lōganimitas. Memor esto ergo paupertatis meæ,
absynthij, & fellis. ¶ Apes lacbrymis, & guttis hummoris li-
44 niunt alueare, vt cōtra bestiolarū auiditates succis hmōi mu
niantur, ſm Pli. ibidem. c. 6. Charisſimi isti succi significant li
quorem pietatis, qua pro certo alueare cordis debemus vn
gere, si bestiolarū. i. demonū morsus, & tētationes volumus
euitare 1. ad Ti 4. Exerce teipsum ad pietatē, pietas. n ad oīa
45 valet. ¶ Apes ſm Plin. ibidem. ca. 8. non insident super flores
marcidos, sed recentes, & inde accipiunt materiā ad facien-
dum mel. Et qñ flores proximi cōsumpti sunt, mittunt specu
latores ad vberiora pabula requirēda. Charissimi flores mar
cidi sunt pctōres, æstu cōcupiscentiæ macerati, flores recen-
tes sunt boni, humore grāæ reuitentes. Apes igitur. i. boni nō
debent sedere per imitationē meditationem, & exempli ac-
ceptionem, & associationē, super flores marcidos. i. pctōres,
sed super recentes. i. super bonos virtutib. reuitentes, vt per
eorum imitationem, & exemplum ea ipsis accipiant mellis,
& deuotionis materiā. Sed si prope se nō inueniāt flores ta-
les, s. perfectos viros, certe ipsi debent speculatores suos. i. in
tellectū, & voluntatem vsq; in paradisum per contemplatio
nē mittere, vt ibi vbera pascua requirant, s. considerado qua
les flores ibi sunt, & qualem vuam duxerūt illi, qui in illis pa
scuis nunc morantur, vt eorum exēplo dirigat quilibet vitā
suam. Figura Num. 13. vbi existentes in deserto, miserunt ex
ploratores qualis erat terra promissionis. Sic deserto huius
mundi debemus mittere exploratorē nostrum, s. cōtempla-
tionē, & considerationem, vsq; ad terram promissionis para
disi prę florib. qui ibi sunt cōtemplādis, vt sic speculatores re
nuncient, dicentes. Cant. 2. Flores apparuerunt in terra nr̄a.
Vel si vis per flores marcidos intellige bona tpalia, per recē
46 tes bona æterna. &c. Per oīa sicut supra ¶ Apes dum sunt in
expeditione, si nox eas apprehenderit antequam ad alueare
proprium reuertantur, excubant supinæ, versa facie versus
cœlum, vt sic alas suas a rore, & pluuia custodiant, & vt alas
habentes siccas volent liberius in crastino ad opus suū, ſm
Pli. ibidē. c. 8. Sic verè dū nos sumus in expeditione, in guer-
ra, & in labore huius mundi si nos alicuius tribulationis hu
ius mundi nos apprehēdat antequam ad alueare paradisi ve
niamus, debemus supini iacere per spem, & æternorum con
templationem, quia faciem cordis. i. intellectum, & volunta
tem debemus erigere versus cœlum, exinde contra tribula-
tionis impetum auxilium implorando, & nunc clamemus in
cęlum, & miserebitur nr̄i Deus noster 1 Mac. 4. Et per tribu
lationem, & patientiam præmium sperando. Ideo ps. In no-
ctib. extollite manus vestras in sancta, & benedicite dn̄m. Et
hoc oe alæ nostræ. i. intellectus, & affectus, quibus debemus
volare per contēplationem, rore præsentis prosperitatis, vel
pluuia carnalis voluptatis madefiāt, sed vt in siccitate, & pu
ritate cōscientiæ puræ, & mundæ altius, & liberius ad actus
exeant operandi, quia beati mundo corde, qm̄ ipsi Deum vi
debunt. Mat. 5. Cōtra multos qui dormiunt versa facie. i. mē
te versus terrā, & dorsum ad cęlum, & cęlestia vertunt quasi
ipsa contemptui habentes, vilipendentes, & de eis non curā
tes. Hie. 2. Dorsum, & non faciem verterunt mihi 2. Para. 29.
Auerterunt faciem, & ꝑbuerunt dorsa. Vel pone ꝙ licet dor
miamus in deliciis huius mundi, tñ semper debemus habe-
re faciem cordis ad cęlū, & cœlestia apprehendēda. Ideo di
cit Christus Can. 2. Ostēde mihi faciem tuam. Vel pone qūo
boni qñ aduenit eis nox alicuius tribulationis, debent super
sedere vsque ad tempus, & tandem inuenta opportunitate
ad volatum bonorum operum remeare, quia. Vsque ad tem
pus expectabit patiens, & postea redditio iucunditatis. Ecc.
1. ¶ Apes dum sunt in expeditione, si aliquādo nox ea appre- 47
hendat, ordinant excubias suas, & in mane vna earū eas ex-
citat ad volandū triplici sonitu seu bombo, & tunc ad vocē
ipsius aliæ surgunt, & volant ſm Pli, ibidem. c. 10. Sic verè si
nox pcti mortalis apprehendat apes. i. bonos dum sunt in ex
peditione. i. in labore, & militia vitæ huius, ita ꝙ tunc inci-
piant dormire in delicijs mundi huius, facto tñ mane. i. orię
te sole iustitiæ in cordib. eorum, & per gratiam, & amorem
vna earum, videlicet bonus pręedicator, pręlatus, vel doctor,
ipsos debet excitare ad volandum, & ad surgendum de pec
cato, & ad volandum, ad æterna per affectum, & hoc triplici
sonitu. i. suppliciorum comminatione, terrenorum contem-
ptu & vilipēsione, æternorum promissione, & declaratione,
& sic alij debent surgere, & ad volatum pœnitentiæ, & con-
templationis celeriter se parare. Iste. n. triplex sonitus prædi
catoris, significat tres lanceas qnib. Ioab Absalon occidit. 2.
Re. 18. Tres sagittas quas præcepit Helileus iaci ad Syriam
destruendam 4. Re. 13. Tria sata farinæ mulieris euangelicæ.
Mat. 13. &c. Applica si vis figuras. Iō Prou. 30. Per tria moue
tur terra. &c. ¶ Apes ꝑdiuināt imbres, & ventos, quia si dies
serenus sit futurus, ad opera sua exeunt, si aūt esse debeat tur- 48
bulentus, de alueari proprio non exibunt, ſm Pli. ibidem. c.
10. Sic verè qñ dies prosperitatis est turbulentus per vitia, &
peccata, nos non debemus de alueari nostro, i. de secreto cō
scientiæ, vel de cōuentu, vel de religione, vel de diuinorum
mandatorum clausura exire, res mundanas, s. appetendo, &
mundi negocia ministrando, ne fortè vēto superbiæ, aut plu
uia luxuriæ, aut turbine auaritiæ subruamur, quia Dies illa
dies irę, dies tribulationis, & angustiæ. Soph. 1. Sed in die cla
ra hoc est dictu in bonis spiritualib. quæ sunt clara, & serena,
debemus volare ad laborem pœnitentiæ, & cōtemplationis,
quia in illa die stillabunt montes dulcedinem. &c. Ioh. 1. Sed
econtra multi exeunt in die prosperitatis mundanæ, & ideo
diuersis vitijs moriuntur. Figura de Esau Exeūte ad venatio
nem, & benedictionem perdente, & Iacob in domo manen-
te, & eam acquirente, quia verè multi dum exeūt ad mundi
delectabilia, & negocia, benedictionem Dei perdunt. Alij
aūt qui in domo claustri, vel in secreto cordis sui per humili
tatem se abscondunt, benedictionem æternam reportāt. De
alio autem exitu dicit pla. Exibis homo ad opus suū &c. Vel
pone, ꝙ in tempore tribulationis, tutius est vsq; ad tempus
latere, ꝙ se periculis exponere, & temere apparere. ad Ephe.
5. Redimentes tempus, quia dies mali sunt. ¶ Item inter apes 49
est ordo, quia iuuenes exeunt ad opera, & laborem, senes au
tem intus remanent, vbi mel, & cibos, & domos parant, ſm
Pli. Ibidem. Sic verè in alueari ecclesiæ, illi qui sunt iuniores,
hoc est dicto, imperfectiores, debent onera seculi, & tpalia
negocia ministrare 1. ad Cor. 6. Si habetis contemptibiles in
ecclesia, eos constituite ad iudicandum, seniores aūt. i. sapiē-
tiores, & perfectiores (quia cani sunt sensus hois. Sap. 4.) de-
bent in domo remanere. i. ad regimen domus ecclesiæ insti-
tui, vt sunt prælati, & prædicatores, qui mel deuotionis, & ci
bum lectionis, & pręedicationis debent componere tam pro
se ꝙ pro laborantibus. Vel pone melius ꝙ iuuenes. i. secula-
res qui exeunt ad exteriora negocia, debent prouidere de
temporalibus, religiosis & clericis senibus. i. perfectis, & sa-
pientibus, & maturis, qui in alueari ecclesiæ remanent. i. qui
melle doctrinæ, & gratiæ, lectionis, & prædicationis, eos ci-
bant, quia si spiritualia seminauimus vobis, non magnum est
si vestra carnalia metamus 1. ad Cori. 9. ¶ Quando ad aluea- 50
re apum veniunt aliquæ apes de foris floribus oneratæ, sta-
tim adsunt tres vel quattuor seniorum aliarum, quæ ad eas
recipiendum, & exonerandum sunt paratæ, secundum Plin.
lib. 11. c. 10. Sic verè apes seniores. i. religiosi perfecti, qui mel
conficiunt. i. qui solis spiritualibus habent vacare, licet nō vi
deantur curare de temporalibus, tamen quando ad alueare
suum. i. ad conuentum, vel religionem venit aliqua persona
onerata, s. diuitiis, & temporalibus statim sunt parati plures
ad ipsum recipiendum. alliciendum, & exonerandum, sicut
patet in mendicantibus, qui summè gaudent quando aliquis
diues ingreditur statum suum, vel quando apud eos eligit
sepulturam. Vel pone ꝙ quando aliqui vident alium onera-
tum diuersis curis, laboribus, & negociis, debent eum sup-
portare, & in suis oneribus adiuuare. ad Galat. 6. Alter alte-
rius onera portate. ad Romanor. 15. Nos qui superiores su-
mus

mus'&c. Vel allega de iuuentute ad litteram, q in oi ecclesia
vel conuentu, iuniores debent in exteriorib. laborare, senes
aût in domo quiescere, & mellificationi deuotionis vacare.
51 ¶ In examine apum faui ordinatissimè sunt locati, sed vt cõi-
ter in superiorib. fauis parum est de melle, in inferiorib. autẽ
multum, fm Pli.li.11.c.10. Sic verè in ecclesia dignitates, & of
ficia optimè sunt ordinata, quia alius est episcopus, alius est
archiepiscop'.&c. Ibãt cautè, & ordinate 1. Mac.6. Sed istud
est regulare, q in superiorib. & prælatis minus est de melle
deuotionis, & compassionis, q̃ in minorib. & subditis. Vel po
ne q apes.i. Deus & Angeli magis implent melle grẽ, & de-
uotionis illos, qui sunt inferius per humilitatem, q̃ illos q sunt
superius per præsumptionis, & superbiæ vanitatem. Esai.40.
Omnis vallis implebitur, & ois mons, & collis humiliabitur.
Vel pone q illi qui sunt superiores in gradu, & in ecclesiasti-
ca dignitate, debẽt minus habere de melle carnalis volupta-
tis. vnde Leuit.2. Præcipitur in altari Dei mel nõ offerri. Vel
dic q superiores sunt ecclesiastici, & clerici, inferiores aût sim
plices, & laici, quia verè tales inferiores plus habẽt hodie de
melle grẽ, & deuotionis, q illi qui in dignitate scientia sunt
maiores. Vel pone q pars superior ẽ aia, inferior aût est cor-
pus, quia verè plus debemus de melle cõsolationis dare par-
ti superiori, s.aiæ, & rõni, q̃ inferiori.i. quã corpori, seu carni.
52 ¶ Apes fauos suos suspendunt, & cadentes fulciunt. ibidem.
Sic verè bonus prælat' debet fauos.i. subditos suos suspẽde-
re per contemplationem, & æternorum desiderium, & amo
rem, & ad hoc eos incitare, & cadentes per pc̃m vel despera
tionem vel tribulationẽ, debet fulcire per prædicationẽ, &
monitionem, & consolationẽ. Ideo de bono prelato dr Ecc.
35 50. In vita sua suffulsit domũ. ¶ Itẽ dicit idẽ ibidẽ, q apes ge-
rulæ secundos flatus captant, timentq; asperum venti flatum
ne forte ab eo deijciantur, & mel quod portãt desiccetur, &
ideo volant circa terram. Illa aût quæ nihil portant, solent se
lapillis onerare vt eorum onere sint contra venti impetum
magis fixæ. Sic verè charissimi illi qui portant mel deuotio-
nis, & grẽ. s. boni, q virtuosi, debent timere vẽtum inanis glo
riæ præsumptionis, & superbiæ, quia fm Greg. Valde timen
dum est vitium quod ex victoria nascitur vitiorum. Et ideo
debent volare circa terram, i. circa mortis memoriam, & cir
ca considerationem propriæ vilitatis per humilitatem, quia
superbia non faciliter eleuat hoiem, quãquam bonum, si cir-
ca mortis memoriam occupetur. Illi aût qui vacui sunt mel
le gratiæ, & deuotionis, vt sunt pęnitentes, & incipientes, &
imperfecti, isti ne flatu superfluę euellantur debent accipere
lapillum. i. Christum (qui est lapis angularis) per desiderium
& affectum, in eius misericordia confidendo. Vel per lapil-
lum intelligo timorem diuinum, qui aggrauat, & ponderat,
& deprimit mentem nostram. vel etiam lapidem Christi se-
pulchri, quæ oia si iugiter meditentur, nunquam ventus, su-
perbiæ te mouebit. Si.n. ventus tribulationis vel tentationis
timetur, duplex est remedium, basse volare per humilitatẽ,
& lapidem Christum accipere per spem, & deuotionem, vel
etiam lapidem timoris portare per mortis, & damnationis
considerationem aduersitatem. Figura de Petro. Matt.14. qui vi
dens ventum validum venientem timuit, & ideo apprehen-
dit Christũ, qui est lapis angularis, qui. s. debet apprehendi p
fidem deuotionẽ, & charitatẽ. ¶ Itẽ dicit idẽ ibidem, q mira
54 est inter apes obseruantia disciplinæ. Nã nullas inter se otio-
sas permittunt, imo otiosas puniunt, vel occidunt. Mira etiã
inter eas est munditia, quia nullam spurcitiã in alueari suo p
mittunt, imo stercora omnium in vno loco congregant, po-
stea eijciunt. Sic vere debet esse inter fideles, quia nullus de-
bet otiosus ab exercitio disciplinæ, imo otiosi sunt puniẽdi,
& per correctiones spiritualiter occidẽdi. Vacatis otio, & id
circo dicitis. &c. Exo.5. Mundi ẽt dñt esse per conscientię pu
ritatem, quia oẽm spurcitiam peccatorum suorum debẽt in
vnum recolligere per discussionem, & expellere per confes-
sionem, & sic alueare cordis purificare spũaliter, & mũdare.
35 Iac.14. Purificate corda duplices aĩo. ¶ Qñ aduesperascit, in-
trant apes in domib. suis, & strepunt donec vna earum, illa. s.
eadem quæ eas excitauit, eodem bombo vel sonitu eas inui-
cem moueat ad quiescendum, & tunc oẽs subito cõticescũt,
fm Pli. ibidẽ. Sic verè charissimi, qñ aduesperascit. i. qñ dies
vitæ nostræ iam declinat, s. in senectute, tunc debemus intra-
re cameras nostras. i. conscientias, ad eas examinãdum, & di
scutiẽdum, & tunc ad sonitum monitionis, & prædicationis
illius, qui nos excitauit ad labores, & opera, s. prælati vel prę
dicatoris, debemus oẽs tacere, & quiescere per contempla-
tionem, s. à strepitu mundanorum negociorum, & in sua cõ
scientiæ camera mundanda, s. & purificanda de cætero cogi
tare, quia in vespere senectutis maximè debem' cogitare spi
ritualia, & tpalia litigia contemnere. Ideo Iudic.19. Vespera
est, iã declinauit dies, oro te quiesce vsque in mane. Sed ecõ-
tra multi magis vacant ad labores mundanos, & ad auaritiã,
in tpe senectutis, q̃ iuuentutis, similes vulturi, qui post me-
ridiem venatur. Ideo Hie.6. Væ nobis, quia declinauit dies,
& factæ sunt longiores vmbræ vesperi. Longiores inquit vm
bræ.i. maiora pc̃tã. &c. Vel si vis expone de silentio, quod in
sero debent religiosi seruare, qñ à superiore inuitantur. ¶ Itẽ 56
Pli.lib.11.c.16. dicit q inter apes maxima ex æquitas, quia se-
uiunt oẽs pacem suam dissoluere cupientes, vel mella sua co
medere contendentes, & fm eundem ibidem.c.17. Regẽ ha
bent apes non armatum aculeo, sed potius maiestate, quia &
si habeat aculeum, non eo vtitur. Vnde reges apum habere
aculeum incertum est, ipsos tamen aculeo non vti certum
est. Sic rectè debet esse inter prælatos, quia detractores, qui
mel virtutum, & meritorum suorum verbis suis inuidiosis
adnihilant, & consumunt, & sic pacem inter alios dissipant,
& subuertunt, dębent acriter castigare, & eos fortiter impu-
gnare. Reges autem. i. pręlati eorum debent plus armari ma
iestate, & auctoritate, q̃ aculei vel correctionis asperitate. Mi
tissimi.n. debent esse, & ideo quamuis habeant aculeum. i. po
testatem iudiciariam, non pp hoc punire debet vel in iram
exasperari, nec ad vnguem punire, sed quanto plus pñt, saluo
rigore iustitiæ, ex benignitate procedere. Benignitas.n. regis
in suos, gladius est in hostes, vt dr Seneca li. de clementia ad
Neronem. ¶ Quando apes sunt in labore, tunc reges sunt in 57
tus, vbi circũeunt vndequaque, & in circunstãt eos quædam
apes habentes aculeum, quasi lictores regem defendere pa-
ratę, fm Pli.li.11.c.18. Sic vero qñ apes. i. sancti patres erant
in labore, & erumna. s. ante aduentum Christi, tunc rex Chri
stus erat intra alueare, i. in cœlo, vbi à quibusdam apib. acu-
leatis, s. ab angelis aculeum diuini rigoris deferentib. cinge-
batur, qui parati erant tanquam diuini lictores regis demen-
tias vindicare, & ad huius regis imperium suas acres sen-
tentias executioni debitæ demandare. Exemplum de ange
lo cum gladio Iosuæ 5. & 2. Re.24. ps. Qui facit angelos suos
spiritus, & ministros suos flammas ignis. Vel pone q boni
pręlati debent habere circa se in societate illos qui habent
aculeum conscientiæ strictæ, vt eorum consilio, & auxilio
alios bene regant. Rex.n. apum. i. prælatus non debet sine ta
lium apum multitudine esse. Exemplum de Salomone cui as
sistebant sapientes, & senes, & ideo bene rexit populum. Ecõ
tra de Roboam, qui vsus iuuenum consilio, populum dissi-
pauit. Ideo Eccl.6. Viri iusti sint tibi conuiuę & Eccle.27. In 58
medio cogitantium legem Dei assiduus esto. ¶ Rex apum ra
ro exit extra alueare, nisi qñ apes exeũt cũ eo, semper.n. vult
habere secum exercitum, circunstantẽ, vt dr ibidem. Sic ve-
re nec Christ' apparebit publicè extra paradisum, nisi in iu-
dicio, qñ cum eo oẽs apes suæ. s. sancti, & angeli exibunt, quo 59
rum exercitu circundatus orbem iudicabit. ¶ Secundum eũ
dem Plinium ibidem.c.7. sin alueari longe ante per tres dies
nunciatur per strepitum, & clamorẽ, & pronosticatur hmõi
exitus regis, & exercitus sui, ita q quælibet se tunc parat ad
exitum. Sic verè exitus Christi ad iudicium fuit à principio
per sanctos, & prophetas in alueari ecclesiæ nũciatus, & hoc
per tres dies. i. tempore naturæ, tpe legis, & tpe grẽ, & maxi
mè in fine scietur, & hoc præ strepitu buccinarum toto apũ
exercitu murmurante. i. oi creatura turbata, & ideo quilibet
se debet parare per virtutes, & grãs ad eiusmodi exitum, &
aduentum Esa.3. Ecce dñs veniet, & oẽs sancti eius cum eo.
Et Luc.12. Sic & vos estote parati, quia qua hora nõ putatis
filius hoĩs veniet. ¶ Apes videntes imminere exitum de al- 60
ueari, strepunt quasi ad exitum se parantes. ibidem. Sic quia
de alueari corporis debemus exire, & nescimus diẽ neq; ho
rã, ideo debemus strepere per timorẽ, & conscientiæ discus-
sionem, & ad mortis exitum nos parare, vt qñ rex noster Xp̃s
nos vocauerit, exeamus ad eum extra castra. ad Heb.13. Vn-
de Seneca, Non me pigebit desinere vel trãsire, hac.n. condi- 61
tione intraui, vt exirem. ¶ Secundum Pliniũ ibidem, qñ mur
murant, & volunt exire, qui regi præscinderet alam non exi
rent. Sic quãdo regi. i. prælato aufertur ala, idest virtus con-

templarionis,& affectionis,tūc apes.i.subditi de aluearí.i.de
nido carnalitatis exire nō curāt,nec de claustro diaboli euo
6 lare,quia tunc caput infirmum,cætera membra dolent.¶ Re
gem suū volantē extra alueare apes sequuntur,& eidem mi-
rabiliter obsequuntur,quia quilibet eius obsequio se offert,
& ei proxima cupit esse,& si qua earum defecerit vel errauε
rit ab acie,odore socias prosequitur,& sentit vbicunq; regē
contigerit præcessisse.vbicunq; ēt rex pcesserit,ibi cæteræ ca
stra figūt regē ēt fatigatū portant ipsumq; à labore immunē
solū reddunt.Rege viso totus exercitus aiatur,& eo perdito
totus dilabitur,& ad aliū regem fugiū, quia sine rege esse nō
pnt' fm Pli.lib.11.c.17.Xps est rex,alueare ecclesia militans,
apes aūt sunt subditi Christiani,qui regē suum Christum de
bēt sequi per imitationem, & ei obsequi per deuotionē,& ei
esse proximi per dilectionē, quia dilectio facit esse proximū
Deo.Iō Lu.23.Sequimini eū quocūq; ierit.Quilibet.n.Chri
stianus dēt se eius obsequio,& seruitio offerre.Gloria.n.ma-
gna est sequi dn̄m.Eccl.23.Et si aliqua apis.i. Christianus,ab
acie fideliū ceciderit per pctm̄,& deuiauerit per errorē, de-
bet sequi regem,& exercitum p odorem,hoc est dictū.p spē
suæ misericordiæ.& benignitatis, & eidē iterum p charitatē
& per grām reuniri.Cant.i.In odorem vnguentorum tuorū
curremus.Et vbicunq; rex præcesserit.i. vbicūq; Christus se
inclinauerit,& ad quæcunq; opa , & virtutes se opposuerit,
ibi dnt aliæ apes.i.alii Christiani castra figere, & ad eadē lo-
ca & opera ipsum sequi,vt.s.exemplo eius pietatē,& pauper
tatem,& alias virtutes & opera cōplectantur. Figura de ro-
tis volubilib.quæ erant intra alterā,quarum vbicunq; decli-
nabat quæ prima erat,sequebantur & cæteræ.Eze.1.Sic verè
nos q debemus esse rotæ per perfectionē,volubiles per mo-
tum,& bonā operationē,alter intra alterum per mutuā cha-
ritatē,& cōpassionem, ubicunq; declinauerit ille qui est pri
mus inter nos,s. Christus(qui est primogenitus in multis fra
trib.ad Ro.8.Et oīs creatura Dei. ad Col. 1. & mortuorum.
ibidem)debemus per imitationem similiter eum sequi,vt q-
libet dicat illud Iob.23.Vestigia eius secu' est pes me'.Vel
expone per oia de angelis quō Deo obediunt,& inuigunrur.
Istum ēt regem Christum si sit lassus,& sessus in mēbris suis
.s.pauperib.& egenis,debemus eos supportare,subueniēdo,
quia sicut dr̄ Esaię.28.Reficite lassum,& hoc est refrigerium
meum.Viso etiam isto rege Christo, & cōsiderato per cōtē-
plationem qualiter natus est,& passus pro pctōib.& cōuer-
satus,totus exercitus fidelium debet aiari,s.ad laborem bo-
norum operum exequendum. Si aūt istum regem perdideri
mus per pctm̄,tunc deficit amor,& vnitas, & exercitus fide-
lium luminat,& alius rex.s.diabolus,& mundus elicitur,cui
de cętero obeditur.Ideo monetur Cant.3. Egredimini filiæ
syon,& videte regem.&c.Sine.n.rege vel bono,vel malo nō
pōt aliquis permanere,quia à quo quis superatus est eius ser
uus efficit.2.Pe.2.Vel pone q religiosi, & alij sequunt p imi
tationē reges,& plātos suos,& eos debent supportare eis ob
sequi,& obedire,eis cōiungi,& eos amare,& eis visis lætare,
& ad eorū obsequia psentari.Vel pone de adulatorib. & fal
sis accusatorib.& detractorib.qui sp cupiunt esse pximi prin
cipib.& plātis.Figura de rotis sicut supra q sequebantur aia-
lia occulta.i prælatos circunspectos,ante & retro,ad præteri
63 ta,& futura.Sequebantur ducem.Iud.9.¶ Apes non pnt esse
sine rege,& ideo si regem suum perdiderint, statim alteri se
coniungunt.vbi supra. Sic verè aiæ quæ regem suum per pec
catum perdunt,alteri regi.s.mundo,carni vel diabolo se cō-
iungunt.Vel dic q si contingat q regem nostrum.s. prælatū
per mortem perdamus , necesse est vt alium per electionem
quæramus.Constituerunt eum regem pro Dauid patre suo.
64 ¶ Rege viso apes consolantur,aggregantur, & animātur,eo
aūt perdito,apum exercitus dilabitur.vbi supra. Sic verè p-
sentia boni plāti lætificat subditos suos siue sint in aduersita
te,siue in prosperitate.Si aūt bonus prælatus eis per mortem
corporis subtrahatur,vel ēt si rex , vel prælatus hmōi per di-
uersa pctā moriatur,tūc subditorum exercitus,& cōitas cor
poraliter,& spūaliter dissipatur.Zac.13. Percutiam pastorē,
& dispergētur oues gregis.Vel expone de Christo,quo mor
tuo,discipuli sunt turbati,& dispersi,Eo aūt viso,s.in resurre
ctione,gauisi sunt,& aiati.Gauisi sunt discipuli viso dn̄o.Vel
dic contra absentiam prælatorum,& curatorum,quia p cer
to ista est causa lapsus,& criminū subditorum,præsentia ve-
ro est gaudium,& lætitia ipsorum,& causa status,& perseue
rantiæ eorundem,& breuiter pręsentia boni prælati,& cura
ti lætificat, absentia aūt tristificat.Allega vt supra. ¶ Ad apes
intrant quædam falsæ apes , quæ nuncupatur fuci , & fures,
habentes magnū ventrem,quæ mella furtinè comedunt,sed
qn̄ apprehenduntur,ab apib.occiduntur fm Pli.11.c.18.Sic
verè in alueari ecclesiæ subintrant aliqn̄ symoniacæ vel aliæ
falsæ apes.i.hypochritæ,vel hæretici,& ambitiosi,qui come
dunt mella apum.i.acquirunt beneficia, & dignitates eccle-
siasticas,quæ apib.i.bonis personis debentur. Tales ergo de
bent de alueari ecclesiæ eiici vel expelli,quia periculū in fal-
sis fratrib.2.Cor.11.Ideo dr̄ Gal.2. Subintrauerunt quidam
falsi fratres.&c.Isti dr̄r habere magnum ventrem , quia pro
certo falsi clerici, ita habent magnū ventrē.i. magnū appeti
tum,q non pnt satiari,s.officijs beneficijs,& pręhendis,imo
ab vno loco plurium occupantur.Eccl.36.Oēm escam ma-
ducabit venter.& ad Tit.1. Cretensea semper mendaces,ma
læ bestiæ,vētres pigri.Vel si vis.dic q tam in seculo,q in clau
stro sunt sp aliqui otiosi qui non faciunt nisi comedere,& va
stare labores aliorum,sicut sunt deliciosi,& carnales.Cōtra
quos Prou 31.Panem otiosa non comedit.Vel si vis expone
de detractorib.qui mella.i.aliorū dona opera deuorare non
cessant,qui tū nullum mel boni operis operantur. ¶ Qn̄ vo. 6
est humidum multiplicantur filij apum,sed mella depaupe-
rantur.Qn̄ aūt est siccum,tunc minuuntur filij apum, & mel
la plus abundāt fm Pli.li.11.c.17.Ver humidum est tempus
prosperitatis,vbi humor diuitiarum, & deliciarum abūdat.
Ver aūt siccum tpā est paupertatis, vbi humor cōsolationis
deficit.Filij sunt parentes , & amici carnales, mella aūt sunt
bona spūalia,s.gīæ,& virtutes.Qn̄ ergo ver est humidū.i.tē
rpalis prosperitas abundat,tunc verè multiplicātur filij apū,
hoc est dictu,familiares,& amici mundani. Diuitiæ addunt
amicos plurimos,à paupere aūt, & ij quos habuerat,separā
tur.Prou.19.Sed pro certo tunc depauperanē,& minuuntur
mella.i.bona spūalia grā,& virtutes,quia mundana prosperi
tas suggerit facere multa mala,vtpotè gulā, & luxuriam,qa
prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum.Ideo Ezech.16.Hæc
fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ,saturitas panis, & supbia
vitæ.Et Deut.32. Impinguatus est dilectus,& recalcitrauit.
Qn̄ aūt ver psentia vitæ est siccum per paupertatē tunc verè
deficiūt,& cessant filij apū.s.amici carnales, mella āt.i.bona
spūalia tunc tpis plus abundat.Ideo Eccl.13.Si habueris cō
uiuet tecū,si aūt nihil habueris derelinquet te.Exēplū.2.Re.
15.Vbi tpe aduersitatis separatus est oīs Israel à Dauid.Iodi
cit Seneca,& Hieronymus, Ob hoc solum amanda est pau-
pertas.quia à quib.amaria ostendit.¶ In alueari b.si cibus de 67
fecerit,impetum faciunt in apes proximas,proposito rapien
di,& contra eas aliæ aciem dirigunt si rege habent,& qn̄ in-
ueniunt alias apes sibi fauentes parcunt eis,nec eas inuadūt
sed eas sibi associant,& pro eis pugnāt,sicut dr̄ vbi supra.Sic
verè est de malis principib.huius mundi, quia qn̄ deficiunt eis
cibus in alueari b.& domib.suis,ipsi innadūt alios.i.suos sub
ditos per rapinas,talias,q excoriationes,sed pro certo illos,
qui eis fauent,non inuadunt,quia suos balliuos,& senescha-
los,& causidicos,qui eis in suis rapinis fauent,& obsequun-
tur,non inuadunt,sed ab oīb.protegunt,& defendunt,& ip-
sos sibi associant,ad pdandū exemplificat bene.Iud.11.Ego
nunquam nocui virum qui vellet obedire Nabuchodono-
sor.Alios aūt exceptis fautorib.expoliant,et denudant,vt ci
bos,et alia necessaria sibi parent , quia leo rugiens, et vrsus
esuriens princeps impius super populū pauperē.Prouε.28.
Nudos.n.dimittūt hoies,vestimēta tollentes.¶ Iob.24.¶ Iic 68
idem dicit ibidē,q ex plurib.causis pugnant sæpe,et certant
apū Imperatores,sed eorū briga modico iactu pulueris vel
lapidis dissipatur.Sic verè in mūdo reges,et principes ex cau
sis,et varijs alter cōtra alterū concitantur, et ēt alij inferio-
res lites,et discordias inuicē nutrientes.Sed qn̄ sup eos lapis
vel puluis iacetur.s.in morte,qn̄ sub terra,et sub tumulo lo-
cabuntur,tunc eorū rixæ,et discordiæ dissoluentur.Memē-
to ergo nouissimorū,et desine inimicari. Eccl.28. Vel ppul
uerē intellige cōsiderationē pprię fragilitatis,et vilitatis,q
si in alueari cordis recipiat cessare faciat oēm brigā . Facile
.n.cōtemnit oia qui se sp cogitat moriturum.¶ Apes perdē- 69
res aculeū non diu viuunt,et mellificare non possunt, et ve-
lut castrati virib nocere non possunt, nec prodesse fm Plin.
11.c.18.Aculeus pungitiuus significat remorsum conscientię,
vel Dei timorem,et etiam stimulum disciplinæ,quæ si hn̄ d
mitte-

miserit,iustitiã & conscieotiam propriam relaxando,mellifi
care cessabit per bona opera,& per perseuerantiam vita grę
diutius viuere nõ valebit,imo tunc totaliter cessabit nocere
& prodesse,nocere.s.dęmonib.& prodesse sib;,quia nisi in ti
more dñi tenueris te instãter,cito subuertet domus tua Ecc.
70 27.Fętor malus occidit apes ſm Pli.li.eodem ibidẽ.Vnde si
cancer coquatur iuxta aluearia,ex eius odore moriunt, ſm
Pli.Sic verè religiosi sæpe ex fętore aliorũ.i. ex infamia ma-
lorum seculariũ per eorũ imitationẽ moriunt spũaliter. Nã
si iuxta alueare.i. aliquẽ cõoẽtũ vel collegiũ bonorũ coquat
aliquis cãcer.i.si aliqua psooa luxuriosa, & retrograda igne
luxuriæ decoquat,tũc apes propinquę.i.religiosi vel alij bo-
ni ab eo corrũpuntur.Figura 2.Mac.9.de Antiocho,cuius fę
tor grauabat exercitũ.Sic &c.Fętet.o.pctm̃ luxuriæ,& iõ fę-
torib.cõparatur.Esa.34.De cadauerib.eorũ ascendet fętor.
71 ¶ Item idem li.11.c.18.qñ rex apum moritur, tristitia torpẽt,
fuoerantiumq; more dolore maximè conglomerant, cibos
eunc non cõuehunt,ad pascoa nõ procedũt,sed rege peste cõ
sumpto,luctu se conficiunt,& nisi de medio mortuus tollat,
fame pereunt dolore.Hilaritas ergo apũ,sui regis denotat sa
nitatem.Sic verè io aluearl ecclesiæ vel religionis,qñ rex.i.p
latus est mortuus per vitia,& pctã tũc apes.i.boni subditi de
bent eum condolendo,& consolando lugere.hilaritas ergo
spũalis subditorum sanitatẽ platorum denotat, & virtutum.
Quãdiu aũt platos taliter mortuus est in medio,& in officio
non põt esse in collegio lætitia spũalis, & iõ necesse est q ta-
lis motus de medio tollat p depositionẽ, alioquin apes aliæ
.s.subditi moriunt.s.eõ imitado,vel pp eius negligẽtiã delin
quẽdo,caput.n.mortuum nõ põt habere sub se mẽbra viua.
Exemplũ de Saule mortuo,& se occidente . ad cuius exẽplũ
statim armiger eius occidit se 1.Re.vltĩ.Figura 4.Re.23.vbi
Iosias occisus ẽ à necatione regis Aegypti,& luxit eũ Israel,
& post statim deliquerunt cõtra Deũ,& tandẽ captiuati sunt
à Nabuchodonosor.Sic mortuo principe p pctm̃,delinquũt
subditi,& à diabolo captiuant.Vel pone si vis ista pec modũ
exẽpli,qũo filij dñt esse prõpti ad exequendas exequias mor
tuorum parentũ.Exemplũ de Ioseph,& filijs Iacob.Gen.50.
Iõ dr̃ Eccl.38.Filii sop mortuom produc lachrimas.& Ecc.
7.Noo desis mærentib.in cõsolatione.Vel pone si vis p mo-
dum exempli qũo debemus cõpati morti regis vel principis
Iesu Christi,signũq; doloris ostendere,& famẽ,& ieiuniũ in
72 die sui obitus celebrare.¶ Itẽ dicit idẽ Pli.li.11.c.19. q mul-
tas incurrunt passiones,ęgrotant.n.pp otiũ , qñ nõ pficiunt
fętum suum,similiter ipsis inimicat subitus,& immoderatus
sonitus echo,terrẽs eas.Itẽ araneę q aluearis subintrãt,q eas
corrũpunt.Itẽ papiliones quidã qui mel earũ deuorãt. Item
corrupta nebula,q corrumpit flores quos pascunt.Itẽ auidi-
tas pastus,qñ immoderate comedere appetunt . Itẽ oleũ qd
eas necat,sed acetũ superinfusum viuificat. Itẽ nocet eis ven
tus,fumus,& fœtor,& pluuia.Verè oĩa ista incõmoda incur
runt religiosi,& ẽt quilibet viri perfecti.Primũ ergo incom
modũ est pigritia,qoia verè qñ cessant ab ope disciplinæ,&
vacant otio,& desidię,tonc per multa vitia infirmant,qa oĩa
mala docuit otiositas.Eccl.33.Et hoc est primũ incõmodũ.s.
pigritia.Scd̃m est terror,& sonit⁹,& significat duritiã,& cru
delitatẽ platorũ,q subito, & sine deliberatione subditos pu
niunt,verberãt,& cõturbãt, vñ ẽr proueniũt diuersa vitia.s.
apostasiæ,dissensiones,& hmõi.Deu.1.Nuncij terruerũt nos.
Tertiũ incõmodũ est aranea,& significat prauos socios, qui
sunt ioter alios in religiooe,q suis prauis ootib.verbis & sug
gestionib.alios incitant ad pctã,& sic eos inficiunt,& corrũ-
punt,quia vnos malos vellet,q oẽs alij essent sibi similes.Vo
lo oẽs esse sicut meipsum 1.ad Cor.7. Quartũ incõmodũ est
papilio,& iste significat detractores,& susurratores, q mella
aliorũ.i.booa opera contẽnendo , & contrahendo adnihilãt
& cõsumont,qa verba susurratoris quasi supplicia.Prou.26.
Quiotũ incõmodom est corrupta nebula,& significat praui
taiẽ in maiorib.s.seniorib.& platis,qui debent esse quasi flo
res vbi alij debent depasci p imitationẽ,& boni exẽpli acce
ptionẽ, & iõ qñ sunt corrupti per luxuriã vel aliud pctm̃,ma
lũ suis imitatorib.tribuunt nutrimentũ,quia hodie exsicca-
tũ est fęnũ,& cecidit flos.Esa 40.Sextũ incõmodũ est auidi-
tas pastus,hoc est dictu,nimi⁹ appetitus sciæ, quia qñ immo
deratẽ appetunt scire,ita q pp hoc horas canonicas vel alia
moralia dimittũt,tuoc infirmant per inflationẽ superbiæ, &
psumptioois,qa scia inflat,charitas aũt ædificat 1.ad Cori.8.
Ideo nõ plus sapere q̃ oportet sapere.ad Ro.12. sicut patet
de multis monachis,qui dimittunt habitũ , vt audiãt leges.
Itẽ nocet eis oleũ superfusum,& significat tpalẽ psperitatẽ,
quæ certẽ facit eos exaoimes.s.luxuriosos,cupidos,& super-
bos,quia ſm Senecã,Fortuna quẽ nimiũ fouet, Stultũ facit.
Acetum tñ correctioois,si à platis superfundat, ipsos viuifi-
cat per grãm,& cõseruat,quia mãdatũ lucerna est,& lex lux,
& via vitæ iocrepatio disciplinæ.Prou.Itẽ nocet eis vẽtos su
perbiæ,fumus infamiæ,fętor luxuriæ,& immoderata pluuia
deliciarum & gulæ,& Gastrimargiæ . Ab his.n.nocumentis
debet custos apũ.i.platus ipsas sollicitẽ custodire 3 Reg.20.
Costodi virum istum.&c.Et hoc vsq; huc dicit Pli ¶ Auicen 73
na aũt dicit li.9.c.4.q apes comedũt mel qõ sunt infirmæ, &
non exeunt domos suas,sed ibi melle pascuntur.Sic verè cle
rici,& religiosi debent comedere mel doctrinæ,& sciẽtiæ,&
deuotionis.Illi aũt qui sunt infirmi,fragiles & imperfecti,q
de facili cadunt in pctm̃, debent remanere in domo sua.i.in
conuentu suo,& à mundi negotiis abstincre, & in proprijs
cooueutib.residere.Non.n.debent circuire vndequaque per
mundum,sed vitare occasiones pcti,& melle doctrinę,& ma
ximè sacræ scripturæ iugiter enutriri,vt sic sanentur, & for-
tificentur per gratias,& virtutes.Deu.32. Constituit eum su
per excelsam terram,vt sugeret mel de petra.¶ Apis qñ inue
nit vas mundũ libenter ibi mellificat, & facit ibi domos sex 74
tiles,& si os aluearis sit nimis amplum,strictificabit cum fœ
cis amaris,& nigris,vt dicit idem Aoicen.ibidẽ. Sic verè qñ
Christus vas mundum.i.conscientiam puram,& innocentẽ,
& castã inuenit libenter habitat ibi,& ibidem mellificat per
gratiam,quiã.s.ibi mel deuotioois,& grã introducit.Quia q
diligit cordis munditiam, pp gratiã labiorum habebit ami-
cum regem.Proo.22.Et ideo os aluearis.i. ipsa voluntas dẽt
strictificari per conscieotiam,& timorem, & maximè cũ fuc
co nigro,& amaro.i.cum mortis memoria,quæ corpus ama
rificat,& denigrat. Ad quem.n.respicit spiritus meus oisi ad
humilem,& contritum corde?Esa 66.Et io hmõi domo mũ
da,& corde puro facit apis Christus domũ sextilem.i.habi-
taculum suum,sex angulis quadratũ.Isti sex anguli sunt spes,
fides,charitas,humilitas,patientia,timor . Vel dic q homo
valde debet attendere q in vase mundo.i.in religione vel so
cietate pura,& sancta eligat sibi locum.Eccl.24.In habitatio
ne sancta coram ipso ministrauit.¶ Apes primo ædificant do
mos,deinde mella. Apes aũt masculi domos ædificant soli, 75
aliæ aũt occupãtur exterius in labore.Sic verè oos primo de
bemus ædificare domos nostras.i.æterna habitacula in para
diso,quia in domo patris mei mansiones multæ sunt.Ioã.14.
Et deinde ad mella componenda.s. ad tpalia poterimus va-
care.Quia quęrite primum regnum Dei,& iustitiam eius,&
hæc omnia adijcientur vobis.Mat.6 Et ita faciũt masculi.i.
viri plecti,& iusti.Fęminæ aũt,hoc est dictu peccatores mol
les,& deliciosi , exterius circa labores mũdanos se occupãt,
& de æternis domib.parum curant.Vel masculi sunt cõtem-
platiui,fœminæ sunt actiui,&c.sicut supra.¶ Apes ſm Auic.
morantur in fauis suis,& qñ est tempus exeundi,exeunt in al 76
tum ad modum Pyramidis,& commedunt mel. Sic pro cer
to boni in mundo hoc conuersantur io fauis suis.i.in suis bo
nis operib.vbi melle gratiæ impinguantur,sed qñ erit tẽpos
exeundi,s.de mundo per mortem, tunc volabunt Pyramida
liter vsque ad altitudinem paradisi,vbi mel æternæ dulcedi-
nis perpetuo gustabunt,& sic mel gratiæ io mel gloriæ con-
uertetur,quia gloria nihil est oisi gratia consummata.Aper-
ti sunt thesauri,& euolauerunt nebulæ quasi aues. Eccle.43.
Masculi apum noo habent aculeum,nisi pauci,& cum nitun
tur pungere,non possont . Sic multi licet oon habeant acu-
leum i.potestatem nocendi,tamen quia malam habẽt volun
tatem , hoc nitũtur facere,& non possunt.Quod patet io ma
lis pauperibus,qui se si possent crudeliter vindicarent. Ideo
Esa.16.Superbia eius, & arrogantia eios plusquam fortitu-
do eios.Et ideo Ecclesi.19. Si ab imbecilitate virium vetetur
peccare,si iouenerit tempus malefaciet. ¶ Rex apum in du-
plo maior est quãm aliæ,& vtuntur apes aculeo duplici cau 77
sa,ad humiditatis.s. superfluę consumptiooem , & ad mellis
sui defensionem. Vis.n.ignea est in aculeo,& ideo operator
valde ad superfloi consumptionem , & mellis depuratiooẽ,
& conseruationem secuodum Auic.ibidem. Sic verè præla-
ti debent esse maiores quantum ad merita , & meliores quã
subditi . Aculeo autem.i.iudiciaria potestate debent vti ad

duo,s.ad superfluorum.i.malorũ,& vitiorum destructionẽ,
& consumptionẽ,& mellis.i.bonorum subditorum defensio
nem,& tuitionẽ.vis.n.ignea charitatis dẽt esse in aculeo cor
rectionis,vt.s.ex charitate corrigant delinquentes. Omnia
opera vestra ex charitate fiant 1.ad Cori.15. Et ideo debent
superflua relecare,bona aũt,& proficua conseruare. Non er
go frustra gladiũ portat. Dei.n.minister est,vindex i irã.&c.
87¶Item idem Alueare subintrant quędã muscę malæ,q̃ gñant
ibi alias muscas,& alas perforant aliarũ. Sed vere apes pun-
gunt ipsas,nec permittunt secũ morari. Sic vere qñ in aluea
ri apum.i.in societate bonorum subintrat mala musca.i.ali-
qua mala persona,dẽt pungi,& corrigi,& puniri, & ab aliis
eiici,& expelli, alioquin in alas apũ.i.virtutes,& affectus bo
norum perforaret, & corrumperet per malas suggestiones,
& exẽpla,& sic muscas alias sibi similes gñaret,quia alios si-
bi similes faceret per pctm̃.Genuit Adam filium ad imaginẽ
79& similitudinem suam.Ge.4.¶ Apes mellificantes ẽm eundẽ
Auic.interficiunt masculos,qñ sunt sibi nocentes, reges etiã
earum quięeas non bene regunt interficiunt,& quia nimis co
medunt de melle.pugnant ẽt contra apes longas, & eas eii-
ciunt,quia non mellificant,sed comedunt, & per talem eie-
ctionem melioratur mel,& augetur. Sic pro certo boni sub
diti,qui mel deuotionis,& grĩæ,mel etiam temporalis susten
tationis conficiunt,& ad hoc per se,& alijs laborant,interfi-
ciunt masculos nocentes.i.prauos, & peruersos, & eis in via
morum obsistentes,sicut sunt hæretici, & principes pctõres.
vtile est.n.tales occidere,quia ẽm Senecam,Genus clemẽtię
est malos cito occidere. Reges aũt suos.s. malos prælatos,q
eos malè regunt,debent impugnare, eos deponẽdo,& apes
longas.i.carnales,& ociosos, qui non faciunt nisi comedere
labores aliorum,nec laborare curant,debent à se expellere,
& fugare,quia qui non laborat non manducet 2. ad Thess.3.
Nam per eorum expulsionem de cõuentu vel collegio,me-
lioratur mel.i.tpalis,& spũalis prosperitas aliorum. Eiice eã
80& claude ostium post eam 2.Reg.13. ¶ Est quoddam genus
apum qđ dẽ labion,quod interficit apes mellificantes,& ea-
rum domos destruit,odit.n.eas,quia sunt vigiles,& bonæ cu
stodiæ.Sic verè in ecclesia Dei sunt peruersi canonici vel re-
ligiosi,qui odiunt mellificantes.i.bonas personas,& maximè
prælatos suos,eo ꝙ sunt vigiles super gregẽ dñicum,& bo-
næ custodiæ,quia.s.ipsos custodiunt ne delinquant,per cor-
rectiones,& documẽta.Amos 5.Oderunt in porta corripiẽ-
tem.& ideo eos occidunt per infamias,si possunt, & eorum
domos destruunt.i.dignitates,& officia,inquantum nitũtur
eos deponere,quia non amat pestilens eum, qui se corripit.
Prou.15. Mali.n.vt cõiter nõ diligũt bonos nec subditos nec
prælatos,imo eos persequuntur,& odiunt,& eorũ spũalẽ vi
giliam per detractionẽ destituunt,& contemnunt. Vñ Prou.
81 29.Detestantur impij eos qui in recta sunt via. Labion est q̃-
dam apes,sic dicta,quę intrat alnearia ad comedendũ mella,
& qñ ibi intrat,ita auidè se infigit in mel,vt deuoret, ꝙ non
põt exire,imo ibi inuenitur,& à veris apib. enecatur,Sic ve-
rè in aluecari huius mundi sunt cupidi,& auari,qui tanto ar-
dore appetunt mel.i.mundi diuitias,delicias, & honores,ꝙ
ibi taliter se infigunt per desiderium,& affectum,ꝙ non pñt
exire nec eas dimittere per contemptum,imo ibi infixi toto
vitæ suę tpe per malas cõsuetudines perseuerãt,ita ꝙ in mor
te inueniuntur ab apibus veris.i.à Deo,& sanctis angelis, &
per mortis æternæ supplicium occiduntur.Num.35.Statim
ꝙ apprehenderit eum interficiet.¶ Quilibet rex apum habet
82vnam cateruam, & illa caterua non vult habere alium nisi il
lum quem primo eligit,imo si alius vult esse rex illius cater-
uę,contra eum pugnant,& eum occidunt,& nec eum admit
tunt ẽm Auic.Sic verè est in ecclesia Dei quia quilibet pręla
tus habet suam cateruam,s.subditos,& quilibet abbas mona
chos suos,& iõ pro certo illi qui primo elegerunt vnum re-
gem.i.vnum prælatum, statum vel religionẽ, debent eo esse
contenti toto tpe vitæ suæ, nec debent currere ad regẽ aliũ
.i.ad alium statum vel ordinẽ declinare,Sufficiat tibi lac ca-
prarum in cibos tuos Proue.27.Vel pone si vis ꝙ scholares
vel subditi, ex quo primo eligunt vnum bonum magistrum
vel prælatum,non debent illum immutare,& tanquam insta
biles de vno ad alium se transferre,quia ẽm Senecam., Non
conualescit planta quæ sæpe trãsfertur. Vel pone,ꝙ rex quẽ
primo eligimus in baptismo est Christus qui est rex,& prin-
ceps cateruæ christianæ, & ideo pro certo non debemus eũ
dimittere per pctm̃,nec alij regi.s.diabolo (qui est rex super
oẽs filios superbiæ.Iob 41)nos vnire,imo si super nos regna
re voluerit,& nos potestati suæ per vitia subiugare, debem᷒
contra eum pugnare,suis tentationib.fortiter resistendo,&
eum occidere,i.occisum vel mortuũ dicere,vel putare Resi
stite ergo diabolo,& fugiet a vobis Iac.4.Figura de Roboã,
& Ieroboã,sicut habes supra.¶ Qñ apes volunt volare si fue
rint paucæ,expectant societatem alterius examinis,vt sic se- 83
curius pariter proficiscantur. Sic verè nos qui habemus de
hoc mundo volare ad patrem, debemus bonam societatem
perquirere,& eidem nos adiungere,& vnire,vt sic alter alte
rius auxilio per vitæ huius pericula securius transeamus.qs
frater qui adiuuatur à fratre,tanquam ciuitas firma Prou.18.
¶ Nulla creatura est ardentior ad vindictam,q̃ sint apes.Vn- 84
de sepes magnas prosternit sui exercitus magnitudo,qñ ad
iracundiam concitantur, qñ s.contra diripientes mella resi-
stere compelluntur.Sic verè boni prælati,& subditi, qui per
zelum iustitiæ ad iracundiam concitantur,contra inuadan-
tes iniustè iura,& possessiones suas, & ecclesiarum suarũ de
bent esse iracundissimi,& rigidissimi,vt ea.s.à cunctis inuaso
rib.tueantur,& sepes etiã fortes.i.mundi principes,& poten
tes dñt prosternere,& corrigere exercitus apum,hoc est di-
ctu prælati ecclesiæ,& collegia cõstituta.Pugnemus pro ani
bus nr̃is,& pro sanctis nr̃is.1.Mac.3. ¶ Apes iuuenes,& vir
gines melius operantur mel q̃ senes,& melius mel faciũt, & 85
non tñ nocet earum percussio sicut senum.Sic verè charissi-
mi,mel ꝙ fit in iuuentute.i.bona opera meliora sunt, & ma-
gis Deo accepta, q̃ illud ꝙ fit in senectute,& maximè si apes
hmõi sint virgines.i.seruãt pudicitiam corporalem.Iuuenes
etiam non debet,ita pungere vel percutere,sicut senes.i.cor
rigere,vel arguere.Seniorem ne increpaueris 1.ad Ti.5.Ictus
etiam eorum non tñ lædit.s.verbum,& increpatio,audien-
tes per compunctionem,sicut ictus & correctio senum,quia
senum auctoritas sermonib.dat valorem,quia q̃ pulchrũ est
seniorib.iudicium.Ecc.25.Vel dic ꝙ percussio vel iniuria fa
cta,pctm̃ etiam vel delictum factum à iuuentb.non tñ debet
nos lædere,nec ita grauis dẽt reputari, non etiam ita offen-
dit Deum sicut senem,qui.s.maiori maturitate,& prudentia
debent vti.ideo dicebat Dauid, Delicta iuuentutis meæ,&
ignorantias meas ne memineris. ¶ Mellificãt etiam apes ẽm 86
Auic.in vere,& in autumno.Illud tñ mel quod fit in verè,me
lius est propter florum puritatẽ,& nouitatem. Sic verè cha-
rissimi in vere.i.in tempore iuuentutis, quod est principium
anni.i.vitæ nostræ,& in autumno.i.in fine vitæ,s.in senectute
debet quilibet mellificare bona opera,& virtutes,& mel de
uotionis,& gratiæ,mel etiam lectionis, & scientiæ procura-
re.Filia in iuuentute excipe doctrinã,& vsque ad canos inue
nies eam Eccl.6.& Eccl.11.Mane semina semen tuum,& ve-
spere non cesset manus tua.Mel tñ factũ in vere.i.bona ope-
ra facta in iuuentute,melius placent Deo,& meliora sunt,&
hoc quia flores.i.ipsi iuuenes sunt magis puri per innocẽtiã,
sunt magis noui per gratiæ pulchritudinem,& decorem,qa
non sunt antiquati dierum malorum.Ideo Cantic.7.Omnia
poma mea seruaui tibi noua,& vetera. ¶Item sicut dicit idẽ 87
Auicenna,apes potant,sed tantum aquam claram,nec bibũt
aquam vbi proiecerunt fęces suas.Sic pro certo christiani,&
maximè religiosi,debẽt bibere, addiscere.s.& haurire aquã
claram,hoc est dictu,scientiam theologicam,vbi est claritas
veritatis sine turbulentia, falsitas autem aquam turbidam.i.
ipsas scientias seculares,vbi oĩa sunt confusa, & obscura, &
cautelarum velamine obumbrata,nõ debent bibere vel au-
dire.Ideo Hiere.2. Quid tibi vis super viam Aegypti,vt bi-
bas aquam turbulam? Aquam etiam vbi proiecerunt fęces,
hoc est dictu mundi delicias,& carnalitates,& huius mundi
prosperitatem,in quibus proiecerunt fœces suas.i.vbi com-
miserunt pctã diuersa,& vitia dum essent in mũdo, vel quas
contempserunt,& coinquinatas ostenderunt non debent ite
rum bibere vel gustare.Num.20. Non bibemus de cisternis
tuis.¶Item idem ibidem dicit,& etiam Pli.li.11.c.30.ꝙ apes 88
diligunt harmoniam,sonitum atque plausum.Vnde qñ sunt
extra alueare,ad vocem tinnitus & sonitus reuocantur. Sic
vere boni diligunt sonitum prædicationis, tinnitum erudi-
tionis & motionis,cantum laudis diuinæ,& gratiarum actio
nis,& ideo si de alueari suo.i. de statu gratiæ recesserunt per
peccatum, tunc ad sonitum prædicationis, & instructionis
ibidem iterum reuocantur, & iterum per poenitentiam re-
uertun-

nertuntur. 2. Reg. 2. Ioab cecinit buccina. & etiam. 1. ad Cor.
15. Clangent. n. tuba. & mortui resurgēt incorrupti. Hęc Aui
cenna, qui in multis alijs concordat cū Aristotele, Plinio, &
Ambrosio, quorum dicta superius sunt expressa. Vel dic con
tra hypocritas, qui plausum iactantiæ, & laudis vanæ diligūt
& in loco vbi laudātur, libenter remanent atque sistunt. Vn-
de uersus Delectant castas etiam pręconia formæ.

De Aranea. *Cap. 9.*

1 ARanea sm Isidorum lib. 12. vermis est ab aeris nutri-
mento dicta, quæ exiguo tempore longa fila deducit
& semper telæ intenta, nunq̄ cessat a laboreq̄, perpe-
tuumq; sustinet in suo opere dispendium, quia quod
multo tempore conficit, modico uento vel stilla rūpitur, &
sic labor eius cassus efficitur, & inanis. Tales sunt seculum di
ligentes, diuites. i. mundani, quia nunq̄ quiescunt ab angustia
vel labore, vt patet generaliter in oibus statib. Esa. 57. In mul
titudine viæ tuæ laborasti, non dixisti, quiescam. Et licet modi
co tempore faciant telam magnam, hoc est dictu, acquirant
multas diuitias, & possessiones, tñ modico vento tribulatio
nis totū eis subripitur, quicq̄d habent, vt patet in morte, vel
ēt nōto. i. ab ipsis raptoribus, & mūdi principibus quicq̄d de
diuitijs aggregauerant, eis subito aufertur, vt patet de cupi-
dis, & mercatoribus, quia principibus, & balliuis spoliantur,
& sic efficitur cassus labor suus Sap. 3. Labores eorū sine fru-
ctu. Esa. 59. Telas araneæ texuerunt. ¶ Aranea teste Auic. mul
2 tos habet pedes, impares semper, & inæquales. qđ necessariū
est ei propter multiplices eius operationes, quia cum quibus
dam fila nectit, cum altjs ipsa subtiliat, & prolōgat, cum aliis
rapit, & qñ vult, in telę superficie immobiliter se suspendit. In
per omnia animalia annulosa viget in ea sensus tactus, q̄a sta
tim sentit, quando musca aliqua in tela sua fuerit inuoluta, q̄
statim aggreditur, ipsam inuoluēs fortius ne euadat, deinde
humiditatem eius bibit, interiora eius euacuat ab humore, &
sic eam interficit, & occidit. ¶ Ipsam aūt primo inuadit a parte
capitis, vt dicit idem. Ista aranea est vsurarius, vel causidicus,
vel auarus. Fila sua, & laquei sui sunt cautelæ, fallaciæ, & con
tractus. Pedes eius, qui corpus sequuntur, & ipsum portant,
sunt praua familia, filij, famuli, & vxores. Muscæ autem quas
capit, sunt circumiacētes pauperes, & egeni. Aranea ergo ha
bet multos pedes; quia tales cupidi habent multos submi-
nistrantes, vxorem, filios, proxenetas, quibus mediantibus
telam cautelarum conficiunt, & connectunt: & ad actus suos
vndique se deferunt. Constat enim; quod vxor eos inci-
tat acquirere, famuli contractus perquirunt, & ad dominos
suos pauperes adducunt, & sic sibi subseruiunt vniuersi. Pro
uer. 1. Pedes eorum ad malum currunt. Item isti habent opti
mum sensum tactus, hoc est dictu, optimam sapientiā de ter
renis, quæ sunt tangibilia, & visibilia, dicunt. n illud Gen. 27.
Accede ad me fili, vt tangam te. Et ideo quando muscæ. i. qñ
pauperes capti sunt, & inuoluti in tela sua. i. suis falsis contra
ctibus, & cautelis, optime sentiunt, quia optime vident mo-
dum, & ideo statim ipsos inuadunt per citationes, & exactio
nes, & tunc eos ne euadant, fortius inuoluunt. Ipsi. n. confide
rant tempus caristiæ, vbi pauperes non possunt reddere, qđ
debent, & tunc ipsos molestant, & infestant. Et quia miseri,
non possunt reddere, ideo per nouos contractus inuolui for
tius se permittunt Irretiuit eum multis sermonib. Prouer. 7.
& Iob. 18. Immisit in rete pedem suum, tenebitur planta eī
laqueo. Et tunc quando vident, q̄ bene sunt ligati, & inuolu
ti per litteras, & contractus, & q̄ nullo mō possunt euadere
manus suas, occidunt eos, quia vitam suam. i. possessionem tē
poralem de qua viuebant, eis auferunt, & humiditatem suā
. i. bona sua temporalia sibi sugunt, & sic ipsos dimittunt va-
cuos & inanes. Eze. 32. Extendam super te rete meum. &c. &
Iosue. 10. Non reliquit in eo vllas reliquias, sed vniuersa vsq;
ad consumptionem deuastauit. Et de talium muscarū vena-
sione viuunt. Vel araneæ sunt principes, & prælati, qui habēt
multos pedes. i. multos officiales, & ballinos diuersos, & im
pares quantum ad officia sibi data, quibus mediantibus mu
scas. i. pauperes occidunt, & eorum substāriam totam, & hu-
miditatem bibunt. Deutero. 32. Occisorum sanguinem bibe
tis. Vel aranea est diabolus, pedes sui diuersi multa sunt ge-
nera, & diuersa tentationum, tela sua est peccatum, quæ ex
multis filis. i. ex multis conditionibus aggregatur, s. sugge-
stione, cogitatione, consensu, operatione, complacentia, con
suetudine, obstinatione, defensione, gloriatione, desperatio-
ne, & tunc sugit diabolus humorem gratiæ, & deuotionis, &
sic homo moritur in ęternum. Et iō dicitur beelzebub. i. deus
muscarum. Ipsam autem muscam peccatorem a parte capi
tis. i. quantum ad fidem, quæ caput est animæ, summè nititur
infestare. Figura de ancilla, quæ percussit Abimelech in ca- 3
pite. Iudicum. 9. ¶ Teste Arist. Aranea sugit humiditatem mu
scarum, & ibi delectatur, sicut apes sugendo mella. Muscæ
sunt demones, deliciæ mundi sunt humiditas sua, in quibus,
delectantur araneæ. i. peccatores, & mali. Sicut igitur apes. i.
boni sugendo mel. i. deuotionis dulcedinem gustando dele-
ctantur, sicut araneæ, id est peccatores in humore muscarū,
id est in deliciis carnalibus, & bonis temporalibus consolan
tur. Iob. 24. Dulcedo illius vermes. ¶ Dicit Arist. q̄ inter ara
neas ē diuersitas sexus, & est fęmina maioris corporis q̄ ma- 4
sculus, pedes habet longiores, & flexibiliores, & mobiliores,
& habiliores ad texturam telam facit pro muscis capiendis,
quarum humiditatem sugit, & eas vacuas derelinquit, & re-
siduum eiicit, & expellit, reuertens alibi vt venetur. Sic recte
in genere hominum fęminæ sunt maioris corporis. i. maioris
cupiditatis, & voluptatis, q̄ masculi, pedes etiā. i. affectus ha-
bent longiores, quia plura, & maiora desiderant, & affectāt,
& ideo sunt habiles ad texturam. i. ad telam cautelarum, &
malitiæ perpetrandam, & ad muscas. i ad luxuriosos capien-
dos, & inuolēdos, & attrahendos, ut sic sua humiditate. i. sua
temporali substantia satientur, quia sicut videmus, luxurio-
sos inuolutos vacuant bonis suis, & ipsos interficiunt per fa
mæ, gratiæ & scientiæ detrimentum. Habent etiam flexibilio
res pedes, & molliores. i. affectus, quia affectus, & voluntas,
mulieris de facili flectitur ad peccatum, & ad vana, & vaga
desideria mobiliter circunfertur. Ideo Proue. 7. de mala mu
liere dicitur, Garrula & vaga, quietis impatiens. Et prouer. 5.
Vagi sunt gressus eius, & inuestigabiles. ¶ Secundum Arist.
lib. 5. c. 7. Aranea fæmina attrahit masculum per fila telæ suæ,
& masculus fœminam, & non cessabit attractio donec inui- 5
cem coniungantur, & carnaliter copulenī. Qđ maxime acci
dit in fine veris, & principio æstatis, & qñq; in fine autumni,
& in principio hyemis, & tunc maxime sunt nociuæ, & carū
puncturæ venenosæ. Sic vere luxuriosi, et luxuriosæ attrahūt
seinuicem per telas suas. i. per mutuas sollicitationes, et ver-
ba, ad cōiunctionem et copulam carnalem. Qđ maxime ac-
cidit in uere, et æstate, hoc est dictu, in tempore infantiæ, et
iuuentutis, quia tūc libidinis desiderium fortius inardescit.
Accidit etiam aliquādo in hyeme vel in autumno, quæ sunt
finis anni, hoc ē dictu, in tempore senectutis, quia multi sunt
qui etiam tempore senectutis nolunt dimittere actus illos, et
ideo tunc temporis sunt araneæ magis venenosæ, quia vere
pctm̄ luxuriæ magis nocet, et spiritualiter, et temporaliter in
tempore senectutis. deus. n. summè odit senem fatuum, et in
sensatum. i. luxuriosum, diuitem mendacē, pauperem super-
bum. Eccl. 25. ¶ Scđm Arist. li. 9 c. 39. Diuersa sunt genera ara 6
nearum, quia quædam sunt paruæ, & masculis resperſæ, aliæ
aūt sunt magnæ, et nigræ, sed primæ magis sunt acutæ, quam
aliæ quæ sunt magnæ, et nigræ cum pedibus longis, quia ta-
les vt cōiter sunt minoris motus, nisi quando coitu stimulan
tur. Sic uere in genere vsurariorum, et ballinorum, qui sunt
parui. i. pauperes, et ex humili plebe nati, sunt velociores per
sollicitudinem, et acutiores per rapinam, q̄ illi qui sunt ma-
iores ad diuitias, et ad generis dignitatem. ¶ Aranea nigra 7
circa terram laqueos suos facit, vbi cum aliquam muscā cœ-
perit, ipsam defert, et reponit ad locum suum, et ibi sugit hu
miditatem vnde viuit, et consumpta tota muscæ humiditate
eam expellit, et iterum reuertitur ad venādum. Talis est mu
lier mala: quia cum aliquem infra laqueos suos inuoluerit, su
git quicquid potest attrahere de humiditate temporalis sub
stantiæ, et cum uidet q̄ musca non habet amplius de humo-
re diuitiarum, statim pro certo dimittit eā, et de eo amplius
nihil curat. Figura de Dalila, quæ postquam totondit Sanso
nem, qui supra genua dormierat, et postq̄ fortitudo recessit
expulit eum; et tradidit philisteis. Dalila interpretatur situla
quæ tandiu uertit faciem ad aquam; quandiu hauriat; et im-
pleatur; et tunc vertit ei dorsum; et significat malam mulie-
rem, quæ primo faciem id est fauorem; et fictum amorem; et
apparentiam uertit ad hominem; ut impleatur uenter eius
diuitiis atque lucris; quod cum factum fuerit; nihil amplius
de eo curat; immo uertit ei dorsum, et non faciem. Dum igit

Sanson

Sanson.i.aliqs homo dormit,& delectatur super genua Da-
lilæ.i. in carnali amore alicuius malæ mulieris, ipsa p certo
statim conuertitur ad tondendũ, & vellus diuitiarum ab eo
exuendum. Sed pro certo statim, q istud vellus.i.tua tempo
ralis substantia fuerit auulsa, statimq; hõ fortitudinem pro-
speritatis amiserit, & venerit ad infortunium paupertatis ip
sum procul dubio derelinquit. Vñ Iudith. 1. Remiserunt eoa
vacuos,& sine honore abiecerunt. Tales aũt luxuriosi a phi
listeis.i.a demonibus capiuntur,per ignorantiam excæcatur,
per malas consuetudines alligantur, tandem vna cum eis in
tẽplo inferni occiduntur,& extinguuntur. Vel dic, q aranea
est diabolus,qui in laqueis suggestionum, delectationum &
tentationum,& in amore mundanæ prosperitatis ligat,& in
uoluit muscam.i.peccatorem, ipsumque per cõplacẽtias for
tius,& fortius quotidie semper stringit,& eum viderit, q ita
est ligatus,inclinatus & deditus mundo,& mundanis, q non
contendit resilire, tunc diabolus paulatim fugit, euacuat &
euellit ab ista musca quicquid habet de humore i.de dei gra
tia,& de deuotione,& cõpassione. Et cũ bene p diuersa pctã
fuerit vacuatus,tũc ipsum aranea.i.diabolus, de cauerna sua
.i.de mũdo eiicit,& expellit,per mortẽ.i.temporalem. Vnde
de hoc põt dici illud.2. Reg.13. Eijcie eã,& claude ostiũ post
eã. Homo.n.per mortẽ eijcitur,& post ipsum ostiũ clauditur
qñ sibi redeundi potentia denegatur. Figura de Dalila sicut
supra. Dalila.n.est diabolus, genua eius sunt mundi prosperi
tas,quæ.s.sunt duo,quia.s.mundi prosperitas in duobus con-
sistit.s.in diuitijs,& delicijs. Qñ ergo Sanson.i.hõ dormit,&
quiescit super genua Dalilæ.i.super mundanã prosperitatem
tunc vere Dalila quæ interpretatur situla.i. diabolus,q sem-
per sitit damnationem nostrã,& haurire cupit quicquid ha-
bemus de aqua gratię,& virtutis statim conuertitur ad eum
tondendum,& capillis gratiarum,& virtutũ,vellereq; bonę
conuersationis cauendũ,& spoliandum,quod cum factũ fue
rit,& miserũ peccatorẽ in mundi prosperitatibus bene con-
sopiuerit, & ab oĩbus bonis spiritualibus exuerit,tunc vere
ipsum expellere cõsueuit,& philisteis tradere.i.mundi, & in
ferni tribulationibus, & tormentis, vbi alligatur per æternã
damnationem, & vbi etiã excæcatur per vtriusq; lucis priua
tionẽ. Matthæi 25. Eijce eum in tenebras exteriores. Vel dic
q aranea est vsurarius vel auarus,q cũ laqueis suis.i.cũ mul-
tis inductionibus,& cautelis ligat,& inuoluit muscas.i. pau-
peres & vicinos. Qñ aũt videt eos cõtractib⁹,obligationib.
& pactionibus irretitos,ita q non possunt soluere,nec a suis
laqueis resilire,tunc vere fraudulenta aranea.i. vsurarius so-
let istã muscã.i.pauperẽ inuadere per citationes,mordere &
lædere per diuersas impugnationes, & eos humore tẽpora-
lis substantiæ vacuare per exhæredationes. Et qñ videt eos
vacuos,& inanes,solet eos expellere,& a sua domo societa-
te,& amicitia penitus abdicare, qa reuera tales primo frau-
dulenter pauperes attrahunt, deinde eos in suis contractib⁹
inuoluunt,tandẽ eos exhæredant,post expellũt. Iõ de talibus
dr Eccl.13. Si habueris,cõuiuet tecũ,si aũt nihil habueris,de
relinquet te. Isti ergo sunt figurati in dalila, quæ interpretat
situla,quia sitiunt, & cupiunt diuitias vicinorũ, quia vere il-
los, qui dormiũt sup genua sua.i.illos qui in suis adiutorijs,
& mutuis,& auxilijs confidunt,& qui eis innituntur,ipsi ton
dunt,spoliant,depauperant,& confundunt,eosq; philisteis.i.
balliuis partiuntur,& exactoribus tradũt multoties crucian
dos,de eis amplius nõ curãtes postq̃ eos totõderunt,sed eos
sine spe alicuius iuuaminis expellẽtes. Vel dic q aranea ẽ fal
sus amicus,qui amicũ suũ laqueis adulationũ alligat, vt hu-
morẽ.i.lucrũ tẽporalẽ ab eo attrahat atq; sugat,sed si ipsum
vacuatũ viderit,ipsum p certo q̃ citu derelinqt. Figuratus
in Dalila,q̃ tãdiu Sansonẽ secũ dormire permisit,quousq; ca
pillos sibi radit. sed eũ statim expulit, & dimisit. Diuitiæ.n.
addunt amicos plurimos,a paupere aũt,& hi quos habuerat
recesserũt Prouer.29 ¶ Aranea postq̃ cæpit muscã,ipsam re
ponit,& donec iterũ esuriat seruat,& illud qđ residuũ est, &
nihil valet ad bibẽdum,eiicit de cauerna,& iterum reuertit
ad venandũ. Sic auarus muscas.i.diuitias recolligit pro suæ
auaritiæ fame,& esuriẽ tẽperãda,& illud qđ nihil valet.s.bla
dum vel vinũ corruptũ eijcit,qñ.s.amplius seruari nõ põt, &
ad venationem auaritiæ,vsuræ,fraudis & rapinæ,iterum re-
9 uertitur. ¶ Aranea nõ venatur q̃diu habet muscam qua nu-
triatur. Sic verè nos non debemus esse solliciti de acquisitio
ne temporalium,quæ ad modum muscarũ pungunt, & solli-
citant cor humanum,q̃diu de eis ad victus sufficientiã habe
mus.1.ad Timo.6. Habẽtes alimẽta,& qbus tegamur,his cõ
tẽti sumus.¶ Teste Aristotele lib.9.c.38.qñ tela aranea est ru 10
pta,nõ vacat venationi,donec iterũ reparet.& ipsam summẽ
reparat circa solis ortũ,& occasum. Et ſm Pli.in reparatiõe
huius semp incipit a medio,qa nihil indicat in corpore telæ
eẽ integrũ,q̃diu mediũ nõ est firmũ. Aranea est hñ,tela suaẽ
congeries virtutũ,& morũ,muscæ sunt bona tẽporalia,q̃ in-
festat,& sollicitãt cor humanũ. Si ergo tela tua.i.cõgeries vir
tutũ,& morũ,& velamẽ fuerit aliquo casu diruta p aliquod
pctm mortale, p certo nõ debes vacare venationi muscarũ
.i.acquisitioni bonorũ tẽporaliũ, nisi prius p pœnitẽtiã tela
ista fuerit integrata. Et hæc reparatio maxime hẽt fieri circa
solis ortũ,& occasum,hoc est dictu,p cõsiderationes ort⁹,&
natiuitatis, occasus & mortis ipsius solis iustitiæ Iesu Chri,
qa circa natiuitatẽ,& mortẽ Chri inuenies doctrinã, & exẽ
plũ oĩm virtutũ, & ad eorũ regulã reparare poteris telam
tuã. A solis ortu,& occasu,ex syon spẽs decoris eius. Vel etiã
in solis ortu.i.in ipso statu iuuentutis, & ẽt in occasu senecta
tis,qa.s.& iuuentus,& senectus sunt tẽpora bonis operib⁹ op
portuna. ideo dr Eccl.11. Mane semina semen tuũ, & vespe-
re non cesset manus tua. Et in hac reparatione tu debes in-
cipere a medio.i.a corde,& a conscientiæ puritate. qa nihil
põt esse integrũ in moribus vel securũ,nisi cor sit tutũ, & fir 11
mũ per conscientiæ puritatem, & p constantiæ firmitatẽ. iõ
Oĩ custodia serua cor tuũ,qm ab ipso vita procedit. Prouer.
4.¶ Scdm Arist. fœmina Aranea parit,& venatur, & mascu-
lus iuuat eã. Sic est de vsurarijs,& auaris,qa pro certo fœmi
næ vacat venationi.i.vsuræ & lucro,sicut & ipsi,& mares ea-
rum, ipsas adiuuant ad lucrandũ, quia sicut videmus ad ocu
lum,fœminæ auarorum magis sunt ardentes,& cupidæ, quã
auari,quia breuis oĩs malitia super malitiam mulieris. Eccl. 12
25.¶ Scdm Arist. Aranea qñ vult capere muscas,abscondit se
in foramine,vel sub tela,ne ẽ bestiolis videatur. Sic verẽ vsu
rarij abscondunt se sub tela sua,hoc est dictu,sub pallio cau-
telarum suarum,quia contractus suos palliant aliquo bono,
vtpote mutuo vel vendito &c. Et hoc faciunt ne videatur.i.
ne eorũ malitia cognoscatur Dicunt.n. Non me videbit ocu
lus. Iob 24. Nam sub spẽ mutui vsuras contrahũt, & rapinas.
Figura Gen.38. de Thamar,quæ volens decipere Iudam,in-
uoluit se pallio,& cum ab eo persequeretur, ostendit sibi ar
rabonẽ quẽ ceperat,& liberata est. Sic qñ vsurarij velũt eua
dere persequutionẽ iudæ.i. iudicũ & principũ,& prælatorũ,
inuoluunt se pallio cautelarum, & ostendunt arrabonem.i.
chartas et litteras simulatas, et fictas, et sic liberantur, ita q 13
iudas,i.prælatus compellitur dicere. Iustior me es. Iõ eis po-
test dici illud.3.Reg.14. Commuta habitum,ne cognoscaris.
¶ Paruulæ araneæ statim, q natæ sunt,incipiunt telas facere,
et venationi vacare, et ac si in materno vtero essent edoctæ,
statim incipiunt facere instrumenta competentia prędæ suæ.
Sic p certo filii vsurariorum statim, q possunt ire, ab eis ia
formantur,et docentur ad telas cautelarum faciendas, et ad
venationem vsuræ iam exercendã. Et ideo sicut videmus sta
tim, q possunt loqui,incipiunt vsurare, et ad parentum offi
cia se donare,et talem cautelam ordiri,vt muscas capiant,et
diuitias,et vt fraudes exerceant,et vsuras. Istud enim est re-
gulare, q in omni statu parentes volunt filios ad propria ope
ra erudire,et informare,vt patet de mercatoribus, et causi-
dicis,et operarijs vniuersis. Ideo Hierem 7. Patres colligũt
ligna,filij succendunt ignem, mulieres conspergunt adipem
ad faciendum placentas regina cæli. Quia breuiter inter vsu
rarios, et pater, et mater, et filij ibidem aliquid operantur.
¶ Est quædam species aranearum quæ venatur paruũ lacer- 14
tum, quia filis suis circumligatos, et tunc saliat super ipsum
et ipsum inficit, et occidit. Ista autem dicit Plin. non solum
de lacerto,imo etiam de serpente,lib.10 c.74. circa finem La
certulus est pauper homo et simplex, aranea est causidicus,
qui filijs suis,i.fallacijs et cautelis ita circumligat os et verba
pauperis, quòd non potest aliquid dicere quin capiatur, et
ita claudit ei os; quod non audet nec potest suis fallacijs re-
spondere;et sic eum interficit;temporalem substantiam sub-
trahendo. Irretiuit eum suis sermonibus etc. Prouerb.7. Ce-
perunt conculcare os eius etc. Luc. 11. Vel pone quomodo
vsurarij,& causidici ligant alios per os.i.per verba & obliga
tiones;deinde inuadunt per citationes; et occidunt per ex- 15
actiones.¶ Item dicit Aristote. quòd aranea aliqñ inuenitur
in exa-

in examine apum, quæ corrumpit mel, & fugit liquorem, &
facit texturam circa fauos, & corrumpit eos. Sic verè in exa
mine bonorum virorum, clericorum & religiosorum, aliqñ
est aranea.i.aliquis malus ambitiosus, & cupidus, qui a con-
uentu suo fugit, & attrahit sibi mel temporalis beneficij, &
subuentionis, & circa fauos.i.circa ipsos bonos viros (qui ce
ram cōpassionis melq; deuotionis cōtinent) facit, & inducit
telam auaritiæ, fraudis & deceptionis, & sic per eius exem-
plum alij corrumpuntur. Per araneam.n.corrumpitur apis,
qñ per societatem malæ personæ corrūpitur bona, quia qui
26 tetigerit picē, inquinabitur ab ea. Eccle 13. Ideo numeri. 19.
Quicquid tetigerit immundus, immūdum faciet. ¶ Sicut di-
cit Pli. & Auic. Tria sunt genera aranearū. quoddā dictū pha
langiū, cuius corpus exiguū, varium & velox, noxiū habens
morsum, aliud qđ nigri est corporis, cruris longioris, cauer
nas sibi texens & faciens circa terrā, aliud quod in altis locis
mirabiles facit telas. Sic rectè tria genera sunt malorum. Pri
mi sunt mali ballini, qui dicuntur parui corporis per prima-
riam paupertatem, vel per fictā humilitatem, varij sunt per
cautelas, & falsitatem, veloces sunt per irā, & asperitatē. No-
xij morsus per rapinam, & crudelitatē. ideo Eccl. 13. Nequis
sima paupertas in ore impij. Aliæ araneæ sunt mali agricolæ
vel mercatores, qui circa terrā.i. circa terrę culturam exer-
cent vires suas, & ibi suas faciunt mansiones, & isti sunt ma-
gni corporis per temporalium quantitatē, coloris nigri per
laborem, & asperitatem, cruris longioris per malorum affe-
ctuum pluralitatē, quia crura.i.affectiones habent ita lōgas,
ꝙ vellent oia bona diuitum, si tñ eis impune dederet, furasse.
Desideria occidunt pigrum. Prouer. 21. Aliæ autem superio-
res sunt prælati, & principes, qui in altis locis eminentiarum
dignitatū, & honorum domos, & habitacula sibi parāt. ideo
dr Iob. 34. In altis manet. & psa Ascendunt.n. vsq; ad cœlos,
17 & descendunt vsq; ad abyssum. ¶ Sicut dicit Pli. & ad sensum
patet, quod admirandum est, nunq̄ pōt corpus araneæ tantū
vacuari, quin semper sufficientem materia habeat ad telam
exterius ordinandam. Vnde quanto exterius crescit tela, tan
to interius crescit eius materia venenosa. Sic ꝑ certo in cor
de auarorū nunq̄ deficit cupiditas, quæ rectè est quasi funda
mentum, origo, materia & causa exterioris auaritiæ, & exte-
rioris substantiæ temporalis. Vnde quanto magis crescit te-
la sua.i.temporalis possessio, tanto interior materia.i. ardor
habendi, & cupiditas magis crescit, quia sc͠dm ligna siluæ, sic
18 exardescet ignis. Eccl. 29. Vel expone de elemosyna, sicut in
fra. lib. 11. de enidro. ¶ Aranea teste. Pli. miro modo, & æquis
simo fila nectit, & ipsa inuicem ordinat, & componit, & a cē
tro pari distantia ista colligat, & coniungit. Sic rectè hæreti-
ci miro modo fila sua.i.argumenta falsa colligant, & ipsa cir
ca centrum.i.circa deum collocant ordinate, vt eis facilius
simplicibus credatur. Videtur.n. verba sua esse defensiua ve
ritatis, cum tñ sint ipsius destructiua. 1. Mach. 6. Ibant cautè,
& ordinatè. Et sicut fila araneæ ita sunt subtilia, ꝙ vix possūt
19 videri, sic argumenta talium, ꝙ vix possunt solui. ¶ Fila telæ
araneæ quanto magis centro vel medio coniunguntur, tan-
to arctius constringuntur, & quanto magis extremo appro-
pinquant, tanto vnum ab alio remotius elongatur. Charissi-
mi medium, & centrum est deus, qui ad modum centri ē im
mobilis, quia teste Boethio, Stans immobilis, dat cuncta mo
ueri. Extremum seu circunferentia sunt creaturæ, quæ mo-
uentur circulariter & procedunt. Aranea est adam, fila eius
sunt hoies, qui quanto sunt propinquiores medio, hoc est di
ctu, ipsi Deo & Christo per gratiam, & charitatem, tanto in
uicem magis stringuntur per cōcordiā, & vnitatē. Sed quan
to circunferentiæ, hoc est dictu, rebus mundi & creaturis,
magis sunt ꝓpinqui per auaritiam, & cupiditatem, tanto ab
inuicem plus sunt elongati per discordiam, & partialitatē.
Istud patet in istis diuitibus, qui per lites, & iurgia ab vnita-
te concordiæ separantur. Figura Gen. 13. vbi propter tempo
ralem possessionē Loth & Abraam sunt diuisi. Et Gene. 26.
Isaac & Abimelech. Gen. 36. Iacob & Esau. ideo dr Gen. 13.
Erat possessio eorum nimia, et nequibāt habitare cōiter. De
bonis autem potest dici illud Iob. 41. Vna vni coniungitur
20 &c. ¶ Secundum Plin. inter araneas sunt auguria, quia s͠m ꝙ
tempus est futurum, altius vel submissius componunt, & cō
ficiunt telas suas. Si.n. tempus serenum expectant, alte faciūt
telas suas, si aūt tempus sit turbidum affuturum, tunc inferi⁹
faciunt telas suas, & quando plures araneæ in simul conue-
niunt, signum est, ꝙ annus erit pluuiosus. Araneæ sunt adula
tores, fila eorum sunt verba sua, & ideo s͠m, ꝙ sperant tēpus
futurum.i. s͠m, ꝙ sperāt satis vel parum impetrare, altius vel
submissius fila sua.i. verba sua adulatoria depromunt vel ex-
tollunt, & qñ plures araneæ.i. adulatores insimul conueniūt,
signum est pluuiæ.i. temporalis prosperitatis, quia adulato-
res nunq̄ inueniunt, nisi q̄tum durat tempus ꝓsperitatis, qa
multi colunt personam potentis. Prouer. 19. Vbicunq; fuerit
cadauer, statim adest. Iob. 39. Istud patet de histrionibus,
quorum congregatio significat conuiuia seu festa, & qui s͠m
ꝙ plus vel minus lucrari sperant, extollunt vel diminuūt cā-
tus suos. Vel dic, ꝙ illæ araneæ.i. illi hoies, qui serenitatē æter
næ prosperitatis expectant, & sperant, sursum, s. in cęlo ædifi-
cant, & laborant. ad Philip. 3. Nostra conuersatio in cęlis est.
Illi autem qui inferius in mundanis circa terrā operari, & lu
crari non cessant est, ꝙ tempus turbulentū æternæ aduersita
tis eos finaliter subsequetur. Ideo de istis duobus generibus
hoium dr Deut. 28. Ipse ascendet super te, & erit superior, tu
aūt descendes, & eris inferior. ¶ Sc͠dm Pli. li. 17. c. 24. qñ circa
flores arborū tenellos faciunt araneæ fila sua, aliquotiēs cor
rumpuntur. Sic qñ circa flores.i. iuuenes tenellos componūt
araneæ.i. peruersi hoies fila sua.i. opera & verba, & exempla
eos mouendo, & ad malum informando, & maxime hęretici
de facili tales iuuenes corrūpūtur per hæresim, & errorē, qa
corrūpunt bonos mores colloquia praua. 1. ad Cori. 15. Per-
sonæ et luxuriosę cū laqueis verborū suorū alias personas iu
uenes per luxuria inficiūt, & corrūpunt, vt patet in istis ara-
neis.i. in vetulis veneno sis. Lingua.n. tertia multos cōmouit,
& vtilis potius infernus q̄ illa. Eccl. 28. ¶ Sicut dicit Pli. Mor 22
sus Phalangij est mortiferus, & venenosus, sed contra eū va-
let succus plataginis, & iō lacertæ, & botraces, & alij vermes
morsus araneæ formidāres, succo plantaginis se tuentur. vt
dicit Pli. Diosco. & Auicen. Phalāgus iste est diabolus, cuius
morsus.i. tentatio est aiæ venenosus, & iō succo plātaginis fri
gido, & amaro.i. amaritudine pniæ, & frigore diuini timoris
debet q̄libet se munire cōtra morsum hmōi venenosum. Ec-
cle. 18. Añ lāguorē adhibe medicinā. ¶ Sc͠dm Pli. & Arist. Te-
la araneæ miro naturæ artificio de araneæ visceribus conte-
xitur, miro & subtilissimo ordine cōponit, more retis confi-
citur, magno labore, & lōgo tēpore perficitur, sed miro mō
faciliter dissipatur, & ab igne vento, vel pluuia subito rūpiē
& cassatur. Talis est tela mundanæ prosperitatis, q̇ ex multis
filis.i. multis rebus cōsistit, s. ex diuitiis ex delicijs, ex eminen
tus, ex scientiis, ex cautelis, ex fallacijs. Hæc.n. oia ad modū
retis, s. paulatim, & successiue laboriosè, & tediosè cōficiunt.
Sed pro certo faciliter talis tela dissipatur, & per subitā mor
tē, & insperatā aduersitatē totus iste labor destruitur, & cas-
setur. Exemplū de diuite Luc. 12. cui lætanti, & in diuitijs cō
fidenti dictum est. Stultè hac nocte repetent aiam tuam à te.
Vel dic ꝙ ista tela significāt humanam vitam, & expone per
oia sicut supra. Iob 8. Aranearū tela fiducia eius. ¶ Licet tela
araneæ à venenosa bestia generetur, ipsa tñ non est veneno-
sa, imo plurimū vtilis medicinæ, quia s͠m Dioscor. si sordib.
& pulueribus fuerit separata, virtutem habet constringentē,
& conglutinantem, & refrigerātē, quia sanguinem restringit
de vulnere fluētem, saniem vulnerum desiccat, & si superpo
sita fuerit, plagæ tumorē sedat, & plagā recentem curat. Sic
verè licet diuitiæ sint ab aliqua bestia venenosa. i. ab aliquo
cupido, & auaro aggregatæ, & acquisitæ, ipsę tñ non sunt ve
nenosæ, si quis eis debite sciat vti, quia s͠m Hieronymū. Non
est in opibus vitium, sed in vsu. Imo si per elemosynas pau-
peribus fuerint erogatæ, & mō debito dispensatæ, tunc sunt
contra diuersorum vitiorū genera medicinæ, quia sanguinē
luxuriæ, saniē gulæ, vulnus inuidiæ, inflaturā superbię tēpera
bunt. Elemosyna.n. ab oi peccato liberat. Thob. 12. iō Eccle.
3. Sicut aqua extinguit ignē ita elemosyna extinguit pctm̄.
Vel pone, ꝙ licet sit malus ꝑdicator, tñ doctrina sua, est aiæ
medicina, quia alios saluos faciunt, seipsos autem nō possunt
saluos facere. Luc. 23. Ideo eis pōt dici, Medice cura teipsum
Luc. 14. ¶ Est genus araneæ dictum phalangium s͠m Pli. libr.
29. c. 4. simile formicæ, sed longè maius, caput habet russum 25
corpus nigrum maculis respersum albis, cui⁹ ictus acerbior
est q̄ vesparum, & habitat cōiter circa furnos & molendina.
Tales rectè sunt vsurarij causidici & auari, & cęteri raptores
quia isti licet sint formicis.i. alijs hominibus similes, tamen
ipsis, quantum ad potestatem, & diuitias sunt maiores. Prior

in donis,

in donis,maior in imperio.Gen.49.Isti habent caput.i.intro
itú,& ingressum rufum,i.malitiosum,& fallax. Teste.n.Aris.
in physonomia,color rufus significat malitiam naturalem.In
principio.n.malitiose blandiuntur,sed pro certo corpus eo-
rum.i.processus vitæ suæ est nigrú.i.prauum, & viciosum, a
candore Innocentiæ lóge distans. Apoc.6.Ecce æquus niger
&c.Ná sicut nigredo ex calore inducitur,sic prauitas & tur-
pitudo vitæ suæ ex calore auaritiæ generatur. Habent tñ ali
quas maculas albas,quæ significant aliqua bona, quæ faciút,
vtpote aliquas elemosynas, ne ex toto pessimi reputent. Istº
illorum.i.eorum malitia, & rapina est perniciosior q̃ vespæ,
quia verè aliqñ minus esset dolorosum pauperibus a vespa
percuti,q̃ ab illis crudelibus rapaciter laniari.Et rō est,quia
contra venenum vespæ inuenitur remediú, per eius contra-
rium,sed contra ipsos non inuenitur,& hoc quia isti non ha
bent contrarium in natura,quia p̃lati, & principes ipsos lo-
uent,& vnus alterum sustinet,& sic córra eos nullum reme-
dium inuenitur.Ioab.n.i.princeps,& Abiathar sacerdos.i.p̃
lati erant ex parte Adoniæ.2. Regú.1.i.talium raptorum.Isti
versantur iuxta furnos,& molendina,hoc est dictu,iuxta di-
uites & simplices agricolas ,qui granum in abundantia sibi
seruant.Circa istos.n.moranť, eis applaudendo,vel eos de-
fraudando ,vt acquirant grana, & diuitias sibiipsis. Vel per
molendina,& furnos intelligo curias principum, & magna-
rum,vbi est clamor litium,& tumultus discordiarum,& for
nax oia ligna consumens auaritiæ,& crudelitatis.Figura Dā.
3.vbi dř q́ in Babylonia erat fornax in curia regis Nabucho
donosor, vbi tres pueri missi sunt,qui statuam noluerát ado
rare.Sic verè in curia Nabuchodonosor.i.mali principis,est
fornax crudelitatis,quæ quotidie incenditur , quia quilibet
detractor,& adulator ibi sufflat.Et qñ pueri.i.pauperes, In-
nocentes nolunt adorare statuá,quá erexit Nabuchodono-
sor rex.i.balliuos,officiales & causidicos,indigne a prælatis
& principibus promotos,eis.s.munera largiendo,vel hmói,
proijciuntur in fornacem ignis,& crudelitatis per falsas ac-
cusationes talium balliuorum.ipse.n.Nabuchodonosor ip-
sos præcipit spoliari.Circa hmói ergo fornacem,& molendi
num curiæ principis morantur phalangia.i. impij causidici,
& balliui,vt inueniant victum suum.Hier.46.Super tumultº
Alexandriæ visitabo.¶Phalangium sm Pli.est genus araneç
26 ita venenosum,q́ ictus eius acerbior est,q̃ vespæ.Sed contra
eius morsum remedium est alterum mortuum ostédere sic
percusso,& ad hoc etiam reseruantur cum mortui inueniun
tur.Cortex etiam ipsorum est remedium cótra morsum mu
stellæ,vt dicit.Sic verè mali sunt hodie ita iniqui,malitiosi &
venenosi,q́ pauperes,qui ab eis percutiuntur, prædantur &
exhæredantur,nullum habent remedium nisi,q́ respiciát ali
quem alium eiusdem spéi mortuum,quia verè qñ considera
mus mortem aliorum malorum causidicorum,& balliuorú
raptorum & iniquorum qui prædecesserunt (quia vt cóiter
malè , & pessimè moriuntur) est nobis remedium aliquale,
quia sic cogitamus,q́ deus nos vindicabit de ipsis,sicut de il
lis, & q́ sicut illi mortui non dimidiauerút dies suos, sic nec
isti.Mors.n.peccatorum pessima.Ideo videbunt iusti,& time
bunt,& super eum ridebút &c.Et ideo tales araneæ mortuę
reseruantur , inquantum mortes talium aliqñ in scriptis po-
nuntur,vt sic ad consolationem,& remedium afflictorum eis
in tribulationibus positis ostendantur, narrentur pariter, &
dicantur.Lætabitur iustus cum viderit vindictá. Cortex etiá
talium.i.memoria malæ mortis suæ,contra morsum mustel-
lę.i.contra tentationes diaboli solet esse remedium,& iuua-
men,quia in quantú iudicium Dei,& vinuicta respicit, mor
sus diaboli declinať.ideo Eccl.38. Memor esto iudicij. &c.
27 ¶ Est aliud genus araneæ lanuginosum,ex cuius morsu acci-
dit caligo, & vomitus,& genuum defectus. Sic ex morsu,&
tentatione diaboli accidit caligo ignorantiæ,defectus incó-
stantiæ,vomitus displicentiæ,qñ.s.bona spiritualia sibi displi
cent,& ipsa reijcit.& abhorret.Psal. Omnem escam abomi-
nata est aia eorum.¶ Est aliud genus dictum formicaleó vel
28 myrmecion sm Plini. Formicæ similis capite, habet aluum
& corpus nigrum,distinctum maculis,cuius morsus vt vespa
rum torquet.& dicitur formicaleon,quia formicas venatur
vt leo,& ipsas rapit,& earum sugit humiditatem,& inde vi-
uit,sed a passerib⁹ & alijs auiculis postmodum rapitur, & ab
eis deuoratur.Et sicut dicitur in lib.de natura rerum.Iste dú
est paruus,cum alijs formicis viuit,& benignitatem simulat,
cum autem creuerit,ipsarum consortia fugit,& declinat. Et
quia nihil in ęstate congregat,aliarú grana deuastat.Isti sunt
mali prælati,& hypocritæ,qui in capite.i.in principio sunt albi
.i.boni,Innocentes & casti, sed in corpore.i.in progressu vi-
tæ efficiuntur nigri.i.praui,insolentes & auari,maculis distin
cti.i. fallaciis,& cautelis variati.mordét vt vespæ, qa vere ip
si excoriant,& rapiunt vt tyranni, & formicas.i.pauperes so
cios inuadunt,& eorum humiditatem.i.bona temporalia su
gunt, & sibi attrahunt, & inde viuunt. Sed pro certo ab ipsis
passerib.i.a mundanis principibus, quorum depredati sunt
subditos,non tuentur,sed magis ab ipsis inuaduntur. Vel po
ne,q́ isti balliui in principio albi.i. simplices & humilitatem
fingentes,& in principio pacificè conuersantes, tandé cú in
diuitijs,& potestate creuerint, fiunt superbi,pristinosú ami
corum societatem contemnétes, bonorumq; excoriatores,
& formicas.i.pauperes exactionibus deuorantes.Sed a passe
ribus.i.a suis dominis,& principibus postmodu deuorantur
qñ ipsorum nequitiæ cognoscuntur.Esa 33.Væ qui prædaris
nonne & ipse prędaberis?cú desieris deprædari, deprædabe
ris.Vnde Seneca,Ab altero expecta,alteri qđ feceris.¶ Con
tra mórsum oim aranearú est remedium, cerebrum gallina-
ceum cú pipere,& cú vino dulci bibitú,coagulum agni cum
vino,vngula arietis cú melle,muscæ cótritæ,& super posita.
Sic veré cótra morsus araneará.i.demonú valet cerebrú.i.di
scretio,& doctrina galli.i.prædicatoris,si cum pipere corre
ctionis,& cú vino cosolationis adhibeať.Itė coagulú.i.beni
gnitas,& dilectio,vnguis.i.asperitas,& distinctio ipsius agni
& arietis,s.Iesu Christi, qui modo est agnus p̃p mansuetudi
oė peccatores tolerádo,& eis indulgédo, sed in iuditio erit
aries eos feriédo.Dan.8.Ecce ante portá Vlai aries vnus.Sic
ad hoc valent muscæ cótritæ.i.cósideratio cótritionis, & pu
nitionis demonú,& malorú. Si ergo mordearis p̃ tétationé
aranea diabolo,accipe & cósidera cerebrú galli.i. doctriná
p̃dicatoris,coagulum agni.i.benignitatem diuinæ dilectionis
& humanę redéptionis, vngulá arietis.i.asperitaté suæ cor-
rectionis,muscas mortuas.i.exemplú malorú,& suæ perditio-
ois,& dánationis,& si hæc oia considerata, p̃p morsum téta-
tionis mortis periculú non incurres. In oibus operibus tuis
memorare nouissima tua,& in æternum nó peccabis.Eccl.7.
Ná per cerebrú,a quo procedit sensus,& motus,significatur
prædicatio, a qua oritur sensus cópassionis, & motus bonæ
operationis per coagulum vnctuosum intelligitur dulcedo
per vngulam duram seueritas, & durities iudicij &c.¶ Item
Pli.li.29.c.6.dicit q́ aranea lógos,& tenues habens pedes,&
candida,si cótrita veteri oleo sit admixta, dř soluere albugi 30
nem oculorú . Sic vere illi qui sunt longi per perseuerantia,
& longanimitatem,tenues per humilitatem,candidi per ca-
stitatem,contriti per patientiam,& aduersitatem,oleo mixti
per pietatem,isti dico per documenta,& exempla soluant tá
a se q̃ ab alijs albuginem oculorú.i. peccata, & vitia intelle-
ctus.Isto ergo collyrio.i.istorum exemplo,doctrina & imita
tione,inunge oculos tuos,vt videas.Apoca.3.¶ Tela araneæ
stringit sanguinem fluétem a vulnere,& prohibet fieri saniē, 31
& inflaturam.Sic tela vitę humanæ,& eius fragilitas,& bre-
uitas cósiderata stringit fluxum uitiorú,& tollit saniem car-
nalitatis,& inflaturam superbiæ & vanitatis.¶ Secundú Pli.
li.rt.24.quidá dicunt inter araneas fęminam fila texere, ma
sculum vero venationi intendere , & sic labores coniugales
inuicem códiuidere.Sic vere inter coniuges masculi debent
venationi,& acquisitioni necessariorum vacare,fœminæ ve
ro filationi, & domi domestico labori se dare, ut sic vir fa-
ciat opera virilia,& fortiora,fœmina vero fœminalia, & de
biliora.Quod tamen est contra multos coniuges, qui viden
tur sua opera permutasse , quia.s. viri faciunt opera fœmina-
rum, & fœminę totum volunt regere,& facere officia mari-
torum.Hierem.31.Mulier circundabit uirum.Contra illud
Deutero.22.Non induetur vir veste fœminea &c.

De Asino: *Cap. 8.*

ASinus secundum Isidorum dicitur quasi asedus,a se-
dendo, quia ante vsum equorum illis homines insi-
debant.Vel dicitur ab a,quod est sine, & sinos quod
é sensus,quasi sine sensu.& est animal simplex,& tar
dum humanis viribus obediens, & subiectum, obliuiosum,
omniferum,& patiens oneris, & laboris,vili & modico vict⁹
cibo,

cibo, inter spinas, & tribulos quærēs uictum. Sic vere verus
obediens vel religiosus, asinus potest dici, quia si alij sedeant
super ipsum.i.si alij sint eminentes, & ipse inferior & subie-
ctus, non conqueritur, sed assentit, respectu oim se humilians
& prosternens. Hic debet esse sine sensu terrenæ sapientiæ,
quæ stultitia est apud Deum. 1. ad Corin. 3. Stultus fiat, vt sit
sapiens. Debet esse simplex per innocentiā, sine plica malitię.
Iob. 1. Erat simplex & rectus, ac timens deū, & recedēs a ma
lo. Item debet esse tardus per maturitatem & deliberationē
vt nemini cito manus imponat. 1. ad Tim. 5. Debet esse obli-
uiosus per benignitatem, & iniuriæ dimissionē humanis vi-
ribus.i.suis maioribus obediens, & subiectus. 1. ad Heb. 13.
Obedite pręfectis vestris &c. Hic debet vti modico cibo per
sobrietatē, inter spinas morari per pęnitentiam, & austerita
tē, onerum & laboriosum aial debet esse per patientiā, & lō
2 ganimitatem. Gene. 49. Isachar asinus fortis &c. ¶ Asellus est
iuuenis asinus, qui pulchrioris est formæ, qn̄ ætate est tenel-
lus q̄ qn̄ senex efficitur, & antiquus, & quanto magis senue-
rit, tanto hispidior, & deformior inuenitur. Est aūt aial me-
lancholicū, frigidum & siccum, pigrum & obliuiosum, inter
spinas quærens cibum, laboribus assuetum. Recte tales sunt
multi, qui in ipsa iuuentute pulchriores, & honestiores, me-
liores & scientiores sunt, q̄ tēpore senectutis, & quanto plus
viuunt, tanto peiores continue efficiunt. 2. Pet. 2. Facta sunt
eis posteriora deteriora priorib. Isti sunt frigidi per indeuo
tionē, sicci per incōpassionē, pigri & melancholici p obstina
tionē, obliuiosi beneficiorū, & mandatorū Dei per postposi
tionē, inter spinas, & inter mundi diuitias victū quærunt per
terrenorū appetitū, & ambitionē, quia ad nihil aliud vacant
nisi ad spinas diuitiarū aggregandas, q ipsos suis sollicitudi-
nibus cruciabunt. ideo Hier. 10. Nolite serere super spinas.
Laboriosi etiam sunt, quia sicut sensui patet, plus laborāt cu
pidi huius mundi ad suam damnationē, q̄ boni ad suā saluā-
tionem. Docuerunt linguam suam loqui mēdacium, vt iniqꝫ
agerent, laborauerunt. Hier. 4. iō Esa. 57. In multitudine viæ
tuæ laborasti, non dixisti, quiescam. ¶ Asinus minutis auibus
est exosus, quia spinas vbi nidificant, corrodit, & eas horribi
3 li voce sua discutit, & deterret, & de nido suo fugere eas fa
cit. & habet asinus multas miseras conditiones, quia supra vi
res laboribus exponitur, fuste & aculeo pūgitur, chamo os
eius ligatur, hinc inde circūducitur, ab vberibus pascuis per
quæ transit, chami sui refrenaculo coercetur, post labores cas
sus in fine moritur, cutis ei adimitur, cadauer eius sine sepul
tura lupis, & canibus commendat, a quibus acriter deuorat.
Rectè tales sunt auari, & diuites huius mundi, quia minutis
auibus, hoc est dictu, pauperibus sunt infesti, quia ipsos hor-
rendo sonitu cōminationū suarū deterrēt, & spinas vbi nidi-
ficant, hoc est dictu, pauperes & paruas domos, & possessio-
nes suas eis auferunt fraudulenter eorumqꝫ bona vel p frau
des vel p rapinas eisdē subtrahunt, & inuadūt. Iob. 24 Agrū
non suum demerūt. Et ideo habent miseras conditiones, qa
pro certo laboribus infinitis exponuut. Laborabit inæternū.
ps. 48. Aculeo remorsus consciētiæ cruciantur, chamo prauę
consuetudinis astringuntur, intm̄ ꝙ de manu dn̄i sui diaboli
euadere non possunt. In chamo, & freno maxillas eorū &c.
Vndiqꝫ circunducunt, s. ad assisias, nundinas, & mercata. psa.
Circunduxit eum, & docuit. s. diabolus. Vento superbiæ, plu
uiæ luxuriæ exponunt, & ab ipsis suis pascuis, hoc ē dictu, ab
ipsis suis diuitijs, quas habent, capistro auaritiæ colligantur,
& ab ipso diabolo per parcitatem nimiam refrenantur, qa
sicut videmus, isti auari non audēt comedere, nec expēdere
bona sua. Eccl. 6. Non tribuit ei Deus potestatē, ꝙ comedat
ex bonis suis. & 4. Reg. 7. Videbis eas oculis tuis, & nō come
des ex eis. Et postq̄ in mundo laborauerunt, & sine cā, & in
cassum tempus suū consumpserunt, moriuntur in corpore,
& anima, & ideo tunc ab amicis pelle temporalis possessio-
nis spoliantur, quia vxor, & pueri furant, & rapiūt quicquid
possunt, ne aliquid pauperibus erogetur, & tandem cadauer
.i. ipsa aia fętida sepulturæ paradisi nō tradit, sed lupis, & ca-
nibus infernalibus perpetuo committitur deuoranda. Ideo
Sap. 3. Labores eorum sine fructu. Ad qđ Esa. 49. In vacuum
laboraui. & Eccl. 33. Cibaria & virga, & onus asino. Isti. n. ha
bent cibaria temporalis subuentionis, virgam laboris, & af-
flictionis, onus æterni mæroris, & damnationis. Et ideo con
cludit Hier. 12. Sepultura asini sepelietur, putrefactus & pro
4 iectus extra portas Hierusalem. ¶ Teste Auice. Coruus natu
raliter odit asinum, paruulæ ēt aues, & passerculi oderunt asi
num, eo ꝙ spinas comedit vbi nidificant, & eorū oua cadere
facit, & suo rugitu eos terret, & iō si habet aliquod vuln' in
dorso, ipsum pungant, & contra eum pugnant, vt sic ab eis,
fugiat & recedat. Sic verè mali vt cōiter oderunt bonos p̄la-
tos. Nam qn̄ aliquis prę̄latus vult rodere, & annullare spinas
.i. vitia, & peccata vbi nidificant passeres. i. sui subditi instabi
les, & insolentes, hoc est dictu, qn̄ vult eos corrigere, & suæ
monitionis rugitu eos terrere, tunc contra ipsum pugnant,
& eum mordent per detractiones, & si aliqđ vulnus habue-
rit, hoc est dictu, aliquod vitium occultū cōmiserit, tunc eū
ibi mordent per diffamationē, ut sic ipsos cesset persequi, &
corrigere, quia non amat pestilens eum, qui se corripit. Pro-
uer. 15. Qui n. erudit derisorem, ipse sibi iniuriam facit. Pro-
uer. 9. ¶ Coruus pugnat cōtra asinū, & insidiatur oculis eius,
vt ipsos perforet rostro suo. Sed iuuat asinū profunditas vi-
sus, spissitudo corij, & auriū proceritas vel mobilitas, & hoc 5
quia contra morsus auium claudit, & obstruit visum suū. Sic
vere coruus. i. diabolus multum odit, & infestat asinum, hoc
est, virum simplicem, & benignum, & ideo visui eius. i. intel-
lectui, & fidei insidiatur, vt ipsum per errores inficiat, & cor
rumpat, sed contra huiusmodi tentationes, & malas diabo-
li suggestiones debet claudere visum suum per diligentē cu
stodiā, ne a rostro corui, hoc est dictu, a prauis vetulis, & hæ-
reticis excęcetur. Contra. n. hmōi morsus debēt simplices se
abscondere, & eos prout poterunt euitare. Claude ostia tua
super te. Esa. 26. Iuuat etiam contra tentationem diaboli spis
situdo corij. patientiæ fortitudo, proceritas aurium. i. mode
stiæ mititudo, quia multa debet audire, & parum loqui, & p̄
funditas visus. i. fidei firmitas, & scientiæ lympitudo, qa ocu-
lus cordis sui debet esse in fide profunde radicatus. Profun-
dū abyssi, quis dimensus est? Eccl. 1. ¶ Vrsus vt dicit Pli. lib. 8.
c. 81. pugnat cū asino, & tauro. Nā quia comedit carnes cru- 6
das, eorū cupit carnibus saturari. Per vrsum intelligo officia
les, vsurarios, balliuos, & causidicos, et raptores. Per taurum
qui terrā colit, intelligo agricolas. Per asinum qui onera por
tat, intelligo mercatores. Vrsus ergo pugnat cū asino, & tau
ro, qn̄ agricola vel mercator ab ipsis raptoribus impetūtur,
vt eorum caro. i. eorum temporalis substantia ab eis deuo-
retur. Violenter tollitis pellem eorū desuper eis, et carnes co
rum desuper ossibus eorū. ¶ Dicit Pli. li. 18. c. 10. ꝙ fumus vn 7
gulę asini fœtū mortuū educit, et partū accelerat sine mora.
Asinus simplex est Christus, cuius vngula est correctio, et di
strictio. Fumus ergo compunctionis ex huiusmodi vngue. i.
ex Christi districtione, et sui rigoris consideratione proue-
niens, fœtum mortuum. i. peccatū mortale vel diabolum de
vtero conscientiæ educit per confessionē, et partum cōfes-
sionis accelerat, et inducit. Cū dolore paries. Gene. 3. ¶ Sicut 8
dicit idem Pli. li. 28. Iecur asini valet contra morbos caducos
paruulorum, et lac et sanguis cōtra morsum scorpionis. Sic
iecur. i. amor et affectio Christi, maxime ille quem habuit in
incarnatione, et passione, si paruulis, et debilib' deuotæ cōsi
derātur, ipsos a casu releuat pctōrum, et lac suæ benignæ do-
ctrinæ, et charitatis quo suos pascit paruulos, et deuotos, a
morsibus scorpionis. i. a tentationibus diaboli liberat, et præ
seruat. Tanq̄ paruulis in Christo lac dedi vobis edere etc. 1.
Cor. 3. Sanguis ēt suæ passionis venenum, et malitiam Scor-
piōes diaboli mirè pellit, et sicut dicit ibidem, lac asinum, i.
doctrina Christi valet cōtra argentum viuum, hoc est dictu,
contra amorem diuitiarum, quę ardent gentem, in quantum
.s. ibi docetur paupertas volūtaria, per quam diuitiarū cupi-
ditas declinatur. Argentum tuum, et aurum tuum confla. Ec
cle. 28. et Esa. 30. Contaminabis laminas argenti tui. ¶ Sicut 9
dicit Pli. li. 28. si qs dixerit asino in aure, se percussum a scor-
pione, statim transit malitia veneni, prout dicunt aliqui. Sic
si asino. i. sacerdoti (qui debet esse ad onus pęnitentiæ assue-
tus) in aure dixeris per cōfessionem, quō a Scorpione diabo-
lo percussus fueris per peccatum, statim. s. facta absolutione
cessat malitia huius mali. Nam virtute confessionis et absolu
tionis a peccati veneno aia liberatur. ideo Narra si quid ha-
bes vt iustificeris. Esa. 43. Vel asinus est Christus, qui debes in
oratione dicere a Scorpione diabolo te percussum, et per
eius gratiam liber eris. Hiere. 33. Clama ad me etc. ¶ A facie 10
suffumigationis asini fugiunt venenosa, vrina eius cum nar-
do capillos multiplicat, et conseruat, ossa eius trita, et bibi-
ta liberant a veneno, vt dicit idem Plin. li. 28. c. 10. vbi etiam
dicit

dicit, q aqua quæ remanet asino potata, dolorē capitis ledat.
Renes vero eius triti, & bibiti incontinentiā cohibēt. Sed de
11 vtilis nihil ad præsens, expone si vis. ¶ Dicit Pli. li. 8. c. 43. & ēt
Arist. li. 8. c. 25. q asinus est aial frigoris impatiens, & ideo in
frigidis regionibus, vt in Ponto non generatur, & licet sit fri
gidum, tñ multæ est luxuriæ, & qñ est fœmina paritura, tene-
bras quærit, & lucē fugit, ne ab hoie videatur, fm Pli. ibidem.
Sic sunt multi, qui frigus timoris dei, frigus pœnitentiæ, & a-
speritatis nequeunt sustinere, & ideo in regionibus frigidis,
hoc est dictu, in religionibus asperis nequeunt inueniri, sunt
tamen multum luxuriosi, & ideo vmbram, & obscuritatem
diligunt ne sciantur. Vel dic oia contra pauperes luxuriosos
qui quamuis frigore paupertatis stringantur, luxuria tñ con
tinuè maculantur. Qñ aūt asina i. peccator vult parere. i. ali-
quod malum opus emittere, & facere, tunc solet tenebras. i.
locum obscurum, & absconditum quærere, vt. s. suam possit
12 malitiam occultare, quia qui male agit, odit lucē. Io. 3. ¶ Asi-
na tanto amore diligit fœtum suum, & ad eum trāsire ēt per
ignis medium non timescit, vt dicit idem ibidē. Sic pro certo
Christus intiñ dilexit hoiem, fœtum suum, q ad ipsum in hūc
mundum veniens, per ignē tribulationum non timuit pertrā
sire. Vel pone, q prælatus debet currere ad auxilium subdito
rum non obstante igne alicuius tribulationis temporalis. ps.
Transiuimus per ignem, & aquam &c. Esa. 43. Si transieris p
ignem, flamma non nocebit te. Numeri 31. Quicquid transi
13 re potest per ignē, igne purgabitur. ¶ Asinus mirabiliter hor
ret aquas intrare, & in eis intingere pedes suos, & quando
transire cogitur, tunc in eis mingit. Sup pontes ēt non trāsit
libenter, quia cum habeat debile cerebrum, in aquam quam
subtus videt, cadere semper timet. fm Plin. vbi supra. Asinus
est homo infirmus, aquæ sunt deliciæ vel diuitiæ, pontes sunt
eminētiæ vel honores. Debet igitur timere. i. vir infirmus in
aqua deliciarum ponere pedem suum. i. affectum, super pon
tes etiam alicuius dignitatis non debet infirmus ascendere,
ne forte, propter debilitatem cerebri. i. ppter defectum sen-
sus, & discretionis ad profundum inferni ruere cōpellatur.
Vel per asinum intelligo peccatorē, qui timet intrare aquā
deuotionis, lachrymarum & contritionis, elemosynarum &
cōpassionis, timet etiam ascendere pontē, hoc est dictu, cru-
cis memoriā, quia timet ne exinde oporteret eum cadere in
hmōi aquas, q a. s. ex crucis & passionis memoria aqua deuo-
14 tionis sequitur, quā abhorret. ¶ Asini raro volunt bibere ni-
si ad assuetos fontes, & vbi possunt ire sicco pede, & qđ mi-
rū est dictu, si mutentur eis aquæ, tñ licet multū sitiant, raro
bibūt, nisi sint eis similes quas frequentant. Vnde etiam dicit
q tunc cogendi, exonerandi ve sunt. Pli. vbi supra, s. li. 8. c. 43.
Sic multi qñ sunt assueti ad aliquos fontes, hoc est dictu, ad
aliquas delicias seu scientias temporales, ad alios bibere ra-
ro volunt, videlicet ad scientiam theologicā, vel ad delicias
spirituales, quia difficile est relinquere consueta. Osee. 10. Vi
tula docta diligit trituram. ideo Hiere. 2. Onager assuetus in
solitudine. Dato etiam, q multum sitiant, & q multum appe
tant salutem, si tñ eis aliæ aquæ offerantur. i. si loco aquarum
deliciarum, & diuitiarū huius mundi aliæ aquę. i. deuotionis
& contritionis, & cōpassionis eis offerātur, quia alijs nō sunt
similes, vere bibere vilipendunt, nisi forsan a Deo per tribu-
lationes cogantur, vel nisi exonerati oneribus disciplinæ sua
uiter manducantur. Vel expone contrario mō, q illi, q sunt
assueti bibere ad fontem sacræ scripturæ vel deuotionis, vbi
sine pedis. i. affectus intinctione vel intentione possunt bibe-
re, non debent aquā deliciarū huius mundi appetere, imo si
eis a diabolo offeratur fons aliquis. i. aliqua voluptas, nō de-
bēt tñ exinde gustare, nisi sit similis alijs assuetis licet multū
quo ad sensualitatē appetant et requirant. Nō poterāt bibere
aq̄ fluminis &c. Exo. 7. Diabolus tñ ipsos exonerat oneribus
15 Dei mandatorū, & eos cogit stimulo tentationū, & sic facit
bibere aquas mūdanarū delectationū. ¶ Sicut dicit Ari. s. asi-
na tot annis nō cōcipiet, quot grana hordei intincta in muli
sanguine mādūcauerit. Mulus ē luxuriosus grana sunt verba
quæ ñ intincta fuerint in sanguine peccati, & luxuriæ suæ, &
asinæ. i. infirmæ personæ alicui offerantur, vt. s. si coram infir-
mis de peccato luxuriæ colloquantur, fm quantitatē verbo
16 rum, conceptus boni propositi ab ea impeditur. ¶ Ad genera-
tionē mulorū nō debet eligi equa quæ sit quadrima minor,
vel decenni maior, vt dicit idē. Sic illi qui ad generationē spi
ritualē eā gunt. s. pdicatores debent esse quadriennes p qua-
tuor virtutum quadraturā, & decennes p decalogi cōplemē
tū. ¶ Nullum aial coit libenter cū alia spē, & ideo pastores 17
volunt, q mulus generetur ab asino, & equa, hoc viuntur a
rtificio, quia pullum asini nutriunt lacte equæ, & cum sibi a
paruulus est, in tenebris subijciūt vt lactetur, & tunc ille pul
lus cum creuerit, quasi adulterium effectus, tempore coitus
ad equarum libidinē inardescit, & cōtrario pullus eq nutri
tus lacte asinæ, cū asinabus postmodum cōmiscetur, & sic a
lia aialia generāt. s. mulus ex asino, & equa, hinnus ex equo
& asina, sicut dicit Pli. lib. 8. c. 44. Sic pro certo hoies non de-
bēt cum altera spē. i. cum aliorum vxoribus commisceri. Sed
verè pastor peccatorum diabolus ipsos decipit isto modo,
quia qñ vult, q mulus. i. spurius generetur, primo a iuuentu
te pullum asini. i. ipsum luxuriosum nutrit lacte equæ. i. deli-
cijs luxuriæ, & carnalitatis, & verbis & oblectationibus mu
lierum in tenebris, & latibulis, & in absconditis, & occultis,
& ideo qñ talis pullus factus est adultus, tunc tempore coit9
. i. tentationis, & ardoris, ad asinarum amplexum. i. alienarū
vxorum copulā inardescit, & sic multi pp lac luxuriæ quo a
iuuentute nutriuntur, in senectute adulteri efficiuntur, quia
adolescens iuxta viam suam, ēt cum senuerit, non recedet ab
ea. Prouer. 22. Vsq; in hodiernum diem morē sequuntur an
tiquum 4. Reg 17. Nam breuiter illi, qui sunt nutriti lacte asi
narum. i. verbis mulierum, maxime in iuuentute, ad earū co
pulam faciliter inardescunt. Iudic. 5. Aquam petenti, lac de-
dit. Pone si vis figuram supra de Iahele. Iudic. 4. ¶ Si aūt asi- 18
nus coeat cum equa impregnata, corrumpitur partus rōne
frigiditatis spermatis asini, vt dicit Arist. li 2. de generat ani.
c. 6. Dicit etiam, q si asina concipiat ab equo, tunc sequens asi
ni coitus pp spermatis frigiditatem totum corrumpit, & co
git facere abortū nō. Asinus est diabolus, equus Chrs, equa
bona aia, asina aia peccatrix. Si ergo equa. i. bona aia equo. i.
spiritussancto fuerit impregnata, tunc si cū ipsa misceatur asi
nus. i. diabolus per pctm, tunc dico conceptus bonorū ope-
rum impeditur. Nā pp frigiditatem indeuotionis, quæ cau-
satur a spermate asini. i. a suggestione diabolica, totū corrū-
pitur, quod concepit. Si ēt aia peccatrix, ipsa. s. asina quæ re-
ctè est quasi eiusdem spēi cum asino diabolo, cōceperit bonū
propositum, & contritionē ab ipso equo Chrō, vt sic pariat
aliquod bonū opus, tunc asinus diabolus cum ipsa coiēs. i. ip
sam de vitio tentans, & ad peccatum inclinans, partū & con
ceptum bonorū operū dissipabit. Figura est ad hoc Matt. 13.
de inimico, q in agro seminato, iterato superseminauit ziza-
niā, quia verè inimicus diabolus qñ zizaniā mala suggestio-
nis seminat in conscientia alicuius, tunc triticū quod ibi se-
minatum fuerat. i. bonum propositum maculatur. Iō Hiere. 12. 19
Seminauerunt triticum, & messuerunt spinas. ¶ Mulus q ex
asino, & equa gignitur, non pōt generare, & rō est fm Arist.
li. 5. de generatione aial. c. 6. quia sperma asini est naturaliter
frigidum, sperma ēt equæ est complexionabiliter rōne sexus
frigidum, & iō pp frigiditatem vtriusq; spermatis exinde ge
nitum ita est frigidū, q non pōt aliud aial generare. Dicit tñ
Pli. li. 8. 44. Est in annalibus nostris mulam sæpe peperisse, ve
rum (inquit) prodigij loco habitum. Theophrastus vero ait
mulam in Cappadocia vulgo parere. Sic pp frigiditatē, pra
uitatē & infectionem peccati asini. i. Adam & Euæ, tanta est
frigiditas indeuotionis in mulis. i. filijs suis, q ad generatio-
nem bonorum operum totaliter sunt inertes. Nā pp frigidi
tatem. i. pp pctm originale, quod ab ipsis suis parentibus cō
traxerunt, generationem bonorū operū perdiderūt, nisi for
te prodigiosè aut miraculosè per Dei gratiam illud fiat, qa
. s. generatio bonorum operum nō a natura, sed a gratia ma
nat. Et sicut muli frigiditas parentum suorum frigiditatem
ostendit, sic filiorum prauitas patrum suprā prauitate con-
cludit quis. In filijs suis agnoscitur vir. Eccl. 11. Et ideo dicit
Eccl. 41. De patre impio queruntur filij &c. Vel pone si vis, q
parentes carnales, vel etiā prælati frigidi, & indeuoti, vt sunt
vsurarij generāt filios indeuotos. Semper. n. vellet vsurarius
q et filij sui simularentur, & eos ad hoc edocet quātum pot.
Adā. n. genuit filium ad imaginem, & similitudinē suā Gen.
5. qm patrem sequitur sua proles. Act. 7. Iosuæ. 5. Numeri 32.
Ezech 16. ¶ Frigiditas prędominans in mulo est causa steri-
litatis, vt dicit Arist. li. eodem. Sic verè quando frigiditas in- 20
deuotionis, timoris seruilis, vel incōpassiuius, in aliquo abū-
dat tunc a fructu bonorum operum sterilescit. Eccle. 43. Fri-
gidus ventus aquilo flabit, & gelabit chrystallus ab aquis.

¶ Est

21 ¶ Est in India quoddam genus asini teste Aristo. quod habet vnum solû cornu in fronte, vngulã tñ non findit. Oë.n. aial habens duo cornua, habet vngulam scissam, & ideo asinus non habet vngulã scissam, quia non habet nisi vnum cornu, nõ est tñ verum econuerso, quia multa aialia findût vngulam, quæ non habent cornua, vt patet in porco, & similib. Charissimi per asinum quod est aial stolidû, intelligo peccatorê, per cornu solum in fronte, intelligo obstinationem, per pedê intelligo affectionem, per vngulã quæ est finis pedis, intelligo operationem, ad quã ois affectio ordinatur, & terminatur, p diuisionem intelligo discretionê, & distinctionê operationis. Dico igitur, q in India .i. in mûdo sunt multi asini .i. multi ecclesiastici vel religiosi, mali plati, vel êt alij peccatores, q habent vnum cornu in fronte, hoc est dictu, qui sunt obstinati, & frontosi aperte & sine verecundia, & isti pro certo nõ findunt vngulã .i. non discernunt inter opera sua sicut deberêt, quæ bona sunt .s. & quæ mala. Figura. Leu. 11. vbi aial non findens vngulam est immundû, nec debet manducari. Sic apud Deum immundi sunt, qui vngulam .i. opera sua nõ diuidunt discernendo, nec debent ab alijs manducari .i. imitari. Nã comederis ea, nec tangetis &c. Et nota, q istud cornu solet esse in fronte, quia pro certo tales peccatores effrenati, & obstinati, sine verecundia oibus aprrtê se apponunt. Frons .n. est pars corporis patês magis. Et iõ tales sunt figurati Dani. 8. in hirco cû vnico cornu, q ventilabat vndiq;, nõ tangens terrã, q côminuit arietê. Sic tales, & maxime plati feri, & obstinati, qui rectê sunt vt hircus, luxuriosi .s. fœtidi & immundi, nõ tangentes terrã .i. non cognoscentes nec cogitantes in sua vilitate, prolequuntur arietê .i. quãlibet bonam psonam. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Hier. 3. Ad qd Eze. 3. & Esa. 48. Et pone si vis totum de prælatis indiscretis, cornutis .i. elatis, obstinatis & superbis. ¶ Oë aial habens duo cornua, habet vngulam fissam, vt patet in boue, &

22 similib. Aial istud est platus, qui debet habere duo cornua .i. scientiam duorum testamentorum, vel duo cornua .i. duplicem potestatem, duos .s. gladios petri temporalem, & spiritualem. Et iõ tales debent habere vngulam fissam .i. operationem discretã, quia ois prælatus debet esse sapiens, & discretus. Non tñ verum conuerso, quia multi habent vngulã diuisam .i. multi sunt sapientes, & discreti, qui tñ cornua non habent .i. aliquã dignitatem, q sicut videmus, dignitates & beneficia nõ dantur hodie qnq; sapientibus, sed ignaris, contra consilium Iethro Exod. 18. Elige viros sapientes, & timentes Deû, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiã. Figura Le-

23 uit. 11. vbi non offerebat in altari Deo &c. sicut supra. ¶ Aris. dicit li. 8. c. 8. q asinus & mulus comedunt frugê, & herbã, & impinguantur ab aqua, & plus amant aquam turbidã, q claram, vacca aût econuerso. Tales sunt causidici, & mundani sapientes, quia vt videmus, fruges & hæreditates pauperû comedunt, & corrodunt, vel oês fructus .i. oês mundi diuitias si bi vendicant, & acquirunt, impinguant .n. & dilatantur & incrassantur ab ipsa sua sapientia seculari, & ideo magis amãt aquam turbidam, hoc est dictû, legalem scientiam, & mundanam, quæ turbida est p fallacias, & cautelas admixtas, quã faciant aquã clarã .i. diuinam sciẽtiã, et theologiã ipsam, imo vilipendunt reprobant suæ. Vacca aût .i. bona & simplex persona, plus amat claram scientiam q turbidã .i. theologicã, q

24 legalem. Hier. 2. Quid tibi vis in via Aegypti. vt bibas aquã turbidã? &c. ¶ Asino fm Aristidem c. 25. accidit infirmitas dicta malida, quia qñq; plegma calidum fluit a capite, & si descendat vsq; ad pulmonê, moritur asinus. Sic verê in corpore ecclesiæ qñ a capite .i. a plato descendit phlegma .i. malû exemplum vsq; ad pulmonem .i. vsq; ad subditos, tunc per malam imitationê vn° ab altero corrumpitur, & sic occidit, destruitur & perimit corpus veri aliuç Christi .i. ecclesia sancta dei.

25 Hier. 23. A Prophetis Hierusalê egressa est pollutio sup omnem terram. ¶ Asinus est fortior a parte posteriori, quam a parte anteriori vbi est crura, & ideo ibi frequentius oneratur Charissimi pars posterior hois sunt bona temporalia, q post nos remanêt. Pars aût anterior sunt bona spiritualia, & æterna, quæ a Cruce Christi accipiunt efficacia, & vigorê. Sût ergo mundani fortiores, & ad aia promptiores a parte posteriori .i. in bonis mûdanis q anteriori .i. in bonis spiritualib. q sicut videmus ad oculû, multû laborat pro mûdo, nihil p Deo, multû p corpore nihil p aia. iõ Apoc. a. Posteriora sua plura a prioribus. Vel pone, q tem p debemus esse in posteriori parte .i. in senectute fortiores ad bonû operandû, q in iuuentute, quæ est pars anterior vitæ. ideo Apostolus .2. Corio. 12. Cum autem infirmor tunc fortis sum. ¶ Asinus post æquinoctium vernale monetur ad coitum, & terribili sonitu fœminã

26 excitat ad amorem. Nã qñ ventum odorê fœminæ ipsius naribus desc[r]êtem attrahit, tunc ad libidinê fortius inardescit. Sic verê homo in tempore veris .i. deliciarû magis accendit ad luxuriæ fœditatê, & ardorê suû terribili sonitu .i. verbis, & gestibus luxuriæ præconcijs manifestat, & maximê qñ ventus .i. qñ aliqua maquerella vetula odorem, & famam alicui' fœminæ sibi repræsentat, & si ipse talis est, q huiusmodi ventum attrahat .i. q personam huiusmodi de facili audiat, & recipiat, tunc præcipuê ad libidinem inardescit. Ideo dicitur Hiere. 2. In desiderio animæ suæ attraxit ventum. Et hoc de asino sufficiat. ¶ In lib. de natura rerum dicitur, q si asinã tecum duxeris, & pullum suû ab eius sequela cohibueris, pullus de loco vbi mater ipsum dimiserit, per quinq; passus citer non recedet, sed matrem suam ibidem expectabit. Sic si mater tua Deus te in aliqua tribulatione vel têtatione dimiserit, nõ dimittas propter hoc locum tuum, sed cum eo in statu gratiæ persevera, & côsolationem eius patienter expecta. Iudi. 8. Expectemus humiles consolationem eius.

De Aspidibus. Cap. 9.

Aspis est serpens venenosissimus, dictus ab aspergêdo venenum. quarû sunt plures species, affectu & effectu 1
dispares ad nocêdû, vt dicit Isid. li. 12. c. 4. Tales sunt demones, q a ore suo .i. malis suggestionibus spargût venenum tentationû, & sunt tã malitia, q potentia inæquales q a fm nobilitatê naturalium inest eis peruersitas aioiû Oia .n. mêbra corporis non eundê actû habent. ad Ro. 12. Vel p os aspidis intellige detractores, malorum suggestores, & vetulas maquerellas, quibus mediantibus demones inuenenãt alienos. Os tuum abundauit malitia &c. ¶ Situla est aspisquæ græcê dicitur dipsas, quæ qñ momordit aliquem, facit eu sitire vsq; ad mortê, & sitiendo moritur sic percussus. Talis est auaritia, quia qñ momordit hoiem, & infecit, facit eum sitire per immoderatû appetitû diuitiarû in tm quod nulla bona mundi possunt extinguere sitim eius, ita q finaliter mori tur sitiendo, q a vsq; ad mortê sitis suæ auaritiæ non quiescit, imo qto magis senuerit, plus augei. Induxisti nos in desertû, vt interficeres nos siti, & paruulos nostros. Exo. 16. Num. 20. Nos (inquit) & paruulos nostros, quia desertû auaritia facit auarorû filios, exêplo parentum, habendi & acquirendi sitibundos. Figura de Agar & filio eius, q eiecti ab Abrahã cû pane, & vtre aquæ sitiebant in deserto vsq; ad mortê. Gen. 21. Sic illi qui ab Abraam Dei eiecti, & reprobati pro portione & salario accipiunt vtrem aquæ .i. bona têporalia, in deserto huius mundi, vna cum filijs suis siti auaritiæ infestãtur. ideo Esa. 5. Nobiles interierunt fame, multitudo eorû siti exaruit &c. ¶ Hypnalis est genus aspidis, q somno necat quê momordit, quia morsus ab illa statim somnû petit, & dormiêdo moritur. Vñ de Cleopatra dr, q venenû ipsius bibit, & dormiendo mortis amaritudinê non sentiret. Rectê talis est diabol', quia qñ momordit aliquem per pctm mortale, & dentes sua rû tentationum in eum fixit, facit eû delectari somno, hoc est dictu, facit eum requiescere, & dormire in delicijs huius mûdi, quia vere peccatores oês rectê videntur dormire, q a sicut dormiens non se mouet, non videt, nõ odoratur, non audit, non verecundatur si verenda eius apparent, non recolit, nec loquitur, sic peccator delicijs delibutus nõ vidct ppriã fragilitatem, & iniquitatem, mortis ppinquitatê, iudicis austeritatem, demonum crudelitatê, non odoratur æterna suauitatem, non audit prædicationem nec correctionem, nõ loquitur per confessionê, non se mouet per bonam operationem, nõ verecûdatur suam imperfectionem, & sic dû ita dormit in peccato, venenû diaboli ipsum interimit, & occidit. Vigilate ergo, qn si sciret paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret vtiq;. Matt. 24. Figura Iudi. 4. de Iahele quæ sizare sitienti obtulit vtrê lactis, vt sic lactius dormiret, & sic occidit eum dormiêtem, quia dum dormiret, clauum tabernaculi infixit temporibus eius. Sic diabolus sitienti in tentationibus, fugienti a prælio .i. a tribulationibus offert vtrê lactis .i. mundi delicias, vtpote quia luxurijs ostêdit vineas, & prata aliena, luxuriosis pulchras dominas & c. vt bibãt & saniautur, & dormiant somnum sempiternum. Hier. 51. Et dor-

fic delectantur, infigit clauum tabernaculi.i.mortē,& fic in-
terimit dormiēdo. Illud patet in iftis caufidicis, q qñ volunt
dormire,& qefcere in bonis,& diuitijs acquifitis,fubito mo
riuntur. Ideo Amos 6. Væ qui dormitis in lectulis eburneis
&c. Vel pōe hic de muliere,quæ offert primo lac,& venenū
.i.verba fua venenofa,& fic facit hoīem lopire,& dormire,&
delectari,& eum occidit deftruendo famam,bona tempora-
lia,& perfona ¶ Hemorrohis ē afpia fic dicta, eo q eius quē
4 percutit. diffoluit oēs venas, ita q fluxu fanguinis vitā finit,
& illius fugit fanguinem quē percuffit , quia vt dicit Ifid lib.
12. hæma græcè fanguis eft latinè,& rhoo idē eft,qđ fluo. Ta-
les funt mulieres,qa ftatim q percufferunt aliquē iaculo ver
borum fuorū , emittendo fanguinem ad litteram,per luxuriā,
ipfum faciūt fpiritualiter interire, vel ftatim faciunt eū emit
tere,& perdere totū fanguinē fuū.i. totam fubftantiā fuā tē-
poralem, & fatue expēdere quicquid habet,& fic eū ad mor
tē.i.ad defectū paupertatis faciunt peruenire, & qñ aliquem
fic percuffum, & tentarū per luxuriā occiderunt, ftatim inci
piunt fugere , attrahere & bibere fanguinem eius.i.fubftan-
tiā temporalē No accubabit leo donec rapuerit prædam,&
occiforum fanguinē bibat . Numeri 23. Vel ille ferpens eft
diabolus,qui ab hoie fugit fanguinē in quo eft vita.i.gratiam
& deuotionē &c. Sanguinē dedifti eis bibere,qm digni funt.
Apo. 16 ¶ Præter eft ferpens horribilis,femp ore patente ve
5 nena diffundens, & ab eo percuffus diftēditur, & infectione
corporis enecatur,ficut dicit Ifid. ibidem lib. 12.& Lucanus.
Tales funt blafphemi,iracundi, iniuriofi, & detractores, qa
femp habent os apertū ad virus detractionis,blafphemiæ &
iniuriæ diffundendū,& iō ab eis morfus,iniuriatus & infama
tus diftenditur per iracūdiā,inficitur per infamiā vel p odiū
& tandē moritur per infamiam temporaliter per peccatum
6 mortale fpūaliter. Apertio oris inflammatio. Eccl. 20. ¶ Sæps
genus eft afpidis,qui tefte poets,qñ mordet,non folū carnē,
fed ēt offa deftruit,& diffoluit,ita vt hō in ore ferpentis tota
liter liquefiat. Offaq;(inquit)diffoluens cum corpore tabifi-
cus fæps &c.ficut dicit Ifid.li. 12. Talis eft detractor, quia qñ
mordet aliquē per detractionem,non folū carnem.i.ipfa ope
ra carnalia,& peccata,imo ēt offa.i.bona opera,& virtuofa
nititur verbis veneficis diffipare. Vel carnē.i.peccatores car
nales,fed etiam offa corporis ecclefiæ. Confregit ad nume-
7 rum dentes meos. Thren.3. ¶ Dicit ēt Ifid.lib. 12. q generali-
ter afpia cum afpexerit paratum incantatorem, qui eam qui
bufdam proprijs carminibus euocat de cauerna,vnā aurem
in terra premit, alterā vero cauda obturat,vt illas magicas
non audiat,nec eiufdem voci obediat excundo. Afpis illa fi
gnificat fapientes, & diuites mundanos , qui dicunt afpis ab
afpiciendo,quia clare vident, & afpiciunt iura fua. Incanta-
tor eft prædicator,quia ad modum incantatoris fufflādo , &
prædicando facit videri aliquid vbi nihil erat.f.in peccatore
gratias,& virtutes,& facit difparereq; quod ibi erat.f.vitia &
peccata Qū ergo afpis.i.cupidus, & fapiens huius mundi,vi
det incantatorem.i.prædicatorē paratū ad incantandū, & p
dicandum,& timet, q eū educat de cauerna.i.de amore mū
di huius,tunc obturat aures aiæ.f. intellectum & voluntatē.
Aurem.n.voluntatis obturat terra.i.amore terrenorū, tunc
.n.incipit cogitare,q dulce eft talia velle,& diligere. Aurem
aūt cordis vel intellectus obturat cū cauda.i.cū fine fuo, qa
f.fperat diu viuere,& in fine pœnitere & fic per pœnitentiam
caudæ.i.finis qualiperat habere,& per cupiditatem,& amorē
terrenorum obdurat,& indurat cor fuum, vt non faciat nec
audiat qđ iubet. Iō Hier. 17. Indurauerūt ceruices fuas ne au
dirent legem,& ne fufciperent difciplinam.& pfa. Furor illis
fm fimilitudinem ferpentis,ficut afpidis furdæ, & obturan-
tis aures fuas. Vel dic, q incantator eft diabolus, q fi per in-
cātationē fuggeftionū fuarū velit de cauerna.i de ftatu fidei
& gr̄æ te extrahere,obtura aures tuas,& adhibe terrā.i.me-
moriam tuæ vilitatis,& caudā.i.memoriam tui finis,& mor
tis,& fic incantationes eius poteris declinare, dicēs. Amos.
5 Aufer ā me tumulum carminum tuorū, cātica lyræ tuæ nō
audiam. Vel per incantationē intelligo luxuriofum,hæreti-
8 cum,vel quencunq; mala fuggerentem,&c. ficut fupra. ¶ Se-
cundum Pli. lib 8.c.23. Membra percuffa ab afpide intume-
fcunt,& nifi pars contracta abfcindatur,vix aliquo remedio
conualefcunt. Sic verè quando aliqua membra corporis ec-
clefiæ funt infecta ab afpide diabolo per hærefim,& errorem
tunc vix corpus ecclefiæ conualefcit,nifi tales de medio ab-
fcindantur per brachium feculare. Quia oīs arbor, quæ non
facit fructum bonum,excidetur. Matth. 3. Figura Leu. 14. vbi
fi plaga lepræ orta fuerit in domo, lapis vbi erat, debet excidi,
& extra proijci,& domus alieno luto liniri. Sic verè fi in do
mo ecclefiæ in aliquo lapide. i. in aliqua perfona orta fuerit
plaga lepræ.i.hærefis,debet excidi,& extra proijci de cōfor-
tio aliorū,& domus ecclefia abradi, & abfterge p correctio
nem,& alieno luto.i.alia doctrina liniri per prædicationem,
qa fm Ber. Melius eft q pereat vnus,q vnitas Et Matt.5. Bo
num eft tibi , q pereat vnum de membris tuis, quam totum
corpus. Vel pone fi vis idem contra obftinatos religiofos,&
incorrigibiles &c. ¶ Itē ibidē dicit,q afpis mirabili fenfu,&
affectu vxorem fuam diligit,& fi quis comparē fuam interfi-
cit,ipfum maximo zelo vindictæ perfequitur inuadit,& in quo
cunq; populo vel agmine fuerit,ipfum nititur infeftare, & nō
nifi veloci fuga vel fluuio intermedio definit ipfum feq Sed
contra malitiam eius dedit natura remedium, quia debilem
habet vifum,& cum habeat oculos in temporibus , non pōt
bene ante fe videre,fed magis a latere,& iō non bene pōt in-
fequi fugientem. Vnde eum infequendo,plus fe iuuat auditu
vel odoratu, q vifu. Per illam afpidē intelligo mūdanos pec
catores,qui al.qñ funt coniugati, hoc eft dictu , confœderati
& conglobati per malitiofam concordiam.& amorem,quia
ficut dr̄ Luc.6. Peccatores diligentes fe diligunt. Et ideo qñ
aliquis inuadit aliquem ipforum , oēs alij parati funt pro eo
pugnare,& eius aduerfariū impugnare. Illud patet in caufi-
dicis,quorum vnus alium fuftinet,& tuetur, & in quocunq;
agmine vel populo.i. in quocunq; ftatu fuerit vel religione,
de eo fe nititur vindicare. Remedium tñ contra eorū mali-
tiam eft velociter fugere , & eorū brigas,& litigia deuitare,
& ad partem anteriorem.i.ad religionem, & bona fpiritua-
lia rectius fe trāsferre , quia cū ifti habeant oculos mentis in
temporibus,& a latere.i.ad res laterales circūftantes,& mū
danas,& non in frōte.i.ad res anteriores,& fpirituales,ideo
non bene vident rectè iudicando , nec poffunt perfequi illū,
qui directè fugit, & euolat ad æterna &c. Vel pone fi vis per
modum exempli quō viri debent vxores diligere. & de ea-
rum morte dolere,& econuerfo.ad Ephe.5. Vir vxorem fuā
diligat, fimiliter & vxor virum. Idem Colo.3. ¶ Afpis nō ha- 10
bet oculos in fronte fed in temporibus , & ideo non bene vi
det, quæ funt ante fe , fed magis ea quæ funt circa latera nec
cito pōt currere. Afpia eft auarus, qui oculos non vr̄ habere
in fronte,quia.f.ad partem anteriorem.i.ad bona fpiritualia
& æterna nunquam refpicit nec attendit, fed vero oculos vr̄
habere in temporibus,quia f.ad latera.i.ad bona mundi cir-
cunftantia femper afpirat oculus mentis fuæ. ¶ Dicit Marci
nus & etiam Pli. libr.8.c.vltimo q afpides non nocēt aphris
& mauris. Vñ pueros fuos quos dubitant de fe natos, afpidi 11
objiciunt, q fi fuerint de eorum progenie, non nocebunt, fi
autem adulterini fuerint , eos occidunt. Iftud dicit Solinus
de pfillis,ficut inuenies.c.de aphrica. Per afpidē intelligo ma
los principes,& prælatos,per aphros , & mauros colore ni-
gros,& viftos,intelligo peccatores,cupidos & auaros, & ma
ximè caufidicos,& baiuuos,qui p p æftum auaritiæ,peccato
rum fuligine denigrant. Iftis ergo non nocent afpides.i.prin
cipes,& prælati, imo certe eos fuftinent,& tuentur per acce
ptionem perfonarū,& filios eorum.i.familiares, & notos fi-
bi recommendatos,& traditos non lędunt,imo amore parē
tum ipfos eleuant & exaltant. Sed qñ ifti Aphri tradunt fuis
afpidibus.i principibus prælatis & iudicibus per falfas accu
fationes,alienos.f.pauperes agricolas,quos eis tradūt detra-
hendo,falfo accufando,& adulādo,ipfos dico deuorant per
rapinas,& excortationes Ideo Micheæ.7. Princeps poftulat
& iudex in reddendo eft Et ideo talib. dicit pf. Super afpidē
& bafilifcum ambulabis. Vel afpis eft diabolus,aphet ficcus
& niger,homo fanctus & pœnitens,& maximè fancti,qui fun
dauerunt religiones,pueri eorum funt religiofi fuorum or-
dinum,qui fi rectè per imitationem filij matrum fuerint, nō
lædentur a diabolo, fi autem adulterini fint vt quia hypocri
tæ vel mali,tanquam alieni,& non fanctorum filij,a diabolo
necabuntur. Iō Efa. 11. In foramine afpidis,& in cauerna re-
guli,qui ablactat⁹ fuerit,manum fuam mittet. quia breuiter
diabolus non habet poteftatem nocendi bonis.fed tm̄ adul
terinis,impijs & peruerfis,legitimis vero filiis ecclefiæ benè
vt iuftè genitis,& promotis non nocet diabolus. adulterinos
autem.i.iniuftè affectuosè ,& fimoniacè genitos,& introdu-
ctos

ctos finaliter püget in inferno, lædet pariter & damnabit. ið dicitur Eccle. 10. Qui dissipat sepem mordebit eũ coluber
12 ¶ Dicit Pli. lib. 8. c. vltimo q̃ sunt quædã aĩalia q̃ incolis sunt innoxia, quæ interimũt alienos. Vnde dicit q̃ angues circa Euphratem, incolas terræ nõ lædũt, sed extraneos lacerãt & occidunt, qñ ipsos inueniunt dormientes. Dicit ẽt contra q̃ Aristoteles tradit a scorpionibus ĩ Aletenio mõte Cariæ hospites nõ lædi, sed alios indigenas enecari. Per istos angues ĩtelligo malos iudices prælatos, acceptores personarũ. q̃ incolis terræ suæ. i. illis qui sunt nati de partibus vel de parentela seu de familia sua, & ad quos hñt affectionẽ specialẽ, nõ nocẽt, nec eos pungũt vel infestãt, quanq̃ eos ĩueniãt criminosos, sed quibuscũq; alienis molesti sunt atq; duri, sicut patet in abbatib' & prælatis, q̃ solos illos de partibus suis pmouẽt & extollũt, alios aũt q̃q̃ meliores dimittunt. patet etiam a principibus, q̃ solos illos de familia sua sustinent alios aũt excoriãt & denudant mali etiam iudices suis familiaribus sunt benigni, cũctis autem alijs sunt iniqui, contra illud Deut. 1. Ita paruum audietis vt magnũ siue ciuis sit ille siue peregrinus, nulla erit distãtia personarum. Et econtra quidam se habẽt more scorpionũ q̃ pl' diligũt extraneos q̃ cõpatriotas in seruitio suo, & alias, & sic fit q̃ indigenis & vicinis & subditis sunt infesti, alijs aũt sunt beniuoli & amici, sicut ad litteram patet de illis qui excoriãt subditos, & stipendiãt alienos.
13 ¶ Salamãdra est genus serpentis simile lacertę, & ad modũ lacertæ stellatum. s'm Isido. & Pli. lib. 10. c. 67. Occultam habet gñationem, nesciť. n. vbi habitet, cum solum pluuiæ tempore videatur. in his etiã non est masculus aut fæmella. venenosissimæ etiam est naturæ, q̃a si arbori irrepserit, oia poma inficit & corrũpit, & exinde comedentes occidit. si in aquas ceciderit, ipsas bibẽtibus efficit venenosas, contra incẽdia repugnat, & ea sicut glacies extinguit, & semp saniem spumat, quæ si corpus hominis tetigerit ipsum inficit, & pilos defluere facit, & dato q̃ solum pedẽ tetigerit, tñ totũ corp' inficit, & deturpat. In igne viuit sine consumptione, & licet ita sit venenosa, tñ a q̃busdã animalibus comedit̃ loco cibi. Talis rectè est diabolus, quia p certo eius natura & conditio est occulta, & etiã inter eos non est sexualis differentia. Iste igitur si alicui arbori. i. alicui psonæ irrepserit & inhæserit p pctm̃. & maximẽ circa pedem. i. circa iuuẽtutẽ, totã arborẽ & oia poma eius. i. tota sequentẽ vitã, & oia opera eius inficiet & corrũpet, q̃a corrupto pede arboris. i. initio iuuentutis, tota vita quæ sequitur maculatur, intãtũ q̃ per malum exemplũ homo alijs fit venenũ, q̃a adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Prouer. 22. Aquas etiam. i. mũdi delicias inficit, inquantũ s. facit eis alios male vti. Saniem malarum suggestionũ spumat, quæ si solum etiam pedem. i. solam volũtatem & affectũ tetigerit per consensum, totum corpus residuũ. i. totam animã maculat per pctm̃, & per malam cõuersationẽ. Hic ergo igni. i. charitati vel spiritui sancto repugnãt, & ĩ igne. i. infernali sine cõsumptione. i. sine cessatione perpetuo & semp durat. Luet q̃ fecit nec tamẽ consumet̃. Iob. 20. Vel expone oia de antichristo, qui arborem. i. totam ecclesiam per hæreses corrũpet, aq̃ã. i. sacram scripturam peruertendo inuenenabit, igni spũsancti repugnabit, ipsumq; extinguet. destruet, & priuabit, saniẽ cõminationum blasphemiarũ in Christũ spumabit, & sic totũ corpus ecclesiæ dissipabit & deturpabit, & pilis virtutũ denudabit. Extolletur. n. super omne quod dicitur Deus. 2. ad The. 2. Ab ipsius autem demonibus, tanquã a cruentis bestijs deuorabitur, & in igne inferni semp viuet, quia sicut dicitur Apo. 16. Apprehensa est bestia, & pseudo pphetæ. i. eius cõplices,
14 & viui missi sunt in stagnum ignis & sulphuris.
¶ Salamãdra s'm Pli. lib. 10. c. 68. occultã habet gñationẽ, nihil. n. gignit cũ sexu careat, nec scit̃ etiam quo gignat̃, nunq̃. n. vr̃ nisi tm̃ ĩ tpe pluuioso, & vix aut nũq̃ tpe sicco, saniẽ sp spumat, q̃ corpus inficit & decolorat q̃ contigit, & licet sit venenosissima, tñ ab aliq̃bus aĩalib. comedit̃ loco cibi. In igne viuit, nec ab eo cõsumit̃, sed inter medios ignes durat. Sic vere pctõres nõ apparẽt hoibus, nisi tempore pluuioso. i. tẽpore prosperitatis. q̃a apparent blandiendo, & videtur esse amici, sed tẽpore tunc sicco aduersitatis, qñ pluuia prosperitatis deficit, tũc tales penitus euanescunt. Est. n. amicus, sed non permanebit in tẽpore tribulationis. Ecc. 6. ita q̃ eorũ generatio & habitatio ab homine non inuenitur, statim q̃ prosperitatis pluuia desiccatur. Isti etiam per bona opera nihil gignunt, quia sexũ virtutis non habẽt. Isti etiam saniem malorum verborũ spumãt. s. adulando, blasphemando, & iniuriãdo, & detrahendo, & iõ corpus quod contingunt. i. ipsum de quo detrahũt, per infamiam faciũt decolorem & deformẽ. Obscuratus est sol de fumo putei. Ap. 9. Isti ergo licet sint venenosissimi & malitiosissimi, tñ ab aliquib' animalibus. i. ab ipsis demonibus pperuo vorabuntur. Nam quia alios comedunt p detractionẽ & excoriationem, iustum est, q̃ ab alijs finaliter deuoreñt. Cũ cęteros deuoraueris, deprædabunt̃ te qui reliqui fuerint ex populis. Abac. 2. Isti etiã in igne viuunt, quia in mũdo isto sunt in igne cupiditatis & luxuriæ, & ĩ futuro erũt in igne gehẽnę. De igne egredientur, & ignis cõsumet eos. Eze. 15 Et in isto igne non consumuntur: quia in igne pcti non consumunt̃ p contritionem, nec in igne inferni consumuntur per finitionẽ quia ignis infernalis affligit corpus & aiam, sed iõ nõ ad nihilat, nec consumit. Ideo Esai. 66. Vermis eorum non moriet̃, & ignis eorum non extinguetur.
¶ Salamãdra in igne viuit sine dolore & læsione. vnde dicit Pli. li. 29. c. 4. q̃ ex quodã genere Salamandræ pilis facta sunt cingula regum, & ellychnia lucernarum, quæ post nimiam vetustatem in ignem proijciunt̃, 15
& ibi inflammata purgitur, & post diuturnam inflãmationẽ purgata, illæsa & renouata recipiũtur. Alexander Papa de tali aĩali vestem habuisse dr̃, quæ mũdanda non aliter q̃ in incendio purgabat̃ Plini' aũt li. 19. c. 1. in India genus esse lini asserit de quo sordidas Mappas in igne sine cõsumptione purgatas vidit. Salamandra est Adam, qui in igne tribulationũ viuit in mũdo. Gen 3. In labore & erumna comedes panẽ tuũ. Pellis eius de corpore pcisa, sunt hoies, & maximẽ sancti & iusti. Papa seu rex est Christus, cuius cingulũ sunt oẽs fideles, a quibus per fidem cingitur & vallatur. Iob. 29. Cum sederẽ quasi rex circumstante exercitu. De pelle ergo Salamadræ. i. de hoibus ab Adam pcreatis, fit regi Christo vestis & cingulum fidelium per fidem & charitatem, quia fides cinctorium renum eius. Esa. 11. Quia. s. cingulum & vestis Christi quilibet efficitur, qñ fidem eius suscipit in baptismo. Sed p certo qñ ista vestis & cingulũ. s. fidelis & prædistinatus est inueteratus p vitia & pctã & malas cõsuetudines, tunc Deus solet eũ mittere ĩ igne tribulationis, paupertatis & aduersitatis, vbi purgatur & mũdat̃, a vitijs & pctis, & vbi iterũ p grãm renouat̃, & dignus ab eo portari & indui p pniam efficitur. Eccl. 2. In igne purgabit̃ aurũ & argẽtũ, hoies verò receptibiles ĩ camino humiliationis. Figura Numeri. 31. vbi prædam q̃ a Madianitis Israelitæ tulerũt, igne purgauerũt, quicq̃d aut ignẽ nõ poterat sustinere, aqua expiationis purgatũ est. Sic verẽ Christus illos quos a Madianitis. i. a demonibus tollit & pdxit. s. p prædicationẽ, grãe inspirationem, & occultã pdestinationẽ, si sint fortes & virtuosi, & purgat eos a vitijs & pctis p ignẽ tribulatiõis, si aũt debiles & infirmi, aqua sola s. pniæ mũdat eos & expiat a pctis. Quicq̃d (igĩt) ignẽ nõ poterit sustinere, aqua expiationis purgabit̃. De istis etiã fiunt lucernæ inconsumptibiles, q̃a isti p bona exẽpla sua alios illuminãt & illustrãt, & in obscuritate vitæ præsentis dirigũt ad salutẽ, & sunt incõsumptibiles, quia alios illuminãdo, seipsos p vitia nõ cõsumũt, sicut faciũt hypocritæ, q̃ admodũ cãdelæ alijs psunt, & sibi obsunt. Hie. 6 Defecit sufflatoriũ in igne, cõsumptũ est plũbum Vel dic q̃ Salamandra est vir pfectus, cuius nutrimẽtũ & vita est ignis. i. grã spiritussancti & charitas, vel ẽt tribulatio & aduersitas, q̃a. s. ita pfecti sunt, q̃ ardor & afflictio tribulationis & tẽtationis ipsos nõ diminuit, nec cõsumit. exẽplũ de Laurentio & Vincẽtio Esa. 43. Cum trãsieris p ignẽ, flamma non nocebit te. Vestis aũt & pellis ẽ bona cõuersatio taliũ, q̃ alijs incõsumptibilis fit lucerna. Matt. 5. Vos estis lux mũdi.
¶ Valde notabile exẽplũ dicit hic Pli. s. li. 10. cap. 74. de aspide. ait. n. 16
q̃ s'm Philarchũ dudũ in ægypto aspis ad mẽsam cuiusdam veniens, ibidẽ diebus singulis alebat̃. Enixa igit̃ catulos secũ adduxit, quorũ vnus filium hospitis percussit & occidit. Reuersa ergo aspis in præsentia hospitis catulũ qui filiũ occiderat peremit, & abiens nequaq̃ ampli' visa fuit. Ista possunt applicari ad gratitudinẽ: quia. s. si iste serpẽs doluit & de alũno suo p suũ catulũ offenso, multo magis & nos de iniurijs amicorũ & benefactorũ nostrorũ debem' dolere, & vice eorũ iustẽ & licitẽ vĩdicare. Vl põt dici de verecũdia, quomodo. s. hõ debet verecundus apparere coram illis quibus p se vel p suos mali fecit, & maximẽ si beneficia receperit ab eisdẽ. Vel põt applicari de iustitia: quia. s. bonus iudex pprio catulo. i. proprio filio non debet parcere, quẽ videt homicidiũ cõmisisse, exẽplo illius regis q̃ sibi & filio adultero, cuilibet vnum

oculū eruit, ne videret a iustitia defecisse, qua .s. cautū erat
vt adulteri duob⁹ oculis priuarētur, sicut ponit Valeri⁹ ma-
xi. Ideo bene dicitur quod Deus proprio filio nō pepercit.

De Boue. Cap. 10.

BOs græcè vocatur bootes, & habet bos sub gutture
1 quandam pellem, quæ palearium dicitur, quod est si-
gnum generositatis in boue, sicut dicit Isid. li. 12. Boū
ergo (vt dicis) erga socios maxima est pietas. Nam
alter alterum inquirit, cum quo duceret aratrū, ipsum lābit
& eius societatem dirigere cōsueuit. Sic verè in nobis & ma-
ximè prælatis vel religiosis spiritualiter debet esse. Nam pa-
learium, mollem .s. & flexibilē pellē, hoc est, verba dulcia &
benigna debem⁹ habere in gutture & in ore, vt dicat Nitidi⁹
oleo guttur ei⁹. Proue. 5. Et socios nostros i. alios christianos
& maximè illos qui sunt eiusdē nobiscū stat⁹, ecclesiæ vel re-
ligionis, cū quibus aratrū fidei vel religionis trahimus, debe
mus summè diligere, & frequenti mugitu. i. pijs sermonibus
2 amoribus pietatis affectū exteri⁹ declarare, & alter alterū lā-
bere & amare. Mugiet bos cū nō habuerit herbā. Iob. 6. ¶ Se-
condū Pli. li. 8. c. 45. Boues in India sunt ita alti sicut cameli,
quorū cornua quattuor pedes habēt latitudinis. Boues ēt cō
iuncti per cornua fortius & melius laborāt, ꝙ qñ ceruice sunt
ligati vel cōiuncti. Boues ēt qui habent laxa cornua, in labo-
re sunt præcellētes. Boues sunt prælati, cornua eorū q̄b⁹ per
cutiūt, est iudiciaria potestas, iustitia seu rigor. In India ergo
.i. in ecclesia debent esse boues alti & eleuati per perfectionē
quorū cornua .i. potestas iudiciaria debet habere quattuor
pedes .i. obseruātiā quattuor euāgeliorū, vt .s. mādata Dei nō
prætereāt per crudelitatē, nec omittāt per vanæ gloriæ tepi
ditatē. Isti aūt boues semꝑ debēt esse iugo disciplinæ subdi-
ti, & eorum cornua .i. iudiciaria ptās, iustitiæ & æquitatis vin-
3 culis alligari, vt sic bōis laboribus esse valeāt dedicati, vt di-
cat quilibet Act. 20. Alligat⁹ spiritu vado in Hierusalē. ¶ Bo
ues bini īuicem ligant, & vt cōiter in parte anteriori .s. in ca-
pite & cornib⁹, q̄ a .s. fortius laborant, ꝙ melius operant. Sic-
verè qñ plures boni, & maximè prælati sunt inuicē cōfœde-
rati & ligati, & maximè in capite, & in parte āteriori .i. ab ip-
sa infantia seu primaria iuuētute, tūc verè fortiores sunt ad
bene operandū, & vtiliter in ecclesia laborādū, quia fient dr̄
Prou. 18. Frater q adiuuatur a fratre, tanq̄ ciuitas firma. ¶ So
li boues inter aīalia ſm Pl. retro ambulātes pascunt, & aquæ
calidæ ablutione dicūtur pinguescere. Et sunt boues in Syria
qui nō habent palearium, sed gibbum habent supra dorsum
Sic verè mali & mūdani, & ēt mali prælati semꝑ retrocedūt
.s. ad vitia & pctā, quia cū deberent sumere pabulū doctrinæ
& grāæ, & victurū, ꝓcedēdo ad anteriora .i. ad ipsa bona æter
na ꝑ bona opa, ipsi tñ econuerso ad partē retro .i. ad bona mū
di (quæ dñt retro nos remanere ꝑ cōtēptū, & retro nos finali
ter remanebūt) se conuertunt per affectum. Et bñ loquendo
multi sunt q dū pascunt retrocedūt: q a dū a Deo vel a præla
tis vel a ꝑdicatorib. pabulo doctrinæ bñficiorū vel ꝓsperita
tis pascuntur, ipsi magis retrocedere ꝑ vitia nō verent, vt re
trocedere .i. ad bona mūdi vel ad dimissa pctā ꝑ recidiuū re-
spicere. Exēplo vxoris Loth, q̄ retro respexit. Vel ēt mali re-
trocedēdo pasci dicunt, quia .s. dū retro cedūt ꝑ pctm̄, & ma
ximè per auaritiā, mūdi diuitijs, & honorib. pascuntur. Facti
sunt retrorsum, & nō in ante. Baruc. 2. Isti ēt palearium, hoc est
dictū, maturitatē vel benignitatē verborū non hñt, sed gib-
bū superbiæ supra dorsum cordis cōtinuè secū portāt. Verū
tū qñ aqua calida .i. feruēti doctrina vel correctione rigida ꝑ
fundunt, tūc aliquotiēs ꝑ grām impinguant. Vel ꝑ aquā intel
ligo adulationē, q̄ impinguat caput mūdanorū, & maximè
ꝑlatorū, quia sicut aqua calida spoliat, & depilat, sic ꝑ adula
tionē ꝑlati, & principes diuitijs spoliant. Deut. 32. Impingua
5 tus est dilectus, & recalcitrauit. ¶ Boues nigricoloris parua
hñtes cornua, nimis reputāt vtiles ad laborem. Et qñ bos est
castratus, tunc crescūt cornua eius, corpus ēt atque vires, mi
nuit audacia, & fit patiēs oneris, et laboris, maturus, domit⁹
et quietus. Sic verè illi q sunt nigri ꝑ pniam, & austeritatem,
parua hñtes cornua superbiæ ꝑ humilitatē, efficiunt ꝓmptio-
res ad laborādū, ꝑ bona opera & virtutes. Si ēt sint castrati ꝑ
cōtinētiā, & castitatē, crescūt in eis cornua rigoris, & corre-
ctionis, vires valoris, & ꝑfectionis, & minuit audacia tumo-
ris & elationis, & ad litterā efficiunt maturi, domiti, & quie-
ti, & ad laborē bonorū operū magis fortes. qđ maximè dr̄
esse in ꝑlatis, q a dñt esse casti & maturi, & rigorosi, vt dr̄ Pro
ue. 14. Ibi manifesta est fortitudo bouis. Sed ecōtra mali si-
cut tauri, indomiti, incasti, immaturi, & iō parua hñt cornua
correctionis, & rigoris, q a cū vitijs sint ligati, alios corrige-
re nō auderēt ne fortè diceret eis, Medice cura teipsum. Lu.
4. ¶ Boues dñt domari a iuuentute, q a si senectus expectaret, 6
iugo nō leuiter subderent. vnde ſm Plin. in trimatu dñt do-
mari. Sic verè hō à iuuētute dēt tauro .i. corpori suo iugum
imponere disciplinæ, & ipsū aratro religionis, & pniæ subiu
gare, q a si senectutē expectauerit anteq̄ tauro suo .i. corpori
mādatorū Dei iugū imponat tunc fortè induratus recipere
nollet ipsum. Iō Thr. 3. Bonū est viro cū portauerit iugū ab
adolescētia sua. ¶ Taurus ſm Pli. tunc melius edomat, qñ bo 7
ui seni in aratro sociat, & simul cū eo copulat. Sic verè taur⁹.
i. iuuenis indomitus, & lasciu⁹, si cū boue sene .i. si in societate
hoim senū & maturorū incesserit, tūc ab eis iformabit, & eo
rū exēplis, & doctrinis, ad bona opera facilius imbuet, q a cū
sctō sctūs eris. Et prouer. 13. Qui cū sapientib. gradit, sapiens
erit. Et iō cū talib⁹ debet ligari, & eorum consortijs copulari.
¶ Boues ſm Isid. habem⁹ socios laboris & agriculturæ. Tāta
ēt fuit apud antiquos cura de boue, vt qui ꝑcaciā bouem
occideret, sicut de homicidio puniret. Sic verè boues .i. ꝑlati
debēt esse socij & participes cū subditis i tribulatione, pnia,
& labore, & ideo ab alijs procaciter & malitiosè nō debēt ꝑ
detractionē, non debent occidi per diffamationem aliq̄, q a
q hoc facit, spūalis dr̄ homicida, imo ēt parricida, & in mor-
te perpetua punietur. 1. Ioan. 3. Qui odit fratrē suū, homicida
est. Ergo multo fortius qui odit patrē, q a qui ꝑcusserit patrē
suū, morte morietur. Ex. 21. Le. 20. ¶ Bos nō tm̄ vtilis est hoi-
bus imo ēt in aris deorū ad occidendū, & immolādū, ad eos
placādū fuit a principio cōgruus & acceptus. Sic verè sancti
apostoli & martyres nō tm̄ fuerunt hoibus vtiles .s. ꝑdicādo,
imo etiā ad imolandū Deo per martyriū fuerūt dati, & ꝓ eo
& corā eo fuerunt occisi. Figura de Helisæo. 3. Reg. 16. qui bo
ues suos imolauit. quia .s. Christ⁹ suos boues .i. ꝑdicatores &
apostolos ordinauit per martyrium imolari. ¶ Bos terrā vo-
mere aperit, arua colit, & ea fructificare facit. Caro ei⁹ bona
est ad comedendū, pellis ad diuersa opera faciēdū, fimus ad
terram aridam fœcundandū. Sic ꝑdicator vel cōfessor debet
cū vomere .i. cū lingua terram .i. terreum pctōrem aperire per
cōfessionē .s. mouendo, suggerendo, & inquirendo per discus-
sionē, & sic eū per virtutes & merita fœcundabit caro .i. tēpo
ralis substātia vtilis est alijs ꝑ elemosinā & subuētionē, pelis
.i. cōuersatio ad exēplū & imitationē, fim⁹ ab eis egestus .i. eo
rū doctrina ad aliorū fœcundationē, & spūalē impinguatio
nē, & maximè ad aridorū .i. ad pctōrū vel tribulatorū cōsola
tionē. bñ & bū. dr̄. Proue. 14. Vbi nō sunt boues, præsepe vacuū
est. Quia vbi nō sunt prædicatores vel boni ꝑlati, præsepe .i.
subditi vacui sunt & depressi. ¶ Ex cornib. boū fiunt diuersa
instrumenta, qñ igne fuerint calefacta. Exinde .n. fiūt arcus ad
iacula iaciendū, arma ad corpus a iaculis defendēdū, lucernæ
ad tenebras effugandū, pectines ad caput mūdificādū. Corni
bus etiam vtuntur venatores ad canes incitādū, & ad bestias
terrendum. Pictores & scriptores ad colores seruandum bel
latores ad socios contra hostes commouendū, & eos si lõge
rit reuocādū pastores ad bestias custodiēdū, speculatores ad
alios vigiliā exhortandū. Charissimi per bouē intelligo Chri
stū, per duo eius cornua itelligo duo testamēta, sinistrū vetus
& dextrū nouum, & dr̄ vetus sinistrū & dextrū nouū, q a in il
lo austeritas, i isto benignitas inuenit. Qñ ergo sacra scriptu-
ra & duo testamēta fuerūt ignita sancto spū liq̄facta .i. mani-
festata & reuelata, tūc ad diuersos vsus spūales fuerūt coapta
ta. Sunt .n. arcus, inquantū ex eis contra pcta & vitia & cōtra
demones iacula auctoritatū a prædicatoribus iaciunt. Sūt ar
ma inquantū aiæ per ea a tētationū iaculis defendunt. Sūt pe
ctines s quorū caput intētionis a sordibus malarū affectionū ꝑ
ea purgat. Ioan. 15. Iō vos mūdi estis ꝑ ꝑ sermonē. &c. Sūt la
cernæ ad lumē mādatorū ostēdēdū, & tenebras ignorātiæ fu
gādum ad animos ad gloriā dirigēdū, q a mādatū lucerna est
Proue. 6. psa. Declaratio sermonū tuorū illuminat. Istis ergo
cornibus vtunt venatores .i. ꝑdicatores ad incitādū canes .i.
bonos & fideles vt currāt ad gloriā, & ad terrēdū bestias .i. pec
catores ne vadāt ad pœnā. psal. Viā mādatorū tuorū cucurri
His etiā vtunt pictores .i. scti & boni viri, qui suis exēplis &
doctrinis animas picturāt & colorāt ꝑ virtutes. His vtū sunt
bellatores

bellatores.i.martyres ad se ad martyrium cõmouẽdum.His
vtunt pastores.i.prælati ad pecudes.i.subditos gubernandũ.
His viũt speculatores.i. doctores ad pctõres vt vigilẽt p bo
na opera exhortandũ. Ideo Sap.7. Præponenda est regnis, &
sedibus, qm oim bonorũ mater est. Nã sacra scriptura ad oĩa
bona opera coaptatur, qa vniuscuiusq; voluntati deseruiẽs,
ad qđ quisq; volebat conuertebatur. Sap. 16. Vel per cornua
dura intelligo pctõres, q igne tribulationis vel spũs per con
tritionem calefacti, cõuertũtur in pectines, & arma, tubas, &
arcus, & laternas.i.in viros spũales, & pfectos, & maximè p-
dicatores, q per pdicationẽ suã sunt pectines, aĩas mundificã
do, arma fideles contra uitia muniendo, tubæ, pctõres ad vir
tutũ plurium excitãdo, & eos si fugerint reuocãdo, arcus diabo
lum, & vitia impugnãdo, laterna, lumen bonorũ exẽplorũ,
aliis ostendendo. Hæc oĩa patẽt in beato Paulo, qa lapis solu-
tus calore, & in æs vertit.i.in virũ æreũ resonãtẽ.i.pdicatorẽ.
Iob 28. ¶ Fimus bouis ſm Pli. iuuat summè hydropicos si in
2 de ad solẽ vngantur, & ẽt arteticos, qa humorem intercuta-
neũ corrodit, & cõsumit. Per fimũ intelligo viliatẽ cõditio
nis humanæ, & ipsam carnẽ post mortẽ fętidã atq; vilẽ; q̃ si
hõ p cõsideratione sumat, ipsos hydropicos inflatos, & sup-
bos, sitibũdos.i.auaros, arteticos ẽt.i.accidiosos iuuat, qa hu
morẽ intercutaneũ.i.carnales interiores affectiones extermi
nat, & deficcat, quia ſm Greg. Nihil tã va et ad domãda car
3 nis vitia, sicut cogitare qualis futura sit caro moritura. ¶ Se-
cundũ Plin. est quoddã paruũ aĩal simile scarabeo, qđ dr̃ bu-
prestis, qđ iter herbas latitat, quas cũ bos incaute carpit, bu
prestis ab eo cũ herbis deuoratus vẽtrẽ ei⁹ intrat, & iecur pe
tit, & illud taliter inflamat, q bouẽ cruciatu maximo tandẽ
necat. Sic bos exterius iugo pmit, stimulo pungit, & interius
a buprestis malitia enecat. Per bouẽ intelligo hoiem, p her-
bas intelligo diuitias mundiq; delicias, quas comedit, & acq
rit, p bupstim intelligo pctm auaritiæ. Quia p certo qñ bos
.i.hõ credit ad sufficientiã herbas.i.mundi bona acqrere, &
carpere, tũc subito buprestis.i.cupiditas, & auaritia collabit
in ventrẽ eius.i.cor, & sic iecur.i.voluntatẽ p ardorẽ habẽdi
& acqrẽdi inflãmat, & eũ p sollicitudinẽ.i.p laborẽ in acqrẽ
do, timorẽ in seruãdo, dolorẽ in pdendo angustiat, & affligit,
qa cũ satiatus fuerit, arctabit, & oĩs dolor irruet in eum. Iob
20. Saturitas.n.diuitis nõ finit eũ dormire Eccl. 5. Et tãdẽ iu
go pœnæ, & laboris bos.i.auarus præmitur, stimulo.i.remoe
su cõscientiæ pungit, & interius in iecore.i.in volũtate a bu
preste.i.a pctõ auaritiæ corrodit, & sic miser auarus misera-
biliter moritur in corpore, & aĩa sine fine. Fecit diuitias, et
non in iudicio, morietur, & non in sapientia. &c. Hie. 17. Vel
dic q buprestis est peccatum luxuriæ, et expone vt supra.

De Bubulco. Cap. 11.

1 BVbulcus ẽ boũ custos, eorũ custodiæ ex officio depu-
tatus, q ad pascua eos ducit, cornua eorũ ligat, eos in iu-
go subijcit, aratro eos iungit, stimulo pigritates vrget,
& pungit, sibilo et cãtilena eos mulcet, bos.n.sicut cer-
nus ſm Auic. in melodia delectatur. Sic bonus platus q ex of
ficio custodiæ boum.i.subditorũ deputatur, debet eos in pa-
scuis prædicationis, et doctrinæ impinguare, cornua eorũ.i.
pteruitatẽ, & superbiã vinculo pceptorũ, et statutorũ ligare
iugo mãdatorũ dei seu regulę suę subijcere, et eos ad aratrũ
.s.ad opus laboris, et pniæ cũ charitatis funiculis cõiungere,
pigritãtes.i. carnales subditos debet correctiõis stimulo pũ
gere, laborãtes aũt, et fessos, et desolatos debet cõsolationis
sibilo demulcere, qa bos.i. bonus subditus in melodiis.s.dul
cis cõsolationis, et dulcis monitionis magis delectat, et con
solat, et melius castigat, q̃ stimulo duræ correctionis, et puni
tionis, qa ſm Seneca. Generosus est animus hois, et facilius
ducit q̃ trahitur. Iõ 1. Thes. 5. Corripite inqetos, et cõsolami
ni pusillanimes, suscipite infirmos. Plus.n.proficit correctio
apud prudẽtẽ q̃ centũ plagæ apud stultũ. Prouer. 17. ¶ Bubul
2 cus vtit sibilo, et stimulo. Sic pdicator debet sibilo cosolatio
nis vti, attrahendo ad æterna, et stimulo correctionis, durè
pungendo, & arguendo 2. Timot 4. Argue, obsecra, increpa.
3 etc. ¶ Bubulc⁹ postquã per totã diem boues sub iugo tenuit,
et nunc sibilo, nunc stimulo compulerit ad laborem, tadem
in sero a iugo soluit, et ad præsepe vt nutriantur, et refician
tur, eos ponit. Sic verẽ Christus postquam per totam diem,
vitæ præsentis, boues suos electos ad atarũ pœnæ sub iugo
mãdatorũ cõpulerit per bona opera laborare, et eos sibilo
prædicationis vel cõsolationis, stimulo tribulationis, et cor-
rectionis incitauerit, tandem in sero mortis eos soluit, et ad
præsepe paradisi eos ducit, et pabulo æternæ beatitudinis,
eos pascit. Bonorum.n.laborum gloriosus ẽ fructus, quia nõ
mugiet bos cum ante præsepe plenum fuerit. Sap. 3.

De Bubalo. Cap. 12.

BVbalus est aĩal boui simile, quod ita indomitũ est, q p 1
feritate iugũ nõ recipit, nisi cũ naribus eius circul⁹ fer
reus infigit, per quẽ circunducit vndequaq;. Et habet
bubalus nigrũ vel fuluũ colorẽ paucos, et raros pilos,
frontẽ validissimis cornibus circũseptã, cuius caro nõ tm̃ est
vtilis ad edẽdũ, imo et cõpetit ſm Pli. multiplici medicinę.
Nã caro eius, soleę, lac, fel, et fimus, cõtra multas adiuuat pas
siones. Sic verè quidã sunt ita duri, et obstinati, incorrigibi-
les, et indomiti, q iugũ nolũt recipere disciplinæ, et iõ deus,
vel prælatus aliqñ immittit eis circulũ ferreũ.i.durã, et auste
rã pęnã, et tribulationẽ, p quas eos circunducit, et affligit, et
sic domiti fiunt, et mansueti, et tunc efficiunt nigri coloris p
pniam, et asperitatẽ, et fului coloris p amicitiã, et charitatẽ,
paucorum pilorum.i. paucarũ diuitiarum per voluntariam
paupertatem, inquantu.s.cõuersi eas pauperibus distribuũt,
per elemosynã, & pietatẽ. Hæc oĩa patẽt ad litterã in beato
Paulo, qui prius ferus, & indomitus, postea factus est vtilis,
& quietus. Hie. 31. Postq̃ conuertisti me, egi pniam. &c. Cor
nua ẽt habẽt validissima.i.constantiã, & firmitatẽ, qa in die-
bus eius nõ pertimuit ducẽ Ecc. 48. Et sic fit q caro.i.vita ta
lium fit alijs medicina, per doctrinã, s. & exẽpla. Nã soleę sũt
laboris, constantiæ, & durationis, lac suæ doctrinę vel pdica
tiõis, cõpassionis vel deuotionis, fel suæ rigorosæ correctio
nis, fimus suæ humilitatis vel subiectionis, sunt cõtra vitia re
mediũ, & iuuamẽ, qñ per imitationẽ recipiuntur. Et iõ talib.
põt dicere dñs illud Esa. 37. Ponã ergo circulũ in narib. tuis,
& ferrum in maxillis tuis. ¶ In germania sunt boues agrestes
habẽtes cornua ita ptensa, q regijs mẽsis pp eorũ capacita
tẽ in eis pocula propinentur, & sunt maximi, & agilissimi, &
odiũt oẽ rubeũ. vñ venatores hoc sciẽtes, induũt se veste ru-
bea, vt eos puocẽt ad se insequendũ, & tũc venator in veste
rubea retro arborẽ se ponit, bos verò ita fortiter impingit in
arborẽ, vt pprijs cornib detineat, & sic ibi à venatore capit,
& occidit, vt dicit Philos. Per istos boues agrestes intelligo
demones. Per eorũ cornua ĩtelligo supbiã, & obstinationẽ.
Per venatorẽ intelligo Xpm, q qũ voluit capere, & destrue-
re boues agrestes i.demones, & eorũ ptãtẽ, venit in forestã
huius mũdi, & induit vestẽ nr̃æ mortalitatis, & tũc dũ in fo-
resta hui⁹ mũdi circuibat, & pdicabat, illę bestiæ.s. demones
cęperunt eũ psequi, tã p se q̃ p mẽbra sua, sicut patet Mat. &
Lu. 4 vbi diabol⁹ tẽtauit eũ. &c. Et iõ venator iste Xps posuit
se retro magnã arborẽ, hoc est dictu, in arbore crucis in pas
sione in veste rubea.i.in carne sanguine rubefacta, & sic istas
bestias in arborẽ crucis cũ cornib. superbiæ impingẽtes, &
blasphemãtes, mediãte illa arbore, ptrauit, et deiecit, et ea-
rũ potẽtiã diminuit, et cassauit. ¶ Scd̃m philosophũ est q̃dã
bestia similis boui agresti, sed minor corpore, maxima hñs
cornua, q̃ dr̃ Apteleõ vel aptalapos, q̃ cornibus suis altis, et
acutis arbores deiicit, et psternit, q̃ grã pastus cornua sua, q̃
habet ad modũ serrę secãtia, submittit inter frutices, et uimi
na, quorũ cõplexione, et cõnexione cornua paulatim circũli
gant, et tũc bestia diu luctãs, magis ac magis in viminib. se in
uoluit, et se captã sentiẽs, p indignatione mugit, cuius vocẽ
horribilẽ audiens venator, eã securè aggredit, et occidit, Et
qđ mirabile est, illã in paruis frutetis capit, et occidit, q̃ ĩ ma
gnis siluis inuadere nõ est ausus, Per istã bestiã intelligo ho
minẽ mũdanũ. Per cornua ei⁹ intelligo ptãtẽ tẽporalẽ, q̃ est
alta p superbiã, acuta p rapinã. Per herbas intelligo mũdi di
uitias, bona, et honores. Per vimina ĩtelligo vitia, et pctã, ma
las delectationes, et cõsuetudines in eisdẽ. Per venatorẽ in-
telligo diabolũ. Est igit in foresta hui⁹ mũdi aptaleõ.i.hõ mũ
danus, et luxuriosus, cupidus, et auarus, q rectè similis est bo
ui agresti.i.ipsi diabolo p obstinationẽ, et crudelitatẽ, minor
tñ cõditione naturæ, et sagacitate, et malitia, qa natura ange
lica superior est q̃ humana. Ille habet duo cornua.i. potẽtiã
tpalẽ, q̃ duplex dr̃, inquãtũ à duob.i.à platis, et principib. de
riuatur Habebat duo cornua magna, et vnũ excelsius altero.
Dan. 8. Et iõ ista bestia.s. causidici vel balliui vel similes. cum
cornib. potentiæ suæ arbores.i.mundi diuites deijciunt, et p

ſternunt.Sed pro certo tales deſcendunt ad paſcua.i.ad mun
di delectabilia acquirenda,a quibus ſua concupiſcētia paſcit
& nutritur & iō vt paſcant.i.vt diuitias acquirant,inuoluunt
ſe infra vimina,hoc eſt dictu,infra vincula pctōrū,auaritiæ.ſ.
& cupiditatis,luxuriæ & carnalitatis,& ibi p malas affectio
nes,& delectationes ſe inuoluunt,ita φ licet luctent p con-
ſcientiæ remorſum, tñ magis ac magis ſe inuoluunt p malas
conſuetudines,ita q ſe nequeūt de pctōrū vinculis,& de mū
danis cupiditatibus liberare.Et tunc mugiunt horribiliter p
deſperationē,blaſphemiam,& obſtinationē,quia impius cū
in profundū pctōrū venerit,cōtemnit.Prouer.18.Qđ videns
ēt venator diabolus ſtatim adeſt.ſ.ſuggerendo, φ impoſſibi-
le eſt eū ſaluari, & φ bonis præſentibus fruat, & in vinculis
remaneat pctōrū, & tidē per mortē corporalē eū interficit,
& in inferno deuorat,& corrodit. Iō Iob 18.Immiſit in retē
pedē ſuū,tenebitur plāta eiꝰ laqueo.Et ſic fit,φ iſti q magnas
arbores.i. pſonas diuites deuallabāt, a paruis viminibus ma
larū affectionū vincunt,& a venatore diabolo occidunt. Fi-
gura Dan.8.de ariete qui cū duobus cornibus oīa ſuperabat
4 quē tandē hircus fetidus cū vno cornu pſtrauit.Sic iſti finali
ter ab hirco diabolo occidentur, qa interficiā interfectores.
Eze.25.& Hiere.30.Oēs pdatores tuos dabo in prædā.¶ Eſt
quædam ſpēs bouis agreſtis, quē Ariſt.lib.9.in fine vocat bo
naſum,ſimilis tauro in quātitate,crines colli habet ad vtraſ-
que partes pēdētes ſicut equus venientes vſq; ad oculos,cor
nua aliquantulū curua, vngulā fiſſam habet, & duos in pede
quolibet ſotulares, & caudā habet breuē reſpectu corporis,
terrā cauat,& in cauādo erigit ſicut taurus.pilos habet mol-
les,cutē durā,& ictuū patientē,qui qñ a canibus,& venatori
bus inſequit,& timet capi,ſtercus frequēter pijcit,circa cuiꝰ
odorē canes occupantur,& ſic beſtia ab eis elongat , & eua-
dit ne capiat.Carnē aūt habet dulcē pp q̄ venatur. Chariſſi
mi per beſtiam iſtam intelligo diuites huiꝰ mūdi, qui ſimiles,
ſunt tauro.i.diabolo p ſuperbiā,& proteruitatē,carnes eorū
diuitiæ,pedes ſunt affectus,cauda eſt finis vitæ, cutis eſt exte
rior apparētia, ſtercora ſunt diuitiæ vel munera, venatores
aūt ſunt principes,& plati,canes eorum ſunt iudices,& balli
ui.Diuites ergo ſunt ſimiles tauro,quantū ad ſuperbiā,& ob
ſtinationē,capillos.i. diuitias habent vſq; ad oculos.i. ad cor
& volūtatē per earū nimiū amorē,& affectionē,cornua.i.tē
poralē ptātem,habent curua per cautelam,& palliationē,vn
gulā habent fiſſam per ſuorū affectuū multiplicē diuiſionem
qa ad plura.i.diuitias,delicias,& honores,affectus & pedes,
taliū ſunt diuiſi.Ezec.16.Diuiſiſti pedes tuos.Et iō plures ſo
tulares habent in pedibus per diuerſorū pctōrū multiplicita
tē.Terrā.i.pauperes cauāt,& denudāt p crudelitatē,& in ca-
uando,& depopulando ſe erigunt p ſuperbiā , & impietatē.
Caudā ēt.i.finē vitæ habent breuē,per mortis velocitatē,qa
tales non dimidiāt dies ſuos.Oīs.n.potētatus breuis vita. Ec
cl.10.Anni impiorū breuiabunt.Prouer.10.Pilos habēt mol-
les per exteriorē fictā benignitatē,cutē habēt durā per effre-
natā malitiā, & proteruitatē,quia nullū iaculō correctionis,
vel prædicationis pōt eos penetrare . Cor eius indurabitur,
quaſi lapis.Iob 4.Qñ aūt a venatoribus.i.a mundi principib.
& prælatis, & ab eorum canib.i.a iudicibus,& balliuis perſe
quuntur pp vſuras,& foreſacta,vt capiant,& corrigantur,&
puniant,tunc proijciunt canib.i.iudicibus ſtercora.i.dona &
munera,quæ ſtercus ab Apoſtolo nominantur.ad Phil.3. Et
ſic iſti canes circa iſta ſtercora occupant, quaſi eis contenti,
& alios dimittunt effugere, & euadere, & ſic nunq̄ ab eis pu
niuntur,nec pōt contra hmōi diuites pauper aliquis pualere
qa ab oībus pp munera ſuſtinentur. Donū.n.hois dilatat viā
eius.Prouer.18.Iō Eſa.5.Væ qui iuſtificatis impiū pro munera
bus,& iuſtitiā iuſti aufertis ab eo.Vel pone,φ qñ aliq ſequū-
tur bonaſum.i aliquem diuitē,& potentē(quia multi colunt
perſonā potentis.Prouer.19)vtpote,familia,vxor,filij,& pa
rentes,qñ tandē ab eis elongatur per mortem,ipſi de eo non
curantes, circa eius ſtercora.i. circa diuitias ab eo congrega
tas,quas poſt ſe in mundo relinquit,occupantur. quod patet
ad oculum,quia tunc quilibet currit ad arcā.&c. Ideo vidēs
hoc quidā laborans in extremis,dixit illis, qui detrahebant,
& rumpebant arcas, Feſtinetis inquit feſtinetis, quia nūdina
diſcedit.pſa.Et relinquunt alienis diuitias ſuas.&c.ſequitur,
Introibit vſq; in pgenies patrū &c.Ea pone auctoritatē.¶ Vt
5 dicit Ariſtoteles ibidē.ſ.li.9 c.45.qñ vacca agreſtis habet pa-
rere,congregantur aliæ multæ,& adiuuant,& cōgregāt ſter-
cus multum,& ipſum vndiq; ordināt tanquā murū. Per vac
cam iſtam intelligo perſonam publicam vel prælatum, qui
tunc temporis qñ habet parere.i. qñ habet aliquem ad digni
tatem vel beneficium promouere, adunātur multi circa eū,
quia quilibet ſperat obtinere,& ideo circundant eū ſtercori
bus,hoc eſt dictu, muneribus quę offerunt, vt ſic obtineant,
quod intendunt. Iō talibus pōt dici. Circundate Syon,& cō
plectimini eā,narrate in turr.eius.¶ Inueni ſcriptū,neſcio ſi ē
verum,φ bubalus poſtquam aliquē occidit,auſcultat & odo
rat ſi bene ē mortuus ipſumq; cum cornibus percutit , nolēs
ipſum dimittere quandiu ſentiat eſſe viuum . Sic verè multi
ſunt ita crudeles,φ quamuis aliquem pſtrauerint, & ad pau
pertatē deiecerint,ipſum tñ dimittere,& a perſecutione ceſ
ſare nolunt,niſi ex toto ipſum eradiceot,& ſubuertant.Con
tra quos Seneca.Culpa eſt totam culpam perſequi.

De Baſiliſco. Cap. 13.

BAſiliſcus latinè dr̄ regulus,quia rex eſt ſerpentum,& 1
tanquam rex in capite macula candida in ſignum dia-
dematis decoratur.Ipſum oīa timēt,quia flatu, & aſpe
ctu interimit. Aues ēt ſibi appropinquantes flatu vel
ſolo ſibilo deſtruit,& cōburit . Vix habet duodecim digitos
in longitudine, herbas exurit, frutices & oīa circumiacentia
deſtruit,tangentem ſe ēt cū haſta,interficit & conſumit. Cel
ſus & erectus incedit,aquas quas tāgit inuenenat, herbas fla
tu ſuo exurit,lapides quoq; rūpit. Iſtum tñ hoſtē natura mu
ſtela ruta inuadit, & victoriam de eo obtinens ipſum necat,
ſicut dicit Iſidorus lib.12.c 4.& Pli li.8.c.22. Ille ſerpens ſi-
gnificat diabolum,vel eius vicarium antichriſtum,q erit rex
ſerpentum.i.princeps,& caput oium peccatorum. Iob 41.Ip
ſe eſt rex ſuper oēs filios ſuperbiæ. Et ideo diademate candi-
do.i.regia maieſtate cum ficta candida caſtitate decorabitur
quia antichriſtus ſe finget caſtum,& regē.Adonias eleuabat
dicens,ego regnabo 3 Reg.1 Ipſum oia timebunt,etiam ſer
pentes.i.ipſi mali,quia tam ſerpentes,quam aues, hoc eſt di-
ctu,tam bonos,quam malos flatu malæ ſuggeſtionis, & aſpe
ctu toruo deſpectus,& cōminationis interficiet, & occidet,
inquantū eos per errores a vera vita, quæ Chriſtus eſt ſepa-
rabit,ſibilus.o.eius.i.peruerſa doctrina,& ſuggeſtio,in erro-
rem inducet etiam electos,ſi fieri poteſt, ſicut dicitur Matth.
24. Et ideo dicitur, quòd herbas,frutices, & circumiacentia
deſtruit,quia ſequaces ſuos fructibus bonorum operum , &
herbis.i.virore bonæ cōuerſationis denudabit. Celſus & ere
ctus,hoc eſt dictu,elatus & ſuperbus, manifeſtus & apertus
incedet , & aquas ſacræ ſcripturæ male interpretando inſi-
ciet,& corrumpet,& bibentes.i.ſuis interpretationibus cre-
dentes inuenenabit.ſ.per errorem, tangentes eum cum ha-
ſta,hoc eſt dictu,cōtra eum præliantes occidet temporaliter
& necabit. Et breuiter,nihil tēporale vel corporale ſuæ ma-
litiæ vel ſæuitiæ poterit contraire , quia non eſt poteſtas ſu-
per terram,quæ comparetur ei.Iob 41. Pone & expone figu-
rā de dracone.i.de diabolo,de prima beſtia.i.de antichriſto,
de ſecunda.i.de falſis pphetis,ſicut ponitur Apoc.13.in opu
ſculo quod feci. Et ideo quid faciet vera muſtela Chriſtus?
verè armabit ſe ruta amara.i. amaritudine & diſcretione iu-
ſtitiæ, & rigoris, & procedet contra baſiliſcum antichriſtū,
& ſecundum Apoſtolum 2.Theſſal.2.Ipſum interficiet ſpiri-
to oris ſui,& poſt dies quadraginta quinq, procedet contra
diabolum & luciferum,& iudicando publice ipſum cū cor-
pore ſuo cōdemnabit,quia videntibus cunctis præcipitabit.
Iob 41.Figura de antichriſto Ezec.38.vbi dicitur de Gog.ve
niente ſuper terram Iſrael,quia tunc commouebuntur a fa-
cie eius.ſ. Gog, piſces maris, beſtiæ terræ, & volucres cœli,
& cadent montes,& corruent ſepes,ſed tandem, dicit domi
nus, Peſte & ſanguine eum iudicabo, ignem & ſulphur pluā
ſuper eum.Sic verè tempore antichriſti,a facie domini.i.a fi
de eccleſiæ cōmouebuntur volucres.i.cōtemplatiui,& ſpiri-
les,beſtię terræ.i.actiui & ſeculares,piſces maris.i.voluptuo
ſi,& peccatores,ſed tandem igne,& ſulphure in mōte oliue-
ti, vbi ſe finget uelle aſcendere, peribit,quia audietur vox in
aere dicens,morere.ſ.ſecundum gloſſ.2.Theſſ.2. Vel dic,φ ſi
vis baſiliſco.i. diabolo & eius ſibilis præualere , neceſſe eſt,
quod ſis muſtella per humilitatem , habens rutam.i. contri-
tionis vel pœnitentiæ amaram pœnalitatem . Vel pone,
quod baſiliſcus eſt caro,vel etiā mala mulier, cuius viſus eſt
alij

alijs venenosis, quæ aues.i.ipsos viros spirituales p luxuriā
cōbutit, petras ēt.i.viros fortes & stabiles frāgit, & herbas.i.
virorē cōuersationis, frutices.i.fructum bonę operationis ad
nihilat, & in eis cōsumit, q̄ si vis vincere, necesse est, q ad mo
dum mustellæ ruta amara.i.amaritudine pęnitentiæ sis arma
tus. Ideo Hie.31. Statue tibi speculā, pone tibi amaritudines
dirige pedes tuos in via rectā.&c. Vel per rutā intelligo con
siderationem amaritudinis mortis, quę debet cogitari qñ tē
tamur. Vel dic, q iste est superbus, qui erectus incedit.&c. si-
cut supra. Vel dic, q iste significat pctōres, q alijs nocēt aspi
ciendo per inuidiā, & sibilādo per suggestionē, adulationem
detractionē, vel infamiā.&c. ¶ Isid. ibidē dicit, q apud hespe
rios Aethiopes fons est qui dr̄ Nigris, q a multis dr̄ caput ni
li, vbi est catoblepas modica bestia, pigra, & mēbris cæteris
iners, q̄ graue caput gerens, semp habet vultū in terram deie
ctū, alias internecio esset humani generis, quia oēs qui eius
viderent oculos, expirarent. Sic apud Aethiopes nigros.i.de
mones, est lucifer detrusus in fundo abyssi, ne humanum ge
nus suis prauis tētationibus corrūperet vel necaret.&c. sicut
alibi.c.de Aegypto. ¶ Licet basiliscus viuēs sit venenosissim°
tñ mortuus, & cōbustus pdit vim veneni, & operibus Alchi-
mistæ, & metallorū trāsmutationibus vtilis reputat. Sic verè li
cet dū peccator viuit.s.mūdo & pctō, sit nociuus, tñ qñ con
uertit ad pniam, & mūdo morit, & Chr̄o viuit, efficit vtilis, si
cut patet in Paulo, qui dicit ad Gal.2. Viuo ego iā nō ego, vi
uit aūt in me Chr̄s, Qui p maximè fuit p cōuersionē, & inci-
nerationē humilitatis, & tribulationis, vtilis ad transmuta-
tionē metallorū.i.ad cōuersionē pctōrū, p pdicationē, & do
ctrinā. ps. Mutabis eos, & mutabūt. ¶ De basilisco dr̄, q si pri
mus videt hoiem, statim visu interficit ipsum, si verò prius
fuerit ab hoie, statim & ipse basiliscus perimit. Vñ inueni in
vitis pattū, q cū qdā pater in deserto iret ad fontē, basiliscū
vidit, dicens sic. O Deus, aut mihi moriendum est aut isti, sta
tim autem basiliscus crepuit. Expone sicut de lupo.§.2.

De Botrace siue Rubeta siue Bufone. Cap.14.

1 BOtrax, qui & rubeta dr̄, est genus ranæ habitans in ter
ra pariter & in aqua, sm Pli li.8.c.31. deponit senectu-
tē, i.veterē pellē, venenum tñ sibi reseruat, nam pastu
quarundā herbarum vitam prolongat, & venenu mali
tiam non deponit, & contra morsum phalangij, & araneæ,
succo plantaginis se præmunit, cuius venenū est frigidissimū
& ideo membrum quod tangit, efficit insensibile, stupidum,
& congelatū. Iste bufo significat peccatores, qui in aquis de-
liciarum, & voluptatis, in terra diuitiarū, & cupiditatis pari
ter conuersantur. Isti ad literā qñ senescunt, deponunt sene-
ctā.i.veterem & insolētē cōuersationē, & leuitatē, & licet vi-
deantur sic quo ad mores totaliter renouari, tñ venenū suū,
malitiā.s.& auaritiā nō deponūt, qa sicut patet sensib. plus
sunt senes q̄ iuuenes malitiosi, & p auaritia venenosi. Duce
ætate, & demētia prouecti.2.Mac.4. Sap.12. Erat naturalis ma
litia ipsorū, & nō poterat mutari cogitatio eorū. Isti ēt sunt
frigidissimi p indeuotionē: qa calore cōpassionis, & dilectio
nis nullatenus calefiunt, & iō mēbra q̄ tangunt, hoc est dictu
filios, & filias quis instruunt, efficiunt insensibiles p incōpas-
sionē, & stupidos per obstinationē, & cōgelatos p auaritiā,
& ambitionē. ipsos.n. instruunt ad auaritia, & sic eos efficiūt
sibi similes.s. frigidos & indeuotos. Vel dic q bufo.i.pecca-
tor venenosus faciliter illos quos tangit.i.qui societatē eius
2 frequētāt, suis dictis, & exēplis facit frigidos.i.indeuotos &
malos. Prou.6. Nō erit mūdus cū tetigerit eā. ¶ Bufo est ver-
mis frigidissimæ naturæ, & virulētus. ad oēm tactū se aiat &
inflat, & quāto plus tangit, plus inflat. Vñ ēt sm phisologum,
aranea qñq; bufonē dr̄ interficere, ascendit.n. super eum, &
crebris ictibus eū pūgit. Ille aūt vidēs se nō posse vindicare,
nec de aranea expedire, intm̄ magis ac magis inflat, q p infla
tura rūpit, & crepat. Scd̄m ēt librū de natura rerū, busones
vbiq; prxterq̄ in gallijs muti sunt. Sic rectè mūdi pctōres cū
sunt frigidi per indeuotionem, virulenti per malitiā, & infe-
ctionem, qñ tanguntur per prædicationē, & correctionē, in-
flantur per superbiā, & elationē, irantur per duritiā, & obsti
nationē, & quanto magis prædicatorū vel prælatorū iaculis,
sunt percussi, tanto p obstinationē, & duritia potius sunt in-
flati. Iob 41. Non fugabit eū vir sagittarius.&c. Indurauerūt
ceruicē.&c. Hier.17. De superbis.n. videmus q qñ ab aliqua
aranea.i.ab aliquo malitioso impetuntur, & molestant, ita q
se vindicare vel nequeunt vel nō audent, imo quasi muti cū
dolore sileat, ita indignantur, & inflant, q aliquotiens tēpo-
raliter, semper aūt spūaliter moriunt. Sap.4. Contumelia in-
ter mortuos dirumpet illos inflatus sine voce, & commoue 3
bit illos a fundamentis. Illi.n. inflati sine voce dicuntur eo, q
dū loqui vel respondere nō audent, amplius cruciant. ¶ Bu-
fo quanto maior est, tanto peior, & quanto magis sub vētre
maculis ē respersus, tanto pluribus officit nocumentis. Et ha
bet bufo oculos ardentes, & lucentes, sed tāto perniciosior,
quāto aspect° eius ē ardētior, & q̄uis habeat oculos, odit tñ
lucē solis, & adueniēte sole latebras terræ q̄rit, & i cauernis
se abscōdit. Loca fimosa, & lutosa bufo diligit, loca aūt odori
fera multum odit. Vnde dr̄ q florentib. vineis odorem ferre
non sustinens, ipsas exit. Hæc Isid. & Pli. Sic verè est de malis
diuitib. & de sapientib. huius mundi, quia quanto sunt maio-
res diuitijs scientijs, & honorib. tanto quo ad vitia sunt peio
res, quia quanto plus luxuriosi, & raptores efficiunt, & quā-
to plus sunt maculis.i.cautelis, & cauillationib. distincti, tāto
plus sunt venenis.i.vitiis inuoluti. claros tñ, & lucidos habēt
oculos intellectus, quia certe ipsi pollent ingenio naturali.
Sap.11. Horrendas ab oculis scintillas emittentes. Sed verè
nihilominus lucē solis, hoc est dictu, bona spūalia.s.gratias,
& virtutes, & scientiam, & prædicationem odiunt, fugiūt, &
deuitant, & in cauernis terræ, hoc est dictu, in amore bono-
rum terrenorum per affectum, & desideriū se abscondunt, &
quanto sunt oculi eorum lucidiores.i. quanto maior est eorū
scientia, & sapientia mundialis, tāto per diuersa vitia sunt pe
iores. Explica Hie.4. Sapientes sunt vt faciāt mala.&c. Et ad
Ro.8. Sapientia carnis mors est. Isti ad litteram latebras quę
runt, quia in occultis, & abscunditis faciunt contractus suos
ne videātur, & alia facta sua. Patet de auaris, & luxuriosis, qa
qui malè agit, odit lucem. Io 3. Isti etiam loca lutosa per aua
ritiā, fimosa per luxuriam diligunt, & sectantur.i. malas socie
tates. Sed loca odorifera.i. societatem bonorum virorū spiri
tualiū negligunt, & deuitant sicut patet ad litteram, quia ta
les vix aut nunq̄ volūt bonos religiosos & Christi pauperes
ad suū hospitium receptare, imo certe qñ sunt in vinea.i. in
ecclesia, & vident florem.i. prædicatorem dare odorē suum
prædicando, tunc statim exeunt illam vineā, quia odorē pdi
cationis nequeūt expectare. Iō Iob 24. Nō ambulet p viam
vinearū. & 2. Corin.2. Chr̄i bonus odor sumus.&c. Vel pone
contra inuidos, quia pro certo odorē vineæ.i. bona famā al- 4
terius personæ nequeunt sustinere.&c. ¶ Buso pp frigiditatē
veneni membra, quæ tangit efficit insensibilia, & congelata,
& habet bufo oculos lucentes, loca fimosa diligit, odorifera
fugit. Et sm Pli. herbas dulces sibi icorporat, & eas comedit,
sed comedendo eas inuenenat, & corrūpit, & iō ruta amara,
q̄ est venenosis oībus inimica, in hortis in circuitu herbarū
dulcium debet plātari, vt eius efficacia bufo ab ipsis dulcib.
cōpescatur. Rectè talis est diabolus, qa verè pp venenū ten-
tationū, q infundit, hoies efficit insensibiles p incōpassionē
& obstinationē, cōgelatos per auaritiā, parcitatē & indeuo-
tionē, oculos.s. intellect° habet lucidissimos, p scientiā natu
ralē, & subtilissimā cognitionē. Illi.n. dr̄ Ezec.28. Tu cherub
plen° sapiētia &c. Iste ergo herbas dulces.i. viros deliciosos
deuorat, & sibi incorporat per pctm̄. Et iō necesse est vt iusta
se rutā amarā pęnitentiæ, & mortis memoriæ hoies habeant
vt eius virib° muniant, & dicat Pone tibi amaritudines.&c.
Hie.31. ¶ Bufo sm Pli.li.32.c.4. habet duo iecora, vnū vene-
nosum, & aliud medicinale cōtra venenū, q̄ sic abinuicem di
stinguunt, quia qñ buso in nido formicarū proiicitur, partē
medicinalē formicæ comedūt, & aliā dimittunt. Illā ergo, q̄
formicæ apperunt, oportet accipere, & illā quā fugiūt, dimit
tere. Buso est diabolus, vēter eius ē mūdus, vbi cibi sui.s. ma-
li coquuntur per cupiditatē, deinde in cloacā inferni egerū-
tur. Duo ventris iecora sunt duo mūdi bona.s. spūalia & tem
poralia, aduersa & prospera, bona & mala virtutes, & pctā,
qa in operibus altissimi vnū cōtra vnū, duo cōtra duo. Eccl.
33. & Eccl.42. Oia duplicia, vnū cōtra vnū.&c. Formicæ quę
in æstate vitæ præsentis præparāt messem sibi, sunt viri spūa-
les & scti. Formica.n. inter quatuor sapiētia nominat Prouer.
30. In vētre ergo busonis.i. diaboli.i. in mundo, sunt duo ie-
cora.i. duo genera bonorū.s. tēporalia et spūalia. Verūtñ vnū
istorū est venenosissimū.s. bona tēporalia, quæ venenum luxu
riæ, auaritiæ et superbiæ in se seruāt. Aliud aūt.s. bona spūa-

lia sunt medicina contra venenū pcti, vtpote paupertas con-
tra superbiam, largitas contra auaritiā, & sic de alijs. Et ideo
si velimus scire, quæ illorum sunt eligenda, & q̄ medicinalia
& q̄ nociua, respiciam⁹ formicā. i. sanctos & sanctas, & vide-
mus qualia eligēt certe nos inuenirmus, q̄ bona spiritualia
non terrena, nō prospera sed aduersa, nō delicias sed pœnitē-
tias, nō diuitias sed penurias elegerunt. Istam ergo partē exē-
plo eorum eligamus, & contra venenum diaboli reseruem⁹.
Ideo Prou 6. Vade ad formicā o piger, & considera vias ei⁹,
& disce. ¶ Buso ſm Pli. ibidē, habet in dextero latere os vnū
6 occultum, qd̄ proiectum in aquā feruentē facit eā subito re-
frigerari, nec poterit vas feruere quousq; os illud fuerit ex-
tractum. Illo aūt osse vtuntur magi ad amorē vel odiū con-
ciliādū. Sic verè buso. i. diabolus habet ossa sua s. detractores
occultos, qui proiecti in aquam feruentem. i. in aliqua bona
societate vel collegio feruido charitate, facit eos ab huiuſ-
modi feruore refrigerari, inquantū inter eos seminat discor-
diam, & litē, & liuorē, & iō magi. i. diaboli talibus vtūtur ad
odium discordiæ suscitandū. Prouē 6. Oī tpē iurgia seminat
Et nisi de aqua. i. de cōitate vel societate, collegio vel cōuen-
tu hmōi ossa expellant, nonq̄ ibi inueniri poterit feruor ami-
citiæ vel amoris. Iob 41. Ossa eis sicut scuta fusilia. ¶ Licet bu-
7 so sit venenosus tā incinerat⁹, & combustus, amittit vim ve-
neni, & virtutē recipit medicinæ, q̄a mirabiliter valet ad car-
nis, & cutis reparationē, & neruorū cōsolidationē, & vulne-
rū desiccationē. Sic verè quantuncunq; hō sit venenosus, &
peccator, si tū incineretur per pœnitentiā, & humilitatem in
igne tribulationis, contritionis, & dilectionis, tunc vim vene-
ni. i. peccati deponet, & per grās, & virtutes alijs esse poterit
medicina, sicut patet in beato Paulo, qui de busone factus ē
medicina vel medicus aiarum, & sic valebit ad carnē, & cutē
. i. ad vitam & apparentiā per pctm deperditā recuperādā, &
ad neruorū. i. viriū spūaliū confirmationē, & ad vulnerum. i.
pctōrū desiccationē valere poterit; & iouare, exēplis. s. ac do-
ctrinis, quia vbi abundauit delictū, ibi superabundauit & grā.
8 ad Ro. 5. Vñ Paulus se dicit 1. ad Tim. 1. Ego q̄ prius fui bla-
sphemus, persecutor, & cōtumeliosus, sed miam. &c. ¶ Buso-
nes ſm librum de natura rerum, in gallia vociferāt, & more
tubarum sibiinuicem correspondent, in alijs aūt regionibus
multi sunt, & illuc illati a gallijs muti fiūt. Sed ſm aliquos aūt
illud aīal dr̄ habere cor in gutture; & iō difficiliter occidit,
nisi palus in gutture infigatur. Istud pōt allegari contra su-
perbiam, & ferocitatem gallorū. vbicūq;. n. antiqui auctores
de gallis loquuntur, semper ipsos pdicant ingenio acres, &
aio superbos, & feroces. Igitur busones. i. hoīes superbi, & in-
flati qui sunt in gallia, præ cæteris hoibus sunt loquaces, & lo-
quendo, iactando; & inuicē congaudendo, sine cā sæpissimè
sunt verbales. hoc tñ verū est dū in gallia sunt. i. in sua patria,
quia. s. multi sunt in ea loquacissimi, qui tñ in alijs regionib.
muti, & humiles fiūt. Isti igitur cor in gutture habere dicū-
tur, inquantum. i. stomachosi, & superbi, & ad cordialiter lo-
quendū parati esse præ cæteris dinoscuntur; superbi. n. & fa-
tui cor habent in gutture vel in ore, inquantū. s. illa corde co-
gitant, statim volunt ore vel gutture propalare. Ideo dr̄ Ec-
cle. 22. Verba inquit prudentiū statera ponderabunt, & in ore
fatuorū cor illorū. In corde vero sapientiū os illorū. Nō io-
dignet aūt cōtra me q̄cunq; gallicus ista legēs, nā & ego sum
gallicus, sicut ipse. Actu. 23. Ego Pharisæus sum filius Phari-
9 sæorū. ¶ Itē sicut dr̄ ibidē buso terra vescit, hoc tñ prouidè,
& cū mensura, timet. n. q̄ terra sibi deficiat; & ideo quantum
pōt in pede anteriori de terra cōcludere, tm̄ in die māducat.
Istud ponit Vincentius sed nescio si est verū. Tales certe sunt
multi auari, quia. s. ipsi timent, q̄ terra. i. bona terrena eis de-
ficiāt; & iō p libito comedere vel expēdere non audētes; in
mensura & pondere, & in paruitate, & miseria, tā p se q̄ p fa-
miliarib⁹ cibos librant. Eze. 4. Cibus tuus quo vesceris, erit
in pondere. Vel si vis dic de abstinentibus, qui in mensura, &
10 tēperantia cibū sumūt. ¶ Itē ibidē dr̄, q̄ si buso comburat̄, &
puluis sibiipsi dimittat̄, plures busones viui exinde gñrant̄.
Buso significat malā mulierē, oculis ardentibus venenosam,
quia, pcul dubio, qñ talis igne luxuriæ combusta rādē per se-
nectutē consumitur, & cinis, i. vilis & cinerea efficit̄, tūc exip-
sa aliæ plurimæ generant̄, inquantū. s. lena & rufina efficit̄, &
inquantū verbis, & exēplis eius aliæ plurimæ iuuenculæ cor-
rumpunt̄, & in busones. i. in malas mulieres luxuriosas, &
veneficas conuertunt̄. Ista et possunt dici de hæreticis, q̄a sæ-
pe sit operante diabolo, q̄ ēt combusti, & mortui in inferno,
discipulos gñrāt i hoc mūdo, & sequaces inueniūt, q̄ pecca-
dāt. Qd̄ ēt dici pōt de illis, q̄ ignibus concupiscētiarū vrū-
t, q̄a. s. suis malis dictis, & exemplis multi alij similes efficiunt,
& in malitia generantur. Numeri 32. Vos surrexistis pro pa-
tribus vestris, incrementa et alumni hominum peccatorum.

De Bombyce. Cap. 15.

Bombix est vermis de cuius textura fit bombycinū, et 1
nascitur in frondibus fraxini atq; terebinthi, et mori,
fila exterius facit, atq; ita se euacuat, q̄ nō remanet in
eo nisi aer, ſm Isidorū et Pli. Vermis iste est Christus.
psal. Ego sum vermis, et nō hō. Fila vel laquei sunt diuitiæ 1.
Tim. 6. Qui volunt diuites fieri, incidunt in laqueum. Fraxi⁹
cuius vmbra serpētes fugat, morus cuius fructus soluit squi-
nanciā, et cuius vinū ad prælium aiat elephantes, terebinth⁹
cuius gummi vulnera sanat, significant crucē, q̄ serpentib.
demonibus et morbus carnalibus cōtrariatur, cōtra squinā-
ciam, q̄ guttur claudit. i. cōtra confessionis verecūdia anima-
tur, et per cuius succū, et liquorē. i. Chri sanguinem ex ea de-
fluente, elephas. i. bonus christianus ad prælium contra vitia
aiatur, et cuius liquore. i. influentia et deuotione pctōrū vul-
nera medicantur. In arboribus istis igitur inuenitur bōbyx,
quia pro certo Christus pōt in crucis arbore reperiri, ibi. n.
pependit, et ibi textorium suum ædificauit. Ascendam in pal-
mam. etc. Ille ēt de ventre suo. i. de corde et conscientia emi-
sit fila. i. diuitias et voluptates mundi, q̄ per contemptū emi-
sit, et reiecit, ita q̄ ab oībus remāsit vacuus, et egenus p volū-
tariā paupertatē, sed iō aere. i. spiritu sancto semper fuit lo-
cuples, et repletus. Michæ 3. Repletus sum fortitudine spiri- 2
tus dñi. ¶ Bombyx est vermis similis erucæ, q̄ flores, et folia
comedit vinearū. Hic exterius fila nectit, sed nectēdo se eua-
cuat, itaq; in eo nihil remanet nisi aer, et frigoris est impa-
tiens, vnde de filis suis habitaculū sibi parat contra frigoris
hyemis nocumenta. Tales sunt diuites, et auari, qui ad modū
erucæ fructus, et flores oleꝝ et vinearū. i. possessiones, et di-
uitias aliorū deuorant, et consumunt per auaritiā, et vsuras,
et ideo isti exterius faciunt telas suas, hoc est dictu, redit⁹ et
possessiones quas acquirūt. Telas araneę texuerūt. Esai. 59. Et
ideo cū frigora pœnitentiæ, et aduersitatis nolint vel nequeāt
sustinere, infra telā suā. i. in amore diuitiarum penitus se in-
uoluunt, Vel ad litteram in tela sua. i. in bonis vestibus, et fo-
ratutis contra pœnitentiæ frigora vel tormenta. Veruntamē
dum fila diuitiarum hmōi taliter acquirunt, et cōnectūt, se ip-
sos vacuant oi bono, quia quanto plus de diuitijs acquirunt
tanto minus replentur, imo tanto fortius vacuatur per aua-
ritiam, et arduscem, et sicut res spūalis non replet locum cor-
poralē. s. Angelus vel aīa, sic nec res corporalis. s. diuitiæ pos-
sunt replere cor humanum. Ideo Eccl. 5. Auarus non imple-
bitur pecunia. Vnde in corde talium nihil penitus remanet,
nisi aer, qui. s. est mobilis et ventosus. i. nisi ventositas super-
biæ, et mobilitas inconstantiæ. Ideo Hier. 14. Reportauerūt
vasa sua vacua, et Sap. 15. Superuacua est spes eorum, & labo-
res sine fructu. Vel pone, q̄ illi qui se euacuant filis. i. diuitijs
per contemptum. s. boni viri, qui eas pauperibus largiuntur,
remanēt plenū aere. i. bonis affectionibus, et spiritualibus in-
spirationibus, & de eisdem filis suis sibi faciunt munimenta
contra frigus tribulationum, et tormentorū, q̄ in hyeme. i.
in tempore post mortē ipsos oporteret sustinere, quia de di-
uitijs datis pauperibus cœlestis habitatio pparatur, & æter-
na dānatio declinatur. Thob. 12. Elemosyna a morte liberat.
Mat. 6. Thesaurizate vobis thesauros in cœlo. Figura Luc. 16.
de villico iniquitatis, etc. Ideo dicitur ibidem. Facite vobis
amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, suscipiat
vos in æterna tabernacula. Vide melius de borbace titulo de
prouincia infra libro de mirabilibus mundi. c. 14.

De Bonasio. Cap. 16.

Bonacon dicitur esse bestia in Peonia, cornibus ita re-
tortis & plicatis, quod in ea impingens, non læditur,
sed quod sibi in defendendo caput denegat, aluus præ-
stat. Nam quando a venatoribus insequitur, stercus
a posterioribus emittit, & contra venatores per spatium
trium iugerum proijcit, ita vrens, & fœtidum, quod ipsi
venatores fugere, et ipsam dimittere necessario compelli-
tur ſm

tur sm Isidorum. quod et dicit Plin. li. 8. c. 15. & Solinus c. de
Phrigia. Alij tñ vocant bonasum, alij verò bonachum. Sic ve
rè sunt multi mali, qui contra venatores. i. contra quoscunq;
inuasores, & punitores, cũ se videt nõ posse defendere, emit-
tunt fimum malorum verborum, quæ sunt vrentia, & fœten-
tia per detractioné, & infamationé. ita q sæpe accidit q per
hmõi verba detractoria, & iniuriosa ipsi compellũt alios fu
gere, & a sua correctione vel obiurgatione cessare. 20. Aper
tio oris illius inflammatio. Vel dic, quòd si diabolus te inse-
quitur proiice, & contemne stercora i. bona temporalia, &
fugiet. ad Philip. 3. Omnia arbitratus sum tanquam stercora.

De Camelo — Cap. 17.

1 CAmelus sm Isid. & Pli. est aĩal oneriferũ, velox, & præ
lijs & oneribus mancipatum, & dicitur a chame græ-
cè quod est humile, vel a camur, quod idem est quod
curuum: quia dũ oneratur, super anteriora genua se
humiliat, & incuruat. sed licet ita patiens itineris, & laboris,
tñ non vadit vltra spatiũ consuetum, nec plus solito suscipit
oneris ad portandum, sicut dicit Pli. lib. 8. c. 18. Sic pro certo
veri patientes debent esse agiles per obedientiæ velocitaté
onera pœnitentiæ & prælia aduersitatis sustinere per patien
tiam, & firmitaté. vnde ad Gal 6. Vnusquisq; onus suũ porta-
bit. Et ideo qñ magister cameli. i. prælatus vel sacerdos, vel
etiam qñ deus indicit, iniungit & immittit aliqđ opus pœni
tentiæ, laboris, vel aduersitatis, statim nos debemus incurua
ri per humilitaté, obedientiã & subiectioné, & genua flecte-
re per gratiarum actioné. Ideo Gen. 49. Vidit requiem, q es-
set bona, & supposuit humerum ad portandum. & Eccles 6.
Subijce humerum, & porta eã. Veruntñ magister cameli. i. p
latus non debet plus debito imponere vel iniungere, alioqn
camelus. i. subditus forsitan non impleret, imo totum reijce
ret, & nihil de impositis pficeret, & sic grauius delinqueret,
& peccaret, Contra illos qui imponunt onera grauia, & im-
portabilia in humeros hoium, digito aũt suo nolunt ea mo-
uere. Matt. 23. Vel pone si vis contra impatientes, qui nolũt
aliquod onus pœnitentiæ sustinere, nec aliud facere nisi assue
ta. s. res leues, alioquin totum reijciunt transgrediendo, vel
aliquotiens apostatando. Ideo Hie. 2. A seculo confregisti iu
gum, rupisti vincula, dixisti, nõ seruiam. quia sm Senecam,
Molestum est carere assuetis. ¶ Scđm Pli. li. 8. c. 18. Duo sunt
genera camelorum, quidam in Arabia, qui habent vnum tñ
gibbum in dorso, alij in Bactria, qui habẽt duos, vnum in pe
ctore, alium in dorso. Sic in mundo sunt duo genera super-
borum. quia alij habent gibbum, & tumorem superbiæ exte
rius per iactantiã, & verbum, & modum tñ, alij aũt non tñ
in dorso. i. in exteriori conuersatione, imo et in pectore. i. in
corde & cogitatiõe. Vel per gibbum intelligo diuitias, quæ
sunt quidã gibbus, & quoddam onus. Esa. 30. Super gibbos,
camelorum thesauros suos. Quidam igitur habent ipsas su-
pra dorsum. i. exterius, non circa cor. s. boni diuites, qui in ip
sis non ponunt affectionem, qui sunt tanq̃ nihil habentes, &
oia possidentes 2. ad Corint. 6. Sed alij pro certo habent du-
plex onus. s. in pectore cordis, & affectionis, & in dorso exte-
rioris possessionis. Et iõ impossibile est, q tales cameli intro
eant per foramen acus. s. diuites cum duplici gibbo. i. cũ di
uitijs in corpore, & pectore, & iõ docet ps. Diuitiæ si affluãt,
nolite cor apponere. ¶ Camelus ruminat sicut bos, & dentib.
superioribus caret, & nõ findit vngulã, & tñ cornibus caret.
Et sm Aristotelem lib. 3. de par. animal. c. 14. Camelus habet
quatuor vẽtres, qui talis sunt dispositionis sicut aialiũ rumi-
nantium cornutorum. Et hoc fuit necessarium sm Arist. qa
cibus talium aialium non benè masticatur, & ideo necessarij
sunt plures ventres, vt transeundo de vno ad alium, digerat,
quia de primo ventre extrahitur ad os vt ruminetur, deinde
ad alios ventres transmittitur, vñ amplius non exit. Sic verè
charissimi nos debemus ruminare diuina mandata per stu-
dium, & meditationem, & nostra peccata per contritionem
& compunctionem, non findere vngulam. i. affectionem per
multiplicem occupationem, & distinctionem. Carere denti
bus. i. blasphemia & detractione, & maximè a parte superio
ri. i. quantum ad ipsum Deum, & prælatos, vel parentes. Ca-
rere et cornibus. i. superbia & elatione. Threno. 3. Confregit
ad numerũ dentes meos. Reuera in interioribus nostris de-
bent esse quatuor ventres. i. in interioribus cõscietiæ nostræ
quatuor distinctiones. Primus venter est contritio de pctõ,
& de isto debet cib. i. pctm̃ tanquam non bene masticatum
nec cum maturitate receptũ, extrahi vsq: ad os. s. per confes-
sionem. Secundus venter est cõpunctio, quã. s hõ debet habe
re de culpa pcedẽte, & ista est pars satisfactionis. Tertius est
timor recidiui, iuxta illud Eccl. 5. De propitiatu peccatorum
noli esse sine metu. Quartus aũt venter est gratiarum actio. s.
de culpa abolita, de venia data, & gratia restituta. & sic ĩ istis
quatuor ventribus. i. in istis quatuor conditionibus debent,
peccata nostra digeri, & ad animæ nutrimentum commuta-
ri. Ideo de istis quatuor ventribus dr̃ Eccl. 37. Ex corde par-
tes quatuor oriuntur. Vel pone si vis contra illos, qui habẽt
plures conscientias. Vnam de diebus ferialibus, in quã mit-
tunt, & extrahunt, facientes de eodẽ facto modo conscien-
tiã modo non, & aliam de diebus festiuis, in quã intrant cibi
boni, & digesti, de qua non est licitum quid exire. Vel pone
contra illos, qui partialiter confitentur de quibusdam angu
lis conscientiæ aliqđ, de aliis nihil. Vel pone, q camelus ẽ dia
bolus, gibbosus p supbiã & elationé, ruminans p irã & despe
rationé, nõ findẽs vngulã p discretioné, sed carẽs cornib' p
potẽtiæ suæ resecationé. ps. Cornua pctõrũ cõfringã. Et in vẽ
tre eius. i. in inferno sunt vẽtres plures sm distinctionem. Pri
m' de quo põt aliqđ extrahi. s. vẽter purgatorij. sed alij sunt
de qbus nullus extrahit. s. lĩbus puerorũ, & inferorũ, qa non
est agnitus q reuersus sit ab inferis. Vel accipe quatuor ven-
tres diaboli, quatuor q concurrunt in pctm̃. s. cogitatio dele
ctatio, cõsensus, operatio. i. de duob', primis põt herba. i. hõ
exire, nisi in alios trãsferatur. Vnde põt dicere aia peccatrix
illud Hiere. 51. Absorbuit me quasi draco, impleuit ventrem
suum teneritudine mea. ¶ Camelus sm Pli. li. 8. c. 18. est inimi 4
cus eq., & diutissimè viuit. s. per quinquaginta annos, diu to-
lerat sitim. s. per quatuor dies, nec bibit aquam nisi turbidam
quam, si non est turbida, pede calcat, vt dicunt tã Plin. quam
Solinus. Plinius aũt addit dicto capitulo, q post quatriduũ,
tñ bibit, q satiat desideria præterita, & prodest et ad futura.
Castratur camelus, vt aptior, & velocior fit ad bellũ, fortior
.n. fit & velocior coitu penitus denegato. Talis debet esse vir
perfectus, & maximè religiosus, quia equos. i. religiosos luxu
riosos debet fugere, & odire. Iniquos odio habui. sm illud
quod dr̃ Eccl. 19. Qui se iungit fornicarijs, erit nequã. Diu et
debet viuere per perseuerantiam in bono opere, & longitu
dinem. Rex in æternũ viue. &c. Dan. 5. Sitim debet tolerare
per abstinentiam, & carnis macerationé, & bibere aquã tur-
bidã, non clarã. i. præamare turbidã, pænitentiam & tribula
tioné, quã clarã prosperitaté, & mundanã cõsolationé. Hie.
2. Vt bibas aquam turbidam. Et debet esse castratus per cõ-
tinentiam, & luxuriæ resecationem, vt sit velocior, aptior &
promptior ad cursum, & ad bellum. i. ad bonam operationé
quia hõ fortior est spũaliter, qñ per continentiã est cãstrat'.
vnde Apostolus. 2. Cori. 12. Cũ. n. infirmior, tũc fortior sum.
Sap. 4. O quam pulchra est casta generatio cũ charitate. Vel si
vis dic contra illos, qui occasione ieiunij tã pteriti, q̃ futuri 5
bibunt, & comedunt magis lautè. ¶ Camelus sm Auicẽ. pri-
mo mouet pedem dextrum, sicut leo, & habet fissos pedes si
cut vrsus, & inter scissuras est pellis, sicut in pede anseris, &
sunt pedes, & eius debiles, & carnosi, & ideo lauantur eis pe
des, & fiunt eis calciamenta sicut hominibus, ne lassescant, vt
dicit Auicenna. Camelus est homo, cuius pedes sunt affect',
qui sunt fissi naturaliter per appetituum diuersitaté, carnosi
per carnalitaté, & voluptaté, & iõ oportet, q eos sæpe lauet
per confessioné, & q eos calciet. s. exemplis sanctorũ p eorũ
imitationé. Na per calciamenta, quæ fiunt de mortuis aiali-
bus, intelligo exẽpla sanctorũ, per q̃ debent affectus nostri in
dui, & ab inquinamentis luxuriæ conseruari. Ezec. 16. Cinxi
te bysso, calciaui te hyacintho. Et cũ hõ habeat duos pedes. s.
dextrũ & sinistrũ, hoc est dictu, affectus spũales & carnales,
semper tñ debet præponere dextrũ pedem. s. bonum affectu,
vel bonam intentioné, & desideriũ æternorum. Figura si vis
Apocal. 10. de angelo qui posuit pedẽ dextrum supra mare.
&c. Vide eã in opusculo sup Apocalypsim. Et sm eundẽ, in
corde cameli aliqñ inuenitur os, sicut in corde cerui, quia. s.
in corde viri iusti, os. i. Christus inuenitur qui ipsum roborat
& confirmat, & sustentat. ideo Hoc nunc os ex ossibus meis.
¶ Camela sm Auicen. est feruens ad coitum, ita q præ desi- 6
derio inclinat se. & vadit super genua quãdo appetit mascu-
lo copulari, & iuxta locũ vbi pri' coiuit, appetit semp coire,
& portat per duodecim mẽses, & non coit ante trienniũ, &

post coitum quiescit per annū. Sic aīa debet esse feruens per
charitatem ad coeundum, & cōmiscendū cū Chřo per cou-
cordiæ vnitatem, & ideo debet flectere genua per humilita-
tem, & locum iuxta quem primo cum Christo suo masculo
fuit iuncta.i.innocentiam baptismalem summè debet appe-
tere,& amare,vt ad eā reducatur. Hæc debet fœtum suum.i.
bonū propositū cōcipere, & portare per duodecim mēses.i.
per duodecim articulos fidei, & cum masculo suo Chřo nō
copulaĩ p dilectionē,quousq; tres annos.i.trinitatis fidē ha-
7 beat,& cognitionē,quia ẜm Apost.ad Heb.11. Sine fide im-
possibile est placere Deo. ¶ Vt dicit idē, camela habet duas
mammas,in quibus quatuor sunt papillæ. Sic verè aīa habet
duas mammas.s.fidem & charitatem, a quibus oriuntur qua
tuor papillæ.i.quatuor virtutes cardinales.Orta sūt quatuor
8 cornua.&c.Dan.8.¶ Scd'm Arist.lib.5.c.2.Camelus tempo-
re amoris est solitarius in mōtibus, & habet tēpus determi-
natum ad coitum. Sic Christus tēpore amoris.i.incarnatio-
nis fuit solitarius per vitæ singularitatē,quia sedebat solita-
rius,& tacebat.Thre.3.& Hie.2 .Onager assuetus in solitudi
ne.Et ad huiusmodi coitum, & coniunctionē cū humana na
tura faciendum,habuit certum tempus.s.tempus gratiæ.vn-
de, Turtur miluus ciconia,& hirundo cognouerūt tēpus ad
uentus sui.Hie.8.& Apostolus.ad Gala 4. Qñ venit plenitu-
9 do temporis.&c.¶ Camelus non coit cum matre.vnde dicit
Arist.li.9 c.47. ꝙ camelus quidā cuius mater fuit operta pal
lio,saliuit super eam,& cognoscens esse matrē,descendit,&
ingeniatorem occidit. Quanto magis ergo homo non debes
ad cōsanguineas accedere. Exemplū de quoda philosopho.
Ideo Leu.18. Vnusquisq; ad proximā sui sanguinis non acce
dat. Econtra dr̃ Oseæ 4. Sāguis sanguinē tetigit, ꝙ si fortè in
geniator.i.caro operiens nos pallio prauæ excusationis, quæ
.s.per consanguinitatē facilius habetur, nos fecerit cum tali-
bus coniungi, occidamꝰ cū per pœnitentiā & laborē. Quid.n.
nequius quam qđ caro,& sanguis cogitauit? Eccl.17.q.d.ni-
10 hil.¶ Secundum Plinium lib.11.c.37. Camelus inter quadru
peda solus caluescit sicut struthio inter aues,& assimilaĩ bo-
bus in ventre,& in dentibus, non tñ in cornib. Sic debemus,
caluescere.i.pilos diuitiarum deponere per elemosynam,&
largitatem. Mūdus & caluus est. Leuit.13.& bobus.i.sanctis
apostolis,& martyrib. debemus esse similes in ventre.i quan
tum ad abstinentiam, & continentiam,& in dētibus quantū
ad prædicationem,& eloquentiam,licet nō simus eis similes
in cornibus.i.quantū ad virtutes & cōstantiā, quia isti hones
tantæ fuerunt fortitudinis,constantiæ & virtutis.ꝙ pœnas &
martyria sustulerunt.vnde Prou.14. Ibi manifesta est fortitu
do bouis.quod vtiq; nos alij miseri non habemus. Nam sicut
dicit idem Pli. quia camelus habet dentes sicut aīal ruminās
ideo necesse est,ꝙ venter suus similis sit dispositionis. Sic ꝑ
certo ex quo ꝓdicator similis est aīalibus ruminātibus.i.san-
ctis Apostolis & ꝓdicatoribus quantum ad dētes. i. quantū
ad eloquentiam,ideo debet eis esse similis quantū ad ventrē
.i.quantum ad interiorem affectionem, vel quantū ad absti-
nentiam,& carnis macerationē,vt.s. non defluat venter eius
per gulam,& luxuriā,vsq quantum illi. Ideo Cant.7. Vmbili-
cus tuus sicut crater tornatilis nunquam indigens poculis.&
Cant 4. Dentes tui sicut greges tonsarum, quæ ascenderunt
11 de lauacro.¶ Camelus nō habet fel destinctum sicut elephas
& ideo dicit Anaxagoras ꝙ ista est ca quare ita diu viuit,qa
aīalia parum habentia de felle diu viuunt, sicut ceruus , qui
pōt viuere centū annis,elephas trecentis, camelus quinqua-
ginta. Nā vt dicit idem, fel est cā omnium infirmitatum. Fel
aūt non habet camelus,quia hepar, & sanguinē habet valde
sanū, ẜm Pli.lib.11.c.37. Charissimi per fel intelligo iram,qa
est de materia cholerica,quæ in hoīe causat irā. Si ergo volu
mus habere longā vitā , hoc est dictu illā, quæ semper durat
gloriā vitæ æternæ,verè dico,ꝙ debemus carere felle.i.pra-
uitate & facilitate ad irascendum, & vindicandū , quia verè
carētia fellis,& iracundiæ,crudelitatis pariter vindictæ,cau
sat in hoīe vitam longam, grātiæ.s.in præsenti,& gloriæ in fu
turo,& in elephate & ceruo.i.in Christo & sanctis. Econtra
aūt abundantia fellis, & iracūdiæ mortē accelerat sempiter
nam, & infirmitates causat multiplicium peccatorum. Eccl.
30. Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus senectā
adducunt cogitatus. Ideo Eccl.38. Non dederis.&c.& Pro-
12 uer.29. Qui.n.ad indignandum facilis est,erit ad peccata pro
cliuior.¶ Camelus licet sit animal māsuetum,tñ aliqñ incur
rit rabiem,& podagram ẜm Arist. Et est camelus animal sic-
cum & macilentum feruens & calidum,velox ad motum,&
hoc propter amplitudinē passus. Sic vere licet homo sit ani-
mal mansuetum natura, tñ aliqñ efficitur rabidus per crude
litatem, quia peccatores mundani sunt calidi per auaritiam,
& cupiditatem,sicci & pallidi per hypocrisim, & calliditatē.
Ideo efficiūtur rabidi per crudelitatem,& podagrici per pi-
gritiā, & stoliditatem, calor.n.auaritiæ & crudelitatis rabiē
causat in ipsis. Istud patet in multis malis prælatis,& iudicib.
q sub spē hypocriticæ,& fictitiæ bonitatis, exactiones & cru
delitates exercent. Eccl.23 Aīa calida quasi ignis ardens,nō
extinguetur donec aliquid glutiat.¶ Camelus est aīal calidū
& siccum,& macilentum,cuius lac est acutum subtile,diure-
ticum & diuisiuum, & grossorum humorum incisiuum . Sic
Christus fuit calidus per charitatem, siccus per continentiæ
puritatem,macilentus per pœnitentiam,& austeritatē,& lac
ipsius.i.doctrina euangelica qñ in ventre conscientiæ incor-
poratur per meditationem, tunc valet contra vitia,& pecca
ta,quia.s.istud lac.i.ista Christi doctrina est incisiua.i. cordis
per contritionem,apertiua.i.oris per confessionē, acuta per
correctionem. Ideo ad Heb.4. Viuus ē sermo Dei,& efficax,
& penetrabilior omni gladio ancipiti.¶ Nota quod dicit Pri
mus alphonsi de camelis. ait.n.ꝙ tantam habent in se cōcha-
ritatem, ꝙ oēs illi qui sunt eiusdē societatis, semper volūt simul
comedere,& si vnus comedere nolit aut non possit, solent si
militer oēs alij ieiunare,quapropter si vnus infirmus extiterit,
necesse est,quòd de societate collatur,quia propter eius ie-
iunium alij ieiunio perimerētur. Ista possunt allegari de cha
ritate,& communitate,quia.s.illi qui sunt eiusdem societatis
debent esse maxime charitatis, & mutuæ conformitatis,&
nullius singularitatis,quia scilicet cum comedentibus debēt
comedere,& cum abstinentibus abstinere,cū sanis sani fieri
& cum infirmantibus infirmari 2.Corin.11.Quis infirmatur
& ego non infirmor?& 1.Corint.9. Omnibus oīa factus sum.
Vel dic ꝙ vnus malus est quandoq; ruina multorum.& ideo
mali , & infirmi spirituales de medio tollantur, ne boni per
eos,& eorum exempla,& dicta spiritualiter moriantur. Vn-
de illud 1.ad Corint.6. Auferre malum a vobis.

De Camelopardals. Cap.18.

CAmelopardalis vel camelopardus est animal Aethio
picum,mansuetum,ad modum ouis ruminans,& fin- 1
dens vngulam , & habet caput sicut camelus, collum
sicut equus, pedes & crura sicut bubalus, maculas si-
cut pardus,& ideo dr̃ camelopardus,a capite cameli,& ma-
culis pardi,vt dicit Isid.li.12.& Pli.li.8 c.18. Et illud aīal vul
gariter dicitur ierassa,quod est aīal habens collum,& pedes
anteriores longissimos,respectu posteriorum. Aīal erat mū-
dum ẜm legē. Deut.14. Sic verè vir perfectus,& maxime re-
ligiosus debet esse similis oui,quantum ad mititudinem vel
ad mansuetudinem,& benignitatē, findendo vngulā per di-
scretionē , & ruminando per sacræ scripturæ meditationē.
Iste debet habere caput sicut camelus,q.s.se inclinat qñ one
ratur. Sic ille debet caput ꝓpriū inclinare superioribus p hu
militatem. Eccles.4. Magnati. humilia caput tuum. Collū.i.
intentionē debet habere sicut equus,qui ipsum vt cōiter ha-
bet eleuatū,quia intentio eius debet esse ad cœlestia eleuata.
Collum tuum sicut turris eburnea. Cant.4. Vel collū & gut-
tur sicut equus per hinnitum prædicationis. Iob 39. Nūquid
circundabis collo equi hinnitum? Pedes etiam eius.i. affectꝰ
debent esse similes bubalo boui siluestri.i. Christo, quia sicut
bos habet fortes tibias,sic affectus nostri debent esse fortes,
& stabiles in bono. Cant.5. Crura ipsius colūnæ marmoreæ.
Debet ēt habere maculas albas , sicut Pardus, quia ꝑ certo
sua pellis , & cōuersatio exterior debet esse diuersis maculis
virtutum distincta. Idō pōt dici illud Dan. 7. Ecce alia bestia,
quasi pardus,& alas habebat vt auis.& sic erit mundus vt sibi
aliis comedaĩ per imitationē. Vel expone de malis, q sunt si
miles in capite.i.quantū ad intentionē, camelo per auaritiā,
quia.s.ipsi portant gibbum temporalium per affectionem,&
in collo.i.in voce & gusture sunt similes equo quantum ad ia
ctantiam,& malam locutionem. Equus.n. libenter hinnit.In
pedibus.i.volūtate & affectione similes sunt bubalo quantū
ad obstinationem,quia bubalus est animal indomitū,& cer-
uicosum. In pelle.i.in exteriori tegimine sunt similes pardo
quantum

quantum ad crudelitaté,& iniquam operationem, quia fm
Pli.pardus est aïal preceps ad sanguiné. Et quia tales quantú
ad aliqua similes sunt equis,ideo fuerunt Figurati. Apoc.9.
vbi Ioannes vidit equos de quorú ore procedebat ignis, sul
phur,& fumus,& habebant capita sicut leones,caudas aút si
cut scorpiones,habentes capita,& in his nocét. Sic verè mul
ti mali sunt similes equis quo ad luxuriam, iactantiá,& sup-
biam. Vnde de ore eorum nó procedit aliquod verbú,nisi sit
igneum quantum ad auaritiam,fumeum quantum ad super
biam,vel sulphureum quantum ad luxuriam , quia vt cõuer
verba omnium mundanorum circa ista tria versantur. Isti ha
bent caput sicut leones per crudelitatem,quia eorum caput
& intentio crudelis,& leonina est, & ideo dr ꝙ habent cau-
das sicut scorpiones,quia eorum cauda,& finis per rapinam
pungit,licet eorum facies primo vngat,& dr ꝙ in cauda eo
rum est caput , quia pro certo caput intentionis suæ dr esse
in cauda scorpionina,i.in finali venenosa rapacitate, quia.s.
tota eorum intentio respicit ad caudam.i.ad finem, vt.s.ali-
quid in fine scorpionicè rapiant, & acquirant. Ideo dicitur
ibidé,Habebant caudas,vt scorpiones,& aculei erant in cau
dis earum loquitur de locustis putei abyssi.

De Chamaleonte. Cap 19.

CHameleon fm Isid.est aïal paruum, diuersa varieta-
1 te coloratum. Vnde fm Auice.idem est quod stellio.
Est istud aïal multum timidum,& pauci sanguinis,&
ideo facillima conuersione,colorē mutat,quia ad co-
lores quos exterius apprehendit per interiorem imaginatio
nem,facillimè se conuertit. Vnde etiam Solinus dicit,ꝙ co-
lor eius est per momenta mutabilis,ita ꝙ cuicunq; rei se cõ-
miscuerit,concolor ei fiat.& fm Auic.habet faciem lacertę,
vngues acutos,corpus asperum, pellem durá sicut crocodi-
lus,oculos habet profundos,& semper apertos,quos sępe gi
rat,& mouet,parum habet de carne,& splene caret. Sic verè
bonus,& perfectus homo debet esse diuersimodè coloratus
per apparentiá,& honestaté,pauci sanguinis,& voluptatis p
continentiá,& parcitatem, corpus debet habere asperum p
pęnitentiæ austeritatem,cutem duram per patientiæ firmita
tem,& vngues acutos per verború, & correctionis rigidita-
tem, & se debet faciliter cõuertere ad abiectos colores per
bonorum exemplorum imitationem. Sap. 16. Ad qđ quisque
volebat,conuertebatur. Facié in lacertæ debet habere p be
nignitatem,& fidelitatem. Ná lacerta prodit insidias serpen
tis. Beatus hó qui sp est pauidus. Prou.28. Oculus cordis ei⁹
debet esse profundus per firmitaté fidei,& districtioné,aper
tus per cęlestium meditationem,& affectionem, cito girans
per circuospectionem,& carne.i.luxuria, splene.i.tempora-
li lætitia debet carere per mortis considerationem. Vel expo
ne econuerso de malis, qui sunt parui per defectum virtutú,
quia non habent debitam dimensionem.s.altum fidei,longú
spei,latum charitatis,& profundum humilitatis. Paruulum
occidit inuidia. Iob.4. Isti sunt stellati per prosperitatis clari-
tatem,& ornamentorum multiplicitatem. Eze.16. Vestiui te
multicolorib. Isti parú habent de sanguine, in quo est vita.i.
de charitate , vel de sanguine benignitatis, & cõpassionis,&
maximè de sanguine Christi in corde nihil habent p suę pas
sionis recordationé,& iò timidi sunt.s.ad bonum aggredien
dum,quia diues fm Senecam,si videt regem,ęstimat præda-
torem, si videt pauperem,æstimat furem,quia sonitus terro
ris in aurib.impij.&c. Iob 15. ideo Seneca. Quantum accessi-
mus ad successum,tm accessimus ad metum. Ista autem timi
ditas prouenit ex defectu sanguinis.&c. Isti habent pellem p
obstinationem,& incorrigibilitaté,quia.s.nullum iaculum p
dicationis vel correctionis põt eos penetrare. Iob 41. In sti-
pulam versi sunt ei lapides fundæ. Cor eius indurabitur qua
si lapis. Isti habent vngues.i.manus acutas per rapiná, & aua
ritiam. Nam sicut res vnca,& acuta bene retinet qđ habet,&
faciliter arripit qđ non habet , si illi sua tenent per auaritiá,
aliena aút accipiunt per rapinam. Tene quod habes. Apo.3.
ideo Hie.50. Omnes qui ceperunt eos,tenent,nolunt dimit-
tere eos. Isti sunt similes lacertæ quantum ad venenositates
falsitatis,crocodilo quantum ad insatiabilitaté cupiditatis.
Crocodilus n.semper crescit quandiu viuit. Sic isti sp quunt
per diuitias augeri in infinitú. Et habent corpus asperú qua-
tum ad exteriorem superbiam,& austeritatem. Et isti fm ꝙ
vident exterius,colorem suú mutant,quia.s.oia mala exem-
pla quæ in aliis vident,in se mutant,& regulant,& disponút.
Quod bene verum est de adulatorib.qui oim aliorum colo-
rib.& conditionib.pro virib.se conformant. Leues.n.sunt,&
instabiles,& ideo de vno statu ad alium se transformat. Nul
lus.n.est contentus proprio colore.i. proprio statu , quia de
canonica ad decanatum,& inde ad episcopatú. &c.iò Prou.
13. Vult & non vult piger.& Eccl.27. Stultus aút vt luna mu
tabitur. Vel expone de corpore glorificato , in quo appare-
bunt diuersi colores.i.diuersæ dotes per virtutem interioris
imaginationis.i.per interiorem influentiá aïæ,quia per glo-
riam aię deriuabitur gloria in corpus,vt sic eis dicatur Eze.
16. Sumpsisti vestiméta tua multicoloria. ¶ Stellio mutat co 2
lorem exterius qñ vult,fm interiores conceptus, fm Aug.
de ciui. Dei. Sic iustus conuersationem mutat fm locú, & té
pus,quia nunc lætus,nunc tristis &c. Contra habitum ne co
gnoscaris. Vel expone de hypocritis,qui student pellem suæ
cõuersationis exterius colore sanctitatis pingere, & ornare,
& in varias virtutú spés se mutare. Pulchritudiné coloris ei⁹
admirabitur oculus. Eccl.43. Attende tñ ꝙ fm Pli.li.8.c.33.
& fm Solinum duo sunt colores quos nunquam põt mētiri
Chameleon,candidus.s.rubens. Sic verè hypochrita nunquá
põt in duas virtutum spés propriè se mutare.s.in albedinem
innocentiæ,& in rubedinem charitatis. Acquirere.n.põt hy
pocrita,& etiam quicunque peccator castitatem, patientiá,
pęnitentiam,& alias morales virtutes,sed pro certo innocé
tiam,& charitatem nunquam. ¶ Secundum Arist.lib.2.c.11. 3
chameleon est corpore similis lacerto, & medium eius pro
minet sicut piscis,& cauda eius est lóga, & facies eius habet
similitudinem porci & simiæ, corpus totú habet asperú, vn-
gues habet in manib.sicut aues,manus habet diuisas in duo,
cuius proportio diuisionis est sicut pollicis ad manus hoïs.
Charissimi per chameleontem intellige diuites huius múdi,
qui sunt rectè similes lacerto, qui tm apparet tpe sereno,&
non pluuioso,quia verè tpe sereno , prosperitatis apparent.
alijs.s.esse amici,& fideles,sed qñ venit pluuia aduersitatis,
tunc fugiunt nec videntur. Ecc.6. Est amicus fm tépus Me-
dium eorum,s.cor per superbiam prominet, & tumescit,qa
fm Aug.difficile est vt superbus non sit,qui diues est. Cau-
da aút.i.perseuerantia in malo est multum longa,quia opti-
mè perseuerát in labore acquirédi &c. Facies aút eorum.i.
interius fauor,& apparentia illorú est similis simiæ quantú
ad calliditaté,& falsitaté,quia sicut simia similitudiné habet
hoïs,non naturá,sic illi in principio videntur esse aliud quá
sint:hoïes.n.i.rõnabiles,& benigni esse credútur, qui tñ fina
liter esse bestiæ comprobantur. Vnum.n.promittunt paupe
rib.sed aliud eis reddunt. Exemplifica. Similis est etiam por-
co,qui no somniat nisi stercora, quia tota talium affectio est
ad diuitiarum stercora congreganda. Qui vescebantur volu
ptuosè,amplexati sunt stercora. Illi etiã habent corpus aspe
rum per austeritatem, vngues acutos per crudelitatem. Ná
in manib.habent vngues.i.rapina,& peruersitatem,& p̃ūctu
rá,& iniquitaté. Eccl.7. Vincula sunt manus eius, sagena cor
eius. ¶ Chameleon fm Arist.ibidem habet oculos profunda 4
tos,magnos,& rotundos,& nunquam eos cooperit, & girat
eos frequenter,& color eius mutatur qñ corium ipsius insuf
flatur,& habet colorem subnigrum,in morte aut turpissimi
est coloris.maculas habet i toto corpore nigras, & maximè
in oculis,& cauda,parum habet carnis,nisi in capite, & cau-
da vbi parú habet sanguinis,in cauernis manet, scissus,& di-
uisus adhuc palpitat,splené aút non habet. Sic pro certo cha
rissimi tales sunt causidici,& sapientes huius múdi,mundiq;
diuites,& potentes,qui pro certo oculos intellectus habent
profundos per malitiæ subtilitaté,magnos,& rotundos per
sapientiæ magnitudinem,veruntamé ipsos mouent, & girát
.s.de vna cautela ad aliam,& vno proposito ad aliud,quia al
legant pro,& contra,per fallaciam,& malignitatem. Ecc.20.
Oculi eius septemplices sunt. vndiq;.n.cuncta suspiciút,vias,&
cautelas,& situú circunstantias præuidendo. Isti tñ oculi nú-
quam clauduntur,quia verè corú malitiæ sp sunt apertæ,&
non dormiunt,nec quiescunt,quia nocte , & die cogitant in
cautelis. Prou. 4. Nec capitur somnus ab oculis eorú donec
supplantauerint. Vel dic ꝙ oculi eorum sunt sp aperti ad oïa
concupiscibilia mundi,quia nõ satiatur oculus visu.&c. Nõ
possunt.n.claudi.i.satiari vel impleri,quia oculi hominú in-
satiabiles Prou.27. Illi etiam colorem mutant,quia quando
videntur esse vnius coloris , id est ex parte vna sit tamen in-

Sustentur per promissiones,& dona,statim ad colorē oppo
sitū se conuertunt.i.ad partem contrariā conuertuntur,quia
semper se conuertunt cum illo qui magis offert,& qñq; ac-
cipiunt ab vtraq; parte. Eccl.33. Præcordia fatui quasi rota
carri,& quasi axis versatilis cogitat⁹ illius.ið dicit Pet. Rau.
Si nares eorū afflauerit cruda rubiginosi aura marsupij, sta-
tim videbis oculos Argi.versutias Vlyssis,Achitofelis consi
lia,& Absalonis obscura.Isti sunt subnigri.& maculis nigris
pleni,quia pro certo aīa eorum est vitiorū fuligine denigra
ta.Facies eorum sicut nigredo ollæ.Nan.2. Parum habēt de
carne.i.de fluida cōpassione, nisi fortè aliquantulū in cauda
.i.in fine circa mortem,vbi faciunt sua fictitia testamenta, &
qñq; aliquas elemosynas largiuntur. Vnde Numer.22.Caro
eius deuorata est à lepra.i.cōpassio ab auaritia. Isti in cauer-
nis habitant per terrenā affectionē,parum se mouent p bonā
operationem,sed sunt nigri coloris per malam conuersatio
nem.Non habent ēt splenem qui facit ridere.i.spūalē lætitiā
aut consolationem. Vnde Prou.13.Lucerna impiorum extin
guetur,quia non habent futurorum spē mali,quia tales nun
quam sunt perfectè læti,imo sp habent stimulum conscien-
tiæ,& timorem mortis &c.Et isti in morte habent colorem
turpissimum,quia vt cōiter pessimè moriuntur,ita φ eorum
mors est horribilis ad videndum.ps.Mors pctōrum pessima.
5 ¶ Chameleon colorem ad modicum flatū mutat,oculos vn-
dique facilitor,& velociter girat,& sp eos habet apertos.Sic
verè leues colorem.i.apparentiā sæpe mutant, sicut patet in
mundanis,qui nouas consuetudines vestium, & gestuum sp
inducunt.Eze.16.Sumpsisti vestimēta tua multicoloria.Ocu
los etiā vndiq; vertunt per vagabilitatē, quia oculi stultorū
in fines terræ.Eccl.7.Nec eos claudunt per vanorū aspectuū
resecationē,& maturitatē.Baruc.2.Aperi oculos tuos, & vi
6 de.¶ Chameleon ſm Plin.li.28.c.8.talis est virtutis cōtra acci
pitres,φ eos à volatu detrahit,& præbet cæteris aīalib.volū
tariè lacerandos.Et ſm democritū(licet hoc Plin.derideat)
caput eius,& guttur cum lignis roboreis cōbustum,imbres
& tonitrua facere perhibetur.Et ſm gl.super Leu.11. qñ in-
firmatur,mansuetum se fingit,cum sic crudelis . Tales rectè
sunt praui socij,quia pro certo si accipitrib. volantib.i.viris
spiritualib.& contemplatiuis sociētur,ipsos per mala sua exē
pla,& verba,suggestiones,& inductiones detrahunt in pctm
a volatu contemplationis , & ipsos ad se.i.in sui imitationē
trahunt,& sic bestijs terræ.i.demonib. exponūt perpetuo la
cerandos.Vnde tales pōt dicere illud Amos.9. Si ascēderint
vsq; ad cęlum,inde detraham eos, & si in mari se absconde-
rint,ibi mandabo serpenti,& mordebit eos. Et qñ caput.i.
imaginatio talium incenditur per iram vel per auaritia, tūc
imbres,& tonitrua.i.lites,& contentionis commouent,& p
curant,sicut summè patet in religione,quia per malorum irā
& auaritiam boni sæpe cōcitantur.Et tales qñ infirmi sunt.i.
qñ sunt in aliqua depressione vel tribulatione fingunt se esse
māsuetos,& benignos,licet sint impij,& crudeles.Istud sum
mè verum est de hypocritis,qui ēt sunt similes stellioni eo,φ
de vento.i.de vanitate viuunt , & eo φ exterioris conuersa-
tionis pulchritudine colorantur. Vnde Eccl.19.Est qui ne-
quiter se humiliat,& interiora eius plena sunt dolo. Vel dic
φ chameleon est diabolus,qui tentationib.suis,& suggestio
nib. suis accipitres.i. viros cōtemplatiuos quib. inimicatur,
detrahit ad pctm,tradēs eos alijs bestijs.i.demonib. finaliter
7 in inferis cruciandos.¶ Chameleon dr viuere de cœlo,& ae
re sicut talpa de terra,halec de aqua,Salamādra de igne.Vn-
de versus. Terra cibat talpam,flammæ pascunt Salamandrā.
Vnda fit halec cib.cibus,aer chameleonti. Solinus aūt dicit φ
iste habet hiatum oris valde magnū , & tñ fine alicuius vsua
ministerio,vtpote cum neq; cibo neque potu alatur , sed tm
aeris haustu viuat.Sic verè in mundo sunt quattuor gña ho-
minum , qui quattuor elementis.i. quattuor principalib.vi-
tijs nutriuntur.s.chameleō stellarus,qui significat superbos,
& curiosos in vestib. quia aere vanæ laudis ab histrionibus,
& adulatorib.nutriuntur Effraim pascit ventum.Ose..2.Alij
sunt talpa.i.auari , qui ad modum talpa ceci terrā comedūt
.i.bona terrena comedunt,& sectātur. Terrā comedens cun
ctis diebus vitæ tuæ Ge.4.Alij sunt Salamandra.i.inuidi,qui
igne tribulationis,& aduersitatis aliorum pascuntur, & nu-
triuntur,quia aliorum nocumenta sunt taliū nutrimenta De
igne egredietur,& ignis consumet eos. Eze.15.Alij sunt ha
lec.i.deliciosi,qui aqua deliciarum,& luxuriæ impinguatur.

Eze.31.Aquæ nutriuerunt illum.Vel expone in bono,quia q
dam viuūt aqua compassionis,alij igne dilectionis, alij aere
contēplationis,alij terra humilitatis,& mortis recordatio-
nis. Vel dic φ multi sunt qui pro nihilo videntur habere os
magnum.i.capacitatem intellectus,cum cibum doctrinę,ex
charitatis vel gratiæ nunquam sumant,sed vento inanis glo-
riæ solum viuant.¶ Secundum Solinū, Corax.i.coruus odit
& occidit chameleontem,à quo cū interfectus est,victorem
suum perimit interemptus,quia.si is de carnib.eius gustaue-
rit,moritur,nisi ramo lauri comesto sibi ptinus medeat.Sic
verè sæpe fit φ dum coruus.i.homo per prauam denigratus,
de chameleōte.i.de venenosa carne triumphat,ipsamq́; mor
tificat atq; domat,ab ipsa sic interfecta occiditur,qñ.i.de ha
bita victoria inaniter gloriatur, & ad contemptum sociorū
per superbiam eleuatur,& sic fit φ nisi ad laurum.i.ad Chri
stum per orationem recurrat,caro quam per pœnitentia oc
ciderat,per superbiā,& inanem gloriā ipsum necat. Et ideo
benè dicit Greg.φ valde timendum est vitiū quod ex victo-
ria nascitur vitiorum. Vel dic φ quamuis coruus.i. prælatus
vel iudex cameleontē.i.peccatorē occiderit,& punierit,ipse
tñ per auaritiam moritur si de carnib.suæ temporalis substā
tiæ gustauerit,quia si ipse nō debet bona quærere,qñ de cor
pore iudicauit. Quod est tñ hodie contra multos.Vel dic,φ
laurus est crux,cuius.s.gustus , & deuotio illum liberat,quē
chameleon.i.caro vel diabolus inuenenat.

De Caprea siue Dorcade. Cap 10.

CAprea est siluestris castra,à carpēdo herbas dicta.Mo
ratur aūt in excelsis rupib.vbi si coarctata fuerit à ve 1
natorib,in præceps cadere se permittit,& illæsam su-
per cornua q habet fortissima,& durissima,se recipit
& habet clarissimum visum, quia de longè prospicit venato
rem,& est caprea idem quod ibis vel damula ſm Isid. & Pa
piam.Sic verè vir iustus debet carpere.i. sacra doctrinam p
studiū.& meditationem,in qua debet iugiter meditari.Exo.
2.In carecto ripæ fluminis virens carpebant. Hic debet mo
rari in excelsis rupib.per contemplationē.In montib. Israel
erunt pascua earū.Eze.34.Debet ēt clare videre per discre-
tionē.Sed qñ a venatorib.i.à tentationib. impetitur,debet se
præcipitare per humilitatē , & inferius cadere,& descēdere
per mortis , & inferni considerationem,& si habeat cornua
fortia.i.fortem constantiam,& perfectionem,super ea se re-
tinebit per spē,& deuotionē,ita φ non lædetur per tristitiā
& desperationem,nec à venatore diabolo occidetur p æter
nam damnationem.Ascendunt vsq; ad cęlos, & descendunt
vsq; ad abyssos.Vel expone de platis,qui in altis habitat mo
tib.dignitatum,quia debent esse discreti humiles,& contem
platiui &c.Abrupta quæq; ibi cib. peruia sunt 1.Re.24. Vel
expone contra superbos,qui modo sunt in montib.dignita-
tum,sed qñ venator.i.mors venerit, tunc præcipitabunt in-
ferius in inferno,& tñ nunquam morientur, quia laborabūt
inæternum,& viuent adhuc in finem . Mors.n.ab eis fugiet
expectata.Hie.8.Nec cornua etiam suæ superbiæ cōfringen
tur,quia superbia eorum qui te oderunt,ascendit sp.Aīus n.
damnatorum nunquam cessat præ desperatione tumescere
contra Deum. ¶ Caprea,capra siluestris,damula vel ibix est 5
velocissima in cursu,leuissima in saltu,acutissima in aspectu,
dulcissima quo ad gustū,& tenerrima , & auidissima quo ad
esum,sagacissima quo ad pastum,quia in altis montib.lōge a
venatorib.pascitur,& inter herbas odore discernit.Talis de
bet esse contemplatiuus,& religiosus,& quilibet vir perfe-
ctus,quia velox dēt esse ad cursum obedientię,& bonæ ope
rationis.Eccl.35.In omnib.operib.tuis esto velox. Et Philo
sophus in æthicis.Oportet quidem consiliari tarde,sed ope
rari velociter. Leuis debet esse ad saltū obedientiæ,& subie
ctionis.Transiliens montes.Can.2.Acutus quo ad aspectum
scientiæ,& discretionis Oculi eius sicut sol.Apoca.1.Dulcis
quo ad benigna loquutionē.Verbum dulce multiplicat ami
cos,& mitigat inimicos.Ecc.6.Tener quantū ad cōpassionē
& sanus quantum ad bonam cōuersationem,aptus.i.ab alijs
comedatur per imitationem,sagax quantum ad pastū doctri
næ,& eruditionis,quia in altis mōtib.paradisi debet pasci p
orationem,& contemplationem.Can.8.Fuge dilecte mi,assi
milare capreę hinnuloq; ceruorum super montes Bethel.Et
inter herbas.i.doctrinas.s.diuinas,& mūdanas discernere p

discretionem. Sciatis quid sit inter mundũ, & immundũ. Le
3 uit. 55. ¶ Caprea siue damula sm Pli. li. 28. c. 10. habet sangui-
nem medicinalem, quia neruos contractos remollit, doloré
articulorũ soluit, & venenum expellit, damulã. n. serpétes fu
giunt, & eius anhelitum sustinere non pñt. Leopardus ét qñ
ægrotat, bibit sanguiné capreæ, & vim liquoris euitat. Et est
acuti visus, velocis cursus, & leuis saltus. Per capream intelli
go Christũ, qui fuit acuti visus per discretioné, velox per bo
nam operationum, & leuis per paupertatem, & terrenorum
abdicationem. concorda vt supra. §. præcedenti. Ista caprea
fuit In silua huius mundi super montes Iudeæ à canib. vena-
ta. i. à Iudæis, & occisa, & iõ sanguis eius pciosissimus est me-
dicinalis aiæ peccatricis, quia neruos. i. viros perfectos in qui
bus debet esse mot' bonæ operationis, & sensus deuotionis,
qñ contrahuntur per auaritiã, remollit per cõpassioné, vene
num ét pctõrum soluit, & expellit per indulgétiam, & remis
sionem, quia sm Apost. ad Heb. 9. Oia pęnæ in sanguine mũ-
dantur. Istam ét serpentes fugiunt, quia pro certo serpentes
. i. demones, & motus carnales, qui in carne serpũt, fugiũt da
mulam. i. Christum, & eius sanguiné, & passioné, quia p cer
to si Christus in corde oro fuerit per suæ mortis memoriã,
& compassioné, nunquam ibi serpens diabolus habitabit p
pctm, & tentationem, quia flatum eius. i. Christi inspirationé
nequit spũs diabolicus sustinere, & ideo pro certo leopard'
. i. homo qñ ægrotat per vitia, & pctã, debet bibere, & sibi in
corporare per suæ passionis recordationem, & cõpassioné,
sanguinem capreæ Iesu Christi, & sic ab ægritudine pctõrũ
per virtutes, & grãs conualescit. ideo Iob 16. Terra ne ope-
rias sanguiné meũ. Ezec. 39. Sanguiné fortiũ bibetis. Nu. 23.
4 Occisorum sanguinem bibat &c. dr de Leone. ¶ Caprea vel
damula est aial timidum, & imbelle, non habés aliquod mu
nimétum qñ persequitur. nisi fugam, loca alta habitat, & her
bas aromaticas comedit, & qñ vulneratur, dictamum come
dit, vt telum extrahat de corpore, sm Isid. li. 5. Sic pro certo
hõ est aial naturaliter imbelle, & sine aliquo psidio virtuali.
Vnde nec mundanis tribulationib. nec hostis suggestionib.
nec carnis passionib. & tentationib. põt resistere quoquo mo
do nisi tm fugendo ad diuini adiutorij, & nominis inuocatio
nem per deuotionem, & orationem, & malarum occasionũ
deuitationem. Prou. 18. Turris fortissima nomen dñi, ad eam
fugit iustus, & saluabitur. Iste etiam debet in montib. altis pa
radisi morari per contemplationé, herbas aromaticas. i. alio
rum bona opera, & exempla depasci per imitationem. ideo
Can. 8. Fuge dilige mi, similis esto capreæ super montes aro
matum. Et quando sagitta alicuius peccati mortalis est infi-
xa in corde suo, tũc pro certo debet comedere dictamum. i.
herbam sacræ scripturæ, & eam incorporare considerando,
quid & qualiter loquatur, vel etiam herbam timoris domi-
ni, & sic sagittam excutiet per confessionem, quia sicut dici-
tur Eccl. 1. Timor domini expellit peccatum.

De Capreolo. Cap. 21.

1 CApreolus est animal simile filio cerui, & mutat détes,
& qñ sunt magni, significant vitæ diuturnitaté, sed sm
Arist. li. 8. qñ sagitta in eo est infixa, comedit pulegiũ,
& eam excutit. Sic veré boni qui sunt similes filio cer
ui. i. Christo filio Dei, mutant dentes. i. verba sua, sm. s. condi
tionem loci, & temporis, & personæ cui loquuntur 1. Figu-
ra 1. Re. 21. de Dauid coram Achis, qui mutauit linguã, & ge
stum &c. Et qñ sagitta alicuius improperij in corde eorũ ab
alijs infigitur, tunc pulegio. i. Christi patientia muniuntur, &
sanantur, inquantum ipsa reijcitur per patientiã atq; fugant.
Econtra de impatientib. dr Eccl. 19 Sagitta infixa fœmori ca
2 nis, sic verbum in corde stulti. ¶ Capreolus pp continuum
cursum, & motum à superfluo humido exoneratur, & caro
eius sapidior, & digestibilior efficitur, & odoris sui grauitas
amputatur, sm Constant. Sic pro certo boni, & iusti qui per
occupationem, & exercitium mouentur, ab humorib. vitio-
rum superfluis, & maximè à carnalitate, & voluptate depu-
rantur, & ois mali odoris. i. ois infamiæ, & luxuriæ grauitas
per motum boni laboris, & occupationis ab eis amputat, &
melior in omnib. efficitur sua caro. i. vita, quia Vidua in deli
cijs viuens, mortua est 1. Tim. 4. & Hie. 2. Cursor leuis expli-
3 cans vias suas. ¶ Capreolus de locis altis ad altiora ascédit, &
qñ à campestrib. prosequitur, alta petit, & inter herbas salu
bres, & noxias odore discernit. Nõ cornu. non vngue. nõ dé
te, sed fugæ solius beneficio se defendit. Sic certo qñ hõ in de
serto huius mundi vel campestrib. i. in seculari vita, & nego-
tijs mundanis videt se per se per diuersas hostis tétationes,
fugere debet ad montem. i. ad statum perfectionis, & religio
nis, & ad altitudiné contemplationis, & de vno loco alio p-
fectionis debet sp ad altiorem procedere, vt sic vadat de vir
tute in virtuté, donec videatur Deus Deorũ in Syon. iõ Hie.
15. Trãsierunt de monte in collé obliti sunt cubilis sui. i. mũ
di. Vnde si ab aliquo impetatur vel prosequatur, nõ debet se
defendere cornu superbię vel elationis, vngue inuidiæ vel in-
uasionis, déte blasphemiæ vel detractionis, sed solius fugæ p
sidio. s. diuinæ inuocationis, & loco ipe cessionis, quia debet
cedere persequutorib. & fugere ad diuini auxilij munimẽta.
Vnde Apostolus ad Ro. 12. Nõ vosmetipsos defendétes cha
rissimi, sed date locũ iræ. Inter herbas aũt. i. inter aliorũ ope
ra debet discernere per discretionem, quę. s. sint bona, & quę
mala, vt bona sibi retineat, alia derelinquat. ¶ Secundũ Dio. 4.
& Pli. in montib. Indiæ vbi sunt herbę aromaticę, sunt quidã
capreoli in quorum pedib. generãtur quædam apostemata,
quæ per motum, & confricationem ad arbores extrahũtur,
& ille humor q inde defluit, summè est aromaticus, & dr mu
sc', & est i medicina summè virtuosus. Verè charissimi Chri
stus est iste capreolus, qui in montib. paradisi ab æterno fuit
nutritus, vbi sunt herbæ aromaticæ. s. grã, & virtutes. Sed p
certo in isto fuerũt congregati quidã humores. s. caro, & san
guis, quæ assumpsit in incarnatione, & iõ se mouit p pñiam,
& laboré, & ad arboré se fricauit. i. ad crucis angustiã, & do-
loré, & sic per fricationé duræ passionis, de apostemate suo
. i. de carne assumpta emanauit liquor pciosissimus. i. sanguis
eius, quæ est aromaticus, & suauis, & contra morbos pctõrũ
virtuosus, & peccatorum oim medicina, quia præciosissimo
sanguine quasi agni incontaminati redempti estis 1. Petr. 1.
Vel dic q illi qui habent apostemata, & humores. i. abundã
tiam diuitiarum, debent se fricare ad arborem crucis p me-
moriam, & compassionem, & pellem corporis rumpere per
corporalem macerationem, & humores diuitiarum effunde
re per elemosynã, & erogationem, & sic erunt illi humores
diuitiarum odoriferi coram deo, & angelis, & virtuosi cõtra
infirmitates peccatorum, quia elemosyna extinguit pctm. Ec
cle. 3. & Tho. 12. Elemosyna a morte liberat. Est. n. hmõi hu-
mor dispersus per largitaté, infirmitatis, & calamitatis pau-
perum medicina. ideo Dan. 4. Peccata tua elemosynis redi-
me, & iniquitates tuas elemosynis pauperum. Vel dic quòd
humor peccati debet fluere per confessionem.

De Capra. Cap. 22.

CApreа sm Isid. à carpendo virgula est dicta, alta. n. lo 1
ca semper petit, vt summitates comedat virgulorum
parit aũt capra fœtus plures sm Pli. Sed qñ im, ingua
tur, faciliter sterilescit. portat in vtero per quinq; mé
ses, & cõcipit in nouembri, vt pariat in martio vel aprili. Sic
vere iustus põt dici capra, quia sp debet petere loca alta. s. cę
lestia, & æterna, vt ibi pascatur virgultis gloriæ sempiternæ.
ideo Eze. 34. In montib. excelsis Israel erunt pascua earũ, ibi
requiescent in herbis virentib. quæ. s. nunquam marcescent.
Isti debent parere plures fœtus per bonorum operum fœcun
ditatem, quia plura bona debent producere. Vnde Canti. 4.
Omnes gemellis fœtib. & sterilis non est in eis. Fœtus autem
boni operis in eis formatur per quinque menses. i. per sanam
cõgitationem, affectionem locutionem, operationem, & cõ
uersionem. Isti sunt quinque gradus, & quinq; cubitus quos
debebat habere locus vbi fiebat oratio. Eze. 41. In nouébri
aũt huius mundi vbi fiunt imbres tribulationum debent cõ
cipere, s. bonũ propositum, & voluntatem, vt in martio, & in
verè perpetuæ nouitatis possint fructu æternæ glorię fœcun-
dari. conceptio. n. i. acquisitio meritorum, partum debet pce
dere præmiorum. Ecce inquit cõcipies, & paries Luc. 1. Qñ
aũt nimis impinguatur capra, tunc sterilescũt, qa verè homi-
nes, qui impinguantur per carnales voluptates, faciliter ste-
rilescunt spiritualiter, & à fructu bonorũ operum retardan-
tur. Impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. Deut. 32. Con-
stat. n. q pinguedo prosperitatis mundanæ fructus impedit
virtutum, & sterilitatem, & paucitatem introducit, & efficit
meritorum. Figura ad hoc 4. Re. 2. de aqua Hierico; quæ facie
bat sterilem terra, sed Heliseus ponés ibi sal, & vas terreum
nouũ;

nouũ sanauit sterilitatem. Talis pro certo est aqua volupta-
tis, prosperitatis, & carnalitatis, q̃a verè ista facit sterilẽ terrã
voluntatis humanæ, & iõ debet ibi poni sal.i.discretio, & sa-
pientia, vt ea.s.discretè vtamur, & ad necessitatem. Ponẽt sa
cerdotes super eos sal. Ezec.43. insuper, & vas nouũ fictile.i.
nr̃æ fragilitatis, & mortis memoriã, q̃ maximè debet consi-
derari tp̃e prosperitatis, ne superbiamus ideo Eccl 18. Me-
mor esto paupertatis in diæ abundantiæ. & Eec.7. In die bo
na fruere bonis, & die malum præcaue. Et ideo dedit Deus
parum de pinguedine prosperitatis sanctis suis, ne.s. steriles
fierent per pc̃m. Esa.15. Mitte in pinguib. eius tenuitatẽ. Vel
expone de ambitiosis, qui semper volunt ad alta dignitatum
ascendere, vt carpãt virgulta diuitiarum, quia sunt nimis im
pinguati per diuitias, & delicias, & iõ steriles sunt ab oi bo-
no opere. Venerũt tibi hæc duo simul, sterilitas, & viduitas.
Esa.47. iõ Esai.49. Ego sterilis, & nõ pariens, transmigrata, &
2 captiua. ¶ Non oẽs capræ habent cornua, sed q̃ habent, sunt
in eis signa annorum.s.incremẽta nodorum. Vt dicit Arche-
laus, capræ aurib. spirant. & ita de nocte vt de die vidẽt, & ra
ro sunt sine febre. Sic verè nõ oẽs iusti habent cornua digni
tatum, in illis tñ qui habent, debent esse iudicia ætatis.i.vir-
tutis, & perfectionis, nã quia nullus debet admitti ad digni-
tatem, nisi sit maturus, & prouectus, iõ bene dr̃ q̃ cornua iu
dicia sunt ætatis, quia s̃m q̃ plures annos.i. plures perfectio
nes, & virtutes habue: it, p.nta interioo dia, & plura beneficia
& officia dẽt habere. Aures istorũ debẽt spirare.i.prurire.s.
præ desiderio audiendi verbum Dei, bona dicta, & documẽ
ta, & iam de nocte, q̃ de die debẽt clare videre per discretio
nẽ, & circunspectionẽ.i.tp̃e aduersitatis, & prosperitatis, q.d
.s.quolibet in tp̃e sit agẽdum. Et raro sunt sine febre, quia p̃
certo non est aliquis ita iustus, quin aliquẽ defectum patiaẽ
in carne sua, & qui non habent febrem alicuius concupiscẽ-
tiæ vel pc̃i. Non est.n.iustus qui non peccet 3.Re.8. & Iac.3.
In multis offendimus oẽs. Et hoc permittit Deus, vt causam
habeant se humiliandi, qñ propriam fragilitatem cõsiderãt
in seipsis. Mich.6. Humiliatio tua in medio tui 2.ad Cor.12.
Datus est mihi stimulus carnis meę angelus sathanę, qui me
colaphizet. Vel dic contra illos quibus aures pruriunt pro
rumorib. audiendis 2.Ti. Coaceruabunt sibi magistros pru-
3 rientes aurib. Act.17. Athenienses &c. ¶ Oibus capris depen
det villus de mento, per quem si quis vnam ea grege trahat,
cæterę stupentes spectant. Idem et dicunt euenire cũ quan-
dam herbam aliqua ex his momorderit. Sic verè in morte di
uitum qñ diabolus extrahit aliquẽ de grege aliorũ, p̃sumq́;
per herbam, & per superfluitatem malorum actuum post se
trahit in infernum, stupent alij, & tristantur, qõ.s.cogitant, q̃
4 ita finaliter extrahentur. Eapone melius si potes. ¶ Morsus ca
præ maximè est oliuæ nociuus, & exitialis, quia dum eã mor
det, & lambit, oliua sterilescit. Sic pro certo qñ capra.i.adu-
lator lambit, & lactat aliquã oliuam.i.aliquem bonum virũ,
ipsum.s.cõmendando, & extollendo, tunc ipsum facit sterile
fiere a fructu bonorum operum. Ipsi liniebant eos absq; tẽ
peramento. Eze.13. ideo Esa.3. Popule meus, qui beatum te
5 dicunt, ipsi te decipiunt. ¶ Sicut dicit idem Pli.li.8.c.50. Sole
decliui ad occasum, Capræ simul non vident inter se, sed in
auersum se conuertunt, & diuiduntur, & post in alijs horis
versis vultib. adinuicem depascuntur. Sic verè adulatores &
falsi amici, qñ sol prosperitatis deficit circa aliquã personã,
tunc non vident inter sese simul circa eam, imo abinuicẽ di-
uiduntur, cuius contrarium est quãdiu vident solem prospe
ritatis relucere circa eam. Vel dic q̃ quãdiu sol.i.diuina gr̃a
in nobis durat, nos simul simus versi adinuicẽ per amorem,
sed si nobis defecerit, tunc auersis vultib. per detractionẽ, in
6 uidiã, & discordiã, ambulamus. ¶ Arist. dicit li.3.c.2. q̃ in ali
quib. regionib. capre habẽt lac sine impregnatione. Nã si ac
cipiatur vrtica, & cõfricetur mamilla, primo exibit sanguis,
deinde sanies, postea bonũ lac. Sic p̃ certo multi sunt hypo-
critę qui licet non sint impregnati p̃ gr̃as, & virtutes tñ hñt
lac bonæ, & mellifluæ doctrinæ. Mel & lac sub lingua tua.
Can.4. Nam quia cum vrtica.i.cum dura pœnitentia se cõfri
cant, & sanguinem, & saniẽ.i.verba sanguinea, & carnalia de
ponunt, ideo tandem lac bonæ doctrinæ diffundunt. iõ Thr.
4. Lamiæ nudauerunt mãmas lactauerũt catulos suos. Vel
pone de bonis prædicatorib. qui sine carnali habitatione de
bent esse, & lacte doctrinæ Christi paruulos enutrire, & ma
ximè si vrtica tribulationis fricentur, sicut patet in paulo, q̃
dimisit sanguinẽ, & saniẽ.i.verba puerilia, & leuia, aliorũ in-
fectiua, & diffudit bonum lac.i. sanam doctrinam aliorũ nu
tritiuã. 1.Cor.13. Cum essem paruulus, loquebar vt paruulus,
cum aũt factus sum vir, euacuaui quę erant paruuli. ¶ Capræ 7
s̃m Arist.li.6.c.9. frequentant coitũ vsq; ad senectutem, ma-
ximè si habuerint cibum sufficientem. Sic verè multi ad lit-
terã sunt luxuriosi, ẽt in ipsa senectute. & hoc magis qñ habẽt
cibum sufficientem deliciarum, & diuitiarũ in abundantia,
quia Satui aui eos, & mœchati sunt. Hie.5. Eccl.23. Hoi forni
catio ois panis dulcis, non fatigabitur transgrediens vsq; in
finem. ¶ Capræ si impregnatæ fuerint contra impetum veti 8
septentrionalis, pariunt mares, si aũt meridionalis, pariũt fœ-
minas, & ideo vt dicit idẽ, dr̃ q̃ capræ dum coeunt, vertunt
faciem versus septentrionem. Capra est bonus homo, fœtus
masculus significat bona opera, fœmella aũt mala, auster vẽ-
tus molles, & nebulosus significat prosperitatem, aquilo vẽ
tus frigidus aduersitatem. Si igitur nos sumus in vento, aqui
lonari.i.in aduersitate, & paupertate, tũc verè mares.i. bona
opera emittemus, quia ab aquilone aurũ venit. Iob 37. Sa.n.
hõ concipit bonum propositũ flante aquilone.i.timore diui
no.s.cõsiderando frigus æternæ aduersitatis, & mortis, tunc
fœtus bonorũ operum subsequetur. ideo per timorẽ dñi de
clinat ois à malo. Prou. 15. Sed si fuerimus in vento austri.i.
in prosperitate mundi, & voluptate, tũc verè fœminas.i.mol
lia, & delicata opera faciemus, iõ Eze.27. Ventus auster cõ-
triuit te Et iõ facies nostras.i.cor, & affectionẽ debemus ver
tere ad aquilonẽ.i.ad aduersitatem p̃sentem, & vertere dor-
sum ad austrũ.i.ad mundanas voluptates, & p̃speritates, &
sic pro certo fœtus masculus.i.opus perfectum a nobis pote-
rit parturiri. Figura. Nu.8. vbi candelabrũ respiciebat ad aqui
lonem. q̃ tunc poterimus dicere illud Esa.26. Cõcepimus, &
quasi parturiuimus spũm salutis ¶ Capræ, & oues comedũt 9
herbas, sed vsq; ad radicẽ oues, q̃ & remanent stabiles in pa-
scuis, capræ aũt citra se mouent de loco ad locum, & nõ car
punt nisi herbarũ extremitatem. Sic verè duo sunt gña studẽ
tium, quidam boni sicut oues, qui faciũt in scholis residẽtiã
competentẽ, & herbam scientiæ carpunt, & inquirunt vsq; ad
fundamentũ, & radicẽ. Radix sapientię cui reuelata est? Ecc.
1. Alij aũt sunt leues q̃ instabiles sicut capræ, qui de loco ad
locum, i. de facultate ad facultatem, de studio ad studiũ, & li-
bro ad librũ faciliter, & vagabiliter se conuertunt & iõ non
carpunt nisi extremitatem herbarum.i.scientiarũ, q.n.n.per-
tingunt ad radicem scientiæ, quia vt communiter tales in scientia
non profundantur. ideo Senec. Non conualescit plãta q̃ sepe
transfertur, non prosunt remedia nisi remotentur. Et tales
sunt figurati per mulierem illam garrulã, quietis impatiẽtẽ,
quæ non poterat quiescere in vno loco pedib. suis Prou.7.
De alijs aũt perseuerantib. dr̃ Hie.48. Fertilis fuit Moab ab
adolescentia sua, non est transfusus de vase in vas, ideo per-
mansit gustus eius in eo. ¶ Capra si aquam salsam biberit, me 10
lius impregnatur, & si ante partũ sal comederit, abundãtius
lac habebit, vt dicit Aristo. Capra aũt post meridiem bibit
aquam, & viuit decem annis. Sic verè homo, & maximè præ
dicator si salsedinem pniç gustauerit, melius impregnabitur
per gratias & virtutes, ẽt per scientiã, & doctrinã. Nam si sal
pniç vel discretionis, & sapientię sibi incorporauerit, tunc lac
doctrinæ, & scientiæ in prædicatione vberius propinabit. iõ
ad Colo.4. Sit sermo vester sale conditus. Et ideo cum tales
vixerint per decem annos.i.in decem mandatorũ obseruan
tia, tunc post meridiem.i. post ardorem vitæ huius potabũt
aquas.s.beatitudinis. Psa. Potabunt oẽs bestiæ agri, expecta-
bunt onagri in siti sua. Bestiæ inquit agri.i.boni. &c. Sed ona
gri.i.mali in agro inferni sitim suã perpetuo sustinebunt. iux
ta illud. Esa.44. Deficiet, & esuriet, nõ bibet aquã, & lassescet.
¶ Secũdum Pli. in capra est priuatio intellectus sicut in oue, 11
quia nescit exire ad pascua, nec ad domũ redire, nisi à pasto-
re dirigatur, Sic pro certo simplices non habent debitũ in-
tellectum.i.scientiam, & discretionem, quia ignorantes sunt
& imbecilles. Adhuc & vos sine intellectu estis. Mat.15. Nã
ad pascua æternæ beatitudinis, vel refectionis, vel meritorię
& bonæ operationis nesciunt exire, nisi à pastore, & prælato,
vel à prædicatore prouido dirigantur, per exempla.s. & do-
ctrinam. Et qñ sunt extra domũ ecclesiæ.i.in statu pc̃i mor-
talis, tunc verè nesciunt reuerti ad pniam, nisi similiter per
prædicationem, & correctionem reducantur. Et ideo sicut
videmus, q̃ capra remanens extra domũ à lupo comeditur,
& dam-

& damnum à pastore requiritur, sic simplices ignorãtes, qñ
non reuertuntur ad veritaté ecclesiæ per pniam, à lupo dia-
bolo deuorantur, quia populus nõ intelligẽs vapulabit. Ose.
4. & dña requirit eos de manu pastorum. i. prælatorũ. iõ Hie.
13. Vbi est grex qui datus est tibi, & pecus inclytum tuũ? &
Eze. 3. Sanguinem aũt eius de manu tua requiram. & 34. Re
12 quirã gregẽ meũ de manu eius. ¶ Scdm Pli. si quis acceperit
manu caprã vnam de grege, & eam erexerit, subito surgunt,
& eleuantur oẽs aliæ, & respiciunt solido conspectu. Sic ve-
rè qñ pastor abbas vel episcopus erigit vnã de capris gregis.
sui. i. vnum de subditis suis, promouẽdo eum ad aliquod offi
ciũ beneficiũ, vel præbendã, tunc oẽs alij surgunt, & erigun-
tur p superbiã, & respiciunt per inuidiam, quia quilibet vult
præponi, & ideo murmurant, & obloquuntur, qñ sibi alij p-
ponuntur. Figura de Dathan, & Abyron, & Chore. Nu. 16.
qui inuidebant promotioni Moysi, & suscitauerũt seditionẽ,
sed quosdã eorũ absorbuit ignis, quosdã deuorauit terra. Sic
quia isti inuident pmotioni aliorũ, ideo in ecclesia suscitãt
lites, & cõtentiones, appellationes, & seditiones, & ideo fina
liter à terra inferius absorbentur, vbi igne perpetuo deuora
buntur. Et iõ illis dr Nu. 16. Multum erigimini filij. & 3. Re. 1.
Adonias eleuabatur dicens, ego regnabo. Vel expone q qñ
vnus erigit per grãs, & virtutes, tunc alij boni excẽplo ipsius
terrena dimittentes, ad cœlestia eriguntur. Cum eleuarent
13 à terra, pariter eleuabantur. Eze. 1. ¶ Capra in oibus est vti-
lis, quia caro, & lac pascit famelicũ, pellis, & pilus vestit nu-
dum, fimus, & vrina impinguat agrum. Sic vere quicquid est
in iusto, totum est vtile, quia. s. lac doctrinę, & prędicationis,
caro dulcedinis, & compassionis, pellis bonæ cõuersationis,
pilus exterioris operationis, stercus & vrina suæ tpalis posses
sionis, oĩa ista aliorũ vtilitatib. necessaria sunt, & ordinata.
Ecc. 3. Cuncta fecit bona in tpe suo. Nã ex istis famelici spũa
liter nutriunt, nudi. s. gratijs, & virtutib. induunt, humus ma
cra. i. pauperes elemosinis, & beneficijs imbuuntur, & sic ex
14 capra. i. ex bona persona multa cõmoda subsequuntur. ¶ Qñ
cornu, & pilus capræ accẽditur, & puluerantur, fumo & odo
re serpentes fugantur, & ẽt carnes superfluæ puluere corro-
duntur, & nouæ generantur, fluxus humorũ restringitur, &
vulnera putrida medicantur. Per cornu intelligo fortitudi-
nẽ corporalẽ, per pilũ qui est indumentum corporis, intelli-
go subam tpalem, quia ſm Gre. nihil aliud sunt hæc oĩa ni-
si quædã corporis indumenta. Qñ igitur per ignem. s. per fer
uentem Dei dilectionẽ, & fortitudo, & diuitię impulueranẽ,
hoc est dictu, puluis & nihilũ reputantur (quia hæc oĩa sunt
sicut puluis raptus ex area, & sicut fumus de fumario. Oseæ.
13.) tunc dico ab hoie serpentes. i. demones fugantur, caro
superflua. i. voluptas, & carnalitas desiccatur, & noua caro. i.
vitæ, & conuersationis nouitas gñatur, fluxus humorum. i. vi
tiorũ restringit, & vulnera putrida. i. pctã mortalia medican
tur, quia qñ hõ p humilitatẽ, se & sua puluerizat, & mortis
impuluerationẽ considerat, inde remediũ cõsequitur ad pdi
cta. iõ Esai. 47. Descende, sede in puluere filia babylonis. &
Esa. 65. Serpenti puluis panis eius. ¶ Pellis capræ recenter ex
15 tracta vulnera sanat, sanguis eius venena expellit, & contra
morsum scorpionis, & cuiuslibet reptilis suffragat, fel eius
visum clarificat, & acuit, & pulmo supra morsũ venenosum
positus venenũ extrahit atq; tollit. Capra ista est Christus, q
ad modũ caprę sustinuit febrẽ. i. pctã mundi, q̃ ipse portauit,
sicut dr Esa. 54. Pellis huius est caro, quæ per passionẽ fuit ex
coriata, & lacerata in passione sua, sanguis eius effusus extitit
& extractus, pulmo eius significat latus, qd in passione eius
perforatũ fuit, & fel eius significat fel sibi porrectum in pas-
sione, quia p certo, & pellis laniata, & sanguis effusus, & fel
potatũ, & pulmo perforatus valent contra vulnera pctõrũ,
& morsus reptiliũ. i. carnaliũ delectationum, & contra ictus
scorpionũ. i. ostiliũ suggestionũ. ideo Thr. 3. Memor esto pau
pertatis meæ, absynthij, & fellis. Vel pone q sicut capra con-
tinuẽ patitur febrẽ, sicut supradictum est, sicut Christus pctã
nrã portauit. Qñ aũt iste pro ista febre tollenda, & sananda
fecit sibi minui venã in passione, tunc sanguis eius virtutẽ ha
buit supradictã. ¶ Iecur capræ assatũ, & comestũ leprã, & ele
16 phãtiã curat. Fimus etiã eius podagricos iuuat, & si cũ seuo
hircino, & succo hederę misceat, vrina eius calida aurib. in-
stillata surditatẽ tollit, prout dicit Pli. lib. 20. c. 10. Mille. n. re-
media nobis per caprã præstita sunt à natura, prout dicit. Sic
pro certo charissimi si iecur nostrum. i. voluntas, q̃ amarę co
git, fuerit positũ, & assatũ in igne diuinæ, & fraternæ charita
tis, & cęlestiũ desideriorũ, lepram pro certo luxurię à nobis
auferet, & curabit. fimus ẽt noster, & vrina, quæ sunt corpo-
ris superfluitas, hoc est dictu, diuitiæ corporales pedib. poda
gricis. i. infirmiorib. pauperib. & aurib. i. Dei mandata audiẽ
tibus debent valere, quia. s. ipsas eis debemus per elemosy-
nas erogare, & cũ seuo hirci. i. cũ Christi benignitate, & suc-
co hederę. i. cũ crucis sanguine per cõpassionẽ eis applicare,
vt. s. faciamus elemosynas, Christi passionem, & benignitatẽ
considerando, non mundi gloriam attendendo.

De Cane. Cap. 22.

CAnis ſm Isid. à canendo. i. latrãdo dictus est, & ſm ip
sum, cane nihil est sagacius, quia canes nomina sua re 1
cognoscũt, domos dominorũ suorũ custodiũt, dños
suos diligunt, & pro eis morti se subijciunt, eorumq;
corpora mortua non derelinquunt ad prædã, cum dño suo
uadunt odoris sagacitatẽ prædæ vestigia depræhendunt, hu-
manum cõsortiũ diligunt, & sine hoibus viuere nunq̃ pñt.
Rectè talis debet esse bonus prælatus, & quilibet vir perfe-
ctus, quia ipse debet canere per gratiarum actionẽ, latrare p
prædicationẽ, nomẽ suũ cognoscere per sui status debitã cõ
siderationẽ, quia debet cõsiderare quid significat nomẽ suũ,
quia ꝑlatus, quasi præ alijs electus dr, vt. s. non faciat aliquid
quod non deceat nomen, officiũ, & dignitatẽ. ideo 1. ad Cor.
1. Videte fratres vocationẽ vestrã. Iste debet domũ dñi. s. ec-
clesiã sibi cõmissam custodire à latronib. i. ab hæreticis, & à
demonib. per discretionẽ, & correctionẽ. ideo datur sibi ba
culus pastoralis. cõtra lupos. i. cõtra pctõres, & demones de-
bet latrare per prædicationẽ. illos qui non sunt de domo ec
clesiæ. i. pctõres debet mordere per castigationẽ. dñm suũ. i.
Christum debet diligere per feruentẽ affectionẽ, & pro eo si
necesse est, morti se subdere per fidei defensionẽ, vt sic dicat.
Etiam si oportuerit me mori te cum, non te negabo. Mat.
26. Dñm etiam mortuũ, Christum. s. pro nobis occisum, nõ
debet derelinquere, sed cum eo iugiter vigilare p mortis suę
cõsiderationem, & eum custodire per deuotionem, perseue-
rantiam, & durationẽ. Custodi virũ istum &c. 3. Re. 20. dñm
suum Christum debet sequi per imitationẽ vbicunq; vadat.
i. ad quæcũq; opera iuerit dum viuebat. Tho. 6. Canis sequu
tus est eum. & Lu. 22. Sequimini cum quocunque ierit. Odo-
ris aũt sagacitate debet canis. i. prælatus, & quilibet christia-
nus inuestigare prædam suã Christum, & hoim. i. virorum ra
tionabilium debet societates diligere, nõ puerorũ vel fatuo-
rum, quia sine viris sapientib. & discretis non debet esse con
sortium prælatorum, alioquin per gratiã diu non viuerent,
imo si fatuos adulatores, & iuuenes secũ diligerent, & habe-
rent, seniorum consortio derelicta, sæpe per diuersa vitia me
rerentur, sicut patet in prælatis modernis. Exemplo Roboã,
qui credidit iuuenib. non senib. & ideo perdidit regnũ suũ.
3. Re. 12. ideo dr Prou. 8. Deliciæ meæ esse cũ filijs hoim. Ecc.
9. Viri iusti sint tibi cõuiuæ. Vel expone oĩa de prędicatorib.
vel de christianis fidelib. qui pro Christo dño suo dñt mori,
& eius mortẽ recordari, & societatẽ hoim. i. bonorũ christia
norum sectari, & per odoris Christi sagacitatẽ, ad currendũ
ad prædam bonorũ operum animari, & nomen christianita
tis suæ non obliuisci, quia si patiatur christianus, glorificet
Deum in isto nomine 1. Pet. 4. Vel expone de Christo, qui p
prædicationem latrauit, domũ. Dei patris custodiuit, & cum
hoibus in mundo cõuersatus fuit Baruch. 3. Et eorum socie
tatem dilexit, quia tabernacula Dei cum hoib. Apoc. 21. Cũ
suo. i. Deo patre perseuerauit, quia nunquã ab eo discessit, &
eum ẽt est sequutus, quia sicut mandatum dedit mihi pater,
sic facio. Io. 14. & Io. 8. Qui misit me, non reliquit me solũ, &
Lu. 15. Fili tu sp mecum es ¶ Secundum Isid. li. 12. solent Indi
dimittere caniculas in nemorib. de nocte, vt cũ tigrib. coeãt, a
vel cum lupis, & de tali coitu canes fortissimi gñantur, & fe
rocissimi, quia Leones, & elephantes lacerant, & occidunt.
Sic verè q̃nque de patre tigri. i. de populo malo, & infideli ge
neratur canis prædicator, vt patet in Paulo, qui de tigriũ. i.
Iudæorum progenie extitit generatus. Iste tñ fuit fortissimus
ad demones, & vitia oppugnandum, ferocissimus, & audacis
simus ad prædicandum, quia leonem. i. Symonem magũ oc-
cidit, & elephantem, i. Neronem imperatorum inuasit. Præ-
dicator. n. non debet leones. i. reges, & principes, elephãtes
villosus. i. diuites qui habent magnum vellus diuitiarum for
midare,

midare, sed eos per prædicationem inuadere vel mordere.
Et sicut canis feras odore sentit,& prodit,& ipsas in aqua,&
in terra persequitur,& inuadit,sic debet prædicator qñ sen
tit in aliquib.personis esse feras.i.vitia , & pctã debet latrare
per pdicationẽ,& eorum latibula declarare, & eas per aquã
miæ,& deuotionis, p terrã pęnitẽtiæ,& afflictionis persequi
vel fugare.Sed modo põt dici illud Esai.56. Vniuersi canes
3 muti,non valentes latrare,¶ Scdm Pli.lib.8.c.40.Canis pro
dño suo pugnat,corpus eius mortuũ non dimittit,volucres
& feras à corpore abijcere cõprobatur,homicidã dñi sui la-
tratu,& morsu prodit,& inuadit. Vnde narrat idem ibidẽ.&
etiã Solinus q quendã regem Garamantum , facto agmine,
de exercitu vbi captus erat ab hostib.ducenti canes reduxe-
2 runt,qui tandẽ pro dño suo fortiter pugnauerunt. Canis ẽt
Iasonis lycij noluit capere cibõ dño suo interfecto,& sic eũ
eo inedia mortuus est. Celius ẽt senator placentię inualitus ab
armatis,nõ prius potuit vulnerari,q̃ canẽ ipsius occidissent.
Addit ẽt idem q castahelentes,canũ cohortes in acie habue
re.primum pugnantes,& nõ retrocedentes. Hæc inquit erãt
fidissima auxilia,nec stipendiorũ indigna. Sic verè debet esse
de fideli christiano,quia verè pro dño suo Christo debet pu
gnare.s.contra hæreticos,& blasphemos,eos arguendo,& fi
dem defendendo. Et quia iste dñs pro eo mortuus fuit in cru
ce,ideo non debet ipsum dimittere per pctm̃ , sed ipsum sp
per gratiam imitari,& si corpus eius mortuum in corde suo
sepultum fuerit.s.per suæ mortis, & passionis feruentẽ com-
passionẽ,& recordationem,debet ipsum à volucrib. & feris
.i.a tentationib.& prauis cogitationib.defensare, & homici
dam dñi sui.i.diabolũ,& ẽt illos,qui ipsum hodie iterum,&
iterum per blasphemias,& iuramenta crucifigunt,debet in-
uadere arguendo,& non audiendo,& ipsum,& diabolum p
bona opera impugnando. Aduersus inimicum tuum pugna
bit pro te.29. Et maximẽ,q̃a iste rex noster pro nobis captus
fuit ab hostib. in passione , & ẽt quotidie capitur in malorũ
blasphemia,& detractione,ideo contra hostes eius.s.contra
dæmones,& hæreticos,& blasphemos debemus viriliter di-
micare. Et quia mortuus est pro nobis, ideo modo cibũ nõ
debemus capere,imo per ieiuniũ, & abstinentiã corpus ma
cerare. Figura 2.Paral.35. vbi mortuo Iosia in plio cõtra ne
chao,fleuit populus Israel.&c. Et cum eo debemus mori p
carnis nræ mortificationẽ, quia Christus semel pro pctis no
stris mortuus est,vt nos offerret Deo,mortificatos qdẽ car-
ne,viuificatos aũt spũ 1.Pet.3. Vel allega si vis de fidelib.va-
sallis qũo se debent habere cum dñis suis.ideo Eccl.22. Fidẽ
posside cũ amico tuo,& in tpe tribulationis permane ei fide
lis. Vel pone de prædicatorib. qui homicidã diabolũ debẽt
prodere.vel de platis,qui de corpore Christi ecclesia debẽt
abijcere feras,i.raptores,& inuasores &c.hmõi. Allega oïa
de martyrib.pro Christo occisis,vel de subditis respectu bo
norum prælatorũ.¶ Narrat Pl.& ẽt Solinus li.eodẽ de fideli
4 tate canum,q canis titij Sabini ipsum nec in carcere nec in
morte dereliquit,imo mortuo cadauere,mæstos edens vlu-
latus,cum eo mansit,& cum quidã ei panem obiecisset,panẽ
ad os dñi sui mortui portauit,& cadauere in tiberim proie-
cto,ad corpus dñi sui sustẽtandum,intra fluuium innatauit,
accurrente multitudine ad spectaculũ fidei aïalis. De cane ẽt
Lysimachi regis addit Pli.li.8.ca.40.q in rogũ dñi sui flamis
medijs se iniecit. De multis ẽt alijs fidelitatib. canum exem-
plificat ibidẽ. Charissimi Christus dñs noster mortuus est p
nobis,& iõ pro certo si sumus fideles canes sui, & ipsum per
fectè diligimus,cum eo esse debemus per feruentem,& de-
uotam confessionem,& cõpassionem,& in morte crucis,&
passionis,& i carcere sepulchri,& inferni associationẽ. Quia
.n.videmus q ipse fuit positus in morte crucis, in carcere se
pulchri , & inferni.i.in triduo , & in fluuio ẽt tribulationis,
hæc oïa debemus cõsiderare. Vnde Lu.22. Paratus sum tecũ
in carcerẽ,& in mortẽ ire. Nec ipsum debemus dimittere quo
uis modo,sed per passionis iugem memoriã cum vlulatu,&
planctu cõpunctionis,contritionis,& orationis , corpus ip-
sius comitari. Figura.2.Re.21.de respha , q̃ suspensis fratrib.
suis in patibulo crucis,nolebat recedere,sed lamentabaẽ, &
aues ab eorũ corporib.abigebat. Quod audiens rex Dauid,
remunerauit.& cõmendauit eã. Sic verè quia frater noster
Christus,vel ẽt fratres,& amici nostri.s.Christus, Petrus,&
Andreas fuerunt suspensi,& crucifixi,debemus eos plange-
re , & eos in corde nostro per iugem memoriam custodire,
& exinde aues.i. malas cogitationes abijcere,& sic à Dauid
.i.à Deo patre remunerationem æternam poterimus repor
tare. Ideo de Magdalena dr̃. Recedentib.alijs nõ recedebat.
Et nos possumus dicere illud Eccl.2. Sapientia perseuerauit
mecũ. Si aũt panis.i.aliqua prosperitas mundi nobis data fue
rit,debemus ad dñm nostrum portare per gratiarum actio-
nẽ,suæ misericordiæ oïa adscribendo,vel ad os dñi.i. ad pau
peres per elemosynarum largitionẽ.ipsi.n.pauperes suos os
per quod Christus a misericordib.enutritur. Es.28. Reficite
lassum,& hoc est meũ refrigerium.¶ Canis est bonæ memo-
riæ,& retentionis,quia benefactorẽ recognoscit,išẽ à longẽ 5
ad memoriam reducit,& ad domum dño suo mortuo solus
redire cõsueuit. Sic verè nos debemus esse memores Xpi,&
beneficiorum eius,per iugẽ eorũ recordationẽ, et ipsum be
nefactorẽ recognoscere p grãrũ actionẽ,qđ est cõtra ingra
tos.s.diuites,et alios pctõres,de quib.Hie.2. Populus meus
oblit⁹ est mei dieb.innumeris.Seneca. Hæc beneficij lex est,
vt alter statim obliuiscaẽ dati,alter nuñq̃ accepit. Et si à pa-
tria nr̃a i.ab vnitate ecclesię recesserimus per pctm̃,debem⁹
oẽs vias nostras,processus,et circunstantias vitæ nr̃æ recor-
dari per considerationẽ,contritionẽ, et cõscientiæ discussio
nem,et ad domum ecclesiæ redire per pniam , et confessio-
nem.ideo Hie.2. Vide vias tuas in cõualli,scito quid feceris.
Cursor leuis explicans vias suas.& Esai.45. Redite præuari-
catores ad cor &c.¶ Canis sæuitia mitigatur,qñ ab hoïe be- 6
nigniter,& humiliter aduocatur, sed quanto magis durè im
pellitur,tanto ad irã amplius incitatur vt cõiter,veruntñ ali
qui canes a latratu suo nõ desinunt,nisi qñ fortiter repelluñẽ
& percutiuntur. Sic verè duo sunt gña hoim, Quidã per ver
ba dulcia,& benigna corriguntur,& oẽm deponunt maliciã
& furorem,quia responsio mollis frangit iram. Prou.15. Alij
tñ sunt qui non possunt corrigi per verba,imo necesse est,q
adhibeantẽ verbera.i.fortis,& dura correctio. Seruus.n.ver-
bis non põt erudiri. Prou.29. Ideo Eccl.33. Seruo maliuolo
tortura,& cõpedes & ibidẽ,Collum durũ &c.¶ Qñ tigris.& 7
canicula inuicem copulantur,exinde fortissimus canis gña-
tur. Vnde narrat Isid.li.12.& ẽt Sol.li.suo.q rex Albanię mi-
sit vnum talem canem ad Alexandrum,qui visa suæ, & viso,
vsq; adeo spreuit,vt offensus degeneri prędã,diu tãquã iners
accubaret,ita vt velut ignauũ rex imperaret extingui. Scdm
Pli.aũt rex Albanię alium misit,& mãdauit Alexandro ne in
modicis eũ experiri faceret. Igitur iste statim adductũ leonẽ
interfecit. Tandem adducto elephãte,canis visa sæuitia horrẽ
tib.vilis,& pendentib. per totũ corpus , primo incęprt alte
latrare,& deinde artificialiter dimicando,elephantẽ fecit ca
dere vel prosterni . Charissimi per tigrim velox,& sæuiens
aïal,intelligo naturã diuinã in persona filij,per canẽ aũt, qui
est aïal domesticũ,intelligo naturã humanã, quia hõ est aïal
mansuetũ natura. Qñ ergo tigris,& canicula.i.diuina,& hu-
mana natura fuerunt insimul copulatæ per incarnationem,
tunc exinde generat⁹ fuit canis fortissimus, & fidelissimus.i.
Christus Deus noster,cuius fortitudo similis est Rhinocerõ
ti. Num.23. Iste.n.leonẽ qui rugiens circuit quærens quẽ de-
uoret.i.mũdi principes,& imperatores vicit, & eos ad se cõ
uertit per prædicationẽ.elephantẽ aũt maximũ bestiarũ.i.ip
sum luciferum(quia non est potestas super terrã quæ cõpa-
retur ei.Iob 41.)primo inuasit latratu prædicationis,q̃a dũ
per mundum circuiuit prædicando,& diabolũ impugnando.
Sed deinde in passione cõtra eum artificialiter dimicauit in
prælio crucis,ita q eum prostrauit, & vsq; ad inferni foueã
cadere cõpulit,& coegit. Et sicut cadens elephas nõ põt sur
gere,sed barrit,& clamat,sic hostis lucifer in inferno fuit in
Christi passione ligatus,a quo non põt exire,sed ibi barrit,&
clamat per desperationẽ . In Christi.n.passione fuit lucifer
incarceratus,sicut dr̃ Apo.20. Ligauit eum in carcere.& Io.
12. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. Et iõ iste ca-
nis,& ista bestia fuerunt optimẽ figurati Apoc.19.vbi ille q
sedebat in equo albo,præualuit cõtra bestiã,& pseudo pro-
phetas,& eos in stagnũ ignis,& sulphuris detrusit,quia pro
certo Chrs qui in equo humanitatis albissime , & purissimẽ
sedit,luciferũ & eius mẽbra deuicit. Esa.51. Nõne tu percussisti
superbũ,vulnerasti draconẽ? Vel expone oïa de bonis præla
tis à rege Albaniæ.i.à Christo datis , qui debent impugnare
leonẽ.i.diabolũ,& elephantẽ cũ villis suis.i.mundum cu di-
uitijs. Allega figurã,& expone oïa de plato , q. debet habere
equum album.i.corpus castum,& alij.s.subditi,debent eum
sequi

sequi per imitationem. qui ia quocūq; declinabat, quæ prima
erat, sequebant & cæteræ, Ez. 1. Vel dic q primus canis signi
ficat viros nobilis cordis & iustos, qui. s. ad prædā de generē
& indignam. s. ad aliquem actum inhonestum & vilē, vel ad
prædā ēt bonorū tēporalium currere nō dignātur, pp quod
sæpe fit q a mundanis ignaui & nihil valere putātur. Vel dic
8 q multi sunt q satis valēt in arduis, nihil, aūt ī minimis, & iō
in talib⁹ debēt experiri, & nō in paruis. ¶ Canicula cœcos fi-
lios palcēs, quāto eos vberiori lacte & pinguiori nutrit, tāto
tardius visum recipiūt, similiter quāto citius nascuntur, & mi
nus in materno vtero morantur, similiter quāto plures simul
generat, quia ſm aliquos, si vnus solus nascitur, videt 9. die, si
duo. 10. si tres. 11. & si q̄to plures primo associant, tāto tardi⁹
vidēt, nunq̄ aūt post. 21. diem, nec ante. 7. Portat canicula. 60.
diebus. Hæc est tibi triplex causa cœcitatis catulorū. s. velox
partus, sociorū cœtus, & pinguis vict⁹, ſm Pl. li 8. c. 40. Sic p
certo tria sunt quæ faciunt hoiem cœcum, ne videat. s. & cōsi
deret ea quæ spūaliter sunt videnda. s. propriā conditionē, &
inferni pditionē. Primū aūt est velox partus, qn. s. hoīes pariū
tur, emittuntur & promouētur ad dignitates & officia nimis
cito. s. in iuuentute; quia tunc excæcatur per superbiā. Istud
patet in iuuenib. canonicis & religiosis & prælatis, Quia cœ
cus nisi seru⁹ meus? Esa. 42. Secūdo impedit catulū ne videat
aliorum societas. Sic verè hō p malam societatē, excæcatur
per auaritiā, qa quāto plures habet malos socios & carnales
amicos ad mundi auaritiam inducētes, tāto minus cōsiderat
illa ad quæ tenetur. Tertio aūt excæcatur hō per pinguedinē
lactis, hoc est dictū per abundātiam deliciarū & voluptarū;
tunc enim excæcat hō p luxuriam, qa hæc fuit iniquitas So
domę, abundantia panis &c. Ezec. 16. Excęcatur igitur hō p
superbiam, q̄ inducit cita promotio, per auaritiā, q̄ procurat
sociorum & amicorum fallax suggestio, p luxuriā, q̄ a addu-
cit voluptatis & psperitatis impugnatio, & hoc fuit figuratū
Iob. 28. vbi dicit q tria sunt in quibus non inuenitur sapiētia
vel discretio. s. Vult q cadauer comedit, ecce luxuriosi. Ma-
re quod turbines & fluctus mouet, ecce su pbi. Abyssus q aio
absorbet, ecce auari. Vel dic contra malā societatem, q q̄io
ī aliquo collegio vel cōitate plures sunt mali, tāto visus discre
tionis sapientiæ fidei & cogitationis in ipsis tardius sequunt.
9 ¶ Canes pimo nati (vt dicunt quidā) cæteris vt cōiter minus
valent, & hoc pōt esse quia tales pinguiori vbere nutriūtur;
eo q a matre plus diligūtur. Solinus etiā dicit q in Albania
caniculas in silnis alligatas dimittunt, vt veniētes tigrides cū
eis coeant, & fortes exinde canes habeāt. veruntn̄ primos &
secundos inutiles iudicant prę nimia feritate, tertios aūt tāq̄
vtiles reseruant. Hoc etiam dicit Pl. vbi supra, q faciūt Indi,
& etiā idem faciunt de lupis galli, vt ait. Sic verè illi q sunt in
hoc mūdo primogeniti & pricipales. i. diuites respectu pau-
perū religiosi respectu clericorū, clerici respectu laicorum,
prælati respectu subditorū, cæteris sunt aliquotiēs peiores,
& hoc quia pinguiori lacte psperitatis educātur. Vnde Ge.
38. Fuit aūt Het primogenit⁹ Iudæ, nequā corā domino. Vel
etiam potest dici ad literā de primogenitis filijs nobiliū. q
vt cōiter minus valēt q̄ secūdo genitı. qa. n. piguiori lacte. i.
pinguiori hæreditatis parte nutriunt, ideo crudeliores & ne
quiores efficiunt. Vtile est ergo qūq; postremo natos eligere
& ipsos primogenitis anteferre. Quod vt cōiter faciūt nobi
les galliæ Narbonē. q filios vltimo natos solēt hæredes suos
instituere, & ipsos primogenitos refutare. Exēplo Isaac q hę
reditatem suā. s. terram pmissionis, dimisit Iacob filio iunio
ri, non Esau seniori. Malac. 1. Iacob dilexi, esau autē odio ha
bui. Vel dic q primogeniti sunt mundi diuites & potētes, q
qa sūnt pīgues carnalitate, & feroces crudelitate, a Deo cō
temnūtur, vltimo verò nati. s. pauperes, ab eo eligūtur, & hæ
redes promissæ gloriæ statuūtur. ad Galat. 4. Quod si filius, &
hæres. & loqmē ibi de Isaac, q vltimo nat⁹ hæres fuit Abraę,
non Ismahel. ¶ Catulus q vltimo nascitur, & qui primo a ma
10 tre in cubile reponitur, optimus est, ſm eundē. Pli. ibidē. Sic
certe aliqn̄ accidit q illi qui vltimo nascūtur. i. qui vltimo ad
fidem vel pniam conuertuntur, optimi efficiūtur per doctri
nam & grām, sicut patet i Paulo, quia vbi abūdauit delictū,
ibi superabūdauit & gratia. ad. Ro. 5. Patet etiā in gentilibus,
qui vltimi tectam fidem acceperunt, & tū primo nascētibus
ipsis Iudæis a principio credētibus, fide & moribus sunt p
lati. Et erunt nouissimi primi. Mat. 20. Illi etiā qui a canicula
Christo primo fuerūt portati ad cubile ecclesiæ. i. q post pas

sionē primo fuerunt conuersi, optimi similiter fuerūt, vt pa
tet in apostolis & martyribus, qa priora tēpora fuerūt me-
liora q̄ nūc sunt. Ec. 7. Vel dic q sæpe accidit & ī seculo & ī
claustro, q vltimo nati. i. min⁹ reputati & vltimi, alijs sūt me
liores, & ad cubile dignitatis & promotionis tā tēporalis q̄
æternæ citi⁹ deferūtur, ita q quilibet talis potest dicere illud
Esa. 41. Primus & nouissimus ego sum. ¶ Secundum Arist. li 11
2. c. 2. Canis nō eijcit dentes nisi forsan duos, quāto aūt est iu
nior tanto dentes ipsius sunt albiores & acutiores, & ecōuer
so quanto senior, nigriores. & citius mouentur ad generatio
nē masculi q̄ fæmellæ, & leporarij quam mastini. Sic pro cer
to duo sunt genera canum. i. prædicatorum ī ouili dñi. s. lepo
rarij & masculi. i. viri perfecti & virtuosi, qui propter Deum
tantummodo prædicāt. Mastini & fæmellæ. i. mali hypocritę
& luxuriosi, qui sæpe prædicāt propter lucrum tēporale, &
propter gloriam & fauorem mūdi. Sed verè masculi & lepo
rarij. i. boni & iusti citius & ardētius mouētur ad spūalē aia
rum gnationem, q̄ alij. s. hypocritæ & indeuoti. Et quāto canis
. i. prædicator vel ēt quilibet bonus christianus est iunior p
gratiæ nouitatē, tāto dentes eius. i. sermones sunt albiores &
castiores & honestiores. Si autem senex fuerit. i. malis cōsue
tudinibus & vitijs antiquatus, tūc dentes ipsius erūt nigri. i.
verba impudica & in honesta. Iuuenes etiā. i. boni habēt den
tes acutos. i. verba penetrabilia, audacia & acuta. Liguacorū
gladius acutus. quia cōstanter arguūt, obsecrāt, & increpāt,
ſm Apost. 2. Timo. 4. Inueterati aūt dierū malorū habēt dē
tes hebetatos, hoc est dictu, verba mollia resecata, qa nesci
ūt nisi palpare & adulari. Loqmini nobis placētia &c. Es. 30.
¶ Secundum Aristo. li. 6. de animalib⁹. c. 40. quidā canes diu
tius manēt in vtero, q̄ alij, quidam velocius vident q̄ alij, & 12
ratio est sicut patet ibi, quia quāto ī materno vtero citius p
ficiuntur, tanto eiecti de vtero in mūdum citius gaudēt visu.
Et sic patet q pfectio naturalis est causa luminis visualis. Sic
pro certo in vētre religionis vel ecclesiæ, aliqui citius pficiū
tur per gratias & virtutes q̄ alii, & aliqui etiā citius vidēt p
scientias & doctrinas q̄ alij, quia vnusquisque propriū habet
donum, aliquis sic, alius autē sic. 1. Cori. 7. Ad quod ea. Cor
pus vnum est. 15. Nō ois caro. & ad Ro. 12. Nō oia mēbra, &
ad Ephe. 4. Vnicuiq; data est gratia &c. Sed istud est regula
te q quanto aliquis citius perficitur p virtutes & mores, tā
to citius vides per cōtemplationē & discretionē spiritualem
& tanto etiam citius videbis lumē gloriæ sempiternę. Vel al
lega q illi qui sunt perfectiores, debēt ad lumen psperitatis
beneficiorum & etiam præbendarū citius emitti & admitti.
Tunc videbis & afflues &c. Es. 60. Delectabile est. n. oculis vi 13
dere solem. Eccl. 11. ¶ Leporarij ſm Arist. ibidem, habēt hoc
propriū q plus possunt gnare qn̄ sunt in labore, q̄ qn̄ in quie
te, & possunt viuere decē annis, & leuār crus sicut alij canes
qn̄ mingūt. Sic verè boni plura bona opera possunt generare
qn̄ sunt in labore pœnitētiæ & tribulationis, q̄ in quiete mū
danæ psperitatis. Ideo. 2. Timo. 2. Labora sicut bonus miles
Christi. Et per decem annos. i. per obseruantiam decem mā-
datorum debent viuere, & qn̄ vrinā superfluā. i. diuitias dan
do & erogando eas pauperibus volūt emittere, debēt crus. i.
affectum & voluntatem leuare. s. ad Deū, oia ad eius gloriā
& honorem referendo. Vnde non debent tāgere cū pede vo
luntatis terram. quia. s. hoc nō debēt facere, aliquod terrenū
considerando. Vnde Eccl. 29. Pone thesaurum tuum in præce-
ptis altissimi, & proderit tibi magis quā aurū. ¶ Leporarij i 14
genere suo minus viuūt q̄ canes alij mastini in suo, & hoc ac
cidit propter maiorem laborem ſm Arist. ibidē. Sic verè le
porarij q lepores. i. pauperes venātur. s. causidici & raptores
& vsurarij & nobiles, minus viuūt vita corporali spirituali,
quam cæteri simplices seculares. Nam propter laborem cōti
nuum quē exercēāt in venationibus & rapinis (quia docue
runt linguam suam loqui mēdacium, vt inique agerēt, labo
rauerunt. Hie. 9.) vt cōiter nō dimidiāt dies suos, imo sæpius
subito moriunt. Vel pone si vis q leporarij. i. boni aliqū mi-
nus viuāt q̄ mastini. i. peccatores. Iustus. n. præoccupat mor-
te, vt sit in refrigerio, qa raptus est iustus, ne malitia mutaret
animum eius. Sap. 4. & Es. 57. Iustus perit &c. sequitur, A facie
malitię collectus est iustus. & Eccles. 7. Iustus perit in iustitia
sua, & impius longo viuit tēpe i iniustitia sua. ¶ Canis ſm Pl.
lib. 29. c. 4. fuit ille qui primo ostendit vomitionē, quia reple- 15
tus cibo noxio. herbam vorauit & venenum effudit: & sic p
vomitum liberatus fuit. Sic verè charissimi, quādo homo est

repletus cibo noxio.s.vitijs,& peccatis,quæ animæ sunt vene
nū,debet comedere & incorporare herbam.i. sacrā scriptu-
ram,& verba Christi,quibus anima nutritur,ea.s.considerā-
do(quia sacram scripturam Christus fecit in vitiorum remе
dium)& sic commouebuntur humores, & vitia per contri-
tionem,& eos euomet per confessionem,& sic sanabitur per
sacerdotis absolutionem. Eccl. 31. Si coactus fueris in edēdo
16 multum,surge & vome &c.¶ Canicula mater canū plura ha
bet vbera inuicem ordinata,& parit plures filios,sed semper
cœcos,quos tamen tenerrime nutrit,& latratu & morsu de
fendit,& si extra latibulum fuerint,eos interius introducit,
& formosiori & prædilecto mamillam primo porrigit & ex
tēdit,& eū primo reportat ad latibulum, & reducit, vt dicit
Arist.lib. 5. Per istam caniculam intelligo malos, molles,&
pusillanimes prælatos,q dāt plura vbera.i.plura bñficia,& p
bendas,& officia,vbi est lac temporalis prosperitatis. Sed p
certo isti non pariunt nisi catulos cœcos,quia extra ventrem
claustri vel ecclesiæ non emittunt.s.ad exteriores promotio
nes,nisi personas cœcas,imbecilles, ignorantes & indignas,
quas ad hoc emittūt de claustro,vt vbera lactifera.i. pinguia
beneficia sibi præstent,quia vix aut nunq̄ pariunt aut pmo-
uent aliq̄ personam videntem.i.aliquem bonum clericum &
discretum. Cæci sunt & duces cœcorum. Mat. 15. Et qñ tales
catuli sui.s.pupilli & iuuenes de parentela sua vel de patria,
sunt extra cubile.i.extra religionem vel ecclesiam, vt qa nō
sunt de gremio suo,tunc eos per carnalem affectionem inte
rius introducūt,sicut videmus,q episcopi, & abbates replēt
totam diocesim vel religionem de illis partibus,suis vel de
parentela,& tandē eis vbera bñficiorum,& præbendarū por
rigunt,& maximè pdilectis,vtpote fratribus, nepotibus vel
amicis,& eos sic introductos,& lactatos a cunctis inuasori-
bus protegunt,& defendūt. Hie.6. Pascet vnusquisq; eos qui
sub manu sua sunt. Thre. 3. Lamiæ nudauerunt mámas,lacta-
uerunt catulos suos. Vel expone si vis de bonis prælatis, qui
cœcos filios suos.i.simplices,& ignorātes dēt summè dilige
re,& eis vbera doctrinæ & prædicationis porrigere,& si ex-
tra cubile ecclesiæ positi fuerint p pctm̄,dēt eos reducere p
pniam & doctrinā,& cum dentibus correctionis & prædica
tionis eos leniter portare,& formosiori.i.meliori & sapien-
tiori dēt vbera.i.præbendas & beneficia prima dare, & eos
ab inuasorib.s.demonibus,hæreticis,& tyrannis defendere,
s.latrando per prædicationem, & mordendo per correctio-
nem. Vel expone de Christo,vel de ecclesia, qui ēt cœcos fi-
lios diligit.i.peccatores,quia diligit oia quæ sunt. Sap. 11. Et
meliores ad vbera paradisi citius admittit &c. sicut infra.§.
17 eo.¶ Canicula anteq̄ concipiat, emittit a se multum humo-
rem menstruolum purgando,& mundificando matricem,&
tunc melius cōcipit atq; parit. Sic verè charissimi ad hoc q
Christū in corde nostro possimus concipere per fidem,gra-
tiam & dilectionem,& partum bonorū operū producere,ne-
cesse est q matricem consciæ mundificemus per contritionē
& q humores menstruolos.i.vitia & pctā emittamus per cō-
fessionē,& sic concipiemus per bonas cogitationes, pariem⁹
p bonas operationes. Esa.26. Cōcepimus,& peperimus spiri
18 tum salutis iustitiam &c.¶ In canicula sm Aris. inuenitur lac
ante partum per plures dies,q primo est spissum,deinde sub
tiliatur,& postmodum est conueniens post partū. Sic verè q
dam sunt prædicatores,q habēt lac cōsciæ,& doctrinæ,& nō
partum bonæ operationis,& vitæ,sicut sunt hypocritæ,& q-
stuarij. Veruntñ tale lac est nimis spissum,& grossum, qa sua
verba sp hñt admixtā grossitiē luxuriæ vel leuitatis,nec pōt
esse vtile lac doctrinæ,nisi præueniat partus bonæ vitę, quia
sm Greg. Loquentis auctoritas perditur,quando vox opere
19 non iuuatur.¶ Canicula est mare minor,corpore agilior, de
bilior,& flexibilior,in cursu tñ minus durat propter neruo-
rum debilitatem,ad instruendum aūt est habilior,animo má
suetior,nisi quando nutrit fœtus,circa nutriendos fœtus sol
licitior,& quando mingit canicula, crus nō leuat. Per canes
intelligo viros perfectos & virtuosos & antiquos pfectos
& religiosos,& maximè prælatos. Per caniculā intelligo sim
plices ignorātes.s.iuuenes nouitios,qui sm rei veritatē sunt
hodie prælatis suis agiliores per voluntariam paupertatem,
flexibiliores per obedientiam,& humilitatem, animo mãsueno
res per benignitatem,& ad instruēdum & docēdum habilio
res,& circa fœtus suos.i.circa actus, & opera magis solliciti
per diligentiam, & velociores ad cursum,bonorum operū,
exequendum. Nam nouitij in omnib.sunt magis ferventes,
quā alij prouecti,veruntamen, propter debilitatem funda
mēti.i. humilitatis,(quæ est fundamentū spirituale) non pos
sunt cōtinuare cursum suum. Tales.n. non bene considerant
propriam fragilitatem. Vnde multum zelosi, & feruentes,&
nimis de se præsumentes,alios reputant imperfectos,& ideo
non perseuerant in cursu bonorum operum, sicut alij, qa sæ
pe accidit,q Deus permittit eos cadere, vt propriam scien-
tes fragilitatem,sint humiles,& benigni. Vñ Proue.20. Hæ-
reditas ad q̄ festinatur in principio,in fine benedictione care-
bit. Acres.n.in principio,franguntur in fine, sm Arist. Vñ Esa.
58. Vias eius vidi,& dimisi eū.¶ Canis nobilis carnis est pau
cioris,pili breuioris,& rarioris,caudæ gracilioris, & curuio
ris,pectoris latioris,vētris & vnguit strictioris,pedis flexib-
lioris,faciei lōgioris,quam alij canes mastini,auris ēt extēsio
ris,& acutioris. Rectè talis ē dria inter bonos,& malos chri
stianos, & maximè religiosos. Leporarij.n.i. viri nobiles &
virtuosi,habēt carnem.i.voluptatem pauciorem per abstinē
tiam,pilum.i.diuitias breuiorem per paupertatem volunta-
tem,pedes.i.affectus flexibiliores,per obedientiam, & boni
operis velocitatē,caudam.i.finem vitæ breuiorem per suæ
mortis consideratā velocitatē,& curuiorē p humilitatē,fa-
ciē lōgiorē,p honestatē & maturitatem,os apertum per prę
dicationē & grarū actionē,aures maiores p obedietiā,& sub
iectionem quam cæteri mastini.i.q̄ immundi seculi peccato-
res.¶ Leporarius pilos habet breuiores,& rariores,qui ma-st
stinus,caudam breuiorem,pedes flexibiliores,carnē pauciо
rem,& hoc eis inest,quia si haberent carnem magnam, mole
eius pressi minus currerēt,si villos magnos,per eos nimis ca
lefierent,si caudam longā,timiditatem ostenderent, si pedes
rigidos, se leuiter nō mouerent. Sic verè nos debemus habe
re pilos .i. diuitias breues,paucas & raras per paupertatē,ne
fortè si earū multitudo affuerit, per auaritiā calescamus qs
sm ligna siluę exardescet ignis. Ecclef. 28. Item debem⁹ habe
re carnem .i.voluptatem carnalem paucam per abstinētiam
ne.s.eius pondere a cursu bonorum operū retardemur. Ab-
stinete vos a carnalibus desiderijs 1.Petri .2. Pingues carnes
eius marcescēt. Caudam autem.i.finem vitæ debemus habe-
re breuem quantum ad nostram considerationē,vt.s.repute-
mus eam esse citam,& velocem:quia si esset lōga.i.si vitā lon
gam habere speraremus, impediremur a cursu bonorū ope
rū,& timidi & pusillanimes per pigritiam diceremur. Pedes
autē.i.affectus debent esse flexibiles per benignitatē & obe-
dientiam,vt.s.cito ad motū bonorū operum deferamur. Am
bulauit pes me⁹ iter rectū Eccl.51.¶ Canis nobilis circa fe- 22
ras accipiendas est ferox,circa hoiem est valde mansuet⁹,q̄a
si contra hoiem extraneū insilierit,statim a suo impetu se cō
pescit,ceruum aūt & prædā acceptam nō deuorat,sed potius
suo dño derelinquit & p viliori parte ipsius est cōtētus,imo
etiam si nihil inde penitus habuerit,ad aliam prædā pp hoc
currere nō omittit. Sic verè bonus homo maximè pdicator
& prælat⁹,debet esse ferox & audax erga bestias.i.pctores,ar
guendos.s.& corrigēdos,sed erga homines.i.viros rationabi
les & iustos debet esse mansuet⁹,& pius,& circa eorū corre-
ctionem debet motum iræ suæ & zeli impetū refrenare. Præ
das aūt nostras.i.bona opa nō debem⁹ soli comedere. nobis
solis attribuēdo.sed dño nostro relinquere,sibi totū ascribē
do. Vel expone de bonis temporalib⁹, quæ nō debemus soli
comedere,sed dño nostro ea reliquere s.suis pauperibus era
gando. Iob.31. Si comedi buccellam meā solus. Et si istā præ
dam temporaliū nobis dñs noster abstulerit,ex hoc nō debe
mus tristari,sed ad aliam prædā .i. ad bona spūalia anhelare,
quia ad hoc aufert De⁹ sæpe tēporalia,vt ad quærēdū spūalia
cōuertamur. Eze.24. Ecce tollo a te desiderabile oculorum
tuorū.¶ Canis multas habet illaudabiles pprietates. Nā ca- 23
nes bulismū habēt cōtinuū. i.insatiabilem appetitū.vnde pp
famem nimiam,aliqñ in rabiem conuertuntur. Canibus.n.ac
cidunt infirmitates.s.rabies,squinātia,& canities. Rectè tales
sunt auari,quia pro certo fames & appetitus eorū. i.amor di
uitiarū est insatiabilis:quia non possunt tñ habere quod eis
sufficiat. Ignis.n.nunquam dicit,sufficit. Prouer. 30.& Prou.
13. Vēter impiorū insaturabilis. Vnde ppter famem auari-
tiæ suæ aliquando conuertunt in rabiem crudelitatis,rapinę
vsuræ,& excoriationis. Esa.56. Canes impudentissimi nescie
runt saturitatem. Nam talibus accidit rabies crudelitatis,ca
nities hypocrisis & caliditatis,squinātia obstinationis obdu-
rate volua

atæ voluntatis,quia ficut fquinātia claudit gutter,ita q̄ hō
ofum non pōt mouera vel loqui, fi verè auaritia claudit eis,
e obrurar,& ofiimat propofitum,& voluntatem,quia non
ōe aliquid mouete per reftitutionē,nec loqui per confeffio
em,quia femp pcraftinat confiteri, & pęnitere. A mortuo
a.quafi nihil perit cōfeffio.Eccl.17.¶ Secundum Conftanti.
z macro.li.vltimo.Cani cholera nigra dn̄atur,& iō qn̄ cor-
umpitur efficitur rabidus & furiofus. Qđ maximè accidit,
n autūno,quia tūc magis hmōi cholera dn̄atur.Sic verè, qn̄
n hoīe dn̄atur interi⁹ humor corruptus.i.intētio corrupta,
& cholera nigra.i.interior affectio corrūpitur.f.per auaritiā,
ūc effic:e hō rabidus p crudelitatē.Qđ patet in p̄latis malis
& iudicibus,quorū intentio eft tm̄modo ad lucrum,qui effi-
iuntur rabidi excoriando. &c. Et hoc maximè in autumno
n fine anni.i.in tpe fenectutis,quia tūc auaritia dn̄atur,q̄ fm
Senecā fenectutis tēpore iuuenefcit.¶ Canis rabidus ab alijs
tanq̄ peftis metuitur, & cauetur, profugus & foliuagus va-
dit,nutando & cancellando incedit,os habet apertum,vnde
faliua profluit,reuerfos oculos, aures retractas, caudā inter
coxas,& quamuis oculos habeat apertos,tn̄ non videt, quia
pedes eius ad oia obiecta oſ̄duntur, quālibet rē impugnat,
alios canes,& beftias mordet,& rabidos facit, aquā & potū
odit, & cōtra eum canes alii latrant, & ipfe contra vmbram
propriam fæpe latrat.Recte tales funt raptores, vfurarij,diui-
tes,& caufidici & potētes, quia cum tales fint rabidi per cru
delitatem,& alias beftias,videlicet ā pauperes,q̄ diuites per
rapinas mordeant, & infeftent, ideo ab oibus abhorrentur,
metuuntur & cauentur,& ab oibus allatrantur,& diffaman-
tur.Iftud patet ad literam de oibus hmōi.Hier.11.Oēs ma-
ledicunt mihi.Et ifti funt foliuagi ,quia vnus non vellet ali-
quem focium prope fe habere, vt fic folus plura lucraretur
& plura haberet.Pauperes etiam vicinos fuos exhęredant,
& de domib⁹ fuis fugant,vt fic folitarij poffint effe.vñ. Nūc
manducabo de bonis meis folus.Eccl.11 .Ideo Eccl.4.Væ
foli.Ifti vadunt cancellando, & ab vtraq; parte offendendo,
quia verè tales non tenent rectum iter veritatis,imo femper
titubant per falfitatē,& per verborū,& cautelarum duplici-
tatem.Iftud patet in caufidicis,qui qn̄q; relinquūt iter rectū
& ad vtranq; partē cancellant, accipientes munera p & cō-
tra.Ideo dr̄ Eccl. 3. Cor ingrediens tertā duabus viis nō in-
ueniet requiem. Pfal. Turbati funt,& moti funt ficut ebrius.
Terribilis in ciuitate fua hō bilinguis.Eccle.5. Ifti habēt fem
per os apertū,non ad deū laudādū,& pro pauperibus allegā
dum,fed magis ad faliuam venenofam fallaciū verborū vndi
que diffundendū,ad alios infamādū, ficut detractores,ad fe-
ipfos iactandū,ficut fuperbi,& ad pauperes in fuis contracti
bus inuoluendū, ficut caufidici & auari.Verba oris eius ini-
quitas,& dolus. Ifti habent oculos reuerfos:qa verè corū in
tellectus(q eft oculus aiæ)eft referuatus,qa cū deberēt vide
re,& attēdere ęterna,nō cōfiderāt,nifi tpalia,& cū deberent
attēdere añ fe.i.ad bona paradifi,ad q̄ oportet ire, ipfi tn̄ nō
refpiciūt nifi poft fe.i.ad bona mūdi, q poft fe neceffe ē rema
nere.Oculi ftulti in fines terræ. Eccl.7.Et licet habeant ocu-
los apertos.i.intellectū clarū,& difcretū ipfi tn̄ nō vidēt, qa
vere pedes eorū.i.affectus offenduntur p defideriū,& appeti
tū ad oia quæ inueniuntur,qa oia bona q̄ vidēt in aliis, cōcu
pifcūt.Vineā pararā.&c.Oculos habētes non videtis.Mar.8.
qa qui ambulat de nocte.i.in pctō luxuriæ vel auaritiæ,offen
ditur.Io.11.Ifti ēt alios quos mordēt.i.fuis verbis.& iniuriis
rapinis,& violentiis moleftāt, rabidos & furibūdos faciūt p
impatiētias,& rancores. Męrere fecifti a cor iufti.Ezech.13.
qa pauperes faciūt impatiētes,& dolētes.Iob 24. De ciuita-
tibus fecerūt viros gemere.Et ifti caudā fuā,hoc eft dictu,fi-
nē vitæ tenēt inter coxas.i.in deliciis carnalibus, aures autē
eorū funt retractę,qa vere ftrictificatæ funt,q nō poffunt au-
dire verbū correctionis vel monitionis,qa nō fufcipit ftultus
verba prudētiæ,nifi ea dixerit q̄ verfanr in corde fuo.Proue.
18.Iō Hier.6.Ecce incircūcifæ aures eorū,& audire nō pof-
funt.Ifti latrāt cōtra vmbrā fuā,qa verè ifti cōtra ftatū fuum
eminentiā,& diuitias(q̄ oia trāfeūt velut vmbra) latrat.f.cō-
querēdo,q magis oō habēt,dicēdo q nihil poffunt,nihil va
lēt,nihil adhuc habēt nec funt cōtenti vmbra fua ppria. Ifti
ētiā q̄ miæ,& pietatis abhorrēt,& potū doctrinæ,& p̄dicatio
nis fugiūt,& declināt, qa ftatim q p̄dicator incipit p̄dicare,
ecclefiā exeūt,& recedunt. Locut⁹ fum tibi in abūdātia tua di
xifti,nō audiā. Hier.22. Et iō nō mirū fi alij canes.f.p̄dicato-
res,& ēt quicūq; boni latrāt,& p̄dicāt,& obloquuntur cōtra
iftos,& ipfos ēt odiūt,& deuitāt,iuxta illud pf.Iniquos odio 26
habui.¶ Qn̄ canis rabid⁹ mordet aliq̄ beftiā,in rabiē cōuer
tit,pter hoiem,cui aliqn̄ medicinæ bn̄ficio fubuenitur,q nifi
citius fuccurrat,inualefcēte paffiōe efficit rabidus. Vn̄ tales
beftiæ q̄ fic mordēt,abhorrēt aq̄,& potū timēt fine cā, & cir
cūfpiciūt vndiq; nolētes videri,latrāt, ficut canes, & terribi-
lia fomniant atq; vidēt.Sic verè beftiæ.i. pctōres quos canis
rabidus.i.diabolus mordet p tentationē,efficiunt rabidi per
iram,difcordiam & contentionē, nifi forte fint hoies rōnabi
les,q medicinā patiētiæ,& modeftiæ nouerint adhibere. Cū
.n.ipfe diabolus fit iracundia,& defperatiōe rabidus,iō alios
cupit rabidos efficere,iuxta illud 1.ad Cor.7.Volo oēs hoies
fieri ficut meipfum.qa quicquid tetigerit immūdus,immun-
dū erit.Vel fi vis,allega hoc de malis fociis,quorū vnus aliū
rabificat,& corrūpit.Illi igit̄ generaliter,q funt rabidi pmor
fum canis.i.illi q per tentationē diaboli funt rabidi.i.crude-
les,auari & raptores,vel ēt cæteri pctōres,funt p certo timi
di per confcientiæ titubationē(femp.n.timet auarus, q diui
tiæ fibi auferāt)& iō circūfpiciūt vndiq;.f. cogitādo quō cu
ftodiāt q̄ habent,qa fonitus terroris in aurib⁹ impij.&c. Iob
15.Ifti ēt timēt videri,qa qn̄ faciunt cōtractus fuos,nollēt q
aliquis eos videret,qa qui male agit,odit lucem.Ioā.3.Aquā
ēt doctrinæ,& potū gratiæ fugiūt.Ifti ēt detrahēdo,& iactā-
do,& murmurando, ficut canes latrāt, & focietatē hoium.i.
perfonarum rōnabiliū fugiunt,& declināt. Terribilia ēt fom
niant,quia.f.femper fomniant,& imaginantur quō vicini, &
pauperes p eos terreantur.Somniare ēt dicunt alio mō,quia
.f.vt eis q fint in honoribus mundi,& diuitijs, cum tn̄ fint fa
melici p auaritiā,& inanes.Efa.29.Somniat efuriens,q co-
medit,& cū expergefactus fuerit,ē aia eius vacua &c.Expo-
ne.¶ Dicit Pli.lib.30.q fub lingua canis latet aliqn̄ vermicu- 27
lus,qui dr̄ græcè luta,qa facit eos uerti in rabiē,q fi extract⁹
fuerit,ceffat morb.Canis eft malus aduocatus, qa pro certo
qn̄ fub eius lingua eft uermis corruptæ intentionis uel aua-
ritiæ,& cupiditatis,tūc efficitur rabidus per crudelitatem,ti-
tubans ab utraq; parte p proditionē,& falfitatē,& per iniquā
duplicitatē.Et pone fi uis conditiones alias,ficut fupra.Et iō
fi de lingua eorū extractus fuerit uermis malæ,& falfæ intē-
tionis,tunc ceffabit in eis rabies,& pctm̄.¶ Scđm Pli.ibidem
urina canis rabidi calcata nocet, & maximè ulcerofo, & fi 28
quis fuper eā minxerit, dolorē ftatim fentiet illorum. Canis
ifte fignificat pctōrem, cuius urina eiecta fignificat exēplum
uel doctrinā qđ poft fe relinquit,quod p certo fi vlcerofus,
& infirmus.i. imperfectus hō calcauerit uel tetigerit per cōfi
derationem,& fimili more minxerit per imitationem, nocu
mentum culpæ,& pœnæ percipiet,& cognofcet. Nā pro cer
to urina talium.i.eorū mala doctrina,& exemplū,poft fe eie
cta,& derelicta,calcantibus,& tangentibus.i. imitantibus &
affociantibus fummè nocet.Iō Prouer.6.Nō pōt hō ambula
re fuper prunas,quin cōburantur plātæ eius.¶ Canis eft aīal
iracundū,& malitiofum,quia ut fe uindicet, lapidē proiectū 29
tāto furore aliqn̄ mordet,q dētes proprios frangit, & tn̄ la-
pidi nihil nocet.Sic rectè funt quidā iracūdi,q de oībus fibi
factis fe uolūt uindicare,& iō lapides fibi piectos.i.iniuriofa
opera uel uerba fibi dicta,& facta, cū dentibus detractionis
retinent fortiter atq; mordēt,fed in hoc lapidē.i.iniuriā fibi
factā non minuunt,neq; frāgūt,fed magis & magis per irā &
cordis dolorē,& odiū fpūaliter fe uulnerāt atq; lędūt.¶ Ca- 30
nis fallax eft,et dolofus,nā fæpe blandiendo cum cauda atri
det,et retro qn̄ hō non cauet mordet.Sic uerè multi qn̄ funt
in p̄fentia alicuius,fibi arrident, et colloquuntur adulando,
et eum laudando,et fecretū ipfius inueftigando, fed qn̄ funt
retro in abfentia,tunc mordēt eū diffamando,detrahēdo &
eū perfequendo.Ideo Eccl.13.Subridens interrogabit te de
abfconditis tuis,immitis aūt animus eius,et nō parcet de ma
litia,et uinculis.Hoc patet in falfis ufurariis,qui primo pro-
mittunt multa pauperibus,quos poftea exhæredant.Simili-
ter patet in caufidicis,et balliuis, et falfis amicis. Iō Seneca,
Venit ad me p amico blādus inimic⁹.p̄s. Cum receffiffem ab
eis,detrahebant mihi.¶ Canis gn̄aliter odit baculum atque
uirgā,et inter notos audax ē,et animofus,et oēs lædere uult, 31
inter extraneos aūt nihil audet.Sic pro certo mundi pctōres
modo nō curat de uirga correctiōis,et pniæ,et p̄dicationis,imo
ipfam fugiūt,et oderūt,inquātū poffunt, qa nolūt argui,corri
gi uel rephēdi nec in p̄dicatiōe nec alias. Oderū .n.in por-

ta corripientes. Amos 5. quia nõ amat pestilens eũ q se corri
pit. Prou. 15. Et dũ sunt inter notos suos, s. in mundo isto, vbi
sunt cum parentibus, & amicis, multi tũc sunt audaces, sup-
bi, iracundi & raptores, & in oẽs träseuntes. i. pauperes, & ex
traneos inuadũt per lites, cõtẽriones & rapinas. &c. sicut pa-
tet ad litterã de raptorib⁹ & exactorib. Erat. n. sæui nimis ita
vt nullus auderet trãsire p eos. Matthei 8. Sed pro certo qñ
erunt inter extraneos. i. inter demones in inferno, tunc verè
aliqd nõ poterũt nec audebũt. Nemo vestrum inimicis aude
bit resistere. Leu. 26. ¶ Canis auidus est, & gulosus, quia semp
32 cadauera in tanta quantitate comedit, q ea vomitu reijcit, &
q ppterea infirmatur, sed postquã esurit, ad vomitũ reuertit
& comedit iterũ, qđ reiicit. Sic verè diuites, & auari cadaue
ra mundi huius. i. bona tẽporalia comedũt, acquirũt & accu
mulant in vẽtre. i. in hospitio vel in arca, veruntñ qñ infirmã
tur, & timent mori, ista euomunt, qa ea restituunt, & faciunt
testamenta. Sed pro certo qñ sanantur corporaliter, & fames
auaritiæ rursum in eis crescit, tunc verè ad ea bona quæ vo-
muerãt, & pauperibus restituerãt, iterũ reuertunt, & ipsa ite
33 rum rapiunt, & furantur. Ideo Proue. 26. Sicut canis, qui re-
uertitur ad vomitũ, sic stultus qui iterat stultitiã suã. ¶ Canis
malignus est, & inuidiosus. Nam sm Auic. herbas quibus se
purgat occultè recolligit, dolens si herba efficaciam, quis co
gnoscat. Dolet etiam canis si aliquis ignot⁹ canis hospitium,
domini sui introeat, timens ne pp eum sibi depereat, & ideo
cõtra eũ pugnat, & eũ p posse suo effugat. Sic verè multi ita
sunt cupidi, & inuidi, q herbas virtuosas quas cognoscunt. i.
scías & res vtiles si quas præ cæteris sciũt, alijs nõ reuelãt, sed
occultant, qa nolunt, q in alicuius commodũ transeant, nisi
suũ. sicut patet in doctorib⁹, & maximè legistis, & causidicis,
qui nõ reuelant alijs subtilitates, & cautelas suas, & in multis
ẽt artificibus, & magistris, iuxta illud Prouer. 5. Habeto eas
solus, & nõ sint alieni participes tui. Et qñ siliquis talis est in
hospitio sui domini. i. in officio vel familia alicui⁹ p̃lati, prin
cipis vel baronis, qñ videt alios sibi similes ibi introire, & ad
dignitates, & officia promoueri, tunc dolent & inuident, ti-
mentes ne eos supplãtent, & ne p eos amittant beneficia sua
vel officia vel ad minus oe in cõuentu eorũ minus apprecien
tur, & ne sibi sint similes in gloria, & honore, & iõ latrãt con-
tra eos ipsos diffamando, & vitæ, scientiæ & famę eorũ derra
hendo, & contra eos pugnãt, & eos de officiis suis si possunt
expelli procurando. Istud patet quotidie in curiis prælatorũ
principum, & baronũ. Exẽplũ de Ioseph & de fratribus suis.
Gen. 37. quia prope modum naturale est ciues ciuibus inui-
dere. Chrysostomus. ¶ Canis parcus est, & auarus, quia ossa
& alia, quæ comedere non põt, alijs non cõicat, sed in occul-
to studiosè ea reponit, & ea qñ esurit solus deuorat. Sic verè
34 cupidi & auari ossa sua, panẽ & carnes, hoc est dictu diuitias
temporales alijs non cõicant per elemosynam, & largitatẽ,
imo ipsa soli deuorant, s. inter se vxorem, & filios, & ea accu-
mulant, & aggregant in occultis suis. i. in arcis, & granarijs
abscondunt, & cum esuriunt, soli comedunt, putrefacta solũ
pauperibus largientes. Ideo de illis dr̃ Eccl. 11. Manducabo
de bonis meis solus. & Ecclesia. 4. Vnus est, & sm non habet.
¶ Canis immundus est & libidinosus. Nam sm Arist. libr. 6.
Canis frequentat copulam carnis quandiu viuit. Vnde inter
35 matrem, & sororem non discernit. Sic verè multi ad litterã,
sunt luxuriosi quandiu viuunt, s. vsq; ad senectutem, & quod
horrendum est de multis, inter cõsanguineas non discernũt,
quia sanguis sanguinem tetigit. Oseæ 4. Et hoc fuit figura-
tũ Deutero. 23. vbi ita reputabatur immundum prætium ca
nis, & meretricis, quia sicut canis indifferẽter oibus se expo-
nit, sic meretrices & ribaldi. Ideo Esa. 56. Canes impudentis
36 simi nescierunt saturitatẽ. ¶ Canis incurrit podagram in se-
nectute, & ideo tota die dormitat super fimarium, vbi a mu
scis, & a uermibus infestatur, & maximè circa oculos lippiẽ
tes, & aures, quas hñt vlcerosas, quas fugare vix captando,
attentat. tandem canis vlcerosus fune in collo eius ligato, de
fimario violenter extrahitur, & in flumẽ submergitur, cato
eius sepulturę nõ traditur, sed a muscis & vermibus comedit
& sic finitur miserè vita eius. Tales rectè sunt diuites, & pec-
catores huius mũdi, qa pro certo ipsi sunt podagrici p pigẽ
tiã, qa nõ possunt se mouere ad gressum vel cursum bõi ope
ris peragẽdum. Sap. 5. Pedes eorũ pigri sunt ad ambulandũ.
& iõ per totã diẽ vitæ suæ morãtur super fimariũ mundi hu-
ius, in amore. s. stercorum, diuitiarũ & deliciarum, vbi a ver-
mibus. i. a malis cogitationibus, a muscis. i. a demonibus, &
tentationibus infestantur, & maximè circa oculos. i. circa fi-
dem, & circa aures. i. circa auditum verbi Dei, quia demones
summè nituntur facere, q homo inueteratus dierum malo-
rum non audiat prædicationem, nec videat per fidem, & di-
scretionem, ne forte ipsum perdat per contritionẽ, & confes
sionem. Vnde Esa. 6. Excæca cor populi huius, & oculos ei⁹
claude, ne forte videat. &c. Vix. n. in senectute tales per cõfes
sionem se excutiunt ab his muscis, & ideo ligantur funibus
malæ consuetudinis, & a fimario. i. a mundo fętido finaliter
extrahuntur per mortem corporalem, & muscis. i. demoni-
bus deuorandi perpetuo committuntur, nec in cimiterio pa
radisi sepeliuntur, sed magis in infernali flumio demergunt.
Hierem. 22. Sepultura asini sepelietur, putrefactus & proie-
ctus extra Hierusalem.

De Catulo. Cap. 24.

CAtulus est canis filius sm Isidorum, licet abusiue fi-
liorum omnium bestiarum catuli nominentur, & regulariter oĩs
catulus semper nascitur cęcus a matre, veruntñ den
tes habet dum nascitur, licet paruos sm Pli. Oẽ. n. aial quod
habet dẽtes, & vngues serratos, filios generat imperfectos. Sic
verè est de hoie, quia pro nos oẽs nascimur imperfecti, s. cũ
imperfectione pcti originalis, qa nos sumus naturaliter filii
iræ. ad Eph. 4. Cæci etiam sumus per ignorantiã, quia lumen
fidei non habemus. Ideo Matth. 15. Cæci sunt, & duces cæco
rum. Iõ 2. Reg. 5. Cęcus & claudus non intrabunt in templũ.
Pone si vis, q canicula. i. religio cogitur parere p promotione
filios cæcos. i. personas indignas, quia alias ipsam interfice-
rent, & corroderẽt p appellationes & litẽ &c. sicut supra de
aialibus in generali. §. 84. Vel dic q multi sunt, q quis careãt
visu gratiæ, & discretionis, habent tñ dentes verbositatis, &
locutionis, mordacitatis & detractionis, iactantiæ & elatio-
nis, quia sicut dr̃ Eccl. 21. Insensati verba inenarrabilia. ¶ Se- 2
cundum Solin. Antiqui dudum catulos in maxima reueren-
tia habuerũt, & eos mũdissimos quo ad putauerũt, & sangui
nem catulorum contra venenum efficacissimũ crediderunt.
Apud ẽt auctores modernos, catulus apertus, ictibus & mor
sibus venenosis appositus, venenum extrahit, & membrum a
periculo tutum reddit. Sic verè apud antiquos. i. apud sapien
tes, & maturos illi qui sunt catuli. i. innocentes & simplices,
qui. s. non sunt inueterati dierum malorum, puri & sani & op
timi reputantur, & maximè apud Deum, quia sm Aug. Sim-
plices & idiotæ rapiunt cœlos. Et sanguis catulorum, i. Chri
martyrum, & maximè innocentiũ, qui pro Christo fuerunt
occisi, laniati, secti & diuisi, contra toxicum peccatorum, &
contra morsus tentationum optimus, & efficacissimus inue
nitur, s. iis qui ipsos cum deuotione, & reuerentia venerantur.
¶ Catuli matrem adhuc cœci diligunt voce, & odore eã re-
cognoscunt, mammas eius requirunt, & si lac aliquo casu re
traxit, dente constringentes papillam illam lac vberius effun-
dere cogunt. Catulus est hõ, cuius mater est Christus, Catu-
li ergo cœci, i. homines simplices, & ignorãtes debent Chri
stum matrem suam diligere, & eius mammas. i. ipsius pieta-
tem, & misericordiam requirere, cum dẽtibus feruentis ora
tionis lac suæ cõsolationis, & gratiæ postulare, & cũ ad odo
rem suæ famosæ conuersationis, & ad vocem suæ dulcis prę
dicationis debent cognoscere atq; sequi, & ipsum cogere p
orationẽ lac suæ gratiæ sibi dare. Vel dic q qñ mater nostra
Deus retrahit lac. i. consolationem temporalem, bona. s. ter-
rena vel per pluuias vel per istum, tunc papillam suæ miseri
cordię cum dentib. i. cum orationibus debemus stringere, &
eam quasi cogere, vt nobis conferat qđ oramus, Esaiæ 40.
Suges (inquit) lac gẽtium, & mamilla regum lactaberis. Vel
pone cõtra contentiosos clericos, & religiosos, qui cũ denti
bus detractionum, appellationum & contentionum cogũt,
matrem suam, id est prælatum uel ecclesiam, quod lac alicu-
ius beneficiis sibi donet, & hoc maximè qñ esuriunt, s. qñ fa-
mem ambitionis, & auaritiæ patiuntur, quia tunc concitant,
lites & contentiones, & huiusmodi. Ideo Esaiæ 8. Cum esu-
rierit, irascetur, & maledicet regi suo. Et talibus potest dici
illud Bar. 4. Conturbastis eum, qui nutriuit vos, & contrista-
tis Hierusalem nutricem vestram, id est religionem. ¶ Ca-
tuli eodem ordine dicuntur sugere mammas, quo in ma-
tris vtero iacebant, & ille qui est melior, & formosior, citius
ad lac admittitur a matre, & hoc nõ solum est verum de ca-
tulis

rulis canum,imo etiã de catulis oĩum aĩalium, quia.s.ſm or-
dinem quo naſcuntur,ad mamillas per ordinem admittunt,
ita q quilibet ſuam cognoſcit qua alitur, & nulla alia educa
tur,quinimo ſi ipſe alumnus de medio tollitur,mamilla ſteri
leſcit,& tanquã vacans a nemine occupatur,cũ alii ſuĩ conté
ti ſint,nec in aliis delectentur,ſicut dicit Pli.lib.11.ca.40. Sic
verè chariſſimi eſt in eccleſia tam militante quã triumphan-
te,quia pro certo apud triumphantẽ eccleſiã ordo inter eos
ſeruatur, quia illi qui in vtero matris.i. in Chriſti affectione,
prędeſtinatione & dilectione,& approbatione ſunt primi,&
ab eo prædilecti, illi dico ab vbere æternæ beatitudinis præ-
mittuntur,quia ſm q fideles a Deo prædiliguntur ſm ſuam
occultam prædeſtinationẽ (quæ quidem prædeſtinatio nihil
aliud eſt q̃ venter, & latibulum diuinæ ordinationis) & ſm
meritorum exigentiam,i.ſm q in ventre ſuæ occultæ proui-
dentiæ ab æterno ſunt ordinati, ſm hoc ad vbera diuinæ, &
æternæ gloriæ diuerſimode ſunt admiſſi.Figura Gen.44.vbi
Ioſeph fecit ſedere fratres, ſuos ordinate ſm primogenita
ſua.Sic verè Chriſtus fratres ſuos Chriſtianos ſm primoge
nita ſua.i.ſm bonitatem,& valorem ipſorum facit eos ſedere
ordinate ad mẽſam paradiſi,& illum qui eſt formoſior quã-
tum ad gratias,& virtutes,& ei pdilectus,ad lac æternæ dul-
cedinis copioſus recipit,& admittit.Figura Gene.43.vbi Io-
ſeph dedit Beniamin quinq; portiones præ aliis,eo q eẽt fra
ter ſu⁹ vterin⁹, dato q a'ij eſſent primogeniti.Sic verè Chrs
illis qui ſunt fratres ſui vterini,intimi & charitatiui,& ſibi p-
dilecti quantum ad gratias,& virtutes patrem beatitudinis,
tribuit pleniorem,dicens, Prouer.9.Comedite amici mei,&
bibite.&c.Vel expone primum de bonis platis,qui ſubditos
ſuos ordinare ſm,q ſunt primogeniti,& antiqui in ventre.i.
in clauſtro,hoc eſt ſm eorum ætatem,& bonitatem , debent
admittere ad meliora,& priora vbera præbendarum, & be-
neficiorum,niſi ſit aliud canonicũ qđ obſiſtat.Qđ ẽt de æta-
te ſpirituali.de morum bonitate põt intelligi,in qua quanto
quis præualet, tanto ad vbera beneficiorum eccleſiæ primus
ſedet.Contentus etiam debet eſſe q̃liber mãma ſua.i.ſibi da
to beneficio vel præbenda, nec debet inuadere vel appetere
aliena 4. Reg. 14. Contentus eſto gloria tua, & ſede in loco
tuo.Figura de Ioſeph vt ſupra,quia.ſ.iſti debent fratres ſuos
ad menſam eccleſiæ recipere , & ſm ætatem ſuam moralem
vel naturalem ipſos primos vel vltimos collocare.Cuius tñ
contrariũ faciunt hodie multi prę̨lati,qui in prioribus & me
lioribus beneficija collocant iuniores, & virtute, & ætate de
fectiores,ita q iam verificatur illud Matthei 20.Erunt nouiſ
ſimi primi,& primi nouiſſimi. Secundum aũt expone de ma
lis prælatis,qui filium prædilectum. i. illum quem affectione
carnali diligunt,primo admittunt ad vbera.i.ad beneficia,&
præbendas,ipſumq; primo beneficiant,& exaltãt. Figura de
Ioſeph,q Beniamin fratri ſuo vterino, dato q alii eſſent pri
mogeniti,meliorẽ præbuit portionẽ. Sic verè affectuoſi præ
lati illis,qui ſunt vterini,i.conſanguinei,cõpatriotæ vel ami-
ci de bona eccleſiæ tribuunt abundantius,q̃ primogenitis.i.
bonis & benemeritis, & perfectis. Ideo tales eis poſſunt di-
cere illud Ruth.3.Extende pallium tuum ſuper me quia pro
5 pinquus es.¶ Catulis venaticis cibus ex induſtria ſubtrahit,
quia ſi nimis impinguaretur, ad curſum fierẽt tardiores. Sic
verè Chriſtus catulis ſuis.i. amicis ſuis fidelibus Chriſtianis
non dat in hoc mundo multum de cibis bonorum tempora
liũ,imo eos ſibi ſubtrahit,ne deliciis impinguati, ad curſum
bonorum operum ſint inertes. Iſta.n.eſt rõ quare Deus ſub-
trahit temporalia ſanctis ſuis,ne exinde ſicut de adipe pdeat
iniquitas,quia hæc fuit iniquitas Sodomę,ſaturitas panis. &c.
6 Ezechiel. 16.¶ Catuli qñ ſunt lacte ſeparabiles tunc ſunt in-
ſtruendi tam ad venandum,q̃ ad ludendum , q̃ ad gregem a
lupis,& beſtiis defendendum.Sic verè homo quando a lacte
matris,i.a mundiali voluptate ſeparatur, vtpotè quia accipit
ſtatum perfectionis,vel huiuſmodi,tunc eſt habilis,quòd in-
ſtruatur ad ludendum coram Deo per bonam operationẽ,
ſicut Dauid 2.Regum 6.Ludam coram domino,& vilior fiã.
& ad venandum.ſ.aĩas per prædicationem, & ad cuſtodien-
dum domum eccleſiæ per doctrinam,& eruditionem,& per
prælationem, & correctionem. quamdiu.n.canis.i.homo ſit
in lacte deliciarum,vix aut nunquam poteſt informari.ad ali
quod bonum opus,nec ad aliquam promotionem vel inſtru
ctionem põt faciliter adaptari,& ideo neceſſe ẽ,quod homo
ab huiuſmodi lacte citius,q̃ poterit ſeparetur.Figura 1.Re.
1.de Samuele,qui poſt ablactationem,& nõ ante,poſitus eſt
in templo.& Gen.21.vbi ablactato Iſaac poſitus eſt ad men-
ſam patris . Sic verè nullus debet in templo eccleſię præfici,
nec ad menſam patris.i. ad ſacram ſcripturam per prælatio-
nem vel prædicationem,vel ad menſam.i.ad pinguia benefi-
cia admitti , quouſq; a lacte deliciarum carnalium ſit extra-
ctus,nec etiam ad templum vel ad menſam Dei patris in pa-
radiſo admittetur,niſi prius a lacte deliciarum carnalium,&
dulcore mundanæ proſperitatis, quãto plus poterit,ſe abſen
tauerit,quia ſicut dr ad Heb.5.Oĩs qui lactis eſt particeps,ex
pers eſt ſermonũ iuſtitiæ . Ad cauernã reguli qui ablactatus
fuerit,manũ ſuam mittet. Eſ.11.¶ Canis ad domus cuſtodiã 7
inſtitutus,debet de die in loco obſcuro ligari vt de nocte cõ
tra fures appareat magis ſæuus. Tales.n.canes de die debent
dormire,& quieſcere,de nocte aũt curiam circuire. Vitupe-
rabilis aũt eſt canis,qui de die vigilat latrat circuit,de nocte
aũt dormitat, & muteſcit , & q de die ſeruat oues dũ ſunt in
paſcuis,de nocte vero eas deuorat dũ ſunt in caulis.Tales ca
nes ſunt prælati,& prædicatores,qui ad cuſtodiã domus ec-
cleſiæ deſtinantur,contra lupos.i.contra demones, & cõtra
fures.i.cõtra hæreticos. Tempore aũt diei.i.tẽpore pſperita
tis tales debẽt dormire p æternorũ contẽplationẽ , ligari.ſ.
vinculis mandatorum,per eorum adimpletionẽ,eſſe in loco
obſcuro, ſ. in inferno per tormentorũ iugẽ conſiderationẽ,
vel in loco obſcuro.i.in tenebroſa conſcientia p compũctio
nem,& contritionẽ.In nocte aũt.i.in tempore tribulationis,
& aduerſitatis debẽt domũ eccleſiæ circuire,vigilando atq;
cuſtodiendo p diſcretionẽ,latrãdo per prædicationẽ,& mo
nitionẽ,& oues.i.ſubditos defendẽdo p oium aduerſorũ re-
ſecationẽ.Tu vero vigila in oĩbus,labora 2.Tim.4. Canis.n.
.i.prælatus vel prædicator eſt vituperabilis , qui tñ de die.i.
in proſperitate latrat,& circuit,de nocte aũt.i. in aduerſita-
te,& paupertate latitat,& muteſcit, & a latratu prædicatio-
nis,& diſcretionis vigilia ſe cõpeſcit.Ille ẽt canis.i.prælatus
eſt vituperabilis,qui tñ cuſtodit oues ſuas in die proſperita
tis qñ habent paſcua diuitiarum,& temporalitatis,de nocte
aũt in tempore paupertatis, & tribulationis earũ eas per ra-
pinas,& excoriationes ſtrangulat,& occidit. Dicat ergo pla
tus illud Eſa.27.Die & nocte ſeruo eã.& 21 .Cuſtos q de no-
cte,cuſtos quid de nocte?¶ Vnum notandũ dicit Solinus de 8
canibus Aegyptiacis. Nã q a in Nilo fluuio Aegypti ſunt hip
popotami,& crocodili beluæ feroces,ideo canes timẽtes ne
ab eis deuorentur,ſolet currendo,& fugiendo qñ ſitiunt aq̃
lambere,non audientes ibi diuitius remanere. Sic verè cum
in fluuio huius mundi lateant beluæ infernales,ſemper para
tæ canes.i.iuſtos viros tentationibus deuorare,aquam bono
rum tẽporalium non debemus quiete bibere,ſed qñ neceſſe
eſt eis vti,raptim, curſim & cum timore debemus neceſſita-
tẽ noſtram ſumere,& nunquam ibi per complacentiam diu-
tius adhęrere. Can.8. Fuge dilecte mi,ſimilis eſto capreę hin
nuloque ceruorum. Vide figuram infra lib. 16. Iudi.7.de illis
qui more canum aquam lambuerunt.

De Caſtore. Cap. 21.

CAſtor eſt beſtia mirabilis,quia cũ beſtiis in terra gra-
dit,in aquis aũt cũ piſcibus natat.& dr caſtor a caſtrã 1
do,quia qñ ſentit venatorem ipſum pp genitalia inſe
quentem, ſeipſum cum dentibus caſtrat, & illam par
tem corporis pp quam eſt in periculo, truncatur cum denti
bus,ut euadat,vt dicit Iſid.li.12.allegans Iuuenalem & Cice
ronẽ.Tales ſunt religioſi,& clerici,quia cum piſcibus.i. cum
angelis in aquis deuotionis habent innatare mentaliter , cũ
beſtiis vero.i.cum aliis hoĩbus,& pctõribus per terrã.i. p tẽ
poralia uadunt corporaliter, q a cũ angelis vadunt p contẽ
platiuam,cum hoibus vadunt per actiuam. Iſti dicuntur a ca
ſtrando,quia verè ſeipſos debent caſtrare p caſtitatem,qñ vi
dent,quod venator diabolus eos inſequit pp teſtes, hoc ẽ di
ctu,pp actum carnis,vt eos per luxuriam capiat,& occidat,
cũ dentibus.i.cum verbis.ſ.emittendo votũ caſtitatis, & mẽ
bra genitalia.i.actus carnales totaliter abdicare. Vnde Matt.
19.Sunt eunuchi qui caſtrauerunt ſeipſos pp regnum cœlo-
rum. Vel expone de malis, qui natãt in aqua voluptatis cum
piſcibus.i.cum luxurioſis,gradiuntur per terram, & per ter-
rena cum cupidis, & auaris, qui teſticulos.i. vim generatiuã
bonorum operum ſibi tollunt.¶ Scđm Pho.lib.8.ca.30. Ca-

ftores fib.i seu mures pontici(quod idē est)nūc terrenā,nūc aquaticam ducunt vitam,circa flumina domos sibi faciūt,& cauernas gregatim viuunt,spēm suam diligunt, & cum dētibus ligna scindunt pro suis latibulis præparandis. Tales sunt religiosi, quia debent ducere vitam aquatilem per deuotionē,terrenam quantū ad humilitatem, & mortis cōsiderationē,gregatim viuere p cōmunē vitā,& habitationē,seipsos diligere p charitatē, & affectionē, ligna.i.pctōres de silua mondi pscindere cū dētib.i.cum verbis per pdicationē, & de eis latibulum cœlestis Hierusalē ædificare per fidē, & conuersationē. Vel dic q ligna sunt gratiæ,& virtutes,quæ boni cū dētibus.i.cū orationibus debent sibi prescindere,& acquirere, & exinde cœlestem facere mansionē. Deut.19. Vadamus ad
3 ad siluā vt scindam' ligna. Et nota q castor se castrat sm Isid. &c.sicut supra de castore.¶ Castores miro mō faciunt habitacula sua circa ripas fluminū,& aquarū. Ibi.n.faciunt plures distinctiones,& cauernas,vnā supra alterā ordinatas,vt.s.crescēte aqua de inferiori ad superiorē valeāt se mutare. Qñ aūt volunt ædificare mansiones suas vadunt ad siluā,& vnum eorū prosternunt,& inter eius coxas,pedes & crura, ligna quæ de silua exciderunt,ponūt,& sic de eo faciūt quadrigā,& eū vna cum lignis ad habitacula sua deferunt atq trahunt, sm Pli.ibidem.c.37. Castores isti sunt tres personæ trinitatis beatæ, quæ ab æterno habitāt in fluuio beatitudinis sempiternæ. Iuxta et fluuiū istum a principio mundi fecerūt diuersas mansiones,& habitacula,hoc ē dictu,diuersas distinctiōes,& mansiones ordinū bonorū hoium,& angelorū, quia in domo patris mei mansiones multæ sunt. Io.14. Verūtñ per pctm primi parentis,& per ruinam angelicā istæ mansiones,& habitacula fuerunt in principio incōpleta, & imperfecta,& ideo isti castores,s.tota trinitas venerunt ad siluā mundi huius,qñ s.filius fuit incarnatus,quia pater dr venisse filium mittendo spiritussanctus corpus dñi fabricādo,& filius se in humanam naturā supponendo,& substantificando. Vnum tñ eorum,s.filium,prostrauerunt & humiliauerūt, inquantum eū hoiem esse fecerūt,quia minuisti eū paulo minus ab angelis. Ipse.n. posuit vt terram corpus suū, & quasi viā transeuntibus. Esa. 51. Et inter eius pedes,& brachia.i.inter ipsius charitatiuos amplexus,ligna q de silua mundi huius pscideraōt; peccatores quos ab infidelitate retraxerāt,posuerūt,& sic de eo fecerunt quadrigā ad deferendū ligna.i.hoies ad habitaculū paradisi,& sic mediante eo sibi fecerunt habitacula reformata, qa cū iste fuit retractus ad habitaculū paradisi p ascensionē, ligna.i.hoies quos redemerat, secū tulit. Cū exaltatus fuero a terra.&c.Ioan.12.Oseæ 11.Ego nutritius Effraim portabā eum in brachijs meis. Ille est.n.currus Israel, & auriga eius. Vel dic, q istæ diuersæ māsiones sunt diuersæ cōsiderationes. Inferior est infernus,alia purgatoriū,alia mūdana mors,alia paradisus. De vna.n.ad aliā debemus nos cōuertere,vt fluctibus prosperitatis,& aduersitatis nō possimus perire. Vel pone q castor.i.Deus iuxta fluuiū humanæ fluxibilitatis ędificauit domū suā.i.ecclesiā,fecit māsiones.i.diuersos status, & ecclesias,& religiones,vt.s.dum in vno videt sibi hō imminere periculū,quia.s.p redūdantiam aq prosperitatis vel aduersitatis timet submergi p vitia, & pctā, abeat,& quærat aliud habitaculū i.aliā religionē perfectiorem, & altiorē, vel aliū statum sibi melius pportionatum, vt ibi tutus moretur, & vbi min' sit de aqua pspertatis vel aduersitatis, ita q ibi valeat se transferre. Cū vos persequentur in vna ciuitate,fugite in aliam. Mat.10. Eze.41. De inferiori ascendebatur ad superiora. Vbicunque tñ se transferat, caueat q cauda.i.intentio sua semp in aqua deuotionis iaceat,ne forlitan p vitia putrefiat. Vel dic q aqua est mundana tribulatio, q si in domib' & flatibus nostris abūdet,tūc ad loca superiora requirenda.i.ad paradisum,& bōa æterna cōpellimur anhelare. Si aūt ista aqua minoret,tūc inferius descendimus ad mortē terrenorū,qa.s. tribulatio cōpellit nos inferiora vilipendere,& qrere supna. Vel p aquā intellige deuotionē,vel sacrā scripturā, & expone sicut supra. Ideo Gen.7. Multiplicatæ sunt aquę,& leuaue runt arcam.&c.¶ Scdm Plin.lib ibidem. Castor habet caudā
4 de natura piscis, totum residuū corporis naturā obtinet aialis,& ideo cauda ipsius nō pōt durare quin putrefiat,nisi iugiter in aqua maneat, vel frequentet, & ideo habitacula sua de lignis ad modum solarij ædificat iuxta aquas, ita q p qdam foramen in aquam ponit iugiter caudā suam. Castor est homo,cuius finis & cauda perseuerātia dici debet,sed verè

ista cauda in hoie de natura est piscea,qa sine aqua.i.sine deuotione non potest durare, quin per diuersa vitia putrefiat, qa cōputrescent pisces sine aqua.&c. Esaiæ 50. Et iō propterea ipse debet iuxta fluuium deuotionis,& fluuium sacræ scripturæ habitare,& in domicilijs,q sunt iuxta istum fluuium,s.in societate virorum literatorū,& perfectorū(qui flumina deuotionis,& scientiæ frequentant) debet facere mansionem, vt sic possit in aqua deuotionis,& lectionis caudā suā.i.perseuerantiam in bono fœliciter emittere.ps. Et erit tanquam lignū qd plantatum est secus decursus aquarum. Vel dic q mali sunt iste castor,q corpus,i.principium,& medium vitę habent sicut bestia,quia sunt bestiales quātum ad luxuriam,cupiditatem & crudelitatem,cauda aūt eorū.i.finis vitæ est natura piscis,qua ad mollitiē,& delicias,& flexibilitatē,& iō isti caudam.i.finem suæ vitę volunt semper tenere in aqua.i.delicijs & consolationibus huius mūdi,& habitacula ad hoc apta.i. domos & loca sibi pro posse preparant,& acquirunt. Et sicut per aquas cauda castoris,qōq ita gelarent q non possit recedere,sed a venatore ibi deprehenditur,& necatur,sic verè illes qui nimis volunt in aqua deliciarum morari,ibi constringuntur,& congelantur per malā consuetudinem,& obstinationem,ita q vsque ad mortem ibi perseuerant,& venator diabolus,qui ipsos ibi repetit,& morti æternæ tradit eos ferit. Frigidus aquilo ventus.i.suggestio diabolica flauit, & gelauit crystallus ab aquis. Eccle.43. Vel dic q dato quod aliqui sint in principio bestiales,habent tñ caudam.i.senectutem pisceam.i.flexibilem & deuotam,& aquis deuotionis,& compunctionis,scientiæ & cōpassionis assuetam.¶ Castor sm Plin.est aial monstruosum,quia habet corpus sicut paruus canis,caudam aūt sicut piscis,natat vt piscis,graditur vt bestia pedes ejus anteriores sicut anser,quibus principaliter natat pedes aūt posteriores sicut pedes canis,quibus principaliter graditur. Non est velocis motus,qa tibias habet valde, breues dētes habet serratos,& acutos,sicut canis,pellem habet preciosam,p quam venatur. Rectè tales sunt peccatores, & auari, quia pro certo isti sunt canes quantum ad morsum detractionis, quantum ad bulismū auaritiæ,& ambitionis, & quantum ad latratū infamiæ,& murmurationis.cauda tñ eorum.i.finis uitæ,s.senectus,est de natura piscis,quia.s.in ipsa senectute sunt molles,& auidi,& deliciosi. Illi.n.in terra.i.in diuitijs,in aqua.i.in delicijs morantur. Pedes istorum sunt affectus,sed anteriores affectus.s.iuuentutis sunt ad modum anseris,quæ est auis immunda,quæ diligit semper lutū, & aquam,hoc est dictū,luxuriosi & immūdi. Posteriores autem pedes.i.illi affectus de senectute sunt ad modū canis per auaritiam,quia verè mundi peccatores fuit vt communiter in iuuentute luxuriosi,in senectute autē sunt cupidi,& auari,& ambitiosi. Isti nō sunt velocis motus per bonam operationem, quia tibias.i.affectus habent valde breues.non.n.se possunt extendere usq; ad celestia,sed tñ vsq; ad illa terrena quæ sunt prope nos. Vel pone coō ia illos,qui habent pedes priores.i. affectus iuueniles ansermos.i. ad modum anseris per contemplationem,s.non dioisos,quibus in aquis deuotionis natant, posteriores aūt caninos. in senectute.n.sunt deteriores peccatores,quia fiunt nouissima eorum peiora priorib. Mat thei.12.¶ Castor sm Soli.est aial dentibus potentissimū,habet.n.dentes rubeos sicut sanguis,ita fortes q quodcunq; lignum potest arripere in os, immediate scindit sicut ferra,& statim laniat atq; truncat, membrom etiam hois si momorderit,non solum carnē exterius,imo etiam ossa interius lacerat atq; frangit. Sic verè multi sunt quorum dentes.i. verba sunt sanguinea,carnalia,vel crudelia, & maximè dentes detractorum,quia verè isti non solum mordent per detractionem carnem.i.fluidos,& carnales,imo etiam ossa.i.viros perfectos,validos & constantes. Vel dic quod castor est rapax, & crudelis insuasor,cui non sufficit carnem.i.exteriorem substantiam rapere, & mordere, imo in interioribus ossibus.i. in persona vsq; ad internecionē nititur debacchari. Vel dic q iste est diabolus,qui nō solum carnem,imo etiam interiora ossa, i. animā nititur deuorare, carnem enim mordet per delectationem.& animam per consensum,& volitionē. Ideo de omnibus istis dicitur Michæ 3. Comederunt carnem populi mei,& pellem eorum desuper excoriauerunt,ossa eorum confregerunt. ¶ Castor habet pellem preciosam, & ideo venatores eum insequuntur, vt pellem huiusmodi sibi tollant. Sic vere venatores raptores non cessant pauperes insequi,

insequi, vt pellem suæ tẽporalis substantiæ sibi tollãt. Micheæ 3.
8 Violẽter tollis pelles eorũ desuper eis &c. ¶ Castoreum est
quædam preciosa medicina, quæ nihil aliud est nisi testiculi
castoris, qui ab vno neruo dependent, nisi sint sophisticati, q
quanto recentiores, tanto meliores, & maximè si de aiali nõ
nimis sene vel iuuene fuerint, pleni pinguedine bñ vnctuosa,
acuta & aromatica. & valent cõtra multiplices passiones. Ista
medicina significat castitatem, quæ dr̃ castoreum, quasi casti
tas aurea, quia ista facit hoiem aureum. i. rutilãtẽ, & honestũ.
Ista quanto recentior est per iuuentutem, tanto melior, quia
plus valet castitas recens. i. in iuuentute, quã antiqua, & ma-
ximè si fuerit plena pinguedine vnctuosa charitatis, & pieta
tis, & compassionis, & non sophisticata per hypocrisim, & si-
mulationem, sed acuta per feruẽtem orationẽ, & odorifera,
per bonam conuersationem. vnde Sicut balsamum nõ mix-
tum odor meus. Eccl. 24. Et talis valet contra multas passio-
nes. i. contra multa vitia, & peccata, quæ solent ex luxuria ge
nerari. ¶ Castoreũ valet epilepticis, lethargicos excitat, som
9 nũ prouocat si oleo rosaceo sit admixtum, oibus venenis ob
uiat, menstrua mouet, conceptionẽ iuuat, paralysim linguæ
soluit, loquelã subito ablatã reddit si subtus linguam resolua
tur, sternutationem efficit, caput iuuat. Castoreũ est castitas
aurea, vita casta, quia per eius bonũ exemplũ caduci. i. super
bi vel per reciduum luxuriosi liberantur, lethargi. i. pigri ad
bona opa excitant. Per istã somnus æternæ beatitudinis pro
curat, venenũ æternæ prauitatis resecatur, menstrua carnalis
spurcitiæ depurant, cõceptio boni ꝓpositi adiuuatur, paraly
sis. i. vitium impudicæ linguæ dissoluit, & loquela honestæ lo
cutionis per eã redditur, & sternutatio. i. cõscientiæ purgatio
nobis datur. Nota ꝙ Platearius & Dioscorides negant illud
quod dicunt supra Isidorus & Phisologus de castratione ca
storis, sed de quibusdam intelligendum est, non omnibus.

De Ceruo. Cap. 26.

1 CEruus a ceras grǽcè quod est cornu latinè dr̃. Cerui qñ
infirmantur, serpentes flatu nariũ extrahũt de cauernis,
& separata pernicie veneni, eorum pabulo renouãtur.
Vnde dicit. Isidorus, ꝙ cerui inimici sunt serpentib. Ceruus
cornutus. & superbus est diabolus, qui serpentes. i. auaros (q
in terra, & temporalibus semper serpunt) de cauernis vbi la-
titant. i. domibus & deliciis huius mundi per mortẽ extrahit
& educit, & eos in inferno deuorat, & corrodit. Absorbebit
fluuium, & non mirabitur. Iob 40. Figura de dracone Ezec.
29 sicut supra Apoc. 12. Vel dic ꝙ ceruus ẽ superbus, & cru-
delis iudex vel balliuus, qui qñ infirmatur per auaritiam, tũc
serpentes. i. pauperes de propriis cauernis. i. de propriis do-
mibus, & possessionibus extrahit atq; fugat. Micheæ 2. Mu-
lieres populi mei eiecistis de domo deliciarum suarũ. mulie-
res. i. pauperes impotentes. ¶ Cerui vulnerati sagittis, dicta
mum herbam comedũt, & sic de corpore sagittas extrahũt,
& sanantur. Vnde cerui virtutem istius herbæ primiũs ꝓdi
derunt, sm̃ Isid lib. 12. & Plin. etiam li. 8. c. 27. Et miratur cer-
uus auditum campanarum, & sibilum, & in eo quã plurimũ
delectatur, vt dr̃ ibidẽ. Vere talis debet esse bonus Christia-
nus, qui campanã, hoc ẽ dictu, ꝑdicatores, sibilum verbi Dei
emittentes debet diligere, & audire, & in eorum verbis dele
ctari. Si dilexeris audire, sapiens eris Eccle. 7. Et si vulnerat⁹
fuerit per peccatum, & dolorem vulneris in cõscientia sen-
serit per remorsum, debent quærere herbam dictamum, quæ
venena curat. i. timorẽ Dei, pœnitentiam, & contritionẽ, &
eam debet comedere. i. in corpore suo suscipere, & sic sagittã
quæ causabat dolorem. i. peccatum quod faciebat in conscię
tia remorsum extrahet per confessionem, & sic sanitatẽ reci-
piet per satisfactionẽ, quia sicut dr̃ Eccl. 1. Timor domini ex-
3 pellit peccatum. ¶ Cerui transfretant maria, & flumina ma-
gna, sed in natando fortiores præcedunt, quorum clunibus
debiliores capita imponunt, & sic sibiinuicem succedentes,
leuius laboris pondus ferunt, vt dicit Isid. & Solinus. & secũ
dum Pli. li. 8. c. 32. qñ transnatant, gregatim porrecto ordine
incedunt, & ope vicaria sustinendo lassos, & debiles, se iuuã
tes, non visu sed odore terras petunt. Charissimi mare, & flu-
mina fluctuosa, & tumultuosa significant mundum, vbi est tu
multus litium, & discordiarũ, & fluctus tribulationum, & tẽ
tationum. Nos igitur qui ad terram firmam, & stabilem. i. ad
paradisum volumus properare, debemus ista maria transfre
tare, & de eorum tumultibus & fluctibus quanto plus pote-
rimus fugere, & abire, & ideo gregatim debemus incedere,
& gregem & societatem bonorum, & perfectorũ sapientiũ,
& discretorum continuè frequẽtare. Eccl. 6. In multitudine
presbyterorum sapientium sta. In grege etiam societatis de-
bemus rectè, & ordinatè incedere, vt. s. quilibet sit contẽtus,
statu & ordine proprio q̃q̃ humili, iuxta illud 1. Machab. 6.
Per loca humilia ibant cautè, & ordinatè. Et nos etiam debe
mus ope vicaria supportare. Alter alterius onera portate. ad
Gal. 6. q. d. s. quilibet debet supportare defectus quos in aliis,
videt, sicut suos vicissim vellet portari. Et ideo illi, q sunt for
tiores, & maiores meliores. s. & perfectiores, debent alios ꝑ
cedere ꝑ boni exẽpli dationẽ. Alij aũt debiliores, s. infirmi &
iuniores debent eis inniti, & eos sequi per bonorum suorũ
operum imitationẽ, iuxta illud 1. Macha. 5. Transfretauit Iu-
das prior, & ois populus post eum. Et sic se inuicem adiuuan
tes, fluctus & tribulationes mundi huius, & laborem pœni-
tentiæ melius sustinebunt. Ideo ad Roma. 15. Debemus nos
firmiores, imbecillitates infirmorum sustinere. Figura Ezec.
1. de rotis, & aialibus, quæ ad quem locũ declinabat, quæ pri
ma erat, sequebantur & cæteræ. Ad quod Gene. 33. &c. sicut
de ape. §. 62. Et breuiter in quocunq; trãsitu fluminis, vel tri
bulationis, vel aduersitatis, semꝑ debẽt fortes debiles, diui-
tes pauperes, sapiẽtes inscios, iusti impios supportare, & eos-
dem præcedere, & iuuare, quia frater qui adiuuatur a fratre,
tanquam ciuitas firma Prouerb. 18. ¶ Ceruus licet terram, q
est iuxta vlteriorem ripam nõ videat, ipsam tñ odore sentit, 4
& ad eam transfretat, sm̃ Pli. vbi supra. Sic verè quamuis ter
rã paradisi nõ videamus sensibiliter, tñ odore deuotionis eã
debemus quærere, & ad eã per bona opera ambulare. Cãti-
cor. 1. In odorem vnguentorũ tuorũ curremus. ¶ Plinius lib. 5
8. c. 32. dicit, quod ceruus est aial placidissimum, vnde a cani
bus instigatus, ad hominem vltro fugit, sciens eum instinctu
naturę aial mãsuetum. Cerua etiam qñ vult parere, minus ca
uet semitas hominum, q̃ ferarum, quia iuxta vias hominum
parit, & semitas fugit lupis, & leonibus cognitas, & secretas.
Charissimi hõ est animal mansuetum natura, & ideo per ho
minem intelligo Christum q est mãsuetissimus, & piissimus,
Per ceruum intelligo hoiem, qui debet esse placidus, & beni
gnus, per ceruam vero intelligo simplices, & imbeciles. Qñ
igitur canes, i. mundus, caro, demonia per tentationes, & tri
bulationes varias nos infestant, tunc verè ad hominem. i. ad
Christum debemus per orationem, & deuotionem fugere,
eius auxilium implorando, vt per ipsum misericorditer libe-
remur. Hester quoq; regina fugit ad dominum. Hester. 14.
Cerua etiam paritura, i. simplices qui fœtum boni propositi
conceperunt, & ipsum per bonam operationem cupiũt par-
turire, debent fugere, & declinare semitas ferarum, hoc est
dictu, vitam & societatem crudelium peccatorum, iuxta il-
lud. Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat ma-
lorum via. Prouerb. 4. Sed semitas tritas ab hominibus, hoc
est dictu, societatem & vitam uirorum rationabilium debẽt,
diligere vel sectari. Bona. n. societas summè est ab infirmis, &
simplicibus eligenda. Eccl 9. Viri iusti sint tibi conuiuæ. Vel
dic quòd cerua simplex, i. homo debet fugere semitas ferarũ
. i. mundi, vbi feræ. i. demones insidiantur, & ad semitas homi
num. i. ad religionem vel ad statum ecclesiæ debet fugere to
to corde. ¶ Cerua ad ortum septentrionis vel arcturi conci- 6
pit, interdum geminos, octo autem mensibus portat in ven-
tre, ante partum autem purgatur, & quibusdam herbis utiẽ,
quibus fœtus melius in uentre retinetur, & facilius emittiẽ,
tempore pariendi, ut dicit idem. Cerua significat hominem,
simplicem, & imbecillem per septentrionem (quæ sunt septẽ
stellæ dictæ a terendo cœlum) intelligo septem genera tribu
lationum, quæ nos in hoc mundo terunt, & ꝑmunt, quæ sunt
fames, & sitis, frigus & æstus, dolor, & labor, & mors. Quan-
do ergo istæ stellæ in nobis oriuntur. i. quando tribulationes
mundi nobis inferuntur, uerè per Dei timorẽ debemus con
cipere boni propositi fętum, & ipsum parere per bonã ope-
rationem. Tribulationes enim cogunt nos benefacere, quia
a timore tuo concepimus. Esa. 26. Fœtus tamen boni propo-
siti nostri in ventre. i. in voluntate, & conscientia octo mensi-
bus continetur, quia. s. per octo gradus solet bonum proposi
tum interius perfici, & exterius parturiri. Primus mensis est
timor Dei, secundus consideratio supplicii, tertius discussio
sui status, quartus displicentia peccati, quintus cõtritio, sext⁹
veniæ postulatio, septim⁹ cõfessio, octau⁹ satisfactio. Isti sunt

octo grad⁹ p quos ascēdebāt in tēplū Eze.40. Et ante partū
.i.ante operationē,& executiones necesse est herbā quādā.i.
sacrā scripturā comedere & audire,vt melius retineatur per
perseuerantiā,& emittatur per bonā operationē.&c.Esa.26.
Concepimus & quasi parturiuimus spiritū salutis. ¶ Ceruæ
7 tēpore conceptus a maribus se separant,& discedunt,mares
aūt tunc libidinis rabie sęuiunt, & glebas vnguibus fodiunt,
& subuertunt,ſm Pli.ibidem.Sic verè qñ cerua.i.anima con
cipit Christum in corde suo,per bonū propositū emendan-
di se tunc debet masculum suū.i. diabolu m qui vir suus fue-
sat,relinquere,& se p pęnitentiā ab eo separare,& resilire,&
sic faciet eū conuerti in rabiē, & furorem. Vel dic q cerua ē
pauper agricola,masculus eius,qui eū impregnat, est vsura-
rius qui ei fęneratur.Cū igitur accidit,q ista cerua cōcipit.i.
diuitias acqrit, debet vsurariū deserere,& ab eo,& a suis ob
ligationibus resilire,& sic faciet eū conuerti in rabiē,& furo
rem.Tales.n.rabie libidinis auaritiæ inflāmati nunquā vellēt
q aliquis pauper ditaretur, vt sic cum eis morari , & ab eis
vsuras accipere cogeretur.dolēt.n.si vident aliquē a laqueis
suis resilire.¶ Cerui qñq; libidine inardescunt, & tunc eorū
8 rostra nigrescunt,donec imbribus abluantur, ſm Pli.ibidē.
Sic verè qñ hoīes inardescunt per luxuriæ fœtiditatem, tunc
rostra eorum.i.verba nigrescunt per ignobilitatem,& insolē
tiā,& ideo oportet q imbribus, & lauacro confessionis pe-
nitus abluantur.¶ Cerua post partum herbis medicinalibus
9 nutritur,& sic paruulis suis lac salubrius administrat.Ceruæ
ēt partus editos ad cursum exercēt,ad fugam docent, & ad
prærupta eos ducunt,& modum saltandi eis indicant, & ad
saltandum eos induerunt , vt dicit idem ibidem. Sic verè qñ
prædicator vel prælatus in Christo aliquem parturiuit,her-
bā medicinalē sacræ scripturæ debet comedere, & incorpo
rare,vt sic paruulis peccatoribus,& nouiter pęnitētibus lac
& nutrimentum salubre,sacram.s.eruditionē & doctrinā va
leat ministrare.Istos ēt fœtus, & subditos suos debet ad fugā
vitiorū docere,ad cursum bonorū operū istruere, prærupta
vitiorū,& infernaliū tormentorum ondere,& modum saltā
di,& euadendi declarare.Esa.15.Ad torrentem salicum du-
cent eos.¶ Ceruus pinguis timens pōdus corporis, latebras
quærit,& a venatorum, & a ferarū sequentia se abscōdit. qñ
10 aūt ceruus fugit,cursum non cōtinuat, sed statim respicit, &
qñ canes vel venatores appropinquauerunt, rursus præsidia
fugæ quærit.Erectis auribus vocem canum audit. Si aūt eas
submittat, periculum non præsentit.erectis.n.auribus acutè
audit,si vero ipsas submiserit,surdus fit,sicut dr per oia a Pli.
lib.8.de naturali mundi historia.ca.32. Sic verè qñ homo est
impinguatus per gratias,& virtutes, non debet se exponere
per iactantiam,& ostentationē,sed se per humilitatē abscon
dere vel celare,iuxta illud Eccl.5. Non te ventiles in omnē
ventum.Esa.26.Abscondere modicum ad momentum. Qñ
autem fugit,i.demones & peccata, q a cursum bonorū ope-
rum,pœnitentiæ.s. labores continuare actualiter est diffici-
le,ideo aliqñ debet desistere,s.aliquas consolationes tempo
rales accipiendo,ne nimium fatigetur,& qñ videt,q venato
res.i.peccata propinquant per tentationes,tunc debet iterū
fugam bonorū operū vendicare.Vnde Iob 19.Fugite a facie
gladij, qm vltor iniquitatū gladius est.Aures aūt intellectus
debet erigere,s.cupiendo & desiderando verbū Dei , & sic
latratus canum.i.insultus tentationū intelliget , & cauebit,
Si aūt aures.i.auditū verbi Dei dimiserit,tūc insultus huius
mundi nō aduertit,& incurrere poterit mortis periculū sem-
piternæ.Et iō talibus dr.Neemiæ 1.Fiant aures tuæ attentæ,
& oculi tui videntes. Vel pone q illi,q sunt pingues per car-
nalitatē,abscondunt se in latebris,s.ad exequendum luxuriæ
fœtiditatem,quia oculus adulteri obseruat caliginē. Iob 24.
Multi etiam sunt qui proponūt fugere,& vitare vitia,& pec
cata , sed quia non continuant iter suum per profectum bo-
norum operum,nec bonum propositum,sed in latratu canū
.i.in insultu tentationum delectantur, & multotiens ad pec-
cata præterita respiciunt per delectationem , ideo sæpe per-
eunt,& necantur per malum consensum,& operationē.No-
li respicere post tergum.Gen.19.Ideo Lucæ 9.Nemo mittēs
manum ad aratrum,& aspiciens retro, aptus est regno Dei.
Bonum est ergo procedere, & nō per latratus malarū sugge
stionū sistere vel tardare, quia sicut dr Prou.4.Iustorū semi-
11 ta quasi lux splendens procedit, & crescit vsq; ad perfectum
diē. ¶ Ceruus est aial ita simplex, q oēm miratur voluptatē.
vnde videns equum vel bubalū,ita visum in eū attentē figit,
q venatorem cum sagitta accedentem non aduertit,& sic sę
pe ab eo capitur,& necatur, vt dr ibidem.Sic rectē sunt sim
plices huius mundi qui qñ bubalos, & equos.i. diuites & su-
perbos vident in claritate,& prosperitate huius mūdi, mira
tur,& eos respiciunt,& attendunt,similem gloriā cupientes
& sæpe intm vacant circa status,& diuitias aliorum, q vena
tor diabolus tentationum sagittas eis inijcit,& sic per diuer
sas concupiscentias eos necat. & ideo consulitur Eccl.3. Ne
zeles gloriā,'& opes peccatoris , nescis.n.quæ futura sit eius
subuersio . Patet in pauperibus, & agricolis,qui vellent oēs
diuitias diuitum furasse,si impune posset eis cedere.¶ Ceru⁹ 11
inter aīalia hoc habet proprium,quia singulis annis cornua
sua mutat,& tunc inermis est,de die latibula quærit,& latet,
donec nouam recuperet armaturam,quandiu etiā caret cor
nibus,de nocte procedit ad pascua, non de die,ſm Plin.vbi
supra.Sed cum cornua sua crescere cæperint,tunc vt indurē
tur & fortificent,ea ad solē exsiccat, & ad arbores ea fricat.
Ceruus est hō,cuius armaturæ seu cornua,gratiæ sunt & vir
tutes. Sed pro certo ista cornua sępe perdit,quia hō per pec
catum sæpe perdit gratias,& virtutes.Septies in die cadit iu
stus Prouer.24.Et ideo qñ est inermis.i.qñ perdiderit gras,
& uirtutes,& quando viderit se debilem, & infirmum, & ad
cadendum in peccatum facilem,& procliuem,tunc non de-
bet exponere se tentationibus,quia faciliter caderet, & pe-
riret,imo debet se abscondere,fugiendo occasiones pctōrū,
quousq; virtutum recuperauerit armaturam , & tunc nocte
debet quærere pascua,quia.s.homo pęnitens semper debet,
esse in nocte.i.in obscuritate,& turbulentia cōtritionis, ama
ritudinis,& compūctionis,pęnitentiæ & afflictionis.ps.Deū
exquisiui nocte contra eū,& non sum deceptus . Sed qñ cor-
nua virtutum crescere cæperint,& renasci, tunc verè debet,
ea exponere ad calorē.i ad diuinam charitatem,vt per solis
iustitiæ influentiam fortificentur,& per perseuerantiā indu-
rentur,& ad arborem.s.crucis debet se fricare,per passionis
Christi iugem memoriam, & cōpassionem , & sic resumptis
viribus,cornibus & uirtutibus,securus contra diabolū mili
tabit,& ad ardua opera.i. apparenter & publicè properabit.
Amos 6. Nunquid in fortitudine nostra assumpsimus nobis
cornua?¶ Ceru⁹ cornua sua mutat quolibet anno vsq; ad se-
ptē annos , & semper crescit in cornu quolibet vnus ramus, 13
post annos aūt septem non crescit alius ramus,sed cornua re
nouata semper in dispositione septenarii perseuerāt, & iō vl
tra septennium nō discernitur in eis ætas per cornua, sed tm
per dentes , vt dicit Solinus, & ēt Plinius vbi supra.Sic verè
bonus hō semper debet cornua.i. virtutes , spirituales.s.ar-
maturas mutare, semper in melius renouādo.Ista ēt cornua
singulis annis.i.continuè debent crescere,& ramescere quo
usque ad septenarium.i. ad perfectionem quandam aringa-
mus.ps.Exaltabuntur cornua iusti . Debet etiam crescere in
cornibus virtutum nostrarum ramus vnus quolibet anno vs
que ad septem,quia semper debent esse plures,& plures vsq;
ad perfectionē cōpletā. Vniuersitas.n.perfectionis per septe
narium designatur,ſm Greg.in homil.Et tunc in septenario
huiōi debemus cornua nostra,s. mundi negocia pertractan-
do,& frequentando,sine mutatione, p virtutē perseuerantiæ
in statu debito conseruare.¶ Senectus ceruorū cognoscitur, 14
per dentes,vt dicit Pli.Sic verè senectus nostra spūalis.i.ma-
turitas, & honestas ad dentes.i.ad verba debet maximè ap-
parere. Vel pone de illis quorum cornua,& dignitates, & of
ficia semper crescunt,sicut sunt clerici ambitiosi, & qui non
possunt beneficijs satiari.¶ Qñ ceruus sentit pruritū in corni
bus,ipsa fricat ad arborem,sed aliqñ pp hederā,quæ ibi est,
ita illaqueatur,q non potest se eximere,& sic aliquotiens eū
venator inuenit,& occidit. Sic verè qñ homo sentiens pruri
tum malorum desideriorum,fricat cornua superbiæ suæ, &
præsumptionis ad arborē.i.ad status , & eminentias mūdia-
les,tunc inuenit ibi laqueos auaritiæ,& malarū voluptatum
a quibus non potest se eximere, sed ibi vsque ad mortem re-
manet implicatus & sic a venatore diabolo capitur,& mor-
tis æternæ iaculis vulneratur . Figura de ariete hærente cor-
nibus,& vellere Gedeonis.Gen.22.sicut alibi.Prouer.5.Ini-
quitates suæ capiunt impium,et funibus pctōrum suorū con
stringitur.¶ Cerui si fuerint castrati antequā habeāt cornua,
nunq eis nascuntur, et si postea castrati fuerint,nunq̄ eis ca-
dūt ſm Pli.vbi supra. Cornua significant superbiam,castra-
no

tio aũt significat ingressum religionis, vel emissionẽ voti ca-
stitatis. Quia ꝓ certo si iuuenis aliqs fuerit castratus per vo-
tum castitatis, & abdicationem oĩs carnalis voluptatis, túc ei
cornua superbiæ non nascuntur, sed si post adeptã superbiã,
castratus fuerit. i. ingressus religionem, vix aut nunquã statũ
superbiæ derelinquit, qa adolscẽs iuxta viã suã. &c. Prouer.
22. Istud patet de istis mendicantibus religiosis, qui quia de
castitate (quã multi eorũ violenter seruant) gloriant, iõ cor-
nua superbiæ, & præsumptionis ita seruãt, q̃ oẽs alios vilipẽ
dunt, & iõ tales præsumptuolos sæpe Deus dimittit cadere,
vt ea fragilitate propria discant alios non horrere, nec de vir
tute propria superbire. psa. Cornua peccatorum cõfringam.
¶ Ceruus serpentes odit diutissimè viuit, febres nõ sentit, qa
27 sibi medetur hoc aĩal. Sic bonus hõ debet odire serpentes. i.
detractores, qui dentibus suis. i. verbis mordacibus inuene-
nant quicquid sangũt. Susurro & bilinguis coinquinabit ani
mam suã, & ab oibus odietur. Eccl. a. Febres aũt. i. carnalem
concupiscentiam non patitur, quia sibi per pœnitentiam me
dicatur. Hora septa dimisit eum febris. Ioann. 4. Viuere autẽ
debet in statu gratiæ, & permanere diutissimè, s. per persene-
rantiam, & constantiæ firmitatẽ, quia. s. nunquam dẽt mortẽ
alicuius peccati mortalis incurrere vel sentire. Et iõ vr̃, q̃ sic
debet esse de quolibet Christiano, sicut de ceruis quibusdam
quos Alexander fecit capi, & torquibus aureis circa collũ li
gari, qui post mortem eius post centum annos viui sunt inuẽ
ti, vt dicit Pli. l. 8. c. 32. Sic verè Alexander rex regu Christus
fecit capi per prędicationẽ Apostolorum, & suã, & ceruos. i.
hoies Christianos, iuxta illud. Mittam vobis venatores mul
tos. Hie. 16. Istos ẽt ligauit torq; aurea, s. fide catholica, & sta
tutis ecclesiasticæ disciplinæ, & ideo per centum annos. i. ꝑ-
petuo sine fine debent viuere, s. per gratiam in præsenti, & ꝑ
gloriam in futuro. Rex inæternum viue. nam per centenariũ
28 qui est ꝑfectus numerus, vitę perpetuitas designantur. ¶ Cer
uus fm Arist. & Auic. non habet fel nisi in intestinis, & iõ ei⁹
intestina sunt fętida, & iõ non comedunt ea canes. Et fm eos
illi mentiuntur qui dicunt ceruos in auribus fel habere, sed
habet ibi quẽdam humiditatem similem humiditati splenis.
Ceruus est hõ sanctus cuius fel est odium vel displicentia seu
ira. Isti ergo sancti non habent fel, iram. s. vel displicentiam,
nisi in intestinis. i. nisi in uitijs, & peccatis, quia nihil eis displi
cet nisi peccatum. In auribus aũt. i. in auditu verbi Dei non
habent fel. i. displicentiam aliqualẽ, quia. s. boni viri in eo plu
rimum delectãtur. Et quia canes. i. cæteri hoies vident, q̃ cer
uus. i. vir iustus habet fel in intestinis. i. q̃ fętorem peccatorũ
odit, & fugit, ideo ipsa intestina. i. vitia & peccata debent de-
serere, & horrere, & exemplo ipsius ipsa non comedere nec
amare, iuxta illud Eccl. 21. Quasi a facie colubri fuge pecca-
29 ta. ¶ Sanguis cerui, sicut & leporis, nunquam coagulatur, cõ
tra naturam oĩum bestiarũ, sed semper liquidus manet. Nul-
lum aĩal abiicit cornua nisi ceruus, sed quia nimis sunt pon-
derosa, ideo anno quolibet mutat ea, & habet quattuor den
tes in mandibula. & masculus maiores q̃ fœmella. Ceruus ẽ
vir perfectus, cuius sanguis. i. benignitas, & affectio nunquã
coagulatur, & induratur per auaritiã, & crudelitatem, imo
semper liquidus manet, & benignus, & isti soli, s. viri perfectĩ
cornua dignitatum. s. & honorũ mundanorum, iudicaturas
& officia seculariũ potestatum, eo. s. quod nimis sunt ponde
rosa. i. periculosa, & difficilia ad regendum, ea abiiciũt, & cõ
temnunt. Soli. n. viri perfecti refugiunt dignitates, quia fm
Aug. Vix aliquis inuenitur, quin alijs præfici glorietur, & qn
illi placeat dominari. Dentes aũt eius. i. discretio debent esse
quatuor per virtutum cardinalium numerum quaternalem.
In masculis aũt. i. in prælatis requiruntur maiores dentes. i.
vna maior discretio, q̃ in fęmellis. i. imperfectis. ¶ Arist. lib. 9.
30 c. 5. dicit q̃ inter oĩa aĩalia ceruus est sapientissimus, quia iux
ta vias hominum parit, timens feras, lumẽ solis cum filijs fu
git, timet autem super omnia vocem vulpis. Per ceruum cor
nutum, & simplicem, & placidum, intelligo prælatos, episco
pos & abbates cornutos, & mitratos, qui simplices debẽt es-
se, & benigni, & sine plica alicuius falsitatis, qui vias hoĩum
. i. societatem virorum rationabilium debẽt diligere, & vias
ferarum. i. peruersorum peccatorum declinare. Prouerbi. 8.
Deliciæ meæ esse cum filijs hominum. Lumen autem solis. i.
prosperitatem mundanam debent fugere, & filios suos. i. sub
ditos ad contemptum huius luminis per exempla, & doctri
nã inuitare. Vocem aũt vulpis. i. prædicationẽm, & doctrinã
hæreticorum semper debent summopere declinarę. Et vox
eius horribilis. Apoc. 14. Vel pone q̃ Christianus debet hor
rere, & fugere vocem vulpis. i. suggestionem diabolicam, vel
prædicationem hæreticam. Vnde figura Deute. 13. vbi falsus
propheta non erat audiendus, sed continuo repellendus. Ex
pone. Non audies inquit vocem illius prophetæ aut somnia
toris. Quod ẽt põt applicari, q̃ iuuenes mulieres vocẽ vul-
pium. i. falsorũ luxuriosorum, & vetularum debẽt fugere, &
non audire, dicentes. Amos 5. Cantica lyræ tuæ non audiam.
¶ Ceruus fm Arist. cauernas densas, & strictas quærit, vbi tu 21
tius maneat, & quæ vnum solum habeant introitum, vt cum
feris melius prælietur. Qñ autem insecutus ẽ venatoribus in
uenit fluuium, si põt transnatare, per aquæ frigiditatẽ resum-
ptis viribus, euadit venatorẽ. Ceruus est bonus christianus,
qui ad illum finem vt possit melius pugnare cũ bestijs, & cũ
feris. i. cum demonibus, & tentationibus, & peccatis, debet
eligere cauernas fortes, & densas. i. perfectionem, & asperita
tẽ pœnitentiæ, & disciplinæ. & qñ a venatore diabolo, & ca-
nibus suis. i. tentationibus insequitur, & fugatur, vt. s. per pec
cata mortalia capiatur, tunc dico, q̃ debet currere vsq; ad flu
uium deuotionis vel compassionis, vel sacrę scripturæ, & ibi
dem per feruorem, & studium se immergere, vel etiam vsq;
ad fontem paradisi per cõsiderationem, & affectionem, & sic
a feruore tẽtationum refrigerabitur, & ad fugam resumptis,
viribus & virtutibus fortificabitur, & sic per istum fluuiũ vir
tutes proprias reparabit, & mortis ęternæ periculum deuita
bit. ps. Quẽadmodũ desiderat ceruus ad fontes aquarũ. &c.
¶ Ceruus qñ inuenit duas uias, & a uenatore insequitur, so- 22
let nunc vnam, nũc aliam eligere, vt per varias, & ambiguas
vineas canes possunt eius odorem perdere, vt sic possit eorũ
malitiam euitare, fm Arist. li. 8. Sic verè cum in silua mundi
huius sint duæ viæ. s. contemplatiua, & actiua, lectio & deuo
tio, non debemus vnam tñ eligere, sed de vna ad aliam nos,
transferre, vt nunc aggrediamur opus actiuè prædicãdo, &
legendo, & opera misericordię faciendo, nunc opera contẽ-
platiuè, s. nostram fragilitatem, inferni acerbitatem, cœlorũ
& beatorum fœlicitatem deuotius attendendo, vt nunc si-
mus Enoch, nunc Helias, nunc Efraim, nunc Manasses, nunc
habeamus Lyan, nũc Rachelẽ, nunc simus Marthę hospites,
nunc Mariæ, & sic insultus canum, & demonum non timebi
mus, quia cũ in nobis non senserint aliquem odorẽ vitij vel
peccati, sequi & persequi nostra vestigia non valebunt. Vnde
breuiter si persequuti sumus in vna semita seu via, ad aliã fu
giamus. Matt. 10. Cum persequentur vos in vna ciuitate, fu-
gite ad aliam. Vel pone ioculatoriè, q̃ si in semita vnius reli
gionis canes. i. detractores vel mali prælati nos persequunẽ,
fugiamus ad aliam semitã. i. ad aliã religionẽ, vt sic possimus
tranquilitatẽ aĩ reperire. Allega vt supra. ¶ Ceruus fugiens
canes, & calefactus intrat aliqñ in fluuium, vbi sita rigescit, & 23
frigescit, q̃ post modum non põt fugere, sed a canibus capit,
& necat. Sic hõ calefactus tẽtationibus qñq; currit ad fluuiũ
deliciarum mundi, & ibi intũ frigescit per indeuotionem,
& rigescit per obstinationem, q̃ non põt currere vel fugere,
vel per bona opera amplius ambulare, sed adueniente vena
tore. i. a demonibus occiditur, & necatur. Fluuius subuertit
fundamenta eorum. Iob 2. ¶ Scdm Arist. lib. 9. c. 5. & Auicẽ.
Venatio cerui sic habet fieri, qa duo venatores vadũt ad sil-
uam, vnus aũt eorum incipit sibilare, & canere, alius aũt se
ascondit, ceruus autem ad cantum delectatus, venit ad vena
torem, & dum vacat ad cantum, & delectatur, alius occul-
tus iacit venabulum, & eum occidit. Ceruus iste est hõ, qui
in silua huius mundi rectè taliter capitur, & venatur. Vena-
tor cantans est mundus, qui per falsas suggestiones amicorũ
carnalium, fallaces promissiones, multa promittendo cantat
& sibilat, quæ non reddit. In promissionibus humiliat vocẽ.
Eccle. 29. Venator occultus est diabolus, qui non vr̃, sagitta
autem est mors. Qñ ergo ceruus. i. miser homo audit in silua
ista sibilum venatoris, hoc est dictu, verba & incitamenta, &
oblectamenta amicorum, & seculãrium mundanorum, túc
vadit ad ipsum venatorem. s. ad mundum, vtpotè quia impli
cat se in actibus, & negociis mundanis, & dum delectatur in
sibilo. i. in fauore, & laude mundi, venator occultus diabo-
lus mittit ei sagittam mortis, & sic occiditur temporaliter,
& æternaliter. Sibilum auræ lenis audiuit auris mea. Iob
quarto. Ideo debemus dicere, Amos 5. Aufer a me tumul-
tum &c. Vel dic, quod ceruus est Christus, qui quando ve-

nit ad sibilum.i. ad orationē sanctorū patrum, venator alius
25 .i.populus iudaicus ipsum interfecit.¶ Licet ceruus in nemo
re saltet,& currat,tñ qñ a venatoribus capitur.lachrymatur
& mugit,ſm Arist.Sic licet superbi,& cornuti mō gaudeant
& lętentur,capti tñ a demonibus perpetuo mugient, & plo
26 rabunt.Agite nunc diuites,plorate,&c.Iacn.5.¶ Cerua diffi
ciliter parit,quod patet per incuruationē,& mugitū, & ideo
comedit dracūtium,vt a partu facilius liberetur.Sic verè q̄a
difficile est parere.i.bonum facere vel mereri,ideo dracun-
tium debemus edere.i.memoriæ passionis Christi assumere,
vt faciliter pariamus,& incuruari p humilitatē, & mugitum
emittere p orationē.Esa.2. Incuruabit̃ hō.& Iob 39. Incur-
27 nant̃ ad partū,& pariūt. loquitur de ceruabus.¶ Cerua secū-
dinā suam,quæ ſm aliquos est venenū,comedit anteq̄ ad ter
rā perueniat,& descendat.Ista secundina significat carnalem
affectionē,& cogitationē,quę quia venenosa est,antequā ad
opus emissa fuerit debemus eā deuorare.i.restringere cōsu-
28 mere,& adnihilare.¶ Cerua sentiens grauiditatem,lapidem
præciosum deuorat,cuius beneficio adiuuat̃,q̄ multum vale
re dr̃ mulierib⁹ parituris.Sic si sumus grauidati,& impregna
ti per vitia,& peccata,debemus incorporare nobis lapidē p̄-
ciosum Christum,vel lapidē p̄ciosum.i.duritiam contritio-
nis,& pondus æternorū tormentorū vel laborē pœnitentiæ
vel lapidem nostri futuri sepulchri,vel lapidē & pondus di-
uini timoris, & ipsum in ventre cōscientiæ p cōsiderationem
transglutire,quia ista est,quæ fœtū peccati p cōfessionē pare
re,& expellere,& per cōfessionē exterius effugare.Timor.n.
29 dñi expellit peccatū.Eccl.1.¶ In corde cerui ſm Constan.&
Diosc.inuenitur os visum, qđ valere creditur ad partū acce-
lerandum, & cōtra multiplices passiones,ideo in cunctis no
bilibus cōfectionibus admiscetur.Istud os est Christus,vel ti
mor Dei, qui in corde cerui.i.viri iusti inuenitur per amorē
& dilectionē,q facit mulieres.i.simplices parere bonū opus
& contra infirmitates subuenit peccatorum . Hoc nūc os ex
30 ossibus meis.Gen.2.¶ Scđm Plin. Auic.& Arist. Coagulum
cerui vel eius cornua vitæ,valent contra serpentes , & vene-
na.Sic verè coagulum.i.pietas & benignitas cerui Christi,ei⁹
ēt cornua.i.timor,rigor & austeritas qñ considerantur, libe-
rant hoiem a pctō.Ipse eſt.n.mōs coagulatus, mons pinguis.
31 ¶ Ceruus odit serpētes,ideo eos a cauernis extrahit, & qñ se
sentit infirmum,ipsos deuorat,& consumit, & sic ab infirmi
tate pristina cōualescit,sicut dicit Isid.Sic verè hō debet odi
re,& abominari serpentes.i peccata, q̄ in conscientia nostra
serpunt,quia sicut dr̃ Prou.15. Qui odit pctā,viuet.Qñ ergo
homo se sentit infirmum spiritualiter,& ad bona opera diffi
cilem atq; grauem, ipse pro certo debet serpentes.i. peccata
de cauernis cordis sui extrahere per confessionem, & ea de-
uorare,& deglutire per satisfactionem, & sic recuperabit sa
nitatem moralē,& perfectionē. Vñ ipse debet dicere de illis
serpentibus.i.peccatis i lud Amos 9.Si absconditi fuerint in
32 vertice carmeli,inde scrutans auferam eos.¶ Lachryma cerui
recollecta iuuat cardiacos.i.illos qui habēt cor tremulosum
ſm Pli. Sic verè lachryma pro peccatis emissa iuuat peccato
rē,& tremorē cordis.i.stimulū conscientiæ,& tribulationem
desperationis pacificat,& fugat.Esa.16.Inebriabo te lachry-
33 ma mea.¶ Cerui filios suos adhuc teneros occultāt.si aūt la-
tere noluerint, ipsos pedum verbere ad latendum castigant
vt dicit Solin⁹. Sic verè religiosi debent iuuenes suos in clau
stris abscondere,& a mundo abstrahere, & ad hoc ipsos ver
bo vel verbere compellere,& vrgere. Qđ bene faciunt men
dicantes,qui paruulos filios diuitū quousq; professi sint, ab-
scōdunt.Esa.16.Absconde fugientes,& vagos ne pdas.¶ Cer
34 uus vt dr̃ in libro de natura rerum,& oē aial,& etiā hō ver-
mē habet sub lingua.Sic verè multi sunt,qui sub lingua ver-
mem videntur.i.pruritum & appetitum loquendi habere,&
hoc quia vix possunt tacere,& semper appetunt loqui, cōtra
illud Iac.1.Sit ois hō velox ad audiendum, tardus autem ad
35 loquendum.¶ Ceruus delectatur in sonitu, & cantu fistula-
rū,fugit tñ & timet latratum. Sic verè nos debemus sonū di-
uinæ laudis,& bona bonorum verba diligere, latratus autē,
36 canū .i.verba detractorum fugere,& horrere.¶ Cerui audi-
to canum latratu ſm ventum ambulāt, & fugiunt vt.s.odor
cum vento recedat,ne sequentes canes ipsos possint inueni-
re.Sic ergo, & tu non curras contra ventum.i.contra flatum
& inspirationem spiritussancti,sed potius ipsum sequere . &
ſm ipsum ordina vias tuas,et sic canes inferni minus te pote
runt inuenire. Vel dic, q ventus est diabolica tentatio, ante
cuius conspectum tu debes fugere,te nō sibi proterue oppo-
nere,vel de viribus tuis præsumere,& sic poteris canes infe-
ri non timere.Vel dic,q ventus qui portat odorem infamiæ
aliorū,sunt mali relatores,balliui & accusatores, q.s.canib.
.i.malis p̄latis principibus, & iudicibus portat infamiā alio
rū.Istos igitur debet hō fugere, vel ſm ventum currere.i.vo
luntatē eorum facere, vt odor suæ infamiæ nō possit ad iudi
ces peruenire.Matth.5.Esto cōsentiens aduersario tuo,dum
es in via cum eo ne aduersarius tradat te iudici &c. Vel dic
q ventus qui portat odorē virtutum nostrarum ad alios, est
fama vel inanis gloria, quam.s.debes fugere,si tētationes & 37
morsus canum.i.demonum & malorū volueris vitare.¶ Cer
uus inueteratus haurit venenū,quo calescens currit ad fon-
tem,ibiq; satiatus cornua mutat,& resumptis viribus iuuene
scit,visum quoq; senescentem resumit,vt dicit gl.super can
tica,& super psalm.41. Sic si senectus malę consuetudinis te
turbet,& obscuritas ignorantiæ te cæcet,& pondus.&c.

De Cornu. Cap. 27.

Cornu ſm Arist.li.3.c.9.est de natura ossis,sed osse mol 1
lius,vngue & carne durius,& nō talia possunt molli-
ficari ad ignem,vt dicit idē.Plinius ēt lib.11.ca.38.di-
cit q si cera calida cornibus infundatur, ita mollifici
tur,q incidi faciliter possunt,& in diuersas partes torqueri,
ita q aial quaterna vel sena cornua habere videbit̃. Et ē cor
nu talis coloris sicut solea, ſm.s.colorē pilorū corporis aia-
lis. Vnde ſm colorem cornuū variatur color corii vel pilo-
rum.Per cornua quæ sunt corporis munimenta,intelligo p̄-
latos,qui corpus ecclesiæ habent protegere vel munire. Isti
debēt esse ossei,per conscientiæ firmitatē,duri per rigorē,&
austeritatē,molliores tñ per pietatem, & benignitatem q̄ os
sa.i.q̄ mundi duri principes & tyranni,& duriores,q̄ caro.i.
rigidiores p correctionē,fortiores & perfectiores,q̄ pecca-
tores fluidi,& carnales,vel q̄ seculares imperfecti, & imbe-
cilles.Micheæ 4.Cornu tuū ponā ferreū,& vngues tuos po-
nā æreos.Qñ aūt ista cornua.i.isti p̄lati nimis sunt duri p cru
delitatem, tūc artifex deus ponit eos in igne infirmitatis vel
tribulationis,vel adhibet ceram liquæfactæ contritionis, vel
ignem concupiscentiæ carnalis,& cupiditatis,quia.s.permit
tit eos cadere, vt.s.per considerationem fragilitatis propriæ
mollificentur per pietatem,& benignitatem, & discant aliis
misereri & ista rōne ſm Greg. dimisit dñs cadere beatū Pe-
trū,vt.s.disceret p seipsum,quæ sunt proximi sui.Eccl.31.In-
tellige quæ sunt proximi tui ex teipso.Et sic qñ per suæ consi
derationis, & vilitatis consideratonē fuerint bene resoluti,
melius in vsus,& vtilitates hoium conuertuntur.Secundum
aūt colorem cornuum.i.ſm honestatē, virtutem & pulchri-
tudinem prælatorum,color totius corporis ecclesiæ variat̃,
quia virtutes vel vitia prælatorum faciliter ad alios deferun
tur,ideo Eccl 10.Secundum iudicem ciuitatis,sic & hi q ha-
bitāt in ea.& Esa.24.& Oseæ 4.Sicut populus,sic & sacerdos.
¶ Aliquibus aialibus dantur cornua ad sui defensionem, &
ideo in capite ponuntur, vt ad resistendum promptius sint 2
parata.Et sunt cornua vt cōiter rotūda, & concaua, præter
cerui & vnicornis,qui sunt solida,& dura.Sic verè ad defen-
sionem spūalem ab hostibus spūalibus.i.a demonibus & pec
catis,dedit deus homini cornua.i.gratias & virtutes,quibus
mediantibus hostis diabolus per bona opera impugnatur,&
anima protegitur, & tuet̃, & ideo hō debet habere ista cor-
nua in capite,hoc est dictu,in principio & iuuētute, quia ab
ipsa iuuenili ætate debet virtutibus p̄muniri.Danielis 7.Ha-
bebat cornu insigne inter oculos.Ista tñ cornua dicunt con
caua,quia.s.virtutes nostræ sunt concauæ.i. fragiles atq; cas-
sæ,& de facili deficiunt,& franguntur.Hie.48.Abscissum est
cornu Moab,& brachium eius contritum est. Nisi forte fue
rimus cerui vel vnicornes.i.viri facti,stabiles & pfecti,quo-
rum virtutes sunt solidæ,durabiles,atq; fortes.¶ Aliqua aia- 3
lia abscondunt cornua sua. Vnde dicit Auicenn.q ceruus est
animal inuidum,quia quando mutat cornua.dextrum ita ab
scondit, q vix inuenitur , & hoc ſm Auicenn.ne exinde ali-
quis accipiat medicinam . Sic verè multi sunt, qui bene ha-
bent aliquod bonum, nolunt tamen ipsum aliis reuelare vel
communicare , sed celant , & abscondunt , ne scilicet sua
scientia aliis fit medela.Hoc patet de multi doctoribus, qui
nolunt publicare opera sua , sicut de diuitibus , qui diuitias
suas

suas non communicant sed abscondunt, quasi inuident sa-
4 luti animarum, & vtilitatibus aliorum. ¶ Cornua secundum
Aristo.lib.3.c.9 maiorem habent cōtinuationem cum cute,
quàm cum osse, quia quædam sunt animalia, quæ mouēt cor
nua sicut auriculas, sicut in terra quæ dr̄ Phrygia, sm Arist.
& Auicen. & talia habent Acale & tauri Indici. Vide in titu
lis suis. Charissimi per ossa interius intelligo animā, quę ha
bet substantiam durabilem atq; fortem, per cutem autem q̄
est exterius, intelligo carnem fluxibilem atq; mobilē, p cor-
nua autem, quæ de capite exeunt, intelligo desideria & affe-
ctus, quæ de corde exeunt & emanāt Dico igitur ꝙ cornua
& affectiones cordis humani magis participant cum cute, q̄
cum osse. i. magis naturaliter inclinantur ad carnem quā ad
spiritum, & potissime in multis, quia ita sunt fragiles ꝙ cor
nua sui capitis. i. desideria cordis sui continuè sunt in motu,
5 quia præcordia fatui quasi rota plaustri. eccle.33. ¶ Secundū
Arist.lib.3.c.9. & Aui. eadem est materia cornuum, vnguiū,
dentium, & solearum. s. fumus à corde resolutus, & hinc est
ꝙ quanto animal est fortioris & calidioris naturæ interius,
tanto plures fumi resoluuntur à corde, & sic habet fortiora
& maiora, dentes, soleas, cornua, & vngues. Charissimi fu-
mus iste est mala cogitatio, q de corde exit, quæ re vera cau
sat in hoīe multa vitia & peccata. Est. n. materia & causa cor
nuum superbiæ & vanitatis, vnguiū sæuitiæ & crudelitatis,
dentium iactantię & detractionis, solearum (quæ terram tā
gunt) auaritiæ & ambitionis, plumarum vanitatis & ela-
tionis, & pilorum inhonestæ conuersationis, quia breuiter,
quicquid de malo exterius in apparentia, venit ab interiori
fumo. i. ab affectione & conscientia. vnde Marci. 7. De corde
6 exeunt furta, homicidia, adulteria, & c. ¶ Secundum Arist.
ibidem nullum animal habens culmos. i. dentes magnos, ha
bet cornua, vt patet in elephantib. & in apris. Sic pro certo
illi qui habent culmos. i. verba quæ sunt dentes spirituales,
magnos per iactantiā & magniloquiū, tales dico carent cor
nib. hoc est dictu, potestate & virtute, qa vbi verba sunt plu-
rima, ibi frequenter egestas. Proue. 14. Vt communiter. n. il-
li qui plus loquuntur minus possunt. Vel dic quòd illi qui ha
bent dentes acutos & magnos. i. verba detractoria & pungi-
tiua, carent cornibus virtutū & gratiarum, quæ sunt animæ
munimenta & ornatus. Vir. n. linguosus non dirigetur.

De Crocodilo. Cap. 28.

1 Crocodilus sm Isidorum li.12. est animal quadrupes,
a croceo colore dictum, in aquis & terris valēs, qa
de die in terra, de nocte autem in aqua habitat, &
quiescit. Longitudinis est fere viginti cubitorū, den
tium & vnguium immanitate armatum, cutem habet ita du
ram, ꝙ de pcussionibus & ictibus lapidum nihil curat, oua
in terra fouet, quę masculus & fœmina vicissim fouent, sicut
etiam dicit Plin. & Solinus. Charissimi illud potest exponi
de mundi auaris, et vsurarijs & peccatorib. quia vere isti
sunt hodie rufi per malitiam, in aquis deliciarum de nocte p
luxuriam, in terris diuitiarum de die per auaritiam commo
rantes, quia de die, id est in publico, & in aperto circumeunt
nundinas, & mercantur, de nocte vero, id est in secreto oc-
culto in actibus luxuriæ, delectantur. Anima eorum in abo-
minationibus suis delectata est. Esa. vltimo. Isti habent arma
dentium idest cautelarum & malæ loquacitatis, vnguium. i.
rapinæ & crudelitatis. Patet in aduocatis & balliuis, qui ver-
bis & rapinis alios infestant. Item longitudinem habent ma-
gnam, quantum ad suam reputationem, quia. s. in longum &
diu semper credunt viuere & durare. Ibi fuit vir longissim⁹.
2. Reg. 21. Duram habent cutem. i. faciem & voluntatem p
obstinationem, intantum ꝙ non possunt molliri, cōuerti vel
penetrari per prędicationem. Hiere. 5. Indurauerunt facies
suas suprà petram, & noluerunt reuerti. In terra etiam nu-
triunt oua sua, quia. s. mundi peccatores in terra. i. in amore
terrenorum, & in bonis temporalibus nutriunt & educant
oua sua i. filios & filias, & eos exemplo suo docent esse vsu-
rarios & auaros. & hoc tam masculus quam fęmina operan-
tur, quia. s. & vir et vxor summe nituntur ꝙ filij sui & filię ad
terrena lucra & opera doceātur. In vmbra eius enutriuit ca
2 tulos Esa. 34. ¶ Quidā pisces hn̄tes pinnā serratā, et cū ea ven
tris mollitiē secantes, interimunt crocodilos. s. delphini, sm
Pli. li. 8. c. 25 quod etiā sm Senecam in naturali. quæst. Babil
lus, pfectus Aegypti se semel in ostio Nili vidisse asserit, pu-
gnam. s. crocodilorum, & delphinorum, & crocodilos victos
& sectos fugisse. Sic verè sancti qui habent pinnas serratas. i.
opera pęnitentiæ aspera, quibus mollitiem ventris. i. actus lu-
xuriæ, & gulositatis impugnant crocodilū. i. carnē interimut
& occidunt, & hmōi spinas, & pinnulas contra carnem præ-
ualent, & triumphant. Esa. 51 nunquid non percussisti super-
bum, vulnerasti draconem? ¶ Secundum Aris. & Pli. li. 8. c. 26.
Nullum animal ex tam paruo principio venit ad tantam ma
gnitudinem sicut crocodilus, quia ex ouo quasi anserino cre
scit in longitudinem 20. cubitorum. Per istum crocodilū in-
telligo balliuos, causidicos, & vsurarios, quia verè vt cōiter
tales veniunt, de paruo genere, hoc est dictu, de paupere, &
humili statu, tn̄ per suas exactiones, fraudes & rapinas, ad ma
ximam magnitudinem. i. ad magnum statum diuitiarum, &
honorum crescunt. Istud patet ad sensum, ideo isti sunt figu
rati per granum sinapis quod minus omnib. seminib. crescit
in arborem magnam, & fit maius omnib. olerib. sicut dr̄ Mar
ci. 4. Sic vere isti sunt sicut sinapis, quia faciunt rusticos flere
per excoriationes, qui cū sint naturaliter minimi. i. vilissima
plebe, tn̄ crescunt, & fiunt maiores cunctis olerib. i. cunctis vi
cinis circunstantib. ita ꝙ quandoque sub vmbra eorum. i. sub
eminentia sui status habitant aues. i. nobiles vel potentes, in-
quantum. s. dominia, & iurisdictiones acquirunt possessio eo
rum creuit in terra. Iob 1. ¶ Crocodili habēt quatuor pedes,
& voce carent, dentes habent horribiles sicut pectē, culmos 4
habēt etiam sicut aper, vt dicit idem. Sic vere peccatores ha
bent quattuor pedes. i. quadruplices affectiones. Lingua etiā
& voce laudis diuinæ carent, quia pro certo nec Deum lau-
dant, nec regratiātur de beneficiis sibi datis. Pręcepit abscin
di linguam eius. 2. Mac. 7. Dentes. n. eorum. i. crudelitas, & ra
pina cum quibus deuorant circunstantes, magni sunt & hor
ribiles, quia verè horribile est videre crudelitatem talium,
& rapinas. ideo Dan. 7. Ecce inquit bestia quarta horribilis,
& mirabilis, dentes habebat, & reliqua pedibus cōculcabat.
¶ Secundum Pli. Crocodilus multum comedit, & tandē inci 5
pit dormire, & cum dormit, venit quædam auicula dicta ibi
trochilos, in Italia rex auium, quæ habet pennas scindentes,
quæ in ventrem eius illabitur, & ipsum sicut telam perforat,
& corrodit. Aduerte tamen hic ꝙ magister de proprietatib.
rerum non videtur Plinium intellexisse, quia. s. Pli. ipse dicit,
ꝙ illa auis scalpendo facit crocodilum dormire, quod vidēs
bestia dicta ichneumon in ventrem eius illabitur, & perforat
ventrem eius, quod etiam Solinus dicere comprobatur. Sic
vere in mundo sunt aliqui qui vltra mēsuram volunt come
dere, & bibere. Vel illi multum comedunt, quia verè multos
cibos. i. multas diuitias accipiunt, & acquirunt, quia omnem
escam manducabit venter. Eccl. 36. Veruntamē qn̄ sunt bene
saturati, & pleni diuitiis, officiis, & præbendis, tunc dico inci
piunt dormire, & requiescere iuxta fluuiū. i. deliciarum, quia
tunc efficiuntur gulosi, & luxuriosi, & ad modum dormien-
tis non cogitant de futuris, & dum taliter delectantur, auicu
la venit, s. mors, quę subito in fauces eorum illabitur, & eos
deuorat, & corrodit. Vel auicula. i. diabolus, qui ipsos p mor
tem corporalem interimit, & ęternā. Figura de Iahele sicut
c. de aspide. Tales. n. dum credunt dormire, & delectari in de-
liciis acquisitis subito moriuntur. Qui cū habuerit quod cu-
pierat, possidere non poterit. Iob. 20. Vel dic per altum mo-
dum, ꝙ. s. vbi auis scalpendo. i. diabolus male suggendo, vel
adulator dulciter blandiendo, diuitem in deliciis, & diuitiis
dormire fecerit, venit ichneumon. i. mors, quæ in ipsum illa-
bitur, & occidit Iud. 4. Soporem morti socians defecit &c.
¶ Crocodilus solus inter aialia maxillam superiorē mouet, 6
inferiori immobili remanente, sm Isid. li. 12. Sic verè multi à
parte superiori. i. quantum ad Deū, & celestia mouent maxil
lā. i. verba, quia de Deo, & diuinis altè prędicant, & loquunt̄,
maxillā autē inferiorem. i. bonam operationem hic inferius
exercendo non mouent, quia. s. ipsi habent verba, & nō ope-
ra. Dicunt. n. & non faciunt. Matthei. 23. ¶ Quādo crocodilus 7
satiatus iacet iuxta fluuium Nili, quædã auicula quæ dicitur
latinè rex auiū, grecè autem secundum Plin. dicitur trochi
los, secundum Soli. volat ante os eius, quā aliquandiu à se re
pellens, tandem fauces ipsi aperit, quæ in os eius illapsa, eum
primo dulciter, et delectabiliter vnguibus scalpit, ita ꝙ mox
obdormit. & tunc auicula vētrem eius ingreditur, & eum vt
telum perforat, et corrodit, ventrē. n. habet mollem, et ideo
de facili vulneratur. Crocodilus est homo diues satiatus diui

tias

ans & prębendis, fluuius Aegypti significat delicias hoius mū
di, qoi more Aegypti ardore concupiscentiæ est adustus. Aoi
cula est diabolus vel peccatum. Qñ igitur crocodilus dioes
iacet, quiescit & delectatur iuxta fluuium Aegypti. i. iuxta de
licias & prospera huius mundi, tunc auis ista. s. pctm̄ & diabo
lus volitat ante eum per cogitationem, quam aliquādiu à se
repellit, quia. s. statim non consentit pctō, sed tandem aperit
ei os cordis. s. affectionē, & in deliberatione cogitat, & dele-
ctatur, & tunc illa auicula delectabiliter eū scalpit, quia. s. dia
bolus per falsas suggestiones proponit ei delectabilia, q̄ sunt
in peccato, & statim miser crocodilus homo obdormit. s. per
consensum, & sic intrat auis diabolus in ventrē eius. i. cōsciē
tiam, per mali operis complementum, ita q̄ cum finaliter p
petuo deuorat, & corrodit, quia etiam in damnatis remanet
corrosio, & remorsus conscientiæ. Quia. n. bomo babet mol
lem ventrē. i. mollem, & teneram voluntatē, & fragilē ad resi
stendum, ideo de facili moritur per pctm̄. Figuram pone de
Silare, & Sahele & lacte, vt supra de aspide, quia dū miser pec
cator dormit delectatur, & quietatur in peccato, temporali-
ter, & æternaliter laniatur. Cum. n. dixerint hoies, pax & secu
ritas, tunc repentinus eis superueniet interitus, & erit dolor
quasi in vtero habentis 1. ad Thess. 5. Vel dic q̄ crocodilus est
princeps, auis est adulator, quia. s. suauiter scalpit, & loquitur,
vt in ventrem. i. hospitium eius introducatur, vbi tandem in
troductus oia intestina. i. oēm possessionem rodit, surripit, &
furatur, & sic fit q̄ isti diuites cacunt, ipsi vero principes cor-
rosi, & depauperati remanent, & succumbūt. Vel si vis dic q̄
intestina familiam interiorem significant, q̄. s. tales solent infe
stando corrodere, qñ se vident in domo vel in curia ingres-
sos, & pacificè introductos fuisse. fiūt. n. accusatores, & detra
ctores, & sic sunt domus totius turbatores. Vel dic de ambi-
tiosis, qui cū ventrē ecclesiæ. i. beneficium, & officiū blandè
& adulatoriè intrant, & scalpendo superiorem gradum in ec
clesia obtinent, quo cum se receptos, & introductos viderint,
statim totum ventrem. i. totum collegium tribulant, & con-
turbant, ipsumq; receptorē suum. i. ipsum promotorē quem
primo dormire fecerant, exasperant aliquotiens, & molestāt.
Vnde Prou. 23. Ingreditur blandè, nouissimè aūt mordebit,
vt coluber, & tanquā regulus venena diffundet. Vel per cro-
codilum intelligo infernum, qui satiatus fuit, & repletus mul
tis cibis i. sanctis patrib. & prophetis, quos à principio mūdi
vorauerat, quia dilatauit infernus aiam suam, & aperuit os
suū absq; termino, & descendent fortes, & sublimes glorio-
siq; ad eum. Esa. 5. Sed pro certo rex auium. i. angelorū. s. Chri
stus, in ipsum fuit illapsus post passionē, & ipsum perforauit,
& dirupit intestina eius, q̄a. s. sanctos patres extraxit de eius
vtero. s. de limbo, vel de purgatorio, & ibi relinquit aperturā
& fracturam. i. introitum ad purgatorium, & egressum. ideo
8 Ose. 13 Ero mors tua a mors, morsus tuus ero inferne. ¶ Se-
cundum Pli. & Solinū ista belua persequitur fugiētes, fugax
tñ est contra insequentes. In hyeme absconditur, in vere ap
paret, & quādiu viuit sp̄ crescit. in aqua positus oculos habet
hebetes, in terra aūt acutè videt s̄m eosdē. Rectè talis est dia
bolus, quia verè illos qui eum fugiunt, & declinant, eius. s. po
tentiā timētis magis persequitur, illos tñ qui resistunt sibi nō
consentiendo, fugit, quia sicut dr̄ Iaco. 4. Resistite diabolo, &
fugiet à vobis. Iste in hyeme. i. in tp̄e tribulationis latet. s. à tē
tationib. cessando, quia bene scit q̄ nihil faceret. Sed in vere
.i. in tempore prosperitatis, tunc apparet. s. tentando de luxu
ria, gula &c. Et hic quamdiu viuit. i. vsq; ad diem iudicij sem-
per crescit, quia. s. corpus misticum. i. collegiom reproborū
vsq; ad diem iudicij augmentatur. ¶ Crocodilus in vere ap-
paret, & in hyeme non videtur, & s̄m Plin. io hyeme semper
ieiunat. Per crocodilū intelligo hoies diuites, & mundanos,
qui in uere. i. in tempore prosperitatis apparent, & videntur
esse amici promittentes magna, & mirabilia. Sed verè qñ ve-
nit hyems. i. tempus tribulationis, & paupertatis, pro certo
non inueniuntur, quia falsi amici, & mundani apparent, &
blandiuntur hominib in eorū prosperitate, & fugiunt in ad-
uersitate. ideo Eccl. 6. Est amicus s̄m tempus, & non perma-
nebit in tempore aduersitatis. Vel dic q̄ diuites in vere præ-
sentis vitæ apparent, in hyeme vero futura mortis non vide-
buntur, quia tunc in inferno latebūt vbi perpetuo ieiunabūt.
10 ¶ Crocodilus quamdiu viuit semper crescit s̄m Plio. Non. n.
habet limitatum augmentum, & iste in aquis habet visum he
betatum, in terra autē acute videt. Sic vere isti mundani vsu-
rarii, & auari quamdiu viount, semper crescunt. s. quātum ad
diuitias, & honores, quæ semper eis adduntur. Non. n. ponūt
terminum finem, vel limitem in diuitijs, & in statu suo, quia
semper vellent magis ac magis vsq; in infinitum crescere. In
aqua autem. i. in bonis spiritualibus parum vident per discre
tionem, sed in terra. i. in diuitiis acutè vident per mūdanam
sapientiam, & considerationem, quia filii huius seculi sapien
tiores filiis lucis. Luc. 16. Vel in vita præsenti sunt videntes, &
sapientes, vt patet in causidicis, qñ autem in aqua erunt. i. in
miseria infernali, tunc obscurabitur per ignorantiā intelle
ctus sui claritas. Mortui. n. nihil nouerunt amplius. Ecclesi. 9.
Vel pone, q̄ boni semper debent crescere quamdiu viuunt,
s̄m. s. processum, & cumulum meritorum. Fōs paruus creuit
in fluuium magnum. Hest. 10. Vel pone etiam q̄ mali semper
crescunt in malitia, quia mali homines proficiunt in peius. 2.
Tim. 3. Vel pone si vis q̄ crocodilus in aqua obscurè videt in
terra clarè, quia. s. illi qui sunt in aqua. i. in deliciis, non clarè
vident per discretionem, sed qñ sunt in terra. i. in asperitate,
& pœnitentia, tunc bene vident clarè, quid fugiendū. s. & agē
dum, quia s̄m Greg. Aduersitas oculos aperit, quos prospe-
ritas claudit. ¶ Crocodilus fugit insequentes, & persequitur 11
Fugientes s̄m Pli. Senecam, & Soli. Sic verè mundus fugit in
sequentes. s. diuites fieri cupientes, quia si sequutus fueris,
non apprehendes Eccl. 11, Fugientes autem eum, & contem
nentes insequitur, eius dignitates offerendo, & officia. Prœoc
cupat. n. quærentes se. Sap. 6. Hucusque Pli. ¶ Secundum Phi
sologum. Crocodilus si iuxta fluuium inuenerit hominem, 12
occidit eum si potest, cū occiderit, plorat ipsum, & finaliter
ipsum deuorat post ploratum. Sic vsurarii, & causidici qui p
cautelas, & malitias pugnant cōtra homines. i. contra paupe-
res iuxta fluuium mundi huius, qñ præualent contra eos. s. p
fallacias & verba sua, tunc occidit eos. i. ligando, & inuoluen
do eos in suis contractib. & tunc plorant per fictam cōpassio
nem, vt. s. eos magis extrahant, & inuoluant. Sed pro certo fi
naliter eos deuorant per exhæredationem. Figura de Ismael
Hie. 41. qui egressus in occursum virorū, incedens, & plorās
ibat, & duxit eos in ciuitatē, & occidit eos. Sic verè tales vi-
dentur esse flentes per compassionem, sed per ficta verba sua
occidunt, & exhæredant, & defraudant. Est. n. qui nequiter se
humiliat. Eccl. 18. Vel pone q̄ crocodilus est populus iudeo-
rum, qui occidit hoiem. i. Christum, sed in fine tēporū flebit
eum per contritionē, & vorabit ipsum, & sibi incorporabit
per suæ fidei susceptionē, quia in fine iudei salui fient, sicut dr̄
Leu. 26. Deo. 30. Eze. 16. Esa. 10. & 11 per totū, & s̄m Aposto
lū Ro. 11. Cum subintrauerit plenitudo gentiū tunc ois Israel
saluus fiet. Vel crocodilus est diabolus q̄ in fine habebit luc-
re de hoc q̄ homines deuorat, & seducit. Vel dic q̄ qñ homo
occidit animam suam per pctm̄, debet eam lugere per contri
tionem, & deuorare, & sibi incorporare per peccatorum iu
gem recordationem. Deuora librum, & amaricabitur vēter
tuus. Apo. 10. ¶ Dicit idem Phisologus, q̄ de fimo crocodili 13
fit vnguentum quo mulierum senum facies sophisticatur, vt
ad tempus iuuenes & pulchræ videantur, & earum rugositas
pallietur. Crocodilus est diabolus, qui fimum suum. i. hypo
crisim, & fictionem emittit, & ideo mulieres rugosę, & senes,
hoc est dictu, personę fragiles, & viles in peccatis, & vitiis an
tiquatæ, isto fimo. i. hypocrisi, & fictione illinunt vultus suos
.i. apparentiam exteriorem, ita q̄ pp̄ pulchritudinem morū
& conuersationis ipsę videntur esse iuuenes. i. fortes ad bona
opera exequenda, sed hoc est tñ vsque ad tempus, quia verè
fictio hypocritarum de facili percipitur, & eorum rugositas
declaratur. Gaudium. n. hypocritæ ad instar puncti. Iob. 20.
quia s̄m Senecā. Nihil quod simulatum, & fictum est, potest
esse diuturnum ¶ Dicit idem Philologus q̄ entydros in her 14
bis quas crocodilus comedit, se inuoluit. &c. Vide de fluuio.
Nili. c. de flumine, vel de aegypto. Enydros est quidam ser-
pens, qui duobus modis intrat in crocodilum. s. inuoluendo
se in herbis quas crocodilus comedit s̄m Phisologum, vel in
luto, & per dentes collabendo, s̄m Isid. li. 12. Et forte iste est
ichneumon de quo dicunt Pli. & Solinus q̄ tunc in vētrem
crocodili illabitur, quando ipsum dormire per scalptionem
auiculæ videt. Sic verè duobus modis intrat diabolus cor hu
manum. s. cum herbis quas homo comedit. i. cum diuitiis per
peccatum auaritiæ. Item cum luto. i. cum carnis deliciis per
luxuriam, & sic occidit hominem quem sibi intrat etc. Vide 15
de nilo. ¶ Secundum Plin. et Solin. crocodilus, quando videt
vermi-

vermibus ventrem ſuum plenum, & exinde infirmatur, aperit os quibuſdam auiculis quæ in Nili littorib. habitant, quæ in tpe æſtiuo ſubintrant eius ventrem, & vermes ibi exiſtẽtes comedũt, & ſic à vermib. belua liberatur. Iſte crocodilus magnus, horribilis, & crudelis ſignificat crudeles tyrannos, & princeps huius mundi, qui pp mala ſua opera multos habẽt vermes, i. multos remorſus in conſcientia. Per iſtas auiculas intelligo adulatores, & hiſtriones, qui in flumine mundi huius in æſtiuo tpe. i. in tempore proſperitatis volitant, & diſcurrunt. Qñ igitur crocodilus, i. princeps, & tyrannus vult extrahere vermes, & remorſus de ventre conſcientiæ. i. qñ vult, ꝙ conſcientia ſua non remordeat eum, tunc vere abmittit, & alloquitur auiculas iſtas. ſ. hiſtriones, & adulatores. qui cum roſtris ſuis. i. cum verbis adulatorijs extrahunt vermes de conſcientia eius, quia eius actus iuſtificant, & ſic faciunt ꝙ principes non faciant conſcientiã in illis de quib. primitus faciebant, quia breuiter principes hodie largas habent conſciensias, pp verba adulatorũ, qui ſunt iuxta ipſos. Eſa. 30. Loquimini nobis placentia &c. Ideo Eſa. 9. Erunt qui beatificant, ſeducentes, & qui beatificantur, præcipitati. Vel dic ꝙ nos debemus aperire os per confeſſionem ſacerdotib. auibus Chri-
16 ſti, vt inde extrahant vermes cõſcientiæ. ſ. pctã. ¶ Crocodilus ſm Solinum non habet linguam ad vociferãdum. ſed habet linguam modicam, ſicut piſces. ſ. tantummodo ad guſtandũ. Sic pro certo multi ſunt, qui non habent linguã ad vociferandum per Dei laudẽ, & gratiarũ actionem, ſed bene habẽt linguam ad guſtandum, & ad comedendum per gulã, & carnalem delectationem. Adhærere faciam linguam tuam palato tuo, & eris mutus. Eze. 3. ¶ Crocodilus ſm Solinum in aqua
17 habitãs retinet radios ſolis, & agitat ſe, & ſic fit aqua calida. Sic diabolus, qui in aquis. i. viris delicioſis habitat &c. non intelligo quid eſt hoc dictu, ideo non expoſui. Iob 42. Sub ipſo erunt radij ſolis. ¶ Crocodilus ſm Pli. & Solin. ibi, facit nidũ
18 ſuum circa Nilum, & ibi oua ſua parit, vbi quodam naturę pſagio cognoſcit nilũ anno illo nullatenus aſcẽſurum, & ſic vt ait Pli. vbi ſupra, nidus crocodili pręſagium eſt vſq; ad quem locum ſit aſcenſurus nilus anno illo. Sic verè viri iuſti, & ſancti nunquam ſtabiliuerunt ſibi mãſionem aut nidum in loco vel ſtatu vbi aquæ fluxibilis proſperitatis mundanæ attingere potuiſſent. Oua. n. affectuum ſuorum nunquam poſuerũt, niſi in ſtatu pęnitentię, vbi fluuius proſperitatis fluxibilis nõ
19 attingit. ¶ Sicut ponitur in li. de natura rerum, crocodilus ẽt corde ſublato aliquandiu viuit, quod in aĩalibus quę à corde vitam habẽt, rariſſimum inuenitur. Sic verè ſi cor. i. propriã voluntatẽ amiſerimus, vitam gratiæ pp hoc nullatenus amittemus. Vel dic ꝙ mali qui cor ſuum perdiderunt, inquãtum ipſum per mundi volutabra diſtraxerunt, nihilominus viuũt, vita. ſ. temporali. pſ. Cor meum dereliquit me. Vel dic ꝙ cor ſignificat conſtantiam &c. ſicut ſupra. Vide in tractatu de piſcibus, vbi inuenies alia. Etiam vide in titu. de ouis. c. vlt. vbi ſimiliter inuenies quędãm dicta. ſ. infra li. 13. c. 5.

De Colubro. Cap. 29.

1 Coluber dr quaſi colens vmbras, vel quaſi collabens, quia labitur dum mouetur, vt ait Papias. Coluber rutam odit, pellem deponit, lac diligentiſſimè bibit, carnes fugit, muſcas comedit, puluerẽ lingit. Tales rectè ſunt peccatores mundi, quia vmbras. i. loca obſcura diligunt, & frequentant, quia vſurarius falſum contractũ, luxurioſus carnis actum in tenebris operantur. i. in locis ſecretis, quia q male agit, odit lucem Io. 4. Iſti etiam collabuntur per diuerſa vitia, & pctã, rutam. i. pęnitentiam amaram odiunt pellẽ, i. bonam conuerſationem deponunt, lac. i. mundi delicias diligentiſſimè bibunt, & carnes. i. voluptates carnales, muſcas, & puluerem. i. mundi bona, & diuitias nihil valentia ſugunt, lingunt, diligunt & ſectantur. pſal. Inimici eius terram lingent. ¶ Coluber ceruum fugit, leonem interimit, arbores, & cauernas inhabitat, rutam odit, lac etiã diligentiſſimè bibit. Sic diabolus ceruos. i. ſimplices, & perfectos cornua virtutũ deferẽtes, & curſum bonorũ operũ exercentes. odit & fugit. Sed verè leones. i. ſuperbos, & crudeles interimit, & occidit, arbores, & cauernas. i. homines cõcauos per fraudem, & malitiã inhabitat, rutam. i. hoĩes amaros per contritionẽ odit, lac autem. i. homines delicioſos bibit, ſugit & attrahit in infernum.
2 Mel. & lac ſub lingua tua Cã. 4. ¶ Pinguedo colubri aquatici valet contra morſum crocodili, & ſi quis ſecum habuerit ſel colubri, à crocodilo nõ lędetur, contra ipſum belua nil audẽre. Iſte coluber eſt Chriſtus, qui in aqua deuotionis vel etiam tribulationis fuit nutritus, pinguedo eius eſt pietas, & dulcedo, ſel aũt eſt eius auſteritas ſeu rigor. Pinguedo igitur colubri aquatici. i. pietas Ieſu Chriſti valet contra morſum crocodili. i. contra tentationem diaboli, quia per Chriſti pietatem à tentationum, & vitiorum morſibus liberamur, quia pietas ad omnia valet. 1. ad Ti. 4. Si autem ſel eius. i. ſuum rigorẽ, & auſteritatem nobiſcum habuerimus per ſuorũ iudiciorũ iugem conſiderationem, tunc à crocodilo diabolo per pctã, & vitia non lædemur, quia ſic per Dei timorem qui exinde concipietur, vitia declinabimus, & peccata. Bene ergo cõſulitur Thre. 3. Memor eſto paupertatis meæ, abſynthij, & fellis. Vel per pinguedinem intellige ſanguinem Chriſti. & per eius ſel intellige ſel quod in Cruce potauit, quæ omnia ſunt contra peccata medicinæ. Figura de ſerpente ęneo ſuſpenſo &c. Numeri. 21. Applica de Chriſti paſſione.

Damula. vide ſupra de caprea, quod idem eſt.

Dipſas. vide ſupra. c. de aſpide, & angue.

De Dromedario genere cameli. Cap. 30.

Dromedarius eſt quoddã genus cameli, ſm Iſid. li. 12. 1
Minoris tñ eſt ſtaturæ ꝙ camelus, longe aũt velocioris motus, & curſus. Vnde dromos gręcè idem eſt qđ curſus velox latinè, centum. n. miliaria pergit vna die in Madia, & Eſſa, quę ſunt regiones trans Arabiã, vbi abundant. Et caſtrantur in iuuẽtute, vt velociores ad curſum fiãt, & ne pp fęminarum ardorem à curſu ſui itineris retardẽtur. Sic verè duo ſunt gña camelorum. i. hoim. ſ. cameli cões. i. ſeculares, & dromedarij. i. religioſi. Et iſti ſunt vel debent eſſe minores alijs per humilitatem, velocioris curſus per bonorum operum multiplicitatem, & ideo in iuuentute debẽt caſtrari per votum caſtitatis, ne. ſ. præ ardore fęminarũ moueãtur per luxuriam, & à curſu bonorum operum retardẽtur, & vt ſicut caſtrati, & caſtificati curſo bonorum exęquãtur. Cucurſor lęuis explicans vias &c. Hier. 2. ¶ Dromedarius eſt aĩal leue, velox, & mobile ſupra modum, ſed hmõi velocitatis plu- 2
ſes ſunt cauſæ ſm Pli. Vna eſt latitudo paſſus, quia tibias habet longas. Alia eſt diſpoſitio mẽbrorum, quia tibias habent graciles, & neruoſas. Alia eſt parcitas victus, quia parci ſunt cibi, quia fœno vel cortice vel dactylorum oſſib. poſt longiſſimos terrę circuitos ſunt contenti, & ſic quia non impinguãtur, ſunt leues ad motum, & curſum. Alia eſt magnitudo caloris, quia cum ſit aĩal calidiſſimum natura, ideo calor cõſumit in eo ventoſitatem, & pinguedinẽ, & non ſinit eos mole carnea onerari. Alia eſt quia caſtrantur in iuuentute, & ſic pp libidinis abſentiam minus impediuntur à curſu. Sic vere chariſſimi ſancti, & perfecti viri fuerunt, & ſunt veloces ad curſum bonorum operum exercendũ, & nos ſimiliter debemus eſſe, ſed ad hoc debent concurrere plures cauſæ. Prima eſt latitudo paſſus. i. amoris, quia vere tibias. i. affectus lõgos debemus habere, vt. ſ. non tm̃ tangamus per dilectionem illa, quæ ſunt prope nos. ſ. parentes, & amicos, imo etiam illa quę ſunt longe. ſ. inimicos, & etiam non tm̃ illa quæ tangũt tẽporalia, ſed etiam cęleſtia. Attingit à fine vſque ad finem. Sap. 8. Vſq; ad cœlos attingebat ſtans in terra. Sap. 18. Secunda cauſa eſt membrorum habitudo, quia vere crura noſtra. i. affectiones debent eſſe graciles per humilitatẽ, & neruoſę per ſenſum cõpaſſionis, & per pietatem. Item parcitas victus, quia vere nos non debemus quęrere delicias in deſerto mundi huius, ſed poſt circuitus, & labores pœnitentiæ debemus comedere ciBaria ſacræ doctrinæ. ſ. corticem ſenſus hiſtorialis, fœnũ ſenſus moralis, & oſſa dactylorum. i. ſenſus myſticos, & ſpirituales, quia qui bene vult currere, & laborare per pœnitentiam, non debet impinguari deliciis, ſed ſcientiis. ideo 2. Ti. 4. Miniſterium tuũ imple, ſobrius eſto. Alia cauſa eſt calor. i. feruor charitatis, quia ſi fuerimus feruentes per charitatem, tunc cõſumetur ventoſitas ſuperbiæ, & ſuperflua pinguedo gulæ, & luxuriæ, & ſic ponderoſitas auaritię nõ impediet curſum noſtrum. Alia aũt ratio eſt caſtratura. i. emiſſio votis caſtitatis, quia breuiter loquendo ſi fuerimus caſtrati per caſtitatẽ erimus feruentes per charitatẽ, parci per cibi abſtinentiã, lati paſſus per amicitiam, & tunc curſum laboris, & bonorũ operũ velociter exequemur. Et ſi neruoſi fuerimus per deuotionem

nem,& compassionem, tunc laborem nostrũ continuabimus
per perseuerantiam,& durationem 2.Ti.4. Bonum certamẽ
certaui,cursum consummaui,fidem seruaui.

De Dracone. Cap. 31.

DRaco ẽm Isid.li.12.rex,& maximus est serpentũ.Hic
1 in æthiopia in ipsis incendijs iugis æstus habitat de ca
uernis suis aliqñ exit,& in aerẽ fertur, & aer pp eius
impetum excitatur,& mare pp eius venenũ intume-
scit.Dentes habet magnos,& serratos,morsu, & ictu interfi-
cit,quia cauda sua durissimè percutit atq; ligat.Vnde nec ab
illo est tutus elephas corporis magnitudine,quia semitas ob
sidet per quas elephas ambulat,& ligãdo pedes eius cũ cau-
da sua ipsum compellit cadere,sed hoc non impune facit,q̃a
dum detrahit elephantem,super eũ elephas cadit,& suo pon
dere ipsum necat.Rectè talis est diabolus,quia in ęthiopia,i.
in inferno vbi sunt incendia iugis ęstus,habitat,& moratur.Sed
pro certo de cauernis illis aliqñ exit.s.ad bonos tentandos,&
ideo in aere,& in mari,i.in ecclesia, & in mundo sicut leo cir
cuit,& discurrit,& ibi tempestatem superbiæ,& feruorẽ ira-
cundiæ,luxuriæ,& auaritiæ introducit.Iob 41.Feruescere fa
ciet quasi ollam profundum maris.Et iste pro certo elephan
tem fortissimum.i.ipsos sanctos,& perfectos inuadere pręsu
mit,sicut patuit de Dauid,Sansone,& Salomone.Viri.n.san-
cti,& perfecti ab eo non sunt tuti,quia semitas religionis, &
pœnitentię,& perfectionis circuit,& eorũ pedes.i.affectiones
inuoluit,s.per malas suggestiones, & sic ad terrã.i. ad amorẽ
temporalium eos detrahit,& à statu perfectionis eos cadere
facit,& sic per peccata mortalia eos occidit.Sed hoc nõ im-
pune,quia dum eos tentat,seipsum occidit,quia.s.de hoc fina
liter acerbiter punietur.Esa.51.Percussisti superbum, vulne-
rasti draconẽ. Vel dic q̃ draco est caro &c.sicut supra. ¶ Dra
2 co ẽm Pli.li.8.c.13.cum sit maximę magnitudinis,in per flu-
mina,& mare velificat,& transfretat ad pabula meliora. Isti
etiam aliqñ decem vel vndecim per caudas se mutuo cõple-
ctuntur,vt sic tutius per mare circumeant,& natauant.Sunt
autem dracones ẽm Isid.cristati quibusdam fistulis,quib.ven
tum attrahunt.Linguam habent venenosam, & ideo morsu,
& ictu vulnerant quos inuadunt.Tales sunt rectè vsurarii,&
auari,& ballini,& generaliter oẽs mali, quia isti ad modum
draconis sunt sitibundi per auaritiam,cristati seu mitrati per
dignitates,& eminentiam, quia.s.multi mali occupant hodie
mitras.i.officia,& dignitates. Tolle cydarim, & pone coro-
nam.Eze.21.Et sic attrahunt ventum.s.vanæ laudis per super
biam.Hie.14.Attraxerunt ventũ quasi dracones. Isti habent
linguam venenosam,quia verè eorum lingua, & verba p pal
liationes,& blanditias inuenenant pauperes, & defraudant,
quia eis multa promittunt,vt eos attrahant ad contractus,si-
cut patet in aduocatis,quorum linguæ aliis sunt venena,& iõ
morsu suggestionis,& ictu inuasionis pauperes ab eis infestã
tur.ps.Venenũ aspidum sub labiis eorum. Isti etiam per cau-
das mutuo se coniũgunt, quia verè tales peruersi hodie sunt
coniuncti,confederati,& conglobati,quia vnus aliũ sustinet
& tuetur.Illud patet in causidicis,& balliuis,qui vidẽtur oẽs
esse vnum,& in vnum per malam societatem,& concordiam
contra oẽs alios sunt cõiuncti.Congregati sunt, conuenerũt
in vnum.Ideo Iob.41.Vna vni coniungitur. Et ad hoc isti aua
ri,& tyranni sunt coniuncti,vt sic per mare diuitiarum & per
flumium deliciarum transeant ad pabula meliora i. ad bona
temporalia,& beneficia,& officia pinguiora. Vnde videntur
dicere illud Prou.1.Marsupium sit vnum omnium nostrum.
ideo de tali connexione malorum possunt dicere pauperes.
Congregatæ sunt aduersum nos gentes,vt auferant nos. Vel
pone de demonib.qui in mari huius mundi contra bonos in
uicem sunt coniuncti.¶ Secundum Pli. ibidem inter elephan
tem,& draconem perpetua est dimicatio. Nam Draco cum
3 cauda sua ligat pedes elephantis,& facit eum cadere,& occi
dit.Sic verè inter dracones sitibundos,superbos.s.& auaros,
vsurarios,& aduocatos,& elephãtem hirsutum, & villosum
.i.diuites agricolas qui habent magnum vellus diuitiarũ, est
perpetua pugna,nam istos per falsitates suas, & p fraudes,&
cautelas in suis malis contractib.alligant,& inuoluunt,& sic
eos ad terram,i.ad paupertatem deprimũt,detrahunt,& de-
ducũt. Nam cum cauda malitiosæ calliditatis tales inuoluũt
pauperes vicinos.Sed sicut draco interficitur pp casum ele-
phantis,sic pp casum,& dèpressionem pauperum pereũt spi
ritualiter oppressores.Allega vt supra.Figura Apoc. 12.vbi
draco insidiabatur mulieri in partu eius &c. ¶ Causa quare 4
draco inuadit elephantem,est ẽm Pli.& Isid. quia draco ha-
bet maximum calorem innatum, & ideo cũ sanguis elephan
tis sit frigidus, cupit draco eum bibere ad ardorem suum tẽ
perandum,& ideo contra eum pugnat. Vnde dicit Pli. li.eo.
c.12.q̃ aliqñ draco ascendit super magnum arborẽ,& subito
salit super elephãtem,& ipsum mordet,& sanguinem eius su
git,& sic debilitatus elephas pp defectum sanguinis cadit,&
draconem sub se opprimit, & sic dum à dracone occiditur,
suum interficit occisorem.Per draconem qui ẽm Isid. est ma
ximus serpentum,intelligo prælatos,per elephantem autem,
quod est animal simplex,& benignum, intelligo subditos eo
rundem.sed vere inter istos est perpetua pugna, quia draco-
nes.i.superiores per rapinas,& exactiones pugnãt cõtra sub-
ditos, & elephantes.i. subditi pugnant similiter contra eos
murmurando.conquerendo,& maledicendo.Manasses vora
bit Effraim,& Effraim Manassen.Esa.9.& Esai.19.Cõcurrere
faciam Aegyptios aduersus Aegyptios.Secundum.n.Senecã
ista duo simul Deus posuit,odium & regnum. Sed pro certo
causa quare isti dracones impetunt elephantem, est, quia cũ
ipsi sint feruentissimi per auaritiam,& crudelitatem,ideo san
guinem elephantis.i.substantias temporales pauperum sub-
ditorum cupiunt.ideo Nume.23.Non accubabit leo donec
rapuerit prædam,& occisorum sanguinem bibat.Et ideo qñ
isti dracones sunt in aliqua arbore alta i.in eminentia digni-
tatis,officio & iudicatura vel prælatione tũc insiliunt in ele
phantem.i.in subditus,mordent eos crudeliter impetẽdo,&
sugunt sanguinem eorum i.substantiam temporalem,quę da
ta est eis ad subsidium vitæ,& necessitatis,s.per exactiones et
rapinas,emendas,et vexationes, et sic debilitantur per pau-
pertatem,et cadunt.s.a statu suo vsq; ad terram.i.ad status vi
litatem,et moriũtur per famæ,et honoris perditionem.Esai.
3.Populum meum exactores sui spoliauerũt.Et Esa.59. Qui
recessit à malo,prędę patuit.Veruntamen dum isti dracones
subditos suos opprimunt depauperando,et excoriando,ipsi
similiter opprimuntur etiam temporaliter,quia non pñt esse
diuites,si subditi sint pauperes,et spiritualiter,quia exinde p
dunt gratias,et virtutes,et æternaliter, quia exinde mortem
accipiunt sempiternam.ideo Ezec.25.Interficiam interfecto-
res tuos,et Hier.20.Omnes prædatores tuos dabo in prædã.
Et sicut draco habitat in fluminib. et ab æthiopibus mandu-
catur, sic isti in fluuio diuitiarum,et deliciarum habitant, et
à demonibus comedentur, Et ideo tales dracones bene fue-
runt figurati Ezec.38. vbi dr̃.Draco inquit magne qui cubas
in medio fluminum,ecce ego ponam frenum in maxillis tuis
et adhærere faciam omnes pisces tuos squamis tuis,et extra-
ham te de fluminibus tuis, et proiiciam te in desertũ bestiis
terræ,et auibus cœli,et dabo te ad deuorãdum,et pisces tuos
qui tecum sunt.Sic verè isti qui in fluminib. deliciarum habi
tant,et pisces eorum.i.balliui, et officiales in desertum infer
ni proiicientur,et à bestiis,et auib.i. demonibus vorabũtur.
vide de Nilo vbi ponitur hæc figura. Vel dic q̃ causa quare
demon impetit hominem,est vt auferat sibi sanguinem.i.de-
uotionem,et compassionem Christi.Vel dic q̃ draco,qui oc
cidens elephantem,et occidit seipsum,est demon,qui dũ oc-
cidit.i.occidi procurauit elephãtem,i. Christum,et eius san-
guinem extrahit per passionẽ,ab eo cadẽte per mortem fuit
oppressus,quia Christus mortuus draconem diabolũ interfe
cit.Figura.1.Mac.7.vbi Eleazar occidens elephantẽ vbi erat
rex casu eius occisus est sic demõ occidẽdo humanitatẽ vbi
erat rex.i.filius Dei,occisus est introrsus casus eius etc. et de
hoc Eccl.28.Facienti nequissimum consilium super eum de-
uoluetur,et nesciet vnde adueniet ei. Tales etiam fuerunt iu
dęi,qui dum Christum fecerunt cadere per mortẽ ne regnũ
perderent,exinde fuerũt perditi,et destructi. Ideo de lapide
reprobato dr̃ Matt.21. Super quem vero ceciderit, conteret
eum.¶ Secundum Hier.in glo.Hier.14. Draco propter maxi
mum calorem est animal sitibundum,intantum,q̃ vix potest 5
aqua satiari,et ideo aperit os vento,vt sic extinguat ardorem
suũ.Vnde cum videt naues in mari,volat ad velum nauis,vt
sic ardor suus per ventum qui ibi flat,temperatur,ita q̃ pro-
pter impetum suum,et propter eius pondus nauem qñq; de
trahit, et subuertit, quod vidẽtes nautæ, et hoc ex tumore
aquæ cognoscentes,deponunt velũ,et sic periculum euadũt.

Charissimi per nauem in mari intelligo religionē vel eccle-
siam in mundo fluctuantem, per velum altum intelligo offi-
cium dignitatis. vbi ventus vanæ laudis, & superbiæ solet fle
re. per draconē intelligo religiosum vel clericū ambitiosum,
qui calore cupiditatis æstuans, sitim auaritiæ patitur, & ardo
rem. Draco igitur, i. clericus ambitiosus, cuius est tanta sitis
auaritiæ, q aquis. i. diuitiis, & deliciis non pōt refrigerari vel
satiari, os. s. cordis sui aperit vento. i. vanæ gloriæ, vt. s. per eā
recreetur, eā. s. appetēdo, & desiderando. Vnde dr̄ illud Hie.
22. Oēs pastores tuos pascet ventus. Et ideo in naui ecclesiæ
positus vel religionis, volat ad velum, ambit. i. ad principatū,
& dignitatē, appetit & quærit esse episcopus, abbas & præla
tus, & hoc non vt proficiat ecclesiæ, sed vt vēto inanis gloriæ
satietur, quia sicut videmus, clerici & religiosi nō possunt sa-
tiari aquis i. diuitiis, officiis, beneficiis, & præbendis, nisi etiā
velum obtinuerint prælaturæ, vt ventū attrahāt vanæ laudis.
Ideo Hie. 14. Onagri steterunt in rupib. attraxerunt ventum
quasi dracones. Et ideo pro certo sæpe accidit q impetu suæ
superbiæ nauē Ecclesiæ vel religionis destruūt, & subuertūt,
quia sicut videmus, per multū prælatū tota ecclesia, & quan
tum ad tpalia, & quantum ad spūalia dissipatur, qui regnanti
bus impiis ruinæ hoīm. Prou. 28. Vel pone q velum significat
malum prælatum, qui super malum. i. in altitudine dignitatis
in naui ecclesiæ positus, flatu ventorū. s. iactantiæ, & superbię
fatigatur contra illud Ecc. 5. non te extollas in oēm ventum.
Qn̄ ergo draco. i. diabolus vidit hmōi velū ventilatum, & ela
tum, volat ad eum per malas suggestiones, s. incitando ad ra
pinas, pompas, & crudelitates, & sic malus subuertitur & tē-
poraliter, & spiritualiter, nisi tale velū. i. talis prælatus ab his,
qui in naui sunt deponatur, & à malo. i. à statu dignitatis infe
6 rius deprimatur. Qūo erigitur, ita & deponetur. Num. 2. ¶ Se
cundum Solinum Aethiopes vtuntur sanguine draconis cō-
tra feruorem æstus, ipsum aūt draconem māducant, quia cū
non habeat venenum nisi in felle, & in lingua, sed & linguam
ei amputant, & sic separato veneno, corpore reliquo vtūtur
in cibo, & medicina. Draco est peccator, sanguis eius mors,
& vindicta facta de eo, fel eius est pctm̄ occultū, lingua eius
significat peccata aperta, & maximè in loquutione. Aethio-
pes ergo. i. viri iusti feruore tribulationum denigrati contra
feruorē concupiscentiæ, & auaritiæ debent vti sanguine dra
conis. i. morte diuitum peccatorum, considerando eorū mor
tem, quæ cōiter mala est. ps. Manus suas lauabit iustus in san-
guine peccatoris. Ipsos aūt dracones debent comedere, & si
bi incorporare per dilectionem, felle tū, & lingua venenosis
amotis. i. eorum culpis, & vitijs prætermissis, quia naturā de-
bemus diligere, non pctā, & odire vitia non naturam. & hoc
est perfectum odium, de quo dicit Dauid: Perfecto odio ode
ram illos. vbi Cassiodorus Perfectum odium est odire vitiū,
non personam. Vel pone q æthiopes. i. demones comedunt
dracones. i. peccatores. psal. Contribulasti capita draconis,
7 dedisti eū in escā. &c. ¶ Draco s̄m Solinum, & Plin. habet tm̄
fel, & linguam venenosam, & ideo dicit Pli. q lingua eius sp
erigitur in venenum, ita q qnq venenum ex calore inflam
mat aerem, intantum q vr̄ spirare ignem, spirādo autem qn̄-
que flatum contagiosum emittit, ex quo aer corrūpit, & mor
bus inde pestilens generatur. Sic verè sunt multi qui sunt ve-
nenosi in felle. i. quantū ad iracundiam, in lingua quātum ad
detractionem, & adulationem. Vnde pp venenū malitiæ suę
lingua eorum sp erigitur, & mouetur. s. loquendo, detrahen-
do, infamando. comminando, & iniuriando, & ideo sæpe ac-
cidit q aer. i. bona societas pp venenum hmōi malæ linguæ
inflammatur per iram. contentionem, & discordiam, & furo-
rem. Lingua. n. tertia multos cōmouit. Eccl. Ideo Hie. 11. Ad
vocem loquelæ grandis exarsit ignis. Eccles. 20. Apertio oris
eius inflammatio. Tales. n. ab ore suo emittunt flatū veneno-
sum. i. verba detractionis, & murmurationis, quę alus sunt ve
nena. s. illis de quibus loquuntur, & sic exinde corrumpitur
aer. i. tota vicinia, & tota societas. s. credendo verbis istis, &
inde morbus pestilens. i. ira & odium, diuisio & dissensio ge-
nerantur. Iac. 3. Lingua ignis est, & vniuersitas iniquitatis, cō-
stituitur in membris vestris. Vel per draconē intellige luxu-
riosos, & maximè vetulas macquerelas, quorū verba, & sug-
gestiones tanquam flammea, & venenosa aerem. i. bonas per
sonas per suggestionem luxuriæ inuenenant, & inflammant.
Eloquium eius quasi ignis exardescit. Figura Apo. 12. de dra
cone qui emisit fluuium vt extraheret mulierē. Sic tales emit
tunt fluuium. i. dulcia verba, vt mulieres attrahant ad pecca-
tū. Vel draco est diabolus, cuius flatus, & lingua. i. fallax sug-
gestio aerem. i. bonas personas inflammant per tentationes,
inuenenant per consensum, & occidunt per operationem, &
inde morbus pestilens. i. peccatorū multiplicitas generatur.
Figura Apo. 9. vbi apertus est puteus abyssi, & exiuit fumus
sicut fornacis magnæ, & obscuratus est sol. & aer de fumo pu
tei. Sic verè qn̄ os talis putei vel draconis. s. luxuriosi, detra-
ctoris vel leonis aperitur per loquutionem, exit inde fumus
infamiæ, luxuriæ, & suggestionis, sicut fornacis, & sic obscu-
ratur. i. inflammatur ipse sol. i. bona persona. & aer. i. tota au-
diens societas deprauatur. s. de eo male iudicando, & æstimā-
do. ideo Iac. 3. Lingua modicum membrum est, & magna cō
mouet. Nigræ fiunt facies eorū de fumo qui in domo sit Ba-
ruch. 6. ¶ Draco est aial sitibundum, ita q pp maximum fer- 8
uorem, aerem dr̄ inflammare. In mari, in fluminib. in terra. i.
in speluncis habitat, & antris, raro dormit, imo fere semper
vigilat, aues & bestias comedit, acutissimum habet visum, q a
à remotissimis rupibus videt prædam, morsu & ictu pugnat.
Re vera charissimi talis draco est raptor, vsurarius vel aua-
rus, quia vere tales sunt hodie ita feruidi per auaritiam, & ra
pinam, & sæuitiam, quod totus aer. i. tota circumiacens patria
ab eis inflammatur, conturbatur, & depauperatur. Illi igitur
habitant in mari. i. in diuitiis, & in fluminib. i. in deliciis acutè
vident in malitiis, sp vigilant in astutiis, aues & bestias. i. bo-
nos, & malos deuorant per crudelitates, à longe contemplan
tur prædam per falsas subtilitates: dico igitur q ista habitant
in flumine deliciarū. Vnde Eze. 29. Draco magne qui cubas
in medio fluminū. Itē dico q isti raro dormiunt. s. pp nimiā
sollicitudinem. Eccl. 5. Saturitas diuitis non sinit eum dormi
se. Item videre acutè dicuntur, quia. s. optimè sciunt cogno-
scere lucrum, & commodum suum. ps. Oculi eius in paupe-
rem respiciunt, insidiatur in abscondito, quasi leo in speluca
sua. ¶ Draco in mari, & in fluminib. habitat, & i antris, & iste 9
ēt morsu, & ictu lædit, & quod mormorderit, occidit, oculis,
aurib. & narib. aialiū summè cupit nocere. Aures. n. solet ab
elephante cū protuuscide defendi non psit. Vnde dicit Pli. q
ita lædit elephantem in oculis, & in ore, q qnq inueniūtur
elephantes cęci, & non psit manducare, & iden moriūtur. Si
cut ēt dicit Pli. li. 8. dracones in ponte existentes superuolā-
tes aues quāuis altè, & celeriter, haustu detrahunt, & detra-
ctas absorbent, & consumunt. Rectē charissimi iste draco est
diabolus, qui in mari tumultuoso. i. in superbis, in fluminibus
. i. in luxuriosis vel deliciosis, in terras. i. in cupidis, & auaris
habitat, & quiescit. Draco magne qui cubas &c. vt supra. Iō
Iob 40. Sub vmbra dormit in secreto calami, in locis humen
tib. Iste ēt morsu. i. tentatione, & suggestione, ictu, hoc est di-
ctu inuasione, & tribulatione pugnat. s. contra hoies, & sum-
mè cupit lædere oculum. i. finem, & nares. i. deuotionē, per q
videmus, & odoramus spūalia, & æterna. Et ideo multi sunt
hodie elephantes. i. diuites pctōres, qui cęci sunt, & oculis ca
rentes. i. debita fide, & discretione, læsi sunt ēt in aure. i. in au
ditu, ita q cibum aię s. verbum Dei nolunt recipere vel audi
re, & ideo pp defectum cibi moriuntur spūaliter. Illud patet
quia cęci sunt in spiritualib. & nolunt audire sermones. Hie.
22. Dixisti, non audiam. & 6. c. Incircūcisæ sunt aures tuę &c.
Pisces etiam. i. hoies deliciosi qui à dracone diabolo per ten
tationem mordentur, per pctā, & vitia moriūtur. Aues vero
. i. superbia ab ipso finaliter in mare inferni detrahūtur, & ab
eo deuorantur. Esa. 14. Detracta est ad inferos superbia tua.
Vel dic q draco est diabolus siue caro, quia pro certo nullus
est hodie ita auis volans. i. ita vir contemplatiuus vel scienti
ficus, quin haustu. i. suggestione huius draconis possit ad pec
catum detrahi, & ad amorem mundi, & ad negocia secularia
& etiam ad infernum finaliter inclinari. Esai. 14. Qūo cecidi-
sti lucifer? &c. detracta est ad inferos superbia tua. Vide ibi.
¶ Secundum Arist. li. 8. c. 20. Illi dracones sunt maximè vene-
nosi, qui cibos comedunt venenosos, vtpote scorpiones, quia 10
contra eorum venenum vix remediū inuenitur. Sic vere de-
tractores qui comedunt cibos venenosos. i. qui in aliorū vi-
tiis, & pctis delectantur, inquantum ea per detractionē sibi
incorporant, et māducant, tales dico pessimi sunt, et veneno
si, quia contra eorum percussiones. i. detractiones, et infama
tiones vix remedium inuenitur, quia vix aut nūquam potest
fama aliorum q̄ auferunt, integrari. Insanabilis fractura tua,
pessima plaga tua. Hier. 30. et Hier. 46. Frustra multiplicab

medis

11 medicinam,sanitas non erit tibi.&c.¶Quãuis draco sit vene
nosus,habet tñ in se multa vtilia. Vnde dicit Pli.q adeps dra
conis valet contra venenosa,& cũ melle sumptus vel apposi
tus curat caliginem oculorum. Sic vere non est aliquis dra-
co.i.aliquis peccator ita venenosus quin in se habeat aliquid
boni,quia multi habent adipem pietatis,& benignitatis, qui
venenis obuiat peccatorum.Fel etiam eorum.i.ira & inuasio
valet iustis qñ eis infertur,quia.s.oculum mentis suæ abster-
git,& clarificat,inquantum albuginem carnalitatis ab eis ab
strahit,& corrodit.Vtilitati.n.bonorum militat prauitas re-
12 proborum,sm Greg.¶Secundum Solin.c.de Aethiopia ve-
ris draconib.ora sunt parua, & ad morsum non dehiscentia,
quippe(inquit)nõ in dentib.habét vim,sed in caudis,& ictu
potius q̃ rictu nocent.Per caudam intelligo malitiam,& per
dentes detractionem,& per nos loquutionem,quia pro cer-
to veri dracones.i.illi qui sunt ꝓprie malitiosi,& iniqui , ora
habent parua,quia.s.parum loquuntur , & parum mordent,
quia.s.parum de aliis per detractionem obloquũtur, caudas
tñ habent magnas,inquantum magnas malitias exequuntur.
Tales ergo magis nocent ictu quam rictu,verbere quam ver
bo,opere quàm sermone,cauda quàm lingua,finali sequitia,&
malitia quàm verbali detractione,& iactantia.Vnde Seneca.
Nocere nescit qui se nocere iactat.

De Eale. Cap. 32.

EAle*dr esse quædã fera in Asia,vel in India , quæ habet
1 cornua mobilia sicut aures.Vnde qñ pugnat,vnũ exté
dit q acuit ad pugnam,aliud aũt vertit retro , quasi ei
parcens,vt si aliud hebetatum fuerit in pugnando,illo
postmodum possit vti.sicut dicit Isid.in li.suo. Plin.aũt.l.8.c.
2 .dicit illi inesse colorem nigrum vel fuluum, & cornua cu
bitalia,vt supra,& est ad quantitatem equi fluuialis.Duo cor
nua in prælato significant duplicem rigorem, & austeritaté,
verbalem.s.& realẽ.Qñ igitur eale.i.prælatus pugnat contra
subditos,ipsos corrigendo,& castigandò,ipse pro certo de-
bet primo vti vno cornu tñ.s.increpatione verbali , & aliud
cornu.s.punitionem realem debet suspendere,& flectere,iux
ta illud:Producite verba,suspẽdite verbera.Sed pro certo si
istud nõ suffecerit,& si hoiem ita dyscolum inuenerit, q cor
nu primum.i.correctio verbalis nihil valeat, debet adhibere
aliud cornu.s.duram correctioné,realem punitionem,& tri-
bulationem,vt sic qui verbis non emédatur,verberibus cor-
rigatur.sicut.n.dr Prou.29. Seruus verbis nõ potest erudiri.
Ideo dicat prælatus talib.obstinatis.illud Eze.20.In brachio
extento,& furore effuso regnabo super vos.Istud etiam facit
Deus,quia qñ videt q homo non vult corrigi per verba scri
pturæ,& prædicatorum, ipse pro certo subito adhibet aliud
cornu.i.fortem tribulationem,mortem subitam &c.quæ pri
mitus suspendere videbatur.Vel dic q cornua cum quib.ty-
ranni pugnant contra pauperes, sunt balliui , qui alternatim
eius vtuntur,& nunc vno,nũc alio præliantur . Itẽ dic de sti-
pendiariis.Idem dic de iniquis,qui sunt cornua diaboli,& iõ
ipsis alternatim vtitur contra bonos. Vel dic q cornua dia-
boli sunt tentationes,quarum nunc vna nunc alia præliatur.

De Equo. Cap. 33.

EQuus ab æquatione dr,eo q pares ęquẽtur ad cursus.
1 Caballus etiam dr à cauo pede,quia cauum habet pe-
dem,quod alia aialia non habent,& pressa vngula ter
tam cauat,sm Isid.li. 12. Sonipes etiam dr,à sono pe-
dum.Proprietas aũt equorú est,quia exultant in campis,odo
rantur bellum,sono tubæ excitantur ad prælium,voce accen
si prouocantur ad cursum,dolent cum victi fuerint,gaudent
cum vicerint. Rectè tales debent esse boni christiani, & ma-
ximè religiosi,quia verè inuicem debent æquari,& pacificari
per concordiæ vnitatem,non diuidi per discordiá,& partia-
litatem. Vnde 1.Para.24.Tam maiores q̃ minores omnes sors
æqualiter diuidebat.Pedes etiá.i.affectus debent habere ca-
uos,hoc est dictu,humiles, & vacuos per voluntariá pauper
tatem,quia terram.i.bona temporalia debét cauere, & proii
cere per contemptum,& cum pedib.i.cum affectionib. debẽt
facere sonum gratiarum actionum. Isti etiam in campo cer-
taminis huius mundi debent spiritualiter exultare.ps.Exulta
uit vt gigas ad currendam viam.Et bellum tentationum , &
vitiorum debent odorare,sentire,& præuidere per dilectio
nem,& sono tubæ.i.verbis prędicationis vel diuinæ scriptu-
rę,& spiritualis informationis ad dimicandú,& resistendum
viriliter excitati.Procul odoratur bellum.Iob 39.Et qñ voce
.i.dulci monitione accenduntur per dilectionem,túc ad cur
sum bonorum operum debent celeriter prouocati. Hie. 11.
Ad vocem loquelæ grádis exarsit ignis.Quia boni magis fa
ciunt per dulcem monitionem, q̃ mali per duram correctio
né.Aia mea liquefacta est vt dilectus meus loquutus est. Cã.
5.Isti etiam gaudent cum vicerint.s.tentationes,& tribulatio
nes,quia exultant victores capta præda.Esa.9.Si aũt victi fue
rint,& à diabolo separati,tunc dolent per contritioné, spi-
rant per confessionem,plorant,& gemunt per pœnitentiam
& satisfactionem.Esa.33.Angeli pacis amaré flebũt.¶Equus 2
cognoscit dñm suum,& sunt aliqui qui alium sessorem præ-
ter dñm proprium non admittunt,sicut exemplificat. Solin.
de equo Iulii Cesaris,& de equo Alexandri,& etiam Pli. idé
dicit.li.8.c.42.vbi addit q Bucephalus equus Alexandri nul
lum alium admittebat,imo dum in obsidione.Thebarú vul-
neratus esset dictus equus, non sustinuit tñ q Alexander in
equum alium se mutaret.De equo aũt Iulii dicũt idem. Pli.
& Soli. q pedes anteriores ad similitudinem hois habebat,
quod etiam ostẽdit eius effigies ante Veneris ædé.¶Equi de
morte dñi sui lachrymantur,quia lachrymari,& affectum do 3
loris se sentire more hominum dicuntur, & viuunt longo té
pore.s.quinquaginta annis,vt dicit Isid.Vnde etiam iam Pli.
q̃ Soli.dicunt idem,addentes q repertus est equus annis.75.
vixisse:Rectè sic debent boni,& iusti esse,quia veré dñm suũ
Christum debent diligere, & eum per fidem cognoscere, &
alium sessorem.s.mundum vel diabolum non admittere per
malam credentiam vel per amorem,quia nihil debet homo
diligere vel credere præter Deum,nisi forte ad eius amorem
& finem alia ordinando.Ioan.10.Oues illum sequuntur,quia
sciunt vocem eius,alienum autem non sequuntur, sed fugiũt
ab eo.De morte aũt dñi sui Christi debent lachrimari per cõ
passionem,& longo tpe viuere per perseuerantiam, & dura
tionem.Longitudo dierum in dextera eius.Prou.3.& maxi
mè per quinquaginta annos.i.vsquequo apprehendant iubi
læum æternæ redemptionis,& requiei,quia qui viuit,& cre-
dit in me,non morietur in æternum.Ioan.11. Vnde Eccl.38.
Dies Israel innumerabiles.Vel allega de bonis subditis,& va
sallis,qui proprium dominum debent diligere, & recogno-
scere,& de eius morte dolere, & nullum alium per proditio-
nem aduocare.Eccl.38. Fili super mortuum produc lachry-
mas.¶Equus est aial lætum , & eius lætitia seu tristitia finem 4
prælii præsagit,& euentú. Sic veré boni qui gaudent in dño
per suam spiritualem lętitiam euentum, & victoriam plu vi-
tiorú,& triumphú perpetuú affuturú significant . Illi aũt qui
sunt tristes,& turbulenti per iras,discordias,& rãcores,tales
dico significant damnú,& casum sibi in inferno finaliter affu
turú de certamine mundi,quia sicut bonorum lętitia vitá,sic
malorú tristitia significat mortem.2.Corin.7.Seculi tristitia
mortem operatur,& prou.16.In hilaritate vultus regis vita.
¶In equis sm Isid.li.12.attenduntur quattuor.s.pulcbritudo,
forma,meritum,color.Forma aũt.i. dispositio boni equi est, 5
q habeat corpus validum,musculosum,& robustum,pectus
latum,latera,longa,ventrem substrictú,staturam altam, clu-
nes rotundos,pedem siccú,vngulam concauam,& solidã.Re
ctè talis debet esse dispositio aiæ vel prælati , quia debet esse
fortis,& robustus per constãtiam,lati pectoris per charitaté,
substricti uentris per castitaté,staturæ altæ per cõtéplationis
uel perfectionis sublimitatem,clunium rotundorú per obe
dientiam,pedis sicci.i. affectus puri per conscientiæ mundi-
tiam. Vngulam autem.i.finem vitæ debet habere concauam
per humilitatem,solidam per perseuerantiæ firmitaté. Vngu 6
læ equorú eius vt silex. Esa.5. pulchritudo equorú sm Isido.
ibidé attéditur,ut sit caput exiguum,& siccum,aures paruæ,
& acutæ,oculi magni,nares patulæ, erecta ceruix , coma , &
cauda depressa,& multis pilis ornata. Sic uere talis dét esse
pulchritudo plati uel uiri iusti , quia captus eius.i.principiú
& iuuentus debet esse exiguum per humilitatem,macrú per
abstinentiæ parcitaté,siccú per continentiæ puritatem, quia
ab ipso principio,& à capite iuuentutis debet esse hõ humi-
lis,abstinés,& pudicus.Iste debet habere aures.i.auditú, bre
ues.s.quantú ad detractores,& uaniloquia audiéda.Aures ét
eius debent esse acutæ,i.diligéter ad audiendú uerbum dei,

& ad

& ad inquirendum ea quæ sunt necessaria ad salutem, & cogi
tandum causatum veritaté. Ita paruum audietis, vt magnum
Deu. 1. Audi tacens simul, & quærens. Eccl. 32. Itẽ debet ha
bere aĩa vel prælatus oculos magnos per discretionem, nares
patulas per deuotionem, ceruicẽ. i. intentionẽ erectã per æter
norum contemplationem. Respicite. s. per discretionẽ, leua-
te capita vestra per æternorum affectionẽ. Lu. 21. Debet etiã
habere capillos. i. virtutes, & hoc in collo, i. in principio iuuẽ
tutis, & in cauda. i. in fine senectutis. Ipse erit in caput, & non
7 in caudam. Deut. 28. ¶ Maritum. i. valor equorum attenditur
vt sit animo audax, & alacer, trementib. membris, quod est si
gnum fortitudinis, & ꝙ ex summa quiete facile excitetur, ex
citatus non facile retardetur. Sic verè prælatus debet esse au-
dax, & alacer. Audax. s. contra malos, & tyrannos, benignus,
& alacer erga bonos, quia clementia in suos, gladius est in ho
stes sm Senecã. Ille debet esse tremebundus per diuinorum
iudiciorum considerationẽ, quia timor & tremor venerunt
super me, & hoc est signum fortitudinis spũalis, quia vere ti-
mor facit hoiem fortem, & constantem, quia qui timet Deũ,
nihil trepidat. Eccle. 34. Sed non in timore dñi &c. Si ẽt dor-
miat in delicijs, & consolationib. huius mundi ad modicum
impulsum prædicationis vel monitionis dẽt excitari, & post
à cursu bonorum operum per tentationes diaboli nõ debet
facile retardari. Excitauit eum, dicens, surge velociter. Actu.
12. Et sicut in equis inueniuntur multi colores, quia alii sunt
rubei, alii albi, alii nigri, alii varii, alii rufi, alii pallidi, sic plati
debent esse rubei per charitatem, albi per castitatem, nigri ꝑ
pœnitẽtiam, & austeritatem, varij per virtutũ multiplicitatẽ,
rufi per cautelam, & sagacitatem, pallidi per honestatẽ, & ma
turitatẽ. Vestiui te multis colorib. Eze. 16. Oia si vis potes ex
8 ponere de oia, vel de viro iusto, & perfecto. ¶ Secundum Pli.
li. 8. c. 42. Inter equos Scyticos. i. de Scythia est quædam co-
gnatio, quæ copulam maternã refugiunt. Vnde narrat Arist.
li. 9. c. 47. ꝙ rex quidam scytharũ habuit equam pulchrã, &
filium eius pulchrum, & volẽs habere filium de vtroq;, coo
peruit faciem matris, & cum filius saliasset super eam, tandẽ
discooperta facie eius, cognouit eam, & præ dolore fugiens
ꝑcipitauit filius equæ, eo ꝙ vidit rẽ se habuisse cũ matre sua,
& mortuus est, sm Pli. Equus ẽt in grege libentius cum soro
re graditur, q̃ cũ matre, sm Pli. li. 8. c. 42. Si igitur inter equos
irrationales est cognatio, multo magis inter hoies debet esse,
vt a consanguineis abstineamus. Turpitudinẽ matris tuæ nõ
discooperies. Leu. 18. Vnusquisque ad proximã sanguinis sui
non accedat. Ibidem. Vel dic ꝙ mater nostra est concupiscẽ-
tia, soror nostra est charitas vel sapientia. Illius ergo coitum
& confederationem fugiamus, istius vero consortium eliga
9 mus. Prouer. 7. Dic sapientiæ, soror mea es. ¶ Plinius dicit ꝙ
equi scythici pugnant pro dñis suis, & pro morte eorum plo
rant, & ad vocem symphoniæ delectati saltãt in hostẽ. Vnde
etiam ait ꝙ cum Regulus occisus fuisset, & hostis ad spoliã
dum venisset, equus eius interfecit eum. Dicit etiam ꝙ rege
Nicomede interfecto, equus eius inedia vitã finiuit. Alia mul
ta exempla ponit idẽ Pli. & ẽt Soli. Et sicut dicit Plin. illi equi
sunt meliores ad pugnam, qui bibendo in aquam profundius
mergunt nares. Sic verè boni & iusti fideles debent ꝓ Chri
sto dño suo pugnare, fidem eius sustinendo, & contra infide-
les præliando. Vsq; ad mortem certa pro iustitia. Eccles. 4. Et
de eius morte per compassionẽ plorare, & se præ cõpassione
inedia macerare. & spoliatores eius, i. infideles, vel tyrannos
corrigere, & mordere, & ad auditum symphoniæ, i. prædica-
tionis in hostem diabolum vel infidelem populum saltare. s.
eum aggrediendo per bonã operationẽ vel corporalẽ impu
gnationem, vel ẽt transfretando contra Sarracenorum con-
gregationem. Illi ẽt qui in aqua sacræ scripturæ vel deuotio-
nis vel compassionis nares aiæ. i. affectum, & voluntatem pro
fundius immergunt, meliores sunt ad prælium bonorũ ope-
rum exercẽdum, & ad diabolum, & vitia impugnandũ, quia
quãto homo in his aquis profundius se immergit, tanto con
tra hostes facilius præualescit. Et breuiter, sicut equus aliquo
tiens nullũ sessorẽ præter dñm proprium vult admittere, sic
equus. i. christianus nõ debet admittere alium sessorẽ q̃ Chri
stum, quia nullam fidem, & credentiam nisi suam debet susci
pere, & moriens morte ipsius, contra Sarracenos debet dimi-
care. Esto vir fortis, & præliemur pro ciuitate nostra 2. Re.
10. Vel si vis dic de bonis subditis, & vasallis, quõ se debẽt ha
bere erga proprios dños, & prælatos. &c. ¶ Secundum Pli. li.
29. c. 9. Fel equi computatur inter venena, & ideo sacrorum
flamini. i. sacerdoti paganorum equũ tangere nõ licebat. San-
guis. n. equi recens, & crudus, perniciosus est sicut taurinus.
Sic verè charissimi equi quadrigæ dñicæ. i. mali ecclesiastici,
& religiosi, qñ in eis est fel iracundiæ, & crudelitatis, sanguis
luxuriæ, & fœtiditatis, tunc isti sunt pessimi, & venenosi, quia
alii qui eorum malo exẽplo ad consimilia trahunt inuenenan
tur, & moriuntur, & ideo ille qui est sacratus Deo. i. vir perfe
ctus, & ẽt quilibet Christianus non debet tangere per imita
tionẽ tales equos. i. crudeles, & luxuriosos Leui. 11. Nõ tan-
getis, & non manducabitis, quia immunda sunt. ¶ Scdm Pli. 11
spuma equi cum lacte asinæ vermes in ventre perimit vene-
nosos. Sic verè si nos sumamus per deuotionẽ, & cõpassionẽ
spumam. i. sudorẽ Christi, & lac quod ipse suxit. i. si considere
mus eius natiuitatẽ, & passionẽ, tũc vermes. i. vitia, & pctã oc
ciduntur, destruuntur, & adnihilantur. ¶ Equus sm Aui. Pro 12
iicit dentes, & quanto antiquior, tanto hẽt dẽtes albiores, &
3. anno vsq; ad triginta gñat, & qñ incipit gñat, tunc hẽt tur
turem vocẽ. Sic verè charissimi hõ iustus, & maximè platus
vel religiosus. dẽt mutare dentes veteres. i. verba inhonesta
debet proiicere, & dimittere, & quanto senior, & antiquior
ætate, & dignitate, tanto dentes eius. i. verba debẽt esse albio
ra. i. mundiora, & honestiora, iuxta illud Eccl. 23. Loquelæ in-
disciplinatæ non assuescat os tuum. Iste ẽt per bona opa de-
bet gñare. i. pullos virtutum producere vsq; ad 30. annos, qui
constant ex denario ter ducto. i. vsq; ad perfectionẽ decalo-
gi in fide trinitatis. Et qñ hõ gñat per bona opera, vocẽ. s. gra
tiarum actionis vel prædicationis debet emittere fortiorem.
Esa. 40. Exalta in fortitudine vocem tuam. ¶ Secundũ Auic. 13
Inter equos fœminæ diutius viuunt q̃ masculi. Sic vere inter
hoies illi qui sunt fœmelli. i. molles per pietatem, & fragiles se
reputant melius vt communiter perseuerant, quia sm Bern.
Magnum est apud dñm infirmitatem propriã cogitare. ¶ Se- 14
cundũ Auic. li. 8. Equis pascentib. accidit podagra, & eiiciũt
sotulares, & veniunt eis noui, eius signum est tremor testicu
li dextri. Sic vere in ecclesia Dei multis accidit podagra pigri
tiæ vel tepiditatis, ita ꝙ sotulares. i. bona exempla sanctorum
proiiciunt, & contemnunt, & recipiunt nouos. i. substituunt
exempla mala iuuenum, & stultorum. Leu. 26. Nouis superue
nientib. vetera proiicietis. Contra illud Eccle. 9. Ne derelin-
quas amicum antiquum. ¶ Equi aliqñ patiuntur dolorem il- 15
lorum, & constringũtur per partes posteriores, sed iuuat eos
si minuantur. Accidit etiam eis contractio neruorum, ita ꝙ
grauat eos ambulare. Sic verè quidam patiuntur dolorẽ il-
lorum, & renum. i. pruritum libidinis, & luxuriæ. & ideo con
stringuntur per ligamentum malæ consuetudinis, & maxime
in parte posteriori. i. in fine vitæ, & ideo talib. proficit minui. i.
à carnalib. delicijs per abstinentiam refrenari. Nerui etiã eo-
rum. i. affectiones deuotionis, & bonæ operationes constrin-
guntur, & coarctantur per accidiã, ita ꝙ ambulare, & ꝓcede
re per bonorũ operũ exercitiũ multipliciter ipsos grauat. Pe
des eorũ pigri sunt ad ambulandum. Sap. 15. ¶ Nota ꝙ dicit 16
Auic. li. 5. ꝙ equi super oia aĩalia feruent ad coitũ. Sic luxurio
si non pñt satiari. Hie. 5. Equi amatores in fœminas, vnusquis
que ad vxorem proximi sui hinniebat. ¶ Equis accidit infir-
mitas in ore, cadit eis palatum, & fit anhelitus calidus. Itẽ ac- 17
cidit eis rabies. Item congregatio veneni. Item infirmitas vri
næ, & non possunt mingere. Item morsus reptilis venenosi,
quod chalcida vocatur, per quod vlcerantur, & aliqñ moriũ-
tur. Sic equis, luxuriosis, i. carnalibus peccatorib. accidit infir
mitas in ore, s. stultiloqij, & ougacitatis, rabies furoris, & cru-
delitatis, venenum malitiæ, & falsitatis. Tales habent an. i.
helitum calidum per malam suggestionem, retinent vrinam
peccatorũ fœditatem per verecundiã confitendi, & per suo-
rum criminũ excusationem, morsus ẽt reptilium patiũtur. i.
detractionem, & diffamationem. Oia. n. illa accidunt equis. i.
peccatorib. & maxime carnalib. & iniquis, quia sicut dr Ro. 18
8. Si sm carnem vixeritis, moriemini. ¶ Equus cognoscit hin
nitum illius qui contra eum vult præliari, & delectatur stare
in pratis, & natare in aqua, & potat aquam turbidã, & sic cla
ra fuerit cum pede turbat eam. Hucusq; Aris. lib. 8. c. 24. Sic
vere viri iusti cognoscunt hinnitũ. i. suggestiones, & verba il
lius qui contra eos pugnat commentatione. s. diaboli. Non. n.
ignoramus cogitationes eius. 2. Cor. 2. ideo. 1. Mac. 5. Cogno
uit Timotheus quia Machabeus est. Boni etiam delectantur
esse in pratis. i. in societatib. honestis, iuxta illud Eccle. 37. Cũ
vito

viro sancto assiduus esto. Vel etiam in aqua scientiarum,& la
chrimarum,compassionis,& deuotionis glotiātur natare, &
se in eis iugiter balneare Hie.31. Adducam eus per torren-
tes aqusrū in viā rectam.¶ Equus plus diligit aquam turbidā
q̄ claram.& si clara fuerit,aliquotiens cum pede turbat eam.
Sic vere multi sunt qui plus amāt aquam turbidam.i.sciētias
mundiales,q̄ claram.i.scientiam theologicam,quę clara dr̄ p
veritatem.Ideo Hie.2.Quid tibi vis super viam Aegypti,vt bi
bas aquam turbidam?Multi ēt sunt qui aquā clsram.i.ipsam
theologiam,q̄ habent præ manib.turbant per fallas, & subti
les,& sinistras expositiones, quia breuiter hodie dilexerunt
hoies magis tenebras q̄ lucem. Io.3. Vel expone de bonis, qui
plus delectantur io aqua turbida tribulationis, quā in aqua
clara prosperitatis,& mundanæ consolationis.ad Ro.5. Glo
riamur in tribulationib. Vel dic de aduocatis,qui magis dili
gunt aquam turbidsm falsitatis,quàm claram.i. quàm lympi
tudinem veritatis.

De Equa. *Cap. 34.*

EQua s̄m Arist.li.8.c.24.si impregnata olfecerit cande-
lam extinctam, facit abortum. Sic verū charissimi,qñ
cādela.i.persona ecclesiastica, & maximè prælatus vel
religiosus extinguitur per peccatum,tunc si fumus in-
famiæ suæ veniat ad nares.i.ad auditum equæ impregnatæ.i.
alicuius personæ simplicis, per bonum propositum fęcunda
tæ,ipsa pro certo facere cogitur abortum,quia per malū exē
plum alterius,& malam ipsius imitationem, fœtus boni pro
positi sui moritur,& sic partus mortuꝰ.i.malū opus, & pctm̄
mortale ab ea parturitur.¶ Equę s̄m Arist.li.6.c.22.& Plin.li.
8.ca.42.stantes pariunt,& super oia animalia diligunt speciē
suam,& maximè fętus suos. Et ideo si vna equa mortua fue-
rit,& puerum suum orphanum reliquerit, altera tanquā pro
prium nutrit ipsum,& in filium ipsum recipit,& adoptat.Sic
verè charissimi,quia mater nostra Adam veneno serpentis in
teriit,ideo altera equa .s.secundus Adam Christus nos tāquā
orphanos,& pupillos in filios adoptauit, & vbera grē,& do
ctrinæ in præsenti, & gloriæ in futuro nobis misericorditer
elargitur.Misit.n.deus filium suum, vt adoptionem filiorum
reciperemus.ad Gal.4.Ideo Hie. 49.Relinque pupillos tuos
& viduæ tuæ in me sperabunt.Vel dic q̄ prædicatores stādo
.s.in statu grē,pariunt alios prædicando. Vel dic de prælatis,
qui alter alterius filios,& subditos debent recipere, & spūali
ter refouere,potissimè de curatis parochiarum &c.Idem ad
Galat.6.Alter alterius onera portate.Vel pone q̄ hoies dēnt
diligere speciem suam.i.alterutrum,quia omne aial diligit si
bi simile.Eccl.13.Et ideo si vnus moritur, alii debent pupil-
lū eius temporaliter nutrire,& docere. Pupilli sumus absq;
patre &c.Thre.5.Homines.n.debent ad compassionē, & mi
sericordiā præ cunctis animantib.inclinari.ideo Oia quæ vul
tis vt faciant vobis hoies,ea & vos facite illis.Mat.7.¶ Equæ
filius qñ nascitur hsbet in fronte quendam folliculum nigrū,
quem ei mater morsu abcidit,nec eū ad vbera admittit, quo
usque folliculus auferatur,& eum Pli.vbi supra & Arist.libr.
8.c.24.vocāt hippomanes,quod est beneficium amoris,quia
mulieres incantatrices eo vtuntur ad stimulandum hoies ad
amorem.Pullus vero primo triduo quo natus est, nunquam
ore potest terram attingere,vt dicit Pli.lib.8.c.42.Per istum
folliculum intelligo pctm̄ originale,quod nobiscum nascitur
ab vtero,& nos ad amorem i.ad libidinem incitat,& inflam
mat,& eo vtūtur demones incantando, & nos ad libidinem
incitādo.Sed pro certo mater nostra Christus ipsum à nobis
abstrahit per baptismum,& quousq; abscissus fuerit, & à mo
tus,nos ad vbera sua.i.ad æternam beatitudinem non admit
tit,quia pp solū pctm̄ originale caret homo beatifica visio-
ne.Igitur in illo triduo quo natus est.i. in illa triplici concu-
piscentia eum qua nascitur.s.auaritiæ,luxurię,& superbię,ter
ram.i.ipsum Deum(de quo Ecc.1.Terra aūt in ęternum stat)
nunquam pōt per gratiam attingere, nisi per baptismum , &
pęnitentiam istud triduum valeat pertransire. Vel dic q̄ tri-
duum malum quod nos impedit tangere Deum,est peccatū
cordis,oris & operis. Vel dic q̄ terra est consideratio nostrę
terrenitatis,quā.s.dicta tridua nobis tollunt.Vel pone q̄ equa
.i.prælatus non debet admittere ad vbera.i. ad pinguia bene
ficia,pullum suum.i. subditum quamdiu habuerit folliculū
nigrum, & veneficiū amoris.i. carnalis libidinis corruptelā,

quæ nobiscum ab vtero parturitur. Apo.22. Foris canes & ve
nefici.Vel pone etiam q̄ equa parentes significat, qui debent
abscindere à filiis suis veneficia.i.peccata carnalia,& similiter 4
cum lingua lambendo.i.faciliter , & benigniter instruendo.
Erudi filium tuum,& curua ceruicem eius dū infans est.Ecc.
30.¶ Equæ s̄m Arist.li.6.c.18.gloriantur in iubis suis , & do-
lent qñ sibi abscinduntur,& qñ sibi auferūtur,extinguitur li
bido earum,ac si in eis non esset vis amoris.Sic recte faciunt
mulieres,quia vere in iubis suis.i.in capillis,& crinib.gloria
tur,& similiter domicellæ,& ideo qū eis auferuntur.i. qū a p
latis,& prædicatorib.auferri iubentur,& incitantur,dolent,
& tristantur. Non in capillatura,& crinib.tortis 1.Petr.3. Et
qū talia auferuntur,deficit libido, quia vere talia nihil aliud,
sunt quam quædam luxuriæ incitamenta.Ideo Nu.6. Radet
omnes pilos capitis sui,& sanctus erit. Vel pone q̄ iuba,quæ
est abundantia capillorum.significant abundantiam diuitia-
rum,in qua diuites gloriantur,& de earum amissione tristan
tur,licet ea hoc ardore suę libidinis,& auaritiæ temperetur,
iuxta illud Eccl.10.Qui gloriatur in diuitijs,paupertate ve-
xatur.¶ Itē s̄m eundem,pugna est inter equos,& quasdā au- 5
culas quæ dicuntur anthi. & hoc quia vtraque bestis herba
nutritur,& ideo vna cupit aliam pascuis abdicare,eijcere vel
fugare.Sic verè pugna est,& inuidia, & discordia inter diui-
tes huius mundi.Nam quia quilibet comedit herbas.i. diui-
tias,ideo vnusquisque nititur alium eijcere à pascuis.i.a bñ
ficiis,& promotionibus huius mundi.Figura Ge.13.vbi pro
pter pascua facta est rixa inter pastores gregum Abram, &
Loth,quia vt dicitur ibi.Erat possessio eorum nimia, & non
quibant habitare communiter.

De Polledro siue Pullo equino. *Cap. 35.*

POledrus est equi filius, vel pullus equinus,qui sic dici-
tur quamdiu matris vberibus est subiectus. Posterior 1
pars etiam pulli est maior anteriori.Et qñ crescit,& an
tiquatur,tunc crescit pars anterior,& alteratur. Et in-
de est q̄ in iuuentute possunt cum pede anteriori tangere ca
put suum,quod tamen non possunt in senectute.Polledrus est
vir iuuenis,& maximè nouitius in religione, pars eius ante-
rior est affectus carnalis,& posterior affectus spiritualis Vn
de dr̄.1.Cor.15.Prius quod animale est,deinde quod spiritua
le est.Isti igitur pulli qui vberibus matris suæ i. doctrina reli
gionis pascuntur,& eidem per humilitatem subiiciuntur ha
bent partem posteriorem.i.actus,& opera spiritualia, maio-
rem quàm anteriorem,quia vero plus abundant nouitii in fer
uore spirituali quàm carnali,iuxta illud Apoc.2. Posteriora
tua plura prioribus. Vnde cum pedibus posteriorib.i.cum
affectionibus spiritualibus tangunt caput suum.i. Christum
per deuotionem,& amorem,sed qñ antiquantur,& senescūt,
tunc vere vertitur res in contrarium,quia tunc pars anterior
idest affectus , & desideria carnalia incipiunt augmentari,
pars vero posterior.i. desideria spiritualia paulatim incipiūt
aggrauari.Tales.n.primo sunt feruentes, deinde deficientes.
primo cantant.Mirabilia,secundo.Defecit tertio,est contra
rium,Legem pone.Ideo ad Galath.3.Cum spiritu cœperitis
carne consummamini.Vel dic quod anterius est spirituale,
posterius vero est carnale . ad Philip.3.Quæ retro sunt obli-
uiscens,ad ea vero quæ sunt priora.extendens me ipsum de
stinatum prosequor brauium.Et ea pone de iuuenibus, qui
plus abundant in posterioribus.i.in carnalibus & temporali
bus,quam anterioribus.i.æternis & spiritualibus.Et est eo-
rum nouissimi peius priore.2.Petr. 2. Pullus etiam quam-
diu est cum matre ipsa miro affectu diligit,& hinnitu perdi-
tam quærit ipsamque sequitur quocunq; vadit.Sic vere bo-
ni & iusti sequuntur per orationem matrem suam .i. Christū
vel prælatum vbicunque ierit,se in omnibus ei conformā-
do.Sequimini eū quocunq; introierit.Luc.22.¶ Pullus equi-
nus dum est cum matre,ipsam mire diliget,vbera eius sugit,
stramentis non sternitur,cingulo non cingitur,phaleris non
ornaē,calcarib.non pungitur,sellæ non subiicitur,freno non
domatur,matrem libere sequitur,vbicunq; discurrere per-
mittitur,graminibus pascitur,clauis in pedibus non cauatur
sed in fine a matris vberibus abstrahitur,& ea sugere non p
mittitur,labori exponitur,quadrigis subijcitur,capistris co-
arctaē,equestri militię deputatur,et sic casibus miseris paup
equi filius propagatur.Charissimi per istum pullum intelli,o

viron

virum carnalem, mundanum, & peccatorem, qui quãdiu est
cum matre sua.i.in mundo, & in vita præsenti, mire eam dili
git, vbera eius, i.mundi delicias, & seculares sciẽtias fugit, &
stramentis pęnitentiæ non sternitur, cingulo obedientiæ nõ
stringitur, phaleris.i.virtutib.non ornatur, calcarib.diuini ti
moris non pungitur, sellæ disciplinæ nõ subiicitur, freno silẽ
tii non domatur, matrem suam mundum sequi, & post eam
vbicunque voluerit ire libere permittitur, s.ad nundinas, ad
mercata, & negocia secularia pertractanda. Quodcunq; vo-
lueris vade Hie.40. Gramina etiã mũdi.i.diuitias, & delicias
depascitur, & clauis.i.conscientiæ aculeis nõ cauatur, & sic
quasi naturali libertate in hoc seculo iocundatur. Ista ẽt pa-
rent de mundi peccatorib. secularib. & diuitib. iniquis. Expli
ca, & exemplifica q̃ vir vanus in superbiã erigitur, & tãquã
pullum onagri se liberum natũ putat. Iob.11. Sed in fine post
miseram vitam istam, à matris vberib.i.à mundi deliciis ab-
strahitur per mortẽ temporalem, & eam amplius fugere nõ
finitur, sed labori infernali subiicitur quia laborabit in æter
num, & viuet adhuc in finem. quadrigis.i.oneribus tormento-
rum exponitur, chamo indissolubili æterni carceris stringitur,
quia perpetuo nequit exire, & equestri militiæ.i. ipsorũ de-
monũ infernaliũ militũ vsib. deputatur, & sic finiuntur gau-
dia & libertates miseræ mundanorum. Extrema.n.gaudii lu
ctus occupat. Prouer.14. Vel expone de religiosis, qui in fine
qñ exeunt de seculo, & conuertuntur ad religionẽ, stringunt
cingulo obedientiæ, punguntur calcarib. diuini timoris &c.
sicut supra Labori pœnitentię exponuntur quadrigis.i.regu
læ, & religionis onerib. supponũtur, equestri militię.i.ad bel
landum contra vitia disponuntur, & eis onera mandatorum
Dei imponuntur. Ideo Abacuc.3. Viam fecisti in mari equis
tuis, i. in amaritudine religionis. ¶ Secundũ Isid. equi fuerũt
3 quibusdam diuersis deorum ritib. cõsecrati. Nam in quadri
ga solis fuerunt quattuor equi consecrati, & hoc pp eius in
anno multiplicem immutationem, s.veris, hyemis, æstatis, &
autumni. Sic vere soli.i. Christo dedicantur equi.i.viri iusti,
& in quadriga eius.i.sancta ecclesia sunt quattuor genera ho
minum seu statuum, prælati religiosi, principes, & seculares.
Et isti equi debent esse iuncti, & vniti per cõcordiæ vnitatẽ.
Vel per quattuor equos intelligo diuersos status ecclesiæ, &
religionis, potissimè monachos, canonicos, mendicantes, &
seculares. Figura Zach.6. vbi vidit quattuor quadrigas. & in
prima equi rufi, in scd'a equi nigri, i tertia equi albi, in quar
ta equi varij, & fortes, qui currebant discurrentes per oẽm
terram. & isti exibãt de medio duorũ montiũ. Sic verè in ec-
clesia, sunt quattuor quadrigę.i.quattuor status, q de medio
duorum montiũ.i.duorum populorum, iudaici.s. & gentilis
primitus prodierunt. Sed in quibusdã sunt equi rufi. Isti sunt
monachi Cistercienses veteris ordinis, & minores. Alii sunt
nigri s. monachi nigri pdicatores &c. alii albi, s.canonici. alii
varii, i.seculares, qui non habent aliquẽ colorem determina
tum, qui dñr currere, per omnem terram, quia.s.istorum alii
sunt liberi, alii sunt serui. Quis dimisit onagrum liberũ? Iob
39. ¶ Lunæ dedicabantur duo equi.s.vnus albus, alius niger,
eo quòd nocte, & die appareat, & lucescat. Sic verè beatę vir
gini debent dedicari albi, & nigri.i.boni & mali, & hoc quia
nocte, & die.i.circa peccatores, & iustos solet apparere per
suorum beneficiorum impensionem, quia sm Bern. in ea in-
uenit iustus gratiam, peccator veniam, angelus lætitiam. Iõ
Esa.34. Nocte, & die non extinguetur. ¶ Equi triiugales etiã
5 diis inferis consecrabantur. Vltra autem septem equos de fa
cili non iungebant, referentes ad septẽ dies, & planetas. Sic
vere charissimi diis inferis.i.demonib. cõsecrantur tres equi
.i.tria genera peccatorum, s.luxuriosi, cupidi, & superbi, pla-
netis autem.i.sanctis consecrantur, septem i. septem donis,
6 & virtutib. pollentes. ¶ Item ibidem Isid. dicit q̃ antiqui de
dicabant equos rubeos ignis, albos aeri, fuscos terræ, varios
mari. Sic verè illi, qui sunt rubei per carnalitatem, varii p fal
sitatem, tales dico mari, & igni.i.amaritudini, & igni inferna
li à Deo dedicantur. Illi autem qui sunt albi per castitatẽ, &
pallidi per maturitatem, terræ.s.viuentium, & aeri.i. cœlesti
claritati debent pręcipuè dedicari. ¶ Item in æstate equita-
bant rubeos, quia tunc omnia calescũt, in hyeme albos, quia
propter niues omnia canescũt. in verè varios, quia tunc oia
virescunt, in autumno fuscos, & nigros, quia tunc oia defic-
cantur, & pallescunt, & a prima pulchritudine deficiunt, &
latescunt. Equi isti significant diuersa genera peccatorum.
varij sunt curiosi, rubei luxuriosi, pallidi sunt tristes, & sedi-
tiosi, albi sunt hypocritæ, & ficti. Istos igitur equitat diabo-
lus in diuersis statib. & ætatib. vitæ suæ. Varii n. & curiosi dia
bolo famulantur in vere adolescentiæ, & rubei & luxuriosi
in æstate, & in feruore iuuentutis, pallidi.i.tristes, & inuidio
si in autũno senectutis, albi.i hypocritæ in hyeme senii. Ideo
contra istas equitaturas dicebat Dauid, Vsque in senectã, &
senium Deus ne derelinquas me. ¶ Equi pallidi solebant de- 8
dicari terrę, & in autũno equitabantur, sm Isid. Sic verè aua
ri, qui terræ.i.bonis terrenis potissimè dedicantur, in autum
no.i.in tpe senectutis ab auaritia potissimè equitantur, quia
.s.auari magis famulantur auaritiæ in tempore senectutis, q̃
in iuuentute. Figura Apo.6. Vbi Ioannes vidit equum palli-
dum, & qui sedebat super eum, nomen illi mors, & infernus
sequebatur eum. Sic super istos pallidos, terreos, et auaros
sedet mors, i.peccatum auaritiæ, quæ animam mortificat ac
que damnat, et ideo infernus sequitur talem equum, quia.s.
hoc est proprium stabulum huius equi. sicut.n.dr 1. ad Cor.
6. Iniqui regnum Dei non videbunt, nec possidebunt, neque
fures, neque auari, neque ebriosi etc. ¶ Antiqui dedicabant 9
equos rufos Marti deo belli, quia mors sanguine gaudet. Sic
vere illi qui sunt rubei, et rufi per malitiam, marti Deo belli,
hoc est dictu, iræ, rixæ, et discordiæ (qui bella concitat, et fu-
rore, et sanguine, et occisione hominum gaudet) specialiter
dedicãtur, quia pro certo, per tales iracundos ois discordia
et sanguinis effusio generatur. Figura Apo.6. vbi Ioannes vi
dit equum ruffum, et illi qui sedebat super eum, datus est gla
dius magnus, et datum est ei vt tolleret pacem de terra, et vt
hoẽs se interficiant. Sic verè super tales malitiosos, et iracũ
dos solet diabolus equitare, et ipsos vbi vult ducit tanquam
dñs, et magister. Et ideo istis datus est gladius.i.lingua.s.ma-
litiæ, quæ dicitur gladius acutus, quia scindit, et diuidit con-
cordiã vnitatis. Et ideo sessor iste diabolus mediantib. equis
suis iracundis, et gladio suo, i. mala lingua talium tollit pacẽ
de terra, et facit hoies interfici spiritualiter per infamias, et
odium, & etiam quandoque tẽporaliter per homicidia. Nõ
est pax vniuersę carni, dicit dñs. Hie.12. ¶ Homines sm Isid. 12
ibidem, equos albos dedicabant aeri, & eos in hyeme equita
bant. Sic verè charissimi homo Christus (qui in hyeme.i.in
tempore infidelitatis voluit equitare per mũdum illum) ele
git sibi equum album, i.corpus virginis gloriosæ, quæ fuit al
ba quantum ad continentiæ castitatem, aeri deputata quan-
tum ad conscientiæ puritatem, & ideo in isto sedit per bea-
tam incarnationẽ. Vel si vis intellige corpus Christi p equũ
album, super quem Dei filius equitauit. Figura Apoc.6. vbi
Ioannes vidit equum album, & qui sedebat super eum data
est ei corona, & habebat arcum, & exiit vincens vt vinceret.
Sic verè Dei filius, qui sedit in equo albo proprii corporis,
vel virginis bñdictæ, data est corona, i.regina maiestas, quia
data est mihi omnis potestas &c. Ideo Apo.19. Habebat dia
demata multa. Arcum etiam sacræ scripturæ habuit, vnde sa
gittas sacrorum eloquiorum emisit ad feras capiendas, i. ad
peccatores ad pœnitentiam conuertendos. Et ideo exiuit, s.
à patre, et venit in mundum, vt vinceret, s.demones, et pecca
ta. Ideo Apocali.19. Ecce equus albus et qui sedebat super
eum, vocabatur fidelis. ¶ Antiqui equos varios dedicabant
Iridi, eo quòd ipsa sit variis coloribus distincta. Sic verè illi
qui sunt varij per diuersarum virtutum, et perfectionum co
lorem, dedicantur ipsi arcui cœlesti, id est Christo, qui om-
nes colores virtutum, et perfectionum continet in seipso.
omnes enim boni eum sequuntur per imitationem, et eius
vsibus depũtantur per suorum mandatorum executionem.
Figura Zach.1. Vide per noctem, et ecce vir ascendens sup
equum rufum, ipse stabat super myrtetea, quæ erat in profun
do, & secuti sunt eum alij equi rufi, varii & albi. Sic vere cha
rissimi, Christus vir, idest virtuosus, qui in profundo hu-
militatis positus, primo fuit inter myrteta, idest inter viros
iustos, odoriferos & sanctos, scilicet in societate apostolo-
rum, ascendit equum rufum, id est corpus suum sanguine
passionis rubefactum, & tunc secuti sunt eum per imitatio-
nem equi rufi, id est martyres, equi varii, id est confessores
diuersis virtutibus variati, & equi albi, idest virgines castita
tis lilio candidati. Et sic patet quod equi varii Iridi variæ
consecrantur. Mach.6. In quadriga quarta equi varii & for-
tes. ¶ Pullus equinus suauem passum quem in iuuentute di 13
dicit in senectutis tempore non dimittit. Sic vere istum pas-

suro seu cursum,i.illud opus,& exercitium quod in iuuentu
te assuefacimus,in senectutis tpe frequentamus,siue bonum
fuerit,siue malum,quia adolescens iuxta viam suã &c.Prou.
22.¶Equus ẜm Arist. libentius vadit in grege cum sorore,
q̃ cum matre.Charissimi,mater nostra est cõcupiscentia car
nis,quæ eas parturit in hoc mundo.Eze.16.Pater tuus amor
reus.i.mundus,mater tua cethea.i.carnis concupiscentia.So
ror aũt nostra est sapientia.Prou.7.Dic sapientiæ,soror mea
es.Matrem igitur nostram.i.concupiscentiam relinquamus,
& sororem nostram.i.diuinam sapientiam freqoẽtemus ad
Ro.13.Curaoı carnis ne feceritis. ¶Secundum Pli.li.8.c.42.
equi videntur sensu,& imaginatione pollere. intelligunt.n.
adhortationem gloriæ,& visum est equos tela collecta equi
tantib.suis tradere,& etiam quodam naturæ sensu dicuntur
sessoris sui victoriam præscire,& præsentire,sicut de curren
tib.in circo exemplificant tam Pli.q̃ Soli. Dicit autem Pli.ꝙ
Sarmatæ ieiunio,& inedia præcedente equos ad cursum ha
bilitaut,atq; ita per centena,& quinquaginta miliaria conti
nuo cursu ipsos equitant.Igitur in his ducetur homo intelle
ctum,& discretionem habere, & de futura victoria cõtra vi
tia gaudere,& ieiunio carnem maccrare, & sic ad bona ope
ra celeriter cursitare.Sic faciebat Apostolꝰ,vt dicit 1.ad Co
rin.9.Sic curro non quasi in incertũ,sed castigo corpus meũ
& in seruitutẽ redigo.Vel dic ꝙ sessor est prælatus qui equũ
.i.subditum debet per abstinentiam macerare,vt possit cur-
rere ad opera virtuosa.Ipse vero equus,& subditus debet de
victoria sessoris,i.domini regis vel prælati sui gaudere,& de
ea quàm plurimum exultare.

De Elephante. Cap.37.

ELephas apud indos barrus dr̃,& inde vox eius barri-
1 tus nuncupatur, cuius dentes ebur sunt, & rostrum
promuscis appellatur.Hic inter omnia animalia ma-
ior est corpore,& virtute.Nam Medi,& persæ eis tur
res ligneas imponunt,equib.dimicant,& bellaut.Et sunt bo
ni intellectus,& memoriæ,gregatim incedunt,in aquis,& sil
uis pariunt,& vbi pariunt,ibi dimittunt fœtus suos, ne à dra
conibus rapiantur.Biennio fœtus portant, & trecentis annis
viuunt,vt dicit Isid.li.12.Tales recte debent esse prælati, qa
magnitudine auctoritatis,virtute perfectionis, & bonitatis
debent alijs præpollere.Grandis auctoritatis es, & bene re-
gis regnum Israel 3.Re.21.Et ideo vox eorũ.i. comminatio
debet esse barritus,fortis,s.& terribilis peccatorib.cõminan
do,Dentes eorum.i.prædicatio, & verba debẽt esse eburnei
.s.rubicundi per charitatem,vt sint eloquia eorũ castra,argẽ
tum igne examinatũ.Et ideo turres ligneas.i.religiones con
uentus,& ecclesias debent portare per debitum regimen,&
discretum,vt hõies ibi existentes,s.religiosi,& clerici possint
contra vitia,& peccata dimicare.Figura.1.Macbab.6.vbi in
prælio regis exercitu erant elephantes cum turrib. ligneis,
& intus homines armati.Sic in exercitu Christi isti debẽt es
se boni intellectus per discretionem, gregatim incedere per
subditorum concordiam,& delectationem,& debent pare-
re per bonam operationem,in aquis debent habitare per de
uotionem & dilectionem,& lachrimationem, & in siluis pœ
nitentiæ per corporalem macerationem,& ibi fœtus suos,i.
subditos relinquere,dimittere,& nutrire,ne à dracone dia-
bolo deuorentur. Isti debent diu viuere per perseuerantiã,
& longanimitatem,fœtus.i.subditos duobus annis portare.i.
per fidem,& charitatem, quia istis duobus debet prælatus
præcipue subditos enutrire,quia in his duobus mandatis to
2 ta lex pendet,& prophetæ.Mat.22.¶Secundum Pli. li. 8.c.1.
elephas inter oia animalia maximæ est virtutis, & perfectio
nis,quia elephantes in noua luna cõueniunt gregatim, & in
flumine se abluunt,& nouo syderi cõiter plus se inclinant,&
sic redeunt ad locum suum. Elephas est bonus Christianus,
luna est persona filij Dei,quæ renouata fuit in incarnatione,
quia Dei filius qui ab æterno est,factus est quasi nouus,& tẽ
poralis, & ideo in renouatione illius.i.in ortu vel incarna-
tione illius Christi,nos elephantes christiani sui debemus in
uicem conuenire,& congregari,s.per fidei,& concordiæ vni
tatem,& ad ecclesiam,& officii diuini solennitatem conue-
nire.Ideo Apo.19. Venite,& coogregamini ad cœnam ma-
gnam Dei.In flumine etiã deuotionis,compassionis, lachry
marum.& sacræ scripturæ oos debemus modo balneare, &
lauare,& isti nouo syderi Christo nouiter renouato debe-
mus nos communiter inclinare per gratiarũ actionem,& sui
auxilij implorationem,& ita purificati,& lauati, ad locũ no
strum,s.paradisum poterimus redire finaliter per æternæ glo
riæ acquisitionem. Vel pone de natiuitate virginis vel Ioan
nis.Vel potest exponi de trib.Magis,qui visa stella materiali
& cognito ortu stellæ spũalis,conuenerant,& Deum adora
uerunt,& honorauerunt, & sic per fidem purificati fuerunt,
& tandem ad propria redierunt.Matt.2.Per aliam viam re-
uersi sunt in regionem suam.Vel pone ꝙ orto isto nouo sy-
dere cõgregati sunt,s.ad fidei veritatem, elephantes.i.hoĩes,
& in flumine baptismi purificati,ipsi Christo se inclinauerũt
per obedientiam,& subiectionem, & suæ fidei susceptionẽ,
& sic ad locum suum,s.paradisum(vnde in Adã ceciderant)
redierunt.Ideo impletum vi illud Esa.17. In die illa inclina
bitur hõ ad factorem suum,& inclinabitur ad altaria. ¶Ele- 3
phantes iuuenes suos diligenti cura custodiunt, & qñ vadũt
ad fluuium,vt lauentur,eundo, & redeundo eos præcedere
faciunt,& qñ luna est renouata,inclinant se ei, & filios suos
ad inclinandum syderi instruunt,& informant. Sic verè de-
bent facere parẽtes, quia vere filios suos iuuenes debẽt sum
mè custodire,& maximè à vitiis,& peccatis,& eos ad fluuiũ
deuotionis,& confessionis,elemosynæ,& cõpassionis secum
ducere,vt ibi lauentur,& expientur per peccatorum cõdo-
nationem,quia elemosyna extinguit pc̃m.Eccl.3.Et ad ado
randum Christum vel beatã virginem ipsos exemplo & ver
bo instruere,& docere.Eccl.30. Doce filium, & operare in
illo.Exemplum de Thobia, qui filium suum Deũ timere do
cuit,& abstinere ab omni pc̃tõ.Tho.1.Vel si vis expone de ꝑ
latis,& subditis per oia sicut supra. ¶Elephãtes ẜm eundem
ibidem.qñ infirmantur, quasdã herbas salubres congregãt, 4
sed antequam eis vtantur,supino capite eos ad cœlum leuãt,
& quadam religione à numinib.adiutorium postulãt. Sic ve
rè qñ homo infirmatur,& herbas, & medicinas quærit vt iu
uetur,non debet in eis tantum confidere, imo ipsas ad cœlũ
leuare per diuinæ potentiæ cõsiderationem,& sui auxilii im
plorationem.Eccl.38.Filij,in infirmitate tua ne despicias te
ipsum,sed ora dominum,& ipse curabit te. Altissimus.n.de
terra creauit medicinam,& vir prudens non abhorrebit eã.
ibidem.Vel dic ꝙ illi qui infirmantur spũaliter per ignoran-
tiam,& pc̃m,debent herbam sacræ scripturæ vel pœnitẽtiæ
comedere,& sibi incorporare,& cum hoc Dei auxilium im-
plorare,quia in vanum laborat humanum studium, vbi Dei
auxilium. Nam secundum Hieronimum, studium debet
sæpe interrumpere oratio. ¶Item ibidem Plinius.Elephan-
tes sunt boni intellectus, quia docentur cognoscere regem, 5
et eum adorare,et ob reuerentiam coram eo genua incurua
re.Sic verè boni Christiani,& sancti,regem suum Christum
vel prælatum debent cognoscere per fidem, et discretionẽ,
coram eo genua flectere cum benignitate,et subiectione,et
eum adorare per grẽ implorationem, et reuerentiam,et gra
tiarum actionem.Ideo Can.3.Egredimini filiæ Sion,et vide
te regem Salomonem.¶Item idem ibidem.ca.4.dicit,ꝙ ele-
phantes qñ inueniunt hoĩm in nemore errantem, primo(ne 6
ipsum terreant)aliquantulũ de via se elongant,et ipsum pau
latim præcedentes,viã ei ostendũt,et si draco obuius fuerit,
contra eum pro defendendo hoĩe se opponunt,et hoc maxi
mè faciunt qñ habent fœtus iuuenes,quia timent ꝙ hõ quæ-
rat fœtus suos,et ideo de eo se volunt expedire,vt eos possint
securius,et cautius custodire. Et si grex pecorum occurre-
rit,itinera sibi blanda,et placida faciunt,et ne qđ aĩal interfi
ciant præcauent,et attendunt,sicut dicunt tã Pli.q̃ Soli. Ele
phas est Christus,draco diabolus,solicitudo mundus, termi
nus paradisus,recta via est pœnitentia. Elephas ergo.i.filius
Dei,qñ vidit in solitudine huius mundi hoĩem.i.humanũ ge
nus errare,et deuiare, tũc ne ipsum terreat ab itinere mũdi,
vel pœnitentiæ, primo se elongauit,s.à principio vsq; ad in-
carnationem, quia tunc non fuit in via pœnitentiæ per præ-
sentiam corporalem,sed tandem in via se posuit, et per bo-
num exemplum hoĩem præcessit, quia Cœpit Iesus facere,et
docere.Act.1.Præcedat dñs meus seruum suum.Gen.33.Et
ei rectam viam eũdi ad terminum paradisi, videlicet pñiam
ostendit,et à læsione quacunq; præcauit,et in omnibus placi
de viam salutis ostendit, et pro eo contra draconem diabo-
lum in crucis prælio dimicauit, et ipsum de eius manibus
liberauit, et ad veritatis semitam reuocauit. Inuenit eam
in bi-

in biuio,& non in via.Ge.39.Ideo Sopho.3.Nugas quæ à le-
ge recesserant,reuocabo.Vel expone de prælatis,& viris iu-
stis,qui subditos,& alios qñ errant in fide vel in morib. de-
bent eos præcedere per bona exempla, & viam veritatis eis
per prædicationem ostendere,& pro ipsis contra draconem
.i.contra tyrannos,& diabolum pugnare,& pecudes, & pau
7 peres non lædere,sed iuuare. ¶ Elephas quando habet fętus,
& inuenit hominem in nemore,præcedit eum,ipsiq; rectam
viam ostendit.& hęc ratio est s'm Pli.quia timet quòd homo
quærat fętus suos,& ideo primo vult de eo se expedire,vt fę
tum suum possit tutius custodire.Et in hoc habemus exem-
8 plum q homo se debet prius de maiori periculo liberare, &
postea se,& suos poterit melius gubernare.¶ Idem lib.8.c.5.
& Soli.etiam dicunt,q elephantes gregatim incedunt, mini
me ex omnib.soliuagi,& ducit agmen maior natu, alius au-
tem ætate proximus sequentes cogit,iuuat.n.eum , & ei co-
operatur. Iuuenes aūt suos qñ debent vadum transnatare,fa
ciunt pręcedere,ne maiorum ingressu impediantur.Sic verè
charissimi in congregatione elephantum i.religiosorum vel
clericorum, ille qui est maior natu,i.ætate spirituali,i.ille p-
fectior quantum ad gratiam vel virtutes,debet alios ducere
per prælationem,& primatū in eis obtinere.Loquere tu ma-
ior natu,decet.n.te primum verbum.Eccl. 32. Illi etiam qui
sunt post eos seniores,i.virtutib. perfectiores, debent eos in
prælationis officio adiuuare,consulendo,& supportando,vt
per sapientum,& seniorum cōsilium possint prælati rem pu
blicam gubernare , & per eorum iuuamen alios elephantes
sequentes,i.subditos prouide regere,& saluare, quia breui-
ter loquendo,post prælatos illi qui sunt sapiētiores, & sanio
res,debent in dignitatibus,& officijs in honorib.& consiliis
esse primi.vnde 1.ad Thess.4. Illi qui in Christo mortui sunt
resurgent primi.Itaque prælatus debet subditos ducere,alii
vero debent compellere.Quod maximè de pręlatis qui sunt
primi,& de principibus,qui sunt secundi,potest intelligi,q a
s.ad pręlatos pertinet ductio pastoralis,ad principes autem
9 compulsio manualis.¶ Elephātes faciunt præcedere infantes
suos,& qñ debent per vadum aliquod transnatare, ipsos fa-
ciunt præire,secundum Pli.ibidem , & hoc ne maiorum in-
gressu in natando impediantur . Tales sunt multi carnales,
& affectuosi prælati,qui iuuenes suos,i.nepotes,& cōpatrio
tas,& familiares faciunt præcedere, ipsos præ alijs indebite
promouendo, quamuis ipsi sint iuuenes,& infantes nec pa-
tiuntur quòd aliquis magnus,& scientificus fluuium prospo
ritatis introeat ante ipsos.Esa.3. Dabo pueros principes eo-
rum &c.Vel die q stulti religiosi, vel clerici, vel superiores
prælati,iuuenes,i.imperfectos, & instabiles sæpissimè faciūt
præcedere.s.eos præficiendo in prælationibus,& officijs.Ec
cles.10.Vidi stultum in dignitate sublimi.Vel per iuuenes in
telligo fortes spirituales,& perfectos,qui debent alios pręce
dere,& in prælatione aliis præpollere.Iuuenis,& acutus in-
10 ueniat in iudicio.Sap 8.¶ In elephantib.maximus est pudor,
s'm eundem.Nam qñ vnus ab alio vincitur, victus vocem fu
git victoris,& eius nequit consortium sustinere.Sic verè cha
rissimi qm inter duos elephantes,i.inter Deum,& diabolum
diabolus victus fuit,& postratus ideo in loco,i. in corde vbi
est Christus victor per gratiam,& charitatem , vel vox eius
.i.prædicatio,& doctrina resonat,non audet victus diabolus
comparere. Vel pone si vis quòd quando demon superatur
ab homine tunc eius vocem,i. orationem timet nec corā eo
ad ipsum iterum de eodem vitio tentandum audet amplius
comparere . Confunditur fur qñ deprehenditur.Hiere.2.&
11 Gene 3. Vocem tuam audiui,& timui.¶ Elephantes qñ sunt
in calore,& luxuria,sunt nimis mali,& periculosi,& maximè
agrestes. Nam domus,& stabula diruunt , & subuertunt,vt
dicit idem.Sic verè charissimi ex luxuria,& libidine proue-
niunt hodie multa pericula in hoc mundo,quia domus,i.sta
tus ecclesiasticus(quæ est domus Dei.ad Heb.3.) & stabula,
.i.status mundanus ex hoc destruuntur,& per luxuriosos sę
pius dissipantur quantum ad famam,& quantum ad bona te
poralia, naturalia,spiritualia,& æterna. A muliere enim ini-
tium factum est peccati,Ecclesiast. 25. quia homini fornica-
tio omnis dulcis,non fatigabitur transgrediens. Ecclesiastici
23 . ¶ Elephantes domiti (secundum quod dicit idem ibi-
12 dem .) turres ligneas portant,acies destruunt, concurrunt-
que armatos, & optimi sunt in militia, sed quod mirum est
dictu, qui armatas acies non timent , vocem minime suis fi-
ne porcæ fugiunt,sicut dicit idem. Charissimi isti elephātes
sunt iusti & perfecti,qui per disciplinam & pœnitentiā sunt
domiti,qui per constantiæ fortitudinem ipsos hostes spiritua
les,mundum.s.& demones infinitis malitijs armatos non ti-
ment,sed turres ligneas.i.onus mandatorum Dei,& statuto-
rum ecclesiæ & religionis deferunt,atque portant. ad Gal.6.
Vnusquisque onus suum portabit.Et tanta constantia & pa-
tientia sunt firmati,q nullas aduersas tribulationes uel ten-
tationes treuidant vel formidant , quia leo fortissime bestia
rum ad nullius pauebit occursum. Prouerb.30.Veruntamen
vocem suis.i.carnis propriæ suggestionem mirabiliter mo-
ruunt,quia verè nullus est ita constans vel perfectus,quin ad
vocem suis.i. ad suggestionem propriæ carnis multum de-
beat trepidare,maximè quando considerat quòd Dauid san
ctissimus,Salomon sapientissimus,Sāson fortissimus,ab ista
sue.s.a carne fuerunt per luxuriam superati, quia sicut dicit
Prouer.7.Multos vulneratos deiecit,& fortissimi quiqueab
ea vulnerati sunt.Figura Gen.33.vbi Iacob qui non timue-
rat Labant persequentem,super omnia timuit Esau fratē suū
& ideo ne ab eo occideret, septies adorauit. Sic vere iusti q
constantiæ firmitate suffulti non timent laban,id est mundū,
vel diabolum,fratrem suum Esau rufum, id est carnem pro-
priam,suemque luxuriæ debent summe formidare, & ne ab
ea vincantur,dominum septies deprecari. ps.Septies in Die
laudem dixi tibi.Vel pone quòd illi qui timent minima,for-
tes sunt postmodum ad maxima.¶ Idem Plin.lib. codē c. 10. 13
dicit quòd elephas altas prosternit palmas & sic comedit fru
ctum earum.Sic verè diabolus quando videt altam palmam
.i.virum iustum in perfectionis altitudine sublimatum,& fru
ctibus bonorum operum fœcundatum,ipsum prosternit ali
quotiens per peccatum,& sic fructus eius.i.bona ipsius ope
ra deuorat & consumit.Figura Dan.4.vbi agitur de alta ar-
bore subuersa. Vel dic q elephas est Deus,qui palmas fructi
feras.i.superbos & diuites peccatores subuertit,s.per mortē
vt sic fructus & diuitiæ eorum distribuantur alijs & dispen
sentur .Esa.2.Dies domini super omnem arrogantem,& hu-
miliabitur,& super cedros libani sublimes & erectas.Vel p
elephantem si vis aliter exponere potes accipere Deum,qui
palmam altam.i.superbum diabolum prostrauit , & fructus,
id est peccatores quos sibi subiecerat,comedit,s.eos ad suam
fidem conuertendo.Ideo Canticorum 7. Ascendam in pal-
mam,& apprehendam fructus eius . ¶ Causa pugnæ perpe- 14
tuæ,quæ est inter elephantes & draconem , assignatur à Pli-
nio,quia propter corporis magnitudinem & virtutem vnus
alter inuidet,& contra eum militat,& bellat.Sic verè in mū
do causa inuidiæ , malitiæ & discordiæ est potestatis & glo-
riæ magnitudo,quia diuites diuitibus inuident,& ex hoc cō
tra se inuicem militant sępius & certant, quia s'm Chrysost.
Propemodum naturale est ciues ciuibus inuidere.hucusque
Plin.¶ Secundum Arist lib. 1.cap.11.& Auicen.nasus elephā 15
tis est longus & fortis,et eo vtitur loco manus,& cum ipso
accipit cibum & portat ad os,quod nullum aliud animal fa-
cit, & habet mamillas in pectore , et dentes et culmos ma-
gnos in ore. Elephas est homo perfectus , & maximè præla
tus vel religiosus,cui9 nasus est deuotio, quæ debet odorare
æternam suauitatem Vbera eius significant misericordiā, &
compassionem,vel doctrinā et prædicationem. Dentes eius
significāt eloquentiam,et verbalem correctionem.Debet igi
tur nasus deuotionis nostræ esse longus per perseuerantiā,
fortis per constantiam.vnde Cantico.7.Nasus tuus sicut tur
ris libani.Et eo loco manus debemus vti.s. ad accipiēdum
et acquirendum cibum gratiæ et virtutum, vel cibum glo-
riæ sempiternæ,et cui non sufficit manus, id est operatio, de
bet ei sufficere nasus,i.deuotio,quia vnguentis et varijs odo
ribus delectatur cor Prouer.27. Vbera autem lactis siue prę
dicationis vel dulcis misericordię et compassionis debet ha
bere circa cor in pectore,vt.s.ea corde et ex charitate prædi
cet et doceat , et pauperibus subueniat et succurrat . et in
ore debet habere culmos,id est dentes magnos, et verba du
ra,fortia et correctoria,veruntamen alba, et eburnea, id est
pudica pariter et honesta.ad Eph.4.Omnis sermo malus nō
procedit ex ore vestro,sed si quis bonus est ad ædificationē
audientium. ¶ Item dicit idem quòd lingua elephantis est 16
valde modica respectu corporis sui,et semper in ore latitat,
et raro videtur extra,nisi quando lambit labia sua post cibū
et potum etc.Sic verè in Christiano debet esse parua lingua,

liter coputatur, quia non nisi per quinq; dies in duob. annis,
& tunc quanto plus possunt, in occultis, & abditis se abscon-
dunt. Post aut actu illum aquis viuis se abluunt, nec ante ablu
tionem ad gregem reuertuntur. Pro fœminis nunquã pugnãt,
& nulla nouerunt adulteria. Sic verè boni Christiani actum
carnis raro aut nunquam debent exercere. Quod si in actu
côiugali ipsos oporteat circa illum actum vocare, rarius, se-
cretius, occultius, & verecundius, q̃ possint debent illũ face
re vel côplere. Quod est contra multos, qui consueuerũt per
iactantias in illis operib. gloriari, sicut multi luxuriosi, qui le
tantur cũ male fecerint, & exultant in rebus pessimis. Prou.
2. Et post illum actũ in aqua deuotionis, vel côpassionis, vel
confessionis debent se lauare, vt sic ad gregẽ. i. ad côitatẽ ec
clesiæ purificati. & mundati valeant reuertere. Itẽ inter ipsos
non debent esse adulteria, quia verè quilibet debet esse côtẽ
tus propria vxore, nec debet côcupiscere alienã. Deut. 5. Nô
concupisces vxorem proximi tui, Mores ẽt pro fœminis non
dñt pugnare, nec ꝑ eis habendis lites, & iurgia suscitare. Qđ
est côtra luxuriosos, & illos qui pro mulierib. pugnis, & pe-
riculis se exponunt, qui dicunt illud Iud. 10. Quis pro tã for-
28 mosis mulierib. pugnare non debeat? ¶ Scdm Soli. ibidẽ, in-
ter elephantes maxima est cura alteri de altero, nã equitatu
circunueniunt, fessos, & vulneratos inter se recipiũt, & eos plus
quã se protegunt, & defendunt. Qñ aũt vnus eorũ cadit pro
casu irrecuperabili, miro modo barrit, ad cuius vocem mul
titudo iuuenũ subito accedit, qui paulatim seniorẽ eleuant,
& ad hoc totis virib. & affectib. se inchoãt, quẽ si eleuare ne
queunt, cum eo barriunt, & deplangunt, vt dicit idẽ Soli. &
Phisol. Sic vere inter christianos, & maximè religiosos, dẽt
esse societas, & amicitia, & pietas. quia qñ vnus vulnerat tẽ-
tationib. & fatigatur tribulationib. tunc alij debent eum re
cipere per côpassionẽ, & doctrinis, exẽplis, & orationib. con
solationib. & subuentionib. contra hostes, & vitia defensare.
infirmum in fide suscipite. ad Ro. 14. Ro. 15. Nos qui firmio-
res sumus debemus imbecillitatem infirmorum supportare.
Et qũ vnus cadit, i. pctm̃, & barrit per confessionem, tũc alij
iuniores. i. fortiores, & virtuosiores debent conuenire per
amorem, se inclinare per compassionem, & cum eo barire ꝑ
orationem, & eũ per pietatem releuare à casu pcti per eius
monitionem, & correctionem. Venerunt amici Iob visitare
eum &c. Iob 2. Vel pone q̃ qñ venit ad paupertatem, & ca-
dit a statu prosperitatis, alij (si possunt) debẽt eum releuare,
& ei in temporalib. subuenire, quod si nequeant, tñ baritum
præ affectionis, & consolationis debent emittere. Consola-
mini eum vniuersi, qui scitis nomen eius. Hier. 48. Figura de
amicis Iob, qui primo cum eo fleuerunt, & pro eius reuela-
tione singuli ouem vnam, & inaurem aureã eidẽ dederunt.
Iob vlt. Fessos enim & depauperatos debent alij adiuuare,
reficere, & fouere, & alter pro altero in necessitatib. labora-
re. ad Gal. 6. Alter alterius onera portare, & sic adimplebitis
29 legem Christi. ¶ Soli ibidem dicit, q̃ qñ elephantes capiun-
tur, pasta hordei domesticantur. Fit aũt fouea profunda in
via elephantis, ad quam veniens incidit ignorãter, ita q̃ ꝑꝑ
profunditatem exinde exire non potest, & tunc vnus vena-
tor percutit, & pungit ipsum, & veniens alius venator percu
tit primum, & admonet ipsum ne percutiat elephantem, ip-
sumq; de fouea extrahit, & dat ei comedere hordeum, quod
cum ter vel quater fecerit, elephas domesticatur, & diligit le
liberantẽ, & ei deinceps obediens mãsuescit. Elephas est hõ,
fouea pctm̃, primus venator diabolus, secundus Christus,
hordeum sacra scriptura, vel corpus Christi. Quia igitur ele
phas. i. humanum genus in foueam pcti ceciderat, vnde re-
surgere non valebat, & à venatore diabolo punctus, & per-
cussus tentationib. & tribulationib. morte etiam temporali
ibi fuerat, ideo venit secundus venator Dei filius per incar-
nationem, & diabolum fugauit, & prostrauit in infernum ꝑ
suam passionem, & sic elephantem. i. humanum genus edu-
xit de fouea inferni, & peccati per suam resurrectionẽ, & ei
hordeũ æternæ beatitudinis dedit per suam ascensionẽ, & sic
eum domesticauit in domo. s. paradisi. Vel dedit nobis hor-
deum sui corporis vel sacræ scripturæ, & ideo debemus eũ
sequi per imitationem, & ei obedire per humilitatem, & su-
biectionem. Figura 1. Reg. 17. Vbi dauid in domo remanens,
tandem fuit missus ad exercitium regis, vt fratribus victualia
portaret, & occidit ibi Goliam, & Israel de manu Philistium
liberauit. Sic Christus qui ab æterno cum patre in domo pa
radisi manserat, tandem ad nos venit, & luciferum prostra-
uit, & nos liberauit, & ideo ei debemus obedire, & cum seq.
& imitari. Esa. 19. Clamabunt ad dominum à facie tribulan-
tis, & mittet eis liberatorẽ. ¶ Elephas pilos habet paucos & 30
pendentes, aures habet longas & tenues atque inferius de-
pendentes, veruntamen ipsas erigit quando pugnat contra
draconem. Sic vere iusti pilos diuitiarum habent tenues atq;
paucos. Thob. 4. Pauperem vitam gerimus. Et tñ isti sui pili,
i. diuitiæ quas habent, sunt dependentes inferius versus terrã
id est ad pauperes per elemosynam & largitatem. Istorum
autem exemplo aures nostræ. i. auditus debet esse longus per
patientiam, quia. s. homo debet audire diu antequam loquat.
Audi tacens simul & quærens. Ecclesiastic. 32. Et inferius de-
bent pendere per verecundiam. ad auditum tamẽ verbi Dei
debet eas homo erigere, vt contra draconem diabolum va-
leat dimicare. ¶ Elephas si quando chameleontem vermẽ ve
nenosum vorauerit, oleam comedit & sanatur. Sic verè si q̃s 31
vermem venenosum, id est peccatorum vorauit, cum olea, id
est cum operibus misericordiæ debet sibi ne pereat subueni
re. Peccata tua elemosynis redime. Dan. 4. ¶ Elephas quando
vnicornis contra eum pugnat, non ei opponit ventrem, quẽ 32
habet valde mollem, sed dorsum, quod habet durum. Sic ve
rè quando vnicornis diabolus pugnat contra hominem per
tentationes, multum debet timere de mollitie & fragilitate
ventris & carnis, & ideo debet ei ostendere tergum. i. fugien
do, quia debet occasiones fugere, & à via eius quanto plus
poterit declinare, & ei dorsum durum opponere. i. cum for-
titudine constantiæ obuiare. Vel per tergum accipe patiẽtiã,
cui onera imponuntur. Verterunt ad me tergum, & non fa-
ciem. Hie. 32. & 2. Paralip. 29. Auerterunt faciem, & præbue 33
runt dorsa. ¶ Draco vt communiter sm Solinum non inua-
dit elephantem, nisi quando scit eum grauatum esse potu, vt
maiorem sumat satietatem de eius sanguine interempti. Sic
diabolus quando videt hominem iustum esse ebrium & po-
tum, tunc eum libenter obsidet tentationib. & inuadit, vt sic
eius casu in peccatum, sanguinem suum. i. gratiam & deuo-
tionem detrahat atq; sugat, vel vt sic de sanguine ipsius. i. de
vindicta & damnatione ipsius satietur. & ideo docet Apostlo
lus 1. ad Thess. 5. Non dormiamus sicut cæteri, sed vigilem',
& sobrij simus. ¶ Secundum Phisologum, elephas nunquam
dormiendo se inclinat totaliter, imo stans dormit, ad arbo- 34
rem palmæ innixus. Sic homo licet dormiat in delicijs, nun-
quam tñ debet ex toto se ad terram, i. ad temporalia per affe
ctum inclinare, imo semper per gratiam debet stare, & se ad
arborem palmæ. i. ad crucem per passionis memoriam appo
diare 1. ad Corin. 15. Estote stabiles & immobiles. ¶ Elephan 35
tes vt dicit idem, actum carnis abhorrent, nisi pro sola pro-
le, & tunc vadit fœmina versus orientem, & masculus eam se
quitur, quousque inueniant mandragoram, cuius fructũ pri
mo fœmina comedit, deinde masculus, & sic conueniunt, &
impræguantur. Sic vere homines nõ nisi prolis gratia in actu
carnis debent conuenire, & tunc ad ortum solis. i. Dei laudẽ
debent intentionem suam conuertere quantum possunt, &
sic poterunt sine peccato aliquo gñare, maximè si mandra-
goram poiæ manducauerint, quæ facit concipere gratiam &
virtutem. Vel dic q̃ masculus & fœmina. i. Adam et Eua iue
runt ad mandragoram. i. ad arborem vetitam, et primo co-
medit fœmina, et deinde vir, et sic conceperunt dolorem,
et pepererunt iniquitatem. A muliere. n. prodit iniquitas vi
ri. Ecclesiastici 25. quia à muliere factum est initium pecca-
ti. ¶ Qñ fœmina parit masculus eã defendit. Sic vere qñ fœmi 36
næ. i. subditi pariunt et perficiunt fœtus suos, i. bona opera,
masculi. i. prælati debent eos defendere orationibus et exẽ-
plis 1. Mach. 3. Pugnemus pro vxoribus nostris. ¶ Elephas 37
fœtũ suum dum adhuc est iuuenis et tenellus, pascit et nutrit
iuxta flumina, ne forte draco ipsum absorbeat aut seducat,
sm Pli. & Sol. Sic verè prælati debent filios & subditos suos
de nouo genitos et côuersos, circa fluuium sacræ scripturæ
et deuotionis et côpassionis nutrire, ne a dracone diabolo
seducantur. ¶ Item idem dicit vnum valde mirandum. q̃. s. in 38
quibusdam regionibus Aethiopiæ elephas sic venatur quia
duæ puellæ omnino nudæ adeunt desertum vbi elephas ha
bitat, et vna portat vasculum, alia gladium, et incipiunt alte
cantare, q̃ audiens belua venit, et lambit mammas earum,
et ꝑ dulcedine cantus obdormit, et tũc vna ꝑcutit eũ cũ gla
dio, et occidit, et alia parat vasculũ, et sanguinem eius reci-

pit ex quo pannus qui dr̃ purpura,intingitur.Elephas est de
filius desertum mundus,duæ puellæ gentilitas,& synagoga,i
quę fuerunt nudę,s. à virtutib.& gratijs in deserto mundi hu
ius.Ezec.33.Duæ mulieres filiæ matris vnius fornicatæ sunt
in Aegypto.Istæ autē duæ à principio cantauerunt,rogaue-
runt,& supplicauerunt,vt attraherent elephantem.i.Dei fi-
lium,quia synagoga cantabat illud Esa 64. Vtinā disrumpe-
re cœlos,& descenderes.Gentilitas aūt seu ecclesia de genti-
lib.congregata,dicebat. Veniat dilectus meus in hortū suū.
Cant.5.Et ideo Elephas.i.Dei filius,precib.& cantib.hmōi
inclinatus,venit ad desertum huius mundi,ad eas descendē
do per incarnationem,& cœpit eas lambere per prædicatio-
nem,& in cantum earum obdormire per suarum precū ex-
auditionē.Sed pro certo dum eas lambendo,instruendo,&
erudiendo,prædicando,& informando delectarentur,vna
puellarum.s.synagoga,& populus iudæorū arripiēs gladiū,
.i.clauos,& lanceam,& crucem,eum occidit per passionem.
Altera aūt puella,s.gentilitas,ad ecclesiam iā cōuersa,prępa
rauit vasculum cordis sui,& sanguinem elephantis.i.finē san
guinis,& passionis Christi credēdo,& obediendo suscipit,&
exinde purpuram.i.purpuratos martyres,et aias per fidē,et
deuotionē colorauit,et purpurauit.Ge.37.Intinxerunt tunicā in sanguine hædi.Sanguisugæ.n.duæ sunt filij.Prouer.30.
Pulli eius lambunt sanguinem.Iob 39.Vel dic q̄ Elephas est
homo,duæ puellæ diabolus,et mundus,desertū est vita præ
sens.Corā igitur elephante.i.corā hoie in deserto vitę huius
cantant duæ puellæ,s.mundus,et diabolus,qui ambo cātāt,
et suggerūt pctā,et vitia.Diabolus cantat de superbia dicēs.
Ecce quō tales honorantur pp diuitias,circui,discurre,sis
causidicus,& mercator,esto simoniacus vel ambitiosus. Si-
militer mundus vtpotè vxor filij,& amici cantant de auari-
tia,dicentes.Dñe,nihil habetis,filij vestri nepotes,& paren-
tes erunt pauperes post vos,quare non lucramini? Et sic isti
obdormiunt,vnā.s.istarum lambendo,& diligendo.s.mūdū,
& ei consentiendo,& in diuitijs,& delicijs requiescendo,qd
videns alia puella,s.diabolus infigit in eū subito dū non ad-
uertit,gladium mortis,& alia q̄ lambebat,i.parentela quam
diligebat,statim recipit sanguinē.i.subām tpalem,quia mor
tuo diuite,parentes nō curāt nisi rapere,& furari.Figura Za
cha.5.vbi duæ mulieres quæ habebant alas milui,portaue-
runt amphorā vbi erat inclusa impietas,cum talento plūbi,
quæ quidē amphora oculus vniuersę terræ dicebatur,& por
tabant eam in terram Senaar.Sic verè duæ mulieres,diabo
lus.s.& auaritia,per suos tractatus,& cātus portāt hodie am
phorā i.suarum,in quo cū talento plumbi.i.cū pondere ma
læ consuetudinis,impietas est inclusa.Portant dico eū in ter
ram Sennaar,quod interpretatur fętor.i.In infernum,vbi est
fœtor horribilis,& immensus.Hie.19.In Thophet sepelien-
tur,eo q̄ non sit alius locus ad sepeliendum.

De Cane. Cap. 22.

EDus ab edēdo est dictus,eo q̄ sit iocundi saporis. Nā
1 siccitas eius naturalis ex ætatis humiditate temperaē,
Et ideo nutribilis,& digestibilis reperitur,& bonum
sanguinē generat,& calorem continet,& humorem.
Sic verè illi qui sunt digestibiles per obedientiam,calidi per
charitatem,humidi per benignitatem,sunt Christo iocundi
saporis,vt eos edat,& sibi incorporet per charitatis,& fidei
vnitatem.Et hircos cum medulla tritici.Deu.32.¶Edus ha
2 bet visum valde acutum,aspectum toruum,& obliquū,pel-
lem habet hirsutam,carnem aūt dulcem,& pinguem,exte-
rius est siccus,& macilētus,interius aūt pinguis & carnosus,
& pp eius caliditatē,& humiditatem temperata digestioni
conuenit.& ideo de nouo conualescentib.cunctisq; delica-
tè viuentib.est opportunus. Tales sunt sancti,qui sunt acuti
visus per discretionem,torui aspectus per circunspectionē,
pellis hirsutæ per habitus asperitatē,& abiectionem,carnis
dulcis per cōpassionem,exterius sicci per pœnitētiam,& car
nis macerationem,interius pingues per deuotionē,& com
passionē.Et quia calidi sunt per charitatē,humidi per beni-
gnitatē,iō tēperatæ sunt naturæ per modestiā,& trāquillita
tē,& ideo illi qui cōualescunt de infirmitatib.pctōrum p pœ
nitentiam,debent tales comedere,& sibi incorporare p imi
tationē,vt sic ad pfatam deueniant sanitatem.Iuxta quē ritū
tolletis & edum.Exo.12.Et sicut edus balatu matrē quærit,
3 sic sancti Christum quęrunt,cū oratione.¶Scd̄m Plin.lib.8.
edus est aial imbelle,innocuū,petulans,& lasciuū,ruminans
& mundum ramos comedēs,& virgulta ēt fm Pl.li.28.c.10.
sanguis edi valet contra venena,pellis eius contra morsus re
ptilium,& ad plagas.Talis fuit Christus,quia in mundo isto
imbellis fuit,& innocuus per innocuam pietatē,benignus,
& iocundus per spiritualem alacritatem,mundus per purita
tem,ruminans per discretionem,virgulta carpens per sacræ
scripturæ prædicationem.Sanguis aūt ipsius passionis,& pel
lis suę bonæ conuersationis,& si ipsam habuerimus per de-
uotionem,cōpassionem,& imitationem,sanabunt,& cura-
bunt morsus reptilium,i.malitiolorum detractionē,& tem-
poralium tribulationem,& venenum tentationum,& dele-
ctationum,necnon vulnera peccatorum,& vitiorum.Obdu
cam cicatricem tibi,& vulneribus tuis sanabo te.Hie.30.

De Eruca. Cap 38.

ERuca fm Isid.est vermis multipes,crescens in frondi
bus olerum,& arborū.Et dr̃ eruca ab erodendo,quia 1
flores,& folia arborum quibus insidet,& in quib.na-
scitur,comedit,& corrodit.Vnde ipsis papilio est ma-
lefica,licet ab eis inuolatur,vt dicit Isido.li.12. Rectè tales
sunt hypocritæ,& falsi clerici,& religiosi,qui cum sint ver-
mes multipedes p multiplices affectiones,qn in oratorib.di
gnitatū,& officiorum sedent illis sunt damnabiles,& noci-
ui,nā fructus,& flores arboris in qua sedēt.i.diuitias tpales
illius status vel religionis in quo sunt,corrodūt,& cōsumūt,
.i.dando eas personis immeritis.vel ipsas pōpaticè cōsumen
do,vel aliter indebitè dispensando,& expendēdo.Prælati.n.
clerici,& religiosi mali nō q̄runt proficere suis ecclesijs,sed
tm̄ sibi,& suis,quia oēs quæ sua sunt,quærunt,non quæ Iesu
Christi.¶Eruca gallicè dr̃ cheoille,& fm Pli.est vermis la-
nuginosus,& villosus.qui in frondib. arborum texit quasdā
telas.in quibus se inuoluit,& in quib.in hyeme seruat,& ou- 2
teir pestiferum genus suū.Egerit aūt quædam oua,de quib.
in vere erumpit,& nascitur multa proles,cuius ingluuie ro-
duntur viror,& flores arborum,& herbarum.Tales sunt di-
uites,& auari,quia cū sint lanuginosi per diuitias(quia lanu
gine diuitiarū sunt vestiti)ideo in arbore huius mundi ædi
ficant telas suas,s.tpales possessiones,& ibi in hyeme vitæ p̄
sentis se inuoluunt per affectū,& ibi nutriunt filios suos,q.a
non solum pro se,sed etiam pro filiis illa quærunt.Ecce ego,
& filii mei.Esai.8. Multos autem filios,& familias generant,
quia multi filij delectē.Esa.54.A quibus corroditur per vsu-
ras fructus arborum,& herbarum.i.oim adiacentiū vicino-
rum,pauperum.s.& diuitū aliorum. Vel dic q̄ mali prælati
in arborib.i.in ecclesijs in quibus habitant,generant,& pro
ducunt multos filios,s.nepotulos,cognatos,& affines,quos
ibidē beneficiant,& exaltant.& ideo flores,& fructus.i.diui
tiæ,& p̄bendę arboris illius.i.ecclesiæ,à talib.deuorantur,&
ab eis hodie occupantur,dissipantur pariter,& vastantur.Fi
gurati Dan.14.vbi sacerdotes,& eorum filij,& vxores sacri
ficia Bel deuorabāt &c.Contra illud Eze.46. Non accipiet
princeps de hæreditate populi mei per violentiā,sed de pos
sessione sua dabit hæreditatē filiis suis.Vel pone,q̄ eruca est
diabolus.qui ponit in nido suo.i.in corde peccatoris,multa
oua.i.multa mala pposita,& affectiones,& cogitationes,ex
quibus tandē multa proles malorum operū generatur,à qui
bus flores,& fructus virtutū,& folia bonę cōuersationis de
norantur.Dedit erugini fructus eorū,& labores eorū locu-
stæ.¶Eruca est vermis mollis,& saniosus,diuersis colorib.di
stinctus.Et est quædam species erucæ,q̄ de nocte aliqn̄ lucet 3
vt stella,de die aūt deformis colore reperitur,cum aūt super
membrū aliquod ponitur,illud exurit,& post se pustulas de
linquit.Tales verè sunt hypocritæ,qui licet sint molles,& sa
niosi per luxuriam,tn̄ diuersis colorib.i.diuersis apparentib.
virtutib.sunt stellati,quia in nocte vitæ præsentis vbi est ob-
scuritas ignorantiæ,lucent per conuersationem exteriorem
sicut stellæ.i.sicut viri iusti,quia.s. Angelus Sathanæ transfi-
gurat se in angelum lucis. Sed in die qn̄ omnia erunt clara,s.
post mortem,tunc verè apparebunt esse deformes per vitia
& peccata,quia tūc à filia Syon auferetur omnis decor eius.
Thre.1.Tales autem in illis membris in quibus serpunt.i.in
illis personis circa quas habitant,derelinquunt finaliter pu-
stulas malorum exemplorum,quia via potest esse quòd talū
prauitas innotescat,si aliquandiu videantur. Vnde Iob.45.

Post eum lucebit semita. ¶ Eruca secundum Plin. lib. 11. cap.
32. de bestia in volucrē se transformat, quia cū sit vermis vi
lis & saniosus, & herbas & arbores corrodat & comedat, tñ
tandem alas recipit, & papilio efficitur, & libere per aerē vo
litat, & discurrit, & quot colores pri⁹ in cute habebat, tot in
alis postmodum repræsentat. Et sm Isid. li. 11. de stercoribus
seu de ouis papilionis super folia derelictis erucæ iterum ge
nerantur. Vnde de eruca efficitur papilio, & de papilione ite
rum efficitur eruca. Plus tñ nocet rodendo dum est eruca, &
circa terrā repit, quā facit qñ volat. Rectè charissimi p istas
erucas intelligo multos balliuos, causidicos, & vsuratios. Isti
.n. communiter à natura sunt vermes viles, & saniosi. i. de vi-
li plebe, & paupere procreari, & ideo primo serpūt circa ter
ram, s. in infimo statu, & ibi folia, & flores arborum. i. diuitias
& bona temporalia aliorum paulatim corrodunt, & sibi at-
trahunt, & incorporant, adnihilant, & consumunt, per rapi-
nas, s. & vsuras, sed qñ satis creuerunt, & in diuitijs, & in po-
testate inualuerunt, tunc verè nolunt plus esse erucę. i. nolūt
plus dici rustici imo volunt esse volucres, & volātes, & ideo
faciunt se milites, & sic de eruca in papiliones, de rusticis in
nobiles, de bestijs in volucres transformantur. Ideo talib. dr
Hie. 49. Superbia cordis tui extollit te, qui habitas in cauer-
nis petrę, & apprehēdere niteris altitudinē collis. superbi. n.
vndiq; sicut aues. i. sicut nobiles volitant, s. ad tyrocinia, & ad
festa, & habent alas coloratas. i. exteriorē apparatū stellatum
pulchritudine curiosa. Sumpsisti vestimenta tua multicolo-
ria. Eze. 16. Isti tñ dum volāt. i. dū sunt nobiles, minus lędūt,
minus corrodunt, & rapiunt quam ante militiā suā, quia ex-
tunc non audent esse publici mercatores vel vsurarij, vel ēt
causidici, nec alia multa facere pp honorificētiam sui status.
Sed pro certo licet sint papiliones, i. licet sint milites, tñ filij
quos generant sunt erucæ, quia paternam primam rusticita-
tē non deserunt, quia rodunt, & rapiunt sicut ipsi, vt sint post
modum papiliones. i. nobiles, & milites sicut sui patres. Pe-
ius operati sunt q̃ patres eorum. Hier. 7. & 11. Reuersi sunt
ad iniquitates patrum suorum priores. Vel pone de diabolo,
qui se transfigurat in angelum lucis 2. ad Cor. 11. Vel dic de
hypocritis, qui cum sint saniosi &c. sicut supra, tñ in aues. i. in
viros spirituales fictitiè se transformant, vt sic possint vola-
re, s. ad officia, & dignitates, qui postea in ecclesia generant
erucas, i. malos imitatores. ¶ De eruca sm Isido. efficitur pa
5 pilio, qui. s. vt communiter in alijs multos colores habet, sed
sm Papiam, papilio tm̃ delectatur in lumine lampadarum, q
ibi tantum circunuolat, quàm comburantur alę suę, & sic ca
dit in oleum, & ibi submergitur, & necatur, vltra modum. n.
diligit ignem. Vnde Plin. lib. 21. ca. 14. dicit quòd papiliones
quorum copia quandoque mella apū corrumpit, de aluea-
ri apum possunt extrahi per hunc modum, vt, s. noctu tem-
pore sereno iuxta aluearia accendatur magnus ignis, & cla-
rus, quia. s. viso splēdore, isti statim ad ignem currunt, intus-
que se iniicient, & comburent. Sic verè de eruca. i. de homi-
ne seculari, & luxurioso, & auaro quandoque efficitur papi-
lio. i. vir religiosus, habens alas virtutum, & sursum volans p
contemplationem, multos colores habens per coloratā per
fectionem, & conuersationem, sed iste quandoq; delectatur
in lumine lampadarum. i. in pulchritudine mulierum, in qui
bus est oleū voluptatis, & ignis cupiditatis, & ideo licet non
intendat se comburere per peccatum, tamen aliquando tan-
tum circunuolat per mala consortia, occasiones, & verba, q
alæ virtutum suarum comburuntur, & in oleum voluptatis
cadit, & sic per luxuriam submergitur atque perit. Ignis con
sumpsit speciosa deserti. Iohel. 1. Vel per lampadem intelli-
ge mundum, vbi est ignis auaritiæ, cuius lumen est prosperi
tas mundana &c. Expone sicut supra. Vel si vis dic q papilio
nes sunt hęretici, quia. s. isti videntur ignem diligere, & quasi
ex industria videntur ad ignem currere, inquantum se cōbu-
rendos sciunt, & tamen nolunt a suis errorib. resilire. ¶ Secū
6 dum li. de natura rerum, papiliones sunt vermes volātes flo
rum tempore venientes. Isti igitur inter se coeunt, sed mascu
li generando pereunt, fęminę vero oua sua pariuriunt, & tūc
etiam mortem incurrunt, oua vero vsq; ad æstatem sequen-
tem sic remanent, & tandem calore solis in papiliones se mu
tant. Sic ergo fit q masculus moritur generando, & fœmina
pariendo. Ista expone sicut in libro de mirabilibus, s. libr. 14.
vbi agitur de bombyce in fine. Vel etiam expone de relictis
ouis sicut supra. §. 4.

De Faunis & Satyris. *Cap. 39.*

FAuni & Satyri idem sunt, & sunt secundum Isidor. lib. 1
12. animalia monstruosa, humanam effigiem habētia,
sed humanæ non participia rationis, quia nec arte, nec
natura sunt dociles ad loquendum, tantum imitantur
vocem, & aliquos actus hominum, & sunt luxuriæ præcipuè
deditì. Pli. autem lib. 25. c. 4. videtur sentire faunos esse phan
tasias nocturnas, quia ibi dicit peoniam herbam valere con-
tra faunorum ludibria quæ occidunt in quiete. Tales sunt hy
pocritę, qui homines, i. viros sanctos imitantur quantum ad
effigiem. i. quantum ad apparentiam honestatis, non tamen,
quantum ad rationem. i. quantum ad virtutem, & efficaciam
bonitatis, quia licet actus, & opera, vocem, & verba hoim. i.
iustorum in multis imitentur, tamē luxuriosi sunt, & peruer
si, & ad loquendum. s. Deo per deuotam orationem nullate-
nus possunt edoceri. Nesciebant loqui iudaicè, sed azotice.
Neemiæ. vlt. Nam vt dr 2. ad Tim. 3. Speciem quidem pieta-
tis habentes, & uirtutem eius abnegantes. Et breuiter, isti nō
sunt nisi quædam phantasiæ hoibus illudentes, & eos suis fi-
ctionibus seducentes. ¶ Satyri sm Isid. li. 12. ca. de portentis, 2
sunt homines siluestres, pedes equinos habentes, & cornua
in frontibus deferētes, quos antiquorum error tanquā deos
coluit. Vnde beatus Antonius vnum talem inuenit in deser
to, à quo cū petijsset quis esset, respondit. Mortalis ego sum.
vnus ex accolis eremi. Sic rectè in ecclesia sunt quidam præ
lati, qui rectè siluestres sunt per crudelitatem, & austeritatē.
Vnde in ipsa fronte. i. in prima facie, & in principio. i. in ipso
introitu, habent superbiam, inuasionem, & elationem, quia
statim prima facie volunt alios cornib. suæ potentiæ ventila
re, & eos sine deliberatione percutiunt prima frōte. Ideo de
talib. dr Esa. 48. Scio. n. quia durus es tu, & neru⁹ ferreus ceruix
tua & frons tua ærea. Sed pro certo pedes eorum, i. affe-
ctus sunt equini, quia sunt ad modum equi petulantes, & su-
perbi, & ideo licet in deserto huius mundi sint mortales, tñ
à fatuis gentilibus, i. ab adulatoribus tanquam dii coluntur,
magnificantur, & laudabantur. Dii similes facti hominib. de
scenderunt ad nos. Act. 14. ¶ Quædam sunt genera hominū 3
siluestrium, sm Isid. lib. 12. ibidem, & Pli. li. 7. c. 2. qui habent
capita cānina, & latrant, vt canes. Sic verè multi habent ca-
put, i. intentionem caninā voracem atque rapacem, quia, s. per aua
ritiam sunt insatiabiles sicut canes. Esa. 56. Canes impuden-
tissimi nescierunt satietatem. Et ideo tales consueuerunt la-
trare, i. diffamare, & detrahere mendaciter, & mordere. ¶ Itē 4
sunt alii ibi qui vnum tantum habēt oculum in fronte. Sic in
mundo sunt quidam qui cum deberent habere duos oculos
.i. duplicem discretionem, s. in spiritualibus, & temporalib.
tamen non habent nisi vnum, s. mundi sapientes, qui tantum
sunt sapientes in mundo, & mundialibus, sed carent alio. s. di
scretione in spiritualib. quia tales sapientes in temporalibus
cœci sunt in spiritualibus, quia sapientia huius mundi, stulti
tia est apud Deum 1. ad Corint. 3. & Hiere. 4. Sapientes sunt
vt faciant mala, bene autem facere nescierūt. ¶ Quidam sunt 5
homines siluestres in Aethiopia, secundum Pli. libr. 7. & sm
Isidorum, carentes capite, sed oculos habent in humeris, &
alii planam habent faciem, & sunt sine naribus, & labium in-
ferius eorum ita prominet, quòd exinde tota facies dum in
solis ardoribus dormiunt operitur. Sic verè multi sunt, qui
non habent caput, id est rectam intentionem, faciem, id est
cor habent planum per indiscretam sui cordis manifestatio
nem, contra illud Eccles. 8. Non omni homini cor tuum ma-
nifestes. Sine naribus, & sine odoratu sunt, quia. s. non habēt
deuotionem. Labium inferius habent longissimum per ine-
ptam loquutionem, & per malorum verborum multiplicita
tem, & ideo dicitur labium inferius, quia scilicet non de re-
bus superioribus, sed tantum de inferioribus, non de cœle-
stibus, sed de terrestribus proloquuntur. Vnde. 1. Ioann. 4.
Ipsi de mundo sunt, ideo de mundo loquuntur, quia pro cer
to multi sunt qui labium inferius habent magnum, labium
autem superius valde paruum, quia scilicet de inferioribus
terrenis, & carnalibus. multum loquuntur, de superioribus
autem, & cœlestibus valde parum. Quia qui de terra est, de
terra loquitur Ioannes. 3. ¶ Item in Aethiopia sunt quidam 6
fauni, satyri vel pilosi, qui habent ora ita parua, & constri-
cta in peccatore, quòd calamus auenarū hauriunt sibi victū,

& isti dicuntur esse sine linguis, & sine voce, & loco sermo-
nis vtuntur nutu, sm Isid. Soli. & Plin. Re vera tales sunt ho-
die multi, qui propriè habent os in pectore, quia. s. non lo-
quuntur nisi de illis hoibus quos habent cordi, & qui eis p
amorem sunt impectorati. os. n. habet valde strictum, s. qua-
tum ad bonam loquutionem, quia de paucis possunt bonú
dicere, quia pro certo multi sunt qui videtur carere lingua,
quia. s. nullum bonum verbum potest de eis exire. Eze. 3. Ad
hærere faciam linguam tuá palato tuo, & eris tacens, & qua
si non loquens. Vel dic φ per istos intelliguntur quidam, qui
sunt in religione vel in mundo, qui contecta habent ora, &
sunt sine lingua, quia multi præ indignatione nolunt loqui,
ita quòd videntur habere os côtectum, & carere lingua. Est
.n. odibilis qui procax est ad loquendú, & est tacens, non ha-
bens sensum loquelæ. Vel pone de cisterciensib. qui vtútur si
gnis, & nô loquuntur, quia est tacens qui nouit têpus apti tê
poris. Eccl 20. Vel pone de bonis religiosis, & etiam de sapiê
tibus hominibus, & modestis, qui. s. parum loquuntur, ita φ
pp silentium videntur carere lingua, quia sicut dr Amos. 5.
Prudês in tempore illo tacebit, qm tempus malum est. ¶ Itê
7 in Scythia sunt quidá homines habentes ita prolixas, & pro
tensas aures, quòd totum corpus inde cooperiunt, quos pha
nisios Solinus vocat. Sic verè in Scythia, quæ est regio frigi
da, & aquilonaris, i. in religione vbi viget frigus pœnitentię,
& timoris, sunt quidam habentes magnas aures. i. magnum
affectum, & habitudinem, & ad audiendum, rumores, s. & fa
bulas, ita quòd totum corpus ecclesiæ contegunt, & inuol-
uunt, quia. s. vbique se diffundunt ad rumusculos audiendú.
Actu. 16. Ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere aut audire
8 aliquid noui ¶ In Aethiopia secundum Isido. sunt homines,
qui ad modum quadrupedum vadunt proni, & curui versus
terram, nunquam erigere se valentes, dicti artabatitæ, qui
etiam secundum Solinú sicut feræ sine certis sedibus per de-
serta vagantur. Sic verè charissimi in Aethiopia, i. mundo
(qui feruore auaritiæ côburitur) sunt aliqui homines, s. aua-
ri, qui semper sunt curui, proni & inclinati ad tèrram, i. ad tê
poralia per amorem. psal. Et dorsum eorum super incurua.
Danie. 10. Vultus meus hærebat terræ. Et isti etiam non sunt
contenti vna sede, i. certa possessione, imo semper per inquie
ta desideria de vna ad aliam vagantur. Quod etiam de ambi
tiosis clericis cernimus, quorum nunquam in vno beneficio
quiescit animus. Vel dic quòd tales fuerunt apostoli, quia. s.
nullam sedem temporalis possessionis sibi appropriauerút.
Sic etiam boni religiosi nô debent sibi claustrum, vel locum
appropriare, sed ad mandatum prælatiin certis Sedibus, vbi
placuerit superioribus, se transferre. Ad Heb. 13. Non habe
mus hic manentem ciuitatem. ¶ Sunt alij in Aethiopia qui
9 Sciopodes dicuntur, qui vnum tantum habêt pedem, ita ma
gnum, φ eo adumbrantur contra ęstum, qui ita veloces sunt
quòd canibus comparentur. Sic verè charissimi, illi qui sunt
in Aethiopia, i. in religione non debent habere nisi vnum pe
dem, i. vnum affectum. s. amorem Christi, & æternorum, quia
ad nihil debent vocare, nisi ad spiritualia, & sic poterút esse
velocissimi, s. ad cursum bonorum operum exequêdum. Ad
Heb. 12. Curramus ad propositum nobis certamen. Vel dic
quòd isti sunt auari, qui cum deberent habere duos pedes, i.
duos affectus, s. ad temporalia, & cœlestia, ipsi tamen non ha
bent nisi vnum, s. affectum ad temporalia, qui ita magnus est
quòd contra æstum, i. auaritiæ, eo se obumbrent. Illi êt sunt
celeres more canum, s. ad mala opera, & actus auaritiæ exe-
quendos. Pedes enim eorum ad malum currunt. Prouerbi.
10 1. ¶ Item in desertis Lybiæ sunt quidam homines, qui plan-
tas habent auersas, & isti senos digitos in pedibus dicuntur
habere. Tales autem dicit Plini. in Scythia esse, sicut infra de
mirabilibus expolui. Sic verè in exuita Lybia mundi huius,
sunt multi homines fictitij, s. peccatores, quorum pedes, i. af
fectus sunt auersi, quia cum deberent esse à parte ante, s. ad
bona spiritualia, & æterna, ipsi tamen à parte retro sunt, sci-
licet ad bona temporalia, & terrena, quæ retro nos necessa-
rio remanebunt. Facti sunt quasi retrorsum, & non in ante.
Hierem. 7. Pedes autem affectuum suorum in sex digitos di
uiduntur, & in sex particulas. Vnus digitus est amor, & affe-
ctio sui, secundus amor amicorum, tertius amor deliciarú,
quartus amor diuitiarum, quintus amor bonorum, sextus
amor potentię temporalis. Ezechie. 16. Diuisisti pedes tuos.
11 ¶ Secundum Pascasium, super terram sunt quędam monstra
in Scythia quæ lamię nuncupantur, formam humanam men-
tientia, quæ pedes habent equinos, quod etiam dicit Solin.
sed de hoc vide de Scythia. cap. vlt. Plinius autem libr. 11. c.
41. dicat Lamias esse animalia cum mamillis, dicens quòd q
dam animalia habent in ventre medio quaternas mamillas,
vt pantheræ, alia autem duas. vt lamiæ. & ad hoc alludit scri
ptura Thren. 4. vbi dicitur quòd Lamiæ nudauerunt mam-
mas, lactauerunt catulos suos. Sic in hoc mundo sunt quidá
peccatores, qui licet habeant formam humanam, i. apparen
tiam exteriorem rationabilem sicut homo, tamen pedes eo
rum, id est affectus, & voluntates sunt equini per superbiam
& luxuriam, sicut patet in hypocritis, qui videntur esse ho-
mines, id est rationabiles, tamen sunt superbi, & luxuriosi.
Hierem. 5. equi amatores in fœminas, vnusquisque ad vxo-
rem proximi sui hinniebat, Hucusque Isidorus libro. 12. vbi
multa alia ponit monstra, quæ omnia accipit à Plinio libr. 7.
& etiam à Solino. Vel dic quòd isti sunt adulatores, qui du-
plici mamma deceptionum, s. gestibus, & verbis solent alios
lactare, & ipsos decipere, & fraudare. Ideo Prou. 1. Fili ne te
lactauerint peccatores.

De Fœmina. *Cap. 40.*

FOemina secundum Isidorum est sic dicta a phos, quod 1
est ignis, eo quòd habet vim igneam, vehementes con
cupiscendo. Et secundum Aristotel. libr. 9. cap. 1. Fœ-
mina generaliter est maioris sollicitudinis circa fœ-
tus, & maioris pietatis quàm masculus. Sic verè boni sim-
plices plus valent hodie, quàm masculi siue religiosi eccle-
siastici, clerici vel prælati. Nam hodie maiorem habent vim
igneam charitatis, maioris sunt pietatis, & benignitatis, &
magis sunt solliciti circa fœtum bonorum operum produ-
cendum. Vel pone de beata Virgine, quæ cum sit pijssima, &
benignissima, fœtus suos peccatores feruenter diligit atque
nutrit. Esaiæ 49. Nunquid obliuisci potest mater filij vteri
sui? ¶ Femina secundum Aristot. est generaliter masculo in-
firmior, debilior, & ad infirmiora pronior, quod accidit ex 2
paucitate caloris, & abundantia humoris. Vnde fœmina in-
ter homines est animal monstruosum. Sic verè charissimi, fę
minæ, id est subditi, quia calor charitatis in eis deficit, & hu
mor carnalitatis abundat, ideo sunt communiter masculis,
id est prælatis vel viris perfectis debiliores ad bene operan-
dum, & infirmiores, & proniores ad cadendum. Vnde apo-
stolus. Infirmi facti estis in hac parte. ¶ Licet generaliter in-
ter omnia animalia masculi habeant esse fœminis fortiores, 3
hoc tamen fallit inter vrsos, & leopardos, vbi fœminæ sunt
masculis fortiores. Sic verè licet in omni communitate, &
maximè inter sanctos, & angelos, illi qui sunt masculi ad lit-
teram, sint fortiores, & perfectiores, & in omni bono constá
tiores, fallit tamen inter vrsos, id est inter diuites hirsutos, &
inter leopardos, i. inter principes, & raptores, quia re vera in
talibus mulieres præualent viris, quia scilicet minus sunt
crudeles, & magis piæ, & vt communiter plus deuotæ, & ad
omnia bona opera magis fortes. Mulierem fortem quis in-
ueniet? Prouerbi. 31. ¶ Fœmina generaliter est iracundioris
naturę quam masculus. Nam faciliter pugnat cum masculo. 4
Vnde dicit Aristot. libro. 9. cap. 1. quòd inter phocas per ri-
xam continuam aliquando fœmina virum perimit, & occi-
dit. Sic verè inter homines ad litteram fœminæ leuius ira-
scuntur, & rixando, & contradicendo pugnant cum mascu-
lis suis, ipsos etiam quandoque perimunt atque necant, quia
mulieres si primatum habuerint côtraria est viro suo. Eccl.
25. Vel dic quòd illi qui sunt fœminæ, i. luxuriosi, & cupidi,
ad bene agendum debiles, & imperfecti, leuius irascûtur, &
superbiunt quàm masculi, i. quá boni viri, & perfecti, & ideo
pugnant côtra eos, volentes, s. eis dominari, & præfici, & eos
quandoque per infamias perimunt, & occidunt detrahêdo,
& murmurando, & eis præfici cupiendo. Istud patet in reli-
gione, vbi illi qui minus valent, alios plus infestát, & plus cu
piunt exaltari. Esa. 3. Mulieres dominatæ sunt eis. ¶ Fęmina 5
minoris est constantiæ, & virtutis, & minoris fidelitatis quá
masculus. Vnde recitat Arist. ibi de sepia φ masculus pugnat
pro fœmina quando videt eam percuti vel inuadi, ipsam n̄
non pugnat pro eo, imo contra eú, & ipsum persequitur, &
infestat. Sic verè licet Christus, vir, prælatus, & masculus no
ster pugnauerit pro nobis, scilicet contra vitia, & demones

nos

nos tñ non pro ipso, sed contra ipsum insurgimus, iorando, blasphemando, & vitia committendo. Rursum crucifigẽtes filium Dei. Ad Heb 6. Vel dic cõtra rusticos, qui licet masculus suus .i. prælatus, princeps vel curatus bonus ꝓ eis pugnet tẽpore necessitatis suæ, si tñ veniat ei aliqua tribulatio, vt pote, ꝙ a suis maioribus impetaẽ, ipsi rustici pugnant cõtra eũ accusando, & litigãdo. Eccl. 12. Oculis suis lachrymatur. &c. Et Ecc. 29. Reddet ei pro honore contumeliã Gen. 44. Quare malum ꝓ bono redditis? Vel pone historialiter de mulieribus malis, & infidelibus, quæ produnt dominos suos, q̃a nõ est malitia super malitiam mulieris. Eccl. 25. Vel põt dici de
6 infidelibus vassallis. ¶ Fœmina ſm Aris. in generatione se habet ꝑ modũ materiæ, masculus aũt per modũ formæ, ita ꝙ ex commixtione duorũ seminũ fœtus in vtero generaẽ. Sic vere Christus se habet per modum formæ, & causæ efficientis, aĩa autem per modũ materiæ in generatione spũali .i. in ꝓductione bonorum operum. & ex istorum coniunctione, & vnione gratifica, fœtus bonorum operum procreantur.

De Fœtante. Cap. 41.

1 Foetãs est pariens, & generãs in quolibet genere, & sic dr̃ a fœcunditate. Et habet oĩs fœtaps membrum proprium aptũ ad conceptione. & ad hanc cooperaẽ ſm Aris. li. 8. reuolutio, & influentia orbium, & stellarum. Sed de hoc quære li. 6. c. 3. de muliere patiente. Sic verè talis est oĩs bonus hõ, quia fœtum bonorum operum primo in loco apto, & debita matrice concipit, videlicet in volũtate, & deinde eum per bonã operationẽ emittit. Verum ad hoc operatur, & iuuat reuolutio, & influẽtia stellarum .i. intercessio, exempla, doctrina & oratio orbium, & stellarũ spiritualiũ .i. sanctorum, & bonorũ operũ, & angelorum. ad bona .n. opera procreanda a sanctorum exemplis, & orationibus adiuuamur. Stellæ .n. manentes in ordine suo &c. Iudicum. 5.

De Fœtu. Quod hic secundum vocat, alij secundas plurali tantum numero, seu inuolucrum dicunt. Cap 42.

1 Foetus est partus aĩalis, sic dictus dum in ventre souetur. Pellis autem, quę fœtum continet, dicitur secundina, quia cũ fœtu nascitur, & nisi cum fœtu expellatur, mater eadẽ moritur, & necatur. Dũ aũt fœtus a matre parturitur, necesse est, vt a secundina illa primitus spolietur. Sic verè charissimi cum homo in vtero matris .i. in amore, & statu mundi sit inuolutus secundina .i. carnalibus voluptatibus, & peccatis, qñ tãdem de ventre mundi eijcitur, necesse est vt voluptatum deserat secundinam, vtpote quando intrat religionem, vel ad dignitatem ecclesiæ promouetur. Similiter quando ecclesia emittit aliquem ad dignitatẽ, necesse est, ꝙ carnali tunica exuatur, ideo dicat talis illud. 2. ad Corinth. 10. In carne ambulantes non ſm carneum militamus. arma .n. militiæ nostræ non sunt carnalia. Vel expone si vis de peccato originali, vel de complacentia peccati, quæ post partum fœtus .i. post confessionem peccati remanens in matrice .i. in voluntate, ipsam interficit per peccatum. Allega &c. ¶ De fœtibus animalium aliqui sint masculi, aliqui fœminæ, aliqui hermaphroditi, vbi vtrunq; habent sexum, sed tñ semper imperfectum ſm Isid. libr. 11. Quære reliqua lib. 6. de creatione hominis. Sic inter homines quidam sunt masculi .i. boni, alij fœminæ .i. mali, alij hermaphroditi .i. mediocres, quia scilicet volunt Deo seruare, & mundo, & vtroque seau gaudere. Sed vere necessario oportet, ꝙ vterque sit imperfectus, quia nemo potest duobus dominis seruire, quia aut vnũ diliget &c. Matth. 6. Non enim potestis bibere calicem domini, & demoniorum 1. ad Corinth. 10. exemplifica de religiosis seculum sectantibus &c.

De Fatuis ficarijs. Cap. 43.

1 Ficarius fatuus dicitur homo silnestris, ficubus viuens & sic sumitur Hierem. 50. Dracones, inquit cum fatuis ficarijs. Glosa .i. cum hominibꝰ siluanis. Vnde male dicunt qui dicunt sicarius, quia sicarius est latro vtens sica .i. gladio breui, sicut Aioth Iudi. 2. Ficarius etiam potest dici coltos, & venditor ficuum &c. vide supra de fatuis.

De Formica. Cap. 44.

Formica dr̃, quasi ferens micas, q̃a micas, & farris grana congregat in æstate, vnde viuat in hyeme eaũ cyma aũt grani sui præscindit, ne valeat germinare, vt dicit Isid. li. 12. Rectè talis ẽ diabolus, quia micas .i. aĩas fert, & portat per vitia, & peccata ad suam formicaria .i. in infernũ, quia in ęstate prosperitatis congregat, & adunat aĩas peccatorũ, vnde viuat in hye. ne aduersitatis .i. inferius in inferno, vbi ipsas deuorat, & manducat, quia congregat in æstate messem sibi. Prouer. 6. Quando aũt formica .i. diabolus cępit aliquod granum .i. aliquem peccatorem per tentationem, & delectationem, tũc vere ne germinet per bona opera, & per pœnitentiã pręscindit sibi extrema .i. memoriã natiuitatis, & mortis, principij & finis, quia nõ vult, ꝙ cogitemus natiuitatis vilitatem, vel mortis acerbitatem, ne forte ad pœnitentiã conuersi, per bona opera germinemus. Auferet a te caput, & caudam. Esai. 9. Vel dic, ꝙ boni, & iusti in æstate .i. in vita præsenti acquirunt, & accumulant grana .i. gratias & virtutes, de quibus viuunt .s. perpetuo in hyeme .i. in statu post mortem. Congregat .n. in messe quod comedat. Prou. 6. ¶ Scd̃m Solinum formicæ inter cætera animalia sollicitæ sunt disciplinæ. 2
Nã sibi in posterum ꝓuident vnde viuant. Gregatim viuunt de granis suis cortices auferunt, & in secretis domorum suarum latibulis ea abscondunt, ne a vento dispergantur, vel ab auibus comedantur, occultas vias faciunt rectas, per quas incedant, & sapientiores sunt semper in viis illis, ne stultè deuient aut aberrent. cumulos autem faciunt in quibus habitãt & morantur, & in quibus cõiter vitam ducũt. Rectè Charissimi tales sunt iusti, & religiosi, q̃a inter alios homines sunt, sollicitæ disciplinæ, quia sibi prouident per discretionem in posterum .s. contra futuras tentationes, & tribulationes, quia sapiens reseruat in posterum. Prouer. 29. & Seneca dicit. Futura puide, præsentia ordina, præterita meditare. Isti habent gregatim viuere per concordiam, & amorem. Luc. 12. Pueri mei mecũ sunt in cubili. De granis, i. de operibus suis cortices .i. superfluitates auferunt per pęnitentiã, & dolorẽ. Ficũ meã decorticauit. Iohe. 1. Grana etiã sua i. opera, & virtutes debent abscondere, & celare per humilitatẽ, & non ea exponere per iactantiam. & vanitatem, & hoc ne a vento superbię dissipentur, vel ab auibus .i. malis cogitationibus, & tentationibus vel a demonibus rapiantur. Figura Matt. 13. vbi granũ quod positum erat iuxta viam .i. in aperto, & publico, a cœli volucribus est voratum, quia volucres cœli comederunt illud. Et ideo talia grana bonorum operum sunt ab aliis vitib. occultanda. Mat. 6. Attendite ne iustitiam vestrã faciatis coram hominibus. Via aũt istorum qua tendunt ad patriam i. eorum vita præsens (quia .s. modo sunt viatores) debet eẽ occulta per discretionem, & humilitatem, vt dictũ est, munda per pudicitiam, & castitatẽ, recta per iustitiam, & æquitatẽ. Et illi qui sunt sapientiores, & docti .s. perfecti, & doctores, debent in tali vita iugiter permanere, vt sint .s. alijs in exemplum ne a via veritatis valeãt deuiare, quia via iusti recta, rectus callis iusti. Esa. 26. Isti ẽt in cumulis .i. in conuentibus, & religionibus habitant, & morantur, quia boni consueuerunt semper insimul cõmorari, & cõuersari, quia omne animal diligit sibi simile. Eccl. 3. 16 Esa. 48. Ego vocabo eos, & stabunt simul. ¶ Scd̃m Solinum formicæ qñ arctantur, infundunt super manus quandam aquam venenosam, quæ manus eaurit, quæ 3
data est eis in armaturam a natura. Sic boni, & iusti aliqñ zelo iustitiæ irascuntur contra malos, & eos per correctionẽ, & punitionẽ eaurunt, & corroduot, & maximè prælati, sicut patet in Paulo, qui tradidit fornicariũ diabolo in interitum carnis suæ, vt spiritus saluus fieret 1. ad Cori. 5. ¶ Secundum
Pli. lib. 10. c. 30. formicæ labores suos ordinant, & grana sibi 4
inuicem cõferũt, & maiora opera, q̃ ipsæ sint ferunt. de re sua, publica est eis multa cura. rõ & memoria, & paruitate corporis uirtutis magnitudine recompẽsant. Vere tales debent esse boni, & iusti, quia per virtutem pietatis, & largitatis omnia grana sua .i. diuitiæ, & scientiæ, & alia sua bona debent esse communia, quia sine inuidia cõmunico. Sap. 7. Act. 2. Habebant omnia communia. Quod vtiq; est cõtra auaros, qui bona sua nolũt alijs impartiri Non sint alieni participes tui. Prou. 5. Isti etiã debent portare, & supportare onera .i. onus tribulationis, & pęnitentiæ, vel onera .i. viros onerosos, dato ꝙ sint plus onerosi, q̃ ipsi. Supportate infirmos. Gala. 6. Alter alterius

alterius onera portare &c.Debet ět eis esse cura de re publi
ca .s.de regimine status secularis, & ecclesiastici, de vtilitate
cōitatis quod maximè pertinet ad prælatos . Nemo-q̄d suū
est quærat.Contra proprietarios,qui non curant de cōitate,
quia omnes, quæ sua sunt quærunt,'non quæ Iesu Christi.ad
Philip.2.corporis autem.i.status,& eminentiæ paruitaté de
bent per virtutū, & bonorū operū magnitudiné compensa-
re.Vt virtus de negocijs iudicaret.2.Macba.vlti.¶ Idem di-
5 cit,q̄ qn̄ formicæ habent aliquid quod morsu, & ore nō pos
sunt portare,tunc vertunt se, & pedibus posterioribus ante,
positis post se trahere moliūtur,& si onus suum sit ita graue
q̄ portari ab eis nequeat , solent illud diuidere vt sic facilius
deferatur,& in cauernā suā leuius inducatur.Formica ē præ
latus,onus suum est subditus , qué debet portare ad paradi-
sum,sed si sit ita grauis,& obstinatus,q̄ ipsum deferre neq̄at
ad paradisum nec ore doctrinę vel prędicationis,nec morsu
punitionis aut correctionis,tunc debet eum p̄cedere per bo
num exēplum,& sic post se trahet eū per imitationé,iuxta il
lud Oseæ.11.In funiculis Adā traham eos,in vinculis chari-
tatis.Si aūt ita fuerit grauis,& obstinatus , & per malas con-
suetudines aggrauatus, q̄ nec ore monitionis vel p̄dicatio-
nis , nec exemplo bonæ cōuersationis vel operationis trahi
possit,tunc debet eū diuidere, & scindere per fortem corre-
ctioné vt eum introducat ad gloriā sempiternam in formica
riam paradisi,vt qui verbis nō corrigitur,verberibus corri-
gatur.sm Eccl.33.Vel dic,q̄ diabol⁹ diuidit grana sua.i.aua-
ros & reprobos per multa desideria,& negocia,vt sic in for
micariā suam.i.in infernum eos facilius introducat. Et ideo
Oseæ 10.Diuisum est cor eorum,nūc interibunt.Pone ět, q̄
grana ista decorticat, ne germinent,quia corticé bonæ con-
uersationis eis auferr.Ficū meā decorticauit.¶ Iohelis 1.Item
6 formicæ operātur in plenilunio noctibus, interlunio aūt ces
sant a labore.Nā quia de pluribus partibus cibos euehunt,iō
tempus certum datum est eis ad laborem,sm Pli.li.11.c.30.
Plenilunium charissimi significat tempus gratiæ,in quo nox
præsentis ignorantiæ lumine. i.gratia Christi fuit perfectius
illustrata.Et ideo pro certo formicæ.i.boni viri in isto pleni-
lunio.i.in tempore gratiæ debent bonis laboribus vacare,&
operibus virtuosis instare,vt post istud pleniluniū.i.post dié
iudicii cessent,& requiescant a laboribus suis,& opera eorū
sequantur eos. Apoc.14.s.in paradiso.Ideo Io.9.Operamini do
7 nec dies est.¶ Formicæ sm Pli.li.11.c.30.In plenilunio ope-
rantur,gregatim viuunt,grana sua cōicāt,& cum sibi obuijs
fit colloquutio,& diligens per contatio. Nam altera cum al-
tera moram contrahit,ac si inuicem haberent consilia,& cō
tractus.vadunt & redeunt per semitas tritas,certas & rectas,
quas sibi ět super silices elegerunt.Sunt aūt formicæ paruu-
læ,strictæ circa ventrem, quæ qn̄ senescunt, crescunt eis alæ,
& in aere volitant sicut aues.Et sicut dicit Pli.lib.7.c.15.For
mica menstruum sanguinem sentit , & inde tactum gramen
proijcit,& ipsum postea nō resumit. Sic verè religiosi debēt
gregatim per collegia viuere, in plenilunio vitæ huius labo
rare,bona sua inuicem cōicare, & in capitulis suis colloqui,
& tractare.& illos quibus obuiant pacificè salutare, & inui-
cem consilia facere,& habere, quia salus erit vbi multa con
silia.Prouer.11. Per semitas tritas.i.per viam pœnitentiæ, q̄
multis tribulationibus trita esse debet,debēt incedere, & re
ctam viā iustitiæ iugiter obseruare . Hac via ambulate,in ea
nō declinetis &c.Debent esse paruuli per humilitaté, stricti
vel cincti per ventrem,& castitatem.Renes vestros accinge
tis.&c.Exo.12.Et licet isti in iuuētute sint aīalia.i.voluptuo
si per carnalitaté,circūeuntes circa terrā per auaritiā,& cu-
piditaté,tū qn̄ senescunt per ætatem,& maturitatem,& cre-
scunt per gratiam, & virtutem,tunc vere debent fieri volu-
cres.i.viri perfecti,& cōtemplatiui, quia alas duplicis chari-
tatis debent accipere,& sursum ad cœlestia per contempla-
tionis studium eleuari,sanguinem.i.peccatū luxuriæ debent
fugere,& eos qui inde tacti,& infecti sunt dimittere,& eorū
consortium abhorrere.Facient sibi alas,& volabunt in cœ-
lum.Proue.23.Datæ sunt mulieri alæ duæ,vt volaret.Vel po
ne de balliuis,& causidicis,qui primo sunt parui,& depressi,
& pauperes,circa terram in statu infimo ambulantes,sed tā-
dem cum creuerint per diuitias,& senuerint per scientiā se-
cularem,tunc efficiūtur alati per superbiā,& volāt superius,
ad officia,& dignitates,& inter aues habitāt.i.inter nobiles,
& potentes,vtpote quia efficiuntur milites,licet naturaliter
sint rustici,& sic de bestia in volucrem transformātur. Figu
ra Dan.7.vbi vidit bestiam in mari quasi leenam,& habebat
alas quasi aquilæ,sed tandem auulsæ sunt alæ eius , & sublata
est de terra.Sic verè qn̄ isti sunt in mari.i.in statu paupertatis
& amaritudinis,ipsi sūt rectè sicut leena.s.crudeles,& rapto
res,sed tandem acquirunt alas.i.diuitias,& præbendas,& of
ficia,mediantibus quibus per superbiam extolluntur , & si-
cut aquilæ ad rapinam vndiq; deferuntur,sed tandē per mor
tem alæ suæ hmōi auelluntur.& illi a terra. i. a vita præsenti
pariter auferuntur.Prouer. 10.Impii autem de terra tollent.
Iob 22. Nunquid semitam seculorum custodire cupis , qua
calcauerunt viri iniqui , qui sublati sunt ante tempus suum? 8
¶ Itē idem ibidē c.31.dicit q̄ in India sunt formicæ maximæ
& cornutæ,quæ mira cupiditate aurum,& arenas aureas,&
gemmas custodiunt,quo licet eis nō proficiant, tn̄ exinde ac
cipere volentes persequūtur,vulnerant volando,& occidūt
sed hæc Indi furantur æstiuo tempore , qn̄.s. præ feruore ni-
mio istæ formicæ in cauernis,& in tumulis absconduntur. Istæ
aūt formicæ(vt ait)magnæ sunt ad quantitaté luporū Aegy
ptiorum. Vnde ait,q̄ in templo herculis Romæ fuerunt lon
go tempore duo cornua formicæ indicæ suspensa pro mira
culo.Sic verè in mūdo sunt formicæ.i.diuites, causidici,v su
rarij,& auari, qui sunt maximi,quantum ad substantiā tēpo
ralem, cornuti quantum ad potentiam secularem,& quantū
ad elationem, & superbiam popularé, sed isti sunt cupidissi-
mi, quia aurum & gemmas.i.diuitias temporales custodiūt,
.s.in suis arcis,& abditis,& licet tanta auaritiæ parcitate con
stringantur,q̄ eis non proficiant,nec eis vtantur, (quia.s.nō
audent vti,nec ět comedere ad sufficientiam,sicut dr̄ Eccle.
4. Vnus est,& sm non habet &c.)tamen non sinunt, q̄ inde
alij accipiant quoquo mō, imò rerum suarum inuasores, &
detentores crudeliter persequūtur, vt patet, quia debitores
suos in cariori tempore quo possunt per lites impetūt, & in
uadunt,& sic eos occidunt,& affligunt,q̄a vitā suam.i.tēpo-
ralem substantiā eis tollunt.Esa.58.Oēs debitores vestros re
petitis,& percutitis pugno impie. Veruntn̄ qn̄ post mortem
erūt i tumulis,& cauernis,& qn̄ æstas.i.feruor,& ardor ignis
æterni,& ět pœna mortis eos afflixerit,tunc vere aurum,&
gemmæ.i.diuitiæ temporales, quas nunc custodiūt, ab aliis
poterunt occupari,quia relinquēt alienis diuitias suas, & se
pulchra eorum domus illorū in æternum. Vel dic de bonis,
q̄ aurum, & gemmas.i.virtutes & gratias debent summè cu
stodire,& demones volentes ea rapere, operibus impugna-
re.Veruntn̄ qn̄ in æstate prosperitatis,vel ardore tentationis
includuntur in cauernis terræ i.in amore temporaliū , tunc
eis a demonibus subtrahunt,& furantur &c ¶ Itē dicit Isid. 9
li.12.q̄ in Aethiopia sunt formicæ sicut canes,quę custodiūt
arenas aureas,sicut dictum ēst.Sic sunt auari,qui more canū
habent insatiabilem appetitū. Esa.56.Canes impudentissimi
nescierunt saturitaté &c.expone sicut supra,quia idē.¶ For- 10
micæ sicut apes sm Arist. lib.4.ca.8.habent sensum olfactus,
quia si quis malo odore subfumigauerit domos suas ipsas fu
giūt,& dimittūt.Sic verè boni bono odore bonæ famę alio-
rum delectantur, & ideo domos.i.religiones , & collegia in
quibus est malos odor luxuriæ,& infamiæ,debēt dimittere,
& ad alia odorifera.i.ad bonas societates,& famosas pro vi-
ribus se transferre. Vnde de mundo vbi est malus odor infa
miæ,& luxuriæ,debent se transferre ad religionis statum,&
societates puras,& castas. Vnguento & varijs odoribus dele
ctaē.Proue.27.Vel dic q̄ diabolus volens expellere formicā
.i.Christum de domo sua.i.de corde hoīs,facit ibi odoré fœ
tidum.i.malas & impudicas affectiones,& cogitationes,q̄b⁹
hō trahitur ad pctm̄,& sic Christus deserit locum suū. Reliq
domum meam,dimisi hæreditatem &c.Hie.12.¶ Item idem
li.8.Formicæ flores,& germina corrodendo violant,fructus 11
& semina concauant,& manducant. Et licet hominibus no-
ceant,vrsos tn̄ adiuuant atq; sanant.quia eorū oua vrsis sunt
medicina.Vide infra de vrso, & de ouis. Sic verè praui prin
cipes,& prælati,& iudices corrodunt, & consumunt p cru-
delitatem,& rapinam,exactionem & excoriationé flores, &
fructus arborū.i.diuitias alienas,& ideo hoibus, qui sunt be
stiæ nudæ naturaliter.i.pauperibus,qui non habent vellus di
uitiarum,sunt infesti,nociui,& molesti,q̄a nudos dimittunt
homines vestimenta tollentes.Iob 24.Illos tō qui sunt vrsi.i.
qui sunt pilosi,& vellere diuitiarum vestiti, adiuuant, susti-
nent atq; fouent,quia vere mali iudices,& raptores sustinēt
dinite

diuites & potentes, & deprędantur pauperes & egētes. Diuitiæ.n.addunt amicos plurimos, a paupere autē &.ij quos habuerat recesserunt. Prouerbio.19. Applica bene cōtra acceptores personarum. ¶ Secundum Plin.lib.11.capit.30. tanta inest formicis naturalis industria, q ad earum diligentiā humana ratio vix attingit. Est.n.his ratio, memoria, cura, communitas, & sapientia. Apparet autem earū sapientia in multis, quia.s.grana ne germinent, abrodunt, magna vt subintrēt diuidunt, madefacta desiccant, & super semitas tritas & certas ambulant, de futuro cogitant, simul viuunt, & grana contra hyemem congregāt, certo tempore laborant, & certum tempus ad quiescendum eligunt, & ad recognitionem mutuam quasi nundinas sibi vendicant, & solę aīalium, præter hoīem, socias mortuas sepeliunt, & tumulant, & cū sibi obuiæ sunt quasi, quosdam contractus, & consilia simul tractāt. Hæc Plinius vbi supra. Ista oīa dic de viris perfectis, qui pro certo debent habere rōnem intelligendorum, memoriā beneficiorum susceptorum, curam & diligentiā operum agendorum. Isti ergo debent grana.i.corpora sua ne germinent.s. peccata, per pœnitentiam rodere, corda ēt sua si sint per superbiam nimis grossa, debent per humilitatē diuidere, & minuere, & si sint nimis per carnalitatem humida, debent ea p abstinētiam desiccare. Per semitas certas.s.per vias per quas sancti ambulauerūt, debēt incedere. De futuro tēpore mortis debent cogitare, & sibi pro illo tempore grana.i.virtutes & merita congregare. Simul cōcorditer, & socialiter debēt viuere, & certum ēt tempus ad labores tam mentales, q̄ corporales eligere, & certum etiam tempus ad quiescendum, & ad recreandum accipere, & de suis negocijs iouicē tractare, & consulere. Igitur bene consulit sapiens. Prouer.6. dicens. Vade ad formicam o piger, & cōsidera viam eius, & disce sapientiam. Isti ēt debēt mortuos socios sepelire, & opera pietatis alter alteri exhibere. Vel ēt mortuos.i.defectuosos debent sepelire, & abscondere, & eos in publicū non mittere, sicut faciunt religiosi. Genes.35. Sepeli mortuum tuū. Et sicut formicæ triticum eligunt, hordeum vero dimittunt, sic iusti accipiunt triticum sensus spiritualis, & dimittunt hordeum cum cortice litteræ historialis. Vel accipiunt frumentum spiritualium, & dimittunt hordeum temporalium. dicunt.n. il-
3 lud Matt.3. Triticum congregate in horreū meum. ¶ Scd̄m Pli. formica est fortius animal quod sit in mundo, quia.s.nullum est quod respectu sui corporis tantum onus portare valeat, vt formica. Sic verè humiles, & simplices solent in supportandis tribulationum oneribus aliis esse fortiores. Iohelis 3. Infirmus dicat, quia ego fortis sum.

Formicaleon. vide supra titulo de aranea vbi ponitur

De Fuco. Cap. 41.

1 FVcus est apis magna, carens aculeo, tanquam imperfecta, & dr̄ a Phageo, quod est comedere, quia licet non mellificet nec laboret, mella tñ comedit aliarum, s̄m Isid.lib.12. Sic vere in mundo sunt diuites, & potentes, qui non laborant ad mellificādum.i. ad diuitias acquirendū, tñ mella aliorum, & labores.i.diuitias pauperum agricolarū & subditorum, quas per extorsiones suas acquirunt, deuorāt & comedunt. Io.4. Alij laborauerunt, & vos in labores eorū introistis. Aug. Est qui seminat, & alius q metit. & ps. in labore boium non sunt &c. Vel allega contra malos prælatos vel burgandos, qui sunt in religione, qui non faciunt nisi alios infestare, & lautè de eorum laboribus comedere, & manducare, q a verè multi sunt hodie in ecclesia, qui nihil sciūt mellificare nec aggregare, nec vtilitatem aliquam procurare, de bonis tñ, quæ sancti prædecessores sui sanctis meritis, & laboribus q̄sierunt, volunt viuere valde lautè. allega sicut supra.
¶ Fuci s̄m Pli. lib.11.c.11. cooperantur aliis apibus ad mella
2 præparanda, & domos ædificandas. vnde sunt quasi apes imperfectæ, seruæ & mācipia aliarum, & ideo aliæ eis imperāt, & primos ad opera compellunt, tardantes aūt puniunt atq; pūgunt, qñ aūt mella sunt perfecta, & matura, expellunt eos aliæ apes, & quamuis multos labores sustinuerint circa mel, tñ exinde comedere non sinuntur, nisi quod rapiunt, & furātur, & ideo in vere ab aluearibus expellūtur. Tales rectè sunt pauperes atque serui, qui alijs apibus.i.diuitibus obediunt, & eos adiuuāt ad mel diuitiarum præparandū, & ad domos etiam fabricandas. aliæ.n.apes.s.diuites, consueuerunt talib. imperare, quia diues pauperibus imperat. Prouer 22. & ideo ad opera, & labores tales primi compelluntur, & si tardauerint, i.non faciant quod præcipitur, verbis atq; verberibus affliguntur, quia seruo misera est conditio seruitutis, quia seruus cogitur pati, & nemo sinitur cōpati, seruus cogitur dolere, & nemo sinitur condolere. Licet tñ fuci.i.pauperes agricolæ circa mel diuitiarum laborauerint, tū qñ mella.i.diuitiæ sunt paratæ, qñ ver.i tempus prosperitatis aduenerit, tūc verè diuites eos prohibent ne de diuitijs comedant acquisitis, & eos a se proiiciunt, & expellunt. vnde breuiter de bonis diuitum nihil portant, nisi quod possunt rapere vel furari. Contra illud, dignus est operarius mercede sua. Vel pone si vis de falso amore diuitum, qui alios sibi adiungunt ad laborandum, sed non ad conuiuandum, quos licet habeant socios in aduersis, tñ eos deserunt in prosperis. Quia si habueris, conuiuet tecum &c. Eccl.13. Vel pone de malis prælatis, qui pauperes subditos cogunt ad labores, sed tñ a melle cōsolationis temporalis præbendarum, & officiorū eos arcēt. Figura de præfectis operum Pharaonis, qui filios Israel cogebant facere lateres, & tñ paleas non dabant eis, quia verè multi sunt, qui bene recipiūt beneficia aliorum, sed nihil penitus volunt recompensare, contra illud Eccl.4. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, sed ad dandū collecta. ¶ Fu 3
ci sunt apes imperfectæ, quæ non mellificant, sed imperatoribus apum, & aliis apibus mellificantibus, ædificant regias mansiones, amplas, magnificas, separatas, cooperculo clausas. Sic verè licet seculares mel deuotionis, & gratiæ vix producant, apibus tñ mellificantibus.i.religiosis, domos & habitacula.i.collegia, & conuentus ædificant, & pducant, quæ .s.sunt amplæ per charitatem, magnificæ per dignitatē, separatæ.s.a mundiali statu per pfectionis eminētiam, & cooperculo clausæ per votorū, & statutorum custodiam. Sexangulę autem debent esse per paupertatem, obedientiam, castitatē, humilitatem, charitatem, & pietatem. Figura 3. Reg.5. de tyris, qui ædificauerunt filiis Israel templum. Sic seculares templa, & ecclesias ædificant viris sanctis.

De Gryphibus. Cap. 46.

GRyphes sunt animalia crudelia, quæ caput, & pedes 1
anteriores habent vt aquilæ, reliquum aūt corpus posterius simile ē leoni. Isti aūt maximè infestant equos homines etiam deuorant, & occidunt, s̄m Isid.lib.12. intantum s̄m Hug. q equum, & equitatem rapiunt in sublime. Arenas aureas custodiunt in montibus hyperboreis, & omnes volentes tollere interficiunt, & occidunt. Tales rectè sunt tyranni.i.mali principes, & prælati, quia primo in iuuentute sunt aquilæ, quia.s.clarè vidēt per discretionem, altè volant per contemplationem, acutè rapiunt per correctionem altè clamant per prædicationem, iuxta illud Oseę 8. In gutture tuo sit tuba quasi aquila. Sed verè in parte posteriori, hoc ē dictu, in senectute, & extremitate vitæ, ipsi sunt similes leonibus, s.crudeles raptores, excoriatores, & superbi, & more leonum innocentes bestias.i.iustos, & bonos subditos inuadentes. Et ideo bene dr̄, q equos, & homines.i.bonos, & malos, luxuriosos & castos impetunt excoriationibus, & inuadunt Ezec.21. Occide in te iustum, & impium. ¶ Gryphes qui sunt s̄m Solinum alites ferocissimæ, vel potius feræ volates, in montibus hyperboreis custodiunt aurum, & gemmas, & licet eis non vtantur, illa tamen exinde non sinunt quempiā, sumere quoquo modo s̄m Isido. sicut idem dicitur supra de formicis Aethiopiæ. Sic verè mali prælati in mōtibus dignignitatum existentes, custodiunt arenas, & gemmas.i.animas peccatorum, quarum sunt custodes, & prælati. Nam per mala sua exempla illas custodiunt in mōtibus hyperboreis, qui sunt frigidissimi.i.in statu peccati, vbi est frigiditas indeuotionis, ita q si aliquis homo, s. prædicator, velit exinde eas tollere per prædicationem, ipsi eum impetunt, & inuadunt, & ipsum sæpe prohibent prædicare, contra illud Prouerb.3. Noli prohibere benefacere eum qui potest, si potes, & ipse benefac. Vel pone de diabolo vel de magistris scholarū, vel de parentibus mundanis, qui nolunt, q aliquis desciat, s. ad statum religionis, & salutis illos iuuenes vel animas, quæ suę custodiæ committuntur. Ideo Hier.12. Pastores multi demoliti sunt vineam meam. Vel pone de auaris, qui licet non vtantur auro, & gemmis, id est diuitiis temporalibus, quas custodiunt, tamen non sinunt alios eis vti, imo fures, & alios cru-

3 deliter persequuntur.¶ Gryphes ita sunt magni, q de eorum vnguibus in mensis regum pocula propinétur. Sic verè Gryphs.i.diabolus habet maximos vngues.i.maximam crudelitatem, ita q in mensa regis æterni.i.in sacra scriptura poculum.s. doctrinæ de huiusmodi vnguibus propinatur, quia.s. de crudelitate ipsius ibi mentio fieri consueuit. Hier.6. Crudelis est, & nō miserebitur &c. Vel dic quod vngues gryphiæ est rigor iustitiæ ipsius Christi, qui sunt in sacra pagina in reuerentia, & honore. Vngues habebat ferreos. Dan.7. ¶ Gryphs adit equum, ipsum vnguibus pūgit, & ipsum in aere sublenat, & extollit. Sic verè tyranni sanctos martyres oderunt, & eos impugnauerunt. Sed vere ex hoc in altum, id est ad altitudinem perfectionis, & æternæ prælationis ipsos mirabiliter exaltauerunt. vnde Vincentius dicebat Daciano. In sublimis agen &c.

De Gliribus. *Cap. 47.*

1 GLires sunt bestiolæ quasi maiores mures, sic dictæ eo q somn⁹ faciat eos pingues, gliscere.n.idem est quod crescere. Nam tota hyeme immobiles, & quasi mortui requiescunt, in vere autem euigilant, & iterum reuiuiscunt, vt dicit Isido.lib.12. Sic verè peccatores dum sunt in hyeme.i.statu peccati, ipsi pro certo dormiunt in deliciis, & in luxuria, & in carnalibus requiescunt, & ideò rectè tunc efficiuntur quasi mortui, quia.s. ipsi fiunt immobiles, & supplti quantum ad motum bonorum operum exequendum. Sic est tamen q nunc temporis per carnalitates, diuitias & delicias mirabiliter impinguantur, quia peccatores magis abundāt diuitijs, & delicijs quam alii. Et ideo de hoc dicitur Hierem.48. Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, requieuit in fœcibus suis, non est transfusus de vase in vas. Veruntamen quando venit ver.i.tempus gratiæ, & pœnitentiæ, tunc vere isti debent reuiuiscere per gratiam, & charitatem, & ad omnem bonam operationem euigilare. Ingressus est in ea spiritus, & reuixerunt. Eze.37.1.ad Thess.5. Non dormiamus sicut cæteri, sed vigilemus, & sobrij simus. Vel expone de patribus, & de tempore legis, & tempore gratiæ, quia illi qui pri⁹ dormiebant in peccatis, tandem in vere.i.in aduentu solis iustitiæ Christi.i.in tempore gratiæ reuixerunt. Vel dic de falsis amicis seu adulatoribus, qui in hyeme.i.in tempore tribulationis, & paupertatis alijs non apparent, imo dormiunt atque latent, sed vere in tempore prosperitatis tunc euigilant, aliis applaudendo, & se dicendo amicos aliorum quia sodalis amico coniocundabitur in oblectationem, & in aduersi-
2 tate aduersarius erit. Eccle.37. ¶ Glires in siluis habitant, socios sibi notos diligunt, cōtra alios vero pugnant, insigni pietate parentes suos in senectute nutriunt, & eis alimenta cum senuerint, iuuenes administrant, sicut dicit Pli.lib.8.c.57. Sic verè illi, qui in silua religionis habitant, socios suos debent, diligere & tueri, & contra alios, s. contra mundum per prædicationem, & mundi contemptum iugiter dimicare. Diligite alterutrum ad Rom.13. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum. Matt.5. Iacob dilexi &c. Malachi.1. & parentes.i.prælatos, & viros antiquos debent pie nutrire, & fouere, & eis in alimentis, & aliis necessariis subuenire. Quod est contra multos irreuerentes, & obstinatos, de quibus dicitur Threnor.4. Facies senum non erubuerunt. Vel pone de pietate in parentes carnales, quibus debet quilibet in necessitatis, subuenire, quia qui suorum, & maximè domesticorū curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior, vel pone de acceptione personarum, quia mali iudices suos diligunt, alios impugnant, socios sustinent, remotos affligunt,

De Grillo. *Cap. 48.*

GRillus sicut, & chirogrillus est animal paruum, rapax, mortiferum, & spinosum, minus hericio, & a sono no-
1 men cepit, terram terebat, noctibus stridet, retro ambulat. Rectè sic peccatores, & diuites sunt parui per pusillanimitatem, rapaces per crudelitatē, mortiferi per detractionis venenositatem, spinosi per diuitiarum multiplicitatem. Beniamin lupus rapax. Genes.49. Isti in nocte præsentis vitæ strident per detractionem, terram.i.terrena terebrant per ambitionem, retro ambulant per fallaciam, & ca-
2 uillationem. Multi autem abierunt retro. Ioann.6. ¶ Grillus venatur cum formica. formica.n. in capillo ligatur, & in cauernam eius mittitur, & sic formicæ amplexibus educitur, vt dicit Isido.lib.12. Sic re vera charissimi, peccatores in cauerna bonorum temporalium a principio fuerunt conuersati, & ideo Deus pater volens eos trahere de cauerna.i. de amore mūdi in capillo suo.i. in persona filii sui alligauit formicam.i.humanam naturam, & sic iste grillus, scilicet homo vel humanum genus statim amplexatus est eum per fidem, & charitatem, & ita mediāte eo eductus est, scilicet de cauerna ista, & de statu peccati, & ad Deum patrem superius est eductus. Nunquid capies Leuiathan homo Iob 40. Vel dic quod grillus.i. humanum genus de cauerna inferni est eductum, & reductum mediante formica.i. Christo quando in istam cauernam ad captiuos in inferis subintrauit. psal. eduxisti me de lacu miseriæ, & de luto fecis.

De Ichneumone. *Cap. 49.*

HIchneumon secundum Plin.lib.8.cap.24 est quędam bestia in Aegypto nascens, quæ naturaliter odit ser- 1
pentes. Vnde ista contra aspidem præliatur, & se pluries in luto inuoluens, & pluries ad solem siccans, aspidem aggreditur, seque super caudam erigens, auersa irritos ictus serpentis recipit, & replicato capite, fauces serpentis inuadit. Item etiam (vt dicitur in c. sequenti) videns crocodilum dormientem in ventrem eius intrat, & eum corrodit, & necat. Talis est Christus, qui luto nostræ mortalitatis loricatus, aspidem.i.diabolum superauit, crocodilum autē idest infernum subintrauit, & eum perforauit, quando intestina eius, scilicet sanctos patres quos ipse absorbuerat, liberauit. Oseæ.13. Ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne. Vel dic q qui de serpente.i.de diabolo vel carne triumphare voluerit, debet se per mortis considerationem in lutū inuoluere, & se luto contra diabolum loricare.

De Hyena. *Cap. 50.*

HYena secundum Isidorum ab hiādo dicitur, eo quod patulis naribus inhiat ad prædam suam. est.n. similis, 2
lupo in gula, & voracitate. Nam mortuos comedit, & eos extrahit de tumulis, & corrodit. homines etiā persequitur, & manducat, secundum Arist.libr.8.cap.5. Canes odit, & comedit sicut homines, & cauat sepulchra &c. & ideo vocem humanam solet fingere, & domorum, & pastorum stabula circuire, vt sic homines, & canes ad se trahat, & eos deuoret, & consumat, sicut dicit Plin. & Isidor. Talis est detractor, quia vere canibus.i.prælatis & prędicatoribus, hominibus id est viris iustis, & rationabilibus, mortuis.i.malis & peccatoribus est nocinus. Tales.n. tam bonos, quam malos, tam superiores, quàm inferiores consueuerunt dentibus .i. suis verbis detractoriis infestare. Deum enim non timent, & cunctis hominibus aduersantur. 1.ad Thessa.2. Et ideo in gula, & voracitate.i.in malis suis loquacitatibus, lupo sunt similes, alios.s. diffamando, & deuorando, quia etiam ipsos intumulatos, id ē peccatores, qui sunt tumulati per suorum malorum actuum occultationem, detumulant per diffamationem, & cum dentibus.i. cum verbis suis quales, sint exterius aliis manifestant per suorum actuum prædicationem, & reuelationem. Ideo tales possunt dicere illud Ezec.37. Aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris. Aliquando etiam humanam fingunt vocem, quia aliquando loquuntur vt homines, s. piè & charitatiuè, vt.s. eis melius in alijs verbis credatur. sed hoc totū est vt postea possint apertius per detractionē alios deuorare. Tales enim sunt subiugale mutum animal, hominis voce loquens. 2.Petr.2. Primo .n. vngunt. postea pungunt. Prouer.26. Verba susurronis quasi simplicia, & ipsa perueniunt ad interiora ventris. Quid ergo faciunt vltra? Pro certo isti circumeunt domos, & tabernacula.i. status, & consuetudines, & collegia aliorum per iugem inquisitionem, & explorationem vitæ, & status aliorū, vt.s. aliquam inueniāt occasionem q̄uo possint aliquid de aliquo maleloqui, detrahendo.s. & diffamando. Circumeunt n. tanquam leo rugiens, quærens quem deuoret. 1.Petr.5. & 1. ad Timo.4. Ociosè discunt circumire domos, quia pro certo tales summe gaudent, quando aliquid mali possunt dicere de aliquo. Vel expone de diabolo, qui fingit vocem humanam per falsam suggestionem, & domos & latibula, status

scilicet

.f.& conuentus circumit, vt aliquos ibi deuoret per tentatio
nem, nunc.f.per culpam in fine per pœnam, & ideo mortuos
tuos.i.peccatores de tumulis suis.i.de mundo, & diuitijs ex-
trahit.f.per mortem, vt eos deuoret in inferno. Vel dic de fal
lacibus vsurariis, vel etiam raptoribus, qui loquendo voce
humili.i.fraudulenter, & applausiuè simplices exhæredant, &
2 de ppriis tumulis, & domibus eos eijciunt, & expellũt. ¶ Se-
cundum Isid.lib.12. hyenna mutat sexum, quia nunc fœmina.
nunc masculus reperitur. vnde dicit Plin.lib.8. cap.30.q̃ sm
vulgus vtranque habet naturam, & parere dr̃ sine mare, sed
Arist.negat, vt dicit idem. Oculos etiam habet valde in diuer
sos colores mobiles. Charissimi per statum fœminæ intelligi
tur stat⁹ mollitiæ, & peccati & imperfectionis. Quidam sunt
ergo sicut hyenna, s.leues, & instabiles, & in virtute non pse
uerãtes, quia licet sint aliqñ masculi.i.perfecti, & iusti ipsi tñ
ad naturam fœmineam.s.i. ad statum peccatorum per incon-
stantiam læuiter conuertuntur, q̃a alio tẽpore sunt boni, alio
mali, contra illud Eccle.5. Esto firmus in via domini. Et ideo
oculi talium ad litteram sunt mobiles, quia.s.indiscretè cir-
cunspiciunt, vndequaq; ad concupiscentias, & desideria cor
dis sui. Ideo Eccl.20. Oculi eius septemplices sunt. Vel oculi
.i.propositum, & intentio sunt mobiles, quia.s.leuiter de vna
quæstione ad aliam permutantur. Vnde vtranque naturam, s.
perfectionis, & imperfectionis videntur habere.ps. Mutabis
eos, & mutabuntur. Et sine mare.i.sine Christi influentia cõ-
cipiunt, & faciũt actus suos. ¶ Vel dic q̃ hyena est Christus, q
primo, s.ante incarnationem, erat masculus.i.rigorosus, for-
tis & austerus, quia si fortitudo quæritur fortissimus, & ro-
bustissimus est. Iob 9. Sed pro certo tandem factus est fœmel
lus, mollis, benignus & mansuetus, s.post incarnationẽ. Exẽ-
plifica de iudicijs Dei ante & post, s.Numeri 15. decedente li
gna, qui fuit lapidatus in veteri testamento Io.8. de adultera
quæ in nouo testamento fuit liberata. Et ideo modo videtur
habere duplicem naturam, diuinam.s.& humanam. Oculi tñ
eius sunt multum mobiles per discretionẽ, & circunspectio-
nem, quia.s.omnes vias hoĩum circunspicit vndequaq; Eccl.
14. Vel dic q̃ hyena, quæ concipit sine mare (quod Aristo.ne
gat) & beata virgo, quæ concepit Christum sine mare, licet
Aristoteles.i.Iudæi & mundi sapientes hoc negent. Ecce vir
3 go concipiet, & pariet filium &c. Esa 7. ¶ Hyena sm Arist.li.
8.cap.5.iubas habet super totum dorsum sicut equus, & por
rectas super collum, vocem humanam fingit; vt canes, & ho-
mines quos odit, & comedit, attrahat & alliciat, & cõsumat.
Vnde etiam Plin.lib.8.cap.30. dicit quòd circa tabernacula
pastorum ambulans, nomen alicuius addiscere consueuit, vt
eum tandem euocet, & occidat, & eius vmbra canes quos tã
git, obmutescere facit, vt dicit ibidem Plin. Charissimi hye-
na est vsurarius, causidicus vel princeps, raptor vel balliuus,
iubæ eius quæ sunt corporis indumẽtum, & de superfluo na
turæ, sunt diuitiæ, vox eius est fallax promissio, & attractio,
canes sunt prælati vel prædicatores, qui latrant prædicando,
& mordent corrigendo, homines autẽ sunt simplices, & pau
peres vicini, quia homo est animal mansuetum, & nudũ, qđ
vtique simplicitatem, & paupertatem significat. Vmbra autẽ
est possessio sua temporalis, quæ naturaliter fluit, & refluit si
cut vmbra. Sapi.5. Transierunt omnia velut vmbra. Dicitur
ergo, q̃ hyena habet iubas per totum corpus, quia vere tales
sunt infra pilos diuitiarũ totaliter inuoluti, & affecti Esa. 49.
His omnibus velut ornamẽto vestieris. Et ideo isti pro cer-
to vt attrahant, & alliciãt homines, i.simplices vicinos, & hu
iusmodi, ipsi se fingunt habere vocem hominis, i. vocem piã
& humanam, scilicet multa falso repromittendo. Exemplifi-
ca bene. Sed vere hoc non faciunt nisi vt ipsos possint attra-
here, comedere & deuorare, obligare, decipere & exhæreda
re. In promissionibus humiliant vocem suam. Ecclesi.29. Isti
etiam odiunt canes.i.prædicatores, & prælatos, & ideo quan
do ab huiusmodi canibus prælatis scilicet, & iudicibus per-
sequuntur, ipsi pro certo proponunt vmbrã suam, id est do-
na substantiæ tẽporalis, & sic faciunt eos obmutescere, & ces
sare ab huiusmodi insequutione, quia hodie dona vsurario-
rum, & diuitum faciunt canes, id est prædicatores, prælatos
4 & iudices esse mutos. Obmutui & silui a bonis.psa. ¶ Hyena
habet collum immobile, non enim potest illud flectere, nisi
totum corpus flectatur. Sic verè charissimi loquendo spiri-
tualiter, collum id est intẽtio superborũ, est inflexibilis, quia
vere diuites, & superbi non possunt flecti per compassionem
pietatem vel humilitatem, nisi forte, quando totum corpus
flectitur, scilicet per mortem, quia tũc necessario ad inferos
deflectuntur. Iob 10. Erecto collo &c. ¶ Hyena secundum 5
Plin.lib.8. est de genere lupi, & ideo collum habet inflexibi-
le, multorum habet varietatem colorum, oculos habet val-
de mobiles, scilicet in diuersos colores, quia secundum Plin.
libr.11.c.37. oculi vituli marini, & hyenæ in mille colores de
nocte transeũt, & oẽ animal quod ter lustrauerit, necessario
gradum figit. Sic verè charissimi faciunt cautelosi, & malitio
si aduocati, vsurarij & auari, quia vere ipsi habent multas co
lorum varietates.i.multas fictiones, cautelas & falsitates, q̃a
scilicet de vna fallacia ad aliam, de vno verbo ad aliud se cõ
uertunt. Vagi sunt gressus eius, & inuestigabiles. Prouerb.5.
Et ideo oculos scilicet discretionis, & sapientiæ habent mo-
biles, id est circunspectos, & vertibiles vndequaq. Oculi eius
septemplices sunt. Eccl.20. Vel oculi, id est cupiditas oculo-
rum est mobilis, q̃a scilicet ad omnia circumiacentia ad pra
ta scilicet vineas, & alia bona circumiacentium, vicinorũ se
extendunt, vt scilicet omnia concupiscant. Oculi eius septẽ-
plices &c. Et ideo quando aliquem lustrant, & circumeunt,
scilicet per fallos contractus, verba & cautelas, pro certo ne
cesse ẽ quòd figat gradum, quia pro certo simplices suis cau
telis, verbis & contractibus taliter innoluuntur, q̃ non pos-
sunt fugere, vel eorum malitiã declinare. Irretiuit eum mul-
tis sermonibus. Proue.7. ¶ Hyena vocem fingit humanam, & 6
sic canes aduocat, quos occidit, crines habet prolixos, mot⁹
instabiles, oculos immobiles, collum inflexibile, quia nõ fle
ctit collum nisi totũ corpus vertat. vmbra eius canes obmu
tescere facit, mortuos de sepulchris eijcit, & aĩal quod ter lu
strauerit, gradum figit vt dicit Plin.li.8. Licet enim oculi hye
næ de nocte mutentur in mille colores secundum Plin. libr.
11.c.37. sunt tamen in suo orbe immobiles sicut dicit Solin.
Re vera charissimi hæc omnia possunt dici de mala muliere.
Hęc enim ut attrahat, vocem fingit humanam, idest dulcem
& fallacem, & sic attractos deuorat, & cõsumit, scilicet quan
tum ad famam gratiam substantiam, & virtutem. Prouer.5.
Fauus distillans labia meretricis, nouissima autem eius ama
ra velut absynthium. Crines etiam habet prolixos, motus in
stabiles, oculos quoque immobiles per elationem, & super-
biam portat, ipsosq; ad vnam partem vel etiam nunquam vẽ
biat, collum eius ad litteram rigidum est, & erectum. Esai.3.
Ambulauerunt filiæ syon erecto collo &c. Quia multæ sunt
quæ ratione orbatuum non possunt flectere colla sua nisi si-
mul vertantur. Et pulchritudo, & tentatio talium facit ca-
nes.i.viros spirituales obmutescere, & a latratu prædicatio
nis, & orationis cessare. Istę etiã homines.i.viros iustos mor
tuos, & religiosos de suis sepulchris, id est de suis claustris sę
pe eiiciunt, & educunt, & eos quos ter lustrant, & pingunt, s.
per suos tactus, gestus, & affatus, reddunt immobiles, s. quã-
tum ad motus bonorum operum, quia scilicet ab eis tentati,
cessant motum bonorum operum exercere. Exodi.15. Fiant
immobiles quasi lapis. Et breuiter bene concludit sapiens.
Ecclesiast.25. Breuis malitia omnis super malitiam mulieris.
Vel dic, quod hyena est superbus cuius scilicet collum est in
flexibile, & oculi immobiles esse noscuntur, inquantum ad
humilitatem nullatenus deflectuntur. Iob 15. Cucurrit con-
tra eum erecto collo. ¶ Vmbra hyenæ facit canes quos tãgit 7
obmutescere a latratu, sm Plin. Sic reuera mundi prosperi-
tas, quæ ad modum vmbræ mutare non cessat, facit illos quos
tangit, ab omnibus bonis loquutionibus esse mutos Esai.56.
Vniuersi canes muti, non valentes latrare. ¶ Hyena copulaẽ
carnaliter cum leæna æthiopica, et generat animal crudelis- 8
simum dictum crocutam, voces bestiarum, et hominum imi
tantem, plures dentes esse continuo, et ordines dentium in
vtraque mandibula habentem, vt dicit Plin.lib.8.c.30. Dicit
etiam idem crocutam esse animal ex cane, et lupo conceptu
omnia dentibus frangentem, et fracta protinus ventre confi
cientem. Et forte ista est leucrocuta, de qua idem facit men
tionem lib.8.c.21. Charissimi leęna quę est vxor leonis id est
Christi vel viri iusti, est ecclesia vel religio, quæ bene dicitur
æthiopica, quia scilicet quotidie per tribulationes varias de
nigratur, iuxta illud Cantico.2. Nigra sum, sed formosa. Sed
vere cum ista aliquando fornicaẽ hyena, id est aliqua iniqua
persona, quæ scilicet prece vel precio statum pręlationis oc-
cupat, et acquirit. Sed pro certo tunc temporis ista hyena,
id est ille malus prælatus in ista leæna.i.in corpore religionis

vel ecclesiæ generat, & producit, promouet & inducit be-
stias crudelissimas.i.viros iniquos,detractores,& adulatores
qui imitantur voces hominum quantum ad adulationem, &
bestiarum quantum ad detractionem, & ideo in ore eorum
sunt plures fortes dentes.i.mordacia verba, oīa frangentia p
detractionem, quia verè a malis prælatis non promouentur
in ecclesia vt communiter nisi mali.Figura.1.Machab.9.vbi
dicitur q̈ Bachides elegit hoīes impios,& constituit eos do-
9 minos regionis.¶ Secundum Pli.hyena a vulgo creditur cō-
cipere sine mare,sed Aristoteles illud negat.Et sm Solinum
hyena in se gignit lapidem,qui hyenium dicitur,quē qui sub
lingua portauerit,potest futura prędicere.& diuinare.Et ista
bestia in Aphrica inuenitur,quæ regio calida, & perusta est.
Talis est pro certo beata virgo,quæ sine mare.i.sine virili se-
mine Dei filium peperit,& concepit,quia Ecce virgo conci-
piet &c.Esa.7.Sed pro certo Aristoteles.i. mundi sapientes,
iudæi.s.& hæretici illud negant. Hierem.5.Negauerunt do-
minum, & dixerunt, non est ipse.quia si absorbuerit eum de
loco suo, negabit eum, & dicet, non noui te.Iob.8.Et in ista
fuit genitus Christus lapis preciosus,qui fecit homines,scili
cet prædicatores,& prophetas diuinare,& prædicere de fu-
turis.Qui loquutus est per prophetas &c.Et ista bestia in A-
phrica.i.in feruore charitatis,& pęnitētiæ fuit orta.Ideo de
ea potest dici illud Esai.43.Glorificabit me bestia agri &c.
10 ¶ Hyena odit pantheram,& eam persequitur atq; lædit. Vn
de si pelles vtriusq; coniungantur vel alicubi ponantur,pau
latim pili pantheræ defluunt atque cadunt.Hyena est vlura-
rius diues,causidicus vel auarus. Panthera quæ est bestiarū,
omnium amica sm Isid.significat simplices, & pauperes.Pel
lis autem significat substantiam temporalem . Hyena igitur
pantherā odit. qa verè tales mali bonos vicinos suos odiūt,
atque lædunt.Viri iniqui oderunt simplicitatē.Prouer.29.Et
quando pelles talium sunt coniunctæ.i.quando possessio ali-
cuius est vicina,& coniuncta hæreditati, & possessioni diui
tis,tunc verè ab eo per fraudes paulatim consumitur,acqui-
ritur & cauatur,& pilis suarum diuitiarum paulatim spolia-
tur. Alluuione terra consumitur. Iob 14.Vel expone de bo-
nis,qui malis associantur, sicut pellis pantheræ pelli hyenæ.
Sed verè pellis bonæ suæ conuersationis a mala conuersatio
ne eorum læditur,& pilis virtutum denudatur,quia qui teti-
gerit picem,inquinabitur ab ea.Eccl.13.Vel dic,q̈ odiū pa-
rentum faciliter in filios se extendit.Nā sicut hyena odit pan
theram,& ideo pellis eius depilat pellem pantheræ, sic verè
qñ duo homines inuicem se odiunt,tunc eorum pelles,i.filii
amici,& parentes eī seipsos depilant atq; lædunt, quia ve-
rè odium parentum solet in filios resultare,quia odium susci
tat rixas.Prouer.10 ¶ Hyena qñ venantem fugit, declinat ad
11 dexteram,vt possit gressus præcedentis hominis occupare,si
eum ei successerit,dicunt eū mente alienari, & de equo ho-
minem decidere.Hoc est dictu,si hyena possit facere,q̈ ve-
nator eam præcedat,& ipsa sequatur, tunc mens præcedētis
alienatur,& de equo cadit,& si in leuam detorserit,de facili
capitur bestia,vt magi dicunt sm Pli.li.28.ca 8.Et sic ex his,
habemus, q̈ homo qui sequitur hyenam,faciliter eam capit,
si autem eam præcedit,alienatur & cadit. Sic verè est in om
ni congregatione, quia illi qui volunt alios sequi per humili
tatē,assequuntur facilius quod intēdunt.Illi aūt qui per su p-
biam volunt præcedere , solent alienari mente per elationē,
& de equo.i.de statu suo finaliter cadunt per depressionem,
vel damnationē.vnde Hier.51.Subito cecidit Babylon,& con
trita est ¶ Si hō hyenam fugit,& præcedit,alienatur & cadit
12 .s.ipse homo.Sed si hyena fugiat,& hō eā sequatur,tunc faci
liter superatur secundum Pli.ibidem.Sic verè diabolus si ip
sum persequaris p bona opera,fugiet,si autem ipsum fugeris,
te sequetur.Vnde Iaco.4.Resistite diabolo,& fugiet a vobis.
13 ¶ Item Plin.dicit q̈ corde,& iecore hyenæ vtuntur, magi in
suis operib Fel etiā ipsius multum valet contra caliginē ocu-
lorum.Hyena est peccator,fel eius est ira, & tribulatio, cor
sapientia,& discretio,iecur desiderium,& affectio, & perse-
cutio,q̄ oīa verè iustis,& perfectis sunt medicinalia, & salu-
bria,qui illis sciunt bñ vti,qa per fel tribulationis istorū vi-
sus,& discretio bonorum illustratur,inquantum.s.a pingue-
dine deliciarum,& a puluere diuitiarū p eos denudat. Quia
diligentibus Deum, oīa cooperantur in bonum.ad Rom.8.
14 ¶ Hyena odit canes,& homines,& ideo sepulturas cauat, &
de fossis suis homines extrahit,& eos deuorat, & māducat.
Sic verè raptores odiunt,& persequuntur canes.i.malos, &
homines.i.bonos,& ideo eos de sepulchris suis.i. de domib.
& habitaculis violenter vel fraudulenter eiiciunt, & carnes
eorum.i.substantiam temporalem deuorant, & consumunt.
Didicit capere prædam,& homines deuorare.Ezec.19 No-
ta q̈ cum supra dicatur,quòd hyena habet oculos mobiles,
inueni alium librum vbi dicitur,quòd habet immobiles, &
stabiles,& ideo aliter est exponendum.

De Hinnulo. *Cap. 11.*

Hinnulus est cerui filius ab innuendo dictus,eo q̈ nu-
tu matris abscōditur. Aīal est debile, & imbelle,acu 1
ti visus, velocis cursus, carnes habet teneras propter
motus frequentiam,mater eius eum abscondit, & vl
tra tubera,& spineta saltare, & si fuerit castratus in iuuentu-
te,caro est melior,vt dicit Isid.li.12.Sic est de nouitiis & iu-
uenibus religiosis.Nam quia adhuc sunt debiles, & infirmi,
& ad pugnandum contra tentationes inermes pariter, & im
belles, ideo mater religio debet eos abscondere, & celare.i.
intra claustrum.Esa.16.Absconde fugientes, & vagos ne p-
das. Et debent esse acuti visus per discretionem, & contem-
plationem,veloces per obedientiam, & subiectionem, tene-
ræ carnis per pietatem,& compassionem,frequentis motus,
per pœnitentiam, & bonam operationem,& vltra spineta.i.
vltra diuitias,& mundi bona debent saltare per eorum con-
temptum,& abominationem.Ideo dicitur Cant.8. Fuge di-
lecte mi,similis esto capreæ hinnuloque ceruorum . Et si in
iuuentute est castratus per pudicitiam,vt.s.a iuuentute inci-
piat esse castus,tunc est melior,& laudabilior eius vita, quia 2
nulla est comparatio animæ continentis.Ecclesiast.26.¶ San
guis hinnuli,& sepum,& coagulum contra serpentes, & ve-
nena efficax est medicina,quia qui eis inunctus fuerit, ab eis
non læditur.Talis est Christus, sanguis enim eius, & passio,
sepum eius,id est compassio, coagulum.i.vnitas & dilectio,
nos liberat a peccatis, quia si eis inuncti fuerimus per amo-
rem,recordationem,& memoriam, tunc verè a serpentibus
id est a demonibus non lædemur.

De Hirco. *Cap. 12.*

Hircus est animal petulcum,& lasciuū,semper feruens
ad coitum,sc̄dm Isid.li.12. & oculi eius semper aspi-
ciunt ad transuersum,& inde nomen accepit, qa hir 1
ci dicūtur oculorum anguli. Eius autem natura adeo
est calida , q̈ sanguis remolliat adamantem,cuius duritiam
ferrum non poterat domare, vt dicitur ibidem. Tales sunt
luxuriosi,quia tales ad litteram sunt lasciui,& curiosi, petu-
lantes & insolentes, & ideo e transuerso ad littera respiciūt,
quia verè semper habent oculos ad latera,vt videāt si sit ali-
quid quod placeat vel delectet,quia oculi stultorum in finibus
terræ.Ecclesiast.7.& 2.Petri.2.Oculos habentes plenos adul
terij.Isti.n.sunt feruentissimi ad concupiscentiam carnalem
& iden sanguis eorum.i.verba sanguinea, & luxuriosa illos,
qui sunt duri,firmi .i.& stabiles in bono proposito sicut ada-
mas,dissoluit,& ad luxuriam incitat,& emollit, sicut patet,
quia luxuriosi mulieres optimas qñq; decipiunt, & econuer
so,quia reuera spiritus fornicationis est spiritus fortis. Con
cutiens montes & conterens petras,de quo dicitur.Reg.19.
Vel hircus est bonus prælatus,qui debet esse feruens ad spi-
ritualem copulam.i.ad prædicationem, & animarum gene-
rationem,& conuersionem,& earum per fidem, & charita-
tem desponsationem . Oculi eius debent esse transuersi per
circunspectionem. Sanguis eius.i.benignitas prælatorū ada
mantes.i.duros,& lapideos peccatores,qui ferro correctio-
nis,& tribulationis non poterant edomari, remollit p contri
tionem,& compassionem & affectionem, quia verè sanguis
.i.p̄latorū benignitas obstinatos conuertit, & emollit, quos
ferrum.i.dura correctio non domauit,quia sc̄dm Greg.qui
inter flagella remanēt incorrecti lenitatis eloquio sunt mul
cendi.Vel allega de sanguine Christi,qa licet adamas.i.pec-
cator sit per obstinationē durissimus,qñ tñ Christi sanguine
tingitur,& quando per prædicationem sanguis iste super eū
stillatur,tunc saltem debet remolliri per compassionem, si ā
gi per contritionem,& conuersionem.¶ Hyrcus dicitur ca-
per a carpendo arborum.i. summitates . Post vnum annum
generat,& qui primo generatur, grossior & pinguior repe
ritur.cornua autem habet magna,& fortia atq; dura. visum
habet

habet toruũ feruens est ad actum generationis. eius sanguis
adamantem remollit. Sic prælatus qui carpit arborũ summi
tates, i. eminentias dignitatum, postquam annum. i. lac carna
litatis transierit, & dimiserit, debet generare per prædicatio
nem, cornua habere fortia per correctionē, & illos, qui sunt
primogeniti per vitæ melioritatē, debet facere pinguiores p
beneficiorum collationē. &c. sicut supra. ¶ Scd̃m Arist. li. 8. c.
3 28. Quidam hirci habent notabilem magnitudinem in auricu-
lis, sicut quidā arietes in caudis. Nā quidā auriculas habētad
magnitudinē palmæ manus. Hircus est subditus, aries est p-
latus. Igitur arietes, & prælati debent pcellere alios in cauda
longa. i. in pseuerantia, & lōganimitate. Sed vere hirci. i. sub-
diti debent pcellere in auriculis. i. in obediētia, & humilitate
4 quia debēt esse multū audiētes, & obedientes. Auris audiēs,
beatificabat me. Iob 29. Audi tacēs &c. Eccl. 31. ¶ Hircus ha
bet aspectū toruū, barbā prolixā, caudā breuē, cornua dura,
pilū hispidū. Et est hircus grauis, & fœdi odoris, magnæ pin-
guedinis, & maximè circa renes. Et ī pp ei' pinguedinē fa
ciliter moritur, nisi attenuetur. Sic verè mundani, & maximè
sapiētes, diuites & auari habēt oculos intellectus toruos per
malitiā, inuidiā & peruersitatē, barbā q̄ significat sapientiā se
cularem, habent prolixā per sapientiæ subtilitatē. Cauda isto
rū i. perseuerātia est breuis, quia vere nō perseuerāt in bono
pposito per cōstantiæ lōganimitatē. Cornua eorū. i. supbia,
& obstinatio sunt dura p crudelitatē, qa ipsi feriunt, & vul-
nerant pauperes innocentes. Hæc sunt cornua, q̇ ventilaue-
runt Iudā Zach. 1. Pili istorū sunt hispi, quia habēt vellus di-
uitiarū magnū, & longū per tēporale facultatē. Isti sunt gra-
uis odoris per luxuriā, & infamiæ fœditatē. Magnæ sunt pin
guedinis p carnalitatē, & gulositatē, & maximè circa renes
i. quantū ad renū luxuriā exercēdā, qa pinguedo, & deliciæ
taliū semp ad luxuriā ordinanī, qa longe est Deus a renibus
ipsorū. Hier. 12. Et iō tales deliciosi faciliter moriūī p diuer
sa pctā, nisi pinguedo deliciarū talibus subtrahaī, qa prodiit
quasi ex adipe iniqtas eorū. Vel dic de hypocritis, q̧ sunt hir
suti pili per habitus asperitatē, plixę barbæ per vilitatis, &
probitatis simulationē, caudæ breuis p mortis futuræ recor
dationē, & perseuerantiæ perditionē. Et tñ interius. s. in cor
de sunt pingues p delicias, & carnalitates, fœtidi odoris per
luxuriā, & fœditatē. Et iō isti moriunī per mortis æternæ dā
nationē. Isti. n. circa renes sunt pingues. i. quantū ad affect' lu
xuriæ delicati. Hier. 12. Prope es tu ori ipsorum, longe aūt a
renibus eorum ¶ Hirci qñ sunt nimis pingues, faciliter mo-
riuntur, & a generatione impediuntur, quia quanto pingue-
dinis sunt maioris. generationis sunt paucioris, & iō sapiētes
pastores tales occidunt, vel eos macrificantes. ad vitā seruāt.
Sic verè illi, qui sunt multum impinguati diuitijs, & deliciis
huius mundi, faciliter moriuntur per pctm̄, quia vere mundi
prosperitas (qñ hō nescit ea vti) causa est multorum malorū
. s. superbiæ, luxuriæ, & hmōi, quia impinguatus est dilectus,
& recalcitrauit. Deu. 32. Tales. n. sunt paucę generationis, qa
pro certo mundi diuites parū aut nihil de fructu bonorum
operū generāt, & producunt, imo rectè sunt steriles oī bono
quia prosperitas est aqua hierico, quæ facit sterilē terrā. Vn-
de Esa. 47. venerunt tibi duo hęc sterilias atq; viduitas. Et iō
pastor bonus. s. Christus tales aut occidit per mortem æter-
nam, aut eos macrificat per diuitiarū, & prosperitatis subla-
tionem, vt sic ad vitam. s. perpetuam reseruentur, quia impos
sibile est diuitē intrare in regnū cęlorū. Mat. 19 Et istud pa-
tet, qa Deus oēs amicos suos macrificauit p tribulationē, &
paupertatē, vt vitā gloriæ eis daret. Quia q̧ non renunciaue
rit oibus, quæ possidet, non pōt meus esse discipulus. Luc. 14.
6 ¶ Licet hircus aliqñ sit macer exterius, tñ interius inuenitur
multum pinguis. Quāto aūt est pinguior, tāto minus pōt ge
nerare. Sic verè hypocritæ licet sint exterius macri per pœ-
nitentiam, & austeritatem, tñ interius sunt pingues per lu-
xuriam, & carnalitatē, quia in aperto sunt boni in occulto lu
xuriosi, & ideo tales ad generandū aīas. i. ad prædicandū, &
peccatores conuertendū nihil valent. Et est hircus feruēs ad
coitum, sic isti. Figura Leu. 10. vbi dr̃ q̧ hircus licet esset ob-
latus super altare Dei, tñ exustus inuentus est, cū deberet ab
aliis manducari, Sic verè multi licet in altari Dei. s. in religio
ne vel ecclesia sint oblati per luxuriam, & auaritiā cōburun
tur. Hie. 6. In igne consumptum est plumbum. ¶ Scd̃m Arist.
7 li. 4. de generatione aīalium. c. 4. hircus est aīal mōstruosum,
quia aliqñ visus est habere cornua in crurib. Carnes aūt hir-
cinæ sunt duriores, & indigestibiliores, & peius generāt nu-
trimentū, quā pecorinæ, & maximè si sit senex. Hircus est di
ues, cornua eius sunt diuitię, & amici, qui ipsum sustinent atq;
fouent. Cornua aūt significāt superbiā, & elationē, quia pro
certo multi habent cornua in cruribus, qa. s. de ipsis suis ami
cis, & fautoribus accipiūr cornua inquantū pp eos in super
biam extolluntur. Et tales etiam qñ sunt senes i. in vitijs anti
quati, pro certo sunt duri per incōpassionē, indigestibiles seu
inconuertibiles per obstinationem, pessimi nutrimēti p ma-
lorum exēplorū exhibitionē, fœtidi odoris per famæ, & vir
tutū pditionē. Ecce hircus ab occidēte. &c. Dan. 8. Quia ve-
re hircus. i. peccator in malis cōsuetudinibus antiquatus, ni-
hil valet spūale nutrimentū. i. ad bona exēpla, & documenta 8
aliis conferendū. ¶ In hircis decrepitis, sm̄ Isaac, cutis est me
lior, odor aūt grauior, caro peior. Si aūt castratus sit, tūc ca
ro efficitur humilior, melior & suauior ad edēdū. Hircus est
peccator, & maximè luxuriosus, q̧ qñ est decrepitus. i. senex,
tunc vere licet cutis. i. exterior apparētia aliquotiens sit bōa
tñ odor. i. infamia luxurię, & caro. i. eorū vita sunt pessimę at
que graues, quia sunt duri per incompassionē, indigestibiles
per obstinationē. Veruntñ hircus si castratus fuerit, caro ei'
efficiī melior humidior, & sapidior ad edēdū. Sic verè hoies
si castrati fuerint per castitatē, tunc caro eorū. i. vita efficitur
humida per pietatē, suauis per benignitatē, & aliis vtilis atq;
sana. ¶ Scd̃m Pli. li. 28. c. 4. Sanguis hirci hędera nutriti miro
modo calculum dissoluit in vesica, cornu ei' exustum fugat 9
serpentes, & vlcera corrodit, fel eius visum clarificat, & pan
nū, & telā tollit. Iecur cōtra morsum rabidi canis iuuat, vri-
na cū felle leprosis confertur, & lentigines tollit. Hircus est
bonus plātus, q̧ hedera sacrę scripturæ fuit nutritus. Sanguis
igiī ipsius. i. benignitas seu cōpassio, cornu eius. i. potestas, &
dominatio, fel ipsi'. i. austeritas & correctio, iecur eius. i. cha
ritas, & affectio, vrina eius. i. doctrina & pdicatio, valent cō-
tra multiplicia genera pctōrum, quia hoies calculo obstina-
tionis, a serpentibus detractionis, ab vlceribus luxuriæ, & in
fectionis. Ex his. n. visus discretionis, & intellectus clarificaī
tela carnalitatis eradicatur, lepra cupiditatis mundificatur,
& lentigo malæ conuersationis abstergitur, & lauatur. Vel
dic q̧ sanguis hirci est sanguis Chri. qui re vera sanat, & mū-
dat aias pctōrū, & adamantē. i. corda dura pęnetrat atq; fran
git. Ideo ad hoc facit figura Leuit. 4. vbi pro pctō multitudi-
nis vel principis hircus offerebaī. & sic princeps, & populus
sanctificabaī, & purificabaī. Sic verè pro peccato, principis. i.
Adæ, & synagogæ. i. oium populorū, Christus fuit oblatus.
& sic p eius sanguine fuit hō purificatus, qa omnia in sangui
ne mundantur. ad Hebr. 9. Pone locis suis figuras de hircis.
Leu. 16. de capro emissario, & Dan. 8. de hirco & ariete.

De Hericio. Cap. 13.

HEricius sm̄ Isid. li. 12. est aīal paruū, spinis vndiq; cir 1
cūtectū, quæ sunt ei loco armaturæ, qa statim, q̧ ab
aliquo psequiī, intra spinarū suarū ambitum se inuo
luit, & sic ab aliis defensaī. Nā per eius inuolutionē,
& spinarū pūctionē tāgi ab aliis nō audeī. Ille. n. sm̄ Arist li.
1. c. 6. loco pilorū habet spinas, & sicut idē dicit, debilis ē au
ditus pluśq̄ alia quadrupeda, & inest sibi paruū corp', & spi-
narū multitudo, & hoc quia nutrimentū suū nō conuertitur
in corpus, sed in spinas. Rectè charissimi tales sunt diuites, &
mundani, quia pro certo tales habent paruū corpus quantū
ad grās, & virtutes. Non. n. habent sufficientes dimēsiones. s.
longū fidei, altū spei, latū charitatis, & profundū humilitatis
qa forsitā paruuli sunt, & ignorantes. Hie. 5 Spinarū tñ. i. di-
uitiarū pungentiū, & cor & mentē inquietantiū, vndiq; mul
titudine sunt vallati. Vnde parui sunt corpore. i. quantū ad
virtutes, magni tñ sunt quantum ad spinas. i. quantum ad di
uitias, & mundi facultates. Et rō est, quia pro certo humor
eorū, & nutrimentū. i. interior affectio non transit in corpus
sed in spinas, quia verè suę affectiones ad diuitias, non ad vir
tutes ordinanī, & iō ipsi pctōres in seculo obtinuerunt diui-
tias Sed p certo istæ spinæ, & diuitiæ sunt eorum armatura,
qa vere qñ pp falsos contractus vel alia crimina a principib',
iudicib' & plātis persequunī, & in causam trahunī, tūc vere in-
uoluut se, & includūt per suorū actuū excusationē, & spinas
suas. i. diuitias eis obiiciunt, & opponunt per munerum lar-
gitionē, & sic ab eis no tanguni per punitionē, sed immunes &
liberi fugere dimittunī. Donū. n. hominis dilatat viā eius, &
ante

ante principes spatium ei facit. Prou. 18. Et sic pates, ꝙ spinę
diuitiarũ sunt diuitibus armatura, quia substantia diuitis vr
bs fortitudinis eius. Prouer. 10. Eccl. 7. Sicut liberat sapien-
tia, sic & diuitiæ. Istis ẽt spinis. i. diuitiis sunt indui i loco pilo
rũ i. loco exteriorũ gratiarũ, & virtutum, q̃a nihil aliud sunt
hæc oĩa nisi q̃dã corporis indumenta, ſm Greg. Et ideo pro
certo tales sunt debilis auditus, quia vere mali diuites, & p-
curatores non pñt hodie audire sibi vtilia. s. verbi Dei p̃dica
tionẽ, iustorũ & prædicatorum correctionẽ, pauperũ & ege
norũ supplicationẽ, sapientũ doctrinã, & monitionẽ vel eru
ditionẽ. Ideo dr̃ ei illud Hie. 22. Locutus sum tibi in abundã
tia tua, dixisti, non audiã. Et Hie. 6. Incircuncisę aures eorũ,
& audire non possunt. Vel dic de malis, & incorrigibilibus,
qui nolunt audire. s. correctionẽ prælatorũ vel aliorũ, & qñ
insequuntur ab alijs vt corrigantur, tunc vere inuoluunt se p
excusationes, ita ꝙ nihil de eis apparet, quia nõ possunt vide
ri quales sunt, & tangentes se. i. corrigẽtes, spinis suis. i. malis
verbis, & pũgitiuis lacerant atq; pũgũt, q̃a qui arguit deriso
rẽ, ipse sibi iniuriã facit. Prouerbi. 9. s. derisor. ¶ Hericius ſm
Isid. ibidẽ, in vites & arbores ascẽdit, poma vel vuas deiicit,
& cũ in terrã ceciderit, in eis se inuoluit, ita ꝙ spinis ipsius in
figitur, & sic eas portat in cauernã pro filiis educãdis. Sic ve
rẽ sunt mali prælati, q̃ ascendunt in arbores. i. in statũ præla-
tionũ, & dignitatũ, & poma quę sunt ibi. i. diuitias tempora-
les congregant, colligunt, accumulant & acquirũt, quia ho-
die nõ attendũt vtilitatẽ subditorũ, sed propriũ lucrũ, quia
Oẽs quæ sua sunt quærunt, nõ q̃ Iesu Christi. ad Phili. 2. Et iõ
in istis pomis se inuoluũt per auaritiã, & nimiũ affectũ, & sic
ad filios suos. i. ad parentes, cognatos & affines nutriendos,
& ditandos eas ordinanť, & ad cauernã suã. i. in patres suas,
& patriã eas ferunt, quia hodie ditant parentes suos de ma-
trimonio crucifixi. Leo. n. cepit sufficiẽter sibi, & mactauit fi-
lijs suis. &c. Naum. 2. Ideo Esaiæ 34. vbi habuit foueã herici⁹
& enutriuit catulos ¶ Aliq̃ sunt hæricii siluestres, alii aquati
3 ci, sed hoc est generale, ꝙ oẽs hericij faciunt multa oua, quæ
non comeduntur. Et habet oĩs hericius parum de carne, &
multũ de spinis, & hericius habet os, & caput a parte inferio
ri, exitum aũt superfluitatis a parte superiori, q̃a pascitť a par
te inferiori, & iõ officiũ superfluitatis habet a parte opposi-
ta. s. in dorso superius, qđ tñ est contrarium in alijs aĩalibus,
vt cõiter. Sic verè charissimi, hericij. i. hoĩes habẽtes diuitias
consueuerunt inueniri tam in aqua religionis, q̃ in filiis ec-
clesiæ, & prælationis, & q̃ in terra status secularis. Sed vbicũ-
que sint diuites, faciunt multa oua. i. multa opera vel effectus
quæ non comeduntur. i. quæ non sunt digna comedi. i. imita
ri vel acceptari per exempli acceptionem, quia qui comede
rit de ouis eorum morietur. Esa. 59. Et generaliter oẽs habẽt
parum de carne. i. de pietate & compassione, multum de spi
nis. i. de temporali possessione, quia tales sunt duri per auarit
tiam, & crudeles. Ideo Numeri. 12. Caro eius a lepra deuo-
rata est. Item os. i verba & locutio, caput. i. voluntas, & intẽ-
tio est inferius. s. ad res inferiores, & mũdanas, q̃a nihil aliud
diligunt vel intendunt. Sed verè emissio superfluitatis. i. do-
na & largitas talium, per quam superfluas diuitias a se emit-
tunt, est a parte superiori. i. quãtum ad superiores, & diuites,
nam a parte inferiori. i. quantũ ad inferiores, & pauperes vel
egenos nihil emittunt elemosynarũ, quia hodie ipsi nõ dant
pauperibus, sed diuitibus, quia habenti dabitur, & abunda-
bit. &c. Mat. 4. Cum tñ deberet esse contrarium, quia os & ca
put. i. intentio, & locutio eorum deberet esse superius ad cœ
lestia, & diuina, & superfluitas diuitiarẽ suarũ deberet emit-
ti inferius versus terram. i. ad pauperes, & non superius ad p̃
latos, principes, diuites & potentes. sed contrarium fit, quia
peccatores peccatoribus fęnerantť, vt recipiant æqualia. Con
tra illud Lucæ 14. Cum facis conuiuium, voca pauperes &c.
¶ Hericius tot habet dentes, quot ventres. s. quinq;, & inter
4 dentes habet partes carnosas loco linguæ. Et sunt hericij q̃-
dam albæ cutis, & spinarum albarũ, & generant oua multa.
Sic vere charissimi, inter hoĩes ſm qualitatem ventrum. i. in-
teriorum cogitationum, & affectionum, dentes. i. verba ordi
nantur, & disponantur, quia ex abundantia cordis os loquiť.
Mat. 12. Et iõ illi q̃ sunt hericij. i. viri iusti, aculeis timoris di
uini conuallati, habent quinq; ventres. i. quinq; rerũ cogita-
tiones p quas necessaria meditanť, videlicet qđ amandum,
quia Deus & proximus, quid timendũ, quia infernus & dia-
bolus, quid fugiendũ, quia pctm̃, & mundus, quid desideran-
dum, quia cęlum, & paradisus, quid faciendum, quia. s. bona
opera, & uirtutes, & bonus actus. Et ideo dentes taliũ. i. ver-
ba debent ſm hæc quinq; diuidi, vt. s. verba sua oĩa quæ dicũt
ad aliquid istorum pertineãt. Et ista sunt quinq; verba de q̃-
bus loquitur Apostolus. 1. ad Cori. 14. Volo inquit quinque
verba in ecclesia loqui. Veruntñ inter ista verba debet eẽ car
nositas benignitatis, & compassionis, vt. s. quicquid dicimus,
sit benignũ, quia verbũ dulce multiplicat amicos. Eccl. 6. Et
debent esse cutis albæ interius per castitatem, & albarũ spi-
narum exterius per honestatem, & debent producere oua
multa. i. bonorum operum multiplicitatem. Eccle. 9. Oĩ tem-
pore sint vestimẽta tua candida. ¶ Alij sunt hericii minores 5
aliis, & minora producunt oua, & molliores sunt, & hoc sic
ſm ꝙ minus uel fortius digeruntur. Præsentiunt aũt ventos
septentrionales, & meridionales, & tunc statim fugiũt ad ca
uernam. Vnde narrat Arist. li. 9. c. 6. ꝙ Byzantij fuit quidã qui
habebat hericium, per quem pręcognoscebat, & prædicebat
ventos futuros. Sic verè charissimi inter hericios. i. inter vi-
ros iustos est differentia, quia quidã sunt aliis maiores vel mi
nores. s. quantum ad gratias, & uirtutes, oua ẽt eorum, i. ope-
ra sunt minora vel meliora. Sed generaliter oẽs hericii. i. bo
ni præsentiunt, & præuident ventos, & septentrionales & au
strales. Septentrionales sunt tribulationes, & paupertates fu
turæ. s. pęna infernalis, & tunc in cauernis pœnitentiæ, & hu
militatis se debent abscondere uel celare ne lædantur frigo-
ribus huius uenti. Ventos ẽt australes. i. prosperitatẽ æternã,
debent similiter præuidere, quia boni p̃uident futura prospe
ra vel aduersa Eccl. 7. In die bona fruere bonis, & diem malã
præcauẽ. Ad quod Eccl. 14. 7. & 8. Residuum allega contra ia
ctantiã, & de illis, qui sibi attribuunt illud qđ habent ab aliis
¶ Bizantii sunt quidã qui habebãt quendã hericiũ, quẽ cũ vi
debat ad cauernã fugere, cognoscebat ꝙ ventus septentrio-
nalis debebat flare, & iactabat se illud scire, ac si ea propria
scientia illud sciret, ſm Arist. ibidẽ. Sic verè sunt multi q̃ illã
scientiã, & illa bona quæ habent ab aliis, iactant se habere a
seipsis, cõtra quos Apostolus. 1. ad Cor. 4. Quid habes quod
nõ accepisti? ꝙ si accepisti, q̃d gloriaris quasi non acceperis?

De Herinaceis. *Cap. 34.*

Herinaceus idem est quod chirogrillus, aĩal paruum, 1
& spinosum habitans in cauernis, simile hiericio, sed
dr̃ esse maius, & ſm Pli. lib. 8. c. 37. Herinacei super se
poma spinis infixa deferunt ad cauernas. sed præter
illa quæ habent in dorso, semper vnum portant in ore. Sic ve
rè boni, & iusti sunt parui per humilitatẽ, spinosi per pęnitẽ-
tiæ, & diuini timoris asperitatem, & habitant in cauernis ter
ræ per mortis, & inferni recordationẽ. Vel in cauernis arbo
rũ. i. cęli per spem, & contemplationem. Isti ergo secũ ad ca
uernam paradisi deferunt poma. i. bonorum operum multi-
tudinẽ, meritorum. s. & virtutũ, de quibus viuant in hyeme
. i. in t pe mortis. In ore autem deferunt vnum pomũ, videli-
cet gratiarum actionem, quia licet sint gratiis, & virtutibus
onerati, Deo tñ de hoc gratias agunt, & confitentur se ab eo
oĩa recepisse. Quid habes hõ quod non accepisti? 1. Corin. 4.
Vel dic ꝙ poma sunt peccatores, quos boni secum deferunt
ad cauernam paradisi. Nam quia in spinis suis. i. in duris pœ-
nitentiæ operibus infigũtur, & eũ ore suo. i. prædicatione, &
informatione ad pęnitentiam inducuntur, ideo & spinis, &
ore. i. exemplis, & verbis deferunt alios ad paradisum, & in-
de viuunt post hanc vitam, inquantum inde accipiunt glo-
riam, & mercedem. Vel expone de malis exemplis, & uerbis
prælatorum malorum, quibus subditi infiguntur, & cum eis
in cauernam inferni deferuntur. Vel dic de diuitibus, q̃ one-
rati bonis temporalibus, semper habent ea in ore per iactan
tiam. ¶ Herinaceus ſm Pli. vrinam rabificam & venenosam
habet, & quãdo coarctatur, eam amittit, vt inficiat persequẽ
tes, sed ipse ex hoc magis lęditur qua spinę eius per eam auel
lunť, & sic armis ipsi⁹ amissis inde facilius capiť, qñ euadere
cupiebat. Sic vere multi in corde interius habent vrinam
venenosam idest malitiam & falsitatem, & ideo quando in-
sequuntur ab aliis vt scilicet corrigantur vel puniantur, tũc
emittunt venenum suum. s. malitias & cautelas detractiones
& infamias quia tam in religione quam in mundo mali suos
correctores inuenenant & diffamant, & ideo hodie p̃dicato
res non audẽnt prædicare vel corrigere seu arguere peccato
res, quia non amat pestilens eum qui se corripit. Prouer. 15.

Verun-

Veruntñ sæpe accidit q exiode magis læduntur, quia.s.carma
sua,& spinas suas.i.diuitias exinde perduot, inquaotū.s.opor
tet eos emendam facere de iniurijs qoas dixerunt. Læduoĩ ẽt
ex hoc,quia famã suã ex hoc amittũt,inquantũ ex tuoc derra
ctores,& iniuriosi ab aliis reputantur,& sic magis sibi q̃ aliis
nocent,quia q proijcit in altũ lapidẽ,super caput eius cadet.
3 Eccl.27.& Prou.13.Impius confundit,& confunditur.¶ Heri
naceus vrinã habet veoenolam,per q̃ ab alijs aialib.se defen-
dit,& ideo vrinæ suæ parcit,ne suam virulẽtiam à se moueat,
vt sic semper habeat vnde possit alios venenare. vnde eã noo
expellit nisi qñ necessitas cogit eum,s.qñ à venatore fuerit in
secutus,quia tũc eam emittit,vt suos inuenenet persequẽtes.
Sic verè multi seruaot io corde suo venenum malitiæ, iræ,&
falsitatis,& cautelarum,& mala,& defectus alienos , vt sic sp
habeant vnde possint alijs nocere,contra illud Eccl.19. Audi
sti verbum de proximo tuo,commoriatur tecum. Et ideo qñ
postmodum inlequuotur ab alijs,qñ.s.aliquis eis facit aliquid
quod displiceat eis, tuoc verè statim recurruot ad vrinam ve
nenosam q̃ habent in ventre.i.ad illa mala, quæ sciuot de ip-
sis,& quę reseruauerunt in corde,& ea dicunt,& emittunt,&
sic inuenenant,& diffamant eos,contra illud Leu.19.Nõ odo
ris fratrem tuum in corde tuo,sed in publice arguo eũ. Illud
patet in multis malitiosis,qui potissimè abundant io religio-
ne,q in corde suo setuant defectus aliorũ, & post qñ irati fue
rint,illos reuelant,licet aote viderentur esse amici.Ideo Eccl.
12.Labijs suis osculabitur ioimicus,& si inuenerit tẽpus,oon
satiabitur sangoine.¶ Herinaceus quandiu est in terra , aliqñ
4 se ita iouoluit intra spinas suas,q via põt aperiri,ita q oec po
des oec os videotur,& iõ in aqua calida ponitur vel ea asper
gitur,& tunc subito aperitur,& ligatis pedib.posteriorib. su-
spenditur,& sic suspeosus fame ioterficitur,vt aculeata pelli-
cula quæ est pro panois apparandis oecessaria,apportetur,&
extrahatur.Sic verè sunt multi boni,qui positi io terra.i.in du
ritia tribulationũ,ita fortiter se constringunt per patientiã,&
boni propositi firmitatẽ,& ita se inuoluunt p suę recollectio
oem,& humilitatem,q licet impetantur, & persequaotur tri
bulationib.& tormẽtis,nunqoã possuot vinci, vel à Deo sepa
rari,& ad bona tpalia aperiri sine cutis laoiatione,quia.s.cu-
tem.i.carnẽ pro Christo tradere sunt parati. Hier.13.Ciuita-
tes Austri clausæ sunt,& non est qui aperiat.Et ideo diabolus
videns istorũ fortitudinẽ,& valorẽ, ponit eos in aqua calida
.i.in deliciis,& prosperitate mundana, vtpote quia procurat
eis p̃lationes,officia,& fauores seculares,& tunc aspersi aqua
ista,paulatim aperiunt ad delectabilia mũdana,vitia, & pctã.
Figura Exo.1. vbi Pharao præcepit masculos in flumine sub-
mergi , & fęminas reseruari.&c.quia.s.Pharao.i. diabolus p-
curat masculos.i. viros perfectos poni in aqua prosperitatis
mundanæ,vt ibidẽ per vitia submergantur,& sic pedes.i.affe
ctus eorum alligantur,s.vincolo malæ coosuetudinis,& p ia-
ctantiam,& elationem suspenduntor,& fame.i. auaritia cru-
ciantur,& sic per diuersa crimina moriuntur,& pellis aculea
ta.i.aculeus timoris Dei,& asperitas pęniteotiæ eis adimitur
& aufertur,quia sicut vr̃ ad oculũ,multi qui ante statum p̃la-
tionis vel alterius psperitatis erant magnæ pniæ,& humilita
tis,tandẽ efficiuntur,superbi,elati,& auari,& deliciosi, sicut
patet in Saul,qui ante regoũ fuit bonus,humilis,& benignus
post regnom aũt crudelis,impius & superbus.Et sic diabolus
quos oon põt vincere per tribulationes,consueuit,vincere p
delectationes,& quos noo vincit per aspera,superat per pro-
spera. Vel per herioaceum iotelligo diuites,qui pelle aculea-
ta.i.substantia temporali,& diuitijs sunt induti . Isti ergo dũ
suot in terra.i.in vita præsenti,ita sunt inclusi, & iooolutí per
cautelas,& falsitates,& suorum falsorum cootractuum pallia
tiooes,& excusationes,q vix pñt videri. Exẽplifica de vsurai
riis,& adoocatis,qoia pro certo pedes,& manus istorum.i.in
tentio,& affectio aliis sunt ignotæ.Esai.24.Clausa est oĩs do-
mus nullo introeunte.Sed pro certo qõ post mortẽ tales po-
nẽtur in aqua miseriæ,& tribulationis ioferius, & in inferno,
tunc apetientur,& reuelabuntur iniquitates eorum, & appa
rebuot,& caput,& pedes.i.peruersæ intentiones, & affectio-
nes , quia quilibet leget io conscientia alterius oĩa sua vitia,
& pcta. Dne qui aperis librum,& soluit sigoacula eius. Apoc.
5.Et tunc ibi suspendentur, & aqua ferueotissima bullientur,
sicut dr̃ amos 4.Leuabuot vos io contis,& reliquas vestras in
ollis feruentibus. Vinculis etiam æternæ senteutiæ ligabunt,
& fame perpetua damuabuntur,& pelle aculeata.i. bonis tẽ
poralib.& diuitijs prioabuntur.Aĩam suam non laturabunt.
Eze.7.et Esa.5.Nobiles eius interierunt fame , & multitudo
eorum siti exaruit.Leu.1.Detracta pelle hostię mẽbra per fru
sta cooncident .¶ Licet herinaceus parum aut oihil de se va- 5
lear,aculei tñ pellis suæ vtiles sunt,quia panni ex eis lenificã-
tur,& præparantur. Sic verè peccatores de se nihil valẽt quo
ad Deũ,spioæ tñ suæ.i.tribulationes, & punitiones Deo sunt
necessariæ,quia.s.pannos suos.i. bonos, & iustos hoĩes leoifi-
cat,& corrigit cum eisdẽ,& ipsos præparant, vt fiant apti ad
hoc q efficiantur ipsius iodumentum, & spũale ẽt ornamen-
tum,in die.s.solemoitatis æternæ. Vnde sumpsisti vestimenta
tua multicoloria,& ornata es eis. Eze.16.Deus.n.spinis,& tri
bulationib.malorum vtitur ad bonorum correctionem,& pu
nitiooẽ,qm̃ s̃m Greg.vtilitati bonorum militat iniquitas re-
proborum.¶ Secundom Pli.ibidem,herioaceus hoc habet p 6
prium.,q qñ oneratus pomis vadit ad cauernã , si vnũ pomũ
ceciderit,prę indigoatione oĩa alia dimittit,& deponit,& ite
rum ad arborem reuertitur,vt iterũ oneretur.Sic verè mul-
ti suot qui ooerati pomis.i.virtutib.teodunt ad caueroã para
disi,sed aliqñ cadit eis vnũ pomũ.i.vna virtus, vt quia delin-
quunt in voo pctõ,quia fortè perdont castitatem,tunc verè sę
pe accidit q præ indignatione,& desperatione oẽs alias de-
ponuot,qoia.s. qñque per desperationem coonctis virtutib. se
deoudaot,& cunctis vitiis se exponũt, qñ vident se in voo cri
mine cecidisse, quia q in vno peccauerit multa bona perdet.
Eccl.9.Et tunc vaduot ad arborem.i.ad mundanam prosperi
tatem,& oouis pomis.i.diuitiis,& deliciis,pctis etiam,& vi-
tiis se onerant atq; tegunt.Poma tua desiderabilia recesserũt
à te.Apo.18.Vel dic q [illegible] quo casu poma sua.i.vir-
tutes,& gratias perdiderit,debet ad arborem i.ad Christum
iterum reuerti per gratiam,& amorem , & se iterum pomis,
& virtutib.onerare per pniam,& ad cauernam paradisi quã-
to citius poterit properare, & summè cauere ne iterum sibi
cadant,quia s̃m Senecam, Cautio est in reliquum lapsus an-
terior. Figura Num.5.de Nazareo,qui pollutus debebat ca-
pillos suos radere.i abrasos reputare, & iterum sanctificatio
nem suã sicut prius reincipere. Sic vere si homo pollutus fue
rit per pctm̃,radat pilos suos.i.superfluitatem per cõfessionẽ,
& reiocipiat sanctificationem suam per pęnitẽtiam,& mace-
ratiooem,& sic purificabitur per virtotum restitutionẽ . Vel
dic de diuitib.q qõ cadunt poma quæ afferunt.i. mondi diui
tiæ per aliquas tribulatiooes,debent indignari,s.coutra pspe
ritatem mundanam,& residoom debent deponere,s.pauperi
bus largieodo,& ad Christum(qui est arbor vitæ) recurrere,
& ibi pomis nouis,s.virtutib.se onerare,& sic ad caoernã pa-
radisi properare, vt sic dicant illud Esa.63.indignatio mea au
xiliata ẽ mihi,& Ca.7.Oĩa poma mea seruaui tibi,noua,& ve
tera. Figura Deut.24.vbi vir visa fœditate in vxore, eam di-
mittit,& aliam ducit.Sic quia mundus est fœdus, ideo detur
ei libellus repudii,& cum gloria æterna vel cum Christo nu-
bamus per gratiam,& amorem.

De Iuuenca. Cap. 11.

Iuuenca est vacca iuoenis, quæ ad terram excolendam in
iugo subijci est apta,& inde dr̃ iuuenca,vel dr̃ a Ioue,cui so 1
lebat aotiquitus immolari, & est aĩal petulcum ,& lasci-
uũ,& ideo iugo subijcitur,stimulo pungitur,& sequi bo-
uem rectius coarcetor. Tauri etiam copulæ tuoc est apta , vt
cum eo coniungatur,& impregnetur, & habet carnes siccio
res quàm vituli lactaotes,sed molliores , & humidiores q̃ bo
ues decrepiti siue vaccæ. Tales sunt nouitij .i. oouiter ad reli
gionem vel ad pniam conuersi , quia tunc s. in iuuentute,ad
terram sui corporis per poiam excolẽdam , iugo statutorum
disciplinę,& præceptorum subiiciuntur,& Ioui.i.Christo de
dicantur,& immolaotur.Et quia pp ætatem iuuenilem petul
ci sunt,& lasciui,nõ stimulo correctioois punguntur,& iugo
disciplinę à p̃latis subiiciuntur,& bouẽ.i.psonas maturas seq
p imitatiooẽ cõpelluntur,& doceoi. Est q tenet manũ , & a. a-
trũ,& qui gloriatur in stimulo Eccl.38.Tauro ẽt.i, Chr̃o copu
lanẽ per amorẽ,& charitatẽ,& per merita gr̃as,& virtutes ab
eo impregnant.Cõcepimus, & quasi parturiuimus spũm salu
tis.Esa.26.Vel dic de aĩa,quæ Ioui debet per charitatis incen
dium immolari,terram.i.corpus per pœnitentiam colere, iu
go mandatorum subuci , stimulo timoris diuini pungi , bo-
uem idest bonos sequi,& imitari,tauro id est Christo per fidẽ

& charitatem copulari, desponsari, & côiungi, & ab eo bonis
a operib. impregnari. Desponsabo te mihi in fide. Oseæ. ¶ Iuuē
ca, bos siue vacca aliqñ perdit cornua, & quia nihil valet ad
arandum, solet impinguari, & tandē occidi, excoriari, & man
ducari. Illa aūt quæ habet cornua, & pôt laborare, & arare, in
domo patrisfamilias retinetur. Sic verè quidam sunt boies, q
perdiderunt cornua. i. virtutes, quæ sunt spūalia munimenta,
& ideo non possunt terram corporis excolere per puiam, nec
per bona opera laborare. Et pp hoc Deus istos impinguat, i.
diuitijs, & delicijs mūdi, quia tales dimittit Deus in seculo p
sperari. Impij. n. prosperantur, & bene est oībus qui pu aricantur, & iniquè agunt. Hie. 12. & Deu. 32. Impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. Sed pro certo istud fit ad malū suum, &
ad damnationē suam, quia postea occidunt per mortē tpalē,
& pellis. i. possessio tpalis eis detrahitur, & in inferno perpe
tuo comedunt. Successus. n. tpalium, perpetuæ damnationis
est indicium, sm Amb. Illi tñ qui habent cornua virtutū, & la
borant per puiam, ad vitam æternam seruātur in hospitio pa
radisi. Eze. 18. Vita viuet, & non morietur. Vel dic econuerso
q sancti. & martyres primo cornua superbiæ perdiderunt p
humilitatem, terram. i. temporalia negocia arare cessauerūt
per voluntariam paupertatem, & ideo à Christo sunt impin
guati per gratiarum multiplicitatem, & tandem sunt occisi, s.
pro Chhristo per martyrium, & aduersitatem, & sic pellis. i.
sua bona conuersatio, caro occisa. i. sua mors, & passio, in vsū
aliorum fidelium est conuersa, & ad eorum vtilitatem. Tauri mei, & altilia occisa sunt. Matt.

De ~~Leone~~. Lamia Cap. 66.

LAmia sm Aris. est aīal magnum, & crudelissimū, quod
1 nocte siluas exit. & hortos intrās, arbores frāgit, hoies
aūt mordet, & si ipsam impugnare voluerint, eos lędit.
Vnum aūt mirabile dicit idē, q. s. hō ab ea morsus, non
sanatur, nisi primo rugientis bestię vocē audierit. Sic ergo fit
q ista bestia quæ lædit hoiem mordendo, sanat eū, & liberat
rugiendo, & vocē, & anhelitum emittendo. Ista pñt applica
ri ad Christum, quia. s. ipse de silua paradisi exiuit, in hortū
mundi intrauit, arbores. i. superbos confregit hoies charitate, & contritione vulnerauit. Iste est ergo qui qñque hoiem p
tribulationē mordet, & plagam impatientiæ aduersitatumq;
miseriam sibi præbet, ita q hō dolorē miseriarū sustinet. De
istis ergo impatientiæ dolorib. non sanatur, nisi huius feræ. s.
Christi, vox & rugitus (quē in scriptura facit) primitus audiatur, & diligentius attendatur. Matt. 5. Beati qui persecutionē
patiuntur pp iustitiā, qm ipsorum est regnum cęlorum. Dicit
ēt alibi, Patientiā habe in me, & oia reddam tibi. Dicit ēt in
Psa. Multæ tribulationes iustorū. & Act. 14. Per multas tribu
lationes oportet intrare regnum Dei. Qui igitur istū clamo
rem audierit, procul dubio a dolore impatientiæ sanus erit,
nec ipsum morsus tribulationum affliget, qui ista Christi ver
ba bñ audierit, & attēderit. dicet. n. illud Luc. 1. Ex quo facta
est vox salutationis tuæ in aurib. meis exultauit infans p gau
2 dio in vtero meo. Infans inquit. i. mens. ¶ Secundū glosam su
per Thre. 4. Lamia dr quasi lania, quia. s. dr catulos laniare, &
tñ os dr lactare. Scdm glo aūt super Esa. 34. Lamia est bestia
pedes habens equinos, cętera aūt fęminea. Pli. aūt. li. 1 ? . c. 40.
dicit lamiā esse bestiam quæ in medio ventris duas habet ma
millas. Dic si vis q tales sunt multi, qui simul latrāt, & laniāt,
latrant. s. adulando, & hoiem in principio cômendādo, ipsum
verò laniant postea detrahendo, & famā, & vitam ipsius lacerando. quod etiam ad vsurarios applicari potest, qui. s. primo
lactant hoies, mutuum eis dando, tandem verò eos laniāt ex
hæredando. Thren. 4. Lamiæ nudauerunt mammas, nutrierunt catulos suos. vide supra de faunis. §. vltimo.

De Leone. Cap. 67.

LEo gracè idem est quod rex latinè, eo q rex sit oīum
aīalium. Frons & cauda indicat leonis audaciā, & vir
1 tutem, virtus eius apparet in pectore, firmitas in capi
te, dormit apertis oculis, ignē timet, & strepitum rota
rum, & cum ambulat, vestigia sua cum cauda delet, ne venatores inueniant locum suum, vt dicit Isid. li. 12. Re vera charissimi tales debent esse leones. i. viri cautelosi, religiosi, & p
fecti, & clerici, qui alios habent exemplis, & doctrinis regere
& gubernare, quia isti pro certo debent habere virtutem in
pectore per dilectionem, & charitatem, firmitatem in capite
. i. in intentione per firmam, & bonam ad Deū voluntatē. Dor
mire debent apertis oculis per discretionem, & sagacitatem,
iuxta illud Can. 5. Ego dormio, & cor meum vigilat. Vestigia
. i. pctā præterita delere per côfessionem, & strepitū rotarū. i.
comminationes sacrę scripturę, & ignem infernalem debent
timere per iugem eius considerationem, & sic à venatoribus
demonib. non poterunt reperiri per damnationē. Vel expone de bono religioso vel viro iusto, qui si dormiat in delicijs
& prosperitate, in oculus cordis sp debet esse apertus per di
scretionē, vt. s. videat quid faciendum, quid omittendum, &
hmôi Num. 24. Cadens apertos oculos habet. Firmum debet
habere caput intentionis per constantiā, & perseueruntiā Ec
cl. 5. Esto firmus in via dñi. Et cum cauda. i. cū mortis memoria debet delere vestigia peccatorū, ne à venatorib. i. demonib. capiatur, vt sit homo tanquam nauis, quæ pertransit fluctuantem aquam, cuius cum præterierit, non est vestigiū inuenire. ¶ Qñ leo videt instare venatores nec pôt eos euitare,
nô respicit ad arma eorū, & gladios ne fortè terreatur, imo a
respicit terram, & cum cauda se percutit, & in venatores
prorumpit. Sic verè qñ demon, mundus, & caro côtra nos pu
gnant per tentationes, non debemus aspicere arma eorum. i.
delectabilia mundi, quia fortè succumberemus quasi timore
desperati, eo q non posse resistere crederemus, sed pro certo
nos debemus respicere terram. i. vilitatem conditionis nřæ,
& mortem, & cum cauda perseuerantię debemus nos percu
tere per pœnitentiam, & in venatores prorumpere per bonā
operationem, & sic mortis æternę periculum euademus. A fa
cie inimicorum ne timueritis. 1. Mac. 2. qñ. n. cauda nřa tangit
terrā. i. qñ perseuerantia nřa se extendit vsque ad terram. i. ad
mortem tunc hostib. spiritualibus, & vitijs melius repugnamus. Ideo Eccl. 7. In oibus operib. memorare nouissima tua,
& inæternum non peccabis. ¶ Leonis filius recens natus dor
mit quasi mortuus p tres dies, & tunc leo rugit, & fremit, ita 3
q totus cubilis locus tremit, & sic rugiēdo suscitare dr catu
lum dormientē, vt dicit Isido. li. 12. Leo est Deus, catulus est
humanum genus, tres dies significant tria tpa huius vitę, s. tē
pus naturæ, tempus legis, & tempus grē. Sic est igitur charissi
mi, q catulus leonis. i. humanum genus per tres dies. i. tpe na
turæ, tempore legis, & tpe gratiæ dormit. sm puluere morta
litatis, quia. s. statim q natus est homo dictū est ei. Quacunq;
die comederis, morte morieris. Ge. 3. Sed post illos tres dies
. s. in die iudicij, tunc leo de tribu Iuda Christus rugiet altissimè per tubas, & ministerium Angelorum, dicens sm Hier.
Surgite mortui, venite ad iudicium, & sic tremet locus cubi
lis, s. mundus, & infernus, quia leo rugiet, & formidabunt filij
maris Ose. 11. Et ideo tunc catulus suus, s. totum humanum
genus, resuscitabitur, & resurget, alij quidem in morte, alij in
vitam. Ideo Gen. 41. Tres adhuc dies sunt, & restituet te Pha
rao in gradum pristinū. Quia. s. rex Pharao. i. Deus post istos
tres dies restituet humanam naturam in gradum pristinum
. i. in statum mortalitatis, & sic à somno corporis suscitabitur. Vel dic quòd catulus iste mortuus est anima peccatrix,
vel etiam humanum genus mortuum per peccatum, quod
pro certo tunc temporis fuit suscitatum, qñ Christus clama
uit in cruce, Hely hely &c. Tunc enim terra tremuit, & catu
lus. i. humanum genus quod in inferno dormiebat suit p gra
tiam & gloriam suscitatum, potissime quando in triduo de
inferis est extractum. Et ideo dicitur Oseæ 6. Post duos dies
viuificabit nos, die tertia suscitabit nos. Vel expone de Chri
sto, qui postquam dormiuit in sepulchro per tres dies, tandē
à Deo patre suo excitatus, die tertia est suscitatus, quia tertia
die resurrexit à mortuis ¶ Natura leonis circa hominem est
benigna, quia hominem non lædit nisi iratus, & nisi magnam 4
famem habuerit eum non comedit nec occidit. Mulieribus,
prostratis, pueris & captiuis parcere consueuit, vt dicit Isid.
libro 12. Quod Solinus. capi. de Aphrica, & Plin. lib. 8. exem
plificant de captiua Getula muliere, quæ obuians in silua leo
nibus. ipsos placauit eloquio, dicens se captiuam mulierem,
infirmam, supplicem, indignam, prædam ipsi generosissimo
bestiarum. Aiunt. n. (vt dicit idem Plinius) preces ad eos per
uenire, & ideo (prout Ioba in libris suis relinquit) huic fęmi
næ pepercisse. Sic verè boni reges animalium, pręlati, iudices
& principes huius mundi, non lædunt homines. i. viros ratio
nabiles atque iustos, quia pro certo mulieribus. i. simplicib.
pueris. i. innocentibus prostratis. i. pauperibus, captiuis. i. suis

captia malefactorib. debēt parcere ſm magis, & minus & ſm
debitā diſcretionē, & oib. ſubuenire, ſ. alijs dimittēdo, alijs lar
giendo, alios relaxādo. Eſa. 1. Subuenite oppreſſo, defendite
viduā. Nullū. n. hoiem. i. nullū bonū virū dēor comedere nec
lædere, nec alicui pauperi damnū aliquod procurare. Precea
n. hoim dn̄t exaudire, & maximè qñ audiunt eos infirmitate
propriā allegare, & miam implorare. Figura. 3. Re. 13. vbi dr̄,
q qui iā leo ſedebat iuxta cadauer hoiſ mortui, & ſeruabat
illud, & iuxta vnū aſinū, & dr̄ ibi q nō comedit leo de cadaue
re, nec læſit aſinū. Quia verè chariſſimi tales nō dn̄t comede-
re per rapinā, nec lædere eos qui ſunt aſinus, & cadauer. i. pau
peres ſubditos, & depreſſos, ſed eos potius cuſtodire. Vel dic
oia de Deo, qui re vera p̄dātis parcit, & maximè qñ hō fragi
litatē ſuā, & Dei potentiā recognoſcit. ¶ Leo qñ eſt iratus, &
qñ acerbiter fameſcit, ſolet aliquoties hoies deuorare, quia
vt cōiter hoc fit cōtra propriā naturā. Sic verè leones, q ſunt
reges aial ū, p̄lati. ſ. & principes, aliqñ ſunt fame auaritiæ cru-
ciati, iō tunc cōtra naturā, & exigentiā ſui ſtatus in crudelita
tē, & furorē vertunt. & iō hoies. i. bonos, & iuſtos p̄ excoria-
tiones, & rapinas efficiunt, & inuadunt. Leo factus eſt, & didi
cit capere p̄dam, hoieſq; deuorare. Eze. 18. Et pro certo tūc
non parcūt mulierib. pueris, & poſtratis (ſicut ſolet facere leo
non fameſcēs) i. i. viduis, & pauperib, & pauperib. & pupillis,
quia oēs indifferenter ſpoliant, & p̄dantur. Vim fecerunt de-
prædantes. &c. Iob 34. ¶ Scd̄m Pli. leones ſunt maximè gene
roſi, tunc qñ collū, & humeri iubis pēdentib. adornātur. Per
iſtas iubas intelligo diuitias, q ſunt corporis indumenta. Qñ
igit aliqui habent iſtas iubas, ſ. diuitias t̄pales, tunc verè ipſi
dn̄t eſſe generoſi, & liberales, eleemoſynas largiendo. Pende-
re tn̄ debent iſtę iubę diuitiarū i. inferius ad pauperes deriua
ri. ¶ Scd̄m Pli. li. 8. c 16 Leæna adulteratur aliquotiens cū par
do, & exinde gñant leones carentes iuba. Leo aūt ſentit adul
teriū vxoris, & ſtatim ipſam laniat, & occidit. Veruntū ſi talia
leęna antequā corā leone ſuo cōpareat, lota fuerit i flumine,
tegitur eius culpa, & à leone non percipitur, nec ab eo vulne
ratur. Chariſſimi leo de Tribu Iuda eſt Chriſtus. Apo. 5. Leæ-
na ipſius vxor eſt aia chriſtiana, ſibi per fidē deſpōſata. Qñ er
go iſta fornicat, & adulterat cū pardo. i. diabolo, qñ. ſ. ſuis pra
uis ſuggeſtionib tētationib conſentiēs ſiue per diuerſa vitia
copulatur, viro ſuo proprio, ſ. Chr̄o derelicto penitus, & cō
tēpto, niſi prius lota fuerit in flumine pnię, & cōfeſſionis, tūc
verè qñ cōparebit corā viro ſuo Xpo, ſ. poſt mortē in iudicio
particulari vel gñali, ipſe ſuū adulteriū, & pc̄tm̄ ſentiens, ipſā
mortis ęternę iaculis laniabit, quia zelus, & furor viri nō parc
cet. & c. Prou. 6. Sed ſi lota fuerit per cōfeſſionē, tunc tegetur
culpa ſua, nec ab eo punietur, imo tanq̄ ſponſa in paradiſi tha-
lamo reponetur. Vnde Aug. Si tegis, ipſe dētegit, ſi detegis ip
ſe teget. Bō ergo dr̄ aiæ. Hie. 4. Laua à malitia cor tuū, & mū-
da ſias. Vel allega hiſtorialiter de mulierib. adulteris, quarū
filij. i. geniti ex adulterio carent iuba. i. honeſtate morū, qa ve
cōiter tales male inſtruunt. Iō Sap. 4. Adulterinę plantationes
non dabunt radices altas. &c. Vel dic q pardus. i. crudelis p̄la
tus gñat, & introducit in leæna vxore veri leonis Chriſti. i. in
eccleſia leones carētes iuba. i. malas perſonas, q iuba. i. morū
gñoſitate carent. Patet in malis p̄latis per diabolū promotis,
qui malos promouēt, & indignos, & ipſos in leæna. i. in eccle
ſia cum qua adulterantur, gñant, & inducunt. Ideo talibus dr̄
Eſa. 57. Accedite huc filij auguratricis, ſemen adulterę, & for
nicariæ. ¶ Leo ad terrā reſpicit, & non ad iacula, & ſic qñq; e
præualet, & euadit. Sic vere Chr̄us qñ ad terram nr̄æ mortalita
tis per beatā incarnationē aſpexit, & ſe ad eā inclinauit, tunc
per humilitatē venatores demones ſuperauit. Poſt hæc deus
in terram aſpexit Eccl. 16. ¶ Ariſt. dicit ſm Pli. q leęna primo
anno parit catulos quinq; ſcd̄o quattuor, tertio tres, quarto
duos, quinto vnum, ſexto ſterileſcit, & ceſſat parere, & ſic quā
to plus viuit, tanto minus fructificat atq; parit. Et rō eſt, quia
p̄p̄ guloſitatē, & rapacitatē filiorum matrix ejus corroditur,
& eorum vnguib perforatur, & ſic ſp minus habilis efficit ad
conceptū, ita q finaliter ſterileſcit. Chariſſimi, per filios iſtos
intelligo, ſubditos, & cōuerſos, vel bona opera, vel bona t̄pa-
lia, quæ oīa ab eccleſia diuerſimode producuntur. Recte igit
fic eſt de religione vel eccleſia ſicut de leæna, quia pro certo
in principio produxit multos filios, ſ. ad fidē vel religionem,
quia in principio fuerunt multi conuerſi. Vel multos filios. i.
multa opera, i. deuotionē, & pietatem. &c. in quib. religio, in
principio abūdauit. Vel multos filios. i. multitudinem bono-
rum t̄palium, quibus eccleſia, & religio primitus fuit opulē-
te ditata. Sed vere quotidie quāto magis ſeneſcit, tanto ſteri-
leſcit, quia modo quaſi nō acquirit aliqua bona t̄palia, & qua
ſi non parit aliquod bonum opus. Eſto ſterilis, & non pariēs,
& tranſmigrata, & captiua Eſa 49. Et rō huius eſt, quia vere
filij ſui, ſ. religioſi, & clerici, ſunt hodie mirabiliter guloſi. i. cu
pidi, & auari, & ambitioſi, & iō humorē matris ſuę, hoc eſt di
ctu, ſubſtantiam t̄palem, beneficia, & præbendas ſugunt per
ambitionem, & acquirunt, & ipſam lacerant, & corrodunt. ſ.
per diſſenſiones, & appellationes, diſcordias atq; lites, & ſic
faciunt ipſam ſterilē. i. pauperē, & egenā, & à diuitijs t̄palib.
& à bonis operib: infœcundam. Non eſt n. qui conſoletur eā
ex oībus filijs eius quos genuit. Thre. 1. & Baruc. 4. Contriſta
tis Hieruſalē nutricem veſtram. Vel allega cōtra illos qui nō
perſeuerant in bono, quia multi ſunt qui primo ſunt multū
fęcundi in bonis operib. ſed verè quanto plus viuunt, tanto
magis à bonis operib. ſterileſcunt, ſicut patet in nouitijs, qui
in principio feruentes poſtmodum efficiuntur inſolentes, &
in fine ex toto deficiunt atq; ceſſant, quia cum ſpū cęperitis,
carne conſummamini. ad Gal. 3. Non laudo q iō melius, ſed
in deterius conuenitis. 1. ad Cori. 11. Iſte hō cępit ædificare,
& nō potuit conſummare. Subſtantia. n. ad q̄ feſtinatur, in fi-
ne benedictione carebit. Prou. 20. ¶ Leęna parit catulos inſor
mes, & paruos, magnitudine muſtelarum, & hoc eſt gñale in
oib. acuti vnguis, quia p̄p̄ guloſitatem tm̄ ſugunt, q matrem
interficerent, ſi vſq; ad t̄ps expectaret debitum. &c. Expone ſi
cut ſupra de canicula, vel ſicut ſupra de aialib. in gñali, quō
religio, eccleſia vel prælatus cogitur parere, & emittere par-
uulos, & indignos p̄p̄ eorum ambitionem, & guloſitatem.
¶ Leo vrinā eijcit leuato crure, more canis, & vrina eiecta val
de fętet, & qñ ſemel ſatiat, poſtea per tres dies ieiunat, & ca-
ret cibo, vt dicit Pli. & ēt Auic. Sic vere chariſſimi, quia vrina
quæ eſt in corpore nr̄o. i. vitia & pc̄tā q ſunt in corde, & con-
ſcientia nr̄a, valde fętent, ſ. corā Deo, & angelis, iō debemus
crus. i. affectum, & voluntatem ad Deum eleuare per dilectio
nē, & iſtā vrinā eijcere per cōfeſſionē. Et quia retroacto t̄pe
fuimus ſatiati. i. delicijs carnalib. impinguati, iō mō debem̄
carere per abſtinentiā, & carnis macerationē, ne forte p̄p̄ ni
miā repletionē mortis periculū incurramus. Vn̄ Greg. Qui p
cibū à paradiſo occidimus, p abſtinētiā reſurgamus. ¶ Scd̄m
Pli. ibidem, & Auic. li. 8. c. 1. Leo eſt aial guloſum, & ſine maſti
catione deuorat cibū ſuū, & comedit multū, ita q de omnia
comeſtione efficit ponderoſus, & tunc ieiunat per duos vel
tres dies, & qñ ſatiatus à venatorib perſequit, tunc vt fugere
valeat, cibos ad fauces reijcit, & cū vnguib. eos extrahit, & ex
pellit, ſed poſtmodum qñ eſurit, ipſos iterum comedit, & re-
ſumit, ſm Auic. ibidē. Cibos aūt ſuos accipit de carne beſtia-
rum innocentium, quas cōſumit. Recte tales ſunt vſurarij, &
cauſidici, & raptores, quia vere tales ſunt guloſi, & auidi per
auaritiam. & rapinam, & ideo carnes beſtiarū innocentium. i.
t̄palem ſubſtantiam pauperum, & ſimplicium ſine maſtica-
tione. i. ſine deliberatione, iuſtitia vel examinatione deuorāt
& recipiunt per rapinā, & ventrē ſuum. i. domos ſuas exinde
reficiunt atq; replēt. Nau. 2. Leo cępit ſufficiēter catulis ſuis,
& mactauit leænis ſuis, & impleuit ſpeluncas ſuas p̄da, & cu-
bile ſuum rapina. Iſti. n. pro leænis, & pro catulis ſuis i. pro fi
lijs, & mulierib. veſtiendis, & laute nutriendis, & ditandis ra-
piunt aliena. Veruntū qñ multū comederunt, qñ. ſ. de carnib.
. i. de diuitijs pauperū multū rapuerunt, tunc vere, quia mul-
tū ſe ſentiunt exinde grauatos p vitia, & pc̄tā, aliqñ eos pęni
tet, & ceſſant vſurari, & rapere, vtpote qa efficiunt milites,
& ad lucra noua anhelare nō audent Et qñ vrgentur à vena-
torib. i. qñ ab infirmitatib. & tribulationib. coarctantur, tunc
quia timent capi per mortem t̄palem, & occidi per æterna-
lem, iō cibos. i. diuitias quas comederunt, euomunt p reſtitu-
tionē, & cū vnguib. i. cum manib. ipſas aliqū reijciunt per ele
moſynarū largitionē. Sed pro certo hoc faciunt non amore
Dei, vel pauperum pietate, ſed timore mortis. & ſpūalium ve
natorū. Diuitias quas deuorauit euomet, & de ventre eius ex
trahet eas. Iob 20 Sed pro certo (quod eſt vilius) qñ venato-
res receſſerunt, qñ. i. mors, & infirmitas ceſſauerūt, & qñ acci
dit q deo propitio iſti ad ſanitatē redeūt vel proſperitatem,
tunc quia fames auaritię iterum vrget eos, & iō ad cibos re-
iectos. i. ad diuitias alijs reſtitutas reuertuntur, & eas per ra-
pinam, et auaritiam iterum reaſſumunt. Ideo 2. Petr. ſecūdo.
Canis reuerſus ad vomitum, et ſus lota in volutabro luti. Fi-

gura Hie. 34. vbi Iudæi seruos suos, quos liberos dimiserāt ti
more Dei, & Nabuchodonosor regis Babyloniæ, q eos actua
liter impugnabat, in seruitutem pristinā redegerunt, pp q re
prehensi fuerunt. Sic verè isti q timore Dei, seruili. s. nō filiali,
& timore Nabuchodonosor. i. diaboli regis babylonis. i. infer
ni, seruos suos. i. alienas diuitias. quæ sibi seruierant, liberāt, &
dimittūt, sæpe accidit q ipsas iterum per rapinam in pristinā
redigunt seruitutē. Exemplifica bene qūo diuites qñ sunt in-
firmi faciunt testamenta, & omnia præcipiunt restitui, sed sa-
nantur, totū credit in nihilū. Vel dic q illi, qui multū comede
runt. i. qui multa pctā, & vitia sibi incorporauerunt siue masti
catione. i. deliberatione, qñ sentiunt se ponderosos, & graues
ad bonū faciendum, & maximè qñ venator. i. mors instat, &
infirmitas, tunc ieiunant, & cessant ab hmōi comestione pctō
rum, & ea reiiciunt, & euomunt per confessionē. Sed verè qñ
venator. i. mors, & infirmitas cessant, tunc ad eadē vitia iterū
reuertuntur, quia ita efficiuntur luxuriosi, & auari, sicut ante.
Ideo Prou. 26. Sicut canis reuersus ad vomitū, sicut stultus q
iterat stultitiā suā. Exemplifica qūo bene timore mortis cōfi-
13 tent, & faciunt testamenta, & qūo talia non valent. &c. ¶ Leo
diutissimè viuit, quod declarat consumptio dentiū, sed quāto
senior, tanto periculosior, & deterior, nā cum in senectute de
ficit virtus sua, ita q nō pōt alias bestias deprędari, & venari,
ideo stat in nemorib. propè ciuitates, & hoīes tunc deuorat,
& manducat, & iō incolæ solent eos in viis publicis suspēde-
re, vt terreant cęteri metu pęnæ. Vnde Polybius Emiliani co
mes refert ista de cā se vidisse in Aphrica crucifixos. ſm Plin.
li. 8. c. 16. Sic verè mali, & peruersi plati, & tyranni, hodie mul
tum viuunt. quia impius multo viuit tpe in sua malitia. Eccl.
7. Quia pro certo vita taliū non posset esse nimis breuis, imo
q̃q̃ breuis sp est nimis longa, & senectutem suā. i. vitiorum, &
dierum malorū inueterationem iudicat consumptio dentiū
. i. defectus, & inhonestas verborū, quia ex abundantia cordis
os loquitur. Mat. 12. Isti ergo in iuuentute, & in principio ali
qñ rapiunt, premunt, & depredantur bestias. i. pctōres, & de-
linqūentes, quos corrigunt, & inuadunt, hoīes aūt. i. bonas p
sonas non tangunt nec infestant. Sed pro certo sæpe accidit,
q qñ senescunt, & spūaliter q̃tum ad vitia, & tpaliter quantū
ad ætatē, tunc vere qnq; deficit virtus sua, s. constantia, boni-
tas atq; valor, ita q non audent bestias, i. pctōres aggredi pu
niendo, & iō quia fames auaritiæ eos arctat, ipsi insurgunt cō
tra hoīes. i. cōtra bonos hoīes, pauperes & innocentes, & eos
per exactiones suas rapiunt, excoriant, & deuorant. Leo fact9
est, & didicit capere pdā, & hoīes deuorare. Eze. 19. Istud pa
tet de auaris principib. & platis, qui non nocent malis sed bo
nis, non bestiis. sed hoīb. & iō pro certo qñ tales apprehēdun
tur per mortē, ipsi suspenduntur ad patibulū infernale, vt. s.
cæteri terreantur, iuxta illud Num. 25. Accipe principes po-
puli, & suspende eos in patibulis cōtra sole, quia pestilente fla
gellato, sapientior erit paruulus. Prou. 21. Vel dic contra aua
ros simpliciter, qui quia infestant bonos, & maximè in senec-
ctute qñ crescit auaritia, iō suspenduntur in inferno. Vel dic
de latronib. qui quia in nemorib. infestant hoīes, & occidūt,
ideo in vijs publicis ad terrorē aliorū suspenduntur, vt pęna
vnius sit metus multorū. Vel dic q quia leones. i. demones in
festabant ciuitates huius mundi, iō leo de tribu iuda Chrūs
suspensus est, s. in cruce, vt leones, & demones terrerentur. Fi
gura Num. 21. de serpente æneo suspenso in ligno, per quem
morsus sanatus extitit aliorū. Vel dic q leo significat multos
inconstantes, qui qnque in iuuentute sua impugnat bestias. i.
carnē, & sensualitatē, & motus irrationabiles per pniam, &
virtutē, sed verè qnq; accidit q in senectute sua virt9 deficit,
& cōtra hoīes. i. contra opera rōnis per pctā, & vitia pliātur.
14 ¶ Leo qñ iratus est ſm Isid. cum cauda terram percutit, et se
ipsum, cum ita creuerit, cum cauda verberat, & flagellat.
Nā vt dicit Arist. & Auic. aīal est furibundum, & fremit denti
bus, & maximè qñ esurit. Ex oī aūt plaga q̃ infligit, siue den-
tib. siue lingua, profluit ater sanguis, vt dicit Isido. Item vt di
cit Plinius, Leo squit tm̄ in bestias viuas, & mulierib. & paruu
lis parcit. Istud ergo est contra tyrannos, vsurarios & rapto-
res, qui non faciunt ad modum leonis, quia verè nō tm̄ lędūt
viuos. i. diuites alios, sed vere mortuos. i. pauperes, & depres
sos, mulieres etiā, & infantes. i. viduas, & pupillos occidunt,
& excoriant, & infestant. Et ideo patet, q leonib. sunt crude
liores, quia leo talib. parcere cōsueuit. Et tales sunt mali prin
cipes, & tyranni, qui præ crudelitate sunt furibundi, & p fer-
uore vindictæ dentib. suis frendunt, & ideo qñ sunt irati, tūc
cum cauda sua. i. cum rapaci familia, quæ eos sequitur, terrā
percutiunt, s. per tallias, & rapinas, & maxime qñ esuriūt. i. qñ
paupertatis esuriem patiuntur. Nam qñ reges, & principes in
uicem sunt irati, tunc terras suas percutiunt, & infestāt, quia
leo rugiens, & vrsus esuriens, princeps impius super populū
pauperem, Prou. 28. Et ideo cauda talium. i. familia, & exerci
tus eos sequens, suam iram indicat, & furorē. Habebant cau-
das sicut scorpiones. Apo. 9. Et iō sanguis de suis plagis dr̄ exi
re, quia sanguis. i. infamia maculans, de plagis suarū rapinarū
manare continue nunq̃ cessat. ¶ Virtus leonis apparet in cau 15
da, sicut virtus equorum in aurib. ſm Pli. Sic vere charissimi
cauda leonis. i. perseuerantiam prælatorū, ostendit spūalē for
titudinē eorū, sicut auris. i. obedientia ostēdit fortitudinē, &
bonitatē equorū. i. subditorū. ¶ Leo est aīal audacissimū. vnde 16
qñ à canib. & venatorib. persequitur, nec latitat, nec se celat,
imo in cāpis sedet in aperto, & quia deputat turpitudine ab-
sconsionem, iō qñ syluas pterit, acerrimo fertur cursu. Vnde
non se abscōdit eo q timeat, sed tm̄ ne timeat, & iō qñ aliquē
persequitur, saltu eum insequitur, quo tñ nō vtitur qñ fugit,
vt dicit Pli. ibidē, & etiā Solin. c. de aphrica. Sic vere charissi-
mi nos debemus esse audaces, s. ad bona aggredienda, & ma
la toleranda, & iō nos non debemus abscondere per actuum
nostrorū, & criminū occultationē, sed venatorib. & canib. i. p
latis, & prædicatorib. nos persequentib. ad prędicationem, &
emendationem debemus nos exponere, & ad tolerationem
pniæ promptos esse ostendere, & per confessionē humilē nos
coram alijs offerre, ac ēt declarare, quia. Qui abscondit pctā
sua, non dirigetur. Prouc. 28. Siluas ēt. i. mundi vmbracula, &
prosperitates debemus celeriter præterire, s. contemnēdo, &
vilipendendo, & absconsionē, & celationem nostrorū actuū
debemus verecundiā reputare. Qd̄ est contra auaros, & cau
sidicos, qui contractus suos faciunt in occulto, & qui ita sunt
absconditi, & inuoluti, q suę cautelę ab alijs nō videntur. Est
ēt contra luxuriosos, qui sp in abscondito quærunt esse, quia.
Qui male agit, odit lucem. Io. 3. Non sic ergo, sed pro salute
non confundaris dicere verū. Eccl. 4. ¶ Leo non abscondit se 17
à venatorib. & canib. nec latitat, nec se abscondit quia timeat,
sed tm̄ ne timeatur, ſm Pli. li. 8. c. 16. Sic vere bonus prælatus
non debet timere aliquid aduersi, imo pro defensione gregis
& fidei debet se opponere venatorib. & tyrannis. Vnde non
se debet abscondere quia timeat sed tm̄ ne ab ipsis timeatur,
quia platus debet multa q̃ videt dissimulare, & quasi nō vidis
set fingere, & se abscondere, ne forte timore eius in aliquod
peius decidāt, quām fecerunt. Ideo Prou. 30. Leo fortissimus
bestiarum ad nullius pauebit occursum. ¶ Itē idem ibidem. 18
Leo miro modo qñ vulneratur, nouit primo se tangentem, &
ipsum in multitudine hoīm primo impetu inuadit, & si quis
telum miserit, sed tñ eum non læserit, tunc eum rotatum cor
ripit, & prosternit, sed tñ eum non vulnerat neque lædit. Si au
tem ipsum læserit, tūc pro qualitate vulneris eum lædit, & sic
licet sit aīal furibundum, tñ nunquam se vindicat vltra mo-
dum. Sic verè prælatus vel princeps non debet excedere vin
dicando, puniendo vel corrigendo, sed ſm mēsuram delicti,
erit & plagarum modus. Deuter. 25. Illum etiam qui primus
fuit in crimine, & exemplum alijs dedit, debet primo, & prin
cipaliter euenire, et pręter alios infestare. Exemplū Numeri
16. de illis exploratorib. qui primi murmurauerūt, et fecerūt
alios murmurare, qui primi coram dño fuerūt interfecti. Al-
lega de Christo, qūo non punit vltra condignum, sed citra.
Vel allega q quantumcunq; simus iracundi vel irati, tñ nun-
quam debemus occidere aliquem, etia si nos læserit, sed mo-
do debito castigare, quia qualem infixerit maculam talē su-
stinere cogetur. Leui. 25. ¶ Leo Simias comedit qñ infirmat, 19
et sic earum sanguine medicatur. galli cristam, et cantum mi
rabiliter timet, sicut dicunt Arist. et Auicen. Recte charissimi
talis est diabolus, quia vere simias. i. hypocritas religiosos, q
videntur esse hoīes, et nō sunt, simias etiam pilosas. i. diuites
qui diuitiarum vellere sunt induti, deuorat, et manducat, s. v e
hęc vitia per vitia, et pctā, in inferno aūt per supplicia, et tor
menta, et sic eorū sanguine. i. vindicta, et pœna suę crudelita
tis infirmitas sanatur. Iste ēt timet gallum. i. virū iustū, et præ
dicatorem, qui habet cristam rubeam. i. feruentem charitatē,
cātū ēt. i. pdicationem ipsius timet diabolus, atq; fugit. ¶ Leo 20
ſm Arist. et Auicen. vt insidians bestias rapiat, in antris, et in
abditis se abscondit, et inde super incedentes bestias ex im-

prouiso

prouiso insilit,& eas crudeliter dente,& vngue deuorat, &
occidit,carnem & ossa,& pellē frustratim laniat, & confrin
git. Rectè charissimi talis est diabolus, quia verè in cauernis
terræ.i.in bonis tpalib.& diuitijs se abscondit, & qñ aliquis
desuper eas ambulat per cōplacentiam,& delectationē,vtpo
te quia diuitiæ sibi placent, tunc statim eum inuadit per ten-
tationes,quia statim suggerit sibi auaritiā, vsuram vel falsam
mercaturā,& ipsum obsidet per delectationes, caput & vul-
nerat per consensum,occidit per malas operationes, & tādē
eum deuorat,& per diuersa pctā diuidit,& cōfringit, quia.s.
eum facit raptorem,superbum,mendacē.&c.Et carnē eius.i.
clementiā,& pietatē,ossa ipsius.i.constantiam,& firmitatem,
pellem.i.conuersationem,& honestatē impiè dissipat, & cor
rodit,qa vere tales sic capti à diabolo nec sunt iusti, nec pij,
nec firmi,nec honesti.Iō Hie.4. Ascendit leo de cubili suo,&
prædo gentium se leuauit. Vel dic de auaris,& vsurariis,qui
21 se abscōdūt per palliationes,vt decipiāt pauperes.&c. ¶ Leo
qñ prædā cepit,si videt aliquē qui eā sibi velit auferre, statim
prædā amplexatur,& dentib.frendens in eum insilit, & eo de
uicto,ad prædam vorandum iterū se conuertit, sanguinē aīa
lis.s.occisi bibit,& residuū frangit,laniat & cōsumit, vt dicit
Arist.& Auic.li.8.c.1.Sic vere charissimi, qñ diabolus cœpit
aliquem per pctm̄,tūc statim sanguinem suum.i.grām, & vir
tutes sugit,& bibit,& eum diuidit & laniat per diuersas solli
citudines,& pctā, quia non accubabit leo donec rapuerit p̄-
dam,& occisorum sanguinem bibat.Nu.23. Et si viderit ali-
quem.s.prælatum vel prædicatorem, quæ sibi velit eruere p̄-
dam suam.i.peccatorem.s. eum corrigendo vel docendo,tūc
vere statim eum amplexatur per falsas suggestiones,& mūdi
delectationes, vt sic eū detineat in peccato.Et de hoc Esa.5.
Frendet,& tenebit prædam,& amplexabitur,& non erit, quī
eruat. Contra alios aūt.s.prædicatores vel prælatos, insurgit
per tentationes,& tribulationes,& qñ de ipsis pōt triumpha
re, & eos in peccatum deijcere, tunc vere libere reuertitur
ad peccatores alios deuorandos,quia qñ diabolus pōt prædi
catores vel prælatos in peccatis inuoluere, tunc bene de sub
22 ditis victorizat. ¶ Leo sm Arist.qñ bestiæ appropinquant ad
cauernam suam.eas rapit,& sanguinem earum bibit,& ne ei
præda auferatur,eam cum pedib.amplexatur,& deinde eius
carnem comedit atque pellem,& sm Plin.cantū galli timet,
stercus,& vrinam rarissime eijcit,& qñ ea eiicit, valde fętēt.
Anhelitum habet fętidum,& infectiuum, mortiferum, & ve
nenosum,& maxime qñ est rabiosus. Et qñ moritur, terram
mordet,& lachrymas fundit,& qñ mortuus scinditur, exin-
de fętidus exit vapor,sicut dicit Auic.li.8.c.1.Recte tales sunt
peccatores,& maxime auari, & mali diuites hoīum mūdi,qa
vere illas bestias.i.illos hoies qui appropinquāt ad cauernas
suas.i.ad domos,& habitacula.i.vicinos suos rapiūt,eacotidie
& depredantur,& sanguinem eorum.i substantiā temporalē
sugunt attrahunt atq; bibunt,& eos exhæredant,& occidūt.
Occisorum sanguinem bibat. Num.23.Et qñ timent q̄ eis au
ferantur,& q̄ pauperes euadant aliquo casu manus suas, tūc
vere eos amplexant per falsas promissiones,& sic eos in suis
laqueis detinent irretitos,sicut supra in præcedenti.§.& car-
nes,& pellem i.tpales substantias sibi tollunt. Percussit eos
leo de silua.Hier.5.Isti timent cantum galli.i. bonorum præ-
dicationem,& eruditionem,quia vere tales non vadunt libē
ter ad sermonem, imo ecclesiam exeunt qñ fiunt, & stercus
suum.i.vitia,& peccata rarissime egerunt per confessionem,
quia vix semel in anno confitentur. Vrinam etiam suam non
eijciunt i.bona tpalia.s.pauperib.largiendo per elemosynā,
& compassionem,qñque tñ necessitate cōpulsi eas eiiciunt.s.
qñ fętent per putrefactionem,quia antequam velint istas su-
perfluitates.i.diuitias dispergere, & eijcere per elemosynas,
vere oportet q̄ fętēant.i q̄ sint mala,& corrupta, quia vinū
corruptū,& bladum putridum dantur pro Deo. Diuitiæ ve-
stræ putrefactæ sunt. Iac.5.Item isti habent anhelitum fętidū
& infectiuum per malam suggestionē. Et pro certo illud est
verum,quia vere anhelitus suus.i.verba,& fallaciæ pauperes
inficiunt,& corrumpunt,inquantum per ea ipsos irretiunt in
suis contractib.& inuoluunt. Et hoc est maxime qñ sunt ra-
biosi,s.per auaritiam,& rapinam.quod ēt patet in susurrosis,
quorum verba sunt fœtida,& infectiua quia corrumpunt bo
nos mores colloquia praua 1.ad Cor.15. Isti ēt circa mortē
seniores dicuntur,quia vere tunc efficiuntur hoīe magis a-
ri,quia auaritia crescit in senectute. Veruntā qñ isti scindunē

.i.qñ corpus ab aīa diuidit,s.qñ tales moriuntur,tunc pp ma
lā mortē eorū fętor infamię inde exit,quia vt cōiter pessime
moriūtur,& morte infami ad inferos deferunt,& ibi lachry
mari perpetuo cōpelluntur. Thr.1. Plorās plorauit in nocte,
& lachrymæ eius in maxillis eius. ¶ Secundū Auic.& Arist.li. 23
8.c.1.leo rex aīalium collū habet immobile, & valde rigidū,
interiora ad modū canis,fissuras habet multas in pedib.ideo
filios generat imperfectos,& cęcos, & ossa habet ita dura,q̄
ex eorū collisione exit ignis,sm eundem Arist.li.3.c.7. Recte
tales sunt superbi,quia vere ipsi volunt esse reges,& præsides
aliorū.i.maiores,& honorabiliores,quia amāt primas cathe
dras in Synagogis.Mat.23.Et iō collū habēt immobile,quia
vere ad litteram ipsi vadunt extento collo, se magnificando,
& alios contemnendo, quia se non psūt flectere per humilita-
tē. Cucurrit aduersus eū extento collo, & pingui ceruice ar-
matus est Iob 15.Sed pro certo interiora sua.s.cor,& volūtas
sunt ad modū canis.s.insatiabilia p auaritiā,malitiosa per in-
uidiā,& liuorē.Et iō pedes eorū.i.affectus sunt fissi, & diuisi
ad delectabilia huius mūdi. Diuisisti pedes tuos.Eze.16. Filij
ēt eorū.i.subditi,imitatores,& ēt filij naturales sunt imperfe-
cti,quia.s.à talib.male instruunt, & informant, & corrigunt.
Libentius.n.docent venari & rapere,q̄ Deo seruire. Vnde illi
sunt semē nequā,filij scelerati.De ossib.aūt suis.i. de balliuis,
& officialib. qui ipsos sustinēt,& supportāt,cū sint duci p au
steritatē,qñ inuicē confricant,s.p consilia,& collationes,tūc
exinde exit ignis,s.crudelitatis,& rapinæ,quia.s.tales per sua
mala consilia inueniunt modos qūo principes rapiāt aliena.
Exarsit ignis in synagoga eorū. Vel dic q̄ bonus p̄latus debet
habere ossa.i.interiores affectiones duras per constantiæ fir-
mitatem,siccas per continētiæ puritatē, igneas per amicitiæ
charitatē.Thr.1.De excelso misit ignem in ossib.meis.Et col
lum debet habere rigidū.i. propositū firmum ad sustinendū
in aduersitate.Collū tuum sicut turris. Vel per collū intelli-
git intentio firma,& eleuata ad Deum, q̄ non debet flecti ad
terrena. Vel leo est Christus,ossa eius mystica apostoli, q̄ qñ
fuerunt collisa per tribulationes,ignis exinde prodijt.s.cha-
ritatis,vnde totus mundus exitit inflāmatus,vel ignis ēt spi
ritus sancti in pētecoste,quia de excelso misit ignē.&c. Vel al-
lega contra impatientes. Nam qñ hoies ossei,& duri,& obstī
nati,q recte sunt ossa diaboli,inuicē trahunt,& collidunt,qñq;
exinde exit ignis,vñ tota vicinia inflāmat.i. turbatio vel oc-
cisio,vnde oēs alii contristant, quia à scintilla augetur ignis, 24
& ab impio fundet sanguis, Eccl.11. ¶ Solinus dicit q̄ leo ca-
stigat,qñ videt catulū verberari.Sic vere qñ videmus q̄ catu
li.i.mali hoies verberant,& castigātur pp pctā sua,nos debe-
mus timere,& eorū exēplo à vitiis castigari, quia qñ videm⁹
mortē vel aduersitatē malorū,debemus timere.s.deū,& à vi
tiis cauere,qa pestilēte flagellato stultus sapientior erit.Prou.
19.& Zac.9. Videbit ascalon,& timebit. ¶ Itē sm Auic.leo in 25
altissimis rupib.se occultat,& inde cōtemplat p̄dam suam, q̄
videns,alte rugit,ad cuius vocem timēt oia aīalia, & terren
tur,& sistunt gradum,circa q̄ cum cauda in oi bē tracta lineā
ducit,& illius circulū transire quodlibet aīal pertimescit, &
stant aīalia stupida,eductū expectātia regis sui, & sic illud q̄
voluerit in p̄dam accipit atq; rapit. Sic recte charissimi Chrs
ab altis rupib. paradisi ab æterno cōtemplatus fuit p̄dam suā
.s.aiam christianā,& genus humanū,& alte rugijt cōminādo
& promittendo,s.per legē,& prophetas,& circa nos fecit cir
culum,s.ambitū pceptorum,& mādatorū, & iō ad vocē eius
debem⁹ timere,quia leo rugiet,quis nō timebit? Amos.3. Et
circulū suū,s mandata nō deuemus aliqualiter p̄tergredi,sed
in eis pmanere,& sic ipse nos accipiet ad partē suā. Vel dic q̄
leo Chrs,qui in principio rugierat p pphetas,dicēs Ecce ve
nio cito,tandē descendit per incarnationē,& circa hoies cir-
cuiuit,s.p̄dicando,& sic p̄dam suam.i. aiam christianā sibi ac
cepit,cōiunxit,& copulauit.Ego venio, & accipiā vos ad me
ipsum.Io.14. Vel Chrs primo alte ascendit,s.in cruce, & alte
clamauit,Hely hely,& tunc timuit ois creatura, terraq; tre-
muit,petræ scissæ sunt,sol obscuratus est, & maxime, demo-
nes timuerunt,quia leo rugiet,& formidabūt filii maris.Ose.
11.Et sic Christus descendit s.ad infernum, & accepit p̄dam
sua,s.humanū genus, q̄ erat in limbo.Iō su.5.Surge Barach,
apprehende captiuos tuos. Vel dic q̄ leo est Deus,qui re ve-
ra circa hoies fecit quēdā circulū,i.certos limites vitæ, quos
cuilibet limitauit, intra quem quilibet continetur, & vltra
quem nullus pōt transire iuxta illud, Constituisti terminos

eius qui pteriri nō poterit Iob. 14. Et iō qñ vult, ipse accipit
per mortē illum quem voluerit de hac vita. ps. Misit de sum-
mo,& accepit me. Vel dic φ leo est hō vel rō, qui per oratio
nem debet rugire,& bestiis.i.motib.carnalib.circulum & le
gem præfinire,& maximè cum cauda.i.habito respectu ad fi-
nem vitæ,& ad memoriam nſæ mortis, q̄ non debet ptergre
di quoquo modo. Iob 38. Circundedi illud terminis meis, &
posui vectem,& ostia. Et ps. Terminū posuisti, quē non trans-
26 gredientur. ¶ Leo vnguib. vtitur pro mucrone,& ideo hñ p
loca aspera incedit eis parcit,& eos intra carnē pedis abscō-
dit, timens ne fortè hebetentur, vt dicit Solin. Leo est diabo-
lus, vngues eius sunt tyranni, quibus mediantib. alios deuo-
rat,& infestat. Sed pro certo optimè cauet ne tales hebetenī,
imo sp eos acuit ad irā,& crudelitatem, & iō non sinit φ viā
pniæ asperā tangant, imo intra carnem.i.intra mundi delicias
eos inuoluit,& includit, vt sic crudelitatis acutiē nō amittār.
Vngues eius, vngues ferrei. Dan. 7. Vel dic φ leo est bonus p-
latus, qui vnguibus correctionis qñq; parcit, & quousq; tem
pus opportunū habeat, eos abscondit. vnde Prou. 12. Qui dis
27 simulat iniuriam, callidus est. ¶ Leo est aīal liberalissimum, qa
de præda sua aliis bestiis à longè sequentib. liberalitatis grā
aliquid dimittere consueuit, vt dicit Solin. Est etiam ſm Plin.
aīal multum gratum, quia benefacientem sibi optimè reco-
gnoscit, sicut patet per multa exempla ibidem li. 8. c. 15. Sic ve
rè nos non debemus comedere soli prędam nostram.i.bona
tpalia, imo aliis bestijs.i.pauperib. debem⁹ liberaliter impar-
tiri,& benefactores nſos.s.Deum,& hoīes recognoscere, &
per gratiarū actiones nos ostendere gratos esse, quia ſm Se-
28 necam, Nihil honestius q̄ de beneficiis esse gratum. ¶ Itē ſm
Pli. li. 28. Leo tantæ est caliditatis, φ sp febres quartanas pati
tur, vt feritas edometur. Sic verè quia multi boni sunt nimis
feri per rigiditatem, austeritatem, zelum,& rigorem iustitię,
ita φ non cogitant propriam fragilitatem, sed austerè contra
alios efferūtur, qñ.s.peccant, ideo sæpe accidit φ ad istum fer
uorem temperandum, natura naturans.s.Deus facit eos iugi-
ter febrescere.s.per carnales motus, & tentationes vel etiam
per aliquas tribulationes, vt sic ex cōsideratione proprię fra-
gilitatis discant aliis misereri, sicut patuit in Petro ſm Greg.
Socrus.n.Petri tenebatur magnis febrib. Luc. 4. Socrus Petri
est caro. ¶ Caro leonis, quia excedit in calo, iō ſm diosco. ad
29 esum est nociua. Sic verè caro.i.vita illorum qui excedunt in
calore.i.in concupiscentia carnali vel mundiali, vel in calore
.i.in nimio rigore iustitiæ, non debet manducari.i.ab aliis imi
tari,& incorporari. Non comedetis de carnib. eorū, quia im
mundæ sunt. Leui. 11. ¶ Adeps leonis ſm Plin. li. 28. c. 8. si quis
30 eo inunctus fuerit, morsus reptilium non timebit, & à vene-
nosis oībus eo tpe tutus erit. Adeps etiam eius faciem mundi
ficat,& candorem ibi seruat, & maximè cum oleo rosaceo,
tumores oculorum sanat. Christus est leo, cuius adeps est be
nignitas,& pietas, vel sanguis suus, & ideo si isto adipe inun-
cti fuerimus per passionis suę memoriā,& cōpassionem, tunc
facies.i.mens depurabitur, & in candore innocentiæ seruabi
tur,& tumor.i.superbia oculorū sedabitur, & à morsu repti-
lium.i.carnalib. tentationib. poterimus esse tuti, quia quādiu
homo est inūctus cōpassione,& Christi sanguine,& passione,
tandiu verè tentationib. non succumbet, quia ſm Hiero. Vix
mala morte moritur pius hō. Innnge ergo caput tuum, & fa-
ciem tuam laua. Mat. 6. ¶ Fel leonis acuit claritatem oculorū,
31 & valet cōtra morbos caducos, & cor ipsius in cibo sumptū
soluit quartanā, vt dicit idem. Sic verè cor Christi.i. dilectio,
fel ipsius.i.correctio liberant à morbo caduco superbiæ, & à
quartana auaritiæ, quæ facit hoīem tremulosum. ¶ Pellis leo
32 nis si desuper quis sederit, sanat hemorrhoides.i. fluxum san-
guinis,& de quinq; venis. Sic conuersatio Christi vel sancto-
rum, q̄ per pellē designatur, si super eā per imitationē sedea-
mus, fluxum quinq; venarū.i.desideria quinq; sensuū restrin-
get. ¶ Secundum Hier. in gl. super Eze. 19. Leo sic capitur,&
33 venatur, quia fit duplex fouea, vna contigue iuxta aliā, & in
scd'a ponitur vna cista, quæ faciliter clauditur cum intratur.
in prima aūt fouea ponitur agnus vel ouis, in quam statim sa-
lit leo qñ esurit, pro ouicula capienda, & tunc videns se non
posse de fouea erumpere, percipiens se deceptū, intrat secun
dam foueam, vt lateat,& sic incidit in cistam, quę post eius in
troitum subito se claudit, & cum exire vlterius non permit-
tit,& sic in cauea extra foueā extrahitur,& in illa cathenatus
tenetur, donec penitus edometur. Leo est homo, fouea prima
est pctm̄, secunda est verecundia cōfitendi, cista vel cauea est
mala consuetudo. Qñ igitur leo.i.homo esurit.s.diuitias,& de
licias huius mundi, tunc verè venator diabolus pręparat sibi
vnam ouiculam.i.aliquid delectatione, quia per malam sug
gestionem ostendit ei aliquam mulierem, vel pecuniam, vel
hmōi, veruntñ bene ostendit ei φ non pōt habere nisi inter fo
ueam.i.nisi consentiat ad pctm̄.i.ad luxuriam, & auaritia. Et
tunc fatuus leo non prouidens de egressu statim in foueā insi
lit.i.statim consentit peccato, vt habeat illud delectabile. Esa.
24. Formido,& fouea,& laque⁹ super te, qui habitator es ter
ræ. Et tunc qñ videt profunditatem foueæ,& exitum de pctō
difficilem esse vtpote, quia cogitat se non posse abstinere, vel
pniam facere, tunc verè intrat in secundam foueam.i.in vere
cundiā confitendi, quia proponit non confiteri, vel non absti
nere, quia impius cum in profundum pctōrum venerit, con-
temnit. Prou. 18. Et sic intrat in cistam malæ cōsuetudinis, &
desperationis,& a venatore diabolo capitur, de terra i. de vi
ta præsenti tollitur,& sic incolis damnationis perpetuæ alli-
gatur,& perpetuis verberib. edomatur. Iō Ezc. 19. dr̄ de eo.
Miserunt eum in caueam,& in cathenis adduxerunt eum ad
regem babylonis, vt non audiretur amplius vox ipsius super
montes. Rex babylonis est diabolus rex inferni, ad quē pro
certo tales quorum vox non auditur per confessionem, finali
ter adducuntur. Vel si vis prima fouea est mundus, in quam
homo se implicat, vt suis delectationib. perfruatur, ita φ exin
de non pōt exire. Scd'a fouea est mala consuetudo, cista q̇ ip
sum claudit.i.ne ad pniam reuertat, est desperatio, in qua ca-
pitur,& ligatur, quia immisit in rete pedem suum. Iob 18 &c.
dic vt supra. Pone si vis per modum figuræ Ezec. 19 de leone
qui hoīes deuorabat, quō captus est,&c. vide ibi. ¶ Leo timet
multā.s.gallum album, cantum eius,& cristam eius,& quen- 34
dam lapidē qui in gallo albo inuenitur, qui dr̄ alectorius. Itē
timet ignem, strepitum rotarum,& quandam bestiam quæ dr̄
leontophonus, cuius morsus est ei venenosus,& qñ videt ca-
tulum coram se verberari, vt dicit Pli. li. 8. c. 16.& Soli. Re ve
ra hæc omnia debemus timere, & primo quidem gallum al-
bum.i.Christum vel prętatum, maximè si albus fuerit atq; ca
stus, quia tunc debet potissimè reuereri. & cantus quem can
tat.i.monitio prædicationis,& eruditionis, crista etiam eius
.i.auctoritas iurisdictionis, lapis preciosus quē habet.i. duri-
tia correctionis. Hæc.n. oīa quæ ad gallos albos.i.ad bonos p
latos,& pdicatores pertinent, in reuerentia sunt habēda. De
bemus insuper timere ignem infernalis afflictionis strepitū
rotarum sacræ scripturæ,& diuinæ communationis, bestiam
venenosam.i.carnem propriā,& venenum suæ delectationis,
& verberationem catulorum.i.damnationes, & malos mo
res peccatorū,& pęnas suæ tribulationis. ideo dr̄ bene Prou.
28. Beatus homo qui sp est pauidus: ideo consulit apostolus
ad Ro. 11. Noli altum sapere, sed time. ¶ Secūdum Isid. li. 12. 35
est quædam bestiola, quę dicit leontophonus, q̄ miro modo
timent leo,& leæna, quia quoddam portat venenum qđ leo-
nem interficit,& leęnam. vnde bestiola capta exuritur,& pul
uis eius super carnes in leonum semitis ponitur, & sic esu il-
larum carnium occidunt. Leo igitur istam bestiā lætali odio
prosequitur, sed non audet eā mordere, sed solum pedib. exa
minare. Sic vere quia diabol⁹ vel mala mulier,& vetula por
tant venenum tentationum, ideo leo.i. quilibet iustus debet
eam summopere formidare, & venena suæ malitiæ pcauere.
Per istam.n. bestiā intelligo malā mulierem, cuius venenum
.i.verba,& fallacia victorizante contra leonē.i. bonam perso
nam per dctm̄ luxuriæ, quia qñ venator diabolus vult capere
leones,i.bonas personas,& religiosas, tunc primo comburit
igne luxuriæ bestiolā.i.malā mulierē, & qñ incinerata est.i.
deturpata,& desiccata, tunc facit eā macquerellā,& de ea in
cinerat carnes alias.i.iuuenculas mulieres, vt sic per eas inue
nenatas possit leones.i.viros perfectos per luxuriā venenare
& iō talis bestia.s.vetula,& caro ab ea intoxicata.i.mala mu-
lier,& à leonib.i.à viris iustis potissime est cauenda, qa à mu
liere initium factum est pcti. Eccles. 26. ita φ per complacen-
tiam non est mordenda, sed fugienda potius, & contemnen-
na,& cōculcanda. ¶ Leo dormit oculis apertis, dextrū pedē
pmonet. gratificus est,& liberalis,& seipsum cū cauda verbe 36
rat. Sic vere charissimi vir perfectus sp habet apertos oculos
per discretionē, etiam qñ dormit per mundanā cōsolationē.
pedem etiā dextrum.i.affectum spūalem prius mouet, q̄ sini
strum.i. q̄ temporalem, vel carnalem, quia.s. spiritualia præ-

ponit

ponit temporalib. æterna caducis. Gratias debet esse per gratiarum actionem, liberalis, per elemosynã, & cõpassionẽ, & se ipsum debet verberare per propriæ carnis macerationẽ, iuxta illud, Castigo corpus meũ, & in seruitutẽ redigo 1 ad Cor. 9

De Leena. Cap. 58.

1 LEena est aial luxuriosum, & semper gestit ĩ coitũ, & iõ leone crudelior est, & maximè qñ habet fœtum, & ideo cum pardo adulteratur, & sterilis efficitur, & filioa parturit imperfectos. Sic verè mulier luxuriosa sp gestit in copulam carnalem, & ideo sæpe adulterã efficitur relicto leone.i. viro suo, & sic filios imperfectos gñat.i. adulterinos, & non legitimos, & à productione bonorũ operũ sterilis efficitur, & crudelis. Cper malitiam, & cautelam, quia non est malitia super malitiam mulieris. Eccle. 25. Ideo de mala muliere potest dici suis filijs spurijs imperfectis. Mater tua leena cubauit inter leones. Eze. 19. Vel dic de anima sicut supra de leone. ¶ Leena filios suos diligit, & pro eis se opponit contra insidias venatorum, vt dicit Isid. Sic beata virgo pro sibi deuotis contra diabolum pugnat, & eoa valde diligit atq; souet. Vel expone de ecclesia vel prælatis, qui pro subditis aduersantib. omnibus se exponunt.

De Leopardo. Cap. 59.

1 LEopardus est aial ex leonis, & pardi adulterio generatum, & est præceps ad sanguinem, & narium habet colorem sicut pardus, & fœmina crudelior est q̃ masculua atque maior vt dicit Aristo. Tales sunt impij plati, qui in parda.i. in ecclesia à leone.i. diabolo generantur, quia.s. per operationem diabolicam promouentur. Tales.n. sunt pracipites ad sanguinem.i. ad crudelitatem & auaritiam, & rapinam. Varii etiam sunt coloris per varias fallacias, & cautelas. Et pro certo inter istos fœmina dr esse maior, quia inter malos hodie illi qui sunt fœminæ.i. qui minus sunt virtuosi, & valentes quãtum ad scientiã, & virtutes, potestate, & dignitate sunt maiores, quia.s. inter malos, peiores aliquotiens plus cõiter pmouentur q̃ alij. Pardus ad vesperam vastauit eos. Hie. 5. ¶ Leopardus prædam suã saltu insequitur, & non cursu, & si intertio saltu non arripuerit prædam suã, sistit, & præ indignatione reuertitur, & quasi victus retrocedit. Sic diabolus præceps fertur ad prædam.i. animã capiendam, quia pro ea capienda facit plures saltus. primum, qui est cogitatio, sm, qui est delectatio, sed si deficit ad imprimendum tertium.s. cõsensum vel operationẽ, tunc præ superbia resilit quasi victus, quia sm sanctos, qñ diabolus tentans vincitur ab aliquo nunquã de eodẽ crimine amplius tentat eum. Vel pone de malis qui ex maximo ardore sequuntur mundana, qui videntes se nõ posse mũdi bona acquirere, nec mundi negotia sibi pro spere cedere, p indignatione cessant, & ad dñm reuertũtur. Ista.n. est indignatio spũalis de qua Esa. 63. Indignatio mea, & ipsa auxiliata est mihi. ¶ Leopardus mirabiliter leonẽ odit, & ideo de eo astu tia non virib. victoriazat. Facit.n. fouea duo habentẽ orificia multum larga, medium aũt foueæ est multum strictum. Leone ergo cum persequente, in foueam subito se immergit, quẽ persequens leo fouea cum impetu subintrat, vbi credit de illo triumphare. Sed leopardus cum sit gracilis, transit per strictum medium foueæ, & per aliud orificium exit. Leo autẽ cũ grossioris sit corporis, non põt trãsire libere, quod percipiens leopardus leonẽ ibi in strictura esse impeditum, foueam a parte opposita ingreditur, & ipsum vulnerat, & occidit, & sic per astutiã non per vires de leone victoriã obtinet leopardus, & in antro positũ libere inuadit, quem in publico positum inuadere nõ auderet, vt dicit Homerus 3. li. de pugnis, & astutijs bestiarum. Leo est hõs, qui est fortis, q nullus põt eum ad pctm inclinare inuitũ. Leo fortissimus bestiarum. Prouer. 30. Leopardus est diabolus, qui multis varietatib.i. multis cautelis, & falsitatib. est velatus, sed pro certo ille odit naturaliter leonem.i. virum iustũ, & ei naturaliter inuidet, & ipsum pẽrsequitur, & inuadit, & quia ipsum non põr vincere violenter.i. ad pctm inducere inuitum, ideo parat ei foueam.i. procurat sibi aliquod officium vel aliquã mundanã prosperitatẽ, vbi licet sit introitus, & exitus, tñ via est multum stricta, quia prosperitas mundi ita per auaritiã, & malã consuetudinem constringit, q vix egreditur qui subintrat. Vnde Prou. 22. Fouea profunda os alienæ. & Prou. 2. Oẽs qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec apprehendat semitas vitæ. Quid ergo? Pro certo leo.i. homo videns hmõi foueam.i. mundi prosperitatem, officium vel negocium, ibi subintrat, & in foueã mũdanæ prosperitatis se implicat, & inuoluit, vtpote quia efficitur mercator vel hmõi, & est intentio sua, vt cõiter, q habendo diuitias contra pardum diabolum per elemosynas, & pietatis opera prælietur, sed quanto plus in foueam mundanæ p speritatis se ingerit, tanto plus strictura auaritiæ, & malæ cõsuetudinis ipsum ligat, ita q de illa fouea nõ põt amplius exire, nec à mũdi negociis resilire, & ideo diabolus ipsum vidẽs irretitum, & inuolutum, audacter in eũ insilit per tẽtationes, & eum vulnerat per delectationes, occidit per cõsensum, & per mortem tpalem, ipsumq; laniat per æternã, & sic qui violenter hoiem vincere nõ valet, per cautelã sub spẽ boni de eo victorizat, quia qui le explicuerit de laqueo, cadet in foueã. Esa. 24. Leopardus caput habet simile pardo similiter, & colorem corporis, pedes aũt, & cauda similia sunt leoni, sm Aris. 4 Leopardus sm Auic. qñ est inuenenatus quærit stercus hois, & ideo venatores stercus in alta arbore suspendunt, ad quod dum ille saltat, ipsum capiunt, & occidunt. Et idem dicit Ari. li. 9. c. 6. de pardo, & panthera. Rectè tales sunt hypocritæ religiosi, & clerici, quia verè caput, & pellis.i. intentio, & conuersatio ipsorum humilis est pardo.s. quantũ ad varietatẽ malitiarũ, & cautelarum, pedes vero.i. affectus taliũ, & cauda.i. finis vitæ suæ similes sunt leoni.s. quantum ad superbiã, & crudelitatem, quia licet habeãt pellem variã.i. conuersationem pulchram, tñ pedes.i. affectus sunt leoni. Et isti pro certo, qñ sunt inuenenati per auaritiã, & hypocrisim, diligũt stercora .i. mundi diuitias, q ab apostolo ad Phil. 3. stercora dñr, quia qui vescebant voluptuosẽ, amplexati sunt stercora. Thr. 4. Et ideo isti saltãt p ambitionẽ ad arbores dignitatũ, vt stercora diuitiarum, q ibi sunt, acquirant, & sic è venatore diabolo tẽporaliter, & spũaliter, & æternaliter capiũtur p vitia, & pctã.

De Lepore. Cap. 60.

LEpus dr quasi leuipes, à pedum leuitate, & velocitate, sm Isid. Aial est leue, timidũ & imbelle, nullũ habens armorum genus præter suorũ membrorũ leuitatẽ, debilis ast visus, sicut oia aialia palpebras in dormiẽdo nõ claudentia, boni est auditus, & maximè, qñ aures ipsius sunt erectæ, aures habet lõgas, & flexibiles, q fuit ei necessariũ vt eis oculos defenderet a muscis, & cæteris nocumentis. Nã vt dicit Auic. contra oẽ nocuum, dedit natura remedium creaturæ. Et cõtra canes, & alios persequẽtes data est ei leuitas mẽbrorũ, contra muscas aũt eius oculos debiles infestantes, sunt procerus aurtũ sibi data, vt dicit Isid. li. 12. Rectè tales sunt pauperes, & egeni, & simplices seculares, quia ad litterã tales sunt timidi, & imbelles, quia nec põt nec audent nec volunt contra alios bellare per discordias seu lites, quia et læsi se non audent defendere. Vnde Iac. 5. Occidistis iustũ, & non restitit vobis. Et Eccl. 13. Pauper aũt læsus tacebit. Vnde tales non hñt.s. diuitias, & delicias tpales, vt per eas à canib.i. mundi raptorib. & potentib. tueantur. Debilis ẽt sunt visus.i. intellectus per ignorantiã. A muscis.i. è malis cogitationib. hæresib. & errorib. non modicũ infestantur. Veruntñ Deus contra illa duo nocumenta dedit illis duo remedia, quia contra canes.i. cõtra mundi raptores data est eis leuitas mẽbrorũ.i. paupertas, quia non sunt onerati pondere terrenorũ, & iõ à mundi principib. non infestant, quia sm Sene. Sola miseria caret inuidia. iõ dicit idẽ in lib. de remedijs fortuitorũ, Pauper es, quare doles? gaude magis, quia fortunã ad talem statum te deuexit, quẽ violenter nemo auferre põt. Cõtra aũt visus debilitatẽ.i. ignorantiã, & cõtra infestationẽ muscarũ.i. errorum, data est eis aurium pceritas.i. auditus verbi Dei magnitudo, & flexibilitas, quia tales libẽter audiunt sermones, & sic cõtra ignorantia instruunt, & cõtra muscas tutus reddit oculi intellectus eorũ. Fiant aures tuas intẽdentes, & oculi tui videntes. Dan. 9 Qd est cõtra illos qui nõ libẽter audiũt sermones, quia vi q non habeant aures, & iõ non mirũ si muscis oialarũ cogitationũ abundãt. Eze. 23. Nares tuas, & aures præcidet. ¶ Lepus necesse habet multũ currere, & fugere, ne a bestijs aliis capiatur, & ideo pedes eius subtus sunt villosi, vt pilorũ 2 leuitate, pedu carnositas tueatur, quod in alijs animalibus raritus inuenitur secundum Aristotelem. Et habet pedes aure riores posteriorib. curtiores, quod ei necessariũ erat, vt corpus eius a terra eleuet, & facilius moueretur, & ideo versus

montem optimè currit, si aũt versus uallem descenderit, faci
liter cadere consueuit, pp anteriorum crurum breuitatem.
Rectè tales sunt mundi diuites, quia verè pedes eorum.i.af-
fectus sunt pilosi,i.pilis, & vellere diuitiarum induti, quia ꝓ
certo tota eorum affectio est ad diuitias, ita ꝙ carnositas sua
.i.carnalitas, & voluptas istis pilis tegitur, & fouetur, & iõ pe
des anteriores.i. affectus spũales sunt posteriorib.i. tpalibus
breuiores, quia multum afficiuntur ad tpalia, & parũ ad spũa
lia, quia posteriora tua plura priorib. Apo.2. Et ideo pro cer
to, optimè currunt contra montes.i.ad mundi honores & di
gnitates, ad quas semper ambiunt, & anhelãt. Leuaui oculos
meos in montes. Sed vere versus vallem.i. ad opera humilita
tis nesciunt currere, quia cadunt per vitia, & pctã, & sic cur-
sum humilitatis vel pietatis nõ perficiũt quoquo modo. Vel
dic in bono ꝙ pedes anteriores sunt affectus carnales, pes po
sterior amor est spiritualis, quia prius aĩale est, deinde quod
spũale est. 1.ad. Corin.15. Debemus igitur pedes.i.affectiones
naturales habere pilosas, & ferratas, s.ferratura gratuitæ cha
ritatis, ne.s.in cursu bonorum operum laboremus, & ne car-
nositas.i.fragilitas carnis nostræ nimium fatigetur, quia cha-
ritas oĩa sustinet.1.ad Cor.13. Ista.n.sola nescit laborẽ. nã vt
dicit Aug. Solus amor nomen difficultatis erubescit. Pedes ẽt
nostri posteriores.i.amor spũalis dẽt esse longior, & extẽsior
anteriorib.i.ipsis affectionib. tpalib. & carnalib. quia plus de-
bemus currere per bona opera, & nos à terra.i.à temporalib.
faciliter eleuare per diuitiarum contemptum. contra vallem
aũt mundi non debemus currere, eius negocia ministrando,
quia pro certo faciliter caderemus per vitia, & pctã, quia im
possibile est ꝙ homo tpalib. implicetur, quin faciliter in vitia
3 dilabatur. Cadat ascensor eius retro. Ge.49. ¶ Lepus non põt
currere versus vallem, quin facillime cadat, & ideo qñ cogit
versus vallem ire, non descendit contra vallem directè, imo
obliquè circuit circa montẽ, & quantum põt, semper ad mon
tis altitudinem se conuertit. Vnde & cursum suum non con-
tinuat, imo obliquè graditur huc atq; illuc, & sic multotiens
canib. illudit. Sic verè charissimi, homo nõ potest faciliter cur
rere contra vallem.i.ad mundi negocia, quin cadat.s. in mul-
ta pctã, & ideo non debet libenter illuc incedere, sed sp ver-
sus montem celi per contemplationem, & bona opera curre
re vel volare. Ascende in montem istum Abarim, & contem-
plare inde terram, Num. Veruntamẽ qñ cogitur currere ver
sus vallem, qñ.s.pro necessitate huius vitæ, vel ex officio præ-
lationis sibi iniuncto habet necesse ad mundana negocia de-
clinare, tunc ad illum finem ne cadat in pctm̃, & ne à canibus
demonib. & tentationib. occidat, ipse non debet directè cur
rere contra vallẽ, quia non se debet ex toto exponere ad mũ
dana, nec cursum hmõi debet cõtinuare, imo sp debet ire cir
ca montem perfectionis, & contemplationis, vt.s.semper co-
gitet de cœlo, & cœlestib. per orationem, & deuotionem, &
sic canes.i.demones illudentur, nec ab eis per vitia capietur,
quia dato ꝙ homo mundi administret negotia, tñ si habeat
mentem ad Deum, & ad cœlestia, ita ꝙ aliqñ à cursu mundi
cesset, & ad bona spũalia se conuertat, nunquam succumbet
in pctõ. Sic curro, non quasi in incertum 1.ad Cor.8. Vnde be
ne consulitur. Gen .9. Non stes in omni circa regione, sed in
4 monte saluum te fac. ¶ Secundũ Pli.lib.8.c.55. duo sunt gñ'a
leporum.s.magni, qui multum sunt veloces, & parui, qui cu
niculi dicuntur, qui foueas subterraneas sibi fodiunt, & tales
in aliquib. insulis, & siluis in tm̃ abundant, ꝙ oẽs segetes depa
scunt, & famem faciunt regionis. Rectè sic sunt duo gñ'a mũ
danorum, quidam magni.i.principes, & potẽtes, qui veloces
sunt ad effundẽdum sanguinem. Alij parui.s.mercatores vsu
rarij, balliui, & aduocati, & tales pro certo in terra.i.in bonis
terrenis sibi cauernas faciunt, quia ita videntur in eis inuolu
ti per amorem, ꝙ ibi quasi sunt sepulti. Quid ergo? Pro certo
isti lepores, & parui, & magni, & raptores, & vsurarij, segetes
hoim.i.subditorum, & vicinorum pauperum depascuntur, s.
per vsuras, & rapinas, & sic in regione huius mundi famẽ, &
esuriem paupertatis introducunt, dum.s.alios depauperãt, &
5 deuastant. Psal. Singularis ferus depastus est eam. Fętus cuni-
culorũ in aliquib. regionib. & insulis ita sunt accepti, & ab in
colis vix purgatis interiorib. comeduntur.s. in Balearibus in
sulis. Sic vere multi hodie accipiunt in cibum.i.in exemplum
fętus cuniculorum.i.personas iuuenes atq; leues, licet eorum
6 interiora.s.cor & affectio, non sint depurata à fęcibus luxu-
riæ, & carnalitatis. ¶ Secũdum Pli.li.8.c.55. Archelaus auctor
est ꝙ lepores quot habent annos ætatis, tot foramina habẽt
in posteriorib. & in anno, & quanto plus viuunt, tanto plures
annos, & foramina pro eijciendis excrementis, & stercorib.
à natura recipiunt, & quanto plus abundãt in annis, tãto plu
res introitus faciunt in antris suis, & quãto plus senuerint, tã-
to plures introitus faciunt in cauernam. Recte tales sunt bo
ni, & iusti, quia quanto magis in mũdo viuunt, tanto ad cauer
nã paradisi plures introitus sibi parant, & sp nouas vias salu-
tis inueniunt, & procurant. Esa.57. Viã facite, auferte offendi
cula, præbete iter. Quãto etiã sunt ætate vel morib. seniores,
tanto plures annos habere debẽt.i.tanto debent esse prom-
ptiores ad expellenda stercora.i.vitia remouenda. Vel expo
ne de auaris, & peccatorib. qui quanto plus viuunt, tãto per
pctã faciunt sibi plures introitus ad cauernã inferni, quia sp
noua crimina nouis addunt contra illud Eccl.5. Ne adijcias
pctm̃ super pctm̃. Vel dic de auaris, qui quanto plus viuunt,
tanto faciunt, & inueniunt plures modos, & vias stercoriza-
tor per luxuriam, & intrandi terram per auaritiam.i.acquirẽ
di bona terrena, quia plus sunt cupidi in senectute, q in iuuẽ
tute. Et ideo Eccl.2. Væ hoi qui ingreditur terrã duplici via.
¶ Secundum Plin. ibidẽ, lepores & cuniculi dicuntur habere 7
vtrunq; sexum, & ideo dñr gigni, & gignere sine mare. expo-
ne de Christo, qui duplicem habuit naturam.s. masculinam
.i.diuinam, fœmininam.i.humanam, & hoc quia sine mare.i.
sine virili semine fuit genitus.s.in virgine, & sine mare.i.car-
nali copula genuit.s.peccatores ad gratiã, & ad fidẽ, quia vo-
luntarie genuit nos verbo veritatis. Ia.1. Vel si vis, allega cõ-
tra nepharios Sodomitas, qui vicem vtriusq; personæ in se vi
dentur habere. ¶ Cuniculi, & lepores mirabiliter sunt fęcun- 8
di, quia qñ vnum pariunt, sp nouo fœtu altero vterus grauI-
datur. Vnde dum vnum pariunt, alium concipiunt, & ideo ta
lia aĩalia vtilia sunt, & quo ad esum, & quo ad vellus, & quo
ad multiplicem medicinam, vt dicit idẽ ibidem. Recte sic de
bet esse de bono christiano, quia vere ipse debet esse fœcun-
dus per bona opera, quia qñ vnum fętum.i. vnum bonũ opus
producit, & emittit, statim vterus voluntatis suæ debet im-
prægnari per bonum propositum alio bono opere, quia sp de
bet cõcipere, & proponere noua bona opera parturire, & sic
talis erit vtilis sibi.s.& alijs, & ad cibandum per pietatẽ, & ad
eos vestiendum per exemplarem honestatem, & ad eos medi
candum per doctrinam, & sagacitatem. Eze.47. Erũt fructus
eius in cibum, & folia eius in medicinam gentium. ¶ Coagu- 9
lum leporis valet contra venenum, & ventris fluxum restrin
git. Sanguis etiã leporis dolorẽ mitigat oculorum, nec inue-
nitur aliquod aĩal quod habeat dentes in vtraq; mandibula,
quod habeat coagulum, pter leporẽ, vt dicit Aris. Et quanto
eius coagulũ vetustius, tanto melius, fm Pli. Sic vere si habue
rimus coagulũ, & pinguedinẽ charitatis, & pietatis veri lepo
ris Christi in corde nr̃o per imitationẽ, & recordationẽ, & ẽe
sanguinem suæ dulcissimæ passionis, tunc vere venenum inui
diæ siccabitur, fluxus luxuriæ stringetur, dolor iracundiæ mi
tigabitur, & cessabit. Tale tñ coagulum.s.charitatis, & beni-
gnitatis, non habent illi qui habent dentes.i. verba detracto-
ria in vtraq; mandibula.i.superius, & inferius, superius quãtũ
ad prælatos, inferius quantũ ad subditos. tales.n.talẽ adipem
non habent, quia vere tales detractores carent vt côiter pie-
tate, charitate, & mititate. Sed vere charitas, & amor quãto
vetustior, tanto perfectior melior, quia vinũ nouum, amicus
nouus, veterascet, & cũ suauitate bibes illud Eccl.9. Ideo Lu.
Dicit.n. vetus melius est.

De Lynce. Cap. 61.

Lynx est aĩal simile lupo, & in luporum numero cõputa 1
tur, fm Isid. habens dorsum distinctum maculis, sicut
pardus. Vrina aũt eius conuertitur in gemmam, quę lyn
curium appellatur. Sed hoc psentit bestia, & dolens, ꝙ
transire debeat in humanos vsus, vrinã abscondit sub humo,
sed ibi citius in lapidem transmutatur, & sic bestia vnde noce
re crediderat, magis iuuat, vt dicit Pli.li.8.c.38.& Isid. li.12.
Lynx significat Deum patrem, qui prius fuit lupus.s.quãtum
ad rigorem, & austeritatẽ. Vrina eius est filius, qui in ipso fuit
æternaliter generatus. Terra est beata virgo. Quia pro certo
lynx.i. Deus pater emisit per æternam generationem vrinam
.i.filium benedictum, sed tãdem in beata incarnatione ipsum
abscondit in terra id est in beata virgine, sed pro certo ibi fuit
mutatus

mutatus in lapidem preciosum.i.in hoiem.s. in Christũ. Nã Christus q rectè similis ẽ lyncurio paleas.s.attrahẽdo.i.pctõres, ex tali vrina extitit pcreatus, quia hõ iacit sementem in terram, & germinat. Mar.4. Vel dic de inuidiæ doctoribus, q vllatenus publicant facta sua, argumenta sua, & scripta sua, quasi inuidentes salnti aïarum. Vel dic q lynx est auarus, rapax & lupinus, versipellis & varius, qui re vera in arcis, & abditis suis vrinam.i.bona temporalia habet quæ abscõdit, nolens q in vsus hoĩum conuertantur. Vel allega, q inuidi vnde magis credũt nocere homini, inde ei proficiunt, quia sæpe accidit, q illi qui ab inuidis in terra abscõduntur.i.ad statum infirmitatis, & aduersitatis deducunt, Dei prouidentia operante preciosi lapides efficiuntur. Exẽplũ de Ioseph, quẽ fratres in foueam posuerũt, & Aegyptiis vẽdiderũt, & sic eũ pdere se crediderũt, quẽ tñ occasionaliter ad Aegypti regimẽ promouerunt. Iõ Sapiens loquens de Dei prouidentia. Sap.10. dicit. Hæc venditũ iustum non dereliquit. Vel dic, q viam per quam inuidus credit vtilitatem hoĩ impedire, solet eam melius procurare. Homo.n. proponit, & deus disponit.

De Limace. Cap. 62.

Limax est vermis, sic dictus eo q de limo nascatur, sm
2 Isid.li.12. Nam quia ex limo nascitur, ideo semper est sordidus, & Immundus, & est valde tardi motus, semper gerens concham duram, intra quam se recludit qñ ab aliquo tangitur quoquo modo, loca quæ tangit, maculat, & post se vestigia derelinquit. Rectè talis est luxuriosus, quia verè talis cum de limo.i.de vili materia, & spermate immundo concupiscentiaq; carnali nascat, iõ per gulã, & luxuriam efficitur sordidus, & immundus, & quicquid tãgit per verba sua impudica, fœdat & maculat & inficit. Quicquid.n. tetigerit immundus, immundũ facit. Numeri 19. Post se ẽt vestigia derelinquit, quia sicut dr Sap.2. Non sit pratum qđ non pertranseat luxuria nostra, vbiq; relinquam⁹ signa lætitiæ nostræ. Et Iob 41. Post eũ lucebit semita. Isti sunt lenti gradus per pigritiam, quia non mouenẽ faciliter per bonã operationẽ. Pedes eorum pigri sunt ad ambulandũ. Sap.15. Tales semp volunt esse in delicijs, & quiete, & secum concham malæ excusationis deferunt atq; portant. Nam qñ tangunẽ.i.corriguntẽ vel arguuntur de peccato suo, pro certo statim se includunt, & se celant per excusationem, & peccati sui defensionem. Claude ostia tua super te. Esa.26. Et sicut secundum Isido. tales habet nasci in imbre, & aere corrupto, sic verè luxuriosi generantur in imbre corrupto.i. in prosperitate, & delicijs mundi, & in aere infecto.i. in mala societate; quia vna mala persona, & luxuriosa aliam inficit, & corrumpit, quia modi-
2 com fermenti totam massam corrumpit 1.ad Corint.5. ¶ Limax licet sit vilis conditionis, de limo genitus, & ad limum tendat, tamen animal est cornutum, quia quædam habet additamenta cornea, cum quibus sibi viam quęrit, quæ cum obstaculum inuenerint, se retrahit, & in cõcham se recludit. Et quamuis lenti sit gradus, tamen arborum scandit aliquotiẽs summitates, & germina comedit atq; flores. Sic verè licet miser homo de limo.i.terra, & vili spermate nascaẽ, & licet ad litteram ad limum. i. ad terram iterum per mortem tendat, tamen animal est cornutum per superbiam, & elationem. Et licet sit tardi gradus quantum ad motum bonæ operationis, tamen aliquando scandit ad summitates.i.ad altarum officia dignitatum, vbi per excoriationes, & rapinas vorat, & rodit germina, & flores.i.diuitias circumiacentium vicinorũ. Nam sicut ad oculum hodie videtur, tales qui nihil valent, & sunt de vili plebe nati, aliquando præ cęteris promouentur, quia insuspicabilis portauit diadema. Ecclesi.11. & Eccle.10. Vidi stultum in dignitate sublimi. ¶ Limax vermis est vilissimus, &
3 tñ est cornutus, quando tñ aliquod obstaculum inuenit, cornua sua ad se retrahit, & infra suam concham se recludit. Sic verè hõ quamuis sit naturaliter vilissimus, tamen aliquotiẽs per superbiam fit cornutus. Veruntamen quando iste limax .s.homo inuenit in mundo aliqua obstacula.i. fortes tribulationes, & oppressiones, tunc aliqñ cornua suæ superbiæ retrahit, & humilis efficitur & benignus, & in agnitionem suæ fragilitatis propriè se recolligit, & recludit. 2. Machabeorũ 9. In agnitionem sui ductus est, percussus a domino plaga. Nam secundum Grego. Mala quæ hic nos præmunt, ad deũ citius ire compellunt.

De Lupo. Cap. 63.

Lupus dr quasi leonis pes, quia ad modũ leonis virtutẽ habet in pedibus, quicquid.n. pede presserit, nõ viuit. Bestia est rapax, & cruoris appetens, quę rabiæ rapacitatis quamcunq; bestiolam inuenerit trucidat, vt dicit Isid.li.12. Rectè tales sunt raptores huius mundi, & principes, quia pedes sui.i.manus & vngues sunt ad modum leonis.s.acuti per rapinam, & curui per parcitatẽ.s. apti ad aliena attrahenda per acuitatem, & auare retinenda per tenacitem. Cruorem.n.i.substantiam temporalem bestiarum innocentium.i.pauperum multum appetunt, & ideo sępe eos per lites, & exactiones impetunt, & inuadunt, & ad littora quoq; perimunt & occidũt, vt cruore.i. temporali eorum substãtia satientur, sicut patet in malis latronibus, & principibus, & iu-
dicib. Ideo Sopho.3. Principes eius sicut lupi rapaces. ¶ Lu- 2
pus sm Isid. (vt dicunt rustici) si hoiem pũiderit tollit ei vocem, quia suo anhelitu aerem inficit, qui infectus hoiem contiguum voce priuat, & ideo subito tacẽti dr, Lupus est in fabula. Si autem ab hoie primo visus fuerit, tunc quasi totã deserit feritatem, vt dicit Isid.lib. 12. & etiam Plin. Rectè sic facit diabolus, quia qñ videt aliquem hoĩem bũ loquentem, & clamantem per gratam prædicationem, vel gratiarũ actionem, tunc volens sibi tollere talem vocem, primo inficit aerẽ sibi contiguum, quia.s.aliquam malam personam vel societatem quam frequentat, per luxuriam vel alias anhelitu suo.i. suis malis suggestionibus inficit, & corrumpit, & sic ille aer corruptus tangit hominem.s.iustum sacerdotem, prædicatorem, vel alium, per mala verba, tactum & opera, & cũ similiter inficit per malas delectationes, & corrumpit p cõsensus & operationes, quia Corrumpunt bonos mores colloquia praua 1.ad Cori.15. Et sic talis perdit vocẽ prędicationis vel orationis, vel gratiarum actionis, quia pro certo hõ taliter p luxuriam vel alias infect⁹, statim cessat emittere tales voces. Eris quasi mutus, nec quasi vir obiurgans. Ezec.3. Patet in sacerdotibus luxuriosis, qui alios propter hæc non audet edere delinquentes, nec contra lupum diabolũ clamare. Raucæ factę sunt fauces meæ. Si aũt sua malitia præuisa fuerit per cautelã, tunc si homo voluerit, non nocebit 2.ad Corin.2. Non ignoramus cogitationes eius ¶ Lupi sm Isid. ibidem, non nisi per duodecim dies in anno coeunt, famem diu sustinẽt, sed post longa ieiunia multum comedũt. Et sunt in Aethiopia lupi iubati, q ita varij sunt, vt null⁹ color eis desit. Rectè tales sunt cupidi & auari, causidici & raptores. qa verè tales raro copulantur.i.raro p societatem, amorem & concordiam se cõiungunt, quia vnus in patria sua nollet alium sibi similẽ reperire. Alter alterum nõ quæsiuit. Esa.34. Isti ẽt famem auaritię multum sustinent, quia nunquã ab eis discedit. Et tales q̃uis in principio.s.iuuentutis, multum ieiunant, quia.s.cibos diuitiarum ad voluntatem non acquirũt, tñ finaliter multam de diuitiis deuorant, & manducãt, quia licet primo sint pauperes, tñ postea diuites cito fiunt. Oẽm escam manducabit venter. Eccle.36. Vel dic q tales debemus esse, primo.n.s.in hac vita debemus parum comedere per abstinentiam, & sic in altera uita satis poterimus comedere in paradisi affluentia. Debemus etiam raro copulari per luxuriam, vel nũquam, nisi in
coniugio, & tunc raro. Colorati ẽt debemus esse per bonam 4
apparentiã. ¶ In Aethiopia sunt lupi qui ita varij sunt, q nullus color eis desit, & isti sunt (sicut credo) quos Pli.li.8.c.20. chaos uocat, quos dicit habere effigiem lupi, & pardorũ maculas. Tales sunt curiosi domicelli, q iubas & crines nutriũt, contra consiliũ apostoli 1.ad Corin.11. Vir si comam nutriat, ignominia est illi. Isti aũt oẽs colores dicuntur habere, quia .s.per curiositatẽ vestiũ variis coloribus sunt ornati. Vel dic de fraudulentis, qui reuera multimodi sunt coloris per falsitatẽ, cautelã & duplicitatẽ, quia oẽs colores.i.omnes fallaciæ, & apparẽtię falsæ possunt in eis reperiri. Vestiui te discoloribus. Ezec.16. Iõ Hie.13. Si mutare põt Aethiops pellem suam, & pard⁹ uarietates suas &c. Vel dic de hypocritis, qui ad litterã multũ ieiunat.s.in aperto, sed tandem multũ comedunt in occulto. Raro coeunt per fictam castitatẽ. Multo.ũ sunt colorum per bonæ apparẽtiæ venustatem. Sumpsisti uestimenta tua multicoloria. Eze.16. ¶ Secundum Pli.li.8.c.22. Lupi in Aphrica & aliis calidis regionibus sunt parui, tardi & inertes. Illi uerò qui in frigidis regionibus gignuntur, corpore sunt maiores, & aio seuiores. Aphrica regio calida significat

gnificat delicias, & diuitias huius mundi,& statum psperita
tis,vbi feruor concupiscentiarū abundat. Regio frigida ē ti-
mor Dei,pęnitētia & tribulatio & paupertas,qa reuera cha
rissimi illi,qui in regione calida psperitatis morātur,s. diui-
tes & deliciosi,sunt minores in virtutibus,& meritis,& imp
fectiores,quam illi qui in regionibus frigidis,s.in statu tribu
6 lationis,& pęnitentiæ cōmorantur Actu. 28. Reficiebāt nos
oēs pp imbrem, & pp frigus.¶ Secundum Arist.lib.2.c.1.in
India est quidam lupus habens tres ordines dentiū in ore, fa
ciem hoīs,pedes leonis,caudam scorpionis,vocem sicut hō,
terribilē vt tuba,velox est sicut ceruus,valde crudelis, & ho
mines comedit. Vide supra de animalibus generali,vbi inue-
nies de manticora vel barriro,quia idem est sicut patet.vide
7 vbi fit mentio de manticora infra.¶ Lupi sm Arist.& etiā oīa
animalia carnem comedentia sunt magis seua qñ habent ca-
tulos,quam ante,& (vt dicit idē) lupi qñ fugiūt,ferunt filios
suos secum. Sic verè auari, & raptores mūdi magis sunt seui
per rapinam,vsuram & excoriationē, qñ habent catulos.i.fi-
lios & filias,quam alias,quia.s.tunc nituntur pro filiis acqui-
rere vel pdari, & iō vtile esset hoībus talibus, q carerent fi-
liis,quia multa mala faciunt patres pro filijs per desiderium,
& affectum.s.de eis iugiter cogitando,& pro eis ditandis sol
licitudinem habendo, quia in fortitudine manus suæ præpa-
rant panē liberis. Iob 24. Vel dic de plaris,qui magis sunt se-
ui, & crudeles quando filios habent.i. qū circa se habent suā
carnalem parentelam,quam quidem semper ferūt secum, &
semp secū habere volūt,sicut patet de multis,qui de suis ne-
potulis,parentibus & cōpatriotis,& familiaribus replent to
8 tam ecclesiam cui præsunt.¶ Lupus comedit carnes crudas,
& raro comedit herbā nisi infirmetur,qa tunc sentiens se re-
pletū, quærit & comedit quandam herbam,vt euomat quod
comedit, vt dicit Arist.lib.8.c.5. Sic verè raptores & auari,q
comedunt carnes.i. temporales substantias pauperū vicino-
rū rarissime comedunt & sibi incorporant herbam.i.pabulū
sacræ scripturæ,quia nunquā volunt audire sermones & præ
dicationem. Veruntamen aliquotiēs quando infirmantur, &
timent mortem,quia vident, q cibis malis sunt repleti i.diui
tijs malè acquisitis, vel alijs vitijs,& peccatis,tunc sibi incor
porant herbā istam.s. pęnitentiā, vel sacram scripturā, & sic
aliqñ euomunt per restitutionē vel per confessionē, diuitias
& peccata. Diuitias quas deuorauit,euomet,& de ventre eiꝰ
extrahet eas Deus. Iob 20. Quia verè mundani principes,di
uites & raptores nolunt hodie nec aliena restituere,nec pec
cata cōfiteri, nisi quando per infirmitates, & tribulationes a
domino compelluntur,qa multiplicatę sunt infirmitates eo-
rū,postea accelerauerunt.¶ Lupus qñ dentes ipsius sunt he-
betati,exit de caiterna,& solet masticare origanum,vt acuat
9 dentes suos,vt dicit ibidē lib.8. Sic verè pdicator qñ fuit in
cauerna.i.in administratione bonorum mundi,ita q dentes
.i.uerba sunt resecata,& hebetata per ignorātiā,& ruditatē,
& ad carnes.i.carnales scindēdos p argutionē, & correctio-
nē inhabiles, debet origanū.i. sacrā scripturā masticare audi
re.s.& studere,& sic poterunt acui verba sua , qa verba sapiē
tum tanquā stimuli. Eccl. 12.¶ Item idem ibidē. Quando lu-
10 pus primo esuriens satis comedit,ita q nō esurit, tunc ē val
de malus,& quiescit multū,& multū appetit ludere post sa-
turitatē & quietē. Rectè charissimi tales sunt diuites,& ma-
ximè causidici,vsurarii & balliui,quia pro certo qñ fames,&
esuries suæ paupertatis cessauit , & quando multos cibos.i.
multas diuitias sibi incorporauerunt,& acquisierunt,tūc ve
rè sunt valde mali.i.aliis intolerabiles,s.per rapinā & super-
biā,quia illi diuites sunt hodie deteriores,q de maiori penu
ria ad diuitias peruenerunt. Et iō tales sic satiati,& ditati vo
lunt quięscere in deliciis, & dormire,& multum ēt appetūt
ludere ad litteram per inanem lætitiam temporalem. Ista.n.
se habēt cōsequēter,diuitiæ,luxuria vel deliciæ,& deinde læ
titia tēporalis. Exo.32. Sedit populus māducare,& bibere,&
surrexerunt ludere.¶ Lupus sm Isid.multum appetit ludere,
11 & iō aliquotiens rapit puerum,& primo cū eo diu ludit, sed
in fine occidit eum. Et sm Homerum,lupꝰ est valde, vigil,&
mirabiliter timet ignē. Sic verè charissimi, auari & raptores
sunt multū hodie vigiles.i.multū cauti, & malitiosi.s.ad acq
rendum,& decipiendum,& ideo aliqñ rapiunt, & irretiunt,
& inuoluunt puerum.i.aliquā simplicem personam, paupe-
res.s.& vicinos suos , & qñ eum acceperunt per cautelas, &
cōtractus suos,tunc ludunt cū eo.s.ei applaudendo, bona &
meliora promittendo,vt sic eum magis inuoluāt, & obligēt
in contractibus suis. Exēplifica benè quō vsurarii,& causidi-
ci primo applaudūt pauperibus, veruntamē postea quando
satis luserunt.i.quando ipsos benè obligauerunt, & inuolue
runt tunc occidunt eos,& subtrahunt sibi vitam.i.bona tem
poralia per exhæredationem,quæ sunt sibi ad uitam necessa
ria,& nō superflua.& ideo dr Prouerb. 10. Per risum stultus
operatur scelus.& 26. Est qui fraudulenter nocet amico suo
& cū deprehensus fuerit,dicet, ludens feci. Tales ēt timent
ignem.i.asperitatem pęnitentiæ, quia vt cōiter tales nolunt
pro Deo aliquam asperitatem pęnitentiæ vel dolorē sustine
re. Vel dic de gulosis,qui satiati uolunt quiescere,& dormi-
re,& deinde ludere vel lætari,& ignem pœnitentię multū ti
ment. Allega ut supra . Vel dic de diabolo,qui multū est vi-
gil per cautelas , qui modo cum pueris quos rapuit.i.cū pec
catoribus mūdi ludit.s.eis applaudendo,& mundi delectabi
lia offerendo,sed ueerè ipsos finaliter.s.post mortem pcutiet
& occidet,s.per mortem æternā. Interficiet pueros de foris,
& iuuenes de plateis. Hie.9. Vel dic de falsis amicis,q fraudu
lenter primo applaudunt,sed in fine ecōuerso. Vel allega de
mundo,& de mundi prosperitate,qui primo causat applau-
sum sed finaliter occisionē mortis æternæ.¶ Scdm Homerū 12
in lib. de pugnis & astutijs bestiarū, lupus qñ lapides contra
eum iaciuntur,miro modo obseruat primum iacentem lapi
dem,& si ille lapis nocuerit,, si pōt interficiet iactorem, si aūt
non nocuerit,ipsum parū lædet,& quasi parum irascendo ip
sum corriget, & dimittet. Sic verè prælatus uel qcunq; alius
nō debet alios magis lædere quam sit læsus, imo sm q a lapi
dibus.i.a verbis vel iniurijs aliorū læsus fuerit plus vel minꝰ,
sm hoc debet punitionem vindictā,& correctionem debite
moderari,quia qualē inflixerit maculā,talem sustinere coge
tur. Leu.24. Qd est contra iracundos,& tyrānos, qui nesciūt
habere modum nec in uindicta , nec in correctiōe aliorum.
Vide supra de leone,vbi ponitur idem.¶ Lupi sm eundem, 13
quanto sunt seniores,tanto sunt deteriores. Nā pp defectum
virtutis tunc non possunt bestias venari, et ideo tunc homi-
nibus insidiantur,ūt eos rapiant,et infestent,quia eorum cul
mi iam sunt debilitati. Et viuunt lupi multo tēpore. Rectè ta
les sunt peccatores, et maximè auari,qa verè quanto magis
senuerunt tēporaliter,et etiam spūaliter per additionē uitio
rum,tanto sunt deteriores.s.per iniquitatem, crudelitatē et
rapinam, quia semper efficiuntur plus auari. Nam quia tunc
ppter defectum virtutis.i. sensus & discretionis et secularis
potestatis non possunt inuadere bestias.i.alios diuites,et ra-
ptores,ideo insidiantur hominibus,qui naturaliter sunt aīa-
lia nuda.i.simplicibus innocentibus, et egenis,et eos p exco
riationes,rapinas et extorsiones et torsuras impetunt, et in-
uadunt. Istud maximè patet in causidicis antiquis,qa cū cul
mi sui.i.uerba crudelia,acuta et fallacia sint resecata.qa.s.il-
li sunt azotici,iō contra diuites nihil possunt,nituntur paupe-
res iuscitare. Didicit capere prædā,et hoīes deuorare. Ezec.
19. Vnde Hie.5. Lupus ad vesperam vastauit eos. Quia.s.ta-
les ad vesperam senectutis magis solēt alios vastare. Et tales
multo tēpore viuunt, quia.s.vita talium est aliis nimia,et te- 14
diosa,qa ut dr gallicē,trop vist qui namande. Impius.n.longo
viuit tēpore in malitia sua Eccl.7.¶ Senectus lupi cognoscit
ad dentes,quia in senectute stringuntur sm Solinū. Sic cha-
rissimi, p certo senectus eorū, et maxime senectus spūalis.i.
processus uitiorum cognoscitur ad dētes.i.ad uerba, quia.s.
sunt nimis cōstricta per auaritiam, et parcitatē,qa uerba se-
num auarorum non sunt laxa per pietatem, sed stricta p im-
pietatē,quia.s.nullum uerbū pium pōt de ore suo exire. Strin
gitur uelut malleatoris incus. Iob 41.¶ Inter lupos generali 15
ter illi,q sunt pili aspioris,sunt aī audacioris, & seuioris. Sic
verè generaliter illi,qui sunt pili asperioris.i.habitus & con-
uersationis rudioris,et pęnitentiæ maioris, sunt aī audacio-
ris,s.contra uitia,et peccata,et ad bona aggrediēda. Vel dic
de rusticis,qui sub veste rudi,et aspera animum habēt crude
lem et lupinū. Vel dic de hypocritis,q sub asperitate pilorū
.i.vestimentorū,crudelitatem malitiæ semp portant: Vnde,
Veniūt ad uos in uestimētis ouiū, intrinsecꝰ aūt sunt lupi ra
paces.¶ Interiora lupi sunt valde debilia,et cito recipiūt cor
ruptionem,exteriora autem eorum sunt ualde dura, et sustī 16
nent multos ictus. Sic rectè est de peccatoribus huius mūdi
quia sua interiora.i. affectus et cōscientia sunt multum debi
lia,qa p praua desideria de facili corrūpuntur. Veruntamen
exteriora

exteriora sua.s.obstinatio, verba & effrenatio, sustinent mul-
tos ictus, qa nullus pdicator quantuncunq; feriat arguendo
& pungendo, pōt eos penetrare, imo semper duri pmanent,
& pversi, & in vitiis indurati, & multos ēt ictus.i.multos la-
bores sustinent tēporales p diuitijs acquirendis. In multitu-
dine viæ tuæ laborasti, nec dixisti, quiescā. Esa. 57. Quia plus
patiuntur mali pro mundo quā boni pro Chro. ¶ Scdm Aui
cen. lib. 8. sunt quidam lupi qui naturaliter appetūt comede
re pisces, & iō comedunt vilia quę de suis retibus eiiciunt pi
scatores, & qñ nihil tale inueniunt, ad comedēda retia se cō
uertunt. Pli. verò lib. 10. ca. 8. dicit q lupi circa Meotin lacū,
a piscatoribus, q eis aliquid proiiciatur expectant, quod si
non fecerint, expensa retia nocte lacerant. Charissimi, pisca-
tores, qui in mari huius mundi piscantur aīas peccatorum,
sunt prędicatores. Mar. 4. Faciam vos fieri piscatores hoium.
Rete eorum est pdicatio vel doctrina, per quam attrahunt,
ad littus pęnitētiæ pisces.i.peccatores. Laxare retia in captu
ram. Luc. 5. Lupi isti sunt detractores, qui verbis suis malis,
& iniquis solent pisces.i.hoies deuorare, diffamando & de-
trahendo, & ideo qñ piscatores isti.i.prædicatores de reti.i.
de verbis suis eijciunt aliqua superflua, vtpote qñ dicunt ali
qua verba leuia, & ioculatoria, tūc verè isti lupi ea comedūt
deuorant, & diffamāt, quia multi sunt qui nihil aliud retinēt
de sermone, nisi quod reprehensibiliter audiunt esse dictum.
Et qñ non inueniunt talia superflua, q possint detrahere vel
diffamare, tunc verè retē eorū.i.verba vtilia prædicationis,
deuorant & corrodunt, quia qñ non inueniunt in ipsis mala,
tunc præ furore inuidiæ detrahunt ipsorū bonis. Iō benè dr
Prouer. 23. Auribus insipientium ne loquatis, quia despiciēt
doctrinam eloqnij tui. Vel dic contra histriones, qui qñ non
inueniunt in retibus piscatorū.i.in domibus diuitū aliquid
ad comedendū.i.dona & munera, vtpote qa diuites non eij
ciunt nec dant eis aliqd, tunc verè retia sua.i.domos & stat9
eorum deuorant diffamando & detrahēdo. Eze. 8. Cū esurie
rit, irascet, & maledicet regi suo. Et audacter dicam9 hoc de
nfis modernis pdicatorib. qui.s. semper habnet oculum, q
eis aliquid detur ab ipsis piscatoribus.i.a malis principibus,
& tyrannis, quod si non fiat, solent contra eos pdicare &c. si
cut supra. Michæ 3. Si quis non dederit in ore eorū quippiā,
17 sanctificant super eū prælium. ¶ Scdm philologū, lupus for-
tis, & virtuosus est in parte anteriori, in capite.s.collo & in
pectore, sed debilis est in parte posteriori circa dorsum. nul
lo mense pōt collum flectere, nisi in maio, qñ fiunt tonitrua.
Sic rectè sunt mali, qui in parte anteriori.i.quantum ad bo-
na mūdana (quæ primo veniunt.s.in hac vita) sunt multum
fortes, s.ad laborandum, & ea administrandum, sed quantū
ad posteriora.i. quantum ad laborandū pro bonis futuris, &
æternis, p certo ipsi sunt multum debiles, qa multū possunt,
& volūt laborare pro terrenis, nihil vero pro æternis. Vt ini
19 què agerent laborauerunt. Hie. 9. ¶ Lupus nullo tempore p-
terquam in maio flectit collum, qñ fiūt tonitrua vt dicit Phi
sologus. Sic verè collum.s.superbia, elatio & duritia vel ob-
stinatio malorum, nunquā flectitur per pietatē vel humilita
tē, nisi qñ fiunt tonitrua.i.qñ audiunt, & percipiunt tribula-
tiones, & tormenta sui vel aliorū, vel qñ audiunt tonitrua di
uinarum comminationum, & pdicationū, quia tunc qnq;
terrentur, & humiliantur. A facie furoris eius pauebit Assur
virga percussus. Esaiæ. 30. Tales.n. non corrigit prosperitas,
sed auersitas. Vel dic q lupus, qui fortior ē a parte anteriori
quam posteriori, significat multos qui fortes sunt in princi-
pio.i.in iuuentute, debiles aūt in senectute. Priora tempora
20 meliora sunt. ¶ Lupus sm Phisologum, non pdatur iuxta lo
cum vbi catulos nutrit, sed in remotis locis. Noctu aūt vadit
ad prædam, & ne a canibus sentiatur, vadit contra ventum.
Oculi eius lucent vt lucernæ de nocte. Lapides multū timet.
vnde qñ duo lapides colliduntur inuicē, lupus audiens sta-
tim fugit, & audaciam perdit. Filios generat cœcos, terram
comedit qñ esurit, & vt capras, & oues capiat, sub fruticibus
se abscondit, & sic non potentia sed astutia præualet contra
oues, & si dimittitur, totum gregem strāgulat, & occidit. Ta
lis est diabolus, quia illos qui sunt propè ipsum.s.peccatores
& infideles, nō inuadit p tentationes, & tribulationes, sed ve
rè eos, qui lōgè sunt ab eo.s. bonos & iustos p posse suo im-
petit, & infestat, quia q recessit a malo pdæ patuit. Esa. 59. Ta
lis ēt in nocte ignorantiæ vadit ad pda, qa semp vellet inue-
nire obscuritatem ignorantiæ, ne suæ malitiæ viderentur vel
perciperentur. Oculi adulteri &c. Iob 24. Oculi eius.s.intel-
lectus, sunt lucentes per discretionem, quia ipse est plenus sa
pientia, & perfectus. Ezec. 28. Et contra ventum.i.contra in-
spirationē spiritussancti semper vadit per obstinationem, &
lapides.i.viros sanctos valde timet, imo ēt qñ duo lapides.i.
duo viri iusti inuicem colliduntur p bona colloquia, & ho-
nesta, tunc lupus iste nō pōt sustinere, sed fugit. Iste terram.i.
terrenos comedit, hic.s.per culpam, in fine verò per pęnam.
Et filios cęcos generat.i.peccatores filios suos semp vult es-
se cęcos, & ignorantes. Et sub fruticib.i.sub mūdi delectabi
libus se abscōdit, vt simplices & ignorantes capiat, & rapiat
per pctm. Totum ēt gregem ecclesiæ occidit per errores, si a
pastoribus & canibus.i.a plātis & prædicatoribus dimittat,
& sic contra oues.i. contra simplices præualet astutia nō vir
tute. Vel allega contra hæreticos, qui filios suos.i sequaces 21
suos generant cęcos, & in cœcitate erroris eos diligunt, nu-
triunt, atq; fouēt &c. sicut supra. ¶ Lupus de nocte prædatur
iuxta cubile suum nō rapit vt cōiter sm Phisologū, sed lon-
gè vadit prædari, ne.s. contra se & catulos suos excitet odiū
vicinorū. Sic verè est de diuitib9, & aduocatis, & de accepto
ribus personarum, qui vicinis suis.i.parentibus & amicis nō
nocent, sed oēs alios longinquos infestāt, & de nocte vadūt
ad pdā, quia verè pdas suas.i. falsos suos contractus faciunt
de nocte.i.in priuato & occulto loco, & tempore, qa quæ in
occulto ab eis fiunt, turpe est dicere. ad Ephe. 5. ¶ Lupus cō- 22
tra ventum tendit, ne canes odore percipiāt viā suā, sm Phi-
sologū. Sic verè charissimi, quia vsurarij nolunt, q canes.i.p-
lati, & iudices sentiant odorē suę malæ famæ, iō fictitiè pro-
cedunt versus ventum spiritus sancti, vtpote qa faciunt frau
des suas sub spē boni, & pauperes decipiūt sub spē mutui, vt 23
sic non percipiantur fraudes suæ. ¶ Lupus contra ventū ua-
dit, ne.s. canes ipsum præsentiant venientem. Lapidum colli
sionem timet, oculos lucentes habet, terram comedit, filios
cœcos generat, quos tñ valde diligit. & vt bestias rapiat, in
fruticibus se abscondit, sm Phisologum. Sic verè charissimi
mundi, peccatores, maximè auari, contra ventum uadūt, qa
vento.i.spiritui sancto iugiter per pctm se opponunt. Isti ēt
timent lapides.i.verba prędicatorum, & iō qñ isti lapides so
nant, & colliduntur in ecclesia.i. aliquis bonus incipit pdica
re, tunc lupi.i.tales raptores exeunt, fugiunt & declinant, qa
qui mittit lapidem inter uolatilia, deiiciet ea. Eccl. 22. Isti ha
bent de nocte oculos lucentes, quia verè multum acute vi-
dent in nocte negociorum huius mundi, sicut patet in causi
dicis, qa filij huius seculi in gnratione sua prudentiores sunt
filiis lucis. Lucæ 16. Sapientes.n. sunt vt faciāt mala. Hie. 4. Ta
les generant filios cæcos, quia verè filij istorum ad modū pa
tris per auaritiam excæcantur, quia patres eorum faciunt ip
sos causidicos, & vsurarios, sicut ipsi, quia sicut patres vestri
ita & uos. Actuum. 7. & Ioā. 5. Non pōt filius facere quicquā
nisi quod patrem viderit facientem. Isti etiam terram come
dunt, quia verè diuitias, quæ terra, & de terra sunt, comedūt
.i. sibi incorporant per affectum. Gene. 3. Terrā comedes oib.
diebus vitæ tuæ. Et vt capras.i.simplices hoies, pauperes &
innocentes rapiant, & excorient, & denudent, sub arborib.
& fructibus se abscondunt.i. sub palliationibus, & fictionib.
alicuius boni, quia sub spē pietatis, & accommodant eis bla-
da, & vina corrupta, quæ tandem tempore caristiæ repetūt,
& cum non possunt soluere, ipsos exhæredant per rapinā. &
sic astutia, & malitia prævalent contra ipsos. Ideo Matth. 7.
Intrinsecus sunt lupi rapaces. ¶ Lupus si dimittat, totū gregē
strangulat, & occidit, non.n. sufficit ei pro necessitate sua oc
cidere, nisi ēt totum gregē residuum occidat. Sic verè auari
& vsurarij totum gregem.i.totam patriam occidunt & prę-
ualent, & si à Deo viuere pmittantur. Nam si Deus permit-
teret malos diu viuere, totū gregē.i.totam terram, & patriā
dissiparent. Vnde Marc. 13. Nisi abbreuiati fuissent dies illi,
nō fieret salua ois caro. Vel allega contra hæreticos, qui totū
gregē ecclesiæ occiderent per errores, nisi eis obsisterēt pa-
stores, & canes.i.prælati & pdicatores. ¶ Lupus qñ vadit ad
prædam, si pes suus strepitum fecerit, mordet eū, quasi eum
puniens pro delicto, vt dicit Phisologus. Et sm Solinū, villū
amoris excitatiuum in cauda portat, quem cū dentibus euel
lit, qñ timet p p eum se insequi atq. capi. Sic verè charissimi
si pes noster.i.affectus allidat se per desiderium, & amorē ad
res mundi, ita q in corde nostro faciat strepitum malarum
cogitationum, & delectationum, & a præda nostra.i.a bonis
operibus

operibus nos impediat, statim debemus eum mordere per
compunctionem, nosmetipsos redarguendo & puniendo. Si
ét in cauda nostra. i. in fine vitæ sit villus amoris excitatiuus
.i. affectus vel prutitus luxuriæ, cũ dentib. i. cum verbis & ora
tionibus ipsum debemus extinguere, ne à demonibus capia-
mur. Vel dic, q lupus est plaius, qui debet habere oculos ar-
dentes per discretionem. Oculi eius sicut sol. Apoc. 1. Cauda
eius est familia, quæ eũ sequitur, pedes eius sunt subditi, qui
eũ portant. Si igit pes suus. i. aliqs subditus faciat in ecclesia,
vel in religiõe strepitum litiũ, & discordiarũ, vel in cauda i.
in familia sit aliquis villus luxuriæ excitatiuus i. aliqua psō-
na luxurio'a, tunc verè tales debet mordere p correctionē,
arguere & castigare, & de familia sua relegare, qa ambulans
in via immaculata debet ei ministrare. Vel ad litterā dic de
multis sanctis, q puniuerunt & truncauerunt mēbra, quæ ip
sis erant occasio delinquendi, sicut de illa sancta muliere An
gliæ patet, q oculos suos regi misit, eo q rex ipsam ob oculo
rũ pulchritudinē ad luxuriā stimulabat. Sicut ét de illo sum-
mo pōtifice legitur, qui dexterā sibi abscidit, eo q mulier eā
osculans ipsum excitauerat ad pctm̃. Membrum. n. q delin-
quit, vel quod est occasio delicti, est merito puniendũ, sicut
narrat Valerius de Mutio sceuola, q quia credens occidere
Personā occidit alium, manũ suā in igne posuit, & eā ibi diu
26 tenuit, & puniuit; benè ergo dicitur Mat. 5. Si pes tuus scan-
dalizat te, erue eum & proijce eum abs te. ¶ Lupus timēs ca
pi, & insequi pp villum amoris quem in cauda portat, denti
bus euellit eũ, sm Solinum. Castor ét timēs capi pp testico-
los, truncat eos. Elephas etiam timens persequi pp dentes
eburneos, frangit eos. Et sic patet, q aialia non timēt minua
damnũ sustinere, vt maius valeant euitare. ¶ Sic verè charissi-
mi nec nos debemus, quia verè si videmus pp ebur. i. pp di-
uitias nobis imminere periculum auaritiæ, itē pp villũ amo
ris. i. pp curiosum vestitum periculũ lasciuiæ, item pp geni-
talia periculum luxuriæ, debemus pro certo ista abdicare, s.
diuitias per largitatem, genitalia per castitatē, curiosum ve-
stitum per humilitatē, vt sic venatorum. i. demonum pericu
lum euadamus, quia melius est q pereat vnum de membris
27 nostris, q totum corpus mittatur in gehennam ignis. Matth.
5. ¶ Lupus aial est gulosum, quia illam partem prædæ quā co
medere non præualet, alijs aialibus non diuidit, sed in terrā
eam fodit, & abscondit, vbi multotiēs putrescit, taliter q ab
eo non comeditur, nec ab alio. Sic rectè cupidi huius mundi
prædam suā. i. bona temporalia alijs aialibus. s. pauperib. nō
expandũt per elemosynarum largitionē, imo in cauernis, &
arcis, & cellarijs reponũt, vbi ad litteram multotiens putre-
fiunt, sicut patet de blado, & vino talium, q tm̃ ab eis auare
seruantur, q necessario cōputrescunt, ita q nec ab eis, nec a
pauperibus comeduntur. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt. Ia
co. 5. Vel dic ōe diabolo, qui qñ non pōt hoies deuorare, &
occidere per mortē corporalē saltem effodit eos, in terra. i.
in amore terrenorũ, putrescere facit eos per luxuriam. Con
gregauerunt eas per cumulos, & cōputruit terra. Exod. 8. vel
allega contra gulosos, qui ita sunt voraces, q cibos suos vo
28 lunt soli comedere, & nihil alij impartiri. Eccl. 11. Nunc mā
ducabo de bonis meis solus. ¶ Secũdum Isid. Si de lana ouis
a lupo occisæ vestis fiat, vel cũ lana alia misceatur, vestis hu-
iusmodi pediculosa efficit. Sic verè qñ diabolus occidit onē
.i. aliquam personam per hæresim, & errorē, tunc lana. i. do-
ctrina talis ouis si in aliqua veste. i. in aliqua secta vel patria
misceat, pediculos. i. errores solet, & hæreses generare. Vel
dic, q lana. i. persona a lupo diabolo infecta per aliqd crimē,
si cũ aliis bonis ponatur, tunc per sua mala exempla, & collo
quia pediculos. i. malas affectiones, & desideria inter eos ge
nerabit, sicut patet de luxuriosis, qa corrũpũt bonos mores
29 colloquia praua 1. ad Corint. 15 ¶ Scd̃m Arist. Natura lupo
rũ naturæ ouiũ totaliter aduersatur. Vnde legitur, q si chor-
da facta de intestinis lupi chordæ factæ de intestinis ouiũ in
cithara misceat, ipsā paulatim destruit & corrodit, sicut plu-
ma aquilæ adiunctæ plumæ columbæ. Sic verè charissime na
tura luporum. i. crudelium tyrannorum naturæ ouiũ. i. sim-
pliciũ, & pauperũ aduersatur, quia contra bonum malũ est,
& contra vitam mors, sic & contra virũ iustum peccator. Ec
cles. 33. Nā sicut dr̃ Eccle. 52. Abominabilis superbo humili-
tas & abominatio diuitũ pauper. Et iō si chorda lupina. i. ali
quis auarus vel raptor in aliqua cithara. i. i aliqua patria, col
legio vel societate cōiungatur cum chorda ouina. i. cum bo-
na, & simplici persona, tũc verè ipsam paulatim corrodit. s. p
detractiões rapinas, & excoriationes, qa cōsiderat peccator
iustum, & quærit mortificare eũ. Istud patet in auaris, q vici-
nos suos, & socios excoriāt, & corrodunt per vsuram, & ra-
pinam. Patet ét in detractoribus, q simplices suos corrode-
re nunquā cessant. Vel per lupũ intelligo diabolum, p chor-
dulā eius intelligo malos, qui sunt de corpore suo mystico.
Per ouem autem intelligo Christum, per chordulā eius in-
telligo bonos, & simplices, qui sunt de corpore suo, qd̃ est ec
clesia, qui reuerà sibiinuicem aduersantur, qa boni a malis 30
cōtinuè corroduntur. ¶ Scd̃m Pli. li. 8. c. 34. Lycaon est genus
lupi in India, qui mutat colorem, sicut tharandus, de quo. s.
Ouidius fingit q fuit hō, qui in lupum fuit mutatus. Expo- 31
ne ergo de illo sicut de parandro infra littera p. ¶ Item idem
ibidem dicit, q thoes genus est luporũ, sed corpore longio-
ri, & crure breuiori, qd̃ non mutat colorē, sed habitum, quia
.s. in hyeme est hirsutum, in æstate uerò nudum. Est aũt homi
ni innocuum, sicut ait. Tales sunt diuites, quia. s. dum durat
hyems. i. nebulosa vita præsens, velleris per diuitias sunt hir
suti. cũ verò æstas. i. seruor mortis vel iudicij aduenerit, tunc
hirsuta substātia deficiet, & in ipsis nuditas, & paupertas vsr
tutum apparebit. Vnde animæ peccatrici dicitur Ezech. 23.
Denudabunt e vestimentis tuis, & auferent a te vasa deco-
ris tui, & dimittent nudam, & confusione plenam.

De Manticora. Cap. 64.

Manticora, barritus, lupus Indicus, idem sunt. Nam 1
Pli. li. 8. c. 30. vocat eũ manticoram. Auicenna autē,
vocat eum sm græcos barriũ. Arist. aũt lib. 2. ca. 5.
vocat eum lupũ sm Indos. Nam licet diuersimodè
ab eis noīetur, tñ sm conditiones, & proprietates eius quas
quilibet ponit idē aial esse vr̃. Et est aial monstruosum, simi-
le vrso in corpore, in extremitatibus leoni, in auribus, & cri
nibus, & facie homini, in cauda scorpioni, & habet aculeum
in cauda, & pcutit pilis suis, sicut porcos siluestris setis suis,
vocem habet horribilē similem tubæ, color eius est rubeus,
sicut minium uel sanguis. Os eius est magnũ, & horrendum,
& dentium habet tres ordines in vtraq; mandibula, cum q-
bus deuorat hoīes, & est valde velocis cursus, & nulla bestia
crudelior reperitur, vt dicũt Plinius Aristoteles & Auicen-
na. ¶ Primo manticora est similis vrso in pelle, & in pedibus 2
similis est leoni. Tales sunt multi diuites, & raptores, quia ve
rè pedes eorum. i. manus & vngues sunt similes leoni quātũ,
ad rapinam, & crudelitatem, quia. s. sunt acuti. Item quan-
tum ad patcitatem, & tenacitatem, quia. s. sunt curui. Leoni
gentium assimilaui te. Ezech. 32. Item facies manticoræ simi
lis est homini, & aures, & crines, sed in cauda similis est scor
pioni, aculeũ. n. habet in cauda. Tales sunt falsi homines, qa
verè facies. i. ingressus, & principium talium (qui per faciem
denotatur) vr̃ esse similis homini, quia. s. in principio applau
dunt pauperibus, vt ipsos decipiant, ita q videntur esse ho-
mines. i. benigni, & misericordes. Patet de vsurarijs, & aduo
catis. Facies hominis vultus eorũ. Ezec. 1. Sed verè cauda. i.
finis similis est scorpioni, quia pro certo in fine inueniuntur
pungentes per excoriationē, exhæredationē & rapinā, quia
ad hoc in principio blandiuntur per fallas promissiones, vt
in cauda, & in fine pungere valeant, & vrgere. Ideo Apoc. 9.
Caudæ eorum similes serpentib. Quod etiam potest allega-
ri de detractoribus, qui in facie, & in principio blandiuntur,
in cauda & in absentia pungunt. Ideo dicuntur habere faciē
hoīs, & caudam scorpionis. Apo. 9. Aculei erant in caudis ea
rum. vel allega si ois per modum figuræ. Item māticora sm
eundē, pilis suis percutit sicut porcus siluestris setis suis. Per
pilos. n. intelliguntur diuitiæ, quia verè mediātibus istis mũ-
di tyranni percutiunt per tribulationes, & exactiones pau-
peres vicinos. Sagittis. n. interficiunt paruulos. Esai. 54. Item
sm eundem, uox manticoræ est sicut tuba. Sic verè vox diui
tum, & potentum est hodie autentica, & tubalis, quia sicut
per tubam excitantur, quidā ad prælium, & alij deterrentur,
sic verè per voces horrendas talium pauperes deterrentur,
& sui balliui, & famuli, filii & alij ad præliũ. i. ad rapinæ exer
citiũ prouocantur. Loquebatur sicut draco. Apoc. 14. Item di
cit, q color manticoræ est rubeus sicut minium uel sanguis,
per quod denotantur viri pleni malitia. Secundum. n. Aris. a.
de phisonomia, color rufus & rubeus malitiam significat tra
colorati, quia verè sunt ita cautelosi, & malitiosi, quòd præ

malitia fallacia, proditione & deceptione videntur esse rufi. Ec
ce equus rufus Apoc.6.&c. ¶ Manticora os habet maximũ,
& horrendum, & tres ordines, dentium in qualibet mandi-
bula, & ista hoies deuorat, & nulla est bestia crudelior illa,
ſm eundem. Reuera charissimi tales videntur esse mũdi ma
gniloqui, & oblocutores, quia verè os talium.i. sua verbositas
magna est & horrendã, quia verè in ore ipsorũ sunt tres ordi
nes dẽtiũ.i. tria genera verborũ. s. detractio vel infamia, elá-
tio vel iactantia, iuratio vel blasphemia, quia ad litteram ista
tria inueniuntur in ore peccatorum, quia in ore fatui verba
inenarrabilia. Eccl.21. Et ideo tales deuorant hoies non so-
lum realiter per rapinam, & crudelitatem, sed & verbaliter
per infamiam, & detractionem, & per iram & ferocitatem.
Leo factus est, & didicit capere prædã, hominesq; deuorare.
Eze.19. Et iõ benè dr, q ista bestia est aliis crudelior, quia pro
certo isti sunt cunctis alijs hominib. sęueriores. Adducã cru
delissimos de gentib. Esa.4. Dabo Aegyptum in manu domi
norum crudelium. Esa.19. Allega hic figuram de bestia simi
li vrso, quæ habebat tres ordines dẽtium in ore. Dan.7. vide
eam supra c. de Angue. Vel figuram de locusta. Apoc.9. quia
optime ad hanc rem facit, vide eã in opusculo super Apoca-
lypsim. Vel allega totum contra detractores, qui in facie.i. in
præsentia sunt hoies blandiendo, & adulãdo, in cauda verò
.i. retro in absentia sunt scorpiones. s. pungẽdo, & detrahen-
do, & habent tres ordines dentiũ &c. sicut supra. & allega fi
guram Dan.8.&c. Vel potest exponi de diabolo, qui in prin-
cipio est homini similis per fallaciam blandiendo, sed in cau-
da.i. in fine post mortẽ similis est scorpioni. s. aculeo mortis
perpetuæ vulnerando. Rufus est ẽr per malitiã, & habet tres
ordines dentium.i. genera tentationum, & suggestionum, s.
ad luxuriam, auaritiam, & superbiam, & ideò homines deuo
rat, & sibi incorporat, hic per culpam, in fine per pœnã. No-
ta q istud potest allegari contra principes vel vsurarios vel
aduocatos, vel quoslibet raptores vel mundanos.

De Migale bestia, quæ secundum Hebreos (vt dicit Nicolaus de lira Leui. 11.) Idem est quod hericius. Cap. 65.

1 Migale est animal paruum, rapax & gulosum, cũ do-
lo.n. rapit, & postea vẽtri committit, & equos mul-
tum odit, & æquę prægnanti maximè insidiatur, ſm
gl. Leui.11. & contra serpentes pugnat, sed tunc se
armat. Rectè tales sunt pauperes balliui, & raptores, quia isti
sunt parui p paupertatem, gulosi per carnalitatẽ, rapaces &
dolosi per crudelitatẽ, & falsitatẽ, quia Beniamin lupus ra-
pax. Genes.49. Nam illa quæ per rapinã acquirunt, ventri cõ
mittunt, inquantũ. s. de rapinis pauperum faciunt lauta con-
uiuia, & pinguia festa, quod patet in multis nobilibus paupe
ribus, & iudicibus, qui excoriant subditos suos, vt faciant ma-
gna festa, & vt sequantur torneamenta, & similia. Et ideo ta
les infestãt equos, & multos, hoc ẽ dictu, mercatores & agri
colas sibi subditos, & equæ prægnanti, i. simplicibus diuitib.
qui sunt diuitijs imprægnati, insidiantur, s. quomodo eos per
rapinas, & exactiones valeant spoliare. Vnde in Psal. Insidia-
tur vt rapiat pauperem. Contra serpentes, i. contra mundi cu
pidos vsurarios, & auaros pugnant, ipsos per lites vexando,
falso accusando, & crimina imponendo, vt. s. extorqueant pe
cunias ab eisdem. Exẽplifica bene quõ volentes extorquere
imponunt alijs falsa crimina, vt habeant vineam suam &c.4.
2 Reg.21. ¶ Migale ſm glo. Leuit.41. est paruum animal, quod
mansuetum se fingit ex timore, qñ aliquis ei appropinquat,
sed statim mordet, & venenum diffundit. Rectè tales sunt ru
stici, & pauperes, quia verè qñ aliquis appropinquat eis, i. qñ
sunt in præsentia dominorum suorum, tunc verè præ timore
fingunt se mansuetos, & benignos, quia qui videret eos, cre-
deret quod nescirent aliquam malitiam, sed verè ipsi sunt cõ
trariæ conditionis quam videantur, quia verè isti mordent
per detractiones, & infamias, & inuenenant qñ possunt per
alia nocumẽta. Est.n. qui nequiter se humiliat. Eccl.13. Quia
nequissima pauper in ore impij. Et ideo sicut dicitur Leuit.
11. talia animalia immunda iudicabantur, quia scilicet mali
pauperes apud dominum sunt immundi.

De Mulo. Cap. 66

Mulus a molẽdo est dictus, eo q molarum trahenda- 1
rũ laboribus est subiectus. Et est mulus aial sterile,
& optimũ ad labores, ſm Isidorum. Et ſm Aristo.
lib.8.ca.8. Quanto mulus plus potat de aqua, tanto
plus proficit cibus suus. Tales sunt pauperes, qui molarũ, &
pęnarum laboribus exponũtur, qui licet sint steriles quo ad
fructum diuitiarum, tñ optimi sunt ad labores. Cibus etiam
suus. i. temporalis substantia vel spiritualis gratia, tanto plus
eis proficit, quanto de aqua sacræ scripturæ plus biberint, s.
pdicationes audiendo. Vel dic, q cibus hois tunc summè p-
ficit, s. quantum ad aiam, qñ aqua pietatis, & misericordiæ in
tingitur. Bibe aquam de cisterna tua. Prou.5. ¶ Asinus aliqñ 2
miscetur cum equa, & proles quę sic ex ea generatur, dicitur
mulus, quod est aial sterile, indomitum & velox, quod non
imitatur patris paruitatem, sed matris quantitatem, quia cæ
teris asinis ẽ pulchrior, & velocior, equis tñ deformior atq;
minor. Et quia contra naturam generatur, & frigidissimę est
naturæ, ideo noluit natura talem bestiam generare, ſm Aris.
lib.2. de generatione aialium. c.6. quia sicut dicit ibidẽ. Muli
vel mulę non generant, nisi fortè rarissime. Vide eãm supra
de asino. Charissimi, per equam intelligo religionem vel ec-
clesiam, cuius proprius maritus debet esse equus. i. bonus p-
latus, qui debet hinnire per prędicationẽ, ontra purtare per
patientiæ tolerationẽ. Sed pro certo per inspirationem dia-
bolicam aliqñ sibi iungitur, & coniungitur asinus. i. aliqua ru
dis, & mala persona, stolida & inscia, & de vili plebe. Et ista
coniunctio. i. ista promotio est rectè cõtra naturam, quia nõ
decet seruum dominari principib. Prouer.29 Et ideo p cer-
to talis in equa. i. in ecclesia generat. i. promouet & producit
mulos. i. malas personas, & luxuriosas, veloces per inconstã-
tiã, & leuitatem, indomitas per duritiã, & austeritatẽ, & ste-
riles quantum ad fructum bonorum operum producendũ,
quia sicut videmus, illi quos hodie mali prælati promouent,
virtutũ fructibus non fœcundantur, sed peccatis & vitiis ste
rilescunt. Figurati per Michol filiam Saul, quæ fuit sterilis 2.
Reg.6. ideo Esa.47. Venient tibi duo hæc, sterilitas & vidui-
tas. Nam reuera charissimi, tales contra naturam generant,
& promouentur. i. contra uoluntatem diuinam. s. per pmis-
siones, dona & affectiones. ideo natura naturans deus eis nõ
dat potentiam generandi. i. bona opera producendi, nisi for
tè rarissimè, & hoc quia tales sunt frigidæ naturę per indeuo
tionẽ, & incompassionem. Et benè dicitur, q isti non sunt si-
miles patri suo. i. asino, quia verè tales non sunt similes parẽ
tibus suis carnalibus, asinis, vilibus & depressis, quia quantũ
ad honores, & diuitias, maiores sunt, & potentiores, qđ qui-
dem accidit eis ratione matris. i. ratione ecclesiæ in qua sunt
promoti, quia quãtum ad beneficia ecclesiastica, cæteros de
parentela sua præcellunt. Veruntñ equis. i. bonis prælatis, &
clericis, qui in equa. i. in ecclesia deberent produci, sunt mi-
nores, & turpiores quantum ad efficaciam, & virtutem. Isti
igitur sunt sicut equus, & mulus, quibus nõ est intellectus. Et
ideò benè prohibentur diuersi generis aialia iouicem copu- 4
lari. Leuit.19. ¶ Onager aliqñ coit cũ equa, & tunc generatur
mulus leuis, & rugiosi corporis, habẽs pedes duros, & aptos
ad cursum, ſm Pli. Et vt dicit Arist. Mulus non habet distin-
ctum fel. Sic verè qñ onager. i. bonus prælatus coniungitur
cum equa. i. cum ecclesia, tũc muli quos producit. i. illi quos
in ecclesia promouet, sunt leues per obedientiam, & agilita
tem, rugosi per pœnitentiam, & austeritatẽ, duri pedis per
perseuerantiam, & stabilitatẽ, sine felle per clementiã, & be
nignitatem, apti ad cursum bonæ operationis, & prædicatio
nis per laboris uelocitatem. Cursor leuis explicans vias suas.
Hie.2. ¶ Muli ſm Arist. nõ conueniunt generationi propter
naturalem frigiditatem in eis dominantem. Sic verè illi qui 5
sunt muli per luxuriã, & obstinationẽ, frigidi per indeuotio-
nem, non conueniunt generationi, q.a.s. nõ possunt generare 6
alios per prædicationem. ¶ Mulæ quia non cõcipiunt, id mẽ
struosa materia transit in cremẽtum corporis, & sic maioris
sunt quantitatis quam ipsi asini seu muli. Et est generale ſm
Arist. q quãto mulus plus bibit de aqua, tanto ei plus pficit
cibus suus. Sic pro certo mali mundi diuites, quia non conci
piunt bonum propositum, & operationem, ideo sunt magni
corporis. i. maioris substantiæ, & potentiæ tẽporalis. Mẽstrua
enim sua, i. superfluæ diuitiæ ab eis nõ emittũtur per elemo-
synas,

synas,imo eis cedunt in nutrimentum.i.in acquisitionem &
additionẽ nouarũ diuitiarũ, & in status sui augmentatiõnẽ,
quia sicut videmus, diuites de diuitiis suis nõ faciunt eleemo
synas,imo semper ex eis acquirunt nouas possessiones, & iõ
non mirum si magni in diuitiis præ alijs inueniãtur. Erat vir
ille magnus inter oẽs orientales. Iob 1. Cibus tñ suus.i.diui-
tiæ suæ tunc eis aliqñ proficiunt, si aqua dulcedinis, & pieta
tis fuerint saturati, vt dicant illud ps. Super aquam refectio-
nis educauit me. Alias.n.diuitiæ nihil valent,nisi aqua pieta-
6 tis & misericordiæ erga pauperes habeãt. ¶ Cũ vrina mulæ
exit sua superfluitas menstruosa,& ideo muli nõ olfaciũt vri
nam mularum,sicut faciunt aliæ bestiæ,quę soleas habẽt,ſm
Arist. Sic verè charissimi nos nõ debemus facere vrinã mu-
lierum per carnalem delectationem, sed per veram continẽ
tiam debemus ab eis abstinere. ¶ Scd̃m Isaac, carnes muli pe
iores sunt quam carnes asini ad nutriendũ,& digerendum. fi
mus aũt eius cõbustos,& tritus cum acero, restringit sangui
7 nem,& ualet cõtra ictus scorpionum, ſm Diosco. Tales sunt
mali p̃dicatores, quia licet caro.i.uita eorũ nõ valeat ad nu-
triendos alios per exemplum, veruntamen fimus.i.prædica-
tio quam egerunt, stringit sanguinẽ luxuriæ,& sanat morsus
detractionis,& inuidiæ,& cætera vitia,& peccata. ¶ Muli cõ
tra naturã nascuntur de diuersis specieb. Et sunt muli cõiter
8 malè domiti,& ad bella nihil valent, & vt cõiter vitio nun-
quam carent. Tales verè sunt spurii,& adulterini, qui de con
trarijs spẽbus generantur,i. non ex legitimo thoro, quia ve-
rè tales vt cõiter malè sunt conditionati, & domiti, & vitijs
nũquam carent. Tales ẽt sunt steriles, quia.s.tales filij adulte
rorũ fructum vt cõiter non faciunt, nec eorum progenies in
posterum prolongatur, quia filiorum peccatorum hereditas
deperiet. Sapien.4. Spuria vitulamina non dabũt radices al-
9 tas. Vide multa a ia de mulo supra de asino. ¶ Secundum He
breos, Anna Abnepos Esau primus fecit equabus asinos cõ
misceri, teste Isido. libro 12. cap. 1. Sic diabolus &c.

De Mure. *Cap. 67.*

MVs ſm Isid. est aĩal pusillum, sic dictum eo ꝙ ex hu-
1 more nascatur, ſm Isido. Huius in plenilunio iecur
crescit, sicut & quædã conchylia marina, quæ decre
scente lunæ lumine itersũ minuuntur. Et dicũtur so
rices, eo ꝙ admodum serræ rodunt, vt dicit Isid. lib. 12. Sicut
ẽt Plin. dicit, inuenti sunt Lauini rosisse scuta argentea, & sic
bellum Marsicum protendisse. Theophrastus ẽt auctor ẽ cũ
a Gyaro insula mures fugassent incolas, ferrũ quoq; rosisse.
Et ſm Arist. lib. 8. c. 8. Mures non potant, ꝙ si potauerint, mo
riuntur. Et est mus aĩal gulosum, quod modica esca decipiẽ,
qñ ad gustum ipsius peruenit odor eius. Vrina aũt eius est cõ
tagiosa, & morsus venenosus, & cauda venenosa. Rectè tales
sunt hoies, quia pro certo ex humo, & humore generantur, i.
ex vili spermate, & ideo iecur eorum.i. amor & affectio taliũ
semper crescit in plenilunio.i. in prosperitate mũdana, quia
si luna.i. persona quã diligunt, est plena lumine.i. mundi glo
ria, & prosperitate, tunc vere crescit amor eorum. Si aũt lu-
men huius lunæ decreuerit.i. si mundi prosperitas cessauerit
vtpote quia deuenit ad paupertatem, & aduersitatem, tunc
verè iecur eorum.i. amor & dilectio cessat similiter, & de
crescit, quia diuitiæ addunt amicos plurimos, a paupere aũt,
& ij quos habebat, recesserunt. Prouer. 19. Quia sicut dr̃ Ec-
cle. 6. Est amicus ſm tempus, & non permanebit in die tribu
lationis. Et tales dicuntur sorices, quia p̃ certo per rapinas,
& excoriationes per infamias, & detractiones alios corro-
dunt, & deuorant more serræ, ita ꝙ ferrum & argentum.i. ip
sorum metalla, & diuitias diminuunt, pauperesq; de insula
.i. de patria, & de possessionibus suis eijciunt, & bellum cõtẽ
2 tionis, & violentiæ ipsis significant, & portendunt. ¶ Mus ſm
Aristo. rarissime potat aquam, ꝙ si biberit moritur. Aduerte
tñ, ꝙ fortè istud intelligitur de muribus libycis, dicit.n. Pli.
li. 10. c. 73. quòd in Aphrica fere non bibunt in æstate, ꝑ p inopiam imbrium. Vnde ait, ꝙ capti mures libyci si biberint
moriuntur. Sic verè peccatores aquam lactæ scripturæ raro
potant, vel aquam etiam pietatis, quia rarissime volunt audi
re sermones, vel facere pietatem, nisi fortè quando moriunt
.i. quando sunt in lecto mortis, quia tunc faciunt sua fictitia
testamenta, & aliquas eleemosynas. ideo Esaiæ. 50. Deficient
3 pisces sine aqua, & morientur in siti. ¶ Mus est animal gulo-
sum, & pro modico cibo, quando odorem eius sentit mortis
periculo se exponit. Reuera charissimi tales sunt gulosi, auidi
.s. deliciarum huius mundi, quia diabolo pro modica esca
deliciarum decipiuntur, & spiritualiter, & æternaliter occi-
duntur, similes Esau, qui pro lenticula vendidit primogeni-
ta. Genes. 25 ¶ Mus habet vrinam venenosam, morsum vene
nosum, caudam venenosam. Sic verè charissimi peccatores 4
sunt quasi in omnibus venenosi, nam vrina talium, id est ma
la istorum doctrina, vel etiam malæ eorum opera, & exẽpla,
morsus etiam istorum.i. detractio, & infamia, vel etiam ea a-
ctio & rapina, sunt venenosa, & aliis cõtagiosa, quia alios di-
uersimodè inficiunt, & corrumpunt. Et ideo benè sequitur,
ꝙ cauda eorum.i. finis vitæ merito dr̃ venenosus, quia verè
tales malè moriuntur multotiens. Vel cauda.i. senectus taliũ
est venenosa, quia tunc per mala exempla, & per auaritiam,
alios inuenenant, & occidunt. Vel dic de hæreticis, & mali-
tiosis, quorum vrina & morsus.i. prędicatio, cauda.i. finis &
intentio sunt aliis in venenum, quia habebant caudas sicut
scorpiones, & potestas eorum in caudis eorum. Apo. 9. ¶ Se- 5
cundum Pli. lib. 8. c. 37. Mures optimum habent gustum, si-
militer & olfactum, & in æstate præparant sibi grana contra
hyemis tempestatem. Nam (vt dicit) est quoddam genus mu
rium quod in autumno taliter sibi præuidet, ꝙ masculus fœ
mellam reuersam supra dorsum spicis onerat inter crura, &
sic oneratam per caudam pertrahit ad cauernam, & tunc vi-
ce versa masculus se inuersat, & eum fœmina inter crura spi
cis onerat, & sic oneratum per caudam pertrahit ad cauer-
nam, vbi latitant tempore hyemali, & sic vicibus versis alter
alterum post se trahunt, & huius rei signum est (vt ait idem)
quia illo tempore inueniuntur ipsis dorsum excoriatum, &
tales sunt mures alpium, quorum magnitudo melium est, vt
ait. Magni sunt.n. isti mures sicut melis siue taxus, & propriè
isti sunt illi quos in Auinione vocamus marmotas, qui de Sa
baudia deferuntur. Masculus iste est prælatus, vxor eius est
subditus, cui præest, cum quo debet vnari per affectum, &
amorem. Cauerna istorum est paradisus, in qua debent re-
quiescere tempore hyemali.i. post ęstatem præsentis vitæ. Fę
mina ergo.i. subditi debent se ad terram prosternere per
humiliationem, & mortis recordationem, debent etiam pe-
des & caput.i. affectum & intentionem ad cęlum eleuare, &
vertere per cęlestium appetitum, & contemplationem, & sic
prælatus debet eus onerare granis.i. virtutibus, & gratiis, &
meritis per prædicationem, vel onere diuinorum mandato-
rum per pœnitentiæ impositionem, & ad cauernam paradi-
si trahere, & post se ducere per boni exempli ostẽsionem, &
per bonum regimen, & directionem. Econuerso autem sub
diti debent prælatos adiuuare, & si ipsos viderint oneratos
laboribus, & curis officii pastoralis, debẽt cum ore.i. cũ ver-
bis, & orationibus pro eis intercedere, & quantum in se est,
ad cauernam paradisi trahere uel leuare, & portare. Bene er
go dr̃ ad Galat. 6. Alter alterius onera portate. Vel dic, ꝙ ma
sculus est Christus, qui fęminam suam.i. aĩam bonis meritis,
oneratam per caudam finalis perseuerãtiæ trahit ad cælum.
Vel dic historialiter de fęneratoribus, & uxoribus eorũ, quõ
alter alterum iuuat ad congregãdum grana.i. diuitias in ca-
uernam.i. in domum suam, & quomodo alter trahit alterum
ad lucrandum per caudam.i. per spem finalis pœnitentiæ, q a
.s. alter alteri suggerit vt nunc lucrentur, & acquirãt, & ꝙ in
fine pœnitebunt. Vel allega de bonis coniugibus, quorũ de-
bet alter alterum in suis laboribus supportare. Ad Galat. 6.
Alter alterius onera portate. Vel masculus est vir spiritualis
fęmina secularis. Illi igitur debent inuicem se iuuare, nã ma-
sculi.i. spirituales debent fęminas.i. simplices seculares one-
rare, s. bonis doctrinis, & exemplis. Econuerso autem secula
res debent spiritualibus de bonis temporalibus prouidere,
quia sicut dicitur ad Rom. 15. Si spiritualium participes facti
sunt, debẽt & in temporalibus ministrare eis. ¶ Item ſm Pli.
ibidem, Murium plures sunt species, quidam habitant in do- 6
mibus, alij in aquis, & fluminibus, quidam dormiunt per di-
midium annum sicut glires, quidam sunt lata fronte, alij acu
ta, alii sunt de herinaceorum genere pungentibus pilis. Et lĩ
cet mures pauperum panes rodant, & sint inutiles ut com-
muniter, tamen in pluribus sunt utiles. Nam ut dicit Plini.
libro 29. capit. 6. cinis murium cum melle auribus instillatus
aurium sedat dolorem. Rectè sic sunt plures species homi-
num peccatorum, quia quidam habitant in fluminibus deli-
ciarum,

ciarum,vt luxuriosi,quidam in domibus eminentiarũ,vt su-
perbi,quidã in campestribus diuitiarum, ut auari, quia non
oibus oia placent. Eccl.37. Et tales dormiunt per pigritiam
& tepiditatem, panes.i. diuitias pauperum rodunt per auari
tiam,& cupiditatẽ,licet sint eis inutiles sicut patet,sunt tñ in
pluribus vtiles,quia sicut dr̃ ad Rom.8.Diligentibus Deum,
oia cooperantur in bonum.Cinis.n.eorum.i.memoria mor-
tis suę,dat eis medicinam.Nam qñ pauperes cogitant,& cõ
siderant mortem malorum (quæ vt communiter mala est)&
vindictam iustitiæ diuinæ,ipsi lætantur,& cõsolantur,& ma-
ximè qñ medicus.i.prædicator eam infert eorum auribus p̃-
dicando cum melle dulcis consolationis,quia tũc dolor quẽ
propter eorum inuasiones sustinent,mitigatur.ps.Lætabitur
7 iustus cum viderit vindictam &c.¶ Scd̃m Pli.ibidem,fel mu
rium cum aceto tritum,& tepidum auribus instillatum,op-
timum remedium est contra bestiolas subintrantes. Fimus
eorum cum aceto tritus, purgat caput,& casum prohibet ca
pillorum,cum vino autem potatus,vẽtrem miro mõ soluit,
cinis eorum cum melle instillatus, dolorem aurium sanat,
pellis eorum recens calcaneo supraducta eius vulnera sanat.
Rectè tales sunt sancti,quia verè fel eorum.i.zelus & corre-
ctio,fimus ab eis egestus.i.doctrina eorũ,& prędicatio,cinis
eorum.i.vitæ suæ memoria,& recordatio, pellis ipsorũ.i.sua
bona exempla,& cõuersatio,si cũ melle deuotionis,si cũ ace
to mortis memoriæ,& recordationis,si cũ vino dulcis con-
solationis sumantur,multiplicem conferunt medicinã,quia
ventrem conscientiæ soluunt per contritionem,caput inten
tionis purgant per confessionem,casum capillorũ.i. virtutũ
prohibent per perseuerantiam,& durationem,& auditũ læ-
sum per impatientiam,curant per benignitatẽ,& cõsolatio-
nem.¶ Scd̃m Pli.lib.11.c.65.summus est,& maximus muriũ
fœtus,nã(vt ipse dicit)Alexãdri milites tradiderũt.120.mu-
8 res ea vna genitos,& apud Persas pręgnantes in vtero parẽ-
tis repertas,vnde nõ mirum ẽt est vnde tanta murium agre-
stium vis messes agricolarum populetur, sed nescitur qũo il
la multitudo tam repente occidat,nam nec exanimes quidẽ
vsq; reperiuntur. Sic verè charissimi maximus est malorum
prouentus, nam sæpe ab vna mure i.ab vno malo prælato, &
furace promouentur 120.mures hoc est, maxima malorum
multitudo, qui messes pauperum agricolarum ad litterã sæ-
pe depopulantur, & substantiam ẽt tẽporalem bonorum suo
rum vicinorum . Regnantibus.s.impijs,ruinę hoium. Prou.
28.Sed verè tandem multitudo illum repente occidit,& nus-
quam reperitur,quia vidi impi um superexaltatum, & eleua
tum sicut cedros libani, & transiui, & ecce non erat,& quæ-
siui eum,& non est inuentus locus eius.psal.36.

De Musimono, Cap. 68.

1 MVsimonum est animal abundans in Corsyca,peco-
ri simile,cũ villo caprino,quasi medium inter oues
& capras. Habet autem hoc animal caput debilissi
mum, quamobrem auersum a sole pasci cogitur,ut
dicit Pli.lib.8.c.49. Sic verè multi sunt quasi medii inter ca-
pras,& oues.i.inter malos & bonos, qui videlicet caput rõ-
nis habent multum debile,scilicet multi simplices seculares,
quorum sensus,& imaginatio non sufficit ad vertẽdum se ad
solem,id est ad considerandum diuinitatem, vel ad meditan
dum æternæ gloriæ claritatem. Istos ergo oportet se ab isto
sole auertere, & a curiosa inuestigatione cœlestium desiste-
re,& ad partem oppositam,scilicet ad manuducibilia exem
pla conuertere,& sic cibum doctrinę sumere,& pascere, qa
pro certo multi sunt qui præ debilitate capitis,id est præ de-
fectu rõnis hæretici fierent si curiosè ad solem,i. ad diuinita
tis secreta aspicerent.Et ideo vtile est,ꝙ a talibus se auertãt,
& magis ad actiua se conuertant.Ideo Eccl.3. Altiora te ne
quæsieris . Vel dic, ꝙ fatui peccatores pro eo, quod carent
debita discretione,ad solem,id est ad Deum,& ad bona spi-
ritualia, & æterna non respiciunt, imo ab ipsis oculos auer-
tunt, & dorsum contemptus, & obliuionis eis vertunt, &
ad mundi delectabilia se conuertunt.Hierem.secundo. Ver
terunt ad me dorsum, & non faciem . Sic igitur diuitijs, &
delicijs pascuntur, & pascua spiritualia dedignantur . Vel
dic quod qui non est sufficiẽs pro contemplatiua, remaneat
in actiua.

De Mustela. Cap. 69.

MVstela dr̃ atelon, quod est longum,quasi mus lon-
gus. Hęc ingeniosa ẽ,quia catulos suos de loco ad
locum transfert,ne locus suus depræhẽdatur. Hæc 1
armata ruta cõtra basiliscũ pugnat, serpentes odit
filios suos casu aliquo læsos,etiam mortuos(vt dicitur)suc-
co cuiusdam herbæ suscitat atq; curat,vt dicit Isidorus li.12.
Talis est bonus prælatus,quia debet esse longus per perseue
rantiam, catulos suos.i.subditos debet de loco ad locũ.i.de
amore mundi ad amorem cœli,de peccato ad virtutem, de
virtute ad virtutem,de gratia in gloriam translatare,per exẽ
plum.s.& doctrinam, & hoc ne uenator diabol⁹ ipsos ualeat
inuenire.Ibunt de virtute in uirtutem &c.Trãsierunt de gẽ-
te in gentem,& de regno ad populum alterũ,nõ reliquit ho-
minem nocere eis &c.Et si filij isti, id est subditi sint læsi per
tentationem,& mortui per peccatum,cum succo herbæ,i.cũ
verbis sacræ scripturæ debet eos suscitare, docendo.s.& sa-
nando. Obducam cicatricem tibi, & a vulneribus tuis sana-
bo te.Hier.30. Armati etiam succo rutæ.i.sanguine Christi,
& suæ amaræ memoria passionis , debent contra basiliscum
diabolum dimicare, & serpentes.i.detractores summopere
infestare,dicendo cum Ps.Iniquos odio habui &c.Vel dic,ꝙ
mustela est Christus,qui reuera filios suos.i.hoies per pecca
tum,Adæ mortuos atq; læsos,suscitauit & sanauit,& serpen
tes.i.demones impugnauit. Vnde Oseæ.6. Viuificabit nos p̃
duos dies,die tertia suscitabit nos.Vel expone de mendican
tibus,ꝙ religio vel prælatus mutat subditos suos de conuen
tu ad conuentum,de loco ad locum,ne.s.nidus eorum.i ali-
quis carnalis defectus, si eũ habent,a secularibus cognoscat̃
vel ne parentes sui ipsos inueniant, & de nido religionis ex-
trahant,& educant, quod maximè solet de nouitiis appare-
re.¶ Mustela mures comedit,serpentes odit, passeribus insi-
diatur,& eorum oua transglutit,sm̃ Isidorum li.12. Falsum 2
autem est(vt dicit)eas ore concipere,;& aure parere. Et sm̃
Pli.mustela,multum dormit,& dormiendo impinguatur.Et
sunt duo genera,s.domesticũ,& siluestre. Et est odore sagax.
Tales sunt multi peccatores , maximè aũt detractores, siue
sint siluestres.i.religiosi,siue domestici.i.mundani , quia pro
certo tales odiunt serpentes.i. prudentes personas, mures.i.
detractores,& auiculas passeres.i.bonos & contemplatiuos
odiunt,& infestant,& eorum oua.i. eorum opera per detra-
ctionem deuorant atque frangunt . Tales. n. odiunt bonos,
& malos,quia Deo non placent, & cunctis hoibus aduersan
tur 1.ad Thessalonic.2.Et ideo tales non concipiunt bonum
propositum , & meritum per os.i.per orationem , quia raro
vel nunquam orant;nec pariunt.s.bonum opus per aurem.i.
per obedientiam,& subiectionẽ,quia.s.tales nullum bonum
verbum possunt audire . Tales etiam sunt odore sagaces,qa
optime sentiunt brodia,& leccaturas, & libẽtissime vadunt,
ad conuiuia & ad festa.Iob 39.Vbicunq; senserit cadauer,sta
tim adest.Multum ẽt volũt dormire,& quiescere in deliciis,
& peccatis, contra illud 1. ad Thessalo.5. Non dormiamus,
sed vigilemus,& sobrii simus.¶ Mustella est aĩal leue,& insta
bile,& flexibile,& est mustella variabilis,quia colorem mu- 3
tat,nã vno tempore inuenitur esse vnius coloris,& in alio al
terius. Cõiter autem habet mustella ventrem album,& dor-
sum rubeum . Vrina aũt eius, & morsus eius sunt venenosa,
vt dicit. Tales sunt multi,qui colorem exterioris conuersa-
tionis non cessant mutare,sicut sunt leues,& instabiles,& in
solentes,sicut etiam sunt curiosi,qui non cessant gestus,& ve
stimenta mutare. Cõiter autem tales in dorso sunt rubei, &
in ventre albi,i.curiosi.Morsus etiam talium,& urina.i.uer-
ba eorum, & stultiloquia sunt venenosa per detractionẽ, &
fœtida per luxuriam, & infectionem,quia tales vt cõiter lo-
quuntur vel detrahendo famæ aliorum,vel fœtida uerba lu
xuriæ proferendo.Vel mustella est bonus religiosus,qui de-
bet esse flexibilis per obedientiam,& subiectionem,mobilis
per bonam operationem,odore sagax per deuotionem, dor
miendo impinguari per contemplationem , dorsum habere
rubeum per charitatem,ventrem album per castitatem,co-
lorem etiam candidum per floridam honestatem. Cantico-
rum 5.Dilectus meus candidus,& rubicundus.Isti debent es
se domestici per benignitatem,siluestres per vitæ austerita-
tem,mures,id est pauperes debẽt comedere, & sibi incorpo
rare per compassionem,& pietatem,& serpẽtes,id est detra-
ctores

ctores odire,& passeribus,i.demonibus iosidiari,vt.s.eorum
oua,i filios ipsorum, videlicet peccatores rapiant attrahen
do ad perfectiooem,& sanctitaté.Ipsum rapiet armatus &c.
Iob 5.Vel dic de auaris, qui insidiantur passeribus,i.pauperi
bus, vt eorum oua,i.diuitias rapiant, & furentur per vsuras,
4 & alias.¶ Mustela aliqñ inuenitur tota alba præter caudam.
Sic verè multi sunt,qui quamuis in toto corpore,i.in tota vi
ta sint albi per castitatem,& per conscientiæ puritaté, in cau
da tamen.i.in fine vitæ fiunt nigri per luxuriam, & aliorũ cri
minum fœditatem.¶ Secundum Plinium lib.29.cap.4.Natu
5 ra nihil reliquit sine ingétibus remediis atq; causis. Vnde di
cit q̃ fel mustelæ valet contra aspides,caro eius valet contra
venenum. Sic verè Deus nihil reliquit in mundo sine aliqua
vtilitate,quia & in bonis,& in malis semper bonum aliquod
inuenitur,& ideo fel mustelarum,i.zelus & correctio præla
torum, & ét iustorum aliorum,caro ét eorum,i.sua bona vi-
ta,vel etiam sua compassio,sunt alijs medicina. Vel mustela
est Deus, cuius pro certo fel, & caro,i.iustitia & misericor-
dia,rigor & dulcedo sunt medicina peccatoribus, quia scili
cet alios sanat per correctiooem,alios per misericordiam,&
consolationem, alios sanat misericorditer inspirando , sicut
Paulum,alios fortiter tribulando, sicut Amasiam . Ideò be-
nè dicitur in Psal.Misericordia & veritas præcedent faciem
tuam.¶ Pudenda mustelæ multum fœtent,& tam eo serpen-
6 tibus fœtidis coortrariantur.Sic sunt quidam mali in seculo,
& io claustro, qui licet sint fœtidi per infamiam, & luxoriã,
aliis tameo fœtidis serpentibus,i.alijs luxuriosis miro modo
contrariantur,eos puniendo,& corrigiendo,& hoc ad seip
sos iustificandum,& ad fœtorem suæ luxuriæ conregédum.
Ideo eis possunt alij dicere illud Iob 40. Nunquid condem-
nabis me,vt tu iustificeris?& illud ad Rom.2. Qui alium do
ces,teipsum non doces, qui prædicas nõ furandum,furaris.
¶ Quando aspis mordet hominem , statim vertitur in sopo-
7 rem,& efficitur lethargicus,nec se mouet. Veruntamé si mu
stela comburatur,& ciois eius cum aqua bibatur,excitat ho
mioem a sopore,vt dicit Plini.ibidem.Rectè charissimi mu-
stela quæ mures comedit, significat diuites peccatores , qui
muribus,id est pauperibus sunt infesti,& isti quando capiun
tur per mortem temporalem, comburuntur io ioferno per
mortem æternalem.Exemplum de diuite epulone.Lucæ 16.
qui cruciabatur in flamma. Quando igitur aspis,idest diabo
lus mordet aliquem peccatorem per tentationes,& facit eũ
dormire scilicet io mundi delicijs per delectatiooes,tũc ve-
rè cum aqua sacræ scripturæ debet bibere,& sibi iocorpora
re cinerem mustelæ combustæ, id est memoriam mortis di-
uitum damnatorum , & sic per timorem pœnæ consimilis a
tali somno delectabilium huius mundi poterit excitari,quia
per timorem pœnarum infernalium debet homo a talibus
abstinere Zachar.9.Videbit ascalon,& timebit. Cinis enim,
id est memoria mortis talium peccatorum retrahit hominẽ
a peccato.Surge ergo qui dormis.Ad Ephe.5.,Vide de mu-
stela supra de basilisco,& supra de anguibus.

De Murilego. Cap.118.

1 MVrilegus,musio,& catus dicitur. Et dicitur muri-
legus,quasi legens mures,eo quod moribus sit infe
stus.similiter & musio quasi circa mures studiosus.
Catus autem dicitur a capiendo scilicet ipsos mu-
res, uel a cattando , id est a uideodo. Vnde & à græco venit
catus,id est ingeoiosus,vt dicit Isidor.libro 12.Nam ita acu
te videt,quod tenebras noctis superat fulgor eius.Rectè ta
les sunt cupidi,causidici & auari,quia verè mures,id est pau
peres,& egenos deprædantur,& infestant per rapinas caute
las & vsuras,quia pascua diuitum sunt pauperes. Ecclesiasti.
13.Et ideo tales dicuntur cati,a capiendo,quia verè optimo
capiunt,scilicet munera, & diuitias,& quandoque ab vtra-
que parte.Leo cœpit sufficienter sibi.Naum.2.Vel dicuntur
a cattando,id est a clare videndo,quia uerè tales habent cla-
rum visum discretionis sapientiæ,& intellectus,scilicet quan
tum ad administrationem bonorum temporalium, quia sa-
pientes sunt vt faciant mala.Hieremiæ 4.Nam tota noa præ
sentis uitæ a lumine oculorum intellectus sui , id est ab eo-
rum sapientia seculari videtur hodie coruscare.quia filij hu-
ius seculi sapientiores sunt filijs lucis in generatione sua.Lu
cæ 16. Ideo de quolibet tali potest dici illud Apocalyp. 1.
Oculi eius vt lampas ardens.¶ Catus est animal indetermi- 2
nati coloris, quia alius flauus, alius niger, alius varius,alius
in facie,& pedibus,& auribus maculosus . Sic rectè inter ho
mioes sunt diuersi colores diuersarum conuersationum, ho
nestatum & perfectionum , qoia quidam sunt albi , & flori-
di per innocentiam , & castitatem,qoidam nigri per pœni-
tentiam,& austeritatem, quidam flaui vel burelli per sapien
tiam, & maturitatem, quidam varij per circuospectionem,
& sagacitatem.Figura Zachariæ 6.vbi vidit equos albos,va
rios,& nigros &c.vnde supra de equo.Vel dic de malis,qoo
rum quidam sunt oigri per cupiditatem, quæ hominem sic-
cat, & denigrat. Facies eorum sicut oigredo ollæ. Naum 2.
Alij albi per curiositatem,alij varij per falsitatem, alij habét
diuersas maculas per pluralitatem peccatorum , quia qui-
dam sunt maculosi in facie iotétioois per duplicitatem, alij
in pedibus affectionis per voluptatem , alij in auribus obe-
dientiæ per obstinatiooem , & induratam uoluntatem &c.
Vel expone de diuersis statibus , quorum alij sunt varij,alij
nigri &c. sicut patet de monachis nigris , & rufis . ¶ Catus
orificium habet magoum, deotes magnos, & serratos , lin- 3
guam tenuem flexibilem , & subtilem , cum qua bibendo
lambit . Sic verè mundani peccatores habent os magnum,
quantum ad uoracitatem,& gulam,dentes,id est verba de-
tractoria habent longa , acuta & pungitiua per iofamiam.
Dentes eius ferrei.Daniel 8. Linguam, id est verba adulato-
ria habet longa,id est multa,flexibilia & variabilia, fallacia,
mollia & deceptoria , quia molliti sunt sermones eius super
oleum, & ipsi sunt iacula. Nam ad vtranque partem flectunt
verba sua , quia ante adulantur, & retro detrahunt.Et ideo
isti lambendo bibunt, & attrahunt sibi aquam,id est adulan
do cum aliqua molli, & aquea persona , ipsam attrahunt sci
licet ad amorem sui. Pulli eius lambunt sanguinem.Iob 39.
Vide causam quare catus lambit supra de animalibus in ge-
nerali . ¶ Catus est animal in iuuentute lasciuum , hilare &
iocundum,impetum faciens ad omne, quod coram ipso mo
uetur, & ludit cum calamo ante eum proiecto . In senectu-
te autem est animal multum ponderosum graue, & somno-
lentum.Sic rectè iuuenes nostri sunt lasciui,hilares & ioco-
si & leues,& enim omnibus, qui coram se transeunt , impe-
tum faciunt atque ludunt,cum omnibus uolunt ludere tan-
gere,& garrulare,& maximè cum mulieribus.Sed pro cer-
to io seoectute non sic,quia ad litteram fiunt somnolenti, &
tunc sunt graues & pigri. Et ideo benè dicit sapiens, Eccle-
siastic.11.Adolescentia, & voluptas vana sunt. Vel per iuue
oes accipe bonos , qui sunt læti io spiritualibus , & leuiter
mobiles ad bonum . Per senes intelligo prauos inueteratos
dierum malorum pigros &c.¶ Catus muribus cautissimè in
sidiatur,& eos odore,& visu præsentiens,in ipsos subito in-
silit,& inuadit, capto more cum eo ludit, sed finito ludo ab
eo deuoratur.Tales sunt vsurarij,qui muribus, id est paupe-
ribus insidiantur scilicet quomodo eos iouoluant in laqueis
contractuum suorum &c.Vide supra de lupo,qui ludit cum
puero quem postea occidit,& capone sicut ibi.Vel catus est
diabolus mus est peccator &c.sicut ibi . ¶ Catus tempore,
coitus quasi siluestris efficitur, & tunc inter catos pro mulie
ribus pugna grauissima excitatur , vox horrenda emittitur,
& dentibus,& vnguibus alter ab altero laniatur . Catus est
religiosus uel clericus litigiosus,vxor cius quam cupit habe
re,est præbenda vel beneficium, seu prælatio. Quando igi-
tur instat tempus amoris,& copula, idest quando vacat ali-
qua præbenda, cui cupit quilibet copulari , tunc verè tales,
efficiuntur siluestres,quia a domo religionis vel ecclesiæ se
absentant per appellationes, inter se rixantur, & brigãt per
controuersias,discordias & diuisiones, & tunc vox horren-
da infamiarum emittitur,& dentibus & unguibus,id est ver
bis,& inuasionibus alter ab altero laniatur . Figura 3. Re-
gum 16.vbi est ortum prælium inter Amri, & Zambri, quia
quilibet uolebat esse rex. Vel Genes.25. ubi in ventre matris
collidebantur pueri ,quia quilibet uolebat primus nasci, &
tunc Esau pilosus primo natus est . Sic uerè in ventre reli-
gioois uel ecclesiæ colliduntur inuicem ambitiosi,quia qui-
libet vult esse rex , id est prælatus , & quilibet vult primus
nasci , & promoueri . Veruntamen sæpe accidit , quod pe-
ior Esau, id est mali primi nascuntur , & promouentur , &
maximè quando sunt pilosi, id est quando diuitiarum velle-
re sunt

re sunt obsiti, quia hodie impius prævalet adversus iustum.
Abacuch 1. Vnde Iaco.4. Vnde bella,& lites in vobis? non-
ne ex concupiscentijs, quæ militant in membris vestris? Vel
allega historialiter de luxuriosis,qui pro vxoribus pugnant,
se inuicē occidunt,qđ nunquam faciunt elephantes.¶ Catus
7 sua bestia efficitur qñ fit silvestris, quod maximè accidit tē
pore libidinis, quia tunc scilicet, quando silvestris est,cuni-
culos, & alias bestias venatur , & in nemoribus commora-
tur. Catus qui muribus insidiatur,significat balliuos, & vsu-
rarios,qui pauperum substantijs insidiantur. Tales enim ali-
quando de domesticis fiunt silvestres,de rusticis fiunt nobi-
les,de pauperibus fiunt diuites,de rutalibus iudices. Qñ er-
go tales efficiūtur silvestres,hoc est dictū,qñ a domo.i. a sta
tu paternæ conditionis recedunt per aliquā fortunam, & in
fortuna mundanorum delectabilium se inuoluunt per amo
rem, tunc vere efficiuntur læui per rapinam, & crudelitatē,
& cuniculos , & alias bestiolas, id est vicinos suos pauperes
excoriant, & denudant. Vulgum pauperem denudauerunt.
Iob 24. quia verè secundum Senecam , Nihil est hodie illis,
crudelius qui non nati sunt nobiles,sed facti. Vnde Claudia
nus poeta, Asperius nihil est humili cum surgit in altum. Vel
dic de apostatis religionis, qui domum ecclesiæ vel religio-
nis deserunt,& silvestres per apostasiam efficiuntur,quia ta-
les sunt læui,crudeles & iniqui,& hoc maximè accidit tēpo
re libidinis,id est quando sunt luxuriosi,& carnales. Vel po
ne de latronibus,qui in siluis ad literam habitant, & bestio
las,id est mercatores,& alios transeuntes spoliant, & occi-
dunt.¶ Quando catus cadit ab alto,super pedes excipitur,
& sic vix cadendo læditur.Sic verè charissimi,diuites quan-
8 do ab alto,id est ab aliquo eminenti officio deijciuntur , &
expelluntur,vel etiam ab alto,id est a statu prosperitatis mū
danæ,tunc vere pedes sui,id est amici,& fautores ipsos susti-
nent atque souent,& ideo nec læduntur nec corriguntur. Ec-
9 clesiast.13. Diuiti decepto multi sunt recuperatores.¶ Fimus
cati multum fœtet,& ideo postquam eum egerit,statim eum
abscondit sub terra cum pedibus,& occultat. Sic verò faciūt
peccatores. Nam quia fœces eorum, hoc est dictū,eorum ma
la opera,vsuræ & contractos , & cætera eorum vitia multū,
fœtent per infamiam,ideo ea abscondunt, scilicet celando,
& excusando,& per palliationes,& cautelas vndiq; contegē
do,quia tales vix aut nunquam sua crimina confitētur, quia
cum dulce fuerit in ore eius malum,abscondet illud sub lin-
gua sua.parcet illi &c. Iob 20. Vel allega φ si quid fœtidum
commiserimus , quod turpe sit & infame, saltem illud de-
bemus celare,non per iactantiam propalare. Quod est con-
tra illos de quibus Esaiæ 3. Peccata sua sicut sodoma prædi
10 cauerunt,nec absconderunt.¶ Catus quando pulchram ha-
bet pellem,vagus efficitur,& de ea quasi glorians extra do-
mum vndique diuagatur, & quandoque propter pellis pul-
chritudinem occiditur,& necatur. Veruntamen quādo pel-
lis aufertur ei,tunc in domo pacificè commoratur. Sic verè
personæ iuuenes,& maximè iuuenculæ mulieres,quando vi
dent se habere pulchram pellem, id est pulchritudinem cor
poralem, vel habitum curiosum , tunc in domo sua non re-
manent,imo ad ludos,& choreas per vicos,& plateas vndi-
que diuagantur, de sua pulchritudine gloriantes, & eam co
ram alijs ostendentes. Et ideo propter huiusmodi pellem, &
pulchritudinem multotiens rapiuntur per violentiam , vel
alias opprimuntur,& meretrices efficiuntur,& sic quantum
ad famam,& gratiam occiduntur. Exemplum de Dina. Ge-
nesi 34.rapta & oppressa, quæ iuerat videre mulieres regio-
nis. Ideo de talibus vagis mulieribus dicitur 1. ad Timot.5.
Discunt circuire domos non solum ociosæ, sed & verbosæ,
& curiosæ loquentes,quod non oportet. Fallax enim grat.a,
& vana est pulchritudo. Prouerbior.31. Veruntamen quan-
do pellis aufertur,quando, scilicet species,& facies desicca-
tur,& pulchritudo deficit, & iuuentus, tunc saltem debent,
cessare vagari,& se ostentare, & in domibus suis debent pa-
cificè remanere. Nam quicquid de lasciuia iuuentus adduxe
rit,debet senectus delere. Quod tamē est contra multas mu-
lieres , quæ etiam in ipsa senectute nunquam cessant vagari,
& discurrere, nec lasciuiæ opera exercere. Ideo Threnor.3.
Vetustam fecit pellem meam,& carnem meam &c. Vel alle-
ga de hypocritis,qui propter pulchram conuersationem vn
dique se ostentant ad conuiuia,& ad festa.

De noctiluca. Cap. 71.

Noctiluca sm Isid.lib.12.c.de minutis aīalibus,est par 1
ua bestiola multipes,& alata,quæ in tenebris lucet vt
candela , & maximè circa posteriora in luce aūt ple-
na deformis est,& obscura,manus tāgentis inficit, &
licet in tenebris luceat,tñ lucem odit,& de die se abscondit
& ideo muscæ contrariatur,quæ est lucipeta, vt dicit ibidē.
Pli.autem lib.11.c.28.dicit esse certum genus scarabeorum
qui de nocte lucent cum alas extendunt,refulgentque ignīū
modo.& forte isti sunt vermes in Italia de nocte lucētes, ita
quod scintillarum modo ipsos videas refulgentes, sicut dici
tur in libro de natura rerum. Rectè tales sunt mundi sapien-
tes,& causidici,quia vere tales sunt multipedes,per multipli
ces affectiones tales sunt alati per superbias,& elationes,ta-
les in tenebris hu' vitæ lucent, s. inter alios peccatores,per
seculares scientias,& discretiones,vel per temporales afflue
tias,& reputatiōes,& maximè circa posteriora,i.in senectu-
te quæ est posterius vitæ, tunc.n.lumine sapiētiæ secularis, lu
mine affluentiæ temporalis, inter alios rutilant,& coruscāt.
Inter quos lucetis sicut luminaria.ad Philip.2. Sed pro cer-
to licet mō videantur rutilantia,& florentes,tamen qñ nox
præsentis vitæ cessauerit,& dies futuræ manifestationis,scili
cet post mortem aduenerit,tunc apparebunt viles,& defor-
mes per vitia,& peccata,quia quando erunt in inferno,eorū
vilitas & iniquitas apparebunt,iuxta illud Hier.13. Nudaui
femora tua ante faciem tuam,& apparuit ignominia tua. Isti
etiam tangentes ipsos,i.eos imitantes,& communicantes &
diligentes,per mala sua verba,& exempla inficiunt, & cor-
rumpunt,quia quicquid tetigerit immundus , immundū fa-
ciet. Numeri.19. Et licet tales luceant in tenebris,& licet illi
videantur esse lucernæ huius tenebrosæ vitæ , lucem tñ ve-
ritatis odiunt atque timent , quod patet, quia quando vo-
lunt facere falsos contractos suos vel actus luxuriæ nepha-
rios,abscōdunt se in suis cauernis,& locis absconditis,& pri
uatis,quia nolunt,φ sua iniquitas,& falsitas declaretur. Iter
.n.impiorum tenebrosum. Prou.4. Quorum sunt in tenebris
opera Esa 29. Quia qui male agit,odit lucem, & nō venit ad
lucem,idest ad publicum,ne manifestentur opera eius. Io 3.
Vel dic de hypocritis qui lucent per bonam conuersationē
qui tamen (si lux dierum fulgeret,id est si clarè possent vide-
ri & cognosci) apparerent viles,& deformes per diuersa pec
cata,& ideo fugiunt lucem istam , scilicet manifestationem,
& veritatem,quia per hypocrisim se abscondunt. Vel dic de
ornatu,& pulchritudine exteriori, sub quo quandoque lati-
tat vilitas horribilis,& deformis . Vel si vis applica ad ver-
mes,i.ad pauperes,& humiles qui exemplis,& bonis operi-
bus lucent, noctemq; huius vitæ illumināt,sicut apparuit de
apostolis, & etiam sicut apparet de pauperibus prædicato-
ribus,quibus dicitur Matthei 5. Vos estis lux mundi.

De Onagro. Cap. 72.

Onager ē asinus siluestris, & asinus interpretatur sm 1
Isid.& est aial valde velox, quod cum sit imbelle, &
innocuum , solius tamen fugæ beneficio leonem su-
perat persequentem. In montibus altis, & pascuosis.
victum quærit,quem cū inuenerit,statim rudit,& nisi perse-
cutus fuerit,a talibus pascuis non recedit, hominum aūt fre
quentiā valde fugit,loca ēt solitaria valde circuit,& frequē-
tat,sm Phisol. Rectè talis est bonus religiosus,quia verè iste
debet esse asinus per patientiam, & simplicitatem, siluestria
per pœnitentiam,& austeritatem,velox per obedientiam,&
agilitatem, imbellis & innocuus per innocentiam , & beni-
gnitatem. Iste debet fugere hominum,i.secularium,frequen
tiam & commoditatem,sicut fecerunt eremitæ, & in locis so
litarijs.i.in conuentibus a seculo sequestratis habitare, quia
cursor leuis explicans uias suas, onager assuetus in solitudi-
ne. Hierem.2. Et sic si bene fugerit.i.si mūdi solatia,& nego-
cia declinauerit,leonis,id est diaboli persecutionem, & ten-
tationes poterit declinare,dicens cum psal. Ecce elōgaui fu-
giens,& mansi in solitudine. Quia venatio leonis onager in
eremo. Ecclesiastic.13. In montibus autem altis,id est in cœ
lo, & in paradiso (vbi sunt pascua æternæ beatitudinis) de-
bet conuersari per desiderium , & affectum , & ibi per con-
templationem iugiter commorari, & virorem cælestis bea-

titudinis degustare, nec exinde debet recedere, sed in statu,
& in actu cõtemplationis, quãto diutius poterit remanere,
& ibi Deo perseueranter inhærere. Ideo de Onagro dr̃ Iob
39. Circunspicit mõtes pascuæ suæ, & virentia quæq; perqui
rit. ¶ Onager masculus, qñ fęmina sua peperit, insidiatur par-
uulo suo masculo, & testiculos sibi abstrahit, & præscindit,
quod forte facit quasi zelotypus de vxore, quod cognoscẽs
mater paruulũ abscondit, ne a masculo valeat inueniri secũ-
dum Isido. Charissimi, masculus significat religiosum vel ꝑ-
fectum virum, fœmina aũt significat mundum vel munda-
nos, qui per inconstantiam sunt fęminei, fluxibiles atq; mol-
les. Qñ igitur habent aliquem paruulũ. i. aliquẽ clericũ gra-
tiosum iuuenem, tunc verè masculus. i. religiosi insidiantur
. s. vt cũ rapiãt, & attrahant ad religionem, & vt testiculos. i.
statum coniugalem, & potentiam generandi sibi abscindant
per votum, s. castitatis. Veruntñ mater. i. mundus & parẽtes
eos abscondunt. s. in amore suo de masculis huiusmodi inue
niantur, q̃a seculares optimè cauent ne minores vel alij mẽ
dicantes filios suos inueniant, & ne eos religiosos faciant si
cut ipsi. Vel dic, ꝙ mater est diabolus, qui filios suos. i. pecca
tores abscondit. s. in amore mundi, ne masculus. i. plātus vel
Christus cum dẽtibus suæ prædicationis vel eruditionis, au-
ferat eis testiculos. i. actũ luxuriæ & fęditatis, q̃a optimè ca-
uet ne tales vadant ad sermones, ne forte luxuriam deserãt,
& dimittãt. Mater. n. eius impulit eum vt impiè ageret 2. Pa-
ralip. 22. ¶ Onager est aial valde patiens sitis, quia bibere de-
dignatur, quousq; potum inueniat sibi aptum. vnde (sicut di
citur) aquã turbidam nõ bibit, sed diu expectat donec inue-
niat claram aquam, ſm Pli. lib. 8. In locis altis pascua sibi q̃-
rit, quæ cum inuenerit, statim rudit, & exinde nõ recedit, nisi
coactus fuerit vel cõpulsus. Charissimi, potus inconueniens
aiæ Christianæ est sapientia secularis, siue prosperitas tẽpo-
ralis, & hæc est aqua turbida per fœculentiã vitiorũ, quæ eã
comitantur. Iste est fluuius turbidus, qui irrigat Aegyptũ. Io
suæ 13. Potus aũt conueniens, & aqua clara est sapientia di-
uina, sed prosperitatis ęternalis. Onager igit̃. i. vir iustus, qui
in hoc mundo inuenit aquam turbidam. i. mundi prosperita
tẽ, & secularem sagacitatem, nõ debet eam potare, acquire-
re vel sibi incorporare per affectionem, sed in siti, & penuria
. i. in voluntaria paupertate, vel cum siti. i. cum desiderio, &
amore debet expectare quousq; inueniat aptũ potum. s. post
hanc vitam, qñ aquam æternæ fęlicitatis poterit inuenire, &
scientia Dei & lumine veritatis poterit illustrari. Ideo dicit
ꝑs. Potabunt oẽs bestiæ agri, expectabunt onagri in siti sua.
Quasi diceret, bestiæ agri huius mundi. i. causidici, & alij di-
uites, & sapientes potabunt. s. in vita præsenti, aquam turbi-
dã prosperitatis, & scientiæ mundanæ, sed onagri. i. viri iusti
in siti. i. in feruore, & desiderio expectabunt quousq; habeãt
aliam aquam. i. ęternã voluptatem. Isti ergo in locis altis. i. in
statu perfectionis vel in paradiso pascua. s. orationis & cõtẽ-
plationis, doctrinæ & deuotionis debent sibi quærere, & ea
nullo mõ relinquere, sed per confessionẽ, & gratiarũ actio-
nẽ clamare iugiter & rudere. Iob 6. Rugiet onager cũ habue
4 rit herbã. ¶ Onager ẽ aial liberum, indomitum & in lasciuũ,
leue & velox, & circa montes, & nemora assuetũ, vbi pascua
sibi quærit, vt dicit Pli. Talis est vir mũdanus, quia tales sunt
liberi. s. sine iugo disciplinæ vel obedientię, & indomiti per
obstinationem, & ad literã instabiles & lasciui. Oseæ 7. Re-
uersi sunt vt essent sine iugo. Circa montes. i. circa mundi di
gnitates circuneunt per superbiam, & ambitionem, & sibi di
uitiarum pascua sibi quærunt. Ideo dr̃ Iob 11. Vir vanus in
superbiã erigitur, & quasi pullum onagri se liberum natũ pu
tat. & Iob 39. Quis dimisit onagrum liberum? &c. ¶ Secun-
dũ Isid. onagri singuli fœminarũ gregibus præsunt, & vt di-
5 cit Phisolo. onager qualibet hora diei, & noctis rudit. Vnde
in æquinoctio duodecies de die, & duodecies de nocte cla-
mat. s. 15. die Martij, & sic per eius clamorem dinoscit̃ æqui-
noctium apud aphros. Rectè charissimi talis debet esse pla-
tus vel prædicator, q̃a ꝑ certo gregibus fœminarũ. i. simpli-
ciũ secularium. & subditorũ, debet præesse per regimẽ & do
ctrinã, & prælationẽ. Isti ẽt apud aphros. i. apud mundanos
feruore auaritiæ desiccatos, debent rudere & clamare ꝑ præ
dicationẽ, & horas diei, & noctis. i. puncta, status & cõditio-
nes peccatorũ, mundi & inferni, gratiæ & paradisi, pœnæ &
gloriæ, debet hominibus intimare, vt sic horæ noctis. i. cõdi-
tiones pecati, mũdi & inferni, horæ ẽt diei. i. conditiones gr̃ę
& gloriæ paradisi per prædicationem ipsius innotescant, &
æquinoctium diuinæ æqualitatis iustitiæ vel iudicij elucе-
scat. Esa. 58. Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam.
Vel si vis per onagrum intellige Christum, qui clamauit &c.
sicut supra, dicens. Duodecim horę sunt diei. Io. 11. Vel per
istos intelligo bonos prędicatores qui die & nocte. i. tempo
re prosperitatis, & aduersitatis debent clamare, & prædica-
re. Esa. 62. Die & nocte nõ tacebunt, & narrabũt populis for
titudinem meam. ¶ Item idem dicit, ꝙ onager est odore sa- 6
gax, & mundus in olfactu. Vnde qñ amore feruet, & nescit,
vbi sit vxor eius, montem ascendit, & apertis naribus ventũ
attrahit, & sic odore discernit vbi degat eius vxor, & sic eã
inquirit, & inuenit. Charissimi, onager est hõ, vxor aũt eius
cui debet per affectũ copulari, & coniungi, est vita æterna,
vel Christus, vel beata uirgo, si igitur hõ feruet amore, & de
siderio charitatis, ipse debet ascendere montẽ contẽplatio-
nis. s. de Deo & de cœlestibus contemplando, meditando &
cogitando, & nares cordis sui aperire per affectionem, ven-
tũ spiritussancti attrahere per orationem, & sic istã vxorem
suã odore sentiet per deuotionem, & eam quæret per bonã
operationem, & eam inueniet per æternę vitæ acquisitionẽ,
& adeptionem. Hier. 14. Onagri steterunt in rupibus, attraxe
runt ventũ quasi dracones. Vel si vis expone de Christo, quis
in mundo isto rudit per prędicationem, deinde volens inue
nire vxores suas. i. aias Christianas in limbo detentas, montẽ
. i. crucem ascendit, & eas quęsiuit, & descendit ad infernum
ad earum liberationẽ. Vel dic de pręlatis, qui debent ascen-
dere in montem per contẽplationem, & vbi sit fęmina. i. sub
diti sui, discernere per discretionem, & ventum eorũ & odo
rẽ. i. sui status conditionem, famam & conuersationem de-
bent attrahere per inquisitionem. Hier. 2. Onager assuetus in
solitudine, in desiderio animę attraxit ventum.

De Oceano. Cap. 73.

ONocentaurus ſm gl. Esai. 34. est aial mixtum ex tau- 1
ro & asino. Onos. n. dr̃ asinus. vnde est aial lasciuũ ad
modum asini, ceruicosum ad modũ Tauri. Rectè ta-
les sunt multi hoies asinini. s. quantum ad pigritię tar
ditatem, & quantum ad lasciuię seu luxurię fędirtatem, tauri-
ni autem quantum ad superbiã, & elationem, & quantum ad
obstinationem, quia tales nolunt corrigi vel argui, quod po
tissimè paret de diuitibus superbis. Et ideo dr̃ Eccl. 6. Ne te 2
extollas in cogitatione tua, sicut Taurus. ¶ Secũdum Phiso.
Onocentaurus est aial monstruosum, quod humanam natu-
ram continet, & assimilat. Nam in principio a parte capitis
formam habet hoies, in fine aũt ab vmbilico, & infra formã
obtinet aialis. Centaurus. n. gręcè bõ dr̃ latinè. Ad quod ẽe
concordat Pli. li. 7. ca. 3. dicens esse multa bestiarum genera,
quę ex natura humana, & alia sunt permixta, sicut exemplifi-
cat ibi. Rectè tales sunt multi, qui in parte sunt hoies, in par-
te sunt bestię, quia pro certo in facie, & capite. i. circa princi-
pium, & iuuentutem quidã sunt hoies. i. viri rõnabiles, & be
nigni, sed vere circa finẽ vitę suę, circa pedes. i. in senectute in
ueniuntur asini. i. viles, pigri, stolidi & luxuriosi, quia multi,
bene incipiunt, sed male finiunt. Iõ Gal. 3. Cum spiritu cępe
ritis, carne cõsummamini. & Lu. 14. Iste homo cępit ædifica
re, & non potuit consummare. Vel talis est hypocrita, q ha-
bet faciem. i. exteriorem apparentiam sicut hõ. i. sicut vir iu-
stus, & rõnabilis, sed pro certo umbilicus suus. i. eius interio
ra, affectus. s. & desideria (quę non patent) sunt ad modũ asi-
ni, scilicet luxuriosi, & immundi. Et ideo dicitur Esaię 34.
Onocentaurus & pilosus clamabunt ibi, scilicet in religio-
ne. ¶ Hippocentaurus est animal mixtum ex equo, & homi-
ne, quia primam partem habet sicut homo, reliquam autem
sicut equus. Sed Isidorus dicit hoc esse falsum, quia centau-
ros dicit fuisse equites Thessalorum, qui pro eo, ꝙ in equis
velociter discurrebant, quidam vnum corpus hominum, &
equorum iudicabant, & inde centauros istos fictos fuisse di-
cit, ut patet libro 11. capitul. de portentis. Tales sunt luxurio-
si, quia licet in parte sint homines, quantum ad actum scien
tię, & discretionis, in parte tamen sunt, equi quantum ad
actus superbię, luxurię & infectionis. Illud patet in sapienti
bus, mundi qui quia probauerunt Deum non habere in no-
titia, tradidit eos Deus in reprobum sensum, secundum apo
stolum Ro. 1. quod maximè patet, quia licet in principio sint
homines, s. quantum ad sapientiam, veruntñ circa mortem,
in fine

in fine,& senectute sunt bestiæ quantũ ad furorẽ,& indiscre-
tionem,quia tunc circa mortẽ efficiuntur phrenetici, & defi
cit sibi sensus.Doctrinã senum auferens. Iob 12.Corpora ẽt
eorum & corpus equorũ videtur esse vnũ,quia.s.sicut equus
est animal luxuriosum, & superbum,sic & isti. Esai.31. Equi
eorum caro,& non spiritus.quia verè quantũ ad multas con
ditiones pauca est differentia inter istos,& equos.

De Orige. Cap.74.

1 ORix ẽm gl.Esa.51.est aĩal paruũ,simile muri,immun
dum,nec sacrificiis aptum,qđ ad,modum gliris tota
hyeme dormit, & in æstatis initio suscitatur. vnde di
cit Pli.ꝙ oricem ægyptus vocat,quæ in ortu canicu-
læ,qñ incipit æstas.s.8.Kal.Iunij,de longo somno cõsurgit,&
stellam intuetur,ac si eam vellet adorare. Et declinatur orix
oricis, sicut sorix soricis , & hoc ẽt vr̃ tangere littera Esa.51.
Tales sunt mali prædicatores,qui ad sacrificandum Deo per
pœnitentiam minime se coaptant, imo immundi per luxuriã
iudicantur.Isti igitur in hyeme.i.in tẽpore aduersitatis dor-
miunt.s. cessando a prædicatione , in æstate aũt.i.in tempore
prosperitatis euigilant.s.prædicationi vacando,q̃a isti nõ cu
rant prædicare,nisi qñ sibi sperant prospere successurum, si-
cut patet de multis mendicantibus,qui optimè visitant paro
chias in quibus bene recreari consueuerunt, alias aũt nunq̃,
& isti pro certo qñ ad opus prædicationis exeunt, caniculã
stellã calidã.i.mũdi diuites prosperitatis lumine coruscãtes,
& ardore auaritiæ æstuantes respiciunt , & adorant.s.eis ap-
p'audendo,adulando,& fauendo,& palpando ipsos,quia re
præhendere nunquã audent.Vel dic,ꝙ orix significat huma-
num genus,.s.qđ per totã hyemem.i.p totum tẽpus vitæ mun
danæ dormit.s.per mortẽ corporalem,sed qñ incipiet æstas,
vitæ futuræ,qñ.s.feruens stella canicula. i. Christus feruore,
iustitiæ æstuans,apparuerit,in die.s.iudicij iudicaturus, tunc
orix ista.s.genus humanum,excitabitur a somno mortis per
resurrectionem generalẽ,& corã stella ista personaliter com
parebit,& eam ẽt adorabit,quia sicut dr̃ 2.ad Corint. 5. Oẽs
nos manifestari oportet ante tribunal Christi &c.Nam sicut
dr̃ Matth.24 Sicut fulgur apparet oriente &c.Vel expono
de falso amore,quia falsi amici in hyeme,i.aduersitatis dor-
miunt in æstate vero prosperitatis apparent &c. sicut supra
de mure.Vel dic ꝙ illi qui in hyeme.i.in tẽpore peccati , vel
in tempore antichristi ante aduentum dormiunt.s.in delicijs
huius mundi, in ortũ tñ nouæ stellæ Christi vel beatæ virgi-
nis debẽt cõsurgere a somno peccati,& eam intueri p deuo
tionem,& adorare per gratiarum actionem,sicut fecerunt re
2 ges visa stella.¶ Orix ẽm Iuuenalem Saty.11.est auis pinguis
sima.ita ꝙ sua pinguedine hebetat cultellum,similis gallinæ
Aphricanæ. Sic verè qñ hõ est pinguis per diuitias tempora
les,tũc pro certo dr̃ hebetare ferrum, quia verè vix est aliqs
prælatus ita rigidus,ferreus atq; durus,si inuenit in homine
huiusmodi pinguedinem , quin acies suæ iustitiæ hebetetur,
quia.s.propter dona diuitum,& eorum substantiam tempo-
ralem,eis a superioribus parcitur, nec sua demerita puniun-
tur,sed ab eis contra iustitiam sustinentur. Vel pone,ꝙ diui-
tiæ,& deliciæ hebetant ferrum.i.intellectum quamuis frigi-
3 dũ,& acutũ.¶ Scđm Britonem, orix origis,est aĩal mundum
ẽm legem.s.quo ad esum,non tñ ad sacrificiũ.vnde dr̃ Deut.
14.Comedetis origem.& ẽm Plin.origem dicunt esse genus
capreæ,quod villos habet vrsos a dorso versus,caput contra
naturam oĩum bestiarum . Tales sunt boni diuites, & actiui,
quia villi,& pili sui.i.diuitiæ & possessio temporalis tendũt,
versus caput.i.versus Christum,& ad eum ordinant, inquan
tum.s.ẽm eius beneplacitum expenduntur,& per eleemosy-
nas pauperibus disperguntur . Quod tñ est contra naturam
bestiarum.i.diuitum peccatorum, quorum villi.i.diuitiæ nõ
tendunt vt cõiter ad caput. i. Christũ, sed magis ad dorsum
.i.ad carnalem parentelam.Et ideo tales origes sunt mundi,
& puri,vt.s.ab alijs comedantur.i. vt ab alijs per imitationẽ
incorporentur.Comedetis origem,& camelopardũ.Deute.
4 14.¶ Omnis capra naturaliter est vigil, & parum dormit , &
de facili excitatur, ẽm Arist. Sic vere nos debemus esse vigi-
les per discretionem, & non dormire per delectationem , &
faciliter excitari.s.ad bonum per prædicationem . Excitauit
eum dicens,surge velociter,& ceciderunt cathenæ &c.Actu
5 12.¶ Secũdum gl.Esa.51.Orix est genus muris vel gliris,qui
in hyeme ita dormit,ꝙ videtur mortuus licet viuat.Sic verò
mundi diuites in hyeme præsentis vitæ dormiunt in delicijs,
& peccatis,ita ꝙ videntur esse mortui , licet viuant tempo-
raliter , quia sicut mortuus non videt , non odoratur &c. sic
nec isti.Nomen habes,ꝙ viuas,& mortuus es.Apo.3. In hye
me etiam.i.in aduersitate post mortem dormiunt,& mortui
sunt,i.in inferno,vnde perpetuo non resurgent. Ideo dr̃ Es.
51. Dormierũt in capite oĩum viarum sicut orix illaqueatus.
¶ Secundum Pli.lib.10.c.73.Orix est aĩal perpetuo sitiens ex 6
naturali loco Aphricæ vbi oritur vbi est quasi perpetua aqua
rum carentia,& tñ (quod mirum est) istud ad remedia sitien
tium summè prodest . In corpore.n. eius inueniuntur vesicæ
liquore saluberrimo plenæ,quibus ẽt ipsi latrones getuli con
tra sitim vtuntur,qñ per desertorum aĩa diuagantur. Tales
origes sunt auari,qui.s.in aphrica huius mũdi perpetua aua-
ritiæ siti laborant , quamuis vesicas plenas liquore saluberri
mo contra sitim.i.quamuis bursas pecunijs plenas habeant,
quibus sitim auaritiæ extinxisse debuerant. Isti igitur quan-
diu viuunt de suis vesicis,& liquoribus. i. de suis pecunijs ,
& opibus non solent sanari , latrones vero , id est balliui ra-
ptores , & alij tales post eorum mortem solent de ipsorum
diuitijs recreari.Ecclesiast. 14. Iniuste alijs congregat , & in
bonis eius alius luxuriabitur. Et Iob 19. Simul venerunt la-
trones,& fecerunt sibi viam per me.

De Oue. Cap.75.

OVis est pecus laniferum,aĩo placidum, corpore iner
me,sacrificiis aptum,& dr̃ bidens ẽm Isid. & Bedã, à 1
duobus dentibus eminẽtibus , cum quibus dr̃ nasci.
Talis est aĩa vel religiosus, q̃a dr̃ esse aĩo placido per
benignitatem,lanam etiam virtutum portare per spũalẽ fœ-
cunditatem,inermis corpore per patientiam,& humilitatẽ,
sacrificiis Dei aptus post pœnitentiam,duos habens dentes.i.
duo genera verborum,s.orationem & gratiarum actionem.
¶ Ouis si impregnetur in vento septẽtrionali, masculum pa-
rit,si in australi,fœminam gignit vt dicit Arist.li.6.c.19.Sic ve
rè qñ hõ concipit.i.bonum propositum vel voluntatem,si sit 2
in vẽto septẽtrionali frigido.i. in timore dei vel in statu ad-
uersitatis,pariet, faciet & emittet masculum.i.bonum opus,
& perfectum,quod maximè patet ad simplices, quia magis
bonum faciunt timore,q̃ amore.Illæ aũt oues.i.illi hoĩes qui
in vento calido,& nebuloso australi i. in prosperitate mũda
na imprægnantur per conceptum boni propositi, vt sunt illi
quibus infunditur semen prædicationis,in statu prosperita-
tis , tales non pariunt nec faciunt nisi fœmellas.i.opera va-
na,& defectuosa.A timore concepimus spiritum salutis.Esa.
26. ¶ Ouis ẽm Arist.vsq; ad 8.annos parit ,& imprægnatur,
qñ bibit aquam salsam , & ideo dant eis pastores comedere
sal,vt magis bibentes melius imprægnentur.Sic verè charis- 3
simi nos semper debemus parere , & producere bona opera
vsq; ad 8.annos.hoc est,quãdiu vixerimus. quousq; sim' ibi.
Et ideo vt melius imprægnemur,debemus aquã deuotionis,
& cõpassionis bibere, & sic fœtus bonorum operum pietatis
melius producemus. Et iõ pastores nostri.i.prælati & pdica
tores debent nobis ministrare sal.s.sapientiæ , & doctrinæ p
prædicationẽ,vt sic magis de ista aqua bibentes, plus de bo-
nis operibus producamus,& pariamus, vt sic dicamus illud
Marci 9.Habete in vobis sal. ¶ Ouis quales sub lingua habet
venas talis coloris parit fœtus suos,similiter & aries,sicut su-
pra de ariete.Sic p certo fœtus.i.opa q̃ hõ parit,sunt talis co 4
loris,talis naturæ , efficaciæ vel valoris , quales venas habet
sub lingua.i.qualia sunt verba sua , quia vt cõiter hoĩes regu
lant linguam suam ẽm suorum operum qualitatem, siue bo
na fuerint siue mala. Quõ.n.potestis bene loqui,cũ sitis ma-
li;Mat.15.Nam & loquela tua manifestum te facit. Mat.26.
Vel dic,ꝙ tales concipit fœtus cogitationum.i.taliter cogitat
interius,sicut profert exterius in loquendo. Ex abundãtia.n.
cordis os loquitur.Matt.12.¶ Ouis impinguatur, qñ per tri-
duum a cibo abstinens,postea multũ comedit,& ad eam im
pinguandã ualet lenticula cum sale, & ualet ei pastus in fine
diei, & datur ei cucurbita cum sale , ut lac ei multiplicetur.
Per oues intelliguntur simplices seculares. Nam licet isti diu
abstineant a cibo sacræ scripturæ,& prædicationis (q̃a.s.nõ stu
dent neq; legunt, & ẽt parum audiunt sermones) tñ qñ po-
stea multum comedunt.i.qñ inueniũt prædicatorem,melius
impinguantur per gratiam,& deuotionem,quia tales vt cõ-
muniter magis proficiunt, quam illi, qui cõmuniter sermo-

nes sudiunt,& maxime si in sermone detur eis comedēda cu
curbita,quæ in ligno suspenditur,& lenricula,quę melancho
liam,& tristitiam gignit,hoc est dictn,si eis fiat mentio de su
spēsione,& passione Christi,& de tristitia, & tribulatione in
ferni,quia hæc duo maximè moueot simplices,& eis piogue
dioem,gratiæ.& lac deuotionis administrant,& maximè qñ
cū sale diuinæ sapientiæ sibi dantur,vt.s.moderate, & discre-
te talibus prædicetur,iuxta illud.Sit oīs sermo vester sale cō
ditus,ad Colo.4.In fine aūt diei.i.in senectute proficit eis su-
mere pastum suum.i.audire p̄dicationem,vt sic.s.magis præ-
6 caueant contra mortem . Vespere comederis illud.Exod.16.
¶Secundum Arist. li.5. ouibus in æstate valet aqua frigida se
ptentrionalis , tēpore aūt autumni valet eis aqua tepida me-
ridionalis.Sic verè charissimi,illi ouibus.i.illis hominibus,q
suot in æstate.i.in statu ꝓsperitatis, s. diuitibus huius mundi,
proficit aqua frigida.i.doctrina & prædicatio , frigus diuini
timoris continens,quæ.s.venit a septentrioue.i.ab inferoo,vt
.s.tales cogitent,& eis etiam prædicetur de asperitate iudi-
cij,& de tormentis inferni.Sed pro certo illis,qui sunt in au-
tūno.i.in statu aduersitatis,& paupertatis debet dari aqua ca
lida.i.doctrina dulcis , & consolatoria,quæ veniat a meridie
.i a paradiso,q2 tales debent consolari,moueri & eleuari ad
gaudia paradisi.Vnde generaliter,illis qui sunt in ꝓsperis,ne
cesse est prædicare de inferoo,ad comminandū, illis aūt qui
suot in aduersitatibus, est prædicaodum de paradiso,ad con
solandum, vt deducantur in nube diei, & nocte in illumina-
tiooe ignis.Figura de nube Exo.13.quæ.s.de nocte erat clara
cōtra obscuritatē,de die aūt obscura cōtra calorem.Sed verè
nubes doctrinæ qñ applicatur ad illos,q suut in nocte aduer
sitatis,debet esse clara.i.consolatoria,si aūt illis applicetur,q
sunt in die ꝓsperitatis , debet esse obscura.i. comminatoria.
7 ¶Oues qñ de nocte descendunt nix, & glacies super eas,ali-
quæ excutiunt nioem desuper se, aliæ non, sed illæ, quæ non
excutiunt niuem(sicut dictum est)nihil valent ad transeūdū
hyemem,imo ibi cōiter moriuntur aliæ autem quæ niuē ex-
cutiunt,uiuere perhibentur.Charissimi,per niuem & glaciē
intelliguntur diuitiæ temporales,quæ faciunt illos quos cō-
tegunt,floridos per prosperitatē,& frigidos per indeuotio-
nem,& incompassionē.Si igitur nix ista descendat.i.si veniat
ꝓsperitatis tēporalis,& diuitiæ affluant, tunc verè illæ oues
.i.illæ personæ,quæ istam niuem a se excutiunt per contēptū
& eam per eleemosynas pauperibus largiuntur,in hyeme.i.in
tempore post mortem viuunt,s.in paradiso, quia elemosyna
a morte liberat. Tho.12. Sed verè illi,qui non excutiunt istā
niuem,s.diuites auari , qui diuitias non deserunt nec distri -
buunt,sed eas pro se reseruant,qñ veniet hyems tribulatio-
nis infernalis,tunc ibi perpetuo morientur, quia nihil ꝓde-
8 runt diuitiæ in die vltioois.Proue.11.¶Oues quæ in locis a-
quosis pascontur,deteriores habēt carnes, & illæ quæ habēt
caudam longam,minus patiuntur hyemem. Ille autem quæ
habent caudā breuem,& maximè qñ habent paucos pilos,&
reflexos,melius sostinent frigoris hyemis tempestates.Sic ve
rè charissimi illi,qui in locis aquosis,& voluptuosis.i.in pro
speritate,& deliciis mundanis viuunt,deteriores sunt,s.quā-
cum ad vitia, & peccata,& maximè quia tales habent caudā
longā.i.finem suum,& mortem a se elongatam, quia semper
credunt viuere nec de morte cogitant vllo modo.Et ideo tales
hyemē mortis æternæ non bene traoseuot vel euadunt, imo
ibi perpetuo moriuntur.Ibi morieris,& ibi sepelieris. Hier.
20.Sed verè illi qui habent caudā breuē.i.qui finē suū cito,&
breuiter cogitēt affuturum,& qui paucis pilis.i.paucis diui-
tijs sunt vestiti,videlicet pauperes,& egeni,hyemem istā me
lius transeunt, & euadūt,quia beati pauperes &c.Matt.5.qa
cōculcabit eā pes pauperis,gressus egenorum. Esa.26.Bonū
est ergo diuitias superfluas non habere, & mortem cogitare
finemq; nostrum breuem,& celerē æstimare. Ideo bene mo
9 uetur Eccl.14.Memor esto qm̄ mors non tardabit &c.¶To-
nitruū s̄m Arist.& Plin.ouibus summe oocet,qa si sola fue-
rit,& impregnata,abortiet præ timore,& ideo vtile est tali-
bus esse simul. Sic verè tonitruum tribulationum huius mū
di,tonitruum etiam tētationum carnalium , tonitruum etiā
hereticæ p̄dicationis uel hostilis suggestionis,facit oues im-
prægnatas.i.personas simplices,qui per bonum propositum
diuinam gratiam perceperunt vel conceperunt, abortire,&
& talem conceptum perdere,& fructum bonorum impedi-
re, quando.s.sunt solæ.i.quando sunt a societate bonorū ope

rum separatæ, quia s̄m Senecam, Oīa mala docuit solitudo.
Et ideo talibus vtile est semper esse in congregatione.i. in bo
norum societate,qui suis verbis,& exemplis ipsos cootra to
nitruum præmuniant,& supporteot.Eccl.37.Cum viro san-
cto assiduus esto.& Eccl. 6. In medio presbyterorum prudē
tium sta, vt oēm narrationē possis audire, & prouerbia lau-
dis.¶Ouis in sero auidius comedit q̄ in mane, & ei est mul- 10
tum vtile in sero pabula mioistrare.Sic boni in sero.i.in sene
ctute sunt auidiores ad cibum doctrinæ,& prædicationis su
mendum,& audiendum,qui ipsos tunc temporis summe iu-
uat.v de supra.Vel dic de auaris,q in vespere senectutis aui-
dius comedunt,s.mundi bona,quia tunc suot magis auari,&
plus cupiuot acquirere,q̄ in mane iuuentutis,quia s̄m Sene-
cā,Alijs vitijs senescentibus,sola auaritia iuuenescit.¶Ouis 11
nūquam plene satiatur in pascuis, & ideo in domo comedit
auidius plus q̄ ante , & hoc quia habet duos ventres.in pa-
scuis vero non implet nisi primum , & ideo alius vacuus re-
manet,sed post dum est in domo,ipsa ruminat,& s̄m ventrē
implet,& sic ibi perfectius satiatur . Charissimi, ouis est ho-
mo,duo ventres sunt bursa, & conscientia: primus bene re-
pletur in hoc mundo,s.diuitijs & temporalibus,sed vere se-
cundus venter,s.conscientia,in pascuis huius vitæ vix potest
satiari sine pleri,quia.s.temporalia non attingunt ad istū ven
trē,non.n.replent cor sed bursam, & ideo breuiter nisi in do
mo paradisi ouis comedat , & ruminet æternam voluptatē,
nunquam potest habere satietatē æternā.Istud patet in mun
di diuitibus,qui nunquam diuitijs satiantur.vnde Aggei 1.
Comedistis,& non estis satiati. Vel dic q ouis est homo, qui
cum habeat duos ventres,s.corpus & anima,pro certo isti ta
liter se habent,q vno pleno semper est alius vacuus. Nam si
primus venter.i.corpus diuitijs impleatur,tunc pro certo se
cundus vēter.i.anima,vacuus remanebit,& econuerso,si ru-
minando per contritionem hō impleat s̄m ventrē, s. animam
virtutibus & gratijs,tunc verè necesse est primum,s.corpus
suis cibarijs.i.mundi diuitijs,& delicijs vacuari, qa vere ista
duo inuicem se non cōpatiuntur,s.q hō impleatur quantum
ad affectū t̄palibus,& sp̄ualibus,quia nō potestis Deo serui- 12
re,& mammonæ Matt.6.¶Ouis in æstate tondetur,ne forte
ꝓp æstum ipsam suffocari contingat. Sic verè charissimi ne-
cesse est, q diuites qui vellere diuitiarū sunt induti , per ele-
mosynas tōdeātur,alioquin tantus calor auaritiæ in ipsis po
terit generari,q mortis æternæ periculum patientur. Esa.15.
Oīs barba radetur in tritijs eius. Figura de nazareis , qui ad
sanctificationē suam perficiendam tondebant crines capitis
sui,quia vere illi qui sanctitatem habere desiderant , necesse
est,q a superflui diuitijs tondeantur.¶ Ouis habet septē con 13
ditiones.Primo,quia est aīal timidum,aīal fructuosum,quie
tum,patientissimum,ruminans,& vngulā findās,cognoscēs,
& lambens, & sal comedens . Re vera charissimi talis debet
esse hō,quia verè istas septem conditiones debet habere spi
ritualiter per septem dona spiritussancti. Dico ergo,q ouis
est aīal timorosum.timet.n.mirabiliter lupū,& leonem,& et
strepitum pedū suorū,vt dicunt quidā,quia s̄m aliquot,mul
tum curreret oīs , quia strepitum pedū suorū audiens valde
timet.Sic verè charissimi nos debemus esse timidi per donū
timoris,quia leonem & lupum.i.diabolum,& strepitum pe-
dum nostrorum.i. carnalium desideriorum impetum debe-
mus iugiter formidare. Sapiens.n.in oībus metuit.Eccl.18.
quia beatus hō qui semꝑ est pauidus. Prou.28. Itē scd̄o ouis
est aīal fructuosum.oīa.n.q̄ sunt in ipsa suot vtilia,s.lana pel-
lis,fimus,lac,& caro.Sic verè charissimi nos debemus eē uti
les & nobis,& alijs per donum pietatis, nihil.n. debet esse in
nobis quin vtilitatem aliquā sortiatur . Nam caro significat
mollitiem fluidam cōpassionis.Ezec.36. Auferā cor lapideū
de carne vestra, & dabo vobis cor carneum.Pellis de qua fit
liber,significat exēplum cœlestis,& honestæ conuersationis.
Extendens cœlum sicut pellem. Lac significat verbū dulcis
consolationis.Cantico.4.Mel & lac sub lingua eius.Fimus a
quo terra fit pinguior, significat cōsiderationem nostræ vilis
conditionis.Lucæ 13.Fodiam circa ipsam, & mittam sterco
ra.Pilus significat indomentum temporalis possessionis.vn-
de Esaiæ 49.His omnibus indueris.Quia breuiter loquendo
charissimi, & pilus nostræ temporalis possessionis , & fimus
considerationis nostræ vilis conditionis , & pellis nostræ,
exemplaris conuersationis , & lac nostræ dulcis consola-
tionis , & caro nostræ pietatis , & compassionis debent esse
talia,

talia, q & nobis & alijs sint vtilia, & tūc erimus aial fructuo-
sum, sicut dictum est, per donum pietatis. Item tertio est aial
pacificum, & quietum, quia nullum lędit, nec dente, nec cor
nu, nec vngue, quia vere nos debemus esse qnieti, pacifici &
modesti, & hoc facit donum scientiæ, qđ. s. docet hoiem ma-
ture agere in agibilibus exterioribus. vnde dr Mat. 10. Ecce
ego mitto vos sicut oues in medio luporū. estote ergo pru-
dentes &c. Item quarto ouis est aial patientissimum. Oia. n.
torméta sine rebellione sustinet. Sic verè, & nos debemus p-
pter Deum & salutem aiæ, oia aduersa sustinere per donum
fortitudinis, vt de quolibet dicatur illud Iob 9. Si fortitudo
quæritur robustissimus est. Item quinto ouis est aial findens
vngulam, & ruminans, quia verè nos debemus ruminare, fin
dere, examinare & discutere vngulas (quę sunt extremitates
pedum). i. operationes nostras, quæ sunt illa extrema ad quæ
pedes affectuum terminantur, & hoc debemus facere per do
num consilij. Ideo dr. Prouerb. 24. Salus vbi multa consilia.
Itē sexto ouis est aial agnitiuum, cognoscit. n. pascentem se,
& etiam agnum suum inter alios, & ei plus quam alter vbera
sua præbet. Sic verè & nos debemus esse agnitiui per donum
intellectus, quia. s. per donum intellectus debemus agnosce-
re pascentes nos, s. benefactores videlicet Deum, prælatum,
prædicatorem, & temporalia beneficia ministrātem. Agnos
etiam nostros. i. subditos debemus cognoscere, vt. s. singulis
reddamus vicissitudinem si possimus, saltem amoré, & gra-
tiarum actionem, si alias nō possimus, quia sicut dicitur Pro-
uer. 14. Acceptus est regi minister intelligens. Septimo ouis
diligit sal, & sal ei datur vt impregnetur, fm Aristo. Sic verè
charissimi nos debemus diligere sal prudentiæ, & discretio-
nis, & hoc per donum sapientiæ, quia per sal, virtus & donū,
sapientiæ intelligitur in scriptura. Et est sapientia quantū ad
æternalia, intellectus quantum ad internalia, scientia quan-
tum ad temporalia, & agibilia. Et sic charissimi si nos habea-
mus istas septem conditiones, nos erimus vere oues, viri. s.
simplices, & perfecti, & sic de quolibet dicetur illud Zacha.
3. Super lapidem vnum septem oculi sunt.

De Panthera. Cap. 76.

1 PAnthera græcè idem est quod totum latinè. Et est be-
stia sic dicta, eo q oium aialium sit amica, præter draco
nem, quem valde odit, seu eo quòd totum quicquid ac
cipit, ad alias de suo genere distribuit atq; reddit. Et est
bestia varijs masculis atq; coloribus superpicta, quia mascu
lis albis, flauis & varijs coloratur. Et istud est sibi proprium,
q nunquam parturit, nisi semel, vt dicit Isid. Et fm phisolo-
gum, hæc de ore suo odorē suauissimum emittit, ppter quē
omnes bestiæ ipsam sequuntur, & ad vocem ipsius post eam
vadunt, præter draconem, qui odorem ipsius reputat pro ve
neno, & in cauernis victus, & territus se abscondit, & in se-
metipso deficiet, & torpescit. Rectè charissimi ista panthera
virgo, quæ pro certo multorum est colorum, quia variis co
loribus, i. variis virtutibus est depicta. Habet. n. maculas ni-
gras, i. pœnitentiam, & humilitatem, quæ hominem vilificāt
& denigrant. Albas, i. pudicitiam & castitatem, quæ hominē
mundificant, & dealbant. Varias & flauas, i. sapientiam & sa-
gacitatem, quæ hominem pulchrificant, & honestāt, & ideo
sibi potest dici illud Ezech. 16. Sumpsisti vestimenta tua mul
ticoloria, & ornata es eis. Illa etiam oium aialium, i. omniū
hominum est amica, iustorum. s. & malorum, potissimè tamē
illis, qui sunt de sua specie. i. hominibus sibi deuotis sua bo-
na diuidit, & partitur. i. intercessionem suam, & orationem,
auxilium & iuuamen. Omnibus omnia factus sum 1. ad Co-
rinth. 9. Et ad litteram illa nō peperit, nisi semel, s. corpus do
mini preciosum, quem tantummodo parturiuit. Iob 33. Se-
mel loquetur Deus, & secundo idipsum non repetet. Hæc ēt
de ore suo emittit vocem odoriferam. s. orationem aromati
cam, & deuotam, & ideo draco. i. diabolus, quem ipsa perse-
quitur atque fugat, quando audit istam vocem odoriferam,
idest quando audit, q beata virgo ad filium pro peccatorib.
intercedit, verè ipsa fugit ad cauernā, & à tentationibus ho-
minum desistit, & in seipso deficit, & terretur. Et ideo illi di-
citur Esa 51. Percussisti superbum, vulnerasti draconē. Quid
ergo; Pro certo oia animalia. i. oēs hoies, & iusti & peccato-
res pp odorē suæ bonæ famæ, pp vocem suæ orationis, pp
colorem suæ perfectionis, pp amorē suæ benignitatis, & co
passionis, debent eā sequi per affectionem, & deuotionē. Oēs
exercitus cęlorum sequebatur eum. Apoca. 19. Soli. n. draco-
nes. i. soli obstinati, & desperati ipsam sequi, & ipsam require
re nolūt. Vel expone si vis de Christo qui oia diligit, qm fita
sunt, & vocem prædicationis, & odorem bonæ famæ emisit,
& draconem luciferum in cauernam inferni reclusit &c. si-
cut supra. ¶ Panthera animalia suæ speciei valde diligit, & eis 2
prædam suam communicat, & dispensat, secundum eun-
dem. Sic verè boni & iusti oēs debent diligere, sed potissimè
illos qui sunt de sua specie. i. de suo genere, & eis bona sua de
bent diuidere, & in necessitatibus misericorditer subuenire,
quia sicut dicit apostolus 1. ad Timo. 5. Qui suorum, & maxi
mè domesticorum curam nō habet, fidē negauit, & est infi-
deli deterior. ¶ Scđm Isidor. Panthera non parturit nisi se-
mel, & filios generat imperfectos. & causa est, quia gulositas 3
filiorum matricem destruit, & corrumpit &c. Expone sicut
supra de leone, & leena, & de canicula, vel sicut in generali,
vbi dicit, q oia aialia acuti vnguis filios pariūt imperfectos.
¶ Scđm Philologum, panthera draconem odit, & eum fugat
& draco eam fugit. Ista quando saturata fuerit, descendit in 4
speluncam, & quasi per triduum dormit, & post triduum de
somno surgens emittit vocē, & de voce eius exit odor aro-
maticus supra modum, pp cuius suauitatem oia animalia eā
sequuntur, præter draconem, qui odorem eius reputat p ve-
neno, & eius vocem non sustinens fugit ad cauernā, & in se-
ipso deficit, & torpescit. Et est panthera oibus coloribus pi-
cturata, & amica esse dr oium bestiarum, fm Isido. lib. 12. Re
uera charissimi talis est Christus, qui in se habet oēs colores
& oēs virtutes, & perfectiones, & oēs pulchritudines hone-
statis. Vestiui te multicoloribus. Ezec. 16. Iste etiā diligit om
nia aialia, qa oēs hoies iustos, & pctōres diligit, & gubernat.
Sap. 11. Diligit oia quæ sunt, qm sua sunt. Iste igitur draconē
. i. diabolum persequutus est, & fugauit, s per mundum cor-
poraliter prædicando, & contra eius insidias alios munien-
do. Postea tamen in passione ista panthera saturata est cibis
suis. i. iniuriis, & tribulationibus passionis. Thre. 3. Saturabit
opprobriis. Et ideo post istam saturitatem. i. post suā passio-
nem reclusit se in cauerna sua, videlicet in sepulchro, & ibi
dormiuit mortuus per tres dies, quia sicut Ionas fuit tribus
diebus in uētre piscis. Sic fuit filius hoīs in uētre terræ. Matt.
12. Sed pro certo die tertia resurrexit, s. a somno mortis, &
tunc temporis emisit vocem suam, i. prędicatores, & aposto-
los suos, qui vox Christi dicuntur, quos emisit vndiq; prædi
care, & sic cum ista voce exiuit odor aromatis, i. nomen ip-
sius celebre, & gloria noīs Christiani, & fides catholica quæ
prius erat ignota, & sic oēs bestiæ. i. oēs gentes & hoies. i. de
oibus aliqui sequuti sunt istum, fidem ipsius recipiendo. Ec-
ce totus mundus post eum abijt. Ioa. 12. Draco aūt diabolus
. i. lucifer in cauerna inferni fuit inclusus. & virtute odoris,
Christi & noīs sui fuit deuictus, territus & fugatus. vel dra-
co. i. populus iudaicus ipsum fugit, nec eius fidē accepit, nec
vocem audiuit ps. Contribulasti capita draconum in aquis.
Vel dic q quando panthera. i. hō intrat cauernam sepulchri
per mortem, & ibi dormit, tunc quia ipse clamat requirendo
suffragia, nos debemus conuenire, & ei fauere. Draco tñ. i.
mali de hoc non curant, quia. s. falsi amici nunquam volunt
hoiem mortuum iuuare, nec elemosynis vel suffragiis ad eū
conuenire. Vel dic q panthera est vir perfectus, qui odorem
famosæ conuersationis, vocem dulcedinē benignæ loquutio
nis, & eruditionis emittit, & qui colores varios multiplicis,
perfectionis portat, qa pro certo tales debemus diligere, eo
rum societatem sequi, & ad eos cōuenire, & in voce eorum
. i. in doctrina & prædicatione, in odorē. i. in famosa reputa-
tione, in colore. i. in honesta conuersatione, q̄ plurimum de-
lectari. Sed verè multi sunt sicut draco. s. inuidi detractores,
& maligni, qui nullam vocem eruditiōis possunt audire, nec
odorem alicuius famosæ conuersationis, imo si aliquid de ta
libus dicatur ipsi pro certo statim fugiunt, & recedunt. Di-
cāt ergo boni illud Can. 1. In odorem vnguentorum tuorum
curremus. ¶ Scđm Soli. & Pli. li. 8. c. 17. Panthera & Tigris va
rietate colorum suorum, aialia alia ad suū aspectum inuitāt,
& pp earum varietatem, omnes aliæ bestiæ ipsas sequuntur,
& in earum aspectibus delectantur, verumtñ toruitate suæ fa
ciei terrentur, & ideo faciem occultant, & reliquum corpo-
ris ostendunt, & sic cæteras bestias rapiūt, & prædant. Odo
rem ēt suauem panthera emittit, quem solet draco fugere.
Et est bestia q cæteris sibi sociis cōicat bona sua, & nunquā

parturit nisi semel, sicut dicit Arist. Rectè talis ē Deus pater, quia iste habet varietatē oium colorum.i. oiom virtutum, & perfectionum. quia oēs colores, & uirtutes creaturarum io eo resultant per ideas incertas, & ideo pro certo oēs bestiæ siluæ. i. oēs sancti ipsum sequuntur, & eius pulchritudiō admirantur, quia Pulchritudinē candoris admirabitur oculus. Eccl.43. Et io istum desiderant aspicere, & continuè cootem plari 1. Pet. 1. Toruitate tñ suę faciei, hoc eft dictu, asperitate & rigore suæ iustitiæ, qoam vident in reprobis exerceri, terrentur, & dicunt Hier. 10. Quis non timebit te, o rex gentiū? Et ideo talis toruitas nel rigor eis non ostenditur, quia.s. erga eos oon exercetur. vnde Exod.33. Faciem sui meā non vi debis. Et sic in amorem, & admirationem ipsius rapiū tur, & conuertuntur, dicētes Hester. 15. Valde admirabilis es dñe, & facies tua plena est gratiarum. Iste ēt ooo parturit nisi semel, quia solum filium sibi similē, & æqualē genuit ab æterno. Et bona sua aliis cōicat, s. naturalia, tēporalia & æterna, quia Deus pater (sicut dicitur Matt.5.) Solem suum oriri facit super bonos, & malos. Vel dic ꝙ panthera significat hypo critas, & hæreticos, qui pulchritudine suæ pellis, i. suæ exterioris conuersationis, odore etiam suæ famæ, & fallaci dulcedine suæ vocis, alios (& maximè mulieres) ad sequendū, honorandū, & diligendū inuitant, & inducunt, & ne toruitate, suæ nequitiæ si cā viderent terreantur, iō faciem lua.i. prauā ioteotionem luā abscondunt, & solam exteriorem coouersa tiooem ostenduot, & sic tales se sequentes, & honorantes decipiūt, & occidunt, inquaotū sub boni palliatione eis suggerūt uitia, & peccata, s. luxuriam vel errorem. ideo Attendite a falsis prophetis. Vel dic de pulchris mulieribus, quæ alios, attrahunt per exteriorem pulchritudinē, & per uerborū suorum dulcedinem, & sic eos decipiuot, & per diuersas cōcupi sceotias perimont & occidunt. Fauus. o, distillans labia meretricis, nouissima autem eius amara velut absynthium. Prouer.5. ¶ Secundum Pli. pantheram omnes aliæ bestiæ sequūtur, & admirsntur p̄p colorem varium, & pulchritudinem suæ pellis, & maximè qꝫ toruitatem sui vultus abscondit, & secuodum Phisolog. qñ clamat, de ore eius exit odor aromaticus quem aliæ bestiæ diligunt, & sequuntur, præter tñ draconem, qui & vocem ipsius, & odorem reputat pro veneno, & ideo tunc temporis fugit ad cauernam, nbi uictus, & territus se abscondit. Sic verè charissimi quia Christus habuit lo se (sicut etiam oos debemus habere) varium colorem honestæ conuersationis, suauem odorem famæ, & operationis, benignū clamorē seruētis pdicationis, & iō cæteræ bestiæ. i. pec catores ipsum sunt secuti per imitatiōnē, & admirati per cōtemplationem. Matt. 14. Secutæ sunt eū turbæ pedites in desertum. Et rō est pro certo, quia toruitatem sui vultus, hoc ē dictu, rigorē suæ iustitiæ eis oo ostendit, quia oīa opera lua fuerunt in benignitate, & dulcore. Patet Ioan.8 de adultera. & Lu.19. de Zacheo. Et ideo ipsum debemus sequi per suæ vitæ imitationem. Cant.1. Io odorem vnguentorum tuorum curremus. Sed vere illi qui sunt dracones, s. sitibundi per auaritiam, inflammati per iracuodiam effrenati per crudelitatē, tortuosi per caliditatem istum non sequuntur, sed fugiunt & persequuntur per vitia & peccata, quia vere tales non imitātur vitam suam, s. pænitentiam, castitatem & huiusmodi, imo verè in cauernam suam. i. io amorem booorum temporsliū se recludunt. Esa. 2. Intraibunt in speluncas petrarum, & in voragines terræ. Vel dic de bonis quod ipsi debēt imitari & associare prophetam. i. viros qui babeot colorem, odorem & clamorem bonum & sanum. Vnde quādo panthera. i. iustus vel prædicator clamat per prædicatiooem vel bonam eruditiooem ipsi debent conuenire, & eū audire. Sed p certo dracooes. i. personæ malæ, & maxime cupidi & crudeles, oō diligunt societatē pantheræ. i. booorum hominum & religiosorum, imo vere ea odiunt, fugiunt & declinant, quia Contra virū iustum peccator Eccl.33. quando odorem suæ boοæ famæ sentiuot, statim fugiunt & recedunt, quia non amat pestilens eum qui se corripit. Prou.15. Istud patet in diuitibus, qui statim ꝙ aliquis prædicator incipit clamare & prædicare, ecclesiam exeunt, & discendunt. Dederunt humerum recedentē. Neem.9. Actuum vlt. Cumque noo essent cōsentieotes, recedebant. ¶ Phanthera, licet sit sæua & crudelis, est tñ suis benefactoribus multum grata. Vnde secundum Pli. ibidem, qui dam liberauit catulos eius de fouea, quem mater blandiendo & quasi gratias agendo, extra solitudinem conduxit. Sic vere quantumcunque platus vel alius sit sæuus & austerus, tamen debet suis benefactorib. s. prædicatorib. esse gratus, Vñ qoando catuli. i. subditi suiceciderunt in aliquam soueā alicuius peccati, vel in cauernam & in amorem terenorum, & exinde ab aliquo prædicatore uerbis, & exemplis extrahunt tunc ipsum debeot regratiari, diligere & amare. Qꝫ est contra multos sacerdotes, qui prędicatoribus inuidēt, qñ vidēt eos in suis parochijs pdicare. Vel dic historialiter quō qualiter qnātūcunque sæuus debet de beneficijs receptis eē gratos, quia qui suorū domesticorū curā non habet, fidē negauit, & est infideli deterior 1. ad Tim.5. ¶ Secundum Solin. Hyrcaoi 8 volentes pantheras capere, quodā gramine venenoso, qnod dr pardaliāches, carnes illiniunt, quas inuentas in semitis pātheræ comedūt, & comesto veneno pereūt. huic tñ pesti medētur, qñ stercus humanum inuenire, & comedere possunt. Per stercus homaoum intelligo consideratiōnē vilitatis humanę. Igitur si hyrcani. i. demones carnibus uenenatis. i. delicijs carnis te cupiunt iotoxicare, adhibe stercus humanum .i. considera carois fœtorem, & uilitatem, & sic proculdubio sanaberis, & veneno luxuriæ noo peribis. Teste. n. Hiero. nihil adeo valet ad domaodum carnis uitia, ꝙ cogitare qualis futura est caro moritura. Figura Ezech.4. vbi sibi præceptū est ꝙ stercore quod egreditur de homine, operiat panē suū. Ad denotandum, quod coosiderationem suæ stercoreæ vilitatis debet quilibet suis immiscere. Thre.4. Qui vescebantur voluptuosè, amplexati sunt stercora.

De Tharando, quem per errorem Parandrum vocat. Cap. 77.

Parandrus est bestia quæ villos habet sicut vrsus, caput & cornua sicut ceruus, caudam sicut scorpio, quæ sm̄ Sol. in Aethiopia nascitur, quę tamen timore habitum vertit. 1 Nam ad omnem colorē rei sibi præsentatæ, siue sit paries albus, vel arbor viridis, vel pannus rubeus, proprium colorem mutat. Cuius simile faciunt io mari polypi, & in terra cameleootes. Plin. autem lib.8.c.34. mirum est: dicit ipsi corpori tam faciliter nouum colorem dari, sed mirabilius dari villo, & ideo (vt ait) difficiliter capitur, qa. s. nō cognoscitur, dū cuilibet rei sub qua latet, concolor reperitur. Tales p certo sunt multi instabiles, & imperfecti, qa verè isti sunt villosi sicut vrsus per temporalem possessionē, cornuti sicut ceruus per superbiam, & e ationem, caudati sicut scorpio per fallaciam, & deceptionem, & habitū conuersationis suæ sæpe vertunt per leuitatem, inconstantiam & mutationem, quia scilicet in vna conditione minime perseuerant Nam tales incōstantes ad colorem cuiuslibet personæ sibi præsentatę vel associatę, per imitationem se conformant, de quibus potest dici illud psalm. Mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli & c. Vel expone de bono religioso, qui bonis se debet conformare, & corpus interioris ioteotioois, & affectionis, & etiam ullum exterioris coouersationis bonis moribus im mutare, & sic diabolus eum noo cognoscet, nec per peccatum capiet aut subuertet 3. Regom.14. Commuta habitum, ne cogooscaris. Vel vide de cameleonte, & expone per omnia sicut ibi.

De Pardo. Cap. 78.

Pardus est aial velocissimum, præceps ad sanguinem, & 1 crudele, more pantheræ diuersis maculis picturatum, quas tamen habet nigriores, quam panthera. Charissimi per pardum intelligo diuites, & tyrannos, qui secūdum rei veritatem sunt veloces, & præcipites ad sanguinem & vindictam, s. in causis luis, & negotijs, quia sine deliberatione multos ad languinem, & ad mortem iudicant, et inuadūt quia veloces pedes eorum ad effundēdum sanguinem. Istud patet io malis iudicibus, & aduocatis, qui multos ad mortē sine deliberatione condemnant, contra illud, Oīa cum diligentia facite. 2. Paral.19. Isti etiam sunt diuersis maculis picturati, hoc est dictū, diuersis fallacijs, & cautelis, quia totū corpus io circuitu pleoum erat oculis. Figura Ezechiel.1. de animalibus quæ habebant, quatuor facies, & erant oculata per totum, & habebāt in principio faciem hois, in sinistra faciem bouis, io dextera faciem leonis, & desuper faciem aquilæ. Sic pro certo isti mundi sapientes sunt pleni oculis, & ma-

culia

culis i circumspectiōe & discretione, malitia & cautela, quia in mundi negotijs optimè sciuot quō possiot pauperes irretire. Isti ēi plures babent facies, hoc est dictu, plures cōditiones, quia verè parte ante.i.io principio & ingressu ioueoiuntur hoies i.benigni, affabiles, & compatientes, quia io prioci pio applaudunt pauperibus, molta ꝑmittendo. Itē a parte si nistra.i.quantum ad laborem, & aduersitatē huius mundi, ipsi sunt bones, s.fortes ad laborandū pro mundo, & pro diuitiis. Vt iniq; agerent, laborauerunt. Hie.9. quia plus laborāt pro mundo, circuneundo nuodinas & assisias, quā boni pro Christo. Et ideo sicut bos postq̄ satis laborauit impinguat, & post occiditur, ei pellis detrahitor, & caro ipsius maoducatur, sic tales post multos labores impinguant per diuitias, contra illud, Noli laborare vt diteris. Prouer. 23. Sed taodē occiduntur per mortē, & pellis.i.tēporalis substantia eis detrahitur, & caro.i interior aīa a demonibus deuoratur. Occidit vitulum saginatum. Lucæ 15. Item a parte dextera habent faciem leonis, quia verè in parte dextra.i.in statu ꝓsperitatis mundanæ isti soot rectè sicut leones, crudeles.s.& superbi. Leoni gentium assimilati te. Eze. 32. Sed vei ē io parte superiori.i qñ ipsi ponuntur in statu eminentiæ, & dignitatis & iudiciariæ potestatis, ipsi sunt aquilæ, s.raptores auiū inoocentium.i.pauperum & simplicium subditorum, qoorū sanguinem.i.substantiam temporalem appetunt atq; bibūt per excoriationē, & rapinam. Vode isti regnant super alios, sicut aquila super aues, s. ad eorum dānum & grauamen, non ad eorum solatium & iuuamē. Et sic patet bene, & isti suot pardi, s.varijs vitijs maculati, & sanguioem sitientes. Ideo Hier. 13. Non pōt æthiops mutare pellem suā, nec pardus varieta-

a tes suas. ¶ Pardus qñ catuli sui sibi subtrahūtur, tunc summè dolet, & crudelis efficitur vltra modum. Et est pardus aīal luxuriosum, quia cū vxore leonis fornicatur. Sic verè charissimi, mūdi diuites & auari qñ filii soi.i.tēporales diuitiæ (quas tanquam filios diligunt) sibi subtrahuntur aliqoo casu, tunc vere quasi in rabiem conoertuntor, quia perdendo diuitias, maximè cruciaotur, oam ſm Greg. Sioe dolore oon perdit, quod cum tanto amore possidetur. Tales etiam ad litteram, suot luxuriosi, quia ad vxores inhiant aliorom. Vnusquisq; ad vxorem proximi sui hinniebat. Hier. 5. Vel dic q̄ quaodo filii diuitum secularium a religiosis rapiuntur vel foraotur, & ad religionem conuertuntur, tunc patres quasi in furorē, & rabiem coouertuntur. Quasi pardus raptis catulis occurrā eis. Oseæ 13. Vel dic de diabolo, q̄ tūc tēporis summè dolet, qñ filij sui.i.peccarores sibi per pœnitentiam subtrahuntur. ¶ Pardus est aīal libidioolum, & iō cum leena vxore leonis adulteratur, & generat leopardū. Qñ aūt infirmatur, stercora humana comedit. & ideo venatores ipsa in alta arbore suspēdont, & dū salit superius vt stercus comedat, ipsum occiduot, & capiunt, vt dicit Arist. lib. 9. c. 6. Talis est rectè malus prælatus, quia cum leena, i.com ecclesia vel religione vel prælatione (quæ rectè debet esse tātummodo vxor leonis, i. boni, & iusti prælati) fornicatur & cōmiscetur, s.cum libidine dominandi, prælationis officium exercēdo. & in tali vxore.i.in ecclesia cui sic iodebitè prǽsidet, generat leopardos, i. malos subditos, versipelles & crudeles, quos ibi generat.i. beneficiat, & indocit, quia mali semper malos promouēt, & exaltant. Genuit filiom ad similitudinem suam. Gene. 5. Istud videmos de impijs iudicibus, & prælatis, qui toram ecclesiā vel patriā cui præsunt replent leopardis.i.vitiis iniqs, crudelibus, & pueris, quos io beneficiis & officijs cōstituūt, & exaltāt. vnde 1. Mach 9. Elegit bachides viros impios, & coostituit eos domioos regionis. Tales etiam stercora.i.mundi diuitias diliguot, & appetunt, & vt eas acquirant, ad altas arbores digoitatum scilicet, & officiorom, per ambitiooem saliont & anhelant, & sic per diuersa peccata, & maximè p auaritiam a venatoribus demonibus capiuntur. Amplexati sunt stercora. Tren. 4. Vide supra de Leopardo.

De Piloso. Cap. 79.

Pilosus ſm Hidorom est hō siluestris, idem quod satyrus & tales græcè dicuntur panisci seu incubi, eo q̄ multū sunt luxuriosi, & mulieribus improbi, & circa actus luxuriæ plusquam cæteræ bestiæ occupantur. Et quamuis esse hoies videantur tñ bestiæ sunt carentes sensu, & vsu rōnis, & ideo fauni ficarij a Romanis appellantur. Pli. vero lib. 7. c. 2. dicit satyros esse hoies siluestres in regione Cartadulorum in India, qui ita sunt pernices, & veloces, q̄ nisi ægri vel senes capi nequeunt vllo modo. Rectè tales sunt luxuriosi, quia licet videantur esse hoies.i. rationem habētes tñ bestiæ possunt dici, quia non rōne sed brutali sensualitate vtuntur, motibus carnalibus obedientes, circa mulieres, & actus luxuriæ, q̄ plurimum occupati, contra illud Apostoli ad Rom. 13. Curā carnis ne feceritis in desiderijs. Et ideo isti possunt dici hoies siluestres, qui in silua delectationum huius mundi voluot iugiter coouersari. Esa. 13. Pilosi saltabunt ibi. Difficiliter etiam capiuntur.i.conuertuntur, & hoc solum qñ senescont, vel qñ corporaliter infirmantur, vel tribulationibus affliguotur. ps. Ipsi infirmati sunt, & ceciderunt. ¶ Secundū Papiam, pilosus est aīal monstruosum quod ab effigie humana 2 incipit, sed in extremitatem aīalis terminatur. Sic verè charissimi, quidam in initio habent formam hois.i.in principio & in iuuentute, in introitu & ingressu suo, quia tunc videnť esse hoies.i.iusti & rationabiles, in extremitate aūt sua.i.io senectute inueniuntur bestiæ i.luxuriosi, auari, & sensu debitæ rationis priuati Baruc 6. Bestiæ meliores suot illis. ad Gal. 3. Cū spiritu cœperitis, carne coolummamini. Vel allega de hypocritis, qui licet videaotur esse homines.i.iusti & rōnabiles sunt tameo bestiæ.i.mali peccatores. ps. Homo vanitati similis, factos est, comparatus est iumentis insipientibos, & simi- 3 lis factus est illis. ¶ Secundum gl. super Esa. 34. Pilosus idem est quod simia, quę licet humanam prætendat effigiem, pilis tamen more pecudis est velata. vide infra de Simia. Sic verè diuites huius mondi, licet debeant esse homines secundom naturam, scilicet rationabiles & benigni, & nudi quantum ad affectum diuitiarum, ipsi tamen pilis, & vellere diuitiarū conteguntur, & inuoluuntur more pecudis, id est sicut peccator insensatus &c. psalm. Indoti sunt arietes ouium &c.

De Pygargo. Cap. 80.

Pygargus aoimal est de genere caprearum siluestrium, 1 non multum dissimile damis, barbatum sicut hircus, velox & findens vogulam sicut ceruus, & inhabitat nemora, & deserta, & ideo mundum quo ad esum reputabatur Deuter. 14. Tales debent esse religiosi, & viri perfecti, quia verè tales debent esse barbati sicut hircus per constantiæ virilitatem, & per prudentiæ maturitatem. barba.n.significat prudentiam atq; uires, quia hæc nō ioest infantibus, debilibus, & ignaris, sed magis viris ꝑfectis, fortibus & discretis. Debent etiam ad modum cerui esse veloces per obedientiam, & bonam operatiooem findentes vngulam per discretiooem. Mundi etiam debent esse per puritatem, & continētiam deserta, & nemora habitare per asperitatem, & pœnitē tiam, & sic erunt habiles vt ab aliis comedantur.i.imitentur Dan. 13. Mundus ego sum a sanguine. Vel allega historaliter de Cisterciensibus, qoi sunt barbati, & nemora inhabitant, & deserta. ¶ Secundum Hug. pygargus est auis parua, & de- 2 pressa, dicta a pyga, quod est depressio, sed hoc non supponitur Deuter. 14. & ideo nihil ad præsens, nisi qoòd tales sunt pauperes, qoi io muodo sunt parui quo ad diuitias, & depressi per tribulatiooes.

De Pygmeis seu Pomilionibus. Cap. 18.

Pygmei suut homines parui, statura cubitali, quos græci a cubito pygmeos vocant, & io montibus Indiæ circa 1 oceanum habitaot, ſm Papiam. Vt aūt dicit Aug. tales sępe armati ferro, a gruibus occiduntur, a quibus iugiter infestantur. Tales rectè sunt peccarores, & seculares, quia tales suot parui, carentes. s.debitis dimensiooibus, videlicet longo fidei, lato charitatis, alto spei, profundo humilitatis. Isti etiam in mootibus Indiæ.i.in dignitatibus, & officiis huius mundi circa oceaoum.i.circa muodanæ prosperitatis fluxum hodie commorantur, vbi a gruibus.i.a demonibus vel tentationibus continuè infestantur, & ab eis per peccata, & vitia multotiens occiduntur spiritualiter, & necantur. Paruulum occidit inuidia. Iob. 5. ¶ Pygmei ſm Augu. sunt hoies parui, qui tertio anno perfectæ sunt ætatis, in septimo anno senescunt. Et isti ſm Pliu. lib. 7. cap. 2. cœlo semper vernante in regione habitant temperata, io montibus aquilonis, vbi a gruibus quam, multipliciter iofestaotur, & aliquotiens, occiduotur. Rectè tales suot viri iusti, quia isti debent es-

se parui per humilitatem,& tribus annis debent fieri pfectæ ætatis per bonam cogitationem,locutionem & operationẽ, vel per contritionem,cõfessionem & satisfactionem,vel per fidem sanctæ Trinitatis,quæ bonos facit strenuos,& pfectos quia Funiculus triplex difficile rumpitur. Eccl.4. Qui aũt habent septem annos.i. perfectionem septem virtutum vel donorum,tunc pro certo debẽt potissimè esse senes,i.sapiẽtes, iusti & maturi. Isti ẽt in temperata regione.i. in bono collegio,& societate debent semp morari,q.d.sit sub vernãte coelo.i.in bonis cœlestibus occupata per desideriũ, & affectum. In montibus ẽt pfectionis, & contemplationis habitare debent,& maximè in parte aquilonis.i.in statu mundanæ pœnitentiæ,& tribulationis,vbi a gruib.i.tẽtationibus, & demonibus infestantur,quia Multæ tribulationes iustorum. vt tales dicant. Esa.14. Ascendam super altitudinem nubiũ,sedebo in mõte testamẽti in lateribus aqlonis.¶ Pygmei ẽm Augusti a gruibus infestantur, a quibus ẽt armati ferro multotiens superantur. Sic verè multi sunt qui quamuis ferro.i.pœnitentia dura sint armati,tamen aliqñ a gruibus.i.a demonibus vel carnalibus motibus supẽtur,sicut patet de multis, qui post longas pœnitentias fiunt mali, quod potissimè accidit qñ de propriis virtutibus gloriantes, alios vilipendunt, quia tũc Deus dimittit eos ẽm desideria cordis eorũ, vt vadant in adinuentionibus suis.¶ Secundũ Pli. grues infestant Pygmeos homines paruos,& ideo congregato agmine,Pygmei verno tempore ad mare descendunt & oua & pullos gruum pro viribus destruunt & consumunt & super dorsum arietum insident armati iaculis & sagittis. Istã autem expeditionem faciunt tribus mensibus,quam si non facerent,futuris autem gregibus resistere non valerent,de ouorum autem testis & putaminibus faciunt sibi casas,&(vt ipse dicit) Pygmeos in cauernis viuere. Aristoteles tradit. Charissimi,per Pygmeos intelligo hoĩes qui sunt parui naturaliter, quantũ ad gratias,& uirtutes. Isti n.infestantur a gruibus.i. a demonibus,& tẽtationibus, & ideo illi se debent inuicem cõgregare per concordiam,& amorem, & ad mare pœnitentiæ & scientiæ,& sagittis pungentis contritionis se armare,& super dorsa arietum,i.super exempla iustorum,& perfectorum hominum insidere,& sic oua gruum,i.suggestiones, & cogitationes demonũ penitus extirpare,quia nisi oua, & vitia malæ suggestionis cassent per contritionem,tot & tanti hostes, & tentationes multiplicarentur contra nos, & resistere non possemus,quia nisi præueneris eos, paulatim maiora faciẽt, & non poteris obtinere eos 1.Macha.6.& Greg.dicit. Si tentationi surgenti non resistitur, vix cum creuerit superatur. Talis aũt expeditio facienda est in vere.i.in tempore gratiæ, vel in quadragesima. & hoc per tres menses.i. p tres partes pœnitentiæ,quæ sunt contritio,confessio & satisfactio. Viam trium dierũ ibimus, vt sacrificemus Deo in solitudine. Exo. 8. Et sic contra grues,i.demones præualebimus, & maximè si in cauernis humilitatis voluerimus habitare ingredientur in speluncas. Esa.2. De testis aũt ouorum istorum.i. de memoria peccatorum,quæ per pœnitentiam consumpsimus,debemus facere domum nostrã,i.humilitatem, in qua debemus versari,quia.s. peccata præterita semper debemus recordari, & exinde ad humilitatis officium inclinari. Eccl.5. De propitiatu peccatorum noli esse sine metu.& Hiere. 2. Vide uias, tuas in conualli,scito quid feceris.

De Porco. Cap. 82.

1 Porcus ẽm Isidorum dr̃ quasi spurcus, a spurcitia, vel a luto vbi se inuoluit,& inde dr̃ spurius persona vilis. Et est porcus aĩal immundum,& in locis immundis,& fœtidis requiescit. Secundum Pli.lib.8.c.51.porci nascuntur dentati, & ẽm Arist. porcus nunquam eijcet dentes omnino. Rectè charissimi tales sunt luxuriosi,q̃a uerè tales sunt spurcitia, & vilitate pleni, & in locis fœtidis, & immundis, hoc est dictũ, in actibus carnis requiescunt, & delectantur. Hier.48. Requieuit in fecibus suis. Et pro certo isti sunt dentati,quia uere luxuriosi semper habent dentes,i. stultiloquii leuitatem,detractionis crudelitatem, gulæ & gastrimargiæ voracitatem,quia pro certo tales leuiter loquuntur, & detrahunt,& gulæ diligunt voluntatem. Iaco.5. Epulati estis super terram,& luxuriis vestris enutriuistis cor.¶ Secundum Plin. 2 porcus si perdiderit oculũ,de facili extinguitur, vltra trimatum non generat,vsq; ad quindecim annos vel viginti viuere potest,multis infirmitatibus subiacet,& qñ infirmatur, caput tenet obliquum. Sic pro certo quando peccator perdit, oculum fidei,& discretionis & sapientiæ, cito extinguitur,i. per vitia,& errores, quia populus nõ intelligens vapulabit. Osee 4.quia pro certo vltra trimatum.i. extra fidẽ sanctæ trinitatis impossibile est generare,& bona opera procreare,q̃a Omne quod nõ est ex fide,pctm̃ est.ad Rom. 14. Sine fide.n. impossibile est placere Deo. Et iõ tales subiacent multis infirmitatibus peccatorũ,i. auaritiæ & luxuriæ & huiusmodi, & tunc pro certo quando per peccata, & uitia infirmatur,caput eorum obliquũ efficitur, quia vere caput talium i.intentio non est recta sed obliqua, quia cũ deberet esse erecta,& directa ad Deum,obliquè tũ respiciũ ad terrena. Cor aũt eorum nõ erat rectum cũ eo, nec fideles habiti sunt in testamẽto eius.¶ Qñ porcus iacet in luto(dicit Plin.)plus iacet in latere dextro,q̃ in sinistro. Pinguescunt aũt porci in dieb.40. 3 & illi qui in principio saginationis per triduum ieiunatunt, melius impinguant. Rectè tales sunt mundi peccatores, q̃a verè sunt infixi in luto profundi,vbi nõ est substantia.i.in carnalibus,& deliciis huius mundi,& cæteris peccatis, vbi ipsi iacent in latere dextro,hoc est dictũ,in consideratione diuinæ misericordiæ,quæ per dextrũ latus designat.In latere autem sinistro diuinæ iustitiæ nunquam iacent,quia vere tales non considerant Dei iustitiam,& rigorem, infernaliaq; tormenta,imo semper in Dei misericordia confidunt, sperante in fine vitæ pœnitere,contra illud Eccl.5. Nec dixeris miseri cordia Dei magna est, quia misericordia Dei & ira ab ipso cito pperat. Tales et mundi peccatores in 40.diebus.i. in vita pñti(quæ per 40.annos deserti designatur)pinguescũt.i.p diuitias & delicias mundiales, q̃a ecce ipsi peccatores in seculo obtinuerunt diuitias. Et hoc maximè illi q in principio ieiunauerũt,vt sunt causidici,v[illegible] & balliui,q̃a tales cõiter qui sunt de vili plebe, præ cæteris impinguantur substantia tẽporali, & ad maiorem pinguedinem diuitiarum solent aliquotiens peruenire.vnde Iob 15. Pingui ceruice armatus est. Vel expone si vis in bono, q illi qui sunt in luto.i.in aduersitatibus,& depressionibus huius mundi,semper debent iacere in dextro latere.i.in consideratione diuinæ misericordiæ,& gloriæ,non in sinistro.i.in consideratione infernalium tormentorum, ne forte in desperationẽ vertantur. Eccl.10. Cor sapientis in dextera eius,cor aũt stulti in sinistra illius. Vel dic q illi qui primo ieiunant,i. abstinendo a deliciis,& diuitiis,& peccatis melius impinguantur p gratias,& virtutes. Vel dic q fideles possunt per 40.dies.i.tu tẽpore quadragesimæ virtutibus impinguari, & verè ad hoc multum operatur si primo per tres dies ieiunauerint,& abstinuerint a peccatis. Isti aũt tres dies sunt contritio, confes- 4 sio & satisfactio.vnde Exod.8. Viam trium dierũ ibimus,& sacrificemus Deo nostro in solitudine.¶ Porci mutuo se diligũt,quia si vnus clamat,omnes alii occurrunt,& succurrũt, si vnus occiditur,omnes alii dolent,& grunniunt. Verum tñ si offerat eis furfur vel stercus,statim obliuioni tradunt mortem socii,& ad comedenda stercora conuertuntur. Rectè tales sunt mundi peccatores,socii & amici, quia vere dum viuunt,inuicem se diligunt & tuentur,& ad vnius clamorem, petitionem,iuuamen & auxiliũ alii multi veniunt,& occurrunt,quia peccatores diligẽtes se diligunt. Luc.6. Nã si vnus diues habet aliquod negocium, oẽs alii sunt ex parte eius, & parantur contra pauperes. Quando etiam socii eii,& amici moriuntur,ipsi conueniunt,grunniunt atque dolent,& aliquantulum in morte cogitat,sed vere statim,q diabolus offert eis per suggestionem stercus,& furfur,i. mundi diuitias & delicias,ipsi cessant cogitare de morte,& dolere de amico perdito,& ad pristina vitia reuertuntur. Ideo pater in diuitibus,qui licet videant alios malè mori,mortem tamen non cogitant,nec attendunt. Threnorum primo. Sordes eius in pedibus eius,nec recordata est finis sui. Vel dic,de bonis,& piis,qui quando vident alios in alios tribulatione,& paupertate, & clamant ad eos auxilium implorando statim debent occurrere, & eisdem succurrere sicut possunt, quia Qui obturat aurem suam ne audiat pauperem,clamabit ipse,& non exaudietur. Prouerbiorum vigesimoprimo.¶ Porci domos suas cognoscere discunt, & sine duce ad eas vespere recurrunt, eundo & redeundo grunniunt, & etiam dormiendo,& iacẽdo,& maximè si sint bene pingues. Secundũ Auicẽ.autem porcus non eijcit dentes, & plures dentes habet ma-

bet masculus q̃ fœmina. Recte charissimi tales sunt carnales
religiosi,quia verè licet cognoscant, & diligant domum suã
.i.conuentum,& religionem,tñ eundo,& redeũdo.i.sua ope
ra,& onera perferendo, & cum aliis conuersando, sp grun-
niunt murmurando,& de statu suo,& socijs detrahẽdo,& im
patientiam ostendendo, & hoc siue iaceant siue ambulent.i.
siue laborent,siue quiescant, & maximè illi qui sunt pingues
per carnalitatem. Vnde breuiter tales nunquam eijciunt den
tes.i.nunquam dimittũt verba detractoria, & pungitiua,imo
illi qui sunt masculi.i.qui se reputãt perfectiores,& meliores,
plus abundant in hmôi dentib. q̃ fœmellæ.i. quàm alij simpli-
ces minores,quia senes,& alij qui debent esse perfecti,prę cę
teris murmurant,& obloquũtur,& detractionis vitio sunt in
fecti. Vel dic in bono q domum nostram.s.paradisum debe-
mus cognoscere,& ad eam in vespere mortis redire, & sem-
per grunire per gratiarum actionem,& dentes.i. honesta ver
ba non mutare,imo illi qui sunt masculi,& perfecti, qui etiã
sunt pingues,& deuoti,debent in hmôi grunnitu, & dentib.
præ cæteris abundare,quia ambulando,& dormiendo.i.labo
rando,& contemplando debent per orationem,confessionẽ,
laudem, & gratiarum actionem continuè aliquid susurrare.
¶ Porcus plus dormit in malo, q̃ in aliquo alio tpe, anni,&
hoc accidit pp fumos calore vernali resolutos, in æstate au-
tem propter calorem consumentem humores in hyeme vel
autumno propter frigus humores constringens non fit tãta
vaporum,& fumorum resolutio sicut in vere, quia tunc pp
sufficientiam humoris in hyeme generati,& caloris tempera
ti naturalis,multa fit fumorum resolutio, & neruorum opila
tio,& sic necessario dormit porcus. In Aestate aũt nisi abun-
det calor, tñ humor, quia consumitur à calido exteriori. In
hyeme autem etsi abundet humor tamen non calor,& sic nõ
resoluitur,vt dicit Arist. Charissimi per tempus veris intelli-
gitur prosperitas huius mundi quæ more vernalis temporis
rutilat atque flores. Per tempus hyemis vbi non sunt fructus
sed frigus,intelligo statum paupertatis,vbi deficiunt fructus
diuitiarum,& frigus timoris diuini abundat. Per tempus ęsta
tis vbi est æstus,& feruor,intelligo tempus aduersitatis, vbi
æstus tribulationum abundat. Dic ergo pro certo q porci.i.
peccatores maximè dormiunt per vitia,& peccata,carnalita
tem,& voluptatem in vere & in maio.i.in statu mundanæ p
speritatis. Nam quia tunc ab humorib.i.à carnali voluptate,
vel etiam à diuitijs exeunt multiplices fumi.i.multę malæ af-
fectiones,& delectationes, quæ sensus.i.debitam discretionẽ
opilant,& vsum impediunt debitæ rationis, ideo dormiũt in
vitijs,& quiescunt. Figura Iud.4. de Sisara qui postquam po
tauit lac statim obdormiuit,& occisus fuit. Sic vere q lac mũ
danæ prosperitatis bibunt præ cæteris dormiunt in delictis.
Dormierunt somnum suum,& nihil &c. Non sic aũt in hye-
me.i.in statu paupertatis,quia vere frigus timoris diuini,non
sinit fumos malarum affectionum resolui. Et ideo pauperes,
vt communiter in vitijs non quiescunt. Non sic etiam in æsta
te.i.in statu aduersitatis,quia vere calor,& feruor tribulatio
num oẽs hmôi fumos delectationum, & affectionum carna-
lium consumit,destruit,& absorbet. Et ideo vtile esset pecca
torib. q semper essent in paupertate vel in aduersitate,ne.s.in
vitijs dormirent. Nam de deliciosis peccatorib. dr Iob.40. In
lecto dormit,in secreto calami,in locis humentibus. ¶ Porci
pingues plusquam cæteri dormiunt, & grunniunt, & minus
habent de lacte,& omni tempore,i.die,& nocte possunt coi-
tum frequentare,& dicit Arist.li.5.c.8. Sic vere hoĩes delicia
rum pinguedine circumfulti plusquam cæteri dormiunt per
pigritiam,& torporem,& grunniunt per detractionẽ,& hor
rorem,& minus habent de lacte deuotionis,& compassionis
& plusquam cæteri frequentant copulam carnalis libidinis,
& infectionis, quia.s.carnales hoĩes omni tempore.s.ieiuniis
festis,& ferijs, nocte & die actus luxuriæ exequuntur. Ideo
Hier.5. Magnificati sunt,& ditati,incrassati sunt,& impingua
ti,& præterierunt sermones meos. ¶ Secundum Arist. li.5.c.
14. porcus post octo menses generat,& fœmina concipit post
annum,sed quod generatur à masculo ante vnum annum,val
de est debile,quia filij parentum senum præualent filijs parẽ
tum iuuenum. Illi etiam filij qui generantur in hyeme, melio
res sunt q̃ geniti in æstate. Charissimi,porcus significat præ-
dicatores vel prælatos,qui debent alios in fidem,& gratiam
generare prædicãdo,sed vere qñ illi sunt nimis iuuenes.s. la-
teius,& ignari,tunc non possunt perfectè generare,imo fętus

debiles faciunt.i.subditos imperfectos. Illi aũt qui sunt senes
.i.sapientes,& maturi,suis verbis,& exemplis faciunt suos fi-
lios.i.subditos meliores, quia generaliter boni prælati habẽt
bonos subditos,& mali malos,quia Secundum iudicem ciui 9
tatis,sic & hi qui habitant in ea. Eccl.10. ¶ Porcus meliores
filios generat in senectute quam in iuuentute, meliores etiã
sunt geniti in hyeme quam in æstate. Sic verè illi filij.i. illę p-
sonæ quæ generantur,& à Deo inducuntur in hyeme.i.in sta
tu tribulationis,timoris diuini,& paupertatis, meliores sunt
q̃ geniti in æstate prosperitatis, quia vt cõiter meliores sunt
pauperes quàm diuites,quamuis aliquãdo regula fallat. Vel
dic q illos quos nobis acquirimus filios,& amicos in hyeme
.i.in tpe paupertatis nostræ,meliores debemus reputare q̃ il
los quos acquirimus in æstate.i.in tempore nostræ prosperi-
tatis. Vel expone q meliores sunt filij in senectute quã in iu-
uentute,& in hyeme quàm in æstate, quia vere homo in sene
ctute,& maturitate,in hyeme, & aduersitate meliorem fru-
ctum bonorum operum generare,& facere consueuit,quàm
in tpe iuuentutis,& prosperitatis,quia vere iuuentus,& pro
speritas impediunt bonum opus. Adolescentia.n.& iuuentus
vana sunt Eccl.11. Et nota q porco qñ generat, optimus ci-
bus est hordeum coctum. sic sacra scriptura exposita. Et nota
quare hordeum dr. ¶ Porcus est aĩal voracissimum,& gulo-
sum,& qñ esurit,horribiliter grũnit,& domos inuadit vt sub 10
intret,& comedat. Sic verè multi sunt ita gulosi,q nullam ab
stinentiam pñt facere, imo importune nisi cibos inuenerint,
conquerunt. Eccl.36. Omnẽ escam manducabit venter. ¶ Por 11
ca filio primo nato dat primam mamillam, & sic sm ordinẽ
natiuitatis,dat eis ordinem mamillarũ. Et porca quanto est
pinguior,tanto minus habet de lacte. Charissimi,porca est p
latus,filij eius sunt subditi,mamillæ eius sunt beneficia, & p-
bendæ. Bonus igitur prælatus debet filio primo nato.i. subdi
to saniori,meliori & sapientiori primam mamillam.i primũ
& dignius,& etiam melius officium,præbendam vel benefi-
cium assignare. Et sic sm ordinem spiritualis ętatis.i.sapiẽtię,
maturitatis,& benignitatis,dẽt ordo pcedere dignitatis. Fi-
gura Ge.43. de Ioseph,qui fecit fratres suos sedere sm ordi-
nem eorum ad mensam suam. Sic bonus prælatus ad mẽsam
beneficiorum ecclesiæ suæ debet facere sedere fratres,& sub
ditos suos,sm ordinem natiuitatis.i sm q fuerint spũaliter se
niores.s.vita scientia,& morib. clariores. Miscui vinum,& po
sui mensam. Prou.9. Tales etiam prælati qũ sunt pingues per
gratiam,& deuotionem, tunc lac mũdanæ prosperitatis pau
cius habent,quia.s.à lacte deliciarum,& diuitiarum attrahũt
mentem suam. Vel si vis pone de Christo,qui in paradiso me
lius beneficiat meliores. Et pone figuram sicut supra. vide de
cane vel canicula,vbi ponitur. ¶ Porca non recipit porcum ad
generationis officium faciendum,nisi prius viderit aures :p- 12
sius inclinatas,sm Arist.li.6.c.18. Sic vere religio vel ecclesia
non debet aliquem ad officium generationis spũalis.i.p̃latio
nis vel prædicationis admittere, nisi aures per obedientiam
sibi viderit inclinari,quia sm Greg. Præesse non meretur,qui
subesse non didicerit. ¶ Porci quadruplicem incurrunt infir-
mitatem.s.carnis corruptionem,capitis grauitatem, corpo- 13
ris inflaturam,& fluxum ventris. Sed contra carnem corru-
ptam,quæ dr branchos,oportet carnem istam abscindere,&
contra inflaturam vtile est sub lingua minuere sm Arist.li 8.
c.21. Sic vere charissimi,porcis.i. peccatoribus huius mundi
ista quadruplex infirmitas accidit,videlicet carnis corruptio
.s.gastrimargia,q̃ carnẽ corrumpit per luxuriam,capitis gra-
uitas,hæc est cupiditas, quæ caput.i.tentationẽ deprimit ad
terrena, corporis inflatura,hæc est superbia,quæ facit hoĩem
tumidum,& inflatũ,ventris fluxus,hæc est luxuria,q̃ facit ho
minem fluidũ atq; mollẽ,quia vere istis quattuor vitiis quasi
totum genus humanum infirmatur. ps. Infirmati sunt & ceci
derunt. Sed contra carnis corruptionem,s.gulæ, valet q talis
caro abscindatur,i.q à gulæ ingluuie cessetur. Contra infla-
turam aũt superbiæ valet q sanguis i. temporalis substantia
minuatur,quia sæpe diuitiæ sunt superbiæ causa,quia sm Au
gu. Difficile est q superbus non sit,qui diues est. Ideo Leu.17.
Caue,vt non comedas sanguinem. ¶ Porci,& porcæ delectã
tur comedendo glandes,seu si forte multum comederint de 14
eis sicut & oues facient abortũ, & iõ vtile est talia subtrahe-
re fœminab.vt dicit Ari. Vide si vis supra de Apro, & infra de
Sue. Charissimi per glandes intelligo diuites, quæ crescunt
in arbore huius vitæ,per porcos aut intelligo viros iustos,p
porcas

porcas iotelligo simplices,& ignaros.Porci ergo,& porcę.i.
sapientes,& insipientes delectantur comedẽdo glandes,i.di
uitias acquirendo.sed pro certo si porca.i.personæ simplices
& ignaræ multas glãdes.i.moltas diuitias acquisierint, cme
derint,& sibi incorporauerint,ipsi faciunt abortum.Nã quia
tales nesciunt debitè eis vti,ipsi efficiuntur auari, & superbi,
& sic fœtum mortuum.i.opera mortua, & vitiosa faciunt,&
15 producunt.¶ Porci subtus arborẽ libenter glandes comedũe
sursum tñ ad eum qui glandes mittit,nũquam attendunt.Sic
vere sunt multi,qui glãdes.i.diuitias,& temporalia beneficia
bene recipiunt,sursum tñ ad Deum à quo veniunt, non attẽ-
dunt quia licet subtus arborem circa terram.i in mundo isto
glandibus,& diuitijs impinguentur, nnn tñ respiciunt vnde
veniunt,quia ad Deum qui eas sibi donat, non attenduot per
gratiarum actionem.Non respexit ad dominum qui fecit il-
16 lum.Esai.22. ¶ Diuersi cibi impinguant porcos.i.malos,quia
qoidã generant carnem,hæ sunt deliciæ,alię pinguedinem lo
xuriæ,hæ sunt diuitiæ,aliæ inflant per superbiam,hæ sunt emi
nentiæ.De siliquis quas porci maoducabant.Luc.15.

De Pediculo. *Cap. 83.*

PEdiculus est vermis cutis,dictus sic,eo q cum pedibns
nocear,sm Isid.Et generatur pediculus ex humorib.in
1 tercutancis corruptis,possessorem aũt suum pediculus
inqnietat,& molestat,& vbi est multitodo pediculorũ,
signũ est corruptionis generalis.s. lepræ vel morpheæ. Recte
talis vermis est pctm,quia vere ex corruptis humoribus.i.de
prauis mentis & carnis affectionib.generatur,& possessorem
suum.i.conscientiam in qua habitat,inquietat,stimulat, & re
mordet,quia sicut sagitta infixa fęmori canis,sic verbũ in cor
de stulti. Eccl.19.Et vbi apparet pediculorum tallũ multitu-
do,vere signum est interioris corruptionis, quia signnm est,
q interior conscientia est corrupta,qñ multis criminibus est
2 repleta.Corrumpetur putredine pessima.Micheæ.2.¶ Secun
dum Commen.super viaticum Constãt. quidam pediculi ge
nerantur,de sanguine,& hi sunt rubei,& grossi, quidã de ma
teria flegmatica,& isti sunt albi,& molles, alij de cholerica,
& isti sunt nigri,sicci molles, & pungentes, alii de melancho
lica,& isti sunt terrei,macilenti,& tardi. Sic vere charissimi,
in corpore ecclesię sunt plura genera hoium peccatorũ.quia
quidam sunt rubei,& sanguinei,isti sunt luxuriosi,quidam al-
bi,& molles,isti sunt molles,& deliciosi, quidam nigri cholè
rici,& leues isti sunt cupidi,& auari qui pungũt, & excoriãt
per rapinã in quibus cholera.i. ardor auaritiæ dominatur,
quidam ponderosi,& terrei,isti sunt pigri,& desidiosi,qui oõ
possunt ad bonũ aliquod se mouere. Pedes eorum pigri suot
3 ad ambulandũ.Sapi.15. ¶ Ois pediculus tanto acrius pungit,
quanto magis esurit,& macrescit.Pediculus etiam potest vri
na dici,ab vrendo,quia vbi mordet, adeo ardet vt ibi vesicæ
fiãt.Rectè tales sunt balliui,& raptores,qnia vere tales qoãto
sunt macriores per paupertatem,tanto plus pungunt per ra-
pinam,& crudelitatem. Vnde tales pñt dici vrina,ab vrendo
quia alios per rapinam,cauterit,& corrodunt,quia illi sunt si
cut ignis qui comburit siluam, & sicot flamma cõburens mõ
tes.¶ Contra pediculos sm Constan. valet frequens ablutio
4 capitis,pectinatio, medicinæ purgatio. Nã argentum viuũ
enm cinere salicis eos necat.Item litthargyrus.i.plũmbũ vstũ
cum oleo,& aceto, & maxime qñ ex causa calida generatur.
Sic vere charissimi contrà vitia,& tentationes, & conscientiæ
remorsus valet ablutio lachrymarum,pectinatio cõfessionis,
& pęnitentiæ medicina. Nam argentum vioum.i.eloquium
Dei,qnod est argentum igne eaaminatũ,& cinis salicis.i. me
moria mortis,sunt remedium pctĩ.Similiter si plumbum gra
ue.i.si corpus nostrum(quod est graue,& corruptibile)vratr
igne pęnitentię,& maccerationis,& si adhibeatur oleum pie-
tatis,& compassiooіs,& acetum mortis recordatiooіs,tunc
à capite intentionis, & à carne affectionis poterunt pediculi
.i.pctã,& vitia relegari, & maximè qñ de calida materia.i.de
5 prosperitate mundi vel carnali voluptate nascuntur.¶ Aqua
salnacida cum aceto, vel auri pigmẽtum cum staphide agria
& cum aceto valet contra peeiculos si sint ex humore frigi
do.Et sm diuersitatem animalium,est diuersitas pediculorũ
qnia alios porcus alios anseres,alios hoies in se habẽt.Sic sm
diuersitatem hominnm variatur diuersitas malatũ affectio-
num,quę rectè suot pediculi io aĩa, qui faciuot pruritum de-
lectatiooіs,quia alias habent porci.i.deliciosi,alias anseres.i.
detractores,iracnndi & clamosi,alias homines.i.mundi sapiẽ
tes,& molles religiosi.Nam deliciosi habent pediculos,& af
fectiones luxuriæ,iracundi discordiæ, mundi sapienres ina-
ois gloriæ. Sed contra huiusmodi pediculos valet auri pig-
mentum.i. Dei sapientia quæ est quasi pigmentum aureum,
acetom.i.mortis amaræ memoria,aqua salsa.i.pęnitentia.hęc
.n.omnia liberaot homines à peccatis.

De Pulice: *Cap. 84.*

PVlex est modicus vermis,molestus hoĩbos,& infestus,
& dr̃ à puluere,quia tpe frigido,& hyemali io pulnere 1
absconditur,& nutritur, & tunc in seipso deficit, & pi-
grescit,in æstiuo tñ tempore insolescit,& cum sit miræ
leuitatis,vndiq; circuit atq; salit.Rectè tales sunt balliui prin
cipum,& prælatorum,qnia tales sunt modici.s.quãtum ad di
uitias,& temporalem facultatem ,hominib.tñ.s.pauperib. &
subditis sunt molesti,quia sicut pulex homines pungit, & in-
festat,vt sanguinem eorum sugat, & sugendo post se vestigiũ
derelinquit,sic vere tales alios pungunt p rapinas,& exactio
nes,vt sanguinem eorum sibi attrahant.i.eorum substantiam
temporalẽ quod quidem faciendo,vestigium malorum exẽ-
plorum post se alijs derelinquunt. Non accubabit donec ra-
piuerit prædam,& occisorum sanguinem bibat.Num.23.Et si
cut videmus q pulex non parcit alicui personæ,nec pauperi
nec diuiti,nec regi,principi vel prælato,sic pro certo isti bal
liui in iurisdictione sua non dubitant personas bonas, & no-
tabiles infestare.Exemplifica bene contra balliuos regum, q
nihil reputant principes vel nobiles,quia Deum non timent,
& cunctis aduersantur 1 ad Thes.2 Exemplum de iudice ini-
quitatis,Luc.18.qui Deum noo timebat nec, hoĩes reuereba
tur.sic nec tales officiales.¶ Pulex in hyeme,& frigore io pul 2
uere absconditur,& nutritur,& tunc hoies ooo molestat,sed
tandem in æstate de puluere exit,& salit,& insolescit, & acrã
ter cruciat atqne pungit,& maxime io tẽpore pluuioso. Re-
ctè charissimi,sic faciunt vsurarii, & balliui. isti.n.in puluere
nutriuntur,quia pro certo tales à statu vili,& paupere cõiter
veniunt.Vnde dum sunt in hyeme.i.io paupertate,& aduersi
tate,ipsi tunc tpis non nocent,quia.s.noo possunt,sed in seip
sis deficiont,& pigrescũt,sed vere qñ exeũt de hmõi pulue-
re,vel hyeme qñ.s. veniunt ad statum prosperitatis,vtpote q a
fiunt iudices vel balliui vel diuites quoqũo,tũc pro certo ipsi
insolescunt per lasciuiam,& leuitatẽ,& vndique circũeunt.s.
pauperes pungendo,excoriando,& infestando.Ortus est sol,
& auolauerunt. Naum.3.tpe autem pluuioso.i. qñ apud agri
colas sentiunt esse pluuiam diuitiarum, tunc vere per rapinã
pungunt acrius atq; mordent.Vel in tpe pluuioso.i.in tpe ad
uersitatis,quia.s peruersi tunc magis nituntur nocere, qñ vi-
dent hoĩem necessitatib.implicatum.Eccl.12. Si occorrerint
tibi mala,inuenies eum primum.¶ Pulea est aĩal leuissimum, 3
quod leuissime salit,& discurrit, & ideo vix potest capi p p
suam maximã leuitatem. Re vera tales sunt multi falsi,& cau
telosi,quia vere isti saltus faciunt multos, quia de cautela ad
cautelam saliunt atq; volant.s.se excusando,& suam nequitiã
palliando,sicut patet de vsurarijs,& balliuis,& ideo pro cer-
to à nemine possunt capi vel concludi,quia.s.taliter saliendo
manus persequentium,& corrigere se volentium fugiunt,&
euadunt,quia sicut quilibet videt,nullus potest de talib.triũ
phare.Peruersi.o:difficile corriguotur.Eccl.1.Istud etiã po-
test allegari contra causidicos,vsurarios,& iudices. Vel dic
contra detractores, qui bibunt, & comedunt sanguinem si-
cut pulex.i.vitam aliorum,& non parcunt regi vel principi.i.
iusto vel peccatori.Allega vt supra.Et ideo tales saliendo va
dunt,quia vere isti semper bona aliorum transiliunt, & omit
tunt.Inuenies hoies salientes foueas 1.Reg.10.¶ Pulea carnẽ
incidit,& terebrat,& sanguinẽ sugit,& post se vestigium de- 4
relinquit,& dormire volentes impetit acri morsu. Nulli etiã
generi hominum parcere consueuit. sed istis absynthium est
venenum,sicut dicit.Constan.in viatico,si cum aqua teratur,
quia odore ipsius perimuntur.Rectè talis est caro nostra,vel
etiam diabolus,quia per malas suggestiones fodit, & perfo-
rat mentem nostram,& sanguinem nostrum.i.gratiam,& vir
tutes euacuat, & exhaurit. Et iõ ista pulex,i.caro, post se dr̃
derelinquere vestigium, quia.s.post concupiscentias carnales
semper solet vestigium luxuriæ derelinqui. Et illos q volunt

do rmire per contemplationē.s.bonos, & iustos mordet p tē
tationem, inquietat atq; turbat, & nulli gñi hoim parcit, quia
oib. viuentib. p tētationes officit, & obsistit, quia manus eius
contra omnes. Gen. 16. Absynthium tñ.i. amaritudo pœniten
tiæ, si cum aqua contritionis, & lachrymarum misceatur. hu-
ius pulicis.i. nrę carnis virtutem superat, & vigorem. Memor
igitur esto paupertatis meæ, absynthij, & fellis. Thren. 4. Vel
dic q pulex est mors, quæ carnem nostram infestat, & illos q
volunt dormire.i. in mundi delicijs quiescere, impetit atque
mordet, & nulli generi hominum parcere cōsueuit. Dan. 11.
Nec quēquam deorum curabit, sed aduersus vniuersa cōsur
get. ¶ Pulex multa oua generat, de quib. progreditur multa
5 proles. Et est pulex alb. in ortu, & in principio suo, sed statim
nigrescit subito. Sic verè pulices.i. personæ malæ multa oua
hodie faciunt.i. multos superuacuos cogitatus. Et qñque in
principio.i. in iuuentute sunt albi.i. floridi, & casti, & honesti,
sed verè statim nigrescunt per vitia, & peccata, quia fm Luc.
14. Homo cępit edificare, & non potuit consummare, qa fm
Arist. acres in principio, frāguntur in fine. Multi.n. sunt qui in
principio sunt boni, sed finaliter fiunt mali, sicut legitur de
6 Ioas rege Israel. 4. Re. 14. ¶ Vnus pulex ex se multos generat.
Nam per onationem multiplicat vltra modum pestiferū ge-
nus suum. Sic vere vnus malus per sui imitationem multos
alios malos constituit, generat pariter, & inducit, quia sicut
dicitur ad Romano. 5. Per vnius inobedientiam præuaricato-
res constituti sunt multi.

De Rhinoceronte. Cap. 85.

1 RHinoceron vel Monaceron idē est fm Isid. quod vni-
cornis, bestia ferox, quæ in frōte vnicum habet cornu,
cum quo ventilat elephantē, vt dicit Isid. li. 12. Nā fm
Pli. Rhinoceros vnicum cornu suum acuit ad saxa. &
qoia ventrem elephantis scit partem esse corporis molliorē,
ideo ipsum cū cornu acuto in ventre percutit, & sæpe ipsum
interimit, & occidit. Rectè charissimi ista bestia est diabolus,
qui habet vnum cornu.i. vnicam, & singularem potentiā in-
ter creaturas inferiores, quia non est potestas super terram q
comparetur ei. Iob 41. Cum quo quidem cornu potentię vē
tilat, & percutit elephantem.i. quemlibet virum iustum per
diuersas tentationes, & tribulationes, quia vere cornu suę po
tentiæ est acutum quātum ad inuasionem, & tribulationem,
est forte quantum ad perseuerantiam, & durationē, quia nō
statim vincitur, licet resistatur, imo qoia scit elephantem.i. ho
minē esse debiliorem in ventre.i. quantum ad carnem tenta-
tionem, ideo ipsum erga ventrem.i. quantum ad carnis tenta-
tiones fortius impetit, & impugnat, & ipsum sæpe interimit
per peccatum luxuriæ sic percussum. vnde Deut. 33. Cornua
rhinocerontis cornua eius ad ventilandas gētes. Ista.n. est ho
stis astutia, q io illa parte io qua videt esse debiliorem hoiem
ipsum magis tentat, vt citius præualeat contra ipsum. Vel die
de Paulo vel Christo, qui cum cornu suę audaciæ, & constan
tiæ, quod limauit ad saxa.i. ad verba Christi, & exempla san-
ctorum impetiuit prædicando elephantē.i. iudeos, & gētiles,
& contra eos victoriam obtinuit, inquantum eos ad fidem ec
2 clesiæ reuocauit. Allega vt supra. ¶ Vnicornis fm Isid. li. 12.
est bestia fortissima, quæ nullo ingenio pōt capi, verūtñ puel
la virgo in deserto venienti vnicorni proponitur, & ei sinum
aperit, & tūc bestia omni feritate deposita, in eius gremium
se ioclinat ac si ibi vellet dormire, & ibi à venatorib. depre-
henditur, & occiditur, & necatur, & lanceis, & iaculis vulne
ratur. Et est rhinoceros similis elephanto io longitudine, sed
crura habet mirabiliter breuiora, vt dicit Pli. li. 8. c. 20. Rectè
charissimi per istam bestiam intelligitur Dei filius, qui fortissi
mus Deus spirituum nuncupatur Nu me. 16. Vnde pro certo
venatores hoc est dictu, iudæi vel sancti patres ipsum non po
terant capere, & ad mundum attrahere aliqua arte vel inge-
nio, veruntamen qñ virgo, & puella.i. beata virgo Maria fuit
in deserto huius mundi posita, & virtute sancti spiritus præ-
parata, & ei sinum.i. cor aperuit, & per amoris desiderium di
latauit (iuxta illud psa. Aedificauit sicut vnicornis ædificium
suum.) tunc pro certo Dei filius deposuit oēm feritatem suā
.i. omnem rigorem iustitiæ qua primitus præpollebat, & in si-
num.i. in vētrem huius virginis se reclusit, vbi carnem huma
nam assumpsit, & sic à iudæis venatorib. crudelibus est occi-
sus per lanceam, & per clauos. Vnde Num. 23. Deus ex Aegy
pto vocauit eum, cuius fortitudo est similis rhinocerōti, & re
quiescēs acquieuit vt leo. Si vis pone figuram de Sunamite,
in cuius sinu dauid dormiebat &c. vide infra. li. 16. c. 1. §. 1. Et
iste similis elephante.i. cæteris peccatorib. in corpore.i. in ex
teriori apparentia humanitatis. Similis alijs hoibus. Sapiē. 7.
Sed vere crura.i. affectiones, & desideria ipsius sunt breuiora,
quia vere desideria eius non se extenderunt ad tot, & tanta si
cut nostra, quia ista mundana nunquam concupiuit vllo mo
do. ¶ Secundum Pli. li. 8. c. 21. vnicornium multæ sunt species
.s. monoceron, egoceron, & rhinoceron. Et est monoceron
bestia asperrima, similis equo in corpore, ceruo in capite, in
pedib. elephanti, in cauda apro, cū cornu nigro in frōte duo-
rum cubitorum, & hanc feram (vt dicit) viuam negant capi,
nam (vt dicit) qñ aliquo casu capitur, statim præ indignatio-
ne moritur. Sic verè tales sunt multi principes, & prælati, &
multi alii pctōres, quia vere caput eorum.i. principium, & in
troitus vel iuuentus simile est ceruo, quod est aīal timidum,
simplex, & benignum, quia isti in principio sunt iusti, & boni,
sed vere in corpore.i. in progressu vitę suæ similes sunt equo,
quod est aīal luxuriosum super cætera aīalia, fm Ari quia ve
re tales efficiuntur luxuriosi, & inuidi, sed vere quantum ad
pedes, i. quantum ad affectus, & voluntatem ipsi sunt similes
elephāti qui habet pedes inflebiles, quia.s. eorum affectiones,
non possunt flecti ad cōpassionem, & humilitatem. Nō flectē
ris super eā vlla misericordia. Deu. 25. Cauda eorū.i. finis vi-
tæ, & senectus similis est apro, quod est aīal crudele, quia ve-
re tales in senectute sunt raptores crudeles per auaritiā, & ti-
rānidem. Vnde tales in principio sunt boni, secundo aūt sunt
delicati, & luxuriosi, postea duri sunt, & austeri, in fine aūt ra
ptores efficiuntur, & tyranni. Apo. 9. Aculei erant in caudis
ipsarum. Et iō isti habent cornu crudelitatis, & potestatis iu-
diciarię, & hoc in fronte.i. aperto, & publico, quia.s. statim si-
ne deliberatione frontosè, & ceruicosè volūt cum cornu iu-
diciarię potestatis alios impetere, & ferire, sicut patet de mul
tis, qui sine deliberatione excōicant vel puniūt. Id eo dicebat
Dauid. A cornib. vnicornium salua me. Tales ēt viui non ca-
piuntur, quia vere dum viuunt in hoc mundo, nunquam psit
capi, corrigi vel conuerti, quia nolunt audire correctores. &
pdicatores, sed eos potius persequuntur, quia Oderūt in por
ta corripientē. Amos. 4. Vel allega contra obstinatos vel ma
litiosos, qui non pñt capi vel concludi, q si per violentiā ca-
piuntur, præ indignatione, & desperatione spūaliter moriū-
tur, inquantū.s. impatienter sustinent qñ corriguni, & inquan
tum ex hoc deteriores efficiuntur, & ad multa alia vitia con
uertuntur. vnde ad Ephe. 4. Desperantes semetipsos tradide-
runt impudicitiæ, in operationem auaritię. Vel allega contra
non perseuerantes, qui habent caput cerui, & caudam apri,
quia in principio boni io fine sunt mali. ad Gal. 3. Cum spū cę
peritis, carne consummamini. ¶ Egoceros dr ab aiga, qđ est
capra, & ceras, quod est cornu, quia est aīal pusillū, & velox, 4
simile capræ vel hedo, cum uno cornu in fronte. Sic uerè in
mundo isto sunt tales caprę uel unicornes, s. luxuriosi, qa isti
sunt capræ quantum ad fœtorem infamiæ malæ uitæ, sunt ēt
pusillanimes, & teneri quantum ad pœnitentiam tolerandi;
ueloces aūt sunt, & acres quantum ad lasciuiā, & lauitatem,
& in fronte.i. in apparentia, in introitu, & prima facie habent
cornu.i. obstinationē, inuerecundiā, & incorrigibilitatē, quia
tales sunt obstinati, inuerecundi, & incorrigibiles, Ideo Hie.
3. Frōs mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere.
Vel Hædus iste est pctm luxuriæ in quo est cornu inuerecun
diæ, & obstinationis, quod est in fronte supra oculos, quia.s.
oculos intellectus excęcat &c. Figura de hirco cū vnico cor
nu. Dan. 8. uide supra ubi agitur de ariete. ¶ Secundum Pli. in 5
India sunt unicornes boues, habentes ungolas solidas, sicut
equi, & habent maculas candidas. Sunt etiā ibi asini fm Aut.
Arist. & Pli. qui unū habent cornu inter aures. Sic rectè cha-
rissimi, in India i. in ecclesia illi, qui sunt prælati &c. uide su-
pra de asino, & nota q rhinoceron græcè, latinæ dicitur cor
nu in nare.i. in fronte secundum Isid.

De Rana. Cap. 86.

RAna à garrulitate sic dr, quia importunis clamoribus
semper coaxat, & maximè in aqua vel io paludibus, 1
ubi.s. gignitur, & nutritur, & sunt plures species, & ge
nera earundem fm Isid. li. 12. quia aliæ in nemorib. q
sunt sine voce, aliæ in aqua, quæ semper clamitant, aliæ in ter

ra, i.

ta .rubetæ uel bufones,quæ parum clamant, & sunt præ cæ-
teris venenosæ.Sic vere charissimi, in mundo sunt diuersa ge
nera peccatorum,quia verè aliqui sunt in paludib. deliciarũ,
vt sunt luxuriosi,alij in terra diuitiarum.s.auari venenosi, &
malitiosi,alii in arborib.eminentiarum,vt sunt superbi & am
bitiosi,& isti nunquã clamant per gratiarum actionẽ, vel ora
tionem.Sed pro certo illę ranę versantur in aqua deliciarũ,s.
luxuriosi,per stultiloqnia garruli sunt,& loquaces. Garrula
inquit,& vaga,quietis impatiens.Prou.7.Luxuriosi.n.præ cæ
2 teris abundant stultiloquiis,& quærelis.¶ Ranarum alię sunt
penitus sine voce,quæ.s.circa frutices abundant,aliæ autẽ ni-
mis sunt clamosæ,quæ in aquis versatur. Nam qñ mittunt in-
feriorem mandibulam in aquam, & superiorem tenent supe
rius,tunc fortius clamant,vt dicit Arist. li.4.c.9. Maximè aũt
clamat tpe coitus ois rana ꝑm Isido.li.12.Sic vere in mundo
isto sunt duo genera principalia hoim peccatorum , quidam
qui habitant circa frutices.i.circa mũdi fructus, & diuitias.s.
diuites,& auari,& pro certo tales videntur carere voce.s.bo
na voce orationis,cõfessionis , laudis & gratiarum actionis,
carent etiam voce mala,s.iactantię,& elationis,quia auari nõ
se iactant de diuitiis,imo eas abscondunt atq; celant.Eris mu
tus,nec quasi vir obiurgans.Eze.3.Alij aũt sunt qui versantur
in aquis.i.in mundi delicus.s.gulosi,& luxuriosi,& pro certo
tales sunt garruli,& loquaces,cantando.s.& iactando,& ma-
ximè qñ sunt in aqua.i.in ciborum,& potuum fluxibilitate,vi
delicet in taberna,& similiter ꝑ tpe coitus.i.cum circa actus lu
xuriæ occupantur,quia tunc sunt maximè garrulosi. Iõ mala
mulier dr̃ Prou.7.garrula,& vaga &c.Vel dic ꝙ quidam sunt
qui nunquam loquuntur,alii qui nimis tacent. Nam quidam
excedunt in taciturnitate.Eccl.20.Est tacens non habẽs sen-
sum loquelæ,& est procax ad loquendum. Alij aũt excedunt
3 in loquacitate.In ore fatui verba inenarrabilia.Eccl.21.¶ Ra
na mirabiliter est clamosa,oculos habet lucentes,& maximè
de nocte,& saliendo fugit ois rana præter bufonẽ. Et ꝑm Isi-
dorum est quædam rana quæ in os canis proiecta facit eũ ob
mutescere. Et est rana aquosa,lutosa,clamosa,venenosa,timo
rosa,sub ventre maculosa,& ideo cũctis abominabilis est &
odiosa.Timorosa autem dr̃,quia si ab aliquo persequitur,sta
tim ad aquam fugere consueuit. Rectè charissimi , tales sunt
causidici,& aduocati,quia vere isti sunt clamosi,quia clamã-
do litigant adinuicẽ,& oculi eorum.i.intellectus , & sapiẽtia
lucet per discretionẽ noctc.i.in negotiis hoius mundi. Isti ẽt
saliendo fugiunt,& loquuntur,quia vere isti sp transiliunt ve
ritatem,& saliendo clamant.i. de cautela ad cautelam se con
uertẽdo,quia causidici trãsiliunt vera,detractures bona adu
latores mala. Et isti ẽt canes.i.bonos prælatos , & iudices fa-
ciunt obmutescere,& à morsu executionis cessare, inquantũ
.s.malas causas excusant,& bonas accusant. Isti ẽt sunt timo-
rosi,quia vere tales multum timent mori,contra illud? Noli
timere iudicium mortis.Eccle.42.Sonitus terroris in aurib.
Impij.Iob 15.Et qñ persequuntur.i.qñ ab aliquo prædicatore
arguuntur,ipsi fugiunt ad aquam.i.ad dulcorem diuinæ mi-
serationis dicentes ꝙ Deus dabit eis pœnitentiam,& miseri
cordiam,contra illud Eccl.6. Ne dicas,misericordia dñi ma-
gna est.. Isti igitur sunt aquosi per gastrimargiam,lutuosi per
auaritiam,clamosi per discordiam,& eloquentiam,venenosi
per malitiam,maculosi per fallaciam , timorosi per ignauiã,
& ideo cunctis hoibus cæteris odiosi.Et sicut rana no habet
caudam,sic illi non habent memoriam mortis quæ per cau
dam significatur .Esai.9 Auferet dominus a te caput & cau-
dam. Quia isti non habent caput debitæ intentionis, nec cau
dam memoriæ suæ mois.¶ Est quædam rana quę dr̃ mut,aquę
4 ꝑm Isid.proiecta in os canis.facit eum mutescere. Charissimi
ista rana significat mundi dona , quæ proiecta in os canum.i.
iudicum,& superiorũ faciunt eos mutescere,& à latratu cor
rectionis cessare. vnde Eccle.20. Quasi mutus auertet corre-
5 ctionẽ.¶ Rana primo est paruus piscis,qui gallice dr̃ chabot,
qui quasi totus vr̃ esse caput,habens modicam extremitatem
pro cauda,sed tandem illud caput dilatatur, & veniunt ei pe
des,& cauda sibi cadit,& sic de pisce bestia quadrupes effici-
tur,& tunc circa aquas manens,iugiter clamat,& coaxat. ꝑm
Isid. Vnde Pli li.9.c.51. dicit ꝙ rana parit minimas carnes ni
gras,quas gyrinos vocant,oculis tm̃,& cauda in figoes, mox
pedes figurantur,cauda findente se in posteriores . Sic verè
sunt multi mali , qui in perfectione non perseuerant , quia in
principio sunt pisces.i.pij fluidi,& deuoti. Vnde in eis non vi
dētur nisi caput,oculi,& cauda,hoc est dictu,debita & recta
intentio,quæ est caput,debita discretio,q̃ est oculus, & mor
tis suæ memoria,& recordatio,quæ cauda.Sed pro certo ꝓ-
cessu tpis ipsi mutantur de pisce in bestiam.i.de bono in ma-
lum,quia vere caput suum.i.intentio,& conscientia dilatatur
.s.ad amorem terrenorum per auaritiam,& veniut eis pedes
diuersarum affectionum,& desideriorum malorum, & cau-
da.i.mortis memoria sibi cadit , & sic efficiuntur bestia qua-
drupes per quattuor affectiones sensualitatis,quibus regunt
atq; viuunt, & ex tunc pro certo isti amãt habitare in terra.i.
in diuitiis per auaritiã in aqua.i.in delicijs per lusuriam,& in
cipiunt coaxare per detractionem,& aliorum infamiam, va-
nitatem,& iactantiam.Istud maximè vr̃ in religiosis, qui pri-
mo in iuuentute sunt pisces.i.deuoti, in senectute aũt fiunt ra
næ.i.detractores , quia pro certo charissimi ex quo,homo ꝑ-
dit caudam.i.mortis memoriã,statim efficitur auarus, luxu-
riosus,& clamosus.Esa.9. Auferet dñs a te caput,& caudam.
Vel etiam potest exponi de causidicis , qui primo boni,in fi-
ne fiunt ranæ,qñ perdunt caudam,& acquirunt vocem & c.si
cut supra.Ideo dr̃ in psal. Dedit terras eorum ranas in pene-
trabilib.regum ipsorum. Vnde tales detractores vel causidici
figurantur per illas ranas quæ infestauerunt Aegyptios. Exo.
8.quæ postea congregatæ sunt insimul,& computruerũt. Sic
verè tales suis clamorib detractorijs vel deceptoriis infestãt
Aegyptios,i.pauperes denigratos per pęnitentiam, & aduer
sitatem,sed pro certo finaliter congregabuntur,s.in inferno,
vbi perpetuo computrescent.Ideo Esa.24.Congregabuntur
in congregatione vnius fascis in lacum &c.¶ Secundũ Arist. 6
omnes pisces,& bestiæ nutriunt pullos suos præter ranã quæ
.s.caret cauda.Sic vere omnes boni prælati nutriunt.s. per do
ctrinam exemplum,& temporale subsidium,fętus suos.i.sub-
ditos,præter ranam.i. præter illos qui carent cauda.i.memo-
ria mortis,& qui in aquis deliciarum habitant per lusuriam,
& sunt clamosi per iactantiam,discordiam,& furorem, quia
tales omnino videntur ue subditis non curare,sed magis eos
rapinis,& exactionibus infestare.Pascet vnusquisq; eos q sub
manu sua sunt Hier.6.¶ Rana qñ nihil videt,clamitat.& coa 7
xat,sed statim ꝙ aliquis venit,cessat clamare, & cum fugien-
do transilit atq; saltat.Tales recte sunt detractores, qui in ab
sentia hominum loquuntur,& detrahunt,& in eorum pręsen
tia nihil dicunt , quia si supe tuenerint , subito obmutescunt.
Non fuit qui moueret pennam,& qui aperiret os,& ganniret.
Esa.10.Saltando etiã loquuntur,quia vere tales semper detra
hendo transiliunt,bona videlicet aliorum, quia nunquam lo
quuntur nisi de malis.Et si vis dic quõ generatur rana.i.quo
modo quis efficitur detractor,sicut supra.¶ Rana saliẽdo cla
mat.Sic vere adulator qui transilit mala aliorum, detractor, 8
qui transilit bona , hæreticus vel mendax, qui transilit vera,
vel etiam aduocatus.1.Reg.10. Inuenies duos homines saliẽ
tes magnas foueas &c.
Salamandra.vide suprà capitulo de Aspide in fine.

De Sanguisuga. Cap 87.

SAnguisuga est vermis aquatilis sic dictus,eo ꝙ qñ alicui 1
inhęserit,sanguinem eius sugit , quo cum satiatus fuerit
& repletus,ipsum reiicit,& euomit, vt recẽtiori iterum
repleatur, ꝑm Isido.lib. 12.Sic uere charissimi,tales sunt
diuites,cupidi,& auari,qui existentes in aquis deliciarum,&
diuitiarum huius mundi,sanguinem.i.substantiam tempora
lem illorum quibus adhærent.i. suorum pauperum vicinorũ
per rapinam vel vsuram , causidicam vel falsam mercaturũ
sibi paulatim attrahunt atque sugunt.Prouc.30. Sanguisugæ
duæ sunt filiæ,dicẽtes,affer affer. Auarus.n.est sanguisuga,cu
cuius duę filię sunt,auaritia,& ambitio,quæ.s.semper clamãt
in corde suo,affer affer.Vel duæ filiæ significant vxorem, & li
beros auarorum, qui semper incitant ad aliquid apportãdũ.
Et sicut(ꝑm Isido.)iste vermis habet fistulam in ore cum qua
sanguinem sugit , sic uere in ore istorum est fistula.i. verborũ
fallacia,& deceptio,& dulcedo,cum qua sanguinem.i. diui-
tias attrahunt aliorum.Pulli eius lambunt sanguinem. Iob.
39.cum autem sunt isto sanguine bene pleni.i.quando sunt sa
tiati diuitiis aliorum,tunc vere eas euomunt,s. dando,& lar-
giendo non pauperib. sed diuitib.s.principibus , & prælatis,
maioribus,quibus auari,& causidici quandoque faciunt plu
ra do-

ra dona,& boe pro impetrandis officijs,& beneficijs, ae etiā
præbendis vt ſic poſſint recenti ſanguine.i.vberiorib.dınitıja
impinguari,quia pċtōres peccatorib.fęnerantur,vt recipiant
æqualia Luc.6.Et ſicut videmus ꝙ ſanguiluga nunquam cuo
mır ſanguinem niſi qñ fortitet præmitur,ſic vere auari nunꝗ
volunt aliquid reſtituere de diuitiis male acquiſitis, vel ali-
quid confitendo vomere de peccatis cōmiſſis, niſi qñ à Deo
vel à prælatis ſortiter prę̄mnntur infirmitatib.tribulationib.
& tormentis, quia.ſ.tunc aliquid ſolent reſtituere de diuitijs
& aliquid conſiteri de vitiis. Iob.20.Diuitias quas deuoranit
a euomet, & de ventre eius extrahet eas Deus. ¶ Sanguiſuga
ſm Iſid.eſt vermıs mollis,ſub niger, rubeis lineis diſtinctus,
oblongus,& flexuoſus,os habet triangulum, & in ore fiſtulā
cum qua ſanguiucm ſugıt,venenoſis ſæpe;inſidet,vt eorū bu-
morem ſugat,& in aqua calida, & tpe calido citius ſe appli-
cat ad ſugendum. Rectè tales ſunt adulatores, vtpote hyrau-
di & mimi, & hmōi,quia tales ſunt molles quantum ad deli-
cias,nigri coloris per malam conuerſationem, rubei quanū
ad luxuriam,& infectionem, longi quantum ad longæ dura-
tionis extimationem,flexuoſi quantum ad falſitatem,& dece
ptionem,qnia.ſ.ad omnem partem ſe flectunt. Iſti etiam hñt
os triangulum, qnia vere tres anguli.i. tria verborum gña in
ore eorum poſſunt inueniri,videlicet detractio,mendacium
& adulatio. Nam qñ adulantur,neceſſe eſt vt de eorum inimi
cis mendaciter proloquantur. Tres ordines dentinm erant in
ore eins. Can.7.Pone figurā ſicut ſupra de angue. Fiſtulam ēt
habent in ore.i.dulcedinem verborum falſorum,& attrahē-
tium. Vel fiſtulam ad litteram(vt patet de ioculatorib.)i.cā-
tus muſicos,& inſtrumenta,mediantib. quibus ſanguinem.i.
dona & dinitias attrahunt aliorum.Et iſti venenoſis.i. malis,
& raptorib.hominibus inſident,& principib.adnlando,& ap
plaudendo,& eorum mala iuſtificando,vt ſic ſuis humorib.i.
donis & diuitiis ſatietur.Et in tpe calido.i.tpe proſperitatis,
& in aqua calida etiam.i.in delicijs voluptatis libentius ſe ap
plicant ad ſugendnm.i.ad adulandum.Prophetę eorum linie
bant eos abſq; temperamento.Eze 13.Vel omnia potes expo
nere de cauſidicis,qui cum fiſtula fallacium verbornm,ſugūt
& acquirunt diuitias infinitas.ſicut ſupra. Vel dic ꝙ diabo-
lus qñ inſidet alicui membro.i. alicui peccatori.ſugit ſangui
nem.i.compaſſionem,& memoriam paſſionis Chriſti,& ſan-
guinis,& hoc potiſſime in calido tpe.i.tempore proſperita-
tis,quia tunc libentius ſugit,& tētat. Vt ſugere mel de petra.
¶ Sangniluga aliqñ bibit ſanguinē venenoſum inſidendo ali-
cui rei venenoſę,& ideo antequā apponatur ad aliquod mē-
brum ſugendum pp medicinam,debet fricari cum vrtica,&
ſale vt ſic compellatur enomere ſi quid ſorte biberit veneno
ſum. Chariſſimi,ſanguiſuga eſt homo,qui aliqñ inſidet rebus
venenoſis.i. mundi delectationib.per amorem,quæ rectè aię
ſunt venenum,& ideo ſæpe bibit, & ſibi incorporat multum
de ſauguine venenoſo.i.de carnalitatib. diuitijs,& delicijs lu
xurioſis,& voluptatib.huius mundi.Sed ꝑ certo qñ talis de-
bet fieri medicina aliorum.ſ.prędicator vel prælatns,& in ali
quo membro eccleſiæ.i.in aliquo officio vel præbenda debet
poni.pro certo ipſe debet primo fricari in ſale,& vrtica pęni
tentiæ ſortis,& amaræ,vt ſic euomat per reſtitutionē ſangui-
nem venenoſum.i.delicias,& pċtā,ſeu dinitias male acqniſi-
tas,iuxta illnd Eccl.31. Si coactus fueris in edendo multum,
ſurgere de medio,& enome,& refrigerabit te.Vel dic ꝙ ſan-
guiſuga.i.hō,qui venenoſis.i.malis, & peruerſis perſonis fuit
ſocius,& adhærens,primo debet purgari quàm ad aliorū ſo-
cietatem admittatur.

De Stellione. Cap. 88.

1 STellio eſt beſtiola ſic dicta,eo ꝙ guttis more ſtellæ lucē
tibns eſt depicta, ſcorpionibus autem intantum contra-
riatur,vt eo viſo pauorem eis inſerat,vt dicit Iſid.lib.12.
Et ſm Plin,ſtellio maxime de cruore viuit. Rectè tales
ſunt ſancti & perfecti,quia vere diuerſis guttis.i.diuerſis vir-
tutib.& motibus ſunt ſtellati,Apo,1. Habebat in dextera ſua
ſtellas ſeptem.i.ſeptem virtutes.Et iſti contrariantur ſcorpin
nibus,quia vere tales ſunt contrarij ſcorpionibus.i. demoni-
bus,& peccatis, vel etiam malis hominibus, & detractorib.
quia propter ſuam bonitatem malis terrorē incutiunt, & pa
uorem. A voce Angeli populi ſugerunt. Eſai.35. Boni.n.ſunt
peccatorib.terribiles,& odibiles, nec hbēter ab ipſis frequē
rantur,quia ſicut dř Prou. 29. Abominantur impii eos qui in
recta ſunt via. Et hoc maximè quia pro certo iſti viuunt de
cruore.i. de Chriſti ſanguine,qno per ſuę cnmpaſſionem paſ
ſionis iugiter nutriuntur. Vel de ſanguine.i.de gratia, & de-
notione,quia anima oīs carnis in ſanguine illius eſt. Leui.17.
Aduerte tñ ꝙ timeo magiſtrum de proprietatib.rerū errasse
& poſuiſſe cruore loco rore,quia.ſ.Pli.lib.11.cap.26.dicit ꝙ
cameleon,ſtellio,& cicada rore viuunt, quod etiam in duo-
bus libris inuenitur. Vincentius etiam in ſuo ſpeculo natura
li dicit Plin.dicere ꝙ ſtellio rore viuit. Dicit ergo ita ꝙ ſm
Plin. vbi ſupra,ſtellio,qui eſt beſtia guttis ſtelleis inſignita,ro
re viuit. Veruntamen circa hoc poſſumus aduertere ꝙ dato,
quod rore viuat,non pp hoc omittit quin ſemper venenoſus
exiſtat,quinimo ipſe ros quem haurit,in venenoſos humores
conuertitur,& ſic pp rorem nunquam ſua conditio immuta
tur. Tales procnl dubio ſunt hęretici,quia.ſ.iſti rorē ſacrę ſcri
pturæ legunt,ſtudent & hauriunt,veruntamen exinde nunꝗ
meliores ſiūt,quin per corruptas expoſitiones ipſum rorem
diuinæ ſcripturæ in venenum ſuæ hęreticæ opinionis conuer
rant,quod etiam de iudæis poteſt dici. Tales ergo ſolent gut
tis ſtelleis.i.ſtellea conuerſatione indui, & bonis exterioribus
virtutibus picturari,licet ſint intus in conſcientia venenoſi ꝙ
etiam de hypocritis dici poteſt,vel ad litteram de malis reli-
gioſis iſta expone,qui licet rorem ſcientiæ,& doctrinę conti
nuè hauriant,licet etiam rorem deuotionis, & gratiæ pro li-
bito habere valeant,& licet pelle conuerſationis qñque per
hypocriſim ſtellata fulgeant, venenum tñ ſuæ malitiæ nunꝗ
mutant. vnde Sap.12. Iniqua eſt natio illorum,& naturalis ma
litia,& quæ non poterat mutari cogtatio. Vel ſi vis dic de q-
buſdam malis auditoribus,qui quāuis rorem cœleſtem.i. ſa-
nam,& bonam doctrinam pro ſua ſpirituali vita recipiāt,ipſi
tñ per malas interpretationes ipſum corrumpunt, & exinde
venenum ſibi ſaciunt,inquantum.ſ.deteriores inde ſiūt. Eze.
33. Audiunt verba tua,& non ſaciunt ea, quia in canticū oris
ſui vertunt illa. Vel dic ꝙ ſtellio eſt vir iuſtus,qui ſtellatus eſt
per bonam conuerſationem,rore viuit per gratiam, doctri-
nam,& deuotionē,ſcorpiones.i. demones terret per ſanctita
tem,& perfectionē,& manibus ad ſumma repit.i.bonis ope-
ribus aſcendit ad cęleſtem habitationē. Prou.30. Stellio ma-
nibus nititur,& in domibus regum commoratur. ¶ Licet ſtel
lio pulcherrimis colorib. ſit depictus, ſummè tñ eſt veneno 2
ſus,& de cruore viuit,& qñ in vino extinguitur faciem illius
qui vinum bibit lentigine obducit,& ob hoc eum in vino ne
cant,qui formę inuident mulierum,ut dicit Pli.li.29.c.4.cō-
tra qnod valet oui luteum mel,& nitrum. Rectè tales ſunt hy
pocritæ,quia vere licet habeant pulchram pellem.i. honeſtā,
& ſtellatam conuerſationem, ipſi tñ ſunt interius venenoſi.ſ.
per vitia,& peccata,& de cruore.i.de luxuria,& carnalitate,
vel de cruore.i.detractione,& mordacitate viuere dinoſcun
tur. Dixit tibi in ſanguine tuo, viue. Eze.16. Et ideo qñ in vi-
no.i.in aliqua carnali voluptate ſunt per peccatum mortui,
& extincti tunc vere illi qni iſtud vinum bibūt.i.qui iſtud ma
lum exemplum ſibi per imitationem incorporant, lentigine
diuerſorum peccatorum offuſcantur. Et ideo demones qui
inuident formæ mulierum.i.ſpirituali pulchritudini anima-
rum,iſtos hypocritas ſic extingunnt,vt eorum deceptionib.
mulieres.i.aīæ deformentur,contra quod tamen valet vitel-
lus charitatis,vel clementiæ & pietatis,nitrum pęnitentiæ,&
aſperitatis,vt.ſ.animæ formoſitas reparetur. Vel dic, ꝙ talis
eſt prælatus, qui qñ in vino(in quo eſt luxuria)per pċtm ex-
tinguitur tunc mulierib.i.ſubditis ſimplicib.eſt venenum. lō
monet Apoſtolus Eph.5. Nolite inebriari vino, in quo eſt lu
xuria. ¶ Secundum Pli.ibidem ſcl ſtellionum tritum in aqua 3
muſtelas dř congregare,& habet ſtellio pedes latos ad mo-
dum manus hominis,& mutat ſpolium ſicut ſerpentes qñ ſe-
neſcit. Et eſt ſtellio genus lacertę,guttis ſtellatis picturatum.
in hyeme iſte latitat in cauernis,vbi obſcuratur viſus eius,&
ideo in vere exit cauernam,& mutat locum,& quærit ſibi lo
cum,& cauernam ad orientem,& oculis apertis ſolem reſpi
cit, donec humor ſuperfluus deſiccetur, qui oculis calıginē
inducebat,vt dicit idē. Rectè talis eſt Chriſtus, prælatus, vel
vir iuſtus,quia vere ipſe debet eſſe ſtellatus per rutilantē ho-
neſtatem,pedes.i.affectus habere latos per excedentē & ex-
tenſam charitatem,& vetus ſpolium.i. conuerſationem vete
ris hoīs debet mutare per pęnitentiam.& aſperitatē, & ideo
fel.i.zelus iuſtitiæ,& rigor,& correctio talium quando cum

aqua compassionis,& pietatis miscetur,tunc mustelas.i.peccatores cōgregat.s.ad charitatem,pacis & fidei vnitatem. Et
4 congregabit ad se omnes gentes. Abac.2. ¶ Secundum gloss. Prou.30. Stellio est animal paruum,& velocissimum,& nō pennatum,sed tantum velocitate pedum repit ad sublimitatem domorum vel murorum. Rectè tales sunt simplices, quia pro certo dato quòd non habeant pennas.i.altitudinem scientiæ,ipsi tn̄ sunt velocissimi quantum ad motum bonorū operum exequendum, & ideo ad altitudinem domorum,& murorum.i. ad ædificium paradisi ascendere præ cæteris dinoscuntur. Ideo Prouer.30. Stellio manibus nititur, & in regum domibus commoratur. Isti.n.manibus.i.bonis operibus præ cæteris innituntur hominibus. Vel si vis dic de ambitiosis,qui quamuis sint venenosi & viles, ad altas tamen ascendunt seculi dignitates.

De Serpente. Cap.89.

1 Serpens sm Isid. sic dr̄ eo q̄ non rectè, sed occultis accessibus,incedat cuius proprietates supra de angue sunt clarius explicatæ. Hic tn̄ ponuntur generales,& oibus fere omniæ. Vnde sm Ioan. sancto Aegidio, semper formidat hominem nudum,& insilit in vestitum,& sputum hominis ieiuni reputat pro veneno,& loca muscida.i. putrida diligit, & vmbras,& abdita semper quærit, & occultè incedit,venatur & sibilat,& est hostis auiū,& non cessat vertere linguam suā. Rectè charissimi talis est diabolus,quia vere ipse ad tentationes incedit nō publicè,sed occultè,quia sm Amb. Nos occulta demonum infestatio,velut quædam latronū obsidet multitudo. Iste etiam formidat nudum & ieiunum,hoc est dictu, viros voluntariè pauperes, & per contemptū à diuitijs denudatos,& viros ēt ieiunos.i.abstinentes,quia eorum sputum.i. orationē,vel doctrinam talium ieiunorum sibi reputat p veneno. Deiicient eū pauperes gregis Zach.11. Iste ēt loca putrida.i.cōscientias per vitia corruptas habitat, & in vmbra.i.in personis ignorantib. se abscondit, quia nunquam quærit,q̄ videatur vel percipiatur. Et est hostis auium.i. virorum spūalium,quos persequitur atq; tentat. Linguam etiam suæ malæ suggestionis non cessat vertere, quia sp sibilat per suggestionem,inuenenat per consensum,occidit per operatione. Tortuosè ēt & cautelosè incedit in suis tentationib. quia aliqñ sub specie boni tentat,& intendit malū. Serpens mordet in silentio Eccl.10. Vel dic de luxuriosis,& loquacib. qui semper vertunt linguam,& sibilant in loquendo,loca putrida.i.carnales actus diligunt,& vmbram.i.absconsionem suorum peccatorum quærunt,& aues.i.viros spirituales odiunt. Oculus
2 .n.adulteri obseruat caliginē. Iob 24. ¶ Serpēs habet carnem frigidam,quæ comesta lepram occultat,sp pectus, & ventrē in terra graditur,tortuosè incedit,vmbra diligit,venatur,& sibilat,& est hostis auium,& earū oua vorat,iacta aūt,& euomita iterum resumere consueuit,vt dicit idē Ioan. Obliquè ēt respicit,quia non ante se, sed circa latera intuetur. Tales sunt auari,quia isti sunt frigidi per indeuotionem,& incompassionem,lepram.i. peccata sua abscondunt per defensionē, & excusationem,& suorum cōtractuum palliationem, super pectus,& ventrem terram tangunt per terrenorum indebitā affectionē,tortuosè incedūt per malitiā,& cauillationē,vmbrā diligūt.i.suorū malorū actuum occultationē, aues.i.pauperes odiunt,& corrodunt,oua.i. diuitias comedunt per vsuram.& excoriationē,sibilant, & venantur per fallacē suggestionē & promissionē,& iacta vel euomita.i.ea quę aliis restituerant,vel peccata quæ dimiserant,resumunt per suorum malorum actuum iterationem. Quam vilia facta et nimis iterans vias tuas. Hier.2. Obliquè respiciunt.s. ad bona mundi, quæ lateraliter adiacent,per eorum appetitum, & ministrationē,quia.s.isti non respiciunt ante se.i.ad æterna,sed lateraliter.i.ad terrena. Oculi stulti in fines terræ. Prouer.17. Vel dic de detractorib.qui aues.i.viros spūales odiunt,& eorū oua.i. sua bona opera per detractionē deuorant,& consumunt,sibilant primo applaudendo, mordent postea detrahendo,inuenenant diffamando,& obliquè respiciunt.i.inuide odiendo, quia nō rectis oculis aspiciebat Saul Dauid 1.Re.18. ¶ Serpēs se renouat,pellē veterem deponendo,& pro tuitione capitis totū corpus exponit morti. Vide alias conditiones supra. Sic verè boni & iusti debent se per pniam renouare, dimittēdo veterem pellem.i.veterem conuersationem, & pro capite.i. Christo se morti debent exponere per suæ fidei defensionē, & si necesse est,per martyrij tolerationem. Isti debent obliquè respicere per circunspectionem. Mat.10. Estota prodētes sicut serpentes. Sibilare per orationem, mordere per correctionem,linguam vertere per prædicationem,eruditionem, & fraternam consolationem, vmbram diligere per humilitatem,& virtutum suarum absconsionem. Seneca. Esto occultator virtutum,sicut alii vitiorum. Vnde Iob.40. In vmbra dormit tortuosè incedere per operum pietatis circularem executionem,venena eiecta.i.confessa peccata resumere per eorum ingem recordationem,iuxta illud Hie,2. Vide vias tuas in conualli,scito quid feceris.

De Simia Cap.90.

Simia sm Isid.(vt dicunt) à similitudine rationis est dicta, 1
eo q̄ in multis suis actib. hoibus sit conformis. Vel dr̄ à naribus simis,& suppressis. Est etiam simia elemētorum sagax sm Isid. Talis est n.naturæ q̄ in noua luna exultat, media & caua tristatur. Charissimi per simiam pilosam intelligo diuites,& mundi sapientes, qui in multis suis actibus vsum discretionis,& rationis habēt, & pilis diuitiarum sunt operti,& nares.i.odoratum deuotionis valde habet modicū, & suppressum. Per lunam aūt quæ fluit,& refluit,intelligo vitam vel prosperitatē quæ semper est in fluxu. Tales ergo mūdi diuites in luna noua.i.in tpe iuuētutis,vel in principio mūdanæ prosperitatis exultant.s. lætitia tpali, qñ.s.in principio vident q̄ prospere sibi incipit succedere Sed verè qñ talis luna efficitur media.i.plena, quando.s.homo venit ad medium vitæ,vel ad plenitudinem prosperitatis, nunc tristatur per curas & sollicitudines ampliores, & potissime qñ humana vita vel mundana prosperitas declinat, & venit ad senium, tunc vere mirabiliter fiunt tristes, quia vere quanto plus talis luna.i.vita vel prosperitas senuerit, & ad occasum mortis vel paupertatis appropinquauerit,tanto amplius contristantur, quia ad literam iuuenes & de nouo diuites,sunt in lætitia,senes vero & pauperes,& etiā multum diuites sunt in tristitia, & maximè post mortem tristabuntur. Vbique relinquamus signa lætitiæ nostræ. Sap.2. ¶ Secundum Isid.lib.12. quando si-
ma habet duos filios,& oportet eam fugere, illum quē plus 2
amat,inter brachia sua portat,alium autem ad collum retro dorsum ponit,sed qñ ab insequente arctatur,primum dimittit prædilectum,alium autem qui pendet ad dorsum, nequit dimittere,& ideo pondere eius pressa, à venatore capitur,& ligatur. Simia est homo,duo filij sui sunt mundus, & pctm̄.i. mala delectatio,& mala operatio,venator est mors vel diabolus,qui ab ipso ortu natiuitatis hoiem insequit,& impugnat. Simia igitur.i.homo, qui per viam uitæ huius fugit mortem, ad hostem,filium prædilectum.s.mundum,delectationem,& prosperitatē ponit inter brachia,& amplexus,quia habet eū in affectionem,sed alium filium.s.pctā & mala opera ponit retro.i.in obliuione,de eis non curando,quia non habet ea ante faciē per memoriam,& recordationem,& dolorem. Facti sunt retrorsum,& non in ante. Hie.7. Sed vere qñ venator ea, mors.s.& diabolus instant,tunc prædilectum filium.s.mūdanā prosperitatem,& delectationem dimittit,quia.s.secum nescit portare,sed vere alium filium.s.pctm̄ uel mala opera non potest dimittere,quia fortiter hærent sibi,sed onerib.eorum pressus,in inferno capitur & ligatur. Esa.24. Grauabit eā ini-
quitas sua. ¶ Plura sunt genera simiarum.s. quinque sm Isid. 3
Vnde inter cæteras sunt quædam quæ habent caudā,sed(prout dicit Arist.& Auicen.)tales sunt alijs peiores,& in malitia potiores. Sic uere charissimi multa sunt genera simiarū.i.hominum peccatorum,sed ibi sunt quidam qui longam habent caudam.i.spem habendi longam uitam,quia caudam.i.posterius suæ uitæ credūt esse longum,ut sunt diuites, & mundi sapientes,qui nihil de morte cogitant,sed longo tpe uiuere sp sperant,contra illud Eccl.14. Memor esto qm̄ mors nō tardabit. Et pro certo isti sunt alijs hominib. deteriores, & in cautelis,malitiis,& fallaciis potiores. ¶ Sunt quædam simiæ quæ
habent caput canis,& totum corpus sicut simia, & dicuntur. 4
cynocephali,dentes etiam habent sicut canis. Sic uere multę sunt simiæ.i.multi hypocritæ,qui rectè sunt homines ficti, & habent caput.s.intentionis sicut canis,quātum.s.ad morsum, & latratum detractionis,habentes similitudinem rationis,& non ueritatem. Tales.n. hypocritæ consueuerunt ut communiter

niter esse detractores,& murmuratores,& ideo caninum ca-
put videntur babere, quia non est caput nequius super caput
5 colubri.¶Sunt quædam simiæ sm Isid. ibidem. quæ admodũ
sunt villosæ,& comas habent prominentes, & magnas mam-
mas,& pendẽtes. Rectè tales sunt adulatores, qui mammis.i.
suis verbis dulcib.& fallacib.inebriant audientes, qui etiã vil
losi,& comati dicuntur per diuitias,& ornatus. Vel isti diui-
tes sunt iuuenes luxuriosi, & curiosi, qui babent mammas.i.
verba deceptoria,& allicienda alienos,Ezech.16. Vbera tua
intumuerunt,& pilus tuus germinauit.Vel dic si vis de hypo
6 critis.¶Sunt quædam simiæ dictæ satyri quæ faciem habẽt mi
rabiliter gratam,gesticulantibus motibus inquietam.Sunt &
aliæ dictæ Callitricbes,quæ barbam habent prolixam,& cau
dam latã.Sic vere in mundo isto sunt tales simię,quia ibi sunt
iuuenes,& iuuenculæ,quorum facies est pulchra,& grata,&
ideo tales sunt inquieti per lasciuiam,& motiui. Vnde Hier.
14.Dilexit mouere pedes suos,& dño non placuit. Sunt etiã
ibi aliæ simiæ.i.ficti homines.s. mundi sapientes, qui habent
herbam.i.mundi sapientiam prominentem, cauda vero,& se
nectus,& finis talium est lata per amplitudinem possessionũ,
& diuitiarum,quia ipsi peccatores in seculo obtinuerunt di-
uitias. Vel etiam cauda.i. sequela suorum familiarium valde
est lata,& magna.quia.s.mundi sapientes abundant hodie, &
7 in familijs,& in diuitijs.¶Secundum Pli.lib.8.ca.54.Simiarũ
erga foetus suos maxima est affectio. Nam catulos quos pa-
riunt iuxta domos,omnibus demonstrant, tractarique ab bo
minibus gaudent,gratulantes & applaudentes,quod est con
tra naturam omnium bestiarum,quia aliæ de hoc nõ gaudẽt,
sed tristantur. Charissimi simia quæ bomini in aliquibus con
formatur,non tñ in ratione,significat hypochritas, qui boni
sunt similes in apparentia,non tamen in bonitate, quia vere
tales iuxta domos hominum.i.publico, & palam pariũt suos
catulos.i.opera sua bona,vel.s.ab bominibus videantur.Om
nia.n.opera sua faciunt vt videantur ab bominibus.Matt.23.
Et ideo quando aliqui tractant istos catulos.i. quando aliqui
faciunt mentionem de suis bonis operibus. .ipsa commendã
do,pro certo ipsi gratulantur,gaudent,& applaudunt, quod
est contra naturam omnium bestiarum.i. bonarum persona
rum,quia bonæ personę abscondunt catulos,& opera sua bo
na,ne forte sibi per inanem gloriam auferantur.Mat.6.Attẽ-
dite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus,quia sm
Greg.deprædari desiderat qui thesaurum publice in via por
tat.Vel dic de vanigloriosis, qui oĩa opera sua volunt videri
vt videantur,& commendentur, & boc quia tales fętus suos
.i.talia sua opera diligũt,& appreciant vltra modum.Diligit
8 mortuæ imaginis effigiem sine aĩa.Sap.5. ¶Scdm eundem li.
8.c.21.In India sunt quædam simiæ toto corpore candentes,
& ista Indi orsci comedunt,& venantur. Rectè tales sunt hy
pocritæ qui in india.i.in mundo isto sunt candidi per fictã ca
stitatem,& tamen ab orseis.i.à demonib.comeduntur,& per
petuo deuorantur.Candidi facti sunt nazarei eius.Thr.4.Vel
pone q̃ illi qui hic sunt candidi,& floridi per mundanam pro
speritatem,à demonib.finaliter deuorantur.Cibus eius eie-
ctus.Abac.1.¶Secundum Pli.Ibidem, simiæ maxime sunt sol
9 lercię,& visa singula facere nituntur.Et ideo calciare se solẽt
calceis venatorum, & tunc à venatoribus nõ possunt se expe
dire,& sic multotiens capiuntur, & tunc capta simia trunco
alligatur,ad saltandũ & ludendum instruitur, & à magistro
suo sępissime verberatur.Simię sunt hoĩes,venatores sunt de
mones,calceamenta sunt bona mundi, vincula eorũ sunt ma
lę delectationes,cõplacentiæ,& consuetudines,pedes simia-
rum sunt affectiones.Coram ergo simijs,i.coram hoĩbus po
nunt & exponunt demones venatores per malas.s.suggestio
nes,calceamenta sua.i.mundi bona, quæ etiam ipse princeps
demonum sua vocat.Lu.4.Mihi inquit tradita sunt, & cui vo
lo do ea.Et ideo fatuæ simiæ hoĩes ponunt pedes suos.i.affe-
ctiones,& desideria in talib.calceamẽtis.i.in bonis mundi,&
in eis cum vinculis malarum delectationum,& cõsuetudinũ
fortiter se constringunt,& per malas consuetudines se alligãt
scum calceis supradictis, & tunc venator diabolus eos inua-
dit per tentationes,& eos capit per malos consensus, & ope-
rationes,& tunc trunco.i. mundi ponderosis negocijs appo-
nuntur,& ad ludendum corã magistro suo diabolo,videlicet
ad saltandum de pctõ in pctm̃ instruũtur,& ab eo diuersis la
borib.& tribulationib.multotiens verberantur.Ideo præcipi
tur Exo.Solue calceamenta de pedib.tuis.& Luc.10. Nolite
portare sacculum,neque pecuniam,neque calciamenta. ¶Si- 10
mia sm Auic.communicat in forma cum homine, in villosi-
tate cum lupo,dẽtes habet sicut canis,& eius morsus est ma-
litiosus,& maximè illius quæ babet caudam, Tales sunt diui
tes,quia licet habeant formam bominis,& naturam,tñ con-
tra naturam boĩs sunt villosi.i. pleni diuitiarum vellere & cõ
tecti.Homo.i.inter aĩalia nudus nascitur, ad designandum,
q̃ pilos diuitiarum non debet quærere vel amare,& ideo cõ
tra naturã boĩs est q̃ diuitiarum vellere sit vestitus,& tales si
miæ sunt diuites mali & ficti.Dan.7. Dentes eius dentes fer-
rei.Et habent dentes.i.verba more canis.s.pungitiua per de-
tractionem,mordacia per rapinã, & boc maximè qui habẽt
caudam.i.qui habent spem longæ vitæ,quia tales sunt præ cæ
teris malitiosi,& praui.¶Secundum Auic.li.2.sunt aliquæ si- 11
miæ villosæ præter faciem,quam habent nudam sicut homo,
dentes etiam habent sicut bomo, & oĩa alia, oculos habent
subrusos, asperos & acutos, & mammas habent in pectore,
manus pedes,& digitos sicut bomo, & possunt incedere re-
ctè super duos pedes,quia habent calcaneum sicut homo,q̃
raro in aĩalibus,& maximè quadrupedibus inuenitur, vt di-
cit Arist. Rectè charissimi talis debet esse per omnia bonus
diues,quia vere licet sit per totum corpus villosus.i. licet ha
beat multas diuitias,facies tñ eius.i. intentio, & conscientia
habet esse sine hmõi villis,quia non debet ibi ponere cor vel
intentionem.psa.Diuitiæ si affluant,nolite cor opponere. Et
ideo tales ad modum hominis.i.ad modum virorum ratio-
nabilium,& spiritualium debẽt habere faciem.i.intentionẽ,
vbera.s.compassionem,pedes.i.affectionem,manus.i. opera-
tionem,& ideo isti debent se erigere.s. ad æterna per contẽ-
plationem oculos.s.intellectus debent babere acutos per di-
scretionem,& super duos pedes.i.super amorem Dei,& pxi
mi debent incedere per dilectionem,& calcaneum.i. finẽ vi-
tę,& senectutem ad modum hominis.i.ad modum rationabi
lium personarum habere per boni finis cõsummationem, &
per sapientiam,maturitatem & perfectionẽ.Eze. 1.Plãta pe-
dis eorum quasi planta pedis vituli. Necessarium est.n.calca
neus finis vitæ nostræ sit bonus, & bumanus, quia tunc solet
diabolus nobis magis insidiari,sicut dictũ est serpenti.Gene.
Tu insidiaberis calcaneo eius.quod tñ raro in bestijs inueni-
tur.quia.s.diuites raro babent bonum finem,& raro etiã be-
ne moriuntur, quia mortuus est diues, & sepultus est in infer
no.Luc.16.¶Simia est bestia monstruosa, boĩs naturæ repræ- 12
sentatiua,cibis oĩbus vescens,& immunditiis delectatur. vn
de caput bominis scrutatur,& vermes quos ibi reperit in os
suum ponere non abhorret. Rectè tales sunt detractores,&
hypocritæ.isti.n.sunt monstruosi,quia licet sint bestiæ.i.hoĩes
bestiales,& carnales,videntur tñ esse hoĩes.i. viri rationabi-
les atq; iusti.Isti etiam omnibus cibis vtuntur, quia vere oĩa
opera quæ vident in aliis,siue bona fuerint siue mala, volunt
comedere,& in ore suo ponere,de eis loquendo,& ea deuo-
rare,& consumere detrahendo. Omnem escam manducabit
venter.Eccl.36.& ad Ro.14.Alius credit se omnia manduca
re.Et ideo inter capillos.i. inter opera bominum aliorum q̃-
runt,& scrutantur pediculos.i.vitia & opera peruersa, & de
fectuosa,vt ea in ore suo ponant,detrahendo.s.& loquendo
quia vere multi mali scrutantur vitam & mores aliorum, vt
semper inueniant qualiter detrahant de eisdẽ.psalmista.Scru
tetur fęnerator oẽm substantiam eius.contra illud Prou.24.
Ne insidieris, & quæras impietatem in domo iusti neque va
stes requiem eius.¶Simia naturaliter est indomita,& ideo ca 13
thenis,& verberib.per violentiam edomatur,trunco alligat.
& libere discurrere non permittitur,vt eius insolentia repri-
matur.Sic vere leues & insolentes qui sunt indomiti,& incor
rigibiles, debent à magistris suis.i. prælatis vel etiam à Deo
duris verberib.i.castigationibus & correctionibus edomari.
Trunco etiam.i.honeri religionis quilibet talis est subdẽdus,
vinculis mandatorum,& statutorum est ligandus,ludere per
bona opera est docendus,& discurrere, & vagari sm praua
desideria non est permittendus, sed à vanis discursibus repri
mendus.Ideo Ecc.33.Seruo maleuolo tortura,& compedes,
mitte illum in operationem ne vocet.vbi dicit glo.vt qui ver
bis non corrigitur,verberib.corrigatur. ¶Leo infirmus co- 14
medit simiam.&c.sicut supra de leone. ¶Simia vult oĩa face 15
re quę videt ab alijs fieri.Vnde quędam uolens facere ad mo
dum sutoris,sotulares eius dissipabat,& tandem sutor ille cũ
nouscula acuta uero dorsum fricabat guttur suum,quod ui-
dens

dens simia post eius recessum voluit guttur suum fricare, sed non vertit dorsum nouaculæ, & ideo cũ acie guttur sibi scindit. Istud põt allegari contra præsumptuolos, qui oĩa attẽtãt facere, sicut vident alios facere, & de aliorum officijs se intromittunt, & cum hoc facere nesciant, totum destruunt, & corrumpunt, sicut potissime sunt multi, qui officium prælati vel pdicatoris accipiunt, & seipsos nouacula propria interimũt, decipiunt, vulnerant & occidunt, similes armigero Saul, qui proprio gladio se occidit. ¶ Simia alligata trunco vr̃ eum ser-
16 uare, sed econtra ipsa ab eo seruatur. Sic diuites à diuitijs tenentur. Vide supra de auaritia. Et dic ꝙ qñ diabolus cepit simiam. i. mundanum, alligat eum trunco. i. diuitiis, vt. s. ab eis custodiatur. Diuitiæ. n. sunt sicut præpositus diaboli, quæ in carcere auaritiæ seruãt captiuos suos. i. diuites ab eo captiuatos. Sapiẽ. 17. Custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. 3. Reg. 20. custodi virum istum. &c.

De Sirenibus. Cap. 90.

1 Sirenes sm̃ Phisologum, sunt mõstra marina, quæ in mari dulcissime cantant, ita ꝙ nauigantes faciunt obdormire, & tunc nauem ingrediuntur, & dictos dormientes aggrediuntur. Hominem. n. dormientem rapiũt, & eum ad siccam terram deferunt, & secum ipsum cohabitate carnaliter faciunt, quod si facere nequeat, ipsum deuorant, & occidunt, & carnes ipsius comedũt atq; roduut, & ideo sm̃ Hug. siren dr̃ a sirao, q est traho, eo. s. ꝙ suo cantu trahat ad interitum nauigantes. Talesq; sirenes sunt falsi amici, demones, ambitiosi, & mulieres; falsus. n. amicus suis fallacijs amicum suum incantat, & hoc totum facit vt ex eius copula, societate & amicitia possit habere aliquod emolumentũ, & vt finaliter carnib. eius. i. tpali substantia per acquisitionem proprij commodi valeat satiari. De talib. loquitur Apost. Phil. 2. Oẽs quæ sua sunt quærunt, nõ quæ Iesu Christi. Istud fuit figuratum in Dalila, quæ sansonem primo fecit obdormire, vt ipsum posset tondere. Sic verè falsi amici per adulationes, & blanditias consopiunt auditores, vt vellus eorum. i. tpalem substantiam eisdem subtrahant atq; tollant. Vel dic ꝙ sirena est diabolus vel hæreticus, qui suis cãtib. i. suis malis, & fallacib. suggestionib. & tentationib. illos qui sunt in naui fidei. religionis, & ecclesiæ, & qui per mare. i. per amaritudinem pnĩæ debent nauigare ad æterna, facit obdormire, & in mundi prosperis delectari, & sic eos à naui. i. a statu fidei per hæresim, vel a naui. i. à statu religionis per apostasiam, vel a naui. i. a statu gratię per pctm̃, & nequitiam extrahit, & educit, & ad littus huius mundi, & ad siccitatem indeuotionis ipsos per auaritiam attrahit & perducit, & eos ad sui coniunctionem, & copulam (quæ fit per plura vitia & peccata) ex tunc sollicitat, & inducit. Sed vere finaliter postquam eos ad sui nephariam copulam admiserit, & postquam eis satis in hac vita arriserit, ipsos per mortẽ corporis, & aiæ atrociter deuorabit. Et ideo de hæreticis dr̃ ad Ro. 16. Per dulces sermones, & benedictiones decipiunt mentes innocẽtium. Vel dic ꝙ sirena est ambitiosus, qui suis cantib. applausibus, adulationib. & nutibus ita decipit illos qui sunt in naui ecclesiæ, religionis vel collegij, ꝙ recte facit eos obdormire. i. in suis conditionib. delectari, & ad eius fallacias non aduertere, & hoc totum facit vt in nauem istam. i. in collegium vel conuentum ad aliquam præbendam vel dignitatem seu officium ipsum recipiant & admittant. Sed vere sæpe accidit, ꝙ qñ ista sirena. i. iste ambitiosus tm̃ potest suis fallacijs facere ꝙ nauem istam possit intrare, statim pro certo conuertitur ad alios impugnandum, ita quòd quandoque ipsos de naui idest de statu proprio, de officijs, & beneficijs suis expellit, & ad siccum. i. sterilitatem paupertatis deducit, & eos per rapinas, fraudes exactiones, & turbationes deuorat, & consumit. Nam sæpe accidit ꝙ mali, & ambitiosi cum se in naui alicuius officij vel beneficij viderint introductos, totam nauem cum nauigantib. i. totum collegium, cum suis subditis ad paupertatem pertrahunt & perducunt. Exemplũ Iud. 9. de Abimelech spurio filio Gedeonis, qui fallaciter factus est rex, & statim 70. fratres quos habebat occidit. Sic vere charissimi ambitiosi, & simoniaci, qui re vera Gedeonis. i. Christi non sunt legitimi filij, sed bastardi, qñ contingit ad platurã, officium vel iudicaturam assumũtur vel promouent, statim incipiunt fratres suos. i. subditos, & vicinos occidere, hoc est dictu persequi, & tribulare, & eos per rapinas, & exactiones multipliciter infestare. Prou. 29. Cum impij sumpserint principatum, gemet populus. Vel dic ꝙ sirenę sunt mulieres, quæ suis cantib. actibus gestibus, tractib. & nutibus fagiunt iuuenes obdormire. s. in deliciis, & carnalitatib. & maximè illos qui in naui. i. in statu ecclesiæ nauigant ad æterna, ipsosque deducunt ad siccum. i. ad statum sterilitatis, & paupertatis, & occidũt eos, & priuant vita, vita dico. s. grĩæ, & bonæ famæ, & finaliter vita gloriæ, & eorum carnes, i. substãtiã tpalem lucrando, & rapiendo deuorant, & mandocant. Ideo sicut Vlysses transiens per locum Sirenarum obturatis auribus sine periculo pertransiuit, vt narratur in quadã historia, sic vere aures nr̃as debemus talium cantib. obturare, ne per eas ad inferni periculũ pertrahamur. & ideo talib. debet dici illud Amos 5. aufer à me tumultũ carminum tuorũ, & cantica liræ tuæ non audia. Vnde Hier. in prologo nos aũt ad patriã properantes, mortiferos sirenarum cantus surdis aurib. trãseamus. Vel allega cõtra mundanas, qui iuuenes de naui reli-
gionis suis suggestionib. extrahunt, & educunt. ¶ Sirenę sm̃ 2
glosam Esa. 13. sunt serpentes cristati & alati. Papias ẽt dicit, ꝙ sirenę sunt dracones magni & alati, & hi in Arabia inue-
niunt, sm̃ Isid. vide. c. de Angue. ¶ Secundũ Isid. li. 11 vbi agit 3
de portentis, sirenę fuerunt tres ex parte virgines, & ex parte volucres, quarũ vna tibia, alia voce, alia lira canebant, & sic hoies ad paupertatẽ, & penuriam pertrahebãt, & sic fictę sunt esse volucres, & virgines sub spẽ cantus nauigantes ad periculum pertrahentes. Charissimi per istas tres virgines intelligo triplicẽ cõcupiscentiam, videlicet mundũ, carnem, & hostem. Cantus istarum sunt earum suggestiones. Instrumenta uũt earum sunt mundi delitiæ diuitiæ, & honores. Cantat ergo prima puella demon, & assumit instrumẽtum suum. s. eminentias huius mundi, & sic sonat, & resonat cantũ suum, videlicet suggestiones de superbia. Erit Tyro canticum meretricis. Esa. 23. Secundo venit seda meretrix. s. caro, & arripit instrumentum suum. s. mundi delectabilia, potus & comessationes, quietem & oblectationes, & emittit sonum suum, videlicet suggestionem ad luxuriam, & ad gulã, dicens Esa. 22. Comedamus & bibamus, cras. n. moriemur. Tertio cantat alia puella. i. mundus, & assumit instrumentum suum. i. diuitias & emittit vocem suã. s. suggestionẽ ad auaritiã, & rapinã, dicẽs. Esa. 8. Accelera, spolia detrahe, festina prædari. Et tunc p certo per hmõi cantus miseri peccatores mare huius fluctuosæ vitæ nauigantes obdormiunt, & delectantur in somno multiplicium peccatorum, & ad paupertatem, & penuriam virtutum ducuntur, hoc est dictu ꝙ sic à virtutibus depauperãtur, & ad periculum mortis perpetuæ deducuntur. Et ideo cuilibet istarum dr̃ Esa. 23. Circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita, bene cane, frequenta canticum.

De Scorpione. Cap. 92.

Scorpio est vermis terrenus, habens in cauda aculeũ ar-
matum, & dr̃ a scorte, quod est dulce, & pio pis quod est 1
fingere, eo ꝙ in parte anteriori blanditias fingit, in posteriori autem aculeo dare pungit, vt dicit Isid. Recte tales sunt fallaces, dolosi & adulatores, quia vere sunt vermes terrę. i. in terrena cupiditate totaliter implicati. & tales ĩ parte anteriori. i. in principio, & in ingressu, & in apparẽtia, & in manifesto fingunt blanditias per fallacia sua verba, sed vere à parte posteriori, in aliorum. s. absentia, vel in fine habẽt aculeum. s. rapinę vel detractionis. Istud patet in detractoribus qui in præsentia hominib. blandiuntur per adulationem, sed in absentia qñ sunt retro eos, ipsi inuenenant per detractionem. vel etiam in principio qñ incipiunt loqui de aliquo blãdiuntur, ipsum commendando, sed in fine pungunt ipsum diffamando. patet etiam in dolosis vsurariis & alijs, qui in parte anteriori. i. in principio blandiuntur. s. pauperibus, vt eos attrahant ad peccatum, cõtractum & obligationes suas, sed in cauda. i. in fine faciunt eos sentire aculeum suæ fraudis, quia eos exhæredant, & prædantur. Apoc. 9. Caudę earum similes scorpionib. & aculei erant in caudis earum. Nota etiã de falsis fratribus, qui in facie, & apparentia blandiuntur, vt secreta hominum inuestigent. & in fine pungunt eos, & accendũt.
Eccl. 12. Labijs suis indulcat inimicus. ¶ Proprium est scor- 2
pioni sm̃ Isidorum quòd volam manus seu palmam non lędat. Sic vere charissimi scorpio. i. diabolus nullo modo potest superare vel lędere illos qui sunt sicut palma manus. i. qui

sunt

sunt ossei per fortitudinem, carnosi per pietatem, & qui in se
ipsos plicantur, & inuoluuntur per humilitatem, & per cōsi
deratam suæ conditionis vilitatem, Claude ergo ostia tua su
3 per te. Esa. 26. ¶ Venenum scorpionis ſm Pli. li. 11. c. 25. multū
affligit per tres dies, sicut & serpentis, & tandem perimit len
ta morte nisi citius occurratur, & est venenum eius albū, &
occulto ictu & insteao perimit, & transfigit. Sic vere caro vel
diabolus qn̄ percutit aliquem per tentationem, pro certo ip
sum mirabiliter sollicitat & affligit, & hoc est p tres dies, hoc
est dictu, per malā suggestionē cogitationē, & delectationē,
& tandē occidit eum per cōsensum, nisi citius occurratur, s.
rumpendo hmōi tentationē per orationē, & eius malitiā re-
primendo. Est aūt eius venenum albū. i. alicuius bonitatis spē
dealbatū, quia sub boni spē infigit tentationis venenū, & in-
flexuose. i. per diuersas circunstantias circūeundo exequitur
opus istud. Apo. 9. Cruciatus eorum sicut cruciatus scorpio-
nis, cum percutit hoiem. Vel dic q̄ isti sunt hæretici, qui sub
specie sanctitatis alios inuenenant, & nisi caueat mortis æter
næ periculum adducūt 2. ad Ti. 3. Habentes speciem pietatis,
virtutem aūt eius abnegantes. ¶ Scorpiones letali ictu percu
4 tiunt virgines, similiter fœminas, sed non tm̄, viros aūt maxi
me lædunt in matutino tempore cum exeunt de cauernis, vt
dicit idem. Recte talis scorpio est caro nostra, quia vere vir-
gines irrecuperabiliter percutit, inquantum. s. facit eas perde
re castitatem, quæ est irrecuperabilis. tales n. plus cōiter ten-
tantur de carne, quam aliæ, quia ſm Hier. dulcius putant esse
quod nesciunt. Fœminas autem. i. seculares actiuos infestat,
sed non tm̄, quia viros etiam. i. spirituales & contemplatiuos
obsidet & inuadit, & hoc summe qn̄ exit de cauerna. i. de sta-
tu paupertatis, pœnitentię vel aduersitatis, exterius. s. ad mū
di prosperitatem & delicias, & maxime in mane. i. in tpe iu-
uentutis, quia in iuuentute, & in prosperitate magis nos per
cutit caro nostra & magis masculos q̄ fœminas. i. magis spiri
tuales quàm carnales, magisque virgines quàm corruptos.
Ideo Eze. 9. non misereamini, senem, iuuenem, & virginē in-
6 terficite. & 2. Cum scorpionibus habitas. ¶ Item ibidem scor
pio summe nocet in mane qn̄ exit de cauerna & est ieiunus,
quia tunc licet facie blandiatur, cauda tn̄ eius semper est pa
rata percutere, si sibi detur occasio feriendi. Recte tales sunt
balliui, quia vere in mane. i. in principio vel in iuuentute qn̄
sunt ieiuni. i. pauperes & à diuitijs vacui tunc summe nocent
& pungunt & lædūt per rapinam, & excoriationem, quia tūc
licet blandiantur aliis facie. i. vultu & verbis parati tamen so
lent pungere per rapinam in cauda, i. à parte post in absen-
tia, quia in facie, & præsentia aliis blandiuntur in absen-
tia autem eos cum principibus accusant. Quasi arridens in-
terrogabit te de absconditis tuis, & si inuenerit causam, non
parcet à malitia & à vinculis. Eccl. 13. Vel pone contra mali-
tiosos, qui semper sunt parati venenum suæ malitiæ infunde-
re, si detur occasio licet arrideant alijs & applaudāt. Vel dic
de diabolo, qui semper præsto est nocere per tentationem.
5 ¶ Inter scorpiones nouē sunt genera, ſm Pli. vt dicit Appol-
lodorus, quia sunt quidā qui geminos habent aculeos, & in-
ter istos mares sunt aliis leuiores, & crudeliores, & maxime
nocet venenum suum tempore coitus & in meridie, quando
solis ardoribus insolescunt, & quando siti afficiuntur. Sic vere
in mundo sunt quidam qui geminos habent aculeos, s. adula
tionis & detractionis, sicut balliui & officiales, qui aliis in p̄-
sentia blandiuntur, & eos in absentia cum suis magistris ac-
cusant. Væ duplici corde. Ecclesiastic. 2. Isti. n. maxime nocēt
alijs per rapinam, malitiam, & cautelam in tempore coitus. i.
quando primo ad vxorem. i. ad balliuiam promouentur. Itē
siti & esurie paupertatis quando. s. adhuc paupertate & esu-
rie macerantur. Item in meridie prosperitatis quando scili-
cet temporali potestate iocundantur, quia tunc sitis auaritiæ
magis crescit, ideo tunc magis inuenenant, & cruciant alios
per rapinam. Istud etiam patet in causidicis, iudicibus rapto
ribus, & auaris, qui siti auaritiæ crescente in meridie prospe-
ritatis solent alios amplius infestare. Illi etiam inter istos qui
sunt mares, id est virtuosiores & potentiores, sunt aliis crude
liores. Crudelis est, & non miserebitur. Hierem. 6. Vel dic de
detractoribus religionum, qui doplici aculeo. i. duplici de-
tractione. s. quantum ad bonos, & malos vtuntur, & illi, qui
sunt mares. i. qui deberent esse perfectiores, scilicet antiquio
res, sunt in hoc opere seuiores, quia sicut secundum Pliniū.
Scorpio infestat virgines, fœminas, & viros, sic vere isti pun-
gunt iuuenes, peccatores, & perfectos. Lactantē quoq; cū vir
gine, iuuenem simul cū hoīe seue. ¶ Secundum Pli. vbi supra 7
. s. li. 11. c. 25. scorpiones habent plura internodia, sena. s. vel se
ptena, sed quāto plura, tāto plus noxia sunt venena. Per ista
internodia corporis scorpionis intelligo internodia distra-
ctionis & multiplicis possessionis hoium reproborū, q̄ hodie
multa sunt, quia quanto ista magis crescunt, & quāto mali de
diuitijs plus habuerint, tāto plus sunt venenosi p vitia & pcta
& tāto sunt plus malitiosi, auari pariter & iniqui. psa. Prodiit
quasi ex adipe iniquitas eorum & 2. Mac. 4. Aetate pariter &
malitia prouecto. ¶ Secundū Pli. Apollodorus tradit scorpio 8
nes quosdam in Aphrica habere pennas, & isti sunt maximè
nociui. Et quidā portare conati sunt tales in regionē Siciliæ,
sed ibi viuere nequiuerunt, In Italia aūt quæstus grā deporta
ti, ibi viuere cōprobantur, & ibi aliquotiens videntur, qui tn̄
sunt innocui, quia veneni malitiā perdiderunt. Tales superbi
& aduocati, qui in Aphrica. i. in mūdo isto ardorib. auaritiæ
denigrato) versantur. Isti. n. habent duas alas, s. scientiā secu-
larem, & potentiā vel affluentiā tpalē. Et ideo pro certo sum
me alijs sunt nociui, quia. s. per excoriationes, fraudes, & rapi
nas, alios cruciant & infestāt. Sed verè si tales ad regionē Ita
liæ. i. ad insulam & ad statū religionis (vbi. s. per cōtēplationē
homo est in mentis excessu) vel perfectionis conuertātur, ex-
tunc non debent esse aliis nociui sed potius proficui atq; bo
ni. vñ Esa. 11. Non nocebunt in vniuerso monte sancto meo.
Vel isti superbi & nobiles alis vanæ gloriæ eleuati, in regio-
ne Italiæ. i. in statu religionis non possunt pœnitentiam susti-
nere, & iō pauci tales solēt religionem intrare, veruntn̄ si ibi
deferātur. i. si religionem intrauerint, oportet q̄ ibi sint aliis
innocui, quia. s. pp suam nobilitatem vel scientiam non de-
bent alios infestare 1. ad Cor. 1. Videte fratres vocationē ve-
stram, quia nō multi nobiles ſm carnem. Vel dic qn̄ mali ad
fidem vel religionem adducuntur, necesse est q̄ moriantur, s.
apostatando, vel q̄ malitiam deserant, & peccata. Istud noto-
rium est apud aliquos religiosos, vbi oportet q̄ mali exeās
vel q̄ emendentur. ¶ Qn̄ scorpio pungit aliquem, ille citius 9
moritur si post puncturā in aqua immergatur, ſm. Pli. ibidē.
Sic verè qn̄ homo pungitur à demonib. & tentatur, si ipse ten
tatus aquam deliciarum carnalium frequentauerit, & ibi se
immiserit, pro certo citius moritur per consensum, quia car-
nales citius cōsentiunt pctis & tentationib. maxime luxuriæ,
q̄ alii. Figura Leu. n. vbi si aliquid immundum tangeret semē
aliquod, non polluebatur. Sic verè qn̄ demon immundus nos
tangit per tentationes, nos non polluimur per consensum, si
ab aqua carnalium delectationum, liberi fuerimus & immu
nes. Nam vt dicit idem Plinius, Scorpio nullum aial lædit qd̄
careat sanguine. Sic vere diabolus non pōt aliquē lædere per
tētationes, qui sanguine carnalium affectionum est priuatus.
Vel per sanguinem (qui irascibilem inflammat, intelligo cru
delitatem, qua carētes ad demone non læduntur. Ideo Deu.
2. Caue vt sanguinem non comedas. ¶ Qn̄ scorpio pūgit ali- 10
quem, remedium est q̄ cinis vnius combusti cum vino epote
tur, vel q̄ viuus in oleo extinguatur, & desuper apponatur,
ſm Pl. Sic vere si aliquis raptor vel diues aliquem pupugit p
rapinā, multum prodest hoi percusso ad dolorem ipsius mi-
tigādum, q̄ accipiat cinerem alterius combusti. i. q̄ audiat &
consideret qualiter alij scorpiones. i. alij diuites vel raptores
sunt incinerati per mortem, & combusti per damnationem
æternam, & maxime si ista bibat & sibi incorporet cū vino. i.
cum spe æternæ retributionis & consolationis quia vere ma
gna est consolatio pauperib. malam mortem diuitum intue-
ri. Lætebitur iustus cum viderit vindictam. Est etiā eis reme-
dium qn̄ tales scorpiones. i. diuites immerguntur in oleo cō-
passionis & pietatis per diuinam inspirationem, quia tunc eis
restituunt, & se emendāt. ps. Intingatur pes tuus in sanguine.
Vel dic q̄ qn̄ diabolus pungit aliquem per tentationem, vti-
le est q̄ cinis & combustio. i. mors, & damnatio hominū vel
demonum attendatur. Qui in mari operātur longe steterūt,
& fleuerunt videntes locum incendii eius. Apoca. 18. Sicut et
ſm Auic sputum hominis ieiuni interficit scorpionea, cōtra
puncturam etiam eius valet raphanus, vel absynthium in vi-
no potatum vel radix albæ spinæ masticata, & super omnia
herba quæ dicitur gentiana, sic vere contra diabolum, car-
nem, & mundum, & contra eorum tentationes valet ieiu-
nium & abstinentia, absynthium, & raphanus, id est amari-
tudo contritionis & pœnitentia, radix etiam albæspinæ, idest

considerata diuina punctura,& iustitia,gentiana etiam.i.di-
uina scriptura & sapientia.Cuilibet.n.tali dr illud Lu.10. Ec
çe dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scor-
11 piones.¶ Item idem ibidem dicit, q quidam scorpiones pa-
riunt vnde nos foetus, sed mater eorum ipsos nititur deuora
re, sed vnus eorum magis solers super clunes matris ascen-
dit,vbi tutus est à morsu ipsius & cauda,& matrem suam in-
terficit,fraternęq; cædis vltor existit, & hoc facit natura,ne
pestifera proles nimiũ propagetur. Et nota q scorpio parit
vermiculos ouorum specie. Mater ista significat mundũ vel
mortem,filii 11.significant hoĩes mortales,qui intelliguntur
per numerũ 11.qui est primus numerus qui trãsgreditur de-
narium,quia.s.naturaliter sunt denarii.i.decalogi trangresso
res.Ista ergo mater,s.mors oẽs filios suos deuorat, & consu-
mit,veruntñ vnus de filijs suis sibi præualuit,s.Christus, qui
frater fuit aliorum quãtũ ad naturam humanam, quia qñ ab
ista matre.i.à morte debuit deuorari,tunç vere ab ea nõ fuit
deuoratus.s.in inferno per pœnam nec in sepulchro per cor
ruptionem,imo super eam ascendit quantum ad præsidentiã
potestatis sibi datam à patre,& eam occidit & destruxit.vn-
de ipse dicit Ose.13.Ero mors tua o mors, morsus tuus ero
inferne.Et sic mortem fratrum suorũ,s.patriarcharũ & alio-
rũ vindicauit,quod plenius in die iudicij exequetur.Vel dic
q ista mater significat malum prçlatum,qui re vera oẽs filios
.i.subditos excoriat,deuorat & infestat.Thr.2.Matres come
dent paruulos suos ad mensuram palmæ. Veruntamen qñq;
reperit ibi vnus de filijs suis.s.aliquis bonus subditus, & astu
tus,qui contra istam matrem militat,ipsamq; facit qñq; de-
poni, & præualet contra ipsam, & sic vltor est oĩm aliorum.
Figura 4. Re.11.vbi Athalia occidit omne semen regium in
Israel, libidine dominandi, paruus tñ filius Ioas qui fuit ab-
sconditus,tandem medio Ioiade sacerdotis fuit occasio mor
tis suæ.Sic verè istæ iniquæ matres.i.mali superiores,postquã
subditos deuorauerunt,& molestauerunt, sæpe Dei iudicio
fit q aliquis subditus absconditur,de quo non cauerant,eos
punit.Mar.13.Consurgent filij in parentes,& morte eos affi
cient.Ad hoc tñ debet cooperari Ioiada sacerdos.i. episcop[9]
siue papa.Vel mater ista est mũdus,qui filios.s. hoĩes occidit
per diuersa peccata, & etiam per mortem temporalem, sed
vnus istorum,s.Christus,in mundo natus,super matrem.i.su
per mundum ascendit per contemptum ipsius,& maximè su
per eum ascẽdet in die iudicij, & sic mortẽ fratrum suorum
.i.damnationem hominum,à mundo & à mũdanis decepto-
rum vindicabit,mundum perpetuo condemnando, dicens.
Væ mundo a scandalis.Mat.18.Nota ẽt q tales a diabolo par
ti & emissi sunt sicut vermes,quia.s.more vermium mouun
tur.Iob.17.Putredine dixi,pater meus es, mater mea & so-
12 ror mea vermibus.¶ Secundum Aristo. quidam sunt scorpio
nes qui comedunt venenosa,& tales sunt pessimi.Sic vere de
tractores qui venena.i. peccata aliorum comedunt,& sibi in
corporant detrahendo,pessimi debẽt dici. Et nota quare de
tractor scorpioni cõparatur,quia.s.lambit,& pungit, primo
hominem commendando,& in cauda.i.in fine eum per infa-
miam venenãdo. inflexuose etiam vulnerat cum aculeo suo
curuo,nunquam.s.directe diffamando,sed flexuose & latera-
13 liter adhibitis circunstantiis vulnerando,& de alijs obloquẽ
do.&c.sicut supra.¶ Secundum Aristot. quidam sunt draco-
nes qui comedunt scorpiones,& isti pessimi sunt veneni. Sic
verè quidam sunt principes qui comedũt & sibi incorporat
per complacentiam scorpiones,i.detractores & falsos accu-
satores,i.ipsos libenter audiendo,& in suis domibus nutriẽ
do,& tales ꝑ certo pessimi sunt,s.suis subditis & nociui,quia
princeps qui libenter audit verba mẽdacij, omnes ministros
habebit impios.Prou.29.¶ Secundum Isidorum lib.12.Scor-
14 pius est signum in cœlo, scorpius est rubus aculeatus, scor-
pius est sagitta venenata,scorpius est vermis venenatus. Vn-
de Aratus.Scorpius est vermis,signum,sagitta,flagellum. Re
ctè tales sunt peccatores,quia isti sunt rubi aculeati per pec
catorum remorsionem, sunt flagella ad bonos flagellandos
per illatam tribulationem, & maximè contra pauperes sunt
sagitta venenata per puncturam & detractionẽ,sunt vermis
in terra per auaritiam & ambitionem. Istud summe paret in
detractorib.qui habent aculeos malorum verborum & pun
gentium, qui in cęlo.i.in statu prælationis sunt signum & effi
gies,non realitas prælatorum. Ideo de talibus potest dici il-
lud Ezec.Impij & subuersores sunt tecum,& cum scorpioni
bus habitas.¶ Scorpiones timent stellionem,& cætera sicut 2
supra de stellione.

De Sue. *Cap. 93.*

SVs ſm Isido.a subigendo dr,eo q cum rostro terram su
bigit,ꝓp cibum,& terram sulcat dẽtib. vt sic perueniat
ad radices.Sic sunt multi peccatores,s. causidici & mali
prędicatores,qui rostro.i.cum eloquentia sua terram,&
radices.i.terrenas diuitias sibi quærunt.¶ Sus aĩal est immun
dum,in luto & stercore delectatur, & ibi se volutat, balneat
& inuoluit,& ibi impinguatur, & maxime qñ quiescit,& fi-
lios suos summe diligit,& pugnat pro eis contra lupum. Ta-
les sunt diuites huius mundi,quia vere in stercorib. diuitia-
rum,in luto deliciarum hodie quietantur.& ibi per affectio-
nem delectantur & inuoluuntur,& ideo per carnalia deside-
ria impinguantur,& maximè qñ per pigritiam quiescunt,q̃a
tunc magis carnalia desideria insolescunt. Impinguantur ẽt
& replentur diuitiis, & beneficijs, quia oẽs sui cibi.i.omnes
sui temporales redditus & prouẽtus transeunt in pilos, & in
carnem.i.substantiam temporalem acquirẽdam & multipli-
candam.Hier.47.Fertilis fuit Moab, requieuit in fęcib. suis.
Et isti filios suos mire diligunt,& pro eis ditandis & tuendis
contra Deum & hoĩes se opponunt. Vel expone de bonis ꝓ-
latis sicut de apro.¶ Sus qñ concipit,macrescit,& hoc q̃a nu-
trimentum suum non transit in pinguedinẽ,sed in lac,vnde fi 3
lij nutriuntur,ſm Aris. Sic vere sunt aliqui qui qñ concipiũt
bonum propositum.i.qñ à Deo conuertuntur,n. acrescunt.s.
quantum ad diuitias temporales.Et hoc quia pro certo pin-
guedo sua & nutrimentum.i.diuitiæ, redditus & prouentus
extunc transeunt in lac.i.in elemosynas & pietatis opera,qui
bus nutriunt filios.s. Christi & ecclesiæ pauperes & egenos,
pro quibus etiam ex tunc pugnant contra lupos.i.contra im
pios & raptores.Oĩa ista patent de bonis diuitib. Ideo Iob.
29.Oculus fui cęco,pes claudo,benedictio perituri veniebat
super me conterebam molas leonum.&c.¶ Sus in vere conci 4
pit,quattuor mensib.ventrem portat,bis aliquando in anno
parit.Sic aĩa in vere.i.in statu grãæ concipit per bonam volun
tatem,& foetum boni propositi in ventre.i.in conscientia nu
trit per quattuor menses,qui sunt cogitatio,delectatio,com-
placentia,& cõsensus,& deinde eum parit,& emittit per bo
nam operationem,& hoc bis in anno.i per duplicis charita-
tis frequentationem. ¶ Sus aliqñ multos filios parit,s.20. &
qñ non potest eos nutrire propter multitudinem,idcirco qñ
que oẽs deuorat præter primum, quem nutrit diligit & im-
pinguat,vt dicit Pli. Arist.& Solinus. Rectè tales sunt hodie
multæ religiones,quæ primo in ventre suo.i.in claustro con-
cipiunt multos filios,i.multos iuuenes,quia.s.vellẽt q oẽs in
grederentur ventrem suum, & q oẽs acciperent statum illũ,
& ideo vere tot & tanti sunt hodie, quòd tales matres non
possunt nutrire, quia vere non possunt eis prouidere nec de
temporalib.nec de spiritualib.sicut patet apud mendicantes,
& ideo pro certo ipsos hodie deuorant per tribulationes,an
gustias & tormenta,præter primos.i.præter principales & ꝓ
latos,quos nutriunt in delicijs,& impinguant Figura Leuit.
26.vbi comminatur dñs mulieribus delicatis quòd ad tantã
deuenient paupertatem, quòd cogentur proprios filios de-
uorare.Sic vere tales religiones quæ primo solebãt delicijs
spiritualibus abundare,hodie filios suos deuorant persequẽ
do.Ideo Numeri 13.Terra quam vidimus,deuorat habitato
res suos.Vel expone de malis prælatis, qui subditos perse-
quuntur præter primos.i.præter autenticos & principales q
bus contradicere non audent,vel eos castigare, sed eos im-
pinguant,s.beneficijs & præbendis,vt eos adiutores habeãt,
& fautores. ¶ Porca aliqñ omnes filios suos deuorat præter
primum,quem sibi magis reputat naturalem,& ideo siue de 5
noret alios,siue non,isti semper porrigit primam mammam.
Sic verè mali prælati subditos suos deuorant & persequũtur
inique persequendo,& hmõi,præter illos qui sibi sunt conna
turales.i.præter suos cognatos & affines, & præter primos,
autẽticos & principales,quibus primas mammas.i.prima be
neficia & meliora donant. Cito proferte stolam primam, &
induite eum.Luc.15.Cum tamen isti deberent talibus dicere
illud Marci 10.Sedere ad dexteram meam non est meum da
re vobis,sed quibus paratum est à patre meo. Figura de Io-
seph & Beniamin, supra de cane. vide alia supra de por-
co,&

¶ eo,& supra de apro. ¶Quædam sunt sues quæ primum fœtū
quem pariunt,solent penitus deuorare. Sic verè diabolus,&
mundus illos qui apud eos sunt primogeniti, seu primi,s.di-
uites & maiores,morti æternæ exponūt.Figura de Moab 4.
Reg.3.qui primogenitum filiū interficiens,demonib.imo la
uit.Patres immolauerūt filios & filias suas demoniis ps. 105.

De Tauro. Cap. 94.

1 TAurus sm Isid.li.12.est bos non castratus,aīal.s.cerui-
cosum,superbum,indomitum,& elatum. Vnde Pli.li.
8.c.21.dicit ꝙ in India sunt tauri fului coloris,velocis
cursus,caput habentes flexibilecircunquaq;,& dorsū
ita habent durum ꝙ muniti quasi firmitate silicea,respuūt oē
telum.Veruntā qñ sub ficu alligantur,subito mansuescūt.Vi
de de ficu.Charissimi ficus significat arborē crucis,q̄ fructū
dulcissimum protulit Iesum Christum.Per Taurum ergo in
tellige principes,& tyrannos,& mundi diuites superbos,&
ēt cęteros peccatores.Licet n.ante Christi aduentum isti fue
rint & etiam nunc sint non castrati per castitatem,sed ceruI-
cosi per crudelitatem,superbi & elati per vanitatem,velocis
cursus per instabilitatem,& animi leuitatem,fului coloris p
vestium curiositatem,capitis flexibilis per intentionis muta-
bilitatem,dorsi duri per incorrigibilitatem(quia s.omne te-
lum.i.oē verbum correctionis per duritiam obstinationis re
spuunt,& contemnunt) veruntā quia hmōi tauri modo sunt
sub ficu.i.sub fide crucis Christi alligati.s. vinculis diuinorū
mādatorum,& maximè qñ eis de Christi crucifixione fit mē
tio specialis,ideo pro certo debent dimittere oēm suam ferī
tatem,rapinā.s.crudelitatem & pro crucis,& Christi crucifi-
xi compassione mansuescere per benignitatem. Ligauerūt eū
ad arborem.Iudith 6.& Can.8.Sub arbore malo suscitaui te.
Quod est contra principes & tyrannos,qui plus sunt crude
2 les q̄ infideles.¶Secūdum Pli.inter Tauros ille debet dici ge
nerosus,qui frontem habet cornutam,aspectum ferocem,au
res acutas,& qui dimicationem alijs præfert, & qui in altū
spargit arenā, quia præ cunctis aīalibus in hmōi delectatur.
Fortitudo aūt Tauri maxima est in cornib.& in collo, vt idē
dicit li.4.ca.45.Sic verè hodie illi dñr generosi & nobiles,&
magis ēt inter nobiles generosi,qui sunt frontis duræ per ob
stinationē,cornuti per elationem, aspectus feri per aliorum
cōtemptum & abominationem & dignationē, acutæ auris.s.
ad attendendum adulationem,& detractionē,& qui dimicatio
nem.i.litem luctam, & iurgia aliis præfferunt per fatuā au-
daciam & presumptionem,& qui arenam.i.diuitias suas spar
gunt in altū.s.faciendo conuiuia & festa pp vanam gloriatio
nem.Tales.n.qui spargunt diuitias & abundanter nō in imū,
.s.pauperib.sed in altū.i.diuitib.non indigentib.s.nimis,scuti
feris & aduocatis, & qui parati sunt luctari torneamentis,&
hmōi,vel alios impetere per rapinā, generosi & nobiles ap-
pellātur,& ideo pauperes psūt dicere illud ps.Tauri pingues
obsederunt me.contra illud Ecc.6. Ne te extollas in cogita-
tione tua velut Taurus.Item Hiere.50.Effusi estis sicut vitulī
super terram.Vel dic si vis de bonis prælatis, qui habent frō
tem duram per constantiam,& firmitatem,aspectum ferocē
per maiestatem,& iudicij auctoritatem, arenā.i.diuitias dne
spargere per elemosynā,& largitatem, aures acutas habere
.s.ad audiendum causarum oīm veritatem,cornuti debēt es-
se per duorum testamētorum notitiam & sagacitatem,alios
debent impetere per pctōrum correctionem,punitionē & se
ueritatem,quia.s.per timorē mortis non debent iustitiam,&
fidem omittere.Tauri mei,& altilia occisa sunt Matt.22.quia
sicut dr̄ Prou.20.Rex qui sedet in solio iudicij, vultu suo oē
malū dissipat.Talis.n.Taurus fuit Christus,& etiam sancti,&
perfecti viri.Vnde Deu.33. Quasi primogeniti tauri pulchrī
tudo eius,cornua rinocerōtis cornua illius.¶ Itē ibidē.Tau-
3 rus cum marib.pascitur ante tps coitus,sed tunc vaccis se as
sociat,& pro eis cōtra alios durē pugnat,& qui vincit, saltat
super fœminam.Sed qñ debilitatur,venit victus,& ipsum im
petit atq; vincit,& saltat super fęminā,quasi glorians de triū
pho,vt dicit Arist.li.6.c.18.Sic verè inter mundi superbos ac
cidit ꝙ sp fortior vincit debiliorē,sed sæpe accidit ꝙ ille qui
prius vicerat,debilior efficitur,& alius obtinet cōtra ipsum.
Deus.n.perdet multos & innumerabiles, & regnare faciet
4 alios pro eis Iob 34.¶Taurus sm Arist.li.8.c.7.impinguatur
a cibis qui generant ventositatem.s.de fabarum summitatib.
& hmōi,& si quis eius cutē inciderit, & cum fistula sufflaue-
rit,& postea ei ad manducandum dederit impinguabitur,&
maximè si sibi dederit cibos dulces,vtputè ficus vel vuas pas
sas.Tales sunt superbi,& hypocritæ, quia verè isti impinguā
tur.i.delectantur & recreantur a cibis.i.verbis quæ ventosi-
tatem generant & inducunt,s.superbiæ & vanęgloriæ,videli
cet verbis adulatorijs.Nam qñ fistula.i.adulator sufflat adu-
lando,tūc sua cutis.i.fastus suus exterior eleuatur à carne.i.a
carnis fragilitate,& à suę vilitatis cōsideratione separatur,&
sic miser homo Taurus superbus impinguatur & recreaē, &
maximè si cibis dulcib.i.carnalib. delicijs educaē. ¶ Bos,vac 5
ca,& Taurus sunt talis cōditionis ꝙ plus diligunt aquā clarā
q̄ turbidā,& citius eam bibunt,equus aūt,& camelus cōtra-
riæ sunt naturæ.Charissimi,per bouē quæ iugo subijcitur,in
tellige prælatos & religiosos,& contemplatiuos, per vaccā,
& Taurū intellige seculares,& actiuos,quia vere illi plus di-
ligunt aquā clarā.i.gr̄æ venustatem,gloriæ voluptatē,& diui
næ scientiæ claritatem,q̄ turbidam i.q̄ mūdi prosperitatem,
pcti fęditatem,secularis scientiæ falsitatē.Sed pro certo equi
hinnientes.i.luxuriosi,cameli gibbū potestatis, & caput ere-
ctum habentes.i.superbi & ambitiosi cōtrariū diligunt,& af
fectant,quia bona terrena appetunt,spūalia contēnentes. Vñ
Hie.2.Quid tibi vis in via Aegypti,vt bibas aquā turbidam?
¶Secundum Arist.Tauri quandiu non castrantur, elati sunt 6
& superbi,sed qñ castrantur,pigri & maturi reddūtur,imbel
les & mansueti,crescūt in corpore & virtute,& sub iugo ara
tro mansuescunt.Sic verè Tauri.i.hoīes qui pp regnum cęlo
rum non castrantur,s. actus luxuriæ abdicando superbi sunt
& elati,sed verè qñ sunt castrati,s.per emissionem voti castita
tis,tunc efficiunē domiti,& maturi,imbelles,benigni & man
sueti,crescentes,s.meritis,& virtutib.& iugo pœnitentiæ mę
lius se supponunt.Pulchra est ergo generatio,casta cum cha
ritate.Sap.4.¶Taurus audacior est & fortior q̄ bos castratꝰ. 7
Nam omnes bestiæ pp amotionem testium emollescunt.Vn
de in corde Tauri aliqñ inuenitur os,sicut in corde cerui.Ta
les sunt martyres, qui præ cæteris fuerunt cōstātes,& auda
ces quātum ad martyrium tolerandū, quia pro certo os for
te & instabile.i. Christus vel Christi amor in eorum cordib.
latitabat.Charitas Dei diffusa est in cordib.nostris ad Ro.5.
¶Taurus post annum generat, pp coitum vaccis se associat, 8
& pro eis contra alios sæpe pugnat. Sic verè luxuriosi post
annum.i.ab ipso tpe iuuētutis in actibus luxuriæ se exercēt,
& vaccarum.i.fœminarum societati se coniungunt, & alter
contra alterum sæpe pugnant.Pulchras habent mulieres, &
ideo pro eis debemus pugnare.Iudith 10.¶Secundum Plin.
li.8.sunt in India Tauri atrocissimi agrestes,cęteris maiores 9
& velociores,colore fului,oculis cerulei,pilo in contra sum
verso,linguā vsq; ad aures extendunt,cornua habent mobi-
lia,quæ alternatim in pugna mouent,dorsum habent ita du-
rum,ꝙ nullo possunt iaculo vulnerari,feras nēs venātur,nec
aliter possunt capi,quām in foueis,vbi qñ ceciderint,præ in-
dignatione moriuntur. Taurus iste significat principes & ti-
rānos,sui pili sunt diuitiæ,cornua sua sunt officiales, iudices
& balliui mediantib.quibus per eos pauperes impugnantur.
illi igiē sunt Tauri agrestes & siluestres, quia in silua & agro
mundi huius habitant & morātur,& sunt atroces per crude-
litatem.cæteris hoibus maiores.s.quantum ad potentiam &
dignitatem,& velociores,s.quantum ad præcipitem instabi-
litatem,colore fului,s.per vestium curiositatem, oculus suus
.i.intellectus est ceruleus quantum ad malitiam & cautelosi-
tatem,dorsum eorū.i.cor est durum per obstinationem, ita
ꝙ à nullo venatore possunt capi.i.à nullo prælato vel pdicato
re psūt vulnerari per contritionem,penetrari per cōpassionē,
licet ab eis tentantur per prædicationem. Cor eius indurabiē
quasi lapis.Iob 41.¶Tauri indici sm Pli.habent pilos in con 10
trarium versos,quia.s.non tendūt inferius versus terram,sed
superius versus caput.Tales sunt diuites, quia vere pili eorū
.i.diuitiæ tpales in contrarium sunt versæ, quia s.non tendūt
versus terram.s.ad pauperes per elemosynas,sed versus par-
tem superiorem,& versus caput.i.ad alios diuites, & super-
bos,quia eas non expendunt in pauperum sustentatione,sed
in festorum & donorum multitudinem. ¶ Secūdum Pli.Tau 11
ri indici habent linguas ita longas,ꝙ vsq; ad aures protēdūt
eas.Sic vere multi sunt ita verbosi,ꝙ lingua.i.eloquentia, &
verba eorum tangunt aures.i.illa quæ audierunt,quia.s.nihil
possunt audire de alijs de eo quin velint loqui,& detrahere,

12 & referre, contra illud Eccl.28. Sepi aures tuas spinis.¶ Tau-
ri indici ſm Pli. habēt cornua mobilia, & ipſa alternatim pu
gnando mouent. Sic uere mundi tyranni habent cornua.i.of
ficiales cum quibus alios impugnant, mobilia quia ipſis alter
natim utuntur ad alios impugnandos. Vel dic q cornua.i.eo
rum officiales ſunt mobilia, ſ. de officio, & in officium, de lo
co ad locum, quia qn̄ per rapinas contra rapinas pugnant, il
los ſæpe mutant & transferunt, ne. ſ. eorū nequitiæ nimis ap
13 pareant eminentes. Tauri indici ſunt fortiſſimi, oēs feras ue-
nantur, & capi nequeunt, niſi in foueis, & tunc etiam qn̄ ſe ui
dent captos, præ indignatione moriuntur. Sic uere mundi ty
ranni oēs feras uenantur.i. oēs hoīes perſequuntur, quia deo
non placent, & cunctis hoīb. aduerſantur. Et ideo capi in mū
do iſto uel caſtigari non poſſunt, niſi qǒ in foueam ſepulchri
uel inferni ceciderint, ubi præ indignatione & deſperatione
perpetuo moriūtur. Ibi morieris, & ibi ſepelieris. Hier.20. Vi
de ſupra de beſtia quæ dr̄ tale quæ uidetur eſſe talis Taurus.

De Tragelapho. *Cap. 95.*

1 TRagelaphus ſm Iſid. li.12. eſt aīal ſimile ceruo in cor-
pore, caput. n. habet barbatum, ſcapulas hēt hirſutas ſi
cut hircus, & ſm Ariſt. facies ſua declinat ad terrā, &
creſcunt ſua cornua ſicut ceruis, & ſua cornua ſunt ſi-
cut cornua hinnuli. Et dr̄ a tragos qđ eſt hircus, de elaphos,
quod eſt ceruus, quaſi habēt ſimilitudinē hirci & cerui, ut di
cit Iſid. Sic uere quidā ſunt in mūdo, qui ſunt ex parte cerui,
& ex parte hirci.i. ex parte iuſti, & ex parte iniuſti, quia cor-
pus.i. uita ſua ſimilis eſt ceruis.i. iuſtis, ueruntn̄ villoſi ſunt.i.
pleni diuitiis ſicut hircus.i. ſicut peccatores, & barbam.i. ſe-
cularem ſapientiam habent ſicut hirci.i. ſicut mundani, & iō
facies.i. intentio iſtorum declinat ad terram, i. ad temporalia
& terrena, quia multi ſunt qui licet ſint boni quantum ad ui-
tam, ipſi tamen uolunt pilis diuitiarum abūdare, barba ſecu
laris ſcientiæ ornati, & intētionem ad temporalia declinare,
contra illud Leu.19. Nec radetis barbam. &c.

De Talpa. *Cap. 96.*

TAlpa ſm Iſid. li.12. eſt beſtiola ſimilis muri in corpore,
porco in roſtro, cum quo radices ſub terra quærit, &
1 terram fodit & egerit, ſub terra moratur, nec pōt diu
uiuere ſuper terram, & eſt talpa cæca naturaliter, &
nō videt. Tales ſunt auari, quia verè ſub terra.i. in amore ter
renorum habitant, vbi radices.i. mundi diuitias ſibi quærūt,
& cæcitate ignorantiæ perpetuæ ſunt damnati, roſtrū.i. ver-
ba ſua ſimile eſt porco, quantum. ſ. ad grunnitum detractio-
nis, & quantum ad appetitum ſtercorum.i. diuitiarum. Et iō
finaliter poſt mortem ſub terra.i. in inferno viuent, vbi cęci-
tate & tenebris damnabuntur, & ſuper terram.i. in præſenti
diu viuere non valebunt, quia ſicut ait pſalmiſta. Viri ſangui
num non dimidabunt dies ſuos. Vel ſi vis, dic de hæreticis, q
oculum fidei habent per errorem penitus excęcatū. ¶ Talpa
2 pellem habet nigram, mollem & villoſam, pedes & crura ha-
bet breuiſſima, & pedes eius more manus hoīs per digitos
ſunt diſtincti. Et ſm Ariſt. li.1. c.9. talpa habet oculos ſub co-
rio, & ſi corium ſcindatur, apparebūt ibi veſtigia oculorum.
Et ſicut dicunt aliqui, qn̄ moritur, prę anguſtia corium ſcin-
ditur, & ſic aperit oculos moriendo, quos clauſos habuit in
uiuendo. Sub terra aūt manet, & raro ſupra. Tales ſunt mūdi
diuites, & ſapientes, quia vere pellis eorū.i. apparentia & cō
uerſatio nigra eſt per peccatorū offuſcationē, mollis quo ad
delicias villoſa, quo ad diuitias, crura eorū.i. affectus ſunt val
de breues, quia nihil diligunt niſi iuxta ſe. ſ. tpalia, nō ęterna,
terrena non cęleſtia, amicos nō inimicos, & pedes eorum.i.
affectiones per multos digitos.i. per multa deſideria ſunt di-
uiſi. Diuiſiſti pedes tuos omni tranſeunti. Ezec.16. Iſti ēt hnt
oculos.i. ſapiētiā, & diſcretionem naturalē, & ſecularem, ſed
quia iſti oculi modica pelle.i. mundi & carnis affectione, &
amore ſunt incluſi, iō vere iſti non vident per debitam diſcre
tionem, ſ. ea q̄ videre tenentur, videlicet propriā vilitatē, in-
ferni tormenta, Dei iudicia, &c. hmōi, quia quantū ad illa q̄
ad ſalutem pertinent aiarum, cæcitate perpetua ſunt damna
ti, ſed pro certo qn̄ iſti morientur, & corium mundanæ pro-
ſperitatis ſcindetur, tūc oculus ſui intellectus aperietur. ſ. ad
videndum, & cognoſcendum ea q̄ primitus non videbāt, q̄a
leuauit oculos diues cum eſſet in tormētis, & vidit Abrahā,
Luc.17. Vel dic q illi quorum oculi à pelle.i. à carne, peccato
vel proſperitate velantur, qn̄ corium hmōi ſcinditur per tri
bulationes & pęnitentiam tpalem, tunc incipiunt videre, &
ſtatus ſui cognoſcere vilitatem. Exemplū de Antiocho. 2. Ma
cha.9. qui in agnitionē ſui ductus eſt, percuſſus à dn̄o plaga.
Ideo Eſa.28. Vexatio dabit intellectū.¶ Talpa eo q oculi eius 3
ſunt aperti, neſcit ſe regere extra terrā, quia lucem nō videt,
& ſolē odit, & fugit, in terra aūt optimè ſe regit, quia tot ha-
bet foueas & diuerticula, q vix in terra capitur à quocunq;.
Rectè tales ſunt auari, & mundi ſapientes, qui nō vident nec
habent lucem grẽ & veritatis, quia. ſ. ipſi ſunt per auaritiam
excęcati, & ideo ſolem.i. Chriſtum odiunt & declināt, vel ſo
lem.i. manifeſtationem veritatis, quod patet, quia contractus
ſuos nō faciūt palā ſed occultè, quia qui male agit, odit lucē,
Io.3. Et ideo pp defectum lucis grę & diſcretionis, extra ter
ram & terrena.i. quantū ad bona ſpūalia & æterna neſciunt
ſe aliqualiter gubernare. Veruntn̄ in terra.i. in terrenis nego
ciis optimè ſe regunt, quia tot habent diuerticula diuerſarū
cautelarum, q vix poſſunt concludi, ſicut patet in cauſidicis,
quia ſapientes ſunt vt faciant mala. &c. Hie.4.¶ Scd̄m Pli. tal 4
pa eo q viſu caret, melioris eſt auditus, quia ſi hoīem loquen
tem audierit, ſtatim à remotis ad terrā fugit, & inter terræ vi
ſcera ſe abſcondit. Sic verè hodie illi qui carent viſu, i. ſimpli-
cęs, qui carent mundi diſcretione, bonum habent auditum,
quia. ſ. libenter audiunt verbum Dei, & ideo qn̄ hoīem.i. præ
dicatorē loqui audiunt, mundi pericula & pctā fugiunt, & in
tra terram.i. in mortis vel inferni memoriam ſe recludunt, &
ſic per terram.i. per humilitatē, pęnitentiam mortis vel infer
ni memoriam liberantur. Ideo Nau.3. Intra in lutum, & cal-
ca.i. in cōſiderationē propriæ vilitatis, mortis, & inferni. &c.
Prou.1. Audiēs ſapiens ſapientior erit. &c.¶ Talpa dum viuit 5
prata hoim fodit & ideo à venatorib. capitur, & per caudam
ſuſpenditur, & fame cruciatur, & ſic famis inopia euacuatur. 6
Sic verè mundi diuites, & auari, qui dum viuunt, prata hoim
.i. temporales ſubſtantias pauperum per rapinas & vſuras ef-
fodiunt & ſubuertunt, à venatore diabolo per diuerſa vitia
rapiuntur, in altum etiam ſuſpenduntur. ſ. per caudam.i. per
ſpem longæ vitæ, & fame auaritię cruciantur, & ſic per auari
tiam fameſcendo morte temporali, & æterna damnantur. In
terierunt fame, multitudo ſiti exaruit. Eſa.6.

De Taxo ſiue mele & vulgo fouina. *Cap. 97.*

TAxus idem eſt quod melius, cuius pellis eſt multū hi-
ſpida, & dr̄ melota, ſicut dr̄ in gl. ad Heb.11. Et eſt aīal 1
paruum, ſimile vulpi in quantitate, vt dicit Iſid. lib.12.
Cuius ſolertia eſt ſm Pli. li.8. c.38. q qn̄ à canib. vel ho
minibus inſequitur, anhelitum in flatum retinet, & cutem ex
tendit, & ſic morſus canum & ictus hominum minus timet.
Sic vere chariſſimi, nos debemus habere pellem.i. habitum
hiſpidum, aſperum. ſ. & incultum, ſicut habuerunt ſancti, &
eremitæ, de quibus dr̄ ad Heb.11. Circuierunt in melotis, &
in pellibus caprinis. quia habentes alimenta, & quibus tega-
mur, his contenti ſumus 1. ad Ti.6. Quod eſt contra religio-
ſos curioſos in veſtib. Et qn̄ hoīes.i. iuſti & boni, canes.i. de-
tractores & mali, nos perſequuntur, ſ. morſib. detractionum,
ictibus tribulationum, latratib. iniuriarum, pro certo nos de
bemus anhelitum noſtrum.i. appetitum vindictæ & furorem
& iracundiā retinere, & cutē per patientiā extendere, ſ. iniu-
riis fortiter obſiſtendo, & ſic poterimus morſus detractionis
& ictus tribulationis & correctionis leuius ſuſtinere. Patien
tia. n. nobis neceſſaria eſt. ad Heb.10. Et circuierunt in melo-
tis &c. vt ſupra.¶ Taxi ſm Pli. ibidem, futuram præuident tē 2
peſtatē, & ideo cauernas ſubterraneas ſibi faciunt ingreſſum
duplicem continentes, & qn̄ flat tempeſtas auſtralis, tunc fo
ramen meridionale caudarum villoſitate obturant, & aqui-
lonare dimittunt apertum, & econuerſo qn̄ flat ventus aqui-
lonaris, & ſic contra vtranque tempeſtatem ſibi præuident
prout poſſunt. Chariſſimi, per auſtrum ventum nebuloſum
& calidum intelligitur proſperitas, per ventum aquilona-
rem intelligitur aduerſitas. Cauerna noſtra eſt ſecretum con
ſcientiæ, foramina ipſius ſunt affectiones, & appetitus. Nos
igitur chariſſimi debemus nobis prouidere, & præcauere
contra mundi tempeſtatem ſcilicet contra auſtralem proſpe
ritatem, ne ſcilicet alliciat vel attrahat, & contra aquilona-

rem frigiditatem & aduersitatem, ne. s. per desideratione nos deijciant vel detrahant, quia sm Greg. Ois fortuna timenda est prospera vel aduersa. Et ideo qn videmus huiusmodi tempestatem imminere, in cauernam nostram. i. in secretum conscientiæ nostræ debemus intrare, per eius. s. iugem examinationem, & si auster prosperitatis flauerit, claudamus introitum illius partis. i. affectum & appetitum qui naturaliter attrahitur ad prospera, & eum cum cauda. i. cum memoria finis & mortis obstruamus, & introitum qui respicit ad aquilonem. i. considerationem aduersitatis, s. huius vitæ, mortis iudicij & inferni, dimittamus apertam, quia vere vtile est prosperis de morte, inferno & iudicio cogitare. Eccl. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua. &c. Si autem viderimus ventum aquilonarem imminere. i. mũdi tribulationes & aduersitates, tunc vere ad obstruendum introitum & considerationem istius partis, debemus caudam. i. mortis memoriam apponere, & introitum austri. i. considerationem æternæ futuræ prosperitatis aperire, & sic poterimus nẽ periculũ euitare. Quia breuiter in mundi prosperis debemus considerare futuram aduersitatem, & in mundi aduersis futuram prosperitatem Cępisti cogitare quid futurũ esset post hæc. Dan.
3 2. ¶ Taxus in cauernis suis præparat contra hyemem sibi cibos, & qn deficit sibi cibus, est ei somnus pro cibo. Est. n. de illis aĩalib. quæ somno impinguantur, & in hyeme absconduntur. Sic pro certo nos debemus in cauernis & domib. nostris cibos. t. tpales diuitias ad sustentationem huius vitæ congregare. Sed pro certo qn hmõi cibi deficiunt. i. qn tpalis cessat affluentia, tunc somnus contemplationis dẽt nos nutrire, qa. s. per cõtemplationem debemus cibos æternæ beatitudinis degustare, & sic in hyeme præsentis vitæ donis & gratijs impinguari. Ecc. 5. Dulcis est somnus laboranti. Vel dic q in cauerna conſciæ debemus cibos. i. virtutes & gratias aggregare, vt in hyeme. i. in tpe post morte possimus nutriri, & som
4 no æternæ beatitudinis impinguari. ¶ Est species taxi sm Phisologum, qui vna cum vxore cibos contra hyemem recolligit & reponit, sed veniente algore hyemis, timens masculus, ne cibi collecti nimis cito deficiant, fœminã reprimit, & eam ad saturitatem comedere non permittit, & iõ illa quasi pacẽ simulans, & quasi masculo cedens, per partem oppositam cauernam ingreditur, & diu congregatos cibos deuorat & cõsumit. Sic est rectè de vsurarijs & auaris, qa illi & vxores suæ congregãt & accumulãt sibi cibos. i. diuitias tpales, vt in hyme vitæ pñtis valeãt enutriri, sed verè qn isti másculi, s. auari vident imminere algorem hyemis. i. tps caristiæ, tunc timentes, q cibi tpalium deficiant fœminam suam vna. s. cum filija & familia ab esu reprimunt, & eos ad litteram saturari non permittunt. i. laute comedere vel abunde, & iõ sæpe accidit, q vxor ista, s. familia, per aliquem locum occultum ad cibos hmõi ingreditur. s. ad cellarium & ad bladũ, & ibi plus qñq; vna die furatur, & expendit, q̃ iste auarus masculus aggregare potuit vno anno. Ideo Eccl. 34. In bonis ipsius alius luxuriabitur. Vel dic de infidis socijs, qui bene recipiunt alios ad se adiuuandum, sed non ad comedendum. Figura 4. Re 6. de muliere q̃ de filio alterius bene comederat, sed in crastinũ cũ deberent comedere filium suũ, ipsum abscõdebat, & cõicare non valebat, quia. s. ingrati bene volũt aliena participare, sua tñ volunt cõicare, contra illud Eccl. 4. Non sit porrecta ma
5 nus tua ad accipiendum, & ad dandũ collecta. ¶ Taxus (vt dicit idem) naturaliter odit vulpem, & vulpes contra eum pugnat, sed quia non põt de eo virib. pręualere, ideo ad malitiã conuertitur, nam qn ad prædam suam iuerit taxus, tunc vulpes cauernam ipsius intrat, ibi stercorizat, & fęces proiicit, & vrinam, & tunc taxus veniens, & locũ suum inueniens defędatum, ipsum abhorret, & sic necessario cõpellit, q locum alium sibi q̃rat, & ita cõtra eum malitia p̃ualet non virtute. Charissimi, taxus est bona persona vel prælatus, vulpes autẽ est malus subditus, inter quos est perpetua pugna, quia cõtra malũ bonũ est, & contra vitã mors. Eccl. 33. Et iõ qn talis taxus. i. bona persona est in sua cauerna. i. in suo officio, beneficio vel p̃benda, tũc vulpes. i. malitiosus & malus suus subditus vel socius nititur eũ expellere, & locum ipsius exturpare. Istud patet inter officiales & balliuos, inter canonicos & clericos, qa vnus sæpe pugnat & laborat vt alterius vẽdicet sibi locũ. Exemplũ de Zambri, qui occidit dñm suũ, & regnauit pro eo 3. Reg. 16. Sed verè quia isti non pñt præualere cõtra taxos. i. cõtra bonos socios vel p̃latos virtute. i. iustitia huc iu re, iõ vtuntur malitiis quibus pñt, & iõ stercus infamiæ & detractionis in nido suo ponunt vtpotè quia eis aliqua falsa crimina imponunt, & sic pp infamiã, & pp fętorẽ illius infamię necesse habent aliqn taxi. i. tales bonæ personæ dimittere, & perdere locũ suũ, & sic ab alijs impijs vulpib. occupatur, qa impius p̃ualet aduersus iustũ. Abac. 1. Vel dic q taxus est Xps, cauerna eius est cor humanum, in qua qn vulpes. i. diabolus stercus diuitiarum, vrinam deliciarum, & fętorem vitiorum imponit, taxus. i. Christus horret & deserit locũ istum, & sic à diabolo necessario occupatur, Iste. n. taxus Christus diligit locum mundum, vt ideo libenter non habitat cor immundum. Dicamus ergo. Cor mundum crea in me Deus, quia sicut dr Prou. 22. Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum, habebit amicum regem

De Tigride. Cap. 98.

Tigris tigridis, bestia est velocissima, & sm Isido. à tigri .i. à sagitta Persicè est dicta, & ab ea fluuius tigris dr, 1
eo q sit rapidissim⁹. Et est bestia variis maculis distincta virtute, & varietate mirabilis, q̃ hyrcania regio gignit, vt dicit Isid. li. 12. Tales sunt impij iudices, & tyranni, q sunt veloces, & præcipites ad rapinam exercẽdam, & ad sententias pmulgandas, & tales multis varietatib. i. multis cautelis & falsitatib. colorantur, & in hyrcania (vbi sm Isid. homines viui, solebant hoies mortuos deuorare) .i. in mundo isto versantur, vbi pauperes à diuitib. deuorantur, quia venatio leonis onager in solitudine, & pascua diuitũ sunt pauperes. Eccl. 13. ¶ Secundum Pli. li. 6. c. 18. Tigris est bestia tremẽ 2
dæ velocitatis, quæ dum in pascuis commoratur venator aliquotiés vadit ad cubiculum suum, & catulos eius rapit, & in equo velocissimo fugit, at vbi bestia cubile suum vacuum reperit, fertur præceps odorem ferentis catulos inuestigans, q audiens fremitum bestiæ persequentis, vnum de catulis sibi eiicit, quem illa statim ad cauernam portat, & interim ille nauem cuscendẽs cum residuis recedit. Et dum illa reuertitur, pro nihilo vltra furit. Bestia ista est diabolus, cubile eius est infern⁹, catuli sui sunt sancti patres, venator est Christus. Cũ ergo tigris diabolus esset occupatus circa pastũ. i. circa fideles & gentiles vitiis & tentationib deuorãdos, venator Xpa ascẽdit equũ. i. corpus humanũ per beatã incarnationẽ, & venit ad cubile suũ. i. ad infernum per beatam passionẽ, & ibi rapuit catulos, s. sanctos patres, & equũ illũ, s. corpus suũ iterũ ascendit per beatã resurrectionem, & sic eos ad nauẽ. s. paradisi detulit per beatã ascensionem, aliquos tñ sibi dimisit, videlicet damnatos in inferno, & peccatores in mundo, quos pro certo ista tigris diabolus toto affectu ad cubile inferni detrahit & reportat, sed cõtra alios. s. cõtra sanctos liberatos pro nihilo vltra furit. In medio catulorum leonum enutriuit catulos suos. Eze. 19. Vel dic q cubile est mundus, in quo Christus rapuit catulos, videlicet apostolos, & cęteros pctõres, & ideo dum bestia diabolus fureret contra eum mediantib. mẽbris suis. i. iudæis persequendo in passione, vnũ de catulis raptis sibi dimisit, i. iudã, cæteros super aũt nauẽ. i. crucem ascẽdens, ad portum detulit paradisi. Pone si vis figuram de equo albo Apo. 19. Aliqn etiam accidit (vt dicit idem) q venator occultè rapit catulos tigridis, quod illa percipiens, venato-
tem persequitur furibunda, sed venator specula in via dimit 3
tit, in quibus dum bestia suam videt effigiem, credit suos esse catulos, & ea lambendo delectatur, & dum taliter circa specula occupatur, venator catulos importat, & nauẽ ingrediẽs sic euadit. charissimi, bestia est mũdus, venator est religio, catuli sunt mundani, specula uerba sacrę scripturę in quib. ostẽditur ipsis vmbra propria. Accidit ergo charissimi aliqn, q religio quæ est Christi venatrix, furat & ad se trahit catulos tigridis. i. filios mundanorum, sicut patet in mendicantib. qui uellent oẽs filios diuitum sustulisse, & cum istis effugit. s. eos transferendo de conuentu, de loco ad locum, quod quando tigris, id est parentes percipiunt, uertuntur in furorem, & eos sequuntur, ut retrahant, & reportent, ueruntamen uenator, i. religio, & religiosi ostendunt eis specula. i. uerba sacræ scripturæ, in quibus ipsis ostenditur umbra propria. i. cõsideratio propriæ fragilitatis & uanitatis, & umbra mundanæ uanitatis, & sic dum circa hæc intendunt, dimittunt catulos & uenantes. Mittam uobis multos uenatores &c. Hier. 16. ideo dicit Christus, Dimitte mihi paruulos tuos. Hierem. 49. Vel

dic q tigris est homo, filij eis sunt opera bona, & venator est diabolus, specula sunt alii diuites hoies, vmbra ibi apparens est status & eminentia secularis. Qn ergo venator diabolus rapuit, l. per pctm, filios tigris. i. opera bona nostra tunc vere qn ipsa sequi recuperare volumus per pniam, pro certo diabolus ostendit nobis in suggestione specula & exempla, diabolus ostendit nobis in suggestione specula, & exempla diuitum & aliorum, in quibus relucet vmbra status, & eminētiæ secularis, in quibus nos miseri delectamur, lambendo ea per affectionem, & desideria, & circa vmbram hmôi fatuè occupamus, & sic cursum pœnitentiæ, & boni propositi relinquimus, nec filios nostros, i. bona opera per peccatum perdita restauramus. Quasi qui apprehendit vmbrā, & persequitur ventum. Eccle. 34. Vel per specula intelligo creaturas, in quibus vr vmbra diuitiarum, & deliciarum, quæ fluunt, & refluunt, quia trāseunt oia velut vmbra, circa quæ occupamur, nec tn acquirimus quod optamus, quia quod quęrebat Israel, nō est assecutus. ad Ro. 11. Vel dic q diabolus est venator, catulus est gloria paradisi, quam. s. perdimus dum in mundi speculis occupamur. Vel dic q raptor est diabolus, catulus aia, opus virtus vel paradisus, vmbra aūt & imago sunt filij, specula significant vxores, quia vere dū homo delectatur in speculis. i. in vxorib. suis, & in imaginib. suis. i. in filiis, qui ex istis speculis videntur emanare, sæpe accidit, q diabolus prædictos catulos ei tollit, s. aiam vel bona opera & virtutes, vel ēt gloriam paradisi, quia s. pissimè accidit q per amorem vxorem, & filiorum perdunt hoies paradisum, aiam & virtutes. Proprius. n. filius noster est paradisus, vel aia, q̄ diabolus rapit. Filii autem qui sunt in hoc mūdo, sunt filij imaginarii seu picti, quia. s. non habent durabilem qualitatem psal. Veruntamen in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur.
4 ¶ Tigris masculus (vt dicit idem) nihil penitus curat de filiis suis. Sic vere plati mali masculi, & luxuriosi nihil curāt hodie de suorum vtilitate & regimine subditorum. Vnde Iob. 39. Duratur ad filios suos, quasi non sint sui. ¶ De tigride & cani
6 cula generantur fortissimi canes &c. vide supra de cane. ¶ Tigris tantę est velocitatis, sm Solinum, q nihil tam lōgum est, quod nō breui penetret, nihil adeo antecedit, quod nō ilico assequatur. Talis est mors, quæ celerrime nos sequitur, nullusque est ita longe ab ea, quin facillime consequatur, nullusque potest fugere, quin ilico comprehendatur.

De Tinea: Cap. 99.

1 Tinea est vestimentorum vermis, sic dictus sm Isid. a tenendo, eo. s. q teneat se cum veste, & eo q vestibus exquarum corruptione gignitur, insidet & insistat. Nam qnq; ea corruptione vestis tinea gignitur, q inuisibiliter, & quasi insensibiliter panni superficiē deuorat, & corrodit. Vestis est caro, qua aia est vestita, tinea est pctm originale. Quia ergo vestis nra, l. caro, fugit ab Ada corruptā. i. corruptibilis facta, & mortalis p esum pomi vetiti, idcirco fuit ibi tinēa pcti originalis generata, quę vestem carnis insensibiliter, & inuisibiliter per carnalē concupiscentiam corrodit, & pilis. i. morib. & virtutibus eam priuat. Eccl. 42. A vestimēto procedit tinea, & a muliere iniquitas. Et ideo a tenendo pōt dici, quia vesti nræ, i. carni se tenet immobiliter, & innate. ¶ Qn vestis diu in grosso aere dimittitur, nec vento vel puro aeri explicatur, tunc ibi tinea generatur, quæ vestē insensibiliter corrodit. Et cum sit aial sensibile, tn vix permittit se videri. Rectè charissimi sic est de aia, q a uere qn aia diu in corrupto aere. i. in mundi deliciis dimittitur, & per laborem, & pœnitentiam non explicatur, nec vento tribulationum exponitur, nec duro aere. i. diuina scia exsufflatur, tūc vere in ipsa, tinea. i. pctm seu malum propositū generatur, a quo ipsa uestis. i. aia per remorsum corroditur, & vexatur, & pilis. i. virturib, spoliat. Et tn ista tinea, s. pctm, licet sensibiliter noceat, & affligat, nō tn se permittit uideri. s. ab oculis peccatorum, quia peccator non uidet pctm suum per contritionem, licet ei maximum inferat nocumentum. Oculos habentes non uidetis Mar. 8. & Esa. 6. Exccca cor populi huius. Et ideo sicut uestis tineis corrosa nihil ualet, & inutilis reputatur, sic uere nec aia perforata tineis peccatorum. Figura. Leuit. 13. vbi vestis in qua oriebatur lepra, debebat igne comburi, & maxime si abrasa iterum oriretur. Sic verè aia in qua oritur lepra peccati, igne perpetuo cōburetur, & maxime si abrasa p pœnitentiam, iterato reiteret vias malas Hier. 2. Quam vilis facta es iterans vias tuas. ¶ Qn vestis ponitur in loco vbi sunt 3
species odoriferæ, tūc ibi non gignitur progenies tinearū, & iō folia lauri, cipressi, & hmôi cistulis reponuntur, vt libri, & vestes a tineis nō lædantur, quia oia odorifera tineis opponūtur. Sic vere vestes. i. homines non corrumpuntur qn cū spēb. odoriferis. i. in societate virorum spūalium vel cum specieb. sacræ scripturæ adiunguntur. Et ideo in cistis. i. in conuentibus, & religionib. solent folia lauri, & cypressi. i. verba Christi & sanctorū poni, & exponi, vt libri. i. hoies litterati, vestes. i. simplices & ignari non corrumpantur tineis peccatorum, vel per species odoriferas intelligo gratias, & virtutes, quæ in cista cordis posita seruant conscientiam a peccato Can. 4. Odor vnguentorum eius super omnia aromata.

De Teredine. Cap. 100.

Teredo teredinis est ligni vermiculus, in ligni interio- 1
rib. ex humore supefluo gnatus, sic dictus, eo q teredo edat, vt dicit Isid. Et cū sit vermis iste mollissimus cum tangitur, licet etiā faciliter enecetur, tn cum paulatim ipse tangit, est durissimus, & ligna ēt durissima pulueriszat. Rectè talis est mala affectio, q in ligno. l. intra cor humanum gignitur, qn humor superfluus. i. carnales deliciæ merito plus abundant. Et hmôi vermes, s. prauę affectiones, & desideria, a terendo pnt dici, quia verè licet sint mollis & vilis naturæ, tn ligna durissima. i. fortes, & constantes cōscientias aliqn deterunt & corrodunt, in puluerem. i. in vanam naturam conuertunt, ita vt vento modicę tentationis decidant in pec
catum. Fugit. n. tanquam puluis ante faciem venti. ps. ¶ Qn lignum non plantatur vel colligitur tpe opportuno, tūc ea hu 2
more superfluo teredo in eo solet gigni. Vnde si plenilunio planterur, cum tunc oia magis humida abundent, ita q regi nequeāt a natura, ideo ex superfluo gignitur talis vermis. Sic vere charissim. Oia tempus habent. Ecc. 3. quia si aliquid plātetur vel radicetur in plenilunio. i. in amore mundanæ prosperitatis, tunc vere quia plus abūdat humidum. i. carnalitas vel diuitiæ, delectatio vel affectus, q necesse sit, ita q a natura & a debita discretione vel a gra nequeat gubernari, oportet q ibi generentur teredines. i. praua desideria vel peccata, a quibus lignum. i. conscientia dissipetur. ideo bene dr Prou. 1. Prosperitas stultorum perdet eos.

De Testudine. Cap. 101.

Testudo est animal secum ferens proprium domiciliū, 3
more testæ. Et sunt quatuor genera testudinum, s. marinæ, terrestres, fluuiales, & paludales. Et creditur a quibusdam q tardius nauigium incedat si secum ferat testudinis pedem dextrum, licet incredibilē videatur, vt dicit Isido. libr. 12. Vide supra de limace. Tales sunt hypocritæ, & etiam cæteri peccatores, qui in testa malarum excusationum & occultationum iugiter inuoluuntur, quorum quidam sunt marini. i. mari per detractionem, alii fluuiales. i. deliciosi per carnalem infectionem & per luxuriam, alij terrestres per auaritiā, alii paludales per carnales delicias seu gulam. Et si nauigium aliquod. i. conuentus vel religio secum tales deferat, tardius properat ad æterna.

De Tortuca. Cap. 102.

Tortuca secundum Isidor. inter testudines computatur 1
& sic dicitur, eo quòd inter testas durissimas sit contenta, intra quas se recolligit quando ab aliquo molestatur. Et est animal quadrupes, habens pedes paruos sicut rana, caput paruum sicut serpens, deformis est & horribilis ad videndum propter hispiditatem testæ suæ sapida tamen & comestibilis reperitur, & oua bona & comestibilia ponit ut gallina, quæ sunt aliis nutrimenta, & sunt carnes eius medicinales, & uirtutis resumptiuæ, & ideo ualent pthisicis & ecticis & consumptis, hoc est uerum de illis tortucis quæ habitant in domibus & in siluis, quia quædam sunt quæ habitant in fluminibus, quæ alijs sunt uenena. Verè charissimi talis est religiosus, qui intrat testudines duras. i. inter opera dura penitentiæ & afflictionis se debet iugiter cōtinere, et in eis se inuoluere, et per sui considerationem se in seipsum recolligere, quoties ab aliquo obstaculo. i. ab aliquib. tentationibus molestatur. Ingredimini in cauernas. Esaiæ. 2. Iste debet quattuor pedes habere, id est quattuor cardinales virtutes,

tutes, quibus ad paradisum proficiscatur, qui tñ debent simi
les esse ranæ, s.quantum ad saltum bonæ operationis, & quan
tum ad immersationem in aqua lacbrymarũ, & deuotionis.
Caput aũt eius.i.intentio dẽt esse similis.s.quantum ad actua
sapientiæ, & discretionis. Estote prudentes sicut serpentes.
Mat. 10. Et est iste horribilis ad vidẽdum.s.secularibus hoib.
pp testę suæ horribilitatem.i.pp habitus vilitatem. Intrauit
2 pauper in sordido habitu. Iac.2. ¶ Carnes tortucæ sunt medi
cinales, & resumptiuæ, sed hoc est verum de illis tortucis quę
habitant in domibus & in siluis, quia illæ quæ habitant in flu
minib. & in aquis nõ sunt alijs medicina, sed venenum. Re ve
ra tales sunt boni & religiosi viri, quia vere carnes istorum.i.
bona vita, oua eorũ.i. bona opera & verba quæ interius con-
cipiuntur & exterius emittuntur, sunt alijs.s.secularib. medi-
cina, & ẽt spirituale nutrimentum, quia.s.ptbisici & ectici cõ-
sumptiq;.i.ab humore grẽ, & deuotionis pauperati, si oua, &
carnes.i.vitam, & operationem istorum accipiant per imita-
tionem, inuenient spiritualem medicinam, & resumere pote
runt humorem perditũ, & virtutes. Erunt fructus eius in ci-
bum, & folia ad medicinam Eze.48. Istud tñ est verum de il-
lis tortucis.i.religiosis, qui in terra, & in siluis.i.in asperitate
pęnitentiæ conuersantur, quia pro certo illi qui habitant in
fluminib.i.in deliciis & carnalitatib. non sunt aliis medicina,
sed venenum, quia per suam malam vitam, & exempla, alios
.s.seculares intoxicant, & occidunt. Esa.59. Qui comederit de
ouis eorum, morietur. ¶ Tortuca marina teste Arist. li.8.c.2.
3 habet fortius orificiũ omni alio aiali, & comedit oia, quia ẽt
si acceperit cum ore lapidem, ipsum frangit. ¶ Vnde etiam Pli.
li.11.c.37. dicit ꝙ tortuca, caret dentib. & lingua, & tñ oris sui
fortitudine frangit & dissipat vniuersa. Ista etiam ẽm Aristo.
exit ad ripã, & ibi herbis pascitur, & qñ est in mari, non se pro
fundat in aqua amara, sed in superficie sp natat, ita quod te-
sta eius solis ardorib. exsiccatur, Charissimi, mare est religio,
vbi amaritudo pniæ debet esse, ripa est mundus, herbæ sunt
mundi deliciæ & diuitiæ, tortuca est detractor. Illæ igitur tor
tucæ quæ sunt in mari.i.illi detractores, qui sunt in religione,
habent os ceteris fortius.i.verba, quia vere cum ore suo.i.cũ
verbis suis detractorijs oia deuorant, & consumunt, s.bonos
& malos, religiosos, & seculares. De omnib.n. detrahunt & lo
quuntur. potestas eorum in ore ipsorum & in caudis. Apo.9.
quia etiam illos qui sunt lapides sanctuarij.i.viros perfectos,
stabiles atq; firmos frangunt, & dissipant detrahendo. Deuo
rabat, & comminuebat. Danie.7. Carere.n. videntur lingua.i.
blanda loquutione, dente.i. seuera correctione, sed solũ pol-
lent ore.i. dura & detractoria obloquutione. Lingua.n. signifi
cat dulcem monitionem, Deus vero seueram correctionem,
quorum vtroq; isti carent. Duritia aũt oris significat detra-
ctionem, qua procul dubio isti valent. Esa.49. Posuit os meũ
dñs quasi gladium acutũ. Et ideo de mari ad ripã tales exeũt,
quia vere isti nihil aliud petunt, nisi in ripa mundi pasci, & sa
tiari herbis.i. diuitijs, & delicijs honoribusq; mundanis, & ad
dignitates seculi ꝓmoueri. Eze.47. Aquæ eius exilient de san
ctuario, & intrabunt mare. In mari aũt vbi sunt.i. in religio-
ne non se profundant in aqua amara pœnitentiæ per humili
tatem, imo semper volunt superius in superficie.i.in statu prę
lationis super alios enatare, & alios sibi suppeditare, vt sic ca
lore solis.i. mundi prosperitate fruantur. Ista patẽt ad oculũ,
quia tales sp volunt alijs dñari 3.Re.1. Adonias eleuabat di-
cens, ego regnabo. Vel dic etiã de detractorib. vel de diuitib.
qui in amara pęnitentia non se inuoluunt, sed natant sursum
per superbiã, & herbas.i. mundi diuitias depascuntur. In cir-
4 cuitu.n.i.in superficie impij ambulant. ¶ Secundum Arist. lib.
3. de partib. aialium. c.8. nullum aial habẽs squamas, testas vel
plumas, habes vesicam, pp potus paucitatẽ, præter tortucã,
quia superfluitas potus transit in talium pellium nutrimẽtũ,
Veruntñ quia tortuca durissimę est testę, & pulmonẽ habet
sanguineum, & carnosum, ideo data est sibi vesica ad euacua
tionem superflui humoris. Sic vere illi qui habent plumas su-
perbiæ, & elationis, testam duritiæ, & obstinationis, squamas
diuitiarum, & temporalis possessionis, non habent vesicã cõ-
fessionis, vel pietatis & cõpassionis, qua.s. vesica superfluitas
peccatorum & diuitiarum exacuetur. Nam quia parum po-
tant, s. de aqua sacræ scripturæ, & prædicationis, ideo non ha
bent vesicam spiritualis euacuationis, præter tortucam.i. prę
ter aliquos raros bonos diuites, qui quia habent pulmonem,
& sanguinem Christi, & dominicæ passionis, ideo dedit eis na
tum.i. Deus ꝙ se per vesicam pœnitentiæ de peccatis, & per
vesicam elemosynæ de diuitijs vacuarent. Vide de testudine
tractatu de piscibus.

De Vacca. Cap. 103.

VAcca fœmina Tauri dicta est quasi boacca ẽm Isid. li. 1
12. Et est aial luxuriosum petulcum & lasciuum, & sta
tim post annum mouetur ad coitum, & forte ante,
tpe autẽ coitus efficitur siluestris, ita ꝙ non pñt eas
edomare pastures, & per frequentes mugitus ardorẽ suæ libi
dinis manifestant, vt dicit Arist. Talis est mulier mala, quę ad
litteram petulans est & lasciua, & statim post annum, i. ab ip-
so tpe iuuentutis mouetur ad coitum.i. ad luxuriam exercen
dam, & ardorem suæ libidinis ostendit per mugitus suorum
cantuum & verburum, & per saltus suorum gestuum lasciuo
rum, quia sicut ẽm Arist. vacca tẽpore coitus salit aliquotiẽs
super taurum, desiderans cum eo copulari, sicut vere istæ sa-
liunt ad colla iuuenum, quasi eos rapientes, & cogentes ad
actus luxuriæ perpetrandos 1.Re.20. Fili mulieris vltro virũ
rapientis. Et ideo pro certo tales non pñt a pastorib.i. à parẽ
tibus, & amicis custodiri, quia mala mulier seruari non põt,
nec etiã castigari. Ideo dicit Theophrastus li. de nuptijs. Stul
tum est erga mulierem custodiam adhibere, cum bona serua
ri non debeat, mala nequeat. Et ideo Pro.7. Ecce mulier &c.
Et ideo qñque siluestres fiunt.i. totaliter publicæ meretrices.
Vel dic de malis subditis religiosis, qui non possunt domari
à pastorib. & prælatis, imo qñque fiunt siluestres apostatãdo,
& per mugitus suos.i. per sua luxuriosa verba libidinem ma
nifestant. Ideo prælatis dr̃ Eccl.42. Super filiã luxuriosam fir-
ma custodiam. ¶ Vacca portat 9. mensib. vel 10. ẽm vulgum, 2
& in 10. parit, & si ante pepererit, fętus non viuet, nec suę
vngulæ complebuntur. Et viuit vacca 15. & bos similiter, sed
si castrati fuerint, magis viuunt.s.20. Sic vere aia debet fętus
suos, s. bona opera portare, & nutrire. 10. mensib.i. in obseruã
tia 10. mandatorum, & illa quę alias parit & facit, non viuũe
.s. per gratiam, quia quicquid fit extra ambitum 10. mandato
rum, principaliter vel accessorie, non est acceptabile coram
deo. Quindecim etiam annis.i. in, quinario ter ducto, hoc est
dictum in obseruantia quinque sensuũ, in fide Trinitatis habet
per gratiam viuere, & maximè si casta fuerit & castrata.s. quã
tum ad mũditiam cogitatus, & operationis & loquelæ, quia
vere illi qui sunt castrati per votum, & actum castitatis, diu-
tius viuunt.i. diutius in grã perseuerant. Ideo Sap.4. O q̃ pul
chra est generatio cum castitate. ¶ Vacca vt cõiter parit vnũ 3
fętum, & aliqñ duos, & qñ vaccæ plures fętus cõcipiunt & pa
riunt, signum est (vt dicunt hoies) in hyeme multam pluuiã
affuturam, sicut dicit Arist. ibidem. Sic verè qñ vaccæ.i. boni
Christiani iugo dñi subacti pariunt, & faciunt plures fętus.i.
plura bona opera, signum est ꝙ in hyeme.i. in statu post mor-
tẽ pluuia æternæ beatitudinis maior erit, quia Deus (ẽm ps.)
reddit vnicuiq; ẽm opera sua. Idem Torrente voluptatis tuę
potabis eos. & iterum. Pluuiam voluntariã segregabis. Deus
hæreditati tuæ. ¶ Vacca non habet lac, vt communiter ante-
quam imprægnetur, quod si habuerit, nihil valet, & lac vaccę 4
aliquotiens induratur sicut lapis, & coagulatur, & hoc qñ si-
bi miscetur aqua, vt dicit idem ibidem. Sic vere homo nisi ꝑ
bonum propositum imprægnetur, & nisi pariat per bonum
opus, non põt habere lac doctrinæ, & prædicationis, gratiæ,
& deuotionis, quòd si lac doctrinę vel sciẽtiæ alias habuerit,
nihil valet, sicut patet in quæstuarijs prędicatorib. & hypocri
tis. Lac etiam vaccæ, i. prædicatio & doctrina bonorum coa-
gulari debet sicut lapis, s. per duritiam correctionis, ad percu
tiendum duros peccatores, & obstinatos. Hie.23. Verba mea
quasi ignis, & quasi malleus conterẽs petram. quia vere sicut
dr̃ Iob 41. talibus in stipulam vertuntur lapides fundæ. ¶ Vac 5
ca in societate viuit, & si à grege recesserit, sæpe a bestijs de-
uoratur. Sic verè homo quãdiu est in grege.i. in societate bo
norum vel in religione, põt viuere per gratiam. Si autem ab
hmôi grege se separauit per partialitatem, diuisionẽ, & apo-
stasiam, & appellationem, tunc à bestijs.i. à demonibus, & vi-
tijs enecatur Act.27. Non potestis salui fieri, nisi in naui man
seritis. ¶ Vacca habet vocem grossiorem quam bos, quod est
contrarium omnium animalium. cornua etiam habet durio 6
riora & nodosa, quæ tñ possunt mollificari per ignem, & si
vacca infirmetur in pedib. per podagram, vel alias, vtile est ꝙ
inter cornua sibi medicina vel oleũ apponatur, vt dicit Ari. Sic

vere in omni gñe hoim illi qui sunt vaccæ.i.imbecilles,& im
perfecti,sunt grossioris mugitus per iactatiã, & loquacitatẽ,
durioris cornu per obstinationẽ,& austeritatẽ,q̃ boues.i.q̃ il
li qui sunt boni iusti & perfecti,quia sicut dr̃ Eccl 22. In ore
fatui verba inenarrabilia.Et quia sæpe tales in pedib. per pi-
gritiam ægrotant , quia etiã cornua suæ obstinationis multũ
sunt dura.i.per malas cõsuetudines indurata, ideo utile est,
ꝙ eis ignis correctionis,& oleum compassionis apponatur,
ut sic cornua suæ duræ superbiæ molliautur,& pedes suarum
affectionum ad gressum bonorum operũ reducatur.Oleũ de
capite tuo non deficiat. Eccl 9.Expone si uis aliter sicut supra
de cornu uel de boue.Vel dic ꝙ uaccæ.i.pauperes balliui,&
mali iudices duriora habent cornua.i.duriorem punitionẽ &
correctionẽ q̃ boues.i.q̃ autentici,& maturi,quia ẜm Poetã,
Asperius nihil est humili cũ surgit in altũ.¶ Vacca habet coe
7 nua fortiora,& uocẽ acutiorẽ q̃ bos,& ẽt grossiorẽ.Sic ue-
rè sæpe inueniuntur multę mulieres,quę sunt bobus.i.multis
hoĩb.meliores,clarius.n.& apertius unciferant cõfitendo, &
Deũ laudãdo,& fortius operanẽ uitiis resistendo.Proue.31.
8 Mulierẽ fortẽ quis inueniet?¶ Vacca diligit bibere aquã cla-
9 rã &c.uide supra de Tauro,& expone sicut ibi.¶ Vacca aliqñ
in pedib.patitur podagrã,cuius signũ est qñ submittit aures,
& comedere cessat In fimo iacens proprio impinguescit , &
quãto plus ei à labore parcitur,tãto torpet amplius,& pigre
scit.Impinguata ẽt iugũ abiicit,sed minus solito passa, iugo
ad ultimũ se supponit.Rectè tales sunt mali subditi, uel caro
nr̃a,quia aliqñ fiunt podagrici per accidiã,& tunc submittũt
aures.i.auditũ per inobedientiam,quia.s.nõ libenter audiũt
q̃ mandantur,& cessant comedere,s cibum gr̃æ & doctrinæ,
sicut patet,quia tales nõ uadũt ad missam,neq; ad sermones.
Pedes eorũ pigri sunt ad ambulandũ.Sapi.15. Et in fimo.i.in
lecto & in delicijs carnalib.requiescunt.Requieuit in fecibus
suis.Hie.48.Et ibi per carnis desideria impinguescũt.Et quã
to plus Deus vel p̃latus istis parcit à labore,s.à tribulatione,
& pna,& correctione,& hmõi, tanto magis ac magis impin
guescunt,& à labore bonorum operũ retardantur,ita ꝙ per
impinguationem deliciarum,iugum Christi, & mandatorũ
reiiciunt,& contemnunt.A seculo confregisti iugum. Hie.2.
Deu.32.Impinguatus est dilectus,& recalcitrauit. Et iõ neces
se est ꝙ pastus deliciarum,& diuitiarum à deo uel à p̃latis uel
ab aĩa talib.subtrahatur,ut ad iugum mandatorum Dei iterũ
reducantur. Et ideo qñ Deus uidet diuites ꝑꝑ impinguatio-
nem bonorum temporalium insolescere & pigrescere, sępi⁹
subtrahit ea sibi per pluuiam uel per gelu. Iniquitates.n nr̃æ
prohibuerunt bonum à uobis.Hie.5.¶ Qñ vacca estro i.mu
10 sca vacina pungitur,caudam erigit , & miro modo insaniens
per campos circuit & discurrit sine pastoris licentia & man-
dato. Sic vere qñ mula.i.diabolus cum aculeo desperationis
vel tentationis pungit vaccam.i.religiosum, tunc per aposta
siam extra gregem religionis fugit, & per campos.i.per mũ-
dum discurrit sine pastoris sui Christi vel prelati consilio vel
mandato,& hoc,quia caudã.i.finem vitę erigit ad paradisum
.s.sua reputatione,& quia in fine sperat pœnitere, & ad eũ re-
uerti.Vel põt dici de hoĩe auaro vel diuite,qui per cãmpos.i.
per mundi diuitias currunt contra Christi voluntatem, qñ.s.à
diabolo per aculeum auaritiæ instigantur . Vitula formosa
Aegyptus,stimulator ab aquilone veniet ei.Hie.46.Vel expo
ne de mulierib.quę aculeo malorum verborum,& suggestio
num,à luxuriosis vel a diabolo punctæ vndique discurrũt,&
meretrices fiunt,& hoc maximè in æstate.i. in statu prosperi
tatis,sine licentia pastoris.i.viri sui &c.Ideo Amos 4.Vaccæ
pingues quæ estis in monte Samariæ.

De Vacca agresti , quam nihil aliud esse putem quàm bonasum *Cap.104.*

VAcca agrestis ẜm Arist.& Auicen.inuenitur in terra
Parthorum,& habet crines in collo sicut equus,& iõ
1 à multis dr̃ equicerwus .i.montanis habitat,cornib.
caret,stercus eiicit,& canes persequentes vrit. Nam
quia sibi natura defensione a carnib.denegauit,dedit sibi eii-
cere stercora vrẽtia,vt a canib.minime sequeretur. Aliqñ tñ
habent cornua tales vaccę,sed sunt parua contra dorsum ver
sa.Re vera tales sunt viri perfecti, & maximè tales sunt boni
clerici,& religiosi,qui in studiis poiæ vel in sacræ scripturæ, &
in montib.perfectionis habitant,& versantur,qui cornib.su-
perbiæ vel temporalis potentiæ carentes,crinib.i.virtutibus
decorantur,& oculos intellectus habẽt pulchros per discre
tionem,& ne a canib.i.a mundi raptorib. persequatur debẽt
stercus diuitiarum eiicere per contemptum, & sic a canibus
istis se tueri,quia vere contra mundi raptores tutissimum est
remedium nil habere,ẜm Senec.Veruntamen aliq.i(sicut pa
tet)habent cornua potentiæ secularis,sed quia non sufficiũt,
vt se a canib.i.a principibus tueantur,ideo non est melius re-
medium nisi ꝙ diuitiarum stercora vilipendant , quod quia
non faciunt,ideo a cunctis principib.infestantur, vt dicant il
lud psal.Circundederunt me canes multi.&c. Vel dic ꝙ ista
vacca significat diuites,qui qñ a canib.i.a iudicib. persequun
tur,vt de excessib.puniantur, statim proiiciunt cõtra eos ster
cora.i.bona & munera, & mundi diuitias , quæ dñr stercora
ab Apostolo. Ad Phil.3.Et sic eos per auaritiam vrunt, & ex
cęcant,& inflammant,& ita ipsos compellũt retrocedere, &
a punitione cessare.Prou.22. Victoriã,& honorem acquiret,
qui dat munera,animas vero accipientium rapiet.¶ In corde a
vaccæ aliqñ accipiẽ os,sicut in corde cerui vel cameli,& tau-
ri, & illud os qñ incalescit sanguis , titillando mouet cordis
substantiam,& ex tali titillatione vacca quasi subito se erigit,
& exultando,& lætando salit velocius & discurrit . Sic vere
charissimi qñ in corde nostro est os.s. Christus(qui est os de
ossibus nostris,& caro de carne nostra Gene.2.)tunc qñ san-
guis.i.affectio nostra incalescit per diuinum amorem os il-
lud mouet substantiam cordis nostri per bonam inspirationẽ
& tunc causatur in nobis lætitia spiritualis.& subito nos eri-
gimur ad æterna per cõtemplationem,saltamus per affectio-
nem,discurrimus per bonam operationem.ps.Exultationes
Dei in gutture eorum.

De Vitulo. *Cap. 105.*

VItulus ẜm Isid.a virtute nomen sumpsit, eo ꝙ statim
ꝙ nascitur,virtute propria ad quęrẽda matris vbi erã a
gitur & leuatur,matris vberib.reficitur & lactatur,&
a matre lambitur, & purgatur,vitulus matrẽ, & eius
vocem sequitur & cognoscit,vber a fronte excutit,& sic vbe-
riorem lactis abundantiam a matre sibi quærit , ante & circa
matrem suam salit & discurrit,sed saliendo a matris vestigijs
non discedit.vt dicant Aris.Isid.& Auicenna. Vitulus est ho
mo,mater est Christus,ecclesia,vel prælatus.Quia igitur nos
ab vberibus Christi & ecclesiæ.i.ab eius pietate reficimur,&
nutrimur,& spiritualiter, & temporaliter , ab ipso etiam per
baptismum ab omni culpa abstergimur & lauamur, ideo ab
ipsa natiuitate.i.a t pe iuuentutis debemus caput intentionis
per contemplationem,& affectionem erigere , & ab vberib.
misericordiam Christi,lac suæ gratiæ exquirere , & illud lac
quasi violenter per orationem excutere, & illum totis visce-
ribus diligere,vocem eius & prædicationem cognoscere, &
implere,& eum per bonam operationem & imitationem se-
qui,& ab eius vestigiis nullatenus elongari.ideo Ioan.10. Vo
cat proprias oues nominatim,& vocem eius audiunt,alienũ
autem non sequuntur.Et coram isto,(.s.in conscientia vbi ip
se videt)debemus spiritualiter exultare,& per bona opera di
scurrere , & de virtute in virtutem corã eo ludere vel salire.
Ludens coram eo,ludens in orbe terrarum. Prou.8. Vel per
lac intelligo temporalia,quæ qñ deficiunt, a deo per proces-
sionem & orationem sunt quærenda.Vel dic contra ambitio
sos & carnales vitulos.i.clericos & religiosos , qui ab ipsa iu-
uentute hærent ad vbera matris.i.ad præbendas & beneficia
ecclesiæ,& eum fronte.i.cum duritia & austeritate,i. suæ ap-
pellationis,rixę & diuisionis,& hmõi,excutiunt sibi lac illud
& matrem suam.i.carnalem prælatum eos affectuosè promo
uentem diligunt & sequuntur, & ab eius consortio via disce
dunt,sicut patet ad literam de aliquibus carnalibus pręlatis,
& de sua carnali familia & parentela , a qua tota die circun-
dantur,& vberibus suis.i.temporalib.beneficijs impinguant.
Nam vt dr̃ Prou.19.Multi colunt personam potentis, & ami
ci sunt dona tribuentis.Vel dic ꝙ mater est ecclesia vel præla
tus,a quib.nos qui sumus vituli sui,lacte doctrinæ , & t palũ
beneficiorum continuè educamur, & ab eis per correctionẽ
& per baptismum & confessionem a cunctis immunditiis spi
ritualib.abstergimur & lauamur,& ideo istam matrem debe
mus diligere & defendere,& lac ipsius.i.doctrinam quærere a
& amare. ¶ In fronte vituli (sicut Isidorus dicit) nascitur
quædam

quædam caruncula, quæ magis amoris asseritur incentiuũ,
quam statim scindit ei mater cũ dentibus, nec ipsum dimit-
tit ad vbera, quousque ablatum fuerit tale vitus. Idem dicit
Ari. & Auic. de pullo equi, & ideo vide supra de equa, & ex-
pone sicut ibi. s. de originali peccato, vel de prælatis, vel de
vitulis. ¶ Si vitulus in iuuentute non castretur, erit paruus, si
cut dicit Arist. lib. 9 de animalibus. c. vltimo. Castratio. n. ani
malibus dat crementum. Sic verè charissimi illi qui non sunt
castrati per continentiam vel virginalem, vel coniugalẽ, vel
vidualem, vt communiter non sunt magni s. in virtutib. me-
ritis, & gratijs, imo parui. vel magni etiam non sunt in tem-
poralibus, & diuitijs, sicut patet de luxuriosis, qui vt cõiter
in diuitijs, & in moribus non sunt magni. Luc. 19. Non pote
rat videre Iesum, quia statura pusillus erat.

De Vitulo marino. *Cap. 103.*

1 VItulus marinus est belua in terra, & in mari commo-
rans, in terra parit, & nunquã plusquam duos, & fœtũ
mãmis educat. sed post. 12. diem ducit eum ad mare,
& eum assuefacit de cætero ad natãdum, vt dicit Pli.
li. 9. c. 13. Vitulus iste est prælatus, filij eius sunt subditi, terra
est status pœnitentiæ, mare est mundus. Prælatus ergo vel re
ligio in principio solebat filios suos. s. subditos, in terra. i. in
asperitate pœnitẽtiæ parere vel lactare, & hoc quandiu in spa
tio 10. dierũ. i in adimpletione decalogi, & perfectione per-
durauit, sed quia (iã dio est) ipsa venit ad vndenarium, qui est
primus numerus transgressionis denarij. i. ad transgressionẽ
10. mandatorũ, & multitudinem oĩum vitiorum, ideo nunc
filios suos non ducit per terram. i. per pœnitentiam, & labo-
rem, imo vere ad mare fluctuosum huius mundi i. ad mundi
negocia exercenda ipsos attrahit, & inducit, quia sicut patet
hodie defecit in religione pœnitentia, & afflictio, decẽ man-
torũ obseruatio, & ibi abũdat fluctus litium, & obiurgatio.
Figura. Eze. 47. vbi Ezechiel vidit aquas, quæ egrediebãtur,
de sanctuario, & intrabant mare. Sic verè religiosi recesserũt
a sanctuario. i. a sanctitate, & perfectione uitæ, & iam intrãue
runt mare. i amorem mundi, vbi est fluctuatio iurgiorum. iõ
eis põt hodie dici illud ps. In mari viæ tuæ, & semitæ tuæ in
aquis multis. Vel dic de diuitibus, qui filios suos in terra. i. ad
temporales diuitias acquirendas, in mari. i. ad mũdi fluctuo-
sa litigia exequenda instruunt, & informant. Vel dic, ꝙ præ-
latus filios suos, quia in terra. i. in amore terrenorum diu ste
terunt, debet ad mare. i ad contritionem, & lachrymas inui-
tare. Vel dic ꝙ Christus filios suos, qui erant in terra. i. in pœ
nitentia, & humilitate, vel subtus terram. s. in inferno duxit
ad mare. i. ad affluentiam opulẽtiæ paradisi, vbi perpetuo se-
cum natant. Vel dic ꝙ iste diabolus, qui postquam in terra. i.
in uita ista concepit per suggestiones, & tẽtationes, nutriuit
per delectationes filios suos. s. peccatores, tandem facit eos
transgredi denariũ decalogi per malos consensus, & opera-
tiones, & sic in vndecimo die. i. in plenitudine oĩum peccato
rum ducit eos ad mare. i. amaritudinem infernalẽ, vbi in flu-
ctibus tormentorum, & in aquis miseriæ perpetuo secũ na-
tans, ut dicant tales illud Ps. Super aquam refectionis educa
uit me. & Esai. 25. Extendit natans ad natandum manus suas.
5 ¶ Vitulus marinus est aial somme disciplinabile, quia voce,
& visu dr̃ populum salutare, quia trãsiens coram aliquo, vel
ci obuians, vultum sibi inclinat aliquantulũ mugiendo, Pli.
ibidem. Sic verè charissimi multo magis homo rõnabilis de
bet alios benigniter, & affabiliter salutare, & debitam reue-
rentiã exhibere, & maximè maioribus, & prælatis. ideo Ec-
cle. 4. Congregationi pauperum affabilem te facito, & ma-
gnato humilia caput tuũ. Debet ẽt disciplinabilis esse, & di-
sciplinã suscipere. & sub disciplina viuere, & manere, quia si-
cut dr̃ Sap. 3. Disciplinã qui abijcit, infœlix est. ¶ Vitulus ma-
3 rinus super oĩa aĩalia graui somno opprimitur, via aut nun-
quam interimitur uel uulneratur, nisi forte caput ipsius illi-
datur In aqua aũt & mari habitat, & versatur, & quasdã ha-
bet pinnulas quibus vtitur in natando, ut dicit idem. Sic ve-
re peccator graui somno delectationis, & uitiorũ opprimi-
tur, in aqua & in terra. i. in delicijs, & uitiis cõuersat, & in ma
ri deliciarum cum suis pinnulis. i. cum suis malis affectioni-
bus voluitur, uix ẽt aut nunquã põt uulnerari. s. per contri
tionem, nisi forte caput eius. i. intentio interior a Deo per in
spirationẽ primitus vulneretur, licet prædicator sibi iaciat,
multos ictus correctionis. ideo Iob 41. Nõ fugabit eũ vir sa-
gittarius, in stipulam versi sunt ei lapides fundæ. Vel dic de
uiro iusto, qui debet esse somnolentus per contemplationẽ,
& deuotionem. fortis & patiens. s. contra tribulationẽ, in ter
ra incedere per pœnitentiã, & maceratione, in aqua nata-
re per lachrymas, & deuotionẽ, potissimè in aqua maris per
amaritudinem, & contritionem, & ibi cum pinnulis i. cũ bo
nis affectionib⁹, & delectationibus se immergere vel lauare.
Lauare ergo, & vngere. Ruth 3 ¶ Vitulus marinus habet duas
pinnulas, cum quibus in mari regitur ad natandũ, sed si quis
dexteram suam pinnulam capiti suo supposuerit, statim ue-
hementissimo somno sopietur, vt dicit Plinius ibidẽ. Charis
simi uitulus iste est Christus, duæ pinnulæ suæ cum quibus
mare huius mundi peragrat atq; regit, sunt misericordia, &
iustitia, dextra misericordia, sinistra iustitia, vel æterna pro-
speritas dextra. & æterna aduersitas sinistra. Si igitur dextra
pinnula istius vituli. i. paradisi gloria & Christi misericordia
nostro capiti. i. intentioni nostræ fuerit supposita, pro certo
somnum contemplationis, & spiritualis delectationis in no
bis faciet, & causabit, quia vere ad contemplationem, & desi
derium æternorum mirabiliter homo mouetur, qñ Christi
misericordiam, & æternam affluentiam intuetur. Iob 11. Re-
quiesces, & non erit qui te exterreat. ¶ Vitulus marinus talis 5
est naturæ, ꝙ pellis eius semper sequitur motum maris. Vn-
de vbicunq; pellis ista fuerit, semper ſm motum maris regu
latur, quia si mare plenum, & pacatũ fuerit, tũc pili eius sunt
pacati. si aũt æstus maris recesserit, tunc pellis huius vituli in
horrescit, vt dicit Pli. Ibidem. s. li. 9. c. 13. Charissimi, vitulus
iste est diabolus, pellis eius sunt oẽs reprobi quibus circun-
datur, & vestitur, mare est mundus, aquæ eius sunt diuitiæ, &
deliciæ, quæ fluunt, & variãtur vt aqua. Pellis igitur vituli. i.
reprobi huius mundi sequuntur motum maris. i. ſm motus,
& regulas, status & consuetudines huius mundi seipsos re-
gulant, & conformant. Vnde si mare. i. mundus fuerit plenũ
. s. aquis prosperitatis, diuitiarum & deliciarum, tũc vere ista
pellis pacificatur, gaudet, s. & lętatur, quia mali in prosperi-
tate sua valde gaudent, qñ ipsam stare, & nõ defluere vidẽt,
sed vere quando æstus, & abundantia aquarũ huiusmodi re-
cedit. quando. s. mundi prosperitas deficit, vtpote qñ ad sta-
tum deueniunt paupertatis, & quando per aliquod infortu-
nium eis prospere non succedit, tunc vere pellis huiusmodi
inhorrescit, quia s. tunc deficiunt. & tristantur. Inhorruerũt
pili carnis meæ &c. Iob 4 ¶ Vitulus marinus ſm Pli. libr. 11.
c. 37. habet oculos in mille colores uertibiles, duplicem ha- 6
bet linguam, & in medio renunculorum non habet pinguo-
dinem, auribus caret, & in ossibus spinæ solus inter aquatica
habet medullam. sicut dicit Pli. in diuersis locis capituli su-
pradicti. Tales videtur esse mundani, quia pro certo isti sunt
qui oculos intentionis, & mentis multipliciter variant, lin-
guam etiam suæ locutionis diuersimode, scilicet adulando, &
detrahendo duplicant, aures obedientiæ non habent, pin-
guedinem deuotionis abdicant, & medulla carnalitatis abũ
dant. Ideo breuiter Ecclesiast 20. dicitur, quòd oculi insi-
pientis septemplices sunt. Eccle. etiam 5. dicitur ꝙ peccator
cognoscitur in duplici lingua.

De Uncia. *Cap. 104.*

VNcia (sicut dr̃ in libro de natura rerũ) est aial nõ altius
cane, sed longius, cuius mirabilis est natura, quia si dũ
est in calore coitus hoiem vulnerauerit, statim veniẽt
mures, & mingẽt super eũ, & morietur. Vnde de quo-
dã legitur, ꝙ ab ea vulneratus, ad mare se portari fecit, ut cũ
mures ad mare venisset, ipsum propter mare attingere nõ va
lerent, sed cũ ad mare fugeret, mures innumerabiles cum eo
nauem intrauerunt, & dum nauem roderent, & nautæ mer-
gi timerent, ipsum militem ad terram reduxerunt, quem mu
res protinus corroserunt, & occiderũt, sicut ponitur in chro
nica martiniana, & etiam Vincentius ponit lib. 26. c. 117. ubi
addit, ꝙ in asiaticis regionibus si leopardus hoiem mordet
mures contra eum congregantur. Vnde ponit vnum mirabi
le, ꝙ cum quidam taliter esset vulneratus, & ab infinitis mu-
ribus inuaderetur, ab amicis portatus est in mare, mures ve
ro plusquam mille venientes ad littus, & cortices malorum
granatorum inuenientes, & eos in mari ponẽtes, in ipsis na-
uigare cœperunt ad nauemque, & ad hominem venientes
peruenissent, nisi nautæ eos in fluctibus submersissent. Na (vt
aiunt) si mures per nouẽ dies arcentur oẽ homini læso nocẽt,

nocere

nocere amplius nō attentant. Per vncias & leopardos intelligo mundi principes, & potētes, ꝑ mures vero intelligo balliuos, & officiales, & alios iferiores maliuolos, & mordaces, quia pro certo si contingat, ꝙ aliquis potēs momorderit aliquem hominem. i. gesserit aliquod odium contra aliqoē, statim insurgent contra eū mures. i. ipsorum potentum ballini, familiares & detractores, qui. s. nō cessant vrina fœtentiū infamationum ipsum accusare & fedare, & eū etiam rapinis & iniuriis corrodere & mordere, ita ꝙ necesse haber fugere vel perire. Timendus est ergo morsus & indignatio malorū, quia ex hoc sequitur morsus & rapina, detractio & diffamatio malorum inferiorum, & malorū relatorū & adulatorū. Istud etiam videmus in religione, quia si quis a ꝓlato suo odiatur, omnes alij contra eum prouocatur. Istud etiam videmus in illis, qui fuerūt in officijs regum & magnatum, quia si magistri ipsorum mordeanr, deponant vel affligant eos, statim solent omnes mures. i. oēs qui habent aliquam potestatē rodendi, obloquendi, & nocendi, eos inuadere, & eos diffamare, & lætaliter infestare, contra illud Naum. 1. Non cōsurget duplex tribulatio, & Esa. 42. Calamum quassatum non cootet. Vel dic ꝙ tales bestię significāt Christum & angelos, qui statim, ꝙ aliquem peccatorem per damnationis sententiam mormorderint, præsto sunt mures. i. demones ad eum rodēdum, & æternaliter affligendum, & sie duplicem habent tribulationem. s. morsum Christi. i. exclusionē a regno, & morsum murium. i. afflictionem in inferno. Vel dic ꝙ morsus & tētatio murium id est demonum oon vitatur nisi nauis Crucis Christi ausilietur & mare pœniteotiæ subintretur, vel nisi nouenarius. i. angelorum auxilium suffragetur.

De Vrso. Cap. 108.

1 VRsus ſm Isido. dicitur ab vrgendo, eo ꝙ illud quod apprehendit, fortiter stringit, quandoque incedit erectus, & eius maxima est fortitudo in manibus & lūbis, & ſm Aristo. Vrsus comedir omnia indifferenter, & pugnat cum canibus & cum tauro, caput autem vrsi summe est debile. Talis est diabolus, quia vere quando diabolus aliquem apprehendit per vitia & peccata, stringit eū fortiter atque ligat per malas consuetudines & complacentias peccatorum. Tyranni etiam illud quod rapuerunt, ita fortiter tenent, ꝙ restituere perpetuo oihil voluot. Canti. 3. Tenui eum, nec dimittam. Iste etiam incedit erectus per superbiam, & comedit omnia & sibi incorporat per rapinam, & auaritiam. Nam iple impugnat caoes. i. fideles viros & ꝑlatos, tauros. i. simplices & ignaros. Manus. n. ipsius contra omnes Gen. 16. Et isti habent fortes manus, & fortitudinem in lumbis, qoia vere fortes sunt ad libidinem lumborū, & ad mala opera maouum, tamen in capite sunr debiles. i. in bonis spiritualis, & in fide vel oratione, q̄ caput morū sunt & principia. Istud patet de diuitibus, qui sunr erecti per superbiā, & alios fortiter stringūt suis cōtractibus & cautelis. s. tauros. i. agricolas & vicinos, canes. i. pauperes & famelicos. Vel pone de detractoribus, qui oīa comedunt, & pugnāt cū tauro &c. sicut supra. ¶ Vrsa catulis imprægnata parit & emittit eos informes. s. quandā massam carneā ſm Isido. Vñ ſm Pli. li. 8. c. 36. nascuntur parui sicut mures, sine oculis, & sine pilo, vngues tamen prominent, sed postquā nati sunt, mater eos lambendo format, & cum liogua lioeat & figurar, & ipsos in ventre perfici non dimittit, oe forte ꝑꝑ gulositatem ab eis enecetur, & ideo quia. 30. die parit, præcipitata fecunditas filios parturit imperfectos, vt dicit Isid. lib. 11. Charissimi, vrsa est religio vel prælatus, filij eius sunt subditi & affines carnales venter eius est claustrū, partus vel emissio est ꝓmotio ad aliquā dignitatem, beneficium vel ꝓbendā. Vrsa igitur. i. mollia & affectuosus ꝓlatus parit & emittit per promotiooē, & extra ventrem suum ponit. i. extra claustrum, filios informes, hoc est dictu, suos carnales nepotulos, inscios & indignos, qui rectè sunt massa carnea ꝑ luxuriā & carnalitatē, sunt ēt sine oculis scientiæ, & discretionis per ignorantiam, & imbecillitatem, sunt sine pilis. i. sine virtutibus per bonorū operū paucitatē. Ezec. 16. In die ortus tui nō est præcisus vmbilicus a te. i. carnalitas, eris ergo nuda, & cōfusione plena. Ecce capillorum nuditas. Nā q̄a nimis cito isti patiuntur, & ꝓmouentur, ita ꝙ in ventre. i. in claustro ꝑfici oon dimittunt, ideo (vt dictum est) exeunt imꝑfecti. Nā quia sunt gulosi per auiditatem ambitionis, ideo timent ꝓlati vngues suæ discordiæ, & dissensionis, & sic eos pariunt ante tempus. Nō parturiui, & non peperi, & oon enutrini iuuenes, nec ad incrementū perduxi virgines. Esa. 23. Veruntñ qñ tales affectuosè pepererunt, & promouerunr, tunc nitūtur eos formare, & perficere. s. mittendo eos ad scholas, & eos lambendo per affectiones, & sic quandoq; accidit, ꝙ eos quantum ad mores lineęnt, & figurent, & sic est ordo præposterus, q̄a primo deberent perfici, & postea ꝓmoueri, sed isti faciunt ecōnerso. Oē. n. aīal nō gulosum primo format in vētre, post parit. Vel dic ꝙ ista mater est ecclesia, quæ oēs filios parit imperfectos . s. quantum ad imperfectiooem originalis peccari. Vnde ab ortu, & a natura hō est carnalis, cęcus & ignarus, & a pilis & a virtutibus oudus, veruntamen medianre lingua. i. prædicatoribus, isti fœtus formantur, & per mores, & scieorias paulatim figurantur. Vel dic de religione contra ambitiosos, sicut supra de aīalib. in genetali. ¶ Vrsus & vrsa coeunt nō more 3
aliorum aīalium, sed more hoīum. s. cū amplexibus alternatis, & tunc alter ab altero sepsratur, & separati dormiunt in spelūcis, vbi masculus trigiata diebus, & fęmina quatuor mensibus latitare perhibenrur. Nam fęmina vsq; ad filiorum informationē, ad masculū nō accedir, & ei partus graria tūc masculus parcere ab amplexibus cōsueuit. Vnde etiam Solinus dicit, ꝙ tunc secreti honore reuerentur mares fœminas procreatos autem ioformes filios mater lambit, & cū lingua ipsos ꝑficere debet, & formare, ſm Pli. lib. 8. c. 36. Rectè talis dēt esse regula inter cōiuges, & actiuos, q̄a verè isti non debēt cōiungi carnaliter more pecudū. s. ardēter & libidinosè, sed more hoīm. i. personarum rōnabilium. s. ꝑꝑ bonum prolis, vel ꝑꝑ aliam iustam cām. Nolite fieri sicut equus, & mulus. Exemplum de demonio asmodeo. Thobiæ 8. Et illi tempore amoris debent se occulrare, non suum fomitem publicè demonstrare, cōtra illos qui peccata sua sicut sodoma ꝑdicant. Esa. 3. Et contra illos qui de huiusmodi actibus gloriantur. Et nota ad hoc exemplum de quodam vrso, sicut narrat Iacobus de Losana, qui cū vidisset, ꝙ quidam homo inuenerat ipsum cum vrsa in actu carnis, voluit eum occidere qđ fecisset, nisi homo fortiter se defendisset, & arborē ascendisset. Et tunc ad litteram debent alter ab alterius amplexibus abstinere, & in separatis cubiculis dormitare. Separemini abinuicem, vt vacetis orationi. 1. ad Cor. 7. Nec debēt alter ad alterū accedere, nisi forte tentatus timeat iocurrere maius malū. Filios aūt suos informes inscios, & ignaros, debent eū diligentia figurare, & cum uerbis benignis ipsos instruere & docere, & ipsos virtuosos, & morosos facere, & ꝑfectos. Doce filium tuum, & curua ceruicem eius dū infans est. Eccl. 30. Vel dic ꝙ vrsa est ecclesia vel religio, cū qua nō debet coire vel coniungi vrsus, i. prælatus more pecudum, i. more virorum bestialium peccatorū. i. cum ardore vel libidine domandi, sed more hominum. i. ratiooe vtentium, vt. s. omnia ordinatè faciat, & discretè. Fętus aūt suos informes . i. subditos ignorātes carnales & imperfectos debet cum lingua. i. cū verbis, & prædicationibus formare, & perficere. s. quo ad gratias, & virtutes dicens illud Esai. 50. Dedit mihi dominus linguam eruditam, vt sciam cōfortare eum, qui lassus est uerbo. Vel dic, ꝙ vrsa quæ parit 30. die & quæ pariendo se summe occultat, ita ꝙ Pli. li. 8. c. 36. dicit, quod nihil rarius est q̄ videre vrsam parientem, significat viros iustos, qui bona opera die tricesimo (qui constat ex denario ter ducto) . i. in fide trinitatis, & obseruantia decalogi debent parere, & ad hoc debent se occultare, & visus, & laudē hominū fugere, & vitare. Matt. 6. Attendite ne iustitiam vestra faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. Vel dic ꝙ nihil est ra- 4
rius, q̄ ꝙ vrsa. i. peccator videatur parere bonū opus. ¶ Vrsus mirabiliter delectatur in lambendo pedes suos, sicut ad sensum patet. Istud etiam est ei pro cibo dum est in cauerna, vt dicit Pli. Charissimi, pedes qui sequuntur hoīem, sunt filij, & familiares, quia vere mundi diuites lambendo, & fouēdo pedes huiusmodi. i. familiares & liberos delectārur. ¶ Vrsus & 5
vrsa io ioitio hyemis generant, & tēpore illo a cunctis aliorum animalium visibus se abscondunt, & cubicula sua herbis, & frondibus circumponunt, & ne imbrem percipiant, summe cauent, & tunc per quindecim dies somno taliter opprimuntur, ꝙ vix possunt etiam vulneribus excitari, & tunc mirabiliter impinguantur, secundum Pli. ibidem. Sic pro certo sunt luxuriosi, quia vere in occulto volunt exercere actū illum.

illum, quia oculus adulteri obseruat caliginem, dicẽs, nõ me
uidebit oculus. Iob 24. Cubicula ẽt sua, domos. s. & loca sua
frondibus, herbis & floribus ædificant, & componũt, quia ta
les in talibus delectãtur. Prouer. 17. Myrrha & aloe, & cinna
mono aspersi cubile meũ. Et Sap. 2. Nõ prætereat nos flos tẽ
poris. Et ideo imbrẽ diuinę gratię non recipiunt, imo miro
mõ dormiunt, & delectantur in uitiis, & peccatis, ita q per
vulnera tribulationũ, & correctionum quas eis Deus inge-
rit, & prælati, a somno isto nequeunt excitari, sed ibi per car-
nales delicias impinguantur. Dormi mecũ soror mea 2. Reg.
13. Et hoc summe accidit in principio hyemis. i. in tẽpore de
uotionis, & cõpassionis, qñ calor diuinæ dilectionis in ipsis
deficit & recedit. ¶ Vrsi sm Pli. ibidem, in principio hyemis
taliter per dies. 15 dormiunt, q vix possunt uulneribus exci-
tari, & tunc miro mõ pinguescur , '< tñ si tunc aperirentur,
nihil inueniretur in ventre nisi aliquãtulũ de humore, & cir-
ca cor de sanguine paucæ guttæ, & tunc hebetãtur oculi eo-
rum, & constringitur venter suus. Charissimi, vrsus est homo
hyems est peccatum, vel indeuotio, somnus peccati cõplacẽ-
tia, & delectatio, vulnus tribulatio vel correctio, sanguis me
moria Christi passionis, & humor gratia, & deuotio. Qñ igi
tur venit tempus hyemis. i. peccati & indeuotionis, tunc ve-
re vrsi diuites, & peccatores incipiunt dormire. i. delectari &
q scere in delectationibus, & cõplacẽtijs peccatorũ, & volu-
ptatum huius mundi. s. in luxuria, & alijs, ita q a tali somno
i. talibus delectationibus, & peccatis non possunt excitari,
vel extrahi aliquibus vulnerib. i. tribulationibus, prælatorũ
correctionibus, & prædicatorũ iaculis, & sermonib. Hiere. 2.
Frustra percussi filios vestros, disciplinã non receperunt. Et
Hier. 5. Domine percussisti eos, & non doluerunt. Et ratio tã-
tæ obstinationis, & somnolentiæ est, quia pro certo parũ ha-
bent de humore. s. gratiæ & deuotionis, & clementiæ, & cõ-
passionis, & quasi nihil habent de sanguine. i. de memoria di
uini sanguinis, & cõpassionis, & ideo tũc impinguantur per
luxuriæ voluptatem, tunc oculi intellectus sui hebetantur p
ignorantiæ cęcitatẽ, tunc constituitur venter suus. i. cõscien-
tia, & voluntas per auaritiæ parcitatem vel obstinationẽ, &
propositum malum, & per non confitendi volũtatem. Vnde
Iob 20. cum satiatus fuerit, arctabitur, vel dic q vrsus est ho-
mo iustus, qui in tempore hyemis. i. aduersitatis debet dor-
mire. s. per contemplationem, & a tali somno nõ excitari per
vulnera. i. per aliquam tribulationẽ, sed ibi debet impingua-
ri per deuotionẽ, & venter eius. i. conscientia stringi, nõ ape-
riri per peccatorum exclusionem. Ex hoc quia debet parum
habere de sanguine vel humore. i. paucã vel nullã carnalẽ af-
fectionem, & delectationẽ. In pace in idipsum dormiã, & re-
quiescam. Et Iob 11, Requiesces, & nõ erit, qui te exterreat,
7 & habebis fiduciam, proposita tibi spe. ¶ Qñ uersus in hyeme
diu dormiuit. s. postquam filios genuit vel concepit, ita q vẽ
ter eius strictus est, & oculi hebetati, in vere exit de spelunca
& herbam Aron laxatiuam sibi quærit, vt venter eius laxet,
& fauos apum comedit, & ab ipsis pungi se permittit, vt san-
guine defluente, oculorum obscuritas illustretur, & tunc fru
ctibus, & aliis necessarijs viuit, & super filios volucris more
cubat, vt dicit Pli. ibidem. Sic vere charissimi hõ, qui in hye-
me. i. in statu peccatorum dormiuit. i. per malas complacen-
tias, & delectationes, & filios suos. s. vitia & peccata, procrea
uit, qñ venit tempus ueris. s. in quadragesima, vel in tempo-
re gratiæ, ipse debet surgere a somno peccati p sui status con
siderationẽ, & a spelunca. i. ab amore mundi exire per dele-
ctabilium abominationem. Et quia venter conscientiæ suæ
est strictus in vitiis, & malis cõsuetudinibus induratus, ideo
debet herbam laxatiuam. s. cõtritionem comedere, & sibi in-
corporare, vt sic expellat vitia, & peccata, & iõ debet appete
re mella apum. i. verba doctorum, & prædicatorum, vt isto-
rũ apũ punctionibus, correctionibus & arguitionibus vulne
retur, & sanguis. i. superflua carnalitas defluat per carnis ma
cerationem, vel vt sanguis. i. peccatum exeat per confessionẽ
& sic clarificetur oculus intellectus sui per scientiã, & discre
tionẽ. Tunc ẽt debet pęnitens super filios suos iacere. i. super
mala præterita opera, per peccatorũ iugẽ memoriam, & re-
cordationem, & fructibus. s. gratiæ & deuotionis vel æternæ
gloriæ, & cõsolationis enutriri per contẽplationem, & deuo
tionem. Ideo talibus dr̃ Hier. 2. Vide vias tuas in conualli, sci
8 to quid feceris. ¶ Vrsus sm Plin. ibidem, habet cerebrum ve-
nenosum, & ideo qñ apprehenditur, caput cum scapulis cõ-
buritur ne si quis inde comederet, in vrsinam rabiem cõuer-
teretur. Vrsus est diabolus, cerebrum eius (quod est sedes fan
tasiæ, & immaginationis) sicut hæretici, scapulæ eius sunt hæ
reticorum defensores, qui pro certo sunt venenosi propter
hæresim, & errores, & ideo oẽ alij simplices istorum pereãt
fallacijs, & venenis, ipsi qñ deprehenduntur, merito combu
runtur, quia melius est vt vnum membrum pereat, q̃ totum
corpus mittatur in gehennam ignis. Matthei 5. Et bene dr̃,
q melius est q pereat vnus, q̃ vnitas. ¶ Vrsus sm Pli. ibidem 9
habet caput debile. Vnde si ab aliquo vrgeatur præcipitãri,
de facili propter debilitatem capitis enecatur. Vnde etiam
ibidem Pli. ait quòd præcipitari manus capiti solent impone
re, vt sic debile caput possint defendere. Sic verẽ multi sunt,
qui caput morum. i. fidem habent debilem, & ideo qñ a dia-
bolo præcipitantur. s. a statu gratiæ in peccatum, tũc occidũ
tur, & moriũtur. s. per desperationẽ, & errorem. Caput meũ
doleo. 4 Regu. 4. Nisi forte manus suas præponant, ipsas ad
Deum per orationem eleuando, vel per bona opera occupã
do. Si. n. per manus stactionem capitis prohibent, & sic ora-
tiones, & bonæ operationes aĩæ statum saluant. 2. Regum. 13.
Impositisq; manibus super caput, ibat egrediens & clamans.
Vel dic q quando quis præcipitatur a statu prosperitatis, sta-
tim debet manus sursum ad Deum per orationem, & gratia-
rum actionem adhibere, & extollere, & sic poterit a despera
tionis, & doloris periculo liberari. Vel dic quod qñ aliquis
ad infortunium, & paupertatem præcipitatur, est necessariũ
qđ manus apponat, & manualiter laboret, vt caput vitæ ma-
nuteneat. Vel dic, q caput est intentio, q̃ quia debilis est mul
tum, ideo præcipitatur faciliter in peccatum. Vrsus sm Plin.
ẽ fortissimus, qñ sol in leone, & pugnat cum ceruis, tauris & 10
canib. & sæpe eos vincit. Sic verẽ diabolus erit fortissimus,
& sęuissimus qñ sol. i. Christus erit in leone. i. in statu, & rigo
re, & crudelitate iudicij, quia tunc aduersus tauros. i. pęnitẽ-
tes, ceruos. i. viros perfectos, canes. i. peccatores consurget, s.
accusando eos, & impellendo, & contra eos per crudelitatẽ
& superbiam erigetur. Daniel. 11. Nec quemquam deorũ cu
rabit, sed aduersus vniuersa consurget. Vel põt exponi de an
tichristo, qui oẽs infestabit, & canes. i carnales deuorabit ad
se attrahẽdo. Istum. §. inueni aliter in Plinio, s. q vrsus habet
caput debilissimum, quod leoni est fortissimum. Et sic dic, q
vrsus est peccator, qui caput intentionis habet debile, & inua
lidum. Leo autem. i. iustus ipsum habet constans, & solidum.
Prouerb. 30. Leo fortissimus bestiarũ ad nullius pauebit oc-
cursus. Dimitte si uis alium textum, quia timeo, q falsus est.
¶ Vrsus pugnat cõtra tauros, & ceruos, apros & canes, & va
dit contra eos erectus, & tenet cornua eorum, & eos in ter- 11
ram deiicit, & carnes eorum deuorat, & manducat, vt dicit
Plin. & est solers ad maleficia plus cunctis aĩalibus, sicut di-
cit Et secundum Arist. li. 8. c. 6. vrsus comedit omnia, fructus
. s. atque carnes, & aluearia apum frangit, & non obstante, q
eum pungant, & lacerent, mella tñ earum comedit, deuorat
& consumit, licet pungat os ipsius atq; linguam. Rectẽ tales
sunt officiales, & balliui & mali principes, & tyranni, quia ve
re isti pugnant per lites, & controuersias contra ceruos, & a-
pros qui siluas habitant. i contra religiosos. item contra tau
ros, qui terram colunt. i. contra agricolas, & contra fameli-
cos canes. i. contra cupidos vsurarios, & auaros. Nam cõtra
omnes istos pugnant, vt eis torqueant munera siue dona, & iõ
contra istos eriguntur per superbiam, & crudelitatem, & cor
nua eorum. i. potentiam temporalem talium tenent, & acci-
piunt, sicut patet, quia tales iudices prohibent vsum, & ex-
pletum in redditibus, & iurisdictionibus religiosorum, cleri
corum, & aliorum inferiorum, vt aliquid extorqueãt per ra-
pinam, & hoc quia sunt solertissimi & cautissimi ad maleficia
per malitiam, & falsitatem, & ideo sępe ipsos ad terram. i. ad
statum paupertatis deiiciunt, & carnes ipsorum. i. tempora-
lem substantiam per exactiones deuorant, & cõsumunt. Gla-
dius meus deuorabit carnes. dixit Pharao. Exod. 15. Quia re
cte isti sunt gladius diaboli Pharaonis. Apes etiam. i. viros iu
stos, & pauperes subditos infestant, & eorum aluearia, i. do-
mos & habitacula sæpe frangunt, vt sic mella ipsorum. i. di-
uitias temporales rapiant, & deuastent, licet ab ipsis apibus,
pungantur i. licet ab eis suę crudelitati (inquantũ est eis pos
sibile) resistatur. Impius enim pręualet aduersus iustũ. Abac.
Vel expone oĩa de detractore, qui infestat detrahendo tau-
ros. i. diuites, canes latrantes. i. peccatores, & ceruos cornu-
tos. i.

tos.i.prælatos,apros siluestres.i.mūdi principes,& tyrannos
apes mellificātes.i. bonos & iustos viros,quia vere tales per
infamiam,& detractionem oēs alios impetunt, & inuadunt,
& carnes,i.vitam eorū,mella.i.bona opera sua per detractio
nem destruunt. Et licet lingua eorum.i.pessima sua verba sæ
pe punguntur,arguantur & reprehendātur ab apib.i.a vitis,
bonis & iustis,tā ab huiusmodi detractionis officio non desi
stunt,quia licet sciant se diffamatos pp huiusmodi detractio
nem,nunquam tamen ex hoc cessant,& ideo bene dr̃,ꝙ ipse
comedit oīa; quia vere de omnibus,& bonis & malis detra-
hūt,& loquunť. Manus eius contra oēs.Gen.16.Vel possunt
oīa exponi de diabolo.vide supra.§.1.¶ Carnes vrsi dicun-
12 tur crescere quādo dormit. Vnde ꝯm Pli.dicit Theophrastus
ꝙ si tunc occideretur,carnes ipsius coctæ,& mortuę cresce
rent,vbicumque ponerentur,quod est mirabile , sicut dicit.
Vrsus est Christus, carnes eius mysticæ sunt fideles, sed pro
certo qn̄ Christus fuit, occisus per passionē, & dormiuit per
sepulturam,tunc de cætero incœperunt crescere carnes suæ
.i.fideles multiplicari,quia plures crediderunt post mortem
quam ante . Figura Iudic. 16.de Sansone,qui plures occidit
moriens, q̄ viuens. vbi dicit Glos.ꝙ Sanson significat Chri-
stum,qui moriendo aduersus plures præualuit quàm viuen-
do.Et sicut ꝯm Arist.Vrsus qn̄ ē infirmus comedit formicas,
& cancros,vt lauetur,sic vere Christus quando infirmitates,
& lāguores nostros.s.in passione portauit, tunc formicas, &
cāeros.i.pauperes & retrogrados peccatores comedit,& si-
bi per fidem incorporauit, & corpori suo mystico adiunxit,
13 quia pauperes elegit &c.Iacobi.2.¶ Vrsus est aīal impatiens
& de oibus qui tangunt eum vult se vindicare , & ideo si qs
tāgit eum,statim eum sequitur,vt inde sumat vindictam,sed
si alius superueniens eum tetigerit,dimittit primum,& seq-
tur ꝯm,ꝙ si tertius eum tetigerit, omissis aliis post eum cur-
rit,& sic de alijs vt dicit Aristoteles.Rectè tales sunt iracun-
di, & impatientes, quia de omnibus volunt sumere vindi-
ctam,noluntq; alicui indulgere,contra illud: Dimittite,& di
mittetur vobis.Lucæ 6.& Ecclesiast.28. Dimitte ꝓximo tuo
nocenti te, Quisquis autem eos tetigerit.i.quisquis aliquam
iniuriam fecerit vel irrogauerit,statim volunt de eo vindica
re,contra illud.Mihi vindictam,& ego retribuā eis dicit do-
minus.ad Rom.12.Et ideo timeant illud Eccl.28.Qui vindi
14 ctam vult,inueniet vindictam a domino.¶ Vrsus qn̄ a venato
re capitur,peluis ardentis aspectu excęcatur deinde verberi
bus edomatur,cathenis & vinculis colligatur, ludere cōpel
litur,& docetur,& ad truncum vel stipitem constringitur,&
arcetur,& cum sit animal multum instabile,tota die circa eū
circuit , & mouet. Per vrsum villosum,& pilosum intelligo
diuites huius mundi , qui diuitiarum pilis,& velleribus sunt
vestiti. Per peluim ardentem intelligo diuitias mundi.i.vasa
aurea, & huiusmodi, quæ effectiuè ardentia possint dici,qa
per ardorem auaritiæ faciunt hoies inflāmari.Cathenæ sunt
malæ delectationes,& consuetudines,quæ hominem vincūt
atque ligant.stipes autem est sua possessio, & substantia tem
poralis.Quando ergo vrsus.i. diues capitur a venatore dia-
bolo per peccatum, tunc vere quando aspicit pelūim candē
tem.i.diuitias huius mundi,ipse per auaritiam excęcatur, &
tunc a magistro suo diabolo verberibus i. mundi laboribus,
vinculis.i.malis complacentijs, & consuetudinibus constrin
gitur,& ab eo saltare.s.de vno peccato in aliud compellitur,
& ad trūcum.i. ad temporalem suam possessionem cathenia
malæ affectionis,& complacentiæ cōstringitur, & circa eum
quotidie circuit,& mouetur.s.ad ferias & mercata quotidie
diuertendo. Psal. In circuitu impij ambulant. Vel pone qūo
iudices excœcantur , & a visu recti iudicij impediuntur, qn̄
pelues ardentes.i.cyphi argentei, & dona alia præsentantur.
Munera.n.excęcant oculos iudicum sapientum. Deuter. 16.
Vel pone ꝙ peluis ē mala mulier,in qua ardor luxuriæ ocu-
los & mentem excœcat intuentis.¶ Vrsus licet sit aial pōde-
15 rosum , tamen miro modo scit scandere vsque ad arborum
summitates,vbi sperat mellis abundantiam inuenire. Nam
quandoque in arboribus altis, & concauis mellificant apes,
quod odore deprehendens ascendit arborem,& cum vngui
bus aperturam sibi facit,& fauos extrahit, quos māducat,&
ad eum locum qn̄ famescit,ea consuetudine redire sępius cō
sueuit , quod attendens venator circa pedem arboris sedēs,
& palos acutissimos vndique circumfigit, ante aperturam ve
ro malleum valde ponderosum cum reste suspendit. Veniēs
autem vrsus valde esuriens,& malleum ante introitum inue
niens,ipsum cum pede reijcit, sed malleus rediens ipsum ad
aures tangit,quo indignatus fortius malleum repellit,q im-
petuosius rediens eum feriet , & tandiu contra malleum sic
contentio quandiu caput qđ habet debile, ex frequenti ictu
deficit, & cadens super palos inferius propria stultitia se oc-
cidit . Istum modum venandi vrsos tradit Theophrastus , &
idem a venatoribus germanicis intelleait . Vrsus est diues,
vel clericus,vel mundanus,arbor est mundus, mel quod ibi
dem reperitur,significat mundi delicias,& diuitias, & hono
res,malleus significat huius mundi tribulationes, pali acuti
sunt tormēta inferni, restis quæ tenet malleum,est iustitia &
ꝓuidentia occulta,& ęquitas diuina.venator est Deus.Quia
igitur vrsi.i.ambitiosi vident,ꝙ in arboribus.i.in dignitatib.
tam ecclesiasticis q̄ mundanis est mel diuitiarum, & delicia
rum temporalium pro apib.i. pro mundi pauperibus cōgre
gatum,ideo totis affectibus illuc scandunt, quia.s.procurant
ꝙ promoueantur ad officia dignitatū,& sic fit ꝙ mella pau-
perum deuorent,& consumant,s.in suis pompis, & expensis
excessiuis,sicut ad litterā patet de malis ecclesiasticis, & pō-
posis.Prouer.24.Comede fili mel,quia bonum est. Quia igi-
tur Deus videt , ꝙ vrsi.i.mundi diuites,& auari inestabiliter,
& immoderatè diligunt mella mundanæ prosperitatis, & ꝙ
propter ipsa in huius mundi arbore non cessant apes.i. vici-
nos, & pauperes molestare, apposuit ibi malleum tempora-
lium tribulationum, vt sic.s.ab huiusmodi delicijs indebitis
homines retrahantur, vtpotè quia facit eos infirmari vel tri
bulari,& tunc cessant aliquantulum, & ad Deū per pœnitē-
tiam se conuertunt,& sic malleum tribulationū a se reijciūt
& elongant, inquantum diuina bonitas sibi parcit . Sed quia
statim ad mel iterato,i.ad mundi delicias,& diuitias se con-
uertunt.s.quando sanātur, & quādo tribulatio recedit,ideo
redit malleus diuinæ iustitię,& eos per tribulationem,& in-
firmitatem durius percutit atque ferit,ita ꝙ iterum promit-
tunt emendare,& pęnitēt sicut prius,& ideo sæpe accidit, ꝙ
iterum liberentur,& sic frequēter Dei pietas eis parcit. Sed
quia semper reiterant vias malas,nec propter Dei percussio
nem cessant a mundi delectabilibus,& a vitiis,& a peccatis,
& ideo vltimo percutit grauius,quia.s.dat eis mortem.& sic
cadunt super palos acutos. i. inferius in inferno super acu-
tiem tormētorum vbi, perpetuo vulnerantur, moriuntur &
occiduntur. Et ideo talibus dicitur Hieremi. 2.Frustra per-
cussi filios vestros,disciplinam non receperunt. Et 2. Petr.3.
Patienter enim expectat Deus,nolens aliquem perire.¶ Vr- 16
sus ꝯm Solinus,si mandragoram comederit, moritur, verū-
tamen si formicas postea comedat,liberať. Mandragora quæ
facit dormire,significat mundi prosperitatem , quæ soporat
hominem in peccatis : Vrsus autem significat peccatorem,
vel hominem,imperfectum, cuius caput.i.ratio valde debilis
est,& infirma.Formicæ autem significant viros iustos,& bo-
nos,& diligentes actiuos. Prouerbiorum 6. Vade ad formi-
cam o piger &c. Dico ergo, quod mandragora herba,id est
bona prosperitas vrsis id est imperfectis hominib. & discre-
tione carentibus est lætalis,quia scilicet cum ipsa vti nesciat
solet ipsis multorum criminum esse causa. Prouer.1. Prospe-
ritas stultorum perdet eos. Veruntamen si comedunt,i.si si-
bi incorporant formicas,id est viros iustos,& bonos actiuos
ipsos.s.imitando , & circa vitam actiuam cum diligentia la-
borando,tunc recipiunt medicinam, & tunc mundi prospe-
ritas nunquam nocet. Igitur iuxta illud prædictum. Vade ad
formicā o piger,& considera vias,& disce sapientiam. Vel si
vis per formicam intellige virtutem diligentiæ, vel pruden-
tiæ,vel vitam actiuam &c.¶ Vrsus caput habet debilissimum 17
ꝯm Pli.vbi supra,& iō si in capite percutitur,faciliter supera
tur. Vnde audiui modum venandi vrsos satis notabilē in par
tibus. Aruernorum. Ibat enim puer cum paruula claua,& sa
culo cinere plena ad locum vbi sciebat vrsum latere , quem
videns vrsus statim veniebat vt luderet cum eodem , valde
.n.appetit ludere,potissime cum pueris,igitur cum ludendo
puerum amplexatur , ꝓicit puer cinerem in oculos eius ad
ipsum interficiendum sine mora. Vrsus est diabolus vel pec-
catum,cuius ꝓcul dubio caput.i.ingressus,l.suggestio & co-
gitatio quam immittit,debilis est, & ideo si ibidem percutiť
.i.si peccato uel diabolo in principio obuietur,faciliter supe
ratur. Igitur si iste credens te puerū.i.simplicem,& ignarum,
nitatur tecum ludere,tibique applaudere,& te decipere, sta
tim per-

tim percute eum in capite,suggestioni primariæ fortiter resi
stendo.Exemplo illius ancillæ,quæ cum fragmento molę ꝑ-
cussit Ahimelech in capite, & occidit &c.Iudic. 9. Expone.
Obijce ei cinerem pœnitentiæ vel memoriam mortis tuę,&
sic ipsum poteris superare.Figura de puero Dauid, qui dicit
de ipso 1. Regum.decimoseptimo . Nam leonem , & vrsum
interfeci ego seruus tuus.

De Vrsa. Cap. 109.

1 VRsa est bestia sæuissima , & maximè quando catuli ra
pinntur.Nam catulos miro modo diligit, nutrit dili
gentius atque lambit,& contra persequentes pro vi-
ribus se exponit.Sic ecclesia vel prelatus debet subdi
tos diligere,& eos doctis verbis,& exemplis enutrire, & cō
tra mundi tyrannos, & eorum persecutores totis viribus cō
traire . Vel vrsa est diues, q filios suos.i.diuitias quas genuit
acquirendo,multum diligit,& custodit, ipsasq; enutrit mul-
tiplicando, & ideo quando ei rapiuntur, furantur vel extor-
quentur,quasi rabidus efficitur per tristitiam, & furorē, qa
teste Greg. sine dolore non perditur,quod cum tanto amo-
2 ris desiderio possidetur . Et sicut patet ꝑ huiusmodi filiis pu
gnant,& litigant,& debellāt.¶ Vrsa amoris tēpore se occul-
tat,& ibi cū masculo videri ab alijs amoris tempore erube-
scit,ibique fœtus perficit atque nutrit,ſm Pli.lib.8. Sic verè
aīa quando cum masculo Christo cōiungitur per fidē,& dile
ctionem,si ad ipso vult concipere per gratiam, & deuotionē
& parere per bonam operationē,ipsa se debet occultare per
humilitatem, & nulli præterquā isti viro suo Christo se ostē
dere per vanitatē.vnde Matth. 6. Intra in cubiculum tuum,
& claude ostia tua super te.vide alias supra de Vrso.¶ Secun
3 dum Pli.li.11.c.73.vrsus & vrsa non bibunt sicut alia anima-
lia,quæ habent serratos dentes,s. lambendo, nec sorbent si-
cut habentia continuos,sed aquam mordendo vorāt. Tales
rectè sunt detractores, qui aquam sacræ scripturæ, prædica-
tionis,& doctrinæ non bibunt,s.recipiēdo vel sibi incorpo-
rando,sed vere illam mordent,& deuorant,de prædicatori-
bus, & eorum sermonibus detrahendo . Expone si vis aliter
sicut supra de animalibus in generali, & dic q aquæ sunt di-
uitię,quas auari,& tyranni mordendo,& rapiendo capiunt,
& acquirunt.Isti enim sunt sicut cerastes,qui mordet vngu-
las equi vt cadat ascensor eius retro.Gen.49.

De Vulpe. Cap. 110.

VVlpes dr̄ quasi volipes,est.n.volubilis pedibus, & nū
1 quam rectis itineribus, sed tortuosis anfractibus in-
cessiua, semper etiam claudicat pp dextrorum cru-
rū breuitatem. Nam eius crura dextra sunt alijs bre-
uiora , pellē habet mirabiliter villosam.& caudā,quā in ore
canū ab eis arctata proijcit, q inuenientes pilos reputātes se
delusos,sibi spatium tribuūt fugiendi.Loca subterranea ha-
bitat,& bestias domesticas plus infestat,quam siluestres. Est
aūt amica corui,& ideo coruus pugnat pro ea cōtra taxum,
ſm Isid.li.12.Rectè charissimi tales sunt vsurarij,& viri frau
dulenti,malitiosi & auari,quia in suis contractibus,& actib.
non rectè,sed tortuosè, fallaciter.s.& cautelosè incedere di
noscuntur.Dexter.n.pes.i.intentio semper claudicat,semper
.n.claudicant per falsitatem,quia loquendo, & operādo sem
per vnum ostendunt,& aliud intendunt. Exemplifica de pau
peribus,quō ab eis decipiūtur per falsas promissiones. Ideo
illis dr̄ illud 3.Reg.18.Vsquequo claudicatis in duas partes?
Pellis aūt istorum.i.substantia temporalis est multum villo
sa.i.pilis & villis diuitiarum vndique circūsepta, & maximè
cauda.i.finis vitæ suæ,& ideo qn̄ a canibus.i.mundi principi
bus persequuntur, replent ora eorum pilis.i. muneribus atq;
donis,quæ prauis iudicibus offerunt,quibus inuentis statim
eos deserunt,& dimittunt,quia Munera excęcant oculos sa-
pientum,& mutant verba iustorum.Deut. 16 sed talibus mu
nerum acceptoribus per prophetam dominus comminatur
dicens : Væ qui iustificatis impium pro muneribus. Esaiæ.5.
Isti loca subterranea inhabitant,quia vere in terra.i.in amo-
re terrenorum totaliter se inuoluunt , & bestias domesticas,
scilicet pauperes,& agricolas plusquam siluestres.i. plusquā
alios raptores odiunt , & infestant , quia viri impij oderunt
simplicem.Prouerbiorum 29. Coruus autem , id est mundi
clamosi,causidici & aduocati talium sunt amici,scilicet pro
pter dona quæ percipiunt ab eisdem,& pro istis pugnant cō
tra taxum,id est contra pauperes,& ideo eorum auxilio prę
ualent contra omnes.Impius præualet aduersus iustū.Abac.
1.Exemplifica bene quomodo tales aduocati,& iudices so-
uent tales. Vel per vulpem intelligo aduocatos , & dic sicut
supra.Per coruum autem intelligo mundi principes,& præ-
latos &c. Vel ista vulpes est diabolus, qui tortuosè incedit,
per diuersas circunstantias tentādo, & ideo dicitur coluber
tortuosus.Iob 26.Et iste loca subterranea inhabitat.i.corda
auarorum, quæ semper sunt sub terra per terrenorum amo-
rem, & plus infestat in mundo isto per tribulationes dome-
stica animalia.i.bonos,quā siluestria,id est peccatores.¶ Na-
turale est odium inter vulpem, & taxū, sicut supra patuit de 2
taxo . Et si vis per istos intellige malos, quorum alter alteri
inuidet,& locum eius occupat,sicut patet,& cætera vide ibi
quia.Inter superbos semper iurgia sunt.Prouerbior.13.¶ Itē 3
secundum Isidorum ibidem,vulpes est animal fraudulentū,
semper tortuosè incedens, & semper claudicans pede dex-
tro,quia crus dextrum habet breui⁹,quàm sinistrum. Et ista
aliqn̄ mortuam se fingit , & ideo dum auiculæ descendunt
ad eam sicut ad cadauer,ipsas statim deuorat atq; rapit. Vul
pes est hypocrita,pes dexter est interior intentio,sinister ex-
terior ficta perfectio.Isti igitur tortuosè.i. cautelosè & ma-
litiosè in actibus suis semper incedunt,quia nunquam aut ra
ro rectè vadunt scilicet per veritatem. Ambulauitq; non re
ctè 2.Paralipomenon 21. Pes enim eorum dexter.i.intentio
semper claudicat,quia scilicet quicquid dicant vel quicquid
faciant exterius, tamen aliud intendunt vel excogitant inte-
rius.& ideo cum tales sint fraudulenti,cautelosi & malitiosi
fingunt se mortuos,id est per pœnitentiam mortificatos, &
sic auiculæ , id est alij homines simplices,qui sunt in ecclesia
vel in religione,istos frequentant & honorant,& ipsos quan
doque ad statum prælationis promouent,& exaltant, quod
cum factum fuerit pro certo illos deuorant,& molestant,&
sic se viuos manifestant.Ideo fabulose dicitur, quod rustici,
qui in quadriga pullos portabant,inuenientes vulpem, quam
mortuam esse credebant, proiecerunt eā cum pullis in qua-
driga,quæ statim incepit pullos deuorare.Sic verè multi hy
pocritæ fingunt se mortuos,id est humiles,& deuotos,vt in
quadriga prelationis ponantur,quo facto,statim pullis id est
subditis incipiunt esse intolerabiles,& peruersi, quod vtiq;
patet de religiosis ad prælationem sublimatis . Nam vt dici-
tur Ecclesiastic.19 Est qui nequiter se humiliat,& interiora
eius plena sunt dolo.Vel dic,quòd auiculæ significant iuuen
culas mulieres,quæ dum ad falsos religiosos accedunt, sci-
licet pro confessione vel alio remedio salutari,statim eas ra
pere nituntur per uerba, & suggestiones, & eas occidunt ꝑ
malos consensus,& operationes.Ideo bene dicitur.Attendi
te a falsis Prophetis.Matth.6. & Ezech.13. Prophetæ tui si-
cut vulpes in deserto erant.¶ Vulpes est animal gulosum,&
ideo filios generat cœcos.& nota rationem quare omne ani
mal gulosum generat filios imperfectos , sicut supra de ani- 4
malibus in generali,& expone sicut ibi.¶ Vulpes secundum
Isidorum,est animal fœtidum,& corruptū,& ideo loca,quę 5
habitat,reddit sterilia,& corrupta,guttur & ventrem habet
album,& delicatum,caudam autem & tergum habet rufum
anhelitum habet fœtidum, & morsum aliquantulum vene-
nosum,vt dicit Pli.Tales etiam sunt detractores,& luxurio-
si,& hypocritæ, & hæretici, qui quamuis sint rufi in dorso,i.
in exteriori apparentia, & burelli scilicet quantum ad habi-
tus asperitatem , sunt tamen delicati , & molles in gutture,
quantum ad gastrimargiam,& voluptatem,in ventre quan-
tum ad luxuriam,& quia sunt corrupti,& fœtidi per uitia,&
peccata,ideo alios per mala uerba sua,& exempla inficiunt,
& corrumpunt,& hoc quia anhelitus suus.i verbum,& ma-
la suggestio fętet,quātum scilicet ad infamiam aliorum,quæ
ab ore suo egreditur,& morsus id est mala detractio alijs si
militer est venenum.psal.Corrupti sunt,& abominabiles fa-
cti sunt &c.Ideo 1.ad Corinthio.5.Modicum fermentum to
tam massam corrumpit.Vbi dicit Chryso.Fermentum in pa
sta est hęreticus in ecclesia.Vel potest dici de diabolo,cuius
morsus,i.tentatio,& anhelitus,i.suggestio alijs sunt venena.
Nam quia corruptus est per malitiam,& peccatum, iō alios
per

per quos transit, inficit & corrumpit similiter par peccatum,
& ipsos facit sterilas, & a fructu bonorum operum vacuos,
6 & inanes &c.¶ Vulpes qñ a canibus parsequitur, & arctatur,
mingit in cauda sua villosa, & vrinam fœtantem cootra ca-
nes proiicit, quod abhorrēs multitudo caoum, ab ea aliquā-
tulum se elongat, & fugiendi spatium sibi præstat, s̄m Pli. Sic
verè quaodo canes. i. prælati, & prædicatores persequuutar
vulpes. i. mundi peccatoras, s. puniendo & corrigendo, & ar-
guendo, & contra eos p̄dicando, tunc pro certo contra eos
proijciuot vrinam suam, s. mala verba, & detractoria, fœtida
& diffamatoria, & sic aliquando canis, i. prædicator vel præ-
latus timans fœtorem vrinæ suæ, i. infamiam verborum suo-
rum, dimittit eos, s. incorrectos, & impunitos. Nulli. n. dubiū
quin mali sæpe suos infament correctores, quia non amat pe
stilens eum qui se corripit. Prouerb. 15. Vel per vrinam intel
liga dooa, & munera, quę proiecta in oculis canum, i. iudicū,
faciont eos cassare, oe vulpes. i. vsurarios & diuitas persequā
7 tur. Munera. n. excęcaot oculos sapientum. Deut. 16. ¶ Licet
vulpes sit in pluribus inutilis, in multis tñ vtilis rapetitur, se
cundum exercitium medicinæ, quia adeps ipsius, & medulla
valent contra profluuium capillorum, sanguis eius est diure
ticus, & ideo valet ad frangendum lapidem in vesica. Lingua
eius io annulo val armilla portata facit, quod qui portat eā,
ooo patiarur, caliginem oculorū, s̄m quod dicunt magi, vt
dicit Plio lib. 28. c. 10. vbi ponit de volpe alias magorum plu
res opiniones, quas hic iolatere oò curaui. Eapooe sicut vis.
Et ad hoc potest allegari, quia noo est dare aliqnem tam per
8 uersum, quin in pluribus sit vtilis atque bonus. ¶ Vulpes (si-
cut dicit Pli. li. 8. c. 28. vbi agit de prænosticis animalium, cau
tissimum est animal ad pericula p̄cauenda. Vnde si super gla
ciem sit transitura, soler aurem ad glaciem applicare, & verū
audiri possit tumultus aquæ subterlabentis, attendere, & sic
de glaciei fortitudina iudicare. si igitur glacies fortis est, trā
sit, si vero debilis, retrocedit. Glacies significat mondi statua
& prosperitatam vitæ, quæ pro certo facile frangitur. Igitur
si tu glaciei te commissurus, & alicui statui, officio vel p̄spe-
ritate te crediturus, vtpote quia ad dignitatem val officium
vocatis, adhibe aurē, & audi quō tumultus aquæ sacræ scri-
pturæ clamat tibi istam esse debilem atque vanam, igitur ab
ingrediendo caueas, ne forte fracta glacie mundanæ prospe
ritatis, succumbas, illi ergo glaciei, i. illi statui ta committe,
de quo poteris perpendere, & sentire, q̄ te poterit sublimare,
& q̄ desuper poteris tute, & stabilitar viam huius vitæ transi
re, s. statu religiōis vel paupertatis, vel etiam affectui cęlestis
gloriæ, & æternæ refectioois, necnon fiduciæ Dei, & auxilio
suæ protactionis. Ista. n. sunt fuodamenta solida, & ooo ficta.
Idem possumua dicare de amicis familiaribus, & coniūctis,
quia. s. antequam nos eis comitamus, dabemus attendera si
sunt solidi, & fideles. Eccl 6. Si ast tibi amicus in tentatione,
possida eum, & non facile credas teipsum ei.

De Verme. *Cap. 111.*

1 VErmis dicitur a vertando vel a vere, eo. s. q̄ hincinde
ambulando se vertat, eo qood in vere exeat de lateri
bus, & de antris. Et generatur vermis aliquādo ax so
la humorum corruptione, aliquando ex sexuum cō
miationa, aliqō ex ouatione, vt patet in serpantibus, scorpio
oibus & tortucis, vt dicit Isid. li. 12. Talis est peccator, qui in
vera p̄speritatis exit, iosolescit & discurrit, & vndiq; se uer-
tit per vitia, & peccata, & efficitur homo talis vermis aliquā
do ex humorum corruptione, i. ex propriis corroptis malis
affectioonibus, & carnalitatibus, aliqñ ea sexuum commiatio
ne. i. ex aliorum mala societata, aliquado ea aliorum ouatio-
ne, i. ax malis ouis id est eaemplis, & operibus aliorum, iua-
ta illud Esa. 59. Quod coofotum est, erumpet in regulū. ¶ Di
uersa sunt genera verinium, quia quidam io herbis, vt erucę,
quidam in arboribus, vt teredines, quidā io carnibus, vt ma-
dones, quidam in vallibus, vt tinaæ, quidam io animalibus, s.
io visceribus, vt lumbrici, alij in manibus, vt chirooes, alii in
capitibus, vt pediculi, pulices seu lendes, quidam in fructib.
vt gorguliones, quidam io arboribus, vt cantharides, quia. s.
sant vermes uirides, & aurei, io fraxinis nascētes, qui ita cor
rosiuæ sunt naturæ, quod statim sunt pustulas geoerantes, &
corrodendo caoteria facientes, qui omnes ax corruptis hu-
moribus in animalium corporibus interius vel exterius ge-
nerantur. Sia verè sacundum diuersitatem homioum prosa
citur dioersa quantitas seu qualitas peccatorum, quia in her
bis, i. in pauperibus, & depressis generator eruca corrodens
id est impatientia. Io arboribus id est in altis, & eleuatis præ
latis, & principibus generatur terado deterrēs, i. superbia.
Io carnibus id est in caroalibus, & deliciosis producitur ma
do ipsas carnes attenuans, hoc est luxuria. Io vestibus id est
io religiosis, & claricis generatur rinea cōsumens, hoc est io-
uidia. In aoimalibus id ast io personis bestialibus generātur
in vaotre lumbrici gulæ, & voluptatis. hoc ast gastrimargia.
In capite, i. in intentione generantur pediculi peruarsitatis,
& falsitatis. In manibus, i. in operibus generatur chiro hypo
crisis, & uanitatis. Vel in capita id ast io prælatis generantur
pediculi iræ, & superbiæ. In maoibus, id est io militibus chi-
ro vanæ gloriæ, qui facit eos prurire. In ventra. i. in alijs sub-
ditis lumbrici inuidiæ, qui habent eos interius torquera 2.
Machab. 9. Apprehendit eum dolor viscerum. Circa etiam
alias arboras, id ast hominas sup̄bos, scilicet circa prælatos,
& principes genarantur cantharides, id ast balliui corrosui
& alios cauterizantes per puncturam rapinæ, & sæuitiæ, vel
etiam circa eos fiunt corrosiones iræ, & discordiæ. Vel etiā
dic, q̄ suot vt communiter detractores, & inuidi corrosores.
Et genaraliter omnia talia generaut̄ depraui, & corruptis,
humoribus id est affectionibus superfluis atqua vanis. Ideo
da talibus dicitur Actuum 12. Coosumptus a vermibus expi 3
rauit. ¶ Sunt alij dicti tarelongi, qui vocantur vermes terræ,
scilicet atheni, molles & lubrici, qoos venantur ralpæ, & qui
bus pisces capiuntur, quando eis inescantur. & secundu Con
stan. tales sunt vtiles medicinæ. Vermes isti terrenæ sunt diui
tiæ, quæ sicut vermes cor p̄ sollicitudinē corrodunt, quæ ra-
ctè sunt quasi inescatio demonum p̄ piscibus, id est pro ho-
minibus capiendis, quæ tamen bane vtentibus possunt esse
remedium, & iuuamen. vnde Eccl. 13. Bona est substātia cui
nooest peccatum. ¶ Sunt quidam vermes aooulosi corporis
in quibus non sunt ossa vel cartilaginas, spinæ vel sanguis, &
oēs talas secuodum Arist. in oleo moriuntur, & in aceto re-
uiuiscunt, & sunt aliqui qui generantur, & generaot, alii qui
generantur, & nō generāt, vt salamādra, & tales carent sexu.
Et sic patat, q̄ diuersimodè naturæ vermiū generantur. Sic
varā inter hominas sunt quidam annulosi, & rotuodi, s. mobi
les, instabiles & insolentas, qui carent ossibus fortitudinis, &
perfectioois, spinis id est conscientiæ remorsibus, & cartila-
gine flexibiles obedientiæ, & subiectionis, & sanguine pieta-
tis, & cōpassionis, uel mamoria diuinæ passionis, & ideo ta-
les quando sunt in oleo deliciarum, faciliter per paccatū, &
maximè per luxuriam moriuntur, & tunc oecessa est, q̄ per
acetum, id est per acram pœnitentiam rauiuiscant. Quidam
etiam ganerantur per prædicationem, & ganerant per boni
operis productiooem, scilicat boni actiui, & pęnitentes. Alij
autam licet genarentur par conuarsiooam ad pœnitentiam,
noo tamen generant per bonorum operum fęcuoditatem,
& hoc maximè Salamandræ, id est cupidi, in igne auaritiæ
viuantes, & conuersantes, quid vere tales cupidi, & auari pa
rum de bonis operibus generant, & producuot. Ignis eoim
consumpsit speciosa deserti, sicut dicitur Iohel. 1. ¶ Sūt mul- 4
tæ species vermium aliorum, scilicet muscæ sanguinam, &
dulcia diligentes, in æstata apparantas, & in hyeme morien-
tes, lucē amantes, & tenebras fugientes, & caput & alas suas
cum pedibus diligentissimè pectinantes. Sic vere suot malæ
mulieres, quæ dolcedinam deliciarum diligont, & in æstata
prosparitatis homini appatent, si vero hyams, id est status ad
uersitatis, & paupertatis ingruerit, tuoc receduot, lucem id
est apparentiam, & publicū amaot, & ibi apparere, & se ostā
dare semper volunt, & ad se pectinandum, & ornandum va-
cant continue & intenduot. Quæ etiam omnia de nostris iu-
uenibus domicellis possumus dicere, qui in publico samper
quærunt sa ostendare, & sa pectinare, & dapingere, & io tene
bris, & abscondito non manere. Quod atiam dic da hypocri
tis, qui in publico uidari voluot, dalicias amaot, & conuersa
tiooem suam depinguot, & more muscarum alios per detra
ctionem molastant, & punguot. Matth. 23 Omnia opera sua
faciunt ut uideaotur ab hominibus. ¶ Alij sunt vermes dicti
multipedes, paruuli, in locis humidis habitaotes, qui tameo
extensi moltos pedes habere noscuntur, qui quando volunt
ita complicantur, quod unum graoum pilæ in rotūditate vi-
dentur. Tales sunt hypocritæ, quia vere cum pedes affectio-

pocritę, quia vere cum pedes affectionum habent plurimos, & immensos, ita tn̄ sciunt se per hypocrisim complicare, q̄ nullos pedes. i. nullas affectiones videtur habere, nec aliquid terrenum diligere vel amare. ¶ Aliqui sunt vermes qui scara
7 bei dicunt, qui corio nigro vestiti, & q̄nq; cornuti, & alati vo lare noscuntur. hi circa stercora conuersantes, solent stercorum pilas cum pedibus voluere, volando mugitū facere, regem vt apes non solent habere, pp quod solent multis periculis subiacere, secundum Pli. Istis negatus est aculeus sicut ait, & quando aliquis non pōt stercora voluere, ipse retroce dens post se trahit. Applica ista contra diuites, & auaros, quī .s. per malam cōuersationem sunt nigri, per superbiā alati, & per proteruiam sunt cornuti, per iactantiam sunt cubantes, & per auaritiam sunt stercora. i. mūdi diuitias amplexantes, ipsasq; secum, & post se trahentes, & in cumulis aggregātes, & rege. i. rationis regimine sunt carentes. Thre. 4. Qui vescebantur
8 voluptuosè, amplexati sunt stercora. ¶ Alij sunt vermes qui spoliatores dicuntur, paruī admodū, qui cōtra serpētes præualere noscuntur, quapropter nomen istud sortiuntur. Videns. n. spoliator serpentem dormire, solet quasi eum scalpēdo, per spinam vsq; ad caput ascendere, & ibi mordendo eū inuadere, & vsque ad interiora cerebri perforare. Serpēs autem ipsum desuper sedentem non pōt expellere, & ideo necesse est ipsum succumbere, & perire. Per serpentes intelligē iniquos vsurarios, aduocatos, & malitiosos, per spoliatores autem intellige alios iuniores subtiliores, & maliuolos, quia, .s. sæpe fit, q̄ contra tales serpentes, & diuites malos, q̄ ad senectutem veniunt, alij iuniores causidici vel balliui q̄quam sint iuuenes, & pauperes, insurgūt qui ipsos litibus, & exactionibus impetunt, & eos & eorum statum excerebrāt, & subuertunt. Vel dic de diabolo, qui quasi scalpendo, & delectando serpentem. i. hominem inuadit, & cerebrum. i. rationem ei tollit, ipsumq; per peccatum confundit. Vel dicēt de adulatoribus, qui scalpendo homini se adiungunt, & postea ipsum ad peccata trahentes, & cerebro. i. debita discretione priuantes, morti æternæ submittunt. Esai. 9. Erunt qui beatificant, seducentes, & qui beatificantur, præcipitati. Vel dic q̄ iste est Christus, qui per humanitatem vermis. i. mortalis affectus, de serpente, i. de diabolo triumphauit. Vel dic de ambitioso, qui adulando ingreditur, & cum se videt non possē deponi, non solum contra ipsum sustentatorem, sed con-
9 tra prælatos insurgit. ¶ Alius est vermis qui dicitur typula, qui secundum librum de natura rerum, quadrupes est, & in terris, & aquis habitat, in quo illud est mirabile, quia super aquas sicco vestigio graditur, si etiam sub aqua detinetur in vitus, nō propter hoc suffocatur. Si vis applica ista ad Christū, qui super aquas siccis pedibus ambulauit, & in terra psonaliter habitauit. Baruch. 3. Postea in terris visus est. Vel dic quod talis est vir perfectus, qui scilicet super aquas diuitiarum sicco vestigio ambulat, ipsas cōtemnendo, nec in eis immersus suffocatur, ipsas plus debito diligendo. Exemplo Petri Apostoli: Matt. 14. qui ex pcepto domini super aquas
10 sine periculo ambulauit. ¶ Alius est vermis, qui dicitur vespa qui quamuis videatur apibus similis, facit tamen ceras inutiles, & hoc quia non de floribus ipsas facit, diligit ecim cadauera, quod nō faciunt apes, acriter autem pungit &c. Sic mali religiosi licet apibus, id est bonis religiosis sint in habitu similes, in ceris tamen, & in operibus sunt dissimiles, & hoc quia ceræ suorum operum sunt inutiles. Isti enim cadauera carnalitatis diligūt flores autem bonorum documentorum, virtutum, & exemplorum contemnunt. Non possunt ergo bonas ceras, id est bona opera facere, qui nolunt flores, id est viros sanctos, & eorum documenta, & opera frequentare. Apes autem, id est boni religiosi bonas ceras, & bona opera faciunt, quia bonos flores, id est bona bonorum exempla colligunt, & assumunt. Matth. 7. Arbor bona bonos fructus facit similiter & mala malos. Sequitur. A fructibus eorum cognoscetis eos. Sapien. 3. Opera eorum opera inutilia. ¶ Est
11 alius vermis dictus tabanus, gallicē taon, & est illa grossa musca, quæ boues infestat, de qua dic sicut lupra de musca. Thamar est ille vermis cum cuius sanguine Salomon lapides scidit, de quo vide infra de mundi mirabilibus. De alijs autem vermibus, scilicet cynifibus, qui idem sunt quod culices, tineis, cynomyis, erucis, & de pabilionibus, bombycibus, pediculis, & alijs, vide in suis titulis specialibus in hoc libro.

De Vermiculis. *Cap. 112.*

Ermiculus a verme diminutiuè dr̄, q̄ in lignis, & fru 1
ctibus generatur, & alias terebuntia appellatur, & secundum gl. a. Reg. 23. nihil eo mollius dum tangitur nihil aūt durius dum tangit, quia ligna durissima pforat. Ex ligno, & fructibus, ex humo & humoribus generatur, & finita hyeme exterius pgreditur, omnia amara fugit, in dulcibus delectatur, falsa & aromatica non lædit. Vilis est vermis flexibilis, & exanguis, & vt dicit Pli. ei⁹ extrema sunt gracilia, media grossiora. Talis est Christus per omnia, qui in lignis, & fructibus, id est in virginis visceribus fuit ex suis humoribus, & ex purissimis sanguinib. generatus. Et finita hyeme infidelitatis, vel asperæ legis scriptæ, & adueniente vere, id est tempore gratiæ, de latebris suis, id est de ventre virginis egressus, & cum hominibus est cōuersatus. Et ideo mollissimus per benignitatē, & misericordiam reperitur, q̄si per orationem, & veniæ imploratione ab aliquo tangitur, & pal patur. Vnde 2. Regum 23. Et ipse tanquam tenerrimus ligni vermiculus. Veruntamen quando tangit scilicet in die iudicii, quando reprobus puniet, tunc erit durissimus, & seuerissimus per iustitiam, & seueritatem, quia tunc ore suo sententię perforabit omnia ligna dura, id est omnes illos, qui duri sunt per crudelitatem, & indeuotionē, & incompassionem. Iudicium sine misericordia fiet illi, qui nō fecerit misericordiam. Iacob. 2. Iste igitur omnia amara, id est omnes qui sunt amari per vitia, & peccata, deserit atq; fugit, in dulcibus autem, id est in habentibus dulcem conscientiam delectatur, & illos qui sunt falsi per pœnitentiam, qui sunt aromatici per castitatem, & per bonam famā, nō percutit. i. æternis iaculis, neque lædit. Extrema autem eius, scilicet natiuitas, & mors fuerunt valde gracilia, scilicet per humilitatem, & per paupertatem, quia pro certo tunc fuit vilis, & sine sanguine, scilicet in passione. Vidimus eum, & non erat aspectus. Esaiæ. 53. Ideo ipse dicebat illud psal. Ego aūt sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Vel dic econ uerso de diabolo, qui licet sit mollis, & vilis, tamen ligna dura, id est constantes, & perfectos tentationibus perforat, & in vere, id est in prosperitate magis tentat, flexibilis est per falsitatem, dulcia, i. deliciosos diligit, amara autem, id est cōtritos, falsi, id est pœnitentes vel sapientes, aromatica, id est castos non potest lædere. Et est sine sanguine, id est sine pietate, & occultè mordet arborem, id est bonā personam per tentationem, & consumit, audito autem sonitu, id est prædicatione latescit, nam inter vermes est sensus gustus, & auditus, s̄m Pli. ¶ Inter vermes est differentia, quia alii vnguibus, & rostris rapiunt, alij acumine excauant, alij sorbent, alij fugiunt, alij vomunt, alij mandunt, alij etiam quotidie non cessant distrahere, & tapere, terram fodere vel sulcare, vt dicit Plin. lib. 10. cap. 71. Sic vere inter peccatores est differentia, quia vere alij ore, id est verbis rapiunt, vt sunt causidici, alij vnguibus, id est manibus, vt principes, & balliui, alii fugiunt vt adulatores, alij sorbent, vt publici raptores, alii terram, id est terrena fodiunt, vt auari, & mercatores. Et sic patet, q̄ diuersimode quærunt temporalia peccatores. Vnusquisque enim proprium habet donum, alius sic alius autem sic s. ad Cor. 7. Vide supra de Teredine.

De Vipera. *Cap. 113.*

Ipera secundum Isidorum libr. 12. sic est dicta, eo q̄ 1
vi pariat, nam (vt dicit Auicen.) hæc in seipsa concipit multitudinem filiorum, scilicet viginti, qui propter gulositatem totum humorem, & nutrimētum, matris suguut, & bibunt, & quia eis non sufficit paucus humor, ideo partum debitum, & naturæ solutionem non expectantes, corrosis matris lateribus vi erumpunt, vt dicit Isidorus ibidem, & etiam Auicen. & Solin. Plin. vero libr. 10. c. 62. dicit, quod vipera oua in vtero concipit, quæ intra ventrem infra triduum excludit, catulosque singulos diebus singulis parturit, & emittit, alij autem tarditatis impatiētes, prorum punt per latera occisa parente. Vipera est religio vel ecclesia, venter eius est claustrum, humor istius ventris est deuotio, lectio & temporalium sustentatio, filij eius subditi sunt ambitiosi. Vipera ergo, id est ecclesia vel religio in ventre, id est in suo claustro recipit, & concipit multos filios, id est

multos malos subditos, & ambitiosos, quia stultorum infini tus est numerus. Eccl. 1. Sed pro certo istis malis filijs non suf ficit hodie humor ventris, i. humor deuotionis, & seruitij di uini, & victus sufficientis, imo vere sunt ita gulosi per auari tiam & ambitionem, quod ipsi summe copiuot exire ventrē, & exire claustrum, habere. s. aliquod beneficium extra, & ideo ipsi non expectant, quod mater sua, i. religio eos emittat, & pa riat, i. quod eos promoueat ad aliquod exterius beneficium vel præbendam secundum merita personarum, imo pro certo ante tempus debitum volunt exire, & propter hoc ventrem ma tris. i. claustrales obseruantias corrodunt, & exeūt per appel lationem, & turbationem, & sic matrem, i. religionē vel ec clesiam per lites, & per expensas dissipant, & consumunt, si cut patet ad sensum, quia per lites ambitiosorum multæ reli giones sunt pauperes. & consumptæ. Ideo. Baruch. 4. Exacer bastis eum qui nutriuit vos, & contristatis nutricem vestrā Hierusalem. Actuum 7. Genimina viperarum, quē propheta rum non sunt secuti patres vestri? Figura de Iacob & Esau. in vtero pugnantibus &c. ¶ Dicitur (prout dicit idem Isid.) quod vipera masculus generando, per os suum semen in os fœ minæ proijcit, illa aūt voluptate libidinis in rabiem conuer titur, & caput maris dentibus truncat, sicut dicit Plin. lib. 10. c. 62. sed hoc non impune, quia filij concepti ventrem matris corrodunt, & exeunt, & sic necessario mater moritur parien do, sicut masculus perierat generando, vt dicit Isid. ibidem. lib. 12. Et hoc (vt dicunt Sol. & Plin.) facit natura, ne pestife rū semen nimis multiplicetur. Masculus est malus suggestor, .s. diabolus, hæreticus, vel malus doctor vel prædicator, fœ mina autem aia vel simplex subditus. Isti igitur masculi cum ore suo, i. cum malis verbis, & suggestionibus ponunt in ore fœmellæ. i. in corde auditorum semen suum, i. malam doctrī nam vel tentationem, & sic ipsi concipiunt fœtus suos, s. ma la opera, & mala proposita per cogitationem, & ipsa in ven tre fouent per delectationem, sed vere dum ista pariūtur, & emittuntur per consensum, & operationem, ipsi moriuntur .s. per peccatum mortale, & vita gratiæ spoliantur, & sic pa rentes, id est mali suggestores moriuntur per peccatū mor tale taliter generando, isti autem moriūtur fœtus malorum
3 operum emittendo. psal. Conceperunt dolorem, & pepere runt iniquitatem. ¶ Est quædam spēs viperæ, quæ dicitur ty rus, ea qua fit tyriaca, quæ est remedium contra venenū. Nā serpens primo apprehenditur, & cum virga diutius verbera tur, & tunc venenum totum descendit ad caudam, quæ tunc ei præciditur, & sic de reliquo tyriaca præparatur, & secun dum Plin. tyrus in India reperitur. Sic verè charissimi quāq; accidit, quod quidā sunt sicut tyrus, s. venenosi per vitia, & pec cata, qui habent caudam longam, i. spem longæ vitæ in futu ro, sed pro certo Deus volens facere tyriacam, & cōtra pec cata, & vicia medicinam quando, s. vult eos conuertere, ver berat, eos. s. cum virga tribulationum, & correctionū, & po stea caudam, i. spem longæ vitæ eis abscindit, quia. s. facit eos cogitare de morte, & sic cessante veneno peccatorum, vita sua exemplis, & doctrina alijs efficitur medicina. Istud maxi mè patuit in tyro Iudeæ, i. in beato Paulo, qui fuit de genere Iudeorum, qui primo fuit venenosus per peccatum, sicut ip se dicit 1 ad Timo. 1. Primo fuit persecutor, & blasphemus &c sed percussus a domino virga tribulationum, s. cæcitatis (Actuum. 9.) factus est alijs medicina per doctrinam, & exē pla, sicut ipse dicit 1. ad Cor. 4. Spectaculum facti sumus mū do &c. ¶ Secundum Pli. li. 8. c. 39. vipera sola inter serpentes, in terra cauernis latitat, cæteræ autem in saxorum, & arborū concauitatibus se abscondunt. Nam vipera adueniente hye me venenū euomit, & in terris se occultat, sed vere adueniē te, & æstate terram exit, & venenum in ea generatur, & per niciosior fit q̄ ante. Sic verè multi sunt viperei peccatores, quod quando venit hyems, i. aliqua tribulatio vel infirmitas, tunc vere quandoque accidit, quod ipsi euomunt venenum peccato rum suorum, & in terra, id est in pœnitentia, & humilitate, & in memoria mortis se abscondūt, cessando scilicet a vitiis, & a peccatis, confitentur, & faciunt testamentum, & pro ponunt se emendare, sed vere quando cessat hyems illius in firmitatis, quando. s. venit ver, id est tempus prosperitatis, & sanitatis, tūc iterum crescit in eis venenum peccatorum, & exeunt de terra, id est de statu pœnitētiæ, & humilitatis, & de mortis memoria, & sic efficiuntur peiores, quàm ante, id est magis peccatores, & raptores, & auari. Ideo dicitur Ecclesi.

10. Est qui p̄ inopia vetatur peccare, & si inuenerit tempus, malefaciet. ¶ Secundum Pli. vipera quando in hyeme dormi 5
uit in terra, & delectatur in terra, & videt visum suum hebetatum, exit in vere ca uernam, & fœniculum comedens, illinit oculos suos succo eius, & sic visum recuperat, & vigorem. Sic verè anima Chri stiana quando dormit, & delectatur in terra, id est in nego ciis terrenis in hyeme, id est in tempore peccati, & indeuo tionis, ipsa pro certo hebetatur per indeuotionē, & indiscre tionem, quia vere mundi negotia, & somnus delictorum, & peccatorum hebetant oculos intellectus. Et ideo in vere, id est in tempore gratiæ debet exire per confessionem, & fœni culum comedere. id est sacram doctrinam, & prædicationē, & sic poterit oculos intellectus clarificare per scientiam, & discretionem Collyrio inunge oculos tuos, vt videas. Apo. 3. ¶ Vipera secundum Arist. li. 8. c. 17 pellem mutat successiue, toti in vna die, & se ita renouat, quod est quasi exitus embrionis, & 6
incipit a capite. Sic verè aia, quæ habet pellem veterem. i. malā conuersationem, ipsa debet eam deponere per confessionē, & se per pœnitētiam renouare, sed ista renouatio debet fieri a capite. i. a principio vitæ, quia. s. quando homo conuertitur, debet incipere a capite. i. a tempore iuuentutis, & oīa residua totaliter explicare. vnde ps. Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Vide supra de Angue, vbi inuenies modum renouatio nis secundum Physol. ¶ Item Aristo. lib. 8. ca 29. dicit quod inuenitur 7
paruus serpens: quem omnes serpentes fugiunt quamquam magni, qui quando aliquem mordet, statim in circuitu mor sus omnia illa putrefiunt. In India etiam (vt dicit) est serpēs modicus, contra cuius morsum non reperit aliquis medici nam. Tales sunt malitiosi, qui licet sint parui, quantum ad po tentiam secularem, tamen a magnis personis timentur, & ve rētur, sicut patet in causidicis, detractoribus, & peruersis ho minibus, qui ab omnibus timentur, & hoc quia quando ali quem mordent per detractionem, statim faciunt eum putre scere per infamiam, & vilem reputationem. Et illi serpentes qui sunt de India (quæ interpretatur confessio,) id est illi qui sub specie confessionis diffamant alios confitentes, pessimi sunt. Si mordeat serpens in silentio &c. Eccl. 10. ¶ Secundum 8
Ambro. in hexameron, est quoddam genus viperæ, quæ cū voluntatem coeundi habet, murenæ copulam requirit, pro greditorque ad littus aquæ vbi credit murenulam latitare, & ipsam sibilo vocat, & prouocat ad amplexū, sed post ex pleto coitu, iterato reuertitur ad venenū, & ipso resumpto reuertitur ad cauernam, & sic murena concipit, non tamen fœtum venenosum ad modum serpentis, sed bonum atque congruum, sicut ipsa. Vipera est malus, & hypocrita, vel quæ stuarius prædicator, venenum sunt mala, & inhonesta verba sua, murena est simplex, & deuota persona. Isti ergo viperei, & hypocritæ prædicatores volentes, quod murena, i. boni secu lares eis copulentur, & coniungantur per affectum, hoc est dictū quando volunt acquirere eorum beniuolentiam, & fa uorem, sibilant per prædicationem, bonam & honestam lo cutionem, & dimittunt venenum, id est pessima verba sua, & ideo murenæ, id est simplices seculares audito sibilo suæ prę dicationis, statim assunt, & eisdem per amorē coniunguntur & copulanē. Sed vere ista uipera, i. iste hypocrita statim post illum coitum. i. post actum prædicationis, quando. s. recessit murena. i. quando est in absentia aliorum, tunc vere venenū suum. i. statum & uerba infamiq, & peccata iterum recipit, & resumit. Canis reuersus ad vomitum. Proue. 26. Veruntā mu rena, i. simplices, qui ab istis viperis fœtū boni propositi con ceperunt, non faciunt propter hoc fœtus venenosos, i. opera mala, sed bona, congrua & honesta, & hoc quia non cōcepe runt ex prædicatorū malorū operibus, sed ex suis verbis bo nis, iuxta illud. Quæ dicunt vobis, seruate & facite, quæ aūt faciunt, nolite facere. Matth. 23. Vel dic quod serpens est pecca tor, murena est corpus Christi in sacramēto. Ad istam igitur murenam attrahēdam in paschate, vipera, i. peccator sibilat per orationem, & uenenum, i. peccatum euomit per confes sionem, & sic ad copulam eius admittitur per sacramentale communionem, sed vere quando cessat ista copula, s. statim post pascha, tunc ad venenum euomitum, id est ad peccata confessa, & dimissa iterum reuertitur. Iud. 10. Filij Israel pec catis veteribus inuagentes noua. &c. Eccl. 34. Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit eum, quid prodest ei illi labor? Istud patet, quia statim post pascha efficiūtor luxuriosi, & cu pidi sicut ante. Vel dic quod vipera ē diabolus, qui sibilo suo, id

est suus

est suis malis suggestionibus, & tentationibus prouocat murenā.i.aīam, quæ est in aqua.i.in statu gratiæ, vt exinde exiens sibi per pc̄m̄ mortale coniungatur, & cum ea fornicetur, qđ sæpe misera murena,i.aīa facit, & ipsum sequit̃, & ei obedit. Prouer.7. Statim eā sequitur, quasi bos ductus ad victimam. Vel vipera est luxuriosus, murena mulier &c. sicut supra de diabolo. Vel expone de Dei filio, & beata virgine, sicut habes in titulo de Murena. Vel expone de apostatis, quos suis suggestionib. diabolus extrahit de aqua deuotionis, & de flumine religionis, ut cū eis in terra.i.in bonis terrenis coeat p pc̄m. Vel expone de coniugio, quia verè cōiuges qñ insimul conueniunt, debēt oē venenum libidinis euomere, quia.l. ad bonum finem debent illud opus non ad libidinem ordinare. ¶Secundum Pli.lib.29.c.4. vipera quendam preciosum lapi-
9 dem deglutit territa, quem diligen- ter extrahunt Scythæ, & eo vtunt contra venenum. Sic verè diabolus aliquando deglutit, & sibi incorporat lapides p̃ciosos,s.viros iustos, & bonos, tamen Scythæ,i. viri iusti, & prælati diligenter se extrahunt, & retrahunt de ventre diaboli,i.de peccato, & sic efficiuntur per bonam vitam remedium contra venenum,i.cōtra vitia, & peccata. Exemplum de Paulo, quia lapis resolut⁹ calore in æs vertitur. Iob 28. Ideo ipse de seipso dicit ad Galat. 1. Cum autem placuit ei, qui me segregauit ex vtero ma-
10 tris meæ, & vocauit me per gratiam suam &c. ¶Item idē ibidem dicit, si quem draco momorderit vel aspis, caput viperę appositum vulnus sanat, & econtrario caro aspidis attrahendo venenum viperæ, morsum sanat, & sic vix inuenies ita magnum malum, quin ad aliquid sit bonum. Eccl.33. Vnum contra vnum, duo contra duo. Cuncta.n. fecit bona in tempore suo. Eccl.39. Nam etiam ipsi mali sunt qñq; remedium contra alios malos, quia sicut dr̃ ad Rom.8 diligentibus Deum, oīa cooperantur in bonum. Vel pōt allegari, q̄ contraria cō trariis curantur. Caro.n. concupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnem. ¶In libro de agricultura chaldea.ca.
11 50. dr̃ q̄ si vipera Smaragdum vnum respicit, oculis exeuntibus visum perdit. Istud aūt de illa vipera intelligitur, quę caput ad glandis similitudinem gerit. Talis vipera videtur esse mundus, non potest.n. Smaragdum,i. hoīem fęlicem, preciosum & virtuosum respicere, quin oculi sui per inuidiam lędātur, & quin cœcus,i. desolatus, & tristis efficiatur. vnde Seneca. Vtinam oculi inuidorum essent in omnibus ciuitatibus, vt de fælicitatibus oium torquerērur. Vel dic q̄ Smaragdus est beata virgo, cuius.s. præsentia viperam, id est diabolum excœcat, inquantum vires eius attenuat, & eneruat.

LIBER VNDECIMVS

De terra, & eius partibus, necnon de gemmis, & lapidibus preciosis, & primo de terra in generali. Cap. 1.

1 TErra s̄m Isidorum in mundo est posita, & a centro cœli interuallis æqualibus separata. Et dicitur terra, quia teritur, & humus, quia humore maris, cui coniungitur, humectatur. Tellus etiā dicitur, eo quòd fructus eius tollimus. Arida autem dicitur, eo quod natura propria arida sit & sicca, vel quia aratuiæ, & culturæ sit dedicata. Et dicitur opes, eo quod opem conferat mortalibus, & creaturis, quas nutrit, & sustentat, secundum Isidor.lib.4.ca.1. Rectè per omnia talis est beata virgo Maria, quia verè semper est in medio per sui interuentionem, quia semper se ponit mediam, & concordiam Dei & hominum faciat, & componit. Ezech.5. Ista est Hierusalem in medio gentium posui eam. Est etiam semper in medio, quia est virtus, vel quia est æqualitas. Et ista dicitur terra, quia verè ipsa fuit paupertate, & tribulationib. semper trita. Humus etiam dicitur, quia verè semper fuit per deuotionem, & gratiam humectata, & hoc quia cum mari i. cum Deo, vel cum amaritudine pœnitentiæ fuit per charitatis vinculum colligata. Qui fundauit terram super aquas. Dicitur etiam tellus, quia pro certo fructus eius,s. gratiam, & misericordiam tollimus, & recipimus ab ea, quia terra dedit fructum suum. ps.66. Et ideo dr̃ ops, qui opem & auxiliū fert & confert oibus desolatis. Arida ēt dr̃, quia verè ista fuit sicca sine humore voluptatis per castitatem, & arata per pœnitentiæ austeritatem. Vocauitq; aridam terram. Genes.1. Vel pone de ecclesia, quæ est in medio mundi, multis tribulationibus triturata, carismatū humoribus irrigata, donis ac virtutibus fœcundata, & ad opem cunctorum hominum dedicata. Vel potest exponi de prelato, qui debet esse medius per æquitatem, quia per acceptionem personarum non debet plus ad vnam partem, quam ad alteram declinare. Vel etiam de anima vel iusto, qui debet esse in medio virtuositatis &c. sicut supra. ¶Secundum Basiliū in Hexameron, terra est corpus fructiferum, & fœcundum, sphericum, elementorum infimum, & medium, & ideo dicitur scabellum a scriptura, & mundi centrum a sapientibus est vocata. quia.l. in terra impressum apparet vestigium Dei.i. sua sapientia.s. in creaturarum ipsius productione, sicut in scabello pedum, & more cētri a circunferentia vndiq; est æqualiter distincta, & mundi stabile fundamentum. Est.n. naturaliter quieta, & immobilis quo ad sui totum, frigida, sicca & corpulēta, licet in suis partibus recipiat sæpe motum. Sic verè prælatus, vel vir perfectus, vel ēt beata virgo fuit infima per humilitatem, media p concordantiæ vanitatem, fructifera & fœcunda per gratiarū & virtutum multiplicitate, per q̄ pc̄tōres aluntur, & nutriuntur, centrū & fundamentū stabile, & immobile per fidei firmitatē, & spei longanimitatē, frigida per diuinum timorē reprimentē, sicca per castitatis nitorē. corpulenta per perseuerantiæ, & firmitatis vigorē. ps. Qui fundasti terra super stabilitatē suā. Et iō ipsa fuit scabellū, quia verè Deus pater in ipsa impressit vestigium, & imaginem suā.i. ipsum filiū bn̄dictū qui.s. est imago, & sapientia Dei patris, quia Terra scabellum pedum meorum, dicit dn̄s Esa.66. Et sic ēt dico, q̄ ipsa fuit quieta per pacē. concordiā & amorē, & spherica per obediētiā, & timorē. Et hæc fuit optimè figurata in quadam imagine, quā antiqui terræ fecerunt, & dedicauerūt, q̄ almā matrē vocauerunt. Nā quia eā dicebant matrem esse deorū, in summis honoribus coluerunt, attendentes maximā terræ fœcunditatem, & virtutem, & vnā imaginē fęminā sibi fecerunt, q̄ almam matrē dixerunt, quę corona turrium decorabatur, & ei leones domiti subiiciebant̃, ipsam galli sequebantur, & ipsa in curru sedere fingebat̃, & in manibus clauē, & tympanū portare videbat̃, cuius aurigæ vibrabant gladios, quos portabant, vt dicit Isid.lib.8.c.11. de diis gentium. Illā almā matrē dicebant, eo q̄ oim aialium sit mater principium, & origo, & q̄ oia alat, & nutriat. Corona habet turritā, eo q̄ turribus & ciuitatibus superpositis decorat, leones sibi subiiciuntur, eo q̄ nullum sit tam fęrox aial, quin in morte ei finaliter submittat̃, ipsam galli sequebantur, quia ēt volucres cœli, terræ seminibus indigent, & ad eā descendunt gr̃a nutrimenti. Sedere etiam dr̃, quia fixa & immobilis perseuerat. in curru vehibili trahitur, & vehitur, quia in medio aliorū elementorū, quę sunt mobilia, situatur, cunctis ēt se mouentibus, terra penitus fixa manet. Ista clauē habere dr̃, quia in hyeme se claudit, in verè aūt se aperit, & fructū emittit. Tympanum ēt habet, ad significandū q̄ dum ferramētis, & ligonibus colitur, sonus & strepitus obaudit. Aurigæ aūt eius gladios portant, ad significandum q̄ pro terra acquirenda bella sępe concitantur, in quibus gladii extrahunt̃. Talis per oia beata virgo dr̃, quia mater filii Dei nuncupat̃. Alma redēptoris mater. Mater ēt est & nutrix oim pc̄tōrū, & iō leones tyranni, & pc̄tōres, galli.i. spirituales viri, & angeli, & sancti ipsam sequūtur, honorant & venerant̃, & fructibus suæ gr̃æ, & miæ recreant̃. Bernar. Maria oībus aia est facta, & in ea peccator veniam, iustus gr̃am, angelus lętitiam inuenit &c. Et ista clauē habere dr̃, quia verè seipsam, vel terram paradisi cuicunq; voluerit aperit seu claudit. Habet.n. clauem Dauid, qua claudit, & nemo aperit, & nemo claudit &c. Apoca.3. Tympanum etiam portat, quia verè sonus laudis, & iubili & orationis in suis auribus continuè est promendus. Laudate eam in tympano. & choro. Et ista corona turrita insignitur, quia verè ciuitates, & castra, religiones & conuentus super ipsius spem, & fiduciam sunt fundata, & omnia suis precibus sustinet, & supportat. Et ista etiam cęteris motis sedere dicitur, quia verè dum Apostoli voluerentur, & dubitarent in morte Christi per incredulitatem, ista tamen in fide fixa, & stabilis stetit, & permansit. Et ideo aurigæ ipsius, id est ipsius cultores, & deuoti, debent habere gladios in manibus, id est opera virtuosa, ut suam acquirant gratiam, & conseruent. Gladii au-

cipites in manibus eorum, vt faciant vindictam in nationib.
Isti ẽt debent pugnare contra demones, vitia & peccata. Et
põt de Deo dici, q est pater, & nutritor oium, & turres.i.mũ-
di ciuitates, & status per suam prouidentiã dirigit, & guber-
nat. Leones.i.demones & peccatores, galli.i. Angeli & boni
eidem sunt subiecti, & cũ oia sint mobilia, & variabilia, tñ in
uariabilis, & immutabilis perseuerat. Dic de cæteris sicut su
pra. Vel expone si vis de bono prælato, q debet esse aliorum
mater, & nutrix, stabilis, æquus, medius, habens clauem iuris
dictionis, & ei ẽt tyranni debẽt subijci. Vel de ecclesia militã
3 te, quæ est vestigium dei & scabellum &c. ¶ Terra est corpus
infimum summè a cælo distans, immobile, opacum & obscu
rum, durum, grossum & corpulentum, frigidum & siccũ, ser-
pentum, & aialium contentiuum, diuitiarum & fructuũ pr̄ę
elementis cæteris productiuum, aratri & culturæ præ cæte-
sis sustentatiuum, in maris medio permansiuum. Rectè talis
est peccator, quia verè ab ipso cęlo, s. Deo, summè diuiditur
atq; distat. Esa.59 Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos, &
Deum vestrum. Et tñ istius cęli influentiam, s. beneficia Dei
tẽporalia, & naturalia participat atq; sumit, quia. s. deus facit
solẽ suum oriri super bonos, & malos. sicut dr̃ Mat.5. Iste est
ergo immobilis per pigritiam, & tepiditatem, obscurus per
ignorantiam, & stoliditatem, durus per incõpassionem frigi
dus per indeuotionẽ, siccus per humoris gratiæ priuationẽ,
grossus per superbiã, & inflationem, corpulentus per pigritię
& auaritiæ põderationem. & ẽt tales sunt pleni bestiis, & ser-
pentibus, i. carnalibus affectionibus, & motibus, quæ in car-
ne sua serpunt, & culturæ, & labori. i. mundi tribulationibus
sunt dediti, quia non est pax impiis, dicit dñs. Esaiæ 48. Et in
medio maris, i. in medio amaritudinis peccatorum sunt lo-
cati, vel in medio fluctuum huius mundi. Ideo dr̃ ibidẽ. Im-
pii tanquam mare feruens, quod quiescere non valet. Sic isti
a cunctis raptoribus conculcantur, & contemnuntur. unde
Transeunt bestiæ saltus, & conculcauerunt carduum 4. Reg.
14. Sed pro certo licet isti sint tot, & tantis vitijs pleni, tñ præ
cæteris hominibus, fructibus & diuitijs sunt repleti psal. Im
pleta est terra possessione tua. Sunt etiam immobiles, & sta-
biles, quia verè nõ possunt moueri, s. de malo statu in bonum
per quancunque correctionem, monitionem vel prædicatio
nem, imo semper plus stabiliuntur per obstinationẽ. ps. Fun-
dauit terram super stabilitatẽ suã, nõ inclinabitur &c. ¶ Ter
4 ra in medio mari est sita, & frigidæ & siccæ est naturæ, aratro
rum culturis scinditur. & colitur, vt fructificet, a cęlo est re-
mota, & infima, & vilissima oium elementorum. Sic verè hõ
pœnitens est in medio maris, i amaræ contritionis, frigidus
per diuinum timorem, siccus per pęnitentiæ austeritatem, &
infimus per humilitatẽ, & sui reputatione a cœlo. i. a Deo re
motus, & vilissimus reputatus, & ideo diuersis culturis, i. bo-
nis operibus excolitur, vt sic per gratiam fructibus, i. meritis
fœcundetur, & a sterilitate vitiorum pęnitus liberetur. quia
Qui operatur terram, saturabitur panib. Prouer. 12. Et sic ip
se põt dicere illud Ezechiel 27. Perfecti decoris ego sum, &
5 in corde maris sita. ¶ Terra est corpus sphericum, respectu
cœli minimum, & tamen in se maximum, & licet sit a cœlo
remotum, & infimũ, tñ est influentiarũ cęlestiũ receptiuũ, &
ideo fęcundissimum inter cætera elementa reperitur. Nã cũ
sit in cœli medio, ideo ab eo recipit influentiam a qualibet,
sui parte, & sic multis, & diuersis speciebus sensibilibus est,
ornata. Veruntñ ad hoc, q fructificet, necesse est vt culturis,
& laborib. exponatur. Sic verè boni, & iusti, infimi & humi-
les a cæteris calcati, & contempti, licet sint minimi respectu
cœli, i. respectu Christi per humilitatem tamẽ in se sunt ma
ximi per virtutum multiplicitatem. Nam licet a cęlo, & a pa
radiso, & a consortio Christi sint remoti in vita ista, tñ istius
influentiam, s. Christi, & sanctorum, per gratiam, & deuotio-
nem recipiunt. & percipiunt vndequaq;, quia verè quælibet
pars cœli, i. quilibet sanctus, qui est in paradiso, in iustos in-
fluit per orationem, & gratiæ impetrationem. 1. Reg. 18. Ec-
ce (inquit) places regi, & oẽs serui eius diligunt te. Et iõ ta-
les sunt fœcundi per bonorum operum productionẽ, & mul
tiplicibus speciebus, s. gratijs, & uirtutib. sunt ornati. Et maxĩ
mè quando culturis, & laboribus pœnitentiæ sunt exculti.
Et ideo dr̃ Esaiæ 55. Descendit imber, & nix de cælo, & illuc
ultra non reuertitur, sed inebriat terram, & germinare eam
facit. Et isti sunt infimi per humilitatem, quia. s. se cunctis re-
putant bassiores, & spherici per obedientiæ velocitatem, &
solidi per constantiæ firmitatem. vnde Eccles. 1. Terra autem
in æternum stat. ¶ Licet cælum a terra videatur summe dista 6
re, tñ in eam occulte influit, & est cã quare ibi lapides, & fru
ctus generantur, & arbores. Sic verè licet aperte non videat,
tñ cœlum. i. ipse Deus per suam occultam prouidentiam in-
fluit in hoies terrenos, & est cã oium, quæ in eis spiritualiter
producuntur, quia ẽm Hiero oia prouidentia Dei aguntur.
¶ Licet cœlum sit pulcherrimũ, supremum & luminosum, tñ
terra, quæ est infima, ẽm quid est nobilior, quia. s. rebus sensi 7
bilibus, & fructibus est ornata. Sic verè licet prælati, & supe-
riores sint clari p scientias, & honore., tamen a fructu bono
rum operum sunt steriles, & ideo terra. i. subditi sunt hodie
talibus meliores, quia licet careant lumine discretionis, & sa
pientiæ, tamen fructibus bonorum operum sunt fœcundi.
Vel allega si vis de clericis, & laicis, vel de religiosis, & secu-
larib. ¶ Terra est immobilis atq; firma. Nã ẽm Aris. Terra est
propriis ęquilibrata ponderib. Cum. n. sit frigida, & sicca, iõ 8
oẽs partes eius tendunt, & mouentur naturaliter versus cen
trum, ideo motu istarum partium circa centrum æquilibra-
ta suspenditur, & sic stabilis, & immobilis perseuerat. Et cũ
(ẽm Isid.) sit corpus solidum, ideo oia ponderosa sine flexio
ne sustinet, & sustentat. Rectè sic est de aia perfecta, quia ipsa
verè debet esse immobilis, & stabilis per perseuerantiam, &
constantiæ fortitudinem & virtutẽ. Nã quia secum debet ha
bere frigus diuini timoris, quod oia superflua reprimit, & de
siccat, ideo oẽs partes eius. i. oẽs affectus, & voluntates de-
bent tendere naturaliter, & ordinari ad centrum. i. ad deum
& circa eum suspendi per cõtemplationem, & delectationẽ,
& sic suis ponderibus adæquitabitur, & perseuerans, & stabi-
lis stabit. Quia verè homo qui perfectè coniungitur cũ cen-
tro Deo per charitatem, stabilis efficitur per constantiam, &
firmitatẽ. Quis nos separabit a charitate Christi; neq; mors
&c. ad Roma. 8. Ideo Ps. Fundauit terram super stabilitatem
suam. Istud patet in beata virgine, quæ ita fuit stabilis per p-
seuerantiæ, & fidei firmitatem, q in morte filij cũctis aposto
lis per infidelitatem vacillantibus, nullatenus fuit mota. Et
ideo sabbato in honorẽ ipsius a carnibus alicubi ieiunatur,
qa in sabbatho paschæ Chr̃o mortuo ipsa fuit sola fidei fun-
damẽtum. Et ideo persona, quæ taliter est firmata, oẽ põdus
tribulationis, & tẽtationis potẽs est sustinere. Oia suffert, oia
sustinet 1. ad Corint. 13. Vel dic de ecclesia, quæ quia cẽtrum
Deum est fundata per charitatem, ideo in fide firma, & stabi
lis perseuerat, licet quantũ ad aliquas sui partes, & personas,
per errores, & hæreses patiatur multotiens terræmotũ Ter- 9
ra mota est. ¶ Terra est fundamentum oium grauium, & oia
quæ sunt, mouentur præter terram. & quæcunq; grauia mo-
ta, qñ ad terram peruenerint, quietãtur. Et ideo propter eius
notabiles effectus, gentiles ipsam antiquitus tanquam deam
coluerunt, eo. s. q oia nutrit, omnia cibat, & in ea omnia ve-
getabilia radicantur. & nutriuntur, & suis occultis humori-
bus vegetantur. Vnde nullum vegetabile põt viuere, nisi in
terra interius infigatur. Rectè talis est deus, qui pro certo est
rerum oium fundamentum, principium & origo, quia verè
omnia alia sunt naturaliter mobilia, & mutabilia præter ip-
sum, quia Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis. Iob 15.
Ipse aũt est immobilis, immutabilis & incorruptibilis. Ego
dominus, & non mutor. mala. 3. Ideo Numeri 23. Non est
Deus ut hõ, ut mentiatur, neq; vt filius hoĩs, vt mutetur. Et
ideo oia ponderosa. i. oẽs hoies virtuosi, & maturi ad eũ mo
uentur per affectum, & in eo tantummodo quietantur, qñ. s.
ei per gratiam in pręsenti, & in futuro per gloriam copulant.
Et ideo iste honorandus est, quia verè oia cibat, & nutrit, &
tẽporaliter, & spũaliter, quia suis occultis humoribus. i. per
occultos modos suæ prouidentiæ, ipse nutrit, & vegetat vni
uersa, quia ipse dat semen seminanti, & panem comedẽti 2.
ad Corinth. 9. Vnde verè nullus potest viuere per gratiã vel
gloriam, nisi in eo per fidem, & charitatem fuerit radicatus.
Ad odorem aquæ mittit radicem. Iob 14. Et sicut terræ leo-
nes, & alia animalia in fine sobiiciuntur, & ad terram reuer-
tuntur in morte, sic mundi principes ecclesiæ fidei, & potesta
ti Dei. Vel dic de ecclesia, in qua inuenitur nutrimentum spi
ritualium gratiarum, & in qua homines radicãtur, & nisi in
fide ipsius sint plantati, nunquam uita gratiæ uel gloriæ vi-
uunt. Vel dic de paradiso, ad quem omnia tenduot, & in eo a
motu tribulationũ oium, quietantur, & ibi cibantur, & nu-
triuntur, & per spẽ radicantur, & tamẽ inua riabilis & immu
tabilis

tabilis est. Et sicut pro acquirenda terra boues pugnant, sic pro acquirenda gloria paradisi, homis debent contra vitia, & peccata dimicare. vnde 1. Machabeo. 3. Pugnemus pro hereditate nostra. Ideo de tali terra dr Deuter. 4. Vos transibitis, & possidebitis terram egregiã. ¶ Terra in hyeme frigore, & gelu cõstringitur, niue & glacie operitur, a fructibus, & floribus denudatur, & ideo decore, & decẽtia spoliatur, sed adueniente sole iterum innouatur, & virorem florum, & arborũ, recuperat & decorem. Sic verè aĩa in tẽpore hyemis. i. in statu peccati frigore indeuotionis gelatur, induratur & stringitur p obstinationẽ, & incõpassionẽ, & iõ fructibus, & floribus, i. gratiis, & virtutibus spoliatur, & a decore perfectionis honestatis, & gratiæ spoliatur, niue tñ. i. bonis temporalibus adornatur, quia. s. mali plus quam boni diuitijs fœcundãtur. Iob 12. Abundant tabernacula prędonum. Sed pro certo qñ ver gratiæ reuertitur, & sol Christus ei per charitatẽ appropinquat, tunc recuperat virorem honestatis, flores bonarum cogitationum, & fructus bonarũ operationũ. Producat ter-
11 ra herbam virentem, & facientẽ semen &c. Genes. 1. ¶ Licet terra sit fixa, & stabilis secundum situm, summè tñ est passibilis per effectum. Terra etiam licet exterius vilis appareat, & deformis, intus tñ latitant multa preciosa, s. lapides & metalla, quæ ibi per solis influentiam generantur. Sic verè boni, & iusti, & humiles, qui sibi sunt, & stabiles per gratiæ firmitatẽ, multa in hoc mundo patiuntur, quia more terræ calcantur ab aliis per contemptum, & teruntur per tribulationẽ, quia Multæ sunt tribulationes iustorũ. ps. 33. Fructibus. i. bonis tẽporalibus spoliantur per rapinas, & excoriationes. Sed pro certo licet isti exterius videantur viles, & depressi, interius tñ in conscientia preciosis lapidibus, i. gratiis, & virtutibus sunt repleti, quæ per Christi influentiam in talibus producũtur, & in eis sub deformitate humilitatis occultantur. Matt. 25. Abscondit talentum in terra. Vel dic de insolentibus vel secularibus, qui licet habeant turpem colorem, i. leuem conuersationem, & licet quandoq; exterius, quantũ ad exteriorem apparentiam nullius sint momenti, tñ qñque interius diuinis charismatibus sunt repleti. Vel dic de rusticis, qui oc-
12 cultant diuitias suas, quibus interius in domibus pleni sunt, licet colore deformi, i. butellis vestib. sint induti. ¶ Licet terra exterius frigida videatur, intus tñ aliquotiens magnis, & igneis ardoribus inflãmatur, sicut patet in monte Ethna in Sicilia, qui perpetuis incẽdijs sẽmper spirat. Sic verè licet ali, quando aliquis videatur exterius eẽ frigidus per indeuotionem, sicut sunt leues, & loquaces, aliqñ tñ interius totus feruet, & ardet per dilectionem, & ab eo exit ignis per bonam operationem. Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. Vel dic de illis qui videntur exterius esse humiles, & benigni, & pauperes spiritu, qui tñ interius ardore auaritię, malitia irę, & discordiæ sunt accensi. Eccles. 19 Est qui nequiter se humiliat.
13 Vel allega historialiter de inferno. ¶ Terra licet naturaliter sit sicca, tamen vndique mari cingitur, & suis brachijs percutitur, & vallatur, & per occultos meatus eius aquis, & humoribus homectatur, & oẽ præ siccitate in puluerem reducatur, præseruatur. Charissimi, per mare intelligo Deum, propter plenitudinem omnium bonorum, qui fluctibus tribulationum terram, i. bonos percutit, sed per suam occultam prouidentiam humoribus cõsolationum ipsos interius irrigat, & humectat, quia semper facit cum tentatione prouentũ. 1. ad Corint. 10. Et quanto tales hmõi fluctibus amplius vapulãt, tanto in bono per virtutẽ constantiæ solidantur. ¶ Licet ter-
14 ra sit naturaliter stabilis atq; firma, aliqñ tñ discutitur vehementer, & mouetur. Nam qñ in ventre terrę vapor siccus, & frigidus inclusus per adiũctionem igneam agitatur, tunc ipsam terram commouet, & generat terræmotum, & vapore exeunte, sonus atq; tonitruum auditur, vt dicit Arist. li. Meteororum 3. c. 5. Sic verè charissimi spiritualiter, qñ in terra .i. in corde terreno peccatoris includitur vapor seu ventus, hoc è dictũ, diuina inspiratio spiritussancti, & qñ ignis feruẽtis contritionis ibi adiungitur, tunc verè licet ista terra sit fixa, & stabilis, hoc est dictu, licet peccator sit durus, incorrigibilis, & obstinatus in malo proposito, tũ per Dei gratiã mouetur per sui status discussionem, auditur tonitruum per cõfessionem, exit vapor & fumus. i. vitia & peccata, & terra, i. corpus scinditur, & aperitur per pœnitentiã, & afflictionem. Ideo Prouerbiorum. 30. Per tria, i. per contritionem confessionem, & satisfactionem, mouetur terra. i. peccator, s. a statu peccati in statum gratiæ. Psal. Terra mota est, etenim cœli distillauerunt. Vel dic aliter, q. s. qñ in ventre, & corde terræ, i. peccatoris generatur vapor superbię, tũc verè ipsum mouet per irã, & præsumptionem, & elationem, & sic aperitur per iactantiam, & suorum actuum manifestationem, & tonitruũ tribulationum, & comminationum ab eo cõmouetur. Vox tonitrui eius verberauit terram. Eccl. 43. Vel dic q qñ terra .i. corpus superborum in morte finditur, tunc verè ventus superbiæ euaporat, & tonitruum æternæ cõdemnationis, & diuinæ sententiæ in eis generatur. Aperta est terra, & deglutiuit Dathan. ¶ Qñ diuersi vapores, & venti in ventre terræ cõ-
clusi inuicẽ concutiunt, tunc ibidem ex tali collisione sonus 15
tonitrui generatur, & tandem per violentiam vaporũ terra illa scinditur, & sic vapor ille exit. Et dicit Arist. ibidem, q in locis multarum cauernarum, & vbi est refluxus maris, generatur de facili terręmotus. Vñ dicit, q tẽpore Herculis in quibusdam insulis, incæpit eleuari terra, ad similitudinẽ collis, & postea scissus est mõs ille, & exiuit vapor fortis, q destruxit proximã ciuitatem. Terra è religio vel ecclesia, vapores ventosi sunt superbi religiosi, & clerici, qui verè qñ sunt in ventre terræ. i. in claustro religionis, tunc non sunt contenti, loco & statu proprio, imo volũt exire, s. ad exteriora bõficia & officia, ad quæ cupiunt promoueri, & ideo alter contra alterum commouetur, s. per iras, & discordias atq; lites, diuisiones, & odia, & sic tonitruũ. i. vox appellationũ emittitur, & auditur, vel & exit vox infamiæ, & detractionũ, & sic terra, & ciuitas. i. illa ecclesia vel religio eorum rixis, & discordiis dissipat, & ipsi vapores. i. ipsi mali quasi violenter exeunt, i. plationis officia occupando, & per lites, & discordias beneficia acquirendo. Cõstat n. q per lites malorũ, religiones hodie destruuntur, vt talibus dicatur, Tu terram tuã disperdidisti, tu populum tuum occidisti. Esa. 14. Et hoc summè accidit in illis partibus vbi est refluxus maris. i. affluentia diuitiarũ. s. in
religionibus diuitibus, & rendatis. ¶ Qñ efficitur terræmo- 16
tus, semper accidit tenebrositas tegens solem, & ante eũ apparet eius signum, s. nubes longa in cœlo, quæ vr ad modum lineæ ante solis ortum, sm Aristot. ibidẽ. Sic verè qñ terra, i. peccator mouetur per iram vel superbiam, tunc verè in eo oritur tenebrositas ignorantiæ, quæ tegit solem, i. claritatẽ, sui intellectus, quia verè tales non videntur habere oculos, quia. s. non uident fragilitatẽ propriã, infernum &c. Excæca cor populi huius. Esa. 6. Vel dic q qñ terræmotus contritionis accidit, tunc ignorantia generatur, quia. s. Homo nescit, vtrum amore vel odio dignus sit. Eccl. 9. ¶ Accidit quandoq;
terræmotus in eclipsi, quia qñ per lunæ interpositionem so- 17
laris radius impeditur ne perueniat ad aerẽ, tunc vapor. qui est causa terræmotus, non cõsumitur, & sic necessario generatur terræmotus, ut dicit idem. Sic verè qñ inter nos, & solem iustitiæ Christum interponitur luna, i. mundi prosperitas per eius affectionem, tunc verè radius suæ gratiæ impeditur ne ad aerem conscientiæ nostræ perueniat, & attingat, & sic vapor superbiæ, in corde nostro non consumitur, sed per eius augmentationem terræmotus tribulationis, & iracundiæ, tonitruum comminationis, & iactantiæ generatur. Vel vapor est tentatio vel mala affectio, tonitruum est detractio, vel infamia, vel mala operatio &c. sicut supra. Vel terræmotus est mors temporalis, & æterna. ¶ Secundum Arist. in lib.
vegetabilium, terræmotus non fit in locis exterius porosis, 18
& raris, quia vapor interior, qui est cã terræmotus, continuè egreditur, & exhalat, quanquam ibi generatur, & sic non fit tanta vaporis congregatio, q possit facere terræmotum. Sic verè licet multi vapores. i. multa peccata congregentur in ventre, & conscientia peccatoris, tũ si fit porosus, & fabulosus per pœnitentiam, & confessionem, vt quia continuè vapores emittit confitendo, nec in corde suo manere permittit, pro certo nunquã patietur mortis æternæ terræmotum, quia hõ pronus ad confessionem, nunquam patitur damnationem. Exemplifica benè &c. ¶ In locis summè solidis atq;
firmis non accidit terræmotus, & hoc quia pp substantiæ so- 19
liditatem vapor nullus põt interius generari, cum non sit ibi concauitas in qua possit contineri, sm Arist. ibidem. Sic verè aliqui sunt firmi, & stabiles per constãtiæ, & perseuerantiæ, & fortitudinis firmitatem, & hoc tm, q in suis interioribus. i. in conscientia, & voluntate non generatur aliquis malus vapor. i. mala affectio, superbia & pctm, & pro certo talibus nõ accidit terræmotus. i. damnatio sempiterna, quæ ter-

rsm.i.peccatorem cõcutit, & deterret. Fundauit terrã super
stabilitatem suã, & non inclinabitur &c. Et hoc qñ interius
in cõscientia, & exterius in apparentia fortes sunt, stabiles &
rationabiles. econtra de hypocritis, qui similes sunt montib.
20 &c. ¶ In locis montuosis sm Arist. ibidem, sæpius accidit ter
ræmotus, & hoc maximè in his, qui exterius sunt firmi, & so-
lidi, interius aũt sunt cauernosi, & spongiosi, quia tunc in cõ-
cauitate aggregatur multus vapor, qui pp soliditatẽ superfi
ciei vetat exire, & sic fit coagitatio, & terra scinditur, & mo-
uetur. Tales sunt hypocritæ, qui videntur esse montes.i. ele-
uati per contemplationem, & terrenorum cotẽptum, qui ẽt
sunt mõtes per superbiam, & elationem. Nam licet exterius
in apparentia videatur esse firmi, & stabiles, fortes.s. & iusti,
tamen interius in conscientia sunt cauernosi, falsi.s. & curui,
& a virtutibus inanes, & vacui, & ideo pro certo tales patiũ
tur faciliter terræmotum.i. dãnationem æternam, & hoc qa
vapor malus inclusus.i. interiora vitia, & peccata non exha-
lant per confessionem, nec exterius videntur pp soliditatem
exteriorem.i. propter apparentẽ perfectionẽ, & iõ ipsi sunt
cã, q terra ista mouetur, & finaliter scinditur per concussio-
nem mortis æternæ. Amos. 3. Circuietur, agitabitur & tribu
21 labitur terra &c. ¶ Patet ergo vt cõiter, q terræmotus nõ ac
cidit in locis, qui sunt tales in existentia, quales in apparentia
vt quia sunt ex toto rari, & porosi, vel ex toto exterius, & in-
terius solidi atq; firmi, sed in locis exteri⁹ solidis, interius au
tẽ concauis consueuit accidere terræmotus. Sic verè motus
apostasiæ non accidit cõiter in illis personis, quæ sunt tales,
quales se ostẽdunt, s. in locis raris.i. in personis leuibus, dũ sæ
sæpe euaporentur per confessionem, nec in locis solidis atq;
firmis.i. in iustis, & perfectis, quia in istis non oritur vapor tẽ
tationis, sed in montuosis, & cauernosis.i. in hypocritis, qui
sunt extra fortes, & boni, interius concaui, & inanes. In talib.
dico consueuit accidere motus apostasiæ, quia tales facilius,
q̃ alij mouentur, & cadunt a statu proprio, quia Deus nolẽs,
amplius sustinere huiusmodi fictiones, respicit terram, & fa-
cit eã tremere &c. In alijs aũt non accidit nisi per violentiã,
quia sicut terra licet stabilis aliqñ mouetur per fortẽ motum
tonitrui a superioribus ventis, sic aliquando quantumcunq;
fortis sit persona, motus tñ tonitrui, & tribulationum, q ve-
22 nit a superioribus, & prælatis, ipsos facit moueri per apostasiam,
& a statu proprio vacillare. ¶ Terra diuersimodè varia
tur, qa alibi alta, alibi depressa, alibi calida, alibi frigida, sed
tñ hoc regulare est, & generale, q terra depressa calidior est,
& fœcũdior, q̃ alta, & hoc sm Macrobium, qa in vallib. fit ma
ior radiorum solis aggregatio, quã in mõtibus, q̃ est cã fœcun
ditatis, & caloris. Radij.n. semper vadunt ad centrum, & in
locis angulosis, & vallosis magis comprimuntur, & multipli
cant. Sic verè charissimi, ĩ terra.i. in ecclesia vel religiõe sunt
aliquæ partes.i. aliquæ personæ altæ per dignitatẽ, s. plati, alij
sunt infirmi, & depressi, s. subditi. Vel dic, q quidã sunt eleua-
ti per prosperitatem, & honores, alij depressi per tristitias, &
dolores, miserias & tribulationes, sed verè tales sunt cæteris
calidiores per charitatẽ, & fœcũdiores per bonorũ operum
fertilitatem, & hoc quia tales radiorum diuinæ gratiæ maio
rẽ percipiunt quantitatem, quia pro certo radius diuinæ grẽ
semp tendit ad ualles, & angulos.i. ad psonas humiles, & de
pressas. Ad quem.n. respiciam (dicit dñs) nisi ad humilem tre
mentem verba mea? Esa. 66. Vel si vis per mõtes intellige re-
23 ligiosos, & clericos, per valles laicos, & seculares &c. sicut su
pra. ¶ Variaẽ ẽt terra sm solis propinquitatem vel lõginqui-
tatem, quia illa est fertilior, quæ ad susceptionẽ radiorũ sola-
riũ magis disponitur per culturam vel naturam, & q̃ est soli,
magis ppinqua, illa aũt q̃ ẽ a sole remota, & indisposita sicut
est Noruegia &c. hmoi, paucã vel nullã habet fertilitatem.
Sic verè illa terra, religio vel aĩa, q̃ est propè solẽ.i. propè di-
uinam scripturam, & sapiẽtiã, vel ẽt prope diuinam gratiam,
per charitatem, fœcunda per bona opera reperitur, & maxi
mè qñ per pœnitentiã, & laborem, tribulationem & pauper-
tatem excolitur, disponit & purgatur. Illi aũt statua vel ploa,
q longẽ sunt a sole diuinæ sapientiæ vel gratiæ, s. peccato
res, & hmõi, a fructu bonorũ operũ sunt steriles, & maximè,
qñ per pœnitentiã non coluntur. Qui.n. appropinquant pedi-
bus eius, sn̄ ẽt de doctrina ipsius. Deut. 33. ¶ Item variatur,
24 terra sm ventos, quia terra quam ventus orientalis perflat,
temperata est inter quattuor qualitates, & ideo fructibus, &
floribus, speciebus & aromatibus est magis apta, & habitacu
lis hominum opportuna. Illa autem quæ a vento occidenta-
li perflatur, magis est humida, & frigida, & ideo minus est fœ
cunda. Ventus est diuina scientia vel gratia, quæ ab oriẽte, i.
a Deo defluit, & emanat. Occidentalis autem est scientia se-
cularis, vel prosperitas mundana, quæ semper occidit, & de-
clinat. Illa ergo terra.i. ille status qui vẽto orientali, i. diuina
scientia vel gratia perflatur, pro certo magis est alijs tempe-
rata (per discretionẽ.s. & maturitatem) inter quatuor quali-
tates quatuor affectionũ, & ideo aromatib. bonæ famæ, fru-
ctibus bonæ operationis, floribus bonæ conuersationis præ
cæteris statibus, & religionibus est cõpleta, vt patet ĩ religio
nibus mendicantib. Et ideo sanum, & cõgruum sunt habita-
culum aiarum, & etiam personarum. Sed verẽ illa terra, quæ
vento occidentali, & pluuioso.i. mundanis sciẽtijs, & psperi
tatibus est sufflata, vt est mundus cum suis sapientibus, plus
abũdat in frigore indeuotionis, & humore carnalis infectio
nis, & iõ plus est sterilis a fructu bonæ operationis. Fecit fla-
re ventum ab occidente, qui arreptas locustas piecit in ma
re rubrum. Exod. 10. Sic verè ventus iste facit peccatores de
scendere vsq; ad mare, i. vsque ad amaritudinem inferni. Vel
si vis accipe aĩam vel hoiem per terram &c. sicut supra. Vel
terra orientalis, quæ abundat in fructibus æternæ voluptatis,
in floribus æternæ venustatis, in lumine æternæ claritatis, est
paradisus, terra aũt occidẽtalis est mundus &c. ut supra. Ge-
nes. 2. Plãtauerat aũt dñs Deus paradisum voluptatis ad oriẽ
talem plagã Edom. Vel ventus oriẽtalis est ætas iuuenilis, oc 25
cidentalis est ætas senilis, quia quidã sunt boni in iuuentute,
mali in senectute &c. sicut supra. ¶ Terra aquilonari vento p
flata licet sit infœcundior, tñ populos generat, & nutrit nobi
liores, maiores, meliores, pulchriores & audaciores, sicut pa
tet in Alemanis. Sic vere illi hoiẽs, & personæ qui sunt in vẽ
to frigido aquilonis, i. in statu tribulationis, & paupertatis,
sunt cæteris nobiliores, & meliores, s. quantum ad gratias, li-
cet circa eos fructus, i. diuitiæ, & deliciæ non abundet. Illi au
tem qui sunt in vento australi, i. in statu prosperitatis munda
næ, cæteris sunt minores, & viliores. s. per vitia, & peccata, li-
cet fructibus diuitiarum, & deliciarum temporalium plus
abundent. ¶ Variatur item terra per appropinquationem vel
elongationem ad mare. Nam terra vicina mari meridionali 26
calidior est, & humidior, quã cæteræ, quia vapor salsus a ma-
ri resolutus, eã calefacit. Vapor aũt maris aquilonaris pp fri
goris prædominium terram propinquam infrigidat, & con-
stringit. Mare significat tribulationem, pars meridionalis si-
gnificat paradisum, & bona spiritualia, aquilonaris aũt signi-
ficat mundum uel bona temporalia, terra autẽ est aia uel hõ.
Quando ergo mare meridionale, i. tribulatio, quæ sustinetur
pro Deo & bonis spiritualibus, & pro meridie æternæ lucis
paradisi, tangit terram, i. aĩam, tunc verẽ vapor diuinæ gra-
tiæ qui inde prouenit, ista terra calore dilectionis inardescit,
& humore pietatis, & deuotionis humectatur. Sed pro certo
qñ a mari aquilonari, i. a tribulationibus, quæ pro mundo, &
mundanis negocijs sustinentur, tangitur, tunc verẽ non cale
scit per dilectionem, sed frigescit per indeuotionem, non hu
mectatur per cõpassionẽ, sed stringitur per parcitatem, non
mollificatur per contritionem, sed duratur per obstinatio-
nem. Frigidus enim ventus aquilo flabit, & gelabit crystal-
lus ab aquis. Eccl. 43. Vel per meridiem intellige statum gra
tiæ, per aquilonem statum peccati, quia verẽ mare tribulatio
ois quod in meridie, i. in statu gratiæ sustinetur, aĩam calefa
cit &c. sicut supra. Illa autem terra, i. anima quæ est in aquilo
ne, i. in statu mortalis peccati, suffocatur ipsam indurans. &c.
¶ Variatur terra secundum diuersam culturam, quia quanto 27
plus foditur, euertitur & aratur, tanto magis disponitur ad
receptionem cœlestis influentiæ, & sic fructus amplior gene
ratur, quando autem ociosa sine cultura permittitur, tunc a
susceptione cœlestis influentiæ indisponitur, & sic fructibus
minimè fœcundatur, sed spinis, & vepribus, & herbis inutili
bus adimpletur. Sic verẽ caro nostra vel anima, ecclesia vel
religio quando per tribulationem, pœnitentiam, exercitium
& laborem teritur, foditur & aratur, tunc disponitur ad su-
sceptionem luminis, gratiæ, scientiæ & virtutis, & sic per bo-
na opera fœcundatur, quia qui operatur terram suam, satura
bitur panibus. Prouerbiorum 28. Sed verẽ quando ociosa di
mittitur, & labor tribulationis, & pœnitentiæ omittitur,
tunc lux diuinæ gratiæ ibi non influitur, & per consequens,
fructu bonorum operum non ornatur, sed per diuersa,

peccata sterilis redditur, & spinis & vepribus, id est diuersis vitiis, & peccatis oppleta. Esaiæ 5. Montes qui sarculo sarrien
28 tur, non ascendent super eos spinæ, & vepres. ¶ Terra bona, si rore fuerit perfusa, & compluta, mollitur & perfunditur, & ad vltimam fœcundatur. Si aût arenosa vel lapidosa fuerit, tûc ex hoc magis induratur, nec per rorem vel pluuiã fœcundatur vel mollitur. Sic verè bona persona statim, quod perfunditur rore vel pluuia diuinæ sciêtiæ vel prædicationis, ipsa pro certo statim remollitur per contritionẽ, & fœcundatur per bonam operationem. Sed verè illi qui sunt arenosi, & sabulosi per auaritiam, qui. s. habent arenam diuitiarum, & illi qui sunt lapidosi per obstinationem, tales dico non molliuntur nec fœcûdantur per rorem prædicationis sed ex hoc magis, & magis indurantur, & obstinantur, & deteriorantur. Quia cui vult miseretur, & quẽ vult indurat. ad Rom. 9. Ideo Ezech. 22. Tu es terra immunda, & non compluta. ¶ Terra in medio cœli est sita, & fixa & stabilis frigida, & sicca, & naturaliter a mari vndiq; circûsepta, & suis fluctibus verberata, omnium grauium & omnium viuentium est sustentatiua, fructibus & floribus, metallis & lapidibus est fœcundata, & iô cibum cunctis mortalibus administrat, & interius humorib⁹ humectata, fructû & cibû procreat oî carni, & quanto magis teritur, tâto fœcûdior reperitur. Sic verè religio vel ecclesia in medio cœli sita est per contemplationem, & spem, fixa est per fidei firmitatem, frigida per castitatem, sicca per pœnitentiæ austeritatẽ, & a mari. i. a mundo circundatur, & tribulationû fluctib. verberatur, & ideo locus est, & habitaculum grauium personarû per maturitatẽ, & oium viuentium per gratiam, & charitatem, & quia humoribus côpassionis gratię, & deuotionis irrigatur, ideo fructibus, & lapidibus. i. gratiis & uirtutibus, adornatur, & cibum prædicationis, & doctrinæ cunctis viuẽtibus administrat, & quâto plus teritur per tribulationes, tâto plus fœcûdatur per bonas operationes. Dabit ergo dominus nobis terram, in qua nullius rei sit penuria. Iudicum 18.

De Montibus in generali. *Cap. 2.*

1 MOns est tumor terræ, solo pede tangens terram versus cœlum superius eleuatus, & ideo dicuntur montes, quasi eminentes, sm Isid. Et sunt montes solidi, compacti, vel sus cœlû erecti, cum terra coniuncti, quandoq; interius sunt concaui, & cauernosi, & ideo ratione vacuitatis aquas sibi attrahunt atq; sugunt, quas tandem emittentes efficiûtur sempiternorum fontium, & fluminum principium, & origo. Et sunt montes metallorum, & lapidû contentiui, aromatum & fructuum productiui, radiorum solarium præ cæteris susceptiui, & solaris illuminationis diutius retentiui. Tales sunt viri sancti, & perfecti, quia verè versus cœlum eriguntur per contemplationẽ, spem & affectionem, terrã tñ. i. infernum tangunt inferius per timorẽ, & consideratione. Vsq; ad cœlos attingebat stans in terra. Sap. 18. Vel terram. i. propriam vilitatẽ tangunt per humilitatẽ. Isti sunt concaui per humilitatem, vacui per paupertatem, & iô aquas deuotionis, & gratiæ, s. sciêtiæ, lachrymarum, & compassionis attrahunt a Deo, & acquirunt, & sic fluuiû sacrę doctrinæ alijs defluunt, & emittût, sicut patet de Augustino & alijs doctoribus. Fluuius igneus rapidusque egrediebatur &c. Dan. 7. Isti etiã sunt solidi per constantiæ firmitatem, per vitæ, & doctrinæ sanctitatem. Esa. 40. Super montem excelsum ascende. Currentium aquarum. & metallorum, & preciosorum lapidum. i. virtutum, & meritorû sunt interius contentiui. Deut. 8. De montibus eius æris metalla fodiûtur. Aromatum autem, & fructuum. i. bonæ famæ, & bonarum operationum sunt exterius possessiui. Cant. 4. Vadam ad montẽ myrrhæ. Illuminationis & claritatis, discretionis & sapientiæ, & radiorum, solis. i. gratiæ & influentiæ dei sunt præ cæteris susceptiui, & diutius per perseuerantiam contentiui. Sol irradias illuminans montes. Eccl. 43. ¶ Montes fumorum, & vaporum sunt sæpius emissiui, & nubium, & pluuiarum in aere productiui. Et sunt montes ventis, & fulminibus nebulis, & turbinibus expositi, & ideo vt communiter sunt frigidi plus quã valles, & hinc est, quod in quibusdam altis montibus niues perpetuo persistunt, vt est Caucasus & Libanus. Sic verè charissimi, sancti & boni fumum, & vaporem deuotæ orationis sæpe emittunt, & ideo in aere. i. societate contigua vel in ecclesia causant nubes bonorum exemplorum, & pluuiam bonorum documentorum, & sic ardorem concupiscentiæ refrigerant, & temperant. Exod. 19. Totus mons Sina fumabat. Isti fulmina, & ventos. i. mundi impetus, & tribulationes sustinent, & ab eis sępius feriuntur, quia multæ tribulationes iustorum. Et ideo frigidi sunt per Dei timorem, & niue i. florida castitate præ cæteris candidati. Candidi facti sunt Na- 3
zaræi eius. Thre. 4. ¶ Montes sunt solidi, duri, sicci, alti & eleuati, lumine & niuibus p̃ cæteris candidati, frigidi, & ventis, & turbinibus, & fulminibus, & ardoribus expositi, & sæpius nebulosi. Tales sunt mundi diuites, & potentes, quia alti sunt per superbiam & elati, s. superius ad officia, & seculi dignitates psal. Montes excelsi ceruis. Duri sunt per crudelitatẽ, duritiam, lumine autem. i. mundi sapientia, & niue. i. mundi candore, & prosperitate præ cæteris sunt repleti. Nebulosi tamen sunt. i. obscuri, & ignorantes, s. quantû ad deum, & quãtum ad illa quæ pertinet ad salutem, quia sapientia huius mûdi, stultitia est apud Deum 1. ad Corinth. 3. Isti igitur sunt frigidi per indeuotionẽ, sicci per incôpassionẽ, compacti & solidi per obstinationem, & ventis. i. adulatorum flatibus expositi, & mundi vanitatibus ventilati, pluuiis aût, i. mundi delicijs sunt imbuti, quia ros Hermon descendit in montẽ Sion. Metallis. i. mundi diuitiis sunt repleti, fulminibus tñ. i. mundi tribulationibus, & diuini iudicij tremendis sentẽtijs, & ictib. sæpius quam cæteri sunt percussi. Et licet sint sursum eleuati in statu prælationis vel dignitatis, terræ tñ inferius. i. mundi terrenis bonis per affectionem, & auaritiam sunt coniuncti. Et sicut a montibus veniunt, & turbines, sic vere a maiorib. deriuantur hodie turbines tribulationum, excoriationû, rapinarum &c. quibus alij feriuntur. Hiere. 51. Ecce ego ad te mons pestifer, qui conturbas vniuersam terram. ¶ Secûdum 4
Aristo. mons accidentaliter solet fieri tribus modis: qñq;. n. aqua fluens cauat molles partes terræ duræ, aut non possunt cauari sed remanent, & fiunt mons, qñq; mare qñ terram cooperit, magnos aggregat cumulos arenarû, recedenteq; mari remanent, & fiunt mons, qñque etiam ex fortiterræ motu aggregatur terra, & fit mons. Mons est vir perfectus, qui pro certo põt fieri mons tribus modis, s. per terræmotum diuini timoris, & sui discussionis, per mare, i. per amaritudinem pœnitentiæ, & contritionis, per flumina lachrymarum, & deuotionis, scientiæ vel compassionis. Nam per ista terra mollis, i. corpus, & carnalis voluptas consumitur, & arena & terra. i. pœnitentia, & humilitas in eo aggregatur, & sic môs, i. altus efficitur, iustus & perfectus. Vel dic quod mons est superbus, q. tunc efficitur mons, quando mare, id est mundus arenas. i. diuitias sibi adiungit, & quando fluctus i. mundi tribulationes terram propinquam, idest suos socios, & vicinos consumûe deprimunt atq; rodunt, quia ex suis diuitiis, & ex aliorû depressionibus solent mali superbire. Superbia tua extulit te, qui habitas in cauernis petræ, & apprehendere niteris altitudinem collis. Hierem. 49. ¶ Mons est locus tutior, roratione humectior, pascuosior, altior, & speculatiôi aptior, quam sit 5
vallis. In monte enim lux est clarior, & ideo hostes vndique ibi melius contemplantur. Item ros est ibi dulcior, & aer purior, & ibi meliora pascua pro nutriendis animalibus generantur. Item ibi locus est altior, & ad standum difficilior, & ideo fortalitia, castra & munitiones ibi contra hostium impetus fortissima fabricantur. Ibi etiam maior est siccitas, & ideo illa quæ ibi sunt facilius desiccantur. Ibi frutecta sunt depressiora, & cauernæ plures, & ideo tam aues quam feræ ibi solent refugere, quando a venatoribus insectantur. Mons iste est religio, vel status perfectionis, qui pro certo est securior, & lumine scientiæ clarior, cœlo & cœlestibus propior, quam sit vallis, id est mundus. In isto. n. plus abundat lux diuinæ sapientiæ, & scientiæ, & ideo locus ẽ aptior illis, qui volunt speculari, & præuidere, scilicet loca remota, id est terrã, paradisi ad desiderandum, & ad illuc eundum. Figura Numeri 27. vbi præcipitur Moysi, quod ascendat in montem Abarim, ad contemplandum terram promissionis. Abarim interpætatur montes trãseuntium, & significat religionem vel perfectionem, vbi sunt illi qui mundum contemnunt, & ad terram promissionis paradisum properant atque tendût. Deuteron. 32. Ascende in montem illum Abarim &c. Item ibi speculantur, & præuidentur hostes, scilicet mundus, caro, demonia, vt præcaueantur, & ut eorum insultus aliis intimentur. Esaiæ 40. Super montem excelsum ascende. In monte etiam religionis, & statu perfectionis abundat, aer purus, id est bona, pura & sancta societas, & viri spiri-

 tuales,

tuales. Itē ros dulcis, i. bona, & sana doctrina, & etiam ros deuotionis gratiæ, & cōpassionis, & ideo ibi bona sunt pascua, & fœcunditas herbarum. i. virtutum, documentorū, & exēplorum, & ideo animalia, i. Christi fideles ibi apte nutriuntur, & donis & virtutibus impinguantur. Mons Dei mōs pinguis. Figuratus per montem Hermon, qui situs super Iordanem in pascuis abundabat, & ideo ibi animalia impinguabātur, quę post in monte Sion in templo offerebantur. Sic in monte illo qui situs est super Iordanem, id est super fluuium deuotionis, gratię vel doctrinę, abundant pascua, i. fœcunditas meritorum, & virtutum, & ideo boni ibi nutriuntur, & pascuntur, vt tandē in tēplo paradisi præsententur. Ros Hermon descendit in montem Sion. Item mōs religionis vel status perfectionis est locus tutior, quia hostes spirituales, s. diuitię, & delicię ibi non ascendunt. Sunt etiam ibi castra fortia, i. scientiæ, & virtutes, s. lectio, humilitas, pœnitentia & cętera similia, quæ omnia sunt animę munimenta, & ideo homo ibi est tutior contra omnia criminum nocumēta. Qui cōfidit in domino sicut mons Sion, non commouebitur in ęternum &c. Et ideo homines, id est viri rationabiles, aues id est mundi sapientes, bestiæ, id est simplices qui se vident in valle mundi infestari ab hostibus venatoribus, & ancupibus, & a demonibus, & tentationibus, ad refugium illud debent venire, & ibi a spiritualibus hostibus se saluare. Figura Gen. 19. vbi dictum est Loth ꝙ si vellet periculum Sodomę euitare, vrbem exiret, & in montem cōsceuderet, iuxta illud: Ne stes in omni circa regione, sed in monte saluum te fac. Sed inuehe contra illos, qui retro respiciunt ad bona mundi per affectum, sicut vxor Loth, & ideo destruuntur. Luc. 17. Memores estote vxoris Loth. Vel dic ꝙ mons est paradisus, vbi est lux ęterni splendoris, & perfectę cognitionis, & ibi delectabiliter speculatur cursus cœli, id est essentia Dei, quia claritas Dei illuminat ciuitatem. Apoc 21. Item hic est locus tutus, quia nullus hostis, scilicet tribulatio vel tentatio, ibi potest ascendere, & ideo ibi possunt (& non alibi) mentes hominum perfectē requiescere. Psal. Requiescet in monte sancto tuo. Item locus est pascuosus, quia scilicet ibi abundant pascua ęternę voluptatis, & ideo ibi debemus ascendere per spem, & affectionem, & finaliter per pręsentialem possessionem, vt securi requiescamus, ut ibi deum videamus, & vt bonis, & delicijs ęternis affluamus. Ezec. 34. In mōtibus Israel pascam eas, ibi requiescent in herbis virentibus. & Esa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, in requie opulenta. In istum autem montem difficiliter ascenditur, & cum labore, quia per multas tribulationes &c. Act. 14. ¶ Montes alti licet metallis, & lapidibus sæpius sint repleti, multis tamen subiaceat incommodis, quia ventis, & flatibus, nebulis & turbinibus, ignibus & fulminibus præ cæteris terræ partibus exponuntur. Sunt tamen aliqui montes ita alti, quod a nullis malis impressionibus talibus impetuntur, sicut est Olympus, & insulæ fortunatæ. Mōtes sunt dignitates, alta & nobilia mūdi officia, quæ pro certo licet abundent in metallis, & lapidibus, id est in diuitijs, & delicijs, multis tamē incommodis subiacent. Ibi enim flat ventus elationis, vanitatis & præsumptionis, & adulationis. Ibi sunt turbines temporalis tribulationis. Ibi est ignis auaritiæ, & ambitionis. Ibi flumina voluptatis, & carnalis affectionis, & tandem ibi cadit fulmen, id est ictus cœlestis vindictæ, & damnationis. Sol triplex exurens montes. Ecclesiast. 42. Christus dicitur sol triplex, propter triplicem naturā in vna persona, qui montes, id est mundi dignitates euacuat, & consumit. Et ibi difficiliter ascenditur, & cum labore, licet inde faciliter homo cadat. Est tamen mons vnus, id est vna dignitas vbi non ascendunt talia nocumenta, scilicet paradisus, vbi nullum est malum, quia scilicet est super omnia elementa eleuatus. Ideo Esaiæ 14. Ascendam in montem testamenti supra astra cœli &c.

De Monte Marath. *Cap. 3.*

MArath est mons Armeniæ, vbi arca post diluuium requieuit, & ideo Armeni locum hunc egressoriū dicunt. Hic est paradisus, vbi arca, id est anima vel ecclesia post diluuium transacto fluctu vitæ præsentis, & tribulationum, perpetuo requiescat. Requieuit arca super montes Armeniæ. Genesis 8.

De Montibus Bethel. *Cap. 20*

BEthel montes sunt germinosi, herbis & aromatibus pleni, vicini Hierusalem, & ideo ab hinnulis, ceruis & capreis frequentantur. Talis est religio vel status perfectionis, qui vicinus est Hierusalem id est paradiso, & herbis & aromatibus, id est virtutib. & gratiis est fœcundus & ideo a ceruis, & hinnulis. i. a bonis viris, & perfectis colitur, & frequentatur. Ideo præcipitur Cantico. 8. Similis esto, capreæ hinnuloque ceruorum super montes Bethel. Vel expone de sacra scriptura

De Monte Caucaso. *Cap. 5.*

CAucasus est mōs ab India vsque ad Taurum, dictus a candore, quia est perpetuis niuibus candidatus, secundum Isidorum. Expone si uis vt supra de montibus in generali, vide ibi.

De Monte Ebal. *Cap. 6.*

EBal est mons trans Iordanem, vbi steterunt sex trib. ignobiliores, scilicet filij ancillarum, ad maledicendum transgressoribus legis. Expone vt poteris. de Carnis. Martyr.
¶ Hermon. vide supra de montibus in generale.

De Monte Ebron. *Cap. 7.*

EBron mons, & ciuitas est in Iudæa, vbi quondam viri fortissimi habitauerunt, scilicet gigantes, filij Enach, & ibi sanctorum Adam, Abraam, Isaac & Iacob corpora fuit sepulta, & ibi Dauid primitus regnauit super Iudam, tandem ad totius regni Israelis fastigium est perductus, vt dicitur 2. Reg. 2. & 5. Hic est religio vel status perfectionis, vbi gigantes. i. viri perfecti, & sancti habitauerunt a principio. Ibi fuerunt gigantes &c. Baruc b. 3. vbi Dauid i. Christus regnum ecclesiæ primo tenuit, & deinde ad regnū triumphantis ecclesiæ est promotus. Vel Dauid. i. quilibet bonus homo &c. quia de pœnitentia venitur ad paradisum.

De Monte Ethna. *Cap. 8.*

ETbna mons est Siciliæ, qui perpetuis incendiis semper spirat. Sunt. n. ibi cauernæ plenæ sulphure, ideo ratione fluctuum maris propinqui ventus ibi recolligitur, & sic aer præagitatione, & præ caliditate sulphuris inflammatur, secundum Isidorum. Sic verè mundus perpetuo videtur spirare ignem luxuriæ, & auaritiæ, & iracundiæ. Nā ibi sunt multæ cauernę. i. multi homines, qui per vitia sunt cauati, qui sulphure. i. ardore concupiscentiæ, & malis affectionibus sunt repleti, & ideo ad flatum venti. i. ad motum, & ad agitationem tentationis vel exterioris occasionis faciliter, his ignibus inflammantur, quia luxuriosi ignem luxuriæ, diuites ignem auaritiæ, potentes ignem crudelitatis, & seuitię semper spirant, qui alij per iniurias rerum, & corporum cōburuntur. Apertio oris eius inflammatio. Ecclesi. 20. Figura Dan. 3. vbi de fornace Babylonis erupit ignis, qui circunstantes deuorauit, bonis tamen qui intus erant, non nocuit, sed eorum vinculas dissipauit. Sic verè de fornace mūdi exit iste triplex ignis, quo circunstantes. i. mundani dissipantur, & spiritualiter, & temporaliter, boni tamen inde purgantur, & eorum vincula, id est peccata dirumpuntur, & ibi nullum spirituale nocumentum, patiuntur. Psalm. Dirupisti vincula mea &c. Et sicut ſm Isidorum, circa montem hunc audiuntur sæpe planctus, & voces quærulosæ, & ideo ab aliquibus locus purgatorij fertur esse, sic verè in mundo boni qui ibi purgātur, plangunt & gemunt, & hoc quia aut temporalibus aut spiritualibus tentationibus deprimuntur. Hierem. 3. Vox in Rama audita est, ploratus & vlulatus multus. Vel simpliciter per istum montem intelligo principes, & potentes, qui quia cauerna suæ conscientiæ &c. sicut supra. Et ideo subditi eorum vel vicini dolent, & gemunt. Figura vt supra. Iob 24. De ciuitatibus fecerunt uiros gemere. Et sicut ſm Solinum, iste mons cum suis perpetuis incendiis niues profert, ita in vtroq; inuicta violentia, ꝙ nec calor frigore mitigatur, nec frigus calore dissoluitur, sic uerè isti cum prædictis incendiis iræ, auaritiæ, & luxuriæ, niuem & frigus indeuotionis proferunt,

proferur t,& vnum cum alio fecum gerun'. Iob 24. Ad calorem nimium defcendunt ab aqnis niuiū. Vel dic, q iste môs est infernus, vbi funt incendia ardentium,& voces querulæ defperantium, quia pro certo ibi fimul funt frigus intolerabile,& incendium inextinguibile. Allega vt fupra.

De Monte Effraim. Cap. 9.

1 MOns Effraim est mons fœcundus, pulcher & gratiofus, vbi Iofue hæreditatem accepit,& vbi cultros lapideos quibus populus circūcifus est in deferto, repofuit,& ut dicitur Iudicum 7. ibi principes Madiā à Gedeone funt occifi,& est prope Sichen, quæ erat locus,& ciuitas refugij. Ibi moratus fuit Samuel, vt dicitur 1. Reg. 7. Ibi fuit Delbora prophetiffa fub palma, vt dicitur Iudicum. 4. Talis est religio vel pœnitentia vel ftatus perfectionis, vbi pro certo Iefus Chriftus filius Mariæ, filius f. Dei patris fuit, & ibi quandiu vixit, moratus eft, & ibi cultros, i. prædicatores fortes,& firmos, quibus in deferto huius mūdi alij a fuis, fuperfluitatibus circunciduntur, vult abfcōdi. Ibi etiam principes Madian, i. demones mundi rectores impugnati funt,& deuicti. Ibi Samuel, id est viri iufti, & fancti a principio fine morati. Ibi delbora, id est fancta anima fub palma, ideft fub crucis memoria debet quiefcere, & hoc quia iste locus eft prope Sichen ideft propè paradifum, quia eft refugij, & fecuritatis &c.

De Monte Seir. Cap. 10.

1 MOns Seir vel Efau eft in Idumea, vbi filij Efau pulfis gigantibus habitauerunt, ficut dicitur Deuter. 2. Et funt illi montes ita feruentes in æftate, quod incolæ in cauernis,& terræ foueis fe abfcondunt. Talis eft mundus, vbi filij Efau. i. diaboli peccatores habitant, & morantur. Nam quia in æftate, id eft in tempore profperitatis, abundat ibi æftus,& ardor cupiditatis, carnalitatis,& crudelitatis, idcirco illi qui ab isto æftu cupiunt fe faluare, neceffe eft quod in cauernis, terræ, id eft in memoria mortis,& inferni abfcondantur. Ingredere in cauernas petræ. Efa. 2.

De Monte Phafga. Cap. 11.

PHafga eft mons in quem afcendit. Moyfes moriens, & terram promiffionis vifurus, ficut patet Deutero. vltim. Mons eft in quo Balaam ductus a Balach populo benedixit. Continet enim multos montes particulares fcilicet Nebo & Abarim &c.

De Monte Galaad. Cap. 12.

GAlaad eft môs trans Iordanem, vbi habitauit tribus Gad, & Ruben, & media pars tribus Manaffes.& eft mons medicaminis quia ibi multum abundat refina, medicinalis, mons reconciliationis, quia ibi Laban, & Iacob funt reconciliati. Genef. 31. Item mons eft lucri, & negociationis, quia ibi mercatores propter aromata confluunt vndequaque, vt patet Genef. 37. Talis eft ecclefia vel pœnitentia vel paradifus, quia ibi homo Deo reconciliatur, & a vulneribus fuis medelam recipit, & refinam, & ideo a negociatoribus,& medicis i deft a bonis viris debet frequentari. Nunquid refina non eft Galaad, aut medicus non eft ibi? Hierem. 8.

1 *De Montibus Ifrael. Cap. 13.*

MOntes Ifrael funt generaliter montes totius, terræ promiffionis, qui oliuis, balfamis & fpeciebus, & fructibus exterius funt referti. metallis autem,& lapidibus interius funt opulenti, & ideo terra lacte, & melle manans antiquitus dicebatur, eo fcilicet, quod ibi copia apum,& pecudū abundabat. Tales funt viri fancti, qui oliuis pietatis, balfamo odorolo famofitatis, fructibus bonorum operum,& fanctitatis funt repleti, fcilicet exterius in cōuerfatione, interius autem in confcientia metallis, id eft gratiis,& virtutibus funt referti,& ideo lacte facræ doctrinæ,& melle deuotionis affluunt atque manant. Et colles fluent lac & mel. Ideo dic quòd montes Ifrael funt boni ftatus,& religiones &c. per omnia ficut fupra. Et ideo ab apibus, id eft a viris fanctis, & fpiritualibus, & a pecudibus, id eft a bonis fimplicibus frequentantur. ¶ Hyperborei montes, vide de Gryphibus in libro de animalibus.

De Monte Carmeli. Cap. 14.

CArmelus eft mons duplex in Iudæa, fertilis in fructibus, frugibus & herbis.

De Monte Moria. Cap. 15.

MOria eft mons in Hierufalem, vbi ædificatum fuit tēplum. 2. Paralip. 3. Ibi etiam obtulit Dauid holocauftum ceffante plaga 1. Paralipom. 21. Ibi immolauit Abraam pro filio, fecundum Hebreos. Ibi vidit Iacob fcalam, fecundum gloff. Gen. 18.

De Monte Thabor. Cap. 16.

THabor eft mons pulcherrimus, fertiliffimus, fontibus & fluminibus irriguus, auibus modulantibus iocundus, fructibus & arboribus fœcundus,& hic eft fecundum Hieronymum, vbi Chriftus docuit,& fe transfigurauit, a multis tñ venatoribus propter aues, & feras quæ ibi funt, frequentatur, ficut dicit gloff. fuper Ofeæ 5. ibi. Laqueus facti eftis fpeculationi, & rete expanfum fuper Thabor. Expone fi vis de religione, vel de pœnitentia.

De Monte libano. Cap. 17.

LIbanus mons altiffimus in phœnicia,& interpretatur candidatio, eo. f. q perpetuis niuib. candidatur, & hyeme,& æftate. Et eft mons opulentiæ, & fœcunditatis, quia herbis,& pafcuis abundat. Item redolētiæ,& aromaticitatis, quia thus,& herbę odoriferæ ibi generantur. Itē mons eft eminentiæ,& fublimitatis, fecundum Rabanū, quia a nauigantibus a remotiffimis partibus videtur. Item eft mons humiditatis. quia fluminibus, & fontibus irrigatur, & ab eo fontes,& flumina emittūtur. Item eft mons fiduciæ, & fecuritatis, quia cedri & aliæ arbores aromaticæ fugant omnia venenofa, fecundum Hieron. Item mons eft pulchritudinis, & amenitatis, quia herbarum & arborum perpetua viriditas, fructuum fuauitas, fluctuum viuacitas, auium garrulitas ipfum faciunt decorum,& iocundum. Item mons eft medicinæ,& fanitatis, quia ibi arbores abundant medicinales, f. cedri, cypreffi, palmæ,& oliuæ. Item mons eft lętitiæ,& iocunditatis, quia. f. in eius lateribus crefcunt vina optima, & ibi abundant aues dulcifiuæ modulantes, quæ lætitiam generāt & amorem, vt dicūt Hieronymus, & Iofephus. Mons ifte eft vir iuftus,& perfectus, & maximè beata virgo Maria, quæ niuei. candore caftitatis candidatur, nec in hyeme aduerfitatis, nec æftate pfperitatis eam perdidit quoquo modo. Ideo de virgine dicitur Cant. 4. Ferculum fecit fibi (i. corpus) rex Salomon (i. Dei filius) de lignis libani, i. de puriffimis langninibus uirginis. Mons eft ergo hæc fœcunditatis, quia gratiis, & virtutib.& bonis operibus extitit opulenta. Hæc eft môs redolentiæ ratione bonæ famæ, mons eminētiæ ratione fublimis vitæ, mons humiditatis, q a in ea abundat aqua lachrymarum,& deuotionis, mifericordiæ & compalfionis, mons fiduciæ, quia odor fuæ virtutis deprimit venenofa. i. demones & tētationes, & fic tutum eft in ea per deuotionem quiefcere. Ifta eft ficut turris libani, quæ refpicit contra Damafcum. Can. 7. Item mons eft pulchritudinis, quo ad confcientiæ,& apparētiæ venuftatem. Ipfam. n. facit decoram fluuius, mifericordiæ vel fcientiæ, qui ab ea fluit Puteus aquarum viuentium, quę fluunt impetu de libano. Can. 4. Honeftatis viriditas, laudis diuinæ garrulitas, fructuum bonorum operū fuauitas, & dulcedo. Eft ēt mons medicinæ, quia in ea funt exempla,& documenta, quæ funt aliorum medicina. Eft. n. in ea Cedrus contemplationis, cypreffus firmitatis, palma virētis honeftatis, oliua fluentis pietatis. Dedi in folitudine cedrum &c Efa. 41. Item môs eft iocunditatis, quia vinum fpiritualis confolationis in ea abundat, & aues. i. Angeli circa eam fuis laud. bus modulantur. Vel aues. i. gratiarū actiones laus, confeffio, oratio,& fimilia in ea funt reperta. Expone fi vis de Chro, vel de quolibet fancto vel iufto. Vel dic q môs ifte eft religio vel ecclefia, vbi niues, ideft frigus pœnitentiæ & candor caftitatis debent effe perpetuo. Et hic eft môs pulentiæ, quia in eo bis virtutum exemplorum, & documen-

torum debet abūdare, vt sic seculares in ea possint pasci. Vbi pascas, vbi cubes in meridie. Cāt. 1. Hic etiam debet esse aromaticitas, & redolentia bonæ famæ, quia ibi debet esse thus, i. viri sancti, & famosi, cedrus. i. viri elati & cōtemplatiui, cypressus. i. viri fortes, & cōstantes, oliua. i. viri pij, & misericordes, qui oēs odorem bonæ famæ debent emittere, & serpentes. i. demones & vitia fugare. Et sic benè sequitur aliud, l. ꝙ hic est locus securitatis, q̄a. s. ratione bonæ societatis hō ibi potest tutius viuere, quam in mundo. Item ibi est altitudo, & sublimitas eminentissimæ sanctitatis, pulchritudo & viriditas gratiosissimę honestatis. Ibi debet esse perpetuæ humiditas lachrymarum. deuotionis, sciētiæ & pietatis, quia fontes misericordiæ, flumine scientiarum, a religione debent distillare. Allega vt supra. Puteus &c. Itē mons est lætitiæ, quia ibi sunt vina spei, scripturæ, & consolationis. Ibi sunt aues. i. viri contemplatiui, qui diuersos cantus promunt. s. orationē, confessionem, gratiarum actionem, doctrinam, & prædicatione. Super ea volucres cœli habitabunt, de medio petrarum dabunt voces. Petrarum. i. duorum testamentorum. Est et loc⁹ sanitatis, quia ibi abundāt viri sancti, qui sunt alijs medicinales doctrina, motibus & exemplis. Debet ergo homo dicere illud Deut. 3. Vadam & videbo terram hanc optimā, & montem istum egregium & libanum. Vel dic ꝙ mons iste est paradisus, vbi pro certo perpetua est iocunditas, fœcunditas, amenitas, aromaticas, sublimitas, & dignitas, & saturitas. Ibi est. n. fluuius æternæ voluptatis, eminentia æternę dignitatis, candor & niueitas æternæ scientiæ, & claritatis, vinum æternæ iocunditatis, & ebrietatis. Vinum lętificat cor hoīs. Arbores & herbæ. i. sancti & sanctæ semper in virore charitatis viuentes, aues semper modulantes. i. Angeli Deum semper laudantes, perpetuus vitor. immarcessibilis gloria seu decor, ibi nullum venenosum. i. nulla tentatio vel tribulatio moratur, & ideo est tutissimum ibi esse. Esa. 35. Ibi nō erit leo, nec mala bestia. Et ideo nos qui nauigamus per mare mundi huius, debemus montem istum videre per cōtemplationem, & ad eum accedere per spem, & affectionem, & bonam operationem. Eleuans. Abraam oculos, vidit procul locum &c. Gen. 22. Vel dic ꝙ hic est mundus, qui in niuibus. i. in diuitiis (quę mentem infrigidant per indeuotionē) in fluuiis. i. in deliciis, (quæ mentem imbuunt per carnis infectionem) in rupib. i. in eminentiis, & in herbis. i. in scientiis abundat. Ibi sunt aues. i. superbi, & garruli. Ibi est arborum, & herbarum. i. hominum & mulierum copia. Ibi bestiarum crudelium. i. raptorum abundantia commoratur, & interpretatur candidatio, quia candore prosperitatis status mundanorum hodie candidatur seu etiam decoratur.

De Monte Oliueti. Cap. 18.

Oliuetum mons iuxta Hierusalem, qui ita fuit propè templū, ꝙ nocte templi luminaribus illustrabatur. Abundat autem in oliuis, & ideo ſm Aug. super Ioannem, mons est luminis, refectionis, & curationis, quia. s. ex oliuis distillat oleum, quod est vulnerum medicamentum, ciborum condimentum, ignis & luminis nutrimentum, ſm Isid. Hæc est ecclesia vel religio, quæ propè templū paradisi per spem, & deuotionem est sita, & ista est mons luminis, scientiæ & discretionis, fidei & doctrinæ, quia a téplo paradisi per reuelationes Angelorū quotidie illustratur. Est etiam locus refectionis, quia ibi bonæ aīę doctrina, & gratia nutriuntur, & impinguātur. Et est mons curationis, quia ibi peccatores per pœnitentiam emendantur, & oliuæ. i. viri sancti, & misericordes, s. Christus & sancti, & iusti ibi affluunt, quorum succus. i. opera, doctrina & exempla sunt alijs nutrimenta, condimenta & medicamenta.

De Monte Olympo. Cap. 19.

Olympus est mōs altissimus in Macedonia qui nubes transcendit, in tantum, ꝙ nec ventus, nec pluuia, nec grando, nec aliæ aeris impressiones illuc possunt attingere, & ideo ibi ascendebāt philosophi, vt cursus syderum contemplarentur, & in tm̄ est locus ille quietus, ꝙ litterę impressæ pulueri, sine deletione per annum integrum perdurarent, ut dicit magister in historijs. Solinus ēt dicit, ꝙ in summitate olympi fuit ara Ioui dicata, vbi quicquid sacrificabatur, incorruptum post annum inueniebatur. Exta etiā. i. uiscera aīalium, talia ibi reuoluto anno inueniebant, qualia ibi dimittebantur. Talis est paradisus, q̄a verè nubes transcendit ad litteram, & ibi non est ventus alicuius tētationis, grando, & tonitruum alicuius tribulationis, pluuia carnalis infectionis, nec aliqua impræssio. i. aliquod uitium vel pc̄m. Neq; mors erit vltrà &c. Apoc. 21. Et ideo philosophi. i. viri sancti, & Angeli & beati ibi sine perturbatione aliqua cœlū & eius cursum. i. Deum & proprietates ipsius, & naturam cōtinuè speculantur, & litteræ in eis scriptæ. i. suæ sciētiæ, merita, virtutes, & gr̄æ quæ in eis sunt insertæ, perpetuo non delētur, nec pc̄tō aliquo amplius destruuntur. Locus est. n. Ioui. i. Christo dicatus, & ideo illa quæ ibi domino consecrantur, incorruptionis perpetuo munere lætantur, ſm Greg. Vnde ps. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. Vel dic, ꝙ hic mons significat viros sanctos, qui ita sunt alti per contemplationem, ꝙ impressiones aeris. i. tentationes carnis ad eos non attingunt, nec eos inquietant, & ideo litteræ ibi scriptæ. i. uirtutes eorum, & merita ab eis non perduntur &c.

De Monte Sinai. Cap. 20.

Sinai est mons cuius pars est Oreb in Arabia in prouincia Madian, pascuis & herbis optimis fertilis ſm Iosephum. In hoc habitabat Deus spiritualiter. Huic appropinquās Moyses prodigium vidit. In hoc apparuit deus in igne & nube. Circa hunc Hebrei fixerunt tentoria sua. Ibi legem a Domino receperunt. Ibi lumen & caliginem viderunt. Ibi Deum promittentem bona, & comminantem mala audierunt. Ibi clangorem tubæ timorem incutientem viderunt. Ibi Deo orationes, & sacrificia obtulerunt. Mons autem est altissimus, & quasi inaccessibilis, vt oīa patēt Exo. 3. & 19. Expone omnia de sacra scriptura, vel de religione vel ecclesia, vbi Deus habitat, & vſ, & circa eum Moyses, & hebrei. i. Christus & sancti morantur, ibi ignis & lumen scientiæ, & sapientiæ, ibi tamen nebula obscuritatis, & ignorātiæ, ibi tonitrua diuinarum comminationum, ibi corruscationes miraculorum, ibi promissiones æternorum gaudiorum, ibi timor tormentorum, ibi lex statutorum, ibi oportet orare, & Deo sacrificare. Est tamen tantæ altitudinis, & difficultatis, ꝙ quasi est inaccessibilis, & impenetrabilis, & ideo rarus est ibidem hominum accessus, quia pauci difficultates scripturæ vel religionis penetrant atque subintrant. Cacumina. n. montium soli ibi cibus peruia sunt 1. Reg. 24.

De Monte Sion. Cap. 21.

Sion est mons in Hierusalem, in quo fuit turris, & arx Dauid. Et quia templum (quod erat in decliui latere montis) ciuitas etiam inferior (quæ erat in valle) ex illa turre poterat defendi, ideo Hierusalem in scriptura filia Sion sępius nuncupatur, quia. s. a Sion & eius arce sicut a matre filia defendebatur. vt dicit Hiero. Talis est Deus vel prælatus vel etiam curia paradisi, a quibus templum ecclesiæ, & ciuitas. i. fidelium vnitas debet protegi, & defendi. Vel dic ꝙ Siō est aīa sancta, in qua debet esse turris contemplationis, & téplum orationis, & ibi debet Deus cōtinuè speculari. Et sicut Sion fuit mons altitudinis, pulchritudinis, securitatis & fœcunditatis, sic paradisus uel ecclesia, deus, prælatus vel anima debet habere altitudinem contemplationis, pulchritudinem conuersationis, fortitudinem constantiæ, perseuerantiæ, & durationis, securitatem spei, & consolationis, fœcunditatem virtutum, & bonæ operationis. Ecclesiast. 24. Et sic in sion firmata sum.

De Agris. Cap. 22.

Ager, rus, campus, noualis, alluuius, pro eodem supponunt, sed differēter. Et est ager locus laboris, & sudoris, quia ligone percutitur, vomere aperitur, euertitur, foditur, semine seritur, rore & imbre perfunditur, spinis circundatur, gelu cōstringitur, æstu exuritur, & sic fructum facere quasi violenter compellitur, & ideo dr̄ ager ab agendo, ſm Isidorum. Ager est conscientia, quę debet percuti per correptionem, scindi per cōtritionem, & cū vomere. i. cum lingua propria aperiri per confessionem, semine bonæ doctrinę seri per prædicationē, rore cælestis gratiæ rigari, spinis disciplinæ & pœnitentiæ ambiri, gelu diuini timoris cōstringi, æstu diuini amoris exuri, & sic bonis operibus, & spūalibus fructibus poterit fęcūdari. Et sicut ager in vere colitur, vt in autumno fructibus fęcundet, sic hō debet in vere iuuentutis coli, corrigi, castigari, ut fructum bonorum operum,

rum, doctrinæ & sapientiæ in autumno fęcundetur. i. in tpe senectutis. Vel per ver intelligo vitam præsentē, per autumnum futurum &c. Diligenter exercet agrum tuum. Prou. 24. Sed ibidem dr. Per agrum hois pigri transiui, & ecce totum
2 operuerāt spinæ & vepres &c. ¶ Ager est locus planus, qui arborib. vndiq; est vallatus, intus aūt segetib. repletus, ibique colliguntur segetes ad hominum nutrimentum &c. Talis est mundus vel religio vel sacra scriptura, vbi sunt segetes. i. diuitiæ, deliciæ, vel scientiæ, & arbores. i. dignitates & eminentiæ inueniuntur, quæ sunt diuersimode hoim nutrimentum &c. Exierat Isaac ad meditandum in agro. Gen. 24.

ANtrum ab antro dictum est, eo q aeris tenebris & horridis est suffusum. vt dicit Isid. vide vbi spelunca.

De Campo. Cap. 23.

CAmpus est terra plana inculta, iuxta ciuitates, ad pugnandū vel spatiandū pro vsib. publicis deputata. Talis est mundus, qui iuxta ciuitatē paradisi vel ecclesiæ ad vsus vel vtilitatē publicā deputatur. Ibi. n. mali spatiantur, & delectantur, quia. s. ibi suū accipiūt paradisum, & ibi ēt boni pugnant, & plantor. s. contra mundi tentationes, & tribulationes, quibus quotidie affliguntur, & ideo ibi suū recipiunt purgamentum. Et iste locus pro certo non est cultus. s. per pęnitentiam & disciplinam, imo incultus est & desertus. Eze. 37. Ecce campus plenus ossib. mortuorum.

De Cauerna. Cap. 24.

CAuerna est terra perforata & cauata, quia. s. sua terra mures, & reptilia suas faciunt mansiones, & ad cauernas terrarum & arborū refugiunt cuniculi, hericij, columbæ, turtures, & mures, serpentes & cætera similia qn exterius percipiunt venatorem, vel aliud nocumentum. In cauernis etiam arborum vel petrarum apes nidificant. Latitant tñ sæpius in cauernis reptilia vel serpentes, qui sæpe pungunt, mordent & inuenenant propinquātes. Cauerna est religio vel status humilitatis & pfectionis, vel memoria mortis & inferni, in qua reptilia. i. viri iusti, qui per bonas affectiones repunt, sibi faciunt mansiones, & terram. i. terrenas diuitias euciēdo, cauernas. i. status perfectionum a principio fabricarunt, sicut sunt sancti qui religiones fundauerunt, & iō volucres. i. viri spūales, bestiæ. i. simplices & rurales statim, & vident venatorem. i. diabolum insidiantem, debent ad cauernam. i. ad statum religionis, pniæ & humilitatis, vel ad mortis vel inferni recordationem refugere, sicq; ab eius insultib. & tentationib. eruent. Apes ēt. i. viri sancti in talib. cauernis debent mel. i. dulcedinē cōpassionis, & deuotionis facere, & Ibi per affectum, & desiderium commorari. Ideo Esa. 2. Ingredientur fissuras petrarum, & cauernas saxorum à facie formidinis dñi &c. Veruntñ in talibus cauernis aliqñ sunt serpentes & reptilia. i. detractores, & hypocritæ, qui oēs appropinquantes. i. oēs socios suos pungunt suis detractionib. & infestant. In foraminibus aspidis & in cauerna reguli &c. Esa. 11.

De Colle. Cap. 25.

COllis est latus vel decliue montis. & est locus illustrior, altior bonis fructib. fęcundior, q̄ sit vallis, minus tñ quam sint montes, nam collis inter montes & valles vr̄ medium obtinere. Tales sunt viri sancti & iusti, qui inter montes. i. sanctos, & valles. i. infimos pctōres tenent medium, quia licet minus montib. tñ plus vallibus sunt luminosi per discretionem, alti per contemplationem, fęcundi per bonam operationem, & istud maximè dic de prælatis vel prędicatoribus, qui sunt medium inter Deum & mundū. Vel dic q colles sunt religiones, quæ inter montem paradisi & vallem mundi sunt mediæ &c. sicut supra.

De Deserto. Cap. 26.

1 DEsertum, solitudo, heremos est terra inculta, & ab hominib. nullatenus frequentata, & iō dr̄ solitudo, quasi sola, desertum, quasi terra derelicta, heremus ab hærēdo, eo q terra sicca solida sit & hærens. Nam aliqñ cōtingit pp terræ soliditatem, vel pp aquarum & fontium, defectibilitatem, aliqñ propter aeris intemperiem, aliquando propter hostium vastitatem q terra est sterilis & inculta, spinis & sentib. occupata. Et est desertum terra sitis, & ariditatis, caloris & vastitatis. Talis est peccator, quia solus sine consortio Dei & sanctorum, desertus est a Deo & contemptus, & hęrens obstinatus, & compactus. Sed vere aliqñ fit homo desertū & peccator duplici rōne, s. aliqñ propter terrę. i. conscientiæ suæ sterilitatem, & prauitatem, quia quidam sunt, ita peruersi, q nolunt aliquod bonum facere. Aliqñ pp aquarū. i. doctrinæ & prædicationis defectum, quia. s. non habent q eis prædicet, dicentes. Nemo nos conduxit. Mat. 20. Item aliquando propter aeris circunstantis. i. propter societatis adiacentis prauitatem. Aliquando propter hostium. i. demonum & tentationum vastitatem, Constat. n. q homo fit peccator, & desertum istis quattuor causis, s. ex conscientiæ prauitate, ex doctrinæ raritate, ex mala societate, & ex tentatione & aduersitate. Ideo de hoste dr̄ Iohel. 2. Ante faciem eius vorans, & post eum solitudo deserti. Iste est ergo terra sterilis ab omni fructu bonæ operationis, incultus quo ad pęnitentiam, & ideo spinis & sentib. i. vitiis & peccatis conscientiam mordentib. est repletus. Per agrum hois pigri transiui, & ecce totum operuerant spinæ & vepres. Prou. 24. Et hic est terra arida p incompassionem, terra sitis & auaritię, terra ardoris, & luxuriæ, terra vastitatis & oīs boni carentiæ. Inuenit eum in terra deserta. in loco horroris & vastæ solitudinis. ¶ Desertum est 2
locus incultus, vbi paucæ sunt vel nullę bonę arbores, multę aūt malæ, s. spinæ myricæ & cętera similia, terra est sitis, ardoris siccitatis, sterilitatis, & vastitatis, & est latronū habitaculum & ferarum, sunt ēt ibi viæ incertę, & idcirco ibi faciliter erratur. Talis est mundus, quia per pniam & disciplinā nō colitur, ideo ab oī bono est sterilis & inanis. Ibi ēt paucæ sunt bonæ arbores. i. hoīes boni ualde pauci, multi aūt mali, quia stultorum infinitus est numerus Eccl. 1. Ibi. n. sunt spinæ. i. pūgentes detractores vel raptores. & alii peccatores fructū bonorum operum non portantes. Ibi est siccitas indeuotionis, & incompassionis, sitis & ardor auaritiæ, luxuriæ, iracundiæ, & malæ inflāmationis, & ideo ibi sunt latrones. . fallaces vsurarij & auari, feræ. i. crudeles raptores, & iniusti, qui transeūtes. i. bonos simplices nudāt & spoliant bonis suis. Nudos dimittunt hoīes. vestimenta tollentes. Iob 24. Est ēt locus deuii & erroris, quia vere pp viarum. i. statuum diuersitatē ibi faciliter erratur & decipitur, quia. s. sæpe crędit homo accipere bonum statum, & sanctum, & bonam viam eundi ad paradisum, quia tñ aliqñ ducitur ad infernum. Inuenit eam Angelus dñi errantem in solitudine. Gen. 16. Vel dic q desertū est status pęnitentiæ vel religionis. vbi est sterilitas paupertatis, ardor, & siccitas pęnitentię & aduersitatis, ibi tñ qñque sunt latrones. i. detractores, qui famā aliorum furantur, & feræ, i. crudeles, & mali pręlati, qui alios deuorant & cōsumunt &c.
¶ Heremus dr̄, ab hęrendo, quia pauci ibi hęrent, solitudo ēt 3
dr̄, quia ab hoīb. non frequentantur, & quasi sola relinquitur, & ideo pp hoīm raritatem, & nemorum densitatem ibi ferę tutius commorantur. Ibi ēt auiū canoritas modulatur, & ibi aues quietius commorantur. Illic tñ habitantes multis laborib. exponuntur, quia nunc ęstu, nunc gelu, nunc vento, nunc pluuia feriuntur, & ibi ēt sæpe circumeunt venatores, qui laqueos tendunt pro auib. decipiendis. Talis est religio vel status perfectionis, vbi pro certo pauci hærent, & eū solū derelinquunt, nec hodie à plurib. frequētaē. Hie. 2. Sequuta es me in terra deserta, vbi nullus hoīm vadit. Et iō feræ. i. simplices boni ibi tutius habitant, aues ēt. i. viri spūales & contemplatiui ibi quietius cōuersantur, & ibi per oratione, cōfessionē, Dei laudem, & gratiarū actionē gratiosius modulanē. Aestate perpetua requiescent volucres super eum. Esa. 18. Veruntñ illi qui habitant, multis incommodis tpalib. exponuntur, quia æstu tentationum, gelu tribulationum affligūtur & pluuia sacræ doctrinæ, & prędicationis, vēro spiritussancti & suę inspirationis rigantur & ventilātur. ibi tñ sunt aucupes & venatores. i. demones, qui laqueos tentationū ponunt, vt sic decipiant bonos viros. Hie. 5. Inuēti sunt in populo meo impij insidiātes velut aucupes, laqueos ponētes ad capiēdū viros.

De Prato. Cap. 27.

PRatum est locus vbi fęna colliguntur, & est locus riuis & fontibus irrigatus, herbis & floribus venustatus, & ideo virore suo delectat visum, odore florum recreat olfactum, sapore herbarum allicientium delectat gustum,

flum.flores.enim.pro melle conficiendo apibus ministrat,& lactis abundantiam animalibus. ibi descentibus tribuit atq; præstat, medicina ét vtentib.herbas salutiferas. Talis est vir perfectus,quia fœna.i.virtutes & doctrinæ in eo crescũt,qui bus aialia.i. alij simplices nutriuntur per bona eius exempla, & verba,& in lacte.i.in opetib.misericordiæ fœcũdantur,& apes.i.viri spũales,flores.i.bona exempla in eo accipiunt,ex quibus mel deuotionis cõponant. Infirmi etiam & vulnerati.i.peccatores in eo.i.in documentis suis & exẽplis inueniũt medicinam.Est.n.locus fontib.deuotionis, fluuijs doctrinæ, & aruditionis irrigatus,& ideo herbis.i.virtutib.& gratijs,florib.i.sciẽntijs est fœcundus, & sic ram odore bonæ famæ quã virore & decore honestatis alios recreat & delectat. Io Prouer.27.Aperta sunt prata,& apparuerunt herbę virentes, & collecta sunt fęna de mõtib. Vel dic ꝙ pratum est religio vel ecclesia vbi sunt herbæ.i.viri sancti,qui florent per doctrinã, & exempla.Vel pratum est paradisus,vbi perfectæ animæ nutriuntur & impinguantur per æternam voluptatem.

De Rupe. Cap. 28.

1 RVpes sunt altissimi montes,& solidissimi, tempestatũ impetus & fluxus imbrium cõtinuè recipientes.duræ sunt exterius,interius tñ cauernosi,& spongiosi,& iõ sæpe sunt aquarum fontium,& fluminũ emissiui.Sunt ét qñq; metallorum & lapidum contentiui.Rupib.etiam fluxus maris sistuntur,& i bi aquarum impetus colliduntur.Talis est bonus prælatus & quicunq; perfectus, quia solidus est per constantiam,& firmitatem,altus per contemplationẽ, & rpalem dignitatem,durus exterius per correptionẽ & austeritatem,intus tñ debet esse cauernosus per humilitatẽ,aquosus & fluidus per pietatẽ,& iden fontes lachrymarum,deuotionis & compassionis & doctrinę debet continuè distillare, quibus debet tam se ꝗ alios irrigare. Ego sapientia effudi flumina. Eccl.24. Intus ét in conscientia debet habere metalla, & lapides preciosos.i.gratias,merita & virtutes, & flua⁹ maris.i.motus & tentationes propriæ carnis,vel motus & irrationabiles dissensiones & affectiones subditorum debet sistere & refrenare,& per debitam correctionem & regimen oia

2 tpare.Ibi confringes tumẽtes fluctus tuos.Iob 38.¶In cauerna rupium qñq; includitur vẽtus,& est cã terræmotus.Sic in cordib.prælatorum(qui sunt rupes præ aliis eminentes)sæpe intrat ventus superbiæ & vanitatis,& sic per eorum impetus sunt cã quare terra.i.ecclesia vel religio mouetur.i.de bono statu ad malum,& quare per dissensiones & discordias concitatur,& quare ciuitates.i.conuentus cadunt.i.ad paupertatem & dissipantur.Ideo malo prælato vel principi dr Esa.14. Tu terram tuam disperdisti,tu populum tuum occidisti.¶Ru

3 pes sunt loca alta,& ad ascendendum difficilia, & ideo sæpe solis auib.sunt peruia.Sũt aũt loca tuta,radijs solarib.illustrata,imbribus exposita,& ad ædificationẽ castrorum,& munitionum valde apta.Et dñt supremа rupiũ scopuli,a scopein, quod est speculari, quia de illis locis loca remota euentusq; hostium speculantur,ſm Isid. Per rupes intelligo status perfectionis,quæ sunt loca alta per eminentiam sanctitatis.Sunt etiam loca tuta,quia s.ibi non possunt ascendere hostes.i.carnales deliciæ,& diuitiæ,& ideo totum est ꝙ homo ibi ponat & castrum,& habitaculum suum,vt à peccatis, tentationib. & vitiis sit securus.In arduis ponet nidum suum.Iob 39.Difficile tñ est ibi ascendere, & ad statum perfectionis vel religionis attingere,& ideo solis auib.i.viris spiritualib.sunt per uia loca ista,& sunt lumine sapientię diuinę illustrata rore diuinæ gfæ irrigata,& ad speculandum.i.ad Deum & cœlestia contemplandum sunt apta.sterilia tñ sunt, & mundi fructib. & delicijs carentia,ventisq; & turbinib.i.mundi tribulationibus exponuntur.Vel expone de mundi dignitatib. sicut supra de monte,vel de paradiso,sicut ibidem.

De Fossa vel Fouea. Cap. 29.

1 FOssa vel fouea à fodiendo est dicta,eo ꝙ terrã fodiendo & cauando efficit,& tanto est profundior inferius, quanto circa se plus habet de terra superius. In foueã aũt faciliter caditur,sed inde difficiliter releuatur. Fossa est pctm̃,in qđ pro certo faciliter cadit hõ,licet inde difficiliter releuet. Et quãto plus de terra.i. de terrenis diuitijs habet homo,tanto maiorẽ in conscientia habet foueã pctĩ. Hæc ét difficiliter & cũ periculo pertransitur,quia qui se etplicuerit de laqueo,cadet in foueã.Isa.24. Nota si vis qđ leo io fouea capitur,sicut supra de leone.Val dic qđ fouea est mũdi prosperitas, vel ét auaritia, quæ quanto homo plus abundat in diuitijs maior est &c.vt supra.¶Foueę vtiles sunt ad ci a uitates,& castra vndiq;(ne hostib.pateant)munienda.Itẽ ad pisces nutriendos,qñ.s.aquis sunt repletę.Item ad terras diuidendas.In foueis aũt solent aquæ indeficibiles scaturire.In foueis habent flumina loca sua & transitus,& meatus. Fouea terra infima & depressa est humilitas,quę facit hoiem sa epteris infimiorem reputare.& ista est castri.i.aiæ tutissimũ munimentum,& maximè qñ aqua lachrymarum,& deuotionis est repleta,quia tunc hostes.i. demones ad aiam nõ põt accedere.Ibi etiam pisces.i.virtutes & merita nutriuntur.Ibi etiã fluuius & fons.i.spiritus sancti gratia habet proprium habitaculum,transitum atque loca.Esa.66. Super quem requiescet spiritus meus,nisi super humilem?&c.

De Spelunca. Cap. 30.

SPelunca est locus subterraneus, clarus & apertus in ingressu,hispidus& obscurus in progressu,fuscus & turbi 1 dus in egressu,si tñ,egressus valeat inueniri. Est.n.locus habens ingressum,sed nullum vt cõiter egressum, & dr a speculando,quia ibi bestię insidiantur & speculantur quali ter rapiant prædas suas,& io est locus periculosus,obscurus, incertus,ad occultationem reptilium aialium,& ad congregationem immũnditiarum valde aptus.Talis est mundus,qa verè licet in principio in iuuentute & in ingressu videt pulcher,delectabilis atq; clarus,tñ qũ homo est ingressus vi tur bidus & obscurus,quia obscuritas ignorãtię ibi viget,in tñ, ꝙ in fine & egressu & in morte non apparet ibi lux scientiæ vel discretionis,imo obscuritas ignorantię,sicut patet de mũ di sapientib.qui in fine perdunt sensum & rõnem,in tñ ꝙ de mundo & mundanis se nesciunt capłicare, & de mundo nesciunt egredi vel exire.Moti sunt sicut ebrius,& ois sapiẽtia eorum deuorata est.Ideo Iob.24.Quasi in tenebris sic palpabunt in meridie,Et hic locus est periculosus,quia ibi sunt in mũditiæ.i.vitia & pctã,ibi etiã sunt reptilia.i. demones venenosi,ibi ét bestiæ.i. cupidi & auari & carnales huius mũdi sedent & quiescunt,speculant & insidiantur,vt Prædas.i.alio rum bona rapiant & surentur.pl.Insidiatur quasi leo in speluca sua vt rapiat pauperẽ & inopem.Figura 1.Re.24.vbi Saul rex Israel ingressus speluncã fuit in periculo ne ab inimicis suis occideretur.Sic homo in mundo ſp est in periculo vt ne cidatur a demonib.& pctis. ¶In locis vbi effodiũtur lapides a & metella,maxime sunt speluncæ,quę quia remanent vscuq; rõne subtractionis lapidũ,ideo solent columnis ne corruant appodiari & fulciri,qñ tñ columnæ sunt putridæ, tunc facili ter inde speluncæ præmuntur,& sic spelunca cadẽte oẽs qui intus fuerant opprimuntur.Similiter etiam sit qñ volunt minare & diruere castrum.cauernam.n.sub castro faciũt, & ne moles super eos cadat,columnas ligneas ibi ponunt,tandem verò ignẽ columnis adhibẽt,& sic columnis combustis cadit ædificium quod sustentant.Spelunca est ecclesia, vel religio, vbi metalla & lapides.i. viri sancti fortes & stabiles à principio sunt inuenti, sed verè isti hodie inde sunt subtracti, quia pauci sunt ibi hodie tales, & ideo hodie ibi ponũtur colũnæ .i.prælati,ne corruat,& ne per vitia destituatur.Sed pro certo quia multæ sunt hodie cõlumnæ putridæ.i.multi plati mali,& corrupti,quia ét diabolus adhibet ignem cupiditatis & auaritiæ, in tm ꝙ omnes pro maiori parte sunt accensi & inflammati,ideo istæ columnæ franguntur per diuersa vitia, & peccata, & sic per defectum eorũ cadit & perit ecclesia Dei sancta,& illi qui intus erant.i.subditi percũt & necantur per eorum mala exempla & documenta,

De Valle. Cap. 31.

VAllis est locus terræ infimus & depressus, in medio montium situatus,& imbrium quã à montib. desluũt 1 receptiuus,& iõ pp montium irrigationem sunt valles fęcundæ frugib.& herbis & florib.adornatę.Sunt ét valles calidiores,pinguiores,& fęcundiores.& iõ niues in eis leuius & facilius resoluuntur,vt dicit Nicolaus.Talis est vir

vir humilis, qui se infimū vilē reputat & depressum, & hic cir
ca mōtes. i. circa paradisum vel circa Christum & sanctos est
situs per deuotionem. vel per montes intellige duo testamen
ta. Zac. 6. Montes, mōtes ærei. Et ideo ab eis recipit aquas &
imbrem grãæ & doctrinæ, & sic fœcundatur & in fructib. & in
frugib. bonæ operationis, & in florib. honestæ cōuersationis.
Est. n. pinguis per deuotionē vel benignitatē. calidus per cha
ritatē, fertilis per bonorū operum fœcunditatē, & niues. i. di
uitiæ in eo cito resoluuntur & dispergunter per elemosynæ
2 largitatē. ¶ Vallis est locus securior, & tutior q̄ sint montes,
quia domus ibi sitæ non tm̄ à ventis & turbinib. infestantur.
Sunt ēt valles solidæ & cōpressæ, & minus cauernosæ q̄ mon
tes, & ideo terremotu incolæ vallium raro concutiuntur. vt
dicit Aris. quia. s. ventus nullā ibi inuenit cauernam, vt ibi in
trans faciat terræmotum. Vallis est status depressionis, humi
litatis & subiectionis, qui pro certo securior est q̄ mons. i. q̄
status dignitatis, prælationis & sublimitatis, et hoc quia ibi
non flat ventos vanitatis vel adulationis, quia nemo paupe-
rib. adulatur, & iō domus. n. hoīes ibi sibi nō faciliter corruūt
per superbiæ impulsionē, terremotus ēt. i. turbatio vel iracū
dia vel motio tentationis ibi tā faciliter nō accidit. Vel dic q̄
vallis est vir humilis, qui pro certo solidior, fortior & cōstan
tior est q̄ mōtes. i. q̄ mundi maiores vel superbi, & iō quia vē
tus vanitatis non inuenit eū cauernolum & perforatum per
mala desideria, ideo non pōt in eo creare terræmotū fortis tē
3 tationis, qui eū dissipet & subuertat. ¶ Vallis plus est vt cōt-
ter turbulenta, aquosa, lutosa, nebulosa, & ideo s̄m Constan.
habitantes in vallib. sæpe cōtrahunt humidas passiones. Aer
n. est ibi grossior, & ideo mōs est locus sanior q̄ sit vallis. Pro
pter superfluam ēt humiditatē sæpe abundat in herbis in fru
ctuosis & in valle sordes facillime congregant, ibiq; diutius
reseruantur, & valles plus q̄ montes à cœlo elongantur, & in-
ferno propius appropinquant. Vallis est mundus, mons est
religio vel paradisus, Sed verè ista vallis est lutosa p̄ diuitias,
aquosa per delicias, turbulenta per discordias, obscura & ne
bulosa per ignorantias, & ideo illi qui ibi habitant. s. mūdani
sæpe cōtrahūt passiones humidas, s. vitia gulæ & luxuriæ. Aer
n. i. mundi prosperitas vel exterior societas est ibi grossa &
corrupta per diuersa pctā, & ideo non est ibi locus sanus pro
aīa, sed insanus. Mōs aūt religio vel ēt paradisus locus est cla
rus, purus & sanus, & ideo ibi debet aīa manere per affectū.
Non maneas in oī circa regione, sed in monte saluum te fac.
Ge. 19. Nam quia ibi abundat lutum diuitiarum, aqua deli-
tiarū, idcirco crescūt ibi herbæ, & arbores infructuosæ. i. mū
di pctōres, fructum, bonorum operum non portātes. Sordes
ēt. i. viles luxuriosi & alii pctōres ad vallē mundi cōfluunt, &
accedūt. Vel dic q̄ vallis est pctōr, qui est obscurus per igno
rantiā, vbi sordes & pctā confluunt, & aqua & lutum. i. diui-
tiæ & deliciæ in eo plus abundant. Aer aūt. i. sua conscientia,
grossus est & corruptus per diuersa pctā, & ipse à cœlo. i. a pa
radiso & Deo est multum distans, quia longè est dn̄s ab im-
pijs. Prou. 15. Inferno autem & diabolo est multum propin-
quus, quia anima eorum inferno appropinquauit.

De Arena. *Cap. 32.*

Arena s̄m Isido. ab ariditate est dicta. est. n. terra dura
1 & sicca, & ideo stridorem qn̄ tangitur facere consue
uit, & p̄p defectum humoris semper arena sterilis re
peritur. Talis est pctōr, quia verè siccus est per inde-
uotionem & incompassionem, durus est per crudelitatem &
obstinationem, & ideo talis stridorem murmurationis, impa
tientiæ & detractionis emittit, qn̄ ab aliquo corrigitur, tangi
tur & arguitur, quia non amat pestilens eum qui se corripit.
Prou. 15. Patet de detractorib. & obstinatis. Et ideo tales p̄p
defectum humoris deuotionis & compassionis & caloris di
lectionis & affectionis à fructu bonorum operum vacui sunt
& inanes. Et sicut arena frigida est & sicca & pōderosa, sic isti
sunt ponderosi, & aliis importabiles, vel ēt ponderosi per pi-
gritiam, & frigidi per odium & torporem. Arenam & salem
& massam plumbi facilius est portare q̄ virum stultum. Ecc.
22. Grauis est nobis etiam ad videndum Sap. 2. Arena cōplu
2 ta magis solidatur, & vide de terra § pen. ¶ Ille locus in quo
arena multa spargitur, vt litt9 maris, solet esse sterilis sine flu
ctu. Arena ēt faciliter dispergitur, sed non faciliter congrega
tur. Dicit tm̄ Isidorus q̄ qn̄ arena super vestē albam ponitur,
nullum post se fœditatis seu sordis vestigium derelinquit. Re
ctè tales sunt diuitiæ, quæ pro certo loca in quibus sunt, i. ip-
sos diuites qui circa mare. i. mundi negocia fluctusq; prospe
ritatis versantes sunt sicci, faciunt steriles s. à fructu bonorū
operum virtutum, & licet difficiliter & laboriosè congregē
tur vel acquirantur, tm̄ faciliter ad modicum flatum, alicuius
aduersitatis vel mortis disperguntur & perduntur. Esaia. 40.
Subito flauit in eos & aruerunt, veruntn̄ qn̄ super vestem al-
bam ponūtur. i. qn̄ alicui bonæ personæ, quæ eis benè scit vti,
committuntur, tunc verè nullum relinquunt vestigium fœ-
ditatis, sordis. s. vel pcti, quia vitium non est in opibus, sed in
vsu, s̄m Hierony. quia verè diuitiæ non polluunt nisi malos.
ideo benè dr̄ Eccl. 31. Beatus diues qui inuentus est sine ma
cula, & qui post aurum nō abijt. ¶ Arena in aquis marinis ab
omni limositate & viscositate abluitur, & p̄p vincentem sic- 3
citatem in lapidem durari nō permittitur, quia p̄p excessum
siccitatis, & paucitatem humiditatis inuicem non coniungi-
tur, vt in lapidis substantiam induretur, & ideo arena est ter-
ra durior, sed lapide mollior & tenerior, & in partes innu-
merabiles diuisibilior. Arena quę est sterilis, significat humi-
lem pauperem pœnitentem, qui pro certo ab aquis maris. i.
amaritudine pœnitentiæ & contritionis, vel ab amaritudine
paupertatis & tribulationis, & ab omni viscositate carnalita
tis abstergitur, & mundatur, & quia parum habet de humo-
re temporalis delectationis vel consolationis, & multum de
siccitate paupertatis & depressionis & corporalis maceratio
nis, ideo non cōuertitur in lapidem duritiam obstinationis.
Et ideo licet tales sint terrena bona. i. viris iustis duriores &
sicciores per indeuotionē & ruditatē, sunt tm̄ lapidib. i. frigi-
dis peccatorib. molliores per cōpassionem, & benignitatem.
Et iō de talib. dē Sap. 7. In cōparatione eius arena est exigua.
Vel dic q̄ pctōr qui est sterilis à bonis operib. vt arena, qn̄ à
mari. i. à mundana prosperitate tangitur, tunc eius viscositas
& limositas. i. memoria suæ vilis cōditionis ab eo tollitur, &
quia nō est humidus per grām & deuotionem, sed siccus per
incompassionem & obstinationem, ideo non efficitur lapis. i.
vir iustus & perfectus, stabilis atq; fortis. ¶ Arena est terra mi 4
nuta frigida & sicca, depressa & ponderosa, quę quanto plus
aqua mergitur, tāto amplius cōprimitur, & inuicē solidatur,
& p̄p defectum caloris & humoris, sterilis reperitur. Aqua
ēt per arenam trāsiens, sapidior efficitur, & metalla arena fri
cata clariora redduntur. Sic verè vir paruus & humilis atq;
iustus frigidus est per castitatem, siccus per pniæ austeritatē,
sterilis per paupertatem, & hoc quia caret humore carnalis
voluptatis, & calore mētalis cupiditatis, & ideo fructum di
uitiarum nō acquirit, imo pauper & sterilis inuenitur. Est ēt
ponderosus per diuinum timorem, quia. s. continuè descen-
dit vsque ad infernum per tormentorum considerationē. Ps.
Descendant in infernum viuentes. Aquæ ēt. i. peccatores qui
per ipsos transeant, & eorum societatē frequentant sapidio
res & meliores efficiuntur, & metalla ēt. i. viri perfecti clari-
tatem ampliorem per eos cōsequuntur. Et licet talis arena. i.
vir perfectus ab aqua vel pluuia. i. à mundana prosperitate ri
getur, & mergatur, exinde tm̄ nō dissoluitur per vitia & pctā,
sed magis & magis per humilitatem cōprimitur, & per Dei
timorem deprimitur, & per firmitatem & cōstantiam solida
tur. Consolidatæ sunt bases eius. Act. 3. ¶ Arenarū multitudi 5
ne maris impetus sistitur, & ad eius cumulos se refringēs, ne
transcēdat assignatos à Deo terminos, impeditur. Aqua ēt p̄
arenā colata, dulcior, clarior & sapidior reperitur, vt dicit
Hieron. super Hie. 5. Et habet arena virtutem metallorū pur
gatiuam, & suæ rubiginis cōsumptiuā, quia qn̄ cum arena fri
cantur, lucidiora efficiūtur. Habet virtutem repercussiuam,
infrigidatiuā, oppilatiuā, tumoris sedatiuā, vt dicit Constāt.
de quodā gn̄e arenæ quæ ab eo cimolia ponderosa nomina-
tur. Rectè charissimi per arenam duram & asperam pnia vel
tribulatio, paupertas vel mortis cōsideratio designatur, quæ
pro certo sistit & terminat fluxū maris. i. fluxū vitiorū vel p̄
speritatis mundanæ, quia tales fluxus, & fluctus per pniam re
stringuntur, & ne submergant terrā. i. corpus & aīam per pec
cata coarctatur, & retardantur, & ne terminos debitæ neces
sitatis excedant, per arenam huiōi repelluntur, Posui termi-
num mari arenam, præceptum sempiternum &c. quod non
præteribit. Hier. 5. Et ideo p̄ certo ista arena, i. tribulatio vel
pnia, paupertas vel mortis memoria habet virtutem purga-
tiuam, quia vere aqua. i. anima vel persona, quæ per eam est
colata,

colata, dulcis est per benignitatem & pietatē. Didicit ex his
quæ passus est, obedientiā. ad Heb. 5. Metalla ēt. i. viri iusti, &
perfecti qui arena ista sunt fricati, à rubigine oīm peccatorū
purgantur, & per discretionem, & gratiam clarificantur, &
per honestatem lucidi efficiuntur. Vel per aquam intelligo
animam, per metallum intellido corpus, quæ oīa per pniam
emundantur. Item arena ista, s. mortis consideratio vel tribu
latio habet virtutem repercussiuam, quia vere oēs vanos co-
gitatus vel affectus repercutit, & refrenat. Itē infrigidatiuā.
quia verè frigus diuini timoris inducit. Item opilatiuam, qa
affectus & sensus exteriores vel ēt ipsos fluxus vitiorum oppi
lat & restringit, & ideo sequitur, q virtutem habet tumoris
sedatiuam, quia pro certo tumorē superbiæ & præsumptio-
nis tribulatio reprimit atque sedat. Et ideo de arena dr̄ & de
mari. Iob. 38. Circūdedi illud terminis meis, & dixi, huc vsq;
venies, & hic confringes tumētes fluctus tuos. Vel dic q are
na est asperitas mortis, quia. s. homo ponitur sub arena. i. sub
terra, & ideo pro ista est quæ terminat, finit, cassat & limitat
fluctus maris. i. cursum istius amaræ vitæ, vel mundanæ pro-
speritatis, & iō virtutem habet purgatiuā &c. quia verè me-
moria mortis ad oīa ista valet. & dic per oīa vt supra. Vel p
6 arenā sterilē intelligo paupertatē &c. sicut supra. ¶ Inter are-
nas maris & fluminum qñque inueniuntur lapides preciosi,
qui arenarum attritu politi, meliores & clariores efficiūtur.
Sic vere in societate arenarum. i. sterilium pctōrum inueniū-
tur lapides preciosi. i. viri iusti & perfecti, quia via est aliqua
tam nequā societas, quin ibi sint aliqui boni. Exēplū de Loth
in Sodomis. Gen. 19. quinimo attritu arenarum. i. tribulatio-
nib. ipsorū malorum, per virtutes & gratias poliuntur, & ex-
inde meliores & sanctiores efficiūtur, quia oēs qui pie volūt
viuere in Christo, tribulationes patiuntur 2. ad Ti. 3. ¶ Arena
7 qñ in ostijs fluminum interponitur, impedit ne fluat aquę ad
mare, sicut patet in Nilo, sicut dicit Hiero. super Amos 8. Sic
vere mortis memoria vel tribulatio vel pnia impedit ne hō
cadat in mare pcti vel inferni. Sed pro certo sicut (sm Hier.
ibidem. i. super Amos 8. qñ arena de ostio fluminis tollitur,
tunc aqua retenta in mare impetuosius profundatur, sic pro
certo si arena tribulationis, pniæ, paupertatis vel mortis me
moriæ cessauerit, & à nobis elongata fuerit, tunc a mari pcti
per interiorem cogitationem, ad mare voluptabilium mun-
di per prosperitatis affectionem, ad mare inferni per mortē
& vitæ terminationem profundius descendemus, quia verè
quanto, quis aliqñ per virtutes melior efficitur, tanto per
pctā (si ad ea postea deuenerit) deterior inuenitur, sicut patet
in apostatis, qui sunt cęteris nequiores. Vnde Eze. 47. Aquę q̄
egrediūtur de sanctuario, intrabunt mare. Vide de Nilo vbi
8 ponitur. ¶ Qñ in ventre terræ generantur vapor fortis, quē
rumpit terram, & exit, & exterius euaporat, qñq; etiam acci
dit q in ventre nubis vapor igneus generatur, qui rumpit nu
bem, & exit. Filii etiam viperæ ventrem matris dilacerant, vt
exterius procedant. Sic mali religiosi vel christiani lacerato
ventre. i. fide vel claustro vel regulari obseruantia religionis
vel ecclesiæ matris suæ, exterius apostatant & recedunt, &c.
Vide de vipera, de terra, & de nube.

De Argilla. *Cap 33.*

Rgilla est terra tenax, glutinosa & viscosa, & ad susce
ptionem impressionis & sigillorum magis apta. Sed
1 A tñ qñqoe in lapidem induratur, nā per actionem ca-
loris qui humorem consumit, in laterem cōuertitur,
per actionem aūt frigoris quod humorem congelat & con-
stringit, in lapidis duritiam cōmutatur, sicut patet 4 Meteo-
rorum. 5. & 6. & 7. Argilla significat personam mollem, fragi
lem & carnalem, in qua est viscositas carnalis voluptatis, qa
verè tales sunt apti ad quancunq; vitiorum impressionem fa
ciendam, quia verè quicquid diabolus vult eis suggerere p
tentationem, totum in corde eorum imprimitur per delecta
tionem, consensum & operationem. Isti. n. sunt qui suscipiūt
characterē bestiæ. Apo. 14. Et ideo qñ isti calore auaritiæ vel
luxuriæ incalescunt, qa frigore indeuotionis tepescunt, tunc
verè quia humor grē in eis consumitur vel cōgelatur, ideo
nunc in lapidem, nunc in laterem indurātur, hoc est dictu. q
per obstinationem, inuerecundiam, crudelitatem & malam
consuetudinē & incorrigibilitatem duri & solidi efficiūtur.
Cor eius indurabitur quasi lapis. Iob 41. Vel dic ī bono q ta
les carnales personæ qñq; per Dei gratiam recipiunt diuinū
calorē charitatis & dilectionis, & frigus diuini timoris, & sic
humor carnalitatis in eis consumitur, & sic ipsi delicati, per
pniam duri, fortes & stabiles efficiuntur. Vel si vis, per calorē
& frigus intelligo mundi tribulationes, in quibus boni indo
rantur per constantiā & perfectionem, mali aūt per despera
tionem & obstinationē. Exemplū de Pharaone. Exo. 7. Indu
ratum est cor Pharaonis & Hie. 19. Indurauerunt ceruicē suā
ne audirent sermones meos. ¶ Argilla seu lutum viscosum p 2
actionē caloris duratur & efficitur sicut lapis, sicut dr̄ 4. Me
teor. vbi supra. Sic vere peccator & carnalis qō in calore mū
di tribulationum ponitur, tunc per obstinationem, & despe-
rationē fortius induratur Vnde Hier. 5. Indurauerūt faciem
suam supra petram, noluerunt reuerti. Vel dic q hō in iuuen
tute est sicut argilla, s. mollis & conuertibilis & corrigibilis,
sed vere qñ per calorē naturalē humidum radicale in eo cō
sumitur, s. in senectute, tunc vere per malas consuetudines in
duratur, & impressiones correptionis nō recipit, sed potius
per mortem frangitur q̄ per correctionem aliqualiter immu
tetur. Cor durum malè habebit in nouissimo. Ecc. 3. ¶ Scdm 3
Cōmen. ibidem, argilla frigiditate sua est sanguinis restrictiua.
Vnde dicit Constant. in viat. q argilla cū forti aceto distēpe
rata, & fronti & temporib. applicata, sanguinis a narib. fluxū
restringit. Argilla ista est charitas, quæ more argillæ stringit,
& ligat diuersa corda inuicem, & ideo si cum ista acetū for-
te. i. mortis amaram memoriā miscuerimus, tunc verè fluxus
sanguinis, i. fluxus vitiorum à nobis deficiet & cessabit. Vnde
Eccle. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua
& in æternum non peccabis.

De Alabastro. *Cap. 34.*

Labastrum est lapis candidus, tinctus variis colorib. 1
firmus & solidus, & frigidus, qui vnguenta custodit
A per optimè incorrupta, qñ de eo fit vas pro vnguētis
aromaticis reseruandis. Sic verè qñ aliquis est firmus,
& solidus per constantiæ & perseuerantiæ & patientiæ firmi
tatem, candidus per castitatē, tinctus variis colorib. & virtu-
tib. per exteriorem pulchritudinem & honestatem, tunc ve-
re efficitur optimum vas ad custodiendum vnguentū aroma
ticum. i. deuotionem, compassionem, charitatem & pietatē.
vel vnguentum. i. bona temporalia, quibus pauperes inūgun
tur, quia. s. boni & perfecti meliores sunt ad talia conseruan
da, quam alii, quia. s. vngūt ex ipsis pauperes & egenos. Vnde
Marc. 14. Accepto alabastro vnguenti effudit super caput ille
su. ¶ Secundum Diosc. alabastrum dr̄ valere ad victoriā obti 2
nendam, & conseruat amicitiam, & eam etiam generat atq;
nutrit. Charissimi per alabastrum qui est lapis durus & can-
didus, intelligo duritiam & firmitatem patientiæ, & cando-
rem castitatis, quam pro certo si nobiscum parauerimus, &
habuerimus, pctā & vitia, tentationes & tribulationes vince
mus, nec eis succumbemus, quod principaliter facit patiētia,
quia melior est patiens viro forti. Prou. 17. Amicitiam etiam
generabit & seruabit, s. Dei & aliorum hominum & sancto-
rum, quod principaliter facit candor & species castitatis Ex
lapide precioso omnis circuitus murorum eius, ex lapide cā
dido & mundo omnes plateæ eius sternentur, & per vicos
eius alleluia cantabitur. Thob. 14.

De Auro. *Cap. 35.*

Vrū dr̄ ab aura, eo q in aura seu in aere plus luceat, 1
obryzum autem dr̄ aurum lucēs, splendens, rutilans
A bracteа aūt dr̄ lamina auri tenuissima, de qua incidū
tur fila, vt dicit Alb. de metallis li. 6. Secundum Ari.
autem ad compassionem auri concurrit sulphur rubeum, &
argentum viuum album. Talis est iustus rutilans & honestus,
quia vere in aura. i. in publico & aperto corā aliis fulget & ru
tilat atq; splendet per spēm honestatis. Sed verè ad hoc re-
quiritur q cōcurrat sulphur rubeū. i. rubedo & ardor chari-
tatis, q̄ sit viua, s. p vitā grē & veritatis, hoc est dictu, q nō sit
sicca, sicut castitas hypocritarū, q̄ vita dr̄ carere, qa caret effi
cacia & virtute, & sic poterit dici aurū mundum Esa. 13. Pre
ciosior auro erit vir, & homo mundo obryso. Nam sicut co-
lor aureus est cæteris nobilior, & clarior, & magis delectat
visum, sic vere color honestatis & quantum ad se, & quantū
ad

ad alios in visu & repręsentarione pulcherrimus debet dici.
Et sicut aurū lepram palliat ne cognoscatur, sic vere hone-
stas vitia & pctā cooperit, palliat atq; cęlat. Pulchritudinem
2 candoris admirabitur oculus. &c. Ecc. 43. ¶ Auro (sicut dicit
Richard.) quo ad substantiā nihil inter metalla solidius, & iō
in igne positū non euaporat, nec in pondere minoratur, sed
ibi virtute caloris liquefit, & ab oī sorde si q̄ habuerat depu
ratur. & clarius & lucidi⁹ reperitur. Vere sic de viro iusto &
de quolibet debet esse, quia vere quilibet dēt esse per fortitu
dinē, patientiā, & perseuerātiā solidus & cōpactus. Iustus. n.
qñ in igne & in asperitate tribulationū ponitur, tūc vere nō
euaporat per desperationē, impatientiā, murmurationē, nec
in pondere. s. morum & virtutū minuitur, sed liquefit per cō-
tritionē, deuotionē cōpassionē, & ab oī sorde vitiorū, & pec
catorū depuratur, & sic clarior, & purior, & sanctior efficiē
dum purgatur, qm̄ in igne probatur aurū, hoīes verè recepti
biles in camino humiliationis. Eccl. 2. ¶ Et sicut (ſm Platea-
3 riū) aurū dum malleaē, non rumpitur nec scinditur, nec emit
tit sonitū vel stridorē, sed potius in laminas tenuissimas dila
tatur, sic vir iustus & patiens qñ à Deo percutitur & malleaē
per tribulationes, tentationes & iniurias et paupertates, non
scinditur vel rumpitur per pctā vel per impatientiā, sed ma-
gis p charitatē & per spūale gaudiū dilataē 2. ad Cor. 6. Cor
nrum dilatatū est. & sonitū vel clamorē iurationis, stridorē
detractionis & murmurationis penitus non emittit. Vñ ip ,c
est tanq̄ vas auri solidū, ornatū oī lapide precioso. Eccle. 50.
Exēplū de Iob & Tho. Qđ est cōtra iurantes & impatiētes,
4 qui sunt similes æri & non auro. &c. ¶ Auro inter metalla ni-
hil ductilius. Nā aurū sub malleo non finditē, sed inter malleū
& incudē sine ruptione vel discontinuatione in bracteas te-
nuissimas ſm votū artificis æqualiter dilatatur, nisi forte æs
vel aliud metallū interius fuerit iūctū sibi, quia tunc rumpi
tur & finditur, & formæ imprimendę inobediens inuenitur,
& iō tunc necesse est vt post decoctionē ignis illa impuritas
auferatur, vt sic efficiatur ductile, & exinde forma debita ꝓ
ducatur. Rectè talis dēt esse oīs verus obediens, subditus vel
religiosus, quia verè ad voluntatē artificis, s. Dei vel prælati,
dēt esse ductilis per obedientiā & subiectionē, ut ſm eius im
periū ducatur & resistat circunquaq; per bonā operationē,
& æqualiter, s. ad oēs amicos et inimicos dilatetur per chari
tatē et dilectionē. Et iō licet sit inter malleū & incudē in cō-
flatu tribulationum, & licet ab artificē. i. a Deo vel pręlato ꝑ
correctiones & aduersitates malleetur, tñ non debet rumpi
per discontinuationē, s. cessando à bono opere, vel apostatā
do, nec resonare per impatientiam & murmurationē, sed in
oīb. prone poterit obedire Prou. 3. Non deficias cum à Deo
corriperis, quia quē Deus diligit, corripit. &c. Veruntñ aliqñ
adiungitur sibē interius in corde aurichalcū. i. intentio mala
vel hypocrisis, & tunc verè non est ductilis per obedientiā,
sed rudis & inobediens, & statim q̄ percutitur modica tribu
latione, frangitur per impatiētiam, & rumpitur per bonorū
operum discontinuationē, & sic ad votum artificis, Dei. s. vel
ꝓlati, non regitur, imo aliqñ ex toto frangitur p desperatio-
nē & apostasiā & obstinationē. Vnde Eze. 22. Oēs isti vt fer-
rū & stannū et æs in medio fornacis cōsumpti sunt. Et iō ne-
cesse est q̄ prius per ignē diuinæ charitatis et internæ contri
tionis, & per virtutē spiritussancti hmōi interior impuritas
extrahatur, vt sic bonus, iustus et obediens esse possit, et in eo
forma debita, s. gloria paradisi finaliter inducatur. Auro. n. lo
5 cus est in quo cōflatur. Iob 28. Fac si vis duos. §. ¶ Auro nihil
inter metallā pulchrius in colore, nihil efficacius in valore,
et iō oīm colorum et metallorū pulchritudo dr̄ atq; decor.
Nam inter colores et inter metalla primum et præcipuū ha
bet locum. Et ſm Platearium, aurū virtutē habet confortati
uā, superfluitatum coadunatarum in corpore abstersiuā, syn
copis curatiuam, a lepra pręseruatiuā, vel ipsius curatiuā, vel
ad minus ipsius occultatiuā, si. s. limatura auri in cibo ipsius
assumatur. Charissimi, aurū quod splendet, est diuina sapiētia
seu charitas, a quib. splendor honestatis progreditur et ema
nat, quia pro certo illa est principaliter, et efficacior inter cæ
teros colores, et metalla. i. inter cæteras gratias et uirtutes,
quia a charitate tanquā a principaliori oēs uirtutes cæteræ
fluunt et exeunt, sicut a radice, et oēs ēt colores exteriorum
exemplorum, et iō per virtutem sapientię uel charitatis desola
ti confortantur, superflua i. diuitię per elemosynas educūtur
quia. s. facit hoīem misericordē et largū, et syncopis. i. remor
sus conscientię sedatur, et lepra. i. pctā curantur, uel ēt pręser
uantur. Charitas. n. cooperit multitudinem pctōrum 1. Petr.
Et sicut ignē ardētem extingnit aqua, ita elemosyna resistit
pctīs. Eccle. 3. Vel expone de sapientia vel doctrina, quæ si in
eis. i. per prædicationē assumatur, efficit oīa supradicta. ¶ La- 6
minæ aureæ candentes in vino extinctæ faciunt vinum vtile
cōtra vitia splenis, & multas alias passiones, ſm Platearium.
Vinum quod lætificat cor hois, significat spūalem consolatio
nem, doctrinam, & eruditionem, quæ pro certo si à laminis.
auri. i. a viris perfectis candentib. & ardentib. per charitatē,
tacta fuerit seu facta, tunc contra vitia splenis. i. contra melā-
choliā, & mundanā tristitiam adiuuat, & confortat, & contra
vitia & pctā, quæ sunt aīę passiones. Iō viris perfectis dr̄ 1. ad
Thes. 5. Consolamini pusillanimes. &c. Mœror. n. in corde viri
humiliabit eum, & sermone bono lætificabitur. Proue. 12. Et
ideo perfectus vir & affectibilis dicit Esa. 50. Dedit mihi dñs
linguam eruditam, vt sciam consolari eum qui lassus est, ver
bo. ¶ Instrumentum aureū melius est ad faciendū vsturā in 7
aliquo membro, q̄ alterius metalli, quia ſm Platearium, vir-
tute eius custoditur locus vulneris a fœtore. Sic verè qñ ali-
quod membrū. i. aliqua persona, est vrendū, & cicatrizandū
per correctionē, tunc vere ista vstura est melior & perfectior
si instrumentū. i. ille qui vrit & perforat corrigēdo, s. ꝓlatus,
fuerit aureus. s. quantū ad splendorē scientiæ, & veritatis, quā
tū ad ruborem amicitiæ, & charitatis, quantū ad solitudinē
constantiæ, & firmitatis, quantū ad pondus prudentiæ, & ma
turitatis, quantum ad colorē decentiæ, & honestatis, & quan
tum ad valorē virtutis, & grę, & bonitatis, quia verè oēs istę
virtutes dñt in prælato, & quolibet correctore vel iudice re
lucere. Aurū. n. & rubeū, splendens, solidū. ductile, pulchrū,
& ponderosum. Nā quia prælatus perfectus, & virtuosus qñ
facit vsturam correctionis, per discretionē scit nō excedere,
iō fetor infamiæ ibidem minimè gñatur. Vnde Ps. Corripiet
me iustus in mia, & increpabit me, oleum aūt peccatoris nō
impinguet caput meum. ¶ Puluis auri oculorū maculas cor- 8
rodit, & licet membris non incorporetur nec ea nutriat, ipsa
tñ confortat, & à superfluitate exonerat, ſm Platearium. Sic
puluis sacræ scripturę. i. doctrina, & pręducatio ab oculo cor
dis abstergit maculas pctōrum, & membra. i. pctōres confor
tat, & eos facit à superfluis. i. a diuitiis exonerari per elemosy
nas, licet eos nō nutriat per gratiam, & deuotionē, nec eis in
corporetur per retentionem, quia verè licet pctōr audiendo
prædicationē vel scripturam, ex toto non emendetur, tñ ali
qualiter in spūalib. consolatur, & ad elemosynas elargaē. Vel
aurū puluerizatū intelligo malum prædicatorem. &c. ¶ Au- 9
rum calefactum si aliquod membrum exinde tangatur & fri
cetur vel vratur, pilos aufert, & eos amplius crescere nō per-
mittit. Sic verè qñ ꝓla⁹ vel ꝓdicator calore charitatis ęstuās
tangit. s. corrigendo, & ꝓdicādo carnē. i. carnales pctōres, tūc
ꝓ certo exinde facit cadere pilos. i. exteriores diuitias, & pau
perib. elargiri, vel ēt exteriorē malā cōuersationē facit cade
re, & cessare, & pro posse suo amplius ibi crescere non ꝑmit
tit. Vel dic q̄ qñ aurū. i. prælatus, calefit in igne auaritię, tunc
vere à subditis abstergit per rapinam, & exactionem pilos di
uitiarū & exterioris subsē tpalis. Aia. n. calida quasi ignis ar-
dens nō requiescet donec aliquid glutiat. Eccl. 23. ¶ Qñ lami 10
na argentea est cum aurea aliqua de cā coniungenda, tūc ab
humore, vento vel puluere summopere est cauendū, quia si
aliquid istorum inter argentū & aurū se poluerit, nequaquā
vnū cū altero se tenebit, & iō in loco valde mundo est hmōi
coniunctio facienda quod si fiat, ita pōt vnū cū altero copu-
lari, vniri & cōiungi, q̄ nunq̄ pōt vlterius separari. Aurū est
Deus, argentū est aia, q̄ pro certo si inuicē volunt coniungi,
& vniri per charitatē, & grām in ꝑsenti, & gloriam in futuro,
summe cauendū est a vento vanitatis. & superbiæ, & elatio-
nis, itē ab humore deliciarum, & luxuriæ, & carnalis infectio
nis, item a puluere cupiditatis & auaritiæ, vel ab amore, tpa-
lis possessionis, quia vere si aliquid illorū inter Deū, & aīam
interponatur, vt quia aia est superba, auara, & luxuriosa, nun
quā per charitatis vinculū cum Deo perfecte poterit coniun
gi, & iō in loco mundo. i. in perfecto, statu vel religione se de
bet quilibet ponere, vt hmōi copula valeat colligere. Repo-
netis cineres ad orientē in loco mundo extra castra. Leuit. 6.
Quia vere aia q̄ debet esse cinis perfectę, & amaræ cōtritio-
nis, debet poni in loco mūdo. i. in statu grę & deuotionis, vel
in statu ecclesiæ vel ꝑfectę religionis, extra castra. i. extra tu-
multum

multű mundanæ conturbationis,& sic perfecte cű Deo con
iungetur per charitatē,nec ab eo amplius diuidet. Quis nos
11 separabit a charitate Christi?ad Ro.8.¶ Aurű ergo est metal
lum solidű,ductile,splendeos,rubeű,pulchrű, super metalla
oia ponderosum,oō sonans,medicinale,& virtuosum.Sic ve
re iustus vel religiosus pdicator vel prælatus debet esse soli-
dus per constantiam & perseuerantiam,ductilis per obediē-
tiā,splendens per sapientiā & prudentiā,ooo sonans per im-
patientiā,rubeus per charitatē,pulcher per honestatē, pōde
rosus per sapientiā & maturitatē & bonorű exemplorű exhi
bitionē,virtuosus per grām,& perfectionē.Vnde 2.Parali.9.
Vasa domus saltus Libani erant ex auro purissimo. Talis po
tissime fuit Christus & etiā sancti. Pone si vis figuram de can
delabro aureo ductili cű lucernis,& applica de prælato sicut
vis.Et nota q aurum malleatű dilatatur ęqualiter.Sic bonus
prælatus debet æqualiter dilatari per affectionē ad oēs subdi
tos.quod est contra acceptores personarű. ¶ Aurű tunc sup
12 oia metalla rutilat,qñ a sole repercutitur,& intantum ēt tűc
refulget,q in proximos parietes diffundit fulgor eius.Sic ve
re beata virgo tunc summe rutilauit per oīmodā honestatē,
& virtutum luciditatem,qñ sol.i.dei filius in eam est infusus.
Nā tunc & ea tunc fulgor suæ grīæ, & virtutis per oēs partes
mūdi mirabiliter seu diffudit 1.Mac.6.Refulsit sol in clypeos
aureos,& resplenderunt montes ab eis. Clypei.n.aurei sunt
pura viscera virginis gloriosæ,in qua sol,i.Dei filius carnē as
sumēdo refulsit,& in montes.i.viros iustos & perfectos splē
dor suæ grīæ redűdauit.&c.Adiűge sicut supra de pfectione.

De Aurichalco. Cap. 36.

1 AVrichalcum fm Isid.sic dr, eo q cű in veritate sit æs
seu cuprum,rutilans,tñ est sicut aurű. vnde habet au
ri spēm,non valorē,nā cum auripigmento & aliis spe
ciebus efficitur,rutilans sicut aurű,sed vere iste color
non diu perseuerat. Vasa.n.eadem facta in sua nouitate pul-
chra videntur,& lucentia quasi aurű,sed vere paulatim defi-
cit color eius,& rubiginant vasa hmōi & offuscātur, & suam
originalem materiā protestantur. Illa aűt q in istis vasis diu
seruata fuerint,horribilē odorē contrahunt & saporē.Recte
tales sunt hypocritæ,quia vere licet sint cuprum, & æs.i.viri
duri,indeuoti & pctōres, tñ pp fulgorē & colorē exterioris
honestatis videntur esse aurű.i.viri iusti & perfecti.Vnde isti
habent colorē aureű,nō valorē.Nam tales pp spēm fictę ho
nestatis, ita sophisticant q videntur esse aliud q̄ sint, contra
quos Chrys.Hypocrita,aut appare quod es, aut esto qd ap-
pares.Sed vere talis fulgor fictę honestatis cito trāsit,quia li
cet in nouitate & in principio videntur pulchri & honesti,tñ
in fine rubiginatur color suæ cōuersationis,& naturā suę ini
quitatis,& malitię protestatur.Nā vt dicit Seneca,nihil qd si
mulatű & fictum est pōt esse diuturnű.Vnde Esa.54.Ego vo
caui interfectorem ad dispergendum oē vas quod fictű est.
Illa ēt quæ in istis vasis continentur,s. eorű verba & opera,fi
naliter inueniűtur & percipiunt horrida per prauitatē, & fę
tida per infamiæ fœditatē.De cadauerib. eorű ascendet foe
tor.Esa,34.Vel dic de nouitiis & alijs qui in nouitate sua.i.in
iuuētute videntur aurei per virtutē & honestatē,sed cōtinue
paulatim deficiunt,ita q qñq; in fine rubiginantur per vitia
& pctā,& perdunt pulchritudinē & honestatem,per insolen
tiæ leuitatem.Bestia q̄ vidisti,fuit & nō est.Apo.17.Ita q qc
quid in eis cōtinetur.i.verba & opera,sunt horrida & fętida.
2 ¶ Aurichalcum ad modű auri rutilat,& ad modű ęris sonat,
& fm Platear.collíria & oculorum medicinæ in vasis de au-
richalco optime seruantur,& æris fortitudine acuuntur.Re
cte tales sunt boni pdicatores. Nam quia splendēt per aureā
honestatē,sonant sicut ęs per canorā eloquentiam & loqua-
citatem,iō collyria & medicinę oculorű.i.verba & doctrina
sacræ scripturæ a quibus oculus intellectus acuitur & clarifi
catur per discretionem,in talib.optime reseruantur,quia ve
re tales debent esse apotheca & custodia scripturarum.ps.In
corde meo abscondi eloquia tua,ne peccem tibi.

De Auripigmentum. Cap. 37.

1 AVripigmentum est genus lapidis fragilis seu uena p-
tendens auri speciem in colore.Et est duplex,rubeus
& citrinus,& habet virtutē sulphuris in calefaciēdo
& si sulphur ei additur, continuo virtute sulphuris
dealbatur.Et est auripigmentum ita corrosiuum,q oīa me-
talla rodit & exurit,pter aurum. Nam virtutē habet attrahē
di & dissoluendi,& ad ultimű corrodendi.Alio aűt nomine
lapis arsenicus nominatur.Recte talis est caro humana,quia
uere ista nihil est nisi terra fragilis.s.ad resistendum uitiis, &
pctis,licet exterius in colore.i. in apparētia uideatur esse au
rea,s.per spēm & pulchritudinem corporalē. Et ista qñ sibi
adiungitur sulphur fœtens,hoc est dictu pctm luxuriæ, calefa
cit per tētationes,dissoluit per delectationes, corrodit & dis
sipat per consensus & operationes, & in albű colorē mutat
per exteriores curiosas uestes,& cōseruationes.Vñ breuiter
nullű est metallű, nullus.s.hō,quin a carne propria corrodat
& tentet pter aurű i.pter sanctos uiros atq; firmos. Quis po
terit pugnare cű bestia?Apo.13.Caro.n.cōcupiscit aduersus
spūm,sicut dr ad Gal.5.Vel dic per oia de mulierib.quę sunt
aureæ per corporis pulchritudinē, citrinæ & rubicundæ,&
qñ sulphur luxuriæ eis adiungit tűc fiunt albæ.i. curiosæ q̄tű
ad ornatus & uestimenta,& sic alios calefaciűt per desideria
& tētationes,dissoluunt p delectationes,attrahunt per mala
uerba,& suggestiones, & sic in fine corrodunt per rapinā &
excoriationes,qa uere bona naturæ,fortunæ,& grīæ,luxurio
sis auferűt atq; tollűt,& iō oē metallű qd tāgunt.i. oēm pso-
nā cuius societatē sequūtur,dissipant & subuertűt, nisi for
te fuerit aurű.i.uir sanctissimus & perfectus.Exēplű de Adā,
Sansone,& Dauid & Petro,q per mulieres sunt decepti.Figu
ra de bestia Apo.13.&c.Quis n.poterit ex nobis habitare cű
ardorib.sempiternis?Esai.33.¶ Auripigmentű fm Platearű, 2
habet uirtutē calefaciēdi,dissoluendi,mundificādi,corrodē
di.vnde ualet cōtra multas corporis passiones. Vere talis est
pnia,quia uere pctōrē calefacit per dilectionē, dissoluit per
delectationē,mundificat per cōfessionē, corrodit per corpo
ris afflictionē & macerationem, & iō pro certo ualet contra
multas passiones & cōtra uitia & pctā,a quib.liberat pctōrē.
¶ De auripigmento mixto cum calce uiua, & aqua fit unguē
tum depilatoriű,q psilotrű dr,quo si quis imbutus fuerit,pi
los sine dolore faciliter amouebit.Charissimi,p istud auripig
mentű q est corrosiuű,intelligo mortē,q̄ oia destruit & cor
rodit.Per calcem aűt uiuam intelligo charitatē, quæ calefa-
cit,& uitā grīæ præstat.Si ergo ista duo simul iungantur.i.di-
lectio Dei & pximi, & mortis memoria & aqua pietatis eis
admisceatur,tunc uere pili diuitiarű sine dolore dimittunē,
& spernuntur,& pauperib.erogantur,quia fm Hier.in pro-
logo super Iosue,facile cōtemnit oia, qui se cogitat moritu
rum.Nam istis duob.maxime mouet homo ad pietatē,& lar
gitatē,s.ex charitate,& memoria mortis suę,iuxta illud Ecc.
14.Ante mortē exporrigens da pauperib.¶ Auripigmētű ua 4
lēt cōtra impetiginē,& serpiginē,si locus cum auripigmēto,
& sapone leniter ungatur, uerűtñ statim abluendus est lo-
cus ille,quia si diu ibi maneret, bonas carnes corroderet si-
cut malas, uirtutē.n.habet corrosiuam,& incisiuam,fm Pla
tearium.Per auripigmentű quod rutilat sicut aurum, intelli
go detractores,qui p certo fingűt se esse aureos q̄tű ad splē
dorē honestatis,& q̄tum ad ruborem charitatis,quia.s.se fin
gunt oia dicere ex charitate,sed pro certo isti habent virtu-
tē corrosiuā,quia uere oia alia rodűt & deuorāt linguis suis.
Et iō qñ aliquis habet serpiginē seu pruritum inanis gloriæ,
tunc utile est q auripigmēto uiatur.i.q ei detractorum cor
rosio admittat,ut sic ille pruritus trāseat,et desistat. Nō sunt
aűt tales diu sustinēdi in corpore ecclesiæ uel religionis,uel
in auditu cuiuslibet psonæ,quia uere carnes bonas corrode-
rent sicut malas,quia si delectabiliter audiātur, de bonis de
trahuntur et de malis,et iō non sunt audiendi.Prou.4.Amo-
ue a te os prauum,et detrāhentia labia procul fac a te.¶ Se-
cundű Plat.Auripigmentum ungues deformes, et turpes fa 5
cit cadere,et crescere melior es.Sic ardor pniæ uetera opera
destruit,et peccata, et facit crescere noua,s.grās et uirtutes.
Aufert primum ut sequens statuat ad Heb.10.Vngula.n.quę
est pedis extremitas,finem significat,ad quem cuiuslibet ope
ris effectus terminatur,quem.s.per pedem designo.

De Argento. Cap. 38.

ARgentum latinē,argyros grecè dr,et est metallum a
lbum,et sonorum ueruntamen(quod mirum est)im
pressum corpori,lineas nigras facit,et in eius compo 1
sitione(fm Arist.) concurrit argentum uiuum et sul
phur.Nullum autem aliud metallum dulcius resonat,quam
argen-

argentum,vt dicis Isid.Talis est bypocrita,quo ꝑ certo nul-
lus dulcius resonat,s.quo ad fictā eloquentia vel prædicatio-
nē,qui licer sit albi coloris & honestæ,& pulchræ apparētiæ,
lineas tñ nigras.i.opera mala,& iniqua gñat, & producit,q̄a
noo pōt arbor mala bonos fructus facere,Mat.7.& Luc.6.Es
vere iden sulphur.i.fœtens ardor luxuriæ, & argentū viuum
.i.leuitas inconstantiæ in eius suba,& conscientia dñatur, &
iō non mirū si opera nigra,& vitiosa ab eo producuntur.Vel
dic ꝙ argentum(quod dr̄ quasi ardens gentem) significat di
uitias vel mundi prosperitatē,quæ pro certo in se continent
sulphur.i.auaritiæ ardorem & cupiditatis,& ideo licet alba,
pulchra.s.& delectabilis videatur,tñ corpori cui imprimit.i.
mensi quæ ei per affectum innititur,lineas facit nigras.i.mul
ta nigra vitia,& peccata,a quib.consciētia denigratur.Nigræ
2 sunt facies eorum de fumo qui in domo fit.Baruc.6.¶ Argē
tum est metallum albū,& sonorū,clarū,purum, ductile,bal-
sami potissimè seruatiuum , virtutis in aspide iuuatiuū, quia
plus valet iaspis in argento q̄ auro,in igne resolutiuū,& mul
tarum ægritudinum curatiuum,nā s̄m Platearium,spuma eius
vulnera sanat,& carnes superfluas in eis crescere nō permit-
tit,matricē educit,fluxibilia mēbra fortificat, & corpus mū-
dificat atq; purgat.Verè talis debes esse plaius vel ꝑdicator,
quia dēt esse albus per castitatē, clarus per honestatē, purus
per innocentiā,sonorus per eloquentiam,ductilis per obediē
tiā, ballamum.i.odorem bonæ famæ debet seruare per bonā
conuersationē,in igne.i.tribulationis,& dilectionis debet li-
quefieri per cōpassionem,& sic erit infirmitatum.i.pctōrum
curatiuus per bonum exemplum, & per bonam informatio
nem.Nam spuma.i.eloquentia & doctrina talium, vulnera.i.
pctōres vlcerosos sanat,& in eis carnales delicias,& volupta
tes crescere non permittit, quia ab istis mundatur hō per bo
nam eruditionem. Et iō iste dr̄ matricē.i.interiora vitia edu-
cere,quia.s.ea facis educi per confessionē,debilia membra.i.
leues & fluxibiles & inferiores consolidat per consolationē,
& instructionē.Corpus ēt mundificat, inquantū.s.introduci
facit mundam & pulchram cōuersationem. Ideo de talib.dr̄
in Ps. Argētum igne examinatum,probatum terræ, purgatū
septuplū.Vel si vis per argentū album intelligo candorē casti-
tatis,q̄ est sine dubio virtus pura,mundana & honesta,& bal
samum.i.bonam & odoriferam famam seruat , & corporis.i.
exterioris cōuersationis honestatē & munditiā seu decentiā
introducis, & carnes superfluas voluptates carnales rsus
adnihilat & cōsumit.Ps.Eloquia inquit dñi,eloquia casta,ar-
3 gentum igne.&c.vt supra.¶ Argentum in igne positū rubet,
& liquescit, sed infrigidiatū soliditatē pristinā recipit & cā-
dorē.Sic verè sunt aliqui qñ in igne tribulationis ponuntur,
tunc liquefiunt per cōtritionē,& cōpassionem,& rubent per
charitatē & dilectionē,qñ aūt cessat ignis tribulationis,tunc
infrigidantur per indeuotionē, solidantur & indurantur per
obstinationē,candidantur & dealbatur per curiosam cōuer
sationē,& iō vtile esset talib.ꝙ sp duraret ignis tribulationis.
Vnde Eccl.2.In igne.n.probatur aurū,& argentū , sic & hoīes
acceptibiles in camino humiliationis.ps.Imple facies eorum
ignominia,& quærēt nomen tuū dñe.Vel dic ꝙ iustus qñ ces
sat hmōi ignis & refrigeratur, tūc solidatur per cōstantiæ fir
mitatē & albatur per cōtinētiæ castitatē,& sic bene se habet
in igne.i.prosperitate,& non in aduersitate. Vel dic ꝙ pctōr
in igne cupiditatis vel tentationis vel prosperitatis liquescit
per mala desideria & delectationes,qui tñ in frigore pniæ &
tribulationis solidatur & albescit per constantiam,& castita
4 tē &c.¶ Argentū qñ cū terra cōiungitur,exinde rubiginē cō
trahit,sed si cū arena fricatū fuerit,tūc pristinā recuperas cla
ritatē.Sic verè qñ terra.i.amor terrenorum cōiungitur cū ar
gento.i.cū aīa vel aliquo viro iusto,tūc verè exinde cōtrahit
rubiginē auaritiæ & pctī.Verūtñ si cū arena.i.cū aspera pnīa
fuerit confricatus,tunc claritas ē perfectionis,& honestatis q̄
amiserat,recuperat,& rubigo q̄ acquisierat,euaporat.¶ Iaspis
5 in argento plus valet q̄ in auro, & ibi sua virtus melius eluce
scit.Iaspis est sacra scriptura,q̄ visum & intellectum acuit &
confortat. Sed pro certo ista plus valet & proficis,s.quātum
ad vtilitatem mundi,qñ est in argento.i.in viro iusto & per-
fecto,sonitum tñ eloquentiæ,suauem habēte.Eccl.n.tacens nō
6 habens sensum loquelæ.Eccl.20.¶ Argētum est sonorum,sed
aurum penitus nihil sonat,& tñ aurum prævalet.Sic vere il-
liqui quando percutiuntur & corriguntur, non murmurāt
nec clamant,sunt alijs vs communiter meliores.

De Argento viuo. *Cap. 39.*

ARgentum viuum est argentum simplex & incomposi 1
tum,& habet argētum viuum siccitatem,subtilitatē,
puritatem,& albedinem. Nam in ipso est siccitas ex
suba terræ, sublimitas, & mobilitas , & fluxibilitate
aquæ,& albedo ex aeris corporatione.Nam aer,aqua,terra,
ad eius compositionem conueniunt,& indissolubiliter con-
iunguntur,& ideo pp vincēre siccitatem,in superficie plan,
non liquescit,nec adhæret tangenti,sicut id qđ est aquosum
vt dicit Aristo.Talis debet esse vir perfectus,quia vere debet
esse albus per castitatem,lucens per prosperitatem,subtilis p
discretionem,siccus per pniam & macerationem, mobilis p
obedientiam & subiectionem,vel etiam per bonam operatio
nem, & hoc quia verè in ipso debet esse aqua fluida pietatis,
terra solida constantiæ,& firmitatis, & aer lucidus.i.claritas
scientiæ,& puritas subtilitatis,quæ indissolubiliter debent in
eo inuicem colligari.Et ideo tales viri perfecti qñ ponuntur
in terra vel in loco plano.i in administratione rerū,& nego-
ciorum terrenorum,non liquefiunt nec defluunt per vitia &
pctā,sed intra debitos terminos discretionis,& prudentię in
giter continentur.quod est cōtrà mundi diuites & prælatos,
quos terrena prosperitas facit statim defluere,nam permittit
ꝙ de vno officio ad aliud faciliter promoueatur in nullo cō
sentata in explebilis auaritiæ cupiditate, & hoc cum nullius
vsquam aduersitatis incursu.Pla.Folium eius non defluet,&
oia quæcunque faciet,prosperabuntur. ¶ Argentum viuum 2
hoc habet proprium,ꝙ per se non coagulatur,sed qñ sulphu
ri,& plumbo coniungitur, tunc facile congelatur. Sic verè
multi sunt qui non coagulantur & indurātur per pctm̄ & ob
stinationem qū sunt soli & per se,sed pro certo qñ associātur
cum sulphure.i.cum personis luxuriosis & fœtentib.cum plū
bo ponderoso.i.cum imporabilib. & insolentib. tunc paula-
tim coagulantur & indurantur per obstinationem, & ēt per
malam consuetudinem & peccata , quia qui cum stultis am-
bulat,similis efficietur.Prou.13.¶ Argentum viuum est sim- 3
plex respectu oīm metallorum,quia s̄m Arist.in libris Meteo
rorum,vna cum sulphure est elementum, & materia omniū
aliorum metallorum.Charissimi,argentum viuum & albū si
gnificat innocentiæ puritatē,quæ pro certo est origo & prin
cipium omnium bonorum,gratiarum.s.& virtutum. Vel dic
ꝙ argentum viuum est bona vita, quæ fluit & decurrit,& ha
ber candorem innocentiæ & castitatis,& colorem amicitiæ,
& charitatis &c.sicut supra. ¶ Secundum medicos & Platea 4
rium,argentum viuum quia tactu inuenitur frigidū, ideo na
turæ frigidæ esse dr̄ à quibusdam,sed hoc nō est verum,imo
est calidum & humidum in tertio gradu,quod patet ex effe-
ctibus,quia vrit,perforat & incidit,& sic est fluxibile, intelli
go personas affabiles atq; lætas, quæ pp suam mobilitatē vi-
dentur esse leues & insolentes,sed pro certo licet exterius vi
deantur esse frigidi.i.tepidi & indeuoti,tñ aliqñ est cōtrariū,
quia vere calorem habent feruoris,& charitatis, & candorē
munditiæ,& castitatis,& humorem deuotionis, & pietatis,&
probatur hoc ex effectib.& operib.aliquib.exterius exercita
tis.Vestimenta tua calida sunt cū perflata fuerit terra austro
Iob 37.Nolite ergo iudicare s̄m faciem, sed iustum iudiciū
iudicate.Io.7.¶ Argentum viuum in terra gignitur, & quasi 5
aqua profluens procreatur,in vase solido, & frigido diutissi-
mè reseruatur,tantæ est siccitatis,ꝙ nisi extinctum fuerit,rei
alteri non miscetur,& in igne positum in fumum faciliter re
soluitur & mutatur,nec potest ignis violentiā sustinere.Re-
ctè talis est hypocrita vel auarus,quia in terra.i.in amore ter
renorum sp inuenitur , & in vase frigido.i.in mundo vbi est
frigus indeuotionis,diu perseuerat,& viuit, quia impius lon
go viuit tpe super terrā.Eccl.7.Et quia tales sunt magnę sic-
citatis,hoc est dictu, sine humore deuotionis vel compassio
nis,ideo rebus alijs,s.suis vicinis non miscentur per coniun-
ctionē amicitiæ & charitatis,imo tales singulariter esse que-
runt.Vnde Ecc.15.Manducabo de bonis meis solus.Et qñ in
igne tribulationis ponuntur,tunc vere ipsum nequeunt susti
nere,imo per impatientiam,irationem & desperationē cō-
tinuo in fumum & nihilum euaporant.In igne consumptum
est plumbum.Hie.6.Vel potest dici ad totum de hypocritis,
qui sunt albi per exteriorem honestatem,fluidi per delicias,
& carnalitatem,calidi per auaritiam,& cupiditatem,vrētes,
& incidentes per detractionem,& loquacitatem,soli per im

patien-

patientiam, & ideo in igne tribulationis positi euaporant,s.
per apostasiam, vel per superbiæ vanitatem, & exinde exit fu
mus.i.infamię & mali exempli, qui alios scandalizat. Vñ Hie.
6. Argentum reprobũ vocate eos, quia dñs proiecit illos. Et
dic sicut supra de diuite & auaro ꝙ est calidus det cupidita
tem, vrens per rapacitatem, fluidus per carnalitatẽ, albus per
6 vestium curiositatẽ. ¶ Argentũ viuum tantæ est adhærentiæ,
& fortitudinis ꝙ nulli rei pôt admisceri, nisi primitus sit ex-
tinctũ, & niũ cũ diuersis specieb. sua viuacitas sit repressa. Ex
tinguitur aũt si cũ saluia, & cinere saluiæ, & puluere ossis se-
piæ confricetur, ſm Platea. Sic vere in mundo multi sunt ita
partiales, ꝙ nulli rei, nulli personæ, nec Deo nec hoi pñt ad-
misceri vel coniungi per societatis, & concordię vnitatẽ, vel
per amicitiã, & charitatẽ, îmo ob oi societate aliorũ resiliũt
& recedunt, & hoc maximè qñ præsumunt de suis meritis, &
grijs, vel honorib. & diuitijs, & ex hoc alios contẽnentes, eos
habere socios dedignãtur. Et ideo Deus aliqñ extinguit eos
.i. extingui pmittit per vitia & pctã, vel per paupertatẽ & ad-
uersitatẽ, & tunc per cõsiderationẽ propriæ fragilitatis plus
efficiunt alijs sociales. Et ista forte est rõ quare Deus multos
superbos diuites in paupertatẽ cadere permittit, vt.s. discant
quanta sit fortuitorum instabilitas, ne alios vilipendant. Vñ
dicit Isid. li. 2. de summo bono. ca. 33. Vtiliter qñq; peccat in
minimis, vt à maiorib. vtilius caueat. Iob 18. Lux impij extin
guetur. Lux dico i. prosperitas & grã. Vel dic ꝙ bona & pfe-
cta persona nũnquam rebus mundi, s. diuitijs & hmõi cõmi-
scetur per amorem, nisi forte extincta fuerint pctã. ¶ Argen-
tũ viuũ qñ est per se non dissolutẽ, sed pulchrũ, & lucens, &
mundũ vr, verũtñ qñ in igne ponitur, tunc statim deficit &
euanescit, & exinde exit fumus qui alios lędit, & paralyticos
efficit quos contingit, vt dicit Plate. Sic verè multi qñ sunt si-
ne igne tẽtationis, ipsi stant, i. in statu grę, & sunt pulchri, &
lucidi per honestatẽ, sed verè qñ diabolus applicat eis ignem
tentationis vel tpalis tribulationis, tunc per cõstantiam ten
tationib. nõ resistunt, sed per cõsensus, & delectationes in vi-
tia euanescunt, exinde fumus infamiæ, & malorũ exẽplorum
emanat, qui alios ad quos peruenit, inficit & corrompit. Isti
.n. ad tps credunt, & in tpe tẽtationis recedunt. Lu. 8. Vel dic
sicut de hypocrita supra. ¶ Argentũ viuum ore bibitum vel
8 auri immissum occidit, & interficit patiẽtẽ, interiora oia cor
rodendo contra qđ summè valet (ſm Plat) lac capriuũ in ma
gna quantitate potatũ cum continuo motu patientis. Ad idẽ
ẽt valet vinum in quo absynthiũ & Hyssopũ est decoctũ. Ta
lis est mala & hæretica doctrina, vel ẽt tentatio diabolica, q̃a
verè bibentẽ. i. recipientẽ, & credentẽ, vel aurib. infundentẽ
.i. audientẽ interficit, & consumit per culpam in præsenti, &
per pœnã in futuro, & iõ oportet ꝙ talib. detur ad bibendũ
lac sanæ doctrinæ, & pdicationis, & vinũ diuinæ consolatio-
nis, & cõfessionis, & sic liberabuntur à periculo mortis æter
næ, dum tñ se moueant iugiter per laborẽ pię operationis &
bonæ occupationis. Accipite ergo sine argẽto vinum, & lac.
Esa. 55. Et illud argentũ habet virtutẽ incisiuã. Sic vere mala
doctrina vel tentatio diabolica rodit, & incidit corda firma.
9 ¶ Argentũ viuum est albũ, liquidũ, fluxibile, mobile, calidũ,
& humidũ, oẽs fere materias penetrãs, & corrodens, ſm Isi.
talis est mala mulier, quia alba est p pulchritudinẽ, & curiosi
tatẽ, fluxibilis p mollitiẽ & fragilitatẽ, & appetituũ variabili
tatẽ, mobilis p incõstãtiã. læuitatẽ, & vagabilitatẽ, quia sicut
dr Prou. 7. Nunc in foris, nunc in plateis. &c. Exẽplifica qũo
discurrunt. Istæ sunt calidæ p luxuriæ, & cõcupiscentiæ ardo
rem, & humidę p voluptatis humorẽ, & iõ oẽs materias quã
tũcunq; fortes i. oẽs viros quantũcunq; perfectos corrodũt
per tentationes luxuriæ, & destruũt & subuertunt, dũ tñ eis
cõmisceant per societatẽ cõtinuã. Exẽplũ de Dauid 2. Re. 11.
qũo adulteriũ cũ Bethsabea cõmisit. Mulieres dñatę sunt eis.
Esa 3. Vel dic oia si vis de carne. ¶ Inuenit argentũ viuũ (ſm
10 Isid. li. 2. 2.) in vetustissimo stercore cloacarũ, & in fornacib.
argentarijs. Sic verè mali & pctõres alios p detractionẽ cor
rodẽtes, vel p exhæredationẽ, & rapiuã vel tentationẽ, finali
ter inuenient in cloaca & fornace incẽdij infernalis. Istud pt
adiungi ad §. de diuite vel de planitate, vel de muliere. &c.
¶ Argentũ viuũ talis est naturę, ꝙ si sup ipsum maius saxũ in
11 centuplũ superponas, statim resistit, si aũt aliquãtulũ auri po
sueris, statim oneri redit ex quo patet nõ põdus esse cãm, sed
naturã occultã. Saxũ est põdus & tribulatio q̃ sustinet p mũ
do, q̃ ad modũ saxi parũ hẽt meriti vel valoris. Aurũ aũt ẽ tri
bulatio q̃ sustinetur p Christo, q̃ est aurea, meritoria & pre-
ciosa. Sunt ergo q optimè sustinent saxa ponderosa, hoc est,
magnos labores, & tribulationes p mũdo & p terrenis, sed
p certo si minimũ aurũ. i. minima tribulatio vel pnia p Xpo
eis imponit vel iniungitur, statim verè cedũt, & totũ cadere
permittũt, q̃a .s. nolũt pro Deo vel pro salute aiæ quippiã ad
uersitatis sustinere, cũ tñ dr Iac. 5. Beatificamus eos qui susti
nuerũt. dicat ẽt de labore mundi, Prou. 27. Graue est saxũ, &
ponderosa arena. ¶ Aliqñ cõponitur argentũ viuũ artificiali- 12
ter. ponit. n. nimiũ in patella ferrea, & testa terrea operitur, &
tũc ad latera carbones apponunt, & sic argentũ viuũ incipit
distillare. Sic verè qñ in patella ferrea. i. in corde duro obsti-
nato imponit rubeũ miniũ i. memoria sanguinis Xpi, & ru-
beus ardor charitatis, & desuper ponit testa terrea. i. memo-
ria mortis & fragilitatis humanę, à latere aũt adhibentur car
bones ardentes. i. feruens cõtritio, & exterior tribulatio, vel
ignis infernalis recordatio, tunc vere exinde distillat argẽtũ
viuũ. i. pietas & cõpassio & lachrymarũ emissio, sicut patuit
in Magdalena, q̃ inuenit sagittas potẽtis acutas, cũ carbonib.
desolatorijs. Nullus. n. est tã durus, q n cõsiderata morte Xpi,
& morte propria, & adhibitis carbonib. i. igne & tormentis
inferni, efficiat pius, fluidus & distillans. s. elemosynarũ largi
tatem, vel lachrymarũ quãtitatem. Manus meæ distillauerũt
myrrhã. Can. 5. ¶ Nullũ metallum põt deaurari sine argento 13
viuo, & in vase vitreo istud melius q̃ in alijs cõseruat. Sic ve-
rè ad hoc ꝙ hõ efficiat aureus per pfectã honestatẽ, oportet
ꝙ habeat argentũ viuum. i. grãm & charitatem, & castitatẽ
& pietatem, q̃ per argentum viuum significantur, quod est ca
lidum, humidũ & album. Et notanter in vase vitreo. i. in hoie
qui se reputat vitreum & fragilem, melius hmõi argentum. i.
gratia conseruatur, quia Deus tales humiles custodit a pec-
cato, & in eis gratiam seruat, quia ſm Bero. Magna est firmi-
tas apud Deum infirmitatem propriam cogitare.

De Adamante. Cap 40.

ADamas est lapis paruus ad quantitatem auellanę, &
nunquã plus ferri habens colorem, crystalli splendo 1
rem. Hic ita est durus, ꝙ nulli penitus cedit materiæ,
quia nec ferro frãgitur, nec igne calescit. Sed licet sit
ferri & ignis contemptor, sanguine tñ calido rumpitur, &
cassatur, & eius fragmentis sculptores in signandis, & perfo-
randis lapidib. vtuntur, vt dicit Isid. li. 16. c. de crystallis. Iste la
pis significat pctõrem, qui vere colorem dr habere ferreum
per turpem & infamẽ cõuersationem. Iste aliqñ est ita durus
per malam consuetudinẽ, & obstinationẽ, ꝙ nõ põt vinci, ca
stigari, & domari nec per ignem nec per ferrum. i. per quan-
cunq; tribulationẽ vel correctionem. In stipulã versi sunt ei
lapides fundæ. Iob 41. Et iõ qñ hõ induraẽ, non est per asperi
tatem à plato cõtra eum procedendũ, imo verè debet adhi-
bere sanguinem. i. dulcem, mitem & benignã monitionem,
vt sic scindatur per cõtritionem, & domeẽ p correctionẽ. Et
ita ẽt facit Deus qñ volt pctõres & obstinatos cõuertere, &
sicut patuit in beato Paulo, qui fuit adamas, attrahens. s. ad fi
dem ferrũ. i. pctõres, quem Xps ab obstinatione tã dulciter
reuocauit. Actu. 9. Et iõ fragmenta istius lapis. i. memoria, &
exemplũ conuersionis & fractionis istius beati Pauli valent
modo ad perforandos & conuertendos alios lapides. i. pctõ
res duros & obstinatos. Deus. n. qũq; vult pctõrem obstinatũ
conuertere. & iõ interius ipsum linit sanguine suæ passionis,
& humore suæ grę, & sic scinditur per contritionem, & ape
ritur per confessionem, diuiditur per elemosynarũ largitio-
nem, & rumpit per pniæ macerationem. Lapides. o. excauant
aquæ, & alluuione terra cõsumit. Iob 14. Vel dic ꝙ licet ada-
mas. i. vir iustus sit paruus p humilitatem, ferrugineus p pnię
austeritatem, crystallynus p splendentem honestatem, & ita
durus per cõstãtiæ firmitatem ꝙ igne tentationis interioris,
ferro tribulationis exterioris nõ vincat, s. a diabolo, tñ sangui
ne calido. i. infectione luxuriæ, & mollitiæ mondanæ pspeni-
tatis aliqñ vincitur, & mollitur, sicut patuit in Dauid 2. Re. 11.
Vide supra de hirco. §. 1. Sæpe. n. accidit ꝙ qui tribulationib.
non frangitur, prosperitatib. emollitur. ¶ Adamas habet vir 2
tutem attrahendi ferrum quod tangit, & similiter magnes, ve
runtñ qñ adamas ferro cõiungitur, tunc licet magnes ipsum
ferrum tetigerit, ab eo tamen nõ attrahitur, imo virtute ada
mantis a magnete violenter retrahitur, & aufertur, vt dicit
Idem Isido. Adamas est Christus vel beata virgo, magnes est
diabo-

diabolus seu mûdus,qa vere vterq; hêt virtutê attrahêdi fer
rû.i.pctôres,qa beata virgo attrahit ad g'am Xp̄.ad gloriâ,
mund' attrahit ad delectameotû,diabolus aût ad infernû,&
ad tormêtû.Sed vere licet ferrû.i.pctôr,côiûctû fuerit cû ma
gnete.i.cû mûdo vel diabolo p pctm,tñ vere si ver' adamas,
Xps.s.vel beata virgo,eidê ferro se apponat p suâ grâm,&
miam,& suæ auxiliatioois impêsionê,tûc vere à magnete.i.a
ptâte diabolica,& affectione mûdi ipsû violêter retrahit,&
educit,qa.s.ipsum nûc per grâm,& i fine p glâm ad se trahit,
& nô ecôuerso,qa non obstâte ptâte diabolica ipsum ferrû.i.
pctôrê q cum adamâte.i.Chro côiungit per grâm & charita
tê,vel cû beata virgine per fiduciâ,& deuotionê,nô pôt ma-
gnes.i.mundus vel êt diabolus ab eo separare,nec ad settahe
re per pctâ,suggestionê,& delectationê.Iô dicit Chrs Io.10.
Nemo tollet eos de manu mea.Et nota côditiones adamâtis
sicut supra.§ pcedenti,& applica de Chro vel de beata virgi
ne.Vel si vis,p ferrû intelligit genus humanû,qd magnes.i.
diabol' detinebat,sed ipsû Chrs verus adamas liberauit.&c.
3 sicut supra.¶ Virtus adamâtis sm Isid.ibidê est venena depre
hendere,met' expellere,maleficis artib.obuiare,& sm Dios.
gêma est reconciliationis,amicitiæ & amoris,quia si mulier
a viro suo digressa fuerit,p virtutê hui' lapidis ad spôsi gra
tiâ facilius reuocat.In brachio êt sinistro portatus valet con-
tra hostes,côtra insaniâ,côtra rixas,& iurgia,côtra incubos
& phantasmata,côtra vana somnia,& venena.Talis est beata
virgo,q fuit parua,firma,& stabilis atq; fortis. Nâ qñ ista ge
statur,s.in corde p fiduciam,& deuotionê,tunc vere ista fa-
cit venena.i.pctâ corrigi,& deprehêdi,& emêdari,vanos êt
metus hostiû excutit,& maleficorû artib.i.demonû têtatio-
nib.obuiat,& resistit. Et ideo ista iuuat hoiem sibi deuotum
côtra hostes,& côtra venena.i.côtra demones,têtationes,&
pctâ.Valet êt côtra insaniâ & iurgia.Itê valet côtra incubos
.i.côtra luxuriâ,& côtra phantasmata,& somnia.i.côtra mû-
di vanam prosperitatê,quia p certo beata virgo adiuuat,&
supportat hoiem sibi deuotû,ne lædat à vitijs supradictis.Et
ista p certo dr lapis reconciliationis,qa vere qñ aliqua aiâ ê
seiuncta a spon'o Chro per pctm,tûc vere si istû lapidê secû
per deuotionê portauit,in spôsi sui grâm reuertet. Vnde ista
fuit Hester,q recooc.liauit Iudeos Assuero.Hester 8.Pone si
vis per modû figuræ quia sm Ber.Ista dedit cęlis gloriâ,ange
lis lætitiâ,pctôrib.veniâ,pacê hoib.terris Deû.Vel per oia ex
pone de influentia boni pdicatoris. Vel dic de Christo,q re
conciliauit patri pctôres.& pone de quolibet côditionis viri
perfecti sicut supra § 2.Vel per nia expone de pnia,vel êt de
4 charitate,q sunt virtutes recôciliatiuæ,& virtuosæ.¶ Scdum
Dios.si adamas caute supponat a marito capiti vxori suæ dor
mienti,ipsa si casta fuerit maritum dormiendo virtute lapi-
dis amplexatur,si aût luxuriosa fuerit,& incasta,tunc tanquâ
indigna psentia lapidis,ab ipso resilit,& extra lectû decidit
atq; fugit. Charissimi,sponsus est Chrs,spôsa est aia,q sibi ma
trimonialiter côniungitur in baptismo.Ose.2.Sponsabo te mi
hi in fide.Lectus istorû est fides ecclesiæ,carnalis aût copula
significat charitatê,q aiam cum Christo copulat atque vnit.
Adamas aût q est lapis durissimus,significat tribolationê hu
ius mundi. Qû ergo aia sponsa Christi iuxta sponsum suum
Christû in lecto.i.in fide ecclesiæ dormit,& qô pace,& quie-
te lætatur,tunc vere maritus ille Christus volês eâ probare,
qñq; apponit sibi istum adamantê.i.tribulationes & aduersi
tates,& tunc pro certo si aia casta fuerit,& iusta,& cû diabo
lo per pctâ fornicata nô fuerit,verû sponsum suû Christû am
plecti,s.ei regratiâdo de tribulatione,cogit per amorê,si aût
incasta fuerit,& peccatrix,& cû mundo vel diabolo fornica
ta,& coniuncta per diuersa gña pctôrum tunc si tribulatio ei
imponit vt castiget,ipsa castigari,& corrigi ab isto lapide tri
bulationis & à marito Christo refugit,& contênit,& lecto fi
dei,& ecclesię,qñq; per desperationê cadit atq; fugit,côtra il
lud,Non deficias cû à Deo corriperis,quia quê diligit dñs,
corripit.Prou.3.Aia aût iusta tribulata dicit Deo regratian
do illud Mich.7.Ira dñi portabo,quia peccaui ei.Quia re ve
ra charissimi pctôres nô digni psentia istius lapidis,s.tribula-
tionis,nô merent à Deo corrigi,vel puniri,s.in psenti.Figura
in legib.vbi vxor q publice prostituebatur,non erat digna q
a legib.puniret & ideo adulterij rea nô puniebat,aliæ aût sic.
Sic vere qñ aia ex toto prostituitur,& ad amorem mundi,&
subiectione diaboli totaliter inclinat qñ.s.se exponit ad mû-
di voluptuosilia,& pctâ,tûc nô est digna q à spôso suo Chro
puniatur,& corrigat,s.in psenti,quia nô visitabo sup filias ve
stras cû fuerint fornicatę Ose.4.Veruntû pęna sibi ęterna ser
uat.Et ista est rô quare mundi diuitib.& pctôrib.psperè suc-
cedunt oia,quia.s.Deus nô dignatur eos respicere vel puni-
re,sed ad diê iudicij eos reseruat perpetue côdênaudos.Iob
21.Ad diem vltionis seruatur malus.Iob 35.Nunc antê non
infert Deus furorem suum,nec vlciscitur scelus valde.

De Lapide Amethisto. Cap. 41.

AMethistus est gemma rubês,cuius sunt quinq; spês, 1
purpureo,& violaceo colore punicea,q si rosa virês,
quasdâ flammulas scintillando fundit,& inter cûctos
lapides rubeos obtinet principatû.Nam sm Dio.iste
facit hoiem vigilê,bonû confert intellectû valet côtra ebrie
tatem,malam cogitationem repellit,& inest ei mollities ad
sculpêdû.Iste lapis significat charitatem,q flammas honorû
exêplorû emittit,& inter virtutes obtinet princ patû.Et co-
loris est rubei p p igneû feruorem desideriorû cœlestiû,quê
procurat.Et iô pro certo si quis istû lapidem habuerit,s.fer-
uorem charitatis,ipsum efficiet vigilê per bonorû operû dili
gentiam,& boni intellectus per discretionem & prudentiâ,
& ipsum permittit inebriari(.s.vino in quo est luxuria)sed ip
sum faciet oês malas cogitationes penitus resecare.Scdm.n.
Greg.Nunq est amor Dei otiosus.&c. Vel pôt dici de absti-
nentia & sobrietate,q ebrietati,& gulę resistere còprobatur,
& hoiem êt vigilê efficit,& somnolentiâ repellit.Vel dic de
timore & côsideratione,q ad oia ista valet.¶ Amethystus est 2
gemma rubea & rosca,flamulas emittens,cuius sunt multæ
spês illa tñ est melior,qui rubicundior reperit.habet aût mul
litiê vt facile possit sculpi.Vere talis debet esse platus,pdica
tor vel religiosus,vel etiâ quilibet iustus,quia iste dêt esse ru
beus & roseus per ardentem charitatê,flammeus per bono-
rum exemplorû luciditatem,& honestatem,mobilis p com-
passionem,sculptilis per obedientiâ,& subiectionem,& ideo
Apo.21.Iste lapis numerat in ædificio nouę hierusalê q vere
re boni habent esse de ciuitate superna paradisi. Dabo oês
muros tuos in lapides sculptos.Esa.54.Vel dic de beata vir-
gine & adiunge.s.q facit hoiem vigilem &c.sicut ibi.

De Achate. Cap. 42.

AChates est lapis sic dictus,eo q iuxta achatem fluuiû
Siciliæ primit' est repertus,& est nigri coloris,albas 1
habens venas,cuius tres sunt spês,sm Isid.sm hoc,q
in varijs regionib.inueniuntur,in efficacia differêtes.
Nam ille de Sicilia(de quo supradictum est)valet magicis ar
tib.Nam cum ipso tempestates auertunt,& sistunt flumina,si
cut dicunt.Et sm Diosc.iste valet ad regum formas,& simu
lacra monstranda somniorû.Iste lapis significat malâ mulie-
rem,q cû sit nigri coloris.i.malæ,& deformis côuersationis,
tñ albas habet venas.i.maculas,inquantû p corporalem pul
chritudinem dealbat,& per curiositatê vestiû tingit,& orna
tur.Et iô talib.vtuntur magi.i.demones in suis maleficijs,&
tentationib.qa rectæ istæ nô sunt nisi demonû instrumenta.
Nam mediantib.istis têpestates tribulationis,& diuini timo
ris auertunt,& flumina lachrymarû,deuotionis,& côpassio-
nis sistuntur,a corde hoim auferuntur,& ibi pro certo som
nia & phantasmata.i.amor deliciarû,& mûdanæ prosperi-
tatis introducuntur.Nam ipsarum allocutio,societas,& ten
tatio,fluuiû diuinę miæ,& tempestatem diuini timoris faciût
perdere,& p vanos affectus sp prospera somniare.Sicut som
niator,& hariolus æstimat quod ignorat.Prou.23.Vel dic
q flumina sunt hoies,& per malas mulieres,& per alia pctâ
sistuntur,ne per profectû honorû operû ad mare paradisi di
scurrant.Vel dic q iste lapis est timor dei,q nigredinê humi
litatis portat,& zonâ candidâ castitatis gñat atq; nutrit.Ista
.n.tempestatem futuræ dânationis à nobis auertit,flumina êt
carnalis infectionis repellit & ne in aiam discurrant,ipsa si-
stere facit.In somno êt.i.in tpe mortis figuras regum,& ima
gines.i.visionem Dei,& angelorum,& sanctorum ostendit.
Vel dic q iste lapis est humilitas vel mortis côsideratio,q flu
mina.i.hoies ne fluendo per pctâ in mare inferni,& pctâ de-
scendant,facit sistere,& cessare.Vel dic totum de pęnitêtia.
Sap.10 Ostendit illi regnum Dei.Et psa Iordanis conuersus
est retrorsum.¶ In Creta est genus achatis coloris nigri,ma-
culis ceruleis,qui secundum Dioscor.uitat pericula,gra- 2
tumque facit hoiem & placentem affabilem & facundû,&

vires cõfert, Rectè talẽ virtutẽ habet diuina scia vel scriptu-
ra, qa ꝑ certo licet sit nigri coloris, & licet vilis a satuis repu
teẽ, tñ facit hoiem placentẽ, s. Deo angelis & hoib⁹. & sibi vi-
res ꝑstat, s. cõstantiã & virtutes, & sic pericula. s. culpæ & pęnę
ab eo tollit, & eũ literã facit gratũ, affabilẽ & eloquentem.
Stude ergo sapiẽtiæ fili mi, & lætifica cor meũ, vt possis exꝓ-
3 branti respõdere sermonẽ. Prou. 27. ¶ Achates indicus visum
fouet, sitim tollit, venenũ reprimit, in igne positus odorẽ e-
mittit, & ẽst lapis guttis sanguineis distinctus, ẽm Dios. Talis
est vir ꝑfect⁹ & ꝑdicator, qa vere sua vita & doctrina in aliis
visum discretionis & fidei nutrit & fouet, ab ardore sitis. i. a-
uaritiæ eos reprimit, venena pctõrũ & delectationũ cõpescit
guttas sanguinis. i. memoriã passionis Christi in seipso con-
tinet, & in igne charitatis vel tribulationis positus, odorẽ bo
nę famę & exẽpli hoi fundit & emittit, vt sibi dicaẽ illud Cã.
1. In odorẽ vnguẽtorũ tuorũ curremus, &c. Vel dic q̃ iste la
pis significat sciam diuinã, q̃ oĩa supradicta sciet, vel cõtem
ptũ mũdi q siti auaritiæ tollit, vel cõsiderationẽ mortis. &c.
4 ¶ Achathes ab aq̃la in nido suo ponit̃ cõtra tonitruũ, ne oua
eius lædant̃, & cõtra reptilia. &c. Vide de aquila. ¶ Secundum
5 Solinũ, in annulo Pyrrhi regis inuẽtus est achates mirabilis,
in quo nouẽ Musæ cũ propriis insigniis erãt pictæ, & Apollo
cũ cithara, nõ impressis figuris sed ingenitis. Rea iste ẽ Chri
stus, annulus quo subarrat aĩam, est fides, q̃ pro certo cõtinet
Apollinẽ cũ cithara. i. Christũ cũ sacra scriptura, cõtinet etiã
nouẽ musas. i. nouẽ angelorũ ordines, & credulitatẽ de ipsis,
cũ proprietatibus eorundẽ. Vel dic q̃ iste annulus est gloria
paradisi, q̃ consistit in Christo cum cithara gaudiorum, & in
nouem ordinibus cum gratitudine sociorum.

De Lapide Asbesto. Cap. 43.

ASbestos est lapis Arcadiæ ẽm Isidorũ, ab igne sic vo-
catus, eo, s. quia si semel igne succensus fuerit, extin-
1 gui perpetuo non valebit. Et ideo facta fuit de eo q̃-
dam lucerna in quodã tẽplo idolorum, quæ nulla tẽ
pestate vel imbre poterat destrui & extingui, vt dicit Isido-
rus li. 6. c. 4. de lapidibus insignioribus. Rectè talis est aĩa dã-
nata, qa vere ea quo semel est accẽsa, s. in igne infernali pro
certo extingui ꝑpetuo nõ valebit. Vñ Esa. 1. Succendet vtrũ-
que simul, & nõ erit, qui extinguat. Nã in ipso tẽplo idolorũ
& demonũ, s. in inferno (qui locus est demonum atq; tẽplũ)
sunt talia candelabra. i. aĩæ damnatæ, q̃ nec vẽto. i. inspiratio
ne & flatu sancti spiritus, nec imbre misericordię diuinæ imꝑ
petuum extinguent̃. Ideo Matth. 25. Ite maledicti in ignem
æternũ, quia sicut dr̃ Esa. 56. Vermis eorũ nõ morieẽ, & ignis
eorum nõ extinguetur. Vel dic q̃ iste lapis significat bonã ꝑ
sonam, q̃ pro certo si ab igne charitatis & diuini amoris se-
mel accẽsa fuerit, ita firma & perseuerãs deinceps debet esse,
q̃ non amplius per peccatum destruatur vel extinguat̃, quia
charitas nunqua excidit 1. ad Cor. 13. quia in ꝑsenti inciditur
in futuro consummat̃. Vñ in tẽplo Christi & ecclesiæ debent
esse tales lucernæ viri sancti, & prælati perfecti, quorum lux.
.i. virtus & perfectio & bonum exemplũ respectu aliorũ nec
imbre mundanæ prosperitatis, nec vento tribulationis, tenta
tionis vel aduersitatis debet destrui vel extingui, imo debet
ardorem dilectionis, & splendorẽ discretionis perpetuo con
seruare. Eccl. 50. Effulsit sicut sol in conspectu Dei. & Leuit. 6
Ignis in altari meo semper ardebit. Vel dic contra auaros ob
stinatos, qui semel accenũ igne cupiditatis, nũquã plus extin
guũtur nec vento tribulationis, nec imbre doctrinæ vel præ
dicationis. Ignis nunquã dicit sufficit. Prou. 30. Et ideo in tẽ
plo huius mundi isti sunt candelabra & lucernæ mali exẽpli
oibus alijs, quia. s. eis ostendunt viã iniquitatis, cuius nouissi
ma ducunt ad mortẽ Prou. 14. Ignis. n. auaritiæ in talibus nõ
extinguitur, sed magis iugiter augmentatur, quia secundum
ligna siluæ exardescit ignis. Eccl. 28. Vel per ignem intelligo
luxuriam. Et dic aliquid de auro.

De lapide Absito quẽ Pli. Apsitõ vocat. C. 44

ABsitus est gemma nigra ponderosa, rubeis distincta
1 venis, quæ semel calefacta, septem diebus calorẽ ser-
uat, vt dicit Isid. li. 16. c. de nigris gẽmis. Sic vere nos
debemus esse nigri per humilitatẽ, qa nigredo est co
lor humilis & despectus rubei ꝑ charitatẽ, põderosi ꝑ prudẽ
tiã & maturitatẽ, & si semel accensi & calefacti fuerimus per
charitatis incendiũ & amoris, pro certo ꝑ septẽ dies. i. ꝑ to-
tum curriculum huius vitæ nunquã debet deficere calor iste.
Vñ Esaiæ vlt. Ignis eorum non extinguetur. Vel dic de aua-
ris & pctõribus, qui sunt nigri per malam conuersationẽ, põ-
derosi per pigritiam, rubri per luxuriam, semper calefacti ꝑ
auaritiam & concupiscentiam, crudelitatem & sæuitiam. Vn
de Oseæ 7. Omnes calefacti sunt quasi clibanus.

De Lapide alabandico, quem suos imitatus auctores, alabaudiam vocat. Cap. 45.

ALabandia est lapis clarus & subrufus, similis calche-
donio, sed rarior, cuius virtus est sanguinẽ augmẽta-
re ẽm Isid. Sic vere si volumus in corde nr̃o augmẽ-
tare sanguinẽ. i. benignitatẽ & cõpassionẽ, vel sangui
nẽ. i. grãm & deuotionẽ (q̃ sunt aiæ nutrimẽta, qa vita ois car
nis i sanguine est Leu. 17.) vel sanguinẽ. i. memoriã sanguinis
Christi oportet q̃ habeam⁹ lapidẽ istũ alabaudiã. i. beatã vir
ginẽ, vel ẽt Christũ, q põt dici alabaudia, quasi alauda sudiẽs
quia ipsa est alauda quantũ ad hilaritatem laudis diuinæ, &
annunciationem diei æternæ prosperitatis, & fuit audiẽs per
obedientiã, fuit clara ꝑ honestatẽ, subrufa per pęnitentiã &
humilitatem, vel ad literã (sicut dr̃) rufa fuit. Vel põt dici de
Christo, vel dic de beato Ioanne, vel etiã de charitate, vel po
test allegari de deuotione ad quemlibet statum, per quẽ san-
guis prędictus in cordibus nostris generatur.

De lapide argyrite secundũ Isidorũ, qui forte nihil est aliud, quã argyrodamas, & quãquam argyritis spuma sit argenti, testibus Dios. & Pli. Cap. 46.

ARgyrites est lapis argẽto similis in colore, habẽs stig
mata aurea, & est fortis vt adamas, figurę quadrãgu-
laris, & valet ad motus iracundiæ refrenandos, vt di
cit Isido. Est aũt alius lapis dictus androdamas, q ei-
dẽ est similis in colore. Talis debet esse vir ꝑfectus & iustus,
& maximè ꝑlatus & prædicator, qa debet esse argenteus ad
eloquentiã laudis diuinæ & ꝑdicationis, adamãtinus similis
quantũ ad fortitudinẽ cõstantiæ, patiẽtiæ & durationis, qua
drãgularis quantũ ad q̃draturã virtutũ cardinaliũ & perfe-
ctionis & sic poterit suis verbis consolatorijs & rõnibus ira
cundorũ iurgia refrenare, & maximè si stigmata aurea. i. me-
moriã stigmatum & passionis Christi secũ habuerit & por-
tauerit ꝑ feruorem cõpassionis. Vir. n. iracundus suscitat ri-
xas, qui aũt patiens est, mitigat suscitatas. Prou. 15. Vel expo
ne ꝑ oĩa de beato Francisco, qui secum tulit stigmata passio
nis Christi. Vñ Paulus ad Ga. 6. Ego stigmata dñi Iesu in cor
pore meo porto. Et ideo alij lapidi precioso (ad Romanos
8.) ipsi. s. Christo fuit similis in colore. i. in exteriori appare n-
tia carnis suæ. Similis ergo altissimo. Esa. 14.

De Lapide astrio, qui Isid. astriõ dicitur. C. 47.

ASterion est gemma indica, crystallo propinqua in colo 1
re, in centro aũt eius lucet stella fulgore lunæ plenæ,
& ideo dr̃ ab astris, eo q̃ eis opposita, fulgorem rapit
& regerit, vt dicit Isido. li. 16. c. 13. de crystallis. Luna
significat tps. psal. Fecit luna in tps. Ista gemma significat glo
riosam virginem, quæ pro certo quantum ad fulgorem hone
statis & exẽplorum, crystallo similis põt dici. Qn ergo luna
fuit plena. i. qñ venit plenitudo temporis, tunc vere in cẽtro
.i. in vtero istius gemmæ apparuit stella Iacob Dei filius per
incarnationem, qui per miracula & sanctam vitã splenduit si
cut stella, quia tunc misit Dei filium suũ factum ex muliere,
&c. ad Gala. 4. Et ideo qñ ista fuit opposita & coniuncta ipsis
stellis, i. Deo, sanctis & angelis, in assumptione. s. tunc vere
splendorem æternæ gloriæ sibi ipsi rapuit & assumpsit. Figu-
ra Apo. 12. de muliere amicta sole, & luna. &c. Vel dic q̃ iste
lapis est aĩa glorificata, q̃ propter fulgorem gloriæ quẽ acqui
rit quando coniungitur alijs stellis. i. sanctis, põt dici crystal
lo similis in fulgore, quia ꝑ certo statim q̃ ipsa uenit usq; ad
lunã plenã. i. usq; ad plenitudinẽ gloriæ par adisi, tunc in me-
dio eius resultat stella. i. Deus. s. tãquã in speculo, quia in bea
tis tanquã in speculis spiritualibus uidebitur Deus sicut di-
cit Apostolus 1. ad Cor. 15. Erit Deus oĩa in omnibus. Ideo
Ecclesia. 50. Sicut luna perfecta in diebus suis lucet. *Vel dic*

quod

dic q talis stella debet quilibet esse, quia s. lucẽ dẽt habere si cut crystallum p morũ honestatẽ, & in centro cordis nři dẽt esse stella Iacob Christus per grãm & charitatẽ, vel stella. i. diuina scientia per sagacitatẽ. Et si stellis. i. sanctis, sapientib. & discretis adiungimur per societatem, eorum fulgorem debemus rapere. s. eorum vitam & sanctitatem addiscendo, & eorum sapientiã, & bonitatem. Vnde Eccl. 50. Quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi luna plena in diebus suis lucet.

De Gemma Alectoria. Cap. 48.

Alectoria seu alectorius lapis est qui inuenitur in uentriculis gallinaceis, similis obscuro crystallo ad quantitatem fabæ ad plus, & sm magos, facit certantẽ inuictum, & insuperabilem. Secũdum Diosc. aũt iste lapis excitat venerem gratum facit, & constantẽ, victorem, discretum, & oratorẽ, & amicos reconciliat, & reprimit in ore sitim. Iste lapis significat quãtum vel ẽt diuinã scientiã, & scripturam, quę pro certo in ventre gallorum. i. virorũ spũalium perfectorum vel cantantium, & laudem gloriæ Deo annuntiantiũ. i. pdicatorum dẽt iugiter reperiri, quia vere iste lapis s. sacra scriptura si perfecte memoretur, facit hoiem inuictũ per perseuerãtiã, & victorẽ. s. cõtra hostis tribulationes, & tentationes, & ad litterã gratũ eloquentem & discretũ, & ad venerem. i. ad spũalem gratiam prædicationis excitat, sitim ẽt auaritiæ reprimit, & si ab amico nřo Christo segregati fuerimus per pcm̃, nos eidem reuniet & cõiunget. Et ista scriptura dr crystallus obscura, quia vere in ea est claritas sapiẽtię, & tñ cũ hoc difficultas, & obscuritas inuenitur. Vel expone de charitate, quæ facit inuictũ, & c. sicut supra, & amicos reconciliat, quia. s. facit iniurias faciliter indulgere & c. Charitas. n. oia suffert, oia sustinet. 1. ad Cor. 13. Vel dic de patiẽtia vel perseuerantia, quæ vincere facit & obtinere, s. gloria finaliter, & facit hoiem gratiosum, & ei reconciliat inimicos. Vnde Prou. 16. Melior est patiens viro forti. vel expone totũ de viro perfecto & pdicatore, vel ẽt de Chřo vel beata virgine, qui fuerunt crystallini, s. splẽdẽtes per honestatẽ, & tñ obscuri per humilitatem & c. sicut supra. Nã suis verbis, & orationib. homo reconciliatur amico suo Deo & c. sicut supra.

De Asterite gemma, quam Plin. li. 31. c. 9. asteriam vocat. Cap. 49.

Asterites est gemma candida, inclusam cõtinens lucẽ, sicut stellam ambulantem, quæ reddit solis radios cãdicantes, vt dicit Isid. li. 16. c. 10. Talis est beata virgo, quia pro certo ipsa fuit cãdida per florentẽ castitatẽ, & ideo sua & stella Iacob. s. Dei filius, intra eius vterum se inclusit, s. per incarnationem, qua orta est stella ex Iacob. Nu. 24. Et ideo ista reddit solis radios cãdicantis, hoc est dictũ, q qñ aliquis est ei deuotus, pro certo ipsa sibi impetrat q per solis radios. s. per virtutem, & grãm Iesu Christi candidetur, & dealbetur per castitatem & honestatem. Ecce nubes candida operuit eum Mat. 17. Vel expone de aia vel persona casta, q in se continet lucem boni exempli, & sic alios candidat, & illustrat quantum in se est, s. per boni exempli dationem. Omni tempore sint vestimenta tua candida. Eccl. 9.

Amanton dicitur hic lapis Isid. li. 16 c. 4. Plinio vero & Dioscoridi amianthus. Cap. 50.

Amantes fm Isid. est lapis quo si vestis contracta fuerit, non ardebit, vt dicit Isido. Hic omnib. magorum
2 maleficijs resistit. Rectè talis est virtus patientiæ, constantiæ, & perseuerantiæ, quia vere si vestis. i. aia fuerit ista virtute bene tacta, & ei perfecte cõiuncta, tunc nõ ardebit nec consumetur per pcm̃, licet igne tentationis vel tribulationis fuerit æstuans. Nã magorum maleficijs. i. demonũ tentationib. hæc obuiat & resistit. Vel dic q ista est charitas, vel timor Dei, vel ẽr ipse Deus. Timor. n. Dei expellit pcm̃. Eccl. 1. Et Deus de se dicit Esa. 43. Si ambulaueris per ignẽ, non cõbureris, quia ego tecũ sum. Est igitur iste lapis Deus habendus. s. per charitatẽ & grãm. Vel expone si vis de grã assistente martyrib. in tormentis, & cęteris sanctis in tribulatio
3 nib. & in pœnis, vel dr humilitate vel tribulatione. ¶ Item fm Isid. ibid rm. li. 16. Amantes si in igne ponatur nunquã cõburitur, sed accepto splendore nitidior reperitur. Et est lapis similis alumini. vestis ẽr ab eo cõtacta, nõ cõburitur igne. Verè charissimi tales debemus esse quia vere nos debemus more aluminis translucere per honestatem, & si in igne tribulationum ponimur, tantã debemus habere constantiæ, & patentię firmitatẽ, q nõ debemus cõburi s. per Impatientiã iracundiã vel cõcupiscentiã, vel pro pctã. Oib. n. ignib. s. tentationũ tribulationum, iracundiæ, erudelitatis, cupiditatis & carnalitatis debemus viriliter repugnare, nec ab ipsis debemus per aliquod viriũ permittere nos cõburi, quinimo sp debemus in ignib. meliorem. i. maiorem recipere claritatẽ, s. grã & virtutis exemplum de Iob & Tobia, & Laurentio. Igne me examinasti & c. Ea od. 3. Rubus ardebat, & non cõburebatur. Ec talis per oĩa fuit Christus & ideo illi qui ab eo sunt tacti per suam gratiam & amorem, huiusmodi ignibus non læduntur.

De Birillo lapide. Cap. 51.

Beryllus est lapis iodicus, smaragdo similis in virore, pallidus est, & quanto pallidior, tanto melior fm Dio. 2
& hic fulgorem non habet nisi scindatur, & ideo ab indis in sex angulos præparatur. Et est quædã spẽs beryli fm Isid. cuius pallida viriditas in colorem aureum resplendet, oculos aũt miro modo confortat. Sic vere sunt hodie multi qui nullũ habent fulgorẽ honestatis vel bonæ cõuersationis, s. pctõres, donec scindat. i. donec multis tribulationibus à Deo vel plato percutiant, & ideo in sex angulos a Deo scinduntur, quia. s. Deus adhibet pctõrib. sex gña tribulationum, s. famẽ, sitim, dolorẽ, laborẽ, amissiones rerum & amissiones amicorum. Istę. n. sunt sex sagittæ quib. sagittat Deus pctõres, & tunc hõ correctus efficitur splendidus per honestatem, pallidus per humilitatẽ, vel per timorẽ, & pnæ asperitatẽ, q hoiem pallificant & deficcant. Viridis est per bonitã, & bonã cõuersationẽ, & sic qñqz resplendet vt aurũ per sapiẽtiã, & discretionẽ, qa sicut color viridis summe recreat visum, & delectat, sic bona conuersatio bonorum aliorum visũ dr cõfortare, quia pulchrũ est videre honestũ hoiem, & maturũ. Ideo dr Iob 5. In sex tribulationib. visitabit te, & in septima nõ tanget te malũ. i. in morte, quę est septima tribulatio, quia. s. illi qui modo à Deo corriguntur, & visitatur, in morte finaliter nõ lædentur. Vnde Ps. Visitatio tua custodiuit spũm meũ. Hæc oia apparent in beato Paulo, dicentes ad Heb. 12. flagellat Deus oẽm filium quẽ recipit (quia sicut ipse dicit act. 14.) per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cęlorum. ¶ Beryllus fm Diosc. facit hoiem mi 2
tem, inuictũ, & adhibet bonum ingeniũ, valet cõtra hostes & lites, & cõtra vitia hepatis, & cõtra vitia oculorum, & hominẽ magnificat & exaltat. Charissimi, berillus, q coloris est pallidi, significat virtutẽ humilitatis, quia pro certo se. psam reputat sp pallidã & deformẽ, & hæc facit hoiem mitẽ, & benignum, & valet cõtra hostes, s. cõtra demones & tẽtationes inuictum efficit hoiem ab eisdẽ, quia vere soli hoies humiles & infirmitatẽ & vilitatẽ propriam cõsiderantes, tentationib. resistunt ne ab eis vincantur, & hoc quia tales a dño pręcęteris adiuuantur. Ad quẽ. n. respiciã, nisi ad humilẽ corde? Esai. 56. Et facit ẽt hoiem ingeniolum, quia sicut dr Prou. 11. Vbi fuerit humilitas, ibi & sapientia. Et vitijs hepatis (vbi est sanguis). i. voluptati & luxuriæ, vitijs ẽt oculorũ. i. inuidiæ ista virtus resistere cõprobatur. Humilis. n. nulli inuidet, quia se reputat alijs viliorẽ. Quã sine inuidia cõico. s. sapiẽtiã. Sap. 7. Et tñ sequi bene vltimũ, s. q hoium magnificat qa vere sola humilitas extollit, s. ad magnificentiã paradisi. Qui se exaltar humiliabit. Mat. 23. Lu. 18. Et iõ Iob 5. Ponit humiles i sublime. & Prou. 15. Gloria præcedit humilitas. ¶ Beryllus solis radiis 3
oppositus, manumtenentis exurit. Sic verè sunt multi, qui oppo nuntur ad solem. i. ad prosperitatem mũdanam, statim volunt alios cõburere per detractionẽ vel rapinã vel tribulationem. Vel dic q iste beryllus significat spem quæ tacta radijs solis. i. per influentiam, & gratiæ spũalis, per feruorem, & desiderium æternorum suum exurit possessorem. & ideo sicut secundum Diosc. Beryllus tollit suspiria, & amorem coniugalem dirigit, sic vere spes æternorum tollit suspiria & tristitiã q ex mundi tribulationib. cõcipitur, & cõiugalẽ amorem i. cõiugiũ & copulã charitatis dirigit & colerat. ¶ Itẽ Beryl 4
lus qui pallidior est melior est. Sic inter hoies illi, q est pallidior p pniam corporalẽ, vel p mortis cõsiderationẽ tristior apd deũ melior iudicat. ps. Posteriora dorsi eius pallore auri.

De Bitumine. Cap. 53.

1 BItumen est terra tenax, viscosa & limosa, in locis palu
strib. præcipuè inuenit̃, vt dicit Isid. Tales est pctm̃ lu-
xuriæ, qa vere istud est tenax & glutinosum, qa hoiem
luxuriosum ita tenaciter inuoluit, q vix se pôt de hoc
vitio liberare si semel fuerit irretitus. Eccl. 24. hoi fornicario
oīs panis dulcis, non fatigabitur transgrediēs vsq; ad finem.
Est ēt limosa per carnalē affectionē, & delectationē, & in lo
cis palustrib. i. in deliciosis, & carnalib. inuenitur. Et ideo ista
est similis bitumini de Iudeo qd̄ circa mare mortuū inuenit̃
cuius natura est ardens, igniū cognata, qd̄ iā æ est tenacita-
tis, q nec aqua nec ferro rūpatur, & est nigrum, & fœtidū, &
ponderosum, & virtutē habet attrahendi, & cōsumendi, fm
Plat. Sic verè luxuria est ardens, & inflammans, & fortiter li-
gat, & tenet p īfamiā, & hoiem attrahit, p delectationē, & sic
eū cōsumit. s. corporaliter vitā abbreuiādo, & corp⁹ destruē-
do, & tpaliter & æternaliter per pctm̃, & iō in mari mortuo. i.
in pctōrib. qui carent vita grãæ, inuenitur tale bitumen. i. luxu
riæ tenacissimę ligamentū. Iō de istis pôt intelligi illud Mat.
22. Ligatis manib. & pedib mittite eū in tenebras exteriores.
Isti. n. vident̃ p cæteris pctōrib magis esse in tenebris, & visū
penitus amisisse. Vel dic q talis est mala mulier, & luxuriosa,
& ēt quicunq; luxuriosus, quia vere limosa est p carnalitatē,
& voluptatem, & in palustrib. i in mūdi delicijs inuenitur, &
ideo ista est sicut bitumen maris mortui, quia pro certo ar-
dens est in se per desiderium & libidinē, & igneum. s. inferna
lium est cognata, quia finaliter ad eos deuoluetur. Ardet etiā
& inflammat alios per tentationes, quia eloquium eius sicut
ignis exardescit, & iō dr̃ attrahens, quia vere attrahit, allicit
& seducit. Prou. 7. Statim eā sequit̃ &c. Et dr̃ esse tenax, qa ve
re hoīem ita fortiter tenet, q vix se pôt de ea liberare, & hęc
ne per aquā doctrinæ, monitionis vel pdicationis, nec ferro
tpalis tribulationis sperari pôt, sicut ad sensū patet. Iō dr̃ Ec
cl. 8. Inueni mulierē morte amariorē vincula sunt man⁹ ei⁹.
Et pp hoc bene sequit̃ aliud, s. q hēt virtutē cōsumendi, quia
vere mala mulier cōsumit hoiem, & quātū ad corpus, & qñtū
ad aīam, & quantū ad sūbam tpalē, quia nunq̄ bō luxuriosus
diues est Exemplifica hī. Et iō dnr esse fœtidæ, pp earum in-
famiā, ponderosæ pp suā pigritia, & nigræ, & deformes pp
malā cōuersationem, & insolentiā, vt Baruch 6. dr̃. Nigræ sūt
facies eorum de fumo qui in domo fit. ¶ Fumus cōbusti bitu
2 minis Iudaici valet ad eductionem monstruorū, & somno
lentis & phlegmaticis prodest, qa phlegmata educit, & som
nolentos excitat. Bitumen est pctōr luxuriosus, q in inferno
comburitur, & ideo fumus talium. i. memoriam mortis ma-
lorum valet. s. ad educēda menstrua, & phlegmata. i. ad dimit
tendum luxuriā, & carnalitatem, & ad somnolentos excitan
3 dum, est ad deponēdum oēm pigritiā, & tepiditatem. ¶ Bitu
men & spāliter illud qd̄ est in Iudea, hēt naturā ardentē, & tā
tę est tenacitatis, q nec aqua nec ferro pôt dissolui, sed tm̃ san
guine menstruali, & iō valet ad naues inungendas, & linien-
das, & istud virtutē habet attrahendi, cōsolidādi, & cōsumen
di, multū valet ad vulnera cōsolidāda, qñ puluerizatū super
ponit̃, sicut dicit Pla. §. de asphaltite. Rectè talis est charitas,
quia vere naturā habet ardentē. quia oēm hoiem accēdit, &
inflāmat, & natura habet tenacē, quia vere nihil fortius strin
git aut ligat p cōcordiā & virtutem q̄ amor, qa illi qui isto
bitumine sunt perfectè liniti, & qui perfectè se diligunt, nun-
qua pñt separari nec per aqua prosperitatis, nec per ferrum
& duritiā cuiuscunq; aduersitatis, & iō vtile est q in nauib. i.
in religionib. & ecclesiasticis statib. bitumen amoris ponat̃,
vt sic ibi vnitas & cōcordia cōseruetur. Istud. n. bitumen hēt
virtutem attrahendi, quia vere nullus diligit alium, quin sta-
tim alter naturaliter attrahat ab eius dilectione. Vnde Sene-
ca dicit, Ama si vis amari. & Prou. 8. dicit Deus. Ego diligen
tes me diligo. Virtutē ēt habet cōsolidādi, quia vere oīa vul
nera. i. mundi tribulationes cōsolidat atq; sanat, qa amor oīa
aduersa facit leuia Vnde alius dicit q solus amor difficulta-
tem nescit. Et iō bene sequitur q habet virtutē consumendi,
qa vere oīa pctā, iniurias ēt s. ctas annihilat, & cōsumit. Cha
ritas operit multitudinē pctōrum 1. Pet. 4. & Prou. 10. Et hoc
maxime bitumen de Iudea hoc est dictu, amor charitatis, q
in iudea. i. in ecclesia reperitur. Verum si sanguis menstrualis,
hoc est dictu, infectio luxuriæ & violatio sanguinis, & cōsan-
guinitatis, s. incestus, illud bitumē destruit, & corrumpit, qa
vere amorē & cōcordiā Dei, & hoīm amor iste seu furor po
tius rumpit. Sæpe. n. accidit q sub spē amoris, & sanguinis lu
xuria cōmittit, & sic amoris veritas corrumpitur. Ideo bñ dr̃
Leu. 18. Vnusquisq; ad pximā sui sanguinis nō accedet. Vel
dic q bitumen est terra tenacissima & significat perseueran-
tiā &c. ¶ In mari mortuo iuenit̃ bitumē ita tenax q nec ferro
nec aqua soluit̃. Sic verè in inferno ē tāta tenacitas, q nullus
pctōr pt exinde liberari vel exire &c. Vide de lacu asphaltite.

De Calculo. Cap. 53.

CAlculus est lapillus rotundus & leuis, dictus a calcan
do, eo q sine molestia pp eius lenitatem pôt cōculca 1
ri. Iste. n. est purus, planus & lenis ex oī parte, fm Isid.
talis est vir perfectus, quia vere rotundus est per obe
dientiā, & perfectionē, lenis est per benignitatem, purus p ca
stitatem, planus per veritatem, & ideo sine molestia pôt talis
calcari, & vilipendi. Humiles. n. & perfecti nō lędunt alios se
calcantes cōtemnentes vel castigantes. Et iō tales fuerunt fi
gurati. Esa. 6. vbi Esaias vidit calculū ignitum. & Apo. 2. vbi
Ioannes vidit calculum candidum, vbi erat nomen Christi scri
ptum, Sic vere tales perfecti sunt igniti per charitatē, & can-
didi per castitatem, & iō in eis scribitur nomen Christi. i. Xpi
imitatio per perfectionē, & sctītatem. Vel per calculum intel
ligo gloria æternā, vbi est rotunditas motus & agilitatis, &
claritas & lenitas subtilitatis & duritia impassibilitatis. Figu
ra Apo. 2. Qui vicerit, ego dabo ei calculum cādidum. i. glo-
riā æternā. ¶ In calculo nō vr̃ esse ignis & tñ qñ tangitur, & al 2
liditur ferro, tūc ignis exinde prorumpit. Sic vere charissimi
in aliquib. non vr̃ esse ignis discordiæ, & iracundiæ, quia vi-
dentur esse lenes & benigni, ponderosi & maturi frigidi. i. hu
miles & timorosi, tñ qñ tāguntur. s. aliquo verbo vel iniuria,
tunc vere statim exilit ignis iracundię & impatientię, q alios
deuorat & corrodit, vel ēt ignis crudelitatis & rapinæ, quia
vere multi sunt principes & prælati, qui quāuis videant̃ esse
boni & sancti, tñ inuenta occasione crudeliter puniunt, & in
flāmat. Figura Iud. 6. vbi ad tactū virgæ angeli ascendit ignis
de petra, qui oīa deuorauit. Sic verè ad modicum tactum oc
casionis vel modicæ iniuriæ, vel ad tactum virgæ angelicę. i.
correctionis pręlati & superioris, de petra. i. de malis egredit̃
faciliter ignis rixæ, discordiæ, impatientię, & clamoris, a quo
circumiacentia deuorātur, sicut patet de malis qui correctio
nes prælatorū nolunt in patientia sustinere, sed per rixas, &
appellationes statim nituntur alios deuorare. Amos 5 Ode-
runt in porta corripientē. Vel si vis pone figurā de rāno Iud.
9 Applica. Vel dic de viris perfectis à quib. exit ignis diuini
amoris, qñ percutiunt̃ per tribulationes. ¶ Scrupulus est par
uulus lapillus asperrimus, qui tangentē qñq; perforat, & cor 3
rodit. Sic falsi humiles, & detractores sunt asperrimi qa vere
non pñt tangi vel corrigi, quin statim lædant alios, & diffa-
ment. Calculus aliquando generatur in corporalibus anima
lium &c. vide supra li. de passione renum. §. de calculo.

De Lapide coticula, nā est & cotes siu lapis naxius quem aliud esse putant à coticula teste Hermolao. Cap. 45

COs græcè, īcisio dr̃ latinè, eo. s. q gladios acuit ad scin
dendum, sed cos alia indiget oleo, alia aqua, sed oleū 1
lenem facit gladium, aqua acutū. Talis est doctor vel
prædicator, quia verè gladios. i. intellectus humanos
acuit per subtilitatem, & eos ad scindendum, s. carnem pro-
priam. i. ad eam macerādam præparat, & disponit. Exacuera
o mucro dñi. Eze. 21. Et quidā vtuntur ad hoc aqua miseriæ
& tribulationis, s. illi qui prædicādo cōminando, alii oleo di
uinæ miæ, vel quidam aqua sacræ scripturæ, alii oleo adula-
tionis &c. Et sicut cos gladios acuendo seipsam cōsumit, sic
mali prædicatores alios exhortantur, sed ipsi per vitia cōsu-
munt̃, dicunt. n. & non faciūt. Mat. 23. ¶ Cos in hoc q seruit, 2
seipsam cōsumit. puluis aūt ab eius sūba resolutus, virtutem
habet desiccatiuam, repercussiuam, & sanguinis restrictiuā.
Talis est malus prædicator, qui vere alijs prædicando & do-
cendo seipsum consumit per vitia & pctā sicut patet in hypo
critis. Puluis iste est doctrina, q̄ a cote. i. à doctorib. resoluit̃,
quæ valet aliis, s. ad repercutiendum malas affectiones, ad re
stringendum sanguinem, & luxuriam, & carnales infectio-
nes,

nes, & ad desiccãdũ voluptates & delectationes. Fac. §. & dic
ꝙ puluis qui resoluit a cote.i. a doctorib⁹ & pdicatorib⁹ &c.

1 *De Calce.* *Cap. 55.*

CAlx est lapis adustus, ex cuius cõmiatione cũ arena &
cum aqua, fit cementũ aptum in ædificijs & structu-
ris. Lapis.n. non põt melius lapidi copulari, q̃ calce
coniunctus. Calx aũt quæ de duro lapide fit, melior
est structuris. Illa autẽ quæ fit de molli lapide, vtilior est in
tectis, ſm Isi. li. 6. c. 3. Calx quæ calidæ est naturæ, significat
charitatem, & ideo si in ædificio religionis vel ecclesiæ defi-
ciat cementum concordiæ & vnitatis, tunc debent accipere
calcem charitatis, aq̃ pietatis, arenam.i. pondus pœnitentiæ,
vel humilitatis, & sic poterit fieri cementum cõcordiæ, quo
alter alteri vniatur, sicut dr̃ de turre Babylonis, Gen. 11. vbi
habuerunt bitumen ꝑ cemento. Vel per calcẽ quæ est acutæ
naturæ, intelligo correctionẽ, quæ vitia corrodit, ex qua cũ
aqua pietatis & arena humilitatis fit cementũ cõcordiæ vel
charitatis, q̃ si de lapide duro.i. a plato rigoroso elicitur, vti-
2 lis est ad structurã fidei atq; morũ. ¶ Calx est naturæ calidæ
& siccæ in quarto gradu, & iõ virtutẽ habet corrosiuã. vul-
nera.n. putrida sanat, supfluã carnẽ corrodit & cõsumit, mix
ta cũ aqua & auripigmẽto pilos cadere facit, ſm Plat. Talis
est cõtritio corrosiua, q̃a vere carnes supfluas.i. carnalẽ volu
ptatẽ cõsumit, & vulnera.i. ipsa pctã sanat, & si cũ auripig-
mento.i. cũ aspera pœnitẽtia, si cũ aqua.i. cũ Dei mĩa miscea
tur, tũc pilos.i. mũdi diuitias facit cadere, hoc est dictu, cõtẽ
ni & vilipẽdi, & erogari pauperib⁹, vlcera ẽt.i. læsiones & re-
3 morsus cõsciẽtiæ mitigat atq; sanat. ¶ Calx viua exterius vr̃
esse frigida, q̃ tñ est interius multũ feruens, & hoc patet, quia
ꝓfusa aqua, statim apparet ibi ignis incẽdiũ, s. ꝑ calorẽ & fu-
mũ, & dissoluit̃ & aperitur, & calor & fumus emanãt, & ex-
terius euaporat. Talis est vir humilis, qui scit suas virtutes oc
cultare, quia vere licet exterius quãtũ ad apparẽtiã videatur
esse frigidus.i. tepidus & indeuot⁹, totus tñ in corde est mul
tũ feruid⁹ ꝑ charitatẽ. Nã qñ aqua deuotionis & diuinæ gra-
tiæ vel ẽt pdicationis vel doctrinæ, vel ẽt aqua exterioris
tribulationis, vel aqua ẽt tẽporalis consolationis propensius
irrigatur, tunc dissoluitur ꝑ contritionẽ, aperitur ꝑ cõfessio
nẽ, rumpit̃ & diuiditur ꝑ misericordiã & satisfactionem, &
tunc exinde exit fumus orationis, & calor feruoris & dile-
ctionis, & sic apparet esse calidus, licet frigidus videret̃. Qđ
ẽt põt applicari de plõis leuibus, q̃ videntur esse exterius
malæ quantũ ad leuẽ conuersationẽ, q̃ tñ qñq; sunt interius
valde bonæ. Iõ talibus põt dici illud Psa. Probaui te apud aq̃
cõtradictionis. Boni.n. quanto talibus aquis magis sparguntur
tanto feruores suæ charitatis melius ostendunt̃, & tanto per
laudẽ orõnẽ & gratiarũ actionẽ aperiunt̃ & dilatant̃ Sapi.
19. Ignis in aqua valebat supra suã virtutẽ, & aqua extinguẽ
4 tis naturæ obliuiscebat̃. ¶ Calx cũ sit igneæ naturæ, tñ ꝑ aq̃
accendit̃, & ꝑ oleũ extinguit̃. Sic verẽ calor charitatis, qui ꝑ
calcẽ designat̃, in aqua.i. in fluctibus tribulationũ & paupet
tatũ accendit̃ & augetur, in oleo aũt.i. in mũdanis deliciis ex
tinguit̃ & necat̃, cũ tñ alij ignes, s. auaritia & luxuria in aqua
tribulationis extinguantur & deficiant, & in oleo prosperita
tis conualescant. Ideo de charitate dr̃ Sap. 16. In aqua q̃ oĩa
extinguit, plus ignis valebat. ¶ Calx ita cõsueuit fieri, q̃a la-
5 pis durus accipitur, & in forti igne ponitur, vbi exuritur &
coquitur, & tunc ab igne extrahitur, aqua aspergitur, & sic
statim dissoluitur & aperit̃, tabescit & fumescit, & exinde fit
cementum & etiam medicina. Sic vere qñ Deus vult conuer
tere lapidem durum.i. peccatorem obstinatũ, primo coquit
ipsum in igne fortis tribulationis, deinde irrorat eũ aqua suæ
gratiæ & internæ inspirationis, quia alias non valeret tribu-
latio, & sic dissoluitur per contritionẽ, & aperitur per con-
fessionem, diuiditur per largitatem & elemosynarum largi
tionẽ, calescit ꝑ dilectionẽ, & fumat per orationẽ, & sic effi-
citur vir iustus & perfectus, & quo ad verba & exempla fit
alijs medicina, & etiam cementũ concordiæ & amoris, sicut
patet in Paulo. Lapis solutus calore in æs vertitur, Iob 28.

De Cemento. *Cap. 56.*

CEmentum est illud cũ quo iunguntur lapides in parie-
te, & est colorum principium & fundamẽtum, quia nisi
primo ponatur cementum, nunquã potest perfecte pa-
ries colorari. Melius autẽ adhæret parieti qñ primo paries
est humidus & maximẽ cemẽtum quod dr̃ gypsum siue pla
strum. Charissimi, tale cementum est charitas, quæ pro certo
est illud mediante quo in ædificatione ecclesiæ vel religio-
nis lapides sanctuarij.i. bonæ personæ inuicem coniungun-
tur per concordiæ vnitatẽ, quia vere qñ deficit cementũ cha
ritatis, alter ab altero per discordias & partialitates diuidi-
tur. Ideo docet Apostolus. Colos. 3. Super oĩa aũt charitatẽ
habete quæ est vinculus perfectionis. Et istud cementum est
colorũ fundamentũ, quia vere oĩs color perfectionis & vir-
tutis & honestæ conuersationis parum nihil proficit, nisi sit
fundatus super cementum interioris charitatis. Patet.n. fami
lias ædificat domum suã supra petram. Matth. 7. Istud ẽt ce-
mentum melius inhæret parieti.i. personæ quæ humore pieta
tis naturaliter humectatur, quia inter homines pios & beni-
gnos melius charitas præseruatur. Vide quomodo fit cemen
tum, s. de calce. §. 1. & de plastro infra vbi agitur de francia.

De Carbunculo *Cap. 57.*

CArbunculus est lapis preciosissimus, ignei coloris, 1
qui ita fulget, ꝙ nec nocte vincitur fulgor eius. Lucet
.n. de nocte ita ꝙ vsq; ad oculos radios vibrat. Et cũ
sint multæ eius species, s. 12. ille tñ est potior qui plus
fulget & rutilat more ignis vt dicit Isido. Talis est vir perfe-
ctus, quia vere est igneus per feruẽtem charitatem, fulgidus
per lucidam honestatem, & maximẽ talis debet esse præla-
tus, prædicator vel religiosus, quia vere vsque ad oculos
aliorum debet radios suos idest exempla sua & bona opera
deriuare. Vnde nulla nox.i. nulla ignorantia vel aduersitas
debet eum extinguere per peccatum. Non extinguetur in
nocte lucerna eius Prou. 31. quia vere luce suæ sapientiæ &
discretionis, splendore suæ bonæ vitæ & conuersationis de-
bet noctem aduersitatis vel ignorãtiæ aliorũ efficaciter illu-
strare, exẽpla & documẽta suis dãdo. Io. 1. Lux in tenebris lu
cet &c. Et quãto rubicũdior est & splẽdidior.i. quãto in cha
ritate & honestate feruẽtior, tãto melior dici debet. Luceat
ergo lux vestra corã hoĩbus, vt videãt opera vestra bona &c.
Matt. 5. Vel si vis ꝑ carbũculũ intellige virtutẽ charitatis, q̃
pficitur in aduersis, & radios bonorũ operũ & exẽplorũ ex
se ꝑducit. ¶ Est q̃dã species carbũculi cæteris nobilior, ignei
coloris, zona cãdida circũcincti, cuius est propriũ ꝙ in igne 2
positus velut inter carbones mortuos extinguit̃, sed aqua su-
pfusus iterũ inardescit, vt dicit Isi. li. 16. c. 13. Talis fuit Chri-
stus, quia colorẽ habuit igneũ ꝑ feruorẽ charitatis, cinctus
fuit zona candida castitatis, in igne passionis extinctus fuit
per mortẽ, sed tandẽ ꝑ aquæ infusionẽ.i. per cælestis gratiæ
infusionẽ iterũ reuixit. Vñ Eccle. 48. Surrexit Helias quasi
ignis cõstãs. Vel dic ꝙ iste est bonus religiosus, qui habet cha
ritatẽ, & castitatẽ, qui si aliqñ in igne tribulationis & tẽtatio
nis positus extinguat̃ ꝑ vitia & pctã, qñ tñ ipsum iterũ Deus
ꝓfundit aqua suæ misericordiæ & grãæ, cõtritionis & confes-
sionis, vel ẽt deuotionis, tũc vere iterũ reuiuiscit. Ignis in a-
qua valebat &c. Sap. 19. quia tunc recipit pristinã virtutem,
pulchritudinem & honestatem. Vel expone si vis de malis,
quorum fulgor.i. ardor concupiscentiæ in igne tribulatio-
nis & aduersitatis extinguitur atq; cessat, & in aqua munda-
næ prosperitatis iterũ inualescit. Vel expone de multis imp-
fectis, qui ignẽ tribulationis nequeũt sustinere, sed ibidẽ posi
ti, ꝑ desperationẽ. impatiẽtiã, & ꝑ alia diuersa vitia extinguũ
tur, qui tñ in aqua ꝓsperitatis viui & ardentes ꝑ charitatẽ, &
gratiã inueniunt̃. Allega sicut supra de calce §. 4. ¶ Est quædã
species carbunculi in India, dicta sandaseroa, in cuius specie
velut inter lucidos ignes apparent guttæ aureæ relucẽtes, &
est precii incõparabilis. Est ẽt q̃dã carbunculi species cæteris
nobilior, q̃ zona candida est ꝑcincta. Oĩs aũt carbunculus
nocte & die rutilat atq; fulget, & more ignis iugiter narde
scit. Et est q̃dã alia species q̃ folia librorũ & paleas attrahit,
cũ a sole vel attritu digitorum fuerit calefacta, ſm Isi. Talis
fuit beata virgo, q̃ pro certo habuit splendorẽ honestatis,
ruborem charitatis, zonã cãdidã floridæ castitatis, & ideo p̃-
cij incõparabilis & inæstimabilis fuit, q̃a vere nec i nocte ad
uersitatis, nec in die prosperitatis cessat radios suæ gratiæ &
miæ emittere, & folia librorũ.i. clericos & litteratos, paleas.i.
laicos & peccatores ad se attrahere vel leuare, & hoc qñ a di
gitis nostris.i. a nostris operibus & orationibus fuerit insti-
gata, sicut dicitur Cant. 1. Trahe me post te, in odorem vn-
guentorum tuorũ curremus. Ista aũt in se repræsentauit gut

tas aureas.i.vniuersitatē bonorū operū virtutū,& exēplorū, q̄ pñt in ea reperiri. Vñ Sap.7. Cognoui q̄m oīm bonorū mater est. ¶ Est qdā spēs carbūculi q̄ lychnites,& dr̄, & remissus carbūculus nuncupat̄,eo q̄ à rubore aliorū declinat,q̄ ita dura est,q̄ sculpturæ resistit,& si aliq̄ñ sculpat̄,& eicera apponatur,velut aiali morsu sp ceræ partē secū retinet,atq; rapit,& calefactus ēt à sole vel a tritu digitorū,paleas & folia librorū eleuat atq; trahit. Sic verè inter carbunculos.i.inter viros iustos & religiosos sunt aliq̄ñ tales lychnites.i.personæ pigræ, & remissæ,q̄ a rubore charitatis deficiunt, & declinant,q̄ ita sunt dori,& obstinati,q̄ sculpturæ.i.impressioni monitionis vel doctrinæ vel grãæ spūssancti resistunt,& iō si certa vel palea.i.aliqua mūdi bona vel aliqua administratio t̄palis eis apponat̄ vel cōcedatur, tunc verè calore auaritiæ calefacti,sp aliquid ad se trahunt,& partē retineot cōmissorū,more Ananiæ defraudantis de precio agri. Act 5. Istud patet in malis p̄latis,& dispensationib. qui bona sibi cōmissa non dispensant pauperib. se accumulant in turrib.& suis parentib. distribuūt patrimoniū crucifixi. Io.20. Cum exaltatus fuero à terra,oia traham ad meipsum. ¶ Baladius est spēs carbunculi quę in vena sapphiri inuenitur,vbi virtute cœlesti generatur,s̄m Isid. Sic verè Christus in vena.i.in ventre virginis(quæ sapphirus dicitur)est inuētus,vbi ex mystico spiramine sine virili semine est genitus,& productus. Vnde Iob 38. Quis posuit in visceribus hominis sapientiam.

De Chrysopasso lapide. Cap 58.

CHrysopassus est lapis æthiopicus, quē lux celat,& p̄dit obscuritas. Nā de die vr̄ aure⁹, de noctē ignei est coloris. Nā de diē quasi splēdorē amitiēs, in auri speciē expallescit. Sic verè boni,& iusti dn̄t de die.i.i manifesto & in publico,& in aliorū apparentia se occultare, & suas virtutes celare p̄ humilitatē,in nocte aūt.i.in occulto,& abscondito debent suum ruborem.i.ardorē suæ charitatis p̄ bona opera declarare,quia pater tuus qui videt in abscōdito reddet tibi. Mat.6. Et ideo Seneca. Esto occultator virtutum,sicut alij vitiorū. Vel dic q̄ iste lapis est charitas, q̄ pro certo in die.i.in prosperitate mundana deficit,& pallescit,in nocte aūt.i.in t̄pe tribulationis proficit,& rubescit,quia verè multi sunt qui in prosperitate deteriorantur,in aduersitate itersi emendātur. Castigasti me dñe,& eruditus sum. Hie. 31. Vel dic q̄ iste est vir perfectus,qui in die prosperitatis debet esse aureus per splendentem honestatem in nocte aūt aduersitatis debet esse igneus per feruentem charitatem, & sic in vtroque tēpore debet se debite regulare. Nocte & die nō extinguetur. Esa.34. ¶ Est in India species chrysopassi viridis coloris sicut prasius seu porrum, guttas habens aureas &c. Sic verè nos debemus esse virides per honestatem, & habere guttas aureas.virtutum vniuersitatem.

Apud Plinium legitur carchedonius, item venerabilis Beda super Apo.21.ita legit. Cap.51.

CAlcedonius est lapis pallidus, & hebetis coloris,qui diuino imbre gignitur,& repercussu lunæ plenę inuenitur,qui perforatus & portatus facit vincere causas, & resistit illusionib.demonū,& virtutes cōseruat,s̄m Isid.& Diosc. Et iste nūquam nisi tricolor reperitur,vt dr̄ in lapidario. Iste recte est Christus,qui pro certo ex rore cęlesti .i.per supernalē virtutē i corde terræ.i.in vtero virginis extitit procreatus,quia non ex virili semine &c. Et ideo in illa terra in luna plena.i. in plenitudine t̄pis & in principio t̄pis grãæ est inuentus, quia vbi venit plenitudo t̄pis misit Deus filium suū. ad Gala.4. Et iste fuit perforatus,s.quantū ad perpessa vulnera t̄pe passionis,& tūc factus est ad litterā coloris pallidi & hebetis,s.pp defectū sanguinis.ideo Esa.53. Vidimus eum,& non erat aspectus,virum despectum,& scientem infirmitatē. Et ideo pro certo si sic conceptus & perforatus portet̄ in corde.i. si memoria suæ natiuitatis & passionis habeatur,tunc pro certo per eius influentiā homo in causa suæ salutis obtinet contra hostes,& demonum illusionib. & tētationib.resistit,& virtutes & grãs seruat & custodit,quia vere memoria passionis & natiuitatis summum est refugium pctōris. Et sicut s̄m eundē iste lapis calefactus paleas attrahit, sic verè Christus q̄ñ fuit calefactus illo igne.i.amore quo sic mūdum dilexit vt hō fieret,tunc attraxit,s.secū ad paradisum,paleas.i.vanos & miseros pctōres. Et iste tricolor est.i. habens tres status & circunstantias & considerationes,s.statum natiuitatis,vbi apparuit color humilitatis. Itē statum passionis, vbi apparuit color patientiæ,& firmitatis. Itē statum iudicii, vbi pro certo apparebit color iustitiæ & ęquitatis. Vestiui te multis colorib. Eze.16. Vel tricolor dr̄ Christus,pp tres naturas quæ in ipso conueniunt,s.natura deitatis,natura aię,natura corporis,quæ quidem in Christo in vna persona conueniūt,& sunt vnum. Vel dic q̄ iste lapis significat humilitatē, quæ se pallidam & vilē reputat,& cum rore diuinę grãæ gignitur,& per eius influentiam demonib.& tentationib.resistitur & peccatis. Et ista habet tres colores.i.tres species, quæ sunt: spernere mundum,spernere nullum,spernere sese.

De Lapide Chrysolito. Cap.60.

CHrysolitus est lapis decimus in rōnali,sicut dr̄ Exod. 28.qui erat quartus(sicut dr̄ Eze.28.) in opertimento primi anguli,qui erat septimus in fundamento ciuitatis Hierusalē,sicut dr̄ Apo.21. Et est lapis æthiopicus, vt aurū lucens,vt ignis scintillans,in colore mari similis,declinās ad virorē. In auro positus & in sinistro latere gestatus valet contra melancholia & timores nocturnos, & cōfortat intellectū & dr̄ demones terrere & fugare,s̄m Isid.li.16 Talis est vir perfectæ spei,quia verè lucet & scintillat per lętā de fideria,& ideo si auro diuinæ sapientiæ adiungatur,vt si.s.hō sapienter se habeat in sperando, tunc si habeatur hæc spes in latere sinistro.i.in t̄pe aduersitatis(quæ per sinistra designatur)pro certo summe valet & iuuat, quia vere melachnlia,& timor.i.tristitia,& desperatio depellitur,intellectus.i.sapientia,& discretio confortatur,& demones sine dubio deterrentur,quia vere q̄ñ demon videt hoīem qui in aduersis sic sperat de æternis,& ibi figit cor suum,ipsum deserit & dimittit. Spes aūt non confundit. Ad Ro.5. Vel dic q̄ iste est vir perfectus,qui est coloris viridis per honestā apparentiā,splendet vt aurū p̄ sapientiā,rutilat vt ignis p̄ charitatē & amicitiā,& ideo talis valet contra tristitiā & timorem,s.alios confortando,& contra intellectus ignorantiam,alios instruendo,& sic demones ipsum fugiunt atq; timent. Iaco.4. Resistite diabolo,& fugiet a vobis. ¶ Est species chrysoliti dicta chrysolectrus,quæ de mane pulchrior est,sed post color ipsius hebetatur,& ignis est rapacissimus,quia iuxta ignē positus,ipsum cōtinue in se rapit,vt dicit Isid.li.16.de gemmis aureis Sic verè sunt quidam qui in mane.i.in iuuentute videntur splendidi p̄ virtutem & perfectionem,sed tñ postea deficiunt & pallescunt p̄ vitia & peccata & hoc q̄a ignes.s.tentationis sunt multum rapaces, quia q̄ñ iuxta ignē tentationis ponuntur, tunc vere ipsum statim rapiunt, s.consentiendo huiusmodi tentationibus,& ab ipsis se permittūt protinus inflamari. Vel dic q̄ ista est caro,in iuuētute pulchra,post pallida, quæ igni luxuriæ est peruia,quia.s.ab eo faciliter inflamatur, si carboni ardenti.i.si alicui personæ luxuriosę fuerit sociata. Vnde Pro.6. Nūquid pōt hō abscōdere ignē in sinu suo,vt vestimēta ei⁹ nō ardeāt? &c. Ignis cōsumpsit speciosa deserti. Iohe.1

De Cholidonio lapide, quem Chelidoniam Plinius vocat. Cap.61.

CHelidonius secūdū Isido. & Diosc. est lapis paruus quia de ventre hirundinum extrahitur, qui licet sit in corpore modicus & despectus, tñ virtutibus est insignis. Duæ eius sunt species,s.niger & rufus. Niger cōtra febres & malos humores valet,& lotus aqua, sanat oculos. Rufus autem valet contra lunaticam passionem & insaniam,& antiquum sanat languorem, & facit hominem gratum,facundū & eloquentem & placentem. Talis est vir humilis,quia vere licet sit rufus vel niger. i.exterius despectus coloris & apparentiæ(quia hodie pęnitentia & humilitas non appreciantur)tñ p̄ certo nō modicæ sunt virtutis, quia verè valent cōtra febres & ardores auaritiæ, contra humores ēt luxuriæ,& cōtra vitia oculorū.i.cōtra peccatū inuidiæ. Inuidia.o.est vitiū oculorū,quia inuidi non possunt videre bonā aliorū. Valet ēt cōtra lunaticā passionē, & cōtra leuitatē inconstantiæ,cōtra insaniā iracundiæ,& contra antiquū dolorē inueterati odij & malitiæ, & sic facit hoiem eloquentē & placentem,s.Deo & angelis & hominibus. Exemplū de Paulo,qui docebat placere omnibus per omnia 1.ad Cor.10.

De Lapide ceraunio. Cap. 62.

CEraunius ſm Iſid. & Dioſ. eſt lapis germanicus vel hi
ſpanicus, rutilans vt flamma, qui in locis tonitrui gñā
1 tur, & exinde inferius deriuatur, cuius virtus eſt q̄ p
ſonam, domum & locum in quo fuerit, à fulmine tu-
tum reddit. facit ẽt vincere cauſas & dulciter dormire. Iſte
lapis ſignificat patientiam vel perſeuerantiā, quæ pro certo
in loco tonitrui. i. conflictu & tribulationib. huius mundi ge-
neratur, quia iſta valet contra fulmen aduerſitatis æternæ, q̄
oia penetrat, vel contra fulmē. i. cōtra ſententiā ruditatis, vel
contra tentationes hoſtis, quia vere ſi patientiæ conſtantiam
habuerimus, & perſeuerantiā, hmōi fulminib. lædemur, & cau
ſam ſalutis nr̄æ lucrabimur, & vincemus, & per contempla-
tionem in præſenti, & per gloriam in futuro per eius virtu-
tem dulciter dormiemus, quia ſola perſeuerantia facit vince
re, & ſomnum æternæ beatitudinis obtinere. Requieſces, &
non erit qui te exterreat &c. Iob 11. Vel ſi vis exponede ti
more vel de charitate vel de humilitate, vel dic q̄ illi qui pri
mo fuerunt in tonitruo. i. in ſtatu peccatorum, & exinde de-
riuantur, extunc per conuerſionem efficiuntur optimi cōtra
hmōi tonitruum, fulgur & tempeſtates. i. contra vitia & pec-
cata, ſicut patuit in Paulo. Vel expone de Chriſto veniente
2 do ventre virginis, qui valet &c. vt ſupra, quia virginis thala-
mus eſt locus vbi ceraunius iſte exiit generatus.

De Cryſtallo. Cap. 63.

CRyſtallus eſt lapis frigidus, ſplēdidus, lucidus, ſolidus
purus, quia litteras, & alia q̄ in eo ponuntur, manife-
1 ſtat, & aliqñ ex fortiſſimo frigore, aliqñ ex calore fer
uentiſſimo gñatur, ſm Iſid. Talis eſt per oia vir perfe
ctus, quia vere in eo eſt ſplendor atq; luciditas honeſtatis, fri
giditas caſtitatis, ſoliditas conſtantiæ, & firmitatis, puritas
veritatis vel ſenſus, ſagacitatis, quia vere quilibet vir iuſt⁹
eſt purus. i. ſimplex, & tranſparens, quia eius intima alijs in-
noteſcunt, qđ eſt contra falſos & opertos, quorū cōditiones,
& voluntates non pōt aliquis cogitare vel videre, litteras ẽt
ſuas. i. ſcientiā q̄ in eis ponitur, alijs non manifeſtant, ſ. docen
do, & prædicando, quia ſm ſapientē Eccl. 20. Melior eſt ſtul-
tus qui abſcondit ſtultitiam ſuā, q̄ ſapiens qui abſcōdit ſapiē-
tiam ſuam. ¶ Cryſtallus ita rapit ignē, & flammā, q̄ radijs ſo-
2 lis oppoſitus ignem in propinquis aridis materijs aſcendit.
Sic iuſti in ſe rapiunt ignem, ſ. diuinæ charitatis, & amoris, &
ideo qñ radijs ſolis. i. diuinis inſpirationib. incaleſcunt, tunc
alios propinquos inflammant per ſuum exemplum & doctri
nam, & eos accendunt. ſ. ad Dei amorem, dicentes. Luc. 12.
Ignē veni mittere in terram. Et tales generantur & fiunt cry
ſtalli. i. viri perfecti in frigore & calore. i. in mundanis tribu
lationib. & tormentis. boni. n. in mundi tribulationib. emen
dantur. Vnde Ge. 31. Gelu & æſtu vrebar. Pone ſi vis p diuer
ſos. ſ. ſ. puritate & igne &c. ¶ Cryſtallus ſm Greg. aliqñ fit ex
3 aqua quia licet aqua ſit naturæ fluxibilis, quandoque tñ per
fortitudinē frigoris ita induratur & gelatur q̄ Cryſtallus fir
ma lucens & ſolida inuenitur. Sic verè licet homo ſit aliqñ
aqueus. i. mollis & carnalis & fluxibilis ad pctā, tñ qñ frigore
pœnæ, tribulationum & aduerſitatū, & diuini timoris eſt per-
cuſſus paulatim induratur per conſtantiam, & firmitatem,
ita q̄ ad vltimum efficitur lucidæ honeſtatis. Ideo Eccle. 43.
Frigidus ventus aquilo flabit, & gelabit cryſtallus ab aquis.
Vel dic q̄ licet caro humana ſit aquea mollis. ſ. & fluxibilis,
tñ per virtutem Dei in vltima reſurrectione efficietur in bea
4 tis cryſtallus. i. ſolida, lucida & glorificata. ¶ Cryſtallus ſm
Dioſc. virtutē habet infrigidandi, & tollendi ſitim, & ſi trita
melli mixta fuerit, tunc potata lacte replet vbera, & maximè
lac ex cauſa calida ſit ablatum, & valet etiam cōtra colicam
paſſionem, & cōtra viſcerum paſſiones. Cryſtallus ſignificat
gloriam æternam, vbi eſt claritas, ſoliditas, & firmitas æterna
lis, quia pro certo iſta habet virtutem infrigidandi, quia ve-
re ſi ipſam perfectè attendimus, tunc ois ſitis. i. ois ardor, &
appetitus bonorum temporalium & auaritia mitigatur, & ſi
eum melle deuotionis ipſam nobis incorporauerimus, tunc
vere vbera miſericordiæ nr̄æ lacte. i. dulcedine pietatis, & cō
paſſionis replebit, & elemoſynis tpalis ſubuentionis, & maxi
mè ſi ex cā calida. i. ex ardore auaritiæ lac elemoſynæ ſit abla-
tum. Valet ẽt contra dolorem viſcerum. i. contra mentis ſol-
licitudines triſtitias, & mœrores. Conſtat. n. q̄ ex cōſideratio
ne gloriæ paradiſi auaritia dimittitur, & elemoſyna largi-
tur, & mūdi ſolicitudo penitus abdicatur, & vis dolor viſce-
rum. i. ois deſperatio & impatientia ſubmouetur, ideo Greg. Si 5
conſideremus quæ nobis promittuntur in cœlis, vileſcunt oia
quæ habentur in terris. Vel dic q̄ cryſtallus eſt ſacra ſcriptu
ra, quæ facit deponi ſitim auaritiæ, & mūdi ſollicitudines, &
vbera prædicatoris. i. labia ſua facit affluere lacte doctrinæ, &
ſcientiæ & ſpiritualis eruditionis, & maximè ſi mel deuotio-
nis, & gr̄æ ſecum portet. Mel & lac ſub lingua tua. Can. 4. Et
iſta eſt dura per fidei immutabilē firmitatē, clara & manife-
ſta per infallibilē veritatem, hoim inflammatiua per inextin
guibilē charitatē. ideo dr̄ Apo. 4. q̄ in circuitu ſedis erat ma-
re vitreum ſimile cryſtallo. Nā circa ſedē eccleſiæ vbi Chri-
ſtus ſedet, eſt mare ſacræ ſcripturæ, qđ vtiq; continet vitreā
claritatē & cryſtallinā firmitatē. ¶ Cryſtallus pura, & peruia
ſi ſolis radijs tangatur, ſtatim rapit ignē, & ſic materias pro-
pinquas inflammat. Sic verè conſcientia pura, & viridis ſi ra
dijs diuinæ gr̄æ, vel ſi radijs. i. verbis prædicatoris tangatur,
ſtatim in ſe rapit, & concipit ignem charitatis, & diuini amo
ris. Hier. 11. Ad vocem loquelæ hiaudis exarſit ignis in ea.

De Lapide corallio. Cap. 65.

COrallius quamdiu tegitur aquis, lignū eſt, ſed ſtatim 1
q̄ eſt extra aquā, lapis efficitur præcioſus. In mari ru-
bro naſcitur, q̄ ex inde extractus cum retib. in lapidē
induratur, & ſunt rami eius ſubalbi, & mollis, qui ex-
inde extracti rubeſiunt, & dureſcūt. ſm Iſid. Sic verè chariſſi
mi, in mari rubro. i. in mundo per carnalitatem rubificato, in
ueniuntur multi pctōres, qui quamdiu ſunt ſub aquis delicia
rum, & voluptatum, & proſperitatis mundanæ, ſunt molles,
& fluxibiles, & carnales, lignei & fragiles tñ cū reti prædicatio
nis iſti exinde extrahuntur, & ad litus pœnitentiæ vel religio
nis deducuntur & cōuertuntur, tunc efficiunt optimi, & quo
ad virtutes lapides præcioſi, quia tunc rubeſiunt per chari ta
tem, & dureſcunt per conſtantiam, & firmitatē. Ideo Iob 38.
In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ, & ſuperficies abyſſi
conſtringitur. Iſta oia patent in Paulo, & magdalena. Vel dic
quod multi quandiu ſunt in mari, i. in amaritudine pauperta
tis, & tribulationis, & in aqua ſacræ ſcripturæ, & deuotionis,
ipſi ſunt lignei & molles, i. benigni & cōpatientes, quia ſicut
dr̄ Prou. 19. Vir indigens miſericors eſt. Sed vere ceſſante iſta
amaritudine & tribulatione, qñ exeunt mare pœnitentiæ, pau
pertatis & infirmitatis, tunc ad ſimilitudinem lapidis indu-
rantur per auaritiam, & obſtinationē, & rubeſcunt per luxu-
riam, & infectionem. Iob. 41. Cor eius indurabitur quaſi la-
pis. Patet in diuitib. qui dum ſunt infirmi. i. in aduerſitate, &
timēt mori, faciunt teſtamenta, dant elemoſynas, reſtituunt
alienum, ſed verè qñ de aquis iſtis extrahuntur, qñ. ſ. ſanātur, 2
& proſperantur, tūc duriores q̄ ante, & magis lapidei efficiū
tur. Hie. 5. Indurauerunt faciem ſuam ſuper petrā, & nolue-
runt reuerti. ¶ Virtus corallij ſm Iſid. & ſm Lap. eſt quia ſi ab
aliquo geſtetur, vel in naui vel in domo habeatur, tempeſta-
tes, & fulmina repelluntur & rufus corallius ſumme valet ad
ſiſtendum quemcunq; fluxum ſanguinis, & contra epilepſiā,
& contra ẽt diabolica figmenta, & monſtra dr̄ valere, multi
plicat fructus & expedit fines & negociorū principia. Per co
rallium qui eſt rubei coloris, intelligo ſanguinē Chriſti Ieſu,
qui ſi in domo vel in naui cordis nr̄i fuerit per memoriā, &
cōpaſſionem, pro certo a tempeſtate vitiorum, & pctōrum,
fulmine æternæ damnationis ſaluabit, & contra diabolica fig
menta, & tentationes iuuabit, fluxū ſanguinis luxuriæ reſtrin
get, caſum epilepſiæ. i. ſuperbiam impediet, & negocium ſalu
tis nr̄æ expediet, & ipſum faciet terminari, & ad finem debi-
tum applicari. Quod bene figuratum eſt Exo. 12. vbi domus
ſignatæ ſanguine agni, ab angelo non ſunt læſæ, aliæ autē ſic,
quia vere corda, quæ ſanguine agni immaculati Chriſti per
ſuæ paſſionis memoriam tinguntur, à morte æterna, & fulmi
ne ſui futuri iudicii ſeruabuntur. Vel dic q̄ corallius ſigni fi- 3
cat charitatem, quæ in naui religionis vel eccleſiæ vel etiam
cordis operatur, & perficit ſupradicta &c. ſicut ſupra. ¶ Co
rallius in mari rubro inuenitur. Sic ſanguis Chriſti vel chari
tas in amaritudine paſſionis.

De Lapide Corneolo seu Cornelio, utroque enim modo legi testatur Vincentius. *Cap. 65.*

1 COrneolus est lapis fusus præciosus, qui in digito portatus mittigat iras surgentes in desceptando, & sistit quücüq; fluxü sanguinis, & maxime mulierü vt dr̃ i lapydario. Talis est rufedo pniç, quia vere sanguinis fluxum.i. fluxum luxuriæ refrenat & restringit, & maxime in mulierib.i. in personis piis, & misericordib. Vel dic q̄ hic est Christus, qui per benignitatem omnem irā aliorum mitigabat, & fluxum peccatorum a peccatorib. abstergebat. Figura Matt.9. Mrrci 5. & Lu.8. vbi ad tactum Christi sanata est mulier hemorrhoissa.i. aïa peccatrix &c. Vel dic q̄ iste significat benignitatem, quæ vilis hodie vr̃ coloris.i. appreciationis, quia inter seculares nihil appreciatur, imo idiotis appellatur. Hæc.n. valet summè ad sistendum aliorum iracundiam & furorem. Vnde Prou.15. Responsio mollis frangit iram. Sermo dulcis multos amicos.&c. Eccl.6.

De Gemma Dionysia. *Cap. 66.*

1 DIonysias est lapis fuscus cum rubentib. venis, q cum aqua tritus, vinum fragrat, & (quod mirü est) s̄m Isi. ebrietati resistit. Tales sunt hypocritæ, qui fulci exterius videntur quantum ad maciem corporalem. quidam sunt in aqua deliciarum müdi, qui fragrare videntur, & redolere, & sapere vinum æternæ voluptatis quantum ad dicta & ficta facta, sed pro certo pp sua vitia & pct̃ā illi ebrietati.i. æternę voluptati obuiant & resistunt. Bibistis multum, & nó estis inebriati. Aggei 1. Vel dic q̄ multę leues personæ, q̄n sunt in aquis deliciarum, videntur sapere & desiderare vinü & ebrietatem carnalis voluptatis, qui tñ aliquando melius q̄ cæteri maturi ebrietati isti resistent, & à carnalibus istis cauent. Nos autem ebrii non simus 1. ad Thess.5.

Vincentius in speculo suo naturali li.8.c.67. lapidem hunc ayacodon appellat. *Cap 67.*

1 DIadochus est lapis pallidus, lucens vt beryllus, & est aptus ad respõsa a demonib. obtinenda. Excitat.n. demones & fantasmata. Sed si quis eum ad aliquē mortuum applicauerit, & eum cum lapide tetigerit, statim lapis vires perdit, sicut dr̃ in lapidario. Nam lapis hic sacer est, & quod mors sternit, abhorret. Charissimi, per demones damnatos intelligo peccatores in vitijs induratos, p corpus mortuum & fętens, intelligo personam infamem, & luxuriosam, corruptā & infectam, per istum lapidem intelligo virum iustum & perfectum. Licet igitur aliquis sit pallidus p pœnitentiam, & maccrationem licet sit lucidus per bonam conuersationem, licet excitet,.i. per bonam prædicationem, & eruditionem, demones.i. peccatores ad bonam operationem, & licet eos compellat respondere. pct̃ā sua dicere p cõfessionem, tñ q̄n alicui mortuo applicatur & adiügitur, & ab eo tangitur.i. q̄n alicui malæ personæ associatur, & suam malam societatem sectatur, tunc vere perdit vires, & gratias, & virtutes, quia non est aliquis ita bonus, quin mala societas ipsum statim inficiat & corrumpat, quia qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccl.13. ideo Leu.21. præcipitur q̄ sacerdos ad mortuü non accedat, q̄q̄ sibi sit cognatus vel affinis. Quia vere charissimi nos potissime sacerdotes, & ecclesiastici nó debemus mortuorum.i. personarum malarum consortium frequentare, etiam si propinqui fuerimus earundem.

Cap. 68.

1 ES est metallü rubeü, & sonorum, & ex lapide duro per fortes flagrationes ignis excoquitur, & gñatur, & sic ductile efficitur, & in tubas vel tympana fabricatur, cum quibus hoies ad prælium animantur, & ad ecclesiam appellantur, vt dicit Isid. Tales sunt multi boni, qui pro certo ante conuersionem ad pœnitentiam, fidem vel religionem, sunt lapides durissimi.i. pctõres per obstinatioē, & malam cõsuetudinem indurati. Verumtñ q̄n deponit eos in forti igne tribulationis vel contritionis, tunc vere ibi purgātur & decoquuntur, & in naturam æris.i. in bonā personam mutantur, & efficiuntur rubei per charitatem, ductiles per obedientiam, sonori per eloquentiam, & sic fiunt tubę, & tympa
na hoc est dictu, viri perfecti, & prædicatores, per quos peccatores ad ecclesiam.i. ad statum gratiæ aduocantur, & ad p̄liandum contra vitia & demones excitantur, sicut oia patuerunt in beato Paulo. ideo Iob.28. Lapis solutus calore in æs 2
vertitur. ¶ Secundü Isid. li.16. Antiqui cum ęre terram primitus coluerunt, antequā ferri vsus haberetur & aurü ipsum ęs p̄ cunctis metallis habuerunt. vñ tūc aurū & argētū nō appreciabant, modo aūt ex quo venit ferrü, eius appreciatio defecit, q̄a (sicut dicit) voluendo ętas cōmutat p̄cia rerü. Charissimi æs qđ rubet & resonat, significat iustos & p̄dicatores, ferrū aūt qđ est durü & frigidü, significat obstinatos & tepidos pctõres. Antiqui ergo p̄lati terrā.i. ecclesiā cü ęre.i. cü viris p fectis, & bonis clericis & pręedicatorib. voluerunt.s. eos ad dignitates ecclesiasticas promouendo, & eos in summis honorib. habuerüt. Et istud fuit in primo t p̄e q̄n ferrü nō inueniebatur.i. q̄n viri obstinati, & pctõres in ecclesia non promouebāt, & q̄n aurü, & argentum,.i. t̄pales diuitiæ ibi non appreciabātur, nec in ecclesia.i. à viris ecclesiasticis diligebant vel q̄rebant. hoc est dictu in principio religionis vel ecclesię, sed vere ex quo ferrü fuit inuentü.i. ex quo mali fuerüt in ecclesia positi & promoti, & ex quo aurü, & argētü fuit dilectum & reputatü, pro certo æs.i. viri perfecti, scientifici, & resonantes, cæperunt vilipendi, abhorreri, nec honore solito venari, sicut hodie patet ad sensum. ideo Iac.2. Vos aūt exhonorastis
pauperē. ¶ Itē s̄m Isid. æs si fuerit admixtü aliis metallis, vin 3
cet colore pariter & virtute, & inde est q̄ eius plura gña sunt .s. aliud albü, aliud rubeü, aliud fuluü, aliud ductile, aliud fusile, aliud cuprum, aliud aurichalcü. Rectè talis est q̄libet leuis persona, quia verè cito & faciliter cōuertitur ad cōditiones illorum quib. adiungitur & associatur, & inde est q̄ quidā per societatē cui admiscentur efficiunt albi p curiositatē, fului & rufi per malitiā & falsitatē, quia color fuluus & rufus significat malitiam & cautelā, s̄m Ari. in phisionomia. Alii efficiuntur rubei per luxuriam & carnalitatē. Qui.n. cum stultis graditur, similis efficietur. Prou.13. Vel dic econuerso q̄ per bonā societatē alii fiunt fului per honestatē, alij rubei p charitatē, alij albi per castitatem, alij ductiles per obedientiā, & humilitatem, quia cum sancto sanctus eris. &c. ¶ Aes s̄m Ari
sto. cōponitur ex sulphure rubeo & argēto viuo, & vasa æris 4
gustu & odore sunt horribilia, nisi stagno sint permixta & linita, & cito rubiginē cōtrahunt, licet splendida videant. Per istud æs quod sonat durü dü percutitur, intelligo iracüdos, clamosos & detractores, qui pro certo cōponuntur in mēte sua ex sulphure qđ est naturæ ardentis.i. ex ardore auaritiæ, iracundiæ vel luxuriæ, & ex argento viuo quod est fluxibile, & mobile.i. ex leuitate inconstātiæ. Et ideo p certo tales iracüdi & detractores licet videant splēdidi p honestatē, tñ gustu & odore.i. vitia & fama sunt alijs horribiles & abominabiles, q̄a abominatio hoim detractor. Prou.24. Et cito rubiginant p malā cōuersatioē, nisi forte cū stāno albo.i. cū castitatis albedine sint liniti. Vel expone si vis de hypocritis &
detractorib. ¶ Est quoddā genus æris qđ dr̃ coronariü, qđ in 5
tenues laminas subtiliat. & felle Tauri inficit, & sic in colorē aureü cōmotat, & inde fiüt coronæ, quib. histriones & fatui coronant. Sic vere sunt hypocritę, q̄a vere q̄n felle tauri.i. malitia diaboli sunt infecti, ita fiunt aurati p honestā cōuersationē, vt de talib. fiant aliorü coronæ.s. p̄lati, ita q̄ in capite.i. in dignitate ponunt per p̄motionē ad p̄lationē. Esa.22. Coronans coronabit te tribulatione. Et sicut percussus sonat, & faciliter rubiginat, sic isti pcussi modica iniuria, statim sonant per impatientiā, & faciliter rubiginant per malā cōuersationē. ideo dr̃ Ezec.24. Multo labore sudatü est, & nó exiuit de
ea nimia rubigo eius. ¶ Aes qđ faciliter fundit, & ad ignē li- 6
quescit, fragile est sub malleo, & percussum faciliter dissipat, & ecōuerso illud qđ non est fusile, non est sub malleo fragile, sed ductile. Sic vere illi qui sunt ita molles & infirmi q̄ statim ad ignē tentationis liquefiunt per delectationes, & dissoluūtur p affectiones, tales dico pcussuras & malleos tribulationü nō sustinēt, imo statim frāgunt p impatientiā, clamant p blasphemiā, iurationē & iniurias, & hmōi, dissipant per vitia, & rumpuntur per pctā. Econuerso illi qui sunt duri & perfecti, stabiles & constantes, qui in igne tentationum non liquefiunt nec dissoluuntur, tales dico non franguntur. nec pereūt per peccata, nec malleis, & mundi tribulationibus franguntur, sed ex hoc ductiles & obedientes efficiuntur, ita quod a prælatis vel Deo quolibet ducuntur. Ideo de talibus dr̃. Hę

rc.i.

re t. Dedi te in murum æreũ, & præliabũtur aduersum te, &
non p̃ualebunt. Imó tales per malleos tribulatiotiũ efficiunt
ductiles per obedientiam, quia sic ducuotur a domioo per
7 semitas æquitatis. ¶ Aes ad hoc, q̃ ductile fiat, oportet q̃ in
igne pluries decoquat̃, & ab oĩ sputcitia depuretur. Sic verè
ad hoc, q̃ aliqua sit ductilis p̃ obedientiã, & q̃ possit doci à
Deo vel a p̃lato p̃ viã iustitiæ, necesse est, q̃ in igne fortis tri
bulationis vel cõtritionis seu dilectionis primitus decoquat̃.
Vnde Esa. 48. Excoxi te, sed non quasi argentum, elegi te in
8 camino paupertatis. ¶ Vas æreũ cito rubiginatur, nisi oleo
inungatur, vel nisi cũ arena sæpius confricetur. Aes ẽt si sine
stanno fuerit, faciliter cõburitur, & cremat̃. Sic vere aĩa cito,
& faciliter contrahit rubiginẽ peccatorum, nisi oleo cõpas-
sionis, & elemosynæ vngatur, vel arena duræ pœnitentiæ cõ-
fricetur, de facili vritur. s. per luxuriæ ardorem, nisi ei stanuũ
9 .i. cãdor castimoniæ sit adiunctũ. Iõ bene p̃cipitur Eccl. 9. Oĩ
tempore sint vestimenta tua cãdida, & oleum de capite tuo
non deficiat. ¶ Vas æreum rubiginosum horribilis est odoris
& saporis, nisi sit linitum stanno. Sic verè peccator luxurio-
sus, impatiens & clamosus, aliis est horribilis, & fœtidus per
infamiam, & maximè luxuriosus, qui stãno albo castimonię,
10 nõ linitur. ¶ Lapis de quo fit æs vel cuprum, est durissimæ na
turæ, & iõ oportet, q̃ in igne fortissimo octies seu nouies de
coquatur antequam in metalli spẽm conuertatur. Sic verè
quidam sunt ita indurati per malas cõsuetudines, & obstina
ti, q̃ qñ Deus vult eos liquescere per contritionẽ, & eos per
pœnitentiam conuertere in aliã naturam, oportet q̃ in forti
igne tribulationis non semel, sed pluries decoquantur. Vn-
de Dan. 3. Fecit succẽdi fornacẽ septies. Et sic qñq; efficiun-
tur æs .i. viri boni, & perfecti 1. Reg. 10. Mutaberis in virũ alte
rum. ¶ Aes melius funditur, & liquefit in tẽpore frigido, q̃
11 calido. Sic verè hõ melius liquefit per contritionem, & dile-
ctionẽ in tempore frigido .i. in statu aduersitatis, & pauperta
tis, quam qñ est in tempore calido .i. in statu p̃speritatis. Pa-
tet de diuitibus, qui vix conteruntur vel conuertuntur vel
emendantur qñ sunt in prosperitate. ideo dr̃ Ezec. 24. Pone
eam super prunas vacuã (.s. a diuitiis) vt incalescat æs eius, &
12 liquefiet. ¶ Aes qñ bene est purgatum, sonoræ & durabilis est
naturæ, & qñ percutitur, altè sonat, & vtilis est pro tubis, &
timpanis cõponendis. Sic verè illi qui habent duritiam con-
stantiæ, & stabilitatis, durabilitatem perseuerantiæ, & longa
nimitatis sonoritatem eloquentiæ, & affabilitatis, tales dico
vtiles sunt vt fiant tubę, & tympana .i. prędicatores, & clama
tores catholicæ veritatis, & maximè qñ sunt purgati. s. a cun
13 ctis fœcibus carnalis voluptatis. vide supra, §. 1. Excoquã ad
purum scoriam tuam. Esa. 1. ¶ Aes si percutiatur, statim reso
nat. Sic verè viri perfecti, qñ percutiuntur a Deo. s. tribula-
tionibus huius mundi, statim resonant per gratiarũ actionẽ,
dicentes cum Iob 2. Si bona suscepimus de manu Dei, mala
aũt quare nõ sustineamus? Econtra aũt mali percussi statim
resonant per impatientiam, blasphemiã, & murmurationẽ,
qũ a Deo vel a quocunq; alio iustè vel iniustè percutiuntur:
modica tribulatione vel iniuria vel correctione, sicut ille, q̃
argutus a Moyse, Exod. 2. statim dixit: Nũquid occidere me
vis sicut heri occidisti Aegyptium? ¶ Aes vstũ (s̃m Plat.) ha-
14 bet virtutẽ dissoluendi, consumendi, vulnera purgandi, ocu
los abstergendi, & carnes superfluas corrodendi, & eas cre-
scere nõ permittendi. Talis est pęnitẽtia, q̃a dissoluit p̃ cõtri-
tionẽ, purgat per cõfessionẽ, consumit p̃ satisfactionẽ, carna
les ẽt uoluptates destruit, & eas crescere nõ p̃mittit, & cali-
ginẽ oculorũ .i. ignorãtiã adnullat, & subuertit. Vel espone
de viro p̃fecto, qui est adustus per pœnitentiã uel charitatẽ.

De Electro. Cap. 69.

1 ELectrum est metallum cæteris nobilius, s̃m Isid. & ar
gento lucidius, & fulgentius. Nam electrum naturale
in conuiuio ad lumina cęteris metallis oĩbus clarius
fulget, vt dicit Isid. & venenum dr̃ prodere, quia si vasi
ex electro infundatur venenum, statim stridorem emittit, &
in colores varios ad modum arcus cœlestis se mutare con-
sueuit. Rectè talis est prædicator, & vir perfectus, quia vbicũ
que sit, si sint ibi lumina .i. si sint ibi qui eum debeant respice
re, & videre, & ad eius conuersationem exemplum accipe-
re, tunc præ cæteris consueuit per honestatem clarius reluce
re, sicut de beato Ioanne, Io. 5. dr̃, Erat lucerna ardens, & lu-
cens. Et ideo qñ est in conuiuio .i. in aliqua societate, tunc ve
rè venenum detractionis, quo alij p̃ infamiam occiduntur,
prodit & manifestat, quia verè uir iustus statim, q̃ videt tale
venenum in mensa apportari, ipse debet mutare colorẽ vul-
tus, & faciei, ostendẽdo q̃ sibi displicet quod auditur, & stri
dorẽ reprehensionis emittere, & sonare. Prouer. 25. Ventus
aquilo dissipat pluuias, & facies tristis linguam detrahentẽ.
Quia s̃m Gl. ibidem, Disc. t detractor nõ faciliter dicere, qđ 2
te sciuerit non libenter audire. ¶ Tria sunt genera electri.
Est. n. vnum principale, & naturale, qđ succinũ dr̃, & de arbo
re pino (s̃m Isid. & Solinũ) in suis germaniæ emanat, quod in
suo exitu est liquidum sicut gummi, sed post induratur calo
re vel frigore, & in lapidis conuertitur duritiã vel crystalli,
s̃m Isid. & est perspicuum atq; splendens. Talis est caro no-
stra, quia licet primo oriatur liquida, & fluxibilis, licet sit pri
mo vilis, mollis & fragilis, tamen in resurrectione vltima for
tis atq; durabilis, splendens atq; rutilans apparebit, qñ. s. per
calorẽ ignis fuerit indorata, ad statum gloriosum Dei oĩpo-
tentis reducta. Tunc. n. erit dura per impassibilitatem, perspi
cua per claritatem, & subtilitatem, quia in similitudinem la
pidis durantur aquæ. Iob 38. Vel dic q̃ licet in iuuentute, &
in ortu suo sit homo mollis, fluxibilis & decliuus ad vitia &
peccata, tñ qñ sustinuit frigus diuini timoris, & æstum mun-
danæ tribulationis, tunc vere qñque efficitur fortis, & durus
per constantiæ, & perseuerantiæ firmitatem, & lucidus p̃ ap-
parentiæ venustatem. Frigidus uentus aquilo &c. Eccles. 43.
Vide eam supra de crystallo. Ideo inter tria ignota ponebat
sapiens (Prouer. 30.) viam uiri in iuuentute sua, quia. s. quan-
doque senectus est tota contraria iuuentuti. ¶ Electrum in- 3
naturale fit s̃m Greg. super Ezech. de duabus partibus auri,
& una argenti, quia aurum suam uirtutem in tali mixtione
nõ perdit, argentum autem auri virtute rutilat, & splẽdescit.
Sic verè est de bona societate, quia ibi debet esse vna pars au
ri .i. virorũ perfectorum, qui aliorum adiunctione non peiorã
tur, imo argentũ .i. minus boni per eos fiũt meliores &c. Vel
dic, q̃ aurum sapientiæ, & argentum eloquentiæ habent cõ-
uenire in hoĩe perfecto, & simul conflari .i. virum iustum fa-
ciunt simul iuncta. Eze. 1. Vidi quasi spẽm electri, velut spẽm
ignis intrinsecus. ¶ Electrũ est naturæ mirabilis, quia de faci
li tincturam recipit, & colorẽ siue deformis fuerit siue pul-
chra, attritu etiam digitorũ calefactũ, paleas & cætera leuia
ad se trahit. Sic vere personę leues sunt mutabiles, q̃a stultus
mutatur ut luna. Eccl. 27. Nã de facili recipiunt aliũ colorẽ
.i. bonam uel malã conuersationẽ, & cum calefacti fuerint p̃
auaritiã, tunc paleas .i. mundi bona nihil valẽtia volũt acqui
rere, attrahere & habere. Vnde Exo. 5. Dispersus est populus
per oẽm terrã Aegypti ad cõgregãdas paleas. Vel dic q̃ iste
est Christus, q̃ calefactus. s. ardore nimię charitatis, ad se tra-
hit per suã misericordiam paleas .i. vanos peccatores. Ozeæ.
11. In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis.

De Etite lapide. Cap. 70.

ETites est lapis in nido aquilarũ repertus, & est duplex 1
.s. masculus, & fœmella. Nam sine istis lapidibus aqui
la parere nõ põt, & ideo in nido suo ponit eos, & in-
de est, q̃ semper duo inueniuntur in nido eius, mascu-
lus maior, & durior quàm fœmella. Isti duo lapides signifi-
cant duo præcepta charitatis. s. Dei & proximi, qui pro certo
faciunt parere .i. fructum bonorum operum emittere ipsam
aquilã .i. virũ iustũ, & perfectũ, & iõ in nido cordis sui debet,
istos duos lapides iugiter enutrire. Expone si vis de prælatis
sicut de aquila, vel dic aliter, q̃ aquila ẽ bonus, et iustus præ
latus, qui semper debet habere in nido cordis duos lapides
etites, vnum. s. masculinũ, hoc est iustitiam, aliũ fœmininum,
hoc est misericordiã, vt sic dicat illud Psal. Misericordiam et
iustitiam cantabo tibi domine. Vel dic q̃ nidus prælati ẽ suũ
collegiũ vel conuentus, in quo pro certo prælatus semp̃ de-
bet seruare lapides duplicis charitatis, ut sic filiĩ sui, et subdi
ti a serpentibus .i. a demonibus non lædantur. sine istis. n. lapi
dibus .i. sine virtute duplicis charitatis non põt partus boni
operis parturiri, quia in istis duobus tota lex pendet, et pro
phetæ. Matth. 22. ¶ Etites iuuat mulierem parituram, et par
tum accelerat sibi alligetur, veruntamen quandoque facit
fieri abortiuum, et lædit matricem si sibi nimium teneatur,
s̃m Isd. lib. 26. Talis est iustitia, quia vere fętus bonorũ ope
rum accelerat, et eos facit fieri, et emitti, veruntamen si ni-
mis teneat .i. si hõ nimis iustus, et rigidus efficiatur, tunc vere
matricem

diante sole mũdanæ prosperitatis, facit cor in quo est p ma
las concupiscentias ebullire,& ipsum per auaritiam,& luxu
3 riam æstuare, Vnde Iob 41. Feruescere faciet quasi olã pfun
dũ maris,& ponet quasi cũ vnguenta bulliunt. ¶ Elitropia
ſm Isidorum est lapis, qui ita illudit oculos hoĩum, q sol vr̃
eis esse sanguineus sicut & elitropia. Iste lapis significat odiũ
quia vere qñ i corde alicuius ponitur, ita illudit oculos eius
.i. rectum iudicium, q sol. i. bona persona quã ipse, odit, vr̃ ei
sanguinea. i. peccator & carnalis dr̃ elitropia. i. solis auersio,
quia vere tales auertunt,& peruertunt quantũ ad suum fal-
sum iudicium, solẽ. i. hoĩes uirtuosos. Fac. §. de reliquo. ¶ Eli
tropia. i. sponsa solis, est quędam herba quæ ſm Isidorum cũ
quibusdam carminibus dr̃ hoĩem inuisibilẽ facere. Talis est
nimia affectio seu amor, quia vere si amor alicuius circa per
sonam aliquam applicatur, statim facit eam inuisibilem, quia
.s. talis amans alium non videt per rectum iudicium, qa sem-
per existimat bona sua esse maiora quam sint. Ideo dicit Se
neca, q amor verum iudicium tollit. Et hoc maximè quãdo
incantatores. i. adulatores ibidem sua carmina congesserũt
.s. commendando & laudando in conspectu aliorum huius-
modi personas, patet de prælatis acceptoribus personarum,
qui per nimiam suorum parentum vel familiarium affectio
nem videre ipsos nequeunt, inquantum. s. ipsos vltra quã re-
quirunt merita, promouent & extollunt. Et ideo ista dr̃ spõ-
sa solis. i. superiorum, quia carnalis affectio cum superiorib.
est hodie despõsata. Vel dic q qñ aliquis secũ portat elitro-
piam. i. dona & munera,& qñ adhibet incantationes. i. adula
tiones, tunc vere efficitur inuisibilis. i. incognoscibilis, quia
tales ab alijs non videntur vt corrigantur. Nã prælati, & iu-
dices, qui sibi sponsant hodie munera alios non vidẽt p re-
ctum iudicium, quia munera excæcant oculos iudicum. Exo.
23. & Deut. 16. ¶ Elitropia est gemma valens ad multa, quia
sanguinem stringit, venena pellit, nec falli poterit, qui eã se-
cum portat, ſm Diosc. Talis est prudentia, quia pro certo si
discretionem, & prudentiam habuerimus, tũc sanguinem. i.
superfluitatem deliciarum,& voluptatem (ne in nobis fluãt,
vltra quam debeant) restringemus, venena. i. peccata & vitia
repellemus, nec per tentationes diaboli decipiemur. s. quan
tum ad hæreses,& errores. ad Rom. 8. Prudẽtia spiritus vita
& pax. Vel si vis expone de passione Christi vel de beata vir-
gine,& adiunge ad. §. supradictum.

De Lapide enydro. Cap. 73.

1 ENydros est lapis paruus, qui semper sine discontinua-
tione lachrymas emittit, nec tñ liquefcit omnino, nec effi
tur alio mõ minor. Vnde dr̃ in lapidario, Perpetuis fle
tus lachrymis distillat enydros. Qui velut ex pleni fon
tis scaturigine manat. Talis est beata virgo, vel ẽt ipse Deus,
quia vere ab istis sine aliqua diminutione,& discontinuatio
ne semper emanat,& exit stillicidium suæ perpetuæ miseri-
cordiæ,& largitatis,& suorum beneficiorũ irrigatio vel me
dela, a quibus miseræ aĩæ continue irrigantur &c. Nam sicut
ex quodã pleno fonte semper stillãt ea virgine affluẽtiæ gra-
tiarum. Esa. 58. & Hier. 31. Erit quasi hortus irriguus, cuius
non deficient aquæ. Vel dic q iste lapis significat aĩam dam-
natam, quæ ppetuis lachrymis habet lugere in inferno, nec
tamen consumetur, nec deficiet in æternum. Ibi. n. erit fletus,
& stridor dentium. Matt. 13. Ideo dr̃ Iob 20. Luet quæ fecit,
nec tñ consumetur. ¶ Enydros per suam occultã uirtutẽ ae-
rem contiguum congelat,& condensat in aquã,& sic vr̃ sem
per aquam emittere,& guttatim destillare,& sine sui dimi-
nutione aquam,& stillas perpetuo generare, ſm Isidorũ, &
lapida. Sic vere si nos simus enydri. i. lapides preciosi. s. iusti,
& boni,& pij, totum aerem contiguum. i. temporalem exte-
riorem nostram substantiam debemus cõuertere in aquam
& pluuiam. i. elemosinas, qbus debemus alios irrigare, & sic
licet istam aquam continuè emittamus, tamen non diminue
mur per paupertatem, quia sicut dicitur Luc. 6. Date & dabi-
tur vobis. quia qui dat pauperi, non indigebit. Prouerbi. 28.
Quia sicut circa illum lapidem nouus semper aer introduci-
tur,& sic stillæ semper continuantur, sic vere Deus semper,
introducit per suam occultam prouidentiam, nouum aerem
.i. nouas diuitias circa illos, qui affluũt pietate, & ita possunt
semper emittere stillas elemosynarum sine cessatione. Vnde
dr̃ de Ioãne elemosynario, q quanto plus dabat, tanto plus
abũdat. Vel si uis per aerẽ intelligo scientiã, per stillas pdica
tionẽ vel doctrinã &c. per oĩa sicut supra. Vnde Iohe. 3 In il-
la die stillabũt montes dulcedinẽ,& colles fluent lac,& mel.

De Epistite lapide. Cap. 74.

Has Epistitis proprietates apud Isidorum non comperio, vbi saltem illi de gemmis est sermo, sed meminit efestieis lapidis (qui Plinio hephestites dicitur, sicut & Hermolaus legendum docet, cum prius hepistites legeretur) quem naturam dicit habere speculi in reddendis imaginibus, quamquam rutilet, cuius & experimentum esse dicitur si feruenti aqua additus statim refrigeret, aut soli oppositus, aridam materiam accendat.

EPistites est lapis rutilans,& rubicundus, qui ex par-
te cordis gestatus, tuum hoĩem reddit, compescit sedi 1
tiones,& a fructibus terræ coercet locustas,& volu-
cres,& steriles nebulas,& grandines, vt dicit Isidorus.
Iste est Christus, quia ipse fuit rubicũdus,& sanguineus quo
ad passionem. Et fuit rutilans,& splendidus quantum ad re-
surrectionem,& ascensionẽ. quia vèrè si ipsum in corde no-
stro habuerimus per gratiam,& affectionem, tunc a cunctis
aduersantibus tuti sumus, iuxta illud Esai. 43. Noli timere,
quia ego tecum sum, dicit dominus. quia vere si in terra con
scientiæ nostræ fuerint fructus. i. gratiæ & virtutes, tunc per
virtutẽ eius exinde fugabuntur volucres. i. demones & tenta
tiones,& nebulæ steriles. i. malæ affectiones,& delectationes
& seditiones iracundiæ compescentur. Vel si vis per istum la
pidem intelligo feruorem charitatis, & expone sicut supra,
quia ipsa rutilat atq; splendet. Vel dic ad litteram de fructib.
terræ, quia si in corde nostro Christus per deuotionem fue-
rit, exinde oĩa mala fugat,& nebulas & pluuias nociuas expel
lit,& etiam seditiones guerras,& lites sedat, quia sicut dici-
tur Prouèr. 21. Cum placuerint Deo viæ, hominis inimicos
eius conuertet ad pacem &c. ¶ Epistites est lapis qui proie- 2
ctus in aquam feruentem, facit eam a bullitione cessare, &
post modicũ frigescere,& seditiones dicitur reprimere, ſm
Isid. Talis est memoria mortis, vel etiam virtus benignitatis,
quia vere si aliquis sit feruens per iracundiam, & appetitum
vindictæ, si iste lapis. i. memoria mortis vel etiam virtus beni
gnitatis in eo ponatur,& per diuinam inspirationem immit
tatur, tunc statim cessabit ebullire per iracundiam, & furo-
rem. Ideo dicitur Eccl. 28. Memento nouissimorum, & desi
ne inimicari. Et ideo seditiones dicitur mitigare. Vel si vis
expone per omnia de benignitate, & patientia, quia qui pa-
tiens est, iras mitigat suscitatas. Prouerbiorum 15.

De Excolicero. Cap. 75.

Hexecontalithos forsitan legendum est, de quo Pli. lib. 37. c. 10. Nam & easdem ei tribuit proprietates Arnoldus apud vincentium, quas hic noster autor excolicero.

EXcolicerus est lapis paruus. 60. coloribus decoratus, 1
qui diligenter respectus, oculos intuentis efficiet tre-
mulos, vt dicit Isidor. Rectè talis est Deus, quia vere
habet in se 60. colores, hoc est dictu, vniuersitatem vir
tutum,& perfectionum,& ideo qui bene respicit eum atten
te. i. qui bene considerat uirtutes eius, & perfectiones, inili-
tiam. s. & maiestatem, ipse pro certo statim habet oculos in-
tellectus tremulosos, & timorosos. Quis. n. non timebit te o
rex gentium? Hier. 10. quia vere ex cõsideratione diuinæ ma
iestatis, suæq; occultè prouidẽtiæ, prædestinationis, & pote
statis, intellectus tremulosus efficitur vacillãs, & timorosus.
Ideo dicitur Eccl. 43. Pulchritudinem coloris eius admira-
bitur oculus &c. Vel dic per omnia de beata virgine.

De Ferro. Cap. 76.

FErrum est metallum durissimum, & ad remolliendum 1
& dissoluendum difficillimum,& ideo dicitur ferrum
a feriendo, eo q sua duritie omnia feriat, concutiat at
que domet, quia licet de terra oriatur, tamen durius cę
teris metallis terreis inuenitur, vt dicit Isid. Frigidæ. n. & sic-
cæ est naturæ, duræ pariter & cõpactæ. Rectè tales sunt mun
dani tyranni,& peccatores, quia vere licet oriantur ex terra
& carne terrea, tamen sunt duri,& obstinati, & in malis con
suetudinib. indurati, vnde non possunt remolliri vel dissolui
per contritionem vel compassionem, quamquam a prælatis
& prædicatoribus verbis,& reprehẽsionibus malleẽtur, nisi
forte

forte a Deo in igne furti. i. in asperis tribulationibus deco-
quantur. Et ratio est, quia verè frigidæ, & siccæ sunt naturæ,
quia pro certo isti sunt frigidi per indeuotionem, & sicci per
crudelitatem, & incompassionem, & ideo inueniuntur duri
.i. crudeles & obstinati, parci pariter & auari, & omnia alia,
metalla .i. omnes alios homines, subditos. s. vel vicinos duri-
tiæ suæ crudelitatis feriunt, malleant & comprimunt per tri
bulationes, & exactiones. Ideo dicitur Danielis. 3. Ferrũ om
nia domat, & vincit. Ideo tales mundi principes, & tyranni
fuerunt optimè figurati Dan. 7. vbi vidit bestiã quartã, quæ
habebat dentes, & vngues ferreos, & deuorabat, & commi-
nuebat, & reliqua pedibus conculcabat. Sic verè sunt isti, q̃
habent dentes. i. verba, & vngues. i. verbera ferrea. i. dura, &
crudelia, ideo oẽs alios suis crudelibus rapinis, & exactioni-
1 bus coeutiunt, & deterrent, conculcant & vilipendunt. Eze.
34. Reliqua pedibus conculcabatis. Esa 45. Scio quia durus
es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. ¶ Ferra
2 menta debent cũ oleo temperari, ne aquæ frigiditate nimiũ
indurentur. Oleum quod sanat lassa membra, significat pie-
tatem, quæ pauperes lassos, & languidos cõfortat. Per aquã,
autem in qua homines submerguntur, intelligo mundi pro
speritatem. Ne ergo ferramenta. i. mundi diuites nimis indu
rentur per parcitatem mundanam, ideo sæpe debet vngi cũ
oleo misericordiç, & pietatis, hoc est dictu, quod sępe debet
eis prædicari de elemosyna, & pietate, & in istis se debent io
giter exercere. Vnde Deut. 33. Tingat in oleo pedem suũ fer-
reum. ¶ Ferrum ex contactu sanguinis citius, q̃ alias inficitur
consumitur, & rubiginatur, & maximè sanguine humano,
quia sm Isidorum, sanguis humanus se de ferro vlciscitur
quia sicut sanguis per ferrum effunditur sic nulla re ferrum,
ita cito consumitur, sicut cum humano sanguine infędatur.
Sanguis significat crudelitatem. Nam licet ferrum. i. duri, &
ferrei tyranni effundant sanguinem. i. multas faciant crudeli
tates, tamen ab hmõi sanguine, & crudelitatibus rubiginan-
tur, & consumuntur & peiorantur, & temporaliter, & spiri-
tualiter, & maximè sanguine humano. i. cum sanguinem hu-
manum fuderint. i. cum bonis, & iustis crudelitatem fecerint
quia. s. tunc necesse est ipsos perire vel temporaliter vel æter
naliter, & consumi. Vnde Ps. Viri sanguinum, & dolosi non
dimidiabunt dies suos. Ideo dicitur Eze. 35. Cum sanguinẽ
odoris, sanguis te persequetur. quia verè ad litteram patet,
q multorum crudelitas causa est mortis suæ, & temporalis,
& æternæ. ¶ Ferrum sm Isid. habet concordiam cum adamã
4 te, ipsumque attrahit adamas, etiam si in vase ligneo vel ar-
genteo sit inclusus. Adamas lapis durissimus, & nulli cedens
est diabolus, qui nulli parcit, ferrum autem frigidum, & du-
rum sunt mundi peccatores, & obstinati, & indeuoti, q̃ pro
certo isti videntur habere concordiam cum adamante, i. cũ
diabolo, quia quamuis ipsi, sint in vase ligneo vel argenteo
.i. in statu religionis vel ecclesiæ, ipsos tamen attrahit, s. per
vitia & peccata ad infernum, & ipsi sibi obediunt atq; parẽt.
Vnde Esai. 28. Pepigimus fœdus cum morte, & cum inferno
fecimus pactum. Vel dic, quod adamas significat duros, &
crudeles superiores, ferrum autem crudeles balliuos, supe-
riores & inferiores, qui uere inter se habent concordiam, q̃
. s. ad nocendum alijs inuicem sunt concordes. Psalm. Conue
nerunt in vnum aduersus dominum. ¶ Etiam præsente auro
vel argento, ferrum sequitur adamantem. Sic verè magis de
bemus sequi diligere, & eligere adamantem. i. Christum vel
duritiam pœnitentiæ, quàm aurum vel argentum. Prouerb.
6 8. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris. ¶ Ferrum bene
politum si aceto, & alumine linitum fuerit, erit simillimum
æri, ut dicit Isidorus. Sic verè si ferrum. i. peccator primo po
liatur, & ab omni rubigine peccati purgetur per pœniten-
tiam, tunc si aceto. i. amara mortis memoria, & alumine cla
ro. i. discretione, & sapientia liniatur, tũc vere efficitur simi-
lis æri. i. uiro iusto, & perfecto, hoc est dictu, q efficitur sono-
rus per prædicationem, rubicundus per dilectionem, splen-
didus per honestam conuersationem. Esa. 14. Similis ero al-
tissimo. ¶ Ferrum (vt dicit Isidorus) rubiginem non attrahit
7 si cerussa vel medulla cerui fuerit superlinitum. Sic verè ho
mo limatus, & fulgidus per conuersationem, & conscientię
puritatem, robiginem malæ conuersationis uel peccatorum
non contrahit, quandiu medulla. i. dulcore gratiæ uel deuo-
tionis, pietatis vel conuersationis fuerit perlinitus. Iob 21.
8 Medulla ossa ipsius irrigantur. ¶ Ferrum cãdens in lacte vel
vino extinctum, facit ipsum medicinale spleneticis, secundũ
Constan. Sic verè homo charitatiuus, & feruens facit lac sa-
cræ doctrinæ, vel vinum conuersationis, & verborum, vtile
& medicinale illis, qui patiuntur melancholiam tristitiæ vel
desperationis. Vel dic, quod splen (qui ridere facit) significat
prosperitatem mundi. Ferrum ergo. i. peccator damnatus, &
accensus in inferno, qui in lacte, & vino. i. in mundi deliciis,
fuit extinctus, & submersus facit huiusmodi delicias medi-
cinales. s. ad eas præcauendum, spleneticis. i. illis quos mundi
prosperitas allicit, & quibus arridet, quia damnatio reprobo
rum est castigatio peruersorum. Psal. Manus suas lauabit in
sanguine peccatoris. ¶ Item ferrum accensum cito corrum-
pitur, nisi malleis induretur. Sic verè peccator, qui est accen
sus, & inflammatus per tentationes, & cõcupiscentias, & ma 9
las affectiones, cito corrũpitur. s. per malos cõsensus, & ope
rationes, nisi cum malleis tribulationum uel correctionum,
vel cum malleis. i. cum consideratione tormentorum infer-
nalium percussus fuerit, & duratus. Cor eius indurabitur,
quasi lapis. Iob 41. ¶ Ferrum rubens in igne non est vtile ad 10
condendum, nisi donec incipiat albescere. Sic verè illi, qui in
igne tentationum rubent per carnales, & sanguineas affe-
ctiones, & delectationes, non sunt apti vt a Deo malleentur
per tribulationes, quia. s. nimis sunt infirmi. Sed illi q̃ in igne
est apparent albi per castitatem, quamquam effluent, & ca-
lescant, apti tamen sunt ad tribulationes pro domino sustinẽ
das, & vt diuinis vsibus deputentur. Candidi facti sunt naza-
rei eius. Thren. 4. Vel dic q quamdiu homo rubet. i. quãdiu
est in furore suo, & feruore, non est percutiendus aut corri-
gendus, quia s. tunc non reciperet correctionem. debet ergo
expectari, q albescat. i. quòd a furore suo tepescat. ¶ Ferrum 11
in multis vtilius est hominibus, quã sit aurum, licet plus dili
gatur auri species ab auaris. Nam ferro res publica guberna
tur, malorum audacia coercetur, bonorum securitas etiam
custoditur. Ferrum istud significat iudiciariam potestatem,
Dei. s. & hominum, quæ dura, & austera inuenitur, quia vere
ista est in mundo plus necessaria, quam aurum, & argentum,
vel quæcunque diuitiæ temporales, & hoc ad litteram, vt bo
norum simplicitas tueatur, & vt sic res publica. i. communis
status hominum debitè gubernetur. Ideo Sap. 1. Diligite iu
stitiam omnes, qui iudicatis orbem. ¶ Sine ferro ædificia nõ
fabricantur, agricultura non exercetur, panis non acquiri 12
tur, & acquisitus, sine ferro non diuiditur, scinditur vel parti
tur. Per ferrum durum intelligo pœnitentiam, & mundi tri
bulationes, quæ duræ sunt, quia (vt est ad Hebreos. 12.) Disci
plina omnis non videtur in pręsenti esse gaudij, sed mœroris. 1
Iste ergo volẽt vt agriculturam bonorum operum exercea-
mus, vt terram carnis nostræ scindamus debitè, & maturo-
mus, ut sic inde fructus meritorum, & virtutum reportemus
vt panes æternæ refectionis acquiramus, & vt in cœlo ædifi
cia mansionis perpetuæ præparemus, quia per multas tribu
lationes oportet nos intrare in regnum Dei. Act. 14. ¶ Ferrũ
licet sit durum, tamen cum ferro alio acuitur, ut scindere va 13
leat, & truncare. Sic uerè licet aliquis sit ferrum. i. durus &
obstinatus, obscurus per ignorantiam, hebetatus per negli-
gentiam, frigidus per indeuotionem, ponderosus per pigri-
tiam, tamen quando alio ferro. i. duris mundi tribulationib.
purgatur, aliquando acuitur, & politur per gratias, & uirtu
tes, & disponitur vt scindat carnes. s. proprias per pœniten-
tiæ macerationem, & vt scindat panem. i. diuitias tẽporales,
eas diuidendo per elemosynarum largitionem. Prouer. 27.
Ferrum ferro acuitur. Vel dic q ferrũ. i. durus & ferreus in-
tellectus acuitur, & subtiliatur ferro. i. per laborem studij, &
exercitationis, quia sicut dicitur Eccle. 10. Si hebetatum fue-
rit ferrum, multo labore exacuetur. ¶ Ferrum quando igne
excoquitur, tunc mollitur, & resoluitur, & scoria siue immũ 14
ditia ex eius substantia separatur. Sic quando durus pecca-
tor in igne contritionis vel tribulationis ponitur, tunc mol-
litur per pietatem, resoluitur per deuotionem, & a scoria. i.
peccatorum suorum sputertia depuratur. s. per confessionẽ.
Esa. 1. Excoquam ad purum scoriam tuam. ¶ Ferrum duran- 15
te igne est rubeum, & molle, & ductile, cessante autem eo
iterum nigrescit, & induratur. Sic diuites dum sunt in igne
infirmitatis vel tribulationis, mollescunt per pietatem, ru-
bescunt per charitatem, sed quando fauentur vel prospe-
rantur, ad pristinam duritiam, frigiditatem & malitiam,
reuertuntur. Prouerbiorum vigesimosexto. Sicut ca-
nis, qui

nis, qui reuertitur ad vomitum, ita stultus, qui iterat stultitiam suam.

De Ferrugine. Cap. 77.

1 Ferrugo ſm Isidorum est illud, quod a ferro quando per cutitur decidit, uel ferrugo dicitur ferri rubigo, quæ fer rum quàmquam durum rodit, maculat & inficit, & etiã, fœdat alios contingentes, & quanto ferrum fuerit plus poli tum, tanto rubigo ei facilius inhæret, & difficilius remouetur. Ferrum durum, & stabile est vir perfectus, qui quantum ad animam durabilis est sine morte. Rubigo autem quę sibi generatur, & inhęret, est peccatum, quod in anima gignitur, & nutritur. Licet ergo anima sit dura per constantiæ firmitatem, licet sit polita per honestæ appatētiæ venustatem, tamē rubigo peccati ei de facili adhæret, & non de facili remouetur, quia vere ferrum.i. animā conlamit, & corrodit per con scientiæ remorsum, & eam fœdat, & inficit per malæ conuer sationis fœditatem, intantum, q etiam alii contingentes astã tes, & associantes per malum exemplum corrumpuntur, & inficiuntur. ¶ Ferrum quanto clarius est, & melius politum,
2 tanto facilius rubiginatur, & exinde rubigo difficilius extirpatur. Sic verè quanto, quis clarior est quantum ad scientiã vel parentelam, vel nobilitatem, tanto rubigo peccatorum sibi facilius adhæret, & per eam deformius maculatur, & ab ea difficilius per pœnitentiam remouetur, quia ad sensum pa tet, quod nobiliores & sapientiores, qñ peccatorum rubigine maculantur, difficilius emendantur. Ezec.24. Non exiuit de ea nimia rubigo eius. Tales.n. difficilius, quam alij corri-
3 guntur. ¶ Rubigo de ferro non tollitur, nisi tripliciter.s. per ignis excoctionem, per ferreæ limæ dentatæ corrosionē, vel per arenæ vel lapidis seu metalli confricationem vel percussionem. Sic uere peccatum ab anima non tollitur, nisi per ex coctionem contritionis, vel per limam dentatam.i. cum lingua, & dentibus confessionis, & per fricationem, vel percussionem pœnitentiæ satisfactionis. ¶ Ferrugo secundum Plate. habet uirtutem attenuandi, susum stringendi, & consumendi, & vomitum prouocandi. Talis est contritio, quia fluxum vitiorum reprimit, ipsa etiam peccata destruit, & consumit, & vomitum confessionis procurat atque facit.

De Gleba. Cap. 78.

1 Gleba est terra coniuncta, & globata, quæ secundum Greg. dum sic est compacta, seminum & fructuum im pedit productionem, contracta vero tegit semina atque fructus. Tales sunt diuitiæ, quia dum sunt inuicē compactæ, & ligatæ in scrinijs cupidorum impediunt germi na gratiarum, & semina virtutum, uel semina bonarum cogitationum, fructus etiam bonarum operationum, quando vero franguntur, tunc germina, & semina, & fructus uirtutū & gratiarū perficiunt, & procurant, & maximè, quando pluuia doctrinæ vel gratiæ irrigantur. Et tunc de tali gleba dicetur illud Iob.28. Locus sapphiri lapides eius, & glebæ ipsius aurum. Sicut enim secundum Arist. gleba quandoque est aurea, sic uerè talis gleba diuitiarum, quando per eleemosynas confringitur, tunc aurea debet dici. Vnde Iob 28. Locus sapphiri &c.

De Gemmis in generali. Cap. 79.

1 Gemmæ dicuntur eo, quod luceant sicut gummi, preciosæ etiam dicuntur, eo quod raræ sint, & paucæ, q omne rarum preciosum. Gemmæ autem quando iun guntur, decorem maximum sibi conferunt, & ministrant, ut dicit Isidorus. Tales sunt virtutes, quia si sint in aliqua bona persona, semper lucem boni exēpli vel boni operis emittunt, & auri.i. ipsius animæ sunt nobilissimum ornamentum, & ad litteram sunt raræ atq; paucæ. Ideo de anima potest dici illud Eccl.50. Tanquam vas auri solidum, ornatum omni lapide precioso. ¶ Gemmę in diuersis locis inueniuntur, quia aliquando de terra cum metallis effodiūtur, aliquando in maris littoribus, aliquando in fluuiorum plateis inueniuntur, aliquando in animalium vel volucrum cor poribus procreantur. Qualitercunque tamen sit virtus lapidum a Deo singulariter deriuatur, & eis a Deo uirtus, & efficacia specialiter dedicatur, quia dicitur in lapidario. Ingens est herbis virtus data, maxima gemmis, vt dicit Isidorus Rectè sic est de virtutibus, quia aliquando inueniuntur in terra .i. in simplicibus, & humilibus, aliquando in littore maris.i. in viris amaris, contritis & pænitentibus, aliquãdo in glareis fluuiorum.i. in uiris deuotis, & sapientibus, aliquando in cor poribus auium.i. in viris contemplatiuis, & spiritualibus, ali quando in corporibus animalium.i. in bonis actiuis, & secu laribus. Nam in omni statu, & conditione hoīum inueniuntur gemmæ.i. gratiæ & uirtutes, & in eis occultè per Dei influentiam procreantur eatumq; virtus & efficacia.i. virtutū valor, & meritum a Deo principaliter, & immediatè, dispo nitur, instituitur & dispensatur, quia sicut dicitur.1. ad Cor. 7. Deus.n. dat unicuique donum secundum virtutem suam. ipse.n. solus nouit qualiter, & quomodo est virtus qualibet accepianda ¶ Gemmæ quando nobiles sunt, & veræ, virtute incredibili, sunt a Deo insignitę, sed quandoque artificiales sunt falsæ gemmæ, ita veris gemmis in apparētia similes, q vix inter eas potest distingui quantum ad exteriorem spēm, & decorem, virtus tamen, & efficacia illarum differentiam manifestat, secundum Isidorum. Rectè sic est loquendo spiritualiter, quia illi qui sunt veræ gemmę.i. viri iusti, & perfe cti, pro certo sunt virtutum plenitudine decorati, & ideo di ligendi sunt, & honorandi. Veruntamen inueniuntur multæ falsę gemmæ.i. multi hypocritæ, & ficti hoies, qui in colore, & exteriori apparentia sunt bonis similes, & conformes, & ideo difficile est cogitare, & iudicare, qui sint veri, & qui fal si, qui boni, & qui mali. Veruntamen si uirtus, & efficacia, quorumlibet attendatur, hoc est dictu, si opera considere- mus, tunc bonorum, & malorum differentiam dilucide co gnoscemus, quia de fructu arbor cognoscitur. Luc.6. A fructibus.n. eorum cognoscetis eos. Matth 7. ¶ Inter gemmas difficile est iudicare, q a multę sunt splendidæ, & lucidæ, quæ tamen sunt modicæ uirtutis. Quædam etiam vilis, & hispidi coloris, quæ tamen sunt maximę virtutis. Nam plus quando que latet de virtute in vno paruulo, & ferrugineo adamante quam in Sardio lucidissimo uel beryllo, secundum Isid. Sic uerè inter homines est hodie difficile iudicare, quis.s. bonus sit, & quis malus, quia vere multi sunt splen lidi per honestã conuersationem, q a vere modicę sunt virtutis, sicut sunt hy pocritę. Sunt etiam multi, qui licet, sint (more adamantis) vi lis coloris.i. paruæ apparentię, uel etiam leuis conuersationis, interius tamen in corde, & in occulto sunt bonę, & magnę perfectionis. Vel dic, q multi sunt lucidi quantum ad scientiam, qui parũ. sunt virtutis, & econuerso multi sunt obscuri, & ignorātes, & simplices, qui tñ præcellunt alios in virtute. ideo nolite iudicare ſm faciem, sed iustum iudiciũ iudicate. Ioã.5. Vel per claros intellige diuites, per obscuros pauperes, quia multi sunt viles, & humiles pauperes, qui in scientijs, & moribus, claris & diuitibus sunt meliores, quia melior est pauper sufficiens, quam diues gloriosus, & indigens pane. Prouerb 12. Vel dic quòd multi clari sunt, & maximę apparentię, qui tamen modicæ sunt virtutis. Quantum ad diuitias temporales, & econuerso multi sunt rustici mino ris apparentię, virtutis tamen sunt maximæ quoad diuitias, licet sub obscuro burello lateat sua virtus.

De Lapide gagate. Cap. 80.

Gagates est lapis viridis, glaucus vel niger, & est de fa 1 cili combustibilis ferè sicut thus. fumus autem eius, serpentes fugat, demoniacos prodit, & demonibus contrariatur, secundum Isidorum. Sic verè quando, aliquis est rudis per exteriores habitus vilitatem, niger per humilitatem, glaucus per pœnitentię austeritatem, quę.s. hominem facit hispidum, & pallentem, & facili combustibilis per amoris incendium, & per charitatem, tūc vere fumus.i. oratio quæ ab isto emanat, & ad Deum eleuatur habet fuga re serpentes.i. venenosas carnis delectationes, & demones.i. demonum suggestiones, & tētationes. Vnde Thob.3. Fumus .n. eius fugat omnia genera demoniorum ¶ Gagates secundum Diosc. virginitatem prodit, quia si quis aquam eius bibe rit, si sit virgo, non vrinabit, si mundi autem uirgo non luerit statim etiam contra voluntatem vrinam emittet, & sic veritas per lapidem experitur. Tales sunt mundi delicię vel diui tię, quia vero si aliquis homo virgo, & castus.i. purus & iustus eas biberit, & acquisierit, aqua huiusmodi sibi ꝓcul dubio non nocebit, quia prosperitas bonos non nocet, imo iuuat. Si autem homo non sit castus, sed impius, & iniustus, tūc vere si aquam mūdanę prosperitatis biberit, statim incipiet vrinam

vrinam.i.vitiorum & peccatorum fœditatem prodncere, fa
cere & emittere. & sic luæ mentis corruptio patefiet. Figura
Nnmeri.5. vbi si mulier suspecta de aliquo adulterio noo ef-
fet rea, non noceát ei aquæ maledictionis, si aût esset adulte
ra, suus vterus tumescebat, femur ipsius putrescebat, & sic ip
sa adulterio deperibat. Sic verè si mulier.i.anima adulterata
non fuerit per vitia, & peccata, tunc licet bibat aquã maledi
ctum mundanæ ꝓsperitatis, tamen ab ea non læditur nec infi
citur quoqno modo, si autem fuerit adultera, vt quia cũ dia-
bolo, & rebus mundanis per diuersa mala desideria fornica
tur, tunc vere si aquam mũdanæ prosperitatis biberit, statim
intumescit per superbiam, cõputrescit per luxuriã, & adulte
rio moritur per mortem tẽporalem pariter, & æternã. Apo-
calyp. 8. Multi hoĩes mortui sunt ea aquis, quia amaræ factæ
3 sunt. ¶ Gagates calefact⁹ paleas attrahit, & eleuat, puluis ei⁹,
dentes laxatos roborat, & confirmat, dolores ventris sedat,
& carmina & maleficia irrita facit, & eneruat. Sic verè vir ꝑ-
fectus per bona sua exempla paleas.i.peccatores attrahit.s.ad
bonum, & maximè quando calefactus est per charitatem. dẽ-
tes etiam vacillantes.i.desperatos & timorosos confortat, &
roborat per cõsolationem, maximè si tritus, & pulnerizatus
fuerit per humilitatem. Vndc Iob 4. Vacillantes confirmane
runt manus tuæ. Dolores etiam ventris.i.miseriam, & tristi-
tiã aliorum isti per verba, & opera sua consolatoria atq; per
elemosynarum liberalitatem auferunt, & carminibus.s.dece
ptionibus malorum, & hæreticorum obuiant, & resistũt per
4 scientiæ veritatem, & per fidei firmitatem. ¶ Gagates nosios
humores consumit, hepar confortat, menstrua prouocat, &
partum valdc accelerat, doloremq; stomachi sedat, secundũ
Diosc. Talis est contritio, quia vere per eam consumitur no-
xius humor carnalis delectationis, confortatur hepar spũa-
lis affectionis (quia hepar amare cogit) pronocatur mẽstruũ
.i.peccatorum infectio, s.ad exitum confessionis, partus etiã
.i.bonorum operum procreatio per eam acceleratur, & do-
lor stomachi.i.conscientiæ remorsus, & corrosio per eam se
5 datur. ¶ Gagates valet contra nocturnas demonum vexatio
nes, contra carmina & incantationes, & dentes lassos robo-
rat puluis eius, sm Diosc. Sic diuina scientia vel scriptura va
let contra incantationes hæreticorum, cõtra vexationes de-
monum, & tentationum, & dentes.i. homines in fide vacillã
tes roborat, & cofirmat. Iob 4. Genua trementia roborasti.
¶ Gagates in aqua accẽditur, in oleo autem extinguitur, sm
6 Isidorum. Sic charitas &c. sicut supra de calce. §. charitas, de
charitate. ¶ Patet ergo, quod gagates licet sit lapis rudissi-
7 mus, tamen preciosissimus est, & ideo propter ruditatẽ exte
riorem nullatenus condemnandus. Sic vere multi licet sint
rudes, & simplices, & incompositi, tamen quandoq; sub ex-
teriôri humilitate latitat copia gratiarum. Nô ergo spernas,
hominem in visu suo. Eccl. 11.

De lapide galactite. Cap. 81.

1 Galactites est lapis colore cinereus, gustu suauis, quĩ
attritus, lacteum emittit humorem, qui clausus in o-
re, mentem turbat, circundatus collo, vbera lacte re-
plet, alligatus etiam femori, facilem facit partum, sm
Isidorum & Diosc. Talis est sacra scriptura, quia vere licet co
lor eius & apparentia sit cinereus.i.vilis & despectus quan-
tum ad reputationem fatuorũ (quia sapientiã atq; doctrinã
stulti despiciunt. Prou. 1.) tñ his qui gustant eam, & ibi studẽt
inuenitur sapida seu dulcis. Eccle. 24. Spiritus meus sup mel
dulcis. Et licet ad litteram mentem habeat turbare propter
sui difficultatem, & comminationem futurorum tormento-
rum, tamen vbera.i. labia replet lacte doctrinæ, & affluentia
verbali, & partum bonorum operũ facit ab aĩa parturiri. Fi
gura Apoc. 10. vbi liber dulcis in ore facit amaricari ventrẽ.
Sic verè scriptura, quæ dulcis est in ore facit in loquutione
ventrem.i.conscientiam amaram per contritionem, & sui di
scussionem. Eze. 3. Factum est in ore meo dulce tanquã mel.
¶ Galactites secundum Diosc. si cum aqua teratur, & exinde
ouile ouiũ aspergatur. replet oues lacte, & scabiem ab eis fu
gat. Iste etiam lapis humorẽ emittit lacteum, & vbera lacte
replet, & clausus in ore mentem turbat, secũdum Isidorum,
& Diosc. Ista est consideratio nostræ incinerationis, & mor-
tis, qa vere ista facit vbera nostræ misericordiæ lacte elemo-
synarum redundare mentem etiam per diuinum timorẽ tur
bat, & cõcutit, & ouibus.i.simplicibus lac deuotionis, & gra
tiæ tribuit, & ab eis serpiginem vitiorum tollit, & maximè si
in aqua lachrymarum, & compunctionis fuerit temperata.
Vel dic q talis est doctrina vel prædicatio, quia vere si tera-
tur vel exponatur, & exinde oues.i.simplices aspergantur, ip
si pro certo lacte deuotionis compassionis, & gratiæ reple-
buntur, & a scabie.i.a prurigine luxuriæ liberabuntur. Effun
dam super vos aquam mundam &c. Ezech. 36. ¶ Solinus cap.
de Græcia, dicit q galactites lapis est qui circa flumina. Nilũ
& Acheolum tantummodo reperitur, cuius color ater si te-
ratur, lactenm emittit humorem, & saporẽ, qni intra os rece
ptus liquescit, veruntamen cum soluitur, memoriæ bonum
perimit, sicut dicit. Talis est mala mulier, quæ quãuis sit atra
per malam conuersationem, solet tamen lacteum saporem,
emittere per verborum fallacem deceptionem. Prouc. 5. Fa
uus distillans labia meretricis. Si ergo talem lapidem.s. malã
mulierem in ore receptis, & secum colloquia, & familiarita
tem habueris, solet per fictum amorem tota liquescere, di-
cens illud Cãt. 5. Anima mea liquefacta est, vt dilectus meus
loquutus est. & sic bonum memoriæ suo fatuo dilectori so-
let auferre, inquantum & Dei & suæ salutis obliuionem so-
let inducere vel inferre.

De Gemma galacia seu gallaxia, quæ Plin. Chalazias dicitur. Cap. 82.

Galatias gemma est candida, habens spẽm grandinis, 1
in figura, quæ tantæ est frigiditatis, q nunquã ab igne
calefit, vt dicit Isidorus, & Diosc. Sic verè multi sunt
ita frigidi per indeuotionem, q licet in igne tribula-
tionum ponantur, ipsi tamen nunquam calefiunt in dei amo
re, sed semper frigidi, & obstinati, & indeuoti remanẽt, & ini
qui, & hoc maximè illi, qui sunt candidi.i.illi qui cãdore mũ
danæ prosperitatis sunt vestiti.s.diuites, qui etiam grandini
sunt similes, quia.s.ad modum grandinis bona vicinorũ suo
rum per rapinas deuorant, & consumunt. Grando magna si-
cut talentum descendit de cęlo. Apo. 16. Vel dic q iste signifi
cat bonos, & iustos, qui sunt candidi per castitatem, grandini
similes per lucentem honestatem, & tanto frigore pleni.i.tã-
to diuino timore compressi, quod licet ponantur in igne tẽ
tationum, ipsi tamen non calescunt per ardorem cõcupiscẽ-
tiæ, siue carnalis siue mundialis, quia.s.boni diuites quamuis
sint in statu prosperitatis nũquam propter hoc per auaritiã,
aut luxuriam incalescunt. Vnde 3. Regũ. 1. dicitur de Dauid,
Cumque operiretur vestibus, non calefiebat.

Capitulum: 83.

Lapis hic Alberto dicitur garatidem, quem hieratitem esse putem aut non multum ab eo differre, nam & Aristoteles in lib. de animali (vt est videre in horto sanitatis) hieratites inquit si ab homine gestetor, a muscis vel apibus non mordetur.

Gratiten est lapis niger, sed virtute superat colorem. 1
Quem prius ablutum si quis gestauerit ore. Dicere
mox poterit quid de se cogitat alter, vt dicitur in la-
pidario. Iste lapis significat paupertatẽ, quæ pro cer-
to licet nigra, & uilis, & despecta videatur, tamen non modi
ci est valoris, quia si quis eam portauerit, & ad litteram pau
per fuerit, statim cognoscet, & sciet quid de se cogitent cir-
cunstantes, hoc est dictu, qa ipse cognoscet quale cor, & qua-
lem affectionem alij habeant ad eundem, quia vere in tẽpo-
re paupertatis, et aduersitatis veri amici non derelinquunt
hominem, mali autem amici, & falsi ipsum deserũt, & dimit
tunt, & ideo dicit Hiero. & Sent. Ob hoc solum amanda est
paupertas, quia a quibus quis ametur ostendit. ¶ Gratiten fa
cit portantem se amabilem. Vnde sic probatur, nam si inun-
ctum fuerit corpus alicuius melle, & muscis expositum, relin
quunt eum muscæ si præsens fuerit lapis ille, sed si lapidẽ ali
quis subtraxerit, statim a muscis pungitur, & vallatur, vt di-
citur ibidem. Talis est naturæ humilitas vel memoria mor-
tis, & timor Dei, quia vere ista faciunt hominem amabilem
.s.apud Deum & homines, & ideo si quis inunctus fuerit dul
core deuotionis vel gratiæ, & a muscis.s.a malis cogitatio-
nibus, & tentationibus infestetur, si lapidem istum habuerit
.s.humilitatem uel timorem Dei, & huiusmodi, statim a mu-
scis hu-

scis huiusmodi liberatur, q si eum a se subtraxerit, ab eis in-
festabitur,& melle deuotiōis,& gratiæ paulatim priuabitur
& carebit, quia sicut dr̄ Eccl.27. Nisi in timore dñi tenueris
instanter, cito subuertetur domus tua. Ideo Hiere.2. Scito q̄
amarum sis te reliquisse dominum Deum tuum, & non esse
timorē eius apud te. Vel dic q iste est timor Dei vel deuotio
&c. Vel dic q iste lapis significat affectionem vel adulationē
vel etiam diuitias, seu dona, quæ pro certo faciunt hoiem ab
alijs diligi, & amari, quia diuitiæ addunt amicos plurimos.
Prouerb.18. Nam si quis melle.i.carnali voluptate inunctus
fuerit, & a multis.i. a balliuis & iudicibus insequatur vt pu-
niatur, & corrigatur, pro certo si lapidem istum portauerit
.i.si dona & munera eis obtulerit, vel bene adulari sciuerit,
vel cum eis carnali affectione coniunctus fuerit, tunc ab oi-
bus tutus erit. si autem dona subtraxerit. tūc eum sine dubio
crudeliter persequentur, quia sicut dr̄ Prouer.18. Deum ho
minis dilatat viam eius,& ante principes spatiū ei facit. Vel
dic q per mel intelligo diuitias, propter quas homines a mu
scis.i.ab vsurariis latronib.& balliuis & a cæteris impiis infe
stantur. Per lapidem autem intelligo bonū principē vel præ-
latum, per quem subditi a muscis talibus liberantur, quia ve
re muscæ istæ in præsentia boni prælati non possunt nocere
quia.s. per ipsum eorū iniquitas coercetur, alias si lapis iste
preciosus absens fuerit,& si bonus princeps vel prælatus de
fuerit, tunc talium muscarum malitia exardescit,& ad bono
rum nocumentum fortius cōualescit, quia sicut dicitur Pro-
uerb.11. Vbi non est gubernator, populus corruet.

1
De Jaspide. *Cap. 84.*

IAspis est lapis viridis sicut smaragdus, sed grossioris est,
coloris. hic inter pericula tutum facit hominem, malefi-
ciis & incantationibus resistit, oculos acuit, efficacior est
argento q̄ auro, fantasmata fugat, & ardorem interiorem re
frigerat. fm Isidorū. Recte talis est fides, quia vere ista facit,
hominem tutum inter omnia aduersa, & maleficijs.i.demo-
num,& hæreticorum tētationibus,& deceptionibus obuiat
visum intellectus acuit per discretionem, ardorem etiā aua-
ritiæ vel luxuriæ refrigerat,& vtilior est in argento.i.in viro
sonoro,& eloquente, quàm in auro.i.q̄ in homine aureo, &
perfecto, quia.s.illorū fides valet plus alijs, inquantū loquun
tur,& prædicant. Et ideo bene dicitur Apoc.21. Fundamen-
tum primum iaspis ¶ Iaspis qñ caste gestatur, interiorem ar
2 dorem temperat, febres & hydropysim reprimit fluentē san
guinem, & sudorem compescit, luxuriam cohibet menstrua
stringit, vlcera & hemorrhoidas sanat. Talis est pœnitentia,
quia vere si caste,& a persona bona,& casta portetur, ardo-
rem interiorem,& mentis concupiscentias reprimit, quia p
eā sanatur febris luxuriæ, hydropisis & sitis auaritiæ, & per
eam compescitur sudor malarum cogitationum, sanguis ma
larum delectationum,& affectionum, menstruum infectæ cō
uersationis, vlcera infamis operationis. Vel per iaspidē intel
ligo mortis memoriam, vel etiam paupertatē, quæ hæc om-
nia operatur. Vel dic q hæc est largitas reprimens hydropi-
sim auaritiæ, vel castitas restringens sanguinem, & febres lu
xuriæ &c. ¶ In capite aspidis inuenitur quidam iaspis paruus
3 & multis coloribus coloratis, qui preciosissimus reputatur,
quia solet habere tot valores quot colores. Sic verè illi q ex
trahuntur de capite aspidis diaboli.i. de statu damnationis,
& peccati, optimi sunt & preciosi, sicut patet in Paulo. Nam
isti sunt colorati per bonam consuetudinem, & virtuosi per
sanctitatem & perfectionem.

De Hyacintho. *Cap. 85.*

IAcinthus est lapis ceruleus, nec nimis clarus, nec nimis ob
1 scurus, sed inter duo temperatus, in tēpore nebuloso ob-
scurus. Nam fm temporis qualitatem, diuersimode varia
tur color eius, fm Isido. Talis est vir iustus,& perfectus, quia
vere ipse debet esse temperatus inter claritatem subtilitatis
rationis, & obscuritatem ignorantiæ, quia.s. non debet plus
sapere, quàm oportet, sed sapere ad sobrietatem. ad Rom.12.
& Eccl.7. Ideo Prouerb.23. Prudentiæ tuæ pone modū De-
bet etiam fm diuersa loca,& tempora, colorem suum.i. ap-
parentiam mutare, quia si sit in tēpore sereno.i. si habeat ip-
se,& sui prosperitatem, tunc debet apparere lætus, & clarus
.s. congratulando,& Deum regratiando. Si autem tempus.i.
status suus vel aliorum, fuerit obscurum per aduersitatem,
tunc similiter debet ostendere colorem, & apparentiam ob-
scuram per compassionem, vt sic gaudeat cum gaudentibus
fleat cum flentib. ad Rom.12. Quia vere iusti,& boni in pro-
speris aliorum debent congaudere, in aduersis autem eorum
debent compati,& tristari. Quod est contra inuidos, qui fa-
ciunt econuerso. Vel applica contra mundanos, qui fm tem
pus.i. fm cursum prosperitatis mundanæ, lætantur vel tristā
tur, quia eos serenum.i. psperitas importune facit lætari, ad-
uersitas aūt tristari, quia stultus mutatur vt luna. Eccles.26. 2
¶ Iacinthus est lapis durissimus ad sculpendum, ab adaman-
te tñ vincitur,& signatur, in ore missus, sentitur frigidus, vir
tutem habet confortatiuam, & tristitiæ seu melancholiæ fu-
gatiuam,& suspitiones vanas pellit,& contra aeris pestilen-
tias summe valet. Talis est vir perfectus, quia ipse debet esse
durus per constantiæ firmitatem, non debet sculpi vel pœne
trari vel terreri quacunque duritie mundanæ tribulationis,
sed solo adamante.i. solo timore diuino. Qui.n. timet deum,
nihil trepidat. Eccl.34. Iste etiam debet esse frigidus per ca-
stitatem, vel per modestiam,& maturitatem, non seruēs per
luxuriam uel leuitatem. Et ideo talis habet virtutem confor
tatiuam, quia vere boni,& iusti sciunt suis sermonibus me-
stos confortare, eorum tristitiam temperare,& malas suspe-
ctiones,& timores de eorum cordibus remouere, quia sicut
dr̄ Prouer.12. Mœror in corde viri deijciet eum,& sermone
bono lætificabitur. Vel dic q iste lapis est lætitia spiritualis
vel etiam consolatio verbalis &c. Vel per iacinthū intelligi-
tur spes firma, quæ tribulationibus non cedit, & omnem tri
stitiam,& desperationem tollit. Spes.n. non confunditur. ad
Rom.5. Nam ista contra aeris pestilentias.i. contra mūdi tri
bulationes, & aduersitates ualet, neruos etiam affectionum
vegetat,& confortat, quia vere per spem bonorum æterno-
sum voluntas interior roboratur,& confortatur per deuo-
tionem,& per gratiam vegetatur. Et sicut iste lapis dulcem
efficit saporem sic spes facit in rebus cœlestibus, & etiam in
mundi tribulationibus saporem, & delectationem inuenire.
Habemus anchoram &c. ad Hebr.6. ¶ Iacinthus neruos ve- 3
getat,& membris dat vigorem, & salutiferum dat saporem,
fm Diosc. Sic deuotio vel contemplatio dat vigorem,& for
titudinem cōtra peccata,& vegetat animam per gratiam, &
saporem æternæ voluptatis iam in præsenti facit sentiri. ¶ Ia 4
cinthus tanto est melior, quanto in colore,& substantia sap-
phiro est propinquior,& similior. Sic verè aia tanto est me-
lior,& sanctior, quanto sapphiro.i. Christo per virtutes, & 5
gratias est similior. Similis ero altissimo. Esa.14. ¶ Iacinthus
fm Dioscoridem, veneno obuiat,& toxico contrariatur. Ta
lis est gratia Dei, quæ veneno peccatorum obuiat,& eis sine
dubio opponitur. & adiūge. § de deuotione. ¶ Iacinthus est
lapis preciosissimus,& est fm Dioscoridem, quædam herba 6
eiusdem nominis,& coloris,& in multis ei similis, licet non
per omnia sit ęqualis. Ista est Christus, qui sanctissimus debet
dici, in terra tñ.i. inter hoies terrenos fuit ei quædam herba
similis.s. beatus Franciscus, qui in colore.i. in exteriori appa
rentia,& stigmatibus fuit ei similis,& etiam in ualore.i. quā-
tum ad humanitatem,& benignitatem, licet non per omnia
cum sit impossibile creaturę. Figura Dan.3. vbi inter cęteros
vidit vnum similem filio Dei. Sic iste in fornace paupertatis
vel feruentis charitatis est quantum ad stigmata factus filio,
Dei similis, & conformis. Vel expone si vis de aia iusta, quæ
Deo est similis,& conformis. Vel expone si vis de aīa huma-
na simpliciter, quæ Deo est similis quo ad imaginem trinita
tis. Genes.1. Faciamus hominem &c. ¶ Iacinthorum plures
sunt spēt colores, & apparentiæ differentes, tamen oēs sunt 7
preciosi, fm Isidorum. Sic verè bonorum hoium plures sunt
spēs,& differentiæ, quia.s. alii clerici &c. qui colore & habitu
abinuicem sunt distincti, quia oīs caro eadē caro.1. ad Corin
thios.15. Oēs tñ sunt preciosi quocunq; nomine censeantur.
Stella.n. differt a stella in claritate. ibidem. Vel si vis expone
de virtutibus, quarum sunt plures differentiæ &c.

De Iride lapide. *Cap 86.*

IRis est lapis sex angulorū, pspicuus vel lucidus vt crystal- 1
lus,& dr̄ sic, eo q in domo solis radijs expositus, statim spe
ciem iridis,& eius colores in proximos parietes opposi-
tos repręsentat. valere dr̄ per oīa sicut beryllus,& mulierem
adiuuat parituram, fm Isidorum,& Diosc. Dolores.n. tem-
perat parientis. Talis rectè est aia perfecti, quia ipsa est clara
& per-

& perspicua per conscientiæ puritatem, & ideo qñ radijs so-lis.i.diuina gratia perfunditur, & tangitur, tunc vere statim in parietes propinquos.i.in socios & vicinos emittit colores bonorum exemplorum, & sic speciem iridis.i. ipsius Christi (qui fuit signum fœderis, repræsentat, per eius.s.imitationem. Vidi Angelum amictum nube, & iris in capite eius. Apoc. 10. Ista etiam habet sex angulos.i. sex opera misericordiæ, quæ in isto versu continentur. Vestio, poto, cibo, recolligo, visito, condo. & ideo bene dicitur, q labores parientis.i.dolores & miserias egenorum adiuuat, & supportat, quia.s.boni & misericordes elemosynis suis egenos consolantur.

De Gemma hyenia. Cap. 86.

Enia est lapis, qui in oculis hyenæ reperitur, quem si quis sub lingua sua posuerit, facit plurima prædicere iam futura, vt dicit Isid. Talis est fides vel spiritus sanctus, quia vere qñ fuit Apostolis & Prophetis appositus, statim p cer to fecit eos de futuris prædicere, & vaticinari. 2. Pet. 1 Cuius spiritu inspirati, loquuti sunt Prophetæ. Et isti in oculis hyenæ.i.in prælatis, & iudicibus & prædicatoribus, & sacerdotibus, qui sunt oculi, directores.i.& correctores corporis ecclesiæ) debent summopere reperiri, qa vere tales debēt plus feruere fide, & spiritu sancto, quam cæteri Christiani. Act. 6. Elegerunt septem viros plenos fide, & spiritu sancto. Nā per hyenam, quæ vtranque habet naturam, intelligitur ecclesia, quæ habet vtranque sexum ad litteram, qui continet homines, & fœminas, & ad eius vnitatem conuenerunt vterq; populus.s.iudaicus & gentilis. Et in oculis hyenę.i.in eius prælatis debet iste lapis præcipuè reperiri.s.gratia, scripturæ sapiētia vel doctrina. Vel dic q iste lapis est sacra scriptura vel feruor charitatis. mediantibus quibus homo efficitur prædicator, & sic de futuris.s.de vita æterna inferno, & iudicio loquitur, & diffinit. Nouit præterita, & de futuris æstimat. Sapient 8. Vel dic, quod hæc est virtus prouidentiæ, quæ scilicet prouidet de futuris, vel consideratio futurorum vel contemplatio, quæ vaticinatur de futuris.

Capitulum. 88.

Meminit huius lapidis Vincentius in speculo naturali, libro 8. cap. 78.

Aman lapis est diuersimode variatus in colore, quia nunc niger, nunc albus, nunc varius reperitur, & dicitur a cauma, quod est incēdium, quia in locis calidis, & sulphureis generatur. Huius virtus est sm Diosc. hydropisim curare, & diuersis imaginibus sculpitur, & celatur. Talis est scriptura, quæ inuenitur diuersorum colorū, apparentiæ, & superficierum, quia nunc alba.i.plana ad exponendum, nunc nigra.i.difficilis, & obscura, nunc varia.i.diuersis intellectib. variata. Ecce equi varij, albi & nigri. Zach. 6. Ista etiam in calidis.i.in feruētibus pectoribus virorum spiritualium.s.prophetarum, & apostolorum, est inuenta, & deinde multis imaginibus.i.expositionibus est celata, & ideo modo valet qñ.s.per auditum prædicationis vel per studium recipitur) ad hydropisim.i ad sitim auaritiæ, tumorem superbię, ardorem luxuriæ temperandum, Vnde Augustinus super genesim ad lit. li. 5. Sacra scriptura sua altitudine superbos irridet, sua profunditate attentos terret, sua veritate magnos pascit sua affabilitate paruos nutrit.

De Rabrato. Cap. 89.

Vide vincentium in speculo naturali lib. 8. c. 78 Apud Albertum k bacabrates legitur, vt est in horto sanitatis.

Abrates est lapis trāslucidus, crystallo similis, qui dare eloquentiam creditur, honorem & gloriam, & defendit a noxijs, & venenis, & curat tumorem hepatis, & splenis, secundum Diosc. Talis est scientia, quia vere ipsa facit hominem eloquentem, dans ei gloriam, & honorem, & quia facit hominem discretum, ideo dicitur a no-xiis scilicet, tentationibus & tribulationibus præseruare, & tumorem superbię, & melancholiam tristitię sanat pariter, & curat.

De Kalcosano. Cap. 90.

Calcbophanos apud Plinium l gitur, gemmaque dicitur esse nigram, quæ illisa arti tinnitum reddit. Calcbophibongos apud Solinum legitur.

Alcosanus est niger lapis, colore despectus, qui gestatus in ore, dicitur clarificare vocem, & defendere a raucedine fauces, vt dicitur in lapidario. Hæc est humilitas, quæ in mundo videtur nigra, & despecta, qa vere si ipsam habuerimus tunc vox orationis nostrę clara, & gratiosa efficietur, & a raucedine peccati seruabitur. Ecclesiastic. 35. Oratio humiliantis se nubes penetrat. Humilitas enim orationi dat efficaciam, & virtutem. psalm. Ecce dabit voci suæ vocem virtutis.

De Ligurio lapide, quē Plinius Solinus & Dioscorides lyncurium appellant. Cap. 91.

Igurius secundum Isidor. & diosc. est lapis electro similis, qui a lance bestia ex eius vrina inter arenas gignitur, & habet virtutem, stomachi dolorem auferre, fluxum ventris, restringere, & colorem perditum restaurare. Talis est contritio, quia quando lanx, id est Christus mingit in terra, conscientiæ, & infundit vrinam suę gratiæ, tunc ibi concipitur bonum propositum, & contritio, & sic fluxus ventris.i.luxuria restringitur, dolor stomachi.i.inuidia vel remorsus conscientię sedatur, color perditus.i.bona conuersatio restauratur. Vel dic per omnia. quod ille lapis, est castitas, quæ pro certo per Dei inspirationem, & gratiam generatur, quia non ero contine..s, nisi Deus det. Sapient. 8. Et dic per omnia sicut supra ¶ Ligurius est lapis electro similis, qui paleas attrahit, & colorem perditum vel infectum restituit, & restaurat, secundum Diuscor. Talis est honestas, & bonum exemplum, quia vere electro est similis, quia scilicet fulget, & rutilat pre alijs virtutibus. Et ideo paleas, id est peccatores attrahit ad bonum, & colorem, i. est exteriorem apparentiam facit bonam, & conuersationem pulchrificat, & decorat.

De liparea gemma, quam liparim Plinius appellat. Cap. 91.

Iparea est gemma de syricis partibus veniens, quam omnia genera ferarum cupiunt intueri, & ad eius pręsentiam properant, vt eam intueantur, & ideo venatores feras quas canum cursu capere non poterant, solius lipareę aspectibus ad se ducunt, vt dicitur in lapidario. Iste lapis significat virtutem honestatis, & bonę conuersationis, quia vere omnes fere filuę huius mundi, id est omnes homines delectantur in aspectu istius, quia vere pulchrum, videre hominem honestum, & maturum; & ideo mediante, isto lapide.i. bonorum exemplorum, conuersatione, venator Christus ad se trahit, & occurrit multas feras, id est multos peccatores, quos canibus.i. mediantibus mundi tribulationibus ad se trahere non valebat. August. de verbis Apostoli li. 1. Crede, & venis ama, & traheris. sequitur. Amando venitur ad Deum, non nauigando. Vel dic q iste lapis est Dei misericordia, ad quam omnes confugiunt peccatores. &c. sicut supra. Vel dic q illa est beata virgo, quę pro certo ad se trahit feras.i.indomitos peccatores, & ideo mediante auxilio suo venator Christus plures accipit, & conuertit, quam per canum suorum.i.prędicatorum latratus, & discursus. Ideo bene sibi dicitur Cant. 1. Trahe me post te, in odorem &c. Vel dic q liparea est mulier, quam omnis homo diligit a natura, & per eam capitur multotiens a diabolo per mala desideria qui per canes, id est per tribulationes capi ab eo nō valebat. Exemplum de Dauid, quem Bersabeæ ad se traxit, & ideo per adulterium fuit captus.

De

De Margarita. *Cap. 91.*

1 MArgarita sm Isidorum li.16.est lapis candidus,inter
oẽs lapides candidos præcipuus,qui alio noĩe vnio
dr̃,eo quod vnus, & nunquam duo insimul reperiũ
tur,& est clarus, perspicuus & rotundus, virtutem
habet confortatiuam,& syncopis,& cardiacę curatiuam, vt
dicit Pla.Talis est per oĩa beata virgo,quia uere ipsa fuit cã-
dida per puritatem,& virginitatem,clara per honestatẽ,per-
spicua per planitiem, & veritatem, quia.s.eius intima pote-
rant videri,rotunda per obedientiæ,& boni operis volubili
tatem,una fuit,& præ cæteris præcipua, quantũ.s.ad sanctita
tis singularitatem.Ideo dr̃ Virgo singularis.& Canti.6.Vna
est columba mea.Et virtutem habet confortandi,s.oẽs mise
ros peccatores,& syncopim.i.tremorem cordis tristitiam.s.
& desperationem lanandi,& curandi,& fluxum uentris.i.lu
xuriam restringendi. Sapiens ergo fuit ille,qui inuenta ista
preciosa Margarita,vẽdidit oĩa bona sua,& comparauit eã.
2 Matth.13.Vel expone si vis de qualibet virgine,& de quoli-
bet viro perfecto.¶ Margarita ex rore cęlesti in maris cõchy
libus generaẽ. Sic Christus &c.vide de conchylibus, & adiũ
ge conditiones Margaritæ sicut supra.§.1.¶ Item sm Isido-
rum ibidem inter Margaritas quædam inueniuntur mere cã
didæ,quædam flauæ, sed illæ quæ sunt ex toto candidæ, sunt
alijs meliores.Sic verè inter personas castas quædã sunt me-
re candidæ,& castæ,s.virgines, quædam flauæ, & non ex to-
to albæ,s.coniuges,quæ licet coniugium castè seruent,tamẽ
virginitatis candorem non habent, sed pro certo meliores,
& perfectiores sunt ex toto candidæ, quam aliæ,hoc est di-
ctu, melior est status virginalis. Bono.n.melius inuenitur.
4 Eccl.36.¶ Margarita quæ in mane concipitur,melior est,pul
chrior,& candidior, quam illa quæ vespertino tempore ge-
neratur,vt dicunt Isid.& Diosc.& ẽt Plinius & Solinus, qui
ait candor senecta disperit,& grandescentibus cõchis fla-
uescunt Margaritæ.Sic verè illi qui mane.i.in tempore iuuẽ-
tutis efficiuntur Margaritæ.i.viri iusti,& perfecti,& religio-
si,meliores sunt alijs, qui in vespere.i.in senectutis tempore
conuertuntur.Nam isti sunt meliores,quo ad vitę sanctitatẽ
& vitę bonitatem,pulchriores quo ad honestatem,candidio
res quo ad castitatem.Ideo bene dr̃ Eccle.1.Mane semina se-
men tuum. Vel dic, Margaritę.i.opera bona quæ in mane
iuuentutis fiunt, præferuntur alijs,quę fiunt in vespere sene-
ctutis,suntque apud Deũ lucidiora,& preciosiora,& uirtute
maxima potiora.Esaiæ 58.Tunc erumpet,quasi mane lumen
5 tuum.¶ Margarita virtutem habet spiritus confortandi, &
fluxum ventris restringẽdi,& superfluos humores abstergẽ-
di,sm Plate.Talis est candor castitatis, quia mentem confor
tat,& roborat,spiritum ẽt contemplationis summè iuuat,flu
xum luxuriæ restringit,humores carnalitatis abstergit. Vel
6 idẽ dic de pęnitentia vel sacra scriptura.¶ Qñ corpus ẽ debi
litatum, & potissimè ex solutione medicinæ,tunc summe cõ
fortat,& roborat Margarita,& summè iuuat cõtra cardiacã
passionem,& syncopim,& contra tremorem cordis, sm Pla
te.Margarita candida est gloria æterna, vbi est candor lucis
æternæ,& speculum sine macula,s.ipse Deus. Medicinæ sunt
mundi tribulationes,quæ pro certo(sm Hieronymum)sunt
animæ medicinæ.Qñ igitur ex ista medicina,i. ex mundi tri-
bulationib.aliquis est debilitatus,& desolatus,ita cor eius
est tremulosum,& timidum, accipiat Margaritam,i.conside
ret gloriam æternam, & sic pro certo statim per spem cõfor
tabitur,& roborabitur,& ab his tribulationibus cõualescet,
quia.s.videbit non sunt condignæ passiones huius tempo
ris ad æternam gloriam ad Rom.8. Istam ergo Margaritam
bene inuenerat ille,qui pro ea cõparanda vendidit vniuersa
sicut dr̃ Matt.13.¶ Margarita aliquando inuenitur naturali-
7 ter perforata,aliquãdo etiam artificialiter perforatur, & sic
vsibus hominum coaptatur.Sic verè sunt,qui quasi a natura
sunt perforati,hoc est dictu,correcti & instructi,& per diui-
nam gratiam penetrati,aliquando ẽt artificialiter, & actuali
ter a prælatis,& prædicatoribus perforantur,& disponũtur
.s.doctrinis,& correctionib.& sic diuersimode ad vsus Chri
sti,& ecclesiæ pręparantur,iuxta illud.Parauerunt lapides in
ædificium domus 3.Reg.5.¶ Margarita virtute cęlesti, ex ro
8 re cœli in ventre conchylis cõcipitur,sed quanto maior fue
rit haustus roris,tanto Margarita generabitur ibi maior,se-
cundum lapidarium,secundum Plinium lib.9.c.35. & secun
dum Solinum ca. de Taprobane insula. Margarita significat
gratiam vel virtutem.Per aerem intelligo prędicatorem,qui
debet esse vir spiritualis.Per rorem qui inde venit, intelligo
scientiam & doctrinam. Quãto ergo maior ros recipitur.i.
quanto quis plus percipit,& recipit de rore doctrinę,& præ
dicationis,tanto vere in eo maior Margarita.i.maior gratia
rum,& uirtutum copia generatur. Vel si vis per rorem intel
ligo Dei gratiam,per Margaritam intelligo meritum,& vir
tutes,uel etiam bona opera,quia quanto homo de rore diui
nę gratiæ magis hauserit,tanto Margaritam boni operis ma
iorem concipit, & producit. Gen.27.Det tibi Deus de rore
cœli abundantiam. ¶ Quando conchyle est apertum ad ro- 9
ris receptionem,& Margaritę generationem, tunc (sm Pli.
vbi supra,& sm lapidarium)si fiat forte tonitruum vel coru
scatio,conchyle præ timore clauditur, & sic lapidis genera-
tio impeditur.Sic verè qñ aliquis aperuit cor suum ad rece-
ptionem roris.i.diuinæ gratiæ vel doctrinæ,vt sic Margaritã
.i.bona & preciosa opera generet,& producat, tunc qñq; fit
coruscatio tentationis,vel tonitruum tribulationis, & sic se
claudit,& retrahit ab huiõi roris receptione,& sic cõceptio
& ꝓductio bonorũ operũ impeditur. Hier.13. Ciuitates au
stri clausę sunt,& nõ est qui aperiat.¶ Scdm Pli.li.9.c.35.con
cha quæ Margaritam portat, statim videt aliquem manũ, 10
apponere cõprimit se, operitq; opes suas,sciẽs ꝑꝑ eas se pe-
ti,fitq; qñq; si manum ꝑueniat in claudẽdo, ipsam acutie
sua laniat,& abscindit,nulla(inquit)iustiore pęna &c. Sic fa
ciunt mundi diuites,quia.s.ipsos claudunt,& præmuniũt qñ
aliquẽ suis Margaritis.i.suis diuitijs insidiari cernunt, & qa
propter eas se peti,& molestari a latronibus sciunt, qñq; fit,
quod taliter se defendunt, quod etiam ipsis raptoribus ma-
nus,& membra præscindunt, quod etiã de diuitijs spiritua-
libus debemus facere,quia.s.nos debemus claudere per hu-
militatem,& per diligentem custodiam nos serare, quando
manum diabolicæ tentationis propter eas tollendas conspi
cimus minas dare. Threnor.1. Manum suam misit hostis ad
omnia desiderabilia eius.

De Magnete. *Cap. 94.*

MAgnes est lapis ferruginei coloris, & attrahit ferrũ
ẽt mediante alio ferro, ita vt cathenam faciat annu
lorum,& ideo ferrum viuum a vulgo nuncupatur, 1
vt dicit Isidorus,& habet virtutẽ reconciliandi mu
lierẽ cũ marito,& valet contra hydropisim,splenẽ,alopeciã
& arsuram sm Dios.Talis est prædicator,& quilibet vir ꝑfe
ctus,qa vere ipse debet esse ferruginei coloris ꝑ pęnitentiã,
& macerationẽ, ferrũ.i.ferreos pctõres debet attrahere,s.ꝑ
doctrinam & exemplũ,& prædicationem,mulierẽ ẽt.i.aiam
peccatricẽ cum Christo sponso suo reconciliat, & reiungit,
& hydropisim auaritiæ,splenem melãcholiæ,& secularis tri-
stitię,alopeciam insolentiæ (quæ.s.capillos exterioris hone-
statis facit cadere)sanat,& tollit, arsurã luxuriæ facit perdu-
ci ad sanitatem,s.docendo,& prædicando, & ad bona opera
alios informando, & ideo ferrum viuum, scilicet vita gra-
tiæ,dici potest. Vita viuet,& non morietur. Ezec.18. Vel dic,
 iste ẽ Christus similis ferro.i.pctõribus in colore,& in car
ne,& apparentia humanitatis. In similitudinẽ carnis peccati
ad Ro.8. Et ideo iste attraxit ad se in paradisum ferrũ.i.pec-
catores, mediante alio.i.mediãtibus peccatoribus primo cõ
uersis, sicut patet de Paulo & Apostolis, quos primo attra-
xit,& conuertit,& deinde per illos alios ad se traxit, sicut su
pra,peccatores etiam Deo patri recõciliauit ad Rom.5. Re
conciliati sumus Deo per mortem filij eius. Hier.15. Fędera-
bitur ferrum ferro. Vel dic, iste est diabolus, qui attrahit
peccatores secum ad dãnationem, & vnũ mediante alio per
mala exempla,uerba & conuersationem.Figura de dracone
qui cum cauda sua trahebat tertiam partem stellarũ. Apoca.
12.Quia vere draco diabolus mediante cauda sua,i.suis ma-
lis sequẽtibus in interitum trahit multos.¶ Magnes lapis est
reconciliationis, & attrahit ferrum.vnde dicit Aug. si etiã
fuerit subtus aliquod vas æneum vel argenteum, & ferrum
desuper fuerit, si lapis subtus vas motus fuerit, statim fer-
rum quod supra est mouebit. Vnde secundum eum, factum
fuit quoddam simulachrum in quodã templo,quod videbaẽ
in aere pẽdere,& hoc ꝑꝑ virtutem illius lapidis de quo erat
parietes circunstantes, qui ferrum medium æqualiter attra-
hebant,& quia non erat plus de influentia in vna parte, quã

alia, iō fettum quasi suspensum in medio stabat, sicut dr̄ de cassa machometi vbi est corpus suum. Talis virtus est bonū exēplū, vel bona cōuersatio, quia vere vir iustus, & honestus p̄ suā bonā cōuersationē, ferrum.i. ferreos p̄ctōres attrahit, l. ad bonū, quia si sit in quodam vase æneo vel argenteo, hoc ē dictu, in argēto.i.in albedine castitatis, in ære.i.rubedine charitatis, & motus fuerit per bonum exercitium, & operationē tūc vere ad exēplum eius ferrū, qđ est extra ista vasa.i.p̄ctōr qui est extra statum gratiæ, mouebitur, s.per contritionē, & bonam operationem. Vnde pro certo si in aliquo tēplo.i.in aliqua religione vel societate sint multi tales lapides circumstantes, & multi viri iusti, & perfecti, ad bonum alios attrahētes, tunc licet sit ibi simulachrum ferreū.i.aliqua persona importabilis, & grauis, dura & obstinata, virtute bonorum monitionis, & orationis, & exempli dationis, ipse efficietur suspensus per contēplationē, eleuatus a terra per terrenorum abdicationem, & sic per influentiā aliorum impedietur ne cadat per apostasiam, p̄ctm̄ vel desperationē. Vos ergo q̄ spūales estis, huiuscemodi instruite. ad Gal.6. quia sicut dicit Augustinus de verbis Apostoli, Suauitas te trahit. Nonne ouis, trahitur cui esurienti herba mōstrat? & puto quia corpore nō pellitur, sed desiderio colligatur. Vel dic, q̄ lapis hic est beata virgo, quæ p̄ctōres attrahit, & eos Deo recōciliat, & prohibet ne ipsi cadant per desperatione. ¶ Est quædam spés magnetis in æthiopia quæ ferrū respuit, & a se fugat. Inuenitur ēt magnes, q̄ vno sui angulo ferrū attrahit, & alio ferrum a se reijcit, & repellit, vt dicit Isid. Sic verè inueniuntur aliqui in æthiopia huius mūdi, qui ferrū.i.p̄ctōres ferreos tangere dedignātur, & eorum societatem sectari, & eos attrahere ad bonum verbis, & exemplis, imo eos contēnendo reijciunt, & repellunt, dicentes illud Esa.65. Recede a me, non appropinques mihi, quia immundus es. Aliqui etiam sunt, qui vno angulo eos attrahunt, s. quātū ad verba, & alio angulo sui.i.suis, malis operibus eos reijciunt, & repellunt, sicut sunt hypocrytæ, qui p̄dicant verbis, & destruunt exemplis. Neemiæ 4. Vna manu faciebat opus, & altera manu tenebat gladiū. Vel dic, contra falsos amicos, q̄ in vno angulo.i.in vno tēpore attrahunt alios, s. eis applaudendo, præsertim qñ eis indigent, & alio tempore eos repellūt, s. qñ sunt in paupertate vel aduersitate, nec possunt eis aliquid valere, q̄a si habueris, conuiuet tecum, si nihil habueris, derelinquet te. Eccl.13. Vel dic contra detractores, qui in vno angulo, & loco attrahunt adulando, in alio aūt angulo repellunt detrahendo. Isti.n. sunt (sicut dr̄ Micheæ 3.) qui p̄dicant pacē, & si quis non dederit in ore eorum quippiā, sanctificant super eum p̄lium. Vel dic, q̄ iste est Deus, s̄m diuersos angulos suæ occultæ prouidentiæ, vnū ferrum.i. vnum hoiem attrahit conuertit, & saluat, alium repellit, dimittit, & damnat, quia sicut dr̄ ad Roma.9. Cui vult miseretur Deus, & quem vult indurat. ¶ Magnes dr̄ cōferre,
4 gratiam in sermone. Sic bona cōuersatio facit verbum hoīs, esse virtuosum, quia s̄m Gregorium, loquentis auctoritas perditur, qñ vox opere non iuuatur. Vel dic, q̄ iste lapis est gratia Dei, quæ reconciliat aīam Deo, & gratiam confert nobis & trahit hominem ad paradisum. ¶ Puluis magnetis cōmo-
5 uet cerebrum. vnde si super carbones in quatuor angulis domus ponatur, statim videbitur tota domus ruere, destrui & cassari, propter vertiginem cerebri, ut dicit Isidorus. Ista est caro, puluis eius significat memoriam mortis, quia. s. in morte caro in puluerē reducetur, domus est cor, anguli quatuor sunt quatuor affectiones. s. amor & odium, & timor, & gaudium, seu dolor & gaudium, timor & spes. Si igitur in quatuor angulis nostris.i.in quocunq; amore, & timore, odio & gaudio posuerimus puluerem.i. memoriam nostræ mortis, & puluerizationis, & maximè si ibi sint carbones ardētes i. memoria ignis infernalis, pro certo statim commouebitur cerebrum æstimationis, s. præ timore, & statim videbitur nobis domus nostra, s. corpus, & mundi prosperitas, ruere & cadere hoc est dictu, q̄ statim æstimabimus nos morituros, quia de morte cogitantes, vitam istam statim reputant finiendā.
6 Vnde Esa.19. Miscuit nobis dominus spiritū vertiginis. ¶ Magnes mulierem castā prodit, quia suppositus caute capiti mulieris dormientis, si casta est, maritum amplexatur, si aūt incasta, ab eo refugit, & extra lectum cadit. Sic tribulatio &c.
7 vide per oia sicut de adamante. ¶ In aliquibus partibus maris sunt montes, & scopuli de lapidibus magnetis, & ideo tāto impetu naues attrahunt propter ferrū quod ibi est, q̄ contra eos franguntur, & penitus dissoluūtur, s̄m Isid. & Diosc. mare est mundus, naues sunt conuentus, & religiones, ferrū frigidum, & durū sunt mali peccatores, & indeuoti, duri & obstinati, montes sunt mundi officia, & dignitates, quæ pro certo sunt de natura magnetis, quia vere ad se trahunt, inclinant & alliciunt ferrum.i. ferreos peccatores, quia mali semper appetunt mundi officia, & prosperitatem, & semper volunt alijs dominari, & ideo naues in quibus est tale ferrum.i. religiones vel ecclesiæ q̄bus sunt mali, & ambitiosi. propter attractionem huiusmodi dissipantur, quia cum tales ferrei cupiunt se trahere ad istos montes, tunc per eorum lites, discordias & appellationes nauis ecclesiæ dissipatur. ps. In spiritu vehementi conteres naues Tharsis. Vel per montes intelligo mundi prosperitatem, quæ malos religiosos attrahit, & delectat, & ibi destruit nauis religionis &c. sicut supra Naues Iosaphat regis iuda, quæ vadebāt in Tharsis quærere aurum, confractæ sunt 3. Re. vlt. Sic verè illæ personæ, & illi status religionis, qui desiderāt ire in tharsis.i.in mundum, & in mundi dignitatibus exaltari, ut sic auro possint ditari, p̄ diuersa vitia confringūtur. Vel dic de auaris, qui sunt mūdi naues diabolicæ, quia vere dum isti immoderato affectu volūt acquirere aurū per auaritiam, subito, q̄nq; confringuntur p̄ mortem tēporalē, & æternā. Esaiæ 30. Subito dum nō speratur, veniet contritio eius. ¶ Secundum Diosc. magnes puluerizatus calidus est, & siccus. & virtutē habet attrahendi ferrū, & ideo illis, qui vulnerati habēt ferrū in corpore, summe est vtile apponere puluerem eius. Talis est contritio, q̄a q̄n aliquis est vulneratus per temptationem, & peccata, ita q̄ ferrum.i. peccatū mortale est in corpore eius.i. in interiori cōscientia, ipsum pro certo attrahit, s. vsq; ad os, vt sic expellat per confessionem. Figura 4. Reg.6. vbi ferrum qđ ceciderat, ad profundum aquæ, statim per virtutem ligni superius enatauit. Sic verè virtute contritionis ferrū p̄cti mortalis enatat & euomitur per virtutem confessionis &c. Vel per magnetē intelligo carnem, quæ est calida per luxuriā, & sicca per auaritiam, puluis aūt eius est memoria mortis, quæ pro certo (si eā nobis apposuerimus) ferrū p̄cti mortalis per confessionē protinus extrahet. Figura sicut supra, quia verè si lignum.i. fragilitatem carnis nostræ cōsiderauerimus, statim ferru peccatorum mortalium per confessionē euomemus. Iob 20. Diuitias quas deuorauit, euomet, & de vētre eius extrahet eas Deus. ¶ Magnes ē talis uirtutis sicut polus arcticus stella maris, quia. s. ferrum attrahit. Nam si acus in festuca figatur, & cuspis eius magnete fuerit tacta, semper se vertit vel ad lapidem, vel ad stellam, & ideo cum eo nautæ in maris periculis diriguntur, & versus quam partem ire debebat, instruuntur, sicut sensu percipitur, & vr̄. Charissimi, per hāc stellam quæ est immutabilis, intelligo immutabilem gloriā paradisi, per istum lapidem durum, & rudem intelligo duritiem mortis, vel influentiā tormentorū. Ista ergo sunt virtutis attractiuæ, q̄a vere gloria æterna attrahit ferrum. i. peccatorē ad bonū alliciendo, pœna autem æterna vel mors ipsum ad bonū attrahit deterrendo. Acus aūt ferrea significat aiam peccatricē, in qua est foramen.i. voluntas, quæ oia recipit quę subintrant, & acuties.i. intellectus qui oia p̄cta cognoscere pōt, & penetrare. Per festucam aūt in qua acus figit, intelligo fragilē carnem nostram, in qua aīa deportatur. Per aquam autem intelligo gratiam, & deuotionem. Quando ergo acus i. aia bene tangitur isto magnete. i. memoria mortis temporalis vel ęternæ, quando. s. bene cogitat de tormētis inferni, vel de p̄pinquitate, & duritia mortis, item quādo figitur in parua festuca. i. quando considerat se infixam in fragili, & vili carne, tūc vere si sit in aqua.i. in statu gratiæ, statim vertet se, & respiciet, anhelabit, & ambiet ad polum arcticum.i. ad immobilem gloriā paradisi. vnde anima iusta, quæ est in statu gratiæ semper debet habere oculū ad gloriā paradisi, vel ad tormēta mortis, & inferni, vt per illa ad bona attrahatur, vel ut per hæc a malo retrahatur. Suspice cęlum, & numera stellas si potes. Gen.15. Vel dic q̄ aqua est mundans prosperitas, in qua si aīa iusta fuerit, semper pro certo debet respicere vel paradisum vel infernum. Vel dic q̄ stella est beata uirgo, vel etiam Deus, ad quem pro certo semper respicit vir deuotus per gratiarum actionem, & per sui auxilij implorationem, quotiens uidet se tactum duritia magnetis, id est a iustitia diuina per tribulationem, vel duritia diaboli per tentationem. Qđ est contra multos, qui etiam percussi tentationibus vel tribulatio-

tribulationibus, per deuotionem vel auxilij implorationem ad virginem, & ad Deum non recurrunt, contra quos ps. Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis. Vide in tractatu de cœlo, & eius partibus, titulo de Polo. ¶ Sicut ponit Albert. 2. mineralium. Loc. 3. 1. quædam sunt magnetes, qui trahunt homines. Vnde et ego audiui, quod cum quidam rex legatos suos ad alium regem mitteret, contigit quod per quandam loca vbi erant magnetes huiusmodi transierunt, quod statim violenter a rupibus tracti, ibi perpetuo remanserunt. Idem et Albertus in tertio tractatu secundi libri. c. vlt. allegans lapidarium, dicit quod quidam sunt magnetes qui trahunt plumbum, quidam æs, quidam oleum, quidam vinum, quidam & fæces vini. Audio et quod nunc hic Parisijs inueniuntur cultelli tali paramento fabricati, quod more magnetis ferrum trahunt. Recte vere, quod talis magnes est diabolus, caro, mundus. Isti. n. ad se trahunt homines, & eos ad sua delectabilia alliciunt, & inducunt, ita quod re vera iam nos (qui secundum Apostolum, pro Christo legatione fungimur) in hac vita ab istis tanto impetu trahimur ad peccatum, & ad mundi bonorum desiderium, & amplexum, quod ad ipsum per gratiam non redimus, sed ibi vsque ad mortem potius remanemus, quod et videmus de legatis spiritualibus regis Christi, i. de prædicatoribus & platis. Iob 25. Post se omnem hominem trahit. Et bene omnem hominem quia s. isti tractores trahunt secum oleum, i. pingues & luxuriosos, & plumbum, i. graues & desidiosos, vinum, i. gastrimargos, & ebriosos, fæces vini, i. auaros & terrenorum affectuosos, q. s. sunt fæces omnium peccatorum. Quid plura? Pro certo isti sunt sicut gladij vel cultelli, qui homines primo attrahunt delectando vt eos in infernum scindant perpetuo condemnando. Prouer. 7. Nescit quod ad vincula stultus trahat. Vel dic, quod talis est mala mulier, quia pro certo primo, & ante omnia trahit homines ad sui amorem, & delectationem, tandem vero trahit ad se plumbum, æs, vinum & oleum, i. tota aliorum pecuniam, & ipsorum possessionem. Abac. 1. Totum in hamo sublevauit, traxit illud in sagena sua. Vel dic, quod talis est vsurarius, qui s. homines attrahit per contractus, & tandem æs, vinum & oleum, i. ipsorum diuitias secum tollit. Idem aut facit adulator, & falsus amicus, non curant. n. homines trahere, nisi qua sperant lucrum, & commodum reportare. Vel dic quod talis est deus, qui homines valde diligit, & eos documentis, & beneficiis ad se trahit. Vnde ipse trahit homines, i. rationabiles, & discretos oleum, id est pios, vinum, i. consolatores, æs quod sonat, id est prædicatores, quandoque etiam attrahit fæces vini, i. ipsos putridos peccatores. Io. 12. Omnia traham ad meipsum.

De Lapide Memphite. Cap. 95.

Memphites secundum Isido. li. 16. est lapis Aegyptiacus, qui cum aqua vel aceto tritus, & super loca vel membra vrenda vel secanda linitus, facit membra ista obstupescere, ita quod non sentiant corporis cruciatus. Talis pœna æterna, quæ in ægypto (vbi est regio feruida) i. in inferno reperitur. Nam si istum lapidem, i. memoriam pœnæ æternæ cum aceto, i. cum memoria amaræ mortis misceamus, & eam omnibus pro iugi recordatione apponamus, tunc vere licet vramur & secemur per mundanas tribulationes, nos non sentiemus nec lædemur, quia vere omnis mundana tribulatio non dulcis sentitur, & lenis, cum æterna cruciatio memoratur. Verberauerunt me, & non dolui, vulnerauerunt me, & non sensi. Prouer. 23. Vel dic quod hic lapis significat passionem Christi quia vere si passionem Christi, & acetum quod bibit in cruce, memoremus, tunc cruciatum mundanarum tribulationum, & pœnitentiæ facilem reputamus, & eum sine læsione, & displicentia sustinemus, quia secundum Chryso. parua sunt, quæ toleramus, si consideremus quod bibit ad patibulum, qui nos innitat ad cœlum.

De lapide Melanite, qui forsitan is est quem Pli. Melicholoron appellat. Cap. 96.

Melanites secundum Isid. est lapis bicolor, qui in vna parte est viridis, in alia aut est mellei coloris. Succo aute, emittit melleum atque dulcem. Talis est bonus prædicator qui color eius, i. couersatio debet esse viridis per honestatem, & melleus per dulcorem, & benignitatem, quia. s. se debet ostendere honestum, & benignum, & sic poterit emittere prædicare. i. & dicere succum dulcem, i. doctrinam mellifluam & suauem. Cant. 2. Vox tua dulcis, & facies tua decora.

De Myrmecite lapide. Cap. 97.

Myrmecites est lapis myricæ similis in colore, & inde secundum Isid. sic est dictus, quod copressus spirat odorem sicut nardus. Sic vere illi qui more myricæ sunt amari per cotritionem, quia conteruntur per aliquam temporalem tribulationem, tunc per bonam patientiam, quam habent, ipsi emittunt odorem bonæ famæ. Guttur eius suauissimum. Cant. 5.

De Medo lapide, quem Medeam Plin. vocat, Vincent. autem Mediam. Cap. 98.

Medus est lapis de Media regione, nigri vel viridis coloris, qui valet cotra aliquas passiones, sed si aqua calida resolutus in potu assumatur, interficit vomitu sic potantem, stomachumque subuertit, si vero frons inde lauetur, mirabiliter excoriat, & visum tollit, & lædit, inducentes penitos cæcitatem vt dicitur in Lapidario, & secundum Diosc. Iste lapis significat malam mulierem, vel personam luxuriosam, quæ vere quia in aqua carnalis voluptatis resoluitur, tunc alijs venenosa efficitur, s. per sua mala verba, & exempla. Nam qui eam biberint, & sibi incorporauerint eam imitando, & frontem, i. exteriorem apparentiam, & conuersationem ex eis lauerint se ei conformando, & societatem eius sectando, statim pro certo stomachus, i. conscientia subuertitur per inordinatam affectionem vel cogitationem, frons, i. exterior apparentia lædit, & excoriatur per malam conuersationem, & sic isti excæcantur per ignorantiam, & obstinationem, & vsque ad mortem, i. quamdiu viuunt, semper vomunt per bonorum documentorum rejectionem, quia vere per malam mulierem multi alij pereunt, & excæcantur, obstinantur & dissamant. Ideo talib. dicitur Hier. 3 Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Vel dic totum de peccato luxuriæ.

De Melchite. Cap. 99.

Lapidem hunc Plinius Molocitem vocat Vincentius vero Malochitem.

Melchites est lapis viridis, similis smaragdo in colore multum est mollis, & valet ad custodiendum infantium cunas, & prohibet a nociuis casibus, secundum Diosc. Talis est mulitis pietatis, & copassionis, qui vere prohibet a noxio casu peccati, & inferni, & infantes. i. homines pios, & humiles custodit ab omnibus nocumentis. Vel dic quod hic est, & debet esse bonus platus, quia vere ipse debet esse humilis smaragdo. i. Christo, colore. i. exterius quantum ad stigmata, debet esse mollis per pietatem, viridis per honestatem, & ideo cunabula infantium suorum. i. ecclesiam vel religionem sibi comissam debet illæsam custodire, & a calu etiam peccatorum ipsam suis precibus semper seruare, vel etiam a casu temporalis aduersitatis Ideo ipse debet cuilibet dicere illud Hiere. 49. Relinque mihi paruulos &c. & viduæ tuæ in me sperabunt.

De Marmore in generali Cap. 100.

Marmor est lapis eximius, qui maculis, & coloribus commendatur, & quorum multa sunt genera, alia alba, alia nigra, alia viridia, alia purpurea, quæ non tantum a rupibus eruuntur, verumetiam in locis planis sæpius inueniuntur, vt dicit Isido. Sic vere boni, & iusti diuersimode sunt variati, quia alij sunt, nigri per humilitatem, alij albi per castitatem, alij virides per honestatem, alij purpurei per charitatem, vel per sanguinem martyrij acerbitatem, alij et coloris aurei per sapientiæ claritatem, alij sunt duri per costantiæ firmitatem, alij molles per clementiæ pietatem, & sic in ædificio domus ecclesiæ, diuersimode situantur, quia secundum illud Eccl. 37. Non omnibus omnia coueniunt, quia secundum Apostolum 1. ad Corint. 12. Diuisiones gratiarum sunt &c. Et isti non solum inueniuntur in rupibus. i. in statibus perfectis, & religionib. imo et in locis planis. i. in mundo, & in statibus secularibus. ¶ Marmor est lapis cæteris lapidibus fortior, & solidior, pulchrior & lucidior, & et frigidior, & ideo exinde fiunt columnæ fortissimæ ad sustinendum ædificia. Fiunt et ex inde vasa ad continendum, & seruandum aromata. Fiunt et iam inde altaria ad celebrandum tumbæ ad mortuos tangendum, mensæ pulchræ ad conuiuandum. Et in venis marmorum secundum Isid. inueniuntur multoties lapides preciosi. Talis est vir perfectus quia fortis est, & solidus per perseuerantiæ longanimitatem, & patientiæ vel constantiæ firmitatem, lucidus per scientiæ claritatem, frigidus per castitatem, pulcher per honestatem, & in eius venis intestinis. s. in corde debet habere lapides preciosos, id est virtutum multiplicitatem. Et ideo ex talibus marmoribus, & personis debent construi columnæ ædificij ecclesiæ, id est prælati, qui more columnæ habent ecclesiam sustentare. Ecclesi. 26. Columnæ aureæ super bases argenteas,

fundamenta æterna sup petrã solidã. Nã isti sunt colũnæ ad ecclesiam sustinendũ, altaria ad celebrandũ. s. ecclesiastica sacra mẽta. Isti ẽt lum uasa ad aromata uirtutũ cõtinẽdũ, tũbę ad pctores, & pauperes subditos spũaliter, & tpaliter tegendũ, & defendendũ, mẽsę ad pauperes reficiẽdũ, qa vere talis debet qlibet vir plectus, & maximẽ platus esse. ¶ Marmor ẽ lapis durus, & frigidus, q p sui duritiẽ de facili nõ sculpitur, nec celat. Sic multi sunt ita duri p obstinationẽ, & frigidi p indeuotionẽ, q nõ põt de facili sculpi vel celari p correctionẽ. Esa. 48. Sciui. n. qa durus es tu. ¶ Marmor et lapides nõ ferro sed plũbo secant. Nã p p sui duritiẽ nec calybe, nec ferro, nec serra, nec mallen serrant aut secant, sed qđ mirũ est, p laminã plũbeã mollissimis assertib. interfertã, ab artificibus scindunt, & secant, fm Isido. Sic vere ita sunt qdã duri, & frigidi p obstinationẽ, & indeuotionẽ, q nõ põt scindi, corrigi. s. uel domari ab ipsis artificib. & platis ferro aut chalybe. i. duris, & asperis verbis, & correctionibus, & ideo tunc debet adhiberi plumbũ molle. i. dulcis, & benigna monitio, & sic melius scindentur, & corrigentur, quia (sæpissimẽ accidit, q illi qui per austeritatem non corrigitur, per benignitatem facilius emendatur, quia secundum Greg. Plerią; inter tormenta remanent incorrecti, quĩ dulci monitione adhibita corrigunt.

De Nitro. Cap. 101.

1 Nitrum est lapis subalbidus, & lucidus, sali similis in sapore, & valore. Virtutẽ. n. habet attractiuã, dissolutiuã, & consumptiuã & abstersiuã, & ideo de eo fiũt medicinæ, & exinde vestium sordes abstergũtur, fm Isid. li. 16. c. 2. Per istud nitrũ charissimi, qđ est amarũ, intelligo pœnitentiã & correctionẽ, q̃ fm Aplm ad Heb. 12. nõ vĩ in pñti esse gaudij, sed mœroris. Quia vere ista est aiæ medicina. Nãq; ista vitia, & pctã dissoluit p cõtritionẽ, abstergit per cõfessionẽ cõsumit p satisfactiõnẽ & sordes vestium. i. maculas malæ exterioris cõuersationis, q̃ p vestes denotat, eluit atq; lauat. Leuit. 15. Lauabit vestimenta sua, & immũdus erit usq; ad uespe
2 rã. ¶ Nitrum est vena terræ, q licet sit salsa, & amara, tñ multũ est medicinalis, est. n. leuis & alba vel rubea, viscositatẽ cõsumit faciẽ clarificat, pediculos de capite tollit, vermes auriũ necat, caliginẽ oculorũ detergit, hydropisim, & paralysim linguæ sanat, venenũ mortificat atq; fugat, fm Diosc. & Pla. talis debet esse platus, & qlibet uir pfectus, qa uere debet esse leuis p voluntariã paupertatẽ, albus p castitatẽ, rubeus p charitatẽ, mollis p pietatẽ, salsus & amar' p correctionis austeritatẽ, & sic erit alijs medicinalis p doctrinã, & vitæ sctitatẽ. Nã bnn' platus caliginẽ ignorãtiæ tollit, qã. s. subditos instruit pdicando, paralysim pigritiæ, & hydropisim auaritiæ tollit, & pediculos. i. malos affectus de capite intẽtionis aufert, vermes auriũ. i. adulatores exterminat, viscositatẽ carnalitatis, & luxuriæ eliminat, & abstergit. Vel expone de cõtritione vel correctione, q licet amara, tñ medicinalis est, qa faciẽ cõscientiæ mũdificat, pediculos malarũ affectionũ necat, viscositatẽ luxuriæ consumit, hydropisim auaritiæ tollit, & paralysim linguæ. i. verecũdiã cõfitendi sanat. Vel expone de memoria mortis, vel de correctione. Hier. 2. Si laueris te nitro, & multiplicaueris. ¶ Nitrũ de aqua maris in ægypto ca-
3 lore solis coagulaĩ, sicut & sal. Et est nitrũ albũ, leue & tenerũ, mũdificatiuũ & medicinale. Sic uerẽ aqua maris. i. vir amar' & pctõr qõ calore tribulationis siccaĩ, & solis Chri influentia, & inspiratione tangitur, tunc cõuertitur in nitrum. i. in uirum plectũ, & iustũ & fit albus p castitatẽ leuis per paupertatẽ, tener p pietatẽ, amarus p contritionẽ, & pctõrum mũdificatiuus p pdicatiõnẽ, & sic fit alijs medicina p suam bonam doctrinam, & conuersationem, sicut oia patẽt in Paulo, quia altissimus de terra creauit medicinam &c. Eccle. 48.

De Lapide Nosčth, seu nose secundum Vincentium, seu alias Botrace, quem Albe. Nisum vocat, Ut est in horto sanitatis. Nec aliam esse putem hanc gemmam quam Batrachitam, de quo Pli. lib 37. c. 10. Cap. 102.

1 Nosčæ. i. capraldina, lapis est subalbidus uel uarius, qui in bufonis capite reperitur, & exinde extrahitur, & forti vi oo mũdificaĩ, & in eo qñq; forma bufonis, & figura apparet, & valet contra venenum, qa si venenũ pscus fuerit, ille lapis (& maximẽ varius) manũ tangẽtis adurit, fm Diosc. Bufo est diabolus, cuius corpus est inuidus, lapis hic est hõ q p certo in corpore buffonis diaboli. i. in statu pcti, vel in amore mundi multotiens inuenitur, sed qñ exinde extrahiĩ, & sd pœnitẽtiã uel religionẽ cõuertiĩ p pdicationẽ uel Dei inspirationẽ, & a ueneno pctõrum mundificaĩ p cõfessiõnẽ, tũc nere est sicit optimus cõtra venenũ pctõrum, qa sicut d' ad Roma. 5. vbi abundauit delictũ, ibi supabũdauit & grã. In ipso tñ semper debet apparere forma buffonis. i. cogitatio, & recordatio sui mali status pcedentis per amarã cõtritionẽ. Recordamini prioris seculi. Esa. 46. Vel dic q multi licet de buffone. i. de mundo extrahantur, & ad religionem conuertantur, ipsi tñ semper repræsentant per suam malã conuersationẽ formam buffonis. i. vitam & apparentiã secularem, sicut patet de multis religiosis, & clericis, qui sunt mercatores, & vsurarij, ita q in ipsis primæ conuersationis signa semper apparent.

De Onyce lapide. Cap. 103.

Onychinus lapis est rubeus vel niger, semper tñ ẽ Zonis candidis circuncinctus, vt dicit Isid. Sic verẽ siue simus nigri per pœnitẽtiam, & humilitatẽ, siue rubei per feruorem, & charitatẽ, tñ semper debemus esse cincti Zona candida castitatis. Zonam habebat auream sup renes. Apoc. 1. ¶ Onychinus fm Diosco. multas habet malas conditiones, qa in portante se excitat tristitiã, & timorẽ, nutrit iracundiam, & furorẽ, generat discordia, & lites, & ne ore infantiũ facit cadere superfluã saliuã. Talis est mũdana ppenias, qa per litterã hæc excitat tristitiã, & timorẽ, super. n. timet diues. q sua sibi pecunia subtrahatur. Eccl. 5. Saturitas diuitis nõ sinit eũ dormire. Exemplum de Caim qui intẽ pore possessionis semp habuit caput tremulũ. Saliuã ẽt malorum verborũ, & impudicorũ facit emitti, s. ab infantibus. s. ab immundis luxuriosis. Mat. 21. Quotiẽs apprehẽsit eũ, allidit eũ, & spumat & stridet. Luc. 9. Marci. 9. Et sicut ad oculũ vĩ, ita generat discordias, & lites, quia p p talẽ possessionẽ, & mundi prosperitatẽ oẽs mũdanorũ discordiæ generantur Figura Gen. 13. vbi Loth & Abrahã nequibant habitare enter, eo q esset possessio eorũ nimia. Vel per onychinum, qui est ardẽtis coloris intelligo amorẽ mũdanũ, & dic nia sicut supra. Vel dic q onychyuns, q erat vnus de lapidibus i veste Aarõ significat cõsiderationẽ mortis iudicij, & inferni, quæ se vera timorẽ, & mœrorẽ, inducit, tristitiã, & dolorẽ de pctis generat p cõtritionẽ, & spumã pctõrum facit de ore emitti per confessionẽ, & Aarõ. i. qlibet ecclesiasticus vel sacerdos semp debet istũ lapidẽ. s. consideratione in seipso portare, sicut cũ ps. Timor & tremor venerũt super me, & contexerunt me tenebræ. Et iste lapis dr niger per mortis considerationẽ pallorem, rubeus per igniũ inferni consideratiõ ardorem. ¶ Onychinus naturæ specularis est politę, & ideo more speculi imagines, repræsentat, obscure tamen, ut dicit Diosco. Talis est scientia secularis, quia vere licet repræsentet imagines. i. rerum veritatem, non tamẽ dilucidẽ neq; planẽ, sed in uoluerẽ, & obscurẽ, & ista lites, & iras suscitat. Vel ista et scriptura vel fides & c. sicut supra. Vnde 1. Corinth. 13. Videmus nunc per speculum in ænigmate &c.

De Orite lapide, quem Pli. a quibusdam & Sy derstem vocari dicit. li. 37. c. 10. Ca. 104.

Orites est lapis niger, vel viridis, vel varius, cuius substãtia est quasi ferrum, gestatusq; custodit a morsib. reptilium, & mulierem se portantẽ prohibet impræ- 1
gnari, & si imprægnata fuerit, faciet abortiuũ. Talis est malus prælatus vel princeps, qa est niger per malã cõuersationem, varius per falsitatem, & cauillationem, ferreus per indeuotionẽ, crudelitatem & obstinationẽ. Iste. n. subditos suos supra quos portatur, & quibus præest, licet eos servet a reptilium. i. a raptorum aliorum morsibus, & rapinis, tñ quia ipse eos rodit, & deuorat per rapinam, ideo prohibet ne impregnentur per diuitias, imo si sint prægnantes. i. pleni & diuites, ipsos facit abortire, & fructum diuitiarum perdere, & exire, quia regnatoribus impiis ttũnæ hoium, Prouer. 28. Ipsi. n. secuant eos ab aliis, vt eos soli rodant. Vel dic, q hic lapis est pctm mortale, quod non sinit aiam impregnari gratia, & virtute, imo fœtum bonæ volũtatis, & compassionis necat, interficit & occidit. Vel expone de tentatione.

De Optalio lapide, quem Plin. lib. 37. ca. 6 Opalum vocat. Cap: 105.

OPtalius est gemma diuersarum gemmarũ coloribus fulgens. Nam in ea carbũculi ignis, purpura amethysti, viriditas smaragdi, & singuli colores sub quadam diuersitate splendent, & quot colores tot creditur habere virtutes, secundum Isid. Sic vere uir perfectus debet habere colores. i. apparentias & imitationes diuersorum lapidum, & sanctorum. Nam hic debet habere ignem feruentis charitatis, purpuram ridentis alacritatis, virorem fulgentis honestatis, qui. s. visum recreat, & confortat, & quot habet colores apparentiæ, & conuersationis exterius, tot dẽt habere valores, & virtutes sanctitatis, & existentiæ interius. Ista patent in beato Martino, qui in statu militari fuit purpureus, & affabilis, & gratiosus, ĩ statu claustrali fuit igneus, & charitatiuus, in statu pontificali fuit honestus, viridis & delectabilis. Eze. 16. Vestiui te multis colorib. ¶ Optalius oculos se gestantis acuit, & clarificat, sed oculos circunstantium obnubilat, & offulcat, intm̃ ꝙ nec percipiunt nec audiunt, vel uident, quæ circa se fiunt, & ideo secundum Lapidarium Asseritur furtis tutissimus est patronus. Talis est scientia mũdana, quia vere licet acuat oculos, & intellectos eorum, qui eam habent, tamen oculos eorum, qui eã nõ habent, s. simplicium, obnubilat & offulcat. Nam isti fures callidissimi, qui istum lapidem habent, s. scientiam mundanam, ita incantant & obnubilant suos pauperes uicinos, & alios circunstantes, suis. s. fallacijs, & cautelis, ꝙ pro certo ipsi nesciunt, quod circa se agatur, s. de negocijs quæ tractantur, & ideo iste lapis. i. ista scientia, tutissimus est patronus ipsis furibus. i. fallacibus & iniquis, quia. s. mediante ea faciunt de alijs quicquid uolũt quia, & principes & alios ducunt ad suæ beneplacitum nolũtatis. ad Roman. 16. Per dolces. n. sermones decipiunt mentes innocentium.

De Petra in generali. Cap. 106.

PEtra dicitur solida latinè, & dr̃ petra, quasi pęnetrans
1 pedes, lapis, quasi lędens pedem, silex dr̃ ab exiliendo,
ignem quando percutitur, saxũ ẽt dr̃, eo ꝙ de rupibus
exciditur. Talis debet esse vir perfectus, quia vere debet
esse solidus per constantiæ firmitaté, & pedes affectuum
suorum debet penetrare per discussionem, & lędere per eorum
restrictionem, & ea eo debet egredi ignis, s. diuini amoris,
qñ. s. percutitur per tribulationẽ. Ex eis egredietur ignis
2 in oẽm domum Israel. Eze. 5. ¶ Silex est lapis durus & frigidus,
& tñ qñ ferro vel alio lapide percutitur, ignis exinde vr̃
egredi vel exire, quia pp duorum corporum collisioné, aer
intermedius inflammatur, ẽm Isid. Sic verè licet hõ si frigid⁹
per indeuotioné, & durus per obstinationẽ, tñ qñ Deus eũ
percutit, s. interius per inspirationé, exterius per tribulationé,
tunc ignis diuini amoris in eo generatur. Igné veni mittere
in terrã. Luc. 12. Vel dic, qñ ferrũ & lapis. i. duo mali principes,
& tyranni colliduntur inuicem, s. pp terras & tributa,
tunc vere exinde generatur ignis rapinæ, & crudelitatis ex
quo, & per quẽ aer intermedius. i. sui ꝑpinqui subditi, & vicini
comburuntur, & ignitur, & per rapinam, & excoriationé
penitus deuastantur, quia vere guerræ tyrannorũ semper
sunt in præiudicium aliorũ. Egrediatur ignis de Ramno
& deuoret cedros libani. Iudicum 9. Vel dic de impatientib.
sicut supra de calculo. ¶ Lapis fit ex terra, quæ per forté conglutinationé
3 pp siccitaté &c. Ité lapis ex luto viscoso &c.
4 sicut supra de argilla. ¶ Lapis igitur fit ex terra, quę per forté
conglutinationem, & cõmixtioné humoris, conuertit in lapidem,
qui ex diuersitate terræ diuersorum colorum recipit
qualitaté. Sic verè qñ in aliquo est terra. i. memoria suæ terrestreitatis,
& mortis, & humor. i. gr̃a & deuotio, tunc vere in
eo generat lapis. i. constantia & ꝑfectio. ¶ Scd̃m Arist. Aliqñ
5 fit lapis ex aqua. Nam aliqua sunt loca, & aliquæ venæ terræ,
in quibus pp quãdã vim mineralé aquæ ibi cadentes, statim
in lapidé cõuertunt. Charissimi p ista loca intelligo societaté,
quia licet hõ sit aqua. s. vir mollis, & fluxibilis ad pc̃tã, tñ
qñ cadit super bonã venã terrę. i. qñ frequentat bonam bonorũ
societaté, tunc eorũ virtute. doctrina & exemplo efficitur
lapis, vt. s. fortis & constans, & perfectus. Iob 38. In similitudinem
lapidis, durant aquæ. Vel expone econtra, ꝙ qñ aqua. i.
bona ꝑsona fluida, & pia frequentat loca terræ. i. mundi diuitias,
& bona terrena, vel ẽt malas terrenorũ societates, tũc efficit
lapis, q. a. s. fit durus p obstinationé, siccus p incõpassioné
frigidus p indeuotioné, durus p parcitaté, duritiã & crudelitaté.
Cor ei⁹ indurabitur quasi lapis Iob 41. ¶ Inter lapides, 6
qdã sunt raræ cõpositionis, qdã fortis, solidæ & duræ, & hoc
est q. a. quidã generant tardius. qdã facilius, & hoc ẽm fortitudiné
agẽtis, & debilitaté resistẽtis. Sic inter hoies qdã sunt
debiles, & faciles ad peccandũ, qdã fortes ad resistendũ, qdã
faciliter conuertunt, & ghanıur ad pęnitentiã, quidã aũt difficiliter,
& hoc totũ depẽdet a qualitate agentis virtutis. i. a
diuina gratia influente, vel prædicatore docente, & a resistẽtia
materiæ. i. ab obedientia audientis &c. Lapides diuersificantur 7
in virtute, & colore, ẽm commixtioné interiorũ qualitatũ,
& inde est, ꝙ quidã sunt virtuosi, alij nõ, quidã colorati,
alij nõ. Inter coloratos ẽt qdã rubei sunt alij nigri, alij splẽdidi,
& cętera hmõi. Sic verè hoies variãtur, & disponuntur,
ẽm qualitaté interiorũ, s. affectuũ, cogitationũ & volitionũ,
& quantũ ad virtuté operationis, & quãtũ ad coloré cõuersationis,
quia cor hois immutat facié eius, siue in bono, siue
in malo. Eccl. 13. Et ideo quidam sunt boni, & colorati p virtuté,
& honestaté, alij nõ. Inter bonos ẽt quidã sunt ruber p
charitaté albi p castitaté, alij nigri p pęnitentiã, & humilitaté,
alij lucidi per sapientiã, & honestaté, & cętera hmõi, quia
ẽm Apostolũ 1. ad Cori. 15. Stella differt a stella in claritate.
Et 1. ad Cor. 7. Vnusquisq;. n. ꝑpriũ habet donũ. ¶ Virtus cęlestis
influens in terra, aliqñ ibidé lapidé generat, & tanto no- 8
bilioré, &141 melioré, quanto ibi inuenit materiã aptioré, & minus
suæ influentiæ resistenté. Et ideo quidã lapides preciosi
ẽm naturã planetarũ, & stellarũ se repsentant & disponũt, sicut
dr̃ de Topazio, q sentit cursum lunæ, ẽm Albe. & Basi. Sic
verè in terra. i. in hoie terreno, & pc̃tore aliqñ influit virtus
cęlestis. i. diuina gr̃a, & orationes stellarũ. i. sanctorũ, & tunc
ibi gñatur lapis ꝓciosos, q. a. s. ip se efficit bonus iustus, & virtuosus,
& tanto melior, quanto melius disponitur per bona
opera, & quanto minus resistit virtuti, & gr̃æ spiritussancti,
contra illos, qbus dr̃ Actuum 7. Dura ceruice & incircuncisis
cordibus, & auribus, uos semp spũi sancto resistitis. Et iõ
tales lapides viri iusti, & ad bonũ cõuersi, semp debent sequi
natura planetarũ. i. Christi & sanctorũ, hoc est dictu, ꝙ semper
se debẽt cõformare eorũ operibus & exẽplis. Mat. 8. Magister,
sequar te quocunq; ieris. Vel dic ꝙ cęlũ est prælatus,
terra malus subditus, planetæ boni sunt, & iusti viri, quorum
. s. influentia, doctrina, exẽplis correctione & oratione terrenus
pc̃tor efficitur aliqñ ꝓciosus, & ideo cõuersationi se dẽt
talium cõformare &c. sicut supra. ¶ Lapis igitur naturæ ẽ fri- 9
gidæ & siccæ, solidæ, duræ & cõpactę, grauis & põderosæ, &
ideo cẽtrum perit, & terrã cõprimit, & coarctat. Sic vere viri
mali sunt frigidi p indeuotioné, sicci p incõpassioné, põderosi
p pigritiã, & tepiditaté, solidi per obstinationé, duri p
crudelitaté, & parcitaté, & ideo ad terrã. i. ad amorem terrenorũ
semp descendunt, et defluunt per cupiditaté. Vel expone
in bono, ꝙ lapides sunt viri ꝑfecti, quia frigidi sunt p castitatem.
sicci per pęnitentiæ austeritatem, ponderosi p maturitatem,
solidi et duri per cõstantiæ firmitaté, et terram petunt
per humilitaté. Exodi 15. Descenderunt in profundum
quasi lapis. ¶ Petræ etiam ẽm Ambr. dicuntur ossa terræ, q. a
. s. more ossium terram sustentant, et comprimunt, ne sua nimia
siccitate defluat, et soluatur. et ideo ẽm Amb. quod ossa 10
faciunt in corpore, hoc petræ faciunt in terra. Charissimi, p
terram fęcundam intelligo aiam viri iusti, quæ gratijs, et virtutibus
est fęcunda p petrã aũt quę dr̃ a penetrando, vel p lapidé,
qui dr̃ à lædendo pedem, intelligo mũdi tribulationes,
quæ nos penetrant atq; lædunt. Sed pro certo isti possunt dicĩ
ossa terræ, quia vere terram. i. aiam sustinent, ne. s. propter siccitatem
indeuotionis dissoluatur, et dissipetur per vitia, et
peccata. Constat. n. ꝙ per tribulationem multi arcẽtur à malo.
psalm. Imple facies eorum ignominia, & qu . rent nomen
tuum domine. Et sicut lapides terram percutiunt, comprimunt,
et cõpungunt, sic mundi tribulationes nos percutiũt,
atq; præmunt, et nos faciunt compactos, et fortes, Multæ. n.
tribulationes iustorum. ps. 33. Item per terram intelligo peccatores,
qui lapidibus ęternæ, et temporalis tribulationis læduntur,
percutiuntur & præmuntur. Et dabo lapides ꝑ grandes
etc. Ezech. 13. Et ideo de Gog dicitur Ezech. 38. Igne et
peste iudicabo eum, et lapidibus immensis. Et sicut lapis,

quanto plus elongatur a terra, tanto rediens ipsam magis ferit, sic æterna tribulatio vel sententia iudicis quanto plus a terra.i.a peccatore videtur esse longe, tãto eos acrius vulnerabit, quia mõ patienter expectat Deus, nolens aliquem perire 2.Pet.3. Vel dic, φ petræ sunt viri iusti, & perfecti, prædicatores, & prælati, qui more olsium terram.i.ecclesiã sustinẽt,
11 & supportant.¶ Petra aqua superfusa non dissoluitur, veruntamen si aqua guttando, & stillado perseuerauerit, paulatim consumitur, & cauatur, vt dicit Grego. Sic viri constantes, & perfecti non dissoluuntur per aquam mundanæ ꝓsperitatis, licet in ea sint abluti, veruntñ si ibidem perseuerauerit, paulatim cõsumuntur, & deteriorantur, quia lapides excauat aque, & alluuione paulatim terra cõsumitur. Iob 14. Vel expo
12 ne de doctrina sicut de prædicatore. §. Gutta.¶ Lapides candentes in vino extincti vinum corrũpunt, & in acetum conuertunt. Sic verè clerici, & prælati qn efficiũtur candentes ꝓ luxuriæ, & auaritiæ ardorẽ, & extinguuntur per vitia, & peccata, tunc vinum, i. alios subditos vel seculares per mala sua exempla destruunt, & corrumpunt.¶ Lapis quanto a terra al
13 tius, & longius separatur, proijcitur & leuatur, tanto rediẽs ad terram, in eã fortius se infigit, & eidem profundius complatur. Sic verè peccator lapideus quanto a terra .i. a Deo (q est suum fundamentum principium, & origo) magis elonga tur per pctm, qñ tandẽ redit, & conuertitur per pœnitentiam ad eundem, tanto ei fortius per charitatem & amorẽ coniungitur, & adhæret, sicut patet in Paulo & Magdalena. Ad Romanos 5. vbi abundauit delictũ, ibi superabũdauit, & gratia. Vel dic φ terra significat terrenas diuitias, quas quanto quis plus cõtemnit, qñ est bonus, & perfectus, tanto dũ est peccator, ad eas per auaritiam conuertitur ardentius, dũ ipsos qrit sicut patet de multis religiosis, Deum timentibus, & a temporalibus elongatis, qui qñ fiunt prælati vel diuites, prę ceteris fiunt auari & c.¶ In lapide inuenitur multiplex vtilitas. Sunt .n. vtiles in ædificijs construendis, in plateis sternendis, ꝓ pon
14 tibus faciendis, pro hostibus expugnadis, pro lupis, & bestijs effugandis, pro thesauris regum ampliandis, pro castris, & ciuitatibus muniendis, & etiam pro infirmitatibus sanãdis. Talis naturæ sunt bona opera vel virtutes, quia vere per eas cælestis ædificij mansionem nobis construimus, plateas animæ .i. ipsam conscientiam sternimus, pontem bonorum meritorum ad transeundum in cęlum facimus, hostes nostros, s. mũdum, carnẽ & diabolũ per eas impugnamus, & lupos & bestias .i. tribulationes, & tentationes per eas affugamus, castrũ nostræ conscientiæ munimus, & thesaurum cordis nostri ex eis ditamus, & etiã amplius, & exinde aiam sanamus, & peccatorũ infirmitates curamus. Ideo de eis canitur, Fũdabo te
15 in saphiris, & ponã portas tuas in lapides sculptos, & oẽs terminos tuos in lapides desiderabiles. Esa. 54. & Apo. 21.¶ Licet lapides sint vilis, & nudis naturæ, tñ ad vsus hoium vtiles sunt, & ad construenda ædificia specialiter sunt dicati. Sic licet boni, & humiles in mundo isto sint pauperes, & viles, & nullius appreciationis, tñ apud Deum vtiles reputãtur pro ædificijs ecclesiæ, & militãtis, & triũphantis congruæ fabricãdis. Vel dic de peccatoribus, φ licet sint viles & nulla, bonitã sunt vtiles qua ad multa, quia oia bonis in bona conuertuntur. Eccl. 39.¶ Lapides igitur primo de minera extrahuntur, extracti quadrantur, & multis ictibus poliuntur, deinde
16 ordinatè in ædificio collocantur, maiores minoribus supponuntur, mediante cemento inuicem colligãtur, & deinde varijs coloribus picturãtur. Sic verè charissimi adhoc, φ ædificium paradisi cõsti uatur, necesse est, φ primo lapides .i. peccatores de minera .i. de amore mundi, & statu peccati extrahãtur, & coue tanẽ, deinde ictibus tribulationũ, & pœnitentiæ in hac vita sculpanẽ, & ꝓ virtutes, & perfectiones celenẽ, & quadrenẽ, & sic pnit moi tẽ in ædificio cęlestis Hierusalem ordinate, s. qliber ẽm propriũ meritũ locabunẽ, & cemento indissolubilis charitatis inuicem ligabuntur, & picturis .i. varijs dotibus, & corporis, & aiæ depingentur. Ideo de ista ciuitate cantur. Tõsionibus, pressuris expoliti lapides, suis coaptantur in locis & c. In hymno. Nam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Actuum 14. Vel dic φ in ecclesia vel religiõe illi, qui primo extracti sunt de amore mundi, & per pœnitentiam politi, debent poni & ordinari .s. in officiis, & dignitatibus vnusquisque secundum meritũ & virtutem, & cemento charitatis ita debent vniri, vt nunquã per lites, & discordias diuidantur, & picturis bonæ conuersationis debent esse colorati, & illi qui sunt maiores, s. ingratijs & virtutibus officijs & dignitatibus debent esse alijs inferiores. s. per humilitatem, quia quanto maiores, humilia te in omnibus. Ecclesiastici 3.

De Marmore pario. Cap. 107.

Parius est genus marmoris secundum Isidorum candidum secundum glo. Hester 1. & ideo in regum ædificiis habet locum. Talis est virtus castitatis, quia candorem continet puritatis, & ideo in ædificio regio Christi præcipuum habet locum, scilicet in paradiso, vel in anima. Figura Hester 1. vbi dicitur quòd in conuiuio regis Assueri & in palatio suo erat lapis parius. Sic in æterno Christi conuiuio castitas vel persona casta.

De Prasio lapide. Cap. 108.

Prasius est lapis uiridis sicut porrum, & quandoque inuenitur cum guttis sanguineis & candidis, & ideo ꝓpter virorem visum habet confortare. In lapidario autem dicitur. Vtile est præsert nisi quod viret, & decet aurum. Iste lapis significat honestatem, quæ in conspectu aliorum viret & ridet per speciositatem, & maximè quando ibi resultant guttæ candidæ castitatis, & guttæ sanguineæ charitatis, quia tunc visum aliorum confortat & delectat, quia delectabile est oculis videre lumen. Ecclesiastici 11. Et ideo aurum, id est personam iustam & sapientem & decet habere talem lapidem, scilicet honestatem.

De Pyrite lapide. Cap. 109.

Pyrites est lapis colore, & quasi ualore igneus & fulmineus, quia si quis ei approximat, ignem statim scintillans emittit. Et de hoc dicitur in lapidario? Tangi vult leuiter, blanda que manu retineri, Nam præssus nimiũ digitos tangentis adurit. Tales sunt impatientes & iracundi, quia vere naturam habent fulminis seu ignis, scilicet ad alios deuorandum & diffamandum. Nam si aliquis eis applicet ignem hoc est dictu, si eis det aliquis occasionem irascendi, statim pro certo emittunt scintillas, id est verba, & opera iracundia inflammata. Ecclesiastici 20. Apertio oris eius inflammatio. Et ideo oportet, φ tales tangantur blande, & leniter, quod scilicet supportentur, & sustineantur, & eis blandiatur quia si dure tangerentur vel corrigerentur, statim tangentem, arguentem scilicet vel improperantem comburerent diffamando, & per verba uel opera inuadendo. Ecclesiastic. 9. Colloquium enim eius quasi ignis exardescit. Et ideo bene docet sapiens Ecclesiastici 8. Ne incendas carbones peccatorũ, arguens eos.

De Pionice. Cap. 110.

Lapis hic apud vincentium Peanites dicitur, & allegat Arnoldum, & Lapidariũ. Plinio vero in Solino Peantides.

Pionices est lapis qui dicitur esse fœminei sexus. Nã certo tempore concipit, & parit consimilem lapidem, & confert prægnantibus, secundum Dioscor. Talis est pro certo beata virgo, quæ cum sit fœminini sexus, tine tameo, adiunctione seminis virilis, certo tempore, scilicet præfinito a patre, alium lapidem preciosum, scilicet Christum, Dei filium peperit, & concepit, quia Ecce uirgo concipiet, & pariet filium. Esaiæ 7. Et ideo prægnantibus dicitur valere, scilicet suis pijs orationibus, & deuotionibus eas in partu, & in aliis periculis adiuuando. Esaiæ 66. Nunquid ego non parturiam, qui alios parere facio? quasi diceret, sic. Vel dic, φ iste lapis est bonus prædicator, qui. s. debet esse fœmineus per pietatem, & alios lapides, i. uiros iustos debet generare, & producere, s. ad charitatis vel fidei veritatem suis doctrinis, & exẽplis 1. ad Corint. 4. Per euangelium ego vos genui. Et ad Gala. 4. Quos iterum parturio. Et ideo talis est vtilis prægnantibus. i. qui bonum propositum conceperunt, quia. s. vtile est talibus audire prædicationem.

De Pa-

De Panthero lapide. Cap. 111.

Pant herus dicitur hic lapis apud Vincentium ex lapidario, & ex libro de natura rerum Panthera. Et forsitan lapis hic est quem Pl. li. 37. c. 11. a colore pellis panthera pardalium vocat, nisi forte Panchros legatur, quem idem ex omnibus penè coloribus dicit constare.

1 Panteron est lapis multorum colorum. Nam niger, & rubeus, viridis, pallensq; videtur, purpureus, roseus, & hic si in ortu solis inspiciatur, hoiem illa die facit inuictum, fm lapidarium. Talis est Christus vel beata virgo quia vere in ea resultant omnes colores virtutum, & perfectionũ. Est.n.i ea rubor charitatis, pallor honestatis, viror castitatis, purpura patientiæ, & infirmitatis, & rosa et fragratiæ & famositatis. Et ideo si in mane ad litteram per orationẽ, & deuotionem cõsideretur, & requiratur, hoiem pro certo facit audacem ad bonũ aggrediendũ, & muictum. Sa mũdi tribulationibus, & tentationibus. vnde Bern. Taceat tuas misericordias beata virgo, qui te fideliter inuocatã, in suis necessitatib. nõ senserit adiutricẽ. Vel pōt exponi de quolibet sancto. & per purpuram intellige martirium, si sit martyr.

De Plumbo. Cap. 112.

1 Plumbum in terra inuenitur, & est primo quædam terra nigri, & calculosa, quæ per decoctionem purgatur, & in plumbi substantiam transmutatur. Sic verè multi qui in principio sunt terra quantum ad vitia, & pctã, nigri per malã cõuersationem, qñ decoquuntur in fornace tribulationis, efficiuntur plumbum. i. viri iusti, molles & teneri per pietatem, & ponderosi per maturitatem. Iob 28. Ferrũ de terra tollitur. ¶ In locis vbi effoditur aurum inueniuntur, quidã lapilli cũ mina auri, q cũ in fornace flagrãt, tũc mina in aurum, lapides vero in plumbum penitus dissoluuntur, & sic plumbũ, & aurũ ab eisdẽ locis, & mineris extrahunẽ, fm Isidorum. Iste locus est mundus, vbi pro certo inuenitur mina auri, & plumbi. i. perfectorum & imperfectorũ congregatio, qui in eadem societate semper sunt boni, & mali, nec et alter ab altero distinguitur, nisi qñ isti ponuntur in fornace tribulationis vel religionis, qa tunc incipiunt ab inuicem distingui. Nam boni conuertuntur in aurũ, quia. s. in tribulatione efficiuntur aurei, & rutilantes per bona exẽpla, mali autem fiunt plũbũ, & plumbei, s. ponderosi per auaritiam, nigri per malam conuersationem, tingentes & maculantes se con-

2 tingentes per mali exempli dationem. Idem. n. fons emanant dulcem, & amaram aquam. Iaco. 3. ¶ Qñq; de eadem minera conflatur albũ plumbum, & argentum, & plumbum nigrũ. Nam qñ terra illa in fornacem mittitur, tunc primo exit plũbum nigrum, vt dicit Isid. Fornax est religio. Illa terra ergo quæ in ista fornace ponitur. i. illi qui de mundo ad religionẽ conuertuntur, diuersimode finiuntur, quia quidam fiunt plũbum album per castitatem, alii argentum de eloquentiæ, & scientiæ sonoritatem, alij aũt fiunt plumbũ nigrum, quod. s. inficit tangentem per malæ suæ conuersationis fœditatem, sicut sunt luxuriosi. Ezec. 22. Oẽs isti æs, & stannum, & ferrũ,

3 & plumbum in medio fornacis consumpti sunt. ¶ Plumbum vel æs in India non inuenitur, sed margaritis & auro India est referta, fm Isid. Sic vere in India. i. in paradiso non inuenitur plumbũ. i. inficientes & insoleotes, æs. i. viri clamosi, & impatientes, sed aurum & argentum, & gemmæ. i. viri perfecti, & rutilantes. Vel expone de religione vel de ecclesia, ubi

4 tales non debent inueniri. Esa. 35. Non erit ibi leo, vel mala bestia. ¶ Plumbum & ferrum licet sint vilia inter metalla, tñ multis vsibus sunt vtilia, & ad opa laboriosa opportuna, fm Isid. Sic veremundi pauperes licet viles reputent inter alios, tñ ad vsum reipublicæ sunt multũ vtiles. Quæ inhonesta sunt

5 membra, vtilitatem habent. 1. ad Cor. 12. ¶ Secundum Arist. sulphur grossum, & fœtidum, & argentum viuum, & impurum, sunt materia plũbi, & ideo pp luæ materiæ grossam impuritatem, plumbum est grossum, & nigrum, fœculentum & impurum, & contingentem maculat atque fœdat, quæ impuritas licet possit a plumbo ablui, nunquam tamen potest ab eo penitus amoueri. Sulphur istud significat carnem corruptam, argentum istud significat sanguinem menstrualẽ. Quia ergo plumbum. i. homo componitur ea carne, & sanguine fœtidis, & impuris, idcirco pro certo habet in se fœditatẽ peccati originalis, & vilitatem naturæ, & obscuritatem ignorãtiæ, & propter hoam originalem fœditatem, illa que eum tangit. s. anima quæ ei vnitur, inficitur & fœdatur, quia per corruptionem carnis, anima contrahit originale. Et licet plumbũ istud possit lauari, s. in baptismo a fœdita te originalis, quantum ad culpam, nonquam tamen penitus potest auferri, quantum ad pœnam, quia semper remanet pondus, id est pronitas ad peccãdum, & concupiscentia carnalis, & obscuritas ignorantiæ. Hier. 2. Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam borith, maculata es. Vel dic, q illi qui ex sulphure, & argento viuo. i. ex malis parentibus generant, sunt plumbum, fœtidi scilicet & infecti per malam conuersationem, & hoc totum procedit a fœdita te materiæ suæ. i. parentum suorum, qui scilicet eos non bene correxerunt oec instruxerũt. In filijs suis cognoscitur vir. Eccl. 11. vnde Actuũ. 7. Quales patres vestri, ita & vos. ¶ Licet sulphur, & argentũ viuum sint fœtida, & venenosa propter excessum caliditatis, 6
sunt tamen secundum Arist. materia omnium metallorum, quæ sunt virtuosa, & preciosa. Sic verè licet aliqui seculares sint venenosi per diuersa vitia, & peccata, ita q rectè possunt dici sulphur propter fœtorem infamiæ, argentum viuũ propter ardorem auaritiæ, ex istis tamen quandoque generatur metalla. i. boni filij virtuosi, & perfecti, qui sunt aurei per rutilantem charitatem, argentei per candidã castitatem, ferrei per firmitatem, plumbei per humilitatem &c. Exemplum de iustissimo Ezechia, q fuit filius peruersissimi Achab. 4. Reg. 18. Et sic de talibus potest dici illud Eccles. 7. Melior est finis 7
orationis quam principium. ¶ Plumbum est metallum grossum, & obscurum, & ponderosum, fœdum, & maculans se tãgentem. unde nunquam sic lauari potest vel artificialiter dealbari, quin semper sit aptum tangentẽ maculare. Talis est rectè peccator, quia ipse est grossus per superbiam, & vanitatẽ compactus per auaritiam, & tenacitatem, obscurus per ignorantiam, & ruditatem, ponderosus per malam consuetudinem, per pigritiam & tepiditatem, fœdus & fœdans per luxuriam, & carnalitatem. Nam per malam vitam, & conuersationem, & per mala sua exempla alios contingentes, socios . s. & vicinos fœdat, & inficit, & corrũpit, & maximè vir luxuriosus, quia quicquid tetigerit immundus immũdum faciet. Num. 19. Licet etiam dealbetur per exteriorem conuersationem, ita q videatur esse argẽtum i. vir iustu. per suam hypocrisim, & palliationem, manet tñ semper plumbum. i. peccator & iniquus, & malæ interius infunt ei qualitates. i. affectiones, & sic alios est semper aptus corrumpere per exemplum. Fac. 5. de hypocrisi, & dic q plumbum artificialiter aliquando fit album sicut argentum, sed tñ non desinit propter hoc esse plumbum, quia semper in eo dominantur plumbeæ qualitates. Expone. ¶ Secundum Hermetem in alchymia sua, si 8
plumbum super acetum suspenderis, condemnat eum, quia per acumen aceti plumbum suspensum corrumpitur, & penetratur, & in album puluerẽ dissoluitur, & mutatur, & sic efficitur color, qui cerussa publicè nuncupatur. Plumbũ qđ est compactum, & maculat contingentem, significat peccatorem, qui est tenax, & compactus per auaritiæ parcitatem, & obstinationis soliditatem, & alios maculat per malæ conuersationis fœditatem per acetum autem asperũ intelligo amaram mortis memoriam, inferni vel iudicii. Nam si homo plũbeus, & peccator suspendatur per cogitationem, & frequentem meditationem super acetum. i. super memoriã suæ mortis, statim pro certo dissoluetur per contritionem, puluerizabitur per humilitatem, hoc est dictu, q se puluerem reputabit, & dealbatur per bonam conuersationem, & castitatem, & sic efficietur color, & coloratos per honestatem. Accede ergo huc, & intinge bucellam tuam in aceto. Ruth. 2. Vel per acetum intellego memoriã passionis Christi, & sui aceti, potati &c. per omnia sicut supra. ¶ Item idem. Si acetum super 9
plumbum fuderis, perdet uirtutem suam. Sic verè si acetum . i. amaram correctionem vel prædicationem fuderis super plumbum. i. super incorrigibiles prædicatores, perdit virtutem suam, quia. s. tales nec corriguntur nec emendantur, & sic in vanum, & pro nihilo arguuntur. Peruersi enim difficile corriguntur. Ecclesiast. 1. ¶ Licet plumbum sit nigrum uel vilis coloris, quandoque tamen per ignem moderatum in verniculum seu colorem rubeum transmutatur. Si aũt ignis, fortis nimis perseuerauerit, tunc totaliter destruitur, & in terram, & in cinerem, & suam materiam primitiuã cõuerti-

tut atque redit. Ignis est aspera correctio, quia vere licet ho
mo sit plumbeus, & peccator, & nigri coloris, & malæ côuer
sationis, tñ virtute ignis correctionis, & tribulationis effici-
tut pulcher, & rubeus, coloratus. s. & charitatiuus. Veruntã-
men si ignis iste nimis durauerit, s. s. tribulatio vel correctio
excesserit, tunc corrumpitur & destruitur per desperationẽ,
& in primam materiam. i. personam vilem, & peccatricẽ ite-
rum commutatur. vnde Hier 6. Frustra sufflauit conflator, in
igne consumptum est plumbum. Sicut. n. prodest homini cor
rectio temperata, ita ei nocet si fuerit excessiua. Vel dic ꝙ ho
mo naturaliter vilis, & de uili semine natus, uirtute tñ ignis,
& caloris naturaliter efficitur rubeus, & pulcher, s. iuuentute
sed quotidie per istum disiccatur corpus, & tandem per mor
tem in suam pristinam materiam, s. in terram & cinerẽ trans
11 mutatur. Gen. 3. Puluis es, & in puluerem reuerteris. ¶ Argẽ
tum in fornace a consumptione seruatur, qñ sibi plumbũ ad
iungitur, & ideo artifices argento purgando plumbum iun-
gunt, & sic plumbum ab igne côsumitur, & argentũ illæsum
permanet, & purgatur. Argentum est aĩa, plumbum qđ pon
derat, est peccatum, quod in tm̃ ponderat, ꝙ facit descende-
re in infernum. Argentum igitur. i. hõ qui in fornace tribula
tionis, & pœnitentiæ est purgandus, & vitiis, & peccatis, ne
forte ab isto Igne lædatur, & grauetur, adiũgat secũ plumbũ
. i. pondus & grauitatem suorum peccatorum, consideret in
quantum deliquit, & tunc vere, ista fornax non lędet eũ nec
grauabit, imo patienter oĩa sustinebit, & dicet cum Iob 33.
Peccaui, & vere deliqui, & vt eram dignus, non recepi. & Mi
cheæ 7. Iram domini portabo, qm̃ peccaui ei. Ipsum tñ plum
bum. i. sua vitia, & peccata destruẽtur, & consumentur, & ip-
se per pęnitẽtiam purgabitur, & emundabitur. Vel dic, quod
plumbum est peccator, argentum est iustus, qui qñ in forna-
ce tribulationis, & tentationis ponuntur, malus ibi consumi
tur per impatientiam, & desperationem, iustus autẽ ibi pur-
gatur per patientiam, & virtutem, & corrigitur, & emenda-
tur. Vel dic, ꝙ plumbũ molle, & tenerum est vir pius, & com
patiens, qui ꝓ certo sæpe se exponit ignĩ tribulationis, vt ar-
gentum. i. viri boni, & iusti non lædantur, & maximẽ bonus
plarus pro subditis, sicut Christus pro peccatoribus liberan
dis mortuus est. Exemplo Apostoli dicentis ad Rom. 9. Opta
bam ego ipse anathema esse a Christo ꝓ fratrib. meis. ¶ Plũ-
bum s̃m Hermetem, in sua ebulitione oĩa corpora quanqnã
solida penetrat, & soluit etiam duritiam adamantis. Talis est
cato qñ ebullit per carnalem concupiscentiã, & tentationẽ,
tunc corpore quanquam dura. i. corda hominum quanquã
13 firma, constantia & perfecta, soluit & penetrat, & emollit. Ec
cles. 24. Penetrabo inferiores partes terræ. ¶ Plumbum licet
sit nigri coloris, & vilis in igne tũ liquefactum apparet ru-
beum atq; pulchrum, sed qñ ignis cessat, & plumbum frige-
scit, tunc niger pristinus color redit. Sic vere multi, qui sunt,
nigri per uitia, & peccata, & vilis coloris per malã conuersa-
tionem, qñ ponuntur in igne tribulationum, tunc liquefiunt
per contritionem, & rubent per charitatem, & dilectionem,
sicut pater de diuitibus, qui qñ infirmantur, tunc pęnitent, &
conteruntur, faciunt testamenta, & proponuntur emendari.
ps. Cum occideret eos, quærebãt eũ. Sed vere qñ cessat ignis
infirmitatis vel tribulationis, qñ isti refrigescunt, & veniunt
ad statum prosperitatis vel sanitatis, tunc vere nigredo pec-
catorũ, & pristinus color redit, quia ita sunt mali sicut ante,
& aliqñ peiores. Exemplũ de Pharaone, qui in flagellis pro-
mittebat emendari, sed cessante flagello, nihil. Frustra pcussi
filios tuos disciplinam non receperunt. Hier. 2. ¶ Plumbũ est
14 frigidũ, & humidũ, s̃m Constant. nigrum & ponderosum, &
vtile est multis vsibus medicinæ. Talis est vir perfectus, quia
frigidus est per castitatem, humidus per pietatẽ, pôderosus
per humilitatẽ, grauis per maturitatẽ, niger ꝑ pęnitẽtiæ ma-
cerationem, utilis medicinæ per doctrinæ Christi, & vitæ ꝑ
fectionem. ¶ Si plumbi lamina super lumbos ponatur, vene-
15 ris impetũ restringit, ut dicit Const. Plumbũ est onus æterna
rũ pęnarũ, vel est ẽt pondus pęnitentiæ. Eccl. 22. Super plũ-
bum quid grauabitur? Qđ si pro certo super lũbos. i. in cor-
de super affectiones carnales posueris, statim venerẽ. i. appeti
tum luxuriæ refrenabit, & castitatem melius obseruabit. Vel
si vis, per plumbũ intellige castitatẽ, quæ habet restringere
16 venerem, vel ẽt abstinentiam. ¶ Puluis plumbi valet ad mul
tas passiones. s̃m Constan. quia valet contra apostemata cali
da, fluxum sanguinis sistit, oculos aũt abstergit, ictus etiam
scorpionum mitigat, & draconum. Plumbum sęcum est ca-
ro, puluis eius est memoria mortis, & suę pulverizationis,
quæ pro certo est homini medicinalis, quia exinde sanatur
apostema superbiæ, fluxus sanguinis luxuriæ, dolor oculorũ
inuidiæ, & ictus scorpionum. i. morsus detractionis, & mali-
tiæ exinde leuius sustinentur, quia secundum Hier. Facile cõ
temnit omnia, qui se semper cogitat moriturum. Vel expo-
ne de pœnitentia, vel de humilitate.

De Puluere. *Cap. 113.*

PVluis dr̃ a pulsando, eo. s. ꝙ vero vndiq; pulsetur, & qñ
cum humore miscetur, tunc lutum ex eo generatur, & 1
post aliqñ in lapidem induratur. Talis est persona leuis
quia vere pp suam instabilitatem a vento tentationis,
vanitatis vel elationis discutitur, & pulsatur, vel etiam a ven
to malarum cogitationum, & affectionum, & qñ cum humo
re deliciarum, & carnalitatis miscetur, tunc vere efficitur lu
tum. i. vir lubricus, & luxuriosus, & deinde paulatim effici-
tur lapis durus. i. uir incorrigibilis, & obstinatus, qa vere ex
leuitate voluptas, ea voluptate luxuria, ex luxuria obstina-
tio generatur. Iob 38. In similitudinẽ lapidis durantur aquę.
¶ Ex puluere pes polluitur, oculus lęditur, aer inficitur, & ne
sol appareat impeditur, puluis faciliter dispergitur, non faci 2
liter congregatur, in puluere venenosa reptilia latitant, & ver-
santur, & in eo nutriuntur, vestis etiã puluere maculatur. Ta
les sunt diuitiæ, quia vere non facile, sed cum labore congre
gantur, facile tñ modico vento tribulationis auferuntur, ꝑ-
duntur, & disperguntur, & exinde (quando scilicet nimiũ di
liguntur) pus interioris affectionis, vestis exterioris conuer-
sationis inficitur, & fędatur. Ideo bene pcipit dominus Mat
thei 10. Excutite puluerem de pedibus vestris. Iste etiã ocu-
los intellectus excæcant, & visum spiritualis discretionis tur
bant, & aerem conscientiæ obnubilant, ita quod sol, id est
æterna paradisi claritas ibi non uidetur, nec a diuitibus co-
gitatur, quia vere amor diuitiarum ipsos intantum excęcat
quod non possunt nisi de præsentibus cogitare. Ioan. 12. Te-
nebræ excæcauerunt oculos eorum. Et ideo in isto puluere,
i. in amore diuitiarum versãntur, quantum. s. ad amorem &
affectiones vermes & reptilia venenosa. i. peccatores & aua-
ri, qui ibi nutriuntur & inueniuntur, & finaliter moriuntur. Esa.
65. Serpenti panis eius puluis. Vel puluerem intelligo pec-
catum, quia pedes, vestes, aerem, & oculos maculat vt est di-
ctum, & in eo pctõres mali viuunt & delectãtur, & versanẽ.
Esa. 66. Aĩa eorũ in abominationib. suis cõdelectata est. ¶ Pul 3
uis concussus naturam rei a qua resoluitẽ, manifestat odore,
vãlore & sapore, & ideo species aromaticæ teruntur & pul-
uerizanẽ, vt earũ virtus intrinseca se ostendat, & vt melius in
uicem misceanẽ compingantur & conficiantur, vt sic gustũ
comedentis sueuis afficiant & delectent, & cõtra morbos & 4
vulnera medicinæ. Puluis qui parum appreciatur significat
humilitatem, quæ pro certo parum vult reputari & apprecia
ri. Sed vere ista secundum naturam rei a qua resoluitur, i. se-
cũdum virtutem & perfectionem illius qui se humiliat, valo
rem contrahit et decorem, quia. s. plus debet humilitas no-
bilis & sapientis, quam alterius appreciari, nam melioris est
valoris, & meriti & suauiores famæ & odoris. Propter hoc
dicebat sapiens Ecclesiastici. 3. Quanto maior es, humilia te
in omnibus. Et ideo Deus terit per tribulationes in hoc mũ
do species aromaticas, i. viros iustos & perfectos, vt sic pul-
uerizentur per humilitatem, & vt sic sua virtus interior. i. per
fectio, & patientia declaretur, sicut patuit in Iob, & vt sic in-
uicem melius vniantur & coniungantur per concordiæ vni
tatem, & vt sic dulcius fragrent per bonam famam, & vt sic
sint suis exemplis et documentis aliis medicinæ. Ideo dice
bat Iob 7. capitul. Ecce nunc in puluere dormio. & Cantic.
4. Veni auster persla hortum meum, & fluent aromata illius.
¶ Ex pulueribus fiunt antidota & vnguenta carnis mortuæ
corrosiua, sanitatis inductiuæ, & infirmitatis præseruati-
ua. Puluis est memoria mortis & carnis pulverizationis,
ea qua pro certo anima ad sanitatem gratiæ reducitur, ca-
ro. superflua, id est carnalis voluptas abstergitur, & pecca
torum infirmitas præcauetur, quia in omnibus operibus
tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.
Ecclesiastici 7. Vel expone de humilitate vel pœnitentia.
¶ Myrrhã et thus ad hoc pulverizantur, vt cremata su-
per carbones Deo offerantur, et exinde fumus odoriferus

ad Dei

ad Dei gloriam eleuetur. Sic vere boni & iusti teruntur per aduersitatem, puluerizantur per humilitatem, super carbones incenduntur per charitatem, & sic Deo offeruntur & immolantur, & ex eis exit odor odoriferus. i. deuota oratio. quae s. in cōspectu Dei, & sanctorum redolet atq; fragrat. Ecc. 50.
6 quasi thus redolens in diebus aestatis. ¶ Ex pulueribus aromaticis confectis liniuntur corpora mortua, ne s. putrefiant, vel in terram ac cinerem resoluantur. Sic vere ex dictis, & verbis sacrae scripturę confectis expositis, & ordinatis, vnguntur & liniuntur per praedicationem mortui pctōres, ne s. putrescāt & dissoluuntur per damnationem ęternam, & ne putrescant per vitia & peccata. Vel si vis pulueres isti significāt virtutes vel exempla sanctorum mortuorum, quę per bonam famam redolent atque fragrant, & sunt peccatoribus medicina.

De Lapide quirim. Cap. 114.

Quirinus apud Vincentium legitur in speculo naturali. lib. 8 cap. 92

Quirim sm Dios. est lapis qui in nidis Vpuparum inuenitur, qui suppositus capiti alicuius dormiētis, facit dicere & reuelare oīa pectoris sui secreta, & qd omnia, dicet dormiendo, & ideo magi diligunt istū lapidem, qm per eum multa maleficia operantur, auget. n. mirabiliter fantasias. Vpupa auis immūda est homo luxuriosus & deliciosus, nidus eius est taberna, lapis huius nidi est ebrietas, quā pro certo si quis sibi apposuerit, & dormierit in delicijs huius mundi, statim secreta sua pandet & reuelabit, quia sicut dr̄ Prou. 31. Nullum secretū est vbi regnat ebrietas. Et ad litteram auget somnia, & fantasmata. i. vanas affectiones, & aestimationes, & ideo magi. i. demones istum lapidem diligunt, quia multa maleficia. i. tentationes, & vitia per eū operantur. Constat. n. q̄ per ebrietatē diabolus inducit hoīem in multa vitia, & peccata. Vel dic q̄ vpupa auis immūda est diabolus, in cuius nido. i. in mundo inuenitur quirim. i. vana gloria, quae vere facit dici, & reuelari cordis secreta, quia. s. facit occulta bona si qua sint, dici iactari & dilatari, & fantasias vanarū praesumptionum auget, cōtra illud Sene. qui dicit. Esto occultator virtutum, sicut alij vitiorū. Vel dic q̄ hic lapis est timor Dei, qui facit reuelare s. in confessione sua secreta vitia & peccata. Discooperi humerum, reuela crura, denuda turpitudinem tuam Esa. 47. Et ideo valet magis. i. praedicatorib. qui incantant spiritualiter peccatores.

De Quanidro lapide. Cap. 115.

Quadras etiam dicitur hic lapis Alberto simili teri, & Quadratus ex horto sanitatis, vbi auctor Plinium allegat in hunc mundum. Quadratus in Aegypto inuenitur similiter & in aethiopia, & exalbidus est.

Quanidros est lapis vilis coloris, sed eximiae est virtutis, sm Dios. & inuenitur in capite vulturis, & valet contra quaslibet cās nociuas, & vbera lacte replet. talis est sacra scriptura, quae valet cōtra oīa nociua, & vbera, i. labia replet lacte. i. scientia, & doctrina, quia. s. hominem eloquētem facit, & ideo in capite vulturis, q optime odorat. i. intentione hoim deuotorum, qui odorant aeternā suauitatem, debet inueniri, quia licet sit vilis coloris quantū ad apparentiā exteriorem, tñ eximię est virtutis quantū ad intelligentiā spūalem. Sed contra dr̄ Iob. 28. Nec intuitus est eū oculus vulturis. vel expone totum de cōtemplatione, & oratione. Vel dic q̄ hic lapis est elemosyna, quae pro certo valet contra oīa spiritualia & temporalia nocumenta. Elemosina. n. a morte liberat, Tho. 5. Etiam vbera. i. hoīes misericordes replet lacte, s. tēporalis prosperitatis Luc. 6. Date & dabitur vobis. Deus. n. plenius eis donat, qui alijs miserentur, quia foeneratur Deo qui miseretur pauperis. Prou. 19. Et ideo vultures. i. carnales peccatores istum lapidem, s. pietatem, & compassionem, & elemosynam semper debent in capite intentionis habere. Lu. 11. Date elemosynam, & ecce oīa munda sunt vobis. Vel dic q̄ iste lapis est oratio, q̄ tunc tpis est habenda quando lac temporalis subuentionis deficit, & bona temporalia destruuntur per pluuiam & ardorem, vt virtute eius lac bonorum temporalium augeatur.

Capitulum: 116.

Ramni legendum est, ex Vincentio. Tu vide Hermolaum in corellario. cap. 941.

Ram. i. bolus Armenicus, vena est terrae quae virtutem habet constringendi sanguinem, vndecunque fluat, naturae. n. frigidae est & siccae. Talis est munditia, & abstinentia, in qua est frigus diuini timoris, & siccitas. i. carnis maceratio. Ista. n. habet potestatem restringendi ventrem, & sanguinem. i. oēs gulae, & luxuriae voluptates.

Capitulum. 117.

Vide num eadem sit hac gemma cum Astroite, quā Aristobolon Sudines apud Plinium oculis piscium similes esse dicit, nam nihil apud alios reperio.

Raben est lapillus qui in capite cancri reperitur, & est rotondus et mollis sicut pupilla piscis, frigidus est & humidus, virtutemq; habet contra morsus scorpionum, & canis rabidi, & mundificat dentes, & est planus exterius & interius cōcauus. Talis est vir perfectus, quia planus est per simplicitatem, & veritatem, & deuotionem, rotundus per obedientiam, & subiectionem, & ideo talis suis verbis, & exemplis est alijs medicinalis, quia contra morsus venenosos tentationum interiorum, & tribulationum, & detractionum exteriorum, scit alios adiuuare, & dentes. i. detractores corrigere, & purgare. Ecclesiasti. 38. Altissimus de terra creauit medicinam.

De Sapphiro. Cap. 118.

Sapphirus est lapis ceruleus, coelo sereno simillimus in 1
colore, cęteros excellit specie & valore, ideo gēma gemmarum in lapidario appellatur, stellam habet relucentē per cuius refulgentiam eius virtus, & efficacia declaratur. Aliquando autem habet quosdam pulueres aureos intermixtos. Hic multas & innumerabiles habet virtutes, quia virtutem habet discordiarū reconciliatiuam, caloris & ardoris interioris refrigeratiuā, si. s. iuxta cordis venas pulsatiles appendatur, quia sicut dr̄ in lapidario, hic membra vegetat, & integra membra reseruat, febris ardorem refrigerat interiorem. Talis est per oīa beata virgo, quia vere coelo. i. Deo fuit caeteris viuentib. similior quantum ad virtutes, & perfectiones. Nam ista oēs alias creaturas excellit, & in specie bonae conuersationis, & in valore virtutis & perfectionis, quia vere illum qui est stella candida, splendida & matutina, (Apo. 22.) i. Dei filium in seipsa continuit, & portauit, & virgo virginum dici potest, Nam ipsa habet pulueres aureos. i. occultas virtutes & perfectiones, per quas rutilat sicut aurum. Hęc ergo habet virtutem reconciliationis, quia vere per eam recōciliatus est Deus cū humano genere, & etiam ipsa cum Deo quotidie peccatores reconciliat, & concordat. Membra etiā. i. fideles qui membra sunt ecclesiae (vegetat per suam gratiā atq; nutrit, q̄ ea seruat integra & illaesa contra tentationes. Nam qñ circa cor suspenditur, tpe accessionis. i. tentationis, per deuotionem. s. & amorē, tunc ardorē interiorē. i. concupiscentiam carnalē, & temporalē refrigerat per suam gratiā atq; sedat. Eccl. 18. Ardorem refrigerabit ros. Vel dic q̄ sapphirus est virtus concordiae & benignitatis, quę pro certo qñ super cor alicuius ponitur, tunc ardorem iracundiae tēperat, & discordes recōciliat & concordat, quia verbū dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Eccl. 6. Vel dic de Christo qui tentationes sedat, & peccatores Deo patri recōciliat, & membra etiam temporaliter & spiritualiter vegetat p gratiam & humectat, si. s. circa cor per amorem, & deuotionē ponitur & ligatur. Ideo dicit ipse Can. 8. Pone me signaculū
super cor tuum. ¶ Inuenitur sapphirus aliqñ in mineris lazuly, & in ipsis venis & mineris sapphiri aliquando lapis reperitur qui carbunculus à plurib. nominatur, sm Diosc. eo. s. q̄ nasci venis ipsius perhibetur. Et ideo ex natura sapphiri creditur esse carbunculus quadam fauilla cerulea obumbratus. Carbunculus est Christus, propter ardorem charitatis. Sapphirus est beata virgo. In venis ergo sapphiri. i. in vtero virginis benedictae fuit inuentus carbunculus Dei filius per incarna-

nationem, & iò pro certo mater carbunculi.i.Dei mater,&
genitrix nuncupatur,quia vere ex natura & puris sanguinib.
istius sapphiri ipse carbunculus Christus coontraxit illas fauil
las ceruleas quas circa se habet.i. illam carnem humanā cui
est vnitus,quam.s.ex virgine maria Matre sua ibi sumpsit,vn
de ipse potest dicere.In vtero matris meę figuratus sum caro
3 Sapi.7.¶ Sapphirus virtutem habet confortatiuam,vnde va-
let contra tremorem cordis, virtutem etiam habet restricti-
uam,& lætificatiuam,vnde valet ad sanguinem , de narib.&
sudorem de corpore stringendū,sicut dr̄ in lapidario . Talis
est spes de æternis,quia vere iste est quæ tristitiam,& desperа
tionem tollit,& mundi desolationes, & tribulationes cōfor
tat,& timorem seruilem tollit.pla. Sperate ergo in eo omnis
congregatio populi. Sanguinem insuper mundanæ volupta
tis , sudorem etiam venarum affectionum habet penitus re-
frenare . Vel dic q̄ sapphirus est abstinentia vel pœnitentia,
quæ sanguinem , & sudorem.i. carnales affectiones eliminat
atq; tollit. Matth.9.Siccatus est fons sanguinis eius.¶ Sapphi
4 rus apostematum reprimit inflaturas, & maximè valet con-
tra anthracem,quod est apostema venenosum,quia eius vè-
nenositatem, & fumositatem ad cor ascendere nō permittit,
& hoc certum est s̄m Diosc.Talis est virtus humilitatis,quia
verè omnem inflatutam,& tumorem superbię reprimit atq;
sedat,anthracem etiā(qui pp ardorem maximum est vene-
nosus).i.furorem & ardorem iracundiæ & crudelitatis repri
mit,& eius fumū.i. ipsius malos motus & affectiones ad cor
ascendere non permittit,quia verè vir humilis(qui.s.confide
rat causas humilitatis suæ.s.natiuitatē,mortem,inferoū.&c.)
non faciliter dat cor suum nec in superbiam,nec in irā,iuxta
illud Eccl. 28.Memento nouissimorum,& desine inimicari.
5 ¶ Sapphirus vim habet veneno cōtrariatiuam,nam si araneā
in pyxide posueris , & verum sapphirum in eius orificio ali-
quādiu tenueris,aranea virtute eius victa quasi subito morie
tur.Talis est oratio vel cōfessio,quia vere si ipsam in ore tuo
tenueris,statim aranea.i.pctō mortale quod est in pyxide cō
scientiæ,destruetur.Vel dic q̄ hic est Christus vel beata vir-
go,vel etiam quilibet sanctus,qui qn̄ in ore tenetur per deuo
tionem,orationem & inuocationem,tunc araneam pyxidis.i.
tentationem & pctm̄ cordis, vel tentationem carnis interfi-
6 cit atq; necat. ¶ Sapphiros vim habet oculorum confortati-
uā , quia scriptum est in lapidario.Es oculis sordes tollit,de
frōte dolorem. Talis est fides quia vere de oculo intellectus
tollit sordes.i.hæreses & errores,& ipsum sanat per discretio
nem,illuminat & extergit.¶ Sapphirus tollit dolorē de fron
7 te,& vulnera sanat . Sic pœnitentia de fronte.i.de conscientia
(quæ Deo apparet,tollit dolorem remorsus, & vulnera quæ
occidūt animam.i.pctā sanat. A vulnerib.tuis sanabo te.Hie.
30 ¶ Sapphirus creditur valere, s̄m antiquos) ad responsa di
8 uina obtinenda,& ad gratiam a dijs impetrādā,qn̄.s.præsens
est qn̄ quid a dijs petitur.Et sicut dr̄ in lapidario. Hic lapis vt
perhibent,educit carcere vinctos.Obductasque fores & vin
cula tacta resoluit. Fertur & ad pacem bonus esse concilian
dam.Sed qui portat eum,castissimus esse iubetur. Nā pp im
munditiam portantis virtutem suam perdere consueuit.Iste
etiam oculos confortat,mentem lætificat,amorem ledat,vl-
cera sanat, venenosa necat, facit hoiem audacem & victorē,
animum in bonis firmat,tollit inuidiam,facit hominem hu-
milem & benignum. Talis est per oīa beata virgo,quia vere
si volumus a dijs.i.a Deo & angelis aliquid impetrare p ora
tionē pro certo nos debemus adhibere istum lapidem.s.virgi
nem Mariam,per eius memoriam deuotionem & orationē,
quia vere eius præsentia nobis Deū,& Angelos placat,& fa-
cit quod petimus obtinere.Figura de Hester,per cuius inter
uentionem Iudei Assueri gratiam habuerunt.Vinctos etiam
de carcere.i.illos qui sunt in carcere diaboli.i.in statu pcti,
& cathenis & vinculis malæ consuetudinis & complacentia
rum sunt ligati,extrahit & educit.s.per suam intercessionem
& orationem.Exemplū de Theophilo.Esai.45. Portas æreas
conteram,& vectes ferreos confringam. Hæc etiam oculos
confortat per suam bonam conuersationē,dulcorem & cō-
passionem,quia delectabile est oculis videre solem.Eccl.11.
Mentem etiam tristem & desolatam lætificat,tumorē super-
biæ,vlcera luxuriæ,venenum malitiæ & inuidiæ sanat,tollit,
& abstergit,facit hominem audacem ad bonum aggredien-
dum, victorem etiam contra tētationem & tribulationes hu
milem parites & benignum,quia vere beata virgo qn̄ deuo-
te requiritur,seruitur,& honoratur,hæc oīa beneficia suo tri
buit seruitori,si tn̄ castè,& puro corde,& corpore portetur,
& requiratur,quia si sit immundus , & luxuriosus, virtutem
eius non percipiet imo perdet.vnde ad Titum 1.Coinquina-
tis.n.& infidelibus nihil est mundum ¶ Sapphirus discordes 9
conciliat,ardorem sedat,sanguinem & sudorem stringit,cor
& mētem lætificat desolatam,tumorem apostematum sedat,
venenosa occidit,vinctos dr̄ de carcere educere & racta vin
cula dissipare.Talis est pęnitentia, quia per eā discordia Dei
& peccatorum tollitur , & inuicem reconciliantur , sanguis
etiam & sudor carnalis voluptatis per eā abstergitur , ardor
tentationis extinguitur,hæc etiam tumorem superbiæ, vene
num detractionis inuidiæ & malitiæ,& vlcera luxuriæ ad sa-
nitatem perducit, & vincula peccatorum per eam franguntur
tur & dissipantur,& peccatores de peccati carcere liberant,
& sic mentem desolatam, & desperatam merito lætificat,&
confortat,quia s.stimulos conscientię timorem mortis & de
sperationis pellit,& spem salutis & glorię introducit. Pœnitam
ergo agite,appropinquabit.n.regnum cęlorum.Mat.3. Luc.
30.Mar.1. Vel espone de Christo , qui vinctos peccatores de
carcere diaboli liberauit,& cathenas peccatorum dirupit &
confregit,& maximè in passione,vbi captiuos & vinctos qui
erant in cathenis inferni,liberauit penitus & absoluit. Iden
Zach.9 Tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos
tuos de lacu in quo non erat aqua. Et adiunge si vis.§.supra
de charitate.¶ Sapphirus est lapis pciosus,valens contra mul 10
tiplicia nocumenta , veruntamen oportet, q̄ ille qui portat
eum,sit castus,quia si immundæ & luxuriosæ sit vitæ,sapphi-
rus circa eum virtutē suā perdet,nec aliquid operabitur aut
valebit, sicut dr̄ in lapidario . Sapphirus iste significat bona
opera vel deuotionem ad Deum vel sanctos vel etiam scien
tiam diuinam,quæ pro certo omnia sunt preciosa apud deū
& virtuosa.Sed vere nisi homo qui habet ista, teneat castam
vitam,nihil sibi prodest,quia per infectionem, & immūditiā
luxurię quicquid habet de gratijs & virtutib.dissipatur,& ad
nihilum reputat.Vnde Hierony in epistola.Quacunq; virtu
te polleas,quibuscunq; bonis operibus nitcas,si cingulo cha
ritatis careas,omnia per terram trahes.

De Smaragdo. Cap.117.

SMaragdus est lapis viridis coloris,ad virorem cuius ali 1
qua herba vel lapis non attingit Nam pre virore aerem
inuiridat contingentem,& viroris radios circum mittit,
ita q̄ nec ēt fulgore solis viror ipsius hebetatur,& qn̄ est
bene tersus & politus,tunc more speculi imagines repræsen
tat,vt dicit Isid.Nero cæsar(inquit idem)gladiatorū pugnas
in smaragdo spectare cōsueuit. Charissimi,per virorem qui
summe inter colores delectat visum,intelligo honestatem,q̄
visus aliorum,& aspectus reficit & delectat. Smaragdus est
vir perfectus, qui pro certo debet habere virorē honestatis,
& dato q̄ radijs solis.i.prosperitate mundana perfundatur,
nunquam tn̄ debet omittere istum virorem.s.virtutem hone
statis,imo debet tergi per pœnitentiam,vt sic efficiatur alio
rum speculum,& exemplum,vt sic imago cuiuslibet in eo re
luceat, hoc est dictu q̄ per comparationem ad vitam suam,
alij cognoscant quales sunt.s.mali vel boni,sibi similes vel dis
similes.Exemplificat de quolibet sancto.Sap.7.Candor.n.est
lucis ęternę.&c.Vel pes istum lapidem qui prę cęteris viret,
intelligo puritatem naturæ angelicę,ad quam.i.ad cuius simi
litudinem,alia herba vel lapis.i.alia quæcunque creatura nō
attingit.Isti.n.sunt specula polita & munda,s̄m Dionisiū,in
quibus imagines,& notitiæ,& species rerū naturalium relu-
cent , quia.s.ipsi cognoscunt res per species innatas , s̄m ali-
quos,vel imago.s.dei & trinitatis i eis relucet & apparet.Sūt
.n.speculum sine macula,& imago bonitatis Dei.Sap.7.¶ Me 2
liores smaragdi de Scythia veniunt,s̄m Isid. Nam ibi colli-
guntur & inueniuntur,& maximè in vento aquilonari , quia
tunc per ventum illum arenæ discooperiuntur , & sic appa-
rent lapides,& smaragdi.Scythia regio frigida significat sta-
tum aduersitatis , aquilo uentus durus,& frigidus significat
mundi tormēta & tribulationes.Illi ergo smaragdi.i.viri san
cti,& perfecti qui veniunt de Scythia.i.de statu aduersitatis,
sunt alijs meliores.Nā uentus aquilo.i.tribulationes mundi,
& aduersitates ab eis reijciunt arenam.i.mundi diuitias , &
prosperitatem,& ideo sunt alijs puriores , & meliores,sicut
patuit

patu't in martyribus, & patet quotidie in Chr.sti pauperib.
3 Ventus.n.aquilo dissipat pluuias.Prou.25.¶ In ægypto in fo dinis ærarijs inueninntur, qñq; smaragdi, qui tñ nunquam attingunt ad aliorum decorem, & boc quia semper quibusdã macnlis terreis sunt infecti.& æri vel plumbo vel sali similes notas habent. Aegyptus est mundus, qui ardore auaritiæ, & luxuriæ est perustus. Licet ergo in Aegypto.i. mundi prosperitate inneniantur smaragdi.i.aliqui virt iusti inter mundi diuitias & metalla, isti tñ pro certo semper sunt alijs deteriores.i.minus boni, quia.s.quasi impossibile est quin ex ære plũbo & sale.i.ex mundi diuitiis quas administrant, contrahant aliquas notas.i. aliqnas maculas vitiorum, qnia si diues fue-
4 ris, oon eris immunis a peccato. Eccl.11. ¶ Licet smaragdus sit naturaliter viridis, tunc tñ maaime fulget eius viriditas, qñ mero vel oleo abluitur, & lauatur ſm Isido. Sic verè licet oẽs boni naturaliter vireant per gratiã, & honestatem, illi tñ qui mero spũalis io cunditatis, qni oleo misericordiæ, & pietatis seipsos abluunt atq; lauent sunt meliores, & pulchrioris
5 etiam honestatis. Ge.49. Lauabit in vino stolam suam. ¶ Smaragdi pp suam præciositatem lunt hominib. vtiles, veruntñ in Scythia propter gryphorum immanitatem, ad eos rarus homioũ est accessus. Vide de gryphibus. Smaragdi sunt virtutes, quę pro certo sunt hoibus vtiles & valentes & spiritualiter & tẽporaliter, sed vere tanto est in mundo isto gryphorum.i. crudelium demonum immanitas, tentatio.s.& mali-
6 gnitas, q panci sunt hoẽs qui virtutem copiam valeant adipisci, quia.s.propter tentationes demonum prohibẽtur. ¶ Secundum Dios.& lapidarium, hic lapis anget opes, & sanat hemitriteum, & morbũ caducum, & dat in causis persuasoria verba, si ad collnm teneat eũ quis suspensum, visum confortat, memoriam acuit, lasciuos motus refrenat, contra illusiones demonum valet, sanguinem sistit, valet ad diuinandũ. Talis est per omnia gratia spiritussancti, quia re vera. ipsa auget opes virtutum & meritorum, & sanat hemitriteum.i. febrẽ peracutam auaritiæ, & morbũ caducũ suuperbiæ, & dat verba plàcentia.i.in oratione, & memoriam acuit.s. in gratiarũ actione, quia facit recordari beneficia a Deo uobis data, visum intellectus & cogitationem confortat per fidem, & discretionem, lasciuos motus luxuriæ reprimit per castitatem, illusiones.i.tentationes demonũ refrenat, & sanguinem crudelitatis compescit, & iuuat hominem diuinare.i. de futuris rebus.s.paradisi & inferni cogitare. Vel dic q smaragons est beata virgo, propter virorem suæ bonestæ conuersationis, vel etiam quilibet vir perfectus, qui pro certo suis verbis, & exemplis visum aliorum recreat, & delectat, & in eis vitium luxuriæ refrenat.

De Sardio. *Cap.118.*

SArdius lapis est rubei coloris, similis terræ rubeæ, cuius virtus est ſm Dios.q in cõspectu eius & præsentia onyx qui habet aliquas proprietates nociuas, non potest nocere, pellit timorem, & facit hominem audacem, valet cootra incantationes. Talis est Christus, in Cruce sanguine rubricatus, quia veræ terræ rubræ, i. peccatoribus carnalib. fuit similis in colore, s.quantnm ad naturam carnis. Quia misit Deus filinm suum io similitudioem carnis peccati. ad Ro. 8. Si quis autem lapidem bunc babuerit.i. si quis roborem, & passionẽ deuote recordatus fuerit pro certo sibi onyx.i.mundus vel diabolus non nocebit, timorem etiam seruilem, tristitiam & desperationem pellet, & audax erit ad bonum aggrediendem, & malum tolerandum, & ab incantionib. demonũ, & carnis uel mundi tentationibus uon lædetur.

De Sardonice. *Cap. 119.*

SArdonix ex duobus lapidibus nomen sumpsit.s. sardio, & onyphe, qnia istorum duorum colores repræsentat.
1 Nam iste tres babet colores.s.nigrum in imo, cãdidum in medio robeum vt minium in supremo. hic solus in signando de ceræ substantia nil abstrahit, ſm Isidor. Hic est Christus, qui nomen habet ex duobus lapidibus præciosis.i. ex duplici natura, diuina.s.& humana, ex quibus extitit compilatus, & tres habet colores.i.tres considerationes quia .s.in ipso est diuinitas, anima & corpus, vel tres colores sunt tres virtutes, quibus Christus priocipaliter splenduit.s. nigredo humilitatis, caodor innocentiæ & puritatis, & rubor feruentissimæ charitatis, & hic de cera cui appositus est.i. de mũdi diuitijs nibil penitus secum tulit, quia.s.per paupertatem volnntariam omnia dereliquit.s.quantum ad affectum, & relinqui docuit, & mandauit, dicens. Qui non renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Luc.14. Vel de cera.i.de beata Virgine nihil virginitatis abstulit vel corrupit. Vel potest dici de qnolibet sancto, qui est niger per humilitatem, candidus per castitatem, rubeus per charitatẽ, & nihil de cera.i. de bonis sibi commissis ad dispensandum, secnm aufert per cupiditatem, sed omnia dimittit per voluntariam paupertatẽ. Quod est contra auaros prælatos, qui bona ecclesiæ sibi, & suis tribuunt. &c. Ge.14. Non accipiam aliquid de oibus quę tua sunt. Vel dic q bic lapis est essentia diuina i qua sunt tres colores.i.tria supposita. ¶ Sardonyx quot a
habet colores, tot habet valores, & cõpescit luxuriam, & facit bominem humilem, & pudicum, ſm Isido. Talis est castitas, quæ plures habet colores bonestatis, & repntationis, & luxuriam compescit, & hominem pudicum, & maturum, & humilem reddit. Expone si vis de bonestate, in qua relucent plures colores bonorum exemplorum. Eccl.43. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus.

De Gemma solis. *Cap.120*

SOlis gemma est lapis candidus, sic dictus, eo qnòd ad similitudinem solis in orbe lucentis splendeat, & emicet, vt dicit Solinus. Hæc est beata virgo quia cũ sit candida per castimonię puritatem, radios tamen suæ gratiæ semper emittit, & continuè nobis mittit, & gemma solis iustitiæ dici potest. Vel expone de qualibet virgine, quæ candida est per castitatem, splendet per vitę sanctitatem, exemplũ & honestatem. Fulgebnot iusti sicut sol. Sap.3.

De Lapide selenite. *Cap.121*

SElenites est lapis viridis sicut herba, in quo apparet ima
go lunæ, quæ candido colore depicta, crescẽte luna crescit, decrescente decrescit. Talis est amor mundi, in quo 1
semper est imago lunæ.i. quidam respectus ad lunam.i. ad mundi mutabilem prosperitatem, quia secundum, q lumen in luna crescit.i.secũdum q amicorum nostrorum plus abnodat prosperitas, tanto maior eorũ imago in corde aliorum presentatur. q si luna.i.amicus noster, & lumine prosperitatis defecerint, tunc vere io corde selenitis.i.falsi & mundani amici, imago eius.i.amor & reputatio imminuetur, q diuitiæ addũt amicos plurimos, à paupere antem, & hi quos habuerat, separantur. Prou.19. ¶ Selenites est lapis virens cõ a
tinens lunæ imaginem candidam, & valet ad reconciliandũ, & adiuuat phthisicos, & consumptos, secundum Diosc. Talis est beata virgo, quæ in se continuit imaginem lunæ.i. Dei patris imaginem, s.ipsum filium, culor eius fuit cãdidus per innocentiæ puritatem. Candor enim est lucis æternæ, & speculum sine macula, & imago booitatis ipsius Dei. Sapient.7. Ista igitur fuit viridis per honestatem, & Deo reconciliat peccatores, quibus etiam quia per vitia snot consumpti. summe valet, quia.s.suis precibus illis humorem gratiæ restituit & restaurat. Vel dic de viro perfecto vel prædicatore, qui debet esse viridis contiouè per deuotionem, & contemplationem, & lunæ id est Christo vel cuilibet viro sancto similis per obedientiam.& per suæ conuersationis imitationem, & sic poterit suis doctrinis reconciliare Deo peccatores. psalm. Veruntamen in imagine pertransit homo. Vel dic q luna significat malos, mutabiles atque vanos, quibus pro certo fatui libeoter se conformant, & eorum mores, & imaginem in se portant. Vel dic quod ista luna significat mundum, cui mali religiosi, & clerici student se totis viribus conformare, & imaginem eius, id est mores, & habitus sumere, figurati in illis qui acceperunt imaginem bestiæ, & ideo missi sunt in stagnum ignis. Sic vere qui mores, & imagines bestiarum, id est secularium in se accipiunt, finaliter igne inferni peribunt.

De Stenno. Cap. 122.

1 STannum ẽm Isido. metalla mixta diuidit, & vnum ab alio
disgregat, & discernit, & candidi coloris atq; pulchri, &
cum eo specula temperantur, & cerusa qui est color can
didus, ex eo generatur, & per ipsum metalla a combustione
seruantur. Talis est bonus prælatus, quia vere ipse debet esse
candidus per castitatem, mollis per pietatem, & ideo cerus-
sam.i.candorem castitatis debet in se, & alijs generare.s. ver
bis, & exemplis. & debet esse tantæ discretionis, q sciat me-
talla mixta.i.suos subditos disgregare, quando per malam so
cietatem inuicem copulantur, & eos ab inuicem separare, &
inter eos debite distinguere & discernere, & quis, & qualis
sit quilibet indagare. Discretionem habeatis mundi, & im-
mundi. Leuit. 11. Et ideo ipsa specula.i.subditos, & religio-
sos qui sunt exemplar, & speculum aliorum, debet tempera-
re, & debitè gubernare, & eos á combustione ignis luxuriæ
vel auaritiæ præseruare. vnde Iudas in canonica. Saluate eos
2 de igne rapientes. ¶ Stanni substantia ẽm Aristotelem ex sul-
phure, & argento viuo componitur, & est album sicut argen
tum, argenti tñ non habet valorem, & quando duo metalla
sunt coniuncta, tunc si stannum misceatur, ipsa penitus sepa-
rat, diuidit & distinguit. Talis est hypochrita, quia in eo con
currit sulphur luxuriæ, & fœditatis, argentũ viuum vanæglo
riæ & leuitatis, & ideo habet candorem, & pulchritudinẽ ho
nestatis, ita q videtur esse argentum.i. bonus homo, licet nó
sit. Et quia tales sunt communiter reportatores verborum,
& bilingues, ideo metalla mixta.i. illos qui sunt mixti & con
iuncti per concordiam, & amorem. soluunt per discórdiam
& disiungunt, quia vir verbosus separat principes. Prou. 16.
¶ Stannum metalla quibus admiscetur, seruat a combustione
3 Sic bona persona. & casta illos qui sunt in societate sua, suis
verbis, & exemplis seruat ne comburantur per tentationes,
& peccata, & finaliter per tormenta ignis infernalis. Esai. 43.
Flamma non ardebit in te, quia ego tecum sum. ¶ Stanum li-
4 quefactum, & bulliens oia corpora frangit quibus admiscet,
quamquam solida seu dura. Sic vere illi qui sunt liquefacti p
luxuriam, inflammati per iracundiam, oẽs illos qui sibi mi-
scentur, & qui suam societatem frequentant, per mala verba
& exémpla destruũt, quia qui cum stultis graditur, similis effi
cietur. Vel expone si vis de carne sicut supra de plumbo. §. ca
ro. Vel dic q stannũ est luxuriosa mulier. &c. sicut supra. ¶ Se
5 cundum Hermetem, si stanno argentum viuum miscueris, fa
cit ipsum albescere, sed post denigrat, & condemnat. Sic mul
ti qñ eis adiungitur argentum viuum.i. correctio vel doctri-
na, albescunt per castitatem, & honestatem, quia aliqñ emen
dantur, sed vere postmodum destruuntur per vitia & pecca-
ta, & denigrantur per malam conuersationem. Et fiunt nouis
sima hominis illius peiora prioribus. Mat. 12. ¶ Ex stanno fit mi
6 nium quando comburitur igne forti. &c. sicut de plumbo. §.
tribulatio. ¶ Modico stanno mediante, diuersa inuicẽ iungũ
7 tur, & consolidantur, & maximè quando ei vnctuosum ali-
quid admiscetur. Sic vere mediante viro iusto, & perfecto di
scordes ad concordiam reuocantur, & maximè qñ ibi vn-
ctio.i. gratia sancti spiritus admiscetur. Vel stannum est vir-
tus benignitatis teneræ atque mollis, quæ omnia conciliat, &
concordat. Ideo de bonis dr̃ Zach. 4. Videbunt lapidem stan
neum in manu Zorobabel.

De Sulphure. Cap. 123.

SVlphur est vena terræ, naturæ igneæ, & calidæ, cuius ardo
rem aqua quamquam frigida sentit, quia transiens venas
1 sulphureas, colorem contrahit á sulphure, & efficaciam,
& odorem, & ideo fontes calidi, qui de talibus subterraneis
meatibus scaturiunt, qualitates venę sulphureæ secum ferũt,
ẽm Isido. Sulphur significat bona mundi in quibus est ignei
tas auaritiæ & ardoris, quia vere licet quis sit aqueus per pie
tatem, frigidus per temperantiam, & maturitatem, si tamen
transeat per venas sulphuris.i. per administrationem bono-
rum temporalium (quæ.s. non sunt nisi venæ terræ) statim p
certo contrahit calorem auaritiæ, & odorem malæ famæ, &
ideo ratione istius sulphuris multi sunt hodie sicut fontes ca
lidi.i. multi sunt qui ardore auaritiæ sunt penitus inflamma-
ti. Nonne vestimẽta tua calida sunt cum perflata fuerit terra
austro? Iob 37. Vel dic q sulphur fętens est persona infamis,
& luxuriosa, quæ aquam frigidam.i. personam castam, lucidã
& honestam, quando sibi iungitur, & associatur, per sua ma-
la exempla inflammat per luxuriam & corrumpit, & valorẽ
suæ perfectionis, & odorem suæ famæ & conuersationis de-
struit, & immutat, quia qui tetigerit picem, inquinabitur ab
ea. Eccl. 13. Vide de fonte. ¶ Sulphur ẽm Isid. igneæ est natu- 2
ræ, & ideo super oia quæ sunt sulphurea, faciliter igne appo
sita inflammantur, & ideo insulæ Eoliæ quæ dicuntur esse sul
phureæ, perpetuis incendijs semper spirant. Talis est sulphu-
rea fœtida caro nostra, quia vere apposito igne tentationis,
faciliter inflãmatur, & ignitur per malos luxuriæ appetitus,
& ideo illæ insulæ.i. illi status in quibus est multũ de sulphu-
re.i. de viris carnalib. incendio luxuriæ cõtinuæ conflagrãt.
Vel dic q sulphur est voluntas humana, quæ veré apposito
igne.i. data occasione faciliter inflammatur per desiderium,
& mouetur, siue ad bonum, siue ad malũ. Vel dic q sulphur
est anima luxuriosa vel auara, quæ quia est igneæ naturæ per
luxuriam vel auaritiam, ideo faciliter inflãmatur.s. post mor
tẽ igne infernali, & propter hoc illa insula vbi est satis de illo
sulphure.s. infernus. vbi luxuriosi & auari descendunt, perpe
tuis incendiis semper flammat. Eze 15. de igne egredientur,
& ignis consumet eos ¶ Quatuor sunt genera sulphuris, sed 3
vnum solum genus a medicis acceptatur, quod.s. dr̃ sulphur
viuum, translucidum atque clarum. Alia autem impura sunt,
Et ideo ad alios vsus valent. Sulphur significat amorem, & af
fectionem, quæ vere igneæ est naturæ sicut sulphur, quia.s. in
se non sistit, sed ad alia semper tendit. Sed vere illius lapidis,
sunt multæ species quia.s. homines diuersimode se diligunt,
quia quidem fictè, quidam verè, quidam propter se, alij pro
pter sua, quidam ẽm mundum, alij ẽm Deum. Sed inter om-
nes istos amores nullus est medicinalis animæ, nisi viuus scili
cet amor secundum Deum, & charitatiuus, qui dr̃ sulphur vi
uum, quia.s. vita gratiæ informatur, omnes autem alij amato
res semper habent aliquid impuritatis, quia alij luxuria sunt
infecti, alij auaritia, & sic de alijs. Peccatores.n. diligentes se
diligunt Luc. 6. Et ideo tales animæ non tribuunt medicinã,
sed magis toxicum & venenum. ¶ Sulphur inflammatum fœ 4
torem emittit, & fumum, qui faciem quam contingit facit ap
parere horribilem, pallidam, & deformem, & colorem mor-
tui repræsentat. Talis est caro nostra, quia vere qñ igne luxu
riæ inflammatur tunc fœtorem infamiæ, & fumum mali exẽ
pli emittit, a quibus facies.i. exterior apparentia, & conuersa
tio inficitur, & mutatur. & adiunge supra si vis aliũ. § de car-
ne. Vel dic q sulphur est peccatum luxuriæ vel hypocrisis, q
quandoque conuiuatur fœtor luxuriæ quo cum aliquis infici
tur & corrũpitur, tunc facies eius per hypocrisim palliatur,
sicut patet de hypocritis, qui exterminant facies suas, vt ap
pareant hominib. ieiunantes. Matt. 6. ¶ Sulphur aliquãdo est 6
purum & grossum, & fœculentum, aliquando clarum lucidũ
& purum, & ẽm istam differentiam, ex sulphure, & argento
viuo diuersa metalla differentia generantur, ẽm Aristo. Sul-
phur significat homines, qui vere diuersimode variãtur, quia
quidam sunt puri, quidam impuri, quidam boni, quidam ma
li, & ideo ẽm istorum bonorum bonitatem, & prauitatem,
metalla quæ exinde generantur.i. filij qui a talibus procreã-
tur, differunt in specie, & valore, quia vt communiter secun-
dum qualitatem patrum variatur conditio filiorum, quia si
radix sancta, & rami. ad Ro. 11. ¶ Sulphur aliud viuum, aliud 5
mortuum artificialiter efficitur. Est autem calidum & siccũ,
& virtutem habet attrahendi, dissoluendi & consumendi, &
ideo tussim prohibet scabiem purgat, caducos iuuat, lethar
gicos excitat, venenis obuiat, arteticos, & podagricos, & pa
ralyticos iuuat, ẽm Auic. Dios. & Plat. Sulphur quod de ter-
ra nascitur, significat carnem, quæ quando cõburitur, & con
sumitur per calorem naturalem, tunc fętet ad litteram, & pu
trescit, & ista etiam aliquando viua, aliqñ mortua reperitur,
quia nemo est qui semper viuat. Eec. 9. Per sulphur aũt quod
fœtet, intelligo memoriam mortis, & fœtoris quam incurrit
mortua caro nostra, quia vere memoria mortis nostræ ha-
bet virtutem attrahendi.s. ad bonum, dissoluendi.s. cor per
contritionem, cõsumendi.s. vitia & peccata. Nam si bene sul
phur.i. mortem in corde nostro incorporauerimus, tũc pro
certo scabies luxuriæ, & pruritus inuidiæ minuitur, morbus
caducus superbiæ sanatur, & lethargus pigritię excitatur, ve
nenum malitiæ deponitur, & artetica parcitatis (quæ manus
contrahit)

cotrahit) laxatur & paralysis auaritiæ mitigatur. Memor ergo esto quoniam mors non tardabit. Ecclesi. 14. Vel sulphur est fœtor infernalis incendij, quia. s. ibi est stagnum ignis, & sulphuris. Apoc. 19. Cuius receptio, & memoria & timor potestatem habet attrahendi. &c. sicut supra. Vel per sulphur ca
7 lidum intelligo pœnitentiam, quæ vrit & affligit, quæ valet, per omnia sicut supra. ¶ Per sulphur quod horribiliter fętet, & faciliter ardet intelligitur ardor inferni, vbi est ardor inextinguibilis, & fœtor intolerabilis. &c. Vide Apocalypsis quartodecimo cap.

De Sale. *Cap. 324.*

SAl à saliendo dr̄, eo q̄ ab igne exiliat. licet. n. sit igneæ na-
1 turæ ex igne tamen refugit & resultat. Sit autem sal de aquis maris in extremis littoribus calore solis induratis, aliquando etiam ex puteis salsis aqua hauritur, & per decoctionem fortem in sal conuertitur, & mutatur, vt dicit Isid. Sal quo cibi condiuntur, significat virum sapientem, & perfectum, qui alios moderatur per prudentiam atque condit. Licet ergo iste sit igneus per charitatem, ab igne tñ tentationis auaritiæ, luxuriæ, & malæ occasionis pro posse suo resilit, & recedit. Recedite de medio Babylonis. Hie. 50. Econtra multi non fugiunt ab igne, & similes sunt sali Siciliæ. &c. sicut supra. fac. §. de residuo. ¶ Sal sic efficitur. etc. sicut supra. Ma-
2 re significat mundum, propter fluctus tribulationum qui ibi sunt, puteus significat carnem, quia puteus profundus. &c. Prouer. 23. Aquę istorū sunt peccatores. Pctõr igitur à mari, & puteo, i. de statu peccati extrahitur per conuersionem & diuinam inspirationem, & tunc sol Christus feruore & calore suarum tribulationum ipsum vrget per correctionem, & omnem humorem carnalitatis in eo desiccat, & sic eum conuertit in sal. i. in virum iustum & perfectum aliis vtilem, & proficuum. Ideo viris perfectis sic conuersis dr̄ Mat. 5. Vos estis sal terræ. Et sicut sal ab igne resilit licet sit igne-
3 um. &c. sicut supra de tentatione. §. t. ¶ Aliquando inuenitur sal sub arenis. sunt etiam quidam montes de quibus fodiūtur duri, & salsi lapides, qui in sal post modum confringuntur, sicut in Pannonia, & sunt tantæ duritiæ lapides illi, q̄ domus de eis fabricantur, s̄m Isido. Arenæ sunt diuitiæ, montes sunt dignitates & eminentiæ, quia vere & in diuitiis & in honoribus aliquādo inuenitur sal, viri. s. iusti, & boni. & discreti. Nā licet isti primo sunt duri per parcitatem, & obstinationem, quando tñ à Deo franguntur per interiorem contritionem, vel exteriorem tribulationem, tunc fiunt sal aliorum. s. conditores directores & rectores suis exemplis & doctrinis. Arenam, & salem, & massam plumbi facilius est portare. Ecclesi.
4 22. ¶ Est in Sicilia quoddam genus salis quod contra naturā aliorum in igne fluit, nec ab eo resilit, in aqua aūt crepitat, & ab ea resilit, s̄m Isid. Ignis est ardor tentationis, aqua est humor deuotionis. Sunt igitur qui ignem tentationum non declināt, nec ab eo resiliunt, sed in eo per mala desideria liquefiunt, ab aqua autem deuotionis resiliunt, & qñ in ea ponūt .i. qñ aliquid quod ad deuotionem pertineat eis iniungitur, tunc vere per murmurationem, & impatientiam crepitant, & rixantur, & hoc est contra aliorum bonorum naturā quia boni ab igne tentationis, & mundani ardoris fugiunt, & in aquam deuotionis se mergunt, & ibi per contritionem penitus liquefiunt. Canti. 5. Anima mea liquefacta est, vt dilectus meus locutus est. Expone si vis e conuerso, & vide de Sicilia. & per ignem intelligo tribulationem, in qua boni debent liquefieri per contritionem, & compassionem, per aquam intelligo mundi voluptatē & prosperitatem, a qua debent continue resilire. Eccl. 21. Quasi a facie colubri fuge peccatum. Et hoc est contra naturam aliorum salium. i. peccatorum, q̄ .s. ab igne tribulationis, & pęnitentiæ resiliunt, & in aqua mū-
5 danæ prosperitatis per diuersa vitia liquefiunt. ¶ Sal variatur in colore, quia aliquando album, aliquando rufum, aliquādo rubeum, aliquando croceum s̄m Isid. Inuenitur etiam aliqñ ita splendidum, q̄ ibi virgines speculantur, s. in aliquib. partibus Siciliæ. Sic vere boni & iusti aliquando variantur quantum ad colorem perfectionis, & virtutis. quia quidam sunt rufi per pœnitentiam, quidam rubei per charitatem, alii albi per castitatem, alij splendidi per honestatem. Vel dic q̄ religiosi & homines, alii variantur quantum ad colorem & habitum exteriorem, quia quidam albi, alii rufi, alii varii. &c. qđ
etiam patet de religiosis. ¶ Sal variatur quātum ad saporem. 6
quia alicubi suaue, alicubi salsissimum, alibi amarum reperitur, & quanto salsius, & amarius, tanto calidius. Et generaliter sal habet virtutem dissoluendi, mundificandi, & consumendi. Nam ventositatem attenuat, humores superfluos consumit carnes putridas corrodit, & putrefactioni resistit. Talis est pœnitentia, quia vere in aliquibus inuenitur leuis, & suauis, in aliquibus autem acuta & fortis, quia diuersi diuersimode eam habent, sed quanto quis eam habet amariorem, & fortiorem, tanto calorē diuini amoris participat ampliorem. Sal etiam pœnitentiæ dissoluit per contritionē, mūdificat per confessionem, consumit & rodit per satisfactionē. Hæc. n. exterminat vētositatem superbiæ & vanitatis, humores deliciarum, & voluptatū carnes putridas luxuriæ & carnalitatis. Et sicut s̄m Isid. sale nihil vtilius reperitur, sic nihil est pœnitentia vtilius animæ peccatrici. Et sicut sal per se māducatum inuenitur salsum, & amarum, sed in aqua moderate sumptum. vel cibis dulcibus admixtum, eius acuties non sentitur, sic verè si pęnitentiam cum aqua diuinæ consolationis, gratiæ & deuotionis miscuerimus, ipsam nō grauem sed facilem inueniemus, alias autem amara, & importabilis inuenitur. Iudi. 5. Fontes amari obdulcati sunt. & Exo. 5. ¶ Sed summe est hominibus necessarium. Nam sale cibi condiun-
tur, & in eis sapor delectabilis inducitur, & sine sale omnis 7
cibus insipidus iudicatur. Nam pulmentis dat saporem, & prouocat appetitum. Sal istud est discretio, quæ pro certo habet summam virtutem, quia per eā oēs cibi. i. oia nostra opera moderantur, & vt debitum saporem, & valorem habeant, condiuntur. Nam sine sale discretionis, & prudentiæ omnis cibus vel actus quamquam de se bonus sit insipidus, & inutilis reperitur. Nam quia discretio considerat locum, tempus, modum, circunstantiam, conditionem, ideo saporem dat actibus & valorem, & omnium nostrorum actuū dr̄ condimentum. Nam res quæ indiscrete fiunt, licet de se sint bonæ, non habent tamen valoris efficaciam vel virtutem Marc. 9. Bonū est sal habere ergo in vobis sal, & pacem habete inter vos. ¶ Sale s̄m Isid. appetitus confortatur, & sale pecudes ad pa-
stum prouocantur & ad potum, & per sal melius impregnantur, & salis beneficio lacte, & caseo plus dotātur, sale carnes 8
à putredine seruantur, per sal humores in corpore dissoluūtur, stomachus mūdificatur, carnis putredo, & corruptio desiccatur. Talis est doctrina sacræ scripturæ, quia vere qñ pecudes. i. auditores istum sal sibi in prædicatione oblatum recipiunt, & sibi incorporant retinendo, tunc appetitus eorū .i. affectus & desiderium ad æterna amplius vigorantur, & cibum æternæ refectionis auidius desiderant, & potum gratię & deuotionis plenius sumūt, & sic per virtutes, et merita melius impinguantur, et lacte misericordiæ, et compassionis, caseo bonæ operationis ditius fœcundantur. Nam per sal bonę doctrinæ, et prædicationis, humores peccatorum dissoluuntur per contritionem, stomachus conscientiæ depuratur, et mundatur per confessionem, et caro superflua. i. carnalis voluptas desiccatur per satisfactionem, & pœnitentiæ macerationem, & sic caro a putredine vitiorum, & criminū doctrinæ beneficio præseruatur. Cætera salierunt. &c. Tho. 6. Ideo ad Colo. 4. Omnis sermo vester sale sit conditus. ¶ Sal qñ est 9
exustum, maiorem habet virtutem, quia tūc summe carnem putridam corrodit, loca saniosa mundificat. sal. n. vsq; ad interiora penetrat, & habet virtutem mollificandi, & mundificandi ventrem, & humores compactos soluendi, & finaliter exire cogendi. Talis est vir perfectus, & maximè pręlatus, q. a quando igne sancti spiritus & charitatis, igne etiam pœnitentiæ & aduersitatis est exustus, tunc maioris est virtutis & pfectionis, quia tunc carnem mortuam. i. carnales subditos vita gratiæ priuatos, corrodit per correctionem, & eos a sanie luxuriæ & carnalitatis mundificat & depurāt. ¶ Sal habet vir-
tutem penetrandi. &c. Sic contritio, quia vsq; ad intima cor 10
dis penetrat, & ventrem conscientiæ remollit per deuotionem, et mordicat per displicentiam et repręhensionem, et sic humores compactos. i. vitia et peccata inuicem conglobata dissoluit, diuidit, et distinguit per sciam discussionem, et exactionem, et sic eos repellit. s. a conscientia per cōfessionem. Eccl. 1. Timor domini expellit peccatum. ¶ Sal virtutem habet venenosis humoribus resistendi, quia cum oleo et aceto lichenas et scabiem sanat, faciei etiam maculas abstergit, et 11
pruriginem et serpiginem tollit, si saponi fuerit mixtum. humori-

morbus, carnalib. tentationibus & infectionibus resistit, fa-
ciem conscientiæ mundificat, & pruriginem malorũ deside-
riorum tollit, si cum melle grãæ & deuotionis. & cum sapone
12 dulcis consolationis fuerit intermixta. ¶ Sal in igne positũ ab
eo resilit, & ibi non resoluitur, in aqua aũt positum statim dis
soluitur & liquescit. Tales sunt multi, quia si in igne tribula
tionum ponantur, ibi per vitia nõ soluũtur, nec per mala desi
deria liquefiunt, si aũt in aqua mundanæ prosperitatis pona-
tur, statim liquescunt per mala desideria, & resoluũtur, quia
plus nocet bonis prosperitas quàm aduersitas. Naum. 2. Por
tę fluuiorum apertę sunt, & templum ad solum dirutum est.

De Lapide topatio, nam per t in penultima scri
bitur, non per z. Cap. 125.

1 TOpatius est lapis splendens & rarus, fulgidus, omniũ
gemmarum superans claritatem, cæteris maior & pul
chrior, aspicientes delectat, & eo in thesauris regum
nihil preciosius inuenitur. Tantæ. n. magnitudinis (sm
Plin.) est inuentus, φ Ptolomæus Philadelphus ex eo fecit sta
tuam quattuor cubitorum. Hic est Christus, cuius est splen-
dor gloriæ inæstimabilis, quia omnium creaturarum superat
claritatem. Nã præ sui ęterna claritate & pulchritudine aspi
cientes beatos in patria, & cõtemplatiuos in via afficit & de-
lectat. In quem desiderant Angeli prospicere 1 Pet. 1. Hic. n.
est cæteris maior & dignitate & natura, quia sm Iob. 11. Al-
tior est cęlo, profundior abysso, longior terra, & latior mari.
Et hic duplicem habet colorẽ. i. naturam spiritualẽ, s. & cor
poralem & ideo Philadelphus. i. Deus pater vel spiritussan-
ctus ipsum fecit imaginem quattuor cubitorum, quia Chrs
constat ex quattuor rebus, duabus. s. corporalib. carne & san
guine, & duabus spiritualib. s. aĩa & diuinitate, & ideo in the
sauro regis æterni. s. in paradiso, nihil eo preciosius põt esse,
nec etiam in thesauro regum terræ. In corde virorum iusto-
rum. Preciosior est cunctis opibus, dr̃ de sapientia Dei. Pro
2 uerb. 3. ¶ Topatius est gemma clarissima, aliarũ superans cla
ritatem, gemmarũ sibi obiectarum in se recipit claritatẽ,
inspicientes delectat, formam habet specularem idolum. n. in
se receptum inuersum vr̃, sicut in speculo concauo. Talis est
beata virgo, quia illa cęteris gemmis. i. sanctis clarius emicat
& resplendet, & hoc quantum ad conscientiæ puritatem, quã
tum ad castimonię claritatem, quantum ad apparentiæ venu
statem, & quantum ad sapientiæ synceritatem, & ideo non
immerito debet inspicientes. i. deuotos, & contemplatiuos
non modice delectare Nam tantam habet sanctitatis & con
scientiæ claritatem, φ gemmarum aliarum claritatem. i. alia-
rum mulierum virtutem & sanctitatẽ superauit, quia nec pri
mam similem visa est. &c. & gemmarum sibi obiectarum gra
tiam & splendorẽ reddit, & maximè in beata incarnatione,
vbi per suam gratiam spiritussanctus superuenit in eam, & p
suam præsentia Dei filius (qui est claritas Dei patris) in eam
subintrauit. Illa. n. est specularis naturæ, quia est speculũ sine
macula Sap. 7. Et ideo qñ Deus pater in eam respexit per suã
gratiam, ipsa pro certo ad modum speculi eius imaginem
.i. filium in seipsa recepit per beatam incarnationem, & eum
tandem in natiuitate præsentauit hominib. & ostendit. Ve-
runtamen istam imaginem receptam ostendit nobis inuer-
sam, quia sicut in re inuersa illud quod est supremũ, efficitur
infimum, sic vere in Christi incarnatione ista imago fuit in
uersa, quia. s. dei filius qui omnium rerum est superior digni
tate, factus est inferior humilitate. Deut. 28. Ipse descẽdet, &
3 erit inferior. ¶ Topatius sequitur motũ lunæ, quia. s. maioris
est virtutis vel minoris sm φ luna plus vel minus recipit in-
crementi. Et valet sm Diosc. contra lunaticam passionem. &
est topatius gemma splendidissima, & maximè qñ solis ra-
diis est percussa, quæ aliarum gemmarum in se recipit clari-
tatem, inspicientes autẽ summè reficit ac delectat. Topatius
est virtus honestatis, quæ pręcęteris rutilat exterius per bo
ni exempli dationem, & summè delectat inspicientes, quia
vere pulchrum est videre personam honestam & maturam,
& maximè qñ solis radijs. i. gratia spiritussancti repercutitur
& illuminatur, in se etiam claritatem aliorum. i. bona exem-
pla & virtutes quæ in alijs videt, per imitationem recipit, &
sibi ea incorporat & adiungit. Per lunam ergo quæ mutabi-
lis & variabilis, intelligo humanam volũtatem, quæ vere sę
mutatur de vna cogitatione ad aliam, & cętera hmõi. Quan
to ergo luna plus abundat in lumine grãæ Dei, tanto vere to-
patius. i. bona & honesta cõuersatio plus habet de efficacia,
& virtute, quia parum valet bonitas exterior & honestas, ni
si interius lumen cęlestis influat maiestatis. Ideo bona perso
na dicit illud Iob 31. Vidi solem cum fulgeret, & lunã incedẽ
tem clare &c. Quia sicut dr̃ Iob 8. Non põt viuere carectũ si
ne aqua. Et sicut topazius habet formam specularẽ, ita vere
honestas est aliorum speculum, & exemplar. Splendor. n. est
lucis æternæ, & speculum sine macula Sap. 7. ¶ Topatius vn
das bullientes compescit, & bullire non permittit, iram & tri 4
stitiam reprimit, & phrenesim, & mortem subitam expellit
sm Diosc. & lapidariũ. Talis est virtus benignitatis, quia ve-
re illos qui per furorem, & iracundiam bulliunt atque feruẽt,
reprimit atq; sedat, & idem cõtra phrenesim, & iram. i. cõtra
pctm furoris, & crudelitatis summe valet, & per consequens
mortem facit euadere sempiternam, quia vir iracundus su-
scitat iras, qui aũt patiens est, mitigat suscitatas. Prou. 15. Vel
expone de patientia ¶ Topatius sanguinem stringit, & valet 5
contra lunaticam passionem. Talis est abstinẽtia vel castitas,
qua sanguinem carnalis voluptatis restringit, & valet cõtra
lunaticam passionem. i. contra mentis leuitatem & mutabili
tatem. ¶ Topatius gestatus sanguinem stringit, tristitiam tol 6
lit, & mortem subitaneam impedit. Sic beata virgo gestata
per deuotionem, sanguinem luxuriæ restringit, & iracundiã
sedat, & a morte subitanea nos præseruat. Exemplũ de Nor-
manno flagitioso qui ieiunabat sabbatum in virginis honorẽ,
cuius caput ab inimicis subito truncatum, tñ cõfessum fuit.
¶ Topazius sequitur motum luna, & sm eam suam virtutem
regulat & disponit, & cum sit naturæ specularis, imaginem 7
tñ receptam inuersam repræsentat. Tales sunt multæ leues p
sonæ, quia verè secundum lunam. i. secundum mutabilitatẽ
suæ vanæ voluntatis (ad Eph. 1. Oĩa operatur secundum con
silium voluntatis suæ) vel etiam secundum lunam. i. secundũ
cursum mutabilis prosperitatis seipsos regunt. Eccl. 27. Stul
tus autem vt luna mutatur. Et qñ aliqua imago vel species
eis offertur. i. qñ aliquod bonum exemplum vel mandatum
tribuitur, ipsum pro certo inuersum repræsentat, quia. s. totũ
faciunt contrarium omnium quæ viderunt, vel ab alijs au-
dierunt. Mandata. n. dñi audientes omnia facere contraria.
Iud. 2. ¶ Plin. dicit φ si topatium polias. ipsum obtenebras, & 8
obscuras, si vero propriè naturæ relinquitur, tunc clarior, &
speciosior inuenitur. Sic verè multi sunt qui sibiipsis relicti,
nec linguis adulatorum politi, clari sunt & virtuosi, qui si per
adulationem poliantur, tunc sæpe fit φ concepto inanis glo-
riæ spiritu a claritate, i. à virtute quam habuerant obscuran-
tur. & ideo. Exo. 20. præcipitur fieri altare de lapidib. non po
litis. Vel dic φ Deus, beata virgo & sancti ita sunt clari, & p̃-
cioli, φ si ipsos polire. i. commendare voluerimus, claritatẽ
eorum magis minuimus, q̃ augemus claritasque, & bonne
suus nullatenus conualescit per quancunq; polituram laudis
quam lingua hominis sibi facit quinimo (sicut dicit Greg. q
quid dici potest, eo ipso quod dici potest laudis diuinæ indi
gnum est. Vel dic φ multi sunt qui si per prosperitatẽ, & glo-
riam poliuntur, a claritate virtutum, & bonorum operum mi
nuuntur, qui si sibiipsis relinquãtur, & in suo statu, & pauper
tate dimittantur, in claritate virtutum perseuerare volunt,
& ideo Deus multos impolitos. i. impromotos, rudes & pau
peres sine opulentia & sine scientia dimittit, quia talem poli
turam ipsis non proficere sentit. Vel dic φ politura seu frica
tura est correctio, quæ quamuis generaliter proficiat, multi
tñ sunt quos magis lædit q̃ iuuet, & quos magis obscurat q̃
poliat. Vel dic φ politura est fama. &c. sicut supra.

De Lapide turcai, nãm ita apud Vincentium ex
Arnoldo legitur, vnde auctorem nostrum
hæc excerpsisse puto. Cap. 126.

TVrgogis est lapis flauus, qui visum confortat, & hila-
ritatem generat. Talis est vir perfectus, flauus & pal-
lidus per pœnitentiæ macerationem, quia visus alio-
rum confortat per honestam conuersationem, & in
eis hilaritatem efficit, & lætitiam spiritualem, scilicet suis ver
bis consolatoriis atque factis. Gaudete cum gaudentib. &c.
ad Roman. 12.

De Terra sigillata. *Cap. 127.*

TErra sigillata est vena terræ medicinalis, cuius virtus est restringere sanguinem, & valet contra arteticam, & inflaturam, ſm Plat. Talis est humilitas, vel etiã memoria mortis, qñ. s. terra. i. corpus sigillabitur in sepulchro, quæ vere naturæ est restrictiuę, quia per memoriã mortis sanguis voluptatis carnalis restringitur, inflatura superbię mitigatur, & arterica pigritiæ penitus abdicatur. Ideo Eccl. 13. Memor est quoniam mors non tardabit.

De Tartaro. *Ca. 128.*

In masculino legitur tartarus in li. de proprietatibus rerum, vt est videre in horto sanitatis.

TArtarum est fęx vini siccata contra dolium & est calidum & siccum, & virtutem habet laxandi mundificandi & consumendi, & valet contra serpiginem, scabiẽ, & capitis immunditias. Vinum est prosperitas & voluptas mundana, eius fęx & residentia significat pęnã ęternam, quæ finis est mundanæ voluptatis. Tartarum ergo est calidæ, & siccæ naturæ, quia vere illa pœna est calida per ignem inextinguibilem, & sicca per absentiam oĩs humoris, & voluptatis. Sed vere istud tartarum est modo medicinale. s. illis qui ipsum habent in memoria, quia vere per eius timorem homo laxatur per contritionem, mundificatur per cõfessionem, & consumitur per corporis & carnis macerationem, & pœnitentiæ satisfactionem, & sic à serpigine, & prurigine. i. a pruritu desideriorum carnaliũ liberatur. Ideo istam fęcem debẽt peccatores bibere per eius considerationem. Esa. 45. & Eze. 23. Calicẽ vini furoris dñi bibisti & potasti vsq; ad fęces. Istã etiam fęcem bibent in inferno sensibiliter illi qui modo nolunt eam portare mentaliter. vnde ps. Fęx eius non est exinanita, bibent omnes peccatores terræ.

Capitulum. *129.*

1 VItrum ſm Auicennam est inter lapides, sicut stultus inter hoĩes. declinat. n. ad oẽm tincturam. Nam qñ in fornace liquefit, in quemcunque colorem faciliter transmutatur, ita ꝙ smaragdi vel hyacinthi qñq; species repræsentat, & hoc accidit ex substantiæ puritate, q̃ in fornace acquirit, ſm Isidorum. Vitrum est homo, quia verè qñ in fornace diuinæ dilectionis & contritionis, vel tribulationis conflatur, tunc contrahit tantam substantiæ. i. cõsciẽ puritatem, & habilitatem, ꝙ à Deo in quemcunq; colorẽ bonæ, & honestæ conuersationis faciliter tingitur, & mutatur, ita ꝙ per suam bonam conuersationem lapides preciosos. i. sanctos, qui præcesserunt repręsentat. Vestiui te multis coloribus. Ezec. 16. Vel dic ꝙ vitrum significat personam leuem, q̃ non seruat determinatum colorem, perseuerando. s. in vno proposito vel verbo, imo si qñ in fornace iracundiæ vel tentationis vel mundanæ prosperitatis conflatur, statim a diabolo in quemcunq; colorem. i. in varietatem propositi transmutaẽ. Istud patet in iracundis, qui subito veterum amicorum fiunt inimici, & illos, quos primo dilexerant, persequuntur. Patet in adulatorib. qui in fornace prosperitatis ad oẽm colorem. i. ad oẽm voluntatem aliorum per mendacia se conuertunt. Sap. 16. Ad quod quisq; volebat conuertebatur. Applica contra iracundos. Eze. 1. Cum euntibus ibant, & cum stantibus stabant. Quia. s. tales semper se solent cõformare dictis factis & voluntatibus aliorum, & maximè principum & magnatũ.

2 ¶ Vas vitreum pulchrius est cæteris & splendidius, facile tñ frãgiẽ, nec amplius restauraẽ. Nã nisi faciliter frãgereẽ, preciosius, & nobilius q̃ vasa aurea putareẽ. Vñ dicit Isid. ꝙ quidã fecit vitrũ ductile & malleo reparabile. Vnde corã Tiberio Cæsare phialã vitreã q̃ fecerat, proiecit, quã nõ fractã sed plicatã malleo reparauit, quod videns Cæsar, statim eũ iussit decollari, ne dum hoc agnitũ esset auri preciositas deperiret, quia revera si vasa vitrea nõ frãgerenẽ, meliora quã aurea putarenẽ, vt dicit ibidem. Charissimi, vas vitreum est prosperitas mundana, quæ pro certo licet videaẽ splendida & gloriosa, tñ facile perditur. s. per mortẽ vel per tribulationẽ, nec tñ amplius restauraẽ, sed ista sui fragilitas facta est, ne vasa aurea. i. cęli gloria & vita æterna vilia putarentur, quia vere nisi mundi prosperitas cito perderetur, preciosior quã æterna à fatuis putaretur. Vnde psal. Pro nihilo habuerunt terrã desiderabilẽ. Vel dic ꝙ vitrũ est hypocrita, qui vere splendet exterius, & pulcher vr̃ per bonã suã cõuersationẽ, faciliter tñ frãgiẽ, & destruitur per apostasiã, nec vnquã amplius restauratur, qa tales vt cõiter ad pniam minime reuertunẽ, qñ cadunt, & hoc Deus patitur, ne tales reputenẽ ab hoĩb. meliores quã vasa aurea i. quã viri boni & iusti, qa vere si hypocritæ durarẽt, boni respectu eorum nihilum putarenẽ. Thre. 4. Filij Syon inclyti reputati sunt in vasa testea. Vel dic ꝙ vas vitreũ est diues mundanus, qui vr̃ pulcher quãtũ ad prosperitatẽ mundanã, & gloriã rpale. vas aũt aureũ est vir iustus & perfectus. Illi ergo vitrei mũdani faciliter frãgunẽ & dissipãtur per mortem tpalẽ & æternã, nec tñ amplius reparanẽ, qa nõ reuertenẽ de tenebris ad lucẽ. Iob 15. Vas aũt aureũ. i. iustus, etsi per mortẽ frãgaẽ, tñ à Deo in die iudicij restauraẽ, vt cũ Deo perpetuo pseueret. Eccl. 50. Tãquã vas auri solidũ, ornatũ oĩ lapide precioso. Et hoc est necessarium, quia alias vitrei mundani diuites meliores putarenẽ, q̃ aurei viri sancti. Vñ Cęsar & imperator Deus occidit illũ. s. diabolũ q̃ voluit facere vas vitreũ durabile. i. pctõrum sp viuentem, dicẽdo Adã: Gen. 3. Nequaquã moriemini, sed eritis sicut dij. ¶ Vitrũ ergo est lucidũ & perspicuũ, 3
& ideo imaginũ repræsentatiuũ, quapp & de vitro specula cõponunẽ. Talis est vir pfectus & honestus, qa iste rectè est speculũ aliorũ, qa. s. quilibet põt in eo videre imaginẽ suam, quia. s. per cõparationẽ ad statũ & vitã eius, q̃libet põt cogitare quis & qualis dẽt esse. Vnde iustus (Sap. 7.) speculum sine macula, & imago bonitatis Dei dr̃. Vel dic ꝙ vitrũ est sacra scriptura, q̃ clara & perspicua dr̃. pp oĩmodã veritatẽ, quia. s. imagines rerũ futurarũ, vel imagines oĩm bonorũ documẽtorum, & exẽplorum in ea dilucide cognoscuntur, & iõ scriptura fuit figurata in mari vitreo qđ fecit Moyses in introitu tabernaculi, vt ibidẽ sacerdotes ministraturi lauarentur, & speculantur. Et sic in scriptura viri ecclesiastici possunt accipere speculum & loturam. Vel vitrum est paradisus, in quo est perspicuitas visionis, & claritas & puritas conditionis, & vbi imagines, Dei & sanctorũ perfectẽ videntur in ppria q̃ditate. Ideo dr̃ Apoc. 21. Ipsa vero ciuitas aurum mũdũ simile vitro mundo & sequiẽ. Platea ciuitatis tanquã aurũ, & tãquã vitrum perlucidũ. Vel dic ꝙ beata virgo q̃ recepit imaginẽ filij Dei & eum nobis repræsentauit. &c. & adiunge ad §. Maria. Et sicut vitrum coloratur faciliter, sic vir perfectus colores virtutum & perfectionũ & bonorũ exẽplũ faciliter recipit & ostẽdit. Vel dic ꝙ nos debemus aliorũ imagines, & bona exẽpla recipere per imitationẽ, & ea representare per bonę operationis exhibitionẽ. ¶ Est quidã lapis dictus obsia- 4
nus, seu obsidiana, de natura vitri, qui nũc viridis, nũc niger inuenitur, de quo falsi artifices faciunt gemmas, quæ. s. sunt alijs similes in colore, sed nullatenus in valore. Sic falsi artifices diaboli de lapideis peccatoribus faciunt videre gemmas per hypocrisim & palliationem, qui licet in colore apparentiæ, non tamen in valore perfectionis & virtutis sunt similes bonis gemmis. i. viris iustis.

De Lapide Vdachite. *Cap. 130.*

In exemplaribus quibusdam legitur Vdachites & Verachitem, quod est in capite sequenti in aliis ydachites, sed parum id refert quoniam y sepe in V transit.

VDachites est lapis colore fuluus figura rotundus, qui in se continet aliũ lapillũ, q̃ tinnire & sonare intra eũ audiẽ, & hic lapis perpetuis aquę sudorib. sp stillat, & iõ ab aliquib. credit ꝙ sit idẽ ꝙ enydros. vide supra. Talis est beata virgo, q̃ fuit rotunda & volubilis p obediẽtiã, fulua per pœnitentiã. Nã ista intra se. s. in suo sacro vtero, cõtinuit alium lapillũ præciosum. s. Dei filium incarnatũ, & hic sudorem mi[se]ricordiæ perpetuo nobis stillat. vide supra de enydro.

Vsitatur is lapis quem gratitem supra appellauit. *Cap. 131.*

VErachithen est lapis qui gestatus ab homine nõ mordetur a muscis, nec ab apibus infestatur, & creditur valere contra venenum, ſm Diosc. Sic est Christus, vel beata virgo, vel ẽt quicunq; sanctus, quia si gestetur per deuotionem, musca & apes. i. tẽtationes & demones

vel

vel malæ cogitationes homini non nocebũt. Nam hic cõtra venenum pctõrum valet. Vel dic q̃ hic lapis significat munera, vel adulationem, quorum alterum si quis secum porrauerit, à muscis. i. à prauis balliuis & iudicib. non lædetur, & per correctionem ab his non pungetur. Donum. n. hominis dilatat viam eius & ante principes spatium ei facit Prou. 18.

Zimenie lazuri legitur apud Vincentium similiter & in horto sanitatis. Cap. 132.

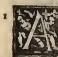
1 ZVmeth idem est q̃ lapis lazuri. quædam. s. vena terræ medicinalis, quæ tanto melior, quanto colori cęlesti vicinior, & valet contra multas passiones, primo aũt debet optimè teri, & multotiens ablui, deinde dari patienti. mire. n. soluit & purgat. Talis est sacra scriptura, quę optimè dẽt teri per expositionem, lauari per oĩs adulationis eliminationẽ, & deinde dari infirmo peccatori p prædicationem, & sic soluetur per contritionem, & purgagitur per confessionem, & ab infirmitate pcti sanabitur per satisfactionem. Lazurium, azur, fit de isto lapide vel de laminis argenteis & aceto sicut fit cerussa de plũbo. Vide supra, & expone u vis.

Apud Vincentium similiter & auctorẽ horti sanitatis zignites legitur non zingrites. C. 133.

1 ZIngrites est lapis vitreus, qui suspẽsus ad collum, sanguinem stringit, mentis alienationem depellit, & appositus ad lignum accensum, eius flammã extinguit, ẽm Dios. Lapis iste significat abstinentiam vel castitatem, quæ vitrea est per puritatem, & sanguinem stringit, i. carnis delicias & voluptatem, & mentis alienationem, i. feruorẽ voluntatis reprimit, quia si ad lignum accensum, i. si hoĩ accenso per carnalia desideria adiungitur, iste lapis, virtus. s. castitatis vel abstinentiæ, flammam malorum suorum desideriorum & tentationum extinguit. Vel dic q̃ iste lapis est virtus benignitatis, q̃ flammam iracundiæ in alijs extinguit. Vel dic q̃ memoria mortis extinguit auaritiæ, & luxuriæ flammam, vel virtus patientiæ, quia sicut dr̃ Prou. 15. Vir iracundus puocat rixas, qui autem patiens est, mitigat suscitatas.

LIBER DVODECIMVS de herbis, plantis & arboribus.

De Arboribus in generali. Cap. 1.

1 ARbor ẽm Isid. dr̃ ab aruis, eo q̃ in eis nascatur, & generaliter ẽm Arist. duæ sunt arborũ species. s. masculus, & fęmella. & hoc est verũ in omni specie tã arborum q̃ herbarum. Est est masculus fœmina durior, solidior, ramosior, densior, siccior, & fructus eius maturabilior, sed breuior, & foliis est fœcundior, sed asperior, & hoc totum pp̃ maiorẽ caliditatẽ, & siccitatem, q̃ partes plantæ diuidit, secat & exasperat & desiccat, ẽm Arist. Arbor est homo, sed duæ sunt eius species & naturæ, quidam masculi, & hi sunt prælati vel religiosi vel perfecti, quidã fœmelli, & isti sunt subditi respectu prælatorum, seculares respectu religiosorũ, imperfecti & pctõres respectu perfectorum. Sed vere masculi isti sunt fęmellis istis validiores per cõstantiæ firmitatẽ, ramosiores per bonorum affectionũ multiplicitatẽ, sicciores per pniæ vel abstinentiæ austeritatem, in foliis. i. in verbis asperiores per correctionis asperitatẽ, in fructib. i. in diuitiis breuiores per voluntariã paupertatẽ, & hoc sotum facit calor charitatis, siccitas pniæ vel austeritatis, qua dẽt præ aliis abundare. ¶ Qñ arbor est multum solida & cõpacta, tunc humor non finitur a siccitate fluere exterius, & sic minus abundat talis arbor etiam in fructib. & in ramis. Sic vere in illis, qui sunt solidi per constantiæ firmitatem. s. in viris perfectis, siccitas diuini timoris, pniæ vel abstinentiæ vel macerationis non finit humorẽ. i. affectionem inferiorem exire exterius ad terrena. s. per vanos auaritię appetitus, sed ipsam resiccat, & refrenat, & idẽo hodie boni viri, & iusti nõ abundant in ramis tpalium possessionum, nec in fructib. diuitiarũ quia. s. sancti & boni erant in hoc mundo quasi nihil habentes & oĩa possidentes 2. ad Co. 6. ¶ Masculus discernitur a fęmella (ẽm Aluredum) per pullulationẽ citiorẽ. citius. n. pullulat masculus q̃ fęmella. Itẽ per odorẽ, quia mas odorosior est vt cõiter q̃ fęmella. Sic verè plati à subditis boni à malis, & religiosi, a secularib. debent diuidi & distingui, & quo ad pullulationẽ bonæ operationis, & quo ad odorem bonæ famæ & conuersationis, quia vere citius & prõptius & facilius dẽt per bona opera & affectiones pullulare, & odorẽ bonę famę fortius diuulgare. Ideo dr̃ Eccl. 49. Fructificate quasi libanus, odorẽ suauitatis habete. ¶ Folia palmę masculę ita copulantur cũ folijs fœminæ qñ inuicẽ cõiunguntur, q̃ vix pñt ab inuicẽ separari, ẽm Aluredũ ibidẽ. Sic verè si tu sis imperfectus, mũdanus, fęmineus vel pctõr, necesse est tibi q̃ cũ foliis palmæ masculæ. i. cũ bonis & perfectis viris per societatẽ, & amicitiã inuisibiliter te cõiũgas, quia ẽm Sen. Sic diligamus quasi desinere non liceat. Et ad Rom. 8. Quis nos separabit a charitate Christi? ¶ Sunt quædã arbores quæ cõferunt alijs q̃ iuxta eas sunt plantatæ. vnde malogranatæ oliuis conferunt, si iuxta eas sint plantatæ. s. quia malogranata abundat in calore, qui naturæ cõpetit oliuarum, vt dicit Aris. Vere tales sunt boni & iusti, quia semper iuuat verbis, operib. & exẽplis alios sibi iunctos. i. socios, & vicinos. Vnde si malogranatę. s. viri religiosi perfecti, & cõtemplatiui granis virtutum replẽti, oliuis. i. bonis personis actiuis, & misericordib. cõiungantur, ita q̃ alter alterius societatem sectetur, tunc vere eis confert quia per bonã societatem semper ad melius perueniunt, quia cum sancto sanctus eris. Et hoc totum accidit pp̃ calorẽ charitatis, qui in viris perfectis abundat, qui bonitatem perficit aliorũ. ¶ Secundum Arist. li. aial. 18. Arbor, quæ cito, & multum facit fructum, cito desiccatur, qñ. s. cibus transit in semẽ. i. qñ humor cibalis, & nutritiuus trãsit in fructum vel semẽ. Sic vere multi sunt qui cito. s. à iuuentute, faciũt fructum bonorum operum, & multum, qui. s. in iuuentute præ cęteris sunt feruentes, & tales pro certo sępissimè accidit, q̃ cito desiccantur, & priuãtur profectu bonorũ operum per pñm, & imperseuerantiam, quia substantia ad quã festinatur in principio, in fine benedictione carebit. Prou. 20. ¶ Secundũ Isid. 1 arbor dr̃ ab adhærẽdo, quia terræ adhæret, & inde primo nascens est herba, tandẽ crescit in fruticẽ, post in plantula nouellam, & tandẽ est arbor magna. Sic homo qñ primo generatur a terra. i. a matre vel ecclesia, paruus est quo ad merita, sed tandẽ sp debet de bono in melius proficere, ita q̃ in fine. i. in senectute magnus sit quo ad merita & virtutes, vt sic ad magnitudinem paradisi finaliter deducatur 1. ad Co. 13. Cũ essem paruulus, loquebar vt paruulus, qñ aũt factus sum vir, euacuaui quæ erant paruuli. Fons paruus creuit in fluuium magnum. Hest. 10. ¶ In arborib. est aĩa vegetabilis, sicut in aĩalib. sed differunt, quia in plantis est occulta, & imperfecta, in aĩalib. aũt manifesta, perfecta & completa, ẽm Arist. Charissimi, vis vegetabilis & mutatiua significat gratiã, quę aĩam vegetat atq; nutrit. Aĩalia aũt sunt viri perfecti, qui vident per prudentiam, audiunt per obedientiam, loquũtur per orationem, confessionem & gratiarum actionem, &c. similia. Arbores aũt sunt viri seculares actiui & imperfecti, more arborũ terræ & terrenis negocijs adhærentes. In vtrisq; autẽ est vis nutritiua vel vegetabilis. i. gra, sed differenter, quia in secularib. est occulta, quia. s. pa rum se per bona opera manifestãt. In aĩalib. aũt. i. in perfectis, & contemplatiuis est completa, & perfecta, & per opera exterius manifestata. vnde Paulus 1. ad Co. 15. Gratia Dei in me vacua non fuit. ¶ Arbores non mouentur motu voluntario nec progressiuo, sicut aĩalia, nec ẽm motum delectationis vel tristitiæ, quia non dolent qñ scinduntur, nec delectantur qñ cibantur, nec vigilant, nec dormiunt, neq; spirant, vim. n. sensitiuã non habent, cui oĩa hęc attribuuntur, nec gñat arbor nec generatur per sexuum cõmixtionem, vitam tñ habet vegetatiuã, per quã fit attractio humorum a terra ad ipsius nutrimentum, ẽm Aris. Charissimi, arbores significant huius seculi pctõres, potissime diuites seculares vel mundanos, qui pro certo non mouẽtur per obedientiam, & subiectionem, nec progrediuntur per bonũ profectũ & operationẽ, nec delectantur per spẽ, & contẽplatione, nec tristantur per timorem & mortis recordationem, non vigilant per discretionem, non dormiunt per deuotionem, non respirant per orationem. Nam licet isti cibẽtur, &

nutriant pabulo doctrinæ et pdicationis, in hoc tñ nõ delectant, qa abominabilis fit eis in vita sua panis, & cib. desiderabilis. Iob. 33. Qñ ēt scindunt p correctioné, tribulationé, infirmitaté vel castigationé, tūc vere nõ de hoc dolēt, neq; p cōtritioné tristant, qa vulnerasti eos, & nõ doluerūt, attriuisti eos, & noluerunt reuerti. Hie. 5. Et isti ēt non cōmiscentur sexualiter per cōcordiá & charitatem & dilectioné, vt sic gñrent p boná opationé. Sed quare hæc oia? Vere qa nõ hñt vitá sensitiuá. i. gratiá Dei p quá sentiant sua mala, vel sapientiá diuiná, p q̃ recte sapiant sentiant & discernát. & ió Esa. 27. Nõ est populus sapiens, ió non miserebit eius qui fecit eū. Sed vere isti hñt bene vim vegetatiuá. i. sapientiá terrená & mundaná, per q̃ attrahunt & acquirunt humoré terræ. i. diuitias tpales ad sui nutrimentū, quia fm. Luc. 16. Filij huius seculi sapientiores sunt filijs lucis in generatione sua. Vel dic q arbor est vir perfectus vel religiosus, qui non generat carnaliter, quia. s. seruat castitatem, nec mouetur voluntarié, quia subiacet obedientiæ Dei & platorum. Non fuit q moueret penná. Esa. 10. Et licet scindatur per tribulationé, ita tñ est patiēs, q non sentit nec dolet p impatientiá & murmurationem. Qñ ēt cibatur & nutrit humore mundanæ psperitatis, non delectat nec recreatur per cōplacentiá & cōsolationé, quia. s. eū prospera nõ deterrent. Iõ 1. Reg. 14. Tu es dñe mi rex sicut angelus Dei, vt nec benedictione nec ma

10 ledictione mouearis. ¶ Ois arbor hēt in se vim seminariá, p quá facere pōt fructū, & suá spém in se esse debito conseruare. Vel ontñ ad hoc q ista virtus exeat in actum, pluribus indiget. s. hyeme ad humoris seminalis aggregationé, itē vere ad eius emissioné, calore soluente ad eius exterius attractionem & depurationé, terra ad sui nutrimenti cōtinuationé. Sic vere licet hõ habeat interius in corde semen. i. bonū propositum, cogitationem vel affectioné, ad hoc tñ q eam possit in actū, i. in boná operationé producere, necessaria sunt plura, & primo hyems. i. status vel paupertatis vel pniæ vel tribulationis. i. ver. i. status cōsolationis, sol. i. lux spūalis grã & deuotionis, terra. i. humilitas propriæ terrenę consideratioois, & sic semen boni propositi poterit aggregari, inspirari, vegetari, nutriri pariter & emitti, & sic erit hõ sicut lignū q plantatum est secus decursus aquarum, quod fructū suum

11 dabit in tpe suo. ¶ Secundū Arist. sol est pater & terra est mater oium arborū & plantarum, qa sol influendo calorem, se hēt more pris, terra aūt ministrandu humorem se hēt loco mris. Plantæ sunt fideles & boni, sed vere istorum pater est sol Christus, q calorem charitatis & gratiæ eis confert, mr aūt eorū est terra. i. ecclesia, quę humore doctrinæ eos nutrit. Pater tuus amorreus, mater tua tua cethea i. fixa. Ezec. 16. Vel dic q terra est beata virgo, q̃ humoré suæ misericordiæ nobis præstat quia re vera Christus & beata virgo sunt parentes oium fideliū & perfectorū. Io pōt ipsa dicere cuilibet pctōri illud Lu. 2. Ego & pater tuus dolentes quærebamus te. Vel dic q sol significat charitaté, terra humilitaté, q̃ pro certo sunt pater & mater. i. principiū fundamentū & origo

12 arborū & herbarū. i. virtutū & meritorū. ¶ Arbor humore à terra recipit ad sui nutrimentū, & tñ ipsum non retinet sibi totū, imo folia & fructus oib. annis emittit ad hoium alimētū, renouat ēt arbor vt cōiter oī anno. Sic vere boni diuites & alij qui a terra humoré bonorū tpaliū recipiunt & acquirunt, non dñt eū sibi totum per parcitaté & auaritiá retinere, imo dñt eū p elemosynas emittere, & paupereb. elargiri. Ficus protulit grossos suos. Can. 7. Et sic poterūt cōtinue renouari p grãs & virtutes, vel ēt renouari, qa noua p veteribus, æterna pro caducis, spūalia p terrenis recipient post hác vitá. Vel dic q arbor. i. hõ qui p terra. i. Deo recipit humoré. i. grãm vel doctrina, dēt eū ondere i foliis locutionū, & fructib. opationū. ¶ Scdm Aris. aial est plāta multo nobi

13 lius. planta. n. alligata est terræ, & nõ hēt motum in se, nec in suis partib. nec hēt diuersas partes diuersis officiis deputatas, sicut in aiali est auris ad audiendū, oculus ad videndū, & hoc qa plāta nõ hēt aiam perfectam. Sic vere aialia. i. boni grã & charitate aiati & viuificati, multo sunt platis. i. pctōribus insensibilib. meliores, quia vere plātæ. i. pctōres in malis cōsuetudinib. plantati, sunt alligati terrę. i. mūdo & tpalibus p affectū & io non hñt motū bonæ opationis, nec eorū partes. i. actus & affectiones sunt determinatæ vel ordinatę sed cōfusæ penitus & ineptæ, a l. nec ioq voléd nec in operando solent debitam forma & ordine cōseruare, imo sunt sicut terra tenebrarū, in qua nullus ordo sed sempitern' horror inhabitat Iob. 10.

14 ¶ Scdm Aris. quædā arbores hñt gūmi vel resina, qa humor interior intantū abūdat, q p p sui abūdantiá non totū pōt cedere in arboris nutrimentū, & ió sicut superfluū, foras a nrā expellit, & sic resina efficitur, quæ scdm diuersas suas species valet contra varias passiones. Sic vere sunt q̃dam arbores. i. diuites qui sunt gūmosi & glutinosi p pietaté, quia humor diuitiarū suarū nõ totus conuertitur in sui & suorū nutrimentū, nec eū totū expendūt, imo eū exterius emittūt: & de eo faciūt gūmi. i. pias elemosynas atq; dulces, q̃ vulnera tribulationū & paupertatū in pauperib. sanant. Tollite resiná ad doloré eius, si forte sanet. Hier. 51.

15 ¶ In arbore sunt venę interius in quibus seruatur humor & ad partes singulas deriuatur. Sūt etiam nodi exterius, mediātib. quib. partes successiuæ gñatæ inuicé colligant. Sic vere charissimi, in arbore ecclesiæ sunt venæ. i. prędicatores, q humoré sacrę scripturæ continent & doctrinæ, vñ totū corpus ecclesiæ vegetant atq; fouent. Sūt ēt ibi nodi. i. pacifici viri charitatiui, & perfecti, per quos aliqñ concordant & nodantur & vniuntur, & charitate & cō cordia colligant. Vel dic q arbor est aia, q̃ interius in corde debet habere venas. i. bonas affectiōes, humoré deuotionis & cōpassionis cōtinēres, quo spūalr vegetētur. Nodus ēt dēt habere. i. bonorū operū distinctiones exterius per q̃ successiue crescat, vt per merita et virtutes augmētet.

16 ¶ Arbor hēt interius medullá q̃ qdā vocāt eius vētré vel viscera, qdā cor arboris, qa. s. ibi humor decoquitur, et purū ab impuro diuiditur, vt fructus et folia pcreent: qa ēt in ea sicut in matrice humor seminalis plantę gñat, et inde vita arboris, sicut a corde vita prouenit aialis. Qñ aūt humor deficit in ramis exterius, statim fit recursus interius ad medullá, sicut dicit Aludreus sup li. de veget. Sic vere in arbore ecclesiæ est medulla. i. doctores q humoré sciæ in se seruat, & mēbris aliis administrát, et inde purū ab impuro. i. hæreticū a sano diuidūt & segūgūt, & sic vitá grã toti arbori. i. toti corpi ecclæ cāsr administrant. 53. Viuificant aias q̃ nõ viuūt. Vel medulla est platus, q dēt esse sicut medulla humidus per pietaté, mollis per benignitaté, albus p castitaté, in quo pro certo velut in vētrę, corde vel matrice dēt esse vita grã et deuotionis, semen sciæ vel lectionis, humor clementiæ vel cōpassionis, et per eū debet aliis. s. subditis tribui & transferri ac ēt destinari, et ió qñ in ramis & subditis est defectus huius humoris ad medullam. i. ad prælatos dēt esse recursus, vt eis sicut a fonte accipiat in suis necessitatib. supplementum. Vnde Amb. in sermone. Quicquid in plebe ac pōt esse virtutis ac gratiæ de hoc sicut de fonte emanauit etc. Vel per humore intellige tpalea diuitias, quas debent prælati habere et in necessitates subditis dispensare etc. Vel per medullá intellige Christū et dic p oia sicut supra. Vel dic q medulla significat pios diuites et medullosos, q humoré diuitiarū ad hoc reseruāt, vt tamē i. pauperes necessitatis tpe ad eos recurrāt. Io docebat Apostol. 1. ad Thes. 5. Laboret manib. suis, vt habeat vnde tribuat necessitaté patienti. Vel dic q medulla in arbore est cor vel voluntas in aia, vbi continet humor affectionū, intentionum et cogitationū, sed vere ista dēt esse vēter, qa ibi dñt coqui affectiones et cogitationes p discretioné et examinationé, & vnū ab alio, purū ab ipuro, malū a bono debet diuidi et distingui, anteq̃ ad opus exterius emittat. exinde ēt dēt deriuari et influi fructus bonæ opationis, & foliū honestæ locutionis, et flos bonæ cōuersationis, motus ēt et vita grã et deuotionis. Iõ Prou. 3. Oi diligentia serua cor tuū: qm ab ipso vita pcedit.

17 ¶ In arbore est cortex ad interiorū defensioné, et sui terminationé, quia q facit coriū vel cutis in aiali, hoc facit cortex in plāta, vt dicit Isi. Sic vere in hoie requiritur cortex. i. exterior bona conuersatio, q̃ interiora cōtegat et defendat. s. grãs et virtutes, et hoiem terminet p bona opa, et ne per violētiá defluat, eū arctet. Vel p cor intelligo platū, q dēt alios. s. totū corpus ecclę circuire p discretioné, defendere a nocumētis vitiorū tpaliū tribulationū p iudicialé ptectioné, et terminare, tegere. s. et arctare p correctionem. Vel dic q cor exterior pniam, q̃ aiam interius defendit a vitiis et peccatis, eá terminat et arctat ne exterius per vanas affectiones defluat circumquaque. Et sicut arbores quæ hñt durum corticem, multum crescunt &, eleuantur, sicut patet in pino, abiete et palma, et hoc quia humor non sinitur defluere in latum, propter durum corticem circumstante, & sic

in altú cogit eleuari: sic illi qui duro cortice poiæ vel tribula
tionú inuoluunt, quo ad virtutes, & merita p alijs augmen-
tant, & in altú p côtéplationé & affectioné æternorú supe-
ri⁹ eleuant, & hoc qa humor affectionú suarú dilatari circú
quaq; ad tpalia nó sinit, qa p timoré & poiam reprimit, &
sic dico q hét supius ad æterna dirigi & leuari. Iob. 40. Cir
cunda tibi decoré. i. puiæ maceratioué, q. s. decorat atq; po-
lit, & in sublime erigere per æternorú affectioné & conce-
ptioné, & speciosis induere vestib. per boná conuersatioué.
18 ¶ Lignú & stipes est pars arború fortior, solidior & rectior
& albior, q a radice exiens, vsq; ad summitaté arboris se p-
reodit, & oés ramos arboris in se portat, & a radice humo-
ré hauriés atq; sugens, ipsum statim ad ramos nutriendos
dirigit & transmittit. Et stipes ét quáuis durus solidus sit ex
terius, interius tñ habet medullam tenerá atq; mollé, exte-
rius hét corticé, folia, flores, fructus. Et est stipes totius arbo
ris fundamétú, & est stipes medius inter radicé & ramos. Et
dr lignú, eo q faciliter accensum pbeat cito lumen. Dr etiá
stipes, eo q p fortitudiné magis sit solidú & stipatú, sm Isi-
do. Talis est p oia bonus platus & ét quilibet vir perfectus,
& maxime ecclesiasticus vel religiosus: qa vere ipse est me
dius inter radicé. i. Deú & ramos. i. populú. Deu. 5. Ego seque
ster & medius fui inter vos & Deú. Et ideo a radice Deo de
bet surgere p deuotioné, humoré doctrinæ & consolatiôis,
vel humoré ét tpalis subuentionis, quæ statim dét ad ramos
i. ad subditos mittere, eos. s. docendo, & eis tpaliter succur
rédo. Ipse. n. totius arboris ecclesiæ vel collegii debet esse
stabile fundamentú, & sua discretione: doctrina & sapia dét
ramos. i. subditos portare in bonis operib. & in statu gratiæ
vegetare. Ego quasi nutritus effraim portabá eos. Oseæ. 11.
Et iste pro certo debet esse alijs psouis & ramis collegii soli
dior p côstátiæ firmitaté, rectior p iustitiæ æqtaté, albior p
múditiæ castitaté. Et licet sit in apparentia durus per rigoris
austeritaté, interius tñ in conscia debet habere medullam. i.
dulcoré & pietaté. Ná quis exterius rigoré ostendat, interi⁹
tñ in corde sp debet benignitaté, charitaté & pietaté habe
re. Vnde Aug. Plus operet charitas q seueritas. Iste etiam ex
terius dét habere corticem bonæ conuersationis folia sanæ
loquelę & pdicationis, & fructus bonæ opationis, & sic di-
cet lignum, eo q faciliter debet accendi per charitaté & lu
men bonorú exemplorú ostendere alijs per vitæ honestatem.
Scdm ligna siluæ exardescet ignis. Eccl. 28. Exponesi vis p
oia de viris perfectis, q sunt medij inter Deú & pctôres. Vel
19 expone de Chro, qui mediua est inter Deú patré & hoies, &
totius arboris ecclesiæ fundamétú &c. sicut supra Mediator
Dei & hoium hó Christus Iesus. 1. ad Tim. 2. ¶ Arbor dome
stica nisi culta fuerit, sit siluestris etiam si bene culta fuerit,
in domesticá conuertitur. Expone hoc p oia sicut de vinea
20 vel de rosa. ¶ Quædá arbores faciunt oleú & fructú, & hoc
pp humorem vnctuosum & aereum sufficientem, qdá auté
nó, pp talis humoris defectum: Sic vere in quibusdá hoibus
est humor. s. affectionis, vnctuosus. i. dulcis, pius & charitati
uus, & iô tales non tñ faciunt fructum bonæ opationis, imo
ét oleum elemosynarum & côpassionis. Alij autem q humo
rem vnctuosum pietatis & dulcedinis in corde suo non hñt,
oleo & fructu illo exterius sæpe carent. Oleum ergo de ca-
pite tuo nô deficiat. Eccl. 9. ¶ Diuersificantur arbores in for
21 ma, quia qdam sunt æquales, qdam vero non, quædam pesti
ferum afferunt fructum, quædam salubrem, quædam folia
multa, quædam pauca, quædam aspera, quædam plana, qdá
etiam arbores habent spinas, qdá non, quædam habent fru-
ctus rubeos, quædam albos, & qdá nigros. Similiter de flori
bus. Sed tota illa diuersitas prouenit ex diuersitate humorú
interiorum, & caloris diuersimode agentis in humoré, qa
sm interiora arborum lignú exterius variatur. Charissimi,
per arbores intelligo hoies Mar. 8. Video hoies quasi arbo-
res. Sed vere isti diuersimode hodie variantur, quia non ois
caro eadem caro &c. 1. ad Cor. 15. Quidam. n. sunt æquales
per iustitiæ æquitatem, quidam inæquales per acceptiones
personarum, & iustitiæ iniquitatem. Item qdá hñt salobres
fructus. i. opera bona & Deo accepta: alij aút mala & pestife
ra, quidam nigra. i. vilia & infamia sicut luxuriosi, quidá ru-
bea & alba & pulchra & famosa & honesta, quidam ét hñt
spinas. i. peccata, quidá non, quidá habent folia. i. verba mul
ta p loquacitaté & garrulationé, aspera per murmurationé,
punctioné & impatientia, inuoluta p falsitaté & calliditaté,
quidá aút econuerso hñt verba pauca, plana, veracia, lenia &
benigna. Sed veré hęc oia sic exterius in apparentia in hoib.
variantur pp varietatem humoris. i. affectionis quá interius
sortiuntur, & pp diuersitatem caloris cælestis gratiæ & in
spirationis, qui in diuersis diuersimode inuenitur, quia ge-
neraliter sm interiores affectiones, exteriores mores & cô
ditiones variantur & diuersificantur. Eccl. 13. Cor hominis
immutat facié eius, siue in bono siue in malo. Vnde Grego.
Per hæc quæ foris apparent, quid intus lateat aperit. ¶ Fru- 22
ctuú alij sunt angulares, alij rotúdi, alij rubei, alij nigri, alij al
bi & hoc totú ex diuersitate humorú & calorú hét fieri, qa
sm q calor inuenit humorem magis digestibilem, sm hoc
fructum in suis conditionib. variat & disponit. Et inde etiá
fit q quidá fructus citius q alij maturant. Sic veré quidá ho
minú sunt angulares per constantiæ firmitaté alij rotundi p
obedientiæ velocitaté, alii rubei per charitaté, alij nigri per
humilitaté, alii albi per castitatem, alii cito maturabiles per
vitæ seueritaté, & morum honestatem. Sed hoc totú proce
dit ex humore interioris affectionis & gratię, & calore diui
næ inspirationis, q in diuersis diuersimodè operaoé. Diuisio
oes. n. gratiarú sunt vnus aút spús diuidés singulis put vult.
1. ad Cor. 12. ¶ Quidá fructuú cito, alii tarde maturescunt, & 23
hoc quia qñ calor inuenit humoré dispositú & bene digesti
bilé túc introducit citius maturatioué. patet in ceraso & in
moro. Si aút humor grossus fuerit, côpactus & indigestus,
tunc qa calori argenti faciłr nó obedit, necesse est q matu-
ritas retardet, sicut patet in fructib. autúnalib. & etiá eadé
est rô de cita vel tarda productione foliorú & florú. Arbor
est hô, fructus ei⁹ sunt opa bona & honesta, folia sunt bona
verba, flores aút bona côuersatio, florida & decora. Sic ve-
re hæc oia citius in quibusdá q in alijs inueniuntur, qui qui
dé citius acquirunt vitæ, doctrinæ, conuersationis & morú
maturitaté & sanctitaté, q alii. Ná quidá sunt qui hñt humo
ré. i. affectioué dulcé & digestibilé. i. ad bonú côuertibilé, &
calori. i. diuinæ inspirationi & pdicatorú monitioni & pla-
torú correctioni faciłr obedienté, & iô tales cito ad maturi
tate plectionis deducunt, dicétes cú Psa. Præueni in maturi
tate, & clamaui. Illi aút q humoré volútatis & affectiôis hñt
grossum, rudé, côpactú & obstinatú, & diuersis monitis & i
spirationib. non obedienté, raro ad istá maturitaté pringút,
quia nô in vere iuuentutis, imo oportet q expectent vsque
ad autúnú senectutis. Et sicut multi sunt fructus q pp duri-
tiá & indigestibilé humoré nunq maturescút nec vere nec
æstate nec autúno, & iô frigore hyemis côgelant, & ab hoi-
bus nô colligunt, sed p nihilo reputant, sic multi sunt q pp
duritiá & côpactioné et obstinatione volútatis suæ núq, ve
niunt ad vitæ et morú pfectioné et maturitaté, qa nec in ve
re iuuétutis, nec in autuno senectutis imo in hyeme. i. illam
post morté ab hoib. i. angelis. i. sctis rônabilib. nó colligútur
in paradisum, sed velut inepti relinquunt, et frigori æterno-
rú tormétorú dimittunt et exponunt, Vñ Esa. 37. Exaruit an
tequá maturesceret. ¶ Oís arbor gñalr habet radicé, et est ra 24
dix sicut caput arboris, a quo regitur, sicut os arboris, quo ci
batur, sicut pes arboris, a quo portat. Ná radix a terra reci
pit et sugit humoré, et tot⁹ arboris nutrimentú, et iô ad mo
dú capitis hét nodos. i. paruos ramos sicut capillos, quibus
terræ adhæret. Radix ét a græcis dr arboris esse vita, quia
p eá viuit et vegetat arbor. Charissimi, radix in arbore ec-
clesiæ est prælatus, qui dr os arboris, quia a terra. i. á Deo su
gere debet humoré deuotionis, gratiæ et scię, quo arborem
ecclesię vegetet atq; nutriat, docendo, pdicando et orádo.
Dr ét vita, quia per eius doctriná et exépla mortui pctôres
per gratiam reuiuiscunt. Mortuos suscitate. Matt. 10. Dr ét
caput, qa. s. totam istam arborem habet more capitis guber
nare. Dr ét pes, quia. s. exemplis et doctrinis totam habet ec
clesiam supportare. Et iô iste debet habere multos ramuscu
los. i. multas bonas affectiones, quibus terræ. i. ipsi Deo adhę
reat per amorem, dicens cum Psalm. Mihi autem adhærere
Deo bonum est, et ponere etc. Vel dic q radix est Christus,
qui medius est inter terrá. i. Deum patrem, et arborem ec-
clesiæ, et iô dr arboris os et, vita, quia. s. eá viuificat p gra
tiam, et cibat per doctrinam. Cibauit eum dña pane vitæ et
intellectus. Ecc. 15. Et ideo sibi potest dici. Os nostrum et ca
ro nostra es. 2. Re. Vel dic de prędicatione eius, q cibat et nu 25
trit alios per doctriná. ¶ Arbor hét quasdá partes superfluas
q non sunt de essentia eiusdé, sicut sunt folia et fructus, et iô

tempo

tpe vernali gñaliter ista cadũt. Nã quia humor arboris non
sufficit tũc tp̃s intus,& extra,iõ retrahit eũ natura a partib.
exteriorib.nõ necessarijs,ne deficiat interiorib.& necessarijs
Natura.n.magis nitit̃ seruare interiora q̃ exteriora,& iõ hu-
moré in necessitate,& frigore ab exteriorib.ad interiora re-
trahit,& sic cessante humore exterius,fructus & folia deflue
re permittuntur.Sic vere hõ qñq; habet partes superfluas.i.
diuitias,quæ qñq; in eo tm̃ abundant, ꝙ vltra necessitatem
ei supfluere pñt dici,& ideo vere qñ venit tp̃s hyemis, vbi é
defectus fructuu,& victualiũ.i.tp̃s paupertatis vel aduersita
tis vel caristiæ,tunc dét istas dimittere,& erogãdo paupḃus
emittere,& exinde humorem affectionis, & amoris retrahe
re,& p elemosynas eas pauperib.erogare.Nã ab istis exterio
rib.& tpalibus est humor affectionis retrahendus, sicut à su
perfluis,& non necessarijs,& ad interiora.i.ad conscientiã &
animam principaliter conuertendus,quia.s.ista magis debét
diligi & seruari,iuxta illud.Quõ poteris,ita esto misericors,
26 neq; auertas faciẽ tuã viso paupere.Thob.4.¶ Sed scitis quid
est?Sunt quædam arbores,quæ habent humorem viscosum,
qui a folijs exteriorib.leuiter non retrahitur a natura, sicut
patet in pino,& similib. Qñq; etiam arbor est multum soli-
da atq; dura,& sic impedit humoré retrahi a folijs,& ita ca-
dere non sinunt,sicut patet in buxo, & similib. Sic vere qñq;
homo habet humorem.i.affectioné viscosam per carnalita-
tem,est etiam compactus,& solidus per obstinatam volun-
tatem,durus per crudelitatem,& impietaté,& tenax per aua
ritiæ parcitaté,& sic vere impedit ne humor suæ affectionis
à folijs.i.exteriorib.diuitijs retrahatur,& sic ipsa folia cade-
re per elemosynas nõ dimittit, dato ꝙ hyems.i.tp̃s caristiæ,
& paupertatis instet.Istud patet de malis diuitibus, qui etiã
tempore maximæ paupertatis pauperibus non emittunt nec
distribuunt bona sua,sed per parcitaté, & auaritiã ipsa conti
nue retinent,& reseruant.Ipsi.n.sunt lignum,quod plantatũ
est secus decursus aquarum.i.mundanæ prosperitatis, & fo-
lium eius non defluet &c.Vel dic,ꝙ arbor.i.hõ,qui est raræ,
& debilis,& incõstãtis naturæ,qñq; tpe hyemis.i.tribulatio
nis,spoliat fructu bonæ operationis,& folijs sanæ loquutio-
nis,& hoc quia tales homines humorem interioris affectio-
nis,gratiæ vel deuotionis habent debilem atq; rarum, q ci-
to repercutitur,p timoré,& sic cadũt folia fructus supradi-
cta.Veruntñ qñ talis arbor.i.hõ est solidus per constantię fir
mitaté sicut buxus,interius gummosus per glutinosam cha-
ritatem vel pietatem sicut pinus , tunc vere licet veniat tp̃s,
hyemale aduersitatis,& tribulationis,ita tñ perseuerabit , &
in statu gratiæ firmus erit,ꝙ fructus, & folia gratiarũ virtu-
tum & bonorũ nnuq̃ pdet. Hier.17. Erit folium eius viride,
nec aliqñ desinet facere fructũ.Vel dic gñaliter ꝙ hõ in statu
hyemis.i.pcti mortalis,perdit fructũ bonæ operationis,foliũ
honestæ locutionis,& floré decoræ cõuersationis, & hoc to
tum pp defectũ interioris humoris.i.gratiæ , & deuotionis,
27 qui tunc repercutitur,retrahit,& siccatur.¶ In hyeme natu-
ra retrahit humoré a folijs,quæ sunt partes superfluæ,& non
necessariæ,& ipsum attrahit interius ad lignum,& radicé,&
ideo in hyeme folia vt cõiter cadunt & pallescunt,siccantur
& putrescunt,radix aũt licet sit inferius in terra,manet tñ &
vegetat & viuit.Charissimi,arbor est ecclesia , radices sunt
boni & iusti,qui hodie sunt infimi,contempti & depressi,ad
modũ radicis,rudes,pauperes,& despecti , folia aũt quæ pa-
rum valent,sunt pctõres,qui mõ virent p prosperitaté, & vé
to vanitatis,p iactantiã mouent,& fructib.bonorũ tpaliũ cir
cũquaq; muniuntur.Sed vere qñ hyems.i.tp̃s mortis aduene
rit tunc natura naturãs.i.Dei iudiciũ & puidétia,ab istis re-
trahet humoré voluptatis,& prosperitatis,& ip̃m mittet ad
radicé.i.ad pauperes,& alios bonos,& iustos, q sunt ei cha-
ri & necessarij,qa mali sunt ei quasi superflui,iuxta illud Ecc.
16.Nõ.n.necessarij sunt ei hoies impij.Et iõ vere tunc.s.post
morté,ista folia cadét,& defluent de arbore vitæ huius.s.inse
riua vsq; in infernũ,& ibi cõputrescét,& pallescét p torméta
æterna,& ab humore ois voluptatis siccabunt. Exsiccatũ est
fęnũ,& cecidit flos.Esa.40.& 1.Pet.1.Radices aũt.i.viri boni
& iusti rũc tpis humore æternæ voluptatis potati, viuent, &
vegetabunt inæternũ,qa iusti imperpetuũ viuent.Sap.5.Vel
dic ꝙ natura est p̃latus,qui tpe hyemis.i.in hac dolorosa vi-
ta debet accipere humoré bonorũ tpalium à partib. non ne
cessarijs.i.a malis diuitib.eũ iniuste detinétib.s.auferédo eis,
sua bñficia pinguia,& ab eis emédas accipiédo , & super eos
iustas tallias faciendo,& hoc vt radicib.i.bonis pauperib. va
leat prouidere,quia tpe famis, & necessitatis boni p̃lati dñt
malos spoliare,vt bonis valeant prouidere, sicut fecit Deus,
qui spoliauit ægyptios,vt ditaret hebræos,vt dr̃ Exod.12.Vñ
Sap.10.Tulerunt iusti spolia impiorum. Vel dic ꝙ natura est
Deus,qui tpe hyemis.i.mortis detrahit ab arbore vitæ præ-
sentis folia.i.mundi diuites peccatores, vt sic saltem radices
.i.boni vel pauperes de humore suarum diuitiarũ,qui eis sub
trahitur,aliqualiter gaudeát,& per elemosynas, quæ salté in
morte eorum erogantur,aliquod sortiantur emolumentum.
Constat.n.ꝙ sæpe Deus vult,ꝙ mali moriantur, vt boni suis
diuitijs,præbendis,& beneficijs recreétur,quia reseruatur,
iusto substantia pctõrum.Prouer.13. Vel dic ꝙ radix quæ est
sub terra,adueniente hyeme a ramis, qui sunt exterius adiu-
uatur,quia.s.mittunt sibi humoré,& folia,& fructus suos di-
mittunt cadere versus eã,ad eã nutriendã, & impinguãdam.
Sic vere charissimi,qñ in hyeme.i.tpe mortis videmus radi
cem nostram.i.parentes , & amicos nostros latitare inferius
in sepulchro vel purgatorio,tunc vere cõpatiẽdo eis fructus
.i.elemosynas,folia,& humores.i.orationes debemus facere
& eis mittere,& eos consolari,fouere & impinguare , & eos
pro viribus adiuuare.¶ Differunt arbores in quantitate, qa 28
quædã crescunt in latitudine,& maximè illæ,quæ hñt humo
ré lacteũ sicut ficus,quædã in altitudine, & maximè quæ hñt
humoré piceũ,sicut pinus,aliç in latũ & altũ, sicut illæ q̃ hñt
humoré penetratiuũ,& acutum,calidũ & subtilé,& maximè
qñ hñt durum corticem,sicut quercus,qa talis humor habi-
lis est ad altitudiné & dilatationé,aliæ aũt nõ crescunt nec in
altũ nec in vtrũq;,pp taliũ humorũ priuationem , sicut spi-
næ,& similia.Sic veré boni diuersimodè crescunt p merita,
& virtutes,quia quidã in altũ per cõtemplationem, quidã in
latũ per charitaté & dilectioné,quidã in vtrunq;,qa.s.& con
templatiui,& charitatiui sunt per oĩmodã perfectionem,sed
hoc totũ accidit sm̃,ꝙ hñt humoré affectionis lacteũ p pie-
taté,piceũ & glutinosum p charitaté,acutũ & pene ratiuũ p
discretioné,& sagacitaté.Alij aũt sunt qui neq; sunt alti per
contéplationé,nec dilatati p dilectioné,pp defectũ taliũ hu
morum,imo sunt parui,& depressi,sine quantitate virtutis,
& perfectionis,sicut sunt spinæ.i.pctõres,qui pungunt alios,
& affligunt.Ideo de bonis dr̃.Creuit in vineã grandem.Eze.
17.Vnde Dan.4.Potestas tua creuit in terra.De malis aũt dr̃
Gen.44 Ruben nõ crescas &c.¶ Quædã arbores faciunt fru 29
ctũ super folia,quædã subtus. Nã fructus,qñ est fortis,indi-
get,ꝙ calori exponatur,si autem sit debilis,indiget vt subtus
folia reponatur,ne forte a calore nimium exuratur. Sic qui-
dam sunt qui hñt fructus & opera fortia et bona, et ista exte
rius exponunt,et ostẽdunt,vt.s.alij accipiãt ibi bona exépla,
iuxta illud. Luceat lux vestra corã hoibus etc.Matth. 5. Alij
aũt hñt tales fructus debiles.i.opera minus bona,et imperfe-
cta,et iõ ea tenent interius in occulto,et folijs palliationũ,et
excusationum ea contegunt atque celant, sicut sunt hypocri
tæ,qui sp celant opera sua mala , et ea verbis palliant atque
velant.Celabit illud sub lingua sua Iob 20. ¶ Arbores silue- 30
stres plus fructificant vt cõmuniter quàm domesticæ, sed fru
ctus domesticarũ præualet,quia ex humore dulci,et vnctuo-
so prouenit,siluestrium autem fructus ex humore prouenit,
fluido & aquoso.Charissimi,domesticæ arbores sunt boni,
et perfecti,siluestres sunt pctõres,sed vere isti plus abundant
in fructibus i.in diuitijs tpalib.q̃ domestici seu iusti, quia de
malis dr̃.Hier.12.Proficiunt et faciunt fructum,plãtasti eos,
et radicem miserunt. Veruntñ fructus domesticarum.i.diui-
tiæ bonorum meliores sunt et melius acquisitæ, quia melius
est modicũ iusto super diuitias peccatorum multas. Vel dic
ꝙ fructus siluestres sunt opera malorũ , quæ multum hodie
abundant,fructus autem domestici sunt bona opera iustorũ,
quæ parum hodie abundant,veruntamen alijs præualent, &
præcellunt.Vel dic ꝙ arbores siluestres sunt religiosi,qui pr̨
alijs sunt siluestres et solitarij,qui re vera in fructu bonorum
operum debent plusq̃ domestici.i.plusquã seculares, et laici
abundare.Istis enim dicitur illud Matt.5. Nisi abundauerit
iustitia vestra.Vnde et illud.Abunderis in omne opus bonũ.
Vel dic ꝙ arbor siluestris est mundus , qui hodie multos fru
ctus.i.multos filios,et peccatores portat et nutrit.Arbor do
mestica est religio vel ecclesia,q̃ licet habeat pauciores , ta-
mé habet vt cõmuniter meliores, et hoc qa isti humore dul
ci deuotionis et lectiõis nutriunt,illi autẽ humore fluido et

præbendas, ascendunt in quam altum per superbiã præsum-
ptionem et vanitatem, qa Aug. difficile est vt superbus nõ sit
q diues est. Et sicut tales arbores multos hñt ramos, maximè
superi⁹, sic uerè diuites multos ramos hñt. i. multos famulos,
et amicos, et maximè superius, qñ sunt in officio dignitatis,
38 qa diuitiæ addũt amicos plurimos etc. Prou. 19. ¶ Qñ arbor
est sterilis, medicatur in radice &c. Vide infra de amygdalo.
39 ¶ Malogranata, qñ est sterilis, solet aperiri radix, et discoope
riri, & tunc adhibetur fimus porci, & aqua dulcis, & sic pri-
stinam recipit ubertatem, sicut dicit Aluredus super librum
de uegetabilib. Arbor ista charissimi est pctõr, à bonis operi
bus sterilis, vacuus & inanis, & ideo vt fertilitatem recipiat
spũalem, necesse est primo, q radicem. i. cor discooperiat, p
confessioné, deinde p fimum. i. mortis, & humanæ conditio
nis sibi adiungat, vilitatem per considerationé, tandé q aqua
dulci pietatis, deuotionis, gratiæ, spei vel lachrymarum irri-
getur, & sic fertilitaté bonorum operum iterum sortieẽ. Suf-
40 fodiã circa ficũ, & mittã stercora. Luc. 13. ¶ Multæ sunt plan-
tæ, quæ proficiunt, per trãsplãtationé. pater de porro, olere, &
boleto. i. iusquiamo, de quo dicit Arist. q licet sit in perside,
& Aegypto, & vbiq; alibi venenosus, trãsplãtatus tñ in Hie-
rusalé, hoi efficitur comestibilis atq; sanus. Sic uerè charissi
mi, hõ dẽt fieri bonus per transplantationé, quia q̃uis in ter-
ra in qua natus est. i. in mundo, & statu mundano fuerit ma-
lus: qñ tñ ad Hierusalé. i. ad statũ religionis transplantaẽ, ex-
tunc p certo dẽt esse bonus. Psa. Vineã de ægypto transtuli-
sti. Sequiẽ. Et impleuit terrã. Vide de porto, & iusquiamo. §.
vlti. ¶ Ad arboré plantandam maximè cooperantur tps, lo-
41 cus, & culturæ modus, quia fm hoc q aptiori tpe, pinguiori,
& meliori, loco, laboriosiori, & electiori modo est plantata,
fructum portat, & perficit pleniore, & melioré. Sic uerè ad
hoc q hõ plantetur in grãm, & conuertatur ad Deum, tria re
quiruneẽ. s. aptum tps, & istud est iuuentus, vel ẽt tps ante mor
té, quia ante morté, & in tpe iuuentutis dẽt hõ pœnitere, &
ad religionem vel pniam se transplantare. Seruiã Deo dũ ad
huc iunior sum. Eccl. 51. Item requiritur aptus locus. i. apta,
societas bonas seu status. Matt. 13. Semen cecidit in terrã bo
nam. Item apta cultura, vt. s. modo debito per laborem & ex
ercitium excolatur. Vnde Proue. 24. Diligenter exerce agrũ
42 tuum. &c. ¶ Arbores vt cõiter plantantur in vere; quia tunc
est aptius tps. paucissimè aũt in autumno aut hyeme, qa tũc
pp abundantia frigoris, tps penitus est ineptũ. Sic verè plan-
ta. i. hõ tunc est aptior ad plantandum in statu grẽ vel pniæ,
qñ est in vere. i. in iuuentute, quia tunc melius conuertitur &
domatur. Sed verè qñ est in autumno vel hyeme senectutis,
tunc, quia regnat indeuotionis siccitas, & incompassionis fri
giditas, vt quia hõ est in vitijs antiquatus, tunc mala & inep-
ta est plantatio, quia. s. hõ tunc difficiliter cõuertiẽ & doma-
tur: qa adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non
43 recedet ab ea. Proue. 22. ¶ In æstate paucissimæ plantanẽ plã
tæ, & hoc, quia tunc summè abũdat calor, & maximè in ortu
stella feruentis caniculæ, & sic humor radicalis cõsumitur in
planta noua, & nondũ radicata, in isto ẽt tpe vix aut nuuq̃. p
ficit trãsplãtata. Aestas est prosperitas mundi, sed verè illæ ar
bores. i. illi hoies, qui ibi sunt apti vt in terra. i. in paupertaté,
humilitate, religione, & pnia plantentur vel conuertãtur, &
hoc, qa tũc oriẽ canicula. i. auaritia, quæ more canis hẽt insa-
tiabile appetitũ, & iõ tũc abundat, æstus malorũ desideriorũ
& inflamatio ambitionis, & cupiditatis, luxuriæ, & iracũdiæ,
& sic siccatur, humor radicalis. i. gratia deuotio, compassio,
in ipsis plãtis. i. in diuitib. & ita non possunt in terra. i. in pnia,
vel religione radicari per bonum propositum, & affectioné,
sed siccãtur, & moriuntur, per mortem culpæ, & pęnæ, & ita
nihil valent nisi vt in igné perpetuũ deponanẽ. Quid fiet de
44 ligno vitis? &c. Sequitur. Igni datũ est in escã. Eze. 15. ¶ Arbo
res diuersimodè pducunt frondes, quia quædã iuxta terrã, q̃
dã in medio, quædam in summitate: quod cõtingit ex humo
ris diuersitate. Sic q̃dam hñt ramos. i. affectioné suã inferius,
ad radicé, s. ad bona tpalia, & mũdana, alij in medio. i. ad ami
cos, parentes, & cognatos, alij sursum in summo. i. in paradi-
so, s. ad sanctos, & bona æterna, & hoc totum accidit fm di-
uersitaté humoris. i. grẽ Dei, q̃ diuersimodè tribuitur diuer
sis, quia diuisiones grarum sunt 1. ad Corin. 12. Eccl. 12. Ego
quasi terebinthus, extendi ramos meos ¶ Quædã sunt arbo-
45 res, q̃ faciunt fructũ bis in anno, sicut ficus, & fructus vltimi,
pp hyemé nõ maturescunt, & iõ semel in anno fructũ facere,
magis est cõsuetũ, qa calor magis sufficit, vt semel in ãno fru
ctus valeat maturare. Annus est vita præsens. Sic verè in isto
anno q̃da faciunt fructum bonorum operum bis. i. bino, &
duplici statu, s. primo in statu grẽ, secundo in statu pcti. Sed
verè primi fructus. s. opera, q̃ fiunt in statu grẽ, plus valent &
Deo magis placent, q̃ illa, q̃ secundo fiunt, s. in statu pcti, qa
ad maturitaté perfectionis vel diuinæ acceptionis non ve-
niũt, imo ab hyeme. i. a pctõ mortali destruuntur & pereunt
& siccantur, quia s. opera facta in statu grẽ sunt bona, illa ve-
rò, q̃ fiunt in pctõ. Deo nõ sunt accepta Vnde 4. Reg. 19. Are
facta est anteq̃ veniret ad maturitaté. ¶ Quæda arbores diu 46
perseuerant in fructificãdo, q̃dã aũt si per vnũ annum fructifi
cauerint, per aliũ requiescunt, sicut oliuæ: quia. s. ita debilitan
tur in primo anno, q requirit secundus annus ad humoris re-
staurationé. Sic verè sunt, quidã qui diu perseuerãt in fructu,
bonorũ operum procreando, s. toto tpe vitæ suæ. Vnde Hier.
17. Nec aliqñ desinet facere fructũ. Et huiusce rei cã est abũ-
dantia humoris. i. grẽ, & deuotionis, & caloris. i. charitatis,
& dilectionis, & hi sunt sicut ficus. i. viri iusti & perfecti. Alij
aũt sunt, q licet fructũ bonorũ operũ faciat vno anno. i. vno
tpe, in alio tñ sterilescuut: qa multi sunt, q sunt multũ feruẽ-
tes aliqñ: q tñ nõ sunt stabiles, vel pseuerates, imo deserũt, &
interrũpunt bona opera p pctũ; qa hodie est rex, & cras mo
rieẽ. Eccl. 20. Vel dic q primus annus est vita pñs, secũdus vi
ta futura. Multi ergo sunt, qui tñ in anno vitæ huius hñt de
fructib. i. de mũdi diuitijs, & tpalib. q p certo deficiente hu
more grẽ, deuotionis, & cõpassionis, ipsi necessario carẽt fru
ctib. fęlicitatis, & gloriæ in futuro anno. i. in tpe post morté.
Exẽplũ de diuite, Lu. 16. q dũ viueret, epulabat quotidie splẽ
dide, & post morté nõ habuit guttã aquæ. Quidã tñ sunt viri,
iusti, & perfecti, q ita abundãt in humore diuinæ grẽ, q licet
habeãt fructus. i. diuitias in pñti, fructib. tñ nõ carent æternæ
gloriæ in futuro: quia beatus diues qui inuẽtus est sine macu
la. Eccl. 13. ¶ Quædã sunt arbores, quæ plus abũdãt in iuuẽtu 47
te in fructib, q̃ in senectute: qa. s. humor facilius digeritur, &
calori obedit, & sic arboré fęcũdat, q tñ in senectute desicca-
tur, & sic arbor hmõi sterilescit, fm Aristo. & Aluredum. Sic
verè sunt multi, qui in iuuentute plus abundãt in fructib. bo
norũ operũ q̃ in tpe senectutis, & hoc quia in iuuentute hu-
mor suæ affectionis bñ obedit calori, s. diuinæ inspirationis,
in senectute aũt sæpe accidit q desiccaẽ per indeuotioné,
& incõpassioné, & sic fructib. bonorũ operũ nudanẽ. Nequa
q̃ vltra ex te nascaẽ fructus. Mat. 21. ¶ Quædã arbores plus in
senectute fructificãt, q̃ i iuuẽtute. Nã aliqñ in arbore est mul 48
tus humor grossus, & calori inobediens, & iõ pp suã abũdã-
tiã in iuuẽtute nõ põt digeri, in senectute tñ siccaẽ, minuitur
& digeriẽ talis humor, & sic meli⁹ obedit calori, & sic arbor
efficitur magis tũc tpis fructuosa, sicut est in amygdalis. & in
pyris. Sic verè quidã sunt qui plus fructificant in senectute, q̃
in iuuentute, qa verè multi sunt qui dũ sunt iuuenes, humor
suæ interioris affectionis est grossus, & carnalis, durus & ob-
stinatus, et calori. i. Deo vel prælato faciliter non obedit, &
tunc priuantur fructib. bonorũ operu, veruntñ, qñq; in sene
ctute digeriẽ, & conuertiẽ, corrigiẽ, & emendatur humor suę
carnalis affectionis, & sic recipiunt bonorum fructuum vber
taté. ¶ Arbor hẽt raritatem, & porositaté, soliditaté, firmita- 49
té, & leuitaté. Nã arbor est naturaliter porosa, & aer i poros
eius dilabitur, & subintrat, & sic efficitur leuis, itiñ q lignũ
maximũ in aqua positũ non mergitur, vbi tñ lapillus modi-
cus petit fundũ. Et hẽt lignũ quattuor elementa, quia ex ae-
re hẽt leuitaté, ex igne raritaté ex aqua cremẽtũ, & q̃titatem,
ex terra soliditaté, fm Arist. & Aluredũ. Talis est vir iustus,
& pfectus, in quo quattuor cõcurrũt eleméta, s. ignis charita
tis, & dilectionis, aqua diuinæ grẽ, & deuotionis, terra. i. sic-
citas pniæ, & macerationis, aer sanæ sciæ, & discretionis. Et iõ
p certo ex illis elementis hẽt plures cõditiones, & virtutes,
quia. s. talis est, ratus & penetrabilis per obedientiam, & sub-
iectioné, porosus, & aptus p bonũ desideriũ, & æternorũ af
fectioné, solidus & sicc⁹ p costãtiæ firmitaté, crescẽs, & aug-
mẽtãs, se p bonorũ actuũ pfectũ, & multiplicitaté, et leuis p
volũtariã paupertaté, vel p æternorũ affectũ, et contẽplatio
né, q̃. s. eleuat, et allentat voluntaté, et iõ licet talis in flumine
mũdanæ psperitatis ponatur, ibi iõ p affectũ nõ immergiẽ,
imo eã vilipẽdẽs, sursum ad æterna p cotẽplationé, et deinde
riũ supernatat. Amice ascẽde superius. Lu. 24. Lapilli autem,
. i. pctõres statim ibi immerguntur per complacentiam & de

lectationem,& ad fundum.i.inferius ad terrena descendunt,
per auaritiam. Descenderunt in profundum quasi lapis. Exo.
50 5.¶ Oē pingue & aereum hēt supernatare, & iō lignū quod
est porosum p subintrationē aeris, in aqua nō submergit, sed
superius supernatat: quia propriū est aquæ aerem eleuare. Ve
runtñ qñ lignū est vltimæ soliditatis, & compactionis, vt est
buxus, & hebenus, tūc submergitur, & statim in aqua positū
se profundat, vt dicit Arist. Et iō bñ dicit q ab hebeno nigro
expirauit aer, & iō submergit. Sic verè illi, q sunt vnctuosi p
pietatem, benignitatem, charitatem vel dilectionem, aerei p
grām & deuotionem, sp habent sursum ferri ad æterna per
affectum & contemplationem, & iō lignū.i. vir perfectus, qa
est porosus, & apert⁹ p bona desideria, ab aere.i. a diuina grā
vel scīa subintratur, & sic in aqua deliciarum, & psperitatis,
non psundat, nec ibi p auaritiā, mergit aut dānat, sed aquas
istas calcando, & contemnendo superius eleuatur. Iube me
venire ad te super aquas. Matt. 14. Veruntñ aliqñ fit q hō est
solidus per obstinationem, durus per crudelitatem & incō-
passionem, compactus per parcitatem, & tenacitatem, & ta
lis pro certo nō supernatat per contemplationem & æterno
rum affectionem, imo in aqua mundanæ prosperitatis statim
immergitur p carnis dilectionem, & ad fundū.i. inferius ad
terrena descēdit per auaritiā, & ambitionē. Iō de dīa bono
rū diuitū, & malorū, quorū quidā supernatāt, alij merguntur
dr̄ Deut. 28. Ipse ascendet, & erit superior, tu aūt descendes,
& eris inferior. Et tales sunt hodie, quasi hebenus, lignum ni
grū.i. mūdi diuites, & pctōres, qui sunt nigri per malā cōuer
satiōnē, nā qa aer diuinæ grāe, & sapiētiæ a talibus expirauit,
iō in aqua mundanæ voluptatis se mergūt penitus & inuo-
luunt. Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus.
Exo. 5. Vel dic econuerso, q illi, qui sunt vnctuosi per carna-
litatē, aerei, & ventosi per superbiā, iactātiā, & vanitatem, sp
hūt sursum ferri per præsumptionē, superbiā, ambitionē: qa
.s. alios sp volunt suppeditare, & eis præferri, & sp ad digni-
tates, & officia eleuari. Illi aūt qui sunt pōderosi per maturi-
tatem, solidi per constantiæ firmitatem, semper habent descē
dere per humilitatem, quia.s. fundum.i. statum infimum quę
runt, & alijs se subijciunt, & supponunt, iuxta illud. Descēdā
in inferiores partes terræ. Eccl. 24. Et tales sunt ligna hebena
.i. viri perfecti, preciosi, & vnctuosi, à quib. aer.i. ōis superbia,
51 & vanitas expirauit, & iō fundum humilitatis sp petūt.¶ Plā
ta in terra gignitur & humore dulci, & calore, quia per calo
rem terræ naturalem, & per calorem solis humor digeritur,
& disponit, & in plātæ substātiā cōmutatur, ad hoc aūt profi
cit cœli influentia, vt dicit Arist. Et quia in montibus est hu-
mor dulcior, iō ibi plātæ crescunt meliores, & cibis aīalium
saniores. Terra est hō, plantæ, & arbores, quæ terram ornant,
sunt gratiæ, sciæ, & virtutes, sed verè istę gñantur, & in hoie
pducuntur ex cā triplici.s. ex interiori humore vel affectiōe,
obedientiæ, ex calore solis.i. Christi grā interius inspirante,
ex influentia cęlesti.i. cum superiorū sanctorum, & plātorum
oratione, & prudentia cooperāte. Et iō qa montes.i. viri per
fecti hñt humorē interioris affectionis dulcē, deuotum, & be
nignū, idcirco meliores herbæ virtutum, operū, & exemplo
rū in eis pducuntur, q pascentib.s. alijs eos imitantibus sunt
vtiles, atq; sanæ. Deus.n. producit in montib. fœnum, & herbā
seruituti hoīum.¶ Aliqñ ex solo aere, & aqua gñat planta, si-
52 cut patet in quibusdā herbis, q aquas tegunt. Sic verè qñque
ex aqua lachrymarū vel deuotionis, & aere diuinæ grāe vel
inspirationis gñatur plāta.i. bonum opus & virtutes & per
53 fectiones. Saniores & vt cōmiter meliores herbæ & fructus
nascutur in monte q in valle: quia in monte aer est purus, &
humor dulcis, in valle aūt ecōuerso aer est grossus & corrup
tus, humor ēt est terreus & impurus, vt dicit Arist. Vallis est
mundus, mons est religio vel ecclesia, quia cœlo & cęlestib.
propinquior, & iō plātæ.i. humores dñt esse, & sunt vt cōiter
in religione vel in monte.i. in statu ecclesiasticū meliores, sa
niores, & ēt sanctiores, q in valle mundi, quia ibi est humor
deuotionis, grāe, & cōpassionis bona, & dulcis, est ēt ibi aer
.i. scīa diuina, pura & sancta, & sic plātæ.i. religiosi melius ibi
reperiunt nutrimentum. In valle aūt mundi est impurus hu-
mor carnalitatis, & mundanæ prosperitatis, & aer grossus.i.
sapientia secularis, & iō fit, q plātæ.i. hoies, qui ibi versant, de
teriores efficiantur, quia ibi p multa vitia corrumpuntur. Iō
bñ consulitur. Gen. 19. Non maneas in oi circa regione, sed
54 in monte saluum te fac &c.¶ Aqua dulcis propter sui purita

tatem, & subtilitatem leuius attrahitur, q salsa, & iō in mon-
tibus aqua dulcior, q in vallib. reperitur, quia.s. ibi aqua dul
cis attrahitur, & leuatur, salsa aūt pp suam grossitiem infe-
rius remanet, & moratur. Mons est status perfectionis eccle
sia vel religio, sed q pro certo leuiter ascendunt aquæ dulces
.i. viri boni iusti, benigni, & deuoti, & iō ibi tales debent ho-
die præcipuè reperiri. Vallis aūt est mūdus, vbi p certo aqua
grossa & salsa.i. hoies salsi p vitia, & amari remanēt & morā
tur, quia tales ad montē religionis, & perfectionis pp suā im
puritatem, & prauitatem attrahi non merentur. Io boni di-
cunt. Esa. 2. Venite, ascendamus ad montem dñi &c. Vel dic,
q mōs est paradisus, vbi p certo aquæ dulces.i. viri deuoti,
& boni trahuntur post mortem, & leuantur, aquæ aūt salsæ.i.
pctōres inferius dimittuntur. Vel dic, q mōs est prælatio vel 55
dignitas, vbi prō certo boni, & dulces debent leuari, & pro-
moueri, falsi autē, & mali debent in valle.i. in statu infimo de
tineri. Scd̄m Arist. Lutum vnctuosum, & tenax cito producit
plantā. qa sm Aluredum talis humor est habilis, vt inde plā
ta faciliter producatur. Sic verè qñ hō est vnctuosus per beni
gnitatem, & pietatem, tenax per charitatem, tunc de facili p
ducit plātā.i. bonā operationem: quia humor suæ grāe est ha
bilis ad plātā boni operis procreandā. Fructificauit in palmi
tes, & emisit ppagines. Ezec. 17.¶ Plantæ, quæ habent humo 56
rem vnctuosum & bñ digestum, satis possunt durare, illæ sūt
quarū humor est crudus, & indigestus, parum durāt, & cito a
frigore desiccant, sicut patet in olere, qd̄ non durat vltra trié
nium. si tñ oleri surculus arboris inseratur, tūc virtute surcu
li fortificabit, & durabit, vt dicit Arist. & Aluredus. Sic verè
ad hoc q hō possit durare per perseuerātiā in grā, oportet &
humor suæ affectionis sit bñ digestus, maturus, conuersus, &
in bono proposito firmatus, alioquin adueniente frigore tri
bulationis, faciliter aresceret per pctm̄, & virore grāe priua-
retur, qa verè illi quorū humor, & interior affectio est cruda
leuis, mutabilis, & indigesta, faciliter pereunt, & siccant. Vn
de olus.i. persona leuis, mollis, fluxibilis & carnalis, non diu
durat nec in grā pseuerat, nisi fortè bonus surculus.i. Dei spe
cialis grā, vel bona societas, vel doctrina sibi inseratur, quia
tunc qñq; fortificat per constātiā & fortitudinē, & sic potest
diutius persistere virtute surculi sibi iuncti. Bñ igit docet Ia.
1. c. suæ canonicæ, In mansuetudine suscipite insitum verbū,
qd̄ pōt saluare aīas vestras.¶ Plāta aliqñ in duro lapide gñā- 57
tur. Nam qñq; aer in lapide inclusus, mouetur, & discurrit,
& calefit, & ita humorem lapidis digerit, & sic caloris cœle-
stis adiutorio planta inde pducitur exterius, & causatur, sm
Arist. & Aluredum. Veruntñ nō diu durat talis plāta, nisi aq
& terræ adminiculo, foueat, vt dicit Arist. Sic verè ex duris
obstinatis, & lapideis, & pctōrib. qñq; fit, & pducit planta.i.
bonū opus. Nā qñq; aer.i. interior sua cōscia mouet, & discu
tit p sui status considerationē, tūc calefit p dilectionē, & sic
humor.i. interior affectio digerit p contritionē, tādē aperit
talis lapis per confessionē, & gñat ex se plātā.i. bonā opera-
nē cū adiutorio cęlestis grāe, & virtutis, veruntñ necesse est
vt aqua dulci.i. dulci monitione, pdicatione, & doctrina, & ter
ra.i. humilitate uel pnīa vel mortis memoria foueatur, alio-
quin cito deperiet sua plāta. ideo dr̄ Matt. 3. Potens est Deus 58
de lapidibus istis suscitare filios abrahæ.¶ Dicit Aluredus, q
in tpe, & loco multum humido non benè crescit plāta quia
superflua humiditas poros oppilat, & phibet ad arborē ascē
dere nutrimentum. si aūt nimia fuerit siccitas, tunc pori stri
ctificātur, & sic nutrimēto non ascendente, planta debitē nō
nutrit. Sic verè qñ tps.i. status hois est multum humidus p p
speritatem, tunc pori.i. affectiones exinde oppilātur, & clau-
duntur per carnalitatem, & sic nutrimentum doctrinæ grāe,
& deuotionis ad eum non subintrat. qñ aūt tps est nimis sic
cū per paupertatē, tunc similiter constringitur homo per im
patientiam & desperationē, & sic similiter non debitē p grā
tiam vegetatur, & ideo oportet, q tps.i. status, sit inter paup
tatē, et diuitias temperatum, quia multi pp inopiā deliquē-
runt. Eccl. 27 Ideo petebat sapiens, Prouer. 30. Nec diuitias
nec paupertatem dederis mihi dñe, tribue tm̄ victui meo ne
cessaria.¶ Quattuor requiruntur ad hoc, q planta in esse de- 59
bito producatur, s. semen bonū & perfectū, terra bona et bñ
culta, aqua ēt ad irrigādū, calor ad digerendū, ut Arist. Sic ue
re ad hoc q hō in grām gñet, & per pniam conuertatur, ne-
cessaria sunt plura, & primo semē verbi Dei sanum & catho
licū, nō corruptū vel hæreticū. Bonū semē seminasti in agro
tuo. Matth.

tuo. Mat.13. Secũdo bona terra.i.bona societas, bene culta ꝑ
mores & prudentiam & disciplinã. In bona terra platata est
vt faciat fructũ Eze.17. Tertio indiget aqua vel humore la-
chrymarũ & deuotionis, quo irriget. Quis dabit capiti meo
aquã? Hie.9. Quarto indiget calore charitatis & dilectiõis,
vt foueatur iuxta illud. Petrus aũt calefaciebat se ad ignem.
Et sic poterit generari, & ꝑ pniam perfici & conuerti. ¶ Se-
cundum Aluredum planta quãto est magis medicinalis, tã
to minus nutrit. Sic vere plantæ medicinales.i.pnia & ope-
60 ra spũalia, licet parum nutriant quo ad tpale emolumentũ,
& licet non sint delectabiles ad sustinendũ, tñ sunt vtiles ad
spũs restaurandũ. Vel dic ꝙ illi qui sunt medicinales quo ad
exemplum & doctrinã, sicut sunt boni pdicatores & viri ꝑ
fecti parum sunt nutritiui quo ad elemosynas: quia.s.isti pau
cas habent vel nullas tpalitates. Actu.3. Argentum & aurũ
non est mihi, ꝙ autem habeo, hoc tibi do. ¶ Item ſm Aristo.
61 Loca soli propinqua abundant in plantis, ꝑꝑ sufficientem
humorem & calorem, loca autem remota à sole, & plantis
& omni alia fœcunditate carent, sicut patet in vltimis parti
bus septẽtrionis, vbi propter solis nimiam remotionem, pau
cæ vel nullæ plantæ procreantur. Sic vere in illis qui sunt ꝓ-
pe solẽ Chrm per grãm & deuotionem, bene crescũt plãtæ.
i.gratiæ & virtutes, & hoc quia abũdãt in humore deuotio-
nis vel pietatis, & in calore charitatis: illi aũt qui sunt remo
ti ab isto sole Chrõ ꝑ pctm̃.s.mundi pctõres, ꝓ certo paucas
hñt plantas virtutũ, & hoc quia siccitas incompassionis, &
frigiditas indeuotionis in talib. abundat. Stultus perdit ve
stimentũ suum in die frigoris. Prou.25. Vel dic ꝙ illi q sunt
propè solẽ iustitiæ.i.clerici qui sibi oi die in sacro altaris vel
in ministerio ecclesiastico appropinquant debent remotio-
rib.s.secularibus esse virtutibus fœcundiores, & bonis spiri
tualib. pleniores. Deut.33. Qui appropinquãt pedibus eius
62 accipient de doctrina ipsius. ¶ Sunt quædã plantæ quæ ꝓdu
cunt fructũ ante folia, & hoc qa abũdant in humore vnctuo
so, qui est materia fructuũ, quædam econuerso producunt
folia ante fructũ, & hoc quia plus abũdãt in humore aqueo
& crudo, qui est materia foliorũ, & sic faciũt folia ante fru-
ctus. Charissimi folia significãt verba loqutionẽ & doctri
nã, fructus autem sunt opera bona. Sed vere quidã sunt qui
volunt prius producere folia q̃ fructum: quia.s. prius volũt
habere verba q̃ opera, & prius docere & prædicare quã fa-
cere, & hoc quia ꝓ certo abundãt in humore aqueo crudo
i.in carnalib. affectionib. leuibus & vaniglorioſis, quæ tectè
sunt materia foliorum.i.verborum. Vnde.1 ad Tim.1. Vo-
lunt fieri magistri, anteq̃ intelligant de quib. affirmant, neqꝫ
de quibus loquuntur. Vnde Seneca in epistola, Sic factum
vt magis discernemur loq q̃ viuere. Alij aũt.s.boni prius ꝓ
ducunt fructus operum, q̃ folia verborũ, & hoc qa abũdat
in humore vnctuoso charitatis, q̃ est materia fructuũ & vir
tutũ, & ideo plus volunt facere, q̃ docere, exemplo Christi,
& exemplo Pauli, dicentis ad Ro.15. Nõ audeo aliqd horũ
loqui, q̃ per me Christus non operatur. ¶ Quædam arbores
63 sunt quæ fructum & folia producunt simul, s. illæ q̃ humorẽ
vnctuosum & aquosum habent ꝓportionaliter, & in qb. ca
lor agit æqualiter. Sic vere multi sunt q faciũt simul & folia
doctrinæ & loquutionis, & fructus bonæ operationis.s. pfe
cti et discreti viri, sicut fuerũt ecclę doctores, q simul habue
rũt verba & opa virtuosa, & maximè qñ a calore diuinæ in
spirationis vniformiter perfunduntur. Cœpit Iesus facere & do
cere. Act.1. Quod est contra hypocritas, q habẽt folia, & nõ
fructus, sicut euangelica illa ficulnea in qua nõ inuenit dñs
ficus, sed folia, & io sibi maledixit, & exaruit, sicut dr Ma.21.
& Mar.11. Sic vere tales hñt folia.i.verba & apparentiã, &
nõ fructus operũ & virtutũ, & iõ sunt maledicti, & faciũt exa
rescunt. ¶ Scd̃m Arist. nõ est de intentione nr̃æ ꝙ arbor ali-
64 qua sit spinosa, imo spina in arbore quasi accidentalr gñat
ꝑꝑ solis coagulationem, & arboris raritatẽ, humorisqꝫ sicci
tatẽ. Spina est pctm̃ originale, vel ẽt actuale ꝙ pungit & sti-
mulat carnẽ nostram per concupiscentiã naturalẽ, sed istud
nõ fuit de intentione naturæ.i.creatoris, imago actualr ex
siccitate indeuotionis interioris, ex calore & feruore rẽtatio
nis exterioris extitit introductũ. Deus.n. mortem nõ fecit,
nec lætatur in pditione viuorũ. Sap.1. ¶ Gñalr ois arbor in
terius est alba, & exterius est viridis. Sic bõ christianus inte
65 rius in cõscĩa debet esse albus ꝑ innocentiæ puritatẽ & ex-
terius in apparentia debet esse viridis ꝑ decẽtiæ honestatẽ.
Erit foliũ eius viride. Hie.17. ¶ Quarũdã arborũ rami ten- 66
dunt in sursum pyramidalr. quarũdã aũt inferius deprimũ
tur, cuius cã est humor abũdãs interius in medulla: qa si fue
rit subtilis, & calidus, in supius attrahit, & si fuerit grossꝰ &
impurus, inferius inclinat. Arbor est hõ rami eius sunt desi
deria & affectus, medulla est cor, humor est scĩa vel grã vel
pctm̃. Nã si in medulla cordis abũdat humor subtilis.i. Dei
scĩa vel grã, tũc vere rami.i. affectio & desideriũ sursũ leua
bit ad æterna. Quæ sursum sunt q̃rite. ad Col.3. Si aũt ibi sit
humor grossus & impurus.i.vitia vel pctã, vel sciæ secula-
res, tunc vere rami affectuũ & desideriorum nostrorũ infe-
rius inclinabunt ad terrena ꝑ auaritiã, sicut patet ad literã
de mundi sapientib. & pctõrib. qui nõ quęrunt nisi terrena.
psa. Oculos suos statuerũt declinare in terrã. ¶ Quædã sunt 67
arbores q̃ faciunt fructũ, & nõ flores sicut pinus, sicut quer-
cus &c. qdã econuerso flores & nõ fructũ, sicut rosa liliũ &
salix &c. qdam vtrunqꝫ sicut pyra, poma, & quędam neutrũ,
sicut tremulus & cæteræ similes, & hoc totũ ꝓcedit ſm qđ
humor est magis tenax vel viscosus, multus seu paucus, cru-
dus vel digestus. Sic vere sunt quidã qui hñt flores bonæ cõ
uersationis, sed non fructus bonæ operationis, vt hypocritę
quidã qui habent econuerso.s. fructum bonæ opationis, sed
non flores bonæ conuersationis, vt insulentes, quidã qui nõ
habent nec vnum nec aliud, vt publici pctõres: qdã qui sunt
vtrunqꝫ hñtes, vt boni & iusti, sed hoc totũ accidit ſm ꝙ hu
mor interior.i. affectio & cõscĩa diuersimode in diuersis va-
riat. Eccl.13. Cor hois immutat faciẽ eius, siue in bono siue
in malo. ¶ Sunt q̃dã arbores q̃ tm̃ alterant ſm tempus. Vnde 68
in æstate crescunt, in hyeme pallescunt, & tñ folia sua nõ ꝑ-
dunt: quod accidit ꝑꝑ fortitudinem viscosi & glutinosi hu
moris, fugit tñ calor ad interiora arboris a facie frigoris hye
malis, & sic remanent exteriora pallida atqꝫ glauca, vt dicit
Arist. & Alured. Tales sunt boni amici & veri, qui in æstate
ꝓsperitatis amicorũ suorũ virẽt & ridẽt & cõgaudẽt, i hye
me aũt.i.in tribulatione eorũdẽ pallescũt, tristant & merẽt.
Gaudete cũ gaudentib. flete cũ flentib. ad Ro.12. Nã qñ hu
mor affectionis est glutinosus & fortis & tenax ꝑ amorẽ ve
racẽ & tenacẽ, tunc licet pallescat & tristet vidẽs aliorũ de
solationem, folia tñ sua.i.verba & opera cõsolatoria & adiu
toria nõ dimittit, sed vna cũ pallore suæ cõpassionis et tristi
tiæ ea cõstanter seruat, et aliis ipendit. Vel dic de amicis mũ
danis, qui licet in aliorũ desolatione palleant, tristent et cõ
patiant, tñ folia sua.i. diuitias non dimittũt nec eis largiunt
vt eos subleuent et supportent, et hoc fit quia humor suæ af
fectionis est tenax ꝑ auaritiã et parcitatẽ, et iõ in suorũ tri-
bulatione amicorũ licet eis cõdoleãt, folia.tñ.i. diuitias per
exteriora adiutoria nõ impendũt, boni aũt et veri amici nõ
tm̃ pallẽt et cõdolẽt, imo et folia et diuitias suas distribuũt
et ipẽdũt, vt suorũ amicorũ releuẽt nocumẽtũ. Impẽdã et
sup ipendã ꝓ aiab. vestris 2. ad Cor.12. ¶ Arbores in princi 69
pio faciũt fructus acidos, et nõ plenè sapidos seu bonos, sed
tandẽ cõfortato calore humor, terrestris digerit, et sic fru-
ctus debitũ recipit cõplemẽtũ, et efficit sapidus et maturus,
ſm Arist. Sic vere hõ qñ nouiter est plãtatus in statu grę vel
religionis, non plene facit fructũ bonorũ opum: qa humor
suæ affectiõis adhuc est terreus et ipurus, vel nisi percalorẽ
charitatis digerit et cõuertit, et sic rãdẽ facit bonos fructus.
Vel dic ꝙ fructus sunt hoies in arbore religionis vel eccle-
siæ ꝓcreati, qui q̃uis in principio iuuẽtutis sint crudi, acidi
et indeuoti tandẽ tñ digerunt, cõuertunt et disponunt, ita ꝙ
in fine senectutis fiunt aliquotiens sapidi et maturi. ¶ In lo-
cis acidis, frigidis et siccis aliqñ ꝓducunt fructꝰ dulces etc. 70
In locis tpatis fructus citius maturescunt. Sic in bono sta-
tu et religione vel bona societate tpata et discreta sunt bo
ni hoies citius maturi perfecti, honesti et discreti. ¶ Sunt q̃dã
arbores quæ primo faciunt fructus dulces, qui tamen post 71
ea fiunt amari: quia calor excedens humorem ita decoquit
et adurit, ꝙ in amaritudinẽ cõuertunt, sicut sunt myrobala
ni. Sic quidam in principio sunt dulces et boni, sed ꝑꝑ calo
rem et ardorẽ cõcupiscentiæ vel tentationis, tandẽ in mali-
tiã et amaritudinẽ cõuertunt. Nouissima eius amara velut
absynthiũ. Prou.5. uide infra de fructu. §. apostasia. ¶ Qñ ar 72
bor in plenilunio vel nouilunio plantatur vel exciditur, tunc
fructũ vel lignũ faciet vermiculosum, et facilius a vermib.
et teredinibus perforat, corrodit et putrescit, et hoc qa tũc
summè abundat humidũ, interiorum ꝙ tegi non ꝓualet a na

tura,& ideo tempus est ad hoc intermedium eligendũ. Dic
ꝙ plenilunium est prosperitas,nouilunium est iuuentus, in
quorum vtroq; abundat humor superfluus carnalitatis. vi-
de infra de teredine,& supra de luna.¶ Fructos,quando est
73 iuuenis faciliter cadit ab arbore ad impulsum venti: qũ tñ
creuerit,& fortificatus fuerit,tunc nõ ita faciliter cadit. Sic
verè quando hõ est iuuenis,& nonitius,ad impulsum tenta-
tionis vel malę suggestiõis faciliter cadit de arbore religio
nis,vel de statu gratiæ,non sic aũt qñ creuerit per augmen-
tum meritorum,& ad perfectionis peruenerit complemen
tum, quia tunc magis fortis,constans,& stabilis inuenit.Cũ
autem factus sum vir,euacuaui,quæ erant paruuli.1.ad Co-
rin.13.¶ Fructus adhæret arbori , cum quodam retinaculo
seu cauda;sed tandem fructu maturo,humor eius consumi
74 tur a calore,& sic tenaculum illud rumpitur,& fructus ab ar
bore se separat atq; cadit.Sic verè hõ arbori vitæ præsentis,
adhæret cum quodam retinaculo.i.coniunctione animæ, &
corporis,sed quia humor radicalis à calore naturali , & in-
naturali consumitur,iõ qñ hõ maturatus,& antiquatus fue
rit,rumpitur istud retinaculum.i.coniunctio animæ & cor-
poris,& sic homo necessario moritur atq; cadit,s.inferius ad
terram,& sepulchrum,& qñ est bonus,& iustus,tunc recol-
ligitur,& ab angelis in paradiso reconditur. si autem corru
ptus,& malus fuerit,a porcis infernalibus deuorat. Val dic
ꝙ hõ est arbor fructus est mondus,tenaculum est vita &c.si
75 cut supra.¶ Quanto arbor ꝓfundius radicat,tãto plus fugit
de humore,& quãto fortius stabilit,tanto ẽt altius crescit &
eleuat.Sic hõ habens radicẽ cordis profunda ꝑ humilitatẽ,
humorẽ deuotionis & grę magis fugit & fortior & stabilior
in gratia reperit,& altius ꝑ cõtẽplationẽ & affectionẽ & ꝑ
finalẽ promotionẽ ad cælum & cælestia se exaltàt, quia Qui
76 se humiliat,exaltabit.Matt.23.ideo Esa.37. Mittet radicea
deorsum,& faciet fructũ sursum.¶ Arbor resecatis superfluis,
melius fructificat &c.Expone sicut infra de palmite & vite.

De amigdalo. Cap. 2.

AMygdalus cunctis arboribus prius floret & prę aliis
1 in vere citius profert fructũ,fructus autem eius cor
pus nutrit,& calorem febrilem reprimit,stomachũ
iuuat,ebrietati resistit.Talis debet esse prælatus vel re
ligiosus:q̃a vere flores affectionum bonarum cito,i.a tẽpo-
re iuuentutis debet emittere,vel etiã & citius quam cæteri
parturire,& florem bonorum exemplorum & virtutum oñ
dendo,alios præuenire,vt sic ardorem febris .i.luxuriæ vel
auaritiæ possit in aliis tpare,& eos spũaliter enutrire.Tales.
.n.debent stomachum conscientiæ iuuare per innocentiæ,
puritatem,& ebrietati resistere per abstinentiã & sobrieta
rem,& alios in floribus.i.in bonis operibus præcedere,exẽ-
plum dando,per omnimodam sanctitatem.ideo Eccl.12.Flo
rebit amygdalus impinguabitur locusta.Vel dic generaliter
quod,per amygdalum intelliguntur boni iuuenes,qui in vir
tutibus prius florent veruntamen sicut isti flores facilius q̃
alij præoccupantur a gelu,sic sæpe fit ꝙ illi quia iuuentute p
alijs florere volunt, citius per incontantiam pallescunt &
desistunt.Vnde Arist. Acres in principio franguntur in fine.
¶ Amygdalus s̃m Arist.li.de plantis,indiget cultura,& maxi-
2 me quando est antiqua & quando est præ antiquitate steri-
lis,quia si ipsa clauis in radice figatur,tunc humor superflu-
us & malus more gummi exit,& sic humor qui est materia
fructus,depuratur,& ita fertilis efficitur arbor illa. Sic vere
qñ aliquis est antiquatus in vitiis,& inueteratus dierum ma
lorũ,ita ꝙ a fructu bonorũ operum penitus est sterilis , tũc
summe indiget cultura pęnitentiæ & disciplinæ,& iõ radia
eius.i.cor debet per cõtritionem cum clauis ferreis configi
i.cum memoria mortis,vel tormentorum inferni,vel etiam
passionis Christi,vel etiam verbis prædicationis, quia verba
sapientum quasi stimuli.Eccl.12.Et sic humor pessimus.i.vi
tia & peccata emanabit per confessionẽ,& ita radix cordis
depurabitur,& fructus bonorũ operum producetur.Ezec.
17.Fructificauit in palmites,& emisit propagines.Vel dic ꝙ
ista arbor est crux quæ primo fuit sterdis & despecta,sed ex
quo fuit clauis in passione Christi transfixa,facta est fructuo
sa:quia.s.fructum vitæ Christum portauit,vel quia fructum
æternæ gloriæ nobis profert.Figura.Num.17.vbi amygdalus
Numer.17. sicca floruit & protulit fructum.¶ Duplicem fructum fert
3 amygdalus.i.dulcẽ & amarum,sed dulcis vtilis est in cibum
amarus in medicinã.Talis ꝓ certo est ecclesia Ista .n.fructũ
habet duplicẽ.i.duo genera bonorũ.Hẽt.n.amaros.i.viros
iustos & spirituales,q sunt amari per pniam & contritionẽ,
iuxta illud.In indignatione spiritus mei.Eze.3.Aliũ aũt sunt
dulces per consolationem,s.boni actiui,qui sunt dulces quã
tum ad opera pietatis,& ideo valent ad nutriendum.s. pau-
peres per elemosynas,alii autem ad medicinam spiritualem
s.ad alios in spiritualibus dirigendũ,& verbis & exẽplis spi
ritualibus nutriẽdum.Erit fructus eius in cibũ.Eze.47.Vel
dic ꝙ iste est Christus:qui primo profert fructus amaros.i.
pniam & asperitatẽ,quæ vtilis est animæ & medicinalis: sed
deinde fructus dulces.i.gloriam sempiternam:qua iusti cibã
tur hic per spem & contemplationem,ibi per beatitudinem
& fruitionẽ.Can.2.Fruct⁹ ei⁹ dulcis gutturi meo.¶ Amygda-
lus fert aliqũ fructum amarum,valde medicinalẽ,aliqñ fru- 4
ctum dulcẽ,qui licet nutriat & delectet tñ si recens cum suo
folliculo comedatur,caput grauat,caliginẽ inducit, venerẽ
ascẽdit,somnũ facit.Sic vere in arbore mũdi huius & in via
præsentis vitæ sunt fructus amari.s.tribulatio & paupertas q
ꝓ certo sunt animæ medicinæ.sunt ibi etiam fructus dulces
& delectabiles,mundi.s.deliciæ,quæ pro certo sunt nociua:
qa inducũt grauedinẽ auaritiæ,caliginẽ ignorantiæ,somnũ
pigritiæ & tepiditatis,venerem luxuriæ carnalitatis. Suauis
est hõ panis mẽdacii.Prou.20.¶ Vulpes si comederit amyg
dalũ moritur.Nam sæpe quod vni prodest,alteri nocet.Vul 5
pes dr̃ pctõr:quia per fallaciam dr̃ vulpes.Iste.n.si comede-
rit amygdalum.i.mundi delitias vel diuitias,morit.s.per vi-
tia & peccata:quia vere peccator nesciens vti prosperis,eis
impinguatur,& tunc per superbiã,auaritiam & luxuriam in
de sæpissime venenatur:quia vere sæpe accidit ꝙ illud ꝙ bo
nis remedium,malis est venenum.Vnde , somentũ est in me
ꝙ erat ad vitã,hoc esse ad mortẽ.Vel dic de corpore Chri-
sti,qui est illa amygdalus quam virga Aaron.i.beata virgo
nobis ꝓtulit,q q̃uis sit hoib.bonis & perfectis cib.& medi-
cina spiritualis,vulpibus tñ.i.malis peccatoribus hæreticis
& fraudulentis est mors animæ per peccatum, & etiam fina
liter corporis & animę per tormentũ:quia qui mãducat cor
pus & bibit sanguinẽ domini indigne iudicium sibi mãdu-
cat & bibit.1.ad Cor.11.Vel dic ꝙ fructus amygdali.i.crucis
est Chrs,per quẽ vulpes.i.fraudulẽtus diabolus est occisus, 6
Vel dic generaliter ꝙ illud quod prodest vni per causam,no
cet alteri per occasionem,sicut apostolus de seipso dicit. 2.
ad Cor.2.Aliis sumus odor mortis in mortem,& aliis odor
vitæ in vitã.¶ Arbor amygdalus amara est tota medicinalis
qa & radix & cortex & folia & fructus & gũmi eius & oleũ
diuersis competunt vsibus medicinæ.Sic vere quicquid est
in viro perfecto amaro per contritionem & pniam, totũ est
aliis medicina, & in se bonũ & virtuosum.s. radia cordis &
cogitationis flos interioris affectionis,cortex exterioris cõ
uersationis,folia suæ locutionis,fructus suæ operationis,gũ
mi vel oleum suæ dulcis cõpassionis.Ista.n.in viris sctis sunt
medicinalia atq; sancta,iuxta illud.Ois creatura Dei bona
est & nihil reiiciendũ in ea 1.ad Tim.4.Vel expone de Chri
sto vel de quolibet sancto. ¶ Amygdalus amara summe est 7
medicinalis.Valet.n.ad mundificandum extenuandum,san
guinem stringendum,& cætera multa.Sic vere amare pœni
tentia mundificat & purificat a vitiis animam peccatricem
& purgat eam per confessionem,& restringit sanguinem vo
luptatis carnalis . ¶ Oleum de amygdalo amara vermes in 8
ventre necat,menstrua prouocat,aurium saniem mundat,si
calidum instilletur.Sic per oleum pietatis vermes inuidiæ,
menstrua luxuriæ,sanies gulæ sanatur.

Capitulum. 3.

ABies est arbor leuis , alta & recta,parum accipit de 1
terreo humido et grosso,sed multũ de humido sub
tili et leui,et iõ faciliter a calore interiore põt eleua
ri in altũ.Distillat ẽt gummi quod dr̃ resina,et de ta-
libus fiunt naues et ædificia,et mali in nauibus.Ista etiam ar
bor propter hyemem non perdit folia vel virorem.Vnde ẽt
s̃m Isido.abies ab abeundo dicit,eo ꝙ faciliter in altũ abit,
et crescendo leuatur.Folia ẽt eius parua sunt et acuta,sicut
pini,vt dicunt Isid.et Arist.Talis debet esse vir perfectus, et
maxime prælatus vel religiosus:quia vere talis debet esse le
uis ꝑ paupertatẽ.Na de grosso humido.i.de bonis terrenis
huius

huius mundi debet sibi parū incorporare ꝑ affectionē, sed tñ debet accipere humidum subtile & leue.i.bona spiritualia & virtutes,& sic ꝑ certo eleuabiť,& erit arbor alta,i.hic per contemplationem,vel temporalem ēt prælationem, & in patria per æternam sublimationem:quia humiles & pauperes digni sunt temporali & æterna exultatione. Qui.n.se humiliat,exaltabitur.Lu.14.& Mat.5.Beati pauperes spiritu.Iste etiā debet esse rectus per iustitiā:quia nō debet esse tortus per iniustitiam.nō.n.debet declinare ad vnam partē plus quam ad aliam per acceptionem personarū. Nō declinetis,neq; ad dexterā,neq; ad sinistram Esa.30.Iste ēt debet sp habere resinam pietatis:quia prælatus debet semper miscere rigorem cum dulcore:ꝙ est contra multos. Hiere.8. Nunquid resina non est in Galaad?&c.Et iste ēt virorē honestæ conuersationis non debet deponere ꝑꝑ quācunque hyemē tribulationis vel tētationis,& folia eius.i.verba dēt esse acuta.s.correctionis.Et sic iste dicetur abies,abeundo,& a se sursum ad cœlestia subleuando, in virtutibus proficiēdo,& de mundo ad partem se transferendo,& per diligentiam & obedientiam se mouēdo.Io.9.Abij & laui & video. Can.1.Egredere & abi.Et ideo talib.abietibus.i.de viris sanctis & perfectis debent fieri mali nauiū.i.prælati ecclesiarū: q.reuera tales debēt esse in naui ecclesiæ vel religionis mali.i.principales & plati.Ideo dī,Pro saliūca ascendet abies. Esa.55.Fac si vis vnum.§.de paupertate,& alium de prælato.¶ Abies humorē habet viscosum,qui a calore æstiuo tpe
2 exterius eijcitur,& in gummi & resinam conuertitur, ꝑꝑ ꝙ abies præ cæteris lignis igni apposita facilius inflammatur. Sic vere quando aliquis habet interius in corde humorem pietatis & cōpassionis,tunc vere in æstate.i.in tpe feruoris tribulationis,quādo.s.videt pauperes indigere, debet eum emittere per elemosynas,& de bonis suis resinam facere ad curanda vulnera & miserias egenorum per dulces consolationes.Tollite resinam ad dolorē eius.Hier.51. Et isti ēt pij & compatientes faciliter inflammātur,igne.s.diuini amoris vel etiam igne alienæ miseriæ & tribulatiōis,per flāmā interioris compassionis.Iudic 9.Egrediatur ignis de ramno, & deuoret cedros libani.Tales etiā valent ad fabricā nauis ecclesiæ paradisi &c.Ezec. 27. Abietes de Sanir dolauerūt in
3 remos tuos.¶ Abies ꝑꝑ liquorem resinæ faciliter inflammatur,pineas autē pulcherrimas portat,quæ tamē intus nō habent aliquē fructum,imo penitus nihil valēt. Sic vere illi q sunt interius viscosi & liquidi per carnalē voluptatem,faciliter inflammantur per luxuriæ carnalitatem:ꝙ maxime patet in hypocritis,qui videntur facere pulcherrimū fructū,s. bonorum operum:quæ pro certo interius nihil valent q.a.s. quantū ad meritum,apud Deū minime sunt accepta. Opera.n.eorū o.pa inutilia.Esai.59.Vel dic si vis ꝙ abies de qua fiunt mali nauium,signat crucem:quæ emittit liquorē medicinalē.i.sanguinē Christi,qui est liquor preciosissimus, quo nauis animæ vngitur per deuotionē, & eius vulnera sanat per sanctitatem & perfectionem.vnde Hie. 46.Tolle resinā virgo Aegypti.Et iō ista est in naui ecclesiæ.i.animæ.malus: qui ēt fit in modum crucis.Vel dic ꝙ Abies alta,leuis & recta,est Christus,alta dignitate,leuis paupertate,rectus æquitate:qui.s.liquorem pietatis vel proprij sanguinis nobis fudit,quando.s.æstas & æstus passionis eum intellauit:qui pro certo est animæ medicina.

De Aloe ligno. *Cap. 4.*

ALoe est lignum summe aromaticum,quod in fluuio babyloniæ cui tigris paradisi fluuius cōiungiť,inueniť,& ab incolis cū retib.extrahiť,& medicinæ vsib. reseruať. Vn crediť ꝙ a paradiso in Indiā per fluuiū
1 deriuetur,vt dicit Plat.Fluuius babyloniæ est mundana ꝓsperitas,in qua pro certo sunt aliquando aloe.i.boni & sancti viri seculares:qui sunt odoriferi per bonam famam,& q mundi prosperis bene sciunt vti,& ideo tales sunt medicinales alijs,scilicet per bonam doctrinam & exemplum,quā do cum retibus prædicationis exinde extrahuntur,s.quando ad cœlestium amorem & ad religionem vel pœnitentiā conuertuntur.Extendam super te rete mecum , & capieris in sagena mea.Ezechiel.12. & 37. Vel expone de Christo: qui a paradiso ad babylonem huius mundi per fluuium.i.ꝑ beatam virginem extitit deportatus,& in reti suorum viscerum inuolutus,& vsibus medicinarum spiritualium deputatus.Ideo potest dicere illud Eccl.24.Ego quasi fluuius dorix exiui de paradiso.Vel dic quod ista est sacra scriptura quæ de paradiso descendit,valens contra morbos omnium vitiorum,quando a studentibus cum retibus ingeniorū recipitur.¶ Aloe est lignum amarum ponderosum,odoriferū & summe medicinale , quod si masticatum fuerit amarum inuenitur,tamen suo aromatico odore totum replet cerebrum masticantis.Istud etiam stomachum frigidum & cerebrum adiuuat & cōfortat,& contra debilitatem cordis summum remedium est vinum decoctionis eius,veruntamē ꝓpter amaritudinem debet semper misceri aliquod dulce,s. mel vel saccarū,vt dicit Plat.Talis est arbor crucis vel passio saluatoris:quia vere licet sit grauis & amara ad gustādū vel sustinendū:est tñ suauis & aromatica ad odorandum ꝑ deuotionem & sentiendū:quia vere qñ deuotē masticatur & recordatur,statim cerebrum.i.interior affectio odore deuotionis maximē recreatur. Vnguentis & varijs odorib.delectatur cor. Prou.27.Est summe medicinalis,s. contra vitia & peccata:quia cerebrum.i.sensum & intellectū,cor.i.volūtatem & affectum calefacit ꝑ deuotionē,confortat ꝑ deuotionē,& fortificat.s.ad bonam operatiōem.¶ Aloe est lignū amarissimum,tñ est medicinale & odoriferum, calefacit.n. 3
confortat,veruntamē cū accipiť,sp debet ei aliquod dulce misceri,ne ꝑꝑ eius amaritudinem gustus grauetur, sm Pla. Talis est pœnitentia vel tribulatio:quia vere licet sit ponderosa,grauis & amara,tamen summe est medicinalis,q.a.s. valet cōtra vitia & peccata,si quis ea debite sciat vti , verūtñ sp debet misceri mel.i.dulcedo spiritalis cōsolationis,s.spes veniæ,& consideratio gloriæ paradisi, vt sic amaritudo ipsius tēperetur. Vel dic ꝙ vinū est sacra scriptura,in qua aloe i.amaritudo pœnarum infernalium,& ponderositas & grauitas mandatorum Dei continetur,quæ sunt alijs medicina Ne tñ infirmi pctōres istam amaritudinē abhorreant sp debet medicus.i.prędicator adiungere mel spūalis consolationis & cōpassionis.Funderq; desuper oleum.Leuit.a. Vel dic ꝙ aloe est amara & grauis correctio,quam semper debet comitari dulcedo pietatis. Myrrha & aloe & cinamomo aspsi cubile meum.Prou.7.¶ Aloe est lignū odoriferū,graue & amarum, cuius plures sunt species,colore pariter & valore differentes,sed tñ omnes sunt medicinales,& illa est virtuo- 4
sior,quæ est amarior.Et hoc lignum qñ frangitur,tunc summe redolet,& licet sit durum,tamen non resistit dentib.masticantis:loco ēt thymiamatis adoletur, vt dicūt Isid.& Pla. Tales sunt per oīa viri perfecti,s.amari per contritionē, pōderosi per humilitatē,graues per maturitatē , odoriferi per famæ & vitæ sanctitatem.Nā qñ tales teruntur & incenduntur per tribulationes & tpales aduersitates tunc odorē bonæ famæ emittūt.Quasi thus ardēs in igne & redolēs Eccl. 50.Et cū boni electi inter se differant & odore bonæ famæ, & colore bonæ conuersationis,& valore bonitatis & perfectiōis,oēs tñ sunt boni & virtuosi,sed gñaliter ille q plus est amarus ꝑ cōtritionē,plus est bonus reputādus q̄tū ad perfectionē.Pone ergo tibi amaritudines,statue tibi specula.Hiere.31.Tales ēt qñ dētib.i.duris verbis masticanť & arguunť, nō resistunt.s.non obediendo vel se excusando, sed denti codunt se emendando & acquiescendo.Acquiesce ergo ei , & habeto pacem &c.Iob 2.¶ Aloe aliqñ sophisticať,quia loco 5
eius aliud lignum sibi in pondere simile venditur,quod taliter pręparatur,ꝙ via ab optimo discernatur.discernitur tñ, quia masticatum dentib.ꝑ duritiam resistit,& amarum nō sentitur.Tales sunt hypocritæ:quia vere ita sunt sophisticati & præparati per exteriorem conuersationem , ꝙ vīr esse vera aloe.i.boni & iusti:quia tales difficiliter ab alijs discernunť,veruntamen ipsi possent cognosci & discerni:quia vere quando mordentur per correctionem,tunc per duritiam obstinationis resistunt dentibus.i.verbis & correctionibus per impatientiam & murmurationem , vel per falsam excusationem,& etiam non inueniuntur amari per contritionem.Act.13.Resistebat eis Elimas magus.

De Aloe succo *Cap. 5.*

ALoe est succus vnius herbę quę aloe dicitur, quæ in India vel Persia reperiť,cuius succus exprimitur, & ad ignem vel solem fortiter desiccať , vt 1
dicit Plate.cuius plures sunt species,s.tres,valore & efficacia differētes.Oīs aūt aloe licet sit amarissima,sū

mè ta-

mè tñ est vtilis medicinę, et quasi contra infirmitates corpo
ris valet. Tales sunt martyres atq; sancti: quia vere ex quo
ab herba. i. a matre sua exprimuntur & exeunt per natiuita-
tẽ, vel a matre sua. i. mundo p conuersionẽ, ipsi ignis & solis
ardoribus. i. pnię & martyrii tribulationib. exsiccantur, &
sic fiunt p virtutes & gratias alijs medicinales. Istud patet in
Christo cuius passio licet sit amara, tñ vtilis est contra oia vi
tia & pctã. Esa. 38. Ecce in pace amaritudo mea amarissima.
2 ¶ Tria sunt aloes genera, s. citrinum vel croceum, hepaticũ,
& caballinũ, sed primũ est cæteris virtuosius & melius, nec
ita est amarum. Sic vere plures sunt martyrum species boni
tate differentes, citrinus tamen. i. Chrs qui primus est marty
rum & principalis, cæteris est melior, &c. Vel si vis dic q isti
signãt tres ecclesiæ status, s. actiuos, cõtemplatiuos, & platos
quorũ s. primi boni sunt, secundi meliores, tertij optimi. s. p
lati. Isti. n. cõplectuntur duos alios inquantum contempla-
3 tiui pariter, sunt & actiui. ¶ Aloe est spẽs, & succua herbæ q̃
amarissimi est saporis, horribilisq; odoris, est tñ summè me
dicinalis, quia, phlegma, cholerã & melancholiã purgat, vi-
sum acuit, neruos cõfortat, stomachũ mundificat, menstrua
prouocat bonum colorem in corpore generat, splenẽ & he
par deoppilat, ab hypocrisi præseruat. Talis est pnia: quia li
cet sit amarissima ad gustandum & ad sustinendum, tñ vtilis
est ad medicinã spiritualem: quia vere p eam phlegma pigri-
tiæ, melancholia tristitiæ, cholera iracundiæ extirpatur, &
stomachus conscientiæ a prauis humoribus pctõrum peni-
tus vacuat. Per eã etiam acuitur visus discretionis, restaura
tur color bonæ conuersationis, confortatur neruus. i. sensus
cõpassionis vel deuotionis, per istam splenẽ hepar. i. interior
affectio deoppilatur, & hydropisis. i. titis auaritię præseruat.
Vel p oĩa expone de amara memoria mortis vel inferni, vel
de amaritudine contritionis, vel de virtute amarę Christi
passionis. Ideo consulitur Hie. 31. Statue tibi speculã, pone
tibi amaritudines, dirige cor tuũ in viam rectam in qua am
bulasti. Allega ut supra. Myrrha & aloe &c. Prou. 7. ¶ Aloe
4 puluerizata & cũ melle mixta casum capillorum prohibet,
vermes ventris necat, arteticos iuuat, putredinẽ oris & gin-
giuarum mundat, stomachum, confortat digestionem adiu
uat. Talis est amara contritio, quia vere si cum melle. i. cum
dulcore spei veniæ misceatur vermes ventris. i. remorsus cõ
scientiæ sedat & necat, casum capillorum. i. virtutum prohi
bet, putredinem oris. i. malorum verborum fœtorem exter-
minat, arteticos. i. pigros iuuat, s. ad bene operandum, & sto
machum. i. interiorem conscientiam adiuuat atq; sanat. Vel
p omnia expone de amaritudine pniæ vel correctionis vel
memoriæ mortis, vel mortis Christi. Disciplinam ergo Dei
5 ne abiicias &c. Prou. 5. ¶ Cum plura sunt genera aloes. s. ca-
ballinum, hepaticum, & subrufum, quãdoq; fit q caballinũ
quod cæteris minus valet, ita sophisticatur, q citrinum vel
hepaticum reputatur, q tunc solet fieri, qñ in croci puluere
decies tingitur & fricatur, verumtamen in hoc cognoscitur,
quia fractum fœditissimum sentitur, & gustu amarissimum
reperitur. Sic vere multi sunt in seculo & in claustro, qui q̃-
uis respectu aliorum parum aut nihil valent, qui. s. dici pos-
sunt proprie caballini & equini, inquantum facti sunt sicut
equus & mulus quibus non est intellectus: ipsi tamen diabo
lo per hypocrisim & fallaciam ita sophisticantur, & exteri⁹
in apparentia palliatur, q boni & optimi esse creduntẽ, & q
pro bonis & optimis recipiũtur, verũtñ si quis ipsos stãge
ret. i. si quis eos examinaret & discuteret ipsos p certo ama
ros & fœtidos, viles infames & malitiosos intrinsecus inueni
ret. quando eam per mortem frangentur, tunc fœtidi coram
Deo videbuntur, sicut hæc oĩa de hypocritis & hæreticis cõ
probatur. Mat. 23. Similes estis sepulchris dealbatis &c.

De Arundine. Cap. 6.

Rundo dr ab arendo, sm Isid. eo q faciliter arescat.
1 A Et est arundo leuis, concaua, nodosa, ventis & turbi
nis cedens, & de facili manum lædens. Talis est mun
dana psperitas, q a vere de facili arescit, deficit atq;
perit, hæc. n. ventis tribulationum concutitur & mouetur, &
est concaua, vacua atq; vana nullum præbens homini fulci-
mentum: quia de facili frangit, & per multa mala desideria
& peccata suum lædit & vulnerat possessorem. Figura Esa.
36. vbi dr. Confidis super baculũ arundineum Aegypti, cui
si homo innixus fuerit, confringet, & perforabit manũ eius.
Sic vere charissimi, mundi prosperitas dr baculus: quia su-
per ipsam pctõres per confidentiam innituntur. dr arundi-
neus: q a bona eius faciliter confringunt, sicut patet de diui-
tiis, delicijs, honoribus, fortitudine, pulchritudine sapia &c
Dr baculus ægypti quod interpretatur angustia: quia vere
mundi bona angustiæ comitantur. Et ideo bene dicit q qñ
hõ ei innitit, tunc frangitur: quia qñ credit vt pperit viã,
tunc ei deficiunt, & sic suos possessores decipit, & eos p sul-
citudinem vulnerat atq; lædit. Eze. 29. Fuisti baculus arun-
dineus filiis Israel, quem cum apprehendissent manu, cõfra
ctus es. Vel dic q arundo est peccatur, q faciliter arescit. s. a
statu & virore gratiæ & honestatis, & est vacuus. s. ab oi bo-
no fragilis. s. ad resistendũ vitijs & peccatis, & facilis ad fran
gendum, s. per impatientiam, leuis per inconstantiã, & in pa
lustribus & mundi delitiis moratur per luxuriam, flatu &
ventis. s. vanitatis vel superbiæ vel adulationis faciliter cõmo
uetur per inconstantiam. Naues enim magnæ sunt, modico
vento mouent. Iac. 3. Ista potissime dic de hypocritis, q exte
rius per honestatem & fictã benignitatẽ sunt plani, intus ta-
men omni virtute sunt vacui, & in paludibus immunditiarũ
volunt viuere, faciliter vero solent frangi, & a statu suo defi
cere & perire, omni ẽt vento adulationis cedunt & ad flatũ
mundanæ gloriæ animum suum vndiq; deflectunt, & se tãgẽ
tes. i. se corrigere volentes, brigis & detractiõib. lædũt, alios
etiã suis malis exemplis scandalizant, vulnerat & cõfundũt.
¶ Arundo est media inter herbam et arborem, herba quidẽ 2
robustior, sed arbore fragilior. In India autẽ sunt qdã arũdi
nes de qua quarum radicibus incolæ expressum suauissimũ
bibunt succũ, vt dicit Varro. Talis debet esse vir pfectus et
religiosus: quia inter arbores. i. sanctos et Angelos, et her-
bas. i. fragiles pctõres debet esse medius: q a licet sit istis ar-
borib. fragilior, herbis tñ. i. mollibus secularibus fortior de-
bet esse, vt sic possit dici mediator Dei et hominum. 1. ad Ti
mo. 2. De radice etiam talium. i. de eorum cordib. debet ex-
primi & exire succus suauissimus. i. verba & opera virtuosa
quæ alus dulcia debent esse. Potest etiam dici de prælatis vł
prædicatorib. de quibus eliquatur dulcedo sapiẽtię et do-
ctrinæ, q̃ alios inebriat atq; potat. Et sicut arundo est leuis,
cõcaua mobilis et nodosa, sic vir perfectus debet esse leuis
per paupertatem, cõcauus per humilitatem, mobilis p obe
dientiæ velocitatem, ventis agitatus per spiritus sancti ven-
tilantem serenitatem. Et talis fuit beatus Ioannes. Matt. 11.
Quid existis in deserto videre? arundinem vento agitatam?
Vel si vis dic ista de quibusdam personis fragilibus et imp-
fectis, quæ. s. mediæ sunt inter bonos et malos.

De Amomo. Cap. 7.

A Momum vt dicit Isid. li. 17. est herba coloris subru-
fi, odoris suauissimi, fructus copiosissimi, floris albi,
more violę, et est vtilis medicinæ et summe virtuo-
sa. In speciali. n. resistit ictib scorpionum, et io oibus
nobilib. antidotis admiscetur. Talis est virtus pniæ vel cha-
ritatis, quia. s. odorẽ bonæ famę emittit, et fructũ æterna glo
riæ copiosum, et iõ in oib. virtuosis operib. debet pcipue ad
hiberi: quia nihil valet bonũ opus q non comitat charitas
vel humilitas. Si charitatem nõ habuero nihil sum. 1. ad Co.
13 Et valet contra multimoda genera morborum. i. vitio-
rum et peccatorum. Idẽ expone de pnia, idem de oratione.
Vel dic q talis est vir pfectus: quia debet esse rufus p pniam
et austeritatem boni odoris per famositatem, floris albi p
castitatem, fructus copiosi per boni operis multiplicitatẽ.
Ecce arbor in medio terrę. et fructus eius nimius. Danie. 4.
Scorpionib. ẽt. i. detractoribus et iniquis dr resistere, inqua-
tum talis solet iniustorũ verbis et malitiis nõ cõsentire, sed
potius obuiare. Iacob. 4. Resistite diabolo, et fugiet a vobis.
Et ideo talis est summe medicinalis: quia. s. exempla ipsius
et doctrina sunt alus medicinæ. Ezec. 47. Erunt fructus eius
in cibum, et folia eius ad medicinam.

De Aneto. Cap. 8.

A Netum est herba vel herbæ semen: quod virtutem 1
habet apertiuam, compactorum diuisam, ventosita
tis exterminatiuam, torsionis et inflationis viscerum
mitigatiuam, et ualet contra multa genera infirmi-
tatum. Talis est contritio: quia pro certo compacta. i. vitia
et pec-

& peccata inuicem cumulata diuidit per eorum discussio-
nem,aperit etiam,s.os per cōfessionem ventositatem,super-
biā eaterminat per humilitatem , & torsiones ventris,i. re-
morsus conscientiæ mitigat atque sedat,s.per restitutæ inno
centiæ puritatem,& valet contra oēs infirmitates.i.cōtra vi
tia, & peccata. Vel dic si vis de pęnitentia quæ diuidit per cō
tritionem,aperit per confessionē, & attenuat per satisfactio-
nem. Vel dic de humilitate,quæ habet vētositatem superbię
refrenare.¶ Radix aneti viridis aliqnid valet, siccata aūt pe-
nitus nihil.Sic multi sunt qui in iuuentute aliquid valēt , sed
nihil in siccitate senectutis,quia multi sunt , qui primo sunt
boni,finaliter fiunt mali.Oseæ.9.Radix eorum exsiccata est,
fructum nequaquam facient.

De Aniso. Cap 9.

ANisum easdem habet virtutes sicut anetum, & sapo
ris est dulcis,virtutem habet dissolnendi,aperiendi,
ventositatem consumendi , calculum frangendi,oēs
interiores meatus aperiendi.Talis est virtus charita
tis,quia verè ipsa est dulcis,& sapida voluntati,quia nihil est
delectabiliua quam amare,& ista habet dissoluere per cōtri-
tionem,meatus.i.cordis,& oris aperire per confessionē,ven
tositates, elationis & calculum etiā obstinationis.i.dura vi-
tia & peccata confringere , & cōsumere per satisfactionem.
Ecce spiritus fortis conterens petras 3.Reg.19.

De Allio. Cap. 10.

1 ALlium licet asperum sit gustu, tñ summè est medici-
nale.est.n.calidum & siccum, virtutem habet dissol-
uendi,cōsumendi,diuidendi,expellendi, aperiendi,
& hydropisim sanandi,& vulnera putrida desiccādi,
& contra multas alias ægritudines est medela,vt dicit Con-
stant.& Plat.si eo debitè quis vtatur. Talis est pęnitentia,tri-
bulatio,correctio vel memoria mortis,quia vere licet sit gra
uis & aspera ad sustinendum,tñ est medicinalis animę pecca
trici,quia verè ista dissoluit,s. cor per cōtritionem, aperit,s.
oa per confessionem,consumit,s.vitia & peccata per satisfa-
ctionem,iuxta illud.In igne cōsumptum est plumbum.Hie.
6.Et ideo contra vulnera putrida,& fœtida luxuriæ , & car-
nalitatis,& contra hydropisim.i.contra sitim auaritiæ, & cu
piditatis summè valet. Nam humores nociui.i.diuitiæ per
istam diuiduntur,& pauperib.largiūtur, & expelluntur.i.cō
temnuntur,& restituuntur,quia sm Hier. Facile contemnit
a oīa,qui se semper cogitat moriturum.¶ Allium habet odorē
fortissimum,qui cunctos alios odores superat & fœtores,&
ideo qui volunt par loca fętida , & corrupta transire,solent
se muoire fortissimis alleatis. Talis est odor siue fętor carnis
mortua ,vel etiam infernalium tormentorum,quæ pro cer-
to omnia alia fœtida superant,& excellunt. Si ergo times fę
torem,& corruptionem tribulationum vel infirmitatum tē
poralium,comede & assume alleata.i.cogita fœtorem mor-
tis vel inferni,& sic pro certo oīa leuiter sustinebis.Ascende
re feci fętorem cadauerum vestrorū in nares vestras.Amos
4.Et sicut allium habet multas virtutes medicinales,sic verè
mortis vel inferni memoria valet contra vitia, & peccata.&
3 dic si vis sicut.§.præcedenti.¶ Allium summè valet cōtra ve
nenum. Nam si cum sale,& ruta,& nucib. misceatur,& cū vi
no ad quantitatem nucis detur, venenum consumit, & desic
cat , & maximè qñ supra morsum reptilis apponitur eodē,
quia venenū attrahit,& consumit,ita efficaciter sicut theria
ca,sm Constan.& ideo allium dr̃ theriaca rusticorum.Talis
est pęnitentia, quia vere ista valet contra morsus canis rabi-
di.i.contra tentationes diaboli. Item contra morsus serpētū
.i.contra motus carnales,qui in nobis serpunt,& oia venena
peccatorum extenuat,& cōsumit.Nam si accipiatur cum ru
ta amaræ contritionis, cum sale prudentiæ vel discretionis,
cum nucib.de quibus fit oleum.i.cum dulci spe veniæ,& di-
uinæ miserationis,& cum vino spiritalis consolationis,tunc
efficitur theriaca aīæ peccatrici,& eam a veneno liberat pec
catorom,& a periculo mortis ęternę.Nam ipsum venenum
facit extrahi per confessionem, & cōsumit per satisfactionē.
4 Ante languorem para medicinā.Ecc.18.¶ Allium multas ha
bet malas proprietates, quia si nimis frequēter assumatur in
cibo,stomachum inflammat,corpus desiccat,lepram gene-
rat,maniam,& phrenesim excitat,visum lædit, cerebrū tur-
bat,anhelitum etiam facit fętidum,& corruptū,choleram et
generat atq; nutrit.Talis est per oia amor vel prosperitas hu
ius mundi,quia verè stomachum cordis accendit, & inflam
mat per auaritiam,& per ardorem concupiscentiæ & tenta-
tionis,corpus ēt.i. mentē desiccat,s. ab humore deuotionis,
& cōpassionis,& generat leprā luxuriæ,& hæc excitat phre-
nesim iracūdiæ,hæc cōmouet maniā superbiæ, & nutrit cho
leram.i.ardorē auaritiæ.hæc ēt turbat cerebrum.i.sensum &
imaginationem,lædit visum.i.intellectum, & discretionē,&
corrumpit anhelitum.i. verbum , & locutionē. oia.n.vitia a
mundi psperitate generantur,qñ indebitè,& in omnia affluē
tia accipitur,quia verè exinde efficitur homo superbus,aua-
rus,ignorans,& luxuriosus,& sic per consequens efficitur p
infamiā fœtidus,& corruptus.De cadauerib.eorum ascēdet
fętor.Esa.34.Et tñ carnales petunt porros cępe, & allia ægy
ptiorum. Nu.11.& 21. Allium non producit semen in anno 5
illo in quo plantatur,sed tm̃ in secundo.Sic verè boni, & iu-
sti non accipiunt nec acquirunt semen.i.præmium de labo-
ribus suis in primo anno suæ plantationis.i.in tpe præsentis
vitæ in qua plantantur generantur,& nascuntur,sed vere qñ
fęcundus annus venerit.i.secunda vita.s.post miseriam præ-
sentem,tunc semen suum.i. bonorum laborum suorum præ
mium reportabunt.ps.Seminauerunt agros, & plantauerūt
vineas.¶ Allium semel tm̃ producit semen , & non nisi in se- 6
cundo anno postquam seminatur. Et allium,ex toto se reno
uat,quia,& radicē,& folia,& semen totaliter renouatur.Idē
.n.allium non valet ad bis fructificandum.Sic vere vir iustus
qñ in terra humilitatis pœnitentiæ vel religionis,vel memo
riæ mortis seminatur,ipse se debet penitus renouare,& quā
tum ad radicem affectionis,& cogitationis,& quātum ad fo
lia locutionis,& quātum ad fructum vel semen operationis.
Renouamini spiritu mentis vestrę,ad Eph.4.¶ Allium semel 7
tantummodo producit fructum . Nam si precisum fuerit,
semen eius cadit, & radix non valet ad iterum fructificādū.
Sic multi sunt, qui semel tantum per bonū opus fructificāt,
vtpote magni mundi peccatores , qñ.s.quasi per miraculum
ad virtutes conuertuntur, quia si rursum in peccatum deci-
dant,non valent ad iterum fructificandum per bona opera,
quia licet raro producant semē boni operis,si tñ eis abscindi
tur(quod fit qñ recidunt in peccatum post suam conuersio
nem,& plantationem)via aut nunquam releuatur,vel ad pę
nitentiam reuertuntur,& sic semel fructum facere dinoscun
tur.Boni aūt non sic,imo quotidie reuiuiscunt. Si pręcisum
fuerit lignū,iterum virescit.Iob 14. ¶ Allium in sua nouita- 8
te tunicas habet multum pingues,& carnosas, & tūc radicē
seu fructum habet tenuē atq; paruum,qñ autem ad maturi-
tatem peruenit tunc illæ tunicæ desiccantur, & euanescunt.
& fructus augmentātur,& accrescūt, quia.s.tunicarū carno
sa humiditas in fructus cōuertitur nutrimentum.Allium est
hō tunicæ eius sunt exteriores diuitiæ,& deliciæ & sub̃a tē-
poralis,fructus aūt ipsius sunt merita,& virtutes. Qñ ergo
alium.i. homo habet carnosas tunicas,& grossas.i.pinguem
substantiā temporalem, qua.s.abundat in prosperitate mun
dana, tunc vere modicum,& paruum habet fructum,s.virtu
tum,& meritorum,& hoc maxime si sint in nouitate iuuen
tutis corporalis uel moralis,sed qñ maturatur per sapientiā
& perfectionem,uel etiam per senectutē & discretionē,& tu
nicæ substantiæ tpalis euanescunt,quia.s.eas euacuat,& pau
perib.erogando per eleēmosynarū largitionem,tunc pro cer
to crescunt fructus meritorum,& præmiorum,quia.s.hmōi
tunicæ uel diuitiæ pauperum efficiuntur nutrimenta . Ideo
bene præcipit dñs Matth.10. Nolite portare duas tunicas.&
Lu.22.Vendat tunicam,& emat gladium.Vel per tunicas ex
quib. fructus generatur, & custoditur,intelligo opera labo
riosa,& uirtuosa,quæ fructum æterni præmij custodiunt, &
augmentant,q̃ habēt cessare qñ præmium crescet in futuro.
Radix alij multas habet costas inuicem cōiunctas. quælibet
tñ costa propria tunicula est operta,& in qualibet est uis se- 9
minaria,quia de qualibet planta crescit. Talis est religio vel
ecclesia,quia multæ costę.i.multæ psonæ ibi sunt inuicē cō-
iunctæ & unitæ,& per cōcordiā conglobatæ,& sub una sunt
pelle.i.sub una obseruantia regulari inuicem commorātur,
& tñ quælibet habet tuniculam propriam.i. propriā grām,
uirtutem,& ualorē, efficium etiam uel beneficiū , per quod
potest altera ab altera discerni uel cognosci,quia unusquisq;

proprium habet donum.i.ad Cori.5. Quilibet etiā habet in
se virtutē seminariā.i. gratiam, & charitatem, virtute cuius
pōt producere, & facere plantā, & bonū opus, & virtuosum,
quia sicut dr̄ ad Eph.3. Vnicuiq; nostrū data est grā ſm men
10 suram donationis Christi.¶ Allium summè nocet oculis, vñ
versus Allia vina, venus, puluis ventus, fama, fumus, Ista no-
cēt oculis, sed vigilare magis. Sic vere oculus intellectus hu
manus ab istis octo summò lęditur, & offuscatur, s. ab allio.i.
ab iracundia, & furiositate, à vino.i.à gula vel ebrietate, a ve
nere.i.a luxuriæ fęditate, a puluere.s.diuitiarū vel cupidita-
te, è vento.s.superbiæ, & vanitatis, a faba ponderosa.i.a pigri
tiæ grauitate, à vigilia.i.a malitia & caliditate, quæ.s.semper
vigilat ad alios confundendos. Ista.n.omnia excęcant intel-
lectum, & tollunt sapientiam spiritalem. Perdam sapientiam
sapientum, & intellectum prudentium reprobabo. Esa.29.&
11 1.ad Cor.1.¶ Allium germinat per summitatē sui, Lilium au
tem per medium lateris profert germen. Sic mali dilatantur
lateraliter ad mundana, sed boni sursum se erigunt ad æter-
na iuxta illud Apostoli ad Col.2. Quæ sursum sunt quærite,
non quæ super terram.

De Absynthio. *Cap. 11.*

1 ABsynthium est herba amara, calida & sicca, multum
efficax in medicina & hæc ſm Plat. habet virtutē cō-
trariam, laxatiuam.s.& cōstrictiuā. Nam si inuenit in
ventre materiam cōpactam, ipsam magis indurat, si
inueni materiam mollē, ipsam soluit & laxat. Talis est tribu-
latio mundi vel correctio, quia.s.amara est, & difficilis ad su
stinendum, quia sicut dr̄ ad Heb.12. Oīs disciplina in præsen
ti non videtur esse gaudij, sed mœroris. Et ista vtilis est ad me
dendum aīam peccatricem. Sed vere ista habet duplicē vir-
tutem, quia verè si inuenit hoiem compactum.i. durum, aua
rum, & obstinatum, ipsa verè eum magis cōstringit, & indu
rat, quia tales tribulationib. non emendātur, sed magis indu
rantur, & obstinantur. Exemplum de Pharaone. Induratum
est cor Pharaonis &c. Exo.8. Sed verè si hō sit mollis, pius.s.
naturaliter, & benignus, tunc verè adueniens amaritudo tri-
bulationis ipsum magis mollit per cōtritionem, & cōpassio
nem. Et ideo dr̄ ad Ro.9. Cui vult miseretur Deus, & quem
vult indurat. Vel dic q tribulatio habet vim restringentem
quantū ad carnem, vim laxatiuam quantum ad aīam. carnē,
.n. mortificat, voluntatē dilatat 2.ad Cor.6. Quasi mortifica
ti, & ecce viuimus. Et sicut ſm Diol. syrupus de absynthio fa
ctus stomachum iuuat, appetitū inuitat, ebrietati resistit, &
colorē perditum reparat, & restaurat, sic & tribulatio vel pę
nitentia, quia ipsa est aīæ medicina, nam qn est amara per co
tritionē, calida per dilectionē, sicca per carnis macerationē,
tunc vere stomachum.i. conscientiam confortat, ebrietati.i.
carnali voluptati resistit, appetitum.s. bonorum spūaliū pro
uocat, & colorē bonæ conuersationis restituit, & restaurat,
& valet contra multa vitia, & peccata. Ideo de tali syrupo dr̄
Hie.23. Ecce ego cibabo eos absynthio, & potum dabo eis
aquam fellis. Vel totum potes exponere de tribulatione, vel
de memoria mortis.¶ Virtute absynthij, si quis eo bene vsus
2 fuerit, si succus eius aurib. instillatus fuerit, auditū emendat
dolorē capitis sedat, potatus visum clarificat, & in cista repo
situs libros, & vestes à murib. seruat, & venenosis morsib. re
sistit, & obuiat, vt dicit Macr. Talis est sacra scriptura, vel me
moria mortis æternæ, quia verè si aurib. instilletur per prędi
cationem, auditum.i. voluntatem audiēdi verbi Dei reparat
& emendat, vt visum discretionis, & cogitationis clarificat.
Erunt oculi tui videntes &c. Esa.30. Et libros.i. viros littera-
tos, & vestes.i. simplices seculares a murib. & demonib. ser-
uat, si in cista cōscientiæ per iugē memoriā reponat. Morsus
& venenosos.i. tentationes, q aīam inuenenat, eliminat, & ab
stergit. Vel dic de pnīa, contritione, correctione, vel tribula
tione. Esa.38. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudi
ne aīæ meæ.¶ Absynthiū est herba amarissima, quæ suo acu-
3 mine, & sua amaritudine lędit, & gustum, & olfactum, omne
etiam cum quo admiscetur, siue lac, siue mel, reddit insipidū
& amarum. Talis est mors æterna & ēt temporalis, quia ve-
rè amarissima est ad odorandū per meditationē, & ad gustā-
dum per personalem flagellationem, & in licet lac & mel.i.
mūdanæ deliciæ sint dulces & delectabiles, tñ qn absynthiū
illud eis miscetur.i. qū propter eas mors tēporalis vel ęter-
na infligitur, tunc vere in amaritudinē conuertentur. Fauus
.n. distillans labia meretricis.i. voluptas mūdana, sed vere no
uissima eius amara velut absynthium. Prou.5. Vel si vis per
absynthium intellige peccatum, quod summè amarū est aīæ
sanctæ. Multi hoīm mortui sunt ex aquis, quia amaræ factæ
sunt. Apo.8. Vel absynthiū est peccator amarus alijs, & cru-
delis, qui alios verbis, & dictis exasperat atq; lædit, & omnē
societatem cui admiscetur, amarā facit, & conturbat, figura-
tus in illa stella Apo.8. quæ vocabatur absynthium, & aquas
in quas cecidit fecit amaricari.

De Apio. *Cap. 12.*

APium est herba in multis medicinalis, valet.n. contra 1
venenum, calculum frangit meatus aperit, colorem
restaurat, hydropisis, & phreneticis conuenit, & sub-
uenit. Ista est pœnitentia, quæ valet cōtra venenum.i.
contra peccatorum infectionem, frangit duritiā obstinatio-
nis per feruentem contritionē, meatus aperit per confessio-
nem, restaurat colorem.i. apparentiam per bonā cōuersatio
nem. hydropisim sedat.i. superbiam & inflationē phrenesim
etiam curat.i. iracundiam, & turbationē. Facite ergo dignos
fructus pniæ. Luc.3.¶ Est quædam species apij quæ dr̄ apium
risus, quod si quis in magna quantitate comederit ipsum vs 2
que ad mortem facit ridere, & ita moritur in ridendo. Apiū
.n. mirabiliter dissoluit, & remollit, & ideo pueris est noci-
uum, quia.s. morbum caducum in eis efficit, & procurat, ſm
Plat. & Diosc. Talis est mundana prosperitas, quis vere si im
moderate ea quis vtatur, ipsum facit ridere, hoc est dictu su-
perflue gaudet, & gratulari, quia sicut dr̄ Eccle.21. Fatuus in
risus exaltat vocem suā, sapiens aūt vix tacite ridebit. Dicit
.n. Eccle.11. Lętare iuuenis in adolescentia tua &c. Ita q isti
moriuntur spiritaliter, & ēt corporaliter in ridendo, quia.s.
vsq; ad mortē in mundana lætitia perseuerat, & ex tali risu
mortem incurrūt spūalem, & eternā, quia risus dolori misce
bitur, & extrema gaudij luctus occupat. Prou.14. Et ideo ista
herba est multum nociua pueris.i. simplicib. & indoctis pro
nis, carnalib. & insensatis, qui.s. ea nesciunt uti, quia uere mi-
rabiliter dissoluit cor, & eneruat, & ipsum per multa carna
lia desideria diuidit & remollit, & casum epilepticū.i. casum
pcti, & mortis æternæ in eis efficit, & procurat. Prou.1. Pro-
speritas stultorum perdet eos.¶ Apium summe nociuū pue 3
ris, iō ſm Dios. & Plat. nutrices debent cauere ne comedant
ipsum, & assumant. Sic uere quia mundi prosperitas est noci
ua simplicib. infantibus secularib. qui ea nesciunt uti ideo nu
trices.i. prælati, & prædicatores debent ab ea abstinere, ne.s.
eorum exemplo pueri sui pereant, & necentur, quia.s. subdi 4
ti, & insipientes faciliter trahuntur ad peccata per mala exē
pla prælatorum. Act.7. Sicut patres uestri, ita & uos.

De Aristologia, seu Aristolochia herba, nam utrunque legitur. *Cap. 13.*

ARistolochia herba amara, multū est medicinalis, q2 1
dissoluit, & ueneno cōtrariatur, & fœtū mortuum de
utero expellit, & cetera multa: sic amara cōtritio uel
pnia dissoluit mentem per compassionem, & uene-
no obuiat peccatorum, fœtumq; mortuum.i. pctm mortale
facit expelli per confessionem, splenem.i. tristitiam despera-
tionis remollit per consolationem, anhelitum bonum facit
per sanctā locutionem. Et sicut ſm Dios. radix aristolochiæ
magis est medicinalis, quam folia, sic plus ualet apud Deum
intentio quam conuersatio, & bona corda quam uerba.

De Herba agnocasto. *Cap. 14.*

AGnus castus est herba semper uirens, quæ suo odore, &
usu castum facit hoiem & pudicum, quia portata libidi
nem dr̄ refrenare. Vnde etiam Romanæ mulieres solēt
ista herba uti, & secum eam in cōuiuijs, & exequijs portare,
ut eius uirtute possint casti⁹, & honestius se habere, ut dicit
Plin. & Plat. & ualet cōtra multas infirmitates. Talis est bea-
ta uirgo, quæ re uera fuit agnus per pietatem, & benignitatē
casta per integerrimam puritatem, hæc.n. fuit semper uirēs
per rutilantem honestatem, & ideo si ista odoretur per de-
uotionē, & si comedetur per imitationē, si portetur per spē,
con-

confidentiam & inuocationem, facit hominem castũ, & corporaliter, & spiritualiter, & iuuat eũ contra infirmitates omnium peccatorum. Erit folium eius semper viride. Hier. 17. Vel allega de Christo, vel de quolibet viro perfecto casto, & benigno. Vel dic si vis q̃ ista est abstinentia vel temperantia, quæ causat in hominibus castitatem.

De Artemisia. *Cap. 15.*

ARtemisia ſm Diosc. est mater herbarum dicta, calida est & sicca, quæ multũ valet ad medicinã, calculum frãgit, fœtum mortuũ expellit, dolorem mitigat. Talis est charitas, quæ verè mater est herbarum oĩm.i.virtutum, quę calida dr̃, quia cor inflammat. & hæc calculum.i.hoĩem durum, & obstinatum habet frangere, & mollire, quia Fortis est vt mors dilectio Canti. 8. Et fœtum mortuum peccati mortalis facit expelli per confessionem, & omnem dolorem mitigat, & confortat. Amor.n. difficultatem nescit, secundum Aug. Et sicut secundum Pli. artemisia dr̃ demones fugare, & incãtationibus resistere, sic vere charitas demones fugat, quia.s. cum demon sit semper in odio, & rancore, nunquam potest stare in loco vbi perfectus est amor incantationibus, i. tentationibus obuiat, & resistit, quia charitas omnia vincit &c. 1. ad Corint. 13.

De Auena. *Cap. 16.*

AVena est dicta à veniendo, quia.s. seminata cito renascitur, & reuenit. & equorum vsibus est apta, & vtilis medicinæ. Talis est simplex doctrina, quia equi.i. rudes seculares ea indigent, & cito facit & emittit fructum, & ad medicinam animæ est vtilis &c.

De Balsamo. *Cap. 17.*

1 BAlsamus ſm Isid. li. 17. est arbor vel frutex similis viti
in corpore, in folijs aũt similis rutæ. Hæc sine aliquo
adminiculo se sustentat, quę tota est aromatica, & me
dicinalis, quia & lignum, & cortex, & semen, & liquor
seu succus summa sunt remedia medicinæ, vt dicit Isid. Talis
est vir perfect⁹, q̃a vere ipse debet esse similis viti.i. Christo
qui dicit, Ego sum vitis vera) quantum ad virtutem, & perfe
ctionem, folia aũt.i. verba debet habere ad modum rutæ, s.
amara per cõtritionẽ, vt viridia per honestatem, & minuta
per humilitatem, & hic habet seipsum sustentare per constã
tiam, & stabilitatẽ, & debet ẽe totus bonus esse.i. in toto bo
nus medicinalis, quia lignum interioris affectionis, cortex ex
terioris conuersationis, folia sanæ locutionis, fructus bonæ
operationis, oĩa sunt bona, & alijs conferunt medicinam, &
maximè liquor suæ doctrinæ, & dulcis consolationis, vel sui
sanguinis, & cõpassionis. oĩa.n. quę sunt in viro sancto vel ec
clesiastico, debent esse famosa, sancta & vtilia, vt dicat illud
Eccl. 24. Sicut cynamomum, & balsamum aromatizans odo
2 rem dedi. ¶ Balsamum est liquor purissimus, & etiam odori
serua, ad multa valens, & maximè ad corpora condienda, &
a putredine reseruãda. In aqua aũt positum, si purum fuerit,
fundum petit, & hoc tantum ſm Pli. In Iudæa reperitur. Ve
stem etiam quam tangit, nõ maculat neq; fędat. Talis est gr̃a
Dei, quia verè semper emittit odorem bonæ famæ, & q̃n aia
est mortua per peccatum, ipsa si superuenerit, corruptione
mortis æternæ eam seruat, vestem etiam mundam.i. consciẽ
tiam puram non polluit, imo purgat, & fundum vasis, i. pro
fundum cordis, & humilitatem summè petit, & in iudæa.i. in
persona confitente, s. peccata sua, vel Deum glorificante, re
peritur. Bern. Purissimum balsamum est gr̃a, ideo profundũ,
& solidum vas requirit. Vel si vis dic q̃ balsamũ est pnĩa vel
elemosyna, quæ virtutem habet à pc̃ti putredine conseruan
di. Tho. 4. Elemosyna à morte liberat &c. ¶ Balsamũ purum
3 si in aqua positum fuerit, fundum petit, si aũt fictum, & adul
teratum fuerit. s. cum melle vel oleo mixtũ, tunc in aqua vel
in lacte positum supnatat, ſm Pli. li. 12. ca. 26. circa fi. Sic vere
hõ si purus, & perfectus, iustus & bonus fuerit tunc in aqua
mundanæ prosperitatis ponatur, statim ad fundum humilita
tis descendit. s. considerando de profundo inferni, & vilita
te conditionis, & morte & similib. Sicut etiam verum balsa
mum est ponderosum, & odoriferum, si vir iustus per bonã
famam est odoriferus, per humilitatẽ põderosus. Iõ quilibet
talis põt dicere, Eccl. 24. Quasi balsamum non mixtũ odor
meus. Sed verè illi qui sunt fictum balsamum, s. hypocritæ, q̃
secum habent mel carnalis voluptatis, & oleũ adulationis,
tales dico non petunt fundum per humilitatẽ, imo si in lacte
vel aqua mundanæ prosperitatis ponantur, ipsi supernatant p
superbiã, q̃rendo. s. alijs dñari. Ideo de veris, & fictis põt dici
illud Deu. 28. Ipse descendet, & erit inferior, s. bonus, tu autẽ
ascendes, & eris superior, s. hypocrita. Balsamus ſm Pli. li. 12. 4
c. 26. tantum in Iudea reperitur, & dudum in duob. hortis re
giis fuit tantum, sed tandem Romanis imperantib. in multis
collibus est vinea balsami dispersa. Vinea aũt ista sine aliquo
adminiculo se sustẽtat, vltra duos cubitos nõ crescit, cortex
eius in æstate scinditur, vt distillet liquorẽ p̃ciosum, qui tũc
ab incolis recolligitur, & seruatur. Iudea q̃ interpretatur con
fessio, significat fidem ecclesiæ, q̃ Deum trinũ, & vnũ cõfitetur,
duo horti regii significant regnum Iuda, & regnũ Israel, bal
samus aũt est Christ⁹ vel fides, quia vere iste in principio nõ
potuit inueniri nisi in Iudęa.i. in fide ecclesię, vel etiam in Iu
dæa.i. in terra, & gente Iudæorũ, in duobus hortis regijs.i. in
regno Iuda, & Israel, vel in hierusalẽ, & samaria, quia ibi tm̃
& non alibi Deus primitus credebatur. vnde Amos 3. Tãtum
modo vos cognoui ex omnib. cognationib. terræ. Sed tandẽ
Romanis.i. sanctis apostolis, & doctorib. regnãtib. & p̃dicã
tib. vel modo q̃n summi Romani pontifices imperãt, vel du
dum ẽt Romanis ad litterã imperantib. per diuersas mundi
partes, ista vinea, s. fides vera, per multa mũdi climata est dif
fusa. vnde 2. Paral. 26. Egressum est nomen eius procul. Et
ista sine aliquo adminiculo.i. sine alicuius rei indigẽtia in se
ipsa subsistit, quia neque adiectũ est, neq; minuitur, neq; eget
alicuius consilio. Eccl. 42. Et hæc duorum dr̃ esse cubitorũ,
quia. s. sacra fides est principaliter de duob. s. de Christi diui
nitate, & humanitate. In his.n. duob. tota lex pendet, & pro
phetæ. Matt. 22. Vel dic q̃ vinea ista signat ecclesiam, vel etiã
statum iustorum, qui. s. sine terreno adminiculo, solius Dei in
nixi adiutorio se sustentant. Io. 15. Ego sum vitis, & vos pal
mites. ¶ Vinea balsami in æstate scinditur, & sic liquor precio 5
sissimus distillat, & ab incolis in ampullis recolligitur, & serua
tur, ſm Isid. & Pli. li. eodem. & est ista vitis duorum cubito
rũ. Charissimi, talis est Christus, quia re vera iste fuit duorũ
cubitorũ.i. duplicis naturæ, diuinæ. s. & humanæ, & tpe ęsta
tis.i. tempore tribulationis, & passionis fuit cortex eius.i. hu
manitas cultellis ferreis.i. clauis, & lanceis perforata, & sic li
quor eius.i. sanguis preciosissimus distillauit, qui a pijs cordi
bus recolligitur, & per deuotionem, & cõpassionẽ seruatur.
vinum nouum in vtres nouos mitti debet. Lu. 5. Vel dic q̃ vi
nea est crux, quæ. s. protulit botrum cypri Christũ, quæ in Iu
dea.i. in Hierusalem fuit plantata, & in duob. hortis regijs.i.
in scientia duorum testamentorũ recondita, tandẽ in passio.
clauis ferreis perforata, quæ humorem sanguinis Christi, &
liquorẽ gr̃æ nobis fudit, & tandẽ per multos colles.i. p mul
tas mũdi partes per fidem hodie est vulgata. Vel vitis illa est
beata virgo, quæ balsamum preciosi Christi corporis p nati
uitatem nobis fudit, quæ ẽt quotidie balsamum.i. pietatẽ, &
gratiam nobis fundit. ¶ Balsami in æstate scinditur cortex, vt
stillet liquorem preciosum, veruntamen summè debet caue
re agricola, vt lignũ interius nõ lædatur, quia si lęsum fuerit, to
tum perit, & iõ cum cultellis osseis vel ligneis nõ ferreis est
scindendum, ſm Pli. vbi supra ait q̃ statim moritur, amputa
ri superuacua patiẽs. Sic verè q̃n aliquis scinditur, & ploratur
p correctionẽ, vt distillet p cõtritionẽ, & lachrymarũ emis
sionẽ, summe debet caueri ne interius lignum.i. interior cõ
scientia lædatur, & corrumpatur, quia.s nõ debet nimis cor
rectio profundari uel intendi, q̃a tũc p impatiẽtiã uel despe
rationẽ totum periret, si.s. superbia uel austeritas a parte p̃lati
uel iudicis interesset, & ideo cũ cultellis ligni uel ossis.i. cum
miti. & benigna flagellatione debet quilibet scindi, corrigi
uel domari, quia alias posset per desperationẽ destrui uel sic
cari, & per apostasiam in deterius commutari, quia ſm. Sen.
generosus est aĩus hoĩs, & facilius ducitur q̃ã trahatur. ¶ Il 7
lud balsamum est optimum, quod graue est pondere, mor
dens gustu, fragrans odore, feruens in ora, colore rufum. Sic
uere ille dẽt dici optimus, & perfectus qui est ponderosus p
humilitatem, mordax per correctionem, fragrans per bonã
famam, feruens per dilectionem, rufus per pniæ maceratio
nem, non maculans uestem quam tangit.i. socios per spũalẽ
infectionem. ¶ Secundum Diosc. est quadam species balsami 8

quæ

quæ crescit circa babyloniam, vbi funt septē fontes, sed si ali
bi transferatur, nec flores nec fructus facit. Charissimi locus
vbi sunt septē fontes.i.septē dona spūssancti vel virtutes, est
gratiæ status vel deuotionis, vel stat⁹ ecclesiæ vel religionis.
Balsamus ergo.i.hō, qui circa istos fontes plantaẽ, pōt fructi-
ficare, p bonā operationē, & florere p bonā cōuersationē, sed
verè si alibi transplantaẽ, si.s.de statu ecclesiæ per pctm mor
tale tollatur, vel de fide, & religione p apostasiā, tūc vere nō
pōt plus lacere nec florē bonæ affectionis, nec fructū bonæ
operationis. In terra bona plantatū est super mōtes Israel, vt
faciat fructū. Eze. 17. Vel si vis dic cōtra quosdā ineptos, qui
.s.extra patriā suā nihil valēt, cū tñ deberet esse cōtrariū, iuxta
ta sniam saluatoris, qui ait q Nemo propheta acceptus est
in patria sua Lu.14. Vel dic cōtra malos seculares, qui in mū-
di babylonia florent, & fructū diuitiarū habent. Hie.12. Pro
ficiunt, & faciunt fructū. qñ verò in aliū mundū per mortem
transplantabuntur, tunc florere per prosperitatē cessabūt, &
9 inanes & vacui dimittentẽ. Lu. 1. Diuitas dimisit inanes ¶ Bal
sami primo cortex scindiẽ in æstate, & tunc incolæ applicant
ibi phialas, & ampullas vitreas, & recipiūt qđ distillat. Cha-
rissimi balsamū est sacra scriptura vel philosophia, cortex ei⁹
est exterior historia vel littera, q pro certo primo scindiẽ, di
uiditur & esponitur, & tūc incolæ i.studētes applicāt ampul
las, corda.s.& intellectus, & sic liquorē doctrinæ recipiūt, q
vtilis est & preciosus. Et sicut balsamū habet dissoluere, cōsu
mere, confortare &c. similia, sic doctrina &c. cōfortat p pro
missiones, cōsumit, & dissoluit per correptionē, & cōuersio-
10 ē. ¶ Balsamū est lachryma arboris, q multiplicis ē virtutis.
Itē applica si vis de lachrymis quātæ sint virtutis apud Deū.
Iō pl Lachrymis meis stratū meū rigabo. Nā sicut vitis inci-
sa balsamū emittit, sic cor p cōtritionē scindiẽ, & lachrymas
11 distillat. ¶ Gutta veri balsami ostēsa, & exposita soli, ita effici
tur feruēs, & in manu nō pōt teneri, posita ēt in palato, totū
cerebrū facit mirabiliter calefieri, corpora mortua à putre-
dine seruat, & vestē q tangit, nō maculat sm Isid. Talis est cō
scientia pura, quia verè qñ radio diuinæ grē tangiẽ, tūc inflā
matur per dilectionē, & cerebrū.i.totā mentē facit calescere
per deuotionē a corruptione pcti pseruat per perseuerātiæ
durationē. qđ ēt de sanctis hoībus pōt dici, quorum guttæ.i.
orationes ita sunt feruētes, & deuotę. q à demonib. n. queūt
sustineri. Vñ diabolus legiẽ dixisse beato Bartholomeo. In-
cendūt me orones tuæ. Vnde Eccl.48. Eloquium verbis eius
sicut facula ardebat. Vel dic q talis est feruens contritio, vel
scripturæ meditatio, quę mentē inflāmat, & a pctō pręseruat.
Hie.20 Factus est in corde meo quasi ignis æstuans, clausus-
que in ossibus meis, & defeci ferre non sustinens.

De Bdellio. *Cap. 18.*

BDellium est arbor nigra, similis oliuæ in folijs & in vigo
re, gummi habens aromaticū, & medicinale, attractiuū,
& restrictiuū, & vtile medicinæ, cui similis ē vernix quo
pictores vtuntẽ. Sic vir iustus dēt esse aromaticus per bona fa
mā, niger p pniæ austeritatē, similis oliuæ per pietatē, & gū-
mi.i.opera bona, dulcia & pura dēt emittere, & alios ad bo-
num exēplis suis attrahere, & malos restringere vt sic picto-
res.i.illi qui volunt aiam suam pingere, & ornare, eo vel sibi
similib. vti valeāt, s.exēplum accipiendo, & eum imitando.
Gen.2. Ibi quoq; inueniẽ bdelliū, & lapis onichin⁹ ¶ Bdelliū
gūmi est arboris seu lachryma, quæ summè est medicinalis.
Valet.n.cōtra apostemata, calculū rumpit, tussim sedat, repti
lium morsib. occurrit, dolorē intestinorū lenit, sm Pla Talis
est lachryma devotionis vel contritionis, quia ista valet con
tra oia vitia & pctā, cōtra.s.apostema supbię, & elationis, cō
tra calculū obstinationis, contra reptilia detractionis, cōtra
tussim.i.contra remorsum cōscientię, & desperationis, & cō
tra infirmitatem intestinorum.i. contra vitia interioris affe-
ctionis. De tali lachryma loquitur Cassiod. Lachryma cibus
est animarum, corroboratio sensuum, lauachrum culparum,
refectio mentium, ablutio peccatorum.

De Buxo. *Cap. 19.*

1 BVxus est arbor dura, solida, nodosa, nunquā perdens fo-
lia, quæ in aquā missa, petit fundum, est.n.ita solidæ natu
ræ, q nō habet poros apertos, per quorū subintrationē
aer ipsam possit in aquæ superficiē eleuare, sm Isid.li.17. Ta
lis est vir perfectus quia debet esse albus per castitatē, durus
& solidus per constantię firmitatē, iuxta illud, Esto firmus in
via dñi Et nō debet perdere folia.i.grām, virtutē & honesta-
tem. ps. Et folia eius nō defluent. Ponderosus ēt debet esse p
maturitatē, quia vere si in aquā mundanæ prosperitatis mis-
sus fuerit, statim debet ad fundū inferius descendere p humi
litatē, & se alijs subijcere, & p alijs cōtemnere, quia vere po-
ri eius.i.mundiales appetitus nō dēt esse aperti, sed munda-
na voluptatē, ita q aer.i.vana gloria, & vanitas possit subin-
trare, & eos per superbiā eleuare, & sic sp remaneant humi-
les, & depressi, iuxta illud, Descēde, sede in puluere virgo fi-
lia babylonis. Esa.48. ¶ Bux⁹ est arbor dura, q statim in aqua 2
posita petit fundū, & submergiẽ, & hoc fit q pori eius sunt
clausi, & cōpacti, & habet folia multa, q nunquā cadunt nisi
raro, fructū autē habet paucissimū seu nullū Talis est pctōr,
quia verè ita est durus, & induratus per malā consuetudinē,
solidus, & cōpactus per obstinationem, q in aqua prosperi-
tatis mundanæ statim immergitur per dilectionē, & ad fun-
dum.i.ad infernum descendit per desperationē, vel ad pro-
fundum pctōrum per oimoda corruptionē. Quia.n. pori.i.
spūales affectiones istorū sunt clausi, & obstructi, iō aer.i. diui
na grā nō subintrat, q ipsos eleuet ad ęterna, & iō descēdunt
inferius ad terrena. Descenderunt in profundū quasi lapis.
Exo.15. ¶ Busus habet multa folia, fruct⁹ tñ habet modicos 3
seu nullos. Sic vere mundi pctōres vt cōiter habēt multa fo-
lia i.verba, sed verè fructū bonorū operū paruū habent seu
nullū, quia sicut dr Prou. 14 Vbi verba sunt plurima, ibi fre-
quenter egestas. Tales.n.multas habēt pmissiones. pauca ve
ro opera, & exhibitiones. Magniloqui.n. sine promittāt siue
minentur, parum tñ reddere cōprobantur. Prou.25. Ventus
& pluuia non sequentes, vir gloriosus, & promissa nō cōplēs.
¶ Busus humorē habet tenacē & viscosum, & ideo folia eius 4
in hyeme non cadunt licet pp frigus repercutiens aliquātu
lum pallescere videantur, & iō pp continuam viriditatē bu
xus visum reficit, & delectat. Sic vere boni q interius habēt
humorem tenacem.i charitatem ligantem, & perseuerantē,
non amittunt exteriorem virorem grē, & honestatis, vel bo
næ conuersationis, s. pp hyemem tribulationis vel tentatio-
nis, imo sp sunt virentes per gratiā, & honestatem, licet ali-
quotiens pallescere, & ab isto virore deficere videātur. Et iō
tales visum aliorum per bona exempla recreant & delectāt.
Delectabile.n est oculis videre lumen. Eccl. 11. Vel dic q fo
lia sunt verba iustorum, quæ pro certo non debēt in terram
cadere.i.incassum dici vel dissolute fluere vel laxari. Iob 29.
Lux vultus mei non cadebat in terrā. vnde Sen. de morib. ait 5
q qualis virtualis eius orō. ¶ Buxus oritur in locis petrosis,
& siccis, & iō habet multum duritiei, & firmitatis, & ideo de
buxo fiunt tabulæ, quæ faciliter pinguntur, & faciliter delen
tur, fiunt pyxides, fiunt ēt exinde imagines, & fiunt ēt exinde
diuersa musicæ instrumenta. Sic verē charissimi est de bono
viro, & iusto, quia talis in locis petrosis, & siccis.i.in statu, &
siccitate pniæ, & abstinentiæ cōmoratur, & ideo durus, for-
tis, & stabilis est ad aduersa oia toleranda, & ideo tales fiunt
imagines, & exemplaria uitæ sanctorum repręsentatiua, q a
bene recipiūt aliorum impressiones, doctrinas & correctio
nes, & sic diu imaginem retinent aliorum Sunt etiam musi-
cæ.i. sacræ scripturæ instrumenta, quia.s.melodiā prædicatio
nis alijs faciunt. Sunt etiam tabulæ ad scribendum, s.diuina
mandata, & scientiam, & eruditionem aliorum, & fiunt etiā
pysides ad continendum aromata gratiarum, & virtutum,
dicentes illud 2.ad Cor.3. Habemus thesaurum istum in va
sis fictilib. Primo ergo fiūt imagines boni exempli, & conuer
sationis, deinde tabulæ scię, & dilectionis, tandem instrumē
ta melodiæ prædicationis. Scribe ei super buxum. Esa.30.

De Balaustia, seu Balaustio, secūdum Plinium et alios: *Cap. 20.*

BAlaustia ab arbore cadit, sed à medicis recolligitur, & 1
tempore hyemis in magna efficacia reseruatur. Sic uere
charissimi quamuis uiri iusti ab arbore mundi per mor-
tem cadant, tunc tamen ab angelis colliguntur, & in apothe
ca paradisi recōduntur, & ei tempore hyemis.i.in statu post
mortem in magna efficacia reseruantur. Vel dic q isti sunt
perfecti, qui in hyeme tribulationis uirtutem, & efficaciam
non

3 non amittunt. ¶ Balaustia.i.flos mali granati, virtutem habet restrictiuam, & vulnerum sanatiuam &c. multa. Hæc est abstinentia, quæ restringit carnis voluptatem, & sic sanat omnem infirmitatem spiritalem.

Capitulum. 21.

Beta est herba vtilis cibi & medicinæ, quæ licet sit fragilis naturæ, tñ si surculus arboris ei inseratr̃, fortificatur, & in naturã plantæ arboris transmutatr̃, ſm Arist. vide supra in generali. Sic vere licet hõ sit fragilis ad resistendũ vitijs, & pc̃tis tamen si ei inseratur surculus verbi Dei, tunc fortificatur, & in naturam plantæ.i.in bonam personam conuertitur & mutatur. Iac.1. Suscipite insitum verbum &c. Vel per surculum intelligo gratiam & inspirationem. Vel expone de natura humana & verbo incarnato, vel de surculo adiuncto.i.de bona societate, quæ quando homini adiungitur, tunc eius virtute in melius commutatur.

Capitulum. 22.

1 Cedrus est lignum magnæ soliditatis, & diu durans ita q̃ a vermibus vel a teredinib. nunquam corroditur vel cassatur. Arbor est cæteris altissima, odore iocundissima, cuius odor fugat omnia venenosa, & est etiã aspectu pulcherrima: quia.s.virorem nunquam perdit, fructu est suauissima, & in medicina vtilissima, & hæc in libano reperitur præcipue, vt dicit Isid. Talis est per oĩa vir perfectus, & maximè talis debet esse prælatus: quia vere ipse dẽt esse solidus per constantiam, quia debet esse fortis & cõstãs contra aduersa, imputribilis per perseuerantiam, quia.s.a teredinibus.i.a pc̃tõ vel a corrosionibus inuidiæ vel luxuriæ nullatenus debet rodi. Item ille debet esse altus per contemplationem & terrenorum abdicationẽ, vel ẽt altus est quãtũ ad prælationem odorosus debet esse per bonã famam & ꝑ affectionem, ita q̃ odor bonæ famæ debet repellere venena & toxica detractorũ. Can.5. Odor eius vt libani, electus vt cedri. Hic ẽt est aspectus delectabilis per bonam cõuersationem: quia virorem honestatis sp̃ debet seruare. Et erit foliũ eius viride Hiere.17. Et fructus eius.i.bona opera & exempla, sunt aliis suaues & commodi, & iõ medicinalis alius põt dici. Et erit fructus eius in cibum &c. Et hic in libano.i.in cãdore castitatis debet iugiter & ꝑpetuo reperiri. Figura Eze.47. vbi vidit Eze. ex vtraq; parte fluminis lignũ pulcherrimũ, q̃ erat sp̃ viride, & folia eius nunquam cadebant & faciebat singulis mensib. fructus duodecim, & erãt fructus ei⁹ in cibũ, & folia in medicinam. Flumen est deuotio vel sacra scriptura, circa quam pro certo debent iugiter versari cedri i.viri perfecti ecclesiastici & plati, qui virorem ẽt honestatis & pulchritudinem conuersationis nunquam debent amittere, sed pecuniam, & facere fructum bonorum exemplorũ & operationis, & habere folia medicinalia bonæ & sanæ locutiõis & prædicationis. quæ.s.nunquam debent cadere in terrã.i.ad terrena ordinari vel fluere. Iõ dr̃ Eze.17. Super aquas multas plantata est vt faciat fructum. Et sicut cedrus emittit liquorẽ medicinalem, sic isti debent semper hẽre & emit
2 tere liquorẽ & grãm fluidæ pietatis. ¶ Cedrus ſm Rab. ꝑꝑ suã altitudinẽ & pulchritudinem, oium arborum est regina, hæc.n.nũquã a vermibus corroditur, & gummi medicinale emittit, quo libri liniti nec a tineis corroduntur, nec ꝑpe antiquantur, & hæc facit fructum dulcem & suauem, qui triplicis est saporis. Nam interius est acetosum.s.medicum circa grana, exterius.s.cortex est dulcis caro aũt seu medulla est inter dulce & acetosum mediocris, vt dicit Isi. Talis est ꝑ oĩa beata virgo, nam ꝑꝑ altitudinem contemplationis & singularis dignitatis, ꝑꝑ fortitudinem constantiæ fidei & firmitatis, propter virorem & pulchritudinẽ honestatis, ꝑꝑ liquorẽ fluidæ pietatis, & ꝑꝑ odorem suæ famosissimæ sanctitatis, regina angelorũ.s.hoium debet nuncupari. Eccle.24. Quasi cedrus exaltata sum in libano. Ideo cantatr̃. Regina cæli &c. & iõ psa. Astitit regina a dextris tuis. Hæc.n.nunquã fuit a vermib.i.a pc̃tis & vitiis corrosa: quia non contraxit originale vel veniale, imo sp̃ fuit firma, integra casta & pura. Vnde etiam ipsa fuit solidissima fidei nostræ columna. Arbor ẽt fuit pulcherrima. vnde Ca.4. Tota pulchra es amica mea, & macula nõ est in te. Et ista liquorẽ.s.gratiæ & fluidæ miæ nobis stillat, ꝑ quã pro certo libri.i.discreti viri, & maximè ecclesiastici & literati, a tineis pc̃tõrum & senectute malæ consuetudinis liberantr̃: manus meæ distillauerũt myrrhã. Cant.5. Vel libri.i.consciæ & corda de quib. dr̃ Apo.20. Iudicium sedit, & libri aperti sunt. Et sicut odor cedri fugat serpentes, & in libano (qđ interpretatur cãdor) potissime reperitr̃, sic odor suæ gratiæ & auxiliũ serpentes.i.demones & tẽtatiões a nobis cõpescit, & illa etiam in libano.i.in cãdore purissimæ castitatis quã diu vixit, ꝑmãsit. Vnde ẽt propter excellentiam castitatis, ipsa qñq; libanus nuncupatur. vnde Eccl.24. Quasi libanus nõ incisus odor meus. Fructus ẽt istius s.Chrs, quem nobis protulit atq; dedit, est dulcis & suauis ꝑ pietatẽ & cõpassionẽ, & iste triplicis est saporis.i.triplicis naturæ: quia.s.in eo est natura aiæ, natura corporis, & natura deitatis. Funiculus triplex difficile rũpitr̃. Eccle.4. Figura Eze.17. vbi dr̃ q̃ aquila grandis longo mẽbrorũ ductu, onusta plumis, venit ad libanũ, tulit medullam cedri, & summitatem frondium eius auulsit, & in vrbem negociatorũ portauit eã. Sic vere aquila Dei filius, cuius granditas & lõgitudo infinita est, venit ad libanũ puræ & candidæ castitatis, & de cedro.i.de corpore virginis tulit medullã.i.humanitatẽ, q̃ ibi assumpsit, & eã portauit.s.in ascẽsione, in vrbẽ negociatorum.i.in paradisum, vbi sancti quærunt negotiari. Et iõ dr̃ Cant.4. Ecce arbor in medio terræ, & fructus eius nimius.
¶ Cedrus ſm Isid. & Pli. arbor altissima, odoris est suauissi-
mi, quẽ fugiunt oĩa venenosa, fructũ portat dulcissimũ, q̃ tri 3
plicis est saporis, & hæc emittit succum preciosum & liquorẽ qui dr̃ cedria seu cedreum, quo libri liniti nunquã senescunt, nec a vermibus corroduntr̃. Si ẽt corpora mortua ista lacbryma inungantr̃, & in ligno cedrino reponantr̃, a vermibus & putredine seruantr̃, & hoc gũmi contra morsus serpẽtũ & cõtra multa alia est medicina. Et est cedrus arbor pulcherrima, nunquã perdens virorem. Hæc arbor est crux, q̃ vere est altissima & excellentissima dignitatę. Altitudo cedrorũ altitudo eius. Amos.2. Est ẽt pulcherrima: q̃ a sanguine Chri picturata. Et ista fructũ dulcẽ, s. benedictũ Dei filiũ portauit: q̃ triplicis est saporis.i.triplicis naturæ, s.aiæ, corporis, & deitatis: qui animæ deuotæ dulcis & sapid⁹ inuenitr̃. Fructus eius dulcis gutturi meo. Can.2. Ab ista ẽt distillauit gũmi preciosum.i.sanguis ipsius Christi, quo ꝑ certo si liber nostræ consciæ fuerit vnctus & linitus, nunq̃ a tineis pc̃tõrũ & vitiorum corrodetur, nec vetustate malæ consuetudinis consumetur: quia vere liquor sanguinis Christi summè est medicinalis cõtra infirmitates oim pc̃tõrũ. Nam odor hui⁹ arboris.i.memoria crucis, & liquor ei⁹.i.sanguis Christi, fugant oĩa venenosa.i.oẽs hostis tentationes, & serpentum.i. motuũ carnaliũ morsus sanant similiter & medentr̃. Oĩa fere in sanguine mundantr̃. ad Heb.9. Et si hõ mortuus.i.pc̃tõr: q̃ est in pc̃tõ mortali, in isto ligno fuerit repositus per spẽ & fiduciã, & liquore isto.s.sanguine Christi fuerit vnctus ꝑ deuotionẽ et cõpassionem nunquã pro certo finaliter computrescet.s.putredine mortis æternæ: qz hõ circa passionẽ deuotus, nũq̃ dãnabitr̃ in æternũ. Et ista arbor figurata est Dã.4. vbi ipse dicit, arbor in medio terræ.i.crux in medio ecclesiæ vel cordis humani, et fruct⁹ eius nimius.s.Christus, q̃ naturæ est infinitæ, et esca vniuersorũ in ea.s.deuotio, gratia et merita infinita, et volucres cæli habitabãt in ea.i.viri iusti et spiritales et contẽplatiui, et bestię terræ.i.miseri pc̃tõres, sub vmbra.i.sub fiducia ipsius habitabãt, eratq; arbor pulcherrima, et altitudo ipsius vsq; ad cælum, quia ista est scala. Iacob, cuius summitas tangit cælum: quia.s.per istam possum⁹ ascendere paradisum. Sap.18. Vsque ad cęlos attingebat stãs in terra. Vel dic q̃ cedrus est Christus, altissimus quo ad dignitatem, durissimus quoad immutabilitatẽ, pulcherrimus quo ad honestatẽ, fęcundissimus quo ad bonorũ spũalium et æternaliũ vbertatem, odorosus quo ad bonę famę iocũditatẽ, et liquorem doctrinæ, grãæ vel pietatis, vel ẽt liquorem ꝓprii sanguinis nobis stillat, q̃ liquores sunt cõtra vitia medicinæ. Et dic de virtute istorũ liquorũ sicut supra de sanguine et de cruce. Figura sicut supra. Ecce arbor in medio terræ.i.ecclæ vel beatæ virginis. Et hic fuit altissimus.s. su ꝑ oẽm terrã: quia licet esset in terra quo ad humanitatẽ, tñ cælũ tãgebat quo ad diuinitatẽ. Eccl.1. Vnus est altissimus, et ſm nõ hẽt. Et in isto est esca vniuersorũ, s. voluptas æterna. fructus aũt eius.i.ipsius merita sunt nimis: quia.s.ad oĩa pc̃tã delẽda sufficiũt, et in volucres cæli.i.Angeli, bestiæ terræ.i. pc̃tõres et hoies circa hunc dñr versari & habitare ꝑ deuotionem et dilectionem. Subter eam habitabant aialia et bestiæ

stiæ,& in ramis eius conuersabantur volucres cæli Dan.3.
Vel dic q̄ cedrus est religio vel ecclesia, vbi debet inueniri
soliditas firmitatis, viriditas honestatis, solitudo cōtēplatio
nis, liquor & gūmi gratiæ & cōuasionis, vel sciæ & deuo-
tionis, & fructus bonæ operatiōis. Figura sicut supra. Quia
in ramis arborū ecclesiæ.i.in dignitatib. præbēdis & officiis
debent poni volucres.i.viri spirituales & boni, inferius antē
in statu subdito debēt esse bestiæ.i.rudes.i.peccatores.cuius
hodie fit q̄nq; contrarium vniuersū tñ, s.boni & mali debēt
ibi inuenire escam.i.nutrimentum temporale & spirituale.
Vel dic q̄ cedrus est alta dignitas paradisi, vbi est altitudo
dignitatis, soliditas impassibilitatis, viriditas claritatis, fru-
ctus dulcis æternæ voluptatis hñt triplicē saporē.i. fruitio-
nis, visionis & delectationis. Figura Dan.4. sicut supra Ecce
arbor.i.gloria æterna, in medio terræ Paradisi, vbi volucres
.i.Angeli, bestiæ.i.sctī hoīes conuersantur, estq; arbor pul-
cherrima, & fructus.s.æternæ voluptatis, ibi copiosissimus,
inuenit. ¶ Cedrus est arbor, altissima, durissima, imputribilis
4 & sp virens, oīumq; arborū regina. Tales sunt mundi diui-
tes & potentes: qui sunt alti per superbiā & elationē, duri p
crudelitatem & obstinationem, sp virentes quaorum ad mu
di prosperitatem, & imputribiles per vitæ diuturnitatem:
quia.s.tales nunquam credunt mori, nec cogitant de futura
corruptione. Et sicut cedrus fructus habet multos, & folia
nunquā emittit, nisi raro, sic isti abundant in fructib.& foliis
delitiarum & diuitiarū, quæ ita tenent per auaritiā & parci
tatē q̄ ea nunquā emittunt per elemosynam & largitatē. Fi
gur.Eze.31. Ecce assur quasi cedrus. Vide figuram, & appli-
5 ca: quia optimè congruit. ¶ Est q̄dā species cedri sm Pli. quæ
seruat omni tpe fructum: quia omni tempore inuenitur fru
ctib. plena. vnde sp alii sunt in flore, alii sunt acidi, alii sunt
maturi, & illam multi assyriam vocant. Talis est religio vel
eccla: quia vere nunquā est sine fructu.i. sine bonis personis.
Vnde quidam sunt in flore.s.incipientes & nouitii, alii sunt
acerbi.i.proficientes, alii sunt maturi, s.perfecti vel perficiē
tes. Vel dic q̄ cedrus est hō perfectus, & dic de perfectione
sicut supra, qui sp debet esse perfectus, & dic de perfectio-
ne sicut supra, qui sp debet esse plenus fructib.i. bonis operi
bus: qui alia debent florere per propositum & cogitationē,
alia debēt virere per consensum & operationem, alia dñt
esse matura per consuetudinem & perfectionem, & p pru-
dentiam & discretionē. Et sic figurabitur in illa arbore. Da.
cuius fructus erat nimius, & esca vniuersorum in ea: quia ve
re tot fructus bonorū exemplorum debent in nobis esse, q̄
oēs alii possint ibi inuenire escam suam.i. de quo possint spi
ritualiter nutriri, s. auarus largitatem, crudelis pietatē, super
6 bus humilitatem &c. Io 15. Hic fert fructum multum. ¶ Ali
qui volunt dicere q̄ iuniperus idem est q̄ cedrus, quanquā
ista infima & lata sit arbor, illa autem altissima reputet̄. Cū
ergo poma talia cedrina in regno valentiæ abundare dican
tur & tā exinde quā a Nicia ad nos in Auinionē annis singu
lis deferant̄, vnū audiui satis mirabile de his iuniperis, seu ēt
cedri pomis. Quāuis.n. fructus sit grossissimus inter poma
alia nobis nota, & q̄nq; in maxima copia in aliqua exili & te
nui arbore nascat̄, nunquam tñ fit (vt audiui ab incolis) q̄d
dum dicti fructus in arbore sani & integri perseuerant, ipsa
arbor ipsorum pondere grauetur, vel ad vnam partē plus q̄
ad aliam inclinetur. si aūt cōtingat aliquē illorū fructuū scat
putrefieri vel incidi, vel ramū eius torqueri vel frangi, & ob
hoc pomum illud, arbor deflectitur, & a rectitudine q̄ ante
habuerat, inclinat̄, ita q̄ tota arbor & oēs alii fructus sani
ad fractionis periculum pp ipsum deputantur. Sic vere di-
co q̄ in arbore religionis & ecclesiæ illius patriæ quandiu
oēs fructus.i. oēs personæ sunt integræ atq; sanæ, & a vitio-
rum læsione vel corruptione liberæ atq; tutæ, tota talis con
gregatio tuta, recta stabilis, & sine periculo pseuerat̄, ita q̄d
ad terrā.i. ad amorē terrenorū non flectit̄, nec ad ruinæ seu
casus periculum inclinat̄. Si vero fiat q̄ ibi sit vnū pomum.i.
vna persona corrupta & mala statim sua nequitia suisq; ma
lis exēplis & malitia totā arborē & oēs alios bonos fructus
i. ipsum totū collegiū & oēs bonas personas ad se & sui imi
tationē trahit ipsosq; ad casum pcti & ad ruinam tribulatio
nis suo pondere flectit & a rectitudine & stabilitate quā ha
ctenus habuerat vacillare, curuari & deficere eos cogit. Si-
cut.n. sensui patet, vnus malus quādoq; est causa & occasiō
ruinæ multorum bonorum, & etiam desolationis spūalis &
temporalis patriæ vel collegii in quo manet. Exemplum de
Iona a facie domini fugiente, & in fundo nauis dormiente,
pp cuius culpā tota nauis peribat, & oēs hoīes ibi existen-
tes periculū inuoluebat. Ionæ.1.& 2. Ideo bene dr̄ ad Ro.5.
quod per vnum hominem peccatores constituti sunt multi.

De Cypresso. Cap. 23.

Cypressus est arbor cuius summitas a rotundo termi- 1
natur in acutum, & est imputribilis, & solidæ naturæ.
Ista.n. est firma q̄ oneri nunquam cedit, sed sp in sua
prima remanet firmitate, & iō de cypresso solent co-
lumnæ in tēplis & ædificiis fieri & erigi. Est illa etiam arbor
perpetui viroris, & ēt iocundissimi est odoris, sm Is. Talis
debet esse vir pfectus: quia vere summitas eius.i. ratio, dēt
sursum erigi & acui per æternorū affectionē & contēplatio
nē. Quæ sursum sunt sapite ad Col.3.& Eccl.50. Quasi oli-
ua pullulans, & quasi cypressus in altitudinem se extollēs.
Et hic debet esse imputribilis: quia s. per virtutem pseuera-
tiæ sp debet esse sine corruptione peccati mortalis, & ita
debet esse firmus & solidus per cōstantiā & fortitudinem,
q̄ nunquam debet cedere oneri pnæ, tribulationis & man-
datorum: quia licet sibi pondus grauissimum imponat̄, nun
quam tō debet frangi per impatientiam vel aliud pctm̄, sed
semper fortis & solidus debet esse, iuxta illud. Et fortem, vt
corriperes fundasti eum Abachuc.1. et Iob.11. Eris stabilis
& non timebis. vnde Sene. Vt ere officio q̄ semel sumpsisti,
turpe est oneri cedere. Tales potissime fuerunt martyres &
iste etiam debet esse pulcher per honestatem & suauis o.o
ris per bona famam. Et ideo de talibus debent hodie fieri
columnæ.i. pilari & principales in tēplo ecclesiæ vel religio-
nis. Et iō istis dr̄ Iob.40. Circunda tibi decorē, & in subli-
me erigere, & speciosus induere vestib.& 1.Re.18. Esto vir
fortis, & præliare prælium dñi. ¶ Cypressus est arbor medi- 2
cinalis & quantum ad folia & quātum ad fructus, & est ar
bor multum odorifera, & ideo antiqui solebāt eius ramos
incendere, vt sua fragrantia repellerent fœtorem cadauerū
mortuorū, vt dicit Isid. Sic vere quilibet debet esse medici
nalis per grās & virtutes: quia & folia nostrarū, locutionū,
& poma nostrarū operationum debet esse aliis medicinæ,
odor ēt nostræ famæ debet esse bonus & suauis, & debet
alios delectare, quia Chri bonus odor sumus 2.ad Corin.2.
Can.4 Odor eius super omnia aromata. Nam Deus qui dn
dū vidit fœtorem malorum hominum abundare, accēdit &
inflammauit sanctos suos igne charitatis, æstu tribulationis
& paupertatis, vt odore suæ bonæ famæ malorū infamia fu
garet̄. Can.5 Odor eius vt libani, electus vt cedri. Vel dic q̄
cypressus est vir pfectus vel sancti & sanctæ, vel Christus q̄
redolent per bonam famam, & ideo qn̄ nos sumus infecti
à fœtore et infamia cadauerum.i. peccatorum & luxuriosō-
rū, tunc debemus accipere & considerare ramos cypressi.i.
exempla & opera sanctorū, & eos igne zeli & dilectiōis in
corde nostro inflammare, & sic odore famæ suæ & vitæ castæ
recreabimur, q̄ aliorū infamia nō lædemur, quia contra ma
lū bonum est, contra vitam mors &c. Eccl.33. ¶ Secundum 3
Pli. cypressus est arbor ramosa, aspectu pulchra, odore vio-
lenta, folia habens amara, & fructum nullum. baccas.n. ha-
bet quæ fructib. steriles & vacuæ inueniuntur. Talis est hy-
pocrita: quia vere licet habeat aspectum pulchru per bonā
conuersationē odorem fragrantem per famæ vanæ acquisi
tionem, folia & verba amara per fictam cōtritionē & corre
ctionē, ipse tñ est sterilis a fructu omnis gratiæ, & hoc quia
poma sua seu baccæ.i. exteriora opera vacuæ sunt inanes, ca
rentes.s. recta intentione & merito vti valore & diuina ac-
ceptatione. Vana sunt opera, & risu digna. Hie.51.& Esa.59.
Opera eorum opera inutilia. Et sicut cypressus habet folia
aspera & pungitiua, sic hypocritæ vt communiter habēt ver
ba detractiua, & aliorum pungitiua & læsiua. ¶ Cypressus
est arbor aspectu pulcherrima, & odore gratissima, sicut ēt
dr̄ de cedro. Est ēt altissime, fortissima & solidissima, & in
ramis latissima: qui omnes sursum sunt pyramidaliter eleuati.
Sic vere beata virgo vel etiam qualibet alia virgo fuit pul-
cherrima corporaliter & mentaliter. Ideo dr̄. Pulchra es &
decora filia Hierusalem. Can.6. vbi Bernard. dicit quod q̄-
uis esset beata virgo pulcherrima a nullo tamen potuit con
cupisci. Hæc fuit odorosa per famositatem, fortissima per
stabi-

per stabilitatem,latissima per dilectionem, altissima per con
templationē.Ideo Eccl. 24. Quasi cedrus exaltata sum in li-
bano,& quasi cypressus in monte Sion.¶ Cypressus in se ha-
bet masculum,& fœmellam,vtranne tñ repullulat,si ceda-
tur.Sic verè boni quorum quidā sunt masculi.i.perfecti, alij
fęminæ.i.simplices & idiotæ,si contingat q per peccatū scin
dantur,debent iterum repullulare,& ad statū gratiæ per pœ
nitentiam reuenire. Iob 4. Lignū habet spem,q si præcisum
fuerit rursus virescet,& ad odorem aquæ germinabit, & fa-
ciet comam quasi cum primum plantatum est.

De Cypro seu cypero,nam vtrunque legi-tur. Cap. 24.

1 CYprus est arbor similis oliuæ in folijs,cum flore nigro,
& semine cādido,quæ ſm Isid.& Pli.suauissimi est odo
ris , cuius semen si cum oleo coctum fuerit exprimitur
vnguentum regium quod summe redolet.Sic vere nos debe
mus esse similes oliuæ per pietatē,& maximè in folijs.i.in ex
teriori apparentia, quia semper debemus esse virides p ho-
nestatem, & semen nostrum i.opera debent esse cādida atq;
pura per innocentiā,& puritatē,flos aūt.i.conuersatio debet
esse nigra per humilitatem , & odor famæ nostræ debet esse,
redolens & suauis per sanctitatē,& ideo nos debemus nobis
adiungere oleū cōpassionis,& si vnguentū regis Chri.i.ope
ra pietatis a nobis elicientur,quo.s.miseri pauperes inungū-
tur,quod ante Deum,& angelos vnguentum regium reputa
tur.Et ideo in Aegypto quæ ē regio perusta.i. in feruore tri
bulationis debent tales arbores inueniri, & sic erimus quasi
oliua speciosa in cāpis.Eccl. 24.Vel dic,q hęc arbor est Chri
stus,vel etiā quicunq; sanctus martyr,qui fuit honestus,pius
innocens & famosus,qui qñ fuit pressus.s.per mortē, & pas-
sionem, tūc ex eo fuit elicitum vnguētum regium,s.sanguis.
2 Cant.4.Cypri cum nardo dederunt odorem suum.¶ Est ar-
bor alia in cypro similis isti, quæ dicitur aspalathos , similis
rosæ in flore,albæ spinæ in corpore,& est rubea in colore, q̄
suauissimi est odoris,& de cuius flore,& radice nobile fit vn
guentum . & ista arbor, qñ arcus cœlestis fulgore tangitur,
odor eius mirabiliter augmentatur , ita q redolet, quasi ad
modum castorei,vt dicit Pli.lib. 12.c.25.Ista est virgo Maria
quia flos eius. i. pura sanctitas est similis rosæ. s quantum ad
odorem,& famositatem,spinæ quantum ad pęnitentiæ aspe-
ritatem,candidæ quantum ad castitatem,colore ignea,quan
tum ad ruborem,& charitatem,& ex ipsa emanat vnguentū
regium dulcissimæ pietatis.Nam qñ arcus cęlestis.i.dei filius
istam tetigit , carnem humanam accipiendo, tunc odor suæ
bonæ famæ fuit infinities augmentatus.& hæc pro certo di-
ci pōt aspalathos quantum ad asperitatem,pœnitentiæ,& ve
stium ruditatē,& dicitur fragrare quasi castoreum, propter
seruatam castimoniæ puritatem. Ideo de ea potest bene dici
illud Ecclesi.50.Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ,
& quasi rosarum flos in diebus veris. Ideo Canticorum.1.
In odorem vnguentorum tuorum curremus.

Cinamomo. Cap. 27.

CInamomum ſm Isid.li.17.Et gl.Exo.30. est arbor par-
ua,duorum cubitorū,nigri coloris,& in Aethiopia vel
1 India generatur,& hæc qñ frangitur ramus eius, spira-
men odoriferū ad modum nebulæ emittit,virgas seu ramos
habet tenues ac subtiles.Talis est vir psectus,s.breuis & par-
uus per humilitatem, duorū cubitorū per duplicem charita
tē,nigri coloris per pęnitentiæ austeritatē , & ramos habet,
tenues.i.possessionis temporalium paucitatem, & qñ frangi
tur,& concutitur per tribulationem,& aduersitatē,tūc emit
tit spiramen,& nebulam suauis orationis,& gratiarū actio-
nis,ita q odor bonæ famę comitatur per fragrantissimā San
ctitatem.Sicut cinamomum,& balsamū aromatizans odorē
dedi.Eccle.24.Vel dic quòd quando cinamomum.i. hō san-
ctus frangitur per mortem corporalē,tunc exinde euaporat
nebula odorifera,i.pura aia atq; sancta,q̄ per gratias, & vir-
tutes in conspectu redolet angelorum. Eccl.43.Aperti sunt,
thesauri i.corpora,& euolauerunt nebulæ quasi aues. Expo
ne si vis de Christo vel de quolibet sancto.Et sic in morte ta
lium odor bonæ famæ,exemplorum & suæ sanctitatis spirat
ad alios atque fragrat , qđ vtiq; in martyribus,& sanctis ap-
paret,quorum virtus, & miracula post mortē melius viden-
tur,qua ante,vt de tali quolibet dicatur illud Eccl.48. In vi-
ta sua facit monstra,& in morte mirabilia operatus est.¶ Ci
namomum quanto magis est tenue,& gracile, tanto melius, 2
& acceptius medicinæ,quanto aūt grossius,& rudius, tanto
despectius, ſm Pli.li. 12.c.20. Sic verè homo quanto est plus
tenuis per paupertatem,plus gracilis per humilitatem,tanto
melior apud Deum , quanto aūt est grossior per superbiam,
& inflationem,quanto rudior quantum ad exteriorem pos-
sessionem , tanto vere deterior apud Deum iudicatur , quia
cœlestis medicus humiles, & pauperes eligit,non superbos.
Pauperes elegit deus. Iac.2.Superbum n sequitur humilitas
& humilem spiritu suscipiet gloria Proue.29.¶ Cinamomū 3
ſm Plinium siccitate gaudet, & humiditate sterilis est cōtra
naturam oium arborum , & tunc redolet cum arescit , parū
aut nihil redolet dum uirescit. Sic verè charissimi vir iustus
siccitate paupertatis, & abstinentia voluptatis debet gaude
re,& tunc præcipuè fructu bonorum operum abundare, hu
morem autem voluptatis vel mundanæ prosperitatis debet
adhorrere,quia vere per eā sæpe homo sterilis a bonis ope-
ribus efficitur,qui in siccitatem paupertatis fertilis habebaē.
Est quasi diues,cum nihil habeat, & quasi pauper cū in mul-
tis diuitijs sit.Prouer. 13.Quia vere tunc est homo diues spi
ritualiter,cum est pauper temporaliter,& mentaliter,& tūc
est pauper spūaliter,qñ in multis diuitijs est temporaliter,&
mentaliter,& qñ siccatur per temporalem aduersitatē,& di-
uitiarum paucitatem,tūc redolet per bonam famam, qui tñ
dum virebat per temporalem psperitatem, fama & vita mi-
nime redolebat.Sicut thus redolens in diebus æstatis . Eccl.
50.¶ Cinamomum dum est in virore non redolet, sed qñ in-
cipit desiccari,tunc incipit redolere,ſm Plin.lib. 12 c.20. Sic 4
verè multi dum sunt virides per iuuentutem, teneri.s.atque
molles,non redolent per famositatē uerumtñ qñ humor car
nalis voluptatis attenuatur, & siccitas approximat senectu-
tis,tunc incipiunt per bonam vitam famam nominis obtine
re.Ideo 1.ad Corinth. 13.Cum essem paruulus,sapiebam vt
paruulus cum autem factus sum vir,euacuaui quæ erant par
uuli.¶ Cinamomum secundum Pli. in terra , sicca oritur in-
ter vepres, & rubos densissimos, & ideo sine difficultate nō
tollitur nec habetur . Sic verè vir iustus in siccitate pauper-
tatis plantatus,semper habet circa se spinas pungentes diui-
ni timoris,& vepres vrgentes pęnitentiæ,& laboris, & ideo
talis a terra,i.a statu gratiæ per carnis vel hostis tentationes
vix tollitur vel aufertur . Sepiam viam tuam spinis Oseæ 2.
Vel dic,q cinamomum est æternæ gloriæ fragrans suauitas,
quæ pro certo circundata est spinis,& vepribus.i. asperitate
pœnitentiæ,& laboris. Nam qui vult eam habere, colligere
& acquirere necesse est quod spinis istis primitus compūga-
tur,quia per multas tribulationes oportet nos intrare in re-
gnum cœlorum.Act. 14.Et ideo difficiliter acquiritur,& ha 6
betur.¶ Secundum Plin.vbi supra.Nulli licet colligere cina
momum ante solis ortum,nec post,sed tantum dum dies du
rat,& Sol lucet. Sic uere meritorum copia vel etiam ęterna
gloria non quæritur nec acquiritur nisi in die vitæ pręsentis,
nec ante ortum solis, & lucis gratiæ.s.in originali , nec post
eius occasum.s.in peccato mortali est tempus merendi , nec
cinamomum ęternę gloriæ colligendi. Omni enim negocio
tempus est & opportunitas.Ecclesiast 8. Tempus enim spar
gendi,& tempus colligendi.Ecclesiast.3.Quia a mane vsque
ad vesperam immutabitur tempus.Ecclesiast.18. Dum tem-
pus habemus,operemur bonum ad Galat. 6. Vel sic dic,
quod cinamomum est pœnitentia,quę solum dum hic viui-
tur,habet locum.¶ Quando Troglodytæ cinamomum col-
legerunt,tunc sacerdos legis eorum,partem Deo diuidit, &
consecrat, & reliquum in vsus colligentium cedit, & merca
toribus venditur,secundum Plini.& Solin.Sic verè quando
cinamomum nostrum , id est bona temporalia colligimus,
primo debemus aliquam partem eorum,scilicet decimam
Deo consecrare , & eam ad vsus tradere sacerdotum,& deo
seruientium , & de reliquo nostris vsibus prouidere, & mer
catoribus id est Christi pauperibus vendere. s.eleemosynas
largiendo,& ab ipsis gloriam ęternam mercando,& compa
rando.Vnde quarto.Regum 4.Vende oleum,& redde cre-
ditoribus tuis , tu autem & filij tui viuite de reliquo . Vide
de decimis . Numeri. 8. Ideo Ezechiel. 45. Omnis anima

tenebitur primitijs his principi. ¶ Cinamomū multos habet
ramos, alios alijs grossiores, sed illa pars arborum, q̄ grossio
rē habet corticem, minus valet. Illa aūt quæ tenuē habet cor
ticem, peroptimi est valoris, ſm Pli. li. 12. c. 20. Sic in arbore
ecclesiæ multi sunt rami. i. fideles, & christiani, qui sunt virtu
tibus, & statibus differētes, quia multa mēbra in vno corpo-
re habemus, oīa aūt mēbra non eūdem actum habēt. ad Ro.
12. & 1. ad Cor. 12. Sed vere illi qui habēt corticem grossum
exterioris possessionis uel diuitiarū. s. mundi diuites, & potē
tes, sunt alijs peiores. Ideo Eccl. 11. Fili mi si diues fueris, nō
eris immunis a delicto. Vel dic q̄ cortex cinamomi, qui est
paruus, & tenuis, est melior & laudabilior grossiore. Sic te-
nuis, & tēperata possessio melior, & vtilior ē homini, quā ni-
mia vel abundās. Ideo Prou. 30. Nec diuitias nec paupertatē
dederis mihi dñe, tribue tm̄ victui meo necessaria. Relinquo
9 primam expositionem. ¶ In cinamomo rami qui sunt supe-
rius in arbore, præualent illis qui sunt inferius circa terram.
ſm Pli. Et rami tales quanto altiores, tanto gratiliores. Sic
verè charissimi, in arbore sanctæ ecclesiæ illi, qui sunt supe-
riores dignitate, & gradu sicut sunt prælati, & maiores, vel
etiam clerici, & religiosi, tales dico debent esse cæteris me-
liores, & vita & sanctitate, fama pariter, & bonitate fragran-
tiores, quam. s. illi qui sunt inferius. i. q̄ inferiores & subditi,
vel etiam q̄ seculares, & actiui, q̄ sunt circa terram, & terre-
na cōtinuè occupati. Ideo ad Colo. 3. Quæ sursum sunt quæ
rite, non quæ super terrā. Et sicut cinamomum confortat ce-
rebrum, morbida mordicat, oculos mundat, sic vir plectus
mordicat, corrigendo, confortat consolando, illuminat eru-
diendo &c. ¶ Cinamomū totam virtutem habet in corticē
10 exteriori, lignum aūt interius pauci vel nullius ē valoris, ſm
Plin. Sic verè hypocritę totum bonum suum habēt exterius
in corticę exterioris conuersationis, quia cortex & apparen
tia talium redolet atq; fragrat, sed vere lignū interius. i. inte
rior cōscientia nullius est valoris, quia. s. interius sunt praui,
exterius sunt boni. Isti apparent exterius hoībus speciosi, in-
tus autem sunt pleni spurcitia, sicut dī Matt. 23. ¶ Scdm Pli.
vbi supra: Cinamomū quamuis difficiliter colligatur, incolæ
11 tñ ad finem, q̄ difficultate precium augeāt, collectionē eius
magis difficilem mentiuntur. Dicunt. n. alij q̄ plumbatis sa-
gittis de auium nidis excutitur. Alij aūt dicunt, q̄ a diro ve-
spertilionum genere alegerisq; serpentibus custoditur. Alij
dicunt, q̄ siluæ eius partim a Barbaris, partim ab austro ibi
spirante, & per se arbores accendente sunt cōbustæ, & cæte-
ra similia, quę iam de cinamomo, q̄ de casia dicit incolas mē
daciter dicere, vt ex talibus cōmentis possint rerum preciū
augmentare. Sic procerto faciūt hodie multi, q̄ in operibus
suis q̄ faciunt pro alijs, fingunt & simulant multas difficulta
tes fuisse, & ad collectionē vel assecutionē difficillime pue-
nisse, vt sic possint facta sua amplius pōderare, & sibi magis
hoīes obligare. Dicunt. n. illud Eccle. 1. Cunctę res difficiles,
nec pōt eas hō explicare sermonib. ¶ Solinus. ca. de Aethio-
12 pia dicit, q̄ cinamomo collecto, sacerdos cum hasta ad hoc
cōsecrata, sacramēta diuidit, aliq̄ aūt portionem eius soli cō
secrat q̄ si rectè diuisum fuerit sacrificiū, voluntarie se accē
dit, quod ēt Pli. lib. 12. c. 20. Ista possunt applicari quo sacer-
dos. i. sacer dux. i. quilibet bonus prælatus debet cinamomū
suum. i. bona sua ecclesiastica iustè distribuere, & diuidere, &
partem sibi, partem Deo, partem proximo dispensare. qd̄ si
iuste fecerit, ignis diuini amoris ipsum sacrificiū sui bōi ope
ris acceptabit, & per acceptionem placidam sibi cremabit,
& vendicabit. 3. Reg. 18. Cęcidit ignis domini, & vorauit ho-
locaustum. Vel dic q̄ sacrificia illorū, qui cum lancea iustitię
bene scindunt, iudicant & diuidūt inter partes, reddentes. s.
vnicuiq; qd̄ suū, et eorum bona opera Deus acceptat, in cu
ius signum ipsos per amorem suum concremat. & ignem sui
amoris ad ipsa opera sacrificata deriuat, & destinat.

De Casia. Cap. 26.

Casia (de qua Exod. 30.) est frutex saporis, & odoris io-
1 cundi, quæ triplicis est coloris, quia. s. primo est candi-
da, deinde rubea, tertio nigrescit. Et cognoscitur bona
casia per colorem, per odorē, per saporem. Illa. n. est eligēda,
quæ dulcis est saporis, suauis odoris, nigri vel purpurei colo
ris, & quæ faciliter nō frangitur, sed plicatur, ſm Pli. & Isid.
Talis dī esse vir perfectus, quia vere debet habere triplicem
colorem. s. candorem castitatis, ruborē charitatis, nigredinē
humilitatis. Nam iste debet habere odorem boni nois atque
famæ, quia sicut dī Eccl. 7. Melius est nomē bonum, q̄ unguē
ta preciosa. Nam vt dicit Sen. Fama bona aliud est patrimo-
nium. Et hic pro certo non debet frangi per impatientiā, &
murmurationem, sed debet plicari per obedientiam, & sub-
iectionem, vel per pietatem, & cōpassionē. Ideo bene dicit
apostolus. Misericordes, modesti, humiles. ¶ Est quædam ca 2
sia ita dura, q̄ citius frangatur, q̄ plicetur, & hæc nunquam a
medicis eligitur. Alia est aūt q̄ qñ frangit, tūc plicatur, & hæc
a medicis acceptatur. Sic quidā sunt hodie ita duri, q̄ citius
possent frangi per mortem, q̄ plicarentur, & inclinarentur ad
compassionem, pietatē vel humilitatē, sicut sunt auari, & ob-
stinati. Esa. 38. Scio. n. quia durus es tu. Sed vere cęlestis me-
dicus de talibus non curat. Quidam tñ sunt qui qñ tangūtur
per misericordiæ implorationem, vel per superiorem corre
ctionem uel monitionem, statim plicantur per compassionē
obedientiam, & subiectionem, & ad misericordiam inclinā-
tur, & tales pro certo a medico cœlesti pręcipuè diliguntur,
quia beati misericordes, qm̄ misericordiam consequentur.
Matt. 5. ¶ Est quædā spēs casiæ candidi coloris, quæ inter cæ-
teras spēs minus est laudabilis, quia pp mollitiem, & teneri 3
tudinem faciliter a vermib⁹ perforatur. Sic verè inter hoīes
quidam sunt albi per exteriorem pulchritudinē, & ornatum
sed vere isti sunt spūaliter deteriores, quia teneri sunt p car-
nalē voluptatē, & ideo faciliter a vermibus malarum tenta-
tionum corroduntur, & faciliter corrūpuntur. ¶ Casia est
spēs multum odorosa, nunc candida, nūc rubea, nunc nigra. 4
sed nigra cæteris præexcellit. Est autem oīs casia multū vti-
lis medicinæ, & valet cōtra multimodas passiones. Sic verè
inter homines illi qui sunt nigri per humilitatem, alijs præ-
cellunt. Vel si uis, dic q̄ istę tres species significant triplicem
ecclesiæ statum. s. martyrum, virginum, & viduarum &c.

De Casia fistula. Cap. 27.

Casia fistula ſm Diosc. est fructus cuiusdam arboris, in- 1
terius nigra, & dulcis exterius densa, & fortis, quæ quā-
to est ponderosior, tāto in medicina vtilior, q̄ signū est,
q̄ humore, & medulla est plenior. reijcienda est autē illa, quæ
est leuis, & sonora. Sic verè illi sunt ad medicinam spiritualē
vtiles, & Christo medico accepti, qui sunt dulces per beni-
gnitatē, & deuotionem, ponderosi p maturitatē, & humilita
tē, pleni medulla deuotionis, & humore pietatis, & cōpassio
nis, habentes grana uirtutū, & meritoriæ perfectionis. Et si-
cut ista utilis ē pluribus medicinis, sic viri perfecti vtiles om
nibus iudicantur. Ideo talibus pōt dici illud ps. Bonus es tu,
& in bonitate tua doce me &c. ¶ Illi aūt qui sunt leues per in-
solentiam, & mutabilitatē, & sonori per impatientiā, & gar-
rulitatem, non sunt vtiles ad medicinam, quia. s. illi per vitā,
doctrinam & exēplum nō sunt alijs medicina. Ideo de talib.
est illa mulier garrula, & vaga, quietis impatiens. Prouer. 7.

De Calamo aromatico. Cap. 28.

Calamus aromaticus (de quo Exo. 30. Esai. 43. Hie. 6.)
est alij calamo similis odoris est suauis, & maximeq̄ qñ 1
frangitur, mirabilem virtutē habet confortandi, fer-
uentis ē naturæ, crescit in India, valet ad multos vsus
medicinæ. nodosus est, & quando frangitur, in partes pluri-
mas concassatur. valde. n. siccæ & calidæ est naturæ, secundū
Plate. & Pli. Talis debet esse prædicator vel vir perfectus, q̄
debet esse feruens, & calidus per charitatem, siccus per pœ-
nitentiæ austeritatem, vel per castitatem, vel etiam per absti
nentiæ parcitatem, medicinalis per vitæ, & doctrinæ virtu-
tem, & sanctitatem, odorosus per famositatem, confortati-
uus per eloquentiam, & consolationē, & si fractus fuerit per
tribulationem, debet puluerizari per humilitatem, & diuidi
multipliciter per pietatē, & largitatem, & cōitatē 1. ad Cor.
12. Diuidens singulis prout vult. ¶ Secūdum Pli. in cōcauita-
te calami est aliqñ aliquod gummi, quod nihil valet, sed ex- 2
inde auferri debet. Sic si in concauitate cōscientiæ vel cor-
dis gūmositas carnalitatis vel malæ affectionis inuenit, statī
exinde debet auferri, cum nihil proficiat. Auferes malum de
medio tui. Deu. 13. Vel p calamū intelligo virtutē charitatis
q̄ redolet & fragrat, feruet & inflāmat, iuuat & cōfortat. Vel
dic de quacūq; alia uirtute, & maximè castitate uel doctria.

Non obtulisti mihi calamum suaue redolentem. Esa.43. Vel
dic, q talis est beata virgo, concaua per humilitatem &c.

De Calamo vsuali. Cap. 29.

CAlamus vsualis idem est quod stipula, illud.i. quod in-
ter radicem, & spicam est, mediante quo spica nutritur,
& a terra recipit nutrimétum vt dicit Isidorus. Per spi-
cas segetis, & messis fidelium, intelligo bonos, & religiosos,
in quibus sunt grana virtutum, & meritorum. Per calamum
autem intelligo seculares, & alios peccatores, qui pro certo
licet de se sint fragiles ad resistendum, mobiles ad cadendũ,
& licet vento vanitatis faciliter moueantur, sunt tñ utiles ad
nutriendũ, & supportandũ quo ad temporalia ipsas spicas.i.
bonos, & iustos, & spũales, quia per seculares religiosi, per
laicos clerici in temporalibus nutriuntur. Vel talis est prædi
cator, mediante quo alij spirituale recipiunt nutrimentum.

De Calamo scripturali. Cap. 30.

CAlamus scripturalis idem est quod arũno, sic dictus, eo
q antiqui arundine scribere solebãt. Nam propter suã
concauitatem, & duritiam est habilis ad scribẽdum, cu
ius pars prima scinditur, & ad scribendũ acuitur, & aliquan
tulum finditur, & in sinistra parte plusquã in dextera detrun
catur, & sic arundine, vel penna sic parata fit scriptura. Talis
est prædicator, quia vere mediante eo Deus scribit in libris
.i. in cõscientijs hoim lamentationis carmen & væ. Et isti de-
bent esse concaui per humilitatem parati.i. ad recipiendum
encaustum doctrinæ, scientiæ & scripturæ, debent esse vacui
per voluntariam paupertatẽ, in prima parte.i. intellectu de-
bent acui per studium, & doctrinã, & scindi debẽt per super-
fluorum resecationem, & maximè in sinistra parte. i. quantũ
ad bona tẽporalia vel peccata, quia talia debent eis resecari
vel minui, & debent etiam findi per compassionem, & sic po
terunt scribere per prædicationem vel doctrinã, & aliorum
corda scripta reddere per virtutem, scientiam & perfectio-
nem. psal. Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis.

De Calamo arundine. Cap. 31.

1 CAlamus vel arundo crescit in locis aquosis, & etiam ali
quotiens in nõ aquosis, & est intus vacuus, exterius du
rus, politus, lucens, nodosus, leuis & planus, & valet ad
multos vsus.s. ad domos tegendum in septentrione, ad bella
gerendum in oriente ad scribendum in oĩ parte mundi, sm
vsum antiquorum. Nam populi septentrionales calamis do-
mus tegunt, & eos in suis cameris pro ornatu suspendere cõ
sueuerunt. Calami etiam apud indos tãtæ sunt fortitudinis,
& longitudinis. q exinde faciunt lãceas atq; tela. Talis debet
esse bonus religiosus, cõcauus per humilitatem, vacuus per
paupertatem, planus per veritatem, & simplicitatem, leuis p
obedientiæ, & boni operis mobilitatem, lenis per benignita
tem, lucens per honestatem, nodosus per pęnitentiæ austeri-
tatem, durus per cõstantiæ firmitatem, & in humidis locis.i.
in humiditate deuotionis, & compassionis debet crescere, &
nutriri, & sic erit alijs vtilis per doctrinam, & exempla, & sic
tales erunt populis septentrionalibus, & oriẽtalibus in orna
tum, iuuamẽ & tegimen, quia.s. tales sunt alijs pro vmbra, &
tegumento contra ardorem tentationum, & pro lancea con
tra prælium temporaliũ, & spũalium tribulationũ Vnde Ec
cl.34. Adiutoriũ casus, tegimen ardoris, vmbraculũ meridia
ni. ¶ Calamus habet radicem viuacem, quia si præcisus fue-
2 rit, iterum faciliter reuirescit, & ad pristinam reuenit quanti
tatẽ. Sic debet habere bonus christianus radicem cordis vi-
uacem per gratiam, & charitatẽ, quia.s. si fuerit abscisus per
peccatum, & si aliqñ a statu gr̃æ ceciderit, statim debet iterũ
per pñiam reuirere, & ad statũ, & perfectionem pristinam re
uenire. Iob 14. Lignum habet spẽ, quia si præcisum fuerit, ite
rũ reuirescit &c. Sed sicut videmus, q si calamus ex toto era
dicetur, & a terra tollatur, nõ põt amplius uirescere, sic verè
qñ ho de terra ecclesiæ penitus eradicatur per desperationẽ
non põt per pñiam reuirere. Vel dic, q qñ pctõres per mor-
tẽ corporalem a terra penitus sunt extracti, tunc non põt re
uirere per pñiam, quia.s. status merendi penitus tũc desistit.
Oseæ 9. Radix eorũ exsiccata est, fructum nequaquã facient.

vel dic, q calamus est hõ, radix quæ eũ portat, est aĩa, quæ p
certo ita est viuax, q licet hõ præcisus fuerit per mortem, ip
sum tñ faciet iterũ in die iudicij reuenire ad pristinam quan
titatẽ, qñ.s. per resurrectionem ultimã corpori infundetur.
Vnde Eze.16. Tu reuerteris ad antiquitatẽ tuã. Vel allega si-
cut supra Iob 14. Lignũ habet spẽ &c. vt supra. ¶ Aliqui sunt 3
calami, qui penitus sunt vacui, aliquia ũt medulla dulcissima
sunt repleti.s. illi in quibus saccarũ repetitur circa Nilũ. Ois
tñ calamus faciliter frangitur, sed vix aut nunquã postmodũ
restauratur. Sic inter hoies quidã sunt uacui ab oĩ virtute in
terioris perfectionis, quidam aũt pleni sunt medulla dulci
gr̃æ, & deuotionis, clementiæ & cõpassionis, veruntñ ois ca
lamus.i. ois hõ quãdiu est in hac vita faciliter cassatur, & dis-
sipatur per tentationẽ, & pctm, sed difficiliter per pñiam in-
tegratur, quia facile est peccare, sed non est facile de uitijs se
leuare. Vnde sic intelligitur illud ad Hebr.6. Impossibile est
eos qui ceciderunt etc. per pœnitentiam resurgere. Impos-
sibile dico, id est difficile. Vide infra de saccaro.

De Cappari. Cap. 32.

CApparis est herba sm Diol. spinosa, super terrã expãsa,
sapore sub amara, colore rufa, q̃ sup oia ualet ad sple- 2
nis, & uentris duritiã molliendã. Talis est consideratio
mortis, & inferni, qui spinosa est pungitiua, amara & turba-
tiua, uentrem tñ conscientiæ, duritiã splenis, obstinationem
tristitię, desperationis & melãcholię, tollit, tẽperat & remol
lit &c. Vel per cappatẽ intelligo pctm, quod spinã remorsus
conscientiæ semper habet, & super terrã humanæ conscien-
tiæ se expandit. De vtroq; põt dici sed diuersimode illud Ec
cle.12. Florebit amygdalus impinguabitur locusta, dissipabi
tur capparis. ¶ Capparis est frutex spinosus, flores habẽs me-
dicinales, tñ clausæ sunt colligẽdi, quia si dilatati fuerint, pe
nitus nihil valẽt, sm Diol. Sic sunt quidam qui flores pñt di-
ci per bonã vitam, & cõuersationẽ, qui in cappari.i. inter spi
nã pñiæ in arbore religiõis vel ecclĩæ sunt repetti. Isti tñ clau
si debent esse per humilitatẽ.s. bona sua occultãdo, & celan-
do, iuxta illud Senecę: Esto occultator virtutum, sicut alij vi
tiorum. Et tales sic clausi debent ab alijs colligi per suorum
exemplorũ imitationẽ. Nam si dilatati fuerint per iactantiã,
inanem gloriam, & adulationem, perdunt uirtutem, & per-
fectionem, quia quando homo de uirtutibus superbit, & eas
per vanam gloriam pandit, tunc ipsas perdit. Vnde dicit qui
dam Poeta. Virtutem seruare si vis, tu nemini pandas.

De Cardomomo. Cap. 33.

CArdamomũ est semen arboris nasturtij, dulce & medi-
cinale, qa valet ad cõfortandũ, & contra multas passio
nes. Talis est etiã pdicatio, q̃ de arbore lactæ scripturæ
nobis seminatur, & ibi colligitur, quia valet contra uitia, &
pctã, & cor tristitiæ desperans, & desolatum robotat, & con
fortat. Vel dic, q hæc est gratia, quæ debet colligi in arbore
cordis nostri, uel Christus in arbore passionis &c.

CAlamẽtũ est herba medicinalis, calida & sicca, q̃ virtutẽ
hẽt dissolnẽdi, & cõsumẽdi & c. sicut supra i multis locis.

De Carice. Cap. 34

CArex est herba dura, acuta, triãgula, & in tribus suis parti
bus scindens, & secans si ab aliquo cõprimat, formã pyra
midalẽ more gladij repræsentat, radicẽ habet odoriferã, &
licet sit herba valde dura, in loco tñ humido semper crescit,
sm Isi. Et sm Pli. idẽ est quod cyprus. locus aũ: caricũ care-
ctũ notatur. Talis est hypocrita uel detractor, qa vere durus
est exterius per fictã pñiæ austeritatẽ, veruntñ in loco molli,
& humido.i. in carnalibus delicijs vult versari. Talis etiã est
odoriferus, qa uere hypocrita odorẽ bonæ famæ immeritus
sæpe tenet, & iste in tribus partibus scindit, qa.s. si tãgatur ab
aliquo modica iniuria, correctiõe vel rephẽsione, statim scin
dit, & pũgit per detractionẽ, & maliciosam psecutionẽ, sicut
patet de obstinatione istorũ, qa.s. isti sunt ad modum gladij,
qa sicut dr̃ in ps. Lingua eorũ gladius acutus. Vel dic de ma-
lis religiosis, uel clericis, q q̃ujs sint in loco humido.i. in sta-
tu ecclesiastico, vbi põt humor deuotionis, gr̃æ lectionis, &
cõpassionis haberi. ipsi tñ p cæteris sunt sicci per indeuotio-
nẽ, scindentes per detractionẽ, iõ faciliter siccantur per mor
tem, & damnationem. Vnde Iob 8. Carectum sine aqua cum
adhuc sit in flore, ante omnes herbas arescit. Hic est triãgu
laris, quia uero uerba eius, & opera in tria reflectuntur. l. in
 falla-

fallacem adulationem, qñ.s. est ante, & in pſentia, itẽ in mor-
dacem detractionem.s. retro & in absentia, item in cautã pal
liationem, quia.s. siue aduletur, siue detrahat, siue alias loqua
tur, semper ita palliat verba sua, ꝙ ex charitate loqui vide-
tur. habebat tres ordines dentium in ore. Dan. 7. Et Eccl. 28.
Lingua tertia multos commouit &c.

De Carduo. Cap. 31.

1 CArduus ſm Isid. est herba sponsa, mordax & austera in
summitate spinosa habens capitella, & est herba vilis, q̃
ab asinis comeditur, & a bestijs cõculcatur, aculeos ha
bet recuruos, & iõ a vestibus partẽ tollit, qñ cum ea confri-
cantur, tota æstate floret, quia qñ flos vnus decidit, alius sem
per surgit, flos tñ faciliter decidit, & a vento tollitur, & peni
tꝰ euanescit. Tales sunt cupidi, & auari, & maximè nostra ca
pitella.i. nostri capitanei, & magistri, superbi principes & ty
ranni, quia vere mordacis sunt aculei, & recurui. Aculei di-
co ad pungendum, & rapiendum, & attrahendum, recurui
aũt ad alienum, & suum fortiter retinẽdum. Res.n. curua fa-
ciliter rapit, & retinet quod accepit Sic isti rapiunt per cru-
delitatẽ, & retinent ꝑ parcitatem. Nemo tollet eos de manu
meo. Io. 10. Et ideo tales illis, qui tangunt eos sunt infesti. qa
vere vicinis suis subditis, & propinquis, qui tangũt fines hæ
reditatis eorũ, sunt nociui, & hoc qa de vestibus eorum.i. de
suis possessionibus semꝑ aliquid retinẽt, rapiũt & extorquẽt
& maximè de illis quæ sibi sunt coniuncta, cõtigua & vicina.
Vñ dr̃. Iob 24. Nudos dimittunt hoies, vestimenta tollentes.
Et iõ isti sunt viles inter alias herbas.s. q̃tum ad Deum, & ab
oibus conculcantur, & uilipenduntur, quia oẽs de talib. mur
murant, & loquuntur. Indignatæ bestiæ saltus cõculcauerũt
carduũ. 4. Reg. 14. Asini tñ rudientes.i. ipsi demones barriẽtes
in talibus delectantur, qa.s. in inferno ipsos comedunt, & de
pascuntur. Deuter. 32. Dentes bestiarũ immittã in eos. Et illi
semper videntur florere.i. per tẽporalẽ prosperitatẽ, quia ve
re dũ durat æstas præsentis vitæ, florẽ mundanæ ꝓsperitatis,
honorũ, scientiarũ, diuitiarũ, & deliciarũ semper vidẽtur ha
bere, quia dũ vnus cadit, alius semper crescit. Nam si in vno
latere perdunt, in alio subleuantur. Verũtñ talis lanugo, &
talis sua prosperitas faciliter destruitur, & per mortem dila-
bitur, & aufertur. Sapi. 5. Sicut lanugo, quæ a vento tollitur,
sed ea toto tandem destruetur, qñ.s. vẽtus infernalis tribula-
tionis ipsos sufflauerit in profundum, & tunc dicetur Esa. 40.
Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos. Vel dic de detractori
bus, qui sunt mordaces, & pungẽtes per detractionẽ, & mur
muratiomẽ, & iõ tangentib.i. suis socijs sunt infesti, quia.s. de
vestibus eorũ.i. de bona cõuersatione, vita & fama semꝑ ali
quid detrahunt, & consumunt, & iõ merito tales ab alijs cõ
culcantur. Prouc. 24. Abominatio hoium detractor. Vel dic
ꝙ carduus est mundus, qui spinis tribulationũ, & pauperta-
tum est munitus, qui licet floreat per temporalẽ prosperita-
tẽ, ista tñ lanugo vel flos facillime dissipatur, & ideo a bestijs
.i. a vitijs plectis contẽnitur, & calcatur, veruntñ ab asinis.i. a
peccatoribus diligitur, & amatur. Illa ẽt transeũtes attrahit,
& retinet, quia.s. ad sui amorem hoies attrahit, & inuitat, ve-
runtñ vestes, i. virtutes eorum depauperat atq; nudat. Allega
Iob. 22. Et nudos spoliasti vestibus. ¶ Radix cardui cũ aqua
coctus potatores incitat ad potandũ, valet ẽt mulierib. & ma
2 tricẽ disponit, & ad ꝓcreationem adiuuat masculorum, ſm
Dios. Carduus pungens est stimulus cõscientiæ, q mentẽ pũ-
git, radix aũt eius oiumq; principium, & origo est timor dei
qui ꝓ certo si in aqua cõsolationis, & spei diuinæ misericor-
diæ misceatur, tunc appetitum potus æternæ voluptatis inci
tat, & fœtus masculos.i. bona opera facit a mulierib.i. a per-
sonis simplicibus parturiri, qa per timorẽ dñi declinat ois a
malo. Eccl. 1. Vel per carduum intelligo pungentẽ pœniten
tiã, vel consideratione moris, & inferni &c. quę re vera sunt
cã in hoie, ꝙ possit fętus masculos.i. bõa, & ꝑfecta opera par
turire. Hiere. 20. Natus est tibi puer masculus. ¶ Cardui sunt
frugibus inimici, & abundant in semine, vnde vix aut nunq̃
possunt extirpari exinde vbi fuerint radicati, nisi cultoris di-
ligentia extirpentur, in eradicãdo aũt eos cultor læsionẽ pa
titur, & puncturã. Tales sunt hæretici vel alij peccatores, qa
vere isti sunt frugibus.i. bonis omnibus inimici, quia contra
3 bonum malum est, & contra vitam mors, sic & contra iustũ
peccator. Eccl. 33. Isti etiam abundant in semine.i. in malis fi
lijs, & imitatoribus, quia.s. mali multos habent filios, & ami
cos, & multos etiam imitatores, & sequaces Esaia 54. Multi
filij deserte. Et 1. ad Regum. 2. Sterilis peperit plurimos. Vel
etiam abundant in semine.i. in sua mala scientia, & doctrina,
& ideo genus talium, qñ in horto alicuius religionis vel ec-
clesiæ vel patriæ radicatur nunquam nisi difficiliter extirpaẽ,
& qñ agricultor prælatus vult tales extirpare, corrigere vel
punire, tunc vere necesse est, ꝙ puncturam, & læsionẽ ab eis
patiatur, quia peruersi difficile corriguntur. Eccle. 1. Et sicut
carduus pungit, & in æstate floret, sic mali pungunt alios ꝑ
detractionẽ vel rapinam, & florent per temporalem prospe
ritatem. Hier. 12. Bene est oibus qui male agunt, & præuari-
cantur. ¶ Carduus licet sit aculeatus, & pungitiuus, est tñ in 4
pluribus mulieribus adiuuatiuus, matricem.n. confortat, &
ad procreationem masculorum adaptat, cum carduis etiã
panni præparantur, & ad vsus hominum adaptantur. Sic ve-
re mali licet sint asperi, & pungitiui, & aculeis rapinarũ ple-
ni, mulieribus tñ.i. simplicibus sunt quique spũaliter profecti
& matricis suæ conscientiæ purgatiui, & ad cõcipiendũ ma
sculũ.i. bonum, & forte propositum uel opus meritoriũ ad-
iutiui. Constat.n. ꝙ mali bonis proficiunt, & ꝙ mala quæ ab
eis tolerant, ipsos meliores reddunt. Ad Rom. 8. Diligentib.
Deum, omnia cooperantur in bonum. ¶ Est quædã spẽs car
duorum quæ solum pungit dum recẽs est, qñ autem arescit, 5
tunc pungere cessat. Sic verè mali dum sunt recentes, & viri
les.s. dum durat vita præsens, ipsi affligunt, & pungunt alios
per rapinam, sed uere qñ per mortem fuerint arefacti, tunc
cessabunt pungere, & nocere. Vel dic, ꝙ daro ꝙ homo in re
centia iuuentutis, qñq; sit pungitiuus, & aliorũ molestatiuus
in siccitate tamẽ senectutis nulli proximus debet esse nociuus,
& punctionis verbalis uel realis nullatenus illatiuus. psalm.
Senectus mea in misericordia vberi.

De Caricis. Cap. 114.

CAricæ ſm Isid. est fructus ficuum, qui multum pręcæte- 1
ria fructibus solet abũdare, quia ter vel quater in anno
procreatur. Ficus.n. quasi continuè habet ficus, qa dũ
vna colligitur, alia generatur. Vnde aliæ caricæ sunt virides
aliæ maturæ, & cætera similia. Talis naturæ sunt fructus bo-
norum operum, quia vere isti debent in nobis plusquam ali-
qua alia abundare. Nam in ficu.i. in anima debent tales fru-
ctus continuè reperiri, quia & in æstate prosperitatis, & in
hyeme aduersitatis nunquam debet a nobis deficere fructus
iste. Non apparebis in conspectu Dei tui vacuus. Exo. 23. Af-
ferens fructus duodecim per menses singulos. Ezech. 47. Nã
alij semper debent esse in flore per propositum, & cogitatio
nem, alij in maturitate per exteriorem executionem, ita ꝙ qñ
vnus per operationem emittitur, alius per bonum proposi-
tum generetur, ut sic semper proficiamus de virtute in vir-
tutem &c. Et sicut carica ẽ dulcis, & nutritiua, & corpus im
pinguat, sic bonum opus, & maximè opera pietatis sunt dul
cia, & animæ per gratiam, pauperum per elemosinam nutri-
tiua. Vel dic, ꝙ ficus est religio vel ecclesia, quæ.s. semper ha
bet fructus, s. bonos viros, nam alio pereunte per peccatum,
alius oritur per gratiam, & succedit. Vnde ibi sunt alij in flo
re.s. incipientes, alii acerbi.s. proficientes, alij in maturitate.s.
perficientes. Vel dic, ꝙ quidam sunt maturi.s. boni, alij acer-
bi, s. mali Fructus eorum inutiles, & acerbi ad manducandũ.
Sap. 4. ¶ Caricæ secundum Diosc. dulces sunt, & nutritiuę, &
antiquis conueniunt, quia rugas eorum distendere feruntur.
Charissimi. ruga seu plica significat falsitatem, & duplicitatẽ
carica autem significat virtutem, aut dulcedinem scientiæ,
uel charitatis, quæ dulcis est uoluntati, & animam nutrit per
gratiam, & impinguat, & ideo inueterati dierum malorum.s.
peccatores, qui rugis cautelarum, & duplicitatum sunt ple-
ni, debent sibi incorporare caricas istas. s. dulcedinem dile-
ctionis, seu doctrinæ, & ueritatis, & sic a talibus rugis pote-
runt liberari. Veritas enim non quærit angulos. Et sicut clari
ficat vocem, & pectus lenit, & mitigat, sic scientia uel chari-
tas lenit per benignitatem, mundificat per puritatem, con-
fortat per pietatem. & cætera.

CVminum est semen herbæ medicinalis, quia ventositatẽ
extenuat, & digestionem confortat &c. Omitto gratia
breuitatis, quia commune est.

De Coriandro. *Cap. 37.*

1 COriandrum est semen quod in vino indulcatū, ſm Isid.
lib. 17. comedentem facit ad venerem procliuiorē. Ca-
uēdum est tamē ne nimis in cibo assumatur, quia absq;
dubio amentiam induceret, & furorem. Talis est mundana
prosperitas, quia vere si cum vino (in quo est luxuria). i. cum
ebrietate, & voluptate ea quis vtatur, statim ad venerem, &
luxuriam inclinatur, & si etiā aliquis nimis indiscrete, & im-
moderate isto semine. s. mundana prosperitate vsus fuerit, ꝑ
certo faciliter in amentiam superbiæ, in furoremq; iracūdiæ
transmutatur, quia vere mundana prosperitas, qñ nimis abū
dat, superbiam, luxuriam & iracundiam dr̄ generare. Nā ut
dicit Seneca Fortuna quem nimium fouet, stultum facit. Iō
cōsulit Apostolus Eph. 5. Nolite ergo inebriari vino, in quo
est luxuria. ¶ Coriādrum est semen candidum, & minutum,
2 quod odoriferum est dum est integrum, sed qñ fricatur, fœ-
tet, ſm Macro. Sic est castitas candida atq; pulchra, quia ve
re ipsa est odorifera quamdiu est integra, & famosa, & corā
Deo & angelis dr̄ redolere, sed vere quando teritur, & frica
tur, & qñ per luxuriam corrumpitur, tunc fętet per infamiā,
& horrorem. Exo. 5. Fętere fecistis odorem nostrum coram
Pharaone. ¶ Coriādrū est semen dulce album, & odoriferū,
quod utile est medicinæ, quia est restrictiuum, calefactiuum,
3 somni prouocatiuum, & si cum aceto sumatur, lumbricorū
est in corpore necatiuum, ſm Dios. Talis ē Aeucharistia seu
hostia altaris, quia alba per immaculabilem puritatem, odo
rifera per famositatem, medicinalis per virtutem, & sanctita
tem, quia uere ista est medicina peccatorum, si debite suma
tur. Hæc. n. restringit fluxum vitiorum, & procurat calorem,
affectionis & charitatis, & somnū contemplationis æternæ,
quietis & si cum aceto. i. cū amara mortis Christi memoria
sumatur, & cum vino. i. cum spe consolationis, & miseratio-
nis, lumbricos & vermes peccatorum de ventre conscientiæ
enecat atq; tollit. Figura Nu. 11. vbi dicitur, ꝙ manna datū
filijs Israel in deserto, erat simile coriādro. Per manna. n. qđ
erat dulce, & album de cęlo veniens, & ita virtuosum, ꝙ ip-
sum comedendo, nō incurrebatur nec fatigatio, nec infirmi-
tas, nec vestium consumptio (sicut dr̄ Deut. 8.) Intelligit cor
pus Christi vel Aeucharistia, quæ est dulcis, & sapida cordi
deuoto, & de cęlo. i. a cęlesti, & æterna ptāte venit Io. 6. Ego
sum panis viuus, qui de cęlo descendi. Quod si digne sumat,
tollit omnem spiritualem infirmitatem. Sed scitis quid? ſm
Isid. & Papiam hæc herba seu semen licet sit homini sanum,
& congruum, est tñ canibus venenosum, & mortis etiam in-
ductiuum. Sic uerè licet Aeucharistia sit homini. i. viro iusto,
& rationabili sana, & medicinalis, si tñ canis. i. immūdus pec
cator eam gustauerit, & eam receperit, mortis æternæ tor-
mentum sibi parat, quia qui recipit corpus aut sanguinem
domini indigne, reus erit. 1. ad Corint. 11 uel allega genera-
liter, quod multa sunt, quæ bonos iuuant, quæ tamen malis
ipsis uti nescientibus, nocent.

De Coloquintida, seu coloquinta seu colocynthi de, vt est apud Dioscoridem & Plinium. *Cap. 38.*

1 COloquintida. i. cucurbita agrestis, est herba multum a-
mara, & tñ vtilis medicinæ, quia virtutem habet pene-
trandi, dissoluendi, diuidēdi, ventrē purgādi, &c. si de-
bite fuerit præparata. Talis est pnīa, vel tēporalis tribulatio,
vel correctio, quia vere licet sit amara, & grauis ad sustinen
dum, ē tñ medicinalis aīæ peccatrici. hæc. n. penetrat hoīem
per contritionē, dissoluit per compassionem, diuidit per ele
mosynarum largitionem, purgat per cōfessionem. Sed sicut
videmus, ꝙ cū medicina amara semper ponitur mel vel ali-
quid dulce, ne a patiente reijciatur, sic vere cum amaritudi-
ne istius coloquintidæ semper debet homo accipere, & cogi
tare mel æternæ recreationis, vt spe illius temperetur. Figu-
ra 4. Reg. 4. vbi seruus Helizei dedit comedere coloquinti-
dam filijs prophetarum, sed illi propter eius amaritudinē,
comedere nequiuerunt, sed dixerunt: Mors in olla uir Dei. Et
tunc Heliseus posuit in olla farinam, & sic dulcorata est eius
amaritudo, & ab eis est comesta. Sic verè seruus Helisei. i. sa-
cerdos uel prælatus seruus, & minister Christi aliqñ dat filiis
prophetarum. i. subditis christianis coloquintidam amarā,
comedere. i. amarā correctionem pniam vel tribulationem,
ita ꝙ præ amaritudine ipsam non possunt comedere vel su-
stinere, imo dicunt. Mors in olla &c. Et ideo tunc Heliseus. i.
Christus imponit farinā. i. spem & considerationem æternæ
dulcedinis, & gloriæ paradisi, & sic fiunt leuia ad sustinendū
quia ſm Apſm ad Ro. 8. Non sunt cōdignæ passiones huius
temporis ad æternā gloria &c. Vel dic, ꝙ Heliseus est præla-
tus vel sacerdos, qui semper debet miscere farinā dulcis cōso
lationis, & cōpassionis cum amaritudine correctionis, vt sic
sit cum tentatione prouētus. 1. ad Cor. 10. & cum dolore cō
solatio &c. ¶ Coloquintida aliqñ inuenitur sola, & illa semꝑ
est vt cōiter mortifera, & venenosa, sicut herba quæ dr̄ squil-
la. i. cępa marina. qñ tñ cum multis inuenitur, tūc ex toto nō
sic ē pestifera vel nociua, ſm Dios. Sic verè sunt, quidā inter
peccatores, qui semper volunt esse soli, & solitarij per singu-
laritatē, & partialitatem, & isti ꝑ certo sunt pessimi, qa per
detractionem, & mali dationē sunt alijs venenosi. Illi tñ qui
in societate sunt, qui. s. ducunt vitam cōmunē, & aliorū mori
bus se conformant, non sunt penitus sic nociui, quia ſm Se-
necā: Oīa mala docuit solitudo. Bona. n. societas etsi ex toto,
nō possit hoīem malū mutare, suā tñ solet malitiā tēperare,
& ipsum in multis a suis malis actibus refrenare. Ecce ergo,
q̄ bonū, & quā iocundū habitare fratres in vnū. Vel dic, ꝙ il-
li qui volunt esse solitarij, & societatē refugiunt aliorū, alijs
sunt peiores, quia ex societate aliorū sua prauitas tēperaret.
Vel dic, ꝙ illi qui soli sunt. s. diuites, & causidici, q nolunt ali-
quem habere sociū vel vicinū. imo totā patriam volunt occu
pare, vt soli in terra valeāt in gloria reperiri, sunt alijs nego-
res, figurati per leprosum. Leui. 3. qui solus extra castra habi-
tare iubebatur. Vel dic, ꝙ illi qui sunt soli per odium vel in-
uidiam, qui. s. comparitatem vnitatis, & societatem refugiūt
charitatis, alijs sunt peiores. Eccl. 4. Væ soli &c.

De Croco. *Cap. 39.*

CRocus est herba floris cerulei, cuius maxima virtus est
in flore, odoris boni, cui inter alias eius virtutes duplex 1
inest proprietas, vna quia qñ cępa. i. radix ipsius matu-
ra est, in multas radices, & cępas diuiditur, & ex qualibet plā
ta generatur, & sic patet, ꝙ habet vim seminatiā in radice.
Alia est proprietas, qa tota hyeme viret maxima virtute, in
æstate aūt deficit, & siccatur, sed in medio autumni incipit,
iterum reuirere, nā tunc folia perdita recuperat, & resumit.
Fac de hoc plures. §. Crocus ergo est vir iustus, qui florem. i.
exteriorem conuersationem habet pulchram, odoriferam &
famosam. Ista ēt in hyeme. i. in tempore, tribulationis, pau-
pertatis & aduersitatis semper floret per gratię venustatem,
veruntamen aliqñ accidit, ꝙ qñ venit æstas, i. tempus ꝓsperi
tatis, tunc uere desiccatur ab humore deuotionis, & paupe-
ratur à vigore gratiæ, & bonæ conuersationis, veruntñ qñ ite-
rum venit autumnus vel hyems aduersitatis, tūc incipiunt ite-
rum reuirere, & flores uirtutis, & gratiæ rehabere, quia mul-
ti sunt quibus tēpus aduersitatis proficit, & status prosperita
tis officit, & q durante ꝓsperitate sunt mali, qui tñ in aduer-
sitate sunt boni. psal. Cum occideret eos, quærebant eū. Vel
dic generaliter de bonis, qui. s. in hyeme. i. in aduersitate sunt
fortes, in æstate uero. i. in ꝓsperitate sunt sicci. i. temperati, &, 2
humiles, ad Philip. 4. Scio abundare, & penuriam pati. ¶ Cę-
pa croci multas habet radices, qñ aūt maturatur, finditur, &
ex qualibet parte planta generatur, & sic patet, ꝙ virtus eius
seminaria sit in radice. Sic verē virtus charitatis habet mul-
tas radices. i. multas bonas affectiones, quibus mediantibus
in terra ecclesiæ est plantata, quando autem maturatur vel
antiquatur, tunc in multas particulas diuiditur, & multipli-
catur. De qualibet tamen eius parte. i. de qualibet eius bona
affectione vel desiderio exit planta, i. aliqua bona operatio 3
seu virtus. ¶ Croci flos resistit ebrietati si potetur, seitum ēt
de eo factum, ebrietati dicitur obuiare. Ista est abstinētia vel
virtus sobrietatis, quia vere ista est virtus quædam spiritua-
lis, quæ ebrietati, & voluptati carnali resistit. Nam si qs isto
flore, & virtute fuerit coronatus, nunquam ab ebrietate su-
perabitur vel lædetur. Ideo dicit Apostolus 1. ad Thessal. 5.
Non dormiamus sicut cæteri, sed vigilemus & sobrij simus.
Vel dic, ꝙ crocus est timor Dei, qui scilicet in hyeme tribu-
lationis valet, quia re vera iste est, qui potatus, & incorpo-
ratus, vel capiti mentis appositus, non sinit hominem ine-

briari, nec salutem propriam obliuisci, nec in mūdi volupta
tibus implicari. Dicitur.n.illod Apostoli ad Ephe.5. Noli-
te inebriari vino, in quo est luxuria.

De Cœpa. Cap. 40.

COepa est herba cuius vis tota est in radice. Nam radix,
eius principalis grossa est, & carnosa, multas habet par-
1 uas radices, velut capillos, & multis tunicis est indura.
Talis debet esse vir perfectus, quia in radice cordis sui debet
esse præcipua uirtus sua, quia vere ista radix debet eē carno-
sa per piam compassionem, capillata per multiplicē affectio
2 nē, & multis tunicis.i. multis virtutibus supertecta &c. ¶ Cœ
pa malas habet conditiones, caput.n.lædit, maniam prouo-
cat, & lachrimas inducit, & visum turbat. Talis est mundi ꝓ
speritas, quia uere caput intentionis lædit, maniam.i. furorē
iracundiæ prouocat, lachrimas æterni luctus in fine inducit,
visum etiam discretionis lædit. Ideo fatui erant filij Israel, q
dicebant, Num.11. In mentē nobis veniunt porri, cœpę, & al
lia. ¶ Cœpa est herba lachrymosa, comedentem.n. facit facilē
3 ter lachrymari. Sic vere virtus feruētis contritionis si come-
sta, & bene incorporata fuerit, facit hominē faciliter lachry
mari, qñ.s. considerat mala quæ commisit. bona quæ amisit,
& quæ omisit, Deum quem offendit, pœnam incurrit. Ideo
dicebat Dauid. Lauabo per singulas noctes lectum meum, la
chrymis meis stratum meum rigabo.

De Cœpa canina. Cap. 41.

COepa canina vel marina idē est quod squilla, crescit.n.
1 iuxta mare. inuenitur aūt qñq; sola, & tunc mortifera,
est & venenosa, nisi sua malitia reprimatur, & temperet.
Est aūt herba venenosa.s. exterius propter nimiam caliditatē
interius propter nimiam siccitatem, vt dicit Plat. Talis est re
cte peccator, iuxta mare.i. iuxta fluctus huius seculi semper
versatur ꝑ affectionem, & hic est alijs venenosus per sua ma
la opera, & exempla, & maximè qñ solus.i. in statu pcti mor-
talis sine societate charitatis inuenitur, vel solus quantū ad
partialitatem, & superbiam, vel aliorum dedignationem, si-
cut patet in superbis, & auaris, qui volunt esse soli in dignita
te vel prosperitate, quia vnus non quærit alium sibi parē in
sua patria reperire. Alter alterum non quæsiuit. Esa. 34. Soli
etiam sunt, quia bona sua soli comedunt. quia.s. alijs, & ma-
ximè pauperibus non cōicant bona sua. Nunc manducabo
de bōis meis solus. Eccl. 11. Et ideo isti sunt venenosi, & alijs
mortiferi, exterius.s. in cōuersatione & operatione propter
calorem auaritiæ, & crudelitatis, & interius in cogitatione,
& affectione propter siccitatem indeuotionis, & cupiditatis.
Nam quia carent interius humore deuotionis vel cōpassio-
nis, ideo habēt exterius feruorem crudelis operationis. Vn-
de Iob 37. Nonne vestimenta tua calida sunt cum perflata
2 fuerit terra Austro? ¶ Squilla venenosa ē, & mortifera, tamē
a medicis taliter præparatur, ꝙ vtilis est pluribus medicinis.
Nā qñ in vino, & oleo immergitur, & in multas partes scin-
ditur, & diuiditur, & in hortis seritur, & plantatur, tunc ve-
nenositas sua temperatur, ſm Plat. Sic verè licet peccator sit
in se venenosus per vitia, & peccata, & alijs mortiferus per
mala opera, & exempla, tamen aliqñ taliter a Christo medi-
co præparatur conuertitur, & emendatur, ꝙ alijs efficit me
dicina per bōitatem uitæ, doctrinæ & exempli, sicut patet in
Paulo. Nam qñ scinditur per exteriorem tribulatione, & per
interiorem contritionem, & in horto plantatur.i. in paradi-
so per contemplationem, vel in horto ecclesiæ, & religionis
per cōuersionem, per gratiam, & deuotionem, tunc vere tē-
peratur, & emendatur, & maximè qñ in vino spei, & conso-
lationis, & in oleo clementiæ, & compassionis immergitur,
quia.s. peccator non tm̄ debet scindi per tribulationem, imo
vere semper debet adhiberi oleum compassionis, & vinū cō
solationis. Vnde Tren.2. Consolabor te uirgo filia syon, ga
magna velut mare contritio tua. Vel dic, ꝙ qñ peccator au-
fertur, de litore maris, id est de mundo, & in horto religio-
nis plantatur, tunc efficitur medicinalis, & sua prauitas tem-
peratur, & maximè si contritione, & pœnitentia scissus fue-
3 rit, & lacatus, & oleo pietatis irrigatus &c. Secundum Plin.
omnis cœpa ante annum non facit semen postquam planta
tur, & est cœpa melior cocta, ꝗ cruda, alba quam rufa, acris
tamen est saporis, & odoris, & ante plenam maturitatem de
terra colligitur, & ut maturescat, ad fumum suspēditur, & a-
qua salsa aliquotiens irrigatur, & sic ad seruandum melior,
& ad comedendū efficitur, magnis sana. Sic verè cœpa, i. pec
cator qui est acris saporis per malam vitā, grauis odoris per
malam famā, debet primo de terra, i. de amore terreno era-
dicari per prædicationem, & conuersionem, & hoc ante ma
turitatem.i. ante tempus senectutis.s. dum est adhuc in viro-
re iuuentutis, & tunc debet poni ad fumum compunctionis,
& lauari aqua salsa dolorosæ pœnitentiæ, & confessionis, &
sic ad maturitatē perueniet perfectionis, & fiet moribus, & cō
ditionibus vtilis atq; sanus. Vnde Eccl.9. Veterascet, & cum
suauitate bibes illud. ¶ Cœpa sicut, & allium germinat etiā 4
extra terram, ex quo germine fructus, nullatenus ꝑcreatur,
& ideo debet cępa ad fumum suspendi, ne huiusmodi mala,
& inania germina producātur. Sic verè homo licet sit extra
terram, i. extra amorem terrenorum, producit tñ aliquando
inania germina, i. varias & inutiles affectiones, & inanem glo
riam, & cætera huiusmodi, & ideo ad inferni fumum, i. ad cō
siderationem tormenti, & incendij infernalis debet suspēdi,
per meditationem, vt sic a productione horum vanorū ger-
minum retrahatur. Impleta est dom' fumo. Esaiæ 6. Et sicut
cœpa, quando scinditur, plorat, sic boni scissi per tribulatio-
nem, plorant per cōtritionem, & lachrimationem, dicentes
cum psal. Lachrymis meis stratum meum rigabo. ¶ Cœpa si- 5
cut, & allium non facit semen in illo anno in quo seminatur
sed in sequenti, quòd si in primo anno semen faciat, nihil va
let, ſm Pli. In uita hominis sunt duo anni, s. tempus præsens,
& futurum, sed cœpa, i. homo non potest fructum seu semen
æternæ gloriæ producere in primo anno, i. in præsenti uita,
imo oportet, ꝙ expectetur secundus, vbi viuemus non defi-
cientes. Nam fructus, qui in vita præsenti inuenitur, s. munda
na prosperitas, penitus nihil ualet. Vel dic, ꝙ cœpa acerba,
significat pęnitentiā uel tribulationem, quæ pro certo in uita
ista non facit fructum, sed in futura, quia ois disciplina in præ
senti non vr̄ esse gaudij, sed mæroris, postea autem fructum
pacatissimum exercitatis per eam reddet. ad Heb.12.

De Cucumere. Cap. 42.

CVcumer seu cucumis est fructus, herbæ eiusdem nomi 1
nis, qui frigidæ est naturæ, ardorem reprimit, ventrem
soluit, qui in iuuentute est conueniens, & bonus, & uti-
lis ad edendum, in maturitate autem parum aut nihil peni-
tus ualet, nec est delectabilis ad edendū. Sic uerè multi sunt,
qui in ortu suo.i. in iuuentute sunt boni, & utiles, & ad come
dendum per imitationem sapidi atq; dulces, & hoc quia sunt
frigidi per castitatem, ardorem luxuriæ in se, & in alijs repri
mentes. Sed verè processu temporis in maturitate senectutis
deteriorantur, ita ꝙ fiunt alijs importuni. Fructus eorum in
utiles, & acerbi ad manducandum. Sap.4. ¶ Aliqñ inueniun-
tur cucumeres amari, ſm Isid. sed si semen lacte mellito per- 2
fundatur, tunc fructus, qui de semine nascitur, dulcorat. Ar-
bor illa charissimi significat mundum. Illud autem semē est
hō, qui uere de natura sua facere habet fructus amaros.i. ope
ra praua, qñ tamen lacte doctrinæ, & gratiæ, & melle deuo-
tionis perfunditur, & rigatur, tūc fructus dulces.i. bona ope
ra generat, & producit. Vnde ad Hebre. 5. Facti estis quibus
lacte opus sit. & Cant.4. Mel & lac sub lingua tua.

De Cucurbita. Cap. 43.

CVcurbita est herba quæ ad modum vineæ se diffundit,
& alijs herbis vel arboribus quibusdam ligaminibus se 1
connectit, flores albos facit, quos emittit præcipuè cir-
ca noctem, & licet sine appodiatione florere possit, fructus
tamen non potest facere, quòd si fructum non appodiata fa-
ciat vix aut nunquam plenariè maturescit, ut dicit Isidorus.
Sic verè vir iustus super terrā humilitatis se diffundit, & her
bis sibi adhærentibus, i. suis socijs, & vicinis cum charitatis
vinculis se connectit, floresque puræ, & honestæ conuersatio
nis emittit, & pręcipuè circa noctem.i. circa tempora sene-
ctutis. Florete flores, quasi lilium date odorē. Eccl. 39. Quia
tamen durat uita præsens, debilis est, & mollis, & fragilis ad
cadendum, ideo debet in palo firmo, id est in ligno Crucis
suspendi,

suspendi, vel Christo inniti per dilectionem, vel per spẽ cõfidentiam, & meditationem, & per contemplationem, & compassionem in eo sustentari, quia licet homo possit florere per bonam affectionem, & honestam conuersationem, nũquam tñ perfecte fructificare per bonam operationem, nisi ligno crucis per compassionem passionis, & per spem, & fiducia in nitatur. Vidi dominum meum in summitate scalę. Gen. ¶ Cucurbitæ semen proiectum in terrã, primo facit herbã, deinde florem album, deinde fructum medullosum qui, vtilis est cibo, & medicinæ. Sic verè qñ homo in terra ecclesiæ vel religionis seminaẽ, tunc primo efficitur herba. i. mollis & fragilis, deinde perficitur in moribus, & cõpletur, ita ꝙ flores bonarum affectionũ, fructus bonarũ operationum parturit, & emittit. Vel dic ꝙ qñ semen verbi Dei in terra cordis proijcitur, tunc primo ibi oritur herba cogitationis, deinde flos bonæ operationis, tandẽ fructus bonæ affectionis. ¶ Fructus cucurbitæ primo est mollis, plenus medulla & semine, sed in de duratur exterius sicut lignũ. Sic verè quidã in principio, & ingressu ad prælationem vel ẽt in suo principio iuuentutis sunt molles, & teneri per benignitatem, pleni semine verbi Dei & doctrinæ, & prædicationis, & medulla charitatis, grã & cõpassionis, sed verè sæpe accidit, ꝙ qñ siecanẽ. i. qñ senescunt, & antiquantur, tunc efficiuntur duri per crudelitatem & austeritatem, & sicci per auaritiæ parcitatẽ. Cor eius indurabitur quasi lapis. Iob 41. Istud patet in malis plątis, q̃ in principio sunt benigni, & pij, sed post iniq, & crudeles, similes Ioas regi, qui ante regnũ, & in principio regni bonus erat, postea malus, vt patet 4. Reg. 12. Patet ẽt in multis iuuenibus bonis, qui in senectute fiunt mali. Ideo talibus põt dici illud 1. ad Cor. 11. Non laudo ꝙ non in melius, sed in deterius cõuenitis. Vel dic ꝙ boni in iuuẽtute sunt molles per pietatem, in senectute autem duri per constantiæ, & perseuerantiæ firmitatem. Vnde Ezec. 3. Dedi frontem tuam duriorẽ frontibus eorum. ¶ Fructus cucurbitæ vtilis est ad cibum, & semen valet ad multiplicem medicinam &c.

De Chelidonia *Cap. 44.*

CHelidonia dr̃ a chelidon græcè, quod est hirundo latinè, eo. s. ꝙ in aduentu hirundinum renascatur, quia succo eius oculi pullorum hirundinum eruti sananẽ, & ad visum, & sanitatem pristinam reuertũtur. Et est herba multum medicinalis, quãquam amara. Habet. n. uirtutem dissoluendi, purgandi, consumendi, & contra multas ꝓficit passiones, vt dicit Isid. & Plat. hirundo quę certo tpe venit, signat prædicatorem, pulli aũt sunt pctõres, quos per euãgelium genuit, & quibus nutrimentum sacræ scripturæ tribuit, & ministrat. Herba ista est amara pœnitentia, quæ vere medicinalis est aiæ peccatrici, quia ista dissoluit per cõtritionẽ, purgat per confessionẽ, consumit per satisfactionẽ, & ista tunc debet summe reuirere, & renasci, qñ hirundines. i. prædicatores veniũt super terram. s. in quadragesima vel in tpe aduentus, qñ vadunt prædicare. Nam qñ pulli hirundinum . i. seculares pctõres sunt excæcati per pctm̃, & ignorantiam, tunc vere debent succo istius herbæ. i. amara pœnitentia se linire, & lumine gratiæ dotabuntur. Collyrio inunge oculos tuos, ut uideas Apoc. 3. Vel dic de aduentu Christi.

CEntaurea seu fel terræ est herba amarissima multum medicinalis &c.

De Diptamo herba quam Plinius Dioscorides, & cæteri Dictamum vocant. *Cap. 45.*

DIptamus est herba multũ medicinalis contra venenũ ipsum. n. attrahit, & consumit. Ista virtutẽ habet ferri expulsiuã, si in corpore sit insertum. Vnde secundum Pli. & Isid. Auic. & Basilium in exame. qñ cerua vult parere, istam comedere cõsueuit, ut facilius pariat, qñ ẽt ferrũ habet in corpore, istã depascitur, vt sic virtute herbæ ferrũ excutiat vel sagittã. Et iõ ſm Pli. virtutẽ huius herbæ ceruæ primitus prodiderunt. Talis herba est spes diuinæ miæ, quia uere ista repugnat veneno pcti, & ipsum destruit, & consumit, & iuuat ẽt ad pariendum, quia vere mediante spe de æternis, partum bonorum operũ facilius parturimus ferrum ẽt. i. duritiã desperationis vel tristitiæ, & sagittas acutas. i. tormentum infernalium timorem seu mortis excutit, & expellit, & ideo cerui, & ceruæ. i. illi q̃ sagittis talibus vulnerãtur, debẽt recurrere ad diptamum. i. ad spem misericordiæ saluatoris. Vel dic, ꝙ dipramus est contritio vel timor Dei, quæ facit ferrum peccati mortalis excuti per confessionem, & partum bonorum operũ produci. Eccl. 1. Timor dñi expellit pctm̃. Vel dic, ꝙ diptamus est charitas, quæ sagitas timoris expellit, quia perfecta charitas foras mittit timorẽ 1. Ioan. 4. Vel dic, ꝙ Christus vel Christi passio est diptamus, q̃ a de corpore cerui. i. diaboli, s. de mũdo vel inferno extrahit ferrũ. i. peccatores, ipsos de inferno liberando, vel eos ad pęnitentiã cõuertendo. Eccl. 1. Timor Dñi expellit peccatũ.

De Dracontea seu dracuntio, Vt est apud Dioscoridem. *Cap. 46.*

DRacontea del serpentina est herba sic dicta, eo ꝙ sua cuttis exterius maculis sit variata more colubrorum vel serpentum. Hanc viperę timent, & hęc multiplicis est virtutis. Virtutem. n. habet uulnera sanandi, & siccandi, & dilatandi, & si succo, eius fuerit, q̃s linitus, a serpentibus nõ mordetur. Florem habet purpureum, diuisum & apertum velut os serpentis, de cuius medio procedit quasi lingua serpentina acuta, & nigra, & rotunda, vt dicit Isid. & Dios. Herba ista est Christus, qui pro certo floridus erat per honestatem, linguatus per doctrinam & veritatem, medicinalis per oĩmodam sanctitatẽ, & iste pro certo exterius in cortice. i. quãtum ad humanitatem fuit similis serpentib. peccatoribus venenosis, venenum tñ pcti nullatenus habuit vel portauit. quantum ẽt ad naturam intellectualem, similis fuit serpentib. i. demonibus, sed vere eis & eorum machinationibus contrariatur, & resistit, & eorum venenis, & malitijs contradicit, & iõ ab istis serpẽtibus non diligitur, sed potius refugitur & timetur. Misit. n. Deus filium suum. in similitudinem carnis pcti. ad Ro. 8. Et iste fuit multum medicinalis quantũ ad sanctitatẽ uitæ, & doctrinæ, quia ipse vulnera peccatorum sanauit, corda hoĩm per charitatẽ dilatauit, & humorẽ carnalis voluptatis in pctõrib. desiccauit, sicut patet in Magdalena, & serpentib. i. tentationibus, & demonib. restitit, ipsos quoq; destruxit, & fugauit. Nã si quis succo ei⁹ fuerit delibutus per eius recordationem, & cõpassionẽ, ipse pro certo a serpentib. istis non poterit vulnerari Figura Numeri 21. vbi qñ populus post pctm̃ suum infestabat, & necabatur a serpentibus, ex iussu diuino suspensus est serpẽs æneus in palo, qui. s. erat serpens similitudine, nõ re, ad cuius intuitu morsi ab alijs serpentibus curabantur. Sic verè quia hoies dudum, & etiam nunc infestentur a tentationibus, & demonibus, ideo voluit Deus pater ꝙ Christus, qui fuit ęneus q̃rũ ad sonorã eloquentiã prædicationis), suspenderetur in palo . s. crucis, vt sic eum recordando, & videndo per cõpassionẽ suæ passionis, ab his possemus morsibus liberari. Sicut exaltauit Moyses serpẽtem in æremo &c. Io. 3. Vel dic, ꝙ tales sunt balliui, & officiales dñorum, quia vere dato, ꝙ ipsi sint similes serpentib. i. alijs pctõribus vsurariis, & raptoribus, tã in cortice, quam in lingua. i. tam in conuersatione, quam in loquutione, ipsi tñ tales serpentes impugnant, & ipsi mali contra alios malos certant. Luc. 11. Sathanas sathanã eijcit. Vel dic totũ de viro pfecto, q̃ q̃uis sit similis in apparentia alijs, nõ tñ in efficacia &c. Vel dic ꝙ ista herba significat hypocritã, q̃ q̃uis demonibus serpẽtibus sit similis, ipsos tñ bñ pdicãdo expugnat &c. Succus draconteæ potatus abortũ facit. Sic bona doctrina fętũ diabolicũ. i. malum propositũ abortiri.

Dicitur hac herba dragagãtum, vt patet in horto sanitatis.

DRagantum est gummi cuiusdam arboris, qđ per quadraginta annos seruari potest, & multum est medicinale, vt dicit Plat. vide si uis, quia transeo cũ nihil habeat insolitum.

De Hebeno ligno. *Cap. 47.*

EBenus est lignum Aethiopicum uel indicum, nigrum sene ponderosum, quia scilicet, in aqua petit fundũ, & propter pororum compactionem, statim submergitur, & descendit. In igne faciliter inflammatur, & odorem suauissimum tunc emittit, & secundum Isidorum, si cæsum diu fuerit, in lapidem indurátur. Talis est vir perfectus, quia vere color eius, idest exterior apparentia debet esse nigra. i. humilis, & contempta. planus etiam debet esse per veritatẽ, odorosus per famositatem, inflãmabilis per charitatẽ, & si in aqua mundanæ prosperitatis positus fuerit, statim debet

debet ad fundum descendere per humilitatē, & nō superna
tare per superbiæ vanitatē, & si cęsus fuerit per mūdanas tri
bulationes in lapidem induratur.i.per constantiæ, & pseue-
rātiæ firmitatē fortis efficitur atq; durus. In similitudinē lapi
2 dis durant aquæ. Iob 38. ¶ Secundum Pli. ebenus est lignū p̄
ciosissimum, auro & ebori apud Aethiopes cōparatum, & iō
solēt Aethiopes lignū istud cum auro, & ebore afferre impe
ratoribus pro tributo. Virtutē habet purgatiuā, & confortā
tiuā, & iō s̄m Diosc. vtiliter collyrijs admiscet̄. Talis ē crux,
quia vere apud Aethiopes.i.apud æstuātes, & desiccatos pę
nitentes, auro uel ebore preciosior iudicatur. Hæc.n. purgat
.s.a pc̄tis, & confortat per sp̄ē mixæ, & iō collyriis.i.medicinis
intellectus sp̄ūalibus admiscetur. Nam imperatori Chr̄o de-
bemus istud lignū.i.memoriā crucis semper offerre, & p̄sen-
tare cū auro sapientiæ vel exterioris honestatis, & cū ebore
interioris puritatis, & castitatis. Figura 3 Reg. 16. vbi regina
3 Saba attulit regi Salomoni talia ligna. Sic pc̄tōr &c. ¶ Scd̄m
Isid. Istud lignū crepūdijs alligatur, vt infantes visa nigra nō
terreant. Sic verè infantes.i.nouitij & imperfecti debent ha-
bere iuxta se ebenū lignum, i. memoriam crucis Christi, vt
sic nigra, quæ videbunt. i. demones qui eis apparebunt, non
possint eos terrere. psalm. Non timebis a timore nocturno.

Pec Hædera. Cap. 48.

1 EDera est arbor semper uirens, & ei cui innititur forti
ter adhærens, & illi suis ligaminibus se connectens, &
ideo s̄m Isidorum ædera dr̄ ab hærēdo. Et licet sit in
se mollis, & tenera, durissima tñ p̄penetrat sua radix. Fo
lia eius raro cadunt, & semper virent, & caprarum sunt opti
ma nutrimenta, & lac in eis multiplicant, & augmentant. Ta
lis debet esse vir perfectus, & maximè prælatus, quia semper
debet virere per honestatem rebus sibi vicinis.s.suis subditis
vel socijs debet firmiter hærere, & connecti per charitatē, fo
lia eius.s.verba debent esse stabilia per veritatem, & non ca-
sualia per mendacium, & falsitatē. Viridia etiam debent esse
per venustatem, & maturitatem, & capras.i.simplices debēt
nutrire per prædicationē, & consolationē, & in eis lac deuo
tionis, & gratiæ generare. Mel & lac sub lingua tua. Cant. 4.
Et iste debet esse in se mollis, & tener per compassionem, &
benignitatem, & tñ durissima.i.duros & obstinatos pc̄tōres
debet penetrare, & findere per correctionē, & punitionē, q̄a
non debet aliorum potentiam formidare, sed oēs quorum
cunq; duros, & obstinatos corrigere, & punire. Eccl. 24. Pro
fundum abyssi penetraui. Vel expone de Christo, q̄ talis fuit
per oīa, vel de prædicatore per oīa, qui debet duros pc̄tōres
suis verbis, & doctrinis penetrare per contritionē, & cōuer-
sionem, quia sicut dr̄ ad Hebr. 4. Viuus est sermo Dei & effi-
caa, & penetrabilior oī gladio ancipiti. ¶ Duæ sunt species
2 æderæ.s.fœmina & mascula, alba & nigra, & discernūtur per
fructum, quia alba fructū facit album, nigra similiter nigrū.
Sic verè in mundo sunt duo genera hominum.s. alij albi per
innocentiæ vel castimoniæ puritatem, alij nigri per vitæ de-
formitatem, & prauitatem. Sed vere isti discernuntur p fru-
ctus.i.per opera, quia nigri.i.mali faciunt fructū nigrū i.ope
3 ra tenebrarū, & boni faciunt fructu albū.i.opera lucis. Matt.
7. Ex fructu arbor cognoscit̄, nō ē.n. arbor bona &c. ¶ Aede-
ra antiquitus in magnis honorib' habebatur, q̄a poetæ in si
gnum viuacis ingenij, ædera coronabātur, eo.s. quia semper
virent. Alexander etiam magnus suos milites ædera corona
uit q̄n de India triumphauit, ut dicit Plinius, exemplo.s. Li-
beri patris, qui galeas suorum militum thyrso ędere, s̄m Pli.
li. 16. c. 35. Et similiter coronati ædera incedebant illi, qui in
sacris Bacchi ministrabant, quia Deo vini suit ædera princi-
paliter consecrata, ut dicit idem. quod etiam bene supponi
tur. 2. Mach. 4. vbi dr̄ q̄ cum Liberi.i. Bacchi festa celebraren
tur, cogebantur Iudei coronati ædera Libero circuire. Per
æderam quæ semper viret intelligo immarcessibilem gloriā
paradisi, quia vere ista est præmium, & corona triū generum
hominum.s.poetarū.i.prophetarum & apostolorum, qui sa-
cræ scripturæ carmina prodiderūt. Item militum & pugna-
torum.i.martyrum, & victorū, illorū.s. qui pugnas cōtra mū-
di tribulationes, & tentationes vicerūt. Item illorum qui in
templo Dei vini ministrant.i.religiosorum prædicatorū, &
bonorum ecclesiasticorum, qui in tēplo religionis, & eccle-
siæ Deo seruiunt, vbi.s. vinum deuotionis & spiritualis cōso-
lationis affluit & abundat. Nam imperator Alexādri.i. Deus

milites suos.i.fideles sibi seruientes, & militātes ista ædera.i.
gloria paradisi coronat, & perfectissimè finaliter coronabit,
q̄n.s. in die iudicij de India.i. de isto prauo seculo triumpha- 4
bit. Psal. Gloria & honore coronasti eum domine. ¶ Aedera
est arbor in se debilis & fragilis, habēs folia concisa, & angu
losa, grauis odoris, exterius plana sed amara, frigidæ est na-
turæ, & sub folijs eius sæpe latent serpentes, & reptilia vene
nosa, illis quibus adiungitur fortiter se connectit, ita q̄ me-
diātibus arboribus seu muris altissimè se extollit, serpētis.n.
est naturæ, & ideo paulatim serpendo, extollit se superius, &
dilatat. Sic verè in ecclesia Dei multi sunt sicut ædera, quia.s.
sunt fragiles ad cadendum, & debiles ad resistendum, frigi-
di per indeuotionem, grauis odoris per infamiam. Folia ēt
eorum.i.uerba sunt diuisa per uarietatem, quia.s. nunc dicūt
vnum nunc aliud, & licet videantur plana per simplicitatem
& ueritatem, sunt tñ amara per falsitatē. & tales naturæ sunt
adhęrentis, & serpentis, quia vere circa muros, & arbores, i.
circa prælatos optimè adhærent, s. eis adulando, & alios fal
so accusando, quia.s. tales semper quærūt esse in officijs prin
cipum, & magnatum, & hoc vt possint serpere per ambitio-
nem, vt.s. istis mediantibus possint superius extolli, & eleua
ri ad aliquam altam dignitatem, & se dilatare per diuitias, &
temporalitatem, quia licet hodie sint multi positi in ecclesia
tamen mediantibus muris, & arboribus quibus adhærent.i.
mediantibus prælatis, & principibus quibus seruiunt, & adu
lantur, & maximè qō sunt de parentela eorum, alta scandūt
pinnacula dignitatum. Patet quia Episcopi & abbates, & af
fectuosi prælati parentes, & familiares & cōpatriotas quam-
quam indignos promouent, & dilatant. Vel expone de mū-
di diuitibus, & auaris officialibus, & balliuis, qui sunt debi-
les, & frigidi, sicut supra, qui faciliter adhærent, quia.s. statim
q̄ uident pratum vel vineam, adhærent ei per concupiscen-
tiam, & affectionem mediantibus etiā muris, quibus adhæ-
rent.i. principibus quorum exercent officia, exaltantur quo
ad dignitates, & dilatātur quo ad t̄pales facultates, sicut pa
ret in aduocatis. Folia ēt istorū.i.uerba quibus principibus
adulantur, sunt varia & diuisa, falsa & angulosa. Vel per ęde
ram intelligo hypocritas, qui licet exterius vireant per hone
statē, intus tñ latent vermes, & serpētes.i.uitia & pc̄tā. ¶ Ae- 5
dera folia habet pulchra, sed amara, q̄ caprarū sunt cibus, &
sub eis sæpe latent reptilia venenosa. Vmbra ēt eius nociua
est dormientibus, & dānosa, vt dicit idem. Talis est mundus
quia licet videat̄ pulcher, & delectabilis, sua tñ folia.i.tēpora
les diuitiæ vel delicie fœtidæ sunt, & amaræ, quia.s. difficiles
ad acquirendum, dolorosæ ad perdendum. &c. Capræ tñ.i.fę
tidi luxuriosi, serpentes.i. fallaces cupidi & auari, ista folia.i.
mundi diuitias, & delicias diligunt atq; quærunt, & in eis nu
triuntur, & delectant̄, & sub eis habitāt, & versantur. vmbra
etiam eius.i eminentia tēporalis vel p̄speritas mundana, est
hoībus eam diligentibus damnabilis, & nociua. Figura Ionę
4. vbi dr̄, q̄ data ē ei ædera sub qua lætatus est lętitia magna,
sed percussa ædera verme corrodente sole desiccante, vt vē
tū vrente, tūc tristatus est Ionas vsque ad mortem. Ionas qui
interpretatur colūba, significat simplicē hoīem, qui vere q̄n-
que æstuat per auaritiam, & tentationem, & ideo q̄n inuenit
vmbrā ędere.i. p̄speritatē mundanā, diuitias & delicias tunc
lætatur lætitia magna, quia.s. q̄n pōt venire ad statū prosperi
tatis, l. tatur & delectatur. Vnde Esa. 9. exultant victores ca
pta præda, q̄n diuidūt spolia. &c. Sed vere q̄n vermis mortis,
arborem mundanæ prosperitatis corroserit, q̄n ventus vrens
.i. extrema tribulatio eam consumpserit, & q̄n feruor solis.i.
Incendium tormentorum infernalium super Ionam.i. super
fatuum diuitem exarserit, tunc tristabitur, & deflebit, & sic
patebit, q̄ folia æderæ, & eius vmbra erant ei damnabiles, &
amaræ. Prouer. 5. Nouissima eius amara velut absynthium.
¶ Secundum Pli. li. 16. c. 35. si fiat vas de ædera, vtile erit ad vi
na experienda, quia.s. si vinum mixtum aqua infundatur, vi
nū defluet, & aqua remanebit. Talia vasa sunt hodie multi in
ecclesia, quia q̄n vinum vtilis doctrinæ, & prædicationis eis
offertur, pro certo si ibi sit mixta aqua.i. aliquod verbū iocu
latorium vel leue, quod dicat prædicator cā consolationis,
vel alias, istam aquam tantummodo retinebunt, sed vinum.i.
bonam doctrinā, & bona documēta defluere, & obliuisci di
mittent, quia vere multi sunt, qui de verbis prædicatorū nō
retinent nisi vana, vt de eis valeant garrulare. Ideo Ezec. 14.
audiunt verba tua, & non faciunt ea, in canticū oris sui ver-
tunt

tunt ea. Ideo Esa. 1. Vinum tuum mixtum est aqua. Vel dic ꝙ vinum est æterna consolatio vel deuotio, aqua aũt est tpalis prosperitas, quę à malis eligitur, & retinet, vinum aũt ęternę beatitudinis cõtemnitur & horretur. Vel dic ecõuerso ꝙ vinum calorem accendens, est prosperitas mundi, q̃ augẽdo ardorem auaritiæ, inebriat pctõres, aqua aũt quæ multũ abundat, & ardorẽ extinguit est æterna gloria, quę prę copia, & affluentia oẽm ardorem, & appetitum satiat & extinguit. Io. 4. Qui biberit de aqua q̃ ego dabo, non sitiet in æternum. Boni ergo viri qui sunt vasa spiritussancti, qñ Deus offert ista duo .s. vinum voluptatis præsentis, & aquã gloriæ futuræ, ipsi certo vinum istud reiiciunt, & aquam per spem in præsenti, & ꝑ adeptionem in futuro sibi retinent, & reseruant. ad Eph. 5. no
7 lite inebriari vino, in quo est luxuria. ¶ Hircus nutritus ædera, ſm Diosc. sanguinem habet acutiorem ad frangendum calculum in vesica. Sic sanguis Christi qui fuit nutritus ædera, q̃ semper viret. i. immarcessibili gloria paradisi, vel ædera sacrę scripturæ, habet sanguinem virtuosum ad calculum duræ desperationis in vesica conscientiæ cõfrigendũ. vide de hirco.
8 ¶ Folia æderæ licet sint amara, tñ sunt multum medicinalia, & ad multa valent. Sic verba iustorum, & maximè prælatorum, licet sint dura, & amara per correctionem, sunt tñ contra vitia medicina. Folia eius ad medicinam. Apoc. 22.

De Helloboro. *Cap. 49.*

Lleborus est herba multum violenta, quia si indiscrete sumatur, faciliter interficit atq; necat & maximè qñ post eius comestionẽ patiens dormit, quia tunc ita for
1 titer soluit corpus, & spũs euaporãt, & sic hõ suffocaſ, si tñ debitè, & discretè ea quis vtatur, vtilis est medicinę, qa optimè purgat, & vacuat superfluos humores. Et est duplex eius spẽs. s. albus, & niger, vt dicunt Isid. & Plat. Secundũ aũt Hippocratẽ, si vis elleboro ducere, moue corpus. Herba ista est mundi prosperitas, quæ vere multum est violenta, & nociua, quia si vis indiscretè ea vsus fuerit, ipsum interficiet, & necabit, & maximè si postquã eam habuerit, & obtinuerit, dormierit. i. se delectauerit in carnalib. delicijs, & pctis, & dormiens. i. negligens, & indiscretus fuerit & incircũspectus, qa vere mundi prosperitas ita dissoluit mentem, & animũ, ꝙ spiritus. i. interiores bonæ affectiones euaporant, & sic homo ꝑ diuersa vitia suffocatur. Vnde Iud. 4. Et soporem mortis socians, defecit, & mortuus est. Pone si vis figuram de Sisara, sicut habes de aspide. Si tñ homo istam discretè acceperit, vt. s. ea non vtatur ad superfluitatem, sed ad necessitatẽ, & si corpus suum mouerit, s. per laborẽ pœnitentiæ, & bonam operationem, tunc erit sibi vtilis, nõ nociua. Expone si vis totũ de
2 amore, & applica per oia vt supra. ¶ Ellebori duplex est spẽs .s. albus & niger, herba est multũ violenta, & mirabiliter dissoluit corpus, si indiscretè sumatur, intantum ꝙ mortẽ inducit, si tñ discretè sumatur, tunc multũ est vtilis medicinę, qa corpus euacuat atq; purgat. Talis est mundana tribulatio vel paupertas, quia vere multum est violenta, & multum dissoluit mentem per tristitiam, & desperationem, intantum ꝙ qñque mortem desperationis inducit, si indiscretè sumatur, s. qñ sine spe futurę consolationis, & sine consideratione diuinę misericordiæ. &c. huiusmodi, si tñ ista cum discretione sumatur tunc vtilis est peccatori, quia. s. ipsum a corruptis humorib. . i. a vitiis, & peccatis euacuat atque mundat.

De Helitropio, seu elitropio potius secundũ Plinium & Dioscoridem. *Cap. 50.*

Litropium. i. conuersio solis, sollequium, seu sponsa so
1 lis, idem sunt, & est herba multũ medicinalis, quæ sic dr̃, quia ſm motum solis se regulat, & mouetur. s. p. n. pendere vr̃, & versus illam partem in qua sol fuerit, inclinatur. Nam sole oriente, flores suos aperit, sole aũt occumbente, iterum se recludit, & ideo dr̃ sollequium, a solem sequendo, & se ſm eum conuertendo. Hæc etiam multum valet ad verrucas de manib. extirpandas, quapropter à multis verrucaria nuncupatur ſm Isid. & Plat. Talis debet esse aia fidelis, quia vere sponsa solis Christum per baptismum efficitur. Ose. 2. Spõsabo te mihi in fide. Hęc. n. debet apperire cor & mentem ad solem iustitiæ Christum per desiderium deuotionem, & affectionẽ, vt. s. radiis suæ gratiæ perfundatur, debet se recludere per humilitatẽ. & se à varis affectionib. coercere. Claude ostia tua super te. Esa. 26. Nunquam. n. se debet aperire per affectionẽ, & amorem, nisi soli Christo, & istum ẽt debet sequi per imitationem, & ad eum se cõuertere per deuotionẽ, & gratiarũ actionem. Nam ſm cursum solis. i. ſm vitam Christi se debet aĩa regulare, & per omnia puncta vitæ suæ debet eum sequi, & imitari, quia quãtum ad eius ortum & ingressum debet eum sequi per humilitatem, item quantum ad vitæ progressum sequatur eum & imitetur per pniæ asperitatem, quantum aũt ad occasum, & egressum sequatur eum per patientiam, & constantiæ firmitatem iuxta illud, Magister sequar te quocunque ieris. Matt. 8. Vel dic ꝙ ista fuit beata virgo, quia sponsa fuit solis Christi, & ante eius ortum & post ortum fuit clausa per pudicitiam virginalem. Vidi portam in domo clausam. Ezech. 44. Et eum semꝑ est secuta per imitationem, & affectionem, & ad eum se conuertit per deuotionem. Vel si vis expone totum de quolibet sancto, vel de qualibet virgine. Vel dic ꝙ mulier debet sponsum suum sequi, & ei obedire, & sole occumbente. i. mortuo & occumbente viro sponso suo debet se claudere per castã viduitatem, & se nulli alij aperire, quia ſm Apost. 1. ad Cor. 7. Beatior erit si permanserit.

De Esula. *Cap. 51.*

De hac herba habes apud auctorem horti sanitatis, quæ apud Vincentium et Plateariũ forsitam ea est quam eu ulam campanam dicant.

Sula est quædam arbor cuius radix est medicinalis, & purgatiua, est calida & sicca in medio gradu, & valet ad purgandum phlegmaticos humores. Sic pœnitentia quando est calida per feruorem contritionis, sicca per austeritatem macerationis, tunc purgat malos humores per officium confessionis. &c.

De Eruca. *Cap. 72.*

Ruca est herba vtilis in cibo, & medicinalis, & iõ flores eius solent apes præ cæteris frequẽtare. Herba est alba, apertiua, & cõfortatiua. Talis est beata virgo vel quilibet perfectus, alba. s. per castitatem, medicinalia per bonorum exemplorum sanctitatem, cõfortatiua per suę gratiæ impartitionẽ, & ideo ab apibus. i. a bonis personis debet frequentari per deuotionem, & dilectionem.

ENula herba est duplex, campestris & hortulana, quælibet est medicinalis. &c.

De Epithymo. *Cap. 53.*

Pitimum flos est thymi. thymus. n. est herba cuius tota virtus est in flore, quia flos solum a medicinis colligitur & seruatur, Tales sunt hypocritæ, quia non habent aliquam virtutem, nisi in flore. i. in exteriori florida conuersatione, & ista tantummodo est ab aliis colligenda & imitanda.

De Ebulo. *Cap. 54.*

Bulus est herba similis sambuco, fętida est, & amara, & tñ multum medicinalis. Nam si homo per casum cõ 1
cussus, & cõfractus, in eius decoctione foueatur, & inuoluatur, tumorem ipsius sedat, virtutẽ & robur neruis, & ossibus administrat, ad alia etiam multa valet vt dicũt Plat. Diosc. & Pli. Talis est pœnitentia, quia vere licet sit grauis & amara ad sustinendum, est tñ medicinalis aiæ peccatrici, quia si homo confractus, & concussus fuerit per diuersa pctã, virtute tñ pœnitentiæ in integrum reparatur. Idem de correctione. ¶ Ebulus est herba fętida, & amara, cuius fruct⁹ niger est, & contagiosus, quia foedat, & inficit contingentes. 2
vtilis est sutoribus, quia sotulares de succo eius liniunt atque tingunt. Et hæc herba in terra pingui, & fructifera pręcipuè reperitur. Talis est luxuriosus, quia verè fætidus per infamiam, & amarus aliis reperitur & fructus eius. i. opera & exẽpla nigra sunt ꝑ deformitatẽ, & obscuritatẽ, quia. s. opera talium præcipuè fiunt in nigredine. i. in obscuro caliginis vel occulto, quia oculus adulteri obseruat caliginem Iob. 24. Tales tñ fructus. i. talia sua opera & exempla alios cõtingentes; i. socios

cios,& viciaos inficiant & corrumpunt. Qui.n.tetigerit pi-
cem,inquinabitur ab ea. Eccl.13.Sutores tñ.i.demones istos
dibgunt,quia.i.per eorum verba & exempla sotulares.i.pec
catores qui sp sunt in luto pcti,tingunt,& denigrant per ma
lam conuersationem. Constat.n.q vna persona luxuriosa est
causa infectionis,& perditionis multorum. Bar.6. Nigræ fiút
facies eorum de fumo. Et sicut pellis tincta primo scinditur
deinde subulis consumitur,& perforatur, sic sutor diabolus
primo scindet per mortem tales denigratos peccatores,de-
inde eos in inferno aculeis perpetui remorsus, & tormentis
infernalib.perforabit. Apo.9. Aculei erant in caudis earum.

De Ficu. Cap. 55.

1 Ficus dr à fœcunditate,quia ter vel quater in æstate p-
ferr fructum,humorem habet lacteum,& vnctuosum,
qui vim habet coaguli ad caseos faciendum pp vn-
ctuositatem multæ est fęcunditatis, quia.s.talis humor
trásit in fructus. Fructus aút eius dulces sunt,& nutriui,& iõ
tpe Pythagoræ athelete ficubus alebantur,vt dicit Isido.eo
q fortitudinem generant,& vigorem. Talis fuit Christus,&
debet esse quilibet vir perfectus,& maximè prelatus quia ve
re fęcundissimus debet esse quantum ad productionem,bo-
norum operum. Nã humor eius.i.interior affectio debet esse
lacteus per castitaté,vnctuosus per pietatem,coagulans per
charitatem. Charitas.n.coagulat,& coniungit,& pferas signi-
ficat,& inungit. Et ideo talis qui interius habet castitatem,fę
cundus est,& fertilis in fructu bonorum operum,& virtutú,
quia.s.humor interior affectionis transit in fructú bonæ ope
rationis, & ideo athelete.i.illi, qui pugnant contra vitia, &
pctá,talibus fructib.i.exemplo bonorum hominum,& perfe
ctorum debent ali.quia vere opera perfectorum,& prælato
rum talia esse debent, vt possint esse aliorum spúalia nutri-
menta Dan.4. Ecce arbor in medio terræ, & fructus eius ni
2 mius.& esca vniuersorú in ea. ¶ Ante tpa.Pythagoræ athle-
tæ ficubus nutriebantur,sm Isid.eo q fortitudiné generant,
& vigorem. Per ficus qui sunt dulces,intelligo dulcedinépie
tatis,vel dulcedinem deuotionis. Nam athletę Christi,qui.s.
pugnant contra vitia vel contra mundanas tribulationes,
illis debent ali,quia vere opera pietatis vel deuotionis aug-
mentant spúalem fortitudinem,& vigorem,& potestaté resi
stendi tribuunt,& pugnandi. ¶ Lignum ficus Aegyptiacæ in
3 aqua positum statim submergitur, cum aút madefactus fue-
rit,tunc contra naturam aliorum lignorum iterum reuenit,
& resurgit sm Pli.li.13.c.7. Talis est vir iust',quia qñ in aqua
mundanæ prosperitatis vel voluptatis ponitur,aliqñ ex ipsa
fragilitate humanæ conditionis radit vel submergitur per
pctm,veruntamen postq̃ madefactus fuerit.i. postquá fuerit
inebriatus & imbutus deliciis peccati, tunc per Dei grãm
qñq;,& etiam vt cóiter iterum releuatur,quia sicut dr Prou.
24. Septies in die cadit iustus,& resurgit. Et illud est contra
naturam aliorum,s.peccatorum,quia.s.qñ sunt inebriati, &
madefacti deliciis,& pctis,tunc difficiliter reuiuiscút, quia
vbicunq; ceciderit lignú,ibi erit. Eccl.11.quia sicut dr; Prou.
18. Impius cum in profundum peccatorum venerit contem
nit. Vel dic in malo q licet primo aliqui descendant per hu-
militatem,qñ.s.sunt sicci per paupertatem,qñ tñ vidét se ma
defactos per diuitias,& prosperitatem,tunc ascendút per su-
perbiæ vanitatem,& pompositatem ps. Ascendunt vsq; ad cę
los,& descendunt vsq; abissos. Vel dic si vis in bono q iustus
positos in aqua prosperitatis, ad fundum descendit per hu-
militatem,vel descendit.i.ad actiua negocia administranda,
& inde iterum resurgit per gratiarum actionem, & contem
plationem. Exemplo Moysi,qui aliqñ descendebat ad popu-
lum,& aliqñ descendebat ad dñm. Prælatus.n.de vna ad aliá
4 debet ascendere,& se vtriq; loco rpi conformare. Ficus fo
lia habet ampla,aspera, & diuersa humoris lactei cótentiua,
quorum succo genitali perlinita, ad libidinem inardescunt,
vt dicit Arist. Et inde est (sm magistrum historiarum) q Adá
& Eua fecerunt sibi periçomata de foliis ficus,sicut dr Gen.
& ipsi genitalia texerunt,postquam de fructu vetito gustaue
runt,in signum, q illæ partes iam contra rónem libidiné sen
tiebant. Sic veré folia.i. verba ficus.viri iusti debent esse lata
per charitatem,aspera per correctionem, & asperitatem,qa
verba sapientum quasi stimuli. Ecc.12. humorem tñ lacteum
debent continere.i.dulcem,& lacteam pietatem. Can.5. Mel
& lac sub lingua tua. Scissa tñ dét esse, & diuisa per discretá
varietatem quia s.sm loca,& tpa debét diuidere verba sua.
Si etiam aliorum membra generatiua.i.affectus desideria,ta
lib.verbis iustorum vngantur, & moueantur, tunc ad opus
generationis bonorú operum inardescút. Vel dic q ficus est
mundus folia eius sunt diuitiæ.succus quia talib.exprimitur,
sunt deliciæ,quibus pro certo si aliquis imbuatur, statim ad
libidinem,& luxuriam excitatur,quia deliciæ libidinem in-
citant,& inducunt,iuxta illud ps. Sedit populum manducare
& bibere,& surrexerunt ludere. Nam & iniquitas Sodomæ
erat saturitas panis,& abundantia,vt dr Eze 16 ¶ Ficus ali- 5
qñ sterilescit duplici cá,quia aliquado pp defectú humoris,
aliqñ pp humorem superabundantem, sed sibi agricola sub
uenit,quia qñ humor deficit,tunc per fimum,& aquam dul-
cem sibi succurritur,qñ aút superabundat,tunc clauis perfo-
ratur vt humor super uus vacuetur,vt dicit Aristo. Sic veré
sunt quidam hoíes qui sterilescunt a fructu bonorum operú
pp defectú humoris.i.diuitiarum vel tpalis substentationis,
sicut multi pauperes,qui ratione paupertatis delinquunt,qa
multi pp inopiam deliquerunt. Eccl.27. Alii ét steriles fiunt
pp superabundantiam,& superfluitatem illius humoris.s.di-
uitiarum & mundanæ prosperitatis sicut sunt diuites, quib
múdana prosperitas occasio est delinquédi.ps. Prodiit quasi
ex adipe iniquitas eorú. Sed vere vtroque casu dét remedia
adhiberi,quia agricolæ.i.prædicatores & plati dñt pauperes
cú aqua dulci benignæ consolationis & cú fimo bonorú tpa
liú & mundanæ sustentationis misericorditer fomentare, di
uites aút cú clauis duræ reprehésionis,diuini timoris,& com
minationis infernaliú tormétorú dñt pungere,& penetrare,
vt sic per elemosynas se euacuét ab isto humore diuitiarum,
& sic tam pauperes,q̃ diuites fęcunditaté bonorum operum
obtinebunt,& ipsam poterút rehabere. Figura Lu.13.vbi pa
terfamilias habens ficú sterilé in horto, pcepit eam succidi.
Vt qd inquit ét terrá occupat? Agricola aút dixit,Sine fodiá
circa eam,& mittam stercora. Sic veré qñ in horto Dei.i.in
ecclesia vel religione est ficus.i.homo sterilis per pctm,ita q
iam à Deo pręcipitur succidi per mortem spiritualé,& æter
nam,tunc vere agricola prædicator,vel prælatus debet cir-
ca eum fodere per correctioné, & stercora proprię vilitatis
ei immittere per sui status considerationem, vel etiam ster-
cora diuitiarum suarú apponere per temporalé subuétioné.
Fili hois fode parieté Eze.8.& 12. ¶ Ficus cypriæ sm Pli.li.
12.c.7. Similes sunt vimo in foliis, & quater in æstate profe- 7
runt fructú,sed grossus earum non maturescit, nisi primitus
incidatur,& lactis superfluitas emittatur. Idem auté de ficu.
Aegyptiaca dicit,q qñ vngulis ferreis scalpitur,tunc fructus
eius maturatur,qui fertilissimé tunc abundat.fructus autem
suos dulces,& suaues portat in radice.i.in ligno seu stipite,
nó in ramis.vno aút fructu collecto,solet alius succedere, &
sic solet fęcunditatem perpetuam custodire. Ficus est religio
vel ecclesia,quæ multos hodie profert fructus.i.hoíes, alios
maturos,alios immaturos, sed vere ad hoc q fructus eius.i.
hoíes possint maturescere per perfectionem,& mores,neces
se est q primo incidantur per contritionem, & emittant su-
perfluum humorem peccatorum per confessionem,vngulis
ferreis.i.asperitate pnæ scalpantur per satisfactionem, & sic
maturabuntur per morum perfectionem,opulentique erunt
per bonorum operum productionem,& per continuá eorú
successionem. Leu.26. Nouis superuenientib.vetera proiicie
tis.vel dic q necesse est eos incidi per cópassionem, & super
fluum humorem diuitiarum emittere per elemosynarú lar-
gitioné.vnde ps. Dirupit petram,& fluxerunt aquæ. ¶ Ficus 7
indica lata,& pelrea habet folia,ramos facit multos,qui suo
pódere inferius inclinantur, & circa stipitem in terra infigú
tur,& ad modú vnius siluæ circa parentem germinantes, tá
tam faciunt vmbram,q sub ea pastores ab æstu, & turbine p
tegantur,poma etia parua ad quantitaté fabæ facit.quæ pre
sui dulcedine digna miraculo reputantur,vt dicit Pli li.12.c.
5. Talis est Christus,cuius folia sunt verba,fructus sunt opera
& exépla,quæ pre pietate,& charitate benigna,& dulcia di-
ci pñt. Rami eius sunt fideles quorum quidam superius resi
dent circa matrem.s.contemplatiui,qui in sublimib.meditá-
tur,quidam ad terram.i. ad terrena, & temporalia inferius
inclinátur,s.actiui oés tñ fructificát,& circa matré.i. Christum
per charitaté,& grãm pseuerant,ita q sub eorú vmbra.i.sub
eorú exéplis alii delectantur. Volucres cœli habitabant sub
vmbra

vmbra eius.Dan.4.& Mar.4.Vel si vis per istam matrē intelli
ge religionum fundatores,& eorū contēplatiuos,& actiuoꝝ
successores,sub eorū vmbraculo.i.in eorū statib.conuersan-
8 tes.¶ Sunt quædam ficus silnestres quarum fructus nūqnam
maturescit,qui caprifici dicuntur.Si tñ tales iuxta locum do
mesticarum ficunm plantētur, ita ꝙ ventus per eas transiēs,
ad alias deuolnatur,tunc ficus domesticę melius fęcundanť,
ſm Pli.& sic ista arbor fęcunditatem ꝙ̄ ex se non habet,alijs
administrat. Charissimi,caprificus est malus prædicator,qui
licet sit sterilis à fructu bonorū operum , facit tñ bonos me-
lius fructificare ꝓ bona opera qñ aere ipsius.i.verbis & exē-
plis eius tales tangnntur,& informantur,qnia tales mali dāt
aliis quod non habent.¶ Ficus tenere est naturæ,& ideo fri-
9 gore faciliter lęditur,& maximè qñ est in frigida regione.vñ
in parte aquilonis paucę vel nullæ sunt ficus,quia frigiditate
talis venti humor lacteus earum consumitur,& sic arbor fa-
ciliter exsiccatur.In parte autem,& vento meridionali ficus
melius fęcundatur,vt dicit idem.Sic multi sunt hodie q̄ sunt
ita teneri,& molles,& debiles ad cadendum ꝙ statim ad mo
dicū frigus aduersitatis vel tribulationis læduntur,& ab hu-
more grē desiccantur, & maximè illi qui adhuc sunt in ger-
mine iuuētutis,& ideo pars aquilonaris id est status pauper
tatis vel aduersitatis non cōuenit talib. debilib. vel infirmis,
imo pars meridionalis.i.status sufficientis prosperitatis tali-
bus necessarius est,& conformis.Vnde Eccl.43. Frigidus vē
tus aquilo flault,& gelauit crystallus ab aquis.

De Fraxino. Cap. 56.

FRaxinus est arbor alta,& procera,quæ ad hastas optima
1 est fabricandas,vnde etiam ſm Isi. ista arbor hasta achil
lis fuit nobilitata,& ꝙ ad hastas valeat,approbata. Hæc
arbor contrariatur serpentib.nam eius vmbram matutinam
vel vespertinam non attingunt. Nā si serpens inter folia eius
& ignem positus fuerit, facilius ignem intrat ꝙ̄ eius inter fo
lia se imponat.Fructus eius est vtilis medicinæ,& valet con-
tra multas passiones,ſm Pli,li.16.c.14. Prædicta aūt dicit idē
Pli.se expertum,vbi addit ꝙ mira est circa hoiem naturæ be
nignitas, quia priusquam serpentes prodeant floret fraxi-
nus,folia vero eius non prius deficiunt ꝙ̄ iterum serpētes in
terra condantur,vt sic dum sunt supersunt, e fraxino reme-
dium cum necesse fuerit habeatur. Talis est crux Christi,qa
vere ipsa est hasta vel lancea ad impugnandum hostes spūa-
les,nam serpentes.i.demones eam timent,quia vere facilius
in ignem inferni intrarent,ꝙ̄ in vmbram vel folia.i.in locum
vel personam vbi sit verbū vel memoria crucis.Vnde Achil
les.i.Christus,talis hasta.f.cruce fuit vsus, qñ hostes suos de-
mones superauit.Fructus.n.istius.i.Christus, vel Christi san-
guis qui in cruce pependit , vtilis est ad spūalem medicinam
contra oia vitia,& peccata.Vel dic ꝙ fraxinus est vir iustus,
cuius folia sunt verba,cuius vmbra sunt exempla.Nam serpē
tes.i.peccatores odiunt,& fugiunt folia.i.verba iustorum, &
vmbram exemplorum suorum,quia libentius in ignem luxu
riæ,& cupiditatis immerguntur,licet ibi spūaliter occidanť,
ꝙ̄ ad folia fraxini.i.ad verba iustorum,& exempla per imita-
tionem,& conformitatem conuertantur. Mali.n.de bonorū
documentis , & exemplis vel de eorum societate non curāt,
imo ipsos fugiunt,& declinant.Viri iniqui odiunt simplicem
& detestantur impii eos qui in recta sunt via.Prou.29.¶Fra-
2 xinus aūt prius facit flores ꝙ̄ folia.Sic vir iustus producit flo-
res honestæ conuersationis , vel sanæ affectionis, & fructum
bonæ operationis,antequam habeat folia doctrinæ vel eru-
ditionis,vel cuiuscunq; locutionis.Act.1.Cœpit Iesus facere
& docere.¶ In Græcia sunt fraxini quorum folia sunt iumē
3 tis venenosa,quæ tñ animalib.ruminantib. minime sunt noci
na,vt dicit Pli.vbi supra.Fraxinus est mundus,folia eius sunt
diuitiæ,quæ pro certo iumentis.i. carnalib. peccatorib.qui.s.
eis nesciunt vti discrerè,sunt mortiferę,& nociuæ.Illi tñ qui
ruminant per discretionem,qui.s.actus suos masticant , exa-
minant,& discernunt,de istis foliis non accipiunt nocumen
tum,quia diuitiæ non nocent bonis , sed tantum malis, quia
oia bonis in bona conuertuntur,similiter malis in mala.Ecc.
39.¶ Quædā sunt aliqnib.vtilia quæ aliis sunt venenosa. Co-
4 riandrum.n.hoies cibat canes necat,ferula hoibus est medi-
cina,murenis mors iusquiamus passerib.est cibus,hoibus ve
nenum,amygdalus vulpem occidit,quæ hoiem nutrit. Quæ
dam fraxinus est in græcia cuius folia iumenta interficiunt,
bestiis autem ruminant.b.non nocent.Sic vere in moralibus
diuersa diuersis conueniunt,quia sicut dr̄ Eccl.37 Non om-
nibus omnia expediunt,quia sicut dr̄ ab Eph.4.Vnicuiq; da
ta est gratia ſm mensurā donationis Christi.expone de quo-
libet per se in titulis suis.

De Fago. Cap. 57.

FAgus est arbor glandifera,cuius glandes corticem hñt
1 asperum,fructum tñ interius multum mollem album,
suauem,delicatum,& triangularem,quē maxime mu-
res,& glires diligunt,& eo impinguātur,carnes etiam
animalium quæ eo nutriuntur, magis coctibiles inueniūtur,
vt dicit Pli.li.16.c.7.Et ideo fagus a phage in quod est come
dere dr̄,eo ꝙ antiquitus hoīes istis glandib.alebantur, vt di-
cit idem.Talis est sacra scriptura, quia hæc est rectè quasi fru
ctus fagi.i.Dei,à quo nobis immediate producitur,& hæc li
cet habeat corticem exteriorem, i. sensum historialem rudē
& asperum,tñ fructus.i.intellectus interior est dulcis,& sua-
uis,mollis,& delectabilis pio cordi,& hæc est triangularis.i.
triplex quantum ad expositionem,s.quantū ad sensum mora
lem,mysticum,& allegoricum,& ideo glires dormientes.i.vi
ri deuoti,& contēplatiui,istum fructum diligunt,& frequen
tant,quia.s.in sacræ scripturæ expositionib.se delectant,& nu
triti tali fructu.i.illi,qui in sacris literis occupantur faciliter
decoquuntur.s.per correctionē,& faciliter digeruntur ꝓ cō- 2
uersionem.Fructus eius dulcis gutturi meo Cān.2.¶ Fagus
est arbor cuius lignum interius est planū,& bene,& faciliter
scinditur,& dolatur.non durat tñ multū,quia faciliter a ver
mib.perforatur, & hoc lignum super oia alia valet ad artem
vitreæ præparandæ.&c.Expone si vis de fago quō fiunt ex ea
tabulæ,& diuersa vtēsilia seu vasa. Sic vere multi quamuis vi
deantur,plani,viri benigni,& sancti,sunt tamen nimis teneri
quia.s.per vitia & peccata faciliter computrescunt.

De Faba. Cap. 58. 1

FAba ſm Diosc.genus est leguminis cuius hasta est angu-
losa,foliū pingue,& acutū flores albi,purpurei, & nigri,
thecas habet carnosas,& oblongas,in quib.fabæ sunt in
diuersis domiciliis ordinatæ,& flores eius sunt odoriferi , q
ab apib.pcipuè frequentantur.Talis est vir perfectus triangu
laris per triplicē virtutem theologicam,s.fidem spem,& cha
ritatem.Flores eius.i. honesta cōuersatio est alba per vastita
tem,nigra per humilitatē,purpurea per charitatem . Flores
eius.i.verba sunt pinguia per pietatem,carnosa , & mollia ꝓ 2
benignitatem,acuta tñ per correctionem,& austeritatē quā
tum ad malos.Fructus aūt eius.i.bona opera,& virtutes in q
busdam thecis reponuntur , & absconduntur per humilita-
tē,quia.s.boni semper occultant,& celant bona sua,ne forte
per vanā gloriam eam perdant.Seneca,Esto occultator vir- 3
tutum,sicut alij vitiorū.Fabę qñ sunt primo in theca,molles
sunt,& tenerę,& in quadā carnosa substantia ſm ordinē sunt
distinctæ,qñ tñ senescunt,tunc indurantur, & siccantur,& tā
dem cū flagello de theca excutiuntur,& ab aīalib.comedun
tur,& tunc inordinate vna super aliā ponuntur.Theca est re
ligio,fabæ quæ sunt ibi,sunt religiosi,qui vere in principio iu
uētutis sunt molles,& teneri per benignitatē,& obedientiā,
& pietatē,quia faciliter masticantur,corriguntur,& conuer-
tuntur,& hoc quia tunc inuoluuntur in carnosa humiditate
deuotionis,& tunc etiam ordinate sedent,quia quilibet con
tētus est loco,statu & dignitate sua, sed vere tandem indurā
tur per obstinationē,desiccanť per indeuotionē, & sic qñ fla
gello tentationis percutiuntur,tunc extra cōuentum,& ex-
tra thecā suam exeunt,ꝙ exire volunt,per ambitionē.s.ad ex
teriora officia , & beneficia, vt quia volunt fieri priores.&c.
hmōi,& tunc qnq; inordinatissimi sedent,quia.s.sępe accidit
ꝙ deteriores sunt in maiori,meliores in viliori dignitate, &
iō tales finaliter,& a bestiis, & porcis infernalib. deuorātur.
Deuorauit eā aper de silua.&c. Vel dic ꝙ theca est mundus,
in quo fabæ.i.pctōres primo in iuuētute sunt molles, & debi
les ad cadendū,& in carnositate luxuriæ inuoluntť,finaliter,
tñ a calore auaritiæ per parcitatem indurantur,& siccantur,
& tandem cum flagello mortis a theca.i.a mundo eiiciun-
tur,&

tur,& à bestijs demonib.comeduntur. Vel dic in bono q re
ligiosi primo sunt molles,& fragiles.in iuuentute, sed qn ca
lore charitatis sunt siccati,tunc efficiuntur duri, fortes & fir
3 mi ad resistẽdum. ¶ Faba est fructus inflatiuus,& grossum,&
malum gñat sanguinem,& humores, & tñ flos eius ab apib.
frequentatur. Talis est mundana sapiẽtia, quia licet sit inflati
ua per superbiam, licet grossos humores malarum affectio-
num generet(quia sm. Apost.1.ad Cor.8.Scientia inflat,cha
ritas ædificat)tñ apes.i.mundani seculares ipsam hodie præ
cipuè frequentant,sicut.n.patet,oẽs currunt ad leges,& sciẽ
tias seculares. Et sicut sm Varronem non licebat põtificem
flaminẽ vti faba,sic verè illi qui sunt dedicati flammæ.i. Deo
(qui ignis consumens dr Deut.4.)religiosi s.& clerici,nõ de-
bent vti faba.i.scientia legali vel mundiali,nisi forte inquan-
4 tum est necessarium ad regimen ecclesiæ Dei ¶ Fabatum co
latura faciẽ mdificat, & ad alia multa valet,& flores ei⁹ odo
riferi ab apib.frequentantur, & cum pane quidã admiscẽt fa
bas,vt ponderosior fiat. Talis est sciẽtia philosophiæ,quia ve
re ipsa mundificat faciem,i.intellectum,& ideo apes.i.theo-
logi eam frequentant,& eam cum pane vitæ.i.cum sacra scri
5 ptura miscent,vt magis põderet,& appareat eius valor. ¶ Se
cundum Plin.faba ẽt excisa,crescẽte luna crescit, & repletur
& in hoc sola est inter fruges vt dicit idem. In aqua aũt salsa
nunquam decoquitur. Tales sunt multi qui se regulant sm lu
nam.i.sm mutabilem prosperitatem mundanam , quia vere
licet excisi sint a terra.i. à temporalib.negocijs,vt quia sunt
facti religiosi, tñ sm lunam mundanæ prosperitatis crescũt,
per eam se regulant,& disponunt. Vel dic & melius, q sunt
quidam qui proficiunt,crescunt,& augmentantur crescente
mundana prosperitate , & plus valent in meritis, & virtute,
quia.s.ea sciũt bene vti,in aqua aũt salsa,i.amaritudine tribu
lationum nõ possunt coqui vel digeri,conuerti.s.corrigi vel
domari,quia viles sm Senecam, magis prosperis attrahunt,
q asperis terreantur,quia vere multi sunt quibus prosperitas
proficit & aduersitas nocet. Dicit.n. Seneca q generosus est
animus hois,& facilius ducitur quã trahitur. ¶ Faba sm Pli.
6 dum est in flore,diligit aquam,qn aũt effloruerit,diligit sicci
tatem. Sic verè homo qn primo floret per bonum desideriũ
propositum,& affectum tunc necesse est q habeat aquam,i.
doctrinam,& prædicationem,cum autem iam effloruerit,&
bonum propositum,& bonam operationem emiserit , tunc
indiget siccitati pœnitentiæ austeritate. Vel dic quod homi-
ni qui est in flore.i.in iuuentute,necessaria est aqua doctrinę
& eruditionis,sed cum iste flos transierit, tunc siccitatem re
quirit correctionis,& macerationis,quia iuuenes debẽt dul
citer tractari,vbi senes debent acriter macerari. Vnde Sap.11.
Hos quidem tanquam pater monens probasti, illos aũt tan-
7 quam durus rex interrogasti. ¶ Faba terram in qua seminat,
fœcundat stercorum vice,& ideo in aliquib.partib.tũc agri
euertuntur,qñ fabæ sunt in flore,vt dicit Pli. Sic verè boni fę
cundant per bona opera,& virtutes,terram.i.statũ vel socie-
tatem in qua fuerint seminati,positi,& plantati,fęcundãt ẽt,
& locupletant quo ad diuitias temporales,sicut patet de san
ctis,qui suis meritis,& virtutib ecclesiã,& religionẽ,& tem-
poraliter,& spiritualiter ditauerunt. Vnde Zach.14. Pax erit
cum venerit in terra nostra.&c. Vel dic q faba est Christus,
qui pro certo terram.i.humanam naturam fœcundauit quo
ad virtutes,qñ in ea per incarnationẽ fuit seminatus, q prius
sterilis habebatur,maximè qñ adhuc existens in flore iuuen-
tutis fuit per passionem euersus,quia.s.proprio sanguine ip-
sam irrigauit,& per consequens fœcundauit. Illa terra incul
ta facta est velut hortus voluptatis. Ezec.36. ¶ Faba nascitur
8 per se in aliquib. partib. & maximè in mauritania, in insulis
etiam septentrionis per se nascitur,sed ita dura est,q via põt
coqui,sm Pli.li.18.c.12. Sic vere quidam per seminationem
prædicationis nascuntur in fidem , & gratia vel religionem,
quia.s.ad instantiam aliorum ad bonum conuertuntur, qui-
dam autem sunt qui ex proprio instinctu,& voluntate nascũ
tur,& conuertuntur,& tales,qui ea diuina inspiratione boni
efficiuntur,ita sunt duri per cõstantiam,& firmitatem,q vix
à diabolo possunt coqui vel ad malum conuerti per tenta-
tionem. Frustra sufflauit conflator. Hiere 6.& illud est maxi-
mè in insulis.i.in religionib.quæ sunt in septentrione.i.in fri-
gore paupertatis,& mundanæ aduersitatis constitutę. Terra
9 .n.vltro fructificat. Mar.4. ¶ In Aegypto est faba decem cubi
torũ,quæ spinosa est,cuius folia ampla, fructus subamarus,
radix comestibilis cruda vel cocta, & habet caput simile pa-
pauerí cum capitello in quo sunt fabæ,& hęc a crocodilis re
fugitur,ne spinis suis visus eorum lædatur. Talis est vir perfe
ctus,qui decem cubitis.i.decem mandatis cõstat,& spinosus
est per pœnitentiam,& ideo a crocodilis.i.a demonib.refu-
gitur,& timetur, radicẽ cordis habet dulcem per pietatem,
folia verborum lata per charitatem ,fructus etiam portat.i.
bonorum operum multiplicitatem. ¶ Secundum Virg. vt di 10
cit Pli.faba si in amurca , & nitro madefiat,melius crescit. Si
etiam triduo in vrina,& aqua maceretur antequam semine-
tur,tunc crescit citius,& prorumpit,sm Plin. Si quando ho
mo in agro religionis debet seminari,tũc sit io vrina.i.in ama
ra pœnitentia sit maceratus,& hoc per tres dies.i.per cordis
contritionem,oris confessionem,operis satisfactionem,tũc
melius crescit per merita,& virtutes. Creuit semper,& abla
cturus est 1.Regum 2.

De Frumento. Cap. 19.

FRumentum dr à fruẽdo,eo q fruentib.sit aptum ad nũ 1
trimentum,cũius spica quibusdam in summitate spiculis
& aristis munitur, granum etiã in theca recolligitur , nè
ab auibus spica suis fructib.spolietur,vt dicit Isido. Talis est
sacra scriptura,quia ab oĩbus debet sumi,& audiri , quia ipsa
est optima ad aiæ nutrimentum,& in hac est spica.i. exterior
apparentia,& historia,intra quam in proprijs thecis.i.in va-
rijs libris granum purum.i.doctrinę veritas occultatur. Sunt
.n.historia acutæ spicæ.i. difficultas intellectus , & sensus, &
hoc ne aues cœli.i.hæretici eam diripiant, & ne faciliter gra
num sani intellectus penetrent,& corrumpant. Vel dic q fru
mentum est vir perfectus,qui primo fuit herba.i.fragilis , &
imperfectus,s.in principio cõuersionis,deindẽ perficit,& au 2
getur. Grana aũt eius sunt grẽ,scientiæ,& virtutes,quæ sunt
aliorum nutrimenta. Sed vere illa sunt recondita in spicis.i.
in asperitate pœnitentiæ,& in thecis.i.in occultatione humi
litatis,quia.s.boni semper celant bona sua,ne ab auib. demõ
nib.eis per vanam gloriam spolientur. Seneca Esto occulta-
tor virtutum,sicut alij vitiorum. Relinque si vis primam ex-
positionem. ¶ In frumento non tñ est granum , sed ẽt paleæ. 3
Palearum aũt aliqua pars ad pastum ignis,alia pars ad pastũ
animaliũ reseruatur. Et hæc palea tñ est frigida,q niues sup
positas dissoluit vel defluere nõ permittit,& ita calida,q po
ma maturescere compellit,vt dicit Isid.li.17. Sic verè in fru-
mento.i.in numero fidelium in agro mundi religionis vel ec
clesiæ non tñ sunt grana.i.viri perfecti,sed ẽt paleæ.i.peccato
res,& imperfecti. & sicut palea est necessaria grano sic mali
bonis 2.ad Tim.2. In magna domo non tm sunt vasa aurea &
argentea,sed lignea,& fictilia. Et tales palea.i.peccatores,ita
sunt frigidi per indeuotionem,q niuẽ.i.sua vitia,& pctã non
deponunt nec dissoluunt per confessionem. Ita etiam sunt ca
lidi per ambitionem,& auaritiam,q poma.i.bona tempora
lia maturant,& sibi præparant per acquisitionem. Et tales pa
leæ finaliter qñ Deus in die iudicij triturauerit messem eccle
siæ,in pastum bestiarum infernalium , & ignis inextinguibi-
lis conuertentur. Matt.& Lu.3. Purgabit aream suam,& triti
cum congregabit in horreum paleas aũt extinguet igni inex
tinguibilis. Vel dic q palea alba,& leuis,& prædicator,qui
leuis & per paupertatem,albus per castitatem,qui quantum
ad vitam,& doctrinã cedit in pastum aliorum,& in nutrimẽ
rum ignis charitatis,& tenet niuem,i. malos ne dissoluantur
per vanas affectiones , & hoc cum frigiditate diuini timoris
quem immittit,poma aũt.i.bonos facit maturescere p perfe
ctionem,& hoc cum caliditate diuini amoris quem cotinet
& emittit. Idẽ si vis dic per oĩa de scriptura. Vel dic q palea
est mundi prosperitas,quæ faciliter dissipatur,& a bestijs.i.a
peccatorib.comeditur,& igni finaliter comburetur,s. in iu-
dicio. Hæc est.n.palea quã administrabat. Pharao filijs Israel,
qui ei in luto,& latere seruiebant , quia.s. Pharao.i.diabolus
paleas bonorum temporalium bonis offert,vt in luto vitio-
rum,& peccatorum eidem seruiant in hac vita. Istam autem
paleam mundanæ prosperitatis comitatur tñ frigus indeuo
tionis,q niues.i. peccatores non sinit liquescere per contri-
tionem,& confessionem,& tamẽ poma.i.viros iustos, qui eã
sciunt vti,maturat & meliorat per perfectionem . Mitte fal-
cem tuam,quoniam maturs est messis Apoc.14. ¶ Frumen- 3
tum dicitur etiam omne bladum,s.triticum,hordeum,siligo,

& cætera

& cætera oîa,sed quædam istorum in vna terra proficiunt,in
alia deficiũt.Nam ordeum in noualib.proficit, vbi triticum
deficit,& arescit,vt dicit Pli.& sic de aliis intelligẽdũ est.Per
ista blada intelligo varias,& diuersas scientias, & doctrinas.
Per noualem intelligo personã iuuenem,vel nouitium conuersum.Cum ergo sint plures scientiæ vel doctrinæ,debet tñ
quęlibet ẽm modum debitum seminari,& agricola.i.doctor
& prædicator debet in vnoquoque ẽm virtutem propriam
scientiarum spargere qualitatem,quia vere licet hordeum.i.
simplex,& rudis doctrina proficiat in noualib.i. in nouitijs,
& incipientib.vel iuuenib.si tñ triticum.i.subtilis scientia ibi
ponatur,ipsa pro certo deficit,& arescit,quia non oibus oîa
expediunt.&c.Eccl.37.Vel dic ꝙ per ordeum intelligo scientiam mundi per frumentum scientiam theologicam,quæ nõ
proficit sed deficit in noualib.i.in secularib. Animalis.n.homo non percipit ea quę sunt spiritus Dei. 1.ad Cor.2. ¶In se
4 minando blada tpa sunt seruanda,quia alia citius,alia tardi⁹
seminantur,quædam ante hyemem, quædam post , quædam
etiam in terra profundius seminantur,& quædam leuius pro
fundantur,quia ẽm seminum, qualitatem diuersimode sunt
serenda. Sic inter homines diuersi diuersimode seminantur
in agro fidei vel charitatis per conuersionem,quia quidã citius,quidam tardius.quidam.n.cito credunt,quidã tarde,quidam in iuuentute,quidam in senectute. Item quidam ꝓfundius,quidam leuius,quia quidam bene radicatur.quidam faciliter euelluntur Non.n.oîs caro eadẽ caro 1. ad Corin.15.
¶Blada tunc melius , & vtilius seminantur vel colliguntur,
5 qñ luna est interlunaris,nec plena.s.nec noua.Similiter hoîes
melius in charitate seminantur,conuertuntur,& emendãtur,
qñ luna.i.prosperitas mundana est intermedia.i.sufficiẽs,nec
plena.s.nec caua.i.nec caua.i.nec deficiens per nimiã paupertatem,nec abundãs per diuitiarum superfluitatem, quia nec
diuitias nec paupertates dederis mihi dñe.Prou.30.Vel dic
ꝙ luna mutabilis est vita humana. Seminãdi ergo sunt hoîes
.i.conuertendi,dum luna est intermedia.i. dum vita nr̃a non
est nimis iuuenis vel antiqua,quia oî negocio tempus est, &
6 opportunitas.Eccl.9.¶Frumẽto solent nocere multa,primo
ventus,& maximè qñ floret vel maturescit.Nam ex flatu noxio spica extinguitur,& euanescit,& da fructu suo patitur abortum.Sic vere bono viro nocent multa, & maximè ventus
vanitatis,& inanis gloriæ, quia qñ floret per bonam conuersationem,qñ maturescit per virtutem,& perfectionem,tũc si
flatu noxio inanis gloriæ feriatur , a fructu virtutum suarum
faciliter spoliatur. Vel per ventum intelligo tentationem vel
tribulationem,quæ tunc maximè nocet qñ homo est in flore
iuuentutis.Vel per flatum intelligo mala verba & suggestiones.&c.sicut supra.Aggei 2.Percussi vos vento vrente.¶Fru
7 mento nocet pluuia superflua,quia ꝑꝑ abundantiam humoris calor naturalis extinguitur,& corrodentes vermiculi generantur.Sic vere nocet hoî nimia abũdantia mundanę prosperitatis,quia per eam calor charitatis extinguitur , & vermiculi.i.vitia plurima generantur,quæ pungunt animam,&
corrodunt.Portæ fluuiorum apertæ sunt, & templũ ad solũ
dirutum est.Nau.2.Vel dic ꝙ pluuia est voluptas carnalium
deliciarum.¶Nocet frumento calor immoderatus, & tẽpus
8 siccum,quia.s.tunc depauperatur ab humore,& tunc ꝑꝑ defectum nutrimenti deperit atque cessat,& in eo quædã muscę generantur,quæ dñr cantharides,quæ frumenti substantiam deuorant,& corrodunt.Sic verè qñ in hoîe abundat calor auaritiæ,& cupiditatis,& siccitatis indeuotionis, tũc humor cõpassionis,deuotionis,& grãæ in nobis consumitur,&
arescit,& muscæ virides.i.motus iræ,& crudelitatis in nobis
generãtur,& sic a fructu bonorum operum retardamur, vñ
Esa.54.Subtus te sternetur tinea,& operimentum tuũ erunt
vermes.¶Nocet frumento abundantia vermiũ nociuorũ,qa
9 qñq; tñ abundant locustæ & bruci, ꝙ oẽm eius virorem dissipant,& eius substantiã sterilizãt.Sic verè bonis nocent vermes.i.mali,& peccatores,quia vere ꝑꝑ locustarum.i.ballinorum,& officialium abũdantiam,& brucorum.i. hęreticorũ,
sæpe fit ꝙ homo a fructu bonorum operum,& temporalis ꝓsperitatis penitus vacuat. Venit locusta,& brucus,cuius non
erat numerus.Figura Exo.10.de locusta quæ comedit omne
viride.&c.¶Semina frumenti si oleo pice vel adipe tangantur,
10 tunc illico corrumpuntur, & ideo oportet . ꝙ a talibus caueatur,sicut dicit Pli.Sic verè aîa corrũpitur, & a fructu bonorum operum impeditur,si pinguedine deliciarum vel carnalitatis,oleo adulationis,pice corruptę societatis fuerit superfusa.Figura Leu.11.vbi semen madefactum ad tactũ morticini polluebatur. Sic etiã luxuriosi madefacti per delicias,
polluuntur per peccatum qñ tanguntur per tentationem a
mortuo diabolo vel mala societate.ps.Prodiit quasi ex adipe
iniquitas eorũ.vnde Eccl.13.Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea. ¶ Frumento nocet malarum herbarum societas. 11
Nam qñq; cum eo lollium seu lappa inuenitur,ita ꝙ via vnũ
ab altero separatur,& ita per ea bladi substãtia suffocatur, nisi per agricolæ diligentiam extirpẽtur.Sic verè bonis nocet
malorum societas,quia hodie in omni gradu seu statu lolliũ
vel lappa.i.mali cum bonis pariter sunt commixti , ita ꝙ via
abinuicem distinguuntur.Nam per eos boni suffocantur, &
destruuntur per mala sua exempla,nisi forte per bonum agricolam pręlatum tales de agro religionis vel ecclesiæ extirpẽtur.Exortæ spinæ suffocauerunt triticum.Mat.13.Mar.4.Lu.
8.vel per lolliũ intelliguntur hæretici. ¶Nocet frumẽto cor 12
ruptus ros vel nebula,quia exinde aurugo à qua spica corrũpitur,generatur.Sic verè nocet hoî doctrina corrupta,& hęretica,quia aurugo vitiorum exinde generatur , a qua calor
bonæ conuersationis perdit.¶Frumento ergo nocet multa, 13
primo ventus dissipans florem,nimia pluuia extinguens calorem,omnis calor desiccãs humorem,vermis & locusta corrodens virorem,ros corruptus generans squalorem,mala societas suffocans valorem.Sic bonæ personæ nocet ventus vanitatis,qui tollit florem honestatis, item pluuia mundanæ ꝓsperitatis,quæ extinguit calorem charitatis, item calor cupiditatis,qui siccat humorem perfectionis,& sanctitatis.

De Farina. *Cap.60.*

FArina a frumento vel a farre est dicta,nam far primo mo
la confringitur,deinde furfur separatur, tandem exinde 1
diuersa nutrimentorum genera præparantur. Exinde.n.
fiunt pultes pro pueris,medicinæ pro infirmis,panis solidus
pro prouectis,ẽm Isid.Far est sacra scriptura,quia primo frãgitur cum mola subtilis intellectus per expositionem,deinde furfur.i.oîs vana mẽdacitas exinde tollitur,& sic in cibos
doctrinæ,& prædicationis conuertitur,& sic exinde fit puls
.i.leue documẽtũ puerorũ.i.incipiẽtiũ,medicina infirmorũ,
& panis solidus perfectorum.Perfectorũ.n.solidus est panis.
ad Heb.4.¶Farina ergo primo molitur,& frangitur, deinde 2
a furfure diuidit,aqua calida aspergitur, & fermẽtum ei vt
sapidior adiungitur, melli etiam vel oleo aliqñ ãdmiscetur,
deinde in formam redigitur,in clibano, qñque decoquitur,
qñq; in cinere,& carbonibus vel in patella frigitur,& sic per
multos labores panis efficitur, & in vsus hoîm conuertitur,
& mutatur.Farina,est aîa seu homo,qui primo inter molam
superiorem timoris deprimentis , & molam inferiorem spei
subleuantis,molitur,& cassatur per contritionem,deinde a
furfure peccatorum segregatur per confessionem , tandem
a qua calida lachrymarum aspergitur per compũctionẽ,fermentum.i.mortis memoria acris , & amara ei adiungitur ꝑ
cõsiderationẽ,tandem per tribulationes pistatur,& in clibano charitatis,& in patella tpalis aduersitatis frigitur,& coquitur,tandem aspergitur melle deuotionis,& oleo pietatis, &
cõpassionis,& in clibano delectionis, & in patella tribulationis ponitur,& sic efficitur panis,& nutrimentum aliorũ , qa
.s.per doctrinam,& exemplũ alios reficit atq; nutrit.in mẽsa
etiam cęlesti superius in paradiso ponitur,vt exinde sancti &
angeli cõsolentur.Figura Leu.2.vbi farina primo oleo miscebatur,deinde in patella frigebatur tandem dño offerebatur,
& thus ei adiungebatur,& pars eius à sacerdotib.comedebatur Sic verè qñ in farina.i.in aîa vel in hoîe perfecto ponitur
oleum compassionis,& thus orationis , & in patella frigitur
tribulationis,tunc aptus efficitur vt Deo in paradiso offeratur,& vt ab aliis per exempli acceptionem comedatur.vnde
Eze.16.Similam,& mel,& oleum comedisti. ¶Ex farina fiũt 3
diuersa genera panum diuersimode præparata,& ei fermentum apponitur,vt panis sapidior habeatur.Omnis autem panis cor habet confortare,corpus nutrire,deperdita restaurare,& vires laborantib.ministrare. Sic ex sacra scriptura fiunt
panes.i.varii sermones,& doctrinæ quibus aliqñ fermentum
sciẽtiæ philosophicæ miscetur,vt apparentior habeatur. Oîs
autem panis doctrinæ vel prædicationis cor confortat & cõsolatur,animam nutrit virtutibus & impinguat vires, & fortitudi-

titudinem ad laborandam per pœnitentiam ministrat, & deperdita.s.gratias, & virtutes restaurat, Si vis iunge supra cũ. §.scriptura. Et sicut paterfamilias scindit panem filijs cuilibet ſm propriam exigentiam, sicut prædicator sacram scripturam debet vnicuique diuidere, secundum exigentiam sui status, quia aliter pauperibus, aliter diuitib. & aliter scientibus aliter ignorantibus. &c.

De Fermento. *Cap. 61.*

1 FErmentum à feruore dr ſm Isid. Pastam.n.facit feruere, & eleuari, & eam in sui naturã conuertit. & ſm Diosco. humores de corpore extrahit, & mixtum cum sale apostemata diuidit, & maturat. Talis est charitas, quia vere qñ pastæ.i.aiæ adiũgitur, tunc eam facit feruere per bona desideria, & eam per contemplationem eleuat ad æterna, & in sui naturam eam mutat, & conuertit, & si sale amarę pœnitentię vel mortis memoria misceatur, tunc sanat apostema 2 ta superbiæ, & humores facit defluere peccatorum. ¶ Fermentum latinè, græcè zime dr, & est pasta calore corrupta, & in acetositatem conuersa, quæ vim habet conuersiuam, qui pastam coi adiũgitur, corrumpit, perforat, diuidit & eleuat, & feruere facit, & in sui naturam, & speciem cõuertit. Talis est malus amor, vel mala & corrupta doctrina, vel etiam malũ verbum, vel tentatio, quia.s.feruere facit per mala desideria, & eleuat per superbiam, diuidit per discordiam, penetrat p inuidiam, corrumpit per luxuriam, & licet modicum de ea insit, totam tamen massam aiæ vel ecclesiæ destruit & corrũpit. Non ergo in fermento nequitiæ, & malitię, sed in azimis sinceritatis, & veritatis 1.ad Corin.5. Vel dic q fermentũ est mala persona, per colorem luxuriæ vel auaritiæ corrupta, q pro certo si in pasta.i.in societate vel collegio fideliũ misceatur, licet sint puri, & azimi, tñ ipsos per mala exempla, & verba inficit & corrumpit, & diuidit per discordiam, & seiũgit, & in sui similitudinem eos mutat 1.ad Cor.6. Modicum fermẽtum totam massam corrompit. Quia qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Eccl.13.

De Fumo terræ. *Cap. 62.*

FVmus terræ est herba amarissima, quæ est viridis, multũ est medicinalis. exsiccata autẽ nullius est valoris, grauis odoris, & horribilis est saporis, vt dicit Platearius. Tales sunt multi, quia dum sunt virides per iuuentutem, tunc sunt amari per contritionem, & alijs medicinales per doctrinã, vitam & perfectionem, tamen quando siccantur per senectutem, tunc suus valor, & efficacia adnullatur, quia multi qui in iuuentute proficiunt, in senectute deficiunt, & in malos homines conuertuntur, & fiunt nouissima illorum peiora prioribus. &c. Matth.12.

De Fœniculo. *Cap. 63.*

FOeniculus est herba medicinalis, quæ valet contra venenum, & caliginem oculorum. Nam succo eius serpentes oculos liniunt, & herbã eius in pastu sumũt, & sic visum clarificant, & virtute eius pellem veterem deponentes se renouant, & immutant, & iterum iuuenescũt, vt dicit Pli.li.20. c.23. & Isido. Tale est verbũ Dei, vel sacra scriptura, quia vere ipsa repugnat veneno pctõrum & caliginẽ ignorantiæ abstergit. Nam qñ serpens.i.pctõr est excęcatus, & lumine fidei vel discretionis per ignorantiam priuatus, & in peccatis, & vitiis antiquatus, tunc debet sibi adiungere herbã sacræ scripturę, & verbi Dei, & sic excęcatus oculus intellectus sui clarificabitur per gratiam, & discretionem, & pellis malę conuersationis deponetur, & per conuersionem iuuentus perfectionis inducet, & sic renouari poterit, & mutari. vnde Apostolus, Exuamus veterem hominem, & induamus nouũ, qui ſm Deum creatus est. ad Eph.4. Vel per fęniculum intelligo contritionem, vel aliam virtutem quam volueris.

De herba ferula. *Cap. 64.*

FErula est herba homini multum medicinalis, & contra multas valẽs passiones, muretis tñ est nociua, quia si de lacte eius comederint, statim moriuntur, vt dicit Pli. Et est ferula ex qua fluit galbani resina, & in Amano monte Syriæ reperitur, ſm Plin. Charissimi, per ferulam intelligo corpus Christi, per lac eius intelligo sanguinem in sacramento altaris, quia vere licet sit medicinale homini.i.cuilibet iusto & ratione vtenti, qui.s.est in statu gratiæ, est tñ murenis.i.fluxibilibus peccatorib. carnalibus, & voluptuosis damnabile, & nociuum, quia si tales indigni, qui sunt in peccato mortali, lac istud biberint, per mortis æternæ iudicium moriũtur, quia sicut dr 1.ad Cor.11. Qui corpus domini manducat indigne, iudicium sibi manducat, & bibit. Et sicut ferula cum aceto, & oleo sumitur, sic eucharistia debet sumi cum aceto.i.cum passionis memoria, & cum oleo.i. cum cõsideratione diuinæ misericordiæ. Vel ferula.i.aduersitas, vel etiam disciplina, vel correctionis seueritas (quia.s.ferula a feriendo potest dici) nam.s.ista sunt quæ bonos iuuant, malos autem occidunt spiritualiter, & induratant exemplo Pharaonis, qui fuit sub diuina ferula induratus. Vnde Esai.9. Populus nõ est reuersus ad percutientem se.

De Fœno. *Cap. 65.*

FOenum cibus est propriè iumentorum. Fęnum.n.quãdiu viret, & frondet, montes, & prata vestit, & ornat, 1 & tã floris varietate quã viroris venustate ad sui aspectum oculos allicit, & inclinat. tñ propter suam rationem, & debilitatem faciliter ardore solis siccatur, & sua pulchritudine spoliatur, & finaliter in fimum, & puluerem conuertitur, aliqñ etiam ignis incendiis deputatur. Talis est per oia vita humana, quia primo in iuuentute vr virere per pulchritudinem, & decorem, ita q propter sui speciẽ ad sui aspectum attrahit intuentes. (quia delectabile est videre personã iuuenem speciosam) multum tñ est debilis, & fragilis naturæ, quia vere fallax gratia, & vana est pulchritudo. Prou.31. Nam per calorem naturalem continuè consumitur, & ad vltimum per senectutem desiccatur, & arescenti pulchritudine spoliatur, tandem per mortem exciditur, & falcatur, & in fimum, & pulnerem & putredinem commutatur. Exsiccatũ est fęnum, & cecidit flos. Esa.40. Omnis.n.caro fęnum, sicut dr ibidem, Primo in pastum animalium.i.vermium, & talparum, & qñque demonum infernalium deputatur, & qñque etiam igne purgatorij vel gehennæ comburitur, & crematur. Vnde Mat.6. Fenum quod hodie exciditur, & cras in clibanum mittitur. Vel dic q fœnũ est prosperitas, & gloria mundana, quæ vere est cibus & pastus animalium, & brutorum.i. hominum peccatorum, & ista dum viret, & durat in sui speciositate, mirabiliter delectat intuentes. Nam prata, & montes.i.mundi diuites, & potentes qui tali fęno sunt induti, & mundana gloria cooperti, pro certo delectabile est videre, sed vere ista facillime desiccatur, & consumitur, quia ardor paupertatis, & tribulationis, & maximè mortis, & finalis inferni vexationis, ipsam penitus destruit, & consumit, & ab ea montes.i.diuites exuit, & denudat. Vnde Prouer.27. Aperta sunt prata, & collecta sunt fœna de montib. ¶ Fœnum quãto 2 altior loco nascitur, & minus in terra figitur, tanto citius desiccatur. Vnde fęnum vel herba quæ super tecta nascitur, faciliter exarescit. Sic verè homo quanto altius per superbiã eleuatur, & in altiori dignitate ponitur, & locatur tanto ab humore grãæ, & ab humore ẽt temporalis substantiæ facilius desiccatur, sicut patet in multis qui super tecta.i. in altis officijs sunt locati, quos tñ fortuna destruit subito, & desiccat. Exemplum de Amon & holoferne. psal. Fiant sicut fęnũ tectorum, quod priusquam euellatur exaruit. Isti qñq; arescũt per paupertatem, & depressionem, antequam euellãtur per mortem. Vel ista dic cõtra illos qui de nobilitate generis gloriantur, quia pro certo qñque fit q illi qui altius, & nobilius oriuntur, a virore virtutũ facilius exsiccantur, & infortunijs 3 tpalib. & æternis facilius deputantur Allega vt supra ¶ Fœnum primo abscinditur, deinde soli exponitur, & ne pp superfluam humiditatem corrumpatur, furcis, & rastris sępius cõmouetur. Fęno aũt siccato, per aceruos recolligitur, & tandem ad domum in vehiculis deportatur, & in vsus necessarios reseruatur. Sic religiosus primo per votum, & perfectionem de terra.i.de mundo abscindit, deinde soli Christo per deuotionẽ.s.& contẽplationẽ ostendit, & exponit tandẽ per furcas, & castra.i.per platos sæpe p visitationẽ reuoluit, et sic humore carnalitatis siccato, in aceruos.i.in diuersis cõuentibus recolligitur, et tandem ad domum paradisi defertur, vt ibi ad vsus Dei perpetuos reseruet. Esa.40. Vere fęnũ ppłus.

Folia

Cap. 66.

1 FOlia arborem ornant, flores & fructus præseruant, ne
à vento, calore vel pluuia dissipentur. Folium exterius
virens significat bonam, & honestam conuersationem,
quæ pro certo est hoīs ornamentū, & flores bonarū af
fectionum, fructus bonarum operationū abscondunt, & ser
uant, ne.s.a vento superbiæ, pluuia luxuriæ, calore auaritiæ
destruātur. Vel per folia intelligo verba, q̄ hoiem ornāt. &c.
2 Erit folium eius viride. Hier. 17. ¶ Folia modico vento mo-
uentur, in vere virent & æstate, in hyeme pallent, & tandem
cadunt, & putrescunt. Arborū sunt paramentum, & ornamē
tum, & indumentum, & sub folijs fructus q̄q; maturescunt.
Folia sunt diuitiæ, quæ vere hoīs sunt paramentum, & orna-
mentum, & indumentum, & sub folijs fructus q̄q; mature-
scunt. Folia sunt diuitiæ, quæ vere hoīs sunt paramentum, &
indumentum. vnde Esa. 49. His oībus vestieris. Sed vere ista
faciliter mouentur, tolluntur, & perdūtur, quia vere, licet in
æstate p̄sentis vitæ vireant, & sint delectabiles, in hyeme tū
.i. in statu post mortē sunt detestabiles atq; viles. Et sicut vm
bra foliorū est delectabilis viatori, ipsum tñ retardat ab iti-
nere, sic verè status, & eminentia diuitiarū est nobis delecta
bilis in hac vita, a cursu tñ bonorū operū nos retardat. Iō de
malis diuitib. dr̄ Iob. 40. Sub vmbra dormit in secreto calami
in locis humentib. Vel dic q̄ folia sunt hoīes, qui in arbore
huius mundi dependent, qui vere licet in ęstate huius vitę vi
reat per prosperitatē, tñ faciliter vēto tribulationis mouenē
,s. de sanitate ad infirmitatē, de vita ad mortē, & tādē in hye-
me mortis cadunt de ista arbore, s. de mundo, & putrescūt,
& in terrā, & ad nihilū deducunē. Vel dic q̄ in autumno sene
ctutis, & pallescunt, licet vireant in iuuentute, & in hyeme
mortis cadūt Esa. 46. Cecidimus quasi foliū. &c. ¶ Folia arbo
3 rū aliqā sūt medicinalia, aliqā ēt ad nutriēdū aīalia ab agri-
colis ordinanē. Sic verba iustorū sunt alijs medicina & p do
ctrinā sunt eis spūalia nutrimēta. Vel p folia intelligo exem
pla iustorū, quæ sunt alijs vtilia &c. Adiunge superius de cō
uersatione. Folia eius ad medicinam gentium. Eze. 47.

De Flagellis. *Cap. 67.*

FLagella dicuntur summitates arborum, & ramorū nodi
aūt oculi dñr, sic dicti, eo q̄ ventorum flatib. exponunē.
Flagella aūt apta sunt vt cū ipsis pueri flagellenē. Allega
q̄ illi qui alios habēt corrigere, & flagellare, s. iudices & præ
lati, solēt multorum flatib. i. murmuris, & oblocutionib sub
iacere, quia sicut dr̄ Prou. 15. Non amat pestilens eum qui se
corripit. Vel dic q̄ tales flatibus adulatorum vel ventis ina-
nis gloriæ præ cęteris ventilantur.

De Floribus in generali. *Cap 68.*

FLos multiplicem habet virtutē, habent. n. flores colorē,
odorem, saporem, & lenitatem, odore delectant olfactū,
2 & sapore gustum, colore visum, lęnitate tactū. Flores. n.
arborē seu siluā, pratū vel locum in quo sunt, pulchrificāt, &
decorant, ex cęlesti ēt rore quē concipiunt flores, mel apib.
administrant, & ideo apes præcipuè flores visitant, & frequē
tant. Flores ēt sunt vtiles medicinę, & cōtra morbidas passio
nes hoīes adiuuant, & confortant. Tales sunt per oīa viri iu-
sti, & perfecti, q̄a vere iusti sunt virtutis magnę, & perfectio-
nis, quia in eis apparet odor famositatis, color exēplaris ho-
nestatis, sapor, & dulcor pietatis, & lænitas māsuetudinis, &
benignitatis, & ideo odoratu suæ deuotionis, visu suę cōtem
plationis, tactu suæ compassionis, gustu suæ dilectionis non
modice alios reficiunt, & delectāt. boni. n. recreantur qñ Chri-
sti, & sanctorū, & hoīm perfectorum merita meditantur, di-
centes, Can. 2. Flores apparuerunt in terra nr̄a. Et Sap. 2. Nō
prætereat nos flos rpis. Et ideo pro certo tales locū, pratum
vel siluam. i. statum religionē vel collegiū in quo morantur,
specificant, & decorant. ps. in atriis domus dñi Dei nr̄i flore-
bunt. Isti ēt ex rore cęlestia gr̄æ quem concipiunt, mel & dul
cem doctrinam apib. i. Christianis fidelib. administrant, quia
tales alios instruunt, & informant dum sunt in via, illi aūt, q.
sunt in patria, mel gratiæ & deuotionis impetrant, & procu-
rant, & ideo tales debent per amorē, & affectionē, per deuo-
tionē, & associationē, per orationē, & imitationē ab alijs fre-
quentari, & visitari. Tales. n. bonę vitę, exēpli & doctrinę, sūt
alijs medicina. Dicamus ergo illud Cant. 7. Egrediamur ad
agros videamus si vinea floruit. ¶ Flos s̄m Isid. dr̄ a fluendo,
eo q̄ faciliter defluit, & siccatur. Flos quādiu est in arbore ip
sam ornat, sed adueniente calore, incipit pallescere, & sicca-
ri, & finaliter vento deiicitur atq; cadit. tempestiuus etiā, &
nimis velox ortus floris signum est defectus, & carentiæ fru-
ctus exterioris consequentis, quia qñ arbor multum copio-
se, & cito floret, & cōiter fructum vlterius non producit, ac
si contenta esse debeat florida prima venustate, s̄m Plin. li. 11.
c. 1. Talis est mūdana prosperitas, quia vere pulchra est, & de
lectabilis ad videndū, & arbores quę eam hēt. i. diuites, & po
tētes ornat, & decorat, sed vere faciliter defluit, & siccatur,
quia qñ ventus tribulationis, & mortis flauerit, qñ calor, &
ardor tribulationū exarserit, tūc flos iste facilime dissipatur.
Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos. Esa. 49. Qñ etia in ali-
qua arbore. i. in aliquo hoīe est abundantia, & velox copia ta
lis floris. i. prosperitatis mundanæ diuitiarum deliciarum, &
honorum. &c. hmōi pro certo signum est q̄ fructum æternę
beatitudinis non acquiret, ac si contentus esse debeat illa p̄-
senti floriditate, quia s̄m Amb. Continuus successus tempo-
ralium, æternæ damnationis est indiciū Prou. 20. Substantia
ad quam festinatur in principio, in fine benedictione care-
bit 1. Pet. 1. Gloria eius tanquam flos fęni. Vel dic q̄ flos est
vita humana, quæ verè licet in iuuentute pulchra, ridens, &
gratiosa videatur, tñ faciliter deperit, & arescit, q̄a qñ calor
naturalis vel mundanę tribulationis vel corporalis infirmita
tis eam exusserit, tunc vere statim pallescit, & deficit, & tan-
dem per mortē decidit, & in terrā putrescit, & descendit. vñ
Iob 14. Quasi flos egreditur, & conteritur. Vel per florem in
telligo pulchritudinem corporalē, quæ corpus ornat, & po-
lit. &c. sicut supra. Iac. 1. Exsiccatum est fęnum, & cecidit flos,
& decor vultus eius deperijt. ¶ Flos ad fructū ordinatur na- 3
turaliter. vnde vbi est flos, spes est fructus sequetur. Et est flos
arboris paramentum, faciliter tñ deperit, & vento vel ardo-
re vel pluuia faciliter dissipatur. Flos. n. semper præcedit fru-
ctum, de puro humore arboris originem contrahit, & erum
pēs de arbore, ipsam non violat, sed eam perficit, & decorat,
& aspicientes reficit, & delectat. Talis est gr̄a vel meritū, quia
vere ista præcedit, & ordinatur ad fructum æternæ beatitu-
dinis, quia vbi est flos gr̄ę & meriti, spes debet esse q̄ fructus
æternæ gloriæ subsequetur. Meritum. n. præcedit præmium,
non ecōuerso. Et iste flos, s. meritum, gratia seu virtus, de pu-
ro humore. i. de bona cordis affectione producitur, & arbor
.i. anima eo mirabiliter adornatur. Ideo dicebat sponsa. Cāt.
2. Stipate me floribus, fulcite me malis. Iste tñ flos in hac vita
faciliter deperit, & per pctm̄ penitus dissipatur. Nam frigo-
re inuidiæ, vento superbiæ, pluuia luxuriæ, calor auaritiæ fa
ciliter destruitur atq; cadit, & sic fructus non sequitur expe
ctatus. Iob. 8. Cum adhuc sit in flore, ante oēs herbas arescit.
Vel dic q̄ flos est bona affectio, quæ in arbore cordis crescit
ex humore gr̄æ vel charitatis, & ipsum perficit atque ornat.
Nam illa præcedit fructum boni operis, & eum significat af-
futurum, faciliter tñ deperit, & deficit per pctm̄, s. frigore vel
calore, pluuia seu vento. &c. sicut supra. Vel dic q̄ flos est ho
nesta conuersatio, quæ vere arborem. i. hoīem in quo est per
ficit atque ornat, & fructum interiorum virtutum significat
atque monstrat, aliosque reficit, & delectat, tñ finaliter per
pctm̄. &c. sicut supra. ¶ Flos sine arboris corruptione de ipsa 4
oritur, & cum ortus fuerit, arbor sua per eum decoratur. Et
pro certo sic est de Christo. Virga. n. ex qua oritur, flos est
beata virgo, ex qua Christus fuit natus, qui tñ in suo ortu vir
gam istam non corrupit vel violauit, sed eam perficit, & de-
corauit. Esa. 11. Egredietur virga de radice Iesse, & flos de ra
dice eius ascendet. ¶ Flos ex rore cęlesti mel concipit, & id 5
apib. administrat, & ideo ab apib frequentatur. Sic beata vir
go ex cęlesti rore. i. gratis, mel. i. Christum dulcissimum mi-
nistrauit, & ideo à nobis debet per deuotionē summopere
frequentari. Vel per mel intelligo deuotionē vel gratiam, q̄
Dei genetris nobis præstat. Et abiunge si vis. §. 1. ¶ Flos in or
tu solis se aperit, & in eius occasu iterum se recludit. Quidā 6
sunt etiam flores qui solem s̄m omnia puncta sequuntur, s. sol
sequium. Sic vir perfectus se aperit per amorem ad solem. i.
ad æternam beatitudinem, quæ est incommutabilis, ad no-
ctem autem seu lunam. s. ad mundum, & eius mutabilē pro-
speritatem secludit, & ad eam nullatenus se expandit. Expo
ne si vis aliter sicut infra de solsequio. ¶ Flos campi est flos sti
pite gracilis, colore rubicundus, & sanguineus ad videndū
est ami-

De Germine. Cap. 70.

1 GErmen est principium plantæ, floris, folij, & fructus,
illud. i. quod primo oritur a radice. Nã virtute calo-
ris cęlestis humor radicis attrahitur, & exteri⁹ in ger
men conuertitur, & quia radix sp humorem terrę cō
tiguè non cessat attrahere, & ad germen transmittere, idcir-
co germen continuè dilatatur, quousq; debitũ recipiat cō-
plementũ. Est aũt teneræ naturæ, & fragilis, & ideo facillimè
læditur, qñ vento vel grandine, corrupto aere vel rore infe-
cto tangitur, & fœdatur, & qñ germen corrumpitur, tũc, fru
ctus, & floris spes amplius non habetur. Et ideo sm Isid. Ger
men dr̃ a generando, eo q ab eo flos, & fructus generetur.
Charissimi, per germen intelligo statum iuuentutis, quæ pro
certo est principiũ bnis, & origo, & ẽt principale fundamen
tum floris honestæ conuersationis, folij bonæ loqutionis,
& fructus bonæ operationis, quia à iuuentute, & consuetudi
ne iouentutis dependent oĩa ista. Vnde Eccl. 25. Quæ in iu-
uentute congregasti, in senectute reperies. Nam qñ radix i.
prædicatores, & pręlati humorẽ deuotionis a terra. i. a Chri
sto continuè attrahunt, & tandem ad germen. i. ad filium iu
uenem ipsum transmittunt, s. per bona documenta, tunc ger
men istud perficitur, & scientia, & moribus cōpletur, quia si
cut dr̃ ad Ro. 11. Non tu radicem portas, sed radix te: talia tñ
germina, s. iuuenes hoies, sũt multũ debiles, & fragiles ad re
sistendũ, & faciles ad cadendum, & iõ aere corrupto. i. mala
societate, rore infecto. i. mala doctrina, & loquacitate, vento
vel frigore. i. in tpali aduersitate, calore vel pluuia. i. præsen-
ti prosperitate faciliter vitiantur. his. n. oib. causis pōt corrũ
pi iuuenis, & turbari, quia sicut dr̃ 1. ad co. 5. Modicũ fermẽ
tum totã massam corrũpit &c. Et qñ germen iuuentutis de-
struitur, tunc vix aut nunquã pōt fructus bonorum operum
expectari, quia sicut dr̃ Prou. 22. Adolescens iuxta viã suam
et cum senuerit, non recedet ab ea. Vel dic q radix est pater,
germen est filius, qui primo à radice. i. à patre, exterius. s. ad
scholas emittitur. & transmittitur, & humor qui à terra cō-
cipitur. i. tpalis substantia quæ a parentib. acquiritur, & à ter
ra. i. a suis terrenis puentib. recipitur, ei continuè deriuat,
& sic per doctrinã, & scientiam perficitur, & dilatatur. Dñt
. n. patres filijs thesaurizare, non filij patrib. 2. ad Cor. 12. Vel
dic q germen est bona affectio, cogitatio vel propositum, q
principiũ est floris, folij & fructus &c. sicut supra. Et hæc ex
humore grãæ, & deuotionis a radice cordis gñatur, & conti-
nuè nutritur. & cōpletur. Est tñ multum debilis, & tenerę na
turæ, quia vere faciliter corrumpitur, & destruitur per pec-
catum, s. ab aere, rore &c. sicut supra, & sic fructus boni ope-
ris impeditur, quia qñ bona cogitatio, propositũ, & affectio
destruitur, tunc fructus boni operis nõ amplius expectatur.
Vnde in psal. Iustus germinabit sicut Lilium, & florebit &c.
2 ¶ Germen licet sit modicæ quantitatis, tñ qñq; præcipuę est
virtutis. Nã tunc herbæ sunt magis vtiles medicinæ, qñ sunt
in germine vel flore, & sunt germina ornat⁹ terræ, principiũ
fructuum, sequentis æstatis indicium, finis hyemis, & æstatis
initium. Talis est gratia Dei, quia vere illi sunt medicinales. i.
boni, & virtuosi qui eam secũ portant. Ista. n. terrã. i. animam
ornat, & fructum æternæ gloriæ præcedit, & eũ expectandũ
sperare facit. Sed qñ germen istud a locustis. i. à tentationib.
& demonibus corroditur, tunc spes fructus istius eneruatur.
Vel germen significat virtutem vel etiam honestatem, quæ
humore gratiæ ab radice cordis exeũt, & virtute caloris cha
ritatis gignuntur &c. sicut supra.

De Gramine. Cap. 71.

1 GRamen est herba minuta, quæ super terræ superficiẽ
est diffusa, & hoc qm per se nascitur, quia primo vir-
tute cęlestis caloris radix eius in terra producitur, tã
dem humorem terræ sibi incorporat ad nutrimentũ
& augmentum, & q superfluum est de humore, in folia con
uertitur, & sic per se in terra tales herbæ oriuntur, & multa
gramina se inuicem cōplectuntur, & terræ superficies ab eis
induitur, & vestitur. Terra est religio, gramina eius sunt reli
giosi, qui verè ibi virtute caloris cęlestis. i. per inspirationem
sancti spũs generantur, & ad spũale nutrimentũ sugũt humo
rem religionis, i. grãm, & deuotionem doctrinã, & lectionẽ,
& exinde causant folia. i. bonã locutionẽ, & pdicationẽ, & ho
nestã cōuersationẽ, florẽ & fructũ &c. & se inuicẽ cōnectunt
per charitatẽ, & dilectionẽ. Vna vni coniungitur. Iob. 41. sic
sic terrã. i. religionẽ vestiunt, & adornant per moralẽ perfe-
ctionẽ. ¶ Tã in herbis q̃ arborib. illud qđ est de humore sup- 2
fluũ, & de medulla ad pductionem mittitur foliorũ. Sic ve-
re tam in religiosis q̃ in secularibus qñ in medulla cordis est
abundantia humoris, i. bonarum vel malarũ affectionũ, tũc
exinde prorũpit foliorũ. i. verborũ exteriorũ affluẽtia, & na
tura. Mat. 12. Ex abundantia cordis os loquitur. ¶ Quãto ra 3
dix herbæ vel arboris in terra profundius se infigit, tãto her
ba altius se exaltat, & diffusius se dilatat. Sic verè quanto ra
dix cordis in terra. i. in statu infimo magis profundatur per
humilitatem, tanto latius dilatatur per charitatẽ, & finaliter
in cœlo altius eleuatur ad æternã dignitatẽ, quia qui se humi
liat, exaltabit. Mat 23. & Iob 5. Ponit humiles in sublime &c.
¶ Qñ gramen incipit germinare, tunc melius se multiplicat, 4
& fęcundat si cōpressum fuerit, & mediocriter cōculcatum,
si aũt pro libito crescere, & luxuriari permittitur tunc de fa
cili prorumpit in semen, & induratur, & suã perdit pulchri-
tudinẽ, & decorẽ, vt dicit Pli. Sic verè qñ homo primo in-
cipit germinare per bona opera, tunc vtile est ei vt ab alijs
deprimat per tribulationes, & conculcetur per contemptũ,
ne. s. superbiat aut psumat. Nã qñ pro libito voluntatis dimit
titur, tũc faciliter in semen pdicationis erumpit, & luxuriat
. s. ãte tps, quia nimis cito alios vult docere, nõ seipsum, & sic
qñq; per psumptionẽ vel alia pctã perdit decorem grãæ, & ho
nestatis pulchritudinẽ, & virorem. Egressus bestiæ saltus cō
culcauerũt carduum 4 Re. 14. Vel dic q qñ aliquis est in ger
mine iuuentutis, tunc verè vtile est q ab aliis cōculcetur, &
deprimatur per correctionem, & tribulationem, & q sub pe
de tencatur per subiectionẽ, quia alias de facili nimis cresce
ret per superbiã, desiccaretur per auaritiã, & semẽ emitteret
per luxuriã, & sic perderet virorem pulchritudinis, & virtu-
tis. ideo Thr. 3 Bonum est viro cum portauerit iugũ ab ado
lescentia sua. ¶ Herbæ exterius in suis qualitatib. variant sm
varietatẽ humorũ interiorũ, & in suis virtutib. diuersimode 5
distinguuntur. Sic vere opera exteriora sm naturam humo-
rum. i. affectionũ cordis variantur, quia sic q homo se gerit
interius, sm hoc operatur. & se disponit exterius. Vnde Ec
cle. 13. Cor hois immutat faciẽ eius, siue in bono, siue in ma
lo. ¶ Herbæ variantur sm situm. Nam illæ quæ nascuntur in 6
montib. & locis siccis, sunt breuiores, & graciliores, & sunt
simpliciter cæteris meliores, & ad esum animaliũ saniores.
Herbæ aũt quæ in paludib. & vallibus oriuntur, sunt maio
res, & grossiores, & longiores, tñ ad esum, & vsum animaliũ
minus sanæ, sicut dicit Isaac in dietis. Charissimi, mons est re
ligio vel ecclesia, vallis est mundus. Nam illi qui sunt in mon
te religionis, & statu perfectionis, licet sint minores et bre-
uiores quo ad delitias, et diuitias temporales, tñ sunt cęteris
meliores, et ad esum. i. ad imitationem aptiores. Illi aũt qui
in vallibus, et paludib. i. in mundo et mundana prosperitate
versantur, licet sint maiores quo ad diuitias, tñ sunt grossio-
res per superbiam, et sicciores per auaritiam, et sic quo ad
dandum nutrimentum bonorum exemplorum sunt alijs mi
nus apti. Vel dic q herbæ quæ sunt in monte religionis, sunt
paupertas, pęnitentia deuotio, lectio. Herbæ aũt quæ sunt in
valle. i. in mundo, sunt diuitiæ, delicię et cętera mundi bona,
quæ pro certo sunt aliis minus bona, et ad nutrimentum mi
nus apta. Vnde Eze. 34. In montib. Israel pascã eas, in herbis
virentib. ¶ Inter herbas sm Isaac in dietis, illa quæ vel cuius 7
radix nutrit, semen eius non est nutritiuum, sicut patet de ra
pa, cuius radix nutrit, non semen. Cuius autem semẽ nutrit,
eius herba vel radix non est nutritiua, sicut patet de faba, cu
ius semen et non herba nutrit. Sic vere multi sunt quorum
virtus nutritiua, i. virtus aliorum iuuatiua, et cōfortatiua est
in semine, non in rebus, sicut sunt multi, qui semen prædica-
tionis, consolationis et instructionis habẽt bonum, quorum
tñ reliquum corpus. i. quorum virtus, et vita non proficit ne
que nutrit, sicut sunt hypocritæ. Alii aũt sunt quorum cor-
pus et non semen. i. quorum facta et non verba sunt aliis nu-
trimenta, sicut sunt boni simplices, qui habent opera, et non
verba. ¶ Herba tempus austerum, ventosum et pluuiosum di- 8
ligit, et in eo fortius cōualescit, vt dicit Beda. Sic vere herbę
. i. vitia, et pctã, et malę affectiones tunc fortius inualescunt,
qñ tempus. i. status est ventosus per honorum vanitatem, et
pluuiosus per mundi prosperitatem. Sed vere qñ status ho-

minis est frigidus per paupertatẽ,& aduersitatẽ, & sicc⁹.s.ab humore tpalis prosperitatis, tunc herbæ.i.malæ affectiones, & pctã in eo minorant̃,extirpant̃,& desiccant̃. Iac. 1. Exsiccatũ est fęnũ &c. Vel per herbã intelligo fidẽ, q̃ pro certo plus proficit atq; valet, qñ cõculcatur ab infidelib. & qñ tempus per tribulationẽ est tẽpestuosum, sicut patet de tpe martyrum, vbi quanto tyranni magis seuiebãt, fides magis crescebat, quia sicut dr̃ Exo. 1. Quãto Pharao magis opprimebat filios Israel, tãto magis multiplicabant̃. Vel per herbã intelligo falsos amicos, qui abundãt in tpe,& pluuia prosperitatis, deficiunt aũt in tpe aduersitatis. Diuitiæ addunt amicos plurimos, a paupere aũt,& hi quos habuerat, recesserunt. Prou.
9 14.¶Gramen aũt s̃m Dios. est quædã herba specialis, multũ medicinalis, q̃ canis se purgaturus quærit, & comedit, & sic se purgat. sed s̃m Pli. hoc ita cautè facit, q̄ vix pōt ad humanã petitiã peruenire. Ista est sacra scriptura, q̃ facit vitã purgare & euacuare,& ideo canes.i.custodes.s. gregum prælati, istam debent præcipuè comedere, sed verè hoc ita raro fit, q̄ non percipitur nec videtur.
10 ¶Herbæ quæ magis sunt nutritiuæ,& dulces, sunt vt cõiter minus medicinales, illæ autẽ quæ sunt valde medicinales, non sunt vt communiter nutritiuæ, quia verè sunt insipidæ vel amaræ. Sic verè mundi bona quæ corpus nutriunt,& impinguant, nullam dant animę medicinam, bona autem spiritualia, quæ sunt animæ medicina, nullum dant corpori nutrimentum.

De Galbano. *Cap. 72.*

1 GAlbanũ est gummi cuiusdã herbæ quæ dr̃ ferula. Nã illa herba in æstate inciditur,& galbanũ inde lachrymatur,& distillat. Gummi est odoriferũ,& igneæ naturæ,& mirabiliter medicinale,& cõtra multas proficit passiones, s̃m Pli. Plat. & Dios. Talis est elemosyna, virtus pietatis, lachrymarũ,& cõpassionis. Nã qñ arbos.i.hõ scinditur per contritionẽ vel tpalem tribulationem, seu ẽt per diuinam inspirationem, tunc emittit lachrymam per cõpunctionem, quia sicut dr̃ Ecc. 22. Qui pungit oculum, educet lachrymas. Vel etiam tũc exinde stillat gummi fluidæ pietatis, quod pro certo est odoriferum per famositatem,& valet cõtra morbos oĩm peccatorũ, quia elemosyna extinguit pctm̃. Eccl. 3. Virtutẽ etiam habet igneam, quia.s.oĩa peccata exurit & consumit. Et sicut galbanũ leuit, mitigat, menstrua prouocat, fętum mortuũ educit, venenosis resistit, sic pietas aliorum miserias mitigat atq; lenit, mẽstrua etiam, & fętus mortuos,.i.interiora vitia & peccata prouocat & educit.

De Gutta seu hammoniaco. *Cap. 73.*

GVtta est gummi vnius arboris q̃ dr̃ hammoniacũ. Cuius arboris in æstate rami inciduntur, & lachryma q̃ inde defluit, medicinæ vsib. deputatur, odorẽ habet suauem sicut castoreum, virtutem etiam efficacẽ, & est candida,& pinguis sicut thus,& qñ frangitur, apparet interius candida,& gummosa. virtutem habet dissoluendi, & laxandi, calida est in tertio gradu, vt dicunt Isid. Pli. & Dios. Talis est charitas, quæ virtutem habet igneã,& ardentẽ. Dissoluit.n.mentem per compassionem,& eam laxat per elemosynarũ largitionẽ gũmosa est,& glutinosa,.s. inter discordes per concordiã,& amorẽ, medicinalis est cõtra vitia,& pctã, & odorẽ bonæ famę emittit &c. Oĩa delicta operit charitas. Prou. 10. Et hæc ab arbore Christo distillauit,& maximè qñ in æstate.i. In feruore passionis fuit fractus per mortẽ, & claui,& lancea perforatus, quia tũc apparuit p̃cipuè charitas inanita. Vel per guttam intelligo pietatẽ, & expone sicut supra de galbano &c. Vel per guttam intelligo sanguinẽ Christi vel lachrymas,& compunctionem. Ideo de ista gutta dicit Psal. Mirrha,& gutta,& casia a vestimentis tuis.

De Gariophylis. *Cap. 74.*

1 GAriophili sunt fructus vnius arboris in India, calidi,& sicci in effecto, nigri coloris, suauis odoris, acuti saporis,& boni. Gariophylum qñ vngue premitur tunc sp aliquid emittit humiditatis, quia licet exterius sit siccũ, interius tñ est multum humidum subiectiuè, vt dicit Dios. Talis debet esse vir perfectus,& maximè prælatus, quia cũ iste sit fructus arboris ecclesiæ ideo debet esse calidus per charitatem, siccus per castitatẽ, niger per pniam,& exteriorẽ humilitatem, odorosus per famositatẽ, acuti saporis per correctionis asperitatem, verumtñ qñ vnguibus.i. aliorũ miseriis præmitur,& instigatur, tunc debet emittere humorem,& dulcorem.i. mellifluam pietatem, quia verè licet exterius sit sicc⁹, & austerus per iustitiã,& rigorẽ, intus tñ debet esse mollis, & humidus per clementiã,& dulcorẽ. Figura de arca testamenti, in qua non tñ erat virga, sed ẽt tabulæ cum manna. Sic ẽt in prælatis non tm̃ debet esse virga correctionis, tabulę discretionis, imo ẽt manna pietatis,& cõpassionis, vt dicat cũ
Ps. Miam & iudicium cantabo tibi.¶Gariophylum pressum 5
statim emittit humiditatẽ si sit bonum. debet seruari in loco temperato, nec nimis humido, nec nimis calido, quia in calido desiccat̃,& in humido cõputrescit, in sicco vero arescit, vt dicit Dios. Diu seruatur in tẽperato calore, nisi forte fuerit sophisticatũ.s. per quinq; annos, sed si sophisticatũ fuerit, vix vltra viginti dies durare poterit. Sic vere vir iustus statim, q̄ p̃mitur,& instigatur precib. afflictorum, debet emittere humorẽ cõpassionis,& elemosynarũ largitatẽ. Et iste dẽt seruari in loco.i. in statu tẽperato, vt.s. nõ sit nimis humidus, per prosperitatem, nec nimis sicc⁹ per paupertatem, quia faciliter corrumperetur per luxuriã in prosperitate,& p murmur,& desperationẽ,& impatientiã in paupertate. Iõ bene petebat sapiens, Prou. 30. Nec paupertatẽ, nec diuitias dederis mihi dñe. Qđ ẽt de subditis põt dici, quia si nimis humide.i. laxe teneantur, faciliter per insolentiã corrũpũtur, si vero in siccitate,& austeritate nimis arceant̃, tunc ẽt per impatientiã humore deuotionis penitus spoliant̃. Et breuiter, isti si boni sunt,& nõ ficti, sed veri, diu pñt in bono perseuerare, & in iustitia cõseruari, si vero sophisticati hypocritæ, & ficti fuerint, tũc nequeũt diu in bono manere, nec in sua ficta iustitia cõmorari. Sen. Qđ fictũ est, nõ põt esse diuturnũ. Vel dic, q̄ iste est pctõr, q̃ statim q̄ p̃mitur correctione vel tribulatione, p̃dicatione vel monitione, statim p̄ certo si sit bonus, dẽt emittere liquorẽ,& humorẽ lachrimarũ cõpũctionis,& deuotionis. Vnde Thren. 1. Oculus meus deducens aquam.

De Genesta. *Cap. 75.*

GEnesta vel myrica est frutex crescẽs in terris desertis,&
incultis, cuius p̃sentia infęcunda terram esse indicat. in 1
qua crescit, saporem & odorem habet fœtidum,& amarum, in hyeme viret,& floret. Talis frutex est pctm̃, quia vere in terra inculta per pniam,& deserta a Deo & sanctis.i. in homine qui est impius,& pctõr, crescit, & gñatur,& sterilitatẽ spũalem in eo denotat,& declarat.& est fœtidũ in se,& amarum quantum ad remorsum conscientiæ,& in hyeme p̃sentis vitæ viret pręcipue,& abundat. Vnde Hie. 48. Eritis sicut
myricæ in deserto.¶Myrica omni tpe viret,& floret, hyeme 2
.s.& æstate, in sterili terra nascitur, verumtñ ipsam facit fertilem,& fęcundã qñ ibi remanet per tres annos,& iõ in patria mea & in plurib. aliis locis in terris plãtatur sicut segetes, vt sic per eã fęcundetur. Nam post triennium desiccatur,& sic humor eius ad terrã descẽdit vna cũ folijs,& superfluitatib. quæ cõputrescũt,& sunt ibi loco fimi,& sic terra fertilior efficitur. Recte charissimi talis est Christus, quia vere omni tẽpore fuit viridis per honestatẽ,& floridus per puritatem, & iste ẽt terram in qua plantatur.i. humanum genus fecit fertile quo ad bona opera,& virtutes. Nã post trienniũ decuplatum.i. post 30. Annos fuit desiccatus per mortem, & sic humor eius.i. sanguis vel eius gr̃a ad terram.i. ad humanum genus descendit,& sic illud bonis operib. fęcundauit. Vel dic q̄ genesta est vir iustus, qui omni tpe.i. hyeme tribulationis, & in æstate prosperitatis debet per gr̃am virere,& terram.i. societatẽ in qua est, suis exemplis fœcundare,& suis bonis verbis instruere,& docere. ¶Genesta valet cõtra multas passio
oes, quia eius elixatura mestrua restringit,& dẽtib. subuenit. 3
Sic verè vir iustus &c. Dic q̄ genesta est tribulatio,& pœnitentia, quæ licet sit amara, tñ medicinalis est, quia menstrua luxuriæ,& deliciarum stringit, & hæc in terra sterili.i. in viris pauperib. plus abundat. ¶Genesta amara est & fœtida, li-
cet viridis,& florida videatur,& ista terram in qua plãtatur, 4
fœcundat, et valet ad multam medicinã. post tres annos desiccatur, et quia ad nullum valet ædificium, ignis tantum incendiis deputatur. Talis est hypocrita, amarus per murmurationem, fętidus.s. coram Deo per interiorem corruptionem, vel per luxuriam, et infectionem, licet sit viridis per honestam

ftam conuerfationem. Hic.n.terram,& patriam in qua eft,fę
cundat per fuam bonam prædicationem,quia.f.alijs benè vi
uere præcipit,quamuis ipfe minimè bene viuat,cito tñ,& fa
ciliter ficcatur,& deftruitur per peccatum,& fic fua ficta ho
neftas deperit,& pulchritudo,& quia non conuenit ad ędifi
cium paradifi,idcirco infernalib. incendijs deputatur. Igni
datum eft in efcam.Eze.15.

De Grano in generali. *Cap.76.*

1 GRanum eft minima pars diftincta, quæ fit in planta, fed
granũ quãuis modicum q̃titate, tñ maximum eft virtute,
nam in quolibet grano eft ratio feminalis, & virtus,qa
pôt educi de quolibet grano planta,& in quolibet eft cortex
& medulla. Talis eft vir perfectus,quia vere quantum ad fuã
reputationẽ,ipfe eft paruus,& minimus per humilitatẽ,cor-
ticem habet.i.exteriorem honeftatem, medullam habet.i.in
teriorem pietatem vel charitatem,& fic in ifto eft rõ femina
lis.i.principium virtutis,& doctrinæ vel prædicationis,p ꝙ
pôt producere plãtam.i.exteriorẽ bonã operationẽ, vel plã
tam producere.i.p q̃ pôt alios gñare in fide,& charitate. Per
euangelium ego vos genui. Vel per rõnẽ feminalẽ intelligo
2 charitatẽ,p q̃ planta.i.bona opera gñant. ¶ Grana fm Arift.
li.de plantis,diuerfimodè variantur,quia,quidã apparent in
arbore,& funt expofita,& aperta,vt in cumino, & fęniculo,
q̃dam aũt in thecis,& in folliculis includuntur,vt funt fabæ,
& fimilia,& q̃dã in fub̃a carnofa continentur,vt pifa, & fimi
lia. Sic verè inter herbas fpũales.i.hoĩes, quidam habẽt gra-
na.i.opera,& expofita per boni exempli dationẽ,quidam ea
habent occulta,& reclufa per humilitatẽ,& celationẽ,quidã
ẽt in fub̃a carnofa.i. in mollitie pietatis ea recludunt per be
nignitatem,& deuotionem &c. Vel dic ꝙ hoim, quidã funt
aperti,& expofiti,f.feculares,alij claufi, & inuoluti,f.religio
fi,& regulares,qui in thecis.& côuentib.funt inclufi fub clau
fura ftatutorũ. Vel inter religiofos quidã funt penitus inclu
fi,ficut eremitę vel reclufi,vel carthufienfes,alij autẽ non ex
toto,fed ex parte,ficut cæteri, qui q̃nque exterius exeunt ad
mundana,vt fuis bonis exemplis feculares alliciant ad virtu
3 tem. ¶ Grana inclufa variantur,quia licet oia fint debitè or-
dinata,funt tñ aliqua fine medio pariete côiuncta, alia autẽ
mediante pariete funt diftincta,alia aũt habent parietẽ ficcũ
& ligneũ,ficut patet in nuce,alia autẽ carnofum,ficut patet
in malogranato,cuius grana per carnofas partes diftinguun
tur,fm Arift.ibidẽ. Sic inter illos qui in côuentib. funt inclu
fi,quidam funt immediate coniuncti per charitatem,& de-
bitè ordinati. Alij aũt per partes funt diftincti,& diuifi p par
tialitatẽ. Nam quofdam diuidit abinuicẽ paries ficcus, & li
gneus.i.affectio diuitiarum,quofdã aũt paries carnofus.i. af
fectio carnalium deliciarũ feparat,& feiungit. Vide 1.Re.11.
Separati funt ita,& diuifi,vt non remanerẽt duo pariter. Bo
ni aũt fine aliquo medio fe côiungũt. Iuncti funt pariter &c.
Vel dic ꝙ quidam fe amant nullo intermedio,ficut boni, &
alij fe coniungunt,& diligunt aliquo intermedio,f.carnalita
te vel diuitijs &c. ficut fupra,quia ficut dr Luc.6. Peccatores
4 diligentes fe diligunt. ¶ Grana variantur fm formam,quia
alia rotunda,alia triangula,alia oblonga, alia quadrata, fed
omne granum longũ femper eft in vna parte acutum,fm Ari.
ibidem. Sic verè boni variantur, quia quidam funt rotundi
per obedientiæ velocitatem,alij oblongi per perfeuerantiæ
longanimitatem, alij quadrati per quatuor virtutes cardi-
nales, alij triangulares per tres virtutes theologicas. Adiun-
ge iftud fi vis fupra cum.§.1.

De Gith feu Nigella. *Cap.77.*

1 GIth feu nigella eft herba nigra,quæ cum frumento na
fcitur,quæ virtutem habet diffoluendi, & confumen
di.eft.n.calida in tertio gradu,formã habet quafi triã
gularem,& in multa quantitate fumpta interficit co-
medentẽ,abortum etiam facit,& procurat, vt dicunt Diof.
Plin.& Arift. Sic verè cum tritico,i. cum viris iuftis in agro
ecclefiæ vel religionis eft q̃nq; mixta nigella.i.aliquis infolẽs
& peccator,qui nigri coloris dr quantum ad malam conuer
fationem, triãgularis quantum ad mutabilem côditionem,
quia nunc in vno latere,nunc in alio. Et ifte virtutem habet
diffoluendi,& disiungendi,f.per charitatem fœderatos, per
detractionem,& per verborum relationem,quia.f.verborũ
relatores,alios ab alijs feparant,& disiungunt,qa vir linguo
fus feparat principes. Prou.16. Confumit.n.& occidit per de
tractionem,& diffamationem. Ifte ẽt quo ad mala exẽpla eft
alijs mortiferus,fi fumatur per imitationẽ vel per fuæ focie-
tatis frequẽtationẽ,quia.f.per fua mala verba & exempla fa-
cit alios à fœtu boni côcepti propofiti abortire. Ideo dr Efa.
59. Qui comederit de ouis eorum morietur. Vel dic ꝙ gith
eft bonus religiofus,niger per humilitatem,calidus per cha
ritatem,triangulus per triplicem virtutẽ,& multum medici
nalis per vitæ,& doctrinæ,& exempli fanctitatem. ¶ Gith eft 2
genus leguminis quod dulcorationis gratia fpargitur in pa
ne,& eft herba calida,aperitiua,diffolutiua,virtutem habens
plurimam medicinæ. Talis eft pietas,quæ calefacit per chari
tatem diffoluit per compaffionem,aperit per affectionem,&
deuotionem,& valet in medicina,f.contra vitia,& peccata,
quia pietas ad omnia valet 1.ad Tim.4. Vel dic totum de cha
ritate vel humilitate.

De Ilice. *Cap.78.*

ILex eft fpecies quercus glandifera, cuius fructus fm Pli. 1
multas reficit nationes. Nam(vt dicit idem)antiquitus vi
uebant hoĩes glande antequã vfus frumẽti effet inuẽtus.
Hic eft mũdus,cuius fructus,f.diuitiæ,& deliciæ,multos
nutriunt,& reficiunt,quia multi funt qui immodo bonis tpa
lib. nutriuntur,& maximè porci.i.deliciofi,& carnales. Anti
qui ẽt.i.patres veteris tefti,illos fructus diligebant, & acqui
rebant. Patet in Abraam,Dauid,Salomone,Iob & cęteris,q
fuerunt ditiffimi, & hoc quia adhuc non venerat vfus farris
.i.bonorum fpũalium,& æternorũ, vel vfus ẽt farris.i.facra-
menti altaris Chrifti. Sed verè quia modo poffumus inueni
re frumentũ.i.delicias vitæ æternę,& bona fpũalia, vel etiam
corpus dñi in altari,ideo tales glandes.i.bona tpalia amplꝰ
comedere nô debemus. Vel dic ꝙ far, & eucharistia &c. per
oia ficut fupra. Vel dic ꝙ glãdes funt fcientię legales vel phy
ficæ,far aũt eft fcientia diuina,qua modo debemus vti, quia
.f.quamuis nos alij dum effemus feculares, vteremur glãdib.
.i.fcientijs fecularib. modo tñ q̃n facti fumus religiofi, eccle-
fiaftici,& prælati, debemus vti fęrre.i. fcientia facrę fcriptu
ræ.pf. Adipe frumenti fatiat te &c. ficut fupra. Sapiẽtia.n.mo
do ædificauit fibi domum,f.ecclefiæ,pofuit menfam,mifcuit
vinum &c. Prou.9. ¶ Ilex eft arbor ꝓfundæ radicis, corticis 2
duri,& fpiffi,magnæ rotunditatis,famofitatis,& vmbrofita-
tis,magnę eft ẽt foliditatis,& imputribilis firmitatis,fm Pli.
Talis eft per oia vir perfectus,& maximè prelatus,quia radi
ces fidei dẽt habere profundas,& benè fixas,& firmas,corti
cem ẽt.i.exteriorẽ apparentiã debet habere groffam, & ru-
dẽ,quia nô debet effe in veftib. curiofus vltra q̃ deceat exigẽ
tiã fui ftatus. Debet ẽt effe ramofus per bonas affectiones,fę
cundus per bonas operationes,vmbrofus per bonorũ exem
plorum dationes,& per tpaliũ beneficiorũ cofolationes, qa
vmbra eius.i.eminentia fui ftatus debet viatores recreare,&
côfortare,vel vmbra.i.bonis fuis tpalib. debet pauperes cô-
fortare,vt dicatur illud Dan.4. ꝙ fub vmbra eius habitabãt
oẽs beftiæ terræ. Et hic debet effe folidus per conftantiæ fir
mitatẽ,& imputribilis p perfeuerantiæ longanimitatẽ, quia
nunq̃ debet putrefieri per pc̃tm.f. interrũpendo bonã vitã,&
fanctitatẽ. Vnde Amos.2. Altitudo cedrorũ altitudo eius,&
fortis ipfe quafi quercus &c. ¶ Ilex eft lignũ forte, durabile, 3
& quafi imputride. Nã truncus eius fub aqua,& terra defof-
fus,in folitudinẽ,lapidis induratẽ,& quãto lõgius ibi fteterit,
tãto efficit magis durus, & iõ de talib. lignis folebãt in tẽplis
deorũ,& in palatijs regũ fieri imagines,& columnę,vt dicit
Pli. Talis dẽt effe bonus Chriftianus,& maximè ecclefiafticꝰ
quia verè dẽt effe fortis p firmitatẽ,& côftantiã,durabilis,&
imputribilis p perfeuerantiã. Nã licet in aqua, & fluctu tribu
lationũ pofitus fuerit,nunquã tñ dẽt illi putrefieri p impatiẽ
tiã vel murmurationẽ,vel aliud pc̃tm, fed magis p firmitatẽ
côftãtię fortius indurari. Iob 38 In fimilitudinẽ lapidis durã
tur aquæ. Et ideo de talib. viris perfectis,fortib.& ad tribu-
tiones duratis, fiebant antiquitus in tẽplo Dei.i. in ecclefia,
imagines & columnæ.i.prælati,qui debent effe imagines re-
prę fentando vitã fanctorum per fuam bonam vitã,& debent
effe colũnæ.f. Chrifti ædificiũ fuftentãdo. Figura Exo 26. vbi
in tẽplo tabernaculi erant columnę de cedro &c. Vide & ex
pone. Vel vide de duabus columnis 3.Re.7.& 2.Paral.4.

De Junipero. *Cap. 79.*

1 IVniperus est arbor aspera, & pungitiua, in locis desertis, & incultis crescens, & dr̃ iuniperus s̃m Isid. quasi giguẽs ignẽ, a pyr græcè, quod est ignis latinè. Nã ignis qui sub eius cinere fuerit absconditus, sine extinctione durat q̃sque per annũ, vt dicit Isid. Talis arbor est mundus, cuius folia aculeata sunt diuitiæ, quæ mentem lacerant atq; pungũt. Vmbra eius est eminentia tp̃alis. Est ergo mũdus arbor aspera, q̃a verè suæ tribulatiões, & labores, timores pariter, & dolorea ipsum faciunt asperũ, & pungentẽ. Nã folia eius. i. diuitiæ mundi spinosæ sunt, quia. s. cor lacerant sicut spinæ, & iõ ista arbor. s. mũdus, & eius affectio, nõ crescit nisi in locis sterilib. & incultis. i. in corde, & desiderio hoim pctõrũ, vbi pro certo quotidie renouat̃, & crescit, & vbi radicaliter ꝑ amorem plantatur. i. in mundi pctõrib. & iniquis. Vnde de Helia dr̃ 3. Re. 19. ꝙ dormiebat sub vmbra vnius iuniperi. Quia verè mundani dormiunt, & quiescunt sub vmbra eminẽtię tẽporalis. Et pro certo ista arbor optime seruat ignẽ, s. cupiditatis, & carnalitatis, quia vere mũdus vel mundana prosperitas ignẽ auaritiæ, & luxuriæ diu nutrit, quia sicut, dr̃ Esa. vlt. Ignis eorũ non extinguetur. Vel dic ꝙ iuniperus est caro, q̃ pro certo spinosa est quo ad stimulos tentationũ, & hæc pro certo ignem luxuriæ g̃nat atq; nutrit. Ber. super Cantica Sermone 48. Spinæ in terra sunt, in aere sunt, in carne tua sunt. versari ergo in his, & non lædi, diuinæ est potentiæ non humanæ. Vel ista arbor significat diuitias, q̃ re vera ignẽ auaritiæ inextinguibilem sp̃ seruant. Spinosæ ẽt sunt, quia. s. ꝑ sollicitudines pungunt, & lacerant cor humanum. q̃n tñ hõ eia bene vtitur, vtiles sunt ad spũales medicinas, & ad fugandũ serpentes. i. demones & pctã. Dan. 4. Pctã tua elemosynis redime. De tali iunipero dr̃ in figura 3. Re. 19. ꝙ cũ Helias dormiret sub vmbra vnius iuniperi, venit quidã angelus qui excitauit eũ, & ostendit ei panẽ, & aquã, & misit eum ad montẽ Dei Oreb. i. ad paradisum, q̃a re vera Deus nolẽs, ꝙ nos dormiamus sub vmbra iuniperi. i. in amore tp̃aliũ, excitat nos quotidie per scripturẽ, & ꝙ comedamus panẽ, & aquã ꝓ corporalẽ abstinentiã, & ad montẽ Dei oreb. i. ad paradisum, q̃ citius properemus incitat, a quo vtiq; somno q̃idã nolunt excitari, sed in vmbra ista cõtinuẽ volunt delectari vnde Iob 30. Radix iuniperorũ erat cibus eorum, & esse sub sentib. delicias cõputabant.

2 ¶ Iuniperus est arbor spinosa, nunquã perdens virorem, multum calida, s. in tertio gradu, & iõ in cinere ignẽ per annum seruat inextinguibilẽ. Iõ iuniperus quasi gignens pyr. i. ignem dr̃, quia pyr græce, ignis latine nuncupatur. in desertis locis nascitur habens fructus seu baccas in medicinæ vsib. efficaces. vmbrã ẽt eius serpentes fugiunt, & declinant, s̃m Pli. Talis est crux, quia vere aspera est, & spinosa, viridis, & decora pio cordi, & eius vmbra. i. memoria fugiũt demones vel serpentes, & ignẽ charitatis seruat, & accendit, quia vere per cõsiderationẽ passionis, & crucis cordis charitas inflammatur. Scd̃m ligna siluæ exardescit ignis. Eccl. 28. Vel dic ꝙ iuniperus est vir perfectus, omni tp̃e virens ꝑ honestatẽ, calidus per charitatẽ. Nam qũ incineratur per humilitatem, s. q̃n in se cõsiderat cinerẽ, & puluerẽ, tunc ignẽ charitatis in se seruat diutius, & custodit. Humilitas. n. est custos charitatis. Hic ẽt est spinosus, & asper per pniç austeritatem, & fructus eius. i. bona opera sunt medicina. s. quãtum ad bona exempla q̃ aliis tribuunt, & serpentes. i. mali hoies fugiũt, & declinant vmbrã eius. i. exemplum, & societatem, quia sicut dr̃ Prouer. 29. Detestantur impij eos qui recta sunt via. Et isti in deserto pniæ, & paupertatis g̃uantur, & morãtur, & folia eorum. i. verba sunt acuta per correctionem &c. Vel dic, ꝙ iuniperus est status pniæ vel religionis, pungitiuus per austeritatem, virens per honestatem, calens per charitatem, & ignem charitatis seruans per perseuerantiæ longanimitatẽ, & hæc in sterili terra. i. in pauperib. cõsueuit abũdare, quia. s. mali non curant de pnĩa vel religione, imo serpentes. i. mundi pctõres ipsam refugiunt, & abhorrent. Vel per iuniperum intelligo asperam correctionem, q̃ serpentes. i. mali fugiunt, & declinant, quia nõ amat pestilens eum qui se corripit. Prouerb. 15. Vel dic ꝙ iuniperus est pctõr, qui in deserto mundi huius inuenitur virens per asperitatem, & folia eius. i. verba pungitiua sunt per detractionem, & iniuriam, & ignem carnalitatis, & crudelitatis, & cupiditatis seruat, & continet incessanter. Vel dic ꝙ iuniperus est detractor cui⁹ folia, & verba sunt pungitiua, & licet vireat per honestatem, tñ calidos per iram, crudelitatẽ vel cupiditatẽ &c. Vel dic ꝙ iuniperus est mala vetula, quæ cum iam sit quasi in cinerem redacta ꝑ antiquitatem, ignem tñ luxuriç in se & in alijs seruat, & accẽdit, s. in iuuenculis quas decipit, & ideo iuniperus dr̃ quasi gignens ignem, quia luxuriosi vel malç vetulç ignem concupiscentiæ suis malis dictis, & exemplis in alijs seruant, & inducunt, dicẽtes illud Lu. 12. Ignem veni mittere in terram. Vel applica contra senes luxuriosos, & auaros, incineratos, & desiccatos, quorum concupiscentia non potest extingui. Sap. vlt. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem.

De Jsopo, seu hyssopo, vt præcipiunt alij scribendum. *Cap. 80.*

ISoppus est herba modico inter petras nascens, mundificatiua pectoris, & pulmonis. vnde apud veteres s̃m Pli. 1 non reputabant bene purificatos, nisi isopo aspergerentur q̃n in delubra intrabant. virtutis est magnæ in medicina, & põt isopus corripi vel produci. Talis est pnĩa vel humilitas, quia vere pectus, i. cõscientiã, & intellectum pulmonem. i. voluntatem & affectionem purificat, & depurat a cunctis sordib. peccatorum, & ideo si tẽplum vel delubrũ ęterni numinis volumus introire, pro certo necesse est, ꝙ isopo pniç vel humilitatis, & aqua lachrymarum, & aqua gratię, & pietatis primitus aspergamur Figura Le. 14. vbi dr̃ ꝙ ad hoc ꝙ leprosus de castris eiectus, ad societatẽ reuerteretur aliorũ, necesse erat ꝙ isopo, aqua & sanguine aspergeretur. Sic verè ad hoc ꝙ leprosus peccator de societate Dei, & angelorũ eiectus, possit ibi redire finaliter ad paradisum euolãdo, verè necesse est ꝙ aspergatur per deuotionẽ aqua fluidæ cõpassionis, & sanguine. i. memoria dñicę passionis, & isopo humilitatis, & subiectionis, vel pęnitentiæ, & afflictionis. ideo Psa. Asperges me dñe isopo, & mundabor, lauabis me, & super niuem dealbabor. Et hæc herba valet ad multiplicẽ medicinam, s. contra vitia, & peccata. Vel dic ꝙ isopus cuius vis precipua est in flore, est vir iustus, qui flore honestæ conuersationis pollere debet, & hic est modicus per humilitatẽ inter petras, i. in duritia pœnitentiæ nascens per austeritatem, & mundificatiuus est aliorum per vitæ doctrinæ, & exempli sanctitatem &. Expone si vis de Christo, & de quolibet sctõ.

De Hyacintho, nam ita scribendum erat. *Cap. 81.*

IAcinthus est herba coloris cęlestis, sed florẽ habet purpureum, & nomen accepit (s̃m Isido.) à quodam iuuene 1 sic dicto, qui colligendo flores purpureos, mortuus est. similia est aũt violæ in florib. & radice. Iacinthus est aĩa sancta, quę est cęlestis coloris quo ad conscientię puritatem, florem etiam affectionis habet paupertatem per charitatẽ, & ideo in colligendo tales flores, i. in congregando animas per prædicationem ad horreum paradisi, iuuenis gratiosissimus Christus mortuus est, & occisus. Figura Mat. 21. vbi dũ filius patrisfamilias veniret ad vineam ad colligendũ vuas, occisus est ab agricolis. Sic Christus Dei filius dum fructua vineæ ecclesię, i. animas in mũdo colligeret, ipsum, mali agricolæ, s. Iudæi occiderunt.

¶ Iacinthus est coloris cęlestis, purpura coloris sanguinei, coccus coloris ignei, byssus autẽ coloris est niuei, & de istis quattuor composita fuerunt oĩa sacerdotum vel tabernaculi vestimenta, sicut dr̃ Exo. 25. & deinceps. Re vera charissimi isti quattuor colores significant quattuor virtutes cardinales. Nam Iacinthus est prudentia, quæ magis pertinet ad cœlestem, & spiritualem naturam. Purpura est iustitia, quæ aliquando facit sanguinis effusionem. Coccus est fortitudo, quia ignis est fortissimum elemẽtum, ita quòd omnia alia vir, superat & consumit. Byssus est temperantia, quæ. s. continet albedinem innocentiæ, & castitatis. Vel dic quòd coccus est ardens charitas, purpura mollis, & sanguinea pietas, byssus est castitas, & iacinthus est honestas, quæ est coloris cęlestis, quia nostra conuersatio in cęlis est. ad Philip. 3. Istis omnibus virtutibus debent esse induti sacerdotes, & Christo seruientes. ideo Ezech. 16. Ornaui te purpura cinxi te bysso, calciaui te iacintho, vestiui te multis coloribus.

De

*De Iusquiamo seu hyoscyamo secundum peritio-
res.* *Cap. 82.*

1 IVsquiamos est herba pestifera & venenosa, somnū pro-
uocans, & mortē inducēs, si quis ea indebitē vsus fuerit.
Nam comesta vel bibita mētē alienat, & inducit insaniā
& furorē. semē eius est nigrum, mortiferū & pessimum.
somnum. n. inducit, & præ frigiditate calorem extinguit, vt
dicit Isid. & Dios. flores habēs purpureos seu albos. Talis est
per oia mūdus, quia verè ipse est pestifer, & venenosus licet
.n. habeat flores albos, & purpureos. i. licet videatur exterius
pulcher, & delectabilis, floridus & ornatus, illis tñ qui indi-
screté eo vtuntur, s. fatuis pctōrib qui ipsum diligunt, & affe
ctant, est mortiferus, & nocius. Inducit. n. infamiā iactātiæ,
& vanæ gloriæ, furorē ēt iracūdiæ, & somnum delectationis
carnalis, & luxuriæ, & tandem mortē æternā, quia verè mun
dus primo facit fatuos dormire in delicijs, demū eos interfi
cit, & occidit, & calorem charitatis extinguens, vita grē pri-
uat eos. Vnde Esa. 59 Qui comederit de ouis eorum, morie
tur. Semen aūt istius seu fructus. s. mundi diuitiæ, est pcipuè
venenosus, mortiferus & nocious. Vnde 1. ad Ti. 6. Admone
diuites huius seculi nō sperare in incerto diuitiarū, quæ mer
2 gunt hoiem in interitū. ¶ Licet iusquiam' sit venenosa, vt cōi
ter, tñ ipsa multū est medicinalis ei q ea debitē nouit vti. Sic
verè licet mundus sit malus, qui tñ vult eo bñ vti, vtilis & p
ficuus inuenitur. Vitiū. n. nō est in opib. sed in vsu, sm Hier.
¶ Iusquiam' est herba habēs folia pinguia, mollia lata, & ma
3 gna, flores purpureos, & albos, semen nigrū, & mortiferū, &
quasi oibus aialib. venenosum, sm Diosc. & Isid. Talis est lu-
xuriosus, quia folia eius. i. exterior conuersatio mollis est, &
delicata, pinguis, & carnalis. Flores ēt eius. i. exteriora vesti-
menta sunt purpurea vel alba. i. preciosa & curiosa, quia isti
cōsueuerunt esse curiosi. Semen aūt eius. i. sua mala verba, &
opera, & exempla quæ seminat vndequaq; alijs sunt veneno
sa per malum exemplū, & per malā suggestionē. Constat. n.
q per verba & exempla taliū multi spūaliter, & æternaliter
moriūtur. Vel dic q hic est hæreticus, qui licet habeat flores
conuersationis pulchros, folia ēt locutionis mollia & pia,
semē tñ ipsius. i. doctrina comedentib. i. credentib. est vene-
nū, quia comedentes. i. audiētes, per errores inuenenat, & oc
cidit, quia sicut dr 1. ad Cor. 15. Corrumpunt bonos mores
colloquia praua. ¶ Iusquiamus habet semen venenosum, &
4 herba est mortifera in Perside vel Aegypto, vt cōitet, verū-
tñ in Hierusalem vel Iudæa pōt innocuè mãducari, sm Ori.
Sic verè licet homo sit pctōr & vitiosus, & per mala verba &
exempla alijs venenosus, & perniciosus, tñ qñ est in Hierusa
lem (quæ interpretatur pacifica). i. in bona societate & pacifi
ca, tunc bonus & innocuus inuenitur. In terra bona plātata
est vt faciat fructū. Eze. 17. Vel dic q licet hō in mundo fue-
rit venenosus, tñ qñ conuertitur ad Hierusalē. i. ad religionē
vel statum ecclesiasticum, tunc ibi innocuus debet effici lea
bonus. ¶ Iusquiami semē cibus est passerum, tñ est mors oim
aialium aliorū, rō est, quia sm Arist. venæ passerum sunt stri-
ctæ, & ideo fumus iusquiami non pōt transire de stomacho
ad cor, per quas fumus ille mortiferus ad cor ascendit, & ita
cor mortificat, & occidit. Sic verè diuitiæ quis sint veneno-
sæ, & nociuæ aialib. i. illis qui habēt venas conscientiæ latas,
& qui conscientiā habent largā (& hoc quia in talib. fumus
iusquiami. i. amor diuitiarū ascendit ad cor, & ipsum p auari
tiā inficit & corrūpit) passerib. tñ. i. illis qui habent venas stri
ctas, i. conscientiam strictam, non nocet, & hoc quia fumus
iste, s. amor diuitiarum, ad cor eorum non ascēdit. Vnde isti
habent iusquiamum in stomacho non in corde. i. isti habent
diuitias non in animo sed in domo, iuxta illud Psal. Diuitiæ
si affluant, nolite cor apponere.

De Castanea. *Cap. 83.*

1 KAstanea est arbor multum vtilis, quia lignū valet ad
ædificiū, fructus eius ad cibum, & folia cum cortice
ad medicinam, & si Kastanea sit excisa, iterū reuenit,
& crescit, sm Isid. Talis est vir iustus, quia lignū. i. in-
terior aia valet ad ædificandum ciuitatē Hierusalem. i. para
disum, & fructus eius. i. opera, folia eius. i. verba, cortex eius
. i. conuersatio, & exempla valēt alijs ad eos spūaliter nutriē
dos, & medicandos. Erunt fructus eius in cibū &c. Ezec. 47
¶ Fructus Kastanæ in quadā theca exterius spinosa, & aspera 2
sunt inclusi, intus aūt iterum quadā pelle nigra sunt cooper
ti, calidi sunt, & sicci, dulces, & nutritiui, & maximè qñ sunt
in aqua vel igne cocti. Theca ista est religio, quæ exterius est
spinosa per poiæ asperitatē. fruct' sunt religiosi, q intus sunt
sub pelle nigra. i. sub humilitate, & sub nigra pelle. i. sub hu-
mili habitu, & conuersatione. q maxime expone de mona-
chis nigris sub ista dico pelle dnt esse albi per castitatē, cali-
di per charitatē, sicci per abstinentiæ austeritatē, dulces per
benignitatem, nutritiui per vitę, doctrinæ, & exēpli sanctita
tē, & maximè qñ in igne charitatis vel in camino tribulatio
nis, & paupertatis, vel in aqua deuotionis, & pietatis cocti
fuerint vel bulliti, qa tunc melius proficiunt comedētib. i. imi
tantib. Ps. Trāsiuimus per ignē & aq̄. Vel si vis expone de quo
libet iusto, & p exteriorē corticē intelligo asperā cōuersatio 3
nē &c. ¶ Qñ Kastanea in igne decoquit, sp est incidēda i vna
parte, & aliquid de cortice sibi mouēdū, vt sic fumus p ignē
gñat' valeat euaporare, alioquin ab igne resiliet, & tonitruū
faciet, & clamorē, & ita cōminuet, & constringet, q ad nihil
amplius vtilis erit. Sic verè qñ hō in igne paupertatis, & ad-
uersitatis coquit, & assat, oportet q sit apertus p cordis desi
deriū, & affectionē, & fumus orōnis exinde expiret, & exeat
per deuotionē, & sic nō franget p impatiētiā, & desperatio-
nē, sed coquet p correctionem, & cōuersionē, & emēdatio-
nē. nisi aūt taliter apertus fuerit, atq; taliter fumauerit, tunc
ignis iste, s. paupertatis vel aduersitatis violētiā abhorrebit,
& eū si pōt deseret, & dimittet, & ad psperitatē statim si pōt
trāsibit, sicut patet in multis mendicantib. qui ad religiones
diuites trāseunt, vt ignis tribulationis nō sentiant nocumen
tum. Iste ēt sic ignitus clamabit, & tonabit p impatientiā, &
murmurationē, & franget, & cōminuet per desperationem.
Nā qñ hō in tribulatione positus nō est apertus per spem, &
desideriū æternorū, & nō fumat per orōnē, faciliter dissipat
per murmur, & desperationē, & iō bonum est habere hmōi
fumum. Vnde Le. 16. Nō morietur operiente fumo oraculū.
Vel dic q ignis est religio vel fides, exitus aūt, & exilitio est
apostasia &c. sicut supra. ¶ Kastanea in igne posita, eius sub 4
dilatatur, rarefit, & elargatur, & iō pellis eius non pōt ea cō-
tinere, nec loci sui arctitudo ipsam includere vel tenere, &
ideo nisi fiat sibi via in pelle per apertionē, violenter exit pel
lem rompendo, & exterius prosilit, cōminuitur, frangitur at
que perit. Sic vere qūq; accidit q hō existens in pelle sua i. in
statu arcto religionis inflammatus igne cupiditatis vel car-
nalitatis, per mala desideria dilatatur, & iō abhorrēs esse in
tam arcto loco, & in tam humili statu, rumpit pellem. i. obser
uantiam regularem, & exterius exit apostatat, & recedit, &
ideo vtile est, q talib. aperiatur exitus, & via, & detur eis li-
centia transeundi ad alios status, vel q promoueātur ad ali-
qua beneficia exteriora, ne forte per apostasiam totum ruin
paot. Vel dic q Kastanea est ambitiosus, qui per appellatio-
nes, & rixas totum collegiū destruit, vt possit exterius pro-
moueri. Apo. 9. Exiuit fumus quasi fornacis magnæ.

De Lauro. *Cap. 84.*

LAurus, quę alio nomine dr daphne, est arbor multum 1
aromatica, q nunquā deponit viriditatem, qa æstate,
& hyeme sp viret, & hęc (vt credit vulgus) sola inter
arbores ictum fulminis nō incurrit, nec ab eo percu-
titur vel crematur. Folia eius, & fructus vtiles sunt medicinæ.
Nā de baccis eius elicitur oleum, qd valet cōtra multas, &
maxime frigidas passiones, vt dicunt Isid & Dios. Talis est p
oia vir perfectus, quia odoriferus est per famositatem, sp vi
ridis per honestatem, quia. s. nec in æstate prosperitatis, nec
in hyeme aduersitatis deponit virorem floridę venustatis, &
folia suæ loquutionis, fruct' suæ t palis possessionis sunt alijs
medicina, qa vere boni suis verbis sciunt tristes confortа-
re, & suis diuitijs pauperes sustentare. Nā de diuitijs, & bac-
cis suis oleum pietatis, & elemosynæ eliquat, a quo pauperū
calamitas medicatur, & iō tales sub fulmen sententiæ ęterni
iudicis non sentient, nec ab eo lædentur vel percutiētur, qa
soli misericordes à iudice æterno recipientur, sicut dr Mat.
25. Venite &c. Nam vt dr Mat. 5. Beati misericordes, quia ip
si miam consequentur. ¶ Laurus antiquitus vocabatur laud'
à laude, eo q victores lauro coronabantur, et cum laude re-
cipiebantur. hæc arbor non fulminatur, sm Plin. 15. cap 30.

Vnde terra vbi lauri sunt plantatę. vel domus vbi in ædificio
sunt insertę, a fulmine tuta manet, & iõ Cęsares manere sole
bant sub lauro tpe tẽpestatis, qđ bene supponit Ouid. lib. 1.
Met. vbi inducit Phæbum loquentẽ lauro, sic postib. augu-
stis ea dẽ fidissima custos, Ante fores stabis, mediamq; tuebe
re quercũ. ;Fuit ẽt laurus in tãto honore apud veteres, q eã
expendere non licebat in vsus inhonestos. Nã (vt dicit) ma-
gno Ioui, & Apollini fuit a principio cõsecrata. Talis est ar-
bor crucis, quia vere ista dr̃ a laude. quia. s. laudari dẽt, & ex-
tolli. Ista. n. est triumphus, & corona certamiũ cõtra vitia, &
tentatiunes, & tribulationes, q a nullus põt acquirere paradi
si gloriã, nisi per virtutẽ crucis. Ista. n. est Ioui magno. i. Deo
patri, & apollini seu soli. i. Christo spãliter dedicata, & ista
resistit fulmini. i. diabolicæ tentationi, vel æternæ tribulatio
ni, quia verè terra cordis, & domus cõscientiæ in qua arbor
ista fuerit seminata vel plantata per deuotionẽ, & fiduciã, &
passionis cõpassionẽ, nunq̃ a fulmine æternæ mortis, & futu-
ræ iudicis sniæ ferietur, nec ẽt e fulmine. i. ab hostis tẽtationib.
vel mundi tribulationib. destruetur, & iõ Cæsares, & reges. i.
viri iusti q se cedunt per pniam atq; regunt, dũ sua lauro. i.
sub crucis memoria pmanere, quotiens tẽpestatẽ tẽtationis
vel tribulationis viderint imminere, vt sic virtute ipsius libe
rentur, iuxta illud Ge. 18. Lauent pedes vestri, & requiescite
sub arbore. Sed de hoc vide inf. li. 14. c. 63. §. 17. & infra li. 15.
4 c. 2. §. 4 ¶ Laurus in viles vsus dudũ nõ expẽdebat, sed in ma
gnis honorib. habebat, & est arbor sp virens &c. Sic verè vir
iustus nõ debet se exponere vel occupare in vilib. vsib. i. in
administratione rerũ tpalium, & maximẽ religiosus, & quia
dudũ hoc nõ faciebant, iõ tunc honorabant a secularib. sed
nunc econuerso, cã cõtraria. & isti dẽt virere &c. sicut supra.
§ 1. ¶ Laurus fm opinionẽ antiquorũ valebat ad respõsa di-
uina accipienda. Vnde sine lauri psentia Apollo nullotiens
rñdebat, fm Pli. Sic verè qñ nos petimus aliquid ab Apolli-
ne. i. à sole, s. a Christo per orationẽ, si volumus q nõ bis rñ-
deat per pcum nostrarum exauditionem, & per suæ grẽ lar
gitionẽ, necesse est q laurũ. i. crucis & passionis memoriam
habeamus, & sic obtinebimus qd rogamus. Figura Ge. 25.
fm magistrum historiarũ, vbi dr̃ q Rebecca volens habere
diuinum responsum, accepit tripodem. i. laurũ, & supposuit
capiti suo, & agno casto incubuit, & sic visiones veras vidit.
Sic verè nos debemus laurum. i. memoriã crucis assumere,
& agno casto. i. virtuti castitatis incumbere, & sic a Deo im
petrabimus quod oramus. Ps. Habe fiduciã in dño, & dabit
5 tibi petitiones cordis tui. ¶ Narrat Pli. lib. 15. c. 30. q Cæsar
August⁹ semel sub lauro spatiabat. Aquila aũt de cęlo in gre
miũ eius dimisit cadere vnã gallinã albissimam, q in ore suo
portabat ramũ lauri onustũ baccis, q de cõsilio augurũ fuit
plantatus, & exinde venit laurorũ silua, de qua imperatores
Romani post triu nphũ sp fuerunt postmodũ coronati. Per
laurũ q̃ sp viret, de qua coronabantur dudũ victores, intelli
go sp virentẽ immarcessibilem gloriã paradisi, q̃ victorũ vi-
tiorum, & tribulationũ est sine dubio pmium & corona. Per
Cæsarem intelligo genus humanum, per gallinã Dei filiũ, p
aquilam Deũ patrem. Qñ ergo Cæsar. i. genus humanum cu
dum requiescebat sub lauro. i. sub spe gloriæ paradisi, tunc
aquila Deus pater misit gallinã albam. i. filium suum incarna
tũ, cãdore castitatis, & innocentiæ renitentẽ, q pro certo in
ore suo portabat grana lauri. i. verba, & doctrinã de gloria
paradisi, dicens Regnũ Dei appropinquabit. Mar 4. &c. simi
lia. & iõ talia grana. i. doctrina Xpi, hodie sunt platata in hor
to ecclesiæ, ita q iã multũ ibi inuenitur de lauro. i. de spe fu-
turæ gloriæ, ex qua victores finaliter coronant. Apo. 6. Data
est ei corona, & exiuit vincẽs vt vinceret data. i. pmissa. Vel
dic q laurus est crux imperator, q sub ea recubuit, est Chrs
ibi crucifixus, aquila est diabolus gremiũ Christi est religio
vel ecclesia vel eius protectio. gallina est vir iustus albus per
castitatẽ, ferens laurum. i. crucẽ in ore p deuotionẽ, & inuo-
cationẽ. Qñ ergo aquila. i. diabolus vel mundus inuenit ta-
les gallinas. i. viros perfectos, & cruci deuotos, ipse pro cer-
to nõ lædit eos, quia nõ põt, imo in gremio imperatoris Xpi
. i. in statu ecclesiæ vel religionis ipsos illæsos deserit, abijcit
& dimittit, vbi a Christo tuentur, & proteguntur. Vel dic,
q gallina est beata virgo, quę fuit albissima, & castissima, quę
verè ab aquila. i. a Deo patre ad Cæsarẽ fuit missa. i. ad huma
num genus, quæ pro certo ramũ lauri. i. Dei filiũ per beatam
incarnationẽ protulit, qui baccas. i. fructus, verba & opera
pietatis, & finaliter æternæ voluptatis hoïbus apportabit, &
sic victores. i. de mundi tribulationib. & vitiis triumphantes
honorauit. & eos finaliter coronauit. Et iõ ista gallina est fi-
gurata in columba quæ uenit ad arcã uespere. ramũ oliuæ
uiridis portãs secum. Sic uere charissimi colũba. i. mitissima
beata uirgo, uenit in mundi uespere ad arcã ecclesiæ militã
tis, & ramũ oliuæ viridis. i. sacrosãctũ corpus dei secũ tulit
Vel p arcã intelligo tẽplum, Per Noe Symeonẽ &c. Ista etiã
põt dici de beatissima virgine gallina, & matre nřa, q̃ nos cõ
tinuè sub alis suæ miæ fouet, quia pro certo illa hodie ad Cę
sarem. i. ad pctõrem sibi deuotum per aquilã. i. Christũ quo
tidie mittitur, s. ei grãm & virtutes impetrando, sibiq; per eã
laurus. i. victoria cõtra vitia, & baccæ. i. spũalia alia beneficia
6 conferunt. Lu. 19. Gallina cõgregat pullos suos sub alis. ¶ Se
cũdum Pli. li. 17. c. 6. propè pontũ iuxta tumulũ Amyci regis
Bebrycum interfecti est laurus q̃ dr̃ insana, & hoc iõ (vt ait)
quia si quis ramum de ea in nauem poneret, tẽpestas statim
insurgebat, quousq; eijceret. Si quid (inquit) ex ea decerptũ
inferatur nauib. iurgia fiunt donec eijciatur. Pro certo tales
lauri. i. insani sunt hodie in mundo multi. s. viri litigiosi, impa
tientes & brigosi, certatores, accusatores & seditiosi, quia. s.
tales in quacunq; naue. i. in quacũq; religione, societate, col
legio vel patria fuerint, solent tẽpestates, & iurgia suscitare,
charitatẽ turbare, lites & discordias generare. Prou. 17. Sem
per iurgia quærit malus angelus aũt crudelis mittet contra
eum. Necesse est ergo q tales eijciant & caueant, & q eorũ
societas declinetur, vt pax, & trãquillitas generetur. Figura-
ti in Iona, quo in naui manente tẽpestas, pax eiecto fiebat. Io
næ 2. Sed de hoc vide infra in loco suo li. 16. Vnde Prou. 22.
Eijce derisorẽ, & exibit cũ eo iurgiũ, cessabuntq; lites & cõ
tumeliæ. Vel dic q talis laurus est inuidus, q̃ vbicunq; fuerit,
est brigosus &c. vt supra. & sic de alijs vitiis. De ficu nata in
lauro vide de mirabilib. prodigiorũ, & arborum infra li. 14.

De Lentisco. Cap. 81.

Lentiscus seu cinus arbor est medicinalis calida & sicca,
folia eius labiorum scissuras & alia vlcera cõglutinant, 1
& reiungunt fructus eius oleum desudat, & cortex eius
resinã quæ mastiche dr̃, quæ multas habet virtutes. Nam in
æstate cortex sciuditur, & sic mastiche distillat, & habet ma-
stiche virtutem consolidatiuam, & coniunctiuã, quia reso-
luta cõiungit, & cõsolidat quicquid tãgit, gẽmas fractas, vir
tutem habet purificãdi & cętera multa. Hæc arbor est Chri
stus, ramosus per bonas affectiones, medicinalis per bonas
operationes, calidus. n. est per charitatẽ, siccus per pęnitentiæ
austeritatẽ. Nam folia eius. i. verba habent vim cõiunctiuam
& cõsolidatiuã labiorum. i. verborum aliorum, quia si labia
nřa sunt vlcerosa per insolentiã, & leuitatẽ, adhibeamus fo-
lia cini. i. verba Christi, cogitãdo. s. qualiter, & quõ est locu-
tus, & sic poterimus sanare verba nřa. Folia eius ad sanitatẽ.
Eze. 47. Fructus eius. i. ipsius opera distillant pro certo oleũ
pietatis, quia oĩa Christi opera affluunt pietate. Patet de Za
cheo Lu. 19. de Magdalena Lu. 7. de adultera Ioan. 8. Manus
meæ distillauerunt Myrrhã. Can. 5. Cortex ẽt eius. i. sui cor-
poris humanitas mastichem. i. suum preciosum sanguinẽ no
bis fudit, qñ. s. in æstate & feruore passionis scissus, & apert⁹
fuit, lancea. s. & clauis. qui pro certo bene dr̃ mastiche, quia
. s. sp debet per deuotionẽ masticari, qui ẽt dr̃ esse gũmi me-
dicinale, & preciosum, quia, s. purificauit Adã à pctõ, & lapi-
des preciosos. i. sanctos patres factos, & oppressos in inferno
redintegrauit, & cõiunxit. Nos etiam si fracti fuerimus per
pctm, mastiche ista. s. sanguis Christi, reparat & reiungit. So-
lidabitq; &c. vide 1. Petr. 5. Vel dic q cinus est beata virgo,
cuius folia &c. sicut supra, & cuius fructus. i. Christus nobis
emanat oleum pietatis. Fructus eius dulcis. Cant. 2. Vel dic
q cinus est crux, quæ persorata stillat mastichem. Vel dic q
cinus est vir perfectus, & maximè prælatus, s. ramosus, cali-
dus, & medicinalis &c. sicut supra. cuius folia. i. verba de-
bent fessos, & vlcerosos peccatores sanare per prædicatio-
nem, & eruditionem, & fructus eius. i. diuitiæ debent emitte
re oleum piarum elemosynarum, & cortex eius. i. exterior
conuersatio, & operatio mastichem dulcissimæ pietatis vel
benignitatis, vel charitatis distillare, quæ fractos, diuisos, &
discordes consolidet atque vniat per concordiam & amorẽ.
¶ Secundum Plini. Cinus est arbor alta, & in multas partes 2
diuisa,

diuisa,spinosa, fructus eius mire rubeus est qñ est maturus, cuius succus sanat fluxus mulierũ. Talis est crux, quæ spinosa est & aspera. Per multas tñ mũdi partes hodie per fidẽ est diuisa,& ita alta, ꝙ cęlos tangit. Altitudo eius vsque ad cœlũ. Dan.4. Cuius fructus fuit Christus ibi pendens, rubicũdus, & sanguineus. Succus aũt eius.s.sanguis Christi, sanat fluxũ vitiorum a mulierib.i.à viris peccatorib.imperfectis. Vnde Chrysostomus in sermonib. Homelia 5. Crux inualidorum virtus,crux ægrotantium medicus,crux emundatio leprosorum,crux laborantium requies,crux esurientium panis.

De Lilio. Cap. 86.

Lilium est herba viridis, florem habens candidum more lactis. Nam de radice procedit hasta interdũ triũ cubitorũ,& de summitate pendet flos superius se dilatãs,& inferius se inclinãs,more cãpanellæ resupinæ. Flos iste sex habet folia candida,pinguia & mollia,odorifera,medicinalia, intus aũt habet semẽ aureum, quod cõtinet septẽ grana. Radix aũt lilij,folia & flos,sunt multiplicis medicinæ, sicut dicunt Pli. Dios.& Isid. Charissimi,lilium sigõificat ecclesiam, cuius stipes sigõificat officia & dignitates. Flos aũt est prælatus,qui debet esse albus per castitatẽ, lenis per benignitatẽ, pinguis per pietatem, dilatatus per charitatẽ, superius apertus per cœlestium desiderium,& affectionem,inferius autẽ inclinatus per humilitatem & subiectionẽ, odorosus debet esse per bonæ famæ diffusionem. Florete flores, sicut lilium date odorẽ. Eccl.39. Et iste debet habere sex partes.i.sex opera pietatis,quæ in isto versu cõtinẽtur. Vestio,poto,cibo,redimo,tego,visito,condo. Et intra se debet continere colorẽ aureum charitatis,& septẽ grana.i.septem dona spũssancti, vel & septẽ virtutes quæ septẽ vitijs mortalib.opponuntur. Vñ Esa.4. Apprehendent septẽ mulieres virum vnũ. Et sicut flos lilij integri redolet,fractus aũt fœtet,sic vir iustus, & maxime prælatus,si sit integer per continentiã, tunc redolet per bonã famam,si aũt fractus fuerit per luxuriam,tunc valde fętet per infamiã. Vnde Exo.5. Fœtere fecistis odorem nostrũ coram Pharaone. Et sicut iste flos à parte inferiori est clausus,a parte vero superiori folia eius expandũtur,& inferius recuruatur,sic verè iustus quo ad inferiora,& terrena debet se claudere,& nihil terreorum diligere,nec ad aliquid mundanum se debet per desideriũ aperire. Matt.6. Claude ostiũ tuum super te. Superius vero,s.ad bona cęlestia,& æterna debet affectio dilatari,& ad Dei cognitionem, & amorẽ & dilectionem spiritualiter elargari 2.ad Cor.6. Os nostrum patet ad vos o Corinthij,cor nostrum dilatatũ est. Quia re vera mẽtis in Deum dilatatio facit oĩa inferiora parua videri, & quicquid creatum est,modicum reputari, sicut patet per Greg.2.dial. vbi ait ꝙ aiæ videnti Deum,angusta est oĩs creatura.qualibet etenim parum de luce creatoris aspexerit breue ei fit oẽ quod creatum est, quia ipsa luce visionis intimæ mentis laxatur sinus,tantũq; expanditur in Deo,vt superiòr fiat omni mũdo. Ad quod adducit idẽ exemplum de beato Benedicto,cui sub vno radio totus mundus ostensus est, qđ s.factum est dilatatione interiorũ, non coarctatione elemẽtorum,quo.s.modo cęli leguntur aperti fuisse Petro Stephano,Ioanni,& Ezechieli. Talis ẽt flos,s.hõ iustus, ex tali mẽtis dilatatione debet in seipsum reflecti, & p sui cõsiderationẽ in vtilitatẽ propriã incuruari, & per cõsiderationẽ cœlestiũ ad meditandum q̃ indignus existat, debet mẽtaliter inclinari. Esa.51. Incuruare vt transeamus. Vel ẽt si vis dic ꝙ isti particulares flosculi affectiones designat,q̃ modo prædicto sunt superius dilatandæ,inferius claudendę,& in posterius recuruandæ. Et sicut flos quanto altius est in stipite, tãto inferius inclinatur,sicut dicit idẽ,sic verè bonus hõ quanto altius eleuatur quo ad dignitatẽ,tanto inferius inclinatur per humilitatem. Quanto maior es,humilia te in omnib. Ecc.3. Vel dic ꝙ flores lilij significant viros iustos,& perfectos,qui sunt flores ecclesiæ,& expone per oĩa sicut supra. Vel dic de beata virgine,& adiunge.§. pe. ¶ Lilium quo ad oẽs partes sui est
2 medicinale. virtutẽ.n.habet apostematũ maturatiuã,doloris mitigatiuam,faciei mundificatiuam,duritiei remollitiuam, pororum apertiuã,compactorũ dissolutiuã,humorũ repercussiuam,& repressiuam,veneno contrariatiuam, & vulnerum sanatiuã,si vis lilio debitè vti,& eius diuersas partes diuersimode applicare. Talis est grã Dei,quia verè dolorẽ tribulationũ mitigat per spei cõsolationẽ,faciẽ intellectus mũdificat per puriæ ablutionẽ,poros cordis & oris aperit p laudem,& confessionẽ,apostemata.i.pctã maturat per cõtritionẽ,duros & crudeles remollit per cõpassionẽ,compactos,& obstinatos resoluit per cõpunctionem, tumorẽ superbiæ reprimit per humilitatẽ,& vlcera luxuriæ sanat p castitatẽ, & venenis pctõrum obuiat per charitatem.quæ.s.secum nõ cõpatitur aliquod pctm̃ mortale. Ista ergo põt dicere illud Cã.

2.Ego flos cãpi,& liliũ conualliũ. Et ideo Eccl.51. Sicut lilia 3
q̃ sunt in trãsitu aq. ¶ Liliũ aliud est domesticũ,aliud siluestre.
domesticorum aũt aliud habet flores cãdidos,aliud rubeos
vel purpureos. Oĩs ergo flos lilij odore est suauis,colore delectabilis
verũtñ q̃diu est integer,redolet,si aũt fractus fuerit,fętet.
flos aũt lilij sex habet folia. Talis est p oĩa virtus castitatis,
quia aut est mere candida quo ad statũ virginalẽ,aut
purpurea quo ad statũ vidualẽ, aut rubea quo ad statũ cõiugalẽ.
Prima est purissima,scđa purior,tertia pura. Oĩs tñ flos
lilij.i.oĩs castitas hoĩs qñ est integra, tunc redolet per bonã
famã,si aũt fracta fuerit per luxuriã, tunc fętet per infamiã.
Flos aũt iste lilij,s. castitas,distinguit̃ in sex folia vel sex partes,
quia.s.sex sunt partes castitatis,cõtra sex partes luxuriæ,
& fęditatis,vna cõtra fornicationẽ,alia cõtra incestũ, tertia
contra adulteriũ,quarta cõtra deflorationẽ,quinta cõtra sacrilegiũ,
sexta cõtra naturã,& sic diuersimode variat̃ flos castitatis.
Vel dic ꝙ iste flos castitatis habet sex folia.i. sex speciales
virtutes,q̃ semẽ suũ.i.virtutẽ suã, & meritũ custodiũt,
q̃ sunt abstinentia,occupatio,lectio,cõtemplatio,sensuũ custodia,
occasionũ fuga. Vel dic ꝙ semẽ aureũ est charitas vel
sapientia diuina,q̃ septẽ grana.i.septẽ dona spũssancti continet,
qa verè ista sp vult habere circa se sex folia alba pinguia
.i.sex opera pietatis,cũ albedine castitatis,nã vt dr̃ Sap.7. Cã
dor est lucis ęternę,& speculũ sine macula. ¶ Liliũ habet ra- 4
dicẽ cũ multis bulbis,sicut alliũ, in qualibet põt ãt costa est
vis seminaria,ita ꝙ de qualibet põt pduci plãta,vt dicit Ari.
Radix ista est ecclesia vel religio, vbi plures bulbi.i. plures
bonæ personæ vniunt̃,& iunguntur per charitatẽ & cõcordiã.
In quolibet tñ fideli est vis seminaria.i. grã vel charitas,
virtute cuius põt produci planta.i.aliquod bonũ opus,meritum
seu virtus &c. vide supra de allio. ¶ Si hasta lilij curuet̃ 5
& operiat̃ terra, ita tñ ꝙ hoc fit anteq̃ semẽ eius aperiatur,
& ꝙ radix eius nõ eradicet̃,infra paucos dies inuenies ꝙ quilibet
nodus hastę germinauerit,& ꝙ ex quolibet proruperit
vnus bulbus seu costa,qđ est mirũ valde vt dicit Arist. Hasta
ista est bonus hõ habẽs plures nodos.i. plures bonas affectiones,
& iõ si talis incuruet̃ p humilitatem,& terra i.memoria
mortis cooperiat̃, tũc ex quolibet nodo.i.ex qualibet bona
affectione crescit.& orit̃ vnus bulb.i. vnũ bonũ opus. Vnde
Io.12. Si granũ frumenti cadens in terrã mortuũ fuerit,multũ
fructũ affert. quia iustus germinabit sicut liliũ, & florebit
in æternũ ante dñm. ¶ Si stipes lilij à radice abscissus fuerit, 6
tũc flos eius digerit̃,quia humor se expandit ad superiorem
partẽ plantæ,& sic dilatatur flosculus,& albescit. Si aũt herbæ
argillosæ fuerit infixus,tũc diutius cõseruatur,quia glebæ
humore flos infixus diutius perseuerat,vt dicit Ari.li.de
plantis. Talis est bonus religiosus,& maximè quicunq; vir perfectus,
quia cũ fuerit abscissus,& separatus,abstractus,& seiunctus
a radice.i.a mũdo p eius contẽptũ,tũc vere flos eius
.i.interior affectio incipit dilatari per charitatẽ,& albescere
per castitatem,& maxime qñ in gleba humida.i in humore
pietatis,vel in gleba terræ.i.in memoria mortis fuerit inuolutus,
nã tunc perfectius germinat,& albescit. vnde Matt.6.
Considerate lilia agri quõ crescunt. ¶ Lilium non habet vim 7
seminariam in semine sed in radice,alliũ aũt & cœpe nõ tm̃
in radice,sed etiam in semine habent vim seminariam,vt dicit
Arist. Sic boni,& simplices,& perfecti intus in radice cordis
tm̃ habent semen charitatis & bonitatis.i.in corde & affectione,
perfecti autem hoĩes qui more aliũ sunt feruidi per
charitatem non tm̃ intus,sed etiam exterius in opere, & locutione.
¶ Flos lilii est aspectu delectabilis,odore suauis,in- 8
tus continens semen aureum,& est multum medicinalis cãdidus,
purus,& mollis. Sic est beata virgo,quæ semen aureũ
.i.Dei filium in se continuit & portauit,quę septem granis.i.
septem donis spiritus sancti est dotata,candida etiam per castitatem
&c. Vide per omnia sicut supra de prælato vel viro
perfecto. Et nota quomodo habuit sex folia,i. sex virtutes
quæ custodiunt castitatem.

De Lactuca, Cap. 87.

1 LActuca est herba de facili digestibilis, bonũ generans
sanguinẽ, & ardorem stomachi refrigerans. in viris lu
xuriã reprimit in mulierib. lac augmentat, & ideo dr̃
lactuca, à lacte vt dicit Isid. humorẽ ẽt cõtinet lacteũ,
& frigida est, & humida, humorem venereũ congelat, & ma
ximè si sit antiqua. semẽ ẽt eius sępius in potu sumptum, idẽ
operat̃, vt dicit Dios. Charissimi, talis est bona doctrina sim-
plex, quia bonũ sanguinẽ .i. bonas affectiones gñat, ardorẽ cõ
cupiscentiæ refrenat, & in mulierib. i. in simplicib. secularib.
lac misericordiæ administrat, in viris aũt. i. in perfectis. & re-
ligiosis semen. i. actus luxuriæ refrenat. Vel idem dic totũ de
2 gratia. Esa. 55. Accipite sine argento vinum & lac. ¶ Lactuca
agrestis multum est amara, menstrua tñ prouocat, & humo-
res crudos expellit, vt dicit Diosc. Talis est contritio, quia li-
cet sit amara. & cõpungẽs, tñ humores crudos. i. vitia, & pctã
expellit facit per confessionem. vnde Exo. 12. Cum lactucis
agrestib. comedetis illud. Et sicut lactuca humorẽ lacteum
emittit, sic contritio pietatẽ, & Dei gratiã procurat. ¶ Est spe
3 cies lactucæ ẽm Pli. li. 10. c. 7. quam caprinã vocant, quæ spon
te nascitur, qua proiecta in mare, protinus necantur pisces q
sunt in vicino. Talis est peccator, & maximè hæreticus, q per
se corrũpitur, & in vitia generatur. Iob. 34. Qui quasi de in-
dustria recesserunt à Deo. Quia verè si talis in mari. i. in ali-
qua societate pronunciatur. statim quicquid eum tangit. i. oẽs
illi qui eius societatem frequentant, corrumpuntur, & mo-
riũtur, s. per eius mala verba, opera & exempla. Vnde Nu.
19. Quicquid tetigerit immundus, immundũ faciet. Hoc ẽt
patet maximè in luxuriosis &c. Vel per istã lactucam accipe
4 malã, & hæreticam doctrinam &c. sicut supra. ¶ Est quædam
spẽs lactucæ dicta Hieracia ẽm Pli. li. 10. c. 7 q̃ accipitres scal
punt, & de succo eius facta succosa oculos liniunt, & sic vi-
sum recuperant. Sic verè si visus fidei vel discretionis in no-
bis fuerit hebetatus, oculũ cordis succo sacræ scripturę inũ
gamus, & sic clare videbimus, & cernemus. Apo. 3. Collyrio
inunge oculos tuos, vt videas vel per lactucam intelligo pœ
5 nitentiam &c. ¶ Semen lactucæ domesticæ vel siluestris in ci
bo vel potu sumptũ, venerẽ reprimit, tñ oculos lædit si sępi⁹
assumatur. sua. n. frigiditate calorẽ mortificat, & semen con-
gelatur, & ideo generantib. est nociua, corpusq; pollui non
permittit, si in cibo sæpius assumatur. Lactuca est herba frigi
da, & significat Christum, qui fuit frigidus per castitatem, &
semen eius. i. Christi doctrina facit hominem castum, & ar-
dorem concupiscentiæ, luxuriæ, & auaritiæ refrenat. Vel dic
q lactuca est beata virgo, lactea per pietatem, frigida per ca
stitatem, humida per benignitatem, cuius semen, i. gratia fa-
cit hominem castum &c.

De Lappa. Cap. 88.

LAppa est herba cum foliis magnis, & latis expansis circa
terrã, habens quædã capitella rotunda & spinosa, q̃ vesti
1 bus transeuntiũ faciliter adhærent, & iõ græcè dr̃ phila
thropos, quasi amans hoiem, quia. s. amare vr̃ hoiem, ex quo
faciliter sibi adhæret, ita q vix a vestibus eraditur. Folia eius
sunt horribilis saporis, & odoris, & nascitur circa muros, ẽm
Isid. li. 17. Talis est pctõr, quia folia. i. verba habet magna, &
lata per iracundiam, & loquacitatẽ, quia in ore fatui inenar-
rabilia verba. Eccl. 21. Amara tñ sunt per detractionem, pun
ctionem & iniuriam, fętida per inhonestatem, & luxuriam,
circa terram. i. circa bona mundi expãsa per auaritiam, quia
tales valde libenter loquuntur de terrenis delicijs vel diui-
tiis, de luxuria, & detractione, & de aliorum vitiis. vnde Io.
3. Qui de terra est, de terra loquitur. Et ideo. 1. Ioã. 4. Ipsi de
mundo sunt, ideo de mundo loquuntur, & mundus eos au-
dit. Isti etiam multa habent capitella. i. diuitias, quæ pro cer
to sunt spinosæ, & spinis a Christo comparatæ. Lucæ 8. quia
cor suis sollicitudinib. lacerant atq; pungunt, & de facili ad
hærent. i. ad hois desideriũ, & affectionem, quia faciliter dili
gũtur, & appetunt̃. Lappa, & tribulus in tabernaculis eorũ.
Ose. 10. Et tales circa muros, & domos, & circa mundi digni
tates, & officia cõmorantur. Vel dic q lappa est mundus, ca-
pitella eius sunt seculares & falsi, & mundani amici, q ꝓ cer
to videntur hoiem diligere, licet no diligãt, quia. s. q̃diu ip-
sum inueniunt vestitũ exterioꝛib. diuitiis, & ꝓsperitate ei ad
hæreut per fictũ, & falsum amorẽ multa promittẽtes, ipsum
frequentãtes, & ei obsequẽtes, & iõ tales Philãthropi pñt di
ci. Sed sicut lappa non adhæret hoĩ nudo, sic verè nec isti dili
gunt aliquẽ qui sit a ꝓ palib. denudatus. Ideo Prou. 14. Etiam
proximo suo pauper odiosus erit, amici verò diuitũ multi.
Et sicut ista vix pñt amoueri a vestib. sic vere falsi amici vix
possunt eradicari a diuitib. sicut patet de diuitib. & prelatis,
qui circa se statim habent tot adulatores, q mirũ est. Prou.
9. Multi colunt personam potentis &c. Vel si vis per istã lap
pam intellige peccata, quæ faciliter adhærent aiæ, sed non fa
ciliter amouentur. ¶ Lappatum duo sunt genera, vtrunque 2
tamen multum est medicinale, quanquam amarum, & vales
contra multa secundum Dios. & Plat. & Plin.

De Lappathe. Cap. 89.

LAppathes est quidam cibus de quibusdam bonis herbis
domesticis confectus, vt dicit glo. super Iudith 10. cuius
virtus est singularis resistere ebrietati, si ante cibũ assu-
matur. Ideo dicit Alexander nequã, Lappathes cibus est, &
olua componit eundem. Fit. n. de olere albo dulci, cuius fo-
lia sunt inuoluta cum sinapi, & melle, & aceto, & si ante cibũ
sumatur, ab ebrietate præseruat, & crapulã ẽt cõpescit, vt di
cunt Isid. & Pli. valet ẽt contra multa alia, quia s. lactis vber-
tatem pręber, venenum depellit, serpentes fugat. Talis cibus
est prædicatio vel doctrina, quia primo oportet q ibi sit olus
.i. sacra scriptura, & scientia. Qui infirmus est, olus mãducet.
ad Ro. 14. Ibi etiam debent contineri sinapis asperæ corre-
ctionis, acetum. i. consideratio æternæ damnationis, mel. i. ꝓ
missio & allectio supernæ consolationis, & sic si homo oĩa
ista comederit, & per iugẽ eorum meditationẽm ea sibi in-
corporauerit, nunquam vino in quo est luxuria, i. mundanis
delicijs sopietur. Qui. n. bene cõsideraret qđ dicit sacra scri-
ptura, gustaret ẽt per meditationem qualis est sinapis. i. ama
ritudo iudicij & pęna æterna, & oleum. i. dulcedo gloriæ Pa
radisi, nunquã inebriaretur vel imbueretur mundi delicijs
vel pctis. vñ 1. ad The. 5. Qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt, nos
aũt qui diei sumus, ebrij non sumus. Ista ẽt lac misericordię
& grãæ confert, peccata venenosa pellit, serpentib i. demoni-
bus resistit. Vel expone de abstinentia, quæ resistit ebrietati.

De Leguminibus. Cap. 90.

LEgumina ẽm Isid. dñr ab eligẽdo, & sunt legumina di 1
cta oĩa grana quæ in siliquis clausa esui deputantur, si
cut sunt fabæ, & similia. & sunt legumina naturaliter
compacta, dura & sicca tñ per decoctionem mollificã
tur, & esui coaptantur, ad decoquendũ tñ sunt dura, vnde in
aqua putcali nõ pñt perfectè coqui, imo pluuialis requiritur
vel fontana. Licet aũt difficile in stomacho digerãtur, qñ tñ
sunt digesta, bene nutriunt, & confortant. Tales sunt mundi
pctõres, quia vere duri sunt, & obstinati ad digerendũ, & co
quendũ per cõuersionẽ, & correctionẽ, veruntñ qñ in aqua
sacræ scripturæ, & ꝓdicationis ponunt̃, & igni. i. tribulationi
vel pniæ exponunt̃, tũc per cõpassionẽ & cõtritionẽ molliũ
tur, & sic digerunt̃ & cõuertunt̃, ita q alios sępe suis exẽplis,
doctrinis, & operib. elemosynis, & pietatib. nutriunt, & con-
fortãt. Vel dic q legumina sũt opera pniæ, q̃ dura sunt ad su
stinendũ, veruntñ si qs in igne æternæ tribulationis (q ꝑ ea
euadit) & in aqua supernæ cõsolationis (q̃ per ea acquirit) ea
posuerit, tũc sibi erũt mollia, & leuia, & eũ spũaliter nutriẽt
& cõfortabũt. Io (ẽm aliã lrãm) dr̃ Esa. 47. Habens carbones
ignis, sedebis sup eos, & erũt tibi in adiutoriũ. Figura Dan.
1. vbi pueri de semine Israel cibos de mẽsa regis Nabucho-
donosor noluerũt accipere, sed ibi legumina elegerũt, & tñ
pulchriores, & sapiẽtiores cęteris sunt reperti. Sic verè illi q
cibos, & delicias diaboli renuũt, & cõtẽnunt, & legumina. i.
bona opera pniæ eligũt, sunt sapiẽtiores i discretione, & pul
chriores in cõuersatione, & superiores in ꝓlatione. Dã. 1. Da
nobis legumina, & ꝓba nos ꝑ decẽ dies. ¶ Differũt legumi- 2
na quo ad colorẽ & q̃titatẽ, figurã & saporẽ. q̃dã. n. sunt ma-
gna, q̃dã parua, q̃dã alba, q̃dã nigra q̃dã rufa, q̃dã rotundã, q̃-
dã angulosa, q̃dã oblonga, q̃dã dulcia q̃dã subamata, ẽm Pli.
Sic verè inter Christi fideles est multiplex dña, quia quidã
sunt magni per charitatẽ, alii parui per paupertatem, quidã
nigri per humilitatem, quidam rufi per martyrij vel pnię au
steritatẽ, quidã rotundi per obedientiæ velocitatem, quidã
angulosi

angulosi per constantiæ firmitatem, quidã oblongi per perseuerantiæ longanimitatem, quidã amari per contritionem, quidam dulces per deuotionem,& sic patet, q̃ vař iě varian tur. Oia.n.membra non eundum actum habent.ad Rom.12.

De Lente. Cap. 91.

Lens est genus leguminis, & scribitur cum 1. ad differen-
2 tiam vermis capitis,frigidæ & siccæ est naturæ,grossum & melancholicum gignit sanguinem,& est cãhorribiliũ somniorum,tristitiam excitat,& timorem,& pessimum præstar corporibus nutrimentũ, multas & magnas generat passiones si ea continuè quis vtatur,vt dicit Isaac in dietis.corpus.n.desiccat,& oculos summe lædit.Talis naturæ sunt temporalia mundi bona, quia vere, quando eis quis indiscretè vtitur,grossum sanguinem.i malas affectiones in eis generant,& tristitiam & timorem,quia fm Sene. Quantũ accessimus ad successum,tm̃ accessimus ad metum. Vana ẽi somnia.i.vanas opiniones,& æstimationes inducũt, vtpotè quia faciunt præsumere de longa vita,&c. similia . Multas etiam generãt spirituales infirmitates peccatorũ, quia corpus.i.cõscientiam desiccans ab humore gratię,& deuotionis,& oculum intellectus summe lædunt. Et sicut lens (secundum eũ) aliquando proficit,quando.s.debitè,& non nimis quis ea vtitur,sic mundi bona bonis bene eis vtentibus proficiunt, malis autem nocent,quia hæc bonis in bona, malis autem in mala conuertentur: Eccl,39. Cerebrum autem.i.imaginationẽ & intellectum replent fumo superbiæ , & elationis &c. Vel expone totum de sapientia mundi &c.¶ Lens secundum Pli.
2 sicut & omnia alia legumina,diligit aquam ante florem,sed post siccitatem &c.sicut supra de faba.

De Lino. Cap. 92.

Linum est herba, quæ in locis planis, & humidis vult se-
2 minari.in vere serit,in æstate colligitur, flores habet flauos,& quædam in summitate capitella vbi semen ipsius continetur. Primo igitur dum est viride,colligitur ,& post a suo semine carpinatur, p̃ fasciculos colligitur,& in aqua ve maturetur diu tenetur,tandem ad solem desiccatur, & post multis tonsionibus,carpinationibus & locutionibus, & desiccationibus a suis superfluitatibus depuratur, & sic partes desiccatæ in fila extorquentur, tanuem in caldaria bullitur, & post iterum,& iterum in aquis variis lauatur, & sic p mul tos labores de virote ad albedinem deducitur, & mutatur. Linum est homo, qui in locis humidis.i. mundi delectationibus generatur,& ibi seminatur,& ponitur in vere,i.in tempore iuuentutis , & exinde colligitur per mortem in æstate, quod est tẽpus siccum,i.in tempore senectutis. Iste ergo dũ est viridis.i.iuuenis, a terra.i.a terrenis abstrahitur per eorũ cõtemptum,vel per votum religionis, & paupertatis, & tũc a semine.i.a diuitijs exuitur, quia qsi peccator colligitur vel conuertitur,statim & primo debet diuites dimittere, & pauperibus erogare, deinde debet vous cum alio colligari per concordiæ coniunctionem, & in aqua deuotionis immergi, & ibi maturari per discretionem , & perfectionem, deinde ad solem Christum debet exponi per cootemplationem,tandem debet tundi per tribulationem, & pęnitentiam, carpinari per correctionem, bulliri per contritionem , deinde in aqua lachrymarum,& in cinere.i. in memoria mortis tandẽ lauari per confessionem , & sic debet a suis superfluitatib.i. a vitijs,& peccatis expurgari, & sic per multos labores pœnitentiæ acquirere poterit albedinem.i. pulchritudinem honestatis,& candorem innocentię,puritatis & castitatis,& relinquet viriditatem carnalitatis. Vel per albedioẽ intelligo gloriã paradisi,quæ per multas tribulationes acquiritur,quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Act.14.¶ Byssus est genus lini,quod in ægypto gignitur, qđ
2 fm Pli.est cæteris nobilius,& melius,quia nun in cadore dicomparari.Et de isto fuerunt sacerdotalia vestimenta. Talis est castitas,quæ albissima est,& purissima inter oẽs virtutes, & maximè qsi crescit in ægypto,quæ ẽ regio feruida.i. in seruore pœnitentiæ,quia de tali bysso debent præcipuè vestiri, & ornari sacerdotes,illi.s.qui sunt in seruitio Dei. Byssus & purpura indumentum eius. Prouer.31.quia vere tales debẽt habere byssum castitatis, purpuram charitatis,& vestimentũ honestatis.Figura in lege Exo.28.& 29.vbi de bysso retorta fuerunt facta indumẽta sacerdotum, & vela templi, pulchra varietate distincta.Sic verè in ecclesia Dei sacerdotes, & ministri debent ornari præcipuè castitate,& pulchra varietate honestæ cõuersationis velari, vt sint sicut filiæ regis in simbrijs aureis circũamicti varietatib. ¶ Linum super oẽs herbas est bonum vsibus aptum,& necessarium,& in plures con uertitur vsus. Nam ex lino fiunt vestimenta ad induendum, vela ad nauigandum,retia ad venandum, & piscandum, fila ad consuendum, funes ad ligandum , chordulæ ad sagittandum,ligamina ad connectendum,lineæ ad mensurandũ, lintheamina ad quiescendum,cortinæ ad ornandum,sacculi & bursæ ad necessaria reponendum. unde nulla est herba, quæ tot,& tantis vsibus coaptetur.Vere ad omnia ista sunt necessaria merita,& virtutes,quia uere ista sunt suæ indumenta,& paramenta,quæ eam seruant a frigore indeuotionis, & a pluuia luxuriæ,& a ueoto superbiæ,& elationis,& a tempestate æternæ damnationis.Vnde dicitur in ps. Astitit regina a dextris tuis in uestitu &c.Ista etiam sunt vela ad nauigandum & transeundum sine periculo mare mundi. Retia sunt ad piscã dum,& venandum prædam.s.gloriæ paradisi.Ista sunt fila quibus debet aĩa esse suta per longanimitatem, funes quibus debet esse ligata per charitatem,chordæ quibus sagittę. i. animæ superius extolluntur, lintheamina in quibus anima requiescit,lineæ quibus opera nostra mensurantur, cortinæ quibus animæ inuoluuntur,sacculi vbi animæ reponuntur. Vel linum est sacra scriptura,ex qua fiunt retia prædicationis ad piscandũ aĩas, & funes vel ligamina mandatorum Dei, quæ ipsam vinciunt,chordæ ẽt quæ eã corrigunt,& sagittant &c.

De arbore loto. Cap. 93.

Lotus arbor est dulcis, cuius fructus comestus aduenis patriæ obliuionem inducit,& hic ante maturitatem sæpe colores variat.Taliter se habet pœnitẽtia respectu peccatoris noniter conuersi.Expone.

De malo arbore. Cap. 94.

Malus est arbor solida ligno, rugosa cortice, frondium densitate vmbrosa,fructus suauitate iocunda, florum amœnitate decora , vsui & gustui gratiosa , in diuersis medicinis efficax,& uirtuosa,& dicitur malum gręcę,qđ est pomum latine, eo.s. q̃ fructus eius sit rotũdus,ut dicit Isid. Malus vel pomus significat virum perfectum, qui est solidus per constantiæ firmitatem, cortice.i.conuersatione rugosus per vestium vilitatem,ramosus p bonas affectiones,umbrosus per bonorum exemplorum dationes, fructuosus per bonas operationes,floridus per bonam cõuersationem, gustui.i.amorialiorum gratiosus per suam benignam conditionẽ, medicinalis quo ad doctrinam,& eruditionẽ,& fructus eius .i.opera debent esse rotunda.i.pfecta & alijs suauia,& placetia per bonitatem,& perfectionẽ. Et fructus eius dulcis gut turi meo. Cant.2 ¶ Malus faciliter sterilescit,nisi putetur, & 2
a suis superfluitatibus emundetur, & hoc quia humor arboris qui deberet cedere in nutrimentum, & naturam fructus, cedit in ramorũ sterilium nutrimentũ,vt dicit cõmẽtator super primum vegeta. Malus est prælarus,rami eius sunt nepotes,& parentes,qui de eadem sunt natura,uel cęteri de familia,fructus eius sunt uirtutes,& merita . Qñ ergo malus hẽt multos superfluos,& steriles ramos.i.multos malos parẽtes, & cognatos uel familiares secum, tunc uere a fructu gratiarum,& virtutum efficitur sterilis,& infęcundus,& hoc quia humor suę affectionis vadit ad ramos istos nutriẽdos, nõ ad fructũ producendum, qa.s.mali ecclesiastici non vacant nec intendunt quo bona opera,& fructuosa faciant, sed quo ramos.i.parentes,compatriotas & familiares nutriant. Vtile ergo est homini,quod tales rami sibi auferantur.vnde Ezech. 17 .Summitatem frondium eius auulsit. Vel dic,quod nulli, qui secum habent multos huiusmodi ramos, faciliter fiunt pauperes, & steriles, & hoc quia rami huiusmodi attrahunt quanto plus possunt humorem suę substantię temporalis, quia scilicet bona temporalia talium transeunt in nutrimentum ramorum sterilium, id est suorum parentum, & famulorum, & nepotum, & sic efficitur sterilis atque pauper, inquantum scilicet de bonis pauperum suos ditat, & ideo necesse est, quod omnes tales abijciat, & abscindat . Abijce

eam

eam & proijce a te. Vel per ramos intelligo adulatores, & malam familiam eorundem &c. Vel dic q malus est bō, rami superflui sunt peccata, a quibus pro certo necesse est, q putetur, & mundetur per pœnitētiam, ad hoc q fructum bonorū operum possit emittere. Sex annis putabis vineam tuā, & septimo colliges fructus eius. Leuit. 25. Humor.n.i. interior affectio ad talia conuertitur nutrienda. Tempus putationis aduenit. Cantic. 2. Vel per malum intelligo parentes seculares, quibus non est vtile quantum.s. ad Deum, habere multos filios vel parentes, quia uere humor suæ affectionis, & cætera sicut supra. ¶ Malorum vel pomorum diuersa sunt genera, alia domestica, alia siluestria, alia fructum dulcem, alia acetosum habent, & diuersitas fructuum exteriorum procedit ex diuersitate humorum interiorum. Sic multa sunt genera hominum, quidam domestici, & boni, alij siluestres, i. mali qui diuersimode fructum operum suorum emittunt, quia alii fructus bonos, & dulces faciunt, alij malos. Ex fructu arbor cognoscitur Lucæ 6. Varietas enim fructuum, id est exteriorum operationum procedit ex varietate interiorum humorum, id est affectionum, quia radix si sancta, & rami. ad Romanos. 11. A corde enim exeunt (sicut dicitur Marci 7.) furta, homicidia & cætera similia.

D. Malogranata. *Cap. 95.*

2 MAlusgranata est arbor cuius fructus malogranatū vel malum punicum dicitur, & est arbor dura, & nodosa, plus in latum, q̄ in altum se protendens. Fructus autē durum habet corticem, & interius substātiam carnosam, in qua sunt multa grana. fruct⁹ aūt habet alios albos, alios purpureos, alios roseos, & cortex, & fructus, & flores competunt medicinæ, vt dicit Isidorus. lib. 17. Talis est vir iustus, & perfectus, durus per constantiæ firmitatem, latus per charitatē, non altus per superbiam, & vanitatem, sed breuis per humilitatē, cuius fructus, i. opera sunt inclusa in quodam duro, & rudi cortice, i. in virtute humilitatis, quæ ipsa velat, & occultat, ne exinde glorietur, quia s̄m Senecā. Est occultator virtutum sicut alij vitiorum. Et in istis fructibus est carnositas pietatis, & plura grana i. plura merita, & virtutes. Iste ēt habet flores.i. interiores affectiones, aliqn̄ albos per continentiæ puritatem, aliqn̄ rubeos per iustitiam vel charitatem. aliquando roseos per patientiam, & longanimitatem. Rosa.n. quæ fricata redolet, patientiam significat. Cant. 2. fulcite me floribus, stipate me malis. Et iste quo ad corticem conuersationis, quo ad flores affectionis, quo ad folia locutionis, quo ad fructus operationis, medicinalis & virtuosus inuenitur, quia sicut dr̄ 1 ad Tim. 4. Omnis creatura Dei bona est, q nihil reijciendum in ea. ¶ Malusgranata maximè est frigoris
3 impatiens, & flores coquuntur, & depereunt faciliter a pruina. Sic multi sunt ita debiles in bono, q frigus aduersitatis, tentationis vel pœnitentiæ nequeunt tolerare, imo ad modicū tale frigus flores suarum bonarum affectionum, propositorum, & uolitionum deficiunt, & siccantur. Vnde Iob 15. Lędetur quasi vinea in primo flore botrus eius. & ibidem 8. Cum adhuc sit in flores, nec carpatur manibus, ante oēs herbas arescit. Vel per florem intelligo iuuentutem, quę contra frigora tribulationum vel tentationum maximè est debilis, & inepta. ¶ Fructus maligranatæ sunt operti dura testa, & in
4 terius sunt carnosi, habentes multa grana, hæc licet parum nutriant, sunt tn̄ multum medicinalia. virtutem.n. habent cōfortandi, consolandi, fluxum sistendi, desiccandi, & sitim in febribus, & alias compescendi. huiusmodi etiam fructus valet contra multiplices passiones. s̄m Diosc. Talis est prędicator, quia in cortice exterioris apparentię debet esse clausus, & intus habere multa grana.i. multas virtutes, & merita, carnosus etiam, & humidus debet esse per pietatē, & deuotionē & licet parū nutriat alios.s. quo ad temporalem subuentionem, vtpotè quia pauper est, tamen eis est vtilis spiritualiter, & medicinalis, quia ipsos suis dictis, & informationibus cōfortat & consolatur, & consolidat in fide, & roborat, & fluxum in eis vitiorū compescit, & eos a voluptate carnali desiccat, & in febricitantibus. i. cupidis ardentibus, & auaris sitim auaritiæ refrenat atq; sedat, quia sicut ex istis pomis elicitur succus delectabilis gustui, & valens contra multas infirmitates, sic vere succus istorum. i. doctrina quæ ab eis emanat, ualet contra vitia, & peccata. Vel dic q pomum istud significat sacram scripturam, quæ licet sit exterius rudis, quo ad literam, interius tamen est granosa quo ad intellectū &c. sicut supra per omnia. ¶ Duo sunt genera malorum punicorum. quædam dulcia, quædam acetosa, vtraque tamen medicinalia. Nam licet illa poma sint exterius dura, rudia & discolorata, interi⁹ tn̄ sunt rubea, mollia, humida, sapida & iocunda, & miro naturæ artificio per cellulas sunt granula ordinata. Succus autem illorum appetitum prouocat, naturā & calorem deficientē reparat, & ad alia multa valet. Sic duo genera sunt bonorum, dulces. i. contemplatiui, acetosi. i. actiui, ambo tamen boni, & iusti, quia licet exterius in conuersatione inueniantur rudes quo ad humilitatē, & etiam aliqn̄ leues, & in aliquibus insolentes, & discolorati quo ad habitus vilitatem vel nimiam curiositatē, duri quo ad correctionis austeritatem, interius tamen in corde sunt rubei per charitatem, humidi per pietatem. molles per benignitatem, sapidi per vitæ sanctitatem, & grana eorum. i. interiores cordis affectiones optimè sunt ordinatæ per sapientiā, & maturitatem, & ideo tales sunt medicinales per vitæ, & doctrinæ bonitatem, & succus. i. eorum substantia temporalis deficientes pauperes reparat, & confortat per pietatem & largitatem. Cant. 4. Emissiones tuæ sicut malorum punicorum.

De Moro. *Cap. 96.*

MOrus est arbor quasi tota medicinalis fructum habēs 1
dulcem, primo viridem, tandem album, tandem rubeum, tandem nigrum, qui dentes, & manus comedētium tingit, & s̄m Pli. ventrem soluit. ad solem autem exsiccatus, ipsum stringit, folia etiam sunt medicinalia, quia folia mori siluestris s̄m Isid. superiecta serpenti, ipsum interimūt, & a uermibus libentissimè comeduntur, & ideo uermes qui sericum ex se egerunt, eo aptissimè nutriuntur. fructus etiā eius pastorum in deserto releuant famem. Quando etiā elephantes succum fructus eius, qui est rubeus vident, tunc ad prælium animantur, & ut dicit Raba. in gl. super 1. Macbab. 6. Morus est crux, quæ vere multum est medicinalis aiæ peccatrici. fructus istius arboris est Christus, qui in ea pependit & iste fuit primo albus per munditiam virginalis complexionis, tandem rubeus per sanguinem passionis, tandem niger, & pallidus amisso sanguine per deformitatem mortis Esa. 53. Vidimus eum, & non erat aspectus. Ibidem 63. Quare rubrum est vestimentum tuum? Folia eius significant crucis memoriam, quæ in corde nostro debent vmbram eius, & imaginem præsentare per compassionem, vt ab æstu tentationum nos refrigeret. Fructus igitur est Christus crucifixus rubeus & sanguineus, qui pro certo, qn̄ aliquis eum comedit & sibi incorporat per compassionem, & affectionē, & deuotionem tunc dētes eius. i. verba, manus. i. opera rubricat, colorat atq; pingit, quia. s. facit eum loqui modestè, & operari honestè, ipsum etiam soluit, & resoluit per pietatem, & deuotionem, & tandem eum stringit, & refrenat a fluxu malarum affectionum, & actionum, & hoc quia ad solem fuit expositus & siccatus, quia. s. extra ciuitatem fuit crucifixus. vnde dr̄ in ps. Aruit tāquam testa uirtus mea. Et Eccl. 38. Vapor ignis vrit carnes eius. vel etiam ventrem mentis soluit p fletum compassionis, tandem eum stringit per fortitudinē constantiæ, & perfectionis. Et hic fructus duo facit, quia vere pastores. i. prælatos & prædicatores in deserto huius mundi reficit, & elephantes. i. alios bonos, & simplices fideles ad repugnandum. s. per uirtutes & bona opera contra mundum, & carnem, & hostē acuit, & inducit, quia vere per aspectū succi huius fructus. i. per considerationem, & deuotionē sanguinis Christi, hō pugnat audacius atque vincit. 1. Mach. 6. Ostēderunt elephantibus sanguinem vuæ, & mori. Et per huiusmodi memoriam, & uirtutem serpentes. i. tentationes, & demones superantur, & exinde vermes sericū faciētes. i. boni & vtiles nutriunē. ¶ Fructus mori primo in flore albet, secūdo viret, tertio rubet, quarto nigrescit, & quāto maturior, tāto nigrior. & sunt mora immaturata frigida, & styptica, confortatiua & cōstrictiua, qn̄ aūt maturanē, tunc fiunt calida, & humida, & quanto plus, tāto plus, vt dicūt Diosc. & Plini. Sic homo primo in flore. i. in iuuentute debet albere per castitatem, deinde virere per honestatem tandem rubere per charitatem, vltimo nigrescere per humilitatem, & pœnitentiæ austeritatem, & sic semper debet procedere de virtute in virtutem, donec videat deum Deorum. Et quanto est maturior. i.

sapientior

sapientior vel antiquior, tanto nigrior & humilior debet esse, quia licet dum erat immaturus.i. dum esset iuuenis, insolens atq; leuis, esset frigidus per indeuotionem, siccus per incompassionem, tamen quando efficitur maturus.i. senex & prouectus, tunc debet esse calidus per feruorem charitatis, humidus per dulcorem pietatis. Mutatus est in virum alium 1.Reg.10. Vel dic quod fructus mori sicut, & cerasi est nouitius, qui quando est immaturus.i. in statu incipientis, & nouitiatus, tunc adhuc est viridis per carnalitatem, immaturus per insolentiæ leuitatem, siccus & durus & frigidus per incompassionem, obstinationem & indeuotionem, sed vere tandem quando fit professus, ipse debet, quasi totaliter immutari, quia debet maturari per discretionem, molliri per compassionem, nigrefieri per habitus vilitatem, & deiectionem, & debet fieri calidus per dilectionem, & humidus per deuotionem. Vel dic idem de quolibet iuuene
3 vel antiquo. ¶ Morus est arbor alta, quæ quasi tota est medicinalis, quia & fructus & radix & cortex & folium competunt medicinæ. Nam radix eius incisa gummi emittit, quod multum est medicinale, secundum Pli. li. 16. c. 26. vbi de moro inquit. Nouissima urbanarum arborum germinat, nec nisi exacto frigore, & ob hoc sapientissima arborum est dicta. sed cum cœperit, vniuersa germinatio ita erumpit, vt vna nocte etiam cum strepitu totum peragat. Sic vir perfectus medicinalis est, & virtuosus quo ad omnes sui partes, quia radix cordis vel affectionis, cortex conuersationis, folia locutiones, fructus operationis medicinalia sunt, folia enim.i. verba fugant, & eneruant serpentes.i. detractores, & vermes, i. simplices nutriunt per doctrinam. Radix etiam eius, i. cor quando finditur per compassionem, tunc emittit gummi, i. elemosynarum largitionem, quæ .s. est pauperibus medicina, & sic quo ad omnia est alijs fructuosus. Cuncta fecit bona in tempore suo. Eccl. 39. Et sicut fructus mori reficit atq; nutrit, sic exempla bonorum alios recreant, & delectant. Iste ergo sapientissimus arborum, i. hominum dicitur pro eo quod frigora, & pericula tribulationum transire permittit, vt liberius fructus suorum operum prosequatur. Vel ista possunt applicari ad quosdam qui fructificare per bona opera nouissimi incipiunt, & hoc quia frigore indeuotionis sunt pleni, sed tandem ad fructus bonorum operum taliter operantur, quod tarditatem temporis virtutum abundantia recompensant, sicut de Paulo apostolo apparuit, qui vltimus inter apostolos conuersus dicebat.1. ad Corint. 15. se abundantius alijs laborasse, quia sicut dicitur Matth. 20. Erunt nouissimi
4 primi &c. ¶ Succus mori seu vinum multum est vtile medicinæ, quia exinde fit vnum electuarium, quod dicitur diamorum seu panchestros, quod valet contra squinantiam seu anginam, quæ tollit respirationem, & hominem cito necat. Squinantia significat verecundiam confitendi, quæ interfecit sine remedio peccatorem, sed vere quando succus mori, id est gratia Christi uel memoria sanguinis eius adhibetur, tunc deponit verecundiam, & sic a periculo liberatur. Cantic. 2. Fructus eius dulcis gutturi meo.

De Mirto. Cap. 97.

1 MYrtus est frutex crescens potissimè circa mare, cuius fructus, flores & frondes conueniunt medicinæ sed fructus magis. Fructus autem eius quanto recentiores, tanto simpliciter meliores, qui melius seruant, in calore solis, quam in vmbra, vt dicunt Isid. & Pli. Talis est vir perfectus, quia iuxta mare.i. iuxta amaritudinem contritionis vel pœnitentiæ debet esse, & flos eius.i. conuersatio, frondes eius.i. locutio, fructus eius.i. exempla vel operatio bona sunt, medicinalia & virtuosa, fructus tamen eius.i. operationes verba præcellunt. Et isti etiam fructus, quanto sunt recentiores per iuuentutem, tanto meliores, quia vere bona opera iuuentutis apud Deum præ cæteris sunt accepta. Ideo dicat quilibet Ambulauit pes meus iter rectum a iouentute mea. Eccl. 51. Et isti fructus.i. bona opera, melius conseruantur ad calorem solis.i. in feruore charitatis, uel in ardore tribulationis, & pau-
2 pertatis, quam in vmbra mundanæ prosperitatis. ps. In sole posuit tabernaculum suum ¶ Myrtus secundum Isid. iuxta mare nascitur, & secundum Plin. de baccis, & fructibus eius efficax oleum eliquatur. Secundum autem Hiero. in glo. Esa. 41. & 55. myrtus est imputribilis, & aromatica, & fessa membra consolidat, & confortat. mitigatiuæ enim, refrigeratiuæ & temperatiuæ est naturæ. Talis debet esse vir iustus, quia vere iuxta mare.i. iuxta miserias aliorum per compassionem debet morari, & ex fructib. eius.i. ex suis bonis temporalibus debet eliquari oleum pietatis, elemosynæ & largitatis, & sic per uirtutem pietatis, & misericordiæ efficietur aromaticus per famositatem, & imputribilis per bonæ vitæ, & perseuerantiæ longanimitatem. Nam tales pij, & misericordes fessa membra.i. pauperes desolatos consolidant, & confortant, & squinantiam, & dolores eorum, & desolationes mitigat, & æstus suarum paupertatum per elemosynas temperant, refrigerant & refrenant. Esa. 55. Pro saliunca ascendet abies, & pro vrtica crescet myrtus. Vrtica.n. quæ vrit, & rodit, signat auaritiam, loco cuius debet in nostris cordib. myrtus pietatis crescere. Vel si vis dic, quod myrtus est virtus spei, quæ semper habet locum circa mare.i. in statu amaritudinis, & tribulationis, & ista consolidat ne deficiant, .s. in tribulatione, eorumq; dolores temperat, mitigat, & confortat. Figura Zach. 1. vbi uir qui stabat inter myrteta, dixit angelo verba bona, & consolatoria &c. Vide & expone ¶ Myr- 3
tus est arbor iuxta mare crescens, multum medicinalis, & stypticæ seu restrictiuæ est naturæ, valet contra ictus scorpionis, & contra multas alias passiones. Talis est abstinentia vel pœnitentia, quæ pro certo semper debet esse iuxta mare.i. circa amaritudinem contritionis, & ista pro certo habet virtutem stypticam, & restrictiuam omnium superfluitatum vitiorum, & peccatorum, & morsus & ictus tentationum carnalium sanat &c.

De Myrrha. Cap. 98.

MYrrha est arbor quinque cubitorum in altitudine, 1
cuius folia similia sunt oliuæ, sed magis crispa, spinosa & aculeata. & hæc quoddam gummi distillat, quando sciditur, quod licet sit amarum, est tamen summè medicinale, & virtuosum, quia omnia vlcera, & morbos sanat, si debitè apponatur. & hoc gummi viride est, & aromaticum, sed amarum. Sic est Christus, quia folia eius.i. verba similia sunt oliuæ, quod quo ad pietatem, aculeata tamen quo ad iustitiam, & austeritatem, & quando iste fuit incisus in passione, lancea.s. seu claui, tunc vere exinde stillauit myrrha .i. suus sanguis preciosissimus, qui licet sibi fuerit amarissimus nobis tamen est vtilissimus, & nos a peccatis liberat, & absoluit. Et sicut myrrha corpora seruat ne putrescat, sic sanguis Christi animam liberat peccatricem ab omni putredine peccatorum. Vel dic quod arbor est prælatus cum folijs &c. sicut supra. & ab isto debet distillare liquor amarus.i. amara correctio subditorum delinquentium, quæ ipsos liberet a peccato. Manus meæ distillauerunt myrrham. Can. 5. ¶ Plures autem sunt myrrhæ species.s. septem, colore & efficacia differentes. Vir- 2
tutem autem habet dissoluendi, confortandi, consumendi, & mortua corpora a putredine præseruandi, desiccandi, consolidandi, conglutinandi, roborandi, & carnem mortuam corrodendi. ut dicit Diosc. & Plin. Et est myrrha species amara, sed mirabiliter preciosa, quæ de arbore quandoque voluntariè stillat & tunc est preciosissima, & dicitur mirrha electa, seu stacte. Aliquando autem arbor inciditur, & sic inde emanat myrrha est pœnitentia, quæ multum est amara, & grauis ad sustinendum, uerumtamen multum vtilis, & medicinalis animæ peccatrici. Ipsam.n. dissoluit per compassionem vel contritionem, confortat & consolidat per spei consolationem, consumit & desiccat per carnis corporalem afflictionem, carnem superfluam rodit .i. carnalem delectationem, & sic corpus mortuum.i. peccatorem uita gratiæ priuatum seruat, & purificat, ne putrescat per æternam damnationem, & ne fœteat per infamiæ diuulgationem & in signum huius, Christus mortuus myrrha, & aloe fuit vnctus. Prouer. 7. Myrrha & aloe & cinamomo aspersi cubile meum. Et huius speciei.s. pœnitentiæ, sunt multa genera, & multimodi omnes tamen sunt boni, & vtiles animæ, una enim est vigilare, alia ieiunare, alia disciplinam accipere, alia corpus in peregrinationibus exercere, alia profunde conteri, & pœnitere, alia obedientiæ alicuius propter Deum se supponere, altera castitate se domare, & cruciare, & istæ possunt esse septem species myrrhæ pœ- 3
nitentiæ. multæ.n. tribulationes iustorum. ¶ Stacte vel myrrha est species suauissimi odoris, sed amari saporis, quæ de arbore &c. sicut supra §. præcedenti. Sic verè ab homine potest emanare duplex myrrha pœnitentiæ vel paupertatis, una sine coactione, quando scilicet, ex proprio motu aliquis intrat religionem, uel aggreditur bonum opus vel aliud simile. Alia inuoluntarie, & coacte, quando scilicet homo primo a Deo uel prælato incidit per mundi tribulationes, & correctiones, & quando compellitur emittere myrrham pœnitentiæ

vt quia in agnitione sui dicitur percussus à domino plaga, sicut dicitur de Anthiocho 2. Machab. 9. Sed verè illa prima est melior & Deo acceptior & odorosior & famosior, quam illa quam inuolunrariè aliquis perficit flagellatus, & iō ista dr̄ electa. Vnde Eccl. 24. Quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris. ¶ Septem sunt myrrhæ spēs, omnes tamen sunt animæ me
4 dicinales, licet amaræ. Sic tribulationes mundi sunt plures, s. fames, sitis, frigus, æstus, lassitudo, infirmitas, & mors. Istæ sunt septem sagittæ Madian &c. vide de pœnitentia supra. Vel dic q̄ myrrha est gratia Dei, quæ conglutinat per charitatem consolidat per constantiam firmitatem, consumit per pœnitentiæ asperitatem, dissoluit per pietatem &c.

De Myrrho vnguento. · Cap. 99.

Myrrbum est vnguentum de mirrha & alijs speciebus aromaticis confectum quod habet virtutē humores in iuncturis consumendi, & ex aromaticitate animales spiritus reparandi, & ex amaritudine vermes & pediculos interficiendi, sudores etiam per ipsum compescuntur, & inuncta corpora à putredine conseruantur. Talis est pœnitentia, quæ ex myrrha amaræ contritionis, & alijs speciebus. s. confessione & satisfactione componitur. Istud. n. vnguentum desiccat malos humores carnalis voluptatis, expellit vermes inuidiæ, & putredinem luxuriæ compescit, & quia est aromatica per bonam famam, ideo spiritus interiores. s. bonas affectiones reparat & restaurat. Impleta est domus ex odore vnguenti. Io. 12. Istud. n. vnguentum habuit Magdalena, quæ fuerat peccatrix. Luc. 7. ¶ Palmites arboris myrrhæ qñ comburuntur, ea fumo tali morbi mortiferi contrahuntur, nisi storacis beneficio liberentur. Sic verè quando prælatus comburitur in igne luxuriæ vel auaritiæ, tunc ea fumo suæ infamię, & malorum suorum exemplorum alij occiduntur. Apoc. 9. Obscuratus est sol, & aer de fumo putei.

De Mandragora. Cap. 100.

1 Mandragora est herba habens exterius mala vel poma super folia, & dr̄ s̄m Pythag. anthropomorphon, & sic vocatur, eo. s. quia habet radicem formæ hominis in multis similem. Folia habet expansa super terram, betæ vel lactucæ similia. Mala eius odorifera & colore crocea, gustui tamen sunt insipida, & ideo esui non sunt apta, secundum Isido. vim tamen habet somniferam, & somnum olfacientibus inducunt, & maximè cortex eius cum vino bibitus, sed si nimis quis eo vtitur mortem procurat, vt dicit Isid. lib. 17. Habet etiam virtutem mandragora dolorem mouendi, quia si quis eam potauerit, ita sopitur & obdormit, q̄ licet scindatur & secetur, non sentit, & ideo secandis offertur, vt nō sentiant incisuram. Mandragora est mundus cuius rami vel folia sunt mundani, cuius poma, & fructus sunt diuitiæ & deliciæ. Habet ergo mandragora id est, mundus folia sua. i. filios suos mundanos, expansa super terram, quia vere isti non curant nisi de terrenis, & circa ea iacent per affectum. Iudith 14. Ecce holofernes iacet in terra. Et ideo in talib. folijs sunt poma mandragoræ. i. diuitiæ mundi, quia mali & peccatores obtinent diuitias in hoc mundo. Vnde psal. Ecce ipsi peccatores in seculo obtinuerunt diuitias. Ista autem poma. s. mundi diuitię, & deliciæ sunt pulchræ & odoriferæ & delectabiles peccatori, sed vere gustui. a bonis viris & spiritualib. insipidæ sunt & amaræ. Ista tamen herba cum pomis suis. i. mundus cum bonis suis habent vim somniferam, quia vere quando per amorem, & affectionem aliquis ea potat, & sibi incorporat, statim dormit in peccato & delicijs, & in istis quiescit & delectatur, & hoc intm̄ q̄ licet scindatur, & secetur per labores & tribulationes, per diuitias correctiones & flagellationes, tn̄ nō sentit nec dolet. Istud patet, quia mundi diuites plus laborant ꝓ mūdo, q̄ boni pro Chr̄o, & tn̄ de hoc nō conqueruntur nec dolent, sed in hoc delectantur & gaudent. Ideo Hier. 5. Dn̄e percussisti eos, & nō doluerūt. Et Hie. 2. Frustra ꝑcussi filios vr̄os &c. Figura de Iona, q̄ in naui dormiēs, nō sentiebat periculum donec in mare esset ꝓiectus, & a ceto absorptus. Sic pc̄tór in mari mūdi dormiēs, nō ꝑsentit periculū maris & ceti. i. inferni & diaboli. Isti. n. in amore mūdi ita dormiunt, delectant & inoluūtur, q̄ tribulationes, labores & miserias quas eis immittit, Deus vilipēdūt, nec ꝑꝑ hoc corrigūtur. Verberauerūt me, sed nō doluí, traxerunt me, sed nō sensi Prouer. 23. Vel dic q̄ mādragorę sunt diuites, & isti sunt duplices, masculus. s. & fœmina ad literā, & similitudinē hn̄t hois, non virtutē, quorū folia. s. verba circa terram. i. circa tp̄alia sunt expansa, & illi sunt onerati pomis, i. tp̄alib. diuitijs, quæ pro certo vim hn̄t somniferā & mortificatiuam. s. malè eis vtentib. Vel dic q̄ mādragora significat mundi prosperitatē, quæ facit hoies in pc̄tis dormire: quare vera vim habet mortificatiuam, quia hō sopitus istis & imbutus, infrigidatur per indeuotionem, & mortificatur per æternam damnationem. & pone figuram, (quæ optimè ad hæc facit.) Iud. 4. de Sizara, qui potato lacte obdormiuit, & occisus est. vide eam ti. de aspide. Et ideo secandis & vulnerandis. i. illis quos diabolus vult perpetuo in inferno dānare & secare, offert ipse talem mandragorā. i. mundi bona, vt nō sentiant nec præuideant istas pœnas &c. Optima melius. Vel dic q̄ mādragora est amor Dei, vel etiam mundi, qui pro certo si bñ bibatur & incorporetur, ita facit hoiem dormire & delectari. q̄ non sentit q̄cquid ei inferatur, imo sustinet sine dolore tribulationes & vulnera patienter. patet in martyrib. qui isto potu ebrij, nō senserunt vulnera & tormenta. Allega sicut supra. De amore etiam mundi patet, quia qñ aliquid amatur, nullus labor difficilis reputatur. Nam s̄m Aug. Solus amor nomen difficultatis erubescit. Nā vt dicit idem, Labor amātibus est dulcis. Vel dic q̄ mandragora est vir perfectus cuius folia. i. verba sunt expāsa circa terrā. i. sunt humilia & depressa. oneratus est etiam pomis. i. bonis operibus odorosis, & virtuosis, & famosis Cant. 7. Mandragoræ dederunt odorē suum in portis nostris. Radix aūt eius. i. cor hois similitudinem repræsentat; q̄a sicut homo est aial rōnale, & benignum, sic iste est in corde rationabilis, & benignus Dan. 7. Super pedes quasi hō stetit, & cor eius datū est ei. Vel dic qd̄ mandragora est paradisus, cuius poma sunt æternæ diuitię, & deliciæ. Sed verè herba ista habet vim somniferam, quia qñ per spem bibitur, & incorporatur, tunc hō obdormit per deuotionem & contemplationem, & dolores, & mundi tribulationes nōn sentit, sicut patet in martyrib. Etiā medici. i. prælati, & prædicatores cum vino consolationis & ꝑdicationis debent illam offerre secandis, & vulnerandis. i. corrigendis, & puniendis, dicentes ad Ro. 8. q̄ non sunt cōdignæ passiones huius temporis ad ęternam gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Vel per mandragoram intelligo virtutem patiētiæ, quia facit oīa leuiter supportare &c. Vel dic q̄ mādragora est Christus, cuius cortex. i. conuersatio, folia. i. loquutio, fructus. i. operatio, faciunt nos dormire per deuotiōnē, & dilectionē, si. s. bene considerentur, & mala mundi non sentire per fortitudinem & perfectionem. Et sicut succus mandragoræ virtutē hēt infrigidandi, & ignē sacrū extinguēdi, & choleræ impetū mitigādi; sic succus. i. Christi gratia vel doctrina infrigidat ab ardore luxuriæ, & cholerā, & ignē auaritię mitigat & refrenat & maximè si cum lacte. i. cum gr̄a mulieris masculum nutrientis sumatur. i. beatæ virginis. ¶ Mādragora matricem disponit 2
ad cōceptionem, virtutem habet s̄m Pli. & Pla. infrigidandi, repercutiendi somnū prouocandi, oēm fluxum superius & inferius restringendi: Talis naturæ est doctrina vel prædicatio q̄a verè hęc disponit matricē. i. conscientiā audiētis & ad conceptionē boni propositi vel gr̄æ merui & virtutis, fluxū vitiorum stringit, somnū contemplationis inducit, malos cogitatus repercutit, & ad fęcunditatē virtutū disponit. Figura Gen. 30. vbi Rachel erat sterilis, nec poterat parere, sed filius Lię soror is suæ attulit sibi mandragoras de agro, quæ comedens cōcepit & peperit plus natos. Sic verè qñ Rachel. i. aliqua persōna est sterilis a fructu bonorum operum, tunc debet comedere & sibi incorporare mandragoras. i. doctrinā & ꝑdicationē, q̄ filius Liæ. i. ꝑdicator filius pniæ, in agro sacræ scripturæ colligit, & sic poterit imprægnari. Idem per oīa dic de gr̄a Dei, q̄ filius Liæ. i. Mariæ, Christus. s. nobis de agro paradisi attulit, & nos bonis operibus imprægnauit, & hæc somnū ꝓuocat, &c. sicut supra. Vel expone de spe cęlestis gloriæ, quæ omnia supradicta facit, & hoiem fęcūdat per virtutes &c. Figura sicut
3 supra, & expone. ¶ Mandragora disponit ad conceptionē mulieres calidas, & humidas, sed frigidas, & siccas impedit & retardat, vt dicit Plat. Sic diuitiæ illos, qui sunt per pietatem humidi, calidi per charitatem, disponunt ad bonorum operū fęcunditatem, illos tn̄ qui sunt sicci per incompassionem, frigidi per indeuotionem, impediunt, quia s. bonis diuitiæ proficiūt, malis obsunt. Eccl 39. Hæc oīa bonis in bona cōuertunt, similiter malis in malum. Nam sicut s̄m Plin. poma ista solo odore inferunt somnū, sic diuitiæ, & bona mūdi sola imaginatione, & cogitatione faciunt hoiem in ipsis dormire & delectari. Et

sicut si

sicut si quis mandragora indiscretè vsus fuerit, per eam mortem incurrit, sic mundi diuitiæ mortem æternam inducunt, si indiscretè eis, quis vtatur & male. Ideo 1.ad Thess.5. Non dor
4 miamus sicut cæteri, qui spem non habent. ¶ Secundum Plini. cauent fossores mandragoræ contrarium flatum venti in eius fossione, & tres circulos gladio circunferunt, & circa eam faciunt, & expectant fodere vsq; post occasum solis, & sic credũt eius præcipuas esse virtutes. Succus eius in sole desiccatur, & mala eius in umbra, & sic medicinæ vsibus deputãtur. Et sicut inueni in lapidario, ista herba qñ colligitur, clamat, & conqueritur, & si quis vocem eius audiat, moritur, & ideo necesse est vt cautè à fossoribus colligatur. Mandragora est homo, qui ꝑ certo qñ est in terra.i. in mundo radicatus per malam consuetudinem vel malam affectionem, si prælatus vult eum exinde auellere, & colligere per correctionem, tunc ipse clamat & cõqueritur per murmuratioẽ, & appellationem, quia nõ amat pestilens eum, qui se corripit. Prouer.15. Et etiam ipsum correctorem, & alios audientes, & astantes interficit per diffamationem, quia Qui arguit derisorem, ipse sibi iniuriã facit. Prouer.9. Et ideo necesse est vt tales inueterati in malis consuetudinibus & radicati, euellantur, & corrigantur cautè & sapienter a prædicantibus & prælatis, & ideo debẽt cauere ne ibi sit flatus venti.i. motus superbiæ, vel impetus iracundiæ vel furoris, imo primo debent circunfodere cum gladio verbi Dei, ipsum.s. per verba sacræ scripturæ circunducendo, & vocãdo, & concludendo, & ad bonum incitando, quia.s. circa tales nõ est austerè sed benigniter procedendum, & sic tandem poterunt colligi.i. corrigi, & ad vsus medicinę spiritualis seruari. quia.s. tales sic conuersi, quo ad vitam sunt alijs medicinales, & succ⁹.i. carnalitas istorum ad solem.i. ad ardorem pœnitentiæ desiccatur, & fructus seu poma.i. eorum opera in umbra humilitatis seruantur. Omnia ista patent in Paulo, qui primo fuit trib⁹ circulis.i. tribus diebus excæcatus, & tandem post occasum solis, id est, postquam fuerat lumine priuatus perfectè est correctus, baptizatus, & conuersus. Circundedi illud terminis meis. Iob 38. Vel dic ꝙ religiosus, quando de terra.i. de mundo tollitur à Deo per conuersionem, tribus circulis, id est tribus votis adstringitur, & sic post solis occubitum, id est post vitæ excessum a Deo colligitur, & in apotheca ponitur paradisi fructus autem eius & succus &c.

D. Milio. Cap.101.

1 Milium est herba simil.s cannæ, cuius grana valde sunt minuta, & parua, concaua, sicca sine vnctuositate, & ideo paruum dant corpori nutrimentum, imo stomachum infrigidant, & desiccant, & eum cõstypãt, & constringunt. Milium est mundus, cuius fructus sunt auari, & peccatores, qui pro certo parui sunt quo ad merita, frigidi
4 per indeuotionem, sicci per incompassionem, & sine vnctuositate charitatis, & ideo tales paruum dant corpori.s. ecclesiæ, nutrimentum: quia isti alios suis elemosynis nõ nutriunt, imo per rapinam, & auaritiam ipsos infrigidant, & desiccant, & humore bonorum temporalium eos priuant. Milium significat diuitias, quæ pro certo animæ dant paruum spirituale nutrimentum, imo stomachum voluntatis, & conscientiæ infrigidant per indeuotionem, desiccant per crudelitatem, & constypant per auaritiæ parcitatem, & sanguinem bonarum affectionum non generant nec producunt. Nil proderunt diuitiæ in die perditionis, iustitia autem liberabit a morte. Prouerb.10.
2 ¶ Milium valet ad confortandum stomachum propter siccitatem, assatum autem virtutem habet, torsiones vẽtris sedandi.

De Menta. Cap.102.

1 Menta est herba calida, & sicca, & stomacho proficit, & est duplex.s. domestica, & siluestris. sed siluestris est calidior, & dr̃ a latinis napita vel calamintha. Alia sunt eius genera, q̃ crescunt in palustribus, & in pratis, quæ non sunt tantę efficaciæ vel virtutis nec coloris, odoris autem sunt grauioris pariter & saporis. Menta est homo, sed istius sunt plures species s. domestici.i. boni seculares, item siluestres.i. boni religiosi, & hi calidiores sunt per charitatem, sicciores per castitatem, vtrique tamen valẽt, quo ad vitæ sanctitatem, & stomachum ecclesiæ roborant, & confortãt. Alij sunt palustres.i. deliciosi, & luxuriosi, & hi respectu aliorum
2 parum aut penitus nihil valent &c. ¶ Menta est herba calida & sicca, & stomachum iuuans, calefatiens, dissoluens, consumẽs, purgans, & appetitum prouocans, venenis obuians, & ad alia multa valens, hæc multum se multiplicat, quia si hasta eius in terram reflexa humo cooperiatur, cito se multiplicat, & ex se nouam radicem generat seu prolem. Talis est charitas, quia stomachum.i. conscientiam iuuat & confortat per spei consolationem, calefacit per desiderium, & bonam affectionem, dissoluit, per contritionem, purgat per confessionem, consumit per pœnitentiam, satisfactionem, & afflictionem, & appetitũ, id est, desiderium æternorum prouocat per deuotionem, & contemplationem, & venenis peccatorum obuiat & repugnat & valet contra multa vitia, & peccata, & hæc multiplicat seipsam, & augmentat, quia homo charitatiuus, & amans alios attrahit ad amorem. Senec. Ama si vis amari. Multiplicat etiam se per bonam operationem, quia si inclinetur per humilitatẽ, & terra, id est memoria mortis operiatur per consideratioẽ tunc statim emittet radicem, id est, bonam affectionem, & faciet plãtam, & nouam prolem, id est bonam operationem. Vel dic, quòd menta est bonus homo, qui inclinatus &c. sicut supra. Vel dic, ꝙ menta est virtus humilitatis &c.

De Malua. Cap. 103.

Malua dicitur à molliendo ventrem, nam cum sit humida, & temperata, idcirco virtutem habet mollificatiuam, mundificatiuam, & maturatiuam. Si quis autem succo eius inũctus fuerit à scorpionibus vel aranea non mordetur. succo etiam eius & oleo linitus, puncturas apum non patitur neque sentit, vt dicit Isido. & Plat. Talis est virtus benignitatis, quia vere ventrem, id est, voluntatem mollificat, & humectat, & eam temperat, & maturat, quia beati mites &c. Matth.5. Omnem etiam duritiam ruditatis, crudelitatis, & obstinationis remollit, quia Responsio mollis frãgit irã. Prouer.15. Et ideo pro certo si quis ista inũctus fuerit, a scorpionib. id est, a detractoribus, & ab aranei, id est, à venenosis, & malitiosis non mordebitur, ab apibus etiam; id est ab adulatoribus, qui mel in ore gerunt, non lædetur, & maximè si oleum misericordiæ sibi iungat. Vel dic, quòd hæc est pœnitẽtia quæ mollificat per contritionem, mundificat, per confessionẽ, maturat per vitæ perfectionem, & a puncturis.i. a tentationibus, apum, id est carnis araneæ, id est, mundi scorpionis.i. hostis liberat, & maximè si oleo iuncta fuerit pietatis. 1

De Nuce Iuglanda. Cap. 104.

Nux dicitur a nocendo, quia.s. vmbra eius, & stillicidia circunstantibus herbis, & arboribus sunt nociua, folia eius amara sunt & fœtida, fructus autem eius est dulcis, veruntamen amaro cortice circumtectus. vmbra ẽt eius sub ea dormientibus est nociua, & multarum infirmitatum generatiua, vt dicit Isid. Talis est mundus, quia vere folia eius, id est diuitiæ sunt amaræ, quia.s. in eis est labor in acquirendo, timor in possidendo, dolor in amittendo, & ideo stillicidia eius, id est deliciæ, vmbra eius, id est eminentia, arborib. circunstantibus, & hominibus ibi dormientibus, id est illis, q in talibus delectantur est nociua, & multos morbos generat, peccatorum, quia.s. exinde procedit ambitio honorum, cupiditas diuitiarum, voluptas deliciarum, &c. multa, quia radix oium malorum est cupiditas 1.ad Tim.6. Et ideo Esa. 30. Væ qui confiditis in vmbra ægypti. Et licet fructus huius arboris.i. mundi bona sint dulcia, & delicata, cortice tñ amaro.i. multis doloribus & amaritudinibus sunt operta, quia amarissima erunt peccatoribus quando propter ea damnabuntur Prou.5. Nouissima eius amara velut absynthium. Vel dic qđ nux est peccator, cuius vmbra idest status & eminentia cuius stillæ.i. mala doctrina aliis circunstantibus sunt nociua qoia scilicet arbores circunstantes.i. vicinos, item sub vmbra suę eminẽdie dormiẽtes.i. subditos damnificat per extorsiones fraudes & rapinas patet in aduocatis raptoribus. Vel expone de hæreticis, qui aliis nocent, & eos corrumpunt per stillas suæ corruptæ doctrinæ folia.n. eorum.i. verba sunt amara, & licet fructus eorum.i. opera videantur esse boni & dulces sunt tamen amaritudine & falsitate & hypocrisi & mala intentione inuoluti Sap.4. Fructus eorum inutiles & acerbi ad manducandũ. Vel dic de luxuriosis personis, quæ corrumpunt alios circunstantes & folia eorum.i. verba sunt fætida & inflammatiua & amara fructus aũt eorum.i. deliciæ quas frequentant semper amaritudine sunt resperfæ: quia uere plus est ibi de amaritudine q̃ de dulcedine, oibus computatis, quod ostenditur Prouer.7. vbi mala mulier cubile suum aspergerat vna specie fætida.s. aloe, alia amara.i. myrrha alia dulcis.s. cynamomo. Myr-

rha

rha inquit & aloe & cynamomo aspersi cubile meum. ¶ Nux
est arbor alta, & procera, habens ramos, & nodos diffusos, fo
lia lata, & numerosa, pyrã idalia & acuta, cuius radix, cortex
& fructus competunt medicinæ. valet. n. succus corticis & ra-
dicis ad vrinandum, & contra rigorem febris & multa alia. Fru
ctus eius est multum medicinalis, intãtũ q ea cibo cui admi
scetur oẽ venenosum, & virulentum effundit, & extrahit & ex
tinguit. Multum. n. valet contra venenum, & sp sub amaro cor
tice in dura testa seu capsula continetur. Et sicut dicit Isid. ista
arbor, quondam fuit Ioui specialiter dedicata. Talis est vir p-
fectus: quia altus per cõtemplationẽ, diffusus per charitatem,
follitus per eloquentiæ claritatem, medicinalis p vitæ & do-
ctrinæ sanctitatem, nam radix eius. s. affectio, cortex eius. i. con
uersatio, fructus. i. operatio, vsui conueniunt aliorũ, & eis sunt
vtilis medicina. Na succus suæ bonæ doctrinę, & eruditionis,
fructus sui boni exempli & operationis, alijs subuenit & me-
det, & eos facit vrinã. i. diuitias emittere per elemosynarũ lar-
gitionem, & rigorem seu frigus febris. i. frigiditatẽ ind unio
nis, & auaritiæ non sentire, & a veneno peccatorum mortaliũ
liberari. Item fructus, & opera bonorũ dñt sub duplici cortice
cõtineri. primus, & interior est humilitas, q dẽt esse alba p ca-
stitatẽ, dura p cõstãtiæ firmitatẽ. exterior aũt qui multum est
amarus, significat pniæ asperitatẽ, quia sub velamento pniæ, &
humilitatis dẽt velari & celari fructus bonorũ operũ & virtu
3 tis. Prouer. 31. Oẽs domestici eius vestiti sunt duplicib. ¶ Fru-
ctus nucis est interius dulcis, & vnctuosus, mollis & virtuosus,
calidus. s. & humidus, & triplex hẽt vestimẽtum, quia interius
immediate hẽt q̃dã albã pellẽ seu camisiã, tandẽ hẽt, quãdã du
rã testã, & rudẽ, tãdẽ habet corticẽ amarũ, & grossum, & quã-
to plus antiquat, & maturaẽ, tanto interius camisia sibi magis,
incorporatur, & vnitur. Talis dẽt esse bonus christianus, & ma
ximẽ religiosus, qui est fructus arboris ecclesiæ vel religionis,
q dẽt esse interius mollis p pietatẽ: quia. s. ex eo dẽt emanare,
oleum mix, & elemosynarum, mollis p benignitatem, vnctuo
sus p charitatem, albus p innocentiæ puritatem, & hic dẽt ha
bere triplex spũale vestimentũ, quia primo dẽt interius indui
camisia cãdida puræ castitatis: & quanto plus maturabit & se
nescet tanto talis camisia dẽt eidẽ firmius inhærere. Amictus
syndone super nudo. Mar. 14. Scdm indumentum est durũ &
rude, & significat duritiã, & firmitatem boni propositi & volũ
tatis, quod dẽt esse rude per humilitatem, quia. s. nõ dẽt de pro
prijs viribus cõfidere, quia magna est firmitas, p propriã infirmi
tatem cognoscere. Tertium indumentum significat amaritudinẽ
exterioris pniæ & asperitatis, in qua pro certo dẽt esse munitu
rus. & sic per ista tria poterit a nocumẽtis exteriorũ vitiorum
tueri. Ezec. 16. Sũpsisti vestimenta tua multicoloria. Et sicut
quãto nux plus maturat, tanto cortex ista ab ea plus elõgatur,
& finaliter ab ea cadit, & remanet pulchra & munda, sic homo
quãto plus antiquaẽ p perfectionis, & senectutis ætatẽ, tanto
cortex pniæ ab eo plus elongaẽ. i. quia ipsam leuiorem reputat
& inuenit, quia. s. eã non hẽt propẽ cor p grauitatẽ; & finaliter
in morte ab eo cadet, & cessabit, & mundus, & purus in æter-
na requie remanebit, quia tunc absterget Deus oẽm lachry-
mam &c. Apoc. 7. Et sicut cortex est amara & humida, sic pnia
dẽt esse amara per contritionẽ, & humida per lachrymationẽ.
4 ¶ Nux qñ est viridis, interius est mollis, & leuis, & exterius est
viridis. s. in cortice, amara tñ & fœtida, & tingit & inficit con-
tingentem. corticem etiam, & testã interiorẽ hẽt durã & nodo
sam, exinde tñ nucleus extrahitur, & a cornicibus sæpius de-
uorat. Sic verẽ, qñ hõ est viridis p suã vitam carnalitatem, &
immaturus per insolentiæ leuitatem, tunc interius est mollis,
& delicatus per voluptatem, & delectationem exterius autẽ
in cortice conuersationis est viridis per curiositatem. interius,
item hẽt duram testã. i. obstinationẽ, & incorrigibilitatem, &
cortex eius. i. exterior conuersatio fœtida est per infamiam &
contingentes. i. vicinos inficit, & corrumpit per mali exempli
dationem, & ideo de talium incorrigibilitate, duritia, & obsti
natione dr Eccles. 23. Homini fornicario omnis panis dulcis,
non fatigabitur transgrediens vsq; in finem. Finaliter tñ extra
hitur, & frangitur per mortem, & a cornicibus demonibus de
uoratur. Effodiant eum corui de torrentibus &c. Prouerb. 30.
5 ¶ Cornix nucẽ eleuat, vt dimittẽdo eam cadere, ipsam frãgat.
Sic verẽ diabolus videns, q non pot hominem frangere per
pctã, procurat eum eleuari ad dignitatẽ, & prosperitatem, &
sic facit eum per superbiã cadere, & sic per mortem corporis
frangitur, & per damnationem æternam finaliter deuoratur.

Iob 30. Eleuasti me, & quasi super ventum ponens elisisti me
valide. ¶ Licet nux dum est viridis, amarum, & fœtidam habeat 6
corticem, qñ tñ maturatur, cadit ab ea talis cortex, & remanet
munda, dura, & fortis exterius, et interius alba, vnctuosa, cali-
da, & sicca, et medicinalis, & oleum inde fit optimum. Sic ve-
rẽ licet hõ in sua viriditate, i. in sua iuuentute habeat fœtidam,
et vilem corticẽ. i. malam, et infamẽ exteriorẽ conuersationẽ,
quando tñ antiquatur & senescit, tũc dẽt talis cortex cadere,
& deficere. Exuite vos veterẽ hoiem. ad Ephe 4. Et debet effi-
ci exterius durus per pniæ austeritatem, mundus per conuer-
sationis honestatem, interius autem in conscientia albus p ca
stitatem, vnctuosus per benignitatem, mollis per pietatem, ca
lidus per charitatem, siccus per abstinentiæ maceratiõnẽ, emit
tens oleum i. elemosynarum largitionem, medicinale contra
venenum peccatorum per vitæ, et doctrinæ perfectionem. ps.
Senectus mea in mia vberi. Vel per statum viridẽ intelligo sta-
tum mundi, uel etiam statum nouitiatus, per statum autẽ ma-
turitatis intelligo statum religionis, vel statũ professionis. Vel
dic q viriditas est status peccati, maturitas status pniæ, et con
uersionis. etc. ¶ Nux arbor (sicut patet intuenti) in formã cru-
cis figuratur, ut cõiter. Fructus autem eius quasi in formã cru 7
cis inuenitur fissus, in fissuris etiam interioris nuclei est quod-
dam tenue lignum, quod similiter cõtinet formam crucis. Sic
verẽ hõ debet esse spiritualiter dispositus more crucis: qa de-
bet esse superius extensus ad cœlestia per contemplationem,
inferius ad infernum, et terram. i. ad mortem per timorem, et
mortis recordationem, a dextris autem, et sinistris. i. ad amicos
et inimicos debet extendi per charitatem, et dilectionẽ. Cor-
pus suum crucifigentes etc. ad Galat. 5. In fructibus etiã eius
. i. in operibus debet sp resultare lignum crucis. i. similitudo et
impressio crucis Christi, et passionis, vt. s. ibi appareat humili
tas, perseuerantia, pnia etc. similia. Christo confixus sum cru-
ci ad Galat. 2. ¶ Nucis fructus si temperatẽ sumantur, bene nu
triũt, et proficiunt comedenti, si autem immoderatẽ et nimis 8
lautẽ, quis eis vtatur, choleram, et malos humores generant,
et capitis causant grauedinem, et dolorem. Sic mundi diuitiæ
si debitẽ quis eis vtatur, et nõ nimis, sed tẽperatẽ ex eis habue
rit. s. ad sufficientiam, tunc conueniunt et proficiunt, et spiri-
tualiter, et temporaliter nutriunt, si quis autem nimis ex eis
comederit, et habuerit, et sine discretione eis vsus fuerit, tunc
choleram. i. ardorem auaritiæ, malosq; humores carnalitatis
et luxuriæ in eo generant, et dolorem capitis. i. laborem, et sol- 1
licitudinem in eo causant. Ideo bene poscebat sapiens, Prouer.
30. Nec diuitias nec paupertatem etc. Diuitiæ congregatæ in
malum domini sui. Eccles. 5. ¶ Nuces sunt calidæ, et siccæ, et 9
vnctuosæ, et valent contra venenum, et multa alia etc. Sic cha
ritas etc. ¶ Illud quod est bonum in nuce, nunquam fœdat con 10
tingentem; sed illud quod nihil valet. s. corium seu cortex. Sic
mali, et non boni fœdant alios, et corrumpunt, verbis. s. et exẽ
plis, quia sicut dr Eccl. 13. Qui tetigerit picẽ, inquinabitur ab ea. 11
¶ Nota q hoc agit de nuce magna, et gallicana. Ois. n. fructus
habens durum corticem, dr nux, sicut castanea, auellana etc.

De Nuce auellana. Cap. 105.

NVx auellana dr ab aliquibus nux siluestris, et dicitur
ab auellere, eo quòd in loco publico crescens, a tran-
seuntibus auellatur, minus est calida et vnctuosa et nu
tritiua, quàm domestica. est dura ad frangendum, diffi
cilis ad digerendum, digesta tamen bene nutrit, et multum est
medicinalis, vt dicit Isaac et Constant. Cortex etiam eius va
let contra alopeciam, si melli misceatur, et capillos crescere,
facit. Tales sunt siluestres seculares, quia. s. alijs religiosis, et cle
ricis minus sunt calidi per charitatem, minus vnctuosi per pie
tatem, minus nutritiui per elemosynarum largitatem. Duri. n.
sunt per obstinationem, difficiles ad frangendum per corre-
ctionem, et ad digerendum per conuersionem, digesti tamen
et conuersi, emendati, et correcti, tunc bene nutriunt per ele-
mosynas. s. pauperes, et corpori ecclesiæ proficiunt atque pro
sunt. Cortex enim eorum. i. substantia temporalis, quãdo mel
li. i. dulcedini pietatis commiscetur, tunc medicinalis efficitur
illis, qui pilos. i. diuitias perdiderunt. s. pauperibus, quos suis
elemosynis reficiunt atque iuuant. Psalm. Adiuuit pauperem
de inopia. ¶ Auellana non ex toto cortice includitur, sed ex
parte, et dicitur auellana, ab auellẽdo etc. sicut lupia. Sic mul
ti sunt

ti funt, qui fe cortice pœnitentiæ penitus nooincludunt, quia corpus io choro, cor habent in loro, vt funt multi mali religiofi, & ideo quia infti in luco publico, id eft in muudo commorantur, vt quis mundi negocijse fexponuut, idcirco à diabolo faciliter auelluotur, vel alias remouentur. Efa. 7. Eamus ad Iudam, & auellamus eum ad oos.

NVx mufcata eft fructus cuiufdam arboris Indiæ, qui in tefta dura fub cortice detinetur, & tam cortex, quàm interior oucleus virtutem hsbet calefaciendi, coofortandi, cerebrum, & fpiritualia recreandi, ventofitatem extenuandi, vt dicit Plin. Diofcor. & Platea.

De Nardo. Cap. 106.

1 NArdus eft herba modica, fpinofa, & odorifera, quæ mafticata linguam deficcat, uirtutem habet coofortādi, fpiritus odoratu reparsndi, oris fętorem tollendi, linguę paralyfim tollit, conceptionem adiuuat, opilationes fplenis aperit, epilepticos iuust, & ad alia multa valet, quę omnia etiā facit oleum quod ex ea eliquatur, ut dicit Ifido. li. 17. & Plsi. Nardus parua eft humilitas, fpioofa eft pęnirentia, calida eft charitss, omnes tamen funt odoriferæ per bonam famam, & ideo cor confortant per fpem de æternis, fpiritus. i. gratias, & virtutes reparant, & oris fœtorem. i. infamiam uerborum amputant, & eorum inhoneftatem, paralyfim linguæ. i. verecundiam confitendi, & loquendi fpiritualiter tollunt, cooceptiooem booi propofiti procuraut, & ad alia multa valēt. Idem dic de qualibet virtute, & maximè de Dei. Vel dic quod nsrdus eft perfona bona & perfecta, parua per humilitatem, calida per charitatem, fpinofa per pœoitentiæ aufteritatem, odorifera per famæ & vitæ fanctitatem. Et ideo de beata virgine canitur, Nsrdus odorifera, quæ fundit odorem. Cyprus cum oardo dederuot odorem fuum.

De Olea. Cap. 107.

1 OLea eft srbor, oliua eft fructus, oleū fuccus. Et eft olea
srbor viridis, hsbeos folia fub alba, ęftate & hyeme vi
rentia, flores habet minutos & redolentes, fructus ei°
pingues funt, lapidi atque dulces, & radix eius amara
eft, & ex radice amara furgit oliua in nutrimētum igois, in me
dicameotum infirmi, & iopabulum efurientis, vt dicit Ifid. li.
17. Talis eft Chriftus vel vir perfectus; q a vere folia eius. i. ex
terior conuerfatio fp virer per honeftatē; quia. f. in hyeme tri-
bulationis, & in ęftate profperitatis debet durare viror fuus. i.
decor fuæ honeftatis & fuæ gratiæ & virtutis. Eccl. 24. Quafi
oliua fpeciofa in campis &c. Sunt etiam fubalbida per caftita
tem. Flores eius. i. interiores affectiones minuti funt per humi
litatem, odoriferi per famofitatē, fructus eius. i. operationes
pingues funt per pietatem, dulces per benignitatem. Canti. 2.
Et fructus eius dulcis gutturi meo. Radix eius. i. cor amarum
eft per contritionem, & ex eo furgit fructus bonæ operationis
qui ignem charitatis fuis exemplis accendit, infirmos in fide &
moribus corroborat atq; fanat, & efurientes. f. pauperes, pieta
tis operibus reficit atq; nutrit. Pfa. Satiauit animam inanem &
aiam efurieotem. Vel dic ꝙ oliua eft beata virgo, cuius origo
& radix eft populus Iudęorum, qui amarus eft ꝑ vitia & pec-
cata, & tñ ex eo proceffit ifta olea uel oliua, quæ fructus dul-
ces. i. opera mifericordiæ fp bēt &c. ficut fupra. Iō dr Hie. 11.
Oliuerā uberē, pulchrā, fructiferā, fpeciofam, vocauit dñs oo-
2 meo tuum. ¶ Oliua radicem habet amaram, & corticem fimili
ter, fructus tñ eius dulcis eft atq; pinguis, ex quo fit oleum, ci-
bus & medicina. Sic uerè qō hō eft amarus io radice cordis
per contritionem, in cortice conuerfatiooꝭ per exteriorē ma
cerationem, tuoc fructus dulces. i. opera bona profert, & oleū
mifericordiæ, & pietatis fundit. Petra fundebat mihi riuos o-
lei. Iob 29. dic ficut fupra. §. de virgine, ꝙ fructus huius oliuæ
eft Chriftus, dulcis, pius, & benignus, qui oleum mifericordiæ
nobis ftillauit. Infundēs oleum & uioum. Lu. 10. & igoē chari
tatis accendit. Ignem veoi mittere in terram. Lu. 12. & efurien
tes pabulo & etiam pane io deferto pauit. Mat. 12. & infirmos
pctōres fanauit. Figura de famaritano. Luc. 10. &c. ¶ Oliua mul
3 tę eft duritiæ & firmitatis, & quafi imputribilis, fed licet firma
gnę duritiei exterius in fubftantia, multę tamen eft humoro-
fitatis interius io medulla ex eius. o. fructu oleum eliquatur.
Sic uerè nos debemus effe duri et fortes contra omoia uitia
et tormenta per cooftantiam, fortitudinem et uirtutem, ita ꝙ
non debemus fuccumbere nec cedere oec putrefieri per pec-
catum, fed per perfeuerantiam imputribiles permanere. Seoe-
ca. Vtere officio quod femel fumpfifti, turpe eft ooeri cedere.
Iorerius tameo in medulla, id eft in corde debemus effe tene-
ri et humidi per fluidam pietatem (illi enim qui fciunt alijs cō
pati et mifereri, melius durar, et perfeuerant io charitate oleū
etiam, id eft abundantiam elemofynarum et operum pietatis
ex nobis iugiter diftillare. Eccle. 9. Oleum de capite noo defi-
ciat. Vel dic ꝙ licet pręlatus fit exterius in conuerfatione, et
cortice amarus, et durus per correctionem, iotus tamē debet
effe mitis et beniguus, et pius per compafsiooem. Exemplū de
Moyfe, qui pie Deum orauit pro populo delioquente in vitu-
lo, et tamen eos durè et feuerè puniuit, quia fecundum Senec.
Plus debet effe feuerus domious, pius pater, mādatorum cul
tor, virorum ultor. ¶ Secuodum Plioium arbores oliuarū fru 4
ctiferarum non volunt folum oimis pinguæ uel macrum, fed
temperatum, nec regionem feruentem nec frigidam, fed tem
peratam, uoluut enim effe io loco temperate calido, & ficco,
piogui, & macro, foli, expofito, rore cœli etiā humefacto. mul
tum enim eis confert cœlum, id eft cæleftis influentia tempe-
rata. Sic uerè illi qui funt fructiferi per bona opera, noo debēt
appetere folum, id eft ftatum qui fit nimis pinguis per diuitias
oec oimis macer per paupertatem, oec regionem ubi fit nimi°
calor auaritiæ, & cupiditatis, oec oimium frigus iodeuotiōis,
& tepiditatis, fed locum, & ftatum temperatum & fufficientē,
exemplo Salomonis (Prouerbior. 30.) qui à Deo petiuit fibi,
dari oec diuitias nec paupertatem, fed fufficientiam. Tales. n.
maximè debēt petere folum feu focietatem vel ftatum, qui fit
temperatus, quo ad vitæ fufficientem oecefsitatem, foli, id eft
Chrifto & bonis æternis expofitus per contemplatiooem, &
rore cœleftis doctrinæ humectatus, & fic erit fecundum illud
Eccle. 50. Quafi oliua pullulaos, & quafi cypreffus &c. ¶ Secū- 5
dum Plioium multum confert oliuæ temporis, & aeris fereni
tas. Nam fi imbrium fiat copia, quando oliuæ maturefcunt,
oleum faciliter vitiatur, nifi forte per fubfequentem ferenita-
tem temporis emendetur, per quam liquoris fuperfluitas de-
ficcetur. Sic etiam multis bonis confert ferenitas, id eft, pro-
fperitas; quia quando vehementes imbres, id eft fortes tribu-
lationes ingruunt, faciliter corrumpuntur, & vitiantur per im
patientiam, & defperationem, oifi fortè fubfequens ferenitas,
id eft fpes futurę fœlicitatis eis fubueniat, & fuccurrat. Nimia
enim tribulatio oocet nifi fpes remedietur. Naum. 2. Portæ flu
uiorum apertæ fuot, & templum ad folum dirutum eft. ¶ Se- 6
cundum Plin. oliua non indiget raftro vel falce vt putetur mo
re vitis, fed foli & rori committitur, veroo tempore gaudet,
& incipit tunc florere, fructus aotem eius circa hyemem col-
ligitur. & circa radices eius crefcunt, quædam falfæ, & adulte
rinę radices quas agricolæ terra aperta præcidun⁊ poft fruct°
collectionem; & fic mirabiliter emendaotur. Oliua eft vir per
fectus, qui pro certo nooindiget raftro vel falce, id eft afperi-
tate correctionis, & tribulationis, & hoc, quia oulla funt in eo
fuperflua, quæ debeant refecari, imo foli Chrifto per dilectio
nem, rori cœleftis gratiæ per deuotionem eft totaliter com-
mittendus. In verno enim tempore, id eft, in principio iuuen
tutis floret per bonas affectiones, & circa hyemem mortis (. f.
io fenectute) colliguotur fructus eius, id eft bonę operationes
quia. f. in fenectute fiunt maximè hooefti & apti ad alios ędifi
candum. Veruntamen, quaodo fructus talium funt collecti. i.
quando per booa opera fructificauerunt, tunc quia circa radi
ces cordis & affectionis crefcuot quandoque falfæ radices &
adulterinæ, id eft aliq motus inaois gloriæ & præfumptionis,
de meritis, vel malæ affectiones terreoorum &c. ideo agrico-
læ prædicatores vel prælati debent eis prædicando terram ape
rire, id eft fuam vilem & terrenam conditiooem, & naturam
oftendere, vt fic pofsiot radices huiufmodi extirpari, & omnis
vana gloria elimiuari, & fic meliores, & fœcundiores io boois
operibus fiunt. Luc. 13. Sine fodiam circa eam, & mittam fter
cora. Vel dic, quòd quando malæ radices, id eft, malæ affectio-
oes, et vitia, et peccata impediunt fructum bonorum operum
in aliquo, tunc debet prælatus fodere per correctionē, et ter-
ram aperire, et talia præfcindere, et auferre. Sex annis putabis
vineam tuam. Leui. 25. ¶ Quando fructus fuot io oliua, noode
bet oliuans eam cum virgis durè percutere, vt fructus excu- 7
tiat, quia anno fequenti fterilis fieret. minus. n. fructificat fic per
cuffa, vt dicit Plin. Sic verè quando in aliquo fubdito funt fru
ctus, diuitiarum, oliuans fuus. i. princeps, dominus vel præla-

sut

tua non debet eum cum virgis.i.cum fortibus tribulationibus & inuasionibus percutere, vt fructus diuitiarum extorqueat p rapinam, sicut faciunt tyranni, & hoc quia steriles eos faceret per paupertatem, ita q in anno sequenti inuenirent minus de fructibus ad suam necessitatem, sicut patet in impijs principibus, qui ita denudant subditos suos per rapinas, quod ipsi nec pro se nec pro eis nihil habent. Prouerb.28. Regnantibus impijs ruinę hominum. Vel dic q prælatus non debet nimis dure percutere & corrigere subditum, vt fructus bonorum operum ab eo extorqueat; quia multi sunt qui à bonis operibus ste rilescunt per obstinationem, inpatientiam, & etiam apostasiam, quando nimis durè corriguntur & tribulantur. Hier.15. Vulneraui, & destruxi populum meum, & tamen à vijs suis nō sunt reuersi. vnde Esa.9. Populus non est reuersus ad percutientem se ¶ Olea multos portat fructus, quosdam immaturos, &
8 virides, alios maturos & nigros, alios mediocres & rubeos, omnis tamen oliua quanto exterius nigrior, tanto interius pinguior, & vnctuosior, & ad exprimendum oleum aptior, (vt dicunt Isaac. Isid. & Diosc. Arbor ista est ecclesia vel religio, quæ pro certo multos fructus.i.multos subditos continet, & fideles, quia quidam sunt immaturi, & virides.s.nouitij & incipientes, qui adhuc sunt immaturi per insolentię leuitatem, virides per carnalem voluptatem. Alij sunt rubei & mediocres.s.proficientes, qui debent esse rubei per charitatem. Alij sunt maturi & nigri.s.perfecti, qui debent esse nigri per humilitatem, maturi per vitæ, & morum honestatem & sanctitatem. Ideo dicit psal. Ego quasi oliua fructifera in domo dñi. Et quanto qs est nigrior humilitate, tanto pro certo interius est vnctuosior pietate, & maturior sanctitate. Vnde exterior humilitas interiorem denotat sanctitatem; quia vbi humilitas, ibi est sapientia.
9 Proue.11. ¶ Secundum Arist. fructus oliuæ nunquam in arbore perfecte maturescunt, etiam si per multos annos ibi essent, & ideo oportet, q fructus collecti in vna congerie congregentur, & sic confortato calore per mutuam compressionem maturabuntur. Sic verè homines vix aut nunquam pñt maturari per vitæ sanctitatem, & morum, q̃ diu sunt in arbore vbi nascuntur.s.in mundo, imo verè necesse est, q inde auellantur per terrenorum contemptum, & q in congerie religionis vel ecclesiæ vna cum alijs congregentur, q inuicem per vnitatem & cōcordiam comprimantur, & sic calor charitatis in eis mutuo confortabitur, & ad perfectam morum peruenient maturitatē Gene.1. Congregentur aquæ quæ sub cœlo sunt, in vnum locum. Vel dic q homo non pōt fieri maturus per sapientiam & discretionem in arbore.i.in patria vbi nascitur, imo oportet q inde exeat, & q longè ad studia se conuertat, & q ibi vna cum alijs commoretur, & per plures dies ibi in studio in societate scholarium perseueret, & sic confortabitur, & conualescet calor.i.ingenium naturale, & ad maturitatem discretionis poterit peruenire. Io.& Lu.4. Nemo propheta acceptus est i patria sua. Ideo Abrahā dictū est. Gen.12. Egredere de terra tua &c.
10 ¶ Oliuæ rubeæ nec multum maturæ, nec multum vnctuosæ viliores sunt stomacho (secundum Isaac) q maturæ & nigræ: quamlicet maturæ plus nutriant, tñ pp vnctuositatem supernatant, nec ad locum decoctionis descendunt, & sic in humores superfluos & putridos conuertuntur. Sic vere quandoq; accidit, q illi, qui sunt mediocriter rubei per charitatem, maturi per sanctitatem, & honestatem, vnctuosi per pietatem, sunt meliores, q̃ illi qui sunt perfectè maturi per famæ, & vitæ honestatē, & hoc quia licet isti multum nutriant corpus ecclesiæ.i. pauperes suis elemosynis, peccatores suis doctrinis, & exemplis, tñ quia pp vnctuositatem pietatis, quam se vident habere, volunt supernatare per præsumptionem.i.alijs præeminere, ideo nō descē dunt per humilitatem, nec perfectè digeruntur vel ad bonū conuertunt, imo aliquando in humores putridos luxuriæ dissoluūtur, quia.s. Deus sępe tales dimittit cadere de suis viribus præsumentes. Ideo Eccl.7. Noli esse iustus multū. & Iudith 6. Humilias præsumentes de sua virtute. ¶ Secundum Pli. baccę oliuæ, q̃ diu sunt in arbore, non pereunt; sed q̃ diu ibi permittuntur, sunt meliores, semper.n. nouas vires recipiunt, & difficilius inde cadunt. Sic verè homo quā diu in arbore crucis re
11 sidet per eius recordationem & deuotionem, vel in Deo vel in ecclesia per fidē, gratiam & dilectionem, vel etiam in religione, nunquam perit per desperationem, vel etiam peccati consumptionem, imo quanto diutius ibi perseuerauerit, tanto magis nouas vires recipiet & virtutes, & melior efficietur, & ibi fortius & tenacius a .hærebit. vnde 1. ad Corint.6. Qui adhęret Deo, vnus spiritus est. ¶ Oliua ex triplici substātia cōstat.s. 12
ex osse duro, exteriori carne & cortice, & oleo seu succo. Sic homo constat ex duro osse, & ex oleo.i.ex sanguine liquido, & ex carne. Vel dic q oliua est Christus, qui habuit os durum.i. fortem diuinitatem. & carnem & oleum.i.animam. Vel dic q in anima debet esse oleū fluidæ pietatis, caro teneræ benignitatis, & os duræ, & solidæ firmitatis. Vel dic q oliua est ecclesia, vbi sunt, quidam ossei per duritiam, & obstinationem, quidam carnei per luxuriæ voluptatem, quidam sicut oleum per superbiæ vanitatem. Oleum.n. semper supernatat.i. sic multi volunt alijs eminere. Et sicut porci impinguantur ossibus oliuarum, & inde etiam ignis nutrit, sic verè ex ist s obstinatis ignis inferni, & porci.i. demones depascuntur. Erit in combustionē 13
& cibus ignis. Esa.9. ¶ Oliua nobis mittit & fundit oleū, quod vulnera lenit & sanat, & esurientes reficit, & est arbor pacis, & victoriæ. Nam sm Vale. maxim. legati Romanorum, qui p pace obtinenda vel concedenda mittebantur, sine ramis oliuæ non mittebantur. Victores sm Pli. apud Athenas oliua coronabantur. Talis est virtus pietatis; quia oleum dulcis consolationis & clementiæ nobis fundit, & ex quo esurientes & pauperes per elemosynas recreantur, & morbi peccatorum curātur, quia elemosyna extinguit peccatum. Eccle.3. Et ista pro certo est virtus pacis, & victoriæ, quia.s. Deum nobis pacificat & concordat, & nos facit de vitijs triumphare. Et ideo legatus pacis Christus cum ista oliua fuit a Deo missus.i.cū dulcore clementiæ, & pietatis, legata etiam pacis beata virgo oliuā clementię secum habet, victores etiam vitiorum, & tribulationum oliua.i. per opera misericordiæ coronantur. Patet Matt. 26. vbi in iudicio tantū fit mentio de operibus pietatis. Et hæc fuerunt figura ta Genes.8. vbi postquam Deus fuit conciliat⁹, & pacificatus cum humano genere, columba venit ad Noe in arcam cum ramo oliuæ viridis. Sic verè quando Deus fuit nobis concordatus, ipse misit in arcam, id est beatam virginem columbam, id est filium suum, cum oliua fluidæ pietatis. vnde Ozeæ.13. Erit quasi oliua gloria eius.

De Oleo. Cap. 108.

Oleum est succus oliuæ, qui quanto recentior, tanto melior. Nam sm Plin. per senectutem, & antiquitatem, corrumpitur, & quanto oleū citius de torculari exit, tanto est laudabilius. Et est oleum liquor dulcis, lenis, pinguis, & suauis, cuius virtus est cibos condire, fessa mēbra recreare, ignem nutrire pannos induratos remollire, & apostemata maturare, & tanto melius, quanto terrenæ substātiæ minus est intermixtum, vt dicunt Isaac & Diosc. Per oleū intelligitur opus misericordiæ, quod est succus, & opus oliuæ, id est hominis pij & misericordis, quia talia sunt dulcia, & lenia, & alijs placentia, fessa enim mēbra, idest, homines depressos, pauperes, & afflictos iuuant, fouent, & pascūt.s. per elemosynas, & alia opera pia, ignem charitatis in nobis nutriunt, & accendunt, & morbos, & apostemata peccatorum curant, & sanant, & duritiem crudelitatis remolliunt, atque tollunt. Oleum ergo de capite tuo non deficiat. Eccles. 9. Sed ad hoc q istud oleum sit Deo bene acceptabile, tria requiruntur. Primū q sit recens.i.q fiat in nouitate vitæ.i.in statu iuuentutis, vel in nouitate gratiæ, & virtutis, quia quando homo est antiquatus per senectutem, vel etiam per malam vitam, & consuetudinē, vt quia est in statu peccati, tunc oleum elemosynarum, & pietatis, non est ita Deo acceptum, nec ita meritorium. Ideo Iob 31. Ab infantia creuit mecum miseratio. Aliud necessarium est, q cito debet exire de torculari.i.de arca vel bursa, quia.s. homo debet cito, & celeriter dare elemosynam, nec debet facere pauperes expectare. Prouer.3. Non dicas proximo tuo, vade, & cras dabo tibi, cum statim possis dare. Tertium est, q à terra.i.a terrenis glorijs, & affectionibus, debet esse depuratū, quia.s. non debet fieri elemosyna pro terrena gloria, sed æterna, sicut faciunt hypocritæ. Ideo Matth.6. Cum facis elemosynam, noli tuba canere. Vel dic, q oleum, quod per senectutem corrūpitur, significat, qui sunt qui in iuuentute sunt boni, in senectute autem corrumpuntur, de quibus ad Gal.3. Cū spiritu cęperitis, carne cōsummamini. Vel dic, q illi sunt quo ad Deū meliores, q minus cum terrena substantia.i.cū bonis temporalibus sunt mixti p affectionē & amorē, q de torculari.i. de mundo citius & libentius exeunt, & procedunt, qn à Deo inspirantur, & a prædicatore mouent. ¶ Baccę oleæ cū mola fortiter cōteruntur, deinde aqua feruentissima cōsperguntur. Nā per talē aquā 2
vnctuositas

vnctuositas ab amurca(q̄ est fex olei)& a nucleis diuidű,&
sic oleum leuiuseliquatur. Ipsa aűt aqua ab oleo postmodű
artificialiter separatur. Oleű est opus misericordiæ, quod ꝓ
certo qñ Deus ab aliquo auaro vult eatorquere, aliqñ teric
eum per tribulationem,& perfundit aqua grẽ per interiorẽ
inspirationem,& sic inde extrahit oleum.i. elemosynam, &
3 cõpassionem. ¶Oleum est naturæ lucidæ,& specularis. Vnde
ſm Pap. si quis in profundű maris immersus fuerit,& oleum
(& maximè oliuarű)in ore habuerit, tunc si ipsum emiserit,
respirabit, ita circuniacentia illuminabit, ꝙ se clarè videbit,
& gubernabit. Talis est pura,& vera sciẽtia,& doctrina, quia
vere si quis eam habuerit, dato ꝙ in profundo maris pecca-
torum immersus fuerit, tñ virtute eius illuminabitur per di
scretionem,& respirabit per orationem,& sic à periculo po
terit liberari. Vel dic ꝙ oleum est grã dei, vel virtus pietatis,
q̄ pro certo si quis habuerit, quanquam sit in profundo pec
catorum, tñ poterit liberari,& saluari. Ideo dicit Hie. ꝙ non
meminit se legisse hoiem male mortuum qui libenter exer-
4 cuit opera pietatis. ¶ Diuersa sunt gña oleorum, s. myrtinű,
nardinum,& cætera similia, quæ habent in se diuersas virtu
tes contra diuersas infirmitates. Nam sicut patet, vnum va-
let contra febriem, aliud contra paralysim,& sic de alijs, aliud
infrigidat, aliud calefacit, aliud restringit, aliud maturat, &
cætera similia. Sic verè variæ sunt grẽ,& virtutes, quæ varijs
infirmitatib. peccatorum opponuntur. Alia.n. calefacit, sicut
charitas, alia refrigerat, sicut castitas, alia maturat, sicut di-
scretio,& prudentia, alia restringit, sicut tẽperantia, & absti
nentia, alia soluit paralysim pigritiæ, sicut occupatio, alia fe-
brem auaritiæ, sicut pietas,& cõpassio, alia rumpit apostema
superbiæ, sicut humilitas, alia putredinẽ luxuriæ, sicut conti
nentia alia ẽt inducit somnű, sicut oleű papaueris, hoc est de
uotio,& cõtemplatio, alia insensibilitatẽ, sicut mandragora
.s. patientia vel benignitas. Idõ de tali oleo dr̃ Deu.33. Tingat
in oleo pedẽ suű. Et 1.ad Cori.12. Diuisiones gratiarű sunt.
5 ¶Oleum ſm qualitatem rei cui miscetur, suas mutat vel tẽpe
rat qualitates. Vnde(sicut dr̃ in compendio Salerni)si caro
leonis in oleo sit decocta, illud oleum ita efficitur calidű, ꝙ
si ea inde volæ manus,& venæ pulsatiles inűgantur, febrẽ in-
ducit. Oleum ẽt in quo poma mandragoræ sunt decocta, ita
efficitur frigidű, ꝙ si membrű aliquod eo inungatur, insensi-
bile,& stupidű efficit, ita ꝙ non sentiet si scindat. Oleű ẽt pa
paueris somnű prouocat,& inducit, vt dicit Plat. Oleű signi
ficat mundi prosperitatẽ, in qua caro leonű.i. principű tyrã
norű,& poma mandragoræ.i. műdi filij,& diuites sunt deco
cti per luxuriã,& auaritiã, quia vere tale oleű inducit somnű
pigritiæ,& tepiditatis, febrẽ auaritiæ,& cupiditatis, stuporẽ
malæ cõsuetudinis, obstinationis, & incorrigibilitatis, quia
statim ꝙ inde aliquis est inunctus, & ꝙ est in mundi prospe-
ritatib. inuolutus, efficitur dormiens per delicias, & luxuriã,
febricitans p auaritiã,& insensibilis, p obstinationẽ,& duri-
tiam, quia licet scindatur per correctiones,& tribulationes,
itaꝗ est tñ obstinatus ꝙ nõ sentit nec percipit nocumentű per
cõuersionẽ vel cõtritionẽ, aliorű ẽt miserias nõ sentit per cõ
passionẽ, nec eis in aliquo per pias elemosynas subuenit aut
succurrit 2.Re.19. Nõ vigent sensus mei ad discernendű. Vel
dic ꝙ leo est hõ, qui pro certo ſm qualitatẽ eorum qui adiű
guntur sibi.i. illorű quorű sectatur societatẽ, sua qualitas vel
conditio variatur, quia si caro leonis.i. aliqua crudelis perso
na ei adiuncta fuerit,& sociata, tunc efficitur ita calidus per
auaritiam,& crudelitatẽ, ꝙ etiã suis verbis & exemplis alios
facit febricitantes,& auaros, sicut patet de malis principib.
& iudicib. qui per societatem crudelium consiliariorum fiűt
crudeles,& tyranni,& subditos faciunt febricitare.i. treme-
re & ardere diuersis exactionib.& tormentis. Si autem man
dragora.i. aliqua persona frigida, & indeuota sibi societur,
tunc similiter efficitur frigidus,& indeuot⁹,& alios facit in-
sensibiles,& obstinatos, quia qui stultorű socius fuerit, con-
6 similis efficietur. Prou.13. ¶Oleum multum habet leuitatis,
& aereitatis. vnde omni liquori superfertur,& alijs liquorib.
subesse penitus dedignatur,& sp alijs supernatat. Sic vir iu-
stus multum est leuis per paupertatem, aereus per sanctitatẽ,
& ideo nõ vult residere per affectionẽ,& amorem in fundo
.i. inferius in mundo, sed in superficie, s. superius in paradiso
per cõtemplationem, spem & affectionem. Habitaculű eius
sursum. Iudith.8. Et sicut oleű ex eo ꝙ aquæ cedit super eam
eleuatur, sic homo ex hoc ꝙ aliorum verbis,& iniurijs cedit
per patientiam,& eo ꝙ alijs facit locum per humilitatẽ, sæ-
pe accidit ꝙ ipse eleuatur & crescit per temporale,& æternã
dignitatem, quia sicut dr̃ Iob 5. Deus ponit humiles in subli-
me,& merentes erigit sospitate. Vel dic ꝙ oleum est super-
bus, quia vere sp vult alijs superesse,& dnari, & sub alijs, s. in
statu infimo,& humili remanere penitus dedignatur, sed per
ambitionem semper quærit ascendere ad dignitates, & offi-
cia. Et sicut oleum incendit ignẽ, sic isti ignem iræ,& discor-
diæ in religione vel ecclẽsia nutriunt,& accendunt, ignis ẽt
inferni erunt finaliter nutrimentű. De igne.n. egredientur,&
ignis consumet eos. Eze.15. ¶Oleum est naturę penetratiuę, 7
quia vas ligneű in quo est, penetrat & subintrat, nisi forte fue
rit vitreű vel vitreatum. est ẽt naturę infectiuę,& cõtagiosæ,
quia oẽ quod tangit,& maximè vestẽ, ita inficit, ꝙ ibi quasi
perpetuo hmõi vestigium derelinquit, ignẽ aűt accendit, &
nutrit. Sic pro certo talis naturæ sunt deliciæ, quæ vere natu-
rã habent subintratiuã, quia si hõ eas habuerit & cõtinuerit,
ipsum intrant vsq; ad cor, quia.s. eas diligit,& pro eis est soli
citus. Naturã ẽt habent contagiosam, quia vere qñ per immo
deratum affectum tangunt aliqnã personam, ipsam per luxu
riam inficiunt,& corrumpunt,& vestes.i. exteriorẽ conuersa
tionem per infamiã quasi inseparabiliter maculant.& inqui
nant. Ideo de bonis dr̃ Apoc.3. Hi sunt qui non inquinaue-
runt vestimenta sua,& Apo.7. Hi qui amicti sunt stolis albis,
qui sunt? &c. Tales ẽt nutriunt ignem.i. carnalem cõcupiscen
tiam, quia vere mundi deliciæ semper luxuriam excitant, &
inducunt. Eccl.28. Scd'm ligna siluæ exardescet ignis. Vel dic
ꝙ oleum est peccator, qui pinguis est per carnalitatem, super
natans per superbiæ vanitatem, lucidus per vestium curiosi-
tatem, quia vere talis est contagiosus per suã malam conuer
sationem,& maximè luxuriosus, qui exemplis,& dictis alios
inficit. Est ẽt nutrimentum ignis.s. auaritiæ, & cupiditatis in
præsenti,& ignis æterni infernalis in futuro. Eze.21. Igni eris
cibus,& nõ eris in perpetuű. Est ẽt naturæ penetratiuæ, quia
sp volunt subintrare.s. ad nouas dignitates,& officia sicut pa
tet de ambitiosis, qui se ingerunt in curijs, & officiis dignita
tib. beneficiis,& præbendis. Patet etiam in luxuriosis, qui ẽt
fortissimas personas subintrant,& seducunt. Ideo dr̃ Ecc.28.
Lingua tertia mulieres viratas deiecit &c. Vel dic ꝙ oleum
est tentatio vel peccatum, quod faciliter animam penetrat,
vel subintrat, nisi forte fuerit vitrea, s. lucida per honestatem
& puritatem, solida per constantia firmitatem ipsam etiam
inficit per malas affectiones,& post se vestigium,i. conscien
tiæ remorsum vel etiam malam consuetudinẽ derelinquit.
Iob 41. Post eum lucebit semita. Vel dic ꝙ oleű est vir perfe
ctus, pinguis per pietatem, nutriens in alijs(.s. exemplis & di
ctis)ignem.i. charitatem, & eos penetrãs per contritionem,
& lucens per bonam conuersationem, supernatans per con-
templationem. Patet de bonis prædicatoribus. Et eris sem-
per supra,& non subtus. Deute.28. Vel dic ꝙ oleum est dia-
bolus, qui suis suggestionibus,& tentationibus penetrat om
nem mentem,& eam inficit, & corrumpit per peccatum, &
hic est supernatans,& cibus ignis &c. sicut supra de peccato
re. ¶Oleum est lene & suaue,& vulnera mitigat,& dolorem 8
apes & cętera annulosa extiguit. Talis est adulatio vel verbű
adulatoria, s. blandum & lene, quia semper dicit placentia,&
sic dolorem adulati, i. remorsus conscientiæ,& vulnera sua.i.
malos suos actus mitigat atq; lenit, inquantű. s. iustificat ope-
ra eius,& eum palpat & lenit. Ezec. 22. Prophetæ eorum li-
niebant eos absque temperamento. Et tales sermones extin
guunt, & exanimant apes.i. mundanos diuites, & potentes,
quia constat ꝙ verba adulatorum multa iniqua committűt.
Sed sicut ſm Arist. talia extincta oleo, si aceto super aspergã-
tur, reuiuiscunt, sicut verè necesse est ꝙ tales sic extincti per
adulationem reuiuiscunt per acetum i. duram et acrem præ
dicatorum correctionem. Ideo psal. Corripiet me iustus in
misericordia, et increpabit me, oleum aűt peccatoris nõ im
pinguet caput meum. ¶Oleum purum et sapidum, et odoro 9
sum cibos condit, et ferrum politű à rubigine seruat, si autẽ
impurum, et corruptum fuerit, mali saporis, grauis odoris
tunc ad cibos non conuenit, et ferrum etiã rubiginat, et cor
rodit ſm Pli. Sic vere doctrina pura vera, et sana cibus est et
nutrimentum pctõrum, et iustorű, et ferrű politű.i. aiam iustã
& sanctam seruat, et rubigine vitiorum. si autẽ corrupta fue
rit per hæresim, et errorem, tunc econtrario non nutrit, imo
occidit.& rubiginem ignorantiæ intro ducit, & aiam per pec

catum,& hæresim corrumpit. Vel dic ꝙ oleum purũ est scia
theologica, oleũ impurum,& corruptũ mundana. Vel dic ꝙ
oleum purum est gr̃a Dei, q̃ aiam nutrit seruat, oleũ impurũ
deliciæ mundi, vel mundi prosperitas, q̃ ipsam inficit,& cor
10 rumpit, et q̃ ẽt apes necat, sicut supra. ¶ Pli.li.2.c.106.in fine
dicit ꝙ oẽ salsum oleo tẽperatur,& inde est (vt ait) ꝙ vrinan
tes.i.natantes, et nauigantes in mari, solent oleum in ore po
nere, vt possint naturã salsam et asperã mitigare, lucemq; in
maris profundo deportare. Tale oleum est spes futurorũ bo
norum. ista est.n.quæ oẽm salsedinẽ tribulationis, et contri-
tionis lenit, et temperat, et quæ lucem gr̃æ cordi procurat, et
ideo sine ea fatuus est qui salsedinem maris tentat.i. qui tri-
bulationem. et correctionẽ, et amaritudinem potat, et por-
tat. vnde Greg. ait ꝙ consideratio præmii minuit vim flagel
li. Vel oleum est diuina gr̃a vel consolatio, et pietas prælati,
quæ semper debet in correctionib. et salsis punitionibus in-
teresse, vt omnem possit rigoris amaritudinem temperare.

De Oleastro. *Cap. 109.*

OLeaster est siluestris olea, sterilis, inculta, et amara, cui⁹.
1 folia sunt cęteris latiora styptica, et amara, qñ tñ inserit
ei ramus oleæ bonæ, tunc in natiuam rami cõuertitur.
Talis est pctór, siluestris, et sterilis a fructu bonorum ope-
rum, incultus quo ad pniam, et amarus per pct̃m, quia vere
folia.i.verba taliũ latiora sunt i.plura, et maiora q̃ folia olęę
.i.q̃ verba iustorum. et bonorum, qñ tñ ramus bonæ oliuæ.i.
gr̃a Dei vel doctrina prædicatorum ei inseritur per inspira-
tionem,& prædicationem tunc q̃q; efficitur fructuosus, et
bonus. Patet de Paulo, et alijs. Vel dic ꝙ oleaster, est natura
humana, q̃ quondã fuit sterilis, et inculta, plena vitiis, et pec-
catis, sed qñ ramus bonę oliuę.s.Dei filius qui est vnus de tri
bus ramis trinitatis, fuit huic oleastro insertus per incarna-
tionem, tunc factus est fertilis, et fecundus per bonam ope-
rationem, quia ea tunc incæperunt in humano genere virtu
tes, et gr̃æ abundare. Et ideo humano gñi pót dici illud ad
Ro.11. Ex naturali excisus oleastro, contra naturã insertus es
in oliuam bonam. ¶ Oleaster licet sit sterilis et amarus, est tñ
2 multũ medicinalis quo ad frõdes, corticem, et gummi. Duo
.n.gñ͂a gummi destillat, q̃ valent ad medicinã, folia etiã sunt
styptica, et restrictiua etc. Talis vir perfectus, qui sterilis est
per paupertatem, viridis per honestatem, et duo gñ͂a produ-
cit lachrymarum, et gummorum, quia cum sit amarus ꝓ cõ-
tritionem, ideo lachrymatur, et suspirat, s. pro incolatu p̃sen-
tis miseriæ, et pro dilatione patriæ. Figura Iud.1. vbi Caleph
dedit Axæ filiæ suæ irriguum superius, et irriguum inferius.
Axa furibunda significat aiam pęnitentem, quæ ex amaritu-
dine contritionis tota vertitur in furorẽ, & ideo pater suus
Deus sibi dat irriguum superius.i. lachrymas pro dilatione
patriæ, ſm Greg.& inferius.i. lachrymas pro incolatu p̃sen-
tis miseriæ tota tñ arbor illa,& quo ad corticem cõuersatio-
nis,& quo ad folia locutionis,& quo ad gummi suæ lachry-
mationis medicinalis est,& sctã.& quo ad se,& alios cõgrua
atq; sana. Vel dic ꝙ oleaster est vir pęnitens,& amarus,& cõ
tritus. Esa. 38 Recogitabo tibi oẽs annos meos &c. Duæ la-
chrymæ sunt vna pro omissis, altera pro commissis, vel vna
pro pœna.s.inferni adepta, alia pro gloria amissa. ps. Lachry-
mis meis stratum meum rigabo.

De Olere seu brassica. *Cap. 110*

OLus dr̃ ab alendo, eo.s.ꝙ olerib. hoĩes alerent̃ anteq̃ pi
sces,& carnes ad vsus hoim cõcederent̃, pomis.n.& ole
1 rib. hoĩes ante diluuiũ nutriebant̃. Et est olus vtile quo
ad cibũ,& medicinã,& multæ sunt ei⁹ spẽs. corpus.n.nutrit,
ventrẽ aliqñ mollit, aliqñ stringit, ebrietati resistit, lactis abũ
dantiã præstat, veneno cõtrariat̃,& ad cętera multa valet, vt
dicit Pli.li.20.c.9. Talis est sacra doctrina, quia vere vtilis est
ad nutriendum aiam,& eam impinguandum per gr̃as,& vir
tutes,& ideo illi quib. carnes,& fruges.i.mundi diuitię,& de
liciæ non sunt concessæ, talib. debent vti, s. mundi pauperes,
& maximè religiosi. Valet ẽt ad medicinã, s. contra infirmita
tes peccatorum, ventrem.n.i.conscientiam mollit per cõtri-
tionẽ, aliqñ etiã eam stringit qñ nimis est lata, ebrietati.i.mũ
di delicijs resistit,& lactis.i.pietatis,& mĩæ, vel ẽt diuinæ grę
affluentiã administrat,& veneno pcti mortalis obuiat,& resi
stit. Qui infirmus est, olus manducet, ad Ro. 14. Vel dic ꝙ ol⁹
2 est gr̃a Dei &c. per uia sicut supra. ¶ Subã caulis grossa est,&
dura ad digerendũ, grossum & melancholicũ sanguinẽ gene
rans,& inducens, ius tñ eius naturæ est laxatiuæ,& vẽtris hu
mectatiuæ,& ideo vtili⁹ est iure eius vti q̃ subã, vt dicit Isaac
in dietis. Tales sunt multi mali p̃dicatores, qui quo ad subãm
.i.quantum ad vitam sunt duri per obstinationem, sicci per
incompassionem, frigidi per indeuotionem,& indigestibiles
.i.incorrigibilis, ius tñ illorum.i.doctrina ab eis eliquata, est
bona.s.audientib. quia ventrem.i.cõscientiam eorum soluit
per cõpassionẽ,& contritionẽ,& eum lauat,& euacuat ꝓ cõ
fessionẽ.& iõ vtile est ꝙ nõ accipiatur de tali subã, sed ius.i.
nõ vita, sed doctrina, quia quæ dicunt facite, quæ aũt faciũt.
nolite facere. Mat. 23. ¶ Olus est herba quæ crescit per trans- 3
plantationem. Nam si qñ est paruum,& tenerum eradicetur
a loco vbi natum est,& ad humum bonã trãsferatur, crescit
in efficacia,& quantitate. Sic verè homo crescit,& proficit ꝑ
translationem,& transplantationẽ de loco ad locum, de ter-
ra ad terrã, de mundo ad religionem, de studio ad studium,
de statu ad statũ. Nã qñ in vno loco fuerit seminatus, gñatus
& productus, tunc si in iuuentute inde aliunde transferatur,
proficit,& conualescit. Patet in religiosis de mũdo ad religio
nem transeuntib. patet de scholarib, qui de patria sua ad re-
mota studia se conuertunt,& sic de alijs. vnde Eze. 17. In ter
ra bona plantata est in montib. Israel vt faciat fructũ. ¶ Olus 4
plus proficit in hyeme q̃ æstate. Nã in æstate ab erucis,& ver
mib. corroditur, in hyeme aũt a talib. cõpescit̃ & defenditur,
& quia gelu,& pruina constringitur, iõ calor interius reuo-
catur,& sic tenerius efficitur,& ad coquendũ,& digerendũ
mollius inuenitur. Aestas significat statũ ꝓsperitatis, hyems
statum aduersitatis, sed vere multi sunt quib. ad modum ole
ris plus proficit hyems q̃ ęstas, aduersitas q̃ prosperitas, qa
in æstate prosperitatis ab erucis.i.a carnalib.& mundialibus
affectionib. corroduntur,& consumuntur per pctã,& a viro
re gr̃æ spoliantur, in hyeme aũt.i.in tpe aduersitatis, calor.i.
interior affectio reprimitur,& pruina,& gelu.i.tribulationi
bus exterioribus.cõprimitur, ita ꝙ nõ permittitur exterius exi
re ad voluptaria mundi, quia.s.paupertas vel aduersitas im-
pedit ne talia appetantur,& sic hõ efficit̃ tenerior per pieta-
tem,& melius decoquitur per contritionẽ,& digeritur per
conuersionem,& correctionem, quia vere multi sunt qui tpe
prosperitatis pereunt per pct̃m, tpe aũt aduersitatis per gra
tiã conualescunt, quia ſm Aug. quod lima ferro, flagellũ gra
no, hoc facit tribulatio viro iusto. ¶ Caulis ſm Pli. parum co 5
ctus soluit ventrem, multum aũt coctus stringit. Sic vere cor
rectio si fuerit parum,& tpale cocta.i. modestè aspera,& ri-
gida,& non nimis, soluit comedentẽ per contritionẽ,& com
punctionem, si aũt cocta nimis fuerit.i. multũ aspera & vio-
lenta, tunc vere ipsum constringit, quia multi sunt qui beni-
gniter correcti emendantur,& corriguntur, aspere aũt & du
rę reprehensi constringuntur indurantur,& obstinantur. vn
de Prou. 17. Plus proficit correctio apud sapientem, q̃ mille
verbera apud imprudentem. ¶ Olus quod per se nascitur si- 6
ne seminatione, s. agreste, vtile est ſm Plin. medicinæ. Sic ve-
rẽ Christus qui sine virili semine natus fuit, est melior vni-
uersis. Vel dic ꝙ illi qui per se nascuntur.i.qui ex proprio mo
tu ad bonum,& ad religionem conuertuntur, meliores aliis
iudicantur. Mar. 4. Vltro.n.terra fructificat,

De Ordeo. *Cap. 111.*

ORdeum est granum exterius in cortice rude,& asperũ,
interius aũt in medulla dulce molle, album & sapidũ, 1
& ad nutriendũ tam hoĩes q̃ aĩalia multum aptũ. Nam
apud græcos panis fit ea ordeo præcipuus. Nã ordeum fran
gunt, corticem diuidunt, farinamq; puram extrahunt,& aqua
eam aspergunt,& sic panem,& pulses faciunt de eodem, vt
dicit Pli. Talis est diuina scriptura, quia exterius in cortice.i.
in historia est rudis & grossa, interius tñ in medulla.i.in sen-
su & in intellectu spũali est delectabilis,& delicata, et est nu
trimentũ spũale hoim.i.bonorum,& iumentorum.i.pctórũ.
Nam qñ græci.i. peccatores eam triuerint per expositionẽ,
& a cortice historiali medullã eius separauerint. tunc iuncta
aqua discretionis & sapientiæ naturalis, exinde cõficiunt pa
nem.i.doctrinam p̃dicationis, ex qua filii ecclesiæ nutriũtur.
Apo. 6. Vinum & ordeum ne læseris. vnde de Prisana. ¶ Or- 2
deum est granũ quod licet sit in cortice vile,& asperum est
tñ in medulla molle tenerũ,& album,& dr̃ ordeum ab ord.

ne, quia.s. quãq; sex habet ordines granorum, quãq; duos citis-
simè aût crescit, & pp mollitiê naturalê cito rapitur ad ma-
turitatê. Nã in uere seminatur, & in vere colligitur ante alia
blada. Talis est per oia vir perfectus, quia vere licet exterius
in cortice conuersationis sit rudis, & humilis quo ad habitũ,
& extera similia interius tñ in medulla.i. in corde est mollis
per pietatê, & albus per castitatê. & dr̃ ab ordine, quia.s. ordi
natus est per prudentiæ maturitatê, quia.s. duos habet ordi-
nes.i. duplicê charitatem, vel sex.i. sex opera pietatis, & ideo
talis, qñ seminatur per ingressum religionis, vel conuersionê
ad pniam, citissimè crescit, & maturatur per bonam vitã, &
perfectionem, temperantiam & discretionê. In vere.n. iuuen
tutis seritur, & cooperitur, & statim in æstate.i. in media æta
te perfectus efficitur, & maturus. Vel dic q̃ ordeũ est hypo-
crita, qui licet exterius sit rudis, & vili habitu tectus quo ad
fictæ pniæ austeritatem, interius tñ in corde est mollis, & de
licatus per carnalitatê, & ideo talis ante oẽs alios deficit, &
arescit, quia talium ficta perfectio non põt perseuerare, imo
per apostasiam vel alias pereunt, & tabescunt. Iob 8. Cũ ad-
huc sit in flore nec carpat̃ manu ante omnes herbas arescit.
3 ¶ Ordeum ẽm Plin. propter substantiæ mollitiem cito rapi-
tur ad maturitatem. Sic illi qui sunt molles.i. pij, & benigni
cito fiunt maturi, & perfecti.

De Palma. *Cap. 112.*

1 PAlma est arbor victorialis, quæ quondã in signũ hono-
ris, & gloriæ victorib. dabat̃. arbor est sempiternæ pul-
chritudinis, & viroris, aliquo't pe pulchritudinem non
amittens. arbor est annosa, durans in virore, & virtute
per multa tpa, & ideo ad similitudinê phenicis (quæ est auis
diutissimè viuens) phenix à græcis est vocata. fructus habet
dulcissimos, qui dactili nuncupãtur, quos multũ diligunt ele
phantes. cortex eius dura, & quasi spinosa est, & iõ cum diffi
cultate pertingit̃ ad eius fructus, vt dicit Isid. & gl. super psa.
Talis est per oia paradisus, quia vere victorialis est arbor, &
illis qui vincunt tentationes, & tribulationes mundi, conce
ditur, & præstatur in signum victoriæ, & triumphi. Apo. 7. Et
palmæ in manib. eorum. & hæc pro certo immarcessibilis est
& decora, & diutissimè durat, quia perpetuo nõ desistat nec
marcescet. Iden dr̃. 1. Pet. 1. Immarcessibilem conseruatã &c.
Fructus aût eius, s. æterna voluptas, & prosperitas, dulcissi-
mus est, hic, s. per spê, & ibi per spẽm, & ideo elephantes.i. vi
ri perfecti, & sancti istum fructum diligunt, & affectant. Di-
cunt.n. illud Dan. 2 Ascendam in palmã, & apprehendã fru-
ctus eius. sequitur. Et fructus eius dulcis gutturi meo. Sed p
certo ista arbor habet corticê durã.i. exteriorem pniam, quæ
est quasi cortex istius arboris, quæ pungitiua est & dura, &
ideo cum difficultate acquiritur iste fructus, & ascendit̃ ista
arbor. Actuũ 14. Per multas tribulationes oportet nos in-
trare in regnum cælorum. Licet tamen interius in mũdo iste
cortex pœnitentiæ sit durus & asper & rudis, palma tñ ista
superius est decora, & pp fructus & frondium dulcedinem
est iocunda, intantum q̃ hõ cum illuc ascendit, pristinæ aspe
ritatis corticis non reminiscitur. Ioan. 16. Mulier cum parit
tristitiã habet &c. Vel dic q̃ palma est crux, cuius cortex est
pœnitentia, cuius fructus est æterna gloria. Ista ergo licet sit
pungitiua & aspera ad sustinẽdũ, fructus tñ qui inde sequit̃, s.
æterna gloria, est delectabilis ad gustãdũ, licet cum difficul-
tate habeatur, & iõ elephantes.i. viri sancti eã diligunt, & fre
quentãt. Vel fructus eius est Christus, qui est ibi crucifixus,
q dulcis ẽ delectabilis pio cordi. Vel dic q̃ palma est religio,
q̃ licet exterius in cortice & apparẽtia videat̃ rudis, & vilis,
qñ tñ ascẽdit̃, & intratur, dulcis decora & sapida reputat̃. Ibi
.n. est viror ppetuæ honestatis, fructus dulcis deuotionis, cõ-
solationis, & locutionis, & iõ ab elephãtib.i. a viris perfectis
dudum fuit non immerito frequẽtata. Requiescite sub arbo
re &c. Ge. 18. ¶ Palma est arbor perpetuæ viriditatis, diutissi
2 mè durabilitatis, solidissimæ firmitatis, & imputribilis solidi
tatis, asperæ corticis, & exterius magnæ rugositatis, inferius
rudis, & aspera, superius aût pulchra, & fructifera, iocundæ
fœcunditatis, & fructuositatis, & folia eius decoræ sunt et ve
nustatis, vt dicit Pli. Vere talis debet esse quilibet vir perfe-
ctus, viridis, s. per conuersationis honestatẽ, & vitæ, & gratiæ
sanctitatê. Hier. 17. Erit folium eius viride. Hic debet diutis
simè viuere per perseuerantiæ longanimitatẽ, q̃a perpetuo
dẽt vita grãæ, & tandẽ gloriæ viuificari, qñ. s. nunquam debet
mori per pctm̃. Iob 29. Sicut palma multiplicabo dies. Item
debet esse solidus, durus & firmus per fortitudinẽ, & cõstan-
tiam, s. ad mala tolerãda, & bona facienda, nõ debet putrefie
ri, per luxuriã, nõ dẽt frãgi p impatientia, & cæt. similia, licet
tangatur tribulationib. atq; penis, iniurijs atq; verbis & tẽta
tionib. Hie. 1. Dedi te in murũ ferreũ, & in colũnã æreã, & p̃
liabuntur aduersum te, & p̃ualere nõ poterunt. Ite in corti-
ce.i. in habitu, & apparentia debet esse rudis, & spinosus per
pniæ asperitatê, & gestus humilitatẽ superius aût quantũ ad
supremũ rõnis, & intellectus, decorus est per morũ sc̃titatẽ,
magnæ ẽt est fœcunditatis quãtũ ad bonorũ operũ multipli-
citatẽ, & folia eius.i. verba decoræ sunt honestatis, & maturi
tatis. Folia eius ad medicinã. Apo. 22. Et sic cuilibet tali pote
rit dici illud Can. 7. Statura tua assimilata est palmæ. Vel dic
q̃ palma est beata virgo, cuius fructus est dulcissimus, s. Xp̃s.
Vel expone de Chr̃o, vel de quolibet sancto, vel p̃lato ¶ Fo- 3
lia palmæ ad similitudinê gladij sunt formata, & in modũ py
ramidis disposita, longa sunt plana & spissa, flexibilia, & con
nexa, ad sportulas faciẽdas (ẽm Hier.) Valde apta, in angulis
lateralib. sunt incidentia, & tẽdentia superius versus cælum.
Charissimi, p folia intelligitur locutio seu verbũ. Vñ palma
.i. quilibet bonus christianus dẽt folia verborũ habere acuta
per correctionẽ, s. malos arguendo, & ex feruore loquendo,
qđ maximè pertinet ad p̃dicatores, & p̃latos, & iõ ad simili-
tudinẽ gladij debẽt esse formata, qui. s. est planus scindens, &
splendens. Sic verba perfectorũ debent esse plana p veritatẽ,
scindentia p austeritatẽ, splẽdentia p honestatẽ. Vñ ad Heb.
4. Viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior oi gladio
ancipiti. Etiã plana debent esse p veritatẽ, & simplicitatẽ, nõ
inuoluta p cautelã, & calliditatẽ. Cõnexa debẽt esse per vni-
formitatẽ, & identitatẽ, nõ disiuncta p varietatẽ. Eccl. 32. Si
bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuũ. Flexibi
lia aût debent esse p pietatẽ. incisa in laterib. p discretã ma-
turitatẽ, q̃a ẽm latera.i. ẽm qualitatẽ illorũ q sunt circa nos,
& qui nos audiunt, debent esse diuisa, & scissa, vt. s. sapientib.
arduè, simplicib. simpliciter colloquamur, quia sicut dr̃ Pro.
10. Qui moderat̃ labia sua prudentissimus est, Sursum aût ver
sus cælũ debent rendere, quia de cælestib. nõ de tpalib. debe-
mus loqui. Io. 3. Qui de terra est, de terra loquitur &c. Per-
petuo aût debent esse folia.i. verba nr̃a virentia per floridam
honestatẽ, & nunquã cadere per fluidã leuitatẽ. ps. Et foliũ
eius nõ defluet &c. ¶ Palma profundas habet radices. Nã ra
dix eius rotunda est, & aspera, & in profundo terræ valde fi- 4
xa, & ideo altissimè crescit, licet ad cedri altitudinẽ non per
tingat, vt dr̃ supra. Talis debet esse quilibet, quia vere radix
eius.i. cor debet esse asperũ per cõtritionẽ, rotundũ per per-
fectionẽ, & in terra.i. in statu infimo valde fixũ per humilita-
tẽ, & subiectionem, vel in terra.i. inferius in inferno dẽt esse
fixum per timorem, et meditationem, et sic crescere pote rit
per æternã sublimationẽ. & p̃lationẽ, quia Deus ponit humi
les in sublime. Iob. Qui se humiliat, exaltabitur. Luc. 13. Ex-
pone si vis de beata virgine, q̃ quia fuit humillima, ideo sup
choros angelorũ est eleuata, licet ad cedri.i. ad Christi altitu
dinẽ nõ attingat Vel dic de quolibet sancto. ¶ Frondes pal-
mæ in modũ pyramidis ordinantur, et versus cælũ vniformi 5
ter eleuantur. Ideo ẽm Isid. elatæ dicuntur &c. Sic verè fron
des nr̃æ.i. interiores affectiones debent superius ad cælũ et cæ
lestia iugiter eleuari p desideriũ, et affectionẽ, et nunquã in-
ferius ad terrena debent inclinari per auaritiã, et cupiditatẽ.
vnde Can. 5. Comæ tuæ sicut elatæ palmarũ. Vel dic q̃ palma
est religio, cuius frondes sunt religiosi, qui sursum ad cœle-
stia per affectionẽ, et cõtemplationẽ sunt erigendi, et virore
honestatis debent perpetuo circuntegi, et velari. Iõ Iob 40.
circunda tibi decorẽ, et in subl me erigere &c. ¶ Fructus pal
mæ dulces sunt, et suaues, et dactyli nuncupantur, et isti quã 6
to maturiores, tanto vnctuosiores, et quãto soli directius ex-
ponũtur, et eius radijs appropinquant, tãto sapidiores sunt,
et dulciores inueniunt̃, vt dicunt Pli. & Isid. Palma est Xps,
ecclesia vel religio, quorũ fructus sunt viri iusti, et perfecti q
vere dulces sunt, boni, & medicinales per grãs, et uirtutes, et
quanto sunt maturiores per senectutẽ, tãto untuosiores sunt
per pietatẽ. ps. Senectus mea in misericordia vberi. Illi ẽt qui
soli Xp̃o magis exponunt̃ per cõtemplationem, & ei plus ap
propinquant per affectionẽ sunt cæteris meliores quo ad ui
tæ perfectionem dulciores quo ad benignã cõuersationem.
¶ Sunt quidã fructus q dñr myrobolani, q in aliquib. videt̃

exterius similes fructib. palmæ, verũ sapor inter eos discer-
nit, quia dactyli sunt dulcissimi, & sapidi, myrobolani aũt sũt
hypocritæ, qui exterius in conuersatione videntur esse boni
dactyli.i.viri iusti, sed vere interius in corde distinguũtur, &
differunt quo ad vitæ perfectionẽ, qui.s.boni sunt dulces, &
benigni per misericordiã, deuotionẽ, & sanctitatẽ, hypocri-
tæ aũt sunt horribiles, & amari per vitia, & pctã, & per detra
ctionẽ, inuidiã & peruersitatẽ. vñ Iac.3. Nunquid ex eodem
8 fonte pcedit dulcis, & amara aqua? Vel expone melius. ¶ Se-
cundũ Pli. ad hoc q palma fructificet, tria requirunt, s. q sit
in solo nõ fimoso, & pingui, sed macro, & sabuloso. Itẽ q sit
in regione non frigida sed feruida, & solis radiis repercussa.
Itẽ q sit in societate alteri⁹, & nõ sola. Sic verè ad hoc q hõ
fructificet p bona opera, necessaria sunt ista tria. Oportet er
go primo q solũ ipsius.i.status non sit fimosus p diuitias, nõ
pinguis p delicias, sed macer, & sabulosus per pœnas, & absti-
nentias, & p paupertates, & miserias, quia pauperẽ vitã geri-
mus &c. Thob.4. Itẽ oportet q regio eius.i.status in quo est,
nõ sit frigidus per indeuotionẽ, sed feruidus per dilectionẽ,
perustus per pniæ macerationẽ, radijs solis Christi exposit⁹
per cõtemplationẽ. Itẽ oportet q bonã habeat bonorũ (ad
litterã) associationẽ, quia cũ sancto sanctus eris &c. Et hõ q
sic est plantatus in feruore pnię, & aduersitatis, in macredine
paupertatis, in cõiunctione bonę societatis, fructificat p bo-
na opera, & per grãm, & virtutes. Ezec.17. In terra bona plã
tata est, vt faciat fructũ. Vel dic q ad hoc q palma.i.hõ possit
fructum scientiarũ in se portare, necesse est q habeat terram
feruidã.i.q sit feruens, & diligens. Itẽ & habeat bonã societa
tẽ, s. bonorũ magistrorũ, & sociorũ, quæ multũ proficit. Item
q sit abstractus a pinguedine diuitiarũ, & deliciarũ, & q ha
beat macredinem.i.statũ paupertatis, Ideo dicit Sene. ad Lu
cil. Multis ad philosophandũ obstitere diuitiæ. Pauper ergo
9 sis aut pauperi similis, si aio vacare vis. ¶ Palmarum sm Plin.
& Arist. duæ sunt spẽs, masculus, s. & fœmina, fęmina aũt nõ
ita cito floret vel fructificat sicut masculus, & ad hoc q fru-
ctificet, necesse est vt iuxta masculũ taliter sit plãtata, q odor
& ventus masculi eã persuadat, & impregnet, & sic floret, &
fructificat abundanter, masculo aũt exciso, fęmina sterilescit.
Charissimi, per masculum qui est perfectioris naturæ, & vir-
tutis in omni gñe vt cõiter, intelligo plãtum vel virum per-
fectum, qui cęteris perfectior debet esse. Per fęminã aũt mol
lem, fragilem, & fluxibilẽ, intelligo simplices, & subditos se-
culares, qui sunt molles ad cadendum in pctm̃, & fragiles ad
resistendũ. Fęmina ergo.i.vir simplex, subditus imperfectus,
indiget societate masculi.i.virorũ perfectorũ, & maximè bo
norum prælatorũ. Nam per ventũ qui ab eis flat.i.per eorũ
bonas suggestiones, informationes, prædicationes, & instru
ctiones, per odorẽ ẽt eorum.i.per eorũ famã, & exempla, &
operationes impregnatur per bona proposita floret, per bo-
na desideria, fructificat per bona opera. Iõ Eccl.6. In medio
sacerdotũ sapiẽtiũ sta, vt possis oẽm narrationem audire. Et
qñ masculus.i.prælatus exciditur per pctm̃, tunc alii exẽplo
ipsius a bonis operib. sterilescunt. Exemplo 1.Re.31. de Saul
& eius armigero, qui visa morte magistri irruit super gladiũ
suum. Vel dic q masculus est Christus, fęmina est aia quę qñ
Christo sociatur per charitatem, & eius odore per deuotio-
nẽ, & flatu.i.gra persuaditur per grã inspirationẽ, tunc, & nõ
alias fructificat per bonã operationẽ. ¶ Palma est arbor quæ
10 conualescit per societatẽ, fęmina.n. nõ fructificat si masculo
non sit iuncta, & ideo semina plantarũ bina, & bina plantan
tur, s. p masculus cũ fęmina, & ex quolibet crescit planta. Vñ
qñq; quattuor insimul nascuntur, & inuicẽ coadhærẽt, & ad
modũ retis miro naturæ artificio connectuntur, & sic altera
per alteram fęcondatur, q diu talis societas perseuerat, si aũt
masculus abscindatur, tunc fęmina infra biduum sterilescit,
vt dicunt Pli. & Arist. Sic verè palmæ.i. homines proficiunt
quantũ ad grãs, scientias & virtutes, per bonã alter alterius
societatem, & iõ fęminæ.i.simplices, & imperfecti, masculi.i.
virtuosi, & perfecti, bini & quaterni debẽt simul seminari, &
situari per duplicem charitatem, & sic crescent, & proficiẽt
quo ad morum sanctitatem, q vnus alteri adhærebit, & con
nectetur per concordiam, & vnitatem, & sic per bonorũ so-
cietatem fœmellæ.i.simplices, & imperfecti fęcundabuntur
quo ad virtutũ meritorũ, & operũ fertilitatẽ. Vna vni cõiũgi
tur. Iob 41. Sed verè talis fœcunditas perseuerabit q diu ta-
lia bona societas perdurabit, sed vere qñ talis bona masculo
rum.i.perfectorũ societas diuidit, & soluit. & simplices fęmi
nę solę remanẽt, & ab aliis per diuisionẽ, partialitatẽ, rixa, &
discordiã distinguunt, tũc a bonis operib sterilescũt. Exẽplũ
4.Re.14. & 2. Paral.24. vbi q diu vixit Ioiadas bonus summ⁹
sacerdos, tandiu Ioas rex, & populus Deo seruierunt statim
aũt q mortuus est dictus Ioiada, & rex, & populus ad idolo-
latriã sunt conuersi. Sic verè q diu durat in aliqua societate
bonus plãtus vel alius perfectus, tandiu alii Deo seruiunt, &
suis exemplis, & doctrinis fertiles, & boni sunt, si aũt exinde
ablatus fuerit, vel per rixam, & discordiam, vel per mortem
abstractus, tunc alii sterilescunt, & per multa vitia defluunt,
& oberrant. Zac.13. Percutiam pastorẽ, & dispergentur oues
gregis. ¶ Fęminę palmæ non fructificãt sine masculo, & ideo 11
masculo sociatur, vt per eum fęcundetur, si aũt mas abscinda
tur, tunc fęmina intra biduum sterilescit, si tñ folia, & flores
masculi circa eã aspergant, tunc quasi ex nouo coitu iterum
fęcundat, vires recipit, & resumit. Masculus est Christus, fœ-
mina aia, quę per societatem charitatis cum eo, p bona opa
sit fęcunda. Veruntñ qñ masculus Christus sibi abscindit, &
subtrahitur per pctm̃ mortale, tunc vere a fructu bonorum
operum sterilescit. Verũtñ si agricola plãtus vel pdicator eã
asperserit, & circundederit per doctrinã, & informationẽ flo
rib. masculi.i.Christi exemplis, & foliis.i.suis doctrinis, tunc
aliqñ iterũ per fructũ bonorũ operũ fęcundat, & iterum p
grãm vires sumit quia verè aia quanquã peccatrix, qñ cõside
rat flores, & folia.i.verba, & exempla Chri mariti sui quę p-
diderat per pctm̃, ad bonũ statũ cõuertit ad faciẽdum. Cã.5.
Aia mea liquefacta est, vt dilectus meus locutus est. Vel dic
q masculus est bonus plãtus fęmina est ecclesia, q p certo p
eius societatẽ, exẽplum, vitã & doctrinã, bonis operib. fit fę-
conda qa sicut dr Eccl.10. Qualis rector ciuitatis, tales q ha
bitãt in ea. Qñ aũt talis morit, & abscindit p mortẽ, tunc fę-
mina.i.ecclesia a fructu bonorũ operũ, & a fructu ẽt tpalis p
speritatis, & diuitiarũ tpalium sterilescit, sicut ad sensum pa
tet de multis aialib. Veruntñ qñ folia doctrinæ, & flores bo-
norum exẽplorum ipsius plãti ibi remanẽt, tunc qñq; iterũ
p grãm fęcũdat. Vel per folia, & flores intelligo bonos filios
& imitatores bonorũ plãtorum, & virorum sctõrum, qui qñ
in religione vel ecclesia remanent post mortẽ aliorum, tunc
virtutib. totũ collegiũ cõualescit. Vel dic q palma significat
hoies, q pro certo in masculos, & fęminas distinguunt, quia
masculum, & fęminã creauit illos. Ge.1. Fęmina aũt nõ pot p
se fructificare, nec plẽ aliquã pcreare, & iõ cũ masculo iun-
git, & sociat, s. p copulã cõiugalẽ, vt sic ab eo impregnata, hu
mana spẽs cõseruet, sed verè qñ masculus abscindit per mor
tẽ, & ipsa vidua remanet atq; sola, tũc debet sterilescere per
castitatẽ, & in viduitate permanẽs, fructũ carnis nõ dẽt am-
plius procreare, quia sm Apostolũ 1.ad Cor.7. Beatior est si
sic remanserit. Iõ Esa.47. Venerunt tibi hæc duo simul, steri-
litas, & viduitas. Sed scitis quid? qñ post masculi abscissionẽ,
& fęminæ sterilitatẽ, sibi adiungunt flores, & folia alteri⁹ pal
mæ masculi, tunc iterũ quasi ex nouo coitu fęcundat vt dicit
Pli. Sic verè sunt multæ steriles, & viduæ, & ẽt benignæ, q b.
si adiungant folia.i.verba, flores.i.curiositates, & mala exem
pla aliorũ masculorũ.i.lasciuorũ & luxuriosorũ, tunc de no
uo concuũt, & luxuriant, & iterum qñq; fructum & prolẽ fa-
ciunt, & emittunt. Iõ 1.ad Ti.5. Honora viduas q vere viduæ
sunt. Et sequit ibidẽ. Vidua viuens in deliciis, mortua est. Se
quit. Discũt circuire domos, & cum luxuriatæ fuerint, volũt
nubere. ¶ Scdm Pli. est qdã spẽs palmę in meridiano orbe, q
credit esse vna, & sola arbor, & non multiplicat alia ex ipsa, 12
sed qñ præ senectute oino perit, & deficit, tunc vere iterum
ea se renascitur, & reuiuit, & ab ipsa creditur phenix illa sola
auis nomen sumpsisse, qa phenix græcè idem est q palma la
tinè, vt dicit Pli. li.13. c.4. Talis est rectè Christus, qui vnus est
& singularis nõ habens. Ecc.4. Hic ẽt non se multiplicauit p
carnis propagationem, quia castissimus sp fuit. Hie.22. Scri-
be virum istum sterilem. Qñ tamen ipse deperijt per mortẽ
corporis, tunc ex virtute propria rediit, & reuixit, & idẽ nu
mero resurrexit. & sic se perpetuo renouauit. psal. Iuuentus
tua renouabitur vt aquilæ. Vel dic q palma est homo, qui qñ
præ senectute deperit & moritur, tandem finaliter in vltima
resurrectione idem numero reuiuiscet. Vel dic q palma est
anima, quæ debet esse vna per affectuum simplicitatẽ, sterilis
euam

eriam est, quia.s.seipsam nō multiplicat p gñatione, nec alias,
imo sp manet vna per identitatē. Licet ergo ista seoescat per
pctā, & malas consuetudines, ita q aliqñ cadat, & pereat per
pctm mortale, sp tñ dēt inoouari, & resurgere per poiam, &
esse suum spūale perperuo cōseruare, vt dicat illod. Iob 29.
Gloria mea sp inoouabit, & arcus meus io maou mea instau
rabit, & sicut palma multiplicabo dies. Vel dic q palma est
homo, qui licet senescat exterius quo ad corporis infirmita-
tē, interius tñ quantū ad aīam sp debet reoouari per grās, &
virtutes, & spūalem acquirere iuuentutē 2.ad Cor.4. Licet is
qui foris est hō noster corrūpatur, is tñ qui intus est renouaē
de die in diē. Et 12. Cū.n.infirmor, tūc fortis sum. Vel dic q
palma est ecclesia vel religio, q licet deficiat quantū ad per-
sonas, tñ cōtinuē aliis succedētib. inoouatur, & sic perpetuo
pseuerat. Iob 34. Perdet multos, & innumerabiles, & regna
13 re faciet alios pro eis. ¶ Secūdum Plin. in India & Aethiopia
sunt diuersæ spēs palmarū, nō tā raritate q suauitate mirabi
les, quædā.n.sunt quæ habent fructus vberrimos, ex quarum
fructu vina vberrima exprimuntur. Sic verè inter palmas.i.
inter alios hoīes illi sunt pcipui, de quorum fructib.i.operi-
bus, & doctrinis, vina bonorum exemplorum documento-
rum (quib. auditores inebriant) exprimuntur, s.sancti, & do-
ctores, quorū vita, & doctrina est alijs nutrimentū, quia.s.eis
14 pdicant, & eos spūaliter nutriunt. ¶ Licet palma sit inferius
rudis, & spinosa respectu terræ de quā exit, est tñ pulchra, &
delatata superius versus cęlū. Sic licet pauperes sint hic infe
rius rudes, viles, & depressi, superius tñ in cœlo positi erunt
15 pulchri, nobiles, & diffusi. Beati pauperes spū. Mat.5. ¶ Terra
in qua plantatur palma, est qñq; causa suæ sterilitatis. Vñ pal
ma q est in loco frigido, & humido pingui, & fimoso, nō fru-
ctificat quoquomodo, quia terram macrā, & arenosam dili-
git, & nō pinguē. Vnde sm Pli. si humum pinguem habuerit,
necesse est vt sal circa radices aliquantulū longe aspergat, vt
sic calore salis terræ superfluitas desiccetur, & sic eius humi
ditas, & pinguedo tm non faciet nocumentum. Sic vere hō
aliqñ a bonis operib. fit sterilis pp terræ pinguedinē.i. pp sta
tum diuitiarum, & deliciarum in quo est. Nā in terra macra
.i. in statu paupertatis, & pniæ, & aduersitatis melius fructifi
cat, & iō si habeāt statū humidum, & pinguē per delicias, &
fimosum per diuitias, vere necesse est q ei adhibeatur sal.i.
discretio sapientiæ, vel salsedo pniæ, vt sic discretè vsatur eis
dē, & superflua pinguedo desideriorū carnalium tēperet. Po
nent super eos sacerdotes sal. Eze.47. Et sic si sal discretionis
vel pniæ diuites habuerit, pp prosperitatē nunquam sterile-
scent, quia viriū non est in opib. sed in vsu, sm Hie. Figura ad
hoc 4. Reg.2. vbi licet terra Hierico esset optima, tñ fons, &
aqua fontis erat pessima, q eam sterilē faciebat, & iō Helise9
in illo fonte posuit sal, & sic fuit terræ fertilitas restituta. Sic
verè licet terra.i. aliqua psona sit bona & iusta, si tñ aqua fon
tis Hierico.i. mūdi prosperitas vel volupras ei addatur, à fru
ctu bonorū operū sterilesceet. Veruntñ si Heliseus.i. Deus si-
bi adiunxerit sal.i. discretionē, & sapientiā, vel ēt tpalem tri-
16 bulationē, tunc poterit fęcundari. Ideo bene consulitur Leu.
2. In oī sacrificio tuo appones sal. ¶ Palma non fructificat nisi
in regione calida, & feruida. Nam in regionib. frigidis sp ste
rilis inuenitur, sicut patet in Italia, vbi nunq facit fructus, q
si fructus fecerit, nunq tñ poterunt maturari, vt dicit Pli. Sic
verè hoī nocet ad fructificandū spūaliter frigiditas indeuo-
nis, & eum iuuat feruor deuotionis. Nā si in terra frigida.i.
in statu, & societate indeuota fuerit, vix aut nunquā poterit
fructus bonorum operū parturire, q si forte fructus bonos
emiserit, nunqnā poterunt maturari nec senescere per perse
uerantiā diuturnā, quia.s. tales indeuoti non perseuerant in
bene agendo, & sic fructus eorum debitum non percipiunt
implementum. Vel per feruorē intelligo diligentiā, per frigi
ditatem intelligo pigritiam, & negligentiā, feruor.n. diligen
tiæ facit per bona opera fructificare, & frigus torporis & pi-
gritiæ facit à fructu bonorū operū retardari. Vel terra frigi-
17 da est mundus terra feruida religio &c. sicut supra. ¶ Palma-
rū sm Isaac in dictis, plures inueniūtur fructus, quidā imma
turi, qui stomacho nocent, alij mediocres, qui parū iuuant, q
dam perfecte maturi, qui corpus nutriunt, & delectant, si eis
debite quis vtatur, sunt aūt oēs dulces, s. pcipuè tertij, s. matu
ri sunt cæteris dulciores, mediocres aūt sunt multi sunt mul
tę humiditatis, & iō multos crudos, & grossos humores ge-
nerant, & inducunt. Palma est ecclesia, vel Deus, vel ēt mun
dus, in quib. tria sunt gña fructuum.i. bonorū, s. tpalia, q sunt
immatura, naturalia, quę sunt mediocria, matura, & dulcia.i.
spūalia, & æterna. Sed vere prima inferunt hoī multas læsiu-
nes pctōrum, & vitiorū.s. bona tpalia, diuitiæ deliciæ, & ho-
nores, bona ēt naturæ, s. pulchritudo, fortitudo & cęt. similia
qñq; nocent, nam ex illis gñantur crudi, & duri mali humo-
res luxuriæ, & aliorum vitiorum, sed vere fructus maturi.s.
boni spūalia, & æterna, cor & aīam nutriunt, & delectant in
psenti per spē, in futuro per spēm, & sunt cæteris dulciores.
Et de talib. dicebat fęlix aīa Can.7. Ascendā in palmā, & ap-
prehendā fructus eius. Vel dic q inter hoīes quidā sunt im-
maturi per insolentiæ leuitatem, alij aūt maturi &c. Nō.n. oī
bus oīa conueniunt &c. Eccl.37. Vel primi sunt incipientes, 18
secūdi proficientes, & tertij perfecti. ¶ Palma quāto annosior,
tanto fructus eius melior est. Vnde palma nō fructificat quo
usque habeat centū annos, & tunc plenas, & perfectas habet
vires, vt dicit Pli. Sic verè quanto quis annosior, & antiquior
quo ad mores (quia sicut dr̄ Sap.4. Cani sunt sensus hoīs) tan
to fructus operū suorū est melior, & iō quousq; habeat cen-
tum annos.i. perfectionem virtutū, & grārum, quæ numero
centenario designatur, perfecta & bona opera nō fructificat
nec producit. Vel dic ad litterā, q quanto quis est antiquior
& maturior, & senior tanto meliores fructus bonorum ope-
rū debet parturire. Et ideo sapiens odit, & merito (Ecc.25.)
senē fatuum, & infensatum. Vel dic q palma significat virtu-
tes vel ēt victoriā vitiorum, quia sm Pli. li. de naturali histo
ria 16.c.25. palma victoriam triumphosq; portendit, sicut ibi
dem exemplificat de palma nata in basi cęsaris dictatoris, an
te eius bella ciuilia, q victoriā designauit. Palma igit.i. victo-
ria seu virtus, non statim fructus portat.i. non statim a Deo
pmium aut emolumentū reportat, oportet.n. q primitus se-
nescat, & aliud seculū expectet & sustineat. Ecc.2. Vsq; ad tps
sustinebit patiens, & postea redditio iocunditatis. ¶ Fructus 19
palmę immaturi non conueniunt esui, imo nocent. Vnde di
cit Pli. q quidā de militib. Alexandri se palmarū fructib. strā
gularunt. virtutē habent stypticam, tñ si debitè accipiantur,
conueniūt medicinæ, vt dicit Dios. Talia sunt bona mundi,
q virtutem habēt stypticam.i. restrictiuam, quia vero hoiem
stringūt per auaritiæ parcitatē, sicut patet de diuitib. parcis,
& iō ista nō conueniunt esui, quia.s. nō est vtile q ea quis co
medat vel sibi incorporet per desiderium, & affectum, quia
vere multi de militib. Alexandri.i. Christi, s. mundi religiosi,
& clerici, secum istis strangulant, & occidunt per diuersa vi-
tia, & pctā, quia diuitiæ mergūt hoiem in interitū 1.ad Tim.
6. Si quis tñ eis debitè vsus fuerit per elemosynas & alias, si-
bi erunt medicinales & bonæ, quia Ecc.13. dr̄. Bona est sub-
stantia cui non est peccatum. ¶ Fructus palmæ maturi dulces sunt
nutritiui. gutturis, & ventris asperitatē leniunt, & vocē clari-
ficant. Sic vere doctrina, & opera Christi vel sanctorum dul
cia sunt, & sapida pio cordi, & ideo ipsum leniūt per benigni-
tatem, & vocem eius clarificant, quia.s. faciunt eum clarè cā-
tare per orationem, prædicationem vel gratiarum actionē.
Can.2. Vox.n. tua dulcis. Vel per ea intelligo bona paradisi,
vel dulcem deuotionem &c. ¶ Elephas diligit fructus pal- 20
marum &c. Vide de Elephante.

De Palmite. Cap. 113.

PAlmes.s. est ramus, cuius foliū pampinus nuncupat, 1
cuius subsidio palmes a ventis, & turbinib. defensatur,
qui ideo alicubi est intercisus, vt solis influentia possit
ad fructus faciliter subintrare, vt eius beneficio matu-
rentur. Oīs aūt palmes a radice habet virtutem, & nutrimē-
tum. Nam ratione substantialis, & viuacis caloris palmes hu
morem attrahit à radice, quam in substantiam sui, & nutri-
mentum cōuerti, residuum autem in naturam folij, floris &
fructus cōuertitur, vt dicunt Isid. & Pli. li.14. Radix est Chri-
stus, palmes est Christianus, qui pro certo qñ habet calorem
naturalem, s. charitatem, tūc à radice Christo attrahit, & ac-
quirit per orationē q desiderium, & affectum humorē grē.
& deuotionis, & eo reficiunt, & nutritur, & inde producit
germen bonæ cogitationis, florem bonæ affectionis, fru-
ctum bonæ operationis, & folia honestę conuersationis, quę
fructum bonorum operum protegit, & defendit a vēto ina-
nis gloriæ, & à cæteris nocumentis. Bona enim conuersa-
tio est bonorum operum tutamentum, & vmbram etiam

bonorũ exemplorum alijs administrat. Et sicut palmes q̃diu est in vite,& coniunctus radici pôt fructificare, abscissus aũt nihil, sic hõ q̃ diu viti,& radici Christo est coniunctus p charitatẽ, pôt per bona opera fructificare, si aũt per pctm̃ morta le ab eo sit abscissus, fructus virtutũ,& meritorũ amplius nõ emittit, nisi sibi iterũ per pniam reiungatur. Ideo Io. 15. Ego sum vitis, vos palmites. Et ibidem. Sicut palmes non pôt fer re fructum a semetipso, nisi mãlerit in vite, sic nec vos nisi in me mãleritis. Folia ergo palmitis sunt verba nostra.s. oratio, gratiarum actio prædicatio, confessio &c. quæ pro certo sũt hoĩs ornamentum,& fructus bonorum operum, velamentũ & ista debent esse lata per charitatẽ, mollia per benignitatẽ, succosa per pietatẽ, intercisa per modestiãm,& maturitatẽ, quia.s. non dñt esse continua. Nõ.n. debemus cõtinuẽ loqui, sed intercisè, paulatim,& mature,& sic folis radiꝰ.i. Christi grã,& influentia subintrabit,& fructus virtutũ perficiet,& maturabit, quia sicut dr̃ Ecc. 5. In multis verbis erit fatuitas.

2 ¶ Licet palmes habeat naturaliter producere fructꝰ certi coloris,s. albos vel nigros vel similes, tñ artificialiter pôt fieri q dẽ palmes fructus coloris alterius generabile. Nam in Martio qñ humor ascendit in palmitem a radice, debet incidi circunqua; palmes,& inter cutem,& lignum color immitti si ue rubeus siue flauus,& tunc debet optimẽ ligari, velari,& claudi cum argella, vel alraã, ne humor defluat ad terrã,& sic humor per illum colorẽ circumpositũ transiens, eundẽ colorem in fructib. præsentabit,& ita palmes vel quęcunq; alia planta pôt in fructus variari,& fructib. coloris alterius sẽcũ dari. Pôt ẽt sic fieri vt plantę naturaliter restrictiuæ efficianẽ laxatiuæ, vt habetur ex cõpendio. Salerni,& hoc quia qualis fuerit humor nutrimentalis in radice, talis erit earũtus fructus plãtæ. Palmes est hõ, fructus eius naturalis est opus carnis,s. dormire, inebriari, luxuriari,& cætera vitia q habet hõ ex corruptione naturæ. Erat malitia eorum naturalis. Sapi n tiæ 12. Ideo ad Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia &c. Sed verẽ licet homo habeat tales fructus,& tales operationes producere naturaliter tñ po test fieri artificialiter.s. per grãm, q contrarios fructꝰ producat,s. bona opera,& spũalia, vigilare, orare,& cætera similia, quæ sunt contrarij coloris, similitudinis,& valoris. Nam in vere tpe,s. iuuẽtutis, debet homo cum gladio verbi Dei per contritionem scindi,& penetrari,& per pdicationẽ, aperiri per cõfessionẽ,& ibi debet immitti color alius,s. bona erudi tio,& informatio, q talib. est facienda in confessione,& prædicatione,& tunc dẽt velari,& claudi per humilitatẽ,& maximẽ cũ argilla,i. memoria mortis, q introducit humilitatẽ, & seruat ne affectiones defluãt ad vanitatẽ,& sic humor.i. interior affectio q a radice cordis ascendit,& p tales immissos colores bonorũ documentorũ trãsibit. Immutabit, ita q fructus,& operatio eainde procedens in naturã contrariã conuertetur,& sic fructus bonos faciet loco malorũ,& q erãt restrictiua per auaritiã,& parcitatẽ, fient laxatiosa per eleemosynæ largitatẽ. Vel per ver intelligo tps quadragesimæ. Vel per colorem intelligo grãm Dei,& bonã inspirationẽ &c. sicut supra Figura 1. Re. 21. vbi mutauit se Dauid corã Achis & defluebat saliua ex ore eius & sic euasit mortẽ &c. expone Et 3. Re. 14. Cõmuta habitum, ne cognoscaris. Et 1. Reg. 10. Mutaberis in virum alterum. ¶ Palmites in principio multũ

3 sunt fragiles, ita q se nequeunt sustinere, sed ad terrã cadunt & defluunt,& iõ natura dedit eis qædã vimina seu vincula quibus se cum arborib. vicinis viuciant,& cõnectant, ne ad terram defluant, seu cadant,& vt sic eorũ adiutorio contra flatus,& turbines muniantur, ne eorũ impulsib. dissipentur. Palmes est hõ, arbores sunt sancti & boni vicini & socij, Christus ẽt vel crux, vimina aũt sunt vincula charitatis. Quia igit palmes.i. hõ est fragilis naturæ, ita q adterram.i. ad terrena diligenda,& appetenda,& maximẽ in principio iuuẽtutis facilites per auaritiã inclinatur, idcirco natura.i. Deo dedit ei q̃dam vimina,& ligamina,s. renacula fidei, spei & charitatis, cũ quib. pôt cum arbore.i. cũ Deo,& sanctis, cum cruce ẽt & gloria ęterna se ligare,& coniungere,& sic ad terrena p auaritiã defluat, se lauarc. Constat. n. q qui est bene ligatus per spem cum cruce vel cum gloria æterna, vel per charitatẽ cũ Christo,& sanctis, oĩa ista infima vilipendit,& sic non cadit nec defluit per pctm̃. Ideo ad Oseę. 11. In vinculis Adã trahã

4 eos in funiculis charitatis. ¶ Palmites singulis annis indigẽt resecatione superfluorum, sic n. plus fructificat,& diffusius se dilatant. si aũt non purgentur nec putentur tunc degenerãt in labruscam,& finaliter sterilizant. Sic verẽ homo singulis annis indiget, q purgetur per confessionẽ,& q eius superflua,s. vitia & pctã resecentur,& deponantur. Nam sic diffusius dilatatur per charitatem,& fructu bonorum operũ magis fœcundatur. Io. 15. Expurgabit eum, vt fructum plus afferat. Illi aũt qui taliter nõ purgantur,& qui renuunt annis singulis confiteri, degenerant in diuersa peccata,& a fructu bonorum operum sterilescunt,& ideo finaliter in ignis infernalis incendio comburuntur, quia sicut dr̃ Io. 15. Omnem palmitem non ferentem fructum tollet eum &c. ¶ Cognoscitur

palmes generosus secundum Pli. per nodorum viciuitatem 5 & cætera. Vide infra de Vite.

De Propagine. *Cap. 114.*

Propago est nouellus vineæ ramusculus surgens ẽ palmite prius terræ infixa. Nam palmes vitis, facta circa radicem fouca, in eam deprimitur,& inclinatur, tandem terra coopertur,& sic ibi vim germinatiuam concipit,& illud quod sub terra est, conuertitur in radicem,& ea ea noua vitis propagatur quę propago appellatur, vt dicit Isid. Et circa radicẽ primæ vitis sunt ex palmitib. tales propagines,& sta vinea propagatur,& diffusius dilatatur,& sic fit q palmes q more filiæ de radice manabar. iam emissis radicib. more matris palmites circa se velut filias circũfundat. Christus est radix s. u vitis, palmites eius sunt sancti,& fideles,& boni Christiani, qui ab eo procedunt, quia inquit Io. 15. Ego sum vitis, vos palmites. Sed verẽ isti palmites fuerũt in principio inclinati per humilitatẽ, terra.i. mortis memoria cooperti p meditationem,& sic vim germinandi bona opera conceperũt, & ea emiserũt quod maximẽ patet in patrib. qui religiones fundauerunt, qui a radice Christo procedenter facti sunt radices,& primordia aliorũ,s. religiosorũ qui modo sunt sicqt fuit in vinea ecclesiæ dilatata,& ampliata. Ezec. 17. Facta est ergo vinea,& fructificauit i palmites,& emisit ppagines.&c. Vel dic q radia est cor, rami sunt bonę affectiones, q p certo qñ inclinantur per humilitatẽ,& terra.i. mortis memoria coueguntur, tunc ex illis fructus bonorum operum propagatur,& sic vinea.i. aĩa dilatatẽ. Allega. vt supra. Vel dic q qñ rami Christi fideles inclinantur per humilitatem, plicantur per pietatem, terra conteguntur per memoriam mortis, tũc emittunt radices bonarum cogitationum,& concipiunt per bonum propositum flores bonæ affectionis,& fructus emittũt bonæ operationis. Vel dic q radix est doctor, palmes est scholaris, qui vere circa matrem ita perficitur per scietias, q tandẽ efficitur radia, et doctor aliorũ. Primo tñ oportet, q plicetur, et humilietur. In circuitu meo pueri mei. ad He. 11. et Prou. 22. Si inclinaueris aurem tuam concipies doctrinã.

De Platano. *Cap. 115.*

Platanus est arbor cũ foliis latis,& planis ad modũ vitis feruida est et sicca, medicinalis contra causas calidas, et humidas, rheuma calidum cõpescit, dolori dentiũ subuenit, acutos dolores mitigat atq; lenit, alta est, et magna, iuxta aquas proficit atq; crescit, sicut dicunt Isid. et Diot. et glo. Ecc. 24. Mollis est naturæ et ad sculpendũ apta, et pcisis suis mutarib. in longum latumq; se diffundit, vt dicit Isid. q idem dicit de salice, et populo. Talis per oia debet esse qlibet christianus, quia debet esse feruidus per charitatẽ, siccus p pniæ austeritatem, mollis per cõpassionem, et benignitatem, et fõ faciliter debet sculpi, et domari per correctionem, quia. s. nõ debet resistere. sed cedere per obedientiã, et subiectionẽ. altus debet esse per cõtemplationẽ, et iuxta aquas gratiarum, et scientiarum debet nutriri per deuotionem, folia aũt eius .i. verba vel ẽt exterior conuersatio debent esse planta p virtutem, et simplicitatem, non inuoluta per simulationẽ vel falsitatem, et lata debent per charitatem. Eccl. 24. Quasi platanus exaltata sunt iuxta aquas: Cœtera capone de grã Dei, q lenit per benignitatem, restringit per castitatem, siccat per pniæ austeritatem, et qñ summitates.i. exteriores diuitiæ, et temporalitates præciduntur per eleemosynam, tunc vere homo crescit per gratias, et virtutes, et dilatatur per charitatẽ et dilectionem, et eleuatur per spem æternorum, et contemplationem. Vel dic q summitates sunt affectiones, quę debẽt resecari per obedientiam, et subiectionem.

De Populo arbore. *Cap. 116.*

1 POpulus est arbor mollis & tenera, folia habens in vna
parte alba, & in alia nigra, noctisque & diei spēm in se
gerit. In ortu.n. solis vnū ptendit colorem, & in occasu
alium gūmi ex se emittit medicinale, & ex eo fit vnguē
tum medicinale, quod populeon nominatur, sm Diosc. Et dr̄
populus, eo q ex radice eius magna progenies propagetur,
& more populi emittatur, sicut dicit Isido. Folia eius tenuia
sunt, & subtilia, & iō ad quātūcunq; modicū flatum venti sp
tremunt, sicut patet in tremulo, q̄ certe spēs est populi, licet
eius folia ex oī parte sint nigra. Arbor ista est ecclesia vel re
ligio, cuius folia sunt hoies & fideles, quia verè repræsentant
noctē, & diē, nā quidā sunt nigri per pctm̄, alii albi per grām
quādā sunt mali, quidā sunt boni. Et dr̄ populus, quia ex ea ra
dice crescit multitudo filiorū. Figura Mat. 13. vbi in reti fue
runt congregati pisces boni, & mali, sed mali inde fuerūt eie
cti. Sic modo in reti vel sagena Christi (quæ est ecclesia) boni
sunt, & mali, sed in die iudicij mali expelluntur, & boni in
æterne glorię viuarium recludentur. Elegerunt bonos in va
sis suis &c. ibidē. Vel dic q populus est religio vel ecclesia,
folia eius sunt ficti religiosi, & hypocritæ, q vere in vna par-
te, s. exterius in apparentia sunt albi per bonā cōuersationē,
in alia aūt parte, s. interius in aia, & cōscientia sunt nigri p vi
tia, & pctā. Et sicut folia ista sunt sp tremula quanquā tps sit
quietum, sic verè hypocritæ sp sunt in tremore, & timore, s.
q suæ fictiones appareant, & sciant vnde Iob 15. loquens cō
tra hypocritas dicit. Sonitus terroris in aurib. impij, & cum
pax sit, ille sp insidias suspicaē. Tales tñ emittunt bonū gūmi
.i. bonā doctrinā, & pdicationem, q̄ pro certo sana est, & vti
lis audienti. bene.n. docent, & male viuunt &c. Ideo q̄ dicūt
2 facite, quæ aūt faciunt, nolite facere. Mat. 24. ¶ Tremulus est
arbor cum folijs nigris, q̄ continuè tremūt, quia ad modicū
flatum venti mouentur &c. sicut supra. Talis est mundus, cu
ius folia sunt mundi pctōres, qui sunt nigri per infamē cōuer
satione. Isti et sunt tremuli & instabiles p leuitatē, qa ad mo
dicum ventum tentationis mouent de bono statu. sunt ēt tre
muli per timorē, quia sp timent, & tremunt seruiliter qñ vi-
dent flatum modicæ tribolationis instare. Patet de auaris, q
semper timēt diuitias amittere &c. quia sm Sen. Videt regē,
extimat prædonem, videt pauperem, extimat latronē. Patet
ēt de alijs peccatorib. qui timent per desperationem, mortē
.s. & damnationem. Non credit q redire possit de tenebris
ad lucem, circunspectans vndique gladium. Iob 15.

De Pino. *Cap. 117.*

1 PInus est arbor magna, recta, leuis, tenera, humorosa, &
ēt interius viscosa, resinā emittens, de facili inflāmabi-
lis, porosa, & tñ multū fortis & nodosa, oī tpe virēs, qa
hyeme & ęstate habet folia virida, acuta nunq̄ cadētia,
& de ea optimi fiunt mali in nauib. Et sm Isid. hæc arbor dr̄
prodesse oīb. rebus quæ sub ea seruantur, sicut ficus ecōtra-
rio dr̄ nocere, vt dicit Isid. li. 17. Talis est vir perfectus, q dēt
esse viridis per honestatem, rectus per iustitiam, & æquitatē,
leuis per voluntariā paupertatē, humorosus interius p pieta
tem, viscosus per charitatem, porosus per clementem cōpas
sionis benignitatem, quia. s. totus debet esse perforatus mise
ris aliorū, fortis & stabilis per cōstantiæ, & perseuerantię fir
mitatē, nodosus & rugosus per pniæ asperitatem, & ideo de
talib. debent fieri in nauib. religionis vel ecclesiæ. i. in colle-
gijs vel conuentib. mali. i. prælati, quia vere bonus prælatus
debet oēs istas cōditiones habere, & sic verificabitur quod
sequitur. s. q per pini. i. boni prælati influentiam oīa subiecta
seruantur, quia vere vita, & doctrina bonorum prælatorum
debet illos qui sub eis sunt subditos custodire, & spūaliter a
pctō, & tpaliter a temporalibus nocumētis, & eis debent re
sinam. i. dulces elemosynas quantum ad pauperes, vel dulcē
doctrinam quantum ad diuites distillare. Hie. 6. Pascet vnus
quisq; eos qui sub manu sua sunt. Folia aūt eius. i. verba dñe
esse aspera per correctionem, & viridia per honestatem, &
sp stabilia per prudentiam, & maturitatem, & veritatem, nō
cadentia per mendacia, & lenitatem. Verba aūt mea nō tran
sibunt. Mat. 24. ¶ Pinus exterius habet durum corticē, & ru-
gosum, interius aūt humorem pinguem, & viscosum, resinā-
que desudat, & picem, & iō pp suam pinguem humiditatem
& de facili inflammatur, & cum sit arbor pinguissima, in lo-
cis tñ crescit montuosis, & arenosis, vt dicit. Isid. Sic verè bo
nus Christianus debet esse exterius in cortice. i. quantum ad
habitum, rugosus, & rudis per vestium vilitatem, & humili-
tatem, & pniæ asperitatem, interius in conscientia debet esse
pinguis per grām deuotionem, & charitatem, & humidus p
pietatem, & benignitatem, & iō exterius dēt emittere resinā
.i. pias elemosynas pauperib. erogari. Hie. 8. Nunquid resina
non est in Galaad? &c. Et ideò talis debet faciliter inflāmari
per charitatē, & feruorem bonorum desideriorū, quia vere
tales qui sunt pij, & benigni, faciliter inflāmātur, & mouent
ad bene operandū, Deum diligēdū, & cætera similia. Qñ ēt
audiunt clamores, & miserias pauperū statim inflāmantur p
feruorē cōpassionis. &c. Ideo Hie. 11. Ad vocē loquelæ grau
dis exarsit ignis in eo. Et iō sicut pinus prodest oīb. q̄ sub ea,
& circa eā sunt sm Isid. Isid. sic viri pij, & misericordes pro
sunt oīb. qui sunt sub eis. s. subditis suis, & q circa eos, s. & vi-
cinis. Hiere. 6. Pascet vnusquisq; eos qui sub manu sua sunt.
¶ Pinus est arbor alta, oī tpe virens, & hyeme. s. & æstate su-
perius est rotunda, fructifera est, & vtilis medicinis, & odori 3
fera est ēt, & odoriferū facit fumū. Sic verè nos debemus es-
se alti, per cōtemplationem, & æternorū contemptū, superi⁹
ad cęlestia eleuati per spē, & deuotionem, & in ęstate psperi
tatis, & in hyeme aduersitatis virere per grām interius, & p
honestatem exterius, & sic odorē bonæ famæ ad alios diuul-
gare, & ita ēt ædificio paradisi, & ēt ecclesiæ militantis pote
rim⁹ esse apti. Et erit foliū eius viride &c. Hie 17. ¶ Pinus est 4
arbor viridis exterius, pinguissima interius, & iō de facili in
flāmatur. Sic verè illi qui sunt virides exterius per curiosita-
tem vestiū, & pingues interius per delicias, & carnalitatem,
sicut sunt multi, & maxime iuuenes leuis naturæ per incon-
stantiæ, & insolentiæ immaturitatem, porosæ per malnū af-
fectuū multiplicitatem, tales dico faciliter inflāmant p luxu
riæ fęditatem, auaritię cupiditatem, vel iracundiæ ferocita-
tem. A scintilla vna augetē ignis. Eccl. 11. Pinus in locis areno 5
sis crescit, & proficit, & montuosis, & siccis, licet sit pinguissi
ma Sic vere hō qui est iustus, per grām & charitatem, & de-
uotionem pficit in terra. i. in statu montuoso, & alto per ter
renorū abdicationem, arenoso, & sterili per paupertatem, &
depressionem, sicco per pniæ macerationē. In montib. Israel
plantata est, vt faciat fructū. Eze. 17. Iō Esa. 41. Dedi in solitu
dinem cedrū, & pinū, & myrtū, & lignū oliuæ. ¶ Pinus est ar 6
bor multū ramosa, sed quāto pl⁹ de ramis inferiorib. perdit,
tanto plus in altū crescit, & quanto plus circa terrā inferius
deturpaē, & detruncaē, tanto plus ad cęlū exaltaē, & crescen
do diffusius dilataē. Pinus est hō, rami eius inferiores sūt di
uitiæ, deliciæ, honores, amici carnales, & cętera mūdi bona,
q̄ circa terrā, & terrena versanē. Rami aūt superiores sunt di
uitiæ spūales. s. grāæ, & virtutes, deuotio cōtemplatio, orō, &
amici spūales. s. scti, & angeli. Sed verè quāto hō plus perdit
de istis cōsolationib. inferius tāto plus acquirit de cęlestib.
superius, quanto plus hic detruncaē per tpalem aduersitatē,
paupertatē, & tribulationē, tanto magis superius exaltaē p
spē & contemplatione, & æternorū desideriū, & affectionē,
& meritorum, & virtutum cumulationē, & finalis glæ ade-
ptionē. Iō pōt dicere, Esa. 9. Lateres ceciderunt, sed quadris
lapidib. ędificabimus. & Esa. 60. Erit pro argento aurū, & p
s. pro æs, & pro lapidib. ferrū. &c. Nā sm Greg. quanto plus
in tpalib. deficimus tāto magis in spūalib. proficimus. ¶ Cor 7
tex pini est grossa, & spissa, veruntñ pin⁹ in ea nō bene serua
tur faciliter putrescit, qa ex abūdātia humoris vermes inter
corticē, & lignum gñantur, qui lignū corrodunt, & iō solent
agricolæ corticē penitus extrahere, & sic sine corruptione
melius cōseruaē. Pinus significat mundi diuites, & potētes,
quorū cortex. i. exterior substātia tpalis magna est, grossa, &
rudis per diuitias & prouentus, sed vere sub ipsa faciliter cō
putrescunt per pctm̄. s. luxuriæ, et auaritiæ, et superbiæ, nā qa
tales vt cōiter sunt viscosi per delicias, et carnalitatē, iō ver
mes malarum affectionum, et desiderium, s. quantū ad luxu-
riā, et auaritiam, in eis sępius generantur. Veruntñ qñ cortex
diuitiarum ab eis aufert, vel quia eam pauperib. distribuūt,
vel quia eam p tribulationē perdūt, vel quia eam quo ad af-
fectū deserunt, licet nō quo ad effectū, tūc dico melius a tali
putredine pseruaē. Cōstat.n. q multis et in multis nocēt di
uitię, et eorum carētia iuuat. prodiit quasi ea adipe iniquitas
earum. Ideo bene consulunt ps. *Diuitiæ si affluant, nolite cor*
apponere. ¶ Liquor qui emanat a pino, dicitur resina, quæ est

primo subalbida,& odorifera,post modũ aũt decoquit̃ sup ignem,& efficit̃ valde nigra,& fętorẽ recipit pro odore. Tales sunt multi,qui in principio qñ exeunt de arbore.i. de matre sua,in tpe iuuẽtutis,vel de studio vel de collegio, qñ.s.de nouo ꝓmouent,vel de mũdo,qñ.s.de nouo religionẽ intrãt ipsi pro certo sunt albi per castitatẽ, odoriferi ꝑ famositatẽ, veruntamen quia tandẽ decoquunt̃ in igne auaritię vel carnalis cõcupiscentię,iõ fina'iter in senectute denigrant̃ ꝑ malam conuersationẽ exterius,perdunt odorẽ bonę famę,& fętore infamię maculãtur. Et sicut per picẽ ignis inflammatur qñ ei opponitur,sic verè mediantib.luxuriosis ignis luxurię in alijs inflãmatur. Et sicut pix liquefacta tangentẽ inficit, & inquinat,& mundas vestes maculat atq; fœdat,sic verè tales infames luxuriosi,q in igne carnalis luxurię resoluunt̃ alios contingentes,i.socios,& vicinos corrumpunt suis verbis, & exemplis,sicut ad litterã patet de personis luxuriosis. Ideo de talib.põt dici illud apostoli ad Gal.3. Cum spũ cœperitis carne cõsummamini. Et Eccl.13. Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea. Vel dic ꝙ iste liquor est vetula ruffiana,& lena,quę fuit primo alba per pulchritudinẽ corporalẽ,tandem decocta igne luxurię , facta est nigra per corporalẽ deformitatẽ, in alijs tñ.i.iuuenculis,ignẽ luxurię accendit,& vestes mundas.i.bonas , & castas personas inficit dictis suis per luxuriã, & corrumpit,quia sicut dr̃ Leu.19. Quicquid tetigerit immũdus,immundum faciet. Vel dic ꝙ pix est caro,quę pro certo ignẽ carnalis concupiscentię sꝑ seruat,& eum accendit atq; nutrit,& ideo quicquid tangit.i.aiam sibi vnitã inficit primo per originale tandẽ per actuale. Et licet hęc in principio efficiatur alba,& pura per baptismũ,& regenerationẽ,tñ qñdo igne carnalis cõcupiscentię resoluitur, denigratur per malã cõuersationem,& pcti infectionem, & sic vestes candidas.i. ipsam aiam per baptismum candidatam,& purgatam inficit & inquinat,quia quicquid tetigerit immundus,immundum facit. Num.19. ¶ Pinus in hyeme habet fructus,sed post adueniente ęstate eos perdit. Sic multi sunt qui in hyeme tribulationis,& paupertatis seruãt fructus gratiarum, & virtutum, quos tñ veniẽte ęstate prosperitatis sępius perdere dinoscũtur. ¶ Pinus est arbor quę summe dum est iuuenis desiderat aquam. nunquã.n.põt crescere nisi continuè irrigetur. Sic verè iuuenes dum sunt in iuuentute,summe habent necesse,ꝙ aqua doctrinę,& grę,& deuotionis cõtinuè irrigentur,quia aliter a cremento,& profectu virtutum faciliter retardãtur. vnde Esa.44. Plantauit Pinum,q̃ pluuia nutriuit. ¶ Pinus lente,& tarde crescit, & rõ est ꝑꝑ eius viscosum humorem,qui ita est grossus,ꝙ se cito à calore digeri non permittit, & sic pinus a cremẽto cito impeditur,ſm Isid. Sic verè multi sunt qui tarde crescunt per profectũ bonorũ operũ,& lente perueniunt ad cõplemẽtum perfectionis,& sanctitatis,& rõ est, quia vere humor interior.i. sua intrinseca affectio ita est pinguis,& viscosa per carnalitatẽ , ꝙ nõ se permittit digeri vel conuerti calore charitatis,vel à gra spiritussancti,vel ẽt à bono plato per correctionẽ,& sic non recipiunt nec acquirunt spũale debitũ cõplementũ. Rubẽ nõ crescas.&c. Ge.49. ¶ Secundum Isid.li.17.pinus diu durat sub tecto, vbi a pluuia nõ tangitur,nec faciliter admittit teredinẽ seu vermẽ, si aũt exterius ad ventũ ad pluuiã exponit̃, tunc ꝑꝑ sui teneritudinẽ naturalẽ faciliter corrumpitur,& putrescit, veruntñ si sub terra in aqua profunda mergatur, tunc sine corruptione diutissime conseruatur. Et ideo si cauetur pinus ad aqueductus, & sub terra profundius abscondat̃,tũc multis durat annis,ecõuerso aũt abies in aqua,& sub terra cito putrescit,firmissima vero est in tectũ,vt dicit Pli.li.15.c.43. Idẽ ẽt apparet de alno,q̃ in aqua multũ durat,& ibi induratur,extra aquã aũt facilime cõputrescit. Pinus est hõ,qui quã diu est exterius in vita ista pluuijs, & ventis tribulationũ expositus, parũ durat, imo cito per mortem corporis deficit,& putrescit. Paucitas dierum meorũ finietur breui. Iob. 10. Veruntñ qñ sub terra est inclusus & sepultus, & aia est in aquis ęternę voluptatis (quo ad beatos in paradiso) vel in aquis ęternę miserię (quo ad damnatos in inferno) tunc diutissime, imo perpetuo durat nec morte amplius dissipatur,quia iusti imperpetuum viuent. Sap.5. De malis ẽt dicit Pl. Laborauit inęternum, & viuet adhuc in finem.& Iob 29.dr̃, Ecce gigantes gemunt sub aquis,& qui habitant cum eis. Vel dic ꝙ homo expositus pluuijs,& ventis .i. mundi tentationib.prosperitatib.& honoribus cito putrescit per pctm̃ , absconditus tñ per humilitatẽ, timorẽ deuotionẽ,& mortis cõsiderationẽ,nõ deperit,imo durat. Eccl.27. Si nõ in timore dñi tenueris te instanter, cito subuertetur domus tua. Vel expone econuerso,ꝙ multi sunt qui in pluuia,& vẽto aduersitatũ pereunt, qui tñ in aqua deliciarũ diuitiarum à vitijs salui fiunt, quia multi sunt quibus nocet aduersitas,prodest prosperitas. Abieti aũt.i.alijs econuerso. Idẽ expone de alno , quę est arbor cuius cortex dura, lignum rubeum,rami inferius tendunt, & hęc extra aquã cito putrescit.& maximè ad pluuiam, infra aquam aũt diutissimè durat. Sic hõ rubeus per carnalitatẽ,spissę corticis ꝑ exteriorẽ temporalitatẽ, in prosperitate & pluuia.&c. Vel homo rubeus per charitatem, in pluuia ꝓsperitatis deficit. &c.

De Pinea. Cap. 108.

Pinea est fructus pini, et oĩm nucum maximè rotunda, & in pyramidẽ strictificata. grossum habet corticẽ, & durũ,& iõ faciliter nõ frangitur nec aperitur, nisi qñ supra ignẽ dissoluitur, intus aũt pro fructu cõtinet grana multa,q̃ dulcia,& mollia sunt interius,nutritiua,& lenitiua & medicinalia sunt pthisicis & consumptis , vt dicit Diosc. Talis est vir perfectus, quia in pyramidem contemplationis finitur,& corticẽ exterioris habitus,& apparentię habet durum per constantię firmitatẽ,& rudẽ per humilitatem,& iõ nõ faciliter frangitur per impatientiã & aduersitatẽ,nec aperitur ad mundanã prosperitatẽ ꝑ auaritiã,& cupiditatẽ. Hie.13. Ciuitates austri clausę sunt,& nõ est qui aperiat. Intus autẽ habet multa grana.i.virtutũ & meritorũ fęcunditatem,& sciarũ,& exemplorũ,& bonorũ operũ firmitatẽ,quib.pauperes cõsumpti,& pctõres nutriunt̃,& leniunt̃ spũaliter ꝑ documenta,& exẽpla,& tꝑaliter ꝑ elemosynarũ largitatẽ. Vel dic ꝙ pinus est auarus.&c. vide infra. ¶ Pinea continet testas plures duras & fortes in quib.grana in alijs testis duris ordinatissimè sũt inclusa,& abinuicẽ quibusdã parietib.miro naturę artificio sunt distincta,ita sit,ꝙ maiora maiorẽ, & grossiorẽ partẽ occupãt,& minora minorẽ. Minora.n.sunt pinella q̃ sunt in gracili parte pineę,q̃ illa q̃ sunt in grossiori,& latiori parte. Talis pinea est religio vel ecclesia, quę duro cortice.i.dura exteriori pnĩa est vestita. Nã ista plures habet cellulas.i.plures conuentus,& collegia,ꝓbendas,& officia, dignitates & beneficia in quib grana eius.i.clerici, & religiosi dñt ordinate,& discrete locari,promoueri,& assignari. Hie.30. Tẽplũ in ordine suo fundabitur. Et vnus ẽt ab altero dẽt distingui,quantũ ad naturã officiorũ,vt.s.quilibet sciat quid debeat facere,& de quo seruire,ne sit cõfusio in officijs, vnꝰ decanus,alius canonicus , vnus prior , alius cerellarios.&c. Num.4. Sciat vnusquisq; cui debeat oneri subiacere. Veruntñ ita debet esse sꝑ vt illi,qui sunt meliores,& grossiores , & scientiores quo ad mores,& sciẽtiã , in grossiori parte pineę.i.in meliori,& pinguiori beneficio collocẽtur,illi aũt q sunt minores quo ad virtutes,& sciam, in parte minori similiter esse debent,& minus beneficium obtinere. Vnde Mat.25. Distribuit illis bona sua,vnicuiq; ſm propriã virtutẽ. Et sicut videmus ꝙ vnum pinellum non occupat locũ alterius, nec eum inuãdit,sed est cõtentum loco suo,sic vere nec boni ecclesiastici dñt ambire ad aliorũ loca habendũ vel bñficia, sed quilibet debet esse cõtentus loco suo , & beneficio sibi dato 4 Re.15. Contentus esto gloria tua,& sede in loco tuo. Et sicut in maiorib.testis plura sunt pinella q̃ in minorib. sic verè in maiorib.beneficijs plures debent esse q Deo seruiãt, q̃ in minorib. Nu.33. Plurib.maiorem partem dabis,paucioribus minorem. ¶ Pinea licet cõstat ex plurib.granis, & testis, sunt tñ ita dura,& ita fortiter inuicẽ conglutinata,ꝙ uix aut nunquam pñt abinuicem separari,nec pinea dissipari,& hoc quia quodam liquore viscoso,& tenace inuicem sunt cõiuncta. Et ideo qñ aliquis grana eius vult comedere, & pineam dissipare,ponitur eã super carbones, vbi leniter resoluitur, & calescit,& sic statim dissoluitur,& humor ille,qui cã erat suę adhęrentię desiccatur,& statim nucleus a nucleo , granum a grano separat̃,& sic faciliter extrahuntur. Pinea est religio vel ecclesia,q̃ constant ex pluribꝰ granis,& nucleis.i.ex pluribus personis,in quib.grana.i.virtutes , & merita continentur,qui sunt duri per cõstantię firmitatẽ,& mediante visco charitatis inuicẽ sunt cõiuncti ꝑ cõcordię vnitatẽ,ita fortiter,ꝙ vnꝰ nequit ab alio separari ꝑ diuisionẽ,rixã,& partialitatẽ,sed oẽs i unũ corpꝰ ꝑseuerãt,& unũ corpꝰ faciũt ꝑ amicitiã,& cõitatẽ. Iob 41. Vna vni cõiũgit̃,& nec spiraculũ incedit

dit per eas ſpiraculū.ſ.detractionis vel inuidię. Et ſic diabo-
lus nō pōt eos ſeparare abinuicem per odium, & diuiſionē,
nec de pinea religionis vel eccleſiæ extrahere per apoſtaſiam
& appellationem,& hoc totum facit viſcus & humor amo-
ris,& charitatis qui vnum cum alio conglutinat & cōiungit.
Sed verè diabolus hodie poſuit iſtam pineam.i.ſtatum eccle
ſiaſticum ſuper carbones deſolatorios,ſuper mundi proſpe-
ritatem diuitias,& delicias,in quibus hodie per affectum eſt
eccleſia,& religio quaſi totaliter occupata , qa hodie magis
vacant ad tpalia clerici,& religioſi,quam ad ſpiritualia,in q-
bus ſicut in carbonibus continetur ignis,& calor auaritiæ lu
xuriæ,& iracundiæ,& ſic conſumitur viſcus & liquor tenacis
charitatis à religione,& eccleſia,& vnus ab alio ſeparatus p
rixas,diſcordias,& lites,partialitates & diuiſiones , & ſic pi-
neæ.i.eccleſiæ vnitas diſſipatur,& pinella.i.clericorum & re
ligioſorum virtutes a diabolo per vitia deuorantur. Conſtat
.n.q per ardorem ambitionis,auaritiæ & luxuriæ charitatis,
vnitas diſſipat.Ezec.24.Pone eam ſuper prunas vacuā, vt in
caleſcat æs eius,& liqueſiat,& q exinde vnitas, & amor rum
pitur & ſaniatur.Iō qñ Cōſtantinus ditauit eccleſias, audita
eſt vox dicēs.Supereffuſum eſt venenum in eccleſia. Vel dic
q pinea eſt vir perfectus,qui ita eſt durus per conſtantiā, &
firmitatē,ita coniunctus,& ligatus per charitatē,q diabolus
non pōt eum frangere per pctm̄,nec fructus eius.i.merita,&
virtutes ei auferre,veruntñ,qñ ponit eum ſuper prunas diui
tiarum tpalium vel deliciarum,tunc eum caleſacit per ten-
tationes,& ſic diſſoluitur,& aperitur per mala deſideria , &
affectiones,& ſic diſſipatur per vitia & pctā , & grana eius.i.
virtutes & merita ei à diabolo ſubtrahuntur. Vnde Zachar.
11.Aperi libane portas tuas,& comedet ignis cedros.Vel dic
q pinea eſt diues auarus,qui eſt durus per obſtinationē , ita
q non pōt aperire per confeſſionē,nec frangi per correctio-
nem.eſt ēt ita ſtrictus per parcitatem q non aperitur per ele
moſynarū largitionē,quia nullus pōt grana ſuæ tpalitatis vel
fructus deliciarum extrahere vel habere.nulli.n.pauperi ſub
uenit aut ſuccurrit,& ideo neceſſe eſt q Deus ponat eum ſu
per carbones ignis tpalis,& ſic aliqñ liqueſit per compaſſio
nem,& viſcoſitas conſumitur , & ſic tandem aperitur p ele-
moſynarum largitionem,& alijs cōmunicat bona ſua.1. Ma
cha.3.Aperuit rex ærarium ſuum & dedit ſtipendia militib.
ſuis.Vel dic q qñ homo eſt durus per obſtinationem , ita q
viſcoſitas carnalitatis eū tenet clauſum ne confiteatur, tunc
ponit eum Deus ſuper ignem ſortis aduerſitatis, & ſic diſſol
uitur per contritionem,& aperitur per confeſsionem. Vel
dic q qñ Deus videt hoiem ita parcum & durum, q nō vult
ſe aperire alicui pauperi per compaſsionem , nec ei aliquam
eleemoſynam elargiri,frangit eum per mortem temporalem
& æternam,quia ponit eum in igne inferni, & tunc ſaltē eius
grana vel diuitiæ cedunt in vſus pauperum,& aliorū aliqua-
liter,quia exinde tunc percipiunt aliquod emolumentum,&
aliquas eleemoſynas temporales.Eccl.43. Aperti ſunt theſau
ri,& euolauerunt nebulæ.ſ.diuites auari,qui eum ſeruāt,a p-
ti ſunt.ſ.per mortē,& ſic nebulæ.i.ſuæ vanæ diuitiæ ad alios,
euolant & diuertunt.¶ Pinella in pinea duplici teſta fortiſsi
4 ma ſunt contecta.ſ.exteriori & interiori, & ideo difficiliter,
extrahuntur.ſunt autem interius alba & mollia,calida & hu
mida,& multū medicinalia,vt dicit Dioſc.Sic verè religioſi,
debent eſſe incluſi duplici dura teſta.ſ.duritia pniæ exterius,
& humilitate conſciæ interius,& ſic a diabolo difficiliter co
medentur,& debent eſſe albi per caſtitatem, molles per pie-
tatem medicinales per vitæ ſanctitatem, calidi per charita-
tem humidi per benignitatē.Eſa.26.Claude oſtia tua ſup te.

De Pice. Cap. 119.

Ix eſt gummi quod de pino ſtillat,quæ primo alba eſt,
4 P deinde per ignis decoctionem efficitur nigra. Eſt autē
tenacis naturæ, & ideo naues ex ea liniuntur, & earum
rimę ne aqua ſubintret pice obſtruuntur, & multū eſt,
medicinalis,quia virtutem habet diſſoluendi , & conſumen
di ſecundum Dioſc.Talis eſt charitas, quæ præcipue à pino.
i.à Chriſto diſtillauit.Iſta.n.habet virtutem tenacem,& con
iunctiuā,quia ligat & conſtringit per cōcordiæ vnitatē,& iō
naues.i.viri boni,vel ſtatus collegia debent iſta eſſe linitę,&
coniuncta, ne aqua peccator ſubintret , quæ eos deijciat,&
ſubmergat.Hier.30.Obducam cicatricem tibi,& à vulnerib.
tuis ſanabo te.Virtutem etiam habet diſſoluendi per pietatē,
deuotionem & compaſsionem,& conſumendi omnia vitia
& peccata,quia charitas operit multitudinē peccatorum 1.
Pet.4.¶ Pix inquinat cōtingētē.& c.Vide ſupra de pino.Et ſi
vis,p picē intelligo pſperitatē mūdi,q̄ inficit & maculat, qc
qd tangit.Eccle.13.Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea.

De Pyro Cap. 120.

Yrus dicitur à pyr, quod eſt ignis, eo q fructus ei⁹ mo
P re ignis in acutū tendit.Et eſt fructus ſm Iſaac in diet. 1
frigidæ,& ſiccæ naturæ,aquoſæ & ponderoſæ. nullus.
n.fructus alius tm̄ ponderat ſicut pyrum. Vnde ſm Iſi.
pauca pyra videntur plus ponderare,quàm multa poma. Et
ideo licet ex ſe parum valeant ad corporis nutrimentum, ta
men ſumpta poſt cibum,ipſum ſuo pondere comprimūt , &
ad locum decoctionis eum impellunt,vt dicit Iſaac. Pyrus,
eſt mūdus,cuius fructus ſunt mūdani,ſed vere iſti ſunt frigi-
di per indeuotionem,ſicci per incompaſsionem , aquoſi per
luxuriæ,& deliciarum infectionem, terreſtres per auaritiæ,
& diuitiarum compactionem,& ideo tales ſunt multum pō-
deroſi,id eſt,inclinabiles ad peccatum,& ad mūdi bona ap
petenda.&c.Sunt etiam ponderoſi .i.graues & importabiles
ad ſuſtinēdum,quia vere grauius eſt ſufferre & ſuſtinere pau
cos malos & peccatores,quam multa poma.i.quàm multos
bonos & iuſtos.Eccl.22.Arenam & ſalem & maſſam plum-
bi facilius eſt ſuſtinere,quam virum iniuſtum . Et ideo licet
iſti nihil valeant in corpore eccleſię,quantum eſt de ſe, & li-
cet ipſum non nutriāt per eleemoſynas , doctrinas & exēpla,
ſunt tamen vtiles ſecundum quid,quia.ſ.alios cibos.i. viros,
bonos præmunt multis tribulationibus in hoc mundo,& ſic
eos compellunt deſcendere per humilitatem, & coq p cha-
ritatem,& ſic eos faciunt digeri.i.corrigi & conuerti , & ſic
ſunt vtiles in quantum per eorum vexationes ſiunt cęteri me
liores.ad Ro.8.Diligentib.Deum,omnia cooperantur in bo
num. Vel dic q pyra ſunt opera mia,& timor Dei, quæ gra-
uia ſunt & difficilia ad ſuſtinendum,tamen vtilia ſunt animę
& viris bonis,quia.ſ.eos deprimunt per humilitatem, & infe
rius deſcendere compellunt per mortem.ſ.ad conſiderandū
mortem & infernum.&c.& ſic eos coquunt per contritionē,
et digerunt per conuerſionem.Prouer.27.Graue plumbum,
et importabilis arena.i.mundana tribulatio, & pœnitentia,
ſed ira ſtulti,id eſt diaboli,vtroq; grauior. Et ſicut pyra ſunt
dulcia,licet grauia, et ventrem comprimendo liberant atq;
laxant,ſic vere tribulatio vel pęnitentia licet ſint graues quo
ad ſuſtinendum,eſt tamen in eis dulcedo ſpei et ſpiritualis
conſolationis,quod Deus conſolatur nos in omni tribulatio
ne noſtra 2.ad Cor.1.et ventrem,id eſt conſcientiam ſoluūt,
et liberant a peccato.Sed ſicut cum pyro,& poſt pyrum vtile
eſt bibere vinum,quia ſecundum illum verſificatorem. Per
pyra noſtra pyrus,ſiue vino ſunt pyra virus,ſic verè cū mun
danis tribulationibus vtile eſt,quòd bibamus,et hauriamus
vinum ſacræ doctrinæ,& ſpiritualis cōſolationis, quia alias
poſſent eſſe virus & venenum ipſi animæ,& eam occiderent
per deſperationem.Ideo Eſai.40. Conſolamini conſolamini
popule meus,dicit Deus veſter.¶ Sunt pyra & etiā poma do-
meſtica,& ſilueſtria,ſed ſilueſtria dura ſunt , & terreſtria,& 2
ad eſum inſipida,ſi tamen bulliātur in aqua dulci & cum mel
le vel alia dulcedine,tunc ſecundum Iſaac eorum terreſtrei-
tas temperatur.Sic licet ſint aliqui mali, & aliqui boni , mali
tamen quando in aqua dulcis contritionis , & lachrymoſæ,
compunctionis bulliuntur & cum melle ſpei & conſolatio-
nis condiuntur,tunc ſua malitia temperatur,quia ſcilicet ſic
emendantur,corriguntur & conuertuntur . ¶ Pyra licet ſint
dulcia & ſapida,tamen nimis comedētibus ſunt nociua,mul 3
tum enim ſunt ponderoſa, & cæteris fructibus grauiora , &
corpus inflant malosque humores inducunt.talia ſunt mun-
di bona,quia vere licet ſint dulcia & delectabilia, ſunt tamē
nociua eis vtentibus indiſcrete, quia inflationem ſuperbiæ,
crudos humores luxuriæ generant & inducunt.ſunt etiā pō
deroſa,quia vere pondus,& inclinationem auaritiæ introdu
cunt.Illis tamen qui eis bene vtuntur,medicinalia ſunt & bo
na,quia Date eleemoſynam,et ecce omnia munda ſunt vobis
Lucæ.11.¶ Pyra cocta cum fungis malitioſis, omnem ab eis
auferunt læſionem & cætera. 4

De

De Pruno. Cap. 121

PRunus est arbor cuius multæ sunt species, & quædam
portant fructum rubeum, quædam nigrum, quædam al-
bum, sed inter omnes species melior est Damascena. fri
gida sunt, & humida omnia pruna, & ideo dantur con-
tra febrilem calorem, & contra ventris constipationem, quã
do sunt matura. Et hæc sola arbor gummi distillat glutino-
sum & compactiuum, quo vtuntur medici & scriptores, vt di
cit Isid. li. 17. Prunus est crux, cuius fructus Christus est medi
cinalis, quia peccatorem liberat a febre auaritiæ & cõpactio
nem parcitatis, & etiam gummi nobis preciosum stillauit. s.
sanguinem Christi qui nos per charitaté conglutinat & cõ-
pingit. ad Colo. 1. Pacificans per sanguinem suum, quæ in ter
ris sunt. Vel dic quòd prunus est Christus vel quicunque san
ctus, qui gummi charitatis nobis stillauit, cuius fructus. i. ope
ra fuerunt alba castitate, rubea charitate, nigra humilitate,
ideo contra febrem peccatorum valuerunt. Vel dic quod est
beata virgo, vel quilibet vir perfectus. &c.

De Papyro. Cap. 122.

PApyrus est quidam iuncus crescens in palustrib. & in
1 pratis, & est herba exterius viridis & rotunda, & valde
plana, interius habet medullam albam, siccã, bibulam,
& porosam, & dr papyrus, quasi pabulum pyros. i. ignis
quia ex eo fiunt ellychnia ad lampadum ignes nutriendos.
&c. sm Isid Talis est per omnia vir perfectus, qui in locis hu
midis crescit. i. in humore deuotionis, & cõpassionis, & hic
dēt esse exterius in conuersatione viridis per honestaté, ro-
tundus per obedientiæ velocitaté, planus per veritaté & sim
plicitatem, lenis per benignitatem, interius autem dēt habe-
re medullã voluntatis, & consciã albam per innocentiæ pu-
ritatem, mollé per clementiæ lenitatem, siccam per abstinen
tiæ asperitatem, leuem per voluntariam paupertatem, poro-
sam per bonarum affectionum multiplicitatem, bibulam. s.
cœlestis gratiæ, & deuotionis vel etiam scientiæ & doctrinæ
per desiderium, & cupiditatem. vnde Deut. 33. Qui appropin
quant pedibus eius, accipient de doctrina ipsius. Ideo Esa. 35.
Orietur iunci viror & calami. Et ideo tales medullæ. i. bonæ
& puræ consciæ igné charitatis nutriunt & accendunt, & in
lampadib. i. in ecclesijs & conuenientibus lumen bonorum
2 faciunt exemplorum. Actuum. 20. Erant autem plures lãpa-
des in domo. ¶ Papyrus seu iuncus primo a cortice spoliatur
vsque ad medullam, & sic desiccatur, parum tamen relinqui
tur de cortice in vno latere, vnde medulla tenera sustentet,
& sic efficitur ellychnium ad cõburẽdum in lampade. Oleo
. i. immergit, & in lampade accenditur, & sic in templis lumé
administrat, & quanto minus habet de cortice, tanto clarius
in eo lucet ignis. Vere charissimi talis est peccator, qui in pa-
ludibus mundanæ prosperitatis crescit, qui primo spoliatur
cortice bonæ conuersationis, & siccatur ab humore gratiæ,
& deuotionis, in oleo ponitur carnalis voluptatis, & delecta
tionis, & sic accenditur igne auaritiæ & ambitionis, luxuriæ
& infectionis, iracundiæ, & turbationis, & ita lumen malorũ
exemplorum alijs repræsentat. Esa. 50. Ambulate in lumine
ignis vestri. Et sicut talis papyrus est naturæ siccæ & bibulæ,
sic vere isti sunt sicci ab humore pietatis, & compassionis, &
semper appetunt bibere, acquirere & f. gere diuitias & deli
cias tpales, quia sicut dicitur Prouerb. 13. Venter ĩ impiorum
insatiabilis. ¶ Lampas est vitrum lucidum, & fragile, qđ oleo
3 impletur, & sic in quodam ferro qui mergulus dicitur, papy-
rus ponitur, in oleo imbibitur, & sic in vno capite accendit,
& ita lumen in ecclesia ministratur, lampas autem cum chor
da superius suspenditur, & ligatur. Talis est homo iustus,
qui quantum ad corpus est lampas. s. naturæ fragilis p mor-
tem, est tamen purus per castitatem, & lucidus per honesta-
tem. Iste autem interius est plenus oleo pietatis, in quo est
papyrus suæ bibulæ voluntatis, quæ ardet & feruet igne fer-
uidæ charitatis, & hic est suspensus per contemplationem su
perius ad æterna cum chorda spei & consolationis & cõside
rationis, & sic lumé bonorum exemplorum alijs tribuit, vel
lumen doctrinæ & prædicationis. Sumpserunt secum oleum
cum lampadibus. Matth. 25. Vel dic q̃ lampas est peccator,
fragilis. s. ad resistendum peccato, lucidus per curiositatem,
interius continens oleum. i. carnalem voluptatem, & papy
rum. i. suam bibulam, & appetentem, & auaram voluntatem,
quæ sp ardet per concupiscentiam, & cupiditatem. Adhuc
ignis in domo impij. Micheæ. 6. Et qui etiam sp est in pende
lo per incertam sui status dubietatem, vel per superbiam &
vanitatem. Iob 7. Elegit suspendium anima mea. Vel lampas
est mundi prosperitas, quæ faciliter dissipatur, quæ continet
oleum carnalitatis, & luxuriæ. & ignem cupiditatis & auari
tiæ, & tamen pulchra & lucida reputat. Vide de papilione in
ti. de eruca. ¶ Sicut pyrus ponenda in lãpado non ex toto de 4
corticatur, imo aliquantulum de cortice ei dimittitur, vt me
dulla tenera sustentetur, sic cortex bonorum tpalium nun-
quam est ab homine corporaliter auferenda per extremam
paupertatem, imo necessarium est vt de istis aliquid retineat
ad sufficientem necessitatem. Prouer. 30. Tribue victui meo
necessaria. ¶ Iuncus in lampade quanto minus habet de cor- 5
tice, tanto clarius lucet. Sic verè homo qui est in lampade re
ligionis, quanto minus habet de cortice bonorum tpalium,
in corde, & affectione, tanto magis rutilat apud Deum. Bea-
ti ergo pauperes spiritu. Matth. 5. ¶ De papyro sm glos. Esai. 6
18. & sm Pli. fiunt diuersa vasa, & vtensilia. Nam exinde fiũt
chartæ ad scribendum, naues ad nauigandum, & diuersa va-
sa ad alia reponendum. In Aegypto. n. in paludibus Nili sunt
tantæ magnitudinis, q̃ exinde nauigia contexuntur. Inde et
faciunt funes ad naues, & ad vela, & etiam vestimenta, & ha-
bent tales papyri radicem triangularem, & crescunt in alti-
tudine. 10. cubitorum, vt dicit Pli Papyrus est homo, cuius
radix est anima, quæ tres habet angulos i. tres potentias na-
turales, intellectum, memoriam, volũtatem, & ideo in Aegy
pto. i. in statu tenebrarũ paupertatis, aduersitatis, et maximè
in religione, circa fluuium deuotionis debet crescere per p-
fectum, virtutum & gratiarum vsque ad 10. cubitos. i. ad cõ
plementum decem mandatorum legis, & sic ad varios vsus
ecclesiæ transferetur. Fiet. n. charta, vt in eo scia diuina scri-
batur, quia fiet vir discretus & litteratus. fiet etiã nauis. i. vir
perfectus, qui repletus meritis & virtutibus ad portum salu
tis quantocyus transmigrabit. &c. Esa. 18. Mittentes in mare
legatos suos ad populum qui eis prodesse non poterit, in va-
sis papyreis. ¶ Papyrus sm Pli. naturæ est bibulæ & porosę, & 7
naturaliter bibit & sugit aquã, & ideo valet ad aqua de auri
bus extrahendam, aquam etiam a vino separat, & disiungit,
aquã. n. bibit & secum portat, vinum autem relinquit, vt idē
dicit. Aqua quæ extinguit ignem charitatis est mundana vo
luptas, & prosperitas, vinum autem est gloria æterna falici-
tas, quæ lætificat cor hominis Quidam ergo sunt fatui et po-
tatores, sicut papyrus, quia. s. aquã mundanæ prosperitatis su
gunt, attrahunt atque quærunt, vinum autem æternæ beati-
tudinis deserunt et omittunt. Proue. 1. Stulti ea quæ sibi sunt
noxia cupiunt. Vel si vis per aquam quæ summe abundat, et
igné desideriorũ satiat et extinguit, intelligo gloriã æternã.
Per vinum quod sensum et rõné tollit, et hoiem inebriat, et
corrumpit, intelligo statũ mundanæ voluptatis et prosperita
tis. Papyrus ergo. i. vir perfectus, vinũ ab aqua diuidit, & di-
scernit, & vino mũdanæ voluptatis relicto aquã æternæ glię,
& sibi per spẽ & contemplationem incorporat & adiungit.
ad Eph 4. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria & Eccl. 2.
Proposui abstinere a vino, vt animum meum transferré ad
sapientiæ lucem. Vide de hædera si vis quõ cum vase hæderæ
probantur vina. Vel dic q̃ qñ in pdicatione vel in dictis alicu
ius vinũ & aqua, i. bona doctrina & verba ioculatoria sunt
pmixta, papyrus, id est viri stulti non attrahunt nec bibunt,
nec retinent nisi aquam, id est nisi verba inepta & ioculato-
ria, qa si pdicator dixerit aliqđ verbũ ioculatoriũ & truffato
riũ, illud retinent. & nõ bona ipsius documẽta, & de ipso io-
culanť et truffant. ¶ Charta papyrea sicca diu durat, aqua aũt 8
mersa statim ad tactũ modicũ dissipať & denigratur. Sic hõ
mersus in delicijs, faciliter dissipatur per pctm̃, qui tñ diu du
raret si in siccitate paupertatis & abstinentiæ permaneret.

De Paliuro. Cap. 123.

PAliurus est carduus summe spinosus & aculeatus, pedé
quẽ vulnerat transeuntis, qui ita est aculeatus, q̃ se tan-
gi vel comedi ab añnis nõ pmittit, imo oém tangenté
vulnerat atque pungit, secundum Isid. Tales sunt multi
malitiosi, qui ita sunt pleni spinis. i. verbis pungitiuis & mur
murationib. rixis etiam & diffamationibus, q̃ oés eos calcã-
tes. i.

-res.i.prælatos vel prædicatores eos corrigentes & arguentes & punientes,& omnes eos per quancunque modicam iniuriam tangentes pungunt per murmurationes & diffamationes,& vulnerant per temporales vel corporales rapinas, iniurias & inuasiones. Et idem tales ab asinis.i.a simplicib.prælatis & prædicatoribus nõ se permittunt corrigi vel puniri. sicut patet de multis secularibus, qui prædicatores diffamant si aliquid prædicant cõtra eos,sicut etiam patet de obstinatis,& in seculo & in claustro,qui à prælatis & iudicibus non permittunt se corrigi vel puniri. Vrtica & paliurus in habitaculis eorum. Oseæ 9. Vel dic q paliurus est vir perfectus, qui ita est spinosus per exteriorem pœnitentiam & afflictionem, q ab asinis.i.a demonibus non potest comedi per peccatum, imo illæsus continuè perseuerat. Micheæ 7. Qui optimus est in eis,est quasi paliurus. vide de carduo.

De Papauere. Cap. 124.

1 Papauer est herba somnifera. habet.n. capitella quædã ad modum maligranati,in quibus semen ipsius continetur,ex quo eliquatur oleum quod somnum languentib. administrat,& ex folijs extrahitur succus qui similiter somnum febricitantibus tribuit,& procurat, vt dicit Pla. Pli. & Diosc. Talis est vir perfectus,cuius semen est doctrina,cuius folia sunt diuitię exteriores & substantia temporalis. sed vere ex vtroq; extrahitur succus vel oleũ medicinale & somniferum. Nam ex semine doctrinæ suæ eliquatur oleũ dulcis, consolationis & prædicationis,quod languentes.i. peccatores facit requiescere per gratiam,& dormire per contẽplationes. Ex folijs etiam eius.i. ex suis diuitijs temporalib. vel etiam ex suis exemplis exterioribus educitur succus eleemosynarum & bonarum subuentionum, per quem languentes .i.pauperes,qui febre & æstu paupertatis premuntur, recreantur,& dormiunt & lætantur. Vnde Apo.2. Ecce ego mittam eam in lectum. vt.s. dormiat.

2 ¶ Papauer est herba cuius semẽ & succus somnum faciunt & inducunt,& lãguentes & febricitantes quiescere faciunt,& dormire, veruntamen virtutem habent mortificatiuã, infrigidatiuam,& opilatiuam, & ideo cautè & discretè debet quilibet eis vti, vt dicit Diosc. Pla. & Plin. Papauer est mundus,eius semen sunt diuitiæ, cuius succus sunt deliciæ Nam istæ somnum delectationis faciunt, & inducunt, quia vere ipsos, qui sunt languentes & infirmi .i. peccatores mundi,& maximè febricitantes.s.auaros ita delectant, q eos dormire faciunt & sopiri.s. per obstinationem, quia.s.sicut dormiens vana somniat,non se mouet,non loquitur,non sentit,non recordatur de debitis,licèt tempus instet computi & solutionis sic isti ita dormiunt q nec loquuntur per confessionem,nec se mouent per bona operationem,& satisfactionem,quinimo de debitis suis.i.de peccatis nõ recolunt,licet tempus solutionis.s.mortis instet. Somniant etiam & existimant multa vana & falsa.s. longam vitam & similia psal. Dormierunt somnum suum,& nihil inuenerunt oẽs viri diuitiarum in manibus suis. Et talia pro certo mundi bona refrigerant per indeuotionem, & oppilant per incõpassionem,paucitatẽ vel obstinationem,& sic peccatorem mortificant atq; necant per diuersa vitia & peccata.s. per superbiã, luxuriã,& mortalẽ corruptionem. Iud. 5. Et soporem morti socians defecit,& mortuus est. Pone si vis figuram de Sisara, quæ est tit. de aspide. & vide supra de mandragora. Et ideo talibus discretè est vtendum.i. parcè nõ superfluè nec lautè.

De Plantagine. Cap. 125.

1 Plantago est herba frigida, habens folia longa & obtusa,mollis & succosa,de quorum medio surgit hasta q sursum habet quasi clauam,in qua semen plantaginis, continetur. Est autem herba multum medicinalis contra multos morbos, vt dicit Diosc.& cuius similitudo erat in mitra summi pontificis,& in eius iolula, vt dicit magister historiarum super Exo. similiter dicit in iusquiamo. Vocatur aũt herba ista à græcis arnoglossa.i. agni lingua, sm Isido. & Diosc. Talis est sacra scriptura , cuius folia.i.verba sunt succosa per pietatem, longa per incommutabilem durabilitatem. Semen autem eius quod est in medio.i. doctrina vel intellectu,surgit velut hasta,quia.s. est hasta vel gladius ad vulnerandum vel corrigendum peccatores, & est virtuosum & medicinale contra vitia & peccata . Et ista dicit lingua agni, q vere ista nõ est nisi lingua.i.loquela & pdicatio agni Christi vel cuiuslibet viri iusti. Vel dic q plãtago est vir perfectus.

De Petroselino. Cap. 126.

Petroselinum est herba hortensis, vtilis ad esum & ad medicinam. Est.n. apertiua & dissolutiua , & ideo calculũ frangit,& meatus aperit vrinales, sm Dioscor. Ista est pœnitentia vel timor Dei,quæ lapidem duræ obstinationis frãgit & dissoluit per contritionem, & aperit per confessionẽ, & vrinam.i. pecca a fœtida facit euacuari. Ezec.37. Aperiam tumulos vestros,& educam vos de sepulchris vestris.

De Pipere. Cap. 127.

Piper est fructus arboris vel fruticis in meridionali parte caucasi montis crescens,& est granum naturaliter albũ & planum,sed vt dicit Isidorus , serpentes ipsum custodiunt,qui in illis locis habitant ita copiosi vt non possit aliquis illuc ire nec de pipere emolumentum habere,sed in æstate pipere maturo,incolæ siluas accendunt,& sic serpentes fugiunt propter ignem,& ita piperis grana recolligunt, q fiũt nigra & rugosa pp ignis exustionem,licet naturaliter essent alba, vt dicit Isidor. li.17. Charissimi per piper intelligo mũdi bona , quæ in feruido monte Caucasi.i. in mundo isto vbi est feruor & æstus auaritiæ, reperiuntur. In isto tamen monte sunt serpentes.i.mundi diuites & auari, qui ea ita seruant per auaritiam & parcitatem, q nullus pauper potest inde habere emolumentum per eleemosynæ largitatem, nec etiam ipsi exinde fructum percipiunt, quia non audent comedere ad saturitatem. Eccl.14. Qui sibi nequam est,cui alij bonus erit? Ideo Eccl.6. Non tribuit ei dñs potestatem vt comedat de bonis suis. Sed vere incolę terræ.i. Deus qui colit & gubernat terram & orbem, qñ hoc videt , apponit ignem infirmitatis, & mortis circa istos serpentes,& compelluntur fugere & exire de mundo,& grana.i. diuitias dimittere, & tunc alij inde accipiunt & tunc etiam inde pauperes habet emolumẽtum, quia vxor & filij & alij rapiunt ista grana. Iusti tulerunt spolia impiorum. Sap. 10. Ideo Eccl. 14. In bonis eius alius luxuriabitur. Vel dic q grana piperis sunt homines,qui naturaliter sunt albi per castitatem, plani per veritatẽ, calidi per charitatem,& hoc quãdiu à serpentibus.i. prælatis bonis & prudentibus custodiũtur, sicut patuit de bonis religiosis & christianis qui dudum fuerunt, quos prælati & prædicatores, ita seruabant, q a diabolo non poterant extrahi per peccatum. Sed vere adueniente æstate mundanæ prosperitatis , vtpote quando ditata est ecclesia vel religio, tũc apposuit diabolus in ista silua.i. in mundo vel religione ignem cupiditatis & ambitionis,& sic serpentes.i. boni prælati defecerunt,& grana. i.subditi igne auaritiæ & luxuriæ denigrati sunt per infamiã, cõuersationis,& honestatis,& rugosi facti sunt per cautelas & duplicitates Baruch.6. Nigræ fiunt facies eorum de fumo qui in domo fit. Et sic ab istis incolis demonibus accipiũtur, & secum ad inferos deportantur. Vel dic q piper est homo, qui a natura est albus per curiositatem,& a serpentibus.i. demonibus custodit,& eis est subiectus per originalis peccati corruptibilitatem. Veruntamen quando Christus,& prædicatores ignem charitatis vel feruorem pœnitentiæ & contritionis in silua huius mundi accenderunt, tunc serpentes.i. demones fugerunt,& dominiũ piperis perdiderunt, & ita peccatores in vsus Dei & ecclesiæ sunt conuersi,& facti sunt nigri per humilitatem, rugosi per pœnitentiæ asperitatem, calidi, per charitatem. Ideo dicit Christus. Luc. 12. Ignem veni mittere in terram,& qui volo nisi vt ardeat. ¶ Piper est granum naturaliter calidum,& multum feruens, licet exterius, frigidum videatur. Et istud quanto ponderosius, tanto recentius & melius, nisi fortè sophisticè fiat ab aliquo ponderosũ, vt dicit Isido. Sic verè boni & iusti licet exterius in conuersatione videantur esse frigidi per indeuotionem, sunt tamen calidi per dilectionem, & hi quanto plus ponderãt & magis se inclinant per humilitatem & maturitatem, tantò fiunt meliores per vitæ sanctitatẽ, nisi forte sint sophisticè.i. ficte & hypocritę humiles & ponderosi, quia sicut dr Eccle. 19. Est qui nequiter se humiliat,& interiora eius, plena sunt dolo. ¶ Teste Pli. li.12.c.7. Piper naturaliter est album, sed ex cęli & tẽporis intemperie,& per longam solis adustionem, nigrũ efficitur,& rugosum. Hoc autẽ permittunt incolæ, vt melius, & diutius conseruetur. Sic vere homo qui naturaliter hẽt esse albus.i. delicatus & curiosus, quandoq; efficitur niger p ho-

ordinatum,

militatem, & rugosus, per pœnitentiæ asperitatem, & hoc qñ
à sole.i.a Christo diu per fortes tribulationes exuritur, & co
quitur & corrigir, vt sic in statu gratiæ melius conseruetur, &
sic efficiatur perfectus. Esa. 1. Excoquam ad purum scoriã
4 tua n. & Esa. 58. Excoxi te in camino paupertatis. ¶ Piper est
oigrum & rugosum, calidum & iofœcundum, quia.s. semina-
tum nõ portat nec producit aliqoaliter ex se fructum, & hoc
non naturaliter fit, sed accidentaliter, quia cũ naturaliter ha-
beat esse albũ & fructuosum saraceni tñ in quorũ terra cre-
scit, ipsum in clibano decoqount, ne in alijs regionib. valeat
germinare si ibi fuerit seminatum, vt dicit Diosco. & sic pp
exustionem fit nigrũ & infructuosum. Sic vere cum hõ hẽat
esse a oatura albus per innocentiæ puritatẽ, & fructuosus p
bonorũ operũ fœcuoditatem, tñ quia saraceni.i. demooes (io
quorum terra homo gignitur, & nutritur, i. in mundo, cuius
sunt principes & magistri) ipsum in clibano luxuriæ & aua-
ritiæ, quauto plus possuot decoquoot, ideo efficitur niger p
vitia & peccata, & ẽt per conuersationis vilitatem, & iofœ-
cundus & sterilis ab oi opere sanctitatis, quia tales fructũ bo
norum operum, elemosynarum s. & pniẹ non producunt. Iõ
Ezech. 7. Oẽs adulterantes quasi clibanus succensus. Vel dic
ꝙ saracenus.i. Christus, qui fuit de genere Saræ, quando volt
ꝙ piper.i. hõ fiat sterilis, & oon fructificans.i. castus, ponit eũ
in clibano paupertatis, & mundanæ aduersitatis, & sic virtu-
tem semioariam.i. carois concupiscentiam perdit, & sterilita
tem recipit castitatis, qa sicut dr̃ Sap. 3. Fœlix est sterilis, & in-
5 coioquinata, quæ nesciuit thorum in delicto. ¶ Piper multũ
est calidum, et ideo stomachum calefacit & inflammat, & ha
bet virtutem dissoluendi, consumendi, attrahẽdi, purificãdi,
corrodẽdi, & ad alia multa valet, vt dicit Diosc. Talis est grã
Dei, quæ calefacit per charitatem & dilectionem inflammat
stomachum voluotatis per boourn desiderium & affectionẽ,
dissolnit per contritionem, attrahit per spem & consolatio-
oem, purificat per confessionem, consumit per satisfactionẽ,
6 corrodit per timorem, & mortis consideratiouem, & ideo
valet contra oẽs morbos peccatorum. ¶ Piper virtutem ha-
bet corrodendi, calefaciendi, consumendi, & appetitum ꝓ-
uocaodi, & ideo personis cholericis, & calidæ naturæ multũ
nocet, quia sanguioem exurit et desiccat, & lepram in eis ge
nerat, & alias pessimas passiones, frigidis tamen & humidis,
proficit si temperate ab eis comedatur, vt dr̃ Diosc. Talia sunt
bona mundi & diuitiæ tpales, quia vere licet proficiant illis
qui suot frigidi p castitatẽ, humidi per pietatem, quia.s. sciũt
bene vti per elemosynarum largitatem, calidis tñ et choleri
cis.i. mundi cupidis auaris et iracundis non proficiunt, imo
oocent: Nam sanguinem.i. humorem pietatis in eis adnullãt
et coosumunt, et eos per sollicitudines consumunt et corro
dunt, stomachum etiam.i. voluntatem eorum inflammaot p
cupiditatem, et appetitum.i. ardorem habendi incitaot, quia
quanto plus diuitiarum habuerint, taoto ad amplios incitã-
tur, qa ignis nunquam dicit sufficit. Proue. 30. Veter.o. impio
tum insaturabilis. Proue. 13. Comedistis, et oon estis satura-
ti. Aggei. 1. Et lepram luxuriæ et infectionem gñant et alia vi
tia multa nimis. Ecel. 5. Diuitiæ congregatæ in malũ dñi sui.
7 ¶ Piper ergo granum est exterius vile et rugosum, et nigrũ,
interius autem album, sapore acutum, odore amarum, in q̃-
titate modicum, io virtute maximum, tactu frigidum poten-
tia calidissimum, cuius virtus non sentitur quandiu est inte-
grum, sed cum fractum fuerit vel cõtritum. Talis est per om
nia vir perfectus, quia exterius in conuersatione est niger &
vilis per humilitatem, rugosus per poiæ macerationem, &
asperitatem interius autem io conscientia est albus per casti
tatem. & licet sit modicus sua reputatione, est tñ maximus,
quoad Deum virtute, & perfectiooe. & licet videatur esse fri
gidus exterius per indeuotionem, est tamen calidissimus p
interiorem affectionem. Et quia talis virtutes suas & perfe-
ctiones celat & abscondit per humilitatem, non quæres mũ-
do placere, sed Christo, ideo perfectio eius, & virtus nooi di
noscitur quamdiu est integer.i. quamdiu viuit io mundo, sed
vere qñ teritur & frangitur per mortem, tunc eius valor ap-
paret & sentit & maximè superius corã Deo, quia sm̃ psalm.
Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. ¶ Vel dic
ꝙ tunc vir perfectus propriè cognoscitur, qñ per mundi tri-
bulationes teritur & cassatur, quia patientia habita virtutẽ
8 ipsius manifestat. &c. ¶ Secuodum Plin. lib. 12. c. 7. in Italia vi
uit piperis arbor noo portat tamen fructum, licet viuat. Sic
verè multi sunt quibus placet io ecclesia vel religione viue-
re, fructum tamen bonorum operum nolunt facere.

De Pulegio. Cap. 128.

PVlegium est herba multum aromatica, & apud Indos
piper præciosior, secundum Isido. calida est & sicca, &
multum medicinalis, menstrua educit, calculum fran-
git, conceptum adiuuat, tussim sedat. Talis est sapientia
Dei vel scriptura, quia redolet per bonam famam, & pipere
.i. mundi diuitijs præciosior est apud iustos. Praciosior est
cunctis opibus. Prouer. 3. Hæc enim purgat menstrua carna
lis infectionis, & frangit calculum obstinationis, & iuuat cõ-
ceptum bonæ operationis, tussim etiam.i. remorsum consciẽ
tiæ sedat. &c. Expooe de gratia. &c.

De Porris. Cap. 129.

POrrum est herba quæ conuenit esui & medicinæ. caput
habet carnosum, & terræ multis radicibus inhærens, p 1
ficit per transplantationem, non primo sed secundo au
no facit semen, acris est saporis, valet contra multas in-
firmitates, & contra ebrietatem, & alia multa, vt dicit Diosc.
Talis est vir perfectus, quia caput intentiooïs debet habere,
carnosum per pietatem, terræ.i. mortis memoriæ vel humili
tati inhæret per plures radices bonarum intentiooum, affe-
ctionum & considerationum, & proficit per traosplaotatio-
num. &c. sicut supra de oleo, & secundo anno facit semẽ. &c.
sicut de cępa. & alio. Vel dic ꝙ porrum est pœnitentia, cuius
sapor acer est ad sustinendum valet tamen contra multas in
firmitates peccatorum, & maximè contra ebrietatem carna
lis voluptatis, quæ mentem inebriat, & fœcunditatem bono-
rum operum admioistrat. Vel dic ꝙ porrum est mortis vel io
ferni memoria & consideratio. ¶ Porrum multas habet ma-
las conditiones, quia visum lædit, inflammationem generat,
sitim prouocat, stomachum lædit sanguinem incendit & io- 2
flammat si fraquenter & nimium assumatur, vt dicit Pli. Ta-
lia sunt per omnia muodi bona, quia visum sapientiæ, & di-
scretionis hebetant inflaturam superbiæ generant, sitim aua
ritiæ prouocant, sanguinem, id est affectionem per luxuriam
inflammant, & stomachum, id est conscientiam per remor-
sum destruunt atque grauant, & tamen stulti ea desiderant.
Numeri 11. & 21. In meotem oobis venerunt. &c. Sequitur.
Porri cępę & alia. Vide in titulo de cępa.

De Quercu. Cap 130.

QVercus est arbor glandifera, aonosa, solida & com-
pacta, medullã interius nullam habens. radicem ha 1
bet profundam in terra, tortuosam & duram, corti
cem grossum & rudem, glandes portat multas, qui-
bus porci nutriuntur. Et hæc fuit dudum Ioui coosecrata. Et
dr̃ quercus à quærendo, quia antiquitus in eis respõsa demo
num quærebantur, vt dicit Isid. lib. 17. Et hæc in glandium fę
cũditate io duritia magnitudine & fortitudine arbores alias
præexcellit, vt dicit glo. Hierony. super Amos. 2. Tales sunt
mundani peccatores, qui vere annosi sunt, quia impius mul
to viuit tempore in malitia sua Eccle. 7. Duri sunt per crude
litatem, compacti per obstinationem, quia. s. non possunt cor
rigi, penetrari vel conuerti per contritionem & emendatio-
oem. Cor eius indurabitur quasi lapis. Iob 41. Et ideo bene
sequitur ꝙ interius nullam habent medullam compassiooïs,
dulcoris vel pietatis. nulli.n. pauperi largiuntur elemosynã
aliqualem. Radix autem.i. cor & affectio est dura per pertinacia
tem & duritiam, & io terra.i. in amore terrenorum fortiter
radicata, quia io talibus sunt penitus inoluti. Cortex autẽ
istorum.i. exterior conuersatio, rudis est & turpis, mala.s. &
infamis. Verumtñ isti sunt glandiferi, quia.s. glandes diuitias,
temporales vel scientias seculares habent & obtioent plus
qoam boni, quia ecce ipsi peccatores in seculo obtinent diui
tias, sicut præcipuè patet io aduocatis. & ideo tales dicuntur
à quærendo, quia responsa demoonum, id est mundana sapien
tia (quæ a demooe maculatur, & malis inspiratur) aliqñ per
demonem per istos alijs respondetur, sicut patet in causidi-
cis, per quos oẽs malitiæ, & cautelæ mundanæ sapientiæ (q̃
rectè nihil sunt nisi verba demonum) alijs suggeruntur. Et si
cut folia quercus sunt crispa & inuoluta, sic vere verba taliũ
(quæ p folia designantur) sunt inuoluta per varias fallacias,

& ideo in fortitudine mundanę potestatis, in magnitudine
diuitiarũ, & temporaliter alios præcellũt, sicut patet. Ideo
Amos.2. Fortis ipse quasi quercus,& altitudo ei⁹ sicut cedri.
Vel dic q̃ quercus est perfectus,cuius radix.i. affectio debet
esse in terra radicata & profunda per humilitatem. &c. Vide
a supra de ilice,quæ idem est quod quercus.§. perfectio.¶ Glã-
des sunt fructus quercus,& sunt frigidæ & siccæ,& multum
stypticæ,ventrem constipantęs,& fumos grossos in corpore
generantes,& tales comeduntur a porcis.Sic sunt mundi di
uitiæ,quæ licet ventrem.i.voluntatem humanam infrigidẽt
per indeuotionem,stringant & siccent per incompassionem
parcitatem,& crudelitatem, & licet fumos grossos generẽt
.i.superbiam & vanitatem,tamen a porcis.i.a mũdi voluptuo
sis & peccatoribus comeduntur & diliguntur, quia serpenti
puluis panis eius.Esa.65.Figura Luc.15.de filio prodigo qui
cupiebat manducare de siliquis quas porci manducabant.
3 ¶ Glandes exterius sunt lucidæ & politæ in cortice,& in qua
dam capsa intus plena exterius hirsuta continentur, & istę in
quercu nascuntur,nullo flore penitus præcedente.Istæ duræ
& indigestibilis sunt naturæ, a porcis tamẽ diliguntur & co
meduntur,quando tamen in igne vel aqua coquuntur, tunc
earum malitia temperatur.Tales sunt mundi peccatores,q̃
sunt exterius politi per curiositatem,& in capsula.i.in mun
dana prosperitate sunt inclusi,& isti sunt duri per crudelita
tem parcitatem et compassionem,& indigestibiles per obsti
nationem,quia.s.ita sunt obstinati,q̃ ab aliquo non possunt
digeri per correctionem,conuersionem,vel emendationem
licet decoquantur per redargutionem & prædicationem,&
ideo a porcis.i.a demonibus infernalibus deuorantur,& pe-
nitus occiduntur. Vel dic q̃ glãs est homo perfectus qui in
capsula pœnitentiæ continetur,quę licet exterius sit multũ
dura & aspera quo ad c̃palem macerationem,interius tamẽ
est multum lenis et plana per spũalem consolationem. Et isti
sunt politi exterius per bonam conuersationem duri per cõ
stantiã & perfectionem.longe supra §. præcedenti. Et tñ qñ
isti ponuntur & coquuntur in aqua diuinæ gratiæ, & deuo-
4 tionis,& igne mundanæ tribulationis, tunc digerunt & con
uertunt,corrigunt & emẽdãtur.¶ Glãdes sunt medicinales,
quia humores putridos siccãt,& fluxũ ꝓhibẽt mẽstrualem.

De Quisquilis Cap 131.

Quisquilie sunt purgamenta frumenti, quæ cadũt qñ
frumentum purgatur, quæ adiuncta frumento, ip-
sum inficiunt, & nihil sibi afferũt nisi põdus,& hoc
vacua sunt a uermibusq; corrosa,ideo non dant ho
mini nutrimentum,sed tamen ab auibus & porcis & anima-
libus comeduntur,& de eis loquitur glo.super Amos.8. Ta-
les sunt mundi diuitiæ & bona temporalia,quæ frumento.i.
bonis viris non proficiunt,imo nocent,& eos aggrauant, p
auaritiam & inclinant,& hęc non sunt nutrimenta hominũ,
.i.virorum rationabilium,sed porcorum,id est peccatorum.
vacua enim sunt & corrosa, & fructum gratiæ & merito-
rum non faciunt neque pariunt possessori. Allega. Amos. 8.
Quisquilias frumenti vendamus,qui amat diuitias, fructum
non capiet ex eis.

De Rubo. Cap.132.

2 Rubus licet generaliter sit nomen spinarum & vepriũ
appropriatur tamẽ spinoso frutici ferenti mora agre
stia,primo alba,tandem rubea,finaliter nigra & dul-
cia,quæ pastorum famem releuãt in deserto. Ramos
autem habet multos,interius molles,exterius spinosos,et in
omni parte sui aculeis,& spinis est plenus. folia etiã eius spi
nis recuruis paruulis sunt munita. fructus eius dulcis est, ex
quibusdam granis ordinatissimis constãs,medicinalis, & nu
tritiuus;tingens manus,dentes & digitos comedentis, & va
let contra multos morbos,vt dicit Plat.& Constan.Talis est
per omnia vir perfectus,quia vere more rubi debet esse in-
tus in corde mollis & medullosus per pietatem exterius spi
nosus per seueritatem,vel ẽt spinis diuini timoris & asperita
tis pœnitentiæ circundatus & munitus a radice vsq; ad mor
tem.Sepiam vias tuas spinis.Oseæ 2. Flexibilis tamen esse de
bet per pietatem & benignitatem, & ad terram inclinatus p
obedientiam & humilitatem. Esa.2.Posuisti vt terram corp⁹
tuum,& quasi viam transeuntib.Folia eius.i.verba debẽt es-
se breuia,& non multa,& spinis.i.duris & asperis correctio-
nibus circonsepta,quia.s.tales,& maximè prælati,& prædica
tores,debent alios pungere & arguere, verbis non palpare,
vel adulari.Quod est contra multos,qui sic non faciũt 2. Ti.
4.Argue,obsecra,increpa. Fructus autem eorum.i.opera,&
exempla debent alios nutrire per elemosynas & informatio
nem,gratijs & virtutibus composita & formata.& hæc pri-
mo sint alba per innocentiã,rubea per charitatẽ,nigra p hu-
militatem.Vel dic q̃ rubus seu morus agrestis est crux, quæ
licet sit spinosa.i.difficilis ad tolerandum, fructus tamen eius
Christ⁹ suauis est & medicinalis.Vide de moro supra.Vel dic
q̃ rubus est prælatus,qui quãuis sit exterius spinosus p pniæ
asperitatem & correctionis austeritatem,interius tñ mollis,
& pius dẽt esse & benignus.Figura Exo. 3. vbi Moyses vidit
rubũ, qui ardebat,& in quo exterius videbatur esse ignis, &
tñ non comburebatur,nec vt videbatur consumebat. Sic ve-
rè licet prælatus vel vir perfectus videatur exterius habere,
ignẽ crudelitatis,& inflammari,& ardere per sæuitiam & fu
rorem,qñ tñ virtus mansuetudinis eum lenit interius, licet
puniat rigidè delinquentem, non tñ comburitur nec consu-
mitur per impatientiam vel pctm̃,vel per vindictã, & crude-
litatem,quia quamuis correctio & asperitas sit exterius,vir
tus tñ mansuetudinis eum lenit interius.Vel dic q̃ rubus est
beata virgo,quæ vere fuit circundata spinis per pœnitentiæ
asperitatem,inclinata per humilitatem, medullosa per pieta
tem.& ideo fructum dulcem.i. Christum nobis protulit, &
portauit.Figura Exo.3.&c.Quia vere licet ista visa fuerit &
credita ardere,& inflammari per concupiscentiã carnalẽ in
partu & conceptione filij, ipsa tñ integra virgo & casta sine
combustione carnalis concupiscentiæ perdurauit.Ideo cani-
tur;Rubũ quẽ viderat Moyses incõbustũ.&c. Et sicut rubus
oritur in terra sterili,sic beata virgo & sancti in sterilitate pau-
pertatis vixerunt,iuxta illud Thob.5. Pauperem vitam geri
mus,sed multa bona habebimus,si timuerimus Deum.¶ Ru 2
bus p̄p spinarũ suarũ densitatem tutissimum est cãporũ, &
hortorum munimentum,quia intrare volẽtes & nocere, vul
nerat atque pungit.Sic asperitas pœnitentiæ vel correctiõis
optima sunt munimenta bonorum & iustorum, religionum
etiam & claustrorum,quia aues.i.superbiam, bestias i. luxu-
riã non permittunt ibi subintrare.Ideo Eccle.28. Sepi aures
tuas spinis. Vel per rubum intelligo prælatum aculeatum, 3
& austerum,qui munit alios atque seruat.¶ Rubus multos ha
bet aculeos recuruos,quibus vestes tangentium & lanã ouiũ
transeuntium lacerat,& sp retinet sibi partem,& p̄p sui dẽsi
tatẽ serpẽtib.est amicus,q̃ sub vmbra eius latitant,et iõ iux-
ta eũ dormire nõ est tutũ.Tales sunt raptores,q̃ habent acu-
leos recuruos.i.punctiones rapinarum, ad vestes & lanam.i.
possessiones aliorum, & maxime simplicium, rapiendum &
retinendum.Ipsi.n.& etiã rami sui.i.filij & famuli habent ma
nus aculeatas.i.manus acutas & curuas,acutas ad rapiendũ,
& curuas ad retinendũ,& ideo sub vmbra iurisdictionis, &
eminẽtiæ taliũ habitãt buffones venenosi & superbi adulato
res,& serpentes.i.malitiosi detractores. quod maxime patet
in malis principib.& prælatis, qui tales habent in familia sua
Vel isti rubi sunt detractores,qui vestes.i.conuersationem,&
famam destruunt alienam. Vide & expone sicut de carduo.

De Rosa. Cap. 133.

Rosa est arbor parua & spinosa,quæ tota est medicina
lis,quo ad florẽ,quo ad folia.quo ad semen. duæ sunt 2
eius spẽs,domestica & siluestris.Siluestris flores & fo-
lia hẽt subalbida pauca & plana,& parum rubea,do-
mestica autem flores habet oĩno rubeos, vel omnino albos,
habentes folia multa inuicem cohærentia & connexa. Talis
est vir perfectus,et iustus,quia cum sint duæ eius species, sil-
uestres.i.seculares,domestici.i.regulares omnes tñ sunt me-
dicinales.i.boni et virtuosi,parui per humilitatem,spinosi p
pœnitẽtiæ asperitatem.Nam semen suæ doctrinæ et prædica-
tionis,et flores suæ bonæ cõuersationis sunt alijs medicina-
les,et ẽt folia suæ honestæ locutionis.Folia eius ad medicinã
gentium.Eze.47.¶ Rosarum florũ duæ sunt species etc. sicut
supra.Sic verè fideliũ duæ sunt species,i.boni et mali,sed ve- 3
rè siluestres peccatores nec sunt plenè albi per castitatẽ,nec
plenè rubei per charitatem,nec multi inuicẽ connexi p cõ-
cordiæ vnitatem.Econuerso autem boni et domestici sunt ex
toto

toto albi per innocentiæ puritatem, aut ex toto rubei p charitatem, & multa folia sunt in flore. i. multi sunt inuicem coniglobati & connexi per concordiæ vnitatem, & ideo illi sunt alijs meliores, quo ad vitæ bonitatem, odoriferiores quo ad famositatem, pulchriores, quo ad honestatem, & sic illorum q libet dicitur (iuxta illud Eccl. 51.) quasi rosarum flos in diebus ve
3 ris. ¶ Est rosa siluestris & domestica. sed domestica si more vineæ culta non fuerit & putata, & à superfluis purgata, degenerat: in siluestrem siluestris vero per frequentem mutationem & culturam efficitur vera rosa. Sic verè duo sunt hominum genera. s. siluestres. i. peccatores, & domestici. i. boni & iusti. Sed vere si isti domestici tugiter non excolantur per pœnitentiam, non purgentur per confessionem, ipsi fiunt degeneres, siluestres. i. mali & peccatores. Lu. 13. Nisi puiam egeritis, oes simul peribitis. Siluestres autem. i. peccatores, si culti per pœnitentiam fuerint, & de statu peccati mutati, vel de mundo ad religionem conuersi, vel ad paradisum per spem plantati, efficiuntur veræ rosæ. i. viri boni & iusti, & fiunt (secundum illud Eccl. 24.) quasi oliua speciosa in campis, & quasi plantatio rosæ in hierico. Et ad hoc facit illud Pauli. 11. ad Ro. vbi
4 loquitur de olea & oleastro. ¶ Rosa domestica, aut alba est peonus aut rubea, summè odorifera & medicinalis, de spina dura nascitur, tamen naturam ipsius nullatenus imitat, imo odore & decore nobilitat spinam suam, mullis est & tenera, multa habens folia, exterius autem sunt quinque folia viridia, dura, & acuta, qbus flos interior est munitus, & suot illorum duo sine barba, alia duo cum barba, & quintum in vna parte barbatum, in alia. vnde versus. Fratres sunt quinq;, medius patitur vtrioque. Sunt duo barbati, sine barba sunt duo nati. Et in medio floris est semen aureum, odoriferum & minutum. Talis est per omnia beata virgo, qa pro certo est flos putus, & ex multis folliculis. i. ex multis gratijs & virtutibus composita & formata. Ista n. licet de spina. i. de duro populo Iudæorum fuerit nata ipsorum tñ naturam nullatenus est secuta, quia vere non fuit spinosa per ruditatem & crudelitatem, sed lenis & mollis per pietatem & benignitatem. alba fuit per castitatem, rubea per charitatem, odorosa per famositatem, decora per conuersationis decentissima honestatē, & ideo spina sua. i. totam humanam progeniem & etiam totum humanū genus nobilitauit & penitus decorauit, semen aureum. i. Dei filium in se continuit, genuit & portauit, quia semē cecidit in terra. Mat. 4. Ideo Ecc. 39. Quasi rosa plantata super riuos aquarum fructificate. Et in ista fuerunt quinq; folliculi. i. quinque principales virtutes in quibus ipsa fuit cōtenta & situata. s. humilitas, castitas, benignitas, pietas, & charitas, & istæ sunt barbatæ per puræ austeritatem & huiusm. Vel dic q ille flos significat ecclesiam, cuius. s. folia significāt ecclesiasticos vel fideles. Illi. n. sunt in tripliei dña, qa. l. quidam ex toto sunt barbati per prudentiam & veritatem. i. interius in corde, & exterius in opere. Quidā verò ex toto sunt nudi. i. peccatores publici, qui. s. nihil virtutis sibi vendicant nec intus in consciētia, nec exterius in apparentia. Quidam vero tenent medium, qui. s. exterius sunt boni, intus mali, & q pro parte sunt virtuosi, & in alio dimidiati, sicut sunt hypocritæ, figurati 2. Re. 10. in seruis Dauid, o edia barba rasis, vel in miphiboseth, cuius fuit hæreditas dimidiata. 2. Reg. 19. Luc. 19. Dimidium bonorum meorum do pauperib. Vel expone de qualibet virgine, & per semen intellige interiores grās,
5 & virtutes & bonas affectiones. &c. ¶ Rosa qñ terit & fricatur, tunc odor eius & valor melius percipitur & sentitur. Sic verè boni & iusti quando teruntur per tribulationes, tūc fiūt in oib. meliores, na per bonā patientia suam, odorem bonæ famæ diffusius circunfundunt Ideo dr alibi. Sicut odor rosarum, & sicut dies veris circūdabant eā flores rosarum, li-
6 lia conuallium. ¶ Rosa ante facit fructū, q flores eius exterius ostendantur, & ille hoīb. propalētur. Nam flores rosæ primo sunt inclusi, deinde exterius expanduntur & aperiuntur. & p fieri rosa per incisionē & transplantationem, vt dicit Pli. Sic vir iustus & perfectus primo facit fructus bonæ operationis q emittat flores doctrinæ & prædicationis, vel etiā flores honestæ conuersationis & bonorum exemplorum. Nam primo se tenet clausum per humilitatem, deinde se dilatat per bonā affectionē, & expandit & exponit per bonorum exemplorū ostensionem, & talis proficit spiritualiter per incisionem pœnitentiæ, & tribulationis, & per transplantationem imitatio-
7 nis. ¶ Rosa inter oēs flores obtinet principatum, & hoc ratione virtutis lenitatis, odoris & coloris. Nam suo odore olfactum afficit, suo decore aspectum reficit, sua lenitate tactū demulcet, sua virtute infirmis subuenit & succurrit. ex rosis. n. per decoctionē ignis extrahitur aqua rosacea, vtilis in medicina. ex eis etiā fit saccarum rosaceum, & multa alia antidota, quæ valent contra multiplices passiones. Virtutem. n. habet confortandi, & mundandi, sm Platea. Talis est p oia beata virgo, q inter alios sanctos obtinet principatum rōne virtutis & bonitatis, coloris & honestatis, odoris & famositatis lenitatis, & benignitatis. Col. n. & decor suæ honestæ cōuersationis aliorum aspectum reficit, & delectat, odor suæ bonæ famæ alios recreat & confortat. In odorem vnguentorū tuorum &c. Cant. 1. Virtus autem suæ sanctitatis et efficaciæ infirmos. i. peccatores releuat et supportat. Nam quia ista rosa calefacta est igne feruentissimæ charitatis, ideo nobis stillat aquam fluidę pietatis, per quā ab infirmitatibus oium crimi num subleuamur. Expone h vis de Christo, vel de quolibet sancto. Et ideo sicut propter rosæ nobilior pars hominis. s. de auornatur. s. caput, sic vere anima semper debet habere in capite. s. intentione et corde, sic affectione rosam. i. virginē gloriosam per affectionem et deuotionem. Coronemus nos rosis antequam marcescant. Sap. 2. Vel dic q rosa est charitas, q super cæteras virtutes obtinet principatum, et ideo debemus eam nobis circundare, et ea principaliter adornari. Et sicut rosa trita plus redolet, sic charitas in tribulationibus magis feruet. Et hæc et valet contra multas infirmitates peccatorū. Vnde. Circundabat eam flores rosarum. et lilia conuallium Vel rosa est honesta conuersatio, quæ circunstantes afficit et delectat, et ideo ea debem' adornari. etc. ¶ Qñ rosa ponitur super ignem in capella, tunc inde virtute ignis euaporat fu- 8
mus, qui superius inspissatus conuertitur in aquam, quæ inde defluit et distillat. Sic verè qñ homo ponitur in capella, pœnitentiæ super ignem feruentis contritionis, tunc ex eo ascendit fumus compunctionis, ex quo tandem aqua producitur lachrymarum. ¶ Rosa in quinq; folliculis continetur. Sic ro- 9
sa charitatis in quinque operibus satisfactionis custoditur, q sunt disciplina, vigilia, ieiunium, elemosyna, oratio. vnde versus. Verberor, et vigilo ieiuno, largior, oro.

De Radice. Cap. 134.

Radix est principium arboris siue plantæ. et est radix mollis, porosa, humorosa, & facilis plicabilis, tenera, 1
tortuosa villosa, terræ fortiter inhærēs, et inde humorem recipiens ad totius corporis nutrimentum. Talis est vir perfectus, et maximè bonus prælatus, quia aliorum debet esse principium et origo, quia virtus, et perfectio aliorum a prælatis et clericis derivatur, et ideo illi debent esse, molles per benignitatem, humidi, et teneri per pietatem, de facili plicabiles, per obedientiæ ductibilitatem, villosi etiam per bonorum operum multiplicitatem, quia. i. plures villos .i plures bonas affectiones debet habere, qbus terræ. s. Christo inhæreat fortiter per charitatem, vt inde humorē deuotionis attrahat, humorem etiam dilectionis, vel et humorē tpalis possessionis, quibus corpus arboris reliquum. i. fideles alios reficiat & sustentet. quod maximè pertinet ad prælatos & prædicatores, qui more radicis quāto plus in terram sigūtur per humilitatem, & quanto inferius inclinatur tanto alios solidius, & firmius sustinent & sustentant. Vel dic quod radix est beata virgo, quæ illa est humida per pietatem, quod statim inclinatur ad quicquid concedendum. ¶ Secūdū Ari
stot. radix est tortuosa, vt fortius terræ adhæreat. Et est radix 2
in arbore sicut os in animali, quia mediante radice quādo radix a calore cœlesti penetratur, tunc humorem a terra attrahit, & inde procreantur, & nutriuntur stipes & rami & flores, folia atque fructus, & secundum variam dispositionem radicis totius plantæ qualitas variatur. Tale est cor & interior affectio, quæ terræ, id est Deo debet inhærere per dilectionem, & more oris eā inde attrahere & sugere humorem id est gratiam, & deuotionem, quando penetratur calore cęlesti, id per diuinam inspirationem, & sic ex radice procedit stipes bonæ operationis, flos bonæ conuersationis, foliū bonæ locutionis. Matth. 12. Ex abundantia cordis os loquitur. Nam secundum cordis & interioris affectionis dispositionem, tota exterioris conuersationis dispositio variat, qa sicut dicitur. Eccl. 13. Cor hominis immutat faciem eius, siue in bono siue in malo. ¶ Radix aliqñ est dura, al qñ mollis, 3
aliquando

aliquando leuiter radicata, aliquãdo profundè, aliquãdo hu
midè, aliquando sicca. sed istę varietates proueniunt ſm cõ-
mentatorem de vege. ſm varietatem caloris agentis, cœli in
fluentis, materiæ obedientis, & terræ suscipientis. Nam radi-
ces in terra dulci & sicca sitæ, & aqua dulci mediocriter irri
gatæ, sunt meliores illis, quæ in terra palustri generãtur, & in
cibo, & in medicina vtiliores. Sic verè inter hoies quidam
sunt sicci per indeuotionem, quidam molles per compassio
nem, quidam duri per obstinationẽ, quidã boni, quidam ma-
li. &c. Sed vere istam diuersitatem acquirũt multipliciter ſm
calorem charitatis, quæ in eis abundat, ſm influentiam diui-
næ inspirationis, & ſm materiam temporalis possessionis, &
ſm terram in qua sunt. i. ſm veritatem suæ societatis. Cõstat
.n. q̃ mores hominum variantur per oĩa ista. Si.n. terra. i. socie
tas in qua sunt, sit dulcis & irrigata pluuia grãrum, tunc me-
liores sunt q̃ illi, qui in palustrib. i. mundi diuitijs & delicijs
4 conuersantur. ¶ Radix sub terra latitat ab aspectu, & suã vir
tutem manifestat in frõde & flore & fructu, in terra occulta-
ta viuit & proficit, à terra aũt extracta deficit & siccatur. Ter
ra significat memoriã mortis, vel ẽt asperitatem poĩæ, vel vi
litatem humilitatis, sub qua quilibet debet abscondi, vt sic vi
uat per grãm, & fructificet per bonam operationem, quia ve
re si inde quis extrahitur, statim ab humore gratiæ desiccatur,
& a fructificatione bonorum operum induratur, quia ꝓ cer
to qñ dimittit humilitatem, pñiam & mortis memoriam, nũ
quam põt in statu grãæ perdurare. Vnde Ionæ 4. Vermis cor-
5 rosit radicem hæderæ, & statim exaruit. ¶ Pars totius arboris
despectior & vilior est radix, & tñ pars est vtilior, & mater é
arboris [illegible] matrix. & est radix in arbore pars inferior, & q̃-
[illegible] terra profundius infigitur, tanto est arboris solidius, &
firmius firmamentum, & tanto arbor exinde melior genera-
tur. Sic verè sunt multi in ecclesia, qui licet sint viles & despe
cti, humiles & depressi, tñ sunt arboris ecclesiæ fundamentũ
.s. boni pauperes & humiles & iusti, qui corpus ecclesiæ suis
meritis sustinent atq; fouent, & suis doctrinis nutriunt & su-
stentant. Et tales quanto magis inferius in memoria mortis,
& etiam in statu depressionis infiguntur, & profundantur p
humilitatem, tanto sunt virtuosiores in se, & tanto melius in
alijs influunt, & eos suis meritis plus supportãt. Vnde ad Ro.
11. Non tu radicem portas, sed radix te. Vel dic q̃ radix est
cor, quod quanto inferius infigitur per humilitatem, vel quã
to in terra. i. in Deo magis infigitur per spem & charitatẽ, tã
to arborem. i. aĩam & cõgeriem virtutum melius sustinet &
sustentat. Vel dic, q̃ radix est prælatus, qui quanto humilior,
& in Deo radicatior, tanto arbor sui collegij est firmior, fœ
6 cundior & melior. vnde ad Rom. 11. Si radix sancta, & rami.
¶ Radix in se est nobilissimæ naturæ, & tñ durissimas petras
perforat & subintrat, & subtilitate innati caloris lapides du-
rissimos penetrat atq; findit. Sic debet esse prælatus vel præ
dicator, vel vir perfectus, quia vere in se dẽt esse mollis p be
nignitatem, & humidus per pietatem, & sic lapides duros. i.
obstinatos & lapideos peccatores melius subintrahit & pe-
netrabit, conuertet, corriget & domabit, quia tales melius,
corriguntur per benignitatẽ, q̃ per austeritatem. Eccl. 6. Ver
bum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Vel dic
q̃ prælatus in se licet sit mollis & mitis, debet tamen lapides
7 .i. duros peccatores penetrare, corrigere & punire. ¶ Tẽpo-
re hyemali fugiens humor & calor frigiditatem aeris, ad inte
riora radicis se recolligit, & ibi multiplicatur, & a ramis re-
trahitur, & ramorum humor ad radicem reuertitur, & sic for-
tior efficitur, vt iterum in vere valeat germinare. Vnde radix
in vere renouat plantam suam, quæ in hyeme mortua & ari-
da videbatur. Radix est cor, rami eius sunt exteriores sensus
& operationes vel etiam exterior substantia temporalis. Hu
mor & calor significãt exteriores affectiones. Sed in hyeme
.i. in tpe aduersitatis p p frigus paupertatis, & tribulationũ,
quæ ibi vigent, iste calor & humor. i. affectio & amor ab exte
rioribus retrahitur, & ad cor interius reuertitur, quia. s. ho-
mo nõ inueniẽs exterius prosperitatem, sed aduersitatem, re
trahit affectum suũ & amorẽ ab exteriorib. bonis, & cõuertit
eũ ad radicẽ cordis examinando cõsciam propriam, & se ad
Deũ conuertendo, & sic efficit cor forte & habile per grãm,
& charitatẽ, ita q̃ tandẽ adueniente tpe veris. i. ꝓsperitatis,
fructificat per bonam operationem. Constat. n. q̃ in tribula
tione homo corrigit & emendatur, ita q̃ qñ Deus sibi resti-
tuit prosperitatem, fœcundior & melior efficitur. ad Hebr.
5. Didicit ex his quæ passus est, obedientiam. Vel radix est p-
latus, qui pro certo in hyeme huius vitæ debet humorem di
uitiarũ attrahere, & moderate cõgregare, vt sic qñ venerit ę
stas. i. tps feruentis aduersitatis, vel alicuius ariditatis, vel ca
ristiæ, vel paupertatis, ipsum possit ramis suis. i. subditis indi-
gentibus dispensare. Est. n. vtile q̃ prælatus diuitias habeat,
vt necessitatis tpe inueniat quid impendat. Exemplum de Io
seph Gen. 41. qui annis fertilitatis congregauit victualia ꝓ-
sequenti tempore sterilitatis. Vnde Eccl. 11. In die bonorum
ne immemor sis malorum. Et Eccl. 18. Memento pauperta-
tis in die abundantiæ. Vel dic q̃ radix significat parentes vel
prælatos, qui ad ramos. i. ad filios nutriendos & promouen-
dos continuè mittunt humorem suum. i. diuitias tẽporales,
& ideo qñ venit tps hyemis. i. status aduersitatis, & paupertа
tis, tunc vere vice reciproca rami. i. filij debent humorem tẽ
poralis subuentionis radici. i. prælatis & pauperib. ministra
re Eccl. 7. Memento quoniam nisi per illos non fuisses, & re-
tribue illis, quomodo & illi tibi. ¶ Secundum radicis qualita 8
tem flos & fructus exterius variatur siue in bono siue in ma-
lo, & sæpe accidit q̃ in fructu apparet quicquid latest in ra-
dice. qñq; tñ accidit q̃ ex radice amara nascitur fructus dul
cis, sicut patet in oliua & in vite, quia amaritudo humoris di
geritur bñficio caloris & aeris subintrãtis, vt dicit Isaac in die
tis. Radix est prælatus vel parentes, quia vere vt cõiter secun
dum bonitatem vel prauitatem eorum, fructus. i. filij & subdi
ti bñ vel male disponuntur, & morigerantur, quia si radix san-
cta, et rami ad Rom. 11. Nam virum radicis. i. mala exempla
& opera prælati vel parentis in fructu. i. in filiis & subditis re
uelatur. quia filij parentes, subditi prælatos faciliter imitantur.
Act. 7. Quales patres vestri, ita vos. Et Io. 5. Quæcunque vide
rit patrem filius facere, hæc & filius facit. & Eccle. 11. In filiis
suis agnoscitur vir. Veruntamen aliquando accidit, q̃ licet
radix ista sit amara. i. licet parens vel prælatus sit peccator, &
iniquus, fructus tamen eius. i. filij & subditi dulces & boni re
periuntur. Exẽplum de iusto Ezechia filio nequissimi Achaz
4. Regum. 18. Et hoc quia virtute caloris & aeris. i. virtute di
uinæ gratiæ & inspirationis humor eorum. i. sua affectio di-
geritur, conuertitur & mutatur. Vnde quando ex malis parẽ
tibus videntur boni filij, signum est diuinæ gratiæ & virtutis.
Vnde Iob 14. Quis potest facere mundum de immundo, cõ-
ceptum semine. Nonne tu qui solus es? Quãdo arbor est ste- 9
rilis & infirma solet sibi medicari in radice, quia radix findi-
tur, & in fissura lapillus ponit & sic velut decoctura defluit,
grossus humor, & sic attracto nouo humore, virtute aeris,
subintrantis fit arbor illa fertilis & fœcunda, ſm Isaac in die
tis. Sic vere, qñ homo per peccatum efficitur sterilis a fructu
bonorum operum, tunc põt medicari & sanari p pñiam, q̃a
primo debet radix. i. cor scindi & perforari per cõtritionem,
debet etiam imponi lapis. i. memoria mortis, & duritia tor-
mentorum infernalium per recordationem, & sic emittet,
grossum humorem, id est vitia & peccata per confessionem
sic attracto nouo aere, id est bona & sana doctrina audita,
subintrabit nouus humor, id est diuina gratia, quæ ipsum in
bonis operibus fœcundabit. Canticorum. 4. Veni auster, per
fla hortum meum, & fluent aromata illius. Et sic arbor, id est
peccator renouabitur per gratiam & sanabitur. ad Romano
rum 12. Renouamini spiritu mentis vestræ.

De Rapa. Cap. 135

Rapa ad cibum valet, raphanus autem ad medicinam, 1
& sunt radices similes. Et est rapa calidæ & humidæ,
naturæ, mollis & dulcis, corpus præ cæteris radicibus
melius nutrit, inflationem tñ generat, & maximè cru
das comesta. Talia sunt mundi bona, quæ licet sint dulciã, &
licet nutriant corpus, inflationem tamen superbiæ generant
& inducunt. ¶ Herba cuius radix nutrit, semen non, & econ- 2
uerso. etc. Vide supra de gramine.

De Ramno. Cap. 136.

Ramnus est arbor parua & nodosa, dura, ramosa et spi
nosa, folia habet multa, spinis acutissimis circunsepta, 1
& ideo manum solet lædere cõtingentis, et pedes pũ
gere conculcantis. Ramos habet multos, in quibus
sunt aculei eiscunquaque, in suo principio folia habet mol-
lia, & spinas parum pungitiuas, sed quanto plus crescit et se-
nescit, tãto in acutiorẽ aculeum induresċit, secundum Plin.

Tales

Tales sunt multi mundi principes, et prelati, quia vere parui
sunt quantum ad virtutem & perfectionem, nodosi per pec-
catorum multiplicationem, duri per pertinaciam & incōpas
sionem, vel per incorrigibilitatem & obstinationem, spinosi
per crudelitatem & excoriationem, multa habent, folia. i. ver
ba per iactantiam & elationem, quæ tñ sunt aculeis rapinarū
vndique circūsepta, quia vere oīa verba talium semper cōi-
tatur excoriatio vel rapina, quia s. ipsas defendūt, augmētat.
acquirūt & multiplicant per rapinam, & ideo, tāgentes eos &
conculcaotes. i. vicinos suos qui eorum fines & possessiones
tangunt, pungunt & lacerant & corrodunt. s. rapiendo, exhę
redando, & alias quōlibet inuadendo. & pp hoc de istis loq
tur Iob 24. In fortitudine manus suæ præparant panem libe-
ris, agrum non suum demetūt, de ciuitatib. fecerunt viros ge
mere &c. Isti ēt hñt ramos. i. filios vel officiales balliuos & se
neschalos multos, quia multi colunt personā potentis. Prou.
19. Sed pro certo in omnibus istis ramis vigent aculei. i. pun
ctiones & stimuli rapinarum, quia & seneschali & balliui, q̃
tum ad principes, & clerici, q̃tum ad prælatos, & vxor & filij
quantum ad diuites seculares nituntur ad rapiendū, & alios
pungendum & inuadendum. Iob 39. Pulli aquilæ lābunt san
guinem. Vel dic ꝙ ramnus significat murmuratores & impa
tiētes, qui duri sunt per obstinationem, ramosi per multipli-
cem malam affectionē, multum folliti per multiplicē locu-
tionem & garrulationem, quia tales volūt sp habere oīa ver
ba quæ per folia designantur, & circa ista folia. i. [circa] ver
ba sua illi sp inueniuntur spinosi & aculeati pr murmuratio
nem, detractionem, iniuriam & impatientiā, quia vere statim
ꝙ tanguntur modica occasione vel iniuria, contingentē pū-
gunt verbis iniuriosis, & murmuratorijs & cruentant, illos
et qui eos calcant per correctionem. s. prælatos pungunt per
murmurationem & diffamationem, & per infamiæ laceratio
2 nem, quia qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccles. 13.
¶ Ramnus principio habet ramos molles & teneros, sed quā
to plus antiquantur, tanto amplius indurantur, & tanto pun
gentibus aculeis plus vndiq̧ muniuntur. Tales sunt multi p̄-
lati, & alij, quia vere in principio. i. in iuuentute & ingressu
folia. i. exemplum & conuersatio eorū mollis est & benigna,
spinas ēt. i. rapinas vel duras correctiones tūc tp̄is nōdū hñt,
sed vere, quāto plus viuunt & antiquant, quāto plus crescūt
in diuitijs, & honorib. & augmētantur, tāto aculei duritiei,
& rapinæ in eis plus durantur, qa multi sunt, qui in iuuentu-
te boni, q̧ in senectute sunt iniqui. Exēplū de Saule, q̧ primo
. s. ante regnū erat optimus de toto Israel, sicut dr̄ 1. Re. 9 sed
post in senectute factus est pessimus. Sic multi sunt in iuuen-
tute boni, & maximè anteq̃ promoueantur. i. ad aliquā digni
tatem, sed post qñ sunt dignitate promoti, & ætate prouecti,
spinosi & duri & crudelissimi fiunt. Iste hō cœpit ædificare,
& non potuit cousumare. Luc. 14. Vel expone contra illos q
in principio qñ veniunt ad religionē, sunt mites & mansue-
ti, sed post efficiuntur duri & obstinati, pungitiui murmura-
tiui, iniuriantes, & impatientes, & tales in ardore tentationis
faciliter per luxuriā inflāmantē. Adiunge si vis vt supra §. de
3 detractione. ¶ Ramnus habet naturam igneā, sicut tāgit ma
gister hist. super Iudi. 9. sm Iosephum. Nam pp nimiam eius
siccitatē, folia & rami ipsius, qñ cadunt & desiccantur in cali
dis regionibus, ad fortem repercussionem solis ignē pariunt
& emittunt, ex quo iā ipsi q̃ proximæ siluæ, sæpius mirabili-
ter accenduntur, dissipātur penitus & vruntur. Sic verè sunt
furibundi, iracundi & impatientes, quia vere ignē iracūdiæ,
impatientiæ, crudelitatis & rapinæ de facili pariunt & emit-
tunt, quia qñ sunt in calida regione. i. in statu pspéritatis, &
æstu. i. feruore auaritiæ instigantur, tunc vere ex se emittunt
ignem. i. verba & opera crudelia, raptoria atque dura, intan-
tum ꝙ pro certo arbores circunstantes i. sui socij & vicini p
eos exuruntur & destruūtur per iniurias, exhæredationes, &
similia, de quib. Psa. Priusquam intelligerent spinæ vestræ rā
num, sicut viuentes, sic in ira absorbet eos. Istud patet etiam
de luxuriosis, q̧ ignē luxuriæ in se continent, ita ꝙ ad calorē
solis. ad ardorem tentationis inflammantur per mala desíde
ria, & comburunt per mala opera. Leuit. 10. Cumque quære-
ret hircū. i. fœtidū luxuriosum, cōbustū reperit. Et iō siluæ cir
cunstātes. i. bonæ personæ & castæ p tales malos, vicinos ac
cēduntur igne luxuriæ & peccati. Coltat. 11. ꝙ luxuriosi & luxu
riosæ, alios vicinos destruunt & corrumpunt verbis, operib.
& exemplis. Vel dic ꝙ ramnus est ambitiosus religiosus, qui

licet dum est in religione vel ecclesia, videatur esse ficcus p
castitatem, paruus per humilitatem, spinosus per pœniten-
tiæ austeritatem, intus tamen in corde continet ignem. i. ap-
petitum ambitionis & ardorem dominandi, & ideo quando
talis potest obtinere prælationem, tunc quando ardor aua-
ritiæ inspiratur & instigatur, ignem crudelitatis ex se emittit
& oīa ligna siluæ in qua est. i. omnes bonas personas suæ reli
gionis vel sui status vel patriæ destruit, psequitur, adnihilat
& consumit, quia regnantibus impijs ruinæ hominum. Pro-
uer. 28. Istud patet tam in mundo quam in religione. Figura
ad hoc Iudi 9. vbi parabolicè dicitur, ꝙ ligna siluæ volentia
eligere regem, venerunt ad oliuā, ad vitem & ad ficum, & ro
gauerūt quamlibet illarum per se, vt regina arborum fieret,
& plantarum, illæ autem arbores penitus respuerunt, & hoc
(sicut ibidem supponitur) quia pinguedinē suam oliua, fru-
ctus suos ficus, vinum suum vitis, si regnarēt, perdere timue
runt. Finaliter autem venerunt ad ramnum, rogantes vt sup
eos regnaret, qui statim acquiescens, dixit eis, ꝙ omnes veni
rent, & sub vmbra eius quiescerent & dormirent, tunc autē
quando vidit alias arbores sub se, egressus est ignis de eo, &
oēs ipsas etiam cedros libani deuorauit. Sic verè aliquando
accidit ꝙ ligna vnius siluæ. i. homines vnius collegij volunt
ꝙ regnet super eos oliua. i. vir misericors, vitis. i. vir discre-
tus, q̧ vinum sacræ doctrinæ eis propinet ficus. i. vir in bonis
operibus fœcundus, isti tamen regnum refugiunt. & repel-
lunt, quia vere boni & iusti non quærunt alijs dominari. qđ
si quærant, hoc non vt præsint, sed vt prosint. timent. n. si alijs
dominarentur, perdere dulcedinem compassionis & deuo-
tionis, fructus bonæ operationis, & vinum doctrinæ & læ-
tificæ eruditionis, quia re vera ista faciliter perdunt, quan
do homines ad dignitates seculi promouentur, & ideo se de
bent excusare, & non se ingerere vel inferre, dicentes illud.
Esa. 3. Non sum medicus, & in domo mea non est panis, neq;
vestimentum, nolite me constituere principem populi. Ista
potissime debent esse quando ligna siluæ. i. seculares eligunt
arbores domesticas. i. viros spirituales, & regulares. Sed vera
quandoque veniunt ad ramnum. i. quandoque eligūt, aliquā
malam vilemque personam, prius mollem & teneram tracta
bilem, postea uero duram & mordacem, pungentem & cru-
delem, & tunc vere talis non recusat, imo gaudenter recipit
& acceptat, quia tales gaudent dominari, non vt habeant o-
nus, sed honorem nō vt prosint, sed præsint, & ideo finaliter
accidit, ꝙ quando tales habent sub se arbores siluæ. i. suos so
cios, & cedros libani. i. viros iustos & pfectos, altos vel quo
ad mores vel quo ad dignitatem. s. priores & decanos, tūc ve
re ex eis prodit ignis crudelitatis, excoriationis, auaritiæ, in-
uidiæ & extorsionis, rapinæ & excoriationis, per quem silua
. i. religio vel ecclesia consumitur & destruitur, & ligna siluæ
. i. bonæ personæ ab eo persequuntur, deponuntur & depri-
muntur, mali autem & indigni ab eo promouentur, quia cū
impij sumpserint principatum, gemet populus. Prou. 29. Ap
plica si vis de malis iudicibus & principibus idem. ¶ Ramn⁹
est arbor parua, nodosa, dura, spinosa, ramosa de facili inflam 4
mabilis. Sic vir perfectus est paruus per humilitatem, spino-
sus per pœnitentiæ austeritatem, durus per constantiæ firmi
tatem, ramosus per bonarum affectionum multiplicitatē, &
de facili inflammatur per bonum desiderium & charitatem.
Vel ramnus est caro, quæ quia spinas. i. carnales motus in se
continet, ideo per feruorem concupiscentiæ & luxuriæ faci-
liter inflammatur, quando ardore tentationis aliquantulum
instigatur. ¶ Ramnus propter multitudinem ramorum non 5
potest sursum alte crescere, & ratio est, quia vere humor, qui
deberet sursum ascendere, & arborem eleuare, vadit ad ra-
mos circunquaq;, & sic incrementum arboris impeditur.
Charissimi, per ramnum intelligo diuitem auarum, per ra-
mos eius intelligo filios, vxorem & hæredes. Nam pro certo
humor eorum. id est amor & affectio cordis qui deberet sur
sum ascendere ad Deum, declinat ad ramos. i. ad filios & pa
rentes, qa vere oīs istorum amor, affectio, cogitatio vel attē-
tio est in filijs suis. s. eis acquirendo quō post se possint esse di
uites in hac vita, & fiunt pro eis auari, vsurarij ec dolosi rapto
res & balliui, & totū pro eis circa temporalia occupantur,
ꝙ ad contemplationem, & desiderium cœlestium non leuan
tur. Ideo de istis dicitur Iob 24. Vigilantes inquit ad prædā
præparant panem liberis, agrum non suum demetunt &c.

De Resina. *Cap. 137.*

Resina dicitur omnis liquor qui de arboribus defluit & distillat, sicut balsamū, mastiche, galbanū & cætera similia quorum quædam remanēt liquida, quędā autē calore aut frigore indurantur, licet inprincipio mollia & liquida videantur ab arbore distillare. Omnis autem resina vtilis est & medicinalis. Virtutes singularum vide in suis locis. Resina significat gratias & virtutes, q̄ ab arbore Christo nobis stillant. quæ variæ sunt & diuersæ, omnes tamē vtiles & medicinales sunt cōtra infirmitates peccatorū. s. ad Corint. 12. Diuisiones gratiarum sunt. ideo consulitur Hiere. 51. Tollite resinam ad dolorem eius, si forte sanetur.

De Ruta. *Cap. 138.*

1 Ruta est herba feruentis naturæ, virtutis multæ, secun-
dum Isido. & Pli. qui eam præ cunctis herbis extollit
veneno. n. repugnat, & ideo mustellā post eius esum
inuadit & interficit basiliscum. fœtum mortuum ex-
pellit, matricem mūdificat, & castitatē generat & inducit, quod
ei cōpetit secundum medicos, a tota specie & natura & occulta p-
prietate, cum sit calida & sicca, oculos clarificat, & eorū ru-
borem mixta cum aqua rosacea mūdat mirabiliter cōtinuo
atque sanat. Talis est pęnitentia: quæ licet sit amara & grauis
ad sustinendum, est tamē super omnes alias herbas medicina
lis. i. super omnes alias virtutes contra vitia & pctā. venis. o.
malarum tētationū repugnat, & ea pasti & nutriti, more mu
stellæ de basilisco. i. de carne vel diabolo triūphat. Hæc est igi
tur feruida per contritionem, fœtum mortuū. i. peccatū mor
tale educit per confessionē, & sic matricem. i. conscientiam
mundificat & depurat per peccatorū abstersionē. Ps. Lauabis
me hyssopo, & mundabor. Ad litteram autem castitatē ani-
mæ & corporis introducit, quia opera pœnitentiæ carnē ma
cerant atque domant. Oculos etiam intellectus mūdificat, &
clarificat per discretionem, & omnē ruborem carnalis volu-
ptatis inde diluit atq; tollit, & maximè quando cum aqua ro
facea. i. cum aqua lachrymarū permixta fuerit & adiuncta. &
sic poterit dicere pœnitens illud Esa. 38. Ecce in pace amari-
tudo mea amarissima. Expone oia si vis de cōsideratiōe mor
2 tis vel inferni, quæ eadem operatur. ¶ Solus odor rutæ fugat
de horto bufones & alia venenosa. Sic memoria & & odor
mortis, q̄ amara est & aspera, de horto cōsciæ fugat bufones
. i. omnes tētationes venenosas animæ peccatricis. Et sicut ru
ta comesta facit hominem castum, sic mors comesta p recor-
dationem, & incorporata per iugem meditationem, facit ho
minem castum & corporaliter & spiritualiter. ¶ Ruta vult se
3 ri in æquinoctio autumnali, odit hyemem frigidā & humidā,
siccis gaudet temporib. secundum Isido. lib. 17. cap. vltimo. &
secundum Pli. li. 19. c. 8. Talis est vir perfectus: quia debet esse
amarus per contritionem, viridis per honestā conuersationē,
& iste nunquā debet desiccari ab humore gratiæ p bonæ vitę
discontinuationem, sed semper esse virens per gratiæ perse-
uerantiam & durationem. Iste debet odire hyemem. i. statum
peccati, in quo est frig⁹ indeuotionis, & humor carnalis infe-
ctionis & sicco tempore. i. statu abstinētiæ vel castitatis debet
gaudere, vel etiā de siccitate paupertatis & aduersitatis, iuxta
illud Prouer. 12. Non contristabit iustum quicquid ei accide
4 rit. ¶ Ruta diligit terrā lateritiā, & in tali terra & cinere vult
nutriri. Vnde secundum Plin. cum semine eius debet adiungi
cinis, quando seminatur, vt careat erucis. Reuera talis est vir
perfectus: quia verè in terra lateritia & cineritia. i. in statu pę
nitentiæ (qui per asperos lateres intelligitur) & humilitatis,
(q̄ per cinerem designatur, vult, seminari & locari. Nam cum
semine eius. i. cū interiori bona affectione semp debet misce-
ri cinis. id est memoria amara nostræ mortis & incineratio-
nis, & etiam cinis. i. virtus humilitatis, vt sic ab erucis. i. a tēta-
tionibus & demonibus nullatenus comedatur. ¶ Ruta habet
5 conuenientiam cum ficu, nam sub ficu lætior atque vireotior
inuenit secundum Pli. Sic verè iustus habet conuenientiam & amici
tiam cum ficu, i. cum arbore crucis: quia quando sub ea plan-
tatur per compassionem & deuotionem, tunc melius viget p
bonam operationem, & sanctam conuersationē. Sub vmbra
illius quem desiderabam sedi, & fructus eius dulcis gutturi
6 meo. Cant. 2. ¶ Ruta in quolibet ramo sui habet vim semina-
tiuam: quia ramo eius in terram curuato statim oritur ibi ra-
dices, & in terra radicatur. Ista etiā herba difficilimè arescit,
secundum Pl. Ruta est Christus, cui⁹ rami sunt fideles christiani, sed
verè in quolibet debet esse vis seminatiua. i. virtus charitatis,
& bonum propositum, & semen gratiæ & virtutis, & ideo qn̄
inclinant per humilitatē, & in terra. i. in memoria passiōis
& mortis figuntur, & tunc radicem bonarū affectionū & co-
gitationum producunt, & tandem fructum bonorū operum
faciunt & emittūt. Eze. 17. Posuit de germine eius &c. ¶ Scul
ptores rutam comedunt, vt visus eorū acuatur: & ideo errauit 7
Pythagoras, qui putauit rutam oculis nocere. Musto ēt ruta-
ceo solebant uti antiqui Romani contra venenum, & contra
alias passiones. Illi etiam qui succo rutæ liniūtur, ab araneis,
scorpionibus, vespis & apibus, non punguntur. ruta tamē mu
lieribus prægantibus est nociua, quia fœtum interficit & oc-
cidit, vt dicit Pli. li. 20. c. 13. Talis est sacra scriptura: quia verè
visum. i. intellectum hominis acuit per fidem & discretionē,
licet Pythagoras. i. mundani sapientes contrarium arbitrenē.
sculptores. n. i. sancti prædicatores, qui in duris cordib. pecca
torum sculpunt mandata diuina per correctionem & prædi-
cationem, ista rota vtuntur, & in sacra scriptura occupanē, q̄a
secundum Apost. 2. ad Timot. 3. Ois scriptura diuinitus inspirata vti
lis est ad docendum, & arguendum &c. Romani etiam anti-
qui. i. sancti patres cōfessores & æremitæ, mustum. i. doctrinā,
rutaceū. i. sacram scripturā cōpositā bibebant cōtra venenum
hæresis & erroris, & contra infirmitates oim peccatorū. Bi-
bebant aūt de spūali 1. ad Corin. 10. Caueant tamē mulieres
. i. simplices & idiotæ ne rutam comedāt. i. ne de sacra scriptu
ra inquirant & disputent, i. de secretis eius: q̄a faciliter fętus,
cōceptus. i. suum bonū ppositū necaretē: quia multa scripturæ,
verba essent eis occasio delinquendi. Proue. 25. Qui perscru-
tator est maiestatis, opprimetē a gloria. Valet aūt succus eius
. i. doctrina cōtra muscas & araneas. i. cōtra carnis & mūdi tē
tationes & peccata. Vel dic q̄ ruta est poia vel considera: 10.

De Saltibus in generali. *Cap. 139.*

Saltus sunt loci alti in nemoribus, paucis arboribus, circū septi. Saltus. n. altus locus est & incultus, ab accessibus hominum separatus, versus cœlum eleuatus, & in istis castra fortissima situantur, quæ sunt contra aduersa omnia munimenta, secundum Isido. libr. 17. Sic est status perfectionis vel religionis: quia vere iste est altus per contemplationem, & à terra, id est a terrenis eleuatus per eorum contemptum, & abdicationem, incultus est per pœnitentiæ macerationem: quia . i. non cultus per curiosam hoim conuersationem. & iste paucis arboribus. i. paucis personis hodie est circūseptus. quia verè pauci sunt hodie qui viam perfectionis aggrediantur. talia loca tamen sunt fortissima & tutissima bonis & iustis ibi habitantibus contra omnes impetus tentationum tam hostilium quam mundanum. ideo dicitur 3. Reg. 7. Vasa domus saltus libani erant ex auro purissimo.

De Siluis in generali. *Cap. 140.*

Silua, lucus & nemus idem sunt, sed silua dicitur a silendo: 1
quia propter raram hominum accessum ibi non est tumul
tus, sed silentium. Lucus dicitur a lucēdo, per antiphrasim
quasi lucus. i. luce carens: quia ibi solis claritas nō videtur
Nemus dicitur a numinibus, quia numina, & idola dudū in
nemoribus colebantur, vt dicit Isidor. Vel potest dici nemus
a nemine, eo q̄ a nemine frequentaē. Talis est mundus. Iste. n.
dicitur silua a silendo, quia verè ibi sunt pauci homines, id est
viri & rationales, & iusti, & ideo ibi non est vox laudis, cōfes-
sionis, & orationis, sed silentium, oium istorum. Vnde Amos
8. In omni loco proijcietur silentium. Iste etiam dicitur luc⁹,
quasi luce carens: quia verè luce. i. claritate gratiæ & veritatis
caret, & vmbra falsitatis & obscuritatis abundat. Apocal. 18.
Lux lucernæ non lucebit tibi. Dicitur etiā nemus, a nemine,
quia verè idola. i. mundi diuites & potentes ibi sicut numina
coluntur, & a latus honorantur, quia multi colūt personam
potentis Prou. 19. ¶ Silua est locus vastus & incultus, vbi sunt 2
plures arbores infructiferę quam fructiferę vt communiter
& in fructiferę maiores sunt & altiores qua fructuosæ. Silua
est mūdus qui est locus incultus: quia caret cultu a pœniten-
tiæ & disciplinæ Item locus vastus: quia. s. ibi non est abūdā-
tia virtutū & gratiarum, & ibi pro certo plures sunt arbores
infructuosæ. i. peccatores homines q fructu bonorū oprū &

gratiæ carent quam fructuosæ. plures. n. sunt mali quam boni.
qa stultorū infinitus est numerus. Eccl. 1. Et isti infructuosi, s.
mali & peccatores, pro certo sunt alijs altiores. i. in diuitijs &
honoribus potentiores: quia impij hodie prosperant, & bene
3 est hominibus qui præuaricant. Hie. 12. ¶ Silua a feris & sæuis
bestijs incolitur, & a latronibus qui ibi latitāt habitatur: qui. s.
transeuntibus insidiantur, & eos ibi spoliāt, perierunt & occi
dunt. in siluis etiam est locus seductionis & deceptionis: quia
propter aues & bestias cupiendas silua ab aucupibus & vena
toribus frequentat. Arbores ibi. de æstate virent & florent, in
hyeme pallidæ sunt atq; siccæ: sicut hæc omnia patent diligē
tius intuenti. Talis est mūdus, qui a seuis bestijs. i. diuersis pec
catoribus habitat. In siluis. n. sunt lupi & leones. i. tyranni ra
ptores: qui carnes comedūt. ibi sunt apri & cerui, qui fructus
diuitiarum quærunt. i. vsurarij, & auari &c. Item glires & heri
cij, qui arbores scandunt. i. superbi & ambitiosi qui arbori-
bus eminentiarum delectantur. Psal. In ipsa pertransibūt oēs
bestiæ siluæ. Itē ibi sunt latrones: quia verè silua huius mūdi
a demonibus & a falsis mundi raptoribus & secularibus habi
tatur, a quibus transeuntes. i. pauperes & simplices spoliant,
s. a gratijs & virtutibus per demones, a bonis aūt tēporalibus
per tyrrānos & raptores denudantur, & spoliantur. Ideo Iob
24. Nudos dimittunt homines vestimenta tollētes. Locus ēt
iste locus est deceptionis: quia vere ibi decipiūtur boni & in
sti temporaliter fraudulosis auaris, & spiritualiter a demoni-
bus. Nam quia ibi sunt aliquæ aues. i. aliqui viri cōtemplatiui
aliquæ bestiæ. i. aliqui boni actiui, idcirco pro eis capiendis &
ad æternum periculum deducendis, silua huius mundi a vena
toribus. i. a demonibus frequētatur, qui bonos laqueis suarū
tentationum capiunt & seducunt. Aucupes etiā. i. mūdi auari
& vsurarij alios simplices in reti suorum falsorum cōtractuū
irretiunt & inuoluunt. Hier. 5. Inuēti sunt in populo meo im
pij insidiantes velut aucupes, laqueos ponentes ad capiēdos
viros. Arbores autem huius siluæ. i. mundi diuites & potētes
in æstate mundanæ prosperitatis rutilant atq; fulgent p mū
di diuitias & honores, sed verè in tēpore hyemis. i. in statu ad
uersitatis, s. post mortem, erūt nudi & siccati ab oī virore pul
chritudinis & ab omni humore voluptatis, quando. s. erunt in
ferius in inferno. Iaco. 1. & Esa. 40. Exsiccatū est fœnū, & ce-
cidit flos. Nota quomodo decipiūtur trāsituri nemus per fal
sos latrones quos inueniūt in specie bonorum &c. vide alibi.
4 ¶ Silua dicitur a silendo, quia ibi non est tumultus hominū.
silua etiam auibus cantantibus iocundatur, ab arboribus vi-
rentibus venustatur, in silua herbæ medicinales inueniūtur,
ad siluam aues fugiunt vt nidificent, & ab aucupe protegant,
apes etiam vt ibi mella faciant & cōponāt, viatores etiam in
siluis ardoris tempore delectātur, & ibi sub vmbra arborum
quam plurimū recreātur. Talis est religio: quia dr silua a silē-
do: q ibi nō est tumult⁹ litiū & discordiarū, multiloquij vel
garrulationis, sed ibi silētiū, pax & cōcordia debet esse. Apo.
12. Factum est silentium in cœlo. Ibi etiā dēt esse cantus auiū
. i. laus, confessio & oratio contemplatiuorum Esa. 51. Gau-
dium inuenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis. Ibi de-
bet esse cursus aquarum & fontium. i. lachrymarum vt de-
uotionis, gratiæ & lectionis, miæ & compassionis. Fluminis
. n. impetus lætificat ciuitatem Dei. Ibi debent esse herbæ me
dicinales. i. bona exempla & documenta, q sunt alijs medici-
na, & iō aues. i. viri spirituales & cōtemplatiui ad istam siluā
refugiunt, vt ibi nidificent, & morentur, & ab aucupe diabo
lo tueantur. Apes ēt. i. viri pij & misericordes ibi inueniunt,
qui mel. i. dulcorem elemosynarū alijs administrāt, vel apes
. i. humiles & pdicatores, qui mel sacræ doctrinæ ibi alijs in-
fluunt. Can. 4. Mel & lac sub lingua tua. Et idcirco viatores. i.
mundi pctōres, qui sunt in æstu tentationum & tribulatio-
num positi, qū ad istam siluam diuertunt, tunc sub vmbracu
lis arborū. i. sub exēplis bonorū a suorum desideriorum æsti
bus temperātur. Multi tn̄ sunt ibi. aucupes & venenatores. i.
multi demones & tentatores, qui auibus. i. viris cōtemplati-
uis insidiantur, vt eos per pctm̄ capiant & pdentur, sicut dr
Hie. 5. Decipula auib. plena, sic domus eorum plenæ sunt do
lo. Inuehe cōtra oīa, quia hodie pro cātu auiū est ibi cantus
murmurationis, & dissensionis &c. pro fonte est ibi gula, ga
strimargia & luxuria. pro virore honestatis est ibi insolētia &
infamis cōuersatio, &c. similia. p auib. sunt ibi luxuriosi &c.
Vel dic q silua est paradisus, vbi sunt angeli velut aues. Aesta
te perpetua erūt volucres super eam. Esai. 18. vbi sunt sancti
velut apes, vbi sunt fontes æternæ voluptatis. s. ipse Deus, qo i
est oia in oib. 1. ad Cor. 15. Psal. Sicut ceruus desiderat ad fon
tes &c. Ibi sunt herbæ & gramina. i. satietas voluntatis. In mō
tibus Israel pascā eas in locis virentibus. Ezec. 34. Et ibi est
refrigeriū ois æstus aduersitatis: qui nos qui sumus viatores
in æstu tentationum & tribulationum huius mundi, ibi per-
fectè recreabimur, delectabimur & viuemus: quia tunc aufe
ret Deus oēm lachrymā &c. Nec cadet super eos sol, neque
vllus æstus. Apoc. 7. ¶ In siluis propter viarum multitudinē 5
& incertitudinem sępius deuiatur, & quia aliqū via incerta
& incognita eligitur ideo sæpe ad latronum latibula nō sine
periculo deuenitur, & iō in talibus vijs publicis solent fieri
nodi & poni cruces, vt viatores recto itinere dirigantur. La
trones tn̄ quandoque tales nodos immutant, & sic per signorum
falsitatem multi deuiāt, & oberrant, & a latronibus seducū-
tur. Sic verè in silua huius mundi sunt multæ viæ. i. multi sta-
tus & multi modi viuendi, s. via mercatorum, via clericorū,
via agricolarum &c. Sed verè multæ sunt periculosæ homini
& incertæ: quia per multas deuenitur ad latibulum latronū
demonum, s. inferius ad infernum, vbi peccator occiditur &
necatur, & a ciuitate paradisi quo tēdebat deuiat & oberrat
& oberrat, & iō Deus qui nō vult q oberremus a semita ve
ritatis, posuit in silua ista signa, nodos & cruces, quæ debe-
mus sequi per imitationem, bonos, scilicet, viros & perfe-
ctos, quos & quorum vitam sequendo & imitando, a verita-
tis semita non erramus. Es. 30. Hæc est via, ambulate in ea, nō
declinetis neque ad dexteram neque ad sinistram. Sed hic
pro certo modo accidit deceptio: quia latrones, id est demo
nes posuerūt multos falsos nodos in ista silua, idest multos
falsos hypochritas, quos diaboli loco bonorū in mūdo & ec
clesia vel religione substituerunt, & ideo p eos decipiuntur,
quia eos & eorum viam sequendo & imitando, ad æternum
periculum deducuntur. 2. ad Corint. 11. Periculum in falsis
fratribus. ¶ Latrones in siluis sic decipiūt viatores: quia vna 6
pars latronū i nemore se occultat, alia aūt sub spē bonæ socie
tatis in itinere viatoribus se adiungit, & tunc quando sunt in
siluæ profundo, exeunt occulti latrones & eos occidunt, &
illi qui videbātur esse socij, ad eos spoliādū se cōuertūt Sic ve
rè in silua huius mūdi sunt duo genera deceptorū. qdā sunt
occulti, s. diabolus & mors: qui dā sunt publici, scilicet vxor,
filij & falsi amici. Isti enim in principio homini se adiūgūt, &
in silua huius mundi fingunt se esse veros socios & amicos:
sed vere quando homo intrauit vsque ad profundum siluæ,
quando. s. bn̄ est intricatus in mundi negocijs, & delitijs, tunc
subito inuadunt eū & occidunt occulti latrones, scilicet mors
& diabolus, & tunc etiam isti latrones qui videbantur esse
amici, s. vxor & filij executores & amici, conuertuntur ad eum
spoliandum, & ad quicquid possunt furandum & rapiendū.
Vnde Iob. 24. Nudos dimittunt homines, vestimēta tollētes

De salice. Cap. 141.

SAlia est arbor sic dicta a saliendo, eo q plantata celeriter 1
saliat atque crescat. Arbor est lēta & mollis, de facili plica
bilis, & ideo de eius ramis fiunt ligamina ad ligandum
palmites vinearum. Hæc quo ad fructum est sterilis, verum ta
men in ramorum multitudine nunquam est infœcunda. Est
etiam sm Plate. vtilis medicinę quia calorem febrilem repri
mit & ad alia multa valet, & iō circa febricitātes vtile est ra-
mos salicum circundare. Per salicē quæ in loco humido cre
scit, intelligo virū perfectum & maximè religiosū: qui in hu-
more gratiæ & deuotionis debet nutri: quia verè quādo iste
fuerit plātatus in ecclesia religione vel penitētia celeriter de
bet per profectum bonorū operum crescere in virtutibus &
salice. Et hic debet esse lentus per maturitatem, mollis p pie
tatem, tener per benignitatem, exterius viridis per honesta-
tem, interius alb⁹ per castitatem, de facili plicabilis per obe
dientiæ promptam voluntatem, sterilis per voluntariā pau-
pertatem, ramosus per bonarum affectionū multiplicitatē,
& ideo tales debent esse vimina suis dictis & exēplis, p quos
alii debent ligari & cōiungi inuicē per charitatē, & suis exē
plis debent esse alijs medicinales, s. febricitantibus peccatori
bus huius mūdi: quia febrem & ardorē malorū desideriorū
debēt in esse & in alijs mitigare, & ideo peccatores febricitā
tes debent adiūgere sibi tales, & societatē eorū diligere & se
ctari, vt dicāt cū Dauid, Sup flumina babylonis &c. in salici
bus in

2 bus i medio eius suspēdimus organa nostra.i.desideria. ¶ Salix qñ multum antiquatus, processu temporis cōputrescit, & inficit putrefactio interius in medula, & tūc licet sit pulchra & viridis exterius, est tñ interius cōcaua, ita q̃ i ea sæpe latēt reptilia venenosa, & ideo dormire iuxta salices non est tutū. Sic verè multi sunt qui licet iuuentute sint boni, solidi atq; iusti, qñq; tñ in senectute putrefiunt per vitia & peccata. Nā interius in medulla.i.in corde corrumpuntur p hypocrisim & per malum intentionem, & ideo licet exterius videaōt virides & boni per fictam cōuersationē, interius tñ in corde a gratijs & virtutibus sunt vacui & inanes, pleni reptilibus venenosis.i.malis affectionibus, desiderijs & ꝓpositis & vitijs & peccatis, & ideo non est tutū q̃ homo circa tales & in eorum societate dormiat & quiescat, quia verè per eorū verba, opera & exempla faciliter deperitet. Cum stultis nō habeas
3 consilium. Eccle. 8. ¶ Teste Isid. semē salicis talis est virtutis, q̃ in potu sumptum, hominem facit sterilē, ita q̃ nec mulier cōcipere, nec vir poterit amplius generare. In cauernis etiā salicum sæpe latēt reptilia venenosa & ista valet ſm Pli. ad febricitantes mitigādū. Salix est mūdus, semē eius sunt mundi bona, s. diuitiæ, deliciæ, & sciētiæ seculares, quæ p certo suos potatores, amatores, auditores & possessores a fructu bonorū operū faciūt steriles & inanes, sicut patet in mūdi sapiētibus & diuitibus. Lu. 1. Diuites dimisit inanes. Salix etiā.i.mūdus facit febricitantes dormire.i.auaros q̃escere in peccatis, & ideo in ista salice.i. in amore mundi nō latent nec habitāt nisi reptilia venenosa.i.homines peccatores, q̃ dictis & factis alios itoxicāt & occidunt, s. vsurarij, detractores inuidi & raptores &c. ideo dormire, delectari & quiescere sub salice.i. in mundo, non est bonum nec tutum, propter venenosos peccatores qui habitant in eodem. 1. ad Thess. 5. nō dormiamus
4 sicut cæteri, sed sobrij simus & vigiles. ¶ Inter salices quāto aliqua est iunior & gracilior, tanto est dulcior & plicabilior. Sic inter homines illi qui sunt dulciores per benignitatē, graciliores per humilitatem, sunt præ cæteris plicabiliores per obedientiæ velocitatem. Esa. 11. Filij Amon obedientes erūt.
5 ¶ Oīs salix tanto in ramis est fęcūdior quanto terræ vicinior & qñ in vere circa terrā per duos cubitos truncatur & decorticatur, tunc non crescit in altum, sed multum vndiq; se diffundit in latum, & de salice decorticata, & sic dealbata fiunt diuersa vtensilia, s. sportulæ & alia vasa ad vsus hominū multū apta. Circa febricitantes etiam valent salices, & somnū ꝓuocant, mitigantq; calorē. Tales sunt boni & perfecti viri: qa verè sunt terræ viciniores per humilitatem & timorē.i.quāto plus cōsiderant nrām terrestreitatem, mortem & vilitatē, tanto sunt fœcundiores in ramis bonarū affectionum. Isti ēt qñ a cortice.i.a diuitijs spoliantur per contemptum mūdi & voluntatem paupertatis, tunc in multos vsus Christi & ecclesiæ conuertuntur, quia efficiunt sportulæ quibus alij in cęlum deferuntur, quando. s. fiunt prædicatores. Submissus sum in sporta. Act. 9. Isti etiam si in verę inuenturis scindantur p tribulationes & correctiones, & circa terram.i. in statu infimo teneantur & deprimantur, tunc verè non crescunt in altum per superbiam & præsumptionem, sed in latum per charitatem & dilectionem, intantum quòd sine scala, id est, sine difficultate possunt de cætero scindi, corrigi & emendari. Et quanto salix.i.homo est iunior per humilitatem, tanto est flexibilior per obedientiam. Ideo benè dicitur Threnor. 3. Bonum est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua.

De Sambuco. Cap. 141.

1 Sambucus habet flores odoriferos, sed fructus habet nigros, fœtidos & deformes, duplicem etiam corticem dicitur habere. Sic hypocritæ & falsi homines duplicē habent corticem, quia tales pleni sunt duplicitate, contra illud Eccl. 2. Væ duplici corde. Et pro certo licet flos suæ cōuersationis, redoleat, & sit bonus, fructus tamē suæ operationis fœtet, niger est & insamis & malus. Vnde ad Eph. 5. Quæ in occulto ab eis fiūt turpe est dicere. Vel expone simpliciter de luxuriosis, quorū & iota & verba sunt fętida, vilia, carnalia, & inhonesta, & licet flures eorū.i.exterior ornatus & vestitus sit pulcher & gratiosus, fructus tñ.i.sua mala opera fętida sunt per infamia atq; nigra.i.vilia & contempta. Omnes n. talium luxuriam vilipendunt. Fructus eorū inutiles, & ac-
2 cerbi ad manducandum. Sap. 4. ¶ Sambucus habet duas cortices, vnam grossam & liuidam exterius, vnam subtilē, & viridem interius circa lignum, sed ista est multum purgatiua, humorum phlegmaticorū. Sed vnū est ibi multum mirabile: quia si cortex cedatur a ligno versus superius, tunc per partem superiorem purgat, s. per vomitum, si versus inferius, tūc per partem inferiorem, s. per secessum, vt dicit Plin. Diosc. & Plat. quod est mirabile. Pellis ista significat virtutē largitatis. Pars inferior est mundus, & diuites mundani. Pars superior est cœlum & diuites cęlestes, s. mundani pauperes. Qñ ergo aliquis homo est plenus malis humorib. i. multis diuitijs, ita q̃ eas vult expellere, distribuere & emittere, tunc uerè ipse debet comedere, & sibi incorporare illam pellem.i.uirtutē, largitatis. Sed uerè si ista collecta & erasa fuerit uersus inferius, id est uersus mundum, hoc est dictu, si ad gloriam mundi & non Dei ipse mouetur ad largitatem, & liberalitatē, tūc verè ipse purgabitur inferius, quia. s. humores diuitiarum distribuet illis qui sunt inferius.i.mundi diuitibus & mundanis Si autem a parte superiori, id est ad laudem Dei illa pellis so erit abrasa, quia vult esse largus ad gloriam Dei & vtilitatē animæ, tunc mittet humores suos, id est diuitias ad partem superiorem, id est ad pauperes, qui sunt hæredes regni superni.

De Saliunca. Cap. 143.

Saliunca est herba acuta & pungitiua, crescens in locis
aridis & incultis, quędam etiam habet capitella quæ cir 1
quæ circunquaq; ad modum cascaris sunt aculeata, & ideo saliunca dicitur, quia se calcantem facit tripudiare & saltarē, vt dicit Isi. gallicè etiam dicitur chausse trappe. Scorpius etiam dicitur a multis: quia. s. pungit vt scorpio se tangentem. Radicem autem habet longam, mollē & carnosam & pinguem, & ab alijs dicitur eryngium. Tales sunt per omnia mūdi officiales, causidici & balliui: qa verè ipsi sunt pungitiui per rapinam & excoriationē: quia omnes se cōtingentes, vicinos. s. & subditos pungunt, spoliāt & cruentāt. Populum meum exactores sui spoliauerunt. Es. 3. In medio etiā istorum sunt capitella.i.principes & capitanei, qui illos souēt iudices etiam & prælati: quia vnus fauet alteri. Mich 7. Princeps postular, & iudex in reddēdo est. Quinetiā capitales isti sunt acutis aculeis circūducti.i. duris excoriationibus & rapinis. Et sicut saliunca in vijs publicis inuenitur, sic tales in officiis publicis statuuntur &c. Nam sicut talia capitella in se sunt pungentia, & ramos etiam habent circunquaque pungentes, sic tales principes in se sunt raptores, & ideo ramos .i. familiam rapacem nutriūt & pungentē. Et iō dici possunt saliuncæ: qui vere pauperes subditos faciunt salire suis excoriationibus, & rapinis. Iob. 24. De ciuitatibus fecerunt viros gemere. Vel dic quòd isti sunt detractores, impatientes, & obstinati, qui circunquaque habent aculeos, id est verba iniuriosa, pungitiua, diffamatoria & detractoria, & ideo dicūtur chausse trappe: quia verè illos, qui volunt ipsos calcare, id est corrigere & punire, vulnerant, diffamant & lacerant, sicut patet. Prouer. 15. Non amat pestilens eum qui se corripit. Isti tamen habent radicem affectionis mollem & carnosam per carnalia desideria & voluptatem.

Stacte idem est quod myrrha electa & prima. vide supra. de myrrha.

De Storace. Cap. 144.

Storax est gummi cuiusdam arboris in Arabia quæ dici
tur styrax. multum est efficax in medicina. virtutem. n. 1
habet glutinosam, confortatiuam, attractiuam, corrupti aeris purgatiuam. De arbore autem stillat in ortu caniculæ, cuius tres sunt species, scilicet calamitis, chrymatias, & aspros, vt dicit Isidor. & contra multas passiones, valet, secundum Diosco. Talis est virtus pietatis & compassionis: quia in tempore feruidæ æstatis, id est in statu aduersitatis, & in miserijs aliorum de arbore, id est nobis debet stillare, & emanare, & hæc virtutem habet confortatiuam, quia pauperes confortat, glutinosam: quia nos cum Deo & hominibus glutinat, pacificat & concordat, attractiuam, quia nos ad bonum attrahit, & inuitat, & corrupti aeris, id est corruptæ conscientiæ purgatiuam, & odoris bonæ famæ constitutiuam. Vel dic per oīa de viro perfecto, & præcipuè de prędicatore. Vel dic de gratia Dei: quæ conglutinat per charitatē, confortat per spē, purgat per pęnitentiam, attrahit per contēplationem, & fluxum, s. luxuriam stringit per castitatē &c.

De Sycomoro. Cap. 145

1 Sycomorus est ficus fatua, seu siluestris. moro similis in fo
lijs, sed longè est moro procerior & altior. lapide con-
cussa, gummi quoddā emittit quod valet contra venena,
vt dicit Isid. Talis est crux quia ficus fatua dicit̃ apud Iudæos
& gentiles, Stultum. n. reputant adorare lignum, & hominē
suspensum. 1. ad Corin. 1. Verbum. n. crucis pereuntibus ex
stultitia. Ex ista tñ quando fuit in passione Christi percussa,
& clauis perforata, stillauit quoddam gummi. i. sanguis Chri
sti preciosus: q̃a valet contra venena oium vitiorum. ideo Za
cheus volens videre Christum, ascendit in arborem sycomo
rum. Lu. 19. Et sic remissionem oim peccatorum impetrauit
Quia vere illi qui ascendunt arborem crucis per fiduciam &
compassionem, vident Christum per contemplationem, &
pctõrum acquirunt remissionem. Requiescite ergo sub arbo
2 re, & lauent̃ pedes vestri. Gen. 18. ¶ Sycomorus ficus fatua
multū abundat in deserto Iudeæ, sicut innuitur. 3 Reg. 9 &
10. Fico similis est præter folia, quæ similantur moro est tñ
ficu longe procerior & altior. fructus quosdam profert sub-
dulces, qui nunq̃ perueniunt ad maturitatem, vt dicit Pli. Fi-
cus inquit siluestris nunq̃ maturatur. Aliqui tamen comedūt
tales fructus. Tales sunt mundi peccatores: quia licet moro
& fico idest in bonis hominibus sint similes, s. quo ad naturā
nō sunt tñ morus vel ficus. i. non sunt boni & iusti, & iō ficus
fatua possunt dici: q̃a fatui sunt. i. vsu rectè rõnis carētes: q̃a. s.
diligūt temporalia, nō æterna Proue. 1. Stulti ea quæ sibi sunt
noxia cupiunt. Isti tñ in deserto huius mundi multū abūdāt,
quia stultorum. i. pctõrū infinitus est numerus. Eccl. 1. Sunt al
tiores & maiores etiam quātum ad honores & diuitias, quā
morus vel ficus. i. quā viri boni & iusti, quia tales plus habēt
de mundi prosperitate quam sancti viri. Eccl. 10. vidi stultum
in dignitate sublimi. Fructus aūt istorū. i. opera licet videant̃
dulcia & gratiosa, nunquam tñ perueniūt ad maturitatē per
fectionis; quia. s. nō perseuerāt in bono. Vel dic q̇ isti sunt hy-
pocritę: qui in deserto religionis sunt alijs celsiores, licet nō
sint ficus. i. viri boni fructus etiam eorum nō maturātur. i. eo
rum opera non sunt accepta apud Deū Vel dic q̇ hic est mū-
dus, cuius filij seculares & mundani nunquam veniunt ad ma
turitatem pfectionis sensus & discretionis. Sap. 4. Fructus eo
rum inutiles, & acerbi ad māducandum. Vel p fructus intelli
go filios diuitum & peccatorū, qui nunquam perueniunt ad
maturitatem sapiētiæ & perfectionis, & hoc quia tales vt cō-
muniter malè informantur & instruuntur a parentibus. Vn-
de Sap. 4. Spuria vitulamina non dabunt radices altas.

De Spina. Cap. 146.

Spina est arbor aculatea vel etiam ipse aculeus vel spiculū,
1 non est tñ de intentione naturæ q̇ aliqua arbor sit spinosa
sed istud fit ex arboris raritate, q̃a humor paucus & frigi-
dus exterius attractus a sole, induratur in spinam, vel in spi-
num trāsmutatur, vt dr̃ super librum vegetabi. Spina pungēs
significat pctm̃ originale, quod pungit per carnis stimulum
peccatores. Istud tñ non est de intentione naturæ. i. Dei, imo
accidentaliter extitit introductum. Deus. n. mortem non fe-
cit. Sap. 1. Nam ex humore carnalitatis & calore tentationis
2 efficitur spina. i. pctm̃ & concupiscentia corporalis. ¶ Spinæ
in terra sterili & inculta nascuntur. & est gñale q̇ oēs arbo-
res spinosę, se inuicem complectuntur, & alterutra muniunt
& defendunt, contra manus impugnantium pugnant, &
eas vulnerant, nunquam tñ sese lædunt, propter suam densi-
tatē radios solares roris guttas intercipiūt, ne terra in aqua
sunt illustrari valeat vel rigari, & ideo quæ circa spinas vel in
ter eas seminantur, nullatenus conualescunt. spinarum etiam
puncturæ manus & pedes lædunt & vulnerāt, & nō cessat do
lor nisi spinæ totaliter extrahantur. Tales sunt diuitiæ: q̃a ve
rè in terra sterili. i. in malis & pctõribus plus abundant. Ps. Ec
ce ipsi pctõres in seculo obtinuerūt diuitias verum tñ radios
solis. i. Christi sapientiam, rorē etiam cœli. i. Christi gratiam
& deuotionem impediunt, s. a suis possessoribus, nec eos p-
mittunt illustrari per sapientiam, nec per gratiā irrigari, imo
dato q̇ in tali terra iaciatur bonum semē, s. bonę doctrinæ &
prædicationis, nihil tamen proficit, imo ppter spinas diuitia
rum destruitur & suffocatur. Figura Matt. 13. vbi semē quod
cecidit supra spinas, exiuit suffocatum: quia exortæ spinę suf
focauerunt verbum, & ideo dicit̃ Hie. 4. Nouate vobis noua
le, & nolite serere super spinas. Ista etiam spinæ pungūt & la
cerant, quia verè diuitiæ quando intrant cor per nimiū carā
affectū, ipsum pungunt & inquietant p sollicitudines curio-
las sicut patet ad sensum: quia saturitas diuitiæ non finit eum
dormire. Eccl. 5. Et ideo dolor huiusmodi. i. cordis sollicitu-
do non deficit, quousq; spinæ huiusmodi. i. diuitiæ de corde
. i. de affectione & amore penitus expellantur & extrahātur, 3
iō dicitur Ezec. 28. Nec erit spina doloram inferens. ¶ Spinæ
inuicem se complectuntur &c. Sic verè arbores & hoīes qui
habent spinas diuitiarum, sese diligunt & amplectuntur, q̃a
oē animal diligit sibi simile. Eccl. 13. Sese etiam defendunt &
tuentur; quia oēs alios vicinos suos pungūt per rapinas & ex
coriationes, se autem inuicē non vulnerant neq; lædūt, quia
verè sunt ita inuicem conglobati, q̇ nullus potest de talibus
acquirere iura sua. ideo Nau. 1. Sicut spinæ inuicem se cōple-
ctuntur, ita conuiuium eorum pariter potātiū. Diuitiæ. n. ad
dunt amicos plurimos. Proue. 19. Et sicut spinæ faciliter accē
duntur, sic isti igne luxuriæ, cupiditatis vel iracūdiæ. Vel dic
q̇ spina est peccatum, quod conscientiam inquietat & remor
det donec per cōfessionē fuerit expulsum &c. sicut supra de
diuitijs. Habentes autem peccata sese cōnectunt cōtra alios
& defendunt, & se inuicem per cōspirationes copulant & con
iungunt, quia sicut dicitur Lu 6. Pctõres diligētes se diligūt,
¶ Spinæ propter suas pũctiones vix sine falce vel sarculo fer 4
reo euelluntur, quia suum pungunt collectorem. Tales sunt
mundi peccatores, qui verè tot habent aculeos verborū pū
gitiuorū, tot habent detractiones, diffamationes, & iniurio-
sas inuasiones, q̇ de terra & de solo pcti non se permittunt a
prædicatore vel prælato erui vel euelli, q̃a. s. suos collectores
. i. correctores pungunt & vulnerāt verbis suis: q̃a qui arguit
derisorē, ipse (. i. derisor) sibi iniuria facit. Proue. 9 Istud patet
de illis qui diffamāt prælatos & prædicatores, qñ eos arguūt
& emendat. ¶ Flores quandoq; sunt in spinis, sed nunq̃ tum 5
spinæ propter hoc teneriores imo in duritia pristina perseue
rant deficientibus etiam floribus duræ remanēt atq; sicca, &
ideo tales ab agricolis euellūtur: & quia propter suam natu-
ralem siccitatem faciliter inflammantur, ideo p fasciculos al
ligantur, & in ignem mittuntur, & in cinerem rediguntur. Isti
sunt auari, duri per obstinationnem & incōpassionē: q̃a. Isti
pungunt per escoriationem, & iō licet habēt flores. i. munda-
nā prosperitatem, nunq̃ tñ ppter hoc molliuntur ad pietatē
vel cōpassionē, & ideo agricola horti ecclesiæ, i. Christus fa-
cit eos euelli per mortem corporalē, & quia isti faciliter infla
mantur hodie. s. igne auaritiæ luxuriæ & iracūdiæ, iō finaliter
post mortem per fasciculos alligabūtur, hoc est dictū, per di
uersas distinctiones inuicē cōprimenē, q. s. similes similibus
& in pœnis similibus adiūgent, & in fornace inferni ppetuo
comburentur. Matt. 13 Alligate ea per fasciculos ad cōburē
dum vel terrę in qua sunt spinæ. i. peccata non faciliter ab eis
purgantur, nec ipsa exinde extirpant̃, per correctionē nisi for
tē agricola. i. prelatus habeat falcem vel sarculū. i. curiā fla-
gellorum, qui multi sunt qui non corrīguntur nisi per violē-
tiam. Esa. 7. Omnes montes qui sarculo sarientur, non ascen
dēt spinæ & vepres sup eos. ¶ Spina in principio mollis est, 6
tādem induratur &c. Expone sicut supra de romano. § iuuētus.
¶ Spinarum oia genera sunt pungitiua, quædā tñ rectæ sunt, 7
& illa quæ pungunt vel perforant, exinde faciliter extrahunt
quædā sunt curuæ, vt patet in rubo, carduo, & similibus, & iō
quod illę pungunt, nō faciliter ab eis extrahitur vel auferet.
Sic vere duo sunt genera raptorum qui alios pungūt p rapi
nas & excoriationes: quia quidā sunt recti. i. extenti p largi
tatem: quia illud quod pungunt & rapiūt de facili alijs dimit
tūt, & sibi parum retinent de eodē, sicut patet in multis prin
cipibus, qui de rapinis faciunt lauta cōuiuia & festa, nec sibi
aliquid retinet quia semper sunt pauperes & inanes. Prouer.
11. Alij rapiunt nō sua, & semp in ęgestate sunt. Itē sunt alij
qui sunt curui p parcitatem: quia . s. illa quæ pupugerū & ra-
puerunt & fraudulenter acquisierunt, non distribuūt sed re
tinēt, & in abditis colligūt & in arcis, sicut patet in vsurarijs
& auaris, qui non distribuūt bona sua. Hi§. 49. Omnes q ce-
perunt, retinent: nolunt pmittere eos. i. diuitias &c. ¶ Spinæ 8
sunt pungitiuæ inquietatiuæ, & iō de eis fiūt optima sepium
munimenta, quibus horti & arbores a bestijs transeuntibus
proteguntur. Talis est pænitētia, quæ pungit & inquietat cor
per feruorē cōtritionis, & ideo hortus. i. bona anima debet
spinis. i. duris pęnitētiæ operibus esse clausa, ne a bestijs. i. car
nalibus

nalibus tentationibus deuoretur. Vel per spinā intelligo timorem.s. consideratione mortis, iudicii,& inferni, q inquietant cor, & ipsum in peccato dormire vel ꝓsperitate mundi quiescere non permittunt, quia per timorē Dei declinat omnis a malo.ideo Oseæ.2.Sepiam vias tuas spinis.

De Lignis Sethim. Cap. 147.

Sethim ligna sunt in disertis Arabiæ ad similitudinem albę spinæ, ſm Comestorē: quæ incremabilis & imputribilis sunt naturæ, de quibus altare thymiamatis & arca cū propitiatorio sunt effecta. Ista ergo significat viros sanctos, qui scilicet per pœnitentiam sunt spinei, & per castitatē albi: qui tanta fortitudine, patientia & perseuerantia sunt firmati, ꝙ nec igne cupiditatis deficiunt nec aqua voluptatis putrescunt, & ideo in templo ecclesiæ & paradisi quiescunt, & apud Deum vasa sanctificationis sunt. Et potissimè tales sunt sancti, qui sunt in patria, qui perpetuo perseuerant & viuunt. Sapien.5. Iusti autem imperpetuum viuent &c.

De Sentibus. Cap.148.

Sentes sunt quædam arbores spinosæ, leues, imputribiles, quarum sunt aspera folia, & habent capitella sicut cardu°, folia habent pungitiua & diuisa vt eruca, in locis incultis & duris crescunt, virgas habent duorum cubitorum, & radicem medicinalem, vt dicit Diosc. Tales sunt mūdani, qa asperi sunt per rudiatem & crudelitatem, & folia eorum.i. verba sunt pinguia per carnalitatem, & diuisa per varietatem & mēdacitatē, & ideo in locis incultis.i.in mundo (vbi cultura pœnitentiæ non exercet) habitant & morātur. Vel dic ꝙ sentes significant scientias & diuitias, quæ in locis desertis.i. in malis hominibus abundant, quæ tamen sunt pungitiuæ: quia cor pungunt per sollicitudines & labores. Ideo de diuitibus dicitur Iob 30. Esse sub sentibus delicias computabant.

De Sepibus. Cap.149.

1 Sepes sepis idem est, quod vallum seu septum. genus est munitionis ex palis & sudibus & spinis circa segetes seu hortos. Nam pali primo in terra figuntur, deinde spinæ & virgulæ circunquaq; plectuntur, & sic horti & domus sepis beneficio muniuntur. Sic vere si nos hortum conscientiæ incolumē seruare a vitijs & peccatis volumus, necesse est vt ei sepem.i. disciplinam correctionem & pœnitentiam circundemus, & vallemus. Ista autem sepes debet componi ex tribus.s.ex palis rectis.i.ex mandatis diuinis, quæ in terra cordis nostri debent esse fixa per eorum considerationem & recordationē. Itē ex virgulis.i.ex afflictione pœnæ, quæ ꝑ virgulā designat. Et iō de illis duobus dicit Psa. Virga tua & baculus tuus ipsa me cōsolata sunt. Itē ibi dēt esse spina.i. timor dei vel feruor contritionis, que pungit & stimula cor humanū. Ideo Oseæ.2.Sepiam vias tuas spinis. quia sicut dr Eccl.36. Vbi nō est sepes, diripietur possessio. ¶ Sepes q̄diu est sana & integra, hortū claudit & munit, & a bestijs defendit, sed qa vēto pluuiæ & calori exponitur, iō faciliter putrefit & siccat & cito deficit, nisi renouat & dū res alienas custodit, seipsam dilaniat & consumit, & iō tunc ad nihil valet, nisi ad incēdiū vel ad ignē. Circa sepes ēt sæpe latent reptilia venenosa,s. bufones & serpētes, & iō dormire iuxta sepes nō est tutum. Vnde a sepe dr seps, qui est serpens cuius venenum nō tm̄ carnē putrefacit, sed ossa etiam liquefacit, vt dicit Isid. & Lucanus. Sepes est prælatus, qui pro certo quādiu est sanus & integer.i.bonus & iustus, & ortū religionis vel ecclesiæ munit, claudit & defensat cōtra oīa temporalia & spūalia nocumēta, sed verè qa illi dū.s. tēporalia administrant, & exponunt plusquā alij ventu superbiæ & vanitatis, quia habent humores pluuiæ luxuriæ & carnalitatis, quia habēt delicias ignis & ardoris auaritiæ & cupiditatis, q habēt diuitias & tēporalia in manibus, idcirco sæpe accidit ꝙ tales desiccantur ab oī humore gratiæ & deuotionis & cōpassionis, & putrefiunt ꝑ diuersa vitia & pc̄ta, intm̄ ꝙ multi sunt de talibus putrefactis, qui ad nihil aliud valent prætēq vt ignē suis negligentijs ipsum violari permittunt, iō illū est vt pp hoc perpetuo moriantur, quia Oīs arbor q̄ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignē mittetur. Et sic accidit ꝙ multi prælati faciendo aliorum seruitium,s.alios corrigendo, ꝑdicando & informādo, suū incomodū effecerūt. Luc.23. Alios saluos facit, seipsum nō pōt saluū facere. Et circa tales.i.circa principes pessimos & prælatos habitāt hodie multa venenosa.i. multi mali pc̄tōres. Ibi.n. sunt busones.i. inuidi, qui odorem vineæ.i.bona aliorum non possunt pati. Iob 24. Nō ambulet per viam vinearum. Ibi sunt serpentes.i. detractores, q morsibus suarū diffamationū & detractionum alios liquefaciunt & occidunt. Nam circa malos prælatos & principes & in eorū familia tales vt cōiter conuersant,s. adulatores & detractores. Expone de sepe si vis sicut.e. de angue vel aspide. §.suo. Iō de talib. malis sepib.i.de malis ꝑlatis, iudicib. & principibus dr. Eccles.36. Vbi non est sepes, diripietur possessio.

De Sudibus. Cap.150.

Sudes sudis est palus acutus, qui in sepibus coaptatur, qui tanto firmior est in sepe, quanto terræ profundius est infixus. Sic verè in sepe religionis illi qui in terra.i.in memoria terrestreitatis nostræ mortis & conditionis humanæ, profundius figuntur per humilitatem, tāto sunt firmiores, & fortiores ad resistendū vitijs & pc̄tis, & maximè vētoelationis, & vanitatis, & isti prius mundant ꝑ conscīæ puritatem, deinde acuūtur ꝑ sapiētiæ subtilitatē, & sic melius figunt ꝑ humilitatē, qa sicut dr Proue.11. Vbi est humilitas, & ibi sapiētia.

De Siliquis. Cap.151.

Siliqua est genus leguminis cum sonoris folliculis, q̄ magis inflat q̄ reficiat. Secundum Hug. aūt siliqua est folliculus cuiusq; leguminis & purgamētum, quod a porcis māducatur. Secundum Isid. aūt & Pli. siliqua arbor est cuius fructus sunt prædulces, quæ in Syria reperitur. Talis est per oia sapientia vel prosperitas mundana, quæ pro certo non est nisi fex & purgamentum prosperitatis vel sapiētiæ diuinæ. Ista .n. hēt folliculos.i.verba sonora & eloquentia, quæ tn̄ magis onerant per auaritiam, magis inflant per superbiā, q̄ reficiāt per grām, & ideo hæc tantum à porcis.i.a voluptuosis mundi sapientibus comeditur & amatur. Iō de fatuo filio ꝓdigo dr Lu.15. Cupiebat saturari de siliquis quas porci manducabant. Dulcis tn̄ est & sapida fatuis peccatoribus & mūdanis.

De Sinapi. Cap. 152.

Sinapis ſm Pli. prima est & principalis inter herbas quibus Pythagoras laudem dedit, cæterisq; efficacior in virtute. 1
Herba est feruentissima, virtutem habet dissolutiuam, apertiuam, cerebri purgatiuā, consumptiuā, lethargicorū excitatiuā, contra multas infirmitates iuuatiuā, & licet sit aspera, apes tō flores eius diligunt & frequentant, quæ tn̄ flores oliuæ nunquā tangunt, vt dicit Pli. Talis est pnīa per oia, qa admodū sinapis aspera est & acuta. Hæc.n. est feruentissima ꝑ feruorē cōpunctionis, & iō dissoluit mentē ꝑ cōtritionē, aperit & purgat ꝑ cōfessionē, cōsumit ꝑ satisfactionē, calefacit ꝑ dilectionē, excitat lethargicos.i. pigros ꝑ timoris diuini incussionē, & licet hæc sit aspera & acuta, apes tn̄.i. sancti viri ipsam diligunt & frequentant, qui tn̄ flores oliuæ.i. mūdi prosperitatē refugiūt atq; cauent, dicētes cum Ezechia, Esa.38 Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine animæ meæ. Vel dic ꝙ sinapis est charitas, vel sapientia diuina, quæ hæc omnia operantur, vel consideratio mortis vel timor. ¶ Semē sinapis est minimum quantitate, sed maximum virtute, est.n. 2
feruentissimæ naturæ, & est sui multiplicatiuum, quia vbi seminatur, vix inde amplius eatirpatur, & est sui augmētatiuū, quia cum sit paruum semen, tn̄ in arborem magnam crescit. Flores aūt eius ab apibus frequentantur. Talis est vir perfectus, qui est paruus per humilitatem, feruens per charitatem niger exterius per pœnitentiæ austeritatem, albus interius, per castitatem, sui multiplicatiuus per bonorum operum fęcunditatem, & sui augmentatiuus per virtutum & meritorum multiplicitatem, & flores eius, id est sua bona exempla, & conuersatio ab apibus, id est a bonis secularibus frequentantur. Figura Luc.13. vbi granum sinapis creuit in arborem magnam, & requieuerunt volucres subtus eam. Sic verè subtus vmbram, id est bonis exemplis bonorum, alij scilicet volucres & bestiæ.i. boni & mali requiescunt. Vnde Dan.4. In ramis eius habitabant volucres cœli, & de subtus bestiæ reliq. Vel dic ꝙ sinapis est doctrina bona vel mala, quæ vix extirpatur, à loco vbi fuerit seminata. Vel dic ꝙ sinapis significat balliuos, qui faciunt rusticos flere, gallicè q̄ font les villains plorer. qui tm̄ se multiplicant & abundant, ꝙ nunquā possunt deficere vel cessare: quia stultorū infinitus est numerus. Eccl.1.

corrupta fuerint, tunc necesse est quod hic similiter corrumpatur. Istud patet de iuvenculis quae frequentant societatem vetularum macquerellarum, quae rore suorum verborum & exemplorum corrumpuntur per luxuriam, & sic de alijs, quia Corrumpunt bonos mores colloquia parua.i. ad Cor. 15. Si autem ipsa i. inueniat abeat: bonum aerem.i. bonam societatem, bonum rorem.i. bonam informationem, tunc perfecte poterit per mores & gratiam perfici & compleri, quia cum sancto sanctus eris &c.

De stipula. Cap. 155.

Stipula est illud quod in agris remanet spicarum multitudine recollecta: quod multi ad ignem & ad stramentum & ad alia plura colligunt: concaua est, vento per via &c. Vide supra de frumento & calamo vsuali.

De simila. Cap. 156.

Simila est farina tritici purgatissima & delicata mollis, & alba, tenuis & munda, diuersis cibis & medicinis apta, & de ea fit panis nobilium. Vide supra de farina. Talis est diuina scriptura &c. vide supra de farina. Vel dic quod haec est anima, purgata per poenitentiam, mollis per clementiam, alba per castitatem, munda per innocentiam puritatem, tenuis per humilitatem &c. Idem dic de scriptura, quae est medicinalis peccatori, & cibus etiam animarum deuotarum. Nam panis, & pultes doctrinae inde componuntur, de quo nobiles, id est viri perfecti, puri, i. id est viri imperfecti a praedicatoribus nutriuntur. Perfectorum solidus est cibus ad Heb. 5. & Leuiti. 6. Simila erit eius oblatio.

De Scopa. Cap. 157.

1 Scopa quae gallice dicitur balay, a quibusdam dicitur brith. arbor est multas habens virgulas duras & nodosas, quibus pueri dorsis denudatis saepius verberantur, exinde etiam domus a puluere & sordibus vacuant. Talis est poenitentia vel correctio vel disciplina, quae ex pluribus virgulis & particulis constat.i. ex pluribus punctionibus & tormentis, quae dura sunt & grauia sustinentu. Fatui ergo pueri.i. homines imperfecti vel peccatores, ab istis virgulis.s. a correctione Dei vel praelati debent saepius verberari, & domus conscientiae ex talis ferro debet mundari & purgari a foedibus omnium vitiorum, & a puluere.i. ab affectu diuitiarum temporalium, deliciarum & honorum. Inuenit domum suam scopis mundatam. Matth. 12.

2 ¶ Scopa more tremuli folia habet tenuia & leuia, quae ad modicum flatum venti mouentur, & tremunt, & in iuuentute habet corticem album & delicatum, sed quanto magis antiquatur, tanto cortex rudior & nigrior efficitur. fructus autem habet inutiles & inanes. Tales sunt multi, quia vere folia eorum.i. verba plurimum sunt tenuia & leuia per multiloquium: quia ad modicum ventum vanitatis & inanis gloriae mouentur per iactantiam, vel ad flatum modicae iniuriae mouentur per iracundiam & furorem. Isti etiam quia in iuuentute habent corticem.i. exteriorem apparentiam & conuersationem albam.i. bonam, mundam & castam, sed vere in senectute habent eam nigram & turpem.i. turpem & infamem: quia multi sunt qui bene incipiunt, qui tamen male finiunt. Iste homo coepit aedificare, & non potuit consummare. Lu. 14. ¶ Scopa fructum habet tepidum & inanem quae tamen secundum Pli. siluaticis hominibus praebet panem. succum autem habet acidum, qui eis praebet potum. Nam cortice inciso, succum eius recipiunt in vtilate, & eo vtunt. Succus etiam ille calore solis corruptus conuertitur in vnguentum horribile & nigrum, quo vtuntur loco olei vel oliuae, & sic praeter scopa nihil aliud quaerunt, ex lenime habentes panem, ex fucco vinum, ex liquore, & vnguento annona, vt dicit Pli. li. 15. vbi agit de arborum fuccis. Scopa est mundus, fructus eius sunt diuitiae temporales, vnguentum sunt eius deliciae corporales, succus eius sunt sciae seculares. Sed vere licet ista sint inania & inutilia, filij tamen homines.i. seculares istis contenti sunt pro omni nutrimento. Nam pro omni cibo victualium non requirunt nisi semen diuitiarum, & vnguentum deliciarum, pro potu autem doctrinae non quaerunt nisi succum sciarum secularium, & sic anonam aliam, i. coeli gloriam non quaerunt, sed istis pro omnibus sunt contenti.

3

De Stupa. Cap. 158.

1 Stupa dicitur secundum Isid. a stipando: quia inde rimae stipentur. Et est purgamentum canabis vel lini, quod difficiliter ab eo separatur. Et est grossior, nodosior, hispidior, & ad nendum ineptior inuenitur, tamen fiunt inde fila grossa, rudia & nodosa, quae de facili rumpuntur & inflammantur, & inde fiunt ellychnia candelarum. Tales sunt peccatores: quia recte non sunt nisi purgamenta & feces lini & canabis.i. bonorum, quia tamen hodie in ecclesia inuicem sunt permixti, idcirco alter ab altero difficiliter segregantur & boni a talibus diuiduntur. Isti ergo sunt breues per imperseuerantiam: quia non durant longe per longanimitatem, pleni sunt nodis.i. vitijs & peccatis, grossi sunt per superbiam, & ideo de facili non filantur nec praeparantur per correctionem, & ideo de facili non filant nec praeparantur per correctionem, & ideo si fiat.i. si aliqualiter corriguntur, & connectantur & emendentur, ipsi tamen sunt debiles ad resistendum, & faciliter rumpuntur per peccatum, & quia ficci sunt per incompassionem & indeuotionem, ideo faciliter inflammantur per malam affectionem, per luxuriam, auaritiam & iracundiam &c. & idcirco tales deputabuntur ad ignem candelarum infernalium nutriendum. Ecc. 21. Stupa collecta synagoga peccatorum, & consummatio illorum flamma ignis. ¶ Stupa est fex lini, & est multum sicca, & ideo inflammatur & dissipatur & incineratur. Talis est mundi prosperitas, quae non est aliud quam fex respectu lini.i. respectu aeternae foelicitatis, nam ista facillime perditur & dissipatur, & igne & flamma tribulationis, mortis vel infirmitatis penitus adnullatur, & ideo in die creationis papae stupa coram eo comburitur, & ei dicitur, Sic transit gloria mundi. Vel dic quod stupa est vita humana. Iudic. 16. Quomodo si rumpat aliquis filum de stupa tortum sputamine, cum ardorem ignis acceperit. & Esa. 1. Erit fortitudo vestra vt fauilla stupae. 2

De Taxo arbore. Cap. 159.

Taxus est arbor venenata, ex cuius fructu eliquatur venenum, nimis enim laxat caro seu lignum eius. ignem grece cum seruat inextinguibilem, vmbra eius nociua est & mortifera dormientibus sub eadem, vt dicit Diosco. Arbor est magna & procera, ramos habens grossos, & flexibiles, & longos, ex quibus Parthi faciunt arcus suos, vt dicit Isid. lib. 17. & poeta dicit: Taxi torquentur in arcus. Pli. autem lib. 16. c. 11. dicit, quod taxus est arbor minime virens, tristis aspectu, cuius mascula sola inter arbores baccas portat, ex quibus potissime in hispania letale eliquatur venenum. Vasa etiam vinaria ex ipso in gallia facta fuisse mortifera compertum est. Hanc graeci similacem vocant, & est in Arcadia ita praesentis veneni, vt si quis sub ea dormiat, cibumve capiant, moriantur. Ista ergo taxus seu taxica dicitur, ex qua toxicum nominatur. Taxus est mundus, lignum vel caro eius significat diuitias temporales, fructus eius significat delicias corporales, succus eius significat scientias seculares, vmbra eius significat eminentias populares, rami autem eius sunt mundi filij.s. diuites mundiales, nam ex istis omnibus constat mundus, s. ex diuitijs, delicijs, scientijs, honoribus & populis, sed vere omnia ista sunt venenosa animae christianae, ipsam enim intoxicant per vitia & peccata, fructus enim eius.i. deliciae, succus eius .i. sciae sunt mortiferae, quia vere hominem intus laxant & resoluunt per mala desideria & affectiones, quod mortem diuersorum peccatorum inducunt, nam deliciae faciunt hominem pigrum & luxuriosum, sciae autem faciunt eum inflatum & ambitiosum. Ideo dicitur ad Rom. 8. Prudentia carnis mors est. Nota de poto Sedechiae laxatiuo. Item caro eius & substantia.i. mundi diuitiae suos nocius: quia vere ignem graecum.i. ardorem auaritiae nutriunt inextinctum. Vnde nota quod non minuunt, sed augent auaritiam. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Esa. 66. & Mar. 6. Item vmbra eius.i. mundanae eminentiae & honores sunt nociuae, quia vere illos, qui dormiunt de subtus.i. illos qui in honores se delectant, interficit & occidit, s. per peccatum superbiae & praesumptionis, & crudelitatis & elationis. Ideo Esa. 30. Habentes fiduciam in vmbra Aegypti &c. Et sic patet mundum esse nociuum: quia quicquid est in mundo, aut est concupiscentia oculorum, aut concupiscentia carnis, aut superbia vitae 1. Ioa. 2. Et ideo dicitur ibid. Nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt. Rami etiam istius.i. mundani peccatores sunt nociui: quia vere flexibiles sunt per falsitatem & varietatem, & ideo Parthi.i. demones de istis faciunt arcus suos.i. sua instrumenta ad occidendum alios per peccatum, s. per eorum malas doctrinas & exempla, & ad alios vulnerandum, s. per rapinas &c. Mundi.n. peccatores, qui tot & tanta mala faciunt alijs & temporaliter & spiritualiter, non recte nisi demonum arcus & instrumenta, mediantibus quibus ipsi alijs iniuriantur atque nocent. Exemplifica de raptoribus & vsurarijs &c. Ideo de diabolo dicitur Esa. 5. Omnes arcus eius extenti, sagittae eius acutae &c. vide ibi. Vel dic quod taxus est peccator, corruptus & venenosus, & maxime haereticus, cuius fructus & succus & vmbra.i.

cuius vita,doctrina & fama circunstantibus lunt venena. vn
de etiam vinum.i.doctrina & verba quæ de talibus extrabũ
tur,mortilera bibentibus & audientibus inueniuntur,inquã
tum malè credendo per vitia corrumpuntur.Si quis etiã sub
ipsis dormierit vel comederit,hoc est dictu,si quis societatẽ
eorum frequentauerit,mortis culpæ periculum reportabit.
Vel si vis dic omnia de mala muliere, quæ intoxicat quicqd
tangit.Eccl.13.Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea.

De Tabula. Cap. 160.

1. TAbula dicitur aliquando mensa diuitum, in qua sunt
diuersa fercula,diuersa vasa,diuersi seruitores,quæ et
quodam limbo exterius circũducitur & ambitur. Sic
sacra scriptura est mensa Dei,vbi sunt fercula diuersa
rum auctoritatum,vasa sunt libri noui & veteris testamenti,
seruitores sunt studentes,discumbentes sunt doctores,&prę
dicatores.In ista mensa debent refici amici domini,s.paupe-
res & tribulati,vbi vinum spiritualis consolationis bibant.
psalm.Parasti in conspectu meo mensam &c.Prouer.9.Sapiẽ
ria ædificauit sibi domum,miscuit vinum,& posuit mensam.
2 ¶Tabula aliquando dicitur aleatoria in qua luditur &c.Ex-
3 pone si vis de ludo & tabulis hincinde pictis.¶ Tabulæ dicũ
tur parui asseruli ad scribendum,qui primo cauãtur,& alter
alteri in vna parte connectuntur, deinde cera replentur, &
sic ibi scribitur,& quanto ex solidiori planiori & leuiori fiũt
ligno, tanto sunt meliores ad scribendum.Tales debent esse
clerici & litterati;quia cauati per humilitatem,inuicem iun
cti per charitatem,cera.i. mollitie pietatis repleti per beni-
gnitatem,plani per veritatem, leues per spiritualem pauper
tatem solidi per constantiæ firmitatẽ,& sic erunt apti ad hoc
vt scribantur,& exarentur cum stillo.i.cum lingua doctoris
per doctrinæ susceptionem.Prouer.7.Scribe illam in tabu-
lis cordis tui. Quis mihi det vt exarentur in libro stillo fer-
reo?&c.Iob. ¶Tabulæ dicuntur asseres serris diuisi & secti,
4 cum securibus dolati.hæ enim dolãtur & sculpuntur,& post
multiplicem superfluorum resecationem ad vsum ædificij di
sponuntur,& valent ad naues fabricandum,solaria construẽ
dum,& arcas,& multa alia componendum,cum clauis inui-
cem compaginantur.ad tabulas etiam confugiunt naturæ,
post maris naufragium,& sic sæpe mortem euadunt.Tabulę
sunt sancti,qui pro certo fuerunt in mundo isto secti multis
pœnis,tormentis & tribulationibus,& maximè martyres,&
hoc cum serris & securibus.i.per manus mundi principum,
& tyrannorum,& sic per multas dolaturas tribulationũ pur
gati fuerunt ab omnibus superfluis.i.a vitijs & peccatis,diui
tijsque terrenis,& sic ad ædificium ordinantur paradisi,&ibi
in solario æternæ beatitudinis,& dignitatis eleuantur,& cla
uis amoris inuicem colligantur,& nautę.i.mũdi peccatores
post naufragium vitiorum, & postquam nauis animæ suæ p
vitia est destructa, aliquando mortem æternam euadunt qñ
ad vnam tabulam.i.aliquem sanctorum per deuotionem cõ
uertuntur,& eorum orationibus liberantur, sicut patet de
multis.Ideo Iob 5.dr̃ de talibus,Clama ergo,si fortè sit q ex
audiat,& ad aliquẽ sanctorum conuertere. Expone si vis de
fidelibus præsentibus,qui debent tribulari per pniam,& cõ-
5 paginari per charitatem.&c.¶Tabulatum seu solariũ ex cõ-
iunctis asseribus tabulis componitur,& ne propter onus su-
per positum deficiat,trabes tabulis supponuntur,super quos
sitæ ne decidant sustentantur. & licet solarium cunctis in eo
existentibus proficiat,eosq; sustineat, ab illis tamen omnib⁹
conculcatur,vna cum tabulis & trabibus quæ tabulis suppo
nuntur.Solarium est ecclesia,quæ ex pluribus tabulis, id est,
ex pluribus personis fidelibus consistit,quæ inuicem debent
esse iunctæ per charitatem,& ne propter pondus superposi-
tum.i.propter mundi tribulationes deficiãt,necesse est q tra
bibus.i.diuinis promissionibus suisq; mandatis & commina
tionibus proprijsque meritis & virtutib.inoitanť, & sic con
tra aduersa oĩa tucantur.Binæ bases singulis tabulis suppo-
nentur.Eccl.26.Et licet istæ tabulæ.i.boni & sancti in eccle-
sia proficiant oĩbus quantum ad verba,opera & exempla, tñ
(quod dolendum est)hodie ab omnibus conculcantur & vi
lipenduntur,& idiotæ ab alijs reputantur.Pone figuram hic
vel supra.§.alio,de tabernaculo fœderis,quod constabat ex
pluribus tabulis ex oĩ parte auratis,cœlatis,& a latere iũctis
& incastratis,& hæ superius in altum erigebantur, vectibus
ne caderent connectebantur,& binis basibus singulæ susten-
tabantur.Sic verè in tabernaculo ecclesiæ debent esse multæ
tabulæ.i.multi boni viri sancti & perfecti,qui debent esse au
rati per sanctitatem in omni parte,s.& corde & corpore,in-
uicem debent esse iuncti per concordiæ vnitatem, vectibus
.i.diuinis præceptis & considerationibus debent esse muniti
& per spem & contemplationem & affectionem superius ad
cœlestia erecti,& duabus basibus.i.duobus præceptis chari-
tatis debẽt esse fulciti.Expone totũ si vis de religiosis. Exo.
36.Fecit & duas tabulas tabernaculi de lignis setbim.

De Trabe. Cap. 161.

TRabs est lignum transuersum in ædificio a pariete in
parietem,tectum superpositum sustinens, & parietes,
ne cadant iungens & ligans. Debet autem trabs esse
fortior alijs lignis, & maximè in medio, ne pp onus
curuetur,& ideo qñq; solet in medio stipite sustentari. Et dr̃
à traho trabs:quia a pariete in parietem trahitur in trãsuer
sum,sm Isido.Talis est rectè bonus prælatus:quia totum ędi
ficiũ ecclesiæ habet sustinere suis doctrinis,operibus & exẽ-
plis,& duos parietes.i.duplicem vitam,s.actiuam & contem
platiuam tangit,nunc per actiuam temporalia ministrando,
nunc per contemplatiuam de cœlestibus meditando. Sap.8.
Attingit a fine vsq; ad finem fortiter & disponit oĩa suauiter
Et hic dẽt esse fortis per constantiæ firmitatem, & maximè
in medio.i.in corde,ne incuruetur, & ne deficiat sub onere,
quod supportat,& iõ quadam colũna.i.cruce Christi & eius
memoria dẽt in corde sustẽtari p deuotionẽ.Fulcite me flo-
rib.stipate me malis.Cant.2.Vel per columnam intelligo bo
nos prælatos,adiutores.i.priores & officiales &c. Vel dic q
trabs est vir pfectus,q pondus tribulationũ sustinet, & iõ ne
deficiat,dẽt habere in medio.i.in corde columnã vel stipitẽ
.i.virtutẽ spei,quæ eum sustenet & supportet. Vel etiam colũ
nam crucis &c. Vel virtutem constantiæ & fortitudinis.

De Terebintho. Cap. 162.

TErebinthus,est(vt dicit Isido.li.17.)arbor resinam su 1
dans,oĩbus alijs præstantior,est.n.arbor medicinalis,
quo ad folia,fructus,& cortices,& semina, & quo ad
gũmi,materia eius lenta est & multum durabilis,vetu
state.n. nigrescit & splendescit, fructus eius parui sunt sicut
faba,odore iocundi,& tactu pingues & resinosi,vt dicit Pli.
lib.23.c.6.Talis est vir pfectus:quia verè resinam.i. dulcorẽ,
pietatis & misericordiæ dẽt emittere & stillare,& medicina
lis debet esse.i.virtuos⁹ & bonus quo ad singulas sui partes,
& quo ad corticem suæ conuersationis, & quo ad folia locu
tionis,quo ad fructum operationis,quo ad semen doctrinæ,
& eruditionis & quo ad gummi elemosynæ vel compassio-
nis.Iste debet esse lentus per prudentiæ maturitatẽ,durabi-
lis per constantiæ & perseuerantiæ firmitatẽ,quia nunq̃ de-
bet deficere per pctm.Et non defecisti .etc.Apoc.2.psal.An-
ni eius non deficiẽt.Et iste in antiquitate & senectute debet
splendescere per vitæ & conuersationis lucidã honestatem.
Deus qui facit de tenebris lumen splendescere 2.ad Corint.
4.Fructus aũt.i.opera istius debent esse odorifera per famo
sitatem,pinguia & resinosa p mellifluã pietatẽ,& dicať a pau
perib.Cant.2.Fructus eius dulcis gutturi meo.Vel per tere-
binthũ intelligiť beata virgo quo ad oĩa,& per fructũ eius in
tellige Christum:q fuit paruus p humilitatẽ, odoriferus p fa-
mositatẽ pinguis p charitatẽ,resinosus p pietatẽ,q a resinam
gr̃ę mixt,& ẽt liquorem sui sanguinis a nobis fudit,qua sananť
vulnera pctõrũ.Tollite resinã ad dolorem eius,si fortè sane-
tur.Esa.51.Iõ ipsa põt dicere illud Ecc.24.Ego quasi terebin
thus extẽdi ramos meos. Vel terebinthus est crux,medicina
lis,& virtuosa contra vulnera peccatorum,quæ fructũ Chri
stum portauit &c.sicut supra de virgine.¶Terebinthus est ar 2
bor a qua emittitur quædã resina quæ dr̃ terebinthina,medi
cinalis & virtuosa;& est arbor habẽs multa folia,sed inter ea
sunt quidã folliculi in q bus quædã animalia sicut culices ge-
nerantur,quæ tandẽ corticem arboris terebranť & perforant,
& sic resina distillat in æstate,& colligitur,& seruať vsui me-
dicinæ.est.n.odorifera,& vulnera sanat & purgat,& duritiã
laxat dissoluit,& remollit,vt dicit Pli.ibidem.Talis est Chri
stus,folia quæ ab eo dependent,significant terras, regiones,
sectas & status populorũ,quæ omnia a Deo procedũt & gu
bernantur,cortex eius est caro humana,gummi eius est san-
guis preciosus.Habet ergo terebinthus Christus multa fo-

lia, quia

lia, quia vere multæ nationes sunt ei subiectæ, quia populi, &
tribus, & linguæ seruient ei in æternũ. Dani.7. Sed vere inter
alios habuit quosdam folliculos spirituales, s. statum, & sectã
Iudæorum, quos a principio dilexit, & in fide sua stabiliuit,
& eis scripturam sacram commisit. Sed pro certo in istis fol
liculis. i. in statib. & sectis Iudeorum generati sunt culices. i.
iniqui principes sacerdotum, Pharisæi, & alij iniqui Iudæi, q
pro certo in passione vulnerauerunt, terebrauerunt, & per-
forauerunt lancea, spinis & clauis corticem arboris quæ eos
portauerat, & generauerat. i. humanitatem Christi, patris &
Dei sui. Filios enutriui, & exaltaui, ipsi aũt spreuerũt me etc.
Esa.1. Et sic inde manauit resina. i. sanguis Christi, qui est pre
ciosus, et medicinalis pio cordi, quia soluit, et laxat p cõpas-
sionem, purgat et sanat vulnera peccatorum, et oẽm duritiã
obstinationis destruit et remollit, et per odorem suę famę et
sanctitatis olfactum deuotionis recreat, et confortat. In odo
rem vng. t. cur. etc. Can.1. Vel si vis dimitte totum de folijs, et
dic simpliciter terebinthus generat aliqua animalia etc.

De Lignis thyinis. Cap. 163.

Thiina ligna sunt quædam spinosa sicut alba spina, quę
nec in aqua putrescunt, nec in igne cremantur, rotun
da, candida, valde fulgẽtia, et polita instar speculi seu
vnguis, et in eis imagines resultant, sicut in vngue, et
multi credunt q sint ligna setbim, vt dicit gl. super 3. Re. 10.
Tales debent esse viri iusti, et perfecti, s. candidi per castita-
tem, et conscientiæ puritatem, politi, et lucentes per apparẽ
tiæ venustatem, quia imagines. i. exempla sanctorum, et eorũ
virtutes debent in eis relucere, et ipsi debent esse speculum
aliorum, sicut fuit Christus, et alii sancti. vnde Sap.7. Candor
est lucis æternę, et speculum sine macula, et imago bonitatis
Dei. Isti debent esse rotundi per obedientię velocitatem, im
putribiles, et incremabiles per perseuerantiæ longanimita-
tem. Nam ita debent esse fortes, et solidi, cõstantes, et firmi,
q in igne aduersitatis nunquam debent cremari per impa-
tientiam, et desperationem etc. Odor ignis non nocebit te.
Esa.44. Et ita debent esse modesti, abstinentes, et tẽperati, q
in aqua mundanę prosperitatis nonquam debet putrefieri p
luxuriam, superbiã, auaritiã etc. Et ideo sicut Salomon fecit
in templo plura vtẽsilia de talib. lignis, s. fulcra et gradus, sic
verè in templo ecclesiæ vel religionis debẽt fieri vtensilia, s.
prelati (qui ad vsum sunt aliorum deputati) de talib lignis et
personis. Effulsit sicut sol in templo. Eccl.50.

De Thyrso. Cap. 164.

Thyrsus est frutex medius in olere, arbore seu herba,
sm Pap. gallicę trons vel troys. et est pars cœlo vici-
nior, rore psusior, a terra remotior, in to tenerior, in
medicina vtilior. Expone si vis de religiosis, et bonis
qui sunt in arbore ecclesiæ cœlo viciniores per spẽ, et contẽ
plationem, a terra et terrenis plus remoti per eorum cõtem
ptum, et abdicationem, rore gratiæ vel doctrinæ plus persu
si, et plus medicinales per sanctitatem etc.

De Thignis. Cap. 165.

Tigna gallicè cheurons, sunt quædam ligna quæ in do
morum tectis ponuntur, quæ bina inuicem coniun-
guntur, et versus cęlum eriguntur, a lateribus vsq; ad
parietes inclinantur, quibusdam assulis quæ regulę di
cuntur conteguntur, clauis eius regulæ affiguntur, exterius
vilib. laterib. vel stramentis cooperiuntur, interius autẽ pul-
chris laquearijs decorantur, et dicuntur laquearia asseres, q
interius ad decorem cameræ tignis infiguntur, s. gallicè les
lambris, vt dicit Pap. Tigna sunt viri iusti, et perfecti, qui de-
bent in domo ecclesiæ vel religionis inuicem cõiungi p cha
ritatem, superius erigi per contemplationem, inferius incli-
nari per humilitatem, clauis diuini timoris figi, et tegulis. i.
diuinis mandatis esse supertecti, q. a. l. eis debemus esse subie
cti. et licet exterius in conuersatione simus tecti stramentis
vilibus. i. vili habitu, et humili interius tamen in conscientia
debemus habere laquearia virtutum, et gratiarum, quibus
cameræ nræ conscientiæ debent esse paratæ, et ornatæ. Can.
1. Tigna nostra cedrina, laquearia cypressina. Laterib. etiam
i. a speritate pœnitentiæ debent operiri, et quandoque la-
pidibus, id est memoria mortis. Posuerunt lapidem super
me. Threnor. 3.

De Tritico. Cap. 166.

Triticũ dr à tero teris, eo, q teritur ad hoc vt edatur. 1
& est duplex album, s. & rubeum. & est triticũ in vna
parte scissum graue & ponderosum, vt dicit Isid. li.17.
Tales sunt sctĩ, quia vere in mundo isto terrunt diuer
sis tribulationib. & tormẽtis, & iõ duo sunt eius gña. s. rubei
i. martyres sanguine rubricati, & albi. i. confessores albedi-
ne castitatis pollentes, oẽs tñ sunt interius albi per innocen-
tiæ puritatem, graues, & ponderosi per humilitatem, & vitæ
maturitatem. Ideo Lu.3. Triticum congregabit in horreum
suum. Quia tales reconduntur in horreo paradisi. In vna aũt
parte, s. exterius in corpore sunt scissi p tribulationẽ, & pau- 2
pertatem &c. ¶ Triticum variatur sm qualitatẽ soli vbi se-
minatur, nã si terra fuerit pinguis, & humida, tũc granũ erit
pinguius põderosius, & nutribilius, & ecõtrario, si terra ma-
cra fuerit, tunc erit granum imperfectũ. Sic verè hõ variatur
in bonitate morali, sm terram. i sm societatem in qua mora
tur, & qua seminatur, & q̃ sectatur. Nã si terra. i. societas sua
fuerit pinguis, & humida. i. iusta, & bona plena pinguedine
grãrum, tunc similiter erit pinguis per charitatẽ, ponderosus
per humilitatem, & nutritiuus per pietatẽ. si aũt econtrario
terrã macrã habuerit. i. si malam, & indeuotam societatẽ se-
cutus fuerit, tunc verè imperfectus efficietur, quia qui stulto
rum socius fuerit, similis efficietur. Prou.13. ¶ Variatur triti- 3
cum sm tempus, & ætatem, nam nimis nouũ præ viscositate
non bene nutrit, illud aũt quod est mediocre, bene nutrit, &
proficit comedẽti. Triticum est doctor vel p̃dicator, qui ver
bis, & doctrinis nutrit alios, & cõfortat, sed vere quidã sunt
nimis antiqui, qui. s. nimis tardè incipiunt prædicare, q a mul
ti sunt qui nõ student in theologiã nisi in senectute, nec ad re
ligionem conuertuntur, & iõ isti non bene nutriunt vel prę
dicant, quia. s. nimis sunt sicci per indeuotionem. Alii sunt ni
mis noui per iuuentutem, & isti similiter nõ bene p̃dicãt nec
proficiunt p̃dicãdo, & hoc quia sunt viscosi p carnalitatẽ, q a
nemo iuuenes eligit sibi duces, eo q nõ cõstat eos esse sapiẽ-
tes, teste Arist. Et iõ oportet q hõ sit mediocris, nec nimis iu
uenis nec nimis senex, sicut Christus, qui in ætate media p̃di
cauit, s 30. annorum &c. ¶ Triticũ hoc habet proprium, quia 4
super oĩa grana melius nutrit hoiem, & hoc pp similitudinẽ
q̃ habet cũ humana cõplexione, & hẽt triticũ virtutẽ conser
uatiuã, & mundificatiuã, & valet ad multa in medicina, & de
eo elicitur oleũ preciosum, vt dicit Isaac Sic verè sacra scri-
ptura sup oĩa grana. i. super oẽs scientias nutrit, & reficit cor
humanum, & est etiam efficax in spirituali medicina, quia cõ
scientiã lauat, & purificat a pctõ, & exinde eliquatur oleum
sacræ doctrinæ, & prædicationis. ¶ Triticũ nouum viscosum
est, & crudos humores generat, inflat stomachum, rugitum 5
commouet, & dolorem. Sic sciẽtia mundi humores luxuriæ,
inflaturam superbiæ, vermesq; inuidiæ generat &c.

De Ptisana, nam ita apud eruditos legitur. Cap. 167.

Tisana est hordeum decorticatum, & in pila tusum, &
fit inde cibus vtilis illis qui carent dentib. Inde etiã fit
potus vtilis febricitantib. qui dr Tisana. sitim. n. repri-
mit atq; sedat, vt dicit glo. super 2. Reg.17. Sic vere qñ
hordeum. i. sacra scriptura a cortice. i. a ruditate historiæ de-
nudatur per expositionem, tunc fit cibus illorum qui carent
dentibus. i. discretione. s. simplicium, & potus doctrinæ febri
citantium. i. auarorum, & luxuriosorum, qui æstu concupi-
scentiæ feruent, quia. s. sitim auaritiæ, ardoremque concupi-
scentiæ temperat, & refrenat.

De Tribulo. Cap. 168.

Tribulus est frutex durus & breuis, aculeis acutissimis in
cũctis suis partibus munitus, ramos habet & virgulas a
summo vsq; deorsũ aculeis circũsepta & sunt duæ spe-
cies, quædam magnæ, aliæ minutæ. Tales sunt mundi raptio-
res, & principes, pungitiui, & aculeati per rapinam, & ideo
virgulas, & ramos. i. filios, famulos & officiales habent mul-
tos,

tos,qui tñ oēs sont pleni aculeis.i.punctionib.& rapinis,quia sicut patres vestri,ita & vos.Act.7.Vide de ramno,& expone sicut ibi.¶ Tribuli alio modo dñr vepres, seu mori agrestes, quæ qñ nascuntur de terra,tunc recte tenduot superius versus cœlum, sed quanto plus antiquantur, tanto amplius ad terram inclinantur.Sic sunt multi qui in principio, & iuuentute renduot versus cęlum.s.affectando bona æterna, sed vete finaliter inclinantur ad terrena per auaritiam, & quanto plus viuunt,& antiquantur, tanto inclinatio auaritiæ magis crescit,qoia s̃m Sene.Auaritia in senectute iuuenescit, & sicut vepres aculeata vestes, & lanam lacerat contingeotis, sic &c.Vide de rubo.§.rapina.

De Thymo. *Cap.169.*

THymus est herba multum aromatica, cuius flos est medicinalis.& dr̃ epitbymum.Vide de eo supra.Sic vir sanctus est aromaticus,& redolens per bonā famam,& flos suę conuersationis,& exemplorum est alijs medicioa.

De Thymiamate. *Cap.110.*

THymiama est quædam compositio,& confectio preciosa ex onycha,thure & stacte,& galbano præparata,sicut dr̃ Exo.30.quæ solo Deo offerebatur super altare thymiamatis,& non licebat sub pœna mortis eā nec similem ad vsus hoīm conuerti,& inde fit hodie in ecclesia q̧ de thure benedicto non adoletur nisi altare & sacerdos,populus aūt incensatur apposito thure non benedicto.Confectio illa significat orationem, quæ in altari cordis in igne dilectionis,& thuribulo deuotionis Deo est offereoda,& hæc componitur de quattuor speciebus.s. de myrrha seu stacte amaræ cōtritionis,de thure &c.expone,& vide in locis suis. Vel dic q̧ ista confectio significat scripturā sacram, quæ tm̄ in vsus Dei est explicanda ad salutem animarum, nō in vsus hominū.i.in secularib.negotijs & terrenis.Vel dic q̧ illa coofectio est gloria Dei, quæ soli Deo, & nulli creaturæ debet offerri.Gloriam meam alteri non dabo.Esa 42.

De Thure. *Cap. 171.*

1 THus est arbor gummi in Arabia.s̃m Isid.arbor est magna,leuissimi corticis,similis lauro in folijs,& in cortice in altis,& in accessis rupib.sine aliquo cultore nascitur,& terram diligit argillosam,vt dicit Pli.li.12.c.24.& Isid. li.17.& in æstate ad ortum caniculæ gummi illud quod thus dr̃,ex se emittit.Talis est Christus, quia pro certo magnus est,& infinitus. Erat vir ille magous inter oēs orientales. Iob 1. Cortex aūt eius.i.exterior possessio fuit multū leuis,& teouis,& pauca,quia paupertimus fuit. Vulpes inq̄t foueas habent &c.Luc.9.Et ideo lauro fuit similis, quia sicut laurus nō amittit virorem hyeme vel æstate,sic nec Christus sanctitatem,& honestatem.& ille in terra argillosa,& alta natus fuit.s.in beata virgine,quæ fuit alta per contemplationē, argillosa.i.mollis per cōpassionem, tenax & ligans per charitatem,& dilectionem, & tñ in ista terra sine cultore.i.sine virili opere fuit natus.Ideo Ezec. 36. Illa terra inculta facta est sicut hortus voluptatis.Iste ēt adueniente æstate.i.feruore passionis,qñ.s.canina stella.i.rabies inuidiæ iudæorū cordib.fuit nata,tunc emisit,& distillauit nobis gummi odoriferū .s.sanguinē suum preciosum,qui summè redolet atq; deuotę. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni.Gen.38.Vel dic, q̧ hic est vir perfectus,magnus per virtutum sanctitatem,corticis leuis per voluntariam paupertatem, similis lauro per virentem honestatem, gummosus per pietatem, & in accessis rupib.i.in statu contemplationis,& eminentiæ perseuerās.in æstate.n.i. in feruore tribulationis, & paupertatis aliorum emittit gummi.i. elemosynas pias, quæ redolent corā Deo. Sicut thus redolens in diebus æstatis.Eccl.40.¶ Libanus s̃m medicos,est arbor a qua thus fluit,& gummi quod s̃m medicos olibanū appellatur,sed arbor ista bis in anno facit gummi.primo in principio æstatis,qoia tunc facit volūtarie thus album,& bonum.item in autumno scinditur cortex eius, & sic iterum emittit thus rufum,quod tñ non est tātæ efficaciæ sicut primum,sicut dicit Isid.& Pli.ibid.c.15.Libanus est hō thus eius,& fructus significat opera eiusdē.Sed verè iste facit opera duplici modo, quia aliqñ in æstate iuuentutis emittit voluntariè thus.i.aliquod bonum opus,& hoc pro certo est optimum & Deo placentissimum,quia opus, quod fit in iuuentute,& maximè qñ est ex propria voluntate,summe Deo placet,& est odoriferum,& famosum. Itē aliqñ facit fructū in autūno.i.in fine anni vitæ suæ in senectute, quia tūc Deus nolens eum damnari aliqñ eum incidit, & vulnerat tribulationib.& tormentis,& tunc emittit thus.i.bona opera.s.quasi coactè,& violenter, percussus à dño plaga.& licet istud sit bonum,non tñ est ita bonum sicut primū, quia plus placent Deo opera voluntaria q̃ coacta, & plus illa q̃ fiunt in iuuentute q̃ in senectute,quia tunc nec est ita candidū, nec ita purum.Seruiam ergo Deo dum adhuc iunior sum.Ecc.51.Vel dic q̧ libanus iste est bta virgo, quæ fuit magna, ramosa &c. Dic oia sicut.§.1.Et ista pro certo sine incisura,& corruptione pudicitiæ in æstate.i.in tpe gr̃æ emisit voluntariè gummi suum.s.Dei filium sine serramento virilis operis.& istud fuit aromaticum per famositatem,album per innocentiæ puritatem &c.Ideo de seipsa dicit Eccl.24.Ego sicut libanus nō incisus.¶ Thus illud est optimū,qđ masticatū non liquefit,nec 3 dentib.adhæret,& qđ in igne positū statim ardet,& inflamatur,& fumat, & hmōi sunt duo gn̄a.s.album & rufum.melius est aūt illud quod est candidū,& trāslucidū.Sic verè illi sunt optimi in ecclesia,qui qñ dentib.detractorū masticantur, eis non adhærent,hoc est dictū q̧ in hoc non ponunt cor suum, nec de detractionib.eorū curāt, imo tunc puluerizātur per humilitatē.s.cōsiderādo puluereitatē humanę fragilitatis,& mortis.ps.Cōuersus sum in erumna mea,dū cōfigit mihi spina.Isti ēt qñ.in igne fortis tribulationis vel tentationis ponū tur,nō liquefiūt p̃ mala desideria,sed statim inflāmant p̃ charitatē,& fumū odoriferū deuotę orationis,& gratiarū actionis tunc emittunt,quia in tentatione, & tribulatione tps est orōnis,& gr̃arum actionis. Ascendit fumus aromatū in conspectu dñi de manu angeli. Apo 8. Duo tñ sunt istorum gn̄a .s.albi.i puri & innocentes,& rufi.i.macri,& pęnitentes,licet vtrunq; sit bonum,illi tñ qui sunt candidi per innocentię vel castimoniæ puritatē,translucidi,per sanctimoniæ vel apparētię venustatem,odoriferi per famositatē,sunt alijs meliores. Oī ergo tpe sint vestimenta tua candida.Eccl.9. ¶ Tanta est similitudo inter resinā albā,& thus, q̧ vix pōt vnum ab alio distingui,imo sæpe vnū pro alio cōparatur,ignis tñ p̃bat,q̄a 4 qñ in igne ponit̃,si sit thus,statim flagrat,fragrat, & fumat,si aūt sit resina,liquefit super ignē,nec tñ odorē emittit,vt dicit Isid.Thus est vir iustus,resina alba est hypocrita. sed verè hodie est tāta similitudo inter istos q̧ vnus p̃ alio reputat̃, & q̧ propriè nescitur quis hypocrita seu iustus, imo vnus p̃ alio recipitur,& mercat̃,veruntñ ignis i.ardor tribulationis diuidit inter istos,nā si thus fuerit qui in igne tentationis,& tribulationis ponit̃, tunc vere statim inflāmabitur per charitatē, fumabit per orationem,fragrabit per bonā famā. Si aūt fuerit resina.i.hypocrita,& fictus,tūc si adiungatur ignis iste,statim liquefiet p̃ mala desideria,& defluet in pc̄m, & sic ignis probat,& ostēdit quis sit bonus.ps.Probasti.&c.igne me examinasti &c.& 1.ad Corin.3.Vniuscuiusq; opus quale fuerit, ignis probabit.¶ Credit̃ s̃m Pli.li.12.c.15.q̧ thus nouellæ ar 5 boris est cādidū,sed veteris efficacius,& odoratius.Thus redolens significat bonā famā,vel deuotā orōnem,qui p̃ certo in arbore nouella.i.in iuueni p̃sona est cādidior.i.pulchrior & gratiosior,sed in vetere & antiquo efficacior,qoia licet sit magis gratiosum,q̧ iuuenis sit famosus,& odorosus,oratio tñ,& fama senū est perfectior,& feruentior.Vel dic q̧ thus significat bonū opus.&c.sicut supra.In antiquis.n.est sapiētia. Iob 12.¶ Secundū Pli. credunt quidā melius thus in insulis 6 nasci,alij aūt negant ibi thus nasci.Insula est religio,q̃ mari.i. amaritudine pn̄iæ circuncingitur.ibi ergo melius thus.i.meliora opera generantur,q̃ in mundo.quidā tñ negant.i.seculares,qui religiosis detrahunt,& obloquunt̃. Vel thus est oratio.Vel dic q̧ thus.i. opus vel oratio,quæ emittitur ab arbore antiqua.i.a viro maturo,& perfecto, est melior, & efficacior,& maximè si arbor ista sit insula.i.amaritudine pn̄iæ circunsepta.Cum esset anna amaro animo,orauit ad dñm,flens largiter 2.Reg,1.¶ Secundum Pli.vbi supra c.14.dicunt Ara- 7 bes q̧ thus arbor qñ debet incidi vt fructum,& gummi emittat,hoc non debet fieri nisi a sacris sacerdotib. & religiosis, tunc tp̄is cum mulierib.non pollutis,& sic credunt virtutem ipsius meliorem.vel ista Arabes faciunt, vt religione p̄cium augeāt.Arbor est hō,qui verè qñ debet incidi per correctionem

nem vt fructificet per bonã operationẽ,ista incisio.i.ista cor
rectio debet fieri a religiosis.i.à viris sanctis, & perfectis, &
discretis,qui ita casti sint,ꝙ contactu mulierum nõ sint pol-
luti ꝑ luxuriã nec fœdati,& sic melius proficiet correctio vel
incisio supradicta,quia vere qñ prælatus vel ꝑdicator q cor-
rigit,arguit & incidit,est castus & bonus, tũc alij melius cor
riguntur,& conuertuntur,& emendantur.psa.Corripiet me
iustus in misericordia,& increpabit me.Vel si vis dic contra
multos religiosos,q in actib.suis multas religiones ,& fictio-
nes simulant,vt ipsos actus suos per inanẽ gloriam , & hypo-
crisim alijs magis vendant,hoc est,dictu,vt alij ipsa sua opera
plus valere reputent atq; credant,iuxta illud Mat.13.Dilatãt
philateria &c.Quia.s.pharisæi multã religionẽ,fingebant,vt
8 ipsos & eorũ opera hoĩes plus laudarent.¶ Collectum thus
sm Pli.in ciuitatẽ quę Sabota dr,desertur per vnã portã,nec
per aliã viam licet discedi , ibiq; à sacerdotib.decimatur,&
pars Deo suo ibi offertur,quẽ inuocant,nec licet illud ven-
dere mercatorib.donec sacerdos inde habuerit partẽ suam.
Decimatur aũt(vt dicit)non pondere,sed mensura.Sic vere
qñ tu collegisti thus tuũ.i.bona tpalia,tu debes venire ad ci
uitatẽ tuã.i.ad ecclesiam,& ibi partẽ debes offerre Deo tuo
.s.faciendo oblationes,dando paramenta altaris, cãdelas,&
cereos &c.similia,sacerdotib.etiam & religiosis, quibus de
iure diuino teneris debes similiter decimã horũ dare . iõ dr
Num.18.decimã partẽ dabis dño &c.vide ibi.¶ Thus dr a tũ
9 dendo,eo ꝙ tũdit sæpius,& mollitur,minutim aũt tritum in
igne mittitur,& tunc fumus aromaticus emittitur,& est fu-
mus iste inferius strictus,superius latus,multum mobilis , &
anfractuosè superius tendens,aerem obnubilans,odoris sui
fragrantia fœtorem cadauerũ auferẽs,ad cerebrum directè
penetrans,spiritum aĩalem recreans,& confortans, fluxũ hu
morum,& lachrimas stringens,& ad alia multa valens.Talis
est vir perfectus,quia vere qñ per tribulationes tunditur, &
in puluerem.i.in huilitatem redigitur,& super ignem chari-
tatis,& seruoris incenditur , tunc verè ex se emittit fumum
odoris,i deuotas orationes,quę superius ad cęlum eleuant,
& sic aer,i.conscientia obumbratur per Dei gratiam,& fœ-
tor cadauerum,i.motus , & tentationes carnis virtute eius
repelluntur,spũs animales,i.interiores gratiæ,& virtutes,&
affectiones recreantur,& confortantur,& fluxus humorum
.i.luxuria,fluxus lacbrymarum,i.tristitia per eam restringũ-
tur,cerebrum,i.conscientia & intellectus per eam confortã
tur,& ad alia multa valet,quia multum valet deprecatio iu-
sti assidua.Iac.5.Et ista est mobilis,& penetrabilis, quia vsq;
ad cameram paradisi penetrat coram Deo,vt ibi coram an-
gelis audiatur quia,oratio humiliantis se nubes penetrat.Ec
cle.35.Figura Apo.8.Data sunt(inquit) angelo incẽsa mul-
ta,& ascendit fumus aromatum in conspectu Dei de manu
angeli:Incensa & aromata sunt viri sancti, fumi eorum sunt
deuotæ orationes,quæ pro certo de manu angeli,i.per mi-
nisterium angelorum coram Deo superius eleuantur , quia
orationes sanctorum Deo ab angelis præsentantur, sicut pa
tet Dan.9.& Thob.12. Tu cum orares, & Sara nurtua,ego
obtuli orationes vestras in conspectu Dei. Vel dic ꝙ fumus
est bona affectio & desiderium æternorum,quod a sanctis in
tribulatione emittitur,& superius in cœlestib.dilatatur . ad
Col.3. Quæ sursum sunt quærite,nõ quæ super terram.Et sic
inde cor,& voluntas per spem confortatur, & fluxus lachry
marum,i.tristitia,& desperatio inde fugatur,fluxus etiã luxu
riæ temperatur. Pone si vis supra figurã de fumo iecoris pi-
scis.Tho.5.qui fugauit demonem qui dicebatur Asmodęus,
qui occidebat luxuriosos,quia vere fumus deuotę orationis
quæ a iecore.i.ab affectione piscis.i.viri deuoti emittitur,As
modæum,i.spiritum fornicationis superat,& extinguit.

De Vimine. *Cap.172.*

VImẽ,gallicè osiere,talis est naturæ,ꝙ licet siccũ,& mor
tuum videatur, in aqua tñ positũ reuiuiscit, & emollit,
ita ꝙ ad ligandũ circulos,& dolia coaptatur. Sic verè
si homo sit ita siccus per indeuotionem,ꝙ non possit plicari
per obedientiam , & subiectionem , debet poni in aqua de-
uotionis , gratiæ vel doctrinæ , & sic fieri plicabilis , humi-
lis,obediens atq; sanctus. Vide supra de salice,vbi agitur de
viminib. Vel dic de opere mortificato per peccatum , quod
ad aduentum gratiæ reuiuiscit.

De Virga. *Cap.173.*

VIrga dr a virore vel a virtute , eo ꝙ in ea multa sit virt⁹,
& ꝙ habeat esse viridis.& est ex substantiæ suæ teneritu
dine flexibilis & inclinabilis in quamuis partem.ex quo
aũt nascitur,sp crescit, & semp tendit superius versus cœlũ,
quousq; veniat ad suum debitum complementum. & quãto
plus erigitur vel extenditur,tanto in fine, & summitate gra-
cilior reperitur.Talis debet esse anima,quia vere in ea debet
latere multa virtus gratiarum,& meritorum,& viror gratię
interius,& viror honestatis exterius.Ista debet esse tenera ꝑ
benignitatem,flexibilis per obedientiæ facilitatem, quia ad
quancunque partem prælatus , prædicator vel Deus volue-
rit,statim debet inclinari.Inclinabitur ea hoc in hoc. Itẽ ista
semper debet crescere per profectum bonorum operum,qa
ex quo de arbore Deo egressa est per creationem semper de
bet augmentari ꝑ gratias,& virtutes,& ire de virtute in vir
tutem,quousq; implementum suum.s. æternam gloriam va-
leat obtinere.Semper etiam debet sursum versus cœlum eri
gi per contemplationem,& desiderium æternorum. & licet
in suo ortu sit grossa per superbia,in fine tñ suo.i. in senectu-
te debet esse gracilis per humilitatem.¶ Virga quãto in ar- 2
bore est altior,tanto gracilior,& quãto gracilior,tanto fle
xibilior.Virga.n.ratione teneritudinis de facili plicatur ad
quamuis partẽ, & licet virga exterius videatur rudis , sicca,
& nodosa,int⁹ tñ humore plena est & medulla.Sic verè quã-
to homo perfectus est in arbore ecclesię in celsiori loco,gra
du vel dignitate,tanto vere debet esse magis tenuis per hu-
militatem,magisq; flexibilis per pietatem,quia quãto maior
es,humilia te in oĩbus.Eccl.3. Debet esse tener per benigni-
tatem,& sic faciliter ad oẽm partem q̃ petens iustè rogaue-
rit,flecti poterit per exauditionem & pietatem.Nam licet ex
terius sit rudis & siccus.i.durus,& austerus in cõuersatione,
interius tñ in conscientia semper debet esse plenus medulla,
& dulcedine pietatis,& benignitatis.Misericordia , & veri-
tas præcedent faciem tuam. ¶ Virga sine sui violatione florẽ 3
concipit,non ex cõmixtione seminis,sed virtute cœlestis in-
fluentiæ vel caloris.Sic beata virgo Christũ peperit sine vio
latione virginitatis,virtute spiritussancti,non humana.Vide
de flore,§.Maria virgo,& adiunge si vis. §. præcedentem,&
etiam de anima.¶ Virga autem dr quasi vi regens.Plures au 4
tem vtuntur virga,i.magi ad serpentes placandos seu incan-
tandos,virga etiam vtuntur philosophi ad ostendendũ,reges
ad imperandum,magistri ad pueros verberandum,pastores
ad gregem regendum,viatores ad se sustẽtandum, pauperes
ad se de canibus defendendum. virgam autem odiũt canes
& pueri , eo ꝙ inde sæpius verberantur. Virga est correctio
vel potestas iudiciaria Dei vel prælati,qua pro certo diuersi
modè debent vti , & primo magi id est prædicatores vt ser-
pentes.i.mundi malitiosos valeant ad charitatẽ & ad gratiã
cõuertere:quia scilicet isti debẽt eis ostendere virgã diuinæ
iustitiæ & correctionis & punitionis vt sic territi a noxijs cõ-
pescantur.Ista etiam vtitur rex Christus ad malos puniendũ
regendum & gubernandum:quia reges eos in virga ferrea.
Ista etiam vtuntur,magistri.i.pręlati ad pueros.i.fatuos sub-
ditos verberandum,& puniendum & corrigendum:quia qui
parcit virgæ,odit filium.Tales tñ pueri.i.fatui & indocti vir
gam istam disciplinæ odiunt,& deuitãt, quia sicut dr Prou.
15.Non amat pestilens eũ qui se corripit. Canes.i.mundi ty
ranni,& insatiabiles vsurarij istam non amant . Illi etiam qui
sunt pastores,& rectores gregis dominici cum virga iudicia
riæ potestatis debent alios debitè gubernare,& ideo dr qua
si vi.regens,quia vere virga correctionis debet vi vel violẽ-
ter regere illos qui præ insolentia nolunt per mansuetudinẽ
se domare.Onus & virga curuant collum durum.Eccl.33.
Pauperes etiam.i.peccatorib.virtutibus depauperati debẽt
uti uirga correctionis uel pœnitentiæ.i.seipsos affligendo,&
castigando,ut patrem suum.s.æternam gloriam ualeant a ca
nibus demonibus defensare. Virga directionis uirga regni
tui.Vel dic ꝙ uirga est crux Christi uel etiã spes æternæ glo
riæ,quæ pro certo sustentat uiatores.i.mundi peccatores,ne
cadant per desperationem,& cum ea defendunt se pauperes
Christi à canibus.i.demonib.& peccatis,quia per crucis me
moriam ab eis defensamur. canis.n.diabolus timet hanc uir
gam.s.crucem Christi, quia ei fuit dudum durè uerberatus,
& uictus.Esa.30.Pauebit Assur uirga percussus.¶ Virga con 5
stat

3 putabis vineam tuam,& septimo edes de fructib.eius. ¶ Vi-
tis super terram undiq; se extendit.& arbores circunstantes
ita connectit,& apprehendit,q uix potest ab eis separari , &
ideo dr̃ uitis,quasi ui tenens.Sic sunt multi,qui supra terram
.i.desiderio.& amore terrenorũ undiq; se extendunt, & ar-
bores uicinas.i.possessiones , & diuitias alienas per vsurã,&
rapinam sibi accipiunt,& coniungunt , & ideo dicuntur à vi
tenẽdo,quia vi vel violenter rapiunt,& detinent alienũ.Oẽs
4 quæ ceperunt,tenent,nolunt dimittere.Hie.48.¶ Vinea indi
get putatione, nam si debito tpe rami superflui præscindan-
tur,tunc vires recipit , & concipit materiam ex qua fructus,
& flores parturit in futurum,si aũt cesset debita putatio & p̃
cisio,tunc vere multos ramos superfluos generat, & veloci-
ter sterilescit,vt dicit Plin. Sic verè qñ homo a ramis super-
fluis.i.a peccatis,& malis consuetudinib.& affectionib.& ẽt
diuitijs temporalib.putatur, & purgatur per tribulationem
temporalem vel per correctionem,tunc recipit virtutem,&
vires spirituales,quia cũ infirmor,tunc fortis sum.2.ad Cor.
12.Tunc etiam concipit materiam boni fructus.i.bona desi-
deria,& affectiones,& bona proposita,ex quibus tandem se
quitur flos bonæ conuersationis,& fructus bonæ operatio-
nis &c.A timore tuo concepimus. Esai. 26 . Si aũt correctio
Dei vel prælati cessauerit,tunc quia producit multos ramos
superfluos.i multa vitia,& pctã,multas etiam diuitias,&c.si-
milia,ideo a fructu bonorum operum sterilescit,& flore ho-
5 nestæ conuersationis priuatur.¶ Nihil est ita auidum ad na-
scendum,& fructificandum, sicut vitis. vnde natura eius est
vt magis velit parere q̃ viuere,& iõ quod a ramis superfluis
demitur,fructui accedit.Sic verè boni viri auidè volunt cre
scere per augmentum virtutum,& meritorum, & fructũ bo
norum operũ celeriter procreare,& iõ superflua.i.pctã,& di
uitiæ sunt ab eis resecanda,vt sic fructus bonorũ operũ vbe-
rior reportetur.Vel dic contra illos qui sũt auidi, & ambi-
tiosi,volunt.n.crescere per dignitates,vt honorẽtur,& repu
tentur , & maximè quia tales diligũt parere per p̃dicationẽ,
& alios in grãm emittere. Vnde ad hoc q istud possit bene
fieri,necesse est vt resecentur a ramis superfluis p correctio-
nem,& depressionẽ.i.a superfluis affectionib.& ambitionib.
& q ad libitum crescere,promoueri,& parere non sinantur,
ne a bonis operib.sterilescant.Multi.n.sunt ita auidi de præ-
dicationis officio obtinendo, q plus diligunt parere q̃ viue
re,parere dico per doctrinam,q̃ viuere per grãm,& plus vo
6 lunt docere. ¶ Vitis tpe putationis quanto citius putat̃,tan-
to plus emittit de materia.s.ligno, ramis & folijs , & quanto
tardius,tanto plus de fructu , dum tñ putationis terminũ nõ
transcendat.Sic vere sunt multi qui qñ putantur, corrigun-
tur,& cõuertuntur nimis cito.s.in tpe iuuentutis, tunc licet
multum faciant,& acquirant de folijs.i.de scientijs,& doctri
nis,& de ramis.i.de amicis prosperitatibusq; mũdanis,sicut
patet in illis qui a iuuentute veniunt ad religionem,tñ sæpe
accidit q parum de fructu bonorum operum tales faciunt,
& producunt.Illi aũt qui sero & tarde conuertuntur, corri-
guntur,& a superfluis depurantur,econuerso,quia qñq; ac-
cidit q tales multum faciũt de fructu bonorum operũ, licet
in folijs.i.in scientijs,& eminentijs minus abundent,dum tñ
tempus debitum non excedat.Mat.20. Erunt nouissimi pri-
mi,&c.Substantia.n.festinata minuetur.Prouer.13. ¶ Vites
7 graciles citius oportet putare,validas aũt nouissimè;& quã
to vitis est tenuior & macrior, tanto plus de ea est putandũ,
vt dicit Pli.li.17.c. 22. Et quicquid erumpit alias q̃ à nodis,
oculis siue gemmis,est tanquã spurium detruncandum. Istæ
vites macræ sũt viri peccatores,debiles & fragiles,& macri,
sine humore deuotionis,vites aũt validæ sunt viri iusti,& p-
fecti,ad bene operandum fortes.A macris ergo vitib.i.a mũ
di peccatorib.plus est de ligno suo.i. de suis superfluis mun
di peccatoribus plus est de ligno suo.i.de suis superfluis mũ
di prosperitatibus,de malis suis desiderijs,& affectionib.au
ferendum , quia.s.talib. nesciunt vti nisi ad damnationẽ suã,
vt sic saltem possint fructum bonorum operum procreare.
Purgabit eum,vt fructum plus afferat.Io.15.Tales etiam ci-
tius q̃ alii sunt putandi,corrigendi & domandi,quia.s.magis
indigẽt.Illi aũt qui sunt validi,fortes & boni rarius sunt a p̃
latis corrigendi,cum nõ indigeant,& minus etiam de ramis
suis.i.de temporalib.diuitiis est eis auferẽdum,cum.s. eis be
ne sciant vti. Matt.13. Omni habenti dabitur & abundabit,
ei aũt qui non habet , etiam quod habere videtur, auferetur
ab eo.Vel dic q hodie in mundo illi qui sunt macri,s. paupe
res & depressi,plus putantur,& magis a ramis bonorum tẽ-
poralium spoliantur per tyrannos,& raptores,q̃ illi qui sunt
validi,diuites,& potentes,quia sicut dictum est,qui non ha-
bet,etiam id quod habere videtur auferretur,ab eo.¶ Secon 8
dum Pli.li.17.c.24.Viti multa accidunt nocumenta,per quæ
à fructificatione retardatur , & primo qñ germina sua ei ni-
mis tempestiuè auferuntur. secundo qñ rore noxio qñ est in
flore perfunditur.tertio quando flores eius pruina vel frigo
re decoquuntur. quarto qñ radices eius ab indiscretis fosso
ribus læduntur,& decorticantur.super omnia autem læduntur,qñ fortis imber percutit palmitẽ florescentem,quia tũc
simul defluit flos,& fructus. Vere hæc oĩa nocumenta acci-
dunt hoĩ spiritualiter,ne fructum bonorum operum produ
cat,& primo qñ sibi sua germina.i.mundanæ suæ diuitiæ au-
feruntur intempestiuè per rapinam,quia tunc per impatien-
tiam impeditur,per murmurationem.& desperationem,q a
nolimus expoliari,sed superuestiri 2.ad Co.5.Item dum est
in flore.i.in bona affectione,qñ.s.habet bonum propositum
& voluntatem,vel etiam in flore.i.in iuuentute, tunc sibi triplex accidit nocumentum,quia tunc quandoque rore malæ
& corruptæ doctrinæ,& informationis inficitur, vt patet in
illis qui sequuntur malorum societatem.Item qñ nimio fri-
gore.i.qñ violenta tẽtatione,& tribulatione decoquitur.Itẽ
qñ nimio imbre.i.prosperitate superflua percutitur,quia ve-
rè tũc ex istis tribus causis a vinea florente.i.a iuuentutib. &
insipientib fructus bonorum operum impeditur. Iob.15.Læ
detur quasi vinea dum adhuc sit in flore botrus eius.Item qñ
fossores,& agricolæ.i.prælati & iudicés indiscretè lædunt ra
dicem eius.i.cor per indiscretam correctionem,& corticem
bonorum temporalium ab eo tollunt Esai.3. Populum meũ
exactores sui spoliauerunt. Et sic per impatientiam destrui-
tur,& a fructu bonorum operum retardatur.¶ In tpe nimis 9
humido ex rore corrupto generãtur in vinea vel in vite eru
cæ,& testudines,quæ vitis germina depascunt,& sic depastã
facilè derelinquunt,vt dicit Pli. Accidit etiam tunc tẽporis
telarum aranearum multitudo,quæ circa vitem faciunt te-
tia sua,& ibi nutriunt pestiferum semẽ suum,& sic fructu vi
neæ consumitur,& aduritur,& vastatur. Sic verè circa vites
.i.circa mundi prælatos,& principes, & etiã alios diuites qñ
tempus est humidum per prosperitatem,generantur,& con
gregantur vermes.i.mali homines.s.erucæ.i.detractores,qui
dicuntur ab erodendo,tales.n.rodunt alios,& consumunt.
Item testudines & limaces isti sunt adulatores,qui lambunt
& liniunt,& liniendo inficiunt,& corrumpunt,prophetæ eo
rum liniebantur eos absq; tẽperamento.Eze.22.Itẽ aranei,
& isti sunt mali parentes prælatorum , & eorum familiares,
& famuli,qui circa eos tpe prosperitatis aggregantur, & in
eorum officijs collocantur,& ibi retia cautelarum texũt ad
muscas.i.pauperes subditos capiendos.sicut.n.dr̃ Proue.19.
Multi colunt personam potẽtis. & sic vere pp illos vermes,
detractores,adulatores malos famulos,parentes nepotulos
& familiares,hodie fit q germina vitis.i.tpales diuitiæ præ-
latorum roduntur,& consumuntur,ita q pauperes efficiun-
tur,& a fructu bonorum operum retardantur , veruntamen
qñ germina sunt corrosa.i.qa diuitiæ sunt vastatæ , tunc pro
certo vitem derelinquunt , quia nec de prælatis nec de alijs
amicis plus curant qñ inde commodum suum non põt am-
plius facere vel habere.Si habueris,conuiuet tecum,si nihil
habueris,derelinquet te.Eccl.13.Figura Exo.10. vbi locustæ
venerunt cum vento australi, & comederũt omne viride in
terra ægypti,sed flante vento occidentali,nẽs penitus de ter
ra ægypti sunt abrasæ.Sic verè qñ auster.i.mundana prospe-
ritas,i.diuitiæ, deliciæ honores , & dignitates flant erga ali-
quem,tunc multiplicantur circa eum locustæ.i. adulatores,
qui totum viorem diuitiarum comedunt,& corrodunt,sed
stante vento contrario.i. aduenientе statu paupertatis,& ad
uersitatis,tunc eum penitus derelinquunt , quia ẽt proximo
suo pauper odiosus erit,amici vero diuitum multi Prou.14.
Ideo dicit Sene.Ob hoc solum amanda est paupertas,quia a
quibus ameris ostendit,¶ Qñ vinea est pampinanda,& folia 10
eius resecanda,illa quæ sunt circa fructum, non sunt ei aufe
renda , quia sunt ei necessaria pp fructum , sed illa quæ sunt
remota,nec sunt fructui necessaria, sunt ei auferenda. folia
sunt diuitiæ.Qñ ergo princeps vel prælatus vult pampinare
vineam,& terram suam,quãdo.s.a vitib.i.a subditis suis vult
exigere

mina.i.carnalia desideria & affectus, ideo sunt talia penitus
extirpanda, ne vitis.i.anima sterilescat.

De Vinea. Cap. 178.

VInea ſm Pap. est locus vbi sunt vites, diligenter exco
1 litur, a superfluis expurgatur, a cultoribus sępius visi
tatur, ne subintrent bestiæ sepibus circuitur, & ne di
ripiantur fructus eius, custos in ea super speculam or
dinatur. Sic ecclesia vel religio diligenter debet coci per pœ
nitentiam, superflua inde debent resecari per correctionem
& a cultorib.i.a prælatis & prædicatoribus debet sępius visi
tari, & ne bestię.i.vitia carnalia subintrent sepibus disciplinę
& statutorũ regularium debet cingi, & ne fructus eius.i.bo-
na spiritualia, & temporalia indebitè deuastentur, custos &
speculator.i.prælatus debet super eam ordinari, qui per cla-
ram discretionem debet circumquaque respicere diligẽter
quæ sunt bona & q̃ mala &c, Hier. 31. Pone tibi speculã &c.
Ezech. 3. Speculatorem dedi te domui Israel. Sed heu, multi
possunt dicere illud Canti. 1. Posuerunt me custodem in vi-
2 neis, vineam meam non custodiui. ¶ Vinea quãdiu in ea sunt
fructus, optimè custoditur, à pluribus visitatur, sepib. claudi
tur & vallatur, tũc.n. viret, pollet, redolet atq; placet, sed qñ
fructus ibi non est, s. in hyeme, tunc pallet, & turpis efficitur,
à nemine visitatur, sed quasi penitus relinquitur, aperta vndi
que deseritur, & a lupis & bestijs nullatenus defensatur. Sic
est anima, quia vere quamdiu habet fructus.i.gratias, & vir-
tutes, a Deo custoditur, & diligitur, ab angelis etiam visita-
tur, & sepib.i. Dei & angelorum custodia circuitur, & a no-
cinis omnib. defensatur, & hoc quia tũc viret per gratiã inte
rius, pallet per honestatem exterius, & per bonam famam re
dolet atq; fragrat. Ideo dicebat sponsa sponso. Cant. 7. Veni,
egrediamur ad agros, videamus si vinea nostra floruit &c.
Sed vere in hyeme.i.in statu peccati qñ fructus virtutum, &
gratiarum perdidit, tũc a Deo & angelis derelinquitur, nec
ab eis visitatur, sepib.i.dei & angelorum custodia spoliatur,
turpis, & pallẽs per malam conuersationem efficitur, & ideo
lupis & bestiis, & omnib. etiam vitiis exponitur, & ab eis dis
sipatur. Destruam sepem eius, & erit in direptionem. Esa. 5.
Vel si uis per sepem intellige pœnitentiam & disciplinã, quæ
in statu peccati destruitur & sic aia uitiis dissipatur, quia ubi
non est sepes, diripietur possessio. Eccles. 36. Vel dic ꝙ uinea
sunt sancti, qui in hieme.i.in præsenti uita pallent, & uiles re
putantur, fructibus mundi huius.s. delicijs, & diuitijs non di
tantur, & bestijs, & lupis.i.mundi tyrannis, & tribulationib.
eorum exponuntur, sed econuerso in autumno.i.in tpe quo
fructus colliguntur.i. in alia uita in paradiso tunc habebunt
fructum æternæ gloriæ, & a Deo & angelis uisitabuntur, &
custodientur, nec amplius mũdi tribulationib. turbabuntur,
quia neque luctus neque clamor erit ultra, quia prima abie-
runt. Apo. 21. Vel dic ꝙ uinea est ecclesia, quæ quãdiu habet
fructus tpales, a suis custodib.s. sacerdotib. uisitatur, & custo
ditur, sed collectis fructib. in æstate. & habita distributione,
statim eam derelinquunt, & ad scholas, & alibi diuertũt. Esa.
1. Relinquetur filia sion sicut umbraculum in uinea, & sicut
tuguriũ in cucumerario. Vel dic ꝙ uinea est homo, qui quã-
diu habet fructus.i.diuitias multas, multos inuenit uisitato-
res, & amicos, alias non &c. quia diuitiæ addunt amicos, plu
rimos. Prou. 19. ¶ Odor florentis uineæ omni uenenoso con
3 trariatur, & ideo tunc exeunt uineã colubri, & buffones su-
stinere eius fragrantiã non ualentes. Sic uere odor, & fama
bonorum cõtrariatur omnib. peccatorib. uenenosis, & ideo
colubri, & buffones.i.inuidi qñ uidẽt aliquam uineam.i.per
sonam uel statum florere per bonam conuersationẽ, uel ope
rationẽ, uel temporalem prosperitatem, statim fugiunt per
inuidiã, & fragrantiam suæ bonæ famæ nequeũt substinere,
quia ſm Sen. Et si nullus inimicos facit iniuria, multos tñ fa
4 cit inuidia. ¶ Vinea coloris amenitate reficit uisum, odoris
suauitate delectat olfactũ, fructus dulcedine recreat gustũ,
foliorum mollitie afficit tactum. Sic uir perfectus uirore suę
pfectionis, & honestæ conuersationis recreat intuentes, odo
re etiam bonæ famæ afficit odorantes.i.audientes, dulcedi-
ne, & bonitate fructuum, & operum recreat gustantes.i.exẽ
pla ipsius imitantes, & ea sibi incorporantes, tangentes etiã
.i. socios & uicinos lenitate suæ benignitatis afficit, & demul
cet, quia sicut dicit Greg. de prælatis. Miscenda est lenitas cũ
seueritate, faciendumque est quoddam ex utraque tempera-
mentum. ¶ Vinea ad hoc ꝙ bene fructificet, plura requirit, s. 5
aerẽ purum, & serenum, & tempus odit nubilosum, item ter
ram non nimis macram, nec nimis pinguem, sed mediocrẽ.
In terra.n.pingui luxuriat in ramos & in folia, & paucos fru
ctus habet. In terra aũt macra cito deficit, & arescit, non in-
ueniens debitum nutrimentum. Sic uerè ad hoc ꝙ uinea Sa
baoth.s. christianus possit facere fructum bonorum, necesse
est primo ꝙ habeat aerem purum & serenum.i.bonam, & sa
nam doctrinam, non nubilosam, erroneam, uel obscurã. ter-
ram etiam, i. statum diligit mediocrem, quia.s. non debet sta
tus suus esse pinguis per superfluam prosperitatem, quia tũc
emitteret multos ramos vanarũ affectionũ multa folia va-
narum locutionum, paucum aũt fructum bonarũ operatio-
num. Si aũt nimis macer fuerit per paupertatem, tũc simili-
ter propter defectum sufficientis victus & nutrimenti p im
patientiã desiccatur, & sæpe ab humore gratiæ priuatur: qa
propter inopiam multi deliquerunt. Eccle. 27. Et ideo bene
petebat sapiens: Prouerbio. 30. Nec diuitias nec paupertatẽ
dederis mihi dñe &c. ¶ Vinea diligit terrã dulcem & tempe- 6
ratam. Nam si salsa fuerit & amara, corrumpitur radix pro-
pter humidi malitiam subintrãtis: & ideo montes alti soli pe
ne expositi sũt optima loca: qa ibi calor fortis & humor dul
cis reperitur. Nam quanto vinea soli magis exponitur tanto
fructibus dulcioribus fœcũdatur. Terra salsa est mũdus, ama
rus & salsus p tribulationes, humor eius est mũdi pſperitas,
.s. diuitiæ & deliciæ, quam semper comitatur salsedo, & ama
ritudo peccatorum, & tribulationum. Montes aũt significãt
statum perfectionis & religionis, vbi est fortis calor charita
tis, & dilectionis, & dulcis humor deuotionis, compassionis
& lectionis. Vinea ergo.i.aia non debet diligere terram sal-
sam.i.mundum 1. Io. 2. Nolite diligere mundum &c. Et hoc
quia radix cordis faciliter corrumperetur per diuersa pctã,
si humor eius.i.mundi prosperitas ibi per affectionem subin
traret. Apo. 8. Mortui sunt ex aquis, qa amarę factæ sunt. Sed
montes.i. statum religionis, & perfectionis debet appetere,
vbi soli Christo exponatur per contemplationem, & humo-
re, & dulcedine doctrinæ, & deuotionis etiã nutriatur, quia
quanto plus exposita soli iustitiæ per amorem, & affectionẽ,
& contemplationem fuerit, tanto melius fructificat per bo-
nam operationem. Vel si vis per mõtes intellige paradisum.
vbi debet esse aia plantata per desiderium & affectum, &
ideo de vinea dr̃ Eze. 17. In monte sublimi Israel plantabo il
lud, vt erumpat in germen, & faciat fructum. Vel per terram
salsam intellige pctõres, qui amaritudine suæ malæ vitæ hu-
more corrupto suæ malæ doctrinę vites bonas.i. qui sui sunt
socii, inficiunt, & corrũpunt, & iõ tales nõ sunt sequendi, sed
montes alti.i. viri scti, & cõtẽplatiui, in quib. põt inueniri hu
mor bonæ doctrinæ, & dulcis fructus consolationis. ps. Mõ-
tes excelsi ceruis, petra refugiũ herinaceis. ¶ In vineis aliqñ 7
latent vulpes fructus eius auidè deuastãtes, aliqñ ibi subin-
trant porci, aliqñ canes & lupi, q oẽs fructus deuorant, & vi
neã suis stercorib. inficiunt, & corrũpunt, & iõ custodes sum
mẽ canẽt ne porcus, vulpes, lupus, & canis aliqualiter ibi in-
trẽt. Sic verẽ i vinea ecclesiæ vel religionis aliqñ latẽt vulpes
.i. falsi & cautelosi hypocritæ vel hæretici, aliqñ subintrant
porci.i. voluptuosi, luxuriosi & deliciosi, aliqñ canes.i. detra-
ctores mordaces, qui alii sp allatrãt, aliqñ lupi.i. tyrãni, plati
crudeles & rapaces, qui oia deuorant, & cõsumunt, & iõ per
istos malos fructus, vineæ ecclesiæ spũales, & tpales hodie
cõsumuntur, deuorantur, & vastantur. De hypocritis aũt dr̃
Eze. 13. Prophetæ tui quasi vulpes in deserto Israel erant, &
Thre. 4. de monte sion dr̃: Vulpes ambulauerunt in eo. Et iõ
tales debẽt de ecclesia eijci. Cant. 2. Capite nobis vulpes par
uulas, q̃ demoliuntur vineas. ¶ Fabulose dr̃ ꝙ quidã fatuus 8
custos posuit in vinea sua canes, vt eã a vulpib. tuerentur, ca-
nes aũt vites cum ramis inuenientes, de eijciendis vulpibus
minimè curauerunt, sed oẽs fructus vineę vastauerũt. Sic ho
die Deus ponit in vinea ecclesiæ canes.i. platos, vt inde vul-
pes & lupos.i. malitiosos, & tyrannos coerceãt, & uites.i. bo
nos & iustos, & malis protegant, & defendant, sed vere, quia
hodie in vitib. vineæ.i. subditis suis & bonis simplicibus inue
niunt racemos.i. diuites tpales, iõ eos per rapinas diripiunt,
& consumunt, & plus nocent vitib.i. subditis quam vulpes.i.
fraudulenti v furarij, vel quam lupi.i. mali tyrãni. ipsos etiam
non curãt de vinea effugare vel eiicere, nec à nocumẽto bo-
norum

norũ reprimere, imo quod peius est, eos hodie sustinẽt atq;
fouent, corrupti suis muncrib. atq; donis, quia prælati. iudi-
ces & balliui multi sunt hodie de quibus dr̃ Esa. 56. Vniuersi
canes muti non valentes latrare. Vel dic q̃ dñs vineæ est pręlatus, qui in terra & ecclesia ponit canes, i. balliuos, & officiales, vt inde latrones, & raptores arceãtur, ipsi aũt multos magis subditos deuorant, & prædantur, nec alios eijciunt vel repellunt, & cętera. Figura 1. Mach. 9. vbi iniquus Alchimus (q̃ interpretatur fermentũ vani consilij) cõstituit viros iniquos dños regionis, qui multo maiora mala fecerũt filijs Israel q̃ gentes & extranei. Sic mali prælati instituunt in terra sua viros iniquos. s. malos balliuos, & officiales dominos, & magistros, qui pro certo multo plus nocent subditis, q̃ raptores publici, & lattones, quia inimici hominis domestici eius. Micheæ. 7. Tu terram tuam disperdisti, tu populum tuum occidisti. Esa. 14. Pone si vis figuram bonam Mat. 21. de vinea, & filio, & seruis à cultorib. occisis. Vinea est ecclesia, filij & serui subditi, cultores mali pręlati, & balliui &c. Vel applica aliã figuram Eze. 17. vbi dr̃ Facta est ergo vinea, & fructificauit in palmites, & emisit propagines.

De Vua. Cap. 179.

1 VVa dr̃ quasi humida, & est vua quę constat ex plurib. granis, quæ acini dicuntur, & in ea grana in vecte. i. en la grappe gallicè, inuicem coniunguntur, & vniũtur. Botrus autem dr̃ racemorum congeries, gallicè moyssine. Racemus idem est quod vua vel granum vuæ, sm̃ Isid. dic si vis quòd vua est vir perfectus, qui ex plurib. granis. i. virtutib. constat, & botrus est ecclesia, vbi sunt tales plures vuæ per concordiam adunatæ. Vel dic etiam q̃ vua est eccle
2 sia, quæ constat ex pluribus granis. i. personis &c. ¶ Botrus est congeries racemorum inuicem coniunctorum, qui aliquando sunt diuersæ naturæ, & coloris, tñ inuicem coniungũtur, vt ad domum de vinea deferãtur. Sic verè Christus fuit sicut botrus, & congeries racemorum, quia. l. plures racemi, i. plures naturæ variæ & diuersæ inuicem sunt vnitæ, s. corpus, anima, & diuinitas, in vnitate personæ, & sic de vinea paradisi ad domum ecclesiæ in incarnatione fuit translatus. Botrus cypri dilectus meus mihi. Canticorum 1. Figura numeri 13. vbi duo viri attulerunt de terra promissionis in desertum vnum botrum in vna vecte, vt sic filij Israel ad terram illam ascẽderent, & eos ad illam fructus fœcunditas animaret. Sic verè de terra promissionis, i. de paradiso vsque ad desertum mundi huius fuit allatus botrus, i. Christus in vecte. i. in persona filij, & hoc per duos viros, i. per duas personas, & istæ sunt Gabriel nuncians, & Maria suscipiens, quia mediantib. istis duobus delatus est de paradiso in mundum botrus, i. Christus. Ecce duo viri astiterunt in vestibus albis. Actuum 1. i. in castissima puritate, & hoc factum est, vt filij Israel, i. fideles christiani animentur ad terram illam, s. paradisum, & eam diligunt, & affectent. Sed de multis dr̃: Pro nihilo habuerunt terram desiderabilem. Racemus quatuor habet partes, scili
3 cet pellem seu corticem, glotam, succum, & acinos, i. grana interiora, quorum granorum quidam racemi habent plus, quidam minus. Sic verè boni, & iusti habẽt in se diuersas partes spirituales, s. corticem bonæ conuersationis, glaream dulcorosæ pietatis, & compassionis, succum doctrinæ, & veritatis, & grana, i. merita, & virtutes, quæ sunt interius in conscientia. ista tñ plus sunt in vno, quàm in alio, quia constat, quòd quidam plures habent gratias & virtutes, quam alij, quia vnicuique data est gratia secũdum mensuram donationis Christi. ad Ephesi. 4. ¶ Racemorum quidam sunt nigri, quidam ru
4 bei, quidam albi, omnes tamen sunt vtiles, & nutritiui, & de omnibus succus peroptimus exprimitur, l. vinum, & sunt alij qui citius alijs maturantur, & dicuntur præcoquæ vuæ, quasi primo coctę. alię autem tardius aliæ mediocrius. Istud tamen est generale quod omnis vua quanto maturior, tanto melior, & tanto melius præbet homini nutrimentum, secundum Isaac in dietis. Sic in mundo sunt multa hominum genera perfectorum, quidam sunt albi per castitatem, & innocentiæ puritatem, quidam sunt rubei per charitatem, quidã nigri per humilitatem, & tamen omnes sunt boni in se, & nutriunt quantum ad alios per elemosynas, & bona exempla, & documenta. Item quidam cito maturantur, & conuertuntur per perfectionem, scientiam & amaritudinem, s. in ipsa iuuentute, & tales Christo summè placent. Micheæ. 7. Præcoquas vuas desiderauit anima mea. Alij tardius maturantur, conuertuntur, & boni efficiuntur, quia. s. expectant vsq; ad senectutem. omnes tamen sunt boni & iusti & succum per optimum. s. Dei gratiam in se continent atque fouent, verum tamen quanto homo est maturior, i. perfectior, sapientior, & discretior, tanto quo ad Deum, & homines est melior, & acceptior. Sapientia enim melior est cunctis opibus. Prouerbiorum 3. ¶ Sunt quędam species racemorum, qui sunt val- 5
de dulces. sed tales præ alijs magis ab apibus, muscis, & vespis roduntur, & comedũtur. Sic vere inter homines illi, qui sunt dulciores, mitiores & sanctiores, & meliores, magis hodie comeduntur ab apibus muscis, & vespis, i. a detractoribus, & a mundi raptoribus vsurarijs ballиuis, & similib. quia multæ tribulationes iustorum, & cætera. Et qui iustus erat, prædæ patuit. Esaiæ. 59.

De vua. Cap. 180.

VVa immatura vel acerba frigida est, & sicca, & sua stypticitate percutit neruos dentium, ita quòd quodammodo videntur congelari. Virtutem habet constringẽdi, calorem hepatis extinguendi, sitim minuendi, vt dicit Isaac in diet. Vua ista est mundi prosperitas, quæ dicitur frigida & sicca, quia continet in se frigus indeuotionis, & siccitatem incompassionis. dentes hominis, qui habent cibos distinguere & diuidere, significant discretionem, sapientiam. & prudentiam, quæ habet distinguere, & masticare de cibis, id est de actibus, & operibus quale est, & quid vnumquodque. Vua ergo acerba, id est mundi prosperitas facit dentes, id est discretionem hominis congelari, & obstupescere, hoc est dictu, deficere & adnihilari, sicut patet in mundi sapientibus, qui sapientes sũt vt faciant mala. Hieremiæ 4. Et quare? certe quia mundi prosperitas obstupefacit, & hebetat dentes, i. sapientiam eorundem, quia qui comederit vuam acerbam, obstupescent dentes eius. Hieremiæ 31. Ista etiã extinguit calorem charitatis, sitim, id est desideria ęternorum minuit, & stomachum, id est conscientiam, & voluntatem per parcitatem constringit. Vnde Seneca. Nouerca virtutum prosperitas, beatulis suis taliter obsequitur, vt in fine perniciem operetur.

De Vua passa Cap. 181.

VVa passa fit tribus modis quando que, s. a sole, quia vitis vbi dependet vua, torquetur, ita quod humor nõ potest amplius ad vuam ascendere, & sic vua per aliquot dies permittitur siccari, & calorem pati, & sic dicitur vua passa. Secundo fit in clibano, quia pane extracto, & calore temperato, vua in pampinis inuoluta ibi ponitur, & sic humor superfluus desiccatur, & vua passa efficitur. Tertio modo fit in fumario simili modo. Ideo dicit Alexander. Dant vuas passas clibanus fumaria phœbus. Sunt autem magnæ virtutis in medicina, secundum Isaac. Vua passa est vir iustus, & perfectus, qui mundi tribulationes, & aduersitates sustinet, & patitur, & a superfluo humore carnalis voluptatis siccatur, & dulcedine deuotionis, & gratiæ præ cæteris plus repletur. Sed verè ista desiccatio habet fieri tribus modis, quia quandoque vitis per quam venit humor carnalitatis, i. mundi prosperitas vel amici, sibi torquetur, & subtrahitur, vtpote quia deuenit ad paupertatem, & sic humor carnalis impeditur, & maximè quando soli Christo per contemplationem, & affectionem exponitur, & ab eo per bona desideria calescit, calefit & accenditur, quia tunc efficitur vua passa, quia paupertatem patitur atque sufferet. Fusca sum, quoniam decolorauit me sol. Can. 1. Itẽ aliquando ponitur in clibano, hoc est dictu, in ardore mundanarum tribulationum, & sic similiter humore carnalitatis priuatur, & efficitur vua passa, i. vir iustus & bonus. Pones eos vt clibanum ignis &c. Item quandoque ad fumum (qui oculos lacrimari facit). i. ad memoriam tormentorum infernalium, & mortis suspenditur per meditationem, quia verè per istos tres modos, l. paupertatem, aduersitatem, & mortis inferni iugem memoriam, efficitur homo sanctus, & iustus.

De

De Vino. Cap. 182.

1 Vinum dr̃ ſm Iſi. quaſi a vena natũ, vel a vite. racemus
enim primo frangitur & ſic inde vini ſubſtantia cli-
quatur. Vinum autem ſecundum Iſaac inter omnes
ſuccos arborum & herbarum obtinet principatum.
virtutem.n.corporis, roborat, corpus nutrit, puros humores
generat, & impuros depurat, mentem valde lætificat, intelle
ctum clarificat interiora mundificat, hniem facit lætum, libe
ralem & audacem, & dolorem & triſtitiā facit obliuiſci, ca-
lorem augmentat, corpus ſiccum humectat, humidum quoq;
deſiccat, & vt breuius concludat, vinum moderate ſumptũ,
corporis eſt & aiæ medicina, & ideo oibus ætatibus cõuenit
& maxime ſenibus, quia humorem & calorem perditum re
parat & reſtaurat, vt dicit Iſaac in diet. Talis per omnia ſan-
guis Chriſti, qui de racemo.i.de corpore qđ fuit fractum p
mortem, extitit eliquatus. & iſte pro certo inter oẽs ſuccos
herbarum.i.inter ſanguinem omnium martyrũ obtinet pri
cipatum Iſte.n.nutrit & humectat per gratiam & deuotionẽ
roborat & firmat per conſtantiam, fortitudinem & pfectio
nem, puros humores generat interius.i.patientiam & bonã
affectionem, interiora.i.conſciam mundificat, & eam a vitijs
depurat per mentem confeſſionem, etiam lætificat per ſpem
& conſolationem, hominem facit audacem.ſ. ad pugnandũ
contra vitia per bonam operationem, lætum & liberalem p
pietatem elemoſynam, & compaſſionem, & dolorem tribu-
lationum facit non ſentiri per patientiam & firmatiõem, tri-
ſtitiam.i.omnem deſperationem tollit per ſpem & contẽpla
tionem, augmentat etiam calorem & humorem.i.gratiã pie
tatẽ & dilectionem, & ideo ſenibus.i.inueteratis peccatori-
bus conuenit, quia humores deperditi, ſ.gratiæ & virtutes q̃
perditæ fuerant per pctm̃, reſtituit & reſtaurat. Ideo Eccl.31.
Aequa vita hominib. vinum in ſobrietate potatum. Vel dic
q per oia de gratia, a qua fluunt oẽs aliæ virtutes, & expone
de omnibus ſicut ſupra. Vel dic de ſcia diuina, quæ inter oẽs
alios ſuccos.i.inter oẽs alias ſcientias obtinet principatum.
Intellectũ.n.clarificat per diſcretionẽ, & per oia ſicut ſupra.
Vel dic q venũ eſt æterna gloria, q̃ inebriat & delectat, quia
ſi quis ea repletus fuerit per ſpem omnem dolorem munda
narũ tribulationũ facit obliuiſci, aiam autem lætificat, & tri
ſtitiam deſperationis tollit &c. ſicut ſupra. Ideo Prou.31. Da
Mærentib. bibere vinum, ſequitur. Bibant, & obliuiſcantur
egeſtatis ſuæ, & paupertatis vlterius non recolant. ¶ Vinorũ
2 plures ſont ſpecies, ſ.albũ, rubeũ, nigrum citrinum, oia tamẽ
ſunt bona & nutritiua & lætificatiua & intells ſubtiliatiua, ſi
eis debitẽ quis vtatur. Sic ſcientiarum vel virtutũ plura ſunt
genera, ſ.rubeum, ecce charitas, album, ecce caſtitas, nigrũ,
ecce humilitas, omnes tñ valent ſpũaliter & animã nutriũt,
& eam dotant meritis & impinguant. Vel dic ſi vis de ſcien-
tijs, quæ diuerſæ ſunt, & tamen omnes valent & proficiunt
debite eis vtentibus, & intellectum clarificant &c. Gene.49.
Lauabit in vino ſtolam ſuã. ¶ In vino conſideratur odor. nã
3 odoriferum vinum plus cæteris valet, & mentem melius læ-
tificat, nutrit etiam melius & confortat. vinum autem quod
odorem bonum non habet, illaudabilis eſt nutrimenti, quia
nec ſanguinem clarificat, nec animum confortat, nec humo
rẽ purificat turbidum & corruptum. Sic vere odor bonæ fa-
mæ multum facit in homine, & maxime religioſo & prædi-
catore, qa tunc alios melius lætificat & cõfortat, & eos ſuis
exẽplis & verbis ĩpinguat atq; nutrit. Si aũt odorẽ bonæ fa-
mæ non habuerit, tunc vere aliis parũ proficiet, nec eos be-
ne a corruptis humorib. pctorum purificabit, quia cuius vi-
ta deſpicit, reſtat vt eius pdicatio contemnatur. Gregorius.
¶ Vinũ temperatum cibus eſt & medicina paſſiones etiã aiæ
4 alterat, quia aiam vertit ab impietate ad pietatẽ, ab auaritia
ad largitatem, a ſuperbia in humilitatem, de timore & deſpe
ratione in animoſitatem, ſcđm Iſaac in dietis. Hæc uia pro
certo facit in aia gratia Dei, vel ſanguis Chriſti, vel mortis
memoria, vel doctrina & ſcientia audita & potata. Ideo ſa-
pientia miſcuit vinũ, & poſuit menſam. Prou. 9. Vinum in-
quit miſcuit, qoia. ſ.aqua ſpiritualis ſpei & cõſolationis ei eſt
admiſcenda. ¶ Vinum quanquam ſit forte & bonum, tantum
5 tñ poteſt ei admiſceri de aqua, q perdet efficaciam & virtu
tem. Sic vere licet homo vinum.i.gratia Dei habeat, q habet
odorẽ famoſitatis ca.o...m honeſtatis, ſaporẽ & dulcedinẽ
charitatis, tñ tñ poteſt quotidie in vaſe cordis ſui de aqua.
i.de peccatis venialibus apponere quod vini efficacia corrũ
petur & diſſipabitur per peccatum mortale. Eſa. 1. Vinum
tuum mixtum eſt aqua, argentum tuum verſum eſt in ſco-
riam. ¶ Vinum rubeũ & forte multũ lædit caput & pcutit, 6
mentem & fortem facit ebrietatẽ, & ideo ſumme indiget aquæ
admixtione, nutrit tamen & cõfortat & humores depditos
reparat, cor & mentem lætificat & delectat, ſecũdum Iſaac.
Vinum iſtud ſignificat pniam doloroſam quæ pro certo mẽ
tem percutit per contritionem, & eam facit ebriam et ſopi-
tam per ſtuporem & cõpunctionem, ſ.quando facinora ſua
conſiderat & peccata, & ideo ne forte occidat per deſpera-
tionem, neceſſe eſt quod ibi aqua, i. ſpiritualis conſolatio &
ſpes de venia adiungatur. Miſcuit vinum &c. Prou.9. Iſta tñ
nutrit aiam, & eam purificat per confeſſionem, & lætificat p
ſpem & conſolationem, & humores, i.virtutes et merita quæ
ſunt deperdita p peccatum, reſtituit & reſtaurat. Venite ad
ad me amici mei comedite panẽ meum, & bibite vinum q
miſcui vobis, & inebriamini & cętera. Prouerbiorum. 9.
Bibite & inebriamini Hieremi.25. ¶ Vinum habet inebria 7
re, & mentem lætificare, omnemq; facit dolorem & triſtitiã
obliuiſci, amorem excitat, & humores deperditos reparat
& reſtaurat. Talis eſt gloria æterna, quæ pro certo animam
inebriat atq; replet. ps. Inebriabuntur ab vbertate domus
tuæ &c. Et omnem dolorem præcedentem.i.omnes mundi
miſerias & tribulationes perpeſſas facit penitus obliuiſci.
Flebitis & lugebitis vos, ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudiũ.
Io.16. Et ideo bene ſequitur q mentem lætificat, quia ibi p-
petuo triſtitia nulla erit Eccl.40. Vinum & muſica lętificant 8
cor ¶ Vinum quandoque propter aeris calorem corrumpi
tur, & ſic perdit odorem, colorem, & ſaporem, efficitur.n.
nigrum, fætidum, groſſum, turbidum & ponticum vel ama-
rum, & illud non generat humores in corpore laudabiles,
ſed corruptos, ſecundum Iſaac. Sic vere quando homo cor-
rumpitur ex calore concupiſcentiæ carnalis vel temporalis
per luxuriam vel auaritiam & cætera ſimilia, tũc perdit odo
rem bonæ famæ, colorẽ cõuerſationis, ſaporẽ bonæ vitæ &
perfectionis, & efficit niger & vilis per inſolentem conuerſa
tionẽ, fętidus per infamiam vel luxuriam, groſſus per ſuper-
biam, turbidus per iracundiam, quæ.ſ.mentem turbat, & ideo
tales non nutriunt ſuis exemplis alios, ſed corrumpunt. De
illis Mich. 2. Propter peccata ſua corrumpetur putredine
peſſima. ¶ Vinum licet moderate ſumptum proficiat, ſi tamẽ
immoderate ſumitur, nullum pernicioſius eſt venenum. mẽ 9
tem.n.mutat in furorem, in mali impetum, in obliuionẽ bo-
ni, linguã facit ligatam, manus tremulas, & de ore facit eru
ctationes fędas exire, ſitim etiam puocat, quia ebrietatis &
vini talis eſt conſuetudo vt aſſiduitas bibendi, auiditatem pa
riat rebibendi, vt dicit. Pli.li.14. Vinum eſt mũdi proſperitas
q̃ pro certo ſi ea moderate quis vtatur, vtilis eſt & proficua
ad ſalutẽ, ſed vere ſi ſuperflua fuerit, & indebitẽ & indiſcre-
tẽ quis ea vtatur, tunc vere animæ eſt venenum, nã iſta facit
hominem iracundum, & ſic mentem mutare dicit in furorẽ
& in mali impetũ. Ozeæ.7. Cœperunt principes furere a vi-
no. Item efficit hominem ingratum, & ſic in eo cauſare dr̃
obliuionẽ boni.i.beneficiorum a Deo & ab aliis perceptorũ.
Succedentibus proſperis oblitus eſt interpretis ſui. Ge. 40.
Item linguam ligat, quia.ſ.tollit rectitudiõẽ loquelę, ſ.cõfeſ
ſionem, orationem, gratiarum actiõem. Conſtat.n.q diuites
neſciunt aliquid de tali loquela. Neem. vlt. Neſciebant loq
iudaicẽ, ſed azotice. Item facit manus tremulas.i.debiles ad
bene operandum, & de ore etiam talium facit fędas eructa
tiones.i.fęda & inhoneſta verba ſæpius emanare, quia ſagit
ta vulnerans lingua eorũ. Hier.9. Ite.n iſta ſitim puocat.ſ.ar
dorẽ & deſiderũ mũdanorũ, quia vere quãto qs plus vſus
fuerit vino mundanæ pſperitatis, ſ.diuitiis deliciis &c. tato
talẽ potu magis appetit iterari, quia ſomniat ſitiẽs q bibat
& cũ expergefactus fuerit, laſſus adhuc ſitiet. Eſã.29. Vel dic,
ſi vis omnia hiſtorialiter de ebrietate. ¶ Secundum Iſaac au 10
tem, ebrietas lumen rationis extinguit, vſque brutales con-
fortat, & ſic remanet corpus ſicut nauis ſine rectore, & ſicut
militia ſine duce. Ebrietas item caput lædit, oculos turbat,
& de ſapientibus facit ſtultos de benignis peruerſos, de
caſtis impudicos, nam ebrietas eſt omnium vitiorum
fomes & cauſa. Incidunt enim ebrii in multa crimina,
de quibus tandem pœnitent atque dolent, & vt breuius

concludatur, omnium malorum causa est ebrietas atq; fames. Sic per oia mundi prosperitas tollit vsum debitè rõnis, & lædit oculos prudentiæ & discretionis, sicut patet de mũdi sapientib. & diuitibus, qui vnr sine ratione esse & penitus excæcati, quia nec se nec sua, nec mortem, nec infernũ considerant & attendunt. Non est.n. populus sapiens, iõ non miserebitur eius qui fecit illum Esa. 27. Ideo dicitur Esa. 28. Nescierunt præ ebrietate absorpti sunt a vino. Ista etiam caput, i. intentionem lædit conscientiæ remorsum vel alias, & virtutem brutalem, i. motus carnales & carnis voluptatem & luxuriæ fœditatem excitat & inducit, quia saturaui eos, & mæchati sunt. Hie. 5. Et ideo io mundi prospetis inuolutus, est recte sicut uauis sine remige, sicut militia sine duce, quę.s. cito submergitur vel dissipatur. Sic homo qui per prosperitatem perdiderit rationẽ, io aquis voluptatis submergitur, & per diuersa vitia dissipatur. Vbi non est gubernator, populus corruet. Prou. 11. Ista etiam facit de sapientibus, secundũ Deum stultos. i. de bonis peccatores, de beniuolis peruersos ad literam, & de castis incastos. Constat. n. qđ multi sunt in statu paupertatis & aduersitatis boni, qui in pꝓsperitate fiũt pessimi & iniqui. Exemplum de Dauid, quæ in guerris & pꝛęlijs fuit bonus, sed data sibi pace in Hierusalem iniquè peccauit, s. in Vriã & eius vxorem. Nã ex ebrietate illa pueniũt cuncta vitia, s. adulteria homicidia &c. sicut patuit in eodem Prou. s. Prosperitas stultorum perdet eos. & Eccle. 31. Multos. n. exterminauit vinum. Et ideo bene dẽ. a. Mach. 6. Non sinere peccatoribus ex sententia agere, magni beneficij est indicium. Vel dic historialiter de ebrietate. ¶ Vinum corruptũ corpus destruit, humores malos generat & corruptos, et
25 morbos varios inducit. Sic doctrina corrupta p hæresim & errorem, aiam destruit, & humores .i. affectiones interiores corrumpit, & morbos etiam diuersorum generat pctõrum. Idem dic de sapientia mundi si vis. Esa. 28. Super verticẽ vallis pinguissimè errantes a vino. ¶ Antiquitus Romæ non lice
22 bat mulieribus vinum bibere, & hoc sm Pli. li. 14. c. 13. ne forte inebriatæ aliquid aut dicerent aut facerent inhonesti. Vñ inuenimus (ait) inter exempla, Egnati metentini vxorem eo quod vinum bibisset è dolio, a marito infectam fuisse, eumque cedis a Romulo absolutum. Ibidem etiam dicitur qđ quædam pro eo quod claues cellæ vinariæ resignasset a suis in edia mori fuisse coactam. De quadam etiam alia ponitur ibi, quę quia vinũ biberat, ipsam dicit a iudice dote sua fuisse mulctatam. Cato etiam aiebat introductum fuisse qđ fœminabus osculum a suis parentibus daretur, vt si vinum olerent, osculo sentiretur. Ad hoc autẽ facit quod dicit Hippocrates, mulieres & adolescentes non caluescere, nec podagram incurrere, eo. s. quia non bibunt vinum. Ista omnia possunt applicari exemplariter ad temperantiam mulierũ, quia si ebrietas est in viro vituperabilis, in fœmina tamen summe est detestabilis. Veruntñ si illæ quę bibunt vinum morte plecterentur, paucæ remanerent hodie quæ non cã huius morerentur. quia (quod horrendum est) multæ sunt fœminæ viris violentiores, & ebrietatis vitio pleniores. Apo. 17. Vidi mulierem ebriam. Regula etiam Hippocratis euanuit, qa mulieres lautissima vina potãt, & ideo ad literam podagrizãt, sicut de pluribus experitur, quod. s. non fieret si ipsarum cõditio a vini poculis abstineret.

De Vino nouo seu musto. Cap. 183.

1 Vinum nouum dicitur mustum, a mos quod est terra, & teneo tenes, quasi teneus & habens mus idest terram, quia. s. vinum in principio est terreis paruus admixtum, quãdo. s. nouum de torculari extrahitur, sed quia post magna fit in eo ebullitio, ideo partibus calidis & aereis sursum tẽdentibus, terrestribus autem inferius descendentibus, fit puri ab impuro separatio, & sic efficitur vinum verum. Talis est hõ, quia in principio qñ de torculari. i. de statu peccati vel mundi exprimitur, & ad pniam vel religionem conuertitur, adhuc est terræ mistus. i. terrenis affectionibus & delectationibus implicatus, sed qñ fit in eo fortis ebullitio contritionis, tunc calor charitatis in eo separat purum ab impuro. i. impuritatem vitiorum a puritate aiæ, & spumam. i. vitia & peccata per confessionem emittit, & sic efficitur bonus, purus & sanctus & iustus. Faciet dominus cõuiuium vindemiæ defæcatæ. Esa. 25. ¶ Vinum nouum quan- 2
diu est impurum, ita feruens est q nunquam cessat ab ebullitione, donec pænitus depuretur, quinimmo dolia in quib. est dirumpit, nisi spiraculũ habeat per quod suus vapor igneus emittatur. sed quando est bene purum, tunc ab ebullitione cessat pænitus & quiescit. Sic vere homo nouus & iuuenis nunquã debet cessare ab ebullitione contritionis, a spiratione confessionis & a spirituali purgatione, quandiu impuritatẽ peccati habeat aliqualem, quia. s. dolium quantumcũque forte, i. consciam quantũcũq; obstinatã & induratã debet semper dirumpere & aperire per confessionem, & oẽm malam spumam vitiorum continue emittere & purgare, qa venter meus quasi mustum absq; spiraculo, qđ lagenas nouas dirumpit. Iob 32. Quando autem purgatus fuerit, iustus s. factus & perfectus, tunc (& maxime qñ erit in patria) cessabit ebullitio & spiratio, quia pfecti, & maxime in patria, nõ indigent feruore contritionis, nec clamore confessionis, sed tm̃ requie contẽplationis. Requiesces, & non erit qui te exterreat &c. Iob. 11. Vel dic q illi qui sunt noui & iuuenes, impuri & carnales, & fæcib. carnalis voluptatis vel terrena cupiditatis admixti, nunquam cessat ad ebullitione ipatientiæ, rixæ & discordiæ, & a spumatione malorũ verborũ, qa os fatui ebullit stultitiam Prou. 14. Quinimmo etiam dolia in quibus sunt. i. status suos per rixas & discordias dissipant & dirumpunt, nisi libertatẽ habuerint respirãdi. i. verba sua insolẽtia proferẽdi. Sed vere illi qui sunt puri & defecati. i. boni iusti & scti hmõi ebullitionem & tumultus non faciunt, imo in dolio religionis ecclesiæ pacifice requiescunt. Malac. 2. In pace & æquitate ambulauit mecum. Vel dic q tunc in dolio religionis vel ecclesiæ cessat ebullitio discordiæ, & fit pax cõcordiæ & vnitatis, qñ virtute caloris. i. boni prælati, partes terrestres .i. peccatores, ab igneis. i. a viris sanctis & lucidis diuiduntur & distinguuntur, & quando ipsi mali inferius descendunt, & ad statũ depressionis & subiectionis incuruant, boni autem & sancti superius in dignitatibus & officijs eleuant & promouent. Et istud maxime fiet in iudicio, vbi mali a bonis perpetuo separabuntur, & illi in fundo. i. inferno retrudentur, isti aũt in dignitate paradisi superius leuabunt. & iõ tunc cessabit omnis ebullitio rixarum & discordiarũ q modo est inter bonos & malos, & erit tunc bonis tranquillitas restituta. Deu. 28. Ipse descendet, & erit inferior, tu autẽ
ascendes, & erit superior. ¶ Vinum nouum & adhuc impu- 3
rum non competit ad corporis nutrimentum, sed qñ defæcatum est & purgatum, tunc efficitur corporis nutrimentũ, & quanto plus antiquatur, tanto calidius, purius, odorosius & saporosius efficitur, nisi forte ex accidenti aliquo corrũpatur. Sic vere qñ homo de nouo extrahitur de torculari, i. de mundo vel de peccato, & ad pniam vel religionem conuertitur, tunc statim non est bonus nec perfectus, imo adhuc est impurus, carnalis & fragilis, & ideo non est aptus ad nutriẽdum alios, s. doctrina & exemplo, sed vere quanto plus antiquatur in bono per perseuerantiã tanto fit calidior per charitatem, purior per castitatẽ, odorosior per famositatem, et ideo tunc dat bonum alijs nutrimentum, nisi forte per peccatum aliquod corrumpatur. Ideo ecclesiastici 9 Vinum no
uum amicus nouus. veterascet, et cum suauitate bibes illud. 4
¶ Vinum quandoque corrumpitur duplici causa. s. quandoque ex calore exterius abundante, et ex malitia vasis in quo est, quia secundum corruptionẽ vasis, vinum nouum sapieis contrahit corruptelam, corruptum autem vinũ homini est nociuum, et quandoque deterius quam venenum. Sic vere vinum nouum, i. psona iuuenis dupliciter corrumpitur, et per peccatum inficitur, quandoq; ex calore aeris, i. ex feruore concupiscentiæ iuuenilis. Item quandoque ex corruptione dolij in quo est. i. ex prauitatẽ societatis in qua est et moratur, quia ex mala societate cito corrumpitur vnus puer. sic autem corruptus et peccatum infectus, alijs est venenũ quia suis verbis et exemplis alios inficit et corrumpit, sicut patet in iuuenib. luxuriosis. Et sic vinum in nouitate corruptum nunquam potest perfecte emẽdari, sic vere nec homo qui in iuuentute inficitur amplius emendatur. Vinum nouum in vtres nouos mitti debet. i. in bona societate nutriri.
Luc. 5. ¶ Vinum multum antiquum excedit in caliditate et
siccitate, et ideo suo acumine caput lędit, corpus inflammat 5
humiditatem consumit. Sic mali senes et in vitiis antiquati excedunt in calore auaritiæ, et iõ corpus ecclesiæ inflãmant

et lædunt

& lædunt per crudelitatem,auaritiam & vſuram, & humo-
rem.i.bona temporalia diſsipiunt & conſumunt.Patet etiā in
malis leuib:in religione,qui lædunt caput.i.prælatum &c.

De Vino condito. *Cap. 184.*

VInum conditum fit artificialiter, qñ,ſ.herbæ vel ſpēs
vino incorporantur, quarum virtute vinum immu-
tatur,& ſapidius,& ſalubrius efficitur tam in cibo q̄
in medicina,vt patet in vino malnatico.Tale vinum
eſt bona doctrina,qa verè ibi ſunt plures herbæ.i.plura exē-
pla ſanctorum,plures ſpecies.i.plures auctoritates ſanctorū
& ſacræ ſcripturæ,& ideo talis eſt vtilis ad animam nutrien-
dam,& impinguandam per merita,& virtutes.Can.8.Dabo
tibi poculum ex vino condito. Vel dic q̄ tale vinum eſt ani
ma,in qua debēt eſſe aromata.i.gratiæ & virtutes,bona ope
ra & exempla,& ſic melior fiet & perfectior.

De Aceto. *Cap.185.*

1 VInum acetum fit ex vino dulci corrupto, namqñ vi-
num bonum aeri calido exponitur tūc per calorem
innaturalem calor naturalis ipſius corrūpitur , & ſic
vinum quod erat naturaliter calidum.efficitur natu-
raliter frigidū,ſm Iſaac. Sic verè aliqñ accidit q̄ homo dul-
cis bonus & iuſtus calorem naturalem.i. charitatem conti-
nens in ſeipſo,corrumpitur per pctm̄ , & hoc qñ aeri calido
.i.mundanæ proſperitatis,& colori auaritię,& luxurię expo
nitur,quia tūc per iſtos malos calores calor charitatis deper-
it,& frigus indeuotionis,pigritiæ , & tepiditatis ſubintrat,
& ita fit ille qui prius erat dulcis & deuotus,calidus,& chari
tatiuus frigidus,indeuotus,incompatiens,obſtinatus,& ace
tolus,i.amarus,iracundus &c.In igne conſumptum eſt plū-
2 bum.Hier.6.¶ Acetum magnæ efficacię in medicina.virtutē
.n.habet mordificatiuam,diſſolutiuam,penetratiuam, infri-
gidatiuam,& deſiccatiuam,& ideo valet contra multiplices
paſſiones,carnem.n.ſuperfluā in vlcerib.corrodit, & ad alia
multa valet,ſm Iſaac in dietis.Talis eſt pęnitentia,quia mor
dicat per conſcientiæ remorſionem,penetrat per conſciētiæ
examinationem.& timoris incuſſionem,diſſoluit per contri
tionem,mundificat per cōfeſſionem, deſiccat per carnis ma
cerationem,infrigidat per caloris auaritię vel luxurię repreſ
ſionem , & ideo valet contra multas paſſiones peccatorum,
& carnem ſuperfluam.i. voluptatem carnalem adnihilat , &
conſumit.Ideo bene dr̄ Ruth.2.Accede huc, & intinge bu-
cellam tuam in aceto. Vel ſi vis per acetum potes intelligere
ſacram doctrinam,vel cōſiderationem mortis,& inferni,vel
amaræ mortis Chriſti,& expone de quolibet per oīa ſicut ſu
pra. ¶ Acetum fortiſſimum ſuper terram,ferrum vel lapidē
3 proiectum,ſtatim ebullit.Sic pęnitens & perfectus homo ſta
tim quòd ſuper terram, & ferrum,i.ſuper duritiam tribula-
tionum proijcitur.i.quādo mundi tribulationib.exponitur,
tunc ſtatim ebullit per bona deſideria,& affectus. Vel dic q̄
acetum eſt peccator,qui qñ proijcitur in terram.i.in ſtatum
humilem,qñ.ſ.ab officio ſuo deponitur vel ab alijs contem-
nitur,tunc ſtatim ebullit per iram,indignationem,rixam,&
appellationem. Vel terra eſt terrena proſperitas,in qua ſi hō
ſitus,& expoſitus fuerit,ſtatim per auaritiam,luxuriā,& ma
la deſideria ebullit. Allega vt ſupra. Vir prudens,& diſcipli-
natus non murmurabit correctus.Eccl.10.¶ Acetum oculos
4 clarificat,ſanguinem ſtringit,metalla dura corrodit,& in eis
multos colores gñat,ſ.cerullam ex plumbo , viride græcum
ex cupro,Lazurum de argento . ouum etiam ſi in aceto per
plures dies teneatur,ita mollificat,q̄ teſtam durā facit quaſi
pelleam deuenire , venenis etiam ceraſte , & canis rabidi,&
crocodili ſex aceti dr̄ obuiare,ſm Pli.lib.23.c.2. Talis virtu
tis eſt mortis conſideratio,quia oculos intellectus clarificat
per diſcretionem,quia vexatio dabit intellectū.Eſa.28. San-
guinem,i.carnis voluptatem ſtringit per caſtitatem, vel pœ
nitentiæ macerationem, metalla dura.i.induratos peccato-
res corrodit per contritionem,& in eis multos ſæpe colores
generat,i.multiplicem perfectionem.Nā licet ouum,i.pctōr
albus,& curioſus exterius mollis & luxurioſus interius ha-
beat teſtam.i.conuerſationem duram,& obſtinatam,ſi tñ in
aceto.i.in mortis conſideratione diutius ſe immerſerit , ſua
pro certo teſta dura,& obſtinatio mollificabitur . & mollis,
tener,obediens,contritus,pœnitens & compatiens efficie-
tur.Iſtud etiam acetum contrariatur morſib.venenatis.i.ten
tationib.quæ animam inuenenant,& occidunt.Ideo per oīa
bene dr̄ Eccl.7.In omnibus operibus tuis memorare nouiſſi
ma tua &c.Expone ſi vis totum de pœnitentia,vel de contri
tione,vel de doctrina & prædicatione.

De Vinaceis. *Cap. 186.*

VInaceum ſm Ebrardum, eſt pellis vuæ quæ poſt eli- 1
quationem vini remanet in torculari,vino de eo de-
fluente,& in dolis repoſito,& iſtud licet parū valeat,
& nullum præbeat corpori nutrimētum,quia.ſ.plus
inflat quam nutriat , tñ a ſuibus delectabiliter manducatur.
Torcular eſt mundus,vbi vinum.i.boni iuſtis præmuntur tri
bulationibus atq; penis,& inde eijciūtur, & expelluntur,ſed
tñ ab angelis ſuſcipiuntur,& dolijs bene ligatis.i.in bonis re
ligionibus in præſenti,& in æternis manſionibus in futuro re
colliguntur. Vinacea iſta ſunt mundi bona quæ pro certo li
cet vina.i.homines de mundo eijciantur per mortem,iſta tñ
ſemper ibi remanent quia cum diues mortuus fuerit,nihil ſe
cum afferet.Iob.27. Et vere licet iſta parum aut nihil valeāt,
& licet inflet per ſuperbiam,tamen a ſuibus.i.a carnalibus &
mundanis præcipuè diliguntur. Vel dic q̄ iſtæ pelles ſignifi-
cant mundanos peccatores,qui in mundo iſto remanent, bo-
nis inde exeuntibus , & iſti a torculari mundi huius finaliter
eijciuntur per mortem, non vt in dolio paradiſi reponātur,
ſicut vinum, ſed vt a ſuibus.i.demonibus deuorentur,& vt 1
igni perpetuo comburantur , quia paleas comburet igni in-
extinguibili.Matt.3.¶ Torcular eſt inſtrumentum quo præ- 2
muntur racemi,& vinum emittere compelluntur , & eſt ibi
prælum lignum quoddam magnum & ponderoſum,per cu-
ius deſcenſum racemi præmuntur. Veruntamē eſt ibi q̄dam
vectis,mediāte qua dictum lignum eleuatur,& deprimitur,
ſm q̄ magis vel minus racemi debent ſtringi . Torcular eſt
mundus,vbi racemi,i.hoīes diuerſimode præmuntur, & tri
bulantur.Lignum graue ſignificat mundi tribulationes,quæ
graues ſunt & difficiles ad ſuſtinendum.Graue plumbum &
importabilis arena.Prou.27.Vectis eſt occulta Dei prouidē
tia,mediante qua lignum,i.grauitas tribulationum aliqñ in-
tenditur,aliqñ laxatur, quia non eſt malum in ciuitate quod
non faciat dn̄s.Amos 3.Qñ ergo Deus vult q̄ racemus,i.ho
mo emittat vinum,i. bona temporalia pauperibus largien-
do,vel etiam lachrymas doloroſas,tunc vere ponit eum ſub
ligno torcularis,i.mundi tribulationibus , & infirmitatibus,
& conſtringit eum,& compellit corrigi & emēdari . In agni
tionem ſui ductus eſt percuſſus a domino plaga 2. Macha.9.
Veruntamen in iſto torculari tribulationum ſemper eſt ve-
ctis voluens.i.occulta Dei prouidentia,quia ipſe Deus ope-
ratur omnia in omnibus 1.ad Corin. 12. Quæ,ſ.iſtud relaxat
vel ſtringit temperat vel intendit, ſemper faciens cum tenta
tione prouentum 1.ad Corin. 10. Et ſicut aliquando ex toto
lignum relaxatur,vt ſecundo veniēs fortius ab eo vindemia
comprimatur , ſic aliquando Deus ex toto temperat pon-
dus,vt fortius homo alias tribuletur vel hic vel in futuro.Sil
ui,patiens fui,ſed quaſi parturiens loquar,diſſipabo & abſor
bebo ſimul.Eſa.42.Quia quanto diutius expectat, tanto ra-
diens acrius ferit.Et ſicut in torculari ripa ſecuribus incidi-
tur,ſic in actu tribulationis homo debet ſcindi gladijs con-
tritionis.¶ Vinaceum dr̄ vinum rappatum,quod aqua in vin
demia eliquatur,quod parum aut nihil valet.Tales ſunt mū
di ſcientiæ reſpectu ſcientiæ diuinæ &c.Allega. Ozeæ.3.Di-
ligunt vinacea vuarum.

De Vinaria cella. *Cap. 187.*

VInaria cella dr̄ locus vbi reponuntur vina.quanto au
tem eſt frigidior & ſiccior , tanto ad vinum ſeruādū
eſt aptior, & ideo ſolēt loca lapidoſa & ſubterranea
cauari,vt ibi vina ſecurius recondantur. Talis eſt ec-
cleſia vel religio,vbi vina.i.bonæ animæ reponūtur, & a cor
ruptione pcti ſeruantur. Sed quanto iſta plus eſt ſicca p pau
pertatē.frigida per aduerſitatem, baſſa & profunda per hu-
militatem,tanto vinum,i.bona perſona ibidem melius con-

seruatur à vitijs, & petis, & ideo vtiliores sunt ad salutem status, & religionis pauperes quàm diuites. Vel dic ꝙ cellā vinaria est paradisus, vbi est vinum æternę voluptatis & iocūditatis, Ideo Can. 1. Introduxit me rex in cellam vinariā &c. Vel cella vinaria est vir perfectus, in quo vinum doctrinæ, & gratiæ continetur, qui quanto frigidior, siccior & profuodior &c. sicut supra, tanto melior.

De Viola. Cap. 188.

Viola est herba parua, in terra depressa, cuius triplex est spēs, quædam cum flore albo, quædā cum purpureo, alia mellino. oēs tñ flores sunt multum odoriferi, & medicinales, & quanto virtuosiores, tanto magis versus terram inferius inclinantur, vt dicit Diosc. Et ista herba melior est recens q̄ antiqua, & multum valet in medicina. Talis est vir perfectus, qui debet esse per humilitatē circa terram inclinatus, virtualis & medicinalis per vitæ, & exēpli, & doctrinæ sanctitatem, & hic habet florem. i. exteriorē conuersationem, odoriferat per famositatem, & quanto ista est recentior, & iunior, tāto melior, quia. s. acceptius est Deo ꝙ homo sit bonus in iuuentute, q̄ in senectute, & istorum. s. virorum perfectorum, sunt plures spēs, quidam sunt rubei ꝑ charitatem, quidam albi per castitatem, quidam mellini per mellifluā pietatem, omnes tñ quanto sunt virtuosiores per sanctitatem, tanto plus sunt inclinati per humilitatem.

De Vlmo. Cap. 189.

Vlmus est arbor mollis, tenera & humida, quæ plicatur faciliter, & torquetur, & ideo dr̄ fm Isid. vlmus ab humore, eo ꝙ in locis humidis, & vallestrib. proficit plus q̄ montuosis. radices in terra profunde figit, & inde humorem sugat ad nutrimentum frondium ramorū foliorum densitate gratissimam vmbrā æstuantib. facit. Flores habet odoriferos, qui ab apib. frequentantur. exterius in cortice rudis est & dura, tñ interius multum est mollis, & tenera, ad sculpendum multum apta sicut tiliæ, fm Isid. Talis debet esse quilibet bonus secularis, qui. s. in valle mundi habitat, & radices suas. i. affectiones in terra. i. in terrenis negocijs figit, & inde humorem bonorum temporalium sugit. Sed hoc debet esse vt ramos. i. bonos pauperes per elemosynas nutriat, & sustentet, nam ex foliorum suorum dēsitate. i. diuitiarum suarum multitudine debet æstuantibus transeuntib. i. mūdi pauperib. & depressis vmbrā, & refrigerium ministrare, & mollis & humidus. i. dulcis, benignus & pius debet ab oīb. reperiri. Sub vmbra eius habitabant oēs bestię terrę. Dan. 4. Et ideo vlmus plus in valle proficit quā in monte, quia boni actiui plus proficiunt in valle mundi, q̄ facerent in monte religionis. Vlmus igitur est vir perfectus, qui tener est & humidus per pietatem, mollis per benignitatē, de facili plicabilis, & inclinabilis per obedientiam, & humilitatem. Ad quod quisq; volebat, conuertebatur. Sap. 16. Radix insuper eius, s. cor debet esse in terra profundum per mortis meditationē. Vmbrosus etiam debet esse per bonam conuersationem, sollitus per honestam locutionem, floridus per scientiam, & discretionem, & odorosus per bonæ famæ diffusionem, exterius in cortice. i. in apparentia rudis, & durus per pniæ macerationem, interius aūt in conscientia mollis, & tenellus ꝑ clementiam, & cōpassionem, & ēt de facili sculptibilis per correptionē, quia. s. non est durus vel obstinatus. Et ideo ista est vna de arborib. q̄ in solitudine debebāt esse. Esa. 41. Dabo in solitudinem myrtum, cedrum, pinum, lignum oliuæ, buxum & abietem, & vlmum simul. ¶ Vltimus est arbor nullum fructum bonum portans, radices in terra profunda figens, est tñ vtilis vineæ circunstanti, quia per eam sustentatur. Sic mūdi peccatores nullum fructum bonorum operum in se portāt, veruntamen vineæ propinquæ. i. bonis viris sunt qñque vtiles, quia eos suis elemosynis sustinent, & supportant.

De Vrtica. Cap. 190

Vrtica dr̄ ab vrendo. est. n. herba igneæ naturæ, cū hasta & folijs villosis, & tangentem se adurit, & pungit, ita etiam ꝙ post eius recessum remanet vstio vel pruritus. Folia habet aspera, & acuta, semē autem habet ꝙ dr̄ venerē excitare, fm Plin. & hęc herba per se nascitur, & vbi semen eius fuerit, via inde extirpatur. cito crescit, sed cito ēt post arescit. Tales sunt hodie luxuriosi, quia verę sunt naturæ igneæ, quia suis verbis, & exemplis vrunt alios, & inflammant, s. malis suggestionib. gestibus, & nutibus, ita ꝙ etiam post recessum suum remanet vstio. i. mala suggestio & impressio in animo audientis & ideo bene dr̄ ꝙ semē eius venerem excitat, quia vere semen. i. verba & doctrina talium venerem incitant & incēdunt. Eloquium eius quasi ignis exardescit. Eccl. 9 Et isti per se nascuntur quia vere aliquando homo per se sine alterius adminiculo potest fieri vrtica, i. luxuriosus. Et sicut vrtica interdum ita multiplicatur quòd extirpari non potest, sic etiam hodie luxuriosi ita seipsos dilatant, & diffundunt, quòd via possunt extirpari, si alicubi fuerunt seminati. Stultorum. n. infinitus est numerus. Ecclesi. 1. Vel dic quòd vrtica est detractor, impatiens, quærulosus, vel etiam raptor, & auarus, qui pro certo igneę sunt naturę, quia omnes contingentes, i. socios, & vicinos vrunt, & mordent suis detractionibus, iniurijs & murmurationibus vel rapinis. Folia. n. id est verba talium sunt acuta. i. pūgitiua, & ideo etiam post recessum suum, vstionem & arsuram suæ iniuriæ vel rapinæ vel detractionis relinquunt, s. in cordib. aliorum, qui læduntur, & inuaduntur. Vnum tamen est solatium, quia quamuis isti cito crescant, & augmententur quo ad dignitates, & temporales diuitias, cito tamen rursum deficiunt, & decrescunt. Istud patet in raptoribus, & auaris in mundo, q non dimidiant dies suos. imo iuuenes, & subito moriuntur. Patet de detractorib. in religione, qui quoniam vt communiter sunt hypocritæ, ideo sæpe & cito deficiunt aliquando per apostasiam, & sic sua paruitas declaratur. Ideo psal. Vidi impium super exaltatum, & eleuatum sicut cædros libani, transiui, & ecce non erat &c.

De Zizania. Cap. 191.

Zizania herba quædam est fm Isid. quæ a poetis infelix lollium nuncupatur, & est herba crescēs cum tritico, quæ dum est in herba, via distinguitur a tritico, imo qui eam tunc vellet eradere, simul propter similitudinem posset triticum extirpare, & ideo dimittenda est quousque in messe vnum ad alio cognoscatur, & tunc triticum in horreo reconditur, zizania autem alligata per fasciculos comburitur. Habet autem vim vinosam, inebriatiuam, & mortiferam, si multum de ea sit assumptum. Ager est ecclesia, triticum sunt boni, zizania sunt mali & iniqui. Sed isti modo sunt in herba. i. in initio, & probatione dum sumus in vita ista, & ideo vero modo tanta est similitudo quantum ad exteriorem conuersationem, inter vtrosq; i. inter bonos, & malos, ꝙ vix alter ab altero cognoscitur. qđ maxime verū est de hypocritis, & hæreticis, qui videntur esse boni, & ideo prælatus vel iudex non debet modo tales publice extirpare vel punire, cum eorū facta sint occulta, sed in messe. i. in die iudicii qñ boni merent manipulum gloriæ sempiternæ, tunc quia tales publice cognoscentur, & discernentur ab alijs per fructus, & mala opera quæ tunc oībus patebunt, ideo a tritico & a consortio bonorū separabuntur, quia tunc separabit eos Christus sicut pastor, q separat agnos ab hædis. Mat. 25. & triticum. i. boni in horreo paradisi reponentur. Triticū cōgregabit in horreū suum. Lu. 3. Zizania aūt. i. mali cōburent. s. in igne æterno per fasciculos. i. per varias distinctiones, q luxuriosi cū luxuriosis, auari cum auaris cōiungentur. 34. Ibi congregati sunt milui alter ad alterū. Figura Mat. 13. vbi paterfamilias bonū semen seminauit in agro suo, inimicus aūt suus seminauit zizania cum tritico. cum aūt paterfamilias videret in agro vtrunq; natū noluit ꝙ serui sui eradicarent zizaniā, ne forte triticū læderet, imo ꝑcepit ꝙ vsq; ad messem inuicē ꝑmitterent, & ꝙ tunc diuisa per fasciculos vrent, triticū aūt in borreum conderet. Sic vere paterfamilias Deus in agro ecclesiæ seiauit bonum semen. i. multos bonos viros, sed vere inimicus eius diabolus introducit, & seiauit ibidē multos malos, non vult tñ hodie Deus ꝙ serui. i. prælati vel angeli ipsos ab inuicem segregent, sed ꝙ vsq; ad diem iudicij expectent, & mittet tunc seruos. i. angelos, qui eos ab alijs separabunt, & in igne æterno cōburent pariter & cremabūt tunc. n. dicet christus illud Apoc. 14. Mitte falcē tuā, quoniā maturauit messis. ¶ Zizania est herba q̄ i multis proficit exterius apposita, & ad multa valet, i medicina. si autē exterius apponatur

ponatur, tunc inflat, & inebriat, & omne malum g͠n͠at in edente, & tandem mortificat comedentem. Sic est mundi prosperitas, quia exterius debitè administrata proficit atq; iuuat, s. debitè ea vtenti, sed si interius sumatur. s. in corde, & affectione. i. si homo ponat in ea cor suum & affectionem, tūc summè nocet, quia inflat per superbiam, inebriat per spiritualē stultitiam, quia. s. priuat hominem sensu & debita ratione, & facit hominem ebrium. i. malum peccatorem. Psal. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius &c. Et finaliter hominem occidit, s. morte æterna. Patet in mundi sapientib. & diuitib. &c. inebriabo eos absynthio &c. Hier. 9.

De Zinzibere. Cap. 142.

ZInziber est radix herbæ multū efficax, & virtuosa in medicina, calida est, & humida, sed pp nimiā humiditatem q͠n͠q; q͠n͠ antiquatur corrumpitur, & à vermibus perforatur, & ideo qui eam vult bene seruare, necesse est vt cum pipere teneatur, vt sic piperis siccitate sua humiditas superflua temperatur. Sic sunt multi, qui licet sint calidi per charitatem, & multum medicinales per vitæ, & doctrinæ sanctitatem, sunt t͠n͠ quandoque multum humidi per carnalem voluptatem, & ideo tales finaliter putrescūt per luxuriam, & perforantur per auaritiam, nisi forte piperi .i. bonæ calidæ, & perfectæ personæ sunt adiuncti, & sociati, quia tunc alterius bonitas suam temperat prauitatem, quia cum sancto sanctus eris &c.

De Zaccaro. Cap. 143.

ZAccarum est succus quarūdam cannarum quę sunt in littore Nili, nam piscatæ cannæ ponuntur in lebete & decoquuntur ad lentum ignem, & tunc totum vr̄ euanescere in spumam, sed tandem illud quod est spissius & melius fundū petit, quod aūt deterius, sursum manet, & illud non est ita virtuosum sicut illud quod est in fundo &c. Et est zaccarum dulce, calidum & humidum &c. Nilus est mundus vel vita p̄ns, quæ semper fluit, cannę eius sunt hoies. succus cannarum sunt aīæ, Q͠n͠ igitur cannę Nili i. hoies huius vitæ ponuntur in lebete mundanæ prosperitatis, tunc uere omnes vidētur primo bullire & spumare per mala desideria auaritiæ, & sursum ascendere per vanitatē, veruntā illi qui sunt meliores descendūt inferius per humilitatem, & ab ebullitione auaritię quiescunt descēde, sede in puluere. Esa. 47. Illi aūt qui praui sunt & peccatores superius per superbiā remanent, & per vanitatem nec inferius descendunt per humilitatem. Eris semper supra, & non subtus. Deut. 28.

LIBER DECIMVSTERTIVS

de naturæ accidentibus, & primo quidem ponitur prologus.

QVoniam illa quę ad rerū substantias & proprietates pertinēt, deo opitulante moralizaui, restat vltimo dicere de quibusdam accidentib. rerum substantias concomitantibus, vel dependentibus ab eisdem. Intendo igitur hic aliquid inserere de proprietatibus colorum odorum, saporum, liquorum, & ouorum, necnō mensurarum, numerorum, ponderum, instrumentorum, casorum, & sonorum.

De Colore. Cap. 1.

COlor s͠m Arist. in sensu, & sensibili. cap. 3. Est ex-
1 tremitas perspicui in corpore terminato. Color
.n. in superficie rei terminatæ naturaliter hēt sedem. Aer. n. & alia corpora interminata, nō sunt propriè colorata, licet per resplendentiam corporum aliorum in eis appareat aliqualis figura colorum. Quāuis aūt color naturaliter, & essentialiter sit in rebus, non pōt t͠n͠ manifestari vel uideri nisi per lucem super eius superficiem radiantem. Color. n. indiget lumine manifestante, & ipsum eius ad visus organum deferente. lux vero colore non indiget, quia vbicunq; lucet, per se patet. Per colorem moraliter loquendo, pōt intelligi conuersatio virtuosa. Ista est. n. color qui propriè est obiectū visuum, & aspectuū aliorum, iuxta illud Eccl. 43. Pulchritudinem coloris admirabitur oculus. Quia. s. color conuersationis exterioris est illud in quod intuentium oculus p fertur. Sed procul dubio adhoc q aliquod corpus. i. aliqua persona possit propriè virtutib. colorari necesse est q sit corpus terminatum. i. q hēat sensus & affectus ordinatos, & limitatos, & inter rationis terminos quietatos, quia pro certo illi, qui non sunt terminati, disciplinati, & ordinati, sed magis more aeris p hypocrisim & vanitatem interminati & vagationib. sensuum & affectuū expositi, non sunt vt cōiter virtutib. colorati, nec per cōuersationem ēt picturati. vnde de terminatione obediētiæ, sufficientiæ, prudentiæ & disciplinæ qua viri colorati, & iusti termināt semetipsos pōt dici illud ps. Terminū posuisti eis, quē non transgredientur. Sed quid? Pro certo illud est verū, q ad colorē honestę apparentiæ requiritur lux diuinæ g͠r͠æ. Color. n. cōuersationis quāuis regulariter existat in hoie, nunq̄ t͠n͠ a Deo vr̄ vel inspicitur, nec ipsius aspectib. acceptatur, nisi ad ipsum per lucē cōcomitantis g͠r͠æ deferatur, quia breuiter color cōuersationis nihil valet sine g͠r͠æ lumine, lux vero g͠r͠ę per se apparet & valent ēt sine exterioris conuersationis colore. Bene ergo dr̄ Mat. 5. Luceat lux vestra corā hoib. vt videant opera vestra boni. Vel dic q color significat pulchritudinē corporalem, q̄. s. more coloris faciliter deturpatur, q̄ sicut dr̄ Prou. 31. Fallax g͠r͠a, & vana est pulchritudo. Ista igr̄ quāuis naturaliter existat, t͠n͠ sine luce g͠r͠æ nō placet nec apparet apud Deum, nec ad salutem proficit seu iuuat. Vel dic q color qui accidens valde defectibile, significat humanā naturam. defectibilem atq; vanam. Ista est. n. quę non valet sine luce g͠r͠æ, quia. s. natura non valet sine g͠r͠a, lux aūt g͠r͠æ per se valet, nec dependet virtus ipsius a natura Ioan. 1. Lux in tene-
bris lucet &c. ¶ Color realiter existit ēt in tenebris. vnde si 2
color semper non appareat, non est defectus ipsius, sed potius oculi intuentis, & carentiæ lucis, colorem non ostendētis. Vnde cum a doctorib. dr̄ q color non est actualiter nisi p lucem, istud intelligendum est de actu manifestandi, non existendi, sicut dicit hic magister. Per colorem intelligo virtutes, quæ. s. animam colorant atq; pingunt. per lucem vero intelligo splendorem conuersationis honestæ, quia pro certo possibile est q aliquis realiter habeat colores virtutū, & existentiam perfectionis, quamuis q̄nque non appareat pp defectum lucis exterioris bonæ cōuersationis, sicut apparet de multis, qui in ipsis tenebris. i. in abscondito cordis habent multos colores virtutum, sed quia lux exterioris conuersationis eis deficit, iō ipsos tales esse non videt populus neque credit. Ideo dominus docet habere talē lucem, dicens. Sint lucernæ ardentes in manibus vestris. Vel dic q color est vir iustus, qui in tenebris. i. in abscondito humilitatis solet existere, & dato, q in luce. i. in publico non videatur ad hominib. non pp hoc cessat in statu g͠r͠æ permanere, Non est ergo defectus talium colorum. i. talium hoim coloratorum, & perfectorum si ab alijs non videntur vel cognoscuntur, sed potius defectus est cęcitatis intuentium peccatorum, qui pp defectum lucis gratiæ, & scientiæ quibus carent, talium virtutes non percipiunt neq; vident, nec ipsas reputāt aut approbāt, sed potius cōtemnunt, fugiunt & deuitāt, quia breuiter istud est verum, q virtutes perfectorum mali non vident nec cognoscunt, quia luce verę scientiæ vel g͠r͠æ non splendescunt. Io. 1. Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. ¶ Ad colorem est necessaria duplex lux, s. lux coele-
stis, quæ est coloris causatiua, & lux solaris, quæ est coloris 3
ostensiua. Virtus. n. lucis coelestis inuisibiliter in corporum superficie colores procreat, lux vero solaris illos visibiliter manifestat. Sic vere colores. i. virtutes & pfectiones nr̄ę duplici luce diuina indigere noscuntur, videlicet luce celesti. i. g͠r͠a diuina, ipsarum constitutiua, & luce solari. i. honesta conuersatione & apparentia, ipsarum virtutū declaratiua. G͠r͠a .n. diuina sicut lux coelestis colores virtutum solet in mente inuisibiliter procreare, honesta vero cōuersatio sicut lux solaris solet colores nostrarum virtutum per bona exempla & opera alijs visibiliter demonstrare, & sic loquitur Apostolus ad Eph. 5. Omne quod manifestat, lumen est. ¶ Secundum di-
4 uersitatem actiuorum, & passiuorum generatur diuersitas accidentium, & colorum, & inde est, quod si frigiditas in materia humida dominetur, & agat, albedinem in-

troducit, & generat, sicut patet in niue, si vero in sicca materia dominetur, tunc ecôuerso nigrediné operatur. Econtra aût calor pdominans solet in materia humida nigrediné introducere, sicut patet in igne lignum humidum côburente, qui carboni nigredinem introducit, sicca vero materia solet albedinē generare, sicut patet de igne olla, & calcem inflammantem, qui ipsa in albediné commutat, & conuertit, qa breuiter frigiditas est mater albedinis in materia humida, & nigredinis in sicca, caliditas vere mater est in humida materia nigredinis, in sicca vero albedinis, sicut exemplificat hic magister, allegans Aristo. & Auicen. Per frigiditatem quæ contrahit, intelligo tribulationem, quæ per timorem menté côtrahit, & ipsam a malo retrahit, & reducit. Per caliditatem aût possum intelligere prosperitaté, quæ solet mentem dissoluere, & eam ad vitia relaxare. Istod est igitur generale, q frigus tribulationum si inuenit materiã humidam. i. si agit in personam flebilem & deuotam, solet albedinem & puritaté innocentiæ, & continentiæ gñare, si vero materiã sicca. i. psona cruda, & obstinata, & indeuota fuerit, tunc solet vitiorũ nigredinem inducere, & menté per vitia offuscare, quia breuiter hoc est verum, q tribulatio in bonis proficit, & albediné puritatis, & innocentiæ in eis introducit, siccis vero, & malis officit, & eos per desperationem & impatientiã nigros facit. Sed pro certo caliditas prosperitatis facit contrarium; quia .s. ista est q̃ de humidis. i. de carnalib. solet nigros, & pôtures facere de siccis vero. i. de abstinētib. & tēperatis solet albos, innocentes, & continentes hoïes procreare, quia. s. prosperitas solet nocere humidis. i. intemperatis, & carnalib. proficere vero siccis. i. moderatis, & abstinentib. Vel dic q caliditas significat charitatiuum platum; qui pro certo in humidis. i. in carnalib. subditis debet nigrediné tribulationum inducere, in siccis, i. in pauperib. & depressis debet albediné consolationum, & claritatem promotionû causare, quia s. ad bonũ prælatum pertinet q peccatores deprimendo, & corrigêdo denigret, & q humiles, & depressos dealbet promoueat, & honoret. Sed pro certo frigiditas, i. malus prælatus solet contrarium facere, quia. s. humidos, i. fragiles peccatores solet p mundi prospera dealbare. Matth. 23. Similes estis sepulchris dealbatis. Siccos vero. i. abstinentes, & pauperes solet tribulationibus denigrare. Esaiæ 13. Facies eorum sicut nigredo ollæ. Vel potest dici de Deo, qui more caloris, humidos, i. carnales, & diuites in inferno denigrabit, siccos vero. id est pauperes, & abstinentes in gloria dealbabit. Psal. Niue dealbabuntur in selmon. i. in paradiso. Econtra autem diabolus more frigoris, humidos. i. carnales, & diuites in præsenti per prosperitaté dealbat, siccus vero. i. pauperes deprimit tribu-
5 lationibus & denigrat. ¶ Quidam videntes quòd color non habet apparentiam siue lucé, voluerût dicere, quòd lux erat de essentia coloris, quod tamen falsum est, quia. s. color etiam in tenebris veraciter manet, & esse suum nisi solum pro manifestatione, a lumine non dependet. Sic veré fatui mundani videntur hodie credere, quòd nullus color, i. nulla virtus aliquid, nisi sit ibi lux publicæ manifestationis, non enim reputant virtutem esse, nisi in luce, & manifesto, s. ante faciem hominum ipsam viderint apparere. De virtutis enim essentia dicunt esse quòd videatur, & quòd ab hominibus cognoscatur. quod tamen falsum est, quia. s. in tenebris conscientiæ potest color virtutum latere, dato quòd in hominum præsen-
6 tia non videatur lucere. Ideo pulchrè dicit Seneca libro de moribus. Esto occultator virtutum sicut alij vitiorum. ¶ Quãuis calor agens in humidum, vt communiter nigredinem introducat, illud tamen fallit quando illud in quod agit aliquo medio tangitur, ita quòd caloris impetus impeditur, sicut patet de ouo cocto, cuius albumen album efficitur, quando a calore mediante testa vel aqua tangitur dum coquitur. Sic veré licet color concupiscentiæ in materia humida, i. in debili, & flexibili persona nigredinem luxuriæ, & malæ conuersationis fugiendum introducat; illud tamen fallit quando calor concupiscentiæ inuenit medium residens, s. testã, & clausuram custodiæ, & humilitatis, & aquam etiam clementiæ, & pietatis, vel lachrymosæ voluntatis, quia pro certo si ouum, i. homo humiliter se custodiat, & recludat, & in aqua lachrymarum deuotionis compunctionis vel compassionis se teneat, nunquam albumen carnis suæ color concupiscentiæ per luxuriã inficit aut denigeat, quinimmo per maiorem conatum virtutis, ipsum accidentaliter per maiorem castitaté decorat, &

dealbat. Ps. Lauabis me, & super niuem dealbabor. ¶ Aliqui 7
sunt colores principales, aliqui medij, & collaterales, nam secundum subiecti, & agentis dispositionem, necesse est fieri in colore variationum, & mutationum, & secundum quòd materia diuersimode, color principalis vel medius generatur. Sunt igitur duo extremi, & principales colores, s. albedo, & nigredo. Quinq; vero sunt colores inter medij, qui inter ista duo extrema sunt cõstituti, s. color glaucus, mineus, rubeus, purpureus & viridis. Rubeus enim stat in medio istorum duorũ extremorum, & ideo inter album, & rubeum sunt duo colores, s. glaucus, qui magis appropinquat albo, qualis color est in fulijs cadētib. & mineus qui magis appropinquat rubeo. Item inter rubeum, & nigrum sunt alij duo colores, s. purpureus a parte rubei, & viridis a parte nigri. Sic ergo secundum Philosophum non est dare colores, nisi septem tam medios, quàm extremos, s. album, glaucum, mineum, rubeum, purpureum, viridem, & nigrum. Ista possunt applicari ad septem principales virtutes, quarum. s. tres sunt principales, & quatuor subalternæ. Sunt enim ibi duæ extremæ, & vna media, quæ. s. significant tres virtutes theologicas, quæ sunt præ omnibus principales. Albedo enim significat fidem cuius claritas, & veritas magis splendet. Media autem rubedo significat chiaritatem, cujus caliditas magis ardet, & more igneo magis rubet. Extrema vero, s. nigredo, est spes, quę in aduersitatum nigredine magis viget, quia pro certo secundũ Apostolum 1. ad Corinth. 13. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc. Quatuor vero intermedia significant quatuor virtutes cardinales. Glaucedo enim quæ magis declinat album, & ad clarum significat prudentiam, in qua viget claritas intellectus. Mineitas vero quæ magis declinat ad colorem igneum significat iustitiam, quæ. s. comburit, & corripit sicut ignis. Purpura vero quæ ad roseitatem declinat, significat fortitudinem, quæ. s. more rosæ quanto plus teritur, magis valet, iuxta illud 2. ad Cor. 12. Cum autem infirmor, tunc fortis sum. Viridis vero quæ magis delectat visum significat temperãtiam, quæ inter virtutes alias magis placet. Ideo de istis potest dici figuraliter illud 3. Regum 7. vbi dr̃ quod Salomon fecit domum saltus super tres ordines columnarum, & quatuor deambulatoria inter columnas cedrinas. Domus. n. saltus est ecclesia, de qua saltatur in cœlum. vel etiam anima, quę. s. finaliter saltat, & euolat in paradisum. Ista est. n. quæ tribus ordinibus columnarum. i. tribus virtutibus theologicis fulcitur, & quæ quatuor deambulatorijs. i. quatuor virtutibus cardinalibus spaciatur, vt sic animæ vel ecclesiæ tot coloribus picturatæ dicatur illud Ezec. 16. Vestita es bysso & polymito & multis coloribus. ¶ Colores medij bene
proportionati delectant visum, extremi vero lædunt, & de- 8
bilitant, ipsum, secundum Aristo. Albedo enim intensa disgregando spiritum, visum confundit, & oculum lachrymare facit. Nigredo vero spiritum aggregando, visum obtũdit, & obscuritatem gignit, & etiam si perseueret, cæcitatem generat, & inducit, sicut patet de diu incarceratis, & in tenebris inclusis, qui extracti ad lucem parum aut nihil possunt videre. Sic veré oculus voluntaris, & cordis spiritualiter delectatur, & proficit, quando ad medios colores. s. medios status, & gradus affectum suum conuertit, & quando mediocritatem rerum considerat, desiderat & attendit. Intensa. n. albedo, & claritas prosperitatis spiritum, & affectum mentis disgregat, & eum per multa mala desideria dissoluit, & ad vitia multa laxat, & sic lympiditatem visus. i. claritatem cognitionis impedit, & retardat. Excessiua etiam nigredo aduersitatis solet per tristitiam mentem obtundere, & claritaté prudentiæ tollere, & per peccatum, & desperationem oculum mentis aliquotiens excæcare, iuxta illud Eccl. 31. Nõ est sensus vbi est amaritudo. Non est. n. albedo prosperitatis, & mũdanæ claritatis attendēda, nec nigredo tribulationum est ēt appetēda, sed medios colores. i. mediocritatem status debemus appetere, in qua sine periculo se pôt mentis oculus delectare. quod bene figuratum est Dan. 3. vbi dr̃ q Deus fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem, ita q tres pueri ibi positi nullatenus sunt combusti, illi vero qui extra medium fornacis erant, s. ministri regis babylonis, qui in extremitate ipsius fornacis fuerunt, flammis erumpentib. sunt consumpti. Ad denotandum q sancti viri, qui in fornace huius mundi medium mediocritatis, & tēperantię statuerent, ventum roris. i. mentis refrigerium semper habent, ministri vero regis

ro regis

ro regis babylonis.i.diaboli,regis cõfusionis,s.mali hoĩes,q
in extremitate huius fornacis.i.in summitate & excessu ꝓspe
ritatis vel ẽt aduersitatis cõstituunt,& flãmis diuersorũ desi-
deriorũ vrunt,& flãmis infernalib.finaliter absument, vt sic
de populo mediũ diligente dicai a dño illud Mich.2.Ponã il
9 lũ quasi gregẽ in ouili.quasi pecus in medio caularũ,¶ Scdm
aliquos,color est in oĩb.rebus in potentia, sed non educit ad
actũ,nisi per lumen.Ignis.n.q de se est lucidus,in oĩb.reb.est
& ꝑ cõsequens & color, cũ nihil aliud sit color q̃ lux incor-
porata corpori terminato.velatur tñ iste ignis & iste color a
partib.tenebrosis, & iõ nõ educitur ad actũ nisi mediante ali
quo eiusdem gñis actualiter existente,s.ꝑ lucẽ actualẽ,& po
nunt exemplũ de sulphure,vbi est calor potentialis innatus,
q tñ ad actũ non egredit,nisi per actualẽ exteriorẽ calorẽ de
potentia educat.Sic vere illud est verum ꝙ in oĩ hoĩe est lux
grã,ignis charitatis,& color virtutis in potentia,quia.s.nul-
lus est quin possit facere bonũ,& esse bonus. Io.1. Dedit eis
ptãtem filios Dei fieri,his qui credũt in nomine eius. Verũ-
tñ quidã sunt q tot obscuritatib malarũ consuetudinũ,& vi
tiorũ operti sunt, ꝙ colorẽ virtutũ q̃uis habeant in potẽtia,
nunq̃ ad actum educunt. Necesse est ergo ꝙ cooperet eis lux
exterioris doctrinæ,& exemplaris regulę,& disciplinæ,q̃ lu-
cẽ & colorẽ virtutũ de potentia ad actum educat,& bonita-
tẽ mortalem,q̃ interius latitabat,exterius aperiat & ostẽdat.
Quia breuiter multi sunt qui nunq̃ boni efficiunt,virtusque
eorum nunq̃ de potentia ad actũ educit,nisi de foris ab aliis
adiuuent,& nisi ꝑdicator, rector aut corrector ad hoc coo-
peret. Iõ quilibet talis põt de tali eductione dicere illud Esa.
49.Eduxit me de lacu miseriæ,& de luto fœcis. Vel dic ꝙ co
lor in potẽtia est grã gratis data,q̃ pro certo ad actũ nõ edu-
citur,nisi per lucẽ actualẽ.i.per grãm gratũ facientẽ iuuetur.
10 ¶ Color proportionalis varietatis est aspectus intuentiũ at-
tractiuus,& multipliciter allectiuus. Vñ dicit Pli.ꝙ oĩa aĩa-
lia pantherã videre desiderãt,ꝑꝑ colorũ varietatẽ,& decorẽ
pellis suæ.Itẽ color si fuerit ẽt mẽbris & corpori correspon
dens,si pulcher fuerit & suauis, summẽ est corporis pulchri
ficatiuus,si vero incõpositus & confusus fuerit,ecõuerso tur
pitudinis est in corpore inductiuus,ſm Auic. Vñ dicit Aug.
ꝙ pulchritudo est elegans corporis habitudo cũ coloris sua
uitate.Itẽ color est passionũ aĩę manifestatiuus,sicut patet ꝙ
color pallidus significat mentis timorem, rubicundus vero
designat verecundiæ ruborem,vel iracundiæ furorẽ.In timo
re.n.interiora cordis læduntur,ad quæ dum sanguis pro ad-
iutorio læsi cordis mittitur,color pallidus ꝑꝑ sanguinis de-
fectum in exteriorib.gñatur.Econtra aũt in ira, & in iracun
dia læduntur exteriora,& tñ sanguis eo missus colorat,& ru
bificat vniuersa.Itẽ color est materię in qua est ostẽsiuus,q a
s.oculus subãm nõ cognosceret,nisi qualis esset,color exte-
rior declararet.Itẽ color est materiæ in qua est ornatiuus,&
oĩs deformitatis ipsius velatiuus.In multis.n.reb. deformita
tes variæ viderent,nisi picturis & colorib.tegerent, ſm Aui.
Item color est luci sui ipsius cõformatiuus.color.n.(sicut fi-
lia matri)lucis actui se configurat, ita ꝙ cum intensa luce co
lor intensior apparet,cũ remissa vero remissior elucescit.Per
colorẽ qui est accidens exterius adiacẽs rebus, põt intelligi
exterior cõuersatio,quia pro certo ista est q̃ si bona, & hone
sta,& proportionata fuerit,solet intuentes delectare, totum
hoĩem pulchrificare,& in eo decorẽ, & pulchritudinẽ gña-
re,si vero inhonesta fuerit,tunc solet totũ hoĩem deturpare.
nihil.n.est pulchrius persona honesta, & nihil turpius inho-
nesta.Et breuiter ꝑ colorẽ cõuersationis cognoscit animus,
& significatur interioris,& exterioris hoĩs tota virtus. Vñ 2.
Mach,3.Color immutatus declarabat internum animi dolo
rem.Igitur per calorẽ, & picturã exterioris bonæ conuersa-
tionis solet multotiens turpitudo morũ celari, & quicquid
vitiosum est occultari,sicut patet in hypocritis,q(Matt.23.)
dñr similes sepulchris dealbatis,intus pleni spurcitia,& ossi-
bus mortuorum.Fit.n.tñ vt cõiter ꝙ color sequitur lucem.i.
ꝙ conuersatio sequitur voluntatẽ,sicut filia sequit matrẽ,q a
gñaliter,& cõiter color luci, & conuersatio voluntati se so-
let conformare, & siue intensa siue remissa.i. siue bona siue
mala fuerit,se ſm eam regulare,quia sicut dr Ecclesi.13.Cor
11 hoĩs immutat faciẽ eius siue in bono siue in malo.¶ Color in
rebus mutatur multis modis,aliqñ ab exteriorib.sicut patet
in fructib.qui ſm maiorem, & minorem caloris solaris ope-
rationis,& caloris naturalis confortationem, & humoris di
gestionem,primo virides de inde rubei, tãdẽ nigri efficiunt,
sicut patet in morib.&c.Sic verẽ ſm ꝙ calor charitatis inte
rius,& calor correctionis exterius nos digerit,ſm hoc colo
res variarũ virtutũ in nr̃is mentib introducit, inquãtum.s.ꝑ
honestatẽ virides,per charitatẽ rubentes, & per humilitatẽ
nos nigros efficit & pallentes.Vel ecõtra dic de calore cõcu
piscentiæ malæ,quia.s.ſm ꝙ intus in hoĩb. plus abundat,ſm
hoc ipsos facit per carnalitatẽ rubere, per infamiã denigra-
ri,vel per inuidiã,& tristitiã pallere.Thr.4.Quõ obscuratum
est aurum,mutatus est color optimus? ¶ Exteriores tempo- 12
rum & regionum qualitates solẽt colores corporũ variare,
& inde est ꝙ septẽtrionales ꝑꝑ excessum frigoris fiunt albi,
meridionales vero ꝑꝑ caloris præ dñium fiũt nigri sicut pa
tet in ęthiopib.qui ꝑꝑ continuã solis adustionem nigri sunt,
& qui nascuntur ab eis,ab adustione cõtinua solaris radij ni
gri fiũt.Primus.n.habitator illarũ regionũ ex adustione san-
guinis intercutanei niger factus est,qui.s. nigredinem trans-
fudit in posteros,& maximẽ in illos q in illis feruidis regio-
nib.perseuerant.si.n.æthiops in regione frigida gñaret,fętus
eius paulatim a nigredine deuiaret.Sic verẽ moraliter loquẽ
do,frig⁹ timoris diuini & exterioris tribulationis solet illos
quos perflat.albos,& puros,innocẽtes,& castos facere,& ab
eis oẽm pc̃ti nigredinẽ tollere vel fugare,, ecõtra vero calor
cõcupiscẽtiæ nigredinẽ malæ cõuersationis,& vitiorũ gñat,
& mentem interius per ignorantiã obnubilat, & cõuersatio
nẽ eius offuscat.Et inde est ꝙ in æthiopia mundi huius hoĩes
per pc̃ta sunt nigri, quia per excessiuũ cõcupiscentiæ calorẽ
humores suorũ interiorũ affectuũ sunt cõbusti.Thr.4.Deni-
grata est facies eorũ sup carbones.Primus.n.hõ istius ęthio-
piæ,s.Adã,q primo calore cõcupiscentiæ fuit adustus & de-
nigratus filios nigros,& pc̃tõres genuit,& nigredinẽ suã, &
adustionẽ.i.cõcupiscentiã,& pc̃tm̃ in posteros deriuauit, &
inde est ꝙ ã nigro p̃re nigri filij nascunt,& maximẽ, q a cõti
nuo ardore auaritiæ,& concupiscentiæ inflãmantur.ad Ro.
5.Per vnũ hoiem pc̃tõres cõstituti sunt multi. Necesse est.n.
ꝙ ęthiopes gñet,& ꝙ malus pater,ꝑdicator vel ꝑlatus malis
exẽplis,& dictis suis nigros, & malos filios ꝓcreet atq; for-
met,quia.s.patrẽ sequit sua proles. Verũtñ qñq; fit cõtrariũ,
qñ tales mutant regionẽ.i.qñ fugiunt malã societatẽ,& con-
gregationẽ,quia.s.tunc fit ꝙ filij æthiopũ.i.filij & subditi, &
successores malorum, tũc frigoris diuini timoris quẽ cõci
piunt,albi & boni efficiuntur,& a paterna nigridine tempe-
rantur.¶ Scdm dispositionem humorũ in corpore,varij co-
lores generant in cute, & inde est ꝙ humor sanguineus cau-
sat ruborẽ,cholericus citrinitatẽ, melancholicus liuiditatẽ,
phlegmaticus albedinẽ,& similia.Ista ẽt eadẽ rõ est de diuer
sitate coloris vnguium, & pilorum , quia ſm ꝙ fumi cordis
qui sunt materia eorũ,diuersificant interius , ſm hoc, & vn-
gues,& pili inueniunt in diuersis,& nunc albi,nũc nigri,nũc
rubei seu flaui.Sic vere gñaliter ſm naturã,& cõditionẽ inte
riorũ humorũ,& fumorum.i.interiorũ affectuũ,& aĩorũ,ne
cesse est ꝙ in hoĩe disponat cõditio exteriorũ colorũ.i.exte
riorum actuũ atq; morũ,quia.s.exterior cõuersatio solet ab
internis affectib.dependere, & ſm ipsos deficere vel vigere,
iuxta illud ꝑdictũ Eccl.13.Cor hoĩs immutat faciẽ eius.Ex-
pone magis particulariter si vis sicut supra.c.de fumo,de pi-
lis,de cõplexionib.c.de humore.¶ Ex interiore infectione &
corruptione corporis vitiat exterius color cutis,sicut patet 13
in hydropicis & leprosis.vide supra i titulis suis. Sic vere qñ
mens interior ꝑ mala intentionẽ,& affectionẽ inficit,neces
se est ꝙ cutis cõuersationis discoloret, & ꝙ color inhonestæ
vitæ,& cõuersationis immundæ in hoĩe gñet.¶ Color canus
accidit in capillis aliqñ ex defectu caloris,sicut fit in senib.ali 14
qñ ex abũdãtia phlegmatis,sicut in iuuenib. caput phlegma
ticũ habentib.Sed istud est gñale ꝙ qñ canities venit ex defe-
ctu caloris,capilli primo incipiunt canescere ab extremita-
te,qñ vero ex phlegmate accidit,tunc canescere incipiunt a
radice.Per colorẽ canũ intelligo defectum virtutum mora-
lium,ꝑ eo.s.ꝙ canities signum est antiquitatis,& defect⁹ vir
tutum naturalium.Sed pro certo illũ colorẽ.i. illã defectuo
sam cõuersationẽ duo principaliter introducunt.s. defectus
caloris charitatis,& abundantia phlegmatis carnalitatis. di-
scernit tñ differentia inter istos,quia.s. si phlegma carnalita-
tis abundat,facit capillos virtutum canescere, & deficere a
radice cogitationis.defectus vero caloris charitatis ab extre
mitate operationis,quia.s.carnalitas sup oĩa malas cogitatio

nes immittit,charitatis vero carentia bonas operationes cō
fundit.& breuiter,carnalitas corrumpit radicē cogitationū,
& carentia charitatis enernat virtutē exteriorū extremitatū
.i.operationum.¶ De colorib.aūt oculorum omitto,quia su-
14 pra satis de oculis est tractatū. Dicendum est igitur de colo
rib.in particulari,& primo de albedine, & eius collateralib.

De Albedine. Cap.2.

1 ALbedo est color ex luce clara,& multa gñatus,origo
& fundamentum oim mediorum colorum, q quanto in materia magis pura,& perspicua ponitur,tanto
clarior,intensior in nigro & permianior innenit.Co
lor.n.medius in nullo ita bene fundatur,sicut in albo. Albe-
do.n.est colorū incremetum,& pcipuum fundamentū,qui
nimmo quanto albedo intensior fuerit tanto color superpo
situs,& superpictus fortius adhærebit, & pulchrior appare-
bit.Talis est innocentia,quia pro certo ista ex luce grē clara
& lympida cōponitur,& in materia.i. mēte pura atq; perspi
cua gñatur.Et ideo ista est colorū.i. virtutum oim fundamē
tum,quia pro certo nullus medius color.i. nulla moralis vir
tus(q̄.s.in medio consistit)ita vtiliter alicubi fundatur, sicut
qñ cum innocentiæ albedine situatur,q.a.l.quanto ista fuerit
intensior,tanto erit virtus adiuncta firmior atq; maior.Et iō
2 bene dicit Hugo q puritas innocentiæ cōseruata fons est &
origo ois sciæ,& virtutis.¶ Albedo est color cæteris purior,
& tū est ad maculandum facilior.Res.n.alba faciliter inficit,
& macula in ea plus apparet,& difficilius amouet. Talis est
puritas castitatis,quia pro certo cum ista sit virtus inter cæ-
teras purissima,& pulcherrima,& oculis oim gratissima,faci
liter tū solet p luxuriā infici, & vix aut nūquā amplius depu
tari.In albedine.n.castitatis solet macula valde male sedere,
& ita solet ibi p infamiā adhærere, & quicquid ibi vitiosum
fuerit,ita solet aliorū aspectib.se offerre , q vix pōt illud ali-
quis amplius amouere,sicut patet ad literā de quacūq; ma-
cula vel infamia luxuriæ,q̄ via amplius tollit,& quæ inter cę
teros defectus notabilior,infamior, & apparentior inuenit.
3 ¶ Albedo licet oculis placeat,ipsos tū lædit mirabiliter atq;
grauat.solet.n.albedo p p claritatē & lucē incorporatā visū
seu visualē spūm dispergere, & actū videndi mirabiliter im-
pedire.Sic verè sua splendor, & albedo mundanæ psperita-
tis nō prodest intuētib. imo nocet. q̄uis.n.cuiusculo affectis pla
cet,ipsumq; recreet,& delectet,solet tū ipsum dissoluere , &
visum discretionis disgregare,& p mūdi delectabilia disper
gere,& totā mentis faciē offuscare.Stultū est ergo talē albe-
4 dinē aspicere,& ad mundi psperitatē mentales oculos eleua
re.Prou.23.Ne erigas oculos tuos ad opes. ¶ Cādor est illa
portio albedinis q̄ est in illo primo,& pcipuo gradu,q̄ sine lę
sione,& corruptione sensus,pōt sensui subiacere. Sicut.n.dī
in libro de sensu & sensato,colores in sua extremitate videri
non pñt.Sensus.n.noster(cuius virtus est in medio colorē in
sua extremitate videre nō pōt,& iō candor ,p priē dī illa albe
do q̄ ab extremo recedens visui contēperat, & in qua sensus
organi delectatur.Significare ergo pōt candor puritatē cō-
scientiæ,virtutemq; innocentiæ,& continentiæ humanę.illā
dico,ad q̄ pōt sensus & virtus humana ptingere, q̄.s.oculos,
intuitus aliorū solet nō lædere,sed iuuare,& ipsos mirabili-
ter recreare. Nō.n.loquor de albedine puritatis in suo extre
mo,& summo,qualis fuit in beata virgine,& in Christo. Ta
lis.n.albedo castitatis seu puritatis nō pōt humano sensu vi-
deri,nec humana indagine perscrutari, sicut admirando ca-
nit ecclesia dicēs,Sancta,& immaculata virginitas,q b.tē lau
dib.efferā nescio, qa quē cęli capere nō poterāt,tuo gremio
cōtulisti. Et iō de illa puritate, & iō de illa candida castitate
ad q̄ pōt humana virtus,& human⁹ sensus attingere, dī Sap.
7.Candor est lucis æternæ,& speculū sine macula.&c.¶ Co-
5 lor flauus,& color pallidus nō differunt nisi p maiorē,& mi
norem intensionē.Sunt.n.colores ab albedine in nigredinē
declinantes.Accidit.n.interdū q timore vel solicitudine in-
teriori,labore vel frigore exteriori,sanguis,& calor ad inte
riora repercutit , & sic superficies corporis flaua vel pallida
reperit,sicut patet in timorosis,& in amorosis.timore.n.cor
cōstrictione lędit,& amore vltra debitū aperit,& spiritib.va
cuat.Natura.n.calorē & sanguinē ad supplēdū vtrunq; defe
ctū ad cor mittit,& sic corporis supficiē flauā vel pallidā de-
relinquit. Et sic gñaliter loquendo pallor defectū virtutis so
lent innuere,& caloris,& sanguinis pauperiē designare. Per
talē pallorē designare possum moraliter loquendo,statū &
cōditionē pcti,in quo hō ab albedine innocētię recedit,& ad
mortis æternæ obscuritatē,& nigredinē accedit, iuxta illud
Apoc 6.Ecce equus pallidus,& q sedebat sup eū , nomē illi
mors.Multa.n.sunt q̄ istū pallorē pcti , & istū malæ conuersa-
tionis liuorem efficiūt,& pcurāt,videlicet timor male deij-
ciēs,amor male inflāmans,frigus.i.tribulatio male afficiens,
& affligens.Ista sunt.n.q̄ calorē charitatis tollunt,& q̄ sangui
nē diuinæ grā repercutiunt,& q̄ pallorē tristitiæ, & despera
tionis,& ēt pallorē vilis, & inhonestæ conuersationis inducūt.
Et talis pallor figurat,Le.14.vbi dī q lapides parietis,q erāt
pallore vel rubore deformes,leprosi iudicabantur , & iō de
domo proiiciebantur.In quo notatur, q nos qui lapides san
ctuarij debemus esse, si per virtutū mortificationē fuerimos
pallidi,& per carnalitatē,& luxoriā rubicundi,apud Deū le
prosi,& corrupti iudicabimur,& de domo ecclesiæ & para-
disi finaliter expellemur. Vel dic q pallor significat abstinen-
tiā.& pniam,quę ad litterā faciunt hoiem pallere,quia pro
certo amor Dei & timor supplicij talem pallorem solent in-
ducere,& hoiem ad abstinentiam,et pniam incitare et sic de
persona abstinente,et pœnitente dī in psal. Posteriora dorsi
eius in pallore auri. Pallor.n.dī aureus , quia.s.nullus est ita
preciosus color in pœnitentibus,sicut pallor.

De Rubeo colore. Cap.3.

RVbeus color medius est inter album,et nigrum,et ab 1
vtroq; ē æque distat.resultat.n.iste color ex incorpo
ratione luminis ignei in materia perspicua,concor-
di medioctitate inter album , et nigrum.gnaliter.n.
iste color sp denotat pdominium caloris in materia in qua
manet.Talis calor vī esse charitas,q̄ s.igneum lumen.i.spūm
sanctum continet,quia s.vbi charitas et amor,ibi Deus est,si
cut canit ecclesia.Materiam ēt perspicua.i.conscientiā purā
inhabitat, et inter album et nigrum.i. inter personas cōtra-
rias mediū ēt concordiā seruat,quia pro certo proprium est
charitatis,igne spūssancti et feruorem bonorū desideriorū
habere,purū cor inhabitare,et mediū concordiæ iugiter ob
seruare.Vel dic q rubor significat verecundiam , q̄ ad litte-
ram facit rubere.Ista.n.solent tā pulchrā facere,et causare,s.
ignis charitatis,perspicuitas innocētiæ,et puritatis, medio-
critas tēperantiæ et æquitatis.Can.5.Dilectus meus candid⁹
et rubicondus . ¶ Rubedo sp significat caliditatē in suba in 2
qua manet et quamuis rosa sit frigida , rubedo tñ, q̄ ibi est,a
caliditate procedit. Calor.n.naturalis frigiditatē pdominan-
tem fugiēs,exteriora solet petere, et ibidē rubedinē gñare.
Sic verè dico q rubedo verecundiæ sp a calore cōtritionis,
et dilectionis procedit . In rosa.i.in bona persona frigus di-
uini timoris calorem feruoris et contritionis solet vsq; ad sua
perficiē,i.vsq; ad faciē expellere,et ibi ruborem verecundię
gñarę.Lu.14 Incipies cum rubore locum nouissimum tene
re.¶ Licet rubedo sit media inter albedinē,et nigredinē,ma 3
gis tñ vī sapere naturam albedinis q̄ nigredinis translucen-
do.Intense.n.rubeum,sicut & album, solet visum disgrega-
re,& visus iudicium deludere & turbare , & inde est q mer
catores pannorum pannos rubeos ante locem solent suspen
dere,vt sic possint emptorum oculos deludere,ne de colore
pannorū possint veraciter iudicare. Talis rubedo est carnis,
& sanguinis carnalitas.Ista n.sin aīo dñatur,visum discretio
nis taliter disgregat,& dispergit p varios cogitatus, q verū
iudicium sibi tollit,& iō mercatores inferni, qui pctōrib.vo
lunt vendere pannos suos.s. mondi bona & ipsos cōmutare
cum pcio valde caro,i.cū gloria paradisi,summe studēt in se
nestra mētis humanæ rubedinē carnalitatis ponere,vt sic hō
deceptus,de veritate,& de colore, & valore rerū mundialiū
nō valeat iudicare,sed vnū colorē ,p alio,malū ,p bono possit
recipere & habere.qd̄ figuratū est 4.Re.3.vbi dī q Moabitę
videntes rubeas aquas fluminis,crediderūt esse sanguinē ini
micorū suorū,q se inuicē occidissent,& currentes ad pdā oc
cisi sunt.Sic vere Moabitæ.i.mūdi pctōres rubedine aquarū
carnalitatis decepti,sæpe nituntur pdam bonorū terrenorū q̄-
rere,loco cuius solēt mortē perpetuā reportare.Mat.16.Ho
die est tēpestas.rutilat.n.triste cęlū.Vel dic q iste color rube⁹
significat affectionē carnalē,q̄ qui in fenestra cordis, p q̄ lux
verè sciæ,& notitiæ intrare debet,habuerint,& ēm ipsā lucē
suæ cogitationis impresserint & tinxerint,nunq̄ de reb.vera
citer iudicabūt,sicut patet, q illos quos p carnis affectionē
diligi-

nliligim⁹,meliores q̃ ſint eſſe credim⁹,defectusq; ipſorũ mino
res quam fuerint extimamus,quia pro certo ille qui aliũ mẽ
te carnali & affectione cõſiderat , in eius noritia ſemp errat.
Lux.n.conſiderationis quæ tali affectione immutaẽ,in iudicã
do faciliter delodirur & fraudaẽ,& per ipſam viſus veri iudi
cij perturbatur.Ideo Petro verc iudicãti de Chriſto dictũ eſt
Mat.16.Beatus es Simõ bariona,quia caro & ſanguis nõ re-
nelauit tibi.¶ Crocietas & citrinitas & pũiceitas nõ differũt
4 niſi ẽm maiorẽ vel minorẽ rubedinis intẽſionẽ. Sũt.n.colo-
res rubedinis ſubalterni.Omitto aũt hic quod hic ponit ma
giſter de colorib⁹ vrinarũ.Hoc ſolũ addo qđ dicit ꝙ crocei
tas colericã paſſionẽ deſignat, cuius ſignũ eſt q̃a aues pdę ro
ſtra & vngues habẽt crocea, qnod accidit ex abũdãtia fumi
cholerici,quẽ natura proiecit ad extrema.Sic vere aues pdæ.
ſ.raptores officiales,aduocati & balliui,q̃ p cęteris ſunt cho
lerici & crudeles,habẽt hodie & roſtra & vngues.i. & verba
& opera crocea.i.aurea,eloqoẽtia & boneſta,qnia.ſ.bodie ta
lium dicta & facta aurea & ſolemoia reputantur,& hoc quia
quicquid dicũt vel agũt,ſub ficta aureitate inſtitiæ & prudẽ
tiæ operãtur,quod tamẽ totum facit fumus cbolericus.i.ma
la & fallax intentio , quæ de corde talium generaẽ.Vel dic ꝙ
iſti ſunt prædicatores, q prædanẽ a diabolo peccatores, quo
rum.ſ.& dicta & opera debent eſſe aurea & boneſta . Color
mineus qui fit de terra rubea,idẽ eſt quod vermiculus,color
ſcilicet,igneus quo vtunẽ ſcriptores & pictores. Eſt ergo ver
miculus mina ſeu vena terrę rubeæ ignei & ſplẽdẽtis coloris,
in rubri maris litoribus inuenitur,qoę primo a terrę fœculẽ
tia depuratur , tandem inter lapides ſubtiliſſime cõmolitur,
& cum claro oui diſtemperatur,& ſic pictorũ , & ſcriptorũ
vſibus deputatur.Scriptores.n inde libros ſuos illuminãt,&
principia capitulorum & verſuũ inde ornant,ſententiaſque
verſuum eainde diſtinguunt,diuidũt atque ſignant . Iſte aũt
color cocus dicitur,a quadam berba ſic dicta,cum qua aliqñ
acoitur,dicitur etiã vermiculus,pro eo ꝙ cum cuiusdam ver
miculi ſanguine ſolebat acni,ſicut in purpura ſanguis cõchy
lis,pro acumine ſolet poni.Mare rubrum ſignificat mariã , q̃
interpretatur mare , & quæ p charitatẽ eatitit rubricata.Ve
na huius maris ſeu minium ſignificat Cbriſtũ, qni realiter vi
ſcerum virginis fuit vena. Iſta.n.ab omoi cõtagio terræ.i.ab
oi vitio humanę naturæ fuit liber & eapeditus,inter lapides
.ĩ.in duritia paſsionis fuit trit⁹,& cũ glarea oni.i.ſputis indeo
rum diſtẽperatns,& ſic in colorẽ rubeum per effuſiooem ſan
gninis cõmutatus.Eſa.63.Quare ergo rubrum eſt veſtimen-
tum tuum?Iſte ergo dictus eſt coccus,propter herbã cocci-
neæ & igneæ charitatis,qua fuit exacutus . Fuit ẽt dictus ver
miculus propter eacellẽtiam deiectiuæ humilitatis, qua fuit
exinanitus,iuxta illnd pſalmi.Ego autẽ ſum vermis & nõ ho
mo.Igiẽ tali minio.i.memoria ſanguinis & paſsionis Chriſti
debemus librum conſciẽtiæ noſtræ diſtinguere,& inde capi
tales literas cordis.ſ.intellectum,memoriã & voluntatẽ pin-
gere & totam mentis paginam adornare,nec nõ corporis pa
rieres per exteriorem conuerſationem cum diligẽtia pictura
re.Sapien.13.Liniens rubrica,& rubicũdo faciẽs fuco colo-
rem.&c.Et breuiter iſte eſt color optimus, dum tamẽ cocco
charitatis & vermiculo humilitatis ſit miatus.¶ Color puni
5 ceus & purpureus quaſi ijdẽ ſunt excepto ꝙ purpureus ma-
gis appropinquat & rubedinũ , puniceus vero ad nigredinẽ
Eſt autem purpureus color quaſi roſeus,& acuitur cum ſan
guine conchularum.Sũt.n.in mari oſtreę ſeu cõcbulę admo
dom paruę,quæ in extremitaribns præciſæ,qnaſdam emittũt
guttas ſanguineas,quæ recollectæ ſericum,tingũt, omnesq;
colores rubors acuũt. Ex iſto ergo ſanguine pannus purpu-
reus tingitur,in quo regũ gloria declaratur,vt dicit gl . ſup
cantica.c.7.Per purpureum autem colorem põt intelligi pa
tientiæ virtus quę rectẽ dicitur roſea,pro eo ꝙ more roſę q̃
to plus teritur ,magis fragrat.Iſta eſt .n. veſtis regia,de qua.ſ.
rex noſter Chriſtus in paſsione fuit indutus,inquantum ſum
ma patientia ibidem fuit armatus.in cuius etiam ſignũ,veſti
bus ibidem purpureis,ad litterã eſt veſtitus.Ioã.19. Exijt Ie
ſus portans ſpineam coronam, & purpureum veſtimẽtũ.Ta
li etiam veſte,ſ.patientia,debẽt indui illi qui volunt ſpiritua
liter eſſe reges.i.qui diſcretẽ volunt regere ſemetipſos.Cãti.
7.Comę tuę ſicut purpura regis.Sed pro certo ad iſtã acuẽ-
dum & perficiendum multum proficit ſanguis cõchularũ &
oſtrearum.i.ſanguis et paſsio Chriſti martyrũ et ſanctorũ,
qui.ſ.in mari amaritudinis vixerunt,& gladijs trũcati & in ei
ſi fuerunt,& ſanguineas lachrimas de ſuis corporibus effude
runt.Talem ergo ſanguinem.i.Chriſti & martyrũ paſsiones
debemus recolligere,& in noſtris corporibus reſeruare.pur
pura enim noſtræ patientiæ exinde acuiẽ, & ex tali conſide-
ratione ad ſuſtinendum pro Cbriſto animum excitaẽ & ſic
dicetur de nobis illud Prouerb. 31 . Biſſus & purpura indu-
mentum eius.

De Viriditate. Cap. 4.

Viriditas eſt color medius inter rubeum et nigrum.Ca
lor enim non valens materiam ex toto adurere,& ni 1
gredinem inducere,materiam indigeſtam relinquit
& virorẽ introducit,ſicut patet in foliis & recẽtibus
fructibus,qui ratione crudi & indigeſti bumoris,virides in-
ueniuntur, & ideo viriditas cruditatem materiæ pſtatur.
Et ſic etiam quandoque ſumitur viriditas non pro colore,
ſed etiam pro plantæ recentia vel bumore . Planta . n.quam
diu terræ adhæret, viridis dicitur, & etiam quamdiu mate-
ria indigeſta,terrena & bumida vegetatur.Per virorem paſ-
ſum intelligere carnalitatem,& carnalis vitæ volũtatem.Ca
lor.n.Cbaritatis quandoque non poteſt hominem perfectẽ
digerere vel connertere, nec etiam ipſum in bumilitatis ni-
gredinẽ cõmutare,& ideo propter inobedientiam materiæ
.i.voluntatis ipſius,quæ. ſ.calori ſpiritusſancti vel correctio
ni prælati reſiſtit,crudus & indeuotus & moribus incõpoſi-
tus dimittitur,& viriditas carnalis vitę in eo generatur,& ſi
cut herba viridis finaliter ad comedendum beſtijs,id eſt de-
monibus applicatur. Et ſicut videmus,quòd res viridis mul
tum habet de humore,quapropter faciliter putreſcit,& fa-
ciliter,plicatur.& in ſoliditate aliqua põ pſiſtit ſic vere pec-
cator carnalis qni adbuc eſt recẽs in moribus, & viridis,&
in mente indeuotus,& crudus,faciliter per luxuriã ſolet cor
rumpi,& per inconſtantiam plicari, & in quodcunque pec-
catum tentationis impulſibus commutari. Eccle. 14. Omnis
caro ſicut fœnum veteraſcet,& ſicut folium fructificans in
arbore viridi.Vel ꝙ viror ſignificat gratiam Dei . Res enim
quamdiu viret,ſemper habet vitam vegetatiuam , & virtu-
tem oculorum delectatiuam.ad denotandum ꝙ ille viridis
dicitur,quia vita gratiæ vegetatur &per eius honeſtam cõ
uerſationem aſpectus intuentium delectatur.Calor .n,cõcu
piſcentiæ non poſt talium mentes eautere, nec in eis vitio-
rum nigredinẽ inducere,& iõ neceſſe eſt in illis virorẽ ho-
neſtatis & gratię apparere. Et ſicut res ſunt virides & virẽtes
q̃diu in terra radicantur,ſtatim vero ꝙ eradicatæ fuerint,de
ſiccantur,ſic verẽ homo tandiu viret per gratiam, quamdiu
in terra.i.in Chriſto adhæret & radicaẽ per fidem & chari-
tatis perſeuerantiam.Si.n.per peccatum eradicaẽ, ſtatim vi
ror ſuæ boneſtatis & gratiæ deſiccatur. Viror.n. valde tene-
ræ eſt naturæ,& ideo neceſſe eſt qnod bumore cõpũctionis,
cõpaſsionis & deuotionis continuẽ vegeretur, & ꝙ ipſa ter
ra.i.in Deo per fidẽ & charitatem radiceẽ ne per peccatũ &
per ardorẽ concupiſcentiæ deſiccetur.Apo.8.Omne fœnum
viride combuſtum eſt.vel dic ꝙ viror ſignificat pulchritudi
nem iouentutis,quæ.ſ.faciliime perditur , quia ſicut ſcriptũ
eſt Prouer.vlti. Fallax gratia & vana eſt pulchritudo.¶ Viri-
ditas eſt calor inter rubedinem & nigredinẽ medius . qui ſu 2
per omnes colores aſpectũ attrahit & delectat viſumq;acuit
& confortat,& iõ cerui & animalia ſilueſtria loca viridia di
ligunt, & non ſolum ppter paſtum, imo etiã propter viſum
ipſa frequentant & quærunt,quapropter venatores ſe ſolẽt
veſtimentis viridibus induere, vt propter aſpectum viroris,
quẽ beſtiæ naturaliter diligunt,minus poſsint inſidias præca
uere:talis color eſt virtus honeſtatis. Iſta eſt.n.inter rubedi-
nẽ charitatis & nigredinẽ humilitatis ita media ꝙ p cunctis
coloribus virtutum iſta ſolet aſpectus bominũ magis allice-
re,& eiſdẽ p cæteris complacere . Nihil.n.eſt placentius vel
delectabilius aſpectui bene ordinato,quàm videre virũ bone
ſtum bene morigeratum,compoſitum & digeſtum.Eccl.40.
Gratiam & ſpeciem deſiderabit oculus tuus,&ſup hoc viri-
des ſatiões.Venator ergo diaboli.ſ.hypochrita, ſolet veſtes
virides.i.honeſtam conuerſationem induere,vt pretextu ex
terioris honeſtatis poſsit beſtias.i.ſimplices ad ſe attrahere,
& dum inſidias maliriarum ſuarum non præcauent ipſos de
cipere & fraudare.Ideo bene dicitur Mat.7.Attẽdite vobis
a falſis prophetis qui veniunt ad vos in veſtimentis ouiũ, in-
trinſecus aũt ſunt lupi rapaces.¶ Color liuidus ſeu plũbens 3
generatur

generatur in corpore ea totali defectu caloris naturalis, ali
quando ex cõcussione casus, & ictus, sanguinẽ intercutaneũ,
corrumpentis, & exterius colorem subnigrũ vel liuidũ indu
cẽtis. aliquãdo ex angustia doloris, colorẽ & sanguinẽ ad in-
teriora reuocantis & exteriorem liuedinẽ propter sanguinis
pauperiẽ in facie inducẽtis, sicut patet in inuidis & alijs con-
tristatis. aliquando etiam contingit propter abundantiã cor
rupti & melancholici seu cholerici sanguinis, sub cute se inte
rius aggregantis. per liuorem loquendo moraliter, potest in
telligi cõuersatio, quæ tũc pro certo solet accidere, qñ calor
charitatis solet deficere, & ex ictu tẽtatiõis sanguis affectio
nis se interius congelare, qñ etiam cor per inuidiã angustia
tur, & qñ sanguinis corupti. i. malarum affectionũ copia in-
terius congregatur, vt sic de tali liuore intelligatur illud Esai.
1. Vulnus & liuor & plaga tumens. &c. Vulnus. n. est qñ exte
rius congregatur, vt sic de tali liuore intelligatur illuc Esai.
1. Vulnus & liuor & plaga tumens. &c. Vulnus. n. est qñ exte
rius est apertum, liuor vero est qñ sub cute caro est læsa, &
malum est absconditum & opertũ: & ideo liuor illud pctin
pprie significat, quod nõ ex toto se exterius manifestat, sed
solum per signa & cõiecturas varias se declarat. Vel dic q̃ p
liuorẽ potest quæcũque tribulatio designari, & maximẽ il-
la q̃ sub cute. i. sub pallio. iustitiæ inferatur, & quæ non aper-
tè, sed quasi sub quodã velamine perpetrat̃, & ẽm hoc Chri
sti passio dicta est liuor, pro eo. s. q̃ iudæi sub figmẽto iustitię
p transgressione legis ipsam fecerũt, & Christum sub fictis
accusationibus occiderũt, & ideo Es. 53. de Christi passione
dicitur q̃ disciplina pacis nostrę super eum, & liuore eius sa
nati sumus. ¶ Color indicus, venetus, & blauius, sunt colores
4 medij inter liuidum & nigrum. Sunt autẽ ad celestem colo-
rem pertinentes, sicut est lazur iũ & hyacinthus & similes. Si
gnificant igitur conuersationem cœlestẽ, qua nos debemus
colorari vel pingi, quia debẽt cęlestes virtutes in nostris mo
ribus inueniri, iuxta illud Philip. 3. Conuersatio nostra in cœ
lis est. Vide de hyacintho supra libro de lapidibus, & libro
de arboribus.

De Nigredine. Cap. 1.

Nigredo seu color niger est priuatio albedinis in perspi
1 cuo, sicut amaritudo est priuatio dulcedinis in corpore
humido. & est nigredo spũs visibilis aggregatiua, reper
cussiua, & eiusdẽ nisi excesserit cõfortatiua. Significat ergo
nigredo tribulationẽ, q̃ albedinẽ psperitatis priuat visum di
scretionis cõfortat & aggregat, & ipsum ne dispergatur ad
mũdi d'lectabilia, repcutit & refrenat. Cõstat. n. q̃ tribulatio
si non excedat, sensum & discretionem acuit & visum men-
tis ab exterioribus retrahit & custodit, iuxta illud Esa. 28.
Vexatio dabit intellectum. Vel per nigredinẽ intellige deie-
ctionem humilitatis, vel obscurationem pœnitentiæ, quæ. s.
facit omnia supradicta. de quo sponsa in canticis dicit. Ni-
gra sum, sed formosa filia Hierusalem, Sicut. n. nigredinem &
obscuritatem introducit calor in materia humida, frigus ve
ro in sicca, sic humilitatem, quandoque introducit calor &
feruor dilectionis, & quandoque frigus & algor tribulatio-
2 nis. &c. Baruch. 6. Nigræ fiunt facies eorum de fumo, qui in
domo fit. ¶ Nigredo est priuatio albedinis. & claritatis, quã
nunc caliditas, nunc frigiditas introducit, & est nigredo co-
lor visus hebetatiuus, & repercussus & aggregatiuus, & quã
do excedit vitra debitum, tunc est visus totaliter ablatiuus, si
cut patet, in incarceratis, qui ex obscuritate, & nigredine diu
turna aliquotiens visum perdunt. Niger etiam color in vri-
nis signum est mortis, maximẽ in febre acuta, secundum Egi
dium. Sic verè nigredo peccati & obscuritas ignorantię nec
non malæ conuersationis fuscositas, quam. s. nunc introducit
calor concupiscentiæ, & malæ inflammationis, nunc vero fri
gus indeuotionis, albedinem, & claritatem diuinæ gratię pri
uat, & visum discretionis obnubilat & obumbrat, qui. n. diu
in nigra obscuritate carceris peccati manserit, veræ discre-
tionis necessario visum perdit. Talis. n. color mortem infer-
nalem significat, & ipsam affuturã prædicat & designat Nau.
2. Delectio in cunctis renibus, & facies omnium quasi nigre-
do ollæ. Vel dic quòd nigro significat obscuritatem tribula-
tionis, quæ pro certo si excesserit, visum mentis obnubilat,
& confundit, & faciem cõuersationis deturpat, inficit et cor
rumpit. Threnorum 4. Denigrata est facies eorum super car
bones, et non sunt agniti in plateis.

De Pictura. Cap. 6.

Pictura non fit sine coloribus varijs et distinctis sunt au
tem varia et diuersa pigmenta, quibus pictores vtuntur, 1
sicut sunt sinopis, rubrica, minium, cinobrium, purpu-
ra, quæ omnia colorem habent rubeum, licet inter se
varium et diuersum, sicut etiam prasium, mina viridis, sicut
portum, syricum, mina violacea, atramentum nigrum arse-
nicum, seu auripigmentum, croceum, et alia similia. Sed de
his omnibus supersedeo, pro eo vel quòd modicæ sint vtilita
tis, vel quia alibi sunt tractata. de purpura. n supra. c. de rube
dine. §. viij. dictum est, et etiam alibi multis locis de arseni-
co seu auripigmento, supra tit. de lapidibus, de minio supra
de rubedine, et sic de alijs. hic solum dicã de cinobrio, atra-
mento, et stibio. ¶ Cinobrium, quod dicitur græcè cinnaba-
ris, dicitur esse vena terræ sanguine draconis, et elephantis, 2
rubefacta. contingit. n. ẽm Auicen. q̃ dum draco, et elephas,
confligunt, vtroque cadente vel mortuo, ex effusione sui san
guis terra rubefit et inficitur, fitq; pigmentum coloris rubei,
quicquid de terra draconis sanguine humectatur, quæ qui-
dem terra sic tincta pictoribus est vtilis, et exinde parietes,
colorantur. Sic verè quando elephantes, et dracones. i. mun
di potentes inuicem solent confligere, sæpe fit, q̃ ipsi simul uel
sigillatim solent per diuersas clades perire et deficere, ita q̃
sanguis suus. i. infamia suæ mortis, sanguinis, et cladis solet,
terram, & circumiacentem patriam inficere, tingere, & riga-
re. Quid ergo? Pro certo pictores. i. viri iusti solent per con-
siderationem accipere, talem sanguinem. i. mortem, & uindi
ctam talium cogitando, & inde animas suas pingere, exẽpla
talium, memoriæ commendando, & præ timore similis pœ-
næ se ad bona opera conuertendo, & sic loquitur psa. ubi di-
cit, q̃ lætabitur iustus, cum uiderit uindictam, manus suas la
uabit in sanguine peccatoris. ¶ Stibium est color fictitius ex 3
cerussa, & quibusdam alijs mixtis compositus, qui ad tem-
pus, faciei rugas distẽdit, & faciẽ albedine resplẽdere facit. ci
to tñ talis fictitia pulchritudo deficit, & modico flatu vel an-
helitu totũ perit. & sic sæpe fit q̃ mulier q̃ pulchra & ornata
venerat, turpis & discolorata recedit. Talis color significat
hypocrisim. Ista est. n. quę ad tps faciẽ cõuersationis pulchri
ficat & decorat, cito tñ flatu tentationis uel tribulationis de
struitur, & rugis vitiorum apparentib. quicquid in ipsis pul-
chrum, & virtuosum apparuerat, deturpatur. Figuratur in Ie-
zabele pessima regina, q̃ stibio pinxerat oculos suos, vt pul-
chrior appareret, quibus tñ nõ obstantibus, Iehu regi nõ le-
git placuisse, sed ab ipso pcipitata, & finaliter à canibus de-
uorata fuisse, sicut dr 4. Regum. 9. Sic verè tales vt mũdo pla
ceant, stibio hypocrisis, se solẽt pingere, propter quod tamẽ
constat eos regi Israel Deo aliqualiter nõ placere, & ideo de
arce fictarum virtutum solent cadere, & præcipitari, & canũ
infernalium morsibus finaliter subiacere. Hier. 4. Si pinxeris
stibio oculos tuos frustra componeris. ¶ Generaliter igitur 4
pictura et imago primo quibusdam lineis protrahitur, tan-
dem coloribus depingitur, colores vero vt firmius adhæreãt
& maneãt, oleo temperãtur, & sic talibus imaginibus res ve-
re absentes & præteritæ repræsentãtur, & de ipsis rẽ sancto-
rum superficialiter adornãtur. Sic verè vir iustus imago pro
prie potest dici, quia. s. primo solet per pictores. i. per platos
& prædicatores bonis documentis protrahi, & sic virtutib.
colorari, necnõ in cõpositione ipsius solet oleum misericor-
diæ apponi, vt in statu uirtutũ possit melius & tenacius con
firmari. Prouer. 21. Oleum in habitaculo iusti. Et sic talis ue-
ras res. i. Deũ & sanctos per imitationem repræsentat, & tem
plum ecclesiæ nobilitat & adornat, ut sic de tali imagine pos
sit dici illud Sap. 7. Splendor. n. est lucis æternæ, & speculũ si-
ne macula, & imago bonitatis Dei. Vel dic q̃ imago quę nõ
est res vera, sed potius ficta, quæ. s. apparentia nõ essentiam
habet, & quæ non põt se mouere imo ẽm motum rei cui ad-
hæret sole, discurrere uel moueri, significat uiros hypochri-
tas, uanas, uarios atque fictos, qui non habent existẽtia in ve-
ritatis, sed solum apparentiam vanitatis, qui. s. quantũ ad bo
num sunt immobiles, licet alijs se superficialiter conforman-
do videantur esse mobiles. Non mouentur. n. per se bñ ope-
rãdo, sed mouentur motu alterius, se alijs fictitiẽ cõforman-
do, q̃a hr̃ tales vita gratiæ & operatione solẽt carere, licet vi
deant̃ motu alieno non proprio, ficto nõ vero per bona ope
ra se mouere. Sap. 13. Imago. n. est & opus est illi adiutoriũ
Vel

Vel dic quod per imagines possunt intelligi quidā q. s. per se nesciūt aliquid boni facere vel dicere, & ideo illis quibus adhærent, s. suis consiliarijs & balliuis se solēt in omnibus cōformare, & motu & consilio eorū in oībus se mouere. Quod et de adulatoribus post dici, qui rectè sunt sicut imagines pictæ & fictę, qui in omnibus solent alijs placere, & aliorum motibus & volūtatibus se mouere, & illorum volūtatibus quibus adhærēt, se in omnibus coaptare, imago.n. quę relucet in speculo, si riseris, ridet, si appropinquaueris approquinquat, si fugeris, fugit, si accesseris, accedit. Sic verè adulatores semper sentant se alijs conformare, & mores suos alijs coaptare. 3. Esdre. 4. si arriserit ei, ridet. & si indignata fuerit ei, blādītur. Vel dic de Deo, qui more talis imaginis hominibus se cōformat, & ipsis arridentibus arridet, recedētibus recedit, & appropinquantibus appropinquat, diligentes diligit, fugientes se fugit vnde Iaco. 3. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Vel talis est bonus prælatus, qui mores suos subditis conformat, & secūdū q ipsos ridere vel flere, bñ vel male facere videt se eis diuersimodè manifestat, exēplū Apostoli, q dicit. 1. ad Corint. 8. Oībus oīa factus sum, vt oēs lucri facerem. & ad Ro. 13. dicitur. Gaudere cum gaudētibus, flere cum flētibus.

De Odoribus. Cap. 1.

1 Post colores de odoribus est dicendū. Est.n. odor fumosus vapor a rei substantia resolutus, mediāte aere ad cerebrum delatus, qui olfactus organum immutat, ipsumque sm q aromaticus vel fœtidus fuerit, tristificat aut delectat. Quatuor igitur requiruntur ad perceptionem odoris. s. calor resoluens, fumus de substantia euaporans, aer deferens, & neruus vel cerebrum delatum fumum percipiens, & de eo iudicium faciens. Odor potest mihi significare famam, quæ scilicet de substantia. i. de vita & de moribus hominum dissoluitur, & mediāte aere. i. vicina circunstante ad nares aliorum defertur. olfactusq; idest discretio bonorum si odor bonæ famæ fuerit, delectat, si nō cōtristatur, iuxta illud Prouer. 27. Vnguētis & varijs odoribus delectatur, cor. Igitur ad odorem bonæ famæ quatuor requiruntur. s. calor charitatis quæ hominem inflāmet, vapor virtutum, qui extensius exhalet, aer bonæ viciniæ quæ odorem famæ ad alios portet, & neruus cordis aliorum bene dispositus, qui odorem istū recepet, & de eo discretè iudicet. Quatuor.n. istis odor famę percipitur, & sine istis odor verus. i. fama odorifera non habetur. Can. 1. Nardus mea dedit odorē suauitatis. ¶ Ad hoc q odor, 2 siue bonus fuerit, siue malus, exterius sentiatur, necesse est q substātia sit subtilis, quia scilicet de substātia grossa frigida & compacta, sicut sunt lapides & metalla, non potest fumus euaporare ne aliquid quod ipsius manifestet substantiam, exhalaret. Per substātiā subtilē intelligo personas sufficiētes & notabiles, per substātiā vero grossam intelligo personas rusticas atq; viles. dico igitur q vt cōiter verum est q odor famæ seu fœtor infamiæ tunc summè emittet & apparet, quādo de substantia subtili. i. de persona notabili & solēni emanat ad alios atque resplendet, de substātia.n. grossa. i. de personis vilibus & rudibus non euaporat odor vel fœtor. i. fama vel infamia, quia s. de virtutibus vel de vitijs talium vt communiter non curatur, quorum status & cōditio apud hoīes minime reputatur. 3 ¶ Odor in aere subtili & puro faciliter recipitur, sed faciliter dispergitur in aere vero grosso difficilius recipit, verumtamē diutius retinetur. Sic verè fit de aere puro & impuro id est de nobilibus, & de rusticis vel de clericis & de laicis. Tales.n. puri. s. clerici, nobiles & subtiles, faciliter recipiūt odorē bonorū documentorum, veruntamen nūquam diutius ipsum seruāt, impuri vero. i. rudes & laici licet tardius credant vel obediāt & licet cum difficultate odore paradisi per deuotionem recipiant, postquam tñ susceperint, diutius ipsum seruant, & in susceptis virtutibus stabilius perseuerant. Constat.n. q hodie rustici magis quàm nobiles, & laici magis quā clerici solent in bono perseuerare, licet difficilius possint odorem spiritualium intelligere, sapere vel habere. Hiere. 48. Permansit gustus eius in eo, & odor eius nō est immutat⁹. Vel dic q in sciētijs illi q sunt magis puri & subtilis intellectus, facilius recipiunt & intelligunt. quæ dicuntur, veruntamen de eorum memoria facilius elabitur & aufertur, econtra vero illi qui aerē intellectus habent impurum & grossum, solent scientias tardius recipere, & difficilius retinere, veruntamen cum retinuerint, solent diutius obseruare, & memoriæ fortius commendare. Ad quod etiā facit exemplū de ferro & ligno. Ferrū.n. difficilius ignitur, sed diutius ignem seruat, lignū uero ignitur facilius, sed ignem & calorē perdit velocius. ¶ Ad odorē 4 percipiendum requiritur q sensus olfactus sit bene dispositus & ordinatus. Nam si neru⁹ odorabilis sit male complexionatur, vel casu aliquo læsus, vel corruptis humorib⁹ oppilatus, tunc vel omnino peruertitur, vel omnino corrumpitur iudicium odoratus, & inde est q melancholici corrupti in qbus mala complexio dominatur, solent in odoriferis cōtristari, & in fœtidis delectari. Mutilati etiā vbi neruus iste est præcisus solent aliquotiens nihil sentire, & de odoribus vel de fœtoribus non iudicare. leprosi item & chatarrizati, quorū olfactus plenus est corruptis humoribus, parū aut nihil sentiūt, & inter odores debitè non discernunt. Re vera sic est loquēdo spiritualiter, quia p certo nullus olfactus. i. nullus sensus potest bene de odore vel fœtore. i. de virtutib. & vitijs, seu de gloria paradisi & pœna inferni, seu etiam de fama & infamia aliorū iudicare, nisi fuerit bene dispositus, & a vitijs alienus. Quando.n. olfactus imaginationis nostræ per inuidiā inficit, vel per tristitiam scinditur, vel etiam per luxuriam corruptis humoribus carnalitatis obstruitur, tūc vera discretio ipsius impeditur, & verum iudiciū peruertitur & aufertur. Melancholici.n. i. detractores tristes & inuidi, propter vitiosam suam complexionem & conditionem ita habent olfactū discretionis peruersum, q odorem bonæ famæ aliorum odiūt, fœtorem vero infamiæ diligunt, nā in odore prosperitatis et famæ aliorū tristantur, in infamia autem fętida delectantur. Esa. 66. anima eorum in abominationibus delectata. Esaię. 3. & erit pro suaui odore fętor. Quòd etiam de alijs peccatoribus potest dici, qui magis amant fœtorem carnalium deliciarum, quam odorem spiritualium virtutum, magisq; videntur diligere fœtidum seculum vel infernum, quā odoriferū paradisum. Illi etiam quorum olfactus discretionis per ignorātiam scinditur, vel per hęresim mutilatur, vel etiā per lepram luxuriæ oppilatur, odorē suauitatis æternæ, fętorēq; infernalis miseriæ, etiam vel odorem virtutum, & fętorem vitiorū, odorare non possunt, nec de ipsis iudicant atque discernūt, nec ad ipsa respiciunt aut attendunt, dicentes illud Amos 5. Non capiam odorem cętuum vestrorū. ¶ Odoratus non per- 5 cipit medios odores, sicut nec uisus piscium medios colores sm Isaac in diet. Pisces.n. inter medios colores non iudicāt, pro eo q oculi eorum semper sunt aperti, & sic spiritus visibiles continuè discerpuntur, & ideo magis sunt debiles & inepti. Sic etiam olfactus semper est patulus, & ideo spūs odorabilis continuè dispergit, quapropter ad iudicandū de medijs odoribus insufficiēs & debilis inuenitur. Ista possunt applicari contra illos, quorū olfactus & visus. i. cor & desideriū semper est patulū & apertum. s. ad delectabilia mundi huius, quia pro certo tales sunt insufficientes ad iudicandū de medijs coloribus & odoribus. i. de magnis & secretis negocijs, atq; rebus. Extrema.n. vident & odorant, non media, & manifesta percipiunt non occulta. Spiritus.n. suorum affectuū pp continuam apertionem, & vagabilitatē suorum sensuū continuè disperguntur, & ad mundi negocia, & delectabilia diffunduntur, & ideo fit q visus & olfactus suæ discretionis in spūalib. debilis est. i. ad rectè iudicandum inutilis & inanis, iuxta illud 1. ad Cor. 2. Animalis hō non percipit, q sunt spiritus dei stultitia. est.n. in illi, & non pōt intelligere. ¶ Dato q 6 de duobus extremis odoribus possit fieri odor medius sm rōnem & intellectum, nunquam tñ potest pcipi sm sensum: Dato.n. q duæ substantiæ, vna odorifera & alia fętida æqualiter misceantur, odor tñ ille nūquam a sensu medius iudicatur: cuius rō est, quia sensus olfactus citius naturaliter fert in odorem suauem, quam in fœtētē, odorq; suauis propter hoc q emanat, à substantia subtiliori, solet se sensui citius psentare, & sensum citius informare, quapropter nunquā pōt de odore & fętore aliqualiter iudicare, q.a.n. in odore suaui delectatur amplius, quam fętēti, ideo ipsum citius recipit, & in eo delectabilius se infigit. Sic verè videt facere malus iudex seu mali iudicis odoratus. Iste.n. nunquam inter partes bñ iudicat de medio odore. i. de iustitiæ æquitate; & hoc quia affectione deceptus, libentius recipit illud q est suauius, & placētius, quàm illud qđ est fętentius & grauius, quia pro certo iudices acceptores personarū nolunt hodie recipere nec admittere allegationem nisi placidā & suauē, adulatoriam

atque

atque lenem. quicquid.n. fœtidum.i. quicquid suo appetitui cõ
trariũ proponitur, totum ab eis refutatur & respuitur. Et iõ
de negocijs nõ possunt æqualiter iudicare, qui merita partiũ
non possunt æqualiter audire, nec æqualiter ponderare. Isti.n.
sunt qui videntur dicere illud Esa. 30. Loquimini nobis placé
tia. &c. Vel dic q secõ olfactus significat sensum & discretio
nẽ viri iusti, quia pro certo iste multo plus debet delectari in
odore bonæ famæ quã in fœtore infamiæ aliorũ, & ideo mul
to citius & facilius quãdo simul de fama & infamia alicuius
agitur, debet odorem suauis & bonæ famæ recipere & audi-
re, quam fœtorem detractionis & infamiæ admittere vel suf
ferre. quod maximè ptinet ad plātos & alios viros magnos,
qui.s. bonas opiniones subditorum debent libenter recipere,
malas vero & fœtidas abhorrere, iuxta illud Ecc. 29. Sepi au
7 res tuas spinis, & noli audire verbum nequã. ¶ Est itaq; odor
sc.i. subiecti manifestatiuus, aeris p incorporationem sui im-
mutatiuus spiritus animalis recreatiuus, vsque ad pfundita-
tem cerebri p flatũ aeris penetratiuus, suo, calore nociui hu
moris consumptiuus, & fluxus superflui constrictiu⁹, cordia
cõfortati⁹, fœtoris repercussiuus, & putredinis palliatiuus,
delectationis animalium sicut & hominũ causatiuus, quia.s.
pisces, formicæ & apes solẽt aromatica diligere, fœtida vero
fugere & horrere. sola.n. venenosa & immũda alia odorifera
fugiunt, fœtida vero diligũt atque volunt, sicut patet de ser-
pentibus, qui odorem rutæ abhorrent, de robetis quæ odorẽ
florentis vineæ non sustinẽt, & de porcis, quibus fœtẽtia ster
cora summè placent. Talis odor est suauitas deuotionis, cõtẽ
platio æternæ cõsolationis. Ista est.n. quæ subiectum suum a
quo procedit.s. ipsam gloriam paradisi manifestat, aerẽ con
scientiæ immutat: spiritum affectionis recreat, cerebrum di
scretionis penetrat ipsumque refocillat & cõfortat. calore ẽt
sui feruoris solet humores carnalitatis siccare, fluxus vitiorũ
restringere, cor & dilectionem confortare, fœtorem tẽtatio
num repercutere, & ipsa animalia.i. ipsos sanctos viros p gra
tiã animatos solet summopere delectare, quia breuiter odor
deuotionis & fragrãtia æternæ gloriæ & spiritualium bono
rum deuotis cordibus perficit, & nocumenta oĩa inde tol-
lit. Prouer. 27. Vnguẽtis & varijs odoribus delectaĩ cor. Ve-
nenosis tamẽ.i. peccatoribus & inuidis nõ placet, sed eos cõ
tristat potius & deterret.

De Fœtore. Cap. 8.

FOetor est vapor resolutus ex re corrupta. aerem infici-
1 ens & corrumpens, spiritum aĩalem eiiciens & contri-
stans, sicut.n. sensus bonis odoribus delectatur, sic gra-
uib. fœtoribus contristatur. Quando.n. humores rei corru-
ptæ naturales exeunt qualitates, fiuntque corrupti, & hu-
manæ complexioni contrarij, tunc fumi exinde resoluuntur
corrupti & fœtidi, qui aeri se incorporant, & ad odoratum
delati, ipsum suo horrore tristificant atque grauant. & sic ge
neraliter fœtor solet qualitatem subiecti sui manifestare, &
rem cuius est, solet corruptam, & infectam declarare, quia ve.
communiter res corrupta nunquam suauem fundit odorẽ,
res vero sana raro corruptum fundit fœtorem. Per fœtorem
potest mala fama seu infamis, & immunda conuersatio desi-
gnari, quia procul dubio ista est, quæ solet a re corrupta.i. a
mala vita procedere, & se in aerem.i. in viciniam diffunde-
re, & vsque ad nares.i. ad præsentiam, & auditum aliorum at-
tingere, & olfactum opinionis suæ offendere & grauare. Si-
cut.n. odor bonæ famæ, & virtutum redolentia bonos dele-
ctat, sic fœtor ipsos contristat, & manifestat qualis est substã
tia.i. persona de qua manat, quia.s. personæ viles vitiosæ, &
corruptæ solent fœtorem infamiæ fundere, & sic mala fama
solet malæ vitæ, & improbæ signum esse. Humores.n.i. affe-
ctiones, quando in anima corrumpuntur, tunc tota substan-
tia vitæ putrescit, & inficitur, & sic necessario exhalat fœtidus
infamiæ fumus, quo grauatur aliorum olfactus & auditus,
sicut de pessimo Antiocho legitur 2. Mach. 9. q intantũ erat
putridus, & corruptus, q fœtorem eius etiam proprius exer-
citus sustinere nequibat. Vnde Esa. 3. Erit pro suaui odore
fœtor. Et breuiter raro fit, quin res corruptæ.i. personæ vitio-
sæ exhalent infamiæ fœtorem, & contra naturam est q bonæ
famæ habeant odorem, & econtra personæ sanæ, & sanctæ nũ
quam vt cõiter per infamiam solent fœtere, sed p bonã famã
2 potius redolere. ¶ Quamuis res corrupta vt cõiter fœteãt, po
test tamen actualiter fieri, q non fœtebit, & q ad tempus ali-
qualiter redolebit. qñ.n. res corrupta forti frigore congelat,
ita q clausis & constrictis poris fumi exhalare non permittũ
tur, tunc fit, q vapor eius fœtidus non sentitur, quinimo si ta-
lis res etiã rebus aromaticis inuoluatur. fieri poterit, q redo
lere & habere fragrantiam videatur, veruntamen qñ talis cõ
strictio per calorẽ superuenientem dissoluĩ, tunc fœtor q lat
tat, aperitur. Sic verè licet generale sit, & cõe q illi, qui vitijs
corrupti sunt, per infamiam fœteant, potest tñ corruptio vi-
tiorũ aliq̃ per hypocrisim palliari, q talis fœtor non sentia
tur, sed potius sanctus, & odoriferus æstimabitur & credet.
Isti.n. per coactam abstinentiam se constringunt, & forti fri-
gore pniæ se affligunt, & poros sensuum suorum taliter pẽ
violentiam obturant, & claudunt q aliquem fœtidum vapo
rem.i. aliquod fœdum, & inhonestum dictum vel factum ex-
terius egredi non permittunt. In rebus etiam odoriferis, id-
est in fictis bonis verbis, & virtutibus, & io odoriferæ cõuer
sationis operibus taliter se inuoluunt; q fœtor suæ infamiæ
vitæ non percipitur nec sentitur, quinimo odor & redolẽtia
bonæ famæ in eis inuenitur, ita q multis talibus dicitur illud
Cant. 4. Odor vestimẽtorũ tuorũ super oĩa aromata. Sed q dẽ
Pro certo talis odor famæ non solet diu durare, & talis fœ-
tor infamiæ non solet diutius latitare, nam statim q calor cõ
cupiscẽtiæ solet insurgere, isti per mali desideria resoluunt,
ita q pori affectuum aperiũtur, corrupti fumi.i. corrupta di
cta & facta euaporantur, & sic odor famæ, qui apparuerat, p
ditur, & fœtor infamiæ, qui latuerat sub constrictione absti-
nentiæ, omnibus declaratur. Tales.n. in tali constrictione nõ
diu perseuerant, imo vel per luxuriam vel alias fœtidam vi-
tam suam alijs cito monstrant. Esa. 34. De cadaueribus eorũ
ascendet fœtor. ¶ Quamuis odor odori non contrarietur, fœ- 3
tor tñ fœtori contrarius inuenitur, & inde fit, q fœtor stercq
linij ex fœtore al ij effugatur. homines etiam fœtentes fœto
res non sentire dicuntur; eo q fœtor a fœtore sorbetur. Sic
verè in moralibus fit, q vnus fœtor alium tollit, quia.s. ille q
per peccatum est fœtidus, fœtorem sui pcti, & etiã fœtorem
tormẽtorũ infernĩ nõ percipit neq; sentit, & iõ diabolus dat
pctõrib. allium, & res fœtidas, s. carnales delicias comedere,
vt fœtorem luxuriæ suæ, fœtorem ẽt suæ miseriæ vel ẽt carnis
moriturae non valeãt præsentire. Et ideo talibus vĩ loqui dñs
illud Amos 4. Ascendere feci putredinem castrorum vestru
rum in nares vestras, & non redistis ad me. Vel põt dici quõd
vnus fœtor contrariatur alteri, quia pro certo, qui fœtorem
allij.i. acredinem futuri iudicij vel fœtorem futuræ mortis
comederit, & sibi per considerationem incorporauerit, pro
cul dubio fœtorẽ vitiorũ nõ sentiet in præsenti, nec fœtore
tormentorũ grauabitur in sequenti. ¶ Fœtor multas hẽt il- 4
laudabiles pprietates. Est.n. corruptionis pstatiuus, aeris
infectiuus, & spũs odorabilis corruptiuus, vomitus prouo-
catiuus, doloris capitis generatiuus, complexionis distẽpe-
ratiuus, horroris, & tristitiæ sensibus animalium inductiuus,
& ideo pisces fugiunt sportulas fœtidas, & antiquas, libẽter
verò subintrãt nouas. Apes etiam fœtorem fugiunt, & taxi fo
ueam suam fœdatã fœtentibus vulpis stercoribus deserunt,
& dimittunt. Hæc omnia facit fœtor infamiæ hominũ pec-
catorum, quia pro certo illa est quæ multum nocet alijs, &
complacentiam inficit, & corrumpit. Igitur fœtor iste corru
ptionem subiecti in quo est, solet ostendere, aerem circunstã-
tem, i. viciniam solet inficere, & spiritum animalem & odo-
rabilem, i. auditum aliorum solet offendere, vomitum displi-
centiæ gignere, & in bonis personis dolorem & horrorem &
tristitiam generare, quia pro certo viri iusti, qui sunt sicut pi-
sces in aquis scripturarum natantes, sicut apes mel pietatis,
habentes, sicut taxi vellus conuersationis per humilitatẽ hi-
spidum possidentes, debent fœtorem alienæ infamiæ fuge-
re, fœtidasq; sportulas, & alia loca.i. fœdas infames & inho-
nestas societates horrere, & ipsas p virib. declinare. Vel dic
per oĩa q fœtor significat peccatum luxuriæ, quod.s. p oĩbus
magis fœtet, quod facit omnia supradicta, quapropter est me
rito fugiendum. ¶ Fœtor est totius complexionis aliquotiẽs 5
corruptiuus vt patet de fœtido anhelitu leprosorum. Est ẽt
fœtus animalium in vtero perẽptiuus, vt patet de fœtu equa
qui fœtore extinctæ candelæ necaĩ, sm Arist. Est insuper vi-
tæ odorãtium aliquotiens destructiuus, vt patet de quodam
serpente cuius fœtor horribilis interficit odorantẽ, sicut vi-
sus basilisci interficit videntem, vt dicit Auicen. Sic verè fœ-
tor luxuriæ, & infamiæ, necnon exẽpla & verba fœtida & im-
munda

munda alijs mirabiliter sunt nociua. Leprosi. n. i. luxuriosi, cã
delæ lucentes. i. superbi & ambitiosi, serpentes terrę adhærē-
tes. i. cupidi & malitiosi, solent quandoque anhelitum & flatũ
fętidorum verborum emittere, fumũ vanarum ostentationũ
ostēdere, & fœtorem luxuriosæ vitæ & infamiæ taliter diffun
dere, ꝙ omnes alios circunstantes solent corrumpere, & ad
peccatum inducere, & mortem culpæ & pœnæ in eis genera
re, quia pro certo qñ fama, verba & opera sunt fœtētia, neces
se est ꝙ alijs sunt periculosa & nocentia. Vnde cuilibet perso-
næ sic infami dicitur Eze. 32. Implebo valles sanie tua, & irri-
gabo terram fœtore sanguinis tui. ¶ Quamuis fœtor per se &
6 principaliter noceat, contingit tñ ꝙ aliquando iuuet & profi
ciat, multa sunt. n. medicamina magni fœtoris, quæ tamē sunt
magni præcipue valoris, sicut est aloe caballinum, sulphur, &
aſa fœtida, & similia. Natura. n. abhorret naturaliter humo-
res corruptos & fętidos, verũtñ quia tales humores ĩ corpe
abundantes necdũ actualiter sunt corrupti, licet corruptioni
sint dispositi, ideo quasi sopita ipsos nõ nititur capellere, nec
suam fortitudinem contra eos demonstrare, veruntamen qñ
fœtor fœtori adiungitur, & fœtor medicinæ ad humores fœ
tidos adhibetur, tũc natura quę prius erat cõtra fœtores hu-
iusmodi sopita, stimulatur, & contra ipsos totis viribus nitit,
& sic ad eorum expulsionem conualescit, sic vnus fœtor per
alium euanescit. Ista possunt applicari ad vnum quod diuina
prouidentia aliquotiens operatur, inquantum de peccato sa
nat peccatum, & de vitio vitium medicatur. Constat. n. ꝙ ali-
quando in corpore mentis nostræ sunt aliqui fętidi humores
& corrupti. i. aliqua vitia communia, quæ quia non videntur
esse grauia, ideo natura. i. voluntas quasi sopita & pigra nõ la
borat ipsa ꝑ confessionem capellere, imo permittit ipsa secũ
quasi habitare. Vidēs ergo cœlestis medicus ꝙ homo tales fę
tidos humores parum reputat, & ꝙ se de eis expedire nõ cu-
rat, adhibet exterius fœtidam medicinam. i. fęditatem alicu-
ius enormis peccati, in quod permittit hominē cadere, & tũc
multiplicato fętore scelerum, videns natura seu voluntas cri
minum pondere se grauatam, statim adhorret, & de peccatis
pœnitet atque dolet, & sic de totis viribus contritionis cõtra
enormitatem criminũ nititur, ꝙ & de primis & de vltimis li
beratur. Et sic fœtor est accidentaliter cõtra fœtorem reme
dium, & malum medicina est contra malum. ad Roma. 8. De
peccato damnauit peccatum in carne, vt impleretur iustifica
tio legis in nobis. Ista potissimè vidētur in illis qui de virtuti
bus superbiunt, & qui de se pręsumendo, fœtorē superbiæ in-
duunt, quos Deus aliquando permittit cadere, vt cõcepta ab
eis humilitate, & cognita ꝓpria fragilitate, ille fœtor cõmissi
peccati possit remediũ eis esse. ¶ Res fętidæ multũ proficiũt,
7 ad medelam contra aliqua genera passionũ. Nam dum vnũ
fœtidum assumitur, cum illo aliud fœtidũ expellitur, & ideo
ſm medicos, cõtra soporē lethargicũ valet lanę vstę & alio-
rum fœtidorum ad nares appositio, quia. s. dũ animales spũs
fœtorem refugiũt, ad interiora cerebri se recludunt, & ubidē
humores qui causa morbi sunt, digerunt & cõsumunt, & sic
accidentaliter fœtores perficiunt, & soporem excitãt atq; tol
lũt. De matrice etiam planum est ꝙ fœtor vel res fœtida si na
ribus apponatur, facit matricem nimis elatam ad locũ suum
descendere, & dum fœtorem refugit, solet ad locum suũ vn-
de exierat reuenire. Illud potest applicari ad considerationē
mortis & tormentorum inferni, quia pro certo si cõtingat ꝙ
homo sopiat, & dormiat in vitijs & peccatis, & ꝙ lethargus
peccati mortalis & malæ consuetudinis ipsum per obstinatio
nem comprimat, si etiam accidat ꝙ matrix voluntatis per su
perbiam eleuetur, & ꝙ a loco humilitatis per superbię vitiũ
erigatur, pro certo valde proficit ad nares cordis lanã vstam
. i. vstionem, & cõcremationem inferni, fœtoremque mortu
ræ carnis & horrorem miserię infernalis per cõsiderationē
apponere, & de futuris miserijs cogitare. Spiritus. n. affectio-
nis per timorem repercutit, & humores carnalitatis qui cau
sa sunt morbi peccati, per contritionem digeruntur, & sic
sopor pigritiæ & obstinationis tollit, & homo ad bona ope-
ra excitatur, Actuum. 12. Excitauit eum, dicens, surge veloci
ter. Matrix etiam voluntatis quę per superbiam metas humi-
litatis transierat, tunc solet ad locum suum redire, & fœto-
rem huiusmodi refugere & horrere, & per timorem seipsam
deprimere & arcere, iuxta illud Ecclesiastic. 2. Deprime cor
8 tuum, & sustine. ¶ Hæc igitur quæ dicta sunt, sufficiant de odo
ribus, & consequenter tractandum de saporibus.

De Sapore. Cap. 9.

SApor est rei proprietas qæ gustus, & proprium obiectum
quæ secundum suam qualitatem sensum gustus tristificat
vel delectat. Sapores igitur in rebus inueniuntur diuersi,
secundum quòd substantiæ sunt subtiles, mediocres vel gros-
sæ, & qualitates contrarię, & distinctæ. Omissis ergo diui-
sionibus quas hic ponit magister, quæ parum videntur habe-
re de mistyco intellectu, procedendum est ad particulares sa
pores, qui scilicet a philosophis nouem vel octo sunt depre-
hensi scilicet sapor dulcis, vnctuosus, salsus, amarus, acutus,
acetosus, ponticus, & insipidus, Et de his omnibus est ali-
quid extrahendum, & ad intellectum mysticum reducendũ,
& sic; de dulcedine ante omnia est tractandum.

De Dulcedine. Cap. 10.

DVlcedo est sapor qui ex calore tēperata in grossa sub-
stantia generatur. Est igitur dulcedo præ alijs sapori- 1
bus naturæ socia & amica, deperditorum in corpore
reparatiua, virtutum & spirituum & spiritum debili-
um confortatiua, omnium membrorum præcipuè nutritiua,
vocis clarificatiua, & omnis asperitatis lenitiua, canalium
gutturis & pectoris apertiua, & omnium immunditiarũ
vuæ & gutturis abstersiua, catharri & humoris superflui dis
solutiua, & omnium organorum vitalis spiritus ad debitam
consistentiam reductiua. Et breuiter, dulces sapores ad mul
ta solent proficere, & ad medicinam iuuare, & ad nutrimen
ta valere. Per dulcedinem quæ est amica gustui, possunt in-
telligi oĩa illa quæ placent menti vel intellectui. Et sic dico
ꝙ in bono significato dulcedo potest significare virtutē cle-
mentiæ & benignitatis, & maximè illam quam habent supe-
riores & pręlati, quia pro certo ista est toti naturæ. i. toti col
legio subditorũ cõlona & amica, & bonorũ innumerabiliũ
effectiua, quia pro certo nihil est amicabilius collegio subdi
torum, quam dulcedo benignitatis & clemētiæ magistrorũ.
Per istam. n. deperdita bona spiritualia restaurãtur, & corda
debilia & eneruia confortantur, & ꝑ istã omnia bona & vti
lia nutriuntur vnde dulcis & pius ꝑlatus dicit illud Eze. 34.
quod confractum fuerat alligabo, quòd infirmum erat cõso
lidabo, quod pingue & forte, custodiam & pascã. Ista est etiã
quæ voces aliorum clarificat, inquantum solet eos ad oratio
nem & gratiarum actionē prouocare. asperitates lenit, inq̃-
tum solet tribulatos & desolatos cõfortare. Canales pecto-
ris & gutturis aperit, inquantum corda & ora aliorum facit
per confessionē reserare, immũditias vitiorũ tollere, & totã
moralem consistentiam in alijs reformare, quia pro certo vt
communiter plus proficit ad correctionē subditorum, & ad
reformationem malorum dulcor quã rigor, plus benignitas
quam seueritas, plus consolatio quã obiurgatio. Vnde de ꝑ-
latis & subditis dicitur, Iohe. 3. Stillabunt montes dulcedinē
& colles fluent lac & mel. Vel ista possunt dici de dulcedine
gratiæ & misericordiæ diuinæ, quę causa est omnium prædi-
ctorũ, iuxta illud psa. Dulcis & rectus dominus, propter hoc
legem dabit dominus delinquentibus in via. Vel dic ꝙ dulce
do significat suauitatem gloriæ paradisi, quæ amica, & cõlo-
na est naturæ humanæ, q. a. s. ista est quæ nutrit, reparat, clarifi
cat, & delectat. Ideo in psa. dicitur. Quàm magna multitudo
dulcedinis tuæ domine, quã abscõdisti timentibus te. ¶ Quã
uis res dulces per se & principaliter cõsueuerint proficere, 2
solent tñ quandoque accidentaliter nocere & officere. dul-
cia. n. sunt naturaliter inflatiua, & grossitie sua substantiæ va
cuitatum impletiua, & meatuum opilatiua, choleræ rubeę ge
neratiua, & putredinis inductiua, calculi ĩ vesica & in renib⁹
gignitiua. Talia vitia videntur esse generaliter bona mundi,
quia pro certo dulcedo mundanæ prosperitatis licet quãtũ
est de se sit vtilis, accidentaliter tamen. s. propter abusum dã
nosa est & inutilis, quia pro certo talis dulcedo si abundet,
solet inflaturam superbiæ inducere, meatus oris per verecũ-
diã confitēti obstruere, & vacuitatē cordis malis affectib. re
plere, choleram iracundiæ facere, & putredinem luxuriæ ꝓ-
creare, & calculũ obstinationis & malitiæ in vesica conscie
generare. Et breuiter, vix est dare aliquod vitium quod non
a prosperitate rerum generet, qñ ipsa quis abutitur, & qñ se
ipsum per temperantiam & prudētiam minime moderatur.
Ideo de tali dulcedine dicitur Iob 21. vbi de quodã flumio di
citur qđ dulcis fuit glareis cocyti, & post se oēm hoiem tra-
hit, &c.

hit.&c. Vel dic omnia de dulcedine carnalium deliciarũ, de quibus dicitur Eccle. a 3. Homini fornicario oĩs panis dulcis. Quia .s. talis dulcedo facit omnia ma'a prædicta. Vel etiã potest dici de dulcedine verborum, & de adulatione & verbali deceptione, q̃ quãdoque est causa oĩm prædicatorũ, sicut de mala muliere dicit. Prouer. 7. ꝙ verba sua dulcia facit.
3 ¶ Licet dulcedo de se sit bona, tñ qua sub dulcedine latẽt aliquotiens venenosa, ideo sunt cũcta dulcia periculosa. Illi. n. q vosunt alios intoxicare, solent veneno aliquam dulcedinem immiscere Natura. n q̃ dulcia diligit, ipsa auidè ad se trahit, & sic dum haurit dulcia, venenum immixtum pariter secum ducit, quod .s. ipsam sub dulcedine perimit & occidit, & iõ fm Plr. Natura in multis herbis & floribus venenũ posuit, vt auiditatem nostrã timore periculi posset aliqualiter cohibere. Sic vere vt cõmuniter omnia quæ hic i hoc mũdo inueniuntur, viris prudentibus sunt suspecta. vt cõ. ter. n. illi qui volũt decipere, solent venenũ intentionis suæ sub aliqua dulcedine palliare. vt patet de diabolo, qui venenũ peti mortalis vel venenũ pœnæ infernalis homini non presentat, quin ipsum sub alicuius delectationis dulcedine inuoluit. Patet etiã de mũdo & de mundana fortuna, quæ qñ vult venenũ tribulationũ infundere, semper solet dulcedinem prosperitatum præcedẽtium adhibere, & vt homo ad futuras aduersitates nõ possit attẽdere, prosperorum dulcedinẽ immiscere. Patet etiã de carne .i. de carnalibus & luxuriosis & etiã adulatoribus & ꝓditoribus. qui dũ verbo dulcedinẽ ostendunt. semper ad venenum deceptionis intendũt. Simplex n. est natura volũtatis q̃ tales dulcedines diligit, ipsas libẽter admittit & recipit, et sic dum non aduertit, periculum incurrit. Es. 5. Væ qui diligitis malum, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.

De Sapore Vnctuoso. Cap. 11.

1 VNctuosus sapor subalternat dulcedini, & causatur ex calido & humido in substantia subtili. Generaliter ergo vnctuosa aliquando inueniuntur vtilia. Habent. n. dolorem exteriorem mitigare, asperitatem lenitẽ, apostemata dissoluere, & saniem maturare magis. n. solent dissoluere quàm consumere, & ideo solent putredinem generare, quia calor debilis & humiditas multa solent putredinis causa esse. Talis vnctuositas significat benignitatem verborũ prędicatoris, qui .s. dolorem disperantium mitigat per consolationem, asperitatem tribulatorum lenit per spei promissionem, apostema superbiæ dissoluit per contritionem, saniem vitiorum maturat & educit per confessionem Vel dic oĩa de vnctione spiritussancti & diuinæ gratiæ, quia .s. sicut vnctuosa sunt ignis nutritiua & inflammatiua, sic vnctiones calorem & ignem charitatis nutriũt & accẽdũt, quia proculdubio talis vnctio lenit & mitigat cõsolando, dissoluit & maturat scilicet, interiora peccata contritionem inspirando, & emissionem sanici peccati procurat, ipsum per
2 confessionem educendo. ¶ Vnctuosa cibaria. solent appetitum debilitare & fastidium generare. super natant enim & resoluunt in fumũ aereum, & replẽt os stomachi vbi est sedes appetitus, et sic fastidium generant, et minorant appetitum. Ista enim solẽt digestionem aliorum ciborũ impedire, quia .s. sua viscositate replẽt villos stomachi, ita ꝙ cibi recepti non possunt retineri nec decoqui. & ideo indigesti consueuerunt emitti. Item parum solent proficere & nutrire. cito. n. replẽt venas, & ideo parum de eis assumitur, & propter subtilitatẽ illud quod assumptum est, cito consumitur. Item ignem & calorem solẽt inflammare, & ideo carnes prohibentur in febre acuta, quia timetur vnctuositas inflammata. Item poros splenis & hepatis solent opilare, nam propter suam dulcedinem cito a natura attrahuntur, & propter suam actualẽ grossitiẽ poros opilare. nocentur. Item dolorem capitis solẽt ꝓcreare. cito. n. resoluuntur in fumum, qui sursum rendens lędit animalem spiritum. Et breuiter, magis solẽt vnctuosa cibaria nocere quàm proficere, quapropter bonum est talibus abstinere. Cibaria vnctuosa possunt optime significare delicias corporales, vel etiam prosperitatem seu substantiam temporalem, quia proculdubio ista sunt quæ spiritualiter nocẽt, & sanitatem gratiæ destruunt atque turbat, & primo quidẽ quia appetitum bonorum spiritualium solẽt tollere, & ipsorum fastidium excitare, & hoc quia hominis ma'arũ complacẽtiarum quæ resoluuntur ex illis, solent stomachum volũtatis implere, & sic peccator solet bona cibaria .i. bona spũalia abhorrere psal. Omnem escam abominata est anima eorum Quia ꝓ certo illud est generale, ꝙ illi spiritualia & cœlestia detestatur, qui vnctuositate carnalium, & temporalium impinguantur. Et ideo bene sequit, ꝙ talia cibaria digestionẽ impediũt, quia pro certo villos affectionũ taliter inuoluunt, ꝙ cibum verborum Dei non retinent, nec per considerationem decoquunt, sed cruda, & indigesta fluere prætermittunt, & retinere vel incorporare de ipsis aliquid sibi nolunt. Iõ. 7. Verbum eius non habetis in vobis manens. Item ista bona parum dicuntur nutrire, quia constat ea cito deficere vel perire, & mẽtem non reficere nec replere. Item ista dicuntur ignem & calorem inflammare, quia pro certo deliciæ & diuitiæ ignem auaritiæ nutriunt, & febrem luxuriæ introducunt, & ideo infirmis & inconstantibus simplicibus carnes .i. deliciæ carnales non debẽt cõcedi, ne forte ipsos contingat per mala desideria inflãmari. Psal. Inflammabit in circuitu inimicos eius. Item ista solent poros cordis, & oris per obstinationem opilare, dolorem capitis .i. remorsum consciæ inducere, & morbos diuersorũ vitiorũ in aĩa generare. Natura. n. .i. voluntas, dum dulcedinẽ prosperitatis diligit & attrahit, poros cordis & oris ne hõ confiteri valeat, per obstinatiõ ẽ oppilat atque claudit, & sic finaliter consciæ caput lædit. Et breuiter tales vnctuositates .i. tales deliciæ vel prosperitates, viæ non proficiunt, sed potius ipsam inficiunt, & occidunt, & mortẽ æternã finaliter introducunt Hester. 14. Pro vnguentis variis stercore impleuit caput. Vide de pinguedine supra in loco suo.

De Salsedine. Cap. 12.

SAlsedo seu salsus sapor fit ex caliditate seu siccitate in substantia mediocri. Salsedo. n. ex adustione, & siccatione sub 1
stantiæ gignitur, ex quibus acredo sequitur, & creatur. Licet igitur salsa sint aliquantulum acria, & aspera, quo ad gustum, sunt tñ sana, & vtilia, quo ad effectũ, quia .s. salsedo est, mũdificatiua, & propter acredinem, quæ intestina ad expulsionem stimulat, est ſęciũ a corpore expulsiua. Item ista substantiæ duræ remollitiua & dissolutiua, & tandem per maiorem humiditatis consumptionem desiccatiua & induratiua, sicut patet in carnibus, quæ primo ꝓpter salsedinẽ dissoluuntur, & mollificantur, & tandem per consumptionẽ humidarum partium indurantur. Item salsedo est rei conseruatiua, & omnis corruptionis, & putredinis consumptiua, & sic est per consequens humores intercutanei eductiua, & scabiei & serpiginis ablatiua, est etiam hydropisis repressiua, & morsus canis rabidi curatiua, & venenositatis cuiuslibet extractiua, si .s. cito post morsum vulnus in aqua salsa & marina lauetur, vt venenum extrahatur, & consumatur. Per salsedinem possum intelligere acredinem contritionis interioris, vel ẽe morsuram correctionis seu tribulationis exterioris, quia ꝓcul dubio licet ista salsedo non sit gustui, appetitui delectabilis, est tñ aĩæ salubris atq; vtilis, quia ꝓ certo salsedo, acredo seu asperitas contritionis, correctionis seu tribulationis hẽt dissoluere per cõpunctionem, mollire per compassionẽ, mundificare per confessionẽ, siccare & consumere ꝑ satisfactionẽ, & mentis substantiã indurare per perseuerantiæ stabilitionem, & sic pro certo omnem scabiem malæ cõuersationis solet abstergere, & hydropisim .i. inflaturã superbiæ deprimere, morsumq; rabidi canis .i. tentationẽ diaboli remouere, quia pro certo vulnus tentationis tollitur, quãdo aqua salsa .i. acris contritio correctio vel tribulatio adhibetur, vt sic de vtilitate huius salsedinis dicatur illud Psalm. terram fructiferam in salsugine. ¶ Caro multum salsa ad tempera- 2
mentum reducitur, quando in aqua multum salsa ponitur, & ibidem aliquo tempore temperatur. Salsedo enim aquæ, carnis salsedinem ratione similitudinis attrahit, & sic carnem a sua salsedine liberat, & eam ad dulcedinem disponit. Charissimi moraliter loquendo, per salsedinem intelligitur tribulatio, sed quia multiplex est tribulatio, scilicet temporalis, & æterna, ideo procul dubio si caro nostra, id est vita, nostra fragilis, & carnalis, tribulationum, & desolationum, salsedine sit repleta, ad ipsam tolerandam, & temperandam summè proficit salsedinem, aquæ tribulationem miserię ęternæ adhibere, & ipsam considerare & cogitare, quia pro certo salsedo desolationis temporalis tollitur, & in mundo nihil asperum reputatur, quando salsedo futura, scilicet pœna & tribulatio mortis, inferni & iudicij meditatur. Vel dic, ꝙ salsedo aquæ significat acredinem passionis Christi, quæ pro

certo

certo si consideratur, tunc omnis salsedo tẽporalis miseriæ temperatur, quia sicut dicit Gregorius: Pauca sunt quæ toleramus, si cogitamus quæ ꝑ nobis sustinuit Christus &c. Vel dic ꝙ salsedo aquæ significat acredinẽ cõpunctionis lachrymosæ, quæ ꝑ certo a carne. i. a carnali conscientia salsedinẽ peccati tollit, & eam ad sanitatem gratiæ retrahit & reducit reliqua vide. c. de sale supra li. de lapidibus.

De Sapore amaro. Cap. 13.

1 SApor amarus fit ex caliditate & siccitate in tertio gradu, Habet. n. multum igneitatis, & ideo multũ solet linguæ substantiam penetrare, & gustum lædere vel grauare, veruntamen licet omnia amara sint gustui desolabilia, sunt tñ quandoque proficua & vtilia, quia. s. amara sunt choleræ purgatiua appetitus excitatiua, lubricorum & vermium in corpore interfectiua, paralysis & arteticæ curatiua, scabiei desiccatiua, meatuum corpis apertiua & exoppilatiua, calculi dissolutiua, matricis cõfortatiua, & menstruorum prouocatiua. Et breuiter, magis solent amara quã dulcia ad medicinam proficere, & cõtra infirmitatum discrimina plus valere. Per talem amaritudinem seu per res amaras potest intelligi amaritudo contritionis, correctionis vel tribulationis, quia pro certo tales amaritudines vel toleratæ vel consideratæ licet gustum appetitus nostri tristificare soleant, aiam tamen sanant liberant atque iuuant, quia ꝑ certo si talis amaritudo in præsenti tempore sentiatur, dulcedo perpetua finaliter reportat. Iudith. 5. Fontes amari obdulcati sunt. Per talem. n. amaritudinem cholera iracundię purgatur, appetitus cælestium excitat, vermes remorsus conscientiæ necantur, paralysis & arctetica pigritiæ curatur, meatus cordis & oris per confessionem aperitur & oppilationes obstinationis tolluntur, calculus mentalis duritię mollitur, matrix conscientiæ confortatur, menstrua luxuriæ purgant, & scabies exterioris immunditiæ & inhonestæ apparentiæ expurgatur. Et breuiter, magis proficit contritionis, correctionis, tribulationis vel futurorum considerationis amaritudo, q̃ mundanę prosperitatis dulcedo, quia sicut dicit Prouer. 14. Cor nouit amaritudinem animæ suæ, in gaudio eius
2 non miscebitur extraneus. ¶ Amara quando nimis excedũt gustum vltra debitum exasperant atque lædunt, spiritualia grauant, & aspera faciunt vocemq; rarificant & confundũt. Sic vere excessiua correctio & tribulatio per impatientiam & desperationem solet animam lædere, & asperitatẽ tristitię inducere, & vocem lætitiæ confundere, & iubilationis lętitiam inraucare. Ideo bene dicitur Eccl. 21. Nõ est sensus vbi est amaritudo. Vel per amaritudinem intelligo inuidiã, quæ gustum voluntatis peruertit, & vocem per detractionẽ exasperat & confundit. Ideo illi Symoni mago dixit Petrus, Act. 9. In felle. n. amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse. Vel per amaritudinem intelligo mortem, quæ ꝑ certo non est delectabilis ad gustandum, sed magis aspera ad sentiendum, & vocis asperatiua ad fletum & tristitiam infligendum. Ideo bene dicitur Eccl. 41. O mors quam amara est memoria tua. Vel dic qđ amaritudo significat miseriam infernalem, qua nihil potest amarius cogitari, nec gustui voluntatis detestabilius inueniri, quia. s. ista est quæ omnẽ mundi dulcedinem destruit, & gustum appetitus ita amaricat & peruertit, quod nihil dulce inuenit atque sentit. Vnde de aia damnata dicitur Thre. 1. Omnes portæ eius destructæ, & ipsa repleta amaritudine.

De Sapore acuto. Cap. 14.

1 SApor acutus multum habet de ignea caliditate iõ suo acumine sensum habet pungere & penetrare, partem a parte diuidere & segregare, substantiam in quam agit, corrodere & molestare, appetitum stimulare & excitare. Talis acuties potest significare acutiem contritionis, quę pro certo per compunctionem pũgit, partem a parte. i. peccatum a peccato per discussionem diuidit, appetitum bonorum æternorum & spiritualium inducit, & per carnis macerationem hominem stimulat & corrodit. Vel ista possunt dici de acutie verbi Dei, de qua Esa. 66. Posuit os meum dominus quasi gladium acutum. Vel dic de correctione aspera & acuta, vel etiam de tribulatione, quæ facit omnia supradicta. Psal. Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatorijs. Vel dic ꝙ sapor iste acutiem pœnæ infernalis significat, quæ. s. pungit & penetrat, & animam a Deo diuidit & separat, ipsamq; per perpetuum remorsum corrodit, & stimulat. Vel potest dici de peccato, quod. s. aiam a Deo diuidit & eam per remorsum corrodit, stimulat atque pungit. Vñ Prouer. 5. Nouissima eius amara velut absynthium, & acuta velut gladius biceps. Vel dic ꝙ talis acuties significat acuta & pungitiua verba detractorum, quæ. s. aliorum famam pũgũt
2 & lacerant, & homines per discordias scindunt & separant, & omnes homines rodunt & lacerant. ps. Lingua eorum gladius acutus. ¶ Sapor acetosus venit post acutum. & fit iste sapor ea frigiditate constringente, & subtili substantia aperiente & subintrante, & sic res acetosæ quia ex contrariis cõstant, contrariè operantur, quia. s. ex frigiditate & siccitate constringunt, ea substantiæ vero subtilitate penetrant, diuidunt & dissoluunt, & inde est ꝙ acetosa solent ventrem plenum soluere, ventrem, vero vacuum constringere. Qñ. n. inueniunt ventrẽ plenũ ipsum ea subtilitate subæ scindunt & laxant, si vero ipsum vacuum inuenerint, tunc non inueniẽtes qđ scindant, ipsum sua frigiditate & siccitate constringũt & oppilant. Istud potest applicari ad rigorẽ seueritatis bonorũ prælatorũ, qa pro certo illi qui sunt acetosi. i. iusti, rigidi & seueri debent in diuersis materijs. i. in diuersis subditis actus & effectus suos diuersimode variare, quia ꝑ certo talis acuties plenos. i. diuites terrenis humoribus & opibus constipatos debet per clementiam & compassionem laxare, et per elemosynã vacuare, ieiunos vero & paupes debet ad pniam constringere, & per abstinentiãm coarctare. Istud potissime pertinet ad confessores & prædicatores, quæ ꝑ certo potissime pertinet ad confessores & prædicatores, q̃ pro certo ſm conditionem personarum debent variare modũ & iniunctionem pęnitentiarum, vt. s. diuites qui ieiunare nesciũt moneant ad pietatem, pauperes vero qui non habent qđ tribuant, excitent ad pœnitentiæ asperitatẽ, & sic spũaliter plenos laxabunt, & ieiunos & pauperes coarctabunt, qa. s. exẽplo Christi prælatus diuersis infirmis debet adhibere diuersa medicamenta &c. ſm Gre. De alijs proprietatibus saporis acetosi vide superius de aceto. Vel dic ꝙ talis acutus sapor significat consideratiõẽ acutiei & rigoris futuri iudicij, q̃ pro certo plenos i. diuites facit ꝑ elemosynas laxari, vacuos autem. i. pauperes facit per diuinum timorem constringi.

De Pontico sapore. Cap. 15.

POnticus sapor fit ex frigido & sicco, & ſm Isaac ponticus sapor hoc habet proprium quia coniunctus cum sapore delectante magis delectat, & cum sapore cõtristante coniunctus magis cõtristat, cuius ratio est, quia ratione ponticę siccitatis magis constringit, & sic illud cui admixtus est, ita cito transire non permittit, & sic magis morari & perseuerare saporem hmôi facit, & ita vel maiorẽ tristitiam vel maiorẽ delectationem inducit. & inde est ꝙ agresta quæ ponticum habet saporem, in salsamẽtis apponit, qa saporem spẽrum acuit & custodit talis sapor. Per talem põticitatem potest intelligi deliberatio, q̃ pro certo hoc habet proprium, quia vbicunq; addatur facit illud magis vtile vel inutile, quia pro certo bona & vtilia tunc magis delectãt & valent, qñ põticitatẽ deliberationis hñt. amara. ẽt. i. opera vitiosa & mala tunc temporis magis amara & vitiosa sunt, qñ in ipsis agendis põticitas. i. deliberatio & intentio simul adsunt, quia breuiter ex intentione & deliberatione fiunt oĩa opa deteriora vel ẽt meliora. Ista. n. superaddita faciũt opa moraliter supercrescere, & in suis qualitatib, abundare. iuxta illud Mat. 13. habenti, dabitur & abundabit. Vnde videt, quod intentio seu deliberatio fit ille calathus Hieremiæ qui facit ficus bonas valde bonas, & malas similiter valde malas, sicut dicitur Hiere. 24. ¶ Res ponticę (sicut sunt fructus immaturi) sumptæ ante prandium, solent stringere, post prãdium vero laxare, quia. s. si venter sit vacuus, stringit, & oppilatis meatibus coarctatur, si vero venter sit plenus cibis, inferius comprimitur, & quasi compulsus ad exitum relaxat. Tales res ponticę sunt mundi bona, quę pro certo sunt immatura & insipida gustui sanæ voluntatis. Ista. n. solent proficere vel nocere secundum quod vẽter mentis interioris hominis plenus fuerit gratia vel ieiunus. bona enim terrena si ab homine ieiuno & gratijs & virtutibus vacuo assumantur & acquirantur, tunc solent ipsum per cupiditatem stringere, & per auaritiam coarctare, si vero ventrem, i. voluntatem homi-

hominis pransam, & gratia spiritussancti plenam inuenerint, tūc solent eum per elemosynas relaxare & per largitates ad pauperes vacuare, quia breuiter istud est verum quod mundi bona malis nocent, bonis vero & eis bene vtē
3 tib. multū valent. Sicut enim dicit Sē. li. de paupertate, Nō est in rebus vitium, sed in animo. ¶ Res ponticæ sua grossitie splenem oppilant calculum generant vomitū sedant, guttur exasperāt dentes percutiunt & acerbant. Sic vere faciūt mundi bona, quia pro certo ita splenem consciæ per nō confitendi propositum faciunt opilari, vomitum cōfessionis faciunt sedari, & retardari calculum duritiæ & obstinationis faciunt in aīo generari, guttur deuotionis faciunt exasperari, et dentes masticatiuæ & deliberatiuę discretionis faciunt exacerbari & cōturbari. Hie. 31. Qui comedit vuā acerbā, obstupescēt dētes eius. ¶ De styptico sapore (qui octauus est in ordine) qualem habent coctana & surba & similes fruct⁹, nihil pono hic, quia subalternat sapori pontico, de quo actū est, quia etiam Constantinus qui non ponit nisi octo sapores ponticum & stypticum ponit vnum saporem.

1 *De Sapore insipido.* *Cap. 16.*

Sapor insipidus. i. sine sapore, siue dicatur priuatiuè, eo φ careat oī sapore, sicut aqua, vel positiuè, eo φ sapor eius ita est remissus φ non pōt sensus iudicare ad quem pertineat saporem, sicut est dare in albugine oui, in cucurbitis, cucumerib. & similibus, semper habet fieri in substātia frigida & fluxibili, & iō talia naturaliter parū habent nutriue, modicam delectationem solent facere, phlegma generare, sitim tollere, & passiones frigidas ꝑcreare. Sic vere pōt dici de rebus temporalibus & mundanis, quæ. s. insipidæ possunt dici, eo φ sano appetitui & ꝑfecto cordi parum debet sapere vel placere. Ista. n. parum sunt aīæ munitiua, parū delectatiua, sed potius phlegmatis carnalis immunditiæ sunt generatiua, sitis. i. appetitus verbi Dei sublatiua, & frigidarum passionū. s. indeuotionis & pigritiæ productiua. ¶ Hæc igitur excerpta & extracta de ꝓprietatibus saporum sufficiāt ad præsens & subiongamus seu extrahamus aliquid de proprietatibus liquorum, inquantum. s. sunt applicabiles ad proprietates conditionum & morum.

De Liquoribus. *Cap 17.*

1 Liquor est liquidus humor de plantis seu fructib. seu etc de aīalium corporibus per digestionem generatur, & naturæ vel artis violentia exterius eliquatus, sicut est lac & vrina de aīalibus, oleum & vinum de arborib. mel de floribus, sicera de fructibus, ceruisia de granis siccis,
2 & exsiccata de pomis agrestibus. ¶ Liquores ergo ſm suas varias qualitates varios contrahunt sapores & odores, nam illi liquores in quibus dominatur calidum cu humido, sunt dulciores, illi in quibus calidum cum sicco, sunt acutiores, illi in quibus dominatur frigidum cum sicco, sunt acetosiores, illi in quibus dñatur frigidum cum humido, sunt stypticiores, sicut patet in ptisana, quia breuiter illud est verum φ ſm qualitatum prædominium in liquoribus diuersitas fit saporum. Sic vere ſm φ qualitates. i. virtutes in liquoribus. i. in hoībus dominantur, ſm hoc in ipsis sapores & conditiones variæ generantur, & inde est φ calor charitatis & humor lachrymosæ compunctionis dulcedinem contemplationis efficit, calor vero iustitiæ & siccitas paupertatis voluntariè acutiem seueritatis inducit, frigiditas vero diuini timoris & siccitas pœnalis laboris saporem acetosum. i. tristitiam meditationis & considerationis solet inducere. Frigiditas autem tribulationis & humiditas cōpassionis & flebilis miserationis stypticitatem. i. restrictionem vitiorum solet causare. Expo
3 ne si vis melius, quia non bene placet, ¶ Liquores de quibusdam arboribus incisis corticibus solaris attractionis beneficio educuntur, sicut est balsamum & terebinthina. Quidam aūt per combustionē ignis de quorundam lignorum extremitatibus distillare coguntur, vt est colophonia, pix liquida, oleū iuniperi &c. Quidam de fructibus arborum per expressionē colliguntur, vt est vinum & oleum. Quidam de succis herbarū exprimunt, & igni postea decoquuntur, vt est aloe. Quidā in florū superficie ex rore cęlesti gignūt, vt est mel & manna. Quidā autē in venis terræ inueniuntur, vt est aqua salnacida, nitrosa & aluminosa, & similia, quæ de terræ abditis hauriunt. Per istas diuersitates liquorum possunt intelligi diuersitates lachrimarū, quia sicut varij liquores inueniūtur; sic varię spūales lachrymæ a fidelium mētibus eliquant. Et primæ quidē sunt per radius solares. i. per diuinæ gratiæ inspirationē. Aliæ sunt per combustionem ignis. i. per præsentem tribulationem & afflictiōem. Aliæ sunt de fructib. arborum. i. de Christo pendente in arbore crucis per suæ passionis compassiōem. Aliæ sunt quæ exprimuntur de succis herbarū. i. de dictis sacrarū scripturarū, per cōceptam exinde cōpunctionē. Aliæ inueniunt in florum. i. in sanctorum, superficie, per suæ flebilis & amaræ vitę imitationē. Aliæ inueniunt in venis terræ. i. in memoria mortis & inferni, & ēt in vena consciæ nostræ per ipsarum iugem recordationem & examinationem. Constat. n. φ in omnibus istis locis rebus & negociis potest inueniri materia lachrymādi. & liquorem fletus & lachrymarum spiritualiter hauriendi. Et ideo mūdus iste vallis lachrymarū dr̄, eo φ ipsis iustis lachrymandi materia ibidē multiplex inuenitur. Et breuiter, liquor lachrymarum bonarum aut ꝓuenit a superiori inspiratiōe, & a solis Christi gratiæ attractione, aut a mundanæ miseriæ combustione & pro incolatus prolongatione, aut ex Christi in cruce pendentis compassione, & supernæ miseriæ cōsideratione, aut ēt ex scripturarū lectione & inuestigatione: sicut patet Apo. 10. vbi liber comestus fecit amaricari ventrē. aut ex sctorū imitatione, aut ex mortis & inferni necnon cordis & pctōrum nostrorum meditatione. ex istis. n. causis omnib. iusti lachrymantur, & in hoc mundo spūaliter desolantur. quæ quidē lachrymę liquores preciosi dicuntur, ex quibus sanctitate animę medicantur. psal. Fuerunt mihi lachrymæ meę pa-
nes die ac nocte. & alibi. Lachrymis meis stratum meū rigabo. 4
¶ Incipiamus igitur dicere de liquoribus in spāli, & primo dicendum est de melle.

De Melle. *Cap. 18.*

Mel secundum Isi. li. 20. dr̄ a mellesa græcè, qua sunt 1
apes latiōe, eo. s. φ mel ex apum solertia miro naturæ artificio componatur qđ in primis ea rore cælesti in florū & foliorū superficie distillatur, & exinde ab apibus recolligitur & paratur. Et ideo virgilius vocat mel, cæleste donum, dicens sic. Protinus aerei mellis cęlestia dona. Vnde etiam ſm ipsum, in Arabia & india mella inueniuntur ad modum salis in arboribus dependentia, ibi coelesti munere præparata, Quod etiam in anno isto 1342. in Auinione gallię Narbonensis ciuitate, in magna quantitate cecidit, & super folia & ramos arborum more gummi descēdit, sicut alibi recolo me dixisse. Tale mel spiritualiter loquēdo, potest significare diuinam gratiam, quam. s. Deus ex suo coelesti dono bonis solet concedere, & super flores & folia arborum. i. super floridas conscientias iustorum inuisibiliter distillare, ad cuius etiam compositionem solent apes. i. sancti & angeli suis intercessionibus adiuuare, quia. s. dato qđ mel diuinæ gratiæ cælesti munere propinetur, sic tñ fit φ apum i. sanctorum & angelorum intercessio ibidē mirabiliter operetur. Vel dic φ mel significat Christum, quem nobis cęlestis gratia misit, apis tamen. i. beata virgo ipsum, quātum ad humanitatem suo ministerio mirabiliter procreauit, & in aluear proprij corporis ipsum recipit & sanctissime sine virī copula collocauit & ideo ipse est qui dicit Io. 6. Ego sum pa-
nis viuus, qui de cęlo descendi. ¶ Quanuis omne mel generaliter debeat esse dulce illud tamen deficit in Sardinię regione, vbi quia abundat herba quę dicitur absynthium, iō apes quę vt communiter de ipsis floribus nutriuntur, faciunt illis partibus mel amarum, sicut dicit Isi. li. 20. Illud potest applicari contra illos qui male nutriti & informati, quia pro certo dato φ aliquę apes. i. aliquę personę de sui conditione & natura, & quantum est ex suis naturalibus, vel suorum propagatione parentum, habeant & debeant facere mella dulcia. i. opera bona vtilia & honesta, cōtingit tñ in regione Sardinię. i. in hoc mundo φ ratione nutrimenti & documenti ipsi faciunt mella amara. i. opera inutilia atq; mala. Nam quia herbę absynthiales. i. homines mali in isto mundo abundat, & isti de talium floribus. i. exemplis & dictis malorum seipsos nutriunt & impinguant, inquātū. s. eorum malis morib. se conformant, ideo necesse est φ virtutū dulcedinē priuent, & φ mel amarū. i. mala opera faciant & componant. φ etiam de here-

de hæreticis pōt dici : quia.s. illi qui ipsorum amaris floribus
.i. ipsorū corruptis doctrinis & operib⁹ nutriti sunt, mel ama
rum.i.doctrinam & vitam amaram & corruptam faciunt, &
ea alijs derelinquunt. Constat.n. φ hæretici & schismatici cor
ruptioné doctrinæ suæ ab alijs primis hæreticis acceperunt,
& sic totum mundum melle amaræ & corruptæ doctrię hæ
reticæ repleuerunt, quod bene figuratur Apoc.8 vbi dicit φ
stella magna ardēs sicut facula, cecidit de cœlo, & nomē stel
læ absynthiū, & cecidit in aquas, & amaræ factæ sunt, & mor
tui sunt multi homines ex aquis. Quia ꝑ certo quādo stella
.i. ille qui videtur splendere per doctrina & cōuersatioñe, ca
dit de cœlo ecclesiæ per hæreticam corruptionem, tūc aquæ
scripturæ per ipsum amaricantur per corruptam interꝑtatio
nem, & sic moriuntur potantes.i. audiētes, ꝑ malæ credulita
tis obstinationē. vt sic diabolus dicat de talibus illud Hier. 9.
Cibabo populum illum absynthio, & potū dabo eis aquā fel
3 lis ¶ Secūdum Isid. Ibidem Galienus aiebat mel esse nociuū
iuuenibus & puris, & illis qui nimia caliditate abundāt, seni
bus verò & frigore senili confectis dicebat mel cū vino vete
ri bibitum conuenire, & eorū passionibus subuenire. Mel ēt
licet in multis possit proficere, solet tamē quādoque decipe
re & nocere: quia.s. venefici solent venenum sub mellis dulce
dine abscondere, & sic per mel solēt comedētē decipere vel
fraudare. Mel etiam nouum & nō bene despumatū s̄m Isaac
in dietis, inflat, rugitum generat, malos humores ꝑcreat, sple
nis & hepatis meatus opilat, choleram inflammat, febrē exci
tat, & coliens & iliacos valde grauat. Tale mel pōt significa-
re dulcedinem mundanæ prosperitatis: quia ꝑ certo dato φ
ista senibus.i. viris maturis & prudentibus & ea vti sciētibus
ꝑficiat, iuuenes.th.i. minus discretos & ꝑ mala desideria. fer-
uidos, & cupiditatū caloribus inflammatos, nō adiuuat, imo
grauat. Cōstat.n. φ prosperitatis dulcedo insipiētibus nō ꝑ
ficit, sed eos potius decipit & occidit. Prou.1. Prosperitas stul
torum perdet eos. Venefici.n.i. demones, venenū peccati sub
tali dulcedine fatuis offerunt, & dū huiusmodi mellis dulce
dinem appetunt, venenis vitiorum quæ nō præcauēt, se occi
dunt: quia ꝑculdubio mel mūdanæ prosperitatis solet indu
cere inflationem superbiæ, rugitum iactātiæ humores corru
ptos luxuriæ inflammationem & febrem auaritiæ, colicā &
torsionē inuidiæ, & opilationē obstinationis & malitiæ. Et
ideo breuiter bene videtur loq de tali melle scriptura Prou.
25. vbi dicitur φ comedere mel multum, nō est bonū. Et ista
bene apparē: q illi qui sunt deteriores, sunt hodie melle pro
speritatis pleniores quod figuratum fuit i leone quē occide
rat Sanson, i cuius ore mel copiosum inuenit, quia.s. illi q sunt
hodie crudeles & leonini, & a Sālone.i.a Christo occisi spiri
tualiter & reprobati, melle temporalis opulētiæ præ cæteris
sunt repleti. Vel dic φ tale mel significat sciētias seculares, q̄
magis nocent animę quam valeāt, nisi fortè senes.i. prudēter
eis vtentes exist̄ant. Istę n. inflāt decipiūt &c. sicut supra.1. ad
Corint.8. Scientia inflat &c. Vel dic φ mel significat dulcedi
nem adulationis, sub qua q̄nque latet venenum proditio-
nis, quæ.s. animæ est nociua. Et ideo sicut scripiū est Leuit.2.
in sacrificio Dei mel nulloriēs ponebatur. in quo adulationis
fallacia in omni diuino opere damnabatur: quia sicut dicit
Prou.5. Fauus distillās labia meretricis, & nitidius oleo gut
tur eius, nouissima vero illius amara velut absynthiū. Et no
4 ta si vis quomodo adulator dic tur meretrix, quæ nō q̄rit ni-
si proprium lucrū. ¶ Mel multas habet laudabiles ꝑprieta-
tes, nam quia de diuersis florū substantijs cōponitur, satis ve-
ri simile est φ varijs virtutibus prædotatur. Est igit̄ mel ma-
ximè dulcedinis continuum, aliqualis tamen acuminis effe-
ctiuum, intestinorum pungitiuum, fœcium & grossorū hu-
morum incisiuum & expulsiuū, vulnerum mundificatiuum,
membrorum debilium confortatiuum, oīs amaritudinis tē-
peratiuum, fluxus humorum interceptiuum, & pororū lati-
tudinis constrictiuū, naturæ bene institutæ custoditiuū, & ni
hilominus (vt dictum est) mel est nociuorum humorū relaxa
tiuum. contrarias.n. habet qualitates, & ideo cōtrarias habet
virtutes, s̄m φ inuenit materiæ cōtrarias diuersitates, sicut di
cit Isaac in diet. vbi agit de mellis conditionibus & naturis.
Ista omnia possunt applicari & dici de melle sacræ sciētiæ &
scripturæ, quæ.s. de diuersis apū floribus.i. de diuersis docto
rū & prophetarum auctoritatibus est composita, & ideo nō
mirum si contra infirmitates diuersorū vitiorū ūtr vtilis atq;
sana. Contrarias.n. videtur habere efficacias & virtutes, vt sic
diuersorū hominū sanet spirituales infirmitates. & ideo ista
nunc dulcis, nunc acuta & pungitiua dicitur, eo quòd ꝑ pro
missiones & consolationes dulcescat, & ꝑ cōminationes fe
riat atque pungat. Igitur dico φ illa habet dulcedinē.s. con-
solando, veniam promittendo, & ad cęlestia inuitando. Itē
illa habet puncturam & acutam, s. peccata arguēdo, & pęnas
temporales & perpetuas comminando. Iac.3 Ex eodē fonte
ꝑcedit dulcis & amara aqua. Ista ergo incidit humores vitio
rum per contritionem, expellit eos per cōfessionem, mūdifi
cat mentem per lachrymarum ablutionē, restaurat perditas
virtutes per plenam satisfactionē, debiles & infirmos cōfor-
tat per excitationem, amaritudinem tribulationum tēperat
per consolationem, fluxus humorum.i. carnalitatē intercipit
per continentiæ iniunctionem, poros appetituū constringit
per cordium & sensuum refrenationē, naturā sanā custodit
per virtutū conseruationē, noxios humores.i. malas affectio
nes eijcit per diuini timoris immissionem. Ad hæc.n. omnia
mel diuinæ scientiæ & scripturę & spūalis eruditionis & do
ctrinæ. Et ideo Dauid in psal. congaudendo dicebat φ māda
ta Dei sunt desiderabilia super aurum & lapidem preciosum
multum, & dulciora super mel & fauum. Vel dic φ mel pōt
significare bonum prælatum, dulcem simul & acutū, mitem
pariter & seuerum: quia.s. iste ad omnia ꝑdicta proficit, & tā
verbis quē exemplis alijs benefacit. Vel dic quòd mel est ipse
Christ⁹ &c. sicut supra. Vel dic φ mel est gloria æterna, cuius
dulcedo omnem amaritudinem superat & temperat, & oēs
languores animę eijcit & sanat. Ecclesiast.24. Spirit⁹ meus su-
per mel dulcis, & hæreditas mea super mel & fauū. ¶ Fauus 5
dicitur cera dum adhuc est cum melle, qui secundū Isido. di
citur a fouendo, eo φ mel foueat, itē quia ratione mellis. val
de est lambentibus saporosus. Significat igitur prędicatorē
vel etiā verbum eius in quo dulcedo doctrinę lambitur, q̄n
tamen placēter & patiēter auditur, iuxta illud Can.4. Fauus
distillans labia tua, mel & lac sub lingua tua. Sed tā de melle
quā de fauo vide supra de apibus in multis. §. sicut inuenies
in tabula annotatum. ¶ Secundum Isidor. apes fugūt suꝑflua 6
fauorum suorum, & dicitur φ si hoc non facerent, corrumpe
rent, & aranea exinde generaretur, ipsę verò apes postea mo
rerentur. Cauent igitur (vt ait idem) & sollicitè custodiunt
fauos suos, ne talis aranea inualescat. Oīa alia q̄ ponit hic ma
gister de fauis, posita sunt supra de apibus in locis suis. Sic ve
rè si nos sumus bonæ apes.i. viri iusti, necesse est quòd cū oī
solertia caueamus ne in fauis.i. in bonis operibus nostris ara
nea.i. aliquod vitium, vt pote inanis gloria vel aliud oriat̄, ꝑ
pter quod ipse fauus boni operis corrūpatur, & mors culpæ
sequat̄. Fit.n. φ in bonis operibus nostris inanis gloria facili
ter gignitur, nisi superfluitas eorū tollatur, & omnis vanitas
caueatur. Nam dicit Gregorius. Valde cauendum est vitium
quod ex victoria nascit̄ vitiorū, s. vana gloria, quæ nascit̄ ex
virtutibus. Vel dic φ fatui significāt dicta scripturarū, vbi ꝑ
certo aranea.i. intellectus hæreticus faciliter se immiscet, nisi
homo desuper sedeat studendo & meditando & intelligēdo:
quia alias si aranea.i. hæreticus intellectus suboriri potuerit,
totus fauus scripturæ corrūpit̄, & mors culpæ & pœnę malè
credentibus reseruatur. 4. Regū.4 Mors in olla vir Dei. ¶ De 7
diuersis potibus qui fiunt & condiuntur ex melle, tractat hic
magister, sicut est mulsum, medo, claretum, pigmētum, sed ip
sa moralizare inutile reputaui, excepto de oxymelle, de quo
posui quæ sequūtur. ¶ Oxymel est pot⁹ seu syrupus laxatiuus 8
& dissolutiuus: qui ꝑ eo oxymel dicitur, q̄a ex aceto & mel-
le cōponitur. Acetum.n. primo cum herbis & radicibus diu-
reticis diu bullitur & coquitur, & tandē addito melle desęca
to iterum per decoctionem ad spissitudinē deducitur, & cū
albumine oui cum aceto distēperato, & cū oxymelle mixto
tota ipsius oxymellis substantia depuratur, albumen enim
omnes immunditias extrahit, & tandem pigmentarius cum
penna ipsas extrahit, & sic oxymel ad medicinas custodit, &
duras & compactas materias cum ipso digerit & dissoluit.
Talis medicina videtur est bonus prælatus, quia pro certo in
compositione ipsius debent concurrere acetum; & mel.i.
correctio & compassio: quia.s. aceto acris correctionis de-
bet mordicare & punire proteruos, melle verò dulcis com-
passionis & consolationis debet confortare & delinire deuo
tos. Iste igitur debet decoqui per contritionem debet per
confessionem, & debet aliorum vsibus reseruari per patien-
tiam & durationem.

De Cera. Cap. 19.

1 CEra est fœx mellis, intra cuius substantiam liquor melleus ab apibus colligitur ibidem tamen ſm Arist. li. 9. c. 40. faciliter vitiatur, & corrumpitur, nisi inde cum diligentia separetur. Qui. n. vult mel in sua puritate seruare, debet ipsum a ceræ substantia segregare. Per mel pôt intelligi dulcedo intellectus moralis, & spūalis, per ceram verò intelligitur ruditas intellectus litteralis, & historialis. Quia pro certo apes. i. sancti, mel spiritualis doctrinæ in cera rudis, & litteralis apparentiæ abscōderunt, & ipsum ibi mirabiliter confecerunt. Veruntamen mel doctrinæ non proficit neq; valet, quandiu cera. i. litteralis ruditas ipsum tenet. Cera igitur litteralis apparentiæ subtrahatur, vt mel spiritualis intelligentiæ purum, & nitidum habeatur, iuxta illud Prouer. 25. Aufer rubiginē de argento, & egredietur vas purissimum. Vel dic ꝙ cera significat fœces inanis gloriæ, vel spem lucri temporalis & terrenæ substātiæ, in quibus. s. mel. i. sacræ doctrinæ veritas aliquotiens est admixta: quia. s. multi sunt, qui mel doctrinæ, & prædicationis non habent nisi cum cera. i. ex causa inanis gloriæ vel temporalis vtilitatis, & ab ipsis nihil prædicať aut dicitur, quin cū cera. i. cum spe lucri vel inanis gloriæ misceatur. Esa. 1. Vinum tuum mixtum est aqua, argentum tuum versum est in scoriā. Tale igitur mel. i. talis doctrina spiritualiter corrumpitur, & quantum ad vtilitatem animæ destruitur nisi a ceræ. i. ab inanis gloriæ, & auaritiæ, & fœcibus separetur. Vel dic, ꝙ cera significat malam societatem, quæ ꝓ certo mel. i. bonos corrūpit, & maculat, nisi exinde quis sollicitè se subtrahat atq; tollat. Num. 16. Separamini a tabernaculis hominum impiorum. Hie. 15. Si separaueris preciosum a vili, quasi os meum eris. Vel dic, ꝙ cera significat bona tēporalia, quę. s. mel. i. dulcedinem deuotionis solent corrumpere, nisi homo sciat alterum ab altero, spiritualia a temporalibus segregare.
2 Allega vt supra. ¶ Cera licet dicatur fœx mellis, habet tamen hoc proprium, ꝙ semꝑ vult supernatare. cum n. alijs liquoribus fuerit mixta, & in aqua feruida liquefacta; nunquā solet fundum petere, sed se sursum ad superficiem eleuare. Item cera faciliter est liquefactibilis, & secundum formam sigilli cui apponitur, in diuersas figuras conuertibilis, vel si perseueret calefactio, ex toto fluxibilis, & defectibilis. Igitur istud est verum, ꝙ ceræ magis proficit frigus, quam calor: quia. s. in calore dissoluitur, & ꝑditur, in frigore verò coagulatur & seruatur. Per ceram potest intelligi vir peccator, qui quāuis sit fęx & sterquilinium aliorum, & quamuis respectu mellis. i. respectu bonorum parum habeat efficaciæ vel virtutis, sp tamen vult per superbiā se erigere, & in gradu, & statu alijs su pesse. Habet. n. partes aereas. i. ventositatē superbiæ, quæ ipsum erigit, & quæ mentē eius eleuat, & extollit. Iob 11. Vir vanus in superbiam erigitur. Liquefactus. n. per mala desideria, nūquā vult fundum humilitatis petere, sed magis superficiē vanitatis. Igitur talis per calorem concupiscentiæ, & per feruorē ꝓsperitatis, & opulentiæ faciliter dissoluitur, & per mentis mollitiem totaliter eneruatur, & tunc in diuersas vitiorum formas conuertitur, ſm ꝙ diuersis characteribus. i. diuersis tentationū generibus informatur, & secundum ꝙ ad diuersa sigilla. i. ad diuersos malos homines per imitationem applicať. psa. Factum est cor meum tanq̄ cera liquescens in medio ventris mei. Talibus ergo ceris liquefactibilibus, & debilibus, & in peccata conuertibilibus magis proficit frigus aduersitatis, quam calor prosperitatis: quia solet eos per tētationes dissoluere, frigus verò aduersitatis solet eos per timorem coagulare & recolligere, & a vitiorum fluxibus cohibere. Ps. Coagulatum est sicut lac cor eorum. Vel dic ꝙ cera est vir iustus: q naturaliter sursum tendit per cœlestium affectionē, faciliter igne sancti spiritus liquescit per deuotionē, & dilectionem, & cito mollescit per clementiam, & compassionē, & in diuersas bonas virtutum formas transit per bonam conuersationem, & conuersionem, & per aliorum sanctā imitationem, & per sigillorū. i. per hoium bene formatorum conformationem. ad
3 Ro. 8. Conformes imaginis filij Dei. ¶ Cera quanto nouior & recentior, tanto albior, odoratior, dulcior, & purior, & tanto ad suscipiēdas diuersas formas est aptior, & in forma suscepta durabilior, & tāto ēt in medicinis est vtilior, sicut patet de cera virginea. Valet ergo cera ad corporis medicamentū, ad luminis nutrimentū, ad scripturæ documētū, & ad pannorum lineorum lenimentum, necnō ad sigillorū formulas, & ad secretorum iuramentum, & velamentum. Ista possunt applicari ad statum iuuentutis, quia pro certo quāto cera. i. humana natura (quæ naturaliter est fragilis, & cerea) est nouior, & recentior (vt est in pueris, & iuuenibus) tanto dēt esse albior ꝑ innocentiā, odoratior per famæ redolentiā, dulcior ꝑ clemētiam, purior per cōtinētiam, & in medicinis spūalibus efficacior per vitæ, & morum sanctimoniam, necnon ad suscipiendas impressiones bonorum morū, exemplorū, & documentorum aptior per disciplinæ obedientiam, & ad eas retinēdū durabilior per perseuerantiam, in multis non durat innocentia nisi dum noui sunt. i. iuuenes, teste Seneca. Quia breuiter istud est verum, ꝙ cera virginea, & recens. i. persona iuuenis, virginalis, & casta, ad oia bona est habilis, & ad omne bonum magis conuertibilis, quā antiqua. magis est etiam naturaliter innocens, & munda, & ad virtutum impressarum custodiam, magis apta, iuxta illud. Quod noua testa capit, inueterata sapit. Et sic igitur talis erit vtilis ad alios medicandum per prædicationem, ad alios illuminandū per honestā cōuersationē, ad alios leniendū per clemētiā & cōpassionē, ad scripturā recipiendum per docilitatis dispositionē, & ad formas virtutū, in se suscipiendū per imitationē, necnon ad secreta claudēdū, & sigillādum per prudētiā, & discretionē. Ad oia. n. ista valet cera virginea. i. ꝑsona virgo, pura & sancta. Vel dic totum de virgine gloriosa, vel de qualibet virgine. Vnde bene caniť de eadem. Sancta & immaculata virginitas, quibus te laudibus, efferam nescio. Et Sap. 4. O quā pulchra est casta ḡnatio cum claritate. ¶ Cera valet ad luminis nutrimentū, & ideo cera seruit Dei templis, & aris, & dñorum cameris, & mensis, & ideo 4
a cera dicuntur cerimoniæ. i. obseruantiæ templorum cereophori. i. portitores luminū, & cereorū, & primicerij in curijs, dominorum. De cera ēt induuntur tabulæ, vt ibi fiant lineæ, vel scripturæ. Pannos ēt lineos cū cera imbuunt, & liniunt, & sic quicquid intus est, ab aquæ periculo custodiunt. Aqua. o. pānos cereatos non penetrat: quia cera humida fugit, & frigida, siccis verò, & calidis se associat, & eis adhærendo se cōiungit, & ligat. Charissimi per cerā significať diuina gratia, quā. s. in alueari cordis nostri apis. i. beata virgo ꝓcurat. Ista est. o. quæ nutrit lumen bonorū exemplorū, & sic causat splendorem in templis hoium, & deorum. Tandiu. o. lux honestæ vitę & scientiæ in nobis splēdet, quādiu cera diuinæ gratiæ ignem charitatis nutrit, & promouet. psa. Accedite ad eū, & illuminamini. Quia. s. ille, qui accedit per gratiā illuminatur ꝑ scientiam. Itē ista cera diuinæ gratiæ mediante, tabulas cordis nostri diuinis mandatis describimus, & ibi illa, quæ ad salutē ꝑtinent, per memoriā exaramus. Prouer. 7. Liga legem in digitis tuis, & scribe eam in tabulis cordis tui. Item si pannos interiorum affectionum ista cera linierimus, tunc aquam prosperitatis mūdanæ & fluxum carnalitatis humanæ interius non timeamus: quia pro certo mens illa talium aquarū diluuijs nō submergitur, quæ cera diuinæ gratiæ perlinitur & merces virtutū tādiu sunt sine periculo, quandiu inuolutę sunt in cereo panniculo. i. in diuinę gratiæ tabernaculo. Esa. 34. Cum trāsieris per aquas, tecū ero, & flumina non operient te. ¶ Cera nō 5
quā adhęret humidis, sed tenaciter adhęret siccis, ipsam. n. indurant humida, sed eam mollificāt sicca & calida. Sic verè debet esse de cereo. i. de fluxibili mente nostra: quia ꝓ certo ista nunquam debet humidis. i. delicijs carnalibus adhærere, cum siccis verò. i. cum pœnitentijs & abstinentijs debet efficaciter se tenere: quia. s. mens viri iusti carnalitates odit & refugit, & cū ipsis nullatenus se coniūgit, tribulationes vero & paupertates & alias siccitates amat & diligit, & cū eis se copulat & connectit: quia proculdubio ista est quæ a calore tribulationum mollitur & resoluitur, ab humore vero deliciarū duratur obstinatur & peruertitur. tribulatio enim mollit mentem per contritionem, prosperitas vero & carnalitas ipsam durat per obstinationem. Psalm. Montes sicut cera fluxerūt a facie domini. Montes enim sunt corda tumida & superba, quæ túc temporis solent per contritionem fluere, quādo dominus ipsa solet tribulationibus calefacere. Michez. 1. Montes consumētur, subtus eum, & valles scindētur sicut cera a facie ignis.
¶ Cereolus diminutiuē a cereo est dictus, & est cereus cādela longa de cera facta, a lato i strictum pyramidaliter ordinata, & ad illuminandum & tenebras nocturnas fugādum principaliter instituta. Ad ipsius ergo compositionem tria cōcurrunt, quæ ipsum constituunt & componunt, s. ellychniū vel filum stupeum, quod est propriū cerei fundamētū, cera qua 6
inuoluitur,

innolnitur, quæ est proprium luminis nutrimētum, ignis quo
accenditur. qui est proprium cerei complementū. Sic igitur
formatus cereus super candelabrum constituitur, & ad lucē
dum super aut circa altaria vel etiā mensas collocatur. Talis
cereus est Christus, qui. s. perseuerando fuit longus, & semp
quanto plus durauit & vixit, fuit per abstinentiam & pœnitē
tiam coarctatus. Iste. n. tres habuit partes seu substantias quæ
ipsum composuerunt. s. ellychnium interius, hoc est animam,
quæ interius latitabat, ceram exteriorem, hoc est carnē quæ
circunstabat, ignem superiorē, hoc est diuinitatē, quæ vtrūq;
se cōiūgebat, & se corpori & animæ copulabat. Iste igitur sic
formatus, in candelabro ecclesiæ collocatur, & ad illuminan
dum seculū corā hominibus ordinatur, quia sicut scriptū est,
Lucerna non ponitur sub modio, sed super candelabrū, vt lu-
ceat omnibus q in domo sunt. Vel dic q cereus est vir iustus
qui. s. est per cōtemplationem erectus, per iustitiam rectus, p
simplicitatem planus, per perseuerantiā lōgus: per charitatē
inferius latus: per abstinentiam in hoc strictus, per prudētiā
moderatus, per scientiam illuminatus, & ad illuminadū alios
præparatus, ex triplici substantia. s. spe fide & charitate mora
liter cōpositus & formatus, quia. s. in cereo. i. in viro iusto de
bet esse ellychnium. i. fides quæ est occultior, & est ipsius fun
damentum. cera quæ supernatat. i. spes, quæ est apparētior, &
est ipsius indumentum ignis. i. charitas, quæ est perfectior, &
est ipsius moralis hominis complementū. Sic ergo formatus
& compositus cereus dignus est benedici, thure orationis in
censari, cruce signari, & in aqua baptismatis, id est, in lachry-
marum lauacro balneari, nec non in cādelabro alti regis col
locari, & ad lumen exemplorum & documentorum præben
dum omnibus deputari Matth. 5. Vos estis lux mundi. Esaiæ
49 Dedi te in lucem gētium, vt sis salus mea vsque in extre
mum terræ

De Lacte. Cap. 30.

1 LAc est liquor dulcis & candidus, in mamillis anima-
lium actione caloris ex sanguine genitus, & ea glan-
dularum albedine dealbatus, ibidem digestus atque
decoctus, & pro nutriendo fetu in dulcedinem com-
mutatus. Cibus enim omnium animalium nihil est nisi dul-
ce & valde degestum, vt dicit Aristo. Et ideo natura, post-
quam fœtum qui in vtero per vmbilicum nutriri solebat san
guine menstruali, exterius in lucem perdit & producit, pro
eius nutrimento lac ordinat & componit, & in mamillarum
glandulis ipsum ponit. Per lac potest intelligi scientia & do-
ctrina. seu verbum lacteum & proficuū ad salutem: quia. s. in
mamillis. i. in prædicatoribus & doctoribus digeritur & de
coquitur, componitur & disponitur, & pro nutrimento ani-
marum & spirituali refectione auditorum exterius distilla-
tur. Fetus enim id est infirmus homo qui in vtero carnalita-
tis mēstruo vitiorū fuerat enutritus, postquā in gratiam per
pœnitētiā est parturitus & natus, & ab vmbilico peccati ori
ginalis separatus, necesse habet lacte doctrinæ nutriri, vt sic
possit in virtutibus proficere & augeri. Eccl. 39. Initiū neces
sariæ rei vitę hominum lac, & sal & panis similagineus. Igitē
tale lac. i. lacteum documentum & verbū, debet habere can
dorem castitatis, calorem charitatis, dulcorē benignitatis, de
corem honestatis digestionem deliberatæ maturitatis, iuxta
illud Psal. Eloquia domini eloquia casta, argentū igne exami
2 natum, probatum terrę, purgatum septuplu. ¶ Lac primo est
sanguis mēstrualis & vilis, veruntamen quia sanguis ille per
mamillas quę albæ & glādulosæ sunt, colatur. ideo de sua car
nea rubedine in lacteam albedinem cōmutatur. Sic verè da
to q res de qua agitur, sit mēstrualis. i. fœtida & i honesta &
vilis, nihilominus tamen quando per mamillas & p glandu-
las albas. i. per labia honesta & casta transit, tunc formam al-
bā induit, & per honesta verba inde procedit & trāsit quia. s.
nō est res tam inhonesta, quin honeste in honestis hominibus
possit dici, & nihil ita rubeum quin possit in ore honestorū
hominū candidari: quia. s. iusti sciunt de rebus immundis mū
da verba formare, & naturalem immunditiam quadā verba
li pulchritudine palliare, & in cādorem lacteum cōmutare.
Cantic. 4. Fauus distillās labia tua, mel & lac sub lingua tua.
3 ¶ Nullum animal ouans vt cōmuniter habet lac: volatilia ēt
lacte carent, excepto tamen vespertilione. Masculorum etiā
animalium mamillæ vt communiter lac non habēt, quinimo
etiam mammas homo solus ē maribus habet, sicut dicit Plin.
libr. 11. cap. 39. Per lac potest intelligi dulcedo gratiæ clemē
tiæ & doctrinæ: quia pro certo tria inueniūtur genera, psona
rum quæ tale lac non consueuerūt habere, nec se nec alios ta
li dulcedine refouere. Primi sunt aues & volatilia. i. viri sup
bi & eminentes. Secundi sunt ouantes. i. diuites & auari: q. s.
ouis diuitiarum sunt pleni. Tertij sunt masculi. i. viri carnales
& luxuriosi, generationis operibus assueti: quia procul dubio
luxuriosi & carnales, auari seu diuites temporales, supbi vo
lables, & inanes, lacte gratiæ, clementiæ, & doctrinæ no abū-
dant, nec alios dulcificat aut humectāt. Vel dic q masculi, &
volatiles significant illos q statu & gradu sunt altiores, s. mū
di diuites, nobiles clericos & potētes. Fęminæ verò significāt
infirmos, simplices, pauperes, & impotētes: quia p certo ho
die isti masculi & volucres pennatę. i. isti maiores plati & di-
tiores, non habent lac scientiæ & doctrinæ: quia. s. nesciūt præ
dicare, vel nolunt. Feminæ vero. i. simpliciores magis solent
lacte doctrinæ, scientiæ & elemosinæ abondare, & alios tem
poraliter & spiritualiter lautius educare. 1. Regum. 6. Accepe
runt duas vaccas quæ lactabāt vitulos. ¶ Cum lac induresclt 4
in mamillis, pessimam generat passionē, nec sanatur quousq;
mollescat & stillet. Sic verè cum lac misericordiæ coagulaē
to mamilla cordis, vt pote quādo homo ad pauperes & mise
ros induratur, & lac bonorum suorum tēporaliū constrictio
ne auaritiæ emittere prohibetur, tunc dolor tristitiæ & sollici
tudinis in eo gignitur: qui tādiu perseuerat, quousq; auaritiæ
durities molliatur. Cōstat. n. q auari diuites semp sunt in do
lore, & vt acquirant seu perdāt diuitias, semper sunt in sollici
tudine & timore. Vnde Iob 20. de diuite dicit, Cum satiatus
fuerit, arctabitur, & æstuabit, & ois dolor irruet in eū ¶ Nul 5
lum animal vt communiter habet lac ante conceptū & par-
tum, pręter capras, quæ secūdum Arist. in aliquibus regioni
bus habēt lac sine impręgnatione & partu. Sic verè genera'e
est q null9 homo habet lac sanæ doctrinæ, nisi primo habeat
partū boni operis & gratiæ: q videlicet partus boni operis
debet pcedere antequā lac bonæ doctrinæ possit exterius ap
parere, iuxta illud Act. 1. Cœpit Ies9 facere & docere. Istud tñ
fallit in capris. i. in hypocritis hispidis & fictis: qui. s. quādoq;
lac sanæ doctrinæ diffundunt, & tamen constat q nūquā per
gratiā imprægnantur, & ideo nec per bona opera pariūt. Vn
de talis potest dicere illud Esa. 66. Qui alios parere facio, ipse
nō pariam. Vide titu. de capra §. 6. Supra lib. 10 ¶ Multitudo 6
lactis nocet lactātibus, nisi fuerit q sugat, si. n. plus debito re-
tinetur, morbus nō modicus generatur. Sic verè multitudo
substantiæ tēporalis nocet diuitibus: quia p certo nisi affue-
rint pauperes qui p elemosynas ipsum sugat, passiones vitio
rum protinus appropinquāt, quia. s. si lac diuitiarum plus de
bito retinet, tūc tumor superbiæ, durities auaritiæ dolor tri
stitiæ finaliter sanies luxuriæ in homine producitur & creat.
Eccl. 5. Diuitiæ cōgregatæ i malum domini sui. ¶ In lacte in 7
ueniuntur tres substantiæ inter se contrariæ & distinctæ, scili
cet vnctuositas, butyrositas, caseitas & cerositas. Butyrosa
enim substantia calida est & humida, & ideo mollificatiua.
Caseitas autē frigida est grossa, & ideo opilatiua. Cerositas
verò acetosa est & acuta, & ideo subtiliatiua & mūdificatiua.
Igitur lac in suis tribus substantijs temperatum, est grossorū
humorum incisiuum, viscerum lauatiuum, intestinorū mor-
dicatiuum, ventris solutiuum, fęcium expulsiuū; opilationis
splenis aperitiuum, hydropisis curatiuū, carnis augmētatiuū,
& pulchritudinis in corpore causatiuū. Tale lac pōt significa
re doctrinā sacræ scripturæ, quæ p certo q̄uis sit vna, tres tñ
habet substantias seu partes. habet. n. vnctuositatē pmissorū,
habet cerositatē seu acredinem cōminationis tormētorū, ha
bet etiam caseitatē. i. grossitiē historiarū & documētorum,
Cōstat. n. q tota intētio scripturarū in his tribus versatur, aut
. n. promittit, cōsolaē, & lenit, aut ēt incidit, increpat, cōminaē
& arguit, aut ista p nutrit spūaliter & instruit, iuxta illud. 2. ad
Timot. 4. Argue, obsecra, increpa in omni patiētia & doctri-
na. Igitur dic quòd lac sacrę scripturæ & doctrinę habet inci
dere per contritionem, lauare mētis intestina per lachrymo
sam compūctionem, mordicare per vitiorum recordationē,
soluere & expellere per cōfessionē, opilationē duri cordis. i.
obstinationem mentis aperire per plenam ad Deū conuer-
sionem, carnes etiā. i. virtutū substantiam reparare & augmē
tare per morum vegetationē, & pulchritudinē conuersatio
nis causare p honestorum operum compositionē & ordina
tionē. Et ideo de animalibus q̄ tā i lacte imbutæ fuerint atq;

lotę, dicitur Cant. 5. q ipsę sunt sicut columbæ, quæ sunt sup riuos aquarū, quæ lacte sunt lotę, & resident super fluenta plenissima. Vel dic quod lac significat dulcedinem pietatis, q.s. tres præcipuas habet partes, inquantum.s. homo miseretur sibi, amico, & inimico, quæ.s. cooperatur ad omnia supradicta quia secundum apostolum. 1. ad Timot. 4. Pietas ad omnia valet. ¶ Lac non solet corpori proficere, nisi mundatū fuerit & purgatum, & nisi tempus fuerit opportunū. si.n. lac a corpore non mūdato sumitur, faciliter in humores corruptos quos invenit cōuertitur, & in fumos cholericos resoluit, & in phlegma putridum commutatur, solet etiā dolorem capitis causare, calorem febrilem inflammare, & acetositatē in stomacho generare. Lac igitur comedere nō cōuenit, nisi fuerit corpus vacuum & ieiunum, & a malis humoribus liberum atque mūdū, secundū Isaac in dietis. Per lac pōt intelligi potus scientiæ & prosperitatis secularis: quo.s. lactantur a diabolo peccatores. Oseæ. 2. Ego lactabo eam. & ducam in solitudinē. Quia pro certo tale lac non est vtile nisi personis quæ sunt vitijs vacuæ & ieiunæ, & ab omni fœculentia depuratæ. Nam ille qui tale lac bibit, corruptis vitiorum humoribus fit repletus, tūc non proficit, imo nocet. generat enim phlegma putridum luxuriæ, fumos cholericos superbiæ, calorē febrilem auaritię, dolorem tristitiæ & inuidiæ. Et breuiter illud est verū quòd lac prosperitatis & sapientiæ mundanæ valde solet malis esse nociuum & infirmatum, & multorum criminum inductiuū. & sic loquitur Apostolus: qui dicit ad Hebreo. 5. quòd omnis q lactis est particeps, expertis est sermonū iustitiæ. Vel dic generaliter q lac prædicationis & doctrinæ non est dādum nisi ieiunis.i. animis feruentibus & auidis, ad recipiendum sitiētibus & paratis, & non fastidientibus & indignis: quia.s. istud solet pficere bonis viris, nocere verò desideriorib⁹, fastidiētib⁹ atque vanis. Prouer. 27. Anima saturata calcabit fauum. Et iō bene dicitur Matth. 15. q non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. ¶ Nullum lac est ita bonum & tēperatum, sicut fœmineum. natura.n. lactis variatur secundū naturam complexionis & nutrimēti, & quia natura humana est complexionis purioris & tēperatioris, nutritur etiā cibis substantiæ dulcioris, ideo tale lac est naturaliter efficaciæ melioris. Talis fœmina significat virginem gloriosam, de qua.s. scriptum est Hie. 31. Fœmina circumdabit virum. Per lac verò intelligitur clemētia sua misericordiæ dulcissimę: quia p certo non est dare aliquod lac.i. aliquam misericordiam ita dulcē, sicut est huiusmodi fœminæ benedictæ. quod vtiq; facit humanitas q̄ in ea Christus suscepit, & suauitas quam in pascuis æternæ gloriæ sursum cū angelis recipit & recepit. Ideo ipsa est quæ dicit. Eccl. 24. Spiritus meus sup mel dulcis. ¶ Lac corruptū vel plus debito sumptum, varias generat passiones, & maximè in pueris qui de eo nutriuntur. Sic verè sciētia corrupta hæretica & damnata, vel etiam adulatiua vel eloquentia lectica, & mala itētione infecta solet potatores.i. auditores suos per errores corrūpere, & in ipsis multos vitiorū morbos diuersimodè generare. 1. ad Corin. 15. Corrūpunt bonos mores colloqa praua. ¶ Lac est liquor dulcissimus, albissimus, & ad nutriēdū corpus aptissimus. Sic verè gloria æterna habet dulcorem suauitatis, cādorem claritatis, valorem æternitatis, & nutribilitatem perpetuæ voluptatis. Ioh. 3. Colles fluēt lac & mel. ¶ Aliquæ sunt lactis species quæ plus debito potatę in stomacho coagulantur, sicut est lac caprinū, & sic coagulata aliquandò stupiditatem inducunt. Sic verè quandoq; fit q lacteū & mulcebre verbum auditum in coagulū malę retētionis cōuertitur, de quo tandem vitia plurima generantur & Sufficit de lacte i genere. vide supra de mamilla, de puero, de animalibus & in alijs similibus titulis. ¶ Asinæ prægnantes cōtinuo lactescūt, pulli tamē si in primo biduo quo nati sunt, lac matrem non biberint, letale est, sicut dicit Pli. 11. c. 41. Istud etiam lac creditur cutem extendere, & candorem & pulchritudinē generare Vnde Pompeia coniunx Neronis quingētas asinas p loca omnia secum ducebat, & se in lacte earum quotidie balneabat, vt dicat idē ibidem. Asinæ possunt significare iuuenes prædicatores: qui.s. continuo q sunt prægnantes.i. cōtinuo q aliquid de scientia concepisse se credunt, statim lactescere.i. prædicare volunt, lac tamen.i. doctrina taliū est inutilis, quapropter pulli.i. auditores aliquando per peccatum pereūt, dū id bibunt, inquantum.s. tales q̄q̄ in suis prædicationibus fatua verba dicunt, & inquantum cutē extendere.i. auditoribus placere quærunt. Istud est ergo lac de quo dicitur ad Hebre. 5. q omnis q lactis est particeps, expers est sermonū iustitiæ. Vel dic q lac asinarū sunt verba carnalia, vel etiam delitię carnales, q pullis.i. simplicibus sunt periculosæ &c. Expone ¶ Quædam sunt animalia quæ longo tēpore lactāt pullos, sicut equa alia quę statim post sex mēses arcēt eos, sicut asinæ: quia.s. ista grauari dicitur in lactando, sm Pli. ibidē. c. 40. Sic verè inter parētes.i. inter prælatos quidam sunt puri & boni: qui.s. lōgo tempore volunt pullos.i. subditos tēporaliter, & spiritualiter lactare, & lacte doctrinæ & elemosinæ enutrire. Alij verò sunt mali & impij: qui de lactatione subditorū nō curāt, sed ipsos despiciunt atq; fugant, & lac doctrinæ & tpalis substātiæ ipsis denegant atq; vetant. Lu. 23. Vbera quæ non lactauerunt.

De Butyro. Cap. 21.

BVtirū est flos lactis: q.s. dū lac bullierit, & post aliquātulū refrigeratū fuerit, in supficie p modū cuiusdā telæ recolligit, & in vase mūdo repositū, atq; tritū & salitū, ad cibū & medicinā seruatur. Est igit butirum vnctuosa lactis substantia, naturaliter calida & humida, humanæ complexioni vicina, corporis humectatiua, apostemarum remollitiua, pectoris mundificatiua, venenis contrariatiua, morsuræ renum & intestinorum mitigatiua, neruorum contractorū relaxatiua, sicut per loia dicit Isaac in dietis. Secundum etiam Auicennam, cōtra venenum interius sumptum singulare remedium est butyrum in lacte resolutum, in magna quantitate bibitum & hoc quia sua vnctuositate poros habet opilare & claudere, & sic venenum non permittit ad cor transire. Venenum etiā habet ad se attrahere, & ipsum per vomitum expellere. Tale butyrum videtur esse mīa saluatoris: quam scilicet de lacte suæ gratiæ recipimus & haurimus. mīam.n. domini quando cum bullitione charitatis ipsam extrahimus, & sal discretionis adiungimus, & ad omnia necessariam inuenimus, & sentimus: quia pro certo ista solet corpus mentis humectare per deuotionem, apostema superbię mollificare p humilem subiectionem, pectus & cor mundificare p confessionem, neruos contractos.i. virtutem perditam relaxare ad bonā operationem, & sic morsuram intestinorum.i. remorsum conscientiæ tollere per oimoda satisfactionem, & venenis vitiorum obuiare p suæ vnctuositatis.i. per suæ gratiæ repletionē. q pcul dubio si quis venenum pcti mortalis per tētationē hauserit, & in se per mali complacētiā receperit, statim debet ad butyrum diuinæ miæ per orationē recurrere, ipsumq; per feruorē contritionis resoluere, & cum lacte.i. cū cōsideratione lacteæ diuinæ sciētiæ recipere, & sic pro certo pori & vię affectionū clauduntur, ita q venenum tentationū ad cor per consensum nullatenus deferetur. Vel dic q butyrum significat charitatē, vel etiam pietatem: qua qui inūctus fuerit, venenū tētationis vitabit, & vitiorum infirmitates curabit. Esa. 7. butyrū & mel comedet, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum.

De Caseo. Cap. 22.

CAseus est, quasi fęx lactis. Grossior enim materia lactis, illa scilicet pars quæ frigida est sicca, in caseum conuertitur, qui secundum Isidor. a carendo, secundum Hugo. verò a cadendo caseus nuncupatur, pro eo scilicet q tandiu præmitur, quousque sero, & humiditate careat & pro eo q dum præmitur, faciliter inter manus collabitur, & cadit. Fit ergo caseus de fluxibili lactis substantia, quæ præ virtute caloris coagulatur, tandē in fiscella seu in formula pressa inter manus induratur, & sic in caseum transformatur: qui.s. quanto recentior, tanto melior, & quāto antiquior & siccior tanto deterior ad sanitatem corporis inuenitur. Talis case⁹ est hō. constat.n. quod iste de lacte.i. de sanguine lacteo compingitur in corpore, & sicut in fiscella coagulatur, & formatur in ventre, & ille pro culdubio a carendo & a cadendo dicitur, eo.s. quòd virtutibus careat, cum sit naturaliter filius iræ, & eo quòd per mortem pressus, a vita cadere compellatur. Iob. 10. Sicut caseum me coagulasti, pelle & carnibus vestisti me. Iste igitur quandiu recentior est & iunior, tādiu est vt communiter sanctior atque melior, quia hodie ad hoc delapsa est humana natura, quanto homo amplius antiquatur, tanto in vitijs induratur, & deterior in omnibus inuenitur. ideo dicit Bernard. med. Cur inquit tanto desiderio appetimus vitam istam, in qua quanto plus viuimus, tanto plus peccamus? Caseus nimis antiquus ad comedendum non est congruus, sed nociuus, difficiliter enim digeritur, & oppilationes

tiones

tiones inducere cōprobatur. Recēs verò & lacti vicinus me-
lior est & maximè si fuerit sine sale. salsedo.n. quando excedit
in caseo siccitatem ipsius augmentat, & sic comedentē (vt p-
dictum est) magis grauat. Cum ergo oīs caseus malus sit, sm
Isaac, antiquus tñ deterior est quam recens, & salsus pericu-
losior quam dulcis. Ad hoc ergo solum caseus proficit: quia
sumptus post prandium, suo pondere cibum pręmit, & ad lo-
cum digestionis descendere ipsum cogit. Sic vere dato qđ
omnis caseus) qui a cadendo dr̄, vt dictum est. i. omnis pctūr
malus sit, illi tñ qui sunt in ætate & vitijs antiquati, sunt vt cō
muniter magis mali: illi ēt qui minus sunt salsi. i. qui minus p
sumunt se habere de sale sapientiæ vt cōiter meliores quam
illi qui se reputant doctiores: quia generaliter inter malos
minus mali sunt recentes, quam veteres, iuuenes quā senes,
& illi qui se reputant insciētes, quam illi qui se extimant sa-
pientes. Ideo bene dicitur Iob. 13. Vtinam taceretis, vt puta-
remini esse sapientes. Et Prou. 3. dicitur. Ne sis sapiens apud
temetipsum. Igitur tales mali ad hoc solum boni sunt, quia
sunt ad exercitium aliorum vtiles. pondere .n. tribulationū
quas inferunt, faciunt bonos cibos. i. bonos viros ad locū de
coctionis & digestionis. i. conuersionis. s. ad fundum humilita
tis descendere, & sic solent per accidens salutis ipsorum cau
sa esse: quia secundum Greg. Veritati bonorum militat neq
tia reproborum. ¶ Caseus cōtrariatur veneno, sm Dioscor.
3 Vnde si caseus recens supra morsum canis rabidi vel serpen
tis apponatur, venenū ad se attrahit. Patet: quia cādor eius in
nigredinem commutatur. Igitur valet caseus contra morsus
canum, & apostemata venenosa, & hoc vel superpositus vel
comestus. Istud potest applicari contra quosdam malos iudi
ces vel plātos, qui s. cum alios bonos faciūt, seipsos corrum
punt & inficiunt. Nam qñ contingit aliquod membrū .i. ali-
quem subditum esse aliquo crimine venenoso deprauatū &
morsum, isti pro certo statim volunt se ad corrigendum &
puniendum apponere, & se ad examinandum negotiū appli-
care, & sic fit q ab alijs sua correctiōe venenum pcti tollūt,
sed quia zelo auaritiæ non iustitiæ hoc faciunt, ideo alijs li-
beratis nigri & peccatores fiunt. Vel hoc pōt dici de illis qui
iustificant impium pro munerib. qui. s. dum alium liberant, se
occidunt & dum illum immunem iudicant, peccatum suum
in se recipiunt & transfundunt, exemplo giezi 4. Re. 5. qui a
leproso curato salariū accepit, & iō lepram eius in se & suos
ipso liberato recepit. Ideo bene dr̄ Esai. 5. Væ qui iustificatis
impium pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo.

De Coagulo. Cap. 23.

1 COagulum est lac quorundam animalium stomacho in-
spissatum, cuius virtute lac aliorū animalium coagula
tur, & lactis caseitas a serosa substantia sequestratur.
Animalia.n. ruminantia quandiu lactant, habent coagulum,
quod de eorum stomacho extrahitur, & sale admixto ad fu-
mum suspenditur & siccatur, & eius modica portione, lactis
tepidi magna quantitas coagulatur. Vnde secundum Arist.
quod facit semen masculi in infantis generatione, hoc facit
coagulum in lactis coagulatione, & casei factiōe: quia sicut
per semen masculi sanguis menstruus & semen fœminę indu
rantur, & in carnis substantiam commutantur, sic per coagu
lum lac fluxibile compingitur & in grossiorem substantiam
commutatur, quod bene viderat Iob, qui dicebat Iob 10. Nō
ne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti? & cæ.
Per coagulum potest intelligi sapiā, prædicatio & doctrina,
quæ. s. in stomacho. i. in corde & interiori conscientia aīalū
ruminantiū & lactātium. i. ipsorum doctorum & sanctorum
reperitur: qui. s. per studium & inuestigationē ruminauerūt,
& ab vberib. sacræ scripturæ matris suæ lac sapientiæ extra-
xerūt, sicut. s. fuerunt Augustinus, Paulus & alij sancti docto
res. Talis.n. doctrina sanctorum proprie coagulum dicit̄, qa
. s. virtute ipsius, etiam lac aliorum aīalium. i. sapientia philo-
sophorū coagulat̄, & in diuinæ sapientiæ coagulum cōmu
tatur, inquantum. s. per expositiones sctōrū ad ædificationē
ecclesiæ applicatur. Talis.n. sanctorum doctrina potest dici
coagulū atq; semen, q. s. lac & scientias poetarum & philoso
phorum in vtilitatē ecclesiæ habet conuertere, & exinde ca
seos facere. i. fideles in gratiā generare. Vel dic q lac est flui
bilis affectio peccatorum: quæ. s. per coagulum gratiæ vel do
ctrinæ duratur, & in stabilitatē cōstantiæ commutatur. Sap.
7. Decē mensium spatio coagulatus sum car. Vel dic quod
istud coagulū significat mala verba & mollia vetularū, q. s.
lac. i. lacteā & benigna affectionem iuuencularū solent co-
agulare & conuertere, & a puritate sui ppositi imutare. Qđ
ēt de quibuscunq; verbis adulatorijs & blandientib. & ma-
xime luxuriosis sermonib. potest dici qui. s. mētes auditorū
coagulant, & eos in malū conuertunt & mutant. Psa. Coa-
gulatum est sicut lac cor eorum. ¶ Nō inuenit̄ coagulum in 2
aliquo aīali nisi sugente & ruminante. Sic vere scia nō inue-
nitur nisi in studente. Qui.n. a mamillis scripturæ lac sapien
tiæ non suxerit, & per studium & recordationē nō rumina-
uerit, coagulum doctrinæ & scientiæ nō habebit. Vel dic q
coagulū est diuina gratia, q. s. non inuenitur nisi in illis qui p
considerationē mortis iudicij & inferni, ruminare, & per de
uotionem sugere dinoscuntur. Ioh. 2. Congregate paruulos
& sugentes vbera. ¶ Inter omnia aīalia quæ dentes habent
in vtraq; mandibula, soli lepores hñt coagulum, sicut dicit 3
Plin. Sic vere inter aīalia spiritualia & intelligibilia illi soli
possunt coagulū diuinæ gratiæ habere, q lepores. s. fugitiui
occasionum malarum student esse, quia pro certo vir iperfe
ctus nisi efficiat̄ lepus, & nisi fugiat morsus & latratus canū
i. tentationum, & nisi vitet impetus malarū occasionū, nun-
quam poterit habere coagulū diuinæ gratiæ & spūalis con
solationis. in Can. 4. dicitur, Fuge dilecte mi, similis esto ca-
preæ hinnuloq; ceruorum. ¶ Aliquæ herbæ hñt vim coagu- 4
latiuā, sicut patet de flore illius herbæ q vulgo dr̄ caille done-
ta. Lac ēt ficuum aliud lac solet coagulare, nam qñ lana la-
cte ficuum intingitur, & tandem illa siccata modico lacte im
buitur, si illud lac in alio lacte ponitur, coagulari procul du
bio cōprobatur. Lana in scriptura significat conuersationē
exteriorem, quæ. s. mores interiores operit sicut lana. Igit̄ si
ista lana. i. nostra cōuersatio imbuatur lacte ficuum. i. diuinæ
gratiæ dulcedine, & adhibeat̄ aliud lac. i. dulcedo ppriç be-
nignitatis & clemētiæ tunc verè sufficiens efficiet̄ ad coagu
landum & conuertendū ad bonū lac alterius fluibilis con-
scientiæ, quia pro nihil magis ad coagulatiōem & cōuersio
nem hoīum proficit, quam quando prædicator vel prælatus
dulcem benignitatem & clementiā, lacteamq; eloquētia in
exteriorib. moribus ostendit, ita q ei possit dici illud Cā. 4.
Mel & lac sub lingua tua. &c. Vel dic q talis lana significat
mulierū conuersationē, lac vero primū significat earum dul
cem & lacteā loquutionem, quia pro certo quodcunq; lac. i.
quæcunq; carnalis persona tali lana & lacte. i. talib. mulierū
verbis & conuersatione tangitur, de facili per malū consen
sum coagulatur, & in malum propositum cōmutatur. Vnde
cuilibet tali potest dici illud prædictū Iob 10. Sicut lac mul
sisti me, & sicut caseum me coagulasti. ¶ Coagulū de ventre 5
animalis lactantis extrahit̄, sal eidem apponitur, & sic sicca
ri ad fumum permittitur, & ita ad coagulationē lactis dispo
nitur & paratur. Sic vere illi qui de lactante aīali sunt extra
cti. i. q a lacte carnalitatis sunt abstracti, & cū sale discretio-
nis admixti, & ad fumum inferni per cōsiderationē suspēsi,
isti dico ad coagulandum & conuertendum alios disponun
tur, & per ipsos alii conuertuntur.

De Diuersis rerum virtutibus & quali- tatibus. Cap. 24.

SVnt aūt aliquæ virtutes liquorib. et humorib. inhæren 1
tes, de quib. aliquid est dicedū. Est igitur in reb. qdā vir
tus quæ dr̄ apertiua, q operatur per calidum et siccū in
subtili substantia, sicut patet in porris et cepis et alumi
ne, quorum confectione venæ aperiuntur, et Hemmorroi-
des sanantur. Sic vere in nobis debent esse multæ particula
res et spūales virtutes, et maxime virtus apertiua q nihil est
aliud q̃ veritas, q. s. habet aperire cor per confessionē, et sen
sus p discretionē, ad q. s. facit calor charitatis, siccitas timo
ris, et subtilis substantia scientiæ et splendoris. Ista.n. tria so-
lent oīa aperire et quicquid latet, alijs declarare, s. charitas
et amicitia, timor et reuerentia, subtilitas et sapientia. Iō de
tali apertione cordis et oris dr̄ Apo. 11. Apertum est tēplū
Dei in cælo, et visa est arca testamenti. ¶ Virtus rarefactiua
seu dissolutiua operatur, per calidum et humidum calor.n.
subam penetrat, et dissoluendo humiditatē sibi obedientē,
ipsam aperit et dilatat, vt patet in malua et sambuci cortice,
q cutē rarefaciūt et extēdūt. Econtra aūt opilatiua virt⁹ ope

rai p frigidũ & siccũ in obtusa subba.patet in albumine oui
& similibus:quæ obtusitate subæ poros replent,& sua frigi-
ditate constringunt.Talis virtus vr̃ esse contritio:quam.s.ca
lor dilectionis,& humor lachrymosæ cõpunctionis introdu
cere solent:quia p certo qñ calor charitatis ad interiora pe-
netrat,humiditas compunctionis obedit & obtemperat,tũc
conscia rarefit & per contritionem se discutit,& per cõfes-
sionem & dilatat.Econtra aũt facit virtus opilatiua.i. obsti-
natio:quia.s qñ frigiditas indeuotionis,& obtusitas ignorã
tiæ abundant,tunc poros cordis & oris per obstinationẽ opi
lant,& apertionẽ confessionis & rarefactionem contritiõis
3 retardant.¶ Item in rebus inuenitur virtus induratiua, quã.
s.aliquando inducit frigiditas partes constringendo,& a cir
cunferentia ad centrum mouendo, aliqñ ipsam introducit
caliditas,partes humidas consumendo,grossas vero partes
& terrestres desiccando. Talis virtus loquendo moraliter,
est patientia:quæ pro certo induratiua dr̃,pro eo quod mẽs
per eam in soliditatem constantiæ induratur:quã.s.qñq; in-
troducit & causat caliditas feruentis amoris,& quandoque
frigiditas stringentis timoris.calor.n.charitatis humiditatẽ
carnalis fluxibilitatis consumit,& sic a mente omnem volu
ptatem desiccat & tollit,& ita duritiam constantiæ & patiẽ
tiæ introducit Frigus etiam diuini timoris vel etiam frigus
tribulationis solet mẽtem & partes mentis,i.affectus restrin
gere,& ad centrum.i.ad cõsiderationem suipsius,mortis ẽt
& inferni reducere,& sic solet duritiam patientiæ generare,
& ipsam mentem per constantiam indurare. Constat enim
quod mens ad sustinendum labores fortis & dura efficitur,
quando amore præmiorum inflammatur , & quando
timore tormentorum terretur . Patuit in martyribus: q
durissimi ad labores sustinendum fuerunt,& hoc quia ipsos
accendebat charitas amoris,& ipsos præmebat frigiditas ti
moris.Et ideo cuilibet sic durato dicitur Eze.3.Dedi fron-
tem tuam duriorem frontibus eorum,& faciem tuã valẽtio
rem facieb.eorũ,quasi silicẽ & adamãtẽ dedi faciẽ tuã. Vel
dic q calor & algor significãt mundi tribulationes:q̃ p cer
to animum eis assuefactum durum faciunt, & ad toleranda
terribilia fortem reddunt.exemplo incudis,quæ ex percus-
sione malleorum efficitur magis dura.Iob 41.Cor eius indu
rabitur quasi lapis,& stringetur quasi malleatoris incus.Hõ
.n.qui mundi tribulationibus est assuetus efficitur vt cõiter
contra eas magis durus.Vnde etiam in aliquibus partibus
aquilonis solent infantes suos in aquis frigidissimis balnea-
re,vt assuefacti frigorib.possint ea melius & fortius tolera-
re.Vnde etiam in historia tripertita li.1.c.11.dr̃ quod cũ qua-
re æremitæ & monachi in desertis in tanta asperitate viuere
potuerunt,erat quia a principio coacti tribulationibus illuc
fugerunt,& sic paulatim ibidem viuere in talibus penurijs
assueuerunt,Sicut.n.dicit Seneca,Nihil miserum q in natu
ram consuetudo perduxit.Vel dic in malo q induratio men
tis & obstinatio habet fieri quandoque a frigore & calore
mundi tribulationum,quia pro certo multi sunt qui quanto
plus a Deo vel a prælato frigoribus & caloribus,, i. mundi
tribulationibus feriuntur , tanto duriores & obstinatiores
efficiuntur,Exemplo Pharaonis:qui qnãto magis tribulaba
tur,tanto magis cor eius in malitia durabatur.Allega . Vel
dic q calor significat mundanæ cupiditatis inflãmationem,
frigiditas vero designat mẽtalis ĩdeuotiõis mortificationẽ,
quia pro certo mens qñq; ex istis duabus causis durat, & p
parcitatẽ stringitur,& per obstinationis duritiam in mali-
tia solidatur.Calor.n.cupiditatis humiditatem gratiæ,de-
uotionis & compassionis desiccat,& terrestreitatẽ auaritiæ
accumulat atq; firmat.Frigus ẽt indeuotionis mentem so-
let ad centrum.i.ad mundũ & ad terrena reducere,& ipsam
per obstinationem & parcitatem indurare,& ad mũdana p
auaritiã inclinare.Esa.48.Sciui.n.quia durus es tu,& neruus
4 ferreus ceruix tua,& frons tua ærea.¶ Item in rebus est vir
tus maturatiua & mollitiua,quæ.s.operatur per calidum &
humidum,quibus substantia dilatatur & dissoluitur,& pars
parte separatur & disiungitur,& sic generata mollitie matu
rat,sicut patet in dialtea & similibus . Sic vere quandoq; est
in homine virtus & gratia alios mollendi,& a sua duritia &
malitia immutandi,& eos maturandi & tẽperandi,& hoc p
certo fit qñ in eo abundat calor & humor.calor.s.feruentis
dilectionis,humor vero compassionis & deuotionis. Viri.n.
pii & charitatiui quadam sua naturali dulcedine solẽt pter
vos mollire,& p verba benigna,& dulcia tẽperare,& ab ob-
stinatiõis duritia immutare. Vel dic in malo de pditoribus
& adulatoribus,qui alios blãdiẽdo molliũt,& mediante ca
lore cupiditatis quem intendũt, & humore carnalitatis quã
ostendunt,ipsos sæpe decipiunt,& peruertunt,.psal. Molliti
sunt sermones,eius sup oleum, & ipsi sunt iacula. ¶ Item in 5
rebus quandoque est virtus asperatiua,quæ.s. p calidum, &
siccum operatur. Calor.n.substantiam vel substantiæ partes
eleuat,siccitas verò ipsas deprimit,& incuruat, & ideo ex ta
li duplici cõtrario motu in superficiẽ inæqualitas gignit,&
vna parte depressa,alia aũt eleuata tota superficies asperat.
Talis virtus põt significare acceptionẽ psonarũ:q̃.s.inæquali
tatẽ gñrat inter partes:quia.s.alios eleuat promouẽdo,alios
aũt deprimit submittendo, Qñ.n.in iudice vel prælato abun
dat calor & inflãmatiu cupiditatis,& siccitas indeuotiõis &
crudelitatis,tunc solet alios per cupiditatem munerũ erige-
re,alios verò per odia & crudelitates deprimere, & sic solet
inæqualitatem acceptionis inducere,& inter suos subditos
asperitatẽ & discordiam generare. Discordia.n. & asperitas
tristitiæ & inuidiæ inter homines gignitur,quando per iudi-
cem vel prælatum personarum vel munerũ acceptorẽ vnus
plus debito deprimitur,& alius plus debito sublimatur. Vel
dic in bono quod ista virtus potest iustitiã denotare: qua.s.
fit vt inæqualitas inter homines obseruetur:quia.s.bonos ha
bet per promotionẽ erigere,malos verò punire & deprime
re. Superbos eñi de sede debet deponere, iustos verò & hu-
miles exaltare.Lu.1.Deposuit potentes de sede,& exaltauit
6 humiles. ¶ Itẽ in reb. inuenitur virtus attractiua,corrosiua,
retentiua,expulsiua,mollitiua, laxatiua, & aliæ similes: quia
breuiter res secundũ quod in diuersis qualitatibus remittun
tur vel intenduntur,secundum hoc in diuersis virtutibus au
gẽtur vel minuuntur. Sic verẽ variæ morales virtutes debẽt
in hoĩe reperiri,sm̃ quod bonis qualitatibus ipsum contige
rit insigniri.& sic in ipso debet esse virtus attractiua benigni
tatis,virtus corrosiua seueritatis, virtus retentiua grauarũ
actionis,virtus expulsiua cõfessionis,virtus laxatiua & mol
litiua misericordiæ & compassionis . ¶ Putrefactiua virtus
operatur per calidum & humidum . Calor .n. innaturalis
7 agens in humidũ tantum superabundans quod non regitur
a natura putrefactionis est causa.dissoluit.n.magis quam di
gerere possit,& ideo illud quod superest ad digerẽdũ, cum
a natura pp sui malas qualitates regi non possit .necesse est
quod putrefactionem incurrat. Sic verẽ moraliter loquẽdo,
generat putrefactio vitiorum. Qñ.n.humores .i. interiores
affectiones vel exteriores passiones intantum abundant in
hoie,q a natura.i.a ratione gubernari non possunt,tunc ca
lor innaturalis.i.concupiscentia vel mentalis auaritia disso
lutionem malorum desideriorum generat,& putrefactio-
nem vitiorum causat. Nulla.n.putrefactio vitiorum gignit,
nisi quando humor a calore,i.quando affectio a concupiscẽ
tia lacessitur. Micheæ 2. Propter malitiam suam corrũpetur
8 potredine pessima. ¶ Quatuor sunt quæ putrefactiõi resistũt
.s.motus , frigus , partium congregatio,& caloris intensio.
Res.n.quæ sunt in continuo motu,non putrescunt. patet in
mari. Res etiam q̃ maximo frigore stringuntur, putrefactio
nẽ non patiuntur,sicut patet de crystallo intenso frigore cõ
gelato. Res insuper cuius partes simul perseuerant, putrefa
ctionem non percipiunt patet in ligno quod non vermescit
aut corrumpitur , quousque partes a partibus diuidantur.
Mare etiam simul aggregatum non putrefit:quod tamen p
particulas diuisum calor innaturalis corrumpit. Res nihilo
minus quæ valde sunt calidæ,non putrescunt,sicut patet de
igne & de venenosis serpentibus , qui secundum Senecam
non vermescunt . Sic vere dico quod quattuor possunt esse
causæ quæ faciunt hominem moraliter imputribilem,& in
virtutibus immortalem,videlicet motus bonæ occupatio
nis,frigus paupertatis & tribulationis,integritas cõcordiæ
& communionis,& calor amicitiæ & dilectionis. Ista enim
quatuor hominem per peccatum putrefieri non permittũt:
quia scilicet ille qui continue mouetur, & in bonis operib.
se occupat,ille quem frigus tribulationis coarctat , ille qui
per concordiam alijs se copulat,& in fidei vnitate perseue-
rat, ille etiam quem feruor charitatis inflammat nunquam
solet per peccatum putrescere , nec vitiorum corruptio-
nem sentire . Psalmus. Non dabis sanctum tuum videre cor
ruptionem,notas mihi fecisti vias vitæ . Econuerso au-
tem qui

tem qui a motu laborum per accidiam torpescunt, qui frigo-
re tribulationum non algescunt, qui per inuidiam & discor
diam & singularitatem & parcialitatem se diuidunt, qui per
odium & maleuolentiam ab amicitia refrigescunt faciliter,
proculdubio in vitijs computrescũt. Ideo Iohelis. 1. dicitur,
9 Computruerunt iumẽta in stercore suo. ¶ In re putrida gene
rantur vermes. calor enim innaturalis partes a partibus sepa
rat, & sic corruptione inducta, virtus cœlestis vermes generat
atque causat. Sic verè quando quis per peccatũ putrescit, ver
mis, id est remorsus cõsciẽtiæ protinus ipsum rodit. Fit. n.
ex virtute celesti, id est ex ordinatione diuina, vt in illo q per
peccatum calore concupiscẽtiæ corrumpitur, vermis remor
sus cõsciẽtiæ protinus generetur. & inde est quòd in inferno
vbi est vitiorum & tormentorum corruptio, nunquã cessat
vermium conscientiæ remorsio: quia sicut dicitur Iudith. 16
Dabit enim dominus ignẽ & vermes in carnes impiorũ. Ac
10 si diceret quòd vbi datur ignis concupiscentiæ, semper sequi
tur vermis remursus cõsciẽtiæ. ¶ Res igitur putridæ sunt aspe
ctu horribiles, gustui detestabiles, & stomacho abhominabi
les, mali sunt saporis, grauis sunt odoris, defectiuoi coloris.
Et breuiter illa q sunt corrupta, & putrida solẽt manus cõtin
gentis inficere, & illa quæ sunt sana, corrumpere, solent ta-
men serpentibus, & vermibus cibus esse. Tales sunt per om-
nia peccatores: quia pro certo vitiorum corruptio ipsos fa-
cit apud Deum & homines abominabiles, & fœtentes. psal.
Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studijs suis. Isti
enim deficiunt in sapore gratiæ, & virtutis, in odore redolẽ
tiæ, & famositatis, & in calore amicitiæ, & charitatis, & ideo
stomachus rationis benè dispositæ tales abominatur, ipsos-
que iustorum oculos detestatur. Isti enim sanos, & iustos con
tactu suæ malæ societatis, aliquando corrumpunt, serpentib.
verò, id est demonib. & alijs peccatoribus cibus, & delecta-
mentum sunt, inquantum suis malis operibus ipsos delectãt
& reficiunt. potissimè autem istud erit post mortem, quãdo
serpentes, id est demones in inferno, & vermes in sepulchro
malos deuorant, & corrodunt. Ecclesiast. 10. Cum enim mo-
rietur homo, hæreditabit bestias, & vermes.

De Virtute Ouatiua. Cap. 25.

1 OVatiua virtus est in quibusdam animalibus, s. in aui-
bus, piscibus, & serpentibus seu vermibus. Omnia. o-
uita animalia faciunt oua, quæ tamen inter se sunt va
ria, & diuersa. Sunt enim aliqua alba, alia viridia, alia
glauca, alia rotunda, alia oblonga, alia sana, alia venenosa. Ge
nerale est ergo q animalia sana oua sana, & vtilia faciunt, ani
malia verò venenosa oua etiã venenosa ponunt. Per oua pos-
sunt intelligi opera, quæ s. mens primo per cogitationem cõ
cipit, & post per executionem statim exterius ea ponit. Oua
ergo. i. opera ponunt, & faciunt tria genera personarum, s. vo
lucres, i. boni, pisces. i. mediocres, & minus perfecti, serpentes
verò. i. peccatores, & iniqui. omnes enim isti per operationẽ
solent ouare, & oua operum suorũ diuersimodè variare. Ge
nerale est igitur, quòd ouum operis conditionem sequitur
sui progenitoris: quia si animal ouans, id est homo operans,
sanus, & bonus fuerit, tunc ouum sui operis similiter bonum
erit. Econtra autem illi, qui per peccatum venenosi sunt, oua
& opera venenosa producunt. Esaiæ. 59. Qui comederit de
ouis eorum, morietur &c. ¶ Ouorum variæ sunt virtutes. in-
2 ter cætera autem, secundum Isidor. auium ouorum tantam,
vim esse aliqui dicunt, quod lignum aut vestis si talibus ouis
persusa, & humefacta fuerint, non ardebunt, fragmenta etiã
ouorum si calcis glutino linita fuerint, adhærebunt. Per oua
auium possum intelligere opera, & exempla iustorum, quæ
pro certo si lignum ardoris nostræ affectionis, & vestem nostræ
exterioris conuersationis linixerint, & se per eorum imitatio
nem nobis applicuerint, ardorem tentationis, & futuræ tri-
bulationis impedient, & fracturam seu diuisionem inter nos
& Deum reunient, & reiungent. ¶ Generaliter omnes aues
3 ouant in fine veris, & principio æstatis, præter auem, quæ di-
citur halcyone, quæ secundum Ambrosiũ, & Basilium, & Isi-
dor. ouat in principio hyemis. Sed de hac vide supra de auib.
in littera a. Sic verè commune, & generale est, quod omnes
homines oua bonorum operum faciunt, quãdo tempora tẽ
perata accedunt. Finis. n. veris, & principium æstatis tempo-
ra temperata, & ideo statum temperatæ prosperitatis deno-
tant, & ostendunt, in quo boni fructificant, qui nec prospera,
nec aduersa cupiũt. Istud tamen fallit in halcyone. i. in homi-
ne peccatore, qui. s. oua bonorum operum non emittit, nisi
quando hyemem tribulationis sentit: quia pro certo pecca-
tor bene operando non pullificat, nisi hyems. i. tribulatio ip-
sum cogat, iuxta illud psal. Cum occideret eos, quærebãt eũ.
¶ Aliquæ sunt aues, quæ ouant bis vel pluries, vt sunt hirun- 4
dines. sed prima oua corrumpuntur propter hyemem, poste
riora verò complentur. Sic verè sæpe fit q prima opera iu-
uentutis sunt inania, & corrupta, posteriora verò senectutis,
sunt vtilia, & cõpleta: quia multi sunt, qui in principio, & iu-
uentute propter hyemem indeuotionis imperfecta opera fa
ciunt, in fine verò bona, & vtilia pducunt, iuxta illud Apoc.
2. Posteriora sua plura priorib. Et Eccl. 7 Melior est finis ora- 5
tionis, quam principiũ. ¶ Aues paruæ, & domesticæ sunt ma
ioris ouationis, quam rapaces, & magnæ. Aues. n. vncorum,
vnguium pauca oua solẽt producere, & paucos filios gñare.
Sic verè generale est, q aues. i. personæ paruæ. i. pauperes, hu-
miles, & deiectæ, plus ouant bene operãdo, quam nobiles, di
uites, & excelsæ: quia pro certo aues. i. homines nobiles, & ra
paces faciunt hodie pauca oua. i. pauca bona opera, & honẽ
sta: quia. s. (sicut patet ad sensum) plura bona opera faciunt,
subditi, q̃ magistri, pauperes quã diuites, simplices q̃ sagaces.
Vel dic de rapacib. i. de multis pdicatorib. qui alios rapiunt,
prædicando: qui tñ minus ouant, quam alij vtiliter operãdo:
quia sicut dicit Aug. in persona ipsorum. Simplices, & idiotæ
rapiunt cœlos, & nos cum litteris nostris mergimur in pfun
dum. ¶ Auium, quædam ponunt oua sua in muris, aliæ in palu 6
stribus, & in iuncis, aliæ in marium arenis, aliæ in arborũ ra-
mis. Sic verè hoies diuersimodè ponunt, & ordinãt oua. i. af-
fectus, & desideria, seu etiam opera sua, & facta, quia. s. quidã
ponunt, & ordinant ea in gleba, & arena diuitiarũ, quidam in
palustribus deliciarum, quidam verò in arboribus eminẽtia
rum. In istis. n. tribus locis ponuntur oua affectuum munda-
norum: quia sicut dr̃ Io. 2. Omne quod in mundo est, aut est
concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut su
perbia vitæ. Vel dic, q nos debemus oua affectionum, & ope
rationum nostrarum ponere, & constituere in arena humili-
tatis, in palustribus flebilis pietatis, & in frondibus contem- 7
platiuæ sublimitatis. ¶ Oua auium, quæ nutriuntur in sicco,
plus habent, quasi in duplo de rubeo, quam de albo. Econtra
autẽ oua auiũ fluuialiũ, & palustriũ plus hñt de albumine quã
vitello. Sic verè cum in mundo sint duo genera auiũ. i. hoim.
s. terrestres, & fluuiales. i. penuriosi, & deliciosi, pauperes, &
diuites, constat q oua. i. affectus & opera ipsorum diuersimo
dè variantur, & in albumine vel vitello. i. in prauitate vel me
rito minuuntur, & augentur, quia pro certo in ouis fluuialiũ
. i. in operibus, & affectibus mundanorum diuitumque & de
liciosorum plus abundat albumen, quam vitellus. i. vitium q̃
virtus, & defectio, quam profectus. Econtra autem in ouis,
& operib. terrestrium. i. pauperum, & simpliciũ, qui. s. in sicco
paupertatis aluntur, plus abundant gratia quam culpa, & ibi
amplior est vitellus charitatis, quam albumẽ vanitatis: quia
bi plus abundant opera deliciosorum, & diuitũ in malo, q̃
in bono, pauperum, verò opera in bono potius quam in ma- 8
lo. ¶ Ex ouis quandoq; gñatur pullus virtute solari vel cœle-
sti sine cubatione, & fomento parentũ, in calidis. n. regionib.
ponunt in fimo vel ad solẽ, vel in plumis calidis, vel in vase ca
lefacto, & complentur ibi pulli, secundum Arist. lib. 6. de ani
mali. c. 2. Vnde quidã potator posuit ouũ sub puluinari, & tã
diu continuauit potum, quousque exinde nasceretur pullus,
sicut dicit Pli. li. 10. c. 54 quod dicit accidisse Syracusis in Si
cilia, vbi ẽt de multis alijs exemplificat idem. Cuius etiam si
mile dicit ille in suo libello de dispositionib. terræ sanctæ, q
ipse in Cayro ciuitate Babylonis Egyptiacæ vidit furnũ arti
ficialiter fctm, vbi oua ĩ diuersis interstitijs ponebant, & igne
tẽperato caloreq; solis ibi fouebantur, ita q pulli perfecte ge
nerabant, & sic terra illa (vt ait) in gallinis, & caponib. opulẽ
ta habet, & sic ẽ generatur pullus ex ouo struthionis in sabu
lo derelicto. Sic verè quãq; fit, q hõ concipit pullũ boni pro-
positi vel operis ex sola virtute cœlesti, & solari. i. ex sola in-
spiratione, & gratia saluatoris sine incubatione, & instructio
ne plati vel prædicatoris. Quando. n. secunda est regio cordis
sui p charitatem, & qñ ponitur in fimo per consideratiã pro-
priam vilitatem, seu sub puluinari per mollitiem & benigni
tatẽ, seu etiã in sabulo per pœnitentiam, & paupertatẽ, tunc
si q pullum boni propositi procreat, & q etiã per se sine in-

ſtructora vel cõpulſore bona opera producit & generat.pſa.
Volũtariè ſacrificabo tibi. Et Mar.4. Vltro.n.terra fructificat
9 ¶ Vnum poſſum hic adiũgere quod dicit Pli.lib.10.ca.54. q
.ſ.oua quæ in aqua fluitant, nihil valẽt ad pulliſicandũ, illa aũt
q ad fundum deſcendunt, ſic. Sic verè ſupernatantes & fluitan
tes per ſuperbiam & ambitionem, non poſſunt per bona opè
ra pulliſicare, illi verò qui per humilitatem fundum petunt,
poſſunt pullos bonorum operum procreare. Benè ergo dicit
10 Eccl.3. Quãto magnus es, humilia te. ¶ Oua quãdiu ſunt in
ventre & incompleta, ſunt rubea & mollia, extracta verò &
cõpleta efficiũtur alba, & quadam teſta dura inuoluta. Sic
verè iuuenes qui adhuc ſunt imperfecti & in vẽtre carnalita
tis mundanæ, p inconſtantiam ſunt molles, & per luxuriam
rubei & carnales, tandem verò quãdo perfecti fuerint & com
pleti & de vẽtre proſperitatis & carnalitatis extracti, tũc ſiũt
per caſtitatem candidi, per cõſtantiam ſolidi atque duri. Vti
la aſt ergo hoĩ q de vẽtre proſperitatis & voluptatis extraha
tur, vt ſic in fide & moribus ſolidet, vt ſic dicat dño illud pſal.
Quoniam tu es, qui extraxiſti me de vẽtre, ſpes mea ab vberi-
bus matris meæ. ¶ Oua impediuntur a pulliſicatione multis mo
11 dis, videlicet quando ipſa ſunt oua vẽti, ſeu ſubuentanea quæ
ſunt quando humor ſeminalis in corpore fœminæ ſuperabũ
dat. talia enim oua p incubationem non alterãtur, nec in pul
li ſubſtantiam transformantur. Item impeditur pulliſicatio
quando hora incubationis fit tonitruum, & quando etiã plus
debito palpantur tactu manuum. Item impeditur quando ho
ra incubationis audit vox accipitrum, ſicut de tonitruo & ac
cipitre dicit Plin.lib.10.c.54. Iſta quatuor chariſsimi morali-
ter intellecta ſunt cauſa quare oua operũ noſtrorum pullos
meritorum & præmiorum non proferũt, & quare fructũ gra
tiæ vel gloriæ non producunt, videlicet quãdo per inanẽ glo
riam ventoſa efficiuntur, ſicut ſunt opera hypocritarum, quæ
ſunt ad ventum vanæ laudis. Oſee 12. Effraim paſcit ventum
& ſequitur æſtum. Item quando dum incubantur, tonitruo ia
ctantiæ perſonatur: quia.ſ. dato q quis bona oua.i. bona opè
ra fecerit, ſi tamen tonitruum iactantiæ ſuperueniat, totũ de-
ſtruit & corrumpit. Eccl.43. Vox tonitrui eius verberauit ter
ram. Item quando dum adhuc ſunt incõpleta, plus debito ma
nu tanguntur, & ab hominibus palpãtur, & aſpectibus homi
num propalantur. quia ſcilicet qui ex ouis operum ſuorũ pul
lum præmiorum vult recipere, nõ debet ea propalare, ſed po-
tius occultare, iuxta illud Matth.5. Attendite ne iuſtitiam ve
ſtram faciatis coram hominibus &c. Item quando vox accipi
tris, id eſt adulatorum laus ſuperuenit & auditur, tũc enim ho-
mo inanem gloriam cõcipit, & oua.i. opera vt per multa pul
liſicet perdit. Eſa.3. Popule meus, qui beatũ te dicunt, ipſi te
decipiunt. Vel dic quòd ouum eſt bonum propoſitũ, quod.ſ.
per bona opera non proficitur, quando tonitruum diabolicæ
tentationis, vel vox accipitris, id eſt vox hæreticæ vel malę ſug
geſtionis auditur. Ideo bene dicitur Eccleſiaſt.28. Sepi aures
tuas ſpinis, & noli audire verbum nequã. Vel dic q quatuor
genera perſonarum impediũt a pulliſicatione bonorum ope
rum & virtutum, ſcilicet illi qui inanis gloriæ habent ventoſi
tatem, item illi q tonitrui diſcordiæ vel tentationis diabolicæ
ſentiunt peruerſitatem, itẽ illi qui palpationis & adulationis
recipiũt tactũ & verboſitatem, vel etiam qui accipitris, id eſt
hæretici vel mali ſuggeſtoris audiunt & attendunt loquacita
tem. quod potiſsime verum eſt de ouis quæ adhuc fouent, id
eſt de nouitijs qui adhuc imperfecti iudicantur, quia ſcilicet
tales citius per peccata pereunt, quando talia impedimenta
concurrunt. Iob.15. Lędet quaſi vinea in primo flore botrus
eius. Tales enim dato quòd prædicator vel prælatus prædicã
do vel corrigendo incubet ſuper ipſos, nunquam tamen fa-
ciunt ſpirituales pullos, videlicet actus bonos. Hiere. 17. per
dix fouit quæ non peperit. Vnum tamen aduerte, quod dicit
Plinius ibidem, quòd ſi clauus vel terra de aratro ponatur ſub
ſtramine ouorum dum incubantur, remedium eſt cõtra toni
truum, quod eſt nocumentum. Sic verò ſi clauus diuinæ iuſti
tiæ, & terra humani aratri, id eſt cõſideratio mortis, quæ cor
pus noſtrum arat in medio cordis ponitur, tunc tonitruũ ten-
tationis diabolicæ non nocet, nec eius periculum tunc time-
tur. Eccleſiaſt.7. Memorare nouiſsima tua, & in æternũ non
peccabis. Miror autem quomodo tantus doctor illud in tam
ingẽti volumine, poſuit cum non videatur aliqua ratione ſul
12 citum ¶ Oua in quibus ſunt duo vitelli, producunt vt com-
muniter duos pullos. vide ſupra de auibus in generali. Aues
quæ comedunt carnes, non ouant nec pulliſicant bis in anno,
præter hirundinem. Vide ſupra de hirũdine. ¶ Aues quæ ſunt 13
multæ generationis et carnoſitatis, faciunt ſæpius oua ſubuen
tanea ſeu vẽti, ſicut patet de gallinis, anſeribus, pauonibus, et
columbis, aues autem nobiles et vncorum vnguium, et quæ
ſunt boni volatus, nunquam faciunt oua vẽti. ſuperfluitas n.
iſtarum auium tranſit in plumas & vngues & alas, & ideo ma
cilentæ ſunt; & pauci coitus, & raræ ouationis, & ideo oua ſua
non ſunt vt communiter imperfecta. Sic verè aues.i. homines
qui ſunt multæ generationis.i. multæ acquiſitionis, ſcilicet di
uites huius mundi faciunt oua, id eſt opera imperfecta, ven
toſa.i. & inepta. Sed pro certo illi qui ſunt aues nobiles.i. ple
næ bonæ, ſanctę & honeſtæ, quæ ſcilicet ſunt paucæ carnoſi-
tatis per abſtinentiam, & ſiccæ cõditionis per paupertatis in
digentiam, & pauci coitus per continentiam, & fortis vola-
tus per contemplationis eminentiam; non faciunt oua venti
id eſt opera inania & ventoſa. ſuperfluitates enim cogitatuũ
& affectuum ſuorum conuertunt eis in plumas, id eſt virtu
tes & ſcientias, quibus ſcilicet per contemplationem volitant
& ſic oua venti, id eſt opera imperfecta non faciunt ſeu gene-
rãt. quia breuiter nullus virtuoſus homo debet facere oua ſua,
id eſt dicta & opera ſua ad ventum & gloriam mundanã, ſed
potius ad fructum & vtilitatem bonam. Vnde Iob.15. Nũqd
ſapiens reſpondebit quaſi in ventum loquens? Quod vtique
eſt contra multos, qui in diſputationibus & alijs ſuis factis nõ
quærunt niſi ventum. ¶ Aues magnæ corpulentiæ faciũt pau 14
ca oua. aues verò parui corporis faciunt oua multa. cibus.n.
iſtarum in oua conuertitur, cibus verò grãdium auium in nu-
trimentum ſui corporis cõmutatur. Sic vere homines magni
& diuites, & maximè illi qui ſunt p carnalitatem corpulenti,
pauca oua bonorum operum faciunt, parui verò & humiles
plura fœtificãt, & producũtur. Vel dic quòd hodie illi q ſunt
maiores & ſtatu & genere, paruuli ſunt in ouis diuitiarũ tem
poraliũ, ecõtra verò illi qui ſtatu & genere paruuli ſunt, in
ouis diuitiarum magis abundant & creſcunt. quia vt cõmu-
niter plus abundant hodie in ouis, id eſt in diuitijs burgẽſes
quam nobiles, & magis ſimplices quã potẽtes. Vel dic quòd
parui, ſcilicet quãtum ad merita, vt peccatores, plus abundãt
hodie in ouis diuitiarum, quam illi qui ſunt magni, id eſt qui
ſunt in virtutibus augmentati: quia ſicut dicitur in pſalm. Ec
ce ipſi peccatores in ſeculo obtinuerunt diuitias. ¶ Aliquæ 15
ſunt aues quæ olfaciendo mares, & audiendo eorum voces,
ponunt & concipiunt oua ſua, mouentur enim ad amorẽ, &
ſic ſuperfluitas ſeminalis in oua cõuertitur vi caloris, ſicut de
perdice dicit Plinius, & ſicut de columba dicitur, quæ quan-
doque cõcipit oſculando. Sic verè multi ſunt qui oua bono-
rum propoſitorum & operum cõcipiunt quãdo mares, id eſt
viros perfectos & eorum documenta audiunt, & odore fa-
mæ ſuæ ſentiunt & attendunt. Vel dic ecõuerſo quòd ſolo au
ditu, & olfactu malorum concipiunt quandoque malæ mu
lieres oua malorum propoſitorum, Hierem. 11. Ad vocẽ lo-
quelæ grandis exarſit ignis in ea. ¶ Oua valdè conuertibilis 16
ſunt naturæ, conuertuntur enim in complexionẽ quam inue
niunt, ſiue bona fuerit ſiue mala, & ideo illa ſunt ſana ſanis &
econuerſo inutilia ſunt infirmis. Talia ſunt bona mũdi: quia
pro certo ſi a ſano ſtomacho, id eſt a diſcreta & mũda con-
ſcientia comeduntur, & ſi a iuſto homine poſsidentur, ſibi in
bonum conuertuntur, econtra verò ſi homo iniquus & ma-
rus ipſa acquiſierit, deterius quam antea ſibi erit. quia breui
ter illud eſt verum quòd mũdi bona, bona ſunt bonis, q ſci-
licet ipſis ſciunt bene vti, mala autem & inutilia ſunt malis
Eccleſiaſt.39. Hæc omnia ſanctis in bona, ſic impijs & pecca-
toribus in mala conuertuntur. Vel dic de euchariſtia, q bo-
nis proficit, malis nocet. ¶ Oua quando generãtur ſine copu
la carnali, & dicuntur hyponemia, & fiunt ex mutua fœmina 17
rum inter ſe oſculatione, & ea ſola libidinis imaginatione, &
hoc non ſolum cõtingit columbis, immo etiam anſeribus &
gallinis & perdicibus & pauonibus & multis alijs, & talia
oua, oua vẽti dicuntur: quia propter maſculi carentiam ex eo
rum generatione nunquam inde pulli producuntur, ſicut di
cit Plinius libro 10.ca.58. Oua ſunt opera, maſculus eſt Chri
ſtus vel bonus prælatus, fœminæ verò ſunt ſubditi, vel gene-
raliter omnes homines, qui pro eo fœminæ poſſunt dici, quia
natura ſunt debiles & exortes. Igitur ſi fœmina, id eſt ſi aliqua
perſona perfectum ouũ.i. perfectũ opus vult parere, de quo
ſcilicet poſsit pullus.i. fructus & vtilitas debita naſci, neceſ-
ſe eſt

se est q interueniat masculus, i. Christus suam gratiam infondendo, vel etiam prælatus vel vir iustus auxilium & consilium impendendo. Nam qñ solæ fœminę, i. simplices & subditi sine deliberatione vel sine maiorum cosilio & auctoritate, ex sola. s. libidine & voluntate aliquod ouum pariunt, i. aliquod opus faciunt, quod. s. tanquam ouum venti ad solum ventum inanis gloriæ constituunt, non solent eainde pullum, i. vtilitatem, & fructum reportare, imo finaliter oia talia opera vana & inutilia solent esse. Illud patet in moribus vbi hypocritæ, & indiscreti sine Christo faciūt opera sua vana, quę fructu ęterni præmij nullatenus sunt fœcunda. Patet etiam in agibilib. vbi quæ ex libidine sine consilio & interuentu maiorū fatnia fiunt, inutilia sunt & vana: quia sicut dicitur Esa. 59. Oua aspidum ruperunt, & telas araneæ texuerunt. Sequitur. Opera eorum opera inutilis. Oua ergo nostra sine masculis nō ponamus, & opera nostra sine fortiū & prudentium virorū cōsilio non agamus, quia alias diceretur de nobis illud Sapien. 3. Superuacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera illorum. ¶ Oua non solum valent in cibū, sed etiā

18 competunt medicinæ. habent enim virtutem restauratiuam pectoris & gutturis mitigatiuam, virtutis generatiuæ iuuatiuam, combustionis sanatiuā, & anthracis & venenosi apostematis curatiuā. de vitellis. n. ouorū coctis extrahitur oleū vtile combusturis. Crudus etiam vitellus cū sale mixtus anthraci impositus, sanat ipsum. Albumen etiam oui calorem mitigat, tumorem reprimit, fluxum restringit & podagricis subuenit & succurrit. Per oua possunt intelligi verba prædicatorum, & etiam dicta sanctorum, quæ. s. in diuersis libris posuerunt & digesserunt: quia pro certo ista sunt quæ mēte nutriunt, & quæ etiam contra morbos vitiorum medicina & remedia fiunt. Per ista. n. virtutes perditæ restaurantur, corda arida per deuotionem humectantur, generatio bonorum operum iuuatur & vstura tribulationum consolationis oleo mitigatur, & anthrax qđ est apostema calidissimum & venenosum. i. feruor auaritię rēperatur. Item ista sunt quę calorem concupiscentiæ reprimunt, tumorem superbiæ deprimunt, fluxum carnalitatis restringunt. & podagram pigritiæ auferunt atq; tollunt. Ad ista enim omnia valent oua. i. dicta & exempla Christi & sanctorum, & verba & opera sapien-

19 tium doctorum. ¶ Oua aspidū venenosa sunt, fœtida, liuida, saniosa, simul iuncta & pariter conglobata. Cōtingit autē (vt dicit Pli.) q aliquis alius vermis venenosus, sicut est rubeta vel bufo, inuenit ouā aspidis, & fouet ea tanquam propria, & cubat etiam super ea, & exinde procreatur vermis, qui statu & visu more basilisci vel reguli interficit vniuersa. Malitiam tñ vermis taliter procreati primo sentit qui fouit. Nā in primo eius ortu qñ se fouentem aspicit, ipsum se fouentē occidit. & ad hoc vr alludere scriptura. Esa. 59. vbi dr: Qui comederit de ouis aspidis, morietur, & quod confotū est erumpet in regulum. vbi dicit gl. q de ouis aspidis gñatur regul', & ex Iudæis nascetur antichristus. Ista pñt applicari contra quosdam venenosos & malos, qui alios malos fouent, vt ipsos habeāt fidos, & amicos, & tñ iusto Dei iudicio sæpe fit q ipsos tandem sentiunt inimicos. Accidit. n. q vermis venenosus. i. peccator malitiosus inuenit ouum aspidis, i. aliquem filium diaboli per vitia saniosum, & per malitiā venenosum, quem quia videt sibi similem, ipsumq; reputat sibi, & suis futurum vtilem, statim nititur ipsum fouere, & in sua malitijs sustinere, & sic fit q in esse producit, & suis malitiosis fomentis ipsum vermem venenosum, i. vsurarium vel aduocatum, balliuum vel officialem vel etiam beneficiatum, & diuitem facit, qui. s. flatu & visu, i. verbo, & sensu alios afficit atq; lædit. Sed pro certo sæpe sit quod illi ildem qui tales fouerat & promouerant, vel in se vel in suis filijs, & nepotib, & amicis primo ab eis perturbantur, & visu suæ malitiæ ad paupertatem, & infortunium deducuntur. Commune est. n. q ille qui malos promouet, ipsos primo & ante omnes aduersarios habet. Malus. n. regulus. i. homo venenosus, infidelis ingratus, & iniquus statim q se videt procreatum, & promotū, & ad statum prosperitatis primogenitum, & exortum, nō veretur contra proprium benefactorem insurgere, & genitorem proprium impugnare. vnde illud sæpe dictum Esa. 59. Oua aspidum ruperunt, & telas araneæ texuerunt. Vel dic generaliter de ma'is & ingratis filijs, & infidelib. qui suos parētes impugnant, & suos progenitores exasperāt atque grauant. Vel dic de infidelib. & ingratis, qui foti, erecti, & ad statum pro-

ducti, proprios genitores & benafactores despiciunt, & contra ipsos insurgunt. Et ideo sunt vermis, & de christo verme spirituali, qui dicit Psal. Ego sum vermis, & non homo opprobrium hominum, & abiectio plebis. qui oua aspidis, i. iudæos fouerat, & promonerat, & filios suos speciales secerat, qui tō ipsum occiderunt, & visu suæ inuidiæ peremerunt. Thob. r. Occiderunt regem filii eius. ¶ Oua araneæ modica sunt, & mul- 20
ta, quæ si casu fuerint perdita vel dispersa, statim aranea solet ea quærere, & ipsa in loco proprio congregare. Sic vere si aranea diabolus perdit aliquod ouum suum. i. aliquem peccatorem, vtpotè qñ conuertitur ad pœnitentiam, vel ad fidē, non cessabit ipsum per tentationes quærere, quousque eum possit per peccatum sibi iterum aggregare. Vel dic q sic nos debemus facere, quia. s. si oua virtutum nostrarum perdiderimus, ipsa debemus per pœnitentiā quærere, vt ea possimus integraliter rehabere. Figura de dragma perdita Lu. 15. &c. Vide ibi infra lib. 16. Ideo dicitur Matth. 7. Quærite & inuenietis. ¶ Ex vno ouo nascuntur araneæ infinitæ, quæ statim quòd natæ sunt, texere incipiunt, & hoc ita subtiliter. q sensus humani ad faciendum simile non attingunt. Ouū est visu rarius primus, pater. s. aliorum, ex quo pro certo multæ araneæ, i. multi vsurarij generātur. Patet, quia si vnus vsurarius haberet centum filios, omnes vellet esse vsurarios, & ideo tales vsurariorum mali filij, & successores statim, quòd nati sunt, solēt telam maliciarum texere, & se in perpetuum in patrum operibus exercere, iuxta illud: Patrē sequitur sua proles. Et telam suam, i. negocia vsuraria iam subtiliter, & sagaciter facere, quòd vix potest aliquis fraudes eorum cognoscere vel uidere, quia sicut scriptum est Luc. 16. Filij huius sæculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. ¶ Oua aquilæ non sunt vltra tria, quorum etiam dr aliqua eijcere, 22
ne ipsam grauari incubando contingat. Sed de hoc vide supra de aquila. Hic tamen dic quod dicit Plin. quòd aquila in nido suo ideo ponit ouum lapidem preciolum, ne oua sua per tonitruum corrumpantur. Sic uere si timemus q per tonitruum tentationis oua bonorum cogitatuum, & propositi sancti quæ Deus in nido cordis nostri posuit, corrumpātur, lapidem preciosum, i. orationem adhibere debemus, & sic corruptelam & casum peccati nullatenus seoriemus. Nihil . n. adeo liberat a tentationis tonitruo, sicut feruens oratio & deuotio, quia pro certo tentatio faciliter non corrumpit illum qui per orationem deuotam domino se committit, & q eam in nido & sinu cordis sui collocat & reponit. Ps. Oratio mea in sinu meo conuertetur. ¶ Quomodo bubo furet oua 23
monedulæ de nocte, & ecōuerso monedula oua bubonis de die, uide supra de monedula & bubone. Quomodo coruus ouat in mediis æstatis feruoribus uide supra de coruo. Quomodo columbarum mas cubat super oua de nocte, & fœmina de die, uide supra de columba. Quomodo perdix furatur oua aliarum perdicum, &c. uide supra de perdice. Quomodo oua formicarū sunt medicinalia, uide supra de urso. De ouis autem gallinarum, upupæ & aliarum auium uide in titulis suis supra in libro de auibus quia illa quæ de diuersis generibus ouorum ponit hic magister, non uidentur multum notabilia ad moralizādū, & ideo ipsa ad præsens omisi. ¶ Quiscula est auis dicta a loco, cuius ouis insidiat mustela sub gle- 24
bis, ubi quiscula ponit ea: & ideo docente natura, quiscula solet in diuersis locis oua sua ponere, & ne mustela oia deprædetur, in uarijs locis occultare, & sic masculus in uno loco, fœmina uero in alio solēt dicta oua calefacere & fouere. Ista possunt applicari ad uiros pronidos & discretos, qui pro certo contra insidias mustelæ, i. diaboli, se solent debitè præmunire, & ipsius malitias præcauere, & ideo oua uirtutū, & bonorum operum debēt facere, & ipsa in locis uarijs a uisu hominum abscōdere, ut si forte mustela diabolus aliqua destruxerit, & per tentationem rapuerit, alia ualeant superesse. Figura de Iacob Gen. 32. qui timens Esau, diuisit oues suas in tres turmas, ad finem quòd si Esau unam turmam percuteret, alia remaneret. ad denotandum quòd plures turmas uirtutum debemus habere, ad finem quòd si aliquas per malitiam Esau diaboli cōtingat perdere, nobis possint aliæ remanere. Vel idem dic de amicis, qui habendi sunt plures, & in pluribus locis, ad finē quòd si per mustelam, i. per detractores, & inuidos aliqui subtrahantur, a'ij in amicitia conseruentur. Pone figuram de Iacob sicut supra. Vnde Sene. libro de remedijs fortui inuehit contra illos, qui unicum habent ami-

amicum. Amicum inquit perdidisti? fortem animum habe si vnum, erubesce si vestrum. Quid (inquit) in tanta tempestate ad vnam anchoram stabas? Vel dic de diuitibus sapientibus, qui timentes mustelas, i. infortunia vel latrones, non tenent res suas in vno loco, sed in plurib. & occultis, nec habent diuitias suas in vno solo genere rerum, sed in plurib. nec totum custodit maritus, imo & vxor, ad finem quod si latrones vel exactores vel infortunia, illa quae sunt in vno loco subtrahant, alia quae sunt alibi, remaneat. Pone & e ponc figuram de Iacob, & tribus turmis, qui in plures partes diuitias suas voluit diuidere, ne simul oia possit perdere. ¶ Oua crocodilis tanta sunt quanta oua anserum, & mirum est quod de tam paruo ouo crescit animal ad quantitatem viginti cubitorum. vnum etiam aliud valde mirabile inueni de isto animali in speculo historiali Vincentij, vbi agitur de captione Damniatae per beatum Ludouicum, quod alibi non inueni. Dr. n. ibi quod in ciuitate capta fuit inuentus quidam crocodilus ligatus, & dr ibi quod, istud aial ponit, & solo aspectu ea fouet, & pullum generat, & producit. pullus tn statim, vt natus fuerit, patrem suum tanquam hostem solet fugere, & se ab ipsius consortio absentare. Ipsa possunt applicari contra ingratos, qui pro certo sicut filij degeneres, illosque eos de ouo. i. de humili statu, aspectu suae clementiae educunt, & ad gradum & statum promouent, statim quod se vident extra ouum. i. extra paupertatis, & humilitatis ambitum, & fugiunt, i. eos qui amplius videre nolunt, sed potius ipsos despiciunt, & contemnunt, iuxta illud Esa. 1. Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Ista est. n. pestis humanae ingratitudinis, quia homo nunquam vellet amplius videre illum a quo beneficium se nouerit recepisse, ne forte gratias iure naturae compellatur referre. Vel dic ingratis peccatorib. quo ad Deum, quia. s. dato quod ipse pater Deus ipsos aspectu suae misericordia foueat, & ad statum gratiae per baptismum educat, ipsi tn ipsum fugiunt, & ab eius dnio per peccatum recedunt. Iob 34. Qui ex industria recesserunt a Deo, & quasi nihil posset facere omnipotens, aestimabant eum. Vel dic contra ingratos filios, qui proprios parentes fugiunt & contemnunt. Vel dic econtra quod crocodilus est diabolus, qui in ouo carnalitatis fouet fatuum peccatorem, verumtamen statim quod peccator eum videt & cognoscit, & eius fomenta, & figmenta percipit, ipse debet eum fugere, & ipsius malitias euitare, & tanquam hostem nequissimum declinare, quia pro certo peccator qui talem patrem suum diabolum bene cognoscit, ipsum nequaquam diligit, imo fugit quia sicut scriptum est: qui non odit patrem & matrem suam, non potest Christi esse discipulus. Deuteronomio 33. Qui dicit patri suo, nescio vos, & fratribus suis, ignoro illos. Haec igitur sufficiant de ouis & virtute etiam ouarina. Nunc igitur dicendum de numeris, & mensuris, & etiam de instrumentis musicis atque sonis.

De Numeris. Cap. 16.

NVmerus (sicut dr in principio arithmeticae) est multitudo ex vnitatib. aggregata. & est numerus sm Isidorum lib. 3. illud quo vnum ab altero distinguitur, & per quod omnia quae sunt, tam sint substantiae sive accidentia, in ordine componuntur. Super oia. n. necessaria est mortalibus scientia numerandi, quia homo a pecude non videtur differre, qui nescit res, & negocia numerare, Sola. n. ratio res numerat, & inter numeri partes diiudicat, & dispensat. Per numerationem spiritualiter loquendo, possum intelligere considerationem, & perfectam rerum notitiam, & cognitionem, quia pro certo ista est scientia valde ad salutem necessaria, & vtilitati hominum opportuna, quia procul dubio vir discretus debet omnia, quae sunt, s. virtutes, & vitia, merita & praemia, opera & supplicia numerare, & in corde suo discutere & videre, quia sicut non est dare rem quin sistat sub aliquo numero, (cum scriptum sit Sapie. 11. quod Deus fecit omnia in pondere, numero, & mensura) sic vere de omnib. quae omittimus, committimus, vel amittimus, nihil debet esse quin consistat sub nostrae numerationis, & considerationis officio. Eccl 42, Quodcunque trades, numera & appende, datum vero, & acceptum omne describe. Vel dic quod nihil est quod apud Deum consistat sub aliquo numero, s. vel saluandorum vel damnandorum, quia sicut videmus quod campsores pecunias bonas, & malas numerat, vt sciat quantum de qualibet habeat sic Deus sua occulta distinctione numerat bonos, & malos, ut sciat vbi finaliter ponat ipsos. Mat. 10. Capilli capitis vestri omnes numerati sunt. ¶ Numeratio praecipue se extendit ad res proficuas & honestas. sicut. n. patet ad sensum, homo solet numerare illud quod praecipue diligit, & affectat, & illud quod bonum & preciosum reputat, illud autem quod vile, & reprobum est, in numero suo non computat, quinimo illud vilipendit, & numerare non curat. Talis numerus videtur esse computus praedestinationis diuinae. constat. n. quod illos solos solet in tali numero ponere quos bonos, & sibi vtiles nouit esse, illos vero tali numeratione indignos, quos viles fore cognoscit, & reprobos, & quos extra proprium thesaurum decreuit ponendos, Vnde de bonis di in psal. Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur. De malis dicitur item in psal. Circundederunt me mala, quorum non est numerus. Campsores solent pecunias ponderare antequam numerare, & sm quod plus habent de bono pondere solent eas bursis, & loculis assignare. Illam. n. pecuniam quae legitime ponderat, ponunt ad partem, ipsamque numerant in thesauro reponendam, illam vero quae deficit in pondere, ad aliam partem ponunt, ipsamque expendendam vel in igne etiam refundendam ordinant, & disponunt. Igitur pondus videtur numerum praecedere, quia prius campsor ponderat quam incipiat numerare. Per numerationem intelligo praedestinationem vel reprobationem diuinam, qua. s. aeterna prouidentia oes animas numerat, & compensat Psal. Numerat multitudinem stellarum, & omnib. eis nomina vocat. Per pondus vero intelligo sufficientiam vel insufficientiam meritorum. Igitur dico quod ponderatio numerationem praecedit, quia. s. diuina sapientia in ipsa sua immensa aeternitate prius rationis ordine, quamuis non prius re vel tempore, pondus meritorum quam numerum praemiorum vel tormentorum attendit, quia. s. Deus ab aeterno videt quae sunt futura in hominib. meritorum pondera, & sm hoc ab aeterno ordinat, & numerat quae sunt futura ipsorum tormenta vel munera. Ordo. n. diuinae sapientiae quanquam simul omnia videat, prius tamen attendit quanta est futura virtutum vel vitiorum ponderatio, antequam sequatur praedestinationis vel reprobationis numeratio. Et secundum quod in meritorum pondere variantur, secundum hoc ad vnam partem vel aliam numerantur, vt. s. in paradisi thesauro reponantur, vel in inferni incendio refundantur. Bene ergo dicitur Sapi. 11. quod Deus omnia disposuit in mensura numero, & pondere.

De Vnitate. Cap. 17.

VNitas est radix & principium numerorum. Nihil. n. est numerus, nisi collectio vnitatum. ab vnitate. n. procedunt, & oriuntur numeri vniuersi, sicut a principio radicali, ipsa vero vnitas a nullo oritur, nec ab alio perficitur aut causatur. Nam licet vnitas summam, & indiuisibilem habeat simplicitatem, causat tn & principiat omnem multitudinem, & vniuersitatem, & ideo ois multitudo seu numerus ab vnitate oritur, & in vnitatem resoluitur, & reducitur, & in vnitate sicut in suo principio potentialiter continetur. Proprietas. n. vnitatis est multitudinem efficere, & eam retinere & perficere, & in omnibus multitudinis partib. existere, & manere, sicut dicit Auic. li. 4. c. 2. & c. 30. Sicut etiam dicit Arist. 8. Phys. totalitas, & perfectio debetur vni, & perfectum sufficit esse vnum. Et ideo cum vnitas sit rerum principium & origo, quanto plus res appropinquat vnitati, tanto magis appropinquat veritati & simplicitati, & quanto res plus ab vnitate recedit, tanto magis ad diuersitatem, & ad corruptionem accedit, per talem simplicitatem potest intelligi illa simplicissima vnitas diuinae essentiae, & naturae. de qua dr Deut 6. Audi Israel, dominus Deus vnus est. Quia procul dubio ista est omnium numerorum, i. omnium creaturarum numerabilium principium, & origo, & tamen ab aliquo non progreditur nec manat, quia. s. omnis multitudo creaturarum ab ista sicut a suo principio originaliter deducitur; & in ista sicut in suum finem resoluitur, & in eam sicut in suum terminum terminatur, & in ista sicut in sua causa virtualiter continetur ad Coloss. 1. Omnia per ipsum & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant. Illa etiam vnitas deus

tas Deus est in omnibus numeris.i.in oib.creaturis, & in ip
sis principaliter & potentialiter & ẽt intrinsecè & essentiali
ter habitat atq; manet.Vnde Apostolus dicit ꝙ ipse est oia
in oib.Igit sine tali vnitate.i.sine Deo nullus numerus.i.nul
la creatura potest consistere,nec in esse reali vel etiam mo-
rali aliqualiter permanere,& quanto plus ad ipsum per cha
ritatem accedimus,tanto simplicitatem,innocentiam & ve
ritatem amplius acquirimus,& quanto per terrenos af
fectus & p peccatum ab eodem recedimus,tanto ad diuer
sitatem,discordiam & contrarietatem malorum appetituũ
& habituũ amplius appropinquamus,cum procul dubio isti
vnitati sit omnis perfectio tribuenda,& omnis totalitas as-
scribenda.Bonum est ergo ad talem vnitatem accedere, &
in ea per affectum consistere,& cum ipsa per deuotionẽ ęe
scere & manere,dicendo cum vxore Thobiæ,illud Tho.10.
Omnia in te vno simul habentes,non te debuimus dimitte
re.Nã sicut vnitas inter cæteros numeros habet dignitatẽ,
quia primus est numerus,indiuisibilitatem,quia simplex sin
gularitatem,quia solus,sic verè Deus est vnus primus,indi-
uisibilis,& etiam in omnibus solus & singularis,iuxta illud
Eccl.1.Vnus est altissimus creator omnium.Allega August.
infra eo.§.6.Vel dic ꝙ ista vnitas significat prælatum, qui in
eodem genere prælaturæ vnus & vnicus esse debet, quia.s.
alij numeri,i.subditi ab eodem dependent,& in ipso ipsius-
que regimine residere atque maneat,ipse etiam in ipsis sub
ditis per charitatem debet manere,& esse pfectionis & grę,
suis exemplis & verbis ipsis omnibus debet dare.Ipsi etiam
numeri & subditi sicut ab ipso oriuntur dependendo, sic &
in ipsum resolui debent eum diligendo,ei obediendo, & se
ei conformando,vt sic de tali vnitate dicatur illud 1.Mach.
8.Omnes obediũt vni,& zelus & inuidia nõ est inter ipsos.
Et quia perfectio,totalitas,primitas,singularitas & simplici
tas,& productiua bonitas,sui etiam communicatiua diffusi
bilitas attribuitur vni(sicut dictum est)restat quod prælatus
qui in collegio est vnicus,vel etiam quilibet vir iustus,qui in
se residet sicut vnus,nec ad mundana diuiditur debet esse p
fectus.integer & totus,ad omnia bona opera sẽp p primus.
debet etiam esse singularis in bonitate,simplex in humilita
te,sui p charitatẽ communicatiuus,& bonorum operum p
2 ductiuus.Sap.7.Cum sit vna,omnia potest.¶Vnitas summè
est necessaria in rebus cõpositis atque mixtis.sine ista.n.ni-
hil potest consistere,quia nisi partes in vnum maneãt, neces
se est quod deficiãt & pereant.Homo.n.qui ex anima & cor
pore componitur,& etiam lignum & lapis quũd ex diuersis
elementis compingitur,nunquam in esse suo persisteret,nisi
in vnitate integra permaneret sicut patet in pariete,vbi sta-
tim quod vnitas deficit,pars a parte recedit.statim esse etiã
virtus & perfectio parietis destruitur atque perit.Igitur vir
tus cælestis occultè operatur in rebus,quæ in mixtis vnita-
tem custodit,& diuersitatem elementorum conciliat & cõ
iungit.in aggregatis etiam cementum ponitur,quo median
te vnitas conseruatur.Per vnitatem possunt intelligere vir-
tutem concordiæ seu pacis.Ista est enim quædam virtus quę
esse virtuosum & morale in hominibus constituit & custo-
dit.quando.n.mediante cælesti, i. diuina gratia & cemento
etiam charitatis illa quæ diuersa sunt,fiunt vnũ,i. vnanimes
& concordes,vtpotè quando homo vnitur cum Deo per fi-
dem & deuotionem,& etiam cum proximo per concordiã
& pacis communionem,tunc procul dubio talis homo per
seuerat in esse gratiæ & virtutis,vt sic tandem perueniat ad
fælicitatem gloriæ & salutis.Vnitas.n.charitatis & pacis cu
stodit virtutũ integritatem,si autem ista deficit, necesse est
quod homo perdat moralem gratiæ entitatem.Nã si a Deo
& ab vnitate fidei & charitatis nos disiungimus,& a frater-
na communitate & charitate nos diuidimus,statim pro cer-
to quantum ad esse gratiæ destruimur & perimus.& sic lo-
quitur Boetius de consolatione prosa 12.vbi dicit sic: No-
sti ne omne quod est tandiu manere,atque subsistere,quam-
diu vnum est,sed interire vero & desistere,vbi vnum esse destite
rit?Vel dic quod homo quamdiu est vnus,i.simplex,integer
& perfectus,& ad se solum redactus,& in vno & solo Deo fi
xus,tamdiu perseuerat integer & perfectus,quam citò vero
vnitatẽ perdiderit,& ad mundana diuisus per desideria sue
rit,statim esse virtutum amittet,& corruptioni diuersorum
criminum subiacebit.Talis ergo vnitas simplicitatis perfe-
ctum hominem facit,& perseuerãtiam perficit & custodit.
Vnde Boetius ibidem.Patebit vnumquodque subsistere, dũ
est vnum.¶Multis modis secundum Bernar.dicitur aliquid 3
esse vnum,s.collectiue,sicut multi lapides faciũt vnum acer
uum.constitutiuè,sicut multa membra faciunt corpus vnũ.
coniugatiuè sicut vir & mulier vna caro efficiuntur.supposi
tiuè,sicut anima & corpus vnum hominem constituunt imi
tatiuè,sicut duo homines vnum dicuntur quando se inuicẽ
imitantur.Sic verè licet nos alij diuersi conditione & gene
re simus,vnum tamen per charitatem & cõcordiam esse de-
bemus.Sit igitur in nobis concors vnitas collectiua, & ista
est vnitas religiõis,quia scilicet religiosi & clerici sunt par
tes quæ aceruũ religionis constituunt,& vnum collegiũ fa
ciunt & componunt.Item sit ibi vnitas constitutiua, & ista
est vnitas intentionis,quia dato quod psonæ quæ sunt in cõi
tate,diuisæ sint,& inter se aliquoties inimicæ,vnum tamen
debent esse in suo corpore constituendo,& in vtilitatem suę
reipublicæ procurando.Item sit in nobis vnitas coniugati-
ua:& ista est vnitas societatis: qua.s.vnus alteri coniungitur
& p amicitiam vnitur.Item sit ibi vnitas suppositiua, & ista
est charitas,qua.s.homo & proximus vnum efficiuntur . Itẽ
sit ibi vnitas imitatiua , & ista vnitas imitationis,qua scili-
cet Deum & viros iustos imitamur, & eos imitando vnum
cum eis efficimur,inquantum suis moribus conformamur.
Vnitatem igitur collectiuam facit fides,quæ de diuersis se-
ctis & personis facit vnum aceruum ecclesiæ vel religio-
nis.Psalm.Congregati sunt in vnum . Vnitatem constituti-
uam facit iustitia & amor reipublicæ,qua.s.omnes canonici
vel ciues sunt vnius voluntatis pro corpore constituendo,
& pro negocio publico vtiliter procurando ; De quo ad
Romanos 12. Vnum corpus multi sumus in Christo. Vnita
tem coniugatiuam facit societas,quæ.s.quadam familiarita
te diuersas psonas vnit & iungit,& maxime ad literam vni
tas coniugalis,quæ de viro & muliere facere debet vnum,
iuxta illud Gen.2.Erunt duo in carne una.Vnitatem perso-
nalem facit perfecta charitas,quæ de diuersis naturis.i.de di
uersis cordibus facit vnum.Act.4.Multitudinis credentium
erat cor vnum & anima vna.Vnitatem autem conuersatiuã
seu imitatiuam facit humilis conformitas,qua.s.Deum & p̃
latos & alios viros perfectos imitamur,& vnum per imita-
tionem efficimur cum eisdem,vt sic dicat quilibet illud Io-
annis 10.Ego & pater vnum sumus.¶Illud propriè & simpli
citer dicitur esse vnum,quod nec actu nec intellectu potest 4
diuidi vel partiri,sicut est punctus.Est.n.ista proprietas vni
tatis,quod quamuis alijs vnitatibus coniungatur,in se tamẽ
semper vna indiuisibilis permanet,& in se simplex & inte-
gra custoditur.Talis est vir perfectus,qui.s.per vana deside
ria non debet diuidi,nec per duplicitatem huc & illuc parti
ri quinimmo ille debet esse simplex,indiuisibilis & vnicus,
& perseuerantia & constantia mentis integer & plectus vbi
cunq; enim coniungatur & ponatur,vel in quocunque col-
legio,consortio vel negocio inseratur,semper debet mens
ipsius vna manere,& nunquam ad mundi appetibilia se diui
dere nec extendere, nec per mundi delectabilia ab vnitatis
suæ constantiæ tramite se mouere,nec quacunque occasiõe
firmitate amicitiæ & fidelitatis se duplicare,sed in omnibus
& p omnia vnus esse Io.6.Est puer vnus hic.Vel dic ꝙ vni-
tas significat malam singularitatem quorundam,qui.s.seip
sos nolunt ad alios per charitatem diuidere vel partiri, sed
per partialitatem & singularitatem volunt indiuisibiles &
incommunicabiles inueniri.Eccles 4.Vnus est, & secundũ
non habet,nec tamen satiantur oculi eius diuitiis.Qui dato
quod alijs hominibus coniungantur , & quod in collegio
vel societate alijs copulentur in se tamen partiales & singu
lares permanent,& nulli alij intrinsecè per charitatem mi-
scentur,nec per beneficentiam diuiduntur.Ideo bene dici
tur ibidem.Vnus quomodo calefiet?scilicet per charitatem.
Quasi diceret nunquam.¶Multos modos vnitatis secundũ
quid,ponit hic magister.Dicit enim quod est vnum genere, 5
vt bos homo vnum specie,vt Sortes & Plato vnum acciden
te,vt vernix & cerussa,vnum proportione,vt auriga & nau-
ta vnum subiecto,vt album & dulce &c.Sed de his omnibus
nihil ad præsent.¶Quamuis sm philosophos ex duob. actu
existentibus non fiat vnum,potest tamen vnum fieri ex dua
bus substantijs quando vna se habet ad aliam per modũ de
pendentis & accidentis,& quando per vnã alteri datur esse,
sicut patet in corpore & anima,quæ duæ substantiæ sunt, &
tamen

tamen vnus hō sunt, pro eo quod aīa corpori dat esse, & ab
aīa dependeat ipsum corpus. Sic vere dato quod humanitas
& diuinitas in Christo duæ sint substantiæ, quia tñ humani-
tas per modum dependentis & quasi accidentis se habuit,
idcirco de ipsis duobus vnus Christus Deus & homo fieri
potuit qui vnus & vnicus sp̄ fuit, quia s̄m Anastasium, iste
est vnus nō confusione substantiæ: sed vnitate personæ. vnus
aūt non conuersione diuinitatis in carnem, sed assumptione
humanitatis in Deum. Nam sicut anima rōnalis & caro vnꝰ
est homo, ita Deus & homo vnus est Christus. Vnus est. n.
Christus, quo ad diuinitatē, vnus ēt quo ad humanitatem,
vnus & vnicus quo ad personæ singularitatem. Vnde Aug.
li. 4. de Trin. c. 7. dicit sic oportebat inquit vt multi ventuꝫ
clamarent vnum, & a multis conclamatus veniret vnus; &
vt multa constituerentur venisse vnum, & a multis exonera-
ti veniremus ad vnum, & vt peccatis mortui, amaremus pro
multis mortuum vnum, & credentes iustificaremur, in vno
iusto facti vnum. ¶ Vnitas hoc habet proprium, quia si
7 paritati additur, facit imparitatem, si vero imparitati addit,
generat paritatem, sicut patet: quia vnitas addita binario (q
est par) generat ternarium, qui est impar, & econuerso si ter
nario impari additur quaternarius, qui est par numerus gñā
tur. Per pares possum intelligere illos qui in æqualitate, pa-
ratur. Per pares possum intelligere illos qui in æqualitate, pa
ce & amore & prospera tranquillitate perseuerant, p impa-
res vero illos qui in æqualitate morum, paupertate, & tribu
latione & discordia a se inuicem dissonant & discordāt. Per
vnitatem autem intelligo illos qui sunt singulares & partia
les; & aliorum communitate diuertuntur: quia pro certo tā
les si paribus, i. illis q̄ sunt in prosperitate & pace iūgunt, inę
qualitatem discordiæ & inuidiæ statim inducere comproba
tur, si vero imparib. i. miseris desolatis & discordibus se iun
gunt, tunc æqualitatem pacis & amoris inter eos inducunt,
inquantum: s. se eis conformant, & vna cum eis concorditer
viuunt. Et breuiter istud est verum quod mali & partiales cū
paribus, i. cum bonis adiuncti inæqualitatem discordiam fa
ciunt, alijs vero malis imparibus associati, æqualiter & con
corditer similes fiunt: quia. s. ille qui est vnus. i. sine charita-
tis binario & ab alijs diuisus, viuit discorditer inæqualiter,
cum alijs vero viuit æqualiter & concorditer. Vel dic quod
vnitas concordiæ societatis & cōiunctionis si illis qui pares
sunt in diuitijs & honoribus additur, statim inæqualitas &
imparitas inuidiæ inter eos generatur, quia. s. facile est quod
pares per inuidiam diuidantur, quando simul in eodem col-
legio villa vel ciuitate vniuntur, veruntamen si personę quā
tum ad statum & gradum sunt impares. tunc adiuncta vni-
tas cohabitationis facit eos per concordiam esse pares. Cō-
cordius. n. solent inuicem viuere illi qui sunt statu & gradu
impares, & hoc quia. s. minores non dedignantur obsequi
maioribus, quam illi qui per omnia sunt pares: quia. s. pares
dedignantur obedire æqualibus. Et ideo bene dicitur commu
ne prouerbium quod semper regnat inuidia inter pares. Vn
de bene dicit alter quod facile est pares paribus inuidere.

De Dualitate. Cap. 28.

Valitas ex vnitate combinata consurgit. est. n. nume
rus post vnitatem secundus, & ei immediatè coniun
1 D ctus, & inter vnitatem & trinitatem medius, & vtriq;
contiguus & vicinus. Sic vere est dualitas charitatis:
quia. s. ista est quæ ex combinatione oritur animorum duo-
rum, quia teste Greg. Charitas minus quam inter duos ha-
beri non potest. Ista est. n. virtus quæ media est inter essen-
tiæ diuinæ vnitatem, & personarum trinitatem, quia pro cer
to perfecta charitas ab vnitate. i. a Deo immediatè oritur, &
in ternario, i. in fide trinitatis terminatur & perficitur. Vel
dic quod illi qui sub binario charitatis sunt positi, ipsi Deo
vni & trino sunt contigui & vicini. quod bene figurat̄ in di-
scipulis quos Christus secum habuit, & quos ad prædicādū
mittendos binos & binos inuicem copulauit. Ideo bene dr̄.
Eccles. 4. quod melius est esse duos quam vnum, quia si duo
sint, simul fouebuntur mutuo, vnus autem quomodo cale-
2 fiet? ¶ Dualitas est numerus infamis, pro eo quod primus ab
vnitate recedit. Sic vere dualitas dissensionis & discordiæ in
famis merito potest dici, quæ. s. vnitatem & pacem fugit, &
ab ea se elongat & recedit, quia procul dubio illi qui duo sunt
& non vnus, i. illi qui diuisi sunt & non vniti, s. discordes, ma
leuoli & inuidi, ab vnitate pacis & concordiæ & etiam ab
vnitate, i. a Deo recedunt, & ad ternarium. i. ad triplicem cō
cupiscentiam mundi accedunt, & ideo infames sunt quia
vnitatem amoris frangunt. Eccl. 33. Duo contra duo, vnum
contra vnum. Ideo Eccl. 26. dicitur. In duobus contristatū
est cor meum. ¶ Ternarius numerus ex vnitate addita dua 3
litati consurgit, & est numerus in natura sacratus pro eo q̄d
omnia quæ sunt in quadam trinitate consistunt, inquantum
scilicet in numero, pondere & mensura facta sunt. Iste nume
rus in bono significato beatam trinitatem designat, in qua. s.
summe manet dualitas charitatis & veritas deitatis, & ideo
iste sacratus numerus debet dici, quia ratione trinitatis de-
bet præcipue benedici. Vnde etiā Arist. li. de cælo & mūdo,
in ternario numero Deum sublimem & gloriosum magnifi-
care adhibuit, in quo s. beatæ trinitatis fidem dilucide decla
rauit, quia. s. tria sunt quæ testimonium dant in cœlo: pater,
verbum, & spiritus sanctus: & hi tres vnum sunt, sicut dicitur
1. Io. 5. Vel dic quod iste numerus signat tres virtutes theo-
logicas, s. fidem, spem, charitatem: de quibus dicit 1. ad Cor.
13. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc. Vel si-
gnat tres potentias vel tres partes pniæ, s. contritionem, con
fessionem, confessionem, satisfactionem, vel tres hierarchias
angelorum, vel tres status saluandorum, vel tres dotes glo-
riæ paradisi, s. visionem, fruitionem, tentionem, & cætera si-
milia. Vnde Eccl. 25. In trib. beneplacitum est spiritui meo.
Vel dic quod ternarius in malo significat tres concupiscen-
tias, scilicet concupiscentiam oculorum, concupiscentiam
carnis, & superbiam vitæ, quæ figurata sunt Apocalip. 16. in
spiritibus immundis, qui de ore bestiæ, i. a suggestione
diabolica perhibentur exire. ¶ Quaternarius numerus est so
lidus, ex quatuor. n. vnitatibus, vel ex duabus dualitatibus, 4
vel ex ternario & vnitate constat, & inter ternarium & qui-
narium medius perseuerat. Iste igitur numerus virum perfe
ctum significare potest, qui solidus est & constans in morib.
& in fide, & qui quatuor vnitates, i. quatuor cardinales vir
tutes vel doctrinam quatuor euangeliorum continet, & bi
narium charitatis, ternarium fidei trinitatis, & vnitatem, i. fi
dem vnius deitatis continue secum habet, ita quod inter ter
narium trinitatis, & quinarium quinq; librorum legis Dei
residet atque manet quod bene figuratur Ezechiel. 1. vbi san
cta animalia quatuor alas & quatuor facies habere dicun-
tur pro eo quod sancti viri & in alijs, id est in volando per
contemplationem, & in facie, idest in cognoscendo per di-
scretionem, quaternarium virtutum & soliditatem mentis
habuisse noscuntur, Ezechiel. 42. Per quatuor ventos men-
sus est murum. Vel dic quod iste numerus soliditatem ec-
clesiæ significat quæ omnia supradicta continet atque por-
tat. Vel dic in malo significat quod per quatuor mala affe-
ctiones regnant, qui scilicet soliditatem obstinationis, bina
rium dissensionis, ternarium concupiscentiarum (quibus. s.
concupiscuntur diuitiæ, deliciæ, & honores) & vnitatem
partialitatis & diuisionis habent. 4. Regum 7. Quatuor erāt
viri leprosi iuxta introitum portæ. ¶ Quinarius numerus ex
quaternario & vnitate consistit, & in bono signat illos qui 5
quinque libros Moysi spiritualiter obseruant, & qui quinq;
sensus suos ab illicitis appetitibus custodiunt & preseruant:
Figurati in quinque prudentibus virginibus, quæ obuiam
exitura sponso, lampades exemplorum cum oleo meritorū
secum portauerunt, propter quod ad nuptias intrauerunt.
Potest etiam iste numerus significare legē Moysi, qua in q̄n
que libris continetur, vel etiam passionem Christi, quę in q̄n
que vulneribus terminatur, vt lex figuretur in probatica pi
scina, quæ habebat quinque porticus. Io. 5. passio vero Chri
sti figuretur in pera Dauid cū quinq; lapidibus. 1. Regu. 17.
Vel dic quod quinarius significat viros carnales, qui a quin
que sensuum illecebris detinetur, & qui in quinq; fatuis vir
ginib. in quinq; fuga bonū emittentib. figurant̄. Mart. 25. &
Luc. 14. ¶ Senarius numerus (qui dr̄ numerus perfectus, p eo 6
q̄ constat ex suis partibus aliquotis, qui secūdum Boetium,
nihil habet superfluum, nihilq; diminutum,) signat viros iu
stos, qui p sex ætates præsentis vitę ad septimam mortis cus
stant, & octauam resurrectionis expectant, & nihil diminu-
tum aut superfluum secum portant, figurati in Cherubin, q̄
sex alas habebant, & sanctus, sanctus, domino decātabant.
Esa. 6. Vel dic quod iste numerus significat laborem præsen
tis mise-

tis miseriæ, pro eo scilicet q dominus sex diebus laborauit.
& in septima requiescere decreuit. vnde Lu. 13. Sex dies sunt
in quibus operari oportet. ¶ Septenarius est numerus q cre
scit vltra senariũ, & est tertius numerus inter impares, & po
test significare tempus præsentis vitæ, quæ septem dierũ cur
riculo voluitur 4. Regum 3. Circuierunt p viam septem die
rum. Vel potest significare septenarium virtutũ, scilicet quat
tuor cardinales, & tres theologicas, vel etiã septem dona san
cti spiritus, vel etiam illos qui in tali septenario consistunt,
de quibus dr Zach. 4. Ecce candelabrum aureum totum, &
septem lucernę super illud. Vel pôt designare vniuersitatem
bonorum terrenorum, quia. s. secundum Greg. Septenarius
numerus vniuersitatem designat. Omnia aũt terrena in se-
ptem climatibus mundi, & sub septem planetis cõsistunt. Vn
de de bonis terrenis potest dici illud Mar. 8. Quot panes ha
betis? dicunt ei septem. Vel potest significare vniuersitatem
futurorum gaudiorum. Istæ sunt septem stellæ quas habebat
filius hominis in dextera sua. Apocal. 1. quia. s. filius hominis
Christus septem stellas, i. vniuersitatem gaudiorum, & præ-
miorum. & præcipuè septem dotes, quattuor. s. corporis, &
tres animæ distribuit animabus. Vel pôt significare vniuersi-
tatem sanctorum, & iustorum. Apoc. 8. Vide septem angelos
stantes in conspectu Dñi. Vel potest significare vniuersitatẽ
vitiorum, & sic dr quòd Christus de Magdalena eiecit septẽ
demonia. Luc. 7. Vel potest significare vniuersitatem homi-
num malignorum, & etiam demoniorum. vnde Matt. 12. As-
sumit septem spiritus nequiores se. Vel potest significare vni
uersitatem infernalium tormentorum. Deuterono. 15. Septẽ
diebus comedes afflictionis panem. & Leu. 26. Percutiã vos
septies propter peccata vestra. Et breuiter omnis vniuersi-
tas & generalitas siue bona fuerit siue mala, potest per se-
ptenarium designari. ¶ Octonarius numerus qui ex octo vni
tatibus, duobus quaternarijs, & quattuor dualitatib. consi-
stit, multa potest significare: significat. n. viros perfectos, qui
. s. iam sunt mente in octaua ętate futurę resurrectionis, quia
pro certo isti habẽt octo beatitudines, duas charitatis parita
tes, & quattuor cardinales virtutes. Istæ autem quattuor vir
tutes duplicatæ sunt, inquantum in dualitate charitatis exi-
stunt. Dualitas autem charitatis in eis quadruplicatur inquã
tum cum quattuor virtutibus, & quattuor euãgeliorum do
ctrina istorum charitas replicatur. Vnde 4. Reg. 22. Octo an-
norum erat Iosias cum regnare cepisset. Vel dic. quòd octo
narius signat beatitudinem, & tempus futuræ resurrectionis
quantum ad bonos, quæ in octaua fiet ætate. Numeri 29 Die
octauo offeretis munus vestrum. quia sicut octonarius succe
dit septenario, & appropinquat ad nouenarium, & cõstat ex
duabus paritatibus, s. ex bis quattuor, vel ex duabus impari-
tatib. s. tribus & quinque, sic verè resurrectio futura, & beati
tudo æterna septenaria temporum, & dierum, donorum, vir
tutum vel sacramentorũ dr succedere, & illis qui in tali sunt
septenario, prouenire. Nouenario autem, i. nouem angelorũ
ordinibus appropinquat, & ipsis homines sociat atque ligat.
Veruntamen ista octaua resurrectionis in duplici est differẽ
tia, quia. s. quantum ad bonos duplicem continet paritatem,
inquantum. s. paritati meritorum respondet paritas præmio
rum. Quãtum ad malos vero duplicem habet imparitatem,
inquantum. s. meritorum imparitati inæqualitati, & dissonã
tiæ respondet imparitas, & dissonatiã pœnæ q miseriæ. Ideo
de ista octaua beatitudine potest intelligi illud Ioã. 20. Post
octo dies iterum erant discipuli Iesu intus, i. in paradiso. Et
sequitur quòd venit Iesus ianuis clausis, & dixit eis pax vo-
bis. Vel per octonarium intellige tempus legis antiquæ, vbi
die octaua pueri circuncidebantur. Gen. 17. Infans octo die-
rum circuncidetur. ¶ Nouenarius numerus constat ex terna
rio ter ducto, & potest significare statum angelorum, qui no
uem constat ordinibus, & tres habet ternarios, i. tres hierar-
chias, in quarum. s. qualibet tres ordines continentur, vt sic
ipsi beati spiritus sub triplicitate triplici constituti, beatę tri
nitati propriè conformentur. Et ideo dr Act. 10. quòd hora
nona angelus Cornelio apparuit, pro eo quòd angelica na-
tura sub nouenario cõsistit. Numerus autem iste denario im
mediatè coniungitur, inquantum. s. ipsum Deum angelica
natura immediatius cõtemplatur. ¶ Nota autem quomodo
numerus nouenarius videtur esse humanæ naturæ appropria
tus. Homo. n. sine cibo dr nouem diebus posse viuere, pedi-
culus etiam qui de homine nascitur. totidem dieb. viuit. Ali-
quæ etiam sunt infirmitates humanæ quæ vsque ad nouena-
rium numerũ semper crescunt. Homo etiam dr nouem die-
bus in aqua vbi submersus est, latere, & postea enatare. Ho-
mo etiam qui morsus a leopardo vel vncia, a murib. ad cor-
rodendum inuenitur, liber remanet, si nouem dieb ab ipso-
rum murium impetu defendatur. Vide de vncia. Multę sunt
etiam infirmitates sanctorum, de quibus in ipsis sanctorum
oraculis infirmus nouem diebus aut moritur, aut sanatur, si-
cut de Sancto Antonio & Maentio & multis aliis est exper-
tum. In hoc igitur potest moraliter intelligi, q nouenarius
numerus, i. nouem ordines angelorum, habent quandam na
turalem amicitiam ad humanam naturam, & quandam con
federationem specialem, & hoc quia homo particeps est ra-
tionis sicut ipsi, creatus ad beatitudinem sicut ipsi, & cum ip
sis ad reformationem suorum ordinum assumendus, & ipsis
in præsenti commissus ab eis defendendus & custodiẽdus.
In signum cuius dr Act. 10. q Symon coriarius vidit quasi ho
ra nona angelum dñi introeuntem ad se. ¶ Denarius nume- 12
rus super nouenarium per vnitatem excrescit, & simpliciũ
numerorum finis, compositorum vero principium existit. si
ne replicatione. n. denarij, nullus numerus vlterius genera-
tur, ipso autẽ replicato, in infinitum numerus propagatur.
Talis est Deus, qui. s. omnium numerorum, i. omnium crea-
turarum numerabilium principium est & finis, quia. s. ab isto
& per istum cõtinuatur, & propagatur omnis creaturarum
numeratio, & sine isto nulla fit creaturarum numeratio, & si
ne isto nulla fit creaturarum multiplicatio. Ioan. 1. Sine ipso
factum est nihil. Vel dic quòd denarius significat complemẽ
tum legis, quæ. s. continet denarium mandatorum. Vnde lex
diuina figuratur in psalterio Dauid, quod dicebatur psalte-
rium decachordum, pro eo quód decem chordas, i. decem
mandata specialia continebat. Vel dic quòd denarius qui est
finis simpliciũ numerorum, significat gloriam paradisi, quæ
finis est & complementum omnium numerorum. Iste est. n.
denarius diuinus quem pro labore vineæ beati recipiũt vni
uersi. Matt. 20. Nonne ex denario conuenisti mecum? Vel dic
quòd in malo iste numerus significat transgressionem decẽ
mandatorum, & sic bestia abyssi dicitur decem cornua ha-
buisse. Apo. 13. De aliis autem numeris potes per teipsum ex
ponere per replicationem simplicium ad denarium, sicut vn
denarius potest significare illos qui vltra decem mandata su
perexcrescunt, & superaddunt consilia. Vel potest significa-
re decalogi transgressores. Duodenarius vero potest signifi-
care duodecim fidei articulos, vel illos qui cum denario de-
calogi duo charitatis mandata seruant. Tertiusdecimus si-
gnificat illos, qui cum fide trinitatis decem mandata custo-
diunt, vel etiam illos qui duodenarium articulorum per hæ
resim transgrediuntur & prætereunt. Et sic potes in omni-
bus numeris aliquod intelligere secretum, vel secundum q
ad præmissa replicantur, vel secundum etiam q ex vsu scri-
pturæ diuersimodè accipiuntur, sicut est quadragenarius, q
significat laborem vitę præsentis, pro eo quòd filij Israel 40.
annis per desertum circuierunt, quinquagenarius vero figni
ficat gloriam paradisi, pro eo quòd illum annum pro iubi-
leo & pro perfecta requie filij Israel habuerũt, & sic de alijs,
quæ omitto gratia breuitatis.

De Mensuris. *Cap. 29.*

De mensuris autem geometricis multa inserit hic ma 1
gister, quæ omnia omitto, excepto q de circulo, an-
gulo, triangulo, & quadrangulo aliquid superaddam.
Est ergo circulus figura simplicissima, capacissima,
ab angulositate remotissima, exterius conuexa & gibbosa, inte
rius concaua & concaua, motui apta, & reuolutioni con-
gruissima, oĩm figurarum perfectissima, suipsius circa cen-
trum æqualiter extensiua, omnium potestatiuè contentiua,
& ad ambitum omnium cõpetentissima, & ideo sagax natu
ra cęlo, & cęlestib. ordinib. dedit circularem dimensionẽ, cir
cularem reuolutionẽ, & circularẽ in idem reductionem. &
oia inferiora. s. anni, menses & tpa circulariter transeunt, &
circulariter reuertuntur. in quib. oibus cõmendatur circuli
figura, & super omnes figuras reputatur igneus & nobilis in
natura. Talis circulus videtur esse Deus, qui. s. sã intelligen-
do, & amando, more circuli reflectitur in seipsum, & etiam
ad

ad modum circuli caret principio atq; fine. Vnde etiam phy
losophus quidam legitur Deum sic descripsisse. s. q Deus est
circulus incircumscriptibilis, cuius centrum vbiq; est circun
ferentia nusquam. pro certo iste est omni perfectione maior
& capacior, & ab omni angulositate. i. ab oi defectu remo-
tior. omnia. n. quæ sunt, sua infinita capacitate ambit, & conti
net, oia possidet atq; tenet, & ideo omnia debent istum cir-
culum æmulari, & ipsum pro virib. imitari, quia. s. oes debẽt
per sui considerationem in seipsos reflecti, & continuè per
considerationem natiuitatis, mortis, iudicij, inferni & para-
disi circulariter circumuerti. Eccl. 1. Oritur sol & occidit, &
in circulos suos reuertitur. Vel dic q circulus est vir iustus,
qui angulositate falsitatis carens, circa centrum. i. circa Deũ
per affectionem & contemplationem cõtinuè circumfertur.
Iste igitur per charitatem est capacissimus, quia. s. bonos, &
malos comprehendit diligendo, per obedientiam est volubilis, qa
s. de facili mouetur bene operando, & maiorib. obtemperã-
1 do, & obedientiam frequentado. Interius etiam est cõcauus
per humilitatem, exterius vero rotũdus & eleuatus per ele
uatam ad Deum voluntatem, & in puncto tangens terrã per
volũtariam paupertatem, & per assumptam de reb. terrenis
strictã necessitatem. Et sic tales figurabantur in circulis au-
reis qui in arcæ lateribus inserebantur. Exo. 25. quib. mediãtib.
portabatur. quia pro certo iusti qui sunt spũales circuli, in
arcæ. i. in ecclesiæ laterib. sunt inserti, & ad eam deferendum,
& sustinendum sunt spũaliter deputati. Vel dic q circulus q
cum re recta non potest coniungi, nisi in modico vel in pun
cto, significat peccatores, qui cum iustitiæ rectitudine nũquã
volunt aliqualiter applicari, nec alicui societati iustè & rectè
socialiter copulari, quia. s. fm Apost. Non est conuentio iu-
stitiæ cum iniquitate 2. ad Cor. 6. Talis igitur per superbiam
est gibbosus, per auaritiã capax, per instabilitatem mobilis
atq; leuis. Tales. n. ita sunt capaces per auaritiam, q vellent
quicquid habent alij continere. Ita et sunt volubiles per in-
constantiam, q in eodem statu nunquam põt sistere vel ma-
nere, sed potius impetuosè volubiliter & circulariter se ha-
bere. vnde 1. Re. 25. Impij rotabuntur quasi in impetu, & cir
culo fundæ. Et in psa. In circuitu impij ambulant. ¶ Angulus
2 est duarum linearum mutuus & alternus contactus. Est autẽ
angul⁹ præ cæteris domus partib. maioris fortitudinis & vir
tutis. Virtus. n. duarum linearũ in angulo coniungitur, & for
titudo duorum parietum, in angulo copulatur, & ideo an-
gulus est naturaliter fortior, & ad coniungendum lineas vel
parietes aptior, & fortib. lapidib. cõpactior. Talis angulus est
Christus, qui de duab. lineis. i. de duabus naturis est composi-
tus, & ad cõiungendum in fidei vnitate duos parietes. i. duas
hominum sectas. s. Iudæos & Gentiles, specialiter deputatus,
& ideo iste lapis angularis dr̃, pro eo q pro stabiliendo do-
mum ecclesiæ fortissimus reperitur, & pro eo etiam q ad co
pulandum diuersos aptissimus inuenitur ad Eph 2. Ipso sum
mo angulari lapide Christo Iesu, in quo ois ædificatio con-
structa crescit in templum sanctum in dño. Vel dic q angu-
lus est prælatus, vel et quilibet vir perfectus, qui ex duab. li-
neis. i. ex duob. charitatis mandatis cõstituitur, & iõ ad con-
iungendũ diuersos per concordiã, habilis inuenitur, ipsosq;
mediante partes diuersæ ad concordia reducuntur, & totũ
ecclesiæ ædificium stabilitur. Esa. 28. Mittam in Sion lapidem
angularem. Vel si vis dic q angulus qui est locus in quo faci
lius adunantur sordes, significat peccatorem, in quo. s. adunã
tur, & aggregantur fæces, & immunditiæ vitiorum, & in quo
2 plus abundat vmbra falsitatis, & minus splendet lũmen, &
splendor veritatis, ideo bene dr̃ q veritas non quærit angu-
los. Angulus. n. falsitatem significat, vbi mala intentio se oc-
cultat. Vel dic q angulus qui. s. est locus immũdus, locus ob
scurus, locus strictus & arctus, significat mundũ, vbi. s. regnat
immunditia vitiorum, obscuritas ignorantiæ, arctitudo seu
pressura tribulationum & pœnæ. Vel dic q anguli sunt virtu-
3 tes, vel etiam cordis affectiones &c. ¶ Triangulus est figura
trium angulorum, & habet triangulus vnicã superficiem, &
tres angulos. Illa aũt superficies cum sit vna, tribus angulis
est cõis, & tñ in quolibet angulo manet tota, & etiam quili-
bet angulus trianguli vẽ alios duos angulos continere. quod
patet sic, quia. s. angulus est contactus duarum linearum, qui
incipit ab vno termino, & terminatur ad duas bases, & sic p
consequẽs necesse est concludere q in triãgulo semper duo
anguli sunt bases, & sic tota superficies cõtinetur a quolibet
angulo, & etiam quilibet angulus est in quolibet angulo. Ta
lis triangulus est beata trinitas, q. s. vnica habet superficiẽ. i.
vnicã diuinitatẽ, q̃ trib. angulis. i. trib. personis est cõis, & in
qualibet est tota, & tñ non est oib. nisi vna, & quod plus est,
in isto dato triangulo trinitatis tres anguli. i. tres personæ ad
inuicem sunt distinctæ, vna tñ ab alia continetur. Vna vero
superficies. i. vna tota essentia a singulis angulis. i. a personis
singulis possidetur: iuxta illud quod canitur. Totus in patre
filius, totus in verbo pater. Ideo bene dr̃ 1. Io. 5. q pater ver-
bum & spiritussanctus hi tres vnum sunt. Vel dic q triangu-
lus est aia rõnalis, quæ vnã habet essentiam, & tres potentias,
vel et tres virtutes theologicas, quia. s. tres sunt qui testi mo-
nium dant in terra, spũs, aqua, & sanguis. s. spũs fidei, aqua ba
ptismatis & sanguis diuinæ passionis. Vel dic q triãgulus põt
significare in malo hoiem peccatorem, qui tres habet angu-
los. i. tres cõcupiscẽtias carnales. Prou. 30. Tria sunt mihi dif
ficilia. ¶ Quadrangulus est figura solidissima quatuor. n. ha 4
bet angulos, & in qualibet parte sui est recta, & ideo vbicun
que voluatur, sp est solida atq; firma, & iõ res quadrangulæ
firmissimæ sunt, & ad sustinendũ oia sunt solidissimum fun-
damentum. Talis figura moraliter loquendo debet esse quili
bet hõ, quia pro certo iste debet habere quatuor angulos. i.
doctrinam quatuor euangeliorum, vel et quatuor cardina
les virtutes, & sic pro certo iste erit per constantiã solidus, &
in fide & morib. sp firmus, & vbicunq; voluatur, siue ad pro
spera siue ad aduersa, stabilis & immotus debet esse, figurat⁹
in altari Ezec 43. vbi dr̃ q Ariel i. altare. erat duodecim cu-
bitorum quadrangulorum, æquis laterib. ad denotandum q
illi qui altare deo efficiuntur, & in quib. Deo sacrificia bono
rum operũ immolantur duodecim cubitos debet habere. i.
duodecim articulos fidei credere, & per cõstantia esse qua-
dranguli tenentur, inquantum. s. in quatuor euangelijs, &
quatuor virtutib. solidantur, æquis tñ laterib. inquantũ per
æquitatem & iustitiam mensurantur. Apo. 21. Ciuitas erat in
quadro posita. Et ibidem dr̃ q latera ciuitatis erant æqualia.
¶ Hic subiungit magister de mensuris quib. mensurantur tã 5
liquida q̃ arida, & sic ponit hic proprietates & nomina eim
vasorũ & instrumentorũ quib. vtuntur hoies, & quorum ad-
iutorio trãsigitur vita pñs, sicut est cyathus, cotyla, hemina,
sextarius, modius, amphora, vrna, corus, cophinus, calathus,
& alia similia infinita. Subiungit et de mensuris spatiorũ, si-
cut est digitus, pes, passus, pertica, stadiũ, miliare, & similia.
Subiungit insuper de ponderib. & ponderũ instrumentis, &
nominib. s. de statera, obolo, vncia, dragma & similib. De his
. n. oibus summatim loquitur magister, sed gr̃a breuitatis, &
pro eo q moralizatio & expositio taliũ impoficua, & steri-
lis videbatur, omissis, & solum de modio, thuribulo, via, termi
no, pondere & statera aliqua subiungit. ¶ Modius igitur fm 6
Isid. erat in lege mensura quadragintaquatuor librarum. i.
viginti duorum sextariorum. & ordinata fuit ista mensura in
typum viginti duorum generum rerum, quæ Deus fecit primis
sex dieb. quia. s. prima die fecit septẽ. s. materiã informem, an
gelos, lucem siue ignem, cælos superiores, aquam, terram, &
aerem, secunda vero die fecit firmamentum solum, tertia die
fecit quatuor. s. maria, semina, sarmẽta, & plãtaria, quarta die
fecit tria. s. solem, lunam, stellas, quinta die fecit tria. s. pisces,
reptilia aquarum, & volucres: sexta vero die fecit quatuor
. s. bestias, reptilia terræ, iumenta, & hoiem, & sic facta sunt vi
ginti duo gña rerum sex dieb. Vigintiduæ generationes sunt
ab Adam vsq; ad Iacob, vigintiduæ litteræ sunt in alphabe-
to, & viginti duo sunt libri veteris testã. In typum ergo isto-
rum Moyses modium viginti duorum sextariorum mensu-
ram ordinauit, ad denotandum q ille modio diuinæ mensu
ræ mensurari meretur, qui vniuersitatem creaturarum reco
lit, & qui libros legis custodit, & qui ad Christi generationẽ
attendit. ¶ Thuribulum est vas metallinum duplum, inferius 7
clausum, superius vero perforatum, cõcremãdo thuri aptũ,
& ad thurificandum circa altaria deputatum, trib. cathenis
concathenatum, & sursum cum eis positũ, & suspensum. Ta-
le debet esse cor & conscientia viri iusti, quod pro certo infe
rius ad terrena clauditur, & sursum ad cælestia per desideriũ
aperitur, vbi ignis charitatis accenditur, & a quo thus ora-
tionis ad altare paradisi euaporare cogitur, a cuius. s. fragrã
tia tota ecclesia iocundatur. Figura Apo. 8. vbi angelus habe
bat thuribulum aureum in manu sua, & data sunt ei incensa
multa. Istud ergo thuribulum cordis nostri tres debet habe
re ca-

re cathenas,s.fidem,spem & charitatem,quæ ipsum.s.habent
constringere,ad contemplationem suspendere,& per cœle-
stia desideria subleuare.Iob.7.Elegit suspédium aia mea.Vel
dic q thuribulum diaboli est adulator, qui igne côcupiscen
8 tis plenus non cessat alios incésare.¶ Lampas est vas vitreű,
tenuë,fragile,planum & perspicuű,rotundum . latum supe-
rius & apertum,inferius vero strictum & clausum, côtinen-
tiæ olei,& nutrimento luminis præparatum, & ad illuminá
dum in tenebris deputatum,& in alto loco positum & suspé
sum.Talis lampas pôt dici quilibet vir perfectus , qui.s.in sui
conditione est fragilis & tenellus, & per honestam connersa
tionem splédidus,non obscurus, quia.s.talis est perspicuus,
& lucis veritatis peruius per discretjonem,rotundus,& sine
angulo per simplicem intentionem, planus per veram,& be
nignam côditioné,sursum a parte cęlestium latus & apertus
per superiorum desideriorum,& cordis affectioné, inferius
vero à parte terrenorű clausus, & strictű per bonorű vsum,
& per contemptum eorum,& detestationem,ignis charita-
tis & olei pietatis contentiuus per amorem,& côpassionem,
& ad illuminádum alios deputatus per exempli & doctrinæ
illustrationem,sursum in ecclesia suspensus per contempla-
tionem,& sp ante altare positus per orationem,& deuotio-
nem,& ideo viri iusti bene figurantur ie sanctis aialib.Ezec.
1.de quibus dr q similitudo, & aspectus eorum quasi carbo
num,ignis ardentium,& quasi aspectus lampadarum.Vel dic
q lampas est peccator fragilis & facilis ad cadédum, quis.s.
in ipso est splendor curiositatis,oleum carnalitatis, ignis cu
piditatis. Ipse.n.sursum aperitur ad mundi honores p affe-
ctionem ,inferius vero ad pauperes stringitur, & clauditur
per parcitatem,& incompassionem,sursum vero suspéditur
per superbiam,& elationem.Vnde Naum.2 .de peccatorib.
dr q aspectus eorű quasi lampades,& quasi fulgura discur-
rentia.Vel per lampadem intelligo conuersationé honestá,
quæ si oleum diuinæ grĩæ habeat,solet illuminare,si vero ip-
so careat non solet proficere vel valere.& inde est q prudé-
tes virgines lampades & oleum habuerunt,pp quod ad nu
ptias intrauerunt,fatuæ vero lampades habebát,sed oleo ea
ruerunt , pp quod nuptiarum introitum perdiderunt, sicut
dr Matt.25.Quia pro certo lampas, & claritas honestæ con
uersationis hypocritis non sufficit,qñ oleum diuinæ grĩæ defi
cit,sed tunc bonorum operum,& exemplorum lampades in
troitum regni cęlorum mętentur,qñ ipsas oleum grĩæ,& me
9 riti co.nitatur. ¶ Laterna est instrumentum ad deferendű lu
cernam ne extinguatur à venti flatibus ordinatum. & est la-
terna dicta a latendo,eo q intus lumen latenter côtineatur.
Et fit laterna de cornu lucido vel de vitro, vt.s.lumen exteri⁹
illuminet,ventus vero interius non subintret. Talis laterna
fuit beata virgo,quæ ignem.i.Dei filium continuit,& per san
ctitatem,& merita semper luxit , & tñ ventus inanis gloriæ
nűquá in eam subintrauit.Talis etiam debet esse quilibet hő
iustus,quia.s.igné charitatis & lumen honestatis debet con-
tinere, & tñ ventum alicuius inanis gloriæ nunquá debet re
cipere vel habere, quod lumen suæ perfectionis possit extin
guere vel vrgere.Prou.vlt. Non extinguetur in nocte lucer-
10 na eius.¶ Via est spacium per quod vehicula trasuenrum , &
vehuntur,& iden dr via quasi vechia.ergo accipiendo viam
pro publico itinere,per quod de loco ad locum pertrásitur,
notandum est sm Lucre. q via debet esse műda,solida,recta,pa
cifica,& secura,hnibus côis & publica,cunctis aperta,& ex-
posita,nulliq; clausa vel interdicta.Talis via vr esse status pę
nitentiæ,vel etiam status.s.lucis,& locus ecclesiæ, quia.s.ista
est via per q itur ad ciuitatem paradisi, & per q iusti tráseűt
& discurrunt.Ista.n.habet munditism continentiæ,solidita-
tem patientiæ,pauimentum iacentis humilitatis vel honestę
apparentiæ,rectitudinem iustitiæ,latitudinem amicitię,seeu
ritatem pacis,& concordiæ.Tali.n.via est ambulàdum, & ad
paradisi domicilium propersndum.Esa.30. Hæc est via,am
bulate in ea, non declinetis ex ea neque ad dexteram neque
11 ad sinistram.¶ Via publica differt à via priuata, seu a semita.
Via.n.publica est vt côiter magis immunda,& lutosa,mon-
tuosa,& puluerosa,magis prolixa,& dispendiosa , & quáuis
sit vt côiter magis lata, non est tñ ad ambulandum magis p
ficua seu tuta.Semita aűt vt côiter est tutior,est mundior,&
est secretior,est breuior,est securior. In viis aűt publicis so-
lent latrones insidiari, & ibi ẽt multa solent biuia inueniri,
ita q qui per talem viam ambulat semper est in periculo,vel
quod ab insidiantibus occidatur, vel q per viá qua non dét
ingrediatur,quæ.s.cessaut in semita,quia pp paucitatem via
torum pauci ibi insidiantur,& pauca ibi sunt biuia, per quæ
ambulantes errare vel deficere compellantur.Via publica si
gnificat mundum,priuata vero vel semita denotat pniæ vel
religionis statum. Differunt igitur ista duo,quia.s.via publi-
ca,i.mundus,est via per carnalitatem luctosa,per superbiam
montuosa,& per auaritiam puluerosa, per insidiátes, demo
nes periculosa,& pp biniorum,i.pp statuum diuersitaté ma
gis est dubia,& amplius tædiosa.& quáuis sit lata & spatio-
sa,est tñ pp causas iam dictas multotiens inutilis,& damno
sa.Mar.7.Lata est via quæ ducit ad mortem, & multi ingre-
diuntur per eam.Semita aűt religionis est mundior per cô-
tinétiam,& rectior,& iustior, secretior, per solitudiné bre-
uior per morum rectitudiné,& offendiculis carentior p ter
renorű,& per occasioné mali paucitudiné.Esa.26.Semita iu
sti recta est,rectus callis iusti.¶ Vestigium est signű plantarű 12
pedum in terra vel in puluere impressum, & ẽt largo modo
sumédo,vestigium dr omne signum quod post recessum rei
cuiuscunq; remanet. Manifestat ergo vestigium illud cuius
est vestigium. Vnde ẽt in vestigiis ferarum remanet aliquod
odoris indicium,quo a canib.venaticis deprehenduntur, &
aliquotiens capiuntur. Per vestigia ergo pñt intelligi exem-
pla siue bona fuerint siue mala,quę.s.in locis in quib.sumus,
imprimimus,ipsaque post nos relinquimus,pp.quod quales
sumus qui pręcessimus,odorantib.& intuentib.declaramus.
Dan.14.Animaduerte cuius vestigia sunt hæc. Vel dic q ve
stigia Dei sunt eius creaturæ,in quibus pro certo clare appa
ret qualis est virtus & bonitas creatoris.Sap.3.A magnitudi
ne creaturæ poterit creator cognosci. Vel dic quòd vestigia
Christi & sanctorű sunt eorum dicta & opera,in quibus ap-
paret odor,& redolentia suæ famæ . Nos autem si boni ca-
nés fuerimus,istorum odorem,& vestigia,i.istorum famam
& exempla debemus sentire,& eadem sequi,& imitari,quos
que possimus quod petimus comprehendere,& habere.Iob
23. Vestigia eius secutus est pes meus, viam eius custodiui,
& non declinaui ex ea.

De Ponderibus. *Cap. 30.*

POndus dr a ponendo,eo q oia collocat atq; ponit.vn
de nihil est aliud pondus quàm impetus rei tendentis 1
ad locum suum.Et sic dico q pondus est in duplici dif
ferentia,s.pondus quod est leuitas,& pondus quod est
grauitas.Leuitas.n.est pondus elementorum nobilium,quæ
motum suum habent a centro ad circunferentiam sicut est
ignis & aer.naturaliter.n.mouẽtur sursum,quia pondus suæ
inclinationis ipsa naturaliter portat sursum.Grauitas autem
pondus est eleméforum ignobilium,sicut est terra, & aqua.
Ista.n.suo pondere mouentur deorsum, & descendunt natu
raliter de superius & de sursum. Per tale pondus potest intel
ligi amor.quia pro certo iste est qui voluntatem & animam
portat & collocat,& vbicunq; vadat,eam situat atq; pausat.
Veruntñ quia sicut duo gña rerum & personarum.s.elemẽta
grossa.i.pctôres , qui sunt sicut terra per frigiditaté indeuo-
tionis,& sicut aqua per labilitatem inconstantiæ,& defectio
nis,& elementa subtilia,i.viri iusti,qui sunt sicut ignis p cha
ritatis feruorem & sicut aer per veritatis splédoré,ideo duæ
spés ponderis & amoris inueniuntur,quo.s.mentes istorum
diuersimodè mouentur & inclinantur. Est igitur pondus le
uitatis,& istud est amor spũalis,& sanctus, qui est amor viro
rum iustorum, qui portat mẽtes eorum superius ad æterna.
Est ẽt pondus grauitatis.i.amor carnalis , & mundialis, qui
mentem mouet inferius ad terrena, quia pro certo istud est
verum,q amor,& affectio bonorű qui per paupertaté volű-
tariã alleniantur,ipsos superius in cœlis collocat, dicens ad
Col.3.Quæ sursum sunt quærite,non quę super terrá.Amor
vero & affectio malorum ipsos inferius in terris , & terrena
deprimit & supprimit,qui per vitia aggrauatur,quia sicut dr
Eccl.3.Spiritus filiorum hoim ascendit sursum,& spũs iumẽ 2
torum descendit deorsum. ¶ Statera est instrumentű ad pon
derandum deputatum.& dr statera a stando , eo q lancibus
æqualiter ponderantib.statera stare vr.Lances.n.dñr illi duo
cybri ærei,in quorum vno ponitur pondus,& in alio ponde
randa.Momentum vero steteræ dr illa lingua recta quę facil
lime

lingua se vertit ad partem amplius ponderantem, quæ quidē lingua in medio vnius regulæ fixa, & in medio per longū perforatæ ponitur, & q̄ diu adæquata sunt pondera, lingua illa recta & conformis regulæ reperitur, si vero inæqualitas ibi fuerit, & vna pars alteri præ ponderauerit, statim lingua illa se ad partem q̄ magis ponderat, inclinabit, & a conformitate regulæ se cōtinuē separabit. Per staterā pōt intelligi conscientia, vbi.s. sunt duæ lances.i. intellectus, & voluntas, & vna lingua .s. spiculi seu synteresis rōnis, & vna recta regula.s. iustitia, q̄ in duo est diuisa, inquantum.s. docet declinare a malo, & facere bonū. Igitur dico q̄ statera cōscientiæ debet dici à stando, stare.n. debet, nec se magis ad vnam partem q̄ ad aliā inclinare, q̄ diu.n. in lancib. intellectus & voluntatis non est aliquod inæquale pondus peccati, tandiu statera cōscientiæ est pacifica, & econtra, & synteresis stat recta & certa, & regulæ veritatis, & iustitiæ conformata, statim vero q̄ virtuti & medio pondus peccati in lance voluntatis vel intellectus pponderat, lingua synteresis se excitat, & dolens a iustitia se separat, & versus illā partem vbi est pondus pcti, per remorsum conscientiæ cōtinuē se inclinat. Leu. 19 Stateræ iusta, & æqua sint pondera. Vel dic q̄ statera est iustus iudex vel platus, cuius lingua & affectio sp debet inclinari, & pendere ad illam partem seu personā vbi videt de virtutum, & meritorū pondere magis esse, exēplo iustitiæ diuinæ, quæ sp inclinatur magis ad meliores, quia sicut dr̄ Prou. 17. Pondus & statera iudicia dñi. Vel dic q̄ statera significat iudices, & aduocatos, qui quamuis debeant esse stabiles atq; iusti, lingua tñ ipsorū inuenitur instabilis & incerta. Non stat.n. in vno proposito, quinimo vbicunq; magis est de pondere pecuniæ, se solet amplius inclinare, & pro illa parte loqui vel etiam iudicare. Vnde de multis linguis & linguatis hoībus videmus q̄ dato q̄ ad vnam partem ponderant pp pondus & pp lucrum quod ibi sperant, si tñ in parte opposita plus de pondere ponitur, & si a parte cōtraria plus offertur, statim lingua talis dimissa prima parte, ad oppositā inclinatur, & ad ipsam cōuertitur, & mutatur sicut patet in proditorib. iudicib. & aduocatis, q̄ munerib. corrupti ab vtraque parte accipiunt, vel de vna ad aliam se conuertunt. & ideo illis qui minus offerunt, pōt optime dici illud Dan. 5. Appensus es in statera, & inuētus es minus habens. & sequitur. Diuisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis. Quia pro certo regna.i. causa & iustitia illorum qui minus habent, & qui minus dant, hodie a iudicib. & aduocatis diuiditur, & trūcatur, & Medis & Persis.i. eorū aduersarijs conceditur atq; datur, iuxta illud Mat. 25. Habēti dabitur, & abundabit, ei aūt qui non habet, & id quod habere vr̄, auferet ab eo. Vel dic q̄ statera est homo, cuius duæ lances sunt corpus, & aīa, quæ.s. contrario modo se habent, quia.s. quotiens vna deprimitur, alia eleuatur, & econtra, quia reuera si corpus ad mūdi honores, & felicitates eleuaueris, animam tunc temporis per peccata deprimes, & grauabis, si vero corpus per pœnitentiā. & tribulationem deprimitur, tunc aīa per virtutes spiritualiter eleuatur. Vel dic q̄ statera est mundus, cuius.s. duæ lances sunt diuites, & pauperes, & quia diuites in præsenti plus ponderant, ideo alios per violētiā secum portant, in fine tñ pauperes magis ponderabūt, & amplius reputabuntur, & diuites econtrario a suo pondere minuetur. Vel dic q̄ statera est diuina iustitia &c. sicut supra. Allega vt supra. Nunc.n. diuina iustitia non ponderat merita, sed temporalia bona, non gratiam, sed fortunam, & nunc videntur diuites pauperibus præponderare, in fine, s. in iudicio, ponderabit merita, non fortunam, & ideo tūc pauperes præponderabunt, & diuites minus habebunt. Figura Dan. 5.
3 sicut supra. ¶ Quandoq; inuenitur statera dolosa, cuius brachia transuersalia interius sunt concaua, & intus est aliqua quantitas argenti viui inclusa, quæ occultē per illum canalē discurrit, & illam partem ad q̄ flectitur, amplius ponderare facit, dato q̄ in veritate res quæ est in lance, tñ ponderare nequeat. Tales stateræ dolosæ sunt mali iudices, personarum, & munerum acceptores, quia.s. isti sunt per falsitatem concaui, & ad recipiendum argentum viuum.i. pecunia semper prōpti, & ideo dum illud argentum occultē per eos colatur, statim pars illa in qua fuerit, i. quæ argentum obtulerit, magis ponderare, & plus de iustitia habere iudicabitur, pro eo q̄ ista statera dolosa, i. ipse iudex iniquus argenti pondere aggrauatus, ad partē ipsius inclinatur. Vnde quod causa illius partis præponderet alteri, non est propter pondus, i. propter iustitiam illius partis, sed propter falsitatem stateræ seu iudicis, se ad eam inclinantis, ipsamque fouentis, & sustinentis, & partem oppositam renuentis. psal. Mendaces filij hominum in stateris, vt decipiant &c. vnde Ozeæ. 12. Canaan in manu eius statera dolosa. Et tamen scriptum est Prou. 21. quod statera dolosa abominatio est apud Deum. ¶ De alijs autem speciebus ponderum, sicut est libra, vncia, dragma & similia, nihil ad præsens, quia non inuenit in illis circa quod debeam immorari.

De Sonis. Cap. 31.

Soni & sonorū instrumenta inter rerū proprietates continentur noscuntur, musicæq; disciplinæ necessaria cōprobantur. 1
Habet igitur musica seu harmonica disciplina quandā latentē & spūalē virtutē, qua solet animos mulcere, & a suis ineptis affectib. & motib. temperare, ipsosque consolari, & lætificare, & nō solū hoīes, imo etiam volucres, serpētes & delphinos mirabiliter delectare. Debet tñ inesse melodia, soni debita suauitas, & vocum diuersarum concordia & proportionata cōitas, alioqnin si inter sonos, & voces sit discordia, potius est clamor q̄ melodia. Vna.n. vox seu vna chorda si sit dissona multarum aliarum melodiam turbat, & quantū aliæ audientes delectant, ista illos attædiat, & contristat. Per melodiā pōt intelligi laus diuina, actio gratiarū, vel ēt prædicatio vel admonitio salutaris. In instrumēto ergo.i. in religione, vel ecclesia conueniunt multæ chordæ, id est multæ personæ ad prædictam melodiam faciēdam, quæ.s. auditores lætificat, animos malè motos sedat, & immutat, & ad Dei laudem mentem sollicitat, & inuitat. Veruntñ ad hoc q̄ plures chordæ.i. plures personæ faciant gratam melodiam coram Deo, & laudis, orationis, & gratiarum actionis lætificū sonum reddunt, necesse est q̄ inter se debitē concordentur, & q̄ per virtutes & merita proportionentur pariter, & tendantur, quia pro certo in collegio ecclesiæ vna chorda.i. vna persona praua, dissona & dyscola, solet harmoniæ, & concordiam aliorū turbare, & corā Deo. & hoībus totam eorum melodia, amicitiam & concordiam discordare, & totum aliorū cōsortium diffamare, quia.s. vnus malus totum vnū collegiū turbat, & pp vitam suam dissonam oēs grauat, sicut ad litteram videmus de religiosis modernis, quorum cantus, & cultus est hoīb. odibilis.i. pp dissonantiam suæ vitæ abominabilis, ita q̄ multi ait illud Amos 5. Aufer a me tumultum carminū tuorum, cantica lyræ tuæ non audiā. ¶ Organum est in-
strumentum musicum ex multis fistulis cōpositum, & cum 2
duobus follibus insufflatum, cæteris instrumentis repudiatis ab ecclesia acceptatum, & ecclesiasticis officijs deputatū. Per organum pōt intelligi sacra scriptura, quam ecclesia sola recipit, alia vero instrumēta musica histrionum.i. alias sciētias poetarum, & philosophorum non recipit neq; legit. In illa igitur sunt plures fistulæ bonorum documentorum.s. cōsiliorum, sacramentorum, & mandatorum, quib.s. mediantib. sonus prædicationis, & diuinæ laudis gratus, & acceptus Deo redditur, qū diuino insufflāte spiritu, prædicator tāgit, pdicat & loquitur. 2. Paral. 19. Steteruntq; leuitæ tenentes organa Dauid. Ad hoc.n. q̄ sonus debitæ melodiæ de scripturæ organo extrahatur, duo hoīes requirūtur, vnus a parte post spūs.s. sanctus, qui occultē duos folles.i. intellectum & volūtatem insufflet, & inspiret, & vnus a parte ante.i. in aperto, videlicet prædicator, qui manifestē tangat, loquatur & prædicet 2. Re. 6. Dauid percutiebat in organis. ¶ Tuba est instru-
mentum musicum æreum, corneum vel testeum, ad fortiorē 3
sonum faciendum ordinatum, & in bellicis negocijs necessarium, & in festis & conuiuiis opportunum. Est aūt tuba interius concaua, exterius plana, & rotunda, circa tubantis orificium valde stricta, in parte vero anteriori quæ audientes respicit, valde ampla. Ista igitur manu clāgentis ad os ponitur, erigitur, & tenetur, & prius a clangente tangit̄, q̄ ab alijs audiatur. Est aūt vsus tubæ, & in pl̄ijs, & in cōuiuijs. Vtuntur.n. hoīes in bellis ipsis tubis ad hostium terrorem, ad cōmilitonum conuocationem, ad pugnantium animationē, ad equorum bellicorum excitationem ad bellorum intendorum cōgressionem, ad fugitiuorum reuocationem, & ad victoriæ habitæ significationem. In festis vero, & conuiuijs vtuntur tuba ad conuocationem, & lætificationem populi, ad laudem. Dei, & ad pronunciationem præsentis vel futuri solennij Vñ

etiam

etiam apud Iudeos Neomen a.i.solennitas nouæ lunæ cũ tu
barum clangore celebratur, & annus ẽt iubileus cũ tubarũ
sonitu pronunciabatur. Per tubã põt intelligi ꝑdicatio q.s.&
tpe belli & tpe cõuiuij seu festi est necessaria, dum tñ modo
sit debito fabricata. Tuba ergo ꝑdicationis debet esse plana
non vltra modum subtilis, longa, & non vltra modũ breuis,
rotunda, & distincta, & non vltra modum consula, concaua,
& nõ vltra modum solida seu rigida, vacua & ab oi spe lucri
tpalis penitus aliena, a parte tñ tubantis seu prædicantis dẽt
esse arcta & stricta, a parte aũt auditorum debet amplius es-
se lata. Sibi.n. debet arctitudinem pniæ prædicator retinere,
alijs vero debet latitudiné miæ præsentare. Cum.n. prædica
tio duas habeat partes, s. iustitiam & misericordiã, ꝑdicator
sp debet strictitatem iustitiæ, & pœnitẽtiæ a parte sua sume
re, alijs vero debet clementiæ latitudiné præofferre. Manu.n.
propriè operationis debet tubam ꝑdicationis ad os locutio
nis applicare, & quod docet & loquitur, manu executionis
debet tangere & palpare, & prius tangere q̃ tubare, priusq;
manualiter facere q̃ docere 3. Esdr.5. Steterunt sacerdotes
habentes stolas cum tubis. Igitur tuba sacræ doctrinæ & ꝑ-
dicationis ad multa valet, & proficit, quia in bello tentatio
num, & tribulationũ huius mundi, ista est q̃ hostes nostros
demones terret, quæ milites & equos.i. bonos & malos fide-
les & infideles ad pugnandum contra vitia conuocat, & exci
tat, q̃ congressum contra vitia ordinat, & q̃ fugitiuos, & pniẽ
cedentes reuocat, & q̃ modum & signũ victoriæ manifestat.
Ista est per q̃ tristes & desperantes per spẽ lætificantur, per q̃
Deus laudatur per q̃ mandata regis Christi edicunt, & per
q̃ æternæ gloriæ futura solennitas ꝑdicatur. Et sic dr̃ Iohel.2.
Canite tuba, congregate senes &c. Iubileus.n. & Neomenia
.i. remissio & nouitas paradisi, cum tuba ꝑdicationis dẽt edi
ci, & illa quæ ad salutem pertinent, constitui & indici, & so-
nus diuinæ laudis turbari, effici seu dici. ps. Buccinate in neo
menia tuba. Vel dic ꝙ tuba est prędicator, per abstinentiam
strictus, per charitatem latus, per benignitaté planus, ꝑ pau
pertatem vacuus cuius vox, & sonus est prædicatio vel do-
ctrina, q.s. valet ad oĩa supradicta. Iõ sibi dr̃ Esa. 58. Clama,
ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, annuncia populo
meo scelera eorũ. Vel dic ꝙ tuba significat iactatores, & cõ-
minatores, qui bona sua tubicinant, & promulgant, aliosq;
terrificant & conturbant. quod est contra illud Mat.6. Cum
4 facis elemosynam, noli tuba canere. ¶ Figura est instrumẽtũ
musicum, quod alio modo calamus nominatur, qua.s. vtunẽ
auceps & venatores, vigiles & pastores. Mediante.n. dulci so
nitu fistularum aucupes aues decipiunt, venatores ceruos a
cursu suo retrahunt, pastores oues leniunt, & vigiles sese ad
vigilandum excitãt, & inducunt. Talis fistula est laus diuina,
vel etiam sacræ scripturæ prędicatio vel doctrina. Ista.n. de-
bent vti aucupes, & venatores.i. prædicatores ad hoies spiri
tualiter decipiendum, & cautè ad laqueum pniæ conducen
dum, dicentes cum Apostolo illud, Cum essem astutus, dolo
cepi vos. Ista ẽt debent vti pastores.i. prælati ad oues.i. subdi
tos leniendum, & docendum & cõsolandum. Vigiles etiã, i.
contemplatiui debent vti fistula sacræ scripturæ ad se inuicẽ
ad bonum exhortandum, & ad suæ salutis vigilias prosequẽ
dum. Vel dic ꝙ fistula est adulatio, qua pro certo hodie vtũ-
tur quasi oĩa genera personarum, & prædicatores & præla-
ti & religiosi & contẽplatiui, oẽs.n. suo modo blande & sua-
uiter fistulant, & alios decipiũt & delectant. vnde Catho. Fi
stula dulce canit, volucrem dum decipit auceps. Pone figu-
ra de fistula Dan.3. cuius audito sonitu populus statuã ado-
rabat. quia.s. dum adulator fistulat populus subditorum ꝑla
tos iudices & hoĩes statuales necessario venerat, & laudat.
5 ¶ Tympanum est lignum aridum, in quo pellis extẽsa, & sic
cata sonum habet facere. Cithara aũt & lira, & psalterium li
gna sunt in quibus per extensionem chordarum solet homo
cantus, & modulos (dum tñ tãgat cum digitis) resonare. Ta
lia.n. instrumenta totam melodiam suam reddunt per tactũ,
quia in istis nisi tactus digitorum interueniat, nulla fit melo-
dia cantuum vel sonorum. Tales videntur esse religiosi viri,
qui rectè sunt sicut lignum aridum per abstinentię siccitaté,
in quibus pellis, & chordæ.i. venæ sunt extensæ per pniæ ma
cerationem, quia pro certo tales sunt qui per appositioné,
& tactum manualis operationis reddunt sonum, & cantum
confessionis, & gratiarum actionis, quia breuiter nullus est,
qui coram Deo canticum dulce reddat, vel qui melodiã lau-
dis diuinæ debitè faciat nisi manum per bonã operationem
apponat & oisi instrumentũ corporis proprij per pniam fe-
siat atq; tangat. quod bene figuratũ est in Iacob Gen.32. vbi
postquam angelus dñi tetigit fœmur eius emarcuit, & post
in sonum diuinæ laudis prorupit, dicendo, Vidi Deum facie
ad faciem, & salua facta est aĩa mea. Quia procul dubio post
quam quis per pniam corpus proprium tetigerit ipsumque
marcescere per pniam fecerit, mox facilius in sonum diuinæ
laudis prorumpit. Iob 1. Tange os eius & carnem, nisi in fa-
ciem benedixerit tibi, vel si vis dic, ꝙ multa sunt instrumẽta
musica.i. multæ personæ, quæ nullum sonum diuinæ laudis,
confessionis, orationis, & gratiarum actionis modulantur, ni
si a Deo prælato per tribulationem vel correctionem tãgan
tur ps. Tangit montes, & fumigant. ¶ Ista est omni melodiæ
mira proprietas, quia lætum reddit lætiorem, & tristem effi 6
cit tristiorem, cuius rationem reddit Aug. dicens ꝙ hoc acci
dit ex quadam proprietate occulta q̃ habet aĩa rationalis cũ
armonia, ꝑ quam passiones ipsius aĩæ intenduntur, & ad lę
titiam seu tristitiam fortius conuertuntur. Talis est melodia
verbi Dei. Siue.n. anima sit læta per spiritualem consolatio-
nem, siue tristis per pniam, & contritionem, talis ipsius bona
passio in suis qualitatib. intenditur, qñ in cordis aurib verbi
Dei symphonia modulatur. Tristis.n.i. vir pœnitens, & contri
tus magis tristificatur ex verbi Dei sonitu, lætus vero & spi-
ritualiter cõsolatus lætior efficitur ex auditu, quia ſm ꝙ ver
bum Dei nunc terrendo, nunc consolando diuersimode in-
tonat, ſm hoc animam lætificat aut contristat. Vel dic ꝙ illi
qui sunt tristes, & desperati & obstinati, ex auditu melodiæ
verbi Dei fiunt aliquãdo tristiores, & desperationis vitio ple
niores, illi vero qui sunt læti, & spe veniæ consolati, fiunt ex
tali auditu lætiores, & spe veniæ, & misericordiæ gaudentio
res, iuxta illud Apo.22. Qui audit audiat, & qui quiescit qe-
scat, & qui in sordibus est, sordescat adhuc, & qui iustus est,
iustificetur adhuc. ac si dicat, ex tali auditu fiunt peccatores,
& sordidi deteriores, iusti vero, & prouidi meliores. Quod
etiam de mundi lætitia dici potest, quæ. s. lætos.i. bonos & iu
stos (qui.s. oĩa mundi gaudia sciunt in Deum reducere) lætifi
cat, & facit meliores, tristes vero.i. peccatores, qui omnia ad
malum reducunt facit deteriores. Allega vt supra.

LIBER DECIMVSQVARTVS IN QVO AGITVR de Naturæ mirabilibus.

PROLOGVS.

Quia Deus quottidie facit magnalia in Aegypto,
mirabilia in terra Cham, terribilia in mari Ru-
bro, ita ꝙ illi qui nauigãt mare in nauib. facien-
tes operationes in aquis multis, ipsi viderunt
opera dñi, & mirabilia ei⁹ in profundo, hinc est
ꝙ mundi mirabilib. intẽdo aliqua dicere, ipsaq;
ad mores ad spiritualem intelligentiã reducere, vt sic quãto
ipsæ res magis nouæ, mirabiles, & insolitæ prædicantur, tan
to possint animum plus mouere, vt & sic natura hominum
(quæ ſm Plin.li.12.c.1. nouitatis est auida) de inauditis reb.
& insolitis admiretur, & tandem morali expositione perce-
pta, in Dei laudem amplius eleuetur. Moralizare ergo inten
do secundum titulos regionum, quibus ascribentur ipsa mi
rabilia. Sed quia multa sunt de quibus nescio in quib. regio-
nib. fiunt, cum nomina regionum quæ ponuntur a doctorib.
nunc, vt communiter sint mutata, ideo post titulos regio-
num ipsa mirabilia sub particularibus rerum titulis finali-
ter distinguere dignum duxi. Ista igitur quo hic ponæ, vna
cum infinitis alijs, quæ supra in titulis diuersis de rerum pro
prietatibus assignaui, inueni in Plinio, Solino, & Geruasio,
in libris & voluminibus eorundem. Notandum tamẽ quòd
non intendo moralizare mirabilia fantastica, sed realiter
in natura existentia, atque vera. Veruntamen dicerem,
& moralizarem aliqua de phantasijs, de quibus mirabilia
ponit Geruasius, nisi quia nescio an sint res in natura exi-
stens, vel demones hominibus illudentes. Ponit enim idem
de dracis sub aquis habitantibus, & ibi catulos suos nu-

trientibus, in varias formas se transformantib. lactantes mulieres pro nutriendis filijs rapientib. & tandem adultis filijs ipsas cum salario reducentib. viros vero cum rapiunt comedentib. sicut exemplificat de quadam muliere in Rodano circa Tarraconem rapta & in domo draci sub aqua per septennium ad nutriendum draci filium occupata, & postea reducta, quæ. s. dominum suum postea in foro de Bellicadro cognouit, & de domina, & alumno suo interrogans, mirante draco quomodo ipsum cognouerat, respondit quod cum in domo sua quadam die pastillum anguillarũ comederet, & oculum suum eum pingui digito tetigisset, ex tũc clarum visum ad videndum sub aquis habuerat, asserens quod non illos oculo ipsum viderat. Quo audito digitũ oculo eius draco impressit, & sic eum amplius non cognouit. Addit etiam quod iuxta Arelaten. ciuitatem sub domo militiæ ad portam borealem in quadam voragine Rhodani vox quædam per triduum audita est, tam de die quam de nocte, ac si esset vox humana, per ripam fluminis discurriens & dicẽs Hora præterijt, & homo non venit. Die vero tertia circa horam nonam, ecce iuuenis celeri cursu ad ripam adueniens, totus immergitur, & vox illa amplius non auditur. Audiui etiam ego in campaniæ partibus, non diu est, puellam sato similiter raptam esse, & cum per septennium fuisset perdita, & in quodam puteo in quadam crypta ad latus putei a draco nutrita, accidit (sicut postea referebat) quod dum quadam die dracus & vxor sua transformari exterius exissent, & pueri quasi ludendo de illo puteo cum situla aquam extraherent, ipsa se in situla posuit, & foris extracta omnia quę contigerant, enarrauit. Tandem vero in illo puteo puella nõ reperta, tumultus maximus est auditus. Ponit etiam de Delphinis, quos dicũt milites esse maris, sicut exemplo cuiusdam narrat dicens quod cum nautæ quidam multitudinẽ delphinorum circa se vidissent, vnum cũ lancea vulnerauerunt, & statim facta tempestate horribili, affuit quidam miles ambulans super aquas, qui illum qui socium suum delphinum percusserat, requisiuit, quo statim super equum suum rapto, ipsum sub aqua in palatium grande portauit, vbi quendam militem vulneratum in lecto reperiens, illum esse delphinum quem percusserat asseruit. pręcepit ergo nautæ quod telum quod immiserat extraheret, quodque perpetuo delphinum non læderet, cum re vera ipsos esse sub aquis homines seu milites certum esset, quo facto hominẽ apprehẽdit, & ipsum tãdem ad socios sautium reduxit. Si. n. ista sint illusiones demonum, nulli dubium est quin possint illa facere. Si vero sint aliquæ occultæ generationes in natura realiter existentes, mirum videtur quod talium notitia ad hominem non peruenerit, & quod de istis in sacra pagina nihil habeatur. Est tamẽ possibile (sicut posset ab aliquibus opinari) quod sicut in igne. i. in splendida cœlesti natura habitant creaturę rationales, s. angeli, in aere demones, in terra homines, sic & in aqua sint aliquæ rationales effigies habitantes. Ad qđ etiam videtur alludere scriptura dicens Iob 26. Ecce gigantes gemunt sub aquis, & qui habitant cum eis. Poetæ etiam videntur ista sensisse, qui. s. ista numina, Neptunum, Glaucũ, Protheum, & Nereides videntur in aquis posuisse, & ibidẽ dominium accepisse. Seneca etiam ad hoc videtur facere de naturalibus quæstionibus li. 6. dicit quòd in natura sunt multa quæ nondum ad hominum notitiam peruenerunt, quę tñ finaliter peruenient, ita quòd posteri qui tunc erunt, mirabuntur nos ea ignorasse. Veniet (inquit) tempus quando illa quæ nunc latent, in lucem dies extrahat, & longioris æui diligentia. Multa. n. sunt quæ esse concedimus, qualia autẽ sint, ignoramus. & exemplificat de anima. Dicit etiã quòd in natura præter illa quæ cognita sunt, multa per secretum eunt, nunquam humanis oculis orientia, neque. n. omnia Deus humanis oculis nota fecit. sequitur. Rerum natura sacra sua nõ simul omnia tradit. Scriptura etiam sacra postquam de mirabilib. Dei operibus mentionem fecisset. Eccle. 43. finaliter addit, Multa inquit abscondita sunt maiora his, pauca. n. vidimus operum eius. Posset ergo concedi fm istos, fore possibile quod prędicti draci, & milites & alia similia sint quędã portio naturę, quę adhuc hoib. est ignota. Iudicia. n. Dei abyssus multa, & Dei mirabilia sunt opera. Addit & Geruasius idem de Lamijs & Strygib. quas dicimus de nocte incedere, per clausa ostia intrare, pueros de cunis educere, ipsosque aliquando comburere, vinum de dolijs bibere, & bibitum integrum restituere. Addit & de portuuis, qui erant phãtasiæ, quę de nocte facit rugam, statura pusilla solebant apparere, & negocia domus cũ quadã sollicitudinis apparẽtia tractare, & in nullo solebant hominem lædere. Ego autem senẽ vidi, qui multitudinem talium se asserebat vidisse. Addit etiã de Fadis, quæ pulcherrimæ mulieris videbantur, amplexus maritales cum hominibus quærentes, quæ fœminæ esse credebantur, quas quam diu viri celabant, secretaque sua non reuelabant, prosperitate maxima perfruebantur. si vero ipsa prodebant, vel pacta quę erãt inter eos violabant, ipsę in serpentes conuertebantur, & ab eorum oculis euanescentes, nunquam ab ipsis amplius videbantur, ipsos vero maritos mox infortunia sequebantur, sicut exemplificat de Raimundo domino castri de Ruseto in prouincia Aquen. qui inuentã Fadam pulcherrimam cum tali pacto in vxorem duxit, quod eam nudam nullo pacto videre præsumeret, quia sic in coniugio perseuerante, & marito in omnibus prosperante, post multa tandem temporum curricula ipsam in balneo nudam videre voluit, qđ vt factum est, statim ipsa in serpentem mutata, immisso sub aquã capite, recessit & euanuit, simulque tota militis prosperitas abijt & defecit. In mea vero patria Pictania fama est castrum illud fortissimum de Lisiniaco eadem fortuna per quendam militem cum fada coniuge fundatum fuisse, & de fada ipsa copiosam nobilium & magnatum originem sustepisse, & exinde reges Hierusalẽ, & Cypri, nec non comites Marchiæ, & illo de Pertiniacho originaliter processisse. Fada tamen visa nuda a marito, in serpentẽ mutata esse fertur. Et adhuc fama est quòd quando castrum istud mutat dominum, serpens in castro videtur. De alijs phantasijs multa posuit idem Geruasius, quod. s. in monte qui dicitur Equa, qui est in terra Delphinatie Viẽnen. qui ita est altus & vndique lateraliter ita pręruptus, quod nunquam ad ipsum est homini accessus, visi sunt ab alio monte alto illi propinquo in eius summitate, vbi semper apparet herba viridis, panni extensi, & ad solem vt siccarentur expositi. In prouincia etiam Aquẽ. dicit esse rupem in cuius summitate est quasi paries intercisus, vbi duæ fenestræ esse videntur, in quibus si a lõgè respexeris, quasi duas pulcherrimas dominas videbis simul colloquentes, si vero ad rupem appropinquaueris euanescit spectaculum, nihilque de dominab. videri potest. Narrat ẽt quod in Anglia erat locus vbi quicunque clamabat, Veniat miles contra militem, statim alius miles aderat ad instandum. De quodam etiam monte narrat, vbi quicunque sitibat, si petebat bibere, vsque ad eius os cornu plenum vino offerebatur, minister vero nõ videbatur, quod cornu quidam retinuit, nec ministro restituit, quod a pluribus postea visum fuit. Audiui ẽt ego in prouincia iuxta ripã cuiusdam fluminis apud castrũ de Ibricis quandam ignotam mulierem visam a pastoribus pannos lauare, & appropinquantib. illis fugere & euanescere, quæ tandem iterum prodiens, quendam puerum secũ duxit, cui pastores insidiantes, ipsum rapuerunt, & ad castrum portauerunt, qui per tres annos nutritus nequaquam loquebatur. quadam vero die dum illi sui nutritores essent ad mẽsam, puer vero sederet ad ignem, subito audita est quædam vox existens in platea, quæ vocauit bis Gabitte, gabitte, quo audito puer in semetipso cõsurgens, & ad darreriam fugiẽs, nunquam amplius fuit visus. Quod dicam de mirabilib. quæ in historiis Galuagni, & Arturi ponũtur, quorum vnum de omnib. recito, s. de palatio quod Galuagnus sub aquam casu captus reperit, vbi mensam refertam epulis, & sedem positã inuenit, ostium vero per quod exire valeret, nõ vidit, qui cũ famescere & comedere vellet, statim caput hominis mortui positum in lãce affuit, & gigas in feretro iuxta ignem iacuit, giganteque surgente, & palatium capite cõcutiente, capite vero sibilante, & cibos interdicente, nunquam de cibis comedere ausus fuit quousque post multa miracula exiit, sed nesciuit qualiter exiuit. Ista stupenda & mirabilia videntur & moralizatione digna, nisi quia ignotum est vtrum sint demonum illusiones, vel aliquarum rerum nobis incognitarum generationes, vel aliquæ friuolæ hominum fictiones. Melius ergo arbitror de istis tacere, quàm de ipsis aliqua narratiue asserere, ne forte videar fabulas hominum, vel etiam opera demonũ pro naturali veritate narrare. Ista ergo ad præsens omnino tam, nisi forte quando de fabulis poetarum tractabo, inserã aliquid de præmissis. Dicendum ergo puto de mirabilibus, & primo secundum ordinem regionum.

De Aphrica Cap. 1.

1 APHRICA gñaliter est tertia pars orbis, ad meri-
2 diem constituta, in qua sunt multæ latissimę re-
giones. Est.n.ibi Lyba, Numidia, Mauritania, & ꝓ
uincia Pœnorum, in qua fuit Carthago maxima
sita, quæ alterum post vrbem Romam, orbis terrarũ decus,
a Solino extitit nuncupata. Igitur in Aphrica est mós Atlas,
ꝙ versus meridiē e medijs arenis combustis consurgens por
rigitur, diuersis feris repletur, & in quibusdam sui partibus
syluis & nemoribus obumbratur. Huius cacumina Herculi,
& Perseo fuerunt peruia, cæteris verò hoĩbus inaccessa. In
hoc ergo duo esse notabilia Solin. recitat. Alterum, quia di-
cit, ꝙ mons iste silet per diem vniuersus, & mirabiliter est so
litarius, & secretus, de nocte vero ignibus illuminatur, & ibi
dem tibijs, & cymbalis personatur, hoc tamen quis faciat
ignoratur. Alterum etiam notabile est, quia ibi crescunt quę
dam arbores ad similitudinem cupressorum, quæ quadam la
nugine vestiuntur, & sericis velleribus induuntur, ex quib⁹.
quidem velleribus vestes bombecynæ vel sericæ præparant,
sicut etiam dicit Plin. cum Solino. Dicit etiam idem Solin. ꝙ
fruges sponte nascuntur ibidem. Per illum montem intelligo
paradisum, qui procul dubio arenis pœnitentiæ circundatur,
cum ibi nullus intret, quin illuc per pœnitentiam transferat,
& iste est locus, qui in die præsentis vitæ nobis est incognit⁹,
& multũ solitarius, & secretus, in nocte vero mortis ibi ignis
charitatis videtur, lumen veritatis emicat, & cantus æternæ,
laudis & iucunditatis auditur. psalm. in die mandauit domi-
nus misericordiam suam, & nocte canticum eius. Ita ꝙ ipsi
sancti possunt dicere illud. Psal. Nox illuminatio mea in deli
cijs meis. Ibi etiam sunt fruges satietatis æternæ. s. fruitio dei
tatis, q̃ sponte singulis ministratur. Ibi etiã sunt arbores. i. ipsi
sancti, de quorum lanugine. i. de quorum scientijs, & exēplis
pfecti, qui sunt in hoc seculo, vestiuntur. Vel dic ꝙ istę velles
arborum significant dotes corporum beatorũ. Vnde de isto
triplici bono btõrum dr̃ in psa. Induti sunt arietes ouiũ. ecce
vestiũ honestas. & valles abundabunt frumento. ecce victuũ
fertilitas. clamabunt, etenim hymnũ dicēt. ecce mētiũ iocũ-
ditas. ¶ Hic ponit Solinus de natura elephantũ, vrsorũ, leonũ
hyenarũ, sed omitto, qa de ipsis in tractatu de aialib. extitit
satis dictu. De onagris ēt hic & de anguib. meminit, de quib.
dr̃ suo loco. ¶ Syrtes maiores, & minores sunt in Aphrica, &
2 sunt syrtes, quædam pericula arenarum. Sunt.n. arenæ in de-
sertis lōgissimis circa mare, quæ ad modum aquæ fluctuāt nō
ora, & propter ventũ ex interioribus terræ continuè vaporã
tem, ipsæ arenæ perpetuo sunt in motu. Vñ (sicut dicit hic So
li.) si qs inter syrtes maiores, & minores, q̃ ducentis millibus
passuum a se distāt, iter facere voluerit, necesse est ꝙ syderib.
dirigatur. non pōt.n. ibi apparere vestigium semitæ suæ viæ,
quia ad modicum flatum venti situs locorum mutatur, & qui
montes fuerant, valles efficiuntur, & econtra montes in val-
les transeunt, ita, ne agnitioni vlla locorum indicia relinquã
tur. Fundus etiam maris contigui a profundo arenis ebullit,
ita ꝙ ibi nauis sine periculo nulla transit, quãuis classem Ro
manam sub Cn. Seruilio. & C. Sempronio consulibus per ista
loca vadosa impune fortuna perduxit. Et breuiter sic fit ꝭm
Soli. ꝙ ad exitium viatorum in terris ventus, in mari terra se
uiat. Et credo, ꝙ istud periculum sit mare arenosum, de quo
faciunt simplices mentionem. Illæ etiam sunt arenæ sub qui-
bus (sicut alibi dixi) perijt exercitus Cambisis regis, quē mit
tebat ad spolia templi Iouis hammonis, vt refert Sen. de na-
turalib. quæstionib. li. 2. Charissimi ꝑ ista loca periculosa po-
test intelligi præsens mundus, qui pro certo syrtis dicit a syre
in, quod est trahere, eo ꝙ ad periculum gentes trahit. Iob 25.
Post se oēm hoiem trahit, & ante se innumerabiles. In isto.n.
sunt arenæ bullientes. i mundi diuitiæ, quæ propriè bulliunt,
& fluctuant, quia nunquam in eodem statu permanent, imo
vento, & spiramine fortunæ flāte nūc cumulantur, nunc spar
guntur, nunc acquiruntur, nunc perduntur, ita ꝙ sicut i mul-
tis videmus) nihil de præcedentibus cumulis inueniẽ. psa. Ni
hil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis, & bñ, nulla est
inter arenas diuitiarũ seculi certa via, nec potest ho cogno-
scere, quo ꝑgat ad terminum paradisi, nisi forte a l syderа. i.
ad bona superiora, & æterna, vel etiam ad sanctorum exem
pla, & documēta dirigat oculos mētis suæ, ista videlicet affe
ctādo, & illa fluxibilia contēnendo. Gen. 15. Respice stellas,
& numera eas si potes. Si sic.n. fecerit, per mare huius seculi,
non obstantibus diuitiarũ arenis, sine periculo ptrāsibit, &
ad paradisi terminos applicabit. Per mare aũt adiacens, reli-
gionē vel statum ecclesię intelligo, vbi. s. aduersitatũ amaritu
do redundat. in ista.n fundus est arenosus, quia scilicet, ibi si-
cut in seculo fluctuāt diuitiæ abundanter, & ideo ibi est ētpe
riculũ ptrāsire, ne forte cũ diuitiarũ arenis cōtingat hoiem
deperire. Et breuiter in terra, & in mari est hodie periculũ,
& tã in seculo, q̃ in claustro, quod. s. totum contingit propter
ventum vanitatis, & ꝓp arenas terrenæ facultatis. vñ 2. Cor.
11. Periculũ in terra, periculum in mari, periculũ in solitudi
ne. ¶ Secundũ Solinũ, in Aphrica supra Garamātes fuerunt,
quidã populi qui Psylli vocabantur, sic dicti a psyllo quodã 3
rege, cuius adhuc sepulchrũ inter syrtes maiores ꝭm Pli. li.
7. c. 2. ostenditur. Qui contra virus serpentum erant muniti
incredibili corporum firmitudine. soli.n. inter hoies anguiũ
morsib. non peribāt, q̃uis ab eis letaliter morderentur, qui-
nimmo ꝭm Plinium ibidem, solus odor istorum serpentes so
piebat, & ipsorũ corpori ingenitũ exitiale virus serpētib.
ipsis erat. Volētes ergo probare si filij sui paruuli ex adulte-
rio nati erant, & procreati, ipsos anguibus exponebāt, qui si
erāt adulterini morsus illis exitialis erat, si vero legitimi, pri
uilegio paterni sanguinis tuebant. Ista gens (vt ait) hodie pe
rijt, & a Nasamonibus capta fuit, aliqui tñ ꝭm Pliniũ reman
serunt, vel qui a prælio fugerunt, vel tunc tpis non affuerunt.
Tales procul dubio fuerunt sancti patres, quia pro certo tã-
ta firmitate cōstātiæ viguerunt, ꝙ q̃uis a serpentib. i. a demo
nib. ꝑ tentationes, & tribulationes varias morderentur, num
quã tñ per pctm̃ inficiebant, sed incolumi conscientia serua
bantur. Mar. 16. Serpentes tollēt, & si mortiferũ, qd̃ biberint,
non eis nocebit. quinimmo ipsi demonibus erant venena, &
solus odor. i. sola fama vel oratio eorum dabat eis nocumen
ta. filij ēt istorũ. i. eorũ successores in religiōe vel ecclesia, ꝙ
veri & legitimi sunt. i. boni, & iusti, a talibus tentationũ mor
sibus non pereunt, illi vero, qui sunt pctōres, & ex adulterio
carnalis affectionis vel simoniæ in ecclesia procreati, demo-
num morsib. i. tentationibus, & tribulationibus nō resistũt,
sed ꝓtinus morsi ꝑ cōsensum, & opera peunt, & succũbunt,
quia sicut dr̃ Sap 4. Adulterinæ plantationes nō dabunt radi
ces altas. Tales tñ psylli. i. tales pres scti hodie ab ecclesia de
fecerunt, & a Nasamonibus. i. demonibus perierunt, iuxta il
lud Mich. 7. Perijt sanctus de terra, & rectus in hoĩbus nō est,
vel dic, ꝙ filij Dei legitimi, & filij adulterini taliter probant,
quia. s. expositi morsibus tentationum, & tribulationum, bo-
ni stant, & perseuerant, mali vero pereunt, & vacillant, sicut
patet de Christi martyribus, qui. s. mortem incurrere nō me
tuunt, & de sacerdotibus idolorum, qui pro lege sua nullate
nus mori volunt. ¶ Hic agit Soli. de Basilisco de quo dixi su 4
pra in li. de aĩalib. satis plene. Verũ tñ hic ponit vnũ notabile,
ꝙ locũ vbi est cadauer basilisci, nō intrāt aues neq; muscę. vñ
dicit ꝙ ꝑgameni qui templũ insigne Apollini ædificauerāt,
reliquias basilisci cōpararũt, vt dictũ tēplũ nec araneę intexe
rēt nec aues inuolarēt. Basiliscus iste significat morte, cui. s. ni
hil viuum pōt resistere. si.n. reliquiæ ei⁹. i. memoria ipsius in
tēplo cōsciētię reponat, & si ibi de mortē memoria habeat,
rũe & ab araneis malarũ cogitationũ, & à volucrib⁹ diaboli
carũ tētationũ incolumis ꝓseruat. volucres.n.s. demones ara
neæ. i. malę cogitationes in templũ cōscię nunq̃ intrãt, vbi
mortis reliqę & memoriæ ꝑseuerant. idō bñ dr̃ Eccl. 7. in oĩb⁹
operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternũ nō pec
cabis. ¶ Garamãtia est aphricæ prouincia, vbi est fluuius de 5
die algens, de nocte ardens de quo dictũ est in titulo de fron
tibus supra li. 8. §. 15. Dicit ēt Solinus ꝙ armētagēns huius
obliquis ceruicibus pabulantur, cornua.n. armētorum isto-
rum ita sunt protensa & curua, & versus terram inclinata &
prona ꝙ impediuntur ad herbam carpendã attingat, oua aũt
recta sunt, & ideo necesse est caput obliquare, si aial volue-
rit mãducare. per istam pabulationē possum intelligere re-
fectionē gloriæ paradisi, quia ꝓ certo istud hodie est verũ ꝙ
multa sunt armenta hominum in garamãtia mundi huius, ꝙ
cornua superbiæ & elationis talia & tãta habēt, ꝙ pabula di
uinæ gratiæ, sciētiæ, eucharistiæ & æternæ gloriæ comedere
vel attingere nunquam valent. igitur si talibus pabulis volũt
pasci, necesse est ꝙ caput suæ elatæ intentionis obliquēt &
vertant, & ꝙ ꝑ humilitatem ad illa pabula se præparat, & ꝙ
a cœpta ceruicositate ad humilitatis limites se conuertant,

De Amazonia. Cap: 2.

1 AMazonia est regio fœminarum, quæ nullum mascu-
lum inter se viuere permittunt, sed prolis gratia cũ
maritis certis temporibus conueniunt, & si mascu-
lũ peperirint, ipsum eijciunt vel occidunt, si autem fi-
liam habuerint, ipsam nutriunt & reseruant. Amazones autẽ
istæ octauo anno filiabus suis dexterã mamillã exurũt, ne ad
sagittandum valeãt impediri. & quas reginas super se habẽt,
quibus obediunt, ita quod vna cum exercitu debellãte, altera in
regno remanet, & casu publicam rem gubernat, vt dicit Isi
do. & est ista regio in Scythia superiori, & hæ fœminæ ita bel
latrices affectę sunt, quod per centũ annos tenuerunt regnũ oriẽ
tis. Orosius autẽ dicit duos reges iuuenes de Scythia in Põ-
tum & Cappadociã venisse, ibiq; patria domita regnauisse,
quod fraude finiti morũ occisi fuerũt, & sic vxores eorũ cũ pau
cis masculis remãserunt. Istæ ergo ad vltionem virorum, ar-
ma sumunt, & vt omnibus ex simili conditione animus fieret
viros qui superfuerant, interficiunt, paceq; armis q̃sita, alie-
nos coitus prolis gratia capetunt, paruulos mares enecãt, &
fœminas custodiunt. Vna autẽ reginarũ istarum fuit illa no-
bilis Penthesilea, quæ in bello. Troianorum cõtra Græcos cũ
puellis suis fortissimè legitur pugnasse, & ibi etiã decessisse.
Ista regio est mundus in quo mulieres. i. molles & fluidi pec
catores, nullũ masculum. i. nullũ virum iustum diligunt, sed
fœmellas. i. alios peccatores sibi similes eligũt atq; volunt. Io
Nauum. 3. Populus tuus mulieres in medio tui. Figura Exo.
1. vbi farao fecit fœminas reseruari, masculos submergi, ex-
pone &c. Et si istæ fœminæ. i. hoies mundani aliquẽ filiũ ma-
sculum. i. virtuosum & Deum timentem habuerint, ipsum eij
ciunt, & contẽnunt, maximè q̃n intrauerit religionem huius
modi. &c. sed si pepererit fœmellam. i. si filijs eorum mali effi-
ciantur, & vsurarij sicut ipsi, tũc eos diligũt, & reseruãt. Qua
lis mater, talis & filia eius. Ezec. 16. Duæ mamillæ istarũ filia
rum iuuenum sunt amor Dei, & amor mũdi, sed pro certo ma
tris earum dextram mamillam, amorem. s. Dei eis auferunt,
ne forte ad sagittandum pauperes per vsuras, & hmõi impe-
diantur, & vt ad bella negotiorum mundi plus habiles ha-
beantur, & ideo dicuntur Amazones, quasi sine misericordię
mamma vel dic quod mãma dextra est pietas ad pauperes, quæ
in eis esuritur. sinistra est affectio ad parentelam, quæ in eis,
reseruatur. Duæ reginæ istius regni sunt luxuria & auaritia,
sed luxuria domi remanet, & quiescit vna cum luxuriosis al-
tera autem regina, s. auaritia cum exercitu auarorũ per tota, &
nũdinas bellum gerit. vt luxuriosis ditatur illud Nume. 32.
Fratres vestri. i. auari, vadent ad pugnam, & vos hic sedebi-
tis. Illi etiam habent regnum orientis, quia mali plus, quàm
boni habent aliquando regimẽ mundi. Ideo Esa. 3. Mulieres
dominatæ sunt eis. Sic ergo dico quòd in regno ecclesiæ, vel
etiam mundi, duæ malæ dominantur reginæ, s. auaritia & lu-
xuria, quæ. s. a fœminis suis. i. a mollibus, & effeminatis perso
nis dextera mamillam. i. Dei amorem seu misericordiam ad
pauperes auferunt, & sinistram carnalis affectionis eis inse-
runt. & dimittunt. Vel dic quòd istæ reginæ sunt moderni,
mali & effœminati prælati, qui re vera non merentur, re-
ges dici, sed reginæ potius, seu fœminæ nũcupari. vnde illud
prædictum. Esaiæ. 3. mulieres &c. Isti ergo viros. i. virtuosos
homines non diligunt, imo ipsos persequuntur & odiunt, &
in regno ecclesiæ ipsos dominari non permittunt, fœminas,
autem. i. ignorantes, & effœminatos custodiunt, & eos in re-
gno ecclesiæ retinent, promouent & extollũt. Num. 31. Cur
fœminas reseruastis? Et ideo breuiter quasi totus popul' ec
clesiæ est hodie muliebris. i. scientijs, & virtutibus imbecil-
lis. Naum. 3. Populus tuus mulieres in medio tui. Pharao, s.
rex Aegypti. i. diabolus viros. i. perfectos pcipit occidere vel
fugare, & ab ecclesia deficere vel cessare, fœmineos vero. i.
fragiles & ignaros iubet malis prælatis & promotoribus re
seruare, quibus etiam (vt apparet) mamma dextra. i. pietas est
ablata, sinistra vero. i. carnalium parẽtum affectio est seruata.
ps. Obliuiscatur mei dextera mea. Eiusdem enim cõditionis
volunt esse, & ideo mares. i. perfectos secum nolunt aliquo
pacto interesse, sicut ad litteram videmus de ignorantibus,
religiosis, & clericis, qui inter se clericos scientificos nõ dili
gũt, sed eos occidunt, i. deprimunt, & contemnunt, & omnes
eiusdem conditionis & ignorantiæ esse volunt. Exod. 1. Si
quicquam masculi sexus fuerit, interficite.

De Anglia. Cap. 3.

ANglia est Britannia maior in qua sunt & fiunt mul- 1
ta mirabilia & stupenda. dicit enim Geruasius in lib. suo
de Ocijs imperialibus, quod in villa dr̃ Venichium. in
dioceси Vigorniensi, sunt putei salsi de quorum aqua
per decoctionem fit sal. Sed vnum est satis mirabile, quia aqua
illa per medium annum est salsa. s. a natiuitate dñi vsq; ad festũ
sancti Ioannis Baptistę, per aliud vero mediũ tp̃s est dulcis. Sed
quod mirabilius est, pro illo tpe quo est sale necessaria, si multũ hauri
tur, superfluit, per aliud vero tp̃s vix sup excrescit. Charissimi per
istam aquam intelligitur scientia, quia pro certo illa scientia q̃
ad sal sapientiæ & ad condimentum & documentũ hoiũ per do
ctrinam & pdicationẽ ordinat, crescit, affluit & augmẽtat, il
la vero q̃ ad vtilitatẽ aliorũ nõ ordinat, & q̃ in aliorũ vsib'
nõ distribuit, in se decrescit, & diminuit, quia scientia cõicata p
ficit, scientia vero occultata deficit, ideo bñ dr̃. Eccl. 41. Scië
tia abscondita, & thesaurus absconditus, q̃ vtilitas in vtrisq;?
Vel dic quod ista aqua significat diuitias, q̃ plerũq; si per largita
tẽ, & elemosyna distribuant, & hoium vtilitatibus deputen-
tur, crescunt, si vero aliorũ vtilitatibus non ordinenẽ, sed in
suo puteo. s. ab auaro seruent, pereunt, & decrescũt. Io Prou.
11. Alij diuidũt propria, & ditiores sunt, alij rapiũt non sua,
& sp in egestate sunt. ¶ Dicit etiam Geru. quod in Anglia ppe Lõdi 2
nãs in vico q dr̃ Aspele, est silua cuius lignũ sectũ si in aqua
riuuli iuxta fluẽtis, vel in terra arida iuxta riuũ per annũ sepe-
liat, & dimittatur, in lapidis põdus & duritiã comutatur, quod
tñ nõ fit si sectũ nõ fuerit, sed plãtatũ. Sic verẽ si qs per corre-
ctionẽ, & cõfessionẽ fuerit sectus, & a vitiorũ superfluitatibus
detrũcat', & tãdẽ i riuo deuotionis vel sacræ scripturæ posit'
& imersus, vel sub terra. i. suæ terreitatis & mortis memoria
per cõsiderationẽ, sepult', fiet per cõstãtiã & fortitudinẽ saxeus
& per maturitatẽ & prudẽtiã põderosus Iob. 38. In similitu
dinẽ lapidis durãt aquæ. Vel dic quod si quis ligneus. i. iust' & bo
nus, & ad fructificandũ per bona opera aptus, sub aqua deli-
ciarũ & sub terra tpalium negociorum, & diuitiarũ ponit,
si ibi diu implicatus, dimittitur, paulatim per obstinationẽ du-
ratur, & in lapidẽ. i. in hoiem peccatorẽ, durum, crudelẽ, &
impiũ transformatur. Iob. 41. Cor eius indurabitur quasi la
pis. ¶ Item idẽ Geruа. (qui ex dictis apparet angelicus fuisse, 3
vel multũ in Anglia commorat') dicit, quod Anglia in dioceſi
Lincolnen. loco dicto Rodestũ, est quidam magnus riuus in
quo si duos equos septennes adaquaueris, quãtũcunq; in al-
titudine sint dissimiles, ipsos in æqualiter humectatos tã in
tibijs q̃ in laterib' videbis. In ripa vero illius riui est vnũ se-
pulchrũ apertũ, ad vnũ hoiem recipiendũ aptũ, quod tñ ad
oẽm plenæ ætatis hoiem (q̃cũq; quãtitate sint dispares) inue
nies opportunum. In monasterio verò Cluniacẽ dr̃ esse vnus
locus ad laudãdũ monachos mortuos pparatus, sed hoc mi
rũ, quia sm q̃titatẽ lauandi mortui disponit locus, ille, ita quod si
ue magnus fuerit siue paruus, corpori lauãdo pdictũ lauato
riũ coæquat. Per istã aquã, & per ista sepulchra possum intel
ligere pręmium gloriæ paradisi. Ista. n. est aqua in qua beati
adaquatur, & in qua sitis desideriorũ oium temperatur, iux
ta illud psa. Torrente voluptatis tuæ potabis eos, qm apod te
est fons vitæ. Ista est sepulchrũ in quo anima sepelitur, & in
quo a mũdi huius fluxib. q̃escit. Esa. 11. Erit sepulchrum eius
gloriosum. Dico ergo quod ista aqua voluptatis æternæ æqualr̃,
se hẽt ad magnos equos, & ad paruos. i. ad diuites, & ad pau
peres, quia. s. oẽs recipit & oib. æqualiter bona sua distribuit &
impẽdit, dũ tñ in ætate. i. in meritis sint æquales, & per virtutũ
septenariũ sint septẽnes, quia breuiter ibi altitudo seu dignitas
quã habuerãt ioн attẽdit, sed pmia æqualiter diuidunt, dum
tñ sint æqualis ętatis & æqualis meriti. Leu. 6. Cũctis filijs Aa
rõ æqualiter per singulos diuidet. Et bñ, æterna gloria est, q̃dã
spũalis & perpetua sepultura, quæ hoium q̃titatibus. i. virtu
tib. & meritis se coaptat, oibusq; apta, & sufficientẽ se pparat
atq; donat. Figurata in illa mãna de qua dr̃ Sap. 16. Vniuscu
iusq; volũtati deseruiẽs, ad quod quisq; volebat cõuertebatur.
Vel dic quod talis riuus & talis lapis sepultorius vel lauatori' ẽ
bonus pelatus vel iudex, quia. s. ille sine psonarũ acceptione ad
magnos, & paruos, nobiles & ignobiles, æqualiter se dẽt ha-
bere, & sm diuersas cas, & merita, se dẽt diuersis diuersimo
de coaptare, dicẽs cũ apostolo. 1. ad Cor. 9. Oib' oia fact' sũ,
vt omnes lucrifacerẽ. & Sap. 6. Aequaliter est ei cur de omni
bus. ¶ Item idẽ Geruа. dicit quòd in Anglia in comitatu de 4
Stanfort,

Stanfort,ad radicem montis Maul,est q̃dã palus cuius aqua lympidissima in resumẽdis virib.est mirabiliter virtuosa,nã (vt aiũt)equites,& vectores q̃q̃ in currẽdo fuerint fatigati,& lassi,si in ipso solis ardore aq̃ istã gustauerint, & equis bibendã exposuerint,ita amissas currendi vires recuperãt,ac si nullatenꝰ cucurrissent. Ad qđ ẽt dicit valere panẽ calidũ,& herbã q̃ dr̃ trifoliũ, qa sicut ait mustela es diuturna pugna cum serpẽte lassata,ad istã herbã se cõfricat, & sic vires deꝑditas recuperat,& restaurat. Re vera talis aqua est sacra scriptura, Christi grã,cęli gloria. scriptura.n.dr̃ aqua lauans, grã aqua vegetãs,gloria aqua refrigerãs. Igĩ dico ꝙ istæ aq̃ vires spũales hũiũ hoie reparare,qa si quis currẽdo p progressum bonorũ operũ lassatus fuerit,& tribulationib.& tentationib.fatigatus,ad istas aquas recurrerit,& eas p studiũ vel deuotionẽ gustauerit,mox fortitudinẽ recuperabit,& ad cursum virtuosum leuis & agilis apparebit. Esa. Qui sperãt in dño,mutabunt fortitudinẽ,assument pennas vt aquilæ,current,& nõ laborabunt, ambulabunt & nõ deficient. Trifoliũ.o.diuinæ grãe,& panis diuinæ sciæ,& æternæ gloriæ diligẽter attẽtus, & p deuotionẽ gustatꝰ,nos cõtra serpẽtẽ.i.diabolũ roborat, & vires nras reparat,& cõfortat.

5 ¶ Vnũ valde mirabile narrat idẽ. Dicit.o. ꝙ in Anglia est castrũ qđ dr̃ Pech, in quodã monte sitũ,in cuius montis latere est foramẽ apertũ,de quo sicut de quadã fistula ventus non modicus sæpe spirat,cuius dñs dictus Guillermus peuerelli,cũ in aialibus diues esset,& subulcus eius vnã grauidã suem in pascuis amisisset,pro ipsa quærẽda dictũ foramẽ intrauit,qđ tñ necdũ aliquis ꝑscrutatꝰ fuerat. Cũ ergo per opaca foraminis percurrisset tandem in locũ lucidũ deuenit,s.in cãporũ planitiẽ spatiosam.ad q̃ ingressus, messores colligentes maturas segetes reperit,inter quos suẽ perditã,q̃ suculas ediderat,adinuenit. Habito ergo verbo cũ ꝓposito terræ illius,scrophã recepit, & dimissus ab illis,ipsam nouo grege per idẽ foramen ad domũ dñi sui reduxit. Mira res(ait Geru.)de messib.subterraneis venerat,& in nostro hemisperio hyemalia frigora videt. Istud aũt absentię vicinitati solis ascribit. Et illud mirabile a quodã religioso viro,qui de loco oriundus erat,audiuisse se dicit. Per istã suẽ possum intelligere carnẽ,vel ẽt aiam carnalẽ,& peccatricem,q̃ omnibus ad custodiã est cõmissa. verũ quia ista faciliter perditur per pctm̃,si ipsam recuperare volumus, necesse est ꝙ foramẽ mortis per consideratione intremus,& ꝙ de morte profundius cogitemus,& ꝙ vltra progrediendo,vsque ad messores angelos,& ad messem gloriæ paradisi per cõtẽplationẽ transeamus,& sic ex cõtemplatione paradisi,& ex cõsideratione mortis,contritionẽ concipiemus,& suẽ.i.aiam ꝑditã cũ adiunctione fętuũ bonorũ operũ recuperabimus, & indignationẽ dñi euademus,dicendo illud Mat.15. Cõgratulamini mihi quia inueni dragmã meã, q̃ perdideram.

6 ¶ Itẽ idẽ Geru.dicit ꝙ in Anglia est stagnũ quod dr̃ Vullreimer, quasi mare. Vultũ regis,quod si oĩbus piscantib. passim exponit, piscib.abundat,si vero piscantes inde arceantur, tũc aut̃ nullus,aut rarꝰ piscis in eo reperitur. Ista pñt applicari ꝙ illa bona q̃ magis cõicantur,& quæ liberalius erogãtur,a Deo amplius multiplicant̃ iuxta illud Luc.6. Date,& dabitur vobis. Econtra vero sæpe fit ꝙ Deus pisces.i.diuitias illi subtrahit, qui ipsas sibi retinet,& alijs nõ impendit,quia breuiter multæ sunt stagna.i.multæ personæ, quę quanto plus tribuunt, plus abundant,& alij qui quãto sua auarius custodiunt,minus habent 2.ad Cor.7. Qui multũ habuit,nõ abundauit, & qui modicũ,nõ minorauit. Ac si diceret. Ille qui multũ cupit habere,& ꝓpea vult parcere,& non retinere,nõ abundat,ille vero qui modicum velle habere vr̃,inquãtũ bona sua elargitur alijs,minorationẽ nõ patit̃,sed redundat. Vel si vis dic ꝙ talis lacus est hõ scientificus,cuius possessio.s.scia,cõicando crescit,retinendo vero minuitur,& decrescit. Bene ergo dr̃ ꝙ melior est stultus qui abscondit suã stultitiam,q̃ sapiens qui sapientiã. Eccl.41.

7 ¶ In Anglia est signũ circa regionem pdictã,in quo si quis nauigãs dixerit ipsi aquę,aueriogemer, quod.s.in lingua illa est opprobrium,ac si diceretur stagnum mare auctum,statim subita tẽpestate correptus,cum suo nauigio submergetur. In Aruernia ẽt audiui lacum esse,vbi si lapidem ieceris,tẽpestates & tonitrua mox audies. Qđ ẽt de quodam puteo qui est prope Vicennã,qr̃. vbi Pilatus post mortem suã proiectus affirmatur. Est & in Britannia minori quidam fons,a quo si aquam sumptam super lapidem effuderis,statim nubes,& tẽpestates audies & videbis. Mirũ.n.est ꝙ aquę indignationẽ cõcipiunt,& ꝙ opprobrium,sibi factũ perpendunt. Ista põt applicari cõtra multos, qui fingũt se beniuolos,& ꝑfectos,& more aquæ insensibiles, & ignaros,va runtñ taciturnitatem,& silentium solum seruant qñ nulli ipsos percutiunt,vituperant seu grauant, sed pro certo si quis aliquod vituperium eis dixerit,vel lapidem alicuius tribulationis vel correctionis,vel quancunq; modicã iniuriã in eos iecerit, vel de aquis suorum bonorũ tpalium aliquid sustulerit vel effuderit statim tempestates rixarũ, & discordiarũ,& tonitrua impatientię & malorum verborum audiet,ita ꝙ ab eorum iniurijs vix euadet. Eccl.19. Est qui nequiter se humiliat,& interiora eius plena sunt dolo. Vel dic ꝙ istæ sunt aq̃ scripturæ,baptismi & diuinę grãe,quib.si quis iniuriã fecerit, vel cõtra eas blasphemauerit,æternæ dãnationis tẽpestatem incurret.

¶ Narrat idẽ ꝙ in Anglia in diocesi Londine.est ca- 8
strum dictũ Angra,vbi semel de auib. cygnis accidit spectaculum valde mirũ. Cum.o.quadam die milites stantes ad fenestrã respicerent supra pratum,ecce cygnorũ aduenit multitudo,& cum q̃dam femella cum alio q̃ cum cygno suo cõcubuisset,facto prius inter eos longo garritu,loco cõsilij,statim venit vnꝰ corã alijs sicut accusator, postea venerũt duo alij sicut testes. missi ergo duo alij reã adducunt,& statim cõtra adulterã insurgunt,ipsamq; deplumant penitus, & confundunt,& morti & frigori ipsam adijciunt & exponũt. Ista põt applicari exẽplariter cõtra adulteras,quas s. viri dñt cõdenare,& amotis plumis.i.dote & tpalib.bõis, frigore & tribulationi exponere, & eas acriter castigare. Vel id põt dici de aia pctãtrice,q̃ cũ sit spõsa Chri sibi in baptismo cõiũcta, (iuxta illud Ose.2. Sponsabo te mihi in fide.)ipsa tñ p malos cõsensus,& vitia cũ diabolo adultero fornicat̃. In die iudicij ergo vel in morte,cygni.i. Deus & angeli eius cõtra eã congregabuntur,& plumis donorũ & virtutũ,bonorũq; tpaliũ sibi amotis,ipsam æterno frigori,& supplicio condẽnabunt. Eze.23. Viri ergo iusti sunt,hi iudicabũt eã iudicio adulterarũ. Vel dic ꝙ ista adultera significat ꝑsonã hæreticã a fide ꝑuaricantẽ,& diabolo adultero adhęrẽtẽ,q̃ ꝑfecto dẽt cõgregatis cygnis.i. Epis,& alijs viris iustis condemnari,& per cõfiscationẽ plumis.i.bonis tpalib. spoliari.

¶ Vnũ valde mira- 9
bile dicit Geru.semel in Anglia accidisse. Dicit.n.in quadam ecclesia plebana cũ populus audita missa egrederet̃, tpe quidẽ multũ tenebroso & obscuro,ecce de nubib.q̃dã anchora nauis inferius corã ipsis ante ecclesiã in ipso cemitero descẽdit,& fune in aere ꝓtenso,& pẽdulo inferius vni tumulo adhæsit,tandẽ dũ admirãs ppłs de hoc inter se cõferret,incępit anchora moueri,& audiri vox in aere quasi nautarũ ad euulsionẽ anchoræ cũ multũ cõtẽdentiũ. Nec mora, vnus nautis desuper p funẽ ad reuocãdã anchorã demittitur, q cum ipsam a tumulo euulsisset,& a pplo capit inter eorum manꝰ ac si in mari naufragiũ pateret̃,humectatiõe nr̃i crassi aeris suffocat̃. Sed & superiores nautæ credẽtes sociũ submersũ esse post vnius horæ spatium funẽ ꝑciderunt, relicta anchora nauigantes. De illa vero anchora ferramẽta ostij ecclesiæ ad ꝑpetuã rei memoriã fuerunt fabricata. Aliud itẽ simile ponit ab eodẽ, ꝙ quidã nauta de castro Briscoldo in canonicatu clauducasti cum esset in remotis oceani partib.cultellus suꝰ in aquã cecidit, qui eadẽ hora per fenestrã tecti domus suæ corã vxore sua in mensa se infixit,sicut post viri reditum cõputo dierum facto,vterq; reperit & cognouit. Ex his ergo intẽdit cõcludere ꝙ mare q̃nq; sursum in aere vehit̃. qđ tñ si verum est,a me multisq; alijs ignoratur. Ista libẽter exponerẽ,si fidẽ adhiberẽ. Et si vis dic ꝙ nauigę in aere nauigantes significãt viros iustos,in cęlestib. mentaliter viã ducentes. Ad Phi.3. Cõuersatio nr̃a in cœlis est. Per istã aut̃ anchorã q̃ ad terrã ꝓtendit,intelligo aliqđ terrenum negocium.per qđ tota nauis.i.totum ipsorum collegiũ circa inferiora vacat, & a virtutũ itinere retardat̃,qa ꝓ certo terrena negocia nõ sũt nisi q̃dã anchoræ p quas mentes bonorũ residẽt a virtutũ ꝓgressib.arrestatæ. Per demissum hoiem ꝓlatos,& officiales intelligo,qui ad terrena negocia expedienda mittunt̃, vbi qa manib. hoim.i.laudib. adulationũ attrectant̃, p diuersa vitia suffocant̃, quo fit vt alijs se saluantib, & anchora terrenorũ negociorũ dimittẽtib.hi diuersis vitijs moriant̃, & inferius cũ mundi pctorib.in mundo mora trahẽtib.in crasso deliciarũ aere spũaliter suffocent̃. Displicet mihi moralizare ista, qa timeo nõ fuisse vera sed cũ sint multę naturæ mirabilia,q̃ hoib.sunt ignota idcirco ea nec penitus repudio, nec ẽ: ad-

mito. ¶Scd'm eundẽ. Merlinus in Anglia iuxta mõtẽ Ambrij choreã gigantũ posuit, & suis incãtationib. sub diuo lapides ad ꝑpetuã admiratione suspẽdit. Tales sũt adulatores, q.a.s. isti suis incantationib. i. adulationib. gigãtes. i. mũdi potẽtes quo volunt transferunt, & quod mirũ est, lapides. i. ipsos q̃q̃ lapideos atque duros, a propositis impediunt, & suspendũt, ipsosq́ue per spei vanitatem & superbiam sursum tollũt. Vel dic ꝙ iste est diabolus, qui gigantes. i. viros perfectos, & potentes suarum tentationum incantatione de bono in malum transfert, & ipsos lapides sanctuarij per vana desideria in altum suspendit. Iob 30. Eleuasti me, quasi super ventũ ponẽs.

De Arabia. *Cap. 4.*

1 ARabia est regio, myrrha, cinamomo & alijs medicinalibus opulenta, preciosis lapidib. repleta & sonoris auib. iocũdata, vbi fœnix auis pulcherrima reperit, multis tñ bestijs & serpentib. infestata, nã s'm Isid. ibi sunt q̃dã aspides, in quarũ viscerib. ꝑciosi lapides gñantur. Et dr̃ Arabia, quasi thurifera, s'm illã linguam, quia thura & alia odorifera ibi affluũt, & abũdãt. Ibi est. n. regio vbi crescit thus, q̃ est vltra Sabeam, cuius populus habitat in tentorijs cilicijs, qui porcum nõ comedit, imo si porcus aliunde fuerit inuectus, ilico moritr̃ ibiq; porci viuere nunq̃ pñt, sicut dicit Soli. Ista igit̃ spũaliter loquẽdo, est ecclesia vel religio, i qua sunt myrrha pniæ, thus or̃onis, cinamomũ qđ cerebrũ cõfortat deuotionis, lapides ꝑciosi gr̃arũ, & virtutũ, medicinæ sacramentorũ, aues .i. viri cõtẽplatiui, inter quos est vnica fenix. s. Chr̃s, vel ẽt papa, vel plalatus, in quo oẽs alii vniunt̃ 1. Mach. 8. Oẽs obediũt vni, & zelus & inuidia nõ est inter eos. Ista tñ a multis bestijs .i. vitiis pc̃tõrib. & demonib. infestatur, sed qñ ipsæ aspides, & dracões. i. mali diuites, vel ẽt mali philosophi vel hęretici cõprehendunt̃ per ꝑdicationẽ, & cõuersionẽ, tũc in eorũ visceribus. i. conscientia lapis ꝑciosus Christus per fidẽ gignitur, & creatur, sicut patuit in Paulo. vel lapis lpiæ & discretionis, q post mortem vtilis reperiẽ, sicut patuit in Augustino. In ista aũt regione. s. in ecclesia inuenit̃ thus deuotionis, & or̃onis, ibi ẽt est populus habitans in tentorio cilicio. i. in statu pniæ, & mortis meditatione, & carnis maceratione, a quib. nõ comeditur nec diligit̃ porcus. i. immũditia carnalis delectationis, & si apud eos per tentationẽ intrauerit, statim ab eis necatur per appositionem pniæ, & mortis meditationis. & hoc bene figuratur Leu. 11. vbi porcus immundus Dei populo ne ipsum comedat, interdicitur, quia pro certo, qui Dei popul' esse volunt, porcos. i. carnales immunditias non debent diligere, sed eas interimere & auferre. Auferte malũ de medio vestri. Vel dic ꝙ porci sunt deliciosi, qui certe si in tentoria cilicia. i. in religionẽ vel statũ pniæ intrent, ilico moriũtur. i. mortuos se putant, vel ẽt nutriunt̃. i. membra sua super terrã mortificant, & mortui carnaliter perseuerant. Vel dic ꝙ ista regio est paradisus, vbi thus perpetuæ fragrantiæ redolet, quẽ certe nullus immundus pc̃tõr intrat. vñ Apo. 21. Nihil coinquinatũ intrabit in illã.
2 ¶Scd'm Soli. Cinnamulgus auis est Arabiæ, q̃ in locis altissimis in ramis arborũ subtilib. de electiorib. cinamomi ramusculis nidũ facit, quo cũ nullus ascendere valeat, incolæ lapides ꝓiiciũt, nidũ destruũt, & illud cinamomũ tanq̃ electissimũ vendunt. Idẽ dicit Pli. li. 10. c. 33. Sic verè Chr̃s in altissimo pfectionis vertice habitat, vbi de cinamomis. i. de odoriferis virtutib. nidũ facit. Cũ ergo nr̃æ fragilitati nõ sit possibile ad tantæ vitæ, & perfectionis celsitudinem attingere, saltẽ debem' illuc lapides nr̃os, i. or̃ones & desideria ad ipsum proiicere, vt sic de istis ramis electis. i. de spũssancti donis, & virtutib. possimus aliquid impetrare, & ab eodẽ gr̃am obtinere. sicut. n. dr̃ Eccl. 35. Or̃o humiliantis se nubes penetrabit, & nõ descendet, donec respicat altissimus.
3 ¶Arabes in tali plaga sunt siti, ꝙ vmbræ q̃ nobis dextræ sunt, illis sunt sinistræ, & ecõtra q̃ nobis sinistræ, illis similiter dextræ sunt, s'm Solinũ. vnũ s'm Lucanum cũ milites de Arabia Romã ad imparatoris subsidiũ aduenissẽt, mirabant̃ ꝙ vmbræ ad aquilonẽ vertebant̃. Per Arabes viros sc̃tos intelligo, q thure deuotionis abũdãt. Per vmbras vero oia mũdana tã prospera q̃ aduersa, q̃ oia sunt in quodã trãsitu velut vmbra iuxta Sap. 5. Trãsierũt oia velut vmbra. Vmbrę ergo dexteræ significãt mũdi ꝓsperitatẽ, sinistræ vero aduersitatẽ. Igit̃ Arabes. i. sc̃ti dexteras hñt sinistras, & sinistras dexteras, quia. s. illud qđ nos dexterũ, & prosperũ credimus ipsi habẽt pro sinistro & aduerso, & econtra illa q̃ nos aspera credim', ipsi reputant prospera & sc̃da, quia. s. viris sc̃tis mũdi ꝓsperitates sunt asperæ, aspiritates vero & aduersitates ꝓsperę. vñ ipsi sunt q dicunt mũdo, Gene. Si ad sinistrã geris, ego dexterã tenebo. ¶In Arabia sunt dracones, & aspides q b. mortuis 4
in eorũ viscerib. inueniunt̃ lapides ꝑciosi. Talis arabia ẽ mũdus, vbi dracones, & aspides. i. auari, surdi, sitibundi, qñ occidunt̃ p mortẽ, in eorũ viscerib. i. arcis & abditis inueniunt̃ lapides ꝑciosi. i. diuitiarũ oĩm plenitudo q licet sibi oõ ꝓficerẽt dũ uiuebãt, post ipsorũ tñ obitũ siue mortẽ alijs ꝓficiũt.

De Asia. *Cap: 5.*

ASia est tertia pars orbis, s'm numerum quo orbis in tres partes est distinctus, s'm Isi. & Orosium s'm vero quantitatẽ, media pars orbis esse dinoscit̃, q̃ ab orientali oceano incipiens, ad Nilum fluuiũ Aegypti a parte meridiei terminatur, a septẽtrione vero flumine Tanai clauditur, & meotidis paludib. limitatur. In ista ergo sunt maximæ regiones orbis, s. India, Persia, Parthia, superior Scythia & aliæ innumeræ, quarum mirabilia in suis locis ponentur, & ideo ad præsens nihil hic de Asia dicemus.

De Bactria seu Bactris. *Cap. 6.*

BActria est regio in Asia vbi nascunt̃ cameli, ita duros pe 1
des hñtes, ꝙ nunq̃ atterant̃. Sic in regione ecclesię vel religionis, pedes affectuũ nr̃orũ dñt esse p firmitatẽ & cõstantiam ita duri, ꝙ nunq̃ atterantur vel remolliant̃. Vel hęc regio est mundus in quo pedes. i. finis & senectus auarorum & gibbosorum superborum, ita per crudelitatẽ, & auaritiã indurantur, ꝙ nulla pietatis mollitiæ remolliunt̃. In similitudinẽ lapidis durant̃ aquæ Iob. 39. ¶Bactria est regio in Asia, 2
ita fertilis, ꝙ ibi iacta semina in cẽtuplum augmentant̃, Sic si semina virtutum & meritorũ in aĩa ieceris, fructum centuplũ. s. æternæ gloriæ reportabis. Gen. 25. Seminauit Isaac in terra illa, & inuenit in anno illo centuplum.

De Beotia. *Cop. 7.*

BEotia est regio dicta a boue, quia cum Cadmus filius Agenoris Tyri sororem suã Europã a Ioue raptã ex ꝓcepto patris q̃reret, cum nõ reperiret, irã p̃ris formidãs, exiliũ elegit, & dũ casu bouis vestigia sequeret̃, ipsam inuenit, & sic ea inde terrã illã Beotiã nominauit. Est aũt ibi q̃dã locus furialis de quo qui biberit, statim furore libidinis inardescit. Regio ista est mundus, in quo lacus deliciarum est ex quo homo efficitur ad litterã libidine furibundus. Iupiter q Deus fingebatur est diabolus qui si sororem tuam aĩam rapuerit per pc̃tm̃, & in regionem Beotiæ. i. in mundi amorem detulerit, si Dei patris iram formidãs, sequere vestigia bouis Christi, quæ in ista regione tenuit. i. pœnitentiam, paupertatem, & hmõi & sic sororem tuam perditam poteris recuperare, & iram Dei patris euadere. Inuenit eam in terra deserta, in loco horroris & vastæ solitudinis. Vel de Boetia supra de fluminib. & lacubus, & titulo de perdice. §. 5. & vlt.

De Boemia. *Cap. 8.*

BOhemia est regio Germaniæ, in qua est q̃dã fera q̃ dr̃ loz in lingua illa, q̃ sub ore in gutture habet quanda foueã vel vesicã, & cũ a canib. & venatorib. persequitur, in ore aquam recipit, & currendo & fugiendo sic eam calefacit ac si bulliret, & ideo se vertens ad canes & venatores, super ipsos aquam illam proiicit, & quemcunque tetigerit, depilat, & sic canes & venatores fugere cõpelluntur. Venator est p̃latus, loz est subdit' corrigẽdus, canes sunt accusatores. Cũ igitur loz. i. malus subditus a venatore p̃lato persequit̃ vt capiatur, & corrigatur, tunc fugiendo excusando, & palliãdo aquã malitiarum in gutture cordis sui per iras & discordias calefacit, & tandem contra corrigentes se eiicit, & aquã malitiarum suarum aperto ore per impatiẽtiam & impropéria proijcit super illos, appellando, repugnando, conquerẽdo & hmõi, & sic canes & venator. i. iudex, & accusator timentes eius impetum retrocedunt, & eum incorrectum dimittunt, quia sicut dr̃ Prou. 25. Non amat pestilens eum qui se corripit, nec ẽt ad sapiẽtes gradit̃ &c. Vel dic ꝙ canes sunt deuotiones, cõtra quos aqua deuotionis est i gutture p cogitationẽ sumenda, & p feruorẽ dilectionis, & boni op̃is cursum calefaciẽda, & cõtra venatorẽ, & canes. i. cõtra diabolũ & tẽtationes per orationem proiicienda, quia pro certo tũc hostes spũales fugiunt, quando feruentem orationem sentiunt.

De Britannia. Cap. 9.

1 Britannia, i. anglia insula est maxima, de qua dicit Soli-
nus q ora Gallici littoris finis esset orbis, nisi Britāniç
magnitudo nomen alterius orbis mereret. Dicit. n. qd
octoginta milia passuum habet ipsius lōgitudo. Est ergo
regio vndiq; insulis circumspecta. Dicit ergo idē q iuxta Bri
tanniam est inclusa qdām dicta silura, cuius terra ,contrariat
anguib. ita q quocunq; inuecta fuerit, angues necat. cuius
populus fuit mirabilis. pecuniā. n. et eius vsū penitus refuta-
bant, res pro reb. dabant & magis mutationib. quam preciis
necessaria ,pcurabāt, sciamq; futurorū fœminæ & viri ostē-
bant. Per istā insulā intelligo religionē, & maxime medican
tē. Per terrā q victū ministrabat eisdem, intelligo sciam scri-
pturarū, q serpentib. i. vitiis & tentationib. obuiat, ipsasq; pe
rimit atq; necat. Isti ergo solebāt pecunias nō curare, sed mu
tuādo. i. mēdicādo necessaria, qrere, & de futuris solūmodo
cogitare. Sap. 8. Nouit pterita, & de futuris æstimat. ¶ Circa
2 Britanniā sunt quinq; insulæ, q hebudes antiquitus vocaban
tur, quarū populi dudū fuerunt mirabilis disciplinç, nā (vt di
cit Solinus) oia erant vniuersorū. Rex ēt istarū insularū nihil
habebat propriū, sed alebatur a publico, ac ne auaritia diuer
teret a vero discebat paupertate iustitiā seruare, vtpote cui
nihil erat rei familiaris. Nulla illi fœmina dabat ,ppria, sed p
vicissitudines, in quacūq; cōmotus fuerat, vsurariā sumat vn
ei nec votū, nec vlla spes cōcedebat liberorū. Ista pñt appli
cari p modū historialis exēpli, q. s. illi q sunt reges, plati, &
principes aliorū, nō dñt circa ,ppria lucra intendere, nec cir
ca liberos, aut nepotes vacare, sed solū vtilitatē cōem q pro-
priam. Quod tñ est contra multos modernos, qui liberis &
amicis carnalibus occupati, magis diligunt vtilitatē domuū
paternarū q Christi ecclesiarū, q cōiuatū suo dño subdiarū,
iuxta illud ad Phi. 2. Oēs q sua sunt quærunt, non q Iesu Chri
sti. Vel dic de religiosis, quorū dñt esse oia vniuersorū, qa si
cut dr Act. 4. Erant eis oia cōia, nec quisq̄ eorū q possidebāt,
suū esse aliquid dicebāt. Vel dic de illis sctis prib. apsis. i. disci
pulis ecclesiæ primitiuæ, & de rege eorū Chro, qa. s. iter istos
oia fuerūt cōia. Rex ēt vnus Chrs nihil rei familiaris habuit,
sed toto vitç suæ tpe pauper fuit. Qđ ēt de illis primis regib.
& platis ecclæ dici pōt, q nihil proprium habuerunt & pau
pertate iustitiā didicerūt, iuxta illud Za. 9. Ecce rex tuus ve
nit tibi iustus & mansuetus, ipse pauper, & sedens super asi-
na. Vel si vis applica id cōtra principes luxuriosos, q nō solū
vxores proprias sibi vendicant, sed in oēs volūt sua libidinē
3 exercere. Vel dic de clericis & platis malis, q cū vxores non
habeant, in oēs cū pñt inuehere se delectāt. ¶ Circa Britan-
niā insulæ plurimæ sunt quarū qdā orchades noiantur, vltra
quas nauigio sex dierū Thile insula ponit, vbi dies p sex mē
ses, & p totidē nox durat. Sed de hac vide in suo titulo spāli
& de Iuerna q est insula Britanniæ adiacēs, vide infra, vbi i
hoc loco de ea spāliter fit tractatus. ¶ Scđm Solinū ibidē, in
4 Britannia solebat esse tēplū deæ Mineruæ, cuius ignes ppe
tuo nunq tenescebant in fauillas, sed vbi ignes tabescebāt,
in globos saxeos vertebant. Si vis dic q ista Dea Minerua
est beata virgo, cuius tēplū est cōscia viri iusti, in quo ,pcul
dubio debet ignis perpetuæ charitatis ardere. qui non debea
in fauillas pctorū euanescere, sed in saxeā pseuerantiā se mu
tare. Leu. 6. Ignis in altari meo sp ardebit. ¶ In Britannia so-
lebant esse quidā populi barbari, qui in statu pueritiæ varias
5 aialium effigies in suis corporib. depingebāt, ipsasq; suis mē
bris incorporabāt, nec magis patienciæ loco esse aliqd repu
tabant q̄ q p memores cicatrices artus sui plurimū succi bi
berent, ipsisq; crescentib. imagines per crescebant. Ad hoc
facit Pli. li. 22. c. 1. vbi ait q plurimi barbarorum, ēt apud da
cos & sarmatas corpora sua herbarū succis tingebat. Vñ ēc
ait q apud Britones mulieres in qbusdā factis succo glasti
toto corpore oblinitç nudæ incedebant. Aethiopū calorē
imitantes. Nunc ēt inter saracenos mauros sunt qui solēt vn
gues suos succo vnius herbæ vngere, & in colorem croceū
vertere. Per istos barbaros peccatores intelligo, qui ,pcul du
bio per varios malos mores diuersorum aialiū imaginem in
se pingunt luxuriosi quidem imaginem equi, pigri bouis, ira
cundi vrsi, superbi leonis, auari lupi, & sic de aliis. A pueritia
. n. solent tales imagines. i. tales mores in se pingere, & p ma
lorum operū incrementa secū solent ista crescere & augeri.
Isti ergo tacti sunt in illis de quib. dr Apo. 19. q ipsi acceperāt
imaginem bestiæ & characterē eius, & iō in stagnū sunt mis
si cum eadem, quia. s. qui demonum impssiones & vitiorum
imagines acceperint, cū ipsis i inferno cremabunt & pibūt.

De Campania. Cap. 10.

Campania Italiæ est prouincia, in qua ciuitas Neapolis 1
est sita vbi fuerunt absq; dubio antiquitus multa mira
bilia & stupenda, quorū qdā a natura facta sunt, qdā ve
ro a Virgilio p artē mathematicā sunt inuēta. Dicit igit Gec
ua. q Virgi. in ciuitate Neapoli vnā muscā æreā fecit, q quā
diu integra mansit nulla musca ciuitatē ingrediebat. In ma-
cello ēt ciuitatis in pariete vnū frustrū carnia inseruit, qđ
quandiu ibi erat in illius macelli cōtinētia nulla caro quātū
cunq; vetusta nec nares olfacientis, nec aspectū intuētis, nec
gustū comedētis aliquatr offendebat. Per muscā ęreā intelli
go Xpm ad iudiciū aduēturū. tūc. n. more æris sentētiādo so
nabit, & more muscæ dānatos puniet vel grauabit. Per mu-
scas vero carneas intelligo cogitationes & tentationes.
Per carnē in piete intelligo carnē nrām in sepulchro futu-
rā. per alias vero carnes intelligo aliorū cōdōnem carnalē.
Quia si in ciuitate cordis nostri muscā. i. Chrm ad iudicium
venturum per considerationē statuerimus, nullā profecto
muscā carneā, hoc est carnalē tentationē aut cogitationē in
eo sentiemus, nā q iudicis seueritatē bene respicit, carnalia
desideria raro sentit. Ista est. n. musca q alias fugat, & cui9 co
mitiuā nulla mala cogitatio frequētet, vñ Es. 7. Sibilauit dñs
muscæ q est transflumen, & api q est in terra Assur. Musca n.
q imunda frequentat, est carnalis delectatio, apis q flores pa
scit, est inanis gliæ dilectio. Ad istas ergo dñs sibilat, qñ de
nris cordib. apias fugat. Itē si in hac cordis nri ciuitate car-
nē in pariete. i. carnē nrām in sepulchro futurā apposuerim9
de aliis carnib. i. de aliorū mortaliū cōdōnib. quāqua sint vi
les & in vitiis veteratæ, nullū horrorē habemus, sed ea consi
deratione nostræ ,ppriæ vilitatis, sic fiet q nec odoratu nec
gustu alios carnales hoies cōtēnem9, iuxta illud Eccl. 31. Di-
sce ex teipso q sunt ,pximi tui. Iō bñ cōsuluit Eccl. 28. Memē
to nouissimorū & desine inimicari. Vel dic q caro i pariete
est cōsideratio nræ vilis & carnalis cōdōnis in corde &c. vt
supra. ¶ Dicit idē Geru. q in ista ciuitate Virgilius i vna por 2
tarū duas imagines lapideas posuit, vnam. s. lætam & specio
sam a dextris, aliam vero vultū tristem prætendētem posuit
a sinistris. Istius ergo portæ p mathematicā influentia ea vir
tus erat q si quis ,p aliquo negocio ciuitatē ingrediēs, a ca-
su vel a fortuna, nō a proposito p partē dexterā illius portæ
īgrederet, negociū suū ,p pe expediret, si vero a sinistra pte,
vbi tristis erat imago, ciuitatē intraret, negociū suū aduersē
& nō ,pspere ,pueniret. Ista. n. dicit Geru. in anno quo fuit a-
con obsessa, expertū se fuisse, sicut ēt p quandā prolixā narra
tionē declarat, q̄ hic ponere non curaui. Per istā portā ciui-
tatis intelligo charissimi ingressum in ecclæ ciuitatē, & intro
ductio non ad ecclesiasticas dignitates, in cuius ingressu est
duplex imago, læta. s. q a dextris sedet, q est innocentia vel iu
stitia, & tristis, q ad sinistram residet, q est iniustitia vel simo-
nia. Igitur pro certo dico q si quis in ecclesiā vel in ecclesia
stica bñficia p ptē dexterā intrauerit. i. p iustitiā vel innocē
tiā, vtpote qa rite iustē & canonice est promotus, tunc pro-
spere expediret facta sua, & in pace fiant ei dies eius. Si vero
ecōuerso p sinistrā intrauerit, et mediāte tristi imagine. s. si-
monia, prece vel fauere, violentia vel iniustitia bñficiū obti
nuerit, tūc ,pcul dubio in factis suis nō ,psperabit, imo vt cōi
ter in pauptate vel in briga vel i aduersitatib. sp erit. Dei. n.
iustitia nō patit vt q bñ intrauit cōfundat, nec q male intra-
uerit, ,psperet. vñ de male intrāte ecclastico vel plato dr Hie.
22. Scribe virū iustū sterilē, q in dieb. suis nō ,psperabit. ¶ Di-
cit idē q circa Neapolim est mons excelsus mari infixus, ter
rā laboris ,pspectans, qui. s. in Maio fumū terribilem & inter
dum cinerem ardentissimum & ligna cōbusta eructat, ita q
terrā fertilē in sterilitatem mutat, Virgilius igit in opposito
monte statuā æreā cū tuba erexit, quæ cum ad flatum venti
vndiq; vertet, ad primum ventilati cornu sonitum, & in ipsa
tuba flatus subintrātis impulsum, nothus repulsus vi mathe-
sis cassabat, & totū prædictum periculum ne noceret segeti-
bus, tollebatur. Verum quia prædicta statua vel antiquitate
est consumpta, vel inuidorum malitia demolita, ideo s. pe
prædicta incommoda reiterantur. Sic vere dico q a monte.
i. a mundi dignitatibus fumus superbiç, arena auidē luxuriç,

& carbones auaritię,q̃b.virtutũ segetes cõburunt. Virgilius
ergo.i.virgineus Chro in opposito monte.i.in dignitatib.ec
clesiæ statuas æreas.i.sonoros & sciẽtificos p̃latos posuit.q.
bus tubã p̃dicationis in manu tradidit,& p ipsorũ datũ & p̃
dicationẽ,p̃dictũ malũ ĩpediri & auferri voluit rerũ q̃a iam
tales statuæ.i.boni p̃lati ab isto mõte ecclẽ defecerunt,iõ p̃-
dicta mala quasi totũ seculũ destruxerunt,& diuersis vitijs
4 inflamauerũt.¶ Itẽ dicit idẽ q̃ Neapoli inuenit q̃dã faba q̃ i-
uersa dr̃,q̃ more aliarũ fabarũ in siliquis q̃dẽ crescit,sed illi⁹
siliquæ pendẽt inferius,aliarũ vero su pius eleuant. Est ergo
huius fabæ potẽtia satis ridiculosa,vt ait idẽ Geru.Si.n.ipsã
cum orone dñica ter repetita genu flexo collegeris, orãs vt
qualẽ vultũ p̃tendis talẽ comedẽs de ipsa p̃tẽdas,sine dubio
hoc euenire cõspicies. Vñ si colligẽdo,risũ cõtinues,gustans
vsq; ad solis occasũ incessanter ridebit. Si vero vultũ lachry
mãtis p̃tẽdas,ẽt et lachrymabit falsa pietate turbat⁹,& sic de
aliis. Illa aũt dicit Geru.se experimẽtalr̃ p̃basse,& p̃ faba re
perienda cauernã montis sub castro q̃ Soma dr̃,subintrasse.
Illud est mihi difficile ad aliq̃d morale applicare,possem tñ
dicere q̃ faba ista est sacra scriptura,q̃ faba inuersa dr̃, eo q̃
p̃ varias expositiões quotidie inuersat,q̃ ẽt cũ orone dr̃ col-
ligi & cũ humili reuerentia a Deo postulari,iuxta illud Iac.
Si quis indiget sapia,postulet a Deo. Ille ergo qui per auditũ
p̃dicatiõis fabã sacræ doctrinæ a nobis recipit, facit ad nr̃i
vultus.i.ad nostræ cõuersationis similitudinẽ se cõuertit,q̃a
sauditores solent p̃dicatores imitari & ad ipsorũ verba se
melius cõmutare. Iõ bene dicebat apostolus, Imitatores mei
estote,sicut filii charissimi. Vel dic q̃ faba inuersa significat
verba versuta & cantelosa & inuersata hoĩum proditorum,
adulatorũ vel ẽt hæreticorũ,q̃a hi p̃culdubio mediantibus
hmõi verbis suis & fallaci inuersatione sermonũ suorũ dece
ptiuorũ,gustatorib.i.auditorib.eorũ qualẽ vultũ volunt,fa-
ciũt p̃tẽdere,& eorũ volũtatẽ(q̃ vultus est aiæ)in q̃ formam
voluerint,faciunt imutari. Patet.n.q̃ p̃ditores cõsiliarii suis
malis & inuertis & fraudulẽtis cõsiliis imutãt vt volũt faciea
amicorũ,adulatores vero mẽtes magnatũ & supiorũ,q̃a.s.q̃n
volũt,faciũt eos vel tristari vel ridere. Hæretici ẽt inuersant
verba sua.i.intellm̃ sacræ scripturæ,& sic aliorũ vultus et mẽ
tes p̃ voto ad risum vel ad tristitiã mutãt. Iõ de talib. mores
suos ad indignorũ similitudinẽ mutãtib.dr̃ in p̃s.q̃ mutaue-
runt gl̃iam suã similitudinẽ vituli comedẽtis fœnũ.i.in similitudi-
5 nẽ illius p̃ditoris,adulatoris,vel hæretici,q̃rentis p̃priũ lu-
crũ.¶ In Cãpania ciuitas ẽ Puteolana,vbi Vir.mul: a balnea
ad curas diuersarũ infirmitatũ cõgrua miro mõ cõstruxit ti
tulosq; singulis balneis subscripsit,& cõtra q̃ infirmitatẽ va
lerẽt,oñdit,verũ cũ studiũ medicinę Salerni vigere cępisset,
docti inuidia medici,titulos balneorũ destruxerũt,ne forte
practicãtib.lucrũ auferrẽt. Illa pñt applicari cõtra inuidos,q̃
si vidẽt aliq̃d balneũ.i.aliquã p̃sonã valere & p̃ficere,& exi
de titulũ laudis & famæ acq̃rere,solẽt hmõi titulũ p̃ detra-
ctionẽ quãtũ pñt destruere,ne forte ipsum cõtingat eorũ lu
cro,famæ & vtilitati detrahere,& de laude & gl̃ia plus hr̃e,
q̃a sicut dicit Alanus de plãctu nr̃æ, inuidi famã aliorũ aut
6 detractione lacerãt,aut taciturnitate furant. Sapiæ.n.gl̃ia de
honestat liuor.inglorius.¶ Itẽ dicit Geru.ibidẽ q̃ circa Nea
polim est mons p̃ mediũ p̃foratus,ad modũ vni⁹ cryptæ,de
latere in latus ad volentiũ transitũ cõcauatus. Cũ ergo tãta
sit illi⁹ opaci itineris lõgitudo,vt si in medio existeres, duos
introitus vix videres,id virtute mathematica Virgil⁹ opa-
tus est,q̃ si sibi i illa via,q̃uis sit sacretissima,duo inimici ob
uiarẽt,nullo dolo,nullis insidiis,nulla malitia sibi mutuo no
cendi p̃tãtẽ hẽrent. Istud põt applicari ad nos religiosos &
clericos & quoslibet ẽt Christianos,q.s.iofra montẽ dñi (q
est ecclã)in eadẽ crypta & fouea.i.in eodẽ collegio,cõsortio
vel hospitio via huius seculi ptransimus,nã dato q̃ aliquid
odium inuicẽ habeamus,nunq̃ tñ debemus nos nocere,vel
nos verbis & factis inuadere,aut dolũ & insidias alteri para
re,sed magis sine tumultu pacifice p̃trãsire. Esa.2. Nõ leua-
bit gẽs cõtra gentẽ gladiũ. Vel dic q̃ via hæc obscura signifi
7 cat mũdũ vt supra.¶ Vnũ mirabile refert hic Geru. Dicit.n.
circa ciuitatẽ Puteolanã esse lacũ cuius aqua teterrima est,
sed si infundatur oleõ,clarissima efficit,quẽ indigenę lacum
Ioãnis appellant. Cũ ergo bonæ memoriæ Ioãnes epus pu-
teolan⁹ quadã die ad lacũ accessisset,vt videret q̃d sub aqua
lateret,in cuius infimo multas lamẽtationũ voces frequẽter
audiebat,cadũ olei purissimi aquæ sup̃fundit,statimq; velut
accensa lucerna ęneas portas maximę quantitatis,& vectes
ferreos prostratos sub aqua vidit,cępitq; mẽte cogitare vir
sctũs has esse portas inferni,quas dñs confregit, q̃n inferos
spoliauit. Iste lacus charissimi mundum designat, sub quo
absq; dubio latent portæ inferorũ lamentatiões & gemitus
dãnatorũ. Hæc tñ aqua mũdanæ p̃speritatis & obscura cęci
tas fluxibilis fortunę virtũ et cõsiderationẽ ipediũt p̃dictorũ,
q̃a p̃culdubio in lacu huius mũdi fortuna vel p̃speritas im
pedit ne hõ infernũ & inferni supplicia cõsideret aut atten-
dat. vñ necesse est hoi q̃ oleũ diuinæ gr̃æ infundat,& sic lu-
cerna fidei & sapiæ illustrabit,& q̃ interius lateat,ab eo per
considerationis scrutiniũ agnoscet. De tali ergo oleo mẽtis
illuminatiuo pñt p̃ctõres Deo & sc̃tis dicere illud Matt.25.
Date nobis de oleo vestro,q̃a lãpades nostræ extinguuntur.

De Regione cedar. Cap. 11.

Cedar est regio q̃ solis ardorib.est perusta,in qua Ismael 1
primogenitus Abrãæ cũ posteritate dicitur habitasse,
& eã a cedar primogenito suo sic vocasse.& s̃m gl.Gẽ.
16.Onagro pp̃ suã feritatẽ fuit cõparatus,iõ dr̃ ibi. Hic erit
hõ ferus,quia s̃m Isi.li.9.in tabernaculis & nõ in domib. ha
bitabat.& nunc eius posteri tanquã hoĩes ferales p̃ vastas so
litudines euagantes,oẽm ferarũ sæuitiã superant & excellũt.
Hi s̃m Methodiũ semel egressuri deserti x orbẽ per octo an-
norũ hebdomadas obtinebunt,& vocabitur via illorũ via
angustiæ,nã ciuitates & regna subuertent,in locis sacris inf
cient sacerdotes,& ibi cũ mulierib.dormient,& ad sepul-
chra sc̃torum iumenta ligabũt. Et hoc s̃m ipsum accidet pp̃
Christianorum nequitiam,qui tunc erunt. Cedar est infer-
nus,p̃pter ardorem tormentorum,vbi Ismael primogeni-
tus Abrãæ.i.lucifer(qui est principiũ viarũ Dei Iob 49.) cũ
sua p̃tãte.i.cum angelis sibi fauentib.& damnatis hoib. cõ-
uersatur. Hi sunt Ismaelitæ demones ferocissimi,qui per de
serta mũdi huius ad malorũ supplicium & bonorũ exercitiũ
euagantur,& in fine.i.tẽpore Antichristi,q̃n soluet sathanas
de carcere egressuri sunt de desertis inferni, & sibi subiicient
totũ orbem,& tunc ciuitatẽ & regnũ ecclesiæ destruent &
subuertent sacerdotes.i.sacros duces bonos Christianos in
terficient & occident p̃ Antichristũ & suos,& ad literam se
pulchra sc̃torum diruent,& cũ mulieribus.i.cum peccatrici
bus aiabus dormient & quiescent.i.per diuersa vitia se con-
iungent. Ideo tunc poterunt dicere Christiani. Egressi mu-
res de cauernis suis,ausi sunt ad p̃liũ nos vocare. Iudith. 14.

De Cypro. Cap. 12.

Cyprus(sicut Geruasius dicit)insula est q̃ nõ solebat ali 1
q̃d cadauer hoĩs mortui ad sepulturã recipere, sed sta
tim sepulta corpora euomere & eiicere quousq; venit
Helena Constantini imperatoris mater,& Coli regis maio
ris Britanniæ filia,q̃ de Hierl̃m rediens crucem boni latro-
nis,quam cum Chri cruce inuenerat,in Cypro reliq̃t. virtu
te cuius p̃dicta corporum euomitio cessauit,& terra Cypri
mortuos sepeliendos recepit. Hæc possent ad laudem dñicę
crucis referri,q̃a si crux latrõnis solũ pp̃ societatem crucis
dñicæ,cũ qua iacuerat sub terra talẽ acq̃siuit virtutẽ,& pp̃
vicinitatẽ q̃ habuit cũ Chri corpore cruci affixo,multo maio
rem virtutem habet Christi crux,a qua talis virtus in aliam
emanauit. Vel si vis expone moraliter,& dic q̃ insula Cypri
significat quemlibet hoiem,qui idcirco insula dr̃,q̃a in ma- 2
ri fluxibilis mortalitatis positus,tribulationũ fluctib.vndiq;
affligit. Per sepulturã mortuorũ intelligo mortis memoriã,
q̃a.s.tũc t̃pis in corde nr̃o mortuos sepelim⁹,q̃n mortes p̃ce
dẽtiũ hoium,mortisq; cõditiones tenaciter cogitam⁹. Per cru
cẽ vero latronis possunt cruciat⁹ malorũ.i.infernorũ pęnę &
tormẽta intelligi,vbi pp̃ delicta sua ipsi cruciant. Crux enĩ
s̃m Grego.a cruciatu est dicta. Dico igitur q̃ insula Cypri.
i.p̃ctõr mortuos ad cordis sui sepulturam nõ vult q̃nq; re-
cipere,nec de morte sui suorũq; cogitare,q̃nimo si q̃n mor
tuũ quid per cogitationẽ in se sepelit,hoc est si q̃n de morte
cogitat,statim a cepto resilit, & hmõi cogitationẽ euomit
& repellit. Hier.7. Eiicient ossa eorũ qui habitauerũt in Hie
rusalẽ de sepulchris suis. Sed q̃d? Pro certo si istos mortuos
velit retinere.i.de morte cogitare,necesse ẽ q̃ ante oĩa me-
diãtę Helena Cõstãtini matre.i.Maria Christi gñtrice crucẽ
latronis.i.cruciatũ malorũ & pœnas infernales per conside
rationẽ habeat,& q̃ dãnationẽ reproborũ diligenter intelli

ga,&

gat & perpendat. Qđ si fecerit mortuos.i.mortis memoriã non amplius reijciet, sed ipsam in corde suo recipiet & inuoluet, quia proculdubio ille nunquã memoriã mortis euomit. qui crucẽ latronis habet.i.qui malorũ cruciatum & damnationem attendit. Gen.23. Sepeli mortuum tuum. Vel dic ꝙ ista terra significet vaniloquos iactatores, qui.s. aliqđ sepultũ.i.aliquod secretum retinere non possunt, sed totum quicquid auditu receperunt, exterius euomere, & reuelatione in publicũ declarare nituntur. Crux ergo & cruciatus talibus debentur, quib. ad celandum commissa secretius coercẽatur. Quod potissimè verum est de sacerdotibus, qui mortuos sepultos.i.peccata eis confessa euomũt & reuelãdo. Crux itaque talibus.i.cruciatus & pœna dari debet. Ideo bene consulitur talib.& Eccl.16. Audisti verbum aduersus proximũ tuum, commoriatur in te, fidens, qñ te non dirumpet. A facie.n. verbi parturit fatuus. Vel dic ꝙ iustus debet esse sicut ista terra, quia nullum peccatum debet in corde sepultũ siue occultum retinere, sed statim per confessionem euomere & auferre, dicendo cum Christo Lazaro mortuo illud Io

2 an.11. Lazare veni foras. Et resedit qui erat mortuus. ¶ De cruce boni latronis dr̃ Gerna aliud mirabile, videlicet ꝙ in cypro ab Helena (sicut dictum est) fuerit dimissa, & in quadam ecclesia collocata, vbi sine aliquo firmamẽto in aere pẽdula manet, & se ad osculum & non ad contactum manuũ præbet. Si.n. ipsam osculari volueris sine motu in aere stabit, si vero manu tractare tentaueris, statim vel ad latus fugiet, vel sursum attolletur. Per istã crucem intelligo sacram scripturam, quæ crux dicitur, quia in ea intelligenda aius cruciatur. Et dr̃ crux boni latronis.i. cuiuslibet boni prælati & prædicatoris, animas.s. diabolo surripientis & furantis, iuxta illud Apostol. 2.ad Cor.12. Cum essem astutus, dolo cepi vos. Per se etiã dicitur stare, quia non contingit eam deficere vel perire, sicut iusq; fulcimento non indiget, quia.s. diuino munere per se viget. Ista est ergo veritas, ꝙ si ad istam crucem.i. ad sacram paginam veneris, & cum humilitate eam quæsieris, & osculum reuerentiæ & amoris eidem impenderis, ipsam procul dubio se tibi præsentantem, & verum sui intellectum manifestantẽ, & tibi applaudentẽ videbis. Sap.6. Præoccupat.n. quærentes se. Quod si forte manu tractare.i. cum pręsumptione discutere curaueris, statim a te refugiet, ita ꝙ verum intellectũ apprehendere nõ valebis. Vñ legi ꝙ quidam magnus doctor semel multũ laborauit pro intellectu ...nius ...næ habendo, & nunquam ipsum poterat inuenire. In crastino vero voluit adire quendam aliũ, vt ab ipso peteret illum intentũ, & in via sibi reuelatũ est per angelũ, qui dixit sibi ꝙ magis meruerat sua humilitas quam habuerat ab alio illam difficultatẽ inuestigare volundo, quam tota subtilitas quam adhibuerat in inquirendo & studẽdo. Ista potissime de Deo

3 vel de secretis quæ ad diuinitatem pertinent, possumus dicere, quia pro certo plus inde nouit & cognoscit humilitas osculatrix, quã curiositas inuestigatrix. Deus.n. hoib. sibi osculũ charitatis porrigentib. se præsentat, ipsum vero manu tractãtibus.i. curiose inuestigantib. & quasi cum sua subtilitate in sua manu habere præsumentibus se occultat, & ab ipsis se eleuat & elongat iuxta illud psal. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Ista etiam est crux latronis eo ꝙ latrones & pctõres cruciat in inferno. Ista p se stat, & nulli rei innititur sed sine alio fundamẽto perpetuo perseuerat, & mortuos etiam impedit euomi inquantum mortẽ non vult abscondi a memoria vel ab aio inferioris. Exo.12. Neq;.n. erat domꝰ in qua non iaceret mortuus. Vel dic ꝙ crux latronis est mulier pulchra, quia etiam ista est ad modum crucis facta, ex ipsa sua humana forma. Et etiam ipsa est cruciatus ipsorum fatuorũ, qui pro eo latrones dicuntur, quia Deo ꝓprias aias subtrahunt & furantur, & quia per fatuum amorẽ in tales cruciatus mẽtaliter suspenduntur. Istę ergo cruces sunt in aere suspensæ.i. in pendulo positæ, & nulla firmitate boni propositi stabilitę. Et breuiter istę sunt q licet manuum attractionem.i. carnalẽ copulã refugiant, osculũ tñ libenter porrigunt atque præstant. Vel dic in bono ꝙ ista est bona mulier, quæ quamuis illis de genere suo soleat osculum porrigere, nunquam tñ debet illis manum, tactũ, attractatioẽmve impudicam ac dissolutam permittere, quinimo bonæ mulieres dñt talibus dicere illud Thr.4. Recedite polluti clamauerunt eis, recedite, abite, nolite tãgere. ¶ In Cypro intellexi esse arborem cu

4 ius fructum seu pomum quotcunq; partes incideris, semper in qualibet particula crucifixi imaginẽ videbis. Talis debet esse voluntas & consciẽtia viri iusti, quia.s. quotcunque tribulationibus scindatur, vel in quæcunq; particularia negocia diuidatur, necesse est ꝙ sp crucifixi memoria & suæ passionis deuota imaginatio in eo inueniatur, exemplo illius qui dum in passione sua semper Iesum nominaret, dixit sibi tyrãnus ꝙ nomen Iesus ab ore suo cessare faceret. Sanctus vero rñdit ꝙ si ex ore recederet, nunquã tñ a corde cessaret. quod & factũ est quia post mortem eius cor ipsius est incisum, & nomẽ Iesus in medio est inuentũ. De alio ẽt legi ꝙ cum omnia loca in quibus Christus personaliter fuerat visitasset, & vltimo esset in monte oliueti, vnde dominus ascendit in cęlũ nec amplius sequi eũ valeret, nisi post ipsum in cælũ ascenderet summo successus gaudio, & summo amoris desiderio expirauit ibidem. Medicis ergo prodentib. quod amor seu gaudiũ fuerat causa mortis, apertum est cor ipsius, & in medio scriptũ erat Amor meꝰ Iesus. Poterat.n. ille dicere illud psal. Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.

De Creta insula. Cap. 13.

Creta est insula nobilissima, quæ quondam fuit centũ vrbibus decorata, quæ inter Aegyptũ & Græciã situatur. Hæc prima remis & armis claruit & sagittis. Prima melodiam inuenit, prima docuit vias equestres, prima literis iura iunxit. Hic capræ & oues multę, cęrui & capreæ valde paucæ. Lupos & vulpes & alia ferarum genera nunquam gignit, & serpentes & venenosa non habet præter quasdam araneas, quæ ibi nascuntur, quæ ab Isidoro phalangia nominantur. Hic nulla auis clamosa nycticorax, & si aliũde venerit, statim perit. Hæc gemmis & herbis medicinalib. est referta, & cunctis bonis & diuitiis opulenta, sicut dicunt Plin. & Isi. Ibi ẽt ſm Solinum est herba alimos quæ admorsa diurnę prohibet famẽ. Sic paradisus vel etiam ecclesia ẽ cum vrbibus.i. diuersis diuersorum statuum mansionibus est decorata, quia in domo patris mei mãsiones multæ sunt. Io.14. Ipsa insuper ecclesia multarum dignitatum distinctionib. est diuisa. Ibi sunt remi.i. ecclesiæ cõfessores, arma.i. ecclesiæ defensores, sagittæ.i. sacrorũ eloquiorũ prædicatores. Ezec.27. In aquis multis adduxerunt remiges tui. Ibi est melodia angelorum, equitatura martyrum & apostolorum, literatura doctorum & prædicatorũ. Vel exinde prodijt melodia deuotionis, equitatura prædicationis, literatura sacræ scripturæ & eruditionis. Ibi sunt capræ & oues, quia ſm Augu. Surgunt indocti, & rapiunt cęlum, & nos cum literis nostris mergimur in profundum. Cerui tamẽ.i. cornuti superbi, capreæ.i. instabiles vel immundi luxuriosi, lupi.i. raptores & vsurarii, qui prædam.i. bladum abscõdunt donec putrescat, vulpes.i. malitiosi & ficti ibi nullatenus apparent, nec aliqua genera venenosorum.i. peccatorum, quia sicut dr̃ Apoc.22. Foris canes & venefici. &c. Ibi tñ generata sunt & nata phalagia venenosa i. mali Angeli, qui statim exinde repulsi sunt. Ibi non est nycticorax.i. aduocati, qui litigando & clamando cibum suum, hoc est diuitias acquirunt, & clarius vident in nocte temporalium, quam in die spiritualium. Ideo Esa.35. Non erit ibi leo nec mala bestia. &c. Herbis etiam medicinalibus.i. sanctis hominib, & lapidib. preciosis.i. angelis, vel virtutibus hæc insula est repleta. Ibi etiam est herba alimos.i. satietas glorię, quã qui semel admorserit, famẽ nequaquam amplius sustinebit. Apo.7. Non esurient neq; sitiẽt amplius

&c. ¶ Item Plinius li.21.c.14. ꝙ in Creta est aliud miraculum. 2
est.n. ibi quidam mons dictus Carina, circa quem per nouẽ milia passuum muscæ non reperiuntur, & quod mirabilius est, mella quæ in isto spatio nata sunt nunquam a muscis tanguntur, dato ꝙ alio transferantur. Sic vere in creta.i. in insula ecclesiæ sunt montes.i. viri alti, contemplatiui & perfecti quos proculdubio & quorum societatem muscæ.i. hoies immundi & luxuriosi, qui cadauerib. & lacte mundi deliciarũ sunt satiati, nolunt tangere vel frequentare, quinimo ẽt mella.i. verba, documenta & exempla talium nunquam volunt recipere vel gustare, quia mali nunquam libenter frequẽtãt consortia bonorum, nec ẽt gustant mella suorum exemplorum & verborum. Ideo dicitur Prou.27. Anima saturata calcabit fauũ. Illi.n. qui mundi deliciis satiantur, fauum.i. dulcedinẽ sanctorum verborum & exemplorum abominantur. Amos.5. Loquentẽ perfecte abominati sunt. Vel dic ꝙ mõs est sacra scriptura, cuius mella.i. dulcia verba, muscę.i. pctõ

tes tangere vel audire nolunt, nec et ibi frequentare vel stu
dere quærunt. Vel dic quod mons significat paradisum quo mu
scæ .i. peccatores non intrant, qui et mella .i. bona spiritualia
& virtutes & sacramenta, quæ eis inde ad illum mundū translata
sunt, non recipiunt neq; gustant. Eccl. 10. Muscæ morientes
perdunt vnguenti suauitatē. De Dedalo & labyrintho Cre-
tę vide iusta li. 10. c. 8. §. 4.

De aegypto. Cap. 14.

1 AEgyptus est regio duas habens partes superiorē, s. et
inferiorem, quarum vna fructibus, frugibus, fontib.
& fluminibus repleta est, in qua duorum monstrorū
genera habitant, s. hippopotami & crocodili. Sed in
alia ægypto versus ortum solis sunt pardi & tigrides, satyri
& basilisci aspides & serpentes, s̄m Pli. & maxime circa flu-
uium Nigrim, qui creditur esse Nilus, vbi est quædam parua
bestia, quæ dicitur catoblepas, corpore quidem modica, mē
bris iners & pigra, caput habentes magni aue, quod ipsum sp de-
fert ad terræ superficiem inclinatum. Quod a natura morta
liū saluti est prouisum, quia tantæ venenositatis est, qd' nihil
eam in facie videre pōt, quin continuo expiret. Istud aūt aial
apud hesperios æthiopes inuenitur, s̄m Pli. sed s̄m Solinum
iuxta Nigrim, seu Tigrim fluuiū inuenitur. Sic vere terra ha-
bet duas partes mundum. s. qui fluminibus deliciarum, fon
tibus, scientiarum, fructibus diuitiarum multipliciter est re
fertus, in quo hippopotami equi fluuiales .i. homines luxurio
si, & crocodili superbi & tumidi conuersantur. Alia autem
pars istius ægypti. s. terræ est inferius intra terra .i. infernus,
vbi damnati ardore igneo comburuntur, vbi circa fontē Ni
grin .i. in puteo abyssi, nigerrima bestia, & venenosissima lu-
cifer est inclusus. Quod ipsa natura naturans .i. Christus ipsi
ad salutem mortaliū procurauit, quia nullus poterat sibi vel
tentationibus suis resistere, dum hic erat Iob 41. Non est po
testas super terram quæ comparetur ei. Ibi sunt etiam basili-
sci, & multa alia monstra .i. diuersa dæmoniorum genera, q
sagacitate & venenositate malitiæ differentes cruciant aias
quæ sunt ibi. Vel expone de diuersis peccatoribus, qui sunt
ibi, sicut infra c. de Aethiopia. Ideo Hier. 8. Mittam eis serpē
tes regulos, quibus non est incantatio. De ibidib fugantibus
serpentes ab ægypto vide li. de auibus ti. suo, similiter de Ni
lo, crocodillo, hippopotamo, ficu ægyptia & palma, vide in
tit. suis. De Api vero boue quem colebant ægyptij, qui tamen
de petentibus, pabulum de suis manib. accipiebat, & rñsum
eis dabat quod si nollet, malum illis portendebat, sicut appa
ruit de Cæsare Germanico, cui non respōdere, nec ab eo su
mere cibum voluit, qui cito post occisus fuit, de ritu etiā hu
ius bonis de quo meminerūt Plinius & Sol. nolui aliqua mo
ralizare, propterea quod diabolicus omni ex parte erat. Allega
tū hic si vis, quod tales boues sunt magni tyranni, qui si nolunt
hominibus loqui, vel respōdere, vel sacrificia & munera capere,
satis possūt ab eis indignationē & periculū expectare. ¶ Pha
ros est turris altissima in portu Alexandriæ, in cuius summi-
tate lumen ponit, vt de nocte dirigat nauigantes. ¶ Sic in por
tu huius mundi viri s̄cti positi sunt, vt per lumen scientię &
bonorum exemplorum ad portum salutis trahuntur ij qui p
mare huius seculi currunt. Et sicut secūdum Solinum isti py
ramides propter suam altitudinem vmbras non faciunt, sic
nec sancti vmbras malorum exemplorum alijs præbuerunt.
Vel dic quod talis est Christus, qui vmbrā alicuius peccati non
habuit, sed altissimæ vitæ fuit in laterna humanitatis conti-
nens lumen diuinitatis, quo iter salutis & portus ostenditur.

De Ægypti mirabilibus. Cap. 11.

AEgyptus in suis desertibus superiorib. multa habet no
1 tabilia. Refert. n. Postumianus, quod circa Syrtes quæ sunt
inter Lybyam & ægyptum, quæ terra est arenosa, & ad
flatum venti ad similitudinem aquæ mobilis, ita quod modico
venti flatu maius in illis terris quam in vllo mari naufragiū
fit, incolæ aliqui in locis aliquantulum solidis cōmorantur.
ibi tñ nulla seges pter hordeum nascitur, quod a die iacti su
minis, die 30. maturatur, & propter maturitatem præcipitē
a ventorum impetu liberatur. Ibi ēt (vt idem ait) inuenitur
herba quædam dulcissima similis mente, quæ saporem mel-
lis prætendens, ab incolis manducatur. Vnde ipse Postumia
nus se dicit circa syrtes vnū senem in vno tugurio reperisse,
qui sibi talē herbam obtulit ad edendum. ¶ Dicit etiam Ger 2
uasius quod quidā miles prouincialis dominus castri delphini,
p ducēda vita ęremitica deserta ægypti perijt, cui post lōga
ieiunia coruus astuit, qui ereptam radicē cuiusdā herbæ ad
pedes eius posuit, qua omni plenam dulcedine reperiens vi
tam in æremo eum ea sustentauit. ¶ Istu possunt applicari, quod
nō est dare ita malam patriam seu terram in qua bonum ali 3
quod non reperiatur, nec aliquam tribulationem ita asperā
vbi dulce aliquid & consolatorium non inueniatur. Qd' etiā
non solum est verum temporaliter, sed etiam spiritualiter.
Dato .n. qd' mundus more Syrtium sit mobilis & instabilis,
arenosus & ruinosus, sterilis & nō fertilis, ibi tñ inuenit hor
deū sacræ scripturæ, in qua. s. sub palea, literæ iacet medulla
scientiæ. Herbæ ēt dulces .i. virtutes & gratiæ, & ecclesiasti-
cu sacramenta, q. s. a corius .i. a. s̄ctis patribus pœnitentia deni
gratis nobis sunt osa & tradita, quib. s. istius deserti .i. istius
vitæ miseræ spiritualis penuria releuatur, & quibus mens de
uota reficitur & nutritur. Psa. Nunquid poterit Deus para-
re mensam in deserto? ¶ Dicit idem Postumianus quod ipse vi- 4
dit in desertis ægypti cœnā q a viro Deo parabat, sine igne
feruere. tāta quippe vis solis illic est, quod quibuslibet coctis, ēt
ad gallorū pulmenta sufficiat. Sic vere olla cordis nostri sine
igne concupiscentiæ, per virtutem solis iustitiæ, & luæ mu-
su gratię, debet feruere per bona desideria & non ab infero
ri imo de sursum debet quærere spūalia incendia. Actuū. 18.
Feruens spū loquebatur quæ sunt Iesu. ¶ Dicit idē Postumia
nus se vidisse in quoda ægypti monasterio vnam arbusculā 5
in claustro, quæ da virga sicca fuerat generata. Volens. n. qui
dam abbas probare vnius nouitij obedientiam, præcepit ei
quod quandam virgam siccam acciperet, & in terram figeret, &
tandiu irrigaret, donec lignum aridum in solo arido reuiui
sceret. Nouitius ergo omni die a flumine Nilo per duo mil-
liaria aquam vehebat, & virgam sicut pater iniunxerat irriga
bat, quod cum duobus annis fecisset, nec aliquid profecisset,
tandem continuans in tertium annū virga floruit & in arba
sculam tandem creuit. Hæc possunt applicari exemplariter
ad virtutem obediētiæ. Vel dic quod dato quod aliquis pctōr ari
dus & indeuotus, & humore gratiæ spoliatus non debet in
prædicator vel prælatus ab irrigatione seu pdicatione cessa
re, quia dato q diu in sua arida indeuotione permanet, po
terit tñ fieri quod finalr per gratiā reuiuescat, & quod in arborem
.i. in virum iustū & fructiferū diuino munere se conuertat.
iō dicebat Apostolus 1. ad Cor. 3. Ego plantaui, Apollo riga
uit, Deus aūt incrementum dedit. quia sicut ibidem
dr, Neque qui plantat, neque qui rigat, est aliquid, sed qui in
crementum dat Deus. ¶ In desertis ægypti beatus Antonius
dum iret videre Paulum primum eremitam, inuenit vnu ho 6
minem equo mixtum, cuius quamuis verba non intellexerit
manu tñ dextra eidam iter ostendit, & statim veloci fuga ab
oculis mirātis euanuit. Satis cito post inuenit paruum homū
cionē, narib. aduncis, fronte cornuta, & pedibus caprinis, q
sibi dactylos porrigebat, a quo cum peteret quisnā esset in-
dit: Mortalis ego sum, vnus ex accolis eremi, quos varijs er
roribus delusa gentilitas, Faunos satyrosq; colit & incubos,
Legatione fungor gregis mei, precamur vt communē Deū
pro nobis deprecaeris. Salutem mundo olim venisse cogno-
uimus & in vniuersam terram sonus eius exiuit. Quibus di-
ctis aufugit & recessit. Vnum vero tale animal sub rege Cō
stantino ad Alexandriam fuit adductum & magnum popu-
lo spectaculum præbuit, & tandem mortuum, & sale condi-
tū, vt ab Imperatore videri posset, ad Anthiochiā delatū est,
sicut recitat Geruasius. Ex hoc ergo pōt concludi quod bestiæ
Christum prædicabant, quē tñ homines credere contemnebat.
Vel si vis moraliza, & dic quod ille homūcio significat mundi
simplices, qui parua habent cornua .i. modicam potentiam
secularem, qui in caprum desinunt per simplicitatem bestia
lem. Homines vero significant rōnales homines, vt clericos
& religiosos quia pro certo homines simplices & seculares
Christum melius recognoscunt q clerici, & orationib. sancto-
rum deuotionis se committunt, & ipsis religiosis & Christi
pauperibus dactylos .i. bona sua tpalia per elemosynas plus
impendunt. Figurati in asina Balaam, quæ melius vidit ange
lū quam propheta. vnde Aug. Surgunt indocti, & rapiunt ca
lum, & nos cum literis nostris mergimur in profundum.
¶ Sicut ponit Pomponius. c. de ægypto, ægyptiorum sunt ept 7
mo quod ipsi erant vetustissimi populorum, dicentes quod a tēpo

re quo

te, quo inceperat regnum eorum, stellæ quater mutauerant cursus suos, fueratq; solis ortus vbi nunc est occasus, & occasus vbi nunc ortus, ita quod regnum suum per 13. millia annorũ processisse dicebant. Illud ergo ad fatuitatem, quorundã alle gari potest, qui de antiquitate generis gloriantur, & qui sydera, & stellas. i. alios nobiles, & eorum status mutabiles asserũt suos veró status, & genera, vt stabiles mentiuntur. Vel dic, quod ista falsa opinio de ortu, & occasu solis reciproco, potest verificari de gentilibus, & Iudæis. cõstat. n. quod dudum ortus solis, iustitiæ Christi. i. fides incarnationis eius, saltem futuræ, & lumen sequens gratiæ resplenduit in iudæis, occasus verò, & errorũ obscuritas gentiles, tunc temporis occupabat. Sed vere nunc versa vice Iudei habent occasum, & gentiles credentes ortũ, quia ipsi fidem negauerunt, & errores conceperunt: Gentiles verò crediderunt, & lumen fidei receperunt, & sic occasum suũ in ortum mutauerunt. Vnde de Iudeis dr̃ illud Hie. 5. Occidit eis sol, dum adhuc esset dies. Quod etiam de clericis, & secularibus potest exponi, quia verè clerici antiquitus fuerũt boni, & sancti, & orientales, & eorum respectu laici erant occidentales, nunc verò ita cõuersi sunt in arcum prauum, quod laici sunt eis meliores. ¶ De illis ægyptijs, qui mortuos suos non cremant nec sepeliunt, sed potius speciebus, & aromatib. cõdiunt, & in penetralib. custodiunt, omitto, sed credo, quod de tã lium cadauere fit mumia i. caro humana confecta, qua medici vtuntur. ¶ In superiori ægypto refert Pomponius esse lacũ qui Chennis dr̃, in quo erat quædam insula natatilis, quæ lucos, & syluas portabat, & quæ Apollinis. i. solis grande tẽplũ gestabat. hæc per lacum natando vagatur, & quocunque vẽti impulerint, agitatur. Templũ solis iustitiæ Christi, est quilibet christianus, & maximè ecclesiasticus, Deo præcipuè dedicatus 1. ad Cor. 3. Templum Dei sanctum est, quod estis vos. Lacus iste mundum significat, insula verò religionem vel ecclesiam designant, quæ s. & syluas & lucos. i. bonos simplices, & laicos, & templum solis. i. religiosos, & clericos in se portat. Ista est ergo veritas, quod ista insula ecclesia cum suis fidelib. debet esse natatilis in hoc lacu, quia. s. in hoc mundo non debet sistere, nec spatia quærere, nec terræ seu terrenis bonis adhærere, sed potius, quasi natando transcurrere, & per temporalia ad venti. i. ad spiritussancti flatũ, tanq̃ peregrina libere pertrãsire, dicens cum filijs suis illud Heb. 13. Nõ habemus hic manẽtem ciuitatem, sed futuram inquirimus. ¶ In ægypto solebat coli Apis, & erat Apis bos niger maculis certis insignis, cauda & lingua dissimilis alijs, quem ex coitu natum nõ credebat, sed diuinitus igne cœlesti diesq; quo gignebatur, erat maximè festus, vt ponit Pomp. c. de ægypto. Igitur dico, quod si isti tantos honores exhibebant boui corporeo, quãto fortius nos debemus boui ethereo. i. Christo, (cũ ipse sit bos pro peccatoribus immolatus, & niger, & decolor pro nobis factus, maculis tñ. i. varietatibus virtutum insignitus, ex carnali coitu non genitus, sed diuinitus datus, & ex cœlesti igne scilicet, ex spiritussancto natus) honorem, & laudem offerre, & diem natiuitatis eius vel conceptionis solenniter festiuare?

De Hellesponto. Cap. 16.

Ellespontus est prouincia in Græcia, de qua dicit Crates ibi esse genus hominũ, qui solo contactu sanat morsus serpentum, & sola manu extrahunt, quæq; mortifera, & venena. Et etiam Varro ibi quosdã homines esse dicit, quorum saliuæ sanaui a morsibus anguium & serpentũ. hæc autem a Plinio dicuntur. c. de India, & etiam li. 7. in principio, qui allegat Varronem. Sic verè in regione ecclesiæ, iuxta pontum, & mare pœnitentiæ sunt homines. i. sacerdotes, qui sola manu apposita per absolutionem, & saliua boni documẽti exposita, morsus serpentum, hoc est demonum, & diuersa peccatorum genera, & venena, virtute clauium extrahunt, & educunt 4. Reg. 5. Putabam, quod egrederetur ad me, & manu sua tangeret locum lepræ. Vel per tactum intelligo correctionẽ, & visitationem, qua mediante prælatus venena extrahit de cordibus subditorum, mediante saliua verborum. Vel dic quod saliua est confessio, qua ex ore emissa, mentem a morsibus, & tentationibus demonum sanamus. ¶ Prope regionem Hellespõti a parte Assyriæ fuerunt antiquitus populi Mossini, sm̃ Põpon. quorum mos erat in patulo vesci, & promiscue concumbere, reges pro voto eligere, & electos, vinculis astringere, & in arctissima custodia, detinere, atque vbi aliquã praue imperando commiserant, solebant eos vnius diei ieiunio & inedia castigare. Istud potest allegari, quomodo mũdi reges proprie non sunt liberi, sed potius multis compedibus allegati, quia re vera vbi quis in regem, & superiorem eligitur, eo ipso vinculis legum, & statutorum præ ceteris obligatur, & a subditis etiam custoditur, inquantum ad eius facta oculi omnium ac opera diriguntur. Iste etiam si male imperando delinquit, vnius diei. i. totius futuri temporis ieiunio in inferno punitur. psalm. Ad alligandum reges eorum in compedibus.

De Eolijs insulis. Cap. 17.

Eoliæ sunt nouem insulæ in mari mediterraneo, sic dictæ sm̃ Isido. ab Eolo; quem poetæ finxerunt regẽ fuisse ventorum, eo quòd secũdum quod videbat vapores eleuari secundum hoc ventos prædicebat. Sunt etiam dictæ vulcaniæ, eo quod ex ipsis exeat ignis, sicut dicitur de monte, Ethna. Sic in mari mediterraneo. i. in medio terræ, & maris, circa centrum sunt Eoliæ insulæ. s. infernus, de quo ignis perpetuus emanat, quæ a rege ventorum. i. ipso rege suo lucifero (qui rex est ventorum tribulationum, & vanitatũ) taliter possunt dici. De ipsis egredietur ignis. &c. Ezec. 10. Ideo Deute. 32. Ignis succensus est in furore meo. Vel dic quòd istæ insulæ sunt peccatores, qui insulæ dicuntur eo, quòd mari, id est tribulationum amaritudine cinguntur. psal. Multa flagella peccatoris. In istis enim ignis iræ, auaritiæ, & luxuriæ ardet. fumus superbiæ eminet, & ventus æternæ damnationis imminet, quia absque dubio fumus, & elatio superborum, signum est suorum imminentium tormentorum.

De Æthiopia. Cap. 18.

Ethiopia est regio in meridie, quæ serpentibus, basiliscis, draconibus, vnicornibus, ceterisque bestijs crudelibus est repleta, & quia solis ardoribus continuè aduritur, ideo illius incola niger est, horribilis ac deformis, ibique sunt multi homines monstruosi, quia. s. alij solem quotidie diris imprecatione propter eius ardorem maledicunt, quorum aliqui troglodytæ vocãtur, ita celeres, quòd bestias cursu superant, qui loco domorum cauernas inhabitant, & serpentes comedunt venenosos alij more pecudum sine lege passim cum mulieribus dormientes matrimonij sunt expertes, qui garamantes ab Isido. nominantur, quos solæ matres recognoscunt, nam paterni nominis nulla reuerẽtia apud eos, sicut dicit Sol. c. Aethiopia. alij incedũt nudi, & nullo exercitio occupantur, hicq; Gamphalantes dicũtur. Alios qui Blẽmeij dicuntur, fama est capite carere, sed os & oculos habere peccatoribus infixos ac infixos. Sunt ibi etiam satyri, qui figuram habentes humanam, sunt penitus inhumani. Apud Sambros autem omnes bestiæ quadrupedes sine auribus nascuntur, etiam elephanti, Alij sunt qui canem pro rege habent, & de eius motibus augurantur quidam imperiet. Aliqui Agriophagi dicuntur, leones & pantheras venantur, & eis etiam vescuntur. Alij locustis sale & fumo induratis viuunt. Alij draconibus nutriuntur. In Aethiopia etiam in aliquorum draconum cerebro inueniuntur lapides preciosi scilicet hyacinthus, chrysolitus, & topatius, ibi etiam & cinamomum medicinale reperitur. Hæc omnia Isido. & Sol. Aethiopia mũdus est, vbi feruore auaritiæ & luxuriæ populi taliter aduruntur, quod pellis conuersationis per violentiam multipliciter denigratur. Ibi sunt serpentes id est malitiosi, ibi basilisci, qui visu interficiũt. i. luxuriosi, ibi rhinoceron, qui cornu petit. i. superbi, ibi draco, qui flatu adurit, & ignem vomit. i. auari, qui flatu verborum suorum fallaciũ, & ardore auaritiæ sua bona pauperum dissipant & comburunt. Ibi etiam sunt homines monstruosi, quia ibi sunt inuidi, qui solem prosperitatis alienæ nequeunt sustinere, & ei quã obuiare nequeunt, saltem detractionibus maledicũt. Ibi sunt troglodytæ cursu celeres. i. leues & intestabiles, qui vno statu vel officio, præbenda vel beneficio non sunt contenti, sed ab vno ad aliud se conuertunt, & ideo venenosa. i peccata comedunt & committunt. Prouer. 1. Pedes eorum ad malum currunt. Figura. 2. Paralip. 12. vbi cũ Sesach rege ægipti venerũt Troglodytæ & Aethiopes ad regem Israel impugnandum. Sic isti sunt de exercitu diaboli. &c. Expone. Item ibi sunt Garamantes adulteri, more pecudum matrimonium non seruantes, & suam adulterinam sobolem solis matribus nutriendam relinquentes. Ibi sunt Gãphalantes

phasante .i. otiosi, q nullo exercitio boni operis occupantur,
ab omnique veste & ornatu virtutum nō abhorrent neq; me
tuunt esse nudi. Mich. 1. Vadā discalciatus & nudus. Ibi sunt
Blemmij .i. hypocritæ qui caput rectæ intentionis nō habēt
licet oculos discretionis, os pulchræ locutionis habeāt in pe-
ctore .i. in apparentia, & cōspectu aliorū. Vel hi sunt mali prę
lati, qui non habent oculos intentionis i capite Christo .i. sur-
sum ad deum eleuatos, & hoc quia cum sint ī peccato morta
li, caput Christum secum non habent, sed oculos habent in pe
ctore circa cor, i ad illos quos habent cordi .s. ad carnalem pa
rentelam, per acceptionem personarum. Ideo Iudith 14. Ecce
Holophernes iacet in terra, & caput eius nō est in ipso. Item
ibi sunt pilosi, hoc est, crudeles excoriatores, q licet sint homi
nes a natura, tñ quo ad mores sunt īhumani. Esa. 13. Pilosi sal
tabunt ibi. Item ibi sunt bestiæ quadrupedes sine auribus, hi
sunt religiosi inobedientes, qui sine auribus cum quatuor pe
dibus propriarum affectionum vndique se inflectūt. Eze 23.
Nasum tuum & aures tuas præcident. Alij sunt gulosi, qui de
cane insatiabili .i. de ventre proprio faciunt Deum & regē,
cuius motu & instigatione faciunt quodcunq;. Philip. 3. Quo
rum Deus venter est &c. Vel per canē intellige auaritiā, cui
obediūt cupidi & auari. Esa. 56. Canes impudētissimi nescie
runt saturitatem. Itē sunt ibi Agriophagi .i. principes & baro
nes qui pantheras, & leones .i. ipsos suos balliuos & bedelloa
deuorant & denudant. Iob. 9. conterebam molas leonum, &
dentibus eorum auferebam prædam. Alij .n. principes ipsis si
tibundis draconibus .i. auaris & vsurarijs terræ suæ vescūtur,
de quorum cerebro .i. abscōdito extrahūt lapides preciosos
.s. munera & emendas per extorsiones & hmoi. psal. Dedisti
eum escam populis Aethiopum. Vel si vis per Aethiopiā acci
pe infernum, vbi est populus niger .i. deformis & tristis p ar-
dore infernalium tormentorum, vbi sunt multa genera homi
nū peccatorū &c. vt supra. Vel Aethiopia est ecclesia, fer uo-
re tribulationum exusta & denigrata. Baruc. 6. Nigræ sūt fa-
cies eorum de fumo qui in domo fit. & Naum. 2. Facies eorū
sicut nigredo ollæ. Can. 1. Fusca sum. &c. vbi q si dracones ca-
piuntur .i. qñ peccatores ad pœnitentiam conuertuntur, in eo
rum cerebro, id est in eorum sapientia & scientia gemmę pre-
ciosę diuersarum virtutum inueniuntur, vt patet in Paulo. cu
ius scientia quā prius acquisiuerat, multum ecclesiam deco-
rauit. Ibi cinamomū famositatis, topazius honestæ vitæ, chry
2 solitus sapientiæ. &c. ¶ In AEthiopia sunt duo fontes, quorū
vnus obliuionē, alter memoriam inducit, vt Isid. ait. Sic verè
in mundo, qui propter æstum concupiscentiæ Aethiopia pōt
dici, sunt duo fontes scientiarū .i. scientia mundi & diuina, sed
mundana dei obliuionem, diuina autem eius recordationem
īducit. Figura Exo. 2. vbi fm Iosephū & magister histo. Moy
ses existēs in Aethiopia fecit duos annulos, vnū qui induce-
bat obliuionem, quem tradidit filiæ regis æthiopū, & sic eius
oblita est. huiusmodi est sapientia mundana. alterum qui me-
moriam inducebat quem apud se retinuit. hęc est sapientia di
uinā. Primum ergo annulum .i. mūdanam sapientiā, Dei obli-
uionem inducentem, alijs debemus dimittere, scientiam autē
Dei & gratiarum actionē, qui est annulus recordationis, de-
bemus retinere. De illa ergō sciētia obliuionis dicitur Prou.
31. Bibant, & obliuiscantur egestatis suæ. &c. & Hier. 2. Popu
3 lus meus oblitus est mei dieb' innumeris. ¶ In Aethiopia fm
Solinum, sunt populi dicti Syrbotę, qui .12. in longitudine pe
des habent, & vt Geruasius ait, colubris aureis corpus habēt. Sunt
etiam alij qui dicuntur Asachei, qui elephantes venantur, & ca
ptos deuorant. Tales fuerūt a postoli, q .12. pedes .i. 12. articu
los habuerunt, & mensuram sua perfectionis ex eis statuerūt,
& colorem aureum honestæ conuersationis seruauerūt. 2. Ma
chabe. 11. Apparuit eques eos præcedens in veste candida ar
mis aureis. Et isti elephantes .i. mundi principes per prædica-
tionem cœperunt, & fidei legibus subiecerunt. ¶ In Aethio-
4 pia sunt Agriophagi, quorum rex vnum in fronte oculum ha
bet, vt Soli. ait. Tales sunt moderni principes & mundi reges,
qui duos oculos .i. duplicē considerationem deberent habe-
re, alteram qua propriam, alteram qua subditorum quærerēt
vtilitatem, sed vere hodie non habent nisi vnā, & non nisi p-
priam curant vtilitatem, nihil vero de subditorum salute, atq;
ideo vere dicuntur monoculi, ad Phi. 2. Omnes quæ sua sunt,
quærūt. Vel dic q si boni reges esse volumus, nos .s. & alios be
ne regendo, vnum solum oculum .i. vnam & simplicem inten
tionē habere debemus, & duplicitatem fugere. Matth. 5. Me-

lius est. n. tibi cum vno oculo intrare in vitam æternam, quā
duos oculos habentem mitti in gehennā ignis. ¶ In Aethio- 5
pia fm Soli. sunt quidam populi qui lingua carēt, quidam qui
visum ignis habere nō solent. Sic verè in mundo isto sunt mul
ti qui ad deum laudandum, vel aliquod bonum dicendū lin
guam nō videntur habere, & alij qui ignem charitatis & eius
vsum nō videntur cognoscere vel sentire. Sap. 17. Et ignis q-
dem nulla vis poterat eis lumen præbere. ¶ In Aethiopia fm 6
Sol. est vnus mons editus, qui ingenito & perpetuo igne flam
mat, cuius simile facit mōs Ethna in Sicilia, mōs vesuuius in
Campania, mons chimera in Lycia, & sic sunt quatuor, mon-
tes semper ardentes. Sic vere sunt quatuor genera peccatorū
semper ardētium diuersis ignibus vitiorū .i. cupidi, luxuriosi
iracundi, & inuidi. Istos .n. solet ardor malorum desideriorū
semper comburere, & diuersis vitijs infestare. ¶ In Aethiopia 7
fm Soli. sunt Macrobij homines .i. lōgissimæ vitæ, qui iustitiā
amant & colunt apud quos est locus Heliotrapeza, abundā
tibus epulis semper plenus, quæ etiā diuina virtute cōtinuē
augentur. Tales sunt iusti, qui .s. in vita gratiæ diu viuūt, & ve
re deus administrat talibus cibos suos, & victum ad sufficiē-
tiā præstat, quem ipsis multiplicat & augmētat. Exemplū de
Helia, cuius farina & & oleum nō extitit diminutum Prouc.
10. Non affliget dñs fame animā iusti. ¶ In Aethiopia fm Sol. 8
sunt dracones in quorū cerebris inuenitur lapis qui dracon-
tias nominatur, qui bonus non est nisi viuentibus detrahatur,
nam si obeat prius serpēs cum eius anima euanescit hic lapis.
Iste lapis significat pœnitentiam, quæ certe nihil valet dū in
hac vita sumus: si .n. mors corporis aduenerit, ea tunc fructus
pœnitentiæ nullus erit. necesse est .n. vt a nobis dum viuimus
extrahatur, alioquin euanescit, & nihilū reputatur. Vel dic q
lapis iste significat bona opera, quæ si dū i vita gratiæ sumus,
fecerimus, & a nobis extraxerimus, proficiēt, si vero mors pec
cati mortalis superuenīat, euanescent. Hierem. 51. Vana sunt
opera & risu digna. Vide multa alia. cap. de faunis, de satyris
& huiusmodi.

De Æthiopiæ mirabilibus. Cap. 19.

AEthiopia, vt Solinus ait, in suis desertis adustis habet
quosdam populos qui Ichthiophagi dicuntur, qui ac
si essent marinæ beluæ, natando in mari volant. Nam 1
ita exquisito oceano Atlantico, vsque in occasum
etiām ad Gorgones insulas venerunt natando. Dicit ad hoc
Geruasius li. suo de mundi mirabilibus, q quidam Nicolaus
cognomine piscis, de Apulia oriundus, eo quòd valde dilige
bat esse in mari, à matre sua extitit maledictus, & q de mari
perpetuo non recederet, imprecatus, qui statim veste reiecta,
in mare siculum saltjt, & ex tunc continuè cum piscibus na-
tando notus & familiaris belluis in mari habitauit, qui quādo
nautas ambulantes videbat, qñq; de mari surgebat, & ab eis
aliquantulū olei ad ponendū in ore suo pro explorando pro
fundo abyssi petebat. Esse autem in profundo maris arbores
glandiferas, valles & montes & flumina dulcia, & sup oēs pi-
sces anguillas longissimas asserebat, naurisque tēpestates im
minentes denunciabat. Per istos possunt intelligi viri theolo
gi, quib' vere placet natare & discernere profunda maris scri
pturarum ibique inueniunt dulcia flumina scientiarum diui
narū, nec non fructus & arbores vtiliū doctrinarum. ideo cui
libet tali dicit in psal. In mari viæ tuæ, & semitę tuæ in aquis
multis. Vel dic exemplariter quomodo matrum & parentū 2
maledictio est cauēda. ¶ Gorgones sunt insulæ in oceano At
lantico, quas antiquitus Gorgones monstra habitauerūt, &
adhuc gēs ea habitat monstruosa. Tradit ergo Xenophō Lāpsa
cenus q Hanno, Pœnorum rex ad eas penetrauit, ibiq; fœmi-
nas quasdam hirsuti corporis, & pernicis velocitatis inuenit,
de quibus tantūmodo duas cepit, quarū pelles miraculi grā
in donarijs Iunoni dedit, & apud Carthaginē in Iunonis tem
plo suspendit, quarum spectaculum vsque ad excidiū cartha
ginis durauit. Istę insulę mundum signant, vbi mulieres hirsu
tæ pellis .i. vilis & infamis cōuersationis multę sunt, quæ vere
per inconstantiam leues & agiles vltra modum existūt. sea ve
ro diabolus istas per mortem capit & excoriat, & pellem suę
malæ conuersationis alijs pro exemplo monstrat, ipsasque ho
die i templis et ecclesijs coram totius clericis manifestat. ¶ In 3
Aethiopia in insula Meroe est ciuitas Syenæ, in qua Moyses
inclusit Aethiopes qñ regnum Aethiopum sibi in deditionem
subegit.

subegit. Hic ergo factus est à philosophis, quidam puteus profundus cubitorum. 60. in cuius profundo splendet sol recto gradu in mense Iunio, nullamque penitus facit vmbrã, & in tali etiam dispositione dr̃ esse puteus ille Samariæ, sup quẽ sedit dñs fatigatus. Ioan. 4. Diametraliter. n. respicit sol locũ illum quando peruenit ad æstatem. hoc etiam dicit Pli. lib 2. vbi nominat alia multa loca per quæ sol directe transit. Per talem puteum possum intelligere humiles, & deuotos, qui. s. aquam deuotionis, & gratiæ continent, & profundum humilitatis habent, qui. s. sexaginta cubitorum dicuntur, quia fructum sexagesimum producunt. Per solem aũt intelligo Christum, & per æstatem feruentem iudicium. Tunc. n. erit sol in leone, quia tunc erit Christus in leonina feritate iustitię. Igitur dico q̃ qñ sol iustitiæ Christus ad mensem Iunij. i. ad feruorem iudicij veniet, tunc directe ad puteum. i. ad humiles psonas respiciet, & illis splendorem æternæ gloriæ influet in pfundum, & ab ipsis vmbrã mortalitatis. i. oĩs aduersitatis auferet, qa nullus est, qui à Deo directe per miam respiciat, & cui gratiæ, & scientiæ, & gloriæ lumen influatur, & a quo vmbra ignorantiæ, & aduersitatis tollatur, nisi qui puteus humilitatis, effectus, in timore diu profundat. psa. Excelsus Deus, & humilia respicit. Vel dic econtra, q̃ putei æthiopiæ sunt auari, qui cautelis, & malitijs sunt profundi, quos sol Christus in iudicio respiciet directè, & feruorem suæ iustitiæ contra eos diametraliter mittet. Iudith. 8. Venit æstus sup caput Manasse, & mortuus est. ¶ In Aethiopia teste Geruasio, est q̃
4 dam prouincia dicta Theonochema, quæ perpetuis incẽdijs sp flammat, sicut etiam Plinius dicit lib. 2. c. 109. circa finem. Oceanus etiam ibi pp maximum solis feruorem sicut cacab. perpetuo feruet, quod etiam in confinio Heliopolis inuenit, & non solum homo ibi transire nõ potest, sed nec humanus oculus aliquãdiu respicere. nigræ etiam, & exustæ sunt ibi arenæ, quæ solis ardoribus sunt desertæ, & ibi sunt serpentes, & bestiæ, quæ pœnitus hoibus sunt ignotæ. Circa partes autem illas populus Gaulolũ peruagatur, & vltra illas partes fuit insula maxima, quæ s̃m Pla. cum suo populo est submersa, quæ Africam, & Europã magnitudine euincere dicebatur. Ista ad infernum possunt applicari vbi est perpetua ignis inflammatio. Esa. 66. Ignis eorum non extinguetur. Ibi est maris. i. tristitiæ, & amaritudinis ebullitio. Iob 41. Feruescere faciet quasi ollam pfundum maris. Ibi est areoarũ. i. pctõrum, combustio, & denigratio. Naum. 2. Facies eorũ quasi nigredo ollæ. Ibi est insularum. i. magnorum, & potentũ summersio, & suæ famæ, & nominis absorptio & obliuio. Exodi. 15. Summersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. Vel dic, q̃ tales sunt peccatores, qui. s. per auaritiã sp ardẽt, & superbiã, & iracundiam feruent. Esa. 57. Impij quasi mare feruens, qđ quiescere non valet. Per infamem conuersationem denigrantur per carnis delicias summerguntur. ¶ In æthio-
5 pia superiori versus mare rubrũ sunt, quædam mulieres, horrendæ, barbas vsque ad mamillas habentes, quæ pellibus animalium p vestibus vtunt, equos habent, & venatrices sunt, & tigrides, & leopardos domant, & ipsis loco canũ venantur, vt Geruasi. ait. qui ẽt dicit, q̃ circa vicinos montes sunt aliæ mulieres, quæ dentes habent aprinos, capillos vsq; ad talos, in lumbis caudas bouinas, altæ sunt pedibus 7. corpus etiam pilosum habent vt camelus. Ista possunt applicari contra malas mulieres, q̃ s. barbas habere dicunt, eo q̃ virorũ suorum, officijs vti nituntur, & inquantum regimen domus (quod ad barbã virilẽ. i. ad viri sapientiam pertinet) vsurpare nolunt, sicut vulgariter de talibus dicimus, q̃ brenas maritorũ portant, qđ. s. de illis, quæ ad viros pertinent, se intromittere diligentius curant. Istæ ergo sunt mulieres barbatæ. i. virorũ officijs implicatæ, contra illud Deut. 22. Non induetur mulier veste virili. Igitur malæ mulieres de pellibus animalium. i. de substantijs fatuorum bestialium se vestiunt, & leopardos, & tigrides. i. hoĩes vtcunque fortes, & constantes solent superare, & domare, & ad venandum. i. inter retia sui amoris capiẽdum solent intendere, & vacare. Vnde Aug. libro de cohabitatione clericorũ, & mulierũ: O quantos leones domuit vna infirmitas delicata, quæ cũ sit vilis, & misera, de maximis facit pdã. Istæ ergo per malitiã sunt caudatæ, dẽtibus aprinis. i. rapaci auaritia sunt munitæ, capillis lõgissimis ornatæ, & per superbiã sunt altæ, & elatæ, & septem pedibus. i. septem vitijs mensuratæ, & in exteriori pelle. i. exteriori apparentia ex infami conuersatione hispidę & hirsutæ. Vel dic q̃ camelus qui gibbum habet & tumorem in dorso, significat tumorem superbiæ, & ideo istæ ad modũ camelorũ dicuntur vestitę, eo q̃ superbo fastu & ornatu incedere volunt. ideo de auaritia, malitia, superbia, & potentia talium mulierum loquitur sapiens Ecclesiastic. 25. Breuis omnis malitia super malitiam mulieris. sequitur. Mulieris ira & irreuerentia & confusio magna. mulier si primarũ habuerit, contraria est viro 6
suo. ¶ In confinio Brissonis fluuij, qui ab æthiopia descẽdit in ægyptum, s̃m Gerua. sunt homines seu bestiæ formã humanã habentes, quorum fęmora. 12. in lõgitudine pedes habẽt, & residuũ corpis totidem, qui brachia habeãt candida vsque ad humeros, pedes vero rubeos, caput rotũdũ, & nasum procerum. hi aũt hoies (sicut ãit) s̃m famam populi, certis tpibus in ciconias trãsformãtur, & apud nos annis oibus fętificant & perigrinantur. Ad quod propositũ satis fecit quod audiui circa tempus regis Roberti in Achaia accidisse, qñ. s. frater ducis Burgundiæ per matrimoniũ hęres principatus Achaiæ factus fuit. Huic. n. in Achaia principanti adductus fuit quidã sacerdos more ciconiæ plumis indutus, qui asserebat per quãdam magam in quadã patria q̃ nominabat, per appositionẽ cuiusdam serici laquei in collo ipsius dormiẽtis appositi, in ciconiam se mutatũ, deinde etiam usque ad Gallias cũ alijs ciconijs volasse Sed tandem cum quadã die more solito, custodia ciconiarũ aliarũ sibi incubuisset, ipse vero cũ vigilare deberet, obdormiuisset, cõtingit q̃ a lupo trãseũte vna de sororibus fuit capta. mane ergo reperto numero diminuto, oẽs cõtra prædictã vigilẽ surrexerunt, & ea interficere voluerunt, prima tamen illum laqueũ qui adhuc erat in collo suo, cũ rostro carpens extraxit, & sic ille de ciconia in hoiem reuersus fuit, sed quia nimis subito actum fuerat, fati termino non expectato, præter q̃ in facie, vbique remãserũt sibi plumæ. Per tales intelligo hypocritas, qui lõgissimi esse videntur perseuerantiæ diuturnam durationem. 12. pedũ p. 12. articulorum fidem & cognitionem, nasi proceri per cœlestium odoratricem deuotionem, capitis rotundi per simplicẽ intentionem, & per malitiæ abdicationẽ, brachiorũ niueorum per mundam & innocentem operationem verũtñ pedũ sunt rubeorum per immundam, & carnalem affectionẽ quia pro certo isti habent certum tp̃s, qñ. s. sunt in abscõdito, quo in ciconias conuertunt, hoc est in psonas viles & immũdas inquantum cadaueribus. i. immundis delectationibus vesci volunt, quia quãuis homines. i. personæ rationabiles esse videantur, sepe tñ ciconiæ. i. personę viles & miseræ efficiuntur. Hiere. 8. Hirundo & ciconia cognouerũt tempus aduẽtus sui. ¶. In Aethiopia est quædã ciuitas dicta Heliopolis. i.
ciuitas solis, de qua videt̃ recordari scriptura Esa. 19. vbi di- 7
citur q̃ erũt in AEgypto quinque ciuitates loquẽtes lingua Canaan, ciuitas solis vocabit̃ vna &c. Ibi. n. sunt palatia solis & lunæ ex auro, argẽto, & lapidibus preciosis, ibi ẽt est lect' solis ex auro obryzo & ebore, ibi etiam est quædã vinea vbi ĩn vitibus aureis pẽdẽt racemi facti de vnionibus & margaritis. sacerdos vero qui solẽ colit, ture & opobalsamo vescit̃, & sub vinea in pauimẽto dormit, & nulli extraneo aditũ pandit sicut dicit Geruasius, quod vbi inuenerit, nescio nõ. n. recolo me alibi id legisse. Talis ciuitas dicitur ecclesia, q̃ est in Aethiopia huius mundi sita, quæ vere ciuitas solis dicitur, eo q̃ ibi sol iustitiæ Christus credit̃ & timet̃. Hæc. n. est palatiũ . i. habitatio, solis & lunæ. i. Christi & virginis gloriosæ, quæ. s. de auro charitatis, & argẽto candidæ castitatis & lapidibus preciosis virtutum cõstituitur. et hic est fęstus solis Christi. s. conscientia bonorum fidelium, qui de auro sapientiæ ebore candidę innocentiæ præparatur. Cant. 1. Lectulus noster floridus, Ibi etiam est vinea sacræ scripturę, quæ re vera de margaritis. i. præclaris & dictis & sententijs est cõfecta, & ad eliquãdum vinũ diuinę scientiæ pparata, sub qua sacerdotes. i. viri ecclesiastici & plati debẽt manere, & diuinis litteris diligenter attendere & studere, nullum vero debẽt intra palatiũ ecclesiæ, hoc est ad ecclesiastica beneficia introducere, nisi illos quos de Heliopoli. i. de ipsa ecclesia per fidem & perfectionẽ nouerint natos esse. Vnde Eze. 44. Omnis alienigena & incircumcisus carne non intrabit sanctuarium meũ. ¶ In Aethio- 8
pia sunt homines cornua & pedes vt capræ habẽtes, quos alij Gorgones alij Gauloles vocant. Sic vere multi sunt in mũdo qui quamuis homines. i. rationales videantur, cornua tñ sua ipsorum psumptio & pedes eorum. i. ipsorum affectio, eos esse captiuos. i. ignorantes & hebetes protestant̃. ¶ In Aethio- 9

pia circa ciuitatē Heliopolim sunt homines mirabiles, qui
16. pedes habent in longitudine. 7. in latitudine, quorum cor-
pus est candidum, caput vero magnum, & hi ita protensas, &
erectas hñt aures, q alas potius esse crederes, quas siquem vi
detint eriguot, ita vt volare velle videantur. Tales dñt esse bo-
ni religiosi, quia caput. i. rōnem dñt magnam habere, & per
castitatem, & innocentiam albi esse. Istis ergo debent esse ma
gnæ aures. i. audiendi, & obediendi virtus magna, qua. s. sur-
sum ad Dei, & prælatorum mandata audienda dñt erigi, & ac
si volare, & currere velint ad executionem eorum, superius
erigi, & leuari. Neem. 1. Sint oculi tui videntes, & aures tuæ
10 attentæ. ¶ Aethiopia Aphricæ est prouincia, vbi sunt multa
mirabilia, & stupenda, quæ libro de animalibus. c. de Faunis,
& Satiris, & in locis alijs pluribus iā sunt dicta. Vnū m̄ dicit
Solinus q in ista patria inuenitur, animal quod Hystrix dr̄,
quod illud esse credo quod a Gallis porc⁹ spinosus appellat-
nā (vt idē ait) istud animal est spinosum, & lōgis iaculis circū
sepiū, quæ. s. pro volūtatem solet emittere, & exinde insequē-
ses canes percutere, & sic eos compellet retroire. Tales sont
vsurarij & auari, qui spinis. i. diuitijs (quæ. sa Christo dicūtur
spinę) vndique sunt armati, & iō si contingat istos a canibus
. i. a iudicibus vt puniantur insequi, statim solent per muneta
diuitiarum spinas & iacula ipsis mittere, & sic eus faciunt re
troducere. i. a correctione cessare, & sic eos oō ampl⁹ infestare
Dona enim & muneta sunt quædā sagittæ quæ pungunt vsq;
ad cor, quas. s. pelliferi solēt iacere & opponere, vt sic manus
corrigēntium iudicum & maiorū possint fugere & euadere,
sicut in Psal. dicitur, Sagittæ potentes acutę cū carbonibus
desolatorijs Vel dic q istę spinę sunt verba pūgētia detracto
ria & iniuriosa, quibus multi taliter sunt armati, q si quis ca
nis. i. pędicator vel p̄latus velit eos capere, arguere vel cor-
rigere ita iaculātur eum verbis, infamationibus & appellatio
nibus, q necesse est q retrocedat, & q eos incorrectos dimit
11 tat, quia sicut dicitur Prouer. 9. Qui arguit derisorē, ipse sibi
iniuriam facit. s. derisor. ¶ In AEthiopia est quadam auis quæ
pegasus dicitur, qui in fabulis equus alatus fingitur, eo q ista
auis equo in auribus assimulatur. sicut. n. dicit Solin. nihil ha-
bet equo simile p̄ter aures. Plinius tñ lib. 8. c. 21. dicit pegasos
esse equos pennatos, & corporibus armatos. Ibi etiam inuenitē
alia auis quæ dicitur tragopan, aquilis maior, q̄ cornibus arie
tinis armatum habet caput. AEthiopia feruētissima regio ec
clesiam significat vel religionem, quæ feruore tribulationum
aduritur. Ibi. n. sunt hæc duo genera auium. i. personarum, pe
gasus. i. similis equo. i. homines futentea & luxuriosi, & trago
pā cornuta. i. homines superbi & ceruicosi Ista. n. genera pso-
narum abundant hodie in ecclesia sancta Dei. s. luxuriosi, qui
more equorum ad luxuriam sunt feruētes, de quibus dicitur
Hier. 5. Aequi amatores in fœminas, vnusquisque ad vxorem
p̄ximi sui hinniebat. Et ceruicosi cornuti, qui more tragopa
nos per superbiā sunt cornuti & tumētes, & alios verbo vel
verbere ferientes, de quibus Eze. 34. Cornibus vestris venti
labatis omnia. maximè isti sunt ceruicosi seculares, qui por-
12 tant alas supercilliorum, & cornua eminentiarum. ¶ In quibus
dam partibus æthiopiæ s̄m Solinum sunt quidā populi q di-
cuntur atlantes, qui ab humano ritu prorsus exulant, omni. n.
inter eos proprium vocabulū, nulli speciale nomen, & isti so
lem continua imprecatione maledicunt, & vsti torrēti side-
re, oderunt Deum lucis, & hi dicuntur somnia nō videre. Per
nomen intelligitur bona fama, iuxta illud Eccl. 41. Curam ha
be de bono nomine, q pro certo multi sunt qui solem iusti
tiæ Christum iurandō & blasphemando continuè maledicūt
& maximè qn ardorē alicuius tribulationis ab ipso sibi infer
ri senserint. Isti ergo sine nomine bonæ famę viuūt, nomen eē
suum angeli in libro vitæ nunquam scribunt, nec isti etiā som
nia. i. considerationem futurorū percipiunt nec attēdunt. Vel
dic q isti sunt damnati, quorū nomē & fama deleta est a me-
moria Dei & hominum. Psal. nomē eorū delesti in æternū. &
qui præ ardore tormētorum Deū maledicūt. Figurati Apo.
16. vbi dicitur q datū est soli affligere homines ęstu & igne, &
aruerunt homines ęstu magno, & blasphemauerūt Deū, quia
pro certo danati dū ardore a sole iustitiæ eis immisso ęstuāt,
præ desperatione ipsum blasphemant. ¶ Troglodytæ populi
13 sunt Aethiopiæ qui s̄m Solinum in cauernis habitāt, pauper-
tate voluntaria diuitijs abstinent, in quodam lapide precioso
qui dicitur hexecōtalithos, qui infinitis pollet coloribus, glo
riantur & gaudent. Tales debēt eē religiosi, & maximè men-
dicantes, quia. s. in cauernis sepulchrorum suorum debēt per
considerationem mortis & peccatorum suorū manere, pau-
pertatem voluntariam diligere, diuitias cōtēnere, & in isto la
pide p̄cioso Christo gloriari & gaudere. 2. ad Corin. 10. Qui
gloriatur, in domino glorietur, Vnde Hie. 9. Nō glorietur in
pictia sua, nec diues in diuitijs suis, nec fortijs in fortitudine
sua, gloriatur autē scire & nosse me. ¶ Augytæ fuerūt populi 14
AEthiopiæ, qui (vt Sol. ait) solos colebant inferos, qui vxores
primis noctib⁹ nuptiarū adulteria pati cogebāt, & ipsas adul
teris exponebant, mox vero eas ad perpetuam pudicitiā legi
bus seuerissimis astringebant. Per istos intelligo demones q
. s. solos inferos colunt & frequētant. Per vxores eorum intel-
ligo animas peccatrices, quas dum eum eis nuptias cōtrahūt,
in hac. s. vita, & eas sibi per malos consensus conglutinant &
cōiunguot, ipsas faciūt cum omnibus vitijs adulterari, & per
omnes voluptates imp̄be delectari, mox vero. i. cū ipsas post
mortem in inferno tenebūt, eas a voluptatibus coercebūt, &
vt abstineant a delicijs crudelissimis damnationis legibus p̄
hibebunt, Vnde de babylone, dicitur Apo. 18. Quantum glo
rificauit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentū & lu
ctum. ¶ Himātopodes populi sunt AEthiopiæ, vt Solinus ait, 15
qui flexibilia habent crura, & ideo potius repunt quàm ince
dunt, & pergendi vsum labendo magis destinant quā eundo.
tales vidētur homines otiosi & pigri, quia pro certo crura. i.
virtutem vidētur debilitatam habere, quia ad nullum bonū
exercitium possunt incedere, sed potius per auaritiā circa ter
rena repere, & præ pigritia solū lapsu flexibili se mouere, Sap.
15. Pedes eorum pigri sunt ad ambulandum.

De Europa. Cap. 20.

Europa est tertia pars orbis, a parte septentrionali posi
ta, & ipsi Aphricæ quæ solis ardoribus vritur, cōtrariè 16
opposita. In ipsa autem (vt Herodotus ait) sunt homi
nes corpore maiores, virib. fortiores, animo audacio
res, forma & specie pulchriores, quàm in aphrica. Nam
quia solaris ęstus super aphrus longius commoratur, ideo
consumendo humores ipsos efficit corpore breuiores, facie
nigriores, crine crispiores, & propter euaporationem spiri-
tuum per apertos poros animo defectiores. Econtra apud
Europeos & aquilonares ex frigiditate poros exterius oppi
lante generantur humores in corporibus, & sic efficiuntur
corpulentiores, & quia frigiditas est mater albedinis, ideo
sunt albiores in facie, & ex repercussione caloris & spiritus
ad interiora, per antiperistasim efficiūtur calidiores interius,
& per consequens audaciores. Europa est religio vel eccle-
sia, sub frigore pœnitentiæ & diuini timoris constituta. Aphri
ca vero est mundus, ardoribus auaritiæ inflamatus, Sed vere
boni ecclesiastici sunt alijs maiores quo ad merita, fortiores
quo ad opera, audaciores ad bonum aggrediendum, & for-
tiores ad perficiendum, & sic sunt pulchriores quo ad hone
statis apparentiam. Quia. n. frigus timoris diuini eis poros
sensuum & appetituū claudit, iō humor deuotionis interius
augmentatur, & sic boni efficiuntur, maiorisq; corpulentiæ
& magnitudinis meritorū. Quia et frigiditas ista est mater al
bedinis. i. castitatis, ideo sunt cæteris albiores. i. castiores. Et
quia frigus diuini timoris vel pœnitentiæ, & tribulationis
exterioris calores et spūs. i. affectiones interiores repercutit,
nec eas ad mundana euaporare permittit, iō per charitatem
sunt calidiores, & per consequens ad bona opera aggredien
da audentiores. Sed econtra q calor auaritiæ & cupiditatis
qui super aphros & mundanos quotidie moratur, poros sen-
suū & appetituum aperit, ipsosq; per diuersa negotia & dele
ctabilia occupari cōpellit, ideo deuotionis humor in eis cōsu
mit, calor delectationis ab eis euaporat, & sic efficiūtur impo
tētiores ad bene agendū, minoris quantitatis quo ad virtutē
& meritū, facie nigriores q̄tū ad malā cōuersationē, & mori
b⁹ pigriores q̄tū ad bonā operationē. Sūt tñ crine cæteris cri
spiores p̄ diuitiarū t paiui ampliationē. Per pilos. n. qui tāq̄ su
p̄flui abscindi possunt sine capitis lęsione, diuitiæ intelligunē,
in qb⁹ mūdani & mali pl⁹ q̄ religiosi & boni affluūt & abūdāt.

De Frisia. Cap. 21.

Frisia est regio in germania, cuius fortis & magni
corporis est populus, castitatis emulus, & luxuriæ 17
detestatiuus, nam iuuenes suos vsque ad adole-
scentiam & perfectam ętatem a matrimonio faciūt
abstinere,

abstinere,& tunc eos matrimonio copulant,& sic magis cō
pletos filios generant & producunt. Isti libertatē multum di
ligūt,ita vt nullū inter se sub militiæ titulo erigi permittāt,
iudices tamen eligunt annuatim,magis amantes mori, quā
iugo seruitutis deprimi. audaces sunt, mortem vilipendunt,
comā in rotundo tondent,& quanto nobilior quis,tanto tō
deri altius,gloriosus arbitratur.& est gens viribus,fortis se-
uero aīo corpore agilis & procera &c. Talis est religio vel
ecclesia,quia ꝑ certo populus eius debet esse castus,& gra-
tiæ libertatē diligere,& magis amare mortem corporia susti
nere, q̄ peccati deprimi seruitute. Debet ēt militiā .i. ꝑlatio-
nē & superbiā abhorrere,sed iudicib. de gente sua .i. suis ꝑla
tis & maiorib. debet subijci,& eisdem humiliter obedire,ca
pillos etiam qui circa collum pendent .i. diuitias superfluas
debet per paupertatis obseruantiam abradere & tondere,
quia quanto religiosus altius tonsus fuerit .i. quanto per pau
pertatem plus fuerit pilis temporalium denudatus, tāto in
genere suo nobilior reputatur. Nu.5. Radetur Nazareus an
te ostium tabernaculi fœderis &c.

De Fortunatis insulis. Cap. 22.

1 FOrtunatæ insulæ sic sunt secundum Isidorum dictæ,
quia omnium bonorum fœcunditate sunt fortunatæ.
Et sunt in oceano constitutæ. Ibi pomorum & fru-
ctuum copia, ibi dulcis auium melodia,ibi mellis &
lactis abundantia,ibi caprarum & ouium multitudo,& ca-
num maxima fortitudo. Et ideo secundum Isidorum. Plin.
poetæ & gentiles crediderunt ibi esse paradisum. Sic in pa-
radiso, qui in oceano idest in empirei circulo continetur,
mel est & lac deuotionis. Cantico. 4. Mel & lac sub lingua
tua. Melodia contemplationis & gratiarum actionis, & ma
xime auium .i. angelorum. Poma & fructus bonæ fruitiones.
Can.7. Omnia poma mea seruaui tibi. Capræ & oues grega
tim vadunt,perfectæ concordiæ et vnitatis. Canes qui do-
minum diligunt,amicitiæ & fidelitatis. Vel capræ & oues
sunt simplices,canes autem prælati &c. Fortunatę autem ab
alijs dicuntur,quia casu & fortuna quandoq; reperiuntur,si
autem a proposito quærantur,raro aut nunquam inueniun
tur. Applica si vis contra vnum infortunium quod sæpe ac-
cidit homini,quia si aliquid ex certa scientia ardenti deside
rio quęrimus,tunc plerumque facile inuenitur. Cant.2. Quę
siui quem diligit aīa mea,& non inueni.& infra. Paululum
cum pertransissem inueni quem diligit anima mea.

De Gallia. Cap. 23.

GAllia europę est prouincia,quæ ab oriente Alpibus,
1 ab occidente mari Britānico,ab austro Pyreneis mō
tibus,ab aquilone Rheno terminatur. Ista est ergo re
gio quæ secundum dicta omnium auctorum qui de
regionibus vel hominum moribus tractauerunt .s. Isidori,
Plinij,Herodoti,Iulij Solini,ferrocissimam naturaliter ha-
bent gentem. vnde etiam (sicut apparet per Solinum vbi de
fundatione Marsiliæ agit) Gallici feræ gentes quodam spe-
ciali vocabulo dicebantur. Mira est ergo virtus fidei christia
næ,quæ iam galliarum populos ita domuit ꝙ præ multis na
tionibus sensum,discretionem,fidem ac constantiam eis de
dit. ¶ Cum igitur regio galliarum multas habeat prouincias
2 in quibus sunt multa notabilia & mirabilia,quorum quædā
sunt naturalia,quædam vero sanctorum virtutibus introdu
cta,primo occurrit mihi quod dicit Geruasius ꝙ .s. in ꝑuin-
cia Aluerinæ ciuitate Amicien. est solennis ecclesia beatæ
Mariæ,circa quam est domus canonicorum,in qua tale fer
tur mirabile,ꝙ in eorum refectorium nulla musca ingredi-
tur. ꝙ si inferatur necesse est vel ꝙ fugiat,vel ꝙ moriatur ce
leriter. De latrinis eorum nullus fętor eructat, & tñ nullius
aquæ profluuium ipsam lauat. Similiter in Prouincia in villa
de Bariolis in canonicorum refectorium nec musca ingre-
ditur,nec illata viuere potest,vt fertur. In Pictauia etiam in
refectorio & claustro ecclesiæ Malleacensis quę sita est in
locis paludosis,culices non subintrant. quod monachi illius
loci a beato Rigonio Abbate quondam loci a Deo impe-
tratum affirmant. Ista .n. loca quæ domino luni dedicata, ad
maiorem quietem ibidem residētium,fuerunt ab impugna
tione talium animalium diuino munere liberata. Sic vere di
co quod cum cor & consortia nostra sit refectorium Chri-
sto & beatæ virgini spūaliter dedicatū) iuxta illud 1. ad Co.
3. Tēplum Dei sanctum est,quod estis vos) ad finem vt habi
tores illi .s. interiores affectiones nostræ,in pace & tranquil-
litate maneant,nullæ muscæ vel culices .i. immundæ cogita-
tiones,nulliusque peccati immunditiæ vel fœtores ibi dñt
ingredi vel admitti,sed inde potius repelli & fugari. Ap. 21.
Nihil coinquinatum intrabit in illam. ¶ Item in Gallijs in ꝑ
uincia Narbonensi est castrū dictum Romelius, in quo sunt 3
duę turres,ad quarum alteram singulis annis scarabeorum
infinita confluit multitudo .s. circa festum Ioannis Baptistę,
quorum .s. corpora aliis sunt maiora,& qui vt plurimū sunt
cornuti. Isti ergo per septem vel octo dies tanto impetu se
mutuo flagellāt,ꝙ de mortuis ex ipsis vix platez postea mū
dari possunt,sicut ponit idem Geruasius in de mundi mirabi
libus,& sicut etiam ego audiui ab hominib. patrię fide di-
gnis. Ista breuiter possunt allegari contra mundi principes
& tyrannos,cornutos dyscolos & superbos, quia pro certo
sicut quotidie videmus,isti pro turrib.& occasione turrium
& castrorum,terrarum & possessionum & aliorū huiusmo
di,congregantur cū multitudine suorū exercituū, & inter
se taliter debacchantur,ꝙ ipsorū plurimi moriuntur. Marc.
Surget gens contra gentem,& regnum aduersus regnū ¶ Itē 4
sm Geruasium,in galliis in prouincia narbonensi prope mō
tem pessulanū est castrum de monte ferrandi,in quo est vnū
satis mirabile: quia ibi silice succisa & cōbusta, more noua-
liū terra colitur,aratroq; scissa,vineas & vites sine plātato-
re producit,q̄ per triēniū optima vina facit,ex hinc vero ad
sterilitatē siluestrē dr̄ redire,nisi iterū ignē & culturā sicut
prius studeant adhibere. Sic vere qnq; fit ꝙ nos (dum tamē
simus per contritionem accensi,& siliis vitiorum nostrorū
per confessionem succisa,& terra corporis nostri per satisfa
ctionē exculta) sine alio exteriori plantatore seu doctore,
sed solū Dei gratia vineā virtutū concipimus & producim᷒
& per trienniū .i. in fide sanctę trinitatis vinū quod lętificat
angelos,hoc est bona opa ꝑducimus. Mar. 4. Vltro .n. terra
fructificat. Veruntamē sępe fit ꝙ vinea virtutum nostrarum
in siluestreitatem vitiorum degenerat,nisi ignis cōtritionis
correctionis & dilectionis, seu infernalis meditationis Ite-
ratus nos exurat, & disciplinę sarculus nos excolat, q abr
hoc est verū,ꝙ nullus est ita bona vinea,nec ita scā ꝑsona,
q n syluestris & peccator infructuosus efficiatur nisi scti spi
ritus,dilectionis,correctionis & meditationis ignib. sępius
comburatur,& etiam nisi sępe per pœnitentiam & pręlato
rum visitationem & disciplinam colatur, vt sic virtus ipsius
spūaliter renouetur. Iō de tali multiplici igne dicebat dñs,
Lu. Ignem veni mittere in terram & qd volo nisi vt ardeat?
¶ Hic ponit Geruasius ꝙ quidā homines certis temporibus
in lupus transformantur,& ingluuiē lupinam induere præ 5
dicantur. ad quod etiam facit verbū Isi,c. de transformatis,
vbi dicit ꝙ quidam homines non fantastica fictione, sed vera
& formali transmutatione transmutantur in lupos. Geruа-
sius hic ponit exemplū, & dicit ꝙ in Gallijs in Aruerina in
dioce. Claramonte .n. quidam miles strenuus dñs Reybal-
dus de Puleto,a nobili viro Pōtico de Capitolio,fuit exhæ
redatus,qui vagus factus & profugus, vna nocte cum sal-
tus lustraret,nimio terrore turbatus,cū mentis alienatione
in lupū vertit,& infantes comedens,prouectos vero dilace
rans,ita debacchabatur in homines ꝙ multæ domus patriæ
desertæ ab Incolis dimittebant,tandem a quodā fabro ligna
rio grauiter attentatus,ictu securis pede trūcatur, q statim
in hoīem reuertitur,& truncatori suo gratias agit,asserēs ꝙ
rōne truncationis prædictę,a fato tantæ miseriæ fuerat libe
ratus.& subiungit ꝙ tales qñ aliquod mēbrū perdūt,statim
forma pristina humana induuntur,& aliud exemplū ponit
de quodā accola castri Luth: prope viuariū dictum Calce-
narta,qui certo tpe vestes suas ad pedem vnius montis di-
mittebat,& se diu in arena volutās,lupi formā induebat, &
ore patulo ad prædā protinus inhiabat. Dicebat autē lupos
ideo ore patulo incedere, quia os non nisi cum labore & cū
pedum auxilio possunt aperire,& propter hoc ipsum tenēt
apertum,ne difficultas aperiendi posset periculi causa esse.
Infinita alia sunt exēpla. nā & ego audiui a quodā Aruerni-
gena,ꝙ dū qdā nobilis per quoddā nemus trāsiret,& inua-
sus a lupo & duob. lupellis patrem occidisset,tandē in exitu
nemoris quandam vetulam inuenit,quæ illis lupis carnes &
cibaria deferebat,quæ cum audisset ab allo qd lupum occi-
derat

derat,statim clamare cœpit,& apprehensa,lupũ suum mari
tum,& lupellos suos filios esse dicebat q̃ tristis sors certis q̃
busdam temporib.in lupos transformare consueuerat. Igi-
tur cum per hæc & alia exempla dicta mutatio appareat el
seuera non vr̃ ex toto reprobabile dictum illud, q̃ .s. aliqui
homines mutentur in ciconias(vt supra c.de Aethiopia po
nitur)feminę in serpentes Delphini vero milites sicut alibi
post dicetur. Aduerte tñ q̃ Pli.li.8.c. 22. de naturali mundi
Hist.illud repudiat,& miratur ista Græciam credidisse,sed
sicut ibidem dicit idem: Nullum tam impudens mendaciũ,
vt teste careat.de Nabuchodonosor etiã non videtur impos
sibile q̃ formam & figurã mutauerit,maxime cum ipse dicat
Dan.4.Figura mea reuersa est ad me,& optimates mei requi
nerũt me.Quamuis ergo ista videant extranea tñ̃ni, possunt
tñ humanis morib.adaptari.Et sic dico quod per tales hoies
in lupum transeuntes possunt intelligi impii & tyrãni,& ma
xime homicidæ & publici raptores.Dato.n. q̃ illi sunt ho-
mines naturaliter,tñ lupi fiunt actualiter,& hoc quia illi tã
tam ingluuiem crudelitatis accipiunt.qđ nihil prorsus hu-
manitatis,hoc est,rationis & benignitatis habere vñr qui-
nimo quantum ad mores in lupos mutantur, & ad homines
corporaliter occidendos,vel temporaliter depredandos to
to impetu cõuertuntur.Vnde Tul.li.de offi. 3.dicit sic.Quid
interest vtrum ex homine quis in beluam se cõuertat an sub
hominis figura immanitatem beluæ gerat?Quasi dicat,nihil
inter est.Isti.n.vestes virtutum dimittunt,& in arena diuitia
rum per complacentiã se inuoluunt,& sic pro ipsis acquiren
dis rapaces lupi fiũt.ideo bene de talib.dicitur Soph.a.prin
cipes eius in medio eius quasi leones rugientes,iudices lu-
pi.Quid ergo?cer tè talib.est vtile q̃ membra eis truncentur
.i.q̃ aliquæ tribulationes a Deo vel a mundo ipsis infligatur,
vt in agnitionẽ sui ducti,iterum commutentur,& mores hu
manos,benignos & rõnabiles quos prę crudelitate exuerãt,
6 amplexentur.2.Mac.9.In agnitionem sui ductus est, percus
sus a domino plaga.vide infra.eo.c.72.§.4.¶ In Galliarũ Nar
bonen.prouincia iuxta ciuitatem Vinea est vinea ad Episco
pum Viẽnen.pertinens,de cuius racemis nec canis nec por
cus nec aliud aial gustare potest,& tamẽ facit vinũ optimũ,
sicut dicit idem Heruasius.Ista vinea significat hypocritam,
cuius racemi.i.fructus & operationes sunt ita malæ & pessi
mæ quod no sunt dignæ vt ab ipsis canib.& porcis .i.pc̃torib.
debeant manducari.i.per complacentiam imitari , veruntã
sepe fit q̃ tales bonum vinum.i.bonam do trinam proferũt
& quod ad vtilitatem auditorum multa salubriter dicũt.iõ
bene dicitur Mat.23.Quæ dicunt facite,quæ aũt faciunt,no
lite facere.Vel dic q̃ ista vinea est beata virgo,quæ fructum
suum.s.Christum nobis protulit,qui vinum optimum & san
guinem suum vel suã doctrinam vel gratiam nobis tribuit.
Istum ergo non debet nec porcus nec canis.i.nec immũdus
nec inuidus peccator tangere nec in sacramento altaris ad
eum appropinquare.Mat.7.Nolite sanctum date canib.Vel
dic q̃ ista vinea est paradisus,cuius fructum nullus pc̃tor co
medit,& tamen vinum suæ consolationis quantum in se est,
cunctis fundit.Vel dic q̃ ista vinea est bonus prædicator,cu
ius fructum & opera canes & porci nunquã comedunt imi-
tando,tñ vinũ suæ doctrinæ bene hauriunt audiẽdo.Ez e.33.
Audiunt sermones tuos,& non faciũt eos,in canticum oris
sui vertunt eos.Vel dic q̃ vinea est ecclesia,cuius racemos,
i.cuius beneficia non debent canes & porci.i.mali & immũ
7 di comedere vel habere,vinum tamen doctrinæ quod effun
dit,possunt percipere ¶ In Galijs in eodem episcopatu vien
nẽ.est fons in quo si quid sordidum iminiseris,statim scaturi
ginem suam mutat,& priorem locum suum deserit,vnde pri
mitus emanabat,vt Ger.ait.Tales proculdubio debemus esse:
quia si quis in loco in quo sumus,& in societate qua mane-
mus,aliquid sordidũ proiecerit.i.aliquid immundũ & inho
nestum fecerit,statim debemus locũ mutare , & societatem
illam immundam dimittere,& ad altum locũ & cõsortium
quod careat infamia,& immunditia,nos transferre.1. Io. 3.
translati sumus de morte ad vita.¶ Item Geruasius dicit qđ
8 in Narbonen.Gallia,episcupatu Lodon.est fons qui tẽpore
adaquandorum pratorum ad propinquum pratum irrigadũ
scaturit postquã vero herba tonsa fuerit,nõ apparet amplius
sed arescit.Talis est fons piæ,quia.s.dum sumus supra pra-
tũ.i.dum viuimus in hoc mundo,nos irrigat,at si per mortẽ
tonsi fuerimus,arescit & nõ paret,& amplius nos nõ irri-
gat.Aquæ enim Dei gratiæ vel piæ post mortẽ nõ proficit.
sed solum dum simus in statu merendi.i.dum viuimus, nos
infundit,& ad crementum bonorum operum nos imbibit.
¶ Item in Galliis in prouincia Aruerniæ est castrum dictum 9
Crest,vbi qualibet nocte die sabbati accidit vnum satis mi-
rabile,quia.s.omnes fæces aiarum mortuorum & occisorũ
demones de nocte exportant,& de ipsis imperceptibiliter lo-
cum mundant.Sic vere in sabbato quod est finis septimanæ,
hoc est in fine mundi vel vitæ pñtis demones secum fœtidos
immundos & ipsos portabunt,& ab ipsis mundũ purgabũt
& mundabunt.¶ Itẽ idem dicit q̃ in prouincia Narbonen. 10
in vico qui dr̃ Aluiganus,sunt duo fontes quorum vnus nũ
quam bullit,alius vero penitus nihil coquit, & primus co-
quit,licet non bulliat,secũdus bullit,sed non coquit.Procul
dubio simile quotidie accidit in negocijs huius mũdi.Vide
bis.n.duos homines quorum alter videbitur circa aliquod
negociũ feruere & bulire,& præ sollicitudine prætendet se
mirabilia facere,qui tñ in veritate nihil faciet,nec aliqđ ne-
gociũ complebit aut decoquet.Contra aũt videbis alium,q
nihil videbitur facere,& qui vel non vult vel nescit ebullitio
nem facere,& feruorem sollicitudinis ostendere,qui tamen
totum negotiũ comprobatur facere ipsumq; coquere & cõ
plere,& in omnib.moderari.Istud etiam patet de hypocri-
tis & humilibus,quia.i.hypocritæ videntur feruere & bulli
re per mirabilem deuotionem,non coquunt tamen seipsos
per contritionem aut dilectionem,vel per maturam conuer
sionem aut discretionem, econuerso autem multi humiles
exterius per deuotionem bullire non videntur,qui tamẽ in
veritate fortius operãtur,& se per morum digestionẽ,alios
vero per conuersationem,correctionem & pdicationẽ me-
lius decoquere dinoscuntur.Isti ergo duo fontes.i.duo gña
personarũ figurantur Mat.21.in illis duob.filiis quibus præ-
cepit pater q̃ irent fodere in vineã suam , quorum vnus di-
xit:Vado,& nõ iuit.Alius vero dixit:Nõ vado sed iuit. Iste
tñ potius cõmendatur eo q̃ patris mandatũ impleuit.Sic p
certo multi in negociis videntur dicere vado bollio,totum
facio ,qui tñ in rei veritate nec vadunt nec faciunt, nec Dei
mandatum exequunt aut agunt. Mat.23. Dicunt.n.& non fa
ciũt.Alii vero vñr dicere,non vadam seu non faciam inquã
tum.s.eorum opera non apparent nec videntur,sed in veri-
tate virtualiter operantur. De quibus Seneca epistola quadã
pulchre loquitur.Mihi crede,qui nihil agere videntur,ma-
iora agunt humanaq; ac diuina simul tractant. Illi ergo qui
non videntur facere & faciunt,a Deo commendantur,at il
li qui econtra videntur facere,& non faciunt,a Deo repro-
bant.iõ bene consulit Mat.23.Quæ dicunt,facite,quæ autẽ
faciũt,nolite facere.Vel dic q̃ duo sunt genera correctorũ,
quidã.n.bullire,furere & austere reprehendere noscunt,qui
proculdubio alios non bene coquunt,emendant vel casti-
gant.Alii vero sine bullitione,strepitu vel furore,cũ suauita
te & beneuolentia castigant,corrigunt & loquuntur , & sic
alij per ipsos se melius decoqnũt & ad maturitatem & salu
tẽ deducunt.Quia breuiter plerumq; accidit q̃ in eoquẽdo
alios,& in eos corrigẽdo,& ad bonũ cõuertendo,plus ope
ratur prælati benignitas suauiter pertransiens quam seueri-
tas ferociter ebulliens.Quia ẽt teste Grego.Quidã sunt qui
per mansuetudinẽ conuertuntur,qui tñ inter tormenta for-
tius indurantur.Vel dic de stultis,qui cum ebullitione & ira
volunt omnia facere,qui tamen ad intentũ suum non solẽt
prospere attingere,prudentes vero maturẽ & sine bullitus
& strepitu facta sua faciunt,& isti melius decoquunt, & ad
complementũ suæ intentionis facilius proueniunt. ideo be
ne dicitur Prou.15.Lingua sapientum ornat scientiam.os fa
tui ebullit stultitia.¶ In Aruernia prouincia galliarum dici-
tur esse fons cuius aqua ad vini tendit saporẽ.Sic vere aqua
i.doctrina bonorum sp debet vinũ sapere.i. aliquã spũalem
consolationem inferre: Io.2.Gustauit Architriclinus aquã
factam vinum.Vel dic q̃ aqua bonorum nostrorũ terreno-
rum debet esse vinum.i.cõsolatio pauperum & egenorum.
¶ In Gallia Belgica in ciuitate Parrisiensi est vnum valde mi
rabile.s.cimiterium sancti Innocentij : vbi nullum corpus
sepelitur,quin intra spatium nouem dierũ omnes corporis
eius carnes in terram cõuertantur:ita q̃ ossa nuda de fouea
extrahantur.Vnde plerunque contingit quatuor vel quinq;
corpora in eadem fouea simul poni , & statim post nouem
dies amotis eorum ossib.ibidem alios mortuos intromitti.

Istud autem attribuitur diuinę potētiæ miraculo, quæ tā popolosæ ciuitati, q̄ re uera hodie potest dici (vt verbis Solini Carthaginem commendantis vtar) alterū post vrbē Romā (imo super omnem aliam vrbem) orbis terrarū decus, voluit de cemiterio prouidere, & cum alias facile nō esset tantā hominum multitudinē sepelire. Alij verò conātur assignare rationē naturalē. Dicunt.n. ꝙ carnes hominis mortui, vel puluis lact⁹ ex ipsis, sunt mirabiliter corrosiuæ. Cū ergo tota terra illius cemiterij propter sepultorum multitudinē de carnibus humanis existat, hinc est ꝙ recētes cito corrodit & deuorat, & in similitudinem sui mutat. Igiť moraliter exponēdo dico quòd isti cemiterio sunt similes mūdi raptores & principes & iudices impij & tyranni: quia videlicet omnes qui infra suum ambitum sepeliuntur, id est qui infra suam iurisdictionem morātur, isti per rapinas & exactiones corrodūt, & eorum carnes.i. eorum temporales substātias deprædanť, ita ꝙ ossa.i. personæ eorum pauperes & nudæ dimittuntur. Vñ talibus raptoribus dicitur illud Mich.3. Violēter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnes eorum desuꝑ ossibus eorū. Et q̄ est ratio? pro certo quia nulla res est magis corrosiua, magis nociua vel læsiua quā caro humana mortua, & in puluere reducta.i. quam carnalis homo ꝑ peccatū mortuus, & per auaritiam & terrenorū affectum in terra mutatus & conuersus, quia pro certo alios homines ꝑ vsuras & exactiones corrodit, & magis quā alia animalia ipsos impetit atq; lędit. Semel.n. fuit petitum a quodam philosopho quid esset hoī inimicissimū, qui respondit, alter homo. Quia breuiter nullus homini ita inimicatur sicut homo qui ī terrā & puluerē per auaritiam cōmutatur. Vnde de talibus potest dici illud Ezec.19. Leo factus est, & didicit capere prædam, hominesq; deuorare. Et hoc valde reprehendiť Eccl.28. Homo homini conseruat iram, & a Deo quærit medelam. in hominē sibi nō habet misericordiā, & pro peccatis suis deprecatur, ipse cū caro sit reseruat iram, & propitiationē quærit a Deo. Quasi dicat, pro nihilo a Deo sperat veniā, qui alteri homini sibi simili facit nequitiam. Vel dic contra detractores, qui cū sint per peccatum mortui, & in se viles & terrei alios tamē solēt rodere, & verbis detractorijs lacerare. Vel dic ꝙ mali balliui quāq̄ ꝑ peccatū sint mortui, alios tñ mortuos.i. alios malefactores deuorāt, & sic fit ꝙ mortui mortuos.i. mali malos rodūt lacerat & castigat. Et cōtra ēt isti balliui sunt deteriores quā ipsi quos puniūt vt malefactores. Vnde de quodā philosopho audiui, ꝙ dum præpositus quādā duceret latronē ad suspēdiū, risit philosophus, dixitq;, rideo ꝙ magn⁹ latro ducit paruū latronē ad suspēdiū. Dimittamus ergo mortuos alios mortuos corrodere, & iuxta verbū dñi, mortuos sepelire mortuos suos Mat.8. Vel dic cōtra illos corrosiuos & rapaces q̄ si aliquis in eorum cemiteriū.i. in eorū iurisdictionē vel patria de nouo aliunde venerit, statim volunt eū rodere, molestare & pungere, & pro eo ꝙ aduena est, ipsius carnem & substātiam rapinis & exactionibus deuorare, cū tñ ipsi deberēt eos benigniter recipere, & eisdē nullatenus inuidere, & ipsos plusquā alios diligere & fouere, iuxta illud Exo.23. Aduenā nō contristabis, neq; affliges eū, aduenæ.n. fuistis in terra aliena. Vel dic ꝙ nihil adeo corrodit & cōsumit carnē nostrā.i. carnalitatem nostrā, sicut caro mortua.i. cōsideratio mortis hominum aliorū, quia sicut dicit Hiero. Nihil adeo valet ad domādum carnis vitia, sicut cogitare qualis est futura caro mortua.

13 ¶ In dicta prouincia franciæ circa ciuitatem Parrhisien. abundanter inuenitur illa materia terræ quæ gypsus seu plastrū appellatur, quæ cū sit lapis ꝑ lucidus, coctus in igne, in puluerem cum malleis diminuitur, qui quidē puluis inter mirabilia numeratur, pro eo ꝙ cum aqua distemperatus, in lutum cito, & post in lapidis duritiā immutatur, ita vt mirabilia ædificia de eo fabricenť. Ista possunt allegari de multis, q̄ quamuis quandoque per carnalitatem sint lutei, & per decoctionē auaritiæ puluerei, tamen fiunt quandoq; per cōstantiā & fortitudinem lapidei atq; firmi, ita ꝙ de talibus potest ædificiū ecclesiæ cōstitui vel fundari. Vel ecōuerso ista possunt dici de alijs, qui sunt lutei & carnales, & in fine ita fortiter ꝑ obstinationē durescūt, & quasi lapides duri fiunt, ita ꝙ ad ponendū in ædificio inferni vtiles sunt &c. Vel gypsus est diuina gratia, q̄ in principio est debilis, postea verè fortis efficiť atq; firma, & quæ ad modum gypsi est cementum ꝑ ædificio animæ cōstituendo. Sicut autē gypsus melius adhæret rei infusæ vel humidæ quā aridæ seu siccæ, & melius etiam lapideæ materiæ quam ligneæ, sic verè gratia Dei humidis & lachrymosis ploris, non indeuotis, & aridis adhæret, lapideis ēt & fortibus & constantibus, pōderosis & humilibus, & inferiora loca & status petētibus adiūgitur, a ligneis verò.i. leuibus & superbis sursum enatātibus, & more ligni ad superiora ambitiosè ascēdentibus seu anhelātibus disgregať, nec eis aliqualiter colligatur, quia sicut dicit.1. Petri.5. Deus superbis resistit, humilibus aūt dat gratiā.

¶ In Gallia autē multæ sunt ꝑuinciæ, in q̄bus multa sunt mirabilia, sicut est Prouincia & Pictauia, sed de ipsis vide in suis titulis specialibus. 14

¶ In illa Galliarum parte quæ Britannia dicitur, & quæ dudū Amorica dicebatur, circa villam quæ nominatur Falgeria Radulphi ferť esse quidam fons lacus seu fouea profunda, cuius ad experienda crimina mirabiles sunt virtutes. Si qs.n. de homicidio vel alio crimine sit suspectus, statim ad purgationē admittitur, si velit in dicta fouea se purgare. Proijcitur ergo nudus in foueam, & corio ꝑ si innocens fuerit, fundum petit, & si nō extrahať, est in periculo submergēdi. Si verò nocēs est, ad fundum nō poterit descēdere, imo quasi a fonte reiect⁹, necesse habebit sup aquas natare. Istud potest exponi in bono & in malo. in bono hoc pacto. Per istū.n. fontē possum intelligere mundum istum, qui rectè ꝓbationis locus est. Est.n. illud diuinæ prouidētiæ claustrum, in quo nouit.n. homines, si bene se gerant, & ad professionem angelicæ religionis admittunť, si verò malē, in tenebras exteriores ligatis manib⁹ & pedib⁹ expelluntur. Eccl.27. Vasa figuli probat fornax. Igiť dico ꝙ si vis probare in isto fonte.i. in isto mūdo qui sint rei, & q̄ iusti, qui nocentes, & qui innocētes, qui boni, & qui mali, vide quos iste fons mūdus ad fundum, & ad infimū statim deijcit, & quos sursum in aqua bonorū terrenorū superuehit, & extollit, & in altis gradibus sustinet atq; nutrit: q̄ a reuera boni & innocentes hoīes tribulationes & submergiū patiunť, & ad infimum paupertatis statum cadere ꝑmittūtur, mali autē & nocentes a mundo fouentur & sustinenť. Q̄n tñ de hoc ꝓbationis lacu ꝑ mortē exiuerint, tūc a proposito.i. a Christo in inferni patibulo suspenduntur, bonis verò qui primitus inferius descenderunt, iustitiæ stola datur. Ideo bene diciť Iaco.1. Beatus vir qui suffert tentationem, q̄m cū probatus fuerit accipiet coronā vitę. Vel dic ꝙ talis est curia mali iudicis in qua innocentes grauantur & submerguntur, nocētes verò liberātur & saluantur. Vel si vis dic ꝙ ista aqua est mūdi prosperitas, in qua.s. innocentes & iusti positi fundum ꝑ humilitatem petunt, mali vero sursum per superbiam & elationē se tollūt. Præpositos ergo infernalis istos tanq̄ reos suspēdit, illos verò qui in humilitate vixerunt, illæsos abire ꝑmittit. Boni.n. in prosperis humiliantur. mali autē in superbiam efferūtur, & propter hoc post vitæ exitum illi liberantur, hi dānantur. De hac ergo ꝓbationis aqua videtur dñs dicere illud Iudicum.7. Duc populum ad aquas vt ꝓbem eos. Vel dic quòd ista aqua significat mundi aduersitatē, in qua.s. vir bonus ꝑ timorē descēdit & humiliatur, mal⁹ aūt fluctuat & mouet. &c. sicut supra. Vel dic ꝙ iste fons est Deus, qui.s. innocētes in se recipit & retinet, malos verò euomit, eijcit & abhorret. Idē aūt dic de paradiso, vel ēt idē dic de aliquibus religionibus, q̄.s. malos recipere & retinere nolūt, bonos verò retinent & cognoscunt. Matt.13. Elegerūt bonos in vasa sua, malos aūt foras miserunt. 16

¶ De muliere quæ sine quocūq; cibo vel potu vixit plus quā.20. annis, quæ etiā nunc anno domini.M.345. (sicut dicitur) adhuc viuit in Britannia minori ꝓuincia Galliarum propè ciuitatem Tregorem satis videť mirabile, maximè cum per tantum tēpus nihil superfluę a corpore emiserit, & maximè per secessum, ita ꝙ pellis ventris sui cum dorso (sicut dicitur) est cōiuncta, hoc tñ excepto: quia qñq; visa est lachrymari, q̄ etiam dicis sibi impossibile esse posse comedere quocūq; modo, ita ꝙ etiā semel in anno in minutissima q̄titate vix pōt recipere corpus Christi, quæ tamen his nō obstantibus vultu læto & verbo facundo semper viuere cōprobatur, sicut a multis prælatis & alijs fide dignis cognitū extitit & probatum. Cuius simile ponit Vincentius.

De Germania. Cap. 34.

GERMANIA est maxima regio Europæ, multas continens prouincias. In illa secundum Solinum est saltus Hercinius, vbi quædam aues gignuntur quæ pennis lucentibus decorantur, in tantum quod illarum pennarum lumine tenebræ illustrantur, ita etiam (sicut 1

De Amazonia. Cap: 2.

1 AMazonia est regio fœminarum, quæ nullum masculum inter se viuere permittunt, sed prolis gratia cũ maritis certis temporibus conueniunt, & si masculũ pepererint, ipsum eijciunt vel occidunt, si autem filiam habuerint, ipsam nutriunt & reseruant. Amazones autẽ istæ octauo anno filiabus suis dexterã mamillã exurũt, ne ad sagittandum valeãt impediri. & quas reginas super se habẽt, quibus obediunt, ita ꝙ vna cum exercitu debellare, altera in regno remanet, & eã rẽpublicam rem gubernat, vt dicit Isido. & est ista regio in Scythia superiori, & hæ fœminæ ita bellatrices affectę sunt, ꝙ per centũ annos tenuerunt regnũ orientis. Orosius autẽ dicit duos reges iuuenes de Scythia in Pontum & Cappadociã venisse, ibiq; patria domita regnauisse, q fraude finitimorũ occisi fuerũt, & sic vxores eorũ cũ paucis masculis remãserunt. Istæ ergo ad vltionem virorum, arma sumunt, & vt omnibus ex simili conditione animus fieret viros qui superfuerant, interficiunt, paceq; armis q̃sita, alienos coitus prolis gratia capessunt, paruulos mares enecãt, & fœminas custodiunt. Vna autẽ reginarũ istarum fuit illa nobilis Penthesilea, quæ in bello Troianorum cõtra Græcos cũ puellis suis fortissimè legitur pugnasse, & ibi etiã decessisse. Ista regio est mundus in quo mulieres. i. molles & fluidi peccatores, nullũ masculum. i. nullũ virum iustum diligunt, sed femellas. i. alios peccatores sibi similes eligũt atq; volunt. Iõ Nauum. 3. Populus tuus mulieres in medio tui. Figura Exo. 1. vbi Pharao fecit fœminas reseruari, masculos submergi, expone &c. Et si istæ fœminæ. i. hoies mundani aliquẽ filiũ masculum. i. virtuosum & Deum timentem habuerint, ipsum eijciunt, & contẽnunt, maximè qñ intrauerit religionem huius modi. &c. sed si pepererit femellam. i. si filijs eorum mali efficiantur, & vsurarij sicut ipsi, tũc eos diligũt, & reseruãt. Qualis mater, talis & filia eius. Ezec. 16. Duæ mamillæ istarũ filiarum iuuenum sunt amor Dei, & amor mũdi, sed ꝓ certo matris earum dextram mamillam, amorem. s. Dei eis auferunt, ne forte ad sagittandum pauperes per vsuras, & hmõi impediantur, & vt ad bella negotiorum mundi plus habiles habeantur, & ideo dicuntur Amazones, quasi sine misericordię mamma vel dic ꝙ mãma dextra est pietas ad pauperes, quæ in eis exuritur. sinistra est affectio ad parentelam, quæ in eis, reseruatur. Duæ reginæ istius regni sunt luxuria & auaritia, sed luxuria domi remanet, & quiescit vna cum luxuriosis altera autem regina, s. auaritia cum exercitu auarorũ ꝑ foria, & nũndinas bellum gerit. vt luxuriosis dicatur illud Nume. 32. Fratres vestri. i. auari, vadent ad pugnam, & vos hic sedebitis. Illi etiam habent regnum orientis, quia mali plus, quam boni habent aliquando regimẽ mundi. Ideo Esa. 3. Mulieres dominatæ sunt eis. Sic ergo dico quòd in regno ecclesiæ, vel etiam mundi, duæ malæ dominantur reginæ, s. auaritia & luxuria, quæ. s. a fœminis suis. i. a mollibus, & effeminatis personis dexteram mamillam. i. Dei amorem seu misericordiam ad pauperes auferunt, & sinistram carnalis affectionis eis inserunt. & dimittunt. Vel dic quòd istæ reginæ sunt moderni, mali & effœminati prælati, qui re vera non merentur, reges dici, sed reginæ potius, seu fœminæ nũcupari. vnde illud prædictum. Esaiæ. 3. mulieres &c. Illi ergo viros. i. virtuosos homines non diligunt, imo ipsos persequuntur & odiunt, & in regno ecclesiæ ipsos dominari non permittunt, fœminas. autem. i. ignorantes, & effœminatos custodiunt, & eos in regno ecclesiæ retinent, promouent & extollũt. Num. 31. Cur fœminas reseruastis? Et ideo breuiter quasi totus popul⁹ ecclesiæ est hodie muliebris. i. scientijs, & virtutibus imbecillis. Naum. 3. Populus tuus mulieres in medio tui. Pharao. n. rex Aegypti. i. diabolus viros. i. perfectos ꝓcipit occidere vel fugare, & ab ecclesia deficere vel cessare, fœmineos vero. i. fragiles & ignaros iubet malis prælatis & promotoribus reseruare, quibus etiam (vt apparet) mamma dextra. i. pietas est ablata, sinistra vero. i. carnalium parentum affectio est seruata. ps. Obliuiscatur mei dextera mea Eiusdem enim cõditionis volunt esse, & ideo mares. i. perfectos secum nolunt aliquo pacto interesse, sicut ad litteram videmus de ignorantibus, religiosis, & clericis, qui inter se clericos scientificos nõ diligũt, sed eos occidunt, i. deprimunt, & contemnunt, & omnes eiusdem conditionis & ignorantiæ esse volunt. Exod. 1. Si quicquam masculi sexus fuerit, interficite.

De Anglia. Cap. 3.

1 ANglia est Brittannia maior in qua sunt & fiunt multa mirabilia & stupenda. dicit enim Gerua. in lib. suo de Ocijs imperialibus, ꝙ in villa dr̃ Venichium. in dioceſi Vigorniensi, sunt putei salsi de quorum aqua ꝑ decoctionem fit sal. Sed vnum est satis mirabile, qa aqua illa ꝑ medium annum est salsa. s. a natiuitate dñi vsq; ad festũ sctĩ Ioanis Baptistę, ꝑ aliud vero mediũ tpꝯ est dulcis. Sed qđ mirabili⁹ est ꝑ illo tpe quo est sali necessaria, & nõ̃ si auritur, superfluit, ꝑ aliud vero tpꝯ vis sup excrescit. Charissimi ꝑ istam aquam intelligitur scientia, qa pro certo illa scientia q ad sal sapientiæ & ad condimentum & documentũ hoiũ ꝑ doctrinam & ꝑdicationẽ ordinat, crescit, affluit & augmẽtat, illa vero q ad vtilitatẽ aliorũ nõ ordinat, & q in aliorũ vsib⁹ nõ distribuit, in se decrescit, & diminuit, qa sciẽtia cõicata ꝑficit, scientia vero occultata deficit. ideo bñ dr̃. Eccl. 41. Sciẽtia abscondita, & thesaurus abscõditus, q vtilitas in vtrisq;? Vel dic ꝙ ista aqua significat diuitias, q plerũq; si per largitatẽ, & elemosynã distribuanẽ, & hoium vtilitatibus deputentur, crescunt, si vero aliorũ vtilitatibus non ordinentur, sed in suo puteo. s. ab auaro seruentẽ, pereunt, & decreuerũt. Iõ Prou. 11. Alij diuidũt propria, & ditiores sunt, alij rapiũt non sua, & sp in egestate sunt. ¶ Dicit ẽt Gerua. ꝙ in Anglia ꝓpe Lõdinas in vico q dr̃ Aspele, est silua cuius lignũ lectũ si in aqua riuuli iuxta fluẽtis, vel in terra arida iuxta riuũ ꝑ annũ sepeliat, & dimittatur, in lapidis pondus & duritiã cõmutatur, qđ tñ nõ fit si sectũ nõ fuerit, sed plãtatũ. Sic verè si qs ꝑ contrectionẽ, & cõfessionẽ fuerit sectus, & a vitiorũ superfluitatibus detrũcat⁹, & tãdẽ i riuo deuotionis vel sacræ scripturæ posit⁹ & imersus, vel sub terra. i. suæ terreitatis & mortis memoria ꝑ cõsiderationẽ, sepult⁹, fiet ꝑ cõstãtiã & fortitudinẽ saxeus & per maturitatẽ & prudẽtiã põderosus Iob. 38. In similitudinẽ lapidis durãt aquæ. Vel dic ꝙ si quis ligneus. i. iust⁹ & bonus, & ad fructificandũ per bona opera aptus, sub aqua deliciarũ & sub terra tpalium negociorum, & diuitiarũ ponit, si ibi diu implicatus, dimittitur, paulatim ꝑ obstinationẽ duratur, & in lapidẽ. i. in hoiem peccatorẽ, durum, crudelẽ, & impiũ transformatur. Iob. 41. Cor eius indurabitur quasi lapis. ¶ Item idẽ Gerua. (qui ex dictis apparet angelicus fuisse, 2
vel multũ in Anglia cõmorat⁹) dicit, ꝙ Anglia in dioceſi Linconen. loco dicto Rodestũ, est quidam magnus riuus in quo si duos equos septennes adaquaueris, quãtũcunq; in altitudine sint dissimiles, ipsos tñ æqualiter humectatos tã in tibijs q̃ in laterib⁹ videbis. In ripa vero illius riui est vnũ sepulchrũ apertũ, ad vnũ hoiem recipiendũ aptũ, quod tñ ad oẽm plenæ ætatis hoiem (qcũq; quãtitate sint dispares) inueniet opportunum. In monasterio verò Cluniacẽ dr̃ esse vnus locus ad lauãdũ monachos mortuos ꝑparatus, sed hoc mirũ, qa s̃m q̃titatẽ lauandi mortui disponit locus, ille, ita ꝙ siue magnus fuerit siue paruus, corpori lauãdo ꝑdictũ lauatoriũ coæquat. Per istã aquã, & per ista sepulchra possum intelligere pręmium gloriæ paradisi. Ista. n. est aqua in qua beati adaquatur, & in qua sitis desideriorũ oium temperatur, iuxta illud psa. Torrente voluptatis tuæ potabis eos, qm apud te est fons vitæ. Ista est sepulchrũ in quo anima sepelitur, & in quo a mũdi huius fluxib. getat. Esa. 11. Erit sepulchrum eius gloriosum. Dico ergo ꝙ ista aqua voluptatis æternæ æqualr̃, se hẽt ad magnos equos, & ad paruos. i. ad diuites, & ad pauperes, qa. s. oẽs recipit & oib. æqualiter bona sua distribuit & impẽdit, dũ tñ in ætate. i. in meritis sint æquales, & ꝑ virtutũ septenariũ sint septẽnes, qa breuiter ibi altitudo seu dignitas quã habuerãt nõ attẽdit, sed ꝑmia æqualiter diuidunt. dum tñ sint æqualis ętatis & æqualis meriti. Leu. 6. Cũctis filijs Aarõ æqualiter ꝑ singulos diuidet. Et bñ, æterna gloria est, q̃dã spũalis & perpetua sepultura, quæ hoium q̃titatibus. i. virtutib. & meritis se coaptat, oibusq; apta, & sufficientẽ se ꝑparat atq; donat. Figurata in illa mana de qua dr̃ Sap. 16. Vniuscuiusq; volũtati deseruiẽs, ad qđ quisq; volebat cõuertebatur. Vel dic ꝙ talis riuus & talis lapis sepultorius vel lauatori⁹ ẽ bonus ꝑlatus vel iudex, qa. s. iste sine ꝑsonarũ acceptione ad magnos, & paruos, nobiles & ignobiles, æqualiter se dẽt habere, & s̃m diuersas cas, & merita, se dẽt diuersis diuersimode coaptare, dicẽs cũ apostolo. 1. ad Cor. 9. Oib⁹ oia fact⁹ sũ, vt omnes lucrifacerẽ. & Sap. 6. Aequaliter est ei cur de omnibus. ¶ Item idẽ Gerua. dicit quòd in Anglia in comitatu de 4
Stanfort,

Stanfort,ad radicem montis Maul,est q̃dã palus cuius aqua
lympidissima in velumēdis virib.est mirabiliter virtuosa,nã
(vt ait)equites,& vectores q̃q̃ in currēdo fuerint fatigati,&
lassi,si in ipso solis ardore aq̃ istã gustauerint, & equis bibe
dã exposuerint,ita amissas currendi vires recuperãt,ac si nul
lat enꝰ cucurrissent. Ad qđ ēt dicit valere panē calidũ,& her
bã q̃ dř trifoliũ, q̃a sicut ait mustela ex diuturna pugna cum
serpēte lassata,ad istã herbã se cõfricat, & sic vires de p̃ditas
recuperat,& restaurat. Re vera talis aqua est sacra scriptura,
Chr̃isti gr̃a,cęli gloria.scriptura.n.dř aqua satians, gr̃a aqua
vegetãs.gloria aqua refrigerãs.Igiř dico q̃ istæ aq̃ vires sp̃ũa
les hñt in hoie reparare,q̃a si quis currēdo p̃ progressum bo
norũ operũ lassatus,fuerit,& tribulationib.& tentationib.fa
tigatus,ad istas aquas recurrerit, & eas p̃ studiũ vel deuotio
nē gustauerit,mox fortitudinē recuperabit,& ad cursum vit
tuosum leuis & agilis apparebit.Esa. Qui sperãt in dño,mu-
tabunt fortitudinē,assument pennas vt aquilæ,current,& nõ
laborabunt , ambulabunt & nõ deficient.Trifoliũ.n.diuinæ
gr̃æ,& panis diuinæ scię,& æternæ gloriæ diligēter attētus,
& p̃ deuotionē gustatꝰ,nos cõtra serpētē.i.diabolũ roborat,
5 & vires nr̃as reparat,& cõfortat. ¶ Vnũ valde mirabile nar-
rat idē. Dicit.n. q̃ in Anglia est castrũ qđ dř Pech, in quodã
monte sitũ,in cuius montis latere est foramē apertũ,de quo
sicut de quadã fistula ventus non modicus sæpe spirat,cuius
dñs dictus Guillermus penerelli,cũ in aialibus diues esset,&
subulcus eius vnã grauidã suem in pascuis amisisset,pro ipsa
q̃renda dictũ foramē intrauit,qđ tñ necdũ aliquis p̃scrutatꝰ
fuerat. Cũ ergo per opaca foraminis percurrisset tandem in
locũ lucidũ deuenit,s.in cãporũ planitiē spatiosam.ad q̃ in-
gressus , messores colligentes maturas segetes reperit,inter
quos suē perditã,q̃ suculas ediderat,adinuenit. Habito ergo
verbo cũ p̃posito terræ illius,scrophã recepit, & dimissus ab
illis,ipsam nouo grege per idē foramen ad domũ dñi sui re
duxit. Mirã res(ait Geru.)de messib,subterraneis venerat,&
in nostro hemispherio hyemalia frigora vider. Istud aũt absentię
& vicinitati solis asscribit. Et illud mirabile a quodã religio
so viro,qui de loco oriundus erat,audiuisse se dicit. Per illã
suē possum intelligere carnē,vel ēt aiam carnalē,& peccatri
cem,q̃ nobis ad custodiã est cõmissa . verũ quia ista faciliter
perditur per pctm̃,si ipsam recuperare volumus , necesse est
q̃ foramē mortis per considerationē intremus,& q̃ de morte
profundius cogitemus,& q̃ vltra progrediendo,vsque ad
messores angelos,& ad messem gloriæ paradisi per cõtēpla-
tionē transeamus,& sic ex cõtemplatione paradisi,& ea cõsi
deratione mortis,contritionē concipiemus,& suē.i.aiam p̃-
ditã cũ adiunctione fętuũ bonorũ operũ recuperabimus,&
6 indignationē dñi euademus,dicendo illud Mat.15.Cõgratu
lamini mihi quia inueni dragmã meã, q̃ perdiderã. ¶ Itē idē
Geru.dicit q̃ in Anglia est stagnũ quod dř Vultrelmer, qua
si mare. Vsui regis,quod si oĩbus piscantib. passim expnoit,
piscib. abundat,si vero piscantes inde arceantur, tũc aut nul
lus,aut rarꝰ piscis in eo reperitur.Ista pñt applicari q̃ illa bo
na q̃ magis cõicantur,& quæ liberalius erogãtur,a Deo am
plius multiplicanē iuxta illud Luc.6. Date,& dabitur vobis.
Econtra vero sæpe fit q̃ Deus pisces.i.diuitias illi subtrahit,
qui ipsas sibi retinet,& alijs nõ impendit,quia breuiter mul-
ta sunt stagna.i.multæ personæ, quę quanto plus tribuunt,
plus abundant,& alij qui quãto sua auarius custodiunt,mi-
nus habent 2.ad Cor.7.Qui multũ habuit,nõ abundauit, &
qui modicũ,nõ minorauit.Ac si diceret.Ille qui multũ cupit
habere,& p̃pea vult parcere,& non retinere,nõ abundat,il
le vero qui modicum velle habere vř,inquãtũ bona sua elar
gitur alijs,minorationē nõ patiř,sed redundat.Vel si vis dic
q̃ talis lacus est hõ scientificus,cuius possessio.s.scia,cõican-
do crescit,retinendo vero minuitur,& decrescit. Bene ergo
dř q̃ melior est stultus qui abscondit suã stultitiam, q̃ sapiens
qui sapientiã. Eccl.41. ¶ In Anglia est signũ circa regionem
7 p̃dictã,in qua si quis nauigãs dixerit ipsi aquę,auerinḡemer,
quod.in lingua illa est opprobrium,ac si diceretur stagno,
mare aueringi,statim subita tēpestate correptus,cum suo na
uigio submergeretur . In Aruernia ēt audiui lacam esse,vbi,
si lapidem iecetis,tēpestates & tonitrua mox audies. Qđ ēt
de quodam puteo qui est prope Viennã,dř, vbi Pilatus post
mortem suã proiectus asserit. Est & in Britannia minori,
quidam fons,a quo si aquam sumptam super lapidem effun-
das,statim nubes,& tēpestates audies & videbis. Mirũ.n.est
q̃ aquę indignationē cõcipiunt,& q̃ opprobrium,sibi factũ
perpendunt.Ista pñt applicari cõtra multos, qui fingũt se be
niuolos,& p̃fectos,& more aquæ insensibiles, & ignaros,re
runtñ taciturnitatem, & silentium solum seruant q̃ñ nulli ip
sos percutiunt,vituperant seu grauant, sed pro certo si quis
aliquod vituperium eis dixerit,vel lapidem alicuius tribula
tionis vel correctionis,vel quancunq; modicã iniuriã in eos
iecerit, vel de aquis suorum bonorũ tp̃alium aliquid sustule
rit vel effuderit statim tempestates rixarũ , & discordiarũ,&
tonitrua impatientię & malorum verborum audiet,ita q̃ ab
eorum iniurijs vix euadet. Eccl.19.Est qui nequiter se humi
liat,& interiora eius plena sunt dolo . Vel dic q̃ istæ sunt aq̃
scripturæ,baptismi & diuinę gr̃æ,quib.si quis iniuriã fecerit,
vel cõtra eas blasphemauerit,æternæ dãnationis tēpestatem
incurret.¶ Narrat idē q̃ in Anglia in diocesi Londinē.est ca 8
strum dictũ Angra,vbi semel de auib. cygnis accidit specta-
culum valde mirũ.Cum.n.quadam die milites stantes ad fe-
nestrã respicerent supra pratum,ecce cygnorũ aduenit mul
titudo,& cum q̃dam femella cum alio q̃ cum cygno suo cõ
cubuisset,facto prius inter eos longo garritu,loco cõsilij,sta
tim venit vnꝰ corã alijs sicut accusator , postea venerũt duo
alij sicut testes.missi ergo duo alij reã adducunt,& statim cõ
tra adulterã insurgunt,ipsamq; deplumant penitus, & con-
fundunt,& morti & frigori ipsam adijciunt & exponũt.Ista
pñt applicari exẽplariter cõtra adulteras,quas s. viri dñi cõ
dēnare,& amotis plumis.i.dote & tp̃alib.bõis, frigore & tri
bulationi exponere, & eas acriter castigare. Vel id põt dici
de aia p̃ctãtrice,q̃ cũ sit spõsa Chr̃i sibi in baptismo cõiũcta,
(iuxta illud Ose.2.Sponsabo te mihi in fide.)ipsa tñ p̃ malos
cõsensus,& vitia cũ diabolo adultero fornicať.In die iudicij
ergo vel in morte,cygni.i.Deus & angeli eius cõtra eã con-
gregabuntur,& plumis donorũ & virtutũ,bonorũq; tp̃aliũ
sibi amotis,ipsam æterno frigori,& supplicio condēnabunt.
Eze.23.Viri ergo iusti sunt,hi iudicabũt eã iudicio adultera
rũ.Vel dic q̃ ista adultera significat p̃sonã hæretica a fide p̃-
uaricãtē,& diabolo adultero adhęrērē,q̃ p̃fecto dēt cõgre
gatis cygnis.i.Ep̃is,& alijs viris iustis condemnari,& per cõ
fiscationē plumis.i.bonis tp̃alib.spoliari. ¶ Vnũ valde mira- 9
bile dicit Geru.semel in Anglia accidisse. Dicit.n.in quadam
ecclesia plebana cũ populus audita missa egrederetť, tp̃e q̃-
dē multũ tenebroso & obscuro,ecce de nubib.q̃dã anchora
nauis inferius corã ipsis ante ecclesiã in ipso cemitero descē
dit,& fune in aere p̃tenso,& pēdulo inferius vni tumulo ad
hæsit,tandē dũ admiraš pp̃ls de hoc inter se cõferret,incępit
anchora moueri,& auditi vox in aere quasi nautarũ ad euul
sionē anchoræ cũ multo cõtēdentiũ.Nec mora, vnus nautis
desuper p̃ funē ad reuocãdã anchorã demittitur, q̃ cum ip-
sam a tumulo euulsisset,& a pp̃lo capiť inter eorum manꝰ ac
si in mari naufragiũ pateretť,humectatiõe nr̃i crassi aeris suf-
focatť.Sed & superiores naturæ credētes sociũ submersũ esse
post vnius horæ spatium funē p̃ciderunt, relicta anchora na
uigantes. De illa vero anchora ferramēta ostij ecclesiæ ad p̃-
petuã rei memoriã fuerunt fabricata. Aliud itē simile poniť
ab eodē, q̃ quidã nauta de castro Briscoldo in canonicatu
clauducatti cum esset in remotis oceani partib.cultellus suꝰ
in aquã cecidit, qui eadē hora per fenestra tecti domus suæ
corã vxore sua in mensa se infixit,sicut post viri reditum cõ-
puto dierum facto,vterq; reperit & cognouit. Ex his ergo
intēdit cõcludere q̃ mare q̃nq; sursum in aere vehiť.qđ tñ si
verum est,a me multisq; alijs ignoratur. Ista libēter expone
rē,si fidē adhiberē.Et si vis dic q̃ nautæ in aere nauigantes si-
gnificãt viros iustos,in cęlestib.mentaliter vitã ducentes.Ad
Phi.3.Cõuersatio nr̃a in cœlis est.Per istã aut anchorã q̃ ad
terrã p̃tendiť,intelligo aliqđ terrenum negocium.per qđ to
ta nauis.i.totum ipsorum collegiũ circa inferiora vacat , &
a virtutũ itinere retardať,q̃a p̃ certo terrena negocia nõ sũt
nisi q̃dã anchoræ p̃ quas mentes bonorũ residere a virtutũ
p̃gressib.arrestatæ.Per demissum hoiem p̃latos,& officiales
intelligo,qui ad terrena negocia expedienda mittunť, vbi q̃a
manib. hoim.i.laudib. adulatorũ attrectanť, p̃ diuersa vitia
suffocanť, quo fit vt alijs se saluantib, & anchora terrenorũ
negociorũ dimittētib.hi diuersis vitijs moriãť, & inferius
cũ mundi p̃ctorib.in mundo mora trahētib.in crasso delicia
rũ aere sp̃ũaliter suffocenť . Displicet mihi moralizare ista,
q̃a timeo nõ fuisse vera sed cũ sint multę naturæ mirabilia,q̃
hoib.sunt ignota idcirco ea nec penitus repodio, nec ē: ad-

mito. ¶ Scd̃m eundē. Merlinus in Anglia iuxta mōtē Ambrij choreā gigantū posuit, & suis incātationib. sub diuo lapides ad ꝑpetuā admirationē suspēdit. Tales sūt adulatores, qa. s. isti suis incantationib. i. adulationib. gigātes. i. mūdi potētes quo volunt transferunt, & quod mirū est, lapides. i. ipsos q̄q̄ lapideos atque duros, a propositis impediunt, & suspendūt, ipsosque per spei vanitatem & superbiam sursum tollūt. Vel dic ꝙ iste est diabolus, qui gigantes. i. viros perfectos, & potentes suarum tentationum incantatione de bono in malum transfert, & ipsos lapides sanctuarij per vana desideria in altum suspendit. Iob 30. Eleuasti me, quasi super ventū ponēs.

De Arabia. Cap. 4.

1 ARabia est regio, myrrha, cinamomo & aliis medicinalibus opulenta, preciosis lapidib. repleta & sonoris auib. iocūdata, vbi fenix auis pulcherrima reperit̄, multis tñ bestijs & serpentib. infestata, nā, s̄m Isid. ibi sunt q̄dā aspides, in quarū viscerib. ꝓciosi lapides gn̄antur. Et dr̄ Arabia, quasi thurifera, s̄m illā linguam, quia thura & alia odorifera ibi affluūt, & abūdāt. Ibi est. n. regio vbi crescit thus, q̄ est vltra Sabeam, cuius populus habitat in tentorijs cilitijs, qui porcum nō comedit, imo si porcus aliunde fuerit inuectus, ilico morit̄ ibiq; porci viuere nunq̄ pñt, sicut dicit Soli. Ista igit̄ spūaliter loquēdo, est ecclesia vel religio, i qua sunt myrrha pnię, thus oronis, cinamomū qđ cerebrū cōsortat deuotionis, lapides ꝓciosi grārū, & virtutū, medicinæ sacramentorū, aues. i. viri cōtēplatiui, inter quos est vnica fenix. s. Chr̄s, vel ēt papa, vel p̄latus, in quo oēs alii vniunt̄ 1. Mach. 8. Oēs obediūt vni, & zelus & inuidia nō est inter eos. Ista tñ a multis bestijs. i. viciis pc̄tōrib. & demonib. infestatur, sed qñ ipsæ aspides, & dracōes. i. mali diuites, vel ēt mali philosophi vel hæretici cōprehendunt̄ per p̄dicationē, & cōuersionē, tūc in eorū viscerib. i. conscientia lapis ꝓciosus Christus per fidē gignitur, & creatur, sicut patuit in Paulo. vel lapis ſpiæ & discretionis, q post mortem vtilis reperit̄, sicut patuit in Augustino. In ista aūt regione. s. in ecclesia inuenit̄ thus deuotionis, & oronis, ibi ēt est populus habitans in tentorio cilicio. i. in statu pnię, & mortis meditatione, & carnis maceratione, a quib. nō comeditur nec diligit̄ porcus. i. immūditia carnalis delectationis, & si apud eos per tentationē intrauerit, statim ab eis necatur per appositionem pniæ, & mortis meditationis. & hoc bene figuratur Leu. 11. vbi porcus immundus Dei populo ne ipsum comedat, interdicitur, quia pro certo, qui Dei popul' esse volunt, porcos. i. carnales immunditias non debent diligere, sed eas interimere & auferre. Auferte malū de medio vestri. Vel dic ꝙ porci sunt deliciosi, qui certe si in tentoria cilicia. i. in religionē vel statū pniæ intrent, ilico moriūtur. i. mortuos se putant, vel ēt nutriunt̄. i. membra sua super terrā mortificant, & mortui carnaliter perseuerant. Vel dic ꝙ ista regio est paradisus, vbi thus perpetuæ fragrantiæ redolet, quē certe nullus immundus pc̄tōr intrat. vñ Apo. 21. Nihil co-
2 inquinatū intrabit in illā. ¶ Scd̃m Soli. Cinnamulgus auis est Arabiæ, q̄ in locis altissimis in ramis arborū subtilib. de electiorib. cinamomi ramusculis nidū facit, quo cū nullus ascendere valeat, incolæ lapides ꝓiiciūt, nidū destruūt, & illud cinamomū tanq̄ electissimū vendunt. Idē dicit Pli. li. 10. c. 33. Sic verē Chr̄s in altissimo ꝑfectionis vertice habitat, vbi de cinamomis. i. de odoriferis virtutib. nidū facit. Cū ergo nr̄æ fragilitati nō sit possibile ad tantæ vitæ, & perfectionis celsitudinem attingere, saltē debem' illuc lapides nr̄os, i. orones & desideria ad ipsum proiicere, vt sic de istis ramis electis. i. de spūssancti donis, & virtutib. possimus aliquid impetrare, & ab eodē grām obtinere. sicut. n. dr̄ Eccl. 35. Oro humiliantis se nubes penetrabit, & nō descendet, donec respiciat altissimus. ¶ Arabes in tali plaga sunt siti, ꝙ vmbræ q̄ nobis dex-
3 træ sunt, illis sunt sinistræ, & ecōtra q̄ nobis sinistræ, illis similiter dextræ sunt, s̄m Solinū. vñ s̄m Lucanum cū milites de Arabia Romā ad imparatoris subsidiū aduenissēt, mirabant̄ ꝙ vmbræ ad aquilonē vertebant̄. Per Arabes viros sc̄tōs intelligo, q thure deuotionis abūdāt. Per vmbras vero oīa mūdana iā prospera q̄ aduersa, q̄ oīa sunt in quodā trāsitu velut vmbra iuxta Sap. 5. Trāsierūt oīa velut vmbra. Vmbrę ergo dexteræ significāt mūdi ꝓsperitatē, sinistræ vero aduersitatē. Igit̄ Arabes. i. sc̄ti dexteras hñt sinistras, & sinistras dexteras, quia. s. illud qđ nos dexterū, & prosperū credimus ipsi habēt pro sinistro & aduerso, & econtra illa q̄ nos aspera credim', ipsi reputant prospera & scd̃a, quia. s. viris sc̄tis mūdi ꝓsperitates sunt asperæ, asperitates vero & aduersitates ꝓsperę. vñ ipsi sunt q dicunt mūdo, Gene. Si ad sinistrā ieris, ego dexte-
rā tenebo. ¶ In Arabia sunt dracones, & aspides q b. mortuis 4
In eorū viscerib. inueniunt̄ lapides ꝓciosi. Talis arabia ē mūdus, vbi dracones, & aspides. i. auari, surdi, sitibundi, qñ occidunt̄ p mortē, in eorū visceribus. i. arcis & abditis inueniunt̄ lapides ꝓciosi. i. diuitiarū oim plenitudo q licet sibi nō ꝓficerēt dū uiuebāt, post ipsorū tñ obitū siue mortē alijs ꝓficiūt.

De Asia. Cap. 5.

ASia est tertia pars orbis, s̄m numerum quo orbis in tres partes est distinctus, s̄m Isi. & Orosium s̄m vero quantitatē, media pars orbis esse dinoscit̄, q̄ ab orientali oceano incipiens, ad Nilum fluuiū Aegypti a parte meridiei terminatur, a septētrione vero flumine Tanai clauditur, & meotidis paludib. limitatur. In ista ergo sunt maximæ regiones orbis, s. India, Persia, Parthia, superior Scythia & aliæ infinitæ, quarum mirabilia in suis locis ponentur, & ideo ad præsens nihil hic de Asia dicemus.

De Bactria seu Bactris. Cap. 6.

BAtria est regio in Asia vbi nascunt̄ cameli, ita duros pe- 1
des hñtes, ꝙ nunq̄ atterant̄. Sic in regione ecclesię vel religionis, pedes affectuū nr̄orū dñt esse p firmitatē & cōstantiam ita duri, ꝙ nunq̄ atterantur vel remolliant̄. Vel hęc regio est mundus in quo pedes. i. finis & senectus auarorum & gibbosorum superborum, ita per crudelitatē, & austritā indurantur, ꝙ nulla pietatis mollitiæ remolliunt̄. In similitudinē lapidis durant̄ aquæ Iob. 39. ¶ Bactria est regio in Asia,
ita fertilis, ꝙ ibi iacta semina in cētuplum augmentant̄, Sic si 2
semina virtutum & meritorū in aia ieceris, fructum centuplū. s. æternæ gloriæ reportabis. Gen. 25. Seminauit Isaac in terra illa, & inuenit in anno illo centuplum.

De Beotia. Cap. 7.

BEotia est regio dicta a boue, quia cum Cadmus filius Agenoris Tyri sororem suā Europā a Ioue raptā ex ꝓcepto patris q̄reret, cum nō reperiret, irā ptis formidās, exiliū elegit, & dū casu bouis vestigia sequeret̄, ipsam inuenit, & sic exinde terrā illā Beotiā nominauit. Est aūt ibi q̄dā locus furialis de quo qui biberit, statim furore libidinis marcescit. Regio ista est mundus, in quo lacus deliciarum est ex quo homo efficitur ad litterā libidine furibundus. Iupiter q Deus fingebatur est diabolus qui si sororem tuam aiam rapuerit per pc̄tm̄, & in regionem Beotiæ. i. in mundi amorem detulerit, si Dei patris iram formidās, sequere vestigia bouis Christi, quæ in ista regione tenuit. i. pœnitentiam, paupertatem, & hmōi & sic sororem tuam perditam poteris recuperare, & iram Dei patris euadere. Inuenit eam in terra deserta, in loco horroris & vastæ solitudinis. Vel de Boetia supra de fluminib. & lacubus, & titulo de perdice. §. 5. & vlt.

De Boemia. Cap. 8.

BOhemia est regio Germaniæ, in qua est q̄dā fera q̄ dr̄ loz in lingua illa, q̄ sub ore in gutture habet quandā foueā vel vesicā, & cū a canib. & venatorib. persequitur, in ore aquam recipit, & currendo & fugiendo sic eam calefacit ac si bulliret, & ideo se vertens ad canes & venatores, super ipsos aquam illam proiicit, & quemcunque tetigerit, depilat, & sic canes & venatores fugere cōpelluntur. Venator est p̄latus, loz est subdit' corrigēdus, canes sunt accusatores. Cū igitur loz. i. malus subditus a venatore p̄lato persequi ꝟ capiatur, & corrigatur, tunc fugiendo excusando, & palliādo aquā malitiarum in gutture cordis sui per iras & discordias calefacit, & tandem contra corrigentes se eiicit, & aquā malitiarum suarum aperto ore per impatiētiam & improperia proijcit super illos, appellando, repugnando, conquerēdo & hmōi, & sic canes & venator. i. iudex, & accusator timentes eius impetum retrocedunt, & eum incorrectum dimittunt, quia sicut dr̄ Prou. 15. Non amat pestilens eum qui se corripit, nec ēt ad sapiētes gradit̄ &c. Vel dic ꝙ canes sunt deuotiones, cōtra quos aqua deuotionis est ī gutture p cogitationē sumenda, & p feruorē dilectionis, & boni operis cultum calefaciēda, & cōtra venatorē, & canes. i. cōtra diabolū & tētationes per orationem proiicienda, quia pro certo tūc hostes spūales fugiunt, quando feruentem orationem sentiunt.

De

De Britannia. *Cap.* 9.

1 BRitannia, i. anglia insula est maxima, da qua dicit Solinus q ora Gallici littoris finis erat orbis, nisi Britanniæ magnitudo nomen alterius orbis mereret. Dicit. n. q octoginta milia passuum habet ipsius longitudo. Est ergo regio vndiq; insulis circumspecta. Dicit ergo idē q iuxta Britanniam est inclusa quædam dicta silura, cuius terra contrariatur angnib. ita q quocunq; inuecta fuerit, angues necat. cuius populus fuit mirabilis. pecuniā. n. et eius vsū penitus refutabant, res pro reb. dabant & magis mutationib. quam preciis necessaria procurabāt, sciamq; futurorū fœminæ & viri obtinebant. Per istā insulā intelligo religionē, & maxime medicantē. Per terrā q victū ministrabat eisdem, intelligo sciam scripturarū, quæ serpentib. i. vitiis & tentationib. obuiat, ipsasq; perimit atq; necat. Isti ergo solebāt pecunias nō curare, sed mutuādo, i. mēdicādo necessaria, qrere, & de futuris solūmodo cogitare. Sap 8. Nouit pterita, & de futuris æstimat. ¶ Circa
2 Britanniā sunt quinq; insulæ, q hebrides antiquitus vocabantur, quarū populi dudū fuerunt mirabilis disciplinę, nā (vt dicit Solinus) oia erant vniuersorū. Rex et istarū insularū nihil habebat propriu, sed alebatur a publico, ac ne auaritia diuerteret a vero discebat paupertate iustitia seruare, vtpote cui nihil erat res familiaris. Nulla illi fęmina dabat ppria, sed p vicissitudines, in quacūq; cōmotus fuerat, vsuraria, sumat vñ ei nec votū, nec vlla spes cōcedebat liberorū. Ista pñt applicari p modū historialis exēpli, q. s. illi q sunt reges, plati, & principes aliorū, nō dñt circa ppria lucra indendere, nec circa liberos aut nepotes vacare, sed solū vtilitatē cōem q propriam. Quod tñ est contra multos modernos, qui liberis & amicis carnalibus occupati, magis diligunt vtilitatē domuū paternarū q Christi ecclesiarū, q cōitatū suo dño subditarū, iuxta illud ad Phi. 2. Oēs q sua sunt quærunt, non q Iesu Christi. Vel dic de religiosis, quorū dñt esse oia vniuersorū, q a sicut dr Act. 4. Erant eis oia cōia, nec quisq̄ eorū q possidebat, suū esse aliquid dicebāt. Vel dic de illis sctis prib. apłis. i. discipulis ecclesiæ primitiuæ, & de rege eorū Chro, q a. s. iter illos oia fuerūt cōia. Rex et vnus Chrs nihil rei familiaris habuit, sed toto vitę suæ tpe pauper fuit. Qđ et de illis primis regib. & platis eccłæ dici pōt, q nihil proprium habuerunt & paupertate iustitiā didicerūt, iuxta illud Za. 9 Ecce rex tuus venit tibi iustus & mansuetus, ipse pauper, & sedens super asina. Vel si vis applica id cōtra principes luxuriosos, q nō solū vxores proprias sibi vendicant, sed in oēs volūt sua libidinē
3 exercere. Vel dic de clericis & platis malis, q cū vxores non habeant, in oēs cū pñt inuehere se delectāt. ¶ Circa Britanniā insulæ plurimæ sunt quarū qdā orchades noiantur, vltra quas nauigio sex dierū Thile insula ponit, vbi dies p sex mēses, & p totidē nox dilatat. Sed de hac vide in suo titulo spāli & de Iuerna q est insula Britanniæ adiacēs, vide infra, vbi ī hoc loco de ea spāliter fit tractatus. ¶ Scđm Solinū ibidē, in
4 Britannia solebat esse tēplū deæ Mineruæ, cuius ignes ppe nunq tenescebant in fauillas, sed vbi ignes tabescebāt, in globos saxeos vertebant. Si vis dic q illa Dea Minerua est beata virgo, cuius tēplū est cōscia viri iusti, in quo pcul dubio debet ignis perpetuæ charitatis ardere. qui non debet in fauillas pctōrū euanescere, sed in saxeā pseuerantiā se mutare. Leu. 6. Ignis in altari meo sp ardebit. ¶ In Britannia solebant esse quidā populi barbari, qui in statu pueritiæ varias
5 aialium effigies in suis corporib. depingebāt, ipsasq; suis mēbris incorporabāt, nec magis patientiæ loco esse aliqd reputabant q q p memores cicatrices artus sui plurimū succi biberent ipsisq; crescentib. imagines per crescebant. Ad hoc facit Pli. li. 22. c. 1. vbi ait q plurimi barbarorum, et apud dacos & sarmatas corpora sua herbarū succis tingebat. Vñ et ait q apud Britones mulieres in qbusdā sacris succo glasti toto corpore oblinitę nudæ incedebant. Aethiopū calorē imitantes. Nunc et inter saracenos mauros sunt qui solēt vngues suos succo vnius herbæ vngere, & in colorem croceū vertere. Per illos barbaros peccatores intelligo, qui pcul dubio per varios malos mores diuersorum aialiū imaginem in se pingunt luxuriosi quidem imaginem equi, pigri bouis, iracundi vrsi, superbi leonis, auari lupi, & sic de aliis. A pueritia. n. solent tales imagines. i. tales mores in se pingere, & p malorum operū incrementa secū solent ista crescere & augeri. Isti figurati sunt in illis de quib. dr Apo. 19. q ipsi acceperāt imaginem bestiæ & characterē eius, & iō in stagnū sunt missi cum eadem, quia. s. qui demonum impssiones & vitiorum imagines acceperint, cū ipsis i inferno cremabunt & pibūt.

De Campania. *Cap.* 10.

CAmpania Italiæ est prouincia, in qua ciuitas Neapolis 1
est sita vbi fuerunt absq; dubio antiquitus multa mirabilia & stupenda, quorū qdā a natura facta sunt, qdā vero a Virgilio p artē mathematicā sunt inuēta. Dicit igit Gerua. q Virgi. in ciuitate Neapoli vnā muscā æreā fecit, q quādiu integra mansit nulla musca ciuitatē ingrediebat. In macello et ciuitatis in pariete vnū frustrū carnis inseruit, qđ quandiu ibi erat in illius macelli cōtinētia nulla caro quātūcunq; vetusta nec nares olfacientis, nec aspectū intuētis, nec gustū comedētis aliqualr offendebat. Per muscā ęreā intelligo Xpm ad iudiciū aduēturū. tūc. n. more æris sentētiādo sonabit, & more muscæ dānatos puniet vel grauabit. Per muscas vero carneas intelligo cogitationes & tentationes. Per carnē in piete intelligo carnē nr̄am in sepulchro futurā. per alias vero carnes intelligo aliorū cōdōnem carnalē. Quia si in ciuitate cordis nostri muscā. i. Chrm ad iudicium venturum per consideratiōnē statuerimus, nullā profecto muscā carneā, hoc est carnalē tentationē aut cogitationē in eo sentiemus, nā q iudicis seueritatē bene respicit, carnalia desideria raro sentit. Ista est. n. musca q alias fugat, & cui9 cōmitiuā nulla mala cogitatio frequētet, vñ Esa. 7. Sibilauit dñs muscæ q est trans flumen, & api q est in terra Assur. Musca. n. q imunda frequentat, est carnalis delectatio, apis q flores pascit, est inanis gl̃iæ dilectio. Ad istas ergo dñs sibilat, qñ de nr̄is cordib. ipsas fugat. Itē si in hac cordis nr̄i ciuitate carnē in pariete. i. carnē nr̄am in sepulchro futurā apposuerim9 de aliis carnib. i. de aliorū mortaliū cōdōnib. quaqua sint viles & in vitiis veteratæ, nullū horrorē habemus, sed ex consideratione nostræ ppriæ vilitatis, sic fiet q nec odoratu nec gustu alias carnales hoies cōtēnem9, iuxta illud Eccl. 31. Disce ex teipso q sunt pximi tui. Iō bñ cōsuluit Eccl. 28. Memēto nouissimorū & desine inimicari. Vel dic q caro ī pariete est cōsideratio nr̄æ vilis & carnalis cōdōnis in corde &c. vt supra. ¶ Dicit idē Geru. q in illa ciuitate Virgilius i vna por 2
tarū duas imagines lapideas posuit, vnam. s. lætam & speciosam a dextris, aliam vero vultū tristem prætendētem posuit a sinistris. Istius ergo portæ p mathematicā influentiā ea virtus erat q si quis p aliquo negocio ciuitatē ingrediēs, a casu vel a fortuna, nō a proposito p partē dexterā illius portæ igrederet, negociū suū p9 pe expediret, si vero a sinistra pte, vbi tristis erat imago, ciuitatē intraret, negociū suū aduersē & nō psperē pueniret. Ista. n. dicit Geru. in anno quo fuit a-con obsessa, expertū se fuisse, sicut et p quandā prolixā narrationē declarat, q hic ponere non curaui. Per istā portā ciuitatis intelligo charissimi ingressum in eccłæ ciuitatē, & introductio non ad ecclesiasticas dignitates, in cuius ingressu est duplex imago, læta. s. q a dextris sedet, q est innocentia vel iustitia, & tristis, q ad sinistram residet, q est iniustitia vel simonia. Igitur pro certo dico q si quis in ecclesiā vel in ecclesiastica bñficia p ptē dexterā intrauerit. i. p iustitiā vel innocētiā, vtpote q a rite iustē & canonice est promotus, tunc prospere expediret facta sua, & in pace fiant ei dies eius. Si vero ecōuerso p sinistrā intrauerit, et mediāte tristi imagine. s. simonia, prece vel fauore, violentia vel iniustitia bñficiū obtinuerit, tūc pcul dubio in factis suis nō psperabit, imo vt cōiter in paupertate vel in briga vel i aduersitatib. sp erit. Dei. n. iustitia nō patiē vt q bñ intrauit cōfundat, nec q male intrauerit, psperet. vñ de male itrāte eccłastico vel plato dr Hie. 22. Scribe virū iustū sterilē, q in dieb. suis nō psperabit. ¶ Dicit idē q circa Neapolim est mons excelsus mari infixus, terrā laboris pspectans, qui. s. in Maio fumū terribilem & interdum cinerem ardentissimum & ligna cōbusta eructat, ita q terrā fertilē in sterilitatem mutat, Virgilius igit in opposito monte statuā æreā cū tuba erexit, quæ cum ad flatum venti vndiq, verteī, ad primum ventilati cornu sonitum, & in ipsa tuba flatus subintrātis impulsum, nothus repulsus vi mathesis cassabat, & totū prædictum periculum ne noceret segetibus, tollebatur. Verum quia prædicta statua vel antiquitate est consumpta, vel inuidorum malitia demolita, ideo s. pe prædicta incommoda reiterantur. Sic vere dico q a monte. s. a mundi dignitatibus fumus superbię, arena ardēs luxurię,

& carbones auaritię, q̃b. virtutū segetes cōburunt. Virgilius
ergo.i.virginens Chr̃o in opposito monte.i.in dignitatib. ec
cleſiæ ſtatuas æreas.i.ſonoros & ſciētificos p̄latos poſuit, q̄-
bus tubā p̄dicationis in manu tradidit, & p̄ ipſorū datū & p̄
dicationē, p̄dictū malū īpediri & auferri voluit: verū q̄a iam
tales ſtatuæ.i.boni p̄lati ab iſto mūte eccl̃æ defecerunt, iō p̄-
dicta mala quaſi totū ſeculū deſtruxerunt, & diuerſis vitijs
4 inflamauerūt. ¶ Itē dicit idē q̄ Neapoli inuenit̃ q̄dā faba q̄ i-
uerſa dr̃, q̄ more aliarū fabarū in ſiliquis q̄dē creſcit, ſed illi⁹
ſiliquæ pendēt inferius, aliarū vero ſuperius eleuant̃. Eſt ergo
huius fabæ potētia ſatis ridiculoſa, vt ait idē Geru. Si.n.ipsā
cum oṙone dñica ter repetita genu flexo collegeris, orās vt
qualē vultū p̄tendis talē comedēs de ipſa p̄tēdas, ſine dubio
hoc euenire cōſpicies. Vn̄ ſi colligēdo, riſū cōtinues, guſtans
vſq; ad ſolis occaſū inceſſanter ridebit. Si vero vultū lachry
mātis p̄tēdas, ēt et lachrymabit̃ falſa pietate turbat⁹, & ſic de
aliis. Iſta aūt dicit Geru.ſe experimētalr̃ p̄baſſe, & p̄ faba re
perienda cauerna montis ſub caſtro q̄ Soma dr̃, ſubintraſſe.
Illud eſt mihi difficile ad aliq̄d morale applicare, poſſem tñ
dicere q̄ faba iſta eſt ſacra ſcriptura, q̄ faba inuerſa dr̃, eo q̄
p̄ varias expoſitiōes quotidie inuerſat̃, q̄ ēt cū oṙone dr̃ col-
ligi & cū humili reuerentia a Deo poſtulari, iuxta illud Iac.
Si quis indiget ſapia, poſtulet a Deo. Ille ergo qui per auditū
p̄dicationis fabā ſacræ doctrinæ a nobis recipit, facit ad nr̃i
vultus.i.ad noſtræ cōuerſationis ſimilitudinē ſe cōuertit, q̄a
ſ.auditores ſolent p̄dicatores imitari & ad ipſorū verba in
melius cōmutare. Iō bene dicebat apoſtolus, Imitatores mei
eſtote, ſicut filii chariſſimi. Vel dic q̄ faba inuerſa ſignificat
verba verſuta & cautelnſa & inuerſata hoīum proditorum,
adulatorū vel ēt hæreticorū, q̄a hi p̄culdubio medisntibus
hmōi verbis ſuis & fallaci inuerſatione ſermonū ſuorū dece
ptiuorū, guſtatorib.i.auditorib. corā qualē vultū volunt, fa-
ciūt p̄tēdare, & eorū volūtatē (q̄ vultus eſt aīæ) in q̄ formam
voluerint, faciunt imutari. Patet.n.q̄ p̄ditores cōſiliarii ſuis
malis & inuertis & fraudulētis cōſilijs imutāt vt volūt faciem
amicorū, adulatores vero mētes magnatū & ſup̄iorū, q̄a.ſ.q̄ñ
volūt, faciūt eos vel triſtari vel ridere. Hæretici ēt inuerſant
verba ſua.i.intellm̃ ſacræ ſcripturæ, & ſic aliorū vultus et mē
tes p̄ voto ad riſum vel ad triſtitiā mutāt. Iō de talib. mores
ſuos ad indignorū ſimilitudinē mutātib. dr̃ in p̄s. q̄ mutaue-
runt gl̃iam ſuā ſiſitudinē vituli comedētis fęnū.i.in ſilitudi-
5 nē illius p̄ditoris, adulatoris, vel hæretici, q̄rentis p̄ptiū lu-
crū. ¶ In Cāpania ciuitas ē Puteolana, vbi Vir. mul:a balnea
ad curas diuerſarū infirmitatū cōgrua miro mō cōſtruxit: ti
tuloſq; ſingulis balneis ſubſcripſit, & cōtra q̄ infirmitatē va
lerēt, oōdit, verū cū ſtudiū medicinę Salerni vigere cępiſſet,
ducti inuidia medici, titulos balneorū deſtruxerūt, ne forte
practicātib. lucrū auferrēt. Iſta pñt applicari cōtra iuidos, q̄
ſi vidēt aliq̄d balneū.i.aliquā p̄onā valere & p̄ficere, & exi
de titulū laudis & famæ acq̄rere, ſolēt hmōi titulū p̄ detra-
ctionē quātū pñt deſtruere, ne forte ipſum cōtingat eorū lu
cro, famæ & vtilitati detrahere, & da laude & gl̃a plus hr̃e,
q̄a ſicut dicit Alanus de plictu nr̃æ, inuidi famā aliorū aut
6 detractione lacerāt, aut taciturnitate furant̃. Sapiæ.n.gl̃ia de
honeſtat liuor inglorius. ¶ Itē dicit Geru. ibidē q̄ circa Nea
polim eſt mons p̄ mediū p̄foratus, ad modū vni⁹ cryptæ, de
latere in latus ad volentiū tranſitū cōcauatus. Cū ergo tāta
ſit illi⁹ opaci itineris lōgitudo, vt ſi in medio exiſteres, duos
introitus vix videres, id virtute mathematica Virgili⁹ opa-
tus eſt, q̄ ſi ſibi i illa via, q̄uis ſit ſecretiſſima, duo inimici ob
uiarēt, nullo dolo, nullis inſidiis, nulla malitia ſibi mutuo no
cendi p̄tātē hērent. Iſtud pōt applicari ad nos religioſos &
clericos & quoſlibet ēt Chriſtianos, q̄.ſ. infra montē dñi (q̄
eſt eccl̃a) in eadē crypta & fouea.i.in eodē collegio, cōſortio
vel hoſpitio via huius ſeculi p̄tranſimus, nā dato q̄ aliquid
odium inuicē habeamus, nunq̄ tñ debemus nos nocere, vel
nos verbis & factis inuadere, aut dolū & inſidias alteri para
re, ſed magis ſine tumultu pacifice p̄trāſire. Eſa.2. Nō leua-
bit gēs cōtra gentē gladiū. Vel dic q̄ via hæc obſcura ſignifi
7 cat mūdū vt ſupra. ¶ Vnū mirabile refert hic Geru. Dicit.n.
circa ciuitatē Puteolanā eſſe lacū cuius aqua teterrima eſt,
ſed ſi infundatur oleū, clariſſima efficit̃, quē indigenę lacum
Ioānis appellant. Cū ergo bonæ memoriæ Ioānes ep̄us pu-
teolan⁹ quadā die ad lacū acceſſiſſet, vt videret q̄d ſub aqua
lateret: in cuius infimo multas lamētationū voces frequēter
audiebat, cadū olei puriſſimi aquæ ſup̄fudit, ſtatimq; velut

accenſa lucerna ęneas portas maximę quantitatis, & vectes
ferreos proſtratos ſub aqua vidit, cæpitq; mēte cogitare vir
ſctūs has eſſe portas inferni, quas dñs confregit, q̄n infernū
ſpoliauit. Iſte lacus chariſſimi mundum deſignat, ſub quo
abſq; dubio latent portæ inferorū lamentatiōes & gemitus
dānatorū. Hæc tñ aqua mūdanæ p̄ſperitatis & obſcura reci
tae fluxibilis fortunę viſū et cōſideratiōnē īpediūt p̄dictorū,
q̄a p̄culdubio in lacu huius mūdi fortuna vel p̄ſperitas im
pedit ne hō infernū & inferni ſupplicia cōſideret aut atten-
dat. vn̄ neceſſe eſt hoī q̄ oleū diuinæ gr̄æ infundat̃, & ſic lu-
cerna fidei & ſapiæ illuſtrabit̃, & q̄ interius lateat, ab eo per
conſiderationis ſcrutiniū agnoſcet. De tali ergo oleo mētis
illuminatiuo pñt p̄ctōres Deo & ſctīs dicere illud Matt. 25.
Date nobis de oleo veſtro, q̄a lāpades noſtræ extinguuntur.

De Regione cedar. Cap. 11.

CEdar eſt regio q̄ ſolis ardorib. eſt perufta, in qua Iſmael 1
p̄rimogenitus Abraā cū poſteritate dicitur habitaſſe,
& eā a cedar primogenito ſuo ſic vocaſſe. & ſm gl. Gē.
16. Onagro p̄p ſuā feritatē fuit cōparatus, iō dr̃ ibi. Hic erit
hō ferus, quia ſm Iſi. li. 9. in tabernaculis & nō in domib. ha
bitabat. & nunc eius poſteri tanquā hoīes ferales p̄ vaſtas ſo
litudines euagantes, oēm ferarū ſæuitiā ſuperant & excellūt.
Hi ſm Methodiū ſemel egreſſuri deſertis orbē per octo an-
norū hebdomadas obtinebunt, & vocabitur via illorū via
anguſtiæ, nā ciuitates & regna ſubuertent, in locis ſacris inſi
cient ſacerdotes, & ibi cū mulierib. dormient, & ad ſepul-
chra ſctōrum iumenta ligabūt. Et hoc ſm ipſum accidet p̄p
Chriſtianorum nequitiam, qui tunc erunt. Cedar eſt infer-
nus, p̄pter ardorem tormentorum, vbi Iſmael primogeni-
tus Abraæ.i.lucifer (qui eſt principiū viarū Dei Iob 49.) cū
ſuā p̄tāte.i. cum angelis ſibi fauentib. & damnatis hoib. cō-
uerſatur. Hi ſunt Iſmaelitæ demones ferociſſimi, qui per da
ſerta mūdi huius ad malorū ſupplicium & bonorū exercitiū
euagantur, & in fine.ſ. tēpore Antichriſti, q̄ñ ſoluet̃ ſathanas
de carcere egreſſuri ſunt de deſertis inferni, & ſibi ſubijciēt
totū orbem, & tunc ciuitatē & regnū eccleſiæ deſtruent &
ſubuertent ſacerdotes.i. ſacros duces bonos Chriſtianos in
terficient & occident p̄ Antichriſtū & ſuos, & ad literam ſe
pulchra ſctōrum diruent, & cū mulieribus.i. cum peccatrici
bus aiābus dormient & quieſcent.i. per diuerſa vitia ſe con-
iungent. Ideo tunc poterunt dicere Chriſtiani. Egreſſi ma-
res de cauernis ſuis, auſi ſunt ad p̄liū nos vocare. Iudith. 14.

De Cypro. Cap. 12.

CYprus (ſicut Geruaſius dicit) inſula eſt q̄ nō ſolebat ali 1
q̄d cadauer hoīs mortui ad ſepulturā recipare, ſed ſta
tim ſepulta corpora euomere & eiicere quouſq; venit
Helena Conſtantini imperatoris mater, & Coli regis maio
ris Britanniæ filia, q̄ de Hier̃m rediens crucem boni latro-
nis, quam cum Chr̃i cruce inuenerat, in Cypro reliq̄t. virtu
te cuius p̄dicta corporum euomitio ceſſauit, & terra Cypri
mortuos ſepeliendos recepit. Hæc poſſent ad laudem dnicę
crucis referri, q̄a ſi crux latronis ſolū p̄p ſocietatem crucis
dñicæ, cū qua iacuerat ſub terra talē acq̄ſiuit virtutē, & p̄p
vicinitatē q̄ habuit cū Chr̃i corpore crucifixo, multo maio
rem virtutem habet Chriſti crux, a qua talis virtus in aliam
emanauit. Vel ſi vis expone moraliter, & dic q̄ inſula Cypri
ſignificat quemlibet hoīem, qui ideirco inſula dr̃, q̄a in ma-
ri flexibilis mortalitatis poſitus, tribulationū fluctib. vndiq;
affligit̃. Per ſepulturā mortuorū intelligo mortis memoriā,
q̄a.ſ. tūc t̃pis in corde nr̃o mortuos ſepelim⁹, q̄ñ mortes p̄ce
dētiū hoiūm, mortiſq; cōdōnes tenaciter cogitam⁹. Per cru
cē vero latronis poſſunt cruciat⁹ malorū.i. infernorū pęnę &
tormēta intelligi, vbi p̄p delicta ſua ipſi cruciant̃. Crux enī
ſm Grego. a cruciatu eſt dicta. Dico igitur q̄ inſula Cypri.
i. p̄ctōr mortuos ad cordis ſui ſepulturam nō vult q̄ñq; re-
cipere, nec de morte ſui ſuorūq; cogitare, q̄nimo ſi q̄ñ mor
tuū quid per cogitationē in ſe ſepelit, hoc eſt ſi q̄ñ de morte
cogitat, ſtatim a cepto reſilit, & hmōi cogitationē euomit
& repellit. Hier. 7. Eijcient oſſa eorū qui habitauerūt in Hie
ruſalē de ſepulchris ſuis. Sed q̄d? Pro certo ſi iſtos mortuos
velit retinere.i. de morte cogitare, neceſſe ē q̄ ante oīa me-
diāte Helena Cōſtātini matre.i. Maria Chriſti genitrice crucē
latronis.i. cruciatū malorū & pœnas infernales per conſide
rationē habeat, & q̄ dānationē reproborū diligenter intelli
gat, &

gat & perpendat. Qđ si feceris mortuos.i.mortis memoriã non amplius reijciet, sed ipsam in corde suo recipiet & inuoluet, quia procul dubio ille nunquã memoriã mortis euomit, qui crucẽ latronis habet.i.qui malorũ cruciatum & dãnationem attendit. Gen.23. Sepeli mortuum tuum. Vel dic φ ista terra significet vaniloquos & iactatores, qui .s. aliqđ sepultũ.i.aliquod secretum retinere non possunt, sed totum quicquid auditu receperunt, externus euomere, & reuelationẽ in publicũ declarare nituntur. Crux ergo & cruciatus talibus debentur, quib. ad celandum commissa secretius coerceatur. Quod potissimè verum est de sacerdotibus, qui mortuos sepultos.i.peccata eis confessa euomũt reuelãdo. Crux itaque talibus.i.cruciatus & pœna dari debet. Ideo bene consulitur talib. & Eccl.16. Audisti verbum aduersus proximũ tuum, commoriatur in te, fidens, qđ te non dirumpet. A facie.n.verbi parturit fatuus. Vel dic φ iustus debet esse sicut ista terra, quia nullum peccatum debet in corde sepultũ siue occultum retinere, sed statim per confessionem euome

3 re & auferre, dicendo cum Christo Lazaro mortuo illud Ioan.11. Lazare veni foras. Et resedit qui erat mortuus. ¶ De cruce boni latronis dẽ Gerua aliud mirabile, videlicet φ in cypro ab Helena (sicut dictum est) fuerit dimissa, & in quadam ecclesia collocata, vbi sine aliquo firmamẽto in aere pẽdula manet, & se ad osculum & non ad contactum manuũ præbet. Si.n.ipsam osculari volueris sine motu in aere stabit, si vero manu tractare tentaueris, statim vel ad latus fugiet, vel sursum attolletur. Per istã crucem intelligo sacram scripturam, quæ crux dicitur, quia in ea intelligenda ãtus cruciatur. Et dr crux boni latronis.i.cuiuslibet boni prælati & prædicatoris, animas.ã diabolo surripientis & furantis, iuxta illud Apostol. 2.ad Cor.12. Cum essem astutus, dolo cepi vos. Per se etiã dicitur stare, quia non contingit eam deficere vel perire, alteriusq; fulcimento non indiget, quia.s.diuino munere per se viget. Ista est ergo veritas, φ si ad istam crucem.i. ad sacram paginam veneris, & cum humilitate eam quasi oris, & osculum reuerentiæ & amoris eidem impenderis, ipsam procul dubio se tibi præsentantem, & verum sui intellectum manifestantẽ, & tibi applaudentẽ videbis. Sap.6. Præoccupat.n.quærentes se. Quod si forte manu tractare.i.cum præsumptione discutere curaueris, statim a te refugiet, ita φ verum intellectũ apprehendere no valebis. Vñ legi φ quidam magnus doctor semel multũ laborauit pro intellectu ... habendo, & nunquam ipsum poterat inuenire. In crastino vero voluit adire quendam aliũ, vt ab ipso peteret illum intentũ, & in via sibi reuelatũ est per angelũ, qui dixit sibi φ

2 magis meruerat sua humilitas quam habuerat ab alio illam difficultatẽ inuestigare volendo, quam tota subtilitas quam adhibuerat in inquirendo & studendo. Ista potissime de Deo,

3 vel de secretis quæ ad diuinitatem pertinent, potissimus dicere, quia φ certo pinguinde nouit & cognoscit humilitas osculatrix, quã curiositas inuestigatrix. Deus.n.hoib. sibi osculũ charitatis porrigentib. se præsentat, ipsum vero manu tractãtibus.i.curiose inuestigãtib. & quasi ex sua subtilitate in sua manu haberẽ præsumentibus se occultat, & ab ipsis se eleuat, & elongat iuxta illud psal. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Ista etiam est crux latronis eo φ latrones & pctõres cruciat in inferno. Ista p se stat, & nulli rei innititur sed sine alio fundamẽto perpetuo perseuerat, & mortuos etiam impedit euomere inquantum mortẽ non vult abs se a memoria vel ab aio interiori. Exo.12. Neq;.n. erat domus in qua non iaceret mortuus. Vel dic φ crux latronis est mulier pulchra, quia etiam ista est ad modum crucis facta, ex ipsa sua humana forma. Et etiam ipsa est cruciatus ipsorum fatuorũ, qui pro eo latrones dicuntur, quia Deo pprias aias subtrahunt & furanẽ, & quia per fatuum amorẽ in tales cruciatus mẽtaliter suspendunt. Istæ ergo cruces sunt in aere suspensæ.i.in pendulo positæ, & nulla firmitate boni propositi stabilitæ. Et breuiter illæ sunt q licet manuum attractionem.i. carnalẽ copulã refugiãt, osculũ tñ libenter porrigunt atque præstant. Vel dic in bono φ ista est bona mulier, quæ quamuis illis de genere suo soleat osculum porrigere, nunquam tñ debet illis manuum, tactũ, attractationem vel impudicam ac dissolutam permittere, quinimo bonæ mulieres dñt talibus dicere illud Thr.4. Recedite polluti clamauerunt eis, recedite, abite, nolite tãgere. ¶ In Cypro intellexi esse arborem cu

4 ius fructum seu pomum quotcunq; partes incideris, semper in qualibet particula crucifixi imaginẽ videbis. Talis debet esse voluntas & conscia viri iusti, quia.s.quotcunque tribulationibus scindatur, vel in quæcunq; particularia negocia diuidatur, necesse est φ sp crucifixi memoria & suæ passionis deuota imaginario in eo inueniatur, exemplo illius qui dum in passione sua semper Iesum nominaret, dixit sibi tyrãnus φ nomen Iesus ab ore suo cessare faceret. Sanctus vero rñdit φ si ex ore recederet, nunquã tñ a corde cessaret. quod & factũ est quia post mortem eius cor ipsius est incisum, & nomẽ Iesus in medio est inuentũ. De alio et legit φ cum omnia loca in quibus Christus personaliter fuerat visitasset, & vltimo esset in monte oliueti, vnde dominus ascendit in cœlũ nec amplius sequi eũ valeret, nisi post ipsum in cœlũ ascẽderet summo successus gaudio, & summo amoris desiderio expirauit ibidem. Medicis ergo prodentib. quod amor seu gaudiũ fuerat causa mortis, apertum est cor ipsius, & in medio scriptũ erat Amor meus Iesus. Poterat.n. ille dicere illud psal. Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.

De Creta insula. *Cap. 13.*

Creta est insula nobilissima, quæ quondam fuit centũ vrbibus decorata, quæ inter Aegyptũ & Græciã situa 1
tur. Hæc prima remis & armis claruit & sagittis. Prima melodiam inuenit, prima docuit vias equestres, prima literis iura iunxit. Hic capræ & oues multæ, cerui & capreæ valde paucæ. Lupos & vulpes & alia ferarum genera nunquam gignit, & serpentes & venenosa non habet præter quasdam araneas, quæ ibi nascuntur, quæ ab Isidoro phalangia nominatur. Hic nulla auis clamosa nycticorax, & si aliũde venerit, statim perit. Hæc gemmis & herbis medicinalib. est referta, & cunctis bonis & diuitiis opulenta, sicut dicunt Plin. & Isi. Ibi ẽt ſm Solinum est herba alomos quæ admorsa diurne prohibet famẽ. Sic paradisus vel etiam ecclesia cẽ cum vrbibus.i.diuersis diuersorum statuum mansionibus est decorata, quia in domo patris mei mãsiones multæ sunt. Io. 14. Ipsa insuper ecclesia multarum dignitatum distinctionib. est diuisa. Ibi sunt remi.i.ecclesiæ cõfessores, arma.i.ecclesiæ defensores, sagittæ.i.sacrorũ eloquiorũ prædicatores. Eze.27. In aquis multis adduxerunt remiges tui. Ibi est melodia angelorum, equitatur a martyrum & apostolorum, litera tura doctorum & prædicatorũ. Vel exinde prodijt melodia deuotionis, equitatura prædicationis, literatura sacræ scripturæ & eruditionis. Ibi sunt capræ & oues, quia ſm Augu. Surgunt indocti, & rapiunt cœlum, & nos cum literis nostris mergimur in profundum. Cerui tamẽ.i.cornuti superbi, capreæ.i.instabiles vel inmundi luxuriosi, lupi .i. raptores & viurarij, qui prædam.i.bladum abscõdunt donec putrescat, vulpes.i.malitiosi & ficti ibi nullatenus apparent, nec aliqua genera venenosorum.i.peccatorum, quia sicut dr Apoc.22. Foris canes & venefici. &c. Ibi tñ generata sunt & nata phalãgia venenosa.i.mali Angeli, qui statim exinde repulsi sunt. Ibi non est nycticorax.i.aduocati, qui litigando & clamando cibum suum, hoc est diuitias acquirunt, & clarius vident in nocte temporalium, quam in die spiritualium. Ideo Esa.35. Non erit ibi leo nec mala bestia. &c. Herbis etiam medicinalibus.i.sanctis hominib, & lapidib. preciosis.i.angelis, vel virtutibus hæc insula est repleta. Ibi etiam est herba alimos.i. satietas gloriæ, quã qui semel admorserit, famẽ nequaquam amplius sustinebit. Apo.7. Non esurient neq; sitiẽt amplius &c. ¶ Item Plin. li.21.c.14. φ in Creta est aliud miraculum. 2
est.n.ibi quidam mons dictus Carina, circa quem per nouẽ milia passuum muscæ non reperiuntur, & quod mirabilius est, mella quæ in isto spatio nata sunt nunquam a muscis tanguntur, dato φ alio transferantur. Sic vere in creta.i.in insula ecclesiæ sunt montes.i.viri alti, contemplatiui & perfecti quos proculdubio & quorum societatem muscæ.i.hoies immundi & luxuriosi, qui cadauerib. & lacte mundi deliciarũ sunt satiati, nolunt tangere vel frequentare, quinimo ẽt mella.i.verba, documenta & exempla talium nunquam volunt recipere vel gustare, quia mali nunquam libenter frequẽtãt consortia bonorum, nec gustant mella suorum exemplorum & verborum. Ideo dicitur Prou.27. Anima satiata calcabit fauũ. Illi.n.qui mundi delicijs satiantur, fauum.i. dulcedinẽ sanctorum verborum & exemplorum abominantur. Amos.5. Loquentẽ perfectẽ abominati sunt. Vel dic φ mõs est sacra scriptura, cuius mella.i.dulcia verba, muscę.i.pctõ
res

tes tangere vel audire nolunt, nec ẽt ibi frequentare vel studere quærunt. Vel dic ꝙ mons significat paradisum quo muscæ .i. peccatores non intrant, qui ẽt mella .i. bona spiritualia .s. virtutes & sacramenta, q̃ exinde ad istum mundũ translata sunt, non recipiunt neq; gustant. Eccl. 10. Muscæ morientes perdunt vnguenti suauitatẽ. De Dedalo & labyrintho Cretę vide infra .li. 10. c. 8. §. 4.

De ægypto. *Cap. 14.*

1 AEgyptus est regio duas habens partes superiorẽ, .s. et inferiorem, quarum vna fructibus, frugibus, fontibus & fluminibus repleta est, in qua duorum monstrorũ genera habitant .s. hippopotami & crocodili. Sed in alia ægypto versus ortum solis sunt pardi & tigrides, satyri & basilisci aspides & serpentes, sm̃ Pli. & maxime circa fluuium Nigrin, qui creditur esse Nilus, vbi est quædam parua bestia, quæ dicitur catoblepas, corpore quidem modica, mẽbris iners & pigra, caput habentes ita graue, ꝙ ipsum sp̃ defert ad terræ superficiem inclinatum. Quod a natura mortaliũ saluti est prouisum, quia tantæ venenositatis est, qđ nihil eam in facie videre pot, quin continuo expiret. Istud aũt aial

2 apud hesperios æthiopes inuenitur, sm̃ Pli. sed sm̃ Solinum iuxta Nigrin, seu Tigrin fluuiũ inuenitur. Sic vere terra habet duas partes mundum .s. qui fluminibus deliciarum, fontibus, scientiarum, fructibus diuitiarum multipliciter est refertus, in quo hippopotami equi fluuiales .i. homines luxuriosi, & crocodili superbi & tumidi conuersantur. Alia autem pars istius ægypti .s. terræ est inferius infra terra .i. infernus, vbi damnati ardore igneo comburuntur, vbi circa fontẽ Nigrin .i. in puteo abyssi, nigerrima bestia, & venenosissima lucifer est inclusus. Quod ipsa natura naturans .i. Christus ipsi ad salutem mortaliũ procurauit, quia nullus poterat sibi vel tentationibus suis resistere, dum hic erat Iob 41. Non est potestas super terram quæ comparetur ei. Ibi sunt etiam basilisci, & multa alia monstra .i. diuersa dæmoniorum genera, q̃ sagacitate & venenositate malitiæ differentes cruciant aias quæ sunt ibi. Vel expone de diuersis peccatoribus, qui sunt ibi, sicut infra c. de Aethiopia. Ideo Hier. 8. Mittam eis serpẽtes regulos, quibus non est incantatio. De ibidib fugantibus serpentes ab ægypto vide li. de auibus ti. suo, similiter de Nilo, crocodillo, hippopotamo, ficu ægyptia & palma, vide in tit. suis. De Api vero boue quem colebant ægyptij, qui sanenda petentibus, pabulum de suis manib. accipiebat, & rñsum eis debat quod si nollet, malum illis portendebat, sicut apparuit de Cæsare Germanico, cui non respõdere, nec ab eo sumere cibum voluit, qui cito post occisus fuit, de ritu etiã huius bouis de quo meminerũt Plinius & Sol. nolui aliqua moralizare, propterea ꝙ diabolicus omni ex parte erat. Allegorizã hic si vis, ꝙ tales boues sunt magni tyranni, qui si nolint homini loqui, vel respõdere, vel sacrificia & munera capere, satis possũt ab eis indignationẽ & periculũ expectare. ¶ Pharos est turris altissima in portu Alexandriæ, in cuius summitate lumen ponitur, vt de nocte dirigat nauigantes. ¶ Sic in portu huius mundi viri sc̃ti positi sunt, vt per lumen scientię & bonorum exemplorum ad portum salutis trahuntur ij qui per mare huius seculi currunt. Et sicut secũdum Solinum illi pyramides propter suam altitudinem vmbras non faciunt, sic nec sancti vmbras malorum exemplorum alijs præbuerunt. Vel dic ꝙ talis est Christus, qui vmbrã alicuius peccati non habuit, sed altissimæ vitæ fuit. in laterna humanitatis conti-

3 nens lumen diuinitatis, quo iter salutis & portus ostenditur.

De Ægypti mirabilibus. *Cap. 11.*

1 AEgyptus in suis desertibus superiorib. multa habet notabilia. Refert .n. Postumianus, ꝙ circa Syrtes quæ sunt inter Lybyam & ægyptum, quæ terre est arenosa, & ad flatum venti ad similitudinem aquæ mobilis, ita ꝙ modico venti flatu maius in illis terris quam in vllo mari naufragiũ fit, incolæ aliqui in locis aliquantulum solidis cõmorantur. ibi .n. nulla seges pter hordeum nascitur, quod a die iacti seminis, die 30. maturatur, & propter maturitatem præcipitẽ a ventorum impetu liberatur. Ibi ẽt (vt idem ait) inuenitur herba quædam dulcissima similis mente, quæ saporem mellis prætendens, ab incolis manducatur. Vnde ipse Postumianus se dicit circa syrtes vnũ senem in vno tugurio reperisse,

qui sibi talẽ herbam obtulit ad edendum. ¶ Dicit etiam Geruasius ꝙ quidã miles prouincialis dominus castri delphini, ꝑ ducẽda vita eremitica deserta ægypti petijt, cui post lõga 2
ieiunia coruos adiuit, qui ereptam radicẽ cuiusdã herbæ ad pedes eius posuit, quã omni plenam dulcedine reperiens vitam in æremo cum ea sustentauit. ¶ Ista possunt applicari, ꝙ nõ est dare ita malem petram seu terram in qua bonum ali- 3
quod non reperiatur, nec aliquam tribulationem ita asperã vbi dulce aliquid & consolatorium non inueniatur. Qđ etiã non solum est verum temporaliter, sed etiam spiritualiter. Dato .n. qđ mundus more Syrtium sit mobilis & instabilis, arenosus & ruinosus, sterilis & nõ fertilis, ibi tñ inueniũtur deũ sacræ scripturæ, in qua .s. sub palea, literæ iacet medulla scientiæ. Herbæ ẽt dulces .i. virtutes & gratiæ, & ecclesiastica sacramenta, q̃ .s. a coruis .i. e. sc̃tis patribus pœnitentia domi gratis nobis sunt oñsa & tradita, quib. .s. istius deserti .i. istius vitæ miseræ spiritualis penuria releuatur, & quibus mens deuote reficitur & nutritur. Psa. Nunquid poterit Deus parare mensem in deserto? ¶ Dicit idem Postumianus ꝙ ipse vi- 4
dit in desertis ægypti exnã q̃ e viro Deo ꝑebaĩ, sine igne feruere. tãta quippe vis solis illic est, ꝙ quibuslibet coctis, ẽt ad gallorũ pulmenta sufficiat. Sic vere olla cordis nostri sine igne concupiscentiæ, per virtutem solis iustitiæ, & suæ infusa gratię, debet feruere per bona desideria & non ab inferiori imo desursum debet quærere spũalia incendia. Actuũ. 18. Feruens spũ loquebatur quæ sunt Iesu. ¶ Dicit idẽ Postumianus se vidisse in quodã ægypti monasterio vnam arbusculã 5
in claustro, quæ de virga sicca fuerat generata. Volens .n. quidam abbas probare vnius nouitij obedientiam, præcepit ei ꝙ quandam virgam siccam acciperet, & in terram figeret, & tandiu irrigaret, donec lignum aridum in solo arido reuiuisceret. Nouitius ergo omni die a flumine Nilo per duo milliaria aquam vehebat, & virgam sicut petet iniunxerat irrigabat, quod cum duobus annis fecisset, nec aliquid profecisset, tandem continuans in tertium annũ virga floruit & in arbusculam tandem creuit. Hæc possunt applicari exemplariter ad virtutem obediẽtiæ. Vel dic ꝙ dato ꝙ aliquis pctõr sit aridus & indeuotus, & humore gratiæ spoliatus non debet tñ prædicator vel prælatus ab irrigatione seu pdicatione cessare, quia dato ꝙ diu in sua arida indeuotione permanet, poterit tñ fieri ꝙ finaliter per gratiã reuiuiscat, & ꝙ in arborem .i. in virum iustũ & fructiferũ diuino munere se conuertat. iõ dicebat Apostolus .1. ad Cor. 3. Ego plantaui, Apollo rigauit, Deus aũt incrementum dedit. quia breuiter sicut ibidem dr̃, Neque qui plantat, neque qui rigat, est aliquid, sed qui incrementum dat Deus. ¶ In desertis ægypti beatus Antonius dum iret videre Paulum primum eremitam, inuenit vnũ ho- 6
minem equo mixtum, cuius quamuis verba non intellexerit manu tñ dextra eidem iter ostendit, & statim veloci fuga ab oculis mirãtis euanuit. Satis cito post inuenit paruum homũcionẽ, narib. aduncis, fronte cornuta, & pedibus caprinis, ꝙ sibi dactylos porrigebat, a quo cum peteret quis esset respondit: Mortalis ego sum, vnus ex accolis eremi, quos varijs erroribus delusa gentilitas, Faunos satyrosq; colit & incubos, Legatione fungor gregis mei, precamur vt communẽ Deũ pro nobis deprecceris. Salutem mundo olim venisse cognouimus & in vniuersam terram sonus eius exiuit. Quibus dictis aufugit & recessit. Vnum vero tale animal sub rege Cõstantino ad Alexandriam fuit adductum & magnum populo spectaculum præbuit, & tandem mortuum, & sale conditũ, vt ab Imperatore videri posset, ad Antiochiã delatũ est, sicut recitat Geruasius. Ex hoc ergo põt concludi ꝙ bestiæ Chr̃m prædicabant, quẽ tñ homines credere contemnebãt. Vel si vis moraliza, & dic ꝙ iste homũcio significat mundi simplices, qui parua habent cornua .i. modicam potentiam secularem, qui in caprum declinant per simplicitatem bestialem. Homines vero significant rõnales homines, vt clericos & religiosos quia pro certo homines simplices & seculares Chr̃m melius recognoscunt q̃ clerici, & orationib. sanctorum deuotionis se committunt, & ipsis religiosis & Christi pauperibus dactylos .i. bona sua tpalia per eleemosynas plus impendunt. Figurati in asina Balaam, quæ melius vidit angelũ quem propheta. vnde Aug. Surgunt indocti, & rapiunt cælum, & nos cum literis nostris mergimur in profundum.
¶ Sicut ponit Pomponius. c. de ægypto, ægyptiorum fuit opi- 7
nio ꝙ ipsi erant vetustissimi populorum, asserentes ꝙ a tpõ

re quo

te,quo inceperat regnum eorum, stellæ quater mutauerant, cursus suos,fuerantq; solis ortus vbi nunc est occasus,& occasus vbi nunc ortus,ita q regnum suum per 13.millia annorũ processisse dicebant.Istud ergo ad fatuitatem,quorundã allegari potest,qui de antiquitate generis gloriantur, & qui sydera,& stellas.i.alios nobiles, & eorum status mutabiles asserũt suos verò status,& genera,vt stabiles metiuntur . Vel dic, qđ ista falsa opinio de ortu,& occasu solis reciproco,potest verificari de gentilibus,& Iudæis.cõstat.n.q dudum ortus solis, iustitiæ Christi.i.fides incarnationis eius,saltem futuræ,& lumen suę gratiæ resplenduit in iudæis,occasus verò,& errorũ obscuritas gentiles,tunc temporis occupabat. Sed vere nunc versa vice Iudei habeut occasum,& gentiles credentes ortũ, quia ipsi fidem negauerunt,& errores conceperunt:Gentiles verò crediderunt, & lumen fidei receperunt, & sic occasum suũ in ortum mutauerunt. Vnde de Iudeis dr̃ illud Hie.5. Occidit eis sol,dum adhuc esset dies. Quod etiam de clericis, & secularibus potest exponi,quia verè clerici antiquitus fuerũt boni,& sancti,& orientales,& eorum respectu laici erant occidentales,nunc verò ita cõuersi sunt in arcum prauum,q lai-
8 ci sunt eis meliores ¶ De illis ægyptijs,qui mortuos suos non cremant nec sepeliunt,sed potius speciebus,& aromatib.cõdiunt,& in penetralib.custodiunt,omitto,sed credo, q de talium cadauere fit mumia i.caro humana confecta,qua medici vtuntur.¶ In superiori ægypto refert Pomponius esse lacũ qui Chennis dr̃,in quo erat quædam insula natatilis, quæ lucos,& syluas portabat,& quæ Apollinis.i.solis grande tẽplũ gestabat.hæc per lacum natando vagatur,& quocunque vẽti impulerint,agitatur Templũ solis iustitiæ Christi,est quilibet christianus,& maximè ecclesiasticus, Deo præcipuè dedicatus r.ad Cor.3.Templum Dei sanctum est,quod estis vos.Lacus iste mundum significat,insula verò religionem vel ecclesiam designant,quæ s.& syluas& lucos.i. bonos simplices, & laicos,& templum solis.i.religiosos, & clericos in se portat. Ista est ergo veritas,q ista insula ecclesia cum suis fidelib. debet esse natatilis in hoc lacu,quia.s.in hoc mundo non debet sistere,nec tpalia quærere,nec terræ seu terrenis bonis adhærere,sed potius,quasi natando transcurrere,& per temporalia ad venti.i ad spiritussancti flatũ,tanq̃ peregrina libere pertrãsire,dicens cum filijs suis illud Heb.13.Nõ habemus hic ma-
9 nẽtem ciuitatem,sed futuram inquirimus.¶ In ægypto solebat coli Apis,& erat Apis bos niger maculis certis insignis, cauda & lingua dissimilis alijs, quem ex coitu natum nõ credebat,sed diuinitus igne cœlesti diesq; quo gignebatur, erat maximè festus,vt ponit Pomp.c.de ægypto. Igitur dico, q si isti tantos honores exhibebant boni corporeo,quãto fortius nos debemus boui ethereo.i.Christo,(cũ ipse sit bos pro peccatoribus immolatus, & niger, & decolor pro nobis factus, maculis tñ.i.varietatibus virtutum insignitus, ex carnali coitu non genitus,sed diuinitus datus,& ex cœlesti igne scilicet, ex spiritusancto natus)honorem,& laudem offerre. & diem natiuitatis eius vel conceptionis solenniter festiuare?

De Hellesponto. Cap. 16.

1 ELlespontus est prouincia in Græcia, de qua dicit Cratas ibi esse genus hominũ,qui solo contactu sanãt morsus serpentum,& sola manu extrahunt,quæq; mortifera,& venena.Et etiam Varro ibi quosdã homines esse dicit,quorum saliuæ sanaut a morsibus anguium & serpentũ. hæc autem a Plinio dicuntur.c. de India,& etiam li.7. in principio,qui allegat Varronem.Sic verè in regione ecclesiæ,iuxta pontum,& mare pœnitentię sunt homines.i.sacerdotes, qui sola manu apposita per absolutionem,& saliua boni documẽti exposita,morsus serpentum,hoc est demonum, & diuersa peccatorum genera,& venena,virtute clauium extrahunt,& educunt 4.Reg.5.Putabam,q egrederet ad me, & manu sua tangeret locum lepræ. Vel per tactum intelligo correctionẽ, & visitationem,qua mediante platus venena extrahit de cordibus subditorum,mediante saliua verborum. Vel dic q saliua est confessio,qua ea ore emissa,mentem a morsibus,& tentationibus demonum sanamus.¶ Prope regionem Hellespõ-
a ti a parte Assyriæ fuerunt antiquitus populi Mossini,sm Põpon.quorum mos erat in paruulo vesci,& promiscue concumbere,reges pro voto eligere,& electos, vinculis astringere,& in arctissima custodia,detinere, atque vbi culpam praue im-

peraodo comiserant,solebant eos vnius diei ieiunio & inedia castigare.Istud potest allegari,quomodo mũdi reges proprie non sunt liberi,sed potius multis compedibus allegari, quia re vera vbi quis in regem,& superiorem eligitur,eo ipso vinculis legum,& statutorum prę ceteris obligatur,& a subditis etiam custoditur, inquantum ad eius facta oculi omnium ac opera diriguntur. Iste etiam si male imperando delinquit, vnius diei.i.totius futuri temporis ieiunio in inferno punitur. psalm.Ad alligandum reges eorum in compedibus.

De Eolijs insulis. Cap. 17.

EOliæ sunt nouem insulæ in mari mediterraneo, sic dictę sm Isido.ab Eolo;quem poetæ finxerunt regẽ fuisse ventorum,eo quòd secũdum q videbat vapores eleuari secundum hoc ventos prædicebat. Sunt etiam dictę vulcanię,eo q ex ipsis exeat ignis,sicut dicitur de monte, Ethna.Sic in mari mediterraneo.i.in medio terræ, & maris, circa centrum sunt Eoliæ insulę.s.infernus, de quo ignis perpetuus emanat,quę a rege ventorum.i. ipso rege suo lucifero (qui rex est ventorum tribulationum,& vanitatũ)taliter possunt dici.De ipsis egredietur ignis.&c.Ezec.10. Ideo Deute. 32.Ignis succensus est in furore meo.Vel dic quòd istę insulę sunt peccatores,qui insulæ dicuntur eo,quòd mari, id est tribulationum amaritudine cinguntur. psal. Multa flagella peccatoris.In istis enim ignis iræ,auaritiæ,& luxuriæ ardet.fum° superbiæ eminet,& ventus ęternę damnationis imminet, qa absque dubio fumus, & elatio superborum, signum est suorum imminentium tormentorum.

De Æthiopia. Cap. 18.

AEthiopia est regio in meridie,quæ serpentibus, basiliscis,draconibus,vnicornibus, cęterisque bestiis crudelibus est repleta, & quia solis ardoribus continuè aduritur,ideo illius incola niger est, horribilis ac deformis,ibiq̃ue sunt multi homines monstruosi,quia.s.alij solem quotidie dira imprecatione propter eius ardorem maledicunt,quorum aliqui troglodytæ vocãtur,ita celeres, quòd bestias cursu superant,qui loco domorum cauernas inhabitant,& serpentes comedunt venenosos alij more pecudum sine lege passim cum mulieribus dormientes matrimonij suos expertes,qui garamantes ab Isido.nominantur,quos solę matres recognoscunt,nam paterni nominis nulla reuerẽtia apud eos,sicut dicit Sol.c. Aethiopia.alij incedũt nudi, & nullo exercitio occupantur,hicq; Gamphalantes dicũtur.Alios qui Blẽmeij dicuntur,fama est capite carere, sed os & oculos habere peccatoribus insitos ac infixos .Sunt ibi etiam satyri,qui figuram habentes humanam,sunt penitus inhumani. Apud Sambros autem omnes bestiæ quadrupedes sine auribus nascuntur,etiam elephanti, Alij sunt qui canem pro rege habent,& de eius motibus augurantur quidam imperiet. Aliqui Agriophagi dicuntur, leones & pantheras venantur, & eis etiam vescuntur.Alij locustis sale & fumo induratis viuunt.Alij draconibus nutriuntur. In Aetiopia etiam in aliquorum draconum cerebro inueniuntur lapides preciosi scilicet hyacinthus,chrysolitus,& topatius, ibi etiam & cinamomum medicinale reperitur.Hæc omnia Isido.& Sol. Aethiopia mũdus est,vbi feruore auaritiæ & luxuriæ populi taliter aduruntur, q pellis conuersationis per violentiam multipliciter denigratur.Ibi sunt serpentes id est maliciosi,ibi basilisci,qui visu interficiũt.i.luxuriosi,ibi rhinoceron,qui cornu petit.i. superbi, ibi draco,qui flatu adurit,,& ignem vomit.i. auari, qui flatu verborum suorum fallaciũ,& ardore auaritiæ suæ bona pauperum dissipant & comburunt.Ibi etiam sunt homines monstruosi,quia ibi sunt inuidi, qui solem prosperitatis alienæ nequeunt sustinere,& ei qñ obuiare nequeunt,saltem detractionibus maledicũt.Ibi sunt troglodytæ cursu celeres.i.leues & intestabiles,qui vno statu vel officio, præbenda vel beneficio non sunt contenti, sed ab vno ad aliud se conuertunt, & ideo venenosa.i peccata comedunt & committunt. Prouer. 1.Pedes eorum ad malum currunt. Figura.2. Paralip 12.vbi cũ Sesach rege ęgipti venerũt Troglodytæ & Aethiopes ad regem Israel impugnandum.Sic isti sunt de exercitu diaboli. &c.Ea pone. Item ibi sunt Garamantes adulteri, more pecudum matrimonium non seruantes, & suam adulterinam sobolem solis matribus nutriendam relinquentes.Ibi sunt Gã-

phasante.i.otiosi,q nullo exercitio boni operis occupãtur, ab omnique veste & ornatu virtutum nõ abhorrent neq; metuunt esse nudi.Mich.1.Vadã discalceatus & nudus. Ibi sunt Blemmij.i.hypochritæ qui caput rectæ intentionis nõ habẽt licet oculos discretionis,os pulchræ locutionis habeãt in pectore.i.in apparentia,& cõspectu aliorũ.Vel hi sunt mali prælati,qui non habent oculos intentionis i capite Christo.i.sursum ad deum eleuatos,& hoc quia eum sint ĩ peccato mortali,caput Christum secum non habent,sed oculos habent in pectore circa cor,i ad illos quos habent cordi.s.ad carnalem parentelam,per acceptionem personarum. Ideo Iudith 14. Ecce Holophernes iacet in terra,& caput eius nõ est in ipso. Item hi sunt pilosi,hoc est,crudeles executatores,q licet sint homines a natura,tñ quo ad mores sunt ĩhumani.Esa.13. Pilosi saltabunt ibi.Item ibi sunt bestiæ quadrupedes sine auribus,hi sunt religiosi inobedientes.qui sine auribus cum quatuor pedibus propriarum affectionum vndique se inflectũt. Eze 23. Nasum tuum & aures tuas præcident.Alij sunt gulosi, qui de cane insatiabili.i.de ventre proprio faciunt Deum & regẽ, cuius motu & instigatione faciunt quodcunq;.Philip.3.Quorum Deus venter est &c. Vel per canẽ intellige auaritiã, cuius obediũt cupidi & auari Esa.56. Canes impudẽtissimi nescierunt saturitatem.Itẽ sunt ibi Agriophagi.i.principes & barones qui pantheras,& leones.i.ipsos suos balliuos & bedellos deuorant & denudant.Iob 29.conterebam molas leonum,& dentibus eorum auferebam prædam Alij.n.principes ipsis sitibundis draconibus.i.auaris & vsurarijs terræ suæ vescũtur, de quorum cerebro .i. abscõdito extrahũt lapides preciosos .s.munera & emendas per extorsiones & hmoi. psal. Dedisti eum escam populis Aethiopum. Vel si vis per Aethiopiã accipe infernum,vbi est populus niger.i.deformis & tristis ꝑ ardore incinerantium tormentorum, vbi sunt multa genera hominũ peccatorũ &c.vt supra. Vel Aethiopia est ecclesia, fumosa tribulationum caussa & denigrata.Baruc.6.Nigræ hũt facies eorum de fumo qui in domo fit.& Naum.2. Facies eorũ sicut nigredo ollæ.Can.1.Fusca sum.&c.vbi eq̃ dracones capiuntur.i.qñ peccatores ad pœnitentiam conuertuntur,in eorum cerebro,id est in eorum sapientia & scientia gemmę preciosę diuersarum virtutum inueniuntur, vt patet in Paulo.cuius scientia quã prius acquisiuerat, multum ecclesiam decorauit.Ibi cinamomũ famositatis, topatius honestæ vitæ, chry
2 solitus sapientiæ.&c.¶ In AEthiopia sunt duo fontes, quorũ vnus obliuionẽ,alter memoriam inducit,vt Isid.ait. Sic verè in mundo,qui propter æstum concupiscentiæ Aethiopia põt dici,sunt duo fontes scientiarũ.i.scientia mundi & diuina,sed mundana dei obliuionem,diuina autem eius recordationem ĩducit.Figura Exo.2.vbi sm Iosephũ & magister histo. Moyses existẽs in Aethiopia fecit duos annulos, vnũ qui inducebat obliuionem,quem tradidit filiæ regis æthiopũ,& sic eius oblita est.huiusmodi est sapientia mundana.alterum qui memoriam inducebat quem apud se retinuit.hęc est sapientia diuinã.Primum ergo annulum,.i.mũdanam sapientiã, Dei obliuionem inducentem,alijs debemus dimittere, sciẽtiam autẽ Dei & gratiarum actionẽ,qui est annulus recordationis,debemus retinere.De illa ergo sciẽtia obliuionis dicitur Prou. 31.Bibant,& obliuiscantur egestatis suæ.&c.& Hier.2.Popu
3 lus meus oblitus est mei dieb9 innumeris.¶ In Aethiopia sm Solinum,sunt populi dicti Syrbotæ,qui.12.in longitudine pedes habent,& vt Geruasius ait,coloris aurei corpus habẽt. Sunt etiam alij qui dicuntur Athachei,qui elephantes venatur,& captos deuorant.Tales fuerũt apostoli,q.12.pedes.i.12.articulos habuerunt,& mẽsuram sua perfectionis ex eis statuerũt, & colorem aureum honestæ conuersationis seruauerũt 2 Machabe.11.Apparuit eques eos præcedens in veste candida armis aureis.Et isti elephantes.i.mundi principes per prædicationem cepe.unt,& fidei legibus subiecerunt. ¶ In Aethio-
4 pia sunt Agriophagi,quorum rex vnum in fronte oculum habet,vt Soli.ait.Tales sunt moderni principes & mundi reges, qui duos oculos.i. duplicẽ cõsiderationem deberent habere,alteram qua propriam,alteram qua subditorum quærerẽt vtilitatem,sed vere hodie non habent nisi vnã, & non nisi propriam curant vtilitatem,nihil vero de subditorum salute,atq; ideo vere dicuntur monoculi,ad Phi.2.Omnes quæ sua sunt, quærũt.Vel dic q si boni regẽs esse volumus,i.nos & alios bene regendo,vnum solum oculum.i.vnam & simplicem intentionẽ habere debemus,& duplicitatem fugere.Matth.5.Melius est.n.tibi cum vno oculo intrare in vitam æternam, quã
duos oculos habentem mitti in gehennã ignis. ¶ In Aethio- 5
pia sm Soli.sunt quidam populi qui lingua carẽt,quidam qui visum ignis habere nõ solent. Sic verè in mundo isto sunt multi qui ad deum laudandum, vel aliquod bonum dicendũ linguam nõ videntur habere,& alij qui ignem charitatis & eius
vsum nõ videntur cognoscere vel sentire.Sap.17.Et ignis qui- 6
dem nulla vis poterat eis lumen præbere.¶ In Aethiopia sm Sol. est vnus mons editus.qui in gentio & perpetuo igne flammat,cuius simile facit mõs Ethna in Sicilia, mõs vesuuius in Campania,mons chimera in Lycia,& sic sunt quatuor,montes semper ardentes Sic vere sunt quatuor genera peccatorũ semper ardentium diuersis ignibus vitiorũ.i.cupidi,luxuriosi iracundi,& inuidi.Istos.n.solet ardor malorum desideriorũ
semper comburere,& diuersis vitijs infestare ¶ In Aethiopia 7
sm Soli.sunt Macrobij homines.i.lõgissimæ vitæ, qui iustitiã amant & colunt apud quos est locus Heliotrapezia, abundãtibus epulis semper plenus, quæ etiã diuina virtute cõtinuè augentur.Tales sunt iusti.qui.s.in vita gratiæ diu viuũt, & vere deus ad ministrat talibus cibos suos,& victum ad sufficiẽtiã præstat,quem ipsis multiplicat & augmẽtat. Exemplũ de Helia,cuius farina & & oleum nõ exitit diminutum. Prouer.
10.Non affliget dñs fame animã iusti.¶ In Aethiopia sm Sol. 8
sunt dracones in quorũ cerebris inuenitur lapis qui dracontias nominatur,qui bonus non est nisi viuentibus detrahatur, nam si obeat prius serpẽs cum eius anima euanescit hic lapis. Iste lapis significat pœnitentiam, quæ certe nihil valet dũ in hac vita sumus.si.n.mors corporis aduenerit,ex tunc fructus pœnitentiæ nullus erit.necesse est.n. vt a nobis dum viuimus extrahatur,alioquin euanescit,& nihilũ reputatur. Vel dic q lapis iste significat bona opera,quæ si dũ i vita gratiæ sumus, fecerimus,& a nobis extraxerimus,q ficiẽt,si vero mors peccati mortalis superuenlat,euanescent. Hierem. 51. Vana sunt opera & risu digna. Vide multa alia.cap. de faunis, de satyris & huiusmodi.

De Æthiopiæ mirabilibus. Cap. 19.

AEthiopia,vt Solinus ait, in suis desertis adustis habet quosdam populos qui Ichthiophagi dicuntur, qui ac
si essent marinæ beluæ,natando in mari volant. Nam 1
ita exquisito oceano Atlantico, vsque in occasum etiam ad Gorgones insulas veneruint natando. Dicit ad hoc Geruasius li.suo de mundi mirabilibus,q quidam Nicolaus cognomine piscis,de Apulia oriundus, eo quòd valde diligebat esse in mari,à matre sua extitit maledictus, & q de mari perpetuo non recederet imprecãtus,qui statim velit eiecta, in mare siculum salijt,& ex tunc continuẽ cum piscibus natando notus & familiaris belluis in mari habitauit,qui quãdo nautas ambulantes videbat, qñq; de mari surgebat, & ab eis aliquantulũ olei ad ponendũ in ore suo pro explorando profundo abyssi petebat. Erat autem in profundo maris arbores glandiferas,valles & montes & flumina dulcia,& sup oẽs pisces anguillas longissimas asserebat,nautisque tẽpestates imminentes denunciabat.Per illos possunt intelligi viri theologi,quib9 vere placet natare & discernere profunda maris scripturarum ibique inueniunt dulcia flumina scientiarum diuinarũ,nec non fructus & arbores vtiliũ doctrinarum.ideo cui libet tali dicit in psal.In mari viæ tuæ, & semitę tuæ in aquis multis.Vel dic exemplariter quomodo matrum & parentũ
maledictio est cauẽda.¶ Gorgones sunt insulæ in oceano At- 2
lantico,quas antiquitus Gorgones monstra habitauerũt, & adhuc gẽs ea habitat mostruosa.Tradit ergo xenophõ Lampsacenus q Hanno,Penorum rex ad eas penetrauit, ibiq; fœminas quasdam hirsuti corporis,& pernicis velocitatis inuenit, de quibus tantũmodo duas cepit, quarũ pelles miraculi gra in donarijs Iunoni dedit,& apud Carthaginẽ in Iunonis templo suspendit, quarum spectaculum vsque ad excidiũ carthaginis durauit.Istę insulę mundum signant,vbi mulieres hirsutæ pellis.i.vilis & infamis cõuersationis multę sunt,quæ vere per inconstantiam leues & agiles vltra modum existũt. rex vero diabolus illas per mortem capit & excoriat,& pellem suę malæ conuersationis alijs pro exemplo monstrat, ipsasque ho
die i templis et ecclesijs coram cunctis clericis manifestat.¶ In 3
Aethiopia in insula Meroe est ciuitas Syenæ, in qua Moyses inclusit Aethiopes qñ regnum Aethiopũm sibi in deditionem subegit.

subegit. Hic ergo factus est à philosophis, quidam puteus profundus cubitorum. 60. in cuius profundo splendet sol recto gradu in mense Iunio, nullamque penitus facit vmbrã, & in tali etiam dispositione dr esse puteus ille Samariæ, sup quẽ sedit dñs fatigatus. Ioan. 4. Diametraliter. n. respicit sol locũ illum quando peruenit ad æstatem. hoc etiam dicit Pli. lib. 2. vbi nominat alia multa loca per quæ sol directe transit. Per talem puteum possum intelligere humiles, & deuotos, qui. s. aquam deuotionis, & gratiæ continent, & profundum humilitatis habent, qui. s. sexaginta cubitorum dicuntur, quia fructum sexagesimum producunt. Per solem aũt intelligo Christum, & per æstatem feruentem iudicium. Tunc. n. erit sol in leone, quia tunc erit Christus in leonina feritate iustitię. Igitur dico quod qñ sol iustitiæ Christus ad mensem Iunij. i. ad feruorem iudicij veniet, tunc directe ad puteum. i. ad humiles personas respiciet, & illis splendorem æternæ gloriæ infuet in profundum, & ab ipsis vmbrã mortalitatis. i. ois aduersitatis auferet, qa nullus est, qui à Deo directe per miam respiciat, & cui gratiæ, & scientiæ, & gloriæ lumen influatur, & a quo vmbra ignorantiæ, & aduersitatis tollatur, nisi qui puteus humilitatis, effectus, in timore dñi profundat. psa. Excelsus Deus, & humilia respicit. Vel dic econtra, quod putei æthiopiæ sunt auari, qui cautelis, & malitijs sunt profundi, quos sol Christus in iudicio respiciet directè, & feruorem suæ iustitiæ contra eos diametraliter mittet. Iudith. 8. Venit æstus sup caput
Manasse, & mortuus est. ¶ In Aethiopia teste Geruasio, est quædam
4. dam prouincia dicta Theonochema, quæ perpetuis incẽdijs
sp flammat, sicut etiam Plinius dicit lib. 2. c. 109. circa finem. Oceanus etiam ibi pp maximum solis feruorem sicut cacab. perpetuo feruet, quod etiam in confinio Heliopolis inuenit, & non solum homo ibi transire nõ potest, sed nec humanus oculus aliquãdiu respicere. nigræ etiam, & exustæ sunt ibi arenæ, quæ solis ardoribus sunt desertæ, & ibi sunt serpentes, & bestiæ, quæ pœnitus hoibus sunt ignotæ. Circa partes autem illas populus Gaulolũ peruagatur, & vltra istas partes fuit insula maxima, quæ sm Pla. cum suo populo est submersa, quæ Africam, & Europã magnitudin evincere dicebatur. Ista ad infernum possunt applicari vbi est perpetua ignis inflammatio. Esa. 66. Ignis eorum non extinguetur. Ibi est maris. i. tristitiæ, & amaritudinis ebullitio. Iob 41. Feruescere faciet quasi ollam profundum maris. Ibi est arenarũ. i. pctõrum, combustio, & denigratio. Naum. 2. Facies eorũ quasi nigredo ollæ. Ibi est insularum. i. magnorum, & potentũ summersio, & suæ famæ, & nominis absorptio & oblinio. Exodi. 15. Summersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. Vel dic, quod tales sunt peccatores, qui. s. per auaritiã sp ardẽt, & superbiã, & iracundiam feruent. Esa. 57. Impij quasi mare feruens, qđ quiescere non valet. Per infamem conuersationem
denigrantur per carnis delicias summerguntur. ¶ In æthio-
5 pia superiori versus mare rubrũ sont, quædam mulieres, hot
reodæ, barbas vsque ad mamillas habentes, quæ pellibus animalium p vestibus vtuntur, equos habent, & venatrices sunt, & tigrides, & leopardos domant, & ipsis loco canũ vtuntur, vt Geruasi. ait. qui ẽt dicit, quod circa vicinos montes sunt aliæ mulieres, quæ dentes habent aprinos, capillos vsq; ad talos, in lumbis caudas bouinas, altæ sunt pedibus 7. corpus etiam pilosum habent vt camelus. Illa possunt applicari contra malas mulieres, q s. barbas habere dicunt, eo quod virorũ suorum, officijs vti nituntur, & inquantum regimen domus (quod ad barbã virilẽ. i. ad viri sapientiam pertinet) vsurpare uolcunt, sicut vulgariter de talibus dicimus, quod brcnas maritorũ portant, qñ. s. de illis, quæ ad viros pertinent, se intromittere diligentius curant. Istæ ergo sunt mulieres barbatæ. i. virorũ officijs implicatæ, contra illud Deut. 22. Non induetur mulier veste virili. Igitur malæ mulieres de pellibus animalium. i. de substantijs fatuorum bestialium se vestiunt, & leopardos, & tigrides. i. hoies vtcunque fortes, & constantes solent superare, & domare, & ad venandum. i. inter retia sui amoris capiẽdum solent intendere, & vacare. Vnde Aug. libro de cohabitatione clericorũ, & mulierũ: O quantos leones domuit vna infirmitas delicata, quæ cũ sit vilis, & misera, de maximis facit pdã. Illæ ergo per malitiã sunt caudatæ, dẽtibus aprinis. i. rapaci auaritia sunt munitæ, capillis lõgissimis ornatæ, & per superbiã sunt altæ, & elatæ, & septem pedibus. i. septem vitijs mensuratæ, & in exteriori pelle. i. exteriori apparentia ex infami conuersatione hispidę & hirsutæ. Vel dic quod camelus qui gibbum habet & tumorem in dorso, significat timorem superbiæ, & ideo istæ ad modũ camelorũ dicuntur vestitę, eo quod superbo fastu & ornatu incedere volunt. ideo de auaritia, malitia, superbia, & potentia talium mulierum loquitur sapiens Ecclesiastic. 25. Breuis omnis malitia super malitiam mulieris. sequitur. Mulieris ira & irreuerentia & con
fusio magna. mulier si primatũ habuerit, contraria est viro 6
suo. ¶ In confinio Brissonis fluuij, qui ab æthiopia descẽdit in ægyptum, sm Gerua. sunt homines seu bestiæ formã humanã habentes, quorum fęmora. 12. in lõgitudine pedes habẽt, & residuũ corpis toridem, qui brachia habeãt candida vsque ad humeros, pedes vero rubeos, caput rotũdũ, & nasum procerum. hi aũt hoies (sicut ait) sm famam populi, certis t pibus in ciconias trasformãtur, & apud nos annis oibus fętificant & perigrinantur. Ad quod propositũ satis fecit quod audiui circa tempus regis Roberti in Achaia accedisse, quũ. s. frater ducis Burgundiæ per matrimoniũ hęres principis Achajæ factus fuit. Huic. n. in Achaia principanti adductus fuit quidã sacerdos more ciconiæ plumis indutus, qui asserebat per quãdam magam in quadã patria q nominabat, per appositionẽ cuiusdam serici laquei in collo ipsius dormiẽtis appositi, in ciconiam se mutatũ, deinde etiam vsque ad Gallias cũ alijs ciconijs volasse Sed tandem cum quadã die more solito, custodia ciconiarũ aliarũ sibi incubuisset, ipse vero cũ vigilare deberet, obdormiuisset, cõtingit quod a lupo trãseũte vna de sororibus fuit capta. mane ergo reperto numero diminuto, oẽs cõtra prædictã vigilẽ surrexerunt, & ea interficere voluerunt, prima tamen illum laqueũ qui adhuc erat in collo suo, cũ rostro carpens extraxit, & sic ille de ciconia in hoiem reuersus fuit, sed quia nimis subito actum fuerat, fati termino non expectato, præter q in facie, vbique remãserũt sibi plumæ. Per tales intelligo hypochritas, qui lõgissimi esse videntur perseuerantiæ diuturnam durationem. 12. pedũ p. 15. articulorum fidem & cognitionem, nasi proceri per cœlestium odoratricem deuotionem, capitis rotundi per simplicẽ intentionem, & per malitiæ abdicationẽ, brachiorũ niueorum per mundam & innocentem operationem verũtñ pedũ sunt rubeorum per immundam, & carnalem affectionẽ quia pro certo isti habent certum tps, qñ. s. sunt i abscõdito, quo in ciconias conuertunt, hoc est in psonas viles & immũdas inquantum cadaueribus. i. immundis delectationibus vesci volunt, quia quãuis homines. i. personæ rationabiles esse videantur, sæpe tñ ciconiæ. i. personę viles & miseræ efficiuntur. Hiere. 8. Hirundo & ciconia cognouerũt tempus aduẽ
tus sui. ¶. In AEthiopia est quædã ciuitas dicta Heliopolis. i.
ciuitas solis, de qua videt recordari scriptura Esa. 19. vbi di- 7
citur quod erũt in AEgypto quinque ciuitates loquẽtes lingua Canaan, ciuitas solis vocabit vna &c. Ibi. n. sunt palatia solis & lunæ ex auro, argẽto, & lapidibus preciosis, ibi ẽt est lectus solis ex auro obryzo & ebore, ibi etiam est quædã vinea vbi in vitibus aureis pẽdẽt racemi facti de vnionibus & margaritis. sacerdos vero qui solẽ colit, thure & apobalsamo vescit, & sub vinea in pauimẽto dormit, & nulli extraneo aditũ pandit sicut dicit Geruasius, quod vbi inuenerit, nescio nõ. n. recolo me alibi id legisse. Talis ciuitas dicitur ecclesia, q est in Aethiopia huius mundi sita, quæ vere ciuitas solis dicitur, eo quod ibi sol iustitiæ Christus credit & timet. Hæc. n. est palatiũ. i. habitatio, solis & lunæ. i. Christi & virginis gloriosæ, quæ. s. de auro charitatis, & argẽto candidæ castitatis & lapidibus preciosis virtutum cõstituitur. et hic est lectus solis Christi. s. conscientia bonorum fidelium, qui de auro sapientiæ ebore candidę innocentiæ præparatur. Cant. 1. Lectulus noster floridus, Ibi etiam est vinea sacræ scripturę, quæ re vera de margaritis. i. præclaris & dictis & sententijs est cõfecta, & ad aliquã dum vinũ diuinę scientiæ pparata, sub qua sacerdotes. i. viri ecclesiastici & plati debẽt manere, & diuinis litteris diligenter attendere & studere, nullum vero debẽt intra palatiũ ecclesiæ, hoc est ad ecclesiastica beneficia introducere, nisi illos quos de Heliopoli. i. de ipsa ecclesia per fidem & perfectionẽ nouerint natos esse. Vnde Eze. 44. Omnis alienigena & incir
cuncisus carne non intrabit sanctuarium meũ. ¶ In Aethio- 8
pia sunt homines cornua & pedes vt capræ habẽtes, quos alij Gorgones alij Gauloles vocant. Sic vere multi sont in mũdo qui quamuis homines. i. rationales videantur, cornua tñ sua ipsorum psumptio & pedes eorum. i. ipsorum affectio, eos esse
se captiuos. i. ignorantes & hebetes protestant. ¶ In Aethio- 9

pia circa ciuitatē Heliopolim sunt homines mirabiles, qui
16. pedes habent in longitudine, 7. in latitudine, quorum cor-
pus est candidum, caput vero magnum, & hi ita protensas, &
erectas hñt aures, q alas potius esse crederes, quas si quem vi
derint erigunt, ita vt volare velle videantur. Tales dñt esse bo-
ni religiosi, quia caput. i. rōnem dñt magnam habere, & per
castitatem, & innocentiam albi esse. Istis ergo debent esse ma
gnæ aures. i. audiendi, & obediendi virtus magna, quæ. s. sur-
sum ad Dei, & prælatorum mandata audienda dñt erigi, & ac
si velarr, & currere velint ad executionem eorum, superius
erigi, & leuari. Neem. 1. Sint oculi tui videntes, & aures tuæ
10 attentæ. ¶ Aethiopia Aphricæ est prouincia, vbi sunt multa
mirabilia, & stupenda, quæ libro de animalibus. c. de Faunis,
& Satiris, & in locis alijs pluribus iā sunt dicta. Vnū tñ dicit
Solinus q in ista patria inuenitur, animal quod Hystrix dr̄,
quod illud esse credo quod a Gallis porc⁹ spinosus appellat-
nā (vt idē ait) istud animal est spinosum, & lōgis iaculis circū
septū, quæ. s. pro volūtatem solet emittere, & exinde insequē-
tes canes percutere, & sic eos compellet exire. Tales sunt
vsurarij & auari, qui spinis. i. diuitijs (quæ. s. a Christo dicūtur
spinę) vndique sunt armati, & iō si contingat istos a canibus
. i. a iudicibus vt puniantur insequi, statim solent per munera
diuitiarum spinas & iacula ipsis mittere, & sic eos faciunt re
troducere. i. a correctione cessare, & sic eos nō ampli⁹ infestare
Dona enim & munera sunt quædā sagittæ quæ pungunt vsq;
ad cor, quas. s. pellisfeti solēt iacere & opponere, vt sic manus
corrigentium iudicum & maiorū possint fugere & euadere,
sicut in Psal. dicitur, Sagittæ potentes acutę cū carbonibus
desolatorijs. Vel dic q istę spinę sunt verba pūgētia detracto
ria & iniuriosa, quibus multi taliter sunt armati, q si quis ca
nis. i. prędicator vel plātus velit eos capere, arguere vel cor-
rigere ita iaculātur eum verbis, infamationibus & appellatio
nibus, q necesse est q retrocedat, & q eos incorrectos dimit
11 tat, quia sicut dicitur Prouer. 9. Qui arguit derisorē, ipse sibi
iniuriam facit. s. derisor. ¶ In AEthiopia est quadam auis quæ
pegasus dicitur, qui in fabulis equus alatus fingitur, eo q ista
auis equo in auribus assimulatur. sicut. n. dicit Solin. nihil ha-
bet equo simile pter aures. Plinius tñ lib. 8. c. 21. dicit pegasos
esse equos pennatos, & cornibus armatos. Ibi etiam inuenit
alia auis quæ dicitur tragopan, aquilis maior, q̄ cornibus arie
tinis armatum habet caput. AEthiopia feruētissima regio ec
clesiam signifi. at vel religionem, quæ feruore tribulationum
aduritur. Ibi. n. sunt hæc duo genera auium. i. personarum, pe
gasus. s. similis equo. i. homines furentes & luxuriosi, & trago
pā cornuta. i. homines superbi & ceruicosi. Ista. n. genera pso
narum abundant hodie in ecclesia sancta Dei. s. luxuriosi, qui
more equorum ad luxuriam sunt feruētes, de quibus dicitur
Hier. 5. Aequi amatores in fœminas, vnusquisque ad vxorem
pximi sui hinniebat. Et ceruicosi cornuti, qui more tragopa
nos per superbiā sunt cornuti & tumētes, & alios verbo vel
verbere ferientes, de quibus Eze. 34. Cornibus vestris venti
labatis omnia. maximè isti sunt ceruicosi seculares, qui por-
12 tant alas superciliorum, & cornua eminentiarum. ¶ In quibus-
dam partibus æthiopiæ sm Solinum sunt quidā populi q di-
cuntur atlantes, qui ab humano ritu prorsus exulant, nulli. n.
inter eos proprium vocabulū, nulli speciale nomen, & isti so
lem continua imprecatione maledicunt, & vsti torrēti side-
re, oderunt Deum lucis, & hi dicuntur somnia nō videre. Per
nomen intelligitur bona fama, iuxta illud Eccl. 41. Curam ha
be de bono nomine, q a pro certo multi sunt qui solem iusti
tiæ Christum iurando & blasphemando continuè maledicūt
& maximè qñ ardorē alicuius tribulationis ab ipso sibi infer
ri senserint. Isti ergo sine nomine bonæ famæ viuūt, nomen ēe
suum angeli in libro vitæ nunquam scribunt, nec isti etiā som
nia. i. considerationem futurorū percipiunt aut attēdunt. Vel
dic q isti sunt damnati, quorū nomē & fama deleta est a me-
moria Dei & hominum. Psal. nomē eorū delesti in æternū. &
qui præ ardore tormētorum Deū maledicūt. Figurati Apo.
16. vbi dicitur q datū est soli affligere homines ęstu & igne, &
aruerunt homines ęstu magno, & blasphemauerūt Deū, quia
pro certo damnati dū ardore a sole iustitiæ eis immisso ęstuāt,
præ desperatione ipsum blasphemant. ¶ Troglodytæ populi
13 sunt Aethiopiæ qui sm Solinum in cauernis habitāt, pauper-
tate voluntaria diuitijs abstinent, in quodam lapide precioso
qui dicitur hexecōtalithos, qui infinitis pollet coloribus, glo
riantur & gaudent. Tales debēt ēe religiosi, & maximè men-
dicantes, quia. s. in cauernis sepulchrorum suorum debēt per
considerationem mortis & peccatorum suorū manere, pau-
pertatem volūtariam diligere, diuitias cōtēnere, & in solo la
pide pcioso Christo gloriari & gaudere. 2. ad Corin. 10. Qui
gloriatur, in domino glorietur, Vnde Hie. 9. Nō glorietur sa
piens in sua, nec diues in diuitijs suis, nec fortis in fortitudine
sua, glorietur autē scire & nosse me. ¶ Augylæ fuerūt populi 14
AEthiopiæ, qui (vt Sol. ait) solos colebant inferos, qui vxores
primis noctib⁹ nuptiarū adulteria pati cogebāt, & ipsas adul
teris exponebant, mox vero eas ad perpetuam pudicitiā legi
bus seuerissimis astringebant. Per istos intelligo demones. q.
. i. solos inferos colunt & frequētant. Per vxores eorum intel-
ligo animas peccatrices, quas dum cum eis nuptias cōtrahūt,
in hac. s. vita, & eas sibi per malos consensus conglutināt &
cōiungunt, ipsas faciūt eum omnibus vitijs adulterari, & per
omnes voluptates impbe delectari, mox vero. i. cū ipsas post
mortem in inferno tenebūt, eas a voluptatibus coercebūt, &
vt abstineant a delicijs crudelissimis damnationis legibus p
hibebunt. Vnde de babylone dicitur Apo. 18. Quantum glo
rificauit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentū & lu
ctum. ¶ Himātopodes populi sunt AEthiopiæ, vt Solinus ait, 15
qui flexibilia habent crura, & ideo potius repunt quàm ince
dunt, & pergendi vsum labendo magis destinant quā eundo.
tales videtur homines otiosi & pigri, quia pro certo crura. i.
virtutem videtur debilitatam habere, quia ad nullum bonū
exercitium possunt incedere, sed potius per auaritiā circa ter
rena repere, & præ pigritia solū lapsū flexibili se mouere. Sap.
15. Pedes eorum pigri sunt ad ambulandum.

De Europa. Cap. 20.

EVropa est tertia pars orbis, a parte septentrionali posi
ta, & ipsi Aphricæ quæ solis ardoribus vritur, cōtrariè
opposita. In ipsa autem (vt Herodotus ait) sunt homi
nes corpore maiores, virib. fortiores, animo audacio
res, forma & specie pulchriores, quàm in aphrica. Nam
quia solaris ęstus super aphros longius commoratur, ideo
consumendo humores ipsos efficit corpore breuiores, facie
nigriores, crine crispiores, & propter euaporationem spiri-
tuum per apertos poros animo defectiores. Econtra apud
Europeos & aquilonares ex frigiditate poros exterius oppi
lante generantur humores in corporibus, & sic efficiuntur
corpulentiores, & quia frigiditas est mater albedinis, ideo
sunt albiores in facie, & ea repercussione caloris & spiritus
ad interiora, per antiperistasim efficiūtur calidiores interius,
& per consequens audaciores. Europa est religio vel eccle-
sia, sub frigore pœnitentiæ & diuini timoris constituta. Aphri
ca vero est mundus, ardoribus auaritiæ inflamatus, Sed vere
boni ecclesiastici sunt alijs maiores quo ad merita, fortiores
quo ad opera, audaciores ad bonum aggrediendum, & for-
tiores ad perficiendum, & sic sunt pulchriores quo ad hone
statis apparentiam. Quia. n. frigus timoris diuini in eis poros
sensuum & appetituū claudit, iō humor deuotionis internus
augmentatur, & sic boni efficiuntur, maiorisq; corpulentiæ
& magnitudinis meritorū. Quia ēt frigiditas ista est mater al
bedinis. i. castitatis, ideo sunt cæteris albiores. i. castiores. Et
quia frigus diuini timoris vel pœnitentiæ, & tribulationis
exterioris calores et spūs. i. affectiones interiores repercutit,
nec eas ad mundana euaporare permittit, iō per charitatem
sunt calidiores, & per consequens ad bona opera aggredien
da audentiores. Sed econtra q a calor auaritiæ & cupiditatis
qui super aphros & mundanos quotidie moratur, poros sen-
suū & appetituum aperit, ipsosq; per diuersa negotia & dele
ctabilia occupari cōpellit, ideo deuotionis humor i eis cōsu
mit̄, calor delectationis ab eis euaporat, & sic efficiūtur impo
tētiores ad bene agendū, minoris quantitatis quo ad virtutē
& meritū, facie nigriores q̄tū ad malā cōuersationē, & mori
b⁹ pigriores q̄tū ad bonā operationē. Sūt tñ etiā cæteris cri
spiores pdiuitiarū & paliū ampliationē. Per pilos. n. qui tāq̄ su
pflui abscindi possunt sine capitis lęsione, diuitiæ intelligunt̄,
in qb⁹ mūdani & mali pl⁹ q̄ religiosi & boni affluūt & abūdāt.

De Frisis. Cap. 21.

FRisia est regio in germania, cuius fortis & magni
corporis est populus, castitatis emulus, & luxuriæ
detestatiuus, nam iuuenes suos vsque ad adole-
scentiam & perfectam ętatem a matrimonio faciūt
abstinere,

abſtinere,& tunc eos matrimonio copulant,& ſic magis cõ
pletos filios generant & producunt.Iſti libertatẽ multum di
ligũt,ita vt nullũ inter ſe ſub militiæ titulo erigi permittãt,
iudices tamen eligunt annuatim,magis amantes mori,quã
iugo ſeruitutis deprimi.audaces ſunt,mortem vilipendunt,
comã in rotundo tondent,& quanto nobilior quis,tanto tõ
deri altius,glorioſus arbitratur.& eſt gens viribus,fortis ſe-
uero aïo corpore agilis & procera &c. Talis eſt religio vel
eccleſia,quia ꝓ certo populus eius debet eſſe caſtus,& gra-
tiæ libertatẽ diligere,& magis amare mortem corporis ſuſti
nere,q̃ peccati deprimi ſeruitute.Debet ẽt militiã.i.ꝑlatio-
nẽ & ſuperbiã abhorrere,ſed iudicib.de gente ſua.i.ſuis ꝑla
tis & maiorib.debet ſubijci,& eiſdem humiliter obedire,ca
pillos etiam qui circa collum pendent.i.diuitias ſuperfluas
debet per paupertatis obſeruantiam abradere & tondere,
quia quanto religioſus altius tonſus fuerit.i.quanto per pau
pertatem plus fuerit pilis temporalium denudatus,tãto in
genere ſuo nobilior reputatur.Nu.5.Radetur Nazareus an
te oſtium tabernaculi fœderis &c.

De Fortunatis inſulis. Cap. 22.

1 Fortunatæ inſulæ ſic ſunt ſecundum Iſidorum dictæ,
quia omnium bonorum fœcunditate ſunt fortunatæ.
Et ſunt in oceano conſtitutæ. Ibi pomorum & fru-
ctuum copia, ibi dulcis auium melodia,ibi mellis &
lactis abundantia,ibi caprarum & ouium multitudo,& ca-
num maxima fortitudo.Et ideo ſecundum Iſidorum. Plin.
poetæ & gentiles crediderunt ibi eſſe paradiſum.Sic in pa-
radiſo,qui in oceano ideſt in empirei circulo continetur,
mel eſt & lac deuotionis.Cantico.4.Mel & lac ſub lingua
tua.Melodia contemplationis & gratiarum actionis,& ma
xime auium.i.angelorum.Poma & fructus bonæ fruitiones.
Can.7.Omnia poma mea ſeruaui tibi.Capræ & oues grega
tim vadunt,perfectæ concordiæ et vnitatis. Canes quĩ do-
minum diligunt,amicitiæ & fidelitatis . Vel capræ & oues
ſunt ſimplices,canes autem prælati &c.Fortunatę autem ab
alijs dicuntur,quia caſu & fortuna quandoq; reperiuntur,ſi
autem a propoſito quærantur,raro aut nunquam inueniun
tur.Applica ſi vis contra vnum infortunium quod ſæpe ac-
cidit homini,quia ſi aliquid ex certa ſcientia ardenti deſide
rio quærimus,tunc plerumque facile inuenitur.Cant.3.Quę
ſiui quem diligit aïa mea,& non inueni.& infra. Paululum
cum pertranſiſſem inueni quem diligit anima mea.

De Gallia. Cap. 23.

Gallia europę eſt prouincia,quæ ab oriente Alpibus,
1 ab occidente mari Britãnico,ab auſtro Pyreneis mõ
tibus,ab aquilone Rheno terminatur.Iſta eſt ergo re
gio quæ ſecundum dicta omnium auctorum qui de
regionibus vel hominum moribus tractauerunt .ſ. Iſidori,
Plinij,Herodoti,Iulii Solini,ferrociſſimam naturaliter ha-
bent gentem.vnde etiam(ſicut apparet per Solinum vbi de
fundatione Marſiliæ agit)Gallici feræ gentes quodam ſpe-
ciali vocabulo dicebantur.Mira eſt ergo virtus fidei chriſtia
næ,quæ iam galliarum populos ita domuit ꝙ præ multis na
tionibus ſenſum,diſcretionem,fidem ac conſtantiam eis de
dit.¶Cum igitur regio galliarum multas habeat prouincias
2 in quibus ſunt multa notabilia & mirabilia,quorum quædã
ſunt naturalia,quædam vero ſanctorum virtutibus introdu
cta,primo occurrit mihi quod dicit Geruaſius ꝙ.ſ.in ꝓuin-
cia Aluerinæ ciuitate Amicien. eſt ſolennis eccleſia beatæ
Mariæ,circa quam eſt domus canonicorum,in qua tale fer
tur mirabile,ꝙ in eorum refectorium nulla muſca ingredi-
tur.ꝙ ſi inferatur neceſſe eſt vel ꝙ fugiat,vel ꝙ moriatur ce
leriter.De latrinis eorum nullus fœtor eructat,& tñ nullius
aquæ profluuium ipſam lauat.Similiter in Prouincia in villa
de Bariolis in canonicorum refectorium nec muſca ingre-
ditur,nec illata viuere poteſt,vt fertur.In Pictauia etiam in
refectorio & clauſtro eccleſiæ Malleacenſis quę ſita eſt in
locis paludoſis,culices non ſubintrant.quod monachi illius
loci a beato Rigonio Abbate quondam loci a Deo impe-
trarum affirmant.Iſta.n.loca quæ domino ſunt dedicata,ad
maiorem quietem ibidem reſidẽtium,fuerunt ab impugna
tione talium animalium diuino munere liberata.Sic vere di
co quod cum cor & conſortia noſtra ſit refectorium Chri-
ſto & beatæ virgini ſpãliter dedicatũ)iuxta illud 1.ad Co.
3.Tẽplum Dei ſanctum eſt,quod eſtis vos)ad finem vt habi
tores iſti.i.interiores affectiones noſtræ,in pace & tranquil-
litate maneant,nullæ muſcæ vel culices.i.immundæ cogita-
tiones,nulliuſque peccati immunditiæ vel fœtores ibi dñt
ingredi vel admitti,ſed inde potius repelli & fugari.Ap.21.
Nihil coinquinatum intrabit in illam.¶Item in Gallijs in ꝓ
uincia Narbonenſi eſt caſtrũ dictum Romelius,in quo ſunt 3
duę turres,ad quarum alteram ſingulis annis ſcarabeorum
infinita confluit multitudo.ſ.circa feſtum Ioannis Baptiſtę,
quorum.ſ.corpora aliis ſunt maiora,& qui vt plurimũ ſunt
cornuti.Iſti ergo per ſeptem vel octo dies tanto impetu ſe
mutuo flagellãt,ꝙ de mortuis ex ipſis vix plateę poſtea mũ
dari ponunt,ſicut ponit idem Geruaſius in de mundi mirabi
libus,& ſicut etiam ego audiui ab hominib.patrię fide di-
gnis.Iſta breuiter poſſunt allegari contra mundi principes
& tyrannos,cornutos dyſcolos & ſuperbos,quia pro certo
ſicut quotidie videmus,iſti pro turrib.& occaſione turrium
& caſtrorum,terrarum & poſſeſſionum & aliorũ huiuſmo
di,congregantur cũ multitudine ſuorũ exercituũ, & inter
ſe taliter debacchantur,ꝙ ipſorũ plurimi moriuntur.Marc.
Surget gens contra gentem,& regnum aduerſus regnũ ¶Itẽ 4
ſm Geruaſium,in galliis in prouincia narbonenſi prope mõ
tem peſſulanũ eſt caſtrum de monte ferrandi,in quo eſt vnũ
ſatis mirabile:quia ibi filice ſucciſa & cõbuſta,more noua-
liũ terra colitur,aratroq; ſciſſa,vineas & vites ſine plãtato-
re producit,q̃ per triẽniũ optima vina facit,ex hinc vero ad
ſterilitatẽ ſiluestrẽ dr̃ redire,niſi iterũ ignẽ & culturã ſicut
prius ſtudeant adhibere.Sic vere qñq; fit ꝙ nos (dum tamẽ
ſimus per contritionem accenſi,& filiis vitiorum noſtrorũ
per confeſſionem ſuccisa,& terra corporis noſtri per ſatisfa
ctionẽ exculta) ſine alio exteriori plantatore ſeu doctore,
ſed ſolũ Dei gratia vineã virtutũ concipimus & producimꝰ
& per trienniũ.i.in fide ſanctę trinitatis vinũ quod lętificat
angelos,hoc eſt bona opa ꝓducimus.Mar.4. Vltro.n.terra
fructificat.Veruntamẽ ſępe fit ꝙ vinea virtutum noſtrarum
in ſilueſtreitatem vitiorum degenerat,niſi ignis cõtritionis
correctionis & dilectionis,ſeu infernalis meditationis ite-
ratus nos exurat,& diſciplinę ſarculus nos excolat, q̃ a br̃
hoc eſt verũ,ꝙ nullus eſt ita bona vinea,nec ita ſctã ꝑſona,
qn ſylueſtris & peccator infructuoſus efficiatur niſi ſcti ſpi
ritus,dilectionis,correctionis & meditationis ignib.ſępius
comburatur,& etiam niſi ſępe per pœnitentiam & pręlato
rum viſitationem & diſciplinam colatur,vt ſic virtus ipſius
ſpũaliter renouetur. Iõ de tali multiplici igne dicebat dñs,
Lu.Ignem veni mittere in terram & q̃d volo niſi vt ardeat?
¶Hic ponit Geruaſius ꝙ quidã homines certis temporibus
in lupos transformantur,& ingluuiẽ lupinam induere præ 5
dicantur.ad quod etiam facit verbũ Iſi,c.de transformatis,
vbi dicit ꝙ quidam homines non fantaſtica fictione,ſed vera
& formali tranſmutatione tranſmutantur in lupos.Geruа-
ſius hic ponit exemplũ, & dicit ꝙ in Gallijs in Aruerina in
dioce.Claramonte.n.quidam miles ſtrenuus dñs Reybal-
dus de Puleto,a nobili viro Põtico de Capitolio,fuit exhæ
redatus,qui vagus factus & profugus,vna nocte cum ſal-
tus luſtraret,nimio terrore turbatus,cũ mentis alienatione
in lupũ vertit̃,& infantes comedens,prouectos vero dilace
rans,ita debacchabatur in homines ꝙ multæ domus patriæ
deſertæ ab incolis dimittebant̃,tandem a quodã fabro ligna
rio grauiter attentatus,ictu ſecuris pede trũcatur, q̃ ſtatim
in hoiem reuertitur,& truncatori ſuo gratias agit,aſſerẽs ꝙ
rõne truncationis prædictę,a fato tantæ miſeriæ fuerat libe
ratus.& ſubiungit ꝙ tales qñ aliquod mẽbrũ perdũt,ſtatim
forma priſtina humana induuntur,& aliud exemplũ ponit
de quodã accola caſtri Luſh:prope viuariũ dictum Calce-
narta,qui certo tꝑe veſtes ſuas ad pedem vnius montis di-
mittebat,& ſe diu in arena volutãs,lupi formã induebat, &
ore patulo ad prædã protinus inhiabat.Dicebat autẽ lupos
ideo ore patulo incedere,quia os non niſi cum labore & cũ
pedum auxilio poſſunt aperire,& propter hoc ipſum tenẽt
apertum,ne difficultas aperiendi poſſit periculi cauſa eſſe.
Infinita alia ſunt exẽpla.nã & ego audiui a quodã Aruerni-
gena,ꝙ dũ q̃dã nobilis per quoddã nemus trãſiret,& inua-
ſus a lupo & duob.lupellis patrem occidiſſet,tandẽ in exitu
nemoris quandam vetulam inuenit,quæ illis lupis carnes &
cibaria deferebat,quæ cum audiſſet ab alio q̃d lupum occi-
derat

Istud autem attribuitur diuinę potētiæ miraculo, quæ tā populosæ ciuitati, q̄ re uera hodie potest dici (ut verbis Solini Carthaginem commendantis vtar) alterū post vrbē Romā (imo super omnem aliam vrbem) orbis terrarū deus, voluit de cemiterio prouidere, & cum alias facile nō esset tantā hominum multitudinē sepelire. Alij verò conātur assignare rationē naturalē. Dicunt. n. q̄ carnes hominis mortui, vel puluis lacti ex ipsis, sunt mirabiliter corrosiuæ. Cū ergo tota terra illius cemiterij propter sepultorum multitudinē de carnibus humanis exiitat, hinc est q̄ recētes cito corrodit & deuorat, & in similitu, finem lui mutat. Igiē moraliter exponēdo dico quòd isti cemiterio sunt similes mūdi raptores & principes & iudices impij & tyranni: quia videlicet omnes qui infra suam ambitum sepeliuntur, id est qui infra suam iurisdictionem morātur, illi per rapinas & exactiones corrodūt, & eorum carnes. i. eorum temporales substātias deprædant, ita q̄ ossa. i. personæ eorum pauperes & nudæ dimittuntur. Vñ talibus raptoribus dicitur illud Mich. 3. Violēter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnes eorum desup ossibus eorū. Et q̄ est ratio? pro certo quia nulla res est magis corrosiua, magis nociua vel læsiua quā caro humana mortua, & in puluerē reducta. i. quam carnalis homo p peccatū mortuus, & per auaritiam & terrenorū affectum in terra mutatus & cōuersus, quia pro certo alios homines p vsuras & exactiones corrodit, & magis quā alia animalia ipsos imperit atq; lędit. Semel. n. fuit petitum a quodam philosopho quid esset hoi inimicissimū, qui respondit, alter homo. Quia breuiter nullus homini ita inimicatur sicut homo qui i terrā & puluerē per auaritiam cōmutatur vnde de talibus potest dici illud Ezec. 19. Leo factus est, & didicit capere prædam, hominesq; deuorare. Et hoc valde reprehendit Eccl 28. Homo homini conseruat iram, & a Deo quærit medelam. in hominē sibi nō haber misericordiā, & pro peccatis suis deprecatur, ipse cū caro sit reseruat iram, & propitiationē quærit a Deo. Quasi dicat, pro nihilo a Deo sperat veniā, qui alteri homini sibi similí facit nequitiam. Vel dic contra detractores, qui cū sint per peccatum mortui, & in se viles & terrei alios tamē solēt rodere, & verbis detractorijs lacerare. Vel dic q̄ mali balliui quāq; p peccatū sint mortui, alios tñ mortuos. i. alios malefactores deuorāt, & sic sit q̄ mortui mortuos. i. mali malos rodūt: lacerat & castigat. Et tñ et isti balliui sunt deteriores quā ipsi quos puniūt vt malefactores. Vnde de quodā philosopho audiui, q̄ dum præpositus, q̄dā duceret latronē ad suspēdiū, risit philosophus, dixitq;, video q̄ magnº latro ducit paruū latronē ad suspēdiū. Dimittamus ergo mortuos alios mortuos corrodere, & iuxta verbū dñi, mortuos sepelire mortuos suos Mat. 8. Vel dic contra istos corrosiuos & rapaces q̄ si aliquis in eorum cemiteriū. i. in eorū iurisdictionē vel patriā de nouo aliunde venerit, statim volunt eū rodere, molestare & pungere, & pro eo q̄ aduena est, ipsius carnem & substātiam rapinis & exactionibus deuorare, cū tñ ipsi deberēt eos benignius recipere, & eisdē nullatenus inuidere, & ipsos plusquā alios diligere & fouere, iuxta illud Exo. 22. Aduenā nō contristabis, neq; affliges eū, aduenæ. n. fuistis in terra aliena. Vel dic q̄ nihil adeo corrodit & cōsumit carnē nostrā. i. carnalitatem nostrā, sicut caro mortua. i. cōsideratio mortis hominum aliorū, quia sicut dicit Hiero. Nihil adeo valet ad domandum carnis vitia, sicut cogitare qualis est lutulenta caro

13 mortua. ¶ In dicta prouincia franciæ circa ciuitatem Parthēsen. abundanter inuenitur illa materia terræ quæ gypsus seu plastrū appellatur, quæ cū sit lapis p lucidus, coctus in igne, in puluerem cum malleis diminuitur, qui quidē puluis inter mirabilia numeratur, pro eo q̄ cum aqua distemperatus, illum cito, & post in lapidis duritia immutatur, ita vt mirabilia ædificia de eo fabricent. Ista possunt allegari de multis, q̄ quamuis quandoque per carnalitatem sint lutei, & per deuotionē auaritiæ puluerei, tamen fiunt quandoq; per cōstātiā & fortitudinem lapidei atq; firmi, ita q̄ de talibus potest ædificiū ecclesiæ cōstitui vel fundari. Vel ecōuerso ista possunt dici de alijs, qui sunt lutei & carnales, & in fine ita fiunt p obstinationē duriores, & quasi lapides duri fiunt, ita q̄ ad ponendū in ædificio infernī vtiles sunt &c. Vel gypsus est diuina gratia, q̄ in principio est debilis, postea verè fortis efficit atq; firma, & quæ ad modum gypsi est cementum p ædificio animæ cōstituendo. Sicut autē gypsus melius adhæret rei infusæ vel humidæ quā aridæ seu siccæ, & melius etiam lapideæ materiæ quam ligneæ, sic verè gratia Dei humidis & lachrymosis pīonis, non indeuotis, & aridis adhæret, lapideis et & fortibus & constantibus, pōderosis & humilibus, & inferiora loca & status petēribus adiūgitur, a ligneis verò. i. leuibus & superbis sursum enatātibus, & more ligni ad superiora ambitiosē ascēdentibus seu anhelātibus disgregat, nec eis aliqua liter colligatur, quia sicut dicit. 1. Petri. 5. Deus superbis resistit, humilibus aūt dat gratiā. ¶ In Gallia autē multæ sunt prouinciæ, in q̄bus multa sunt mirabilia, sicut est Prouincia & Pictauia, sed de ipsis vide in suis titulis specialibus. ¶ In illa Galliarum parte quæ Britannia dicitur, & quæ dudū Amorica dicebatur, circa villam quæ nominatur Falgeria Radulphi ferē esse quidam fons lacus seu fouea profūda, cuius ad experiētia crimina mirabiles sunt virtutes. Si q̄s. n. de homicidio vel alio crimine sit suspectus, statim ad purgatiōē admittitur, & velit in dicta fouea se purgare. Proijcitur ergo nudus in foueam, & continuo si innocens fuerit, fundum petit, & si nō extrahat, est in periculo submergēdi. Si verò nocēs est, ad fundum nō poterit descēdere, imo quasi a fonte reiectº, necesse habebit sup aquas natare. Istud potest exponi in bono & in malo. in bono hoc pacto. Per istū fontē possum intelligere mundum istum, qui rectē p̄bationis locus est. Est. n. illud diuinæ prouidētiæ claustrum, in quo noui. i. homines, si bene se gerant, & ad professionem angelicæ religionis ad mittunē si verò malē, in tenebras exteriores ligatis manibº & pedibº expelluntur. Eccl 27. Vasa figuli probat fornax. Igiē dico q̄ si vis probare in isto fonte. i. in isto mūdo qui sint rei, & q̄ iusti, qui nocentes, & qui innocētes, qui boni, & qui mali, vide quos iste fons mūdus ad fundum, & ad infimū statim deijcit, & quos sursum in aqua bonorū terreuorū supereminet, & extollit, & in altis gradibus sustinet atq; nutrit: q̄a reuera boni & innocentes hoīes tribulationes & submergiū patiunē, & ad infimū pauperatis statum cadere pmittūtur, mali autē & nocentes a mundo fouentur & sustinent. Qui tñ de hoc probationis lacu p mortē exiuerint, tūc a proposito. i. a Christo in inferni patibulo suspenduntur, bonis verò qui primitus in ferius descendērunt, iustitiæ stola datur. Ideo bene dicit Iaco. 1. Beatus vir qui suffert tentationem, q̄m cū probatus fuerit accipiet corona vitę. Vel dic q̄ talis est curia mali iudicia in qua innocentes grauantur & submerguntur, nocētes verò liberātur & saluantur. Vel si vis dic q̄ ista aqua est mūdi prosperitas, in qua. i. innocentes & iusti positi fundum p humilitatem petunt, mali vero sursum per superbiam & elationē le tollūt. Præpositus ergo infernalis istos tanq̄ reos suspēdit, illos verò qui in humilitate vixerunt, illæsos abire pmittit. Boni. n. in prosperis humiliantur. mali autē in superbiam efferūtur, & propter hoc post vitæ exitum illi liberantur, hi dānantur. De hac ergo p̄bationis aqua videtur dñs dicere illud Iudicum. 7. Duc populum ad aquas vt pbem eos. Vel dic quòd ista aq̄ sa significat mundi aduersitatē, in qua. f. vir bonus p timorē descēdit & humiliatur, malº aūt fluctuat & mouet &c. ¶ sicut supra. Vel dic q̄ iste fons est Deus, qui. i. innocētes in se recipit & retinet, malos verò euomit, eijcit & abhorret. Idē aūt dic de paradiso, vel et idē dic de aliquibus religionibus, q̄. f. malos recipere & retinere nolūt, bonos verò retinent & cognoscunt. Matt. 13. Elegerūt bonos in vasa sua, malos aūt 16 foras miserunt. ¶ De muliere quæ sine quocūq; cibo vel potu vixit plus quā. 20. annis, quæ etiā nunc anno domini. M. 345. (sicut dicitur) adhuc viuit in Britannia minori prouincia Galliarum prope ciuitatem Tregnrem satis videt mirabile, maxime cum per tantum tēpus nihil superflui a corpore emiserit, & maximē per secessum, ita q̄ pellis ventris sui cum dorso (sicut dicitur) est cōiuncta, hoc tñ excepto: quia q̄nq; visa est la chrymari, & tamen dicit sibi impossibile esse posse comedere quocūq; modo, ita q̄ etiā semel in anno in minutissima q̄ tirate vix pōt recipere corpus Christi, quæ tamen his nō obstantibus vultu læto & verbo facundo semper viuere cōprobatur, sicut a multis prælatis & alijs fide dignis cognitū extitit & probatum. Cuius simile ponit Vincentius.

De Germania. Cap. 24.

GERMANIA est maxima regio Europæ, multas continens prouincias. In ista secundum Solinum est 1 saltus Hercinius, vbi quædam aues gignuntur quæ pennis lucentibus decorantur, in tantum quòd illarum pennarum lumine tenebræ illustrantur, ita etiam (sicut ait)

ait incolę de nocte ambulantes, illarum plumarum bene-
ficio diriguntur. Sic in ecclesia vel religione fuerunt antiqui
tus aues lucentes.i.viri lucidi & præclari, quorum pēnæ exte
riores.i.exteriores operationes & cōuersationes ita p bone
statem & doctrinam luxerunt, q noctē huius seculi illumina
uerunt, q illos qui ambulare in paradisum volebant, doctri
nis & exemplis lucidē direxerūt, ita q de talibus dicit illud
Matt.5. Luceat lux vestra coram hominibus, et videant ope
ra uestra bona. Vel dic q istę aues sunt hypocritæ, quorū co
2 tritionis pluma lucet &c. ¶ In Germania sunt bisontes ani
malia indomita, & vri, & alia quæ latissima habēt cornua, q
ab imperitis bubali nominant. Expone sicut de bubalo, & vi
3 de de bob⁹ germanicis capito de boue. ¶ In Germania sunt
quædā animalia quæ quātitatem multorū, quæ alces dicunt
quorum labrum superius ita est protensum & magnū, q pa-
sci & herbam comedere non valent, nisi posterius recordār.
Per labia intelliguntur verba. Quidam ergo sunt sicut alces:
quia.s.labium suum superius.i.iactantia & relatio verbalis &
præsumptio & superbia quæ sursum p elationem eos mouet,
ita est protensa & magna, q per doctrinā, & gratiam pasci uō
valent, nisi per humilitatē ad posterius.i. ad finis cōsideratio
nem iterum retrocedant, quia p certo nullus bene spiritualı
ter pascitur, nisi ad humilitatis semitam reuertatur. Ideo bea
tus Andræas Egeæ legitur dixisse, Si vis noscere mis⁹terium cru
cis accipe formā discipuli &c. Vel dic q multi per pmotio-
nes & beneficia pascerentur, nisi per labium suum nimis pro
tensum.i.per sua verba fatua & elata impedirentur a pastu &
promotione & lucro quod poterāt acquisisset. Vnde Iob.15.
Nunquid grande est vt consolet te Deus? Sed verba tua ma-
la hoc prohibēt. Igitur necesse est retrocedere, & ad humili-
tatē redire, & a processu ambitionis & elationis & fatuæ lo-
cutionis cessare, si pastum quem appetimus, volumus obtine
re. Psa. Iordanis cōuers⁹ est retrorsum. Vel dic q sæpe fit Dei
prouidētia q pastus & lucrū, bñficiū vel officiū q volumus,
melius acquiritur si a prosecutione retrocedatur, & tanquā
per cōtemptū penitus dimittatur. Vel expone de retrocessu,
sicut supra de boue.§.4. ¶ Secūdum Solinū ibidem, in quadā
4 insula Aphricæ sunt quædam animalia dictis alcibus similia.
Sed vltra pmissa dicit, q istud animal habet genua inflexibi-
lia sicut elephas, sed in illo rigore poplitum ita currit, q nūq̄
capitur, nisi quando dormiēdo arbori innititur, occulte a ve-
natore secatæ. Ista expone sicut supra de elephāte.§.19. Plini.
autem lib.8 c.15. dicit de vris, alcibus & bisontibus omnia so
pradicta ¶ Succinum secundum Solin. nascitur in Germania
5 ex quadam arbore simili pino & est succinum quædā species
electri, de quo vide supra.c.de Electro.

De Hispania. Cap. 25.

Hispania. In capitulo de hispania nihil aliud mirabile,
1 dicit Soli. nisi q circa Vlyssiponem ciuitatem equæ la
sciuiunt mira fœcunditate, & spirante vento Fauo-
nio impræguantur, & sitientes viros aurarum spiritu
maritantur. Dicit etiam Geruasius q in Cappadocia equæ si
militer concipiunt vento, sed fœtus vltra triennium nun-
quam viuit, & etiam idem dicit Plin. libr.8. ca.42. Tales sunt
multę fatuæ mulieres, quas solus ventus, & odor.i. solus audi
tus, & fama virorum, cōceptu luxurię, & malæ volūtatis im-
prægnat, exēplo Helenæ, quæ Menelao rege viro suo absente
fama Paridis audita, cum pro eo videndo ad insulam Cythe
ron se transfert ab eo fuit rapta. Vel dic q equæ sunt bonæ
animæ, quæ.s. solo vento & flatu spiritus sancti concipiūt fœ
tū boni propositi. Vel talis est beata virgo, quæ spiritu sancto
concepit, & flatu sermonis angelici prægnans fuit, & per triē
nium.i.per.30. Annorū spatiū ipse fœtus Dei filius vixit. Vel
dic q isti sunt hypocritæ, qui fœtum operum suorū vento va
nitatis & inanis gloriæ concipiunt. Sed p certo tales fœtus.i.
talia sua vana opera parum durant. & cito pereūt & desilūt,
quia secundum Sene. Nihil quod simulatum, & fictum est, po
test esse diuturnum. ¶ Hispania est Europæ puincia, infra cu
2 ius ambitū in regno Aragoniæ in comitatu Cathaloniæ est
castrum quod dicitur cardona, vbi sunt mōtes & lapides de
sale, ita duri & solidi, q etiam cū instrumēto ferreo difficili-
ter fodiuntur vel raduntur. Ibi ergo est vnum satis mirabile;
quia cū effodiendo salis fouea vel cōcauitas efficitur, statim
adueniente pluuia repletur, & in salis substantiam comuta-
tur & sic montis, substantia in integrum & quātitate & salse
dine reparat. Dato.n. q aqua pluuiæ sit dulcissima, tamē pro
pter montem salsum cui adiungitur, efficitur salsissima, vt ait
Geru. & etiam ego hoc ipsum audiui a pluribus Cathalanis.
Per istum montem salis ego possum intelligere diuitias tēpo
rales; quæ.s. ad condiendum & moderandum dolores pau-
perum ordinātur. Quid ergo? Certe sic contingit q si mōtē
& cumulum diuitiarū nostrarum dando elemosynas vel ho
spitalitatem & liberalitatem sectando minuamus, veniēt de
cælo.i.a Deo pluuiæ.i. beneficia & gratiæ, q nobis taliter im-
mittentur, & cumulus possessionum nostrarū redintegrabi
tur, & diuitiarum nostrarum quātitas ad statum debitum re
ducetur. Fit.n. vt communiter q illa quæ alijs cōmunicamus
& in aliorum vtilitatem expēdimus, palā vel occultē a Deo
liberalı⁹ recipiamus, & si deinde pauperiores facti fuerim⁹, ad
prosperitatem iterum reueniamus bene ergo dicit Lu.6. Da
te, & dabitur vobis. Vel dic q iste mons significat diuinā sa-
pientiam, de qua.s. quāto quis magis hauserit, tāto ipsum plu
via cœlestis.i. diuina grā magis augebit. Vel allega de socie-
tate, qa dato q aliquis sit aqua pluuialis & dulcis.i. hō pec-
cator deliciosus & fluxibilis, & si tamē mōti salso.i. psonæ sa
pienti & contemplatiuæ & moribus excelsæ, p societatē ad
iunctus fuerit, cito sapiēs & salsus factus erit. Vel econtra po
test dici, q quādo homo dulcis & bon⁹ salsis & amaris.i. pec
catoribus sociatur & iūgitur statim per imitationem in simi
lem amaritudinem cōmutatur. Bene ergo dicit qui dicit. Cū
sancto sanctus eris, & cū peruerso peruerteris. Vnde.4. Reg.
4. Anima eius in amaritudine est. ¶ Itē sdē dicit q in Catha- 1
lonia est mons canarū altissimus, & quasi inaccessibilis, in cu
ius summitate est lacus, cuius aqua est subnigra, & fundus in
perscrutabilis, vbi mansio demonum ab incolis ferē esse sub
aqua ad modum palatij ædificata. Vnde fit q si modicū lapi-
dem in lacum ieceris, statim quasi offensis demonibus, tēpe
statem & tumultū audies & videbis. In huius ergo mōtis cō
finijs est fluuius arenas trahens aureas. argenti etiam sunt ibi
mineræ, & in quadā eius particula est nix & glacies sempiter
na, ibi etiam crystalli copia reperitur. Ibi (vt Geru. ait) quodā
accidit vnū mirabile Quidā.n. agricola de villa proxima q
dicitur Merchera Petrus de tabula nūcupatus, paruulam ha
bebat filiam quæ ipsum ppetuo eiulatu turbabat, q iratus ip
sam demonibus cōmēdauit, qui statim inuisibiliter affuerūt,
& puellā raptā in turbine abstulerunt. Septēnio ergo decur-
so, quidam viator ad pedem mōtis trāsiens vidit hominē ce
leriter decurrentem, & voce flebili proclamantē. He me in-
quit qui tanto pondere pmor. Et requisitus quis esset, respō-
dit se in monte canarum iam septennium sed demonū cōmē
datione transegisse, qui ipso quotidie pro vehiculo vtebāt.
Dixit etiam sub eadē conditione esse puellam Petri pdicti,
& adiūxit q si pater ipsam i mōte requireret, demones ipsam
libenter restituerent. Quibus prædicto patri per dictū viato
rem relatis, is statim montem ascendit, demones adiurat vt fi
liam reddant, & statim repentino flatu filia pdit, procera sta
tura, arida, terra, oculis vagis, horrendo aspectu quæ tandē
paulatim extitit reformata. Nō multū verò post alius quo p
vehiculo demones vtebātur, simili patris attestatione libera
tus est: qui quia raptus fuerat ætatis, & discretionis maioris, fi
delius quæ apud demones gerebantur, expressit, asserens sub
lacu esse palatium latum, vbi demones cōueniebant, & quid
per mundum fecerant, suis maioribus nunciebāt. Quia autē
maledictio parentum noceat filijs, vnū aliud pono mirabile
quod nuper in Aruernia dr accidisse, quidā.n. dum se indue
re nollet, mater sua imprecata est ei maledicēdo, q nunquā
alias se induere valeret, quod & factū est: quia statim verba
pōdus habuerūt. vestes.n. deposuit, & extūc cōtinuē & æsta
te & hyeme nudus fuit, asserēs & hyeme & æstate neq; maio
ra caumata neq; frigora sustinebat, quā antea faciebat. Hoc
mihi narrauit vnus abbas meus qui per clarū montū trāsiēs,
dictū hoīem post animalia nudū vidit ipsumq; ad se cōuoca
tis seriē inquisiuit vide simile supra.c.19. de Aethiopia.§.1. de
Nicolao dicto piscis. Ista possunt allegari exēplariter q parē
tes nullo modo debent filios maledicere, & maximē demoni
bus commēdare, ne fortē laxata diuinæ pmissionis habena,
demones ipsos rapiant & eos saltem ad tps icedēter affligāt,
Nam & ego audiui in patria mea Pictauia in parochia de fon
tanis propē ciuitatem Malleacen. semel accidisse, q vir qui-
dam filium suum iuuenem demonem cōmēdauit vel dedit,
diabolus verò visus est ipsum in palude circumactē i submer
gere, &

gere,& vix tam matre quam plurib. alijs ab opposito transeuntibus, potuerũt puerum de manu diaboli liberare. Nã sicut antiquitus benedictio parentum solebat valere (sicut dr̃ Eccle.3. Benedictio patris firmat domos filiorum.) sic econtra præinmendum est ꝙ parentum maledictio saltem temporaliter potest nocere. Igitur bene dicit Apostolus ad Ro.12. Benedicite,& nolite maledicere. Vel si vis expone moraliter,& dic ꝙ demones isti significant tyrannos, qui sub aqua fluxibilis prosperitatis habent palatia auro & argento circunsepta, in quorum lacu.i. in quorum possessionib. si quis lapidem modicum proiecerit.i. modicũ damnum vel iniuriã eis intulerit, statim tempestatem tribulationum, rapinarum & exactionum contra se insurgere videbit. Illi ergo circũiacentes hoies, & mulieres ad onera & opera rapiunt, & eos seruituie opprimunt,& affligunt. Iaco.2. Nonne diuites per

4 potentiam opprimunt vos. ¶ Narrat idẽ aliud mirabile dicit .n. ꝙ in quibusdã partib. Hispaniæ. s. in Aragonia, singulis septennijs demones solebant habitatores inuadere,& nonnullos atrociter suffocare. Vnde accidit ꝙ quidã miles dict⁹ Petrus latro de regno Aragoniæ, quadã nocte cum suis cõmilitonib. in aula iacebat,& alijs dormentib. ipse solus vigilabat: vidit ergo duos mauros horribiles domũ intrare,& vnũ de militib. dormientẽ iaculo percutere, cumq; vellet aliũ similiter lædere, respondit vnus ex mauris, in illo milite pro eo ꝙ illa die fœniculum tetigerat, ipsos potestatem aliquam nõ habere. Ille vero miles q percussus fuerat, in aurora euigilãs, & dolorem sentiens nullum tñ vulnus, sed solum in oculo liuorem inueniens, cum causam sui doloris audisset à Petro supradicto, confessus est,& viaticum suscepit,& post paucos dies obijt. Quod aũt fœniculus vel ẽt quæcunq; herba virtutẽ habeat naturalẽ coercẽdi demones, mirabile est, veruntã allu sit ad hoc vocabulum gallicum hmõi herbæ, quia. s. benedicta in Francia nominatur. Dic ergo ꝙ fœniculus q oculos clarificat significat fidem nr̃am, vel ẽt theologicam scientiam aut scripturam, quæ. s. visum intellectus clarificat & illustrat, quia si quis fœniculũ fidei vel scripturę gustauerit vel tetigerit. i. crediderit vel studuerit, & ibi mentem suam per spem & deuotionem fixerit, a demonum incursionib. tutus erit. firmitas. n. fidei & spei tutum reddit hoiem a demonib. ipsumq; saluat,& liberat a suis tẽtationib.& illusionib. ideo bene dr̃ 1. Pet.5. Aduersarius vester diabolus tanquã leo rugiens circuit quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide. Vel dic ꝙ fœniculus est diuina grã, quæ sanat oculos mentis nostræ &c. sicut supra. ¶ Item dicit Geruasius ꝙ cũ Karo

5 lus magnus Hispanias peruagaretur, omnia idola paganorũ cõfregit, excepto vno quod erat in terra Andalu. nam quod confringere non potuit, Erat. n. imago ærea super aliam columnam lapideam in confinio maris sita, quæ faciem vertit ad austrum,& clauem in dextra manu tenet. quod idolũ Saraceni Maometh fabricasse dicunt,& intus (sicut dr̃) legionẽ demonum inclusit,& sibi tantam virtutem dedit, ꝙ nunquã frangi potuit. Cum autem christianus appropinquat, statim pericliatur, Sarraceni autem adorant,& ideo non moriuntur. Per illud idolum possunt intelligi multi diuites vsurarij & tyranni, qui. s. mediantibus,& suggerentibus demonibus, qui ipsos sequnt, solent christianos. i. bonos flagellare, & tribulare, Sarracenos autẽ. i. iniquos homines adoratores suos & adulatores non solent lædere, sed iuuare. Hi ergo per virtutem demonum tantæ virtutis,& potentiæ sunt, ꝙ nec Karolus magnus. i. quicunque bonus prælatus potest eos fugare, vel ad bonum inducere; nec etiam pro voto corrigere vel punire,& ideo isti sunt qui clauem,& regimen patriæ portare videntur, & supra mare mundi positi solum austrũ mundanæ prosperitatis intuentur.

De Ibernia. Cap. 26.

1 IBernia est insula oceani, Britanniæ maiori contermina, secundum Isid. libr. 14.& est in Ibernia quidam lacus in quem si palum infixeris, pars quæ in terra fixa, conuertitur in ferrum,& quæ est in aqua, cõuertitur in lapidem, quæ autem exterius est, lignum manet. Sic verè in lacu huius mundi si palus, hoc est anima, figitur per amorem in terra. i. in amore temporalium, efficitur ferrea per duritiam, & incompassionem, si in aquis deliciarum mergitur, efficitur lapidea per inuerecũdiam & obstinationem. Si autem ab istis duobus eximatus, in puritate propria perseuerat, nec in partem oppositã transmutatur. Vel sic expone aliter ꝙ si sit in aqua per deuotionẽ, in terra per humilitatẽ, tunc efficiuntur ferrea, & lapidea per constantię firmitatem. Si aũt extra fuerit. s. sursum in aere per superbiam eleuata, tũc lignum remanet. s. leuis per iactantiã,& superbiã, mollis per luxuriã, putribilis p malã consuetudinẽ, frangibilis per tentationem. Vel dic ꝙ talis palus seu virga est Christus, qui postquam in lacu vteri virginalis infixus fuit, statim cõuersione mirabili triplex natura in ipso apparuit, quia. s. in vna persona lignum. i. diuinitas, lapis. i. aĩa immortalis, ferrũ. i. corpus põderosum,& graue habuit,& sic vna, & eadem virga sibi tres particulariter subas vendicauit. Gen.40. Videbã ante me vitẽ in qua erant tres propagines. Vel si vis, dic de trinitate personarũ & vnitate in diuinis &c. vel de vna aĩa cum trib. potentijs, vel vna

ecclesia cum trib. saluãdorũ statib. &c. ¶ Ibernia regio est fertilis, fructib.& frugib. opulenta. quo ad cęli situm temperata. nã parum aut nihil excedit in frigore vel calore. fluuijs,& fontib. irrigua, pratis & siluis amena, gemmis & metallis fęcunda, quia inuenitur ibi iris lapis præciosus, qui soli oppositus, arcum in aere gñat, ibi ẽt gagates lapis & margarita cãdida reperitur. Est ibi quædã insula vbi mortuorũ cadauera non putrescunt,& ẽt alia vbi hoies minimè moriunt, sed qñ senio afficiuntur, exterius deportant. Ibi nec serpens nec rana nec bufo nec aranea nec aliquod aliud venenosum inuenitur, imo in tm̃ cõtrariatur venenis ipsa insula, ꝙ lana,& vestimenta ouium huius terrę fugant oĩa venenosa, veruntã mare per quod in istam insulam deuenitur, est inquietum & vndosum, & maximè a parte Britanniæ, nec est nauigabile nisi paucis dieb. Hęc oĩa Isid. Solin. aũt de mirabilib. mundi dicit ꝙ gens Ibernica est habitu singularis & inculta, victu parca, animo seua, vultu ferox & torua, affatu aspera, erga tñ suos liberalis & benigna. Talis est in oĩbus regio paradisi, s. in oĩbus temperata fluuio deliciarum oim irrigata. Ps. Torrente voluptatis tuæ potabis eos, & iterum. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Pratis etiam virentib. i. exteriori pulchritudine, s. quãtum ad dotes corporis, decorata ibi iris Christus, Margarita candida beata virgo,& diuersi alij lapides pciosi. i. diuersi ordines beatorũ inueniuntur. ibi ex quo cadauer nr̃i corporis post iudicium positum fuerit, nunquã per firmitatem aliquam corrumpetur, nec amplius morietur. Mors. n. non erit vltra. Apo. 21. Ibi nulla sunt venenosa. i. nullum genus hoim peccatorum. ibi non est rana loquacitatis: quia vir linguosus nõ dirigetur in terra illa. Nec aranea muscas capiens. i. cupidus vel auarus pauperib. insidians. Ibi nullus serpens malitiosus, imo lana sacræ scripturæ, & bonorũ documentorum q̃ ab ouib. huius terræ. i. ab apostolis & prophetis emanauit,& nobis post eorum obitum remansit, venena diluit pctõrum. Sed vere antequam ad istam insulã deueniamus. necesse est trãsire mare vndosum & periculosum .i. statum pnĩæ. Quod quia propter vndas & fluctus tribulationum multi metuunt ingredi, ideo in istam insulam nõ intrabunt. Nam gens & populus huius terræ, illi. s. qui per merita volunt ibi acquirere hæreditatem æternam, debent esse victu parci per abstinentiam, aĩo seu per iustitiam, & ad extraneos. i. pctõres affatu asperi p correctionem, erga tñ alios sibi consimiles, i. bonos, liberales per cõpassionẽ, affectibiles per doctrinã & eruditionem,& benigni per amorẽ,& dile-

3 ctionem. Vox. n. tua dulcis. Can.2. ¶ In Ibernia victores sanguinem bibunt illorum occisorum de quibus triumphauerunt,& inde faciem suam liniunt, sm̃ Solin. Sic raptores vel vsurarij sanguinem. i. substantiam temporalem aliorum vorant contra quos præualent,& de quib. triumphant, & inde se liniunt. i. se delectant & parant. vnde Hie.2. In alis tuis inuentus est sanguis pauperum. Vel dic de malis prælatis, qui multos occidunt vt habeant sanguinem eorum. i. substantiã temporalem. Figura optima de muliere ebria sanguine mar-

4 tyrum Iesu. Apo. 17. Vide intra in loco suo ¶ Gerardus autẽ lib. suo de mirabilib. Iberniæ dicit ꝙ ista insula viuẽtium, est in quodam loco Mononiæ, quæ est Iberniæ prouincia. Ibi ẽt est alia insula in quam nihil intrat fœmineum, quin ilico moriatur, sicut de caniculis & catulis multorum animalium est probatum. Aues etiam masculæ in arborib. insulæ resident, fœminæ, vero prætervolant. Simile dicit esse in quodam cemiterio in prouincia Vltoniæ. Dicit etiam insulam adiacentẽ Angliæ a parte Septentrionali, vbi mulieres concipiunt

quidem, sed nunquam ibi parere possunt, imo necesse est q tempore partus affectę dolorib. alibi, vt pariant, transuehantur. Insulam verò vbi corpora nō putrescunt, dicit Iberniæ adiacere, vbi. s. dicit q cadauera sub diuo relicta, minimè corrumpuntur, & ideo homines mortuos sub diuo custodiunt, & proauos & atauos recognoscunt. Dic q tales insulæ sunt paradisus, vbi nihil fęmineum. i. nihil imperfectum pōt intrare. Apo. 21. Nihil coinquinatum intrabit in illam vbi etiam nemo moritur aut putrescit, vt dictum est. Vnde ista propriè est insula viuentium, quia vt dr̄ Sap. 5. Iusti in perpetuum viuent & alibi. Credo videre bona dñi in terra viuētium. Vel dic q talis est religio, vbi viri. i. iusti & perfecti viuunt, fœminæ vero. i. imperfecti & luxuriosi apostatant, & recedūt. Cōtrarium vide de Amazonia supra eo. li. & infra li. 16. Exod. 1. ibi. n. masculi occiduntur, & fęminæ viuere permittuntur.
2 De hoc autem q fęminæ bene concipiunt, sed non pariunt, dic q talis insula est mundus, vbi multi bonum propositum concipiunt, qui nunquam parturiunt bonum actum, nisi fortè alibi. s. ad religionis patriam transferantur. Egredere ergo de terra tua &c. Genesi. 12.

De India. Cap. 27.

1 INdia est regio in oriente latissima, vbi multę sunt insulę auro & argento & pręciosis lapidib. opulentæ, quę nobilissimis fluuijs est irrigata, & arborib. semper virentibus decorata. Ibi elephantes fortissimi, ibi Monoceron bestia inuincibilis, ibi hebenum lignum, ibi cynamomū, piper, & calamus aromaticus, ibi diuersi lapides preciosi, vt beryllus, chrysopassus, carbunculus, adamātes, margaritę, & vniones, ibi sunt montes aurei, quos pp dracones ibi existentes difficile est & impossibile adire, ibi reges potentissimi, ciuitates populosissimę, & famosæ, ibi bis in anno crescūt fruges, & ibi bis æstas & hyems in quolibet anno circulantur, sicut oīa narrant Isid. & Plin. qui etiam dicit q india inter omnes mundi regiones est maior, potentia, opulentior, famosior & sicut dicit idem, Indorum quidā tellurem colunt, & quidam militiam capessunt, alij merces vendunt, alij emunt, alij regibus assident, alij respublicas gerunt, alij iudicia reddunt, alij religioni, alij scientiæ & disciplinæ vacant, & sicut dicit idē Pli. li. 7. in locis Indiæ vbi nō sunt vmbræ, & vbi sol directe super capita transit, sunt hoies staturæ maximæ, videlicet 5. cubitorum, & duarum palmarum, qui nec infirmitatib. exponuntur, nec capiti nec oculorum nec membrorum dolorib. infestantur, nec ab immoderato calore solis eorum corpora læduntur, imo potius indurantur. Nam philosophi eorū ab ortu solis vsq; ad occasum solem intuentur immobilib. oculis, in calidissimis arenis cotidie commorātes. Ibi sunt arbores tantæ proceritatis q sagittis nequeunt superari. Vnde dicit q sub vna ficu indica possunt. c. milites se armare, & sup singula internodia arundinum in fluuio nauigabili terni homines deferuntur. Ad quod etiam facit quod dr̄ in epistola Alexandri quod in India iuxta fluuium Odman tales arūdines erant q vnam de illis 30. milites vix portabant. Hæc oīa pertinent ad ecclesiam, quæ militat & triumphat. Hæc. n. ad orientem luminis grāæ & virtutum, scientiæ & discretionis est fundata, hæc inter oēs mundi regiones, & sectas est potētissima quo ad hostis vincibilitatem, latissima quo ad charitatem, opulentissima quo ad gratiarum vbertatem, populosissima & famosissima quo ad sanctorū multiplicitatē, & bonorum operum probitatem. Ideo 1. Paral. 22. Domus quam ædificare volo dño, talis debet esse, vt in cunctis terræ regionib. nominetur. Ibi etiam sunt insulæ. i. diuersi status & religiones, quæ auro sapientiæ, argento eloquentię, & p̄ciosis lapidibus, i. diuersis virtutib. sunt repletæ. Hæc. n. nobilissimis fluuiis, i. pręditatorib. irrigatur, arboribus etiam, i. contemplatiuis per honestatem semper virentibus decoratur, elephantibus fortissimis, & ex aspectu sanguinis ad prælių animatis, i. sacris martyrib. venustatur. Ibi est Monocerō Christus inuincibilis, cuius fortitudo sicut rhinocerhontis Numeri 23. Ibi hebenum lignum preciosum & aromaticū sanctæ crucis, ibi cynamomum humilitatis & degestionis, piper seruoris & dilectionis, calamus aromaticus deuotionis & orationis. Ibi ebur castitatis, ibi beryllus (q lites facit vincere) patientiæ & benignitatis, cārbunculus ardētis charitatis, Margarita puritatis, ibi Adamas constātiæ & firmitatis.

Ibi sunt montes aurei. i. viri excelsi & cōtemplatiui, auro. i. scientiæ lumine decorati, qui. s. aurei sunt per lucolentiā exēplorum quos tā dracones. i. detractores intantū circūeunt, quod vix aurū bonorū exemplorū ab eis reportatur. Ad literā ēt ciuitates, & reges, & populi potētissimi, q in hac Iudia ecclesiæ cōmorantur. Vel ciuitates sunt collegia, vbi sunt ciuium vnitates. Reges aūt & rectores sunt plati. Ibi est etiā duplex æstas & hyems: quia in ecclesia est ęstas prosperitatis mundanæ quantū ad bene ipsa vtentes, & fœlicitatis æternę, vel æstas grāæ in præsenti, & gloriæ in futuro. Ibi etiā est duplex hyems, s. tribulationis mūdanæ, & damnationis ęternę quantum ad malos, prima culpæ, secunda pœnæ. Iudas in canonica, Arbores autumnales bis mortuę. Quidam etiam terram excolunt & cæteram ad literam si vis. Vel dic q tellurē corporis quidam excolunt per pœnitentiā, alij militiā Christi vel etiā martyrij frequentant alij merces doctrinæ in merces virtutum conuertunt, vt prædicatores, alii respu. regunt, vt plati, alii regib. i. Christo, & sanctis assident, vt contēplatiui, alii iudicāt, vt confessores, & sacerdotes, alii religioni, & disciplinæ vacant ad litterā: ibi. n. sunt philosophi, i. theologici doctores qui solē, i. Deum in trinitate sua irreuerberatis oculis intellectus intuentur, inquantū de trinitate ineffabili determinant, & loquunē. Vel per istos intellige beatos, & maximè angelos, qui (sicut dr̄ Mat. 18.) semper vident faciem patris. Apoc. 22. Serui eius seruient ei, & faciem eius videbūt. Vel isti sunt boni & cōtemplatiui in mundo, qui licet sint in arenis calidissimis tribulationū, tū oculum cordis a mane iuuentutis vsq; ad occasum senectutis tenent sp ad solem iustitiæ eleuatum per desiderium, & affectum. Ibi sunt hoies staturæ magnæ ad magnitudinem, i. quinq; cubitorum quo ad quinque sensuum discretum vsum, & habitudinem, iō Cant. 3. Statura magna scientes bellum. Vel per quinque cubitos, intellige quinque quę sunt in ecclesia triumphante, quę sunt visio fruitio, tentio, Christi humanitatis contēplatio, & sanctorum societas vel consolatio, vel cohabitatio &c. Ibi nulla est vmbra obscuritatis, sed directa visio solis Christi, & suæ diuinitatis. Isti nec ardore tribulationum, nec infirmitate tentationum perpetuo afficientur. quia neq; mors, neque luctus erit vltra, quia prima abierunt. Apo. 21. Ibi etiam sunt arbores ita altæ, i. homines ita in Deum eleuati, q a sagittis tentationum amplius nequeunt superari. Figura Dani. 4. de arbore attingente cœlum &c. psa. Altissimum posuisti refugium tuum. Ficus etiam sunt ibi quæ fructum bonorum exēplorum, solia aspera duarum correctionum portant, s. pręadicatores, sub quorum solijs & vmbra, verbis, & exēplis. 100. christiani milites armis gratiarum, & virtutum possent optime se armare. Ibi etiam sunt arūdines vacuæ, i. pauperes voluntarij, quibus innitentes, i. quos imitantes, & in quorū orationib. confidentes solent ad portum paradisi per huius vitę fluuiū tutius nauigare. Prou. 31. Facta est quasi nauis institoris. 2
¶ India est regio calidissima maxima & opulētissima, vbi licet sint multa bona, tñ sunt multa monstruosa, & quasi incredibilia non videnti, prout dicit Isid. & Plin. Nam ibi draconum, & vnicornium, & elephantum est maxima multitudo, ibi arbores tantæ altitudinis, & proceritatis, q sagittis nequeunt superari. In montib. eius sunt quidam hoies canina capita habentes: quidam etiā qui habent auersas plantas, positas. s. retro post crura, s̄m Plin. & in pedib. sunt octo digiti. Primi de ferarum pellibus sunt induti, & venatione, & aucupio tm̄ viuunt, & latrāt ad modum canis, & aliter nō loquuntur, & sunt in tanta multitudine s̄m Pli. q tam. m lia numerantur. Tales aūt finxit se habere in suo exercitu quidam dux Longobardorum, & ad talium formam quosdam milites parauit, & sic eorū timore hostes superauit. Et in aliqua Indiæ parte sunt fœminæ quæ nunquam pariunt nisi semel, & statim vt nati sunt, canescunt infantes. Sic verè in mundo isto qui ardore auaritiæ comburitur, sunt diuersa monstra. i. diuersa gñā peccatorum. Ibi. n. sunt dracones sitibundi per auaritiam, ibi vnicornes elati per superbiam, ibi elephantes cum genib. inflexibilibus per obstinationem & crudelitatē, ibi arbores proceræ per diuitiarum & pctōrum multiplicitatem, in tm̄. s. q sagittis diuinorum eloquiorum nequeunt, penetrari per p̄dicationem, quia verè sunt multi ita superbi & obstinati, q nulla sagitta correctionis vel p̄dicationis vel diuini eloquij valent a p̄dicatorib. superari. Iob 41. Nō fugabit eum vir sagittarius, in stipulā versi sunt ei lapides fundæ.

Per

Per illos autem qui canina habēt capita,intelligo vsurarios,
qui caput intentionis habent caninū per crudelitatē & aua-
ritiā:quia.s.isti more canis sunt insatiabilis appetitus. Isti.n.
non loquuntur vt hoies,quia verba eorum nō sunt pia vel ra
tionabilia vt hoīm,imo sunt latratus canum, quia.s.inhiant
ad pauperes deterrendos,& ad diuitiarum prædam capien-
dam.Ideo isti habent plantas auersas, quia.s.pedes affectuū
qui deberent tendere ad interiora.i.ad spūalia & æterna, in
eis vertuntur ad posteriora,& terrena. Vel auersas plātas ha
bere dīr:quia.s.partem superiorem pedum affectionum illā
.s.quæ de spiritualib.debet cogitare habent subtus,& ad par
tem inferiorem.i.affectionem ad tēporalia ei præficiunt &
præponunt.Isti in pedib. habent octo digitos, quia in pedi
bus.i.in fine vitæ suę sperant venire ad octauam resurrectio
nis,vel ad octo beatitudines,cum proponant finaliter pœni-
tere.Isti de pellib. ferarum vestiuntur.i. de diuitiis pauperū
quos excoriauerunt,& hoc quia dentib.falsorum sermonū,
& vnguib.excoriationum sunt armati ad Heb.11. Circuie-
runt in melotis,& in pellib.caprinis &c. Vel si vis allega cau
telam illius ducis,q̄.s.vule est in negotiis qnq; aliqua q̄ non
3 sunt vera fingere & supponere,exemplo Dauid,qui finxit se
esse furibundem.¶ In India vt ait Plin.quidā sunt hoīes quo
rum corpora solis ardorib.non læduntur nec mollescūt,sed
potius indurantur.Sic verè nec tu debes per ardorem tenta
tionum.i.tribulationum remolliri,sed magis per constantiā
indurari. Vel expone econuerso de illis qui in ardore tenta-
tionis vel tribulationis positi non remolliuntur per contri-
tionem & conuersionem,sed potius indurantur per obstina
4 tionem. Hie.5.Indurauerunt faciem suam supra petrā. ¶ Se-
cundum Plinium,in India sunt quidam hoīes qui nunquam
senescunt,qui semper in ætate media moriuntur.Alii sunt q̄
in iuuentute canescunt,& in senectute nigrescunt. Alii sunt
qui statim nati cani efficiuntur, quorum matres non nisi se
mel pariunt.Ibi etiam sunt hoies qui carentes ore,solū odo
re viuunt arborū,harumq; lanugine vestiūtur, & malo odo
re cito moriuntur.India est mundus vel ecclesia,canities est
maturitas morum,quia cani sunt sensus hois sicut dī Sap.4.
Nigredo autem est infectio & exustio peccatorū.Multi sunt
ergo qui non canescunt,quia vere multi sunt in mūdo,& ec
clesia qui ad canitiem, & maturitatem morum non perue-
niunt,& hoc quia iuuenes per pctā,& vitia moriuntur,& sp
in peccatorum nigredine perseuerant. Alii etiam in iuuētu-
te canescunt,illi.s.qui bene incipiunt,& maturè,sed pro cer
to in senectute nigrescunt,quia tunc degenerāt a pristina bo
nitate.Gen.42. Deducentes canos meos ad inferos cum do
lore.quia.s.acres in principio,franguntur in fine. Alii etiam
sunt qui ab ipso ortu matris.i.à iuuentute morum canitiem
trahunt,& amplectuntur, vt sanctificati in vtero, quia tales
quasi a natura sunt honestæ vitæ.Illi aūt qui os non habent,
sunt pudici,& verecundi:qui os detractionis,adulationis &
iactantiæ non habent,quia ēt vix audent loqui, & isti odore
arborum,& florum viuunt i.exemplo,& fama bonorū ope-
rum aliorum,quia.s.bonum exemplum aliorum est eis sicut
odor quia corpore bonorum operū resoluitur, & emanat,
quo simplices nutriunt. Et illi malo odore,i.malo aliorum
exemplo cito pereūt per pctm̄. Vel odor est deuotio & dul
cis suauitas æternorum. Variis odorib.delectatur cor.Prou.
27.Quæ potissimè vera sunt de simplicib,quos aliorū exem
5 pla,& fama recreant,infamia vero & vitia cito grauāt. ¶ Itē
dicit Solin.q̄ in India vltra Palibotram est mons Maleus,in
quo vmbræ non semper cadunt versus septentrionem, sicut
apud nos,imo per medium annum,tpe.s.æstiuo vmbræ ten
dunt ad meridiem,alio vero dimidio anno,i.tpe hyemali ca
dunt,& tendunt versus aquilonem. Apud ipsos etiam stellæ
quæ dūr septentriones,quæ nobis perpetuo apparent, nō vi
dentur ibi nisi per 15.dies in anno.Per istum montē pōt in-
telligi Christus,de quo dī in ps.Mons Dei mōs pinguis.Per
vmbram possum intelligere bona eius, quæ s.ab ipso resul-
tant,& emanant,siue sint temporalia, siue æterna,per æstatē
intelligitur vita præsens.per hyemem verò intelligitur tem
pus mortis.Dico ergo q̄ mons Maleus est Christus,q in in-
ferno malleat peccatores,qui pro certo dum durat æstas p̄-
sentis vitæ,solet vmbram beneficiorum,& diuitiarum mitte
re ad meridiem,i.ad mundi diuites & potentes, qui ad mo-
dum partis meridianæ luce prosperitatis fulgent, & ardore
cupiditatis feruent,quia sicut dī in Ps.Peccatores in seculo
obtinuerunt diuitias.Tempore vero hyemis,s.post mortē,
fit contrarium, quia vmbra huius montis,i.beneficia ipsius
Christi versus aquilonem partem mundi frigidam,i. ad ip-
sos frigidos desolatos,& pauperes mittuntur,& tunc para-
disi refrigerium eis datur. Hæc.n.est diuinæ prouidentiæ mi
rabilis dispensatio, quia.s.diuitib.solet vmbram bonorum
suorum in vita ista concedere,& a pauperib.auferre,& retra
here,tempore vero mortis ecōuerso vmbram refrigerii sui
pauperib.tribuit,& diuitibus ipsam tollit.Ideo diuiti dī Lu
cæ 16.Fili,recordare quia recepisti bona in vita tua,& laza-
rus similiter mala,nunc autem cōsolatur, tu vero cruciaris:
ac si diceret,Oportet vt bona cum malis compensentur.¶ In 6
India sm Solinum sunt quidam populi, qui facillima insul-
tatione,velut equos transiliunt elephantes. Alij etiā ibi sunt
qui syluestrem agunt vitam,& elephantes venantur, ipsisq;
perdomitis aut ad vehendum,aut ad arandum vtuntur. Ta-
les hoies fuerunt apostoli,qui syluestri, & austeræ vitę fue-
runt dediti,& virtutib.& meritis fuerunt maximi.Isti.n.ele-
phantes.i. mundi principes per prædicationem venati fue-
runt,ipsosq; æquitauerunt.i.superauerunt, & per conuersio
nem ad fidem domuerunt,& terram proprii corporis arare
per pœnitentiam docuerunt. Vnde talibus potuit dīr dice-
re illud Iob 39.Nunquid alligabis Rhinocerontem ad aran
dum loro tuo,aut cōfringet glebas vallium post te. ¶ In In- 7
dia sm Solinum,sunt quidam populi quibus non placet ali-
quod animal occidere,nec carnes comedere.Plerịq;(inquit)
tantum piscibus aluntur,& è mari viuunt.Tales sunt fratres
prædicatores,& aliqui alii religiosi,in India,i.in ecclesia cō
morantes,qui.s.vsum carnium,& occisiones animalium ab-
dicauerunt,& solum viuere de piscib.i.de cibis quadragesi-
malibus decreuerunt. vnde r.ad Corin.8.Si esca scandalizat
fratrem meum,non manducabo carnes in æternum. ¶ Hic 8
dicit Solin.q̄ sunt quidam in India qui parētum viscera epu
las habent,sed vide simile infra de Scythia.§.8.Sunt etiā ibi
quidam(vt ait)qui voluntariè mortem accersunt,rogis ac
censis,qn̄ senio fatigantur,se inicientes.Istud potest allega-
ri contra senes,qui nullo modo vellent mori, imo semp sp̄e
rant & optant magis viuere. Vel expone sicut infra titulo de
Scythia.¶ Itē Solinus dicit,q̄ in India sunt populi qui in are 9
nis feruentissimis ab ortu solis vsque ad occasum contentis
& apertis oculis orbem ipsius solis candentissimi contuent,
& in globo igneo secreta quędam rimantur,& in ipsis arenis
alternatim nunc super vnum pedem,nunc super alium sustē
rantur. Tales sunt viri sancti,& tales sunt boni religiosi,quia
in arenis sterilis paupertatis sunt fundati,& in feruore tem-
poralis aduersitatis positi,debentque solem iustitiæ Christū
per contemplationem inspicere,& secreta suæ maiestatis cō
siderare,& intelligere,& in hoc opere ab ortu vsque ad oc-
casum,i.à iuuentute vsque ad mortem manere. Alternis ve-
rò pedibus,i. nunc pede spei,nunc pede timoris se sustinere
debēt,& in arenis feruentib mundi tribulationum recti sta
re.Duo.n.pedes nostri sunt spes & timor, in quibus alterna
tim standum est,nunc de superiorib.nunc de inferiorib.co-
girando.Quilibet ergo talis contemplatiuus potest dicere il
lud Iob 31.Vidi solem cum fulgeret, & lunam incedentem
clare. Vel dic de beatis,qui solem Christum & orbem lumi-
nis,i.Dei contemplantur,& cum duos pedes habeat,s.& in-
tellectum & voluntatem,in his alternatim,i.nunc intelligen
do nunc amando versantur. ¶ In India secundum Solinum 10
homo quilibet plures pōt habere vxores, sicq; fiebat(sicut,
& apud antiquos mos erat) q̄ morientium corpora crema-
bantur absq; aliqua alia sepultura.Igitur de vxorib.hominis
morientis,officiosior,castior & melior eligebatur,quę ignē
defuncti viri intrabat, & in signum castitatis cum viro suo
seipsam cremabat,& sic cum eo quandam regionem viuen-
tium accedere tūc credebat, cæteræ verò vxores quæ sic nō
faciebant,tanquam illæ quæ virum suum minimè dilexerāt,
cum nota & infamia postea viuebant,sicut dicit Solin. Qui-
dam etiam amici cum mortuis se ponebant,& eius ignis fie
ri participes & cum eo recedere cupiebant. Vnde etiā nar-
rat Plin.lib.7.cap.36.de Publio Catieno Philotino, qui pa-
tronum suum ita dilexit,quòd videns eum mortuum,in flā
mas vbi corpus eius cremabatur,se iniecit,& sic cum illo vi
tam finiuit. Solinus similia ponit de vxoribus Thracum.
Addit autem Pomponius quòd amici mortuorum arma &
opes iuxta ignem mortui ponunt,Parati(inquit: Pompon.)

cum fato iacentis (si detur ēt manus) vel pacisci, vel decernere. Per ignem istum possum intelligere ignem purgatorij, in quo quilibet bonus pro maiori parte statim post mortē ponitur, & (quantum ad aiam) sepelietur: ibiq; a reatib. exuritur, & purgatur. Eccl. 2. In igne probatur aurum, & argentū, hoies verò receptibiles in camino humilitatio. Quare pro certo dico φ illa vxor, & ille amicus qui mortuum dum viuere dilexerunt. & sibi fidē, & amicitiā seruauerunt, non debent istum mortuum dimittere, sed in eundē ignem secum intrare per cōpassionem, pęnam q̄ patitur cogitare, & ipsam secum cōdolendo mentaliter sustinere. Ruth. 2. Benedictus sit a dño, qn̄ eam misericordiam q̄ præbuerat viuis, seruauit & mortuis. Amici etiam eius per cōpassionem debent comburi, & armis orationum vel opib. elemosynarum cum fato diuinæ iustitiæ vel mortis decernere vel pacisci. Tunc. n. homo cum fato iacentis. i. cum morte vel cum purgatorio paciscitur aut dimicat, qn̄ per elemosynas satisfacit, vel per orationes pugnat. Es. 28. Pepigimus fędus cum morte, & cū inferno fecimus pactū. Vel dic φ vxor est aīa, cuius vir est Christus, qui igne passionis fuit crematus. Intret ergo aīa & quilibet Christi deuotus istum ignē dominicę passionis, sibi officiosè cōpatiendo, & tormentorum suorum se participē faciēdo. Vel pōt dici φ qn̄ videmus amicum nostrum ad ignē paupertatis, & miseriæ peruenire, statim debemus cum ipso eundem ignem per dolorem, & compassionem intrare, & sibi condolere totis virib. & eum si necesse est, armis & opib. adiuuare. Vel si vis allega contra multos, qui tūc amicis suis arma & opera offerunt, & pro eis se velle facere mirabilia asserunt, qn̄ pericula transierunt, & qn̄ iuuare vel proficere nihil prosunt. Qn̄. n. sciūt φ impossibile est φ casus de quo agitur se offerat, tunc iactant se facturos mirabilia si occurrat.

21 ¶ In india est quædā insula quæ dr̄ insula solis, tēdens versus deserta Carmaniæ, quæ semper rubet, & est omni generi animalium inaccessa. Quicquid. n. viuum in eam ingreditur, illico moritur. Talis insula est infernus, qui ignis ardorib. sp̄ rubet. qui pro tāto insula solis dr̄, quia ibi sol iustitiæ Christus ardorem suæ iustitiæ exequitur. Nullus ergo qui vitam grǣ viuit, hic recipit, & hoc quia quisquis illuc intrauerit, necesse est quòd morte perpetua pereat. Igitur cum homo qui vitam grę viuit, mortem perpetuam non incurrat, restat φ ad inferni insulā nō accedat, quodq; eius ingressum sibi Dei iustitia interdicat, quia sicut dr̄ Proue. 2. Oēs qui ingrediuntur ad eam, s. inferni insula, non reuertentur. Vel dic φ talis insula est mala mulier, quæ carnalitate rubet, & cupiditate feruet. Ille ergo qui vita grę vult viuere, ad eam non debet accedere, nam qui eam frequentauerit, necesse est eum mortē

22 culpæ sentire. ¶ Chelonophagi populi sunt Indiæ, q per totum corpus præter faciē sunt hirsuti, qui carnib. testudinum nutriuntur, & coriis piscium vestiūtur. Per istos intelligo diuites qui. s. diuitiarū vellere sunt hirsuti. Eorū. n. pellis. i. exterior possessio multis diuitijs est hirsuta, sola vero facies. i. sola conscientia vel aīa misera est atq; nuda, & virtutū diuitijs non vestita, nāq; hi quo ad corpus sunt diuites, quo vero ad aīam pauperes & inanes. Apocal. 3. Dicis quia diues sum, & nullius egeo, cum sis miser, & miserabilis, & cęcus & nudus. Isti ergo carnes testudinū. i. pauperū substantias comedunt, & de corijs. i. diuitijs piscium. i. flebiliū miserorum se vestiūt atq; viuūt. Eze. 35. Lac comedebatis, & lania operiebamini.

23 ¶ In India adhuc sunt multa mirabilia. Nam s̄m Geruasi. in epistola Alexandri ad Arist. sunt ibi certa loca vbi hoies sp̄ viuunt, vbi vitæ tedio affecti, necessario extra portantur, vel ab amicis, & parentib. occiduntur. Et ista est fortè illa patria de qua dicit Aris. φ bonum est mactare patrem in treballis. Dicit etiam quod sacerdotes qui poma arborum solis & lunæ comedebant, quadringentis annis viuebant. Ista possum applicare ad ecclesiasticos, qui p̄ certo in ecclesia sine morte culpæ semper per gratiam viuerent, dum tn̄ arborum solis & luna, hoc est Christi, & beatæ virginis poma, id est bona exempla, & documenta, & opera per imitatioē comederent, nisi proprij parentes ipsos morte culpæ & pœnæ necarent. Sed procul dubio filii ipsorum. i. nepotuli, & consanguinei, ad quos. s. ecclesiastici habent affectionem excessiuam, & pro quib. ditandis non dubitant expendere patrimonium crucifixi, sunt cā φ ecclesiastici per diuersa vitia moriuntur, & etiam qñq; de ista patria. i. de ipso statu ecclesię efferuntur, & expellūtur. Isti ergo mactāt patrem in treballis, qā sunt occasio φ parens eorum prælatus vel ecclesiasticus, a diabolo spūaliter mactetur, & vita grǣ & glorię priuetur Thobiæ. 1. Occiderunt regē filii eius. Si vis expone prædicta sicut in cap. de Ibernia, vbi simile inuenies.

24 ¶ Arbores solis, & lunæ erant duæ altissimæ arbores in desertis vltra oēm habitationē hoim Indiæ, quarum altera soli, altera lunæ dedicata erat. Et arbor solis in mane oriēte sole, & radiis eius arborē tangentib. concutiebatur vsq; ad radices, & dabat responsa petentib. Similiter & arbor lunæ, vbi in sero a radiis lunarib. tangebatur, vsq; ad fundamentum concussa, ad interrogata rn̄debat sicut exemplificatur de Alexandro, q ab arborib. istis adiit responsum mortis suæ. Istas arbores seruabant, & colebant quidā sacerdotes, qui erant corpore grandes, dentes vt canes habentes, & aures maximas, & pendentes, super arenas nudi iacentes, de amomo & lazere (qđ de quadā propinqua sylua stillabat) necnon de pomis arborū viuentes, & nihil aliud comedentes, & tn̄ vitam suam diutissime protendentes. Vsq;. n. ad istas arbores penetrauit. Alexander, & ab ipsis tam mane q̄ sero, tp̄s, modum & custodiam mortis suæ reportauit. Responsum. n. ei fuit φ infra annum Babylonem rediturus erat, & eam capturus, & ibi ab amicis suis veneno periturus, φ & postea factū est. Ista sumpta sunt ex historia Alexandri. Per solē Christum, & per lunam beatā virginē intelligo, q nunc sursum in cœlo morantur. Abachuc 3. Sol & luna steterunt in habitaculo suo. Per Arbores ipsorū intelligo ipsos angelos, solis & lunæ. i. Christo & beatæ virgini dedicatos. Nam pro certo isti sunt qui radiis solis & lunæ i. grǣ Christi & Mariæ illuminati & tacti, multa occulta aliis reuelauerunt, & prophetauerūt, & ipsos p̄dicando, vel inspirando de his q̄ ad mortem, vel ad salutē pertinent, docuerunt, pomaq; sua, hoc est bona documēta, & exempla, & ēr beneficia tp̄alia suis cultorib. & imitatoribus prębuerunt. Dico ergo φ sacerdotes & religiosi, qui spiritualiter sunt dedicati ad colendum solem & lunā, & eorū arbores. i. Christum & Mariā, & eorum sanctos debent esse grandes per virtutum perfectionem, debēt habere magnos dentes. i. acuta verba per prędicationem, & correctionē, debent habere aures longas per aliorum liberalem exaudinonem: quia. s. ipsi debent libenter audire pauperes elemosynam petentes, peccatores confiteri volentes, & quoscunq; iustitiam requirentes debent insuper in arena pniæ iacere per propriæ carnis macerationem, & solo amomo, & lazere (q̄ sunt species aromaticæ). i. aromatib. virtutum debent spiritualiter viuere per deuotionem. De pomis ēt arborum istarum. i. de beneficijs ecclesiasticis quæ ab istis arborib. i. a sanctis ecclesiarum fundatorib. relicta sunt, debent viuere quātum, ad corpus sustentandū, & sic vitam grǣ continuare debent per perseuerantiam, & durationem. Sap. 5. Iusti autē in perpetuum viuent. Vel dic quòd istæ arbores sunt ęternæ dignitatis eminentiæ, a quibus responsa scripturæ veneriūr, & in quibus poma bonorum paradisi crescunt. Illi ergo qui talia poma comedunt, & qui fructus æternæ gloriæ percipiunt, non amplius morientur aut deficient. vnde Deu. 33. legitur Ioseph fuisse benedict⁹ de pomis & rore. dici. n. De pomis fructuum solis & lunæ, & de pomis collium æternorum. Vel ista possunt dici in principio sermonū sic, Sicut arbores solis & lunæ antiquitus responsa non dabant, nec petentib. respondebant, nisi qn̄ ipsos solis & lunæ lumen & radij tangebant, & corporaliter commouebantur, sic vere p̄dicatores qui solis & lunæ. i. Christi & beatæ virginis sunt arbores, nō possunt cōgrue aliis loqui, & prædicare, nec ipsos de his quæ ad salutem pertinēt informare, nisi primo radiis & influētiis ipsius lunæ & solis. i. ipsius beatæ virginis, & Xp̄i donis & gratijs cœlitus illustrentur, & ab ipsis inuisibiliter moueantur. Est igitur ista illuminatio prius petēda, & vt habeatur, ad ipsos orō propinanda &c. Ad quod ēt pōt applicari de illuminationib. angelorum, quorum. s. superiores illuminant medios, & illi inferiores, nam medij nunquā inferiores illuminarent nisi prius ipsi lumen a superioribus. reciperēt. Cum ergo prædicator sit medius inter Deum & plebē, necesse est vt primo a superioribus. s. a Deo & sanctis illuminationem gratię recipiat, antequam illuminationem doctrinæ auditorib. infundat. Rogabimus ergo vt Christus nos illuminet &c. ¶ Alexāder accepto responso φ Babylonē tūc rediturus, ibiq; moriturus, nō propter hoc omisit illuc ire, tū sed fatis eum ad mortē ducētib, fortunæ se voluit exponere

&

& tamen iuxta responsum arborum, vitam ibidem opportuit
veneno finire. Cum enim Babylonem obtinuisset, & ibi lega-
tos de subiectione omnium partiũ orbis accepisset, in gloriã
elatus, inebriatus fuit, & responsis deorũ oblitus venenũ cum
vino sumpsit, & periit. Ista possunt applicari ad occultam Dei
prouidẽtiam: quæ pro certo si quid ordinauerit, necesse est q
eueniat, nec aliqualiter impediri poterit. Vnde in nobis etiã
sæpissimè percipimus q dato q sciamus nobis in aliquo nego-
tio nõ prosperè successurum, & dato qđ cognoscamus fatuè
agere, tamen spiritu & occulta Dei prouidẽtia ducti, illud fa
cere nõ omittimus, quinimo in fata nostra ruentes illud sæpe
facimus, vnde postea dolẽtes sumus. Exemplum habemus in
Paulo, q quamuis à spiritu sancto didicisset se multa passurũ
in Hierusalem, illuc tamen contra omnium voluntatem iuit,
vbi multa tribulamina sustinuit. Vnde ipse dicit Actuum. 20.
Alligatus spiritu vado in Hierusalem: quæ in ea vẽtura mihi
sunt, ignorãs, nisi quòd spiritus sanctus mihi protestatur quo-
16 niã vincula & tribulationes Hierosolymis me manẽt. ¶ Ale-
xander in epistola ad Arist. refert se vidisse in india multa mi-
rabilia, & primò serpentes qui habẽt tria vel duo capita, quo-
rum erat grossities vt vna grossa colũna, & erecto pectore in-
cedebant, & de ore linguas trisulcas emittebãt & veneno ocu-
lis scintillantibus, halitum pestiferum emittebãt. Quia igitur
caput in scripturis significat intentionem, pectus verò cogita-
tionem, lingua locutionem, oculus cognitionẽ, videtur cha-
rissimi quòd per serpentes istos possum intelligere quosdam
nefarios peccatores, qui in mundo cæteris sunt peiores. Inue-
niuntur enim quidam pessimi q habent plura capita. i. multi-
plices intẽtiones, & plures linguas. i. duplices locutiones. q
proculdubio in suis negotijs & malitijs proficiendis plura ca-
pita constituunt. i. plures fines & vias intendunt, & si in vna
deficiunt, ad aliam statim vadunt. Contra quos Eccl. 3. Væ in-
gredienti terram duabus vijs. In linguis etiam. i. in verbis ipso-
rũ apparet duplicitas, & in omnibus falsitas, & varietas: quia
nũc detrahunt, nunc applaudunt; nũc vnũ in præsentia, aliud
vero in absentia dicunt. Apocal 1. In ore eius gladius bis acu-
tus. Isti ergo vadunt erecti per superbiam, oculi verò suæ sub
tilitatis venena scintillant per malitiam, halitus verò sui mali
consilij & suæ malæ famæ inficit patriã. Iob. 41. Halitus eius
prunas ardere facit. Nam mala fama malorum & eorum con-
silium malum ignem concupiscentiæ immittunt in animos au-
ditorum. Vel expone sicut libr. de animalibus cap. de Angue,
vbi agitur de Hydra quinque capitũ, quam Hercules interfe-
17 cit. ¶ Alexander inuenit in India verspertiliones columbis simi-
les, habentes dentes qui arcus militum violabant. Apparue-
runt sibi & mures ad quantitatem vulpium, quorũ morsu qua-
drupedia, sed non homines expirabant. Sic in ecclesia sunt ve-
spertiliones. i. hypocritæ: qui lucem fugiunt veritatis, & in pu
blico non faciunt facta sua: q proculdubio dentes. i. verba de-
tractoria habent, quibus arcus militum. i. actus hominum bo-
norum impugnant, & detractoriè lacerant, & eos diminuũt
& obfuscant. psalm. Filij hominum, dentes eorum arma & sa-
gittæ. Sunt etiã ibi mures vt vulpes, i. homines malitiosi & do
losi: qui quadrupedia. i. simplices destruunt, homines vero. i.
personas rationabiles quæ suis sciunt obuiare malitijs, nõ of-
fendunt. Vel dic q isti mures sunt demones, qui morsibus tẽ-
tationum suarum benè possunt tam bestias quã homines. i. im
perfectos & perfectos mordere, & omnibus tentationẽ infer-
re, veruntamen homines. i. viri perfecti & discreti, qui sciunt
obuiare huiusmodi morsibus, & p malos cõsensus & opa nõ
pereũt, quadrupedes vero. i. simplices, qui quattuor affectio
nibus vehũtur, carnales. i. & bestiales, istis morsibus tentatio-
num succumbunt. Vel dic q tales mures sunt balliui & vsura-
rij, qui nõ cessant rodere & rapere sicut mures, & quia isti nõ
possunt homines. i. personas potentes, & discretas inuadere,
bestijs tantũ, id est simplicibus & pauperibus se defendere ne-
sciẽtibus solent omnia auferre. 1. Regũ 15. Pepercerunt pin-
guioribus Amalech, & quicquid vile & reprobum fuit, demo-
liti sunt. ¶ Alexãder in finibus Indiæ circa Imarũdem fluuium
18 diluculo in campo patenti vidit homines more ferarũ, pilo-
los toto corpore, nudos, vndis potius quã terræ assuetos, cru
dis piscibus viuentes & aqua. Hos cũ vellet videre, subito se
in fluuiũ immisere volantibus. Et fortè isti sunt illi de quibus
dicit Solin. quòd ibi sunt siluestres quidã hirti corpore, cani-
nis dentibus, stridore terrifico. Iuxta alium verò fluuium qui
odman vocatur, inuenit mulieres in fluuio habitantes, coloris

niuei, capillis post terga diffusis: quæ ignaros natantes in flu-
mine vel submergebant & postea deuorabãt, vel portatos in
arundineta (cum essent mirabilis affectus) venere exanima-
bant, ex quibus Alexander duas solummodo cepit, candissi-
mas, similes nymphis, reliquæ vero se in fluuiũ immerserũt.
Per istos hirtos (sicut supra de Aethiopia) possunt intelligi di-
uites vsurarij, qui p diuitias hirsuti sunt, & caninis verbis &
dentibus terrificis & cõminatiuis stridoribus, pisces crudos
.i. pauperes viuos comedunt & corrodũt. Per illas autem mu
lieres possum intelligere mulieres huius seculi delicatas, quæ
sunt ad litteram cãdidæ, & plus debito capillatæ, quæ etiã fa
tuos per fluuiũ huius vitæ natãtes, quãdo intra laqueos amo
ris sui possunt apprehendere, solẽt infra fluuium deliciarum
submergere, carnes eorum, id est temporalem substãtiam cor
rodere & in actibus venereis ipsos viliter exercere. Quid vl-
tra. Pro certo tam hirsuti prædicti, quam istæ mulieres candi
dæ, id est tã vsurarij quam dominæ modernæ in flumine deli
ciarum, viuere quærunt, & ibi continuè perseuerare volunt.
Sicut enim sensui apparet, sunt duo genera personarũ quæ in
delicijs, volunt viuere, & extra deliciarum fluuium nõ mane
re. psalm. Super flumina babilonis illic sedimus. ¶ Inueni scri- 19
ptum in libro de historia Alexandri quæ est in lingua gallica,
quòd cum ad fines Indiæ versus oriẽtem iuisset, inuenit quod
dam nemus pulcherrimum, vbi puellæ speciosissimæ habuãt:
quæ ex illa sylua nunquam recedebant, sed ibi de odore arbo
rum viuebant. Si verò arborum vmbram exirent, necesse erat
quòd incontinenti perirent. Fortè de istis loquitur Solin. di-
cens capit. de India. Ad Gangis fontem qui accolunt, odore
viuunt siluestrium pomorum. Sylua ista potest significare sta
tum religionis, vbi arbores odoriferæ, id est sanctæ psonæ an
tiquitus floruerunt, vbi ad viuendum puellæ, id est sanctæ mo
niales & virgines se congregauerũt, & odore deuotionis nu
tritæ, sub vmbra arborum, id est sub exemplis sanctorũ & san
ctarum quæ fuerunt ante eas, vitam honestam duxerunt. Sed
procul dubio iam videmus vmbram bonorum exemplorum
multas tales puellas contemnere, & ambitum & clausurã lu-
co sylvæ seu sancti claustri dimittere, & foras exire ad domos parẽ
tum ad coniunctum secularium transire, ideo necesse est mul
tas per diuersa peccata perire, quæ tamẽ syluæ, pudicæ & inte
græ permansissent, si ab vmbra, & sylua claustralis obseruan
tiæ non exiissent. Ideo bene dicitur de talibus. 1. ad Tim. 5. Di-
scunt domos circuire non solum ociosæ, sed & curiosæ atque
verbosæ loquẽtes quæ nõ expedit. Vel dic quòd vmbra arbo
ris est memoria crucis, sub qua pro certo qui per deuotionẽ
manserit, nunquam mortis æternæ periculis subiacebit, ecõ
tra, verò si quis istam vmbram, id est crucis deuotionẽ & me
moriã dimittat; necesse est quòd mortis pœnæ, & culpæ peri-
culis subiaceat. Dicat ergo illud Canticorum 2. Sub vmbra il
lius quem desiderabã sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.
Vel dic q vmbra istarum arborum est protectio Dei & san-
ctorum, in qua pro certo dum manserimus, & nos eorum, tu
telæ fiducialiter commiserimus, mortem culpæ & penæ non
timebimus, econtra verò si istam vmbram. i. in Deo spem & fi
duciam pdimus, in mortis æternæ periculo statim sumus. Iõ
dicebat Esa. 49 Sub vmbra manus suæ protexit me, & posuit
me quasi sagittam electam. ¶ Item dicitur in dicta historia q 20
mortem. Alexãdri magnum prodigium præcessit. Cum enim
ab Indijs redijsset, & Babylonem in deditionẽ accepisset, &
oblitus respõsi deorum, illuc proficisci proponeret, contigit
q quædam mulier peperit infantem qui superius vsque ad in-
guina erat homo, inferius verò diuersorum animaliũ erat ca
pitibus circumcinctus. Erant enim ibi leonum, vrsorũ, pardo
rum & draconum capita circunquaque, qualem formã Scyl-
lam habere poetæ fingũt. Vocatus ergo interpres prodigiorũ
dixit Alexandro q prima pars in qua homo erat quia bestiã
finiebat, significabat ipsum moriturum in breui, pars verò
inferior diuersa habens animalia, significabat principes suos
post eius mortem inter se discordaturos. Si volumus, per istud
mõstrum possumus intelligere ecclesiam vel religionem: qa
hæc a parte anteriori. i. in principio habuit formam humanã
inquantum ibi homines. i. personæ rationabiles & iustæ per-
manserunt, & temperatæ. Sed verè nũc in suo posteriori decli
ui formam bestialem obtinet, inquãtũ personas carnales, bru
tales & bestiales habet: quia proculdubio antiquitus in ec-
clesia & religione solebat vigere religiositas & sanctitas. nũc
verò viget carnalitas & appetituũ brutalitas. Figurata in ipsa

ciuitate Babilonis, de qua dicitur Esa. 13. Nō habitabit ibi vir
nec incolet eam filius hominis, sed habitabūt ibi dracones, pi
losi &c. expone si vis. Per illa autem animalia intellige diuersa
hominum peccatorum genera: qui. s. nunc in ecclesia habitāt,
quādo sancti inde deficiūt atq; cessant. Sed adhuc quod peius
est aduerte q illa animalia erant crudelia, & inter se cōtraria
& diuersa, ad denotandum q illi qui hodie sunt in ecclesia, ita
to q homines bestiales & ignorantes esse nascūtur, ipsi tamē
crudeles & feri inter se esse noscūntur, & discordes & contra
rij inueniuntur. Vnus. n. cōtra aliū per lites & cōtrouersias,
detractiones & inuidias repugnare probatur. Et hoc pro. tan
to: quia quidam sunt leones, idest superbi, qui volunt emīnen
tias, quidam vt vrsi dulcia diligentes, qui volunt delicias, qui
dam vt leopardi versi pelles, qui volunt cautelas & malitias.
quidam vt inflammati dracones. s. auari, qui ardent ad haben
das diuitias. Quia. n. ista animalia. i. isti animales habent cōtra
rios appetitus necesse est q inter se habeāt cōtrouersias & cō
flictus. vnde. Dan. 7. Quatuor venti cœli pugnabāt in medio
mari. Vel dic q homines multi videntur hodie talia monstra
esse, qui p certo dato q in prima sui parte. i. in iuuētute fuit
homines. i. iusti & rationabiles, in parte tamē posteriori, s. in se
nectute, fiunt bestiæ. i. irrationabiles & carnales, nec solum re
putantur vnum animal, sed plura, inquantum nō solum appa
ret in eis vnum vitiū, imo multa: quia in ipsis inuenit leo sur
perbiæ, draco auaritiæ, vrsus luxuriæ, & leopardus versipellis
malitiæ. vnde Dan. 7. Quatuor bestiæ grandes ascendebāt de
21 mari diuersæ inter se. ¶ Geruasius ponit in libello suo non so
lum signa quæ fuerunt ante mortē Alexādri Macedonis, imo
etiam signa quæ fuerunt ante mortem Iulij Cæsaris, & etiā si
gna quæ præcesserunt mortem Caroli Francorū regis. Dicit
.n. q mortē Caroli præcessit frequēs solis & lunæ eclipsatio,
& in sole per. 7. dies cuiusdā nigræ maculæ apparitio, porticus
sui palatij Aquensis vsq; ad fundamēta destructio, ipsius quo
que palatij frequens tremor, & domorum stipitus, & laquea
rium commotio, pontis Rheni p septem annos ædificati subi
ta inflammatio, facis ardētis per aerem discursio, & ipsius Ca
roli ab equo casus, & sui teli per. 20. pedum spatium prosilitio
pomi aurei quod erat supra aulam palatij p fulgur diruptio,
& epigrammatis basilicæ (cuius finis erat, Carolus princeps
istius nominis princeps) per fulgur abrasio. De Iulio etiā Cæ
sare dicit q parum ante mortem suā de statua ad laudē eius
a Romanis per colūnam erecta, de nomine eius. s. Cæsar, ful
gur primam & capitalem litteram abrasit, omnes fenestræ cā
meræ subito apertæ sunt, & cæ era multa que ponūtur ibi. Et
breuiter ista possunt exēplariter allegari q clades anteriores
& minores significant quādoq; maiores & posteriores: quia
dominus illis qui gloriosè vixerūt, solet clades suas imminē
tes aliquibus signis ostendere, vt ad Dei iudicia velint attēde
re, & contra futura infortunia patientiæ clypeo se munire: qa
sicut ait Gregor. Minus feriunt iacula quæ præuidenē, & nos
terribilius mūdi mala suscipimus, si cōtra hæc per prouiden
tiæ clypeum munimur. Exemplum etiam prædictorum habe
22 mus in Balthasar rege Babylonis, cuius mortē nobile signū
præcessit. s. manus quæ scripturam in pariete impressit. ¶ Nar
rat Odoricus in libello suo q opinio est apud orientales q ve
stis facta de lana terræ Abrahæ nunquam pōt comburi. Vnde
cum in prouincia Chanaā quidā fratres minores (vt asserit)
in igne ponerentur, & diuina gratia non comburerētur, dice
bant idolatræ ipsos habere vestes de lana terræ Abrahæ, & iō
non comburi. Exuti ergo in ignem iterū proijciūtur, sed nec
sic comburūtur, imo Dei munimine proteguntur. Quia lana
ouium terræ. Abrahæ ab igne protegat, potest ad pœnitentiam
applicari Abraā. n. i. Christus in terra paupertatis & humili
tatis natus, quasdā oues habuit, s. sanctos ecclesiæ primitiuæ,
quia. s. propter simplicitatē oues fuerūt, sicut & ipse eis dicit,
Matt. 10. Ecce ego mitto vos tanq̄ oues in medio luporū. Et
lanam bonorum operum & exēplorū mirabilem habuerunt.
Sic ergo est q si de ista lana. i. de exemplis sanctorū nobis ve
stem & munimentum fecerimus patientiæ. pro certo nunquā
igne tribulationis superabimur aut ardebimus, sed inde illæsi
mētaliter euademus. Ignis. n. tribulationis nō superat quos ve
stis patiētiæ roborat atq; firmat: quia quāuis isto igne iustus
corporaliter affligatur, mēs tamen eius per peccatum non læ
ditur, nec ad inhonesta pp hoc inclinat. Et hoc potissime pōt
applicari ad illos sanctos q de igne virtute diuina expediti fue
runt, propter hoc quia vestem patientiæ & indumentum fidei
& ornamentū spei mentaliter habuerunt, sicut fuit beata Aga
tha, & Iustina. Istos. n. lana Abrahæ. i. Christi fides quam crede
bant, spes & fiducia quam in Christo habebāt, & obedientia &
patientia quas ad tolerandū oia prætēdebāt, ab igne corpo
rali incendijs defendebant & ignem etiā concupiscentiæ &
impatientiæ in eis spiritualiter extinguebant. Ideo dicebat il
lud Eccl. vlti. Domine, liberasti corpus meū a perditione &c.
sequitur. Et a pssura flammæ quæ circūdedit me, & in medio
ignis nō sum æstuatus. Vel dic q ista vestis est castitas, quam. s.
Abraam. i. Christus suis ouibus & discipulis cōmēdauit, ista
est ergo, quæ ab inflammatione luxuriæ defendit, & omnē ma
lam concupiscentiam in homine extinguit. Idem dic de absti
nentia quæ non sinit corpus per cōcupiscentia calescere, imo
solet ipsum a carnalitatis incēdijs tēperare, sicut apparuit de
sanctis confessoribus: qui quia vestem abstinentiæ habuerūt,
nunquam per luxuriam inflammati fuerunt. ¶ Sicut dicit idē 23
Odoricus, in quibusdam partibus orientis habent solē p se
pultura. Dimittunt. n. corpora mortua in cāpis, vbi immode
ratus calor solis ipsa destruit & consumit. ad quod facit Soli
nus, qui ait q apud Indos funerum nullus cultus. quod etiā a
pluribus audiui, q. s. cadauera non sepeliunt, sed ad solē vel
ad bestias corpora mortuorum dimittunt. Talis videt esse se
pultura animarū in inferno, quia. s. ardor solis iustitiæ diuinæ
ipsas per tormenta taliter exurit, q eas dissipat & dirūpit. Va
de de beatis dicitur Apo. 7. quod nō cadet super illos sol neq;
vllus æstus. Feris. n. dæmonibus deuorandi proijciūtur, & nū
quam in paradisi cemiterio tumulatur. Hie. 22. Sepultura asi
ni sepelietur, putrefactus & proiectus extra portas Hierusalē.
¶ In oriente prout dicit idē, sunt mirabiles idolatræ. Vnde di 24
cit idem. q in plumbo ciuitate Indiæ adorant bouem, & præ
deuotione ex stercore & vrina bouis genas suas & faciē & et
oculos inūgunt. Habent etiam idolum aureum, cuius vna me
dietas est hō, & alia medietas bos, quod eis loquitur, & quan
doq; sanguinem quadraginta virginū petit, quæ ei protinus
immolantur. Alij etiam sunt (vt ait) qui idolum aureū maxi
mum habent, ad quod se diuersis Indiæ partibus p adoratio
ne properant, dumq; idolum super currū vehitur multi præ
deuotione ante currum prosternunt, & sic mortē p Deo suo
sustinēt, quorum corpora tandem in puluerē redacta alij pro
sanctis reliquijs habent. Alius est etiam ibi ritus a quia quidā
pro Deo suo mori volentes, amicos suos conuocant, q quinque
cultellos ad collum suum pendentes, ipsum cum cāticis ante
idolum collocāt, qui statim clamādo, Pro Deo meo morior
de carnibus suis sibi incidit & in faciē idoli proijcit, & ex to
to se percutit & occidit, corpus vero eius ab amicis cōburi
tur, & ex tunc sanctum ab omnibus reputatur. Istum errorē
possum applicare contra balliuos & familiares idolorū. i. ma
gnorum dominorum, qui in mūdo sicut dij colūtur, & hono
rantur & qui etiam pro parte homines & rationales, & p par
te boues. i. bestiales & brutales inueniūtur. Quia pro certo ta
les mali idolatræ. i. mali familiares idolo suo. i. magistro solēt
per lenocinium virgines adducere, & pro ipso morti nō solū
spirituali, imo etiam temporali se exponere. Nā sæpe accidit
vt hi quo melius placeant magistris suis crimina & fatuitates
committant, propter quæ necesse est ipsos mortē culpæ & pœ
næ interdum sustinere dicentes illud psal. Propter te mortifi
camur tota die æstimati sum⁹ sicut oues occisionis. Vel dic q
si illi fatui pro vanis idolis mortem libenter sustinent, multo
fortius christiani pro suo vero Deo loco & tempore pati de
bent. ¶ In india sm Odoricum, sunt multę prouinciæ vbi co 25
medunt homines. Vnde cum quis in bello capitur, nisi se redi
mat ab eis māducatur. Vnde etiam fit quòd mercatores & pi
ratæ solent ad istas partes homines ducere, & eos illis impijs
hominibus vēdere, quos deinde emptos manducat & vorāt.
Istorum autem impiorū quidam (vt ait) nudi incedunt. & de
rident alios qui aliunde venientes vestiti vadūt, dicētes quòd
Deus hominem fecit nudum. Alij etiam (vt ait) facies canum
habent, qui etiam nudi sunt, excepto hoc quòd circa verenda
tam viri quam mulieres vilem mappam tenēt. Per istos homi
nes tam crudeles possum raptores intelligere, qui p rapinas
solēt homines deuorare, sicut ad litteram videmus de multis
impijs principibus & prælatis, quibus carnes hominum. i. sub
stantiæ subditorum sunt cibus. Nam quicunq; ab eis deprehē
ditur, & in eorum laqueis aliqua causa cōcluditur, necesse est
q pecunia se redimat, vel q pœnas mirabiles patiat. Mich.
3. Carnes populi mei comederunt. Isti etiam mali iudices
& præla-

& plati,& principes solent suos mercatores habere, vt infe-
riores,& balliuos,qui explorando,& discurrendo solent cō-
tra alios,occasiones quærere,& tandem detrahēdo,& accu-
sando,adulando,& suggerendo solent magistris suis eos ven
dere,& comedendos.i.exhæredandos, & deprædādos expo-
nere.quod etiam in religione de multis prælatorum familia-
ribus videmus,qui.s.secretè non cessant alios accusare,& vē
dere,& suæ vexationis,& miseriæ causa esse. Curiæ etiā prin
cipum,adulatoribus,& aliorum venditoribus nunquam ca-
rent,quinimmo sp habent isti magni aliquos mercatores,se-
cretos,quib.credunt,& ad quorum relationem alios come-
dunt atq; mordēt,qui ēt ab ipsis luccū,promotiones,& ho-
nores super alios reportant,quia.s.prælati,& domini tales re
latores præ cęteris diligunt,& honorant.Isti ergo vēditores
debent attendere ad id quod præcipitur Deut.24. ꝙ hō qui
accepto precio fratrē suū vendiderit mortis reus erit. Iō bn̄
dr̄ in psa. Vendiderunt populū meum sine precio,& non fuit
multitudo in commutationib.eorum.Sine precio aūt vendi
dicunt,quia liber homo nunquam debitè ęstimatur. In ven-
ditione vero multitudo non dr̄ interesse, quia tales qn̄ alios
accusant,sp solent cum dn̄is soli esse. Tales igitur hoīum co-
mestores vestibus virtutū,& executionum carere noscūtur,
inquantum sua crimina,& suæ verecundiæ cunctis sine oper
culo demonstrantur, Habent etiam caninas facies, inquantū
tum more canum esse mordaces, & insatiabiles dinoscūtur.
26 Esa.56.Canes impudentissimi nescierunt saturitatem. ¶ Se-
cundum Odoricum,in India inueniuntur arbores,quæ pro-
ducunt mel.Pli.ēt dicit lib.12.c.8.in fi.Onesicritum dicere in
cōuallib.Hircaniæ arbores esse,quæ vocent Occhi, ex quib.
mel defluat horis matutinis duab.Dicit ēt idem li.16.ca.9.ꝙ
robora ferunt,& viscū,& mella,vt auctor est Hesiodus,con-
starq; rores melleos è cœlo cadentes non alijs magis inside
re frondib. Sunt ēt ibi arbores, quæ producunt farinam ſm
eundem Odoricum,quia.s.liquor ex ipsis exit,q desiccatus,
& tritus vtilis farina fit. Aliæ etiam arbores sunt ibi,quæ pro
ducunt venenum,a quo intosicatus,vis liberatur,nisi huma
no stercore cum aqua bibito releuetur.Charissimi,per arbo-
res possunt homines intelligi,iuxta illud Marc.8. Video ho-
mines velut arbores. Igitur dico ꝙ de istis sunt aliqui qui di-
uersos fructus.i.diuersa opera diuersimodè producunt, alij
videlicet bona,& alij mala.Vnde sic est, ꝙ quidam ꝓducūt,
mel.i.deuotionis dulcorem, quidam vinum.i.bonæ doctri-
næ liquorē,q̄dā farinā.i. elemosynarū saporē. Melle.n.deuo
tionis ipsorum mentes dulcescunt,vino doctrinæ aliorū cor
da inebriant,farina vero & pane elemosynarū,egenorū mise
riæ releuantur.Et sic ratione istorum ecclesia potest dici ter
ra frumēti,vini & olei,de qua dicitur Deut.8.Introducet te
dominus in terram bonam,frumenti,hordei & vinearū,ter
ram olei & mellis.Sed quid?pro certo cum istis bonis arbori
bus semper est dare alias quę producunt venenum, quia sem
per est Sathan inter Dei filios, semp est iudas iter apostolos,
semper sunt mali aliqui inter bonos quia in ipsa ecclesia vel
regione semper est dare personas malas,quarū fructus,verba
opera & exempla suis comestorib.i. suis imitatorib. vel etiā
suis auditoribus,& sectatoribus sunt venena. Esa.59.Qui co
mederit de ouis eorum,morietur. Sed pro certo contra oīa
venena & nocumenta malorum,remedium est stercus huma
num.i.vilitatem conditionis,humanæ per mentis considera-
tionē recipere, ipsamque incorporare & cogitare, vt sic hō
possit in venenatione vitiorū,quæ propter fructus malos ma
lorū verborum,& operum aliorum incurrit, se vtiliter libe-
rare:quia proculdubio quicunque stercoreitatem, & vilita-
tem humanæ fragilitatis cogitat, a venenis vitiorū se liberat
atque saluat.Vel si vis,per arborem intellige mundū, ꝑ fru-
ctꝰ vero ipsius itellige diuitias,& delicas & honores, a quorū
nocumento liberat humanæ stercoreitatis consideratio, Iō
dicitur Thre.4. Qui vescebantur voluptuosè.amplexati sunt
27 stercora.¶ Arbores quædam sunt in india,& imperio magni
canis(q sūmus est inter Tartaros, & in ciuitate Cambelech
dominatur,quæ est in superioribus partibus Scythiæ, q̄ con-
iūgitur regionibus Indiarum)quæ producūt omnia quæ ad
vitam sunt necessaria.Tēpore enim domini Ioānis papæ.22.
venerunt quidam legati nobiles homines Auenionē, ex par
te Christianorum qui erant in Cambelech,pro archiepisco
po petendo,qui de illis regionibus inquisiti,mira de illis ar-
boribus referebant.Dicebat enim ꝙ ibi sunt quædam arbo-
res,de quarum corticibus si incidant, exit lac ita dulce sicut
captiuum,de earum etiam ramis incisis stillat quidam liquor
ad saporem vini albi, quem homines gratissime bibunt illic.
Aliæ etiam arbores ibi sunt quæ emittunt gummi ad colorē
seu albi,de quo fiunt candelæ ad illuminandum. Aliæ etiam
sunt ibi arbores quæ faciūt fructꝰ sicut auellanas,intra quas
inuenitur farina bona & vtilis ad edendum. Ego etiā ab epi
scopo Turisiensi audiui ꝙ nux Indica(arbor scilicet illa quæ
istas nuces grossas procreat,de quibus fiunt pocula domino
rum)nō solum illos fructus,sed etiam succum de ramis suis
sapidissimum producebat,de cuius etiā cortice filata & pa-
rata panni fiebant,quibus pro laneis homines vtebantur.Ta
les arbores videntur esse in patria paradisi:quia pro certo pa
ter,& filius,& spiritus sanctus,angeli & sancti qui sunt ibi,ꝓ
ducunt alijs animabus lac dulcissimæ recreationis,vinum lę
tissimæ consolationis,seuum.i.candelas,& luminaria clarissi
mæ cogitationis vel cognitionis,farinam splendidissimæ re-
fectionis,vel etiam farina.i.humanitatem Christi,qui grano
frumenti se comparat:& visum suæ delectabilis visionis. Et
ideo Deus vt ad istam terram nos alliciat,dicit Esa.55. Veni
te,emite absque argento & absque vlla commutatione vinū
& lac. Vel dic ꝙ talis terra est ecclesia, vbi est lac compassio-
nis sepum charitatis,& dilectionis, vinum spei,& consolatio
nis,& farina sacræ scripturæ,& spiritalis refectionis.Ibi enim
sunt arbores.i.bonæ personæ,quæ diuersa diuersimodè pro-
ducunt. Quidam enim producunt lac,alios dulciter elemo-
synis nutriendo,exemplo Pauli,dicentis 1.ad Corinthior. 3.
Tāquam paruulis in Christo lac dedi vobis potum. Quidam
etiam producunt vinum lætitiæ benignè consolando, quia
sicut in psal.dicitur.Vinum lætificat cor hominis.Vnde tales
dicunt illud Prouerb.9.Bibite vinū,quod miscui vobis. Alij
etiam afferunt sepum conglutinatiuum.i.amorem,& charita
tem,se alijs confœderando,dicentes illud psa.Sicut adipe &
pinguedine repleatur anima mea.Alij verò producunt fari-
nam.i.sacram scripturam bene tritam,& expositam,alios do
cendo,& eis prædicando 1.Reg.28.Tollens farinam miscuit
ea,& coxit azima.¶ Iste Odoricus dicit aliam regionem esse 28
in India,quæ Panthen nominatur,in cuius riparijs inueniū-
tur cannæ seu arundines, in quarum aliquibus inueniuntur,
aliquando quidam mirabiles lapides preciosi,q tam eximię
sunt virtutis,ꝙ qui eos secum portat, nūquam ferreo gladio
penetretur,quapropter(vt ait)homines isti paruulis suis pel
lem incidunt,& lapidem in plaga ponunt, quæ tandem con-
solidatur,& sic lapidem infra carnem includunt.Extunc er-
go ferro inuulnerabiles efficiuntur, & sic virtute talium lapi
dum isti populi raro ab alijs superantur,imo cursores sunt in
mari,& alios multotiens deprædantur. Habent tamen alij
cautelam contra hoc,quia ipsos palis duris, & acutis percu-
tiunt,& sagittis sine ferro feriunt, & sic non ferro, sed ligno
ab eis se defendunt.De istis pores facere duos.§. Dic ergo ꝙ
per cannā intelligo virginem gloriosam,vel etiam lignū cru
cis,in quibus pro certo reperitur lapis angularis Christus,in
matre videlicet tanquam oriēs,& in cruce tanq̄ moriēs. Per
istos igitur homines,martyres & viros constantes intelligo,
quia pro certo isti sunt qui ipsum lapidem Chr̄m per spem,
& fiduciā portauerunt,& per deuotionem ipsum portandū,
pueris suis.i.suis auditoribus,& subditis per prædicationem
iniunxerunt,& pro certo contra ferrum.i. contrà pœnas, &
vulnera,patientiam & fortitudinem habuerunt,ita ꝙ vulne
rari per impatiētiā,vel vinci per inconstantiam à tyrannis,&
eorum tribulationibus minimè potuerunt.ad Heb.11. Effu-
gauerunt aciem gladij,extinxerunt impetum ignis, cōualue
runt de infirmitate,fortes facti sunt in bello. Vel dic ꝙ lapis,
iste significat dura obstinationem:quam.s.quidam ita sibi in-
corporant,ꝙ nullum ferrum.i.nullā correctionis duritiā for
midant,sed contra eam fortius se indurāt.Vnde de ipsis dici
tur Iob 41.Quasi stipulam æstimabit malleum,& deridebit,
vibrantē hastā.Debet igitur prælatus nō ferrum,sed lignū.i.
non seueritatis acutiem,sed benignitatis mollitiē adhibere,
& sic ipsos poterit superare,ipsosq; corrigere,conuertere &
domare:quia in personis obstinatis,& induratis,cōuertēdis,
& corrigēdis,magis solet benignitas ꝓficere,q̄ rigor ferreus
aut seueritas.Iō Senec.lib.de clmētia dicit. Obiurgationi,sp
aliquid blandi commisce,melius.n.penetrant mollia q̄ aspe-
ra.Vel dic ꝙ isti ferro inuincibiles sunt dæmones, quos nul-
lum ferrum.i.nulla humana potentia vincit.Habeamus ergo
ligna

signa.i.memoriam dominicæ crucis,& sic pro certo cũ istis
signis superabimus quos per nostram potentiã nõ valemus:
quia iste est de quo dicitur Iob.41.q ipse reputauit quasi pa-
29 leas ferrum.¶ Dicit idẽ Odoricus q in prouincia Mãci sunt
certa loca in quibus homines pro summa nobilitate reputãt
longos habere vngues. Vnde etiam aliqui vnguẽ pollicis ita
crescere permittunt,q totam manum inde circuneunt. No
bilitas autẽ mulierũ est habere pedes paruos. Vnde puellis
paruis pedes a parentibus ligantur, & nunquam eis crescere
permittitur. Vngues qui sunt membrorum extremitates, si-
gnificant perseuerantiam finalem,pedes verò significãt affe-
ctionem seu cõcupiscentiam carnalem:quia pro certo viris,
i.prælatis, & perfectiorib.summa est nobilitas,lõgos vngues
habere.i.diu in bonò perseuerare,mulieribus verò.i.subditis
& simplicib.nobilitas est,q paruos pedes habeãt.i. q parum
affectent,& q modicum concupiscãt, quia ꝓpter vtile est,&
dum sunt iuuenes,vinculis Dei mãdatorũ, & regulariũ sta-
tutorum pedes affectuum ligatos teneãt, ne vltra debitũ eis
crescãt. Act.21. Tulit zonam Pauli,& alligauit sibi pedes. Zo
na enim Pauli significat statuta Christi vel prælati, cum qui
bus debemus pedes affectionum stringere,ne plus debito va
leant euagari. Vel dic q hodie nobilitas hominum est,qñ ha
bent magnos vngues.i.magnã rapacitatẽ, mulieres vero no
30 bilem putant strictam pedum calciaturam.¶ Dicit idem q in
India est vna insula nomine Silan,vbi sunt multa animalia fe-
ra,veruntamen illos de insula solum lædunt,alijs vero foren-
bus nunq̃ nocent. Tales debẽt esse iudices: quia.s.nunq̃ dñi,
esse ita crudeles vel terti,quin magis debeãt se ostẽdere fauo
rabiles forẽsib.q̃ vicinis,& plus extraneis,q̃ propinquis,imo
etiam in multis casibus propinquos debẽt lædere,vbi debẽt
forensib.indulgere. Vel dic contra aliquos reges,qui propin
quos & subditos rapinis deuorãt extraneos vero qui nõ sunt
nec subditi nec familiares,diligunt & honorãt. Plerũq;.n.ac-
cidit q a multis vicini contemnuntur,& remoti ad eorũ ser
uitia admittuntur. Isti sunt de quib.dicitur Deute 33. Dicit
patri & matri suæ,nescio vos,& fratribus suis ; ignoro illos.
31 ¶ In ista insula Silan,sunt aues ad similitudinem anserũ, q̃ ha
bẽt duo capita &c. expone sicut supra eodem de serpẽtibus
trium capitũ quos Alexander in India vidit supra eod.§.16.
¶ Item dicebat Odoricus se fuisse in quodam tẽplo idolola-
32 trarũ,vbi erat maxima multitudo idolorum & sacerdotum
ipsis deseruientium. Cum autem tempus esset prãdij appor-
tabãt sacerdotes cibos calidissimos ante faciem idolorũ,ipsi
vero sacerdotes cibos postea comedebant. Idola illa signifi
cãt mundi principes,qui sicut dij ab alijs honorant. Per istos
vero sacerdotes intelligo ipsorũ familiares,& adulatores,q
ipsos colunt & eis famulãtur. Illud est ergo verum q hodie
multa sunt idola.i.multi satrapi principes,& diuites,corã qui-
bus omni die apponũtur plurima cibaria.i. magni redditus
& prouentus:sed pro certo isti non recipiũt nisi fumũ.i.ima-
ginationem & famã:quia pro certo ipsi sacerdotes.i. ipsorũ
familiares ipsos cibos comedunt,emolumentaq; recipiunt,
& exinde satiantur & ditantur,ipsi vero magistri eorum co-
rãm quib.solus fumos.i.solũ diuitiarum nomẽ trãsit, inanes
& pauperes dimittuntur. Quod bene figuratum est Dan.14.
vbi dicitur q coram idolo Belis apponebãtur quotidie mul
ta cibaria,ipse tamen Bel de ipsis nõ comedebat,sed turba sa
cerdotum & vxorum suarum (qui seruiebãt in tẽplo) occul
tè de nocte veniebant,omnia deuorabant. Sic verè in tem-
plo.i.in domo principum & magnatũ cibaria apposita.i.red
ditus & prouentus non transeunt in vtilitatẽ ipsorum,sed po
tius in cõmodum seruitorum,quia ipsi sui familiares solẽt &
se & vxores suas nutrire,ipse vero Bel.i.ipsi dñi solẽt exinde
cõmmodũ nõ sentire. Vel dic q illa idola sunt hipocritæ, q
vñt esse,& non sunt,quorum cibus & nutrimentũ est fumus
.i.inanis gloria,& ipsis exhibitus honor vanus : quia iste e q
ipsos delectat,& qui mentem eorũ reficit & cõfortat. Quod
etiã de superbis & vana gloriosis clericis & militib' videm'
qui de eorũ cibis.i.de eorum laboribus & operibus nõ quę
runt nisi fumũ.i.vanam gloriã atq; nomẽ. Apocal.15. Imple
tum est templum Dei fumo. Tẽplum.n.Dei.i.ecclesia est to-
tã plena hodie fumo superbiæ & inanis gloriæ tam in seculo
q̃ in claustro.¶ Item dicit Item q in quadam ciuitatẽ quæ dr
Fuco,sunt gallinæ magnæ,quæ non habẽt pennas,sed habẽt
lanã vt pecudes. Isti sunt boni religiosi & clerici,qui pro cer
tõ nõ habent pennas superbiæ & elationis ad altẽ volãdum
& præsumẽdum,sed habẽt lanam bonorũ exemplorũ virtu
tũ & documentorũ ad alios virtutibus vestiendũ. Dan.7. Ca
pilli eius sicut lana munda.¶ Geruasius autem dicit q in Ara- 34
bia est castrũ Filoniæ,vbi sunt gallinæ nostris similes,sed q
eas prendere voluerit,corpus suum comburet. Sic verè quã
doq; inueniũtur homines qui vñr esse gallinæ.i.homines sim
plices & benigni,& q penit' nihil habet de malitia vñr,ve-
runtamẽ si ab aliquo comprehendantur vel reprehendãtur,
vel aliquo verbo vel facto tangãtur,statim ab ipsis per mala
verba comburitur,& vexatur,quia sicut dicit Prou.26. Ver-
ba susurronis quasi simplicia & ipsa perueniũt ad intima cor
dis. Vel dic q gallina est pulchra mulier, quam pro certo qui
tangere,& asscotiare voluerit,igne cõcupiscentiæ vel sua vo
racis & rapacis auaritiæ faciliter vstus erit. Esa.33. Quis pote
rit habitare de vobis cum igne deuorante?q.d.nullus. ¶ Item
dicit se in partibus orientis in terra,quæ dicitur terra Iob,vi 35
disse,q mulieres quiescebant,hoĩes vero filabant & nebãt,&
opera muliebria faciebãt. In alia etiã terra fuisse se dicit,vbi
mulieres vinũ bibebant,viri aũt à vino abstinebant. Cuius si
mile ponit Pomponius dudum fuisse in Aegypto superiori,
in qua(vt ait)fœminæ forũ ac negotia,viri pẽsa & domos
curabãt,illæ humeris,hi capitibus onera deferebãt. Sic verè
illud hodie inter multos cõiuges conspicimus,q mulieres vi
ris dñari,& viros effeminatos proprijs vxorib' famulari vide
mus: Vñ illi ꝓpriè vñr filare,& se in muliebrib.officijs impli-
care:mulieres vero vinũ potãt,vbi mariti earũ ieiunãt. Esa.3.
Populũ meũ exactores sui spoliauerunt,& mulieres domina
tæ sunt eis. Vel si vis per istos viros intellige prælatos effœmi
natos,q ꝑmittunt se a mulierib.i.ab adulatoribus, & subdi-
tis ambitiosis & imbecilib' gubernari. Quod etiam genera-
liter contra muliebres,& insufficientes ꝑsonas posset dici, q
viris sufficientibus ambiunt dominari , cõtra illud Aposto.
ad Titum 2. Docere mulieri nõ permitto, nec in virũ domi-
nari.¶ Item Odoricus dicit se fuisse in quadã parte chaldeæ, 36
vbi viri erant pulcherrimi,mulieres vero turpes,viri incede-
bant compti,& ornati sicut hic faciunt mulieres fœminæ ve-
rò ibant discalciatæ,vna vili toballia coopertæ,quæ etiã tri-
cas non portabãt,sed capillos sparsos habebãt. Est autem(vt
ait)cõsuetudo ipsis mulieribus rogare & sequi viros, ipsis ve
ro viris se reddere eis caros. Ista consuetudo videt hodie ad
nostrum hemisphærium deuoluta,quia pro certo iã videm'.
iuuenes nostros comptos,& ornatos incedere, fatuas ẽt mu
lieres post viros currere,& versa vice mortalium,ipsos ad a
ctus venereos inuitare , exemplo vxoris Putifaris , q̃ oculos
in Ioseph iniecit,& ipsum de carnali amore rogauit. Gene.
39. Exemplum etiam de Helena,quæ pro videndo paride iu
uene pulcherrimo,ad insulam Cythareã venerat,vbi ab eo
fuit rapta. De multis enim iam non est necessarium q rogen
tur,quia vel verbis vel signis alios rogare, & se eis offerre vi
dentur. Genesi.49. Filius accrescens Ioseph, & decorus aspe
ctu filiæ discurrerunt super murum.

De Insulis in generali. *Cap. 28.*

INsula secundum Isidor. licet maris fluctibus circunqua-
que illidatur, ex hoc tamen non consumitur,sed potius so
lidatur,& licet ex hoc aliquantulum exterius corrodatur,ta
men ex hoc interius fortius & firmius adunatur, & quando
aquæ diluuio totaliter operitur,tunc per limi & terræ com-
parationem potius augmentatur,& propter aquæ vicinita-
tem,eius substantiam subintrantem,fœcundior & viridior in
uenitur. Sic verè licet anima viri iusti fluctibus tribulationũ
vndique feriatur,non tamen ex hoc dissoluitur,sed per con-
stantiæ firmitatem fortius roboratur 2. ad Corinthios. 12.
Cum enim infirmior,tunc fortis sum. Nam licet boni exte-
rius quantum ad corpus,tribulationum fluctibus corrodan
tur,tamen ex hoc interius quo ad virtutes animæ in se ipsis
amplius, & fortius adunantur,quia secundum Apostolum.
ad Corinthios.quarto. Licet is,qui foris est homo noster cor
rumpatur;is tamen, qui intus est,& renouatur,de die in diẽ.
Quando etiam insula,id est anima tribulationum fluctibus
totaliter operitur,tunc per sui considerationem terra, & li-
mus humilitatis in ea cõgregatur,& sic semper ꝑ meritũ aug-
mẽtatur. Et quia aqua circumiacẽs,hoc est aqua tribulationis,
virtutis vel gratiæ eã occultè ingreditur, ideo *est fœcũdior ꝑ*
opera & virtutes,& viridior ꝑ exteriorẽ lucidã honestatem.

De Iselandia seu Islandia. Cap. 29.

ISelandia est terra perpetua glacie condemnata, mare.n. in eius littoribus est congelatum. Ibi sunt vrsi fortissimi, qui cum vnguib. glaciem frangunt, & de sub aqua pisces extrahũt, quos manducant ſm Isid. glacies est ista vita mundi fragilis, aqua inferius est mundi ꝓsperitas. Vrsi ergo .i. demones glaciẽ vitæ p mortẽ frãgunt, & inde de aqua deliciarum pisces, hoc est voluptuosos extrahunt, quos deuorant in inferno.

De Italia. Cap. 30.

1 ITalia Europæ est prouincia, multis nobilibus vrbibus insignita, syluis, pratis & fluminib. valde læta, & vt breuib. concludam bonis omnibus opulenta. Omissis ergo multis mirabilibus regionis istius, de quibus alibi in diuersis titulis dixi, hic inserit Sol. ꝙ in Italia sunt q̃dã cãpi q̃ lapidarii nũcupanẽ, vbi fama est Iouẽ cũ cõtra gigãtes pugnaret, lapides de cęlo pluisse, & gigãtes qui sibi rebellauerũt, oppressisse. Possibile est.n. ꝙ antiquitus gigantes a Deo lapidib. ꝓp suam superbiã fuerint ibidem oppressi & ꝙ adhuc lapides illi maneant. Gentilis vero populus qui Iouem pro Deo colebat, factũ istud eius potentiæ ascribebat. Isti forte sunt cãpi phlegrei, quos idẽ Sol. in Italia dicit esse, de quib. tñ idẽ dicit infra vbi agit de Macedonia, ꝙ ibi monstruosum gigantum exercitus est sepultus, quorum adhuc membra vltra modum maxima per corrosionem fluminum eruuntur. Ibi ẽt adhuc sunt lapides maximi, quibus oppugnare cælum iidem monstruosi populi conabantur. Ad quæ satisfacit historia turris Babylonis, per quam gigãtes cælum ascendere crediderunt, sicut dr̃ Gen. 11. Moraliter ergo per gigantes possunt intelligi mundi principes & potentes, iuxta illud Genesis. 6. Gigantes super terram. Isti sunt potentes a seculo, viri famosi. Per cælum possum intelligere statum ecclesiæ vbi Deus spiritualiter commoratur. psa. Dominus in cęlo sedes eius. Iuppiter aũt qui interpratãt iuuans, pater, significat bonum prælatum qui nõ cessat subditos adiuuare. psal. Adiuuit pauperem de inopia. Igitur istud est verum, ꝙ hodie gigantes .i. mundi principes & potentes sunt qui summe nitũtur cælũ .i. religionẽ & ecclãm impugnare, & ad eã & possessiones eius occupandã, lapides .i. suæ crudelitatis duritiã aggregare, & ipsa ecclesiæ pro virib. vsurpare. Iuppiter ergo .i. bonus prælatus tales & talium audaciam reprimere, & saxa .i. excommunicationum & correctionum iacula contra eos pluere, & eos per seueritatem a sua malitia cohibere. Ezec. 13. Dabo lapides prægnantes &cæ. Vel dic ꝙ isti significant peccatores, qui per malam vitã suam non cessant cælum & cælestia impugnare, quos tandem Deus per mortẽ delet, & saxis suę duræ iustitiæ ipsos ꝓsternit, opprimit & absorbet. Vel dic ꝙ impii qui nitunẽ cælum destruere .i. ecclesiã, a Deo finaliter destruuntur, & isto cælo semper manente, ipsi cum sua posteritate ad nihilum deducuntur. Quod bene figurat Gen. 11. vbi gigantes qui cælum per terram ascẽdere voluerunt, & ibi celebrare nomen suum statuerunt, a Deo confusi & dispersi sunt: quia pro certo dum mali cælum ecclesię nituntur occupare, & ẽt bona ipsius vsurpare, & ibi gloriam suam celebrare, Deus solet confundere, & eorum potentiã eneruare. Esa. 26. Terram gigantum detrahes in ruinam. Vel dic ꝙ isti gigantes fuerunt lucifer & socii sui, qui campo paradisi contra Iouem Deũ voluerunt pugnare, cælum & diuinæ æqualitatis gloriam vsurpare, dicentes. Esai. 14. Ascendã in cælum. similis ero altissimo. & ideo ipsos voluit dominus
2 subuertere & delere. Esa. 14. Quo cecidisti lucifer? &c. ¶ Idẽ dicit idẽ Soli. ꝙ in Italia in agro Faliscorũ fuerunt homines qui Hirpi vocabantur, quorum paucæ erant familiæ, quorũ mira erat potentia contra ignes, nam in monte Soractæ, vbi erat templum Apollinis, isti soli inter ignes ardẽtibus lignorum struibus exultabant, ipsosq; tanquã sacros, ignes sacrificii non lædebant, quorum deuotionem Senatus. Rom. miratus, ipsos liberos effecit, & vacationem a cunctis muneribus eis dedit. Dicit ẽt idem Solin. ꝙ circa Cretam est Insula quæ Carystos dicitur, vbi sunt quædam aues quæ Caristiæ nominantur, quæ impunẽ ignes ingrediuntur, nec ab ignib. lædũtur. Carystię inquit aues ignes impunẽ inuolãt, carbasa quæ in igne valent. Mihi autem a quodam religioso viro qui tales incoluerat regiones, de pilis albis aliquid fuit datum q̃ igne quidem accendebantur, nunquam tamen consumebatur. ille autẽ qui dedit, hoc esse de lana Salamãdræ dicebat, mihi vero esse de pennis auium videbatur. Ad quod etiã facit quod idem dicit de duobus iuuenibus in Sicilia, quia cũ ignis Ethnæ plus solito abundasset, & villam proximam inflammasset, duo iuuenes parentes suos de medio ignis extraxerunt, nihil vero læsionis ex incendio senserunt. qđ miraculum populi venerati, locum illum campum piorum nominauerũt. Dicit etiam in Sicilia fuisse collem Vulcani, locum videlicet vbi erat ara Deo ignium dedicata, vbi quando acceptum erat sacrificium, ignis per se egressus in ara sarmẽta viridia impo sita accendebat flammaq; circa aram epulantib. alludens, & ad ipsos vagabunda exiens, q̃q̃ eos tangeret, nõ lædebat. Ista possunt applicari ꝙ ignis tribulationis non habet ptãtem in aliquibus generibus personarum, quia ꝓ certo illi qui sacri & innocentes habentur, sicut hirpi, illi ẽt qui parentes suos adiuuant, & eis in necessitate opitulanẽ, sicut iuuenes Siculi, illi insuper qui ad amorem cælestium volitãt & leuantur sicut Caristiæ aues, illi nihilominus quorũ sacrificia .i. opa Vulcano Deo ignis .i. Deo principi charitatis accepta sunt, sicut Vulcano sacrificantes oẽs isti (dico) ignibus tentationum & tribulationũ non læduntur, & quãuis ab eis sæpissimẽ cõflagrenẽ, in soliditate tñ constantiæ positi, nunq̃ per malã concupiscentiã a tentatione, vel per impatientiam a tribulatione grauantur. Figura Dan. 3. de trib. pueris quos innocentes in igne positos incendium nõ grauauit, quia incendio tentationis & tribulationis non lęditur qui prędictis virtutib. stabilit̃. Esa. 43. Cũ transieris per ignem flamma nõ ardebit in te &c. Vel dic ꝙ ignis significat pœnam purgatorij a quo pro certo illæsi finaliter exeunt illi qui prædicta bona faciunt. Vel dic ꝙ talis ignis est ignis inferni, qui aduersus illos non præualet, quos virtualis sanctitas fouet. Vel dic de igne conflagrationis qui præcedet iudicem in iudicio, q̃ bonos non inflammabit, malos vero affliget & cremabit iuxta illud psa. Ignis ante illum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Vel dic ꝙ primi illi qui sunt hirpi, & illi q̃ Vulcano sacrificant, significãt bonos q̃ in monasterio ecclæ igni .i. Deo (qui ignis cõsumens dr̃) appropinquant. Tales.n. ab eo non læduntur, sed potius defenduntur, & eorum opera ab eo acceptantur. Vel dic ꝙ Vulcanus Deus ignis .i. magister rapinę & crudelitatis significat principẽ impiũ & crudelẽ, illi vero illi qui sacrificant, significãt ipsorum officiales & balliuos, qui sibi adulanẽ & obtẽperant, & illos qui sibi munera offerunt & pñtant, quia ꝓcul dubio tales a suo igne .i. a sua crudelitate non læduntur, imo ista est quę eis applaudit, & quæ eis in suis malitiis opitulatur. Constat .n. ꝙ ignis Vulcani .i. crudelitas vel curiositas mali principis vel prælati solet suis sacrificatorib. .i. suis adulatorib. & munerum collatorib. parcere, ipsisq; applaudere & fauere, & eos non lædere, sed iuuare, Vel dic ꝙ iste ignis significat seueritatem iustitiæ prælati, qui pro certo illos non solet per correctionem lædere, sed magis dissimulare & applaudere, quos sibi sacrificatores .i. munerũ collatores se ꝑcipit habuisse. Cõtra quos
Esa. 5. Væ qui iustificatis impium pro munerib. &c. ¶ In Ita- 3
lia fuerunt antiquitus quidam populi qui Marsi vocabantur quorum erat priuilegium ꝙ a serpentibus non læderentur, nec a quibuscunq. venenosis. quod ẽt Pli. asserit li. 7. c. 2. vbi dicit ꝙ omni homini contra serpentes inest venenum, sicut alia. De istis aũt Marsis (vt ait idem Sol.) nõ mirum cum a Circe venefica & incantatrice (quæ per carmina homines in bestias conuertebat, vt ait Ouidius, & sicut ẽt innuit Aug.) Illi populi descendissent. Nam (vt dicit idem Sol.) de auita potẽtia istis debebatur seruitium uenenorum. Per istos possunt intelligi balliui & officiales principum, & potentũ, qui Marsi a Marte .i. a bello quod mouent contra pauperes, sunt vocati, & a Circe .i. ab incãtatore diabolo, qui incantatione suggestionũ suarũ mutat hoĩes in bestias, dum ipsos efficit bestiales, sunt spũaliter procreati. Per serpentes autem intelligo malos principes & prælatos per venenum malitiæ serpẽtinos quia pro certo dato ꝙ tales serpẽtes seu principes serpentini soleant omnes hoĩes infestare: Marsos tñ .i. balliuos & aduocatos suos non solent per rapinas lædere, sed potius auxiliante potentia circis .i. diaboli matris suæ, isti solent talibus parcere & fauere. Nam pro certo istud est hodie verũ

quod

quod mali principes & plati malos suos balliuos & aduoca
tos & vsurarios sustinent nec ipsis officiunt, imo fauent. vñ
Marci vlt. vř dici de talib. Ejicient demonia serpentes tol-
lent, & si mortiferum quid biberint, nō eis nocebit. Vel dic
q marsi significant adulatores, quos circe. i. incantatrix adu
latio generauit. Isti. n. sunt quos mali non solent nocere, sed po
tius adiuuare. Iō dicit versificator. Si vis laudari, cupias cha
rusq; videri, Discito adulari: qa tales sūt mūdo chari. ¶ Quā
uis Italia multis bonis abundet, multos tñ serpentes dř pro-
4 creare. Vnde et dicit Soli q quidam populi qui dicebantur
Amyclei a serpentum multitudine sunt fugati. Ad quod fa-
cit q a quodā venerabili viro memoror me audijsse, qđ in
Calabria seu Apulia cum quidā miles fossata castri sui pro-
fundare vellet, perforauit vsque ad quasdā terræ cauernas,
quæ serpentib. erant plenæ, & tandē facta inundatione aqua
rū, impletis fossatis, supernatauerunt serpentes, villamq; &
castrū tam horrenda multitudine impleuerunt, q oēs inco-
las penitus fugauerunt, & habitationem ipsis perpetuo nega
uerunt, ita q et nunc per castrum prædictum nullus pertrā
sire potest, nisi de nocte, quando serpentes cōtingit frigesce
re vel dormire. Per istos serpentes intelligo malitiosos ho-
mines serpentinos, qui pro certo incolas patriæ quā inhabi
tant solent exhæredare, & de suis habitationib. multotiēs ef
fugare, & ibi loco eorum per violentiā habitare. psal. Nutā
tes transferantur filii eius, vt mendicent, & ejiciantur de habi
tationib. suis. Vnde etiā qnq; cōtingit q quandiu aliquis mi-
les vel dominus introducit in patriam suā, tales serpentes. i.
malos familiares, quos primo in cauerna paupertatis & in
fouea humilitatis inuenit, intantum quādoq; prævalent inū
datione prosperitatis fauente, q in castro & ciuitatibus ip-
sum priuat, habitatoresq; exhæredant atque fugant, & loco
eorū habitant atq; manent, sicut de facto aliqñ videmus qđ
vsurarii & balliui villas & castra solent emere, & exinde ci-
ues & dños amouere. quod et in religione videmus: quia il
li quos platus circa se & castrū dignitatis suæ posuit, quous-
que de cauerna paupertatis erexit, solent quādoq; contra ip
sum & suos subditos insurgere, & bona ipsorum per malitiā
occupare: quia sicut scriptum est Hie. 9. Omnis frater supplā
tans supplantabit: & inimici hoīs domestici eius. Matth. 10.
Vel dic q hodie castrū & ciuitas regionis & ecclesiæ, q du-
dum hominib. i. personis ratione vtentib. fuit plena, nunc est
plena serpentib. venenosis. i. psonis inutilib. & iniquis. Nūc
.n. mali hoies successerunt, qui bonos & rationabiles fuga-
uerunt. Pone si vis figuram de babylone, de qua dř Esa. 13.
q non habitabit ibi vir, nec figet ibi tentoria Arabs. sequit.
Sed implebuntur domus eorum draconibus &c. vide eam.
5 ¶ In Italia apud Rheginos cicadæ sunt mutæ, nec inueniun-
tur mutæ cicadæ, nisi ibi, quinimmo apud Locrenses, qui vi-
cini sunt, cicadæ vltra cæteras magis sonant. Cām aūt Genti
litas Herculi ascribebat, qui cum ibi quiesceret. & cicadæ
ipsum clamando turbarent, iussit eas amplius non strepere,
& propter hoc (vt aiunt) contingit in hoc loco mutas esse, si
cut dicit Sol. Possibile. n. fuit q Hercules qui se Deum finge
bat, hoc arte diabolica vel mathematica fecerit, cū esset ca-
strologus valde prudens, intantū q fingitur cælum capite su
stinuisse, eo q cœlestem scientiam dř agnouisse, & sic gētilea
populos errore vanæ credulitatis infecit. Per cicades q galli
cè dicuntur sigales, possunt intelligi prædicatores, qui p cer
to vbiq; terrarum debent esse canori & sonori. psal. In oēm
terrarum exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba
eorū. Verum hodie ciuitas Rheginorum. i. ecclesia vel reli-
gio (quæ regit statum horum aliorum) habet cicadas mutas
i. prædicatores qui nolunt vel nesciunt prædicare. Esaię. 56.
Vniuersi canes muti, non valentes latrare. Hercules. n. i. dia-
bolus, qui se esse Deum voluit reputari, dicens. Esa 14. Ascen-
dam in cælum, similis ero altissimo, qui dudum in cordibus
peccatorum requiescere solebat, videns q tales cicadæ. i. pdi
catores ipsum inquietabant, & peccatores monendo & exci
tando, ipsius quietē & cōplacentiam impediebant, iussit ip-
sos non strepere, nec sonum prædicatiōis emittere, & sic illi
Herculi. i. diabolo obedientes vix quasi singuli muti esse, &
prędicationis sonum non habere, vt sic quilibet eorum pos
sit dicere illud. ps. Ego aūt tanquā surdus non audiebam, &
sicut murus non aperiens os suū. Vide alio modo expositū
6 supra li. 7. c. 18. §. 1. ¶ Corsica est insula in mari Italico, vbi in
uenitur quidā lapis dictus Catochites, qui tantę est quanti
tatis q non tam gemma q cautes dici pōt. Sed ei inest (vt ge
Soli) velut de glutino lentiore nescio quid par atq; gummi,
manusq; ipsum tangentis simul coniungere perhibetur. Na
si duas manus in lapide in medio existente coniunxeris, vix
ipsas ab inuicem amouebis. Et ideo (vt idem dicit) Demo
critus contra magos isto lapide vtebatur ad probandum na
turę occultā potentiam, quando eis p disputationis certami
na loquebat. Talis lapis est Christus, qui lapis angularis dici
tur, quia pro certo illi qui isto medio coniunguntur, inter se
per charitatē fortiter colligantur. Ille est. n. qui glutino cha
ritatis induitur, & ideo illi, qui sibi adhęrent per gratia, per
charitatem inuicem coniunguntur, nec diuiduntur hoies p
discordiam, nisi quia carent illo lapide per nequitiam. Tali
ergo lapide. i. Christi adiutorio & gratia contra magos. i. cō
tra demones est vtendum, & in tentationis certamine p de
uotionē & orationem ad deum recurrendum. ad Eph. 2. Ip
so summo angulari lapide Christo Iesu, i quo omnis ędifica
to constructa crescit in templum sanctū in domino. Vel dic
q significat virum iustū, qui alios per concordiam coniun-
git, & eos in charitate & amore cōnectit. ¶ Italia est latissima
regio in Europa sita, q antiquitus magna Gręcia vocabatur
in qua sunt multę particulares prouincię, in quib. sunt mul-
ta nobilia & stupenda. Dicit ergo Geruasius quod in Italia
diocesi Taurinensi est monasterium Strucituariense, in cuius
quodam cemiterio monachi singulariter sepeliuntur, in quo
tale miraculum expertum, est sicut a quodam religioso viro
audiuit pluries idem Geruasius recitari, q. s. si post tres dies
sepulchrum aperueris, nihil penitus de sepulto corpore, nec
carnem nec ossa inuenies in eodem, & sic videtur illa corpo
ra vel ex toto consumpta, vel alicubi inuisibiliter transpor-
tata. Illa possunt applicari ad sepulchrum & ad mortē Chri
sti, quia certe mors Christi & sepulchrum eius sunt illa sepul
chra & cemiteria in quibus monachi, vel quicunq; viri reli
giosi & honesti debent per considerationem sepeliri, & per
dominicæ mortis & sepulturę memoria mentaliter repon.
3. Re. 13. Sepelite me in sepulchro in quo vir Dei sepultus
est. Et breuiter illud est sepulchrum in quo corpus Christi
mortuum realiter fuit positū, sed ibi pro certo vltra triduū
non permansit, quinimo tralacto triduo nec os nec caro ei'
inueniri potuit, quia per resurrectionē alibi fuit corpus eius
translatū, inquantum vitæ extitit restitutum. Mat. 16. Surre
xit, non est hic. Vel dic q illa sepulchra significant corda no
stra, in quibus dominus spiritualiter sepelitur, quādo p spē
& deuotionem ibi memoriæ commendatur. Sed pro certo
ibi solum stat p spatium trium dierum spiritualiū, qui sunt
spes, fides, charitas, vel contritio, confessio satisfactio. Si ve-
ro illud triduum defuerit, & per aliquod peccatum a nobis
transierit, tunc ille sepultus in sepulchris nostrorum cordiū
amplius non erit, sed protinus a nobis se absentabit, quia p
certo tunc nobiscum desinit esse Christus, quando triduum
trium prędictarum virtutum contingit a nobis deficere &
abesse. Vnde dicitur 4 Regum. 2. Cum quęsisset tribus die-
bus, non inuenit Heliam supple post illos tres dies. Vel dic
quod illud cemiterium significat limbum patrum, vbi sepe-
liebantur eorum animę ante Christi aduentum, sed procul
dubio post triduum mortis Christi nulli fuerunt ibi inuen-
ti, eo q a Christo inde fuerunt oēs extractę, & ad cæli gloriā
transportati dicentes illud 1. Io. 3. translati sumus de morte 7
ad vitam. ¶ Exemplum terribile esse circa Noricam Italię ci
uitatem audiui pro vero & p centies experto narrari a quo
dam prælato summe inter alios fide digno. Dicebat. n. inter
montes illi ciuitati proximos esse lacum ab antiquis demo-
nibus consecratum, & ab ipsis sensibiliter inhabitatum, ad
quem nullus hodie pręter necromanticos potest accedere,
quia a demonibus rapiatur. Igitur circa terminos lacus fa-
cti sunt muri, qui à custodibus seruant, ne necromantici pro
liberis suis consecrandis demonibus illuc accedere permit
tantur. Est ergo illud ibi summe terribile, quia ciuitas illa
omni anno vnum hominem viuum pro tributo infra ambi
tum murorum iuxta lacum ad demones mittit, qui statim vi
sibiliter illum hominem lacerant & consumunt, quod (vt
aiunt) nisi ciuitas faceret, patria tempestatibus deperiret.
Ciuitas ergo annuatim aliquem sceleratum eligit, & pro tri
buto illuc demonibus mittit. Illud autem quia alicubi nos
legi, nullatenus crederem, nisi a tanto Episcopo firmiter as-
seri audiuissem. Dic si vis allegoricè quod iste lacus signi-
cat: la-

cat infernum, qui est locus & lacus demonib. deputatus quo nullus accedit quin sit a demonib. deuoratus, & ideo murus mandatorum Dei cum custodibus, i. cum prælatis & prædicatoribus ibi ponitur ad impediendum ne illuc homines p uitia dilabantur. Iste est ergo lacus q homines viuos, i. aias q̃ mori nequeunt a Norica ciuitate, i. ab isto mundo pro tributo expetit, quos maxime sceleratos mundus sibi continuè mittet & damnandorum animas sibi soluit. psal. Descendant in infernum viuentes. ¶ In italia in ciuitate Landæ tale est mi-
9 raculum, q nunquam homo de illa ciuitate leprosus efficit, imo si leprosus illuc venerit, aut morit, aut cito sanatur. Sic in ciuitate religionis vel ecclesiæ non debet esse aliquis infectus peccator vel hæreticus. imo si talis illuc intrauerit, aut debet per pniam sanari, aut certe si noluerit, debet mori. i. ta-
10 liter corrigi vel puniri. ¶ Vnũ aliud valde mirabile dicit Geruasius ibi esse in Italia in ciuitate Tridona. Dicit. n. qđ ista ciuitas Tridona dicitur, eo quod tribus donis a Deo specialibus decoratur. Nam (vt ait) in vigilia paschæ cum iam hora baptismi euenit. s. eo tẽpore qñ omnes in vigilia paschæ vel pentecostes baptizantur, in fonte baptismi ebullit aqua perlucida, & ad baptismum scaturiens lympidissima. hoc est primum donum. Secundum est quod si quis in fontib. ecclesiæ sancti Quintii dictæ ciuitatis baptizatur, vita eius ad minus vsque ad annum 40. prolongatur. Tertium vero est magis mirabile, quia si quis paterfamilias infra annum mori debeat, si sulcus terræ illius cum aratro scinditur, sanguinẽ manat, q sibi mortem esse propinquã præsagit & demonstrat. Vnde in ipsa ciuitate dicunt ab antiquis fuisse consuetũ q patresfamilias bubulcos suos iurare faciunt q si terrã arando tale signum viderint, suo domino protinus indicabunt. Ista sunt tria dona, a quib. dr̃ Tridona, quæ nescio an adhuc maneant, quia pro certo valde sunt cordis aurib. admirãda. Charissimi per fontes ebullientes intelligo lachrymas prorumpentes, quia pro certo circa pascha quãdo corpus Christi sumendum est, fontes lachrymarum debent in nobis erũpere, vt baptizare possint aĩam & mundare. Per annos. 40. intelligitur pnĩa & status abstinentiæ corporalis, quia Christ⁹, Moyses & Helias tali dierum numero ieiunauerunt. Igitur dico quod quotiens videmus pascha, idest corporis Christi receptionem adesse, s. sb ipso principio quadragesimæ fons lachrymarum debet in nobis bullire, in quo debemus consciam baptizare vt sic possimus istum cibum dignificè manducare. Tandem. n. quadraginta annis. i. per totam quadragesimã vel in statu pniæ & abstinentiæ poterimus per gratiam viuere, & dum in isto tempore seu statu fuerimus, mortẽ peccati non habebimus formidare. Vnde de Helia dr̃ 3. Reg. 19. Ambulauit in fortitudine cibi illius vsq; ad montem Dei 40. dieb. Et sic finaliter terra cordis nostri terrei & indeuoti sanguinem debet fundere, inquantum. s. de Christi morte & sanguine debet præcipuè cogitare, & hoc spãliter circa pascha, quando videmus patrisfamilias Christi mortem seu supplicium imminere, quod potissimum debet esse quando videmus bubulcos patrisfamilias. i. prædicatores & prælatos per prædicationem & corruptionem præsenti tempore nos arare. Igitur iste paterfamilias videtur dicere illud Iob. 16. Terra terra ne operias sanguinẽ meũ. Vel si uis dic q terra fundens sanguinẽ, mortẽ domini sui propinquã denotat, quia p certo si terra corporis nostri sanguinẽ carnalium deliciarũ parturit mortem æternã nobis imminere demonstrat. Illi. n. faciliter morte culpæ & pœnæ pereũt, & infra annum, i. infra tẽpus diuinæ dispositionis inferni mortem incurrunt, in quorũ terra. i. in quorum corpore sanguis. i. sanguineæ & carnales deliciæ profluunt & concurrunt. Vnde Es. 34. Inebriabit terra eorum sanguine & humus eorum adipe pinguium, q a dies ultionis dñi annus retributionis iudicij Sion. ¶ In Italia circa ciuitatẽ Viterbien. est puteus semperè profundo bul-
11 liens, & aquã feruentissimam terribiliter euomens, in quem si equum proieceris, carne statim consumpta sola ossa extrahere videbis. Audiui ẽt quod cathena ferrea ibi consumitur, ita q vsq; ad fundum dimissa multo minoris ponderis extrahitur. hic magnum riuum euomens, ripam habet vndiq; lapideam, quinimo si per terrã cultam sulculum feceris, & de illo riuo aquam duxeris, infra modicum tempus q̃cquid ab aqua tangitur, in naturam & duritiam saxeam conuertetur. Huius autem putei est tam vorax profunditas, quod q̃cq̃d in eum proijcitur absorbetur, & a nullo reficitur aut implet, sicut ẽt dicunt per quendam imperatorem tentatũ, talis vr̃ esse infernus, qui igne incessabili bulliens, consumit & adnihilat quicquid tangit. equos. n. i. luxuriosos & superbos, cathenas etiam. i. alios inchatenant, tyrannos. s. taliter consumit, quod carnẽ. i. delicias, & pondus. i. reputationẽ & famã eis tollit. Lapideã ẽt naturã inducit, & inquantũ duritiã obstinationis & desperationis efficit in damnatis hoib. per quos trãsit. Iob. 41. Cor eius indurabitur quasi lapis. Vel dic q iste puteus est luxuria vel ẽt mala mulier, quæ per mala desideria sp bullit, quia carnẽ. i. subãm cpalem consumit, ossa vero. i. fatuorũ corpa nuda a diuitiis dimittit, ipsa ẽt quicũq; ferreus & fortis hõ pondus reputationis perdit, & lapideitatẽ obstinationis acquirit. Vel dic de mundi prosperitate, vbi bullit concupiscentia triplex, quæ illos pertransit, facit lapideos, obstinatos & duros. Vel ista est mors quę carnem consumit, dimittit, põdus & famam tollit &c. ¶ Itẽ Geruasius ait q in
epatu Taurinen. in descensu Alpium Apeninarum est lacus 12
vous in latiorem amnem prorũpens, in quo (vt ait) ostensus est sibi beuer seu fiber, qđ est animal parte anteriori gressibile, a parte posteriori desinit in piscem, & ideo necesse habet a parte anteriori in terra stare, a parte vero posteriori in qua est piscis, in aqua manere. & ideo istud animal in ripa fluminis in decliui ipsius litoris facit sibi cauernas. Vnde recordatur Bernardus versificator, dicens. Martyres, & spolio non liuore beuer. De isto fac duos. §. vnum. s. qũo diuersas mansiones ædificat, & hic expone sicut libro de animalib. 10. ca. de Castore §. alium autem. de posteriori parte quæ aqua indiget, & hæc expone sicut ibidem § 4. quia. s. a simili castor habet caudam de natura piscis, & iõ iuxta aquas varias ædificat mãsiones &c. vide ibi. ¶ In Italia post mortem Iulij Cęsa- 13
ris tres soles in oriente visi sunt in cælo, qui cito post in vnũ corpus solis coacti sunt, significantes tria dominia. s. M. Lepidi, M. Antonij & Octauij Cæsaris in monarchiã ipsius Augusti esse cõflanda, vel potius significantes q in breui erat vnius & trini Dei fides vndiq; propalanda. Si vis autem scire quomodo tres soles in cælo appareant, vide Senecã li. 1. de naturalibus quæstionibus, vbi dicit quod nubes cum sit quandoque specularis, imaginem solis in se recipit, & in alia in propinquam nubem specularem sibi oppositam imaginem transfundit, sicut ponit exemplum de speculo vbi relucet imago: quia si eidem speculo aliud opposueris, semper in quolibet imaginem videbis. Nos igitur qui verum solem & eius refulgentiam in nubibus videmus, plures soles esse credimus, & ipsos plures in vnum credimus redire, qñ ipsis nubibus euanescentibus cum suis receptis imaginibus solum verum solem in cælo credimus remanere. Ista possunt applicari cõtra hypocritas. constat. n. q in cælo ecclesiæ est dare verũ solem, & nubeas & fictas imagines solis. Per verum. n. solẽ perpetuũ & indefectibilẽ possum intelligere viros iustos, in claritate sanctæ vitæ perseuerantes & ppetuos: sicut dr̃ Ecc. 27. Hõ iustus in sapia manet, vt sol, stultus autem vt luna mutat. Per alios vero soles intelligo hypocritas, quia pro certo nõ sunt veri, sed ficti, & picti, & solę imagines & similitudines veri solis. i. hominum iustorum & bonorum. Sed pro certo inter istos est magna differentia, quia licet propter exteriorem similitudinem non facile discernatur qui sunt veri, & q sunt ficti, paulatim tñ hypocritæ ficti & nubei p defectũ pseuerantiæ euanescunt, & a cæpto splendore bonæ cõuersationis deficiunt, boni vero & iusti sp in bono pseuerant & subsistunt, sicut in religione videmus, vbi ficta apostatant & recedunt, boni vero perseuerant vbi sunt. Et idem de amicis cernitur: quia. s. veri soli nobiscum manẽt, ficti vero deficere & euanescere cõprobant 1. Io. 2. Si fuissent ex nobis, permansissent vtiq; nobiscum. Vel dic q cum antiquitus apparerẽt in mundo plures soles, i. plures Dij, quorum tamen vnus solus erat verus, alij autem omnes ficti & vani, sic factum est q idolis & fictis dijs euanescentibus, Christus dominus solus lucet. Esa. 2. Eleuatur dominus solus in die illa.

De Iudæa. Cap. 31.

IVdea ẽ regio Palestiæ, de qua dicit Pl. q ibi erat Hierl̃m, ciuitas vrbiũ oriẽtis logẽ clarissima. Soli. vero dicit q in Iudæa fuit ciuitas Hierosolima, sed excisa est. Iudea igitur se- 1
cundũ Solinũ, est regio illustris aquis, vbi est fons Calirhoe, & Iordanis fluuius (vt ait) miræ suauitatis, balsami vinea, &

infamis asphaltites lacus de quib.oib.nihil ad præsens cũ lo
2 cis suis dixeris de eisdem. ¶ Hic igitur dicit vnum valde mirabile de quadam gente Iudeæ, quæ gens dicitur Essenorũ. (Plin. autem hæc omnia recitat sicut ille.) Dicit.o.ꝙ interiora Iudeæ versus occidentẽ Essent habitãt, qui præditi memorabili disciplina, a ritu gentium vniuersarum recesserũt, maiestatis prouidentia ad hunc morem destinati pecuniam nesciunt, castitatem seruant, de palmis viuunt, nullus ibi nascit, nulla ibi fœmina, nec tñ deficit hominum multitudo, nullus cũ eis admittitur. q̃q̃ admitti summopere desideret, nisi quẽ castitatis fides & innocentiæ meritum prosequatur. Quinimmo si quis q̃q̃ leuissimæ culpæ reus ad ipsos intrare voluerit diuinitus summouetur. Itaq; per vniuersum spatium seculorum (incredibile dictu) æterna gens est cessantib. puerperijs. Cuius primo Enagada oppidum fuit, sed iã excisum est. Hæc Sol. Si hæc vera fuerunt, valde miror, quia scriptura quæ in illis partib. fuit facta, de hoc non meminit. Qmã tñ in historia tripertita fit mentio ꝙ ab antiquo apud Indæos fuerunt munachi miræ perfectionis in solitudine philosophantes, sicut dicit. Phil. nescio si forte occasione istorum hęc prędicta dixerint & Plin. & Sol. Per istos possunt intelligi religiosi, & maxime mẽdicantes. Illi.n. non habent filios aut vxores, nec tamen deficit apud eos hominum multitudo. Pecuniam dñt horrere, & castitatem seruare, de palmis .i. diuinis scientijs debent viuere, & hominum culpabiliũ consortia non admittere, sed per perseuerantem stabilitatem in gratia viuere & manere. Sap. 5. Iusti autem in perpetuum viuent. Vel dic qđ isti mendicantes qui sunt æterna gens, & successiue sine defectu status sui sp manent dicũt ꝙ nullus malus põt ad eos, ingredi & manere. quinimo (vt aiũt) illi q mali sunt apud eos, diuinitus summouentur. Diuina.n. prouidentia fit vel quod ta les corrigant, vel ꝙ per apostasiam exeant, vel quod etiã moriantur. Esa. 35. Via sancta vocabitur, non transibit per eam pollutus. Vel dic ꝙ talis est patria paradisi, vbi nullus parit, & vbi est æterna gena, & quo nullus noxius ingreditur. Vnde illi qui ibi fuerunt noxii, vt demones summoti diuinitus dinoscuntur. Esa. 52. Non transibit per te incircuncisus aut im
3 mũdus. ¶ Sicut dicit Geruasius antiquitas ponit quod lignũ de quo facta fuit crux domini, cum Salomon tẽplum ædificaret, fuit inuẽtum ita ineptũ quòd nulli prorsus vsui erat aptum. Si.n. artifices ipsum alicubi locare volebant, semper ipsum aut nimis longum, aut nimis curtum inueniebant, & sic cum ad nihil ipsum aptum iudicarent, intactum dimiserunt. Regina vero Saba quæ de finibus terræ venit ad Salomonẽ, in spiritu vidit quod in illo ligno erat quidam occidendus, propter quem erat iudæorum populus destruendus, quod eidem Salomoni prædixit, qui hoc timẽs, ipsum lignum sub terra profunde abscondit, & in loco postea probatica piscina facta extitit. appropinquante autem aduentu Christi, lignum in aqua supernatauit, & exinde (vt aiunt) cæpit motio quæ descendente angelo facta fuit, & hoc lignum esse crucẽ domini dicunt, quia isto ligno tandem reperto. Iudæi inde crucem dominicam fabricauerunt. Aiunt etiam istud fuisse de ramo ligni vetiti quem Adam de paradiso secũ tulit, vel eũ angelus paradisi custos vni de filiis Adę plantandum tradidit, & sic idem lignum quod homines damnificauit, salutẽ eorum per crucem domini reformauit, & vt vnde mõs oriebatur, inde vita resurgeret, ordinauit. Vide si vis historiã in florib. sanctorum, & allega ista si vis ad laudem crucis. Vel per istud lignum dyscolos homines intelligo & peruersos, quos in religionis ecclesiæ templo video hodie abundare. q pro certo ad nullum vsum nec vtilitatem sunt congrui siquidem artifices templi hoc est prælati, si velint de ipsis aliquid facere, & ipsos ad aliquod opus faciendum constituere, vel eis aliquid præcipere, nunquam istos aptos vel vtiles reperiunt. Semper.n. sunt vel nimis longi, vel nimis curti, quia sp sunt superflui vel diminuti, vel nimis intensi, vel nimis remissi, & breuiter in actibus & voluntatibus suis inueniuntur sine mensura, nam aut plus quam debeant vel minus semper agunt, quo fit vt in omnibus tanquam inutiles dimittantur, & nulli vsui officio vel exercitio deputentur. Hiere. 13. Ecce computruerat, ita vt nulli vsui aptum esset. Isti ergo vident valere ad Christum crucifigendum. i. ad bonos homines suis iniuriis cruciandos. Sunt quippe tales farui crux & flagellum bonorum, & afflictio & tribulatio sociorum Iohelis 2. A facie eius cruciabuntur populi. Vel si vis, narra prædicta historialiter ad commendationem crucis, & ad ostendendum qđ istud lignum quo fuimus damnati, est illud quo fuimus saluati, vt vnde mors oriebatur, inde vita resurgeret. Vel põt allegari quod non est scientia neque consilium contra dominũ. Salomon.n. abscondit lignum, ne malum a regina Saba pronosticatum posset euenire, adueniente tamen tempore Deus aliter voluit ordinare. ¶ In Iudæa prope Nazareth ostendnar 4
locus qui dicit saltus domini. vnde Iudæi voluerunt ipsum præcipitare, vt dicitur Lu. 4. Et secundum Geruasium ibi est lapis in rupe quasi latibulum, vbi rupes domino cessit, & eũ abscondit, ita quod ibi adhuc apparet forma vestimentorũ eius impressa. Istud applica & dic quod illi quibus dominus se commisit sub latibulo sacramenti altaris. s. sacerdotes, dñt vestimentorum suorum. i. conuersationes suę per imitationẽ vestigia retinere, & ea in se repręsentare & habere. Iob. 23. Vestigia eius sequutus est pes meus.

De Libya. Cap. 32.

Libya est regio Aphricæ cuius partes meridionales feruidæ sunt & desertæ. Sunt.n. aliquæ regiones in Aphrica vbi sunt tot dracones, leones & tigrides furiosi, ꝙ 1
nullus mortalium illuc vadit, quin protinus deuoret. Quod maximè in regionibus feruidis & desertis accidit, vt in Libya & Aethiopia, nisi forte qui illuc accedunt, armis & viris b. sint muniti. Sic vere in inferno (quæ regio igitus ardoribus est perusta) sunt tot dracones & leones. i. demones crudeles quod nullus peccator illuc descendit, quin ptinus deuoret, nisi forte armis charitatis, gratiæ & virtutis optimã sit munitus, vt sunt illi sunt in purgatorio, qui q licet ab illis animalibus tueantur, ardorem tamen sentiunt regionis. Ionæ. 4. Aestuauit Ionas æstu magno &c.

De Liuonia. Cap. 33.

Liuonia est regio in finibus Germanorum, cuius incolarum ritus fuit mirabilis antequam ad fidei cognitio- 1
nem per Germanos cogerentur, quippe qui dęmonijs seruiebant, & cum aliqui eorum moriebantur, corpus eorũ sepulturæ non tradebant, sed facto igne maximo corpus cõburebãt, oues & boues, seruos & ancillas cũ eo incendebãt, & si princeps erat cõsiliarios & armigeros sibi adiungebat, credentes ꝙ ille defunctus vna cũ aliis sic perueniret ad quãdã viuentiũ regionẽ. Charissimi, cemiteriũ in quo debent aiæ sepeliri, est paradisus. Sed pro certo mũdus est sicut Liuonia, quia cũ pctõres moriunt, aiæ eorũ in paradisu non ponuntur, sed in igne permaximo sepeliunt. i. in incendio infernali, vbi perpetuo cõburuntur. In Tophet.n. sepelicntur, eo ꝙ non sit alius locus ad sepeliendum. Hier. 19. Tophet interpretatur gehenna pauoris, hic est infernus: vbi est gehenna & pauor sempiternus. Sed boues & diuitiæ cum eis cõburentur, vt secum eas deferant ad infernum, quia ad maximã sui cruciationem, damnati habebunt suas diuitias secum. s. in memoria per remorsum conscientiæ. & ideo dicitur Sap. 4. Etenim quod factum est, cum illo qui fecit, tormenta patietur. Serui etiam ancillæ consiliarii & per ītecum principibus inuoluuntur; quia diuite vel principe mortuo per impietatẽ & damnato, tota eius familia similiter moritur, ei consẽtiẽs & applaudens, quia princeps qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habet improbos. Prou. 29. Et iõ qñ finaliter moritur corporaliter, & igne inferni sepelitur, tunc ministri sui qui ei in voluptatibus applauserunt consulẽdo, & exequendo, vel quomodolibet adiuuando, ei in supplicijs adiunguntur, quia qualis rector ciuitatis, tales hi qui habitat in ea. Eccl. 10. & ad Rom. 1. Qui talia agunt digni sunt morte, non solum quia faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

De Lithonia Cap. 34.

Liuonia est regio in Scythia, in qua tantum est de paludibus & de fœcibus, quod in æstate vix potest capi, sed adueniente hyeme paludes & flumina congelan- 2
tur, & sic illa regio peruia efficitur. nil præter hoc habet quo se tueatur. Sic vere in æstate prosperitatis mundanæ Lithonia, idest status diuitum vix potest superari, quia p paludes deliciarum, per fœces diuitiarum ab omnibus se

defendunt

defendunt, sed adueniente hyeme mortis, quando istæ aquæ
& paludes frigore tribulationis gelabuntur, quantum ad ip
sos, & eis penitus auferentur, tunc ab inimicis suis demonijs
facile poterunt superari, quia præter lutum, & fœces diuitia
rum, munitiones alias gratiarum, & virtutum non habent.
ideo poterit tunc dicere diabolus illud Ezec. 38. Ascendam
ad terram absque muro, veniam ad quiescentes habitantesque
que securè vectes, & portæ non sunt eis &c.

De Macedonia. *Cap. 38.*

1 MAcedonia est Græciæ prouincia, in qua sunt mon-
tes altissimi, & in sursum erectissimi, quos gigan-
tes vt cœlum ascenderent, dicuntur (secundũ So-
linum) antiquitus construxisse, atq; hi ita alti sunt
quòd per Deucalionis diluuium, aquæ illuc minimè pertige
runt. Ibi in cauernis adhuc inueniuntur testæ conchyliorum
& alia quæ mare expuere consueuit, in signum præteriti dilu
uij, ita (prout dicit idem) quòd licet illa loca sint in facie medi-
terranea, apparent tamen specie littorali. Per Macedoniam
vbi rex extitit Alexander, intelligo statum ecclesiæ, vbi Chri
stus Imperator regnat. Per istos montes intelligo status per-
fectionis, qui ibi sunt, quos gigantes .i. sancti patres fundaue-
runt. Igitur qui à diluuio damnationis, & tentationis tutus
esse desiderat, montes religionis, & perfectionis ascẽdit, ubi
per contemplationem sursum ad cœlestia se extollat. Licet .n.
mare, idest mundus vel diabolus ibi soleat ad tentandũ ascẽ
dere, & redundantias malarum cogitationum ibi spuere, il-
los tamen, qui sunt in cacumine contemplationis positi, nec
potest tangere, nec nocere. ideo bene præcipitur Gen. 19. Nõ
2 maneas in omni circa regione, sed in monte saluum te fac. ¶ In
Macedonia est mons Athos altissimus, qui secundum Soli-
num altior est, quàm vnde imbres cadunt. Quod ex hoc pa-
tet, quia in ara, quæ in eius summitate est, nunquam cineres
eluuntur, sed eodem quo relictæ fuerint cumulo remanent.
Et quod mirabile est (vt ait) vmbra illius montis vsque in in
sulam Lemnon in forum oppidi Myrina porrigitur, qui ta-
men locus ab ipso monte per sex & octoginta millia passuũ
elongatur. In summitate autem eius fuit oppidum Acrothõ,
cuius accolæ Macrobij dicti sunt, id est longæui, propterea quòd
dimidio alijs vita sunt diuturniores. Ille mons significat pa-
radisum, qui quamuis sit ab insula huius mundi remotissi-
mus, vmbra tamen, id est opinio famæ suæ, & fides, & creduli
tas de eodem peruenit vsque ad nos. hic est enim diutissimè,
id est perpetuo viuitur, & ubi cinis nostræ humanitatis post
quam ibi, ascenderit, flatu nullius tribulationis diluitur,
sed in esse perpetuo confirmatur. Sapienti. 5. Iusti autem in
perpetuum viuent.

De Melo insula. *Cap. 39.*

MElos secundum Isidorum est insula omnium insula
rum rotũdissima, bonis omnibus opulenta. Sic para-
disus iucũdus est, quia in cœlo Empyreo bonis om
nibus fœcundatur.

De regione Media. *Cap. 37.*

MEdia est regio oriẽtis propè Persidẽ, in qua est quæ-
dam arbor quæ pomũ portat summè odoriferum
1 & venenis contrarium, quæ arbor spinosa est, & po-
mum eius summè amarum. Vnum tamen in hoc est
mirabile, quia arbor hæc tantæ fœcunditatis existit, quòd po
mo vno collecto, statim aliud nascitur & consurgit. Aliud
etiam est ibi mirabile, quia scilicet arbor hæc non potest ex-
tra Mediam nasci, quia multi eam alibi transplantare volue-
runt, sed (sicut dicit Solinus) beneficium terræ Mediæ datum
resistente natura, aliæ terræ vel patriæ mutare nequierunt.
De illa etiam loquitur Plinius libro. 12. capit. 3. qui secun-
dum omnia præmissa, dicit similiter quod hæc arbor alibi
quàm in Media vel Perside generari nequit. Illud etiam po-
mum, malum assyrium vocat, quod ad anhelitum confer-
re prædicat. Per Medium intelligo ecclesiam, quæ dicitur
Media, quia medium iustitiæ & temperantiæ semper tenet,
vel saltem tenere debet. Ezechi. 5. Ista est Hierusalem, in me
dio gentium posui eam. Arbor illa significat quemlibet vi-
rum iustum, qui scilicet per pœnitentiam est spinosus, & per
bona opera fructuosus, intantum quòd vno fructu, hoc est
bono vno opere emisso & facto, statim aliud per bonũ pro
positum nascitur, & tandem per consensum & complemen-
tum parturitur. Ista .n. sunt poma .i. bona opera quæ per dif-
ficultatem sunt amara, veruntamen contra venena peccati,
sunt cõgrua & sana. Igitur in illa terra nulla est patria, nulla
secta (præter Mediã .i. in ecclesiã) quæ tales arbores .s. viros iu
stos valeat continere, quia istud beneficiũ sibi soli cõcessum,
nõ possunt aliq alterius sectæ mutuare. Vel dic quòd media est
religio, & expone per omnia sicut supra. Vel dic quòd tales arbo-
res significant quosdam qui in aliena patria nõ proficiũt, sed
solum in patrio solo sistere volunt, & vbertatem fructuũ &
bonorum suorum, hoc est, scientiarum & virtutum alijs cõ
municare nolunt. Prouer. 5. Habeto eas solus, & nõ sint alie
ni participes tui. Vel dic quòd ista terra est beata virgo, quæ arbo-
rem Christũ sola portare digna fuit, quod vtique natura na-
turã Deus, nulli alteri cõmunicauit, quæ in bonis operibus
ita fuit fertilis quòd nũquam destitit aut cessauit, odorq; istorũ
fructuum .i. operum suorum mirabiliter se diffudit, & quam
quam essent amara & difficilia, & veneno hoc est peccato cõ
traria, gustus tamen suæ deuotionis se in ipsis plurimũ dele-
ctauit. ¶ Caspiæ portæ sunt in Media, quæ nihil aliud sunt 2
quàm quidam trãsitus manu facti ex transuerso montis Tau-
ri, qui per rupes scissas per octo millia passuum protenditur,
& ita strictus est, quòd vix vni plaustro permeabilis inuenit. Trã
situs ergo per istas portas in hyeme est difficilis, sed in æstate
est impossibilis. nã per viginti octo milia passuum circũqua
que nec fons nec puteus reperitur. Tũc etiam tota illa via in
finitis serpentibus lacessitur, Ab illis etiam rupibus exũdant
humores affluentissimi, qui statim vt exiuerint, in salem con
gelantur, & sic tot malis concurrentibus, iter præterquã in
hyeme denegatur, vt ponit Soli. Per istas portas possum in-
telligere mundum, vel etiam mundi status, qui scilicet portæ
dicuntur, quia per eos vitæ istius spatium necessario pertran
situr. Veruntamen multa pericula spiritualia sunt in isto trã
situ, & hoc plus in æstate prosperitatis, quã in hyeme aduer
sitatis & paupertatis. In ista enim prosperitatis æstate tria pre-
cipua pericula vigent, scilicet puteorum, & fontium .i. bono-
rum spiritualium, gratiarum .s. & scientiarum carẽtia, propter
quam surgit sitis, id est ambitio, & auaritia, serpentum .i. de-
monum, & malorum hominum abundantia, & aquæ salsæ .i.
bonorum temporalium opulentia, quæ in sal conuertuntur,
inquantum ex eis nascuntur sitibunda desideria. Ista .n. tria
in portis, & in transitu vitæ huius dum durat æstas prosperita
tis, securum iter impediunt, quæ tamen in hyeme aduersita-
tis cessant penitus, & deficiunt. Tunc .n. cũ fontes bonorũ spi
ritualium plus abundant, serpentes, i. demones minus ten-
tant, & mali homines, & inuidi minus grauant, & sales bono
rum temporalium minus obstant. Igitur plus valet ad transi
tum huius vitæ hyems, quam æstas, & plus aduersitas, quam
prosperitas, quia sicut Gregorius ait. Cum omnis fortuna ti
menda sit, magis tamẽ prospera quam aduersa. ¶ Propè Per
sidem & Mediam est Seleucia prouincia quædam, vbi est quæ-
dam mons altissimus dictus Casius, de cuius vertice sol an-
te diem videtur, hoc est quarta vigilia noctis, ita vt radijs dis
sipantibus caliginem, illic nox, hic dies cernatur, sicut dicit
Solinus. Talis inquit ex Casio specula est, vt lucem prius vi-
deas, quam auspicetur dies. Ista eadẽ dicit Albertus de Car-
caso monte, secundum Catholicon, vbi nox nunquam durat
nisi per quattuor horas. Vide ibi. Talis mõs vr̃ fuisse synago-
ga Iudæorum, & scriptura veteris testamenti, quia pro certo
anteq̃ sol iustitiæ oriretur, per fidẽ ibi videbatur, & cognosce
batur, & durãte nocte caligine diuersorum errorum, vel no
cte, id est obscuritate, & velamine legis antiquæ, antequã sci
licet adueniret dies gratiæ, & claritas veræ fidei, sol iste Dei,
filius inde per sanctos patres videbatur, & venturus prædica
batur. Vnde ipse sol Christus Ioann. 8. de seipso dicit. Abraã
exultauit vt videret diem meum, vidit, & gauisus est. Et Esa.
9. Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam,
habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis. Vel
dic quòd iste mons est cõtemplatio vel scriptura, a qua pro
certo in nocte præsentis vitæ dies futuræ claritatis cernitur,
& in qua sol, id est æternæ claritatis gloria per consideratio-
nem vr̃ antequam realiter habeatur. Esa. 33. Oculi tui vide-
bunt Hierusalem, regionem opulentam, tabernaculum fidu
ciæ &c. Forte mõs iste est de quo loquitur quasi simile Pom-
ponius. vide in eodem libro capi. 68. in fine. ¶ In Perside sunt 4
multa

catores & nautas suos per mare vsq; in Ophir vna cũ nautis & nauis regis Tyri, & exinde aurũ sibi deferebant & lapides preciosos pauos & simias, & dentes eburneos, & ligna hebenum. Sic vere rex illius qui sursum est Hierlm, Salomon pacificus Iesus Christus per mare poix mittit nautas suos prædicatores, vt de ophir (quæ interpretatur infernus) i. de ecclesia militante, quæ multis tentationibus & tribulationib. infirmatur, vsq; in Hierusalem triumphantes pauos. i. nobiles & curiosos, simias. i. diuites & peccatores pilis diuitiarũ indutos ei deferant & deducant (inquantũ isti per pdicationẽ conuertuntur, & sic ad cælestẽ palatiũ transferant) & vt et aurum sapientiæ, ebor cõtinentiæ, lignum hebenũ. i. memoria crucis & pniæ lapides preciosi diuersarum virtutum p mercatores & nautas hmõi. i. p sanctos vel prædicatores, vel ẽt per angelos regi Christo superius in cælesti Hierlm præsententur, quæ oia ab ipsis in montib. aureis sacræ scripturæ in Ophir hauriuntur. Isti tñ vadunt cum nautis regis Tyri, qui erat paganus, quia pro certo cum bonis prædicatoribus sunt vadunt & eis cooperantur philosophi & sciæ paganorum. Vel dic q isti pagani sunt hypocritæ & mali, qui cõmixti sunt bonis, & sunt serui diaboli regis Tyri quæ interpretatur timor vel angustia, & significat infernum, vbi angustia erit cum perpetuo timore &c. vide infra. 3. Reg. 4.

De Paradiso. Cap. 41.

1 Paradisus est quidã locus & quædam regio orientis, lõgo mari & montium interiectu a nostro habitabili separatos. Vnde (sicut põt colligi & dictis Basilij & Ambrosii in suis hexame. & Isi. li. 15. & magistri historiarũ super Gen. 2. & Damasceni & aliorũ doctorũ, iste est locus cæteris altior, quia attingit vsq; propẽ globum lunarem, vt aiunt. Cæteris insuper clarior, quia eo nubes non ascẽdunt. Cæteris item pulchrior, quia ibi arbores flores & folia non deponũt. Cæteris ditior, quia ibi oium generũ arbores sunt. Cæteris tpatior, quia ibi fontes & flumina semper fluunt. Cæteris tutior, quia ibi hoĩes sp viuunt (vt pater de Enoch & Helia, & quia mori ignei ipsum locum circuẽũt, & ipsum et angeli custodiunt & defendunt. Cæteris fæcundior, quia ibi oium generũ fructus sp adsunt, & maxime illi qui de ligno vitæ colligũtur, qui viuere sp faciũt, & qui in ligno sciæ crescunt, de quib. qui comederint, cuncta sciunt. Pro certo talis paradisus vĩ esse hõ iustus. is. n. cæteris est altior per contemplationem, clarior per discretionẽ, pulchrior per conuersationem, ditior per virtutum cumulationem, tpatior per prudentiæ moderationẽ, tutior per vitæ gratiæ durationem, p ignis charitatis ascensionem, & per angelicam tutelam & p tectionem, fæcundior per bonorum operum documentorũ & exẽplorum pductionem. Iste. n. paradisus, hoc est, viri iusti mens. vsq; ad orbẽ lunæ. i. vsq; ad cælum per affectionem eleuatur. In isto non ascendunt nebulæ carnalium desideriorum, præter qđ nulla obscuritate ignorantiæ obtenebratur. In isto semper virent flores exemplorum & folia honestorũ verborum, pp quod ibi pulcherrimẽ conuersatur. In isto sunt fontes deuotionis, compassionis & compunctionis, pp qđ concupiscentiæ moderatur. In isto conscientiæ puritas, murus igneus. i. charitas, Angelica custodia & societas, propter quod vita sua gratiæ in esse cõtinoatur, & a nulla hostis violentia impetitur, sed tutissime defensatur. In isto sunt fructus virtutum & meritorum, quib. fæcunditas spiritualis augẽt, ita quod ibi est fructus scientiæ, quo alij per ipsum docẽtur, & fructus vitæ, hoc est, elemosyna, qua alij per ipsum a morte & fame liberantur. Ille est ergo paradisus voluptatis, de quo dicitur Gen. 2. Talis potissimẽ paradisus fuit beata virgo, in qua dei filius voluit spatiari, & ibidem psonaliter cõmorari, ideo Gen. 2. dr. Plantauerat dominus paradisum voluptatis a principio, in quo posuit hoiem quem formauerat. Vel dic q oia de ecclesia, vbi ẽ claritas & veritas fidei, & vbi errorum nebulæ non attingũt, & vbi ẽt sunt arbores sciæ. i. doctores, arbores vitæ. i. san ti viri, exempla vitæ dantes, vel elemosynas alios nutriẽtes &c. per oia sicut supra. vnde Eze. 31. Oia ligna voluptatis erant in paradiso Dei. Vel dic q talis paradisus terrestris significare põt paradisum cælestẽ, vbi altitudo honoris, pulchritudo decoris, claritas splendoris, fæcunditas valoris, tutela securitatis, fructus voluptatis &c.
2 ¶ Paradisus cælestis habet multas proprietates, quæ possunt hic ad ecclesiam applicari. In paradiso. n. quilibet est contentus gloria sibi datã, ita vt alter alteri non inuideat, nec officium suum occupet aut turbet. Item est ibi charitas inæstimabilis, tranquillitas imperturbabilis, claritas indiscusabilis, æternitas indefectibilis, securitas immobilis, & similia. Sic dic q in ecclesia debet esse contentatio sufficientiæ, q a quilibet debet esse contentus gloria grado & statu suo. Itẽ charitas amicitiæ claritas sapientiæ, incorruptio perseuerantiæ tranquillitas pacis, & concordiæ securitas spei, & fiduciæ, &c. similia. ¶ Infernus est regio in terræ medio, secundũ aliquos in centro inferius cõstituta. vnde nota q cæteris locis terrenis iste est capacior seu insatiabilior, periculosior, crudelior, obscurior, ardẽtior, dolorosior &c. Sic vere pctõr, & maximẽ auarus põt dici infernus insatiabilis, quia auarus diuitijs non satiatur. Prou. 27. Infernus & perditio nunqua replentur &c. Aba. 2. Ipse quasi mors, & non adimpletur. de inferno loquit. & Seneca, Cupiditates crescunt nũ replentur. Item in inferno est crudelitas, quia demones quos capit inferius. sunt crudelissimi, sic illi quos capit auaritia. Chryso. Fugiamus auaritiã, q a crudelissima St. o. ppriã famã negligit, multo fortius alienã. Itẽ est ibi tenebrositas. Sic in istis est tenebrositas ignorãtiæ. Patet q a in tenebris & occultis abscõdunt pecuniã, & faciunt contractus suos. Patet ẽt eorum cæcitas, eo q munera t palia æternis præponunt. Ceci. n. sunt & duces cæcorũ. Mat. 15. Item est ibi timor. Sic in auaro, q sp timet perdere diuitias suas. Sen. Quãtum accessimus ad successum, tantum accessimus ad metum. Item est ibi fætor. Sic auarus seruat oia quousq; fatigant & putrescant. Item est ibi ardor. Sic in istis æstus auaritiæ & iracundiæ. Adhuc ignis in domo impij. Mich. 6. Item est ibi dolor, quia ẽm Hiero. Simulata lætitia mens intrinsecus auara torquetur. Item comparatur inferno ratione nois. Tartarus. n. dr, quia oia turbata sunt, quia conturbat domũ suam qui sectatur auaritiã. Prou. 15. Itẽm dr infernus, eo q infra sit. Sic auaritia est infra terrã quærens metalla. Item quia est ibi ignis. Mar. 9. Ignis eorum non extinguetur. Item quia omnib. pænã. Sic auari maximas pænas sustinent pecuniam acquirendo, seruando & perdendo. Exemplifica quomodo ab omnibus præpositis & balliuis conturbantur, & nota quomodo laborant. Psal. Laborabit in æternum, & viuet adhuc in finem.

De Pygmea. Cap. 42.

Pygmea ẽm Plinium est prouincia in India, cuius gens est parua, vix bicubitalis, æquitans super arietes, & in quarto anno generant in septimo autem senescunt, & in æstate collecto exercito militant contra grues, & earum oua frangunt ne si pulli perficerentur, contra eos multiplicarentur hostes. Sic aia super arietem. i. super carnem militat contra diabolum vel contra pctã, & ideo oua gruũ. i. carnis & demonum mala desideria & cogitationes debet primo extirpare, & si habet quatuor annos. i. quatuor cardinales virtutes generabit per bona opera, & quãdo vlterius habebit alios tres annos. i. tres virtutes theologicas, seniũ pfectionis attinget. Vide in tractatu de aialibus. ca. de Pygmeis, vbi posui satis plene.

De Pictauia. Cap. 43.

Pictauia Galliarum puincia est, quæ quamuis videatur mirabilib. carere, ego tñ q de ista patria natus sũ, scio ipsam in multis mirabilib. non minus aliis abũdare, Et sic cũ dicat apostolus q inuisibilia per visibilia cognoscunt, nõ vos mihi illa mirabilia, quæ de alijs narrant esse impossibilia, cõ in partib. meis inueniã æqualia vel maiora ¶ Igitur dico q in oceano Aquitanico cui pictauia cõtinuat, sunt aues quæ lingua illa dnt crauás, q nõ sunt posita sed fortã na scuntur. n. de lignis abietinis in mari & fractura nauium putrefactis. Nam circa huoi ligna ex aqua & ligni corruptione quædam postulæ quasi glareæ gñantur, quæ paulatim in auicularum similitudinem conuertuntur, quæ per rostra ad ligna pendentes, penitus vita carent quãdiu sic adhærent arbori. Successiue aũt t pis tenaculum cui adhærebant rũpiẽ, & in aquã cadẽtes viuificant, & paulatim sumptis alis aues p fectæ efficiunt, q magni & translucentes, carnes lympidissimas habere noscuntur, sicut ego possum perhibere testi- 2 3

moniũ, qui comedi. Istæ ergo aues licet a ligno putrido oriã
tur, naturã tñ ipsius nullatenus imitãt. Ista possunt applica
ri ad genus humanũ. constat.n. quod nos omnes de ligno pu
trido, s. Adamo originem ducimus, & eidem per carnis ꝓpa
gationem adhærendo, sine vita gratiæ, imo cum morte origi
nalis criminis nati sumus. Sed qd pro certo quando in mare
& in aquã baptismi mersi fuimus, diuina gratia nos viuifica-
uit, alis virtutũ dotauit, & in nigredine humilitatis & trans-
lucentia honestatis nos vestiuit, & finaliter nos ad paradisũ
volare fecit. vnde de muliere quam dracon persequebatur, dr.
Apoca. 13. qd datæ sunt ei alæ, & volauit. quia mulier, i. hu-
manitas quæ a dracone diabolo fuerat persecuta, alis virtu-
tum assumptis per baptismum, ab eius impetu est salua. Vel
dic ꝙ lignum est crux in quo pro certo aues. i. homines spirī
tualiter sunt generati, & mediante mari pniæ vel baptismi vi
ta diuinæ gratiæ & tãdem gloriæ sunt dotati. Vel dic ꝙ istud
potest exponi de multis qui licet sint originaliter a ligno pu
trido. i. a. vili & rustica plebe oriundi, quandoq; tamen acci-
dit quod ipsi cadunt in mare mundanæ prosperitatis, vbi ac
quirunt plumas. i. diuitias tpales, & tunc pro certo mutãtur
ĩn aues. i. in supbos, volũtq; fieri nobiles & milites, & primã
suam originẽ obliuiscentes, sursum per superbiam eleuantur
& volare cum alijs auib. i. cũ alijs nobilib. ad sella gloriãtur.
Datę sunt illi alæ aquilę quæ volauit. Apoc. 12. Vel dic ꝙ ista
auis est homo, qui quandiu ligno. i. mundo coniungitur per
desiderium, sine vita & mortuus inuenitur, quãdo aũt in ma
ri pænitentiæ rupto tenaculo mali amoris submergitur, tũc
ĩn au · n. i. in virum perfectũ ñ spiritualiter transformat. Vel
põt exponi de bonis filijs, q malorum & putridorum patrũ
non imitantur naturam. vide supra li. 1. c. de frigiditate, vbi
3 inuenies multa. ¶ De istis autem vel alijs similib. auib. narrat
Geruasius aliter. dicit. n. quod in Britannia maiori (quæ est
Anglia) in comitatu Cantiæ ad confinia abbatiæ de Farrchiã
ĩn littore maris sunt arbores paruæ ad salicum quantitatem
ex quibus nodi more germinum pullulãt, qui tandem in aui
culas transformantur, quæ per rostra pendentes ad arbores,
tandem viuificatæ facta aliquali sui commotione quasi prin-
cipio consummato, ĩn mare decidunt vel per aera volantes
liberè abeunt & recedunt. Sunt autem (vt aiũt) ad quantitatẽ
anserum paruulorum, pẽnis varijs intermixtæ. de istis nescio
an eædem sint cum prioribus, quia possibile est quod in natura
sint duę species auium taliter generatæ. Igitur dico quod, Ta
lis videtur fuisse Christus, qui. s. sine carnis corruptione in
parua arbore, i. in beata virgine fuit genitus, ibique spũ sctõ
viuificatur, & in mare huius mundi per natiuitatem cecidit,
vnde tandem per ascensionem ad paradisum volauit. psalm.
Ascendit super Cherubin, & volauit. ¶ In Pictauia omni an-
4 no veniunt quædam aues nigræ cum rostris longis rubeis &
acutis, quæ ab incolis corgalerans in lingua gallica nominan
tur, quæ in altis turribus nidificantes, in paucis locis eligunt
sibi ædes. In turribus. n. de Mallesiaco, de Cosdreio & de Cla
rauallæ solent aues hmõi habitare, anno quolibet circa hye-
mem recedere, & pullificationis tempore reuenire. In istia
ergo admiranda est prouidentia, quia ante aduentum suum
duos vel quatuor de sociis suis mittunt, qui quasi explorato
res venientes, & vtrum loca vbi nidificarunt bene stent cum
diligentia contemplantes, tandem ad alias redeunt, & post
modicum totum gregem secum deducunt, quæ in æstate pul
los faciunt, & aduenientе hyeme quo se conferant nescitur.
Pulli istarum sunt pingues & boni, antiqui vero valde sunt
sicci, insipidi atque duri. Illæ aues solas comedũt carnes. Vñ
vidi aliquas quæ in domibus diuitum nutriebant, quæ in die
bus veneris & sabbati comedere pisces nolebãt, sed aut pe
nitus ieiunabant, aut quodam naturæ sensu lumbricos terræ
sub terra sentientes cum suis rostris acutis mirabiliter extra
hebant, & inde quousq; carnes dabanť vita miserã sustenta-
bant. Talis auis vr̃ fuisse Christus, quia. s. de occultis regioni-
bus paradisi ad mundum illum venit, & ante suos explorato
res & nuncios. s. prophetas misit, & sic ad mundũ illũ veniẽs
fideles per gratiam & ꝑ pdicationem in mundu pullificauit.
Nã carnes. i. carnales ꝑ cõpassionẽ comedit, et ipsos lũbricos
i. ipsos pctõres de terra. i. de amore terrenorũ cũ rostro. i. cũ
verbo suo rubeo & charitatiuo acuto & seuero extraxit, &
tãdẽ in ascensiõe ad locũ vñ venerat, remeauit, dicẽs illď Io.
16. Exiui a pr̃e & veni in mũdũ, iterũ relinquo mũdũ, & vado
ad patrẽ. Vel dic ꝙ tales significat religiosus, & maxime illos

q habitus portant nigros. Isti. n. oĩ anno ad capitula sua con-
ueniũt, & pro præparandis necessarijs aliquos ante se mittũt
post vero ad loca sua redeunt. Isti ergo in altis turrib. nidifi-
cant. i. in cælo per contemplationem. Isti etiam pullos gene-
rant, iuuenes. s. inducendo ad suã religionem. Isti insimul vi-
uunt per concordiam & dilectionem. comedũt carnes. i. car
nales per flebilem compassionem, & cum rostris. i. cũ verbis
suis rubeis & acutis & caritatiuis & seueris lũbricos. i. pctõ-
res de terra. i. de amore terrenorũ extrahunt per prædicatio
nem. sicci sunt & macilenti per carnis maceratiõem, nisi for
te dum sunt iuuenes, quia tunc magis participant carnalem
ẽmpinguationẽ. Vel dic ꝙ isti sunt mali dæmones, qui cater
uatim ad nos veniunt, & carnes. i. carnales per tentationem
comedunt, & lumbricos. i. auaros de terra. i. de mundo per
montẽ extrahunt, & eos in inferno deuorant & consumunt.
Deut. 32. Deuorabũt eos aues morsu amarissimo. Vel dic ꝙ
ĩn religione sępe fit ꝙ nouitij & iuuenes sunt senib. per deuo
tionẽ pinguiores, leues vero iuuenibus per obstinationẽ du
riores, & per indeuotionẽocciores. Accidit aũt de istis aui
bus (sicut a fide dignis audiui) quod in quadam turri vbi ni-
dificare consueuerant, homines vt meliurẽ eis pararẽt loca
quasdã cledas de virgis factas ibidem per modum solarij po
suissent, contingit ꝙ vna istarum auiũ inter virgas pedẽ im-
mittens caperetur, & capta inuẽta ab incolis necaretur. Qď
videntes aliæ, & hoc ex insidijs factũ esse credẽtes & sibi ad
iniuriam imputantes, locum dimiserunt, & per plures annos
a suo aduentu solito cessauerunt. Istud ergo applicari põt q
nos si fuerimus prudentes aues mundũ istũ, vbi nidificare so
lemus, quem. s. plenũ insidijs & periculis esse cognoscimus
& vbi quã plurimos perijsse & deceptos fuisse videmus, de-
bemus quantũ ad affectum dimittere, & ad aliũ locum, vipo
te ad religionem vel ecclesiã corporaliter, & ad paradisum
spiritualiter nos transferre. psal. Transibo vsq; in locum ta-
bernaculi admirabilis, vsque ad domum Dei. Quod tñ est cõ
tra multos similes columbis, quæ in loco vbi omnes pdeces
sores suos vidẽr pullos amisisse, vel captos fuisse, ꝓpter hoc
nidificare non cessant &c. vide supra li. 7. c. de columba. ¶ In
Pictauia in mari prope monasterium sancti Michaelis in ere 5
mo, inuenta est qñq; vna auis quæ ab incolis lingua gallica
dr̃ Pes in ano, gallice, pid en cul, & hoc ꝓpterea q a ista auis in
parte posteriori sub cauda vnum pedẽ ad modũ anseris ha
bet, quo in mari sicut remigio se gubernat. Ista ergo ꝑ ter-
ram nunquã ambulat. Aut. n. per mare natat, aut ꝑ aerea sur
sum volat. Non. n. habet pedes ad ambulandum, sed pedem
vnum quo ad natãdum vtitur. Igitur cũ in scriptura ꝑ pedẽ
intelligatur affectio, per volatũ cõtemplatio, per mare pnia
vel religio, per ambulationem vero quæ in terra fit, intelliga
tur terrenorum negociorum administratio, possum dicere
quod auis ista significat mihi bonum religiosum, qui vnico
pede. i. vnico affectu hoc est, sola affectione & desiderio
æternorum debet esse contentus, quo circa posteriora. i. cir-
ca considerationem mortis debet esse munitus. Isto. n. mediã
te debet per mare pniæ se dirigere, ad terram autem, i. ad ter
rena bona & negocia nũquam debet accedere, nec se debet
accedere, nec se in eis per auaritiam vel per administrandi
sollicitudinẽ implicare, sed solũmodo debet aut per cõtem
plationem sursum ascendere ad cælestia aut per regularem
obseruantiam in mari pniæ transmutare. iñ tali vr̃ loqui dñs
Mat. 18. Bonum est tibi ad vitam ingredi debilem & claudũ,
quam duos pedes habentem mitti in ignem ęternum. ¶ In pi 6
ctauia & etiam in multis partibus Galliarum aliqua sunt flu
mina in quibus dr̃ è cælo cadere manna, i. congregatio ver-
miculorum alatorum, qui sursum in aere, quãtum tenet spa
tium fluminis & circa per unum cubitum, generãtur, & cer
to anni tempore dum sol est in virgine, de aere cadentes &
pluentes, ipsis piscib. cib. efficiuntur, verum dum cadunt vi-
ni sunt, sed postquam ceciderunt, examinantur & moriunt.
Vnum tñ audiui mirabile quod vbi papiliones isti cadunt, si
vnum in manu tua receperis, & diligenter attenderis, ipsum
statim in tres vel quatuor multiplicari videbis, & primo pa
rẽte in partes diuiso, de qualiber particula vermem alatum
reperies, quem postquam aliquantulum volauerit, ad terrã
cadere mortuum cito cernes. Aliqui vero dicunt ꝙ isti ver-
mes quasi de profundo fluminis ebulliendo nascuntur. Vi-
detur tñ magis verisimile quod superius sicut & aliæ multæ
impressiones in aere generentur. Pisces igitur fluminu
istum

istum cibû cælitus sibi missum auidè recipiunt in illo tempore pingues & sapidi valde fiunt. Piscatores ét illos qui radût in littore congregant,& de ipsis hamos suos inescant. Fluuios autem talis est manna in Pictauia, Sequana in Francia & Câpania, Ligeris in Turonia, Veronis in Tolesana ꝓuincia. Talis vermiculus proculdubio fuit Chrs, qui dicit. Psa. Ego sum vermis,& non homo. Nã iste sursum in sinu patris genitus,& in aere.i.in beata virgine de rore scti spiritus carne sumpta, descendens ad mundi fluuium, homo factus, ipsis pisciculis.i.pctôribus factus est in sacramento altaris nutrimentum & cibus, dicens Io.6. Ego sum panis viuus, qui de cælo descendi. Et iterum. Caro mea vere est cibus. Iste.n.tûc ad nos descendit, quando sol Dei filius signum virginis.i.signum virgineum perambulauit. Et illud proculdubio magis est mirabile, quia quamuis iste vermis,s.Christus in altari in plures particulas diuidatur, in qualibet tamen viuens vermiculus.i.ipse Christus totus inuenitur, qui diuisionis detrimenta non sentiens, totus & integer in qualibet particula reperitur, sicut de cerio paschali cantur, quod licet sit diuisus in partes mutuati tñ luminis detrimenta nô nouit. Iste ergo postquam aliquandiu in mundo circuiuit & volauit, quo ad humanitatem mortuus fuit,& pisces.i.fideles donis & virtutib. impugnauit, quam vtiq; debemus in altari auidè & deuotè recipere,& etiam piscatores.i.prædicatores debent hamos verborum suorum ad alliciendum pisciculos peccatores, cibo isto spûaliter inescare. Tu das escã illorû in tempo-
7 re opportuno. ¶ Vnum mirabile est in Pictauia, quod qa vñ incredibile nullatenus recitarem, nisi vulgatum & expertum a fide dignis audirem. Est.n.prope castrum quod dicitur Mirabellum, oppidum paruulum, quod in lingua gallica Puytalle, latinè vero scissuspodius nuncupatur, cuius dominus cum progenie sua super serpentes dicitur mirabile dñiû habuisse. Vnde fit ꝙ si dominus dicti loci ad locum quantûcunque serpentib. plenum accesserit,& alte clamando ꝙ de loco recedât, ex parte domini de podioscisso ꝑceperit, nullus vnquam ibi amplius serpentem videbit: quinimo tunc recedentes inueniunt,& lacto edicto ibidê amplius nô morant. Istud proculdubio non crederê nisi a cunctis vulgatum & creditû esse scirem,& nisi etiã in scripturis similia reperirem, sed quia Sol.& Plin.de Marsis & psillis maiora recitant, ideo ad ista credendû me necessario inclinant. Ista possunt applicari de exorcismis ecclesiasticis qa si sacerdos exorcismos scrãles fecerit,& serpentibus.i.demonibus ꝙ recedant ab hoie præceperit, ipsi pro certo statim fugient,& verba execrationis vel coniurationis ecclesiasticæ sustinere non valentes hominê si se eis per peccatum non subiecerit, in pace & quiete dimittent. Quilibet.n.sacerdos virtute clauiû habet coercêdi demones ptâtem iuxta illud Lu.10. Ecce dedi vobis potestatê super serpentes & scorpiones,& super omnem virtutê inimici. Vnde audiui narrari ꝙ diabolus qui quandã monialê specie viri cognoscebat,& eã de monasterio clausis ianuis extrahebat, postquã de parentum volûtate consecrata fuit, ipsam tangere non valebat, ꝗ tñ ejdem a longe apparebat,& apostatare inducebat. Cognito ergo ꝙ diabolus esset, pæ-
8 nituit,& virtutem consecrationis agnouit. ¶ In illa parte Pictauiæ quæ dr Sautonia, inueniũt fuit aliquando Nereides, q sunt pisces formam humanam habentes. Vnde audiui ꝙ in Oceano iuxta territorium quod dr Arûtum, tales pisces inueniuntur, qui capti pro miraculo reseruantur. De quo éi videtur recordari Pli. dicens li.9. Nec pauciores inquit in Sanctorum littore. Sequitur: Nereides vero multas. Et ibidem dr ꝙ sub diuo Augusto plures in littore apparuere Nereides exanimes. Igitur pôt dici ꝙ istę Nereides formã mulierum habentes, rône tamen humana carentes, significant malas mulieres, quæ solum formam humanam & rationê vût habere, inquantum nunquam volunt actus rationis facere, sed in aquis deliciarum cum piscibus.i.carnalibus residere. Item sicut a fide dignis audiui, in Sautonia prope Subisiã est cimiterium sancti Amani, cuius satis est mirabilis côditio, quiã.s.si quis de illa parochia moritur cum sepulchrum eius effoditur, nunquam mausoleum reperitur, verutamen si aliquis extraneus sit sepeliendus, statim quod in cemiterio cauare inceperis, a casu mausoleum præparatû inuenies. Atq; sic cemiterium illud extraneis sepulchra præparat, q tamen a ciuib. suis abscôdit & occultat. Ista possunt applicari ꝙ magis debemus fauere extraneis quam propinquis, quia pro cæteris parib. magis debem⁹ peregrinis & extraneis beneficia impendere quam ciuib. atq; notis,& hoc quia ciues melius possunt ibi necessaria prouidere, extranei vero magis noscûtur quam alii indigere. ideo bene præcipitur Deuter.10. Vos ergo amate peregrinos. Vel dic ꝙ isti cimiterio sunt similes multi, qui extraneos stipendiant & honorant, ipsosq; secum habere gloriantur & amant, ciues vero notos & familiares contemnunt,& dare eis seruitia vel officia nunquam volût. familiaritas.n.côtemptum parit & illa quæ de nouo veniût, animos magis diligit, diuturna vero & si pluris valeant, vili pendit. Cuius tamen contrarium docet sapiens. Eccl.9. Non derelinquas amicû antiquum. nouus.n.non erit, similis illi.

De prouincia Cap. 49. 1

Prouincia est pars galliarû superior, ꝓpè Italiam, q antiquitus Gallia Narbonensis est dicta. Ista ergo vsque introitû Italię protenditur,& versus Lugdunensem Galliam taliter dilatatur, quod etiam ciuitas Viennen. in Narbonensi prouincia computatur, vt Plin.li.2. de naturali historia.ca.4. dicit. Est ergo Gallia Narbonensis illa portio galliarum quæ nunc dicitur Prouincia, cum suis adiacentib. in qua proculdubio sunt multa mirabilia a natura creata, q ad mores redacta, sunt ad salutem animarû vtilia atq; sana. Igitur secundum Geruasium in Prouincia in ciuitate Arelaten. fuit antiquitus ante Christi aduentum valde detestandus ritus, quia omni anno tres iuuenes de côi emebantur & pascebantur,& in fine anni Kalendis decembribus immolabãtur,& sanguis super populum aspergebatur,& sic pro salute populi sanguis innoxius fundebatur super aram quæ inter duas columnas altissimas erat posita in suburbio vrbis, loco qui antiquitus rocheta dicebatur. Trophimus autem Christi discipulus regê & populum conuertit,& hunc ritum detestabilem amouit,& sanguinê fundendû pro populo, Christi sanguinem intelligendum monstrauit. De isto autem ritu videtur Plinius recordari.li.7.c.2. vbi ait. Nuperrime trans Alpes hominem immolari, gentium earum more solitum. Charissimi quamuis iste esset horror & error paganorû, potuit tamen esse figura diuinorum sacramentorum. Per istos .n.tres iuuenes intelligo Christum, q tres iuuenes, i. triplex iuuenis potest dici, cum triplicis sit naturæ inquantum continet animam corpus & diuinitatem. Hic ergo pro salute populi fuit immolatus,& aspersiône sui sanguinis populus a criminib. expiatus, quia sicut dicitur ad Heb.9. Omnia penè in
sanguine mundantur,& sine sanguine non fit remissio pecca 2
torum. ¶ Item Geruasius dicit quod in prouincia Aquen. castro quod dicitur Baldimentû, est rupes rubea instar coralij rubei, cuius fragmenta si fuerint accensa, diuturnum lumen præbent,& quandiu materia durauerit, semper lucent,& ponitur hic de Asbesto lapide, qui semel accensus semper ardet, de quodam etiam candelabro in templo veneris quod semp ardebat. Sed de hoc vide cap. de Asbesto. Adhuc Geruasius quod hic sunt quidam cerei quos refert antiquitas a beata virgine cum domino præsentatos in templo, qui côtinuo ardentes nunquam consumuntur. De candela etiã beatæ Mariæ Atrebaten. dicitur quod quamuis sæpissime accendatur, nullatenus minoratur. Legi ét in chronicis quod tempore Henrici secundi imperatoris Romæ fuit inuentû corpus Pallantis gigantis integrum, quod plus quam mille annis sub terra fuerat, nec ꝓpea corruptû, imo côtra muros vrbis erectû ad murorum cacumina attingebat. In latere autem vulnus habebat ad latitudinem quatuor pedum,& habebat epitaphiû inscriptum. Hic iacet Pallas filius Euandri, quem lancea Turni militis interfecit Fuit autem Euâder de primis Romæ fundatoribus. In capite ergo sepulchri inuenta est lucerna, quæ nulla aqua, nec vento aut liquore aliquo extingui poterat. Philosophus autê quidam suum ingenium probare volens, lapidem de subtus ꝑforauit,& statim subintrante aere lumen extinxit. Per talia lumina charissimi pût intelligi viri iusti, qui exêplis & doctrinis illuminant totum mundû Mat. 5. Vos estis lux mundi. quia pro certo sancti q in igne charitatis fuerût accensi, lumê & lucerna totius mûdi fuerunt, qui in têplo domini reluxerunt,& ad caput gigãtis mortui Christi (qui duplicis substantiæ gigas dicitur) per suæ mortis memoriam iacuerunt, sicut de Apostolis & pri-

diligentes & bonos sed potius pigros & deliciosos, quinimmo tales inde deponuntur, nec ibi viuere permittuntur. Alio modo audiui de ista turre, videlicet quod custodes nocturni quandiu vigilant, nihil timent, si vero dormierint, ad ripam propinqui fluminis sed positos in mane reperient. Istud ergo de prælatis potest dici, quia vere si in turri ecclesiæ sibi commissa per diligentiam non vigilent, sed in delicijs torpescant, & dormiant, inde deponi merentur. Si vero sint diligentes & vigiles, ibi manere sine molestia comprobantur. Ideo Apocalyp. 3. Esto vigilans, & confirma cætera quæ moritura erant. Si ergo non vigi
7 laueris, veniam ad te tanquam fur, & nescies. ¶ Item audiui quod in ciuitate Viennen. est turris quam demones fundauerunt totam integram. Narratur autem (nescio an vera narratione) quod cum in illa turri quendam clericum inimici sui quibus inuisus erat, inclusissent, de nocte facta a demonum inuocatione, Viennam se & turrim portari fecit, quæ adhuc ibi integra perseuerat. Istud significat quod turres, i. alti principes, & potentes, qui clericos. i. res ecclesiasticas iniuste detinent, a diabolo portabuntur a sua patria in aliam. i. de mundo ad inferos transferent. Ad litteram etiam tales ecclesiasticarum rerum prædones videmus terras & possessiones vendere & tandem locum; & terram præ paupertate mutare. Iob. 14. Mons cadens defluit, & saxum trans
8 fertur de loco suo. ¶ In prouincia in diocesi Aquen. est quoddam castrum quod dicitur Noth, in quo magna rupes est, quæ si digito modico impuleris, totam ad facilem motum duxeris, si vero totum corpus aut infinita plaustra boum admoueris, immobilis perseuerat vt Geruasius dicit. Plinius vero simile videtur recipere, dicens libr. 2. c. 98. quod iuxta harpaza oppidum Asiæ cautes stat horrenda, vno digito mobilis, eadem si toto corpore impellatur, resistens. Istud potest applicari ad officium correctionis. Sunt enim multi ad modum rupium duri & obstinati, & ad omne malum ponderosi & inclinati, qui tamen si digito tangantur. i. si ostensiuè, & manuductiuè benigniter tractentur, & suauiter & sine violentia a prælato vel prædicatore vel confessore arguantur & corrigantur, statim mouentur ad bonum, & a duritia sui propositi remouentur, si vero cum toto suo conatu & impetu, adhibitis scilicet violentis punitionibus & exasperationibus ipsos mouere & corrigere contenderint, nihil proficiunt, quia magis ac magis indurati, in suo malo proposito stabilius & obstinatius radicantur. Magis ergo proficit digitalis & benigna monitio quàm humeralis & impetuosa correctio ideo prælati qui magis vtuntur austeritate quàm benignitate, reprehenduntur a domino Matthæi. 23. dicente quòd ipsi alligant onera grauia & importabilia humeris hominum, digito autem suo nolunt ea mouere. Ac si diceret quòd melius est digito monitionis mouere, quàm grauibus oneribus homines fatigare. Vel dic quòd hominibus qui contra fortes tribulationes præ
9 ualent, & contra leues minus constant. ¶ Vnum notabile dicit Geruasius quod in diocesi Nasonen. est castrum Dei Iouis, quod in quadam valle vndique altis montibus circunsepta positum, vsque ad tempora Caroli magni nullus venti flatus quamquam leuissimus intrauerat, propter quod ipsa vallis quæ glebam habebat fertilem, in se penitus sterilis erat, & omni humano commodo inutilis permanebat. Verum causam sterilitatis reperiens vir sanctus Cæsarius Arelaten. Archiepiscopus mare Ponticum adijt, & chirotecam vento maris impletam constrinxit. Accedensque ad dictam vallem inutilem, chirothecam contra quendam scopulum iniecit, ventumque perpetuum in Christi nomine emittere eum iussit, sicque factum est quòd rupes facto foramine per scissuram ventum semper eructat, quem Pontanum ventum, quasi a ponto diuinitus illuc translatum, vulgus appellat. Certos autem habet terminos ille ventus, quos non transgreditur. Vnde illi qui in valle ab ipso flagellantur, si extra vallem exeant, ab eius impetu liberantur. Terra autem illa virtute flatus facta est salubris & infœcunda, quæ vsque ad Caroli magni tempora fuerat infœcunda. Dic quòd ista terra significat genus humanum, quod. s. nullum fructum bonorum operum antiquitus producebat, imo propter peccatum Adæ & propter carentiam boni flatus. i. sancti spiritus, qui ipsam donis & gratijs non perflabat, sterilis spiritualiter permanebat. Esa. 47. Venient tibi simul duo hæc, sterilitas & viduitas. Sed quid? Pro certo episcopus noster Christus huic sterilitati compatiens, de mari paradisi ad scopulum huius mundi ventum. i. spiritum sanctum attulit, ipsumque super corda fidelium spirare iussit, & sic mediante eo vallem humani generis donis & gratijs fœcundauit, dicens illud 4. Regum. 2. Sanaui aquas has: & non erit vltra in eis mors neque sterilitas. ¶ Idem Geruasius dicit quod mirabi- 10
le est, quod aqua maris aliquando constringatur in glaciem, aliquando condensetur in salem. A parte. n. septentrionis mare propter intensa frigora congelatur, a parte vero meridiei mare propter calores intensos in salem inspissatur. & sic vult concludere Geruasius quod impossibile est oceanum in circuitu nauigare, & hoc (vt ait) quia aqua eius in meridie calore densatur, in aquilone vero frigore constringitur & congelatur. Plinius vero lib. 2. c. 69. Naturalis historiæ alterius est opinionis, & ostendit quomodo Oceanus fuit totus diuersis temporibus nauigatus. Dicit enim quod aliqui ex Hispania in Aethiopiam pro mercaturis nauigant, alij vero de Aethiopia in Indiam transfretant, & sic isti per partes orbis torridas transmeant. Dicit etiam quosdam fuisse qui de India in Germaniam tempestate appulerunt. Et constat de Germania in Hispaniam nauigijs iri posse; & sic (vt ait) est possibile totum circuitum oceani nauigasse. Dimissa ergo ista disputatione, solummodo moralizemus verba Geruasij. & dicamus quòd valde est periculosum & difficile transire Oceanum huius vitæ fluctuosæ, nam quia ibi viget frigus indeuotionis, quod quosdam per obstinationem congelat, viget etiam ibi in alijs calor concupiscentiæ, auaritiæ, & ambitionis, qui quosdam per patientiam condensat, & in salsam amaritudinem salis eos mutat, ideo difficile est ibi tute sine peccato viuere, & inter tot impedimenta est quasi impossibile virtualiter nauigare. 2. ad Co-
rin. 11. Periculum in mari. ¶ Item dicit idem quòd in prouin- 11
cia in castro de Pinolen est aqua lympidissima, quæ quamuis omnia decoquat, nunquam tamen bullit. Expone sicut supra ca. de Gallia. §. 10. vbi inuenies de fonte cuius aqua non bullit, & tamen coquit, & de alio cuius aqua bullit, & tamen non 12
coquit. ¶ Item ponit Geruasius de vermiculo quo tinguntur preciosi panni, & dicit quòd in prouincia in aliquibus maris confinijs est arbor in lingua illa dicta. Quas, cuius cortex, fructus flores, & folia carissimè venduntur, & est ad quantitatem dumi, cum folijs pungitiuis, circa cuius radicem circa mensem Maij generantur quædam pullulæ, molles, & humore rubeo plenæ, quæ rore cæli ibi generantur, & inde magistraliter ne humor defluat, euelluntur, & ad solem siccantur, postea in corio consuuntur. Circa vero æstiualo solstitium in vermiculos conuertuntur, & de sanguine illorum vermium color qui vermiculus dicitur, efficitur de quo (quod mirum est) nullus pannus lineus tingitur, sed solum in re quæ de re animata excerpitur, vt in serico vel in lana color eius imprimitur, qui color vermiculus appellatur a vermibus. Reuera per istum vermiculum possum Christi purpureum sanguinem intelligere, & per vermem possum ipsum Christum spiritualiter annotare, qui etiam dicit in psal. Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Igitur dico quòd de arbore paradisi fuit assumpta pustula roris cælestis. i. ipse Dei filius benedictus, qui calore sancti spiritus excoctus, positus fuit in corio vteri virginalis, vbi sine virili semine per beatam incarnationem in vermem. i. mortalem hominem est mutatus, quia sicut dicitur. 2. Regum. 23. Ipse est sicut tenerrimus ligni vermiculus. Sanguis igitur istius vermis fuit extractus per passionem, vt exinde tingeretur anima per passionis diuinæ meditationem, & colorarerur & ornaretur per virtutum omnium perfectionem, sicut dicebat illa beata Agnes, sanguis eius ornauit genas meas. Sed vnum est aduertendum quòd iste preciosus color, hoc est tinctura sanguinis Christi, & suæ compassionis, non adhæret lino vel canabi. i. affectioni & conuersationi malorum insensibilium & mortuorum, sed solum adhæret lanæ vel in serico, quæ de rebus animatis excerpuntur, idest vitæ & conuersationi iustorum per gratiam viuificatorum. Nam sola lana. i. sola affectio vel conuersatio viri iusti, animati & viuificati per gratiam, virtute Christi sanguinis spiritualiter coloratur, mali vero obstinati & spiritualiter mortui conuersatio, virtute huius sanguinis nullo pacto immutatur. Ideo de iusto dicitur Genes. 49. Lauabit in vino stolam suam, & in sanguine vuæ pallium suum. ¶ Gratia præmissorum Gerua-
sius recitat de vermibus qui sericum faciunt. Dicit. n. quòd isti 13
vermes sunt a principio quasi semina sinapis, qui in vere pannis inuoluti, in sinu dominarum & virginum tenentur, ibi caloris beneficio viuificantur, & in vermiculos transformantur, qui folijs mori expositi, ipsa statim rodere incipiunt: et super tabulam expansi cito in vermium grossitiem crescunt. Aduenientes ergo tempore operandi continuantes ieiunium sericum ex se et ex suis visceribus conficiunt, circa se exinde globum faciunt et in eius medio se includunt. Post pauca vero tempora in

ſtar papilliönum alati globũ ſerici penetrant, & dũ auolare
parãt, maſculi fœminis ſe copulãt, ſicque triduo caudatim in
æſtu ſuæ libidinis perſeuerant, qui ambo moriunt pariter &
expirant, maſculus autẽ primo moritur, poſtea autẽ fœmina
moriẽdo ſemẽ emittit, vnde eo (quo dictũ eſt) ordine genera
tio tandẽ creſcit. Proiectis eius cadaueribus ſemẽ generatio
nis recipitur, & vſque ad veris tẽpora reſeruatur. Vincẽtius
vero hunc vermen videtur vocare lanificum vel bõbicem,
quod idem eſt, & inde facit titulũ. De iſto etiam verme phy-
ſiologus meminit, qui vermes iſtos bombyces vocat. Hæc au
tẽ miſcere hoc loco nolui, quia ſupra in libro de animalibus,
de bõbyce ponit. Per iſtud ſemen quod non eſt de natura hu
mana, & tñ per calorẽ humanũ transformat in vermẽ, intelli
go Dei filiũ benedictum, q de ſui diuinitatis natura nihil ha-
bebat humanum, imo ipſe ab æterno fuit ſemẽ cœleſte & di
uinum. Iſtud ergo ſemẽ patris in tẽpore veris, vt potè in mar
tio, fuit in ſinu humano, in gremio. ſ. vteri virginalis poſitũ,
vbi diuina virtute fuit ſicut in terra aliena, in vermẽ. i. in ho
minem transformatum, & ad rodendũ folia mori i. cibos ex
teriores mortales, & ad lucẽ hui⁹ aeris editũ & emiſſum, ita
q propriè de iſto ſemine Dei patris 'poteram⁹ dicere ipſi pa
tri illud Gen. 15. Scito q peregrinum futurum ſit ſemen tuũ
in terra non ſua. Iſte ergo vermis Chriſtus vbi vidit tẽpus fa-
ciendi opus ſalutis humanæ, ieiunium & abſtinentiam cõti-
nuauit. Mat. 4. Cũ ieiunaſſet. 40. diebus. &c. Et de ore ſuo te-
lam & ſericum doctrinę euangelicę propinauit. Tãdem amo
re vxoris ſuæ, ſ. animæ Chriſtianæ, mortem ſubijt, & ſemen fi
liorum Dei p gratiã generauit, ita q fideles poſſunt dicere
illud Iob. 8. ſemen Abrahæ ſumus, & non ſeruiuimus vnquã.
Vel dic q per iſtos vermes intelligo vſurarios & auaros, q p
certo in principio ſunt ſicut ſemẽ ſinapis. i. parui pauperes &
minuti, & de humili plebe nati, & more ſinapis ad accipiẽdũ
ruſticos per naſum (iuxta vrbanum vocabulũ) præparati. Sed
pro certo in ſinu hominũ. i. in curia magnatum, per fomen
tum alicuius pſonæ, & per ſuſtentamẽtũ alicuius prælati vel
principis, iſti quandoq; i ſtatu creſcũt, & vermes groſsi. i. ma
gni iudices & officiales, vel etiam vſurarij diuites fiunt, q om
nia folia. i. omnes poſſeſsiones aliorũ vſuris & rapinis corro
dunt. Iſti etiam quandoq; ieiunant, & vix ad ſaturitatẽ come
dere volũt, & ſic habitaculum ſericũ. i. domos plenas diuitijs
ſibi cõſtruũt, & tãdẽ alati papilliones. i. nobiles & milites fie
ri volũt, ſeque poſtea cũ ad plenũ ditati ſunt in libidine exer
cere contendunt, & in delicijs viuere pponũt. Sed vere cito
venit mors temporalis & æterna, per quã gaudia cũcta per
dunt. Semẽ autem ſuum improbum, ſ. malos parẽtes & filios
deſerunt poſt ſe, qui ſimili modo poſt parẽtes ſuos folia mori
. i. pauperum poſſeſsiones diripiũt & cõſumũt. Ideo tam de
patribus q̃ de filijs põt dici illud Eſa. 1. Væ gẽti peccatrici, po
pulo graui iniquitate, ſemini nequã filijs ſceleratricis. Vel dic
q multi ſunt qui licet diuina virtute gẽiti, ad gradum alicui⁹
perfectionis pducti, filoſq; ſacrę ſcripturæ paſti fuerint, ieiu
nijsq; intenderint, & p prædicationem ſericã. i. multa bona
documenta ex ore ſuo emiſerint, & tandem alijs cotẽplatio
nis receptis ſurſum ad celum per affectionem euolare propo
ſuerint, fit tamen quãdoq; q cum fœminis per luxuria ſe co-
pulant, & ſic vitam gratiæ, famæ & gloriæ perdunt, & per cul
pam & æternam miſeriam ſe occidunt & necãt, & ſemẽ ma-
lorum exemplorum alijs tribuũt & ppinãt. & ideo dicit Au
guſtinus. Nihil adeo virilem animum ab arce contemplatio-
nis eijcit, ſicut fœminæ blandimenta. Vel dic q bõbyx quæ
quãdo vult operari, totũ ſtercus de vẽtre ſuo eijcit, & tũc ad
ſolem corpus eius luceſcit, & tãquã textor induſtrius, vt me
lius operi vacet, tunc comedere renuit, ſignificat bonũ reli-
gioſum, qui ſtercora diuitiarũ debet de vẽtre ſuæ affectionis
per contemptum eijcere, & per honeſtam conuerſationẽ lu-
ceſcere, ieiunio & orationi intendere, ſericum virtutum cõte
xere, & ſic alis cõtẽplationis receptis, & ſpirituali generatio-
ni. i. prædicationi vſque ad mortem vacare & intẽdere exem
plo Chriſti, qui poſt ieiunium iuit ad prædicandum. Math. &
Luc. 4. Vel dic quod bombyx quæ ſepelit ſe in filijs ſuis, vt me
lior renaſcatur, ſecundum phiſiologum, eſt vir humilis, qui in
hoc mundo ſe ſepelit, & recolligit i ſeipſo, vt tãdẽ in reſurre
ctione alatus & glorificatus renaſcatur i paradiſo. Vel dic q
iſte eſt bonus ſcholaris, qui folia mori, id eſt ſcientias ſapien
tum debet per ſtudium rodere, & in filis, ideſt in libris ſuis ſe
dẽs per ſtudium inuoluere & abſcõdere, & vt meli⁹ addiſcat,
aliquotiens ieiunare, & ſic per acquiſitionem ſciẽtiæ poterit
alatus & fortificatus, alis ẽt beneficiorum dotatus ad patriã
reuenire, & ſi neceſſe ſit, vxorem accipere, & generationi va
care. Figura de Iacob, Gen. 30. & deinceps, q in terra aliena
diuitias & vxores ſeruiẽdo Labã acquiſiuit, & ad parẽtes po
ſtea diues rediuit. Quia pro certo ſcholaris qui ſeruiẽdo La-
ban, hoc eſt doctoribus, in terra aliena moratur, vxorẽ. i. ſciẽ
tiam acquirit, & diuitias cumulat, & ſic gaudens ad propria
reuerti comprobatur. Apoc. 12. Datæ ſunt ei alæ duæ aquilæ,
vt volaret. Duæ. n. alæ ſunt ſcientia & diuitiæ, quæ per ſtudiũ
acquiruntur. Vel dic q bombyx quæ moriẽ generãdo, & ei⁹
fœmina pariẽdo, ſignificat hæreticos & malos ſuggeſtores, &
eorum ſubditos ſequaces & auditores. Iſti. n. dũ generãt. i. dũ
male docent, ſuggerunt & prædicãt, per culpã & mortẽ æter
nã moriuntur, fœminæ vero. i. ſequaces & auditores finaliter
tunc pereunt, dum verba concepta pariunt. i. dum mala ta-
lium documenta exequuntur. Quod etiã de quibuſcunq; ma
lis ſuggeſtoribus poteſt dici, quia doctor & diſcipulus, & præ
ceptor & executor damnantur. ad Rom. 1. Quoniã qui talia
agunt, digni ſunt morte æterna, non ſolum ipſi, ſed qui eis cõ
ſentiunt. ¶ Adhuc gratia præmiſſorum (licet ſim extra mate- 14
riã prouinciæ) occurrit mihi quod dicit Odoricus, videlicet
q circa montes Caſpios ſunt quædam loca vbi naſcuntur pe-
pones maximi, in quorũ medio beſtiola ad modũ chirogril
li naſcitur, quæ vna cũ pepone matre ſua cibus incolis effici-
tur. Talis beſtiola eſt Chriſt⁹ qui ſine virili ſemine in vtero pe
ponis. i. virginis matris natus in ſacramento altaris fuit hoi
bus cibus factus Io. 6. Caro mea vere eſt cibus. ¶ Dicit Ger- 15
uaſius q i prouincia eſt inſula himẽſis, vbi pollet religio mo
nachorũ, in quã inſulam nullus penitus vermis intrat. Sic ve
rè dico q null⁹ vermis inuidiæ vel cogitationis pverſæ debet
intrare in locum vel collegiũ vbi ſolitũ eſt religioſos & mo
nachos habitare. ¶ Secundum Geruaſ. in prouincia eſt quidã 16
fons perlucidus, in quem ſi lapidẽ vel lignum vel aliquid hu-
iuſmodi materiam proieceris, ſtatim de fonte pluuia aſcẽdet
qua te totũ aſperſum & humectatum videbis. Talis fons eſt
beata virgo, vel etiam Chriſtus, vel quilibet ſanctus, quia p
culdubio ſi in ipſo aliquem lapidem. i. aliquam orationẽ vel
deuotionem proijcimus, vel ſi pro ipſis eleemoſinam vel pere
grinationem, aut aliud bonũ opus facimus, ſtatim pluuia ſuæ
gratiæ veniet, aqua nos humectatos ſentiemus. Gene. 2. Fõs
egrediebatur irrigãs ſuperficiẽ terræ. Vel dic q talis fons eſt
homo impatiens, quia ſi ipſum lapide alicuius diſplicẽtiæ p-
cuſſeris, ſtatim ipſum cõtrate iſurgere, & te verbis & iniurijs
nitentẽ ſummergere videbis ita q tu poteris dicere illud pſ.
ſuper me confirmatus eſt furor tuus, & omnes fluctus tuos i
duxiſti ſuper me. ¶ Item Geruaſ. dicit q in puincia in dioceſ. 17
Aquen. in caſtro Põtenes tẽpore ſuo erat nux quę a cornice
ferebatur plantata, & cũ aliæ nuces fructificabãt, hæc globũ
inſtar pomi vel pineę faciebat, quo fracto ſex vel ſeptẽ aut de
cem nuclei quandoq; inde eliciebantur. & intra inueniebant.
Talis nux videtur eſſe crux, quam cornix nigra. i. Iudeorũ po
pulus plantauit & erexit, quia p certo fruct⁹ eius, ſ. Chriſtus
multos nucleos. i. multas virtutes in ipſo cõtinuit. Vñ ſi vis
habere ſex nucleos. i. ſex opera miſericordiæ, vel ſeptẽ mora
les virtutes, vel decem mãdata legis omnia in illo fructu po
teris repetire. Dan. 4. Fructus eius nimius & eſca vniuerſorũ
in ea. Vel dic quòd arbor eſt eccleſia, fruct⁹ eius eſt vir iuſt⁹,
qui de nucleis & de lignis ſpiritualibus. i. virtutibus plura cõ
tinet, & exẽplariter exhibet &c. ſicut ſupra. Vel dic q nuclei
eccleſiæ ſunt religiones & collegia, intra quæ multę continẽ
tur pſonæ. &c. Vel iſta nux eſt paradiſus, in qua vnus fructus
Deus multos miniſtrat nucleos, ideſt diuerſam multitudinẽ
præmiorum. ¶ Item Geruaſius dicit quòd in prouincia ad cõ 18
finium vrbis Maſsilien. arbor erat quæ ad modum fabæ ſili-
quas faciebat, ſed in ipſis ſiliquis nihil præter lapides contine
bat, ita vt ibi fructus expectanti, lapides ferret. Adhuc etiam
intellexi eſſe in prouincia tales arbores. Dictum eſt tamẽ mi
hi quòd iſtæ ſiliq ſunt comeſtibiles, fructus tamẽ interiores
duri ſunt. & lapidei & infragibiles. Pro certo tales ſunt mul
ti, qui exterius in apparentia videntur habere ſiliquas, ideſt
videntur prætendere aliqua bona ſigna producendi bono-
rum operum bonos fructus, vt potè quia habent bona verba
vel bona virtutum principia, ſed pro certo contrarium eſt,
quia ſi ipſos aperire & inueſtigare volueris, nihil boni in ip-
ſis inuenies aut videbis præter lapides duros, id eſt præter
obſtinationem

obstinationem mentis,pterq; dura verba & opa,quib.lapi-
dát socios& vicinos.Vnde de talib.pôt dici illud Esa.5. Ex
pectaui vt faceret vuas,fecit aût spinas.Vel dic q͠ ista arbor
est mundus,qui pro certo promittit ibi delectabiles diuitia
rum & delicia rû fructus,quos in suis siliquis.i.in suis statib.
& officijs supponit esse côtentos,sed p̱ certo si tu diligenter
inuestigare volueris,illa q̃ in talib.siliquis mûdi statib.& of
ficijs côtenta sunt,nô fructus sed lapides non bona sed ma-
la,non delectabilia sed grauia esse videbis.Vñ breuiter mun
dus est ille a quo nos petimus cotidie panẽ,& ipse nobis por
rigit lapidem.Lu.11.Quis aût ex vobis patrẽ petit panẽ,num
quid lapidem dabit illi?Vel dic q͠ ista arbor est diabolus,vel
ẽt fortuna,qui beatulis suis vôr multa promittere,& obtinẽ
da suggerere,cuius tñ contrariũ solent reddere,quia diabo
lus promittit fructus bonorum temporalium, & finaliter ip
se dat lapides tormentorum spiritualium& infernaliũ .Lu.
19 11.Pro pisce serpentem dabit illi.¶ Hic Geruasius ad osten-
dendũm brutorum naturalem industriam & quandam rô-
nis apparentiam ponit exemplum de quodam coruo,qui ta
lem discretionem habebat,q͠ hostiles insidias explorabat,&
transuolatis montib.si quid repentinũ aut insidiosum vide-
rat,loquendo castri dño referebat.Pecuniam autem quã in-
ter rupes occultauerat,ad aleam Iudeorib.mutuabat.Hic er
go cum dominam castri cuidam omnis esse familiarem com
perisset,post multas denunciationes dño factas ad vltimum
adulterũ prodidit,adulter vero coruũ sagitta petijt & occi
dit.Simile aût audiui de auicula alia,q̃ adulterũ occultatum
in domo domino subito venienti prodidit.De alia ẽt audi-
ui q͠ domino suo reuelauit q͠ domina vnam anguillam co-
mederat,quo dña idignata,caput auis depilauit,& p̱pterea
auis nunquam amplius loqui voluit.Post multum vero tem
poris cum quidam caluus domum intraret,auis incœpit cũ
eo loqui,& petere vtrũ de anguilla locutus fuerat cum capi
te etiã depilatus esset.Audiui ẽt ab hoie fide digno q͠ in dio
cesi Leodien apud quendam qui vendebat ceruisiam seu go
dallam,erat auicula optimè loquens.Cum ergo in vase vbi
facta erat ceruisia,cattus submersus fuisset,auicula in autib.
venientiũ ad emendũ,cœpit tm̃ & tandiu clamare chat,chat,
chat,q͠ hoies rem perceperunt,p̱p quod indignata domina
domus auiculam in latrinam proiecit,& de sup̱ stercorauit,
ita q͠ totam auiculam inquinauit.Auicula vero tandẽ de la
trina exiẽs,& sup̱ domos per villam fugiens vidit gregẽ vac
carũ quæ ducebantur ad pascua,& cũ inter eas esset vna q̃ ia
cendo fuerat permerdata & fœdata,auicula cœpit iuxta eam
volitare,& recordans qualiter p̱ eo q͠ de ceruisia vel godal
la locuta fuisset,in latrina fuerat de merdata,cœpit iuxta vac
cã clamare,vacca,vacca,tu locuta fuisti de godalla.& hęc sę
pius replicauit Gallicè,vachę,vachę,tu as parle de godalle.
In his ergo apparet industria bestiarũ.Ista possunt applicari
q͠ malũ est aliqñ dicere veritatẽ, & qđ melius est multa sub
dissimulatione transire,q̃ de personis maiorib. veritatem di
cere.Dato.n.q͠ aliquis coruus.i.aliquis familiaris vel seruus
bonus & fidelis dño existat,insidias & pericula sibi dicat nô
est tamen tutum de alijs maiorib.sibi loqui,quia vbi nô ad-
uertet.sagittam alicuius accusationis contra ipsum p̱ijcient
Ita q͠ ipsum a statu & gradu suo si possint,deijciẽt vel forsan
interficient.Scriptũ est.n.Mors & vita in manu linguæ.Pro
uer.18.& Amos 5.Oderunt in porta corripientẽ,& loquẽtẽ
perfecte abominati sunt.Vnde audiui q͠ cum in templo ido
lorũ quidam thesaurum suum dimisisset,& latro quidã furri
puisset,& vnũ idolum furẽ domino derexisset,p̱p quod idẽ
fur idolo caput fregisset,& alius ab alio idolo veritatem de
quodam furto requireret,noluit respondere , sed solum hoc
sibi dixisse fertur,Malum est(inquit)loqui, malũ est tacere,
ẽpa mala sunt,quia si quis verum loquitur,caput ei frãgitur.
Ideo Apost.ad Gal.4.Inimicus factus sum vera dicẽs vobis.
20 ¶ In prouincia dioceli Nasiun.circa castrum dictum tercico
lem,est lacus aliq̃ profunditatis,vbi ad modum prati excre-
uit crusta desuper,quæ omni anno herbam proferens,resti-
bus ad littus trahitur,& inter plures cohæredes p̱ partes se-
cta & diuisa,tandẽ libera dimissa iterum in vnum pratum re
iungit & vnitur,vt ait Geruasius.Ego aût de illo prato a reli
giosis viris mirabilius audiui,videlicet q͠ vbi particula prati
diuisa fuerit,pro voluntate cuiuscunq; per lacum trahi pote
rit, & desuper bos aut ouis ad pascendum ac si esset in ter-
ra , poni poterit Cuius ẽt simile audiui esse in Gallia circa
Narbonã,vbi est lacus p̱fundissimus sicut puteus, & ibi cru
sta sustinens animalia.&c.Si ẽt de illa particula aliqua glebu
la extracta,vsque ad aquam penetretur,& canabis pro made
faciendo,vel aliquid aliud infra ponatur,& desuper cũ eadẽ
de extracta glebula foramen obstruatur,quomodocunq; di
cta particula prati tracta fuerit,sem p illud quod in aqua sibi
subiecta positum est,secum trahit.Et qđ valde mirum est si
plures manipulos canabis ibi posueris,ipsos amoto cooper
culo ordine quo positi sunt a foramie exire videbis.Per pra
tũ illud in lacu fluctuans,ecclesiam intelligo vel religionem
fluctuantẽ in mũdo.Per particulas vero prati,personas par
ticulares ipsi⁹.Per manipulos aût intromissos intelligo pec
cata ĩ corde interius occultata . Igiẽ si aliquã particulã hoc
est,personã aliquã per diabolum contingat a suo toto , hoc
est,ab vnitate & c͠itate ecclesiæ vel religiôis per peccatum
vel per odium aut apostasiam aut hęresim separari,& mediã
te restu improbæ volũtatis vndiq; per mũdi lacũ deuehi,&
deduci , & ad littora bonorũ terrenorũ adduci & trahi,vt.
s.herba virtutum in ipso est possit ab ipso diabolo defalcari,
& bestijs.i.carnalib.vitiis depascenda exponi,procul dubio
ipsa particula.i.ipsa persona debet ad partum dimissum.i.ad
societatem & communitatem religionis vel ecclesiæ a qua
fatue recesserat,per pniam reuenire,& per pacem & concor
diam cum illa se iterum vnire,dicẽs illud Mat.12.Reuertar
in domum meam vnde exiui.Verum quia diabolus tali hoi
tradit manipulos canabis sui.i.diuersa vitia & peccata,q̃ in-
tus in eius conscientiam immittit,& desuper os per confitẽ
di verecundiam ei claudit,& ipsum fasciculum peccatorum
quocunq; vadat,secum ab ipso trahi facit , ideo debet talis
pœnitens foramen oris apertum habere,& receptos manipu
los,i.intromissa peccata,eo quo ipso receperat ordine,p̱ cô-
fessionem emittere,& distinctẽ vnum post aliud explicare,
& se ab eis vacuare,& diabolo qui ipsa sibi commiserat,re-
stituere,& se ipsis nequaquã amplius onerare, dicẽs ipsi dia
bolo illud Matt.20. Tolle quod tuum est,& vade.Bonus.n.
debitor debet reddere qđ recepit.sic bonus peccator debet
confitendo diabolo dimittere quod sibi tradidit & commi-
sit.Qđ bene potuit figurari Io.8.vbi mulier adultera accu-
satoribus vno post alium exeuntibus,post scripturã domini
quam faciebat in terra remansit sola,& a Christo extitit ab-
soluta.Sic vere adultera conscientia postquam vitia a quib.
apud Christum accusator,vnũ post aliud in confessione exi-
uerũt,solent libera manere,& absolutionis beneficiũ a Chri
sto vel a sacerdote Christi vicario reportare.Et aduerte qđ
isti accusatores incœperunt a seniorib.exire.In quo notatur
quod maiora & antiquiora vitia sunt prius confitenda. exẽ-
plo Esau,qui erat deterior,q͠ tñ exiuit prius de ventre.Ge.
25.Vel dic q͠ illud pratum significat hominem gratum , qui
manipulos.i.beneficia quæ a Deo vel a proximo recipit, de
bet gratiarũ actionẽ rephendere,& ipsa suo ordine suo bene
factori ostendere & referre,& sic necesse sit ipsa restituere,
& pro virib.compensare,iuxta illud Matt.22.Reddite ergo
quæ sunt Cæsaris Cæsari,& quæ sunt Dei Deo.¶ Adbuc idẽ 21
Geruasius ait q͠ in prouincia Aquen.circa castrum p̱du Mi
chaelis est pratum quod vbi primo passu tetigeris,totũ pra
tum mobile reddis,ipsumq; vsq; ad suas extremitates côtre
miscere facies.Incolæ ergo venientib. prædonib. solent illic
animalia sua ponere,prædones vero motione prati perterri
ti nô audent animalia inuadere.similia etiam loca dicit esse
in montib.Valen.Plin.etiam li 2.c.96.dicit esse locum in Ga
binensi agro non procul a Roma,qui ad ingressum fermè p.
cc.iugera tremit.De calamine etiam insula mobili quæ est
in lydia,dicit quod bello mitridatico multorum ciuium fu-
gientium illuc facta est salus.&c.Tale pratum videẽ esse mũ
dus,in quo nihil est stabile,sed cuncta sunt mobilia & fluxi-
bilia sine statu.Quia igitur mundi incolæ ,i. demones bona
sua temporalia in mobili huius mundi varietate collocant,
deberent p̊dones,i.auari timere,& ab istorum bonorum oc
cupatione & acquisitione abstinere,qñ.s.omnia mobilia &
corruptibilia esse spectant,quia pro certo sapiens qui nobi-
litatem temporalium considerat,terrtius prosequi cessat,&
ad ipsorum obtentum per desiderium non anhelat.Psal.Mo
uebuntur omnia fundamenta terræ.¶ In prouincia in castro 22
Rochamaura s͠m Geru.erant quædam species vitium , quæ
ab incolis vocantur brumestes,racemos grossiores cæteris
facientes . Hi ergo bottiflorent,& producunt racemos va

cæteræ vineæ, sed vbi ad vigiliã beati Ioannis. s. in æstiuali sol
stitio peruentum est flos nec in fructus in eis apparebit, imo
quicquid in eis ad fructus pertineat, euanescit. Tales sunt mũ
di diuites, quia nunc videntur florere, & in diuitiarũ fructib.
abundare, quando vero æstiuale solstitium. i. æstus & ardor
diuini iudicii apparebit, tũc in istis nihil de diuitijs videbit,
imo flos suæ gloriæ & fructus suæ opulentiæ penitus dispare
bit. ps. Dormierũt somnũ suũ, s. mortis, & nihil inuenerũt vi
ri diuitiarũ in manib. suis. ¶ In prouincia sm Geru. qua Ita-
liã respicit, via æstatis breuiori, sed periculosiori vallis est di
cta lenusscula, in cuius apice, siquis clamauerit, aut tussierit,
seu aliquid dixerit, statim ea altis rupib. nix coagulata descẽ
dit, & descendendo aliã niuẽ secum trahens infinito cumulo
transeuntes obruit, & ad profundã abyssum deiectos ꝑter-
nit. Multæ aũt tales viæ dicuntur esse in alpib. illis in varijs
locis sitæ. Talis vallis vr̃ esse mundus, quia pro certo si aliqs
contra altas rupes. i. contra mũdi prælatos vel principes ali
quo casu clamet vel tussiat, vel de eorum violentia & iniqui
tate loquatur aut conquetatur, vel aliquod verbum murmu
ret seu dicat, statim ab ipsis nimb. i. accusatoribus impositio
nib. & tribulationibus opprimitur, & per exactiones & vexa
tiões deponitur & cassatur. Oportet ergo vt tales inferiores
in patientia transeant, & ꝙ de tyrannis & principib. nihil di-
cant, qđq; de eorũ iniurijs & vexationib. nũquã clament, de
quo ẽt ipsi tyranni gloriari vñr, dicentes cum rege Assyrio-
sum illud Esa. 10. Vniuersam terram ego congregaui, nõ fu-
it qui moueret pennam, & aperiret os & ganniret. Vel ista
possunt applicari de silentio, quomodo illi qui superflue &
non vt debent loquuntur, ira Dei desuper opprimuntur. Iõ
Amos 5. Prudens in tpe illo tacebit, quoniam tempus malũ
24 est. ¶ Secundum Geruasium, in prouincia sunt multi fontes
qui æstate feruente scaturiunt, in hyeme vero siccantur, sicu-
tus simile dicit Plin. li. 2. c. 7. quod trans Apeninũ in agro pi-
tinate est fluuius Nouanus, qui oib. solstitijs torrẽs est, & bru
ma siccat. Idẽ ẽt dicit esse in Casinate de fluuio scatebra, qui
sp in æstate est abũdantior. Ista possunt applicari ad multos
quibus plus prodest prosperitas q̃ aduersitas, quia in æstate
quando fructus abundant in prosperitatis tempore, isti sunt
abundantiores & aquis virtutum pleniores, in bruma vero.
i. in hyeme, hoc est in aduersitatis tempore isti sunticciores,
& aqs clementiæ & cõpunctionis & deuotionis indigentio
res, quia multi sunt qui melius sciunt viuere & vti prosperi-
tatib. q̃ aduersitate, quia in prosperis per gratiarũ actiõem,
& per tpantiã virtutib. abundant in aduersis vero per impa
tientiã vel per obstinationẽ se a virtutibus priuant. Ideo tali
aiæ videtur dñs loqui Can. 2. dicens, Iam hyems transiit, im
ber abijt & recessit, surge amica mea, & veni. Vel dic ꝙ tales
fontes sunt boni diuites, quia in æstatis tempore sicco quan-
do terra indiget humore. i. in tpe paupertatis & caristiæ, qñ
humor bonorum temporalium deficit, magis debent fluere
& elemosynarum irriguis abundare, q̃ tpe hyemali. i. q̃ tpe
abundantiæ, qñ terra. i. status pauperũ non solet taliter indi-
gere, & qñ vbiq; videmus tpalium flumina redundare, quia
pro certo viri prudentes tpe abundantiæ diuitiarum suarũ
aquas retrahunt ad quodamodo siccitatis & parcitatis simi
litudinem ostendunt, tpe vero caristiæ abundater effundũt
itaq; ꝙ siccitatẽ pauperum tpant elemosynis & infundunt. Et
breuiter est certum ꝙ ois hõ magis debet esse beneficus aliis
tpe indigentiæ, q̃ tpe abundantiæ. ps, Tu exurgens dñe mise
25 reberis Syon, quia tps miserendi eius. ¶ In prouincia in comi
tatu Aquen. villa de capis in territorio Argẽtino sm Gerua
siũ, est fons mirabilis, qui repentina ebullitione scatet, & post
modicũ cũ respicit, locus scaturiginis non apparet, ita ꝙ vbi
primo fontẽ videras, ibi ne solũ vestigium fontis videbis. Et
quod magis est mirabile (sicut ait) si signũ baculi vel pali ꝑ
nota dimiseris, nec baculum nec palum, nisi forte post septẽ
vel octo dies, & sub eodẽ casu inuenire poteris. Simile dicit
esse de insula fortunata, q̃ perdita vocatur, quia quando quæ
ritur, non inuenitur, a casu vero qñ non quæritur, reperitur.
Per istum fontẽ intelligo quosdam quos videas subito & ex
inisperato apparere, & in mundo aquis diuitiarum abunda-
se, quos ẽt videbis postea subito disparere, fluxũ suæ fortu-
næ ita inopinatẽ perdere, ꝙ de ipsis & eorũ gloria vix pote-
ris vestigium inuenire. Istud videmus de illis principũ offi-
cialibus & aliis similib. quos contra oẽm rõnem a casu & for
tuna quandoq; videmus ad alta officia ꝓmotos late & læte
fluẽtes, & diuitijs abũdãtes. Vertas aũt oculos, & videbis ꝙ
fortuna q̃ ipsos adduxerat, eos retrahit, oẽm aquam ꝓspe-
tatis in eis desiccat & subtrahit, & ac si non fuissent, vestigia
suæ gloriæ de medio mũdi tollit, ita vt nec baculũ qdẽ nec
palũ. i. aliquid modicũ de ipsorũ diuitijs derelinquat. Tales
ergo possunt dicere illud Sap. 5. Nos nati continuo desinim⁹
esse, & virtutis nullum signum valuimus ostendere. Vel alle
ga simpliciter de vita humana, quæ vbi fluere videtur, subito
solet recedere, & nullũ vestigiũ in mundo post se relinque-
re, quinimo alias, s. in die iudicii subito ea insperato habebit
resurgere, & de loco ad locũ mirabilr̃ se immutare. Allega
vt supra. Vel allega illud pro illo cõi infortunio, quo fit vt si
aliquid cum diligentia quæras, vix inuenias, postea vero vbi
non quæsieris, a casu reperias. &c. Vide supra de eodẽ de for
tunatis insulis. c. 22. ¶ Itẽ sm Geru. in prouincia Ebredunẽ.
in castro de Batlem, est fons cuius potu sanantur gutturosi. 26
Est aũt gutturositas inflatura gutturis, quia in montis Bur-
gundiæ, & ẽt circa montes Pyreneos in Gasconia contingit
ꝙ ꝓp excessiuam frigiditatẽ aeris & aquarũ guttura insani
incolarum, & ita ẽt dilatantur, ꝙ quandoq; ad similitudinẽ
taurorum cum quadam pellis dependentia deformiter extẽ
duntur. Per tales gutturosos, superbos intelligo quorũ gut-
tura per indignationẽ & superbiam sunt inflata. cuius tamen
contrarium præcipitur Leu. 1. vbi dr̃, Vesiculam gutturis, &
plumas proijciet. Igitur dico ꝙ fons ille põt humilitatẽ, ti-
moremq; & mortis memoriam, vel ẽt sacrã significare scri-
pturã, cuius potus & haustus solet gutturis stomachationẽ,
iraq; & superbiam attenuare. Vel gutturosi sunt detractores
& oblocutores, quorũ guttur latũ est ad mala verba proferẽ
dũ, sm illud ps. Sepulchrum patens est guttur eorum linguis
suis dolose agebat. Fons ergo iste Dei gratiã vel prudentiã
significat quæ talium gutturum latam loquacem capacitatẽ
sedat. Vel dic ꝙ fons iste est abstinentia, quæ capacitatẽ gut-
turis & ventris reprimit, & gulæ ingluuiem restringit. Biba
mus ergo illũ fontem, iuxta illud Hie. 2. Prohibe pedẽ tuũ
a nuditate, & guttur tuũ a siti. ¶ Occasione præmissorum, re 27
cordor me in ciuitate Auenione in prouincia quandam aũt
marinam vidisse albã, quæ guttur latissimũ ad modum palea
sii bouis habebat, & vnum gobellũ plenum vino aperto ore
recipiebat & gluttiebat, vinum vero retinebat, & bibebat, &
gobellũ protinus euomebat. Ista possunt dici cõtra gulosos,
qui. s. guttura hñs ad latissima vina & cibaria gluttiendũ, tmũ
. ii. quicquid apponitur, solent bibere & recipere, & vasa va-
cua dimittere & eiicere. Hie. 14. Reportauerunt vasa sua va
cua. Vel dic ꝙ iste est bonus auditor, qui vinum doctrinæ si-
bi oblatum recipit, de vase vero. i. prædicatore qualis fuerit,
non attendit, quinimmo si non placent sibi mores ipsius, ip-
sum recepto vino doctrinæ reiicit & dimittit, iuxta illud Apo
stoli. j. ad Thessa. 5. Omnia probate, quod bonum est tenete.
Ab omni specie mala abstinete vos.

De Sabea. *Cap. 44*

Sabea est regio Arabiæ, vbi thus & optima myrrhæ spẽs
generatur, vbi fenix auis &c. omnia vt supra de Arabia.
Sabea ergo est ecclesia. &c. Figura 3. Reg. 10. vbi regina
Saba venit ad Salomonem audire sapientiam suam, &
attulit ei aurum & argentum & diuersa aromata, & miata
fuit de nobilitate palatii Salomonis, de ordine ministrorum,
& de ciuitate Hierusalem & templo. Ista est gentilitas, quæ
regina Sabea. i. illarum terrarum quod nunc sunt ecclesia
Dei. Sed hæc venit ad Salomonem. i. ad Christum per fidem
& attulit sibi aurum philosophicæ sapientiæ, argentum elo
quentiæ, aromata moralis sanctimoniæ. Et qñ fuit in Hieru
salem. i. in fide ecclesiæ, mirata est templum sacræ scripturæ,
vel etiam paradisi, ordinem seruorum, hoc est prophetarũ,
apostolorum, martyrum, confessorum. &c. hæc vide plenius
libro primo 3. Reg. 10.

De Saxonia. *Cap. 46.*

Saxonia est prouincia nobilissima in Germania herbis
& graminibus armentis & pecudibus, fontibus & flu-
minibus, metallis et lapidib. fructibus & frugibus refer
ta, castris, ciuitatib. rupib. atq; montib. roborata. Nam
iuxta mõtẽ vbi cuprũ foditur, est alius mons vbi redolẽt la
pides sicut ambra. In mõtib. ẽt ei⁹ est maximus cõcurs⁹ vrso
rum,

rum,ceruorum,& animalium cęterorum, & ideo ibi multa vt nationum gfia exercentur. Sic in ecclesia sunt gramina virentia honestatis,greges simplicitatis, flumina scientiæ & veritatis,metalla seu lapides patientię constantiæ,& firmitatis, fruges & fructus bonæ & virtuosæ operationis, & probitatis,ciuitates & castra diuinę,& angelicę protectionis,mōtes & rupes religionis,& contemplationis,in quibus montib.religionum effoditur cuprum quod resonat.i. boni prædicatores,lapides etiam redolentes.i.perfecti, & morigerati homines,quorum redolet bona fama. In montibus etiam altis .i.in montibus dignitatum & honorum ecclesiæ circumeūt multæ feræ.i. multa genera hominum peccatorum,& in ibidem multa genera venationis & prædicationis à venatorib. .i.prædicatorib.exercētur.Deu.8.Eius lapides ferrum sunt, & de eius montibus æris metalla fodiuntur.transeo, quia illa sunt nimis communia.

De Sardinia. *Cap. 46.*

SArdinea est insula in mari mediterraneo,ad modum hominis figurata,primo.n.stricta est,secūdo lata,tertio stricta,& longa. Nam in longo 140.milliaria durat,& in lato tantūmodo.40.Ibi nō est serpens nec lupus,nec aliud venenosum excepta quadam herba quæ dr apium risus, seu herba sardonia,quæ ridendo perimit comedentes. Ibi sunt fontes calidi,oculis dantes sanitatem, furibus autem cæcitatem,sc.facramento dato,oculos aqua tetigerint, vt oia dicit Isido.Hæc est ecclesia,q̄ ad modum humani corporis est in mundi huius pelago situata.nam primo stricta fuit pp credentium paucitatem.i.in capite quantum ad Apostolos, & martires in quibus sicut in capite fuit visus discretionis, gustus deuotionis,lenius compassionis, motus bonæ operationis.&c.Secundo dilatata est per credentium multitudinē,& etiam per latitudinem charitatis, & hoc quātum ad brachia .i.confessores & doctores,qui sicut brachia fuerunt ecclesiæ defensores.Ideo Gen.24.Soror nrā paruula es, crescas.&c. Hest.10.Fons paruus creuit in fluuium magnum.Tertio aūt prolongatur quantum ad durationē, sed tñ coarctatur quātum ad dilectionem,& quantū ad fidei discretionem.Figura optima Dan.2.de statua cuius caput fuit aureū, quia principium ecclesiæ,aureū fuerit.s.per malleationē,purgationē,& martyrij tolerationē.Brachia.i.confessores fuerunt per p̄dicationem ærei,sed pedes.i.nos alij sumus terrei per incompassionem,& ferrei per indeuotionem. In hac aūt insula nō est lupus.i.diabol⁹ nec alia bestia venenosa.s.eius angeli, vel lupus.i.populus paganorum, aut serpens.i. populus Iudeorum,nec aialia venenosa.i.mali christiani. Isti.n.non sunt de numero ecclesiæ,inquantum per pctm̄ ab ea sunt eiecti. Esa. 35.Nō erit ibi leo nec mala bestia. Per herbam aūt sardoniā intelligo spem vitę æternę, quę ridere fecit martyres,& ideo visus apium dr, quia boni qui sunt apes mel grāæ deferentes, de tribulationib.mundi ridant,& eas vilipendunt.Et licet p eam vel eas aliquotiens moriuntur,tñ ridendo & gaudendo æquanimiter patiuntur.Iob 3. In vastitate & fame ridebunt. & ad Ro.5.Gloriamur in tribulationib.&c. Per fontē calidum intelligo fontem pniæ & confessionis,in quo oculos intellectus a peccatorum albugine abluitur,& sanatur per calorem compunctionis & contritionis.Vel per illos fontes intelligo ardorem tribulationum,in quo boni sanant,sed fures .i.mali totaliter excæcantur.s.desperantur.&c. Vel per fontē intelligo scientiam vel scripturam,quæ bonos iuuat,hæreticos aūt & malos excæcat. qoa etiam gentiles per fidem illuminauit,& a cæcitate errorum curauit, fures vero.i.iudæos obscurauit & excęcauit.Sap.2. Excæcauit eos malitia eorū. Vel etiam significat mundi prosperitatem, quæ bonos oōlædit,fures autem.i.malos & auaros occidit.

De Scythia. *Cap. 28.*

1 SCythia tam Asię quam Europę est prouincia.Superior.n. est in Asia,attingens ab oriente vsq; ad meotides paludes & fluuium magnum Tanaim,inferior vero Scythia est in Europa,& ab illo fluuio vsque ad vltimos fines Dacię protenditur.Teste autem Plinio,Persa Scythas vacant sacas. Et ideo credo q̄ Scythia est illa aquilonaris regio ab Iodia incipiens quam Tartari occuparunt, vbi magnus Chan dominatur,& in qua ciuitas magna Chabelech situatur, quę cathaim vulgari lingua appellatur. Vtcūq; ergo sit, Scythia maxima est regio,multis barbaris nationibus occupata,sicut etiā colligit Apostolus ad Colo.3.dicens. In ecclesia non est barbarus neque Scytha,sed Christus idem in omnib.Mores ergo quorundam hominum, qui varias scythiæ regiones habitant,recitabo,& ad spiritualem intellectum pro virib.applicabo.¶ Teste ergo Solino. Neuria Scythiæ est prouincia,vbi 2 fluuius Borysthenes permeat,de quo dictum est supra.cuius incolæ certis æstatis temporib.transfigurantur in lupos,deinde exacto spatio quod huic sorti attributum est,in pristinā faciem reuertuntur.His populis Mors est Deus,& pro simulachris enses colunt,de ossibus vero hominum ignes sacrificiorum faciunt,& pro victimis homines cecunt. Hæc Pomponius.Plinius etiam facit mētionem de his. Tales.n.mores habuisse neuros apud Solinum comperio, si tñ ipsos adhuc habeant, ignoro. multæ.n.nationes quæ antiquitus fuerunt barbaræ,nunc factæ sunt ciuiles,& domesticæ, sicut de gallicis reperio,qui antiquitus fuerunt ferocissimi, qui tñ nunc sunt ciuilissimi. Igitur per istos neuros apñt intelligi siccarij, & latrones,qui cum sint hoīes a natura,in lupos tñ mutant, inquantum in lupinam rabiem immutantur,& in mores crudeles & beluinos efferantur,Iob 30. Mutatus es mihi in crudelem.Hi ergo Martem & enses.i.bella& arma pro Deo videntur colere,& in nullo alio spem habere.Marti.n.i.bellicę crudelitati immolant homines,& de illorum ossibus.i.de eorum occisione accendunt suæ crudelitatis ignes. Quod etiā generaliter contra homines armorum dici potest, qui in occisione solent delectari, & plus in gladio quam in Deo gloriari,& magis ac magis ad crudelitatis incendium inflammari.Ole.13.Immolate hoīes vitulos adorantes. ¶ Gelonia Scythiæ erat prouincia Neuriæ proxima,cuius incolę qn̄ hostes 3 poterant superare solebant excoriare,& eorum cutibus sibi vestes,& equis suis tegmina facere, & sic solebant ad terrorem suorum hostium se ornare,& cutibus hostium cum capillo vt solebant pro baltelibus,vt ait Pli.lib.7.c.2.qui ipsos anthropophagos vocat,& supra Borysthenē flumen per iter decem dierum dicit habitare, s̄m Isid.Nicenēsem. Per istos intelliguntur raptores nobiles, & potentes,qui geloni dictę sunt,quia quantum ad Deum per indeuotionem gelidi sunt & repentes, & quantum ad proximum cunctis subditis, & simplicibus inimici sunt, & impugnant singulos tanquā hostes,quia isti vt communiter homines iustos,& simplices odiūt,& per rapinas,& exactiones ipsos impetūt, & inuadūt. Prou.29.Viri impii adierūt simplicem. Isti ergo tales hostes suos,hoc est, subditos simplices, & pauperes atq; iudos solent per rapinam excoriare,& cute,& pilis bonorum tpaliū spoliare,& exinde se & equos suos ad litteram adornare, vel equos.i.vxores suas,vel se,& equos,qui ipsos portant,& sustinent.s.aduocatos,consiliarios & balliuos induere & ditare.Iob,24.Nudos dimittunt hostes,vestimenta tollētes. Vnde Mich.3. Comederunt carnem populi mei, & pelles eorū desuper excoriauerunt & ossa eorum confregerunt.Ab istis .n.tyrannis caro.i. suba immobilis, pellis.i.bona mobilia,& ossa.i.tota tpalis fortitudo quā habent alii.comeditur,& tota sibi acquiritur,& ab eis vsurpat.¶ Sarmatę, & populi sunt 4 inferioris scythię,qui a paludib.meoticis vsq; in germaniam s̄m Pomponium protenduntur,quorum mos (vt ait) fuit antiquitus mirabilis. Nam apud eos easdem artes exercebant fœminæ quas viri,ita vt ne quidem a militia vacarent,quinimo viri pedites,fœminæ equites militabant.ferro non dimicabant,sed quos laqueis intercipere poterāt,trahendo conficiebant.Istę ēt vt nobiles fierent,non expectabant ætatē,sed apud eos virgo nobilis dicebatur,quæ virgo maoēs hostem occidisset. Talis patria vī spiritualiter esse mundus,quia revera ibi videntur fœminæ.i. personæ effęminatæ, & insufficientes cauitate,& in altis officijs militare,viri vero.i.viriles personæ,& virtuosæ peditāt,& inferius in statu infimo perseuerant.Eccl.10.Vidi seruos in equis, & principes ambulātes quasi seruos super terram.Igitur tales fęminæ.i.nostri effœminati diuites,milites,dñi,& magistri, ferro non dimicāt viriliter contra hostes pugnando,vel seueram iustitiam faciēdo,sed potius laqueis.i.fraudib.& machinationib. pugnant, simplices opprimendo,virgines rapiendo, violādo fraudando.Esa.3.mulieres dñatæ sunt eis. Isti ergo non in ætate moralis maturitatis gloriant,sed tunc se reputant nobiles.i.laudabiles,qn̄ ipsi sic virgines.i.steriles in virtutibus aliquem in

laqueis

laqueis occiderunt.i.fraudum astutiis circumuenerunt. Vel
si vis allega illud cōtra malas & virgines & mulieres, quæ vi
ris suis volunt esse superiores, & contra alios crudeliores, &
ad iniurias proniores, exemplo Iezabelis. Vnde Ecc.25. Bre
5 uis ois malitia mulieris. vide infra c.56. ¶ Agathyrsi sunt scy
thiæ populi qui corpora sua solent cerulo tingere, & pinge-
re, & tam crines quam pellem cerulo colorare, & hoc (vt ait
Soli.) non sine differentia, quia quanto quis alijs in statu, &
gradu præfertur, tanto amplius tingitur, & potius coloraf,
in tm, q minus tingi apud ipsos humilitati reputatur, sicut di
cunt Plinius & Solinus, & cuius simile ēt ponit Pomponius.
Sic multæ mulieres vt pulchriores appareāt, qnq; se pingūt,
tingunt & fardant, exemplo Iezabelis, de qua dr 4. Reg.9. q
ipsa leniuit oculos suos stibio, vt Iehu regi pulchrior appa-
reret, qui tñ eam contempsit, & canib. deuorādam exposuit.
In quo notādum q illas quæ se pingunt, & tingunt, canes in
fernales finaliter comedunt, nec etiā illis placent, quib. place
re credunt, & quorum occasione hoc faciunt. Hie.4. Si pin-
xeris stibio oculos tuos, frustra componeris, contempserunt
te amatores tui. Et breuiter hodie q̄ nobilior est, magis pingi
tur, & apud ipsas quæ minus est picta, humilior reputaf. Vel
per talem picturam intelligimus hypocritarum fictionem,
qua agathyrsi.i.simulati religiosi vtuntur, qui quanto alios
statu & gradu præeunt, tanto magis hypocrisi depinguntur.
Hie.12. Nunquid auis discolor factus sum Israeli? Nunquid
auis tincta per totum: Vel potest dici generaliter contra cu-
6 riosos, qui vestibus, & ornatib. volunt esse colorati, & picti.
¶ Anthropophagi sunt scythiæ populi, quibus (teste Solino)
execrandi cibi sunt humana viscera. Quē morem impię gen
tis prodit terrarū adiacentiū tristissima solitudo. Finitimę.n.
nationes longè ab isto populo recesserunt, & terram deser-
tam versus ipsos, eorum metu, vsq; ad seres per spatia longis-
sima dimiserunt. Tales populi sunt detractores, & humanæ
carnis.i.humanæ vitæ diffamatores, & vorsores. Isti.n. denti
bus suæ detractionis carnem humanam.i.vitam & famā ho-
minū deuorant, & ideo, necesse est q aliæ nationes.i.alii ho-
mines ipsos caueant, & ne ab eis deuorentur, & diffamētur,
ipsos solos, & solitarios deserāt, & dimittant, & ab eis fugiāt
& recedant. Ad litterā.n. societates taliū cauentur, & solita-
rij ab aliis dimittuntur. Ioh.5. Post eum solitudo deserti, nec
est qui eiugiat eū. Vel pōt dici de diuitib. qui hodie soli ha-
bitant. terras ēt circumiacētes occupant, & iuxta sua domici
7 lia vicinos fugant, qui ēt metu suæ crudelitatis, qua paupe-
res deuorant, ab ipsorum vicinia se elongāt. Allega vt supra.
Albani scythię sunt populi, apud quos sunt canes fortissimi,
de caniculis & tigrib. nati, qui albani dñr, eo q albo crine, &
alba oculorum pupilla nati sunt. Et ideo ſm Solinum & Pli-
nium melius de nocte q̄ de die videre perhibētur, Isti canes
mundi sapientes figurāt, apud quos canis insatiabilis.i. ardor
auaritiæ est fortissimus, qui per fictam innocētiam albi sunt,
& tñ clarius in nocte.i. per turbulenta mundi negocia, q̄ in
die spiritualium actionum iudicant atq; cernunt. In spiritua
8 lib.n. bonis & in his quæ ad salutem pertinent, sunt ignoran-
tes, in nocturnis vero tpalib. clarissimè sunt videntes, dicen
tes illud ps. Nox illuminatio mea in delicijs meis. ¶ Essedo-
nes populi sunt qui teste Soli. inter anthropophagos (de qui
bus supradictum est) numerantur, qui carnib. humanis vescū
tur. Essedonum.n. mos est parentum suorum funera canib.
prosequi, & proximorum corpora congregatis cętib. lania-
re, & mixta carne pecudum, dapes facere, capitum etiam os-
sa auro incincta in poculorum ministerium tradere, & habe
re. Ad quod etiam facit quod dicit frater Odoricus in libel-
lo suo de mirabilib. orientis, vbi ait se in quandā terram ve-
nisse, vbi talis mos erat q qñqs infirmabat, filius eius ab ido
lo petebat si pater suus de illa infirmitate moritur' erat, quē
vbi moriturū cognoscebat, legis sacerdotē vocabat patrem
ad locum deputatum ferebat, quē sacerdos gladijs detrūca-
bat, & coctum in Lebete filio & congregatis amicis comedē
dum præbebat, filiusq; patrem sic honorare credebat inquā
tū ne a vermib. sub terra comederetur, impedire se dicebat.
De craneo vero capitis patris calicem faciens, extunc ex eo
in honorem patris bibebat. Istu pōt applicari contra quosdā
in parentes & proximos crudeles, vt qui de parentum fune-
rib. solent gaudere, & proximorum, & parentum carnem.i.
temporalem substantiam per rapinā comedere, & ad instin-
ctum idoli sui.i. auaritiæ (quæ est idolorum seruitus) ipsos di

ripere & vorare: Auari.n. nec patri nec proximo parcunt, sed
vna cum suis vxorib. & amicis carnem suæ subæ temporalis
diripiunt & assumunt. Hier.19. Vnusquisq; carnes amici sui
comedet. Vel dic q illi sunt detractores, qui pro certo paren
tes suos.i. prelatos, alios etiā proximos.i. socios & amicos so
lent dentib. detractionum laniare, & si contingat ipsos suos
parētes esse in aliquo defunctos.i. defectuosos, & infirmos,
solent ad eos deuorandum, & famæ suæ detrahendum alios
congregare, & in eorum capitib. bibere.i. super eorū capita
obloqui & ludere, & sua conuenticula & conuitia contra eos
cum suis complicib. celebrare. ps. In me psallebant qui bibe
bant vinum. Sicut ad litteram videmus in ecclesia & religio
ne, vbi detractores ad detrahendum prælatis, & socijs solet
vacare, & ad hoc suos cōplices aggregare. Eze.5. Patres co-
medent filios in medio tui, & filii comedēt patres suos. ¶ Sci
thotauri populi sunt Scythiæ, qui pro hostib. solent aduenas 9
cedere, & dijs suis extraneos immolare, teste Soli. sicut etiā
dicit idē. Scytharum interius habitantium asperior est ritus.
Specus.n. incolunt, amant prælia, interemptorū sanguinem
e vulnerib. ipsis bibunt, & de capitib. inimicorum non ami-
corum, vt essedones, pocula moliuntur. Numero cędiū ho-
nor crescit, quarum expertem esse, apud eos profanū est, hau
sto mutui sanguinis fędus ineunt, & componunt, exēplo in-
quit Medorū, apud quos inter Alyathem lydium & Astiagē
Medię regē, hoc pacto firmata sunt iura pacis. Ista pōt appli-
cari contra belligeros, & crudeles, & maximè cōtra sicarios
& latrones, qui aduenas & extraneos solent victimare, & oc
cidere, & ad litterā (sicut dr) sanguinem occisorum pro acuē
da crudelitate bibere, numero cędium gloriari, & inexper-
tem earum degenerē reputare. Multę.n. sunt hodie nationes
in quib. viri belligeri quanto plures occiderint, tanto magis
se reputant gloriosos, & illum qui nullum occiderit, vilē &
degenerem esse putant. Vel dic q tales significāt impios bal
iiuos principū, & potentū, qui prælia & seditiones diligunt, ad
uenas & pauperes opprimunt, sanguinemq; suæ tpalis subæ
bibunt, & hauriunt, & quanto plures oppresserint tantu me
lius fecisse se credūt. Num.23. Non secubabit leo nisi rapue
rit prædam, & sanguinem occisorum bibat. Et sanguinē pro
prium inter se.i. suam substantiam temporalem communicāt,
& inuicem fœdera & amicitias ineūt, & sic haustu mutui san
guinis contra omnes alios se confœderant, & cōiungunt. vn
de Lu.6. Peccatores peccatorib. fœnerantur, vt recipiat æqua
lia. ¶ In Scithia sunt quidā populi dicti Arracæ, qui nec alie-
na mirantur, nec sua diligunt. Alij ēt populi sunt ibi dicti Scy 10
tharchæ, qui vsu auri argentiq; damnato, se a publica auari-
tia vindicarūt. In Europa ēt apud quos cęli cardines esse cre
dunt, & extimos syderū ambitus, locus est dictus Pteropho
ros, quem incolunt gens beatissima, quibus est cœli aura cle
mentissima, & salubris, nihilq; habens noxii flatus, quib. ne-
mora sunt domus, & arborum fructus cibus. Illi discordiam
nesciunt, ægritudinē non sentiunt, innocentiā oēs custodiūt,
mortē non timent, sed oēs voluntarie ipsam subeunt, & ac-
cersunt. Illi.n. qui nimium antiquantur, voluntario interitu
castigant obeundi tarditatem. Habet.n. in mari promonto-
rium ad quod vadunt, & primo bene satiati, vncti & delibu-
ti, præcipites in mare cadere se permittunt, & hoc genus se-
pulturæ optimum esse credunt. Ista pōt applicari ad populū
ecclesię primitiuę, qui procul dubio fuit gens beatissima, qs
vsu auri, & argenti damnato, paupertatem elegerunt, auari-
tiam fugerunt, nec aliena cupierunt, nec propria dilexerūt.
Audierunt.n. Christum dicentem. Matt. 19. Si vis perfectus
esse, vade & vende ois quæ habes, & da pauperib. Illis quidē
ad litteram fuit cœli summa clementia, ipsosq; aura spiritus
sancti salubriter inspirauit, & ideo nullam vitiorum ægritu-
dinem habuerunt, & syluas pro domib. habuerunt sicut in
eremitis patuit. Discordiam nescierunt, & innocentiam ser-
uauerunt, vt patuit in confessorib. & mortem voluntariè su-
sceperunt, sicut patuit in martyrib. Se.n. oleo lætitiæ perūge-
bant, se sacramento eucharistiæ satiabant, & sic ad mortē læ
ti, & voluntarii properabant, & in mare.i. in tormētorū ama
ritudinem pro dño se ponebant, sicut apparuit in Eleazaro,
de quo dr 2. Mac.6. q gloriosam mortem plusquam odibilē
vitam eligens, voluntariè ibat ad supplicium. ¶ In finib. Scy
thiæ est iugum rhiphæum, vltra quod est quædam regio assi-
duis obsessa niuibus, damnata pars mundi, & a rerum natu-
ra in nubem æternæ caliginis mersa ipsisque aquilonis cōce

præculis

pcaculis rigentißima. Sola.n. terrarum non nouit vices tēpo-
rum, nec à cœlo aliud accipit, quàm hyemem sempiternam.
Ista regio pōt significare infernū, vbi est nix frigus. & hyems,
sempiterna, quia grando, nix, glacies, spiritus procellarū, pars
calicis eorū, sicut dr̄ in psa. Dānati.n. pars mundi est, & ad lit-
terā vicißitudinē diei, & noctis nō percipit, & à cœlo.i.a deo
nihil aliud, q̄ hyemē perpetuā, & æternā caliginē seruat. Iob.
10. Terra tenebrosa, & operta mortis caligine, vbi vmbra mor
tis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Vel dic,
ꝙ talis est peccator obstinatus, qui noctu ignorātiæ & gelu ꝑ
petnæ indeuotionis arctatur. ¶ Arimalpi dicuntur, quidā po-
12 puli Scythiæ cōmorantes in loco dicto Gesglizrō, q̄ vno ocu-
lo in fronte dicuntur insignes, qui in ripheis mōtibus dicunt,
smaragdos custodire, & pro ipsis cōtra Gryphes pugnare, &
eos in vsum hoium veniant præseruare. Vnde fit ꝙ Gryphib.
rapientibus, & Arimaspis custodientibus, isti lapides vix ha-
bentur, & in vsus hominum difficulter veniunt. Per istos lapi
des intelligo diuitias temporales, per gryphes aues ferocißi-
mas intelligo raptores principes, & crudeles, per Arymaspos
autem vsurarios infideles, quorum.s. oculus mentis est in frō-
te, inquantum cor eorum, & intentio semper tendit ad bona
præsentia, quæ sunt ante, carent vero oculo dextro.i. discretio-
ne bonorum paradisi, & oculo sinistro.i. consideratione tor-
mentorum inferni, sed habent vnicum oculum in fronte.i. so-
lam considerationem, ad præsentia bona mundi. Dico ergo ꝙ
smaragdi, id est diuitiæ temporales ad vsus hominum.i. pau-
perum, & rationabilium raro veniunt, quia gryphes, & arima
spi.i. raptores, & vsurarij ipsas inter se diuidūt, & propter hoc
etiam pugnam aliquotiens inuicem faciunt, & incurrunt, ip-
sasq; taliter ab alijs custodiunt, ꝙ nulli præter eos ipsas acci-
piunt & acquirunt. Proue. 5. Habeto eas solus, nec sint alieni
13 participes tui. ¶ In Scythia est, quædam insula quam incolunt,
quidam populi, qui hippopodes nominātur, qui teste Solino,
formam humanam habentes, in pedes equinos desinunt. Ta-
les sunt quidam qui per totum corpus sunt homines.i. per to-
tam vitam sunt boni, & ratione vtentes, exceptis pedibus se-
nectutis. Sed vere, q̄ñque fit ꝙ illi, qui in tota vita sua fuerant,
homines.i. iusti, in pedibus.i. in fine fiunt equi.i. bestiales, & im
pij, superbi & immūdi, figurati in statua Dan. 2. quæ caput ha
buit aureū, & pedes habuit partim testeos, & lutosos, partim
ferreos, atque duros. Ad denotādum, ꝙ isti partim sunt lutei
& immundi, partim ferrei, & obstinati, & superbi. vnde talib.
senibus dicitur Ezech. 23. Sicut fluxus equorum, fluxus eorū.
Ideo bene dicit psal. Nolite fieri sicut equus, & mulus, quibus
14 non est intellectus. &c. ¶ Quòd in Scythia sint phanisij, qui ma
ximas habent aures, vide cap. de faunis. §. 7.

De Scotia. Cap. 50.

SCotia est regnum in finibus Britanniæ maioris in quo te-
1 ste Geruasio, est stagnum in quod oceanus fluit omni die,
& dum aduenit, a stagno taliter absorbetur, ꝙ propter ex
crescentiam ipsius stagni margines non mergūtur, verum cū
aqua decreuerit, ad modum montis aquas absorptas euomit
& hoc in tanta copia, ꝙ etiam margines tunc submergūtur.
Hic igitur est vnum mirabile, quia si tunc homines recta facie
prope astent, tanta aspergine profunduntur, ꝙ mirum erit nisi
si pereant, si vero dorsum ad stagnum verterint nihil timent.
Ista possunt contra multos dici, qui.s. nullo modo volunt re-
spici, vel videri, quia.s. dum nequitias suas patrant, si facie re-
cta ab aliquo aspiciantur, timent ne forte ipsas reueler, & iō
suorum operum exploratores ab eis sæpe inuaduntur, & ali-
quotiens occiduntur. Si vero dorsum verterint, hoc est, si de
eorum malis nihil viderint, vel non vidisse dißimulauerint,
tunc ab eis non læduntur. Bonum est ergo facta aliorum non
nimis discutere, nec videre, & sub dißimulatione procedere,
& transire. Ecclesiast. 3. Non est.n. tibi necessarium ea, quæ ab
scondita sunt, & occulta, videre oculis tuis. Vel dic qd̄ istud
stagnum, quod abundantius reddebat aquas, quàm accepe-
rat, significat homines gratos, quæ beneficia sibi collata abū-
2 dantius remunerant, quàm ea recipiūt. ¶ In Scotia teste Ger
uasi. tempore Arturi erat lacus 60. habens insulas 60. flumina
recipiens 60. habens rupes 60. aquilarum nidos, quæ omni an
no conuenientes, prodigia, & noua quæ in regno futura erāt
suo clamore notificabant. Illi sunt prædicatores, qui in diuer-
sis insulis, id est in diuersis conuentibus nidificant, & habitat,
& ventura pericula mortis æternæ clamore suæ prædicatio-
nis declarant. Oseæ. 8. In gutture tuo sit tuba quasi aquila sup
domum domini. ¶ Item idem dicit, quòd in Scotia erat modi 3
cum stagnum in cuius, quattuor angulis erant quattuor spe-
cies piscium, qui se inuicem non commiscebant, sed singulæ
species singulos stagni angulos seruabant, & habitabāt. Hoc
potest applicari, quòd nos q̄ in stagno ecclesiæ in diuersis an-
gulis.i. in diuersis beneficiis, & officijs, collegijs, & cenobijs,
sumus positi, debemus in locis nostris manere, alia non inua-
dere, sed proprijs statibus contenti esse iuxta illud 4. Regum
14. Cōtentus esto gloria tua, & sede in loco tuo. ¶ Refert Ger 4
uasi. quód quidam rex Scotiæ vnum habebat aucupem qui so
lo verbo, & grues, & aues alias capiebat. Odoricus vero dicit
se apud pontum vidisse, hominem qui multitudinem perdi-
cum supra se volantium, quocunque ibat secum ducebat, &
quando volebat, ad terram descendere faciebat, & eas capie-
bat. Talis est Christus, qui verbo prædicationis superbos cœ
pit, & eos secum adiunxit, & ad humilitatem descendere fe-
cit. Idem de Paulo. &c.

De Syria. Cap. 51.

SYria prouincia est orientis circa Damascum, quæ vnam 1
habet ecclesiam, quæ beatæ Mariæ dicitur de Sardenay,
vbi est imago beatæ virginis, quæ mamillam habet car-
neam, diuino miraculo factam, a qua vice lactis oleum stillat,
vt dicit Geruasius. In hoc potest notificari misericordia virgi
nis gloriosæ, quia pro certo mamilla suæ largitatis, non est au
ra aut lapidea, sed carnea.i. mollis, tenera & benigna. Eze. 11.
Auferā cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor car-
neum. Oleum.n. misericordiæ, & gratiæ ab ipsa nobis conti-
nuè stillatur, a qua mens arida per indeuotionem, spirituali-
ter impinguatur. Iob 29. Petra fundebat mihi riuos olei. Vel
dic ꝙ imago virginis id est, qualibet mulier vel persona, quæ
per imitationē vult esse imago virginis benedictæ, debet ma-
millam carneam pietatis habere, cum qua debet alijs oleum
elemosynarum stillare. ¶ Dicit idem ꝙ in Syria nascitur balsa 2
mum, & hoc tunc esse purum cognoscitur, quando duplo plus
ponderare, quàm terebinthus inuenitur. Sic vero minus vel
æqualiter ponderat, tunc sophisticatum, & friuolum reputat.
Per balsamum liquorem alijs prætiosiorem intelligo præla-
tum, cæteris maiorem, & digniorem. Per terebinthum vero
& alios liquores intelligo subditos prælatis, & gradu & statu
inferiores. Dico ergo ꝙ balsamum.i. prælatus, & vir ecclesia-
sticus debet alijs præponderare, & ipsis in virtute, fama & sciē
tijs plus valere. Si.n. alijs in virtutibus nō præponderat, vitio-
sus & sophisticatus videtur, & se indignum balsami.i. prælati
nomine prædicat & fatetur. ideo ecclesiasticis, & prælatis in ꝑ
sona apostolorum bene dicitur Matth. 5. Si non abundauerit
iustitia vestra plusquam scribarum, & phariseorum, non intra
bitis in regnum cœlorum. Tales.n. qui non habēt debitū pon
dus virtutum, digni sunt regno suo.i. statu ecclesiastico, & ē
regno cœlesti priuari, & in manu demonum tanquam sophi-
stici, ficti & non veri derelinqui, sicut illi Balthasari regi fatuo
dicitur Danie. 5. Appensus es in statera, & inuentus es minus
habens. Sequitur. Diuisum est regnum tuum. & datum est Per
sis & Medis. ¶ In Syria in ciuitate Ebron est campus cuius 3
terra est rubea, quæ etiam fossa comeditur, & per Aegyptum
deuehitur, & pro specie carißima venditur, sed in hoc est mi-
rabilis ille campus, quia quantum per totum annum effodi-
tur, tantum finito anno diuina despensatione excreuisse repe-
ritur, ita quòd in integrum locus effossionis reparatur. Ista
possunt applicari ad corpus Christi, quod pro certo campus
dicitur pro eo quòd fructus gratiæ, & scientiæ, & gloriæ ab
eo propinatur, qui per Aegyptum huius mundi portatus a fi
delibus manducatur. Sed quid? pro certo virtute diuina fit, ꝙ
postquam ipsum comestum credideris, sanum & integrum,
reperies, & videbis, & ita fit quòd nullo modo consumitur,
dato, quòd à pluribus manducetur. ideo de ipso in prosa ca-
nitur. Sumit vnus, sumunt mille, quantum isti, tantum ille, nec
tamen consumitur. &c. Vel dic quòd talis campus est homo
elemosynarius, & pius, qui.s. se alijs communicat, & cibos,
suos alijs distribuit, & dispensat, quia pro certo sæpe fit quòd
Deus occultè sibi redintegrat, quicquid pauperibus largitur,
& donat, exemplo Ioannis Elemosynarij, de quo dicitur, qd̄
quanto plus dabat, tanto amplius abundabat. ideo Prouerbi.
28. Dicitur. Qui dat pauperi, non indigebit.

De Serum prouincia. *Cap. 52.*

SEres est prima regio Orientis, quæ a cæteris mortalibus tãtum distat, quòd rarus est illuc hominum accessus. Primo.n.a parte nostra profundæ sunt niues, mox longa deserta, sequuntur Antropophagi, gens asperrima, tandem, deserta sæuissimis bestijs efferata, inde promontorium Tabis & ad hæc deserta lõgissima, & post vltra humanos situs est regio Serum, de qua dictum est sericum, quia in quibusdã arboribus illic, quædam lanugo nascitur, quæ collecta, & aptata sericum efficitur, quod magis ad ostendendum, quàm ad vestiẽdum corpora vtile reperitur. Est ergo ille populus mitis, & quietus, & aliorum hoĩum fugiens cœtus. Vnde fit, q quãdo mercatores ad eorum partes veniunt, nulla inter ipsos verba interueniunt, sed in ripa sui fluminis mercatores nostri merces suas ponunt, illi vero oculis ipsas merces æstimantes, sua tradunt, & nostra nõ emũt, sicut dicit Soli. per hanc regionẽ possum intelligere religionem, quæ populos habet.i.religiosos, qui pro certo professione & moribus sunt ab alijs hominibus distincti, & desertis pœnitentiæ inter medijs ab alijs separati. Iste ergo popul' mitis & beneuolus debet esse, aliorũ mortalium.i.secularium cœtus & societatẽ non diligere, nec cum ipsis verba aut colloquia multa habere, mercaturas vel negotia nõ tractare, sua bona hoc est documenta & exempla debent alijs dare, & sine multiloquio merces seculariũ.i. eleemosynas & beneficia pro necessitate vitæ accipere, & de suis arboribus.i.de suis bonis personis languinem bonorum exẽplorũ colligere, quibus possint seculares inducere & ornare. Vnde de distinctione & separatione istorum põt dici illud Neem.9. separatum est semẽ filiorum Israel ab oĩ alienigena.

De Trapo insula. *Cap. 53.*

TRapo est insula in india virens omni tempore nã ibi arbores semper virentes sunt & est repleta margaritis & lapidibus preciosis, & bis in anno habet hyemem & æstatem. Et forte ista est tylos, de qua dicit Sol. q huc miraculo terras omnes supergreditur, quia in illa nulla est arbor quæ non semper vireat. Ista est ecclesia, religio vel paradisus, vel anima sancta, quæ virorem honestatis semper retinet in seipsa & æstatẽ prosperitatis spiritualis habet bis.s.in mundo isto quantum ad gratiam, & in futuro quãtum ad gloriam hyemem etiam habet duplicem, inquantum timet q in hoc mundo & alio tribuletur quia sapiens in omnibus metuit. Ecclesiastico.18 licet dicatur Naum.2. Non consurget duplex tribulatio &c.

De Thuscia. *Cap. 54.*

THuscia italiæ prouincia, a thure (vt Isidoro placet) dicta, quia ibi solebant thura & myrrha comburere præ deuotione in exequijs mortuorum. Et est regio montana & fortissima quo ad situm, fertilissima quo ad fructus, saluberrima quo ad cœlum, fluuijs & fontibus irrigata, & fontibus calidis nobilibus insignita. sic bona anima quo ad thus orationis, montes fidei & perfectionis, cœlum contemplationis, fontes calidos lachrymarum & contritionis, flumina gratiarum & deuotionis, aromata odoriferæ conuersationis, debet esse fortis & nobilis & decora. Hęccine est vrbs perfecti decoris? Threno.2.

De Thyle seu thule insula. *Cap. 55.*

1 THyle est insula vltra Angliam, circa quod ostagio in aliquibus partibus aquilonis sol apparet per medium annum, q per medium disparet. Vnde de Noruegia dicitur q sol in æstate per plures dies in solstitio non videtur ibi occumbere, & in hyemali solstitio ibidem per dies totidem non apparere, vnde tunc oportet q incolæ ad candelæ lumen faciant opus suũ. Est igitur insula thylo vltra angliam, nauigio sex dierum, quæ idcirco inhabitabilis dicitur, q sol per medium annum scilicet in æstiuali tempore ipsam exurit, & in hyeme per tantundem temporis ab ea occultatur. Et ideo quia est in æstate feruentissima, & in hyeme frigidissima, a nullis hominibus habitatur. Per illam insulam possunt intelligi mali diuites qui.s.in toto anno durationis suæ habẽt vnum diem prosperitatis.s. dum durat æstas vitæ præsentis, & vnam noctem aduersitatis.s.dum durabit perpetuum tempus mortis. Illis n.in mundo isto sol & calor prosperitatis dũ durat æstas vitæ præsentia, semper apparet, quia diuitibus iste sol occidere non videtur. Non occidet vltra sol tuus. Esa.60. Sed cum hyems mortis aduenerit, tunc certe sol q luna prosperitatis mundanæ ab eis penitus abscondetur. Hie.15. Occidit eis sol dum adhuc esset dies. Et quantum in æstate vitæ præsentis habebũt de tenebris & frigore aduersitatis. Apoc. 18. Quantum glorificauit se. & in delicijs fuit, tantũ date illi tormentum & luctum. nam quia in vita ista ardore auaritiæ & luxuriæ comburuntur, ideo in hyeme.i.post mortem in inferni frigoribus gelabuntur, quia flante Deo idest iudicante, concrescit gelu. Iob.37. Et breuiter inhabitabiles dicuntur, quia ipsos in hac vita Christus per gratiam non inhabitat, ipsosque post mortem per gratiam non frequentat. Esai.13. non habi- 3
tabitur in seculum seculi. ¶ De hac insula aliter sentit Soli. Dicit enim q est locus apud quem mundi cardines esse credũt, semestre(?) dicm & semestrẽ noctem habens in anno, quem s.incolunt gens beatissima, quibus e cœlo magnam clementiam auræ spirant salubriter, quæ nihil noxij flatus habet. Domus eorum nemora sunt vel lucus, victum arbores subministrant, discordiam nesciunt, ægritudine non inquietantur, innocentiæ namq; omnibus æqualiter notum mortẽ accersunt, & voluntario interitu castigant moriendi tarditatem. habẽt certam rupem iuxta mare, de qua qñ nimis antiqui sunt, satiati & delibuti, in mare se præcipitant, & hoc genus sepulturæ optimum, principiumque vitæ esse putant. Ista insula est ecclesia, q hic per sex menses.i.per sex ætates patitur noctẽ aduersitatis: finaliter vero habebit diem infinitæ prosperitatis. Populi aũt isti significãt sanctos patres ecclesiæ primitiuæ, qui nemora pro domibus incolebant, & victum de arboribus assumebant, sicut fuit in eremitæ q de cœlo clementiã & grãm sentiebant, quosque auræ.i.dona spiritussancti salubriter afflabant, ita q noxiũ flatũ diabolicæ tentationis non sentiebat, innocentiam seruabant, vitiorum ægritudinẽ nõ habebant, discordiam nesciebant, & pro Christo se morti voluntariæ submittebant, membraque sua super terram mortificabant, & vnctione spiritus delibuti, paneque, doctrinæ vel eucharistiæ, satiati in mare pœnitentiæ volũtariæ se immittebant. Matthei. 17. Transi hinc, & mitte te in mare. Vel allega de paradiso, vbi non est discordia, infirmitas, vel flatus noxius tribulationis, sed innocentia sempiterna & cætera.

De Thracia. *Cap. 56.*

THracia est Europæ prouincia, circa hellespontum, vbi nũc Constantinopolis, quæ prius dicta est byzantium, 1
est constructa. in extremis igitur regionibus prouinciæ huius populi fuerunt barbari, quorum teste Sol. mores sunt mirabiles & stupendi. Ex quadam enim naturalis sapientiæ disciplina vitam contemnunt, & in mortem voluntarie consentiunt, & hoc (vt ait) quia animas post mortem viuere credunt. apud ipsos luctuosa sunt puerperia, & econtra læta sunt funera. Cum enim puer nascitur cum fletu & tristitia a parentibus recipitur, & econtra mortuum cum gaudio prosequuntur. Ad hæc addit Põponius & ideo in suorum lætantur mortibus, q alij obeuntium animas redituras, alij non extingui. sed ad beatiora loca transire credant, alij emori quidem, sed id melius esse quã viuere. Ista possunt allegari contra illos qui vitam istam diligunt, & morte vero tam sui quam suorum plus debito tristes sunt & de natiuitate hominum hilarescunt. Qui enim bene consideraret q præsens vita tot miserijs est repleta, & q anima post mortem (nisi in ea deficiat) perpetuo est victura, præsentem vitam procuIdubio contemneret & luctuosa puerperia duceret, gaudiosa vero funera reputaret, & mortem fortiter expectaret, & vitæ mortem natiuitatique obitum anteferret. Ideo bene dicitur Ecclesiastico.7. Melior est dies mortis natiuitatis, & melius est ire ad domum luctus quam ad domum conuiuij. ¶ Teste Solino. apud Thraces barbaros de vxorum numero se 2
viri iactant, quia quanto quis plures vxores habuerit tanto ipsum honorabiliorem plus reputat. Mulieres etiam (vt ait) non parentum arbitrio nubunt, sed quæ speciosæ sunt subhastari volunt, & ad illum, qui plus eis dederit, transeunt, & sic non moribus, sed præmijs se coniungunt. Illæ vero quæ turpes sunt maritos dotibus emunt. Ista proculdubio videntur hodie esse inter luxuriosos, quia ad litteram viri se solent iactare de numero fœminarum,

fœminæ

fœminæ etiam fine parentum licentia q̃ſque tranſeũt ad maritos,& per vetulas lenas lubhadari ſe tacientes,illum præeligũt qui plurimos offert nummos.Et ad litteram quę turpes ſunt,emunt denarijs ſibi viros.de qno Eze.16.Omnib.meretricibus(ſupple pulchris)dantur mercedes,tu autem dediſti
3 mercedem amatoribus tuis.¶ Quod vxores cum viris ſe cõburant,vide infra de taprobana inſula.

De Taprobana inſula. Cap.57.

1 TAprobana eſt inſula adiacens indiæ à parte meridiei, media inter ortum & occaſum,quę(antequam ab Alaxãdro illuc claſſem,& legatos mittente,error purgaretur)vnos mundus alius credebatur.Tunc.n. ibi per 20.Dies erat trãſitus,ſed poſtea multo breuior eſt inuentus. Dicit ergo Solinus ꝙ iſtis populis ſol oriens apparet ad dexteram,occidens ad ſiniſtrã. Dicit ẽt ꝙ ibi ſeptenarios nunq̃ videntur,& ꝙ luna ſolũ ab hora octaua in ſextamdecimã apparet.Lucet eis canopos,ſydus clarum,& ampliſſimum.Igiẽ cum iſti nunquã videant polum arcticum, & ſtellam maris difficulter pſſt dirigi nauigando.Hoc igitur artificio viunt, quia alites quaſdam ſeu volucres ſecum in nanib.portant,q̃ naturaliter terram ſentiunt,& verſus terram reſpiciũt, & anhelant,& ſic ad inſtinctum alitum curſus ſuos dirigunt & gubernant.vt dicit Sol.Talis inſula ſignificat mundum, populi vero aius ſignificãt peccatores,qui in profundo maris.i.pcti ſunt poſiti & ſeiuncti.Iſti.n.in ortu diei.i. in tpe præſentis vitæ(quę noo eſt niſi ortus durationis humanæ)ſolem iuſtitię Chriſtum intuentur proſperũ ſiue dextrum,& ad concedendum eis temporalia valde paratum, ſed pro certo occidente mortis adueniente,tunc iſte ſol Chriſtus ſibi in ſiniſtrum, & in aſperum vertetur inquantum.ſ. æternam damnationẽ talib impartietur.Iob 30.Mutatus es mihi in crudelẽ.Figuratus in Iacob,qui cãcellatis manib.de ſiniſtro fecit dextrũ, & ecõuerſo &c.vide infra Ge.48.Iſtis ergo luna.i. beata virgo parum lucet,iſtos ſeptentriones.i.ſancti non illuminant, illos ſtella maris.i. Deus, & ſeptentriones.i. ſancti in huius mundi pelago non gubernant,ſed ſolum canopos ſtella clara.i.mundi proſperitas & claritas eis lucet, quæ in eorũ oculis ſola ſplendet. Iſti ergo per ſtellas.i. per ſanctos ad portũ ſalutis non diriguntur, imo ad terrã.i. ad amorẽ terrenorũ per alites,i.per demones quibus obediunt dedicantur, Vel dic ꝙ iſte populus ſignificat eccleſiæ fideles,qui quia in hoc ſeculo non habent ſtellas,i.ſanctos quib.dirigantur ad cęlũ, neceſſe eſt ꝙ alitib.i.viris contemplatiuis, & prudentib. ſe credant,& regimen nauis ſuæ.Iſti.n.terram viuentium.i.paradiſum odore contemplationis ſentiunt, & tñ in abſentia ſtellarũ.i.ſanctorũ,ad portũ ſalutis hoies deducunt.pſ.Spiri
2 tus tuus bonus deducat me in terrã rectam.¶ In Taprobana inſula,teſte Solino,ille rex eligitur,qui ſpectatior morib. inuenitur. eligunt.n.hoiem inueteratæ clementiæ, & in annis granẽ Vaũ m attendunt pręcipue in electione regis, vt.ſ.liberis careat.Nẽ(vt dicit Solin.)qui pater ſit,ẽt ſi vita,& morib.polleat,non admittitur ad regendũ, quinimo poſtquam fuerit in regimine cõſtitutus,ſi velit educare liberos, & habere,ſtatim priuatur priſtina poteſtate.Iſtud aũt cuſtodiunt (ſicut ait)ne fiat hæreditarium regnũ ſuum. Dicit ẽt ꝙ quãuis rex ipſe maximã præferat æquitatẽ,nolunt tñ ſibi totum licere.imo 40,ſapientes eligunt,qui regi habeant aſſiſtere,& cũ ipſo de cauſis capitalib,iudicare. Iſta pñt allegari de regibus & prælatis,qui pro certo ſunt eligendi clementes ſapiẽtes & veteres,& liberos.i.parentes & nepotulos non habentes,vel ſaltem vltra debitum non amantes, nec regnũ eccleſię,nec ipſa beneficia & officia reipublicę vel eccleſiæ ad eos tranſmittentes,& non ſoli de negocijs iudicantes, ſed plurium prudentum conſiliũ inſequentes, iuxta dictũ ſapiẽtis Ecc.30. Sine cõſilio nihil facias, & poſt factũ non pœnitebis, Vel ſi vis,iſta pñt allegari contra multitudinem, & affectum liberorũ,& ꝙ raro illi in paradiſo regnãt,qui liberos in ſeculo obtinent,quia.ſ.fit plerunq; quod pro ditandis liberis ipſi animas ſuas dare vidificant,& ſic ad regni gloriam nunquã intrant,ſicut vidimus de vſurarijs & auaris.ideo bene dr̃ Eccl. 30. Ne iocunderis in filiis impijs ſi multiplicentur impijs. Vide ſupra titulo de Britannia.§. de Hebudib.inſulis, & earum rege, vbi ponitur ſimile.¶ In iſta inſula ſunt Margaritæ
3 teſte Solino,ſed de earum natura vide ſupra de lapidib, ſeu lo ſuo,& lib.de piſcib.c.de Conchis.&c.¶ Refert etiam idẽ, 4
ꝙ ſunt ibi teſtudines maximę,quas hoĩes venantur, quia de carnibus eorum viuũt, & de teſtis ipſarum domos ſibi faciunt.de hoc vide libro de piſcibus capit. de teſtudine, vbi ponitur ſimile.

De Vulandia. Cap. 58.

VVlandia eſt regio in montib. Noruegię.cuius ciues ſunt ſeui & barbari,magicis artib.occupati,qui nauigantib.ꝑ defectum venti moram apud ſe contrahẽtib.ventum venalem offerunt. Globum.n.de filo faciunt,plures nodos in eo cõnectentes, & vſq; ad tres nodos vel plures filum extrahi,& explicari præcipiunt, ſm ꝙ ventum magnum vel paruum voluerint habere,& ſic demones aerem concitant,& ventum producunt, & qñq; nauem illã diſſipant,& ſubmergunt. Regio hæc eſt peccatum,ciues demones,nauigantes peccatores,globus cor, ventus vanitas, mare vita præſens,profundum infernus.Iſti ergo qui per mare præſentis vitę volunt ad portum proſperitatis venire qñque veniunt ad vulandiam.i.ad ſtatum peccati,vbi eis ciuib. .i.a dominibus ventus inanis gloriæ venditur, ita vt quanto globum cordis ſui magis explicauerint, & laxauerint ad mũdana,tanto maior ventus vanitatis ipſos agitat atq; mouet, in tantum, quòd quandoque per æternæ mortis periculum ſubmerguntur.Matth.7.Venerunt flumina,& flauerunt venti,& irruerunt & cætera.& Ezechię.27.Ventus auſter contriuit te in corde maris.

De mirabilibus circa humanam naturam. Cap. 59.

CIrca humanan naturam multa ſunt mirabilia,inter q̃ 1
Solinus connumerat ꝙ vix eſt dare aliquem quin plura aduerſa ſuſtineat,quam proſpera. vnde exemplificat de Caio Cæſare.cuius(teſte Seneca)tanta fuit fœlicitas.ꝙ ei quicquid libuit,licuit, qui quaſi totius mundi victor extitit.Hic tñ plus habuit de rebus aſparis, omnib.cõſideratis q̃ ſecundis. Dicit ergo ꝙ tot & tanta in vita eius inueniuntur incommoda,vt non ſit facile diſcernere calamitoſior an beatior fuerit.Item idem ait ꝙ mulierib. prægnantibus ſemper nocet plenilunium,& addit ſimiliter ꝙ ſi mulier grauida ſalſiores ẽcas comedit,vngulis caret partus.Oſcitationem ẽt dixit noxiã parturientib. Vnde dicit eſſe vtile ſpiritum cohibere,& nullo modo in actu pariendi oſcitationẽ facere,alias periculum eſſet.Pleniluniũ ſignificat plenitudinem diuitiarum temporalium, ſalſedo cõdimentum ſciarũ ſecularium, oſcitatio vero ſeu ſpiritus emiſſio ſuperfluitatẽ affectuum & deſideriorum pectoralium,& mẽtalium.Igitur dico ꝙ qñ aliquis eſt prægnans, & de nouo cõcepit aliquod bonum propoſitum,& intẽdit parare bonum opus, illa tria ſunt principaliter ſibi noxia.ſ. plenilunium proſperitatis, ſalſedo præſumptæ ſagacitatis, & oſcitatio concupiſcentiæ, & carnalitatis.Iſta.n. tria partui boni operis officiunt,& vngulam finalis perſeuerantiæ ſibi tollunt. Vtila eſt ergo ſpũm cõcupiſcentiæ cohibere.& eſcas ſalſas.i.ſalſedinam pręſumptę ſapientiæ non habere,iuxta illud ad Ro.12. Non plus ſapere q̃ oportet ſapere & proſperitatis plenilunio non gaudere. 2
¶ Item dicit idem ꝙ puer qui præpoſitis pedib.naſcitur,malũ oẽ eſt.Talis.n.præpoſterus ordo contra naturam eſt,& ideo ſignificat(ſicut ait)ꝙ taliter naſcens proſpere nõ viuet,& ꝙ cito de vita excedet,& ꝙ etiam multa mala faciet. Vnde & tales vocantur Agrippæ, vt dicit Sol. & Plin.li.7.c.8.vbi exẽplificat de Nerone principe, ſic dicẽs: Neronem principem toto principatu ſuo hoſtem humani generis, pedib. genitũ ſcribit pater eius Agrippa.Talis etiam fuit Herodes Agrippa. Quorum alter plures occidit,& tandem ſeipſum interfecit.ſ.Nero; alter vero paupertate,fame,carcere multotiens feſſus fuit.Iſta poſſent dici ſi prædicares de Apoſtolis Petro & Paulo,cõtra crudelitatem Neronis.Vel dic ꝙ pedes ſunt affectus.Aug.pes meus affectus meus, eo feror quocunq; feror,Igitur naturale eſt & rationale,ꝙ in omni actu caput rationis præcedat,pes affectionis caput rationis præferat. Nã qui carnis deſideria iuſtitiæ anteponit neceſſe eſt quòd proſperitate pacis,& gratiæ careat, & ꝙ cito de vita gratia per im perſeuerantiã recedat. Cõe aſt.n. ꝙ illi in quibus affectio

ſuperat

ſuperat rationem, & in quibus deſideria iuſtitiã antecedũt, in hoc ſeculo proſpere nõ viuant, & vitam etiam gr̃æ cito ꝑdant iuxta illud Eccl. Si præſtes aĩæ tuæ cõcupiſcentias eius in gaudium te faciet inimicis tuis Vel dic ꝙ illud corpus, illa perſona, vel illud collegium, vel eccleſiaſtici non poſſunt ꝓſperè viuere vel manere, vbi pedes præcedunt caput, ſubditi prælatos, mali bonos, & vbi in ſtatu & gradu & in promotionib. improbi præeũt virtuoſos. Vel dic cõtra ſimoniacos, qui non rectè nec ordinatè naſcuntur aut promouentur, ſed potius vt agripæ, & præpoſteri per ſimoniam ad dignitatem exeunt & naſcuntur, quia verè tales non ſolent in proſperitate viuere, ſed toto vitæ tpe miſeriæ ſubiacere. Qui.n. nõ intrat per oſtium in ouile, fur eſt & latro. Io.10. Iſti.n. ſunt qui relinquunt iter rectũ, & ambulãt per vias tenebroſas. Prou.

3 ¶Item Solinus inter mirabilia computat ꝙ aliquis puer ante 4. diem rideat. Dicit tñ ꝙ Zoroaſtres mox optimarum artium peritiſſimus, eadẽ hora riſit qua natus eſt. De craſſo autem auo ipſius qui nunquam riſiſſe viſus eſt, dicit ꝙ ipſum bella Parthica rapuerunt. Et ſic vr̃ concludere Solinus ꝙ riſus præoccupatus omne bonum eſt, tardus vero vel omnino excluſus ſignum eſt malum. Sic verè eſt de ſpũali lętitia & de gaudio in ſpũſancto. Iſta.n. ſi affuerint, proſperitatem glorię paradiſi futuram ſignificant, ſi vero omnino defuerint, bella & tribulationem inferni deſignant. Bonum ergo ſignum eſt qñ quis per gratiam naſcitur, ſi tunc riſu, & ſpirituali lætitia perfundatur, quia ſic futura ſapientia, & æterna proſperitas deſignatur, iuxta illud Eccl. 19 Riſus dentiũ, & ingreſſus hominis annunciant de illo. Et inde eſt ꝙ multi ſunt viri iuſti ꝙ cæteris inueniantur gaudentiores, & per conuenientem affabilitatem ad proximos lætiores. ad Ro. 12. Spe gaudentes.

4 ¶Item vt dicit idem, quidam fuerunt qui nunquã riſerunt, qualis erat Craſſus. quidam qui nunquam ructauerunt, ſicut Pomponius Poeta. quidam qui nunquã ſpuerunt, ſicut Antonia Druſi. quidam qui dentes maxillæ cõtinuos habuerũt, ſicut quidam filius pruſiæ regis Bithiniorũ. Quidam qui cũ dentib. nati ſunt, vt Cn. Papyrius Carbo. Quidam qui oſſa concreata, & ſolida, & ſine medulla habuerunt, & nunquam ſudauerunt aut ſitiuerunt ſicut fuit Lygdamus Syracuſanus. Iſta oĩa poſſunt applicari ad mores, qm ꝓ certo illi pñt ſignificare viros perfectos & ſanctos, quorum aliqui fuerũt qui timorem Dei, mortis iudicij & inferni præ oculis habẽtes, nullam mundi lætitiam dilexerunt dicentes illud Eccle. 2. Riſum reputaui errorem, & gaudio dixi, quid fruſtra deciperis? Quidã nunquam ructauerunt aut ſpuerunt aut reſpuerunt viri patientes, qui nunquam ſpuerũt aut reſpuerunt aliquid quod Deus vel prælatus mandaret. Quidã oſſa concreta & maxillas, & dentes ſolidos, & eiuſdem oſſis habuerũt, ſicut fuerunt illi qui tanquam oſſa nunquam fuerunt feſſi pro Deo laborando, & tanquã maxillæ ſolidæ nunquã ceſſauerunt à benedicendo, & prædicando, & illi etiam nunquã ſudauerunt difficultatem in laborib. ſentiendo, & nunquã ſitiuerunt temporalia appetendo. Quidam etiam cum dentib. nati ſunt, vt qui peccatores correctionib. memorderũt. ideo de tali diuerſitate dr̃ illud ad Hebreos. 11. Alij ludibria experti. ¶In occidente ſunt multa mirabilia. Vnde in hiſtoria
5 terræ ſanctæ vbi cõparantur mirabilia occidentis ad mirabilia orientis, dr̃ ꝙ in frãcia fuerunt quidam hoĩes cornuti, in Anglia quidam caudati. Vnde etiam Plin. li. 7. c. 2. dicit ſimile. ſ. in quibuſdam partib. Indiæ cauda villoſa hoĩes naſci pernicitatis eximiæ. In Italia etiam aliqui ſunt cum boſſone in fronte nati: et ille Geruaſio. ſine hoc vero nati, non legitimi thori eſſe cenſentur. Ego etiam pro certo affirmari audiui ꝙ in Britannia minori eſt vnum alium genus nobilium, in quo oẽs qui naſcuntur, ſunt in poſteriorib. dealbati, ita vt ſi annũ album non habeant, ex adulterio nati eſſe iudicentur. Sic vere in mundo ſunt diuerſa monſtra ſpiritualia. i. multi hoĩes peccatores. Quidam.n. ſunt cornuti per proteruiã ſeuitiã, & ad percutiendum alios ſemper prompti per violentiã. Vnde 3. Re. 22. Fecit quoque ſibi Sedechias filius chanaam cornua ferrea. Item alij ſunt caudati per malitiam. Cauda.n. quæ retro venit, ſignificat malitiam. Eſai. 9. Propheta docens mendacium ipſe eſt caudatus. Item alij ſunt buffone in fronte notati per ſuperbiam. Buffo.n. inflatus ſuperbiam ſignificat. quę etiam in fronte eſſe dr̃, eo ꝙ in publico, & in apparentia conſcientia manifeſtatur. 2. Para. 26. Orta eſt lepra in frõte eius. Alij vero habent immunda ſua poſteriora alba per hypocriſim, & per fictam apparentiam, quia hypochritæ vbi plus ſunt ꝑ luxuriam immundi, ibi magis per fictionem hypocriſis iudicantur eſſe mundi. ideo tales maledicuntur à Chriſto dicente Matt. 23. Væ vobis ſcribæ, & phariſei hypochritæ, qui ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ apparẽt hoib. ſpecioſa, intus autem ſunt plena ſpurcitiæ. Breuiter ergo tãta hodie inoleuit peruerſitas ꝙ illi viles & degeneres cenſentur, qui ſine talib. vitijs oriũtur, quia pro certo qui proteruiam, malitiã, luxuriam, ſuperbiam, & fictitiam verſutiam non habuerit, cunctis vilis & degener apparebit. Ille.n. qui malos parentes ſuos non imitatur, ſpurius & degener reputatur. ideo talib. dicit dñs illud Numeri. 32. Ecce vos ſurrexiſtis pro patrib. veſtris incrementa, & alumni hominum peccatorum. Item ibidem dicit ꝙ cadauera recentia in aqua reſident, & deſcẽdunt, cum vero putrefacta fuerint, mox ea ſurgunt. Sic vere illi qui ſunt recentes, & nondum per vitia putrefacti, hoc eſt, viri iuſti, ſi in aqua proſperitatis ponantur, ſolent per humilitatem deſcendere, corrupti vero, & peccatores ibi ſolent per ſuperbiam enatare. Quanto.n. quis eſt melior, tanto humilior, & tanto ẽt ſuperbior, quanto vilior atq; peior. Eccl. 3. Quanto maior es, humilia te. Sicut mihi apparet multum vr̃ Deus humanam naturam diligere, qui figurã eius vr̃ qñq; ſtellis, qñq; lapidib. præcioſis, qñque animalib. viuis, qñque beluis marinis, quandoque radicib. & plãtis mirabiliter deſignare. Sicut.n. infra c. 60. poſui inuẽta eſt ſtella cometa humanam effigiem habens: eſt etiam lapis dictus Camaheu: & etiam alius dictus cheroboles, formam humanam prætendens. Eſt etiam beſtia, vt Satyrus, piloſus, & ſimia, figurã hominum inſinuans. Eſt etiam piſcis, vt ſyrene vel netens figura hominis gaudens. Eſt etiam herba ſeu planta, vt mandragora, formam hoĩs in radicib. repræſentans. Bene ergo dicit Greg. ꝙ homo oĩs creatura dr̃, quia vix eſt dare aliquod rerũ genus, quin ibi forma humana aliqua repręſentetur. Nõ debet ergo conditionem ſuam vilipendere, nec ipſam diabolo & vitiis ſubijcere, qñ videt ꝙ Deus ipſam tm̃ diligit ꝙ in cęleſtib. & terrenis ipſam repræſentare diſponit, ſuꝑ oĩa vero pro eo ꝙ ipſam per beatam incarnationẽ aſſumpſit. ¶His 6
ergo præmiſſis, notandum eſt ꝙ primum mirabile circa humanam conditionem dicit eſſe Plinius diſſimilitudinem facierum. Ait.n. li. de naturali hiſtoria. 7. c. 1. ꝙ cum in vultu & facie humana ſint decẽ membra, non inueniuntur in tot hoim milib. duas facies omnino ſimiles poſſe exiſtere, quin immo neceſſe eſt ſemꝑ aliquid diſſimilitudinis intereſſe. Cauſam autem tantæ hominum diſſimilitudinis. c. 12. illius libri aſſignat, & dicit ꝙ imaginatio valde operãs in hoĩs generatione, ſicut ponit exemplum de quodam Nicęo poeta cuius mater ab æthiope genita ex adulterio fuerat, nihil cum æthiope ſimilitudinis habens, ipſe tñ filius eius in auũ degenerauit æthiopem. Cogitabat.n. forte tunc ipſa mater in æthiopem illum qui genuerat eam. Ego etiam audiui ſemel in Auenione factum ſimile, ꝙ. ſ. cum quidam tabernarius caput ſaraceni turpe, & nigrũ ante oſtium ſuum pingi feciſſet, vxor cuiuſdã, quæ ex oppoſito morabatur, & illud caput omni die videbat, & circa illud ſua imaginatione tenebatur, ſimilẽ filiũ peperit. Cogitatio.n. (vt ait) fingere aut miſcere ſimilitudinem põt. Quod tñ in brutis rarius reperitur: nam (vt ait) plures ſunt differẽtia in multitudine hoim, quam brutorum, cuius rationẽ aſſignat, quia homo cum habeat liberum arbitrium, animumq; valde celerẽ, & mobilẽ, quaſi vr̃ impoſſibile duos eſſe eandẽ ſimilitudinem continentes, quod in brutis non fit, cum aĩos immobiles habeant, & libero arbitrio careant, & ideo quęlibet in ſuo genere maiorum ſimilitudinẽ repræſentant. Iſta poſſunt applicari ad hoc ꝙ in facies exterioris conuerſationis pauci ſunt in toto ſimiles, & cõformes. Accipias.n. duos quantumuis bonos, vel quantumcunq; malos, ſemper in ipſis aliquam diſſimilitudinem & aliquam morum diuerſitatẽ inuenies. ideo bene dr̃ 1. ad Cor. 15. ꝙ ſtella differt à ſtella in claritate. Quod etiam de ſimilitudine, & diuerſitate cordiũ & affectionum: item de diſcordia & controuerſia mentium põt intelligi, quia hodie pauci ſunt qui ſibi per concordiam conueniant, & quorum alter alteri in bonis morib. ſe cõformet, quinimo & in eccleſia, & in mundo hoĩes non videntur eſſe filij eiuſdem patris Chriſti, qui. ſ. in actib. in geſtibus, in veſtibus, necnon in litibus, & contrarietatib. tanta ſunt diſſimilitudine variati. Et (quod plus eſt) maior inuenitur in hoĩbus iſta diuerſitas, quam in brutis, ſ. in clericis & eccleſiaſticis &

cis & ſapientib. perſonis, q̃ in ſimplicib. & ignaris, quia pro
certo quanto iſti habeot animos magis celeres, & ſubtiles,
taoto magis ſunt per diſcordiam, & malos mores diſſimiles
& diſtormes, ſimplices vero animum habent magis in bono
ſtabilem nec circa malitiarum ſubtilitates vagãtem, & ideo
maiorem habent inter ſe charitatis & coocordiæ ſimilitudi
nem, & virtutem. Beoe ergo poſſumus coocludere de hoīb.
.i. de mundi ſapientib. inter ſe diſcordib. & difformibus illud
Baruch. 6. Beſtiæ meliores ſunt illis. Vel totũ hoc applica ad
intentionem, & dic ꝙ generatio .i. operum factio, & produ-
ctio, a cogitatiooe, imaginatiooe & intẽtione dependet, q̃a
ſi intentio interior voluatur ad imagines pulchras, i. ad bo-
na bonorum exempla, tunc ad ſimilitudioem eorum conci-
piet fœtum ſuum, & pariet opus bonum, ſi vero imaginatio,
& intentio conſideret imaginem turpem, & ineptam, & tur
pem habeat cauſam. vel mala malorũ coonſideret exẽpla, tũc
ſimiliter parturiet turpẽ actũ, nã etſi p̃dicatorẽ & genitorẽ
habuerint bonum ſetum tñ operom ſimilẽ genitori. i. bono
doctori vel p̃lato volũtas nõ cõcipit, qñ ad alias imagioes. i.
ad aliorũ mala exempla atteodit. Figura Geneſ. 30. vbi dr̃, ꝙ
ooes Iacob ex virgis decorticatis dũ cõcipiebant oſtenſi, fœ
tum ſimilẽ virgis, & noo genitoriũ. cooceperuot. Quia oois
.i. homo qñ virgas decorticatas. i. perſooas infames p exem-
pla reſpicit tunc fœtus operum diſſimiles ſuis patrib. i. bonis
p̃latis, & prædicatorib. facit. Vel dic ꝙ filij turpes, & mali à
pulchris, & boois parentib. naſcuntur qñ ſe nõ boois paren-
tib. ſed malis & deformib. pc̃tõrib. cooformant per imitatio
nẽ. Idem etiam de p̃latis bonis põt dici, qui multos turpes,
& infames filios & ſubditos habeot, & hoc quia nõ ſibi, ſed
malis homioib. ſe conformant. Iſti ergo ad booũ patrẽ, non
ad malos deberẽt attendere, & ſe ſibi in morib. cõformare.
8 Eſa. 51. Attendite ad Habraã patrẽ veſtrũ. ¶ Sarmatę ſm eũ-
dẽ de naturali hiſtoria li. 2. c. 11. ſunt vltimi populi Scythię
& totius ſeptentrionis. Vnde ait ꝙ à cioitate Meroe quę eſt
in Aethiopia ad terras Sarmatarũ qui ſuot io Scythia, eſt la-
titudo totius orbis habitabilis: Dicit ergo Pli. li. 7. c. 2. ꝙ Sar
matæ tãtæ religiooſi ſunt, ꝙ de triduo in triduũ ſolũmodo
cibũ ſumuot. Tales debemus eſſe ſpũaliter, quia pro certo ci
bũ Euchariſtiæ nõ debemus ſumere oiſi triduo ieiuoiũ vo-
luerimus celebrare, q̃a .ſ. a pc̃tis cordis, oris, operis, debemus
ieiunare .i. ceſſare, & cõtra iſtud triduũ aliod triduũ oppooe
re .ſ. cõtritionẽ cõtra primũ, confeſſionẽ cõtra ſm, ſatisfactio
nem cootra tertiũ, vt .ſ. cordis vitium purget cõtritio, vitiũ
oris tollat cõfeſſio, vitiũ operis auferat ſatisfactio. Si igitur
iſtud triduanũ ieiuniũ p̃ceſſerit, cibum euchariſtiæ, grãæ vel
glorię digne poterimus recipere, & ipſum debitẽ manduca
re. De tali ergo triduo ſpũalis abſtinẽtiæ põt dici illud Mat.
8. Iã triduo ſuſtinent me, nec habẽt qoid manducẽt. Et Tho.
9 6. Per tres dies cõtinẽs eſto. ¶ Itẽ Pli. de oaturali hiſtoria. li.
7. c. 2. dicit ꝙ quibuſdã ineſt veneoũ in linguis & oculis. Vñ
dicit Iſidorũ aſſerere in Aphrica eſſe quaſdã familias quarũ
laudatiooe intereant probata, areſcant arbores, moriaotor
infantes. Ad quod ẽt facit Geruaſius, q̃ dicit ꝙ tpe ſuo erat
quidam miles io Cathalonia ſibi ootus, qoi ſi quid probaue
ſat aut laudauerat, ſtatim ei male cedebat. Dicit idem Plin.
ibidem ꝙ quidam ſuot in triballis & illyrijs qui ſolo viſu fa-
ſcinaot interimuntq́; ſi irati diutius intueãtur. Hæc mihi fri
uola viderentur, oiſi tãtus doctor referret, & niſi etiã verbũ
faeinationis in ſcriptura poneretur, quia apoſtolus ad Ga. 3.
dicit ſic: Inſenſati Gelathæ quis vos faſcinauit noo obedire
veritati? ideo faſcinatio aliquid eſſe ſupponit. Quicquid igiẽ
ſit, per iſtos tũ linguis tom oculis venenoſos intelligo laau-
rioſos, quorum linguæ dum applaudendo blaodiendove p-
ſonã cõmendant, ipſam ſpũaliter faſcinant, & à bono propo
ſito eam mutant, & ſic areſactiooem virtutum ſuarũ, & mor
tẽ culpæ ſibi laudando procuraot & propioant. Eſa. 5. Popu-
le meus, qui beatũ te dicunt, ipſi te decipiunt. Viſus etiam ta
lium venenoſos eſt, quia per impudicos aſpectus ſolẽt alios
inficere, & ad malũ ioducere, & ſic mortem culpę & pęnę ta
lib. procurare 2. Pet. 2. Oculos habẽtes plenos adulterij. Vel
dic ꝙ primi ſuot adulatores, qoi illos quos laudant, dũ eos
fooent in pc̃tis, ſpũaliter occidũt. Scdĩ vero ſunt inuidi, quo
rum aſpectus bonis hoibus ſunt maligni, cum ipſi quodcun
que malum põt, his procurent, quos ironicẽ reſpiciuot. Vñ
Sene. li. de quatuor virtutib. Sit tibi tã turpe laudari a turpi-
bus, ac ſi lauderis ob turpia. lætior eſto quotiẽs diſplices ma
lis. ¶ Item idem ait ꝙ ſunt quædã mulieres in Scythia q̃ By- 10
thyæ vocant, q̃ duplices pupillas in oculis habẽtes, ſolo aſpe
ctu interficiuot. qd̃ idẽ Solin. affirmat, adducens Apolloni-
dem pro auctore. Dicit ẽt gñaliter ꝙ oẽs quæ duplicẽ habẽt
pupillã, habeot oculos venenoſos. Vnde ẽt ponit Pli. multos
eſſe illius naturæ, q̃ .ſ. in vno oculo duplicem habeot pupillã,
in alia vero equi effigiẽ. Illos ẽt ooo poſſe mergi aſſerunt, da
to, ꝙ ſint ẽt veſtib. degrauati. Teſte. n. Cicerone Deo naturę
non ſolũ placuit morẽ comedeodi hoĩes, in hoĩe gñare, imo
ẽt veoena in quorundã oculis, & corporib. ponere voluit, vt
ne quid (inquit) mali eſſet, ꝙ homini deeſſet. Ait etiam idem
eſſe genus Pharmacum in Aethiopia (teſte Damone) quorũ
ſudor tactis corporib. tabẽ afferat. Dic ꝙ tales mulieres ſunt
loauriolæ perſonæ, quarum oculi ita ſcintillaot, & flãmant ꝙ
plures pupillas videntur habere, quæ ideo illos quos impu-
dice reſpiciunt, occidunt, quia per malos coonſenſus carnis
concupiſceotiam in eis introducunt. In talib. n. oculis veoe-
ooſis effigies equi. i. ipſa petulantia luxuriæ apparere vr̃, in-
quaotũ per eorum aſpectus de eorũ luxuria indicatur. Mer-
gi etiam tales oequeũt, quia ex quo ſemel per luxuriam cor
rupti ſunt, ounquam per lachrymoſam pniam vel per lotu-
ram mũditiæ mergi voluot. Igitur ſic ſit ꝙ ſudor & lues ſuo
rum fœdorum operum & exemplorum alios inficit, & qoos
per ſocietatem tangit, ſpũaliter maculat & corrumpit. Igi-
tur bene põt dici talib. illud Mat. 6. Si oculus tuus fuerit ne
quam totum corpus tuum erit tenebroſum. Vel dic ꝙ ocu-
lus eſt cor, vbi ſi duplex pupilla. i. duplicitas falſitatis, & du-
plex intentio fuerit, alios, ſ. illos quib. iraſcitur, ſuis malitijs
nocet, afficit atq; lædit. Simplicitas ergo intentioois, & iooo
centiæ commendatur, duplicitas vero tã verborũ quã ope-
rum tam cogitationum qoam intentionum, & oĩs fraus, &
malitia reprobatur. ideo bene dr̃ Mat. 6. Si oculus tuus fue-
rit ſimplex, totum corpus tuũ lucidũ erit. ¶ Sicut natura po 11
ſuit venenũ in aliquib. membris quorundã hoim, ſic in quo-
rundam mẽbris aliqua remedia ſanitatũ poſuit. Vñ ait Plin.
li. 7. c. 2. ꝙ pollex dextri pedis Pyrri regis tactu ſuo lienoſos
curabat, qui etiam pollex cum reliquo corpore cremari oõ
potuit, vñ io tẽplo conditus ſuit. Dicit ẽt idẽ ꝙ Crates per-
gamẽtus aſſerebat adhuc to Helleſponto genus eſſe hoium
qui Opthiogenes vocanẽ, ſerpentũ ictus contactu leuare ſo
litos. Varro ẽt ait eſſe quoſdam quorum ſaliuæ contra ictus
ſerpentum medeantur. Hæc Pli. lib. 7. c. 2. Hodie ẽt apud nos
rex Francorũ quicunq; ſit canonicẽ introductus, ſolo tactu
manus infirmitatem gutturis curat, & glãdes illas q̃ ſtrumu
læ dñr, attenuat atq; ſanat. Vide vltimũ §. iſtius capituli vbi
agitur de gemellis Auſtriæ. Iſta põt applicari ad virtutẽ reli
quiarum ſctõrum ſic. Si igitur ſiot hoĩes qui adhuc pc̃tõres
& mortales exiſtunt, & maximę prędicti, qui pagani & infi-
deles erant, quorũ membra tã mirabilẽ virtutẽ habent, mul
to fortius mẽbra, & reliqui illi qui iã cũ Chr̃o immortales
regoant, poterunt magna & mirabilia facere, & cõtra ſerpẽ
tũ. i. demonũ tentationes & ictus, cõtraq; infirmitates, & tri-
bulationũ fluctus remediũ deuotis fidelib. exhibere. Vel dic
ꝙ tales hoĩes ſignificãt eccleſiæ ſacerdotes & p̃latos qui pro
certo manu abſolutiooĩs, & correctiooĩs, & ſaliua verbalis
eruditionis, & p̃dicationis, venena pc̃tõrum adurũt, & mor
ſus ſerpentũ. i. puncturas demonũ tollũt. iõ bene dr̃ Mar. 16.
Serpentes tollent, & ſi mortiferũ qoid biberint nooeis no-
cebit. Super ægros manus imponent, & bene habebũt. ¶ Si 12
cut dicit idem ibidem: Quidam ſunt hoĩes in India dicti So
ritæ. qui oullum cibum noueruot p̃terquam piſces, quos ma
nibus diſſectos, ad ſolẽ torrent, & inde faciunt ſibi panes.
Piſces ſunt fluxibiles delicioſi, qui pro certo a Soritis. i. a de
monib. in inferoo vorantur, & ſiccati ad ardorem inferni, pa
nis cotidianus eis efficiuntur. ¶ Vnum mirabile dicit hic Pl. 13
li. 7. c. 4. videlicet ꝙ ex fœminis mutari in mares nõ eſt fabu
loſum. Vnde ipſe ait ſe in annanib. Gaſſi & loogioi, & cõſulũ
inoeniſſe, Caſini puerum factũ ex virgine, & iuſſu Aroſpicũ
in deſertam inſulã tranſportatum. Dicit ẽt qoædam Ariſton
tem, cũ prius foret mulier nupſiſſe, ſed cum ei poſtea barba
prouenißet & virilitas, vxorẽ duxiſſe & hoc (vt dicit) Licini⁹
Mutianus prodidit, & a ſe uiſum aſſerit, & eiuſdem ſortis
etiã Smyrnæ puerum a ſe viſum dixit. Et ſubdit idem Pli. Ip
ſe (inquit) in Aphrica vidi mutatum in marem nuptiarũ die.
Lu. Coſſutiũ ciuẽ Tyſdritanoum. Ad iſtud aũt mirabile. ſ.
ꝙ fœmina mutaẽ in virũ, facit fabula Iſidis: quam ponit Oui
dius

dius, quæ cum esset fœmina, & crederet puer esse filius regis & vxorem filia alterius regis duxisset, die nuptiarū in tēplo veneris putata fuit in virum, & sic illud quod falso credebatur, contigit esse verum. De Tiresia ēt dicit Ouidius ꝙ de viso in fœminā, & de fœmina in virum post septenniū est mutatus. Possibile.n.fuit ꝙ fœminæ quædā in viros mutatæ fuerint, cuius occasione, poetæ fabulas cōfinxerunt. Ad hoc ēt non modicum facit quod dr̄ de Hyena bestia, videlicet ꝙ alternis annis de fœmina in marem transformetur, teste Pli. & Solino. Rōnem aūt præmissorum assignare nequiuerunt, nisi ꝙ forte talis mulier multum habet caloris, naturæq; virilis, qua cōtinuè crescēte, tandem gradus virilis cōplexionis attingitur, & sic natura inueniēs materiā dispositā, mutat sexū fœmineum in virilē. Alio ēt modo pōt cōtingere.s. ꝙ a principio natura membra virilia formauit, & sub pelle formata ad effigiē membri virilis ipsa abscondit, quę tandē roborata apparent & egrediuntur, & sic fœminæ mutari in viros existimantur. Et circa hoc, a quodam religioso honesto viro de ordine prædicatorum audiui ꝙ cum ex parte ordinis sui, cōuentus Cathaloniæ visitaret, in quodam castro tale prodigium cōperit esse factum. Erat.n.puella ætatis decē & octo annorum, q̄ dum cum sociab. luderet, ipsam dolor genitaliū quasi parturientis arripiebat, qđ cū pluries fieret, affuit prudēs medicus, qui palpato sexu fœmineo quē habere videbatur, inuenit sub pelle aliquid durū latere. scidit igr̄ nouacula pellē, & statim membrū virile cū suis appēdicijs apparuit, cuius.s.foramen ita erat foramini mēbri muliebris applicatū, & per inde sp vrinasse repertus est. Sanatus igitur de vulnere vxorem duxit, & post annis plurimis vir vixit. Ad hęc pōt allegari Orosius, & ēt Aug li. 2. de ciui. Dei vbi dicit ꝙ & fœminę & gallinę in sexū masculinū sunt mutatæ. Ista oīa applica ad hoc ꝙ q̄nq; de fœminis fiūt viri.i. de imperfectis iusti. Fœmina.n. virum imperfectū significat, qui.s. more fœminę, fragilis & incōstans existit, nec in bono ꝓposito perseuerat. Vir vero boīem perfectū solet denotare, qui solet opera virilia, fortia & stabilia perpetrare. Fœmina igr̄ in marem mutat, qñ pctōr & imperfectus p diuinā inspirationē vel p bonam ꝑdicationem in huiusmōi iustum, cōstātē & stabilē trāsformatr̄. Hie. 31. Fœmina circundabit virū vide de Hyena supra.li.10. ¶ Scd̄m Pli. eod. li. 7. c. 7. Gñatio hoīs valde est incerta, valde vilis, & valde periculosa. Incerta quidē, cū cętera aīalia definitū habeant tps infra qđ debent gigni, hō aūt nō habet determinatum tps, oā quidā septimo mense, quidā octauo, qdā nono, quidā decimo vel vndecimo pariunt. Inuēta ēt q̄nq; est mulier sexdecim mēsib. in vtero portasse. Itē vilis est, qa vili humore, videlicet sanguine menstruoso nutrit, & de vili spermate ꝓcreatur. Itē debilis, qa (vt ait Sol.) fumus candelæ extinctæ vel sola oscitatio facta in hora pariendi interficit fętum & facit abortiuū. Ista igitur potes applicare ad vilitatē cōditionis humanæ, & contra superbiā hoīs. sicut ēt idem author Pli. pulchrè applicat ad hoc idē sic dicens. O q̄ friuola aīalium superbissimi (.s. hoīs) origo, cū plerunq; abortus causa fiat odor a lucernarū extinctu. His inquit principijs nascūtur tyranni, his carnifex animus. Tu qui virib. corporis fidis, tu qui fortunæ munus amplexaris, tu qui te Deū credis, aliquo successu tumens, tanti tñ perire potuisti, atque ēt hodie minoris potes, quantulo serpentis ictu, aut acino vuæ passæ, sicut anacreō poeta, aut in lacte hausto pilo, sicut Fabius senator. Is Demū profectò vitā ęqua lance pensitabit, q̄ fragilitatis humanæ memor fuerit. Vel dic ꝙ hō significat sapientes, clericos & diuites, brutū vero simplices & ignaros. Gñatio ergo.i. saluatio brutorum.i. simpliciū & pauperū, certior est q̄ hoīm.i. q̄ diuitum & sapiētum: nā (teste Aug.) Surgunt indocti, & rapiūt cælum, & nos cum literis nr̄is mergimur in profundum. ¶ Itē eod. sū li. c. 11. dicit ꝙ præter mulierē pauca
14 aīalia carnis copulā nouere grauida, quia vt cōiter fœminæ quadrupedum ex quo grauidæ fuerint nunq̄ cognosci se ꝑmittunt quinimo masculos fugāt, & abijciunt. Mulier vero nō sic, q̄ maiori luxuria cæteris lacessit, & tñ si fit grauida, magis q̄ aliæ abstinere, & partui reuerentiā exhibere dēt. Itē ibidem dr̄ ꝙ signa parentū q̄nq; mittuntur ad filios. Vñ exēplificat ꝙ quarto partu Dacorum originis nota in brachio redditur. In Lepidorum ēt gente tres successiuè nati sunt q̄ mēbrana obductos oculos habuerunt. Sic vere boni debēt in se bonorum parentum suorum naturalium, vel ꝑlatorum & ꝑdicatorum parentum spūalium signa exēpla & bona opa ꝑ imitationē repręsentare, & se eis quātum ad oculos discretionis, & quātum ad brachia bonæ operationis pro virib. cōformare. Exo. 14. Erit quasi signum in manu tua, & quasi appensum quid ante oculos tuos. Vel econtra dic de malis, q̄ malos parentes imitantur, & eis pro viribus conformantur. 11
¶ Tanta similitudo inuenta est q̄nq; inter huies, ꝙ vnus esse alius credebatur, Teste Solino & Pli. li. 7. c. 12. Vnde Soli. sic ꝙ Antiocho regi Syriæ Artemon quidā de plebe ita similis fuit. ꝙ eius obiectu, Laodice vxor regia tandiu defunctum maritum dissimulauit, donec ad suā voluntatē successor regni ordinaret. De multis ēt alijs sibi inuicē simillimis, de partib. tñ diuersis natis ponunt exēpla plurima, & Pli & Solin. Sic verē in morib. accidit ꝙ q̄nq; similitudo decipit iudiciū, sicut patet de falsis amicis, & veris, & hypocritis hoīb. atq; iustis. Tales.n. inter se tantā habent in exteriori apparentia similitudinē, ꝙ mali pro bonis sumunt, & illud qđ falsum & fictum est, verum esse creditur. Quod ēt in verbis inuenimus, quia multi sunt mendacia sua ita palliantes, ꝙ tantā habēt similitudinē veritatis, vt sæpe falsum pro vero sumatur, & pro talib. fictionib. regnum & donum possideatur. Io. 9. Alij dicebant quia hic est, alij, non sed similis eius est. Vel dic ecōtra, ꝙ Christo & sctīs debemus similes esse, & nos in morib. eis conformare, vt sic possimus regnum cœlestis gloriæ possidere. ¶ Dentes septimo mense nascuntur, & septimo anno radōt, teste Pli. ibid. c. 16. Isti aūt fortissimę & durabiles sunt in 11 turis. Vnde ēt isti sunt qui nec igne facilè cōburuntur, nec in terra sicut ossa alia corrumpuntur. Sic vere viri iusti q̄ dentes sunt ecclesiæ (iuxta illud Canti. 4 Dentes tui sicut greges tonsarum, q̄ ascendunt de lauacro) per septenarium virtutū in grām nascuntur, & per septennoiū criminū capitaliū q̄nq; cadere cōprobantur. Prou. 24. Septies in die cadit iustus, & resurgit. Isti ergo sunt qui nec cōburūtur igne auaritiæ, nec corrumpuntur putrefactione luxuriæ. Vel dic ꝙ dētes sunt virtutes, quas.s. septē virtutes vel septem sacramenta anoducunt, & septem peccata mortalia cadere faciunt &c. Quidā ēt huies maximę q̄titatis fuerunt, sicut narrat Pli. li. 7. 17 c. 16. de quodā corpore humano stante in quodā monte, cū pars eius mōtis corruisset, erecto reperto, quod 46. cubitos longitudinis habebat. de quo ēt meminisse vī Solin. qui corpus 33. cubitorum dicit in Creta repertum in quodā monte fluminib. arroso. Orestis ēt corpus iussu oraculi refossum, inuentum est septem cubitos habuisse. Pallas ēt (sicut supra dixi) Romæ sub Henrico scd̄o repertus est, qui altitudinē murorum vrbis dr̄ excessisse. Nr̄is etiam temporib. in francia tpe Philippi regis pulchri audiui puellam in vmbra cuiusdā arboris dormientem, dum dormiret, vltra humanam quantitatem creuisse, & ea tunc tāquam monstrum pro miraculo in regina mansisse. Homerus etiam qui per tria milia annorum ante nos fuit, conquærebatur suo tpe ꝙ corpora mortalium non erant ita magna sicut prisca, sicut Pli. ibi narrat. Itē ponunt iā Pli. q̄ Soli. de illis qui fortissimi fuerunt, sicut de Milone, qui currendo bouem supra se leuabat, & percussum pugno occidebat, & vna die comedebat, & de multis alijs viris fortissimis. Audiui ēt ꝙ tpe dicti regis Philippi, cum qsidā rusticus alemanus cum sorore ad syluā. pro lignis deportandis iuissent, & super vnum fontē panē medium inuenissent, & comedissent, fortissimi facti sunt, ita vt onera lignorum q̄ fecerant vilipendentes, permaximam struē lignorum ad villam tulerint, quorum alter a dicto rege Philippo vocatꝰ & ditatus, fortitudinē multorum hoīum habere est deprehensus. De Tritani ēt gladiatoris filio ponunt, q̄ neruos trāsuersos habuit, & armatū hostē vno digito superauit, & digito vno ad castra imperatoris sui portauit. Itē ponit Pli. de illis qui in cursu alios ꝓcesserunt, & sic ponit de Philippide qui M. 240. stadijs.i. ab Athenis vsq; Lacedemonē duob. dieb. cucurrit, & de quodam alio qui a meridie ad vesperā 75. millia passuum cucurrit. Exēplificat ēt de alijs multis. Itē ponit de illis qui clarissimē viderunt, & sic exemplificat de Strabone, qui classem exeuntē a portu Carthaginis per centum triginta quinque millia passuū a promontorio Siciliæ Lylibeo bello punico videbat, & numerū nauiū recitabat. De Callicrate ēt dicit ꝙ formicas de ebore ita tenues faciebat, ꝙ partes eorum alij nō videbāt. Itē ponit de illis qui subtiliter audiuerunt, & sic ponit vnum exemplū mirabile, ꝙ ꝑlium quo Sybaris deleta est, ipso die quo factum est, auditum fuit olympiæ per spatia maris, & terræ longissima, sicut etiam Orosius recitat,

citat, vbi agit de plio Xerſis. Itē ponit de illis qui tormenta patientiſſime ſuſtinuerunt, & exēplificat de Leæna meretrice, q̄ tortura non iudicauit Harmodiū & Ariſtogitonē tyrannicidas. Et de Anaxarcho, qui tortus linguā ſibi amputauit, ne reuelaret illos q̄ de tyranno occidendo tractauerāt. Fuerūt ergo ſm hoc multi hoīes diuerſi in diuerſis virib. ppollētes, & alios hoīes pcellentes. Iſta poſſunt applicari ad viros eccleſiaſticos & pfectos, qui. ſ. dñt alios præcellere, & in eis virtutibus præpollere, iuxta illud Matth. 5. Niſi abundanerit iuſtitia veſtra pluſquā ſcribarum & phariſeorum, nō intrabitis in regnū cælorum. Debent ergo iſti alios præcellere magnitudine virtuali, & dñt cæteris in virtutib. eſſe maiores & in lato charitatis, lōgo fidei, & alto ſpei cæteris grādiores Baru. 4 Ibi fuerunt gigātes nominati, illi qui ab initio fuerūt ſtatura magna ſcientes bellū. Itē dñt alios pcellere bene operādi fortitudine. Demones. n. & vitia debēt vincere, & a nulla tētatione vel tribulatione penitus victi eſſe. iō 1. Io. 2. Scribo vobis iuuenes: quia fortes eſtis, qm̄ viciſtis malignū Item debent præcellere alios in curſus celeritate, quia cito cū pedibus bonorum affectuū mandata celeriter exequi, & ad paradiſum totis affectib. feſtinare debent. 1. ad Cor. 9 Sic currite, vt cōprehendatis. Itē debent pcellere alios in viſus ſymplitudine: quia viſū diſcretionis & contēplationis dñt clarū habere, & de promontorio huius mūdi vſq; ad portū paradiſi p contemplatione videre. Eſa. 33. Oculi tui videbunt Hieruſalē regionē opulentā, tabernaculū fiduciæ, q̄ nequaquā trāsferri poterit. Itē dñt præcellere in auditus prōptitudine, q̄a. ſ. prōpti debent eſſe ad mandata Dei audiēdū, & ad bella mortis & iudicij cogitandū Aba. 3. Dñe audiui auditū tuum, & timui. Item debent præcellere in patientiæ fortitudine, quia ſpius dñt mortē ſubire, quā fidē aut fidelitatē frangere, iux
19 ta illud Mat. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus, animā aūt non poſſunt occidere ¶ Teſte Solino & Plinio quidā fuerunt ſumma memoria præditi, ſicut de Cyro rege exēplificant, qui oī. militib. exercitus ſui noīa reddidit, & de Mithridate rege, qui vigintiduarum gentium rex totidē linguis iura dixit, & concionando ſingulas ſine interprete affatus eſt. De multis ēt alijs exemplificant. Seneca vero de ſeipſo dicit in principio declamationum, q̄ tanta memoria pollebat, q̄ ducentos verſus inſo auditu retinebat, & incipiendo & ab vltimo, reciprocando dicebat, duo ēt millia nomina eo quo dicta fuerant ordine, retinens recitabat. Vnde (vt idem Seneca refert) Memoria eſt pars aīæ valde delicata & fragilis, in q̄ primū ſenectus incurrit. Et ſm Pli. li. 8. cap 24 Nihil in hoīe morbo aut caſu iniuria aut metu facilius memoria perit. Exemplificat de quodā qui lapide percuſſus, literarū oīm eſt oblitus, itē de alio qui ex palto tecto lapſus matris & affinium propinquorū, & de alio ictu corruptio, qui in quadam infirmitate ſe q̄ habuit propriū nomē eſt oblitus. Proculdubio charitatiue ſpūaliter loquendo, talis memoria debet in nobis vigere, quia. ſ. Deū, ſctos & bona æterna, & Dei ēt mandata & beneficia, diaboli ēt verſutias, vanitatē mūdi & miſerias pauperum debemus memorari, & per iugem meditationē mentaliter recordari, q̄a proculdubio ille qui pdicta debitē memoratur apud Deum & homines commendatur, vt ſic exponatur illud Eccl. 49. Memoria Ioſiæ in cōpoſitiōe odoris facta eſt. Veruntamē talis memoria a corde humano faciliter excidit, quia tā beneficiorū q̄ mandatorum, tam bonorū receptorum, quā ēt vitiorum perpetratorum recordatio cito perit. Vñ Seneca Memoria beneficiorum labilis, iniuriarum aūt tenax Et hoc procul dubio facit ictus tentationis, caſus pcti, & infirmitas ſenibi āīæ, quia breuiter non eſt hodie virtus in hoīe q̄ ita cito pereat, ſicut memoria tā bñficiorū q̄ ēt delictorū propriorū. Vnde quidā ſunt q̄ matrē ſorores, bulatores & amicos obliuiſcūtur, q̄. ſ. ingratitudinis vitio corrūpunt Alij ēt propriū nomē. i. chriſtiani nominis gloriā non recordātur, inquātū ipſum maculare per vitia dinoſcuntur. Sap. 2. Obliuione nomen noſtrum accipiet. Vitiū ergo obliuionis, ingratitudinis & inaduertentiæ hodie faciliter incurritur, & quod eſt deterius, vix curatur. Vñ de ingratis dicitur in Pſa. Nō ſunt recordati manus eius die qua redemit eos de manu tribulantis. De illis ēt qui obliuiſcuntur illa quæ ad ſalutē ſunt neceſſaria, pōt dici illud Sap. 17. In obſcuris pctis latere putantes tenebroſo obliuionis velamento diſperſi ſunt ¶ Item Pli. li. 7. c.
20 7. dicit q̄ mares pponderant fœminis, mortua corpora viuentib. & dormientia vigilantibus. Sic verē magis oneroſi & importabiles ſunt mares quā fœminæ. i. diuites & ſuperiores quā debiles & inferiores. Iac. 2. Nōne diuites p violentiā opprimunt vos? Itē mortui. i. pctōres, q̄ viui. i. q̄ iuſti, & dormiētes. i. pigri, q̄ vigiles. i. diligentes & aſtuti. Et proculdubio hodie oneroſi ſunt diuites reſpū ſimplicium, pctōres reſpū iuſtorum, negligentes reſpū ſtudioſorum. 2. Re. 15. Si veneris mecū, eris mihi oneri. Vel dic q̄ plus ponderant. i. magis valēt mares & virtuoſi, q̄ fœminei & delicioſi, mortui p humilitatē, q̄ viui per mobilem voluntatem, dormientes per contemplationē, q̄ vigilantes p negociorum mundialiū caecutionē. Eccl 5. Laudaui magis mortuos q̄ viuentes. ¶ Itē ibi- 21
dē li. 7. de naturali hiſtoria. c. 15. dicit q̄ natura quaſda leges morbis impoſuit, & ſic ait q̄ febris quartana nōnunq̄ bruma, nōnūquā hybernis mēſib. incipit. Febris quartana ſignificat damnationem æternam, quam tremor & deſperatio concomitatur, quiā iſta eſt q̄ menſib. hybernis & hyemalib. i. a frigore tribulationū mundialiū non ſumit initium, quia pro certo mundi deliciæ & proſperitas, nō aduerſitas initia ſunt febris quartanæ. i. dānationis æternæ. Sen. li. de paupertate, Multis q̄ſiſſe diuitias, non miſeriarum finis fuit, ſed initium. ¶ Item 22
ibid. li. 7. c. 51. & 52. recitat de morte varia aliqua rem. Dicit n. q̄ quidā fulmine mortui ſunt, quidam ſerpentib. Vnde dicit q̄ Pherecides ſerpentiū multitudine de corpore eius erūpente expirauit. Ponit ēt de quibuſdā qui reſurgere viſi ſunt ſicut de auiola cōſulari, qui in rogo reuixit, cui eum ſubueniri nō poſſet, viuus crematus eſt. De Corfidio ēt, qui portatus ad foueam, illum qui ſepelire eum volebat, domū reportauit. Narrat ēt de quodam puero, qui laſſus ſpeluncam ad dormiendū intrauit, & ibi. 57. annis dormiuit, poſtea euigilas, mutatā faciem rerū miratus eſt. De quadam ēt muliere narrat quā ſeptē dieb. exanimē, Heraclides ad vitam reuocatā nobili volumine aſſerit. Ponit ēt de quodā qui in Sicilia decapitatus a Pompeio, poſtquam tota die iacuiſſet in littore, tandē ſurrexit & in mandato deorum infernalium Pōpeio renarrauit, & ſtatim iterū expirauit. Iſta poſſunt applicari ad reſurrectionē mortuorū, & dici q̄ ſi apud paganos aliqui reuixiſſe inuenti ſunt, multo fortius diuina virtute & ſctorū interceſſione hoc poterit fieri apud nos. Vel dic q̄ ille q̄ in igne reuixit, ſed quia ibi nimis ſterit, viuus crematus eſt, ſignificat mihi quoſdā qui a morte peccati per ignem tribulationis & feruentis contritionis reſurgunt, ſed q̄a ibi nimis pſeuerat, ſæpe fit q̄ per deſperationē & impatientiam pereunt. Contritio. n. & ēt tribulatio vel maceratio ſi nimis pſeuerauerint, deſperationem inducunt, & ideo bonum eſt q̄nq; dolorē cōtritionis cū gaudio ſpei miſcere, vt vnum poſſit aliud tēpare. Breuiter ergo fieri pōt q̄ illi q̄ annis plurib. in vitijs & delicijs dormierūt, vel qui ex toto per gr̄æ carentiā ſpūalr exanimati fuerunt, p pniam reuiuiſcat, & ad ſtatū ſalutis & vitam gr̄æ reueniant. iō ad Eph. 5. Surge q̄ dormis & exurge a mortuis, & illuminabit te Chrs ¶ Itē idē ibidem ponit q̄ quidam 23
viſi ſunt mori dolore quidā gaudio, quidam metu, quidam amore De dolore exēplificat Pli. vbi ſupra de quodā q̄ denegato ſibi cōſulatu interiit. De gaudio, vt de Chilone philoſopho, qui audita victoria filij ſui apud olympia, p gaudio expirauit. Exēplificat ēt de Dionyſio tyrāno & de Sophocle, q̄ ambo accepto tragicæ victoriæ nuncio, expirauerūt. & ēt de matre illa, q̄ filiū mortuū in plio cauenſi audiuerat, quem poſtea vidēs incolumē, præ gaudio mortua eſt. De amore vero poſſumus ponere exēplū de Pyramo & Thyſbe, quorum hiſtoriā ponit Ouidius, & de illo quē Caſtellana q̄ diligebar. Vel melius de quodā milite peregrino, qui cū loca oīa in quib. Chriſtus fuerat viſitaſſet deuotiſſimē, & tandem ad montē Oliueti vnde Chriſtus aſcenderat, veniſſet, cū Chriſtū amplius ſequi, nequiret, ſummo gaudio & amore perfuſus expirauit. Prodita ergo cā mortis per medicos, apertum eſt cor eius, & inuentū eſt in eo ſcriptū, Amor me' Ieſus. De metu vero q̄ interficiat, ad pñs exemplū nō habeo. Si vis expone illa in malo, & dic, q̄ mors culpæ & pœnæ introducitur multis modis, videlicet q̄nq; triſtitia & dolore ſtimulate, & ad vindicta vl inuidiā excitate. de quo Eccl. 38. A triſtitia. n. feſtinat mors. q̄nq; gaudio male diſſoluente, & ad inanē gloriā promouente. Prouer. 14. Extrema gaudij luctus occupat. Q̄nq; amore malē inflamante, & cor per mala deſideria aperiente, & gratia & ſpū euaneſcente. Prou. 21. Deſideria occidunt pigrū. Q̄nq; timore male cōſtringēte, & in deſperationem inducente. Pſalm. Timor mortis conturbat me. Vel

ciliter potuerunt imprimi vel sculpi. Idē verò Geruasi. dicit Romæ in quodā antiquo palatio fialā liquore lacteo plenā, esse inuētā, quo liniti lapides facillimè sculpebant. Talis vermis vt fuisse Christus. Pullus.n.struthionis.i. hō (qui erat p creationem pullus, & filius Dei patris) fuerat incarceratus, & carceri culpæ, & pœnæ a mundi principio destinatus. Struthio ergo.i. Deus pater a deserto paradisi vermē.i. Christū hoiem factum adduxit, & ipsum per passionē occidit, vel occidi permisit, & sic cum isto sanguine portas carceris infernalis fregit, & pullū suū hoiem liberauit. Zac.9. Tu aūt i sanguine testi tui eduxisti vinctos tuos de lacu. Igitur quicunq; voluerit lapidem.i. quicunq; cor suū durū & lapideū, p contritionē scindere, & p cōuersationē sculpere decreuerit, adhibeat sanguinem huius vermis.i. dñicæ passionis memoriam & liquorem lacteū miæ suæ benedictæ, & sic nunq̄ erit ita durū aut obstinatū, quin recipiat cōtritionis scissuram, & correctionis sculpturā. Ezech.36. Auferā cor lapideū de carne vestra, & dabo vobis cor carneum. ¶ Geruasius ponit vnā cautelam vulpis valde magnā, nā cum se videt multitudine pulicū infestari, & pp multitudinem pilorū non facile posse liberari, aquā intrat, & totū corpus successiue balneat, & primo pedes, deinde vētrē, tandē caudā, & latera, & finaliter totū corpus præter os in aquam mergit, vt pulices aquā fugiētes, & se ad partes siccas recipientes, possit vsq; ad os eius accedere. Vulpes verò tunc mussam vel herbā in ore continet, vt fugientes aquā pulices in illa se inuoluāt. Quas cū oēs eo cōfugisse videt, & in mussa vel herba esse inuolutas, mussam aut herbā cum pulicib. proijcit, sic liberata & mūda remanet & recedit. Sic verè charissime si in corde tuo pulices.i. pctā abūdare videas, in aquis deuotionis, compassionis, & lachrymationis te ponas pulices.n.i. peccata tales aquas fugient, & vsq; ad os vt confiteanl veniēt, & ibi in mussa.i. in cōfitēdi verecundia se inuoluēt. De ore igitur ipsa cū mussa sua.i. cū occultāte verecūdia, p cōfessionē euomas, & sic ab ipsis liberetis per istas. dicens illud Apoc.3. Incipiā euomere de ore, meo. Quia sicut dr̄ ad Ro.10. Ore fit cōfessio ad salutē. ¶ Pli. li.8.c.16. ostendit modū quo Scythæ sciuerūt ppríetates animalium. Dicit.n.q̄ Alexander ad instantiam Arist. p mundū aliquot millia destinauit hoium quos venatus, aucupia piscatusq; alebāt, quibusq; viuaria, armēta, aluearia, piscinæ, auiaria in cura erat, quos iādē Arist. percunctādo quinquaginta ferme volumina de aialib. condidit, quæ in arctū Plin. recludens, & quæ ignorauerat superaddēs, librū suū de aialib. cōposuit. Ponit etiam cām quare in Aethiopia & in India sunt tot diuersæ species bestiarum, nā cum aquarū inopia ibi sit, ad paucos amnes, qui ibi sunt, potus grā habent aialia conuenire, quare ibi mares cū fœminis diuersorum gñum aut voluptate aut violentia se miscēt, & sic exinde aialia ignota, & varia cōtingit puenire. Vnde ēt vulgariter dictum est semp Aphricā aliqd noui afferre. Deo.n. nihil placuit esse sine periculo. Nec est fateri, rerum natura largius mala, an remedia genuerit. ¶ Elephantibus inest super oia aialia sensus. intellectu.n. vigent, pximiq; sunt humanis sensib. Vnde illa animalia multas habent virtutes, quæ desunt proxima rōni. Hñt.n. intellectum, memoriā, religionē, iustitiā, verecundiā, disciplinā, clemētiā, pudicitiā, amorē, timorem. Habent dico intellectum: quia sicut ait Pli. lib.8. Elephantes intelligunt sermonē patriū. Vnde ēt ait q̄ Antioch⁹ rex in bellicis vsibus duos ēt cognominibus celebres habuit. Vnde ait ibidē (& etiā Sol.) q̄ si sint maria transituri, nō ante naues conscendere volūt, quā a rectore nauis de ipsis reducendis habuerint iuramentum. Item hñt memoriā. Vnde & ipsi docent adorare regē, genua submittere, & coronas ei porrigere, qñq; ēt ludos gladiatorios, & alia multa facere, vt ibidē exēplificat. Vnde etiā ibidem narratur q̄ vnus, q erat tardioris ingenij in accipiendo, quod docebatur, sæpius castigatus verberib. eadem illa meditās noctu est repertus. Iuba etiam tradit, q̄ quidā Elephas quendā qui magister eius in iuuenta fuerat, in senectute cognouit. Item hñt religionē, quia s̄m eosdē auctores lunā nouam adorant, & pullos suos ad eā adorandum informāt, & herbas quib. p medicinis vtunt, sursum ad numina tollūt. Item hñt iustitiam. vnde teste Pli. Iuba dicit eis inesse diuinationē quādam iustitiæ. Vnde narrat, q̄ cū Bocchus rex quosdā hoies vellet occidere, ipsos triginta elephantib. obiecit alligatos stipitibus, missis inter eos qbusdā qui eos lacesserēt, vt in ligatos seuirent, sed nūquā potuerunt facere, q̄ crudestate alienæ ministerium pberēt. Item qñ per gregē ouium trāseunt, nedū pecudes nō lædunt, sed ēt ne aliq̄ offendāt, diligentissime pcauēt. Item hñt verecundiā. Vnde inter ipsos victus fugit vocē victoris. Abscōdūt ēt se tpe gestionis. Et qui in Aphrica sunt, p eo q̄ minores sunt Italicis, corā ipsis (tanq̄ degeneres) apparere nō audēt. Item hñt disciplinā. docent n. verberib. & ab Indis arare cōpellunt. Romæ etiam in triumpho Aphricano currū Pompeij magni traxisse, & iugū subijsse noscuntur. Item hñt clementiā. fessos.n. inter se recipiunt, hoiem ēt errantem dirigunt, & a dracone defendunt, vt dicit idem. Item hñt pudicitiam nā adulteria non cōmittunt, raro coeunt, & pro vxoribus pugnate nō nouerūt. Itē hñt amorem. Vnde teste Pli. quidam summè dilexit quendā iuuenē in exercitu Ptholomei. & de multis alijs exēplificat. Nec mirum (ait) si inest amor, quibus inest memoria. Itē hñt timorem, quia.s. naturaliter timent hoiem. Vnde si elephas, in sylua vestigium hominis animaduerterit, insidiarū metu solet subsistere, circunspectare, iras pflare, & nō calcare. Qd̄ ēt tigris bestia cruēta facit, nam etsi nunq̄ viderit hoiem, si tñ vestigiū eius inuenerit, timēs insidias, catulos statim transfert. Et mirū (vt ait) q̄ aialia tam præstantia viribus, tā velocia cursu, vestigium hois timeant. sed hæc est (inquit) natura rerum, vt quæ nunq̄ vidissent quem debeant timere, statim intelligant cur sit timendum. hæc Pli. li.8.c.4. & multa de pdictis ēt dicit Soli. Istæ decē proprietates possunt & dñt cōpetere cuilibet viro iusto, quia procul dubio iste debet sensum & discretionē habere, & s̄m rōnis vsum se regere & tractare. habeat igit intellectum & cogitationē ad ea quæ ad fidem pertinent & ad mores, vt sermonē patriū sacræ scripturæ discrete attēdat, & infintādū, q̄ Deus iurauit ad Habraā patrē nostrum de ipso reducendo ad patriā paradisi, intelligat, & cognoscat, vt de tali intellectu dicatur illud Es.53. Ecce intelliget seruus meus, & exaltabit. Scd̄o iste dēt habere memoriā, & recordationē: quia magistros suos, bñfactores, & amicos, & maximè illos, quos in iuuentute familiares, & doctores habuit, dēt recognoscere, mādata Dei & maiorū meditando addiscere, & per verba & correctiones ad meditādū intēdere, & vacare. Illa uerò q̄ retinere tenet.s. Dei iudicia, & mādata, mortis & iferni tormēta, Dei & hois bñficia, pctōrum præcedentiū maleficia, dēt memoriæ cōmendare. psa. Memor fui tui super stratū meū, i matutinis meditabor in te, quia fuisti adiutor meus. Tertio hēat iustitiā, & rōnē, vt nunq̄ alienæ crudelitati deseruiat, nec cōtra ligatos.i. depressos, & pauperes ad tyrannorū imperiū seuiat, & maximè in innoxios. Isti ēt pecudes.i. subditos seu simplices per iniustitiā nō lædunt, sed inter ipsos pacificè ambulāt. Prou.3. Non contendas aduersus hoiem frustra, cū ipse nihil tibi mali fecerit. Quarto habeat religionē ad sydera, hoc est, ad Deū & eius sanctos vultū erigendo, & eos reuerenter colendo atq; ab ipsis auxiliū implorando, & ad hoc filios & subditos informando, dicens illud psa. Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis. Quinto hēat verecundiā, & honestā confusionē, quia procul dubio verecūdari dēt cum per delectationē & tētationē videt se victum, & qñ se uidet elephātib. idis.i. sanctis patrib. pdecessorib. minorem & imperfectiorē esse. super oia autē verecundari, debet si per opera carnis ipsum delinquere cōtingat, & actus luxuriæ vulgariter & in publico facere, vel ea in scandalum populi diuulgare. Hæc.n. bona verecundia est, de qua dr̄ Eccl.7. Gratia verecundiæ super aurum. Sexto habeat disciplinam, & subiectionem: quis. iste dēt verbera, & correctionē patiēter subire, & vinculis obedientiæ, & mandatorum se ligari permittere, iugū obediētiæ suscipere, currū imperatoris Chri.i. euāgelicam doctrinam trahere, & in agro ecclesiæ laborare, & ad voluntatē Dei vel plati disciplinæ legib. se domare. Prou.19. Accipe disciplinā vt sis sapiens. Septimo dēt habere clementiam, & compassionem, quia fessos, & infirmos pauperes, & miserabiles debet suscipere, curam eorum gerere, & pro ipsis cōtra draconem, hoc est diabolum, pugnare, & si a casu ceciderint.s. in infirmitatem, infortunium, paupertatemve, dēt ipsos pro viribus releuare, iuxta illud t. ad Thess.5. Consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes. Octauo habeat pudicitiam, & castam conuersationem, quia.s. non dēt libidinosus esse, nec de mulieribus plus debito cogitare, sed fidem & cōiugiū corporaliter si sit secularis, vel spūaliter si sit ecclesiasticus vel regularis, seruare t. ad Tim.3. Oportet epum

esse pudicum, hospitalem; benignũ &c. diacones similiter pudicos &c. Nono habeat amorem & dilectionẽ. Iusti.n. debẽt alter alterum diligere, & deum & proximum per charitatẽ amare. 1. ad Thess. 4. A deo didicistis vt diligatis inuicem. Decimo habeat timorem & turbationem: quia ꝑ certo si iustus videat vestigia illius hominis de quo dicitur Matt. 13. Inimicus homo hæc fecit. i. diaboli, debet expauescere, & maximè vbi signa insidiarũ percipis interesse. tunc.n. sumere debet catulos. i. affectus cordis sui de mũdo in quo fuerãt. i. de amore mũdi & carnis, & statim trãsferre, & huius hominis insidias præcauere. Vel etiã dic ꝙ homo iste est Christus, cuius vestigia sunt documẽta, iudicia, & exẽpla, quæ proculdubio sunt timenda, & summopere meditanda. Hierem. 10. Quis nõ timebit te, o rex gentium? Bene ergo dicitur Prouerb. 28. Beatus homo qui semper est pauidus. Vel si vis, dic de iuramẽto quòd non habet a nobis pro re friuola reputari, cũ videamus a brutis animalib⁹ itelligi & venerari. Vel dic quòd elephas qui vtitur ratione inter bruta, significat rationẽ, quam. s. affectio per nauem mũdi delectabilium inducit per mare huius seculi ad peregrinandum, quæ ipsam cogit ad se in mundanis negocijs implicandum, & a patria sua. i. a cõtẽplationis arce fugiẽdũ. Igitur si iste magister. i. affectus tuus, vult te ad aliqua mũdi negocia vel delectamenta ducere, vide ne feceris, nisi primitus iuret tibi ꝙ ad patriam tuam. i. ad contẽplationem æternorum permittet te cito redire, quinimo tũc ei dic illud Numeri. 10. Non vadam tecum, sed reuertar in terram meam, in qua ortus sum. Et idem potest dici de religioso, qa. s. ipse nõ debet dimisso claustro foras ire, nec se i secularibus implicare, nisi sub pacto quòd stati valeat reuenire. De timore vero vestigij hominis expone adhuc aliter, & dic quòd tigris aut elephantus est diabolus, qui pro certo vestigium hominis Christi vel cuiuslibet sancti timet, quãdo ipsum in nobis esse per fiduciam & deuotionẽ cõspicit atque videt, qa pro certo si Christi vestigia. i. ipsius imitationes & exẽpla, eiusq; deuotionem & memoriã & desideria in corde nostro viderit, statim timebit, nosque inuadere non audebit. ¶ Item

8 Plin. lib. 8. ca. 7. ponit quòd cũ Hannibal captiuos romanos inter se confligere, & se inuicem occidere cõpulisset, & vnus super esset, fecit eum obijci elephanti, pactus dimittere si belluam occidisset. Solus ergo in arenã congressus, cum magno Pœnorum dolore elephantem interfecit. Sic verè Christus q̃ toto humano genere mortuo morte culpæ (quorũ. s. alter alterum occiderat, inquantũ peccatũ originale de vno ad aliũ trãsierat) solus fuit superstes. i. sine culpa (iuxta illud Mar. 6. Erat nauis in medio mari, & Iesus solus in terra) elephanti. i. diabolo fuit per mortem expositus, qui tamen fuit per eũ superatus. Vnde Esai. 51. Nunquid non tu percussisti superbũ, vulnerasti draconem? Leo secundum Plini. ibidẽ, est animal magnæ abstinentiæ. nullus enim eorum (vt ait) diligit saginã id est pinguedinẽ. Vnde etiam ait quòd alternis diebus abstinent, & alternis comedunt, & hoc quia consueuit quando nimis comedit, infirmari. Et quamuis leo sit animal ferocissimũ quandoque tamen efficitur domesticum & subiectum. Vnde ait totam vim leonis esse in oculis, & ideo si in faciẽ eius & os sagũ vel pannus immittitur & opponitur, faciliter enecatur. Exemplum ponit de quodam pastore Getuliæ, q̃ irruenti leoni sagum opposuit, modo incredibili (vt ait) torpescẽte illa tanta feritate, ita vt deuincatur non repugnãs. Sed statim in arenam translatum est. Ponit item exemplum de Lysimacho quem Alexander leoni opposuerat, qui inuolens manũ panno feram exanimauit, sicut etiã ponitur in historia Alexandri. Visus est etiã leo quandoque iugum trahere, sicut cũ M. Antonius ciuili bello leonem iugo subdidit, & currũ suũ trahere, & se vehere fecit, & sic in curru leonib⁹ tracto triũphando vrbẽ intrauit. Vnde etiã Plinius narrat ꝙ primus q̃ leonem manu tractare, & mansuetum ostẽdere ausus est, fuit Hanno clarissimus pœnorum, qui propter hoc a populo fuit damnatus, nanque ex hoc coniecerãt nullum sui persuasioni resistere posse, & quòd malè sibi poterat credi humana libertas, cui sic cesserat leonina feritas: talis proculdubio debet esse quilibet iustus, & maximè religiosus, q̃ saginã & pinguedinem deliciarum odire, & ieiunium & abstinentiam frequẽtare, & lautam comestionem non semꝑ recipere debet, sed ꝑ abstinentiã alternare, ne forte peccati infirmitas ipsum arripiat vel grauet, iuxta illud Ecclesia. 37. Non te effundas sup omnem escã, & nõ te esse auidus in omni epulatione. Propter crapulam enim multi obierunt. et quamuis isti sint nobiles & generosi, & naturaliter audaces & animosi, ipsi tamen debẽt se propter Deum hominibus. s. prælatis & maioribus subijcere iugũ religionis & disciplinæ suscipere, & imperatorẽ Antonium, idest Christum vel prelatum humiliter trahere, & currui suæ iurisdictionis se humiliter subiugare, vt sic de talibus ꝑsonis nobilibus humiliter in religione vel ecclesia cõuersantibus possit dici illud Esa. 11. Vitulus, leo & ouis palcẽtur simul. Ac si diceret, illi non dedignantur societatem vitulorum & ouium. i. rusticorum pauperũ & simplicium. Et breuiter, sæpe fit ꝙ tales generis nobiliores sint alijs humiliores vt prælato suo dicatur illud dictum de Dauid Eccles. 47. Cũ leonibus lusit quasi cũ agnis. Vel dic quòd tota virtus leonis diaboli est in oculis suæ malitiæ. non restat ergo nisi ꝙ ei viriliter obuiemus, & si præualere poterimus cõtra ipsum, sagum vel saccum humilitatis seu vilitatem habentes eidẽ opponamus, vel in lucto, idest in asperitate pœnitentiæ contra eũ nos ponamus. Iohe. 1. Cingite vos sacco ministri dñi. Vel dic ꝙ pastor getulus fuit deus pater, qui brachium. i. filium panno nostræ humanitatis inuoluit, & sic eũ leoni, idest diabolo obiecit & de eo triũphauit. Vel dic quod Getulus pastor fuit Christus, qui saccum humanitatis opposuit diabolo & sic eum superauit. ¶ Leo secundum Plin. quo crispiorẽ iubam habet. eo viliorem animã habet & timidiorẽ. Sic verè illi qui crispos crines sibi procurant, apud deum viles & contra vitia imbelles existunt. Item Plini. libr. 8. capitu. 17. dicit quòd leones q̃ iuba in collo & humeris sunt vestiti; sunt præ cæteris animosi intelligit tamen de iuba nõ crispa, sed plana: Econtra autem illi qui iuba carẽt, imbelles sunt, & ad prælia nihil valẽt. Sic verè illi qui iubam & cæsariem virtutũ sectãtur, generosi & bellicosi contra vitia existunt; cõtra aũt qui carent virtutũ capillis, malè repugnãt tẽtationibus & vitijs. Vel si vis dic contra illos qui portant magnos capillos, q̃ se reputãt alijs generosiores & audaciores. ¶ Quamuis leo 10
sit ferum aial & crudele, solet tamen quodam naturali instinctu hominem esse rationabilem & clementẽ cognoscere, & ab ipso in necessitate auxilium exposcere. vnde ibidẽ narrat ꝙ cum mentor quidam Syracusanus in Syria leonẽ obuium haberet, & pauidus diuuersè quæreret, feraq; ei semper se opponeret, vestigiaque eius lamberet, similis vlulanti ostẽdit homini pedem tumidum & vulneratũ, qui ipsum extracto surculo liberauit. Pictura inquit casum hunc testatur syracusis. Miremur nunc (inquit Pli.) vestigia hominis intelligi a feris, cum ab vno animalium etiam auxilia sperẽt. Cur ad alia nõ iere, aut vnde medicas manus hominis sciret? nisi forte quia vis malorum etiam feras oia experiri cogit. Sic verè dico ꝙ nullus est ita leoninus, nobilis vel altus, vel ita crudelis & impius, quin quando sentit in se vulnus peccati, & damnationis periculum statim debeat ad hominem pium & sagacẽ. s. ad Christum & sanctos per deuotionem, & ad sacerdotẽ ꝑ cõfessionem recurrere, & ei vulnus peccati sui ostendere, & ab ipso indulgentiæ vel absolutionis remediũ implorare. Medicas enim man⁹ habet sacerdos, & ideo ipsa violẽtia vulneris & peccati grauitas debet feras. i. peccatores cõpellere, vt ad ipsum pro absolutione habẽda debeant currere & venire. & ideo ipse Christus ad veniendum ad se inuitat, dicens, Matt. 6. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis &c. Vel dic quòd nos qui homines sumus, debem⁹ esse clemẽtes, qa nullus est ita crudelis & impi⁹, si a nobis petat auxiliũ, quin ipsum pro viribus adiuuare, & (si aliud non possimus) cõpati debeamus, maximè quando ipsum videmus vulneratum, & infortunijs desolatum. ¶ Leo est animal valde gratificũ benefactori suo. Vnde ait Pli. quòd cum quidã homo de Samo naue transuectus in Aphricam, leonem obuiam haberet, territus arborem ascẽdit, & procũbens ad arborẽ leo hiatu quo terruerat, miserationem quærebat, ipsumque vt tela quæ habebat i corpore, extraheret, multis precib. orabat descendit homo, & tela extraxit, & remedia q̃ potuit adhibuit. Leo verò quadiu nauis liberatoris sui fuit in littore, de venationib⁹ suis gratias exhibuit. Ad propositũ mihi occurrit de illo leone, de quo narratur i historia terræ sanctæ. Quidam enim miles Christianus in exercitu christiano in partibus degens transmarinis, casu quendam leonem a quodam horrendo serpente circumligatum inuenit, qui ita leonẽ stringebat quod fere ipsum occidebat. Miletus ergo miles serpentem scindit, leonẽ liberat, q̃ statim domesticus factus est, & more canis benefa-

ȩis benefactorē suū secutus fuit,& q̄diu miles stetit in exercitu,cū eo leo mãsit,& omni die de venatiõib.militi prouidit. Repatriante vero milite leo nauē ingreditur,sed tandē deficientibus victualib.miserum aial in mari suffocatur. Sed adhuc mirabilius videt de leone de quo fit mentio in vita beati Hyeronymi,qui curatus a monacho domesticus effectus est,& asinū monasterij custodiebat,& ad nemus ducebat & reducebat,& in pascuis conseruabat.Quadā ergo die cū leo aliquo iuisset,& asinus solus astet in pascuis trãseuntes mercatores cū camelis furati sunt asinū.Leo ergo rediēs & sociū nō inueniens,ad modū verecundus reuertitur q̄ suū sociū comederit sibi imputatur,de quo verecundus confundit & turbat.Reuertentes ergo mercatores asinū oneratū cū aliis animalib.suis ducebant,cū ecce leo eis obuians & sociū cognoscens,hoīes terrens & fugans,totā cateruam aialium cū asino summo gaudio ad monasterium ducit.Abbas vero tādē mercatoribus reatum suum cōfitentibus,aialia & mercimonia sua restituit.Adhuc de gratitudine leonum dicitur in dialogo Seueri,quod leæna quæ cæcos catulos iam prouectos habebat,in æremo quendam sanctum Anachoritam adijt,& per vestes blandiendo trahens ad cauernam suam duxit, & primo vnum cæcum extrahens,ante pedes sancti posuit,quē vir Dei vota fere intelligens,inuocato Christi noīe illuminauit,& sic per ordinem cunctis fecit. Leæna vero gratabunda recedens,tandem vnam pellē vnius ignotę feræ pro munere attulit viro Dei,qua postmodum humiliter vsus fuit. Dictā autem pellem se asserit Posthumianus vidisse. De panthera autem quomodo fuit gratificata homini qui catulos suos extraxerat da fouea,habes in titulo suo in fine.Item hic narrat Pli.li.8.c.17.vnū mirabile de dracone.Dicit.n. q̄ in Achaia Thoantē quendam puerum seruatū a quodā dracone,Theophrastus narrat.puer.n.hic draconē nutriuerat,ipsumq; tanquā parens amabat,tandem vero & naturam & magnitudinē serpentis timens,ipsum tulerat in desertū.Puer ergo cum aliis trāsiēs p desertū,& a latronib.circūuentus cū clamaret, draco vocē eius audiens & cognoscens, ipsum a latronib.liberauit.Igitur mira sunt gratitudinis animalium exempla,q̄ sensu naturæ benefactores suos cognoscunt beneficia remunerant sicut possunt. Ille ergo qui docet nos super iumenta terræ,& in auibus cæli erudit nos(Iob.35.)in hoc humanam naturam docuit erga Deum & alios benefactores gratificā esse & benignā,quia sicut dicit Sen.epistola.81.Iustitię cōuenit,beneficio gratiā,& iniuriæ reddere talionē.Vel dic si vis de illo asino,q̄ leo fuit Dei filius,cui asinus .i. Adā extiterat cōmendatus.verū q̄a fures demones ipsum sibi surripuerūt, ideo q̄n ipsum recuperauit,vna cū aīalib.furū.i.aliis peccatoribus subditis demonū ad monasteriū paradisi & ad abbatē Deum patrem reduxit.3.Reg.13.Non comedit leo de cadauere,nec læsit asinum.Vel pone si vis,q̄ exēplo istorū qui bestiis benefecarunt nunquam debemus beneficia & auxilia nostra negare cuicunq; petēti,dum t̄n ipsum videamus lauciatum & pressum,dato q̄ sciamus esse leoninū & ferū. Scriptum est.n.Lu.6.Omni petenti te tribue.¶Secundū Pli. li.8.

12 c.22.In genere luporum sunt quidam qui ceruarii nominantur,qualē e Gallia in Pompeii magni arena spectatū diximus & iste valde debilem habet memoriā,quia si cibum suum comedens alio respexerit,quamuis famescat,cibi t̄n obliuionē incurrit,& ad quærandū aliū cibū digreditur & diuertit.Sic vere multi sunt mali ecclesiastici & religiosi,q̄ memoria spirituali videntur priua·i,quia cibum paradisi quē auidè q̄nq; dilexerunt,& per deuotionem comederunt,diuertēdo se ad bona mundi & ad negocia terrena,penitus obliuiscuntur,& de quærendo alio cibo.s.deliciarum & diuitiarum oino meditātur.ps.Percussus sum,& aruit cor meū,quia oblitus sum comedere panē meū.¶Inter naturæ mirabilia potest allegari q̄ bruta quodā sensu naturæ melius sciūt p̄curare vtilia,

13 & euitare nociua aliquotiens quam hō,quinimo multa sunt remedia q̄ homines a bestiis didicerunt,vt iam verificetur illud Iob.35.q̄ Deus docet nos super iumēta terræ & in volucrib.cęli erudit nos.Vnde etiam idem Pli.li.27.c.3.dicit q̄d oia animalia,quæ sint sibi salutaria,noscunt,præter hominē. Vnde li.8.de naturali historia.c.26.de multis exēpla affert. Et primo q̄ phlebotomia ab hippotamis sumpsit ortum. vnde ait q̄ hippopotamus in quadā medendi parte magister extitit.Assidua.n.satietate impinguatus,locū vbi de nouo arūdines fuerint cesæ,quærit,atq; vbi acutissimum vidit stipitē, corpus imprimens venā quandam in crure vulnerat,& ita morbidū aial profluuio sanguinis corpus exonerat,plagam vero limo obducit.Ibidem ēt dr̄ q̄ Ibides aues ægyptiæ medicinam clysteriorum vel suppositorum ostenderunt,rostra videlicet posteriorib.immittendo , aqua salsa seu marina se per eam partem perluentes,qua reddi ciborum onera maximè salubrè est,& sic aluum purgando.Canes insuper vomitū docuerunt,qui infirmi gramen comedunt,& sic cām morbi euomunt & expellunt.Dictamum insuper(vt ait)cerui p̄diderunt,cuius pastu sagittas & tela extrahi mōstrauerunt. Chelidoniā herbam visui saluberrimam hirundines docuerūt,q̄ pullorū oculos vexatos exinde liniuerūt.Testudo herbam cunilā pasta,contra serpentes vires refouet.Mustela ruta armata cum muribus conseritur,ciconia origano,hedera apri sibi medentur,anguis pastu fœniculi visum acuit.Draco nauseā succo lactucæ syluestris restringit, panthera inuenenata stercora hominis quærit,elephas cum cameleontē comederit,oleastro sanatur,vrsus mādragora inuenenatus, pastu formicarum curatur,corpus vero cameleōtis gustu intoxicatur,lauro comesta sibi medetur.In his igitur & aliis exēplis patet quō diuersa animalia diuersas medicinas & remedia hominib.ostenderunt.Ista possunt amplius dilatari, sed in titulis particularib.oīa sunt tractata.In his igitur dico q̄d ista possunt applicari ad hominum humiliationē. In hoc.n. humanæ superbiæ præsumptio cōfundi deberet,quando videt q̄ a iumentis & pecudibus edocetur. Vel ēt potest dici q̄ non est dare aliquod iumentum.i.aliquem ita simplicē vel pauperem,quin in aliquib.homini.i.personis rationabilib. p̄ualeat,& quin homo in ipsis aliquod bonū dictum vel exēplum inuenire possit,vnde doctior & melior fiat.Contingit n.sæpe q̄ quæ minorib.reuelantur prudentiorib.absconduntur,sicut apparuit de fide,quam Deus reuelauit piscatorib. & non mundi sapientibus iuxta illud Mat.11.Cōfiteor tibi domine pater cæli & terræ,quia abscōdisti hæc a sapientib. & reuelasti ea paruulis. Quod bene figuratum est in asina Balaam,quæ melius vidit angelum,quam propheta.Vel potest dici q̄ hodie bestiæ sunt prudentiores quam homines.i.seculares quam religiosi,laici quam clerici,simplices quam potētes.Baru.5.Bestiæ meliores sunt illis.Isti.n.melius sciunt sanguinem superfluum temporalis substantiæ per elemosynas expellere,stercora vitiorum cum rostro & ore per confessionem educere & euomere,cum dictamo p̄niæ telum & sagittam diuinæ sententiæ cōtra se iactam reiicere & euadere, visum discretionis obnubilatum acuere,& cōtra cameleontes & serpentes.i.contra demones & eorū tentationes oleastro & lauro.i.crucis memoria se sanare,& herbis virtutū & sacramentorū sp̄ualib.se curare.In omnib.n.istis & aliis similibus sunt bestiæ hominibus.i.simplices sapientibus , & pauperes diuitibus astutiores.& ad euitādum inferni pericula, procurandumq; salutis remedia doctiores.Potest ergo dici illud Iob 12.Interroga iumenta,& docebunt te,& aues cęli, & indicabunt tibi.¶Inter miracula item cōnumerari debet 14

q̄ minima animalia terras & villas aliquotiens destruxerūt. vnde Pli.li.8.c.29.dicit(teste Varrone)in Hispania vnum oppidū suffossum esse a cuniculis,aliud a talpis in Thessalia, a ranis etiam ciuitatem in Gallia asserit esse pulsam,a locustis in Aphrica,& ex gyaro cycladū insula incolas dicit a muribus esse fugatos,in Italia Amyclas dicit a serpentib.esse deletas,& citra cynamulgos æthiopas regio late deserta est, a scorpionib.& solifugis gente sublata.Oreterietes ēt abactos a scolopēdris auctor est Theophrastus. Ista possunt applicari q̄ō minutus populus est timendus & eius cōcitatio p̄cauenda.Isti.n.quando concitantur,infinita mala faciunt,& ciuitates & terras destruunt & subuertunt.Exemplū habem' de seruis in Cicilia,qui contra dominos surrexerunt,& terrā aliquandiu tenuerunt.ideo bene Iudæi maiores populum timebant,quando contra Christum machinabātur iuxta illud,Ne forte tumultus fieret in populo.Non est ergo aliq̄s ita modicus,qui timeri non debeat,& qui nō aliquotiens nocere valeat,& m̄ præcipuè, cum taliū multitudo se fœdere vnit & ligat. Vel dic quod mures,talpæ,scorpiones,cuniculi &c.significāt mihi minutos officiales principū & p̄latorū, vtpote p̄curatores & balliuos,quia pro certo isti sunt q̄ hodie ciuitates & villas per rapinas effodiunt,& q̄ de suis habitatiōib.& possessionib.hoīes eiiciūt,& loco ipsorū ibidē habitant & cōsidunt.ps Scrutetur fœnerator omnem substan-

tiam eius.& eijciant de habitationib.suis &c. Vel dic q̄ ta-
les sunt demones,qui hoies.i.Deū & angelos de suis habita-
tionibus.i.de fidelium cordib.solent qn̄q; eiicere, & ibi per
diuersa vitia habitare. Allega vt supra. ¶ Itē sicut dr̄ de natu
rali hist.li.8.c.penu.mirum est naturā non solum ala alijs de
disse terris aialia,sed in eodem quoq; situ quædam aliquib.
locis negasse.(Nam sicut ait)quædā sunt animalia quæ,cer-
ta loca sibi appropriant,& ad alia nunquam migrant. Ait.n.
q̄ in Mesia Italiæ silua non nisi in parte reperiuntur glires.
in lycia dracones non transeunt montes syris vicinos. In hel
lesponto in alienos fines non commeant cerui,& circa Argi
nussam Elaphū montē non excedunt. Io pordosolene insulā
vicinam non transeunt mustelæ &c.vide ibidem. Ista pñt ap
plicari contra quosdam malos religiosos,qui vñr sibi certa
loca,certos conuentus,& certa officia ap̄ppriare,& ad nul-
la alia se transferre,ita vt voluntatē suam in voluntate p̄la-
ti non videanī posuisse,sed pro voluntate sua volunt in cer
tis locis & officiis q̄buslibet remanere,nec alio ad p̄lati vo-
luntatē se transferre. Appropriant.n.sibi loca,cū tū debeant
esse sicut peregrini,& hospites sup terrā,dicēres cū aposto-
lo ad Heb.13. Non habemus hic manentem ciuitatem, sed
futurā inquirimus. Sed ecōuerso vñr dicere illud Ezec. 11.
Nobis data est terra in possessionē. Vel dic cōtra quosdam
ignauos,qui de patria sua nunquā volunt exire,nec ad loca
remota quacunq; vtilitate transire,cum tñ scriptum sit Lu.
14.q̄ non est propheta sine honore nisi in patria sua. Sen.ēt
dicit, Omne solum patria est viro forti. Vel dic in bono signi
ficato q̄ tales dñt esse viri boni,quia certū locū & statum &
gradū debent sibi eligere,& ad alia per ambitiōem non trās
scurrere,sed loco & statu sibi dato cōtēti esse exēplo Aglai,
de quo dicūt Sol.& Pli.li.7.c.46.q̄ beatissim⁹ reputatus est,
qui in angustissimo Arcadiæ angulo pauperis soli dñs,nun-
quam egressus paterni cespitis terminos inuenitur. Vbi sub
dit.Pli.q̄(vt manifestum est è vitæ genere)minima cupidi-
ne minimum in vita mali expertus est. Ad talem igitur suffi
cientiam inuitat scriptura 4.Re.14.vbi dr̄, Contentus esto
16 gloria tua.& sede in loco tuo. ¶ Itē Pli.li.8.c.58.dicit q̄ quæ
dam sunt aialia quæ certa loca non habitant, nec ibi moran
tur,quinimo si aliunde portata fuerint moriunī.vnde ait qđ
in Beotiæ Lebadia illatæ mustelæ solū ipsum fugiunt, & iū
iuxta in Orchomeno cūcta arua subruunt. In itacha lepores
illati moriunī.extremis quidē in littorib. In Ebusa cuniculi
non sunt,scatent in hispania,in Olympo Macedoniæ mōte
nō sunt lupi nec ēt in Creta insula,vbi quidem nec vulpes,
nec aliud noxiū aial. Aphrica ēt apris,vrsis,capreis & ceruis
caret. Dic q̄ talia loca quæ nociua aialia non sustinent, signi
ficant status religionis & perfectionis:quia ibi pro certo nō
pñt morari seu viuere mustelæ.i.auari,qui arua subruūt alio
rū,lepores.i.timidi,lupi.i.tyranni,ceruī cornuti,i.supbi,vrsi
i.luxuriosi,apri.i.iracūdi,vulpes.i.malitiosi,capreæ,i. igno-
rantes. Tales.n.talia loca & status perfectionis non diligunt,
sed potius solū ipsum fugiūt & odiūt,& mortuos se reputēt
cū ibi sunt. Tales.n.non solēt religionē intrare,nec ad statū
pfectionis venire. Qđ ēt contra illos qui nolunt visitare lo-
ca scā,pōt dici,vel de paradiso,vbi sm Aug. non recipitur
aliquis indignus,nec excludit aliquis dignus. Esa.35. Ibi nō
erit leo,nec mala bestia & Apo.22. Foris canes & venefici
17 ¶ Mira est(vt ait Pli.li.10.c.73.)quorundam aialiū industria,
quia videlicet optimè sciunt qñ rapere volunt,se absconde-
re,& ne videanī ab aliis,pcauere. Vnde dicit q̄ feles est aial
quod abscondens se sub frōdib.volucrib.insidiatur,stercora
que sua solet humi defodere,ne fortè possit indiciū sui da-
re. Timet.n.ne si volucres quas rapere intēdit,stercora sua vi
derent ipsius insidias cognoscerent,& ab eius malitiis præ-
cauerent. Reuera tales vñt esse vsurarii & maligni,& breui
ter omnes qui per fraudes nituntur alios decipere, inuolue
re,excoriare rapere & nocere:quia tales sub frondibus di-
uersarum palliationum se abscondunt,& ne insidiari videā
tur,pro viribus cauent,& sic stercora sua.i. fœtorem scelerum
suorū quem circa talia commiserunt,solent defodere & ab
scondere,& ne innotescant aliis præcauere. Sciunt.n.q̄ si ini
quitates eorū quas aliis fecerunt,apparerent,statim sua ma-
la intentio & suæ insidiæ notæ fierent,& per consequēs alii re
silirent. Na.3 Ois qui viderit te,resiliet a te.idē applica de hy
pocritis,q̄ stercora & facinora sua toto studio abscōdūt, &
tegāt,ne alii ipsos abhorreāt & contēnant,quamuis dicatur

Prou.28. Qui abscondit scelera sua,non dirigetur. ¶ Itē sm 18
Pli.li.2.c.47.nulla est auis quæ pedib.careat,serpentes vero
vt cōiter pedib.carent,veruntamen visi sunt serpentes cum
pedib.anserinis.pedes etiam omnium aialium sp sunt.pares
nam tāctū animal aliquod plures habeat,vtpote centum, si
cut vermis qui cētipes uocatur,nunquam est tñ dare aliquē
pedem imparē vel solum,sed sp sunt combinati omnes, &
dualitate congrua geminati,vt dicit ibidem.c.48. Illud tñ in
telligendum est in habentib.plures pedes,pp monstra vni-
cum tñ habentia,vt in c.de Aethiopia vidimus. Sunt item
aues quæ vnico in parte posteriori gaudent pede,vt in c. de
pictauia vidimus. Per pedes intelliguntur virtutes, quæ in-
pedum aiam sustinent,& quæ ipsam ad paradisum deferunt
atq; gestant,de quibus dr̄ in Psal. Pedes sanctorum suorum ser
uabit. Dico ergo quod aues.i. viri ecclesiastici & virtuales
ad cælestia per desideria euolantes,non solent pedibus.i.vir
tutib.carere:quia etiam ipsi secuiares & actiui qnque repe-
riuntur pedes virtutum habere,& ad æterna virtualiter am
bulare. Tales autem pedes non inueniuntur impares, sed vt
cōiter combinati,quia semper est dare virtutes duplicatas,
& quodam ordine geminatas,quia duplex est charitas,Dei.
s.& proximi,duplex fides,de diuinitate.s.& humanitate, du
plex spes scilicet de acquisitiōe gloriæ,& euasione pœnæ, du
plex castitas,cordis.s.& carnis,duplex humilitas,mētis.s.ope
ris,& sic per singula discurrendo:pedes ergo virtutum no-
strarum non debent esse impares,sed per spiritalem collig ā
tiam semper plures. Vnde Eccl.42.in fine,Oia duplicia. Vel
dic q̄ aues.i.viri spūales pedibus affectionum non carent,
serpentes vero,i.mali,pedes affectionum bonarum non hñt,
anserinos tñ pedes.i.affectiones malas terrenas aquis delicia
rum assuetas quandoque inueniuntur habere,bonis vero af
fectionibus reperiuntur carere &c. ¶ Item Plin.li.15.c.2.di- 19
cit quod nuper in prouincia proxima Hispaniæ in agro ho-
spitis sui suis sibi ostensus draco nocuus dictus caulis, vari
coloribus viperarum maculis distinctus,qui quamuis in cor
pore & figura serpentibus esset similis,erat tū contra morsus
serpentum summè remedialis & vtilis,de quo etiam vī seq
historia scholastica,vbi dicitur quod Epiphanius ait q̄ cum
ciuitas Alexandriæ crocodilis & aspidib.vexaret. Alexander
magnus fecit quosdam illuc serpentes afferri, a quibus ala
fugabantur,quos quia de Argis attulit,argiuos appellari mā
dauit. Sed quia(vt idem ait)istud nō sufficiebat ex toto, cor
pus Hieremiæ illuc transtulit de Aegypto, potestate cuius
venenosa fugauit. Ista possunt applicari ad Christū,quia ille
in figura & colore.i.in exteriori humanitate serpentibus.i.
peccatoribus fuit similis,iuxta illud apostoli ad Phil.2. In si-
militudinem hominum factus est,& habitu inuentus vt ho-
mo. Et ipsi carni humanæ & peccatrici conformis Sap.7. Su
quidem mortalis homo,similis aliis hominib. Veruntamen
ille non fuit peccator aut venenosus,imo contra venena vi-
tiorum fuit vtilis,remedialis & virtuosus figuratus in serpē
te æneo in palo leuato,qui morsos a serpentibus sanabat,&
in se aspicientes a periculo liberabat. Sic vere ille serpens
prudentissimus Christus, qui per sonoritatem prædicatio-
nis fuit æreus,& per passionem in palo crucis leuatus, fide-
les & deuotos qui in ipsum per fidem, orationem & deuo-
tionem respiciunt,a morsibus aliorum serpentum,i.a vene-
nosis tentationib.demonum,& etiam a vitiis & peccatis car
nalibus liberat atque sanat. Vnde ad Rom. 8. Misit Deus fi-
lium suum in similitudinem carnis peccati,vt de peccato dā
naret peccatum,i.de carne assumpta a peccatoribus. Vel dic
quod illi serpentes sunt patres veteris testamenti, qui quia
non sufficiebant contra alios serpentes, scilicet demones,
Alexander,i.Deus pater,prophetam Christum de Aegypto
in Alexandriam,i.de paradiso in mundum transtulit, & sic 20
mundum a serpentibus,i.demonibus liberauit. ¶ Item ibide
Plinius ait q̄ Caulis est animal paruum,latitudine bipedali,
serpentibus maxime inimicum. Vnde ait quod istud animal
cum serpentibus sub terra conditur,& cum serpentib. æsta
te prodeuntibus apparet.ad primas.n.serpentum vernatio-
nes prouenit,per inde ac si solum ad deuotiones serpentes
veniret,quippe qui ipsis apparentibus apparet,& his se ab-
scondentibus,se abscondit: Serpentes sunt hæretici,qui do-
ctrinis & erroribus suis inuenenant auditores. p istud autem
animal prædicatores & doctores intelligo, qui debent ta-
lium esse inimici: quia pro certo sitī debent tempus
quo

quo serpentes.i.hæretici & peccatores prodeunt & abūdāt obseruare,& tunc ad venationem progredi & exire,ipsosq; pro virib.impugnare. Qñ vero tales serpentes cessauerint, tunc & ipsi possunt se abscondere.i.a prædicatione pro tpe desistere & vacare,& cū iterū venerint & surrexerint,etiam ipsi debent iterum præsto esse,vt sic possint eis & eorum malitijs obuiare.Eze.1.Cum euntibus ibant,& cum stantib.stabant.

De Cœlestibus impressioni. Cap. 61.

1 COelestes impressiones mirabiles aliquotiens visæ sunt. Vnde Pli.li.2.c.25.vbi ponit multas effigies cometarū, refert q visus est qñq; in cælo cometes cādidus,argenteo;crine ita refulgens,vt vix contueri liceret,spēq; humana Dei effigiem in se ostendens. Illud pōt applicari ad Christi incarnationem,quia proculdubio iste cometes cādidus beatam virginem potest significare,quæ.s.candorem innocētiæ & continentiæ tantum habuit,q humanæ mētis oculus non est dignus virtutum suarum lucem mirabilem intueri,iuxta illud eccl.43.Pulchritudinem candoris eius admirabit oculus.In ista igitur effigie Dei in humana carne apparuit,qñ in ipsa Dei fili' carnē sumpsit,& humanitatis vestib. se velauit. quæ figurata est Apo.14.vbi dicitur,Vidi,& ecce nubem cādidam,& super nubē sedentem similem filio hominis habētem in capite coronam auream,& tenentem in manu sua falcem acutam.Nubes.n.candida est virgo pura,sup qua filius hoīs Christus carnē assumendo sedit,qui corona aurea habet.i.diuinitatis honorem,falcem ēt tenet acutā.i.seueræ iurisdictiōis rigorem.Vel dic q ille cometa est ipsa diuinitas, seu beata trinitas,quā nō licet humanis oculis intueri,in qua proculdubio nunc apparet humana spēs.i.Christi humani-
2 tas benedicta.¶ Itē dicit ibidem q cometarū sunt plures species,quidā qui habent speciē cornu,qdem spēm hirci villosi, quidam quorum crines mutātur in hastam,quidam etiā qui sanguinea vñr specie,quib.nihil est magis terribile mortalibus.Vt.n.dicit idem,cometes est sydus terrificum,ac non leuiter piatum,quod nunquam in occidente vī,sed sp in septētrionis partib.inuenitur. Talis fuit Christus.fuit.n.sicut cornu,pctōres ad pniam vocando,& feris.i.demonib.terrorem inijciendo. Fuit ēt sicut hircus.i. in similitudine carnis pcti apparendo,& se pro nobis immolari permittendo.Fuit visus sanguineus,sanguinem suū pro nobis fundendo,& mortem sustinendo.Erit denique finaliter sicut hasta,i.in die iudicij,impios pungendo & æternaliter puniendo.Tunc.n.præcipuē erit sydus terrificum,quod nulla emenda placabitur, nullaque hostia piabitur.Prou.6.Zelus & furor viri non parcet,in die vindictæ,nec acquiescet cuiusquam precib. nec recipiet pro redemptione dona plurima.Iste autem in occidēte.i.in statu pcti,vbi lux gratiæ occidit,nūquam fuit,in septētrione vero.i.in pniæ & paupertatis frigore sp vixit, dicens illud Esa.14.Ponam sedem meam ad aquilonem.¶ Item idē dicit quod circa solem fiunt multæ impressiones,sicut exemplificat q circa solem quandoq; visus est circulus rubeus,qñque arcus,& ponit tempora.Prolixior etiam solito factus est qñq; solis defectus,sicut anno quo Iulius Cæsar occisus fuit. Tunc.n.fere per totum annū fuit in continuo pallore.Et nos possumus addere de eclipsi quæ fuit tēpore passionis Christi,qm contra naturam eclipsis ea per tres horas durauit.Ista possunt dici de sole iustitiæ:quia iste in incarnatione circulo rubeo.i.humana carne fuit circundatus,in passione p mortem fuit eclipsatus,& per tres horas.i.per tres dies in sepulchro per mortem obtenebratus, & quasi per totum annum in pallorem & tristitiā propter impias Iudæorum psecutiones immutatus.Iohel.2.Sol conuertetur in tenebras. Iste m̄ postea arcum cælestem visus fuit habere,in qua onum.s.in resurrectione vestem immortalitatis,& gloriæ pulchritudinē voluit sumere,vel ēt inquantum in die iudicij arcu iustitiæ studebit impios sagittare.Figuratus Apo.10.vbi dr̄,Vidi(inquit)angelum fortem descēdentem de cælo,amictum nube, & iris in capite eius,& facies eius erat vt sol.Angelus.n. cuius facies erat vt sol.i.patris nuncius Christus fuit,qui fortis & insuperabilis existens de cælo in matris vterum descēdit, vbi nube carnis purissimæ obductus extitit,qui tandem resurrectione sicut sol factus est splendidus,tandem vero in iudicio iride.i.arcu iustitiæ coronatus,apparebit terus & rigidus.vnde Apo.6.Habebat arcū,& data est ei corona,& exiuit vincens vt vinceret.¶ Adhuc Plin.li.2.c.31.dicit q quandoq; in cælo plures soles videntur,& etiam de nocte plures 4
lunæ,vel(vt verius dicunt)plures soles nocturni.Affert autē exemplum,q sub.M.Antonio &.P.Dolebella &.M.Lepido & Lucio Planco consulib.tres soles in occidente visi sunt,& nostra etiam(inquit)ætas sub diuo Claudio principe & plures vidit.sicut etiam ponit q sub.Cn.Domitio & C.F.L.Annio consulib.de nocte tres lunæ visæ fuerunt,quas plerique solles nocturnos vocauerunt.Vnum tamen dicit idem, q plures quam tres soles aut tres lunæ nūquam hactenus visi sunt. De modo autem quo ista fiunt,supra dixi inde mirabilib.Italiæ.Istis etiam dieb.nostris,in morte.s.domini Clementis papę 5.visi sunt duo soles,sicut ab his qui tunc erant in Carpēte ciuitate prouinciæ,relatum est,qui forte schisma futurum in ecclesia significauerunt,quod tpe dñi Ioannis factum est, a Romanis & bauaris electo antipapa fratre Petro de Corbaria,ordinis minorum.Per solem possum intelligere Chr̄i diuinitatem,& p lunam defectibilem ipsius mortalē humanitatem.Sed quid?pro certo & tres soles & tres lunæ in cęlo vñr:quia videlicet & Christi diuinitas,& Christi humanitas, quandam triplicitatem habere noscuntur.Diuinitas.n. tres soles.i.tres personas habet,psona autē eius tres lunas.i. tres naturas obtinet,s.naturam diuinitatis,naturam aīæ, naturā corporis:quia breuiter natura diuina tres habet personas,persona vero Christi tres habet naturas.Vnde scriptum est Lu. 21.q erunt signa in sole,& luna. Vel dic q tres soles visi in occidente significant trinitatis fidem,quæ.s.in occidente ad literam est publicata,& ibi credita & retenta, sicut apparet de regnis Francorum,Hispanorum,Italorum, & Germanorum,in quibus magis abundat trinitatis fides,quam in meridie.i.in Aphrica etiam quam in partib.orientis.ideo de ciuitate ecclesiæ dr̄ Apo.21.Ab occidente portę tres.¶ Item 5
sm eundē,qñ contingit in cælo plures apparere soles, illud nunquam fit in ea parte qua sol est,sed in opposita, nec fit ēt nocte aut meridie,vt cōiter,sed tm̄ oriente vel occidente sole,sicut ēt de iride apparet,dato(prout ait)q in bosphoro semel in meridie visi fuerant,qui a matutino tpe durauerunt in occasum.Ex quib.ēt apparet illos soles aduentitios & velut resplendentias veri solis,factas in aliqua nube speculari, sicut ēt supra.c.de Italia dixi.Apparet ēt cā quare plures lunæ dicebantur esse soles nocturni,pro eo.s.quia illæ lunę aduentitiæ nihil aliud erat q̄ quam solis imagines in aliqua nube speculari impressæ quæ de nocte, qñ sol est in parte opposita subtus terra,in nro hemisphærio apparebāt.Ista possunt applicari contra clericos & religiosos:quia pcul dubio per istos nouos soles vel per istas imagines veri solis intelligo refulgentiā & grām solis iustitiæ Christi,quā.s.in nube specularī.i.in mente perficit,qñ seipsum & suæ imitationis imagines in ipsam imprimit & infundit. Tunc igitur plures soles esse dicuntur,qñ in corde humano p grām cōmoratē.ad Ephe.3. Habitare Christu per gratiam in cordib.vestris.Et 1.Mach. 6.Refulsit sol in clypeos aureos,& resplenduerunt montes ab eis.Sed pro certo istæ solis imagines.i. istę Christi morales repræsentationes nō apparent hodie in illa parte ecclesiæ in qua Christus principaliter solet esse.s.in statu clericorum vel religiosorum,sed potius in parte opposita soli, in statu. scilicet simplicium secularium laicorum ab ipso Christo p ignorantiam remotorum, & a suis beneficijs elongatorum quia scilicet melius apparet Christus & imago suæ perfectionis in simplicibus secularibus qui a Deo videntur remoti, quam in clericis & regularibus qui Deo videntur propinqui:de quo lamentando dicit Christus,Esaiæ.1.Filios enutriui & exaltaui,ipsi autem spreuerunt me.Istæ enim imagines non apparent in nocte,idest in populo fidelium,qui sunt penitus excæcati,nec etiam in meridie idest in statu diuitum, qui sunt ardore auaritiæ inflammati,& luce mundanæ prosperitatis dotati,sed solum in mane & sero, idest in illis qui modico splendore prosperitatis sunt illuminati, & per simplicitatem & ignorantiam obumbrati.Vel si vis,dic quod illi qui fuerunt antiquitus a parte solis.i.qui fuerunt populus Dei,& qui etiam sicut meridies fuerunt per fidem illuminati.s.Iudæi,imaginem solis Christi per fidem non receperunt, nec ipsum repræsentare voluerunt,imo nocturni & excæcati manserunt.Amos 8.Occidet sol in meridie, & tenebrescere faciā terram in die luminis.Sed pro certo illi qui soli iustitiæ erant oppositi & remoti.s.pagani,istam imaginem, id est

Christi fidē & grām receperūt,& eū repræsentatc per bona
opera studuerunt. Idō bene dr̄ Esa.49 Audire insulæ & atten
dite populi de longe. Vel si vis dic q̄ fictæ imagines solis.i.hy
pocriticæ repn̄tationes Christi nunquā apparent nisi in nu-
be sibi oppolita.hoc est in illis qui sunt oppositi soli Chr̄o p
pctm̄:quia.s.nullus Christum ficte se habere simulat nisi ille
q̄ p pctm̄ sibi opponit & obuiat,& q ex parte ipsius p grām
mostrat,nec ei p charitatē appropinqoat. Idō bn̄ dr̄ Sap.1.q̄
spūs sctūs effugiet fictū. Iustus.n.& Dei amicus & ppinquos
nunq̄ in se repn̄tat nisi q̄ est,remotus aūt a Deo & sibi oppo
situs s.pctōr,sæpe fingit & repræsentat illud quod non est. Idō
pulchrè Chrys.dicit Hypocrita aut appare qd̄ es,aut esto q̄
appares. Vel si vis expone sicut de iride,q̄ sp est in opposito
solis,& dic q̄ talis imago signat virum iustum,vel beatā vir-
ginem,quæ.s.soli iustitiæ se debet pro populo opponere, &
per orationem suæ iustitiæ cōtraire.quod qa hodie ecclesia-
stici nō faciūt cōquærit ipse Christus de ipsis,dicēs Eze.13.
Non ascendistis ex aduerso,neque opposuistis vos murū p
domo Israel. Vel econtra dic quod fictæ imagines & non ve
ræ.i.pctōres & hypocritæ sp soli.i. Christo vel bono plato,
vel etiam cuilibet viro iusto sunt oppositi & per rebellionem
& obstinationem contrarij & obiecti,& ideo sol.i. Christus
talibus in iudicio opponetur,platus autem vel vir iustus tali
bus se opponere mediante iustitia nunc tenetur quia.s. sicut
istæ oppositæ imagines finaliter euanescunt,sic tales rebel-
les & impij finaliter pereunt. Ideo dr̄ Leu.26. Si ambulaueri
tis ex aduerso mihi,ego quoq; contra vos incedam, & pcu-
6 tiā vos &c.¶ Pli.ēt ibidē dicit q̄ aliqn̄ lumen diei de cęlo no
ctu visum est,sicut accidit sub Cn. Papyrio,& C.cecilio con
sulib.ita q̄ diei species nocte lucebat. Clypeus ēt ardens oc-
casu ad ortum visua est transcurrere circa occasum solis sub
cōsulib. L.vario,& Cn.octauio. Vel charissimi per lumē & cly
peum intelligo Christum:quia.s.iste est lux vera,illuminans
omnem hominem venientem in hunc mundum , & clypeus
defensorius sperantium in se. Prouerb.30. Omnis sermo Dei
ignitus est,clypeus & sperātibus in se. Iste igitur in nocte siue
caligine mundi huius,vel etiam in media nocte(sm aliquos
voluit venire,& mundum per veram doctrinam & fidē illu-
minare,& omnes errorum tenebras ab ipsis tenebrosis infi
delib.effugare. Ad literam ēt in ortu suo pastores lucē eos
circunfulsisse de cælo viderunt,& illū qui est vera lux in Be
thleem adorare venerunt. Ideo literaliter & moraliter pōt
dici illud Esa 9.q̄ populus qui ambulabat in tenebris, vidit
lucē magnā.habitantib.in regiōe vmbræ mortis lux orta est
eis. Hodie etiā accidit q̄ illud lumen.s.Christus vel eius gra
tia,in nocte.i.in nocturna conscientia pctōris,oritur, & per
ipsum spūaliter illustratē.psa. Nox sicut dies illuminabit &c.
In fine vero ille q est clypeus in se sperantium, in iudicio ad
orientem.s.ad vallem Iosaphat(quæ in oriente)veniet,& ibi
ardens apparebit,inquantū ardure & rigore iustitiæ pctōres
consumet. Clypeus tamen defensionis dr̄,inquantum bonos
& saluandos a dānatione protegit & defendit. Ideo bene dr̄
Malac.3.q̄ ipse quasi ignis conflans &c. Vel expone totū de
die iudicij,vbi Christus erit lumen ad nocturnas & secretas
conscias & occultorum tenebras illuminandum,& omni-
bus ostendendum,& clypeus ad bonos defendendum , sed
7 erit ad malos in inferno comburendum.¶ Idem Pli.ibidem
s.li.2.c.35.de naturali historia mundi dicit q̄ semel sub Cn.
octauio & C.Scribonio consulibus visa est scintilla de qua-
dam stella cadere,& dum ad terrā appropinquaret,cōtinuè
crescere,& finaliter in lunæ similitudinem conuerti. Cū ve-
ro aliquādiu ac si esset dies,nebula illuxisset,in cælum fuit re
cepta,& finaliter in lampadē est mutata. Ista autem(vt ait)vi
dit Licinius syllanus procōsul cum comitatu suo. Stella ad
literam potest signare diuinitatem,scintilla vero ipsius, psō-
nam filij denotat,quæ ab essentia diuinitatis oritur & ema-
nat. Ista ergo est scintilla summę humilitatis,quæ ad terrā &
ad mundū cecidit per inclinationē suæ benignissimæ volūta
tis,& ibi in lunā eclipsabilē.i.in hoīem mortale mutatus fuit
per assumptionē nr̄æ humanitatis,tādē vero iste se recipit in
cęlū per ascensionē,& in lāpadē mutatus est per carnis glori
ficationem,& æternæ claritatis adeptionē,ita q̄ de illa scintil
la potest dici illud Hest.10.q̄ fons paruus creuit in fluuium
magnū,& in lucē solēq; cōuersus est. Vel dic q̄ stella est btā
virgo,cuius scintilla & particula fuit Christus &c.per oia si
cut supra. Vel dic qd̄ sæpe fit q̄ aliqua scintilla .i. aliquis hō
pauper per mentalē humilitatem,vel ēt per tpalem aduersi
tatē cadit & descendit,& paulatim crescendo,studēdo & p
ficiendo,magna luna.i.magnus doctor fit,& sic postea sursu
in cęlū ecclesiæ.i.in statū ecclesiasticū prælationis recipitur,
& ibi lāpas(q̄ totū domū illuminat).i.clara & nobilis perso
na efficit,a qua.s.doctrinis & exēplis domus ecclesiæ illumi
natur. Zach.4. Ecce candelabrum aureum totū,& lāpas eius.
Vel ista possunt applicari ad beatū Ludouicū massiliensem,
& ad cōsimiles suos. Iste.n.fuit vna scintilla de stella.i.de cla
ra fracorum parentela,qui.s.per summā humilitatē cecidit,
qn̄ frater minor fieri voluit,ita q̄ admitaodo possumus di-
cere illud Es.14. Quō cecidisti lucifer,q mane oriebaris? Sed
tandem ille paulatim scientiis & virtutibus crescendo,luna
magna fuit factus,inqtū fuit clarus eps Tholosanus ordina
tus,finaliter vero in cælū fuit receptus,qn̄.s.a carne p mor-
tē fuit dissolutus. In lampadem vero conuersus fuit,inquan-
tū hoc per miracula resplenduit,& inquātū oleū pietatis cō
tineos,& igne charitatis ardas,sua bn̄ficia mūdo dedit. Io.5. 8
Ipse erat lucerna ardens & lucens.¶ Dicit idē Plin.se vidisse
sub nocturnis militū vigiliis aliā mirabilē ipressionē,s.stellas
de cęlo cadētes,& p diuersas partes nauiū sedes mutātes, &
more auiū cū quoda sonitu strepitantes,& dicit idē q̄ talia
magnæ sunt significationis:quia.s.si solæ veniūt,significāt na
uigia submergēda vł cōburēda,si vero gemellæ sūt,designat
psperū nauigantiū cursum,& illi° stellæ minacis & diræ.s.he
lenæ ipaot & impediūt maleficiū. Dicit ēt idē q̄ q̄dā aliæ im
pressiones,q̄ dn̄r capita hoium,in vespertinis apparēt q̄.s.cū
magno præsagio sp vn̄r oia(inquit)incerta rōne,& in natu-
ræ maiestate abdita. Ista pn̄t applicari contra solitarios:q̄a.
s.dictū est q̄ pdicta ipressio si sola veniat,nocet;si gemella,p
ficit. In quo pōt notari q̄ singularitas & solitudo mala mul-
tū est vitiosa,& aliis periculosa,q̄a p certo illi q solí veniūt
i.q partiales,singulares & solitarii esse volūt, & ēt q platis
& magnatib.solis secretè loqui alios accusando cōsueuerūt,
& maxime qui volucrū more p detractionē garriūt,& p di
uersas partes nauis.i. p diuersa loca murmurādo incedūt,so
lēt naues.i.psonas quas loquēdo tāgūt, p rācores & odia cō
burere,& submersionē & tribulationē eis significare & ifer
re,ecōuerso vero de illis q gemini veniūt.i q societatē,cha-
ritatē & castitatē diligūt,q a vt cōiter illi aliis nullū malū fa
ciūt,imo p posse oēm psperitatē eis pcurāt & ptēdūt,& sy
d° maleuolū.i.malos pestiferos hoīes,ne sibi & aliis noceāt,
p virib.impediūt,& ipsis malis p eis se opponūt. Capita ve
ro hoium.i.plati,q hoium sont capitanei & magistri dn̄tn
vespere huius vitæ lucere,& p pdicationē aliis præsagire,&
q̄ ad salutē sunt necessaria designare. Iud.9. Vmbrā montiū
vides quasi hoim capita.¶ Itē dicit idem q̄ lapides & multa 9
alia visa sunt aliqn̄ pluere,& hoc(vt ait)q a a vento primitus
rapta erant. Sed istud expone sicut supra de Italia lapidantis
capis. Vel dic q̄ venti significāt crudeles & tēpestuosos prin
cipes & platos,qui.s.dēēt ēt subditis & iferiorib. pluere aquā
& refrigeriū elemosynarū,exēplorū & doctrinarū & tn̄ illi
pluūt eis lapides.i.duritiā tormētorū & vexationū, Eze.38.
Ignē & sulphur pluā sup eū.& Eze.13. Dabo lapides pgran 10
des &c.& ventū procellæ dissipantē.¶ Pli.ponit hoc quō oia
seruiūt influētiæ syderū,& exēplificat de origine in ortu ca
niculæ euigilāte,& de cane rabiē tunc facilius incurrēte,&
de ostrea se in plenilunio replente,de formica in interlunio
a labore cessante,de bōbyce sericū ad lunæ obseruantiā cō
ficiente,de helitropio solē cōtinue sequente,& se ad eū in-
clinante,& de multiplici herba & arbore folia & fructus
emittente & deponente,& de multiplici morbo sm lunā se
gubernante,& de herba q̄ pulegiū dr̄,in tectis suspēsa arida
certa die florēte,& concludit q̄ turpe est hoī virtutes syderū
ignorare,qn̄ videt inferiores creaturas talia psentire. Ista
possunt applicari gn̄aliter q̄ nos debemus syderū .i. Dei &
sanctorū virtutes & grās cogitare,sm ipsas nos disponere,
& mores nostros eis conformare,& nos & opera nr̄a sm ip
sorū volūtatē & regulā ordinare. Gen.14 Respice cælū , &
numera stellas si potes Vel dic q̄ hoies.i.clerici & rōnabi-
les personæ ad cælū & ad sydera.i.ad sanctos & angelos nō
attendūt,bruta vero.i.simplices & laici ad ista p deuotionē
respiciunt,& se sm eorū influentia,documenta & exēpla re
gulant & cōponūt. Idō de nobis aliis pōt hodie dici illud Ba-
ruch 6. Bestiæ meliores sunt illis.¶ Cum sm Senec.lib. de na-
turalibus quæstionibus a.inter omnia præsagia a fulmina

plus

plus habeant significare Pli.dicit hoc.s.li.2.c.41. q illud non
intelligitur de fulminib.q ex collisione ventorum, vel ex in-
flammatione vapurũ proueniũt: quia (vt ait) illa sunt bruta
fulmina & vana, q nulla naturę ratione proueniunt, & q irri
tos habent iactus. Illa vero fulmina quę fatidica sunt, statutis
de causis & ex suis venere syderibus. Sic possumus morali-
ter dicere q de sursum à superiorib. veniunt duo gña fulmi
num.i.balliuorũ & legatorũ, quidã.n.motu voluntate ppria
veniunt, sicut sunt mali, qui.s.ex inflãmatione rapinæ, & aua
ritiæ mouentur, & istis non est credendum, quia isti nihil si-
gnificant, nec habent aliquã ptãtẽ, sed solũ a suis violentijs p-
cauendum. Sed sunt alij qui sunt veri legati, & qui ptãtis si-
gnificationẽ hñt, & isti sunt qui statis causis & certis mittun
tur, & qui a suis syderib.i.a suis superiorib. destinantur. Ista
ẽt ad Christum applicari pñt, qui fuit a patre statuto tpe &
certa cã missus, & ideo fuit fatidicus, & veri nuncij relatiu°.
Multi aũt pseudochristi venerãt, qui nullã ptãtem habebãt.
Vel ẽt põt dici de duob. gñibus pdicatorũ, quia.s.quidã sunt
quæstuarij, qui sola inflãmatione auaritiæ muti sine superio
rũ mandato discurrũt, alij vero boni sunt a Deo & platis de-
stinati, qui veridici & fatidici sunt. Vnde Iob 38. Nunquid
mittes fulgura, & ibunt, & reuerentia dicent tibi, assumus.
12 ¶ Item de austro consequenter dicit Plin. q in ægypto non
flat. Dicit ẽt q animantia minus esuriunt flante austro quam
aquilone. Dicit aũt q auster in Aphrica est serenus, aquilo
turbulentus. Dicit etiam q venti certas & statutas hñt regu
las in natura, quis adhuc nobis incertas & incognitas. Si vis,
expone de spũ scto, qui p certo serenus est, & nõ turbulẽtus,
& quo flãte & inspirãte, aiantia.i.viri iusti (qui per grãm aiati
& viuificati sunt) & huius spiramine inspirati, nõ esuriunt p
auaritiã mundi bona, nec ẽt per gulã carnis oblectamẽta, qa
.s.ille quẽ spũs sctũs afflauerit, abstinens & continens magis
erit. Iste tñ auster in ægypto.i. in pctõrẽ populo flare nõ dr:
quia s.spũs sctũs in pctorib. nõ morat. Vnde Sap.j. Spũs sctũs
disciplinæ effugiet fictũ. Ventus aũt.i.spũs sctĩ inspiratio cer
tam habet rõnem & regulã per q spirat, q sibi, & naturæ na-
turanti Deo patri certa est, quis uobis sit incognita & incer
ta. Ideo Sap 7. iste dr benignus, stabilis, cert°, securus, nobis
aũt ignotæ sunt viæ luæ qa.s. nõ possumus cãs scire quõ vnũ
vult qñq; dimittere, & aliũ inspirare. Ideo Io.3. dr Spũs vbi
vult spirat, & vocẽ eius audis, sed nescis vñ veniat, aut quo
13 uadat. Ideo Eccl.11. Quis nouit q via sit spũs? ¶ Scdm eun-
dẽ, excelsiuus calor uel algor fulmina fieri impedit, & sic di
cit q in æstate & in hyeme rara fiũt fulgura, & eadẽ rõne in
14 scythia, & ęgypto. Expõe sicut supra c. de fulmine li.6. ¶ Hic
addit Pli. q fulmina de sursum uenientia, & a syderib. missa,
obliquẽ, & nõ directẽ cadunt, illa uero q infernus in basso ae
re genita sunt, rectẽ & directẽ descendũt, & sine reflectione
percutiunt quod ẽt patet in lapide terreno, qui impetuosẽ,
& directẽ cadit, & in fulmine cęlesti, quod flexuosẽ incedit,
cuius rõ est, quia fulmẽ hẽt igneã materiã, q casui repugnat,
lapis aũt nihil hẽt qd casum eius impediat. Sic uerẽ inter iu
dices & platos illi qui sunt superiores & superlota sapiẽtes
.s.uiri iusti qui cadunt & descendunt ad aliquẽ percutiendũ
uel puniẽdũ, nõ solẽt directẽ percutere, nec subito aut inde
liberate ad punitionẽ prorũpere. imo pro certo soleat obli-
quẽ & fluxuosẽ cũ debita deliberatione & discussione pce-
dere, & ad ictũ sententiæ peruenire. Ecõtra uero illi q terre-
ni.i.terrena sapientes sunt, & q solũ lucrũ terrenũ, & nõ utili
tatẽ aiarum q̃runt, directẽ & subito sine deliberatione pcu-
tiunt, & innadunt, & sñias suas promulgant, & inferũt, quia
.s.boni tenent & retardantur pp ignẽ charitatis quẽ habẽt,
mali uero non impediunt ab impetu, cũ igne charitatis ca-
reant, & pondus cupiditatis habeant 2. Mach.9. Contigit cũ
impetu euntẽ de curru cadere, Vel dic q dña est inter cęle
stes, & terrestres.i.inter bonos, & malos, quia qõ boni per
tentationẽ cadunt, non cadunt directẽ s.immediatẽ in pctm
ruendo. nec statim pctõ cõsentiendo, imo flexuosæ tẽtationi
resistendo, & cũ quadã displicentia à statu grã decedendo.
Ignis.n.charitatis tales sp nititur releuare, & ipsos ne deci-
dant pseruare, vt dicat illud ps. Impulsus, euersus sum ut ca-
derẽ, & dñs suscepit me. Econtra uero est de terrenis & pec
catorib. quia illi nõ habẽtes retinaculũ charitatis, sed potius
pondus malæ inclinationis & uoluntatis, directẽ cadunt, &
sine mora pctõ cõsentiunt, & impetuosẽ currunt, & descen-
dunt. Apo.18. Hoc impetu proiicietur babylon in lacũ &c.

¶ Itẽ scdm Pli.li.2.c.56. Fulmina si ad leuã cadunt, bona por- 15
tendũt, si uero ad dexterã, mala. Dicit insuper q fulmẽ nun
quã ultra qñq; pedes in terrã descẽdit, & iõ (ut ait) pauidio-
res altissimos specus tutissimos putant. Per fulmen fortunã
intelligo, q s. cõstat è cęlo ex insperato venire, & nunc ad le-
uam aduersitatis, nunc ad dexterã prosperitatis ad hoies se
transportare. Sed quid pro certo sinistra fulmina præualent
dextris: quia.s. leua & aduersa fortuna in præsenti, bonũ psa-
git in futurũ, ecõuerso aũt fortuna q est in psenti dextera, &
prospera significat aduersa hoi futura & aspera, qa vt cõiter
præsentes tribulationes significãt futuras paradisi cõsolatio
nes, iuxta illud Lu.6. Beati qui nũc fletis, quia ridebitis. Ecõ
uerso autẽ psentes significant futuras inferni tribulationes,
iuxta illud ibid. Vę vobis diuites, q habetis hic cõsolationẽ,
qa cõtristabimini. Residuũ si vis expone aliter, & dic q qn-
que pedes sunt quinque vulnera Christi, q.s. non põt impet°
fulminis in æterna dãnatione penetrare. In fouea ergo hu-
militatis te abscondas, vel in specu. Sepulchri vel inferni p
cõsiderationẽ te ponas, vt fulmen dãnationis euadas. ¶ Item 16
scdm Pli. ibid.c.56. Fulmen si hoiem vigilantẽ occiderit, ocu-
los ei claudit, si vero dormiẽtẽ occidat, oculos ei aperit. Igi
tur ille fulmine percussus clausis oculis inuenitur, iste vero
apertis oculis reperitur. Tale fulmen fuit Christus. Iste.n.p-
dicãdo pcussit, & tetigit, & vigilãtes, & dormiẽtes.i. Iudęos,
qui habebant legis lumen, & fidei claritatẽ, & gentiles, q in
vitijs dormiebant, & habebant errorũ oim cæcitatẽ. Sed pro
certo sic factũ est, q illorũ vigilantiũ.s. Iudæorũ oculi mẽtis
fuerunt clausi & excęcati, istorũ vero dormientiũ.s. gentiliũ
fuerunt oculi, aperti p fidẽ & illuminati. Et iõ ipse dicit Ioã.
9. Ego inquit in mundũ ueni, vt qui nõ vidẽt videant, & qui
vidẽt, cęci fiant. Vel dic q fulmẽ est fides, q vigilantes.i. sciẽ
tificos, & mundi sapientes, cũ oculis clausis & mente excæ
cata dimisit, dormientes, vero.i. ignorantes, & simplices illu
minauit & oculos eorũ aperuit, & ad cognitionẽ ueritatis
instruxit. ad Ephes.6. Surge q dormis, & illuminabit te Xps.
¶ Sicut dicit idẽ Pli. de naturali historia.li.2.c.57. Tria sunt q
fulminę non tanguntur, nec ab eo dissipantur, uidelicet lau 17
rus inter arbores, aquila inter uolucres, uitulus marinus in-
ter bestias atq; pisces. Locus.n. in quo est laurus, non fulmi-
natur, & iõ tpe fulminũ Cęsar sub lauro morabatur, sicut in
titulo suo dixi. Aquila ẽt pro eo q a fulmine nõ læditur, por
tare Iouis fulmina dicebatur. timentes ẽt fulgura, uestib. sa
ctis de vitulorum marinorũ pellib. induebantur, quia breui
ter ista sunt aialia & res quæ fulmine non pereunt, & quæ ẽt
suos possessores a fulmine protegunt & defendunt. Per lau-
rum sp virentẽ intelligo illos qui sp virent per honestã con
uersationem, per aquilam q altẽ volat, & clarẽ videt, intel-
liguntur illi, qui alte volant per cœlestium contemplatio-
nẽ, & clarẽ vident per discretã cogitationẽ. per vitulum ve
ro marinũ qui in mari natat, & p terrã ambulat, intelligo il-
los qui in mari pniæ & in lachrymarũ & futurorũ cõsidera
tione, & amaritudine se balneant, & p terrã humilitatis per
agraut p bonã actionẽ. Igit dico q illi sunt quos fulmẽ ęter
næ dãnationis, & fulmẽ ardẽtis tẽtationis nõ solet spũaliter
occidere, aut mortẽ culpę & pœnæ eis inferre, quia pro cer-
to illi qui p dictis virtutib. muniunt, nunq in dictis fulminib.
moriunt, quinimo locus, domus, patria vel ecclesia vbi tales
personę sunt illi ẽt, q eorũ pellib.i. eorũ bona cõuersatione
per imitationẽ se vestiũt, nunq per fulmen tribulationis, tẽ-
tationis vel dãnationis pereunt aut succũbunt. Bonũ est igit
tales secũ habere, & eorũ cõuersationẽ, & vestẽ imitãdo in-
duere, & eorũ comitiuã in domo religionis vel ecclesiæ sp
esse, iuxta illud Eccle.9. Viri iusti sint tibi cõuiuæ. Vel dic q
laurus significat beatũ Laurentiũ, aquila Ioannẽ Baptistã: vi
tulus beatũ Lucã. Isti.n. fulmine tẽtationis, & dãnationis nõ
perierunt, quinimo suos deuotos imitatores a talib. fulmini
bus liberauerunt. Vel dic q aquila regina auiũ est beata. Vir
go, vitulus pro nobis immolatus est Christus, laurus verõ si
gnificat crucẽ Christi &c. Expone sicut supra vel vide de lau
ro & pone sicut ibi. ¶ Sicut ponit idẽ, naturaliter in aere in- 18
feriori gñantur qñq; multæ & mirabiles impressiones. Vn-
de ãit ibid.c.58. de prodigiosis pluuijs, q qñ visum est de cę
lo pluere lac, sanguis, caro, lana, ferrũ, lateres, & ẽt (sicut su-
pra dictũ est) qõdoq; visum pluere lapides. De oĩb. autẽ istis
exẽplificat, & tpa quibus hęc facta sunt, insinuat & declarat.
Dicit.n. q lac & sanguis pluerunt, sicut est in antiquis monu

mentis

meatis & annalib. sub M. Attilio, & C. Portio cōsulib. Carnes pluerunt sub L. Volumnio. & Seruino Sulpitio consulibus. Vbi ēt dicit ꝙ ex illis carnib. non cōputruit quod nō diripuerāt aues. Ferrū ēt pluit anteq̄ M. Crassus in parthia interēptus esset, omnesq; milites lucani q̄ cū eo erant in exercitu, ferrū in similitudinē spongiarū viderunt, quod aruspices significare superiora vulnera cōiectabantur. Lanam aūt sub L. Paulo, & C. Marcello consulib. dicit pluisse iuxta castellum Carissanum, iuxta quod post vnū annū. T. Annius milo occisus est. quo ēt causam dicente, lateres coctos pluisse, in actis eius refertur. Ista verba plinij mendacia reputarē, nisi ēt nostris tēporib. gigni in aere similia cōperirem. videmus. n. paruulos buffones & ranas de cęlo in tpe tempestatis pluere, quas cōstat vel in aere genitas, vel a ventis antea raptas esse: audiui ēt veridica relatione referri ꝙ circa mortē dñi Ioannis Papæ 22. in aruernia in oppido de longiaco, in tempestate quadā grandis quædā imago ad formā crucifixi de cęlo cecidit, quæ a multis visa postea dissoluta extitit. tūc ēt (vt aiunt) grando grossa cadebat, quæ quandā similitudinē fiscellarū. i. illorū vasorum vbi formātur casei, cōtinebat. Non est igitur incredibile ꝙ pdicta pluisse dicantur, qn maiora vel similia nr̄is tpibus fieri cōprobantur. Ista pñt applicari ad Christū Deū, qui pro certo est vna mirabilis nubes, q̄ mirabilia nobis pluit, & nunc aspera nunc prospera, nunc consolabilia, nunc tristabilia desuper nobis mittit. Igitur visum est ꝙ iste nobis pluit lac. i. dulcorē consolationis, & dulcedinē doctrinæ grę, & deuotionis. Iohe. Stillabunt montes dulcedinē, & colles fluent lac & mel. Mittit ēt nobis carnes incorruptibiles, sanguinē. i. sacramentū sui benedicti corporis vel ēt beneficiū suæ incarnationis & suæ passionis, quo. s. debent nutriri volucres. i. viri spūalis cōtēplationis. vnde ps. Et pluit super eos sicut puluerē cineres, & sicut arenā maris volatilia pennata. Itē iste nobis pluit lanā. i. opertmentū suæ honestæ cōuersationis, ad faciendū nobis vestes virtutis, & perfectionis. psal. Qui dat niuē sicut lanā. Itē iste nobis pluit ferrū quoq; & lateres. i. duritiā correctionis, & tribulationis, & maximè in iudicio, qn pluet duritiā ęternæ damnationis, quod interpretatiuè vt dicere Moyses pctōri. Deute. 28. Sic cœlum quod supra te est æreum, & terra q̄ calcas, ferrea. Et breuiter iste est dni crucifixū. i. suum benedictum filium pro nobis crucifigendum, nobis de cęlo pluit, cum quo ēt fiscellas seu formulas caseorum. i. perfectionis regulas nobis misit. vnde ēt de ista pluuia dr Esa. 45. Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum. Vel si vis dic ꝙ in tēpestatis, & grandinis tpe imago crucifixi de cœlo nobis pluitur, ad demōstrādum ꝙ Deus vult ꝙ in talib. periculis ad crucifixum, & ad Christi passionē principale refugium habeatur, & ꝙ in formula seu regula disciplinę quilibet informetur. Vel dic ꝙ talis nubes pōt significare bonum pdicatorē vel platum, qui. s. pdicando pluit alijs lac simplicis doctrinæ, sanguinē & carnem & crucifixum. i. memoriā incarnationis & passionis dominicę, ferrum & lapides. i. memoriā dānationis futuræ, vel verba reprehensionis duræ, lanā. i. inductionē ad alios p pietatem vestiendum, formulas. i. pcepta vitæ ad informandū, & regulandum. Vel dic ꝙ talis nubes est hō pius, & beneficus, qui. s. alijs eluit. i. fundit & distribuit lac ad bibēdum, carnem, & sanguinē ad comedendum, lanā ad operiendum, ferrum. i. correctionē ad castigādum, lateres vero coctos. i. materiā ad ędificandum, crucifixum vero. i. fidē & deuotionem ad credendum, formulas. i. exēpla, & documenta ad spūaliter informandum, quia breuiter benefici iusti & perfecti solent non solum tpalia, imo ēt spiritualia beneficia alijs pluere, & ipsos in oib. adiuuare. ps. Pluit illis mana & ad manducandum &c. Vel expone in malo ꝙ talis nubes est diabolus Vel malus pdicator, q. s. aliis pluit lac fallacis & blandæ adulationis, carnē & sanguinē. i. carnalia exempla gulæ, luxuriæ & infectionis, lanam operientē. i. tegumentum falsæ excusationis vel hypocriticę fictionis, ferrum. i. duritiā crudelitatis & inuasionis, lateres coctos. i. cocturā iracundiæ & detra-
5 ctionis, crucifixum. i. cruciatum tristitiæ, & desolationis, & formulas malorum exēplorū & peruersæ cōuersationis. psal. Pluet super peccatores laqueos. ¶ Item in eodē. li. 2. c. 60. de naturali historia dr ꝙ olympiadæ 78. Anaxagoras pdixit p scientiā cęlestem ꝙ certa die saxum erat de sole casurum, qd ꝙ factum est interdiu. i. de die in Thraciæ parte ad Egos flumen, qui lapis ēt nunc ostenditur colore adusto dicit autē Pli. ibidem cadere è sole lapidē crebro cōtigisse, seq; vnum talem in agro Vocōtiorum vidisse. Vnde etiam ait ꝙ hodie colitur in Apidi Gymnasio quidā modicus lapis quē in medio terrarū casurū idē Anaxagoras prædixerat. Ista aūt verba Plinij contra rōnem videntur, nisi forsan supponatur ꝙ ille lapis fulmē fuit, quod quia à parte solis cecidit, a sole creditū est venisse, vel ēt quia fulmina sandica a syderib. descendere supra dixi. Quocūq; ergo modo fuerit, per solem intelligo Deum patrē, qui est. s. solus lucēs. ps. Tu solus altissimus super omnem terram. Per lapidem vero Christum Dei filiū intelligo, qui. s. lapis angularis dr̄, super quo ecclesia fundat, & in quo mens humana fiducialiter stabilitur. Iste etiam lapis dr̄ apparuisse cōbustus, qā. s. igne passionis fuit excoctus. Quid igitur? pro certo lapis iste angularis Christus à sole, i. a Deo descendit & venit, quia. s. pater ipsum in mundum ad assumptionem nr̄æ mortalitatis misit, Anaxagoras vero prophetarum ordinem signat, qui. s. istum lapidem casurum, i. Christum a patre venturum, per cœlestem inspirationem, & scientiā prædicauit. Vnde ipse sol, i. Deus pater istud Anaxagoræ, i. prophetis diu ante promiserat, dicens. Esa. 28. Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem angularem pretiosum in fundamento fundatum. De hoc autem admiratur Iob dicens. Quis posuit mensuras terræ, aut quis demisit lapidē angularem eius? Vel dic quòd sol iustitiæ est Christus, a quo procul dubio lapis, i. dura sententia cadet, quādo 20
reprobos ad infernum condemnabit, & tradet. ¶ Inter mirabilia cœlestium impressionum non immerito potest poni illud, quod Pomponius asserit de Ideo monte, qui propè Troiam antiquitus fuit situs, & quo Paris inter tres deas de pulchritudine certantes fingitur in iudicem vocatus. Ait. n. quòd ille mons orientem solem aliter quàm in terris alijs soleat aspici, ostentat. Nam ex summo vertice eius speculantib. pene a media nocte sparsi ignes passim micare, & tādem appropinquante die, paulatim inuicem conuenire vidētur, qui postquam simul collecti ad modum magnę flammæ diu arserint in globum non modicum rotundatur, & sic terris diutius apparētes, paulatim decrescere incipiunt, ita quod globus ille continuè minuitur, sed quanto plus decrescit, tanto lux ipsius plus augetur, qui postea clarior factus nouissimè fugat noctem, & cum die iam sol factus attollitur. Dic si vis quòd mons iste ecclesiam signat, quæ re vera ortum solis claritatē verę fidei multo certiori, & differentiori modo percipit q̄ aliæ nationes. Ab ipsa. n. media nocte, i. ab ipso tempore legis antiquę, sol ille, i. vera fides in ipsis nubibus, i. in sanctis patribus resplenduit, in quibus sparsim, & in confuso ipsi ignes diuinæ reuelationis apparebant. Esaia. 10. Erit lumen Israel igne. Tandem vero ipsa flamma antiquæ fidei paulatim se conglobans, & in lumine veritatis crescens, nouissime in solem. i. in veram fidem conuersa est, quæ. s. iam illuminat totum mundum, vt de illo cœco lumine, i. de illa antiquorum tenui fide, nunc in solem conuersa, in veram fidem mutata, possit dici illud Hest. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum, & in lucem solemque conuersus est. Vel dic ꝙ lux fuit fides ecclesiæ primitiuæ, quæ quidem ecclesia nocti mediæ propter tribulationum caliginem cōparatur, quia. s. lux illa. i. illa fides quamuis tūc esset sparsa, confusa, & in multis per ignorantiam obscura erat tamen per charitatem ardens, & more ignium inflammata. Ioann. 5. Erat lucerna ardens & lucens. Tandem vero illa lux fuit amplius conglobata, & paulatim ab ardore charitatis defecit, in lumine vero veritatis creuit, ita quòd in solem verè fidei finaliter se mutauit. Allega vt supra. Illa est. n. veritas ꝙ fides primitiuæ ecclesiæ fuit in charitate magis feruida, quamuis esset in veritate minus lucida, nostra vero moderna fides in veritate amplius lucet, sed in charitate procul dubio minus ardet. Vel dic ꝙ ista impressio diuinam gratiam significat, quæ. s. nunc in nocte huius vitæ parum per veram cognitionem lucet, verumtamen per charitatem multipliciter ardet, sed illa adueniente die beatitudinis æternæ, clarificabitur, & in verum solem, i. in gloriam conuertetur, quia. s. gratia in præsenti, in futuro proficitur, & in gloriam commutatur, ita quòd de globo igneo præsentis charitatis, & gratiæ perfectus sol. i. perfecta gloria formatur, & de cognitione nunc nubila, vera tandem cognitio generatur. Apocalip. 21. Claritas Dei illuminabit illam, & lucerna eius est agnus. Vnde supra de Media de monte Caspio.

De

De ignium mirabilibus. Cap. 62.

1 IGnium mirabilia multa sunt in natura. vnde notat sicut tractat Pli. in fine. li. 2. c. 108. de naturali mundi historia, ꝙ quædam sunt bitumina cognata ignium, ita ꝙ ignis vndecunque visus solet in talia bitumina transilire, & loca bituminata accendere, ignire & ardere. Tale bitumen dicit esse napham, quæ est vena terræ circa Babyloniam, & in Austagenis parthiæ profluens bituminis liquidi modo: tali bitumine dicunt ꝙ Medea pelicem cremauit, dum sacrificatura ad aras accesserat, coronã igne rapta. Et hoc sic intelligo, ꝙ illa pellex habebat coronã in qua forte Medea occultè de illo bitumine posuerat. Cum ergo illa pellex appropinquaret vt sacrificaret ad aras, raptus est ignis a bitumine, qui pellicem cremauit. Albertus ẽt ait ꝙ cum tali bitumine fiebant antiquitus falsa miracula: vngebantur. n. inde temporũ summitates & sic ignis suppositus rapiebatur sursum. Igitur cauendum tale bitumen habenti, ne appropinquet ad ignem, quia ignis a bitumine raperetur, & sic portans cum suo bitumine cremaretur. Audiui etiã ꝙ totum persarum imperiũ illo bitumine vtitur pro lucernis. Tale bitumen est caro humana, quæ. s. de lacu concupiscentiæ sicut limus procedit, & de limo terræ originem primã traxit, & quæ etiam de lacu babylonis. i. de cõfusione peccati originalis promeruit. Ista est igitur cognata ignium concupiscentiæ, quia pro certo solo visu ignis. i. sola oblatione, occasione, vel sola pñsentatione alicuius personæ per luxuriam ignibilis vel ignitæ, ignis concupiscentiæ a bitumine carnis recipitur, ita per mala desideria inflammatur. Medea ergo incantatrix. i. deceptor diabolus qñ vult pellicẽ. i. aiam peccatricẽ cõburere, & ipsam per mala desideria inflammare, solet eam tali bitumine. i. carnis amore coronare, & ipsam carnis delicijs adornare. Sic ergo mediante bitumine carnis q̃ immoderatè fouet, & diligit, ignis cõcupiscentiæ in ipsam rapit, a quo per luxuriã inflammatur, & per quẽ in inferno perpetuo cõcrematur. Eze. 15. De igne egredient, & ignis cõsumet eos. Vel dic ꝙ bitumen significat pctm̃, quod procul dubio ignium infernaliũ est cognatũ tanta. n. est cognatio inter culpã & pœnã inter pctm̃ & ignẽ æternũ, ꝙ quicunque talis pcti bitumine linitus fuerit, ignis inferni in ipsum saliet, & post mortẽ protinus nũc cremabit. Mediante ergo bitumine culpę tenacis & ligatis, Medea. i. diabolus pellices. i. aias peccatrices cõcremat. & in inferno deuastat, & deuorat. Deut. 32. Ignis accensus est in furore meo, & ardebit vsq; ad inferni nouissima. Vel dic ꝙ bitumẽ molle est pietas, q̃ mollis est, fluida & benigna. Ista igitur cognata est igniũ charitatis, quia ꝑ certo qui pietatis & grãæ bitumine linitur, faciliter ꝑ bona desideria inflamat. Et nota si vis de naphta, ꝙ in imperio Persidis omnis quã ꝑpe mare bacut seu caspiũ, circa ipsam ciuitatẽ bacuc, in quodã mõte profluit, & dr̃ oleum de bacuc. In valle aũt vbi fluit, cõtinuus ardet ignis. Est aũt talis naturæ, ꝙ oia pœnetrat vasa terrea, ꝑter encurbitã. si etiã ipsum in manu posueris, statim ex altera parte manus ipsum penetrasse videbis, & similiter in quocunque vase, nisi fuerit vitreũ carneum vel cucurbiteũ, claudi nõ vult, quia si vas in quo est fortiter claudit paulatim euaporat & egredit, si aũt apertũ dimittit, tunc sine diminutione seruatur, ignẽ sicut dictũ est, de longè rapit. Vnde ẽt vir religiosus & prudens frater Ioannes de Sara narrauit mihi ꝙ cũ de consilio medicorũ quendã antiquũ fratrẽ sciaticũ, & guttosum supra renes isto liquore inũgeret, & incautus circa ignẽ hoc faceret subito ignis in fratrẽ inunctũ prosilijt, & totã pellẽ eius cõbussit. Hoc applica de corde gñoso cui magis cõpetit libertas q̃ seruitus. claudi. n. vel violenter, nõ vult teneri. tunc. n. magis nititur in vetitum. & tunc se minus continet, qñ est propriæ libertati pmissum. Sene. Generosus animus facilius ducitur, quã trahitur. Vel dic ꝙ aliqui sunt ita ignei, ꝙ oẽs clausuras penetrant. nisi forte vitrum cucurbita, i. consideratio fragilitatis & Christi crucis ipsos retineat intra metas. ¶ Itẽ Pli. de alio bitumine ꝙ dr̃ Maltha,
2 dicit ꝙ in vrbe. Comaginæ Samosata stagnum est a quo ipsum fluit ad modum fluuij, quod vtiq; mirabilis est naturæ, quia. s. tunc flagrat, & ardet, qñ aliquid solidi attingit. præterea ita adhæret tenaciter ꝙ tactu sequitur fugiẽtes, sic defendere muros oppugnante lucullo, flagrabatque miles armis suis. aquis accenditur, terra tñ restringi docuere experimẽta. Ista verba Plinij non bene capio, intelligo tñ ꝙ illud bitumen tunc accenditur, qñ solidã materiam tangit, & forte ratio est, quia magis fortificatur contra magis resistẽs, sicut supra c. de fulmine dixi. Et forte iste est ignis Græcus, de quo audiui ꝙ in pane seruatur, quo si quis tactus fuerit, inflamatur, ipsumq; limus ardens faciliter non dimittit, imo tactos sequitur fugientem. Et ideo illi qui erant intra ciuitatem, talem limum de muris contra lucullum & suos milites proiecerunt, & sic arma militum quæ erant solida, statim inflammata fuerunt, & sic muros suos a lucullo defenderunt. Igitur talis ignis aqua accenditur, terra vero, arena, vel puluere mitigatur. Audiui ẽt ꝙ in Vngaria ꝓuincia dicta Seclinagear, talis limus abundat, & de quodam monte profluit ceræ modo: supposito ergo ꝙ bene habeã sententiã Plinij, dico ꝙ iste limus igneus significat inflammationem diabolicæ tẽtationis, quæ. s. a principio est sicut lim9. i. mollis debilis, & suauis, ita ꝙ si materiã mollem. i. voluntatem sibi non resistentẽ inueniat, facilem. s. accendi, & quæ non multum resistat, tũc parum curat, si vero materiam inueniat solidam. i. personã fortem, & in bono proposito stabilem & ad resistendum tentationi paratã, tunc solet iste limus. i. illa mollis tẽtatio in ignẽ conuerti, & fortius & violentius accendi, & ad cõburẽdum Christi milites. i. viros iustos acri9 animari, quia. s. hostis tũc fortius tentat, qñ fortiorem resistentiam in homine confiderat, iuxta illud Hiere. 46. Fortis Impegit in fortẽ. Tali ergo modo diabolus ciuitatem malorum defendit, quia. s. militea luculli. i. Christi igne tentationis accendit. Iste ergo est ignis qui sequitur fugientes, quia pro certo vbicunq; a facie tẽtationis fugeris, ꝓ ignem ardentẽ & diabolũ tẽtantẽ videbis. Aqua ẽt ã. s. deliciarum vel prosperitatis mundanæ, illũ ignẽ non solet extinguere, sed augere, terra vero humilitatis vel memoria mortis istũ põt solummodo eneruare, quia ꝑ certo consideratio terreitatis vilitatisq; & mortalitatis humanæ, vel terra. i. infirmitas humilitatis, vel terra, i. duritia poię, & abstinentiæ, ignem tentationis diabolicæ, & inflammationem malorum desideriorum extinguit, quem aqua deliciarum & fluxibilitas rerũ mundanarum accendit. Sap. 16. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, & aqua extinguẽtis naturæ obliuiscebatur. Vel si vis dic de diabolo, qui plus ardet contra resistentes, & iustos q̃ cõtra sibi obediẽtes & impios, sicut in vitis patrum legitur, vbi vnus diabol9 solus visus est super vnã ciuitatẽ, in vno vero collegio sctõrum hoim diaboli erant multi: plus. n. tentabant bonos resistẽtes, q̃ malos obedientes. ¶ Itẽ dicit idẽ ibid. ꝙ multa sunt loca continuè
ardentia, sicut exemplificat de Aethna in Sicilia, de Ephestis 3
montib. In Lycia, de Chimera in Phaselide, de Cophãto in Bectris, de Thenocema in Aethiopia, de cãpo qui more piscinæ ad quantitatẽ vnius iugeris qũq; flammat in Babylonia. De Aethnæ aũt loquitur ibidẽ. c. 106. dicens ꝙ aliqñ per quinquagena, & centena milia passuum arenas flammarum globus eructat, & tñ (vt ait) in eius radicib fontes contra naturam exiliunt, cum oĩs aqua deorsum feratur. Et de multis alijs terris, montib. & insulis exemplificat, q̃ continuè ardẽt & flammant, quorum tñ (quod mirum est vt ait) materiæ sp̃ sufficiunt & abundant. Et tot inquit locis, tot incendijs rerũ natura terras cremat. In Gallijs in diocęsi Rutinen. mõs est qui a 50. annis citra, non cessauit ardere, ita ꝙ iam plures habitationes consumpsit. Ista si vis expone sicut supra cap. de Aethna. vel sicut de Thenochema. ca. 28. de Aethiopia. §. 6. c. 19. §. 4. Et per istos mõtes intelligo infernũ & purgatoriũ, ignem perpetuum cõtinentes, vel pctõres, igne luxuriæ, auaritiæ & inuidiæ æstuantes &c. vide ibi. ¶ Inter ista dicit idem de monte ꝓdicto & chimera & de monte. Ephestis qui sunt in Lycia. ꝙ ignis ipsius Chimeræ aquis accenditur, terra aut fęno extinguitur, vt Gnidius Ctesias tradit. De ignib. etiam montium Ephestorum dicit ꝙ lapides & arenæ riuorum in ipsis aquis ardent si quis ẽt baculo illo igne accenso, sulcum in terra fecerit, riuos ignium sequi narrant, aliturq; pluuijs ille ignis. Tales montes, & tales terræ sic ardentes, significat ambitiosos & auaros, qui pro certo sunt ita ardentes, ambiẽtes & cupientes, ꝙ nulla aqua. i. nulla sub͂a tẽporalis põt eos satiare, nec ignem suæ cupiditatis extinguere vel sedare patet, quia quanto plus de aqua i. quanto plura beneficia, officia, lucra & munera apposueris tanto ipsos magis per auaritiam inflãmabis, ꝙ ad petendũ alia amplius excitabis. Prou. Ignis nunquam dicit sufficit. Quid igitur põt extinguere talem ignem? Procul dubio terra & fęnum. i. consideratio nr̃ę

terreæ

terreæ mortalitatis, & consideratio nostræ fœneæ fragilitatis. Fœnum.n. quod sm saluatoris sententiã, hodie est, & cras in clibanum mittitur, fragilitatem carnis humanæ designat, quæ si hodie viget, cras fortsitan in aritatem mortis se mutabit. Esai. 40. Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri, exsiccatum est fœnũ, & cecidit flos &c. Terra autẽ quæ in morte nos operit, & in quam caro humana finaliter se conuertit, mortẽ & mortalitatem significat, de quo Eccl. 3. De terra facta sunt oia, & in terram pariter conuertentur. Igitur ista duo extinguunt inextinguibilẽ auaritiæ ignẽ. s. fœnum. i. consideratio nr̃æ fragilitatis, & terra. i. consideratio mortis & finalitatis, quia pro certo si quis illa bene considerauerit, igne ambitionis & auaritiæ, igne etiam iracũdiæ vel luxuriæ non ardebit. Esai. 43. Ardor ignis non erit in te. ¶Iste est ergo ignis qui pluuijs beneficiorũ accenditur, & quo sub aqua bonorum tpalium ipsi lapides sanctuarij. s. religiosi, & clerici, & ipsæ arenæ. i. seculares laici comburuntur, ita etiã q lignum exinde accensum. i. pdicatorem talib. vitijs inflammatum, riui ignei. i. mala exempla sequũtur, & post ipsum discurrere dinoscuntur. Dan. 7. Fluuius igneus rapidusq; egrediebatur a facie eius. Quia breuiter illud est verum, q si qs igne luxuriæ & auaritiæ accensus fuerit, per sulcum quẽ ipse fecerit. i. per societatem per q̃ trãsierit, riuum igneũ. i. mala exempla & malos sequentes post se habebit, & exẽplo suo multã sequelam hoim inflammabit. vnde Esa. 34. Conuertentur torrentes eius in picem, & erit terra eius in picem ardẽtem nocte & die, nõ extinguetur. Vel dic q solum puluis, & terra. i sola mors põt ignẽ auaritiæ extinguere, quia ex quo auari incipiunt, solet ardor suus vsque ad mortẽ durare. Vel dic q tale lignum est hæreticus, quia cum iste igne, & feruorẽ hæresis inflammatus fuerit, & pp hoc etiam ignem & cõbustionem forsitan sustinuerit, statim malorum suorum sequacium riuulum post se trahit. qui etiam ignei dicũtur inquantum etiam ignis ipsos post eum deuorat, & consumit. Esa. 9. Vestimentum mixtum sanguine erit in combustionẽ, & cibus ignis. Vel dic q lignum accensum est vsurarius dãnatus in inferno crematus, quia. s. talis solet riuos igneos trahere inquantum malos suos successores & imitatores solet ad ignẽ inferni ducere, & cõbustionis, & dãnationis eorum finaliter cã esse. quia. n. mali filij malis parentib. & mali imitatores malis informatorib. malẽ succedunt, ideo igniũ suorum participes fiunt, & sic post lignũ ignitum; ignei riui currunt. Ista aũt optimẽ figurantur in bestia quæ cum sequentibus suis missa est in stagnũ ignis. Apo. 19. quia procul dubio mali non solum in igne inferni cõburuntur, imo etiam oẽs qui successione acquisitorum vel imitatione eos sequuntur, & sic impletur illud Exo. 20. Ego sum Deus tuus vindicans iniquitatẽ patrum in filios vsq; in tertiam & quartam generationẽ. Vel dic q lignum accensum riuus igneus sequitur, inquãtum. s. illos qui nunc per auaritiã & luxuriã accenduntur, riuus ignis inferni sequitur, a quo finaliter consequũtur & cõprehenduntur. Eze. 15. de igne egredientur, & ignis cõ-

5 sumet eos. ¶Item idem, s. de naturali mundi historia li. 2. circa fin. dicit q ager Megalopolitanorum interna patitur incendia, frondes tñ densi supra se nemoris nõ adurens, & iuxta fontem gelidum sp ardens. Item idẽ dicit q in Nymphæo erit de petra flamma, quæ pluuijs accẽditur, exit & ad aquas Scantias. hæc quidem inualida cum transit, nec longẽ in aliena durans materia. Viret & æterno hunc fontem igneum cõtexens fraxinus. Charissimi, per nemora densa quæ non aduruntur agro igneo subiacente, & per fraxinum sp virentẽ super fontem igneum, & super petram ignes euomẽtẽ, possum intelligere quosdã viros solidos & perfectos, qui dato q sint in fonte ignium, & in ardore tribulationis, & incẽdio tentationis, & ipsis occasionib. peccati nunquam tñ læduntur aut aduruntur per malos consensus & opera, vel etiã per infamiam temporalem, imo virore grẽ semper diuino munere decorantur. exẽplum de illo qui in iuuencularum medio positos ad luxuriam non est flexus, in historia Balaam. Esai. 43. Cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te. Vel põt allegari de beata Agnete, vel Agatha, vel Cecilia, quæ adhuc viridis iuuenis & tenella in igne fuit posita, & tñ ignis incendijs non est vsta. Vel dic q iste ignis charitatem significat, quæ arbores virentes. i. personas honestas portat, & iuxta gelidum fontem tribulationum perseuerat & durat, & ẽ petra. i. ea cordib. duris, firmis & solidis pluuiarum. i. tentationum occasionem eructat & emanat, quia pro certo corda firma & fortia tunc fortius per bona desideria flammant, cũm pluuiæ tribulationum vel tẽtationum ea excitant & infestãt. Quod potuit figurari Iud. 6. vbi di q cũ Gedeon carnes & ius carnium super petram posuisset, angelus dñi virga tetigit, ascenditq; ignis de petra, & carnes azymosq; panes consumpsit. Sic verẽ qñ carnes. i. aliquæ carnales tentationes & tribulationes super petrã. i. super virum iustum & solidũ immittuntur, tunc tactu angeli. i. rõnis impetu flammæ charitatis & boni feruoris eructat, q carnẽ. i. carnalẽ tentationẽ cõsumit, deuorat & deuastat. Ecc. 38. Vapor ignis vrit carnes eius. Vel dic q petra est Christus, q iste ignẽ spũssancti nobis mittit, qñ pluuias. s. orõnes deuotas a nobis recipit atq; sentit. Vel et per ignẽ intelligo verbũ Dei, iuxta illud Eccl. 48. Surrexit Helias quasi ignis, & eius & verbũ eius ardebat vt facula. & Hie. 5. Ecce ego do verba mea in ignẽ, Si igit pdicator volt ignẽ. i. verba, vel ignẽ. i. spũm sanctũ sibi p se q pro auditorib. impetrare, & a petra Chrõ extrahere, necesse est prius pluuiã lachrymarũ, deuotionis & pcũ interuenire, quia pro certo petra. i. Chrs talẽ ignẽ non fundit, nisi cũ quis ipsum pluuijs orationũ perfundit. Eccl. 22. Ante ignẽ camini vapor & fumus inaltat. Et pone si vis figuram pdictã, q. s. ignis de petra tunc exit, qñ sacrificiũ a Gedeone desuper ponit, q pro certo tunc a petra Chro ignis spũssancti vel verbũ ignitum elicietur, qñ sacrificiũ spũs cõtribulatus offert. Vel dic q petra est hõ induratus in malo q. s. ignẽ malorũ verborũ tũc euomit, qñ pluuiã alicuius castelotis occasionis sentit, quia. s. multi sunt q ad modũ petræ nihil vñr sentire, imo patiẽtes & immobiles vñr esse, verũ si aliqua iniuria ipsos tetigerit, ignis impatiẽtiæ statim ab eis psilit. Ecc. 10. Apertioris illius inflãmatio. Vel dic q ignis luxuria, & auaritiæ tunc in hoie forti & petreo nascit, qñ delicatẽ pluuijs irrigatur. Vel dic q petræ. i. duri & crudeles tũc ignẽ rapina cõcipiunt, qñ pluuiã. i. tpalem subditorũ in vicinis, & subditis esse noscunt, & tunc ad rapinam fortius inardescũt, qñ paratas subditorũ pluuias seu diuitias cõtemplantur. Eccl. 28. Sed ligna Syluæ exardescit ignis. ¶Itẽ idẽ ibidẽ aut q in agro Sabino & Sidicino lapis est q inunctus flagrat. In Salẽtino et op- 6 pido Gnatiũ imposito ligno in quodam saxũ ibi sacrũ flãma ptinus de lapide ascẽdebat. Tale saxũ est Chrs, quia si abipso vis ignẽ spũssancti vel feruorẽ charitatis habere ipsum mediante ligno. i. mediãte crucis memoria debes per orõnem tangere, & eum et in personis pauperũ debes per eleemosynas vngere, & linire. Chrs. n. si pauperi bona feceris, reputat factũ sibi, & se in psona eius iudicat esse vnctũ, cũ dicat Esa. 28. Reficite lassum, & ecce hoc est meum refrigerium. Mat. 25. Qđ vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. In persona ergo pauperũ Chrm vngamus, & ligno crucis p passionis suæ memoriã ipsum tangamus, & sic ignẽ spũssancti & grẽ, feruorisq; & deuotionis aliorumq; beneficiorum suorũ ab eo acquiremus. Allega & pone figurã de sacrificio imposito lapidi sicut supra. §. pximo. Vel dic q Vnctura deliciarũ petrã. i. fortia corda facit p cõcupiscentias accendi, q alias erãt frigida & tẽperata. Vel dic q lignum, i. hõ est per bona desideria accendit, qñ lapidi Christo vel cuilibet sctõ viro associatur, & cõiungitur, vel per deuotionem et applicatur. Ge. 22. Ecce inquit ignis, & ligna. Vel ecõtra dic, q ille faciliter ignib. tentationum vritur, q saxis. i. duris, & obstinatis homi- 7 nib. copulat. Addit idẽ Pli. inter miracula igniũ de speculis cõcauis, m q b. ad radios solis ignis gñat & rapit, & facilius q̃ vllus alius ignis in eis accendit. Sic verẽ qñ cor humanum ẽ speculum. i. speculare, clarum, & mundum, & per humilitatẽ cõcauum, tunc solet ignis charitatis, & spũssctĩ in eo accen- dit, ita q ipsum solent spũaliter inflãmare. ¶Itẽ idẽ ait q Hic- 8 ra insula in medio mari ardet. Aeolia insula iuxta Italiã cum ipso mari cõtiguo arsit per plures dies ante sociale bellũ donec legatio senatus piauit. Dicit et idem sm auctores, in subiectis aritiæ aruis si carbo deciderit, ardere terram. Ego autem audiui illum montem Rotenem. qui continuẽ ardet in Gallijs, dudum per quẽdam rusticum incendium incœpisse, q a casu in cauerna vel alibi ignẽ posuit, q inueniẽs terrã & lapides cõbustibiles postea nõ cessauit, ita q duas leucas terræ (vt dr) iã cõsumpsit, & multa oppida deuastauit. Dicit etiã Pli. Trasymenũ lacuũ semel totũ arsisse. In lacinia et Iunonis ara cineres sunt immobiles ventis vndiq; flantib. Ignes etiã (vt ait) qũq; erumpunt, non solũ ex aquis, sed etiã ex corpo-

ribus hamisnis emicant. Dic q sic fit hodie, qa.s. nos videmus
terras, domos, societates & villas p discordiam accendi & ar
dere, & qñq; per vnum solū carbonē.i. per vnum solū maledi
ctū verbū vel relatū vel modicā iniuriam patriā totam guer
ris, bellis, & litibus inflāmari. Ideo bene dicit Eccl. 11. A scin-
tilla vna augetur ignis, & a doloso augetur sāguis. Bene ergo
dicitur Eccles. 8. Ne incēdas carbones peccatorū. ac si dicat;
Non des occasionē peccatoribus.s. obloquendo vel iniurian-
do, vt per irucū dictā accendātur. Modica.n. occasio fuit causa
excidij Troiani, quia.s. Laomedō rex Troiānus mādauit Her
culi & Iasoni q sub pœna mortis a portu quodam regni sui,
vbi, causa spatij applicuerāt, recederent & abirent, quo indi-
gnati tādem ipsum Laomedonta occiderunt, pp quod Pria
mus filius eius fecit in Græcia rapi Helenā, cuius occasione
congregati Græci, Troiam decennio obsessam finaliter de-
struxerunt. A modica ergo scintilla augetur ignis. Vel si vis
applica illud de insula Hiera ad damnatos, q in mari .i. infra
9 mediū terræ, & maris ppetuo cōburūtur. ¶ Item idem ibidē
.s. de naturali historia li. 2. in fi. dicit q Seruio Tullio dormiē
ti in pueritia, flamma emicauit es capite. Lucium Martium in
teremptis Scipionibus concionantem, & milites ad vltionē
exhortātem, simili modo arsisse Valerius Antias tradit. Per
istos intelligo principum & tyrannorum malos cōsiliarios,
ex quorum capite idest ex quorum sententia & ordinatione
procedit ignis.i. violentia rapinarum. sicut patet, quia. tyrā
ni tot exactiones non facerent, nisi illud ipsi mali consiliarij
primitus ordinarēt. Iudi. 9. Egrediatur ignis de rāno, & deuo
10 ret cedros libani. ¶ Adhuc idem ibidē dicit, quòd in Aethio
pia est mons Hesperius, iuxta quem stellarū modo campi no-
cto lucent. Dic q iste mons significat hypocritas, qui exteri⁹
stellati virtutibus esse videntur, & tamē ardere per malas cō
cupiscentias dinoscuntur.

De mirabilibus in auium natura. Cap. 63.

1 DE auibus etiā multa mirabilia possunt dici. Vñ notā
q sm Pli. li. 10. c. 25. mirabilis est inter aues temporum
ostia, quia.s. qdam sunt, quæ perpetuò nobiscum sunt,
sicut columbæ, quædā sex mensib. vt hyrundines, quę
dā trib. tm, vt turdi, & turtures, & q cum fœtum eduxere ab-
eūt, vt graculi, & vpupæ. Sic verè inter nos diuersimodē per
seuerāt diuersi, & hoc cū Deo p gratiam, vel nobiscū p ami
citiā, quia.s. quidā sunt ppetui sicut colūbæ.i. simplices fide-
les, & boni, qdā vero tpales, & alij citius alij tardius recedē-
tes, & sm magis, & minus perseuerantes, in fine tñ receden-
tes, & dissilientes, sicut sunt falsi amici, & hoīes incōstantes,
& vani, qui.s. in æstate.i. in prosperitatis tpe nobiscum sunt,
in hyeme vero.i. in aduersitate & tentatione recedunt. Eccl.
6. Est amicus socius mensæ, sed non permanebit in tépore ne
2 cessitatis. ¶ Item sm quod ponitur lib. 10. de naturali mundi
historia. c. 29. mira naturæ est differentia, quæ volatilium alia
alijs locis negat, tanquam genera frugum fructuumve. Quæ-
nam naturæ (inquit) est hic inuidia, aut qui terrarū dicati aui
bus termini? quasi dicat, mirum est. Et breuiter istud est verū
q tam de herbis, & arboribus, q de animalibus, & volatilib.
& piscibus nunquam oia in locis oib. esse pñt, & quod diuer
sa diuersis locis insunt, q rerum copię secundū loca distinctę
sunt. Sic verè est de bonis tā gratiæ, q fortunæ. Ista.n. & locis
& in personis sunt diuersimodè distributa, & nunq̄ vni oia
sunt collata, quimmo illud quod vni superest, solet alteri de
ficere, & nunq̄ oia possunt in singulis abundare, sed quædam
aliquibus, quædam alijs dominus solet dare. Ideo bene dr
s. ad Corin. 12. q diuisiones grātiarum sunt vnus aūt spūs diui
3 dens singulis prout vult, alij.n. datur sermo sapiētiæ &c. ¶ Itē
secundum Pli. ibid. c. 19. Rhodus aquilam non habet, Larius
lacus Italiæ iuxta Alpes ciconias non admittit, quod etiam
de fidanatæ agro iuxta vrbem asserit, quia .s. ibi ciconiæ nec
pullos nec nidū faciunt. Aedē Achillis in insula ponto nulla
auis inuolat. Romæ etiam in templum Herculis nec musca
nec canis intrat. Cretam insulam noctua non habitat, sicut
etiam exemplificat de multis alijs. Illud ergo potest applica
ri, & in bono exponi. Vnde dic quòd aqla altè volans signifi-
cat sapbos, cicōia quæ venenosa comedit, significat inuidos
qui.s. de venenis.i. de malis aliorū gaudent. Per aues (quæ ab
a, quod est sine, & via dicunt) intelligo incōstātes & deuios.
Per muscas quę cadaueribus insidēt, intelligo luxuriosos. Per
canes vero q latrando mordēt, intelligo detractores & ma-
ledicos. Per noctuas q debiliter vidēt. intelligo infideles &
hæreticos, & p talia loca quę isti habitare nequeūt, intelligo
loca sancta & status perfectionis & virtutis.s. ecclesiā, religio
nē, templa, oratoria & ipsum paradisum, quis pro certo talia
loca nō inhabitātur a talibus, quia.s. mali nō libētēr morāt
in pfectionis statibus. Non sunt.n. aquilæ.i. superbi i rhodo.i.
in rosione pœnitētiæ, ciconiæ i lario lacu.i. in humectatiōe
beneuolētiæ, aues.i. deuij & instabiles i ęde Achillis fortissi
mi.i. in fortitudine pmanētiæ, canes.i. detractores, & muscæ
.i. luxuriosi in tēplo Herculis (qui fuit sapiētissimus).i. i statu
sapiētiæ, noctuæ vero.i. hæretici in creta.i. i credulitate fidei
& veræ sciæ. Bene ergo dr de quolibet, bonorū statuū illud.
Apoc. 22. q nō intrabit in eā aliquid coinquinatū aut immū
dū. Econtra vero de mūdo sub figura Babylonis dr Apo. 18.
Cecidit inqt babylō magna, & facta est habitatio dæmoni o
rū, & ois spūs immundi, & custodia ois volucris immūdæ &
odibilis. Vel pōt dici ecōtrario q ista loca significāt malos
status, malas societates, infernū, & hmōi, q a ibi nō inueniunt
aquilæ.i. contemplatiui, ciconia q se purgat.i. pęnitēs & sic de
alijs. Expone si vis. ¶ Quædā sunt aues quæ oi anno mutant 4
colorē. Vnde idē ibidē ait q merula ex nigra rubescit, turdus
æstate circa ceruicē varius est, hieme concolor. De grue ēt
dicitur q oi anno variat colore, & de multis alijs exēplificat
Sic verè boni colorē suæ cōuersationis diuersimodè vstiāt,
& sm qd requirit tēpus, actus & locus, diuersimodè eā mu-
tāt. Ezec. 16. Sūpsisti vestimēta tua multi coloria. Vel dic ecō
tra. de varijs & vanis secularib⁹, qui quasi omni anno colorē
.i. exteriorem apparētiam in vestibus & gestibus mutāt &c. 5
¶. Aues diuersificantur in nidificādo. Vnde ait idem ibidē q
quædā nidificant in terra, sicut merops, quædā nidificāt in
specu sex pedū defossa altitudine, quædā in arborum forami
nibus, sicut pici martij, quædā in in foraminibus petrarū, si
cut columbæ & passeres, quędā in domibus, sicut hirūdines,
quædā vero in arboribus, sicut picæ, quædam suspēsæ i arbo
ribus, sicut galguli. Nam (vt dicit idē) galguli aues sunt quæ
pedibus pendentes ad arbores somnum capiunt. In Scythia
etiam auis est quæ in pelle leporis semper in cacumine ramo
rum suspensa cubat, sicut dicit idē. ca. 33. De oriolo etiam idē
quotidie experimur, videmus.n. q in ramis pēdet, ac si esset
vna bursa. Sic etiam hominū varius est cōuictus, & diuersi di
uersimodè cubant, & diuersis negocijs diuersimodè occupā
tur & vacāt. Igitur exponamus de malis, quia.s. quidā sunt q
nidificant in terra.i. in terrenis.i. profundè metalla inuestigā
do contra quos dicitur in lib. 2. de naturali historia. c. 65. Pe
netramus inquit in viscera terræ auri & argenti venas fodiē
tes sequitur. Si vllt essent inferi, iam profecto illos auaritia re
fodisset. Item quidā sunt qui nidificant, & se occupāt in arbo
ribus.s. fructus frugum & arborum aggregando, quidā in pe
trarū foraminibus.s. ædificia faciēdo & diligēdo, quidā in do
mibus hoium.i. regū & prælatorum curias sectādo, & mūda
na frequētādo. Matt. 11. Ecce qui mollibus vestiunt, in do-
mibus regū sunt. Quidā vero suspensi nidificant, semper am
bitiosè alta quærēdo, & per spem altioris promotionis semp
in suspenso manēdo. Iob. 7. Elegit suspēdiū anima mea. Quia
proculdubio multi sunt qui suspensi suauius dormiūt, qa.s.
dū sperant ad altiora prouehi, illa suæ spei suspēsio est ipsis lo
latiū requiei. Isti.n. in pelle leporis dicuntur se suspēdere, in-
quantum mediāte pelle substantię tēporalis, & villis diuitia-
rū sperant ad alta fastigia peruenire. Substātia vero tēporalis
pellis leporis dicitur, pro eo q est fugax, & leporis more cō-
tinuè fugit & labitur. In istis ergo superbi nidificat, p ratione
diuinarū supbiunt, & in alto se suspendi & promoueri spe-
rant. ad Heb. 11. Circuierunt in melotis & pellibus caprinis.
Vel dic ecōtra de bonis, q quidā manēt i terra p mortis, &
inferni considerationē, quidam in arborū foraminib⁹ p pla-
garum Christi cōpassionem, quidā in arboribus p ipsius cru
cis deuotionem, quidā in petris p virtutū constantiā & dū
rationem. quidā in suspenso.s. alte in paradiso p cōtemplatio
nē & affectionē, quidā in domibus.i. in mūdi hospitijs & ne
gotijs per vitæ actiuæ gubernationē. Sic ergo patet quō aues
in diuersis nidis hospitātur, & quō iusti diuersis locis & stati-
bus distinguūtur ad Rom. 12. Oia membra corporis nō eundē
actum habent. ¶ Differunt aues in vociferando, quia.s. qdam 6
vociferant gemendo, sicut columba, quædā reboando, sicut
aquila, quædā, sibilādo, sicut philomena, quædā mugiēdo, si
cut auis quæ dr taurus, quæ inuenitur in agro Arelate: sm Pli.
lib. 10.

lib. 10. c.45. quædam hinniēdo, sicut auis quæ dr̄ authus, sm̄
eundē ibid. quędā aūi docētur loqui sicut homo, vt cornix,
pica & psitacus. Sic verè inter hoīes est magna diuersitas in
loquendo, q̄dam.n. gemūt p̄ hypocrisim & fictionē. alij re-
boant per iactātiam & elationem. alij sibilant p̄ fallaciam &
malam suggestionem. alij mugiunt p̄ tristitia & detractio-
nem. alij hinniunt p̄ malum appetitum & affectionē. alij ve
ro sicut homo loquunt̄ p̄ blanditiā & adulationē. Istę sunt
igitur illę varietates vocū, de quib⁹ dicit Paul⁹ 1. ad Timo. 6
Prophanas vocū nouitates deuita. Vel dic i bono q̄ quidā
loquuntur gemendo p̄ contritionem, quidam reboado per
altam prædicationē, quidā sibilādo p̄ dulcem monitionem
quidam mugiendo per fletū & lachrymationē, quidā hin-
niēdo p̄ desideriū & affectionē, q̄dam sicut homo verba for
mando p̄ discretam & rationabilē locutionē &c. Act. 2 Lo
7 quebantur varijs linguis magnalia Dei. ¶ Cū in terra & in
aqua infinita sint animalia docibilia & domesticabilia, secū-
dum Plinium. lib. 10. c 45. sicut inquit patet de elephantib⁹ q̄
iussa faciunt, de leonibus, q̄ iugum subeunt, de vitulis mari-
nis, & de alijs natatiliū generibus quæ mansueta fiunt, mirū
est (vt ait) q̄ hirūdines inter volucres, mures vero inter qua
drupedes non mitescūt, nec discere quicquā possunt. Sic ve-
rè cum nō sit dare aliquod genus hominum peccatorū, siue
sint elephantes. i. villosi & diuites, leones. i. sup̄bi & magna
tes, vituli. i. luxuriosi & lasciuientes, quin possint mitefieri &
conuerti (Iaco. 3. Omnis enim natura bestiarum, serpentū &
volucrum & cæterorum domātur, & domita sunt ab huma
na natura) duo tamen sunt genera peccatorū quæ indocibi
lia sunt, & quæ cōuerti ad bonū, seu domesticari nō possunt
& illi p̄ certo sunt hirundines volantes. i. hæretici, & de sua
sciētia p̄sumptuosiores, mures rodētes. i. obloquītes & de
tractores. Hæretici.n. q̄ more hirūdinis credūt se in aere di-
uinæ gratiæ viuere, nec sciūt se errare, imo credūt beneface
re, nō pōt corrigi, detractores qui alios consueuerūt ridere,
& de oībus maledicere, nō consueuerūt faciliter emēdari.
Eccles. 1. Peruersi difficilè corriguntur. Istis ergo indocilib⁹
pōt dici illud Hiere. 13. Si mutare pōt æthiops pellē suā, &
pardus varietates suas, sic & vos poteritis bonū facere, cū di
diceritis malū. Vel si vis dic de iudibus, qui sunt indociles
ad omne bonum. ¶ Plin. lib. 10. c. 48 nominat aues nouas &
8 fabulosas. Dicit enim q̄ lagopus auis est quę habet pedes ad
modū leporis, corpus vero simile columbæ. De pegaso etiā
meminit. c. sequenti, quę est auis habēs caput equinū. de gry
phe, quæ leōis & aquilæ habet formā de tragophanade, quæ
est auis coronata. de syrenis, quæ dicūtur aues cū facie virgi-
nea. hæc enim fabulosa reputat idem Plinius, licet Dino cle-
archi celebrati auctoris pater syrenas tales in Indijs esse di
cat. Iste etiam lib. 11. ca. 39. loquitur de stryge, quæ dr̄ auis
quæ catulos suos lactat, dicēs sic. Esse (inquit) in maledictis
antiquis strygē cōuenit, sed quæ sit auiū, nemini cōstare ar-
bitror. Igitur vide de istis in titulis suis, de syrenis libro de
animalib⁹ de tragophanade vero & pegaso titulo de Aethio
piaca. 19. §. 11. de lagopo vero potes exponere quòd signifi-
cat bonos timidos, q̄ more leporis habēt pedē paratū ad fu
giēdum peccati occasionē, & more columbæ simplicem ha
bent intentionē, & semper gemunt per cōtritionem. Cant.
8. Fuge dilecte mi &c. Vel dic quòd illi sunt hypocritæ, q̄ vi
dentur esse simplices & columbini, in pedib⁹ tamen. i. in affe
ctib⁹ sunt fugaces & leporini. De stryge vero dic quòd signi
ficat adulatores, q̄ auditores suos lactat, & tamen a Deo ma
ledictionē reportant. Credo quòd istę stryges sunt illę phan
tasiæ quas simplices dicunt de nocte incedere, & paruulos
9 soluere & cremare, quę credi debēt fabulosa &c. ¶ Demo-
crit⁹ secundū Plini. vbi supra nominat certas aues de quarū
mixto sanguine dicit nasci quendā serpentem, qui ediderit,
voces auiū intelligere poterit. Serpens ille significat Chri-
stum, qui. s. de sanguinib⁹ auium. i. de parētela sanctorum pa-
trum extitit generatus. Istum ergo si p̄ fidē comederis, can-
tus auiū. i. dicta & vaticinia prophetarū intelligere poteris.
Vel etiā ille qui ipsum dignè in eucharistia comederit, can
tus auiū. i. laudes angelorum in paradiso finaliter intelligie
10 & audie. Esaiæ 52. Ecce intelliget seruus me⁹ Iacob. ¶ Dicit
Plini⁹ lib. 10. ca. 50 q̄ M. Lelius strabo primus fuit qui auia-
ria instituit, auesque natura liberas, in certis locis vel ad can
tandū vel ad saginandum inclusit. Ea eo inquit cępimus ani
malia in carceribus coercere, quibus natura cœlū assignaue
rat. Dicit autem idem Pli. sequenti. c. q̄ Clodius Aesopus hi
strio tragicus vnam patinā cum auibus voces humanas imi-
tantibus habuit, quæ sexcentis sestertijs taxata fuit. Istas aūt
aues idem Aesopus ita care emerat, nulla alia illectus suaui
tate, nisi vt imitationem hoīs manducaret, dignus prorsus fi-
lio a quo deuoratas diximus margaritas. nec est facilè inter
duos iudicium turpitudinis, nisi quòd minus est summas re-
rum naturæ opes, quàm linguas hominum cœnasse. Illa verba
Pli. obscura intelligo sic, quòd scilicet istum Aesopum, qui e
merat tanto precio aues, loquentes pro cœna sua, dicit esse di
gnum habere illum pro filio qui in cœna margaritas vora-
bat, quia. s. supra li. 9. ca. 35. dixerat idē Plinius Clodius isti⁹
Aesopi filium relictis sibi a patre opibus affluentem, marga-
ritas in aceto solutas sorbuisse. Quod etiam ibidē de Cleo-
patra regina dicit, quæ cum Antonio Imperatori diceret q̄d
valorem centum sestertiorum vno haustu biberet, vnam de
duabus margaritis, quæ in auribus eius pendebant, quæ ve-
re erat (vt ait Plin.) singulare, & vnicum naturæ opus, in ace
to posuit, quam statim solutam absorbuit, & sic suum dictū,
impleuit. De ipso autem Clodio dicit idem quòd vniones,
id est margaritas sorbebat, & hoc solum vt experiret in glo
ria palati, quid saperēt margaritæ. Quærit ergo quis de dictis
patre, & filio, vter fuerit luxuriosior, an. s. pater Aesopus, qui
linguas hominum, id est aues linguis hominum loquentes,
cœnauerat, an Clodius filius eius, qui summas naturæ opes
scilicet margaritas sorbuerat. Ista expone siue allega eā ēpla-
riter de gulosis, qui tāto precio emunt cibos, & res non ti-
ment comedere preciosas. Vel etiam de factis curiosis, qui
nulla necessitate ducti, sed solum curiositate sciendi quid sa
piant aut quid sint illa, quæ audiunt, quanquam sumptuosè
experiri volunt. Vel dic quòd iste Aesopus significat inanis
gloriæ appetitores, qui scilicet linguas hominū. i. laudes adu
latorum carè emunt, inquantū pro laudibus acquirēdis mul
ta bona expendunt, & multa mala incurrunt ¶ Natura miro
modò recompēsat beneficia sua, quia si quis in vno deprimi- 11
tur, in alio releuatur. Et inde est q̄ dicit Plin. l. i. 10. cap. 57. q̄
fœcundiores sunt aues fugaces, quā fortes, quia scilicet illud
quod minoribus, & fugacibus deficit in virtute, vult supple-
re natura in ouorum & pullorū fœcunditate. Et econtrario,
quæ sunt in viribus fortiores, sunt in fœtibus rariores, sicut
patet de Philomena minima, quæ plura oua in duplo parit q̄
aquila. In alio etiam apparet recompensatio naturæ. Dicit.n.
idem ibidē. c. 57. q̄ in auibus fœcudis, & in alijs est crebrior
fœtus, in alijs autem numerosior, q̄a. s. multæ sunt, quæ simul
multos pullos pariunt, sicut istæ paruæ auiculæ, aliæ vero, q̄
paucos simul veruntamen multotiens in anno, sicut sunt co-
lumbæ, quæ simul non pariunt nisi duos, verumtñ decies pñt
parere oī anno. Sic ergo possumus dicere, q̄ cūcta, q̄ sunt, na
turæ, quandā æqualitatem hñt, quia quantum quis in vno prę̄
ualet, tm̄ in alio succumbit, & qui in vno deprimitur, in alio
releuatur. Istud ergo potes applicare ad fœcūditatem virtu-
tum, & morum tam naturaliū, q̄ gratuitorum, in quibus pro
certo plus abundant illi, qui in viribus t̄palibus, & in mundi
prosperitate minus vñr valere, minus vero illi qui in mundo
gradu, gñe & potentia vñr alijs præpollere. Vt cōtex.n. illi q̄
sunt fugaces debiles, & inertes. s. paupes, & de humili plebe
nati fortiorib. i. diuitib. potentiorib. & nobilibus in scientijs
& virtutibus fœcundiores sunt. & etiā ipsi boni inter se adæ-
quantur, inquantū. s. illi qui minus de bono simul faciūt abū
dantius, & amplius, sicut ad litteram videmus de dantib. ele-
mosynas, quorū quidā dant sæpe, sed modicū, alij verò dant
tardè, sed plurimū. Breuiter discurre per oīa, quia si attēdas,
tu inuenies oēs hoīes (oīb. consideratis) in suo gñe æquales,
quia plerūq; qui in vno deficit, in alio præcellit, & qui in vno
alios antecedit, in alio deficit, & succumbit. Teste.n. eod. Pli.
Rerum naturæ nihil esse placuit sine pari. ¶ Multæ sunt aues,
quæ bis in anno pariunt, quando. s. ad fouendum prima oua, 12
aliquod adiutorium inueniunt. Vñ exēplificat Pli. li. 10. c. 29.
de pauone & ansere, quorū si prima oua a gallinis fouentur,
iterū ouāt, & pullificāt illo anno. Hoc igit̄ applicari p̄t q̄ bo
na plura facimus, & pullos, & oua bonorum operum emitti
mus, si bonū adiutoriū habeamus, & si aliquos bonos q̄ oua
. i. initia nostra, vel nostra bona proposita doctrinis & exem-
plis foueant inueniamus. Bene ergo dr̄ Prouerb. 18. q̄ frater
qui adiuuatur a fratre, tanquam ciuitas firma. Reliqua de aui
bus vide supra lib. 7. vbi ad plenum dixi de omnibus.

De

De Maris mirabilibus. Cap. 64.

1 MAris mirabilia sunt multa. Vnde nota q Plin. li. 5. c. 92. dicit q olympiadis. 143. anno tertio in sinu Thusco insula ardens de profundo maris erupit, circa q cum multi pisces fluctuarent, oẽs qui de illis piscibus comederũt, mortui sunt. Talis insula est diabolus, qui. s. de abysso inferni venit & erumpit, & ad nobis nocendũ eaestuat, piscesq; venenosos. i. peccatores secũ trahit, quos q per imitationẽ comedit, mortẽ culpæ & pœnæ incurrit. Qd ẽt de antichristo põt dici, qui de abysso ęternę damnationis exurgens, & per mala desideria sp ardens, aliosque per tribulationes cõburens, pisces venenosos. i. ma'os discipulos secum habebit, quos qui per imitationem sibi incorporauerit
2 & comederit, spũaliter & æternaliter interibit. ¶ Item ibidẽ. s. de naturali historia li. 2. c. 100. dicit q cum bis tñ in die naturali oceanus habeat fluere & refluere, fit tñ qñq; aliqua ratione occulta q pluries fluit & refluit omni die. Vnde ait q in Euboea & quibusdã alijs locis ter in mense, i. septima, octaua, & nona die, æstus maris septies reciprocat fluxum suum. Sic ẽt debent clerici & religiosi non solum bis in die, imo & septies dicere horas suas, iuxta illud psa. Septies in die laudẽ dixi tibi. Fluere. n. & refluere, venire & discurrere ad ecclesiã tenentur, quousq; numerus septenarius impleatur, vt. s. p ipsos in matutina, prima, tertia, sexta, nona, vespere, & cõpletorio, per istos septenarios dño laus reddatur. Vel dic q in mẽse vitæ nostræ debemus per triduum septies fluere. i. in fide sanctæ Trinitatis fluxum septem virtutum, vel septem misericordię opera exercere. Et sic de quolibet viro perfecto poterit dici illud Iob 42. Erant aũt ei septẽ filij, & tres filiæ. Vel dic q oceanus est peccator, qui. s. per septem vices. i. per septem peccata mortalia refluit, dum in mẽse, & lunatione huius vitæ in triduo tr um concupiscentiarum existit. ¶ Itẽ ibidem dicit q aliquę luntaquę quę oceano & eius fluxui se cõformauit. Vnde dicit q in Gadib. propè delubrum Herculis quidam fons est inclusus ad putei modũ, qui motum sequitur oceani, quia. s. oceano crescente crescit, & decrescẽte decrescit. Idem etiam dicit q contra Timanum fluuium parua insula in mari est cum fontib. calidis, qui pariter cũ æstu maris crescunt minuunturq;. Oceanus qui mundum circuit est Christus, qui orbem sua prouidentia concludit, vel etiã bonus prælatus, qui collegium suum sua diligẽtia cingit, vel ẽt vir perfectus qui orbem suæ conscientiæ continuò examinãdo circuit, & discutit. Pute' & fons calidus est bonus subditus, per humilitatem profundus, per charitatem feruidus & fœcundus. Igitur dico q fons seu puteus. i. bonus subditus, qui delubro herculis. i. templo christi (quod est ecclesia) est propinquus, debet oceano. i. Chrõ, prælato vel viro perfecto se conformare, eorumq; motum, & opera frequentare, ipsosq; per obedientiã & imitationẽ sequi, & ad eorum exempla, & votum seipsum in statu minuere vel augere, & cum ipsa per humilitatẽ minui, & per charitatẽ crescere & vigere, dicere ipsorũ cuilibet illud Ma. 8. Magister, sequar te quocũque ieris. Vel dic q oceanus est diabolus, vel etiã fluctuosus mundus, quorum. s. motib. i. voluntatib. & morib. putei. i. mali religiosi & clerici se conformant moresq; ipsorum in suis actib. repręsentant, & maximè illi qui sunt fontes calidi. i. illi quos ardores auaritiæ & luxuriæ exagitant, & inflammant, sicut ad litteram videmus de multis fatuis religiosis & clericis, qui in gestib. secularib. similes esse student, dicentes psumptuosè illud Esa. 14. Ascendam super altitudinẽ nubium, similis ero altissimo. i. mundo. Vel dic contra rusticos diuites, qui se student nobilib. conformare. ¶ Item ibidem. s. de natu
4 rali historia. li. 2. c. 10. dr̃ q aliquæ sunt aquæ q hñt naturã cõtrariam oceano. Vnde ait q in ripa Betis oppidũ est, cuius putei crescente æstu. i. repletione maris minuunt, discedente vero & decrescẽte augentur, medijs vero temporib. sunt immobiles. In oppido etiam quod dr̃ Hispalis, sunt plures pu-
5 tei, quorum vnus prædicto modo oceano contrariatur, oẽs autem alij vulgari natura funguntur. Per istos puteos, intelligo profundos & obstinatos pctõres, de quibus dr̃ Prouer. 18. Impius cum in profundum pctõrum venerit, contemnit & illud Esa. 29. Tæ profundi estis corde, vt a dño abscõdatis consilium. Igitur sic est q hodie tales putei. i. obstinati pctõres, Christo, plato vel iusto viro non conformantur, nec ipsum per obedientiam sequuntur, nec mores ipsius imitãtur, quinimo sibi in oĩbus student cõtrariari, & per rebellionem & obedientiã necnon per obstinationem & pcti corruptionem ipsius voluntatib. aduersari, de quib. 1. ad Thess. 2. Deũ non timent, & cunctis hoĩbus aduersantur. Isti igitur crescẽte oceano decrescunt, quia pro certo in illis in quibus Deus & scti creuerunt. s. in bonis spũalib. isti volunt decrescere, in illis vero in quibus sancti diminuti fuerunt. s. in bonis tpalib. isti crescere sp volunt, quia breuiter isti sunt Deo & sanctis contrarij, & rebelles, & eorũ moribus, & conditionib. dissimiles & difformes. ideo Deus, prælati & sancti de quolibet tali puteo dicere possunt illud Sap. 2. Grauis est nobis etiam ad videndum, qm dissimilis est alijs vita eius. Ipsi vero peccatores videntur Deo, prælato, & cuilibet viro iusto dicere illud Gen. 13. Si tu ad dexteram ieris, ego ad sinistram ibo, si vero sinistram elegeris ego dexteram tenebo. Vel dic econtrario q talis puteus est iustus & humilis, qui. s. fluctui oceani. i. diaboli vel fluctuosi mundi non debet cõformis esse, sed potius suis voluntatib. & morib. contraire Allega vt supra. Vel dic q oceanus est aĩa, puteus est corpus, quia pro certo isti contrarios habent motus, quia. s. vbi aĩa abundat, supple in bonis spũalib. tunc necesse est q corpus a suis aquis. i. a bonis temporalibus decrescat. & vbi corpus abundat, s. in bonis temporalib. necesse est vt aĩa decrescat ab aquis. i. a gratijs & virtutib. Aquæ. n. oceani. i. aĩæ, sunt gratiæ & virtutes, aquæ vero putei. i. corporis, sunt diuitiæ temporales, & ideo de ista contrarietate bene dr̃ ad Galat. 5. q caro concupiscit aduersus spiritum, spũs autem aduersus carnem. ¶ In Ponto
quæ est para maris mediterranei, est propontis, quidam. s. lo 5
cus strictus, vbi totum illud mare mirabiliter strictificatum iterum dilatatur. Huius ergo propontidis talis est natura, vt dicit Pli. q a põto & a mediterraneo mari aquas fluentes cõtinue recipit, in contrarium autem nũquam refluit, & aquas receptas nunquam põto restituit, sed ipsas absorbet, retinet & custodit. Sic pro certo ingrati non cessant a Deo & a proximo beneficia recipere, ipseque pontus. i. Deus non cessat eis bona sua influere, & tñ ipsi nũquam solent in ipsum per gratiarum actionem refluere, nec etiam proximis per liberalitatem & elemosynas refundere, quinimo totum credunt sibi ex debito fieri, & totum volunt sine vice reciproca retinere, sicut patet ad litterã in ingratis, qui illis a quib. beneficia recipiunt, nunquã restituunt aut refundunt, contra illud Ecc. 4. Non sit porrecta manus tua ad accipiendũ, & ad dan
dum collecta. ¶ Item Pli. li. 4. c. 101. dicit Arist. dicere q nul- 6
lum aĩal expirat nisi æstu oceani recedente. Obseruatum inquit multũ est in gallico oceano, & dũtaxat in hoĩe cõpertũ, qũo. s. vera cõiecturatio solet esse. Oceanus qui cũcta cõcludit & cõtinet, est ipse Deus, a quo aũt ipsius est grã, quæ aliqñ venit aliqñ recedit, Io. 14. Audistis quia ego dixi uobis, vado & venio ad vos. Quid igitur? pro certo verũ est q nullũ aĩal. i. nulla aĩa spũaliter moritur, nisi qñ oceanus Deus ab ipsa recedere, & sibi aquas suę grę subtrahere cõprobatur. Accessus. n. ipsius vitam spũalem custodit recessus vero mortificat & occidit. Ozeæ. 9. Sed & væ eis cum recessero ab eis. q bene apparuit in mundi principio, vbi Deo ab Adam, & ab humano genere recedente, & pp pctm̃ eorum suam grãm subtrahẽte, humanũ genus morti culpæ & pœnæ succubuit, ipso vero per incarnationem accedente, humanũ genus spiritualiter reuixit. Vel dic q recessus. i. absentia boni prælati a beneficio, est mors aĩalium. i. destructio subiectorũ, eius vero præsentia vitam grãe eis continuat, & eos a morte culpæ doctrinis & exẽplis præseruat. Vide de mari supra li. 8. c. 11.

De Aquarum mirabilibus. Cap. 65.

AQuarũ (sicut supra li. 8. visum est) cõditiones sunt mi
rabiles. Sed adhuc nota q Pli. de naturali historia li. 1
2. c. 101. dicit q in Salentino iuxta oppidum Manduriam, lacus est vsq; ad margines sp plenus, qui neque exhaustis aquis minuitur, neque infusis augetur. Talis lacus vr̃ esse cor & affectio viri iusti, quia. s. qñ illud per sufficientiam plenum est, talis efficitur constantiæ & temperantiæ in seipso, q si nouæ aquę. i. diuitię superueniant, nunquã in imaginatione sua augetur, nec se reputat ditiorem, iuxta illud psal. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Econtra autem si exhauriantur & diminuantur, plenitudo suæ sufficientiæ non decrescit, nec pauperiorem propter hoc se cognoscit, quia

omnis aqua potata candidos boues facit. In beocia lacus est
de quo exeunt duo flumina contrariæ virtutis, s. Melas qui fa
cit oues quæ inde bibunt nigras, & Cephisus, qui rursus facit
eas albas. Xantus vero fluuius est iuxta illũ, qui oues facit pe
10 nitens nigras vel rufas. Ista etiam Sen. Soli. & Ouid. dicunt. Et
iõ vide supra li. 8. c. 3. §. 27. ¶ In Ponto fluuius Astaces cãpos
irrigat, vt dicit idem ibidem, veruntamẽ equæ quæ in illis cã
pis pascuntur, nigrum lac habent, & nigro lacte nutriũt gen-
tem loci. Talis fluuius hæreticam significat doctrinã, quæ ꝑ
certo campos. i. hæreticorum libros noscit irrigare, in quib.
equæ. i. hæretici pascentes & studentes, lac nigræ & peruersæ
doctrinæ solent cõcipere, quo. s. solẽt simplices enutrire. Lac
.n. doctrinæ quod de mamillis labiorum egredit, debet esse
candidum mundum & purum, tamen isti ipsum habẽt, nigrũ
fœtidum & obscurum, & ideo illos quos lactant, solent cor
rũpere, & vitijs & erroribus obscurare. Vel dic ꝙ equæ signi
ficant personas luxuriosas, quarum lac. i. quarum lactea & de
ceptoria verba nigra sunt, inquantum cum aliqua turpitudi-
ne semper mixta sunt. Tali ergo lacte alios solent nutrire, &
suis verbis infamibus delectare, iuxta illud Prouerbiorũ. 16.
Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit eum per viam non
11 bonam &c. Vel dic illud de adulatoribus &c. ¶ Item ibidẽ
dicitur quòd in portu Brundusij fons est qui in corruptas na
uigantibus præbet aquas, quia. s. aquæ quæ de illo fonte hau-
riuntur, nunquam in pelago corrũpuntur. Talis est fons sacræ
scripturæ, q̃ pro certo aqua doctrinæ suæ est incorruptibi-
lis & æterna. Nos ergo qui nauigamus per pelagum hui⁹ mũ
di, talem aquam debemus eligere, & nõ aquis corruptibilib⁹
.i. mundi scientijs & delicijs & diuitijs nauem cordis aut cor
poris onerare, quia sicut dicit Christus. Ioã. 4. Qui biberit ex
aqua quã ego dedero, fiet in eo fons aquæ viuæ salientis in vitã
12 æternam. ¶ Itẽ idẽ dicit ꝙ in agro Reatino est fons Neminia
dictus, qui quandoque alio loco exoritur, & tunc mutationẽ
annonæ designat. Istud potest applicari cõtra instabiles, q̃ nũ
quam sunt in vno proposito, imo continuè mutantur, & nũc
ad vnam partem, nunc ad aliam deflectuntur. Isti igit sibijp-
sis significant mutationẽ annonæ mundanæ prosperitatis, &
aduentum caristiæ æternæ calamitatis. Eccl. 27. Stultus autẽ
13 vt luna mutatur. ¶ Itẽ idem ibidem dicit in Andro insula in
templo liberi patris esse fontem qui nonis Ianuarijs vini sapo
rem semper per septem dies continuè fluebat, quod Mutia-
mus ter consul credit. Dies autem illa Diostecbosia vocaba-
tur, vt ait. Veruntamen Plin. lib. 31. c. 2. dicit ꝙ ista aqua nõ sa
piebat vinum nisi quàm diu erat ante templum, quia si a tem
pli conspectu auferebatur, sapor vini in aquæ saporẽ sicut an
tea mutabatur. Applicemus istud ad festum non Theodosiæ,
seu Theophaniæ, seu Epiphaniæ, cuius. s. vigilia ad literam no
nis ianuarijs celebrat, quia ꝑ certo ista die liber. i. liberalis pa
ter Christus in tẽplo. i. in domo nuptiarũ vbi vocatus est, fon
tem aqueum in saporem vini mutauit inquantũ. s. de aqua rea
liter vinũ fecit, & ita dici potuit ꝙ in tẽplo liberi patri fons
viuens stillat, quando. s. in nuptijs iuxta liberalem patrẽ Chri
stum aqua in vini substantiam ad voluntatem domini se trãs
format. Iõ hodie canit ecclesia ꝙ ex aqua vino facto lætãtur
conuiuæ, alleluia. Vel dic ꝙ templum liberi. i. liberalis patris
Christi Dei est paradisus cuius ianuari⁹, ianua seu ianitor est
mors. Dico ergo ꝙ in templo paradisi in ianuario. i. in tpe
mortis fons aqueus in vinum conuertitur, quando. s. aq̃ præ
sentium tribulationum in vinum æternorũ consolationũ mu
tantur, quia pro certo si quis ꝑ ianuarium. i. per ianuã mortis
in paradisi templum introierit, aquam in vinum cõuersam. i.
tribulationem in consolationem mutatam, & fontem vini cõ
solationis fluentẽ inueniet & videbit. Prouerb. 3. Vino torcu
laria redundabũt, Vel dic ꝙ multi sunt sicut talis aqua, quia. s.
quamdiu in ecclesia sunt vel in templo, solent esse vinei. i. fer
uẽtes & deuoti, sed pro certo statim ꝙ ecclesiam exeũt, sapo
rem vini. i. deuotionis feruorem perdũt, & aquei indeuoti &
impij statim fiunt. Esaiæ. 1. Argentum tuum versum est in sco
riam, vinũ tuũ mixtũ est aqua. Vel dic de religiosis, qui in tem
plo. i. in caustro manẽtes sunt deuoti, cũ vero templũ claustrĩ
dimittũt, & ad secularia negocia trãseũt, tũc indeuoti, aquei,
frigidi & fluxibiles & mali fiunt. Quod est etiam cõtra monia
14 les, templum. i. claustrũ dimittentes. &c. ¶ In agro Carinẽsi hi
spaniæ secundum eundem ibidẽ, duo sunt fontes, quorũ al-
ter omnia respuit, alter vero oĩa absorbet. Sic ꝑcul dubio in
isto mundo duo sunt genera vitiorũ, s. suꝑbia & auaritia quo
rum vnum, s. suꝑbia oĩa respuit & contemnit, alterũ vero. s.
auaritia oĩa attrahit, absorbet & cõcludit. Superb⁹. n. respuit
disciplinam, obedientiam documẽta, & etiam aliorũ contẽ-
nit gradus, status & munimẽta. Nihil. n. põt huic pessimo fon
ti apponi ostendi, dici vel offerri, quin oĩa despiciat & cõtem
nat. Vñ de superbo dicit Iob. 39. Exultat audacter & in occur
sum vadit armatis, contẽnit pauorẽ, nec cedit gladio. Auarus
autem oĩa absorbet, quia nũquã possunt auaro tot diuitiæ im
poni, ꝙ possit saluari, satiari vel impleri, quinimo oĩa bona,
munera, lucra beneficia & officia solet recipere & sorbere,
nihil refutare, vel extra per liberalitatẽ & elemosynã, vel ẽt
per gratiarũ actionẽ emittere, sed omnia voraciter retinere,
Iob. 40. Absorbebit fluuium, & nõ mirabitur, habet. n. fiduciã
ꝙ influat iordanis ĩ os eius. Vel dic ꝙ prim⁹ fons significat re
ligionem mendicantium, quæ oẽs diuitias respuit & cõtẽnit,
secundus vero fons significat ecclesiam vel religionẽ non mẽ
dicantiũ, q̃ nullas diuitias refutat, imo cunctas absorbet, at-
trahit & acquirit. Ecc. 36. Omnem escam manducabit vẽter.
¶ Item idem ibidem dicit ꝙ in agro Commẽsi iuxta latiũ la- 15
cũ est vn⁹ fons qui horis singulis large fluit & residet, & sic vi
detur ꝙ iste fons suo fluxu velit designare horas diei, q̃ a. s. sin
gulis horis solet largiter fluere, & horis singulis residere. Idẽ
autem libr. 31. cap. 2. dicit ꝙ tres sunt fontes proximi latio q̃
singulis diebus duodecies & aliquando vicies siccant & exu-
berant, quod mirum est vt ait, cũ sit illis proximus fons q̃ lar
gus sine intermissione fluit. Dies ẽ Christus, q̃ pro certo. 12.
horas. i. 12. considerationes habuit, & cursum suum in. 12. par
tes distinxit. Istę autẽ. 12. horæ sunt incarnatio, natiuitas, cir-
cuncisio, magnorũ adoratio, in tẽplo p̃sentatio, baptizatio, ie
iunatio, prædicatio, passio, resurrectio, ascẽsio, & ad iudiciũ
aduentus & p̃sentatio. Ioan. 11. Nõne. 12. horę sunt diei? Igi-
tur dico quòd talis fons significat quemlibet virum deuotũ,
quia proculdubio iste debet diem nostrum Christũ ꝑ consi-
derationem a principio vsque ad finẽ transcurrere, & vbicũ
que venerit ad certam horã huius diei. i. ad aliquẽ notabilẽ
Christi statum, ipse pro certo debet abundantius ꝑ deuotiõ
nem & compunctionem, fluere, mentẽ suam in Deum feruẽ
tius erigere, & per bona opera fortius effluere, & tãdẽ in se-
ipso interuallis congruis residere. Non potest. n. homo sem-
per esse in fluxu feruoris, & deuotionis, nec etiam in motu cõ
templationis, studij & bonæ operationis. Necesse est enim ꝙ
quandoque interpolet & resideat, & quòd iterũ adueniẽn-
te hora, ad feruorem & fluxum redeat, & quòd abundantius
(considerata perfectionis qualibet particula) corde fluat, di-
cens pro qualibet tali hora illud ad Rom. 13. hora est iã nos
de somno surgere. Vel dic ꝙ horæ diei gratiæ sunt virtutes,
horæ vero noctis culpæ sunt vitiorum distinctiones & consi
derationes. Igit dico quòd singulis horis & singulis particu-
lis & distinctionibus tã diei gratiæ quã noctis culpæ debem⁹
amplius fluere & manare, quia. s. in die gratiæ quandocũque
venimus ad aliquam eius horam. i. ad aliquã specialem virtu
tem quã in nobis videmus, statim debet amplior flux⁹ deuo
tionis & gratiarũ actionis a nostris cordib⁹ distillare. De no
cte ẽt culpę nostræ similiter quãdocũq; ad aliquẽ specialẽ pũ
ctũ venimus. i. quando in aliquo particulari delicto nos deli-
quisse cognoscimus, maiorem fluxum contritionis & lachry
mosæ compunctionis mittere tunc debemus, interpollate ta-
men debem⁹ residere, & gaudia cordis interdum interponere,
& a feruore tam deuotionis quam contritionis aliquãdo desi
stere & cessare & iterum fluxum & exuberantiam cum tem-
pus fuerit inchoare. 1. ad Corin. 7. Rursus reuertentes in idip
sum, ne tentet vos sathanas. Vel dic ꝙ iste fons est peccator,
qui. s. quando venit ad horas diei & noctis. i. ad tangendũ pũ
cta gratiæ vel culpæ, virtutum vel vitiorum, debet fortius vo
cem exaltare, & affectus suos propalare, & suæ prædicationis
fluxu horas diei & noctis, punctaque & cõditiones gratiæ &
culpę, fortunę & miseriæ, paradisi & æternę glorię denotare,
dicens scilicet illud prædictum ad Rom. 13. Hora est iam nos
de somno surgere. Vel allega si vis, quia nõ occurrit mihi ad
præsens. ¶ Item idem ibidem dicit quòd Colophone in apol 16
linis clarij specu lacuna est cuius potu mira redduntur oracu
la, bibentium breuiore vita. Istud non benę intelligo, nisi for
te velit dicere quòd, illi qui bibunt illam aquam, diuinant de
illis qui breuiter habent vitam finire, & mortem cito incurre
re. Dic quòd ista lacuna sacram scripturam designat, quæ
est in specu ecclesiæ, vbi Apollo. i. sol iustitiæ Christus colitẽ

& inuenit. Illi igitur q̃ istã aq̃.i.sacræ scripturæ sciẽtia sitiẽt diligũt atq; bibunt, ꝓphetæ & diuini fiũt inquãtũ ꝓ ꝑdicatione hoibus de morte, iudicio, inferno & paradiso, & de occultis alijs ꝑnosticant & edicunt, q̃a proculdubio nullus ꝓprie propheta efficiẽ & de futuris supplicijs aut gaudijs vaticinatur, nisi q̃ lacuna sacræ scripturæ imbibiẽ & potatur. Iõ bene dr̃ Eccl.15. Aqua sapientiæ salutaris potauit illũ. sequiẽ. In medio ecclesiæ aperuit os suũ, & impleuit eũ dñs spũ sapientiæ & intellectus.
17 ¶ Hic addit Pli. q̃ circa aquas adhuc fiunt multa mirabilia alia. Dicit.n. q̃ Plũbũ & æs si in massa ponãt in aquam merguntur, si vero dilatata fuerint, non merguntur, cũ nis eisdem esse ponderis dinoscantur. Thyreus ẽt lapis quamuis grandis in aqua si sit integer, supernatat, si vero cõminuatur in puluerẽ, petit fundũ. Et breuiter (sicut ait) multæ res quæ quamuis sint æqui ponderis, non tñ æqualiter merguntur. Aquæ isti significãt fluxibilia bona mũdi, mersio uero significat inclinationem & consensum ad peccatum, vel ẽt casum in dãnationem perpetuam & tormentum. Igitur dico q̃ plumbũ significat peccatorem, ad vitia ponderosum & grauẽ. Si igiẽ iste i massa.i. in sua stomachatione & sũbia voluerit se tenere, & ꝑ confessionẽ non se extẽdere vel explicare, necesse est eum ꝑ damnationẽ submergi inferius & perire. Exo. 15. Submersi sunt quasi plumbum in aquis. Sed quid ꝓ certo nunq̃ erit ponderosus peccator, si velit ꝑ charitatem & elemosynam ad alios dilatari, & in seipso ꝑ confessionẽ explicari, quin ꝑ spem & salutem finaliter supernatet, & quin ꝑ pœnitentiã a submersione dãnationis se saluet. Dilatatio.n. cõfessionis, largitatis & dilectionis hoĩem saluat, cõstrictio vero & malitia parcitatis, superbiæ & confitendi verecundiæ vel negligẽtiæ ipsum damnat. psal. Viam mandatorũ cucurri, cum dilatasti cor meum. Item dico q̃ thyreus significat hominem virginẽ seu castum, quia ꝓ certo quãmdiu iste integer, virgo, castus & incorruptus & corpaliter & spiritualiter ꝑmanet, submersionem inferni nunq̃ timet, si vero per luxuriã fractus fuerit, necessario ad profundum per damnationẽ descendit. Quod etiam de religioso possumus dicere. quã diu.n. cum Deo voluerit integre se tenere, non oportet eum dãnationis submersionem timere, si vero ꝑ ambitionem & auaritiã cor suũ frẽgerit, & ad mũdi negotia in diuersis fluctibus mũdi dispersserit, ꝑ vitia necessario submergi habebit, & ẽt submergi in seris non debebit. Oze. 10. Diuisum est cor eorũ, nũc interibunt. Vel dic econtra q̃ plumbum i. hõ, si cor suũ dilatauerit, & ꝑ inania gaudia & iactantiam se explicuerit, tũc per superbiam vult supernatare, & alijs pemiuere, si vero in seipso constrictꝰ manserit, tunc solet per humilitatem inferius residere. Ille est q̃ integer & sine sui fractione & discussione & consideratione vult viuere, semper solet ꝑ superbiam supereẽse, & se dignum ꝑferri alijs reputare, si vero in puluerẽ ꝑ sui fractionẽ, discussionem, & mortis & puluereitatis suæ cõsiderationẽ se comminuat, tunc ad fundũ per humilitatẽ descẽdit, & nũquam per superbiã supernatat, quia s. qui se futurũ puluerem bene cogitat, nũquã cor suũ erigit & exaltat, imo dicit illud Iob.7. Ecce nunc in puluere dormio. Et illud Iob eodem. In
18 duta est caro mea putredine, & sordibus pulueris. ¶ Itẽ idẽ ibidẽ dicit q̃ onera in aqua facilius mouentur, vasa vero inania non facilius quã plena extrahuntur. Sic ille qui in aqua contritionis & deuotionis est, facilius mouetur ad bonũ. De vasis vero vacuis q̃ non facilius extrahantur quã plena, nõ intelligo, & iõ non moralizo. Vel dic q̃ vasa plena sunt diuites vacua sunt pauperes, & maximẽ religiosi mendicantes. Igiẽ ita est q̃ quandoque æque difficile est vnum vas vacuũ.i. vnũ pauperem ad portũ salutis de mari huius mundi reducere & extrahere, sicut vnum diuitem vel potentem, quia s. homines pauperes & mẽdicãtes ita sunt q̃nq; obstinati & ad natandũ in mari.i. in mũdi negocijs dediti, sicut sunt diuites atq;
19 pleni. Bene ergo dr̃ q̃ nequissima paupertas ẽ ore impij. ¶ Itẽ idem ibidẽ dicit, & pluuiæ, quæ fiunt ex salsis aquis, dulciores sunt quàm reliquæ. Dicit etiã q̃ sal non conficiẽ fieri nisi interueniat aqua dulcis. Sic vere pluuiæ lachrymarum quæ ꝓueniũt ex salinis.i. ex salsedine cõtritionis, sunt apud Deum dulciores. Sal ẽt sapiẽtiæ, vel sal.i. acredo correctionis nunq̃ bene efficitur, nisi aqua dulcis cõpassionis cũ ea misceatur. Nunquã.n. rite fit Sal.i. prudens & bene condita operatio, nisi interueniat dulcedo benignitatis & deuotionis. Sal etiã correctionis nunquam bene efficitur, nisi dulcedo pietatis & cõpassionis cum ea misceatur. Iudic.5. Fontes amari obdulcati sunt. ¶ Ponit vlterius Plin. q̃ nix in alto mari non cadit, & q̃ 20 aqua maris tardius gelatur &c. vide supra lib.6. & 8. de niue & aqua. Hic superaddo vnũ mirabile quod audiui de quodã fonte Hispaniæ in valẽtia regno, qui talis dicitur esse cõditionis, q̃ si ridendo ad eum accesseris, ipsum a rupe scaturientẽ non inuenies, imo ac si indignaretur cõtra te ꝓ ꝓpter risum, fluuium suum retraxisse perpendes, si vero non ridendo veneris vel post risum ad patrẽ te verteris & sine risu redieris, tũc ipsum lætanter fluentẽ m & scaturientem, & aquã suam non retrahentem sed exponentem videbis. Sic etiam si sint plures qui velint bibere, & vnus solus rideat, omnes optatũ perdũt, & propter illum solum ridentem, tã ipse quam alij sortis indignationẽ incurrunt. Talis fons est Deus, de quo dicitur Eccle.1. Fons sapiẽtiæ verbum Dei.i. quia ꝓculdubio si ad eum orandum, seruiendum, vel in ecclesia colendũ cum risu.i. cũ inani lætitia, trufis & insolentia accesseris, aquã gratiæ & misnimẽ in ipso non inuenies, & de eius beneficijs non gustabis nec quod petis ab eo impetrabis, si vero sine risu tali, sed potius cum dolore & attentione ad ipsum venias, tũc in ipso a quam quam quæris inuenies, & quod petis impetrabis & reportabis. Hoc ergo attendant illi q̃ in ecclesia & in officio solent truffari & ridere, quia pro certo tales nõ solet Deus audire, sed potius ab eis sua beneficia elongare, dicens illud Eccle.21. q̃ fatuꝰ in risũ exaltat vocem suam, sapiens autem vix tacite ridebit. Vel istud potest allegari q̃ sæpe contingit q̃ ꝓpter vnum fatuum atq; malum multi boni damnũ incurrũt, ita q̃ ille delinquit, non solũ sibi, imo multis alijs mala facit. ad Ro.5. In vno homine peccatores constituti sunt multi. sicut apparuit in Adam, qui solus delectationẽ dnmi sensit, & tamen cõtra omnes posteros suos ira Dei deseuit. vnde Nume.16. Fortissimẽ Deus virtutũ num vno peccãte cõtra oẽs ira tua deseuiet? ¶ Plin. in lib. naturalis mũdi historiæ. 31. c. 2. 22 punit diuersas virtutes & mirabiles aquarũ de quibus ꝑ maiori parte in li. de aquis superiꝰ fuit dictũ. Dicit ergo q̃ multæ sunt aquæ morborum sanatiuæ, & diuersorũ remediorum in infirmitatibus collatiuæ. Vñ ait q̃ circa Athenas sunt fontes calidi, q̃ oculis sunt salubres. In Enaria insula sunt fontes quorum potus calculosis medetur, & etiã in multis alijs locis ibi nominatis. Iuxta etiam Romã aquæ sunt præfrigidæ, quæ vulnera sanare noscunt. Fontes insuꝑ qui sunt inter Puteolos & Neapolim, oculis & vulneribus auxiliari dicuntur. Dicit ẽe Cyzice esse fontem qui amorem deponere creditur, & sic de multis alijs similibus. Sic verẽ aq̃ spirituales .i. lachrymarum, deuotio, tribulatio, scientia, clementia & cõpassio multã valent ad animæ medicinam. Istæ enim sanant oculos mẽtis reparando visum discretionis, frangunt calculum cordis, auferendo duritiã obstinationis, sanat vulnera inuidiæ & discordiæ, reiungẽdo diuisam charitatem & dilectionẽ, tollũt amorem concupiscentiæ, mortificando carnem & carnis affectionem. ¶ Item idem ibidem ait fontem esse in Aethiopia, cuius 22 aquæ in lucernis ardẽt. Idem facit bitumen naptha, quo in imperio Persidis pro lumine vti solent. vide supra eo. c. 62. Mattiaci trãs Rhenũ in Germania fons est calidus, cuius aquæ assumptæ post haustum triduo feruẽt. Talis fons est cõscientia, cuius aqua est lachrymosa compũctio, ista enim per dilectionem debet ardere, & per deuotionẽ debet feruere, triduo autem seruere debet inquantum feruor cõtritionis ꝓ peccatis cordis, oris & operis inflammatur. Vel dic q̃ talis aqua est fluxibilis & aquea mens carnalis, quæ. s. quãdo ꝓ mala verba et exempla fouetur & calet, extunc ꝑ mala desideria & triduã .i. per triplicem concupiscentiã feruet. ¶ Itẽ ibidẽ dr̃ q̃ fons 23 Limitẽ transsilire solet in loca vicina, portendens aliquid. Nec nisi iste sit fons Neminia, de quo supra dictum est. Et mirũ (vt ait) est, quia cum iste fons de loco ad locum trãsit, & nũc in vno nũc in alio loco scaturit, pisces suos secũ portat & tollit. A piscibus autem istius fontis solebant incolæ respõsa petere & eis ad deuorandum cibũ iacere, quem si rapiũt, bonũ portendunt. si vero euentum petitorum denegant, cibũ illũ caudis abigunt & contemnunt. Simile dicit idem Pli. lib. 32. cap.2. quod in fonte apollinis in Lycia pisces aduocati statim veniunt ad augurium, vt ait. Diripere eos carnes abiectas, lætum erat consulentibus, caudis autem abigere valde dirum. Idem etiat de Api boue, qui ab ægyptijs colebatur, quia scilicet quando cibos capiebat, bonum suis cultoribus portendebat, contrarium autem quando cibaria refutabat, vt dicunt tam Plini. quàm Sol. vnde aiunt Cæsarem Germanicum de cuina

cui⁹ oam cibũ capere noluerat,satis cito post interfectũ,sed
de hoc vide alibi.Foos iste charissimi significat ꝓfluuiũ grãe
Dei vel spũmsanctũ,quia ꝓcul dubio ista nõ sp manet in eo
dẽ loco,nec io eadẽ ꝑsona quinimo sæpe fit, ꝙ ptimos suos
possessores dimittit.& ad illos quos nũq; inhabitauerat,trã-
sit,q̃a sicut scribiť Io.3.Spũs vbi vult spirat.verũtñ sic est ꝙ
pisces suos.i.illos q̃ ꝓpriẽ sũt sui.s. sc̃tos & ꝑdestinatos solet
secũ trãsferre,& de loco ad locũ,de statu ad statũ mutare, &
de mondo ad claustrũ,& de claustro qñq; ad ęremũ,de ære-
mo ẽt qñq; ad ꝑdirationis officiũ,& de mũdo ad paradisũ fi
naliter transportare,ipsosq; nõ solet dimittere, sed donis &
virtutib.cõtinuẽ irrigare 1.ad Cor,15.Grã eius in me vacua
nõ fuit,sed grã eius sp in me manet.Isti ergo pisces.s.sc̃i alijs
spũaliter augurati sunt,& ipsi occulta fidei & secreta,& cun
cta ad salutẽ ptinẽtia ostẽderũt.A boois aũt quorũ De⁹ vo-
ta exaudit,cibaria & necessaria & ꝓmotiones & officia ali-
quotiẽs acceperunt,ab illis vero q̃ indigni sunt a Deo exau
diri.s.a malis & hæreticis & symooiacis cibũ doctrinę vel tẽ
poralis ꝓmotionis accipere noluerũt,sed post tergũ, & cau
dã posuerunt,& totaliter cõtẽpserũt,nobis dãtes exẽplũ ꝙ a
malis & a pc̃torib.nõ debemus bñficia sumere,nec ẽt ab hę
reticis,si oobis cibũ suũ.s.malã suã doctrinã dederiot,mãdu
care,nec eorũ cõsortia seu cõuiuia frequentare,sed oia tanq̃
immunda,& sordida refutare 1.ad Cor.10.Cũ hmõi oee ci-
bũ sumere.Vel dic ꝙ pisces isti sunt de⁹ & angeli,q̃.s.qñ nr̃as
carnes,& cibũ.i.corpora nr̃a, & bona tpalia p immissas tri-
bulationes deuorãt & infestãt , signũ est ꝙ nos acceptos, &
gratos hñt,si vero ipsa tãgere renuũt,& si dorsũ & caudã cõ
tẽptus & obliuionis ad oos vertũt, & nos & bona nr̃a io pa
ce & ꝓsperitate dimittũt,tũc signũ est ꝙ indignos oos repu
tãt,& dirũ omen futurę dãnationis portẽdunt,q̃a ẽm Amb.
Cõtinuus successus tpaliũ,futurę dãnationis est iodiciũ.Vel
dic ꝙ fluuius iste significat iustos.Iustus.n. vbicunq; se muta
uerit,ẽt si qñq; ad mũdi delectabilia transierit, pisces suos.i.
virtutes & grãs secũ tollit.Vñ Sen.li.de remedio fortuitorũ
ait ꝙ illud p qd̃ bõ bũ est,io hoie,ẽ nõ in loco. Vel dic de sa
crificijs & orõnib.q̃ si a bonis q̃ digni sũt exaudiri,porrectę
fuerint,acceptanť,si vero audiri nõ debeãt ab ipsis piscib.i.a
Deo & angelis reprobanť.Eccl.34. Dona iniquorũ nõ ꝓbat
altissimus.Vel dic materialiter ꝙ cũ aliq̃d ab aliquo impetra-
re volumus,si dona nr̃a accipit,signũ est ꝙ exaudiemur, si ãt
refutauerit,signũ est ꝙ a petitis repellemur,q̃a.s.boni dñi oũ
quã dñt dona vel encenia aliorũ recipere,nisi velint eorũ ꝑ
cib.annuere & fauere,qd̃ tñ est cõtra multos , q̃ bñ munera
recipiunt,& tñ ꝓ hoie nihil faciunt . Vel dic ꝙ talis fons est
Chr̃s,q̃ diuersa loca mutauit,qñ de cęlo ad virginis vterũ,ꝑ
sepiũ,crucẽ,sepulchrũ,& iterũ in cęlũ se trãstulit. Pisces aũt
suos secũ tulit. qñ de cęlo Angelos ad terrã adduxit in nati-
uitate,& qñ in morte de terris & de inferis ad cęlũ hoies trã
sportauit.Sap.10.Trãstulit eos p mare rubrũ.&c. Vel dic ꝙ
iste fons significat mutabilẽ ꝑsonã.&c. sicut de fonte ꝓuin-
24 ciæ supra ẽ.c.de ꝓuincia.§.25.& vide supra c.11.§.12.¶ Itẽ ẽm
Pli.li.31.c.2.in fine,aliq̃ suot aq̃ q̃ ĩ naturã lapidis cõuertuoť.
Vñ ait ꝙ guttæ distillãtes io antris corycijs indurescũt in la
pidẽ.Idẽ ẽt accidit in quibusdã locis Macedoniæ,in Phansia
Chersonesi Rodo io antro magno.vñ ait ꝙ in q̃busdã antris
tali mõ faciũt lapideas colũnas discolores. Facile.n.est colũ
nas cuiuscunq; figuræ ꝓ voto facere, qñ aq̃ io modulo posi
tã cõtingit io lapidẽ indurari,Tales sunt boni & deuoti,q̃ in
principio qñ ã cauerna mundi distillat , sunt aq̃.i. fragiles &
infirmi,qñ tñ p mentis cõstantiã lapidificanť, & fortificanť,
ita fit ꝙ qñq; magnæ colũnę ecclæ efficiunť,qñ.s.in modulo
& formula bonorũ exẽplorũ & documẽtorũ p obedientiã,
& imitationẽ formanť,q̃a.s.isti more columnarum sustinent
alios ipsos p spẽ cõsolando,& eos in fide,& morib.roboran
do,vel ꝑlati seu ꝑdiratoris officiũ exercendo.¶ Scd̃m Pli.li.
25 31.c.1.Elementũ aquarũ cęteris oib.imperat.Istud.n.(vt ait)
terras deuorat,flamas necat scãdit ĩ sublime,& cęlũ vẽdicat
& discordãte secũ mũdo fulmina elidit,& sic inferiora cõfla
grat.Quid ioquit mirabilius aquis in cęlo stantib. Nubes.n.
(vt ait)rapiuot aquas qñq; cũ pisciũ eaamine.Sępe ẽt subue
hũt lapides aliena portãtes põdera.Elemẽtũ aq̃ significat flu
xibilitatẽ humanæ naturæ,q̃ ꝓ certo q̃uis sit naturaliter fra-
gilis & mortalis,juxta illud 2.Re.14.Oẽs morimur, & quasi
aq̃ dilabimur super terrã,est tñ imperatrix & regina oim ele
mẽtorũ.i.oim creaturarũ , & maximẽ illa humana natura q̃
Dei filius assumpsit in matre.Ista est.n. q̃ terras.i.terrena bõ
na p cõtẽptũ deuorauit & annihilauit , q̃ flãmas vitiorũ ex-
tinxit,q̃ fulmina miraculorũ corruscauit , & q̃ in asceasione.
cęlũ vendicauit,& q̃ in mari huius mundi.pisces.i.pc̃tores ꝑ
dicãdo rapuit ibiq; lapides.i.sc̃tos patriarchas & prophetas
q̃ edificij ecclesiæ fueroot lapidea, & fortia fundamẽta,secũ
assumpsit io limbo,& oĩa in sublime.s.ad æthera secũ traxit,
& sic secũ aliena pondera.s.hoies q̃ a cęlo alieni fuerãt,sub-
leuauit.& Eph.4.ascendit in altũ, captiuã duxit captiuitatẽ,
dedit dona hoib.Quid igiť mirabilius aquis in cęlo stantib.
.i.hoib.in cęlũ per virtutes ascẽdentib.? procul dubio nihil,
quia sicut dicit Greg. Mirabile est in terra natos cęlũ q̃rere,
& obtioere p virtutẽ,qd̃ oñ hñt per naturã.Illis ergo aq̃s.i.
illis hoib.q̃ ex grã nubis.i.Xpi trahẽtis sunt in cęlo,põt bñ di
ci illud Dan.3.Bñdicite aq̃ q̃ super coelos sunt dño.Vel tales
aq̃ sunt ambitiosi ꝑlati,qui cõtra naturam, cœlum.i.altas ꝑ-
lationes ascendunt,fulmina rapinarũ in subditos emittunt,
examina pisciũ.i.nepotũ & cõpatriotarũ secũ ad ecclesiæ,&
mundi digoitates tolluot,lapides.i.rudes & ignorantes ꝑso
nas secum deferunt,& eos sursum ad alta officia,ꝑbendas &
beneficia eleuant & eatollunt. Sed quid mirabilius aquis in
cęlo stantib.i.tepidis & insufficientib.persoois,alios ecclesię
status occupantib.?Vere nihil.Vnde bene dr̃ Eccle.10.Vidi
stultũ in dignitate sublimi.¶ Itẽ Pli.li.17.c.27.dicit ꝙ in pa- 26
go Fabiano sunt arua q̃ aqua riganť,sed mirũ(vt ait)ꝙ aqua
illa herbæ necanť,fruges aluoť,ita ꝙ ibidem rigua ꝓ sarculo
cõputanť.Talia arua sunt q̃libet bonæ ꝑsooæ,q̃a ꝓ certo ir-
riguũ booæ doctrioæ,bonæ ẽt eruditionis & monitiouis,so
let eis ad duo ꝓficere,q̃a.s.solet in eis fruges virtutũ alere,&
herbas vitiorũ supfluas eatirpare,q̃a talis aq̃ i.talis benigna
monitio est iustis pro sarculo disciplinæ,q̃a.s.ẽm sapientem
Prou.17.Plus proficit correctio apud prudentẽ,q̃ centũ pla
gæ apud stultum . ¶ In Hispania circa Toletum diuntur es- 27
se fontes qui lunę mirabiliter se cõformant,quia.s.lumine lu
næ crescente crescit in fontibus illis aqua luna vero in lumi
ne decrescente,& aqua similiter tunc decrescit.Ista eapone
sicut supra li.11.de lapide seltoite vel sup :ac.lib.c.64.

De piscium miris. *Cap 66.*

PIscium ꝑter ea q̃ dicta sunt multa inueniuntur mirabi- 1
lia.Vñ nota ꝙ idẽ Pli.li.8.c.58. dicit ꝙ ranæ cũ vbique
clamosæ sint,cyrenis tũ fuere mutæ.Et ego audiui nar
rari ꝙ in prouiocia dum io cõtemplatione impedirẽt
sc̃m Gautredũ q̃ erat eps in veoesta(q̃ tunc erat ciuitas,mõ
castrũ)ꝑcepit ꝙ obmutescerent, q̃ ab illo tpe factæ sunt mu
tæ,& adhuc in lacu prope castrũ mutæ suot. Cyrenæ est reli
gio,q̃a dato ꝙ hõ vbiq; habeat clamandi & loquendi liberã
ptãtem,in religione tñ debet esse mutus.i.patiens & tacitur
nus,& ad seruandũ silentium eruditus,& maximẽ vbi videt
ꝙ sibi a maiorib.sillentiũ imperať, & vbi percipit ꝙ ꝓp suũ
multiloquiũ cõtẽplaotium deuotio impediť,dicens illud ps.
Ego aũt tanq̃ surdus non audiebã,& sicut mutus oõ aperiẽs
os suũ.¶ Itẽ .dẽ ibidẽ dicit ꝙ ranæ mutæ sunt in Seripho in- 2
sula,sed si aliunde ibidem inferanť,canunt.qd̃ & accidere in
Sicendo lacu Thessaliæ tradunt,vt ait.Istud põt applicari cõ
tra garrulos peregrinos,q̃..s.aliunde veniẽtes magis sunt lo-
quaces,iactantiores & verbosi,q̃ illi q̃ in patria sunt nati. qd̃
& io ecclã & in religione videm⁹, q̃a.s.illi q̃ de oouo & aliũ
de veoiũt,p cęteris clamosi & verbosi existũt,sicut ẽt de de-
tractorib videmus,q̃ apud mutos, patieotes & modestos so
lent aliqñ de nouo se ingerere,& ibi nõ more bonorũ silere,
sed suo more strepere & clamare,q̃a.s.isti sunt ẽm Psal. q̃ di
xerunt.Lingoã nr̃am magoificabimus,labia nr̃a a oobis sũt,
qs nr̃ Deus est?Vel dic ꝙ in religione booi q̃ sunt de loco.i.
q̃ sunt boni religiosi,tenẽt silentiũ,mali vero q̃ sunt de mun
do,q̃.s.hñt cor ad mundũ,garrula verba & inania sæpe mo- 3
uẽt.Hic ponit Pli.de aialib.q̃ aliis ꝓsunt,aliis nõ.sed ibi id di-
ctũ est.c.de angue. Grã ꝑmissorũ adiũgo qd̃ a fide digois au
diui ꝙ io Gallia Narbo.in illa parte q̃ dr̃ prouincia,ciuitate
Auralita,oẽs ranæ mutæ sunt,ꝑter vnam,q̃.s.sola ibi clamat,
& moriente ea altera succedit.quod vt aiunt) factũ extitit ta
li mõ,cum Beatus Florentius ibi esset epus, a ranarum cla-
more impedit⁹ in cõtemplatione, mãdauit eis ꝙ obmutesce
rent,& factum est.tandẽ vero rõne factæ obedientiæ,misert⁹
eisdẽ,mandauit eis ꝙ cantarent.Clericus vero suus nõ dixit
cantate,in plurali,sed in singulari,canta,& sic vna sola incę-
pit cantare,& nulla alia cantat adhuc præter voam. Ista põt
applicari contra religiosos loquaces , qui.s. ranis deteriores

sunt.a.s.dato q eis supior imponat silẽtiũ,nunq̃ silẽt,qnimo
si vni deẽ loquẽdi licẽtia,nõ ipse solus loquiẽ,imo cũ eo mul
ti clamãt. Istud aũt nõ dẽt esse, qa pcul dubio ad imperium
superiorũ,necnon regulariũ statutorũ dñt silere,& ille solus
q licentiã habet loquendi,dẽt loqui,& solummodo porare,
qđ ẽt in studijs,& scholis dẽt seruari, quia s.nõ oẽs loqui de
bent,sed solũ ille q legit pdicat aut disputat, aut qui ad hoc
licentiã habet,iuxta doctrinã Apos.1.ad Cor.14. Prophetæ
duo aut tres dicant,& cæteri diiudicent. Dẽt ergo tali dici il
lud Eccl.32. Loquere tu maior natu, decet.n.te primũ ver
4 bũ.¶ Itẽ ẽm Pli.li.32 c.2. Orchis est piscis rotundus sine squã
mis,rotusq; capite cõstat,qui inter oẽs pisces durissimus est.
Nouacula ẽt(vt ibidẽ dr)piscis est quẽ quicõq; tetigerit, fer
rum olet. Tales duo pisces videntur esse superbi & malitiosi,
quia.s.superbi sunt sicut orchis, quia q̃uis naturaliter sint si-
ne squamis virtutũ,ipsi tñ rotundi sunt.i.tumidi & inflati. Fi
gura.n.rotunda est vndiq; tumorosa.toti capite cõstare vidẽ
tur,inquantũ capitosè, & preruè solũ caput imaginationis
suæ sequi noscunt,dicẽtes illud Esa 45. Cõsilium meũ stabit,
& ois voluntas mea fiet. Isti ergo inter oẽs pisces maris.i.in-
ter oẽs pctõres mũdi duriores & obstinatiores, & ad cõuer
tendũ ad bonũ difficiliores,& ẽt alijs crudeliores,& rapinis
& exactionib.sæuiores existũt. Es.48. Sciui.n.qa durus es tu,
& neruus ferreus ceruix tua,& frons tua ærea. Vel dic ẽt de
duritia auarorũ,q ad nulla pietatẽ vel elemosynã molliunẽ.
De nouacula vero pisce dic q iste.est psona malitiosa, q̇ mo
re nouaculæ impceptibiliter secat,& lucrũ sibi vendicat,&
alios fraudulẽter lædit & trũcat ps. Sicut nouacula acuta fe-
cisti dolũ. Igiẽ q tales tetigerit aut frequẽtauerit,aut eorum
cõsilio vsus fuerit,p certo ferrũ crudelitatis olebit, quia p
certo q malitiosorũ vtunẽ consilijs,ferreis & duris vtuntur
sæuitijs,& sic videnẽ ferrũ sapere vel olere,inquãtũ duras,&
crudeles exactiones satagunt exercere,sicut ad lrãm videm⁹
de malis principib.q fallaciũ aduocatorũ & balliuorũ mali-
tijs & iniquitijs vtunẽ,& in crudeles & exactores esse noscunẽ.
Eccl.13. Qui tetigerit picẽ,inquinabiẽ ab ea iõ Prou.27. Fer-
rũ ferro acuitur. Vel dic q nouacula est mala mulier, q̃ pro
certo q frequentat & tangit,ferrũ olere dr,inquantũ lciorẽ
5 infamiæ faciliter incurrit.¶ Itẽ idẽ ibidẽ dicit q in stabiano
agro capaniæ ad herculis petrã pisces melanuri panẽ in ma
re piectũ rapiũt,ad nullũ vero cibũ in quo hamus fuerit ac-
cedunt. Tales dñt esse Chri fideles in mari.i. in mũdi amari-
tudinib fluctuantes,qa pro certo panẽ sciẽtiæ grẽ vel eucha
ristiæ dñt comedere,a cibis , vero vbi est hamus periculi,&
pcti.s.a mundi diuitijs,delicijs honorib. & scientijs abstine-
re. Iob 6. Nunquid pot alius gustare qđ gustatũ affert mortẽ?
6 ¶ Mirabilia inueniuntur de piscib. sicut dicit Pli.li.9. natura
lis mundi hystoriæ circa principiũ.c.2. In mari.n. sunt mon-
stra maxima,q d.s.cũ ea luxuria humores aquæ, q̇ faciliter i
corp⁹ trãsit, vera(inqr) efficiaẽ vulgi opio,qua.s. dr q qcqd
est in parte vlla naturæ,in mari reperiẽ. Sunt aũt(vt ait)i oriẽ
te in mari indico maximi pisces,pistrix & balena. Inuenit.n.
qnq; balena quãtitatis quatuor iugerũ,pistrix vero quãtita
tis ducẽtorũ pedũ. Ait.n.ibidẽ quẽdã sinũ maris in oriẽte ẽe
vltra caderã peninsulã rubri maris,cuius sinus vastitatis 1 a.
dierũ & noctiũ nauigio durat , qñ nulli⁹ aura recipit afflatũ.
in hoc ergo loco rõne quietis ppetuæ beluæ marinæ in horrẽ
dã magnitudinẽ adolescũt,& inde est(vt ait) q apud illos,q
Arbin amnẽ incolunt,quinq; costæ pisciũ quadraginta cubi-
torũ repertæ sunt,ita q domus,& ædificia nõ aliunde q̃ de pi
sciũ ossib. faciunt & componunt. Ait est tn eod. 3.c. In fine, q i
eodẽ exeunt quinqq; de mari eecoris similes beluæ in terrã
pastæq; radices fructicũ,remeãt,& q̃da equorũ, asinorum &
taurorũ capitib.existunt,q̇ sata depascunẽ,& rodũt. Sic pro
certo possumus dicere q in mari huius mundi sunt q dã quĩ
alios excedũt in gradu & statu valde supflua quãtitate, vipo
tẽ diuites & potẽtes,q s.humore diuitiarũ abũdãt,& qa in si
nu pspertatis(vbi nõ flat aura tribulationis)habitãt,& i sta
tu psperitatis(vbi aurã tribulationũ nõ sentiunt) pambulãt,
iõ vltra humanã æstimationẽ,status magnitudinẽ in se accu
mulãt,& seipsos magnificãt & augmẽtãt,exẽplo Nabucho-
donosor,cui dr Dã 4. Tu rex magnificat⁹ es , & inualuisti,&
magnitudo tua creuit vsq; ad cælũ. Et dic q in isto mari.i.in
mũdo sunt Tauri.i.ceruicosi,asini.i.rudes, eq.i.supbi lubri-
cosi,q s.oia sata.i.diuitias pauperũ nitunẽ depascere,& alios
7 bonis suis spoliare. Iob 24. Agrũ nõ suũ demetũt ¶ Itẽ idem
ibid.c.4. ait q in mari gaditano sunt pmaximi & extranei ssi
mi pisces.s.arbores,& rotæ. Sunt.n. arbores pisces ad simili-
tudinẽ arcorũ facti,tantum dispãsi ramis, vt ea cã nunq̃ cre
danẽ oceanũ intrasse. Sũt ibi ẽt rotæ pisces quaternis distin
cti radijs,modiolos earũ oculis duob. vtrinq; claudẽtib. Di
cit ẽt pisces quosdã nõ solũ ad aialiũ simulachrũ esse,sed ẽt
rerũ,sicut sũt gladij & serræ quosdã et ait ad silitudinẽ hoim
formatos. Vñ ait q Olysiponensiũ legatio Tiberio principi
nũciauit visum audituq; tritonẽ in quodã specu cõcha canẽ
tẽ,nereidẽq; forma humana piscẽ,hispidũ tñ corpe visum,&
auditũ in littore moriẽtẽ. Idẽ ẽt ait in gaditano oceano visũ
esse hoiem marinũ,q de nocte nauẽ intrare solitus, ipm ad
partẽ q obsederat,degrauabat,& si nimis insisteret. demer-
gebat. Ait ẽt arietes & elephãtes i mari esse,& breuiter,qua
si oim aialiũ silitudinẽ inibi apparere. Sic verẽ dico in mari
huius mũdi esse multa gña pisciũ.i.hoim pctõrũ s.arbores.i.
altos & eleuatos supbos,cũ ramis.i.cũ affectib. expãsis & ex
tensis,vel ẽt in officijs & dignitatib.dilatores & expãsos. Dã.
4. Arborẽ vidisti sublimẽ.&c Itẽ rotas.i. volubiles & incon
stãtes & varios.q.s.oculos pro modiolis hñt,inquãtũ sp hũc
oculos ad curiose inuestigãdũ aptãt Itẽ tritonas canẽtes.i.
voluptuosos & lætos,& mũdi gaudij intẽtos,q.s.sp i ea for
ma audiunẽ,& in vana sua lætitia vitã finire noscunt. Prou.9.
Ris⁹ dolori miscebiẽ. Itẽ hoies marinos.i.crudeles raptores
& obstinatos humana quẽ spẽ sed nõ humana rõne vestitos,
sed ad mergẽdũ,& degrauãdũ , & pmẽdũ alios pparatos,&
maximẽ illos q̇ in naui religionis vel ecclæ sunt,& q p mare
mũdi amaritudinũ trãseunt,sicut potissimẽ sunt mali balli-
ui,q.s.accusando & nocẽdo nõ cessant naues.i.stat⁹ aliorum
impugnare,& pmere , & si possint ad paupertatẽ & miseriã
degrauare. Ibi sunt ẽt elephãtes.i.auari, parati ad oia grauia
sustinẽdũ. Ibi ẽt sunt arietes.i.mali iudices,parati ad alios p
cutiẽdũ & inuadẽdũ. Thr.1. Facti sunt principes ei⁹ velut arie
tes nõ inueniẽtes pascua. Ibi ẽt sũt nereides.i.malæ mulieres
diuersis vitijs moriẽtes.&c.¶ Sicut dr Pl.li.9.c.12.pisces di- 8
uersimode conteguntẽ,alij.s.corio & pilis,sicut vituli marini
hippopotami & pistrix. Alij aũtẽ corio,tñ,vt delphini. Alij
cortice,vt testudines,alij silicũ duritia,vt ostreæ , & cõchæ,
alij crustis,vt locustæ,alij crustis & spinis,vt echini,alij squã
mis,vt piscis,alij aspera cute,vt squatina,q̃ lignũ & ebora po
liunẽ,alij molli cute,vt murenæ,alij nulla cute,vt polypi. Sic
pcul dubio in mari huius mũdi sunt diuersa gña piscium.i.
hoim,iuxta illud Abac.1. Facies hoies sicut pisces maris.q.s.
diuersimode exteriorib. morib. & cõuersationib. vestiuntur.
Vñ q dã sunt q hñt p vestimẽto pilũ & lanã exteriorũ diui-
tiarũ.ps. Induti sunt arietes ouiũ . alij coriũ,& crustã tpaliũ
amicitiarũ,alij corticẽ & durã testã corporalis fortitudinis,
alij spinas & squamas tpalis possessionis. Alij vero mollẽ pel
lẽ & carnẽ carnalis dilectionis. Vel dic q lana est tpalis pos
sessio,coriũ est carnalis cogitatio , testa & cortex est mentis
durissima obstinatio , spina & aspera cutis est verborũ dura
cõpunctio,crusta & pellis est exteriorũ amicorũ mundialiũ
debilis munitio . Talib. ergo tegumentis & vestib. muniunẽ
mũdani,& talib. auxiliis arbitranẽ tueri Esai.49. His oib. ve-
stieris. Vel si vis dic in bono q qbusdã est p vestimẽto spũa
li & munimẽto lana charitatis qbusdã testa & cortex.i.duri
tia cõstãtiæ & firmitatis,qbusdã pellis & coriũ.i.cõsideratio
ppriæ fragilitatis,& sic de alijs.¶ Itẽ idẽ li.25.c.8.dr q est q̃- 9
dã spẽs aristolochiæ dicta polyrrhizõ,cuius radicẽ piscato-
res capaniæ venenũ terræ vocãt. tẽdũt.n. eã immixta calce,
& in mari spargũt. Pisces aũt mira cupiditate aduolãt,statim
que exanimati fluctuãt,& virtute herbæ mortui sursũ natãt. Ra
dix ista põt significare diuitias,q̇ p certo aiæ sunt venena. cũ
illis.n.piscatores.i. diaboli calcẽ.i. ardorẽ auaritiæ miscue-
rũt. Pisces igiẽ.i. hoies q(sicut dr Aba.1.) Facti sunt sicut pi-
sces maris,& sicut reptilia nõ hñtia ducẽ. In mari hui⁹ mun
di ad istã radicẽ.s.ad diuitias toto affectu currũt & ad volãt,
quas cũ gustauerint & acquisierint, statim p auaritiã ipsi ne
cant,ita q tandẽ exanimati,& vita grẽ priuati, & p diuitias
& auaritiam enecati finaliter p supbiam sursum natant, qa
ẽm Aug. difficile est vt superb. nõ sit q diues est. Ad diuitias
igiẽ miseri pctõres currũt & ambiũt,quas cũ adepti fuerint,
p auaritiam pereũt & p supbiam sursũ tendũt. Prou.1. Stul
ti ea q̇ sibi sũt noxia cupiũt. Vel gñaliter allega & cõiter hõ
maiori auiditate cupit illud qđ sibi est nociuũ & ad illud im
petuosius tendit. vide supra eo.c.65. §.23. vbi inuenies quõ
inter pisces sunt auguria. Ad quod facit quod dicit Plin.lib.
9.c.16. vbi dicit quod sicnlo bello ambulãte in littore Augu
sto,

sto piscis è mari ad pedes eius ealijs, quo argumēto vates. i. augures responderūt neptunū patrē adoptantē eū sibi, sexto Pōpeio repudiato. simile vr̄ qđ dicit Odoricus i libello suo q̄ , simile fuerat in q̄buldā Indię partib᷑, in quib᷑ singulis annis pisces ad littora cōsuebāt, & se capiēdos ꝑlibito ꝑ septē die rū spatiū exhibebāt, vsq; ad terrā ēt trāsiliebant, & tandē ex acto spatio a ꝑdictis cessabāt. Dicebant aūt idolatrę incolę ip- sius loci q̄ ista de causa pisces taliter veniebāt, vt suo impera tori reuerētiā exhiberēt. Ista possunt applicari ad Xp̄m. Cō- stat.n. q̄ dū Augustus. i. Chr̄s iuxta littus hui᷑ seculi transiret s. ꝑdicādo, & tā ꝑ se q̄ ꝑ alios docēdo, pisces. s. fluxibiles pec catores ante pedes eius credendo & fidē eius suscipiendo ꝓ- silierunt, & eidē, & suis ꝑdicatoribus se capiēdo exhibuerūt, & sic imperatori suo Xp̄o, a neptuno Deo maris. i. a Deo patre specialiter adoptato & dilecto reuerētiā impēdentes, se capi & conuerti a ꝑdicatorib᷑ ꝑmiserūt. Vel dic q̄ talis August᷑ fuit beat᷑ Augustin᷑, vel q̄cūq; ꝑdicator sanct᷑, q a neptuno Deo fuit acceptat᷑, & hostis ei᷑. s. Arri᷑ repudiat᷑, & grex pisciū. i. fi deliū ad ei᷑ doctrinā & exēpla reuerēs & exhibēs cōuers᷑. Ez. 38. Commouebunt a facie mea pisces maris. Vel dic q̄ si isti pi sces hoi peccatori reuerentiā exhibuerūt, multo fortius nos rōnabiles creaturę debem᷑ Deo & ꝑlatis reuerētiā exhibere.

De Terræ mirabilibus. *Cap. 67.*

t TErra non caret mirabilibus. Vnde nota q̄ vnum nota bile dicit Pli. li. 2. c. 57. q̄. s. in Dalmatia est quidam spe cus dictus Scotaquin, ore stricto, præceps hiatu, in quem deiecto leui pondere, q̄uis dies alias sit serena, turbini similis statim emicabit procella. Et (vt ait) in Cyrenai ca ꝓuincia q̄dam rupes Austro dr̄ esse sacra, q̄ humanis mani bus prophanū sit attrectari, q̄a si ab hoie attrectatur, statim au ster arenas cōcitat, & sic attrectās eis nō sine periculo inuo- luit. De ista aūt rupe dicit pōponius. c. de Aphrica, vbi ait q̄ cū hæc hoium manu attingitur, ille immodicus (. s. auster) illa- ti exur it, & arenas quasi marinos fluctus agit. Per istū specū & rupē possum intelligere duo genera ꝑsonarū q̄ hodie abū dāt in seculo & claro, videlicet quosdā impatiētes, & quosdā magnatū familiares, cōsanguineos & cliētes, qui. s. austro vē to turbido. i. alicui tēpestuoso diuiti sunt sacrati, & de eius ꝓ- genie vel familia reputati, quia procul dubio hodie nō est fas nec prælato nec alteri cuicunq; tales cōtingere, nec cōtra eos pondus alicuius correctionis vel reprehensionis mittere, nec eos ꝑ visitationē vel suorū actuū iquisitionē attrectare vel di scutere, q̄a ꝓ certo ipsi specus. i. ipsi impatientes, tēpestates ri xarū & appellationū i aere. i. in ꝑsona vel ecclesia solēt induce re, & totā pacis serenitatē in turbinē tribulationis conuerte re, auster vero. i. ipsi potētes i seculo, si suos attrectari videat, statim solent eorū negociū pro suo assumere, & alios tribula tionibus obuoluere, & grauare. Dicūt. n. de suis familiaribus & recomēdātis illud ps. Nolite tāgere Christos meos & i ꝓ phetis meis nolite malignari. & illud qđ dr̄ Zacha 2. Qui tā- get vos tangit pupulā oculi mei. Vel dic q̄ auster significat spiritū sanctū, iuxta illđ Cant. 4. Veni auster, ꝑfla hortū meū. Rupes ei sacrata significat secretū fidei mysteriū, sicut. s. my- sterium incarnationis & eucharistiæ & cetera, q̄ difficultatem importāt, q̄ spūisancto sacrata sunt, inquātū ab illo dicunt esse facta. Quid igr̄? Pro certo non est hoi licitum, & maximè simplici, tales rupes. i. talia alia mysteria manibus humanæ di scretionis attrectare ꝑ fatua discussionē. vel ēt per irreuerētē oblocutionem, quinimo austro. i. spūisancto debēt dimitti ꝑ fidem & deuotionē, q̄a procul dubio si qui ꝑsūptuosi talia vellent attrectando discutere, vel irreuerēter palpare seu tāge re, ipse auster. i. spūssanctus arenas & pōdus tribulationū sup eos inducit, & quq; ꝑ specialē hæresim, q̄nq; tpaliter ꝑ mor tem corporis, q̄nq; æternaliter ꝑ dānationē aīæ ipsos suffoca ri ꝑmittit, qđ bene figuratū est in arca testamenti, & de vasis sanctuarij, q̄ soli sacerdotes poterāt tangere, alij aūt nō, alias mortē necesse erat icurrere, sicut ēr de facto apparuit. 1. Reg. 6. in illo qui vacillātē arcam tenuit & tetigit, q̄ statim mor- tuus fuit, sicut & de Bethsamit. s apparuit q̄ arca nuda vide- runt, & ideo perierunt. 1. Regū. 6. quia procul dubio vasa san ctuarij. i. secreta nostræ fidei (quæ inuoluta & clausa debēt te neri) non debēt p̄ aliq̄ a sacerdotibus. i. a sanctis doctorib᷑ ꝑ discussionē tangi, nec ꝑ curiositatē videri, nec cū irreuerētia a quolibet tractari. alias, si simplices ipsos attrectauerit di sputādo, vel plusq̄ deceat ꝑscrutādo, cito poterūt uoitę pti

per hæresim & īfidelitatē perire, vel ēt tpaliter flagellari. Iō dr̄ Numer. 4. Filij Caath portent inuoluta, & nō tāgent ea, ne forte moriant. portent iquā inuoluta, q̄a s. ipsimet & q̄ hōt illa portare & tractare. i. inferiores simplices sacerdotes, de- bēt inuoluta & secreta ꝑ fidē portare. i. nullo modo ꝑscrutā do seu discutiēdo temere de eis disputare. ¶ Itē ibidē. ca 65. 2 dicit q̄ terra est oib᷑ elemētis mitior. q̄a. s. ignis ardet aer ꝓ cellis & tēpestatib᷑ furit, aqua fluctib. itumescit, ista tn̄ mitis benigna, indulgēs, ad vsum mortaliū cūcta generat, spōteq; odores sapores, succos & colores fundit, & bona fide creditū fænus reddit. Ista ēt medicas herbas nobis gn̄at, & venena ēt ad nostrā vtilitatē & miseratione ꝓducit & portat, & hoc ne vitæ tædio diræ famis mors lēta nos cōsumeret labe, ne lace rū corpus abrupta disper geret, ne laquei torqueret pæna ꝑpo stera, ne cōfunderēt opprobria, sed pot᷑ facillimo haustu et sine dolore extingueremur, quo taliter defunctos ipse feræ vel volucres tāgere nō ꝑsumerēt sed potius ipsi matri terræ sepe liēdos seruarēt. Adhuc aūt & iō venena cōtinet, vt auaritiā nostrā aliqualiter coerceret, & timore itua latētiū venenorū aurū & lapides effodere cū serpētib᷑ ē scrobibus puderet. Et breuiter (vt ait) terra nobis malorū remediū genuit, nos il- lud vitæ fecim᷑ venenū. Si vis applica ꝑdicta ad beatā virgi nē, & dic q̄ dato q̄ alia elemēta. i. aliæ ꝑsonæ aliqua mala ha beāt, ista tn̄ nihil, quinimo illa est mitis indulgēs, benigna, q̄ oia bona ꝓducit nobis, & fęnus creditū. s. ꝑ orōnē & deuo tionē reddit. Si vis residuū de veneno allega q̄ non est dare aliquid ita malū quin aliq̄ rōnē boni habeat, & quin aliq̄ vti litatē hoi inferat iō dr̄ Ge. 1. Vidit Deus cuncta q̄ fecerat, & erāt valde bona. Pli. postq̄ ostēdisset terræ strictissimā inha- bitationē, tū ꝑp frigiditatē duas partes vltimas cōgelatē & in pruinas & caliginē cōmutātē, tum ꝑp calorē Zonā mediā torrentem tum ꝑ oceanū innumeras terræ partes submergen tē, tū ꝑp copiā fluminū multas terras rodentē, tū insuꝑ ꝑp multitudinē serpētū nobis habitationē multarū terrarū tol lentē, tū ēt ꝑp violētiā terremotuū multas ciuitates deuorā tē, finaliter auaritiā & vanitatē humanā pulchrē redarguit, in hæc verba Hæc est iquit materia gloriæ, nr̄ę, hic sedes, hic honores gerimus, hic exercemus ipꝑia, hic opes cupim᷑, hic tumulat humanū genus, hic instauram᷑ bella ēt ciuilia. & cę dibus nostris laxiorē facimus terrā. Et vt publicos gentiū fu rores trāseā, hæc est in qua conterminos pellim᷑, furtoq; vi- cini cespitē nostro solo affodim᷑, vt q̄ latissimè rura metatus fuerit, vltraq; fines exegerit accolas, & ad mēsuras auaritiæ suæ ꝓpagauerit, nō attēdat tn̄ quāta portionē terræ tādē ob tineat defunct᷑. Ista moralizatione nō indigēt, sed allega ad cōtēptū mūdi &c. ¶ Pl. li. 2. de terræmotu diffusè tractat, sed 3 q̄a s. de terra satisfactū est superi᷑. li. 1. c. 2. iō omitto. illud aūt solū addo qđ ait, q̄. s. loca arenosa aut cauernosa raro pa tiunt terręmotū. Gallia ēt & ægiptus terræmotu nō cōcutiū tur, & hoc forte q̄a sunt terræ planæ, nā (vt ait) loca mōtuosa & maritima facili᷑ tremūt. De hoc aūt q̄ dr̄ Gallia nō treme re intelligo modicū seu raro tremere, quia. s. ibi scio terręmo tū aliquotiēs fuisse. Asia aūt (vt dr̄) sęꝑissimè tremit. Vn̄ ēt (vt ait) tpe Tiberij Cæsaris. 12. vrbes i Asia minore vnico terręmo tu absorptæ seu dirutę sunt. Terræmot᷑ est tribulatio vel æter na dānatio, violenta tētatio. Igitur dico q̄ ꝑ talē terręmotū non læduntur multa gn̄a bonarū ꝑsonarū, videlicet illi q̄ sunt arenosi ꝑ sterilitatē paupertatis, cauernosi ꝑ ꝓfunditatē humi litatis, plani vero ꝑ manifestationē veritatis, & ꝑ sinceritate sim plicitatis. Loca vero maritima. i. illi q̄ sunt iuxta fluct᷑ mūda norū negociorū, mōtuosa ēt. i. illi q̄ sunt i altitudine dignita tū & officiorū, faciliter tales terręmot᷑ icurrūt, ipsosq; tēta tio, tribulatio & dānatio de leui destruunt & subuertūt. ps. Fundamenta montiū cōturbata sunt, & cōmota sunt, qm̄ ira tus est eis. Itē sm̄ eum li. 2. c. 89. Terræmotus causa est terra- rum nascentiū & crescētium & ꝑeuntiū. Nam q̄nq; ꝑ terræ- motū insulæ nouæ efficiūtur & generant, exēplificat de Nea, Alonæ, Thera & therasia, & plurib᷑ alijs. Itē q̄nq; ꝑ terręmo tum q̄ insulæ & terræ firmæ fuerant, submergunt, & exēplifi- cat de illa terra de qua dicit Plato q̄ ipsā mare Atlanticū nūc occupat, & de alia ciuitate q̄ vna cū populo suo submersa est ibidē. c. 60. Itē q̄nq; īsulæ terræ firmæ efficiunt, & ipsi terræ so lidæ adiūgitur, & exēplificat de Zephirio. Antissa & alijs mul tis. Item q̄n. ne de istis terris sūmis insulæ procreant, & ab ipsis terris solidis, distingūtur, & exēplificat de Prochyta insu la, quæ prouolutis mōtibus fuit facta. Itē q̄nq; ꝑ terręmotū

tū ipsi montes ad terrarū planitiem æquantur,& exēplificat
de monte Epopo in sinu cāpaniæ,q repente flāma ex eo emi
cante,cāpestri planitie adæquatus est de multis ergo locis,
& tertis exemplificat Pli.in quibus fecit mirabilia terremo-
tus.posuit ēt exempla infinita de ciuitatib.& terris a diuersis
maris partib.& diuersis terremotibus absorptis vel factis,q̄
ponere longum esset.Igitur oia ista possunt referri ad proui
dentiam Dei occultā,quia.s.nunc terra q̄ est immobilis con
cutitur,& mouetur,qñ ipse Deus inuariabilis,& stabilis per
suā occultā prouidentiā ad faciendū aliquid inclinatur.psa.
Terra mota est,& .n.cœli distillauerūt.Dico ergo,q p terre-
motū in hoc mūdo mirabilia fiūt,q.a.s.spūaliter cōsiderādo,
qñq; nouæ insulæ.i.noui fideles fiūt,& surgūt p fidē , vel per
pniam cōuertunt.Qñq; ēt ipsa prouidentia pmittēte , illi q
iā facti erāt,& qui diu in fide,& motib.pmāserant,a mari.i.a
diabolo vel pctō submergunt,& p dānationē destruuntur.
Qñq; illi q terræ.i.ecclesiæ per fidem,vel Deo p charitatem
continui,& cōiuncti fuerant,inde p schismata diuidūtur, &
in diabolicas insulas cōuertunt,sicut schismatici, q in sectas
varias distinguuntur,& dato q aliqñ mōtes.i.viri alti in sciē
tijs,& gradibus ecclesiæ fuerint,in mare tñ pctī aliqñ p hære
ses deuoluūt,& p dānationē finaliter submergunt , patet de
Arrio.Qñq; vero econuerso illi qui insulæ diaboli , & diuisi à
terra.i.a Deo in ecclesia p schismata fuerāt,& p fidē iterū eis
iūgunt,q.a vt breuius cōcludā,ois noua & totalis hoium cō-
uersio vel obstinatio,& dānatio, oisque diuisio vel reunio a
terremotu diuinæ prouidentiæ uenit,& ab ipso actiuē vel pas
siuē instituit & cātur.iō bñ dī ad Ro.11. In ipso & per ipsū
& cū ipso oia sunt.Idem fit tpaliter,quia.s.in mundo fit q ter
remotus fortunæ,& prouidentiæ diuinæ quosdā de nouo ad
statum prosperitatis,qui nunq̄ alias ibi fuerāt eleuat,quosdā
vero qui diu fœlices fuerāt,ex toto submergit & depauperat.
Quosda aut q mōtes alti & in statu suo firmi fuerant,in mari
tribulationū situat,ipsosq; submergit,& adnihilat,alios vero
q diu insulæ.i.in fluctib.tribulationū vixerāt,in terras firmas
mutat,ipsosq; roborat & trāquillat,fit ēt q iste terremotus,
quosdā qui mōtuosi.i.alti diuites,& supbi sunt, mediante flā
ma tribulationum alijs.i.vicinis adæquat,& oēm status exce
dentiā eis trūcat.vñ Ezec.29 dī de Aegypto quæ diu regnū
altissimū fuerat , q erit regnū humile inter regna cætera, &
nō eleuabit supra nationes. Vel si vis expone nō solū de pso
nis,imo & de gñib.vel parentelis hoium,quorū cōtinuē vna
surgit,alia perit.&c.sicut supra.Vñ Eccl. 1. Gñatio aduenit,
& gñatio præterit,terra aūt in æternū stat . Vel si vis expone
istud vltiorū de die iudicij,vbi.s.emicante flāma ignis confla-
grationis mōtes vallib.æquabunt,& oia ad planitiē reducen
tur,sicut dī Baruc.5.Constituit dñs humiliare oēm montem
excelsum,& rupes perennes,& conualles replere in æquali-
tatem terræ.Vel dic si vis,q licet hō aliquis mons.i. supbus,
& psumptuosus existat,& alijs altiorem,nobiliorē & sufficiē
tiorē se credat, pp quod sup alios se extollat & ab eorum so
cietate,& æqualitate se diuidat & seiungat,nō cessat osī gfā
ma charitatis ipsum alijs adæquet,& familiarē & socialē fa-
ciat.Vel flāma tētationē significat,q̄ p certo tales nō psumē-
tes de suis virib.humiliat,ipsosq, alijs adæquat & assimilat,
tumorē superbiæ se dat,qñ.s.ipsa tentatio ad sui cognitionē
ipsos reuocat.Vtile est ergo talib.qñq; flāma tētationis tāgi,
vt seipsos cognoscentes possint alijs coæquari,& per humili
tatē a tumore supbiæ tēperari,& alijs conformari,vt sic alij
possint eis dicere illud Esai. 14. Et tu vulneratus es sicut &
5 nos,nostri similis effectus es.¶ Scđm Pli.li.2.c 95.Aliq̄ sunt
scrobes,specus,cauernæ seu lacus,q morisferi sunt intuenti-
bus.exhalant.n.vapores,& spiritus pestilentes, q̄ subito exa-
nimant tales spūs haurientes. Dicit ergo q iuxta Soractē lo
cus est quidā & nullis aialib. alijs est piculosus,& ipsis q de
sup volauerint,mortifer & dānos⁹.In sinnessano ēt agro pu
teolano sunt q̄dā scrobes mortiferæ oib.aialib. pter hoiem,
hoi vero qñq;.Itē in hirpinis(vt ait)locus est quē qui intrāt,
moriunt.In hierapoli vero in Asia similiter est q.dā locus, q
oib.intrātib est mortifer,pterq; sacerdoti matris deorū.Per
talia loca intelligere,potes loca, psonas, & negocia quæ hoīs
spūaliter sunt danosa,sicut.s.est mundus, mala mulier sūau-
riolus,hæreticus,& alia similia.Ab istis.n.cōtinuē exhalant,
& exeūt qdā spūs pestilētes.s.malæ tētationes & suggestio
nes verba,& inductiones,aīas spūaliter occidentes , & iō bī,
quicquis talia mala negocia vel psonas frequētat aut sequit,
p diuersa vitia necessario morit.Aues ēt q̄ clare vidēt.i.mun
di sapientes ibi multoties pereunt,vbi alia aialia.i. mūdi sim
plices,p vitia nō succūbūt.Et bī solus hō,solus sacerdos ma
tris Deorū.i.illi soli qui more hoīs pfecta rōne regunt,illi ēt
qui matri Deorū.i.ecclesiæ genitrici sctōrū,vel Beatæ virgini
reginæ angelorū deuotissimē famulant, possunt illa pericu-
la euadere,& per debitū regimen,& cautelas necessarias ta-
liter faciūt,q in illis periculis nō succūbunt , quia pro certo
illos culpa vitiorū nō superat quos rō discrete gubernat , &
quos deuotio sacrat.Allega sicut vis.Igit dicamus illi matri
Deorū beatæ virgini,Sub tuū psidiū cōfugimus scta Dei ge-
netrix.&c.¶ Teste eodē ibidē,apud delphos in illo nobilissi- 6
mo apollinis oraculo specus erat fatidicus,cuius exhalatio
ne temulēti præcinebant futura.Sic verē in oraculo apollinis
Chri.i.in fide ecclesiæ sun antiquius specus pfundæ humili
tatis. vñ spūs sanctus exhalās,pphetas ad pdicādū futura mo
uebat.Vñ illud,Spūscto inspirati,locuti sunt pphetæ.¶ Pli.li. 7
2 c.97.noiat multas insulas tā in mari,q̄ i lacub. sp mobiles,
de quib.supra dixi li.8.c.1.§.24.& 25.Inter cætera in ipse di-
cit esse in Varquinensi lacu magno Italiæ duas insulas q̄ ven
to p lacū circūferunt.Vnū tñ ipse dicit satis mirabile,q.s.istę
insulæ p vētū mutant in forma nūc rotūdā, nūc triquetram,
nunq̄ vero in quadratā.Sic verē pctōres in mūdi lacu instabi
les,& mobiles existunt,& cōtinuē p vētū vanitatis vel diabo
licæ suggestionis mouent,& discurrunt,& diuersas formas,
varietatis induūt,& cōditiones suas varias circūducūt. vnū
tñ deficit,quia.s.nunq̄ possunt formā quadratā cōstātiæ & p
fectionis acquirere,seu ēt quadraturā quattuor virtutū car-
dinaliū obtinere.Vel dic q ēt in religione multi sunt quos sta
tus plani vbi vult conuertit & mutat , excepta tñ quadratura
quattuor virtutū cardinaliū,q̄ p posse suo nullatenus eis do
nat,quia p certo quidā sunt qui ad oia mundi negocia sp in
ueniunt mobiles,& parati,nūq̄ tñ volūt fieri virtutib.& mo
rib.quadrati.Hie.13.Nō poteritis bonū facere cū didiceri-
tis malū.¶ Pōponius in descriptione Asiæ minoris refert p- 8
pe Coricō oppidū mōtē esse a summo vsq; deorsū hiatu grā
di psoratū,q siluis vmbrosis pēdētib.& riuis susurrātib.per
angustū descēsū mille quingētorū passuū p vmbras amœnis-
simas introeuntib.pulchrū ac mirificū dat aspectū,vbi cū ad
intima vētū est,sonitus cymbalorū diuinitus crepitantiū au-
dit,& tādē in pfundo ingēs amnis subito apparēs , & subito
se abscōdēs cōspicit,vltra vero spacium est magis q̄ vt pgre
di quisq̄ ausit horribile,& iō incognitū . Iste ergo specus(vt
ait)sacer,& a dijs habitari est creditus,nihilq; hūs nō venera
bile.Vñ vī(vt ait)alicui numini cōsecratus. Satis verō ppe
ait aliū specū esse Typhoneū appellatū,vbi incolæ cubile Ty
phonis gigātis fuisse ferūt,q angusto ore pssos,& assidua no-
cte suffusus, nō facile pspicit,q ita est pestifer & nociuus , q
qcqd in eū viuū immittit,cōtinuo exaiat, & morit. Per ista
duo loca possunt pprie intelligi paradisus p primū,& infer-
nus p scđm.Cōstat.n.q paradisus in empyreo positus,speciem
montis obtinet,in quo syluæ diuitiarū,deliciarū & sciarum,
& vmbræ eminētiarū abūdāt,& in quo ois amenitas manet,
q̄ oēm delectationē cōtinet,& hoium aspectum delectat, re-
creat atq; fouet.Ista est tñ veritas,q accessus,& introitus est
difficilis,& angust⁹,& p arctitudinē pniæ cōstrictus, q.a sicut
dī Matt.7.Arcta est via,q̄ ducit ad vitā.Verūtñ postq̄ hō illū
introierit,statim cymbalū gaudij, & lætitiæ sempiternæ au-
diet,fluuiū immēsæ diuinitatis videbit,qui sibi scđm merita se
subtrahet vel ostēdet,locūq; impscrutabilē & incognitū.s.ip
sam æternæ,& diuinæ sapiæ secreta abyssum ibi repetiet , q̄
nullus vnq̄ hoium ad plenū cognoscere valet. ad Ro. 11. O
altitudo sapiæ,& sciæ Dei,q̄ incōprehēsibilia sunt iudicia ei⁹
& inuestigabiles viæ eius,& sic p certo istū locū cognoscet
esse summo numini Deo sacratū,& à dijs.i. à sctis & ab ange
lis frequētatū.Sed verē alius locus infernū significat,vbi Ty
phō gigas.i.lucifer mō cubat,quē noa,& tenebrosa obscuri-
tas sp obūbrat,vbi qcqd intromittit p æternā dānationē in-
terimit atq; necat,& cui⁹ cōditionis sit(q.a null⁹ inde reuer-
titur)quilibet hominum nunc ignorat.Ista est ergo illa terra
tenebrosa,& operta mortis caligine,de q̄ fit mentio Iob 10.
& illa de q̄ dī Prouer.2.Vsq; ad inferos semitæ illius,oēs qui
ingrediunt,nō reuertentur,nec apprehendent semitas vitæ.
¶ In eodem e.dicit idem Pomponius q in vrbe Pompeiopo
li ostēdit arati poetæ tumulus,ob hoc solū memorabilis q.a 9
nescit quare saxa ibi iacta dissiliāt.Hæc ergo allegari possūt

q per

q Per istum tumulum vel p istũ poetã tumulatũ pñt obstina
ti & in vitijs sepulti hoĩes denotari, quia re vera saxa iacta.i.
correctiones & tribulationes cõtra eos à Deo platis & pdi-
catorib. immissas, solent reijcere, & ipsas non admittere, sed
contra iacentes iniuriosè reflectere, & nullatenus retinere.
20 Prou. 9. Qui arguit derisorẽ, ipse sibi iniuriã facit. ¶ Itẽ dicit
Pli. li. 2. c. 98. q in agro harpano frumentũ satũ nõ nascit. Sic
verè multi sunt ita pessimi, q si in eis frumentum doctrinę sa
næ seminaueris, nunquã tñ fructũ bonorũ operũ ab ipsis re-
portare valebis, qa s. mali auditores ad modũ istius agri fru
mẽtũ verbi Dei recipiunt, fructũ tñ bonorũ operũ nunq̃
21 reddũt. ¶ Itẽ idẽ ibidẽ dicit q in agro Crustumino fęnũ na-
tum ibidẽ noxium est, alibi vero salubre. Tale fęnũ sunt mul
ti, q. s. in patria in qua sunt nati, vel in religione, societate vel
ecclesia vbi sunt primitus procreati, sunt qñq; nociui, fatui at-
que mali, q tñ si alibi transferant, oĩ malitia deposita salubres
& boni efficiunt, & psonas bonas & vtiles transmutant. Istis
ergo plus valẽt in aliena pãtria q̃ in sua, & in scda ecclesia q̃ in
pma. Vtile est igit talib. se trãsferre, & de loco ad locũ vel
de ecclesia ad ecclesiã se mutare, qa. s. sæpe fit q qs in sua pa-
tria inter amicos nõ corrigit, qui terra aliena vbi caret fau-
torib. castigat. Ge. 12. Egredere de terra tua, & de cognatio-
22 ne tua, & veni in terrã q̃ mõstrauero tibi. In fine istius scdi li
bri ponit Pli. mensuras totius orbis, sicut prius pnsuerat viã
nauig. indi oceanum. Antiqui. n. magna diligentia laborauc-
runt vt scirent quanta esset orbis longitudo, latitudo, subli-
mitas, & profundum, & iõ mensuras geometricas habuerũt,
& partim p cęleste scientiã, partim p geometriã, olim terrarũ
particulariter, & ipsius orbis gñaliter certas mẽsuras & spa-
cia didicerũt. Verũ qa scire mẽsurã circuitus orbis terræ est
impossibile, pro eo q maior pars terrarũ est coopetta aquis,
iõ ponit vnũ exẽplũ valde mirabile ad sciẽdũ quo spissitudo
terræ & vsq; ad centrũ profunditas fuit scita. Dicit. n. q cum
Cyanus geometer obijsset, & post paucos dies hæredes sui
eius visitarent sepulchrũ, inuenerunt ibi epistolã noĩe Dio-
nysiodori, alteri9 summi geometræ, ad superos scriptã, vbi
cõtinebat puenisse eũ a sepulchro ad infimã terrã per spaciũ
42. mil. stadiorũ, qd interpretantes geometræ dixerunt epi-
stolã a medio terrę missam, ex quo cõsecuta cõputatio est, vt
circuitus globi terræ ducentorum quinquaginta quinq; mi-
lium stadiorum esse deprehenderetur, sm harmonicam ra-
tionem, quę cogit rerum naturam sibiipsi congruere. Hic er
go expliciunt mirabilia de secundo lib. Plin. secundi.

De Mirabilibus in arborum specie. Cap. 68.

ARborum multæ sunt stupendæ cõditiones. vnde no
1 ta sm Pli. li. 12. c. 6. q in India sunt mirabiles arbo-
res, quas Macedones, qui fuerunt cum Alexandro in
Indijs, pdiderũt, quarũ qdã naturas & gña dixerũt,
sed noĩa tacuerunt. Dicit igit ibi esse arborẽ noĩe palã, lõgi-
tudine trium cubitorum, latitudine duorum, cui9 folia alas
auiũ imitant, ex cuius fructu & cortice exprimit succus ad-
mirabilis dulcedinis, & hnc in tãta copia (sicut ait) q de suc
co vnius pomi pñt quatuor hoĩes satiari. Dic moraliter, q
tales sunt vel dñt esse contẽplatiui & pfecti, qa pro certo isti
habent tres cubitos in altũ. i. fidẽ sanctę Trinitatis, duos in la
tũ. i. dilatationẽ dulcis charitatis, folia i. cogitationes & ver
ba ad formã alatarũ auiũ p altitudinẽ affectionis & locutio
nis, quia. s. boni mores auiũ. i. angelorũ & sctõrum s p de subli
mib. cogitãt & loquunt. Io. 3. Qui de terra est, de terra loqui-
tur, & q de cęlo est, sup oẽs est. Succũ vere dẽt emittere dul
cẽ. s. doctrinæ suauitatis & dulcis eruditionis. Cant. 4. Fauua
distillãs labia tua. Vel dic q iste est Chrs, q habuit tres cubi-
tos i. triplicẽ naturã in vna psona, s. diuinitatẽ, aiam, & cor-
pus, duos vero habuit in latitudine cubitos, quia. s. ipse se di
2 latauit ad bonos & ad malos. &c. sicut supra. ¶ Itẽ sicut dicit
idẽ ibidẽ, est vna alia arbor similis pcedenti, q̃ portat poma
dulcissima, & tñ comedẽtib. nociua, & intraneorũ valetudi-
ni infesta. De hac aũt pcipit Alexander ne qs suorũ tãgaret. Ta
lis arbor est mundus, qa p certo dato q ipse habeat aliq̃ simi
litudinẽ bonitatis, ita q poma & fructus eius. s. delitiæ, diui-
tiæ & honores sint delectabiles atq; dulces, qa tñ intranea. s.
mentẽ & actionẽ solẽt lędere, pcepit Alexander. i. Chrs im-
perator noster ne aliquis de exercitu fideliũ istos fruct9. i. mũ
di bona p affectionẽ tãgeret, & ab eorũ amore qlibet absti-
neret, dicẽs per Ioãnẽ 1. Io. 2. Nolite diligare mundum, neq;
ea q̃ sunt in mundo. Vel dic q tales fruct9 dulces sunt dulcia
verba adulatorũ, luxuriosorũ, hæreticorũ, & similia, qa vere
q̃uis isti videant bonis arborib. i. bonis hoĩb. similes, & eorũ
ẽt verba similitudinẽ bonitatis, & amicitiæ pẽdant, ipsa tñ
suis auditorib. & gustatorib. sunt noxia. &c. sicut supra. ¶ Itẽ 3
dicit idẽ q in India sunt arbores de quib. Indi faciũt sibi ve-
stes. Vñ ait vbi supra q i bactria arbor est similis terebintho
cuius poma amygdalis minora, miræ suauitatis existunt, de
cuius folijs tritis, & paratis vestes sibi faciunt lineas & cõpo
nunt. Dicit idẽ ẽt ibid. c. 11. q in india circa insulã Tylon ẽ ar
bor dicta gossampiu9 quadã vestita lanugine, de qua fiũt lin
thea indicis pstãtiora. Dicit ẽt ibidẽ in Arabia arborẽ esse di
ctã cynã folio palmæ similẽ, de qua incolæ faciũt sibi vestes.
Dicit insuper ibid. c. 10. q in insula Tylo sunt lanigeræ arbo
res, & hoc miro mõ. faciũt. n. quosdã fruct9 ad quãtitatẽ cu
curbitarum, q̃ maturitate ruptæ ostẽdunt lanuginis pilas, de
qb. fiunt linthea pciosa. Vocat aũt malũ cotoneũ ille fruct9.
& sequit. c. 15. Sic inquit Indos arbores suæ vestiũt. & hoc (si
cut apparet) qa aliqñ de folijs, aliqñ de lanugine, aliqñ de fru
ctib. vestes texunt. Plin. ẽt li. 28. c. 14. dicit q ẽt apud nos qdã
arbores in folijs suis quãtulãcunq; lanuginẽ gerũt, q̃ alijs gẽ
tib. lana est. Ego ẽt audiui q cortices nucis indicę texunt in
saccos. Charissimi folia in scriptura significãt opa, vestes aũt
q̃ ex talib. cõponunt, & fiunt, significãt virtutes & merita. Igi
tur dico q arbores significãt viros sctõs, in terra. i. in ecclesia
per fidẽ radicatos, odore sctitatis diffusos, lanugine seu lana
charitatis & bonæ affectionis vestitos folijs verborum orna
tos, & fructib. bonorũ operũ opulẽtos. Mar. 8. Video hoĩes
sicut arborea. Isti sunt a quorũ affectib. sermonib. & opibus
lanę. i. bona exẽpla & documẽta colligunt, de quib. fideles fa
ciũt sibi vestes virtutũ & meritorũ, qb. eorũ aiæ vestiunt, &
spũaliter adornant ps. Astitit regina a dextris tuis in vestitu
deaurato. Vel dic de pijs hoĩb. q de fructib. & folijs diuitia-
rum suarũ faciunt indis. i. hoĩb. pauperib. vestimẽta. Mat. 25.
Nudus erã, & cooperuistis me. Vel dic q cũ cucurbita sacræ
scripturæ aperit & exponit lana sacræ doctrinæ & erũpit de
qua iusti virtutib. induunt. ¶ Scdm Pli. li. 12. c. 8. Cõtermina 4
est Indis gẽs ariana, apud q̃ est frutex pestilẽs, raphani folio,
lauri odore, q̃ tanq̃ sibi pestilentẽ vitãt equi. Iste. n. frutex pe
nè oẽ priuauit Alexandrũ equitatu qñ primo Indias introiuit.
Per fruticẽ q̃ est apud gẽtẽ arianã, possum intelligere arria
norũ doctrinã & hæresim pestilẽtẽ, q̃ p certo equos i. fideles
& disciplinatos ipsius Alexãdri. i. ipsius imperatoris nři Xpi
qñ primũ indias. i. mundũ intrauit, hoc est dictu, in principio
ecclæ quasi ex toto destruxit, & p errores varios inuenenauit.
Exo. 15. Equũ & ascẽsorẽ piecit in mare. Equũ dico i. fi-
delẽ, ascẽsorẽ aũt. i. fidẽ, sicut appar ait ad litterã, qa tunc p-
ter Ambrosiũ mediolanensẽ & Hilariũ Pictauẽ. & alios pau
cos, quasi nulli erãt episcopi qn essent hæretici, & spãliter ar
riani. Equi igit. i. fideles dñt istũ fruticẽ i. arrianę gẽtis pfidiã
deuitare, & ab eorũ hæreticis errorib. declinare. Abac. 1. Le
uiores pardis aqnl eius. supp. ad fugiendũ. Vel dic q iste fru
tex significat malã mulierẽ, qa p certo ista est q̃ equos. i. car
nales & luxuriosos (de qb. dr Esa. 31. Eq eorũ caro, nõ spũs)
inuenenat p luxuriæ fęditatẽ, quapp Alexãder Chrs equita
tũ militię christianę p tales herbas venenosas. i. malas mulie
res quasi ex toto amittit, inquantũ per pctm luxuriæ cotidie
ipsos perdit 1. Paral. 18. Subneruauit oẽs equos curruum eo
rũ. Vel per istã herbã intelligere possum bona mundi, q̃ per
superbiã & auaritiã inuenenant. &c. sicut supra. Vel per istã
herbã intellige quodcunq; volueris pctm &c. ¶ Itẽ idẽ ibidẽ
dicit q in india spina q̃dam ẽ cuius succus oculis instillatus
cæcitatem oib. aialib. infert. Est ẽt ibi herba pcipui odoris re
ferta minutis serpentib. quorum ictu protinus moriendum
est. Sic verè in mundo isto sunt spinæ. i. diuitiæ, quarum suc-
cus. i. gustus, delectatio & affectus suos excęcãt possessores,
qñ. s. oculum cordis tangunt. Ideo bene cauendum ne ocu-
lus cordis tangatur, dato q diuitiarum copia habeatur. psal.
Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Sunt ẽt in isto mun-
do herbæ odoriferæ, refertæ tñ serpentib. i. hypocritæ cum
odorib. bonæ famæ pleni tñ criminib. & venenosis iniquita-
tibus, ad quos dum quis propter odorem suæ famæ incautè
trahitur, ab eorum serpentibus. i. ab ipsorum vitijs, malitijs,
& iniquitatib. enecatur. Vel dic q circa herbas odoriferas. i.
circa bonos qui sunt in religione vel ecclesia, sp est dare ser-
pentes, i. malignolos inuidos, & detractores. &c. Vel dic q

herbaq́ in cordib. malorum multum fragrat, significat bona mundi. Inter ista tñ habitant serpẽtes. i. demones aias diuer
6 sis vitijs occidentes. Deu. 8. Ibi erat serpens flatu Irens. ¶ Itẽ li. 12. c. 9. dicit idẽ q in persico mari arbores sunt q́ super arenam sine infixione nudis radicib. stantes, & more polyporum ipsis arenis adhærentes, cõtra fluctus maris resistunt immobiles, & dato q æstu maris oĩ die operiant, q q; in terra nullatenus radicentur, quodã tñ naturæ miraculo cõtra fluctus stare immobiles cõprobantur, quasi simile vr̃ ponere li. 16. c. 2. dicẽs q in Germania sunt quidã maris refluxus qui lacus faciunt, circa quos sunt arbores protensæ & altæ, q́ suffossæ fluctib. vel propulsæ flatib. vastas cõplexu radicũ insulas auferunt, atq; ita libratæ stantes, nauigant ingentiũ armamẽtis amotum. Vnde qñq; factum est q classis Romanæ per eiusmodi lacum nauigans, de longe vidẽs erectas nauigantes arbores terreretur. Sic ergo patet q aliquæ inueniunt arbores q́ sine radicatione stant infra fluctus, aliquæ aũt q́ sine radicatione stant, & natant super fluctus. Ista põt mihi significare duo gñã personarum, q́ quamuis non sint per virtutem perseuerantiæ, perfectionis, & constantiæ multimode radicatæ, nec in se fortites stabilitæ, tñ quasi ex quodã miraculo inueniuntur stare, & cõtra fluctus tribulationum, in lacu mundi consolationum erecti ad Deum permanere, iuxta cõsilium Apostoli 1. ad Cor. 10. Qui stat videat ne cadat. & 1. ad Corint. 16. State viriliter agite. &c. Primi ergo sunt simplices, & timorati, scd̃i vero sunt prudẽtes, & eruditi. Simplices. n. dato q radicatione magnæ constantiæ careãt, ita tñ fit q qñ fluctib. tentationum & tribulationum operiuntur & impelluntur, solent arenis futuræ mortis per consideratione & humilitate taliter adhærere, q contra vitia immobiles perseuerant, sicut de Thobia dr̃ Tho. 1. q dato q alios videret idolatrare, ipse tñ immobilis iudicij timore pmansit, iuxta illud 1. ad Cor. 15. Stabiles estote & immobiles. Prudentes aũt viri in ipso lacu mũdanæ pspetitatis politi, & ibi per mũdana negocia fluctuantes, fortunæ flatib. circũpulsi, per grãm solent exurgere, & erecti sursum ad cęlestia per affectũ, per lacũ seculi nauigare. Istud aũt fit quia in ipsa aqua mundanę pspetitatis per affectũ nõ se plundant, sed ibi quasi per cõtẽptũ supernatãt, & quia tunc radices desideriorũ suorũ ęqualitate iustitiæ taliter librant, q sine casu pc̃ti in ipsis fluctib. p
7 leuerant. ps. Nos aũt surreximus, & erecti sumus. ¶ Itẽ Pli. li. 12. c. 11. dicit q in Tylis est q́dã arbor albæ spinæ similis, portans florẽ roseũ, qui flos noctu cõprimitur & claudit, in ortu vero solis aperitur, in meridie vero totaliter dilatatur. Incolæ aũt istam arborẽ q́ sic claudit & aperit florem suum, dormire asserunt. Sicut ẽt dicit idẽ Pli. li. 13. c. 17. in Aegypto est herba lothos, de qua siccata, & tonsa incolæ faciunt sibi panẽ. cuius flores ad solẽ aperiunt, & sole occidente cõprimuntur, & folijs cõteguntur. Ista expone per oia sicut de helitropia. i. de solsequio supra li. 12. ¶ Sicut dicit idẽ, q́dã sunt arbo
8 res q́ vno loco viuunt, alio vero loco viuere nequeunt, quod contingit qñq; plãta se mutari fastidiente, qñq; ipsius plãtæ imbecillitate trãslationẽ nõ sustinente, qñq; cœlo inuidẽte, qñq; solo repugnante. Ecõtra aũt cõstat q q́dã plãtæ trãslatione proficiunt, & melius in alieno, q̃ in proprio solo viuũt. Vnũ tñ dicit hic incredibile. s. ipsas arbores alibi transferendas exorari, & pcib. inchoari vt alibi viuant atq; trãsmigrẽt. A solo ẽt qđ ipsas hẽt recipere, dicit posse imperrari vt alienas arbores alat, aduenasq; recipiat. Quãuis istud vltimũ superstitiosum aliqualiter videatur. s. q arbor, & terra audiãt verba pcum, possum tñ dicere q tales significant duo gña psonarũ, quia. s. quidã sunt qui nunq̃ ad aliud solũ. i. ad alienã patriã volũt trãsire, sed in suo solo & patria sp persistere nec alibi lucrũ q̃rere, sed ibi iugiter residere, sicut sumus cõiter nos alij Pictauienses, nos et tendentes, quòd nõ est propheta sine honore nisi in patria sua, nec attendentes q deus Abraã futurũ in gentẽ magnã, in alienã patriã misit, ipsiq; terrã ppriam interdixit. Ge. 12. Egredere de terra tua. &c. Istud aũt cõtingit ex nr̃a imbecillitate, vel ex fastidiosa voluntate, vel ex cęli. i. Dei indignata cõtra nos bonitate. Ecõuerso vero q́dã sunt qui ad partes remotas se trãsferũt, & in patria sua viuere nesciunt vel nõ pñt, alibi vero trãslata pficiunt & ascẽdũt, sicut apud Lemouicẽses cotidie ppẽdimus, quos his tpibus in alienis puinciis & prijs magnificos videmus. Nos ergo sumus sicut arbores, q rogari volumus vt trãsferamur, ipsi vero solũ alienũ rogare videnẽ vt ibi recipiãtur, & viuere permittant. In his igit̃ ipsos cõmẽdo, nos vero tanq̃ ignaros super oĩa reprehẽdo. Ipsi. n. videnẽ sentire cũ Seneca q oẽ solũ patria est viro forti, & nõ q mollius ossa cubẽt manib. tumulata suorum. Iob 29. In nidulo meo moriar. &c. Vel dic ecõtra q multi sunt qui in terra & patria dulci & fertili nutriti, alibi transferri & vagari non volũt, quia. s. ipsis bona patriæ suæ sufficiunt. Alij vero cõtra sterilitate propriæ patriæ copulsi, alibi necessario victũ q̃runt. Vel dic q q́dã sunt qb. sufficit locus, status, gradus, officiũ, bñficiũ in quo vocati & primo nati sunt, ne per ambitionẽ alibi trãsferri volunt. Idẽ istis necesse est qñ aliena, officia, & dignitates dãt trãsferri, q rogent, & quasi inuiti illuc trahantur, & ad pbendũ consensum ab alijs inducantur, dicentib. s. illud Esa. 3. Vestimentum tibi est, princeps noster esto. Alij aũt ambitiosè volunt trasferri, & de beneficio ad bñficiũ trãsmutari, ita q ipsum solum alienũ. i. aliena collegia rogare non cessant, vt eos recipiant & admittant. similes absaloni, qui. s. dicebat 2. Re. 15. Quis me cõstituat iudicẽ super terram, vt ad me veniant gentes, & iustè iudicẽ? &c. ¶ Scd̃m Pli. li. 16. c. 45. Aliquæ sunt ar
bores q́ in terra gigni nõ pñt, & in arborib. nascuntur. Quũ 9
. n. suã sedẽ non habeãt, in aliena viuũt, sicut exemplificat de visco, & de plurib. herbis. Viscũ. n. est frutex qui in arborib. deiectis seminib. nascitur, ita q arbor adnata alteri vocitat, qđ tñ in terra seminatum nullatenus gñatur. Circa istũ fruticem duo sunt mirabilia. Vnum quia si nascatur in arbore, q́ folia mutat, solet & ipse decidere. Si vero nascat in arbore q́ folia sua seruet, dr̃ ipsi stabiliter inhærere. Aliud mirabile est quia semen eius rimis arborum impressum nõ põt fructificare, nisi primo in ventrem auium, & maximè palumbi, vel turdi fuerit maturatum. Cum aũt ab auib. comestum, & aliquãdiu in ventre seruatum maturũ redditur, tunc frutex inde faciliter gñatur. Sup oia aũt pciosum est viscum qđ crescit in robore vel in quercu, qđ. s. vulgus cõtra morbum caducum valere dicit, nã (vt ait idẽ Pli.) quicqd robori adnascit, de cęlo missum credit, & signum esse q arbor illa à Deo eligat. Tanti ergo honoris iste frutex apud antiquos fuit, q in ius collectione & sectione duo Tauri albissimi immolarentur eiusdem in sago albo reciperet, sacerdos in veste alba cũ falce aurea ipm colligere teneret, populus vero vt donum suum Deus psperum faceret pcabantur. Arbitrantur ẽt (vt ait) illo frutice fęcunditatẽ cuiuscunq; sterili aiali dari, & cõtra venena perhibent remediũ esse. sicut idẽ ibidẽ dicit. Per istũ fruticẽ arborib. insitum & adnatum possum intelligere filiũ Dei hoi adiunctũ & ĩcarnatũ, & maximè ipsi robore seu quercui. i. ipsi robustæ, & solidæ beatæ virgini a Deo cęlitus impressum. Iste. n. frutex Dei filius fuit primo semẽ in ventre auis. i. in corde Gabrielis, qui. s. ibi fuit digestus, & p os eius redditus, & ventre aiæ lui pditus verbaliter & emissus, & ĩ ipm arborẽ. i. virginẽ p incarnationẽ insitus & immissus. Ipsũ ẽt aliæ aues. i. pphetę decoxerãt, & de eo pphetãdo ipm vel eius fidẽ in se multipliciter maturauerãt. Iste ergo sic insitus humanitus creuit, & q in terra. i. in terrenis & corruptis mulierib. nasci nolebat, in arbore. i. in erecta & electa virgine natus fuit ipseq; qui ppriã sedẽ humanitus nõ habebat (q a. s. filius hoĩs nõ habet vbi caput suũ reclinet) in ipsa arbore. i. in Virgine beata corporaliter sedẽ sumpsit. Esa. vlt. Cęlum mihi sedes est terra aũt scabellũ pedũ meorũ, q. d. cœlum. i. cœlestẽ arborẽ. s. virginẽ elegi. terrã aũt. i. corruptas mulieres cõtẽpsi. Ex quo apparet q istud robus. i. istã robustã virginẽ Deus elegit, & sibi spãliter dedicauit. ps. Elegit eã Deus, & pelegit eã. Iste ergo sic insitus, cõtra morbũ caducum. i. cõtra pc̃tm (qđ in infernum facit cadere) valuit, & inde hoies liberauit, pp qđ dr̃ loco. s. In mãsuetudine suscipite insitum verbum, qđ põt saluare aias vestras. Ista est ergo q a deciduis decidit, & in pseuerantib. psistit, q a. s. qñ hõ p pc̃m folia virtutũ perdit, iste frutex Xp̃s solet sibi deficere, & ab eo cadere. Qñ vero so est in hoie iusto, q. s. folia virtutum & virorem grã custodit, tunc solet iste viscus Christus cum ipso remanere p gratiam. Lu. 24. Mane nobiscum dñe. Iste est ergo pro quo colligendo & habendo tauri albi. i. puri & innocentes martyres fuerunt occisi, sacerdotes. i. confessores alba veste castitatis, & puritatis fuerunt vestiti, saga vero alba. i. corda munda p innocentiam fuerunt parata, & puri affectus per munditiã dealbati, qoia. s. tales possunt istum in sacramento altaris vel alias digne colligere, & ipsum secum per gratiam retinere Apo. 19. Exercitus qui in cęlis sunt sequebantur eũ in equis albis.

albis. Nullus.n. Christũ digne colligit aut recipit, nisi qui albus & mundus est,& quẽ in sago albo puræ & mundæ cõsciẽ
ipsum ponit. Vnde bene consulit Eccl.9.dicens: Omni tẽpore sint vestimenta tua candida.& sic pro certo iste venena vitiorum destruit,& fæcunditatem virtutum tribuit & concedit, dicẽs illud Gen.31. Quãdiu fui tecum, oues tuæ & capræ non fuerunt steriles. Vel dic q viscus iste significat quosdam bonos religiosos, qui.s.in terra.i.terrenorum amore seminare nolũt, nec ibi quidẽ radicẽ desideriorũ figere, nec ibi crescere nec manere. Cum igitur isti hic non habeant ꝓprias sedes, necesse est q incolant alienas, quapp in arbore.i.alta cęli mansione sibi sedem faciunt, ibiq; mentaliter residẽt atq; viuunt, dicentes cũ Apost. ad Heb.13. Non habemus hic manẽtem ciuitatẽ, sed futuram inquirimus. Vel dic si vis de pauperib. auaris, qui quia proprias non habent sedes seu possessiones, ideo occupant alienas, ita q ẽt arbores.i.altas & nobiles potentium & nobilium mansiones emunt, acquirũt & vẽdicant tanquã suas, iuxta illud Iosuæ 17. Ascende in siluã, & succide ibi spatia in terra pharezei. sicut ad literã videm⁹
10 de vsurariis & balliuis. ¶ Scd̃m Pli.li.13.c.10. in Aegypto iuxta memphim genus est spinæ cuius folia facili tactu cadunt, sed quod mirũ est, iterum renascuntur, & sic videtur q ista arbor virtutem seminariã habeat in foliis, qđ est rarũ. Folia sunt verba, q.s. per stultiloquiũ faciliter decidunt, & vbi non
11 sperantur, q̃nq; pullulant, & magnã turbã spinarum .i. magnã copiam malorum generant & producunt. ¶ Itẽ s̃m eundem ibi.c.17. Lothos est arbor insignis circa Syrtes, quã aliqui dicunt esse idem quod Celtin, & ipsam Italiæ familiarẽ, & ab inde allaram forsitan sed terra mutatã. Ista igitur arbor fructus habet dulces intantum q inde lothos.i.obliuio appellatur, & hoc quia hospitib. per partes illas transeuntib. pp fructus sui copiam & dulcedinẽ, patriæ propriæ obliuiõem inducit. Baccæ.n. eius ad cibos in doliis condiunẽ, de quibus in Aphrica quandoq; exercitus pasti narrantur: de baccis ẽt eius vinum exprimitur mulso simile quod per decẽ dies posse durare probatur. Lignũ autem eius nigrum est, & valet ad tibias instrumenta musica faciendas. Sic igitur quodammodo mirabile non videtur si hospites occasione huius arboris patriam obliuiscantur, de qua cibum, potum, & iubilum assequuntur. Charissimi nos oẽs sumus hospites in hoc mundo, quia nostra patria est paradisus. Vnde in epist. Didimi regis Brachamanarum ad Alexandrum dicit: Nos non sumus incolæ huius mundi sed aduenæ, nec in hunc mũdũ venimus, vt in eo nobis liceat cõsistere, sed trãsire. Arbor ista significat mundũ, qui.s. habet fructus diuitiarũ, vinum deliciarum, cãtus & tibias inaniũ lętitiarum. Quid igitur? Pro certo multi sunt qui quãuis in hoc mundo debeant esse hospites, & q̃nis habeant alibi.s. in cęlo patriam opulentam, ista tñ arbor cũ suis fructib.i. iste mundus cũ suis delectabilib. obliuiõem patriæ paradisi in ipsis generat, ipsosq; secum trahens & retinens in amore suo taliter vinculat, quod paradisi memoria eos priuat ita q isti peregrinationem pro patria eligunt, & paradiso seculum anteponunt, nec curant ad patriam paradisi redire. imo cũ ista lotho oblifera volunt consistere & manere, cũ tñ deberent dicere illud ps. Si oblitus fuero tui hierusalẽ, obliuiscatur mei dextera tua. Vel dic q ista arbor est Christus seu paradisus vel ẽt religio, quia pro certo qui bene considerant quantæ sunt istæ spũales diuitiæ, deliciæ & lætitiæ, patriã suam.i. mundum obliuiscunẽ, & cũ illa arbore viuere delectantur. Ideo bene dr̃ aiæ christianæ illud psal. Audi filia & vide obliuiscere populum tuum, & domum patris
12 tui, & concupiscet rex decorem tuum. ¶ Itẽ idem ibidem.i. li.13.c.22. dicit q Euonymus est arbor lauro similis in foliis, ferẽs siliquas in quib. est granum quadrangulum, quod est letale animalibus. Talis est hæreticus, qui.s. in apparẽtia & cõuersatione lauro.i. bonis similis esse videtur, quia.s. grana doctrinæ suæ malæ sunt aialib.i. simplicib. venenosa. ¶ Plinius al
13 legans Alexandrum Cornelium dicit ibidem esse arborem dictam eonem, ex qua fuit facta argo, nauis Iasonis, cuius lignum nec aqua nec igne poterat corrompi, sicuti nec viscũ. Sed Pli. Istã arborem nulli alteri cognitam quam illi Cornelio esse dicit. Expone si vis sicut de lignis scribim. supra li.ca. de arborib. litera.L. ¶ Scd̃m Pli.li.13.c.24. Cytisus est frutex
14 qui in spinis seritur, & ibi ad modũ visci in spinis ipsis crescit & adnascitur, ipsisque miro modo inseritur, & maximẽ in spina regia q̃ est in terra Babylonis. Mirũ (vt ait) quia ista frutex eadẽ die qua seritur germinat, arboremq; celerrime occupat. In ortu aũt caniculę seritur, & pro condiendis vinis ab incolis reseruatur. Charissimi spina quæ est arbor inculta vt cõiter, significat virginẽ gloriosam, quæ reuera nunquã per iniquitatum exercitium fuit culta, iuxta illud Eze.36. Illa terra inculta facta est quasi hortus voluptatis, potissime aũt ista dr̃ spina, quia de iudeorũ pungitiuo, & austero populo fuit nata. Regia aũt dr̃, quia fuit de stirpe regia procreata. Vnde canitur, Regali ex progenie exorta maria refulget. In ista ergo spina fuit seminatus Cytisus frutex paruus.i. Christus humilis benedictus, quia.s. ibi adnatus, adiunctus & incarnatus fuit ibique personaliter se iniecit. Iaco.1. Suscipite insitũ verbum. Vnum ergo mirum fuit inter hoc inter alia, quia.s. eadem die qua fuit seminatus per Gabrielis verbum & per spiritus sancti mysterium, eadẽ dico die, imo eodem momẽto fuit germinatus & factus ꝓ corporis complementum. In eodẽ.n. instanti fuit corpus eius & purissimis sanguinibus factũ lineatũ & organizatum, & anima ratione viuificatum, & & a persona filii Dei assumptum 1. ad Cor.15. In momẽto in ictu oculi in nouissima tuba. Ista est ergo quo vina.i. mũdi sciæ condiunẽ & ad saporem debitũ reducuntur. Vel dic qđ illud semen est verbum Dei quod pro certo statim debet in nobis per bona proposita germinare, & per bona opera pullulare, & maxime si simus spinæ regiæ.i. per pœnitentiam spinosi, & per christianam religionem regii, iuxta illud 1.Pe.2. Vos estis genus electum, regale sacerdotiũ, & gens sancta. ¶ Itẽ vt dicit idem ibidem.c.26.& vlt. in mari quandoq; nascuntur arbores. Rubrum ẽt mare & totus oceanus indicus 15
plenus est siluis. nõ hñt.n. alta ligna. Vnde etiam nominat ibi multos & varios frutices qui in maris nascuntur littoribus infra aquam, & etiam de arboribus quæ latitant in ꝓfundis aquarum: quarum quædam glandes ferunt sicut a naufragãtib. est relatum. Inter cætera aũt exempla quæ ponit, ipse dicit q vltra colũnas herculis in ꝓfundo maris inuenitur frutex ad similitudinẽ palmæ cum fronte ad similitudinẽ porri. inuenitur ẽt ibi alius frutex similis lauro & thymo. qui tñ frutices si de aquis extrahantur, siccati sole in pumicẽ conuertuntur. Dicit ẽt in mari rubro viuere siluas, laurũ maximẽ & oliuam, & quum pluat, fungos, qui sole tacti in pumicẽ conuertuntur. Dicit ẽt milites Alexandri de maris ꝓfundo fruticem extraxisse, qui statim vt siccatus fuit, in salẽ conuersus est. Dicit ẽt in profundo nasci iuncos, qui dum erant in aqua erant virides atq; molles, extracti vero & siccati efficiebantur lapides. Et breuiter in multis partibus Indiæ in ipsis arenis dicit nullam arborem crescere, nec spinam quidẽ præter eam quæ vocatur sitiens, & hanc rarã admodũ, in mari vero propinquo dicit sub aqua frutices pullulare. Alias ẽt arbores asserit ab eisdẽ in profundo visas sp folia retinẽtes. Et breuiter, sic est q in profundo maris inueniuntur frutices qui quamdiu in aqua sunt, ligna sunt, quando vero extrahuntur, aut lapides aut sal aut pumices fiũt, ita q sub aqua sicut ligna plicantur, extra vero siccata tanquã vitrã franguntẽ. Vnde ẽt dicit q talib. fruticibus remi nauigantium aliquoties arrestanẽ. Moraliter per mare intelligo religionem, vel etiam mundi amaram paupertatem & tribulationem. per locum extra aquam & aerem intelligo seculi regionem, id est mundi prosperitatẽ & cõsolationem. Igitur dico q in mari .i. religionis amaritudine inueniunẽ arbores.i. hoies, qui quãdiu ibi sunt, sunt ligna.i. molles, pij, obedientes, & teneri, extracti tamen & ad secularia negocia expositi, & calore cupiditatis siccati, efficiuntur lapidei, salei, pumicei, i. incõpatientes, impii, fragiles & ad cadendũ in peccatum proni per obstinationẽ & crudelitatem duri. Iob.41. Cor eius indurabiẽ quasi lapis. ita q sæpe videmus q illi qui in profundo maris .i. in religionis vel tribulationis amaritudine positi, erãt oliuæ per pietatẽ, lauri per virentem honestatem, palmæ per victoriæ contra vitia strenuitatẽ, iunci per gracilẽ humilitatẽ, extracti inde exterius ad mundi consolationes, ꝓmotiões & negociationes, fiunt sal per sitibundam auaritiam, fiũt lapis per obstinationẽ & duritiam, fiunt pumices per superbiã & leuitatem, fiunt etiam frangibiles per fragilitatem & inconstantiam. Magis vero valet talib. status interior quam superior, tribulatio quam consolatio, claustrum quã seculũ, paupertas quã vbertas, salum quam solum, vt sic talis dicat illud Eze.26. Perfecti decoris ego sum, & in corde maris sita. Vel dic q hodie in arenis.i. in sterilitate Indiæ.i. religionis, nõ inueniuntur

ueniuntur arbores.i.viri perfecti,nisi folæ spinæ sitiẽtes.i.doctores,cupidi auari,& tñ in mari.i in mundo inueniuntur bonæ arbores,s.oliuæ,lauri,& iunci.i.viri pij, misericordes, & iusti,quia pro certo plerunq; accidit quod meliores inueniãtur in seculo,quam in claustro,& inter seculares,quã regulares. Baru c.6.Bestiæ meliores sunt illis. Vide si vis de corallio li.de lapidib.& expone sicut ibi supra li.11. ¶Itẽ ibidẽ dr̃ q̄ in quibusdam partib.maris rubri circa littora sunt arbores altissimæ,quæ habent folia laurea,flores violarũ baccas colore & odore,ad similitudinem oliuarum,foliis nunquã deciduis,quæ cum æstu Oceani omni die operiuntur, ita q̄ ad earum cacumina nauigia alligãtur,quæ tamen ipsis aquis nõ obstantib.viuere comprobantur,nec ab ipso mari ipsas cotidie & quasi pro media parte tp̄is contegente,aliqualiter extinguuntur. Sic vere iusti in mari tribulationum solent viuere & ibi per gratiam residere.psal.Multæ tribulationes iustorũ quia pro certo dato q̄ mare cum suis fluctib.i.tribulationum amaritudo cũ suis casib.seu diabolus cum suis tentationib. ipsos cotidiẽ operiant atq; tegant, contra ipsos tñ non præualent,nec gratiæ viroribus eos priuant,quia p̄ certo contra eos qui sunt laurei in foliis verborum per honestatis virorem,q̄ sunt violacei in florib.affectionum p̄ puritatis virorẽ,q̄ sunt sicut oliuæ in baccis & fructib.operationum per pietatis dulcorem,qui sunt iocundi odoris per famositatis fragrantiam, & quorum folia virtutum semper manent per firmitatis perseuerantiã,mare tentationũ vel tribulationum nunquã præualet,sicut apparuit de martyrib.& sanctis,nec ipsos p̄ peccatum diruit & absorbet.ad tales ergo debemus naues nr̃as .i.animas per fiduciam ligare,& ad eos per spem & deuotionem astringi,& eorum auxilio nos firmare. Vnde Eccles.15. Firmabitur in illo,& non flectetur.

De mirabilibus in herbarũ natura. Cap. 69.

HErbæ etiam non carent mirabilib. Vnde nota s̃m Pli. li.13.ca.18.in partib. Aegypti esse & crescere in aqua quendam florem qui dr̃ scapus, cuius in hoc est conditio mirabilis,quia vespera mergi in aquis incipit,& vsq; ad mediam noctem sp̄ paulatim amplius & amplius se submergit,ita q̄ sic profundatur in aqua q̄ hõ,cum manu ipsum non inueniat nec attingat,& tunc rursum incipit paulatim vsq; ad solis ortum cõsurgere,& in ortu solis emergere, & florẽ suum altè extra aquã vndiq; dilatare,& quamdiu sol lucet,se super aquam solis aspectibus p̄parare. Talis flos videtur significare aiam deuotã,ipsi soli iustitiæ Christo familiarem & amicam,quia pro certo qñ accidit q̄ iste sol Christus sibi occidit,& ab ipsa per peccatum se subtrahit, vtpote qñ fit q̄ aliquo casu peccatum incurrit & ad noctem spiritualẽ tenebrarum attingit,ista debet se in aqua lachrymarum profundare,& ibi per verecundiam & contritionem occultare, & a statu & conspectu hominum se personaliter absentare, & quanto nox peccati est profundior,tanto debet aquam lachrymarum profundius subintrare,quia sicut dicitur Matt. 18.Isti expedit vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & submergatur in profundum maris.Mola.n.significat pondus diuini timoris,submersio vero in mare,designat amaritudinẽ lachrymosi doloris,quia.s.aiæ peccatrici expedit vt mola diuini timoris prætrahatur, & vt in lachrymarũ amaritudine immergatur. Sed quia pro certo quãdo solis ortus.i.infusio gratiæ Dei appropinquat,tunc concepta spe veniæ debet ipse flos.i.ipsa pœnitens aia per desiderium ad eum appropinquare,ita q̄ qñ iam per gratiam sibi lucet, ipsa anima venia restituta sibi aduenienti debet mentaliter obuiare,& seipsã sibi exponere,ad eius seruitium promptam & expositam p̄stare,& folliculos suarum affectionum ad eum per charitatẽ & desiderium dilatare,dicens illud psal. Paratum cor meum, cantabo & psalmum dicam. Vel dic q̄ iste flos est diuina gratia,qui pro certo quamdiu sol iustitiæ Christus elõgatus fuit a mundo.s.ante aduentum domini,dum nox infidelitatis durabat,ab ipso mundo etiam se absentauit, verum vbi ortus est sol iustitiæ per beatam incarnationem,ortus etiã est flos gratiæ per suorum donorum diffusionem,& sic factum est q̄ flos iste.i.gratia quam nullus primitus poterat attingere, in huius solis aduentu omnib.se voluit exhibere, coram omnibus se dilatare,& cunctis eam habere volẽtibus præsentare. Vel si vis dic de diuina scriptura,q̄ prius erat occulta,ita qd̄ perfecte tangi non poterat nec haberi, nunc vero facta est manifesta 1.Io.1.Vita manifesta est ¶Ibidẽ.i.naturalis historiæ li.19 c.1.dr̃ qd̄ in desertis indiæ adustis sole,vbi non cadunt imbres,inter diras serpentes,vbi assuescit viuere ardẽdo,nascitur quoddã genus lini qd̄ mirabilis est naturæ. Vestimentum.n.ex ipso confectum non comburitur,imo si fuerit sordidũ,in igne sordes consumuntur ipsum vero multo magis quã aqua mundat. vñ Pl dicit ibidem: Vidimus(inqt) mappas sordib.exustis splendescentes igni,magis quam possent aquis. Rarum est inuentu,& p̄ciosarũ margaritarũ precium æquat. Rufum a principio habet colorẽ,sed tandem in igne splendescit. Duo aũt mirabilia de isto dicũtur,quia quã antiquitus corpora morientium comburerentur,cinisq; tandem in vrna loco tumuli reconderetur,ẽ lino hoc fiebant tunicæ funebres i.sudaria mortuorum. Corpus.n.sic vestitum sudario illæso in igne comburebatur,cinisq; eius intra dictũ sudarium contentus seruabatur, & separatus & diuisus a lignorum cinerib. integrẽ tenebatur. Aliud autem est miraculum,quia sicut Anaxilaus author est,arbor,quæ illo pano circundatur,surdis ictibus potest scindi,ita q̄ ictus scindentium a circumstantib non auditur. Græci aũt (vt dicit idem) istud linum asbestinum vocant. Reuera tale linum videtur esse virtus spei,vel et virtus fidei,quæ s.in desertis indiæ ardore solis combustis.i.in ardore tribulationum inter diras serpẽtes.i.inter ipsas seuitias tyrannorũ principaliter habet locũ, vbi.s.ardendo desideriis viuere consueuit. Ista est.n.quam nõ potest ignis tribulationum vincere vel consumere quinimo facit eam amplius splendere & albere,sicut apparuit in martyrib.quorum spes & fides non fuit ignib.tribulationum absorpta,nec a diris serpentib.i.a crudelib.tyrãnis extorta, sed consumptis vitiorum sordibus,si quæ in eis erant clarior est affecta Fides.n.& spes istorum in ipsis suis tribulationib.amplius splenduerunt,& vnde videbantur cadere,potius increuerunt,sicut bene ponit in historia tripartita de Iuliano Imperatore apostata,qui cum vellet nomẽ Christi extinguere, nolebat per tribulationes contra fideles procedere,sciẽs qm̃ fides Christi in tribulationib.solet crescere, & splendidior apparere. Vnde et dr̃ q̄ qñ a sanctis reprehendebatur,patienter ferebat,nec eis molestiam inferebat. Vnde breuiter ista virtus põt dicere illud 2.ad Cor.12.Cum infirmor tunc fortis sum. Ista ergo ad duo summẽ valet.s.ad continendos cineres mortuorum ne dilabantur,quod fit per spẽ & fidem futuræ resurrectionis. Item ad surdos faciendum ictus tribulationum,ne per impatientiam & quærimoniam audiantur,quod fit in sectione arborum.i.in aduersitate sanctorum, & in verberibus suæ afflictionis,quia pro certo viri sancti qui in isto spei & fidei sunt inuoluti,dato q̄ tribulationibus secent, nõ solent per impatientiam & quærimoniam sonum emittere, sed ac si essent surdi,cuncta per patientiam sustinere. Vnde in hymno canitur. Ceduntur gladiis more bidentiũ,nõ murmur resonat,non quærimonia,sed corde tacito mens bñ cõscia,conseruat patientiã. Sic ergo dico q̄ fides & spes in igne tribulationũ non consumunt,sed proficiunt,cineres.i.mortuorum in ipsa mortis cõbustione vsq; ad resurrectionẽ custodiunt vel custodiendas credunt,& in sectione.i. in tribulationib.iustorum clamorem impatientiæ audiri vel fieri nõ permittunt,sicut ad plenum dr̃ de sanctis qui istis virtutib. fuerunt ornati,ad Hebr.11.Sancti per fidem vicerunt regna, extinxerunt impetum ignis,obturauerunt ora leonum, effugauerunt aciem gladij Sequitur. Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Alii distenti sunt,non suscipiẽtes redemptionem vt meliorem inuenirent resurrectionẽ. Alij ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres. Vel dic q̄ tales fuerunt æremitæ & sc̃ti ecclẽ fundatores, q̄ s.in desertis ardentib.pniæ & contritionis sine imbre r̄palis consolationis viuere didicerunt,inter diros serpentes.i. inter mundi tyrannos crudeles habitauerunt,in igne aũt & asperitate tribulationis virtute spei læti & splendidi & sine turbatione fuerunt,ibique sordes & vitia propria cõsumpserunt. Isti etiã cineres illorum qui igne & ardore mortis cõsumpti fuerant, in se p̄ continuã mortis memoriã seruauerũt, & arbores q̄ secabantur.i.pauperes qui tribulationib. vrgebãtur per consolationem inuoluerunt,ipsosque verbis & exẽplis, suis in patientia firmauerunt,& sonos quærimoniarum nõ emittere docuerunt,sed ipsos ictus suarũ tribulationũ surdos & inauditos facere instruxerunt. Istis ergo. videt dicere

dominus illud Esa.43. Cum ambulaueris per ignē, nō cōbu-
reris, & flāma non ardebit in te. Ipsi autē possunt dicere il-
lis quos consolantur, illud Esai.50. Eorum domin⁹ dedit mi
hi linguam eruditā, vt sciam sustentare, eū qui lassus est. Vel
dic q istud linū est munditia castitatis, quæ in igne tribula-
tionis seruatur et splendet. ¶ Scđum Plinium naturalis mun
3 di historiæ lib.24. ca.17. Magi & illi q magos insecuti sunt .s.
Pythagoras & Democritus, quasdā herbas mirabiles in suis
voluminib⁹ posuerunt, & de ipsis effectus mirabiles narraue
runt. Vnde ait idem Pythagoras q menais herba est quæ de
cocta cum vino valde valet, contra venena, protinus .n. sanat
ictus serpentū, si vulnera foueantur. Mirum est tamen q illa
herba quæ contra venenum proficit, est se tangentib⁹ vene-
nosa, quia si illa herba interra effusa fuerit, & aliquis desuper
vestigium impresserit, vel ea resperlus fuerit, aut eam tetige
rit, ipsa similiter venenatus erit. Mōstrifica inquit natura ve
neni, præterquā contra venena. Simile videtur de aconito. vi
de infra eo. ca.73.§.17. Ista possunt applicari cōtra hypocri-
tas, qui in se sunt venenosi & mali, tamē valent contra vitio-
rum uenena, quia .s. illi verbis & exemplis prædicationib⁹, &
doctrinis a morsibus serpentū .i. a tentationib. demonū alios
sanāt, verontamē si quis eos respexerit .i. si quis secreta facta
eorū inquisierit, & eos tetigerit, & imitatus fuerit, ipsum spi-
ritualiter inficiet & occidet. Venenati ergo sunt isti præter-
quam contra venenum, quia .s. isti sunt q vitiosè & venenosè
viuunt, & tamen venena vitiorū prędicando, docendo & lo
quendo annihilāt & consumūt. Ideo bene præcipitur Matt.
23. Quę dicunt facite, quæ autem faciunt, nolite facere. Vel
dic de Paulo: q venenum primo fuit omnibus, & in alijs ve-
nenorum & vitiorum extitit productiuus, postea sanatiu⁹ ad
Rom.5. Vbi abondauit delictū, ibi superabūdauit, & gratia.
quod etiā videmus de multis doctoribus, qui mira remedia
contra vitiorum venena dicūt & docent: eorum tamē opera
& exempla q mala sunt, alios inuenenāt. Matt.23. illud præ-
dictū: Dicunt.n. & non faciunt. Ita q de illis potest exponi il
lud prædictū: Vbi abundauit &c. quia .s. vbi abundauit deli-
ctum quantū ad vitam, abundauit gratia quantum ad doctri
nam, quia breuiter aliqui habēt doctrinā, & non vitam, ali-
qui vitam, & non doctrinā, alij vtruoque alij neutrum 1. ad
4 Cori.12. Diuisiōes gratiarū sunt. ¶ Secundū Pythagorā ibi-
dē aproais est herba cuius radix ignes concipit e longinquo
quia .s. si illi radici ignis ostēditur statim a longinquo in ipsam
prosilit, ita q radix realiter inflāmatur. sed illud expone sicut
supra eod. li. cap de mirabilib⁹, igniū, vbi de naptha ponitur
simile. De ista iñ a pxi dicit idē Pythagoras q morbi qui ca
florente humano corpori accidūt, dato q sanati sunt, quādo
tamē florere eam cōtingit, admonitiōem eorū sentiunt qui
etiam dicit frumenti & cicutæ similem cōditionem esse. Ista
possunt applicari ad residuū tētationis, quia .s. si florēte apro
xi .i. si ex flore & pulchritudine alicuius personę, & maximè
mulieris, insurrexerit tētationis morb⁹ dato q aliunde sane-
tur & refrigeretur morb⁹ huius tētationis, si tamen ille flos
.i. illa persona florida rursus florescendo .i. arridēdo & blan-
diēdo appropinqua: statim eius dictis tētationis morbū re
cuperat, & per contactum societas & familiaritas statim ef-
ficitur q tentationē quæ recesserat, homo sentiat. Eccles. 13.
Qui tetigerit picē, inquinabitur ab ea. Vel dic q flos est mū
dana gloria. Esa.40. Omnis gloria ei⁹ sicut flos agri. Ista ergo
circa hominē florente, contingunt quandoque homini mul
ti morbi spirituales .s. superbia, auaritia, luxuria, &c. quæ pro
certo dato q quādoque sanentur & cessent, si tamē flos mū-
danæ psperitatis & gloriæ eis reflorescat & applicetur, mor
5 bi istorum vitiorum iterum sentiētur & redibunt. ¶ Itē De-
mocritus (sicut dictum ibidē) dicit in marmoribus Arabiæ
persico latere nasci herbam eximij coloris, dictā marmariti-
dem, qua vtuntur magi (vt ait) in inuocatione deorum. Dicit
etiam Achemenidon esse herbā coloris electri, quæ sine fo-
lijs nascitur in Tardastitilis Indiæ, quæ sceleratis hominib⁹
in vino datur, & ea potata per varias numinū imaginationes
ita cruciātur, quòd necessario cōpulsi crimina de quib⁹ suspe
cti sunt confitentur. Eandem autē hippophoruadem appel-
lant, quoniam equę præcipue caueant eam, & ibidem Theō-
brotio herbæ cuiusdā meminit pauonis picturis similis, odo
re eximio, quam reges Persarum in vino potāt & virtute ei⁹
mentis stabilitatē & iustitiam se acquirere putāt. Procul du-
bio tales tres herbæ videtur esse tres spirituales virtutes, vi-
delicet humilis oratio, timorosa cōtritio, verax pfectio, q a
p certo oratio & humilitas sunt sicut marmaritis, eo q viri
firmi & marmorei .s. uiri sancti, illā herbā nobis protulerūt,
quia .s. debemus vti ad deorū .i. Dei & sanctorum inuocatio
nem. Contritio vero est sicut Achemenidō, quæ valet ad ex-
torquendū a sceleratis confessionē, quia profecto si quis pec
cator herbam cōtritionis cū vino spei & consolationis bibe
rit, timore & imaginatione numinū .i. Dei & angelorum ita
terrebitur, vt crimina sua per confessionē dicere compella
tur. Varietas vero & sanctitas valēt ad stabiliendū mentē &
intētionē, & ad faciendā iustitiā & rōnem. Valet ergo humi
litas ad inuocandū Deum. Iudith 9. Humilium tibi placuit
deprecatio. Item valet timor & contritio ad confessionē ex
torquendum, quia timor domini expellit peccatū. Eccles.1.
Item ualet veritas, & constantia ad mentem & iustitiam sta-
biliendum. Prou.4. Omnes viæ tuæ stabilient. Vel dic q ista
herba mentem stabiliens est prudentia. Prouer.3. Stabiliuit
cœlos prudentia vel gratia. ad Heb.13. Optimum est gratia,
stabilire cor. Istæ.n. sunt virtutes, quæ sunt per bona opera pi
cturatę & quæ miro odore bonæ famæ vndiq sunt diuulga-
tæ. Vel dic q talis herba est Chrs, conuersatione pictus, & fa
ma vulgatus. quia .s. si in eucharistia vel per deuotionē recipi
tur, mēs in bono pposito stabilitur. ps. Panis cor hois confir-
met. ¶ Item ibidem .s. li.24. c.17. per eundem dr q adamātis, 6
herba est Armenię cappadocięq; alumna, sic dicta, eo q con
teri nequeat, quæ tantę est virtutis (sicut ait) q si eā admoue
ris vel applicueris ad leones, ipsos resupinatos cū hiatu laxo
videbis. Virt⁹ .i. eius leones, fatigat, & eos superat & cassat. Ta
lis herba est virtus patientiæ, quæ conteri nō potest aut vin-
ci, quia .s. ipsa non vincitur, imo vincit. vnde. Patientia vincit
malitiam. quia pro certo ista habet virtutem leones vincēdi
.i. mundi superbos & principes mitigandi. Prouc.25. Patien
tia lenietur princeps. Quia pro certo sæpe fit q ira diuitum
quæ per potentiam non vincitur, responsione molli franga-
tur, & patientia superetur. Proue.15. Responsio mollis fran-
git irā, sermo durus suscitat furorem. Ista enim dici possunt
de fide & constantia martyrū, & quæ nunquā vinci nec frāgi
potuit, quinimo ipsos leones .i. mundi tyrannos fessos & defa
tigatos prostrauit. ad Heb.11. Sancti per fidē uicerunt regna
&c. Sequitur: Obturauerunt ora leonum. Vel dic quòd est di
uina gratia vel humilitas, quæ leones .i. demones vincit. ¶ Itē 7
dicit ibidē Democritus (sicut recitat Pli.) q est herba dicta
Arianus, quæ in Arianis .i. in patria gentis Arianæ Indiæ con
termina nascitur, de qua supra dictū est, cuius igneus color
est, q si sole exstante in leone colligitur, ligna q ipsa & oleo
peruncta fuerint, continuè accendūtur. Ista herba significat,
concupiscentiam carnalē, q coloris est ignei, pro eo q igneā
habet conditionem & naturam. quia pro certo ista est quæ si
oleo deliciarum admixta fuerit, statim lignum quod inde p-
unctum est .i. persona talibus delibuta, ardore libidinis inflā
matur maximè, quando sol est in leone .i. quando sol, hoc est
dictu, claritas scientiarum, & leo .i. superioritas potentiarū,
eidem suffragatur, quia breuiter illud est uerum, q lignum
seu persona quā oleo mundanæ prosperitatis cum hac herba
carnalis concupiscentiæ in leone secularis potentiæ & clari
tate mundialis sapientiæ inuncta fuerit, ipsam ignis iracun-
diæ, auaritiæ, vel luxuriæ faciliter inflāmabit. Mens n. huma
na est coloris ignei quātum ad mala desiderandum, & ideo
tales ignes faciliter concipit, & aiam miserā vitijs cōcremat
& accendit. Eze.15. Filij hominis quid fiet de ligno vitæ? &c.
Sequit. Lignū vitis inter ligna siluarum dedi igni ad deuorā
dū. Vel dic q lignum .i. aia vel persona quæ herba igneę cupi
ditatis, & oleo voluptatis inungitur, in die iudicij qñ sol iu-
stitiæ Christus in leone .i. in feruore iustitiæ apparuerit, infer
nalibus ignib. accendetur. Ezech.15. De igne egredientur, &
ignis consumet eos. Vel dic q herba arianis est doctrina ar
rianorū, qua p certo q fuerint vncti, finaliter erūt igne cre-
mati æterno ¶ Item ibidem Democritus .s. naturalis mundi 8
historiæ li.24. c.17. dicit, q in loco vbi hyena bestia urinauit,
herba quæ dicitur Therionarca, in Mysia & cappadocia na
scit, cui⁹ uirtute ois fera torpescere cōprobat. Talis est mors:
quā hyena .i. diabolus vrina tentationis & malitiæ in secuo
gnauit, quia sicut dr Sapi.2. Inuidia diaboli intrauit mors in
orbem terrarum. Ista.n. est quæ omnes feras .i. omnes homi-
nes quanqua ferocissimos facit torpescere, & ipsos insensibi
les & immobiles facit esse. Exo.15 Fiant immobiles quasi la
pis.

pis. Vel dic ꝙ talis herba est vitium negligentiæ vel pigritiæ
quod.s. hyena.i. diabol⁹, nobis mingit, quia pro certo nullus
est adeo velox ad bona opera, quin efficiatur lent⁹ & turbid⁹
si thersonarea negligentiæ sit afflat⁹. Vel dic ꝙ talis est timor
mortis, quam qui bene attendit, languens & turbid⁹, semper
erit, & a leuitate, & dissolutione seculi abstinebit: Bene ergo
dicitur Eccl.7. In oib. operib⁹ tuis memorare nouissima tua
& in æternū nō peccabis. ¶ Itē idem ibidem ait ꝙ in Aethio
9 pia est herba dicta ophiusa, q̄ liuida & difficilis est aspectu,
cuius mirabilis est virtus ad imprimendum terrorem serpē
tū. Si quis.n. illam herbam potauerit, præ terrore serpentum
ita terrebitur, ꝙ mortem sibimet propinabit. Et ideo (vt ait)
illam herbam coguntur sacrilegi bibere, vt.s. ipsimet & timo
re serpentum territi mortem sibi velint consciscere vel infer
re vinum tamen palmeum.i. quod de fructibus palmę liqua
tur, imaginationem temperat, atq; hominē sanat, & liberat
Talis herba videtur esse desperatio, cuius aspectus est liuidus
& tristis, quia pro certo ista est qua potata & in mente côce-
pta, miser peccator timore serpentum.i. timore demonum,
vel tyrannorum vel mundi infortuniorum taliter affligitur,
ꝙ mortem corporalem sibi quandoque consciscere cōpro-
batur. Aethiopes igitur.i. demones qñ aliquem sacrilegū pec
catorem temporaliter & æternaliter occidere volunt, ophiu
sam desperationis ipsum potare faciunt, & sic per eiusdē ma
nus nepharias hunc occidūt. Exēplo Neronis, qui manu ꝓ-
pria se occidit. Peccator.n. sua manu propria se perimit, qñ
pro suis malis operibus perpetuo damnatur. Tales.n. dicere
videntur illud Iob 7. Desperaui. nequaquam viuam vltra iā.
Veruntamen vinum cōsolationis & dulcis monitionis tales
10 adiuuat, & illum horrendum timore tollit, ipsosq; ad spē re-
uocat atque sanat. Psa. Vinū lętificat cor hominis. ¶ Item ibi
dē dicit Democritus, ꝙ Thalasseglē herba æque nascitur cir
ca Indū fluuiū, quæ alio modo dicitur potamautis, quia po-
tata homines lymphantur.i. lymphatici efficiuntur. Theage
lis ēt herba est quę in libano & Cretę montibus in babylone
& susis nascitur, qua potata magi diuinare dicunt. Tales duę
herbæ videntur esse duo spiritus quos in hoc mundo spirat
se cognosco.s. spiritus malignus, & spiritussanctus, qa ꝓ cer-
to spūs malignus solet illos quibus aspirat, lymphaticos face
re, sensu & ratione priuare, mentē excæcare, inutilia facere
loqui & clamare, sicut patet de hereticis, necromanticis, &
de illis qui cū diabolo familiaritatem contraxerunt, & ē de
falsis philosophis, qui multa falsa ac inutilia dixerunt, de qui
bus Hie.13. Prophetæ falso vaticinantur. Spūs aūt sanctus fa
cit econtrario. est.n. sicut herba theangelis, quia pro certo il
li qui illo potati sunt & imbuti, ꝓph. tado vera diuinant, &
sm q̄ spūsscūs dat eloqui illis, vera pronunciāt atq; clamāt.
2. Pet.1. Spiritu sancto inspirati locuti sunt Prophetæ. Vel dic
ꝙ prima herba significat sciētias seculares, quæ.s. suos faciūt
lymphaticos.i. præsumptuosos, & spiritualiter fatuos, secun
da autem significat sacram scripturam, quæ suos facit ꝓphe-
11 tas & sapientes, & gnaros. ¶ Democritus docet hic vnam cō
fectionem quæ lętitiam generat. Ad quod etiam dicit valere
herbam bactricam quæ dicitur gelotrophyllis seu protome
dia. quæ in exhilarando apud reges obtinet principatū. Do-
cet super aliam confectionem quæ ad liberos bonos, animo-
sos, pulchros & elegantes generādum disponit, sed de hac ni
hil ad præsens. Dicit idem herbā esse Enothori.tē, cuius asp-
sione ē vīno feritas, omnium animalium mitigatur. Dicit ēt
esse aliam herbam dictam aoacampserotem, cuius tactu reui
uiscunt amores. Tales herbæ spirituales sunt in ecclesia. Ibi
.n. est herba lætificatiua.s. spes. herba feritatis mitigatiua.s. pa
tiētia. herba amoris excitatiua.s. fidelitas. Potu.n. spei animus ex
hilaratur, adhibitione patientiæ aliorum feritas mitigatī ta-
ctu & agnitu fidelitas & bonæ societatis amor & charitas ex
12 citatur. ¶ Item secūdum Pli. ibidem. Apollodorus dicit esse
quandam herbam dictam Eschynomenem, cui si manum ap
posueris, folia contrahit & claudit. Sic verè debet facere, q̄-
libet virgo vel quælibet etiam persona casta, quia.s. tactus &
amplexus humanos debet fugere, & se per diligentem custo
diam claudere, foliaque & flores exterioris ambitus & suæ
floridæ pulchritudinis abscondere, & velare. Esa.66. Intra in
cubiculum tuum, claude ostia tua super te. dicens cum illa
beata virgine Agatha, Cecilia vel Agnete. Recede a me pa-
bulū facinoris, fomes peccati &c. Vel dic ꝙ tales sunt super-
bi, qui tactum vel societatem aliorum dedignantur & refu-
giunt, seque ab aliorum familiaritate contrahunt, & recla-
dunt, ꝙ maximè de quibusdam religiosis apparet, qui alios
refugiunt, ipsosque indignos tactu & societate sua reputāt.
& se ab eis tanq̄ ab immundis indignanter retrahunt atque
claudunt, dicentes illud Esai.66. Recede a me, non appropin
ques mihi, quia immundus es. ¶ Secundum Pli.li.24.c.18. Est 13
herba qua ad vocē nihil præstantius, quæ dicitur Euphia. Itē
est lanaria herba, quæ ouibus ieiunis data, lac abūdantissime
multiplicat. Itē lactoris herba est plena lacte, cuꝰ degustatā
vomitiones conciliat. Item herba militaris infra quinq; dies
vulnus ferro factū sanat. Stratiotes herba est Aegyptica ex Nili
inūdatione nata, quæ vulnera refrigerat, sacros ignes extin-
guit, sanguinis fluxū mirabiliter sistit & sedat. Tales herbæ
sunt in ecclesia spiritualiter intellectæ.s. euphia, hæc est deuo
tio, quæ vocem orationis clarificat. Lanaria dicta a lana, quę
calorem fouet.i. charitas & cōpassio, quæ lac pietatis in oui-
bus ieiunis idest, viris abstinentib⁹ multiplicat. quod maxime
debet esse in quadragesima, vbi cū ieiunio debet lac elemo-
synarum interesse. Militaris.i. Christi militia & suæ passionis
cōsideratio, & maximè qñ sibi iungit spatium quinq; dierū.i.
quinq; suarum plagarum recordatio, vulnera peccatorū sa-
nat, & plagas tribulationū ea cōcepta patientia mitigat. Stra
tiotes aūt.i. abstinentia ignes concupiscentiæ tēperat, fluxū
vero sanguinis carnalitatis sedat, quia breuiter ista sunt vera
quòd deuotio clarificat & gratā facit vocem orationis, cha-
ritas & dilectio facit abundare lac.i. dulcedinem elemosy
nę et cōpassiōis: Christi passionis memoratio sanat vuln⁹ do
loris impatiētiæ & desperatiōis, abstinētia aūt sistit fluxū car
nalis infectionis & sanat ignē cōcupiscētiæ & malæ affectio-
nis. Istæ sunt quædā herbæ spūales, & medicinales, de qb⁹ dī
Ecc.38. Altissim⁹ de terra creauit medicinā, & vir prudēs nō
abhorrebit eā. ¶ Item idem Pli.li.25.c.2. dicit, ꝙ herbarū vi-
res mirabiles multi primitus describserūt.s. Orpheus, Hesio 14
dus & Homerus Pythagoras item sapientia clarus librū de
effectu talium herbarum composuit, earumque inuentionē,
& originē dijs immortalib. assignauit. Composuit ēt de his
librum Democritus, perlustratis, Arabię Aethiopię, & Aegypti
peruagatis magis. Talib. ergo ita attonita fuit antiquitas, vt
Xanthus historiarū scriptor poneret incredibilia quæ sequū
tur. Dicitur ergo ibidem quòd plerique existimāt nihil esse,
ꝙ non herbarum vi possit effici, sed plurimas earum esse īco
gnitas. Vnde ait. quòd Xanth⁹ historiarū scriptor narratiuè
posuit quòd per virtutē cuiusdam herbæ quæ balis nominatur,
quidam dracunculus occisus, dicta herba fuit apparēter
reuocatus ad vitam. Quidam etiā vocatus Tillon quē draco
occiderat, per eandem herbam restitutus est saluti. Iuba ēt
virtute cuiusdam herbæ tradit hominē reuocatum ad vitā.
De eadem etiam herba credit Theophrastus (secūdū Demo
critum) quòd illa sit illa quæ cuneū a pastoribus infixū vio-
lenter extrahit, de qua supra capitu. de aue pico tetigi cōpe-
tenter. Si ista vera sunt, alludere videntur illis quæ dicunt de
Medea, quòd.s. patrē Iasonis occiderit & decoxerit, & deco-
ctum ad vitam & iuuentutem reuocauerit. igitur supponēdo
qđ illa falsē Deo fuerint possibilia, possum⁹ exponere & di
cere quòd balis significat allegoricè Christum, qui.s. ratę vir
tutis fuit. quòd per sacramēta incarnationis & passionis suæ
multa mirabilia nobis fecit, quia.s. per istū & dracunculus &
homo mortui.i. peccator & iustus morte pœnæ infernalis &
culpæ horribiliter prostrati, spiritualiter reuixerūt. & ēt qui
dam eo apparente in limbo, ad vitam corporaliter redierūt
sicut dicitur ꝙ multa corpora sanctorū cum eo surrexerūt:
quia ꝓ certo ipse est cuius virtute vectis & cuneus quo clau-
debatur inferni ianua, fuit fractus & sanctis ad exeundū adi-
tus reseratus, ita ꝙ pater dicere potuit Christo in illud Esa.
49. Seruaui te, & dedi te ī fœdus populi mei, vt suscitares mi-
hi terram, & possideres hæreditates, vt diceres his qui vncti
sunt exite, & his qui ī tenebris sunt, reuelamini. Vel dic quòd
talis herba est pœnitentia, quæ per culpam mortuos, & a dia
bolo per tentationes occisos, ad vitam gratię reuocat, & cu
neum, i. obstructuram obstinationis & desperationis reserat
& dilatat, vnde ista est quæ dicit Esai. 45. Portas ęreas con-
teram &c. Ista etiam est quæ dicit peccatori illud Ioann. 11.
Lazare veni foras. sequit Et resedit qui fuerat mortuus &c.
Vel dic ꝙ talis herba est charitas, quæ vitam gratiæ restituit
peccatori. 1. Ioan. 3. Translati sumus de morte ad vitā, quo-
niam diligimus. ¶ Pli.li.25.c.2. ad ostendendum quòd multa

rum

rum herbarũ proprietates per reuelationes superiorũ fue-
rint habitæ,dicit ibidẽ ꝙ morsus canis rabidi, pauorẽ aquæ
& omnia potiua odiũ afferẽa vsq; ad illos annos fuerat insa-
nabilis,sed mater cuiusdã in prætorio militantis vidit in ſo-
te radicẽ siluestris rosæ cynnrhodon appellatam,sibi pro re-
medio ostensam,quã filio suo in lacte bibendam dedit,& sic
sanitatẽ recepit. Idẽ aũt Pli.ait se cũ hæc in Romanorũ exer
citu in hispania referrentur,in quodam milite a cane admor
so,& iam aquas abominante,dictum remedium expertũ fuis
se,& militem sanũ factũ vidisse.Sic vere morsos canis rabidi
diaboli & tentationes eius malitiæ,vel ẽt morsus Adæ in po
mo,ꝓpter quem omnes fuimus inuenenati,insanabiles fue-
runt nusq;rosæ siluestris.i.crucis Christi remedia aduene
runt,verum quia mater nostra synagoga in persona prophe
tarũ(diu est)somniauerat de isto remedio,iõ ipsamet Chrm
occidẽdo ipsum voluit experiri,sicq; factum est ꝙ genus hu
manum taliter admorsum,virtute huius rosæ.i.crucis aspe-
ræ & spinosæ,& rosei sanguinis Iesu Christi,(quæ crux rosa
siluestris dicebatur,ꝓ eo ꝙ adhuc a nemine colebatur, fuit
sanatum,& a vitiorum veneno,& a morsus Adæ veneficio
liberatum.Hodie ẽt quoties diabolus aliquem per tentatio
nem momorderit,ita ꝙ aquam gratię & doctrinę detestetur
pro certo si radicem rosæ siluestris.i.si memoriã crucis Chri
16 sti cum lacte deuotionis biberit,sanus erit.¶ Pli.ibidem reci
tat ꝙ humerus doctrinarum & antiquitatis parens tradit ꝙ
Helena docuit ꝙ Nepenthes obliuionem tristitię & veniam
generabat,fuitq; ab Helena mortalib.ꝓpinatum. Talis her-
ba seu confectio est charitas,quia pro certo ista est quæ chri
stianũ facit iniuriæ & miseriæ obliuisci,& veniam vel indul
gentiam facit aliis impartiri.vnde de spe cælestis gloriæ dici
tur Prou.31.Bibant,& obliuiscantur egestatis suæ.¶ Itẽ ibi.
17 c.3.dicit ꝙ in Germania trans Rhenum vbi Cæsar germani-
cus castra posuerat,in maritimo tractu fons aquæ erat dul-
cis solus,cuius tanta erat pestilentia,ꝙ qui de illo bibebant,
dentes infra biẽnium amittebant, compages etiã genuũ sol
uebantur.Sed inuentum est remedium.i.herba quæ britanni
ca vocabatur.Talis fons vr mundi prosperitas, q.s.dentes q
masticant.i.discretionem eradicat,cõpages etiam genuum.
i.fortitudinem dissoluit & eneruat,nisi forte adsit herba di-
18 uinæ gratiæ quæ succurrat.¶ Teste Democrito(quãquã hoc
Pli.li.26.c.4.non approbet)herba æthiopis stagna & flumi-
na desiccat coniectu,tactu vero clausa omnia aperit & rese-
rat.herba achemenidæ coniecta in aciem hostium, trepidãt
agmina,ac terga vertũtur.Herba vero latace solita a regib.
Persarum dari legatis,quocunque homo venerit,omniũ re-
rum copiã & abundantiã procurat. Sic vere spiritualiter di-
co ꝙ æthiopis est abstinentia,quæ flumina & stagna carnali-
tatis solet desiccare.Psal. Abierunt in sicco flumina. Vel dic
ꝙ ista herba est cõfessio,q̃ clausa oris ostia solet reserare.Ec-
cle.Aperiet os suũ in cõfessione.Achemenis est cõstantia hu
militas, seu patientia,q̃ hostes tpales & spirituales solet supe
rare.Eccl.(secundum aliam litteram)Patientia vincit mali-
tiam.Latacæ est charitas seu sufficientia,quæ bona omnia fa
19 cit abundare.ad Phil.4.Habeo autem oĩa,& abundo. ¶ Se-
cundum Pli.li.29.c.15.Si quis viator ladanum,elelisphacum
& artemisiã alligatas portauerit,negatur lassitudinem senti
re.Idem dicit de neruis crurium gruis.Sic vere martyres &
sancti quia tres herbas.i.tres virtutes theologicas.s.spẽ,fidẽ,
charitatem habuerunt,nunquam fatigati laboribus extite-
runt,imo vsque ad mortem pro iustitia certauerũt. ad Heb.
12.Non fatigemini animis vestris.

De Mirabilibus in Natura lapidum. Cap.10.

LApides etiam sunt aliqui mirabiles, præter illos q sn-
perius li.11.sunt descripti.Vnde nota ꝙ ſm Pli.li.2.c.
3 98.multa sunt per mundum loca quæ quasdam ꝓprie-
tates mirabiles habere noscuntur,quarum non est fa-
cile rationem reddere,cũ id a secreta natura nascat. Dicit er
go inter cætera ꝙ iuxta tẽplũ Veneris quod est in insula Pa-
pho,quædam area est vbi non impluit.Ibidem ẽt in oppido
Troadis iuxta simulachrum Mineruæ relicta sacrificia non
putrescebant. Ibidẽ ẽt circa Assum lapis nascit qui sarcopha
gus dicitur,in quo omnia corpora consumuntur, in tantum
(vt ait Isidorus)vt infra 40.dies omnes carnes & oĩa ossa ꝓ-
ter dentes inueniãtur absumpta, sicut etiam ponit Vincen-
tius in suo speculo naturali.Tali ergo lapide(vt ait Isidor⁹)
solebant in sepulchro corpora condi,vt cito possent sine pu
trefactione corrũpi.Pli.aũt li.36 c.17.per omnia dicit idẽ.In
taurorũ ẽt peninsula terra est in ciuitate Pasmo, de qua oĩa
vulnera sanantur.Talia loca priuilegiata videntur significa-
re in mundo multa genera personarum,quia quidem sunt si
cut area quæ est in insula Papho,quia.s.dato ꝙ ipsi sint iuxta
phanũ veneris.i.in mundo iuxta venereos & luxuriosos,ipsi
tñ per castitatẽ sicci sunt,& pluuiam carnalitatis & luxuriæ
non sentiũt aut incurrunt,sicut de multis virginib.apparuit,
quæ castè inter incastos vixerunt,figuratæ in vellere Gedeo
nis,quod sine rore siccũ permansit,& tota terra circũiacens
humida facta fuit.quod.s.ad beatam virginem põt applicari,
quæ pluuiam carnalitatis non sensit,& tamen circa eam to-
tus mũdus illa pluuia immersus fuit 2.Re.1.Montes gelboæ
nec ros nec pluuia descendat super vos.Item quidam sunt q
non putrescunt per vitia,& isti sunt Mineruæ sacrificia(quæ
dea sapientiæ dicebat) i.illi qui sapientiæ dedicantur, & qui
sibi mentaliter consecrantur,quia pro certo illi qui sapiam
sequuntur & diligũt,faciliter per vitia non putrescunt. Psa.
Non dabis sanctũ tuum videre corruptionem. Item qdam
sunt sicut lapis sacrophagus,& isti sunt boni iustitiarii,q.s.
corpora & carnalitates iniquorum consumũt,& eos mediã
te iustitia circũrodunt.Iob.33.Cõsumpta est caro eius a sup
pliciis.Item quidam sunt qui vulnera criminũ aliorum me-
dentur,& isti sunt cõfessores,qui.s.sunt medicinæ & medici
aliorũ,dicentes illud Hie.30.Obducam cicatricẽ tibi, & a
vulnerib.tuis sanabo te.Vel dic si vis ꝙ illi qui sunt area pha
ni veneris.i.illi qui veneri sunt subiecti.s.luxuriosi, nũquam
pluuiã diuinæ gratiæ seu ẽt bonæ doctrinæ recipere volunt,
quinimo præ cæteris peccatorib.sicci & indeuoti persistũt.
Isti.n.sunt qui sermones vix volunt audire,& sanæ doctrinæ
consentire.Esa.5.Nubibus mandabo desuper ne pluant sup
eã.Vel dic etiam idẽ generaliter de omnib. qui sunt in area
iuxta templum.i.in statu ecclesiæ vel religionis.Vel dic etiã
ꝙ pluuia significat refrigerium gloriæ paradisi, quæ.s.tales
nunquam refrigerat aut humectat. Vel dic ꝙ sacrophagus
significat memoriam mortis,& lapidẽ sepulchri,qui etiam a
plerisq; sacrophagus nominatur.Vel etiam abstinentiã cor-
poralẽ,quia pro certo nihil adeo carnem.i.carnalẽ cõcupi-
scentiam deuorat,sicut mortis memoria,& sicut cum hõ de
sacrophago suo cogitat atq; pensat,& maximè cum per 40.
dies quadragesimæ abstinẽdo se macerat atq; domat.Ista ẽt
sunt quæ calciamenta.i.finalẽ pænitentiam,lapidea faciunt,
inquantum perseuerantiã firmam & durabilẽ reddũt. Deut.
33.Ferrum & æs calciamentũ eius.Terra ẽt alia post pniam
seu humilem mortis memoriam designat, quæ peccatorum
vulnera solet obstruere et sanare.Alleg aur sua.Vel dic ꝙ sar
cophagus est luxuria vel mala mulier,quæ corda quantum-
cũque dura.i.homines quantũcũque solidos ac duros constan
tes & stabiles destruit,& gratiam,scientiam & famam bonã,
& etiam personam ei annihilat & consumit.Mich.1. Consu-
mentur montes subtus eum.¶ Pli.ẽ idẽ li.2.c.98. dicit quod
iuxta fluuium Indum in India duo sunt montes quorũ vnus
ferrum attrahit & tenet,alius autem ferrum fugat & respuit.
Igitur si sit ferrum in calciamento tuo, nunquam poteris a
primo retrahere nec in secundo collocare nec imprimere.
Isti duo montes significãt duos status.s.statum religionis &
perfectionis,vel ẽt ipsum Deum vel statum supernæ mansio
nis,qui ferrũ.i.metalla & pecunias respuere noscũtur, & sta
tum mundi & mũdanos,qui ipsas diligere,retinere & attra
here comprobãtur.Igitur si pes tuus.i.affectio tua,in calcia
mento cordis ferat secum ferrũ.i.amorem pecuniæ,metallo
rum & diuitiarum,nunquã pro certo poteris ipsum ponere
& imprimere super rupẽ quæ respuit ferrum.s.super Chrm,
& religionis seu perfectionis vel æternæ gloriæ statum,quæ
respuunt diuitias vel metalla,quia pro certo nunquam sup
Deum vel bona æterna vel etiam super montem religionis
per bona spiritualia pes affectionis ponitur,aut per deside
rium & amorem imprimitur,si ferro.i.amore diuitiarum tẽ
poralium calcietur.Deu.33.Ferrũ & æs calciamentum eius.
Ecõtra autem a monte ferrum diuitiarum attrahẽte & dili
gente.i.a mundo ipsum retrahere non poteris, si ipsum ibi ꝑ
amorẽ posueris & impresseris. Vtile ergo est ꝙ pes affectio-
nis nostræ ferrea calciamenta diuitiarũ non habeat, ne forte
mundo per amorẽ adhæreat,& a paradiso & Deo per con-
temptum

temptum resiliat & recedat, quia sicut scriptum est Matt. 6.
Nemo põt duobus dominis seruire. aut. n. vnum odio habebit, & al-
terũ diliget, aut vnũ sustinebit, & alterum contemnet. ¶ Apud
cyzicum erat quidam lapis qui fugitiuæ dicebatur esse virtu
tis ita ꝙ lapis fugitiuus vocabatur. Iste. n. in portu stabat, ita
ꝙ nautæ ei naues alligando, pro anchora vtebantur eodem.
Sed (quod mirum est) sæpissimè fugiebat, & ad alia loca se in
uisibiliter transferebat, quapropter incolæ ipsum plumbo af
fixerunt, & ne amplius fugeret, adiuncto pondere firmau e-
runt, sicut ponit Pli. li. 36. c. 15. Dic si vis contra apostatas, q
rectè dici possunt lapides fugitiui, quia. s. cum ipsi sint in por
tu salutis. i. in religionis statu, talesq; esse debeāt quod naues
i. seculares in mundi fluctib. vacillantes, ad ipsos possint exē
plariter alligari, & per spem & fiduciam anchorari, ipsi tamē
occulte fugiunt & recedunt, portum religionis deserunt, &
ad mundum se transferunt & accedunt 1. Reg. 25. Hodie in
creuerunt serui qui fugiunt dominos suos. Tales ergo debēt
plumbo. i. dura tribulatione castigari, & etiam ad litteram
(si sit necesse ne alias fugiant, ponderosis compedibus stabi
liri, vt sic cum rege Manasse in babylone carcerato dicant il
lud 2. Paral. vlt. Allegatus sum multo vinculo ferri, & nō est
respiratio. Vel dic quod tales fugitiui sunt ambitiosi & insta
biles, qui de statu in statum de beneficio in beneficium volūt
continuè se transferre, quia profectò isti deberent plumbo, i.
4 diuini timoris pondere se firmare. ¶ Sicut ponit idem ibidē
li. 36. c. 18. Theophrast⁹ author est quod ebur de terra effodi
tur, ossaq; in terra crescere comprobantur. Dicit. n. quendam
esse lapidem qui de natura est eboris seu ossis. Alium etiā di
cit esse de natura ligni, & ideo faciliter comburi, & hyemē,
imbrem vel solem non pati, sed putrefieri & corrumpi. Est &
lapis ebori simillimus dictus Chernites, in quo cōdita corpo
ra non facile corrumpūtur, & ideo Darius fuisse sepultus in
tali dicitur lapide, vt sine putredine diutius seruaretur. Dicit
etiam ibi. c. 22. quod in Arabia & Cappadocia sunt lapides
translucidi, de quibus Nero ędificauit tēplum fortunæ, quod
intus ac si esset crystallinum translucebat. Sic vere de lapidi-
bus. s. sanctuarii. i. de personis ecclesiasticis aliqui debent esse
eborei per candidam castitatem, aliqui ossei per solidam fir-
mitatem, aliqui crystallini & translucentes per splendidā ho
nestatem, aliqui lignei & inflammabiles per feruidam chari-
tatem. Templum ergo Ecclesiæ claritate fidei vel claritate, i.
fama reputatione & honore splendet, pro eo quod splendor
lapidum, i. bonarum personarum ibi virtualiter lucet. vñ ec-
clesiæ dicitur Tho. 13. Luce splendida fulgebis. Sequitur. Bea
tus ero si fuerint reliquiæ seminis mei ad videndum clarita-
5 tem hierusalem. ex sapphiro & smaragdo ędificabitur. ¶ Te-
roboles sunt lapides formam humanam habentes, & se in se
xum masculinum & fœmininum distinguentes, qui in quodā
monte orientis inueniunt̃ s̃m Physiol. Horū igitur proprie-
tas est mirabilis, quia. s. quandiu isti lapides masculus & fœ-
mina ab inuicem distinguuntur, & separati in montis diuer-
sis partib. commorantur, tam diu sine igne manere, cōperiū-
tur, verum si casu aliquo illi lapides simul cōuenerint, & ma
sculus cum fœmina se coniunxerit ignem continuè euomūt,
& inuicem inflammantur, ita etiam ꝙ ligna montis & silua-
rum confinium igne succenduntur. Secundum aliquos etiā
isti lapides quadam virtute naturæ ad se inuicē appropinqua
re dñr. Reuera talis lapis vř significare conditionem huma-
næ naturæ, quæ. s. in masculum & fœminam distincta est, quia
pro certo illud verum est ꝙ quamdiu homo & mulier ab in
uicem sunt distincti, & per solitudinē separati, tādiu ab igne
luxuriæ sunt immunes & sani remanent atq; casti, vel utrū
sępissimè fit ꝙ illi qui solitarii manentes casti & sine igne lu-
xuriæ diu manserant, si se simul contigerint, aut inuicem asso
ciati conuenerint, per luxuriam sese cremāt. Ignis. n. luxuriæ
occasione accepta, statim solet prorumpere, & vtrunq; con-
cupiscentijs inflammare, qui ēt non solum ipsos, imo totam
viciniam solet malis exemplis & infamiis concremare. Mul-
tum ergo valet ad castitatem seruandam vita solitaria, multū
vero nocent mutuus contactus & colloquia. iō Ecc. 9. Auer
te faciem tuam a muliere, quia propter spēm mulieris multi
perierunt, & ex hoc quasi ignis cōcupiscentia inardescit. Na
turale est. n. istis lapidibus adinuicem appropinquare, & quo
usque per luxuriam inflammati fuerint, a mali amoris moti-
bus non cessare. Vel dic contra malos consiliarios, qui ꝓ cer
tō quando simul conueniunt, tunc malorum consiliorū ignē
euomūt, quo omnes subditos & vicinos per rapinas afficiūt
& succendunt. Vel dic ꝙ tales sunt detractores litigiosi, qui
re vera plus solent nocere quando sunt combinati, quam qñ
sunt solitarij, tunc. n. solent ignem malorum verborū simul
vomere, & rixis & contentionibus totam patriam inflam ma
re. Iaco. 3. Et lingua ignis & vniuersitas iniquitatis constitui
tur in membris nostris. Igitur quando in collegio vel in clau
stro sunt duo lapides flammigeri, litigiosi. s. & rixosi, vtile est
ꝙ prælatus ipsos ab inuicem diuidat vt ignis suę malitiæ eo
rum combinatione & conspiratione succēsus alios non suc
cendat. Isti. n. in rāno figurati videntur: Iud. 9. a quo subiectæ
arbores inflammatæ leguntur &c. vide supra de ramno. Vel
dic contra luxuriosos religiosos, qui si simul in vno claustro
dimittuntur, suis malis inductionibus & exemplis multi alij
per luxuriam inflammantur, & ideo cautela est tales ab inui
cem diuidere, & in diuersis cōuentibus segregare, vt sic pos-
sint alij ipsorum malitiam declinare. Mat. 25. Separabit ma-
los de medio iustorum. Et in Ps. Non relinquet dominus vir
gam peccatorum super sortem iustorum, vt non extendant
iusti ad iniquitatem manus suas.

De Ingeniorum mirabilibus. Cap. 71.

INgenia & industriæ cordis humani possunt etiā inter mi
rabilia reputari. Vnde nota ꝙ s̃m eundem, illi qui currūt 1
versus occidentem, plus habent de lumine & de die, quā
illi qui ad orientem currunt, & hoc quia primi cum sole va-
dunt, secundi vero a sole recedunt, & ideo illi solent lumen
diutius retinere, isti vero citius perdere. Vnde etiam exēpli-
ficat de Philonide cursore Alexandri, qui currendo versus
occidentem, mille ducenta stadia nouem diei cōfecit horis.
Et ista ēt ratio ꝙ eclipsis solis diuersis locis diuersis videtur
horis. & etiam de igne quē in altis turrib. solent accēdere su
pra mare, exemplificat ꝙ a parte occidētis videtur hora ter
tia noctis, qui econtra versus orientem existētib. videtur ho
ra sexta. Sol est Christus, occidens ad quem semper iuit, sta-
tus est paupertatis, vbi ignis tribulationis abundat, oriēs ve
ro a quo recessit, est status prosperitatis, vbi calor cupidita-
tis redundat. Igitur dico ꝙ illi qui currunt ad terminū mor
tis, & ad finem & limitem huius vitæ, tutius currunt versus
occidentem paupertatum & tribulationum, quam illi q cur
runt versus orientem diuitiarum & honorum, & hoc quia il
li habent solem iustitiæ Christum comitem, & lumen verita
tis & gratiæ eis influentem, & viam salutis ostendentem, &
ideo cum lumine gratiæ ad mortis terminos perueniunt, &
sic ab introitu ianuæ paradisi ipsos peccati tenebræ non ex-
cludunt. Illi vero qui currunt & anhelant ad diuitias & oriē
tem honorum mundi, solem Christum per peccata deserūt,
nec cum ipso per virtutes incedunt, imo contrarium motū
faciunt, & ideo vitiorum tenebræ ipsos citius apprehēdūt,
& sic ad mortis terminum cum die & cum lumine gratiæ nō
attingunt, & ideo portam paradisi clausam inueniunt, & ex
terius in inferno remanent atq; sistunt. Plus. n. habet de lumi
ne gratiæ ille qui currit ad occidentem. i. qui considerat mor
tis occasum, quam ille qui currit ad orientē. i. quam ille qui
anhelat ad clarum prosperitatis statum. Sol. n. iustitiæ Chrs
ab isto oriente recessit, & ad occidentem accessit. Bene ergo
consulit Apostolus Heb. 12. Curramus ad propositū nobis
certamen, aspicientes in auctorem fidei & consummatorem
Iesum. ¶ De Ibidib. & cyconiis Aegyptiis dicit Iosephus ꝙ 2
Moyses a Pharaone cum exercitu cōtra ęthyopes missus, vo
lens ipsos subito præuenire viam deserti breuiorem, plenā
tñ serpentibus elegit, & in arcis papyreis Ibides in plaustris
portari mandauit, quas. s. ante exercitum pręirefecit. Istas
igitur abire permittebant, quæ serpentes deuorabant, & sic
viam exercitui faciebat. Sic igitur æthyopes insperato cępit,
& Pharaonis dominio subiugauit. Sic vere qñ Deus cū exer
citu sanctorum voluerit venire ad iudicium pro æthyopib.
& pro demonib. debellandis, præmittet Ibides. i. angelos q
serpentes. i. malos hoies de mundi deserto per ignem cōfla-
grationis auferent, iuxta illud Mat. 13. Mittet filius hois an-
gelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala, & eos
qui faciunt iniquitatem. Sic igitur a Christo æthyopes. i. dæ-
mones superabuntur, & vna cum suis serpentibus. i. peccato
ribus damnabuntur. Vel dic ꝙ Ibides significant Prophe-
tas, qui Chri & apostolorū exercitum præcesserunt, serpen-
tes

tes.i.vitia comederunt.i.ore & verbis condẽnauerunt, et viã
domino venienti contra æthiopes.i.cõtra demones paraue-
runt. Lucæ.1. Et tu puer ꝓpheta altissimi vocaberis, præibis
.n.ante faciem domini parare vias eius. Vel dic ꝙ antequam
Christus veniat in mentem, necesse est serpẽtes.i.malas cogi
tationes auferri, & sibi viam spiritualiter præparari. ad quod
vtique valent Ibides.i.prædicatores, quia.s.serpentes.i.pecca
ta aliorũ consumunt, & Christo contra æthiopes.i.demones
3 viam præparant & componunt. ¶ De Moyse dicit Iosephus
ꝙ cum in æthiopiam ad ciuitatem Mereon capiendam acces
sisset, filia regis æthiopiæ allecta forma ipsius ciuitatẽ sibi tra
didit, sub pacto ꝙ ipsam duceret in vxorem. quod factũ est.
Vnde etiam de hoc videtur mentio fieri in scriptura. Nu-
meri.12. vbi.s.dr ꝙ Aaron & maria iurgati sunt cõtra Moy-
sen, propter vxorem suam æthiopissam. Vnum tamen mirabi
le dicit ibi Iose. ꝙ cũ Moyses in Aegyptũ redire vellet, & se
ab vxore prædicta detineri videret (cũ sapiens esset in astris)
duos annulos.s.vnum qui dabat memoriam, & alterũ qui da
bat obliuionem cõposuit, & vxori annulũ obliuionis dedit,
annulum vero memoriæ sibi retinuit. Vxor autem ipsius quæ
inter ipsos duos acta fuerãt, obliuiscens, ipsum libere recede
re permisit. Talem virtutem videntur habere duo fontes qui
sunt in beotia, quia vnus memoriã seruat, & alter obliuionẽ
inducit, secundum Isid. sicut etiã supra de fontibus recitaui.
Moyses potest mihi significare Christum, qui a rege AEgypti
.i.a deo patre missus est ad Aethiopiam mũdi, huius vbi abũ-
dat æstus cupiditatis. vbi nigredo malæ conuersationis hoĩes
decolorat & effulcat. Regina æthiopiæ est anima rationalis, q̃
secũdum veritatem, illarum creaturarũ inferiorum est prin-
cipalis dña & regina. Istam ergo Moyses Christus in baptis-
mo desponsauit, & sibi in coniugẽ copulauit, eo tamẽ pacto
ꝙ ciuitatẽ cordis sui sibi daret, & eam regis Aegipti.i.Dei pa
tris dominio subiugaret, iuxta illud Prouer.23. Filij, præbe mi
hi cor tuũ. Christus igitur ad patrem rediẽs, voluit ipsam an
nulum obliuionis habere, quia.s.voluit ꝙ anima obliuisce re
tur omnia quæ prius nouerat.s.vitia & carnalitates, ipse vero
annulũ memoriæ retinet, quia.s.semper vxoris suæ animæ re-
cordatur, & nisi per ipsam iter, semper ad amorẽ ipsius incli-
natur, dũ tamẽ omnia quæ ipsa prius didicerat, obliuiscatur.
& ideo isti reginæ videt David in psal. dicere. Audi filia & vi
de, & obliuiscere populum tuum, & domũ patris tui. Vel dic
ꝙ annulus quem ista accepit, est mundi prosperitas, quam quã
que Christus animæ christianæ concedit, annulus vero quem
ipse retinet, est perfectus amor, & Charitas, q̃a ꝓculdubio sæ-
pe fit ꝙ anima per Christum redẽpta & desponsata, & ab ip
so annulo obliuionis.i.bonis huius seculi subarrata, ipsum ꝑ
peccatum obliuiscitur, ipse tamen semper de ea recordat̃, da
to ꝙ propter peccata ipsius ipsam dimittere compellatur. Et
ideo de illa obliuione conqueritur. Hie.2. Nunquid obliuisce
tur virgo ornamenti sui aut spõsa fasciæ suæ pectoralis? Popu
lus autẽ meus oblitus est mei diebus innumeris. Vel dic quòd
Moyses princeps exercitus Pharaonis significat diabolũ, qui
princeps est exercitus reproborũ. Isti ergo regina æthiopię.i.
anima peccatrix per malos consensus in coniugẽ se tradit, &
ciuitatem cordis sui communicat & concedit, ista vero annu
lo mundanæ prosperitatis eam subarrat, per quẽ vult ꝙ ipsa
de ipso non recordetur, sed ꝙ obliuioni eũ tradat. Ipse vero
annulum recordationis retinet, quia.s.de ipsa anima damnã
da & in peccato retinenda sollicitam curam habet, & sic fit ꝙ
quando plus anima diabolum & eius malitias obliuiscitur, tã
to plus de sua dãnatione vir suus diabolus recordat̃. psa. Re-
cordat' est q̃a caro sunt, spirit' vadẽs, & nõ rediẽs. Vel dic ꝙ
isti duo fontes & duo annuli significãt ꝓsperitatẽ & aduersi
tem, quia ꝓ certo ꝓsperitas generat Dei & ꝓprię salutis me
moriam & recordationẽ, Igitur si tu sis Moyses.i.iustus & bo
nus annulum recordationis.s. aduersitatem & paupertatem
retine, quia iste est cum quo deus subarrat suos amicos, annu-
lum autem obliuionis alijs dimittit.s.prosperitatem & mũdi
fælicitatem, quia ꝓ certo iste est annulus quo diabolus subar
rat Dei inimicos, Debet ergo dicere homo illud psa. Memor
fui Dei & delectatus sum &c. Vel dic ꝙ illa regina & Moyses
significant hominem beneficum. & illum cui benefacit. Re-
gina.n.quæ dedit se ciuitatem, significat benefactores, Moy-
ses qui eam accepit, significat beneficiorum acceptores. Igit̃
ista est regula, quòd regina.i. homo beneficus debet annulũ
obliuionis habere, quia beneficium quod dedit debet obliui
sci, & de recompensatione non debet amplius cogitare, nec
quãcunque retributionem expectare. Moyses vero.i.ille qui
accepit beneficium, debet annulum recordationis habere, &
beneficium acceptum nunquam obliuisci, sed ipsum in mẽte
iugiter retinere, ad finem vt quãdo inciderit, ipsum possit re-
stituere & pro viribus recõpensare. Et hoc est quod dicit Se
neca de beneficijs. Hæc beneficij lex est, vt alter statim obliui
scatur dati, alter vero semꝑ recordet̃ accepti. Vel dic ꝙ fons
& annulus qui obliuionem faciunt, sunt beneficia, quæ.s.cito
transeũt i obliuionẽ. Fõs vero & annulus recordationis sunt
iniuriæ, quę magnam imprimunt memoriã & recordationẽ,
Et hoc est, quod dicit Seneca quod.s.memoria beneficiorũ la
bilis est iniuriarum autem tenax. ¶ Ros faciliter dicit̃ sursum 4
ascendere, & virtute solis attrahi & suspendi. Vnde aiunt qui
dam ꝙ si testam oui vacuam rore maiali impleueris, & fora
men obstruxeris, ouumque iuxta hastam in fimo vel arena ca
lida infixã posueris ipsum virtute solis attrahẽtis, & virtute
roris sursum ad suam originem faciliter ascendẽtis, vsq; ad ca
cumen hastæ per se ascẽdere videbitur. Ouũ quod ponimus
est, affectio cordis nostri. Ista igitur si primo fuerit ab omni
humore carnalium & tẽporaliũ vacuata, & rore gratiæ cœ-
lestis impleta, & per timorem dñi & discretam sui custodiã
in foraminę sensuũ obturata, & in fimo humilitatis sita, & ꝑ
compassionem ad hastam crucis applicata, faciliter ꝓcul du
bio sursum ad Deum & cœlestia se eriget, & contẽptis infe-
rioribus superiora quæret. De natura enim roris, idest diuinę
gratiæ est sursum ad Deum eleuari, & vas cordis vbi ponitur
per attractionem solis iustitiæ superius exaltari. Thren.3. cor
da nostra cum manibus ad Deum &c. Vel si vis dic ꝙ ouũ.i.
cor bonis spiritualibus vacuatum & rore mundanæ prosperi
tatis repletum, sursum per superbiam erigitur & maximè si in
arena fetidæ auaritiæ, & in fimo carnalis immunditiæ situe-
tur. Eze.28. Eleuatũ est cor tuũ, & dixisti. Deus sum ego, &c.
¶ Magna ingenij fuit cautela in Hannibale, qui secundũ Oro 5
sium, cũ apud regẽ Bithyniæ perdito regno & patria & Car
thagine destructa exularet, & prædicto regi nauale bellũ in-
cumberet, ordinauit Hannibal vtres terreos impleri serpẽti
bus, & cum consertum esset bellum seu prælium, in naues ini
micorum proijci in maxima quantitate, quod cũ fieret fran-
gebãtur vtres, & exibant serpentes, quibus dum inimici vi-
derent naues suas plenas necessario fugere & cedere debue
rũt & sic astutia Hannibalis hostes suos Bythinij deuicerunt.
Rectè videt̃ ꝙ diabolus spiritualiter vtat̃ hac cautela. Vidẽs
.n.ille ꝙ per populum Romanum.i. ꝑ Christum & Angelos
fuit deuictus, & regno & ptãte priuatus, nõ cessat contra na-
uigantes in huius mundi pelago malitias excogitare, quapro
pter serpẽtes.i.hæreticos, detractores & alios venenosos ho
mines mediãtibus amphoris terreis.i.mediantibus bonis ter
renis in naues.i.in status & societates fidelium non cessat mit
tere, & sic solet eos per cautelas, quos per potentiam non po
terat superare, ita ꝙ rectè iste videtur dicere illud Hie.8. Mit
tam eis serpẽtes & regulos, quibus nõ est incãtatio. Vel dic
ꝙ quando. Hannibal diabolus cõtra fideles in mari mũdi ꝑ
tentationem pugnat, ante omnia naues idest corda eorũ ser
pentibus, id est malicijs vel carnalibus mõtibus & malis affe
ctibus impleri procurat, quod vt factum est, necesse est quòd
ipsorum nauigium superetur, & quòd per malum consensum
faciliter eos vincat.

De Ædificiorum mirabilibus. Cap. 72.

AEdificia facta fuerunt antiquitus mirabilia. vnde no-
ta quòd dicitur Solinum. ꝙ Romæ solebat esse tem- 1
plum seu sacrarium Herculis, in quod nec musca,
nec canis poterat introire. Cum enim idem Hercu-
les ex vaticinio carmentis se immortalem comperisset, &
idem templum suo nomini dedicasset, & sacrificantes boues
& hostias cedentes muscæ & canes molestarent, magnum
Deum dicitur Hercules fuisse deprecatus, quòd ibi amplius
talia animalia non intrarent. Claua etiam ipsius Herculis
in introitu illius templi dicitur fuisse dimissa, cuius olfa-
ctum refugiunt omnes canes. Per Herculem fortissimum in
telligitur Christus, qui immortalitate & fortitudine est po-
titus. Vnde Apostolus Regi seculorum immortali inuisibili.
quia pro certo iste est qui a principio in ciuitate Romana.i.
ecclesia voluit templum & speciale sacrariũ.i.religionis sta-
tũ suo numini dedicare, vbi hostias diuinæ laudis & bonorũ

operum ſibi fideles conſtituit immolare, dicens illud Pſal. Sa
crificate ſacrificium iuſtitiæ & ſperate in domino &c. Verum
quia à principio ibi ſemper fuerunt muſcæ.i. aliqui luxurioſi
& immundi, & canes.i. detractores & inuidi, qui.ſ. ſacrifican
tes & bene operantes detrahendo & infamando moleſtabãt,
ideo volebat Hercules.i. Chriſtus templũ ſuum.i. eccleſiæ &
religionis ſtatũ, talib' interdicere, & ab ingreſſu eccleſiæ ſuæ
gẽtem huiuſmodi cohibere. Apo. 22. Foris canes & venefici.
Et vt hoc melius fieret, clauam & baculũ correctionis ibidẽ
poſuit, cuius olfactu & tactu canes.i. peccatores inde, fugare
decreuit. Thren. 4. Recedite polluti. Peccatores.n. mali à tẽ-
plo religionis fugiunt, quando clauam Herculis, idest virgã
virtutis boni prælati & correctionis in introitu eius cernũt.
Et breuiter, antiquitus nec canes nec muſcæ, id eſt nec immũ
di nec inuidi templum Dei ingrediebantur, cuius tamen con
trarium modernis temporibus inuenitur. de quo lamentan
do dicitur Thren. 1. Vidit gentes ingreſſas ſanctuarium tuũ,
de quibus præceperas ne intrarent eccleſiam tuã. Vel dic ꝙ
illi qui ſunt Hercules.i. in mundo potẽtes & fortes, & qui ſe
audiunt immortales.i. qui per verba Carmentis diuinãtis.i.
medicorum & adulatorũ viuere diu ſperant, & famam ſuam
exiſtimant immortalem, in ſuperbiam eriguntur, & ſe adora
ri.i. honorari tanquam Deos machinant̃, & canes & muſcas
.i. pauperes dedignantur, & cum claua ſuæ potentiæ ipſos cru
deliter perſequuntur. Templum.n. Herculis.i. domum & cu
riam potentis, canes & muſcæ.i. pauperes ingredi metuũt, qñ
clauam & baculum ſuæ crudelitatis attendunt. Cuius cõtra-
rium tamen faciũt moderni balliui, qui.ſ. in templo.i. in curia
regum vident clauam percutientẽ.i. crudelitatem cõtra alios
2 ſequentem, & tamen ſe ſibi ſupponere non metuũt, prædeceſ
ſorumq; ſuorum infortunium non attendunt. ¶ Itẽ Plin. lib.
36. c. 15. dicit ꝙ in vrbe Cyzico erat turris tantæ reſonãtiæ ꝙ
acceptæ vocis ſonũ ſepties multiplicaret, ita ꝙ ſonum emiſ-
ſum ab aliquo mox ſepties replicabat. Idem etiã dicit eſſe in
ciuitate olympiæ in quadã porticu, ꝙ.ſ. vox ibi emiſſa ſtatim
ſepties replicabatur, propter quod illa porticus (ſicut ait) he
ptaphonon apellabatur. Re vera talis turris & talis porticus
deberet eſſe quilibet iuſtus homo, quia pro certo ad vnicũ ſo
num.i. ad vnicam monitionẽ Dei vel prælati nos debem' di-
uinam laudem ſepties reſonare, ipſamque vocem exemplari
ter promptã debemus multipliciter replicare. quòd bene or
dinauit eccleſia, vt.ſ. eccleſiaſtici ſepties in die horas canoni
cas dicerent, & laudem Deo dulciter reſonarẽt. Pſal. Septies
in die laudẽ dixi tibi. Vel dic ꝙ talis debet eſſe homo gratus,
quia.ſ. ſonum.i. beneficium receptũ debet per gratiarũ actio
nem ſepties reſonare, & ſi recompẽſare nequeat, debet tamẽ
multipliciter regratiãdo illud dicere et verbaliter recitare.
qđ etiã de beneficio incarnationis poteſt dici, qa.ſ. Deus pa-
ter verbum ſuum.ſ. filium nobis miſit, & cum ſemel ꝑ beatã
incarnationem emiſit, iuxta illud Eſa. 9. Verbum miſit domi
nus in Iacob, & cecidit in Iſrael. qua propter cum recompẽ-
ſare nõ poſſimus, iſtud multipliciter recitare debem', & per
laudem & gratiarũ actionem mẽtaliter & verbaliter replica
re. Pſal. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit
mihi? Vel dic ꝙ tales turres videntur eſſe homines querulosi
quia.ſ. quidam ſunt adeo impatientes verboſi, quæ ſi quis eis
vnum verbum dixerit, ſtatim cum indignatione illud ſepties
replicabunt, & pro vno reprehenſionis verbo ſeptẽ malę re-
ſponſionis verba dabunt. Prouerb. 6. Repræhenſus quoque
dabit ſeptuplũ. Vel dic ꝙ tales ſunt adulatores, qui verba di
cta a diuitibus ſolẽt laudãdo replicare, & nõ ſemel imo mul
toties commendare, dicentes illud prædictũ Pſal. Septies in
die laudẽ dixi tibi. Vel dic cõtra deriſores, qui verba ab alijs
3 dicta vilipendunt, & ipſa ſæpe deriſoriẽ multiplicant & reſu
munt. ¶ Pli. de naturali mundi hiſtoria li. 36. ponit valde mira
bilia ædificia, quæ in diuerſis mundi partibus fuerũt, ſcilicet, &
ſic ponit de Obeliſcis, de pyramidib. de Labirinthis, & mira
bilib' Romę ædificijs, de theatro & amphitheatro, & alijs i-
finitis. Obeliſci ſunt colũnæ marmoreæ vel lapideæ longiſsi
mæ, integræ, & ſuperius erectæ, quæ quamuis difficilime in la
picidinis ſcinderentur, ſummẽ tamen eſt difficile quod de re
motis regnis per mare apportarent, & romam ratibus vehe-
rentur. Tradit tamen Pli. li. 36. c. 9 modum portandi per mon
tes, vbi tales horrendæ molis columnæ excisæ erant. A mari
.n. vel à nilo vſque ad locum ſuffodiebatur, & naues duę per il
lam viam ſuffoſsionibus vſque ſubtus obeliſcum ducebantur

& ſic obeliſcus artificialiter ſuper illas naues ſimul iunctas
dimiſſus in extremitatibus pendens per maria ducebat. Vnus
igitur obeliſcus fuit thebis in Aegypto, qui habebat centũ vi
ginti & vnum pedes in longitudine, ſed etiã alij duo in Aegy
pto. 48. cubitorum. Alexandriæ autem fuit vnus trigiota cubi
torum. Romæ eſt etiã vnus in circo quẽ diuus Auguſtus ibi
cõſtituit, qui. 125. altitudinis habet pedes. Iſta & alia mirabi
lia opera fecerunt antiqui, ad ſuæ potentiæ oſtentationem, &
ad operum ſuorum declarationẽ. ſicut etiã idem exẽplificat
de piramidibus Aegypti, q̃ ſunt quaſi turres altiſsimæ, & la-
tiſsimæ i pluribus locis ſitæ, quarũ aliquæ de lapidib. ſunt ędi
ficatę, aliq̃ de naturali ſaxo à capite mõtis vſq; ad fundamen
tum elaboratę. Sunt ergo quædam trecentorum pedũ altitu-
dinis, quæ quamuis ſummis impenſis & immenſis fierent, ip-
ſas tamen reges ad perpetuam oſtentationẽ ſuæ gloriæ facie-
bãt, vel (vt alij dicũt) ne pecunias ſuis ſucceſſoribus aut emu
lis dimitterẽt. vel ne populi ocioſitate torperent. Labyrinthi
etiam plures fuerunt ſ. in Aegypto, in Italia, & Creta, quæ.ſ.
erant domus ſubterraneæ, tot & tantis ambagibus cõuolutæ
(vt ait) quòd qui ſemel intraret, vix aut nunquã reueniret am
plius, ſicut Põponius exemplificat de Labirintho Aegypti, q
perpetuo clauſus muro & vnicum habens introitũ, mille do-
mus & duodecim regias continebat. Vbi etiã idem depręmiſ
ſis pyramidibus recordatur. Theatrũ fuit Romæ vnum mira
bile ædificium, maximum omnium quæ vnquam fuerũt ma-
nu facta, ſicut dicit Pli. lib. 36. c. 15. quod partim vitro partim
lapidibus erat factum, cuius cauea octoginta milia hominũ
continebat. Amphitheatrum erat ædificium ligneũ, quod ad
oſtentationẽ. M. Scaurus in ædilitate ſua fecit, quod erat ædi-
ficium penſile & verſatile, vbi ad videndum ludum gladiato
rum, populum Romanũ cum magiſtratibus ſedere faciebat,
ipſumq; in ſede inſtabili mirabiliter cõuoluebat. Alia fuerũt
valde mirabilia opera, vt patet.ſ. de montibus ſuffoſſis & ſub
tus nauigatis, de aquis à remotis partibus ad mõtes ductis, &
de tẽplis & domibus in vrbe mirabiliter ædificatis. De orto
etiam penſili, & de tẽplo Dianæ mirabili mirabilia ponit, q̃
longum eſſet ponere, & etiã moralizare, quapropter de iſtis
nolui aliter tangere, quum non ſit intentio mea de hominũ
ſatuis vanitatibus, ſed de naturæ mirabilib' ad mores aliquid
applicare. De labyrintho vide ſupra. li. 15. c. 9. vbi agit̃ de De
dalo & de Creta. de Obeliſcis dic quòd iſti ſunt viri contẽpla
tiui, qui ſunt columnæ per fidei firmitatem, lapidei per perſe-
uerantiæ ſtabilitatem, integri per innocentiam & ſanctitatẽ,
erecti per cõtemplationis ſublimitatem. De pyramidibus au
tem quæ ſolum ad vitandum ocium populi fiebãt, poteſt dici
quod melius eſt facere aliquid inutile, quàm ocio vacare. Vñ
de quodã priore audiui quòd i diebus feſtiuis famulos ſuos
faciebat de loco ad locum lapides portare, & iterũ reporta-
re, abſque quacunque neceſsitate, ne ipſos ocioſos eſſe conti
geret, iuxta illud Eccl. 33. Mitte ſeruum in operationẽ, ne va
cet. Multa.n. mala docuit ocioſitas. De amphitheatro ſtabili
& vertibili dic ꝙ talis eſt incerta & inſtabilis fortuna, in qua
quaſi totus populus Romanus.i. totus mũdus ſedet, & cũ qua
fluctuat & ſe mouet. Nam quia ſedi inſtabili innititur, neceſ-
ſe eſt quòd mẽtaliter dilabatur, & quòd fluctuãdo de loco ad
locum voluat. Grego. Si labenti innitimur, neceſſe eſt vt cũ
labente labamur. Vnde etiam Plinius dicit de iſta ſede vbi ſu
pra. Sup omnia inquit furor victoris orbis populi ſedere auſi
in tã infida inſtabilique ſede. ¶ Plinius vbi ſupra facit mẽtio 4
nem de baſilica pauli, & de templo pacis, & tamen nõ decla-
rat quid erant. Erat autem templum pacis illud quod in ſum
ma pace quæ erat tempore Auguſti, fuit factum, quod tũc ex
toto cecidit, cum virgo Dei filium parturiuit. De mirabilib.
autem huius templi dicit quòd ibi erat imago imperatoris,
& imagines omnium regum terrę qui Romano imperio obe
diebant. ſtatim autem cum aliquis rex contra imperatorẽ re
pugnare intendebat, imago eius in iſto templo cõtra imagi-
nem imperatoris ſe vertebat, ſicq; illius rebellionem romani
per ſuam imaginem cognoſcebant, & ipſum ex inſperata miſ
ſo exercitu opprimebant. Iſtud autem templũ mirabile dicũ
tur a Virgilio virtute matheſis fabricatũ fuiſſe, ſecundũ Vin-
centium. Iſtud autem inter ſeptẽ mũdi mirabilia fuit primũ.
eccleſia & religio põt propriẽ dici templum pacis. 1. ad Cor.
3. templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. in quo.ſ. imago
imperatoris.i. figura, imitatio & repſentatio Chriſti debet vi
gere. quòd etiam imaginem noſtram.i. exteriorem conuerſa-
tionem

tionem debet continere; quæ s. ad imaginem perfectionis Christi debet faciem vertere, inquantum se debet ei moraliter conformare, & istam moralem eius imaginem in se virtualiter & exemplariter præsentare. Matth. vigesimosecundo. Cuius est imago & hæc superscriptio? Dicunt ei, Cæsaris. Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Igitur istud est verum quod quandiu aliquis rex, i. aliqua persona quæ per rationem se debet regere, viuit in pace & quiete cum imperatore suo Christo, tam diu imago suæ conuersationis ad eius imaginem & conuersationem respicit, & eidem se conformat, & impressionem suæ imitationis in se (prout est possibile) repræsentat. ad Romanos octauo. Cōformes fieri imaginis filii Dei. Si vero accidat quod imperatori nostro Christo per interiora vitia rebellemus, sibique aduersarij efficiamur & nos ei opponamus, statim pro certo imago nostra exterior nostræ menti interiori se conformabit, & statim imagini imperatoris, i. pfectioni Christi dorsum vertet, & ab eo declinabit, quia proculdubio istud est certum. quod quocunque mens vertitur, imago mentis, s. cōuersatio se vertit, & cum a Deo peruertitur, statim & ipsa nostra conuersatio se ab ipsius conuersatione peruertit: Hiere. 2. Verterunt ad me dorsum, & nō faciem. Vel dic quod quando aliqui alicui se opponunt, tunc etiam ipsorum imagines, i. eorum subditi, consanguinei & amici sibiinuicem contra dicunt, quia s. ex rebellione principalium sequitur rebellio & controuersia subditorum & aliorum etiam amicorum. ¶ Romæ fuit anti-
5 quitus statua cuprea cuius scriptura talis erat, Calēdis Martii oriente sole habebo caput aureum. Cum igitur nullus sciret interpretari quid hoc esset, post multa tempora quidam astute notauit quod vmbra statuæ protendebatur in ortum solis Calendis Martij, & fodiens ibi thesaurum auri permagnum inuenit, ista statua significare potuit genus humanum, cuius s. caput realiter fuit Christus 1 ad Corin. 11. Volo autem vos scire quod omnis viri caput Christus est: caput autē mulieris vir, illud autem caput aureum dicitur, pro eo quod Christus fulgore sapientiæ prædotatur. Statua igitur nostra scilicet humana natura, a principio habuit sacram scripturā, quæ s. prophetans dicebat quod in futuro tempore caput aureum habitura erat, idest quod ipse Dei filius (qui totus est aureus & preciosus) caput ipsius, carnem assumendo, esse debebat. Ad literam autem istud accidit calendis Martij, quia in Martio est facta incarnatio Christi, & tunc factus est Dei filius caput mūdi. Tunc enim vmbra i. humilitas illius capitis, scilicet filij Dei, terram nostræ mortalitatis tetigit, & sic thesaurum paradisi hominibus declarauit, quia re uera quum sol, idest Dei filius vmbram beatæ incarnationis super statuam humanæ naturæ fecit tunc thesauros gratiæ & gloriæ (qui hactenus latuerat) hominibus datus fuit, quod vtique in vmbra horologij Achab fuit figuratum, vbi vmbra solis in horologio retrocedens, sanitatis regis Israel fuit signum. Sed de hoc vide loco suo infra Esa. trigesimonono vt sic illa statua in statua Nabuchodonosor figuretur, cuius caput fuisse aureum narratur. Dan. secūdo Quia pro certo natura humana caput aureum habuit, cum Deus pater de auro paradisi, id Dei filij incarnatione, ipsius humani generis caput fecit. Canticorum quinto. Caput eius aurum optimum. Vel dic quod si vmbram, i. exempla capitis nostri Christi bene notauerimus, thesaurum omnium bonorum ibi inuenire poterimus. ¶ Sicut patet ex multis antiquorum scripturis, antiqui
6 solebant thesauros suos in terris & sub montibus reponere, & ne forte ab hominibus raperentur, solebant eos arte mathematica mirabiliter incantare. Vnde etiam Iosephus dicit quod Salomon thesauros multos tali modo in templo recondidit, quorum tria milia talenta auri Ioannes hircani filius huius commenti non ignarus leuauit. Hærodes autem qui de tali scientia nihil sciuit, dum de thesauris prædictis aliquid præsumptuose surripere voluit, ignis de subtus erumpens plures de suis satellitibus consumpsit. Narrat igitur Gulielmus quod dudum tempore Goberti Papæ, qui in arte mathematica summus erat in campo martio propè Romam fuit vna statua ferrea vel ærea, quæ digitum protendebat, in cuius capite scriptum erat, hic percute. Istam ergo statuā multi percutiendo fatigauerant, quia aurum intra latere sperauerant. Gubertus ergo locum vbi vmbra digiti in meridie protendebatur, notauit, & de nocte locum effodiendo aperuit, & sibi & cubiculario qui laternam portauit latum ingressū solitis artibus patefecit, qui tandem auream regiam inuenerunt, quæ aureos parietes habebat, aureos milites, & regem aureum cum regina aurea, & ministros aureos continebat. In interiori vero parte domus erat carbunculus per lucidus qui totam regiam illustrabat. In contrario vero angulo stabat puer cum arcu extenso, qui sagittam directam contra carbunculum tenebat. Sic igitur fiebat quod cum aliquis de illis infinitis thesauris volebat tangere, videbantur omnes illæ imagines contra eū impetum facere, & in ipsum horrendo strepitu prosilire, quib. Gobertus territus, necesse habuit vacuus retroire. Cubicularius vero cultellum vnū mirabilis operis & precij surripuit, sed statim cunctis imaginibus se mouentibus & fluentibus, puer qui tenebat arcum, sagittam in carbūculum iecit, & eo extincto, tenebras induxit. Cultellū igitur cubicularius deposuit, & ductu laternæ vna cum Goberto recessit. Dic si vis quod istud palatium aureum significat purū cor & sanctum. parietes aurei sunt virtutes cardinales. altitudo illius est spes, latitudo charitas, lōgitudo fides, cultellus scindens est timor Dei, carbunculus illuminans est discretio, thesaurus abundans significat gratias & virtutes, rex aureus est intellectus, regina aurea est voluntas, milites & ministri sunt potentiæ sensitiuæ, sagittarius autem diabolus est. Igitur dico quod quandoque sub terra i. in homine humili inuenitur palatium aureum, i. cor sanctū, lympidum & sincerum, in quo vtique rex & regina aurei, i. intellectus & voluntas puri & sancti recūbunt, in quo & milites & ministri aurei, i. inferiores sensitiuæ potentiæ sanctæ & mundæ seruiunt, in quo thesauri aurei, i. virtutum & meritorum copiæ abundant quod etiam carbunculus discretionis illuminat, & quod cultell' diuini timoris scindit & secat. Sed quid? pro certo si contingat quod caro vel mundus cultellum diuini timoris nobis surripiat, statim præsto est diabolus vt sagittam tentationis emittat, & carbunculum discretionis vel charitatis extinguat, noctemque culpæ vel ignorātiæ introducat quia pro certo cū cultellus diuini timoris surripitur, restat vt discretionis lumen, & dilectionis carbunculus extinguatur, & quod totum cordis palatium obscuretur. Scriptum est. o. Eccl. 1. quod principium sapientiæ timor domini, & quod per timorem domini declinat omnis a malo. Contra raptorem vero illius thesauri, i. contra quemlibet rētatorē deberent nostræ imagines, i. intentio, voluntas, & aliæ animæ potentiæ insurgere & thesaurum creditum defendere, dicendo illud cōmune. Qui nostra tollit inimicus est. & illud etiam 2 ad Corinth. 5. Nolumus spoliari sed superuestiri. Vel dic qd' rex regina milites & ministri aurei sunt Christus & beata virgo, martyres & sancti, qui in palatio ecclesiæ principantur, vbi scilicet carbunculus charitatis lumen gratiæ vel fidei cum sagittis tentationum propter surreptionem cultelli. i. diuini timoris extinguitur & aufertur. Vel dic qd' istæ imagines quæ nolebant thesaurum sibi surripi, et tamē cum essent aureæ fructum seu vtilitatem nesciebant ex illo consequi, significant auaros, qui quamuis propter parcitatis suæ miseriam nec velint nec audeant de auro suo aliquid expendere, nec exinde vtilitatem consequi vel habere, ipsum tamen solent ardenter diligere, & cum diligentia custodire, & si quis eum surripit, contra eum fremere, & eum impatientia se mouere, ita quod sagittarius qui tenet arcum, idest iracundiā, lumen gratiæ & discretionis in eis extinguit, & tenebras culpæ & ignorantiæ in talibus introducit. Iob 39. Auferetur ab impiis lux sua. Vel dic quod rex est Christus, regina Maria, milites sancti & apostoli, ministri angeli, qui s. in palatio cordis debent per deuotionem manere, quia si ibi sint non permittent aliquem tentatorem thesaurum virtutū nostrarum exinde surripere & auferre, quinimmo per speciale adiutorium statim sentiemus istos contraraptores, idest contra tentatores spiritualiter se mouere, dicentes illud 2. ad Corinth. 5. Nolumus expoliari, sed superuestiri. Vel dic quod ille permagnus thesaurus, qui tamen ita erat fascinatus & incantatus, quod nullus eum poterat habere, nisi sciret arte mathematica se iuuare, sicut supra dictum est de Ioanne Hirconi filio & Hærode, significat thesaurum gloriæ paradisi, qui re vera est thesaurus incantatus, quia scilicet ipsum non accipit quicunque appetit, quia sicut dicitur Matth. septimo. Nō omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in re-

gnum cælorum, quin imo multi eum conati sunt etiam præsumptuosè quærere, qui flamma inferni concremati, vacui iussi sunt remanere. Qui enim illum thesaurum habere desiderat, necesse est quod propheticam sapientiæ habeat, & q scientiam mathematicam & cœlestem, id est cælestium notitiam non postponat. ¶ Aliquando statuæ insensibiles & mor-
7 tuæ videntur hominib. esse vivæ, sicut apparet in horologiis & multis aliis operib. mechanicis, in quib. vel ratione ponderis proportionabiliter adæquati, vel venti occultè interius insufflati, vel ratione argenti vivi occultè in imaginibus insita inclusi, imagines quandoque mouentur, ita quod viuere cum mortuæ sint videntur. Illud potissimum apparet in thesauris antiquorum. Solebant enim antiqui thesauros suos in palatiis sub montibus infodere, & in palatio rum introitu te lum vel pontem vel pauimentum æneum coucauū & argento viuo plenum constituere, vbi cum quis primo pedē ponebat, totum pondus interioris argenti viui ad illam partē fluebat, & sic imagines secundum diuersas proportiones mouebat. Videbantur ergo serpētes contra intrantem aperto ore currere, magistri baculis pcutere sagittarij trahere, quod tamen totum per occultum argentum viuum poterat euenire. Sic igitur homo tertius & commēti ignarus retrocedebat, & thesaurum in actum dimittebat. Vnde de quodam monacho Barchinonensi narratur in Vincentio quod dum Italiā percuteret, & vltra quendam montem perforatum esse thesauros Octauiani populus asseret, duodecim comites assumpsit, & cum filis glomeris in illis opacis itineribus se inieit, & in quolibet miliario palum fixit. Erat autem alta via, & a leua præcipitium, & subterlabens fluuius, qui eatum vlteriorem peruenientes inuenerunt stagnum placidum, & desuper pontem æreum, & vltra stagnum videtur equos & equites de auro solidos, & thesauros alios infinitos. Vnus ergo eorū dum ponētē transire parat mox vbi ponti pedē imposuit statim ex altera parte produxit rusticum æreum cū æreo malleo, qui vndas percutiens ita obnubilabat aera, vt diem & cœlum cōtegeret statim vero quod pes a ponte retrahēbat, pax erat, & rusticus tranquillebatur, & serenitas reddebatur. Tertij igitur recesserunt, & præter pstinam argenteam quam inuenerunt, nihil de tantis opib. reportauerunt, quinimo alias reuertentes, vlteriorem exitum clausum a demonib. inuenerunt. Multi autē tales thesauri sub montibus esse dicuntur, qui ad antichristi tempora reseruantur, sicut de quodam thesaurum sommauerat, legitur quod diabolus dixerit, sibi quod illum thesaurum habere nō poterat, quia magister eo cum lucifer ipsum ad antichristū pa reseruarat. In Apulia et circa Neapolim dicuntur esse sub montibus palatia thesauris incantatis referta. Veruntamen sciendum est quod diabolus quandoque talib. illudit, & thesauros fictitios eis ostēdit, & sic in ærumna & sollicitudine eos ponit, sicut nuper in Vasconia dicitur contigisse de quodā q in concauitate rupis intrans, palatium aureum cum thesauro infinito reperit, quem quædam puel a seruabat, quæ se fuisse cuiusdam regis Vasconiæ filiā asserebat, & quod pater eius ipsam ad thesauri incantati custodiam posuerat, & virtute annuli quem portabat, iam mille quingentis annis sine cibo ibi viaerat. Cum igitur ille (ne locus sciretur) foramen montis in lapidib. obstruxisset, & multis temporibus aliquem qui sciret thesauros discantare quæsisset, & neminem inuenisset, tandem regi Frāciæ negocium reuelauit, qui montem cum magistis lumprib. fodi fecit. Sed quia inundatio aquarum concauitatem illā lecib. repleuerat, nihil omnino vtilitatis aut veritatis inuenit. Diabolus. n. solet aliquando illis illudere, quos videt ad res superstitiosas vanas animum applicare. Illud igitur vltimū poteris contra demonum illusiones allegare, quomodo. s. diabolus solet auarorū mentes illudere vel fraudare, qđ etiā quotidiè videtur facere, quia. s. spem acquirendi thesauros solet fatuis inspirare, qui tamen post multos labores solent inanes & pauperes manere. Eccl. 5. Auarus non replebitur pecunia, & qui amat diuitias fructus non capiet ex eis. Illud autem primum de illis imaginibus quæ videbantur viua, cum essent mortua, poterit optimè applicari contra hypocritas, quia pro certo hodie sunt multi qui carent sensu & vita spirituali (sensu dico deuotionis & compassionis, motu vero bonæ operationis, & hoc quia nō habent vitā gratiæ, & charitatiuæ dilectionis. Exo. 15. Fiant immobiles quasi lapides) & tamen mediante argento viuo. i. mediante fluxibili hypocrisi quæ occultè latet in ipsis, ipsi videntur vitam spiritualē habere, & motu bonæ operationis vigere. Quia. n. ventus inanis gloriæ, vel pondus auaritiæ, vel argētū viuum hypocrisis vel malitiæ, tales diuersimode mouet & agitat, ideo homo q eos nō cognoscit, ipsos viuos. i. bonos spirituales & sanctos putat. Istis ergo dr Apo. 3. Nomen habes quod viuas, & mortuus es. Vel dic contra quosdam qui sine causa magnā famā habent in mundo, quia. l. dato q ipsi sunt insensibiles & mortui. i. ignorantes & cæci, ipsi tū mediante argēto viuo occulto. i. mediante pecunia & occultis muneribus sciūt taliter facere, q ad magna officia & beneficia ipsos videmus se mouere, ita q tā viui & sufficiētes & potentes eo solo quia sunt diuites, esse videntur, qui tū nisi argentum viuum. i. diuitias haberent viles & mortui putarentur. Vulgus. n. illos hodie viuos existimat, quos argētum replet & saciat, licet mors. i. culpa & meritorum insufficientia in veritate eos pmat. Apo. 3. Dicis, q diues sum, & nullius egeo, cum sis miser & miserabilis & pauper, cæcus & nudus. Vel dicas quod talia palatia significare possunt domos & curias prælatorum & magnatum, vbi proculdubio multæ sunt hodie statuæ, id est ignorātes personæ in diuersis officiis constitutæ, quæ tamen aureæ dicuntur, pro eo quod auro & diuitiis cumulatæ noscuntur. Istæ ergo sunt quæ nullam habent prorsus cōstantiam, quia pro certo vbicunque pondus argenti viui, idest copia nummorum eos impulerit, statim illarum statuarum affectio se mouebit. Si ergo istos mouere virtute iustitiæ volueris, non restat nisi quod pontem per quem itur ad ipsos, idest procuratorem proxenetam vel etiam vxorem muneribus tangas, & quod argenti pondere ipsos voluas, quia proculdubio statim omnes imagines currere videbis, moueri, & ad te & tua petita inclinari. Vbi. n. pondus argēti senserint, eo consestim solent currere, & stabilitate iustitiæ protinus se mouere. Nulla enim est turris tam solida, quin mangonellis argenteis faciliter sit commota. psa. Mouebuntur omnia fundamenta terræ. ¶ Virgilius fecit antiquitus ignem inextinguibilem, ad
quem quicunq; volebat, se calefacere poterat, erat, tamen ab 8
opposito ignis quidam puer qui a. cum extensum cum sagitta tenebat, qui. s. talem scripturam in capite continebat. Qui me percusserit, ego trahar. Accidit ergo quadam die quod quidam stultus scripturam legens statuam pcussit, & statim arcu distento sagitta ad ignem volauit, & ignem alias inextinguibilem extinxit. Sic vere Deus quandoque in alia ciuitate religionis, ecclesiæ vel patriæ, ignem charitatis succendit, ita fortem & firmum quod nullæ aquæ delectationum, nulli flatus tentationum, nullus motus tribulationum ipsum possunt extinguere vel turbare. Canticorum 8. Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem. Ille est enim ignis de quo ipse Deus ait. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Sed quid? Pro certo ibi est inuenire aliquas statuas, id est aliquos malos litigiosos & verbosos, ad sagittandum alios per iuintiam paratos, qui re vera videntur semper aliis dare minas quod si a prælato aliquo corrigantur vel percutiantur, sagittam detractionum, iniuriarum, appellationum & dissensionum emittent, & ignem charitatis destruēt & extinguent, sicut ad litteram de dyscolis religiosis videmus, quos scilicet superior suus non potest in modicum percutere vel corrigere, quin statim nitant ignem charitatis extinguere, & pacem & concordiam perturbare, & longis verbis & contentionibus totum collegium molestare. psalm. Arcum suum tetendit & parauit illum, sagittas suas ardentibus effecit.

De Venenorum mirabilibus. Cap. 73.

Venenosæ res sunt infinitæ, quæ pro certo possunt inter mirabilia computari. Vnde nota quod Plinius 1
denaturali histor. libro 2. capitulo 106. dicit quod in beroso taurorum colle ctes sunt fontes sine remedio & sine dolore mortiferi. potatoribus enim fuit dolorem in moriendo non inferunt, & tamen sine remedio ipsos perimunt & occidunt. dic proculdubio in hoc mundo tres sunt fontes venenosissimi, qui sunt tria vitia principalia, scilicet tres concupiscentiæ, vel tria mundi bona, quæ triplici concupiscentiæ sunt obiecta. Fons primus est superbia vitæ, cuius aqua & materia sunt scientiæ & eminentiæ. Fons secundus

cundus in cõcupiscētia oculorū, scilicet auaritia, cuius aqua & materia sunt diuitiæ. Fons tertius est concupiscentia carnis, i. luxuria, cuius aqua & materia sunt carnales deliciæ. Et breuiter, isti sunt fontes q sine dolore occidunt quia scilicet superbus non inuenit dolorem, sed potius complacentiā in eminētijs, auarus, in diuitijs, & luxuriosus in delicijs. & idẽ isti sine remedio moriuntur, quia cum non dolent, non præcauent, & sic ad inferos cum gaudio detrahūtur. Iob.21. Tenēt tympanū & cytharā, & gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferos descendūt. Istæ autem fuot tres lanceæ quas infixit Ioab in corde, Absalon &c.
3 vide infra libro. 14.2. Regum. 18. ¶ Item idem ibidē ait quòd in Aethiopia sunt quidā q Athon mõtem incolunt, qui de viperinis carnibus viuunt quapropter nec vestes nec corpa ipsorum alia animalia noxia tangūt. Quia enim nutriti sunt veneno ideo timent noxia alia sic cõtingere in sua corpora venenata. Sic verè sunt multi in hoc mundo ita venenati & pestiferi, & veneno malitiarum & iniquitatum nutriti, quòd nullus audet eos tangere, nec in aliquo molestare, sicut videmus de detractoribus, quorum malitiam, verba, punctiones, iniurias & venenosas diffamationes omnes timent, & ideo ipsos tangere, associare, vel etiam corrigere, aut punire non audēt, sed potius ipsos fugiunt atque cauent. Ista etiam in mūdo videmus de malitiosis prædonibus, balliuis & aduocatis, quos nemo audet molestare vel tangere, ius sum ab eis repetere. pro eo quod veneno malitiarum nutriti, tangentes, id est iniuriantes vel se corrigentes solent accusando, diffamando, vel alias inuenenare. Ideo bene docetur Numeri. 16. vbi dicitur Recedite a tabernaculis hominum impiorum, & nolite tāgere quæ ad eos pertinent. Vel dic quòd tales venenosi & infames peccatores, qui viperis, id est peccatis nutriti sunt, cūctis tangentibus, id est cunctis societatem suam frequētantibus, spiritualiter venenosi sunt, & ipsorum per mala exēpla, verba & opera inficiūt. Non est ergo tutum tales tangere, & societatem illorum diligere, nec etiam vestes conuersationis per imitationem aliqualiter attrectare, quia sicut dicitur Ec-
5 clesiastici. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. ¶ Item secundum Plin. naturalis historiæ mundi lib. 31. cap. 2. multi sunt fontes venenosi, quorum aqua potātes enecat, qui tamen pisces nutriunt non venenosos. Istud tamen fallit in Styge, cuius aqua in Achaia vel Arcadia è saxis fluens statim interficit potatores, quę paruulos non nutrit pisciculos qui secūdū Theophastrum comedentibus sunt letales, quod scilicet nun quam in alio genere mortiferorum fontiū reperitur. Sic verè cum diuersæ sint aquæ, id est diuersæ res fluxibiles mundi, quæ scilicet animę non bene vinēti sunt mortiferæ & nociuę & mortis culpæ occasionaliter inductiuæ, sicut sunt diuitię q causant auaritiam, deliciæ inanem, mondanæ scientiæ superbiam, communiter tamen accidit quòd in talibus aquis inueniūtur aliqui pisces, id est aliqui homines prædictis bonis benè & discretè vtētes, scilicet boni & iusti, & alijs per mala documenta & exēpla nullatenus venenosi, quia scilicet bene possunt haberi mundi diuitiæ cum largitate & charitate, deliciæ cum temperantia & frugalitate, mūdi scientiæ cum iustitia & humilitate. Sed proculdubio vnus est fons venenosus qui habet etiā pisces necessario venenosos scilicet scētia hæretica vel necromantica. Ista enim non solum est in se infecta, vel mortis animæ causatiua, immo pisces, i. hæretici ibi nutriti, alios ipsos comedentes, id est ipsos audientes vel imitantes corrumpunt, & per errores inficiūt & occidūt, inquantum scilicet vitam animæ, fidem & charitatem eis subtrahūt atque tollunt. Apocalip. 7. Multi hominum mortui sunt ex
4 aquis, quia amaræ factæ sunt. ¶ Aliquando accidit quòd fontes non venenosi venenosos pisces portant. Vnde ibidem dicitur quòd in Armenia est fons nigros habens pisces, de quibus qui comederit, enecatur. quod etiā circa Danubij exortū esse dicitur, quousque veniatur ad fontem alueo appositum, vbi id genus mortiferorum piscium terminatur. Simile esse dicit in Lidia in stagno nympharum. continent enim istæ aquæ (quamuis de se non sint venenosæ) pisces mortiferos, & comedētibus venenosos. Tales fontes sunt ecclesia, religio, sciētia theologica & canonica, quæ scilicet sunt fontes boni & sani, & non venenosi aut mali quia pro certo dato quòd ista sint in se vtilia atque bona, cõtinent tamē pisces, id est homines & subditos n[illegible] tos & infames & peruersos, suis malis di-

ctis & exempla alijs venenosos. Constat enim quòd multę sunt ecclesiastici & religiosi, multi etiam canonistæ & theologi, qui mortis exempla & documenta alijs solent dare, & sic vitam gratiæ solent eis tollere, & mortē vitiorū occasionaliter inferre, quia, quicūque istos infames & nigros exemplariter imitando comedunt, mortem vitiorum incurrunt. Esai. quinquagesimonono: Qui comederit de ouis eorum, morietur ¶ Sicut ponit Plinius libro trigesimo primo capitulo se 5
cundo in fine, Multi inueniuntur fontes venenosi & mortiferi. Vnde dicit quòd fons Lycos hominem tertio die occidit, quē de eo biberit. De alio etiam fonte mane bulliendo eorum pente dicit quòd aues quæ inde biberint, moriūtur. Alius est fons circa Thessalica tempe, cuius etiam visus intuentes terret, cuiusque aqua æs & ferrum corrodit, quem tamē fontem siliqua siluestris cingere dicitur, quæ purpureo flore semper florere prædicatur. In Macedonia iuxta sepulchrum Euripidis fontes duo sunt, quorū vnus saluberrimi est potus, alius mortiferi. Tales fontes sunt multi mali, qui scilicet verbis & exemplis inuenenāt audientes, & societatem eorum frequentantes, & maximè tales sunt hæretici & detractores, qui scilicet omnia corrodunt & mordēt, & intuentes obstupefaciūt atque terrent. Ecclesiastici nono. Terribilis in ciuitate sua homo linguosus. Isti tamen flore purpureo, id est honesta & ficta conuersatione cincti dicuntur, inquantum boni apparere, & non esse conantur, vt eorū detractionibus plus credatur. Vel dic quòd tales fontes sunt mundi deliciæ, quæ etiā anes, id est cõtemplatiuos occidunt, vel etiam malæ mulieres &c.
¶ Secundum Plini libro vndecimo capi. Quinquagesimo ter 6
tio. multa sunt animalia, quorum flatus q tactus sunt alijs venenusa. Vnde dicit quòd animæ leonis virus graue, vt sit pestilens. Credo autem quòd per animam intelligit anhelitū vel flatum. Vnde sequitur quòd illa quæ anhelitu leonis tanguntur, a nulla fera alia amplius manducantur. Carnes etiā quæ ab ipso afflatę sunt tactius & citius computrescunt. Per leonē potest intelligi diabolus, hæreticus vel luxuriosus, quia scilicet isti habent flatus venenosos, id est verba suggestiona & documēta periculosa & damnosa. si enim aliquam bestiā id est aliquam personam afflauerint, vel suis inductionibus ad malum inclinauerint, ipsam corrumpunt, & etiam aliorum corruptiuam faciunt, ita quòd nulla feræ, id est nulli viri sapientes tales sic corruptos aut sic afflatos associant seu tāgūt quia pro certo periculosum est tangere, frequentare vel associare illos qui ab hæreticis vel luxuriosis vel etiam a demonibus sunt afflati, & malis suggestionibus, inuenenati. Tales. n. parati sunt ad corruptionē, & ad aliorum se tangentium vel communicantium læsionem. Ecclesiastici decimotertio. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. ¶ Item idem ibidem ait 7
quòd quędam sunt animalia quæ de se sunt innocua quæ tamen ex post facto fiunt alijs venenosa. Vnde ait quòd vespæ serpente auide vescuntur, quo alimento mortiferos ictus faciunt. Apri etiam in Pamphilia & in Cilicia montibus salamandras comedunt, & quamuis sapore vel odore differre. propter hoc ab alijs nō videntur, se tamē comedentes inuenenant & occidunt. Et breuiter istud est verum quòd illa quæ venenis pascūtur, sunt alijs venenosa, sicut etiam supra diai de dracone qui comedit scorpiones. Sic proculdubio dico quòd illi qui comedunt, id est qui sibi incorporant per malas concupiscentias & per imitationes salamandrās, & serpentes, id est personas venenosas, & pestiferas doctrinas, sciētias, delicias & diuitias, alijs venenosi fiunt, ipsos quoque suis malis consortijs, colloquijs & exemplis inficiunt & corrumpunt, sicut patet de illis qui serpentibus & salamādris, id est hæreticis vescuntur, & eorum scientijs imbibūtur, qui quamuis venenosi & mali nec in sapore vitæ, nec in odore famæ appareant, eo quòd malitias suas per hypocrisim palliāt alij tamen ab eis corrumpuntur. Esaiæ. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur, quod confotum est, erumpet in regulum ¶ Item idem ibidem ait quòd Schytæ volentes irre 8
mediabiliter hominē occidere, solēt sagittas suas sanie viperę & sanguine humano inungere, & sic leui tactu solēt hominem irremediabiliter venenare. Per istos Schytas intelligo proditorea, qui scilicet schytæ dicuntur, quia scilicet vo-
lunt quicquid ab alijs fit aut dicitur. Per sanguinem humanum qui est amicus naturæ intelligo amicitiæ fictionem. Per saniem vero viperæ, intelligo malitiæ, & nequitiæ nocumen-

tum & decaptionem. Quid ergo pro certo quando scythę, id
est proditores omnia scire volentes volunt aliquē irremedia
biliter vulnerare ipsumque destruere, subuertere vel nocere,
solent sagittas verborum suorum partim in sanguine huma-
no, idest in ficta amicitia intingere, & cum eis saniem viperæ
idest malam intentionem, & iniquam deceptionem & prodi
tionem adiūgere, vt sic venenum vipereum malitiæ suæ pos
sit cum sanguine amicitiæ simulatæ facilius recipi, & ad cor-
dis intima penetrare. Si igitur homo a talibus sub specie ami
citiæ venenatur, decipitur, & sine remedio perturbatur. Ista
etiam facit suo modo diabolus, quia sub fictione alicuius bo
ni solet venenum peccati infundere, & sic sagitta tentationis
animā irremediabiliter vulnerare. Quilibet ergo talis dece-
ptor dicere vr illud Deut. 32. Inebriabo sagittas meas sangui
ne. & sequitur. Fel draconum vinum eorum, & venenum a-
9 spidū insanabile. ¶ Aliqua sunt aialia, quæ venena comedūt,
& tamen venena sibi nō nocent, nec ipsa etiam animalia pro
pter hoc alijs venenosa fiunt, sicut patet de ceruo, qui come-
dit serpentes, de capone, qui transglutit buffones, & alijs mul
tis similibus. est. n. in eis natura tam efficax, & tam fortis, ꝙ ip
sa venena potest digerere, & omnem malitiam exinde tolle-
re, & ipsa in nutrimentum competentes transmutare. Et sic
dicit Plinius vbi supra, quòd anima, idest flatus elephātis ser
pentes extrahit, & ceruorū vrit, & inde ēt ipsa venenosa mul
ta remedia in se continēt, quæ nullam veneni maliciā habent,
imo contra venena proficiunt atque valēt, sicut patet de Buf
fone, in cuius capite Crapaldina lapis preciosus inuenitur, q
contra venena opitulari, & proficere, prædicatur. Igitur per
animalia domestica & bona itelligo bonos & sanctos docto
res, per serpētes vero intelligo paganos philosophos, & sciē-
tiarum gentilium professores. Dico ergo quòd elephantes,
cerui & galli, idest viri fideles, & boni sciunt de ipsis serpen-
tibus, & buffonibus, idest de philosophis ipsis & gentilibus,
vtilitatem suam facere, ipsosq; & eorum scientias in cibum
assumere, & venenū malæ interpretationis vel corruptæ opi
nionis tollere, & in bonum nutrimētum sanæ doctrinæ, & sa
pientiæ cōmutare, quia pro certo dato quòd tales busones,
idest antiqui philosophi venenosi per infidelitatem fuerint,
& per multos errores mundum inuenenauerint, inueniun-
tur tamen in capitib. suis multis lapides preciosi, i. multa bo
na documenta, & exempla, multaque moralia dicta & facta,
quæ ad salutem sunt vtilia, & venenorū . i. criminū dānatiua.
De talibus ergo dn̄s bona & vtilia recipi, mala vero & inuti-
lia refutari. Matt. 13. Elegerunt bonos in vasa sua, malos aūt
foras miserunt. Vel dic si vis generaliter quòd prudēs homo
de ipsis serpētibus, i. peccatoribus scit vtilitatem suam face-
re, & eorum venenosa dicta & exempla quæ ab ipsis comedit
& accipit, in bonum suum nutrimentum & documentū mu
10 tare. ¶ Secundum Plin. naturalis historiæ mundi lib. 28. ca-
pit. 3. mirum est quòd quędam sunt hominum generationes
q̄ a natura resistūt venenis, sicut sunt Marsi in Italia, Psilli in
Aphrica, Oblongenes in Cypro insula. De Psillis aūt & Mar
sis dictum est supra cap. de Italia & de Aethiopia, Nam (vt a
Plinio præcedenti capitulo dicitur) marsorum cantu serpen
tes contrahuntur, etiam in nocturna quiete. Habet enim ser
pens (vt ait idem ibidem) intellectum ad incantationes ca-
uendas. Ad quod etiam concordat scriptura in Psalm. vbi dr̄.
Sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas, quæ non exau-
diet vocem incantantium &c. Ideo (vt ait) cū populus Mar-
sorum dominium habeat in serpentes, solent cantum istorū
hominum perpendere, & eo audito contrahi & timere. Per
serpentes intelliguntur viri prudentes. Matth. 10. Estote pru
dentes sicut serpentes. Per marsos vero & eorum cantum in
telligo demones, & eorum suggestiones, luxuriosos, & eorū
fabulationes, adulatores, & eorum deceptiones, q a pro cer
to quicunq; prudens hō debet incantationes talium perpen
dere, & pro viribus cauere & fugere, & ne decipiatur, atten
dere, & auditis cantibus & incātationibus talium marsorū,
id est demonū. adulatorum, vel hæreticorū, vel etiam vetu-
larum leonumque & luxuriosorū, debet seipsum contrahe-
re, & signum displicentiæ ostendere, dicens illud Amos. 5.
Aufer a me tumultum carminum tuorum, cantica liræ tuæ
non audiam, quia breuiter cauēdæ, & nō sunt audiēdæ demo
num suggestiones a fidelibus, hæreticorum prędicationes a
simplicibus, adulatorum blāditiæ a principibus, luxuriosorū
& maximè vetularū seductiones, à iuuēculis mulierib⁹. ¶ Itē 11
idem ibidem, scilicet lib. 28. ca. 3. dicit quòd familia Oblōge
num in Cypro nunquam a serpētibus lædebatur, quinimmo
tantam habebant contra venenum repugnantiā, quòd sudo-
re eorum & saliua contra venena medebatur. Vnde ait quòd
quidam legatus Cyprorū ex hac familia Hexagon nomine, à
consulibus Romæ in dolium plenum serpentibus cōiect⁹ est,
experimenti causa, nihil sibi serpētibus nocētibus, sed linguis
circū mulcentibus. Per istam familiam insulæ Cypri possum
intelligere ciues insulæ paradisi, scilicet, Deum angelos atq;
sanctos, quia pro certo isti sunt qui super serpentes. i. super de
mones potestatem habent, ita, quòd nunquam timēt eorum
feritatem. Istud autem probatum est in legato Dei patris, sci
licet in Christo, qui in Romam, i. in mundum missus, dolium
plenum serpentibus scilicet infernum demonibus intrauit,
quorum venenosa malitia sibi nocere, nequiuit, sed eū illæ-
sum abire permisit, imo etiam quasi linguis mulcēdo uirtu-
tem suæ diuinitatis in multis (sicut in euangelio legitur) prę
dicauit. Vel dic quòd tales Dei patris legati fuerunt sancti
confessores, qui scilicet in dolio huius mundi inter serpen-
tes. i. inter demones & tyrannos vixerunt ipsosq; per pecca-
tum, & tormentum non occiderunt sed potius amicabiliter
ipsis per suam sanctitatem blanditi fuerunt, quod bene appa
ruit in illis principib. qui primitus religiones & ecclesias sub
sanctis confessorib. dotauerunt. Luc. 10. Ecce dedi vobis po-
testatem calcandi super serpētes & scorpiones. &c. Sudor er
go suorum operum & laborum, saliua suorū dictorū & ver-
borū, cōtra venena vitiorum sunt remedia, his. s. qui ipsa exē
plariter accipiunt atque gerunt. Vel dic ꝙ sancti isti etiam
dato ꝙ cum venenosis & cum peccatoribus viuerent, & oī
die venenosa opera & dicta biberent, nunquā tamen ex hoc
lęsi fuerunt, sed sani, & illæsi manserūt. Marci vltimo. Si mor
tiferum q d biberint, non eis nocebit. ¶ Itē dicit ꝙ Tentyri 12
in insula nili nascentes tanto sunt crocodilis terrori, ꝙ eorū
vocē fugiāt. Sic vetè crocodili demones timēt sctōs, & maxi
mè viros humiles, in insula sapiētiæ, pœnitētiæ & religionis
clausos, adeo vt vocē suæ orationis, laudis, gratiarū actionis
vel confessionis sustinere nequeant, sed ab ipsa potius fugiāt
& recedant, dicentes illud Genes. 3. Vocē tuam audiui dn̄e.
& timui, eo quòd nudus essem. Vel etiam dic de malis, quia
voces bonorum & documenta formidant. ¶ Vnum dicit Pli. 13
vbi supra satis notabile, dicit enim ꝙ illi populi prædicti. s.
Marsi, Psilli, Oblongenes & Tentyri, non solū tactu venenū
eximunt, imo etiam suo aduentu venenatos adiuuāt, & eorū
dolores leniunt. Dicit etiā quòd in illis qui a scorpionibus &
serpentibus percussi sunt etiam postquam sunt sanati, solet
dam virtus contra venena remanere, quia scilicet fit ꝙ alia
aialia venenata non audent eos tāgere vel nocere, & sic (vt
ait) quòd venena contra venena remedia solēt esse, sicut exē
plificat de illis qui a scorpionibus percussi sunt q amplius a
crabronibus, vespis aut apibus non lędūtur, quinimmo (vt
ait) aqua lotionis manuū taliū sic a venatis percussorum, &
postea sanatorum, solet percussos, & inde aspersos alleuia-
re, & quam plurimum adiuuare. Econtra vero ibi dicitur ꝙ
illi qui nunquam fuerunt serpentum vel canis dentibus lęsi,
suo introitu vel aduentu vulneratorum a serpentibus vulne
ra aggrauant, & dolores eorum acuunt, & augmentant. Ista
possum generaliter allegare quòd quando aliquis est vulne-
ratus ictibus venenatis, id est tentationibus, aut tribulationi
bus huius mundi, vtile est ei & consolabile quòd ab illis qui
potestatem habent super tentationum, & tribulationum ve-
nena, id est sanctis viris visitetur, & personaliter videatur. Vi
sitatio enim, aduentus seu interuentus bonorum est consola
tio infirmorum, & salus & releuatio peccatorum. vnde Act.
16. Visis fratribus cōsolati sunt eos. Item istud est certum ꝙ
illi qui aliquando puncti, & percussi sunt à venenatis, id est a
tentationibus & tribulationibus venenosis, & inde per pœ-
nitentiam sunt sanati, solent exinde contra venenum pecca
ti quandā virtutē concipere, & ex ipso veneno peccati quo
inuenenati fuerant, contra peccata remedia vendicare, quia
. s. sæpe fit quòd tales conuersi contra venena peccatorū fiūt
remedia, quando. s. aqua qua lauauerunt manus suas in pœ-
nitentia & qua mundauerunt opera sua, alij infirmi & pec-
catores, qui scilicet venenatis tentationibus sunt percussi,
exemplariter lauant vulnera seu vitia propria, quia breui-
ter, istud

ter istud est verum ꝙ illi sunt ad curandũ vitia magis sani,
qui vitiis similibus fuerũt percussi, sicut apparuit de Paulo.
vnde ad Heb.2. Per hoc.n.quod probatus & tentatus est di-
dicit & his qui tentant auxiliari. Ecõtra vero istud ẽt est ve-
rum, quod illi qui puncturas & inuenenationes vitiorũ nun
quam sustinuerunt, non solent percussis & peccatoribus pro
desse, nec eis compati vel condolere, sed potius austeritate
sua in suo accessu & aduentu ipsos amplius affligere & vexa
re, q̃a pro certo illi qui vitia vel tribulationes nõ sunt exper
ti, & nunq̃ a cane vel serpente diabolo criminalr sunt ꝑcus
si, sunt aliis delinquentib. nimis duri, quod potissimè in reli
gione aperitur, vbi illi qui nunquam ceciderunt, tanquam
fragilitatis propriæ inexpertes, alios atrociter persequũtur,
sicut patet de visitatorib. & prælatis, qui aduentu suo faciũt
miseros plus dolere, non aduertentes ꝙ Petrus idcirco ceci
dit vt aliis diceret condolere, iuxta illud Eccl. 31. Intellige
ex teipso q̃ sunt ꝓximi tui. Itẽ istud est certũ, ꝙ illi quos scor
pio diabolus, caro vel mundus vitio aliquo ꝑculsit, & inde
per pœniam sanatus, euasit, nõ solet aliis venenatis & tenta-
tionib. amplius lædi, quia. s. scit melius se a talib. tueri, quia si
cut dicit Seneca in Prou. Cautio est in reliquum lapsus ante
rior. ¶ Sicut dicit Plinius ibidem, vestis, qui funere, i. cadaue
14 re serpentis tangitur, nunquã a tineis corroditur. Sic vere il
le vel illa cuius conscientia peccatum aliquando habuit, ti
neas malarum cogitationum vel tentationum melius ꝑca-
uebit, ita quod de ista dicitur Mat. 6. Vbi neq; ærugo, neque
tinea demolitur. ¶ Item idem ibidem ait quod si quis passio
15 ne quæ Cardiaca dicitur, moritur, cor eius nunquã in igne
crematur. Idem etiam dicit de corde illius q̃ perijt veneno.
Corda.n.talium non comburuntur, licet in ignis incendio.
collocentur. Vnde ait quod cor Germanici Cæsaris in igne
cremari nõ potuit, quare cũ Vitellius de morte Pisonẽ coar
gueret, ac si ipsum veneno occidisset, econtra ipse morbum
Cardiacũ fuisse allegauit, & sic a suspicionis periculo se sal
uauit. Simile vero de corde venenato dicit Rasis in quodã
libro suo quẽ fecit de occultis virtutib. membrorũ aialium,
vbi additur quod cum cor hominis veneno peremtis nõ cõ-
buratur, si 9. annis in igne teneat, continuè conuertet in la
pidẽ, qui valet mirabiliter, cõtra omnia venena, fulmina, to
nitrua, dat victoriam in bellis. Vnde ait ꝙ Alexander talem
lapidẽ super se ligatum portabat, verum cum quodã die illũ
deponeret, & exutis vestibus se in Euphrate fluuio balnea-
ret, adfuit serpens quidam qui morsu dictum lapidem surri
piens, ipsum in Euphratẽ expuit, inuidens quod tantam ha-
beret potẽtiã in venena. Hæc Rasis. Cardiaca est tremor cor
dis, & significat seruilem timorem. Venenum vero significat
inuidiam, quæ vitam gratiæ tollit per odium & rancorem.
Ista ergo sunt duo vitia q̃ cor in quo sunt, per charitatem in
flammari non sinunt, timor. s. & liuor. De timore 1. Ioã. 4 Ti
mor non est in charitate, perfecta.n. charitas foras mittit ti-
morem. De Inuidia dicitur ibidem quod qui non diligit, nõ
habet charitatem. Quia procul dubio cor illud nunquã cha
ritate vel deuotionis feruore crematur, quod timore despera
tionis turbatur, & quod veneno inuidię & malitiæ vitiatur.
Cor.n. bonorum dicitur ardere, sed non cor malorum Lu.
24. Nonne cor nostrum ardens erat? Vel dic quod illũ amor
Dei & Christi non accendit quem venenum peccati morta
lis inuenenat & occidit. Vel dic si vis, ad illud quod dicit Ra
sis, quod quando cor veneno peccati mortuum, igne contri
tionis vel fortis tribulationis calescit, sæpe fit ꝙ in lapidem,
i. in virtutem & constantiam durescit, ita quod tale cor lapis
preciosus efficitur, a quo venena omnium vitiorum superã
tur, bella tentationum vincũtur, & æternæ damnationis ful
gura & tonitrua, seu fulgura terribilis iudicij euaduntur, pa
tet in Paulo, qui etiam de se dicit ꝙ vbi abundauit delictũ
ibi superabundauit & gratia. ad Rom. 5. Quia tñ sæpe cõtin
git quod homo in flumine deliciarũ plus debito se balneat,
& vestes virtutũ abijciens in mundanis delicijs se delectat,
serpẽs diabolus istũ lapidẽ seu istud bonum cor sibi ꝑ pec-
catũ subtrahit, & sic potestate quam habebat cõtra venena,
ipsum spoliat atq; priuat. Oseæ 7. Effraim columba seducta,
nõ habens cor. Vnde diabolus dicit talib. illud Eze. 36. Au
ferã cor lapideũ de carne vestra, & dabo vobis cor carneũ.
Vel dic ꝙ cor istud significat Christum, qui dr̃ cor in corpo
re ecclesiæ, cui vitam gratiæ administrat, mortificatus tamẽ
fuit per venenũ malitiæ iudæorum. Lapis etiam preciosus
factus est, inquantum ipse dicitur lapis angularis omniũ spi
ritualium ædificiorum. Istum ergo si Alexander, i. vir iustus
secũ portauerit per deuotionem, ipse pro certo cõtra vene-
na, fulmina & tonitrua, i. contra omnium tribulationum &
tentationum genera ꝑualebit. quia tñ interdum contingit ꝙ
talis homo deuotus in fluuio deliciarum & mundanæ pro-
speritatis per complacentiam se balneat serpẽs diabolus si
bi insidians, istum lapidem seu cor lapideum, i. deuotionem
ad Christum sibi per peccatum subtrahit, & sic contra vene
na potentiam sibi tollit. psal. Cor meum dereliquit me. ¶ Itẽ 16
ibidem li. 21. c. 14. dicitur quod in multis mundi partib. in-
ueniuntur venenata mella, quod (sicut ait accidit ea veneno
sis floribus è quibus fiunt. vnde ait quod in Ponto quibusdã
annis mella sunt venenosissima, ratione florum cuiusdã her
bæ dictæ ægolethron, quæ est etiam necatio iumẽtorum, q̃a
. s. si ver humidum fuerit, apes noxium virus suscipiunt de
hac herba. In eodem etiam ponto est aliud genus mellis qđ
ab incolis menomenon, i. insanũ vocatur, propter insaniam
quam inducit, quod vtique euenire creditur è flore rhodo-
dendri herbæ, qua scatent & abundant syluæ patriæ. Vnde
etiam gens illa cum de cera tributa Romanis præstaret mel
la quoniam erãt exitalia, nõ vẽdebat. In Perside etiã & Mau
ritania cæsariensi Getulię contermina faui venenati gignun
tur. Hic aũt dicit Pli. pulchra verba. O (inquit) q̃d sibi voluis
se naturã his arbitremur insidiis? sequitur. Quid sibi voluit,
nisi vt cautiorem, minusq; auidũ faceret hominẽ? q. d. Ista est
ratio quare mella venenata formauit. Re vera sic vr̃ contin-
gere in moribus, quia pro certo multæ sunt apes. i. multæ ꝑ
sonæ quæ faciunt & quæ habent mella, i. verba dulcia & blã
da, venenata tamen, i. deceptoria & corrupta, sicut videmus
de luxuriosis, hæreticis & iniquis, qui cum dulcedine verbo
rum suorũ venenũ peccati vel corruptionis inferunt, & sic
auditores inuenenant & corrumpunt 1. ad Cor. 15. Corrum
punt bonos mores colloquia praua. Quia.n. tales sunt soli
ti de herbis & arborib. corruptis, i. de malis ꝑsonis flores eaẽ
plorum accipere, ideo solent mella venenata. i. verba mala
facere, cum quibus solent simplices intoxicare, sicut de luxu
riosis exemplificat sapiens. Prouer. 5. Fauus distillans labia
meretricis & nitidius oleo guttur eius, nouissima autẽ eius
amara velut absynthium, & acuta tanquam gladius biceps.
Vel dic quod talia mella sunt doctrinæ poetarum & philo
sophorum, quæ quamuis videantur dulcia & delectabilia,
constat tamen quod cõtineant multorum errorum venena,
Igitur si tales rationis tributum soluant, i. si talium scientiæ
fidelib. deseruiant cera accipienda est, & non mella. i. illa q̃
vera sunt, & non falsa, & illa quæ vtilia sunt, non vana. Vnde
Apostolus: Omnia probate, quod bonũ est tenete 1. ad Thes
sa. 5. Vel ẽt si vis, per talia mella intelliguntur mundi deliciç,
diuitiæ & scientiæ, quæ quamuis videantur fatuis dulcia, in
se tamen continent vitiorum venena Constat.n. quod diui-
tię occasionaliter in se continent auaritiam, deliciæ luxuriã,
scientiæ præsumptionem, eminentiæ eleuationem. Talia igi
tur mella, i. mundi bona quæ vt communiter cõsistunt in de
liciis, diuitiis, scientiis, potentiis & eminentiis natura natu
rans Deus hominibus fieri venenosa permittit, & in ipsis ꝑ-
missiuæ fortunæ insidias ponit, vt. s. homo magis circunspe-
ctus & cautus ad omnia præcauendum, & de singulis dubi
tandum, meliora accipiendum, deteriora cauendum & non
auide & effrenate in bona mundi irruendum, & indiscrete
oĩa deuorandum. Sicut.n. scriptum est Prouc. 28. Beatus hõ
qui sp̃ est pauidus. Ideo bene consulitur Eccl. 31. Super mẽ
sam magnam sedisti? nõ aperias faucem tuam ibi prior quasi
dicat, non oportet auide in mensam mundi bonorum irrue
re, sed inter assumpta distinguere, & quasi dubitando de sin
gulis, venenorum, i. vitiorum ibi latentium malitiam præca
uere. Genes. 2. De ligno scientiæ boni & mali non comedes.
&c. Vel dic quod apes quę non sunt venenosæ, faciunt aliq̃n
mella venenata. Sic vere viri qui de se sunt boni, dicunt quã
doque vel ratione solatii vel alias verba dissoluta & inuti-
lia & inepta &c. sicut in sequenti capitu. ¶ Apes habent acu-
leum venenosum. in ore enim ferunt venena quamuis in fru
ctificando sint animalia vtilia atque bona. & sicut dicit Pli.
vbi supra, Mirum est apes venena portantes ore fingentesq;
non mori, sed causa est (vt ait) quia domina rerum natura
hanc dedit repugnantiam apibus contra venena, vt scilicet
a veneno (quamuis ipsum habeant) non lædantur,

sicut contra serpentes Psillia marsilque inter homines.de po
pulis autem Psillorum & Marsorum qui non timent veneni
potentiam,alibi dictū est supra eo §.10.Si vis,per apes intel
lige quosdam qui habēt mala verba,dissoluta, & aliqualiter
periculosa,ita q in ore videntur maleficia vel venena,ipsi ta
men in se boni sunt,& faciūt bona mella.i.bona opa atq; iu
sta.Complures.n.sunt quorum verba venenosa vir,& tū eo
rum opera vtilia comprobantur.sciunt.n.veneno peccati re
pugnare,& cum ipso veneno quod quodammodo portant,
in ore,faciunt innocentiam custodire,sicut cotidie videmus
de multis tam viris quam mulierib.qui quamuis sunt in aio
boni,sunt tā in sermonib.dissoluti,dicit.n.glos. canonis qđ
per aduerbia demeremur vel promeremur,non per nomi-
na,quia.s.intentio facit meritum vel demeritum, vt quando
res fit aduerbialiter,s.bene vel male non nominaliter,s. bo-
num vel malum,vt est in proposito,quia talis locutio nō sit
male,licet sit mala,& per consequens suum non inuenenat
18 portatorem.¶ Aconitum est herba venenosissima,quæ alio
modo dicitur Cammaron,Scorpion,Theoliophonon,Para
dalian.hes.&c.& nascitur circa heracleam Ponticam,folia
habens quatuor tantum,cucumeri similia;huius tanta est ve
neni malitia,quod si genitalia cuiuscunq; animalium gene-
ris tetigerit,die eodem infert mortē.Mures etiam solo odo
re eius moriuntur a longe.Istud aūt in eo mirum est quod
istud venenum veneno scorpionum obuiat,& in potu datū
cum vino hominem a veneno scorpionis liberat atq; sanat.
Est.n.eius natura vt hominem occidat,nisi inuenerit in ho-
mine quod perimat.Mirum(inquam)exitalia p se ambo cū
sint duo venena,in homine commoriuntur,vt homo supsit,
sicut dicit Pli.vbi supra.& addit,Ista aūt(inquit)si quis ab ho
mine excogitari potuisse credit,ingrata Deorum intelligit
munera.Vide simile de Menaide supra c.69.§.3.Per corpus
ergo hominis possum intelligere corpus ecclesiæ militantis
per venenū scorpionis intelligo malitiam vsurariorū & alio
rum malorum inferiorum,per aconitum autē intelligo ne-
quitiam & rapinam malorum superiorum. Igitur sic est qđ
aconitum,i.venenosi superiores,s.rapaces principes,iudices
& officiales solent naturaliter impugnare & impetere vene
num scorpionis.i.alios malos inferiores,videlicet vsurarios
& latrones.sicque fit quod dum mali superiores contra tales
malefactores intendunt,corpus in quo sunt,i.patriam cui p
sunt,quandoque in pace dimittunt imo pacificam eam red-
dunt,inquantum scorpionum istorū veneficiū inde tollunt.
Vtile est ergo q tales mali superiores inter subditos inue-
niant quē iuste puniant,quia alias in ipsum corpus,i.in ipsos
bonos subditos desæuirent.Vel ista possunt dici de diuersis
tyrannis sibi inuicem inimicis,qui contra se inuicem solent
pugnare,& alter alterum aliquotiens destruere.Hie.46.For
tis impegit in fortē,& ambo pariter ceciderunt. & sic p suā
absentiam solent hominem.i.simplices subditos in pace di-
mittere,& patriā alter ab altero liberare,qui tū si cōcordes
essent,& vnus eorum superesset,ipsos inferiores roderēt,&
per rapinas varias venenarēt.Igitur bonum est q mali inter
se pugnēt,& sic occidant & perimant,vt boni in pace dimit
tantur,& viuant,vt sic eorum mutua occisio sit aliorū paa &
salutis occasio.Vide figuram ad hoc infra li.16.2.Para.20.In
fine Hester.Impii vna die ad inferos descendentes pacificū
reddant regnū.Vel dic q aconitū quod hominem interficic
nisi sit veneno scorpionis priuatum, significat venenosos iu
dices & balliuos,auaritia & iniquitate corruptos,quia pro
certo tales solent hoies in quib.sunt,i.subditos quib.psunt,
per rapinam occidere,& veneno malitiarū suarum vita sua,
i.temporali substantia spoliare,nisi forte ipsos senserint ve-
nenum scorpionis,i.cautelas & malitias habere, & vitiis &
iniquitatibus abūdare.Malos.n.& venenatos inferiores bal
liuos & aduocatos non solent lædere sed eos in pace dimit
tere,& ipsos diligere & fouere,& vt similiter in casu simili su
stineantur ab ipsis solent eos contra alios sustinere.vnde Lu
cæ 6.Peccatores peccatoribus fœnerantur,vt recipiant æqua
lia.Vel potest dici quod nullum malum adeo magnum, qn
valeat ad aliud bonum faciendum,quia etiam vnus malus
valet ad aliū malū repellendum & ad suæ malitiæ repugnan
dum,sicut de balliuis & aduocatis videmus.Vnde lib.27.de
naturali mundi historia in ca.3.Aperta(inquit)professiono
patet nullum quædam malum sine aliquo bono dicere.Vel
dic q ista duo mala significant malum pœnæ & malum cul-
pæ,quia.s.pœna quamuis videatur venenosa & aspera,est ta-
men maioris veneni scilicet culpæ consumptiua & sanatiua,
quia scilicet pœnitentia culpam perimit,& contritio delictū
tollit.

De Monstris. Cap. 74.

Monstra præter ea iam dicta multa sunt in natura. Vn-
de nota quod Cyclopes fuerunt populi monoculi,
qui in Sicilia habitauerūt.Et qa Sicilia habet mon- 1
tes perpetuo igne flammantes,ideo isti populi ful-
mina Iouis fabricare a poetis ficti sunt,vt ait Geruasius.Ta
les ēt dicti sunt a Solino Arimaspi,de qb.supra titulo de Ita-
lia.c.de Faunis,libro de aialib.& aliis similib.satis dixi.Dic
tū si vis quod illi sunt demones,q.s.duos oculos habere de-
buerant,vnum.s.quo velint bonum,alium quo intelligāt ve
rum,sed vnum istorum,s.notitiam veri sibi retinuerunt,aliū
vero penitus amiserunt,s.amorem boni.Illi igitur in regio
ne ignea.i.in inferno morantur,& Iouis,i.Dei fulmina fabri
cant,inquantum suas seueras sententias exequuntur iuxta il
lud psal.Misit in eos iram indignationis suæ, indignatiōem
& ira & tribulationem,immissiones per angelos malos. ¶ Sa 2
gittarius dicitur esse quoddam animal ex homine & equo
mixtum,in vultu terribile,& in sagittando præcipuum,qua
lem.s.legitur rex Mennoniæ in exercitum Troianorum addu
xisse,qui etiam Græcis multis terrorem noscitur incussisse,
ipsum tamen Achilles occidit,& de ipso viriliter triumpha
uit.Tales videntur esse multi,qui.s.partim homines.i.ratio-
nales,partim equi.i.bestiales esse noscūtur, qui pfecto alios
sagittare non cessant,verbisq; & iniuriis,detractionib. & tri
bulationibus inquietant & molestant.Vnde etiam de verbis
& iniuriis talium dr in psal.Sagittæ potentis acutæ cum car-
bonibus desolatoriis.Hos ergo Achilles,i.bonus prælatus
debet percutere, & ne alios plus noceant,tollere vel aufer
re.Prou.12.Verte impios,& non erunt.¶ Antropophagi sunt 3
homines qui humanis carnibus vescuntur, & cum diuersi
sint in diuersis mundi partibus sunt tamē quidam homines
siluestres in quadam conualle magna in Scythia iuxta Imaū
montem in regione quæ vocatur Abarimon,qui pedes trā
uersos post crura habent,eximiæ sunt velocitatis,passimque
cum feris vagantur,qui.s.in alio cælo.i.in alio aere,extra.s.lo
cum illum spirare nequeunt,& ideo ad exteros ergo mira-
culi gratia portari non possunt. Vnde nec ad Alexandrum
magnum detractos Beton itinerum eius mensor,prodidit, si
cut Plin.li.7.c.2.ponit.Illud potest allegari contra multos,
quorum pedes,id est affectiones sunt peruersæ, & semp ad
nociua & inutilia retrouersæ.non enim ad partem anterio-
rem,id est ad bona spiritualia & æterna aspiciunt, immo ad
posteriora,scilicet ad temporalia & ad vitia (quæ postponi
debent)pedes,id est affectus animi sui retrouertunt. psalm.
Cōuertisti pedes meos retrorsum.Tales ergo veloces sunt
per præcipitem celeritatem,quam scilicet habent in actibus
suis,& cum feris.i.peccatoribus vel malis mulieribus vagan
tur per improbam societatem.Marci 1.Tentabatur a sathana,
eratque cum bestiis.Isti etiam in suo cælo,i.in sua patria
in qua nati sunt,scilicet in mundo volunt viuere & spirare,
& extra illam patriam,scilicet in religione vel ecclesia non
possunt viuere,nec labores & abstinentias quæ ibi sunt,susti
nere.Spiritualiter etiam a mundo non peregrinantur, nec
in alieno cælo & solo,id est in paradiso per contemplatio-
nem minimē morantur,& ideo pro certo isti non sunt digni
quod Alexandro & aliis regib,hoc est ipsi Christo & sanctis
suis & Angelis præsententur.Vel exponi potest de illis q ita
sunt deliciosi,q nec pro studio, nec alias patriam suā volūt
exire,sed ibi semper viuere, & de exterioribus factis seculi
nihil scire.Tales ergo qui patriam suam tantum diligūt,& q
alibi viuere vel manere nolunt vel nequeunt, vix vnquam
ad perfectionē veniūt,nec coram regib. & magnatib. digni
præsentari sunt.Bene ergo dicitur Luc.14. Nemo propheta
acceptus in patria sua. Sicut ponit ibidem Plin. scilicet li-
bro 8.capitulo 2.(& allegat authorem Calliphantem (qui-
dam populi qui vocantur Androgine supra Natamonas &
confines illis Maclias commorātur quorum mirabilis est cō
ditio.Sunt enim duplicis substantiæ(sicut ait) masculæ .s. &
fœmellæ.Nates enim & coxæ inter se cohærent, & ex vna
parte

parte sunt fœminæ, ex altera viri. Aristoteles autē adijcit (si-
cut dicit idem) q istis populis est mamma dextra virilis, &
altera muliebris. Ad illa autem videtur alludere confictio fa
bulæ de hermaphrodito, in qua supponitur quòd de quodā
iuuene & iuuencula in lacu Salmacide vna persona fuit fa-
cta, quæ pro medietate erat vir, & pro medietate fœmina. Ad
litteram autem hermaphroditi monstra sunt in natura, per
sonæ. s. vtrunq; sexum habentes, virilem & muliebrē condi-
tionem in genitalib. prætendentes. Ista videntur allegabilia
contra quosdam qui sunt duplices, varij & incōstantes, quia
pro certo multos in hoc mundo videmus qui vidētur dupli
cem sexum (loquendo moraliter) habere, quia. s. in parte dex
tra prosperitatis sunt viri, dum sunt in prosperitate, ipsi se ia
ctant esse viros stabiles & constantes, sicut patet de genero
sis militib. qui cū sunt ad mensam vel ignem, mira dicunt, &
mirabilia se facturos opera, si necessitas accideret, asserunt,
& sic in parte dextra viri sunt, & mamillas viriles. i. verba cō
stantia secū ferunt, sed pro certo in sinistra aduersitatis sunt
fœminæ, quia. s. si aduersitas ingruerit, isti sunt fœminis debi
liores, & per fugacem inconstantiam timidiores, & ad tole-
randum aspera molliores, & breuiter isti quādo nihil habēt,
pati, viri esse videntur, quando vero pati necesse est, fœminæ
comprobantur. Hier. 31. Fœmina circundabit virum. i. fœmi
neitas in talib. præualet virilitati. Vel dic q tales sunt homi
nes duplices & verbales, qui. s. in dictis, pmissis & factis nul-
lam constantiam habent, imo nunc viri, nunc fœminæ appa
rent. verte. n. eos ad quam partem volueris nunquam in eis
eundem sexum. i. eandem constantiam videbis, quinimo si
vno proposito vel negotio viri constātes & stabiles esse cre
dantur, voluas te ad partem oppositam, & mulieres. i. vani,
incōstantes & debiles esse reperiuntur, sicut ad litteram de
falsis amicis, proditoribus adulatorib. & alijs inconstantib.
reperimus. Mammæ etiam talium. i. vbera ipsorum lactātia
pro parte bona & constantia, s. quando promittunt, pro par
te vero defectibilia & fœminea. s. quando reddunt. Tales er
go sic duplices a Deo maledicuntur Eccl. 2. vbi dr. Væ dupli
ci corde, & homini ingredienti terram duabus vijs. Vel dic
q tales qui sunt duplices, & tñ non sunt nisi vna persona, si-
gnificant personas charitatiuas, & maximè coniuges, se per
charitatis vinculum diligentes, qui licet duo sunt quantum
ad sexuum varietatem, sunt tñ vnum quantum ad cordium
vnitatem, quia sicut dr Gene. 2. Erunt duo in carne vna. Vel
dic q tale monstrū in natura fuit Christus, qui. s. in parte fuit
fœmineus. i. humanus, in parte vero virilis extitit. Allega vt
5 supra. ¶ Sunt in india (vt dicit idem ibidem Choromandæ,
homines siluestres, hirtis corporib. oculis glaucis, sermonis
horrendi, dentib. caninis. Sic verè sunt inter nos quidam sil
uestres & seculares hoīes, nulli familiares nor sociales, quia
. s. verba habent per detractionem horrida, corpora per ma
lam conuersationem hirsuta, dentes per mordacitates & ra
6 pinam caninos, & oculos per inuidiam glaucos. ¶ Eudoxus
author est sm Pli. li. 7. c. 2. q in parte meridiana Indiæ quidā
sunt viri qui plantas habent cubitales, fœminæ vero eorum
plantas habēt valde modicas, ita q ex hoc struthopodes ap
pellantur. Per viros intelligo ecclesiasticos & prælatos, &
alios litteratos, per fœminas vero subditos & laicos, & ho-
mines simplices & ignaros. Igitur dico q plantæ seu pedes. i.
affectiones virorum, i. hominum in seculo maiorum & supe
riorum, hodie sunt valde longæ. extendunt. n. se ad appeten
da omnia bona mundi, s. ad diuitias per auaritiā, ad delicias
per luxuriam, ad eminentias per superbiam. Figurati in An
gelo Apocal. 10. qui habebat vnum pedem super terram, &
alium super mare. Ac si dicat quòd cupidi affectant, & cu-
piunt omnia quæ sunt in maribus & in terris. Fœminæ au-
tem, i. simplices sunt in pedib. i. affectibus diminuti, nesciunt
. n. ipsos extendere ad dilectionem æternorum, sed tantum
7 hic iuxta se ad desiderium terrenorum. ¶ Plin. lib. 7. c. 2. cir-
ca fi. dicit quòd sunt gentes in Aethiopia quæ Menismini ap
pellantur, quæ viuunt lacte illorum animalium quæ Cyno-
cephali dicuntur, quæ. s. totum corpus habent humanum, p
ter caput, quod est caninum. Istos enim Cynocephalos sicut
greges omnium pro lacte habendo nutriunt, mares tamen
(vt ait) occidunt, & de ipsis aliquos præterquam sobolis cau
sa viuere non permittunt. Dic si vis q tales gentes sunt mo-
derni principes & prælati, qui. s. ad hoc solum Cynocepha-
los, i. subditos suos pascunt & regunt, vt de lacte suæ tempo
ralis substantiæ viuant, & ideo mares qui lac nō habent. i. re
ligiosos & bonos a quibus lac munerum non recipiunt, no
lunt secum tenere, sic etiam in suis dignitatib. officijs & be
neficijs promouare, sed potius eos solent occidere, i. tribula
re, lædere & grauare. Fœmellas vero quæ lac habent, i. diui-
tes, licet ignaros & fœmineos, dum tñ lac munerum offerāt,
solēt diligere & souere, & in suis beneficijs ponere, & in suis
officijs, domibus & curijs retinere. Gene. 25. Isaac diligebat
Esau, eo q de venatorib. eius vesceretur. Si vis magis. s. quō
hodie mares occiduntur, & fœminæ reseruantur vide supra
eod. lib. cap. de Amazonia circa fi. & vide li. de piscibus. cap.
1. §. vlt. ¶ Item idem ibidem ait quòd in desertis Aphricæ ho 8
minum quædam species obuiæ fiunt, & cito ab oculis euane
scunt. Talis autem videtur fuisse ille cornutus homūtio qui
apparuit beato Antonio in deserto, de quo superius dixi. c.
de Aegypto. Sic vere in solitudine huius mundi multi vidē
tur subito apparere, & subito disparere. Illi sunt (loquendo
spiritualiter) hypocritæ, qui videntur subito facere mirabi-
lia, & in statu perfectionis apparere, & aliquid magnum es-
se, sed pro certo subito deficiunt, & in ficta sua perfectione
non durantes, subito euanescūt, iuxta illud Sen. Nihil quod
simulatum, & fictum est, potest esse diuturnum. Temporali-
ter etiam hoc videmus de illis qui subito per prosperitatem
crescunt, & subito per infortunia euanescunt, sicut sunt illi
de quibus dr in psal. Vidi impium superexaltatum & eleua
tum sicut cedros libani, transiui, & ecce non erat. ¶ Itē idem 9
ponit multa mirabilia circa partum. Cōtingit. n. sæpe nasci
fœtus parentib. dissimiles & monstruosos, & alterius spēi,
quæ in natura prodigia reputantur. Sic igitur aliquando na
scitur puer cum duplici sexu, sicut supra dixi de Androgy-
nis. Aliquando visus est nasci puer qui a natibus sursum du-
plex erat, sicut etiam de duabus puellis in Aquitania, & de
alijs duabus in normandia visum fuit, quæ sibi inuicē loque-
bantur, & vna ante aliam aliquandiu mortua ab altera neces
sario portabatur, sicut ponit Vincen. cuius simile etiam po-
nitur in de naturali historia lib. 7. Ego etiā semel in Italia au
diui visum fuisse hominem ab vmbilico inferius duplicem,
& quasi a latere corpus vnum pendere formatum diminutū
& inutile. Pli. etiā ponit hic c. 3. q quædam mulier serpentē
peperit inter initia Marsici belli, alia vero in Thessalia pepe
rit hippocentaurum, hominem. s. equo mixtum, sicut Clau-
dius Cæsar scribit, qui eadem die qua natus est, interijt. Audi
ui etiam à venerabili viro Massiliēsi episcopo q quædā mu
lier massiliæ locustas marinam parturijt, & muliere præ do
lore moriente locusta integra & complexa in eius matricè
mortua est inuenta. In exercitu etiā Xerxis (cuius multitu-
do erat quattuor mille miliū armatorum, & quattuor miliū
nauiū, quæ tñ omnia a paucis græcis sunt deuicta) a qua vna
(sm Orosium) vulpem peperit, quod sugæ & destructionis
exercitus illius signum fuit. Istis ēt temporalib. nostris dr q
in nostro quodam Galliæ Lugdn. visa est vacca purum par
turijsse, & quidā qui suspectus habebatur de coitu, pp hoc
aufugisse. Audiui etiam a quodam religioso fide digno rela
tum q suis temporib. in quibusdam partibus galliarum pro
pe fines Italiæ quædam nobilis puella cum vrso ludens, tan-
dem cum ipso concubuit, & ab vrso impraegnata, & postea
viro data, filios peperit, quos nō a marito, sed ab vrso se ge
nuisse tandem compuncta confessa fuit. Illi vero filij ferocis
simi homines fuerunt. Cumque illa domina sm consilium
cōfessoris vrsum fecisset occidi, & filij venientes inuenissent
eam tristem, & compulsa causam tristitiæ audisset, cum-
que vrsum patrem suum esse audissent, & ipsum interfectum
viderent, post illum religiosum cōfessorem cucurrerunt, &
eum vbi visus occisus fuerat, occiderunt. Fiunt ergo circa
humanam parturitionem multa ludibria, & quandoque (si-
cut visum est (contingit quòd ab hominib. generantur bru-
ta, & a brutis generantur humana. Ad quod etiam facit qd
Pli. dicit li. 7. cap. 2. quosdam viros Indorum cum feris coi-
re, & inde semiferos partus esse. Ista autem & similia quādo
generantur, solent illis apud quos fiunt, semper protendere
mala, sicut dicit. Per genitores in scriptura intelliguntur præ
lati & pdicatores, quia. s. prælati generant homines, ipsos de
nouo in ecclesiam introducendo, & sibi promouendo, præ-
dicatores vero generant fideles, ipsos ad fidem & pœniten-
tiam conuertendo 1. ad Cori. 4. Per euangelium ego vos ge
nui. Per illos vero qui generant intelligo eos q per ipsos in
eccle-

ecclesiã introducũtur, & qui ad fidem vel pœnam conuertuntur. Ista ergo est regula q̃ partus non est semper similis generanti, nec ille qui conuertitur aut promouetur, semper est similis prædicanti, vel etiam promouenti, quinimo sæpe contingit, q̃ brutum generat hominem, i. quòd malus prælatus vel prædicator generat, promouet & conuertit bonam personam, sicut patet de hypocritis, qui mali sunt & brutales, q̃ tñ auditores suos, dum eis bene prædicãt, faciunt virtuales, & de malis prælatis, qui quãdoq; dant beneficia viris bonis, quia sicut dr̃ Ioã. 1. De Nazareth potest aliquid bene esse. Et ideo bene dr̃ Mat. 23. Quæ dicunt, facite, quæ autem faciũt, nolite facere. Aliquando ecõtrario fit quòd homo parit brutum, & hoc est quando prælatus vel prædicator est bonus, rationalis, & humanus, ille vero qui promouetur, vel auditor cui prædicatur, dum sibi non credit vel obedit, efficitur malus, brutalis, carnalis & iniquus. Et breuiter de illis qui hodie parturiuntur & conuertuntur, & ab hominib. vel a brutis, i. a bonis prælatis & prædicatoribus vel a malis in ecclesia introducuntur & promouentur, vel ad fidem seu religionem seu ad pœnitentiam generantur, quidam sunt sicut serpentes per malitiam, quidam sicut vulpes per fraudulentiã, quidam hippocẽtauri per carnis lasciuiam, quidam duplicis sexus per incõstantiam, quidam duplicis cordis per malam combinationem, & quidam feri & vrsini per sæuitiam, & per detractionis & rapinæ molestias. Sic igitur hodie in ecclesia & a prælatis, & a prædicatorib. monstra generãtur, & diuersimode inducuntur. Boni etiam quandoq; procedunt a malis. mali etiam aliquotiens eliciuntur a bonis. Vel dic brutũ est diabolus, qui quando cohabitat cum fœmina, i. cum voluntate humana, solet ibi monstra, i. vitia & mala opera generare, & sic serpentem auaritiæ, vulpem malitiæ, hippocentaurum, i. motum luxuriæ, hermaphroditum inconstantiæ, cum alijs monstris & vitijs solet huiusmodi mulier voluntas hominis parturiri. ps. Concepit dolorem, & peperit iniquita-
30 tem, lacum aperuit, & effodit eum &c. ¶ Sicut dicit Orosius, Palephatus in libro incredibilium narrat de Minotauro in Creta genito, q̃ dudum inter Cretenses & Athenienses durissimum fuit certamen. Cretenses tñ vicerunt. & de Athenis nobiles secum duxerunt, & ipsos ad comedendum Minotauro dabant. & inde illam horrendam bestiam nutriebant. Erat aũt Minotaurus (sm Orosium) fera humana, vel homo ferus. Veruntñ sicut dicit Ouidius: Theseus tunc cum alijs nobilibus sorte captus, missus est vt a Minotauro deuoraretur, sed Minotaurum occidens, meruit vt a periculo saluaretur. Sed de hoc vide diffusi' in Ouidio libro Methamorphoseos. Dic si vis q̃ Minothaurus significat infernum, cui pro certo Cretenses. i. demones dabant nobiles Atheniẽsium, i. patriarchas & sanctos patres, principes fidelium ad deuorãdum, & ad secum in carcere detinendũ. Esa. 9. Nobiles eius interierunt. Veruntamen Theseus. i. Christus ad ipsum missus de eo triumphauit, ipsumq; superauit & prostrauit, & se & alios de eius faucib. liberauit, & per resurrectionem exinde salijt & reuenit, dicẽs illud Oze. 13. Ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne. Vel per minotaurum intellige diabolum seu mortem &c. sicut supra.

De Prodigijs. Cap. 75.

1 PRodigia retroactis temporib. facta sunt plurima. Vnde nota q̃ ibidem dicitur. s. de naturali historia mundi libr. 2. c. 85. quòd in terræmotu mirabile prodigium semel cõtigit, s. in Mutinensi agro sub L. Martio & Iulio sexto coss. Duo. n. montes de locis suis moti, contra se inuicem concurrerunt, & maximo strepitu assultantes recedentesq;, fumo flammaq; in cœlum ascendente, animalia exanimauerunt, & villas medias destruxerunt, spectãte magna viatorum familiarium & romanorum equitũ comitiua. Re vera tale bellum possumus videre quotidie. In vno. n. loco, vel patria sua quandoque duo montes, i. duo alti homines, vel aliqui duo superbi principes vel magnates, q. s. intus in cordibus suis terræmotu superbiæ concutiuntur, & igne iræ & auaritiæ commouentur, & sic sæpe fit q̃ inter se bellum committunt, sæpe inuicem cum exercitibus suis concutiunt, flammamque crudelis occisionis, & fumum infamiæ de se emittunt, & suæ gloriæ denigrationis, vel etiam fumum superbiæ, inanis gloriæ & elationis de se emittunt, & adiacentes villas & pecodes ad litteram destruunt & subuertunt, & alter alterius patriam depauperant & comburunt. Ideo bene dr̃ Prouerb. 28. Regnantibus impijs ruinæ hominũ. ¶ Aliud a
valde mirabile narrat ibidem Plinius, q̃ s. tempore suo imperante Nerone, in Marrucino agro Vectius Marcellus eques romanus res ipsius Neronis procurans, agros habebat quadam via publica inter media distinctos, in quibus erant ex vna parte prata, & ex alia olineta, sic vero actũ est virtute mirabili, q̃ dicta prata, & olineta, sedes suas mutauerint & nõ obstãte via media prata vbi olineta, & olineta, vbi prata fuerãt, transmearint, quod. s. idem vr̃ supponere fuisse factũ per violentiam terræmotus. Ista etiam recitantur in chronicis plurium doctorum, & etiam bellum de duobus montibus supradictum. Per ista duo prædia quæ in diuersis locis erant sita, possum intelligere pauperes & diuites. Prata. n. q̃ in sinistra sunt, & in quibus multi tribuli sunt & cardui, pauperes significant, oliuæ vero quæ pinguedinem olei portant, diuites & impinguatos significant. Magna. n. est hodie distinctio & diuisio inter illos, & magnum chaos inter vtrosq; firmatum, quia. s. diuites sunt modo in statu prosperitatis. pauperes vero in statu aduersitatis. Via. n. publica, i. fortuna illos diuidit & dissociat & disiungit, veruntamen terræmotus mortis & iudicij veniet qui istos alternatim mutabit & vertet, & sic fiet q̃ prata. i. pauperes qui nunc sunt in parte sinistra aduersitatis, mutabuntur ad dexteram perpetuæ prosperitatis. econtrario autem olineta. i. diuites qui nunc sunt in dextera. i. prosperitate, mutabuntur in aliam partem viæ fortunæ. s. in sinistram æternæ aduersitatis, & sic fiet quadam permutatione mirabili q̃ illi qui sunt ad dextram, ad sinistrã, & qui ad sinistram, ad dextram locabuntur. Sicut. n. videmus q̃ si quis duos habet, vnum a dextris, & alterum a sinistris, si contingat ipsum conuerti, ille qui erat sibi dexter, fiet sinister, & qui sinister, efficitur dexter, sic verè dña fortuna quæ tunc mutabitur & voluetur, de pauperibus faciet diuites, & de diuitibus pauperes. Figura ad hoc de Iacob & duobus filijs Iosephi. s. Effraim & Manasse, quorũ vnus positus fuerat ad ipsius Iacob dexteram, & alius ad sinistram, sicut dr̃ Gene. 49. quia. s. ipse Iacob cancellauit manus, & dextrã posuit super sinistrum, & sinistram super dextrum. Sic verè Iacob. i. dominus in morte & iudicio manus mutabit & cancellabit, & sic diuites quos nunc habet in prosperitatis dextera, sub sinistra aduersitatis locabit, pauperes vero qui nunc in aduersitatis sinistra latitant, sub æternæ prosperitatis dextra ordinabit, sicut dr̃ Matt. 25. Ponet oues quidem a dextris, hædos autem
a sinistris. ¶ Item idem ibidem. s. de naturali historia mundi 3
li. 2. c. 106. dicit sic. Amnes retrocedere, & nostra vidit ætas. sicut factum est (vt ait) temporib. Neronis principis. Sed quia Plinius dicit se posuisse vbi de reb. Neronis tractauit, ideo non ponit hic aliud. Potest tñ exponi q̃ flumina sunt viri iusti, qui continuè fluunt per bona opera ad mare paradisi, sed pro certo isti quandoq; inueniuntur retrocedere per pctm̃, & per tedium & imperseuerantiam a cepto bono proposito retroire, sicut ad litteram patet de apostatis & falsis amicis & quibuscunq; incõstantib. qui. s. a religione, fidelitate & bono proposito sæpissimè retrocedunt, & a cursu bono resiliũt & desistũt. Vnde de fluuio Iordane dr̃ in ps. Mare vidit & fugit Iordanis conuersus est retrorsum. Vel dic econuerso q̃ fluuius est peccator, qui continuè fluit ad peccatum, qui tũc videtur retrocedere, qñ ipsum cõtingit a cepto malo proposito ad pœnitentiam resilire. Vel dic q̃ fluuius est mortalis homo, qui continuè fluit ad mortẽ, sed finaliter retrocedet qñ in die iudicij reuiuiscet. ¶ Licet Plinius non credat homi-
nes mutari in lupos (sicut supra dixi ca. de Gallia) recitat tñ 4
li. 8. c. 22. q̃ Euantes inter auctores Græciæ non spretus tradit Arcades scribere q̃ in arcadia erat quoddam stagnum vltra quod homines sorte ducti transibant, seque in arena voluebant, & se in luporum effigiem transformabant, & sic per nouem annos perseuerabant. in quo tempore si carnem humanam non gustassent, ad statum pristinum reuertebantur, & pristinis vestib. sm Fabium vestiebantur. Et addit q̃ Copas qui olympionica scripsit, narrat quendã dictum Demarchum nomine, de extis cuiusdã pueri quem Arcades sacrificauerant Ioui lyceo, comedisse, & in lupum mutatum fuisse, & sic decennio permansisse, tãdẽ vero iterũ asserit ipsum hominem factũ fuisse, & in victoria Athletica olimpiæ victorẽ

postmo-

post modum extitisse. Ista etiã dicit Augustinus. 14. li. de ciui
tate Dei per ordinem Varronẽ dicere, & q ideo Arcades ta
le nomen attribuerunt Ioui lyceo & Pani lyceo, eo. s. q homi
nes ibi vi diuina in lupos mutarentur, q a lycos græcè, lupus
latinè interpretatur. Superaddit etiam idẽ ibidẽ de alijs mu-
tationibus. i. de mutatione sociorum Vlyssis in porcos p Cir
ceo famosissimam, de Mutatione etiã sociorum Diomedis
in aues, de quibus Deo dãte dicemus quãdo moralizabimus
fabulas. & de tribus stabularijs q hospites suos in caseo dato
veneficio in iumẽta vertebant, & ipsos oneri supponebãt, &
tandẽ cãpleto opere, ipsos, ad pristinam figuram redire per
mittebant. Hæc quemadmodum Plinius, sic & Augustinus re
pudiat. Dicit tamen quod si factũ est hoc solũ specietenus nõ
veraciter a demonibus fuit factũ. Miror tamẽ quomodo Pli
nius ista impossibilia reputet, qui fœminas mutari ĩ viros su
perius dicit. De Augustino aũt q corpus realiter mutari de
neget, mirandum est, qui. s. sup Genesim ad litterã virgas ma
gorum non faciẽtes sed realiter per quædã occulta semina di
cit in serpentes mutatas. Quid. n. facilius aut virgã in serpen
tem mutari, aut corpus hominis & non mentẽ in bestiã rea-
liter trãsformari? Pro opinione tamẽ. Aug. facit illud quod
narratur q quibusdam videbatur filiam suam mutatã esse in
equam, qui ad beatum Hilarionem ipsam adducẽtes, vt ora
none sua figuram humanam sibi redderet. Respõdit vir sanc-
tus, se filiam & non equã videre, orationeque fusa, imagina
tio de oculis parentum euanuit, & puellam non equã sed fœ
minam reduxerunt. per quod patet ipsam figurã esse in ocu-
lis hominum, & non in re, in specie & apparentia, non in exi
stentia. Contrarium autem videt fundare. quod dicit Hellã-
dus li. 13. vbi dicit sic. Memini me (inquit) adulescentulũ au
disse nonnullis pro vero narrari in patria Beluacensi q dum
vxor cuiusdam rustici lauaret sibi caput, idẽ rusticus quosdã
articulos manuum pueri ex ore vomuit, de quo etiã rustico
fama erat q cõuertebatur in lupum, quam famã factum qđ
accidit, confirmabat. Hæc igitur nec negãdo nec affirmãdo,
possumus moraliter exponere q stagnũ istud fluctũ & fluxũ
mundi & seculi negotiorum significat. Psal. Posuit desertum
in stagnum aquarum. Pueri vero qui Ioui lyceo sacrificat, re
ligiosos & ecclesiasticos designat q seipsos dedicãt & sacrifi
cãt ipsi Deo. Matt. 18. Sinite paruulos venire ad me. Per tres
stabularias autem possunt tres mundi cõcupiscentiæ designa
ri, apud quas quasi necesse est omnem hominẽ hospitari. ad
Heb. 11. Peregrini & hospites sunt super terram. Igit dico q
ista tria sunt quibus mediantibus homo in lupum mutat, in-
quantũ. s. mores lupinos & bestiales per crudelitatẽ & immũ
ditiam imitatur. s. stagni mundanorũ negociorum transna-
tatio & immersio, pueri Deo sacrificati. i. ecclesiasticorum de
prædatio & comestio, & apud stabularias. i. apud mũdi diui-
tias, delicias, & eminentias hospitatio. Quicunque. n. per sta-
gnum mundi negociorũ ductus forte fortunæ transiuerit, &
se ibi implicauerit, quicunque etiam ad comedendum extra
pueri. i. ad rapiendum substantias ecclesiasticorũ se assuefe-
cerit, quicunque apud stabularias. i. apud mũdi diuitias vel
delicias hospitatus fuerit, necesse est q habeat formã lupi p
imitationẽ induere, & more lupi ad crudelitatẽ & auaritiam
inhiare. Sopho. 3. Iudices eius lupi & more iumẽtorum per
ignorantiam hebetari, & per immunditiam luxuriæ macula
ri. Iohel. 1. Computruerunt iumẽta in stercore suo. Quid re
fert. n. (dicit Tullius) vt tum ex homine quis in beluam se cõ-
uertat, an in hominis figura immanitatẽ beluæ gerer? Isti sunt
igitur qui articulos puerorum quotidie euomũt, quãdo. s. bo
na ecclesiasticorum suis sequacibus tribuũt, & exinde conui
uia & stipendia sua soluunt. Veruntamen talis lupina cõditio
cessaret, si stagnum mundi fluctuum renatarent, & sic ab esu
carnium humanarum. i. a rapina & excoriatione hominũ ab
stinere vellent, & ad decimum annum. i. ad obseruationẽ de
cem mandatorum attingerent, tunc inquam proculdubio fi
guram humanæ conditionis recuperarent, et vestes virtutũ
quas perdiderant, rehaberent, & sic in Nabuchodonosor figu
rarentur, qui prius mutatus fuit in bestiam propter summã
crudelitatem & superbiam, sed tandem pœnitẽs figuram hu
manam reassumpsit. 1. Reg. 10. Mutatus est in virum alterum.
5 ¶ Aliquando inuentum, est animal sine corde. Vnde teste Pl.
lib. 11. c. 37. & teste etiam Tullio de diuinatione, dum primũ
Cæsar dictator ĩ sede aurea sederet, & aruspices sacrificarẽt
inuenta est hostia sacrificij cor nõ habere, & facta est conte
tio inter augures, vtrũ animal sine corde inueniri potuit, an
ad tempus sibi defuerit. Dicit etiam idem Pli. de Gaio Mario
cũ immolaret Vticæ, cor extis est inuentum defuisse. Gaio &
principi semel defuit illo mense quo veneno perẽptus exti-
tit. Ista tamen ad consequentiam deducenda non sunt, p eo
quia (sicut credo) non a natura proueniunt, sed a demonibus
ipsis fiunt, qui, s. ab ipsis augurũ sacrificijs corda subtrahunt.
vel admittunt. Istud potest exponi de mundi peccatoribus, q
s. ipsis demonibus imolantur, quia pro certo corda. i. corda-
ta constantia in eis deficere comprobatur. Diabolus. n. cor. i.
virtutem & constantiam & audaciam eis subtrahit, & omnẽ
spiritualem fortitudinem eis tollit. Ozeæ. 7. Effraim colũba
seducta, non habens cor. ¶ Item ibidem ait q aliquando inue 6
nitur in animal cor duplex. Vnde ait quòd M. Marcello cũ
perijt ab Hannibale, cor in sacrificio nõ fuit inuentũ, sequẽti
vero die inuentum est duplicatum. Dicit etiã Plin. vbi supra
q in Paphlagoniam perdices bina corda habẽt, & cõtra natu
ram animalium, duplici corde pollẽt. Tales sunt homines ma
litiosi & proditores, quia. s. isti nunq̃ sunt cõtẽti vnico & sim
plici corde. i. simplici intẽtione & voluntate, quinimo semp
habent cor duplicatum. i. intentionem duplicem & biformẽ,
quia. s. vnum meditantur apparenter, aliud latẽter, vnũ ptẽ-
dũt, aliud intendũt, vnum cor vidẽtur habere aliquid ad finẽ
qui supponitur superficialiter faciendo, aliud tamẽ habẽt ad
aliũ finem qui ab eis occultẽ intẽditur. totũ negotiũ realiter
ordinando. Igitur de hypocritis duplicibus, proditoribus &
similibus dicit Eccl. 2. Væ duplici corde, & hoc quia sicut di
citur Eccle. 3. Cor qđ ingreditur duas vias, non inueniet re-
quiem. Vel dic q quædam sunt animalia quæ duo habẽt cor-
da sicut perdices in Paphlagonia, quædam habent duas lin
guas, sicut vituli marini. Sic verẽ multi duplex habent cor. i.
duplicem intentionem, & duplicem linguam. i. duplicem lo
quutionem. sunt. n. incõstantes & duplices tam in cogitando
quam in loquendo. Vnde. Iac. 1. Vir duplici animo incõstãs
est in omnibus vijs suis. Et Ecc. 5. Probatur peccator ĩ dupli
ci lingua. ¶ Aliqua sunt loca vbi pecora felle carent, sicut est 7
Euboea. In naxo vero est contra quia ibi habent fel prægran
de geminumq;. De iecoribus etiam dicit idem ibidem q ra-
næ quæ rubetæ dicuntur duplici iecore prædotantur. sed de
hoc vide in ca. de bufone. supra li. 10. ¶ Inter mirabilia etiam 8
quæ in extis fiebant, vnum recitat hic Pli. s. li. 11. c. 37. Dicit. n.
q die quo Pyrrhus rex perijt, cũ per exta animalium sacri-
ficatorum deo tũ voluntatẽ aruspices inquisissent, capita ho
stiarum præcisa super pauimẽtum reperẽt, & sanguinẽ suũ
primum lambebant, & sic mortem Pyrrho regi imminere in
proximo tali prodigio protendebant. Sic verẽ dico loquẽdo
spiritualiter, q signũ q Pyrrus rex debet perire. i. q aliquis
debeat per æternam damnationem mori, est quãdo de sacrifi
cio quod ipse offerre debet Deo. s. de iteriori mẽte sua, caput
. i. intentio redit super terram. & lambit sanguinem p carnali
tatem & luxuriã. Quando. n. caput intentionis nostræ p pec-
catum præciditur, & tũc circa terrena tepit p auaritiam, et
sanguinem suũ. i. proprium peccatum per complacentiam
lambit, vt potẽ quia sibi placent propria scelera, & ĩ eis dele-
ctatur, tunc vere signum est q Pyrrus. i. peccator spirituali-
ter occiditur & damnatur. Iob. 39. Pulli eius lambunt sangui
nẽ. Vel dic q capita abscissa sunt mali capitanei & mali prin-
cipes & prælati, qui pro certo quando corpore suo. s. a subdi-
tis suis per odium abscinduntur, tunc ad lambendũ eorũ san
guinem. i. emungendum eorum temporalem substantiam cõ
uertuntur. 3. Reg. 21. Lambuerũt canes sanguinem Naboth,
Vel dic q capitanei nostri quãdo per peccatũ a corpore suo
mystico. i. a statu gratiæ sunt abscisi, solent tepere p auari-
tiam, & sanguinem lambere per luxuriã. Vel dic de schisma-
ticis, qui a corpore ecclesiæ præcisi, in proprio sanguine. i. in
propria dãnatione delectari vidẽtur, & proprias immũditias
lambere & diligere comprobantur. Figurati ĩ Holoferne Iu
dith. 14. quem inuenerunt in suo sanguine volũtatũ. ¶ Secun 9
dum Pli. lib. 16. c. 33. Dudum ĩ aliquibus arboribus facta sunt
prodigia & miracula. Vnde ait q visum est multas arbores ce
cidisse, & sponte postea se leuasse, sicut dicit esse factũ in cim
bricis bellis, vbi quædam vlmus in luco Iunonis iu arã pro-
cidit & procubuit, quæ cacuminibus sublatis, iterum p se &
spõte reuelata fuit, protinusq; floruit, quod signum victoriæ
romani a quiritib' extitit, ita q ex tũc maiestas populi roma
ni conualuit & surrexit. Similiter narrat de quadam salice in

Philip-

Philippis. Quamuis ista videantur miranda (sicut etiam est il
lud quod idem recitat q in sacrificijs inuentũ est animal cor
de carere, & capita abscissa reperiri, & similia) constat tamẽ q
in ipsis paganorũ sacrificijs dæmones operabantur, vt ista dijs
attribuentes, in suis erroribus tenerent. Expone tamẽ si vis
q talis arbor fuit Christus, qui. s. voluntariè vsque ad arã cru
cis se inclinauit, & inde per resurrectionem & ascensionẽ ipo
te cum sibi placuit se erexit, ita q per glorificationem corpo
ris clarum floridũ se ostendit, & ex tunc Romanus populus. i.
status ecclesiæ Romanæ maiestatem assumpsit, & quiritus. i. fi
deles & fideliũ militia de hostibus triumphauit. Ille est. n. qui
(sicut dr̃ Ioan. 10.) potestatem habuit ponẽdi animã suã, et ite
rũ sumendi eã. Ille est de quo dr̃ iustus vt palma florebit &c.
Vel si vis dic de iusto, qui aliquãdo cadit per peccatum, resur
10 git tamen per gratiam, floret per virtutẽ & sciẽtiã. ¶ Sicut dr̃
in lib. de naturali historia mũdi. 17. c. 25. Tẽporibus antiquis
multa signa & prodigia i arboribus facta sunt. Vnde dicit in
arborib⁹ mutationes mirabiles esse factas. Visum est. n. (ait) q
olea mutata est oleastrũ, ficus & vna faciẽtes fructus albos in
nigrũ, sapor dulcis in acerbũ. Inuentũ est et malũ punicũ fru
ctum nõ in ramis, sed in stipite tulisse, uites vuas sine folijs p
duxisse, & oleas baccas habentes, folia amisisse. Inuentum est
oliuã ex toto crematam, iterũ reuixisse, & ficus a locustis cor
rosas iterum germinasse. Inuentum est etiam Laodicæ q Xer
xis aduentu platanus fuit in oliuam mutata. Neronis ẽt tem-
pore olueta & arua via publica intermedia, in loco alterũ al
terius sunt translata, sicut fuit etiam supra dictum. Iterum in
uẽtum est ficum in lauro fuisse natam, & in aris & statuarum
capitibus arborem procreatã, sicut hæc & alia recitat Arislã
der græcus in suo volumine talibus referto prodigijs. C. etiã.
Epidib⁹ Romanus in cõmẽtarijs suis, arbores asserit loqu
tas fuisse. Et sic patet ex arboribus prodigia multa esse & q
dam earum bona, et quædã mala significare. Re vera tales p
digiosæ mutationes quotidiè inueniuntur in nobis, quia pro
certo dulces mutantur in acerbos, albi in nigros, boni in ma
los, oleæ quæ sunt fructiferæ, in steriles oleastros. i. viri pij in
impios & indeuotos, quia proh dolor, quotidie p peccata va
ria boni in malos, iusti in impios conuertuntur. Psal. Cõuersi
sunt in arcum prauum. Econtra aũt pro certo debet fieri, q a
. s. mali in bonos debent per pœnitẽtiam conuerti, & per mo-
rum mutationẽ transformari, quia s. platanus sterilis. i. homo
peiõr & sine bonis operib⁹ dẽt oliua. i. vir pius, & fructuosus
sus fieri, & bonis operibus fœcundari, quia, si contingat oliuã
vel ficum. i. aliquem virum iustum per ignem cupiditatis cre
mare, vel a locustis. i. dæmonib⁹, tyrãnis & tribulationib⁹ cor-
rodi, iterũ debet per pœnitentiã reuiuiscere, & p bona opera
germinare, vuas & baccas & bonorũ operũ fructus tenere &
habere, folia vero verborũ dimittere, & de operibus q̃ de ser
monibus plus gaudere, quia proculdubio vir iustus debet fo
lia. i. verba. s. iactantiam, magniloquentiam & similia dimitte
re, fructum vero. i. opera retinere. quod est cõtra illos qui mi
nus habet curam de operibus quã de verbis. Mat. 23. Dicũt.
. n. & non faciunt. Dato. n. q contra naturã status & officij ali
cuius sit q debeat esse virtuosus, vtpotè q est statua vel lau-
rus, hoc est dictu q est simplex, inscius & statualis, vel viridis
& curiosus, laurcus & superficialis, in isto tamẽ debet cresce
re ficus bonæ operationis, & arbor virẽtis cõuersationis, & sic
iste erit arbor loquens per gratiarum actionẽ, & de loco ad
locum se mutans per moralem conuersationẽ. s. Re. 10. Muta
tus est in virum alterum. Vel dic q platanus vmbrosa signifi
cat Deum, qui antiquitus fuit mũdo tenebrosus & durus, tñ
per beatã incarnationẽ fuit in oliuam mutatus, qñ de seuero
factus est mãsuet⁹ et pius. Vel dic q cõtra naturã laurus por-
tat ficum, quando beata virgo protulit Christum, qui alterius
erat naturæ. vel dic q arbor mirabiliter loquit, qñ peccator
& obstinatus confitetur, vel Deũ laudãdo testatur Mat. 9. Lo 11
quut⁹ est mutus, & admiratæ sunt turbæ. ¶ Itẽ ibid. l. 18. c. 18.
et dicitur q in frugibus quandoq; pdigia visa sunt. Anno. n.
quo Hannibal superatus est. s. sub Pub. Eio & Cn. Cor. consu
libus, frumenta in arboribus nata produntur, quod. s. victoriæ
Romanorum contra Hannibalem signũ fuit. Sic verè qñ Ha
nibal. i. diabolus fuit a populo Romano. i. a dno & Angelis su
peratus. i. p incarnationem & crucẽ in arboribus. i. Christi
fidelib⁹ visæ sunt fruges virtutũ crescere, & frumẽta bonorũ
operũ apparere. Arbores. n. i. hoiẽs a pricipio steriles fuerũt,
& tñ contra naturam & cõsuetudinẽ, fruges & frumẽta. i. vir
tutes & merita portauerunt. vel dic q qñ frumentũ creuit in
arbore. i. qñ Christus contra naturam natus est è virgine, tũc
pro certo Hãnibal diabolus superat⁹ est in cruce. Ps. a. Valles
abundabũt frumẽto. ¶ Pli. li. 2. c. 59. inter pdigia & miracula
recitat q illis bellis Romanorũ q̃ Cimbrica sunt vocata, ar-
morũ crepit⁹ & tubæ sonus a cælo auditi sunt, tertio vero cõ-
sulatu Marij arma cœlestia ab ortu occasuq; inter se currẽtia
visa fuerũt. De quibus etia prodigijs facit Aug. in li. de ciuita
te Dei mẽtionẽ. Illud applica q nõ solũ in terra. i. in statu lai
corũ, imo ẽt in cælo. i. in statu ecclesiasticorum solent q̃nque
bella fieri, concussus & sonitus litium & cõtentionum ibi au
diri & ad magnum scandalum mortalium, arma cœlestia, id
est ecclesiastica lingua possunt quotidiè experiri, quia etiam
ipsi scholares hodie & clerici armis more secularium volũt vti
& alter contra alterum præliari. Vnde Apo. 12. Factũ est præ
lium magnum in cœlo &c. Applica per modũ figuræ, et vnde
eam infra. 16. Apo. 12. ¶ Valde magnũ prodigiũ recitat Oro
sius anno. 384. ab vrbe cõdita cõtigisse. Dicit. n. q accidit Ro 13
mæ quædam horrenda pestis, qua biennio perseuerãte, homi
nes vtriusque sexus morbis varijs interibãt. Romanis ergo pro
morbo sedando remedia a dijs petentibus, subito i medio vr
bis terra dissiluit, vastoq; proruptu inferna hiantia subito pa
tuerunt. Dijs ergo respondentibus q hians illa terra seu hoc
renda vrago sibi dare aliquem viuum hominẽ expetebat, ac
sibi non sufficeret pestilentia mortuos deuorasse, nisi etiã alis
quos viuos suis faucib⁹ exhauriret. Marc⁹ Curtius vir eques
armatus communi cladi cõsulens, improbis terræ faucibus se
iniecit, & sic terræ & inferis pro populo satisfecit, & cessante
peste, terra iterũ se reclusit, illumq; viuum equitẽ in suis vi-
sceribus sepeliuit. quod quidem Aug. li. de ciu. Dei latis tãgit.
Ista possunt applicari ad passionẽ. Christi. Constat. n. q a prin
cipio totus populus humanus peccati pestilentia languebat,
& spiritualiter & temporaliter moriens ad inferos descende
bar, propter quod populus Romanus. i. popul⁹ fidelis sancto
rum patrum sacrificare dijs. i. Deo & angelis nõ cessabat, sed
pro certo talis pestilentia cessare non poterat, quousq; aliqs
homo viuus. i. sine peccato, Christus. s. ad inferos descẽderet
per cuius sacrificationẽ culpæ & pœnæ pestilẽtia quiesceret
& cessaret. Nam quousque eques viuus. i. Christus filius Dei
viui mediãte equo suo. i. cruce ipsi terræ & inferis sacrificaret
& corpus eius in terram, & aia eius ad inferos veheretur, ne
cesse erat q populus moreretur, & peccati pestilentia vexare
tur, quapropter iste eques Christus viuũ in inferos se iniecit
& sic Deos placauit, & Deo patri satisfecit, ita q mors pecca
ti & inferni dãnatio tunc cessauit, ipse vero pro omnibus se
obtulit & mortẽ p populo tolerauit. Esa. 53. Ipse vulneratus
est propter iniquitates nostras &c. & Ioann. 18. Expedit vt
vnus moriatur pro populo, & non tota gens pereat. Vel dic
q talis eques dicitur esse quilibet prælatus, quia. s. vtilitatem
communem debet vtilitati priuatæ præferre, & pro liberatio
ne populi non debet mortis periculum exhorrere. ad Ro. 9.
Optabam ego anathema fieri pro fratribus meis.

F I N I S.

Studiose Lector,

In folio 22. in fine vltimæ columnæ, post illa extrema verba, prosperitatis *errore omissa desiderantur hæc,* mundanæ cauetur & auertitur, & ne nauigantibus & per-

SERIES CHARTARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sf Tt Vu Xx.

Omnes sunt quaterniones, præter Xx ternionem.

VENETIIS, Apud Heredem Hieronimi Scoti.
MDLXXXIII.

